

[illegible] ANTONIIAS GEORGIO

[illegible] AE P O S I T I
[illegible] I O L A N E N S I S,

[illegible] ARD. ALEXANDRINI,

[illegible] PRAESTANTISSIMI

[illegible] Decretalium, De Appellationibus,

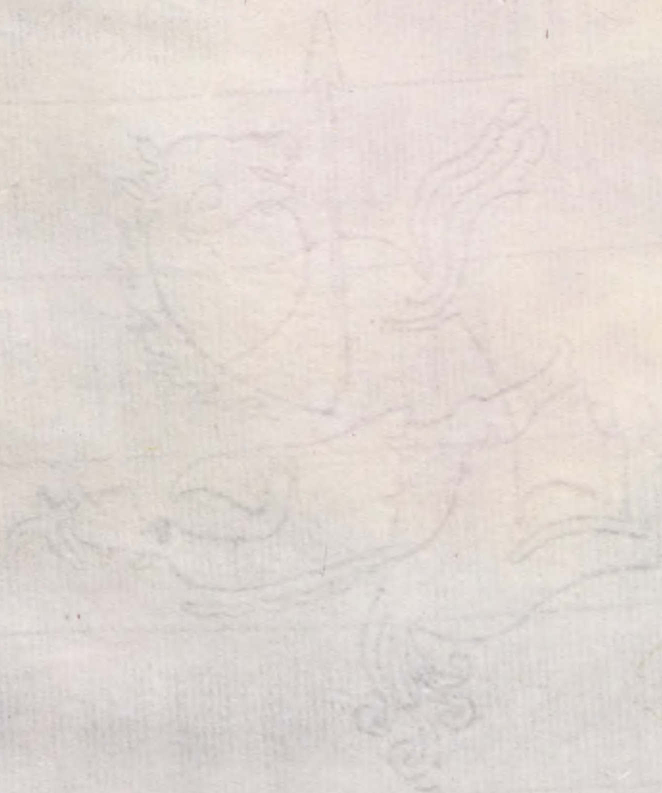
[illegible] earundem Quartum

[illegible]mentaria,

[illegible]ORVM DOMINVM

[illegible] illustrata,

[illegible]

IO. ANTONII À S. GEORGIO PRAEPOSITI MEDIOLANENSIS, AC CARD. ALEXANDRINI, I. C. PRÆSTANTISSIMI,

In Tit. Secundi Decretalium, De Appellationibus, Atque in earundem Quartum Commentaria,

ERVDITISSIMORVM HOMINVM Adnotationibus illustrata,

Omnibus iuris vtriusque studiosis, forensiumque causarum patronis vtilissima, ac necessaria,

Cum Summarijs, & Indice rerum ac verborum memorabilium locupletissimis,

Hac in editione summo studio, atque diligentia ab innumeris mendis repurgata.

VENETIIS, Apud Iuntas. MDLXXVIII.

LECTORI.

Vetus erat consuetudo, nec immeritò adhuc obseruari fas est, scripta excellẽtissimorum virorum quàm maxima possit diligentia custodiri: Ea etenim est virtus, non modò seipsos laboribus & vigilijs extollere, verum etiam aliorum opera illustria commendare, atque gratiam honori addendo, posteris memoriam ipsorum relinquere. Hinc tantus honor effluxit, vt cum hodierno die homines illustriores fiant, priscorum auctoritate, & ipsorum honori incumbentium virtute functi, Deo immortali atque simul ipsis deuinciantur. Quapropter veteri institutioni nos inhærentes, semper eo studio, cura, atque impensis (quoad fieri potuit) inuigilauimus, vt omnibus hominibus prodesse valeamus: ex quo & si munera olimpica non simus adepti, tamen optimam mentis nostræ voluntatem ostendere conati sumus. Multa equidem (Lector) typis nostris excusa inuenies, atque ea, si quid antea deprauatum versabatur in studiosorum manibus, purgata & illustrata: sed quanti fecimus Ioannis à Sancto Georgio opera omnia, in hunc præsertim titulum de Appellationibus singularem prælectionem, tu ipse inspicere poteris: innumeris namque erroribus tradimus eum emaculatum, atque non sicut antea sparsim vagabatur, sed vnà cum commentarijs in quartum Decretalium inserere curauimus, vt inde commodius faciliusque tanti viri eximiam virtutem præ oculis habeas. Læto igitur animo suscipito, quæ nunc (cum maiora non liceat) hac postrema impressione in medium afferimus: In posterum Deo annuente eiusdem summi viri commentarios in Decretis pari diligentia recognitos propediem habebis, vt hinc nostri amoris in iuris canonici studiosos propensionem agnoscas. Vale.

A 2

CATALOGVS DECRETALIVM HISCE IN COMMENTARIIS SVPER TITVLVM

De Appellationibus contentarum.

IOAN. ANTONII A' S. GEORGIO, PRAEPOSITI MEDIOLANENSIS ET CARDINALIS ALEXANDRINI, IVRECONS. PRAESTANTISSIMI,

In Titulum de Appellationibus Commentaria,

Eruditiſsimorum hominum Adnotationibus illuſtrata fęliciter incipiunt.

SVMMARIVM.

1 *Attentata poſt relationem, vel recuſationem, veniunt retractanda, ſicut attentata poſt appellat. reuocanda.*
2 *Geſta per iudicem referentem, qualiter veniant retractanda. & vide nu. 6.*
3 *Attentata per iudicem recuſatum, annullat & irritat tunc demonſtratio & recuſatio abſque vlla citatiōne, quando iudex eligit arbitros.*
4 *Geſta pendente relatione, quando non valeant.*
5 *Poteſtas quanta iudicis a quo, pendente appellatione.*
7 *Recuſatio ſuſpendit iuriſdictionem iudicis, perinde ac appellatio.*
8 *Appellatio trifariā accipit, latiſſime, late, & proprie, qđ limi. nu. 11. et 26.*
9 *Sententia iniqua vt retractetur, peti poteſt, & quæ ſit vis eius petitionis.*
10 *Appellari pōt a ſnīa eius iudicis, qui pōt adiri, & eius officium implorari.*
12 *Statutū loquens de appellatione, nō hēt locū in appellatione extraiudiciali.*
13 *Appellatio iudicialis eſt quadruplex, ex mente Bal.*
14 *Appellare non licet ab interlocutoria indiſtincte.*
15 *Appellatio ad quid inuenta & introducta, & nu. 68.*
16 *Appellatio ab actu extraiudiciali, an ſit prohibita, et in quib. nu. 17. & 66.*
18 *Appellare an liceat a vicario ad epiſcopum.*
19 *Appellatio debet interponi ad ſuperiorem. & nu. 29. & 30.*
20 *Epiſcopatus eſt apex dignitatum.*
21 *Papa eſt ordinarius iudex vbique, cumq; ordinario quouis concurrit.*
22 *Appellatio varie diffinitur. Et quid tandem, ex ſententia Barto.*
23 *Verborum & nominum ambitioſa diſceptatio, Legiſtis indigna, obſtinatis & pertinacibus eſt relinquenda.*
24 *Fallentia vna non immutat diffinitionem vel ſubſtantiam diffiniti.*
25 *Appellatio ſententiam ne extinguat, aut potius ſuſpendat, diſting.*
27 *Appellatione interpoſita, non requiritur alius libellus, ſed ipſa ſcriptura præſentata iudici ad quem ſuccedit loco libelli.*
28 *Sententia in dubio intelligitur de diffinitiua, & id quidem propriè.*
31 *Appellatio alternatiue interpoſita ad ſuperiorem, an valeat.*
32 *Iudex ſuperior quis dicatur? Et an a ſententiæ Papæ valeat appellatio? Et quatenus poſſit illi, vel peccanti denunciari, nu. 33.*
34 *Appellari ne poſſit a ſententia epiſcopi ad concilium prouinciale.*
35 *Appellatio an ſit licita a concilio vniuerſali ad Papam, nu. 37.*
36 *Papa ſolus ius habet concilij conuocandi.*
38 *Appellare an liceat a ſententijs Legatorum ad Papam. Et quid de Cardinalibus, & Imperatore. vide nu. 39. & 41.*
40 *Cardinales non iurant fidelitatem Papæ. Et quid ita.*
42 *Appellatio non admittitur a quouis principe nō recognoſcente ſuperiorē. Et quid de Regib. recognoſcentib. ſuperiorē, habētib. regna in feudū. nu. 43.*
44 *Appellatio non habet locum, vbi quid arbitrio alterius commiſſum eſt.*
45 *Quod iuramentum expectatur ab eo, cuius arbitrio quid commiſſum eſt.*
46 *Sententia lata caſu fortuito, & alia corrigi a quoquam non poteſt.*
47 *Appellatio a delegato dirigitur ad delegantem tanquam ſuperiorem. Et quid de ſubdelegato delegatorum. vide nu. 48.*
49 *Appellatio ad quem ſuperiorem interponatur a ſententijs ordinariorum alicuius Principis, vel ciuitatis. diſting.*
50 *Appellatio non immutat naturam cauſæ principalis.*
51 *Cauſa appellationis poteſt delegari.*
52 *Superior quis foret ī ſnīis latis ab ipſo Rectore collegij īter ipſos collegiatos. Quid de clericis iudicātib. in tēporalib. & inter laicos, diſting. nu. 53. 56.*
54 *Pluralitas & diuerſitas dignitatū pariatne diuerſos ſuperiores, & nu. 55.*
57 *Superioritas in appellando non attenditur ratione dignitatis.*
58 *Appellare an et qn̄ poſſit a ſnīa arbitri, tā de iure ciuili, q̄ canonico, et n. 59.*
60 *Appellari an poſſit a ſententia arbitratoris.*
61 *Appellari an poſſit a ſententia, quæ fertur per iudicem aditum ſuper reductione. Et quid in ea appellatione debeat exprimi, nu. 62.*
63 *Læſionem factam quis probabit in cauſa appellationis.*
64 *Iudex quis erit in recurſu contra ſententiam arbitri, ſiue arbitratoris.*
65 *Regu. non deductum deducam, non probatum probabo, habet locum in cauſa reductionis, ſicut in appellatione.*
67 *Appellatio extraiudicialis quid ſit.*
69 *Appellationis effectus, quis, quotuplex ſit effectus. vide per diſcurſum. nume. 70. 71. 73. 74. 75. 76. 78. 79. 80. 81. & 82.*
72 *Appellatio bis tantum iterari poteſt.*
77 *Reconuentio non habet locum coram iudice appellationis.*
83 *Sententiæ forma iudicis ad quem in cauſa appellationis. & nu. 84.*
85 *Iudex appellationis poterit ne pronunciare ſuper omiſſis, ſi hoc ipſum ſpecifice ab eo non petatur.*

Sta rubrica continuari pōt ſm̄ Goſ. ad p̄cedentes hoc ordine. Vidimus s̄. telā iudiciorū & ſingula quæq; vſq; ad ſnīam. Verū quia grauati p̄ ſnīam releuari quærunt, & ipſa appellatio non aliud eſt q̄ releuatio, alias leuamen à grauamine, c. ſuggeſtū, & c. cū ſpeciali. §. porro. j. eod. Ideo congruēti ordine ſubiecta eſt hæc rubrica de Appel. Vel aliter ſm̄ Ioā. An. hic, & eſt cōtinuatio magis ad proxima, iuxta ea quæ habent in l. 2. ff. de ſta. ho. Viſum eſt s̄. de ſnīa & re iudicata, verū quia tūc demum ſnīa tranſit in rem iudicatā, qn̄ non eſt appellatum, & ſi eſt appellatū, non tranſit, c. quo ad cōſultationē. & per totum, s̄. ti. j. l. ab eo. C. qūo, & qn̄ iud. Ideo poſt tractatum de ſnīa & re iudicata, congruēti ordine annectit illa rubrica de Appel. Verum quia appel. ſuſpendit iuriſdi. iudicis a quo, c. non ſolū. & c. ſi a iudice. cū ſimi. eo. ti. lib. 6. Et ſicut appellatio ſuſpendit iuriſdi. iudi. ita ēt recuſatio & relatio eiuſdē iuriſdict. ſuſpendit. Ideo Papa ne neceſſe haberet tres tractatus facere, ſed vnū p̄ ſingula quęque, iſta cā cōmodioris breuitatis, illa tria cōiungit in eadē rubri. Ita hic Io. An. Continuationē. n. ad proxima & non ad remota fieri debere reſpōdit eleganter Iureconſultus in l. 2. ff. de ſtatu homi. Et ex illa continuatione Io. An. colligit Bal. in l. fi. C. de rela. colligit
1 etiam Lap. ſua allega. j. in j. col. † qđ habemus notare, q̄ ſicut attē-
a tata poſt appel. veniūt reuocanda, ita attētata [a] poſt relationē, vel etiam

ADDITIO.

a ¶Attentata poſt appellationem. Adde, quando attentatorū reuocatio fieri poſſit appel. pendente, & quando non, Alex. in conſi 99. incip. viſis proceſſib. per totum conſi. fol. 79. in 5. vol. Aliquid per Pau. de Caſt. in conſi. 216. incip. Per ea comprehēdo. in 2. parte conſi. Item adde, nunquid ſtatim propoſita recuſatione ſit ſuſpenſa iuriſdō iudicis, vt amodo non poſſit in cā procedere, vide Inn. in c. cum ſpeciali. infra eo. vbi dicit q̄ non meminit ſe legiſſe q̄ iudex procedere non poſſit, & ſic propoſitio ſuſpitionis & recuſationis non ligat manus iudicis recuſati. Et idem ſentit Spe. in tit. de recuſā. §. qualiter ante finē, vbi dicit q̄ proceſſus habitus poſt recuſationem n tenet. Idem tenet Ang. de Peru. ff. de appel. ſuper rub. Sed Hoſt. tenuit contrarium, & dicit ſe audiuiſſe à d. In. vt refert Ioan. And. in d. c. cum ſpecialis. & idem dicit & ſequi vr̄ in c. j. de appel. lib. 6. vbi dicit, q̄ iſta tria, ſ. appellatio, recuſatio, & relatio, ponuntur & iudicantur ad paria. Et q̄ ſicut geſta per iudicem à quo poſt legitimam appellatio. ſunt nulla, ff. nil noua. appella. in rubro & nigro, ita geſta poſt recuſationem. hoc idem tenet Barto. in l. quia poterat. ff. ad Trebellianum.

etiam post recu.veniunt retractanda.& ita etiam colligit hic Pa-
nor.& hanc opi.tenuit etiam Ioan.An.in c. legitima. eodem tit.
lib.6.& etiam ibi Gemi.Et primo incipiendo a relatione.Et q̃ re
latio suspendat,habetis tex.in c.licet,supra de offi.lega. Et etiam
bo.tex.in c.ex insinuatione,in ratione sui,infra eo.Et habent Le
gistæ tex.in l.ex illo.C. eodem titu. Bart. tamen in l.j.C. de rela.
2 per illum tex.† dixit, quòd licèt relatio suspendat iurisdictionem
iudicis referentis,quòd tamen gesta per eum non veniunt retra-
ctanda,per viam attentati, sed necesse sit appellare. Et si pars nõ
appellet,quòd valeant. & ponderat illum tex. ibi. & videtur hãc
opi.sequi in l.ex illo. C. eo. Sed in veritate cõis opinio omnium
scribentium est contra eum in locis supra allegatis, contra Bart.
& ita Ioan.de Anania in l.ad principem.ff. eod.adducens sex ra-
tiones contra Bar. quibus tamen respondet ibi Ang. de Are. Nã
non dicitur innouare iudex, qui relatione pẽdente procedit,sed
videtur tacite remissionem quam fecit reuocare: ideo relationẽ
nollet expectare, iuxta no.in l.quod iussit.ff.de re mili.& quæ di
cam in c.cum cessante,infra eo.Et inter cætera contra Bar.indu-
cunt tex.in d. l. ex illo, hoc modo inducendo. Nam ibi Impera-
tor æquiparat quo ad suspenden.iurisdictionem iudi. appel.& re
la.Et ita ibi summat etiam Bart.si ergo æquiparata sunt, certe pa
rificatorum debet eadem esse censura,ca.translato.supra de con
stitu.l.fi.C.ad l.Falci.facit glo.in c.constitu.& in c.non solum.de
reg.li.6.Sicut ergo æquiparatur appella. ita suspendit iurisdictio.
iudi.quod gesta per eum reuocantur in viam attentati,c.non so-
lum.eodem titu.lib.6. c.ex parte,supra de rescrip.l.chirographis.
§.j.vbi bonus tex.ff.de admini.tut.l.vnica.ff.nil noua.appel.pen-
den. ergo & relatio,cum suspendat ita sicut appellatio operabi-
tur effectum, vt attentata per iudicem debeant retractari in viã
attentati,etiam si non sit appellatum. & ita Ang. de Are. in rub.
ff.e.in 2.col.Non obstat modo.l.j.C.de rela. quia ille text. loqui-
tur ante factam relationem, licèt postq̃ dixerat de ea facienda,
nondum tamen eam fecerat. Nam illo casu,quando iudex dicit
fiendam relationem & litem esse dubiam, non est in totum ab-
dicata iurisdictio ab eo, & propterea gesta per eum valent. Sed
quia quòd dixisset relationem fiendam, non habita declaratio-
ne de dubio,nõ debuisset ad vlteriora procedere, d.l. j. & in hoc
grauauit partem,ideo pars potest appellare.Et ita sensit Bal.in d.
l.fi.C.de rela.& pro hac solu.facit de brocha,quod voluit Bal. in
3 simili in l.j.si quacunque prædi.pote. vbi Bald.dicit, † quòd tunc
demum recusatio annullat attentata per iudicem recusatum abs
que alia appellatione, quando iudex iam elegit arbitros, & sic
abdicauit pro illo medio tempore a se cognitionem: sed si non-
dum elegisset arbitros, cum in eo remaneat etiam iurisdictio,
licèt aliqualiter elisa per recusationem propositam, valent ge-
sta per iudicem, sed pars potest appellare. Et pro hac opinione
facit optime textus in c. iudex quam ab Apostolica. libro sexto,de of-
ficio delega. vbi est textus. Et prædicta notate, quia quotidie
versantur in iudicijs, cum vt plurimum per statuta Italiæ dispo-
natur, quòd parte petente super articulo dubio eligi consilium
sapientis, quòd iudex teneatur eligere illo casu, & talis electio
huius sapientis & commissio articuli sibi facta habet vim rela-
tionis. Et sic post hanc commissionem ille iudex, qui commisit,
nil poterit attentare in præiudicium partis. Et si attentauerit,po
terunt reuocari in viam attentati ea quæ gessit. Et materiam re-
4 lationis plenius attingam in c. intimasti, infra eodem. ¶ † Faci-
te ergo regulam, quòd si ex necessitate legis,vel statuti, vel pro-
pter formam rescripti remissa est causa consulenda, non valent
gesta pendente relatione, Bar.in l.j. ff.nil noua.appella. penden.
Fallit de consensu partium, nam tunc posset iudex procedere,
& valerent gesta.Ang.de Per. & Ang.de Aret.in l.j.§.quæsitum.
ff.eo.Fallit secundo quo ad instructionem causæ, puta recipere
productionem iurium tamen consultori transmittendam,c.con
5 stitutis,in simili,in argumẽ.ex eo quod dicitur de legato.§.j.eo.† fa
cit simile,quia & iudex a quo,pendente appellatione nihilomi-
nus potest omnia, quæ tendũt ad faciliorem expeditionem cau-
sæ appella. vt videbimus in c.cum teneamur,infra eod.& ita fir-
mat Paul.de Castro, licèt Bar. ibi tenet contra. in d. l. ex illo. Si
autem remissio est facta ad consulendum voluntarie,quia iudici
sic placuit:& tunc etiam secundum communem opinio. supra
6 relatam sit regula, quòd gesta† per eum pendente relatione non
valent,& dicuntur attentata,d.l.ex illo. Fallit primò,si de cõsensu
partium procederet per proxime dicta.Fallit secundò quo ad in-
struendam causam,recipere potest iurium productionem,Paul.
in d.l.ex illo.Fallit tertiò,quando iudex expresse reuocaret suam
interlocutoriam,per quam remiserit causam cõsulendam, quod
potest,iuxta gl.in l.j.§.fi.ff.de præto. stipu. nam tunc potest pro-
cedere non expectata relatione, quæ reuocata remissione non

dicitur pendere proprie amplius. Ita Angelus de Aretio in l.j.§.
quæsitum.ff.eod. intelligens quod expresse reuocet,nec suffice-
ret tacita reuocatio procedendo,argumen.l.siue pars. C.de dila.
Ita intellige quæ dixi ex mente eiusdem supra in principio hu-
ius articuli. Vbi tamen remissio esset facta ad principem, & ex-
pectaretur eius responsio,gesta medio tempore essent nulla, ca.
licet.de offi.leg.l.ad principem.ff.eo.ita Ange.de Are.in d. l. j. §.
7 quæsitum.ff.eod.propter reuerentiam principis. ¶ † Circa illud
quod dictum est de recusatione per Ioannem Andream hic, q̃
recusatio suspendit ita iurisdictionem iudicis sicut appella. Vos
dicite quòd de hoc est glo. 2.quæstio.6.c. quotiens.est glos.3.q. 5.
c.quia suspecti. est glo.in c. iud.ab apostolica. in verbo,propona
tur.de offi.delega.lib.6. facit glo.iuris ciuilis in l.fi.C.de sentent.
& interlo.om.iudicum.voluit Barto.in l.quia poterat.ff.ad Treb.
voluit Sali.in l. apertissimi.C.de iudi.licet Innocen.in c.cum spe
ciali,infra eod.teneat contrarium. & ibi disputabo hunc articu-
lum. Et pro concordia harum opi.videte Bald.quem supra retu-
8 li,in d.l.vnica.C.si quacunque prædi. potest. ¶ † Expedita conti-
nuatione, debetis scire quòd illud verbum, appellatio, trib.mo
dis sumitur,latissime,late, & proprie. Latissime sumitur pro qua
cunque inuitatione & sine petitione, vt est tex.in l. item apud
Labeonem.§.appellare.ff.de iureiurã. per quem text. hoc voluit
Barto.in l.j.ff.eo.in princip.vbi dixit, quòd hoc modo appellare
sumitur latissimè. Sumitur secundo etiam appellatio late,& illo
casu sumitur pro prouocatione ad iudicium, & omni implora-
tione retractationis, siue petatur per offi.iudi.principaliter, siue
incidenter,siue per exceptionem. ita Domini, de primo est tex.
in c.cum sit Romana.& in c.bonæ,infra eod. & ibi dicam. Nam
appellatio extraiudicialis est ad iudicium prouocatio. Et tamen
vocatur appellatio,vt ibi.De secundo est glossa secunda, quæst.
sexta. c. quod si a iudicib. iunctis his quæ habentur maxime per
9 Imo.in c.dilecti.supra de arbi. † & quæ habentur per Bald. in l. j.
C.de arbi.in quibus locis probatur, quòd sententia iniqua arbi-
tri potest peti retractari, secundum distinctionem tamen de qua
ibi,& illa petitio sapit vim appellationis, & tamen est simplex
imploratio off. iudicis. faciunt quæ habentur in simili in l. si so-
cietatem.§.arbitrorum.maxime per Bar.ff. pro socio. Per Cano-
nistas abunde in c.Quintauallis, supra de iureiuran. & voluit ibi
Barto.in fi. quod vsq; adeo hoc procedit, q̃ in pacto inter partes
de appellando a sententia arbitri capitur appellatio pro reclama
tione.Bal.in addi.ad Specu.in tit.de arbi.in 5.col.& in 2. quinim-
mo dixit notabiliter Bal.in addi.ad Specu.in 7. col. versi. sed po-
ne,quod si quis petẽs reductionem, diceret simpliciter appello,
vel similia verba appellatio. importantia, resoluetur sua petitio
10 in simplicem implorationem reductionis, per prædicta. ¶†Et
ideo dixit Barto.in l.fina.& ibi Ang.de Are.ff.de appellatio.reci.
quòd quotiescunq; iudex potest adiri, & eius officium implora-
ri,ne ei fiat in persona, vel in bonis præiudicium,tunc etiam po
terit appellari a tali actu extraiudiciali, hoc est se submittere pro
tectioni iudicis, argumen.l.de pupillo.§.si quis ipsi. cum similib.
ff.de ope.no.nuncia.Et ad hoc idem facit glos. quæ solet allegari
pro singulari,in clemen.j.in verbo, oneramus. de iure patrona-
tus. dum ibi vult, q̃ sententia lata per eum,cui erat cõmissa cau-
sa,q̃ secundum cõscientiam suam iudicaret,potest peti retracta-
ri si enormiter lędat.Et illud sapit vim appellationis,vt etiam ibi
no.de quo etiam in c.statutum.§.assessorem.vbi per glo. & Doc.
de rescri.lib.6.De tertio est tex.in l.non distinguemus.§.cum qui
dam.ff. de arbi. vbi exceptio doli posita contra sententiam arbi-
tri dicitur sapere appellat.Et faciunt quæ habentur in l.2.C.de ar
bi. per Canonistas, maxime Imo. in cap. dilecti. supra de arbit.
11 ¶ † Et hoc modo capiendo appellationem procedit quod dixit
Bar.in l.j. in principio.ff. eodem . vbi dixit, quòd triplex est ap-
pellatio, iudicialis interposita a diffinitiua, iudicialis interposi-
ta ab interlocutoria,& tertia species extraiudicialis. Et his mo-
dis duobus capiendo appellationem statutum loquens de ap-
pellatione non interpretaretur, nec late, nec latissime, per ea
quæ habentur in l. j. §.si is qui nauem. ff.de exerci. cum similib.
& hoc voluit in his terminis Domi. Anto. & Panormita. in ca.
bonæ, & in d. cap. cum sit Romana, infra eod. vbi videbimus.
12 † Vbi dicunt, quòd statutum loquens de appellatione non habet
locum in appellatione extraiudiciali, & statutum particulariter
loquens de appellatione a diffinitiua,non habet locum in appel
latione ab interlocutoria, nisi publica vtilitas, vel alia vrgens
ratio aliud suadeat. Ita Paul. de Cast. consil. 23. incipiente, In
Christi &c. viso puncto. Et ideo cum præstatio consilij sit actus
ex toto priuati, nec iudicis, nec in iudicio gestus, neq; extra, a
præstatione consilij non appellatur,sed sufficit contradici.Bald.
in additio.ad Specul.eod.tit.col.12.Tertio modo sumitur appella
tio

13 tio proprie, scilicet pro iudiciali.¶† Et illa secundum Bald.hic, in
rubri. potest esse quadruplex, anteiudicialis, & tamen fiet circa
iudicium, puta facta ante litem contestatam: nam litis contesta
tio est fundamētum iudicij, nec ante eam proprie est iudicium,
§.omnem.in Authentica de litig.l.amplius non peti, & ibi habe
tur.ff.rem ratam habe.cum similibus. Nam ante litem contesta-
tam bene potest appellari, & est iudicialis illa appellatio, quia
circa iudicium. Sed stricte considerando dicitur anteiudicialis,
& de hac est tex.in cap.significante.in c.Rodulphus.& in c.dile-
ctis filijs. el secondo, cum simil.s̄.de rescrip. Secunda species hu-
ius appellationis est, quæ fit inter litem contesta. & sententiam,
& potest appellari intraiudicialis.& de hac est tex.in c.j.supra de
14 dilatio.& procedit hoc de iure canonico indistincte.¶Sed de iu-
a re ciuili ab interlocutoria [a] non indistincte appellatur, vt voluit
Bart.& communiter Legistæ in l. 2. ff. de appellatio. reci. & in l.
ante sententiæ.C.quomodo appella.non recipi. & similiter nec
prima species habet indistincte locum de iure ciuili. Tertia spe-
cies est, quæ proprie est iudicialis, scilicet interposita ab ipsa sen
tentia diffinitiua, & hæc siue de iure ciuili, siue de iure canonico
regulariter locum habet.immo voluit glos. singularis, ꝙ in om-
nibus casibus sit permissa appellatio a diffinitiua, nisi reperiatur
prohibita.est glo.in l.qui restituere.in verbo, restituatur.ff.de rei
vendi. quam ad hoc ponderat Bald.in l. vnica. C. si de momen.
possess.fue.appellat.3. col. & hanc etiam allega. hic D. Philip. &
allegat bonum tex.in l.si quis prouocatione.C. eod. Sed ego do
tex.ad literam, & ibi glo.in l.& in maioribus. C. eod. Quarta est
species appellationis, quæ appellantur postiudicialis, scilicet q̄
interponitur post sententiam ab executione ipsius sententiæ.
Nam si executor excedat modum in exequendo, potest appella-
ri, l.ab executore. ff. eo.l. ab executione.C.quorum appella.non
reci. ca. quo ad consultationem. & ibi habetur, supra de re iudi.
cap.super quæstionum.§.j.supra de offic.deleg.c.nouit.& ibi ali-
quid videbimus. j̄. eod. & illa habet locum tam de iure ciuili q̄
de iure canonico. Ad rem ergo nostram nos in hoc titulo, quan-
tum attinet ad primam partem rubricæ de appellationibus, de
omni specie appellationis tangemus, & habetur de materia 2. q.
6.per totum.reperitur in 6. & in cle. De secunda parte rubri. de
relationibus, tangetur aliquid in c. intimasti. infra eod. habetur
2.quæstio.6.cap.biduum.in fi. De tertia parte, scilicet de recusa-
tionibus, habetur secunda quæstio.6.cap.quoties.3. q. 5.cap. quia
suspecti.habetur & videbimus late in c.cū speciali.& in c.secun-
do requiris.j̄.eo. Et debetis scire, quòd Iurisconsultus in l.j.in prin.
ff.eod.dicit appellandi vsum summè vtilem & necessarium, &
propterea inuentum propter iudicantium iniquitatē & imperi-
tiam corrigendam. & propterea ex quo vtilis est & necessarius,
ideo diligenter aduertendum, l.legaui.ff.de libe.leg.l.nam ad ea.
15 ff.de legi. † Ex quo dicit inuentam appellationem propter iniqui
tatem corrigendam. Intelligatis vos, siue iniquitas proueniat ex
proposito, siue re ipsa: nam alias sequeretur, si appellatio esset in
uenta propter iniquitatem ex proposito incidentem corrigen-
dam, quòd ex nouiter deductis, vel propter nouas probationes,
quas vellet pars inducere, non posset appellare, quod est falsum:
quia propter nouas probationes etiā bene potest appellari abs-
que alio dolo, tex.est in l.per hanc.C.de tempo.appellatio. habe
tur in cap.cum Ioannes eremita. supra de fi. instrumen. in c.fra-
ternitatis, supra de testib.in cle.2. de testib. Et ideo debet intelli-
gi propter iniquitatem, siue ex proposito, siue re ipsa incidentē:
nam ex quo nouas habet probationes, quas omisit re ipsa, appa-
re læso. Et ita voluit Barto.in l.j.in princip.ff. eodem titu. & per
hoc resultat illud no.quia licèt non grauetur per sententiam dif-
finitiuam, tamen appellatur ab ea, vt est tex. & ibi Bart. in l. ait
prætor.§.permittitur.ff.de mino. Ex quo dicit textus, iniquitatem
corrigendam. Etiam aliud elicitur, ꝙ cum appellatio sit inuenta
propter corrigendam iniquitatē sententiæ, quòd si iudex iniquè
iudicauit, & pars omisit appellare, quòd tamen contra iudicem
in sindicatu potest agi ad ipsum puniendum tanquam fecerit li-
tem suam. Ita voluit Bart.in d.l.j.in principio. Ita voluit Innocen.
& ibi communiter Canonistæ, maxime Imo. in 9. col.in ca. sæ-
pe, infra eodem, & ibi aliquid dicam. Imo quod plus est, etiam si
appellasset, & ex negligentia permisisset labi tempus ad prose-
quendum appellationem, vel aliter renunciasset appellationi,
posset tamen agi contra iudicem in sindicatu, & ista est glo. no.
quam ibi sequitur Imo.& communiter scribentes in ca.pastora-
lis.§.quia verò, supra de officio delega. Imo quod plus est, dato
quòd quis appellasset a sententia & succubuisset, & in prima ap
pellatione & in secunda, quo casu non licet ei tertio prouocare,
c.sua. infra eodem.l. vnica.C.ne liceat tertio prouoca.& sic sen-
tentia transiuit in rem iudicatam, & habet paratissimam execu-
tionem, clemen. vt calumnijs, de re iudicata. tamen iste poterit
agere in sindicatu contra iudicem.istud fuit dictum Ang.in lege
si filius.ff.de iudi.& Innocen.in d.cap.pastoralis.§. quia vero. Et
hæc dicta eliciuntur ex tex.in d.l.j.in princi.hoc modo inducen-
do. Nam vbi variatur causa, res, vel persona, diuersum est iudi-
cium: nec iudicatum in vno nocet in alio. Ille est tex. in l. cum
quæritur.cum l.seq.& seq.ff. de except. rei iudic. Sed in appella.
principaliter petitur, vt iniquitas sententiæ retractetur, quia pro
pter hoc est inuenta appellatio, d.l.j.in princip. Sed quando agi-
tur contra iudicem, qui fecit litem suam, deducitur diuersa & a-
lia causa, & principaliter aliud petitur, quia petitur, si agitur ciui
liter condemnari iudicem ad interesse. Si agitur criminaliter, pe
titur condemnari pœna arbitraria, d.l.si filius. & l. fina. ff. de var.
& extraordina. cogni. Institu. de obliga. quæ ex quasi malefi. in
principio.¶Ecce ergo, qualiter libellus appellationis, siue ipsa
appellatio ad aliud tendit, & aliud in ea petitur, quàm quando
agitur contra iudicem, eo quia fecerit litem suam. si ad aliud tē-
dit, & aliud petitur, ergo res iudicata in vno non nocet in alio,
ergo appellatio omissa in vno non nocet in alio: ergo licèt non
possit appellare in vno, quia bis appellauit, poterit appellare in
alio. Et ex prædicta causa, propter quam dixi inuentam esse ap-
pellationem, d.l.j. in principio, dum in ea dicitur, quòd inuenta
16 est appellatio vt iniquitas iudicantis corrigatur. † Habes secun-
dum Bal.hic inferre, quòd regulariter appellatio ab actu extraiu
diciali videtur esse prohibita: nam si appellatio est inuenta vt
corrigat iniquitatem iudicis, non possumus dicere iniquitatem
esse in iudice in actu extraiudiciali, quia eum nō gerit vt iudex.
Faciunt quæ habentur in c.conquerente.in simili, supra de resti-
tu.spoliato.in l.meminerint.cum similibus. C.vnde vi.in l.a pro
17 cedente.C.de dilatio. ¶ † Et ideo dicit Bal. quòd ab actu extraiu-
diciali non appellatur, nisi in casibus a iure expressis. De hoc ta-
men & veritate eius dicam in cap. bonæ, infra eodem. habetur
in c.dilecti, supra de maio.& obedien.per Barto.in l.fina.ff.de ap
pellatio.recip.per Bal.late in l.hi qui ad ciuilia.C. eod. & aliquid
in l. j. C. de arbit. Alius effectus propter istam causam resultat,
quia cum appellatio sit inuenta propter corrigendam iniquita-
tem, etiam & par in parem non habet imperium, cap.innotuit,
cum vulgaribus, supra de electio. Ideo appellatio de pari ad pa-
b rem [b] interponi non potest, l.j.§.si quis a iudice.ff. eo.† Et ideo se
18 cundum Canonistas, qui voluerunt cōsiderare superioritatem,
quam habet episcopus supra suum vicarium, vt possit eum reuo
care, & alias superioritates, c.suam.& toto titu. supra de offic.vi-
ca.habetur in clemen.fina.de procu. Sed considerauerunt, quòd
tribunal vicarij & episcopi est vnum & idem tribunal: ideo vo-
luerunt, quòd de vicario ad episcopum non possit appellari, c. 2.
de consue.lib.6.tamen Legistæ volunt, ꝙ a sententia vicarij ap-
pelletur ad constituentem, seu ad suum episcopum, l. a procon-
sulibus.l.præcipimus.C.eodem. Et ibi Bal. & Ludoui.de Roma,
dixerunt hos casus esse singulares in singularibus suis. & potuit
esse ratio Legistarum, quia ipsi voluerunt considerare superiori-
tatem prædictam. Bal.in additio. ad Specu.in titu. de appellatio.
in 28.colum.in versi.appellatur a vicario. tenet non appellari re-
gulariter a vicario ordinarij ad ipsum ordinarium. Ad l.a procon
sulibus. dicit, quòd ponit speciale in vicarijs illorum præfecto-
rum prætorio. & illius l. intellectum, ac omnem istam materiā
ponam in c.dilecti filij prior, infra eod. vbi diffuse dicam. in vi-
cario tamen foraneo, vel in temporali iurisdictione tantū, quam
haberet episcopus, de vicario appellatur ad episcopum. Calde-
ri.in rubrica eodem consilio secundo, communiter omnes in d.
19 cap.2.& in clemen.& si principalis, de rescript. ¶†Resultat etiam
a fortiori alius effectus, quia de maiori ad minorem appellari
non potest, cum minor in superiorem non habeat potestatem,
c.inferior. 21.distinct.cum vulgaribus. Et sic necessario infertur,
quòd

ADDITIONES.

a ¶Ab interlocutoria. Adde, an appellari possit viua voce ab interlocutoria, Paul.de Cast.in consil.270. incipi.Super primo dubio.versi. Super secundo dubio.in primo volumi. Et an appellatio ab interlo.a statuto prohibita restringatur ad meram interlocutoriam, ita quòd possit appellari ab interlocu. quæ non potest reparari, vt iudex admittat probationes non admittendas, consuluit Philip.Corn.consi.35.incip.Circa primum, per totum cons.fo.35. Et quādo dicatur mera interlocutoria, in d.consi.35. versi. Quæ sit mera interlocu. circa prin. Et nunquid possit appellari a sententia interlo.tradit Do. Iason in l.arbi.in princ.ff.qui satisda.cog. A sententia tamen interlo.quæ trahit secum executionem, ꝙ possit appellari etiam de iure ciuili, tenet idem Do. Iason in l.nemo potest.in 2.lectu.col.13.ff.de lega.j.

b ¶De pari ad parem. Adde non valere consuetudinem, vt appelletur de pari ad parem, vel minorem, ita Panor.hic.limitat tamen Fel.hic post Io. de Lign. in c.2.de consue.in 6. Io.An.in c.Romana.de appell.in 6. nisi faciat illum parē maiorem. vide per eum circa prin.

ꝙ appellatio dēt interponi ad superiorem, vt c. venientes. cum si mi ib. s. de iureiur. d. l. j. §. si quis a iudice. Sed operæprecium est scire, cuiusmodi iurisdōnem debeat habere iste superior iudex, ad quem appellat. Et dicite, ꝙ dēt habere saltem mixtū imperiū & ptātem mixti imperij. ita Bar. in l. j. §. solet. ff. qn̄ appella. sit. Ita Bal. in l. eos. in prin. C. eo. faciunt no. in l. j. §. j. ff. qui & a quib. Sed qualiter cognoscetur ista superioritas, an respectu dignitatis, an respectu administrationis? Et dicite ꝙ superioritas ista attendit rōne administrationis & non rōne dignitatis. Quia si quis esset maior dignitate, sed minor administratione, de eo appellaretur ad maiorem administrationē, non ad maiorem dignitatem. Ita Bar. in d. l. j. §. si quis. vbi & Angel. & alij, q̄ dant pro exemplo in Cardinalibus, qui respectu administrationis & officij sunt maio res epis: respectu ordinis & dignitatis vero minores, vt hr̄ in c.
20 quanquam. 2. q. 7. †Quia epatus est apex dignitatum, c. 2. & ibi hr̄, de præben. lib. 6. hr̄ in subscriptione 6. Cum ergo debeat appella ri ad superiorem, & vniuersitas ecclesiastica ex vario gradu dignitatum decoretur ad instar ecclesiæ triumphantis, in qua credimus esse gradatim choros Angelorū, c. ad hæc. vbi tex. ad lite ram. 88. di. & nisi sua cuiq; iurisdictio seruetur, quid aliud restat, nisi vt ecclesiasticus ordo & neruus ecclesiasticæ disciplinæ con fundatur, vt dicit tex. in c. peruenit. 11. q. j. hr̄ in ca. ad hæc. s. de re scrip. Ideo cum appellandum sit ad superiorem, & inter superioritates sit dare gradum, quia vnus est superior, & postea alius puta archieps supra epm, Patriarcha s. archiepiscopum: Et supra Pa triarchā Legati adsunt, post Legatos Papa. Ideo ne iste ordo ec
21 clesiasticus confundatur, lex voluit, vt gradatim appelletur: †tamen in priuilegium sedis Apostolicæ & Legatorum eius factū est, cum Papa sit ordinarius vbique, & concurrat in iurisdictione cum omni ordinario, c. cuncta per mundum. ca. per principalem. 3. q. 9. Et Legati sedis Apostolicę in sua prouincia & ipsi sunt ordinarij, & concurrunt cum alijs ordinarijs in ipsa iurisdictione ordinaria, c. 2. de offi. leg. lib. 6. ideo appellatur ad Papam, c. ad Romanā. 2. q. 6. c. dilecti filij prior. vbi notatur, & ibi videbimus infra eo. Ideo etiam ad Legatos ipsius Papæ appellatur omissis medijs in sua prouincia, vt hr̄ in c. j. vbi bonus tex. in argm̄, & ibi ponitur, s. de of. lega. glo. est in c. 2. de consuetu. lib. 6. glo. in c. anti qua. prope finem. de priuileg. glo. in c. Romana. §. j. in ver. curiam. de appel. lib. 6. Sed diceret quispiam, quæ est ratio differentiæ, ꝙ Papa pōt adire omissis medijs in viam appellationis, & cognoscit vt supra conclusum est, & tamen Imperator secus, immo si adeatur omissis medijs, remittit causam ad superiorem mediatū, l. imperatores. vbi tex. ff. eo. Bar. in l. j. §. si quis. ff. eodem, dicit hoc prouenisse, quia Papa voluit impinguare curiam. Et facit qđ in si mili dixit Lap. alleg. 88. vbi etiam ipse reprehendit Canonistas, ꝙ quærunt impinguare curiam, & Imperator de hoc non curauit. Sed ɔ̄ Bar. est tex. in c. ecce. 93. dist. vbi Papa dicit se non quęre re alijs præferri. Et ɔ̄ eum facit, quod dixi de legato, quia tunc ap pellatur extra curiam, & tamē appellatur ad eū, omissis medijs. Vnde dicatis vos, ꝙ ista est ratio: nam Imperator habuit ipse a po pulo, vel a subditis potestatē, §. sed quod principi. Insti. de iu. naturali gent. & ciui. Non mirum, cum benefacienti benefacere debeamus per obligationem ad antidora, l. sed & si lege. §. consuluit. ff. de peti. hæredi. Ideo Imperator aduersus eos, scilicet inferiores ordines, qui fuerunt sibi munifici, ipse non debuit esse inhumanus nec illiberalis, & ideo minus eorum potestati debuit derogare q̄ potuit. Sed Papa habuit potestatem a Christo per il la verba: Tu es Petrus, & super hanc petram ędificabo &c. per il la: Et fiat vnum ouile & vnus pastor. Siue per illa, Quodcunq; ligaueris super terram &c. c. in nouo testa. 21. dist. c. quodcunq;. 24. q. j. & ab eo vt fonte deriuantur omnes dignitates ecclesiæ, c. j. 22. dist. Et ideo cum maiori honestate potuit sibi reseruare plura in præeminentiam, & nolle cedere subditis, q̄ potuerit Imperator. Facit glo. in c. j. s. de transla. præ ato. Et ad hoc faciunt quę no tantur in simili de statuto in c. cum M. Ferrariensis. circa principium repetitionis, per Do. Anto. s. de const. Nam inferiores vni uersitates ecclesiasticæ nō possunt statuere cōtra ius cōmune de iure canonico, c. quod super his. & ibi ponitur, de maio. & obed. clemē. ne Romani. cum si. de elec. Et tamē de iure ciuili inferiores vniuersitates, quæ habent potestatem faciendi statuta, possūt statuere ɔ̄ ius cōmune, l. omnes populi. ff. de iustit. & iure. Visa cā appellationis, quare inducta fuerit appellatio, restat videre eius
22 essentiam & eius diffinitionem. †Vnde dicite, ꝙ appellat. multæ sunt diffinitiones, de quib. per gl. 2. q. 6. in summa, per Goff. hic, q̄ ponit aliam in summa, per Azo. in summa, C. eo. qui ponit aliā. Sed breuitatis causa dic secundū Bar. ꝙ appellatio est ius quoddam, quo interim prima sentētia extinguitur, & causæ cognitio ad superiorem iudicem deuoluitur. Ita Bar. in l. j. in princ. ff. eod.

dicens hoc intelligi de appellatione tm̄ a diffinitiua. Ang. in d. l. j. in prin. reprobat. Et primo in eo quod dr̄ in diffinitione Bart. ꝙ appellatio est ius. Imo hoc est ɔ̄ veritatem, quia non est ius appel latio, sed iuris remedium. Et pro eo est textus in l. vnica. C. de sen tentijs præse. Potest secundo adduci: nam vult Bart. ꝙ appellatio extinguat sentētiam. immo hoc generaliter non est verum, quia in sentētijs censuræ appellatio nec suspendit nec extinguit ipsas censuras, c. pastoralis, in prin. & ibi dicam, cum alijs similib. infra eodem. Et in diffinitione Bar. ista appellatio a sententijs censurę non comprehenditur, ergo diffinitio nō bona, cum non sit gene ralis, l. j. §. j. vbi tex. ff. de dolo. glos. est iuris canonici, s. in rubri. de summa Trinitate & fi. ca. Hoc argm̄ sibi ascribit Panor. hic. Imo. in d. l. j. reprobat, & ipse Bart. quia in diffinitione vult, ꝙ appellatio extinguat pronunciatum, quia dicit ipse Imo. non extinguit, sed suspendit, l. si causa cogni. C. de transa. l. præcipimus. §. penul. & sequen. & l. qn̄. C. eo. tit. No. gl. in l. tale pactum. §. qui prouocauit. ff. de pac. textus est in cap. pastoralis. §. præterea, s. de of. delega. ergo ɔ̄ Bar. & eius diffinitionem. Adducit ēt l. 3. C. si pē dente appellatione mors interuenerit. Vnde hi omnes Ange. & Imo. & Panor. in locis s. allegatis reprobant diffinitionem Bart. & dat ipse Ang. ibidem aliam dicens, ꝙ appellatio est remediū quoddam iuris inductum ad corrigendum iudicatū, iniqua grauamina illata, vel cōminata. & hoc mō dicit diffiniri comprehēdendo appellationem tam a diffinitiua q̄ ab interlocutoria. Panor. hic dat ipse aliam dicens, ꝙ appellatio est a minori iudice ad maiorem prouocatio, quæ si est legitime pronunciata, iurisdōnem iudicis quo ad illam cām suspendit, & cognitionem ad superiorem transfert. Et per hoc diffinitur appellatio tam ab interlocutoria quàm à diffinitiua. ¶Contra istos Docto. possumus vti in persona Bartoli hoc carmine.

Aspicite an nostrum mage sit penetrabile ferrum.

Nam ɔ̄ Ang. facit, omnis diffinitio dēt continere substantiā rei, vt voluit gl. in l. omnis diffinitio. ff. de regu. iu. d. l. j. §. j. vbi bonus tex. ff. de dolo. d. gl. in rub. s. de summa Tri. & fi. catholi. Sed diffinitio Ang. deficit in substantia rei, s. appellationis, ergo non bona. ꝙ deficiat in substantia rei, probatur: nam vult Angelus, ꝙ tm̄ tendat ad corrigendum iudicantium iniquitatem: & sic fm̄ eum sequeretur, ꝙ ex nouiter probandis non posset appellari, cū ibi nō adsit iniquitas iudicis. Quod tm̄ est expresse falsum, l. per hāc. C. de temp. appel. & dixi s. circa cām appellatiōn. Si ergo p p no uas probationes, vel nouiter producendas absque alia iniquitate iudicis pōt appellari, ergo diffinitio Angeli est multum defectuosa. Tamen posset intelligi diffinitio Angeli de iniquitate nō solum ex proposito, sed de iniquitate re ip si, vt supra dixi in lectione hesterna, & sic non obstat argum. Contra Panormi. adduci potest, nam vult ipse, quòd appellatio suspendat & non extinguat pronunciatum. quod est contra text. in l. j. in fine. ff. ad Turpil. l. 2. ff. de pœn. in l. si quis filio exhæredato. §. hi qui. ff. de iniusto rupto testa. no. in l. furti. in principio. & ibi glos. tenet, ff. de his qui notan. infa. & etiam communiter tenetur in d. c. pastoralis. §. præterea. supra de offi. delegati. & in locis supra allegatis, tenetur magis communiter in l. tale pactum. §. qui prouocauit. ff. de pact. & in cap. venientes. de iureiurando. licet ibi Ioan. Andreas teneat, quòd suspendatur. Si ergo appellatio extinguit non autem suspendit pronunciatum, ergo diffinitio Panormita. non bona. Non obstat modo argumentum primum Ang. quia licèt appellatio sit iuris remedium, tamen cum sit quid incorporale, potest determinari sub hoc nomine, ius, prout & alia incorporalia determinantur, Institut. de rebus corpo. & in-
23 corpo. circa principium. ¶ † Præterea de vana subtilitate nominum non curant Legistæ, & relinquunt illam obstinatis, l. 2. & ibi textus, circa fin. & glos. no. C. de constitutio. princ. Et ideo dummodo habeamus substantiam appellationis non curandū est, an dicatur ius, vel remedium iuris. & pro Barto. est textus in l. j. §. quæsitum. ff. eodem. ¶ Non obstat argumentum de cap. pastoralis. & argumentum de l. 3. C. si penden. appellatio. quia
24 vna hirundo non † facit ver, nec vna fallentia immutat diffinitionem, vel immutat substantiam diffiniti, vt est textus in l. omnis diffinitio. ff. de regulis iuris. & ideo dicite, quòd fallit in il lis duobus casibus. Non obstat argumentum Imo. dum dicit, ꝙ appellatio non extinguit pronunciatum, sed suspendit &c. Quia huic argumento respondet Barto. in d. l. furti. in princip. & etiam fuit pro maiori parte Bal. & Ang. in d. l. tale pactum. §. qui pro-
25 uocauit. quia tria tempora sunt in consideratione. ¶ † Primum est tempus post sententiam, ante tamen appellationem interpositam, & sic intra tempus ad appellandum, & illo tempore sententia quo ad effectus iuris non stat in suspenso, nec est extincta, immo operatur suum effectum, puta circa irrogationē infamiæ,

miæ,quando lex irrogat ipſam ipſo iure poſt ſententiam,puta in
excõicatione, ſm vnum intellectũ, de cuius veritate videbimus
in c.paſtoralis,in princ.infra eo.Ita Bart. in d.l.furti, ita ẽt Bart.in
l.qui vltimo.ff.de pęn. at vero lex non irrogat pęnam ipſo iure,
ſed ſnĩa ipſa indiget executione & facto hominis,& illo caſu ſu-
ſpenditur ſnĩa, non autem extinguitur, nec poteſt ipſa ſnĩa exe-
cutioni mandari.gl.eſt no.in rubri.ff.nil nouari appel. pẽden. &
eſt tex.in c.non ſolum,eo.tit.de appel.li.6. Et ex prædictis habe-
tis magnam limitationẽ ad c.non ſolum, & ad gl. dum ibi dr̃, ꝙ
ita ſuſpenditur executio pronunciati per appellationẽ interpo-
ſitam,ſicut & per tp̃s appellandi & ɔ̃,quia illud non habet locũ
in executione ſnĩæ,quæ ſit ipſo iure à lege,nam illa ſortitur effe-
ctũ ſuũ & eſt efficax intra decem dies ad appellandũ.Secundum
eſt tp̃s poſt appellationẽ interpoſitam, ipſa appellatione præce-
dente,quia nondũ ſit pronunciatum ſuper ea, & illo medio tp̃e
extinguitur pronunciatio per appellationẽ, non autem ſuſpen-
ditur,& regulariter omnis eius effectus, exceptis his quæ dicam
infra in effectibus appellationis. Et hoc modo intelliguntur iu-
ra pro illa parte allegata,videlicet,ꝙ extinguatur, & ita loquitur
Bar.in his terminis in ſua diffinitione, dum dicit,interim prima
ſnĩa extinguitur,& ideo non obſtat ɔ̃rium. Et in hoc concordãt
omnes de illo medio tp̃e,licet aliquæ gl.generaliter loquẽdo te-
neant ɔ̃rium. Tertium eſt tp̃s.ſ.poſt pronunciationem factam ſu
per appellatione,& illo tp̃e attento:quia ſi Iudex confirmat pri-
mam ſnĩam,conualeſcit ex nunc prima ſnĩa,d.l.furti,in prin. vbi
caſus.Ideo hoc tp̃e conſiderato, & ſic conſiderato futuro euen-
tu,qui euenire poterat,iura aliqua dixerunt appellationẽ ſuſpen
dere pronunciatum,& ita loquuntur iura allegata per Imo.qua-
ſi hoc ſit dicere,quia ex futuro euentu ſnĩa conualeſcere poteſt,
ideo ſuſpenditur. Circa diffinitionem Bar.dũ dixit, eſt ius quod-
dam.illud verbũ,ius, propterea cẽſetur appoſitũ ad drĩam actus.
26 † Nam debetis ſcire, ꝙ duplici modo ſumitur appellatio. Sumi-
tur primo,prout eſt facti.ſ.ipſe actus appellandi,:& illo modo nõ
diffinitur hic. Sumitur poſtea prout eſt iuris, & illo modo bene
diffinitur hic. Et ꝓpterea dixit, eſt ius,ad drĩam appellationis in
quantum eſt facti.Item ex alio dixit ius, vt denotet appellationẽ
eſſe quid incorporale.Sed operępretium eſt ſcire, quare ius eſt,
an ſit officium iudicis,an actio,an exceptio. Actio non eſt, quia
nihil petitur per appellationem à parte. Exceptio non eſt, quia
nihil repellitur vel excipitur ɔ̃ partem. Officium iudicis non eſt,
quia nihil petitur per appellationem à iudice à quo,& ſic appel-
latio ſatis dr̃ interpoſita, ex quo interponitur corã iudice à quo,
& tñ ab eo nihil petitur,quod ſit ſubſtantiale appellationis:quia
ẽt ſi non deferret,tñ valebit appellatio,ergo non eſt officiũ iudi-
cis.Nam officium iudicis præſupponit, ꝙ quid petatur à iudice,
gl.eſt nota.in l.ſi ſoror.C.de col. Faciunt notata per Legiſtas in
l.j.ff.de iuriſdi.omn.iudi.l.vnica.ff.de condi.ex lege, ponunt Ca-
noniſtæ in c.2.s̃.de offi.iudi.Ita Bar.in d.l.j.in princ. ff.eo. Et ideo
concludit,ꝙ eſt medium quoddã.ſ.neq; officium, nec exceptio,
nec actio,ſed quoddam ius mixtum.Ang.tñ in d.l.j.in prin.mor-
det Bar. dũ dicit, ꝙ per appellationẽ nihil petitur à iudice à quo.
Ideo concludit nullum eſſe officium iudicis.Mouetur primo,nã
per appellationem petitur retractari primã ſnĩam, l.eos, in prin.
C.eo.c.cum cauſa.s̃.tit.j.& dicam infra.ergo dictum Bart.nõ bo-
num,ꝙ nihil petatur à iudice.Præterea appellatio ſapit vim libel
li,ita vt interpoſita appellatione nõ requiratur libellus. Inno.in
c.cum contingat,de offi.deleg.Et per iudicem appellationis po-
teſt ferri ſnĩa condẽnatoria vel abſolutoria. l.cum apud, vbi tex.
& ibi Bar.ff.iudi.ſol.c.cũ cauſa.s̃.tit.j.ſi ergo poteſt iudex appella
tionis condẽnare vel abſoluere,& ſnĩa non debet ferri, niſi qua-
tenus eſt petitum,c.licet Hely,cum vulgaribus,de ſimo.l.fi.C.de
fideicom.liberta.Ergo de neceſſitate præſupponendũ eſt, ꝙ per
appellationem aliquid petitur à iudice.Vos dicite,ꝙ illa argumẽ
ta nihil obſtant ɔ̃ Bar.quia ex eis concluditur,ꝙ aliquid petitur à
iudice ad quem, & Bar. loquitur de iudice à quo, coram quo in-
27 terpoſita eſt appellatio. † Tamen ex dicto Ang. habetis notare,
ꝙ interpoſita appellatione (intelligite in ſcriptis) non requiri-
tur alius libellus in cauſa appellationis,ſed ſufficit ipſam ſcriptu
ram appellationis præſentare iudici ad quem,& illud ſuccedit ꝓ
libello. ſecus tñ ſi interponeretur appellatio viua voce corã iudi
ce à quo,prout poteſt,c.j.per locum à ſpeciali,eo.tit.li.6.l.j. §.fi.ff.
eodem,& hanc concluſionẽ voluit hic Bal.in 2.col. voluit Spec.
eo.tit.§.nunc dicendum,ver.ſed quid diceret.voluit Inno.in c.cũ
contingat.s̃.alleg.voluit Bal.in rubri. s̃.de offi.iudicis, 6. col. vo-
luerunt Dñi de Rota,deciſione ſua,8.quæſt. quæ incipit, Itẽ fuit
dubitatum, circa princ. voluit Bar.& ibi cõiter ſcribentes,in l. j.
§.libelli.ff.eo.voluit Bal.in l.ſi quis libellos.C.eo.& in l.per hanc
C.de tẽpo.appel.In quantum dr̃ in diffinitione,ſnĩa extinguitur.
Habetis colligere hic diffiniri ſolum in appellatione interpoſi-
28 ta à diffinitiua. † Nam verbũ,ſnĩa, intelligitur de diffinitiua pro-
priè loquendo.gl.eſt n .,quam ibi exclamat Imo. in c.cũ olim. s̃.
de teſti.in l.2.§.biduum.ff.qñ appel.ſit,& in c.biduum, 2.q.6. vſq;
adeo,vt ſtatutum loquens de ſnĩa,in dubio intelligatur de diffini
tiua,nõ de interlocutoria.Ita Bal.in l.vnica, ne lic.in vna, eadẽq;
cauſa tertio prouoca.Ita Bal.in l.iuſiurandũ, & ad pecunias. §. fi.
qui incipit,cum res.ff.de iureiur.Ita do.Card.in cle.j. in 8.col. de
ſnĩa & re iudi.Senſit Bar.in l.dicere.ff.de arbi.in l. generali. C.de
tab.li.10.tñ iſtud procedit in materia ſtricta.Sed in materia indif-
ferenti appellatione ſnĩæ ita cõprehenditur interlocutoria ſicut
diffinitiua.gl.eſt in clemen.j.in ver.ſnĩjs,quam ibi ad hoc ponde
rat Imo.de ſnĩa & re iudi. Et quid ſit propriè interlocutoria ſnĩa,
habetis gl.notab.in cle.vnica,in gl.in ver. diffinitiua, de ſequeſt.
poſſ.& fruct.hr̃ in l.quod iuſſit.ff.de re iudi.in c.cum ceſſante, &
ibi dicam,infra eodem.Et ideo cum hic ſimus in materia indiffe
renti, & appellatio ſit cõe remedium tã in interlocutoria, q̃ in
diffinitiua,c.vt debitus,infra eod. & capietur in diffinitione ver-
bum,ſnĩa,tam pro interlocutoria,q̃ diffinitiua, tñ quia infra po-
netur alia diuerſa diffinitio appellationis ab interlocutoria, ſtri-
ctè capitur hic verbum,ſnĩa,pro diffinitiua tantum. In quantum
dr̃ in diffinitione,extinguitur,iſtud denotat drĩam inter appella-
tionem,& nullitatẽ,nam appellatio extinguit pronunciatum,vt
heri dixi: nullitas autem non extinguit, ſed per ſe extinctum p̃-
ſupponit,c.dilecto,& ibi videbimus,infra eo.l.ſi expreſſũ,& l. ſi
cum nulla,& ibi per Bar.ff.eo.tit.Et quod nullũ eſt, amplius an-
nullari non poteſt,c.ad diſſoluẽdum, cũ vulgaribus, infra de de-
ſpon.Ideo per hoc habetis,ꝙ differt appellatio interpoſita à ſen-
tentia iure dicen.nullam,& ſic à nullitate. Item per iſtud verbũ,
extinguitur,datur effectus vnus appel. qui eſt extinguere ſnĩam,
l.j.in fi.ff.ad Turpil.cum his, quæ heri dixi.In quantum dr̃ in dif-
finitione,interim.notatur drĩa inter pronunciatũ iudicis in cau-
ſa appellationis, & ipſam appellationẽ, nã appellatio extinguit
interim.i.donec pendet,& ſic reuocabiliter,quæ ſi ſequitur, ſnĩa
confirmatoria primæ primum pronunciatũ ex nunc reconuale-
ſcit.ſ.à die pronũciationis in cauſa appellationis. Sed ſnĩa lata in
cauſa appellationis irritãs primã, ipſa in totum extinguitur, nec
ex aliquo euentu pendet,l.furti,in princ.ff.de his,qui no.infa.Ita
29 Bar.in d.l.j.in prin. † In quãtum dr̃ in diffinitione,ad ſuperiorem
iudicem,dicite ꝙ per hoc colligitur, ꝙ de ſubſtantia appellatio-
nis eſt,vt appelletur ad ſuperiorem,2.q.6.c.anteriorũ, & dixi cir-
ca cauſam appellationis,& ideo conſuetudo ſiue ſtatutum, vt ap
pelletur ad minorem,nõ valeret,neq; teneret, quia ſtatutum vel
conſuetudo non poteſt alterare ſubſtantiam actus.tex. eſt no. in
l.2.ff.de vſufruc.ea.re.quæ vſu conſumuntur.ſed de ſubſtantia ap
pellationum eſt,vt appelletur ad ſuperiorem,vt dixi:ergo nõ va-
lebit ſtatutũ,nec conſuetudo in ɔ̃rium diſponens, & faciunt no-
tata in c.cum ad monaſteriũ,cum ſimilibus,de ſta.mona. hoc vo
luit gl.no.in c.2.de conſue. li.6. Tñ ex quo per circuitum lex po-
teſt circa ſubſtantiam actus diſponere,d.l.2. bene valeret conſue
tudo,ꝙ appelletur de vno qui ſit regulariter maior, ad alium qui
cõiter iſto eſſet minor,addendo ꝙ hoc actu habeatur pro maio-
re.Ita voluit Io.An.in c.Romana.§.j,eo.tit.li.6.valebit tñ conſue-
tudo vel ſtatutũ,vt gradatim nõ appelletur, ſed appelletur omiſ-
ſis medijs,iſte eſt tex.& ibi no. Io.An. & alij ĩ d.c.Romana.§.j.&
voluit Bar.rectè põderãs in d. l.j.§.ſi quis.voluit Bal.in auct. quas
actiones,circa finem.C.de ſacroſan.eccle.Et ibi voluit Bald. vnũ
notabile,ꝙ licèt non valeat conſuetudo, vt non poſſit appellari
vllo modo ad Principem, cũ veniat in derogationem ſupremę
poteſtatis,l.cõpetit,in argũ.C.de præſcrip.30.vel 40.anno.tñ va-
lebit conſuetudo, vt non appelletur ad alios inferiores, ad quos
30 erat appellandũ, ſi gradatim fuiſſet appellatũ. † & ſic valebit cõ-
ſuetudo,ꝙ de ep̃o appelletur ad Patriarcham,omiſſo Archiep̃o.
Et rationem drĩæ quare conſuetudo non poteſt diſponere, vt ad
minorem appelletur,& tñ poteſt diſponere, vt gradatim nõ ap-
pelletur.Dicite eſſe,quia ꝙ appelletur ad ſuperiorem,eſt de ſub-
ſtantia actus,qui non poteſt tolli conſuetudine, vel ſtatuto. Sed
ꝙ gradatim appelletur, eſt de forma accidentali,vt dixi circa cau
ſam appellationis:ſed accidentalis forma facilius tollitur, q̃ ſub-
ſtantialis,l.pacta conuenta.ff.de ɔ̃hen.emp. & ven. Faciunt quæ
habentur in l. paciſci. ff.de pact. quæ notantur in c.auditis, & in
c.quia propter.s̃.de elect.Igitur ẽt,imo & fortius, de iure canoni
co ſi appellatũ fuerit omiſſis medijs, caſu quo non poteſt appel-
lari,puta de ep̃o ad Patriarcham certa parte non exponente,va-
lebit appellatio.gl. eſt no.in c.dilecti filij prior.j.eo. & ibi dicam
latius.Et vſq; adeo cauſa appellationis habet ſuos iudices, quod
dicit Bal.in pace Cõſtantiæ, in ver.in cauſis, quod in ea non ha-
bet locum prorogatio. intelligite de vno iudice ad alium, ſed de
tempore

tempore ad tps non procedit ita indistinctè, per ea quæ habentur in cle.si appellationem, per omnes, e.tit. in c. ex parte S. supra de rescrip. dicam in c. ex ratione. j. eo. Et per ista verba, ad superiorem, etiā dixit Bar. in d.l.j.§.si quis, ꝙ valet appellatio hoc modo interposita ad iudicem cōpetentem, quia resoluitur.i.gradatim ad proximum superiorem. Vel hoc modo, appello ad superiorem, quia resoluitur ad superiorem.s.proximum gradatim, & hoc voluit gl.no.& ibi Bal.in l.cum proponas.C.de bo.auct.iud. poss. Ita Bal. in l. apertissimi. C.de iudi. Arch. Ioan.And. & Gemi.in c.legitima, eo.tit.li.6.tenent ɔtriū, dicentes, ꝙ non valet appellatio, nisi certus iudex, ad quē appellatur, exprimatur. Tñ Dñi de Rota decisione sua 208. quæ incipit, Item quod appellatio alternatiua, rñdere videntur huic motiuo, licèt non loquantur in illa materia, quia dicunt, ꝙ satis dr̃ esse certus iudex ad quem, ex quo per prosecutionem specialem appellationis coram vno cęptam pars declarauit se de illo sensisse. Bal.tñ in c.2.j.eo. voluit, ꝙ imo procedat appellatio ad cōpetētem iudicem interposita, vel ad superiorem. sed Panor.ibi tenet cum Canonistis, ꝙ imo non procedat, & in sequenti arti.de alternatiua appellatione, Bal. ibi tenet opi. Ange.in d.§.si quis, licèt Panor.ibi aliter dicat. & tenementi, quia vult Spec.eo.tit.in §.nunc tractemus.ver. quid si appellans, idem quod Legistæ subijciens, ꝙ illa appellatio, appello ad superiorē. poterit incōtinenti verificari de Papa omissis alijs, quia pars poterit prosequi appellationem corā Papa, & ita dicit fuisse pronunciatum, licèt in puncto iuris fortè aliter esset, & ita voluit Ange.in d.l.j.§.si quis. Ange.latè consi.245.incipiente, Senis.& ponam latius in c.dilecti filij prior.j.eo. Et per prędicta infertur ad aliam quæstionem.

31 † Vtrum valeat appellatio alternatiuè interposita [a] ad superiorem. Puta, appello ad talem, vel talē iudicem.& certè gl.in c.si is cui, de offi.deleg.li.6.tenet, ꝙ non valet, & ēt idem tenet ibi Io.An.in nouella, & Io.An. in Mercu. in regula, in alternatiuis, de reg.iur. li.6. Et ita etiam tenet Io. And. in addi.ad Spec.eo.tit.§.nunc tractemus, super ver. quid si dicat, & hanc opi.visus est sequi Bal.in d.l.cū proponas. Ludo. in consil.360.incip.Omnipotentis, &c.circa propositum, tenet opi.Ioā. And.nisi iusta causa subsit incertitudinis, pro quo facit c. constitutus, de in integ.restit. & maximè hoc firmatur in appellatione extraiudiciali. Dicit tñ Io.An.in locis præallegatis, ꝙ Legistæ tenent ɔtrium, & quod eorum opi.procedit de iure ciuili, non de iure canonico.s.quod in foro ciuili appellatio alternatiua valeat. Mouetur, quia de iure ciuili si appellatur per errorem, dūmodo non appelletur ad minorē, subintrat legis dispositio, quæ facit, vt videatur appellatū ad iudicem cōpetentem, & remittit causam appellationis ad ipsum cōpetentem, l.j.§.si quis.s.allegata.si hoc facit errante parte, ergo multomagis dubitāte. Sed de iure canonico iste error non toleraretur, cū sit appellandū ad certum iudicem, ergo nec in simili tolerabitur dubitatio. Ange. in d. l.j. §.si quis, & Spec.in d.versi.quid si dicat, tenent ꝙ valeat appellatio, tñ cum grano salis.s.dūmodo pars intra 10. dies, & sic intra tempora ad appellādum declaret, de quo iudice senserit. Dñi de Rota in decis.208.quæ incipit, Item quod appellatio alternatiua, reprobant oīa dicta Io.An.quæ s.allegaui, & tenent, ꝙ valet appellatio alternatiua, dūmodo postea pars incipiat prosequi coram vno iudice certo, & de illo videatur dictū in appellatione, & in hanc tandē opi.inclinat Gemin. in d.c. si is cui, cum limitatione tñ.s ꝙ si in appellatione esset assignatus de consensu partiū, vel etiam per iudicē à quo terminus ad procedendum, iuxta ea, quæ habentur in c.sæpe.j.eo.ꝙ pars appellata non erit contumax, nisi fuerit prius certificata, de quo iudice intendat, & ita saluat opinionem Io.An.in istis terminis, & de his in c. dilecti filij prior. j. eodē, & latissimè per Ange.consi.245.vbi fecit sex mēbra, & incip.Senis, s.alleg. Cum ergo prædictū est s.proximè, de iure ciuili appellatio interposita ad Imperatorem omissis medijs reducitur, vt videatur ad debitum medium appellatū. l.Imperatores.ff. eo. dicam in c. dilecti filij prior. j.eo. vbi ponam regulam cū fallentijs.ideo si appellatur à snīa hic Papiæ lata ad Ducem, reducitur appellatio, vt videatur appellatum ad iudicem appellationū hic deputatum. Pau.consi.23.in fi.col.incip.in Christi, &c.viso pūcto. Vnum aduertendum in ista materia, ꝙ Io.de Anania, in l Imperatores, in prin.ff.eo.voluit, ꝙ si appellatur ad inferiorē à Principe omissis medijs, tunc à iure appellatio est reducēda, vt videatur appellatum ad cōpetentē, d.§.si quis. Si tñ appellatur ad Principem omissis medijs propter reuerentiā Principis, lex nō reducit causam, sed remittit ad iudicem competentem ipse Princeps, d.l.Imperatores. sed Ange.dicit ibi, ꝙ indistinctè ius reducit appellationem, ēt si ad Principē sit appellatū, & hoc probat ibi tex. dum dicit, remitti debet.

32 † Sed operępretium est scire, quis dicatur superior & dicite, ꝙ in Papa nullus est superior, & iō ab eius sententijs non appellatur, 8.q.3. c.cuncta per mundū, el grāde, & c.nemo, & c.aliorū, c.Apostolicæ, 35.q.9.24.q.j.c. hæc est fides, licet supplicari possit ɔ snīam eius, c.auditis, & c.snīam, c. veniam, 35.q.9.& c.cum ex literis, vbi tex.s.de in integ. resti. tñ ex quo superiorem non habet, non pōt appellari ab eius snīa, iuribus s.allegatis, imo supplicatio ad eum dirigitur, d.c.auditis, & c.cum ex literis. Ideo supplicari potest ɔ eius snīam, licèt non appellari. Facit in simili l.præfecti.ff.de mino. Ista tñ supplicatio potest per Papam reijci, nec tenetur eā admittere. Ita Bal.no.in l.fin. C.de leg. tñ ex debito honestatis facere non debet, iuxta ea, quæ no. Bal. in l.Princeps.ff.de leg. Quinimo dixit Collectarius in c.quæ mul totiens, de reg. iur. ꝙ nō teneret appellatio à Papa interposita ad futurum conciliū, & illam interponens non esset alienus ab hæresi. Ludo.latè consi.suo 131. incip. circa propositam consultationē, & hodie est extrauagans edita per Pium Papā in dieta Mantuana. Facit bene c.omnes.ibi, qui autē Romanæ ecclesiæ, 23. di. c.aliorum, 9.q.3.& c.eiectionem, 79.dist. Io.An.post Host.in c.pro posuit, de concess.præben.

33 † vbi concludunt, ꝙ licèt Papæ posset fieri denunciatio euangelica super peccato, vt se emendet iuxta formam c.nouit, de iudicijs. tñ illud, quod si non audiuerit, dic ecclesiæ, in Papa non intelligitur, nisi de ecclesia triumphante, id est Deo, quia nullum alium habet superiorem, licèt non se corrigens post monitionē possit potius dici infidelis, c.sciēdum, 8.q.j. c.si qui, 81.dist.& ad prædicta facit c.nulli fas, 19.dist. c.violatores, 25.q.j.c.qm̄ vetus, 34.q.j. Arch.in c.in fidei, de hæreticis, li.6.glo.in c.Achacius, 24.q.j.in c.si Papa, 60.dist.& facit tex. elegās in c. nemo, & c.aliorum, 9.q.3.quod Papa nō habet superiorem, c.facta, c.isti, c.hæc est fides, 24.q.j.c.nunc autem, 21.c.consilia, 18.dist. facit c.neminem, in gl.17.q.4.c.sic omnes, 19.dist.

34 † Sed quid de snīa epi, an possit appellari ad concilium prouinciale? dic ꝙ sic, c. cōstitutum.16.q.7.vbi bonus tex.hr̃ 17.dist. c.multis, c. nunc autem, 21.dist.c.saluo, 9.q.3.c.sicut.2.q.7.c.Salonitanæ, 63.dist.ab ipsis autē concilijs prouincialibus non est dubium, ꝙ appellatur ad Papā, c.sicut excellentia, 23.q.4.sicut etiam talia concilia possunt recusari, c.quia suspecti, 3.q.5.dixi, & ibi hr̃, in c.j.s.de iudicijs.

35 † Sed quid de concilio vniuersali, an possit appellari à snīa cōcilij vlis ad Papam? Dubium facit, quia ex aliquibus iuribus vr̃ innui ꝙ Papa habet potestatem à concilio, §.hinc etiam, 17.dist.c.dudum, 3. q.6. quod tñ intellige secundario, quia principaliter Papa habet potestatem à Christo, c.omnes, 22.dist.c.quamuis, 21.dist. c.loquitur, 24.q.j. In ɔrium est veritas, ꝙ imo à snīa cōcilij appellatur ad Papam, nam Papa est superior concilio vniuersali, ergo à concilio ad eum appellabitur. Quod sit superior, patet:

36 † nam Papa conuocat solus concilium vniuersale, nec alius illud potest conuocare, gl.3.§.porro.3.dist.probatur 17.dist. per totum, de consec. dist.j. c.ecclesia, 2.q.5.c.mandastis, & ibi hr̃, 21.q.5.96. dist. c.bene quidē, c.Adrianus, 64.dist.c.regula, 17.dist.hr̃ in c.significasti, de elect.cōgregari etiam pōt per cōmissarios eius, hr̃ in c. conuenientibus, j.q.7.7.q.j.c.hoc nequaquam, glo.in c.2.17.dist. in c. in ea synodo. 100.dist. Similiter & congregatum dissoluit, c.vbi periculum, ibi gl.in ver.consilio, de elect.li.6.& c.licet, in fi.de elect.c.bene quidem, 96.di. Concilio quoq; Papa præest, c.j.de simonia, c.si quis. 25.q.2.2.q.7.c.cum pastoris, 35.quæst.9.c.ꝙ quis, 23.dist. c.in nomine Dñi.c.nullus, 24.di. Gesta quoque concilij à Papa confirmantur, c.confidimus, 25.q.j. Ab eo concilia auctoritatem accipiunt, §.his ita, 25.q.j. Illa interpretatur & tollit, c.significasti, de elect.in c.post translationem, de elect.c.de Liguribus, 23.q.5. c.nec licuit, 17.dist.sicut confirmauit concilium Arelaten.c.de obseruatione, iuncta suprascriptione, de conse. di.3. Videmus, ꝙ Papa restituit depositos à concilio, c.conuenientibus, j.q.7. & ad prædicta facit quod no.in cle.ne Romani, de elect. Prædicta intellige, nisi in cōcilio personaliter esset Papa, nam tunc actus sibi attribuitur, c.ad Apostolicæ, de re iudi.li.6.c.licèt, de elect.

37 † ideo tunc non appellatur ab eius & concilij snīa.gl.tñ in l.fi.C.de summa Trinita. tenet,

ADDITIO.

a ¶ Alternatiuè interposita. Adde, ꝙ si appellatio facta fuerit alternatiuè ad duos, ad quorum quemlibet pōt appellari, non valet appellatio, nisi in tps, quo durabat facultas appellationis, declarauit corā quo iudice velit prosequi, ita Alexan.in consi.307.incip.viso processu, ver.ad cōfirmationem, fol.137.in 2.vol. per gl.in c.si is cui, de offi.deleg.in 6. Et an appellatio alternatiua, & alternatiuè interposita valeat tam de iure ciuili, quam de iure canonico, vide Pau. de Cast.in consi.66.ver.ad decimum & vltimū, in j. vol. Item quid si ad plures copulatiuè facta fuerit, & infra tempus ad appellandum datum per appellantem minimè coram quo prosequi velit, declaratum sit, an appellatio valeat, & quando ius canon. vel ciuile in tali materia seruandum sit, vide Alexan.in consi.310.incip.viso processu, per totum consi.fol 139.in 2.vol.& quid si appellatio fit alternatiuè ad Papam vel ad alium, vide do.Ias.in l. qui Romæ.§. Seia, ver.sed dubium magnū, in 3.col.circa prin.in 3.lect. no. Feli.in c. inter. de appellationibus.

net,ꝙ ſicut à ſnia ſenatus non poteſt appellari, ita à ſnia concilij, quam gl.ad hoc ponderat & ſequitur Pau.de Caſt.in l. ſi quis. C.
38 de precibus Impera.offe.& loquitur de concilio generali. Quid modo de legatis? dicite, cum eorum ſuperior ſit Papa, appellatur ad Papam, d.c.cuncta per mundum, & ibi gl.c.licet.ſ.de offi. leg.
39 † Sed quid de Cardinalibus? gl.in l.j.§.fi.ff.de offi.præfec. præto. vī tenere, ꝙ non poſſit appellari ab eorū ſententijs, eo quia æquiparantur regibus & præfectis prætorio.& pro hac opi.facit, nam etiā à Papa excōmunicari, nec deponi poſſunt Cardinales, c.ex geſtis, vbi bonus tex.& ibi Imo.& alij, infra de cleri. non reſidē. Facit no.dictum Hoſt.in c.antiqua.j.de priuil. Vbi voluit, ꝙ licèt omnes epiſcopi iurent fidelitatem ipſi Papæ, c.ego N. ſ.de iureiuran.
40 † tñ Cardinales non iurant fidelitatem, quia ſunt quaſi alterum corpus Papæ, & membra eius. Sed habetis caſum, ꝙ imo appellatur in c.Raynu.& in c. Raynal. & ibi habetis tex. ꝙ Papa eſt ſuperior, ad quem appellatur.j.de teſta.& facit, nam & ſenatores ſunt pars corporis Principis, & tñ à ſententia ſingulorum de ſenatu, & ſingulorum ſenatorum poteſt appellari, l.j.§.j. ff.à quibus appel. non licet, & ibi habetur. ergo ita à ſententijs Cardinalium per ſingulos poterit appellari.& facit, nam ipſi non ſunt aliud quā capitulum Papæ, l.cum multa, & ibi Bal. C.de bo. quæ lib.gl.eſt Io.Mo.in c.ſuper eo.de hære.lib.6.
41 † Sed quid de Imperatore? & dicite, ꝙ ab eius ſententijs, cum in foro ſeculari nullū ſuperiorem habeat, non appellatur, d.l.j.C.à quibus appella.non licet. imo ſingularius dic, ꝙ nec illo caſu Papa ſit ſuperior, nec
42 poſſit eſſe iudex ad quem.gl.eſt 10. diſt. c. quoniam. † Item idem dicite de alijs Principibus nō recognoſcentibus ſuperiorem, ſiue de iure, vt in Rege Francorum: licet aliqui dicant, ꝙ de facto, velut in Duce Venetiarum, qui de facto non recognoſcit ſuperiorem.Cyn.in l.fin.C.de dona.inter virum & vxorem, & ſic de ſingulis, ſiue principibus ſiue vniuerſitatibus: nam cum fungant iure ſupremi Principis, tenet hic Panor. & in hoc, & in alijs voluit Panor.in c.cum omnes, in 7.col.& ibi etiam Imo.ſ.de conſtitu.item in c.expoſita.ſ.de arbi.in c.nouit, & ibi cōmuniter Doc. ſ.de iud.in c.cum te, & ibi per omnes.ſ.tit.j.Dominus Antonius in c.per venerabilem.j.qui fil.ſint legiti.Cyn.in l.ſi.C.de pet.hære.Bal.& Ang.in l.j.§.de qua.ff.de poſtu. Bar.ī l.pxime. ff.de his, quæ in teſta.delent.in l.ſi.ff.ne quid in loco ſacro, in l.infamem, ibi Imo.ff.de publi.iudi.Bar.in l.hoſtes. ff.de cap. & poſtlimi. reuer.Bar.in l.fi.C.de ſententiam paſ.Bal.in l.exemplo.C.de prob. in l.j.C.de ſenten.quæ ſine certa quantitate, in c.Imperialem, circa finem, de prohibi.alien.feu.per Federi. & licet cum hac opin. tranſeant Legiſtæ, tñ Canoniſtæ volunt, ꝙ de Imperatore & alijs non recognoſcentibus ſuperiorem recurratur ad Papam, & Papa poſſit eſſe ſuperior Iudex ad quem, eo quia tendit ad corrigēdum iniuſtitiam, & ita eſt gl.& ibi Inno. & alij in c. tranſmiſſa, eſt bonus tex.ſm vnum intellectum, & ibi per do.Ant.& Panor. in c.licet ex ſuſcepto, de foro compe. notatur in ca. nouit, & ibi Panor.latè, ſ.de iudi.voluit gl.in c.grādi, in ver. Regis, de ſupplē. negli.præla.lib.6.Faciunt quæ ponit Bal.in rubrica Digeſtorum, in 2.col.ita pertranſit hic do.Philip.ſed Panor. remittit ſe ad notata in c.nouit. Sed dictum Canoniſtarum poſſet intelligi de tali iniuſtitia Imperatoris, cui etiam derogare Imperator non poſſet, puta contra ius naturale vel diuinum, nam cum iniuſtitiam facit, peccat: ideo poteſt recurri ad Papam, dicto c.nouit. Sed dictum Legiſtarum procedit, quando iudicat contra iuſtitiam iuris poſitiui vel iuriſgentium ſubſiſtēte cauſa, & ſic in his in quibus poteſt derogare, nam tunc ita iudicando videtur voluiſſe iuri poſitiuo derogare, per no.per Bar. & Imo. in l. quidam conſulebat.ff.de re iudi.Bar.in l.idem Vlpianus.ff.de excuſa. Ideo non poſſumus dicere, quod peccet in hoc, & ſic Papa non poteſt adiri.Et pro opin.Canoniſt.eſt bonus tex.in c.expoſita.ſ.de arbitris ſupra alleg. Hoſtien. & do. Anto.in c.cum Ioannes.ſ.de fide inſtrumen.& tali iudici, ſi repertus fuerit malè iudicaſſe, Papa poterit pœnam imponere, gl.ibi, Panor.in c.& ſi neceſſe.j.de dona.
43 inter virum & vxorem. † Sed quid de Regibus recognoſcentibus ſuperiorem, vel habentibus regnum in feudum? dic, ꝙ ab eis non appellatur, tex.& ibi Bal.in l.j.ff.de offi.præfec.præt. Bal. in rubrica Digeſtorum, in 4. col. tñ ſupplicari poterit contra talium Regum vel Principum ſententias, & dirigenda erit ſupplicatio ad illum ſuperiorem, à quo habet Regnum, ſi habet ab alio Rege vel Imperatore, ad illum, ſi à Papa habet feudum ad Papā. Ita Bal. in d.l.j. in fi. ff.de offi.præfec. præto. Et idem dicerem de alijs principibus habentibus ſupremam poteſtatem. Facit quod no.in c.Romana.§.debet, de appella.lib.6.in c.ſolitæ. ſ.de maioritate & obedien. Arch.in c.duo iſta, 96.diſt. & quæ infra dicam. Sed operępretium eſt ſcire, nunquid à ſentētia lata per iudicem, cui eſt facta cōmiſſio, ſm conſcientiam ſuam, poſſit appellari? & dubium facit, nam appellatio interponitur ad ſuperiorem, conſcientiæ ſolus Deus eſt ſuperior, l.2.C.de rebus credi. & iur. Voluit Arch.vbi ponit de hac quæſtione, & ibi diffinit, quid ſit conſcientia, in c.ſtatutum.§.aſſeſſorem, de reſcrip.li.6. Dñi de Rota in deciſione ſua, vbi multa de conſcientia, 437.quæ incipit, fuit dubitatum vtrum executor. & ita per prædicta videtur concludi, quod non poſſit appellari, cum in mundo non ſit aliquis ſuperior conſcientiæ alterius, ita glo.in dicto §.aſſeſſorem, ſuper ver. dimittatur, ita Bal.in l.certum.C.vnde cogna.tñ vos dicite ex mēte Bal.in l.j.C.de reb.credit.& iureiurando, in l.2.C.de ſen.ex peric.re.Imo.in l.ſi ſic, in prin.ff.de leg.j.Ange.in l.inter ſtipulantē. §.j.ff.de verbo.oblig. ꝙ iſtud regulariter procedit, quod non appellatur, tñ ſi grauis & enormis eſſet læſio, iſto caſu poteſt impetrari à ſuperiore, vt iniquitatem corrigat, & hoc ſapit quandam naturam appellationis, & latè ſumpto nomine appellationis poteſt dici appellatio, ita intelligitur glo.in cle.j.in ver. oneramus, de iurepatrona.Et hāc diſtinctionem voluit Gemin. in c.j.7. col. de ſen.& re iud.Imo.in l.j.ff.de leg.2. Bal.in c.j. de milite vaſſallo qui contumax eſt, Bellamera deciſ.18.incipiente, Oneratio conſcientiæ.vbi tenet, ꝙ hoc caſu appellatio effectum deuolutiuum operetur, licèt non ſuſpēſiuum, & quod iſte recurſus ſapit appellationem, tenet gl. quam ibi ponderat Ange.de Peruſio, in l.ab executione, in fi.ff.eo.& ibi hoc tenet Ange. de Aretio, & idem in §.ſed iſte, Inſti.de excep.& ita gl. hanc ſequitur vltimā Pet. de Ancha.conſi.371.incipiēte, In Chriſti, &c. primo, & ante omnia. Et ibi quod ad hāc declarationem requiritur citatio, & etiam in c.2.de iura.cal.lib.6.Panor.in c.ſuper his, de accuſa.& in c.j.& ibi
44 Imo.ſ.de conſti. † Et ad prædicta facit, quia vbi aliquid committitur arbitrio alterius, non habet locum appellatio, vel videre alicuius.Ludo.in rubri.de arbitris, in 3.col.Inno.in c.fi.de ferijs. Io. And.poſt gl.in c.j.de conſtitu. Bal.in l.2. C.quomodo & quando Iudex, quod declara, vt Imo.in l.2.ff.de publicis iudi. & Lapus, & poſt eum alij, in c.2.de iura.calum.li.6.& de his verbis, videre tuo ſtabo.gl.in c.2.de corpo.vitiatis.Panor.in c.j. de ſequeſtra. po. & fruc.& Bar.& Imo.in l.ſi ſic, in prin.ff.de leg.j.in extrauaganti ad reprimendam, in verbo, videbitur Imo.in c.ſignificauerunt, de teſtibus.Mattheſilanus in notabilib.ſuis, notabili 17.Panor. poſt domi.Anto.in c.j. de conſti.in fi.col.licèt in contrarium faciant, quæ notat Bar.in l.à ſententia.§.j.ff.de appellatio.in l.j. C.de arb. in l.nemo poteſt.ff.de leg.j.Bar.in l.fina.ff.de appella.recipi. licèt aliter, & ſic facit pro Ludouico.Bal.in l.hi, qui ad ciuilia. C.de appellatio.& Panormi.in c.cum dilectus, de arbitris. in his quæ cōmittuntur arbitrio iudicis ex iuris diſpoſitione clarum eſt, quod poteſt appellari, tex.in c.j.de dilatio.glo.in c.ſuper his, in fine, de accuſatio.in l.ſi qua pœna, & ibi Bar.ff.de verbo.obligatio.Ioan. And.in additio.ad Specu.in tit.de citatione.§.ſequitur. verſic.ſed nunquid creditur. Cano. in c.j. de dilatio. Et ideo in iſta materia placet media ſententia, vt dicamus, aut committitur libero arbitrio alicuius, & tunc procedat prima opinio, vt non poſſit appellari: aut ſimpliciter committitur arbitrio alicuius, non tamen libere, & quod poſſit appellari ſicut quando à iure committitur, quia non eſt ratio differentiæ. Ita colligo ex mente Docto. præallegatorum, & do.Alexan.de Imo.in l.j.in fi. colum. ff.de leg.2. Facit quod notat Imo.in l.filiusfamil.ff.de dona. Bal.in l.milites. C.de teſtamen.milit.Ludo.de Roma notabiliter conſi.261. quod
45 incipit, ſuper eo, quod quæritur, in fi.colum.† Tamen tene menti, quod ille cui eſt commiſſum, vt ſecundum conſcientiam iudi-
a cet, [a] prius debet iurare, quod rectè & iuſtè aget, iſta ſunt verba Ange.in repetitio.l.ſi vacantia, circa principium. C.de bon. vac. li.10.refert & ſequit Imo.& nouiſſimi in l.de pupillo. §.qui opus. ff.de ope.no.nun.& eſt glo.in argumentum multum, in l.Theopompus, & ibi Bart.ff.de do.præleg. Faciunt notata in l.hac edi-
46 ctali.§.his illud.C.de ſecun.nup. † Et per prædicta infertur, quod
b ſententia lata iudicio ſortis, [b] ſeu brauij, ſiue fortunæ, cum non habeat ſuperiorē, qui poſſit ipſam fortunā corrigere, iuxta illud.

Sed nos te facimus fortuna Deam, cœloq; locamus.

Voluit Bal. in l.fina. in princ. C.cōia de leg. quod talis ſententia non poterit retractari per appellationē, tñ ſi leſio eſſet immoderata, poſſet peti retractari, & ita lato modo poſſet dici à tali ſententia

ADDITIONES.

a ¶Secundum conſcientiam. Adde ad hanc materiam quod quando aliquid committitur conſcientiæ alicuius, non poteſt ab eius ſententia appellari, ita do. Iaſ.in l.quod quis.C.de procu.per gl. quam pro ſingulari ad hoc no. Pau. de Caſt.in l.de pupillo.§.qui opus.ff.de ope.no.nun. Ange.de Aret.in §.ſed iſte, Inſtitu.de actio.allegat Bal.in c.ſi ſacerdos, de offi.ordi.ponit do.Iaſ.in l.à iudice.C.de iudi.& in l.ſi ſic legatum, de legatis primo.

b ¶Iudicio ſortis. Nūquid à ſnia ſortis, & ſic fortius poſſit appellari, vide do.Iaſ. in l.huiuſmodi.§.ſi is cui, circa fi.ff.de leg.j.& in l.ſi duobus. C.cōmu. de leg.

tentia appellari. Ita debet intelligi, quod voluit Bal. in l. maiorib. C. cõia vtriusque iudi. tñ iudicium sortis, vbi tractatur de graui præiudicio, non admittitur, nisi vtraque parte consentiente. Ita voluit Ang. in l. sed cum ambo. ff. de iudi. Quinque etiã, puta in spi-
47 ritualibus iudicium sortis reprobatur, c. fi. j. de sortil. † Sed quid dicemus de snia delegatorũ, quis erit superior in appellatione? Et dicite, ꝙ regulariter superior est delegans, & ad eum appellatur. caplo, super quæstionum. §. porro. s. de offi. deleg. c. cum Bertoldus, & ibi hr. s. de sen. & re iudi. c. si delegatus, cum similib. de offi. dele. li. 6. Sed quid si delegatur causa ordinario, pone, de qua non poterat alias cognoscere, appellatur à snia eius expresso nomine officij ordinarij, nihil expresso de nomine officij delegatæ potestatis. Calder. consuluit in rubrica. C. consi. 8. per illud vulgare, quod potui nolui, quod volui adimplere nequiui, l. multum. C. si quis alteri, vel sibi. concludendo, ꝙ non valet talis appellatio. & c. cum super, de offi. dele. quod tñ vr ꝯ ea, quæ habentur in l. 3. ff. de testamento militis, in c. cum ex officij, de præscriptioni-
48 bus. † Sed quid de subdelegato delegatorum? dicite, ꝙ delegans est superior, iuribus supra allegatis. Quod procedit, vbi aliquid sibi reseruaret delegans, vel esset delegatus ad vniuersitatẽ causarum, secus si in totum subdelegasset vices suas. gl. in c. si is cui, de offi. deleg. li. 6. in l. j. in princ. fm vnam opin. ibi positam. ff. q. s, & à qui. & ibi Ang. de Are. in 5. col. & Imo. ibi, & Lud. Bar. in l. j. ff. de dam. inf. sec. licèt aliter loquatur, idem Bar. in d. l. j. in prin. & Cyn. & Saly. in l. j. C. qui pro sua iurisdictione. qui dicunt de iure ciuili indistinctè appellandũ ad delegatum subdelegantem. Sed difficultas est scire, an à sententia talis subdelegati posset appellari ad Papam omisso delegante, & sic medio. Et dicite, si est subdelegatus delegati Papæ, tunc ad Papam non possit appellari omisso subdelegante, & sic medio, sed debet appellari ad subdelegantem, d. §. porro. subaudiendo ibi maximè, vt vult ibi Ioã. And. & d. c. si delegatus, in fi. & ita concludunt cõiter scribentes in dictis locis. tñ parte non opponente valeret appellatio interposita ad Papam, vt ibi concluditur, & ita ẽt cõiter cõcluditur in d. c. cũ Bertoldus, licèt Io. And. ibi voluerit ꝯrium, quia tenuit indistinctè, ꝙ possit appellari ad Papam. In alijs autem subdelegatis. s. delegatorum ab inferioribus à Papa, põt appellari ad Papã omissis medijs, vt notatur in locis præallegatis, & dicam in c. di-
49 lecti filij prior. j. eo. † Sed quid dicemus de sententijs ordinariorum alicuius inferioris Principis, vel ciuitatis, quis erit superior in appellatione interponenda ab istorum sententijs? Et dicite, ꝙ si est Iudex specialis deputatus ad causas appellationis, tunc ille erit superior, & talis Iudex nõ tamẽ erit cõpetens Iudex in causa reductionis, quia non est appellatio, vt j. dicam. Ange. cõsi. 219. incipit, in ciuitate. Si autem iste non adsit, vel quia nullus sit in ciuitate, nec solitus creari, vel quia impeditus sit impedimento longo vel perpetuo, iuxta ea quæ habentur in c. si is cui, de offi. deleg. li. 6. in c. j. ne sede vacan. eo. li. tunc appellandum est ad illos, qui talem iudicem habent deputare siue eligere, si deputentur per Principem ad Principẽ. Si per ciuitatẽ, ad decuriones ciuitatis, qui repræsentant ipsam ciuitatem, vt voluit gl. in rubrica. C. quæ sit lon. cõsue. Ita Bal. hic in j. col. & Panor. Ita Bar. in d. l. j. §. si quis. Bar. in l. j. §. solent. ff. qñ appel. sit. Bar. in l. vbi absunt, per illum tex. ff. de tut. & cura. da. ab his. Ita Bar. in l. quoties. ff. ad municip. Ang. in prima repetitione l. si vacantia. C. de bo. vac. lib. 10. ita Bal. in l. 2. C. qñ fis. vel priua. in j. col. quæ allegat tex. ad hoc singularem in §. ad hoc peruenit, in Auct. vt nulli iudicum. Ita Bal. in c. j. si inter dominũ vel vassal. lis ori. in vsi. feu. qui allegat tex. in §. penul. in Aucten. vt nul. modo. Ita Ludo. de Ro. in rubri. de arb. in 16. col. vbi dixit hoc procedere in ciuitatibus, quæ habent merum vel mixtum Imperiũ, & alijs similibus locis. secus si non haberent merum & mixtũ Imperium, & faciunt quæ dixi supra in articulo cuiusmodi iurisdictionẽ debeat habere iste superior. Ita Ludo. in singularibus suis, c. cum nullus. §. eps, de tẽpo. ordi. lib. 6. Ludo. de Roma, in consilio 91. incipit, Omnipoten. vt declarationem, in fi. col. tenet hoc, sed reprehendit Bart. quatenus in d. l. vbi absunt, vult appellari ad antianos siue priores, tñ pro Bar. facit d. l. vbi absunt, iuncta gl. in l. sed si dolo. ff. de dolo, quæ dixit decuriones antianos esse. In quantũ innuunt pdicti Doct. ꝙ si sit certus Iudex appellationum deputatus, ꝙ ad alium ordinarium superiorem illius ciuitatis non possit appellari, hoc vr ꝯ notata per Io. And. & Panor. in c. pastoralis, in prin. & in c. irrefragabili, in prin. & §. excessus. s. de offi. ordi. vbi volunt, ꝙ licèt particularis Iudex habeat iurisdictionẽ in aliquo particulari officio, qui habeat vlem iurisdictionẽ, licèt accumulatiuè habeat, & est tex. no. & ibi Bar. in l. j. C. de offi. pfec. vrb. tñ Bal. in c. j. §. ad hæc, in 4. col. de pa. iura. fir. in vsi. feu. tenuit in ꝯrium. s. ꝙ per deputationem particularis officialis videatur inhibitum ordinario, ne se impediat de illo officio, & pro eo facit tex. in l. consulta diualia. C. de testa. in l. repetita. C. de epis. & cle. cũ similibus, no. Ang. in l. cum pretor. ff. de iudi. Bal. in c. studuisti. s. de offi. deleg. fędere distinctionis vr velle ista resoluere, dicens aut vnus Iudex est maior, alter minor. Et tunc per deputationem vnius alius non extinguitur, neque excluditur, l. ꝯ pupillum. §. qui ad maius, de re iudi. Aut sunt pares, & vnus habet generalem & alius specialem, & tunc species derogat generi, & vr specialis ista potestas exempta & extracta à generali, l. solemus. §. latrũculator. ff. de iudicijs. aut vna venit in suffragium alterius, & tunc stat vtraque, c. j. s. de offi. ord. c. per hoc, & c. vt cõmissum, de hære. li. 6. de hoc etiam per Ange. in l. vacantia. C. de bon. vacan. li. 10. Ludo. consi. 242. incip. vnum est, quod substantialiter, vbi vltra præallegata allegat pro prima parte, l. fi. cum gl. C. de iurisdi. omn. iudi. l. fi. cum gl. C. vbi causæ fiscales. Bal. in l. j. de offi. consulis, in l. si quis cum procuratorio. §. fi. ff. de procura. in l. quod in rerũ. §. si quis post. ff. de leg. j. Ange. in d. l. consulta. Ludo. latius hanc partẽ prosequitur, & firmat consi. 393. incipit, præsens cõsultatio. Adducit vltra prædicta l. vires. C. de iure diuer offi. ibi Bar. & no. in c. quanto, & c. cũ ab ecclesiarum, de offi. ordi. c. cęterum, de iudicijs, l. quoties. §. fi. ff. de admi. tuto. & hanc etiam partem tenet Pet. de Ancha. consi. 158. incipit, de viribus & efficacia, & sic magis cõiter tenetur, ꝙ deputatio vnius specialis officialis non tollat ordinariã generalem alterius etiã in illa specie. Facit Imo. in l. Titiæ textores. ff. de leg. j. Sed nunquid iste ordinarius superior poterit causam appellationis alteri delegare? Bar. in l. j. §. solẽt. ff. qñ appel. sit, & Bal. in l. eos, in prin. C. eo. tenent, ꝙ licèt sit mixti Imperij, tñ potest de se delegari, nisi natura principalis negocij repugnet, & gl. in l. j. in fi. C. de pedaneis iudicibus, in c. penulti. de resti. in inte. ita possunt concordari, ita Ang. de Aret. in d. §. solent, in fi. col. in quãtum tñ dictũ est, ꝙ causa appellationis est mixti Imperij. Ioã. de Anania, in d. §. solẽt, tenet ꝯ. & Raph. Cuma. per tex. in l. præcipimus, ver. huic saluberrimè. C. de appel. fm intellectum quẽ dãt ad illam l. Bar. in l. j. §. j. ff. quis, & à qui. facit quod no. Innoc. in c. cũ speciali.
50 j. eo. dum vult, ꝙ † appellatio non immutat naturã causæ principalis. Facit tex. in l. j. §. j. ff. an per alium cau. app. si principalis causa est mixti Imperij, erit etiã appellatio, aliàs non. Facit ad primũ
51 dictum, ꝙ † causa appellationis possit delegari, c. Romana, eo. li. 6. c. interposita. j. eo. si de iure canonico hoc licet, quare non etiam iure ciuili, cũ mutatum non reperiat? sed pone, ordinarius recusatur suspectus, puta eps delegat causam alteri, delegatus pronũciat, ad quem erit appellãdum, an ad epm, an ad Archiepm? Mihi placet dist. do. Anto. in c. si quis ꝯ. s. de foro cõpe. Aut eps est recusatus, sed nõ fuit probata recusatio, & ad eum est appellandũ, nam licèt aliqualiter sit iurisdictio sua elisa, tñ facit gradũ, l. si qui tutor, in prin. ff. de ritu nup. ita Io. An. in d. c. si quis ꝯ. Aut est recusatus, & probata suspitio, & super ea iudicatum, vel tñ fuit probata, & tunc appellandũ erit ad Archiepm, nõ ad eum. facit c. Iu-
52 dex, de offi. deleg. li. 6. † Sed quid de sententijs latis ab aliquo rectore collegij inter ipsos de collegio, quis erit superior? & concludit Bar. in d. §. si quis, quod superior: & si ille, ad quem appelletur, erit ordinarius ciuitatis, qui habet potestatẽ super omnia collegia inferiora, & sic ad ordinarium ciuitatis, qui est ibi superior ipsius collegij. Et ad hoc faciunt, nam ordinarius ciuitatis habet potestatem supra collegia inferiora facta in ciuitate ipsa, & ideo eorum ordinationes potest velle videre & corrigere, & immutare, si videbitur sibi equũ. Ita Bar. in l. j. §. fi. per illum tex. ff. de extraor. cogni. ita Bal. in c. j. §. conuenticulã, de pa. iur. fir. in vsi. feu. imo posset ex causa velle deponere vel destruere ipsũ collegiũ. ita Inno. in c. dilecta. j. de exces. præla. faciunt quæ habentur in c. cum ex iniuncto. j. de ope. no. nun. Panor. tñ hic altius exorditur, dicens, ꝙ aut est collegium seculare, & tunc appellatur ad ordinarium secularem, cum illi subsint, l. fi. & ibi hr. C. de iurisdi. om. iud. c. cum ab ecclesiarum rectoribus, & ibi hr. s. de offi. ord. nam cum ipsius rectoris potestas emanat à collegio, quod illud habet eligere, vt notabiliter ponit Ange. cõsi. 223. quod incipit, Ars calzolariorum, nõ mirũ si ab eo appellatur ad superiorem collegij sicut supra dictũ est. quod de vicario epi appellatur ad superiorẽ epi, faciunt quæ habentur in l. fi. C. de iurisd. omn. iudi. Aut sunt collegia ecclesiastica, puta quia in eis non adsunt, nisi clerici, vel si adsunt laici, maior tñ pars collegij sunt clerici, quia tunc iudicamus, vt de collegio ecclesiastico, vt voluit Bar. in l. fi. in 3. col. ff. de colleg. illici. Bal. in auct. habita. C. ne fil. pro patre, in l. j. §. huius studij. ff. de iusti. & iu. faciunt quæ no. Bar. in l. cum senatus. ff. de reb. dub. Et notatur per Cano. in c. ex literis. s. de consti. & illo casu appellandum est ad ecclesiasticum, per ea quæ habentur in c. diligenti, & in c. significasti. s. de foro compe. videbimus aliqd in c. si duobus. j. eo. Aut vero in eis adsunt plures laici, q̃ clerici, & tunc

& tunc iudicamus de tali vniuersitate vt de seculari, per iura s. al legata. Et ideo superior erit ordinarius secularis: nisi iudicasset iste rector vniuersitatis in cā alicuius clerici coram eo conuenti: nam illo casu appellandum est ad superiorem ecclesiasticū: nam clericum istum non potuit rector iudicare, nisi vt clericus: quia vt laicus non haberet potestatem in clericū, vt dicto c. si diligenti. cum simil. Sed vbi appellatur a clerico iudice, vt clerico, appellatur ad superiorem ecclesiasticum, c. Romana. §. debet. & ibi notatur, eo. tit. lib. 6. ergo isto casu bene erit hic superior iudex ec-
53 clesiasticus. ita hic Pan. † Sed quid de clericis iudicantibus de temporalibus: & inter laicos quis erit superior. Dicite ꝙ aut iudicat iure proprio ipsius ecclesiæ, ita ꝙ non recognoscit aliquo mō in ea iurisdictione aliquem laicum, quia nec habet in feudum a laico, nec aliquo titulo ab eo tenet: & tunc superior est ecclesiasticus, ad quem appellādum est, d. §. debet. vbi tex. ad literam. Et iō dixit Bal. in additio. ad Spe. eadem col. 30. ꝙ si quis est dux & episcopus, & fert sñiam vt dux, ꝙ tunc appellatur ad ecclesiasticum iudicem: quia ista dignitas, si aliud non apparet, est accessoria dignitatis episcopalis. Ad l. si qñ. C. eo. respondent ꝙ loquitur, quādo dignitas principalis est sine iurisdictione: ideo illa iurisdictio competens respectu alterius dignitatis, non potest dici accessoria alterius iurisdictionis. Aut vero recognoscit laicū aliquo modo: & tunc appellandum est ad ipsum superiorem laicum, quem recognoscit, d. §. debet. & ibi glo. & omnes scribentes. c. solitę. s. de maioritate & obedientia. Prædicta fallunt, nisi priuilegio speciali vel consuetudine aliter disponeretur, dicto §. debet. vbi tex. & ideo si clericus esset officialis alicuius principis laici vel vniuersitatis laicæ, ab eo appellaretur ad principem laicum. Ita Bal. in d. §. si quis. & alij. ita Can. in d. §. debet. Et ideo si clericus esset delegatus alicuius principis secularis, ab eo appellaretꝰ ad principem secularem, glo. est solitaria, 23. q. 8. c. sæpe. Et ita Petrus de Anc. in d. §. debet. & est bonus tex. in c. in archiepiscopatu. de raptoribus, in fine. quod limitat Bald. hic in 2. colū. non procedere quando delegatio esset facta clerico vt clerico: nam illo casu appellatur ad ecclesiasticum: quia non vr̄ ponderata persona sua, vt persona laici, sed vt clericus non subeit laico: ergo non est superior iudex laicus. Et ideo dicit, quòd si delegaretur sub nomine dignitatis, ꝙ illo casu appellandum esset ad ecclesiasticum. tamen contra eum est casus in authen. si quis vero litigantium: & ibi ponderat idem Bal. in fi. C. de episcopali audientia. Et contra eum multum facit quod habetur in d. §. debet. & in d. cap. solitæ.
54 † Sed quid modo si aliquis haberet duas dignitates, puta esset rex & comes, vel præpositus & episcopus: nunquid respectu harum dignitatum habet diuersos superiores: pone quod iudicat vt comes, quo casu aliquis dux est eius superior: appellabitur ne ad illum ducē? Et certe dubiū nascitur ꝑꝑ admixtā dignitatē regiā, cuius non potest esse superior dux. In dicite der prædicta, quòd ex quo iudicauit vt comes, non vt rex, ꝙ illo casu appellandum erit ad ducē, l. si qñ. vbi tex. C. eod. & ibi Bart. in d. §. si quis. & ibi alij. sequūtur Pan. & Pet. hic. Io. de Anania in c. 2. de delictis puerorum. Pan. in c. verum. de fo. comp. Lud. in l. 2. in 8. col. ff. de ver. obl. Pan. in c. dilectus. il 3. de præbendis. Archi. in §. his ita. 11. qō. 1. Bal. in l. j. in fi. ff. de off. præfe. præto. dum vult appellandum esse indistincte a rege ad dñm feudi. Facit c. Romana. §. dēt. eo. ti. li. 6. iuncta gl. nam de prælato, qui est dignior quocunque superiore laico, c. solitę. s. de maio. & obed. cum similibus appellatur rōne
55 feudi ad laicum dñm feudi. † Quid modo si de comite vno appellandum est ad ducē, & ipsemet reperiatur esse dux & comes, nūquid de sñia, quā tulit vt comes, appellandū sit ad ipsummet, cū ipse sit & comes & dux. Bal. hic in 2. col. vr̄ cū dicto Bar. tenuisse, ꝙ pōt appellare ad ipsummet: sed quia esset suspectus iudicādo in facto ꝓprio, dēt delegare, iuxta ea quæ habenť in l. prætor. de iurisd. omn. iud. pro Bal. est gl. & ibi Bar. in l. eos. in princ. C. eo. voluit Spe. in tit. eo. §. nunc tractemus. versi. pen. & facit gl. in c. si is cui. in fi. gl. magnæ. de off. delegati. li. 6. Reperio tñ, ꝙ dñi de Rota in decis. sua 311. quę incipit, Itē fuit dubitatū vtrū archieps. vñr decidere ꝓrium in simili qōne, dum dicunt ꝙ si archieps sit effectus legatus, quo casu vr̄ superior archiepi, ex quo est legatus, ꝙ tñ ad eum non appellabitur a sententia quam tullit vt archieps, quia esset iudex in facto proprio. & faciunt quæ habentur in ca.
56 a collatione. de appel. cogitabitis. † Sed quid si clericus iudicat de vna causa cum laico, & ille laicus sit, puta comes, clericus sit simplex plebanus: & iudicauit in causa laicorum, puta ex compromisso, casu quo appelletur a sententia arbitri, ad quem appellabitur? Et certe dicit hic Bal. ꝙ cum magis dignum trahit ad se minus dignum, c. quod in dubijs. cum vulgaribus, de conse. eccl. vel altaris. facit glo. nota. in c. 1. de iure patro. lib. 6. videtur quod dēat appellari ad ecclesiasticum. Et sic vult Bald. quod simplex plebanus sit dignior comite. & facit nota. tex. in authen. habita. C. ne fi. pro pa. Vbi abbas præponitur duci. & facit tex. in c. solitæ. s. de maiorit. & obed. vbi episcopus & archiepiscopus sunt digniores rege, & Papa est dignior Imperatore. Pan. firmat hoc, & ipse
57 Baldus in qōne proposita. † Nam non attenditur superioritas ratione dignitatis in appellando, sed attenditur respectu maioris administrationis, d. §. si quis. & Angelus, & ibi Bar. ponit istā quęstionem, & determinat hoc modo. & ita firmat idem Bar. & Bal. in l. præcipimus. §. fin. C. de appellationibus. Et ita Car. & Imo. in c. super questionum. §. si vero. de offi. dele. Ita Petrus de Anch. in regula ea quæ. in 26. col. de regul. iur. lib. 6. Si ergo in materia appellationum cōsideratur superioritas respectu administrationis non dignitatis, certe si plebanus habet maiorem administrationem quam comes: ergo attendemus potius superiorem plebani, & sic ecclesiasticum, quàm superiorem comitis & sic laicum. Et ideo concludit, ꝙ debet illo casu appellari ad superiorē ecclesiasticum. & facit pro eo glo. in cap. vnico, de iure pa. lib. 6. & quod plebanus sit maior administratione, patet respectu curæ animarum, cap. præcipimus, in argumentum, 12. q. 2. & ita cōcludit Bart. in d. §. si quis. Cæterum quia arbitria sunt redacta ad instar iudiciorum, l. j. ff. de arbitris. & in materia indifferenti iudicis appellatione comprehenditur arbiter, glo. in verbo, iudices. in c. 1. de ꝓfessis. li. 6. in c. 1. de re iud. eo. lib. licet gl. vr̄ ꝯria in c. 1. in verbo, iudices de fo. cōp. li. 6. nō ab re erit vt tāgamus, an hodie cū ꝑ l. cū antea. C. de arb. actio nascať ex sñia arbitri, possit a sñia arbitri appellari. Bar. in l. j. C. de arbit. in l. 2. ff. de arb. in l. arbitro. ff. qui satisdare cogantur. & ibi etiam Paulus de Castro tenent quod sic, quia cessat ratio dictæ l. primæ, cum sententia arbitri tacite vel expresse emologata producat actionem, dicta l. cum antea. Nam dicit Bart. appellando infra decem dies tacite videtur approbare sententiam ut latam, licèt impugnet ut male latam, l. 3. §. falsus. ff. rem ratam haberi. & simili consideratione vtitur Bartolus in l. filio præterito. ff. de iniusto rupto irritoque testamento. Tamen in contrarium tenet glo. & Baldus & Salyc. in d. l. prima, & Paulus de Castro sibi contrarius. Imol. in l. nemo potest. ff. de legatis primo. in l. primę, §. finali. ff. a quibus appel. non li. Mouentur primo per regulam d. l. primę, & l. diem proferre. §. stari. ff. de arbitris. Et ad rationem Barto. dicunt quod non procedit: Nam emologatio est tacita vel expressa approbatio sententiæ quod sibi placeat, dicta l. cum antea. sed appellans expresse dicit sententiam sibi displicere, l. prima. C. si sæpius in integr. restitu. postu. fue. & patet ad sensum: ergo per appellationem nō potest resultare tacita emologatio. Ad l. 3. §. falsus. respondent, quòd ibi non diditur quòd appellans tacite approbet sententiam inualidam, quia hoc non esset verum: nam appellatio a sententia nulla valet, & tamen non per hoc approbatur nullitas sententiæ, nec conualidatur sententia, l. si expressim. ff. de appel l. ca pitu. dilecto. infra eodem. Sed ibi approbatur persona falsi procuratoris, & sententia, quæ contra eum erat valida, vt not. in l. licet. C. de procura. in cap. in nostra. supra de procura. l. Plautius. ff. de procu. transfunditur etiam in ipsum dominum appellantem. ita intelligitur d. §. falsus. Secundo adducūt. nam appellatio est remedium, quo sententia suspenditur, & ad superiorem in iurisdictione eius cognitio deuoluitur, l. præcipimus. C. de appellat. sed arbiter non habet iurisdictionem, sed notionem tantum, l. ait prætor. in princip. ff. de re iudi. & sic non facit gradum, & sic nō hēt superiorē in gradu iurisdictionis: ergo ab eo appellari non poterit. Sed Bart. hoc sentiens in dicta l. nemo potest. respondet, quòd non sequitur, non habet iurisdictionem: ergo ab eo non potest appellari. patet in executore mero, qui si modum excedat, potest appellari ab eo, l. ab executione. ff. eodem. l. ab executore. C. quorum appellat. non recip. Sed responsio non tollit arg. nam executor etiam merus, tamen habet iurisdictionem contra impedientes executionem, & ad executionem complendam, c. ex literis. vbi tex. s. de offic. dele. Tertio adducitur: Appellatio est inuenta, vt sit remedium oppressorum, c. suggestū. j. eodem. sed oppressus ab arbitro habet remedium magis expeditum, s. simpliciter sine alia forma nec reclamatione ad superiorē contradicat: & sic non erit sentētia arbitri emologata, nec sentētia sibi præiudicabit, d. l. cum antea. ergo frustra recedimus a regula antiqua, d. §. stari. quæ est, vt non possit appellari. & hanc opi. tenet in ꝯsilijs suis Lud. de Roma, ꝯs. 27. quod incipit, Viso themate. Ang. in d. l. arbitro. d. Ant. in cap. Quintaualis. s. de iureiu. sequitur Pan. & Imo. in ca. cum dilectus. de arbit.
58 † Vbi sententia arbitri ex dispositione statuti produceret actionem: tunc per rationem d. l. j. posset appellari. Ita Bar. ibi, & in d. l. nemo. licet aliter distinguit ibi Sal. & Bal. Panor. in d. c. cum di-
59 lectus. vbi sequitur omnia dictā Bal. in d. l. j. † Quid autem de iure cano-

a canonico,an a ſnĩa arbitri a poſſit appellari:Bal.Sal.& cõiter Legiſtæ in d.l.j.videntur dicere quod ſic,per c.ſtatuendũ.2.q.6.Aſſignant rõnem,quia de æquitate canonica oĩs quomodocunq; oppreſſus poteſt appellare,c.ad romana. ca. ideo. & §. cum ergo.2. q.6.tñ d.c.ſtatuendum.parum facit. Secundo adducitur glo. in c. a iudicibus.2.q.6 quam ad hoc allegat Bal.in l.ſi ſeruus plurium. §.fi.ff.de leg.j.in l.cum quidam.ff.de leg.2.Ang.in d.l.arbitro.Pe. de Anch.in cle.ſæpe.de verb.ſigni.in fi.Imo.in d.l.nemo poteſt. glo.Hoſt.& Io.An.in c.2.de arb.Imo.in c.per tuas. de arb.Tamẽ Imo.in d.l. nemo poteſt. dicit quod hoc non reperitur bene cautum de iure canonico.& Pan.in d.c.cum dilectus. dicit ſtandum regulæ iuris ciuilis,d.§.ſtari.& d.l.j.Spec.in tit.de appel.§. in quibus.verſi.16.hoc tenet.ad contraria dicit, ꝙ loquuntur potius de implorando officium iudicis, quàm de appellatione. Et ita vr̃ ẽt ſentire Imo.in ca.Quintauallis.in 23.differentia.ſ.alle. Et ita etiã poteſt intelligi glo.in c.expoſita.in verbo,irritum.de arbi. Ita ẽt vr̃ loqui Lud.in conſi.27.ſ.alleg. dicens ꝙ talis reclamatio debet interponi intra decem dies, ne videretur emologare. Sed forte non eſt hoc dictum Lud.verum,ſi ſnĩa abitri nutrit peccatũ, per no.in d.c.2.& dicto c.expoſita.& ideo cum ſit appellatio impropria reclamatio,quæ interponitur a ſnĩa arbitri, vt Bal. in addit. ad Spe.in tit.de arbi.in 2.parte.in 6.col. non habent locum in ea fatalia anni,neque deſertio.Bal.in l.j.in 3.col.C.de arb. Panor.in d.c.cum dilectus. tempus autem decẽdij attenditur,non tanquã tẽpus appellationis,ſed ne videatur lapſo illo tacite emologaſſe, per d.l.cum antea.Et ad prædicta facit quod no.Bald.in d.§.ſtari. Do.Alexander de Imo.in l.nemo.dicit non eſſe in practica recedendum ab opinione, ꝙ de iure canonico a ſnĩa arbitri poſſit appellari.tñ contraria opinio eſt ſuſtentabilis, & eam tenet Ludo.

60 in d.l.arbitro.ff.qui ſatiſda.cog.†Quid modo de ſnĩa arbitratoris, an poſſit ab ea appellari?Bar.in l.fi.in pen. col.ff. de appel.recip. quam refert & ſequitur Lud.conſi.26.quod incipit, Super eo qđ quæritur. tenent quod ſic:mouentur per l.a ſnĩa.§. idem reſcripſerunt.ff.eo.vbi appellatur a trãſactione, ſed arbitramentũ ęquiparatur tranſactioni,auth.ſi vero contigerit.& ibi no. C.de iudi. Inn.in c.Quintauallis.de iureiur.ergo ab eo poteſt appellari. Cõtra Bar.tenent Bal.in rub.& in l.hi qui ad ciuilia.C. eod. & Lud. in rub.de arbitris.in finali carta.dicens,ꝙ fruſtra eſſet remedium reductionis,ſi poſſet appellari:quod tñ non cõcludit, per ea quæ infra dicam.Tenet Pan.in c.cũ dilectus.in fi.col.de arbi.Io.And. in addi.ad Spe.in tit.de appella.§.in quibus.verſi.quid conuenit: hoc idem vr̃ ſentire.Mouentur,quia non parit laudum arbitratoris actionem,ergo ab eo non appellatur,d.l.j.C.de arbi. Itẽ quia arbitrator nihil iudiciale in ſe hẽt,Inn.in d.c.Quintauallis.Sed ſi attẽdatur mens Bar.voluit ꝙ a laudo appellari poſſit, ſicut a quocunque alio actu extraiudiciali litis deciſiuo,d.§.idem reſcripſerunt.vel præiudiciali,c.bonæ.j.eo.c.dilecti.de maior.& obed.Tñ ad l.a ſnĩa.§.idem reſcripſerunt.reſpondent,ꝙ loquitur in tertio, qui non tranſegit ipſe,ſed lęditur per tranſactionẽ alterius: quo caſu dicit Bar.in d.l.fi.ꝙ põt appellare, ſed ipſemet, qui trãſegit, appellare non poteſt.Ita Bar.ibi ergo cum arbitramentum æquiparetur tranſactioni,ipſe qui compromiſit,non poterit appellare. Sed Angelus de Aretio in dicta l.fi.bene reſpõdet huic rationi,dicens ꝙ quando quis tranſegit,ipſemet non habet iuſtã cauſam appellandi ab eo, in quo expreſſe conſenſit,l.ad ſolutionẽ. C.de re iudi.c.quo ad conſultationem.ſ.de re iudi.Sed qui compromiſit,non directo cõſenſit in id quod eſt laudatũ, cum ignoraret quid eſſet arbitrator declaraturus, & in dubio videtur actũ vt non lædatur immoderatè, l.ſi libertus iurauerit. ff. de oper.liberto.d.c. Quintauallis. non mirum ſi cum potius lædatur facto tertij quàm ſuo,poteſt appellare. Tamen ipſemet Ang. de Aret. ibi tenet contra Bar.ponderans textum in l.ſi ſocietatem.§.arbitrorum.ff.pro ſocio.dum dicit, ad arbitratum boni viri redigi debeat.no.verbum,debeat.quod neceſſitatem importat, l.ſæpe audiui.ff.de offic.præſi.quod arg.eſt ſatis vtile,per not. in clem. attendentes.in glo.de ſta.monacho.in c.intelleximus. de iudicijs. & cum hac opinione,ꝙ non poſſit appellari,tranſit Imol. in d.c. Quintauallis.in 35.col.de iureiuran.Et pro ratione Ang. de Aretio ſ.allegata,quòd ſit attendendum, quia compromittens læditur facto tertij,quem ignorabat ita pronunciaturum,imo credebat iuſte arbitraturum.Facit dictum Bal.in l.ſi venditor. C.de reſcinden.vendit. quem allegat & ſequitur Lud. de Roma, in Rubrica de arbitris. in 22. col. dum vult quòd ſi arbitrator ante cõpromiſſum prædixit partibus,quòd ipſe taliter pronunciabit, & partes de hoc certificatæ nihilominus compromittunt in eum, nullo pacto poterunt partes a tali laudo reclamare. Retenta tamen opinione Bart.quòd poſſit appellari a laudo arbitratoris,dicit idem Bart.& Ludo.dicto conſilio,quòd hoc caſu debet obſeruare omnia tempora & ſolennia appellationis. Sed tenendo ꝙ non poſſit appellari,quæ eſt communis ſententia, ſed debeat peti reductio:tunc non habent locum fatalia anni,neque alia,Spe. in titulo de arbitris.§.primo.verſicu.quid ſi a tempore. Cald. de arbitris,conſi.5.& Oldr.conſi.156.incipit,Primum de quo quæritur.Ang.in conſi.186.incipit,Satuto cauetur. Bart.& Salyc. in d. §.arbitrorum.& ibi Albericus,dicens ita ſeruari, quòd poteſt peti vſque ad 36.annos.Imo.late proſequitur iſta.Et infra quantum tempus debet interponi hæc reductio,Bald.& Ang. in l.j. C. de ſententia præfecti prætorio.in l.2.ff.de arbitr. & quantum durabit,poſtquam eſt interpoſita,Inno.dicto capitu. Quintauallis.in 44.& 45.col.verſicu.circa tertium.Ang.in diſputatione ſua,Duo inuicem litigantes.in fina.carta.Cald.in dicto conſi.5.de arbi.& ibi pulchre dicit,quòd iſta petitio reductionis neque eſt appellatio iudicialis neque extraiudicialis. Et de hoc quanto tempore durat poteſtas arbitratoris,Barto.Imo.& alij in l. ſi quis arbitratu.ff.de verborum obligatione. Bald. & alij in l. fina. §. ſed & ſi quis.C.eodem.de lega.Bal.in cap.inter pares.in principio,de lege Cor. Bald.& Salyc.in l.finali. C.de contrahen. empti. Salyc. in l. j. C. de arbitris. Bald. in l.ſi compromiſſum. ff. de arbitris. Domi.Antonius,Panor.& Imol. in cap. cum dilectus. de arbitr. Bald.in Rubrica extra de arbitris. Albericus de Roſate in §.arbitrorum. dicit ſeruari quòd durat tantum quantum prima cauſa. In arbitro autem quanto duret compromiſſum, & quid de inſtantia,Bald.in dicta rubrica de arbitris. Panor. in dicto capitu. cum dilectus.ibi Imol.Salyc.in l.j. C.de arbitr. gloſ. in l. ſi vnus. §.primo,in l.ſed ſi compromiſſum. ibi Bald. ff. de arbitris. Ioan. And.in additio.Specu.in titu.de arbitris.§.differt.in fine.Baldus in locis ſ.allegatis circa arbitratorem,in l.falſo. C. de diuerſis reſcrip.Imol.& Panor. in dicto cap. Quintauallis. Imol.in l. mulcta.ff.de condit.& demonſtra. Salyc.in l.properandum.§.finautem reus. C.de iu.Cardi.in clem.quandiu.de appellationi.

61 † Sed quid de ſententia, quæ fertur per iudicem aditum ſuper reductione, an ab ea poſſit appellari? Et ante omnia ſciendum eſt, quòd Io.And.in add.in titu.de appellationibus.§. in quibus.verſi.quid ſi conuenerit. dicit iſtum iudicem ſuccedere loco arbitratoris,non loco iudicis.Cald.conſi.5.in titu.de arbitris.Et ita etiã tenet Bal.in l.fi.C.de contrahen.empt.Iac.Butri. in dicto §.arbitrorum.& do.Anto.in c.Quintauallis.in 24.differentia.videntur tenere contra,quòd imo ſuccedat loco iudicis.d.Ant.in conſilio ſuo quinquageſimo,quod incipit,puto iudicem aditum.fœdere diſtinctionis concordat opi. aut quo ad merita & reformationẽ laudi: & tunc ſuccedit loco arbitratoris. & ita procedat prima opi. Aut loquimur quo ad ordinem procedendi & iudicandi ritum:& tunc ſuccedit loco iudicis.ita procedit ſecunda opi. licet Cald.d.conſi.5.in tit.de arbitris,contra.Et hoc ẽt voluit Imo. recte conſideranti in d.c.Quintauallis.in 4.col.& in fi.& ẽt d.Ant. Per hoc dicit do.Alex.de Imo.in l.j.in fi.col.ff.de lega.2. ſe inclinare in partem, ꝙ appellari poſſit a tali ſnĩa reductionis: nam ſi in ordinatiuis iudex reductionis potius ęquiparat iudici quàm arbitratori:ſed quod poſſit appellari vel non, eſt de ordinatiuis. Arch.in c.non ita.2.q.6.d.Ant.in c.quod clericis. de fo.comp ergo a ſnĩa iudicis reductionis poterit appellari.& hanc opinio.tenet Bal.in l.j.C.ne liceat tertio prouocare.in l.j.C.de his quę pęnæ nomi.Tenet Petr.de Ancha. in diſputatione ſua quæ incipit, Cum C.laicus.conſuluit pro hac parte Imo.in conſi. quod incipit,Reuocatur in dubium.Bal.in l.fi.C.de contrahen.empt.in c. fina.quo tempore miles.in c.pręſentata. de teſtib. ponit in l.tale pactum.§. qui prouocauit. ff.de pact. Imo.in l.j. ff.de leg. ſecundo. in l. publicorum. ff. de publicis iudicijs. Bald.in l. finali. C. de appellationibus. domi. Anto. & Imol. in dicto capit. Quintauallis. Contrariam opinionem tenet Ioan. And. in dicta additione. verſiculo, quid ſi conuenerit. Bartol. in dicta l. prima, ff. de legatis ſecundo. allegat Innocen. in capitulo præſenti. quod incipit, Statutum. de reſcriptis. libro 6. Bartholomeus de Salyceto in dicto §.arbitrorum.Card.in capitu.expoſita.

ADDITIO.

a A ſententia arbitri.Adde,nunquid poſsit appellari a ſentẽtia arbitri iuris, Phi. corn.conſi.9.incipi.Attentis narratis.in prin.fo.16.& conſi.25.incip. Attentis.fo.42.Et quod hodie appellatio interponi poſsit a ſententia arbitri in caſibus,in quibus hodie ex ſententia arbitri oritur actio, tenet d.Iaſon in l.nemo poteſt.in j.lec.de leg.j.ubi etiam determinat, nunquid interponi poſsit in caſibus,in quibus non oritur actio, ſed ſolum metu pœnæ pareatur laudo arbitri. de materia uide per eundem in l.arbitro. ff.qui ſatiſd.cog. & in l.cũ ſpecialis.C.de teſti.ubi dicit, quòd quamuis a ſententia arbitri de iure ciuili non appelletur,l.j.C.de arbi.tamen a ſententia iſtorum arbitrorum, qui eliguntur ex neceſsitate,bene poteſt appellari.

ta.de arbitris.Paulus de Castro consi.vigesimosecundo. non tamen firmat pedes.hoc tenet aperte Pan.qui etiam dicit se ita cõsuluisse in dicto c.Quintauallis.in 40.col.& Saly.in l.cum antea. C.de arbitris:quia est potius loco arbitratoris quàm iudicis, per prædicta.Præterea si arbiter assumitur loco iudicis super aliquo incidenti vel emergenti,ab eo potest appellari, quia retinet naturam illius,in cuius locum assumitur, l.arbitro.secundum vnũ intellectum.ff.qui satisdare cogantur.c. ab arbitris.de offic.delegati,lib.6.ita ergo in iudice assumpto loco arbitratoris,arg.c.circa.vt lite pendente.Item dicit Panor. hoc suadet mens partium, quæ est venire ad huiusmodi compromissa causa abbreuiandi lites,l.si de meis.§.recepisse.ff.de arbitris. Sed hoc modo prolongarentur.hoc argumento vtitur Saly.hoc tenens in l.& in maioribus.C. eodem. Huic rationi potest responderi ex his quæ ponit Imo.in d.ca.Quintauallis.in col.43.qui dicit, quòd dato quòd possit appellari a tali sententia reductionis, si feratur postea per hunc iudicem appellationis sententia, non poterit eadem pars tertio prouocare vel reclamare: nam prima petitio reductionis habetur pro vna prouocatione,secunda pro secunda, & sic non licebit tertio prouocare. Faciunt quę habentur in auth. quæ supplicatio. C. de precib. Imperatori offerendis.facit glo.notabilis in clemen.finali,de appellationibus.Glo.& Ang. in simili in l.j. C.de senten. præfe.præto.Bal.in d.l.j.C. ne liceat tertio prouocare.& bal.in hoc tenet contrarium.Lud.de Ro. in d.l. arbitrio.& in consi.261.quod incipit,Super eo quod quæritur. fęderе distinctionis concordat opi. Aut iudex reductionis lęsit in magno: & quia debuit informare animum cum æquitate sicut arbitrator, & nõ fecit,& possit appellari.ita procedat prima opinio. & isto casu dixit etiam Paulus de Castro consi.71. quod incipit,Visis cõpromisso.in quarta col. quòd cum arbitratore poterit agi de dolo,etiam si non detur facultas petendi reductionem. facit l.arbitrio.in principio.ff.de dolo.tex.in simili in l.si quis.C. de pactis. Bart.in l.fi.ff.de varijs & extraordinarijs cognitionibus. Aut læsit in modico,& non licet appellare.Hæc distinctio fuit de mente Bald.in dicta l.j.C.de his quæ pęnæ nomine. in secunda colũ.

62 †Vbi notabiliter dicit,ꝙ quando appellatur a iudice reductionis, dēt in appellatione exprimi qualitas & quantitas læsionis.Quãta autem debet esse ista læsio, dicite prout late per Cano. in d.c. Quintauallis.Bar.& Legistæ in d.§.arbitrorum.Spec.in tit. de arbit.§.fi.& ibi Bal.in addi.Bal.in l.cum antea. C. de arbitris.in l.si procurator.ff.de cond.inde.Lud.in Rub.de arbi.in 7.carta. Ang. in l.j.§.j.ff.a quibus appel.nõ licet.Ang.de Aretio, Lud.in l.si qs cum aliter.ff.de ver.obli.Imo.in l.si quis arbitratu.ff.de verb.ob. Bal.in l.j.C.si aduersus vendi.Cal.in titu.de arbi.consi.4.& in cõ

63 si.5.†Quis probabit hanc læsionem.Do.Anto.consi.24. & consi. 54.Pet.de Anch.consi.35.incipit,Florentiæ.Pau.de Cast. consi.7. incipit,primo & ante omnia.Imo.in l.j.§.si quis.vbi late.ff.de appel.Raph.Cuma.in l.vbi aũt.in prin.ff.de verb.ob. & vbi est hęc euidens læsio circa aliquod remedium appe. põt vel in viam excep.vt vult Bar.in l.apud Celsum.§.item quæritur.ff.de exce.do. Ang.in l.Papinianus.§.filius.ff.de inoffi.testa.Bal.in addi.ad Specu.in ti.de arb.in 6.col.Imo.in l.3.ff.de leg.j.& in c. cum inter.de re iudi.Lud.consi.90.vel implorando officium iudicis,vt iniquitas emendetur,Hosti.& cõiter Can.in c.2. per illum tex. & in c. exposita.de arbit.vbi Vinc. dicit ita obseruari.Ange.in consi.36. incipit,Vtrum.Host.in summa in tit.de arb.§.pe.ver.quia.Arch. in c.a iudicibus.2.q.6.& hoc modo potest intelligi glo. ibi, & ita d.Ant.& Imo.in c.Quintauallis.& in c.veniens.de iureiu.Ange. & Imo.in l.si seruus plurium.§.fi.ff. de leg.j.& cõiter Legistæ in d.§.arbitrorum.Hæc non procedunt in arbitris siue arbitratoribus electis ex dispositione & necessitate iuris:quod non procedit nisi in casibus a iure expressis.Io.And.in c. pia. de excep. lib. 6.vel illius similibus.vult Pan.in c.pastoralis.de rescrip. tunc nõ est dubium,ꝙ põt appellari,l.cum specialis. C.de iudi.ibi Bar.c. ab arbitris.vbi Cano.de off.dele.lib.6.c.suspitionis.de offi. dele. & ibidem dicunt de arbitris siue arbitratoribus electis ex dispositione statutorum.Ang.etiam in l.apertissimi.C.de iudicijs.Bar. in j.constitu.Codicis.Bar.& Imo. in l.j.in fi.ff.a quibus app.non licet.Do.Ant.in c.Quintauallis.in 6.carta.& ibi Imo.Do. Antoni.Imo.& Panor.in d.c.cum dilectus.de arbitris.Pau.in l.a diuo

64 Pio.in prin.ff.de re iudi.Imo.in l.j.ff.solu.matri.†Restat videndũ, quis erit iudex in isto recursu ꝯ sñiam arbitri siue arbitratoris.Et dicite vbi conclusum est, ꝙ possit ab eorum sentẽtijs siue laudo appellari,iudex erit ille, qui est superior arbitri vel arbitratoris, quia de natura appellationis hoc est, vt interponatur a iudice a quo,& deuoluatur ad illius superiorem,vt l.j.§.si quis. ff.eo. & s. dixi.Ita Pan.in c.cum dilectus.in fi.col. de arbi.Bart. in l.2.& ibi Bal.. C.vbi & apud quem.Federi.consi.275.incipit,In casu proposito.Vbi aũt non potest appellari, tũc superior erit ille,qui esset originarius iudex causæ,si intentaretur,l.2.C.vbi & apud quem. hr̃ in c.fi.de in integ.resti.iõ si actor petit reduci sñiam latã in fauorẽ rei, recurret ad iudicẽ superiorẽ rei. & in hoc ꝯcordant oẽs in d.§.arbitrorũ.post Bar.& in d.c.Quintauallis. & Cald.consi.5. in tit.de arbi.Pan.in c.exposita.de arb.Ang.ꝯsi.219.incipit,In ciuitate.& in disputa.Duo inuicẽ litigãtes. in fi.Si aũt ex parte rei peteretẽ reductio. voluit Bart.& cõiter Doc. ꝙ tũc supior erit iudex rei.Bal.in addi.ad Spe.in ti.de arb.in 2.col.ar.l.fi.in fiñ.C.de vsuris pup.& l.cũ hi.§.transa.ff.de transa.Bal.in addi.in ti. de arbi.in 2.col.in hoc Imo.mordet Bar.in d.ca.Quintauallis. in 45. col.Tñ rõne peccati vel pͥudicij ecclesiarũ,vel fiłis qualitatis posset sup laudo laici adiri iudex ecclesiasticus. Imo.& Pan. post Ant.in d. c.Quintauallis.Itẽ vbi ex statuto laudũ pͦduceret actionẽ. Florianus in d.§.arbitrorũ.tũc vult adeundũ superiorem. Hic tex. & si. ipsius arbitratoris.Et potest esse rõ, quia tunc potest appellari vt prædixi.Imo.in d.c.Quintauallis.in fine, vult Bar.in d.l.1.C.de arbi.& in d.l.nemo potest.Pan.in d.c.cum dilecti. Item vbi ex statuto laudũ haberet execu.aditur superior arbitratoris, Pan.in d. ca.cum dilectus. Vide Bald.& Sal.qũo aditur, an via appellationis,in d.l.j.C.de arb.& sic habetis, ꝙ ista reductio sit species appellationis,non tñ est appellatio.ponam in c.de appel.j.eo. quia in multis differt in tempore interponendi,in tempore prosequẽdi,in tempore instantiæ,in recursu ad superiorem,vt potes colligere ex prædictis:in solennitate etiam interponendi,vt Cald.d. consi.5.in tit.de arbi.& patet,a primo debet interponi coram iudice a quo, & postquam est interposita,potest deduci & principaliter, & de illa excipi: reductio autem non interponenda est in præsentia arbitratoris vel partis,sed potest etiam in vim exceptionis deduci absq; alia interpositiõe,Ange.in d.l.Papinianus. §.si filius.ff.de inoff.test.Voluit tñ Imo.in d.c. Quintauallis.in vl-

65 timis verb.ꝙ†in causa reductionis habet locum regula,Non deductum deducam:Non probatum probabo:sicut in appellatione. Inquantum dr̃ in diffinitione, deuoluitur. ponitur ad drĩam nouationis interpositæ super illa sententia:nam illa non deuoluit,sed penitus nouat ipsam sententiam, l.4.§.si ex conuẽtione. ff.de re iudi.Ita Bar.in d.l.j.in prin. Et quia non solum habemus appellationem a diffinitiua,sed ẽt ab interlocutoria: ideo sciendum est quid sit appellatio ab interlocutoria.Et dicite fm̃ Bar.in l.2.in 2.colu.ff.de appel. recip. ꝙ appellatio ab interlocutoria est ius, quo propter grauamen illatum a minore iudice, quod per appellationem ab actu sequenti non potest retractari, iudex superior prouocatur,& in euentum victoriæ causa deuoluitur. Et illa diffinitio pͦcedit de iure ciuili.Sed de iure canonico illa verba diffinitionis, ꝙ per appellationem ab actu sequenti non põt retractari,non debent esse in diffinitione,quia de iure canonico siue interlocutoria afferat damnum irreparabile per appellationem a diffinitiua,siue reparabile, & gñaliter ab omni interlocutoria põt appellari,c.fi.vbi tex.expressus, eo.tit.lib.6.videbimus in c.vt debitus.j.eo.Reliqua verba diffinitionis ponderat vt pon-

66 deraui in præcedenti diffinitione. †Sed quia appellari põt ẽt ab actu extraiudiciali de iure canonico.c.bonę.j.eo.c.concertationi.eo. ti.li.6.Ideo sciendum est,quid est appellatio extraiudicia-

67 lis.Et dicit hic Panor.ꝙ † appellatio ista est a præsenti vel verisimiliter futuro grauamine ad superiorem prouocatio,quæ verisimilis & probabilis ipsam causam ad superiorem transfert, ita vt nihil ꝯ eam vel eius præiudiciũ attentetur. Et quia in diffinitiõe dr̃,prouocatio.dicite ꝙ istud verbũ proprie sumitur pro quadã vocatione siue inuitatione,c.cum sit Romana.j.e. qñq; sumitur pro appellatione ipsa iudiciali,c.vt debitus.j.eo.c.Raynutius.in-

68 fra de testamen. cum similibus.† Viso quid sit appellatio succedit modo videre quo iure sit inuenta appellatio, an iure naturali,an iure positiuo. Et dicit hic Pan. qͣ duo sunt ꝯsideranda in applone:formalitas ipsa, & finis eius. Respectu formalitatis est inuẽta de iure positiuo,tex.est in l.vnica.C.de sen.pfec.pto.melior tex.licèt ipse nõ alleget,in l.2.§.exactis.ff.de orig.iu.& iõ respectu huius,ꝙ applo deuoluat cãm, quod suspendat siue extinguat,ista sunt inuẽta de iure positiuo. Aliud ꝯsiderat in applone finis siue effectus eius,qui est,ne appellãs maneat oppressus indebite,c.suggestũ.c.cũ spãli.§.porro.j. eo. cum ista sapiat quandã

a defensionẽ, certè dr̃ esse de iure naturali,[a]quia defensio est de iure naturali:& ideo põt excõicatus appellare, c. cũ inter. s.de excepti.quia sapit defensionẽ vsque adeo, ꝙ si quis fuit actor in prima causa,licèt excommunicatus non possit stare in iudicio agẽdo, c. intelleximus.s. de iudi. tñ iste actor in prima causa appellando

ADDITIO.

a ¶De iure diuino etiam est inuenta, uide Actuum 25.26.27.in fi.

lando audietur, licèt esset excõicatus.iste est tex.in c.significauerũt.s̃.de excep. Hinc resultat alius notabilis effectus,ꝙ licèt princeps non possit tollere ius naturale sine causa,& cum cã possit limitare,c.quæ in ecclesiarũ.per oẽs.s̃.de constitutionibus.bonus tex.in cle.pastoralis.de senten.& re iudic,in c.1. de cau. posses.& prop.s̃.cum similibus.tamen potest rescribere,vt procedatur appellatione remota, ẽt si excluderet quãcunque appellationem, cap.1.s̃.de rescrip.vbi habetur maxime per Domi.Anto. qui hoc ibi colligit.nam illo casu videtur derogare solum formalitati appellationis, scilicet vt pars non audiatur in viam appellationis, tamen respectu defensionis in dubio, s.vt pars oppressa non reclamet,& petat retractari sñiam:& sic respectu finis appellationis hoc non põt facere princeps sine causa,auhen.quæ supplicatio.C.de precibus Imperatori offeren. l.vnica.C.de senten.præfe.præto.c.auditis.c.cum ex literis.s̃.de in integrum restitu.hinc est etiam, ꝙ cum ista formalitas appellationis sit de iure positiuo,& nullus inferior a principe põt facere nec rescribere contra ius positiuum,clemen. ne romani.de elec. ca. quod super his.de maior.& obedien.habetur in c.ecclesiarum.& in cap. cum omnes.de præscr.in l.fi.per Legistas.C.si contra ius vel vti.pu. Ideo nullus etiam legatus de latere põt concedere rescriptum appellatione remota. ita voluit Spec. in his terminis in titulo de legi. §.nunc ostenden.vers.14.Ita Bal.qui allegat illud dictum in l.nec quicquam.§.fina.ff.de offic.procon.glo.est not.in cap.statutum. §.finali.de rescrip.lib.6.in c.fin.de hære. lib.6.in clemen. sæpe.in principio,in verbo,declaramus.de verborum significatione.sen sit in simili glo.in clemen.2.de rescrip.vbi concludunt,ꝙ nec legatus de latere,nec aliquis inferior a Papa possit aliquid rescribere contra ordinem iudicij appositum de iure positiuo. Ita etiam voluit Domi.Card.in clemen.2.de iudi.& Imo.in clemen. ne romani.circa 3.col.de elec. Viso,quo iure inuenta sit appellatio, restat modo videre quis sit effectus appellationis. † Et dicite,ꝙ primus effectus est,vt deuoluat causam ad superiorem, ita probatur ex diffinitione eius,& ibi dixi.facit text.2.q.6.c. anteriorum. & istum effectum habet appellatio, etiam si interponatur a sñia nulla.ita Inn.& ibi alij in c.dilecto.j.eo.& ibi dicam.habetur ibi bonus tex.in c.exhibita.s̃.de iud.per Bar.in l.si expressum.in pe. col.& ibi Ang.tenet ɔ̃rium.ff.eodẽ.Et istum effectum habeat, ẽt si appelletur a sententijs, quæ regulariter non suspenduntur per appellationem,puta sententijs censurarũ,ca.is cui.cum simil.de senten.excom.lib.6. nam appellatio a tali sñia censuræ bene deuoluit,licèt non suspendat,gl.est no.in c.ad reprimendũ.s̃. de of. ord.videbimus in c.pastoralis.in prin.j.eo.& ex illo effectu resultat quod dici solet,ꝙ appellatione interposita ad vnum iudicem non põt appellans postea super eadem cã velle recedere ab hoc iudice,& appellare ad aliũ,dato quod ille alius fuisset alias competens in cã appellationis:nam ex quo deuoluta est ad vnũ,nunquam põt sine consensu partis appellatę ad alium iri.quod intelligite,qñ ipsius partis intersit.Ita Bald. post Bar.in l.si quis libellos.qui ita declarat gl.ibi,C.eod. & Bal. in l. per hanc.in antepe. col.C.de tem.appel.faciunt notata in l.fin.C.qñ prouoc.non est nece.dicam latius,& ibi ponunt Imo.& alij in c.interposita.§.illa deniq;.j.eod.Sed nunquid hic effectus deuolutiuus erit tantæ efficaciæ,vt in cã appellationis procedat reconuentio.Cyn.in l. per hanc.C.de temp. appel. Bar.in auth. & consequenter. C.de sen.& interloc.omn.iud.Spec.in ti.de reconuentione.qđ non,si appellatur ab interlocutoria:secus si appelletur a diffinitiua, q̃a tunc habet locũ reconuentio, nisi in illo, qui necessario habuit appellare extra locũ domicilij sui:nã tunc si recõueniatur ibi in cã appellationis,habebit priuilegiũ reuocandi domũ. ita Ange. de Peru.in l.2.§.legatis.ff.de iudicijs.Ang.de Aret.in l.j. ff.eũ qui ap. in prouincia defen. † Secundus est effectus, quia suspendit p̃sumptionẽ,quæ resultabat a sñia:nam in dubio pro sñia presumitur,iuxta c.in præsentia.s̃.de renun.l.Herennius.§. Gaia.ff.de euict.& ibi gl.tñ postquã appellatum est,facit appellatio cessare istam præsumptionẽ.bonus est tex.& ibi hr̃,in c.cũ ad sedẽ.s̃. de resti.spo.glo.in l.j.C.si aduer.cred. No. Inn. & ibi alij in c.qm̃ ɔ̃. s̃.de proba.hr̃ per scribẽtes in d.c.in præsentia. Imo fortius ẽt in sententijs cẽsuræ & alijs similib.quarũ effectus vt milies dixi nõ suspendit per appellationẽ,tñ appellatio a talibus sententijs interposita habet hũc effectũ,vt faciat cessare p̃sumptionẽ, q̃ erat pro sñia quod esset iusta.Ita Innoc. no.in c.bonæ.el j. s̃. de elect. ita do.Ant.& Pan.in c.ad reprimendũ.s̃.de offi.ordi. prædicta tñ licèt procedant in appellatione, non hr̃ent locum in nullitate, nec in integrũ restitutione, quia pendente nullitate vel in integrum restitutione sñia præsumitur iusta. Ita voluit Do. Anto.& ibi Imo.9.col.in c.qm̃ contra falsam.s̃. de prob. Idem voluit Cardi.in c.exposita.de arbi.dicens quòd per intentatam reductionẽ ad arbitrium boni viri non suspenditur effectus laudi: ergo nec eius præsumptio.Sed Pan.in c.Quintauallis.38.col.de iureiur.tenet per reductionem petitam suspendi effectum & executionẽ laudi.Bal.in l.nam & postea.in prin. ff. de iureiur. dicit ꝙ si intra 10.dies petitur reductio a die laudi,impedit executionem,si post 10.dies,non impedit. Vel dicit, ꝙ si per viam exceptionis deducitur,quod põt,vt dixi,impedit:si per viam principalis petit, nõ impedit,sed requirit altiorem indaginem, aliàs impedit. tñ melior videtur sñia Pan.quam proximè retuli,ꝙ impediat executionem.Sic etiam dicite, quod latius in c.dilecto.j.eo. dicã. Tñ presumptio est,qua habetur, ꝙ laudum in dubio præsumatur bene latum,vt voluit Andreas de Pisis in l. si societatem. §. arbitrorũ. ff.pro socio.& ibi Bal.in l.& si de meis.§.recepisse.in fi.ff.de arb. Dy.in consilio,quod incipit,Ptolomeus.Io. An.sentit in addi.ad Spec.in tit.de arbitro.in additione quæ incipit, Dyn. in regula. Pau.de Cast.consi.71. incipit, Visis compromisso.in 7.col. tollit hęc petitio reduct.ita Do.Ant. consi. 24. quod incipit, Quæstio hęc.in 8.col.Pan.consi.20.quod incipit,Consilium quod.Domi. Anto.in c.quoniam contra.de proba.in 18.col.& in c.in præsentia.de renun.mouentur per id,quod proxime dixi de appellatio. a censura.Pan.in dicto c.quoniam contra. & Imo. in dicto ca.in presentia.In veritate Dynus, & alij Docto. præallegati loquuntur expresse etiam post reductionem petita presumi pro arbitratore.& ita Domi.Anto.in c.Quintauallis.de iureiuran. in 6. arg. hoc aũt quod præsumatur pro sñia vel laudo, Bal. tenet in addit. ad Spec.in tit.de appellatio.in 13.col. quod verum intelligite,nisi opponeretur de inordinato processu:nam licèt præsumat̃ sententia quod sit iusta, tñ non præsumitnr pro processu, dicto c.quoniam contra.imo presumitur & pro persona iudicis,qui non inique egerit,tex.est no.in l.j.ibi,non arbitramur. C.de off.ciui.iudi.c.in præsentia.de renunciatione. tñ si inordinate processisset, non præsumeretur pro iudice.Ita voluit Cy.& ibi Bal. in l. sancimus. C.de iudi.Bal.singulariter in pace constantiæ.in verbo,sententiæ.dicens idem in arbitratore, qui excedit formam compromissi.Et ad prædicta bonus tex.ibi Dom.Ant.in c.examinata.de confir.vti.vel inutili.Bal.tamen in c.cum dilecta.in penulti. col. de rescriptis.videtur tenere contra primum dictum Bal.sequitur Lud.consi.155.incipit,Præmissnm laudum. in 2. col. quod declarat Lud.consi.165.quod incipit, Dictum vltimum laudum. Ang. in cons.217.in prima col.quod incipit,Testator. facit dictum Bal. in l.j.C.de fide instru.& iure hastæ fiscalis.lib.10. vbi dr̃ ꝙ qui nõ seruat legis solẽnia,præsumitur in dolo. Insuper p̃dictus est effectus s̃m Pan.hic,tamen ex toto non millitat, quia appellatio nõ tamen ex toto tollit præsumptionem,quæ resultat ex sententia: nã aliqualiter magis præsumitur contra illum qui succubuit in illa sñia,quàm præsumeretur,si non succubuisset,nec appellatio hanc qualemqualem presumptionem habet tollere.Tex.est no. in c.fi.s̃.de sequestra.posses.& fruc.quem ita ibi intelligit Io.An. facit tex.licet legistæ generaliius illum intelligant,in l.Imperatores.ff.eo.facit bonus tex.in cle.vnica,de sequestra. posses. & fru. †Tertius est non minus notabilis effectus,quia extinguit pronũciatum,l.j.in fi.ff. ad tu pil. cum distinctione tñ quam supra posui circa diffinitionem Bar.sustinen.& dicite vt ibi dixi. Hinc resultat decisio notabilis qõnis,nunquid ille,qui semel appellauit ab vna sñia ad vnum iudicem, possit iterum appellare ad eundẽ ab eadem sñia.Et certe Bal.visus est hic tenere ꝙ possit fieri,& ꝙ adsit in hoc vtilitas, quia tempus ad prosequendũ appellationẽ currit a die interpositæ appellationis. & de hoc do vobis casum ad literam in ca.ex parte.s̃.& ibi notat Imo.s̃.de rescri. est tex.& ibi gl.no.in cle.sicut.eo.tit.voluit Bar.in l.fi.§. illud. & est bonus tex. in auth.ei qui. C.de temp.appel.tamen Bald. hic dicit posse dici,ꝙ incipiat currere post decem dies, qui dantur ad appellandum:& male,Mouetur pro prædicta conclusione tali fundamẽto:nam licitũ est appellanti emẽdare suũ libellum infra decem dies ad appellandum:post vero illos non potest magis emendare quàm posset in principio causæ,l.si quis libellos. & ibi glo. & ipse Bald.C.eodem.voluit Bal.in l.per hanc.C.de tempo. appel. 3.colum.& etiam in antepen.voluit Bal.vbi plene tangit in repetitione paduana,l.edita. C. de eden. & in l.Pomponius scribit si frumentum.§.fin.ff.de rei ven.si ergo potest emendare & mutare libellum,ipsa appellatio sapit libellum, vt dixi s̃. in diffinitione:ergo post primam appellationem poterit dare secũdam, quasi velit primam emendare.Bar.in l.cum procura.§.si dominus.& ibi Imo.& Paulus de Castro,ff.de operis no.nuncia.& etiam Panor.& Imo.in c.dilecto.& Panor.in c.suam.j.eod. Facit glo.magna in l.si vnus.§.pactus. in fine glo. ff. de pactis. Petrus de Ancha.in clementina prima,de dolo & contuma. Ang.in l.si quis libellos.& idem in l.si quis cum procuratorio.§.fi. ff. de procurat. Arch.

Arch.in c.biduum.2.q.6.Lud.consi.41.incip.in præsenti consultatione, tenent ꝙ imo secunda appellatio non valeat. Mouentur, quia applo extinguit pronunciatum, ergo per primam applone extinctum est, quod nullũ est amplius annullari non potest, l.nã & si sub condi.§.rumpendo.ff.de iniuſ.rup. ergo secunda appellatio nõ debet valere, cũ possit subesse principalis effectus eius. Item cum sit superflua, quia prima deuoluerat & extinxerat, & omnem effectũ operata est, quem possit operari secunda: nec est possibile dicere, ꝙ saltem sit vtile respectu temporis dati ad prosequendũ, quia hoc est falsum, nã ex quo præsupponimus primã validam, & tps currit ab appellatione interposita, ergo incipiet currere tunc, nec curret ex secunda quæ est nulla. Io.An.in c.bonæ.j.eo.& etiam in c.dilecto, post Inno.& vr̃ ibi inclinare do.Anto.licet non firmet pedes, in d.c.dilecto, & etiam Ange. in d.§.si dñs tenent, ꝙ vtraque valeret, & sit in optione appellantis prosequi quam velit. Bal.in consi.164.incipit, appellatum est bis. Saly. in l.si quis libellos, præallegata. facit tex.in l.j.§.biduum. ff.qñ appel.sit. Bal.in l.2.C.de epali audiẽtia, & Rota in decis.in antiquis, decis. 450. quæ incipit, appellatum est. Quæ decisio est directè ꝯ cautelam, quam dat Cępolla in cautela 244.dum allegat Bald. in l.eos.§.apostolos.C.eo.& Ang.de Aretio in l.j.§.libelli, in fi. ff.e. cum quibus tenens dicit, ꝙ si Iudex defert primæ appellationi, non operatur aliquid secunda appellatio super eodẽ, nec potest amplius illi deferre, quia illa decisio directè tenet ꝯrium, & partem Io.And.tenet etiam Bal.in l.generaliter. §.j. C.de rebus cre. & sic cum Ang.in d.§.si dñs. Bald.in l.appellatione.C.eodem, & in c.j.§.sancimus, in tit. quo tempore miles, in vsi. feu. distinguit ipse, ꝙ aut loquitur quo ad annullationẽ vel deuolutionem primæ sñiæ, & tunc procedit opi. Bar. aut loquitur quo ad cursum tẽporis ad prosequendum appellationem, & sic procedit opin. Io. And. Imo.in d.§.si dñs, dicit opi.Bar. esse seruandam de iure ciuili, opi.Io.And.de iure canonico seruandam. Duo tñ sunt casus, in quibus secunda sine dubio valeat secundum omnes. Primus, qñ prima non valuit vt appellatio, puta quia appellauit viua voce, & debuit appellare in scriptis, tunc secũda in scriptis proposita bene valet. Secundus, qñ prima fuit proposita cum protestatione de appellando latius & diffusius in scriptis in secunda appellatione, nam tunc valet secunda, & de hac materia feci regulam cum

72 octo fallentijs in d.c.suam.j.eo. † Dicit tñ Bal.in d.l.eos.§.apostolos, ꝙ licet appellatio possit geminari, tñ vltra bis iterari non potest, & sequitur Ange.de Aretio, in d.l.j.§.libelli, in fi.col.ff.eodẽ.

73 † Quartus effectus, ꝙ licet mutet forum, non tñ mutat naturam causæ, quia si prima fuit summaria, certè secunda, id est instan. appellationis erit summaria, vel ecõtra. tex. est singularis in l.j.§.fi. & ibi Ang. commendat illum tex.ff.an per al.cau.appel.& ita voluit Bal.hic in 2.col.& repetit in 5.col.tñ hæc conclusio limitatur non procedere, quoties mutaretur non solum forus, sed etiam qualitas iurisdictionis, quia tunc immutatur etiam qualitas causæ, prout iurisdictio illa requireret, puta quia appellaretur de Imperatore ad Papam, iste est tex. ſm vnum intellectum in c.a. licet ex suscepto, de quo vide ibi do.Anto.& Panor. s̃.de foro compe. Et per istum effectum deciditur quęstio. Pone, confessus est quis coram iudice se debere 10. sit præceptum in confessum iuxta formam l.si debitori. ff.de iudi. Ista sententia siue istud præceptum dicitur sententia interlocutoria latè loquendo, vt voluit hic Bal. in 5.col.allegat notata in l.ait prætor.§.permittitur. ff.de mino.facit glo.2.quæst.j.in summa, & in c. nos in quẽquam, 11. quæst. 10. in summa, glo.nota.in l.fi. §.necessitatem, quæ vult, ꝙ producat actionem in factum.C.de bon.quæ lib.glo.in cle.fi.eo.tit.licet in hoc contradicat, quia vult, ꝙ interlocutoria non producat actionem in factum. Pone modo, appellatum est à tali precepto, nunquid sententia lata in causa appellationis istius debebit ferri in scriptis vel ne? Et certè dicit Bal.ꝙ illa causa appellationis retinet primam naturam. Et ideo sicut prima sñia erat interlocutoria, ita sententia in cã appellationis erit interlocutoria, & ideo non in scriptis ferenda, iuxta notata in c.fi.de sententia & re iudica. li.6. l.2.C.de sen.ex peri.rec.& pro hac opi.allegat glo.in l.2. in gl. in ver.acta.ff.eo.quam ipse ita intelligit, & ꝙ sententia illa appellationis remaneat interlocutoria, tenuit Bar.in l.2.ff.de appel.reci. licet dicat, ꝙ propter grauitatem præiudicij, quod magis infertur causa appellationis, debeat in scriptis sententia illa causæ appellationis proferri. Et sic tenet contra Bal.in conclusio. ꝙ remanet interlocutoria, tenent Dñi de Rota in decis.sua 322. quæ incipit, item fuit dubitatum, dicentes, ꝙ sententia desertionis appellationis super appellatione interlocutoria lata est interlocutoria, nisi feratur super exceptione peremptoria, quæ afferet præiudi-

74 cium diffinitiuæ, nam tunc sapit naturam diffinitiuæ. † Quintus est effectus, quia restituit causam in pristinum statum vsque ad litis contesta.inclusiuè, l.ita demum, vbi casus nota.C.de procur. Et ideo sequitur, ꝙ declinatoria omissa in principali instan. non poterit opponi in causa appellationis, d.l.ita demum, vbi casus: & ideo sequitur, ꝙ in causa appellationis non requiritur litis cõtestatio, l.fi.§.illud.C.de tempo.appel.quia appellatio dimittit firmam litis contestationem primæ causæ. Tñ circa hoc dicite, ſm Bal.hic in 6.col.ꝙ aut loquimur in summarijs, quæ expediuntur sine strepitu & figura iudicij, & tunc sicut in prima instan. non requiritur, nec requiretur in causa appellationis, cle. dispendiosam, de iudi.cle.sæpe, de verb.signi. Aut loquimur in plenarijs, & tunc aut appellatum est ante li. contest. & requiritur litis contestatio in causa appellationis, quia non potest stare iudicium sine fundamento.i.litis cõtestatione.§.omnem, in Auct.de litig. c.j.s̃. de li.contesta. Aut vero lis est contestata in prima instan.& tunc si pars est absens, non requiritur litis contestatio in causa appellationis, d.§.illud. Si est pñs, & tunc illud bene requiritur, l.vnica, & ita ibi gl.& Doct.eam intelligũt, C.ne lic. in vna eademq; causa ter.prouoc.Bal.in d.l.per hanc. c.per tuas, c.interposita.§.sanè, & ibi habetur per scribentes.j.eo. & ad hoc est gl. singularis, ſm Bal.hic, in c.per venerabilem, in gl.in ver.non seruatum.j.qui filij sint legi. quæ facit generalem regulam, ꝙ vbi specialiter inuenitur, ꝙ possit procedi lite non contestata, illud habet locum parte absente: secus parte præsente, quia tunc requiritur litis cõ-

75 testatio. ita Bal.hic in 6.col. †Sextus est effectus, quia facit in aliquib. istã causam esse nouã à prima respectu iudicis & respectu aduocatorũ, quia qui promisit esse aduocatus in vna causa, non cogetur postea aduocare in causa applonis, & respectu instantię respectu probationum & dilationum, ita Bal. in l.inuitum. C.de procu.in l.vnica.C.ne lic.tertio prouo. Ang.& ibi aliquid Bar. in l.qui proprio.§.item quæritur. ff.de procur. Canonistæ in c.2. de iura.calum.li.6.& in c.fi.de testi.li.6.glo.in Auct.de his qui ingre.

76 ad appel.post principium. † Septimus est effectus, quia dr̃ Iudex appellationis successor iudicis à quo, sed tñ succedit vt superior, tex.est de brocha, in l.cum apud, circa fi.ff.iud.sol. & ideo coram iudice appellationis.s.ad quem, vr̃ ꝙ debeat habere locum recõuentio, sicut haberet coram iudice à quo, nã subrogatum debet sapere nãm eius in cuius locum subrogatur, l.si eum. §. qui iniu-

77 riarum.ff.si quis cau.c.ecclesia, el 2.j.vt li. pen. † Vos tñ dicite, ꝙ regulariter coram iudice appellationis non habet locum reconuentio,[a] ita Bal.hic in 7.col.ita Io.And.& cõiter Canonistæ, cum grano tñ salis, vt j.dicam in c.j.s̃.de mutu.pe.ita Bar.in auct. & cõsequenter.C.de sen.& interio.omn.iudi.ita Bal.in l. per hanc, & ibi etiam Cy.circa fi.C.de tempo.appel. Hanc regulam limitabitis non procedere in appellante, qui non habet priuilegiũ reuocan.domum.i.qui vel appellauit in domicilio suo, vel si appellauit extra domicilium suum, sponte appellauit ibi, quia habebat ibi iudicem appellationũ domi, ad quẽ poterat appellare & noluit, sed voluit appellare ad Papam, & regulariter omnis, qui nõ appellauit ex necessitate ad illum iudicẽ extraneum, illo casu potest habere locum reconuentio coram iudice applonis, quia est successor primi, & c.ita Io.An. quem ita intelligit, & declarat do. Ant.& Panor.in d.c j.ita Ang.in l.2.§.legatis. ff.de iudi. qui attribuit sibi hanc opi. Limitabitis secundo d.conclus. non procedere in appellatione extraiudiciali, quia coram iudice appella. extraiudicialis regulariter habet locum reconuentio, ita Spe.in tit. de recon.§.2.vers.sed nunquid, quẽ refert & sequitur Panor. in d.

78 c.j.penul.col. † Octauus est effectus, quia immutat qñq; non solum iurisdictionem, sed etiam qualitatem iurisdictio.puta qñ appellatur de laico ad ecclesiasticum, d.c.ex suscepto. quod qñ sit,

79 dixi vobis s̃.in articulo, quis sit superior. † Nonus est effectus, quia causa appellationis deciditur per eadẽ statuta, per quæ deciditur prima sñia, ita Bal.in c.ad nostram.j.eo. Inno. in rubri. de consue.Calde.de arbi.consi.5.Facit quod voluit gl. no. & ibi per scribẽtes in l.2.ff.quod cum eo, quod notant Cano. maximè do. Ant.in c.quod clericus.s̃.de foro compe.& etiã Legistę in l.cun-

80 ctos populos.C.de summa Trini. & fide catholi. † Decimus est effectus, quia punitur Iudex à quo, non deferens appellationi, c. decreto.2.quæstio.7.c.j.sed melius in cap.de priore, infra eodem.

81 †Vndecimus est effectus, quia mutat omnes cautiones, & nouas cautiones iudiciales requirit, nam cautio de iudicio sisti finitur finita prima instantia, l.Græcè.§.si post litem. ff.de fideiussori. & ideo in causa appellationis debet de nouo caueri de iudicio sisti. Ita

ADDITIO.

a ¶Habet locum reconuentio. Adde, nunquid in causa appellationis habeat locũ reconuentio. Bal.in c.cum venissent, in pen.col. de iudi. d.Ias. in l.ita demum. in 3.col.ver. 5.per istum.C.de procur.& coram quo iudice debeat fieri reconuentio, & qñ, vide Bar.in auct.de execu.& his qui conue.in §.illud. c.l 8.

Ita Bal.hic, & pro eo est gl.in auct.de his, qui ingred.ad appel.in princ.ita in cautione de rato, cum finiatur cum prima instantia, nam dñs appellando satis ratum habet, l.3.§.falsus. ff.rem ra. ha. cum simili. ideo de nouo cauendum est in causa appellationis, ita Bal.hic,faciunt no.in c.non iniustè.§.de procur. & per Bar. in l.si actor.C.eo.idem est in cautione iudicatum solui, nisi fuisset promissum iudicatum solui, quicquid iudicatum fuerit per illũ iudicem & successores, l. cum apud Sempronium. ff.iudica. sol.
82 ita Bal.hic. † Duodecimus est notabil.effectus,quia per appellationem in scriptis porrectam petendo super ea procedi, dr̃ petere à iudice ad quem, vt pronunciet primam sñiam iniustã & bene appellatum, & ideo sequitur postea notabilis effectus.s.quia ex hoc sequitur forma,q̃uo debeat pronunciare Iudex ad quem. Et tenete mẽti, ꝗ ad hoc,vt applõ in scriptis habeat vim libelli, non sufficit præsentare appellationẽ & ita facere, sed debet petere à iudice,vt ita pronunciet,vt in ea continetur, ita Bal. in sæ-
83 pe allegata l.si quis libellos.C.eo. † Vt igitur habeatis formam, qua debet pronunciare Iudex ad quem,dicite, ꝗ debet pronunciare iniustam primam sñiam,vel bene vel male appellatũ,& alterum istorum sufficit, nec aliud requiritur de necessitate, quia in cõsequentiam istorum verborũ resultat verbum, absoluo, vel condemno,ita gl.in l.eos,in prin. C.eo.tit.& ibi Bar. Bal. & cõiter scribentes sequuntur,ita Io.And. in c. Raynaldus, & Imo. in c.Raynutius,de testa.ita Panor.& Imo.licèt aliqui tenent ibi cõtrarium per illum tex.in c.cum causam.§.tit.j.ita gl. in l.chirographis.§.j.ff.de admi.tuto.fatentur tñ omnes vbi supra, quod bene faciet Iudex pronunciare malè appellatum vel bene, & postea exprimere verbum,absoluo,vel condemno, & cum hac sententia videtur inclinare Bar.in l.j. C.si aduer.lib. ipse tamen Bart.in l.cum apud,per illum tex.ff.iudi.sol.tenet,ꝗ de necessitate debet exprimere verbum,condemno,vel absoluo,& ita glo. in l. Offilius,& ibi Bar.ff.de leg.3.Sed ad d.l.cum apud.Doct.dicunt,maximè Panor.vbi proximè,& ad ipsum c.cũ causam, ꝗ loquũtur de consilio, & verba illa sunt ibi expressa ex abundanti,non ex ne-
84 cessitate. † Stat ergo ꝯclusio, ꝗ sufficit iudici in causa applõnis, & satis est,ꝗ pronunciet bene vel male appellatũ, iustam vel iniustam esse sñiam.hæc conclusio non habet locũ in nullitate,q a qñ dr̃ sñia nulla,vel appellatur propter sñiam nullam, non sufficit dicere malè appellatum,sed requiritur, ꝗ exprimatur causa.s. malè appellatum,quia nulla fuit sñia,ita Bar. in l.si expressim. ff. eo.& in l.ex consensu,eo.tit.ita Imo.post Ang.in l.fi.ff.de re iud. tñ Imo. ibidem conatur velle tenere ꝯrium, ꝗ sufficiat pronunciare malè appellatum. Limitabitis secundo conclusionem non procedere in appellatione conditionali.s.qñ appellatur,dico sententiam nullam,& si qua est,appello,iuxta formam l.j.C.qñ prouo.non est ne.nam illo casu debet super vtroq; pronũciari, & super nullitate & super applõne,quia cum applõ sit conditionalis, non põt ad eam deueniri,nisi purificata cõditione.s.constito, an sit nulla sñia,vel ne.Ita Bal.hic in 4.col.ita Ang.& Imo. in l.fi. ff.
85 de re iudi. † Sed vltimo pro ꝯplemento retento dicto effectu, ꝗ per applõnem vr̃ pars petere primam sñiam pronũciari iniustã. Pone, in prima sñia fuisse omissum pronũciare super aliquibus capitulis primæ instantiæ, nunquid Iudex applõnis poterit pronunciare super omissis, si specificè hoc non petat, vt pronũciet super omissis.Et dicite,ꝗ sic.ita Dñi de Rota in decis.sua 361.quæ incipit,itẽ si à diffinitiua.ita Imo.& do.Ant.in c.significarunt,& melius Imo.in c.fi.in fi.col. de excep.§.& hic est tex.ſm vnũ intellectum,cum quo transit Bal.in l.fi.C.qñ prouo. non est ne.

SVMMARIVM.

1 *Decre. dilecti,de quo priore accipienda.*
2 *Querimonia à quo moueatur.*
3 *Obedientia Prælato non subtrahenda.*
4 *Appellans extra iudicium, quid quandoque probet.*
5 *Negligentis pœna.*
6 *Attentata quando reuocanda.*
7 *Appellationis iudicialis,& extraiudicialis in attentatis differentia, & quatenus locum habeat,nu.8.*
9 *Fama quando non probet,& c.dilecti,explicatio.*
10 *Fama quando sola non sufficiat.*
11 *Fama plenè non probat.*
12 *Fama coniuncta probat.*
13 *Iudici à quo,quando inhibendum.*
14 *Desertione an sententia nulla firmetur.*

CAP. I.

Dilecti filij,prior. Collatio beneficiorũ post & ꝯ appellationem legitimam facta non tenet. h.d. Vel aliter ſm Panor. Collatio beneficij post appellationẽ ex probabili & legitima causa interpositam non tenet ipso iure,hoc dicit.Diuiditur in duas partes. In prima ponit decisam facti narrationem. In secunda responsionem.secunda ibi,super quibus.In tex.ibi,legatus.s.natiuus sub isto, & infra continetur decisa narratio.s.ꝗ iste Archieps volebat conferre beneficia spectantia de consuetudine vel priuilegio ad collationem istius prioris,& capituli,& propterea fuit appellatum : post appellationem ipse Archieps contulit beneficia illa,& alia grauamina tria intulit, de quibus in litera.Et ad illa tria expressa in litera aliqualiter Papa non respondet,quia responsio est de iure clara,nam cũ sint grauamina circa censuras illata.s.suspensio,interdictum, & excõmunicatio, quæ omnia censuræ appellantur,c.quærenti,j.de verbo.signifi. & regula est, ꝗ cẽsuræ post appellationem latæ sunt nullæ ipso iure, c.per tuas.j.de sen.excom.c.cum cõtingat. §.de officio & potest. iud.delega.Ideo ad illos casus Papa non respondet, sed ad casum de collatione tantum.No.primo ex tex.nostro ibi,prior & clerici, ſm dñm Baldum, ꝗ pro iniuria illata priori possunt agere &
1 conqueri ipsi clerici,& ita habes hic tex. & si intelligimus † hũc tex.de priore claustrali vel alio priore regulari nõ claustrali, hoc est clarissimum,nam prior est & ipse monachus, nec per prioratum desinit esse monachus, c.fi.j.de simo. sicut & rector per rectoratum non desinit esse scholaris . Ioan. Anto. §. in prooemio Gregoriano.Facit quod notat idem Ioan.Anto. in ca. primo, & ibi Gemin.& alij,de statu regu.lib.6. Sed iniuria facta monacho vel priori, dicitur facta, & quæritur actio ipsi ecclesiæ, cap. parochianos,vbi gl.& Doct.j.de senten.excom. Ideo non mirum, si pro iniuria illata priori agunt clerici,& sic illi de ecclesia. Et ꝑ hoc est decisio Dominorũ de Rota in terminis in decis.332. quæ incipit,item quod monachus.vbi concludunt, ꝗ monachus potest agere pro Abbate incarcerato,& ecclesia tenetur sibi subministrare expensas & alimenta,quia procurat honorem ecclesiæ. Sed si intelligimus tex. prout videtur magis sonare de priore seculari,prout potest inueniri prior secularis,c.nisi essent, vbi tex. j.de præb.& tunc etiam potest agere ecclesia pro tali iniuria , nõ respectu personæ prælati, sed propter læsum honorem ecclesiæ, nam iniuriato prælato seculari duplex nascitur actio . Vna, quæ quæritur ipsi prælato respectu personæ suæ . Alia, quæ quæritur ecclesię respectu honoris sui,d.c.parochianos,& hr̃ per Legistas in l. præses. C. de transf. Ideo cum pro iure ecclesiæ possit agere quilibet de ecclesia , non mirum si clerici hic agũt pro iniuria illata pręlato,c.cum olim.§.de testi.in argũ.imo quilibet de populo potest instare pro vendicanda atroci iniuria illata clerico non pro leui, & Iudex ex officio etiã potest de illa inquirere. l.si quis
2 in hoc genus.C.de epis.& cle. † No.secundo ibi, querimoniam, ꝗ dr̃ quis mouere etiam querimoniam citra litis contestationẽ. ita Panor.hic,& facit quod voluit Bal.in c.audita.§.de resti. spol. vbi idem dixit de verbo,quæstionem.faciunt nota. per Barto. in l.amplius nõ peti.ff.rem ra.hab.vbi de huiusmodi verbis per domi.Anto.& Panor.in c.si diligenti. §.de foro compe. per Bald. & alios in l.causas,& melius in l.si quis maior.C. de transf.per Bald. in l.j.C.de vsufru.in auct.habita.in 20.col.C.ne fil. pro pat. in l.j. C.de nund.in l.j.C.de testi.in l.j.C.de his, quæ pœnæ no.per Ange.in l.non solum.§.si statu.ff.de procur. per Ang. in l. Lucius. §.
3 tres hæredes.ff.ad Trebel.in l.j.C.de præscrip.lon.temp. † No.ex tex.ibi,obediunt, ꝗ prælato non potest subtrahi obedientia à superiore.Et facit quod voluit Bal.in c.j.qui succe.tene.in vsib. feu. 2.col.imo etiam lite penden.super priuatione nõ posset subtrahi obedientia ipsi prælato.gl.est 8.q.4. in summa , & est bonus tex. in c.nonne,eadem causa & q.imo plus est, ꝗ si esset notoriũ delictum, nisi in certis casibus specialibus nõ posset denegari obedientia ipsi prælato.gl.est no.in c.cum non liceat,in gl.j.§.de præscri.Ang.tñ ꝯrium visus est tenere.Io.An.in c.j.de censi. li.6. Sed illam gl.sequitur Panor.in c.sciscitatus.§.de rescrip. Faciunt quæ
4 dicam in c.de priore,post Io.An.j.eo. † No.ex tex.ibi, personas, & famã,ſm Imo.dum resoluitur &,pro vel,ꝗ ad probandum veritatem appellationis extraiudicialis,& sic grauamen extraiudiciale, necesse est probare , antequam attentata reuocentur, intelligite post applõnem extraiudicialẽ,vt hoc tex.nostro ibi,si veritate,&c.tñ sufficit illa grauamina probare semiplenè.Ita habes casum hic,ſm intellectũ Imo. & hoc voluerunt Dñi de Rota in decis.sua 235.q̃ incipit,itẽ si rector, & ẽt sensit Panor.in 3.col.& sẽ
5 sit Host.& do. Ant. hic, vt dicã super gl.in ver. idoneas. † No. ex tex.ibi,malitiosè distulerũt,ſm Bal.hic, ꝗ negligẽs in suo officio debet puniri,& amittere suũ officiũ.Facit tex.in l.si aliquid.C.de suscep.& Archa.li.10.in §.fi.in auct. de ar.habetis gl. magistrã, &
6 ibi ꝑ Doct.in c.gratiã,in ver.regis,de sup.neg. præla.lib.6. † No. ex tex.ibi,in irritum reuocetis, ꝗ attentata post applõnem extra iudicialẽ & ꝯ eam veniũt reuocanda, non aũt sunt nulla ipso iure,ita

re.ita habetis hic tex. & similis est tex. ſm vnum intellectum in
c.conſiderauimus.§.de elect.gl.est magiſt. in c.non ſolum, in gl.
magna,eo.tit.li.6.& ſic habetis,ꝙ longa eſt dña circa reuocatio-
nem attentatorum poſt applõnem extraiudicialẽ, & reuocatio-
nem attentatorum poſt appellationẽ iudicialem, nam attentata
poſt extraiudicialẽ non reuocantur,niſi ita demum, qñ ſunt ꝯ ap
pellationem.Alia autẽ attentata,quæ non eſſent ꝯ applõnem,nõ
reuocarentur,imo valent,c.cum nobis olim.§.de elec.vbi tex. &
ibi per omnes . Et ſic appellatio extraiudicialis ſolum ſuſpendit
actũ,circa quem interponitur,& quæ ex eo ſequuntur,non autẽ
alios actus.Sed iudicialis operatur,ꝙ reuocantur omnia attẽtata
non ſolum ꝯ appellationem,ſed ẽt alia,& ſic in omni caſu ſuſpẽ-
dit iuriſdictionem iudicis non ſolum in alio articulo, in quo eſt
7 appellatum,ſed in tota cauſa,d.c.non ſolũ. †Aliam habetis ex p̃-
dictis drĩam, quia attentata poſt applõne non ſunt nulla ipſo iu-
re,etiam ſi attentarentur ꝯ appellationem,vt hoc tex. noſtro, gl.
in c.non ſolum,in ver.reducendus,eo.li.6. quod tñ non habet lo-
cum in ſñijs cenſuræ,quia illę ſi ferãtur poſt applõnem,indiſtin-
ctè ſunt nullæ ipſo iure,c.per tuas.§.de ſñia excõ. & eſt caſus hic,
vt dixi ſuper illo ver. & j. Sed attentata poſt applõnem iudicialẽ
ſunt nulla ipſo iure , & ita volunt cõiter omnes in d.c. cũ nobis
olim. Et eſt ratio drĩæ circa p̃dicta, quia applõ extraiudicialis ſa-
pit citationem,& eſt ſimplex reuocatio ad iudicium,c.cũ ſit Ro-
mana.§.eo.ſed ſimplex citatio non operatur,niſi circa actũ, circa
quem fit,nec impedit partẽ,quominus vtatur iure ſuo,c.j. §.vt li.
pen.nec habet officiũ deuolutiuũ,& ſic tñ non ſuſpendit quan-
tum iudicialis,ideo non mirũ,ſi attentata poſt talem applõnem,
quæ non ſunt ꝯ appellationẽ, valent nec reuocantur , quia ſuper
eis non emanauit citatio,ideo non mirũ, ſi non reuocantur ipſo
iure attentata ꝯ applõnem extraiudicialẽ,quia tñ non ſuſpendit
illa appellatio nec deuoluit.Iſta ſunt verba Inno. in d.c.cũ nobis
olim,& in c.quia ꝑ ꝑ.§.de elec.quem ibi refert & declarat latè in
d.c.cũ nobis,Panor.in 8.& in 10. col. Sed in applõne iudiciali nõ
ſilr habet vim ipſa applõ citationis,ſed deuoluit & ſuſpendit,c.ſi
à iudice,eo.tit.li.6.c.ſuper eo.§.eo. ideo oĩa geſta per eum tali ap-
plõne pendente non ſolum ꝯ appellationẽ, ſed ẽt alia non valẽt,
& ẽt ipſo iure ſunt nulla ꝑ ꝑ deuolutionem & ſuſpenſionem p̃-
dictam.Et ſi dicatis,iſta deuolutio & ſuſpenſio non debet opera
ri,niſi circa actũ,circa quem eſt interpoſita, ergo alia attẽtata nõ
debent reuocari.Rñdet Panor.in d.c.cum nobis, in 6.col. ꝙ licèt
interponatur applõ ſuper vno articulo tñ,tñ operabitur ſuſpen-
ſionem poteſtatis iudicis circa alia.Nã duo concurrunt, q̃ iuriſdi
ctionem eius ſuſpendunt circa alia: vnũ, ne cogatur iſte eodẽ tẽ-
pore ſuper eadẽ cauſa agitare iudicium corã diuerſis iudicib. cũ
ſit ſũmopere iniquũ,c.ſi.de reſcri.c.diſpẽdia,de reſcri.li.6. Aliud,
qa ex quo in eadẽ cauſa grauauit eũ ĩ vno articulo Iudex à quo ,
iniquũ eſt, ꝙ appellãs debet ſtare in alijs iudicio ſuo in eadẽ cau-
ſa,c.ad hoc,à fortiori.§.eo.& ideo per iſtas rationes vr̃ eius iuriſdi
ctio,quo ad totã cauſam ſuſpenſa. q̃ rationes vt videtis non mili
8 tãt in appellatione interpoſita ab actu partis extraiudiciali.†Re-
ctè cogitando , habetis ex p̃dictis elicere , ꝙ prædictæ drĩæ inter
applõnem iudicialẽ & extraiudicialem non procedũt, niſi reſpe
ctu applõnis extraiudicialis interpoſitæ ab actu partis, nã in ap-
plõne extraiudiciali interpoſita à facto iudicis habẽt locũ illæ ra
tiones,q̃ militant in applõne iudiciali. Ergo fortè non eſſet ma-
lũ dicere,p̃dictas drĩas non habere locũ in applõne extraiudicia
li interpoſita à facto iudicis.Et ſignãter Doct.in d.c.cũ nobis, lo-
quuntur ſemper de applõne extraiudiciali à facto partis. nec ob-
ſtat tex.noſter ibi,in irritũ reuocetis,qui loquitur in applõne in-
terpoſita ab actu extraiudiciali iudicis.qa rñſio eſt,vt rñdet Lap.
in ſimili alleg.23.col.attentata reuocari debent.Rñdet ipſe,vt de
facto proceſſerunt,& in ſimili eſt gl.in c.accedẽs,el j. in ver. caſ-
ſauimus.§.vt li.non conteſt.& ẽt in l.j.in prin.ff.de ferijs,& hunc
intellectum ſenſit hic Panor.in ſummario ſuo, & ẽt in 3. col. Ab
extra ꝯ tex.noſtrũ opponitur,nã vult tex. ꝙ ad hoc vt collatio re-
uocetur facta poſt applõnẽ, debeat probari per teſtes vel per fa-
mã,&c.vel ẽt copulatiuè per vtrunq; collationẽ fuiſſe poſt appel
lationẽ,& quod malitioſe non diſtulerunt ꝯferre,quaſi ex iſtis ꝓ
bationibus iuſtificetur poſtea applõ.Contra, de his q̃ notat Inn.
in c.cũ inter R.ſenioreẽ,& in c.quia ꝑ ꝑ.§.de elec. & in c.ad diſſoluẽ
dũ.§.de deſpõ.impub. vbi voluit,ꝙ exceptio oppoſita corã colla-
tore, & oblata probatio nõ habeat iuſtificare applõnem poſtea
interpoſitã,ita vt per eã ſuſpendatur collatio poſtea facta,& irri-
tẽt,quia ꝯferens nõ impedit per talẽ applõnẽ vti iure ſuo. Panor.
hic dat tres intellectus.Primo omiſſo dicatis,ꝙ hic ille Archieps
nullũ ius habeat ꝯferẽdi,& ꝯminabatur ſe velle ꝯferre, vnde eius
collatio oĩno fuiſſet nulla,c.cũ Bertol.§.de re iudi.iſti clerici à ta-
li ꝯminatione appellarunt: collatio, q̃ facta fuit poſt applõnem ,
erat nulla duplici ex capite, tũ quia attentata poſt applõnem , tũ
quia applõ ab actu nulla deuoluit.Inn.in c.dilecto.§.eo.dixi in ru
bri.eſt etiam nulla,quia facta à non habente ius conferendi. Ve-
rũ quia appellans ab actu nullo,ſi vult obtinere in vim applõnis
debet ſeruare ſeruanda in applõne, c.dilecto.§.eo. ſicut quilibet
alius appellans ab actu,qui nunq̃ trãſit in rem iudicatã, puta ex-
traiudiciali,c.concertationi,vbi tex.no.eo.tit.lib.6.ideo cũ ille in
viã attentati peteret reuocari collationem,debet ſeruare ea,quæ
ſeruant alij,qui attentant remediũ attentati:ſed remediũ attenta
torũ in extraiudicialibus requirit ante oĩa probare veritatẽ gra-
uaminis ſaltẽ ſemiplenè,vt volunt Do.de Rota deciſ.ſua 235. quę
incipit,item ſi actor.Ideo non mirũ ſi hic Papa mãdat, vt debeat
illa probare,quia ex eis iuſtificat applõ , & ſm hunc intellectum
ſummauit Panor. hunc tex. quia illa attentata hic reuocantur vt
nulla , licet alio iure potuiſſent dici nulla.ſ.ex defectu poteſtatis
conferendi . Et ſic habetis colligere vnũ no. ꝙ licet actus geſtus
poſt applõnem alio iure poſſit dici nullus , põt peti retractari in
viã attentati.Secundus eſt intellectus tertius in ordine,ꝙ hic iſte
Archieps diceret poteſtatem conferendi iſta beneficia ad ſe de-
uoluta ex negligentia prioris clericorum,& propterea vellet cõ-
ferre,illi ſe excuſabant aliqua iuſta cauſa. Et ne Archieps ad vlte
riora procederet,appellauerunt. Archieps ꝯtulit poſt applõnẽ,
Papa mãdat,ꝙ probata collatione poſt applõnem facta probato
alio.ſ.ꝙ iſti haberẽt iuſtã cauſam excuſandi negligentiã ſuam, &
propterea dicit in tex.malitioſè reuocetur in viã attentati colla-
tio,& iſta requirit Papa probari ad iuſtificationẽ applõnis , q̃ iu-
ſtificatio requirit in applõne extraiudiciali,vt p̃dixi in proximo
intellectu.Et ille intellectus eſt magis gñalis ad literã,quia ꝯpre-
9 hendit omnes caſus. † Gl.ſuper ver.per idoneas, in fi. habetis ex
gl.formatũ ꝯrium ad tex. ꝙ fruſtra Papa requirat probationẽ per
famã,ex quo ꝓbatio eſt facta ꝑ idoneas perſonas,nã in ore duo-
rũ vel triũ ſtat omne verbũ,c.in oĩ negocio,& c.licet vniuerſis.§.
de teſti.imo ẽt ꝯ Papam ad eum deponẽ.dr̃ plena probatio , q̃ fit
per duos teſtes,gl.eſt no.2.q.4.c.præſul.vnde voluit Hoſt.& ſeq-
tur do.Ant.& Imo.ꝙ hic tex.debet intelligi, ſm ꝯſuetudinẽ loci,
in quo aderat cõſuetudo,vt teſtib. de credulitate iuncta fama cre
derẽ,nã illa ꝯſuetudo licet nõ poſſit facere inhabilẽ probationẽ
plenã eſſe,tñ talis probatio ſemiplena remanebit, & hoc in caſu
nr̃o ſufficit, & ſic volunt iſti Doct. ꝙ ad iuſtificandũ applõnẽ ex-
traiudicialẽ ſufficit ſemiplena probatio, & faciunt q̃ dixi in tex.
ſed in quãtũ videret innuere,ꝙ ſtatutũ vel ꝯſuetudo nõ poſſit in-
habilẽ probationẽ facere plenã, & ſic vt plenè credat inhabili ꝓ
bationi,in ꝯrium eſt tex.in c.cũ dilectus,& ibi Panor.§.de fi.inſt.
& tenet hic Pan.ꝑ illũ tex. tenet Bar. ꝑ illud c.in l. ſi ſeruus cõis,
in 2.col.ff.de ſtipu.ſeruo.tenet Io.An.in c.ſeculares , de foro ꝯpe.
li.6.Io.An.in addi.ad Spec.in tit.de inſtru.edi.§.ꝯpẽdioſè, ver.ſed
nũquid.tenẽt do.Ant.& Panor.in c.2.§.de prob. Tñ ſaluando do.
Ant.& cõem opi. hic vr̃ dicendũ , ꝙ procedat in cõſuetudine vel
ſtatuto,ꝙ ſtetur teſtib.de credulitate: nã cũ ſit ꝯ nãlem equitatẽ,
vt in his q̃ percipiuntur vere ſenſu corporis, admittatur teſtis de
credulitate,ideo talis ꝯſuetudo non valet,c.erit aut lex.4.diſt. ſe-
cus autẽ in caſu d.c.cũ dilectus. nã poſſet eſſe tãta excellentia ꝑ-
ſonæ,vel fides publica regni,ꝙ bene ꝯſuetudo põt operari. vt di-
cto regis ſtẽt,& facit in ſilĩ c.ad audientiã,de pſcrip. & in ſilib.ca
ſib.intelligo auctoritates ꝯrias,vide ꝑBal.in l.j.in 2.char.C.de ſũ.
10 Trini.& in l.j.C.de ꝓfeſſ.Ang.in l.3.ff.de teſtis. ¶†Glo.ſuper ver.
famã,in fi.duo habes notare ex gl.primũ,ꝙ ſola fama in tex.nr̃o
nõ ſufficeret,& ſic gl.tenet ꝯ intellectũ Imo.q̃ reſoluit tex. nr̃m,
11 & pro,vel.quaſi ſentiat alterũ iſtorum ſufficere. †Itẽ habes ex gl.
ꝙ fama nõ facit plenã probationẽ, & dicit hic Bal. ꝙ ꝓprie fama
nõ eſt ꝓbatio,ſicut nec iurm̃ in ſupplemẽtum ꝓbationis, ſed eſt
quoddã adiuuamentũ probationũ,& cũ gl.nr̃a ꝯcordat gl.in §.ſæ
pe,allega.in c.& gl.in l.3.§.eius.ff.de teſti.Hanc ꝯcluſionẽ gl.limi
a tabitis nõ procedere in factis de antiquo, [a] quia in his , q̃ ſunt de
antiquo,

ADDITIO.

a ¶De antiquo.Adde ad hanc primam limitationem Alex.in conſi.146.incip.videretur inſpectis,in 2.vol.fol.6.& in conſi.70.inci.in cauſa vertẽte, in 3.vol.fol.61.vbi determinat, nunquid fama in antiquis idem operetur quod plena probatio.& quid in his ;quæ 40.annorum tempus excedunt, nunquid plenã probationem faciant,vide per eundem in conſi.353.incip. viſo ſummario,in 3.vol.fol.175.item adde,quonammodo teſtibus probata eſſe dicatur, per eũdem in conſi.19.inci.in cauſa appellationis,in 4.vol.per totum conſi.Aduerte tñ vltra has limitationes,ꝙ in his, quæ ſunt difficilis probationis , fama ſola plenam probationem facit,ita no.cano.in c.præterea,de teſti.Anto.de But.in c.veniens,el j.eo.tit.& in c.tranſmiſſæ,qui fil ſint legi.& per do.Iaſ.in l. cum ea quæ.C.de tranſac.quam ex hoc infert, ꝙ ad probandum mortem, quia eſt difficilis probationis,ſufficit probatio per famam.Cyn.& Bar. in l.ſi quidem.C.ſolu.matri.Bar.in l.2.§.ſi dubitetur,cum ſimi.ff.quemad.no.teſt.ape. & an, & quando fama probet in factis antiquis, conſuluit Phil. Cor. in conſi. 303. incip.rem arduam,fol.390.per totum conſi.in 3.vol.

antiquo, fama bene probat, ita Inno. in c. veniens. Host. in c. quid per nobile. j. de ver. sig. ita do. Anto. in c. fi. in repeti. in pen. char. s. de consue. ita Bar. in l. 2. § Labeo. ff. de aqua plu. arcen. ita Bal. in auct. quas actiones, in fi. C. de sacrosan. eccle. facit gl. in c. j. de p̃scrip. li. 6. faciunt notata in c. cum causam. s. de proba. Et intellige facta de antiquo. s. centum annorũ, quo ad hanc materiã, ita Inn. in c. veniens, el j. licèt do. Ant. ibi teneat, ꝙ sufficiant 40. anni, s. de testi. Panor. in c. cũ causam. s. de prob. Florianus in l. seruitutes, la grande. ff. de seruitutibus. Limitabitis secundo dictam conclusionem non procedere in his, quæ sunt parui præiudicij, nam in his fama facit plenam probationem, gl. est no. in l. vbi adhuc. C. de iure do. ita Bar. in l. de minore. §. tormenta. & ibi de mã famę, in penul. col. ff. de quæst. ita Panor. in c. j. post gl. in ver. publicè. s. de postu præla. Limitabitis etiam tertio dictam conclusionẽ non procedere in spiritualibus, vbi fama defert aliquid circa materiã peccati ad euitandum ipsum peccatum debet credi famæ. ita Panor.
12 no. in d. c. j. vbi proximè. † Secũdum principale habes notare ex gl. ꝙ fama coniungitur cum alia probatione ad faciendum plenam probationem, & sic habes hic gl. ꝙ diuersa genera probationum coniunguntur ad vnam faciendam, de hoc est tex. no. in c. fi. de succe. ab inte. j. & de hoc etiam hr̃ per Bar. abundè post gl. in l. 2. in princ. ff. de excusa. tuto. in petijs nouis. Et etiam Bart. in l. admonendi, & ibi cõmuniter Docto. ff. de iureiurando, Canonistæ in c. veniens, el j. s. de testibus. Hanc conclusionem limitabitis non procedere, qñ testes deponerent tantum de auditu, nã illa est regula, ꝙ nunquam admittitur testis de auditu, nisi in casibus à iure expressis. ita Imo. in c. licet ex quadam. s. de testib. & est bonus tex. & ibi hr̃ in c. quotiens, eo. tit. Faciunt notata in l. si arbiter. ff. de proba. & in d. §. Labeo. Ideo tales testes simul cum fama non facerent probationem, ita gl. nota. in c. tam literis. s. de testibus, in gl. j. Limitabitis secundo dictam conclusionem non procedere, quotiescunq; ageretur de crimine criminaliter, nam nec fama cum alia probatione sufficit, gl. est no. in c. veniẽs, el j. s. de testibus. Tertio limitabitis non procedere, qñ agitur de crimine etiam ciuiliter, nam illo casu fama cum alia probatione nõ sufficit, ita Panor. in d. c. veniens, licet ibi Imo. teneat õriũ, & pro Panor. facit gl. in terminis, in c. tum literis, in ver. probata. s. de testib. vbi voluit gl. ꝙ semiplena probatio sicut non sufficit in criminalibus, qñ agitur criminaliter ad faciendum deferri iuramentum in supplementum probationis, ita nec in criminalibus quãdo agitur ciuiliter.
13 † Vltimo pro complemento materiæ quæsiuit hic Host. & etiam Ioã. And. regula est, ꝙ antequam Iudex ad quem, inhibeat iudici à quo, ne procedat, debet cognoscere, an appellatio interposita sit, vel ne, & an ex legitima causa & probabili, vel ne, licet non de veritate, c. Romana. §. si vero, & §. quod si obijciatur, eo. tit. li. 6. Pone, appellatum est ad curiam, opponitur aliquid contra appellantẽ, vult impetrare remissorias ad partes, vt posset ibi facere examinari testes, & alia probare, quæ expediunt circa opposita iuxta formam c. constitutus, & ibi hr̃, j. de fideiussori. auct. apud eloquentissimum. C. de fi. instrum. nũquid possit? & dicit Io. An. hic post Host. ꝙ si opponitur aliquid in viã dilatorię, siue declinatorię, ꝙ illo casu talis remissio non dabitur quia debuit venire instructus cum plena fide, ita vt sua appellatio posset recipi, aliàs est quid sibi imputetur, d. §. si vero. Si vero in viam peremptorię, & tunc debet ꝓcedi remissio, quia est quid imputandum parti, quia cum posset opponere à principio, non opposuit, & curia ad perẽptorias exceptiones probandas non solet negare remissorias, & ita pertrãseunt cõiter omnes, & ita voluerunt dñi de Rota decis. sua 220. quæ incipit, item licet pro instrumentis, & tenet Gemi. in c. cupientes. §. si vero, in fi. de elect. li. 6. tñ data huiusmodi remissoria ad probandum per testes posset postea producere instrumenta in illo termino, ita dñi de Rota in decis. 249. quæ incipit, item qñ à sñia. Prædicta procedunt nedum qñ pars ab homine citatur, c. j. de elect. lib. 6. vt instructus veniat, sed etiam qñ à iure fit, c. j. de elect. li. 6. vel etiam de partiũ consensu allegantur, vt instructi veniant, c. j. eo. tit. li. 6. his casib. tenetur venire instructus respectu instrumentorum, quæ habet secum deferre, & aliarũ probationum in scriptis redactarũ, non respectu testium, quia non tenetur ducere testes, c. cupientes. §. si vero, in gl. in ver. alibi, de elect. lib. 6. & volunt dñi de Rota in dicta decis. 220. & decisio. 249. & volunt do. Anto. & Imo. in c. dilectus. s. de procu. tamẽ etiam respectu testium deberet venire instructus, qñ attestationes essent receptæ & publicatæ in partib. quia tunc debebat eas etiam deferre secum, nec ad eas producẽdum daretur noua dilatio, tex. est nota. & Imo. in c. coram. s. de in integrum restitutione. Et ideo dicit hic Imo. licet sub dubio fortè, ꝙ vbi pars potest probare per instrumenta peremptoriam exceptionem in causa deuoluta ad curiam, non debet dari dilatio extra curiam, per d. c. j. eo. tit. lib. 6. qui tex. optimè probat, de quo tex. opponit hic do. Ant. licet nõ soluat. Dicit quoq; hic do. Ant. ꝙ in hac retractatione huius electionis collationisue tãquam in causa summaria in materia retractationis attentatorũ Iudex procedet ex officio mercenario, per no. in ca. cũ nobis. s. allegato, &
14 ita transit hic Imo. † Sed operępretium est scire, nunquid retento primo intellectu, si appellatur ab actu nullo, desertio appellationis habeat confirmare ipsum actum nullum vel ne. Dicite, ꝙ non conualidatur actus nullus, quia desertione non conualidatur actus nullus, tex. est & ibi gl. no. in c. licet, de sententia excõmunicationis, li. 6. in gl. in ver. conualescat, voluit Io. And. in c. vt super, eo. tit. lib. 6. in c. sæpe. j. eo. in c. auditis, in gl. in verbo, maximè. supra de elect. voluit Lapus allegatione prima, 2. colum.

SVMMARIVM.

1 *Abbas potest conueniri coram ordinario.*
2 *Appellatio generalis nihil valet. Et quid ita?*
3 *Regulares peccantes non deponuntur.*
4 *Appellans temere, de iure cano. aut ciuili, an puniatur? distin.*

CAP. II.

INter cętera. Non valet appellatio generalis. h. d. Diuiditur in duas. In prima reprehendit appellantem. In secũda, quæ est ibi, nec huiusmodi, deijcit appellationem.
1 † No. primo, ex tex. ibi, à te, &c. ꝙ Abbas potest conueniri coram ordinario. facit tex. in c. Abbates, & in c. monasteria, 18. q. 2.
2 † No. secundo, ex tex. ibi, super omni causa, &c. ſm Bal. hic, ꝙ non valet appellatio generalis. Et est ratio, nam sicut sñia debet esse certa, l. 3. cum similibus. C. de sen. quæ sine cer. quanti. ita eius antidotum debet esse certum, nam generalitas obscura nullam speciem inesse ponit, l. Titiæ textores. ff. de leg. j. l. j. §. item si decuriones. ff. qđ cuiusque vniuer. ideo appellatio generalis non valet, & subiũgit hic Bal. ꝙ per certam relationẽ satis dicitur specialis appellatio. Et ideo vno verbo potest interponi appellatio, puta dicendo, appello. l. j. §. fi. cum l. seq. ff. eo. tit. duob. verbis potest interponi, puta appello superiorem, gl. in l. cum proponas. C. de bon. auct. iud. pos. & dixi in rubrica. potest fieri in trib. verbis, puta appello iudicem competentem, subijciens Bal. ꝙ istis casibus si plures essent iudices competentes appellationis, electio iudicum spectaret ad appellantem, allegat Inno. in c. si duobus. j. eo.
3 † No. tertio ibi, redarguimus, ꝙ licet regulares facilius deponantur, q̃ seculares, c. qualiter & qñ, el 2. in fi. j. de accusa. c. per tuas. §. fi. j. de simo. tñ cum non committant peccatum mortale regulares, vt in hoc tex. nostro, nam ex contrafactione legis non omni casu peccabant mortaliter appellando contra præceptum legis. s. generaliter, iuxta gl. no. in c. generali, de elect. li. 6. iuxta notata in c. 2. s. de maio. & obe. in c. nam concupiscentiam, & ibi per scribentes. s. de consti. tales regulares peccantes non deponũtur, vt hic, & sic ſm Panor. ꝙ ex peccato etiam regulares non deponuntur, sed solum redarguuntur. No. etiam ex tex. ſm Panor. hic esse casum, ꝙ temere appellans de iure canonico non punitur, quam opin. tenet gl. in l. j. §. fi. ff. à quibus appel. & tenuit Spec. eo. tit. §. nunc dicendum, circa principium. Contrarium tñ videtur tenere glo. in c. ad Romanam, 2. quæst. 6. vbi voluit, ꝙ ita punitur temere appellans de iure canonico, sicut de iure ciuili.
4 † Vos ergo dicite, ꝙ aut quærimus de iure ciuili, aut de iure canonico: si de iure ciuili, tũc punitur varijs pœnis, nam aut appellatio sua non fuit recepta, & tunc temere appellans & prosequens amittit causam, & efficitur infamis, l. à proconsulibus. C. eo. tit. aut appellat tempore nõ debito, puta quia circa executionem vult appellare, & tũc punitur pœna l. ab executore. C. quorum appella. non recip. s. pena quinquaginta librarum auri. quandoq; tñ sunt solum 20. vt in l. quisquis. C. quorum appella. canonizata, 2. quæst. 6. §. si quis ausus. aut alio modo temere appellat, & tunc punitur in expensis, l. eos. §. nec temere. C. eod. ita Bar. in d. l. à proconsulibus. Aut loquimur de iure canonico, & tunc aut temere appellatur, scilicet quia indebito tempore, puta ab executione, & tunc punitur in expẽsis, ita Spec. in d. §. nunc dicendum. Quandoq; tñ Iudex posset addere aliam pœnam, si sibi videretur, capitulo frequens, in argumẽtum, de resti. spolia. lib. 6. c. quoniam frequenter, in fi. s. vt li. non contesta. aut appellat temere, idest per calumniam, & tunc si est calumnia præsumpta, non punitur nisi respectu expensarũ, c. finem litibus, à fortiori. s. de dolo, & cõtuma. c. j. §. penultimo, per locum à speciali, de electione, lib. 6. Si vero conuincitur eius calumnia, non autem est præsumpta, & tunc cum sit delictum calumniari, toto titulo j. de calumnia. & delicta non debent remanere impunita, c. vt famæ, cum similibus. j. de sen. excom. ideo talis appellans vltra expensas punietur alia pœna arbitrio iudicis, ita Panor. hic per tex. in c. cum parati, secundum vnum intellectum.

ctum.j̃.eo.¶Glo.vnica in verbo,inter cętera.gl. format ɔ̃rium de c.ſi ſacerdos.dicite vt ibi,& dicit hic Imo.ꝙ contraria procedunt in caſibus ſpecialibus,in quibus ratio ſuadet non eſſe curãdum, an in genere, an in ſpecie fiat actus vel expreſſo.

SVMMARIVM.

1 *Appellationis remedium non debet eſſe malignantium ſubſidium.*
2 *Appellationi in dubio fauendum eſt.*
3 *Abbas vel ſuperior ſi modum excedat in puniendo, à tali correctione poteſt appellari,limita nu. 10.*
4 *Abbate durius ſæuiente in monachos, licitum eſt monachis fugere deficere à monaſterio ſine licentia Abbatis.*
5 *Appellatio à ſententia legis eſt prohibita.*
6 *Monachi ſubditi ſunt Abbati.*
7 *Regulares duplici lege diſtinguũtur.Itẽ quid in eis veniat cõſiderãdũ, nu.8.*
9 *Clerici quibus conſtitutionibus adſtringantur?*
11 *Reſcriptum impetratũ in cauſa appellationis à correctione, quando valeat?*

CAP. III.

AD noſtram. A correctione non appellatur. Diuiditur in duas. In prima narrat factum.In ſecunda,quę eſt ibi,mandamus quatenus,prouidet.
1 †No.primo ex tex.ibi,nõ ideo eſt,&c. ꝙ cum remedium applõnis ſit remedium oppreſſorum,non debet eſſe ſubſidiũ malignantiũ,& ideo quotidie allegatur hic tex. ꝙ inuenta ad vnũ effectũ non debent operari ɔ̃rium, l.legata inutiliter.ff.de leg.j.
2 † Et ita ẽt per hunc tex.& c.ſuggeſtum.j̃.eo. cũ in dubio oppreſſis ſit fauendũ, in dubio fauemus appellationi. Bal.in addi.ad Spec.eo.tit.col.13.Bal.in l.properandum. §.ſinautẽ reus.C.de iudi.Bal.in c.j.de reſcrip.Bal.in c.paſtoralis.§.pręterea. de offi. deleg.Bal.in l.de ſtatu.ff.de teſta.in l.3.§.hęc pęna.ff.quod quiſque iuris,in l.ſi quis pro notione.C.eo.ponam in c. ex ratione.j̃.eo.in vltimo euidentiali.
3 † No. ſecundo ex tex. ibi, exorbitanti.à ɔ̃rio ſenſu, ꝙ ſi ſuperior Abbas vel alius excedat modum in corrigendo, ꝙ à tali correctione poteſt appellari. Facit tex. in c.reprehenſibilis,in fi.j̃.eo.& hoc vult gl.in ver.nõ ideo,quæ per hoc remanet expedita.Cald.in rubri.de appel.cõſi.3.vbi hoc idẽ, & ibi ſubdit etiam,an incarceratus propter delictum,de quo cõdemnatur ſi appellat,poſſit in carceribus retineri. & vr̃ cõcludere,ꝙ non,ſi iniuſtè fuit incarceratus,ſecus ergo ſi iuſtè.Bal.in addi.ad Spec.eo.tit.in 16.col.in additione quæ incipit, condemnatus.Faciunt quæ no.Bal.in l.ab executore. C.quorum appel.non recipiuntur,per Cald.d.conſi.3.De hoc in c.ſuper eo.el 2.in 3.col. j̃.eo.
4 † Et ideo dixit hic Bald. ꝙ Abbate nimis ſęuiente in monachos,licitum eſt monachis fugere de monaſterio ſine licẽtia Abbatis,nec dicuntur apoſtatæ,quia non fuga , ſed cauſa fugæ conſideratur in apoſtaſia,l.quid ſi fugitiuus.§.idem Celſus.ff.de ędil. edic.Allegat ad prædicta tex.in l.2.§.dñorũ. ff.de his, qui ſunt ſui vel alie.iur.imo generaliter vbicũq; eſſet inimicus monachi, ita ꝙ eſt veriſimile,ꝙ ẽt circa debita & honeſta,ſi peteret licentiam non daret, poteſt monachus facere ſine licentia Abbatis ẽt ea, quę aliàs requirerent licentiam,ita Card.in cle.j.9.col.de ſta.mo.
5 imo vult ibi,ꝙ illo caſu poſſit tenere arma. † No.ibi,iuxta tenorem,ſm Bal.hic,ꝙ à ſñia legis non appelletur,tex.eſt hic, nam regula eſt legis particularis monachorum,&tñ à ſñia lata,ſm regulã non appellant, quod intelligit Bal. niſi quo caſu eſſet talis lex ɔ̃ quam daretur exceptio doli,puta quia eſſet lex facta ſpecialiter ɔ̃ priuatam perſonam,vel expreſsè vel præſumptiuè,illo caſu priuatus habet ɔ̃ legem exceptionem doli,l.j.vbi tex.ff.de excep.doli, & ibi gl.illo caſu licitum eſt illi priuato appellare, ita Bal. hic, & fuit theorica Bar.in l.omnes populi,in 16.col.ff.de iuſt.& iure, & per Bal.no.Panor.in c.conſuluit,el 3.j̃.eo.Eſt gl. in c.cupiẽtes. §.ſi per 20.in gl.in ver.expectati,de elect.li.6.no.Bar.in l.fi. in penul.col.ff.de appel.recip.no.Bal.in l.iudicibus.C.eo.Bal.& Canoniſtę cõ iter in c.cum omnes,& ibi maximè Panor.ſ̃.de conſti.& etiam do.Anto.in c.j.j̃.de his,quæ fi.à maio.parte capi. Bal.in l.2. §.exactis.ff.de origine iur.Aliter tñ videtur diſtinguere Bal. in rubrica.ſ̃.de conſti.in penul.col. Subijcit etiam Bal.ꝙ tamen à pœna legis,quæ fertur declarante homine, cum per legem nõ eſſet certa pęna ſtatuta,ſed arbitraria,poteſt appellari,& habetis gl.in c.ſuper his,circa fi.j̃.de accuſa.in l.ſi qua pęna,& ibi Bar.ff.de ver
6 bo.ſig.& eſt tex.in c.j. & ibi no. Panor. ſ̃. de dila. † No.etiam ex tex.ibi,ſubditorum tuorũ, ꝙ monachi dicuntur eſſe ſubditi Abbati,imo ſunt plus,quam ſerui,c.multos,vbi tex.54.diſt.& etiam clerici ſeculares ſuos ſuperiores dominos appellant, c.cũ clerici. j̃.de verb.ſign.c.graue.j̃.de exceſ.præla. tñ meminerint epiſcopi, ꝙ non ex inſtitutione Dei , ſed ex conſuetudine ſunt plus quam ſacerdotes.tex.eſt in c.olim,95.diſt.& verba inflationis & elationis abhorreant,c.ecce, 98.diſt. Tamen ſuperiores debent honorari ab inferioribus,& ipſi ſuperiores debent honorare , & charitatiuè recipere inferiores,& eos fratres appellare, c.eſto ſubiectus,95.diſt.& ibi tex.cum gl.& proprie iſti ſunt ſubditi , cũ non ſolum forum,ſed domicilium ſortiantur,iuxta gl.no.in clem.j.in gl.in verſ.iuſtitiam facere,de foro compe. Faciunt no. in c. dilectus,el 2.ſ̃.de reſcrip.gl.in cle.frequẽs,in ver.annui,de exceſ.præ-
7 la. † No.etiã ex tex.ibi,regularibus & inſtitutionibus, quod inter regulares eſt dare duplicem legẽ,vnam quæ prouenit ex inſti
8 tutione regulæ.Aliã quæ prouenit ex conſtitutionibus . † Et notate,ꝙ in regularibus non ſolum regula, ſed & conſtitutiones regulæ conſiderantur,& ideo cum monachi ſancti Benedicti, licet quo ad regulam ſint arctiores quam fratres prædicatorum ſancti Dominici, ſed prædicatores ſunt effecti mendicantes ex conſtitutionibus,licèt non ex regula , vt hic Bal. ideo dicuntur eſſe arctioris regulæ prædicatores quam monachi ſancti Benedicti , & ideo de prædicatoribus ad monachos ſancti Benedicti tranſitus fieri non poſſet,ſed bene econtra, ita hic Panor. & ideo de monaſterio puta ſancti Auguſtini puta obſeruantiæ,nõ poſſet quis tranſire ad regulam ſancti Benedicti,vbi in illo monaſterio non
9 fieret obſeruantia , ita determinat Lapus allegatione 130. † Sed operepretium eſt ſcire, nũquid clerici inuiti poſſint adſtringi ad nouas conſtitutiones, quibus vita eorum reformatur vel cõmutatur. Et dicite ſm Panor. aut loquimur in regularibus , & tunc poſſunt inuiti adſtringi,cum velle & nolle non habeãt, quod ſit ſuum,c.ſi religioſus,de elect.li.6.ita gl.no.in c.quo ad omnes, de reg.iur.li.6.quam ſequitur Inno.in c.ſuper eo.j̃.de reg. & etiã eſt bonus tex.in c.vnico,& ibi hr̃,de ſtatu mona.lib.6.¶Glo.tamen videtur tenere ɔ̃rium,in c.geſta,74.diſt.ponunt Doct.in c. Deus, & maximè Imo.j̃.de vita & hone.cleri.& in d.c.ſuper eo. in c. cũ dilectus,vbi Panor.& Imo.ſ̃.quod metus cauſa.Imo. in cle. ſi.de ſtatu mona. Aut loquimur in clericis ſecularibus , & tunc noua vita eis inuitis indici non debet,quæ eorum ſtatum immutet,ita gl.in d.c.quo ad omnes.nec ad ligandum diſſentientes ſufficeret conſenſus maioris partis,c.cũ omnes,& ibi videbimus. ſ̃.de conſti.& requiritur conſenſus epĩ,ita Panor.hic, & in d.c. cum dilectus.tñ vita eorum moderari bene poſſet per noua ſtatuta, c. denique,4.diſt.c.quoniam,& ibi habetur per Doct.j̃.de vita & ho-
10 ne.cle. † Vltimo no.ex tex.ibi,corrigas & caſtiges,ꝙ à correctio-
11 ne regulariter non appellatur. † Et ideo infert hic Inno.ꝙ reſcriptum impetratum in cauſa appellationis à correctione non valet,niſi facta mentione de cauſa,propter quam corrigitur, nã nõ expreſſa illa cauſa nõ poſſet cognoſci,an modum excedat, & ſic an appellatio ſit friuola vel ne.ita Bal.hic poſt eum , & ẽt Panor. facit tex.in c.dilectus,el j.ſ̃.de reſcrip.& quæ notantur in c.poſtulaſti.ſ̃.de reſcrip.& facit c.ſu.p eo.j̃.de cohabitatione cleri.& mulie.& tenent cõiter Docto. licèt Panor.dubitet,tñ poſtea firmat, nam cum appellatio à correctione ſit prohibita, niſi certis caſib. vt hic,ergo in appellatione debet cauſa exprimi,vt appareat , an ſimus in caſu ɔceſſo,c.Romana.§.ſinautẽ,eo.li.6.no.in c.quod ad conſultationem.j̃.eo.c.conſuluit, el j.& ibi caſus ſm Panor. j̃.eo.

SVMMARIVM.

1 *Terminus datus ad appellantem finiendæ liti,abbreuiari poteſt.*
2 *Tempus dupliciter aſſignatur in appellatione,à lege & homine, de vnoquoq; vide per diſcurſum,nu.3.4.5.6.7.& 8.*
9 *Terminus appellationis eſt fatalis.*
10 *Appellationis tempore pendente, conquieſcit officium Iudicis.*
11 *Lapſus termini dati ad proſequendum appellationem non nocet legitimè impedito,limita nu. 14.*
12 *Tempora quædam caſualia in cauſa appellationis.*
13 *Appellans põt ſibi ſtatuere tẽpus infra congruentẽ terminũ ad appellandũ.*
15 *Verbum,extunc,extremitatem temporis an ſignificet.*
16 *Sñia non poteſt mãdari executioni ante lapſum termini dati ad appellandũ.*
17 *Obligatio cõmittitur ſtatim loco legis per lapſum termini dati à lege vel hoĩe.*
18 *Conuentio tendit circa rem iudicatam.*
19 *Paria ſunt, nulla contradictione obſtante,vel appellatione remota.*
20 *Appellatus non poteſt ſtatuere terminum ipſi appellanti ad appellandum. Et quid de iudice ad quem,nu.21.*
22 *Iudex à quo,an poſſit terminum ſemel datum abbreuiare? Et an prorogare? num.23.& 27.*
24 *Aſſignatio termini quando verificetur, vide & nu.25.*
26 *Appellatione ſemel deſerta per appellantem , vel lapſu termini, poterint ne duo proſequi appellationem deſertam.*
28 *Lapſus termini aſſignati à iudice à quo,vel à iure,vel à partibus,habet vim peremptoriæ citationis.*

CAP. IIII.

PErſonas. Si appellans infra terminum à iudice à quo appellationi , vel à ſeipſo ſtatutum,appellationem non proſequitur,ſñiæ vel iuriſdictioni iudicis à quo ſtare cõpellitur. h.d. Diuiditur in

duas.prout dicta ponit.secũda ibi,si autem. Et prima pars loquitur,qñ terminus immoderatè à parte statuitur, & à iudice moderatur.Secunda,qñ terminus à parte statuitur moderatè, vel prima loquitur de termino ad se pręsentandum.secunda de termino ad prosequendum.vel prima loquitur vbi appellatũ est ante sniam.
1 secunda vbi post sniam diffinitiuam.ita Dñs Anto.& alij.† No. primo,ex tex.ibi,prolixum terminum, ꝙ licet appellãs possit sibi assignare terminum,infra quem prosequatur & finiat causam vt etiam hr̃ in c. sæpe.j.eo. tñ si illum terminum assignauerit ni-
2 mis prolixum, abbreuiabitur à iudice à quo, vt hoc tex.† Et antequam vlterius procedamus,debetis scire, ꝙ duplici modo assignatur tempus in appellatione,quandoque à iure, quandoq; ab homine:à iure assignatur tẽpus primo in origine appellationis, scilicet 10.dierũ ad appellãdum,ille est tex. in auct.hodie.C.eo.c. concertationi.eo.tit.lib.6.& istud incipit currere de momẽto ad momentum à die sniæ.gl.in c.non solum,in ver.decendium, eo. li.6.ideo non sufficit appellanti producere appellationem interpositam,nisi probet intra decem dies se illam interposuisse. Bal. in d.auct.hodie.Specu. in tit.de instru.edi.§.j.versi.sed pone.Et si vult dicere se appellasse intra decẽ dies à die notitiæ, debet hoc probare.ita inclinat Rota decis.316. incip. Itẽ si possessor.facit ad prædicta c.Romana.§.si vero,eo. tit.li.6. & isti decem dies currũt à die sniæ & notitiæ de sententia,gl.in l.j.§.dies.ff.qñ appel.sit,& in d.auct.hodie,& in corpore vnde sumitur, & in c.non solum, eo.lib.6.in l.4.§.minorem. ff.de minorib. nec sufficit,sciat sniam latam, puta quia fuit citatus ad audiendam sniam, nisi sciat hoc modo latam.i.tenorem.cautum est ergo,ꝙ intimetur,arg. glo.in c.concertationi,in ver.sciuerit,eo.li.6.Faciunt nota.in l.ab eo.C. quomodo & qñ Iudex.Ang.in l.j.§.libelli.ff.eo. & in l. à sententia.§.fi.ff.eo.Et ibi respõdet tacitæ obiectioni.Ang.in l.j. §.biduũ. ff.qñ appel.sit,in l.ex consensu.§.fi.in 6.col.ff.eo.vbi Ang.de Aretio,similiter.in sententia autem conditionali,licet nondũ sit impleta conditio, currit tñ tempus à die sniæ,sm Rapha. Cuma.in l.j.§.biduum.ff.qñ appel.sit,nisi in snia censuræ, vt in c.præterea. j̃.eo.Tamen Ang.de Aretio,in d.§.biduũ,dicit ꝙ licet cautius sit, ꝙ à tempore sententię appelletur,tñ ille tex.non imponit necessitatem tunc appellandi.Sit tñ cautus,qui appellat vltima die decem dierum, vt exprimat horam appellationis, nã cum tp̃s currat de momento in momentum,d.§.biduum,& aucten.hodie,& clemen.sicut,eo.tit. debet cõstare, ꝙ ante vltimum momentum appellauit,ita Ang.de Are.post Cuma.in l.2.§.dies. ff.qñ app. sit.
3 † Secundo assignatur tp̃s ad eam in esse productam fomentandum.s.30.dierum ad petendum apostolos, qui assignantur parti, & illimet 30.ad dandum apostolos,qui assignantur iudici, ille est
4 tex.in c.ab eo,eo.tit.li.6.& in l.qm̃,iuncta l.iudicibus.C.eo. †Tertium est tp̃s, quod datur ad eam iam subleuan.s.tp̃s ad pręsentandum apostolos iudici ad quem, & istud est arbitrarium, nec est
5 certum,l.præses,vbi tex.no. C.eo. † Quartum est tp̃s, quod assignatur post eam subleuatam ad introducendum eam effectualiter.s.ad præsentandum ipsam appellationem iudici ad quem, & informandum ipsum iudicem,de quo est tex.in l.in offerẽdis. C. eo.& istud non est certum,sed distinctũ,vt ibi,& in l.nemo,in fi. C.de appel.quia ad introducendum coram Principe est biẽniũ, coram inferiore vsq; ad medium, vltimum fatalis potest introduci.Ang.de Are.in l.j.ff.de libel. dimiss.in 6.col. ver. nouum tp̃s.
6 † Aliud & quintum ad inchoandũ causas appellationis, quæ inchoatio fieri debet, cum iudici constiterit appellationem esse legitimam,vt no.in l.appellationem.C.eo.in l.j. in princ. ff.nil no. app.penden. vel præstationem fideiussoris corã iudice, in Auct. de his,qui ingrediun.ad app.§.j. & inchoatur, quia Iudex vtraq; parte præsente, vel per contumaciam vna absente dat principiũ causæ appellationis cognoscendæ,an iusta sit vel ne, l.fi. §.illud. C.de temp.appel.& ibi glo.faciunt quæ habentur in c.Romana,
7 eo.tit.lib.6. in c.dilectus, el primo.s̃.de rescrip. † Sextum est tp̃s, quod assignatur ad eam prosequendum, & etiã hoc non est cer-
8 tum,dummodo faciat intra annum. † Septimum est tp̃s ad eam finiendum,& hoc est tp̃s anni,vel ex iusta causa biennij,c.ex ratione.j̃.eo.clem. sicut. eo.tit. Aut assignatur ab homine, & tunc qñq; assignatur ad petendum apostolos, quia Iudex à quo illud assignat,& tunc pars tenetur in termino cõparere,& si cõparuerit,non sufficit,nisi petat denuo dari apostolos, licèt à principio petisset,tex.est ad literã.in cle.2.& ibi glo.no.eo.tit. quem tex.ad hoc ponderat Bal.in l.iudicibus. C.eo. Quandoq; assignatur tp̃s ab homine ad iter arripiẽdum,& istud assignatur à iudice à quo, c.peruenit,& ibi videbimus.j̃.eo. Qñq; & tertio assignatur tempus ab homine ad præsentandum apl̃os ipsi iudici ad quem, & hoc etiam tp̃s est fatale.quia si intra illud non præsentauerit apostolos,deserta erit appellatio,tex.& ibi Bal.in l.præses. C.eo.Bal.

in l.fi.vbi notauit.C.de temp.appel. in j.col. Qñq; assignatur tp̃s ad se præsentandum iudici ad quem,& illud potest assignare Iudex à quo,ita habetis hic tex.in primo respõso,quia ita debet intelligi. Quandoq; assignatur tp̃s ad se præsentandum & faciẽdũ fidem de præsentatione,& illo casu Iudex à quo,licèt hoc nõ debeat facere.s.respectu temporis ad faciendum fidẽ, quia postquã pars se præsentat coram iudice ad quem,vr̃ ex auditorio eius pẽdere,ita ꝙ amplius Iudex à quo non posset eũ retrahere, c.ex insinuatione,in ratione sui.j̃.eo.Et ideo,sm Panor. si pars à principio huic assignationi termini ɔ̃dicat, non fiet sibi per lapsum illius præiudiciũ:tñ si assignauerit,& pars non ɔ̃dixerit,valebit assignatio, & erit effectus, quia lapso tempore ad faciẽdum fidem assignato,Iudex à quo poterit exequi sniam alio non expectato, nec reuocabitur executio in viam attentati, licèt ille in veritate isto in termino se præsentauerit,& ꝓsequutus fuerit appellationem,sed durabit executio sniæ vsq; ad fi.causæ appellationis, & si appellans obtinuerit,tunc executio tanq̃ iniusta reuocabitur, non in viã attentati. Tñ licèt fidem non fecerit in termino, non erit deserta applõ. ita domi.de Rota, notant in decis. sua 95. quæ incipit,item si iudex,ita do.Ant.in d.c.ex insinuatione. Card.notabiliter loquitur in cle.j.in 7.col.eo.tit.& ita Lud.in singula.cõsil.9.in tit.de app.transit cum dicta decisione. Fed.de Senis, consil.27.quod incipit,punctus talis. Quãdoq; assignatur tp̃s ad prosequendum applõnem, quod idem tp̃s cẽseo, ac si diceret ad introducendum,quia idem importat, l.2.ibi, causam induci præcipimus.C.de temp.app.& faciunt quæ ponam j̃. proxime, & tale tp̃s assignari non potest per iudicem à quo, nec Iudex à quo põt imponere legẽ iudici ad quem,d.c.ex insinuatione.& ideo si assignetur tale tp̃s,non valet assignatio respectu prosequutionis, vt teneatur prosequi, sed resoluitur in eo, in quo potest.s.vt videat dedisse tp̃s ad iter arripiendum,vel se præsentandũ, nam itineris arreptio vel præsentatio sapit prosequutionẽ,c.cum causa.s̃.tit.j. c.ex parte.s̃.de rescrip.tñ ex causa posset Iudex à quo hoc tp̃s statuere ad prosequẽdum,puta quia causa celeritatem desiderat, ita Imo.ĩ c.ex insinuatione.ita sentit Panor.hic & facit tex.in c. oblatæ,qui tñ loquitur in iudice ad quem, de quo non est dubiũ, ꝙ potest,facit tex.in c. cũ teneamur. j̃.eo. facit optimè l.si quis filio exhæredato.§.hi qui. ff. de iniust. rup. & irrito testa.& dicit Rota decis.155.quæ incipit,item si certus terminus,ꝙ assignato hoc termino per iudicem à quo ad prosequendum extra curiã,tunc sufficit vltima die termini iter arripere ad curiã: sed si assignatur in curia,debet maiorem diligentiam facere.s.adire saltem vicecancellarium,& si non põt eum habere,debet protestari, & j̃.ponã. Quandoq; assignatur tp̃s ad se præsentandum, & reportandum literas cõmissionis appellationis, vel obtinen. cõmissionem applõnis in curia,& illo casu respectu temporis ad obtinendũ,&c. non valet assignatio,quia attingit spectãtia ad superiorẽ, & ideo nõ valet,d.c.ex insinuatione,& ita do.Card.Pe.de Anch. & Imo in cle.j. eo. tit. Qñq; & penultimo assignatur tp̃s à iudice à quo, vel ad procedendũ vel ad prosequẽdũ,vel impetrandũ cõmissionẽ,& vlterius dicit,ꝙ alias appellatio habeat pro deserta,& tunc sicut nõ valet assignatio termini in dictis casibus, ita etiam licèt hoc agat Iudex,non valebit,per ea quæ habentur in d. c.ex insinuatione, & ẽt per no.in d.cle.j. eo.tit. Vltimo qñque assignatur tp̃s ad finiendum appellationem, & istud per iudicem à quo nõ potest assignari,nisi celeritas causę vrgeat,d.c.oblatę.Et dixi s̃.in termino ad prosequendum, nã finire causam spectat ad superiorem,& ideo iudex à quo disponere non potest,d.c.ex insinuatio
9 ne.† Et est aduertendum,ꝙ siue in termino iuris,siue in termino hominis,casu quo eorum assignatio spectat ad iudicem, semper iste terminus est fatalis,quia non obseruato illo termino appellatio hr̃ pro deserta, ita hic colligitur ex notatis in iuribus allegatis per singula quæq; mẽbra,& no. in c.proxime. s̃.& ponit Bal. in d.l.fi.C.de temp.appel.in prin.& circa illa tempora, vide Bar. in l. vnica.ff.de libellis di. in auct. sed cum lis. C.de temp. appel. Bal.in l.fi. C.de temp.appel. & in dictis locis de tempore dato & assignato à iure, de tempore assignato ab homine colligitur hic per Docto.& etiam in c.ex insinuatione. j̃.eo. maxime per Imo.
10 † Et notetis, ꝙ pendente aliquo ex prædictis interim officium iudicis conquiescit.Bal.in l.appellatione,in penulti.col. C.eo.facit c.significante.j̃.eo.do.Anto Panor.& Imo. hic,ꝙ etiam officium iudicis ad quem conquiescit, tamen lapso aliquo ex istis fatalibus,si causa sit talis in qua procedatur officio iudicis, poterit Iudex ex officio supplere,ita Panor.hic per notata in c.constitutis.
11 infra eo. Et vult hic Panormi.in fi. colum. versi. † Vlterius quęro, quod si intra terminum ab homine assignatum fuit legitimè impeditus,quod non est prosequutus, vel terminum non seruauit,ꝓ lapsus etiam huius termini non debet ei nocere, per nota-

ta in

ta in c.ex ratione.j.eo.facit l.præses.C.eo.licèt in ꝑrium aliqualiter faciant quæ j.colligam ex mente Bal.super verbo, ex tunc,in tex,opin.Panor.hic fuit do.Anto.in c.ex ratione,in 4.quæst.j.eo.
12 & ibi Imo.licèt aliter ibi Panor.† Alia sunt tempora,quę nõ sunt regularia in omni causa appellationis,sed sunt casualia,quia militant,nisi in certis casibus,puta primo qñ electus ad decurionatum vel aliud munus in causa appella.illo casu habet duos menses,non autem annum ad prosequendum appellationem, l.j. C. de tempo.appella.Aliud est tempus, puta ad faciendũ puniri iudicẽ,qui voluit admittere appellationẽ nõ admittẽdã,& illud est varium,ſm dignitatem iudicum appellationis, l.si appellationẽ. C.eo.l.si eius, in fi.ff.de appel.reci.Aliud est tempus,quod datur non valenti propter iustum metum vel iustum impedimentum appellare,c.si iustus.j.eo.l.j.& in toto titu. de his, qui per metum iudi.non appel.& illud est tps 10.dierum, & currit eo modo, quo tps ad appellandũ.Aliud est,quod assignatur,qñ appellatur à pedaneis iudicibus ad Principem, nã ad introducẽdum appſonem coram iudice dantur duo menses.§.appellationẽ,in Auct.de iud. Ad introducendum autẽ alias appellationes quę interponuntur ab alijs iudicibus,& alio,q̃ de pedaneo ad Principem.s.ad informandum superiorem,an appellatio sit admittenda vel ne, nõ est assignatũ certum tps,l.in offerendis.C.eo.sed tñ in primis 6.mẽsibus anni dati ad prosequendum debet hoc facere,tex.est no.in l.nemo,& ibi ponit Bart. & alij in fi. C.de tempo.appella.Aliud est tempus, scilicet donec causa pendet in auditorio Principis, quia vel ipse vult cognoscere,vel nondum commisit causam, licet iam accepisset supplicationem, & istud est perpetuum, quia nunquam appellatio hr̃ pro deserta,donec causa pendet in auditorio Principis,nec currũt fatalia,tex.est no. in auct. sed cum lis. C.de temp.appel.facit ratio capituli,ex insinuatione. j.eo. Aliud est tempus, quod vocatur reparationis appellationis, quia lapso vltimo fatali dabantur 3. menses ex restitutione Principis, intra quos posset causam appellationis reparare, idest de nouo prosequi,tex.est in l.2.§.ꝙ si ita.C.de tempo.appel. sed tamen, vt dicit ibi Bal.istud est hodie sublatum,quia habent annum appellãtes, & ex causa biennium,& ex restitutione triennium,c.ex ratione,
13 & ibi videbimus.j.eo.auct.ei qui.C.de temp. appel. † No.ex tex. ibi,congruentem,&c.ꝙ appellans,dummodo statuat terminum congruentem, potest sibi statuere tempus ad prosequendum appellationem,& sic ſm Bal.ex quo appellatio est defensio, c.suggestum.j.eo. & pars potest per indirectũ seipsam excludere à sua appellatione,& sic à defensione,infert hic Bal.limitationẽ ad gl. no.in l.pactum quod inter hæredem.ff.de pac.dum gl. vult, ꝙ nõ valet pactum, per quod pars renunciat defensionibus suis. nam dicit illud procedere, nisi pars ad illas defensiones producendas statueret sibi terminum, nam illo casu lapso illo termino, nõ tñ ex renunciatione partis solum,quam etiam ex negligẽtia exclusus erit à suis defensionibus,ita hic Bal.& sic sicut terminus iudicis in dubio censetur peremptorius,gl.in cle.j. de excep. ita ter-
14 minus partis met.† No.etiam ex tex.ibi,ex tunc,&c.ꝙ lapsus termini assignati ab homine ad appellationẽ prosequendam inducit renunciationem & desertionem appellationis,non expectato vlterius termino iuris.ita hic Inno.per hunc tex.gl.j.in c.cum sit.j.eo.& sequuntur cõmuniter Doct.excepto Host.& voluit Federi.de Senis in consi.suo 27.quod incipit,punctus est,& hoc ꝓbat hic tex.dum vult,ꝙ lapso termino tũc sñiæ debeat stari. No. enim verbum,ex tũc.quod cum sit repetitum bis in tex. nostro, vr̃ importare iuris ministerium,ita est gl.no.in c. vt circa, in glo. in verbo,omnia & singula,de elect.li.6.in cle.j.in verbo,dioece-
15 sanis,de iurepatro.† Si ergo dictio, extunc. denotat extremita-
a tem temporis, [a] l.4.in fi.ff.de condi.& demon. gl.in terminis, in cle.j.in verbo,extunc,de iurepatro.in cle.j.in verbo, exnunc, de concess.præb.in procemio.Insti.in vers.& cum confusas, in verbo,tunc. ergo hic est casus expressus,ꝙ ab ea extremitate temporis.s.à die lapsi termini assignati ab homine deserta erit appellatio,non expectato termino iuris.Attamẽ si in termini assignatione appareret, ꝙ mens assignantis nõ fuit ex lapsu termini inducere totalem desertionem,non induceretur desertio, puta q̃a diceret, quod post terminũ appellatus possit prosequi non obstãte negligentia appellantis,ita Gem.in c.j.§.j.in 2.col.de elec. li.6. Item secundo venit limitanda regula hæc, ꝙ nõ procedat,qñ ab homine assignaretur terminus iam à iure assignatus,nam succedit loco termini iuris. Vnde si ille non est fataliter à iure assignatus,nec iste,& sic non inducet desertionem,ita Gemi.vbi proxi-
16 me.Lapus in cle.j. eo.tit.de quo j.eo.c.cum sit Romana. † Et per istud verbum,tunc,habetis notare aliud,ſm Io.And.& Panorm. hic in fine columnæ,& cõmuniter Docto.excepto Host. ꝙ dato ꝙ millies sit certum, ꝙ appellans nõ possit finire appellationem intra terminum assignatum, quod tñ appellatio non hr̃ pro deserta,nec potest mandari executioni sñia, nisi punctualiter lapsa ipsa die termini,quod patet per istud verbum,tunc, deducendo, vt s.& pro hac opinio.faciunt no.in c.cõmissa, & ibi bonus tex. de elect.li.6.& faciunt no.per Bar.in l.cum stipulatus sim mihi à Proculo.ff.de verb.oblig.bonus tex.& ibi Bar.in l.4. §.j. ff.de cõdi.& demon.Bar.in l.tutoribus.ff.de testa.tutela.Et sic ex isto vos habetis limitationem ad Theoricam, quam facit Bar. in d. l.cum stipulatus sim.dũ vult,ꝙ in termino assignato ab homine ex cõuentione ad aliquid faciendum satis sit, ꝙ constet, quod debito tempore fieri non possit, nam tunc nõ expectabitur vltima dies termini,quia illud venit limitandum,vt non habeat locũ in termino assignato ab homine,qui succedit loco termini iuris, tunc enim sapit naturam termini assignati à iure,& tunc ideo pũctualiter vltima dies termini est expectanda.Ita est casus hic,ſm prędictos Docto. maximè Bal. dicit tñ hic Panor. ꝙ de lapsu huiusmodi terminorum nõ excludetur, quominus Iudex possit suum officium impartiri,si sit talis causa,in qua ex officio procedi pos-
17 sit,per no.in c.constitutus.j.eo.vt etiam prædixi.† No.ex illo verbo,extunc.aliud per lapsum temporis assignati à lege,vel ab homine loco legis,cõmittitur obligatio statim, nec habet locũ purgatio moræ,ita probat iste tex.dum purgationem non reseruat, sicut facit in c.potuit. j.de loca. Ideo infert hic Bal. ad pęnã legis euitandæ, vel ne quis dicatur fecisse ꝯ legem non admittitur purgatio moræ,& de hoc adducit bonum tex.in l.temperet.C.de vestibus eburn. & deauratis, li.11.Et do vobis duas gl. vnam in c.licet canon.in ver.priuatus, & ibi Gemin. no.& in c.cupiẽtes.§.ꝙ si per 20.in ver.expectati,& ibi etiam Gemi.de elect.li.6. & ideo dixit Bal.in c.j.quo tempore mil.in vsi.feu. in prin. ꝙ vbicunque lex post certum tps retro trãsfert dominiũ, vel aliud, puta actiones,& sic operatur aliquem effectum ipso iure,ꝙ ꝯ talem effectũ nõ admittitur purgatio moræ.nec obstat c.potuit.j.de loc. q̃a lex vlterius disponẽdo processit .vel aliter & melius lex non operat̃ omnimodè suum effectum ipso iure, sed ita demum si dñs voluerit,d.c.potuit,& l.2. C.de iure emphy. Subijciens etiam Bal. ꝙ ẽt si lex imponeret pęnam mutationis status, nõ admitteretur purgatio moræ,l.si ex causa.§.idẽ Papinianus.ff.de mino. idem dicit si lex auferret aliquod beneficiũ siue priuilegium, l. Thais. §.intra.ff.de fideicõ.lib.l.statuliberum.§.Stichum. ff.de leg.2. c.j. quo tempore mil. in vsi.feu.& hoc idem voluit Bal. in l.acceptam,in 21.q.C.de vsur. Dicit tñ Host.& sequitur do.Ant.ꝙ per hãc dictionem,extunc.non est intelligenda litera, vt velit excludere tẽpus quadrimestre,quod iudicatis datur,vt in c.quærenti. s.de offi.deleg.Bal.tenet ꝯ,& ibi gl.ponderat in l.j.in prin.C.de temp.appel.
18 † No.etiam ex hoc met tex.ibi,tunc,&c.ꝙ vbi conuentio tendit circa rem iudicatam, puta, quia per eam assignatur terminus ad appellandum,siue appellationẽ prosequendum, cũ lapso illo termino sñia sit transitura in rem iudicatam,aduersus talem cõuentionem nec terminum in ea assignatũ non admittitur purgatio moræ,& sic habetis casum hic eius quod voluit Bal. in l.tale pactum.§.qui prouocauit. ff.de pac.ꝙ vbi pactũ siue conuentio tendit ad confirmandũ rem iudicatã, admittitur purgatio moræ, ita habetis hic tex.& ad hoc allego vobis gl.in c.sæpe, in ver.peremptoriẽ.j.eo.& etiam quod voluit gl.in c.cum causa.s.tit.j. & ẽt Panor.dum voluit illa gl.ꝙ c.consuluit.s.de offi.deleg. vbi ex gratia expectatur reus post peremptoriã citationem, nõ habeat locum in parte non cõparente intra terminum ad prosequẽdum appel-
19 lationem. † No.ibi tex.ꝯdictione.iũcto fine,ꝙ paria sunt,siue in rescripto dicatur, nulla contradictione obstante, vel appellatio-
20 ne remota,& ita do.Anto.hic & Imo. ¶†Glo.in verbo, præfixerit,in fi.vos dicite,ꝙ istud procedit in ipso appellãte, vt possit assignare terminum : sed in appellato secus est,quia appellatus nõ potest statuere terminum ipsi appellanti ad prosequendum, ita Spec.eo.tit.§.nunc breuiter,versi.idem pone, ita do. de Ro a decis.sua 204.quæ incipit,Item ꝙ appellatus,& ita hic communiter Doct.Iudex autem à quo,an terminũ assignare possit,& quẽ ter-
21 minum,dicite, vt s. dixi in distinctione tẽporum . † Sed quid de iudice ad quem?& certè cõcludunt hic Doct.maximè Panor. ſm Spec.in d.versi.item pone,ꝙ regulariter Iudex ad quem assignare nõ potest terminum,nisi causa suadeat, quia celeritatẽ desideret,c.oblatæ.j.eo.& voluit Imo.in c.ex insinuatione.j.eo. Et ideo dicunt post Spec.vbi proxime,ꝙ non posset Iudex ad quẽ cogere partem ad prosequẽdum appellationem, quia indultum a iure be-

ADDITIO.

a ¶Extremitatem temporis. Adde Pau.de Cast.in consi. 184.incip.ex facto proponitur,ver.confirmatur,in 2.parte consiliorum. Bar.in l.in substitutione.ff.de vulg.& pupil.& quid denotet,vide per do.Ias.in l.j.§.j.ff.si quis ius di.

re beneficium nemini est auferendũ, regu.indultum,de reg.iur. li.6. nisi appellato prope finẽ temporis,iuxta notata in c.sæpe,& in c.oblatæ.j.eo.instante,vt sñia sua confirmaretur, nam illo casu instante reo appellato cogeretur appellans ridere. do.Philip. nititur impugnare, quia non debent admitti libelli ɔ̃dictorij in iudicio.l.vnus pro parte actoris,& ɔ̃rius pro parte rei.ita Ang.in l.in tribus.ff.de iudi.& in c.cum contingat.s̃.de offi. delega.ergo non debebit audiri appellatus petens suam sñiam confirmari. Adducit etiam notata in l.fundi,& in l.fundum. ff.de except. rei iudi.vbi si exceptio rei iudicatę,quæ nasci potest ex vno iudicio, in totum præiudicat alteri, non admittitur cumulatio libellorũ nec iudiciorum:ergo cũ per appellationem interpositam per appellantem,secuta inde sñia fiat præiudicium appellato, non admittetur libellus appellati. Sed his fundamentis respõdetur per tex.in c.oblatæ,& etiam per notata in c. sępe.j̃. eo. nam istud fit in odium appellantis negligentis prosequi,vnde si non admittetur appellatus petens suam sñiam confirmari,appellãte non prosequente non esset plenè prouisum ipsi appellato, qui etiã aperta via per appellantem potuit petere sñiam in aliquo reformari, iuxta notata in l.fi.C.q̃ñ prouoc.non est ne.in c.ex parte.s̃.de rescrip.& facit in simili l.si post mortem.§.fi.ff.de bo.poss.ɔ̃ tab. nã appellante non instante,si appellatus non posset instare, solum sequeretur desertio appellationis,& sic simplex confirmatio sententię,non autem reformatio.Sed nunquid habeat de necessitate Iudex assignare hos terminos?Et dicite,ꝙ non, sed põt si vult. tex.est ad literam in c.ad hoc,el primo.j̃.eo.& est ratio, quia ipso non assignante terminum prouisum est omnino per dispositionem iuris,vt patet in assignatione temporũ.

22 † Nunquid Iudex à quo terminum semel assignatum poterit abbreuiare? & dicite, ꝙ non,ita hic Panor.per tex.in c.significante.j̃.eo. in l. siue pars. C.de dila. nam dilatione semel assignata pendente suspenditur iurisdictio assignantis dilationem,d.iuribus. ergo cum eius iurisdictio sit suspensa, non poterit hanc dilationem semel datã abbreuiare,ita Imo.in c.ex insinuatione.j̃.eo. Et sic habetis, ꝙ plus suspendit iurisdictionem iudicis à quo assignatio termini, quam appellatio:nam pendente appellatione ab interlocutoria, si Iudex procedit ad vlteriora,non nulliter procedit,sed pendet ex futuro euentu,c.non solum.eo.tit.li.6.& tñ assignato termino non

23 potest ad vlteriora procedere pendẽte termino,ita Pet.hic. †Sed nunquid poterit prorogare terminũ semel assignatum,& concluditur,ꝙ non.ita Panor.in c.sæpe,post gl.in ver.peremptoriè.j̃.eo. & etiam Panor.& do.Ant.post gl.in c.cum causa. s̃.tit.j. & finita dilatione non est dubium,licèt Bal.teneat ɔ̃rium in l.2. in princ. C.de tẽpo.appel.& ꝙ non possit prorogare finita dilatione,probatur in tex.nostro,nã statim finito termino deserta est appellatio,vt hic facit,quod no.Bal.in c.de causis,de offi.deleg.& Bar.in l.4.in prin.ff.de dam.infec.pendente etiam clarum est,ꝙ non potest,quia eius iurisdictio stat in suspenso,d.c.significante. Sed q̃ñ poterit assignare Iudex à quo istos terminos? Et dicite,aut detulit appellationi,aut dedit libellos refutatorios, aut nihil fecit. Si detulit appellationi,& tunc potest tñ assignare hos terminos,casus est de brocha,in c.j.§.post hæc,iuncto principio,eo.tit.li.6. & etiam in cle.j.in fi.eo.tit.Et in istis locis concludunt Doct.voluit Io.And.& scribentes in c.cum appellationibus.eo.tit.lib.6.& est ratio, nam licet deferendo appellationi videatur carere iurisdictione post ipsam delat. d.c.cum appellationibus. tñ non caret, quo ad ea quæ tendunt ad faciliorem expeditionem appellatio. c.cum teneat.j̃.eo. & ideo potest huiusmodi terminos assignare. Aut dedit libellos refutatorios,etiam põt assignare, d.c.j.in prin. & versi.post hæc,& ibi scribentes,& similiter Doct.in d.cle.j. & etiam in d.c.cum appellationibus.Panor.in c.proxime sequenti, in j.col.tenet,ꝙ imo q̃ñ Iudex appellationem non recepit,sed ad vlteriora processit, non potest appellationi terminum præfigere,allegat Inno.in c.fi.j̃.de accusa.& rationem, quia quo ad iudicem h̃r pro non appellante,per ea quæ in simili no.j.gl.in c.cum venisset.s̃.de eo, qui mit.in posses. ergo ita si dedit libellos refutatorios,& j̃.subijciam.Aut nihil fecit,& tunc etiam potest assignare,vt hoc tex.nostro,vbi casus in generalitate sui,de hoc vbi proxime:nam vbi Iudex à quo non dat Apostolos, vno vel alio modo, quo ad iudicem ipsum abdicat à se iurisdictionem, saltẽ quo ad exercitium,no.in cle.2.in gl.fi.eo.tit.in c. vt super, & c. ab eo, eo.tit.li.6.ergo non minus poterit assignare terminum,q̃. si detulisset,quo casu abdicat à se iurisdictionem,c.cũ appellationibus, eo.tit.li.6.& assignando hos terminos tñ non v̾r deferre appellationi,gl.est in c.cũ appellationibus, & ibi no.in ver. remittatur,

24 eo.tit. li.6. faciunt notata per dños de Rota in decis. 204.† Aliud succedit,videlicet q̃ñ verificabitur ista assignatio termini,& q̃d habet facere appellans ad hoc,vt dicat̃ obedisse termino. Et primo circa apostolos recipiẽdos? dicite,ꝙ si dilatio assignatur certa die, tunc debet illa die cõparere & petere apostolos denuo, si dilatio assignatur in certa die,puta quia vtitur illo verbo,intra talem terminum,quod verbum, intra,non ponit magis vnam certam diem,q̃. aliam,sed omnes dies termini dicuntur infra terminũ, & tunc satis est, ꝙ cõpareat vna die termini, & petat apl̃os. ita gl.in cle.2.in gl.in ver.intra,eo.tit.aut assignatur vsq; ad talem diem, & postea successiuè de die in diẽ, & tunc lapsa die expressa,si non cõparuerit,erit deserta appellatio, & ideo vsq; ad illam diẽ expressam debet cõparere, & apostolos petere, nec illa vna postea successiuè excusant contumaciam,ita Bal. in c. mandatũ, in fi.s̃.de rescrip.ita Bar. in l.cum stipulatus sim mihi à Proculo, in fi.ff.de verb.oblig.ita Ange.in repeti.l.si insulam, in 26.fallentia.ff.de verb.oblig. Circa terminũ ad iter arripiendum, & tunc sufficit in termino iter arripere, etiam si vltima die termini hoc faceret,c.j.& ibi bonus tex.quem no.Gemin.de elect.li.6.Do.de Rota in decis.sua 155.quæ incipit,item ꝙ si terminus.Circa terminum ad se præsentandũ?dicite,ꝙ præsentialiter debent exhibere Papæ,vel alteri iudici ad quem,cle.dudum.§.statuimus, in glo.in ver.præsentari,de sepul.no.Io.An.in c.quamuis,de elect.li.6. dñi de Rota in d.decis.155.& illo casu non sufficeret se præsentare cathedræ vel palatio,sed debet se præsentare superiori:ꝙ si nõ potest,protestetur in tempore, iuxta no. in c.cupiẽtes. §.ꝑ si per 20. in gl.in ver.proposita,de elec.li.6.& etiam in c.si iusto.j̃.eo. & ibi dicã: nec sufficeret se præsentare auditori siue auditoribus Apostolicis,nisi appellatio esset interposita super casu, in quo ipsi habent iurisdictionẽ sine speciali cõmissione.ita Imo. in d.c. ex insinuatione,faciunt no.per Rotam vbi proxime. Feder. de Senis, generaliter v̾r velle in cõsi.40.incipit, punctus quæstionis, tenet ꝙ sufficit,ꝙ se præsentet appellans coram auditore ɔ̃dictarum,& ibi determinat aliam quæstionem, ꝙ sufficit, ꝙ iste cõpareat per procuratorem habentẽ mandatum ad prosequendũ, vel ad hoc.

25 † Circa tp̃s ad prosequendum, dicite, ꝙ cum habeat in se iter arreptũ,c.cum causa.s̃.tit.j.sufficit iter arripere,& ita Oldr. cõsi.60. incip.est tp̃s,in princ.& ita Spec.eo.§.nunc breuiter,circa fi. Sed vt dicit ibi Io.And.in addi.potest dici,ꝙ in c.cum causa, ponderatur iter arreptum ad arguendam maiorem negligẽtiam. Et ideo dicit, ꝙ in termino ad prosequendum debet saltem prosequutionem aliquo modo inchoare impetrando iudicem vel libell.ido. Imo. in c.s.dicit ꝙ ante factum tenenda est opin. Ioan.And.post factum autem tenenda est opi.Spec.& primo posita, & idem dicit fortius in termino ad se præsentandum, sufficit iter arripere, tñ cõis opinio est in ɔ̃rium, item verificaretur per impetrationẽ rescripti,vel per præsentationem factam de se superiori, c.ex parte.S.c.dilectus,el 2. s̃.de rescrip. Hoc verum, nisi Iudex ad quem esset in loco ipso,vbi esset appellatum, puta in curia appellatur ad Papam, tunc iste terminus ad prosequendum, vt aliquid operetur,ne omni hora qua iret ad palatium, diceret se iter arripuisse, ideo requiritur,ꝙ saltem se præsentet superiori, ita Rota in d. decis.155.ita hic Panor.vide quæ s̃.dixi,& quæcunq; tempora sint vel à iudice vel appellãte assignata,non tñ appellatus cogere appellantem ad prosequendũ appellationem,nisi prope finem anni poterit.Ita Fede.cõsi.103.incipit,in causa hospitalis. satis enim facit in termino se præsentando.Arch.2.q.6.c.appellatione. Old.

26 consi.60.incipit,Est tempus. † Vltimo nunquid deserta appellatione per appellan.vel lapsu dictorum terminorũ,vel alio modo si appellatus ipse ante desertam appellationem cœpisset prosequi,poterit ne prosequi appellans appellationem iam desertam. do.Anto.hic tenet,ꝙ non, loquitur tamẽ nimis generaliter, nec aperit quando pars cœpisset ante lapsum termini procedere, & Spec.eo.tit.§.nunc breuiter,versi. Sed pone.contrarium tenuere & domini de Rota decis.sua 66.& etiam 294.quæ incipiunt,item ꝙ appellatus.ibi tenent, ꝙ ex beneficio appellati potest appellãs prosequi appellationem à se desertam, & ita est casus in c.ex parte.S.s̃m vnum intellectum,& ibi Panor.s̃.de rescrip. Panorm.& Imo.hoc idem tenent declarantes hoc procedere, quando appellatus cœpisset prosequi ante desertionem appellationis factã ab appellante,& post desertionem vellet prosequi,secus si post desertionem ipse appellatus nollet vlterius prosequi, renunciasset prosequut oni cęptæ,nam tunc non admittitur appellans, & ita saluauit dictum Specu. & hoc credo fuisse de mente dñorum de Rota,quod latius ponitur in cle.si appellationem, eo.tit. Cũ igitur deserta appellatione appellans non possit vlterius prosequi, ex hoc infertur,ꝙ Iudex absq; alia citatione poterit sñiam primã exequi,ita hic Panor.& ita Inno.in c.ex ratione. j̃.eo. & ibi dicã, notant Legistæ in l.eos,in prin.C.eo.& etiam voluit Panorm.in c.cum causa. s̃.tit.j. in c.sæpe, in c.directę.j̃.eo. in ɔ̃rium tñ est ibi tex.quem ibi põderat Bal.in l.2.in fi. C.de temp.appel. Dicã forte aliquid

27 te aliquid in d.c.ex ratione. ¶†Gl.2. ad fi.dum glo.vult,ꝙ iudex a
quo poſſit aſſignare varios terminos,dicite vt ſ.dixi, & intelligi-
te ꝙ pōt,ſiue ſit delegatus,ſiue ordinarius,c.ad aures.j. e. Quo ad
28 c.ex inſinuatione,dicite vt ibi gl.in verbo,iudicio.in fi.¶†Nota-
te ex gl.ꝙ lapſus termini aſſignati a iudice,vel a iure,vel etiam a
partibus,hēt vim citationis peremptoriæ, & ideo ēt abſq; alia ci
tatione pōt etiam ad vlteriora procedi.concordat gl.in c.cū cau-
ſa,ſ.tit.proxi.j.eo.c.proximo. & c. ſæpe. & eſt ratio,nam iudex a
quo per appellationē non deſinit in totū eſſe iudex,nec aſſigna-
tio horum terminorū facit,vt videatur detuliſſe appellationi, c.
oblatæ,vbi tex.& ibi Io.An.j.eo.ti.c.cum cauſa.ſ.tit.j. & ibi Pan.
No.Rota deciſ.ſua 203.ſ.alleg.immo nec ēt ſi detulerit, ſi eſt or-
dinarius,deſinit eſſe ordinarius:quinimmo pōt,ne aliquid inno-
uetur, ɔ appellationē inhibere,vt voluit gl.no.in c.2.in verbo,di
ſtrictius,j.de ma.ɔc.ɔ interdi.eccl.quam ibi intelligit Innocen.&
Car.procedere, vt poſſit inhibere,qn̄ tractatur de materia pacti.
Et ideo poſtquam detulit,cū omnino non careat iuriſdictione,
vt ſ.dixi,pōt,licèt detulerit appellationi, aſſignare terminum ip
ſi appellanti. Ita gl.quæ ſentit hanc rōnem in d.c.2.& Dñi de Ro
ta,deciſio.ſua 353.quæ incipit,Item ſi appelletur.& eſt bonus tex.
in c.ſæpe.j.eod.Sed vnum tene menti,ꝙ vltra ſupradicta ſi eſt ve
rum,eſt no.dignum,ſed dubito ꝑ ea quæ notantur in d.c. cum
appellationib.eo.& in c.j.§.poſt hæc.eod.ti.lib.6. & in clemen.j.
eo.quod iudex,q̄ poſt appellationem ad vlteriora proceſſit,non
poteſt poſtea aſſignare terminum appellanti. ita Innocen.in c.j.
de accuſa.quem refert, & ſequitur Panor.in c.cum ſit Romana.
in j.col.j.eodem.& faciunt notata in c.3.de eo qui mittitur in poſ
ſeſſ.cauſa rei ſer. & eſt ratio, quæ ſumitur ex regula, ex eo quod
quis impugnat.& ex regula, quod ſemel.de reg.iu.lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Annus datur appellantibus ad proſequendam & finiendam appellationem. Et quid ſi biennium,nu.2.*
3 *Iudex poteſt terminum datum ad proſequendum appellationem ſtatutū moderari ex cauſa.*
4 *Iudex poteſt ēt ſtatuere terminum ipſi appellati abſq; vlla eius ēt citatione.*
5 *Iudex poteſt exequi primam ſententiam, appellatione deſerta.*
6 *Deſerens appellationem a diffinitiua, cenſetur contumax.*
7 *Appellans a grauamine extraiudiciali, deſerta appellatione non auditur amplius in viam appellationis.& nu. 8.*
9 *Appellatio extraiudicialis, proprie non eſt appellatio.*
10 *Appellatio extraiudicialis interpoſita a grauamine, extra iudicium illatū per iudicem debet interponi coram inferente.*
11 *Appellans remittitur ad iudicem a quo, deſerta appellatione.*
12 *Appellatio admittitur in criminalibus.*
13 *Criminoſus notorie, non poteſt appellare.*
14 *Pars vbi ſibi non competit defenſio, non eſt citanda.*
15 *Iudex an poſſit,vel cōtrahere,vel ꝓrogare dilatiões iuris,nu.16.17.& 19.*
18 *Iudex poteſt vltra terminum iuris exceptionem dilatoriam admittere.*
20 *Iudex contrahens terminum appellandi, non adſtringitur intra illum terminum finire appellationem.*
21 *Sententia tranſit in rem iud.per lapſum termini aſſignati ab hoīe.& nu.23.*
22 *Appellatio an habeatur pro deſerta per lapſum vnius anni.*
24 *Appellatio ab interlocutoria non valet, niſi expreſſa cauſa.*
25 *Appellatio extraiudicialis vertitur circa duo.*
26 *Delinquens manifeſte bene appellat, notorius non.*
27 *Criminoſus notorius non poteſt excommunicari, niſi præmiſſa citatione.*
28 *Citatio trina requiritur ad excommunicationem ferendam.*
29 *Iudex poteſt citare per famulum ſuum.*
30 *Abſens an poſſit excommunicari.*

CAP. V.

Vm ſit Romana. Appellās ad proſequē-
dum appellationē hēt
annum,& ex cā biennium, niſi iudex modereī. Et ſi
intra id tp̄s non proſequitur, rata manet ſententia:ſi
autem ante ſnīam,ſimiliter ad primū iudicem redire dēt. & qui
de crimine impetitur, ſeu accuſatur, appellare pōt niſi ſit noto-
rius.h.d. Sed ſm intellectū Panor. addite vnū verbum, ſ. ꝙ ſi ex-
traiudicialiter a grauamine appellauit, lapſis dictis terminis in
viam appellationis non audiī.¶Diuiditur ſm intellectum Pan.
in quinq; partes. In prima præmittit regulam magiſtrā & gene-
ralem. In ſecunda q̄ eſt ibi, infra quod &c. deſcēdit ad ſpeciem,
qn̄ appellatur poſt ſnīam ab ipſa ſnīa.In tertia quæ eſt ibi,ſi vero
a grauamine,deſcēdit ad ſpeciem,qn̄ appellatur a grauamine ex
traiudicialiter.In quarta quæ eſt ibi, quæ autē ante ſnīam,deſcē-
dit ad ſpeciem,qn̄ appellatur iudicialiter,ſed non a diffinitiua.In
quinta quæ eſt ibi,præterea.decidit nouum caſum, an impetitus
de crimine poſsit appellare. ¶In quarta parte tex. ibi, cogiī &c.
intelligite cauſatiue non præciſe, q̄a ſi non proſequutus eſt ap-
pellationem coram iudice ad quē.remittitur ad iudicem a quo.
1 & ideo dicit tex.cogitur illius ſtare iudicio ad quem &c.¶† No.
primo ex tex.ibi,annus indulgetur &c. ꝙ ad appellationem pro
ſequendū,intelligite & finiendum datur appellātibus annus, ſi-
ue appellant iudicialiter,ſiue extraiudicialiter.& ita hunc tex.de
2 clarat in cle.ſicut.eo.ti.¶† No.etiam ex tex.ibi, neceſſaria & eui
denti, ſm Bal.hic, ꝙ ad hoc ꝙ detur biennium ad proſequendū
appellationē,duo requiruntur,ꝙ habuerit neceſſarium impedi-
3 mentum,ſecundo ꝙ ſit euidēs. ita hic Panormi. ¶†No.etiam ex
tex.ibi,niſi forte, ꝙ iudex pōt terminum aſſignatū ad proſequen
dum appellationē ex cā moderari.& dicam in gl. Subijcit tn̄ hic
Bal.ꝙ iſtud nō procederet in termino aſſignato iuriſdictioni ip-
ſius iudicis, quia talem terminū ex cā etiam non poterit iudex
prorogare.Adducit caſum no.in l.ſi in lege.in prin.& ibi Bar.ff.
loca.quem tex.ponderat ad hoc etiam Ludo.in l.2.ff. de re iudic.
4 ¶†No.ēt ex tex.ibidem,niſi forte iudex,ſm Panor.ꝙ non ſolum
iudex pōt aſſignare terminū appellanti, qn̄ ipſe appellans ſibi aſ
ſignaſſet immoderatū, c.proxime p̄cedenti, ſed ēt abſq; alia aſ-
5 ſignatione facta ab appellante.¶†No.ex tex.ibi,audietur appel-
lans &c.ſm Bal.ꝙ deſerta appellatione iudex a quo pōt exeq̄ pri
mā ſnīam parte non citata,qđ patet,ex quo iſti appellanti dene-
gatur audientia.Nā vbi clarum eſt ꝙ pars nō poſſit allegare, nō
6 venit pars citanda,vt hoc tex.in fi.& ibi dicam,igitur &c.¶†No.
tex.ibi,audietur appellans,ꝙ deſerens appellationē a diffinitiua
cenſetur verus cōtumax,ideo amplius non auditur.facit c. perſo
nas.ſ. proxime præcedēs.in interlocutoria autē bene auditur, ſi
de nouo grauetur,licèt primā appellationem deſeruerit. ita Do-
mi.Anto.hic,& Imo.& ſic deſerens appellationē ex toto nō æq
paratur vero cōtumaci. vtraq; ex prædictis, quia nequaq̄ poſſet
appellare,clemen.j.de dolo & contu.Domi.Anto.in c.ſeq. & de
7 his in c.directę.j.e.¶†No.ex tex.noſtro in tertia parte ibi, audieī
appellans. ſm intellectum Panor. hic, ꝙ vbi quis appellat a gra-
uamine extraiudiciali, deſerta appellatione nō auditur amplius
in viam appellationis:tn̄ ſi grauatur,dicit tex. non audiatur am-
plius,vt includat.ſ.via cœpta appellationis. quaſi innuat,ꝙ bene
audietur in viā querelæ,vel alia via quęcunq; competeret ad re-
uocandū grauamen excepta appellatione.& de hoc eſt tex. in c.
concertationi. eod.ti.lib.6.Do. Phi.hic impugnat hoc dicens, ꝙ
licèt pars à pricipio, qn̄ grauatur extraiudicialiter, hēt duo reme
dia,vnum appellationis,aliud querelæ,vel alterius iuris, & poſ-
ſit ipſe eligere ex iſtis qđ velit,d.c.concertationi, tn̄ poſtq̄ elegit
viam appellationis,non dēt poſſe recurrere ad aliam viam,ſi ap-
pellationē quam elegit,non proſequaī,quia non proſequēdo vr
ratum habere,c.quo ad conſultationē.ſ.tit.j. l.ab eo.C.qūo & qn̄
iu.Iſta impugnatio eſt primo ɔ text.noſtrum, dum excludit ſolū
iſtum in viam appellationis, & vnius excluſio alterius eſt inclu-
ſio,c.nonne.cum vulgaribus.ſ.de præſump.Præterea eſt ɔ tex.iū
ćta gl.ibi,in c.licet.de ſen.excom.lib.6. & faciunt quæ dixi in c.j.
circa fi.nam ɔ ſnīam nullam conſultum eſt ēt in viam appellatio
nis & nullitatis,& tn̄ deſertio appellationis non excludit a nulli
tate,d.c.licet.ergo ita in ſimili, cum ēt extraiudicialia nunquam
tranſeāt in rem iudicatā,d.c.concertationi. per deſertionem ap-
pellationis non magis cōualidabuntur quam ſnīa nulla, nec in-
tellectus datus ad c.concertationi, per Do.Phi. conuenit illi lite
8 ræ.¶†Sed circa hoc quæro,quid ſi appellatio extraiudicialis in cā
beneficiali in partibus interpoſita & legitime intimata ſit deſer
ta,an poſt lapſum fatalium poterit pars appellationis cauſam fa-
cere committi,& in negotio principali procedere in audiētia.Et
vr primo dicendum, ꝙ ſic,quia negotium iam eſt ad curiam de-
uolutum per appellationē,& a lege videntur oēs citati ad curiā,
quorum intereſt,c.j. de elect.lib.6. iuncta cle.cauſam.de electio.
nec inferior amō de iſta cā pōt ſe intromittere,c.vt noſtrum. eo.
titu.c.quamuis,de elec.lib.6.in ɔrium facit, nam deſerta appella-
tione ceſſat effectus ipſius appellationis ſaltem deuolutionis, vt
videbimus in c.ex ratione.j.eo. & facit clemen. ſi appellationē.
eo.tit.& quæ no. in c.ex parte. ſ. de reſcript.vbi licèt deſerta ap-
pella.poſſit de attentatis cognoſci,tn̄ iudex ad quem de negotio
principali,vel appellationis non pōt ſe intromittere.Rota in de-
ciſio.125.quæ incipit,Item maior pars dñorum.diſtinguendo ſol-
uit.Aut quærimus,an in audientia poſſit procedi ꝑ modū quere
læ?& dicendum eſt ꝙ ſic,nō obſtante deſertione, vt proxime no
taui ex tex.in d.c.concertationi.& vult Paul.de Eleaza.& Imo.in
cle.conſtitutionem.de elec.& faciunt no.in c.ſæpe.& in c.Nico-
lao.j.eo.& in c.veniens.de renunc.Aut quærimus, an in viam ap
pellationis poſſit procedi in cā?& dicendū eſt ꝙ non. Et ita pro-
cedant ɔria. & ſic videtis, hæc deciſ. eſt ɔtra Domi. Phili. relata.
9 ¶†No.ex tex.ibi,huiuſmodi dici appellationes. ꝙ appellatio ex-
traiudicialis proprie non eſt appellatio,ſed eſt prouocatio ad iu-
dicium, quod notate ad ſtatuta maxime odioſa, quia in eis noīe
appel-

a appellationis non venit appellatio extraiudicialis, ª licèt in fa-
uorabilibus secus. ita hic Panor. nam lato mō loquendo potest
tñ dici appellatio, vt dixi in rubrica, & ibi an ab interpositione ꝯ
10 silij possit appellari, ex quo nō est actus iudicis. †Et ideo sicut ap
pellatio iudicialis dēt interponi coram iudice a quo, c.suggestū,
& ibi videbimus.j.eo.clemē.j.eo.tit.ita appellatio extraiudicialis
interposita a grauamine extra iudicium illato ꝑ iudicem dēt in-
terponi coram ipso inferente, gl.est no.in c.appel.eo. titu. lib. 6.
11 ¶†No.ex tex.in quarta parte, ꝙ deserta appellatione appellās re-
mittitur ad iudicem a quo.facit in simili, c.vt debitus, infra eodē.
12 ¶†No ex tex. ibi, violentis &c.ꝙ in criminalib.admittitur appel-
latio.facit tex.in l.qui vltimo.& ibi Bar.ff.de pen. in l.non tm̃. ff.
13 eodē.¶†No.ex tex. ibi, manifestus &c. ꝙ notorie criminosus nō
pōt appellare.& est tex.in l.constitutiones. s̄m vnum intellectū,
& ibi Bar.ff.eod.& ideo sit vobis cautela, ne permittatis procedi
ꝯ criminosum tanq̄ notorie criminosum, nisi prius discussa no-
torietate, quia si procedatur & pronuncietur ꝯ eum tanq̄ noto-
rium criminosum, non poterit appellare. Ita est tex.in d.l.consti-
tutiones, s̄m vnum intellectum, & est tex.hic, & faciunt quæ vi
debimus in c.proposuit.j.eod.& in c.cum specialis. §.porro.j.eo.
14 ¶†No.ex tex.ibi, absentem & irrequisitum.s̄m Panor. ꝙ vbi cla
rum est, ꝙ parti nulla defensio competit, vel ꝙ aliquid in ꝯtrium
allegare non pōt, non venit citandus, vel citanda pars. ita ē tex.
& ibi Bar.in l.2.§. ꝙ si de frumentaria.ff. de admini. re.ad ciui. ꝑ-
ti.bonus tex.a ꝯrio sensu, in c.licet eps.de præben.lib.6. Bart.in l.
ictus fustium.ff.de his qui no.infa.in l.Theopōpus.ff.de do.præle
ga.Est gl.& ibi Panor.in c.cum olim, s̄. ti.j. in c.veniam.35.q.9.in
c.pen.s̄.de offi.vica.voluit Innoc.& Host.in c.quāto.s̄.de transla.
præla.in c.ex insinuatione.j.eo.in c.ex parte, el primo.j. de verb.
signifi.Archi.in c.Lotharius.2.q.j.Panor.licet ibi Imo.dicat req̄-
ri saltem vnā citationem, in c.causam quæ.s̄.de rescrip.Imo.in c.
debitores, in 7.col.s̄.de iureiur.& ēt in c.3.s̄. de testi. cog. Bal. ta-
mē hic vr̄ velle requirere vnam saltē citationem.& de hoc de v-
na citatione dicam in gl.non tñ ꝑ hanc sniam excludetur cōdē-
natus, quin si postea aliquas exceptiones afferat, audiatur. Bar.in
l.sancimus. C.ad Trebel.Bal.in l. ob maritorum. C.ne vxor pro
15 marito.in l.j.§.si absens.ff.si ex noxa.causa agatur. ¶†Glo.in ver-
bo, recisius tp̄s. ibi, de tpe in integ.resti.pet.l. fi. habetis articulū
formatum in glo.an iudex possit abbreuiare dilationes iuris, vel
prorogare.& firmat gl.ꝙ sic, nisi in certis casibus, in 10. dieb.da-
tis ad appellandum, & in tpe in integrum restitutionis petendę.
¶Circa tp̄s 10. dierum, Ang.in l.2.ff.de re iudic.& ēt Cardi.in cle
men.quādiu.eo.ti. tenet cum glo.nr̄a.& pro hac opi.allegant gl.
in authentica offeratur.C.de li.contest. vbi glo.voluit, ꝙ ēt de ꝯ-
sensu partium nō possit tale tp̄s remitti. Panor. tenet hic ꝯrium,
quia subsistente iusta cā potest iudex hos 10.dies abbreuiare. Et ꝑ
hac opinione adducunt tex.in l.si quis filio exhæredato. §. hi q̄.
circa fi.ff.de iniusto rup.testa.vbi imminente graui scandalo iu-
dex pōt statim suam sniam exequi. ergo multo magis abbreuia-
rē hos 10.dies.nec glo.in d.authen.offeratur.dicit, ad quod allega
tur ꝑ Imo. Panor. hic allegat eam, ꝙ loquatur de iudice, non de
partibus.& gl.illa indifferenter loquitur, nec se aperit. sed dato,
ꝙ loqueretur de partibus, nō vr̄ vsquequaq; vera, quia est ꝯ text.
in l.fi.§.fi.C.de temp.ap.vbi tex.vult, ꝙ ꝑ pactum fieri pōt, vt par
tes nullū fatale obseruent.ergo & circa 10. dies poterunt partes
pacisci.& ad hoc facit tex.quem ibi ponderat Bal.in extrauag.de
pace Constan.in verbo, in causis.vbi dixit Bal.ꝙ q̄n statuitur ter-
minus huiusmodi, & sic ꝑ lapsum eius snīa hēt transire in rē iu-
dicatam, hoc vr̄ factum in fauorem partium. Et ideo dicit, ꝙ sup
hoc possunt pacisci. Et ita Panor. hic in 3. col.ibi, aduerte. mihi
placet.Nec obst. rō Ang. dum dicit, ꝙ propterea iudex a quo nō
pōt abbreuiare hos 10.dies, quia tractatur de iudicio superioris,
ad quem cā deuolueretur per appellationem, quia cum reuerē-
tia ante hos 10.dies & appellationem interpositam, nihil geritur
cum ipso iudice ad quem, nec illi 10.dies dantur ad gerendum ali
quid secum principaliter, sed solum ad gerendum cum iudice a
quo, cum sufficiat inter illos 10.dies adire iudicem a quo, coram
quo est appellandum, d.c.suggestum.j.eod. Tamē negari non po
test, quin sit interesse iudicis ad quem, vt non abbreuientur dicti
10.dies dati ad appellādum, & sic non minoretur tp̄s, quo opres-
si pro iustitia ad eum confugiunt.Et no.ꝙ tñ dicti 10. dies possint
ꝑ statutum, vel consuetudinē abbreuiari, vel prorogari, vt est gl.
no.in l.præscriptione.C.si ꝯ ius, vel vtil.pub.& voluit Ange.in d.
16 l.2. & etiā Panor.hic.†Dum autē vult glo.ꝙ iudex ex cā possit ꝑ-
rogare, vel abbreuiare dilationem iuris, & excipit duos casus.gl.
sequitur Io.And.hic addens, ꝙ idem est in semestri, quod datur
ad conferendum, c.2.j.de conces.præben.c.licet.s̄. de sup. neglig.
præla.quia nec illud pōt iudex abbreuiare. Idem de termino sex
mēsium ad redhibitoriam, l.cum sex.ff.de ædil.edic.Idem de ter-
mino 60.dierū ad accusandum iure mariti, cap.aliq̄n.4.q.4.Et sic
sunt quinq; fallaciæ s̄m ipsum Io. An. Panor.hic dicit se non vi-
dere rōnem, nec iure probari ꝙ his quinq; casib. non possit ab-
breuiari dilatio.¶Glo.iudicio meo, in c.indultum. & ibi Dyn.j.
de reg.iur.lib.6.& ēt Cyn. in l.j.C.de dila.Bal.in authen.offerat.
C.de li. contest.& ibi est glo.ꝯ nr̄am.Cyn.autē in authen.qui se-
mel.C.q̄uo & q̄n iudex. Bald.in authen.ei qui.in fi.col.C.de tēp.
app.Imo. dicens hāc esse cōem sniam, ita distinguit: Aut dilatio
nō assignat a iure, siue ministerio hominis tacito, siue exp̄sso.pu
ta quia iudex ad hoc vt dēt dilatio iuris, hēt cognoscere de cā, li-
cèt dilatio detur a iure, vt in c.vltra tertiam. & ibi hr̄.s̄. de test. &
in l.j.C.de dila. vel expresso ministerio iudicis, puta quia iudex
hēt dare ipsas dilationes, & illo casu possunt has dilationes ab-
breuiare & prorogare ex cā. ¶ Aut vero dilationes dantur sine
ministerio iudicis tacito, vel expresso, & tunc nō possit iudex il-
las abbreuiare.& hoc voluit gl.in d.authē.offeratur.Ita loquitur
gl.in c.pia.de except.lib.6.in gl. in verbo, 8.dierum.vbi dixit Ge-
min.ꝑ illam gl.ꝙ vbicunq; tractatur de præiudicio ēt leui partis,
iudex non possit abbreuiare dilationū, quæ datur à iure sine mi-
nisterio suo.& hoc est quod voluit gl.in d.c.indultum.in fine. &
hoc est quod voluit gl.q̄ cōcludit totam istam opi.in c.cupiētes.
§.quod si ꝑ 20.in verbo, 15.de elect.in 6.quæ dixit, ꝙ nunq̄ termi-
nus iuris abbreuiatur a iudice, nisi lex vlterius procedat disponē
do, quia tunc vr̄ iudex facere ex permissione legis. & hoc sentit
ēt gl.in d.c.indultum.& hāc gl.ponderat hic Imo.& pro hac opi
nione facit gl.in l.properādum.in principio, in verbo, triennij.
C.de iudi. quæ vult ꝙ ēt per partes non possit instantia triennij
prorogari.facit ēt quod voluit Io.And in additio.ad Specu.in ru-
brica, in tit.de cleri.non resi.dum vult, ꝙ forma assignata per ca.
ex tuæ, infra de cleri. non residē.s. trinæ citationis, & expectato
per 6.mēses, non possit ꝑ iudicem tolli.& ita vult Domi.Ant. in
17 d.c.tuæ.quē refert & sequitur Io.An. ¶†Cōtrariam sniam tenuit
gl.in §.sancimus.in glo.in verbo, 20.in Auth.de exhi. & introdu.
reis.col.5. vbi voluit gl.indistinctè, ꝙ ex cā possint abbreuiari, &
prorogari dilationes iuris.& hāc opi.tangit gl.in d. c. indultum.
& ēt sequuntur hic Do.Anto.& Panor. sequitur Bar.& Ange.in
d.l.2.ff.de re iudic.sequitur Panor.in c.j. s̄.de dila. licèt Bart. inci-
denter dicat, ꝙ non abbreuiatur, in l.si quis ita instituatur.in prī-
cipio.ff.de hæred.insti.& pro hac opinione adducitur, nam in iu
re terminus agēdi est latissimus, vt in rubro & nigro, C.vt nemo
inuitus.& tñ pōt iudex assignare tp̄s agendi, & sic abbreuiare,
dūmodo ex cā faciat, l.Titia.ff.de accusa.l.ea quidē.qui accusa.nō
possunt.l.diffamari.C.de ingen.& manu.c.fi.j.qui ma.accus.pos-
18 sunt.l.mancipiorum.& ibi hr̄.ff.de opti.leg. †.Simile videmus in
exceptione, quia iudex vltra terminum iuris pōt exceptionē di-
latoriam admittere, c.pastoralis, s̄.de excep. c.insinuante, s̄. de of
ficio delegati.l.2.C.de consor.eiusdē litis.l.Pōponius.§.rati.& ibi
hr̄.ff.de procurato. Item tp̄s in integrum restitutionis peten. ꝑ-
rogatur per iudicē, l.intra vtile. vbi tex.secundū vnum intellectū
ff.de mino. Ita ēt tp̄s, quod datur iudicatis a iure, s.semestre in ꝑ-
sonali, iuxta notata in l.debitorib.ff.de re iudi.tñ abbreuiatur &
prorogatur per iudicem iusta subsistente cā, & cum causæ cogni
tione, l.2.ff.de re iudi. Sed in hoc articulo possumus illud vsurpa-
re, quis iustius induit arma Scire nephas. sed s̄m gl.in d.§.ꝙ si per
20.in verbo, 15.& per ea quæ prædixi, apparet solutio ad argumē-
ta Bar.tñ tene mēti, ꝙ vbi iudex abbreuiat, vel prorogat dilatio-
nem, cum nō debeat facere nisi cum cā, dēt ipsam causam expri-
19 mere in prorogatione.ita Panor.in d.c.j.s̄.de dila. ¶†Est ēt aduer
tendū, ꝙ licèt r̄aliter præsumatur pro iudice, l.j. C.de offi.mag-
milit.c.in præsentia.de renunciatio.maxime in his quæ pendent
ex arbitrio suo, vt est tex.no.in c.nisi essent.& ibi Imo.j. de præ-
ben.voluit Inno.in c.innotuit.de eo qui furt.suscep.ordi.tñ si di-
lationem iuris proroget, vel abbreuiet iniuste, vel magis, vel mi
nus quam cā mereatur, ob quā prorogat, licitū est appellare. ita
Inn.in c.ad petitionē.j.de accusa.ita Panor. hic, & faciunt no. in
c.quia nos.j.eo.q.a snīa lata s̄m arbitrium iudicis bene appella-
tur, si inique arbitratur.ita Io.An.in d.c.quia nos.faciunt quæ di
xi in c.ad nostrā.post Bal.s̄.eo.& iusta cā dr̄ cōsuetudo fori, vt no.
Bar.in auth.qui semel.C.q̄uo & q̄n iudex.l.3.in fine.ff. de testi. si
iurisdō est modico tpe duratura, c.consuluit.de offic.delega.si cā
modicæ

ADDITIO.

a ¶Appellatio extraiudicialis. Adde, & vide de ista appella. extraiudi. latius per Fel.in c.j. hoc eo.ti. Et ꝙ appellatio extraiudicialis non impediat potestatem ordinarij collatoris, loquendo in ordinario qui confert de iure communi, & est in continua possessione conferendi, tenet Paul. de Cast. in consil. 403. in versic. Secundo quia. in j. volumi.

modicæ quantitatis,authē.nisi breuiores.C. de senten.ex pericu
lo recitā.si instantia breuis, gl.in c.de causis.de of.deleg. res peri
tura est,c.fi.de iudicijs.cā alimētorum,l.2.ff.de ferijs. Specu.de ci
ta.§.sequitur.ver.q̄nq; citatio.Ita Doct.hic.& an si cā est commis
sa decidēda infra certum tps,vt in c.super eo.el secondo.j.eo. ca.
de causis.s.de offi.delega.sit iusta cā abbreuiandi dilationē.& an
pars possit dilationē petere iuridicam,q̄ absorbeat totum tps.Io.
And.in addi.ad Spec.in tit.de leg.§.restat.in 7.col. Bar.in l.si cum
ipse.ff.de excu.tut. Sali.in l.si docueris.C.de falsis.Bal.i l.si qn. C.
de testi.Imo.in cle.j.de in integrū resti.Do.Anto.in c.licet. in 12.
col.de proba.Imo.in l.q̄ diu.la terza.ff.de acqui.hæredi.Panor.in
c.2.de eo qui mit.in posses.Et ponā post alios in d. ca. super eo.el
20 secondo.j.eo.¶†In gl.i.c.cum causa.habes notare,ꝙ iudex a quo,
licet habeat abbreuiare terminū ad prosequēdum appellationē,
illa abbreuiatio non comprehēdit, vt teneatur intra illud tps fi-
nire appellationē.& sic ponit illud,qđ dixi in c.personas.s. eod.
ꝙ tps assignatum ad prosequēdum, qđ verificatur vel per itine-
ris arreptionem, vel ꝓ præsentationē factam de ipso appellante
iudici ad quem,nō comprehendit tps ad finiendum. & rōnē dic
21 vt ibi.¶†Aliud hēs ex gl.ꝙ ꝑ lapsum termini assignati ab homi-
ne trāsit snīa in rem iudicatā,non expectato lapsu tpis assignato
22 de iure,dixi s.c. proxi.¶†Sed quæro, vos scitis, ꝙ in appellatione
interposita in beneficialib.ius assignat certa tpa,puta mensis ad
iter arripiendū,c.j.de elec.lib.6. nunquid ꝑ lapsum huius tempo
ris appellatio hr̄ pro deserta.Lap.in cle.j.eo.ti.tenet ꝙ non, mo-
tus,ꝙ quis duplici pęna non est afficien. c. at si clerici.s. de iudic.
sed tex.in d.c.j.assignat aliā pęnam,ergo vr̄ ꝙ non debeat postea
dici deserta appellatio, pōderat ēt tex.d.c.j.ex quo vult,ꝙ illo nō
veniente intra tps ꝓcedatur ɔ̄ contumacem.¶Quid si ab homi-
ne assignatur tale tps,quod a iure est assignatum? & dicit Lap.in
d.cle.j. & cum Lap.transit Gemi.in c.j.§.j.de elect.lib. 6. Oldrad.
Laudeñ.in consi.2.incip.vbi duæ.sequitur hanc partē concludē-
do,ꝙ idem,q̄a succedit loco p̄is assignati a iure. facit gl. singula-
ris in l.4.§.si quis condēnatus. ff. de re iudic. quam ad hoc alleg.
sequitur Ang.in l.j.§.socius.ff.de vsur.dum vult, ꝙ vbi dilatio le-
galis ab hoīe assignatur,non desinit esse dilatio legalis. Bart.in l.
2.ff de leg.j.Anch.in d.cle.j.tenet ɔ̄rium,vt illa assignatio aliquid
operetur.Cardi.in cle.constitutus.de ele.Cardi.& Imo.post Do.
Anto.in d.cle.j.distinguunt.Aut tale tps assignatur a iudice de ɔ-
sensu partium,& tunc cā taciti consensus partium multū operet̄
ad conualidandū rem iudicatā in iudicialibus, vt vult gl. in c.j.j.
de conces.præb.ponit Do.Ant.in d.c. ad audientiam.s. de rescri.
ideo illo casu assignatio termini operet̄ desertionem appellatio-
nis.Aut vero assignatur a iudice sine consensu partium, & tunc
ꝓcedit opi.Lap.in d.cle.j.ꝙ appellatio non sit deserta.& faciunt
q̄ heri dicebam,q̄a iudex circa terminū iuris nō hēt potestatem,
23 vt vr̄ potius assignare in executionē iuris q̄ aliter. ¶†In ea. in fi.
notate,ꝙ vbi nō est assignatū tps ab hoīe, ꝙ transit ꝑ lapsum tē-
poris iuris snīa in rem iudicatā.Gl.in verbo,ante litis ingressum.
in fi.glos.in se bene loquitur,sed quantū attinet ad tex.nostrum,
dū vult intelligere versiculū, si vero a grauamine. de appellatio-
ne iudiciali,dicite s̄m Panor. ꝙ cōmodius pōt intelligi de appel-
latione extraiudiciali, & melius conueniet rō tex. subsequentis
ibi, q̄m sacri canones. & erit intellectus illius ver. vt dixi in tex.
24 ¶†Gl.in verbo,possim.in fi.notate ex gl.ꝙ hodie ab interlocuto
ria nō pōt appellari nisi expressa cā.& hoc dixit in gl. perseuerā-
do in intellectu,ꝙ versi.si vero.intelligatur de appellatione iudi
ciali.sed tenēdo intellectum Panor.ꝙ loquatur de extraiudiciali,
nunquid tunc requirit̄ expressio causæ? voluit hic Hosti. ꝙ si ap-
pellatur a grauamine partis,nō requiratur expressio causæ,si aūt
appellatur a grauamine iudicis, licēt extraiudiciali, ꝙ requiritur
expressio causæ.&pro eo facit tex.in c.j.eo.ti.lib.6. qui tñ loqui
tur de appellatione extraiudiciali interposita a iudice, & simili-
ter inducitur tex.in cle.appellanti.eo.ti.Sed in ɔ̄rium est gl. in c.
considerauimus.s.de elect.in d.c.in princ.in verbo,interlocuto-
ria.notatur in c.vt debitus.in prin.& in ca. cum cānı.in fi.j.e. vbi
dr̄ indistincte,ꝙ requiritur expressio causæ. Panor.hic ita distin-
guit. Aut nos loquimur casu, quo appellatio extraiudicialis hēt
vim citationis, puta q̄a a iure ita disponitur, vt in appellante ɔ̄
formā electionis,vel ꝑsonam electi,c.j.c.vt circa.de elec.lib.6. &
tunc dēt exprimi cā d.c.vt circa.Aut ius aliud nō disponit, & tūc
aut loquimur quo ad validitatē appellationis, & tunc cum ēt nō
hēat vim citationis,vt vult gl.sequēs in verbo,solēt.& sic operet̄
modicū effectum,& tūc non requiritur expressio causæ. Aut lo-
quimur quo ad effectū suspensiuum, & sic quo ad retractationē
attētatorū,& tunc vt reuocentur attētata post ipsam appellatio-
nē extraiudicialem, requiritur ꝙ appellatio fuerit interposita cū
25 cā,c.bonæ.j.eo.¶†Gl.in verbo,ne solent.in fi. notate ꝑpetuo istā
gl.q̄ ponit duas practicas interponēdi appellationem extraiudi-
cialē, sicut ēt circa duo verti pōt ipsa appellatio extraiudicialis.
prima practica est circa grauamē de præterito,secunda circa gra
uamē de futuro. Sed aliud magis elegans habetis ex gl.ꝙ appel-
latio extraiudicialis non hēt vim citationis,nec appellatus tenet̄
venire nisi aliter citetur,& sequunt̄ oēs. & voluit Inno.in c.dile-
cti.s.de maiori.& obed.voluit Bar.in l.de pupillo.§.si quis ipsi ꝑ-
tori.ff.de ope.no. nun. Reliqua pertinentia ad appellationē ex-
traiudicialem dicā in c. bonæ.j.e.qđ intelligite,nisi in beneficia-
26 libus,iuxta c.j.de e ec.lib.6.cle.cām. de elec.¶†Gl.in versi.mani-
festus.in fi.glo. bene declarat tex.nā manifeste delinquens bene
appellat,licēt nō notorius,3.q.5.c.quia suspecti.& ibi etiam glos.
& ideo necesse fuit exponere manifestus,idest notorius.De hoc
tñ an notorius delinquens appellet, dicam in c.cum speciali.§.
27 porro.j.eo.¶†Glo.fi.in fi.primā sol.gl.tenet Panor.& tenent hic
cōiter scribentes, s. ꝙ notorius criminosus nō possit excōmuni-
cari,nisi præmissa aliqua citatione,tñ non requiratur perempto-
ria,q̄a in notorijs non attenditur ordo iuris,c.ad nostram,el ter-
28 zo.s.de iureiuran.c.de manifesta.2.q.j.¶†Aliud hr̄ ex gl.in secun-
da sol.ꝙ ad excōmunicationem ferendam bene requiratur trina
citatio,c.sacro.j.de sen excō.c.constitutionem. & ibi de forma ci
tationis.de sen.excommu.lib.6.tamē si semel citatus fuit inobe-
diens & contumax, certe non requiretur alia citatio. & ad hoc
corroborandum addunt Panor. qui summè commendat glo.no
stram pro limitatione d.c.sacro. dictum Inno.in cap. ex parte,el
primo.j.de verbo.significa.vbi dixit,ꝙ ex quo superior præcipit
aliquid subdito de his,de quibus tenetur parere, iuxta notata in
c.ad aures.s.de temp.ord.ꝙ si ille non paruerit, pōt subditum ex
cōmunicare sine alia monitione,q̄a satis constat de sua cōtuma-
cia,& etiā excōmunicatio fertur ex cōtumacia,c.nullus.c.quicū-
que,& c.certum.11.q.3.immo aliter ferre non pōt,nisi p.æceden-
te contumacia,gl.est no.in c.epi.11.q.3.& pro opi.glo. nostræ ad-
ducit tex.in c.j.s.de iudi.& hanc opi.tenent Domi.de Rota,in de
cisi.sua 397. quæ incipit,Item si quis. vbi etiam ponunt, quid de
intrusione in excōmunicationem.& hanc opi.tenent Lap.in al
legatione sua 73. Et ibi ponit quatuor fallentias ad d. cap. sacro.
29 ¶†Habetis tertio notare tertiam solutionem,ex qua notate ꝙ iu
dex pōt citare per famulum suum, immo ēt dummodo de cōmis
sione appareret,posset citare per famulum partis,vel etiam par-
tem.tex.est no.& ibi Bar.in l.eum. §.si epistola.ff.de fur.Bart.in l.
iuste possidet.in prin.ff.de acqui.poss.Notatur per Canonistas i
c.cum dilecti.s.de dolo & contumacia,& voluit Panormi. ¶Sed
quia gl.vr̄ velle,ꝙ dato ꝙ crimen sit notorium, tamē aliqua cita-
tio requiritur,quæ q̄nq; præcessent.reuoco in dubium,nunquid
in notorijs requiratur citatio? Et dicite,aut loquimur quo ad cē-
suras inferendas,& tunc q̄a non solum ꝑꝑ crimen feruntur, sed
ꝑꝑ contumaciam,d.c.epi.vbi glos. ideo requiritur citatio. & ita
procedant sol.nostræ.Aut loquimur quo ad alias snīas.Aut tunc
est notorium, ꝙ nullam excusationem hēt, & tunc non requirit̄
citatio, & tunc procedunt notata in c.cum olim. s. titu.j. & quæ
dixi in tex.Aut vero licet crimen sit notorium,tamē non est no-
torium, ꝙ nullam habeat excusationem,& tunc dēt citari. & ita
procedat quod hic voluit Hostien. dum dixit, ꝙ multa videntur
notoria,q̄ non sunt,vel excusantur.& ita faciunt notata in ca. fi.
de offi.deleg.lib.6.& ita procedat Bal.dum dicit,requiri vnicā ci
tationem saltem.& faciunt notata in c.ad nostrā. el terzo.s.de iu
reiuran.& illa est Theorica hic,& in d.c. cum olim.s.titu.j. nō ta
mē requiritur solēnitas peremptorij s̄m Ant. & Imo.hic,per no.
in simili in cle.sæpe.circa fi.de verbo.signi. Archi.in ca.indigne.
30 12.q.2.glo.24.q.3.c.eccc.¶†Sed pro cōplemento reuoco in dubiū,
vtrum absens possit excōmunicari?Et habetis hic textum q̄ sem
per allegatur,ꝙ sic.Vos dicite,aut loquimur an possit excōmuni
cari per snīam particularem,& tunc dūmodo sit subditus, dicite
ꝙ sic. ita procedat tex.noster, quem generaliter ita intelligit Ge
mi.in c.2.de consti.lib.6.Do.tñ Anto. in c. a nobis. el secondo.j.
de sen.excom. vr̄ restringere, ꝙ procedat casu quo factum hoc,
propter quod excommunicatio fertur,committeretur in territo
rio superioris, aliàs secus. ¶Aut loquimur de excommunicatio-
ne,quæ fertur generaliter per statutum, vel edictum generale,
& tunc regulariter absens non potest excommunicari,cap. 2.v-
bi textus,de constitu. libro sexto,dicto cap. a nobis. nisi factum,
propter quod esset excommunicandus, vel excommunicatus ꝑ
statutum negatiue, committeretur in absentia, & eius contra-
rium affirmatiuum, quod venit faciendum, esset faciendum in
loco iudicis statuentis,puta in casu capituli,ex tuæ. de cleri. non
residen. quia isto casu bene posset excommunicari absens. Ita
Gemin.in dicto cap. 2. & intelligite hunc articulum, scilicet ex-
tra diœcesim constituto.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Appellans potest conueniri in alia causa coram iudice a quo.*
2 *Iudex, qui grauauit me, a quo appellaui, potest vt suspectus recusari in alia causa. & nu.3. & 4.*
5 *Grauamen quam probationem desideret.*
6 *Iudex a quo, an deserta appellatione possit vt suspectus recusari.*

CAP. VI.

AD hæc si. Coram iudice a quo, in vna cã appellaui, possum in alia conueniri, nisi eũ recusem vt suspectum. non diuiditur. ¶ † No. primo ex tex. illo, ibi, non fuerit appellatum, ꝙ corã iudice a quo, põt appellans conueniri in alia cã. ¶ Et est rõ, q̃a appellatio solum operat̃ circa illam cãm, non circa aliam. hoc bene verum est, ꝙ si interposita esset ab vno tm̃ articulo, operaretur in tota cã, q̃a suspenderet iurisdictionẽ iudicis a quo in totum, c. sup eo. el secondo, & ibi videbimus. ĩ. eo. c. si a iudice, eod. tit. lib. 6. Et volunt Domi. de Rota in decisi. sua 197. quæ incipit, Item si ab excõmunicatione. tñ ipsemet iudex a quo sup desertione appellationis ab eo interpositæ põt iudex delegari. Item Rota in decisi. sua 58. quæ incipit, Item qd̃ auditor: licèt rñr cã, super qua est appellatum, nõ possit ei delegari, c. accepta. ĩ. eo. nisi ex certa scia principis, & hoc expresso. textus est in l. eos. in principio, & ibi glos. &

2 Bal. C. eo. titu. ¶ † No. ex textu ibi, suspectus, &c. ꝙ iudex, q̃ grauauit me a quo appellaui, posset vt suspectus recusari in alia causa. Ita hic s̃m intellectum Io. An. facit gl. quę ad hoc ponderat hunc tex. in c. dispendia. in verbo, super omnibus. de rescript. libro 6.

3 ¶ † No. vltimo ibi, maxime &c. ꝙ non solum ordinarius sed etiã delegatus, a quo pp grauamen mihi datum appellaui, põt recusari.

4 ¶ † Glo. in verbo, suspectum. in fine. habetis notare ex gl. cõtrarium formatum ꝯ tex. nostrum de l. vnica. ff. apud eum a quo appellã. est. vbi tex. vr̃ velle de directo ꝯ tex. nostrum. Soluit glo. ꝙ aliud est de iure ciuili, aliud de iure canonico. & hanc gl. ita declarat Host. ꝙ propterea aliud est de iure ciuili, q̃a appellatio & recusatio procedunt a pari, l. non distinguemus. §. cum quidam. ff. de arbi. l. fi. C. de sen. & interlocut. om. iudi. c. super eo. el secondo. ĩ. eo. & ideo sicut appellatio non de facili permittit̃ a iure ciuili, ita ẽt & recusatio. Sed de iure canonico magis latè permittitur appellare, & ideo ẽt recusare. Ista solutio non põt procedere, q̃a de iure ciuili delegatus põt indistinctè recusari, l. apertissimi. iuncta gl. C. de iudicijs. & d. l. vnica, loquitur indistinctè prohibẽdo tam in delegato q̃ in ordinario. Io. An. hic, quem ita declarat & sequitur Bar. in d. l. vnica, dixit ꝙ aut appellans cõuentus postea coram iudice a quo, recusat eum vt suspectũ, & pro cã recusationis dicit similiter ꝙ est appellatum, nec iustificat appellationem probando grauamẽ, & tunc ne dẽt mã calumniandi, q̃a si sufficeret dicere, appellaui a tali iudice, de facili appellaretur & recusarentur iudices postea in alio iudicio, ideo non admittat̃ talis recusatio, immo cogatur coram ipso iudice a quo, respondere in alia cã, & ita loquitur tex. in d. l. vnica. Aut vero appellans dicit esse appellatum, & pbat coram arbitris, vel offert se probaturũ grauamen, pp qd̃ fuit appellatum, & tunc cum iudex in dubio inique iudicãdo videatur facere ex animo, vt infra dicam, & grauãdo partem ex animo dicatur ei iniuriam facere, gl. in l. j. in pri. ff. de iniurijs. & q̃ iniuriam fecit in vna cã, non possit esse iudex in alia, l. si quis pꝛouocatione, s̃m vnum intellectum. C. eo. tit. & q̃ iniuriam fecit, potuit indistinctè ẽt ordinarius recusari de iure ciuili, non solum de iure canonico, l. vnica. C. si quacũ. præd. pot. ideo talis iudex a quo, probato vel oblato probare grauamine, poterit recusari. Ita loquatur tex. noster. Panor. hic reprobat Bar. primo p tex. in d. l. si quis prouocatione. sed ille hẽt duos intellectus, & Bar. loquitur s̃m alium intellectum. Secũdo dicit Panor. ꝙ d. l. vnica. C. si quacũ. præd. pot. loquit̃ in casu speciali, ergo non extendendus ad cõsequentias. Sed dato ꝙ generaliter loquatur, certe non possumus dicere ꝙ iudex iniquè iudicando faciat iniuriam parti, q̃a cum hoc faciat iudicialiter agendo, non vr̃ in dubio de facto agere, & sic nec iniuriam facere nec spoliare, ita gl. in c. præsentium. 7. q. j. ¶ Vnde ipse Panor. sed fuit originaria Ioã. de Imo. ita distinguit pro solu. horum ꝯriorum, & sic declarãt solu. gl. q̃a aut loquimur de iure ciuili, & tunc cum ante iura authẽticorum nõ liceret ordinarium recusare suspectum, l. cum speciali. C. de iudi. Ideo nec ẽt ex quo est appellatum ab ordinario, possit suspectus recusari, ita loquitur d. l. vnica, allegata in gl. Aut loquimur de iure canonico, & tunc cum indifferenter tam ordinarij q̃ delegati possint recusari, dũmodo legitima cã recusationis proponatur, d. c. cum speciali. ĩ. eod. ideo & iudex a quo, probata iusta cã appellandi, poterit recusari, siue delegatus, siue ordinarius. Et ita loquitur tex. noster, & sic vult, ꝙ cum hodie p iura authenticorũ in authentica, si vero contigerit. C. de iudicijs. possit ordinarius recusari de iure ciuili ad finem vt detur ei adiunctus, ꝙ d. l. vnica, non procedat hodie, quinimmo possit recusari suspectus quo ad hoc vt detur adiunctus. Imo. dedit alium intellectũ ad tex. nostrum, q̃a dicit ipse, ꝙ immo simpliciter, ex quo appellaui ab vno iudice, possum eum in alia cã recusare suspectũ, nec requiratur ꝙ probetur grauamẽ. Mouetur, nam appellãdo fit iniuria iudici, l. fi. C. qñ prouoc. c. vt debitus. ĩ. eo. Sed dici solet, Chi offende non perdona. Ideo pars sciens se offendisse iudicem, põt verisimiliter dubitare, ne iudex eum lędat, & ideo verisimiliter hẽt eum suspectum. Propterea poterit sem p eũ recusare, ex quo appellauit, & sufficiet probare appellatum esse, q̃a ex hoc nascit̃ iniuria, & per ꝯñs suspicio. Nec obstat ratio Ioã. And. ꝙ daret̃ mã calumniãdi, q̃a non est verisimile, ꝙ pars calumniose appellet, cũ puniatur, vt vidimus in c. 2. ŝ. eo. & in dubio quilibet præsumit̃ bonus, c. fi. ŝ. de præsump. c. j. de scruti. Præterea si friuola esset, nõ est verisimile ꝙ iudex ad quem, eam recepisset, q̃a præsumit̃ pro facto, in quo interuenit authoritas iudicis, l. j. vbi tex. no. C. de pdi. cur. & ibi Bart. l. fi. vbi ẽt Bar. C. de magistra. conueni. & ideo cessat præsumptio calumniæ, de qua p Io. An. & facit intellectus Host. hic, q̃ dixit ꝙ decre. ista loquitur post receptam, p iudicem ad quem, appellationẽ. ꝯrium loquitur ante receptam appellationem. Vel nõ obst. tex. in d. l. vnica, q̃a loquitur in ordinario, & de iure ciuili, & ita declarat, vt ŝ. proxime. iste tñ intellectus est contra cõmunem opi. Io. And. Do. Anto. & Panor. q̃ volunt, ꝙ nõ sufficiat dicere appellatum, nisi & probet̃ grauamen in ipsa recusa-

5 tione. ¶ † Sed quæro, quid debeat probari in ista probatione grauaminis? & cõclusio est s̃m oẽs, ꝙ nõ sufficiat probare grauamẽ de ipsa, nisi vel probet̃ animus iudicis, vel alio mõ constet de iniquitate ex animo iudicis prouenięte, & in dubio nisi iudex aliter se excuset, vr̃ iniquitas puenire ex animo iudicis, ẽt si nõ probetur. Ita voluit hic Imo. & ita Panor. & ita dẽt declarari Ioã. An. nam in his, quæ sunt de genere malorum, præsumit̃ malus animus, c. j. ĩ. de præsump. c. sicut dignum. ĩ. de homi. l. j. C. ad l. Cor. de sica. sed inique pronunciare est de genere malorum, igit̃ &c.

6 ¶ † Succedit & alia quæstio, nunquid deserta appellatione poterit iudex a quo suspectus recusari? & voluit hic Imo. ꝙ non: nam per desertionem appellationis vr̃ tacite ratificata sñia, ca. quo ad consul. ŝ. de re iud. l. ab eo. C. qũo & qñ iud. ergo & iniquitas siue suspitio vr̃ purgata; sicut hr̃ in simili in c. j. ŝ. de his quæ vi vl̃ met. cã fi. l. 2. C. qd̃ met. cã. in l. si ob turpem. ff. de condi. ob tur. causã. Do. Anto. hic, Panor. & Imo. tenent ꝯrium: nam desertio appellationis licet ꝯfirmet sñiam, & annullet oẽm effectum appellationis, tñ non dẽt annullare recusationẽ tenendo intellectum communem. Nã in appellatione ad aliud agitur, s. vt prior sñia reformet̃. ergo licet deseratur, nõ faciet pręiudiciũ recusationi, ex quo ad alium fin̄e tendit, l. cum quæritur. ff. de excep. rei iud. & faciũt quæ dixi ŝ. in rubrica, circa casum appellationis. Et hoc deduco alio fundamẽto: nam recusatio non nascitur, eo q̃a appellatum, sed eo q̃a iniuste factũ, & q̃a iudex me grauauit: sed desertio appellationis, licet tollat appellationem, non tñ tollit iniquitatem iudicis, nec grauamẽ, ergo per desertionẽ appellationis non excludet̃ recusatio. Si tñ teneremus intellectum Imolæ, forte posset dici opi. Inn. esse veram: nam s̃m eũ recusatio nascitur, eo q̃a appellatum, cum ex appellatione nascat̃ iniuria: mõ desertio appellationis remittit appellationem, ergo & iniuriam. ¶ Ex intellectu tñ Imolæ notate vnum, ꝙ ẽt ex leui iniuria põt iudex recusari. ita deducitur: nam appellatio nõ est magna iniuria iudici, immo vix est iniuria, l. & in maioribus. C. eo. & tñ pp eam iudex recusatur. Et ideo dixit ipse considerandam esse qualitatẽ iudicis a quo, an sit talis, q̃ soleat perturbari, vel inimicari ꝯ appellãtes, an vero non, iuxta nota. p Bar. in l. de pupillo. §. si quis ipsi. ff. de op. no. nunc. & in l. j. C. si quis impera. maled. p Cyn. & sic habetis, ꝙ minor & maior iniuria reddit quem suspectum, considerato animo recipientis iniuriam & qualitate eius. & facit quod voluit Io. And. & ibi videbimus, in c. postremo. & in c. cum spãli. in prin. vbi gl. & Doc. ĩ. e. vbi firmat istas suspiciões esse arbitrarias iudici pp varias affectiões, varia odia & varietates psonarũ.

SVMMARIVM.

1 *Appellare possunt ambæ partes a sententia.*
2 *Appellantes possunt appellare ad diuersos iudices.*
3 *Iudex inferior sententiam habet elidibilem, partibus appellantibus ad diuersos iudices. limit. nu. 4. 5. 12. & 20.*
6 *Appellari a iudice ciuili ad ecclesiasticum, etiam Papam, non potest. limita nume. 9.*
7 *Ordo ciuilis seruari debet in causa ciuili.*
8 *Papa debet iuris rigorem seruare.*
10 *Appellare potest vtraque pars a sententia lata per Episcopum. disting. nume. 11.*

13 Excom-

13 *Excommunicatio lata a iudice a quo, an teneat.*
14 *Peccatum maius est, cognoscere deformem, quam pulchram.*
15 *Episcopus an habeat iurisdictionem ipso iure.*
16 *Aduersarius et annullatiuam iurisdictionis iudicis non tenetur exprimere.*
17 *Iudex si cognoscit se non habere iurisdictionem citandi, non tenetur citare. Et si citet, pars non tenetur comparere. limi. nu. 18. & 19.*
21 *Pars si nulliter appellauit, si iudex ad quem pronunciauerit se iudicem, valebit processus & sententia. & nu. 22. 23. 24.*
22 *Iudex quando habet iurisdictionem, sed elidibilem exceptionē, iudice ignorante valet processus contumaciæ punitiuum.*

CAP. VII.

SI duobus. Superior, ad quem reus appellat, si ignorat te super eadem cā ad se appellasse coram eo, te cōparere volentem poterit excōicare. Et a ciuili iudice, qui non est de iurisdictione ecclesiæ, nō appellat ad Papam. h. d. Diuiditur in duas partes,
1 prout duo dicta ponit. secūda ibi, denique. ¶†Nota primo ex illo tex. ibi, duobus &c. ꝙ possunt ambæ partes appellare a sñia. intellige, ſm Inn. hic, qñ vtraque pars grauaretur, alias aīt ille, q non esset grauatus, nō posset appellare, 2. q. 6. c. non solet. & l. fi. C. qñ prouoc. vbi bonus tex. intelligendo grauatum, siue ex proposito
2 siue re ipsa, vt dixi in rubri. ¶†Nota ex tex. ibi, alter ad nr̄am, alter ad sui iudicis. ꝙ appellantes possunt appellare ad diuersos iudices, licèt super eodē negotio appellent, tñ ipsa appellatio secundo loco interposita non operabitur effectum deuolutiuum, cum sit frustratoria, vt patebit ex infradicendis. Et ideo ſm vnū intellectum illa fuit rō in tex. nostro deciden. & dubitan. nam ex quo appellatio ab vna parte fuerat super eodem negotio interposita ad vnum iudicem, deuolutum est negotium ad ipsum iudicem tam pro appellante q̄ pro appellato. l. ampliorem, in prin. vbi tex. C. e. l. fi. C. qñ. prouoc. ideo secūda postea interposita appellatio per appellatum ad alios iudices non deuoluit aliquā iurisdictionem ad eos, quia ista secunda est superflua, d. l. fi. in fi. vbi tex. cum ergo non deuoluat, & ipsi procederent in cā ad instantiam secundo appellantis, probabiliter fuit dubitatum, nunquid processus eorum primitiuus valeret, s. excōmunicatio, & ista fuit rō dubitandi. fuit postea rō decidendi, nam ex quo verisimiliter isti iudices tanq̄ ordinarij in cā appellationis potuerunt per appellationem existimare iurisdictionem ad se deuolutam, cum ignorarent appellationem ad alium interpositam, certe potuerunt citare, & contumacem non venientem punire, per ea quæ habentur in l. 2. ff. si quis in ius voca. non ierit. in ca. super literis, s̄. de rescrip. in c. præterea. s̄. de dila. in l. si quis ex aliena. ff. de iudic. faciunt quæ dixi supra in rubri. in tertia charta. Et hanc rationem senserunt Dñi de Rota, dantes hūc intellectum ad hūc tex. in decis. 362. quæ incipit, Item si a sententia, & etiam Domi. An-
3 to. hic. ¶†No. ex tex. ibi, ad sui iudicis &c. secūdum Panormi. hic post Inno. ꝙ qñ vnus litigantium appellauit ad Papam, alius appellauit ad immediatum superiorem, ꝙ licèt mero iure vterque iudex habeat iurisdictionem, tamē inferior hēt eam elidibilē ope exceptionis, & illa fuit ratio dubitandi, q̄a dubitabatur ꝙ inferior, q. est ipse solus q. hēt elidibilem iurisdictionem, ope exceptionis non posset procedere ꝯ contumacem. Sed rō fuit decidendi, quia ex quo non opponebatur, videbatur ꝙ haberet iurisdictionem, & ideo potuit excōmunicare contumacem, per notata iu d. l. 2. cum alijs. s̄. allegatis. Et sic hēs colligere ex illo intellectu, ꝙ vbi appellatur ad superiorem, s. ad Papam, & alter appellat ad inferiorem, s. archiepiscopum, ꝙ inferior pōt procedere in cā puniendo contumacem, si ignorauit appellatum ad superio-
4 rem. ¶†Sed quid de alijs superioribus infra Papam, nunquid habebit locum tex. noster, si primum appellatum fuit ad eos, postea appelletur ad immediatum superiorem? Et dicit hic Panorm. post Host. ꝙ sic, & voluit Specu. eo. ti. §. nunc tractemus. versic. quid si a sñia. dummodo isti alij superiores sint tales, qui potuissent adiri omissis medijs, puta quia sunt legati, iuxta notata in c.
5 j. s̄. de offi. lega. ¶†No. ex tex. ibi, nisi iudex &c. secundum intellectum Panor. & Inno. ꝙ vbi iudex hēt iurisdictionem elidibilem ope exceptionis, ita demum potest punire contumacem, si hoc ignorat, scilicet ꝙ sua iurisdictio sit elidibilis, & sic a ɔ̄rio vbi scit, non poterit punire contumacem: q̄a ex quo constat sibi de defectu suæ iurisdictionis, non pōt dici procedere vt iudex, & ideo non puniet contumacem. quod intelligite, nisi sit talis defectus, q. tacito consensu partis potest remitti, quia tunc pars non opponendo vr̄ prorogare, c. cum olim, el primo. s̄. de offic. delega. & d. c. super literis. vbi notatur. s̄. de rescrip. & ideo processus iudicis ꝯ contumacem bene valeret, casū quo haberet iurisdictionem, quam pars posset elidere, q̄a satis est, ꝙ non est elisa, & de hoc est glo. no. in cle. 2. in verbo, competentem. vt li. pē.
6 ¶†No. & ex tex. ibi, si a ciuili iudice. ꝙ a ciuili iudice non potest appellari ad ecclesiasticum, ēt Papam. & hoc etiam voluit gl. 10. dist. c. qm̄, & faciunt quæ dixi in rubrica. tamē si esset princeps non recognoscens superiorem, posset appellari ad Papam, vt dixi in rubrica. & sic hētis inferre ex illo tex. illud vulgare, Quę sūt Cęsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo, quia Papa non se impedit de foro ciuili, tamē in causis valde arduis & scandalosis exercet iurisdictionem inter laicos, c. pro humani, de homic. lib. 6. Item vbi esset dubius articulus inter Legistas, recurritur ad decisionē Papæ, ca. per venerabilem, infra qui fil. sint legi. & ita hic Panor.
7 ¶†No. ex tex. ibi, ante iudicium, vel post. ſm omnes, ꝙ vbi cā tractatur in foro ciuili, debet seruari ordo procedēdi ſm ius ciuile: vbi tractat in foro canonico, seruatur ordo iuris canonici, dato ꝙ procedat inter laicos. & ideo in terris ecclesiæ indifferēter appellaretur ab omni interlocutoria, dūmodo adsit cā etiam inter laicos. Ita hic est tex. a ɔ̄rio sensu. Et voluit Arch. 2. q. 6. c. non ita. & faciunt notata in c. quod clericis. s̄. de foro compe. & ita hic
8 Panor. vltra alios. ¶†No. ex tex. ibi, ſm iuris rigorem &c. iunctis prædictis ſm Bal. ꝙ licèt Papa habeat plenitudinem potestatis, qua posset vti, tñ dēt iuris rigorem seruare. & faciunt quæ voluit ipse Bal. s̄. in proemio Gregoriano, in 3. & 4. col. in c. cum adeo. ī c. cum dilecta. in fi. s̄. de rescrip. & etiam Bal. in l. 2. C. de serui. & aqua. in l. si non speciali. & in l. omniū. C. de testa. Io. And. & Do.
9 Anto. in c. dudum, infra de deci. ¶†Vltimo no. ꝙ valet consuetudo deuoluens cās appellationis de foro seculari ad ecclesiasticum. est tex. in c. Romana. §. j. eod. ti. lib. 6. & ēt quæ habentur in
10 c. si clericus laicum, s̄. de fo. compe. ¶†Gl. in verbo, sui iudicis. in fine. notate ex gl. relata ad tex. ꝙa sñia lata per epm̄ potest vtraq; pars appellare, ita vt vna appellet ad Papam, alia ad archiepisco-
11 pum. ¶†Pro clariori tñ intelligentia reuoco in dubium, nunquid vtraq; pars possit appellari a sñia. & dicite ꝙ aut quærimus, an possit appellari ab eodem capitulo, & tunc concludite ꝙ non, quo ad hoc vt secūda appellatio teneat. Ille est tex. in l. ampliorem. in prin. C. eo. in l. fi. C. qñ prouoc. Glo. in c. significauerunt, s̄. de excep. & ibi scribentes. Et ita tenent Dñi de Rota in decisio. 362. quæ incipit, Item si a sñia. & ita Dñs Anto. hic, & Panormi. licèt Imo. & male, voluerit ɔ̄rium. Et est rō, tum q̄a prima appellatio deuoluit ad superiorem cām, & ideo ab eo amplius auelli nō potest, nec secūda appellatio amplius hēt quid operetur, per ea quę dixi supra in rubrica, in articulo, an appellatio possit geminari. tum q̄a ne iudex grauetur superfluis appellationibus. & hāc rationem sensit tex. in l. fi. in fi. C. qñ prouoc. Et ita concludit Bal. in d. l. ampliorem, in prin. & ibi etiam glo. & ita Bal. in d. l. finali, & Bar. ¶Aut secūdo casu sñia continet diuersa capl̄a, sed connexa, & tūc interposita vna appellatione super vno capl̄o, cum de connexis idem sit iudicium, c. translato. s̄. de consti. cum vulgaribus, talis appellatio comprehendet oīa capitula cōnexa, & ideo eadem rōne qua in præcedenti membro, aduersarius volens secūdo appellare non admittetur ꝑꝑ deuolutionem iam factam per primam appellationem, & superfluitatem secundæ. Item ne fiat iniuria iudici totiens ab eo prouocando, & ita gl. no. in d. l. ampliorem, in principio, & ibi scribentes sequuntur. Et ita est text. in l. etiam. §. j. ff. de minor. & ita notatur in d. c. significauerunt. & in c. Raynutius, & in c. Raynaldus, ī. de testa. ¶Aut & tertio casu appellatur a sñia continente plura capl̄a, sed diuersa, & tunc aut appellatur simpliciter a sñia, & illo casu alia pars super diuerso capl̄o appellare non poterit, nam appellatio simpliciter interposita a sñia operatur effectum deuolutiuum non solum respectu eius capli, in quo appellans est grauatus, ꝑꝑ quod verisimiliter vr̄ appellare, sed etiam quo ad omnia alia capl̄a etiam diuersa ɔtenta in sñia, & operatur hunc effectum, tam ad vtilitatem appellantis q̄ ad vtilitatem appellati, & econtra, vsqueadeo ꝙ appellatus non possit amplius ab ea sñia appellare, sed vigore primę appellationis pōt sua grauamina deducere. Ita est tex. secundum vnum intellectum, & ibi voluit Bar. in d. l. fi. Panor. in consi. 2. incipiente, In Christi &c. Consilium quod iudex. Do. Anto. in c. cū Ioannes, de fide instrumēto. Et ita voluerunt Dñi de Rota in decisio. sua præallegata. Et etiam Dñi de Rota in decisio. sua 350. q̄ incipit, Item si adiutor. vbi sequitur intellectum datum ꝑ Bar. secundo loco ad illam l. fin. s. quod illa l. finalis loquatur qñ iudex a quo, nihil pronunciauit de expensis, & sic grauauit victorem ī expensis, isto casu victo appellante a sñia deuoluitur non solum principalis cā, sed etiam cā expensarum ad iudicem ad quem, q. super illis poterit condemnare, & ideo victor non posset appellare. Secus dicunt, si victus nō appellasset, quia ne remaneat grauatus victor, pōt appellare ꝑꝑ omissam condemnationem expēsarum, & ita intelligunt illum tex. l. fi. Et ita Angel. consi. 102. q̄ incipit, In Dei &c. visa petitione. tñ in illa l. fi. quo ad hoc membrum

brium nõ ita generaliter satisfacit, q͂a appellatum fuerat a principali, & expensæ sunt vt accessorium. ¶Aut pars appellat a sentẽtia, sed non simpliciter, sed cum protestatione, appello in punctis & passib. facientibus ͻ me. Et illo casu appellatus ẽt respectu diuersi capl̃i non põt ipse amplius appellare. ita Panor. hic in fi. Mouetur, q͂a continentia causæ diuidi non dẽt, l. nulli. C. de iudi. & ideo postq̃ per appellationem primam vno cõtextu est appellatum, nõ debebit posse diuidi illa cõtinentia causæ, & ideo appellatus non dẽt posse amplius appellare, q͂a tota cã vr̃ deuoluta. ideo Bal. in addi. ad Spe. eo. titu. col. 32. in addi. quæ incipit, Officium, tenet ꝙ nõ obstante hac protestatione appellatio deuoluet totum. in ͻrium est tex. in c. Raynaldus. & ibi no. Panor. circa medium. ĩ. de testa. vbi fuit appellatum ab vna parte cum dicta ꝓtestatione, & tñ illa pars appellans fuit audita, & ista opin. vr̃ tutior per fundamẽta q̃ deducam in sequenti membro. ¶Aut sententia cõtinet diuersa capl̃a, & appellatum est ab vno capl̃o tm̃, & tunc alia pars põt ab alio capl̃o appellare, & ad diuersos iudices vna ad Papam, alia ad archiepm̃, ſm Do. Ant. & Panormi. & de hac multiplicatione appellationũ super diuersis articulis, idẽ tenet gl. in d. l. ampliorem, in prin. & ibi Bal. & facit tex. in l. quid tñ, in prin. ff. de arbi. in c. cum tp̃e, & ibi notatur. s̃. de arbit. & est rõ: nam tot sunt sñiæ, quot sunt capl̃a diuersa in sñia, l. etiã. ff. de minor. l. Carmelia pia. ff. de iure patro. l. quędam mulier. ff. famil. ercifcun. d. c. cum tp̃e. c. Raynutius, & ca. Raynaldus, ĩ. de testa. Si ergo tot sunt sñiæ quot capl̃a, appellans ab vno capl̃o nõ dicẽt appellare, nisi ab vna sñia, ergo nõ deuoluetur respectu alterius capl̃i. ergo appellatus dẽt posse appellare, cum prima appellatio circa diuersum capl̃m nihil operetur. Et ita hic Dñs Anto. & Panor. & ita Imo. Do. Anto. & Panor. in d. c. significauerunt. & ibi tex. Ita Imo. in c. Raynutius, in textualib. in tertia char. & ita Io.

12 And. in d. c. Raynaldus. ¶†Sed pro complemẽto, nunquid vbi appellatus põt & ipse appellare, poterit appellatio interponi ad diuersos iudices? Et concludit hic Dñs Ant. & Panor. ꝙ vbi appellant respectu diuersorum capl̃orum, poterũt appellare ad diuersos iudices, ipse primo appellans & appellatus, quia cẽsentur diuersa capl̃a diuersæ sñiæ, ergo & diuersæ causæ appellationum. Nec obst. tex. in d. c. dispendia. de rescrip. lib. 6. in c. finali. s̃. de rescrip. q͂a non procedunt in cã appellationis. Ita Gemi. & Io. An.

13 in d. c. dispendia. & ita hic Do. Philip. Perusinus.† Glos. in verbo, tenebit. in fi. habetis ex gl. duo ͻria. Primum de cap. per tuas, ĩ. de senten. excom. glo. bene non soluit. Vnde dicite, ꝙ ille textus loquitur de iudice a quo, q͂a excõmunicatio lata post appellationẽ a iudice a quo non tenet: nos loquimur in excõmunicatione lata per iudicem ad quem. ¶Quo ad ſm ͻrium, ꝙ ex quo non est iudex iste archiep̃s, non potuerit excõmunicare, gl. bene soluit, q͂a ͻrium procedit, vbi non tractatur de processu contumaciæ punitiuo. Nos vero loquimur, qñ tractatur de punienda contumacia nõ comparentis, & ipse iudex ignorat se esse iudicem, vel nõ esse. vnde cum respectu habitus iurisdictionis quam hẽt, quia est iudex in cã appellationũ, ipse archiep̃s poterit verisimiliter credere se iudicem, & citatus debuit comparere ad allegandum suã exceptionem, & ꝓ iura allegata in gl. alias potuit cõtumacia puniri & sic excõicari. Nam excõicatio est pęna contumaciæ, c. qm̃ frequenter. in fi. & in c. tuæ. s̃. vt li. non contest. c. nullus, c. nemo, c. quicunque. & c. cęterum. 11. q. 3. immo excõicatio non est ferenda ab homine, nisi ꝓ contumacia, c. epi, & ibi gl. 11. q. 3. Et quo minor est cã contumaciæ, eo maior est contumacia. gl. no. in c. duo,

14 86. distin. ¶†Et ideo maius dr̃ esse peccatum carnalitas commissa

15 cum turpi, quam cum pulchra, gl. est in c. fi. 14. q. vlti.† Et ex prædictis hẽs colligere ſm primum intellectũ tex. nostri, ꝙ hic iste archiep̃s non haberet iurisdõnem ipso iure, & ꝙ iudex, q̃ alias hẽt habitum iurisdictionis in similib. causis, licẽt in vna cã nullã habeat iurisdõnem, si tñ verisimiliter existimat se iurisdictionẽ habere, põt facere processum cõtumaciæ punitiuum, & excõmunicare cõtumacem. Et pro hac opi. facit tex. in cle. j. in fi. de rescrip. & gl. in c. fi. s̃. de rescrip. vbi iudex, qui nullo mõ hẽt iurisdõnem, bene mulctat in expensis, ergo & ita puniet cõtumacem in casu nostro. ¶Sed ͻ concl. gl. nostræ, & tex. opponit Inn. & post eum cõiter scribentes, vr̃ ꝙ iste processus contumaciæ punitiuus non valuerit, ꝓ tex. in l. si prætor. §. Marcellus. ff. de iudic. in ca. cum Bertholdus, & ibi hr̃. s̃. de re iudicata. vbi obtentum ͻ absentem ꝑ falsas allegationes nihil valet, ergo nec ista excõmunicatio valebit, q͂a obtenta ͻ absentem & per falsas allegationes. qđ patet, q͂a pars audiuit archiepm̃, tacito ꝙ appellatum esset ad Papam, ꝙ si expressisset archiep̃s, non processisset ad vlteriora, nec potuisset procedere, ꝓ textum ibi, nisi iudex. Soluit Innoc. ꝙ excõmunicatio hic nõ annullatur, q͂a hic non fuit falsitas expressa, sed

16 veritas tacita, in ͻrijs fuit falsitas expressa. ¶† Et per hoc cõcludit notabiliter & cõmẽdat Bal. hic, ꝙ aduersarius etiam exceptionẽ annullatiuam iurisdõnis iudicis nõ tenet exprimere, q͂a pars nõ tenetur exprimere facta aduersarij, c. j. s̃. de proba. hoc tñ limitat non procedere casu, quo dolo taceret ius aduersarij, q͂a illo casu nõ valeret processus inde obtẽtus, nec sñia. Ita Inn. in c. fi. s̃. de accusa. in vna opi. quem hic allegant & sequuntur Do. Anto. & Panormi. sed Imo. hic tenet ͻrium, dicens primo ꝙ illa non fuit opinio Inno. q͂a licẽt referat opi. in ea non persistit, sed postea dat aliam opinio. Mõ in dictis Inn. est regula, ꝙ in ea opi. censetur residere, quam vltimo loco ponit. ita Io. An. in cap. j. in nouella. de pęn. lib. 6. Ita Bal. in authen. ex testamẽto. C. de colla. & de iure dicit Imo. hanc opinionẽ non posse procedere per talem rationẽ. Nam hoc cõcedit Inn. & alij, ꝙ non tenetur aduersarius allegare defensiones partis aduersæ, ergo per hoc non dicetur esse in dolo, licẽt non faciat. Sed dato ꝙ sit in dolo, poterit dicere, Quis tulerit Gracchos de seditione querẽtes. Dicet. n. pars: Si ergo fui in dolo, non dicendo defensiones tuas, & tu es in maiori dolo, qui citatus ad hoc a iudice non comparuisti. Vnde dolus cum dolo compensetur, c. penul. ĩ. de adul. Do. Benedictus hic, & latius Perusi. fędere distinctionis istas ͻrietates concordãt. Quia aut pars tacet talem defensionem aduersarij, per quam declarat̃ nullum ius penitus esse, vel in agente, vel in iudice, & illo casu procedat dictum Inn. in d. c. finali. q͂a pars non solum est in dolo tacendo, sed ẽt est in dolo vtendo actis gestis ꝓ iudicem, quem sciebat nõ esse iudicem, & ideo talis ꝓcessus sit nullus, nec pars possit eo vti. Et ad hoc adducunt dictum Io. Cald. & cõiter Doct. in c. ad ꝓban. s̃. ti. j. vbi si pars comparet coram iudice tolerato, quẽ scit excõmunicatum esse, licẽt rl̃r processus iudicis excõmunicati & tolerati valeat, tñ hoc casu in odium istius scientis non valebit. Ita ergo in proposito in odium comparentis coram iudice nõ habente iurisdõnem non dẽt valere processus. ¶Aut vero comparet coram iudice, q̃ hẽt iurisdõnem, sed eam pars aduersa põt elidere opponẽdo exceptionem, & tunc ꝓcedat dictum Inno. hic, & sequacium, q͂a non tenetur allegare defensionẽ partis, nec iste est in dolo cõparẽdo coram isto iudice, ex quo est iudex donec opponatur. Et notate, ꝙ dato ꝙ pars citata fuerit cõtumax, si veniat post primum actum, q̃ solet geri post litem cõtestatam in causis in quib. proceditur lite nõ contestata, nõ poterit amplius opponere declinatoriam aliquam, ne sit melioris conditionis ͻtumax q̃ veniens. Ita gl. in c. j. in gl. in verbo, absentia. de electio. libro 6. Bar. in l. nulla, & in l. nihil. C. de procura. & ita Do. Anto. in repetitione circa primam gl. in c. cum M. Ferrarien. de constit. & ita Panor. hic, & Imo. tñ contumax licẽt a declinatorijs opponẽdis postea excludatur, tñ non vr̃ prorogare iurisdõnem eius iudicis, q̃ nullam in eo haberet iurisdõnem. ita Inn. no. in ca. innotuit. ĩ. de eo qui fur. ordi. sus. quem allegat & sequitur Bal. in l. si qui ex consensu. C. de episco. audien. & ẽt Ang. in l. 2. in fi. ff. si quis in ius voca. non ierit. vbi allegat ẽt Imo. idem velle in ca. præsenti.

17 quod hodie incipit, Statutum. de rescrip. lib. 6. ¶†Gl. in verbo, cognouerit. in fi. notabitis ex gl. ꝙ si iudex cognoscit se non habere iurisdictionem citãdi, q͂a elidibilis sit exceptione, ſm intellectum Panor. s̃. relatum, vel q͂a nullã habeat iurisdõnem ipso iure, ſm intellectũ Do. Anto. non põt citare, & si citet, pars non tenetur comparere. facit in simili gl. no. in c. si ep̃s. 3. q. 2. & in ca. veniens. in gl. fi. ĩ. de accu. dum volunt, ꝙ vbi notorium est, ꝙ citatio nõ arctat citatũ, citatus nõ tenetur cõparere. gl. tñ vr̃ ͻria in c. cũ ordinem, in fi. s̃. de rescrip. licẽt Host. ibi sequatur istas glos. & ad gl. illam respõdet ibi Imo. & Panor. Et in ͻrium ẽt facit gl. in cle. appellanti. de appella. dum vult, ꝙ notorium saltem debeat proponi, in simili ẽt facit gl. pro opi. gl. nostræ. in cle. pastoralis. §. Pisana. in verbo, notorio. de sen. & re iudi. vbi citatus ad locum notorie nõ tutum non tenet̃ comparere. Et hanc gl. sequuntur cõiter hic scribentes. ¶Sed retẽto qđ dicit glo. ſm intellectũ Panor. ꝙ vbi iudex scit iurisdõnem suam elidibilem exceptione, nõ põt ad vlteriora procedere. limitabis, ſm Imo. hoc non procedere in tali exceptione, q̃ esset remissibilis per partes, puta suspicionis, nam licẽt sciat se suspectũ, parte non opponente poterit proce-

18 dere. † Ita gl. in cle. 2. in verbo, competẽtem, vt li. pendẽ. & sic ista gl. restringitur, ꝙ nõ procedat nisi in exceptione, q̃ non põt per partes remitti. & facit in simili glo. in c. clericum nullus. 11. q. j. dũ vult, ꝙ clericus citatus corã laico, licẽt non opponat exceptionẽ declinatoriam, possit tñ eam postea qñcũq; opponere. & ita Bal. hic in fi. per ea quæ habent in c. si diligenti. & in c. significasti. s̃. de fo. compe. in c. at si clerici, s̃. de iudic. Et ille est proprie intellectus tex. nostri, nam ꝙ archiep̃s non haberet iurisdictionẽ ſm intellectũ Panor. & Inn. hoc proueniebat ope exceptionis, non ipso iure. verum exceptio illa nõ respiciebat solum cõmodum partis, sed honorem ẽt iudicis superioris, cui inferior si concurrat in

eadem

eandem cā, vt hic, tenetur cedere, c. p hoc, de hære. lib. 6. non mirū
ergo, si ēt parte non opponente, ex quo archieps scit appellatū
ad Papam, tenetur cedere superiori, & ideo procedere non pōt.
¶ † Sed vt habeatis mām, dicite quatuor membra esse in consi-
deratione. Aut n. iudex nullam hēt iurisdictionē ipso iure, & tūc
si hoc scit, ipse iudex non pōt procedere, nec ad ɔtumaciam pu-
niendam, nec in principali cā. & ita loquitur tex. noster ibi, nisi
iudex, ſm primum intellectū. Si vero iudex ignorauit defectū iu
risdōnis probabili ignorantia, & tunc quo ad iudicem valet pro
cessus cōtumaciæ punitiuus, ex quo verisimiliter credebat se iu-
dicem, & ita vult gl. præsens in verbo, tenebit, & ibi dixi. In prin
cipali aūt non valebit, q̄a contumacia partis non facit iudicem
eum, q̄ non est ipso iure. Inn. in c. innotuit. j̄. de eo qui fur. ordi. su
sce. & in c. 2. de dila. Et ideo cautela est, ſm Panor. & alios, ꝙ an-
te oīa pronunciet se iudicem, nam tunc parte non appellante vt
pōt, vt est gl. no. in authen. habita, circa finem. C. ne filius pro pa
tre, trāsibit talis snīa in rem iudicatam, c. significantib. vbi tex. s̄.
de of. deleg. c. cūm dilecti. in fi. s̄. de elect. c. ex parte M. j̄. eod. cum
ergo transiuerit in rem iudicatam, talis snīa facit ius, l. ingenuū,
cum similib. ff. de statu hominū. & ideo habebitur pro vero iudi
ce, & sic valeret processus ēt in principali, & ita Inno in d. c. 2. s̄.
de dila. ita Do. Ant. & Imo. in c. sup literis. & ibi Do. Ant. in pe.
char. s̄. de rescrip. voluit Bar. & Ang. in l. 2. ff. si quis in ius voc. nō
ier. nec sufficeret ꝑcedere ad vlteriora, nisi expresse interloque-
retur. ita Doc. vbi s̄. Quo autē ad partem, quæ obtinuit snīam, vł
ēt processum contumaciæ punitiuum, nunquā si ipsa sciuit defe-
ctum iurisdōnis, valebit snīa nec processus contumaciæ puniti-
uus, & ideo non prodesset ei, si missus esset in possessionem ex
primo, vel secūdo decreto, q̄a vr̄ in dolo versari litigando coram
iudice, quem scit nō esse iudicē, ita Panor. hic, per ea q̄ voluit Io.
An. in c. dilectus, el secondo, j̄. de præb. quæ voluit Io. Cal. vt heri
dixi, in c. ad proban. s̄. de re iudic. Et sic cum pęna contumacię fit
ꝑp contemptam maiestatem iudicis, l. j. in prin. ff. si quis iusdic.
non obtemp. hoc respectu valebit processus: nam respicit culpā
contumaciæ, quæ quo ad iudicem non dēt dolo partis excusari,
licēt aduersarius sit in dolo. sed Imo. hic tenet, ꝙ immo per hunc
prætensum dolum partis non dēt processus ēt quo ad eam vitia-
ri, quia nō est in dolo pars, si non allegat ius aduersario compe-
tens: sed aduersarius in dolo est, ex quo non venit citatus, per no
tata per gl. in verbo, absentia, in c. j. de elect. li. 6. & per Inno. hic.
Præcedens tū opi. Imo. distingui pōt per ea quæ ipse ponit in 4.
col. q̄a aut iudicis iurisdō est nulla, & si defectum ignoret iudex,
puta q̄a ab excōicato impetratur rescriptum, ꝑ quod datus est
iudex, & nullus sit processus, nisi quo ad contumaciam punien-
dam, per notata in c. j. de rescrip. lib. 6. aut iudicis iurisdictio non
est nulla, nisi demum iudice sciente, & valet processus etiam in
20 principali. ¶ † Sed tenendo prædictam conclusionem ɔ̄ Imo. quę
fuit Do. Anto. & Panormi. habetis inferre, ꝙ si in casibus, in qui-
bus non pōt appellari ad inferiorem a Papa, puta in c. quamuis,
de elect. lib. 6. & videbimus in c. vt debitus. j̄. eod. talis inferior ꝑ-
cederet in causa huiusmodi appellationis quasi iudex ad quem,
nullo pacto valeret processus nec sententia, quia non est tolera-
bilis ignorantia in ipso iudice cum ignoret ius. ita Panormi. hic.
& ideo si quis audiret archiepiscopum, tanquàm ad eum esset ap
pellatum, cum in veritate non esset, vel etiam si est appellatum,
fuit renunciatum appellationi, cum potuerit hic archiepiscopus
iste probabiliter decipi, quia tractatur de facto alieno, c. ab excō
municato. s̄. de rescrip. ideo si procedat in causa quasi iudex ad
quem, valebit processus contumaciæ punitiuus. ita Inn. hic. Sed
tamen quia pars in dolo versatur vtendo falsis appellationibus,
vel iam per renunciationem sopitis in odium dolosi, dabitur re-
stitutio aduersus istum processum. ita hic Innocen. & sequuntur
communiter in hoc Docto. licēt Ioan. And. hic referens Com-
posto. in d. c. super literis, videatur velle, ꝙ indistincte valeat pro-
cessus, & male secundum Domi. Anto. & Imo. licēt aliquo casu
possit saluari. Et ideo retento dicto themate dicit hic Domi. An-
to. & Imo. ꝙ etiam respectu processus causæ principalis valebit
ipse processus, & sententia, si iudex pronunciauit prius se iudi-
21 cem, & ita saluant Ioan. And. per supradicta. ¶ † Et infertur ad a-
a liam quæstionem, ꝙ si pars nulliter appellauit, [a] quo casu appel-
latio non deuoluitur, si tamen iudex ad quem pronunciauerit
se iudicem, valebit processus & sententia, & quæ inde sequūtur.
ita Ioan. An. & Gemi. in c. j. §. post hæc. eod. titu. lib. 6. Et ideo di-
cit hic Domi. Anto. & sequitur Imo. ꝙ si iudex in curia pronun-
ciaret appellationem deuolutam ad curiam, quæ in veritate non
erat deuoluta, habetur pro deuoluta, & potest procedere & iudi
care, licēt dicat ꝙ de stilo curiæ hoc non seruetur. allegans Do.
de Rota in decis. sua 114. Sed tamen dicit hic Imo. dictum Rotę
procedere, quando errore iuris apparebit pronunciatum deuo-
lutam esse causam, quæ esset deuoluta, alias stat cū primo dicto
Domi. Anto. & ad hoc late per Do. Anto. & Bal. in d. c. super lite
ris, per Imo. in cle. si appellationem, & Bal. in c. sua. & glos. in c.
dilecti. j̄. eod. il terzo. Archi. in c. Romana. §. si verò de appellatio.
lib. 6. Fede. consi. 131. quod incipit, audiui. Et ideo dixit Rota de-
b cisi. 153. ꝙ auditor [b] in causa appellationis deputatus, si oppona-
tur appellationem desertam, potest pronunciare super hoc, quia
habet in se cognoscere an sua sit iurisdictio, & faciunt quæ dicā
in cap. ex ratione. j̄. eod. & talis exceptio, ꝙ deserta sit appellatio,
potest opponi, cū omnes sint lites finitæ. quia præsupponit sen-
tentiam transiuisse in rem iudicatam, ita & ꝙ non est appellatū,
vel minus legitime contra iudicem a quo in viam declinatoriæ,
& hoc comperto ipse iudex abdicabit a se causam, & condemna
bit appellantem in expensis, c. reprehensibilis. cap. sæpe, infra e.
ita Federi consi. 64. incip. In Christi nomine &c. Casus talis est,
quidam a sententia. & sic dupliciter potest opponi, in viam dila
toriæ, item in viam peremptoriæ. Ideo dixit Pet. de Ancha. con-
sil. 361. incip. In Christi nomine &c. pro declaratione trium quę-
sitorum in 2. & 3. col. ꝙ si opponitur de desertione appellationis
in viam declinatoriæ, & sic ad processum, iudex non potest pro-
nunciare procedēdum ad vlteriora, saluo iure desertionis in viā
declinatoriæ opponendæ: quia esset nulla sententia, cap. exhibi-
ta, de iudicijs. sed bene posset pronūciare saluo iure desertionis
in viam peremptoriæ opponēdæ, & in dubio videtur potius pro
nunciare saluo iure desertionis, scilicet in viam peremptoriæ, &
ita poterit sustineri dicta sententia. & notate, quia sæpe hæc pra-
cticantur. Et ideo si deserta appellatione iudex ad quem pronun
ciaret sententiam infirmādo, nulla esset sententia, nisi prius pro
nunciet appellationem non esse desertam, & se competentem
iudicem, & appellatio non sit frustratoria nec friuola. ita Do. An
22 to. in c. proxime supra. in 8. quæst. & faciunt supradicta. ¶ † Secū-
dum membrum est, quādo iudex habet iurisdictionem, sed elidi
bilem exceptione, & illo casu iudice ignorante valet processus
contumaciæ punitiuus, & etiam sententia super principali, quia
est quid imputetur parti, quæ non opponit suam exceptionem,
& aduersarius etiam si sciat hanc exceptionem competere par-
ti, ideo non tenetur illam opponere. ita Inno. hic, & heri dixi. &
sic secundum Panor. posset valere processus coram vtroque. in
contrarium no. Inno. in c. cum M. de constit. dum ibi vult, ꝙ si eo
dem instanti proceditur coram superiore & inferiore, non valet
processus inferioris. Sed dicit Do. Anto. & Imo. ɔ̄rium procedit
inchoato processu prius coram superiore, quasi causam tunc ad
se aduocauerit, c. vt nostrum. j̄. eo. tex. iste nondum inchoato co-
ram superiore processu, vel ɔ̄, procedit, qn̄ iudex hoc sciuit, & sic
distinguitur vt hic, & ideo ēt sciente aduersario hanc exceptio-
nē competere, valebit tū snīa etiam super principali: tū si iudex
sciret defectum, nō valeret processus per eum agitatus ēt contu-
23 maciæ punitiuus, vt vult gl. j. declaran. vt prædixi. ¶ † Tertium est
membrum, qn̄ iudici competebat iurisdō, & non erat elidibilis
exceptione, & parti nullum ius competebat agendi de præsenti,
& illo casu iudice ignorante valet processus & snīa, sciente autē
non valet, & ita pōt induci tex. noster ſm primum intellectū, prę
supponendo ꝙ secūda appellatio sit nulla & superflua, & faciunt
q̄ habētur per gl. & Doc. in c. j. s̄. de of. vica. & in l. vbi pactum. &
24 ibi gl. & Doc. C. de trans. in l. j. ff. de of. assesso. ¶ † Quartū est mem
brum, qn̄ iudici competebat iurisdō, parti competebat ius agen-
di, aduersario competebat exceptio ɔ̄ acta partis. Et illo casu iudi
ce ignorante valēt oīa, sciente aūt exceptionē parti competere,
non valet snīa. ita Panor. hic, q̄ nihil boni alleg. & iudicio meo
hoc est falsū, & ɔ̄ rſas, q̄a iudex nō pōt supplere in facto, c. bonę,
el primo. & ibi hr̄. s̄. de postul. l. j. C. vt q̄ desunt aduoc. l. 4. §. hoc
aūt in eum. & ibi per Bart. ff. de dāno infec. Nisi saluando Panor.
dicamus dictum suū procedere in cā appellationis, quo casu iu-
dex bene pōt supplere ꝑ absente, l. fi. §. illud, C. de temp. appel. Et
dicunt hic Doc. generaliter, ꝙ pars exceptionem hanc de appel
latione interposita ad maiorem nō poterit opponere, nisi veniat
infra tempora dilatoriarum opponendarū. & faciūt q̄ supradixi.

ADDITIONES.

a ¶ Nulliter appellauit. Adde Floria. in l. quædā mulier. ff. famil. ercis. vbi ponit, nunquid appellans a sententia nulla, si non prosequatur appellationem, per hoc reconualescat sententia. Et quid de sententia nulla, nunquid pacto aliqua dici valeat, vide Alex. in consi. 173. inci. Oportune considerato: in 2. vol fo. 30. Et de materia vide p eundē in cōs. 221. inci. Prospectis verbis, in 2. vo. fo. 66.

b ¶ Auditor in causa. Adde Phi. Cor. in consi. 18. fol. 47. in j. vol. vbi consuluit, an a sentētia Auditoris, vel Locumtenentis possit appellari ad gubernatorem vel legatum, quando sunt plures, puta vnus in spiritualibus, alter in temporalibus, quia tunc Auditores & Locumtenentes dicuntur iudices deleg. glos. est no. quā sequuntur ibi Doc. in cle. & si principalis. in verbo, officialis. de rescri.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Appellatio varie deseritur.*
2 *Annus siue biennium ad appellandum currunt a die sententiæ.*
3 *Triennium quandoque datur ad appellandum, idque ab homine. nu. 6.*
4 *Impotentia duplex est, iuris & facti.*
5 *Terminus datus ad purgationem moræ, fit ne semper continuus.*
7 *Impedimentorum species in causa appellationis quot sint.*
8 *Impedimenta an sufficiant in causa non prosecutæ appellationis. & nu. 11.*
Et an requiratur protestatio. nu. 9.
10 *Excipiens probare debet.*
12 *Probatio impedimentorum qualiter fiat. Et quis sit effectus dictorum impedimentorum. nu. 13.*
14 *Appellatus si opponit de ineptitudine libelli, & succubuit in tali causa, illa tempora, intra quæ disputatum est de ineptitudine libelli, subducuntur. & nu. 16.*
Et quid si appellans negat non fuisse appellatum. nu. 15.
17 *Impedimentum ex facto procuratoris, quomodo contingat.*
18 *Procurator per tacitam desertionem appellationis, potest domino præiudicare. Et quid de prælatis. nu. 19.*
20 *Impedimentum illatum a procuratore negligente, an præiudicet pupillo.*
21 *Tempus an currat impedito facto iudicis.*
22 *Iudex non potest per suam pronunciationẽ suspendere lapsum fatalis tpis.*
23 *Appellari num possit a iudice nolente procedere.*
24 *Tempus an currat impedito facto tertij. Et quid de casu fortuito. nu. 25.*
De reliquis vide nu. 26.
27 *Impedimenta qualia & quanti temporis debeant esse, vt aliquid operentur.*
28 *Annus secundus non debet dari ei, qui in primo fuit negligens ad prosequendum. & nu. 29.*
30 *Appellans licet fuerit contumax in aliquali citatione, poterit tamen venire, & prosequi.*
31 *Impedito quantum tempus detur. disting.*
32 *Tempora noua an ipso iure dẽtur impedito, an vero requiratur sententia.*
33 *Sententia declaratoria impedimenti an requiratur.*
34 *Restitutio a quo iudice detur.*
35 *Restitutio in integrum qualiter peti debeat.*
36 *Fatalia an currant ipsis partibus post conclusionem in causa.*
37 *Dicta de termino iuris, habeant ne locum in fatali hominis.*
38 *Appellante negligente intra temporalia prosequi appellationem, prosequatur appellatus. Et quid vtroque negligente. nu. 39.*
40 *Tempora fatalia num possint prorogari appellante & appellato consentientibus? quod sic, nu. 41.*
42 *Quæ considerantur in concernentibus sententiam appellationis, vide per discursum nu. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. & 56.*
57 *Lapsus anni an debeat expectari ad executionem sententiæ, an vero sufficiat certum esse, quod appellans non poterit finire intra annum.*
58 *Lapsus anni ad hoc vt iudex possit executionem sentẽtiæ exequi, an sufficiat.*
59 *Condemnato an debeat assignari tempus quadrimestre, quod datur iudicatis ad soluendum.*
60 *Iudex quando debeat sententiam exequi, si non est appellatum.*
61 *Pars nunquid debeat citari in executione sententiæ.*
62 *Citari num debeat tertius in executione sententiæ.*
63 *Iudex quis debeat sententiam exequi appellatione deserta.*
64 *Iudex si condemnauit appellantem in expensis, appellatione deserta, quis debeat exequi super expensis.*
65 *Qui declarat nihil dat.*
66 *Expressio eorum, quæ tacite insunt, nihil operatur.*
67 *Sententia quibus remedijs impugnetur. vide nu. 68. 69. 70.*
71 *Procurator petentis restitutionem, debet concludenter deducere læsionem vel causam restitutionis.*
72 *Princeps confirmans actum ex certa scientia, nunquam videtur conualidare actum contra enormem læsionem, nec tollere restitutionem.*
73 *Supplicatio quotuplex hic accipiatur.*
74 *Appellari an possit a sententia Episcopi assumpti ex prorogatione.*

CAP. VIII.

1 EX ratione. ¶†Pro euidẽtia præmitto, q̃ varijs modis deseritur appellatio in iure nostro, quandoq; expresse, quandoq; tacite. Expresse, puta renũciando appellationi per pactum, vel simpliciter renũciando. de quo videbimus in c. interposita. §. illa denique. j. eo. hr̃ in l. tale pactum. §. q. prouocauit. ff. de pactis. Tacite, puta transigendo super iudicatis. d. §. qui prouocauit, vel adeundo aliter q̃ super reuocatione grauaminis iudicem a quo, c. si a iudice. eo. ti. lib. 6. l. ad solutionẽ. C. de re iudicata. c. gratum. & ibi hr̃. s̃. de officio delegati. c. cum venisset. s̃. de eo q. mitti. in possessio. c. quo ad consultationem. & ibi hr̃. s̃. de re iudica. videbimus in c. solicitudinem j. eod. vel per mortem appellantis, & quandoque appellati. de quo tñ in l. j ff. si pend. appel. mors interue. & toto titu. C. si pen. appel. mors inter. & toto titulo C. si reus vel actor penden. appellatio. mor. fu. vel per lapsum temporis. Et istud est quod manib. palpaturi sumus. Secundo præmitto, q̃ varia fatalia inuenta erãt de iure antiquo, l. 2. C. de tempo. appella. hodie duo proprie sunt
a fatalia, [a] primum & scd'm. s. primus annus ad prosequendum appellationem, & secũdus, §. j. vbi gl. in verbo, annum. in Authentico, de his qui ingred. ad appel. colla. 2. põt & addi tertius annus ex restitutione, vt hoc tex. nostro. ¶Tertio præmitto, q̃ fatalia proprie dicuntur tempora, q̃ inijciunt mortem appellationi. Et ideo ille annus & biennium fatalia dicuntur. gl. est in d. §. j. in verbo, annum. & ita Bal. in d. l. fin. in principio, in fi. col. C. de tempo. appella. Et hoc attento oĩa tempora, per q̃ extinguitur appellatio, poterunt dici fatalia. faciũt quæ dixi in caplo, personas, sup. eo. vbi ipsa tempora enumeraui. ¶Quarto præmitto, q̃ desertio tacita operatur confirmationem sñiæ, cle. sicut. eod. tit. & ita Bald. hic, dicens q̃ multum differt confirmatio, q̃ fit ex tacita desertione appellationis, & confirmatio expressa sñiæ. Primo, q̃a deserta appellatione exequitur primam sñiam iudex a quo, l. si p̃. C. eod. & dicam j. in fi. q̃one. Sed confirmata sñia expresse iudex ad quem exequitur illam confirmationem, c. pastoralis. §. præterea. s̃. de offi. leg. gl. notabilis in l. si quis prioris. ff. ad Trebel. & dicã infra in finali q̃one. ¶Item alius est effectus, q̃a desertio appellationis non confirmat sñiam nullam, c. licet. vbi tex. & gl. de sẽten. excom. lib. 6. dixi in c. personas. s̃. eod. & tñ confirmatoria expressa sñiæ nullæ hẽt facere ius, si nõ est ab ea appellatũ, & nascetur actio non obstante nullitate primæ sñiæ, q̃a agitur ex confirmante nõ ex confirmato, d. §. præterea. vbi gl. & d. l. si quis priore. hr̃ in l. eos. in prin. & in l. præcipimus. §. officijs. C. eo. dicã infra in finali q̃one. ¶Item operatur alium effectum: nam sñia confirmatoria primæ põt & dẽt continere condemnationem expẽsarum, l. eos. §. ne temere. C. eo. q̃a appellatus si succumbat, semper condemnatur in expensis, vt ibi. & est ratio, de qua per Bart. in l. tutores qui post. §. tutor. ff. de admini. tut. Sed deserta appellatione, l. non facit condemnationẽ expensarũ. ita Bal. hic. ¶Quinto præmitto, q̃ sicut tempora ista anni, biennij, & ex restitutione triennij gradatim conceduntur, vt hoc tex. nostro, ita dẽt appellans gradatim esse diligens. In prima dẽt adhibere bonam diligentiam, s. in anno, in biennio meliorem diligentiã, in triẽnio optimam. & est tex. in l. fi. §. fi. C. de tempo. appella. ¶Sexto præmitto, q̃ cum cã appellationis sit mixti imperij, vt voluit Bart. in l. j. §. solent. ff. qñ appel. sit. dixi s̃. in rubrica, circa causam appellationis. ideo oĩs causa appellationis dr̃ causa ardua. ita Bald. hic. ¶Septimo præmitto, q̃ quandoque ex impedimento datur scd'm fatale, quod est rĩr, nisi aliud reperiatur in iure, vt hic in biennio, quandoque impedimentum impedit cursum fatalium ipso iure, cle. q̃ diu. e. Quãdoq; opus est restitutione, vt hic in triennio. & inter ista est differẽtia, quia qñ datur scd'm fatale a iure, datur annus integer. qñ restituitur, tunc solum tñ tempus restituitur, quantum abstulit impedimentum. ita Do. Anto. hic. ¶Vltimo præmitto, q̃ in duobus iudex dẽt fauere ad conseruationem instãtiæ appellationis, & ideo in dubio vbi dubitatur, an sit deserta, vel non deserta appellatio, iudex dẽt pronunciare nõ desertam, qñ aliter nõ apparet. ita Paul. de Cast. in l. j. si quis cau. Et ita voluit in simili Bal. in l. properandum. §. sinautem reus. C. de iudi. No. in c. ad nostram, vbi allegaui concor. s̃. eo. & facit rõ, nam longe fauorabilior est appellatio, postq̃ est interposita, vt conseruetur, q̃ vt de nouo appelletur, cle. sicut. eo. tit. iuncta authen. hodie. C. eo. nam appellatio dẽt interponi infra 10. dies, & currunt tempora de momento ad momẽtum, ita vt dies termini computetur in termino, d. authen. hodie. l. 2. §. biduũ. ff. qñ appellã. sit. Voluit Bar. in l. j. ff. si quis cau. Gemi. in c. j. de resti. spol. lib. 6. & gl. in d. cle. sicut. in verbo, die. & tñ in anno ad p̃sequendũ dies termini non cõputatur in termino, d. cle. sicut. in gl. Sed iudex in dubio dẽt deferre appellationi & eam recipere. ita Bald. in d. §. sinautem reus. ergo multo magis post interpositam appellationem illi fauebit, & sic in dubio pronunciabit non desertam, & facit illud vulgare capli, quẽadmodũ. s̃. de iureiur. & ẽt illud vulgare l. patre furioso. ff. de his q. sunt sui vel alie. iur. Vnde dixit Raphael Cuma. & post eũ Angel. de Aret. in d. §. dies. q̃ appellans dẽt qñ appellat vltima die, s. intra decem dies, inserere horam: nam cum hoc tempus currat de momento in momentum, oportet q̃ constet, q̃ intra tempus debitum appellauit, per rĩam quæ traditur per Bar. in l. nõ solum. §. sed vt reprobaui. ff. de ope. no. nun. per no. per glo. & Imo. in cle. fi. de rescrip. nam etiam de cõsensu partis post vltimũ momentum appellatio interposita non valet, gl. in cle. si appellationem. & in l. præses. ff. de re iudicata. Ita Ange. in d. l. j. §. dies. ff. qñ appel. sit. ¶Etiam post biennium auditur appellans, qui prius p̃sequi

ADDITIO.

a ¶Fatalia proprie. Adde, nunquid fatalia appellationum possint per partem suspendi, & prorogari, vide Feli. in c. venerabilis. de iudi.

2 sequi non potuit appellationem.hoc dicit.† No. j. ex tex. ibi, ex
sententia.ſm Imo.ꝙ annus ad proſequendum appellationē ſiue
biennium currant a die ſententiæ.Ita vr̃ probare ille tex.de quo
variè diſputat glo.in l.ſi.C.de tempo.appel.hodie eſt deciſum in
cle.ſicut.eo.tit.ꝙ currat a die appellationis interpoſitæ, niſi caſu
quo appellatur a grauamine de futuro, quia tūc currit a die illati
grauaminis,d.cle.ſicut.tamen ſm Panor.hic tex.nihil probat,ad
quod allegatur,quia verba illa,a ſnĩa, nō referuntur ad verbum,
3 elapſo.ſed ad verbum magis proximū interpoſitam.† No. ſecū-
dò ex tex.ibi,biennio. iuncta deciſione, ꝙ non ſolum appellanti
datur annus & ex cā biennium,ſed ēt qñq; triennium. & ſic ha-
bes ſm Bal.in l.2.in prin.C.de tēp.appel.ꝙ licèt termini aſſignati
a lege videantur eſſe in dubio fatales & peremptorij, tñ non pe-
nitus ſunt fatales, qñ lex vnum terminū ſucceſſiuè aſſignat poſt
aliū:nam poſt primū terminū aſſignando ſecūdum & ſucceſſiuè
tertiū, vt in caſu noſtro,vr̃ ſentire lex, ꝙ termini ſucceſſiuè aſſi-
gnati ſint loco purgationis moræ cōmiſſæ in primo,qđ no.ſm
4 Bal.ibi,ad ſtatuta.†No.ēt ex tex.ibi,ꝓ impotētiā.ꝙ cū duplex ſit
impotentia iuris & facti,c.ſciſcitatus.de reſcrip.& decre. noſtra
vtatur gñaliter verbo,impotentia.verificatur tam in impotentia
iuris quā facti,& iō ad concedendū biennīū vel trienniū ſuffice-
5 ret impotētia tam iuris q̃ facti.† No.ēt ex tex.ibidē,impotentiā.
ꝙ licèt terminus aſſignatus ad purgationē moræ ſit continuus,
adeo vt non deducantur ex eo impedimenta, vt ex tex. no. in l.
ſancimus.§.ſi.C.de fideiuſ.tñ hoc nō habet locū in termino aſſi-
gnato a iure miſerationis cā,& ſubſiſtente aliqua cā iuſta,nō aūt
ſine cā conceſſo:quia tunc terminus aſſignatus a iure miſeratio-
nis cā ad purgandū morā,licèt ſit cōtinuus, tñ de eo deducuntur
iuſta impedimenta,vt hic,& Bar.melius no.in auth. ei qui. C.de
tēp.appel.& cle.ſicut.eo.tit.nam tp̃s ad proſequendum appella-
tionē eſt quaſi terminus defenſionis,& poſt primū datur bienīū.
Et iſtud bienniū,vt p̃dixi, eſt quaſi terminus purgationis moræ
cōmiſſæ in primo anno,vt voluit Bal.in d.l.2.& tñ iuſto ſubſiſtē-
te impedimento intra hunc terminū biennij datur reſtitutio in
tertio anno. ecce ergo, qualiter de termino purgatorio moræ
ſubducitur ſaltē per reſtitutionē impedimentū, & ſic habetis ꝙ
maiori ex iuſta cā datur reſtitutio in integrū ꝯ deſertionē appel-
lationis lapſu biennij inductā,& ſic aduerſus rē iudicatā:qm imò
gñaliter dico vobis, ꝙ aduerſus rē iudicatā reſtituitur maior ex
clauſula gñali,ſi qua mihi iuſta cā fue.it viſa. Panor.in c. ſignifi-
cantibus. de purgatione vulgari. tenet aliter, ſed hoc tenet ibi
6 Hoſt.& alij.† No.ex tex.ibi,nolumus &c.ſm Panor. ꝙ poſt bie-
niū quicquid aſſignatur de tertio anno,non venit ex iuris diſpō-
ne,quia detur a iure,ſed aſſignatur ab hoīe.& hoc eſt ex noua ꝓ-
uiſione huius decretalis,qđ patet ꝑ verbū,nolumus.Nā illa ver-
ba,nolumus vel volumus,ſunt noui iuris cōſtitutiua. ita Panor.
q̃ & ſimilē inductionē facit in c.ſedes.ſ.de reſcr.& eſt gl.in cle.j.
de offi.vic.& ēt in cle.vnica,de rer.pmu. qa verbū,volumus.im-
portat nouā ꝓuiſionē legis:licet ſecus ſit de verbo, declaramus,
vt glo. in d. cle. idem qđ de verbo, volumus. dicimus de verbo,
ſtatuimus.licet ſecus de verbo,innouamus. gl. eſt no.in c.vt liti-
gantes.de offi.ordi.lib.6.in cle.ſi.de reſcri.idē qđ de verbo,volu-
mus.dicimus de verbo,decernimus.gl.in cle. ꝑ literas.de pbē.Et
ſic iſtud trienniū datur ope reſtitutionis ab hoīe, bienniū autē a
iure,vt ĩ.latius declarabo.Et ſic habetis inferre hic eſſe caſum, ꝙ
donec parti pōt eſſe ſuccurſum via appellationis interponendæ
vel ꝓſequēdæ,non datur reſtitutio in integrū, ēt ſi eſſet talis vel
in tali caſu,in quo daretur reſtitutio.ita Rota deciſ.224.q̃ incipit,
7 Itē ſi ꝯ abſentē.† Glo.in verbo,impotentiā,in fi. ꝓ meliori intelli
a gentia materiæ ante oīa q̃rendū eſt, q̃ ſint impedimēta iuſta [a] in
cā appellationis.& dicite ꝙ 10. ſpēs aſſignantur impedimētorū.
Primū impedimentū ex parte appellantis,puta qa infirmus fuit
ipſe appellans,l.queſitū.ff.de re iudi.vel qa incarceratus,l.2. §.ſi.
& ibi Bar.ff.ſi q̃s cau.notatur in l.j.ff.de cuſto. & exhi.eo. Itē qa
pauper:nā paupertas excuſat appellantē a ꝓſecutione,tex.eſt in
§.j.in Auth.de his q̃ ingred.ad appel.& ita Inno.hic,in l. ſi ꝓcu-
ratorē.§.ſi ignorātes.ff.man.Bal.in l.acceptā.in fi. col.C.de vſur.
allegans glo.in l.eos.C.eo.Bal.in l.ſi.C.de condi.inſer. allegans
bonam glo.in l.minoribus. C. de his quib. vt indig. & ita Inno.
hic,& poſt eum alij. Secunda ſpecies impedimenti eſt ex parte
appellati,& illa pōt eſſe duplex:aut quia appellatus impediat de
facto appellantē,prout eſt gl.in l.j.§.dolo.ff.de dolo. Aut qa im-
pediat de iure,ſed petendo dilationes ad probandum lōgas, vel
opponendo multas exceptiones, ita ꝙ interim impeditur appel
lans ne proſequatur.& de hoc eſt bonus tex.in l.petendæ. C. de
temp.in integ.reſtit.pet.No.Bal.in l.ꝯ maiores.C.de inoffi.teſta.
in authen.ei qui.C.de tēp. appel. & dicam ĩ.latius in effectibus.
Tertia ſpecies impedimentorū eſt mixta, ſ. proueniens ex facto
vtriuſq;,puta compromiſſo facto per partes,auth.ſi tamen.C.de
tēp.appel.allegata in glo.noſtra,cle.q̃diu. eo. tit. Quarta ſpecies
facto procuratoris,de qua per Bal. in d.l.ꝯ maiores.& per Cardi.
in cle.ſicut.eo.tit.& eſt bonus tex.in d.l.ſi procur.§.ſi ignorātes.
Quinta ſpecies facto iudicis.& de hac loquitur ēt glo.noſtra cir-
ca finē,& eſt tex.in l.ſi.§.illud.C.de tēp.appel.§.j. in Auth. de his
qui ingred.ad appel.Sexta ſpecies facto tertij.& de hac loquitur
tex.in d.§.dolo.& gl.hic.Septima ſpecies caſus fortuiti,& de hac
pōt gñaliter intelligi tex.noſter:& eſt tex.in l.2.§.ſed & ſi quis.ff.
ſi quis cautio.puta ꝑ inundationem aquarum &c. Octaua ſpe-
cies ꝑ impedimentū in perſona teſtium.ita Bal.hic. Nona ſpe-
cies ꝑ inſtrumenta amiſſa,vel quæ de facili non pñt haberi. ita
Inno. hic, & alij. Decima & vltima ſpecies ꝑ difficultatē pro-
8 bationum.†Viſis impedimentis ſuccedit ſecūda qō,an ſola impe
dimenta ſufficiant.& dicite ſm Imo.hic,ꝙ non:ſed requiritur, ꝙ
conſtet ꝙ ſi impedimentum non fuiſſet, aliàs fuiſſet proſecutu-
rus.& de hoc eſt tex.& ibi Bar.in l.qui cōmeatum.& in l.3.§.ſi ad
diem.ff.de re milita.& ita Bar.in l.j.§.dies.ff.qñ appel. ſit. & Bar-
& Ange.in l.2.§.quod diximus. aliàs eſt §. quod ſi quis. ff. ſi quis
9 cau.faciunt notata per Panor.& Inno.in c.j.ĩ.de cleri.ægro.†Sed
nunquid requiretur proteſtatio, ad hoc vt conſtet ꝙ erat proſe-
cuturus,niſi fuiſſet impedimētū.& gl.vr̃ tenere ꝙ ſic,in c. cupiē.
tes.§.qđ ſi ꝑ 20.in gl.in verbo,ꝓpoſita.de ele.li.6.in c.j.§.ſinautē.
c.plerunq;.ſ.de reſcri.& ſeq.tur hic Do.Anto.Bar.in d.§.qđ dixi-
mus.& ēt in d.§.dies.& in d.l.q. cōmeatū. tenet ꝙ bene ſit vtile:
ſed non dicit ꝙ ſit neceſſariū ꝓteſtari.In ꝯrium,ꝙ ſufficiat ſolum
impedimētū,facit tex. noſter, q̃ ponderat ſolā impotentiā, in d.
auth.ei q.& in d.cle.ſicut, & in c.ſi iuſtus.ĩ.eo. Bal. hic vr̃ tenere,
ꝙ req̃ratur ꝓteſtatio:tñ loquitur de impedimēto ꝓueniente ex
facto iudicis.Gemi.& Ancha.in d.§.qđ ſi ꝑ 20.& fuit Imo.in d.c.
ſi iuſtus.ita diſtinguunt: Aut loq̃mur de impedimento ꝓueniē-
te facto iudicis,& tūc tñ ꝑ conſtituentē iudicē in mora,§.illud.
tñ qa nō eſt veriſimile ꝙ iudex impediat volentes ꝓcedere, cū
ꝓſumatur in dubio ꝓ iudice,l.j.C.de offi. iud. mili. & tūnc req-
ratur ꝓteſtatio.Et ita ꝓcedant glo.ꝯriæ.& ita ſignanter loquitur
Bal.hic.Sed in hoc Pau.in conſi.21.inci.in Chriſti &c.in caſu de-
ſertionis.tenet ꝯ ꝓ dictū Inno.hic poſt primū ibi, imò plus dico.
& Bal.innuit hanc diſtinctionē cū rōne,in l.ꝓperandū.§.ſinautē
vtraq;.C.de iudi.Aut loq̃mur in alia ſpecie impedimenti: & tūc
ꝓcedat opi.Bar.ꝙ non ſit neceſſe ꝓteſtari: tñ ꝑ alleuiamen ꝓ-
bationis ſit vtile,qa nō erit neceſſe poſtea probare,ꝙ tu eſſes ꝓ-
ſecuturus,ſed ſola ꝓteſtatio ſufficiet. & ita dēt declarari tex. no-
ſter cū iuribus in ꝯrium allegatis. Et ad p̃dicta faciunt no. in l.de
pupillo.§.ſi q̃s ipſi.ff.de ope.no.nunci.Sed retento ꝙ ſit neceſſa-
ria vel vtilis ꝓteſtatio,nunq̃d ſufficiet ſemel ꝓteſtari. Bal.hic vr̃
velle ꝙ non,ꝑ tex.no.in d.l.ſi.§.illud.ibi,ſumma ope. nā ꝓteſtās
ſemel non dr̃ ſumma ope niti.Et ita Bal.in auth.itē ſi appellatio-
nē.C.de tēp. appel vbi dicit, ꝙ dēt proteſtari inſtanter ſicut apl̃i
debēt peti. Et iō ſicut in petitione aplorū ſufficit vnica proteſta-
tio,dūmō dicatur inſtāter & inſtātiſſimè,vt no.in cle.2.eo. tit. iō
vr̃ velle ibi Bal.ꝙ ad hoc vt ſufficiat illa ꝓteſtatio, req̃ratur ꝙ in
ea demonſtretur de magna inſtantia:aliàs req̃rantur plures pro-
teſtationes.voluit tñ hic Bal.ꝙ ſi iudex exꝓſſe denegaſſet ſe non
auditurū ꝓcedētē, ꝙ illo caſu ſufficiat vnica ꝓteſtatio. faciunt q̃
habētur in c.2.de dolo & ꝯtu.lib.6.in c.venerabilibus.§.ſecus. de
ſen.excō.li.6.In ꝯrium tenet hic Imo.& Bar.in l.mora.in prin.ff.
de vſur.in l.Titia Seio.§.vſuras.& ibi Imo.de leg.2.& Lap. alleg.
ſua 38.tenet Bal.in d.§.ſinaūt vtraq;. vbi tenēt, ꝙ vnica ꝓteſtatio
ſufficiat,qa ſatis eſt ꝙ ꝯſtitūtus ſit iudex in mora,vel alius impe-
diens ꝑ vnicā interpellationē.Itē ſatis ꝯſtat de animo meo,ꝙ ꝓ-
ſequerer ſi poſſem ex illa ꝓteſtatione. nec aliq̃d boni in ꝯriū al-
legaī,qa illud,ſumma ope niti dēt,de quo in d.§.illud.reſoluitur,
niſi impediaī,vt in hoc tex. nr̃o cū ſiīib.Et ita vr̃ velle Do.Anto.
in c.plerūq;.de reſc.vbi ſi ceſſaret cā impedimēti,ne ꝑ eū videaī
ſtare,dēt iterare ꝓteſtationē.& Cal.rub.ca.cō.4. & ſic poſſet tē-
perari p̃miſſa opi.& ita Imo.hic in 8.col.licet Do.Ant.velit,ꝙ ēt
ſi nō ꝯſtet ceſſare impedimētū,ſit iterāda ꝓteſtatio, vel aliter ꝓ-
bare dēt,ꝙ ꝑ eū nō ſtetit. Mihi vr̃,ꝙ ĩ primo anno ſufficiat vnica
ꝓteſtatio:in ſecūdo aūt cū debeat eē diligētior, procedat opinio
Bal.

ADDITIO.

a ¶Impedimenta iuſta.Adde, nunquid impedimentum allegans, ipſum probare debeat,Alex.in conſi.140.incip.Inſpectis & ponderatis.in 2.volu.fo.43.concludetamen,ꝙ allegans impedimentum non excuſatur probando impedimētum,niſi probet ſe adhibuiſſe diligentiam,& non potuiſſe actum expedire.ita no.Feli.poſt Inno.in c.ex tranſmiſſa.de præſcr.per glo.in c.cupientes.§.quod ſi per 20.in verbo,propoſita.de elec.in 6.& Bar.pulchrè in l.2.§.& quod diximus.ff.ſi quis cau.vbi dicit non ſufficere probare, ꝙ fuerit vis fluminis, niſi probetur ꝙ eo tp̃e tu citatus receſſeras & perueneris ad flumē cā tranſeundi.

Bal.hic. & sic pluries dēt protestari, per ea q̃ dixi in euidentialibus.& habetur in l.fi.§.pen.C.de tēpo. appel. & facit distinctio Imo.in impedimento iudicis. Tertia principalis est qō circa ꝓbationes impedimentorū, & in hac tres cadunt qōnes. primo, quis debeat probare impedimentū.secundo,quid debeat ꝓbari.
10 tertio,qualiter.† Circa primā dicite,ꝙ cum sit regula,ꝙ qui dicit, ꝓbare dēt,l.2.ff.de ꝓba.& in exceptione qui dicit, ꝓbare debet cū sit actor,l.j.ff. de excep.ꝙ ipse q̃ dixerit se impeditū, probare dēt.& hoc ꝓbatur ex textu nostro ibi in verbo,constiterit.& sic
11 appellans debet ꝓbare.† Circa secundā qōnem dicite,ꝙ duo debent probari impedimenta,& ꝙ si non fuisset impedimentum, appellans fuisset prosecuturus,d.l.qui commeatum.ibi dixi in 2.
12 qōne principali.† Circa tertiam,qualiter debeat probari.Specu. eo.tit.§.nunc breuiter.versi.quid ergo.tenet ꝙ probetur per solū iuramentū.& ita tenet Fede.de Senis cōsi.108.qđ incipit, Super puncto.facit tex.in c.q̃a p.p.s̃.de elec.Do.Anto.tenet ɔ̄rium. primo,quia impedimentū dēt probari per euidentes probationes, c.cum sit Romana.ibi,euidenti cā.s̃.eo.d.§.illud. ibi,euidentissimis probationibus &c. sed iuramentum non est euidens ꝓbatio.glo.est in l.fi.in prin.ff.ꝙ met.cā.in l. cum de indebito. ff. de proba.& voluit Bal.in l.fi.C.de secū. nupt. & in l.in bonæfidei. C.de reb.credi.imò propriè non est probatio iuramentū, vt voluit Bal.in rubri.s̃.de proba.& facit tex.cum no.in c.2.s̃. de ꝓba. faciunt notata per Gemi.in c.j.de elec.li.6. ꝑterea cum in arduis iuramentum non admittatur ēt in supplementū probationis,vt no.in l.admonendi.ff.de iureiur.d.l.in bonæfidei. in c.fi.s̃.de iureiu.ergo cum appellatio sit de arduis,vt dixi in euidentialibus: multominus admittetur ad probandū per iuramentum. & facit gl.no.in c.tum literis.in prin.s̃.de testib. vbi in criminalibus ciuiliter motis p.p grauitatem ꝑiudicij non admittitur iuramentum in supplementum probationis.Panor.hic, & Bal. in l.scire oportet.§.sufficit.ff.de excusa. tuto. & ibi ponit aliquid Bar. qui vr̄ tenere cum Specu.tenēt ꝙ relinquatur arbitrio iudicis. & ita ēt Bar.in l.2.§.qđ diximus.ff.si quis cautio.q̃a inspecta qualitate personæ appellantis & causæ,& difficultate ꝓbationum,& alijs hm̃oi circunstantijs,admittet iudex pro arbitrio suo,& non admittet volentem probare impedimentum per iuramentū. facit c.ex literis.cum his quę ibi Panor.de in integ.resti.Io.An.in addi.ad Specu.in d.versi.quid ergo.vr̄ cum eo transire Imo. hic,fędere distinctio. ita concor. quia aut loquimur de impedimento probando in curia per eum,qui est de longinquis partibus:& illo casu p.p difficultatem probationū,& ne cogeretur facere nouum processum super impedimento, admittatur probatio per iuramentū.Aut loq̃mur de impedimēto probando in curia, vel ēt extra per eū,qui non est de longinquis partibus, & tunc non admittatur ꝓbatio ꝑ iuramentum. Et ita ꝓcedat opinio ɔ̄ria. & hanc distinctionē refert & seq̃tur Card. in cle.sicut.eo.tit.& tenendo siue opi.Panor.ꝙ stetur arbitrio iudicis,siue opin.Io.An. non obstat qđ dr̄ de euidentissimis ꝓbationibus,quia dicit Do. Philip.ꝙ ex quo ex dispōne iuris statur arbitrio iudicis, vel etiā tenendo cum Io.An.statur iuramento,certè dr̄ euidentissima ꝓbatio, q̃a nō solū iuramentū ex dispōne iuris facit euidētissimā probationem,c.fi.vbi tex.s̃.quod met.cā.quem ad hoc pro se allegat Specu.vbi s̃. sed ēt ꝑsumptio sola ex dispōne iuris est euidentissima probatio.glo. est in l.si tutor petitus. C.de pericu. & cōmo.tut.bonus tex.& ibi Bar.& alij in l.Lucius. ff.de condi. & demon.glo.& ibi Bal.& Ludo.in l.j.C. de testa.mili. habetur in l.licet Imperator ff.de lega. j. non ergo mirum, si in casu nostro sufficit probatio per iuramentum arbitrio iudicis s̄m Panor.vel
13 qn̄ pars est de longinquis partibus,s̄m Io.An.† Quarta principalis est qō, quis sit effectus prædictorū impedimentorū. & circa primū effectus impedimenti est in persona appellantis s̄m cōiter Docto. si incidat in primo anno, ipso iure currit primus annus,& datur secundus.& hoc voluit glo.nostra dum dicit, ꝙ ipso iure appellans seruatur illęsus.si aūt incidit in secundo anno, dicam j̃. & per hoc habetis colligere s̄m Bal. ꝙ appellans in cā appellationis impeditus non cogitur constituere procuratorē: nam si cogeretur,curreret sibi impedito tp̄s,c.q̃relam. s̃.de procura.& pōt esse rō,quā hic vult Bal.& dixi in euidentialibus, q̃a in arduis nemo cogitur mittere procuratorem, d.c. q̃relam. sed ista sunt de arduis:ergo in appellatione non cogetur mittere ꝓcuratorem. Circa secundā speciem impedimenti, s.illati ab appellato, capiendo distinctionem Imo. & tunc si impedit de facto ipso existente soluendo,agitur ɔ̄ eum de dolo: & iō currunt tēpora, si non est soluendo bene currunt tēpora, sed restituuntur, ita glo. & post eam Bar. in d.l.arbitrio. §.dolo.ff.de dolo. & ita Bar.in auth.item si appellatio.C.de tēpo. appel. Istud primū membrū non vr̄ absurdè esse limitandū, vt procedat in secūdo anno,in quo p.p impedimentum recurritur ad restitutionem in integrum:sed in primo cum detur mero iure,fortè posset dici,ꝙ cum detur mero iure,ꝙ etiā hoc primo membro dabitur secundus annus.& faciunt q̃ hic Bal.circa impedimentum prouenies facto tertij,vt j̃.in sexto impedimento dicam.Quoddam est impedimentum illatum ab appellato nō de facto,sed de iure: quia iudicialiter procedendo grauauit longis dilationibus appellantem,& illo casu appellanti impedito nō currunt tp̄a. & iō facite regulā,ꝙ de tp̄e appellationis prosequendę subducuntur oīa tēpora emergentis vel incidentis cuiuscunq; articuli moti ab appellato,intra q̃ iste articulus est examinatus,si appellatus succubuit:quia licèt iudicialiter impedierit appellantē,tn̄ ex quo succubuit,ꝑsumitur iniustè fecisse, & iō appellanti non currunt tēpora interea.ita Bal.no.in d.auth.ei qui.& iō si appellatus aliqđ attentauit, vel fecit per iudicem attentari, & appellans recurrit vt faciat reuocari attentata,donec pendet iudiciū super attentatis,si appellans obtinuit super eis, nunq̃ currunt tēpora ꝓsequēdæ appellationis, sed illa tp̄a iudicij attentatorū de medio subducuntur:secus si appellatus obtinuisset in iudicio attentatorū, quia illo casu non dr̄ impeditus ab appellato, sed a seipso: quia iniustè petijt reuocari attentata.ita volunt Do.de Rota decis.sua 103. quæ incipit, Item quod reuocatio attentatorum. Anto.dicit indistinctè,ꝙ cōis opi.habet, ꝙ aduersario existēte soluendo detur actio de dolo sicut intentio, sed ipso non existente soluēdo, detur restitutio in integrum.& ita intelligūtur quę habentur in d.§.dolo.Panor. dicit, ꝙ nescit vnde sumat Do. Anto. hanc esse cōem opin. tenet ipse,ꝙ debet habere secundum annū,vel cum
14 Rota.† Et per prædicta infertur ad aliam decisionem,ꝙ si appellatus opponit de ineptitudine libelli,& succubuit in cā,cum videatur impedisse appellantem,illa tp̄a,intra quę disputatum est de ineptitudine libelli,subducūtur:secus si appellatus obtinuisset,quia tunc appellans vr̄ impedisse seipsum.ita Bal. in d. auth. ei qui. Idem dicite, si appellatus opponeret exceptiones ɔ̄ procuratorem appellantis.ita Bal. in l.ɔ̄ maiores. C.de inoffi.testa. Idē si disputatur de nullitate sn̄iæ vel alia nullitate ꝓcessus opposita ɔ̄ appellantē.ita Bal. in d.l.ɔ̄ maiores. & ita Pau. consi.22. incip.In Christi &c.in casu desertionis.& consi.25.in fi.col.inci:
15 In Christi &c.super primo dubio.† Et iō succedit qō,nunquid si appellans negat non fuisse appellatum, puta quia iudex velit sibi assignare terminum, vel etiā pars beneficio appellantis velit petere sn̄iam infirmari in alio cap. ꝙ pōt vt dixi in rubri. & in c. si duobus.s̃.eod.nunquid tēpora huius disputationis subducuntur.& dicite ꝙ non:nam appellans, qui semel negauit fuisse appellatum,non pōt amplius prosequi appellationem. ita Specu. eo.tit.§.nunc breuiter.versi.sed pone.ita Cardi.in cle.sicut. eod.
16 tit.faciunt no.in c.G.perpetuus.s̃.de fide instru. † Circa tertiam speciē,s.mixtā,q̃ prouenit tam ab appellante q̃ ab appellato:dicite ꝙ tp̄a huius impedimēti subducuntur, ita vt medio tēpore non currant, siue loquamur de tp̄e iuris, siue de tp̄e statuti vel hoīs.assignati loco termini iuris.Do.Anto.& Imo.hic,per notata per Io.An.in addi.ad Specu.§.nunc breuiter.versi. licet aūt.& cum eis transit Panor.licèt aliqualiter arguat. & sic istud hēt locum indistinctè,non quia prorogetur tp̄s prosequendæ appellationis a partibus,sed quia differtur tale tēpus, & interea, donec partes consentiunt,dormit:siue hoc sit tp̄s assignatū ab hoīe, siue a iure.& ille est tex.in cle.quādiu.eo.tit. in glo. in verbo,currere.in auth.si tn̄.C.de temp. appel. & iō pendente cōpromisso non curreret tale tp̄s. Et iō si ambæ partes expresè consentirēt pendente appellatione,ire vtraq;, puta ad Sanctū Iacobū, pendente tp̄e huius itinerationis nō curreret tp̄s ad prosequendū. ita voluit glo.& ibi Cardi.in cle.quandiu.in verbo,expresso. dicens esse tex.ibi.& sic habetis,ꝙ de consensu vtriusq; partis pōt instantia appellationis suspendi, & tn̄ non poterit prorogari. Cy.& Bar.in d.auth.ei qui.C.eo.Io.An. in addi. ad Specu.in tit. eo.§.nunc breuiter.& est rō: nam pēdente tp̄e compromissi vel suspensionis non pōt procedi, quia facto partium suspenditur ptās procedendi:sed si prorogetur instantia appellationis, non fieret suspensio, sed interea posset procedi. & iō nulla æquitas subest,vt tp̄a prorogentur. Ita Mathesi. in singu. suis,singu. 21. quod incipit,Nota ꝙ tp̄s instantiæ.Pet.de Ancha. consi.267. qđ incipit,Ioan.And.tenet ꝙ solo consensu partium non suspenditur appellatio,nisi in casibus a iure expressis. Et ideo dicit,ꝙ licèt per compromissum in arbitrum suspendatur tempus instantiæ appellationis, tamen non suspēditur per compromissum in arbitratorem,quia hoc non reperitur iure cautum. Sed prædicta primo loco magis placent.& contra Ancha. faciunt quæ dicam in proxima quæstione,& in vltimis verbis huius tertij impedimenti. Sed nunquid habeat hoc locum in compromisso facto

cto pendente appellatione de causa principali, quia sit compromissum de causa principali, non de causa appellationis, & videtur ꝙ non: nam tex. in d. cle. quãdiu. loquitur de cõpromisso causæ appellationis. & melius probatur ex tex. in auth. si tñ. ibi, cã appellationis reuertatur. C. de temp. appel. & in corpore vñ sumitur. tñ Bal. in auth. si tñ. sed melius in l. eos. §. apostolos. C. e. cõcludit, ꝙ hẽt locũ ẽt in cõpromisso de cã principali. & facit text. d. cle. ibi, expresso ꝯsensu. puta appellatio, licèt fiat sup incidenti vel emergenti, sit tñ ad finẽ principalis causæ: ergo cõpromissũ de principali cã debet suspendere cursum tpis super ipsa appellatione ꝓsequenda. Sed quid de tpe ad dandos apostolos? dicite ꝙ suspendit ẽt per compromissum. ita Bal. in d. §. apostolos. Quid de tpe x. dierũ ad appellandũ. dicit Car. in cle. quandiu, ꝙ non suspendatur per compromissum: & assignat rationem differẽtiæ: nã compromittens nihil agit cõe cum ipsa interpositione appellationis, quia appellatio interponitur ad extinguendũ pronunciatum: Compromissum fit quasi ad prosequendum. Et ideo cũ maiorẽ similitudinẽ habeat compromissum cum ipsa prosecutione appellationis, quàm cũ interpositione, non mirũ si magis suspendit tps prosecutionis quàm tempus ad interponendã appellationem, puta tps ad appellandum datur nisi vni: ad prosequendum assignatur vtrique: quia prosecutio est cõis, c. sæpe. & c. oblatę. & ibi videbimus. j. eo. Sed q d si ante pronunciationem facto cõpromisso appellans vult prosequi appellationem corã iudice ad quem, omisso compromisso vel etiã post laudum arbitri vult prosequi? & dicite ꝙ sic, soluta pęna compromissi. Ita gl. no. & ibi Card. in cle. quandiu. in verbo, compromisso, nisi adesset clã in compromisso, rato manente pacto, ꝙ toties quoties ꝯfactum fuerit, committatur pęna, iuxta not. in l. pe. ff. de trans. quia illo casu nõ posset prosequi appellationẽ. ita Card. in d. cle. quandiu. & faciunt not. per Ang. in d. l. pe. & gl. & Doct. in c. dilecti. s. de arbi. Item nisi emologatum esset laudũ: vel essemus in casu, in quo ex sñia arbitri nascitur actio, de quibus in l. j. & pe. C. de arb. in c. 2. in c. cum dilectus. in c. exposita. & in c. per tuas. vbi melius, s. de arb. quia tunc post laudũ non posset prosequi. item nisi esset cõpromissum vt in arbitratorẽ, quia tunc nec potest pẽdente compromisso, nec ẽt lato laudo prosequi. ita Bal. in d. §. apostolos. & faciunt nota. in l. si quis maior. & in l. fratris. maxime per Bal. C. de transac. licet Pet. de Anch. in consi. præalle. tenet ꝯriũ.

17 ¶†Quarta species est impedimenti ex facto procuratoris: & in hoc dicite sm Bal in c. ex parte. s. de rescri. ꝙ aut procurator cogitur prosequi, puta quia hẽt mandatũ ad prosequẽdum, & in alijs casibus de quibus in c. nõ iuste. s. de procur. & in l. inuitus. C. de procu. & isto casu negligẽtia procuratoris bene nocet domino, l. si procuratorem. §. si ignorantem. ff. mand. & ideo ex negligentia eius inducetur desertio appellationis, nec dabitur secundus annus dño, vel ẽt triennium: quia imputandũ est domino, qui malum procuratorẽ elegit, l. cum mandato. ff. de minoribus. tñ si procurator nõ esset soluendo, posset dñs restitui aduersus lapsũ temporis. ita Cardin. in clem. sicut. eo. tit. sicut diximus in impedimento facto tertij vt statim dicam. & faciunt quæ hñr in ca. 2. in c. ex literis. s. de in integr. restit. & quæ dicam j. circa impedimentum tertij. & ad prædicta faciunt quæ not. Bald. in l. ꝯ maiores. C. de inoff. testamento. vbi vr ipse Bald. cõsiderare, an iustum fuerit impedimentum ex parte procuratoris, quia disputauit circa aliqua, circa quæ credebat se ius habere: & propterea non est prosecutus appellationis causam. & tunc detur secundus annus domino, & ex restitutione triennium. Aut procurator fuit in mera negligentia: & tunc est quid imputetur dño. & procedãt quæ

18 prædixi. ¶†Et ex prædictis habetis inferre, quod procurator per tacitam desertionem appellationis põt præiudicare dño. & ita Oldra. consil. 157. quod incipit, Casus talis a, ppellatur. vbi firmat, ꝙ dominus restituetur in integrum, si procurator non est soluendo, l. fin. cum ibi scriptis. ff. de eo per quem fac. erit Do. in c. 2. s. de in integ. restit. Sed quid de expressa, nũquid procurator expresse possit renunciare appellationi. & Bald. in l. fin. §. si. C. de tempo. appel. tenet ꝙ expresse renunciare non possit, quia procurator non habet potestatem donandi, nisi sit expresse mandata, l. contra iuris ciuilis regulas. §. fi. ff. de pac. cum similibus. Dyn. & Ray. in l. cum procur. in princ. ff. de oper. noui nuncia. tenent, ꝙ imo possit: quia par est veritas taciti & expressi: ergo &c & etiam ꝑ illum text. no. ibi Bald. in d. c. ex parte. s. in fi. fędere distinctionis concordat opi. aut procurator vult renunciare appellationi sine noua causa: & tunc non possit. & ita procedit prima opin. quam ẽt tenent Ang. & Imo. in l. ab executore, in prin. ff. eo. tit. aut vult renunciare ex noua cã & magna tali, ꝙ verisilr dñs renunciasset: & tunc possit procurator renunciare. facit quod no. glo. in l. tale pactum. §. fi. ff. de pact. Et pro hac distinctione Bal. facit casus singularis in l. si hominem. ff. mand. tñ ꝙ pacto nec cõpromisso renunciare appellationi, vel ecõtra prorogare fatalia nõ possit procurator, tenet Calde. in rub. de appel. ꝯsil. 4. & in rub. de ꝓcu. ꝯsil. 3. vbi dixit, ꝙ licet ꝓcurator post litẽ cõtestatam sit effectus dñs litis, l. neque. C. de proc. tñ non poterit ex pacto instantiã prorogare appellationis.

19 ¶†Sed operę preciũ esset videre, q d de prælatis, cum sint vt procuratores, c. 2. j. de dona. nunquid facto eorum impediatur tps ecclesię ad prosequendũ appellationẽ assignatã. & certe dicite, ꝙ censentur vt principales personæ, quia sunt necessarij administratores, c. edoceri. & c. cũ dilecta. s. de rescr. & iõ dicite, ꝙ erit in optione ecclesiæ, vel pati ꝙ appellatio sit deserta ex negligentia prælati: vel impedimento ab eo illato, & agere ꝯ ꝓlatum: vel velle petere in integ. restitutionẽ aduersus desertionẽ. & sic effectualiter facto prælati deseritur appellatio, licèt petatur i integrũ restitutio, vel agatur ꝯ ipsum prẽlatũ. Ista fuit decisio Panor. & Imo. in similibus terminis in c. 2. s. de in inte. rest. facit c. auditis. s. de in integ. rest. & c. fi. eo. tit. vbi melius, de in integ. rest. Et hẽtis gl. no. in c. ex pñtiũ. j. de pig. in ver. necessitate. & faciunt no. ꝑ Bar. in l. cũ mandato. ff. de min. tñ ꝓlatus appellationi renunciare nõ poterit expsse, nisi sicut dixi de procu. quia ad donandũ nõ est plus q̃ procurator, d. c. 2. de don. Et faciunt not. ꝑ Io. And. & oẽs in c. ꝓuenit. s. de arbi. vbi nec de re ecclesię potest ꝓlatus cõpromittere nisi cũ solẽnitate, q̃ requiritur in alienatione. facit no. in c. veniẽs. & in c. de cętero. s. de trans. vbi idẽ dr de transactione. & notata ꝑ Baldum, maxime in l. ꝓses. C. de transa.

20 ¶†Sed q d de impedimẽto illato a tutore, q a tutor fuit negligẽs. & Albe. d. auth. ei qui. vr firmare, ꝙ tale impedimentũ noceat pupillo vsq; adeo, ꝙ nõ dẽt secundus, nec tertius annus, ꝑ ea q̃ hñtur in l. & si sine. §. fi. ff. de minori. in §. si pupillus. in Auth. de hære. & Falci. tñ licèt ipse nõ dicat cũ sit administrator necessarius tutor, dicendũ erit ꝙ sit i optione pupilli post desertã appellationẽ, vel agere ꝯ tutorẽ ex sua negligẽtia: vel in integr. restitutionẽ petere aduersus desertionẽ, ꝑ ea quæ hñr ꝑ Bart. in d. l. cũ mãdato. & ibi gl. & est tex. in l. ẽt. C. si tut. vel cur. interue. & voluit Panor. & Imo. in c. 2. s. de in integ. rest.

21 ¶†Quinta spẽs impedimenti

a est, qđ ꝓuenit ex facto iudicis. [a] & isto casu quot capita, tot sñiæ. primo loco gl. vr hic inclinare, ꝙ ipso iure nõ currat tps ipedito facto iudicis. & de hoc Pau. de Ca. ꝯs. 21. inci. In Chri &c. in casu desertionis. vbi nihil firmat. & ꝙ ipso iure nõ currat, tenet Paul. ꝯs. 25. in fi. col. ici. In Chri &c. sup primo dubio. & ita tenet gl. in c. anteriorũ. in gl. magna. 2. q. 6. tenet gl. i §. & hoc quoq; sancim[9]. in Auth. de colla. col. 8. tenet gl. i §. hoc quoq;. vers. illud. i Auth. de his q ingredi. ad appel. i l. sed & si ꝑ ꝑtorẽ. in prin. ff. ex q b. caus. maio. Contrariã opi. ꝙ imo ipso iure currat tps, sed dẽt in integ. restõ, tenet gl. in §. hoc quoq; sancimus. in Auth. vt sponsa. largi. Auth. itẽ si appellationẽ. C. de tẽpo. appel. & hanc partẽ sequitur Bartolus, dicẽs ꝙ ista restõ. incidenter ꝑ ipsum iudicẽ ad quẽ concedetur. & Bal. in d. auth. ei qui. primã opi. tenet Iac. de Are. Cyn. & Bal. in d. auth. itẽ si appellationẽ. tenet Imo. in c. vltra tertiã. s. de testi. tenet hic d. Ant. tñ fatet, ꝙ põt eligi media via, i. ꝙ ꝑ p iudicis impedimentũ interim nõ currat tps, sed nõ detur bienniũ, nec opus sit restõne. Et ita Ia. & Bal. i d. §. hoc quoq;. ꝑ tex. ibi, qui corrigit §. j. i Auth. de his q ingre. ad appel. Panor. tenet, ꝙ dẽt secundus annus: & sic tps currat. ad §. hoc quoq;. respõdet, ꝙ non sit ꝓiudiciũ verũ: in effectu tñ currit tps. Imo qđ modus erit differens, alius seruãdus in primo fatali q̃ in secundo: q a in primo anno nõ reqrit impedito facto iudicis: aliud q̃ vt ꝓtestetur: & illo casu dabit secũdus annus a iure. & ita debet itelligi prima gl. ꝙ ipso iure seruabit illęsus, i. q a ꝑ impedimẽtũ iudicis bene curret primus annus, sed dabit a iure secũdus. Et iõ ipso iure seruat illęsus, nec indiget restõne. & in hoc d. Ant. tenet ꝯ eũ, q a vult ꝙ imo ipso iure nõ currat tps primi anni. In secũdo aũt fatali, s. secũdo anno nõ sufficit ꝓtestari de impedimẽto iudicis; sed ẽt dẽt iplorari auxiliũ sup ioris, vt cogat iudicẽ ipedientẽ ne ipediat: puta q a nolit ꝓcedere iudex: tũc sup ior dẽret cogere eũ ad ꝓcedendũ: & hoc i scđ o fatali necesse est vt pars petat. & ita ipso iure postea nõ curret scđ s annus. & ita saluat opi. Io. An. i rub. i addi. ad Spe. in 4. par. eo. tit. hoc aũt non petito a sup iore curret annus. & ita loquit tex. in d. l. fi. §. illud. qui sentit distinctionẽ Imo. Dicit tñ Imo. ꝙ ante factũ optimũ erit seruare indifferenter istam cautelam, vt imploret auxiliũ superioris ꝯ iudicem impedientem tam in primo fatali quam in secundo: tamen si non fuerit factũ, dabit a iure secundus annus: sed effectus & necessitas illius cautelę est in secundo

ADDITIO.

a ¶Ex facto iudicis. Adde Alex. in cõsi. 114. incip. Visa scripturarũ. in 5. vol. fo. 88 vbi consuluit, an in causa appellationis impedimenti tẽpus currat in iudicis ꝑsona causarũ, si appellãs nõ sit protestatus: vbi etiã qualis ꝓtestatio reqratur

in secundo fatali, quia si non vult ꝙ currat sibi tp̄s ipso iure, dēt implorare superiorem. & facit quod dixi in euidētialibus, quia in primo fatali debet esse diligens: in secundo diligētior. & est vnus notabilis effectus huius differentiæ vltimæ, i. ꝙ exigatur restitutio hominis: nam si ipso iure tp̄s per impedimentum datur, certè solo iuris ministerio impedito ēt vna die solum in primo anno dabitur secundus annus. secus si iuris ministerio non daretur, sed facto hominis: nam tunc solum tm̄ tp̄s daretur, quātum impedimentum abstulit. glo. in c. si electio. de elect. lib. 6. Io. An. hic in fine col. rectè ponderando. & Imo. Pau. in d. consi.
22 25. in fine col. † Sciatis q̄, ꝙ si iudex vellet suspendere per suam pronunciationem hunc lapsum fatalis t̄pis, non pōt: & imputet sibi pars appellans, si tali pronunciationi tacens acquieuit. Ita Calde. in rubri. de appel. consi. 4. Et profectò prædicta opi. Imo. mihi vt media magis placet. Dixit tm̄ hic Pan or. ꝙ si facto Principis interueniret impedimentum, ad quem fuisset appellatum ipso iure, appellans seruatur illæsus, nec currit ei tp̄s, etiā si per mille annos durasset pendentia appellationis, c. ex insinuatione. j. eo. authē. sed cum lis. C. de tēpo. appel. & facit glo. in d. authen. item si appellationem. & sic habetis nouum intellectum in c. cum literis. s. de in integ. resti. qui tex. poterit ita intelligi,
23 licèt quo ad illum tex. posset morderi. † Sed operæprecium est scire, nunquid iudice nolente procedere possit ab hac tarditate appellari? & vr̄ dicendum ꝙ sic, quia iudex requisitus nolēs aliq̄d facere, dr̄ iustitiam denegare, licèt non r̄ndeat. ita Bal. in c. j. de mili. vasal. qui contumax est. & pro hac parte facit glo. in c. si religiosus. de elec. lib. 6. glo. in terminis in c. legitima. in fi. eod. tit. lib. 6. glo. in c. vt constitueretur. & in c. Dn̄o sancto. 50. distin. in c. bonæ. el j. s. de postula. præla. faciunt notata per Bar. in l. j. §. permittitur. ff. de aqua quoti. & æstiua. in 5rium facit tex. & ibi Bal. in d. §. illud. dum dicit, implorandum auxilium superioris. & ēt voluit Bal. in l. 2. §. j. C. vt lite pendē. Cy. in l. in criminali. C. de iurisdi. om. iudic. & ponam aliquid in c. vt debitus. j. eo. tamen maiores sunt auctoritates præcedentes, & etiā maiori nituntur rōne, quia ex quo facit iniustitiam, debet posse appellari maximè de iure canonico, c. concertationi. eod. tit. lib. 6. Tamen notate, ꝙ dato ꝙ possit appellari a tali tarditate, nunq̄ tamen transit in rem iudicatam, si non appellatur, quin semper possit querelari contra talem actum siue tarditatem. ita Bal. in terminis in c. per tuas. licèt ibi Imo. teneat contrarium, supra de testib.
24 † Sextum impedimentum illatum facto tertij, & illo casu currit primus annus & secundus, & sic indistinctè currunt tempora non obstante impedimento tertij: sed contra tertium agitur de dolo, & tertio non existente soluendo petitur in integrum restitutio, vt tantundem t̄pis restituatur, quantum facto tertij est ablatum. ita glo. in l. arbitrio. §. dolo. & ibi Bar. ff. de dolo. in authen. item si appellationem. & ibi Docto. C. de tempo. appella. & in hoc concordant cōiter Doctores hic, & etiam voluit glo. nostra dum allegat d. §. dolo. & voluit glo. in l. fi. ff. de eo per quem factum erit. Sed Bal. hic in j. colum. ita distinguit. Aut loquimur de impedimento tertij interueniente in primo fatali, & tunc ex quo impedito datur generaliter secundus annus, d. authen. ei qui. ideo isto casu propter impedimentum tertij intelligitur a iure datus secundus annus. Aut interuenit in secundo fatali impedimentum tertij: & tunc quia lapso secundo fatali a iure vlterius tempus non datur, sed sententia transit in rem iudicatam: ideo hoc casu necessaria est restitutio aduersus hunc lapsum tēporis, & tacitam confirmationem sententiæ: & ideo donec habet aliquam actionem contra priuatum, s. 5 hunc tertium impedientem ex dolo suo: & tēpora vltra biennium dantur ex restitutione: ideo impedito facto tertij non dentur illa tempora, quia habet aliud remedium, s. agendi ad interesse cōtra tertiū. & ideo bene conceditur per glo. nostram, & alios supra allegatos, ꝙ tertio non existente soluendo dabitur in integrum restitutio ad tēpus tantū quantum fuit impeditus. & per Bal. faciunt no. in c. 2. & in c. auditis. & in c. ex literis. s. de in integrum resti. dum ibi volunt, ꝙ ita demum detur in integrum restitutio, si contra alium non competet aliud remedium actionis. vel dato ꝙ competat aliud remedium actionis, ille, contra quem agitur, non est soluendo, vel materia, super qua agitur, non recipit æstimationem. & facit l. in causæ. la 2. ff. de mino. &
25 q̄ habētur in l. in prouinciali. ff. de ope. no. nuncia. † Circa septimum de impedimento casus fortuiti, dicite ꝙ si accidat in primo anno, datur secundus, d. auth. ei qui. si accidit in secūdo per restitutionē, restituitur tantundem t̄pis quantū abstulit casus, vt tex. nostro. & sic casus fortuitus non hēt impedire cursum fatalium. & intelligite hoc verum non solū si interueniat in p̄sona principali, sed ēt in persona suorum nunciorum vel procuratorū, tex. est no. & ibi Doct. in l. p̄ses. C. eo. & iō tp̄s feriarum, si sunt repentinæ, cū p̄uideri non poterint, l. j. C. de fer. & sic sapiunt naturam casus fortuiti: tale tp̄s dat iustam cām habendi secundū annū, si incidant in primo, & ēt restituendi aliquid de tertio, si incidant in secundo. secus in ferijs solennibus, q̄ p̄uideri potuerunt: q̄a illæ non præstant iustum impedimentū. tex. est & ibi Bal. in l. 2. §. fi. C. de tēpo. appel. Et ēt si per labilitatem memoriæ q̄s errasset in die, q̄a crederet superesse sibi longiora t̄pa ad prosequendum, non dr̄ hoc iustum impedimentum, nec habere secundum annum, nec vltra, d. l. 2. §. fi. l. fi. §. pe. C. de tēp. appel. c. cū sit Romana. ibi, necessaria. s. eod. tm̄ de t̄pe feriarum repentinarum intelligit Bal. vbi proximè procedere, casu quo fuissent tam lōgę, ꝙ impedissent prosecutionem negocij, alias aūt non. & facit q̄d vult hic ēt Panor. in 5. col. vbi vult, ꝙ quis nō dēt se ita arctare, ꝙ modicū tp̄s possit sibi preiudicare. de cuius
26 veritate dicam j. proxima q̄one principali. † Circa octauum, nonum, & decimū impedimentū, dicite s̄m Inno. & Bal. hic, ꝙ prestant iustū impedimentū, & iō taliter impeditus habebit annū secundū, si impedimentū interuenit in primo: & ēt restituetur post secundū annū p̄p aliud de istis impedimentis interueniētibus in secundo. Et voluit hic Bal. dicens verum casu, quo non posset habere intra prædicta t̄pa testes alios, probationes alias, vel alia instrumenta, q̄ quæ sibi retinentur, vel occultantur, quę sufficerent ad victoriā: sed si haberet tot quot sufficiant ad victoriā, non est necesse expectare alias probationes vel instrumenta, vel testes: iō non habebit secundū annum, nec restituetur ad tertiū, q̄a impedimentū dēt esse necessariū, d. §. illud. c. cū
27 sit Romana. ibi, necessaria. s. eo. † Quinta principalis est q̄ō, quale dēt esse impedimentū hoc, ad hoc vt pariat effectus p̄missos, & quanti t̄pis. Bar. in authen. item si appellationem. se expedit vnico verbo, ꝙ vbi tp̄s impedimēti durauit tanto t̄pe, ꝙ potuisset cām expedire, datur secundus annus. Vos aūt dicite, ꝙ dēt eē tanti t̄pis, per quod iste potuisset prosequi & finire, vel solū finire appellationē, & tale, ꝙ p̄uideri ex ordinario cursu t̄porum non potuerit, & q̄d post illud tp̄s impedimēti non arguatur de tali negligentia ipse appellans, ꝙ potuisset finire cām. Ita colligitur ex perplexe dictis Io. An. Do. Anto. Imo. & Panor. Tamē vt magis distinctè materiā habeatis, dicite s̄m Do. Anto. ita esse distinguendū. Aut appellans fuit diligens in toto anno, & tunc dato ꝙ interueniret impedimentū vnius diei tm̄, q̄d impediuit ne cā finiretur, dēt dari a iure secūdus annus. & ita dēt intelligi glo. no. in c. si elec. circa fi. de elec. lib. 6. & ēt voluit hic Inno. & cōiter Doct. & Bal. in d. auth. ei qui. & Bar. in d. auth. itē si appellationē. Et ḡnaliter ex quo ipse fecit q̄cquid potuit, dēt sibi dari secundus annus a iure, d. l. fi. §. illud. d. auth. ei qui. & ita glo. nostra hic in fi. etiā si non fuit impeditus. ita Do. Anto. hic post Io. An. nisi per diem. Q̄ūq; & secūdo casu toto anno nihil egit, q̄a toto anno fuit impedimentū, & tunc datur secūdus annus a iure, d. auth. ei qui. & d. c. cum sit Romana. imò ēt si circa finē anni cessauit impedimentū, dūmodo non fuerit tm̄ t̄pis, intra q̄d potuerit cām finire: tm̄ dabitur sibi secundus annus non obstante hac negligentia, q̄a ex quo non potuit finire cām intra hoc tp̄s, non est in consideratione tale tp̄s. ita Do. Anto. hic post Inno. & in dubio tp̄s ad prosequendum & finiendum cām sufficiens vr̄ esse tp̄s mensis, auth. item si appellationē. & ibi Bar. C. de tēpo. appel. & sequuntur hic Doct. Iaco. tm̄ de Bel. in §. & hoc. ver. sancimus. in Auth. vt sponsa. largit. & Imo. hic vr̄ velle, ꝙ si intra illud vltimum modicum tp̄s pars appellans ne conuincatur de negligentia, dēt facere q̄d pōt, & licèt non possit finire, incipiat p̄sequi, per tex. in d. §. illud. ibi, summa ope. dicit tm̄ Imo. ꝙ ęq̄or est opin. Do. Anto. Non obstat tex. in d. §. illud. quia intelligitur casu quo posset finire: sed postq̄ certum est ꝙ non pōt finire, ad quid dēt arctari ad prosequēdum. Q̄ūq; & tertio casu fuit a principio diligens, q̄a cępit cām agere, & interuenit postea impedimentū, & tunc si impedimentum fuit tanti t̄pis, intra quod potuisset finire cām, licèt postea cesset impedimentum: tm̄ dabitur sibi secundus annus, non obstante ꝙ post cessans impedimentū superesset tm̄ t̄pis, intra quod potuisset finire cām. ita Inno. hic, licèt in fine videatur mutare s̄niam. Ita Io. An. in addi. ad Specu. eo. tit. in 4. parte. & ita Bar. in d. auth. item si appellationem. Do. Anto. Panor. Imo. & nouissimi in hoc tenent 5rium, quia licèt appareat primo de diligentia appellantis, postea de impedimēto, post hæc tm̄ apparet de neglig ētia: vnde vltima mora dēt nocere, p̄ ea q̄ habentur in l. mora. in prin. & in l. sed si interpellatus. ff. de vsur. in l. si seruū. ff. de verb. obli. puta iura p̄pea dederunt longū tp̄s ad prosequendum, vt si aliquo t̄pe interueniret
28 impedimentū, posset illud emendare alio t̄pe. † ēt ideo ex quo non emendauit, & fuit in negligentia, non dēt sibi dari secūdus annus,

annus,& pro hac opinione adducunt textũ in d.§.illud.ibi,sum-
ma ope niti.qa illud,summa,est superlatiuũ,vt in rub.s. de sum-
ma Tri.& fide Catholica. adducunt ẽt tex. in c. cũ sit Romana.
s.eo.ibi, necessaria. nam si post impedimentũ potuit prosequi:
nõ ergo de necessitate dẽt dari secundus annus:qa nõ est neces-
saria cã:similiter ponderant §.& hoc quoq;.in Authẽ. vt sponsa.
largi.& ẽt §.primũ,in Auth.de his q ingrediun.ad appel. & §. &
hoc quoq;.in Auth. de appel. q̃ iura potius faciunt ꝯ eos. & pro
Bar.dũ ponderant solũ impedimentũ interuenisse in primo an-
no.Qñq; & quarto casu a principio fuit negligens,postea fuisset
diligens & finisset cãm,sed interuenit impedimentũ in fine an-
ni.& in hoc concordant oẽs,Inno.& alij, ꝙ debeat dari secũdus
annus:nã pars appellans nõ arctatur ad ꝓsequendũ appellatio-
nẽ in principio anni: sed satis est, ꝙ intra annũ ꝓsequatur & fi-
niat,cle.sicut.eo.tit.nec põt cogi ad incipiendũ in principio an-
ni,c.oblatæ.& c.sæpe.& ibi videbimus,j.eo.d.§.& hoc quoq;. in
Authẽ.vt sponsa.larg. ergo licèt fuerit negligens in prima parte
anni,cum tunc non teneretur ꝓsequi,nõ est ei imputandũ,& iõ
satis est,ꝙ fuit postea diligens, & incępit tali tpe, ꝙ finisset po-
stea cãm,nisi fuisset impeditus: & facit rõ regulæ, indultum. de
reg.iur.lib.6. Panor. hic sequitur alios cũ grano salis, s. dũmodo
iste nõ se arctauerit nimiũ ad incipiendũ: qa dato ꝙ satis sit in-
cipere ꝓpe finẽ anni tñ ꝙ cã posset finiri:tñ nõn debet se ẽt tm
arctare,vt oẽ modicũ impedimentũ posset ei nocere: qa vir pru
dens p̃uidet impediměta,q̃ de futuro põt cõtingere,& illis pro-
spicit.& ꝓ eo facit tex. in d.§.illud. ibi, summa ope. & faciunt q̃
dixi in euidentialibus,ꝙ in primo anno dẽt esse diligens:tñ cõis
opin.est in ꝯrium,qa indistinctè loquuntur.ita Pau.in s.allegato
consi.21.& consi.25. Qñq; & vltimo casu fuit diligens in princi-
pio,vel ẽt negligens:& postea dũ ꝓsequeretur,interuenit impe-
dimentũ, post impedimentũ ꝓpe finẽ anni fuit aliquo tpe ne-
gligens:tñ non erat tñ tp̃s istius negligẽtiæ vltimæ, ꝙ potuisset
finire cãm.& dicite vt dixi ꝓximè in secundo mẽbro,qa ꝯrietas
est inter Do.Anto.& Imo.& opin.Imolę tenet Host.ꝙ saltẽ hoc
vltimo tpe dẽt esse diligens,licèt sciat se non posse finire ad hoc
vt detur secundus annus. & Ange. latè disputando concludit ꝙ
non datur secundus annus,per notata per Cy.in auth. itẽ, si ap-
pellationẽ.C.de temp.appel.Ibi Bar.per textũ in d.c.cum sit.ibi,
necessaria cã,ꝑ Cy.in auth.ei qui.s.allegata.Iac.de Bel.q hoc di-
sputat & firmat in §.j.in Auth.de his q ingrediuntur ad appella.
Ita Ange.in consi.188.qđ incipit,In Christi &c.in ꝓposita qõne.
aliter tñ dicit Calde.consi.volens qđ sufficit,ꝙ erat paratus ꝓse-
qui,& supererat tñ tp̃s,ꝙ poterat finire, sed aliquo modico fuit
impeditus:illud modicũ est sufficiens,vt detur biennium. & ita
Inno.& Io.And.hic. tñ tenete menti, ꝙ vbicunq; dictũ est,ꝙ ꝑ ꝑ
impedimentũ in primo anno non datur secundus annus, vt ſm
opin.Imo.tenui in secundo mẽbro,& in hoc quinto, & ẽt tenui
in tertio ſm cõem opi.qa vltima negligentia nocet: tñ licèt non
habeat secundũ annũ, põt petere in integrũ resti.ad tpa sublata
sibi per impedimentũ vigore clausulæ generalis edicti p̃toris,Si
qua mihi iusta cã &c.de qua habetur in c.ex literis.s.de in integ.
resti.in c. cũ Bertoldus.s. de re iudi.in l.j.ff. ex quib.cau.maio.&
toto illo titu.& facit l.si ab hostibus.§.fi.& l.sed & si per p̃torem.
§.si ferię.ff.ex quib.cau.maio.& ita tenent Do.Anto.& Imo.hic.
& hæc procedunt in impedimento currente in primo fatali. In
secundo aũt fatali respectu qualitatis impedimenti, & ẽt quan-
titatis:idẽ est dicendũ qđ de primo, licèt exẽpla p̃missa sint po-
29 sita in primo fatali. † Et ex p̃dictis infertur ſm Imo. ꝙ si impedi-
mentũ fuit tanti tpis,intra qđ non potuerit finiri cã, nec si illud
restituatur, possit finiri, cum ars & nã nihil operentur frustra, l.
qbus idem.ff.de verb.obli.illo casu non est danda in integrũ re-
30 stitutio ad tale impedimentũ.† Infertur ẽt ex p̃dictis ſm Card.in
cle.sicut.in 3.qõne,eo.tit.ꝙ licèt appellans fuerit contumax, non
dico in aliquo ex terminis fatalibus,de quibus in c. ꝑsonas. s.eo.
vt hic,sed in aliquali citatione: puta qa citatus vt cõpareat, licèt
fuerit contumax,poterit tñ postea venire & velle ꝓsequi appel-
lationẽ,& erit audiendus:qa,vt prædixi, negligẽtia appellantis
non noceat ei,quominus si tpa largiantur,possit postea ꝓsequi:
ergo iste contumax audietur, qa de nã contumaciæ non est ex-
cludere quem a cã,c.cum olim.in fi.s.de testi.c.cum dilecti.s. de
31 dolo & contuma.glo.no.in c.2.de dolo & contu.lib.6.†Sexta est
principalis qõ, quantum tp̃s detur impedito? & dicite, aut nos
loquimur in impedito tali impedimento,per quod non currunt
tẽpora ipso iure,imò dormiunt; puta qñ lis pendet in auditorio
Principis,qui eam non expedit:tunc non currunt tẽpora,authẽ.
sed cum lis.C.de temp.appel.c.ex insinuatione.in rõne sui,j.eo.
vel puta,quia pendente appellatione factum est cõpromissum:
vel in alijs casibus, quos potestis discurrere s. circa effectus im-
pedimentorum,& illo casu cum nulla sit læsio, qa non currunt
tempora,nõ est danda restitutio tpis noui.Aut loquimur in casu,
quo non obstante impedimento currunt tpa, vt patet s. in effe-
ctibus impedimentorũ:& illo casu aut loqmur in primo fatali,
& est dandus annus secũdus integer,c.cum sit Romana.vbi tex.
s.eo.& d.authẽ. ei qui. nisi casu quo ex subsequente negligentia
sua post impedimentũ denegaretur sibi secundus annus, vt dixi
in p̃cedenti qõne principali, ẽt si vellet venire ex restitutione ꝑ
clausulã generalẽ,Si qua mihi iusta cã, vt restitueretur sibi tẽpus
ablatũ per impedimentũ:nam illo casu non datur sibi secundus
annus,sed solum totidẽ tpis quantũ abstulit impedimentum.ita
voluit Imo.& facit l.qđ si minor.§.restitutio.s.de mino.l.sed & si
ꝑ prætorem.§.sed si feriæ.ff.ex quib.cau. maio. Aut loquimur in
secundo fatali, quia interuenit impedimentũ in secundo anno:
& illo casu glõ.in c.cum sit Romana. s.eo. in prin. & glo. hic re-
ferendo eam ad tex.glo.in d.authẽ.ei qui.|tenent,ꝙ detur tertius
annus integer:sicut impedito in primo datur secũdus. Imo.hic,
& cõiter Doct.& ẽt Cy. & cõiter Doct.in d.authẽ. ei qui. tenent
ꝯrium:quia imò detur solũ tñ tp̃s, quantum abstulit.Mouentur,
quia hoc tp̃s post secundum fatale datur ex restitutione in inte-
grum, vt videbimus in proxima sequenti principali qõne: sed
restitutio in integrum non datur in plus q̃ sit læsio,d.l. qđ si mi-
nor.§.restitu. ergo non restituetur plus tẽporis q̃ abstulit impe-
dimentum, & illa est cõis snĩa: si tñ impedimentum non fuisset
tanti tẽporis,intra quod posset cã finiri, nulla ẽt dabitur restitu-
tio,ne frustra detur.ita Imo.hic in 13.col.Sed quid si in hoc tẽpo-
re restituto,qđ sapit quandam naturam tertij fatalis, interuenit
impedimẽtum? dicite ꝙ dabitur & quartum tp̃s ex restitutione:
quia illa æquitas prætoris,si qua mihi iusta cã visa fuerit, in inte-
grum restituam,l.j. ff. ex quib. cau. maio. ita hẽt locum in tertio
fatali sicut in secundo: cum eadem sit rõ, & eadem sit cã impe-
dimenti.& hoc voluit glo.& ibi Alber.in d. authen. ei qui. facit
vulgare,vbi eadem est rõ,eadem est iuris dispositio,l.libertum.§.
senatus.ff.de ritu nupt.c.inter corporalia. cũ similibus. s. de trã-
sla.præla.& pendet ex his,quæ habentur in l.2.C.si sæpius in in-
32 teg.resti.& in c.fi.s.de in integ.resti.†Septima principalis est qõ,
an ipso iure noua tempora dentur impedito, an verò requiratur
snĩa.& dicite ſm Inno.Imo.& alios, ꝙ aut loquimur de impedi-
to in primo fatali,aut loquimur de impedito in secundo.Et vltra
si loquimur de impedito in primo fatali, & tũc secundus annus
datur ipso iure,d.auth.ei qui.& §.j.in Auth.de his qui ingredi.ad
33 appel.& c.cum sit.s.eo.Calde.in rubr.eo.consi.10.† Sed punctus
est, nunquid reqratur saltẽ snĩa declaratoria impedimenti? & vr̃
dicendũ ꝙ sic, ꝑ tex.in c.cũ secundũ.de hære.li.6. vbi dato ꝙ bo-
na hæreticorũ sint confiscata ipso iure, tñ reqritur snĩa declara-
toria facti.& facit tex.quẽ ibi no.Io.An.& Archid.in c.j. in fi. de
homi.li.6.& voluit Gemi.in c.fi.de confes.eo.lib. Panor. in c.cę-
terum.de iura.calum.s.& in c.cum non ab hoĩe.s.de iudi. voluit
Bar.in l.eius qui delatorem.in prin.ff.de iure fisci.voluit Bal.in l.
iubemus.§.sanè.C.de sacrosan.eccle.in l.si qs maior.C.de trans.
in l.gñaliter.§.j.C.de reb.cre.in auth.hoc amplius. C. de fideius.
j.col.in l.j.C.de pęna iud.qui male iud.& latè ꝑ Imo.post Cardi.
& ibi Panor.in repetitione c.extirpandæ.§.qa verò.j. de p̃ben. si
ergo vbi l.irrogat pęnã ipso iure, requiritur tñ snĩa declaratoria
facti,vt ẽt voluit Cardi.in cle. in plerisq;.in 8.col.de elec.ergo in
proposito nostro bene requiretur snĩa declaratoria impedimẽti.
In ꝯrium est veritas,& ita tenet Io.An. in addi.ad Spe.in rub.eo.
tit.in 4.parte,& ita Imo.hic,12.col.Lap.allega.125. dicentes,ꝙ sa-
tis erit appellanti prosequi appellationem ẽt post primum an-
num, & si opponetur de desertione appellationis per lapsum
primi anni,dẽt replicare de impedimento, & ita ꝓcedere ad vl-
teriora.& ad hoc facit tex.in d.c.cum sit.cum non requiritur ibi
aliqua snĩa.& in d.§.j.Non obstat tex.in d.c.cũ secũdũ.cũ alijs in
ꝯrium s.allegatis:qa illa iura loquuntur in iure de nouo inducẽ-
do,vel aliquid de nouo querendo:nos loquimur in iure inducto
conseruando, s. in processu appellationis inchoato conseruan-
do,& iura magis fauent ad conseruandũ ius iam inesse ꝓductũ,
q̃ de nouo inducendo, l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel
alie.iuris.c.quemadmodũ.s.de iureiur.& ita Imo.qđ notate pro
limitatione prædictorum.Aut loqmur de impedimẽto interue-
niente in secũdo fatali,an tp̃s,qđ datur,detur ipso iure? & dicite
ꝙ glo.nostra hic vr̃ tenere ꝙ sic,& glo.j.in c.cum sit.s. eo. in ꝯriũ
est veritas,qa datur ꝑ in integrũ restitutionẽ ab hoĩe & nõ a le-
ge:ita glo.in d.auth.ei qui.quã ibi sequuntur oẽs.Ita Inno.hic.&
cõiter Doct.excepto Host.& ꝓ hac opi.facit tex.in c.cum sit.s.e.
iuncto tex. nostro; nã clarũ est, ꝙ post bienniũ transactũ appel-
latio habetur pro deserta,& sic iste effectus est iam in esse ꝓdu-
ctus transacto biennio.& tñ tex. noster dicit, ꝙ iusto subsistẽte

impedimēto non vult pīudiciū generari per cursum biēnij, & sic in effectu mero iure currit biēniū, & inde causatur læsio, licèt ad rescindendū læsionē reqritur offm iudicis, & remediū rescindens, l. qđ si minor, §. fi. ff. de mino. faciunt no. in c. 2. s. de offi. iud. in c. tū ex literis, s. de in integ. resti. in l. fi. per Bar. C. ex quib. cau. maio. p eundē in l. ab hostibus, §. sed q similiter, ff. ex quib. cau. maio. Si ergo ad rescindendū læsionē reqritur offm iudicis & remediū rescindens, hic aūt cursu biēnij erat causata læsio, & Papa determinat, q non vult illā læsionē pīudicare: ergo de necessitate intelligitur p remediū rescindens, & sic p in integ. resti. & hoc mō pōt induci d. §. illud. & §. j. in Auth. de his q ingred. ad appel. Aut loqmur in tpe cōcedēdo vltra hoc tertiū fatale, & tunc cū illud cōcedatur p edictū ptoris, Si qua mihi iusta cā, vt s. dixi: iō de necessitate intelligitur in integrū restitutionē cōcessam ab hoie. † Octaua est principalis qō, a quo

34 iudice datur ista restitutio tpis, an a iudice ad quē, an a iudice a quo, & an a delegato, an ab ordinario? Et dicite fm Bal. in addi. ad Spe. eo. tit. in 13. col. q aut appellatio erat iam introducta corā iudice ad quē, & illo casu cū coram eo sit causata læsio, ipse dabit in integ. restitutionē, l. pses. vbi tex. & ibi Bar. Bal. & Ange. C. eo. Aut appellatio nondū erat introducta corā iudice ad quē, & illo casu cū nunq̄ fit aditus, & læsio p ɔ̄ns nō est causata corā eo, dēt restitui a iudice a quo, d. l. pses. vbi Bar. & Bal. & facit rō: nā ille iudex dat in integrū restitutionē, q est iudex cōpetēs in actu, ex quo causata est læsio. Ita Bar. & ibi casus in l. 2. C. vbi & apud quē. sed tū cā nō est introducta coram iudice ad quē in actu appellationis, nondū efficaciter est effectus iudex: ergo nec ɔ̄ desertionē poterit ipse restituere, vt non pīudicet, qa non est iudex desertionis. tū si pars vellet adire corā iudice ad quē, non tanq̄ cā applōnis eēt ad eū deuoluta, sed tanq̄ ad superiorē iudicē a quo, posset corā eo peti in integrū restitutio aduersus talem lapsum tpis. casus est de broca, in l. j. & ibi Bar. C. si sæpius in integ. resti. fue. postu. Circa qōnem de delegato dicite, q tam corā delegato q̄ corā ordinario pōt peti illa in integrū restitutio: nā licèt principaliter corā delegato nō sit tractanda cā in integ. resti. per c. pe. s. de in integ. resti. l. fi. C. vbi & apud quē. tū incidenter pōt tractari, d. iuribus: sed illa in integ. resti. petitur incidenter non aūt principaliter, vt voluit Bar. no. in d. auth. itē si appellationē. & Io. An. sup d. rubri. & Do. Anto. hic. ergo bene pōt peti tā corā delegato q̄ corā ordinario, & faciūt q dicam j. in 15. q. principali in articulo, an delegatus possit

35 esse iudex in cā desertionis. † Nona principalis est qō, qualiter illa in integ. resti. peti debeat? & dicite q cū petatur incidēter, petitur sine libello, sine lit. contest. & similibus solennitatibus: tū reqritur citatio partis, qa negari nō pōt quin de eius pīudicio tractetur, & iō citari dēt, c. inter quatuor. & ibi per Inno. & alios, de maio. & obe. & ita voluit Bar. in d. auth. itē appellationē. & ita Io. An. in d. rubri. faciunt no. in c. prudētiā, §. sexta, s. de offi. deleg. & in proposito faciunt no. per Bar. in l. ab hostibus, §. sed qđ simplr. ff. ex q b. cau. ma. in l. nec quicq̄, §. vbi decretū, ff. de offi. pcon. p Cano. maximè Panor. in c. tū ex literis, s. de in

36 integ. resti. p Imo. latè in repeti. c. 2. s. de offi. iudi. † Decima est qō principalis, an post conclusionem in cā currant fatalia ipsis partibus? & dubiū inde nascitur, post conclusum in cā clausum est os parti, vt nihil possit facere, c. pastoralis, s. de cā poss. & p prie. c. cū dilectus. & ibi hr, s. de fide instru. auth. iubemus. & ibi aliqd Bal. C. de iud. Si os ergo est clausum parti: ergo ei nō current fatalia, quia nō valenti agere nō currit tps ēt continuū, l. j. C. de anna. except. ergo in pposito ex quo iste nihil pōt agere, non current sibi fatalia. Preterea impedito facto iudicis nō currit tps saltē secundū fatale, d. §. illud, & dixi de veritate huius in quarta principali qōne, in quinto impedimēto. hoc tū non obstā. Bal. in d. auth. itē si appellationē. in prin. C. de ap. tenet ɔ̄riū, qa est q d imputetur isti, quare non petit sniam ferri a iudice: & iō satis est in culpa, nā iudex nō tenetur ferre sniam, nisi petat ēt ɔ̄ contumacē, l. pperan. §. & si q dē. vbi tex. & ibi Bar. & alij, C. de iud. l. ad peremptoriū. vbi tex. & ēt ibi Bar. ff. de iud. Bar. in l. si finita, §. Iul. ff. de dā. infec. in 5. col. in l. consentaneū, C. qūo & qn iud. Do. Ant. in c. j. & ibi Panor. s. de iudi. Si ergo non tenetur iudex iudicare, nisi petatur a parte: ergo pars nō impedit facto iudicis, sed suo. & dū dr, pars nō pōt agere post cōclusum in cā: verū est respectu pbationū inducēdarū, pōt tū petere sententiā ferri a iudice, imò dēt, nisi velit imputari de negligētia, & hoc voluit ēt Bar. in quodā suo ɔ̄si. vt alle. hic Do. Phil. imò ēt p mortē iudicis qñcunq; interuenientē ēt post ɔclusum in cā non excusaretur pars a cursu fataliū, qa tenetur adire successorē, & co ā eo de nouo vocare partē, l. mortuo. & melius in l. edictum. vbi Bar. & Ange. ff. de iud. imò ēt vacante sede non excusaretur a psecutione. tex. est no. in cle. ne Romani, & in l. fi. §. fi. quē ad hoc ponderat Alber. in fi. C. de tēp. app. qđ intelligite verū, qa vacante sede adesset tū q administraret causas loco mortui: ita loqtur d. cle. ne Romani. & faciunt q habētur in c. cū olim, s. de

37 maio. & obe. & in c. j. de maio. & obed. lib. 6. † Vndecima est qō, nunqd q dicta sunt de termino iuris habeāt locū in fatali hois, de quo fatali in c. psonas, s. eo. & tenet hic Inn. q sic: mouet, qa tps fatale assignatū ab hoie, assignatur loco fatalū iuris, c. cū iu. s. eo. sed subrogatū dēt sapere naturā subrogati, c. ecclesia, el 2. s. vt lite pēd. l. si enim. §. q iniuriarū, ff. si q s cautio. ergo idē dicemus de termino hoīs qđ de termino iuris. Secūdo facit, nā quo ad desertionē inducēdā ita inducit desertionē tps assignatū ab hoie sicut a iure, c. psonas. s. e. qđ tū intelligite verū, nisi hō in assignatione termini aliter declaret: puta qa declaret in assignatione termini non velle tū p eius lapsum induci desertionē, qa tūc nō induceretur desertio, nec diceretur tps fatale: tex. est no. quē pōderat ibi Gemi. in c. j. §. j. de ele. li. 6. Si ergo tps assignatū ab hoie ita inducit desertionē, sicut assignatū a iure: ergo medela desertionis, q adhibetur circa tps a iure assignatū, intelliget adhibita & circa tps hoīs, & ita tenet hic Do. Anto. & Imo. Panor. tū dicit in iudicādo nō eē recedēdū ab hac opin. sed tū q de iure veritas est ɔ̄ria. mouet, nā primo nō sunt paria, terminus iuris & terminus hoīs: si ergo nō parificātur, ergo dictū de vno nō intelliget dictū de a io: qa ad tollēdam ɔtumaciā sufficit dari instantiā, c. sicut vrgeri. j. q. j. gl. est in l. credit ori. ff. de ope. no. nūc. qđ nō parificētur, deducitur: nā tps assignatū ab hoie non est ad psequendū & finiendū, sed solū ad incohandū, vt dixi in c. psonas, s. eo. sed tps assignatū a iure est ad psequendū & finiēdum, cle. sicut. eo. tit. cū ergo in hoc differāt, nō mirū si lex voluit dare longius tps impedito in termino legis, qa plus superest ei ad agendū in tali termino, q̄ impedito in termino hoīs, q solū vnū actū hēt expedire. Scđo deducit Panor. nā tps assignatū ab hoie hēt vim citationis, c. sæpe. j. eo. & d. c. psonas. c. j. eo. tit. lib. 6. imò maiorē pęnā infert q̄ simplex citatio: qa simplex citatio infert tm̄ pęnā ɔtumacię, q est refectionis expēsarum, c. finē litibus. de dolo & ɔtu. l. sancimus. C. de iudi. illa citatio infert pęnā amissionis causę ɔtumaci, qa appellatio hr p deserta, c. psonas. & c. cū sit. s. eo. sed in citatione inest duplex iussus, vnus vt veniat, alius vt certo die veniat, vsq; ad eo vt impeditus illa certa die si vult vitare illā pęnā citationis & ɔtumacię, dēt venire q̄ primū pōt, c. cū dilectus. s. de dolo & ɔtu. Modo vbi maius periculū, ibi cautius est agēdum, c. vbi periculū. in prin. de ele. li. 6. si ergo vbi est tm̄ pęna ɔtumacię tenetur venire q̄ primū pōt: ergo multomagis vbi est maius periculū, s. amissionis causę. & p Panor. facit l. Celsus. ff. de arbi. qa mitius agitur cū lege q̄ cū hoie. ergo non mirū si tpa legis duplicantur, nō tpa hoīs. Præterea puisio hoīs tollit puisionē legis, l. fi. C. de pact. ɔuen. ergo ex quo p assignationē hoīs recedītur a termino legis, recedēt & a puisione sua vt tps duplicetur, & ad hoc faciūt q voluit Io. An. in c. ɔstitutus. & ibi Panor. s. de in integ. resti. & Bal. in l. fi. C. in quib. causis in integrū restitutio nō est necessaria. vbi ɔcludūt, q licèt pscriptio iuris nō currat ɔ̄ minorē: tū pscriptio ɔuentionalis bene currit ɔ̄ minorē, & sic pscriptio hoīs: faciunt q habentur in l. Emilius. ff. de mino. in l. cū filius. §. in hac. ff. de verb. oblig. & p pea ɔcludit Panor. disputatiuè loquēdo, q impedito in termino assignato ab hoie nō duplicabit primū fatale, sed tenebit se expedire q̄ primū poterit, vel tm̄ ex ęqtate ptoria restituetur tps impedimēti.

38 † Duodecima est qō, nunqd negligente appellante intra fatalia psequi appellationē, psequet appellatus, an imputabit ei, si nō psequat. & de illa dicā in c. oblatæ. vbi ponunt Doct. j. eo. ponit

39 hic Imo. & Do. Ant. † Tertiadecima est qō, nunqd vtroq; negligēte & appellāte, & appellato currāt fatalia? & dicite q sic. & ita ɔcludit Bal. in l. eos. §. fi. C. eo. circa prin. nā licèt dicat q paria delicta mutua cōpesatione tollūtur, c. pe. j. de adulte. l. viro atq; vxore. ff. solu. matr. tū hic nō sunt delicta paria, qa magis peccat appellās q̄ puocauit nō psequēdo, q̄ appellatus, c. j. in fi. e. tit. li. 6. & p hoc adduco vobis tex. in §. j. ver. sin verò. in Auth. de his q ingrediun. ad appel. & est gl. in cle. q̄ diu. in verbo, expsso, eo. tit.

40 & facit glo. in c. j. in verbo, defecerit, de ele. li. 6. † Quartadecima est qō, nūqd vtroq; ɔsentiente tā appellato q̄ appellāte, possint progari tpa fatalia data ad psequēdū. & Io. An. in addi. ad Spe. in §. nunc breuiter. versi. licèt. in addit. magna, eo. tit. tenet q sic. & eādē opi. tenet Bal. in l. fi. §. fi. & ibi Albe. C. de tēp. app. Bal. in d. auth. ei q. circa 2. col. & p hac opi. adducit tex. Bal. in d. §. fi. qa tex. dicit, q partes pñt p pactū renūciare appellationi, & pacisci vt nullū fatale obseruetur. assignat rōnem, qa asperitas legum pactis partium temperari pōt. ecce ergo, q iste tex. generaliter dicit nullū: ergo gñaliter intelligetur, c. si Romanorū. 8. dist. de ...

genera-

41 generaliter.ff.de lega.j.† Ecce, ꝙ sentit tex. ibi rõnem: quia per pactum põt asperitas legis mitigari, ergo per pactum sentit ille tex.de prorogatione fatalium posse agi, non autẽ de abbreuiatione:quia si loqueretur de abbreuiatione, nõ mitigaretur asperitas legalis,imò augeretur,& sic non est bona solutio, quã dant Canonistæ ad illum textũ, qui dicũt illum loqui de pacto de abbreuiando fatali.ego intelligo l.fi.§.fi. qñ per pactum renunciatur appellationi interponendæ. & dum dicit, nullum fatale obseruent:intelligo quo ad executionem sñiæ suspendendam,nullum fatale esse obseruandum, cum aliàs per pendentiam fatalium suspenditur executio,nisi sit appellationi renunciatum,gl. in rubrica,ff.nil nouari appellatione pendente. Secundò adducit Bal.in dicta authen. ei qui. tex.in l. quod si nolit.§. quid ita.ff. de ædil edic.vbi sexaginta dies,qui dantur ad redhibendum rem morbosam a iure,pñt pacto partium prorogari, non loquitur in tpe instantiæ assignato, sed redhibitione. Tertiò adducitur textus,vt in c.de causis,s̄.de offi.dele. ibi,nisi dies præfixus de communi &c. a fortiori arguendo seu inducendo: nam tps assignatum iudici delegato ex forma rescripti non reperitur a iure prorogatum vllo modo,& tñ illud pñt partes prorogare,d.c.de causis.& tñ de consensu partium põt prorogari. sed tps appellationis prosequendæ reperitur a iure prorogatum de anno in biennium,c.cum sit,s̄.eo.modò semel alienabile magis de facili alienabile,l.cum pater,§.quindecim,ff.de leg.2.semel delegabile magis de facili delegabile.Bar.in d.§.quindecim.no.in l.a iudice. C. de iudi.in l.vnica.C.qui pro sua iurisdi. debuistis vidisse in l. j. in prin.ff. de offi. eius cui man. est iuris. vbi ponitur. ita in proposito,semel prorogabile magis de facili prorogabile.si ergo tps,qđ nunq̃ prorogatum a iure reperitur, põt prorogari de consensu partium: ergo multomagis hoc tps, qđ q̃nq; fuit prorogatum a iure, poterit de consensu partium prorogari. & per hoc tollitur quædã sol.quã dant Doct.ad illũ tex.c. de causis.in l.2.ff.de re iudic. speciale est in tpe assignato instantiæ ꝓp lites minuendas. Quartò & vltimò adducit Albe.tex.in cle.quadiu.eo.tit.ibi,expsso consensu.sed ille tex.loquitur de suspensione, nõ prorogatione.& hoc in eo adiuuat per tex.in l.si constante.in princip.C.de dona.ante nup.in l.penul. C. de arbi. In õrium tenent hic cõiter Canonistæ,& tenet Lud.in d.l.2.ff.de re iudi.& Bar.in auth.si tñ. C.de tẽp.ap.mouetur ꝑ tex.in l.nemo.in prin. C. de tẽp.ap.facit tex.in c.oblatę,circa mediũ.ibi,sed ne valeat ꝓrogari, j.eo.& facit tex.q̃a instãtia appeõnis nõ solũ respicit fauorẽ priuatũ,sed ẽt publicũ,ne lites sint perẽnes,l.2.in prin.C.de tẽp.ap.sed ꝑ pactũ partiũ nõ põt renunciari fauori publico,c. si diligenti. cũ vulgaribus,s̄.de foro compe.l.si quis in conscribẽ. C. de pac.ergo &c. præterea & vltra adducit hic Panor. l. nemo potest, ff. de lega. j. In hoc articulo libet dicere istis Doct.

Non nostrum inter vos tantas componere lites,
Et vitulatu dignus es, et tu.

42 †Quintadecima est quæstio de cõcernẽtibus ipsam sñiam desertionis.& dicite circa istam,septem qões esse in consideratione.
43 †Prima,an sit necessaria sñia,ꝑ quã pronuncietur appellatio deserta. Secunda, an sit diffinitiua, an verò interlocutoria. Tertia, qualiter ad eam procedi debet. Quarta,an possit appellari ab ea. Quinta, an possit reuocari. Sexta, q̃s iudex eã ꝓferet. Septima,
44 qualẽ iurisdõnem debeat habere iste iudex.†Circa primã,an ne-
a cesse sit ꝓnunciari appellationẽ desertã? [a] Bar.in l.eos.in prin.in 2.col.C. eo.vr̃ tenere ꝙ sic, dũ dicit ꝙ dẽt ꝓnunciare & absoluere partes ab obseruatione iudicij.& ꝓ hac opin. facit:nã licèt ex cursu tpis inducatur a iure desertio,vt in c.cũ sit,s̄.eod.in d.auth. ei qui.& voluit Bal.in auth.si q̃s verò litigantiũ.C.de epis. audiẽ. tñ ex quo desertio nõ est notoria de nã sui, q̃a multæ excusationes pñt induci, ne videatur appellatio deserta, vt vidistis s̄. in effectu impedimentorũ:iõ dẽt req̃ri sñia saltẽ declaratoria, c. cum sm̃.de hęre.lib.6.cũ his q̃ heri allegaui.Præterea dato ꝙ sit notoriũ de desertione appellationis,tñ ex quo parti põt cõpetere aliqua defensio circa desertionẽ,certè dẽt req̃ri sñia declaratoria,c. cũ sit Romana.& ibi dixi in fi.materiæ, s̄.e. & ꝓ hac parte faciũt q̃ sensit hic Panor.in fi. In õrium est cõis opi. Doct. & primo est tex.in l.qm̃ nõnulli.C.eo.ibi, mox,&c.nam vult ibi tex.ꝙ statim lapso tpe mittatur executioni sñia.& vtitur verbo, mox, qđ importat canonẽ latæ sñiæ non ferendæ.glo.est in prin.in Authen. de incest.nup.in c.cupientes,§.cęterũ.de elect.li.6.in c.in pœnis. de reg.iur.li.6.Si ergo est canon latæ sñiæ, ergo alia sñia nõ req̃ritur.& ꝓ hac opinio.est tex. & ibi tenet Ange. in l. si õ, C. eo. vbi ẽt lapso tẽpore statim fit executio. & ad hoc facit qđ voluit Bal.in d.auth.si q̃s verò litigantiũ. vbi dicit, ꝙ ipso iure inducitur desertio.qđ voluit Bal.in l.eos.in prin.in 2.col.C.eo. vbi dixit vtile esse ꝓnunciari desertã appellationem, nõ tñ sensit esse necessariũ.& magis expsse idem Bal.in d.l.eos.in prin.in 4.col. vbi dixit, ꝙ si tpa ꝓsequendæ appellationis ex statuto sunt vtilia,cum circa tps vtile multa veniant discutienda, & multa tpa deducantur:requiritur ꝙ de necessitate,anteq̃ ad viteriora ꝓcedatur,ꝓnuncietur appellatio deserta,alleg.l.3.§.si ad diem, ff.de re mili. si ergo hoc req̃ritur tñ qñ tpa ad prosequendũ sunt ex statuto vtilia:ergo in õrium est in tpe assignato a iure cõmuni, qđ est continuũ.Et pro hac opi.adducitur qđ volunt Domi. de Rota decis.sua 358. q̃ incipit,Item fuit dubitatũ. vbi vr̃ velle vtile esse ꝓnunciari appellationẽ desertam: ergo non est necessariũ.Est quoq; vtile ꝓnunciare ex aduerso appellationẽ non esse desertã:nam tunc ẽt si sit deserta,si pars non appellet, poterit iudex ad quẽ ꝓcedere in cã appellationis,& infirmare sñiam,quæ per desertionẽ fuit confirmata, qđ non posset, si nõ ꝓnunciasset non esse desertam.Ita Domi. Anto.hic in 8.q. Imo. in cle. si appellationẽ.eo.tit.& faciũt q̃ dicta sunt in c.si duobus. ꝓpe fi.
45 s̄.eod. † Circa secundã qõnem,an sñia desertionis sit diffinitiua
b vel interlocutoria? [b] vr̃ primo dicendũ ꝙ sit interlocutoria, per tex.in c.sua nobis,j.eo.ibi,interlocu.&c. & ẽt ꝑ tex. in c. cũ dilecti, s̄.de elect. ꝑ ea q̃ habentur in c.significantibus,s̄.de offic. deleg.per glo.in cle.fi.eo.tit.vbi illa dr̃ sñia interlocutoria, quæ concernit processum. sed illa est hmõi, ergo &c. Et hoc voluit Bal.in l.fi pses.C.qño & qñ iudex.in auth. si q̃s verò litigantiũ. C.de episc.audi.faciens aliud fundamentũ,q̃a diffinitiua dr̃ illa, ꝑ quã pronunciatur absolutoriè vel condemnatoriè circa aliq̃d dandũ vel faciendũ.sed illa non est hmõi, ergo non est diffinitiua.& ita vr̃ tenere Bal.in l.ante sñiæ.C.quorũ appel. non recip. in fi.In õrium,ꝙ sit diffinitiua, adducitur: nam tunc dr̃ negociũ finitũ,quoties nihil superest ad agendum,c.Pisanis, s̄.de restitu. spol.& illa dr̃ diffinitiua sñia,q̃ finit negocium,l. diem. in prin. ff. de arbit. Sed per sñiam desertionis appellationis efficitur, vt nihil aliud restet ad agendũ,sed sola executio superest,l.q̃ õ.vbi tex.& l.qm̃ nonnulli.C.eod.& voluit hic Inno. vt latiùs dicam j.in fi.qõnis.ergo talis sñia erit diffinitiua. & ꝓ hac parte adducitur ẽt qđ voluit Bal.in l. minoribus. C. de his quibus vt indignis.vbi dixi,ꝙ aut sñia sit diffinitiua,vel interlocutoria,nos nõ inspicimus nomẽ,sed effectũ:sed illa parit effectum diffinitiuæ, ergo erit diffinitiua.qđ patet,q̃a ea lata statim ꝓceditur ad executionẽ vt pdixi.Mediã opi.tenet Bal.in l.2.C.de episc.audi.vbi dixit hãc esse mixtã,s.interlocutoriã habentẽ vim diffinitiuę,& hanc opi.tenet Ludo.in rubr.ff.de iudi.in 6.q. Sed ꝓ concordia harũ opinionum dicite ex mente Dñorum de Rota in decis.sua 422.q̃ incipit,Item fuit dubitatũ.ꝙ aut fertur super appellatione interposita ab interlocutoria,q̃ non erat sup exceptione peremptoria,& tunc cũ prima sñia sit merè interlocutoria, & appellatio pendeat sub interlocutoria,sñia desertionis sit merè interlocutoria,q̃a ꝑ talẽ sñiam non tñ finitur negociũ principale,cum adhuc aliq̃d supersit ad agendũ,c.cũ dilecta.in ar.s̄.de rescr.Aut appellatio pendebat sup diffinitiua, vel sup interlocutoria lata sup exceptione peremptoria vel litis finitæ, & illo casu cũ prima sñia sit diffinitiua, vel pariat effectũ diffinitiuæ, qñ est super peremptoria,cle.fi.& ibi notatur,eo.tit.appellatio pendet.ergo sup diffinitiua vel quasi, sñia, qua ꝓnunciatur appellationẽ desertã,in necessariã contumaciã confirmat primã sñiam, d.auth. ei qui.& d.c.cum sit.ergo tunc talis sñia bene erit diffinitiua,ex
46 quo imponit finẽ negocio.†Tertia est qõ,q̃s ordo debeat in ista sñia seruari. & dicite qđ cũ causæ cognitione ferenda est, & iõ parte citata,nõ tñ plena causę cognitio req̃ritur, s. nouus libellus,noua lit.ꝯtest.&c.q̃a incidẽter mouetur.& ita volũt Doc. in sũi in c.prudẽtiã,§.sexta,s̄.de offi.& ptã.iud.dele.in c.2.s̄.de offi. iud.& hoc qđ req̃ratur citatio & causę cognitio,voluit Bal.in l. eos.in prin.3.col.& ẽt in l.q̃ õ.C.e.in l. pses. C. qño & qñ iu. faciũt no.ꝑ Bar.in d. l.si õ.& in l.vnica,ff.nil no.appel.pen.Et hoc volunt Do.de Rota,decis.sua 415.q̃ incipit,Itẽ si appelletur.& ẽt in decis.vbi latiùs,411.q̃ incipit,Itẽ si a diffinitiua. licèt in õrium videatur facere tex.quẽ ibi põderat Bal.in l.2.in prin. C. de tẽp. app.Sed rectè cõsideranti Bal.ibi sentit sol.q̃a loq̃tur ille tex. in tpe assignato, qđ currit sine alia excusatione: vnde cũ certũ sit partẽ nõ habere excusationẽ,nõ mirũ si nõ citatur,ꝑ tex.in c. cũ sit Romana.in fi.s̄.eod.nos loq̃mur in desertione,aduersus quã multæ

ADDITIONES.

a ¶Appellationem desertam. Adde Alex.in consi.33.inci.Viso themate.in j.volu. fol.34. vbi consuluit, nunquid sententia lata post desertionem appellationis teneat,& etiam si iudex appellationis pronunciat se iudicem,& tempus non est decursum. vide latius per eundem,per totum consilium.

b ¶Vel interlocutoria. Conclude breuiter, ꝙ sententia lata super desertione appellationis dicitur interlocutoria, sm̃ Phil.Corn.in consi. 262. inci. Pro euidentia.in 4.col.versi.item a sententia lata.in 4.volu fol.118. vide per eum.

multæ competunt excusationes. In cõtrarium etiã videbatur facere dictũ Imo. in c.auditis, s. de procur. vbi ad interlocutoriam pars nõ venit citanda. Sed primo possumus dicere, quod illud dictũ non procedit indistinctè, per ea quæ notant ibi Doct. & habetur in c.inter quatuor, s. de maio. & obed. vel aliter possumus rñdere d.decis.420. & Bal. in d.l. si pses, quod dictũ Inno. procedit in merè interlocutoria, quæ respicit tm̃ processum: nos verò in tali sñia, quæ respicit principale negociũ, i. in desertione appellationis interposi tæ ab alio actu quàm processu tm̃. Sed istud est nimis restringere pdictã cõclusionẽ, quia ex hoc habetis limitationẽ ad illã, quod pars venit citanda in sñia desertionis hoc est verũ, qñ appellatio, quæ pronunciatur deserta, non esset interposita a merè interlocutoria, quòd si esset interposita in merè interlocutoria, non deberet citari.

47 † Quarta est qõ, nunquid a tali sñia possit appellari? & dicite quod ẽt de iure ciuili. Ita Bal. in l.2. C. de episc. audien. & ita etiam volunt Do. de Rota decis. sua 88. quæ incipit, Item si abrenunciatione. & decis. 76. quæ incipit, item si auditor. Sed operępręcium est scire, quæ forma sit seruanda in hac appellatione, an forma interlocutoriæ, an forma diffinitiuæ? & volũt Dñi de Rota in prædicta decis. 88. & etiam 76. quod debet seruari forma diffinitiuę, non interlocutoriæ. Et ideo dicunt, quod non haberet locum forma clemẽ. appellanti. Et ita debet intelligi quod voluit Bal. qui visus est tenere cõtrarium in l. ante sñiam. in fi. C. quorum appel. non recip. esset tñ in hoc attendenda qualitas primę sñię, an sit merè interlocutoria, an non, propter ea quæ dixi proximè in 2. quæstione.

48 † Quinta est qõ, nunquid possit reuocari talis sñia super desertione appellationis lata? & dicite secundùm Bal. in l. si præses. C. quõ & qñ iudex, quod aut loquimur in ordinario, aut in delegato. si loquimur in ordinario, & tunc licèt pronunciet se nõ iudicem, nõ tñ amittit habitum iurisdõnis, quia remanet iudex, & interlocutoria talis nunquàm transit in rem iudicatam quo ad iudicem, c.cum dilecti, s. de elec. in glo. in verbo, dicendũ. quia pronunciando appellationem desertam quo ad iudicem, nihil aliud est quàm interloqui se non esse iudicem. Et ideo cum interlocutoria possit reuocari, c.cum cessante, j. eodem. talis ordinarius poterit hanc sñiam reuocare. Aut loquimur in delegato, & tunc cum pronunciando desertam appellationem videatur se pronunciare non esse iudicem, & nullum alium habitum iurisdõnis habeat, finitur eius iurisdõ ipso iure. c.significantibus. vbi tex. s. de offi. deleg. Ideo reuocare amplius non poterit talem sñiam. Hoc tñ limitabitis vno casu non procedere, qñ ille, cõtra quem pronunciatum est, appellationem desertam, appellasset a tali pronunciatione, nam tunc iudex quantuncunq; delegatus, põt hãc sñiam reuocare. Ita in terminis volunt Dñi de Rota decisi. sua 88. quę incipit, item si a pronunciatione. & facit, nam licèt iudex delegatus, qñ pronunciat se non esse iudicem, videatur totaliter abdicare a se, & actum & habitum iurisdõnis, d. c. significantibus. hoc est verum, nisi a tali sñia fuerit appellatum, quia ex quo appellatio suspendit effectum sñiæ, ideo talis sñia non excludet in totum ipsum iudicem, & ideo poterit hanc interlocutoriam reuocare, tex. est singularis, quem ibi ponderat Inno. in c.dilectus. el 3. de præben. faciunt quæ dicam post Panor. vbi hoc voluit in d.c.cum cessante, j. eodem.

49 † Sexta est qõ, quis iudex possit ferre hanc sñiam appellationis, an iudex ad quẽ, an iudex a quo? & dicite quod aut appellatio non est introducta corã iudice ad quẽ, sed est simpliciter appellatum, nec vlterius processit, & illo casu debet pronunciare iudex a quo, appellationẽ esse desertam, quia nondum appellatio est ad alium deuoluta. Ange. consi. 217. incipiente, Visis omnibus. hoc tenet. & ita est tex. in l. si cõtra. C. eo. & in l. qñ, secundũ vnũ intellectũ, j. eo. ita põt intelligi glo. in l. eos, in princi. C. eodem. Aut causa est introducta, & illo casu põt ẽt pronunciare ipse iudex ad quem, l. pręses. & ibi Bal. C. eodem. faciunt quę videbimus in c.reprehensibilis, j. eodem. tñ ẽt quando causa non est introducta coram iudice apud quem, voluit Io. An. in c.j. in fi. eod. tit. lib.6. quod illo casu possit pronunciare etiã ipse appellationem desertam. Bal. in d.l. eos, in prin. vr ipse velle considerare, quod aut notorium est appellationem esse desertam, ita quòd nulla excusatio competit, puta ex confessione partis in actis posita, & illo casu cum iudex ad quem solum habet potestatem pronunciandi desertam super casu dubio, non autem in claro, c.super literis. cum not. s. de rescrip. & cap. præterea. per Innoc. s. de dila. ideo illo casu pronunciet iudex a quo, non iudex ad quem, & illo casu intelligit gl. ibi. Aut non est notorium, & tunc non faciendo differentiam an sit introducta vel non, cũ de natura appellationis sit deuoluere, vt dixi in effectibus in rubrica, negari non poterit quin iste sit iudex: si est iudex, dubitatur desertam esse appellationem, ergo in casu dubij ipse erit iudex ad cognoscendum, an sit sua iurisdictio vel non. ita Bal. in d. l. eos. in princi. & est magni effectus illa disputatio, quia si spectat ad iudicem ad quem, etiam casu quo sit deserta, & ipse in dubio cognosceret & pronũciaret non desertam. isto casu parte non appellante possit iudex ad quem procedere ad vlteriora in appellatione. ita Imo. in terminis in c.ex parte, s. de rescrip. & faciunt quæ voluit Io. An. & Arch. in c.Romana, §.j. eod. tit. lib.6. & etiam quæ dixi post Domi. Anto. & Imo. in c.si duobus, s. eodem, & ad hanc qõnem faciunt quæ dixi supra in 8. quæstione.

50 † Septima & vltima est quæstio, qualem iurisdictionem debet habere iudex? & dicite quod si est ordinarius, põt pronunciare, d.l. si præses, C. quomodo & quando iudex, d.l. si contra, & d. l. si qñ. Imò etiam si est delegatus, siue principaliter ad hoc ad pronunciandum super desertione fuerit delegatus, siue fuerit delegatus ad causam appellationis. Ita Do. de Rota decisio. sua 88. quæ incipit, item si a pronunciatione, & decisi. 153. quæ incipit, item si auditor. faciunt etiam notata in decisio. 11. quicquid consulat

51 Calde. in Rub. C. consi. 8. qui visus est tenere contrarium. † Restat alia qõ, quomõ deducatur in iudicium ista desertio. dicite, quod dupliciter, vel principaliter implorando officium iudicis, vel incidenter, s. via exceptionis, & est peremptoria litis finitæ, vt dixi

52 in c.si duobus. circa finem, s. eodẽ. † Sextadecima qõ principalis est, an possit pronunciare ille iudex, qui pronũciat desertam super alio incidenti vel emergenti? & dicit quod sic, & primo potest pronunciare circa attentata, quia iudex, qui pronunciat desertam appellationem, põt reuocare attentata pendente appellatione, c.ex parte S. in fine, secundũ vnũ intellectũ, quẽ ibi sequitur Imo. licet Cardi. ibi teneat cõtrarium, s. de rescrip. & hoc sequitur Card. sibi õrius in cle. si appellationem. eod. tit. Do. Anto. in d.c.ex parte. dicit hoc procedere in iudice impetrato ante appellationem desertam, secus si esset impetratus post appellationem desertam, & pro eo facit tex. in l.ędiles, §. sciendum, ff. de ædil. edic. quia de his quæ accidunt ante cãm ceptam, iudex non põt se impedire nisi petente parte, ergo ita de attentatis pendẽte appellatione ante cõmissionem, iudex delegatus se non impediet, nisi fuerint sibi cõmissa. videte latius per Domi. Anto. &

53 Imo. † Decimoseptimo quæro, nunquid poterit punire desertorem appellationis in expensis? & dicite quod si loquimur de iudice a quo, ille põt punire, c.reprehensibilis, & ibi hunc articulũ examinat Panor. j. eodẽ. Si loquimur de iudice ad quem, & tunc siue post introductã appellationẽ, & in hoc nemo dubitat, siue etiã ante introductã poterit condemnare in expensis. Ita glo. no. in c.j. §. fi. in verbo, condẽnandũ, vbi Io. An. & Gemi. eo. tit. in 6. Ita Bal. in d.l. eos, §. fi. in princi. & ita Imo. in d.c. ex parte S. quicquid voluerit ibi Cardi. & ita Cardi. licèt Ancha. voluerit contrarium in clemẽ. si appellationẽ, eo. tit. cõtrariũ tñ visus est tenere Specu. in tit. de expen. §. iuxta. ver.7. & in õrium facit quod notat Bal. in d.l. eos, in princi. 3. col. dum generaliter vult, quod iudex ad quem non habeat pronunciare nisi super dubio desertionis, ergo non super expensis. tñ magis cõis est precedens opinio, pro qua facit tex. in c.cum appellationibus. eo. tit. lib.6. versi. iudex videns appellatum friuolè, licèt per appellationẽ friuolam nullam suscipiat iurisdõnem in cã appellationis, tñ põt condẽnare appellantem friuolè in expensis. ergo ita appellantem & deserẽtem appellationem, & facit in simili clem. j. de rescrip. quod no. in c. fi. s. de rescrip. Sed quid si omisit condẽnare in expẽsis tẽpore quo pronunciauit desertam appellationẽ, nũquid poterit postea iste iudex ad quẽ condẽnare in expẽsis? Et videbatur dicendũ quod non, per l.4. C. de pos. in õrium tñ tenent Gof. Io. An. Do. Anto. & cõiter scribentes in d.c.ex parte S. Mouentur tali fundamẽto, nam expensæ, ad quas tenetur appellans, qui deserit appellationem, non sunt propriè expensę causę, sed contumacię, vt ẽt voluit Cardi. in d. cle. si appellationẽ. eo. tit. & ideo licèt cã principalis, & appellationis transierit ad iudicẽ a quo per desertionẽ, & maximè iam pronunciato super eo, d.l. eos, in prin. vbi glo. tñ cũ contumacia desertionis fuerit cõmissa coram iudice ad quẽ, & istę expensæ sint potius pœna contumacię, iõ non obstante desertione debet hanc contumaciam posse punire, quia nihil cõe hẽt cum principali cã, nec istę expensę debentur vt accessorię principalis causę, & faciunt no. in l.j. §.j. ff. si quis ius di. non obtem. & in l. sancimus. C. de iudi. Secundo adducunt, nam vbi expensę debentur in viam actionis, põt qñcunq; peti, ẽt principaliter, nec inspicitur an pronunciatũ sit super principali causa vel non. glo. est, & ibi Ange. in l. non solũ, ff. de rei ven. vbi dixit, quod vbi expẽsę debẽtur per statutum, puta stante statuto quod temerę litigans condẽnetur in expensis iuramẽto aduersarij pbandis, tunc tales expẽsę põt qñcunq; peti, cũ debeantur iure actionis, i. condictione & statuto, & similis est glo. no. & ibi Bar. in l.3. §. si rem, ff. de leg.3. alia glo. in §.j. in verbo, cãm, & ibi Ange. in Auth. de exhi.

de exhi.& introd.re.licet Bal.in l.terminato,C. de fruc.& lit. expen.voluerit ɔ̃rium,& ponit Bal.in l.properandum, §. sinautem vtraq;.& ibi Sali.sequitur illas glo.C.de iud.voluit Domi. Anto. in c.fin em litibus.versi.venio ad tertiū, & ibi ponit Panor. s̄. de
54 dolo & contu.voluit Imo.in d.c.ex parte S.†Sed appellans deserens appellationē,vbi in ea succumbens tenetur ad expensas,& conuenitur ꝓdictione ex canone, reph̄esibilis,& ibi videbimus, j̄.eodē.ergo q̄nq; ēt post pronunciatum super desertione poterunt istę expēsę peti, & illud facit quod voluit glo. quā ibi ponderat Angelus,in §.oportet, in Authen. de iudi. vbi concludit ꝙ expēsę, quę debētur ex conuentione, puta quia in instrumento quis promittit tibi 10.annua cum oī refectione expēsarum & litis & alterius causę,quam inde patieris,tunc cum debeantur via actionis,p̄nt q̄ncunq; peti,& ita voluit Sali.& Bal.in d.§. sinautē vtraq;,& ēt Do.Anto.in d. c. finē litibus, licèt Bal. in his duabus dictis glo.vr̄ velle cōtrarium in l.eos,§.fi.in princip. C. eod. titu.
55 † Penultimò,nunquid iudex,qui pronunciauit super desertione, possit primam sn̄iam confirmare?& dicite ꝙ sic. Ita Do. de Rota decisio.sua 98.quæ incipit,item licet,allegant Inno. in c.j. j̄.tit.2. Bal.vr̄ tenere ɔ̃rium in l.ante sn̄iæ,in fi.C.quo.ap. non reci. confirmare autē primā sn̄iam non pōt,ita Imo.hic,licèt Inno. cōtra, & male.& cum Host.tenet Bal.in d.auth. ei qui.vbi dixit, ꝙ nec quo ad exceptionem producendam ɔ̃ sn̄iam, nec quo ad aliud valebit talis infirmatio, imò nec de nullitate sn̄iæ, casu quo appelletur a sn̄ia nulla,& pronuncietur appellatio deserta, poterit cognoscere,ita Cardi. in d. cle. si appellationem, nisi iste iudex ad quem,esset talis iudex,qui posset per querelā adiri, nam tunc deserta appellatione,licèt ipse pronunciauerit desertam,poterit super nullitate sn̄ię principaliter adiri,ita Bal.in cle.j.in 13. col.de sn̄ia & re iudi.Et iō dat cautelā,ꝙ pars quę obtinuit pronunciari appellationem desertam a superiore, puta a Papa, ne coram eo possit conueniri principaliter de nullitate sn̄ię,ꝙ cito recedat &
56 reuocet oēs procuratores quos ibi constituit.†Succedit decimaoctaua seu vltima q̄ō, quæ est de executione sn̄iæ appellatione deserta. Et antequā intrem materiā huius principalis q̄ōnis, tenete perpetuo mēti vnam cōpendiosam viam, vt sn̄ia habeat facilē executionē,quę via est,ꝙ iudex in sua sn̄ia apponat pęnam, si non fuerit satisfactum iudicato intra terminum, qđ pōt iudex facere,ita Ange.in l.in debitoribus,ff.de iudi.& ibi Imo.vbi pręsumit de contumacia condēnati in non parēdo iudicato. Specu. in tit.de sen.§.2.ver.sed nunquid iudex qui præcepit. Io.An.in c. Raynaldus.ad fi.de testamētis,ponit Imo.in l.filiusfa.§.diui,ff.de leg.j.nam tunc metu pœnæ parebit condēnatus citius iudicato, & facit rō posita in c.q̄m frequēter,§. fi. vt lite non contest.circa ergo hanc q̄ōnem principalē de executione sn̄iæ appellatione deserta,dicit hic Inno. ꝙ appellans lapso anno debet eē cautus, vt protestetur coram iudice ad quē,ꝙ licet lapsus sit annus,iustū tn̄ habuit impedimentum,& ꝙ nō procedat ad vlteriora in exequendo,& si processerit, appellat tanq̄ a futuro grauamine.ꝙ si appellans hoc modo non fuerit protestatus, lapso anno poterit mitti sn̄ia executioni absq; alia citatione,& tenebit executio.bene fatetur,ꝙ probato postea impedimēto, cum a iure detur secūdus annus, ista executio veniet retractanda in viam attētati tanquā pendente appellatione.Ista verba Inno.sunt multū in sensu
57 suo prægnantia,& septē pariunt filias.† Prima est,nūquid de necessitate debeat expectari lapsus anni ad executionem sn̄iæ, an verò sufficiat certum esse, ꝙ iste appellans nō poterit finire cām intra annū? & cōcludite ex verbis, ꝙ requiritur punctualiter lapsus anni,nec ante pōt exequi,nā iste terminus anni ad ꝓsequēdum est legalis terminus nō hoīs, sed termini legales debēt esse vsq; ad vltimū pūctū cōpleti,l.Sēpronius Athalus,ff. de vsufruc. lega.notatur in l.4.§.minorē,ff.de minori.nec sufficit in istis terminis certū esse,ꝙ pars intra terminū non pōt finire negociū, c. cōmissa.de elect.lib.6.no. Bar. in l. cū stipulatus sim mihi a Proculo,ff.de verb.obli.& ꝑdicta conclusio firmatur a Cardinale in cle.sicut,eo.tit.in 3.q.& a Gemi.in d.c.cōmissa.faciunt q̄ habētur
58 per Dn̄icum in c.ab eo,& c.vt super,eo.tit.lib.6.† Secūda est q̄ō, & sic filia, nūq.d sufficiat ipse lapsus anni ad hoc vt iudex possit ipsam sn̄iam exequi?& ex verbis Inno.videtis colligi ꝙ sic.Et ita vult Do.Anto.hic,& Imo.in fi.& facit, nā lapsu anni deserta est appellatio,d.cle.sicut.sed deserta appellatione iudex exequitur, l.2.versi.qđ si arbitro,C.de tēp.appel.l.q̄m nōnulli.ibi, mox &c. C.eo.ergo solo lapsu anni poterit exequi.facit ēt,nā secūdus annus nō datur, nisi ex necessaria & euidēti cā, & sic aliquo subsistēte impedimēto,c.cū sit,s̄.eod.sed facta in dubio nō ꝓsumūtur, ergo impedimētū in dubio non ꝓsumetur. si in dubio non ꝓsumitur impedimētū, iudex hēt fundatā intētionē suā per lapsum anni, ergo poterit sn̄iam exequi,& hoc sensit glo.in auth. C. de tēpo.appel.hāc primā partē tenet Ange.in cōsi.126. incipiēte,In Dei &c.Visis oībus actis.In ɔ̃rium tenet Io.An.& Hostiē.in c.in p̄ntia,s̄.de renun.quos allegat hic Bal.in pen.col. & ēt allegat & sequitur Bal.in l.eos,in prin.3.col.& ibi Bar. idē tenet, C. eo.voluit Bar.in d.authē. ei qui.circa fi.Ange.in l.præses.& ibi Imo.ff. de re iudi.Panor.hic in fi.voluit Bar.in l.j.C.nil noua.appel.pen. vbi firmant, ꝙ requiritur lapsus biennij ad hoc vt iudex possit exequi,& facit tex.in d.auth. ei qui, licèt glo. ibi circa fi. vr̄ velle ɔ̃rium,& ēt facit tex.in auth.si tn̄,C.de tēpo.appel.vbi iura ponderant biēnium.Præterea ex quo biennium datur a iure sine facto hoīs, ergo ante illud biennium iudex non poterit exequi.
59 † Tertia est q̄ō, nūquid lapso anno siue biēnio cum iudex possit exequi,debeat assignari condēnato tp̄s quadrimestre, qđ datur iudicatis ad soluēdum in actione personali, iuxta ea q̄ habētur in l.4.§.si quis condemnatus,in l.debitoribus. ff. de re iudica.& cōcludit Bal.in l.2.circa princi.C.de tēp.appel. qđ nō, & ibi glo. & pro eo est tex.in l.q̄m nōnulli,C.eo.ibi,mox &c. In ɔ̃rium est tex.in l.2.C. de vsur. re. iudic. vbi tex. vr̄ velle, ꝙ imò assignetur quadrimestre,& ibi Bal.& facit qđ no.Do.Anto. post Host.in c. personas, s̄. eo. Sed inquātum elici pōt ex his q̄ no. Bal. in locis ꝑallegatis,illa cōcordat Federi.distinguēs,q.a aut deserta est appellatio lapsu t.p̄is,vel alia desertione,& tūc nō datur quadrimestre,sed statim exequatur,& ita procedat tex.in d.l.q̄m.& opin. Bal.prima.Aut appellās nō deseruit appellationē, sed succubuit in cā appellationis,q.a pronūciatur male appellatū,vel alio modo cōfirmatur prima sn̄ia per iudicē ad quē,& tūc debet habere quadrimestre,& ita loquitur tex.in d.l.2.& procedat opi.Bal.secūdo allegata.Et pro hac distinctione facit tex.in l.furti,in prin. ff.
60 de his qui no.infa. † Quarta est q̄ō,q.d si nō est appellatū, q̄n debet iudex exequi?& dicite qđ regulariter j̄. 10. dies ad appellandum nō pōt exequi,c.nō solū,eo.tit.lib.6.glo.est in rubrica,ff.nil no.ap.pen.voluit Bar.in l.qui vltimo,ff.de pęn.no. in l. nō tm̄.ff. eo.voluit Bar.in d.l.furti.in princ.& ibi Ange. & in ꝑdictis locis ponuntur tres limitationes,quas videte, post 10. dies statim pōt exequi,prout volūt Dn̄i de Rota in decis.sua 187. q̄ incipit, Item licet.& intelligite statim,assignato tn̄ t.p̄e qđ datur iudicatis, de quo in d.l.debitoribus in personali, & de t.p̄e in reali in l. qui re-
61 stituere,ff.de rei vendi.vt in c.quærenti.de offi.delega. † Quinta est q̄ō,nūquid in executione sn̄iæ debeat pars citari?& videtis ꝙ Inno. hic ḡnaliter facit regulā, ꝙ in executione sn̄iæ pars nō venit citanda. Vos dicite istam q̄ōnem bicipitem. primū habet caput,nūq.d deserta appellatione in executione sn̄iæ pars sit citāda.Secūdum est caput, nunq.d si nō est appellatū in executione sn̄iæ,pars sit citāda.Et circa primū voluit hic Inno.ꝙ pars nō debeat citari,& ēt Do.Anto.hic,& Imo.q.a nihil est discutiendum corā primo executore,ex quo pars deseruit appellationē, ergo pars nō est citāda,& facit glo. in c.j. de offi. delega. & qđ voluit Inno.in c.fi.s̄.de ꝓsum.Sed illa glo.& dictū Innoc.loquuntur in mero executore,nos loquimur in mixto, vt ex j̄. dicendis patebit. Et inter hos bene est differētia, & notatur in c.de cetero, s̄. tit.j.Et ipsemet Inno.hic sentit,dum vult ꝙ iste executor,de quo in tex.nostro, teneatur admittere exceptiones partis, & defensiones,casu quo pars veniret ad opponēdū, ergo non est nudus executor.In cōtrariū tenet hic Panor.Card.in cle.sicut,in 2.q.de appel.& tenet Bar.in l.j.ff. nil nou. in l.si ɔ̃ maiorē,& ibi tex. C. eo. dū vult, ꝙ iudici constet desertam appellationē. si dēt iudici cōstare,ergo vocata parte,l.in causæ,§. cā cognita, ff. de minori. & voluit Bal.in d.l.eos,in prin.in fi.3.col. & voluit Bal. & ibi tex. in l.2.§.fi.C.de tēp. appel.& vltra predicta facit rō,nam ēt in notorijs, q̄n certum non est, ꝙ pars nullam habet defensionē, dēt pars citari,c.cum sit,& dixi s̄.eodē. Sed ɔ̃ desertionem appellationis multæ excusationes p̄nt competere, ergo appellans est citandus.pro hoc est tex.in c.licet ep̄s,de præbē. in 6. & in c. ordinarij,de offi.ordi.eo.lib. vbi licèt ex dispōne iuris præsumatur cōtra pluralitatem in beneficijs maximè incompatibilibus, tamen ad aliquam executionem non venitur parte non citata. Bal.hic relatis opinionibus cōtrarijs dicit ita esse distinguendū, quia aut loquimur quando sn̄ia confirmatur per desertionem appellationis ex cursu temporis, & tunc pars non est citanda, quia lapsu biennij satis constat de confirmatione sn̄iæ, ergo vlterius non est discutiendū,alleg.Io.And.& Host.in c.p̄ntia, s̄.de renun. vbi concludunt, ꝙ licèt regulariter dicatur ꝙ pendente appel.non ꝓsumitur nec pro sn̄ia nec pro processu,c. cum ad sedem,s̄.de restit.spol. tn̄ lapso biēnio ꝓsumitur & pro sn̄ia & pro processu.Aut verò deseritur appellatio alio modo, vel aliter cōfirmatur prima sn̄ia, & tunc requiratur citatio, tn̄ licèt ipse non ibi dicat,secūdū distinctionē quā faciā j̄.in 2.capite.Secundū caput est,si non est appellatū in executione sn̄iæ,vtrū pars debeat citari,

citari, vel ēt si est appellatū, & confirmata est per secundā sniam prima snia. & Inno. hic quotidie allegatur, q̄ nulla requiritur citatio. sed ꝯrium tenuit ipse in c. cum super, s̄. tit. j. vbi vr̄ distinguere, q̄ aut fit executio circa eam rē, super qua est iudicatum, & tunc non debet pars citari, quia vr̄ hoc discussum in negocio principali. Aut verò fit executio super alia re secūdū formā l. a diuo Pio, §. in vēditione. & §. si super rebus, ff. de re iudi. & tunc pars debet citari, cum aliquid veniat de nouo discutiendum. & illa snia est cōis, q̄a eam sequuntur cōiter Doct. in d. c. cū super. sequitur Bar. in d. §. in vēditione. sequitur Bal. in l. ab executore. 2. col. C. quorum ap. sequitur Ange. in l. habere licere, ff. de euic. alle. de hoc glo. Ange. & Bal. in l. j. in glo. magna, C. de iudi. alle. tex. in l. minor 25. ann. cui fideicō. ff. de mino. ibi, paratum &c. & voluit Bal. in l. j. C. de iur. & fac. igno. Et ēt Panor. hic subijciens, q̄ si iudex, vbi requiritur citatio in executione, processerit sine citatione, q̄ sicut de facto egit, ita de facto reuocare debet. & ꝓ hoc facit glo. in l. minor 25. ann. in prin. ff. de euic. & ēt per illam glo. voluit hoc Bal. in rub. C. de suc. edic. & faciunt no. in c. cum cā, s̄. de offi. dele. facit tex. in l. j. §. j. cum ibi no. per Bar. ff. si vētris no. quem ad hoc ponderat Bal. in c. 2. s̄. de rescr. & est tex. de broca, quem ibi ponderat Bal. in c. ab excōicato, s̄. de rescrip. & voluit Inno. in c. q̄relam, s̄. de elect. quem ad hoc ponderat Bal. in l. si pacto quo pœnā. in prin. C. de pac. tū in p̄dicto articulo, Imo. in d. §. in venditione. & Cyn. in d. l. ab executore. tenent indistinctè q̄ pars debeat citari. Mouentur per tex. in l. j. ibi, conueniri cœperis, C. de iur. & fac. igno. mouentur per l. qui de inofficioso. ff. de inoffi. testa. vbi glo. voluit, q̄ condemnato debent dari dilationes ad se defendendū, licèt breues, si aliquid opponat ꝯ iudicata. & faciunt no. in l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudicata. & in d. l. j. C. de iur. & fac. igno. & hoc bene fatetur hic Inno. q̄ si veniret, deberet audiri, non tū de necessitate citari. Bar. in l. pen. ff. de aucto. tut. dat duas practicas in executione sniæ multum tutas: vna est, q̄ fiat præceptum in condemnatū, vt satisfaciat sniæ ex officio iudicis cum clausula iustificatiua, si senserit se grauatum veniat &c. nam illo casu tale præceptū parte non veniente sortietur executionē: veniente resoluetur in simplicē citationē. de hoc est glo. no. in c. ex parte. el j. in glo. fi. ĵ. de verb. sig. & voluit Cardi. in cle. dispendiosam. in 23. q. in 12. col. de iudic. voluit Panor. in c. j. s̄. de cau. pos. & proprie. Bar. & ibi Ange. & alij in l. pupil. §. meminisse. ff. de oper. no. nunc. in l. j. C. de except. rei iudic. Bal. in l. 2. C. de episco. audi. in rub. C. cōmina. vel episto. in 2. col. Bal. in l. nec quicq̄. §. vbi decretum. ff. de offi. procōsul. in l. j. ff. de iure delibe. alium dat modū exequendi, vt fiat p̄missa citatione, quia iudex citet partē ex officio implorato a parte, si velit aliq̄d opponere in executione. & istæ viæ sunt tutę ad euitationem p̄dicti articuli, tū ad executionē in capturā personæ non dēt perueniri nisi prius citata parte super executione. Ita Bal. in d. l. si pacto quo pęnā. post prin. nam ad talē capturā personæ nō fit executio, nisi prius facta executione in bonis, q̄n cā est ciuilis. glo. est in l. 3. §. tutores. & ibi Bar. in ver. vinculis, ff. de suspec. tu. quam ad hoc allegat Bal. in l. apertissimi, ad fi. C. de iud. licèt

62 Imo. in d. §. in venditione. teneat ꝯrium. † Sexta est q̄ō, nunquid debeat citari tertius in executione. & est aureū dictū Innocē. q̄ siue sit successor particularis, siue vl̄s ēt hæres, q̄ dēt semper citari. Ita Inno. in c. quia quinq;. quē ibi cōmendat Bal. s̄. de iudi. & ad p̄dicta maximè quo ad successorē particularē voluit ēt Bal. in l. pe. C. de excep. rei iudi. & in l. vnica. C. de alie. iudi. mu. cau. fa. in l. per diuersas. & ibi ēt de successore vl̄i. ff. mādati. faciunt no. per Bar. in l. creditores. in repetitione, C. de pig. & est bonus tex. quē ibi pōderat Bar. in l. si is qui, §. qui possessionē, ff. vt in posses. leg. & q̄ tertius debeat citari, deducitur per simile: nam dilatoriæ excluduntur per lit. contest. c. inter monasterium, s̄. de sen. & re iud. l. fi. C. de excep. & tū istæ dilatoriæ poterunt opponi a tertio, quia illa exclusio operatur solum quo ad partes, non quo ad tertium, l. si quis libertatē. & ibi casus, quem no. Ange. ff. de peti. hære. c. cū super. & ibi tex. s̄. de offi. deleg. faciunt no. per Inno. in c. ex literis, s̄. de offi. dele. vbi dixit, q̄ licet ꝯ secundas literas non opponatur de primis non reuocatis a parte, sed litigetur coram iudice, poterit tū tertius opponere. facit, quia exclusa appellatione non vr̄ exclusa, nisi quo ad partes, non quo ad tertium, c. super eo. & ibi cōiter Doct. s̄. de offi. deleg. Bar. in l. j. §. interdum, ff. a quib. ap. nō licet. tex. est in l. a snia, §. ijdē rescripserunt. & ibi Cu. ff. eo. tit. facit, quia verba enunciatiua prolata in snia nō p̄iudicant nisi quo ad partes. Bal. in auth. si quis in aliquo documēto. C. de edendo. Car. & Anch. in cle. j. de præbē. & est casus no. in c. illud. & ibi Imo. post alios, s̄. de p̄sum. Et iō nec statutū, q̄ instrumēta guarentigiata habeant executionē paratā, p̄iudicabit tertio, q̄a talia instrumēta non habebunt executionē paratam contra tertiū. Ita Panor. in d. c. super eo. Ita Bal. in l. si pro te. C. de dot. p̄mis. Ita Imo. in cle. j. de sen. & re iudi. facit ēt, q̄a appellationis pendentia vel dilationis solū p̄iudicat partibus, & impedit partes non tertiū, glo. no. in l. si creditor, in prin. C. man. quā ad hoc allegant & sequuntur Bal. & Imo. in l. si q̄s filio exhæredato, §. hi q̄. ff. de iniusto rup. & irri. testa. & ad p̄dicta faciunt no. per Bar. in l. Titia. ff. solu. matr. per Cano. in d. c. super eo. ꝑ Inno. & alios in c. cū super. sed melius in c. pen. s̄. tit. j. In istis tū executionibus non est instantia, nam non fit litis contestatio super illis. Item cum super eis simpliciter imploretur officiū iudicis, nō est dare instantiam. Ange. de Are. in l. ab executione. in 4. col. ff. eo. Bal. in l. tale pactū. §. qui prouocauit, ff. de pac. in l. 2. C. de executione rei iudicatæ. Bar. in l. litibus. C. de agric. & censitis. lib. 11. quicquid dixerit Bal. in l. 2. in princi. C. de iuramento calumniæ.

63 † Septima & vltima est q̄ō, quis iudex dēt sniam exequi appellatione deserta? & dicite ita esse distinguendum. Aut loquimur in deserta appellatione per desertionē exp̄ssam, quia partes renūciauerunt appellationi. Aut per tacitam, s. trāsigendo sup̄ sniam. Aut per tacitā, s. lapsu t̄pis. Circa primū dicite, q̄ cū per desertionem exp̄ssam tota iurisdictio reuertatur ad iudicē a quo, vt notatur per glo. in l. eos, in princ. C. eo. in c. j. in fi. eo. tit. lib. 6. nec ipse iudex ad quē confirmauerit sniam primā, quia de iustitia cognouerit, sed snia est confirmata per renunciationem appellationis. isto casu non mirū si exequitur iudex a quo, cū iudex ad quē nihil habeat iurisdictionis amplius. ita Imo. in c. pastoralis. §. præterea, s̄. de offi. deleg. & facit tex. cū his q̄ ibi voluit Bar. in l. p̄cipimus, §. officijs. C. eo. & quæ habentur per Bar. in l. a diuo Pio. in prin. circa finem principij. ff. de re iudi. Aut deserta est appellatio tacitè per pactū vel transactionē super ipsa snia interpositum, & tunc aut iudex a quo erat delegatus inferioris, & iudex ad quem erat suus ordinarius, & tunc cum iudex a quo nō possit exequi, exequatur iudex ad quem, l. tale pactū. §. qui prouocauit, & ibi casus secundū vnū intellectū, ff. de pact. quem ita intelligit Bar. in d. §. officijs. & refert Imo. in d. §. p̄terea. sicut in simi. si iudex ad quē esset quantūcunq; maximæ dignitatis. Item non haberet potestatē exequi, quia non hēt tantam administrationem, vel non habet familiam armatam, remittit executionem ad iudicem a quo. Imò iudex a quo iure ita disponente illo casu exequitur. tex. est in l. ep̄ale. quem no. Bal. in authē. si quis. versic. litigantium. C. de episc. aud. no. Bar. in d. §. officijs. aut vterq; est ordinarius, vel iudex a quo erat delegatus Principis, & tunc potest vterq; tam iudex a quo, q̄ iudex ad quem, sniam exequi. Iudex a quo, quia deserta appellatio, per ea quæ dixi in primo membro. Iudex ad quem, quia coram eo facta est talis conuentio pendente cā apud se. & voluit Bar. in d. l. a diuo Pio. in fi. prin. qui ita intelligit tex. in d. §. qui prouocauit. & ita declarat Do. Anto. in d. §. præterea. hæc procedunt q̄n petitur executio sniæ: sed posset pars, si vellet, q̄n transactum est vel conuentū super snia, petere executionem alio modo, petendo exequi tacitam cōfessionem, quæ resultat ex illa transactione vel conuentione facta sup̄ snia, quasi pars videatur confessa se teneri ad deducta in snia. & illo casu poterit peti executio coram iudice ad quem, quia corā eo est facta confessio, non coram iudice a quo. & iste proprie est intellectus in d. §. qui prouocauit. Et voluit Imo. in d. §. præterea. & faciunt notata ꝑ Bar. in d. §. qui prouocauit. Aut & tertio casu deseritur appellatio tacitè, s. ꝑ lapsum t̄pis, & illo casu posito q̄ iudex p̄nunciauerit desertā, aut loq̄mur de executione ipsius sententiæ sup̄ desertione, & tunc cum ista fiat a iure, q̄a ius exequitur desertionem, primā sniam confirmando, vt voluit Bal. in authen. si q̄s verò litigantiū. & ibi alleg. l. eos. & Car. in d. cle. sicut. & in sententijs iuris, s. q̄ a iure sortiuntur executionē, nulla alia executio expectatur, c. pastoralis. & ibi videbimus, ĵ. e. l. qui vltimo. & ibi Bar. ff. de pę. & Bar. in d. l. furti. iō frustra tractamus hic de executione ꝑ quē debeat fieri, q̄a fit a lege. & facit tex. in l. 2. versi. q̄ si arbitrio. C. de tēp. appel. in §. j. in Authen. de his qui in-

64 gredi. ad appel. † Sed punctus stat, q̄n iudex pronunciauit appellationē desertā, & condēnauit appellantē in expensis, q̄s debet exequi sup̄ expensis. & tenet Specu. in tit. de execu. sen. §. 2. ver. q̄d igitur. q̄ exeq̄tur iudex a quo, cū quo transit Bar. in d. l. a diuo Pio. in fi. prin. & voluit Do. Anto. & Panor. in d. §. præterea. Imo. ibidē tenet ꝯrium, allegās Io. An. & Aegid. ita sentire. Mouetur, q̄a iudex est in p̄nunciando q̄d plus est ipse iudex ad quē, vt est tex. in c. cū appellatione. eo. tit. in 6. multo magis dēt eē iudex in exequendo. Aut loq̄mur de executione primæ sniæ, & tunc aut fuit interlocutoria, aut diffinitiua: si fuerit interlocutoria, ius exequitur, & disponit q̄d agendū, q̄a statim est recurrendū ad iudicē a quo, q̄ p̄cedet in cā ad vlteriora, nec de alia executione huius interlocutoriæ est tractandū, q̄a cā non est finita, c. cum sit.

vbi

vbi tex. ibi, Si autẽ ante ſniam, ſ. eo. niſi forte quo ad expenſas alias appellationis, vt in ſimili proximè dictũ eſt. Aut loquimur in diffinitiua, & tũc aut iudex a quo erat delegatus inferioris, & tunc cum appellatũ ſit ad delegantẽ, ipſe delegans exequetur, non tanq̃ ſit appellatũ ad eũ, ſed quaſi ſuperior delegati qui nõ põt ipſe exequi, l. a diuo Piõ. §. j. & ibi ꝑ Bar. ff. de re iudi. c. cũ ab eccleſiarũ rectoribus, & ibi habetur, ſ. de offi. ordi. c. ſi q̃s ꝯ clericũ. & ibi per Doct. ſ. de foro cõpe. hoc tñ dependet ex eo, vtrum delegatus inferioris a Principe poſſit ſuã ſniam exequi. de quo videte in dictis locis. Aut loquimur in diffinitiua lata ab ordinario vel ẽt delegato Principis, & illo caſu ſi iudex ad quem nõ ꝓnunciauit ſuper deſertione, non eſt dubium ꝙ etiã exequi non poterit: ſed exequetur iudex a quo. ita Bar. in d. §. officijs. & in d. l. a diuo Pio. in fi. prin. & Canoniſtę cõiter in d. §. ꝓterea. ſi verò ꝓnunciauit deſertã alio non ꝓnunciato, ex quo ſua pronunciatio nihil addit noui primæ ſniæ, nec robur, qđ ſuſcipit prima ſnia, ſuſcipitur ex hac pronunciatione, ſed a iure ꝑ ꝑ lapſum tꝑis, vt milies dixi, & expſſio eorũ, q̃ tacitè inſunt, nihil operatur, l. 3. ff. de leg. j. c. 2. ſ. de reſcri. Iõ talis iudex ad quẽ non poterit primam

65 ſniam exequi, ex quo in nullo illam adiuuat. † Et facit, q̃a qui declarat nil dat, l. hæredes palã, §. ſed ſi notã, ff. de teſta. l. aſſe toto. ff. de hære. inſtit. Si verò pronunciat deſertã, & confirmat primam ſniam, tenet Bal. in l. ante fi. C. quorũ ap. non reci. ꝙ illa cõfirmatio ſit fruſtratoria, nec poſſit exequi, ſicut ſi nihil pronunciaſſet reſpectu confirmationis. Sed ſi teneremus opi. Do. de Rota, deciſ. ſua 99. q̃ incipit, Item licet. & Inno. in c. j. ſ. de cõfirma. vti. vel inuti. ꝙ poſſit iudex ad quem pronũciando deſertã appellatio-

66 nem confirmare primam ſniam, † vř magis dubiũ: ſed tñ ex quo declarat ſolũ q̃ iure inſunt, & expſſio eorũ q̃ tacitè inſunt, nihil operatur, & q̃ declarat nihil dat, certè talis iudex per hãc ꝓnunciationẽ nõ recipit ptãtem exequendi primã ſniam, quã nullatenus habebat, per no. in d. §. officijs. niſi dicatis ꝙ cũ dicat lex, oĩa noſtra facimus, quibus auctoritatẽ noſtram impartimur, l. j. §. ſed neq; ex multitudine. C. de iu. veteri enucle. iudex confirmando ſniam adijciat hoc plus roboris: iõ perinde poſſit exequi ſniam primã hoc modo cõfirmatã ac ſuã propriã, quia aliq̃d addendo noui roboris ſua dř. Bar. in l. & q̃a. ff. de iuriſ. om. iudi. Imo. & Panor. in c. inter dilectos. de fide inſtru. vbi confirmans a ctũ nõdũ perfectũ vř illũ cõfirmare, & ſibi attribuitur. ita hic ꝑ ꝑ ambiguũ deſertionis talis confirmatoria ſnia dř actũ primæ ſniæ cõſummare & perficere, cũ multa potuiſſent allegari ad deſertionẽ excuſandã. & melius facit qđ no. Bar. in ſimili in l. j. in princ. ff. ad l. Falci. qđ no. Domi. poſt glo. in c. j. de conſtit. li. 6. facit qđ no. in l. a ctori. C. de reb. cred. & iureiuran. in l. 4. §. ſi ex conuentione. ff. de re iudi. in c. conſtitutus. de reſcr. glo. in cle. dudũ. in verbo, pacta, de ſepulturis. quo ad reliqua, ſ. qñ non eſt deſerta appellatio, ſed iudex ad quẽ pronunciat in cã appellationis, q̃s iudex exequatur, videte in locis ꝑallega. & in d. l. eos. in prin. ꝑ Bal. & Ca-

67 no. in c. paſtoralis. §. puta, ſ. de offi. deleg. † Reſtat ꝓ cõplemento materiæ vt videamus de duobus remedijs, q̃ ẽt ſniam impugnãt. Et primò de reſtitu. in integrũ. Secũdò poſtea de ſupplicatione.

68 † Nam ſciendum eſt, ꝙ impugnari põt ſnia valida tribus modis, primò per appellationẽ, de qua ſatis vidimus in rubrica, & hæc innititur mero iuri, vt dictũ eſt in rubrica circa diffinitionẽ appellationis, q̃a appellatio eſt iuris remediũ &c. Aliud eſt remediũ reſtitutionis in integrũ, & hoc partim innititur gratiæ, partim iuri cõi. Gratiæ, q̃a ſuꝑ ea imploratur offm̃ iudicis vt reſcindat, & tollat læſionẽ, nec ad hoc cõpetit aliqua actio, l. ſi minor. §. fi. ff. de min. Iuri innititur, q̃a ex æquitate in iure ſcripta datur, qñ ſubeſt iuſta cã, puta minoris ętatis, l. j. ff. de mino. vel alia iuſta cã, l. j. ff. ex quib. cauſis maio. c. ex literis. & c. auditis. ſ. de in inte.

69 reſtitu. † Et iõ in libello reſtitutionis, qñ principaliter vel ꝓpoſitione eius, qñ incidenter deducitur, dẽt exprimi cã ſpecifica reſtitutionis & iuſta, l. minor aũt magiſtratus. in fi. j. rñſo. ff. de mino. & ibi Bal. no. illũ tex. ad hoc. Tertiũ remediũ eſt ſupplicatio, & iſtud innititur meræ gratiæ Principis, d. c. ex literis. c. tam ex literis. de in inte. reſti. auth. q̃ ſupplicatio. C. de ꝓci. Impera. offe. l. vnica. C. de ſentẽ. ꝑfe. pręto. tñ cum fundari debeat ſupplicatio iſta ſuꝑ ęq̃tate, videlicet q̃a a ſnia Principis nõ appellatur, & ſic de ſimilibus, reſpectu proponentis dẽt ſupplicari, cũ miſericordia reſpectu Principis admittenda eſt, & ſuꝑ illa reſcribi dẽt, d. auth. q̃ ſupplicatio. & facit in ſimili qđ dicimus de poſtulatione platorũ facta ꝑ ꝑ vtilitatẽ ſeu neceſſitatẽ eccleſiæ a duabus partibus collegij, nã reſpectu ꝓponentiũ dẽt ꝓ gratia peti cõfirmatio eius. Sed ſuperior ſine iniuria nõ põt eã reijcere, c. bonæ. el j. & in glo. ſuꝑ verbo, ex gratia, de poſtu. pla. c. cupientes. §. deniq;. & in glo. in verbo, gratia, de elec. li. 6. Io. An. in c. cũ ad monaſteriũ. & ibi ẽt Hoſt. ſ. de elec. Panor. & alij in c. pe. de poſtu. pla. faciunt q̃ no. Bar. in l. j. §. ꝑmittitur. in ſimili. ff. de aqua quoti. & eſt. in l. ſi mihi & Titio, ff. de verb. obli. facit tex. in c. Titius. ſi de feudo fuerit controuerſia. Lud. in rubr. de arbi. in 19. col. & in conſi. 22. qđ incipit, Pro propoſitæ mihi conſultationis habenda veritate. & in conſi. 70. qđ incipit, Viſis themate & q̃one. Dũ loq̃tur de plato, q̃ tenetur reuocare emphytheuſim &c. iſta cõſideratio eſt de mente Panor. in c. ſuſcitata, ſ. de in integ. reſti. & Bal. in d.

70 auth. q̃ ſupplicatio. Redeundo ad primũ dicite, † ꝙ reſtitutio in integrum eſt prioris ſtatus, vel iuris, vel audientiæ reintegratio, 2. q. 3. §. notandũ. d. c. ex literis. d. l. ſi minor. §. reſtitutio. Spec. in tit. de reſtit. in integ. §. eſt aũt. & talis reſtitutio non datur, donec ſupereſt remediũ appellationi. Rota deciſ. 223. incipit, Item ſi ꝯ abſentem. & dẽt peti a ſuperiore vel eodẽ iudice, vel eodẽ tribunali, non aũt a pari iudice diuerſi tribunalis vel minori, l. minor aũt magiſtratus, & ꝑfecti. & in vtroq; loco Bal. ff. de mino. Et ſi proponitur principaliter, dẽt habere plenũ ordinẽ iuris: ſecus ſi incidenter, tex. in c. 2. ſ. de offi. iudi. & qñ proponitur aduerſus deſertionẽ, vř incidenter peti. ita Rota deciſ. 13. q̃ incipit, Itẽ ſi petatur. faciunt no. maximè per Panor. d. c. ſuſcitata. quinimò etiã in viã replicationis deducatur reſtitutio in integrũ, incidenter vř deducta. ita Bellamera deciſ. 520. q̃ incipit, Concluſio. & ita in reſtitutione, q̃ petitur ad appellandũ: nam cũ ſit quaſi ꝑparatoria iudicij futuri, videlicet appellationis ſubſecutæ, non requiritur ꝙ ordo iuris ſeruetur. ita Rota in deciſ. 44. q̃ incipit, Itẽ qđ in reſtitutionẽ. nam qñ reſtituitur ad appellandũ, eſt effectus talis reſtitutionis, ꝙ debeat reſtitutus intra tꝑa debita appellare, & appellationẽ proſequi. gl. eſt no. cõiter approbata in l. j. C. ſi ſępius in integrũ reſtitutio poſtu. fu. Rota latè ꝓſequitur in deciſ. 444. alias 44. incipit, Item lata. & his caſibus quãdo incidenter petitur reſtitutio, põt peti per procuratorẽ cauſæ non habentẽ ſpãle mandatum. ita Rota deciſ. 151. q̃ incipit, An lata ſnia. licèt nõ bene firmet pedes, tñ cõis ſnia hoc hẽt in d. c. ſuſcitata. & talis reſtitutus ad appellandũ põt petere attẽtata reuocari. ita Bellamera deciſ. 217. q̃ incipit, Exceptio falſitatis. & talis ſnia ſuꝑ reſtitutione ad appellandũ eſt mixta, q̃a eſt interlocutoria hñs vim diffinitiuæ. ita Bellamera deciſ. 417. q̃ incipit, cle. appellanti. dicens ꝙ tali caſu non hẽt locum cle. appellanti. & libellus ſuper reſtitutione in integrũ, vel ꝓpoſitio eius vſq; adeo dẽt ſpecificã & iuſtã cãm continere, ꝙ reſtitutio non dabitur, niſi illa verificata ſaltẽ ſummariè, & per ꝑſumptas ꝓbationes, qñ reſtitutio eſt ꝑparatoria vel incidens, puta in reſtitutione ad appellandũ vel ſimili. ita Bellamera deciſ. 418. q̃ incipit, Petens ſe reſtitui. Et iõ petens ſe reſtitui ad appellandũ ꝑ ꝑ impedimentũ non ſolũ debet docere de impedimẽto, ſed ẽt ſummatim dẽt docere de ſuo intereſſe. ita Rota deciſ. 87. q̃ incipit, Itẽ non ſufficit. Vbi tñ principaliter peteretur reſtitutio in integrũ, nõ aũt ꝑparatoriæ vel incidentes, tunc requiritur plenus ordo iuris, c. 2. ſ. de offi. iudic. & plena ꝓbatio, c. tũ ex literis. & ibi per ſcribẽ. ſ. de in inte. reſtitu. l. ab hoſtibus. §. ſed quod ſimpliciter. & ibi Bar. ff. ex quib. cauſis maio. l. fi. & ibi Bar. C. ex quib. cauſis maio. & iſta ſunt de mente Imo. poſt Do. Anto. in d. c. tum ex literis. & deciſ. 13. ſ. allegatę. Et iõ qñ petitur reſtitutio aduerſus ſniam, ſatis erit in perſona priuilegiata, cui cõpetit reſtitutio, allegare ꝓ cã iniquitatẽ iudicis. ita Bal. per illũ tex. in d. l. minor autẽ magiſtratus. Sed qñ petitur reſtitutio aduerſus tres ſententias conformes, tunc requiritur ꝙ deducatur noua cã; & doceatur de ea, ꝑ ꝑ quã concedenda ſit reſtitutio, vt Bellamera deciſ. 419. q̃ incipit, Petens reſtitui. ita Rota deciſ. 2. in nouis, q̃ incipit, Secunda concluſio. & in antiquis deciſ. 455. quæ incipit, Nota ꝙ aduerſus. Item dicit Bellamera deciſ. 410. ſi petatur reſtitutio aduerſus omiſſam ꝓbationẽ & publicationẽ teſtiũ ſequutã. faciunt q̃ habentur in c. corã. & c. auditis. ſ. de in integ. reſti. & qñ petitur reſtitutio aduerſus tres ſnias vel ꝓbationes omiſſas, tꝑs quadriennij currit a die tertiæ ſniæ, vel a die rei iudicatæ, qñ ſnia tranſit in rem iudicatam. Ita Rota deciſ. 145. q̃ incipit, Item latis tribus ſententijs. in ſnia ẽt ꝑdõnali currit tꝑs reſtitutionis in integrũ a die ſniæ, non a die ꝑdõnis impletæ. Bar. in d. §. ſed ꝙ ſimpliciter. Ange. in l. j. §. bidium. in fi. col. ff. qñ app. ſit. Et ẽt ꝓ cã reſtitutionis in integrũ ex clauſula ſaltẽ gñali, ſi qua mihi iuſta cã, ſufficit deducere paupertatem, ꝑ ꝑ quã non potuerit venire ad proſequendã cãm, & illam verificare. ita Bellamera deciſ. 44. quæ incipit, Allegatio. dixi ſ. e. in impedimento paupertatis. Stante ergo ꝙ reſtitutio in integrũ ſit bene propoſita, illa pendente impedietur executio ſniæ. tex. eſt in c. ſuſcitata, ſ. de in inte. reſti. & in l. vnica. C. ẽt in integ. reſti. pen. nil nouari debere. Et ſi pendente tali reſtitutione in integrum aliq̃d innouaretur, reuocandum eſſet in viam attentati. ita Rota deciſ. 376. quæ incipit, Item ſi cõmittatur. ſi tñ eſſet ſuſpitio contra petentem reſtitutionem in integrum, ſi manifeſtè appareret eũ

calum-

calum nosè peteret ad differendum, tunc illa reiectâ procedendum esset ad executionē, l.2.C.de fa. tis. faciunt q no. Cyn. in l. ab execu. C. quorum ap. non recip. Ange. de Areti. in l. ab execu. in 3. col. ff. eo. & hoc vult Bal. in auth. q supplicatio, pallegata. Si aūt manifeste non appareret de calumnia, tñ suspitio vrgeret ꝯ proponentē: tunc executio deberet fieri pstita cautione per eum, in cuius fauorē fit executio de restituendo rem cum fructibus in cā succumbentiæ in illo iudicio restitutionis in integrū, d. c. suscitata. a. qui tex. venit ad hanc prouisionē inducendā. si tñ executio esset irreuocabilis, puta quia ageretur de morte hominis, vel incarceratione, & tunc ēt cum cautione non fiat executio. ita Panor. post alios in d. c. suscitata. Imo. in clemē. j. in 4. col. de re iudi. post Panor. Bal. in l. cū qui duas. C. de adul. Imo. in l. 3. §. si seruus quem possidebam. ff. de acqui. poss. Ange. de Aret. in §. appellantur. in 4. char. Instit. de excep. & in tractatu suo maleficiorū, qui incipit, Caio Seio appellante. Bal. tñ in l. vnica. C. ne liceat tertio prouoca. habuit nouam fantasiā, q personæ priuilegiatæ, vt competat eis restitutio in integrū, non possint vti beneficio restitutionis ad impediendū executionē triū snīarum conformiū, sed prius sit fienda executio, postea de restitutione in integrū disputetur. alleg. cle. j. de re iudi. sed Sali. in d. l. vnica. & bene, reprobat Bal. quia d. cle. j. loquitur, qñ ꝯ tres snīas obijcitur nullitas, non aūt qñ petitur restitutio in integ. & clarum est, q nullitas nō impedit executionē, vt videbimus in c. dilecto. j. e. vbi ponā latius.

71 † Et sic bene cautus pcur. petentis restitutionē, q in articulo deducat concludenter læsionem vel cām restitutionis, qa alioquin non admittetur. ita Bellamera decis. 33. q incipit, Valet articulus. Et excluditur hæc restitutio in minore longe difficilius quam in maiore, nā minor nō pōt renunciare restitutioni in integ. l. si iudex circumuento. ff. de mi. nisi iuxta formā authē. sacramenta puberum. C. si aduer. ven. maior aūt benē pōt renunciare restitutioni in integrū sibi ꝯpetenti vel competituræ, l. Papinianus exuli. in fi. cū l. seq. ff. de mi. Ange. ita tenet in cōsi. 197. qđ incipit, A, & B. excluditur ēt restitutio in integrū, qa a lege vel rescripto sit prohibita, l. auxiliū. ff. de mino. l. j. C. si sæpi. in integ. resti. pe. sū. tñ vbi restitutio in integrū prohibetur in principali, in dubio non vr̄ prohibita in emergenti. & sic vbi phibetur in decisiuis, non vr̄ prohibita in interlocutorijs. ita Bal. in l. si ex causa. §. nūc in minoribus. ff. de mino. facit quod habetur in c. vt inquisitionis. per Io. An. & alios, de hære. lib. 6. Bal. in c. pastoralis. in 2. col. ff. eo. & ibi dicam.

72 † vnū non omitto in ista mā, q ēt si Princeps confirmet actū ex certa scientia, q nunq̄ vr̄ conualidare actum ꝯ enormē læsionē, nec tollere restitutionē in integrū, q ex enormi læsione causatur. Bellamera decis. 403. q incipit, conclusio. facit qđ consuluit Pau. consi. 157. incipiēte, Questio ista. in fi. Bal. in l. fi. C. sen. rescindi non posse. Quantū attinet ad secūdū, de quo dicendū superest, s. de remedio supplicationis.

73 † Sciendum est, q

a supplicatio [a] dupliciter in hac mā capitur. primò pro qualibet gratiosa impetratione, p quā q s. aduersus snīam auditur ex concessione Principis, licet aliàs audiri non deberet, c. tum ex literis. c. ex literis. s. allegatis. Et ista hēt tam latas habenas, quantum Principi conceden. si placet. Secundò capitur supplicatio pprie & strictē, videlicet p remedio, q vbi ex priuilegio siue progatiua iudicantis non pōt appellari, puta in Papa, in Imperatore, & alijs Principibus, ac pfecto ptorio: tunc per supplicationē consulitur parti, ꝯ quā est lata snīa, l. si q s. & d. auth. q supplicatio. C. de pcib. Impera. offerend. Et hæc supplicatio nō admittitur, vbi de iure cōi q s excluditur ab appellando, puta q a tertio nō licet appellare, tunc nō licebit ēt supplicare, vt d. l. vnica. C. ne liceat ter. puocare. vel q a renunciatū sit appellationi, vel ex qualitate causæ q s phibeatur appellare. Pau. de Cast. in d. l. si q s. vel ēt q a fatalia non supersint, l. vnica. cū glo. quā ibi cōmendat Ange. C. de sen. pfe. pto. pponenda aūt est in scriptis hmōi supplicatio, sicut de appellatione legimus, nisi incontinenti fiat, l. j. in fi. ff. eo. ita Sali. post glo. in d. auth. q supplicatio. & attendendū est in modo proponendi: nam cū p reuerentiā iudicantiū de iniquitate snīæ dici non possit, l. j. & p totum. ff. a qui. ap. non licet. mediū deducendi & cōcludendi in supplicatione nō dēt esse iniquitas eius, q iudicauit, sed imploratio veniæ & misericordię de errore pprio, l. pfecti. ff. de mino. Sali. in d. l. si q s. vel dolus aduersarij deducatur, c. cū olim. de re iu. Pau. in d. l. si q s. Spec. in tit. de supplicatione. §. 2. & hmōi supplicatio porrigi pōt ipsimet Principi, vel pfecto, q iudicauit, vel suis consiliarijs, tabellionibus, siue referendarijs, d. auth. q supplicatio. & ibi Bal. facit tex. de refer. in prin. & epo ēt a snīa sui vicarij. Ang. de Are. in l. j. ff. nil no. ap. pen. in 6. col. Inno. in c. Romana. in prin. eo. tit. lib. 6. non tñ q ipsi consiliarij vel referendarij iudicent de supplicatione: sed pponunt & referunt. Princeps aūt siue pfectus rescribit vel indicat. ita glo. in d. auth. q supplicatio. & ibi Pau. de Cast. & hoc cū sit remediū gratiosum, & sic extraordinariū, semel tm̄ peti pōt. ita Bal. in d. l. si q s. nec inducit litis pendentiā, nec rescindit aut suspendit snīam, donec p Principē super ea sit rnsum. ita Bal. in d. auth. q supplicatio. neq; ēt aduersus grauamen siue interlocutoriā interponi pōt, sed solū aduersus diffinitiuā, l. 2. C. vt lit. pēd. Spec. in tit. de supplicatione. §. differt. proponi aūt dēt supplicatio, qñ supplicans vult impedire executionē snīæ, vt non mittatur executioni, nisi præstita cautione de restituendis habitis pro executione snīæ, puta de fructibus & expensis intra 10. dies a die snīæ, q si de executione impedienda & cautione habenda supplicans non curat, tunc vsq; ad biennium proponi pōt supplicatio a die snīæ similiter cōputando, d. authē. q supplicatio. quā ita intelligūt cōiter Doct. in d. c. ex literis. & in d. authē. maximē Pau. de Cast. & Spec. in tit. de supplicatione. §. supplicari. Finiri aūt dēt instantia supplicationis, si corā pfecto, intra bienniū, d. l. vnica. C. de sen. pfec. pto. si corā Principe, cū hodie dum cā pendet in auditorio Principis nulla fatalia currant, authē. sed cū lis. C. de tēp. ap. c. ex insinuatione. & ibi dicā aliq d. j. e. perpetuo du-

b rabit tps illam finiendo. An aūt ꝯ snīam arbitri vel arbitratoris [b] possit supplicari? Bar. in l. arbitro. ff. qui satis. cogā. tenet q sic. Bal. ibidē ꝯ, per l. diē proferre. §. stari. ff. de arbitris. Tu distingue, aut loquimur in arbitro, & pcedit opinio Bal. per d. §. stari. qui gnaliter loquitur. aut loquimur in arbitratore, & procedat opinio Bar. q possit, per c. exposita. s. de arbit. & ita tenet Ange. de Are. in l. ex consensu. in prin. ff. de appel. & iō cū aduersus snīam arbitri non supersit remediū, sed illi standū sit, minor compromittendo in arbitrū dr̄ læsus, iō restitui poterit: cōpromittendo aūt in arbitratorē, cū supersit remedium, non dr̄ læsus: nam superest sibi remedium reductionis. ita Bar. in l. minor 25. annis fideicōmissum. §. j. ff. e. Ange. de Are. in d. l. ex consensu. in fi. prin-

74 cipij. ff. eo. † Sed nunq d a snīa epi assumpti ex prorogatione poterit supplicari? Ange. de Are. concludit q non: nam a tali snīa pōt appellari, licet non, nisi semel, tex. cum glo. in authē. si quis litigantium. C. de episco. audien. ergo non potest supplicari, quia frustra precibus imploratur, quod a iure cōmuni conceditur. l. j. ad municipales. cum vulg.

ADDITIONES.

a ¶ Quod supplicatio. Adde Do. Ias. in l. si quis aduersus. C. de prec. Imper. os. vbi declarat, in quibus supplicatio & appellatio differant.

b ¶ Arbitri vel arbitratoris. Adde Pau. de Cast. in consi. 70. incip. Quia frustra. ver. sed & posito, in j volu. vbi determinat, q si sententia arbitralis non potest reduci ad arbitrium boni viri, tamen per viam supplicationis potest adiri superior, qui de enormitate cognoscat. Et cum alius superior non est, pōt adiri Papa, qui per viam denunciationis Euangelicæ prouideat, cap. si peccauer. et 2. q j. c. nouit. de iudi.

SVMMARIVM.

1 *Itineris arreptio post citationem factam, non habet eximere citatum. Limit. nume. 2.*

2 *Itineris arreptio sine dolo, & ante citationem factam, quid operetur? & nume. 3. 4.*

5 *Arreptio facta in persona propria, succedit loco appellationis.*

6 *Ordinarius in curia, possitne citare suum subditum, quem inuenit in curia?*

C A P. IX.

Eminimus. Si reus post citationem vel notitiam literarum iuit ad curiā, delegatus in eū procedit, aliàs non. h. d. cum suppletione glo. diuiditur in duas partes, & duo dicta ponit. secūda ibi, qđ si ante.

1 † No. j. ex tex. ibi, post citationē. fm Bal. & oēs, q itineris arreptio post citationē factā nō hēt eximere citatum, & supple vel ēt facta post notitiā literarū, c. suggestū. j. eo. & assignat Bal. rōnem, q a licēt absens in curia nō videatur semp dolo abesse, tā ex quo se absentat post citationē ēt sine dolo, imputādū est ei si nō dimittit pcuratorē, q a lite cepta ēt absens ex iusta cā tenetur dimittere pcura tex. est no. in l. eundē. §. j. de legatio. j. & ibi Bar. & Bal. hic. & Bar. in l. j. ff. de diuer. & tēpo. pscri. faciunt no. p Bar. & Ange. in l. 2. §. sed & si q s. alle. in §. q diximus. ff. si q s cau. notata p glo. no. quā ibi ponderat Ange. in l. si q s ita instituatur. circa finē, in verbo, ægritudinē, ff. de hære. instit. p Ange. & Imo. in l. q situm. ff. de re iud. p Cy. in l. j. & in l. ignorare. & ibi ēt p Bal. C. de restit. mili. p Cano. in c. qrelā. s. de pcur. in c. cū dilecti. s. de dolo & cōtu. in c. cupiētes. §. q si p 20. & ibi glo. in verbo, pcur. de elec. li. 6.

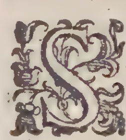
2 † No. ex tex. ibi, ante citationē, q itineris arreptio sine dolo & ante citationē factā hēt eximere citatū a ptāte interioris iudicis, s. delegati impetrati. & sic habetis iuncto tex. in prin. ibi, appellatione remota. q clausula, appellatione remota, non hēt impedire effectū, q resultat ex itineris arreptione. tñ fm cōiter Doct. ista clausula, appellatione remota, quo ad principalē decisionē tex. nostri nō ponitur hic vt ptineat iuris ministerium

perium,sed potius facti accidentia: nam dato ꝙ in literis nõ eēt clausula,appellatione remota. tñ itineris arreptio post citationē vel literarum notitiam facta nihil valeret.Glo. in verbo, post citationē.in fi.dicite ꝙ glo.bene supplet tex.& ita summaui . Glo. in verbo,ante citationē.ibi,§. eius . Quo ad hoc de destinatione
3 nuncij glo.bene loquitur,& videbimus in c.vt debitus.j̄.eo. † In ea.ibi,ipsum peruenisse.licèt qō glo.videatur de indubitabili q̃rere, nũquid itineris arreptio in persona propria habeat eximere itinerantē a ptãte inferioris iudicis, qa vr̃ casus decretalis nostræ,tñ continuando glo. ad p̄cedentia magnũ erat dubiũ : nã p c. vt debitus.j̄. eo. sola destinatio nuncij non eximit quem a iurisdõne delegati:vnde probabiliter dubitabatur , qd modo si in persona propria vadat:qa sicut videbamus immutatũ circa nuncium , idem posset dubitari quid qñ in persona ꝓpria vadit . sed
4 quantũ attinet ad sol.glo.dicite vt statim dicam.† In ea.in fi.pro complemẽto materię de effectu itineris arreptionis quo ad eximendum itinerantem vel mittentem,ponit Oldra.consi.60.vos dicite,aut loquimur de mittente nuncium , & tunc si p̄ueniatur per p̄sentationē literarũ iam impetratarũ , anteq̃ literæ portatæ per istum nuncium iam reuersum p̄sententur , & tũc destinatio nuncij nullã exemptionē inducit,c.vt debitus. & ibi bonus tex. & Inno.& alij,j̄.eo.Aut loquimur de itinerante in persona propria , & tunc aut itinerat pp aliquod grauamen iam illatum vel cõminatum,& tunc cum posset illo casu appellare, c.concerta-
5 tioni.eo.tit.li.6.†videbimus in c.bonæ.j̄. eo.itineris arreptio facta in persona propria succedit loco appellationis vsq; adeo , vt eximat itinerantem a iurisdõne grauãtis vel cõminantis, donec itineratio sit expedita,sicut appellatio donec pēdet, c. dilecti filij.j̄.eo. & hoc est qđ voluit dicere glo. hic in cã mota vel cõminata.Imò isto casu vr̃,ꝙ sufficeret destinatio nuncij pro appellatione,vt loquitur ille tex.in c.dilecti.de quo tñ videbimus ibi,& in c.vt debitus,qđ intellige de itinerante ad Papã, non aũt in itinerante ad aliũ superiorem inferiorem a Papa.Arch.in c. si eps. 11.q.3.de quo tñ se remittit ad no.in d.c.vt debitus . Item intelligit Arch.prædicta non procedere,qñ post latam diffinitiuã pars sine alia appellatione arriperet iter ad Papã super illa : nam non habebitur quo ad diffinitiuã pro appellante,sed snĩa transibit in rem iudicatam,c.ad reprimẽdam.s̄.de offi.ordi. Sed qua rõne nõ dicemus idem in eo,qui post interlocutoriã latam arripit iter ad curiam sine alia appellatione,vt illa transeat in rem iudicatam , nec itineris arreptio habeat in hoc vim appellationis quo ad suspendendos effectus dictæ interlocutoriæ, a quo non est appellatum,& sic transiuit in rē iudicatã , qđ no. ad declarationē materiæ:nã signanter iura non loquuntur,ꝙ per iter arreptũ suspēdatur vel impediatur actus iudicialis iam factus,imò vbiq; volũt ꝙ post citationem non prosit itineris arreptio: multo magis ergo postq̃ iam pars est in iudicio. Et p̄dicta declara vt melius dixi post glo.in c.dilecti.j̄.eo.per quę restringuntur multũ hæc dicta Arch. Aut itinerat in persona propria nullo p̄cedente grauamine vel cõminatione,& tunc bene loquitur Tancre.hic in fi.ꝙ aut dolo vel fraude iter arripit, qđ in dubio post literarũ notitiã p̄sumitur,c.suggestũ.& c.ad hoc sicut.j̄.eo. & tunc itineratio nõ hēt eum eximere.Aut iter arripit sine dolo,s.ante notitiã literarũ, vel anteq̃ sit citatus ab ordinario , vel notitiã habuerit ꝙ voluerit citare,& tunc eximitur a ptãte istorũ inferiorũ , donec est in tali absentia, non qa itineris arreptio hēt vim appellationis , sed ex priuilegio qđ conceditur peregrinantibus in curia,vt interea non possit ab alio iudice molestari,c.j.j̄.de peregri. Et hoc est singulare priuilegiũ qđ dat ecclesia Apostolica existentibus in ea vel ad eã itinerantibus. Quod priuilegiũ nullo pacto dant Legistæ ēt absentibus cã reipublicæ,per tex.in l.ignorare. C.de
6 restit.mili. † Vltimò pro cõplemento q̃siuit hic Io.An. post Abba.nunquid ordinarius in curia possit citare suum subditũ , quē in curia inuenit.& videtur Doct.hic cõcludere ꝙ sic : imò voluit hic Bal.ꝙ etiam posset eum incarcerare . mouentur,quia Roma est cõis patria,l.Roma.ff.ad muni.c.fi.s̄.de foro cõpe. de hoc tamen se remittit Io.An.ad notata per se,& post eum scribunt ibi alij,in c.Romana.§.p̄hentes.de foro cõpe.li.6.Et Panor.se remittit ad notata per se in c.fi.de foro compe.no.in cle.pastoralis.de senten.& re iudi.in l.j.per Bar.ff.de requi.reis.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio interposita super negocio alicuius exceptionis, suspendit iurisdictionem iudicis a quo,super ipsa exceptione.*
2 *Negocium principale potest expediri , etiam sine exceptione , propter quam est appellatum.*
3 *Appellare non est licitum propter exceptionem non legitimè oppositam.*
4 *Negocium principale an suspendatur propter exceptionem non legitimè oppositam,limit.nu.5.*
6 *Appellans non tenetur comparere coram iudice a quo, nisi casu quo citet.*
7 *Exceptio licèt firmet regulam , vel eam declaret , tamen non auget regulam vltra naturam regulæ.*
8 *Appellatione interposita ab interlocutoria,non tenetur iudex amplius citare appellantem.*
9 *Libelli tot videntur,quot causæ in libello deductæ.*
10 *Grauatus per aliquam interlocutoriam, appellat causa expressa grauaminis.*
11 *Causa debet specificè exprimi in appellatione ab interlocutoria.*

CAP. X.

Vper eo. Supersedet exceptioni,a qua appellatum est,& ēt principali,q̃ sine illa terminari non poterit.h.d.vsq; ad ver. sinautē. Ille autē ver.sinautē,varias hēt lecturas. & secũdũ vnã lecturã glo.hic,h.d.Vbi exceptio ꝓponitur non debito tpe, & pp hoc appellatur,qa non admittitur,procedi põt non obstante appellatione.Vel aliter fm intellectũ Io.An.quē cõmẽdat Panor. hic, non obstante appellatione ex falsa cã interposita põt iudex ad vlteriora ꝓcedere.h.d. diuiditur in duas,sicut duas continet de-
1 cisiones. secunda ibi,si autē aduersa.† No.j. ex tex.ibi, de aliqua exceptione. ꝙ appellatio interposita super negocio alicuius exceptionis , suspendit iurisdõnem iudicis a quo super ipsa exceptiõe. & de hoc est tex.optimus in c. dilectus filius I.Saracenus.
2 s̄.de rescri.†No.ex tex.ibi,nihilominus &c.a õrio sensu fm intellectũ Do.Anto.ꝙ vbi exceptio,pp quã est appellatũ,non est cõnexa ita negocio principali , quin possit negociũ principale expediri sine ea: tunc sola appellatio licèt suspēdat iurisdõnem iudicis a quo sup ipsa exceptione,tñ non suspendit eius iurisdõnē sup negocio principali,quin interea, donec iustificata fuerit appellatio & recepta quasi ex cã ꝓbabili attentata, illo medio tpe valeant,nec veniunt reuocanda: licèt attentata postea post iustificationē appellationis & eius receptionē ēt sup negocio principali , cum appellatio ab interlocutoria iam recepta deuoluat iurisdõnem sup toto,c.vt debitus.& ibi videbimus.j̄.eo. Iō talia post receptionē appellationis attentata non valerent: si tñ exceptioni negociũ principale eēt cõnexũ , sicut appellatio suspēdit ptãtē iudicis circa exceptionē, ita ēt ptãtem iudicis suspēdit circa negociũ principale ei connexũ,vt attentata post appellationē ēt nondũ receptã stent in pendenti:qa verificata appellatione,i.probato grauamine,pp qđ ēt appellatũ,reuocabuntur ipsa attentata.& iste est intellectus ꝓpriè ad tex. nostrum fm Do. Anto. quē post multa non tñ vr̃ impugnare Imo. dicendo ꝙ hic non valeret argumentũ a õrio sensu . Et notate istũ intellm̃ , qa
3 est pulchra limitatio ad c.non solũ.§.j.eo.tit.li.6.† No.ex versi.si aũt . ꝙ pp exceptionē non legitimo tpe oppositã non est licitũ appellare,licèt non admittatur exceptio. Glo.in verbo,appellationem.in fi.iuncta glo. seq. dicite ꝙ glo. istæ procedunt de iure canonico,quo iure indifferenter ante li.contest.& post,& in ꝓlatione snïæ,& ēt post illã indifferenter licitũ est appellare,c.super eo.Sed de iure ciuili ita indistinctè non ꝓcederent,vt habetur in l.2.ff.de app.recip.in l.ante snïæ.C.de ap.reci.Sed vt habeatis exẽpla clarius quã ponant istæ glo.qñ exceptio sit talis,ꝙ negocium principale non possit expediri sine ea,vel etiã eõ,dicite in exceptione surreptionis rescripti,qa ante oĩa hoc clarificari debet,& ex ea pendet oĩs ptãs iudicis circa negociũ principale.vel in exceptione excõicationis opposita õ partē:nã etiã sup negocio principali illa exceptione non clarificata non veniet audiẽdus.vel puta,qa opponatur ꝙ ꝓcura. cõparens non habeat mãdatũ:nã & iudiciũ sup principali cũ falso ꝓcur.eēt nullũ. vel qa opponatur de falsitate instrumentorũ vel testiũ ad ꝓbationem negocij principalis ꝓductorũ:qa hac exceptione non clarificata sup principali ꝓcedendũ non est.Ita Inno.Io.And.Do.Anto.
4 & Bal.hic.† Quæ tñ conclusio quo ad testes vel instrumẽta limitatur nõ ꝓcedere, qñ pars posset ꝓbare principale negociũ per alias legitimas ꝓbationes, quas haberet : nã tunc pp talē exceptionē non eēt supersedendũ in negocio principali , imò nec si appellaretur pp talē exceptionē,suspenderetur negociũ principale.ita sensit hic Bal.in fi.& Do. Anto. Aliæ ēt possent hic assignari exceptiones connexę negocio principali,vel ei p̄iudiciales,de qbus in §.aliqñ.3.q.1.in c.j.& in c.tuã.s̄.de ordi.cog.in l.j. & 2.C.de ordi.cog.in c.in literis.s̄.de resti.spo.cũ similibus. Aliæ sunt exceptiones,q̃ non concernunt negociũ principale taliter quin possit negociũ expediri illa omissa, puta in exceptione,ne cõueniatur in plus q̃ facere põt.de quo in c.j.s̄.de depo.in l.sunt q in id.cũ pluribus ll.seq.ff.de re iudi.puta in exceptione cõpen
5 sationis,vel simili.Glo.in verbo,non poterit.in fi.† vult ergo gl. ꝙ siue appelletur pp exceptionē connexã negocio principali, siue pp nõ cõnexa, ꝙ semp appellatio suspendat ptãtē iudicis a quo non solũ circa exceptionē,sed ēt circa negociũ principale.

Nec

Nec obstat tex.noster ibi,principalis &c.q̃a rñdet hic nõ eẽ sumendũ arg.a ɔ̃rio sensu.& est rõ: nã resultaret absonus intellc̃s, & ɔ̃ tex.in c.si a iudice.in c.non solũ.§.j.in c.Romana.§. si verò. eo.tit.lib.6.& j.deducã. & si resultat absonus intellc̃s,non est sumendũ arg.a ɔ̃rio sensu,c.vnico.& ibi glo.de ęta.& quali.lib.6. c.significasti.& ibi glo.s̃.de foro cõpetẽ.l.2.C.de condi.inser.& hanc opi.glo.tenet hic Host.Io.Inno.& Panor.licèt Imo.nõ firmet pedes.& ꝓ hac opi. adducit Panor. tex.in c.si a iudice. eo.
6 tit.lib.6. † vbi dr̃,ꝙ appellans non tenetur cõparere corã iudice a quo,nisi casu quo citet,q̃a velit grauamẽ reuocare. modo exceptio firmat regulã in casibus non exceptuatis,c.2. j̃.de cõiug. lepro. Ex quo ergo vnũ tantum casum excipit,ergo quo ad alia oĩa, & sic quo ad negociũ principale iudex a quo nullã hẽt iurisdõnem,nec poterit ꝓcedere:q̃a si posset ꝓcedere citatus,appellans teneretur venire.sed ille tex.facit regulã limitatã, s. q̃n appellans citatur sup̃ negocio, sup̃ quo est appellatũ:vnde exceptio postea subsequẽs cũ debeat eẽ de regula, vt ꝑ glo. in ru-
7 bri.de reg.iur.lib.6.debet & limitate intelligi.†Imò exceptio li-
a cet firmet regulã [a],vel eã declaret,l.nã qđ liquidè.§.fi.ff.de penu leg.l.fi.§.cui dulcia.ff.de vino triti.oleo fructuq;leg.tñ nõ auget regulã vltra naturã regulæ . Ita colligitur ex his q̃ notantur per Io.And.in mercu.in rubri.de reg.iur.lib.6. Et ex his q̃ notantur in l. j. ff. si q̃s iusdic.non obtem.facit quod no.Bar.in l.gñali. §. vxori.ff.de vsufru.leg. Adducit secũdo tex.in c.non solũ. §.j.eo. tit. lib.6. ponderando primo gñalitatẽ eius. sed fortius ille tex. expssè loq̃tur,q̃n appellatũ erat tm̃ ab interlocutoria, & negociũ principale ꝑ iustificationẽ appellationis erat deuolutũ : & tñ ibi vult,ꝙ oĩ casu & gñaliter possit inhibere iudex ad quẽ iudici a quo,ne ꝓcedat.ergo & in principali suspensa est iurisdõ. & similiter põt induci tex.in c.Romana.§.si verò.eo.tit.li.6. sed illa iura loquũtur post iustificatã appellationẽ,vnde nihil faciũt ɔ̃ opin.Do.Anto.q̃ hoc bene fatetur. sed intelligit ipse tex. nostrũ ante appellationẽ iustificatã & receptã. Et dicit Do. Anto. tex. nõ solũ posse limitari vt inde possit mittere inhibitoriã statim post appellationẽ sup̃ connexis negocio,sup̃ quo est appellatũ:sup̃ alijs non possit, nisi cępto cognoscere sup̃ veritate appellationis.Quartò adducit l. si quis ꝓuocatione. C.eo. vbi iudicis iurisdõ ex quo infert iniuriam, suspenditur & quo ad alia. Sed illa lex hẽt varios intellc̃s, & iõ super ea nõ põt fundari eius opĩo,ꝑ ea q̃ voluit Bar.in l.3.ff.de reb.dub. vel aliter loquitur in casu spãli,sicut ẽt l.vnica.C.si rector prouinciæ.Quintò adducit ea q̃ habentur in c.exhibita.s̃.de iudi.vbi Papa mandat gñaliter reuocari attentata:ergo gñalr̃ intelligitur , siue sint attentata siue sup̃ principali,siue sup̃ interlocutoria, sup̃ qua pẽdet appellatio,c.si Romanorũ.19.dist.sed ille tex.dẽt intelligi de indebitè attentatis,q̃a vbi Papa mandat reuocare attentata , intelligitur
8 de indebitè attentatis,c.audita.ad fi.s̃.de resti.spolia. † Adducit quoq; sexto c.2.de dolo & contu.li.6.vbi appellatione interposita ab interlocutoria, non tenetur iudex amplius citare appellantem,quasi sit in tota causa contumax: aliàs dixisset,ꝙ in alijs actibus dẽt appellãtẽ citare.sed ille tex.ꝓcedit quo ad partẽ, q̃a quo ad se vr̃ satis asserere appellationẽ iustã : iõ ꝑ appellationẽ vr̃ in totũ quo ad se velle fugere iudicẽ.Nos loq̃mur quo ad iudicẽ,q̃ nõ dẽt in totũ sup̃sedere,nisi appellatio apparuerit iusta: qđ in dubio nõ ꝓ̃sumitur.Do.Anto.hic tenet ɔ̃ gl.nostrã, ꝙ imò applõ sup̃ interlocutoria a principio vsq; ad tp̃s suę receptionis suspẽdit tm̃ ꝑtãtem iudicis a quo circa interlocutoriã, a qua est appellatũ, & alia negocia huic ɔ̃nexa,siue sit negociũ principale,siue incidens,siue emergens. secus quo ad negocia nõ cõnexa,q̃a interim donec nõ fuerit recepta applõ , poterit iudex ꝓcedere in cã principali,nec iste ꝓcessus vnq̃ reuocabitur in viã attẽtati:post receptã aũt appellationẽ bene fatetur, ꝙ tũc suspẽsa erit iurisdõ iudicis a quo ad oĩa,ꝑ ꝑ deuolutionẽ iam factã. & ad hoc adducit tex.nostrũ ibi,& si principalis.vbi Papa mandat post appellationẽ ab interlocutoria lata sup̃ exceptione ita demũ suspẽdi iurisdõnem iudicis a quo sup̃ negocio principali, si principalis cã sine illa exceptione terminari non poterit. ergo vbi terminari posset principalis cã sine hac exceptione,& si cõnexa nõ sunt, non erit suspẽsa iurisdõ iudicis a quo in negocio principali ꝑ solã appellationẽ:nec subest cã, quare hic in tex.nõ debeat sumi arg.a ɔ̃rio,q̃a ad fundamenta ɔ̃ria est s̃.rñsum. Nec obstat,si q̃spiã opponeret,put & hic Panor.nõne hic resultaret iniq̃tas retẽto illo intellectu,q̃a pars distraheretur ꝑ varia iudicia,s.sup̃ negocio appellationis corã iudice ad quẽ : sup̃ principali corã iudice a quo.q̃a istud nõ est tã iniquũ in cã appellationis,licèt ꝓcederet in cã principali:q̃a in cã appellationis nõ hẽt locũ c.dispẽdia.q̃n sunt diuersi articuli.Ita Io.An.& Gemi. in d. c.dispẽdia.de rescri.li.6.Et faciunt notata in c.si duobus.s̃.eo.&

ibi dixi.tñ hac conclu.retenta s̃m Do.Anto.illo medio tp̃e donec appellatio recipitur, si iudex a quo ꝓcederet in principali, posset recusari suspectus.& ita intelligitur tex.in c.ad hæc.s̃.eo. & ita rñdet ad arg.glo. nostræ. attñ theoricã habeatis, q̃n iudex a quo possit ꝓcedere.dicite s̃m Do.Anto.hic,ꝙ aut iudex a quo detulit appellationi , & tũc indistinctè nõ põt ꝓcedere nec sup̃ negocio principali,nec sup̃ articulo,sup̃ quo est appellatũ,c. cũ appellationibus.eo.ti.li.6. q̃ tex.ita gñaliter intelligitur s̃m Do. Anto.& Imo.hic,nisi ꝑ iudicẽ ad quẽ cã ad eũ remittatur, vel ꝑ partẽ appellantẽ appellatione nondũ introducta recurrunt de nouo ad ipsum iudicẽ a quo,vt in d.c.cũ appellationibus.vbi gl. & Doct.aut nõ detulit appellationi: & tunc aut est inhibitũ per iudicẽ ad quẽ , ꝙ non põt facere nisi recepta appellatione tanq̃ recepta ex rõnabili cã,c.Romana.§. si verò. &§. ꝙ si obijciatur. eo.tit.li.6.& c.nõ solũ.§. j. j̃. eo. & tũc ẽt quo ad oĩa est suspensa iurisdõ iudicis a quo,d.c.nõ solũ. §.j. hr̃ maxime ꝑ Do.Anto.in d.c.dilectis.s̃.de rescr.& in c.pastoralis.§.ꝑterea.s̃.de offi.deleg. siue negociũ principale sit cõnexũ, siue non,causæ, ꝑ ꝑ quã appellatur: Dñi tñ de Rota voluerunt, ꝙ iudex non possit inhibere iudici a quo,nisi vt nõ ꝓcedat sup̃ articulo,sup̃ quo est appellatũ,vel connexis,nõ aũt sup̃ non cõnexis.& variè allegatur illa decis.in quota,sed eã reprobant cõiter hic scribentes. Aut verò non inhibitũ sed tm̃ appellatũ:& tunc s̃m cõem sñiam Io. And. Inno.& aliorũ,excepto Do.Anto.suspẽditur ptãs iudicis a quo, quo ad oĩa & connexa & non connexa:& ipso ꝓcedente futurus iudicabit euentus. q̃a si verificabitur appellatio interposita ab interlocutoria,reuocabuntur oĩa attẽtata,alias nõ,d.c.nõ solũ.& ꝑpea licèt dicatur ꝙ tp̃a ad appellãdũ,s.decẽ dierũ, & tp̃a pendẽtis appellationis ęq̃parantur,d.c.non solũ.in prin.glõ.in rubri.ff.nil noua.tñ hoc non ꝓcedit in appellatione interposita ab interlocutoria,q̃a tp̃s pendentis appellationis ab interlocutoria ex futuro euentu bene q̃nq; hẽt inducere retractationem attentatorũ,d.c.nõ solũ.§.j. & tñ tp̃s decẽ dierũ ad appellãdũ ab interlocutoria non inducit retractationẽ attẽtatorũ illo medio tp̃e, q̃a intra decẽ dies ad appellandũ ab interlocutoria , iudex rite ꝓcedet ad vlteriora.glo.est no.in l.a ꝓcedente.C.de dila.& ibi legitur.glo.in c.si.in verbo,appellatione.eo.tit.li.6. & ꝑpea signanter & cũ ministerio tex.in d.c.nõ solũ.in prin.dũ ęq̃parat tp̃s ad appellandũ,& tp̃s pendẽtis appellationis , loq̃tur de appellatione a diffinitiua, nec ibi aliq̃d de interlocutoria . postea in §.seq.vbi tractat de interlocutoria,nihil repetit æq̃parationẽ iam factã:quasi sentiat in interlocutoria æq̃parationẽ illã nõ ꝓcedere.& hæc ꝓcedũt,q̃n in vno iudicio plures causæ nõ deducuntur, sed vna est tm̃ cã principalis . Et ad ꝑ̃dicta videte q̃ no. Bal.in l.furti.§.j.ff.de his q̃ no.infa.ibi Ange.& in l.ita demũ.C. de procur.Sed q̃d vbi plures causæ in vno iudicio deducuntur.
9 dicite s̃m Do.Anto.& Imo.†ꝙ cũ tot videãtur libelli,quot causę in libello deductę,l.scire debemus.in prin.& ibi Bar.ff.de verb. oblig.tot videantur sñiæ,quot causæ,l.q̃d tñ.ff.de arbi.l. ẽt. §.si ex cã.ff.de mino.l.Carmelia pia.ff.de iure pat.c.cũ tp̃e.s̃. de arbit.c.Raynu.& c.Raynal.j. de testa.tot videantur appellationes quot sñiæ,& quot cãe,l.ampliorẽ.in prin.& l.eos.in prin.C.eo. & faciunt q̃ dixi in c.si duobus.s̃.eo.& ex separatis nõ infertur, l.Papinianus exuli.ff.de mino.Iõ cũ illa sint diuersa, q̃a diuersæ cãe,pendẽtia applõnis in vno nõ ꝑiudicabit in alio:& iõ appellato in vna cã nõ suspẽditur iurisdõ iudicis a quo, quo ad aliam cãm: multominus appellato ab interlocutoria cõcernẽte vnam cãm tm̃ suspendetur iurisdõ iudicis a quo,quo ad aliã cãm, licèt recusari bene posset,ꝑ ea q̃ vidimus in c.ad hec.s̃.eo.& ita Do.
10 Anto.hic,& post eũ Imo.† Vltimò ꝑ cõplemẽto inter has varietates opinionũ bonũ est seq̃ ɔ̃siliũ traditũ a Io. An. in c. ɔ̃suluit. el 2.j.eo.quẽ ibi refert & seq̃tur Do.Anto.& Panor.s.ꝙ grauatus ꝑ aliquã interlocutoriã appellet expssa cã grauaminis , & vt suspẽdit oẽm iurisdõnẽ iudicis ẽt circa negociũ principale,adiungat illa verba,ꝙ ẽt appellat, ne vlterius in aliquo super dicta cã grauetur,& illo casu ꝓderit applõ ad suspẽdendũ articulũ,& ẽt negociũ principale.& est tex.in d.c.ɔ̃suluit.in fi.s̃m Io.An.Glo. in verbo,suggestione.in fi.j.so.data ꝑ gl.ꝙ hic cã ꝓposita nõ ꝓbaretur,licèt sit in se vera:tñ diuinat ad tex. nostrũ. Secũda autẽ solo,ꝙ hic opponeretur exceptio falsitatis ɔ̃ scriptũ post li.ɔ̃test. & q̃a nõ admittebatur ꝙ appellet, est cõis,tenendo ꝙ illud de falsitate intelligatur,s.surreptionis: q̃a si intelligeretur de exceptione

ADDITIO.

a ¶Firmat regulam.Ex quo infert Phil.Corn.in consi.62.inci.Placet mihi.fo.55. in j.volu.ꝙ si statutum dicit,ꝙ bannitus possit offendi excepto homicidio patris,intelligitur ꝙ ille qui non est pater , possit occidi : vide plenè per totum consi. Et quando exceptio firmet regulam in non exceptuatis similibus sibi , non in diuersis,vide Pau.de Cast.in consi.406.in j.lib.

ptione falsitatis,s.q rescriptũ eẽt penitus falsum, illa posset opponi,& eẽt admittenda ẽt post sniam,l.2.& fi.C.de fal.instru.l.si ptor.§.Marcellus.ff.de iudi.c.cum venerabilis.s.de excep.Alius datur intellẽs ad tex.nostrũ p Io.An. q hic appẽo nihil operatur, q̃a appellãs ꝓrupit ad appellãdũ,i.nimis celeriter appellauit: & illo casu sit talis sensus ad tex.nostrũ, q si q.s opponit exceptionẽ, & anteq̃ iudex rñdet,appellat:si nõ admittatur sua exceptio p iudicẽ,illo casu appellati o nõ valet, q̃a illo casu iudicialis appellatio nõ interponitur a grauamine de futuro, sed a grauamine iã illato,c.vt debitus.j.eo. licèt secus sit in appellatione extraiudiciali,c.bonæ.& ibi dicã,j.eo. & iõ debuit excipiẽs prius expectare,an sua exceptio admitteretur, vel nõ admitteretur p iudicẽ:& postea si in eo eẽt grauatus appellare.sed ante rñsum iudicis nõ põt appellare.Quartus intellectus est Io.An.hic,quem ẽt seq̃tur Panor.hic in illo ver.si aũt ꝑpea appellatio nihil valeat. q̃a appellatũ est ex falsa cã: & iõ ante oĩa in appellatione ab interlocutoria req̃ratur expssio cãę,& qđ ea subsit,c.vt debitus.j. eo.ẽt de iure ciuili,l.intra vtile.vbi casus sm vnũ intellm. & no. Bar.in l.ait ptor.§.pmittitur.ff.de mino.iõ appellatio si interponatur,& falsa reperiatur cã, nihil valet appellatio. & hoc est qđ voluit tex.quare & iudex, q̃ scit appellatũ ex falsa cã, nõ dẽt supersedere.Quintus est intellẽs Imo.hic,q ꝑpea hic nõ valeat appellatio,q̃a fuit nimis gñalis appellãdo ꝑꝑ falsi suggestionem:
11 debuit enim exprimere circa quod esset illa falsi suggestio, † & in quo.Et sic habetis colligere sm istum intellectum,q in appellatione ab interlocutoria non solum debet exprimi causa, sed specificè debet exprimi,in quo & circa quod,cle.appellanti.eo.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio admittitur de iure canonico in causis modici precij, & pro leui etiam iniustitia.*
2 *Iudices debent etiam deferre appellationibus in causis minimis.*
3 *Causa minima quæ dicatur? & nume.4.5.*
6 *Reductio ad arbitrium boni viri non admittitur,nisi in causa magna.*
7 *Reductio ex toto non æquiparatur appellationi.*

CAP. XI.

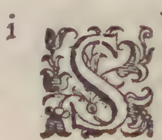

1 DE appellationibus. In quacunq; cã etiã ꝑ minimo licitũ est appellare.h.d.†No.j.ex tex.ibi,ꝑ quacunq; leui.iuncto tex.ibi,minimus. q in causis modici precij, & ꝑ leui ẽt iniustitia admittitur appellatio de iure canonico. qđ secus est de iure ciuili,2.q.6.c.anteriorum.ver.illud.no.in l.fi.& in auth.nisi breuiores.C.de sen.ex pericu.re.Sed quare tã varie?dicite q Canonistæ ꝯsiderauerũt appellationẽ inuentã eẽ ad corrigendũ iniq̃tates,c.cũ spẽli.j.eo.dixi s.in rubri.& q̃libet ẽt minima iniq̃tas dẽt exulare a canonibus,§. criminis. 25.di.iõ ꝑꝑ minimã ẽt cãm vel minimã iniustitiã nõ mirũ, si canones ꝑmittũt appellationẽ,nõ tñ eã iubent, q̃a decet secũdũ ẽt canones cum paruo incõmodo a strepitu cãrũ eẽ q̃etos, c.vnico. s.de sindico. Sed leges,q̃ nõ ꝯsiderãt bonũ aĩæ tm̃ quantũ bonũ publicum,vt no.in l.j.ff. de vsuc. cõsiderauerunt ipsę, q ex paruo grauamine pars parũ læditur:& iõ noluerunt ꝑꝑ modicũ grauamen, vel in
2 minimis posse appellare.†No.ex tex.ibi,si ꝑ maioribus.q iudices ita debẽt deferre appellationibus in minimis causis, sicut ẽt
3 in maioribus.† Glo.in ver.minimis.in fi.No.j.ex gl.q vbi valor cãę nõ sufficit ad sumptus litis,q illa cã dr̃ minima.& ideo dixit no. Bar. q vbi denegaretur iustitia ab aliquo Principe inferiore in aliqua cã,q illo casu cũ recurrẽdũ sit ad superiorẽ, si cã nõ est tanti valoris q iste possit pati sumptus ad adeundũ superiorẽ: illo casu licitę sunt repsalię, q̃a ipse oppssus poterit ꝯ subditos illius inferioris vel ẽt ipsum inferiorẽ facere repsalias. ita Bar. in l.Mediterraneę.C.de anno.& trib.lib.10.& remittit se ad tractatũ repsaliarũ. & ꝑ pdicta infert ibidẽ Bar. q tutor vel plãtus nõ tenetur de negligẽtia,si dimisit solicitare cãm,ad quã ꝓcurandã req̃rebatur maior impẽsa q̃ eẽt valor eius: q̃a talẽ cãm ꝓcurare non tenetur.& ita ẽt Panor.hic, & faciũt q̃ habẽtur in l. in fun-
4 do.ff.de rei ven.† Secũdò habetis notare ex gl.q minima cã quo ad dandũ actionẽ de dolo dr̃ cã duorũ aureorũ.qđ intelligit Bal. hic idẽ eẽ ẽt in accusatione q metus causæ: loq̃tur tñ sub dubio fortè.& facit rõ: nã in remedijs extraordinarijs de minimis non est curandũ,l.scio.ff.de in inte.resti.no.Bar.in l.si ꝑprietarius. ff.de dã.infec.notant Canonistę in c.si ꝑponẽte.s.de rescri.Sed actio de dolo,q me.cã,& similia,sunt remedia extraordinaria, vt patet ꝑ suos titulos:ergo ꝑ minimis non dabitur nec actio de dolo,nec
5 qđ metus cã.†Vltimò habetis ex gl. varias opiniones, q̃ dicatur minima cã.vos dicite q relinq̃tur arbitrio iudicis,q considerata qualitate ꝑsonæ arbitrabitur q̃ sit cã magna,q̃ parua. Ita gl.in c. fi.de sen.& re iudi.li.6.in l.illicitas.§.ne tenues.ff.de offi.psi.in l. sed & si suscepit.in prin.in verbo,modica.ff.de iudi. faciunt notata ꝑ glo.& Doct.in auth.ꝑterea.C.vnde vir,& vxor.c.Odoardus.j.de solu.ꝑ Bar.in l.si ꝯstãte.in prin.4.col.ff.sol.matri.ꝑ Bar. & Bal.in auth.nisi breuiores.C.de sen.ex pericu. re. Sed ab exꝯ tex.opponitur de his q̃ habẽtur in c.Quintauallis.s.de iureiu.in
6 l.vnde si Neruæ.& in l.si societatẽ.§. arbitrorũ. ff. ꝑ socio.† vbi reductio ad arbitriũ boni viri non conceditur,nisi ex magna læsione:sed reductio sapit appellationẽ,l.nõ distinguemus.§.cũ q.dã.ff.de arbi.ergo & ꝑ minima cã nõ est licitũ appellare,sed req̃ritur magna læsio.vos dicite q in reductione hoc facit ꝯsensus partiũ,q̃ quodãmõ ex suo ꝯctu videtur se lædere, ex quo cõpromiserunt in istũ,& iste ꝓnunciat ex ptãte sibi data a partibus,& eorũ ꝯsensu.nõ sic est in iudicijs, q̃a iudices ꝓnunciãt ptãte iuris:nec eorũ snia suscipit robur a cõsensu partiũ,imò regulariter iudicia reddũtur in inuitos, l.inter stipulantẽ.§.j.ff.de ver.obl.& ꝑpea dixit no.Bar.in d.§.arbitrorũ. q vbi partes lædũtur in ꝯctu facto tertij, q illo casu req̃ritur læsio vsq; ad sextã: & tñ sufficeret,licèt nõ eẽt vltra dimidiã vel aliter, nõ tñ req̃ritur vltra dimidiã.Ludo.in l.si q.s cũ aliter.ff.de ver.obl.tenet ꝯrium.& sic licèt petitio reductionis ad arbitriũ boni viri æq̃paretur appellationi,l.nõ distinguemus.§.cũ q.dã.ff.de arbi. adeo q l.cũ apud.ff.iudi.sol.disponẽs q fideiussor de iudicato soluẽdo in cã principali nõ tenetur de iudicio appellationis,hẽt ẽt locũ in fideiussore ꝑ obseruatione laudi, vt non teneatur in iudicio reductionis. ita
7 Pet.de Ancha.ꝯsi.32.qđ incipit,In Christi &c.†apud intelligẽtes tñ vt hic videtis,reductio ex toto non ęquiparatur appellationi: & iõ ẽt dicimus, q licèt a snia iudicis appellationis appelletur, dũmõ non plusq̃ tertio,c.sua.j.eo. tñ a snia reductionis non appellatur.Inno.in c.pñti.alias in c.statutũ.de rescr.hodie.li.6.Bar. in l.j.& ꝑ Doct.ibi notatur.ff.de leg.j.Panor.in ꝯsi.2. incipit, In Christi &c.ꝯsiliũ Saliceti,in d.§.arbitrorũ.Io.An.in addi.eo.§.in q̃bus.ver.q.d si cõuenit.ꝯ tenet Bal.in l.j.C.de his q̃ pęnę no. in l.j.C.ne lice.tertio ꝓuoc.Bal.in l.& in maiorib.C.eo.Bal.in c.fi. quo tpe miles.in vsib.feud.Ludo.de Roma,ꝯsi.261.inci.In Christi noĩe &c.sup eo qđ q̃ritur.per fundamentũ s.dictũ in ꝓximo ꝯrium sequitur Bal.in d.l.j.C.de his q̃ pęnę noĩe. qđ si reducens lædit modicè,nõ appelletur.secus si immoderatè lædit. imò notabiliter dicit Panor.in c.exposita.in prin.de arbi.ꝑ illũ tex. q si in laicũ sit factũ cõpromissum,& pars videt se notoriè lędi quasi ꝑꝑ manifestũ pctm̃,pt recurri & reclamari ad iudicẽ ecclasticũ.

SVMMARIVM.

1 *Appellans non auditur ante sententiam de iure ciuili:secus de canonico.*
2 *Excõmunicatio an reddatur,si excõicatus appellauit in ipsa prolatione sñiæ.*
3 *Appellatio præsumitur præcessisse excommunicationem,*
4 *Sententiæ appellatio in dubio intelligitur de diffinitiua.*
5 *Appellare an liceat ab omni grauamine? & nu.6.8.*
7 *Appellare ab interlocutoria quando maximè liceat?*
9 *Appellari potest a sententia vel præcepto de incarcerando de iure ciuili.*
10 *Positus sub custodia,non dicitur incarceratus.*
11 *Iudex a quo,non debet incarceratum dimittere pendente appellatione.*
12 *Appellationis & recusationis causa æquiparantur.limit.nu.13.*
14 *Tempus quando currat, causa commissa iudici delegato.*
15 *Tempus præsentationis literarum attenditur, vt iudex habeat iurisdñem.*
16 *Reuocatio literarum ad hoc vt reuocet iurisdictionem a iudice à quo,quæ requirantur.*
17 *Tempus an currat executori testamentario assignatum a testatore ignoranti?*
18 *Tempore assignato iudici ad ꝓcedendũ,dies termini nõ assignatur in termino.*
19 *Tempus dilationum currit de momento ad momentum.*
20 *Dies termini cõputatur in termino.& nu.21.fallit nu.22.23.24.25.& 26.*
27 *Diem termini non computari in termino,quomodo accipiendum.*
28 *Tempus assignatum iudici ad procedendum,quot dierum esse debeat?*
30 *Iudex poterit ne dilationes datas ad procedendum, abbreuiare.*
31 *Iudex non procedet ad sententiam, si intra tempus datum ad procedendum, nulla detur dilatio. vide nu.32.*
33 *Sententiæ forma in fine termini dati ad procedendum.& nu.34.*
35 *Iuramento iudicis iurantis statur sibi non aliter liquere de causa, quàm pronunciat.*
36 *Sententiæ forma,vbi non liquet iudici de causa. & nu.37.*
38 *Iudex si intra tempus datum sibi ad se instruendum,nihil se instruxit, tenebitur ne ad remittendum.*
39 *Iudex si post assignatum tempus ad procedendum est excommunicatus, vel aliàs impeditus, nunquid si partes præsentent rescriptum, curret interea tempus.*
40 *Tempus an non currat a die præsentationis factæ per reum, si actor & reus impetrauerunt rescriptum.*

CAP. XII.

1 SVper eo. † Licèt regulariter secundum leges nõ auditur appellans ante sententiã, tñ canones illum audiunt tam ante litẽ cõte.q̃ post: tam ante sentẽtiã q̃ post. & hoc primo. Et recusatio æquipa-

a æquiparatur appellationi a, qa in vtraq; iusta cā reqritur. hoc secundo. Et tps assignatū iudici ad finiendū cām incipit currere a tpe pñtationis rescripti non ante. hoc tertio. Diuiditur in tres, ꝑut tria dicta ponit. secūda ibi, casus. Tertia ibi, sit. No. j. ex tex. ibi, in prolatione sniæ. fm Io. An. Bar. & Imo. ꝙ a diffinitiua licitū est appellare, & pōt appellari in ipsa prolatione sniæ, s. dū legitur, nondū tñ finita legi. Ita tex. hic ibi, in prolatione. Et ꝓpea

2 inferunt pdicti Doct. ad qōnem,† nunqd si excōicatus appellauit in ipsa prolatione sniæ excōicationis, reddatur ipsa excōicatio nulla. & Io. An. se remittit ad notata in c. cum sit. de reg. iur. li. 6. in mercu. suis. vos dicite post cū fm Imo. hic, ꝙ aut ꝓlatum est iā verbū, excōico. & illo casu si appellat, perinde est ac si appellaret post sniam excōicationis: & iō excōicatio non redditur nulla, c. pastoralis. & ibi videbimus. j. eo. Aut nondū prolatū est verbū, excōico. & tunc appellatio, dūmō ante illud verbū ꝓponatur, reddatur excōicatio subsequens nulla, tanq̄ lata post ap-

3 pellationē, c. ꝑ tuas. j. de sen. excō. †Et iō sint cauti appellantes, ꝙ faciant notare punctualiter, q̄ verba sniæ legerētur, cū appellēt ab hmōi censura. In dubio aūt si non appareat an appellatio ꝑcesserit verbū, excōico, vel nō: tenet hic Imo. ꝙ cum excōicatio inferat vinculū iuris executione, d. c. pastoralis. & videbimus in c. ꝑterea. el 2. & ibi Inno. j. eo. iō illo casu ꝓsumitur excōicationē ꝑcessisse. Et pro Imo. facit glo. in c. venerabilibus. §. fi. in verbo, postq̄. de hoc. de sen. excō. lib. 6. Bal. hic tenet ɔ̄rium, qa vr̄ sentire ꝙ ꝑcesserit appellatio. alleg. tex. in l. si q̄s id qđ. ver. ꝙ si dū ꝓponeretur. ff. de iurisd. om. iud. Adducit tex. in l. Arethusa. ibi, incipiente nasci. ff. de sta. ho. vbi fauore libertatis actus inceptus hr̄ ꝓ cōpleto. si spāle fauore libertatis: ergo in ɔ̄rium ius cōe, & maximè in odiosis. ꝓ Bal. pōt adduci dictū Inno. in c. cū tu. s̄. de testib. & fortè fm dictū Inno. ibi possent opi. concordari, qa aut loqmur in foro cōscientiæ, & tunc cū in dubio iudicemus excōicationē valere, ꝓcedat prima opi. Panor. Aut in foro cōtentioso, & tunc cū in dubio iudicemus nō excōicatū, ꝓcedat opi.

4 Bal. & hæc seruāda. †No. ex tex. ibi, snia & c. fm Panor. hic, ꝙ appellatione sniæ in dubio intelligimus de diffinitiua. facit glo. in c. cū olim. s̄. de testi. tex. in l. 2. ff. de appel. recip. dixi s̄. in rubri. in

5 diffinitione. † No. ex tex. ibi, leges aūt seculares, ꝙ licēt de iure canonico ab oī grauamine appelletur, tñ secus est de iure ciuili, qa nō appellatur nisi a diffinitiua. & q̄bus casibus de iure ciuili ab interlocutoria appellatur, Bal. in addi. eo. in 2. & 3. col. in

6 l. ante sniæ. C. quorū ap. in l. 2. C. de episc. audi. †Et est rō dr̄iæ, qa de iure ciuili ꝑ appellationē a diffinitiua emēdātur ēt oīa grauamina illata in ꝓcessu: qa licēt in aliquo in ꝓcessu grauauerit, satis est ꝙ ꝑ appellationē a diffinitiua nō remanet ille victor. & iō cū ius ciuile inspiciat solū grauamē, & ille in effectu non remanet grauatus: qa ꝑ diffinitiuā si ipse obtinuit, remanet parū læsus in interlocutorijs: si succubuit ꝑ appellationē a diffinitiua, emēdantur illa grauamina. iō nō mirū si ius ciuile ab interlocutoria nō ꝑmittit appellari. & hāc rōnem sensit gl. & ibi Bal. in l. 2. C. de epa. audi. sed ius canonicū nō tm̄ respicit grauamen, sed ēt iniustitiā, cū circa correctionē peccatorū inuigilat, c. nouit. s̄. de iud. vnde licēt ꝑ appellationē a diffinitiua, si succubuit, vel ꝑ ipsam diffinitiuā si obtinuit, grauatus in interlocutorijs non restat multū grauatus: tñ ꝑ hoc nō tollitur, quin sit ei facta iniustitia, & sic pctm̄: nō mirū ergo si lex canonica ꝑmittit appellari a quocunq; grauamine. Aliā rōnē assignat Bal. in d. l. 2. & in l. ante sniæ. C. quorū ap. s. qa ius ciuile magis inuigilat fini litiū instātię q̄ ius canonicū, ꝑ no. in c. pe. s̄. de iudi. & ex hoc dū dr̄ in tex. de iure canonico indifferēter appellatur a quocūq; grauamine nō de iure ciuili, fm Panor. resultat alius effectus, ꝙ de iure canonico causæ nō hn̄t instantiā ꝑ ꝑ magnā facultatē appellādi cōcessam a iure canonico, d. c. pe. & tñ de iure ciuili secus, qa hn̄t instantiā triennij, l. properandū. in fi. C. de iudi. ꝑ ꝑ restrictā facul-

7 tatē appellādi. †Et ꝑ rl̄a secūdū leg. dicite, ꝙ tunc demū appellat ab interlocutoria, qñ ipsa interlocutoria infert grauamē irreparabile ꝑ diffinitiuā, vel appellationē a diffinitiua: tunc licitū est appellare. Illa sunt verba gl. in cle. j. in ver. ipso iure. de hæret. & hæc regula, vt videtis, resultat a rōne prima pdicta cessante. Est & alia rl̄a secūdū leg. ꝙ vbi post interlocutoriam nō expectatur alia diffinitiua, licitū est a tali interlocutoria appellare. ita gl. in auth. habita. C. ne fil. ꝓ pa. dū dicit, ꝙ a snia, qua ꝓnunciat se q̄s nō eē iudicē, vel ēt iudicē, appellatur: qa vbi ꝓnunciat se nō eē iudicē, nō expectatur alia diffinitiua. & facit tex. cū no. in c. significantibus. s̄. de offi. deleg. & has duas facit Bar. rectè intelligēti in l. 2. & ibi Ange. ff. de ap. recip. facit Bal. in d. l. 2. C. de epa. aud.

8 & in d. l. ante snię. †Et ꝑ pdicta infertur, ꝙ si iudex ꝓnunciat aliquē torquendū, ꝙ a tali snia bene appellatur, licēt sit interlocutoria: & expectet diffinitiuā, qa infert dānū irreparabile ꝑ diffinitiuā, l. 2. ff. de ap. reci. cū iuribus s̄. allega. & gñalr ab oī ꝑcepto de aliquo faciēdo pōt appellari, qa facta ꝑ infectis haberi non pñt, c. ferrū. 50. di. ēt de iure ciuili. ita Pau. de Cast. ɔsi. 23. incip. In

9 Christi & c. viso puncto. †Infertur ēt, ꝙ a snia vel ꝑcepto de incarcerādo pōt appellari iure ciuili, qa infert damnū irreparabile. & facit: nā carcer dr̄ mala mansio, gl. est in cle. j. in verbo tormētis. de hære. in l. si hoiem. ff. deposi. imò dr̄ tormentū stare in duro carcere, gl. in d. ver. tormētis. & est tex. ibi, duro carcere. imò maius tormētū quā fodere in agro, gl. est in l. seruorū. ff. de pe. & faciunt no. ꝑ Bar. in l. j. §. diuus. ff. de qō. & iō dānatus ad ꝑpetuos carceres dr̄ capite diminutus. ita Bal. in l. si q̄s sub ɔdōne. in 2.

10 col. ff. de testa. tut. †Et tenete menti, ꝙ positus sub custodia (qua tñ non tenetur districtus) nō dr̄ incarceratus. gl. est no. & ibi Bar. in l. fi. C. de curiosis. li. 12. licēt in ɔ̄riū faciunt no. ꝑ Ange. in l. qui in carcerē. ff. qđ met. cā. & ēt ꝑ Imo. in l. q a latronibus. ff. de te-

11 sta. & ꝑ Io. An. in c. 2. j. de sen. excō. †& pendente appellatione a carceratione iudex a quo nō dēt incarceratū dimittere, sed dēt retinere quousq; iusserit iudex ad quem. Ita Bar. ꝑ illū tex. in l. eos. §. sup his. C. eo. & Bal. in l. 2. C. de epa. aud. in l. sed si. ff. de in

12 ius vocā. dictū est in c. ad nostram. s̄. eo. †No. ex tex. ibi, in causis quoq;, ꝙ cā appellationis & cā recusationis æqparantur. intelligite fm glo. nostrā in verbo, appellationi. q̄ ꝑ hoc sit expedita: ꝙ æqparantur quo ad hoc, vt sicut appellatio nō valet nisi expssa ꝓbabili cā, ita ēt non valeat recusatio, c. cum spāli. & ibi videbimus. j. eo. Et infert hic Io. An. ꝑ hunc tex. ꝙ siue remoueatur appellatio a iure siue ab hoīe, s. ꝑ rescriptū, ꝙ illo casu intelligitur ēt remota recusatio. qđ intelligit Panor. eē verū, si remoueatur ab hoīe, puta ꝑ rescriptū respectu cāę, i. ꝙ nō admittatur sine cā: qa hoc intelligitur ēt in recusatione, fm glo. nostrā, iuncto tex. quo aūt ad alia, maxime hodie, cū cl'a, appellatione remota, remoueat solū appōnes, q̄ non sunt expsse in iure, c. pastoralis. & ibi videbimus. j. eo. remota appellatione nō intelligetur remota recusatio, vt nō admittatur recusatio nisi in casibus a iure expssis: qa imò admittet in silibus casibus, nec excludet ꝑ clausulā, appellatione remota. & est tex. in c. postremò. ibi, vel alia iusta cā. j. eo. facit tex. licēt glo. ibi cōiter reprobata teneat ɔ̄riū, in l. fi. C. de sen. & interlocu. oī iud. & gl. in l. j. §. interdū. ff. a q̄b. appel. nō licet. vbi vult, ꝙ cl'a, appellatione remota, nō excludit recusationē. & ꝑ hoc facit rō: nā ex separatis nō infertur, l. Papinianus

13 exuli. ff. de minorib. cū vulgaribus.† sed applō & recusatio sunt diuersa, ergo vno remoto non intelligit remotū aliud. ꝙ sint diuersa patet: nā ab executore nō appellat, c. quo ad cōsultationē. & ibi hr̄, s. de re iudi. l. ab executore. C. quorū appel. & tñ recusat executor, c. nouit. j. eo. c. sup qōnū. §. verū. s̄. de offi. dele. Itē diuersitas apparet, qa nō grauatus nō appellat, c. vt debitus. j. eo. & tñ nō grauatus recusat, nec expectat grauamē, c. cū spāli. j. eo. Itē de ɔsensu partiū delegatus nō recusat, d. §. verū. & tñ ab eo appellatur, l. ex ɔsensu. ff. eo. Itē recusatio ꝓponitur de vicario ad epm, c. si ɔ vnū. & ibi gl. ponit alias instātias, de offi. dele. li. 6. & tñ appellatio interponit ad maiorē & nō ad ipsum epm, c. 2. de ɔsue.

14 li. 6. ecce ergo qualiter sunt diuersa.† Vltimò no. ꝙ vbi cā cōmittitur iudici delegato, nō currit ei tps, nisi a tpe pñtationis literarū. qđ intelligit Io. An. nisi tps eēt assignatū non ꝑ enumerationē, sed ꝑ certā & destinatā diē, puta ꝙ finiat cām ad natale Dñi: tunc enim curret tps ipso iure & ante pñtationē, & imputet sibi q fuit negligēs in pñtando lr̄as. Et sic habetis ex tex. ꝙ in rescriptis licet quo ad validitatē eorū & ēt capacitatē impetrātis attēdāt tps date rescripti, c. eam te. supra de rescr. c. tibi qui. & c. ei

15 q. de rescr. li. 6. hr̄ in cle. fi. de rescr. †Tñ quo ad hoc vt iudex hēat iurisdōnē, attēdit tps pñtationis lr̄arum. ita hic tex. nā si iurisdōnē prius haberet, curreret ei tps, qđ nō currit vt hic. Et sic habetis, ꝙ añ pñtationē literarū iudex nullā hēt iurisdōnē. & hoc voluit gl. no. in simili de executore, in d. c. ei qui. in verbo, ante. Io. An. in c. cū plures. de off. dele. li. 6. Arc. in c. is q. de ꝓcu. lib. 6. voluit Bar. in l. multū interest. ff. de ɔdi. & demon. Bal. in l. nec quicquā. §. vbi decretū. ff. de offi. ꝓcō. vbi dicit, ꝑcessum tñ iudicis añ pñtationē literarū valere parte non opponēte. qđ vr̄ falsum, ex quo ꝓsupponimus ꝙ nondū habeat iurisdōnē. Bal. in l. eius. ff. si cer. peta. in l. sed & si de sua. §. j. ff. de acq. here. in l. j. C. vt li. pēd. in l. licet. C. de iud. in l. falsus. C. de fur. in 8. oppo. in l. eos. §. fin-

16 aūt. C. eo. Ange. in l. ꝑ hāc. C. de tēp. app. & ita eͦ ad hoc† vt reuocatio lr̄arū reuocet iurisdōnē a iudice, reqrit ꝙ sint intimata & pñtata iudici, nisi in reuocatione adesset decretū. ita Bal. in d. l. falsus. Arc. in d. c. is q. Inn. & alij in c. ex cōqōne. & Panor. in c. audita.

ADDITIO.

a ¶Aequiparatur appellationi. Adde quæ posui supra in rubri. in j. apost. scilicet ꝙ ista tria, recusatio, relatio, & appellatio, ponūtur & iudicant ad paria, & qñ-

audita. vbi bonus tex. s. de resti. spolia. per Inn. in c. j. de concess. præben. lib. 6. in c. cum contingat. de offi. deleg. ibi docto. & in c. cæterum. s. de rescrip. Bal. in c. gratum. s. de off. deleg. in l. Barbarius Philippus. ff. de offi. præ. & ideo concludit hic Bal. per hunc
17 tex. † ꝙ executori testamentario non currit tempus assignatum a testatore ignoranti, quando illud, quod est exequendum, requirit magnã industriam executoris: aliâs secus, quia ipso ignorãte bene aliàs curreret tempus, & deuolueretur ad epm. allegat notata in c. si autem sacratissimis. in Auth. de eccle. titu. concludit etiã, ꝙ potestas vel officialis, qui iurauit seruare statuta si sibi ex-
18 hibeantur, non ligatur tali iuro nisi a die exhibitionis. ¶ † Glo. in verbo. recepisse. in fi. habetis ex glo. ꝙ tẽpore assignato iudici ad procedendum, dies termini non assignatur in termino, sed eximitur ipsa dies præsentationis literarum, & circa intellectũ tex. nostri gl. approbant Inno. & Host. & aliqui antiquiores, per iura in eo allegata. contrarium tenuit hic Ioã. An. & hi, qui post eum scripserunt, ꝙ imo dies pñtationis cõputetur in termino de momento ad momentum: moti per tex. nostrum hic, ꝙ vtitur verbo, & tunc. quod denotat ipso momento tẽporis post pñtationẽ literarum incipere terminum, & currere tempus. gl. est in c. quã fit. de elec. lib. 6. in c. personas. & ibi dixi. s. eo. Sed quantum attinet generaliter ad articulum, nunquid dies termini computetur in termino, dicite ꝙ glo. hic concludit ꝙ non, & gl. sequitur Inn. & Host. sequitur Inno. & Gemi. in c. frequens. §. j. & ibi gloss. de restitu. spolia. lib. 6. Sequuntur Bar. & Ang. in l. j. ff. si quis cau. per illum tex. in l. j. §. dies. ff. quando appel. sit. facit quod notat Bart. in l. pater. §. j. ff. de adulte. mouentur per iura allegata in gl. Con-
19 trariam opinionem tenuit Ioã. An. Bal. Innoc. & Panor. dicẽtes, ꝙ in dubio tempus dilationum siue terminorũ currit de momẽto ad momentum: ergo non subducetur dies termini. voluit gl. in rubrica, ff. de diuer. & temp. pre. quę facit regulam, ꝙ in dubio tempora videntur esse continua: ergo nihil subducetur. voluit gl. in l. Gallus. in fine principij. quã ibi notat & sequitur Ang. ff.
20 de liber. & posthu. † vbi vult quid in dubio dies termini computetur in termino. & etiã voluit Bal. in l. eos. §. si autẽ. C. eo. 2. col. idem in l. si qñ. 5. q. C. de testi. mouentur maximè Bal. hic, quia in dubio verba debent intelligi sm cursum, l. j. & 2. ff. de vsufr. ea. re. quæ vs. consu. sed ex cursu naturæ t.pa sunt volatilia, iuxta illud,

Labitur occulte fallitur; volatilis ætas.

Ergo dilatio intelligetur continua. Non obstant iura allegata in contrarium, quia illud procedit, quia ius processit vlterius disponendo. ¶ Vel aliter dicite, vt ex fallentijs infra dicen. apparebit
21 so. transeundo ergo per cõe carrotium Docto. hic † hic facite vo-
a bis regulam, ꝙ regulariter dies termini cõputatur in termino. a generaliter dicit Ange. consi. suo 357. incip. Paulus contulini. qđ vbi de cursu tpis inchoando & terminando queritur tps, incipit & finitur de momento ad momentũ. & ibi notabiliter loquitur
22 de termino in compromissis assignatis, faciens eandẽ rãm. † Fallit primo illa regula, nisi ius expsse aliter disponat, vt est text. i c. frequens. s. alle. & in c. pia. allegato in gl. Et ita põt intelligi d. l. j.
23 ff. si quis caut. ita Io. An. & cõiter doct. Hic limitabitis † secundo dictam ↄclo. nõ procedere, vbi tps dilationis esset vtile, quia tũc dies termini subducit de termino, l. j. §. quod dicim⁹. ff. de succes.
24 edict. † Ita Bald. hic intelligẽdo de die termini, s. initij non finis. Limitabitis tertio dictam ↄclonem non procedere vbicunq; lex vteretur aliqua dictione, quæ tpis separationem induceret, puta quia vteretur dictione, a, vel, ab, vt est gl. in l. ratio. §. fina. ff. de act. emp. in cle. sicut. in verbo, a die. eo. tit. nam tunc tempus siue terminus exclusiue ab illo actu die vel hora, cui adijciuntur similes dictiones, puta si dicatur, a tali die: tunc illa dies non computatẽ in termino, c. statutum. vbi gl. de præben. lib. 6. puta quia dicatur, a tali hora: tunc sola hora deducẽt de termino. ita Bal. hic, puta quia dicatur, a tali actu: tunc nullũ tempus deducitur, nisi solum tempus celebrati actus. & hoc modo intelligitur l. j. s. biduum ff. qñ appel sit. auth. hodie. C. eod. notata in cle. causam. de elect. & ita Gemini. in d. c. frequẽs. ita cõiter Doc. hic. ita Bar. in dicta.
25 l. j. ita Bal. † in locis præalle. Ange. in d. consi. in fine. Fallit quarto in dilatiõe expectatoria, quę datur parti vt veniat, vel simile q.d faciat: tunc dilationes expectatoriæ non incidunt diẽ termini. ita Bal. hic intelligit l. j. ff. si quis cautio. limitabis & hoc non procedere in omni dilatione legali, scilicet assignata per legem vel statutum: nam illo casu dies termini non computatẽ in termino ex æq tate, quam Papa expressit in d. c. frequẽs. & in d. c. pia. quia æquitas bene extẽditur de similibus ad similia: ideo bene extenditur ad omnes dilationes legales. ita Bal. in dicta l eos. §. si autẽ.
26 † Sexto limitabitis non procedere de consuetudine, quia de consuetudine iudiciorum dies termini non computatur in termino. ita Bald. in dicto. §. si autem. 3. colum. ita Gemin. in dicto ca.
27 frequens. §. j. ¶ † Sed vnũ tenete menti, ꝙ vbi dicimus diẽ termini non cõputari in termino, illud intelligimus respectu incõmodi illius, cui assignat dilatio: sed quo ad vtilitatẽ suã bene dies termini cõputabit in termino, s. quia si illa die termini voluerit aliquid facere, vt se citius expediat, poterit facere, & dicet factũ intra terminũ. Et ideo dixi gl. singularis in cle. sicut. in verbo, a die. eo. tit. ꝙ illa dies termini, quæ non cõputat in termino, cedit lucro illius, cui est assignata dilatio. ita Bald. in d. §. si autẽ. 3. col. sed melius in l. fin. 3. col. C. de temp. appel. & allegat illam gl. ad hoc.
28 † Et vt nihil omittat, quia dr hic, ꝙ tẽpus assignatur iudici ad procedendũ, opere pretiũ esset scire quot dierũ intelligat illud tps. & dicite, ꝙ si assignat per vim dierũ, est clarum ꝙ tot dierũ erit, puta x. dierũ: si assignat p nomen collectiuũ & certum, puta, scilicet septimanarũ: tñ adhuc certũ est qđ septẽ dierũ est, sed pun-
29 ctus stat qñ assignat sub verbo mensis ¶ † Et dicite, ꝙ erit tot dierum, quot dies hẽt ille mẽsis, in quo assignat ipsa dilatio. & si q.d lapsum est de illo mẽse, supplebit in mense sequẽti. Et ideo si assignat dilatio mẽsis de mẽse Augusti, erunt triginta & vnus dies: si assignat de mẽse Septembris, erũt 30. sed de mẽse Februarij 28. Ita gl. not. l. in c. q̃ sit. de elec. lib. 6. voluit Bart. in l. cũ bissextus. de verb. signif. ff. voluit Bal. & Imola in l. de diuisione. ff. solu. matri. Bal. in d. §. si autẽ. & hic aliquid ponit. ¶ Quæsiuit hic Innocen-
30 tius, † nunquid si iudex, cui est assignatus terminus ad procedendum, vult dare dilationes, poterit illis abbreuiare vltra solitũ stylum iudiciorũ vel ne. & rñdet quod sic, ex quo ei abbreuiata est instãtia vel iurisdõ, põt abbreuiare dilationes, & eas conformare cum termino sibi assignato, ita vt infra terminũ possit finire causam. glo. in c. de causis. s. de off. deleg. & hoc procedit secundum eum, siue dilatio assignatur a iudice delegãte, siue ipse terminus procedendi assignetur ipsi iudici a partibus de communi consensu. Si autẽ de cõsensu vnius tantum est assignatus terminus ad pcedendũ, quo ad eũ bene possunt abbreuiari dilationes, nõ aũt quo ad aduersariũ: q.a ex quo aduersarius nõ cõsensit assignationi termini, nõ est iusta cã abbreuiandi sibi suas dilationes, & ideo debent sibi ↄcedi solitẽ dilationes: & isto casu ẽt vltra terminũ poterunt extendi tales dilationes, & intra illum tps non solũ ipse, sed ẽt aduersarius, qui ↄsenserat, cũ dilationes debeant esse cões, poterit se iuuare, l. peten. C. de in integ. rest. pet. Et Innocẽ. sequit Baldũ Imolam & Panor. & facit qđ no. gl. in ver. defensiones. in clem. sæpe. de verb. signi. & dixi saltẽ remissiue in c. cũ sit
31 Romana. s. c. † Sed q.d modo retẽto dicto themate, si intra tps ad pcedẽdum nulla dilatio assignat parti, nunq.d pcedet iudex ad sniam? & dicite sm Inno. ꝙ ex quo terminus assignat iudici, vel ab vtraq; parte, vel a delegãte, qđ illo casu hẽt vim termini per-
32 emptorij. † Et iõ vr dicendũ, ꝙ iudex sine alio possit pñuciare, vbi erit in fine sui tpis. & ita simplr pertrãsit hic Imol. & Panor. & ita voluit Bart. in l. si de meis. §. si. ff. de arbi. ita Bart. in l. admonẽdi. in 4. col. & ẽt Ludo. ibi, ff. de iureiu. & est bonus tex. quẽ ibi
33 ad hoc põderat Bald. in l. 2. C. de temp. appell. † Et ideo ↄcludit Bart. vbi proxime, ꝙ in fine termini iudex poterit pñuciare absoluendo reũ, sicut si actor habuisset dilationẽ ad probandũ, & nõ probasset, iuxta l. q. accusare. C. de eden. Contrariũ tenet hic Baldus recte intelligẽti in fine, ẽt tenet Ang. i l. ait ptor. §. j. ff. de re iud. vbi vult, ꝙ iudex in fine sui termini non debet absoluere reũ a petitis. & sic eo q.a actor nõ probauerit, sed debet absoluere partes, ab obseruatione iudicij. ergo ille terminus nõ est perẽptorius parti ad probandũ, q.a posset pnunciare ↄ partẽ nõ probantẽ, si esset perẽptorius, absoluendo partẽ a penis. Et hanc partẽ tenet Fulg. in d. l. admonẽdi. & p hac parte adducit hic Baldũ, q.a est quid nouũ, quod tps assignat iudici, & currit parti ad probandũ, ex separatis nõ infert, & cætera. non iudex nõ debet pronunciare aliq.d iubẽdo, nisi instructus de cã. l. si cũ nulla. ff. de re iudi. l. hoc aũt. §. fi. ff. ex quib. cau. in pos. ea. l. 4. C. cõmi. vel epist. Sed instructus nõ est iudex, nisi quatenus acta cantant, l. causas. C. eo. ca. qñ ↄ. supra de probat. ergo absoluendo reũ a petitis, nõ poterit pronunciare: quia istud est iubere silentium actori. Sed quid modo si iudex infra finẽ sui termini dubitet; quãlr debet facere? Rñdet hic Panor. ꝙ debet instare pro prorogatione termini corã superiore, si ab eo assignatus est, vel partib⁹ si a partibus: aliàs non pronũciet, sed dimittat cãm indecisam ad superiorẽ. faciunt quæ notat d. Ant. in c. intimasti. j. eod. Et pro eo facit l. iudices. C. de iudic. c. iudicantem. 30. qõ. 5. Sed Panor. oblitus est eorũ quæ ipse notauit in cap. penul. & ibi d. Anto. s. de iudi. vbi dixit,

ADDITIO.

a ¶ Cõputatur i termino. Vide Bar. in l. j. ff. si quis cau. & si dies termini cadat in diẽ feriatã, quando debeamus inspicere pcedentẽ diẽ nõ feriatã, vide per eundem in l. ij. C. de temp. appel. de materia vide per do. Ias. in d. l. j. ff. si quis cau.

xit, quod illo casu debet pronunciare condemnando, si probatum est: & si non est probatum, absoluendo: & sic poterit pronūciare
34 hoc modo, † Condemno reum, si probatum est: & si non est probatum, eum absoluo. & valebit talis sententia, vt voluit ēt Barto. Ang. & alij in l. ait prætor. §. j. ff. de re iudica. & in l. iudex. ibi Angel. & cum eo voluit Bal. in l. cum iudex. C. de senten. & interlocu. om. iudi. & ibi Iacob. But. voluit Bal. in l. j. C. qui accusa. non
35 pōt. in l. quid ergo. §. ex compromisso. ff. de his qui not. infa. † & ibi dixit standum esse iuramento iudicis iurantis sibi non liquere de cā, vt non cogatur aliter pronunciare, quam s. & sensit hoc Bart. in d. l. si de meis. §. fi. ff. de arb. & talis ratio, quod iudici non liqueat de cā, excusat eum si nolit condemnare vel absoluere præ
36 cise. ita Bald. in l. si ideo. C. de his quibus vt indignis. † Aliam cautelam dat Angelus & magis pinguem, in l. hoc iure. ff. de euictio. dicens, quod ibi iudici non liquet, & est in fine termini, quod potest pronunciare, Condemno reum si probatum est: & absoluo, quatenus nō est probatum: & declarationem an probatum sit vel ne, mihi reseruo hinc ad 15. dies, & vos partes moneo, quod tali die compareatis ad audiendum declarationem super hoc. Et pro hac cautela facit quod voluit Baldus in l. ad testium. §. fina. & melius in l. hæredes palam. §. sed & si notam, & ibi etiam Imo. ff. de testa. Sed contra Ange. faciunt notata per Bartolum in l. ab executione, in principio, 2. colum. ff. eo. vbi delegatus, postquam semel est functus officio suo, pronunciando non habet potestatem declarandi suam sententiam: ergo nec iste post lapsum termini potest
37 reseruare declarationem prædictam. † Tertia est cautela, quam dat Angelus in d. l. ait prætor. §. j. vt quā sibi non liquet, absoluat
38 partes ab obseruatione iudicij. † Quærit successiue Inno. nunquid si assignatum est tempus iudici, intra quod se instruat de causa, & remittit ad superiorem, si intra tempus nihil se instruxit, tenebitur ne ad remittendum. Et voluit Baldus hic, quod non, quia nihil operatur remissio vacua sine instructione, l. si binæ. in argumentum. ff. de iniust. rup. Item non dicitur remittere, ex quo non est instructus: sicut non dicitur implere mandatum de adeundo, qui non est instructus de qualitate hæreditatis, l. eum qui duobus. §. filius. ff. de acquirenda hæreditate. Alia etiam adducit fundamenta, quæ videte per eum. In contrarium determinat hic Innocentius, & ēt Panor. nam ex quo duo sunt mandata, vt instruat vnū, aliud vt remittat, si non potest obseruare vnum, obseruet aliud, quia saltem remittat, c. cum dilecti. s. de dolo & contu. c. Pisanis.
39 s. de restitu. spo. ¶† Sed quid si iudex, cui est assignatum tempus ad procedendum, post datam literarum est effectus excommunicatus vel bannitus, vel simili modo impeditus, vt non possit esse iudex, nunquid si partes præsentent ei rescriptum, currat interea tempus. Et videbatur dicendum, quod sic, licet partes possent restitui, quia impedito facto iudicis, licet currat tempus, datur in integrum resti. l. sed si per prætorem. in prin. & ibi notatur. ff. ex qui. cau. ma. auth. item si appellatione. C. de tempo. appel. de quo tamen dic vt dixi s. in c. ex ratione. In contrarium tamen determinat Host. & sequitur Panor. per ea quæ habentur in c. quia diuersitatem. j. de conces. præbē. & l. j. in fi. C. de anna. excep. in c. ex trās missa. s. de præscrip. & pro hac opinione facit quod voluit not. Bal. in l. si quando. 4. q. C. de test. vbi dixi, quod si iudex assignat dilationem parti, & intra eam pro maiori parte temporis sint feriæ, quod licet regulariter dilationes sint continuæ. l. siue pars. C. de dila. illo casu subducantur feriæ de medio, ne pars nimis grauetur. & adducit Io. An. & Host. hoc velle in c. licet causam. s. de probatio. ibi do. Anto. in 12. col. facit c. consultationibus. de offi. delegati. glo. in c. puella. 20. q. j. in c. placita. 15. q. 4. Bal. in l. j. C. de iuramen. calum. imo fortius vult Bal. in d. l. si quando. quod vbi iudex est in fine instantiæ, ne instantia pereat, possit procedere die feriata ob necessitatem hominum. de quo per Canonistas in c. fi. s. de iudi.
40 ¶† Vltimo quæritur hic secundum Pan. nunquid si actor & reus impetrauerunt rescriptum, per quod assignatur tempus iudici, si reus præuenit actorem in præsentando rescriptum, currat tēpus a die præsentationis factæ per reum. Et respondet quod sic, nisi reus in dolo versatus fuerit, & dolo præuenerit actorem. dicite tamen, vt latius hic per eum.

SVMMARIVM.

1 *Iniuria illata clerico, infert excommunicationem maiorem. Et dicitur iniuria facta in personam clerici. & nu. 2.*
3 *Appellare licitum est a crimine non notorio.*
4 *Appellans cogitur prosequi appellationem.*
5 *Iudex, qui defert appellationi, assignare potest tempus ad prosequendum.*
6 *Notorium habet effectum rei iudicatæ.*
7 *Appellatio ab excommunicatione non suspendit denunciationem.*
8 *Denunciari quomodo debeant excommunicati, qui iniecerunt manus violentas in clericos.*
9 *Excommunicatus ob offensam clerici non debet absolui, nisi præmissa satisfactione.*
10 *Citatio quando requiratur in notorio.*

CAP. XIII.

Peruenit. Conuentus super iniuria clerici, vel alio crimine pōt appellare, nisi sit notorius. h. d. cum decreta. se. Diuidit illa decreta. in duas. In prima ponit decisum exordium. In secunda rñsio
1 ne. secunda ibi, fraternitati tuæ. ¶† Not. ex tex. ibi, vulneratos vel aliās læsos, quod ēt pro iniuria illata clerico, licet non vulneretur, incidit quis in excōicatione maiorē, adeo vt non possit absolui nisi a Papa. & sic licet propter leuem offensam clerici excommunicatus possit absolui ab ordinario, c. peruenit. j. de senten. excom. tñ læsio facta clerico ēt sine vulnere non dr leuis offensa, quia quandoq; dr grauis ex qualitate psonæ, loci vel similibus, §. atrox. & ibi hr, Insti. de iniu. c. nuper. & c. cum pro cā, j. de senten. excom.
2 ¶† Et sic ex illo tex. ibidem, vulneratos vel læsos, habetis quod per læsionem clerici dr iniuria facta in personā clerici. qđ patet, ex quo isti excōicantur a iure, vt hic: & canon, si quis suadente, loquitur de iniuria facta in personam. quod intelligite verum lato mō loquendo. Ita colligitur ex tex. & no. Inno. in c. nuper. j. de senten. excōi. & ibi Docto. facit gl. no. in l. itaque fullo. ff. de fur. quam ibi commendat Bar. Inno. & Ludo. in l. licitatio. §. qđ illicite. ff. de publi. Bal. & Imo. in rubrica, ff. soluto matri. vbi concludunt per d. glo. quod inferre violentiam alicui dr iniuria facta in personam. Bal. tñ in l. si qua per calumniam. in tertia columna. C. de episco. & clericis. dicit quod dr facta personæ, non in personam. & notate glo. ibi, quam ibi commendat Bal. quod lacerans vestes clerico non dr
3 excōicatus. ¶† No. ex tex. ibi, publicus vel notorius, quod a crimine non notorio licitum est appellare negando crimen, vel aliter se
4 excusando. concordat tex. in c. sequen. ¶† No. ex tex. ibi, compellas. sm Bal. quod appellans cogitur prosequi appellationem, & ideo inuita altera parte appellationi non pōt renunciare, sm Bal. per tex. in l. si post mortem. §. fi. ff. de bo. posses. cō tabu. de quo videbimus in c. interposita. §. illa deniq; j. eo. quod intelligit quod compelli pōt causatiue, non præcise, quia si nō prosequatur, deserta erit
5 appellatio. Ita tex. in c. seq. in fi. ¶† No. ex tex. ibi, vt j. conueniens tps, sm Pan. quod iudex, qui defert appellationi, pōt assignare tps ad prosequendum: & ex quo in versi. seq. hoc non repetitur, vr ibi velle tex. quod ex quo iudex procedit ad vlteriora nō deferendo appellationi, non posset talem terminum assignare. & concordat c. sequens. Sed dic vt dictum est in capitu. personas. supra codē.
6 † Nota ex tex. ibi, si vero publicus est & notorius. quod notorium hēt effectum rei iudicatæ: vt sicut ab ea non appellatur, sed executioni mandatur. Ita est in notorio. ita Baldus, & pro eo est tex. in l. ictus fustium. & ibi Bar. ff. de his qui no. infa. volunt Canonistæ in c. ad nostrā. lo tertio. supra de iureiuran. Bar. & Sali. in l. ea quidem. C. de accusa. & tenete menti, quod vbi ius loquitur de notorio, & maxime in materia ista, quod a notorio non possit appellari. intelligitur de notorio facti non iuris. tex. est no. in c. Romana. §. finaui
7 tem. & ibi gl. in verbo, notorium. & Gemi. eo. titu. li. 6. † Nota ex tex. ibi, excōicatos denuncies. quod appellatio ab excōicatione non suspendit denunciationē. & de hoc in c. pastoralis, in principio.
8 j. eodem. † Nota ēt ibi, sicut excōicatos facias euitari. formā, qualiter debeantur denunciari excōicati, qui iniecerunt manus violētas in clericos, quia denunciantur excōicati, & præcipitur sub pœna excōicationis quod euitentur ab alijs. & nota quod illo casu iudex si pronunciaret istos excōicatos, & excōicaret participantes cū eis excōicatiōe maiori, valeret excōicatio sine alia monitione pmissa: quia hic excōicatio ipsorum delinquentium lata est ab alio, s. a iure: ideo iudex potest illum denunciare excōicatum, & participātes excōicare excōicatione maiori, absq; eo quod participātes moneat, & valebit excōicatio. ita Io. An. in c. statuimus. circa principium, de sen. excōicatio. li. 6. ita hic Panor. Nec obstat ille tex. dum videtur annullare excōicationem ipso iure, si participātes non sunt moniti: quia respondet ibi Ioan. An. ille tex. intelligitur, quando excommunicatio principaliter delinquentium & excommunicatio participantium ferebatur ab eodem iudice. Vnde ius dubitat, ne nimium sæuiat ille met iudex, qui excommunicauit delinquentes, quasi dolens se contemni a participantibus: ideo voluit, ne participantes excommunicentur excōmunicatione maiori, nisi præmissa monitione. nos loquimur, quando excommunicatio est lata a iure cōtra principaliter delinquētes. s. a iure: vnde licet bene faciat iudex participantes monendo, tamen quia in eo cessat prædicta præsumptio sæuitiæ, poterit eos
9 excōicare sine monitione, & valebit excōicatio. † Nota ex tex. ibi, donec iniuriā passis. quia excōicatus ob offensā clerici nō dēt absolui, nisi præmissa satisfactione, & iō offensi sic tari dēt, vt hic

æstima io.

æstimatio.& de hoc in c.parochianos. & ibi glo. ponit cui debet applicari satisfactio.j.de sent.excom.& sic ex toto vers.fi. tex. habes elicere, quòd notorie excõicatus potest denunciari excõicatus sine citatione.& hoc voluit Io. An.& post eum alii in c.reprehensibilis.j.eo.quod verum,qñ notorium est, & clarum ipsum factum, ita quod excusari non possit:aliàs licet regulariter denunciatus excõicatus non probetur excõicatus per denunciatioẽ factam ei tanquam excõicato,vt voluit glo. no.in ca.pia. §.j.in verbo,nomen.de excep.lib.6.quod intelligit ibi Gemi.procedere in his quæ sunt magni præiudicij,& facit tex.& etiam gl. in c.solet. de sent. excommunicationis. lib.6.† Tamen quia in notorio,vbi clare non constat,quod nulla excusatio competit, requiritur citatio,vt dixi in c.cum sit.circa fi.s. eod.requiritur tamen & sententia declaratoria facti ca. cum secundum. de hære.lib. 6. & faciunt quæ dixi in c.ex ratione. in articulo, an requiratur sententia declaratoria.s. eod. ideo licèt ius excommunicet verberantem clericum, ex quo non est notorium huic verberanti nullam excusationem competere,requiritur citatio,& sententia declaratoria facti,antequam denuncietur excommunicatus.& ad hoc facit glo. no.in clemen.præsenti.in verbo,constiterit. de censi.in clemen. j.in verbo,notionem.& in clem.2.in verbo, constiterit. de pe.in c.sacro.in verbo,constiterit.j. de senten.excommu. & illo casu,φ vbi notorium est parti nullam excusationem competere,non requiritur sententia declaratoria facti,aliàs secus. voluit Ange.in l. idemque.§.si tibi.ff.qui poti.in pigno .habe. bonus tex.quem ibi notat Imola,in c.proposuit.j.eod.& ibi lata est talis sententia declaratoria facti,potest pars appellare a tali declaratoria.ita Ponormitanus hic,& est glo.no.in c.cupientes. §. quod si per 20.in verbo,priuatos,de elec.lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Adulterium puniri potest per iudicem ecclesiasticum.*
2 *Iuris ordo in notorio, quando seruandus.*
3 *Negatio efficit rem dubiam.*
4 *Appellatio prohibita est in notorio.*

CAP. XIIII.

Consuluit. Summatum est cum capitulo præcedenti. Diuiditur in duas partes, prout duo dicta ponit. secunda ibi, illos autem. No. pri-
1 mo ex tex.ibi,alterius vxorẽ.iũcta suprascriptione,†φ adulterium puniri potest per iudicem ecclesiasticum.tex. est hic. & est ratio,quia est sacramentum ecclesiæ matrimonium, c.debitũ.supra de bigamis.& per adulteriũ violatur, vel iniuria miseretur matrimonio,ideo sacrilegium dicitur, quasi violatio sacramẽti,l. quamuis. la secunda. C. de adulter. non mirum si punitur in foro ecclesiastico.& facit tex.in c.de benedicto. 32. q. j. in c.1.s.de offic.ordi.quicquid dicat Ioan.And. in c.fi. ad fi. de foro compet. lib.6.vbi videtur velle, quod solum adulterium spectet ad forum ecclesiasticum, quando deducitur ad separationem matrimonij, non autem quando agitur ad aliam pœnam.habetur in cap.cum sit.s.de foro compe.& Pet.de Anch in regula,ea quæ. de reg.iur.
2 lib.6.†No.ex tex.ibi,cum multa dicantur notoria, φ licèt in notorio non requiratur ordo iuris,vt est dictum in cap. cum sit Romana.s.eod.tamen quando dubitatur,an sit notorium, vel ne, quia multa dicuntur notoria,quæ non sunt, ordo iuris est seruandus, ita habetis hic tex.& sic videtis ex illo tex. φ simpliciter asserenti notorium non creditur, & propterea infert Panormitanus ad dictum testis deponentis de notorio, quòd non sufficiat eum deponere tale quod esset notorium, nisi etiam alleget rationẽ quare illud habeat pro notorio.& hoc etiam voluit Gemi.in cap. 1.in 7.col.vbi latius,de offic.deleg.lib.6.& est ratio:nam dictum testis licèt non teneatur exprimere,nisi interrogetur, vt voluit gl.in c. cum causam.s.de testi.in c.si quando.s.de rescript. in lege,solam. C.de testibus.in l. j.in prin.ff.de operis noui nũciatione. in his tamen quæ sunt iuris, non valet, nisi etiam interrogatus ipse testis exprimat rationem:quia quæ sunt iuris, non cadunt communiter in sensum corporeum,& ideo rationem debet assignare,vt videatur an recto sensu capiat ea quę sunt iuris.ita Inn.& post eum alij in d.c.cum causam.ita Imola in c.sicut.in 3.col.s. de re iudi.ita Bald.in dicta l.solam. & in lege,testium.C.de testi.l. ad testium.§. fina.& ibi Imola.ff.de testamentis.Ang.in l.cum hi.§. vult igitur. ff.de transac.faciunt notata per Bar.in l.stipulatio illa. §.hi quoq;. ff. de verb. oblig. cum ergo quid esse notorium vel non dependeat potius ex iuris dispositione quam ex facto : ideo testis de eo deponens rationem dicti assignare debet.Ab extra, quia glo.nihil habent,opponit Inno. contra tex.indistincte non posse hanc decisionem procedere : nam videtur, quòd in notorio ita possit appellari vel non appellari, sicut in alijs:aut enim circa notoriũ iudex grauat, puta modum excedendo, & licitum est appellare ita in notorio,sicut in alijs,c.quo ad consultationem,& ibi habetur,supra de re iudicata.l.ab executore.& ibi habetur.C.quorum appel.aut iudex circa notorium non grauat, & tunc sicut nec in alijs non grauatus non appellat,c.vt debitus. cum similibus.j.eo. ergo nec in notorio,& propterea fatendo argumentum Inn.hic dicit ipse ita esse restringendum tex.nostrum, quòd a notorio appelletur,si iudex circa illud grauet,aliàs non. Ioã. And.dat alium
3 intellectum ad tex.nostrum, quòd illa est regula, † quod per negationem res efficitur dubia.Innocen.in c.venerabili.j. de censi. glo.in l.fi.C.quibus ad lib. procla. non lic.in princ. & ibi bonus tex.in l.penu.C.mand.cum ergo adsit per negationem dubium, pars accusata de aliquo delicto negat,videbatur probabiliter dubitandum, an talis postea condemnatus possit appellare. & respondet Papa,φ si delictum est notorium, ex quo negatio nõ facit dubium id quod est notorium, tunc non sit licitum appellare.aut delictum non est notorium, & tunc quia negando res efficitur dubia,vt prædictum est, ideo possit appellari. Alium intellectum dat Panor.hic,quòd Papa intendat decidere,quòd licèt regulariter non sit necesse in appellatione a diffinitiua exprimere causam,sed simpliciter sufficiat dicere,appello, l.j.§.fina.ff.eodẽ. glo.est in c.1.§.penul.in verbo,statuit.& facit tex.in c. cum appellationibus, in fine. eodem titu. lib.6. videbimus in c. cum eccle-
4 sia.j.eodem. † Tamen ex quo in notorio non est licitum appellare,c.præcedenti. ideo cum regulariter appellatio sit prohibita in notorio, velit nunc Papa decidere nouum casum, scilicet quòd ad hoc vt possit appellare condemnatus de notorio crimine debeat exprimere aliquam iustam causam in appellando, ita quod se excuset a notorio. & hoc velit dicere tex.ibi,sed cũ multa &c. Et sic ex illo intellectu habetis notare, quòd vbi prohibetur appellatio a iure a diffinitiua, volens aliquo casu appellare etiam a iure permisso,non admittitur, nisi in appellatione exprimat causam, cum regulariter appellatio a diffinitiua sit prohibita in illis casibus.& de hoc est glo.quam ibi ponderant omnes Doctores, in cap.Romana.§.finautem. in glo.fi. eodem titu.lib. 6.imo plus etiam si appellatio esset prohibita ab homine tantum a diffinitiua isto casu, si tamen ob aliquam iustam causam permittit princeps appellare,non audietur appellãs,nisi in appellatione exprimat causam.ita Gemi.in d.§.finautem.in fi.& ideo attentata pẽdente appellatione a notorio interposita, in casu vbi non licet appellare, vel vbi non est bene appellatum, quia non expressa causa,non retractabuntur.tex.in capitu.non solum.in princip.& ibi Gemi.eodem titu.lib.6.ita Oldra. consi.20. quod incipit,circa primum.dicens,quòd statim sententia super tali notorio non expectatis 10. diebus, poterit executioni mandari, ex quo non potest appellari.simile voluit Ioan.And.post Imo.in cap.venerabilibus. super glo.post diffinitiuam.de senten. excommuni. lib.6.
5 † Vbi concludunt, quòd cum ab executione sententiæ non possit appellari,si tamen appelletur,& fiat executio, tali appellatione pendente non retractabitur talis executio in viam attentati. & ita Gemi.in d.c.non solum.in 6.col.

SVMMARIVM.

1 *Lex si caret ratione expressa,coniectura indaganda est.*
2 *Inducta ad unum effectum,non debent operari contrarium.*
3 *Exemptio itinerantis inducta est ad remouendum grauamen.*
4 *Appellatio cuius iudicis præsentiam desideret.*
5 *Itineris arreptio,vt doli suspicione careat,quomodo sit facienda.*

CAP. XV.

Suggestum. Summatur vt dictum est in capitu. meminimus, quia dolosa itineris arreptio non prodest itineranti. Diuiditur in duas partes. in prima narratio. secunda rñsio. secũda
1 ibi, tuæ consultationi &c. † Nota ex tex.ibi, quia decretalem epistolam.nam alia notabilia sunt clara ex dictis in ca.meminimus quòd vbi lex non habet rationem expressam, tamen coniectura, quantum possumus, illam indagamus, vt voluit etiam Cynus, & ibi Baldus,in l.non dubium.C.de legi.& ea ratione nos interpretamur postea l.generaliter loquentem. facit glo. in clemen.j. in verbo, eligatur.de elec.faciunt notata in l.cum pater. §.dulcissimis. ff. de legat. secundo. bonus est tex. in l. milites agrum. in princ.ff.de re milita.quem ad hoc ponderat Bald.in l.fi. C. de lib. præte.bonus tex. in l. scire oportet. §. sufficit.ff.de excus. tuto.in capitu.secundo requiris. ad fi. & ibi dicam aliquid,infra eodem.
2 †Nota ex tex ibi,ad reprimend. &c. quòd inducta ad vnum effectum,non debent operari contrarium.facit tex.in c.ad nostram.
3 s.eodem. † No.ex tex.ibi,sed ad remouendum, quòd sicut appel-

latio inuenta est ad remouendum grauamen, intelligendo, vt dictum est s.in rub.in cā appellationis:ita exemptio itinerantis,
4 de quo in capitulo,meminimus.s.eod.† Glo.in verbo,appellatio nis,in fi.Dicite pro nunc,ꝙ glo.bene loquitur, quia appellandū est in præsentia iudicis a quo,si pōt haberi:aut in præsentia iudicis ad quem,secunda quæstione 6. capitulo, biduum. versi. sed si quis.vbi de iudice ad quem.& l.j.§.sed si quis.ff.qn̄ appel.sit.ibi de iudice a quo.probatur in capitulo,vt debitus.j.eo.ibi,coram &c. & in c.j.eod.tit.lib.7.nisi in duobus casibus, qn̄ per metum non auderet appellare coram eo,capitulo fin.j.eod. & toto titu.C.de his qui per met.iu.non ap.Secundo, qn̄ iudex non facit copiam sui:vel si faciat copiam,id est quia comparet, non inuenitur nisi in via vel i hortis,nō in loco tribunalis,l.j.§.dies.qn̄ appel. sit. ita gl.in capitulo,appellatio.q ponit hanc conclusionem cū limitationibus prædictis.eo.ti.lib.6.Et ita hic Imo. latius tamen dicam de veritate huius articuli in c.si.j.eo.Sed operę precium est scire, vbi debet quæri ille iudex a quo,ad hoc vt dicatur non facere copiam sui. Et dicit hic Baldus, ꝙ non est necesse perquirere eum per totam ciuitatem,sed satis est perquirere in loco tribunalis, si ue sit publicus ille locus, siue priuatus, quia sit solitus iudex ille tenere tribunal in camera.ita voluit gl. in c.cupientes.§. ꝙ si per 20.in glo.in verbo,proposita.ad fi.de elec.lib.6.in l. cum sententiam.C.de senten.& interlo.om.iu.& ita Bar.in d.§.dies.tamē itineris arreptio ad hoc vt operetur suum effectum,non requiritur
5 ꝙ fiat in præsentia iudicis.ita Imo.hic.† Gl.in verbo,deprehēsus. in fi.glo.bene loquitur, quia ipso facto bene probatus est dolus, ex quo post citationem, vel notitiam literarum iter arripuit. & ita sentit tex.noster hic in facti narratione, dū dicit,iter arripuit, vt sic eorum solicitudinem &c.& sic sentit,ꝙ ipso facto nascatur probatio doli.faciunt notata in c.2.de renun.lib.6.in l.dolum.C. de do.licet tex.in responsione probet multum contrarium,dum mandat inquiri,an dolo factum fuit vel ne.sed potest responderi vt respondet gl.quòd satis dicitur constare,& inquisitum esse,ex quo non probatur contrarium.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus absolui potest pendente cognitione appellationis.*
2 *Absolui potest ad cautelam is,qui dicit se excommunicatum pendente appellatione.*
3 *Petens se absolui ad cautelam,non videtur fateri se esse excommunicatum.*
4 *Celebrans post excommunicationem,non potest absolui,nisi a Papa.*

CAP. XVI.

1 AD prēsentiam.†Pendente cognitione appellationis excommunicatus potest absolui ad cautelam, nec punit, si interim celebrauerit,si apparet eum legitime appellasse. hoc dicit. Diuiditur in duas. In prima facit narrationem. In secunda
2 rńsionē. Secunda ibi,ideoque.† Nota ex tex. ibi, de facto facere absolui,&c. ꝙ pendentè appellatione qui dicit se fuisse excommunicatū,post appellationem pōt ad cautelam absolui. & facit tex.in capitulo,solet.de sententia excommunicatio. lib. 6. & sic habetis,dum iste fuit absolutus,& nemo absoluitur ab excōmunicatione nisi petat,c.significasti.vbi tex.nota. quem hic allegat Imo.j.de eo qui dux.in matri. quam pol. per adul. de quo tamen dicite vt in c. ab excommunicato.vbi per Panor.s. de rescri. per Ioan.And.in c.j.de senten. excommu.lib. 6. Iuncta ergo decisio-
3 ne tex.nostri.† habetis text.hic secundum Inno. ꝙ petens se absolui ad cautelam, non videtur fateri se esse excommunicatum, c.venerabilem.& ibi notatur.s.de elec.Inno.& Ioan.And. in c.j. s.de ordi.cog.in c.cum contingat.s.de offi. dele. habetur in c. cū venerabilis.s.de excep.voluit Bar.& ibi per legistas,in l. 10. circa fi.ff.de verb.ob.Imo.in l.cum tale.§.fi.ff.de cond.& de. Ioan.An.
4 in capitulo,solet.de senten.excom.lib.6.†No. ex tex. ibi, diuina cantauit,nullatenus inquietes.ꝙ licèt celebrans post excommunicationem vel diuinis se immiscens efficiatur irregularis, c. clerici.j.de clerico excommuni.ministr.c.j.de senten.& re iudi.in 6. in fi.& ibi ꝙ nō potest absolui nisi a Papa,c. j. de sententia excō. lib.6.Et per talem irregularitatem potest priuari suis beneficijs, c.fraternitati.j.de clerico excommunicato minist.et si sit episcopus,poterit priuari episcopatu.capl'o,veritatis. de dolo & contu ma. & quid proprie sit irregularitas, habetur per Doct. maxime Hostien.in c.nisi cum pridem.versi.personæ. s. de renunciat. tamen talis irregularitas non incurritur per excommunicatum, quando excommunicatio non tenuit ipso iure, puta quia lata post appellationem, vt hoc casu nostro. & ideo signanter dixit textus, ꝙ interea pendente appellatione non debet euitari, nisi in iudicijs talis excommunicatus,quasi velit ꝙ in diuinis & alijs non sit euitandus.ita tex.& ibi glo. in c.solet.ad finem.de senten tia excommu.lib. 6. & idem erit, vbicūque excommunicatio est nulla ipso iure.quos casus ponit gl.magistra in c.præsenti.de sen tentia excom.lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Iudex a quo,potest reformare possessionem appellanti,si in ea turbetur.*
2 *Appellans non est priuandus possessione pendēte appellatione,si in ea existat.*
3 *Sequestratio fructuum fieri potest pendente appellatione propter præsumptā dilapidationem. Et a quo iudice debeat fieri. nu. 5.*
4 *Creditor potest propria authoritate capere debitorem suspectum de fuga.*
6 *Iudex a quo,potest per appellantem adiri super restauratione suæ possessionis sibi oblatæ vel turbatæ pendente appellatione.*
7 *Iudex quando vult reuocare grauamen,quid facere debeat.*
8 *Iudex a quo,omnia potest pendente appellatione, quæ tendunt ad faciliorem expeditionem appellationis.*
9 *Iudex pendente appellatione super causa matrimoniali,potest iubere ne partes perueniant ad secundum matrimonium,appell.pendente.*
10 *Pendentia appellationis nihil operatur quo ad tertium.*
11 *Seruus an possit esse in iudicio.*
12 *Iudex,a quo appellatum est,redditur suspectus quo ad aliam causam.*
13 *Appellatio non debet eum adiuuare, qui notorie appellatus iniuste agit contra appellantem.*
14 *Petitorium & possessorium habent connexitatem.*

CAP. XVII.

1 CVm teneamur.†Si appellans in sua possessione perturbetur, iudex a quo eam sibi reformare poterit, dummodo appellationis articulum non attingat vt ei præiudicet. hoc dicit. Diuiditur in duas.In prima consultatio. In secūda responsio.
2 Secunda ibi,prudentiæ tuæ &c.†Nota ex tex.ibi,possessio. iuncta decisione,ꝙ vbi appellans est in possessione,pendente appellatione non est priuandus sua possessione. Et hoc est quod dicitur, quod pendente lite siue appellatione quis nō impeditur vti iure suo & sua possessio.c.j.s. vt li. pen. imo plus vult ille text. ꝙ etiam dato quod illa possessio habeat iuris præsumptionem contra se,non tamen est lite pendente auferēda.Et ita est bonus tex. in cap.cum personæ.§. penultimo.de priuil.lib.6. tamen ex iusta causa,licet non directo priuari possessione posset, tamen eius cōmodo,l.perceptione fructuum, & dispensat. posset ex iusta causa priuari,quod per indirectum sapit quandam priuationem possessionis,licet non proprie,nec totalem, vt voluit Bar.in l.j. C. si
3 per vim vel alio modo.† Et ideo propter dilapidationem a præsumptam posset pendente appellatione fieri sequestratio fructuum lite descriptio,vt voluit Bar.per tex. in l.Imperatores. in fi.ff.de appel. vbi bonus text. & de sequestra. posses. & fruc. ca. primo.& fin. & ideo quandoque etiam interdici posset propter timorem dissipationis, pendente appellatione siue lite, alienatio etiam immobilium,text.est nota. et ibi Barto.in l. de pollicitationibus.circa finem,ff.de pollici.volunt Canonistæ in cap.j.s.
4 vt li. pen.† Et ideo si timetur de fuga debitoris, etiam lite pendente vel appellatione, sicut si nulla lis penderet, posset capere debitorem autoritate propria ipse creditor.l.ait prætor.§.fin. l.debitorem.ff.de his quæ in frau. credi. ita Ange. not. in repetitione.l. nemo carcerem.circa fi.C. de exac. trib.lib.10. vbi vult, quòd d. §. si debitorē. habeat locum etiam appellatione pendē-
5 te. † Sed a quo iudice pendente appellatione debet fieri huiusmodi sequestratio seu interdictio? Bartol. in dic. l. Imperatores. in fi.respondet quod a iudice ad quem, & est tex. in l. sed si eius. §.primo.ff.de appella. reci. sed Canonistæ post Ioan. And.in capitulo primo,s.vt li.pen.ita distinguunt: Quia aut appellatio est introducta coram iudice ad quem, & tunc ipse habeat sequestrare vel interdicere:aut non est introducta etiam coram iudice ad quem, & tunc cum illa sequestratio non tendat in derogationem appellationis, possit fieri a iudice a quo, quia ei solum videntur inhibiti actus, qui tendunt ad derogationem appellationis. capitulo, si a iudice. & ibi glos. in verbo, teneris. eodem titulo, libro 6. & faciunt quæ statim dicam. Nota ex text. ibi, liceat. quòd iudex a quo turbata possessione appellantis, pendente appellatione potest illam ei restituere. quod qualiter procedat, patebit in intellectibus j.in gl. † Nota ex text. ibi, ad te querela peruenerit, quòd iudex a quo pōt per appellantem adiri su-

ADDITIO

a ¶Propter dilationem.In quibus casibus permittitur sequestratio, vide do.Iasonem in l.si fide iussor.§.si satisdatum.ff.qui satisd.cog.Et in casibus, in quibus prohibetur,an semper descriptio & inuentarium bonorum admittatur, vide per eundem in d.§.si satisdatum.vbi latius de materia sequestrationis.Et in quibus casibus sit licita,vide Bar.in l.interesse.ff.de acquir.poss.

ti super restauratione suæ possessionis, pendente appellatione, si bi ablatæ vel turbatæ, nec propter hanc aditionem appellans vr renũciare suæ appellationi, vt hoc tex. ibi, prætermisso &c. & sic habetis casum, ꝙ vbi appellans adit iudicem a quo pro reuocatio ne grauaminis illati ab alio, quo casu requiritur causæ cognitio, quod per hoc non videtur renunciatum appellationi. ergo a fortiori, si appellans adeat iudicem a quo pro reuocatione grauami nis illati ab ipso iudice, cum tũc requiratur causæ cognitio, imo forte nulla. capitulo, ab excõicato, vbi tex. s̄. de rescrip. cum tunc minus iurisdictionem habeat exercere, non videtur renunciatũ appellationi. & hoc voluit glo. in capitulo, si a iudice. in gl. in ver bo, teneris. eod. titu. lib. 6. Et sequuntur Domini de Rota decis. sua 473. quæ incipit, item si ipse. vbi concludunt, quòd si adeatur iudex a quo, vt coram eo demonstretur grauamen a se illatum, non videatur renunciatum appellationi. õrium tamen tenet Gemi. post Lapum in dicto capitulo, si à iudice. & etiam allegat Io. de Lign. ita tenere, sed eorum argumenta parum valent: tamen si iudex a quo detulisset appellationi, ex quo postea pars appellans reuertitur ad eum, etiam si super articulo, super quo est appellatum, aliter quàm ad reuocandum grauamen, non videtur re nunciatum appellationi, vt transeat iurisdictio in iudicem a quo, quia illa non reuertitur post dilationem, nisi remittatur a iudice ad quem. capitulo, cum appellationibus. eod. tit. lib. 6. ita Do. de Rota decis. sua 360. q̃ incipit, ex hoc insurrexit. & ad prædicta faciunt quæ voluit Imo. in capitulo, gratum. s̄. de offic. deleg. vbi se

7 quitur opin. glo. in dicto capitulo, si a iudice. † Nota ex eod. tex. ibidem, ordine iudiciario. quòd quando iudex vult reuocare gra uamen, etiam si super hoc principaliter adeatur a parte appellante, debet citare aduersarium, quod patet ex tex. nostro, ordine iudiciario. ar. l. in causæ. §. causa cognita. ff. de minori. & capitulo, cum ex literis. s̄. de in integrum resti. Aliud habetis ex hoc tex. ibi dem, ordine iudiciario, quòd quando iudex a quo facit restitui possessionem appellanti ablatam pendente appellatione, hoc non facit in viam attentati: quia si faceret in viam attentati, non ageret ordine iudiciario, sed ageret summarie, vt no. glo. in clementina secunda, vt li. penden. ex quo ergo vult hic tex. ꝙ procedat ordine iudiciario, principaliter super ea. & voluit hic Inno. & post eum alij, & assignant rationem: nam si ageretur in viam attentati, vt hoc reuocetur tanquam attentatum pendente appel latione, certe hæc reuocatio non spectaret ad iudicem a quo, sed ad iudicem ad quem, c. non solum. & ibi est casus in prin. eod. tit. lib. 6. d. l. si cuius. §. in simili. ff. de appel. recip. puta, hæc reuocatio petitur tanquam connexa appellationi, ergo de illa se non impediet iudex a quo, sicut nec de appellatione. capitulo, translato. cũ similibus. s̄. de consti. & ideo signanter dicit tex. ordine iudiciario. voluit tamen hic Inno. ꝙ licet non possit agere appellans spo liatus pendente appellatione, vt reuocetur spoliatio in viam attentati, tanquam attẽtatum pendente appellatione: tñ possit age re in viam attentati tanquam attentatum sit pendente lite. quia negari non potest, quin causa appellationis sit lis, & sic sequitur Imo. hic. ex quo dicto habetis, ꝙ attentata appellatione pendente possunt peti reuocari coram iudice ad quem, tanquam attenta ta appellatione pendente, & coram iudice a quo. intelligite, dum modo non præiudicetur appellationi tanquam attentata lite pendente. Lapus tamen in d. c. non solum. §. illa vero. tenet allegando istum tex. & ibi sequitur Gemi. in 5. col. ꝙ quando est appellatum a grauamine ante sñiam, iudex a quo, dummodo non sit sibi inhibitum, potest etiam sibi reuocare attentata. allegant etiam c. Romana. §. si vero. & §. quod si obijciatur. eod. titu. lib. 6.

8 †No. ex tex. ibi, tibi licebit. id ad quod allegatur sæpe iste tex. ꝙ iudex a quo potest omnia facere pendente appellatione, quæ tendunt ad faciliorem expeditionem appellationis, & super hoc po

9 test principaliter, & iudicio ordinario adiri. † Et per hoc voluit gl. per hunc tex. in c. si a iudice non solum. in verbo, quicquid. eo dem tit. lib. 6. & volunt cõiter hic Doct. & facit tex. no. in ca. 2. de matr. cõtra ꝯ interdi. ecclesiæ. j. & ibi glo. vbi iudex pendente appel latione super causa matrimoniali põt iubere, ne partes perueniant ad fin matrimonium appellatione pendente, licèt sit iudex a quo. Cardi. no. ibi vr̃ sentire, ꝙ propterea possit facere talẽ inhibitoriã, quia ibi tractatur de peccato euitando, sed cõiter Docto. hic tenent, ꝙ imo ex quo inhibitoria tendit ad faciliorem expeditionem causæ, & appellationis, ꝙ possit iudex a quo huiusmodi inhibitoriam facere, & ita intelligũt illum tex. Et pro hac opi. facit tex. in c. personas. & in capitulo, cum sit. s̄. eod. cum his quæ ibi dixi. vbi iudex a quo tamen post appellationem potest assignare terminum partibus &c. & pro hac opin. facit quod voluit no. Federi. de Senis, consi. suo 83. quem sequuntur hic oẽs excepto Imo. qui dubitat: vbi voluit, quòd si iudex ecclesiasticus mise rit inhibitoriam iudici laico, ne exequatur aliquod instrumentũ, eo quia dicitur vsurarium, & postea pronũciet illud non esse vsu rarium idem iudex ecclesiasticus, & inhibitorium reuocet, quòd illo casu si appelletur, potest iudex a quo pendente appellatione reuocare inhibitoriam, quã reuocat, de nouo mittere, quasi istud fuerit præcedens necessarium in sua sñia, nec per hanc inhibito-

10 riã præiudicatur appellationi. † No. vltimo ex text. ex mente Bal. hic esse casum secundum vnum intellectum, quem ipse sequit, nec ab alijs improbatur, quòd pendentia appellationis non hẽt suspendere iurisdictionem iudicis a quo, quo ad tertium: quia pẽdentia appellationis nihil operatur quo ad tertium. Ita gl. quam allegat hic Baldus in lege, creditor. in principio. ff. mand. glo. no. in capitulo, non solum. in glo. magna fi. eodem titu. lib. 6. & est hic tex. intelligendus, quòd iste appellans fuisset spoliatus a tertio, & nõ ab appellato, prout tex. noster non aperit, ꝙ fuerit spoliatus. ideo ad euitandum contrarium, ne si loqueretur tex. in appellato, diceret contra decisionem istam, quòd appellans videtur renunciasse appellationi reuertendo ad iudicem a quo contra eundem appellatum. capitulo, gratum. s̄. de offic. deleg. capitu. 3. s̄. de eo qui mit. in possef. ca. cum venisset. s̄. de test. capitulo, solici tudinem. j. eodem. l. absolutionem. C. de re iudic. sed in veritate iste intellectus destruit omnem elegantiam effectus istius tex. nã dicunt communiter Doctores per hunc text. quòd iudex a quo potest omnia, per quæ facilior reddatur expeditio causæ appellationis, & colligi non posset hic, si intelligeretur de spoliatione facta a tertio. Preterea si intelligeretur de expoliatione facta a ter tio, esset ista decretalis de indubitabili, nec conuenirent verba tex. prætermisso appellationis articulo: nam clarum est quòd si procedit in appellatione pendente ad aliquid contra tertium, nõ tangit illud de quo appellatio est interposita, & sic versiculus tex. eo, de quo appellatio est interposita, prætermisso superflueret, supra eodem, si Romanorum. 19. distin. capitulo, si Papa. de pri

11 uileg. lib. 6. † Glo. in verbo, reformare. in fine. istud ex glo. venit a remotis, quasi velit glo. quòd sicut seruus, qui regulariter non potest esse in iudicio, nisi certis casibus, l. vix certis. ff. de iudic. tamen pro possessione turbata poterit esse in iudicio. & notate gl. secundum Panormitanum hic, & Domi. Anto. quia vult, quòd interdicto retinendæ, quod competit pro possessione turbata, possit seruus stare in iudicio pro domino, sicut & interdicto recu peran. Et ista est notabilis extensio ad l. j. C. si per vim, vel alio

12 modo, & ibi etiam hoc voluit Bar. † Glo. super verbo, prætermisso. in fine, sentit glo. contrarium ad tex. hoc modo, ex quo appellatum est a iudice, redditur suspectus quo ad aliam causam. Et hoc est, quod glo. dicit, quod c. ad hoc. & cap. proposuit. faciunt contra. Item ex quo appellatum est a iudice, eius iurisdictio quo ad omnia suspenditur. capitulo, super eo. lo primo, secundum cõ munem opinionem, supra eod. Ergo iudex a quo turbata possessione, pendente appellatione, non poterit in ista causa esse iu dex, tum quia suspectus, tum quia suspensa eius iurisdictio. glo. ponit io. quòd tex. noster procedat in ordinario, non autem in delegato. Non obstat quod dicitur de suspicione, quia verum est parte allegante: sed ex quo appellans, qui grauatus est, eum adiuit, non debet posse amplius recusare, cum ipse eum eligat. capitulo, super quæstionum. §. verum. supra de offic. deleg. Non obstat quod dicitur de suspensione, quia illud est verum, nisi velit principaliter coram eo nouam causam deducere, & nouam instantiam incipere, quia tunc appellatio non suspendit quo ad no uam instantiam nouæ causæ, & capitulo, proposuit. infra eodem & d. capitulo, ad hæc. supra eodem. Et ideo tex. noster intelligitur, quòd hic principaliter appellans, inchoando nouam causam, adibat iudicem a quo ordinarium, & in delegato non potest pro cedere, quia ipse non habet iurisdictionem, nisi in causa commissa, quæ per applõnem bene suspensa est, vt dicit gl. iõ super noua cã, & noua instan. adiri non poterit, quia rescriptũ non trahit ad alias lites, & maxime mouẽdas. c. si. s̄. de rescri. Secundus dat intel lectus ad tex. nr̃m, ꝙ iõ iudex a quo adeat, quia spoliatio ista ꝯ applõnem fuerat attentata per appellantẽ applõne pẽdente, & ideo quasi nõ deferens sibimet applõni, in õrium attendendo vr̃ renũciare applõni, c. an sit. j. eo. c. ex parte. & ibi hr̃. s̄. de rescri. non mirũ, si iudex a quo põt adiri. sed hic intellectus violat lrãm, q̃ sentit ꝙ imo appellans turbabat, non aũt turbabat alios. Tertius dat intellectus ad tex. ꝙ hic iudex a quo, ad vtilitatẽ appellãtis adiret a tertio amico suo vel filio, & iõ valet ista aditio, nec inducit renũ ciationẽ applõnis, licèt reuertat ad iudicẽ a quo, q̃a iste nõ hẽbat mandatũ ad renunciandũ applõni, nec ad gerendũ talem actũ ꝯ iudicem a quo. Et iste intellectus licèt in se sit verus, per ea quæ voluit Bald. in capitulo, ex parte. s̄. de rescrip. & quæ dixi in capitulo, ex ratione supra eod. tamen non tollit contrarium de dese-

ctu iurisdictionis. Quartus datur intellectus, quod hic turbatio possessionis attentaretur per tertium contra ipsum appellantem, & ab appellante ad reuocationem bonorum attentatorum, non in via attentati, sed iudicio ordinario coram iudice a quo conueniret iste tertius. Nec obstant contraria, quia appellatio non suspendit quo ad tertium, licet quo ad partes suspendat. capitulo, Romana. §. in alium. eodem tit. lib. 6. & her. dixi. ita Bal. hic. Nec obstat contrarium de suspitione, quia tollitur vt dictum est in primo. Quintus datur intellectus, quod hic iste Archiepiscopus Cantuariensis haberet ex priuilegio, vt appellantes a se pendente appellatione seruaret illæsos, prout dicit Host. esse de consuetudine in partibus Anglicanis: non mirum, si per appellantem pendente appellatione aditur iste Archiepiscopus iudex a quo vigore dicti priuilegij. & hæc lectura placet Host. sed in veritate secundum Panormi. hic multum annihilat decretalem nostram, tum quia esset de indubitabili, contra l. quod Labeo. ff. de Carbo. edi. c. cum in iure peritus. in parte decisa. s. de offi. de lega. quia secundum hoc decretalis ista contineret gratiam, & esset particularis, contra c. erit autem. 54. di. c. ex parte A. presbyteri. cum ibi not. s. de testi. Sextus intellectus est, quem sensit hic Inno. sed clarius Imo. quod hic iudex a quo adiretur ad reuocandum attentata, non tanquam attentata appellatione pendente, sed tanquam attentata lite pendente. Non obstat contrarium de suspensione iurisdictionis, quia hic non aditur propter aliquam connexitatem cum causa appellationis, nec cum ipsa causa suspensa, sed aditur principaliter super alia causa, & alio iudicio, vnde militant rationes quæ dictæ sunt in primo intellectu. fatetur tamen Inn. hic & Imo. melius est dicere, quod non ageretur hic via attentati, sed via ordinaria interdicto vti possidetis, vel si fuit spoliatus, interdicto vnde vi. Septimus datur intellectus, quod hic iudex a quo adiretur propter notoriam iniustitiam siue iniuriam, quæ fiebat appellanti, turbando eum pendente appellatio-
13 ne. † Vnde sicut appellatio non eximit appellantem a notoria iustitia iudicis, quia vbi notorium est iudicem iuste agere, non admittitur appellans. capitulo, peruenit. & c. consuluit. s. eodem. Ita vbi notorie appellatus iniuste agit contra appellantem, non debet appellatio eum adiuuare, nec in hoc suspendere iurisdictionem iudicis a quo, c. 2. in argumentum, de mut. peti. Octauus datur intellectus, quod litera intelligatur vt iacet, quia actum erat petitorio, possessor fuerat condemnatus, appellauit appellatione pendente super notorio, si turbet in possessione, potest principalis agere possessorio, nec obstat de pendentia appellationis, & suspensione iurisdictionis, quia nihil commune habet possessio cum proprietate, l. naturaliter, §. nihil commune. ff. de acqui. poss. Et pendente petitorio bene potest intentari possessorium, l. eum qui. §. cum fundus ff. de vi & vi ar. habetur in capitulo, pastoralis. & in capitulo, cum dilectus. s. de causa posse. & proprie. & ita Imola hic post D. Ant. qui has duas vltimas lecturas commendat. sed contra hunc intellectum facit tex. in verbo, eo. de quo. iuncta. l. nulli. C. de iudicijs. & c. j. s. de se-
14 questra. po. & fruc. Nam possessorium, & petitorium habent connexitatem, vt continentia eorum diuidi non debeat, vt vnus iudex tractet petitorium, alius possessorium eiusdem rei. & contra hunc intellectum facit cle. j. de causa po. & proprie. tenendo quod inducat ius nouum, vt patet verbum, decernimus. Et tenendo hunc intellectum est pulchra limitatio ad l. nulli. Nonus datur intellectus per D. Anto. Panor. & Imolam, quòd hic propterea adiretur iudex a quo, quia illud tendit in faciliorem executionem, & expeditionem appellationis: nam ex quo ille molestabatur appellans in sua possessione, interest iudicis a quo prouidere ne molestetur. primo, quia si necesse haberet appellans pati se molestari, vel interea litigare super hac molestatione, tum propter impedimenta de facto, tum propter litem super hac molestatione, nimis impediretur causa appellationis. vnde vt faciliorem expeditionem habeat, non mirum si recurritur ad iudicem a quo. Item ex alio recurritur ad eum, quia cum finita causa appellationis, si pronunciatur male appellatum, causa reuertitur ad manus suas, quando a grauamine fuerat appellatum. capitulo, vt debitus. j. eodem. ideo sua interest, vt conseruetur causa pendente appellatione in eo statu in quo eam dimisit. & maxime, quia facilior postea erit isti iudici a quo executio sententiæ si interea pendente appellatione nihil est immutatum. & propter has rationes secundum Panormitanum hic, aditur iudex à quo. & hoc retento procedat tex. noster siue in delegato, siue in ordinario. Nec obstat, quod dicit gl. de suspensione iurisdictionis, per capitulum, vt debitus. quia licet sit suspensa delegati iurisdictio, non tamen est extincta, cap. cum cessante. vbi est textus, infra eodem, iuncto capitulo, si iudicem. in fi. eod. titu. lib. 6. vbi delegatus reuocat grauamen pendente appellatione ab eo, ergo non est eius iurisdictio extincta, quia tunc non posset reuocare, nec reuocando reassumere iurisdictionem contra iura prædicta. cum ergo nec etiam iurisdictio delegati per appellationem sit extincta, ergo cum sua etiam intersit, vt dictum est s. de ordinario, quia illæ rationes sunt generales etiam in delegato. ergo sequitur, quod etiam delegatus iudex a quo poterit adiri quo ad omnia quæ respiciunt faciliorem executionem appellationis. Et generaliter quotidie allegatur iste tex. quod iudex a quo potest omnia quæ tendunt in faciliorem executionem appellationis, dummodo appellationi non præiudicet. & faciunt notata per Spe. eod. ti. in 4. parte. §. pen. Et quod voluit gl. in d. c. non solum. in verbo, quicquid. fatetur bene Panor. quod inter delegatum, & ordinarium, est tamen hæc differentia, quia si ordinarius detulit appellationi, poterit principaliter postea adiri, vt noua causa incipiatur coram eo, licet secus in delegato, quia caret iurisdictione postquam detulit, c. cum appellationibus. eo. ti. lib. 6. Et ita concluditur in s. allegata decisione Rotæ 360. quæ incipit, Ex hoc insurrexit. in fi.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio generalis facta in omnibus causis non valet.*
2 *Causæ expressio non requiritur in appellatione extraiudiciali.*
3 *Expressio eorum, quæ tacite insunt, nihil operatur.*
4 *Appellatio ab interlocutoria non iustificatur, nisi circa grauamen expressum nominatim.*
5 *Appellans petere debet separatim attentata reuocari. Et in qua forma? nume. 7.*
6 *Sententia excommunicationis lata intra tempora ad appellandum, tenet.*
8 *Pars non impeditur vti iure suo, pendente appellatione extraiudiciali.*
9 *Attentata per iudicem post appellationem iudicialem veniunt reuocanda, etiam si non sint contra appellationem.*
10 *Libelli verba extenduntur & impropriantur, vt libellus sustineatur.*
11 *Attentatorum reuocatio quomodo petatur.*
12 *Attentata post appellationem an sint nulla ipso iure, vide nu. 13. & 14.*

CAP. XVIII.

1 Consuluit. † Generalis appellatio, si fiat in omnibus causis, non valet. Sed si in vna tantum, bene valet. h. d. Diuiditur in duas partes, prout duo dicta ponit. Secunda ibi, si vero ab aliquo loco. Gl. in verbo, generalis. in fi. secundum quod declarat hic Inno. tex. in gl. illa videtur sentire etiam contra. Inn. vult, quod appellatio generalis in vna causa procederet, sed requiritur hodie expressio causæ sui grauaminis, dicto capitulo, vt debitus. sed melius in ca. cordi. eod. titu. lib. 6. Et sic vult Inno. quod decretalis nostra hodie sit correcta in secundo dicto quan-
2 tum ad appellationem iudicialem. † Sed in appellatione extraiudiciali vult Inno. quod non requiratur expressio causæ, sed satis sit quod ex verbis vel facto possit verisimiliter grauamen timeri, & illud sequatur Glo. est communiter contra Innoc. in hoc quod loquitur de extraiudiciali appellatione, quia in eo requiritur causæ expressio, ita gl. in capitulo, considerauimus. s. de elec. in capitulo, vt debitus. in verbo, rationabili. j. eodem. & etiam est bonus tex. & ibi gl. in capitulo, cordi. eodem titu. lib. 6. in principio. facit glo. in l. eius. & in l. fina. & idem sentit Barto. ff. de appella. re. tamen quantum attinet ad appellationem extraiudicialem, videbimus in capitulo, bonæ. vbi latius. & quantum attinet ad iudicialem, in d. ca. vt debitus. j. eodem. Secundum Ioan. An. tex. noster habet aliam lectu. quam etiam videtur sentire glo. aliter intelligendo quam s. scilicet quod in hoc versiculo, si vero, decidat quòd appellatio generalis respectu vnius causæ valeat, hoc modo intelligendo, scilicet quia expresso vno grauamine, & sic obseruata forma cap. cordi. & cap. vt debitus. appelletur subiecta clausula generali, dicendo, Appello à tali grauamine, & quocunque alio actu nostro in futurum fiendo, ne ad vlteriora contra me procedatis. & hoc sequitur hic D. Anto. & Imo. Panormi. dicit, quòd quo ad effectum iuris illa clausula generalis, & in omnibus alijs. subiecta post specificatum grauamen, erit superflua, quia omnino ex quo appellatum est ab vno grauamine sine illa clausula generali, tamen iudex a quo non poterit ad vlteriora procedere, c. super eo. lo primo. secundum communem intellectum. s. eod. quia hoc inest a iure communi in quacunque appellatione, vt suspendat iurisdictionem iudicis a quo, ne in alijs procedat ad vlteriora. ergo expressio dictæ clausulæ generalis nihil opera-
3 tur, † quia expressio eorum quæ tacite insunt, nihil operatur, l. non recte. cum vulgaribus. C. de fideicom. fatetur tamen Panor. quòd illa clausula & practica erit vtilis ad euitandum dubium, de quo in capitulo, super eo. lo 2. s. eodem. dum ibi dubitatur, an appellatio ab interlocutoria suspendat iurisdictionem iudicis a quo,
4 ad non connexa, dicens Phil. Petrus hic dicit, quod † hodie hic tex. est correctus per cle. appellanti. eodem titu. vbi appellatio ab interlocutoria non iustificatur, nisi circa grauamen expressum nominatim, nec iustificatur ex alijs causis etiam verisimilibus de nouo deducendis. ergo appellatio interposita ab vno grauamine subiecta clausula generali, prout voluit Ioan. And. nihil operabitur, nisi respectu grauaminis nominatim expressit. quinimo & fortius dixit ipse etiam in terminis, specificato vno grauamine

mine subiecta clausula generali de alijs deducendis,& verificandis,et si certificetur per relationem ad acta,dicedo prout in actis apparet,tñ appellatio non iustificabitur, nisi respectu grauaminis deducti nominatim, nõ respectu aliorum in relatione inclusorum,nec in generali clausula comprehensorum. Ita Bal.in l.2. in fi.C.de episco.audien.ita Bal.in lege, edita. in repetitione Paduana, ĩ 10.col.& 8.C.de edẽ.Bal.in l.minorib. C. de his quib. vt indig.in l.eos.§.sin autem.C.eo.in l.terminato.C.de fructi. & lit. expen.Ita Ang.in l.j.ff. de liberis & posth.in l.vbi autem non apparet.§.qui illud aut illud.in l. quicquid astringen. in princ.ff. de verborum obliga.in l.2.& ibi Imo.ff.eod.in l.prætor.in princi.ff. de operis noui nunciati.ergo nec in casu nostro clausula generalis aliquid operabitur. Sed ille intellectus Ioannis Ant.non vult hoc quod præsupponit Do.Phil.ꝙ .s.clausula generalis operetur circa iustificationem, vel ne: Sed bene vult, ꝙ ex quo appellatũ est ab vno grauamine,iũcta clausula generali, ꝙ licèt rñr generales appellationes reprobentur,vt dixerat in primo responso: tamen ex quo illa non est omnino generalis, sed facta expresso vno grauamine subiecta clausula generali, generalis non habet vitiare appellationem habilem circa grauamen nominatim deductum,q͂a vtile per inutile vitiatur.& ideo dixit tex. ab eo iudice est deferendum. quasi dubitaretur circa delationem appellationis,non circa iustificationem.& ꝙ appellatio non possit iustificari etiam ex deducen. comprehensis in clausula generali, tenent D.de Rota decis.sua 7.quæ incipit,Item si appelletur.Dom. Anto.& ibi dicam, in capitulo, vt debitus.j͂. eodem.Cardinal. & Imola in dicta clementina,appellanti.Imo.in c.clericus.s͂.de iureiuran.& Gemi.in d.cap.cordi.eod.ti.lib.6.Quæsiuit hic Innoc. de libello,siue petitione in attentatis, ideo antequam intrem illud, sciẽdũ est ꝙ non solũ innouata appellatione pendente sunt attentata, seu etiam innouata pendẽte tempore ad appellandũ. glo.in rubrica.ff.nil no.appel. penden. capitulo,non solum. eodem titulo.lib.6.quod procedit in appellatione etiam ab interlocutoria, vt sicut pendente appellatione innouata pendent. ex futuro euentu,an appellatio iusta pronuncietur vel non,dic.capitulo,non solum.ita attentata. pendente tempore ad appellandum ab interlocutoria,intelligite iustificata appellatione, sicut requiritur in appellatione ab interlocutoria.Ita Ange. de Aret. ĩ l.prima.ff.nil no.appel. pen.in tertia colum.& postea idem in 5. colum. circa materiam attentatorum distinguit, aut appellans innouat,tunc si ille actus contrariatur appellationi, videtur illi renunciare,l.ad solutionem.C.de re iudi.l.fi.§.illud.C.de temp. appella.capitulo,quo ad consultationem.de re iudica.si vero nõ contrariatur appellationi,si est actus extra iudicium factus intra tempora,ipso succumbente reuocatur per officium iudicis. Bartolus in lege,chirographis.ff.de administra.tut.si iudiciarius,admittitur ad iustificationem appellationis,vel faciliorem expeditionem,alias non.capitulo,an sit.& capitulo,cum teneamur.infra eodem.cap.si a iudice. eod.ti.lib.6.l.per hanc.C.de tempo.appella.Aut appellatus innouat,si coram iudice a quo, si iudicium pendens silentium imponit super tali innouatione,&tunc reuocatur via attentati,l.cum ex causa.ff.eod.l.3. C. eodem.capitulo, non solum.eodem ti. lib.6.Alias non reuocatur in viam attentati.capło,cum nobis olim.de elect.vidimus in capit.j.s͂. eodem.de innouatis per iudicem a quo,in dicto capło,cum teneamur.& c.
5 non solum.†Et debet appellans non eodem libello,sed postea separatim petere attentata reuocari, tamen si fiat eodem libello, valebit.Bald.& Sali.in l.3.§.eod. Angel. de Aretio vbi proxime, in 5.& 7.col.& licèt possint reuocari mero officio iudicis ipsa attentata sine ordine iudiciario,vt est glo.in d.capi. non solum,& in clemen.2.vt lite penden.Salice.in d.l.3.C.eodem.tamen si deducantur in libello,& super illis contestatio litis fiat, non poterunt reuocari,nisi cum pleno iuris ordine. ita Ange.in d.l.j.in 6. col.Sed hoc est contra glo.in clemen.j.de offi. delega. in clemẽ. sæpe,de verborum signifi.dum volunt, ꝙ si executor super prouisione beneficiali assumpsit partes iudicis in vno, poterit tamẽ redire in his, quæ restant expedienda ad partes meri executoris
6 suscipiendas.†Sententia tamẽ excommunicationis lata intra tẽpora ad appellandum tenet,c. per tuas, per locum a speciali, de sententia excommuni.nec reuocabitur in viam attentati, sed erit necessaria absolutio.Ioan.And.in c.venerabilibus.§.porro.in glo.in verbo,appellatum.de senten.excommuni.lib.6.Ang. vbi proxime in 8.colum.Redeamus ad quæsitum. Quæsiuit hic Inn.
7 †de forma libelli,quando petitur attentata reuocari.Et cõcludit, ꝙ non sufficit dicere, Peto attentata post appellationem reuocari: sed necesse habeat subiungere, & contra appellationem. quasi sentiat illa tantum attentata esse reuocanda, quæ sunt attẽtata post appellationem,& contra appellationem:non autẽ alia attentata post appellationem, quæ appellationi non contradicunt. Ad hoc facit quod no.idem Inn. in c.cum nobis olim. s͂.de elect. in c.auditis.s͂.de procurato. licèt ibi loquatur de appellatione extraiudiciali. Et hanc formam libellandi sequitur hic Bald. Host.autem dicit, ꝙ satis sit petere reuocari attentata post appellationem,quia supplebitur,& ꝯ appellationẽ,licèt omissum fuerit.Do.Ant.hic dicit ita esse distinguendum,q͂a aut loquimur de appellatione extraiudiciali, aut de iudiciali. si de extraiudiciali, & tunc ex quo illa ius partis non suspendit,d.c.ad dissoluend. & ibi Inn.j͂.de desponsa.impube.Inno in capło, q͂a p̄p̄.s͂. de elect.
8 † Nam pendẽte appellatione extraiudiciali pars non impeditur vti iure suo,dictis iuribus,& dixi latius in capło j.s͂. eodem. propterea attentata a parte post appellationem non sunt simpliciter nulla,nec veniunt retractanda,nisi quatenus ꝯdicant appellationi.Et isto casu procedat modus libellandi traditus per Innoc. Hic autem loquimur in appellatione iudiciali,& tũc ex quo appellatio iudicialis suspendit iurisdõnem iudicis quo ad oĩa, cap.
9 super eo.el.primo.& ibi vidimus.s͂. eodem.† Et ideo attentata p̄ iudicem post talem appellationem veniunt reuocanda, etiam si nõ sunt ꝯ appellationem, q͂a iurisdictio iudicis est suspẽsa quo ad omnia. Et ideo sufficiat simpliciter libellare petendo attentata post appellationem reuocari,non addito ꝯ.Do.Anto.sequitur Imo.& Panor.etiam vno addito,s. ꝙ tamen omni casu substituetur libellus,quo simpliciter petentur attentata post appellatio
10 nem reuocari.† Mouentur, quia verba libelli extendũtur & ampliantur,vt libellus sustineatur,gl.est in capło,cõstitutus.j͂. de religi.do.in cap.præsentium.in prin. & ibi Gemi.de testib.lib.6. in l.si olei.C.loca.gl.in l.j.C.de vsufructu. & ibi Bart.in l.sed si possessori.§.sed si iuramẽtum. & ibi Bart.ff.de iureiur.no. in l.si quis intentione ambigua.ff.de iudi.Cũ ergo verba libelli impropriẽtur & extendantur,& in dubio ẽt intelligantur s̄m subiectã materiam,l.si vno.in princip.ff.loca.c.rogo.11.q.3.ideo libellus sustinebitur,licèt petatur simpliciter attentata post appellationẽ reuocari,q͂a resoluetur,si sumus in appellatiõe extraiudiciali, post appellationem, & ꝯ libellus interpretatur secundum subiectam materiam,generaliter intelligetur,Peto attentata reuocari. idest quæ sunt ꝯ appellationem,vel iurisdictionem attentata,c.audita. de restitu. spolia.secundum D.Ant.hic.Et de hac forma libelli & petitione Do. Anto.aliquid in cap. dilecti, el secondo.j͂.eod.per Archi.in c.sunt quorum.2.q.6.D. Anto. in cap.cum nobis olim,
11 in prima charta,de elect.in c.dilecta.de excep.†Sed elegans quęstio est, quid si petat appellans reuocari sententiam & attentata, & super hoc litem contestetur, an poterit postea velle insistere super reuocatione attentatorum, & eorũ priuilegio,& ante omnia ex offic.iudicis expediatur? late per Doc.maxime Io. And.& Gemi.in c.non solum.eod.tit.lib.6. Et sciendum est, ꝙ reuocatio attentatorum petitur per officium iudicis,cap.non solum. & ibi hr̃.eo.ti.lib.6.licèt dicatur non quicquid p̄mittit iudicis potestati,subijcit necessitati,l.nõ quicquid.ff. de iudi. vbi dr̃,ꝙ quicquid subijcitur potestati iudicis,nõ &c. Tñ hoc officium de necessitate iudex impartiri tenetur,si petatur, d.c.non solum. ponderãdo verbum,dẽt de cuius natura est vt importet necessitatem,vt dicã post Panor.in c.ꝓposuit.j͂.eo. & nisi iudex peritus reuocet attẽtata poterit appellari, & talis reuocatio fit summariè sine li.conte. libello,& similib.vt voluit gl.no. in cle.2. vt li. pen.& p̄dicta no. Bal.in l.appellatione.C.eod.Infert ẽt ex prędictis ad decisionem
12 alterius quæstionis, † nunquid attẽtata post appellationem sint nulla ipso iure.& ex dictis Inn. vr̃ ꝙ non, ex quo petunt̃ reuocari,ergo nõ sunt nulla,c.ad dissoluendum.j͂. de despon. impub. tñ huic articulo r̃ndet Lapus in dicta alleg.j.ꝙ petuntur reuocari,vt de facto,p̄cesserunt, prout ẽt est gl.in c.accedens.el primo.in verbo,cassauimus.s͂.vt li. nõ conte.in l.j.in prin.ff.de feri. tñ D. Ant. hic dicit ita distinguendum ex mẽte Archi.2.q.6.c. quotiens. aut loquimur de attẽtatis post appellationem extraiudicialẽ,& tunc illa non sunt nulla ipso iure,sed veniunt reuocãda.aut loquimur in appellatione iudiciali, & tunc aut est interposita cum causa, & de his,quæ sunt expresse de iure communi, & tunc attentata post talem appellationem sunt nulla ipso iure. & facit tex.in ca. Rodulphus.in cap.significauit.s͂.de rescrip.c.exhibita.s͂.de iudic. aut est interposita appellatio cum causa, sed illa causa non est de expressis in iure,& illo casu attentata valeant,sed veniunt reuocanda.Archi.in d.cap.non solum.§.illo vero.refert Hostien. in c. ex conquestione.de resti.spolia. ponentem hanc distinctionem, quam ponit D.Anto.s.aut appellatum est in causa a iure expresse permissa,aut non.Et dicit ꝙ non est sine ratione. Ioan.And.in d. c.non solum.dicit,ꝙ istam distinctionem non inuenit in libro suo,nec videt rationem differentiæ.sic quoque Panor.hic reprehendit Do.Anto.& primo circa primum membrum, quia cõtra

eum est tex.in c.dilecti. & in c.audientiam.j. eodem. vbi attẽtata post appellationem extraiudicialem sunt nulla ipso iure. immo
13 D.An.in d.c.dilecti. colligit ex illo tex.† ꝙ attentata per iudicem, a cuius actu extraiudiciali est appellatum, attentata post talẽ appellationem sunt nulla ipso iure. Item in secundo mẽbro, dũ facit drĩam an causa sit expressa in iure, vel ne.dicit ipse, illa drĩa in iure non ponderat, nisi quo ad effectũ clausulæ, appellatione remota.c.pastoralis.& ibi videbimus.j.e. vnde cõcludit ipse, prout etiam Lapus in c. licet.in prin.de sen.exc.lib.6.ꝙ siue loquamur in appellatione iudiciali, siue extraiudiciali, attentata sint sem ꝑ nulla, siue fuerint attentata per iudicem vt iudicem, siue per iudicem vt partem, siue fuerit appellatum ab actu iudicis vt iudicis, siue fuerit appellatum ab actu iudicis vt partis.adducit tex.in c.dilecti.j.eodem. vbi loquitur tex. qñ fuerat appellatum ab actu iudicis extraiudicialiter. Item adducit tex.in c.j.s̃.eo. vbi appellabatur ab actu iudicis vt partis, & tñ attentata sunt nulla. sed ille tex.ſm alium intellectum bene põt loqui, qñ appellabat̃ ab actu iudicis vt iudicis, ideo non dicit attentata esse nulla, sed dicit ea esse reuocanda.& expresse Pan.post Inn.in d.c.cum nobis olim. tenet ꝙ attentata post appellationem extraiudicialem non sunt nulla ipso iure.& dixi in c.j.s̃.eo.vbi posui rõnẽ, & ideo ꝑ ibi dicta concludendo vr̃, ꝙ attentata post appellationem iudicialem sint nulla ipso iure, attentata vero post appellationem extraiudicialem nõ sunt nulla ipso iure, nisi fuerit appellatum ab actu extraiudiciali iudicis, q̃a tunc attentata ꝑ eum erunt nulla. Sed ita voluit D.An.in c.dilecti.j.eo. Si aũt esset post appellationẽ, & inhibitionem, nõ est dubium ꝙ sunt nulla, c.nõ solũ. præallegato. Rota decis.131.incipit, Item ꝙ si post. Et idem si solũ parti sit inhibitum, Gemi.in d.c.non solum.§.illa.in 4.col, & hoc retento pro conclusione, vsqueadeo attentata sunt nulla, ꝙ etiam si renuncietur appellationi, vel deseratur appellatio, tamẽ põt post desertã appellationem pars petere vocari attẽrata, & admittetur nõ obstante desertione, & admittetur ad probandum de veritate grauaminis, non ad finem appellationis prosequendę, sed ad finem vt attentata reuocentur, iuxta no.in d.c.non solum.eo. ti.libro 6. Ita Lapus no.allega.sua prima.& faciunt notata in c.licet.vbi gl. no.de sen.excommu.lib.6.Rota decis. j.quæ incipit, Quòd attentata.videtur tenere contrarium. sed intellige eorum decis. vt nõ possint reuocari attẽtata deserta appellatione, via.s. priuilegiata officij iudicis, vel sine alia cautela, iuxta no.per glo.in cle.2. vt li.
14 pen.Et ita loquuntur fundamenta d.decis.† Si vero loquimur de reuocatione attentatorum per viam ordinariam fienda, tunc attentata ꝑ desertionẽ non ꝯualescunt. Ideo possunt peti reuocari nõ obstante desertione. ita ꝓcedit alleg. Lapi, & no.in d.c.licet.

SVMMARIVM.

1 *Citationem legati quis non debet contemnere obtentu appellationis.*
2 *Excõmunicatus repellitur a iudicio agendo, & ẽt a petitione extraiudiciali.*
3 *Exceptio excommunicationis potest admitti per iudicem, etiam si opponatur a tertio, cuius non interest in ea causa opponere.*
4 *Episcopus potest esse legatus Regis.*
5 *Nuncius quid debeat facere in sua relatione.*
6 *Nuncio quanta fides adhibeatur.*
7 *Nuncio creditur citanti & referenti.*
8 *Citatus vt debeat se præsentare, quomodo intelligatur.*
9 *Factum per nuncium non dicitur factũ per dominũ in sua persona propria.*
10 *Causa iniusta an excuset a dolo.*
11 *Citatio valet ne, nõ expresso loco, vel die citationis. disting.nu.12.13.et 14.*
15 *Clericus possidens regalia a Principe laico, citatus ab illo iudice, tenetur ei parere potius quàm ecclesiastico inferiori a Legato, vel Papa, postea vocanti. limita num.14.*
17 *Papa non potest sine causa tollere vinculum iuramenti.*
18 *Citatus a diuersis dominis ad diuersa iudicia, excuseturne si vni nõ pareat, & cui debeat parere potius. vide nu.19.20.*
21 *Nuncium quis debeat eligere.*
22 *Nuncium, si falsitatem committat, iudices qui eum elegernnt, puniunt.*
23 *Nuncius quod iuramentum præstare debeat.*
24 *Nuncio publico an credatur sine commissione. disting.nu.25.& 26.*
27 *Iudex potest facere cõmissionem de citando ipsi notario causæ, & ẽt parti.*
28 *Commissio de citando, qualiter probetur.*
29 *Citatus quibus casibus non teneatur nuncio citanti se. vide nume.30.31.32.33.& 34.*
35 *Relatio an sit de substantia iudicij.& nu.36.37.38.& 39.*
40 *Relatione facta an credatur nuncio, parte maxime id negante.*
41 *Statuto disponente quòd stetur relationi nuncij, nunquid pars poterit probare contrarium.*
42 *Nuncio & notario in relatione & scriptura dissidentibus, vtri stetur.*
43 *Relationi nuncij quicquam extra citationem referentis, non creditur. & nume.44.*
45 *Concesso vno, videtur omne illud concedi, per quod ad illud peruenitur.*
46 *Excommunicatio post appellationem extraiudicialem validam lata, est nulla ipso iure. Limit.nu.47.*
48 *Excommunicatus citatus si non compareat allegaturus suum priuilegium, punitur de contemptu.*
49 *Denunciatio alicuius criminis, quæ potens est ad repellendum criminosum, quot & quales effectus operetur.*

CAP. XIX.

1 CVm parati. † Obtentu appellationis non dẽt quis contemnere citationem Legati.h.d. Vel sic ſm Panor. Appellatio friuola nõ excusat inferiorem, quo minus teneat̃ obedire superiori, & quo minus de contemptu puniatur, nisi innocentiam suã aliter purget.h.d. Diuiditur in quatuor. In prima oppositionem Cardi.in secunda q̃ est ibi, cunq;, ponit rñsionem. In tertia q̃ est ibi, Cardi.eꝰ.ponit replicationem. In quarta quæ est ibi, nos vero.ponit decisionem.† No.ex tex.ibi, tuas petitiones.ſm Imo.hic ꝙ excommunicatus non solum repellitur a iudicio agendo, c.cũ inter.s̃.de exceptio.c.intelleximus. s̃. de iudic. sed etiam repellitur a petitione extraiudiciali. & facit quod voluit Innocen. vbi latè de materia, in cap.veritatis, supra de dolo & contuma. Ioan. And.& alij in cap.pia.de except.lib.6.notatur in ca.decernimus.
3 de sententia excommu.lib.6.† Nota secundo ex tex.ibi, i. Diaconus Cardinalis, ꝙ exceptio excommunicationis potest per iudicem admitti, etiam si opponatur a tertio, cuius non interest in ea causa opponere, in qua opponit. Ita Imo.hic. Et est ratio: nã exceptio excommunicationis potest per iudicem ex officio opponi, d.c.pia.in fi.non mirum si tertium, cuius non interest, potest opponentem talem exceptionem audire, cum nemine oponẽte possit ipse de ea disputare. Et sic habes, ꝙ licèt exceptio, tua non interest. impediat li. contest. & antea sit opponeñ.non post, l. posthumus.§.si quis ex his.& ibi Bar.& Ang.ff.de inoffic. testa.No.Inn.& alij, in c.super his.j.de accusa.Bal.in l.2. C.vt lite pen.in l.fratres.C.de inoffi.testa.in l.fi.circa fi.de peti. hæredi. in l.fi.C.de fideicommis.liber.in l.certa.C.quando prouoca.Ludo. late in l.si Titius.ff.de verborum oblig.faciunt notata per Bar.in l.filium.§.si quis.ff.de lega.præstan.in l.3.§.causa.ff.de bono.poss. titu. generali. tamen vbi iudex potest procedere ex officio, illo casu potest admittere tertium, cuius non interest, exceptionem opponẽtem, super qua potuisset iudex procedere ex officio. Ita Imola hic per hunc textum: tamẽ potest ꝯ tertium opponentem exceptionem excommunicationis in causa, in qua sua non interest, opponi illa exceptio, Tu non venis audiendus, quia tua nõ interest. Ita voluit Specu.in titu. de rescript. præsentia.§.ratione formæ.ver.sed pone tu es. Ita Io.An.Arch.& Gemi.in c.j.in 5.co. de rescript.lib.6.ita Compost.in cap.nonnulli.s̃.de rescript. Et saluando Imo.erit effectus exceptionis, tua non interest, hoc casu, quia iudex ꝑ ꝑ talem exceptionem, poterit talem repellere, cum sua non intersit, c.veniens.s̃.de testi.c.non solent.2.q.6.poterit etiam, si velit, talem opponentem excommunicationem admittere, vt hoc tex.& sic est in arbitrio iudicis. hoc ꝓbatur ꝑ illud, qđ videmus in simili, si iudici sit notoriũ, ꝙ actor sit excõicatus, potest, si non opponitur, eum repellere: si tñ non repellat, sed cum eo procedat, valet iudicium. Ita Gem. in caplo, pia.§. si vero.in 2. col.de excep.lib.6.Io.An.& D.Anto.in caplo, exceptionem.in j, col.de exceptio.† No.ex tex. ibi, in Legatis Regis. quòd eps̃ põt
4 esse Legatus Regis, & sic principis secularis.facit tex.18. dist.c. si
5 episcopus.& dicam in glo.† Nota ex tex.ibi, in Salamitana ecclesia. secundum Bal. ꝙ nuncius in relatione sua debet referre non solum citationem factam, sed etiam debet referre, in quo loco inuenit citatum. similiter dicit Bal.debet referre, quo die citauit. & est ratio secũdum eum: nam potuisset citare eum in loco, vel in die inhabili, puta in ecclesia, contra cap.decet.de immunitate ecclesia.libro 6.contra notata in l.nemo martires. & ibi Bald. & alij.C.de sacrosanct.ecclesijs.no.per Angel.in l.plerique.ff.de in ius vocan. Nec obstat dictum Bal. ꝙ cum sit officialis publicus, præsumptio est pro eo quod solenniter egerit, l.j.C.de fide instr. & iure has.fis.contra no.lib.10.quia illud nõ procedit in istis cursoribus, vt pro eis pręsumatur, nisi vt ipse subiecit. dicamus, ꝙ ꝓpter iuramentum quod præstant, quia iurant fideliter exercere officium, l.si quis decurio.C.de fals.c.ad audientiam.s̃.de præscr.
6 tñ dicit ꝙ j.opi.est tutior.† No.ibidem, in Salamitana. ꝙ non solũ creditur nuncio de ipso actu citationis, sed etiam de his quę sunt extra actum, sed cõnexa citationi, prout est in quo loco inuenit. ita Panor.hic in penulti.col. tñ secundum dicta proxime ex mẽte Bal.iste tex.nihil facit: nam hic deponebat de substantialib.citationis, videlicet in quo loco citauit: nam relatio nuncij hẽt cõtinere in quo loco nuncius citauit, vt sciamus an citatio valeat.
7 †No.ex tex.ibi, suus nũcius. ꝙ creditur nuncio citãti & referenti, de

de quo dicã in gl. Sed elegantius notate, ſm Bal. ꝙ viuæ voci nun cij ſine ſcriptura creditur, & eſt tex. no. in l. diē proferre, in prin. & in l. ſed ſi interpellantur, in prin. ff. de arbi. vbi viuæ voci nuncij creditur de citatione & de prorogatione, faciunt quæ habentur in c. ex literis. ſ. de in integ. reſti. in c. cum dilecti. ibi, viuæ voci. ſ. de dolo & contuma. & latius, quod dicit verum Bald. quo ad citationem verbalem. ſed quo ad realem citationem, puta miſſionē in poſſeſſionem, capturā perſonæ, derobationē, non creditur nuncio, niſi oſtēdat literas, l. miſſi opinatores. C. de exac. trib. lib. 10. l. prohibitum. C. de iure fiſ. eo. li. notat Bar. in l. palatinos. C. de loca. fund. patri. ita Bal. hic. No. ex tex. ibi, appellationis obtentu, ꝙ qñ appellatur à Cardinali in dubio, Papa præſumit appellationem iniuſtam, quia veriſimiliter præſumit, ꝙ Cardinalis aliter non eſſet iudicaturus quam ipſe, ita Bal. hic per tex. iuncta
8 gl. in l. j. ff. de offi. præfec. præto. † No. ex tex. ibi, in perſona propria, vel idoneos nuncios, ꝙ citatus vt ſe præſentet, intelligitur vt ſe præſentet per ſe, vel per procuratorem, & ſm Imo. eſt ratio, quia ſubiecta materia ita ſuadet, nam in dubio citatus non cōpellitur perſonaliter comparere, c. j. de iudi. li. 6. l. fi. C. de procura. & ideo ſatis dr̃ ſe præſentare, ſi comparet per procura. & facit tex. in c. cum cauſam. ſ. de iuro cal. propriè tñ ſm Panor. hic præſentare dr̃ ſe, qui perſonaliter comparet, vt eſt gl. no. in cle. dudum. §. ſtatuimus, in ver. præſentari, de ſepul. quod dicit eſſe notã. ad ſta
9 tuta. † Et notate ad aliud iſtum tex. ꝙ licet facta per nuncium videntur facta per dñm, quia eſt pica, ramum, & organū eius, l. multum intereſt. C. ſi quis alteri vel ſibi. l. j. ff. de ꝯhen. emp. tñ non dr̃ factū in propria perſona per ipſum dñm, quod patet, ex quo hic ponuntur, vt diuerſa, facit optimus tex. & ibi Bart. in l. per hanc. C. de erogat. militaris annonæ, li. 10. & gl. in cle. j. vbi Cardi. de iu reiur. in cle. j. in ver. perſonaliter, de vi. & hone. cleri. & quod notat Io. An. in c. tua nos, de teſta. Bal. in l. nulli. C. de epiſ. & cle. bonus tex. & ibi Bal. & Pan. in c. fi. ſ. de offi. deleg. l. ſi ego. ff. quod vi
10 aut clam. † No. ex tex. ibi, Innocentiam tuam, iunctis ſupra narratis, ſm Bal. hic, ꝙ licet dicatur, ꝙ quælibet iniuſta cauſa excuſat à dolo, vt voluit gl. no. in l. j. §. ſi quis iuſdi. nō obtem. in l. antepe. C. de plag. in l. j. in fi. & ibi Bar. ff. de abig. & eſt tex. in l. igitur. §. j. ff. de libera. cauſa, voluit Ludo. in rub. ff. de arb. in antepe. col. tñ ſm Bal. hic habes tex. ꝙ imo non ſolum iniuſta cauſa non excuſat contumacem, nec etiam leuis. quod patet, nam ex quo iſte ſe aſſerit eſſe in legatione regis, non per hoc, ꝙ allegaret talē cauſam, excuſatur à contumacia, & pro opi. Bal. facit gl. no. & ibi Gemin. in c. j. in ver. de cetero, de poſtula. præla. lib. 6. & facit tex. in c. cum dilecti. ſ. de dolo & contu. tñ iſte tex. non multum probat
11 opi. Bal. † No. vlti. ex tex. ibi, te præſente, &c. ꝙ valet citatio non expreſſo loco vel die ad quem pars citatur, ꝙ vr̃ contra ea, quę notat Spec. in tit. de citatio. §. j. verſi. quid ſi citatus, & §. iam de citatione, in prin. vbi dixit, ꝙ citatio debet iſta continere. Nomen iudicis citantis, & an delegatus vel ordinarius, c. præterea. ſ. de di latio. no. in l. 2. ff. ſi quis in ius voc. non ier. in c. ſuper literis. ſ. de reſcrip. nomen perſonæ citantis, & citati, quia ad inſtantiam partis fieri debet, l. ad peremptorium. ff. de iudi. l. properandum. §. & ſi quis. C. de iudi. no. do. Anto. in c. j. ſ. de iudi. nec quo ad citatum debet in incerto vagari, c. paſtoralis. §. j. c. fi. ſ. de reſcrip. Debet cōtinere rem ſiue cauſam, ſuper qua fit citatio, c. ad hæc, & ibi habetur, ſ. de reſcrip. c. 2. & ibi notatur. ſ. de lib. ob. Debet contine-
a re locum, [a] ad quem fit citatio, c. fi. ſ. de reſcrip. ne propter incertitudinem loci parti illudatur, d. c. fi. Debet continere diem, qua cōpareat. §. ſi vero quidam iurent. ibi, ſi vero certas inducias, in auct. de exhib. & intro. re. cle. 2. ibi, certum terminum, eo. tit. & faciunt quæ j. dicam. vnde pro ſolutione huius perplexitatis dicite, aut loquimur, vtrum locus debeat inſeri in citatione, aut lo-
12 quimur vtrū dies. † Circa primum dic, ſm Bar. in l. ſi vt proponis. la ſeconda. C. quomodo & qñ iudi. Aut eſt ordinarius, quia citat, & tunc cum ſoliti ſint habere locum maiorū iudices ordinarij, valet citatio ſine expreſſione loci, quia in dubio citando vr̃ citare ad locum ſolitū, & ſic ad locum maiorum, arg. eorum quæ notantur in l. penul. ff. de iuſti. & iu. quæ notantur in ſimili in l. nulli, maximè per Ang. ff. quod cuiuſque vniuerſi. in l. aliud. §. refertur. ff. de regu. iur. aut eſt delegatus qui citat, & tunc ſi eſt ſolitus habere locum, in quo ſolet iudicare, vel etiam conſuetudo ciuitatis determinat certum locum, in quo delegati iudicant, & tunc per prædicta valet citatio ſine expreſſione loci. aut vero non eſt ſolitus habere locum, nec conſuetudo dat, & tunc ſi à principio elegit certū locum, in quo intendit procedere, tunc non eſt neceſſe amplius exprimere illū locum in citatione, quia in dubio vr̃ citatus ad locū inſtitutū, ita Bar. in d. l. ſi vt, ꝓponis, per illū tex. & facit tex. in l. ſi cum dies. §. ſi arbi. ff. de arb. & ideo dat cautelā, ꝙ ſemper arbiter ſiue iudices delegati, vbi non eſt de conſuetudine determinatus certus locus, in quo procedant, ſtatim eligant in initio cauſæ locū, in quo velint procedere: Et aduertendū eſt, ꝙ licet hanc conſtitutionem loci poſſit arbiter vel delegatus facere abſente parte, d. §. ſi arbiter. tñ ad hoc vt iſta conſtitutio faciat præiudicium parti, vt pars teneatur in eo loco cōparere, debet intimari parti talis conſtitutio loci. Et ad hoc adduco vobis regulam gl. in cle. j. eo. ti. per quam dicit Bal. in l. eos. §. apoſtolos. C. eo. ꝙ vbi in abſentia partis Iudex vel arbiter poteſt aliquid gerere, ꝙ eſt præiudiciale parti, ꝙ illo caſu ſi geratur parte abſente, ad hoc vt præiudicetur parti, requiritur intimatio. Aut vero non habet locum deputatū, nec conſtituit, & tunc debet exprimi locus in citatione, ne propter incertitudinem pars periclitetur, c. fi. ibi gl. & Doct. ſ. de reſcrip. faciunt nota. in l. ſi locus. ff. de iud. nec obſtat tex. noſter, quia hic citabatur ab ordinario. ſ. Papa, & ideo intelligitur, vt compareat in loco vbi Papa habet audientiā, non mirum ergo, ſi alius locus nō exprimatur, facit tex. in c. eos, in fi. de ſen. excom. li. 6. in c. cum dilecti. ſ. de dolo & contu. Aut quærimus, nunquid valeat citatio non expreſſa certa die, ad quam debeat cōparere? & tunc Bar. in l. liber homo. §. decem hodie. ff. de verb. oblig. vr̃ concludere, ꝙ ex quo incerta eſt citatio, nō arctat citatum, facit tex. in l. aut qui aliter. §. j. & ibi ſenſit Bar. ff. quod vi aut clam. ſenſit Bar. in l. ſi ante Calēdas, circa fi. prout apoſtillat ibi Bal. qui tenet ꝯrium. ff. de verb. oblig. Bal. per illum tex. tenet in l. 2. C. vbi in rem act. ſed loquitur in dilatione expectatoria ille tex. vt ſciatur certo vſq; ad quod tp̃s debet expectari, vnde non bene infertur ad citationem, & ita reſponderi poteſt ad l. per 20. allegatam ſ. l. fi. §. ſin vero, & ita ꝯria omnia pro hac parte allegata intelligi poſſunt. Cū enim dictæ dilationes expectatoriæ tendant ad excludendum quē à iure ſuo, debent eſſe certæ. vel aliter fateor, ꝙ ad hoc vt certitudinariè Iudex ſciat reum citatum eſſe in mora vel cōtumacia, citatio debet eſſe certa, intra quam ſi nō venerit, apparet de contumacia, & Iudex ꝯ eum, vt cōtumacem debet procedere. Sed ꝙ aliter non valeat citatio, iura ēt pro hac parte allegata hoc non dicunt, in l. fi. per illum tex. ver. ſin vero. C. de iure do. impe. in l. conſentaneum, in j. col. C. quomodo & qñ iudi. in l. 4. per illum tex. ibi, qñ. C. de diſtrac. pig. in l. ſi ea. C. qui accuſa. non poſſ. Cy. etiam in l. dies feſtos. C. de feri. Ange. in l. j. §. hæc ſtipulatio, in repeti. ff. ſi cui plus quam per l. Fal. & pro hac parte facit tex. in §. ſi vero etiam quidā iurent. ibi, certas inducias, in Auct. de exhib. & introd. re. in cle. 2. circa fi. c. tit. ibi, certum terminum. Contrariam opi. tenet Spec. in tit. de citatio. §. ſe-
13 quitur quid ſi non præfixi. vbi dicit, ꝙ imo † valet citatio etiā die non expreſſa, quia cenſetur ineſſe tacita dies, vt veniat quam primum potuerit, l. continuus. §. item qui inſulam. ff. de verb. oblig. l. hęc conditio, la piccola. ff. de condi. & demonſt. & per eadē fundamenta tenet hic Bal. & in d. l. hæc conditio. Et hanc opi. tenet Inno. in c. fi. qui ma. accuſare poſſ. Io. And. hic, do. Anto. Panor. & Imo. hic, licet dicat tutius eſſe, ꝙ dies exprimatur. Imo. etiam in d. l. liber homo. §. 10. hodie. Bal. & Imo. in d. l. qui ante Calendas. Bal. & Ang. in l. penul. C. de anna. excep. do. Ant. in c. fi. quicquid dicat ibi Bal. ſ. de feri. do. Anto. in c. propoſuiſti, de foro compe. Ludo. rubri. de arbi. in 6. col. & in l. ſi ex legati cauſa. ff. de verbo. oblig. & pro hac opi. adducitur tex. noſter, in fi. vt ſ. collegi, adducitur tex c. eos, ad fi. de ſen. excom. li. 6. in c. cum dilecti. ſ. de dolo & contu. vbi citatus ad certam diem, lapſa illa die, tñ tenetur cōparere quam primū poteſt. ergo citatio habet etiā in ſe vltra diē certam hoc, vt compareat quis quam primū poteſt, ergo omiſſa die in citatione remanebit hoc, vt teneatur cōparere quā primū poteſt. Nec obſtat lex, aut qui aliter. §. j. quia reſpondet hic Imo. ꝙ ibi loquitur in facto dependente ex poteſtate partis, quod non coarctatur pars facere magis vno tēpore, q̃ alio, vnde non mirū ſi vt pars poteſt ꝯdicere, debet certificari de certa die, intra quam eſt ędificaturus: ſed nos loquimur in facto iudicis, & obedientia partis exhibēda iudici, quā exhibere pars coarctatur quā primū poteſt, d. l. conditio, cum ſ. allegatis. non mirum, ſi in caſu noſtro nō requiritur expreſſio diei, ibi autem bene requiritur. Et aliter poteſt reſponderi, quia loquimur, qñ citatio eſt inuenta ad finē, vt clam non dicatur factum, & poſſet in actu ꝯdici. ideo vt ſit certus qñ volet facere actū, debet dies exprimi, vt ea die poſſit ad ꝯdicendum venire, & hoc ponderant iura ibi in d. §. j. Non obſtāt alia fundamenta, quæ volunt certas inducias ſiue terminum eſſe exprimendū, quia per argm̃ Bal. hic reſpondetur, nam in citatione

ADDITIO.

a ¶ Continere locum. Adde tamen, ꝙ ſi inſeratur in citatione locus peſtifer, non tenetur citatus cōparere, ita tenet Phil. Cor. in cōſi. 131. incip. in hac, fo. 112 in 4. vol. item adde ſi ſit facta ad locum manifeſtè non tutum, eſt ipſo iure nulla, ita Bar. in l. recuſare. §. ſi quis alio. ff. ad Trebellianum.

ne vr̃ ſemper ineſſe certus terminus, ẽt ſi non exprimatur.ſ.quã
primum poterit, & ideo expreſſio alterius diei non eſt neceſſa-
ria,d.l.hæc conditio,la piccola,& d.§ item qui inſulam, & d.c.cũ
dilecti,& hoc ẽt tenet Bal.in l.2.ff.de hæredi.inſti.Verum cũ ſcri-
ptum ſit,ꝙ eſt inter vtrunque probamus. Imo. hic fœdere diſtin-
ctionis has opiniones concordat,& fuit diſtinctio Ang. quã ipſe
allegat in d.§.10.hodie,& ibi ſequitur Cu. & Pau.de Caſt. & An-
ge.in l.per interualla. ff.de iudi. & Ludo.in l.j. §.nunciatio. ff. de
ope.no.nun.licet aliam diſtinctionem faciat Ang.in tract.ſuo de
repertorio ſiue inuẽtario.diſtinguit ergo hic Imo. aut quærimus
quo ad hoc,vt Iudex poſſit punire contumacem,mulctãimponẽ
do,& in expenſis condẽnando, & ſimilia, & tunc procedat opi.
ſecunda,valet citatio ſine die,quia ipſo non comparente,quã pri
mum poterit Iudex potuit eum mulctare. Aut quærimus quo ad
hoc,vt Iudex ꝓcedat ad vlteriora in negocio principali,puta pu-
blicationem teſtiũ,diffinitionem, & ſimilia, & tũc debet citatio
cõtinere certam diẽ, & ita loquitur prima opi.& huic diſtinctio-
14 ni iura hincinde allegata multum applaudent. † Sed pro cõple-
mento, retento ꝙ citatio debet continere diẽ, vtrum debebit &
a continere horam,[a] qua pars cogatur comparere? & Bal.in l. ſi vt
proponis,la 2.C.quomodo & qñ iud. reſpondet, ꝙ non, ſed illo
caſu reſoluetur citatio, vt cõpareat hora debita cauſarum, & ita
voluit Panor.in c.conſuluit.ſ̃.de offi.deleg.facit nota.dictum In-
no.in c.cum nobis olim,ſ̃.de elect.vbi dicit,ꝙ citatio ad aliquem
actũ facta, non expreſſa certa hora,reſoluit in horã, qua ſolẽt ce
lebrari ſimiles,& ideo vocatus ad electionem celebrandam cer-
ta die,non expreſſa hora,intelligitur vocatus, vt hora miſſæ ve-
niat,quia ea hora ſolent poſtea celebrari electiones, per ea quæ
habentur in c.ꝙ ſicut.ſ̃.de elect.Bal.in c.j.de milite vaſ.qui contu
max eſt. Sed non per hoc eſt clara quæſtio, pone enim vt moris
eſt, ꝙ bis in die ius reddatur, qñ intelligetur eſſe hora debita cau
ſarum,vt iſte cogatur cõparere? & dicite, ꝙ in veſperis, vt pleno
termino gaudeat, vr̃ citatus,ita ſenſit Bal.in d.l. ſi vt proponis, &
faciunt quæ notat Bar.in d.§.10.hodie,& facit tex. optime in d.c.
15 conſuluit. † Glo.in ver. legatione,in fi. habetis primo notare ex
gl.ꝙ clericus regalia poſſidens à Principe laico, ſiue ab eo obti-
nens feudum,ſi prius citatus ſit ab illo iudice laico, tenetur ei pa
rere potius quã eccleſiaſtico inferiori à legato vel Papa poſtea
vocanti.Inn.hic tenet,ꝙ etiam ſi vocaſſet poſt ipſe Iudex laicus,
ꝙ teneretur parere potius ei,quã eccleſiaſtico, ꝙ ſequitur Hoſt.
declarando procedere in habente feudum à Principe, aliàs non:
quia ſi à Principe non haberet feudũ,tenetur parere ſemper po-
tius eccleſiaſtico,§.ſed notandum. 23.q.7. tñ fatetur hic Inno. ꝙ ſi
Princeps eccleſiaſticus eſſet inferior Papa vel legato, & expreſ-
ſè mandaret nõ obſtante iuſſione regia alicui ſuo ſubdito eccle-
ſiaſtico,ꝙ illo caſu cõpareret,nec excuſaretur propter iuſſum re
16 gis. † Aliud habes ex gl. ꝙ etiam ſi clericus habet feudũ à laico,
tam tenetur laicus parere Papæ vel legato,q̃ ei,à quo habet feu-
dum.& ſic vult gl.ꝙ hic illa excuſatio, ꝙ erat legatus regis, non
eſſet bona, & gl.ſequitur hic Bal.ſed Panor. in hoc impugnat gl.
dicens,ꝙ eſt ꝯ tex.nam ſi prætextu regiæ legationis iſte non ex-
cuſaretur,non fuiſſet opus Cardinali replicare, ꝙ iſte nõ erat in
legatione,ſed ſatis fuiſſet excipere, ꝙ legatio eum nõ excuſabat,
& tñ hic Cardinalis opponebat,ꝙ non erat in legatione,vt appa
ret ex tertia parte tex.puta deduci etiam ex tex. ibi, obtentu ap-
pel.nam Papa hic impugnat excuſationem iſtius, in quantum di
cit fuiſſe appellatum,ex eo quia erat friuola. certè ſi excuſatio le
gationis fuiſſet friuola,ẽt illam impugnaſſet. ex quo ergo vnum
17 tm̃ impugnat, aliud vr̃ cõfirmare,c.nonne.ſ̃.de præſump. †Sub-
iicit etiam Panor.ꝙ nec Papa nec alius ſubſiſtente iuſta neceſ-
ſitate poterit facere præceptum aliquod,per quod clericus ratio-
ne feudi obligatus Principi ſeculari excuſetur, quominus illum
adiuuet,& præſtet debitam fidelitatem,ſine cauſa præcipiendo,
nam Papa non poteſt ſine cauſa tollere vinculum iuramẽti, per
quod eſt ius quæſitũ laico,& ſic huic Principi ſine cauſa, cle.pa-
ſtoralis,vbi bonus tex.de ſententia & re iudi. no. in c. cum inter
P.Gof.ſ̃.de renun.faciunt nota.per gl.in c.qñ.ſ̃.de iureiur.in c.nõ
eſt.j.de voto.faciunt nota.in c.quanto.ſ̃.de cõſue.in c. inquiſitus,
j.de ſen.excom.in c.ſi qñ.ſ̃.de offi.delega. & c.qñ. ſ̃.de reſcrip. &
ideo huic præcepto Papæ ꝯ præceptum Dñi, non cogetur cleri-
cus vaſallus obtemperare.fatetur tñ, ꝙ cũ cauſa poſſet Papa hoc
præcipere,& in dubio præſumitur cauſa,gl.in l.relegati. ff.de pę.
faciunt notata in c.quæ in eccleſiarum. ſ̃.de conſti. & in d.clem.
paſtoralis,& in c.j.per Panor.ſ̃.de cauſa poſſ.& proprie. vide Pa-
nor.in ſimili materia in c. cum à nobis. ſ̃.de teſti.Pau.de Caſt.in
18 conſi.281.incip.primum dubium,in pen.& fi.col. † Sed colligen
do dicta Inno.Hoſt.Imo.& Bal.hic,nunquid citatus ſiue vocatus
aut ad concilium,aut ad caualcatam,vel ſimilia, à duobus diuer-
ſis dñis excuſetur,ſi vni non pareat, & cui debeat parere? dicite,
aut primo eſt citatus ab vno realiter, quia eſt captus & detentus
in carceribus,& tunc ſi ab alio vocetur,non cogitur comparere,
& excuſatur,ita Bal.& ita Ang.in l.ſed ſi quis.§.illud,per illũ tex.
ff.ſi quis caut.Contrariũ tenet Bar.in l.is qui reus,in fi.ff.de pub.
iud.tenet gl.& ibi bonus tex.in l.2.C.ex quibus cauſis maio. vo-
luit Bar.in l.2.ff.de in ius vocando, & faciunt etiã notata per Bar.
in l.2.§.fi.ff.de cuſto.& exhibi.reo.Imo.in l.quæſitũ. ff. de re iudi.
tenet hanc ſecundam opi.quia incarceratus poteſt citari, tñ ſi nõ
cõpareat, & procedatur ꝯ eum,poteſt reſtitui in integrum.ſed in
d.l.is qui reus, idem Imo.diſtinguit, aut eſt incarceratus ſua cul-
pa,& illo caſu poſſit citari,nec excuſetur, qa cogitur mittere pro
curatorem,ita procedit opi.Bar.& facit tex. in l. & qui data. ff.ex
quib.cau.maio.aut non eſt incarceratus ſua culpa, & illo caſu ꝓ
cedat opi.Bal.hic,ꝙ non poſſit citari.fatetur tñ Bal.ꝙ ſi data ope-
ra feciſſet ſe incarcerari ab vno dñorum, ꝙ illo caſu non excuſa-
retur,quo minus teneretur parere alteri,per d.l.& qui data,& re-
ctè põderanti Bal.hic voluit idem ꝙ Imo.in d.l.is qui reus, quod
patet dum allegat l.qui in carcerem.ff.quod met.cauſa,vbi tradi-
tur de iniuſtè incarcerato.tñ ꝯ hanc diſtinctionem facit gl. in re-
gula,imputari,de regu.iur.li.6.aut vtraq; vocatio eſt verbalis, &
tunc ſi ſimpliciter vocatur,nec dr̃,ꝙ perſonaliter veniat, vtrique
debet parere, dummodo cauſa non ſit ardua, in qua regulariter
quis non cogitur mittere procuratorem, vt notatur in c. quere-
lam.ſ̃.de procuratori.nam cũ cauſa non eſt ardua, poterit coram
vno perſonaliter eſſe,coram alio per procuratorem. Ita Bal.hic,
& eſt tex.in c.eps,iuncto c.ſi eps,18.diſt. aut vero perſonaliter ci
tatur,& tunc ante omnia conſiderandum eſt, quis ſit maior ma-
giſtratus ſuper eum,& illi debet parere,l.ꝯ pupillum.§.qui ad ma
ius.ff.de re iudi.Imò ſi pareret minori maiore omiſſo, poſſet de
contumacia priuari,ita Bal.hic.imo fortius ſi minor ſciens iſtum
vocatum à maiore procederet contra eum, non valeret proceſ-
ſus,ita Bal.hic,& faciunt quæ habentur in c.quæſitum.ff.de re iu
di.in c.querelam.ſ̃.de procura.in c.cum Bertol.ſ̃.tit.j.faciunt quę
videbimus in c. ſi duobus. ſ̃.eo. & vbi nõ apparet quis ſit maior,
tunc conſideranda eſt qualitas cauſæ, propter quam vocatur, &
illi debebit parere,qui vocat ob magis arduam cauſam,tex.eſt in
l.contumacia. §.j.ff.de re iudi.quem ponderat ad hoc Bart. in l.2.
19 §.fi.ff.de cuſto.& exhib.re. † Aduertat etiam, vbi immineat ma-
ius periculum, vel minor neceſſitas, & illi parebit, qui verſatur
in maiori periculo vel neceſſitate.tex.eſt quem ad hoc ponderat
Imo. hic,in l.ſi quis in graui. §.ſi omnes. ff.ad Sylle.& eſt tex.lo-
quẽs de cauſa tempore peritura,in d.l.2.§.fi.& ibi Bar. ponderat.
cęteris autem paribus locus eſt gratificationi, quia poterit obtẽ-
perare cui velit,ſicut in ſimili in c.duobus,de reſcrip.li.6.ita Bar.
in d.§.fi.& Ang.ibi ponit materiam,& Imo. in d. l.ꝯ pupillum.§.
20 qui ad maius. † Tñ tenete menti,ꝙ vbi dictum eſt,ꝙ cogitur vni
parere,non tñ excuſatur,vt non pareat alteri penitus, ſed ſolum
inſtante neceſſitate parendi primo,nam vbi paruit primo, & ceſ
ſante illa neceſſitate debet poſtea parere ſecũdo,ita Bar.in d.§. fi.
per gl.no.in l.qui de crimine.C.de accuſa.& prædictus articulus
procedit,qñ ſimultaneè omnes vocãtur indifferenter. tñ vbi Pa-
pa vel ſuus locum tenens vocat vel citat,eſt illi præ omnibus ſu-
perioribus obtemperãdũ.ita cõiter hic Doct. maximè Imo. poſt
21 gl.quicquid dicat hic Panor. † Glo.in ver.ſuus nuncius, in fi.pro
clariori intelligentia ante omnia ſciendũ eſt,quis habeat eligere
nuncium?& dicite,quilibet nuncius ſiue delegatus, ſiue ordina-
rius,eligit ſibi nuncium,tex.eſt in c.paſtoralis.§.j. ſ̃.de offi. dele.
tex.eſt,& ibi Bal.in l.2.C.de ſport. & ſenſit Bald.hic, imo arbiter
eligit nuncium,l.ſed ſi interpellatur.§.j.ff.de arbi.& in l. diẽ pro-
ferre,in prin.eo.tit. & poſſunt eligere de publicis nuncijs quem
volunt,tex.eſt in §.deinde.ibi,præſidiali officio,in Auc.de defen.
22 ciuit.& ita Bar.in extrauag.ad repri.in ver.per nñcium. † Et ideo
cum iudices eligant nuncium,ſi falſitatem cõmittat, ipſim et iu
dices eum puniunt, quia falſitas eſt quaſi coram eis cõmiſſa, ita
Bal.in d.l.2.C.de ſpor.per illñ tex.ita Bal.hic,& eſt tex.in l.qui no
tare.ff.de flumi.in l.iſta.ff.de concuſſ. dat tñ conſilium hic Bal.ꝙ
cum nuncius poſſit recuſari tanquam ſuſpectus,ꝙ eligatur de cõ
ſenſu partium,per ea quæ habentur in c.ſuper quęſtionum,in ſi-
mili,ver.vnde ne valeat.§.verum.ſ̃.de offi. delega. & ad hoc alle-
gat gl.ſing.in ſimili in §.& quod ſæpe,in Auct.de trien. & ſemiſ.
vbi gl.voluit,ꝙ tabellio poſſit recuſari vt ſuſpectus, ergo ẽt nun-
cius,

ADDITIO.

a ¶Continere horam. Quod valeat citatio ſine expreſſione loci,& etiam ſine expreſſione horæ,tenet Feli.in c.cum M.Ferrarienſis,de conſti.in 4.col. ver.epiſcopus citauit,alleg.Pet.de Ancha.idem tenere in c.cum epiſcopus, de offi.ordi.in 6.Inno.& Panor.in c.conſuluit,de offi. ordi.

23 eius, quia & ipse facit publicum testimoniũ.†Et ante oĩa debet ta lis nuncius iurare, ꝙ fideliter exercebit officiũ suum. ita Bal. in d. l.2.& in l.magis puto.§.illud.ff.de reb.cre.& Bar.in d.ver.per nũcium,& sensit gl.nostra hic,& facit ꝙ notat gl.in l.hac edictali.§. his illud.C.de secun.nup.Sed quid si non iurauit, nunqđ credet huic nuncio?& Bar.in d.verbo,per nuncium,tenet ꝙ sic. sed glo. hic tenet ɔ̃rium,quam signate,q̃a non solũ vult, ꝙ sit publicus, sed ẽt ꝙ sit iuratus,vt ei credatur.& faciunt notata per Bal.vbi ꝓxime.Sed qualiter fiet talis electio?& dicit Barto.in d. verbo, per nuncium.ꝙ ex quo iudex committit ei citationem,istud satis est pro electione,quia talis cõmissio simulata nec includit electionem,& commissionem, sicut in simili voluit gl.no.in c.j.de ele. lib.6.ꝙ collatio hẽt vim electionis,& cõfirmationis. & prædicta procedunt, nisi per statutum disponeretur alia forma in eligendo nuncium,quia tunc sola cõmissio non sufficeret, & q̃n semel iudex elegit vnum in nuncium,nõ dẽt postea,nec põt illum mutare.Pau.de Cast.in l.testamenta.C.de testa.per tex. in l. in fraudem.§.quotiẽs.ff.de iu.fisci.Electo nuncio,anteq̃ fiat citatio, dẽt fieri commissio de citando, nec posset nuncius citare,nisi fuisset sibi commissum à iudice.ita est tex.no.in l.neminem.C.de exhi. & intro.re.& ibi Bar.pond.& voluit D.An.in c.j.š.de iud.D.An. consi.suo incip.Iesu Christi, eiusque matris. Bal.in l. cum clerici.C.de epis.& cleri.in c.j.de milite vas.qui contu.est Bar.in l.palatinos.C.de fund.fisca.lib.11.Nec iudex dẽt committere, nisi petitus a parte, vt citet.ita Barto.in l.finita.§.Iul.in 4.col.ff.de dam. infec. ita Bar.in l.consentaneum, & in auct. qui semel. C. q̃uo, & q̃n iud.& facit quod voluit Bal.in l.si curatoris. C.de iur.deli. vbi voluit,ꝙ non solum in citatione, sed in oĩ actu causæ iudex non expediat,nisi rogatus a patre, exceptis his casib. in quib.interponit officium suum nõ rogatus,& faciunt q̃ hñr in l.4.§.hoc autem iudicium. ff. de dam.infec. & tali commissione sibi facta nuncius impeditus põt eam alteri,intelligite nuncio publico,ipsam citationem committere.ita Bal.in c.cum dilecti, 5.col.& Panor.in c.fi.3.col.š.de dolo & contum. & de ista commissione nõ creditur verbo iudicis,sed dẽt probari, vt alia acta, & in actis apparere, quia est pars substantialis actorum illa cõmissio. tex.est, & ibi Io.An.& alij in c.q̃m ɔ̃.in fi.š.de proba. faciunt notata per Do.Anto.& Pan.in c.j.de iud.Nec præsumetur talis commissio, ẽt dato ꝙ de relatione,& citatione constet in actis.ita Ange.in l. sciendum.ff.de verb.obli.Ang.de Are.in l.ex consensu.§.fi.12.colum.ff.eo. vbi prosequitur hanc mãm relationis nuncij.& faciũt quæ notat ibi Bar.facit tex.in l.quecũq;.§.j.ff.de publicia.nã ꝙ sit commissa citatio per iudicem,ista est solennitas extrinseca,quæ non præsumitur,nisi probetur,c.ea noscitur. ĵ.de his quæ fiunt a præla.c.cura. ĵ.de iure patro. cũ similib. licet ɔ̃rium teneant Do. Anto.& Panor.in d.c.j.š.de iud.& propterea dixit Io. An. in addi.ad Specu.in titu.de citatione.§.sequitur. ver.sed nũquid.quod cauti debeant esse litigantes, vt faciant apponi commissionem
24 de citando in actis,quia alias processus non valebit.† Sed operę precium est scire,nunqđ procedat hoc quod dr̃ de commissione etiam in nuncijs publicis. & debetis scire, ꝙ nuncij publici, ad hoc vt credatur eis vt publicis, debent portare aliquod signum diuersum ab alijs,tñ in his standum est consuetudini.ita Bar.in l. eum qui.§.sed si diuum,ff.cõmo.& in l.prohibitum.C.de iu.fisci lib.10.& ad prædictam quæstionem rñdet Innocentius in ca.q̃m ɔ̃.š.de proba.ꝙ nuncio publico creditur sine commissione, quia non est necesse ꝙ de ea appareat, sed eius dictũ cõiter ibi reprobatur.& faciũt quæ ĵ.dicam in proxima seq.q.Et etiam ɔ̃rium tenet Bal.in l.si q̃n. C.de testi. limitans duob. casib. procedere di-
25 ctum Inn.†Primo in citatione,ad quam vel circa quam non exigitur magna causæ cognitio, nam tunc absq; quod appareat de commissione,creditur nuncio publico, & ideo cũ in prima citatione causæ non exigitur magna causæ cognitio, vt voluit Inn. in c.licet in Beato Petro.ĵ.de accusa.ideo talis citatio facta a nun
26 cio publico valebit,dato ꝙ non appareat de commissione. † Secundo limitat non procedere,vbi stilus se aliter haberet, q̃a cõsuetudo hẽt vim legis, l. de quib.ff.de legi. & est aduertẽdum, ꝙ stilo non creditur, nisi per expressas probationes appareat, q̃n ius cõe est in ɔ̃rium.ita Lap.alleg.sua 52.nec etiam sufficeret cõmissio de citando generaliter facta, imò requiritur ꝙ specifice ꝑ singulas citationes fiat, textus est no.in l.j.C. de iure domi. impetr.quem ad hoc ponderat Bar.in l.neminem.C.de exhiben.&
27 intro.re.D.An.& Pan.in c.j.š.de iu. †Commissionem etiam põt iudex de citando facere notario causæ,vt voluit Spec.ti.de citat. §.sequitur.ver.q̃nq;.Item ꝓ plus est, ꝙ parti põt commissionem facere vt citet aduersarium suum,gl.est in l.si vt proponis.la 2. & ibi docto.C.q̃uo,& q̃n iud.bonus tex.& ibi Bar.in l.eum qui.§.si epistola.ff.de fur.Bar.in l.iuste possidet.ff.de acqui.poss. & Spec. in d.ver.q̃nq;. Sed qualiter debeat fieri illa commissio de citando, an requiratur ꝙ iudex sedeat pro tribunali.& Bal.in l. in minorum.C.in quib.cau.in integ.restitu. tenet ꝙ sic, ꝓ ea quæ hñr in l.a procedente.C.de dil.vbi quæ requirunt causæ cognitionẽ, debent fieri iudice sedente,&c.& facit gl.in §.multis. Institu. de lib.in l.iubemus. C.de liberali causa . sed commissio de citando requirit causæ cognitionem,ergo debet fieri iudice sedente pro tribunali.Bar.in l.si finita.§.Iul.in 3.col.ff.de dam.infec.tenet cõtrarium.mouetur per tex.in l.diem proferre.in prin.& in l. sed si interpellatur.§.j.ff.de arbi.vbi simpliciter põt mittere nuncium: ergo de necessitate nõ requiritur ꝙ sedeat pro tribunali. & facit gl.in l.voluit.§.j.& ibi Florianus.ff.de interro.actio.Ang.de Are. in d.l.ex ɔ̃sensu.§.fi.col.13.& ibi notabiliter firmat, ꝙ sufficiet generalis commissio de citando in quibuscunque causis.& dicit se
28 practicasse Ang.in l.j.C.de postul.†Sed qualiter commissio probabitur.& dicite ꝙ cũ viua voce fieri possit.c.cum dilecti. ibi, viua voce.& ibi voluit Pan.& Domi.Anto.š.de do. & contu.ideo probari poterit vel per literas sigillatas etiam priuato sigillo iudicis.voluit Bar.in extrauaganti,ad reprimendum,in verbo, per literas.tex.in c.prudentiam.in prin.de offi.deleg.ibi D.Anto.q̃a hoc casu ta les literæ bene probantur, vt probatur in c. post cessionem.š.de proba.per Bal.in l.si qua per calumniam. C.de epis. & cler.& ex quo hẽt literas de commissione,præsumitur ꝙ sit ille de quo loquitur cõmissio,per ea, q̃ voluit Bar.in l.Lucius.ff.de fideius.& faciunt ad prædicta quæ hñr in c.j.š.de cler.pereg.probabitur etiam per testes deponẽtes de ea, sicut & acta per testes probari possunt,c.q̃m ɔ̃.š.de prob. & deniq; cum debeat redigi in actis commissio,probabitur prout probantur acta,vel per scripturam notarij,d.c.q̃m ɔ̃.vel per testes,vt ibidem, & in c.sicut. š. titu.j.vel per confessionem partis, c.fi.š.de proba.Bal.in l.cõsentaneum.C.q̃uo,& q̃n iudex.nec credetur relationi nuncij, dato ꝙ in relatione diceret sibi cõmissum fuisse à iudice.ita Imo. hic, nisi consuetudo aliter habeat,vt ipse dicit. D An.in c. q̃m ɔ̃.in j. charta.š.de prob.in c.j.in 2.charta,de iud.Ang.in l.apud Iulianũ. ff.quib. ex cau.in pos.ea.in l.neminem.C.de exhi.reis.Bal.in l. si q̃n.C.de testi.ꝙ valet citatio nuncij,licet de commissione nõ appareat.Bar.in l.j.§.cura.ff.de offi.præfec.vr. ꝙ de commissione ipsi nuncio non creditur,per Bal.in l.j.ff.de in ius vocan.Salyce.in l.tres denunciationes.C.q̃uo & q̃n iudex.Lud.in l. sciendum. in 5.charta.ff.de ver.obl.per Bal.in l.cum clerici. C.de epis. & cleri. Imo.late in l.ex consensu.§.eum q.ff.de appel.in c.prudentiam. in prin.per Do.Anto.š.de offi.dele. Commissione facta deuenit ad citationem, & pars citata simpliciter tenetur credere nuncio citanti,prout dixit in tex.& sentit gl.nostra hic,& etiam gl.in c.
29 proposuisti.72.dist.in §.item criminalis.4.q.3. † Fallit ista conclusio,vbi non esset nuncius publicus,sed pars esset illa quæ citaret aduersarium:nã tunc citatus non tenetur credere parti,nisi ostẽdat literas.ita concludit post multa Spec.in titu.de cita. §.sequit.
30 versi.q̃nq;.ita Bal.in d.l.si vt proponis.la 2. †Limitabitis secundo non procedere in oĩ alio nuncio non publico, quia ei non creditur,nisi ostendat literas.ita apparet ex gl.proxime allegatis, dum loquuntur de nuncio publico.ergo in contrariũ si non est publicus.ita dẽt intelligi tex.& ibi gl.in c.prudentiam.in prin.š.de offi.dele.ita Spe.tit.de cita §.sequitur.ver. sed nunquid circunducitur.circa fi.licet videatur ibi innuere hoc procedere in delegato
31 tm̃,non autem procedere in ordinario.† Limitabitis tertio procedere in nuncio publico,qui non portat solita signa nunciorũ. ita Bar.in l.eum qui.§.sed dñm.ff.commo.in l.prohibitũ.C.de iu
32 re fis. quia tunc ei non creditur vt publico nuncio. †Limitabitis quarto non procedere, vbi non esset iuratus iste nuncius publicus,vt heri dixi,& voluit Bal.qui dixit seruari de consuetudine,
33 in l.2.C.de spor. †Limitabitis quinto non procedere, vbi tractat de citatione reali, nam tunc non creditur sine literis ipsi nũcio. ita Bal.hic,ita Bal.in c.j.de mil.vas.qui ɔtu.est. in vsi.feu. ita Bart. in l.palatinos.C.de colla.fund.fis.lib.11.per tex.in l.missi opinato
34 res.C.de exac.tri.†Limitabitis sexto non procedere,q̃n esset nũcius publicus vnius territorij,& citaret in alieno territorio,nam tunc ei non credit̃ sine literis.ita Bar.in extrauag.ad repri.in verbo,per nuncium. & faciunt notata per Bar.in d.l.palatinos. facit tex.& ibi hr̃,in l.vnica.de man.princi. Facta citatione fit relatio
35 per nuncium,circa quam ante oĩa videndum est,†nunquid relatio fit de sub̃a iudicij.& concludite ꝙ sic,vsq; adeo, vt dato ꝙ sit facta citatio,sed non facta relatio, & iudex procedat ad vlteriora,non valeat quod est gestum.tex.est,& ibi Bar.in l.hæc autem. §.j.ff.quib.cau.in pos.ea.melius per Bar.in l.mulcta. ff. de condi. & de.& in dictis locis concludit, ꝙ etiã si relatio fieret ex postfacto,non conualidarentur acta.& voluit Bar. in l.si finita. §. Iulia. in 4.col.ff.de dam.infec.voluit Bal.in l.3.C.de ꝓc.in fi.in l.falsus. in 7.

in 7.col.C.de fur.& faciunt notata per Bal.in l.huic scripturę. ff.
36 ad l.Aqu.†Ista conclo limitatur non procedere,qñ pars esset p̄sens in iudicio tp̄e quo iudex procedit ad vlteriora,quia tunc sine relatione valebit processus.ita Bal.in l.prolatam. in fi.col. C. de senten.& interlocu.om.iud. & no.Bal.in auctẽ.si oẽs.C.si vt se ab hære.absti.& facit quod dr̃,q̄ præsens non est citandus:ergo nec relatio de citatione fienda.Io.An.in c.fi.de electio. lib. 6. & facit per ea quæ voluit gl.in l.vinum.circa fi. ff. si certum pet. Ita Ang.in l.de vnoquoq;.in prin.ita Imo.in l.furioso.ff.de re iu. Et faciunt notata per Bar.in l.j.ff.de in ius vocan. sed illa limitatio est ꝯ theoricam Barto.in l.furiosum.vltimo membro.ff.de re iudi.vbi dixit,si non apparet præsentem fuisse citatum, q̄ si sñia fertur ꝯ eum,non valet sñia neq; acta.ergo etiam vbi est facta citatio,sed non relatio,cum non dicatur solennis citatio sine relatione,non valebunt acta p.p præsentiam partis, nisi præcedat relatio.
37 †Secundo limitabitis non procedere, vbicunq; iudex sine relatione in actis facta,alio modo sciret citationem factam,licet nondum sit relatum,nam tunc si procedat ad vlteriora , valet p̄cessus,dummodo postea incontinenti fiat relatio,quia quæ incõtinenti fiunt,vñr inesse, l.lecta. ver. dicebam.ff.si cer.pe.Ita Bal.
38 in d.l.falsus.7.col.ver.item dubitatur vtrum iudex citata.† Limitabitis tertio non procedere,qñ periculum esset in mora , & iudex verisimiliter crederet citationem emanatam , & peruenisse ad partem,nam tunc pōt procedere , dũmodo relatio postea fiat incontinenti.ita Bal.vbi proxime,hoc addito, s.q̄ iudex dubitaret, ne nuncius fraudulenter differre relationem faceret . & ad prædicta facit quod no.Bar.in l. Seius, & Augerius.ff.ad l. Falcidiam.quod refert,& sequit D.Ant.in c.j.de iudi. vbi qñ cã est tẽpore peritura,iudex etiam si non petatur a parte, pōt velle diffinire cãm,nec tenetur rigorem iudiciorum obseruare.faciunt notata in c.fi.s̃.de iud.
39 †Quarto limitabitis non procedere, vbi stilus se aliter h̃ret,l.minime. ff.de leg.c.cum dilectus. s̃.de consuetu.c.de his.11.dist.Sed qualiter fiet relatio . & primo potest referre nuncius per seipsum,vt hoc tex.nostro,ibi,nuncius . & l. magis puto.§.illud.ff.de reb.cre.potest etiam referre per literas suas suo sigillo sigillatas,ita Host.& Ioan.An.in c.qm̃ ꝯ. s̃. de proba. super verbo,citationis.per alium autem nuncium non possit relationem facere,quando ipse citauit,vt voluit Bal.in c.cum dilecti.in 5.colum.s̃.de dolo,& contu.& est ratio,quia nuncius cum refert,succedit loco testis, & facit probationem, vt statim videbimus. sed testis debet principaliter deponere, vt videatur quo vultu,quo tremore,l.3.versi.tu magis scire potes. ff. de testi. l. de minore.§.tormenta.ff.de quæstio. ergo non debet posse per aliũ referre.Ita Bal.ibi.& hac ratione attenta vr̃ quod non possit etiã per literas referre.Nec poterit relatio fieri die feriata , quia est actus iudicialis, & quasi depositio testimonialis. Ita Bal.in ca.fi.s̃. de feri.in l.in minorum.C.in quib.cau.in integr.restitu. non est nece.Iac.Bu.in l.dies festos.C.de fer.& ibi Bal.dicit esse tutius,q̄ fiat die iuridica,nec etiam licet de nocte : requiritur tñ q̄ iudex sedeat pro tribunali. ita Bar. in d.§.Iul.5.col. nec requiritur præsentia partis.ita Bal.in d.l.in minorum. imo absente iudice soli notario banchi potest fieri relatio,vt voluit Bar.per illum tex.in l.præcipimus.§.illis.in l.eos.§.super his.C.eo.voluit Bart. in d.§. Iulia.4.col.in auctẽ.item si appellationem.C.de temp.appella. Sed in contrarium facit glo.& ibi Bar. & communiter docto. in l.hac consultissima.§.fi. C.de testamen. vbi non sufficit testem deponere in manib.notarij,sed requiritur pręsentia iudicis.ergo ita in nuncio,cum etiam ipse admittatur ad probandum,relatio requirit præsentiam iudicis. Relatione facta restat quærendum ,
40 †an credatur ei:& primo an credatur, & si pars dicat cõtrarium, puta quia dicat se non fuisse citatam.& Hostien.hic, Bal. Domi. Anto.& Panor.& Ioan.An.in addi.ad Spe.tit.de cita.§. sequitur. versi.Sed nunquid.tenent q̄ sit arbitrarium iudici, an magis credatur nuncio an parti,qui considerabit qualitatem personarum, dignitatem & causam.Spec.in d.versi.Sed nunquid. & glo. hic, in d.c.proposuisti.sed Archi.tenet primam opi.ibi, & gl. in §. itẽ criminalis.& Bar.in d.verbo,per nuncium.& Barto.in l.j.§.fina. ff.de offi.præfec. vrbis.& aliquid per Bar.& latius ibi Bal. in d.l. magis puto.§.illud.& Imo.qui dicit ita seruari de consuetudine, tenent quod credatur nuncio,licet pars dicat cõtrarium,& ideo grauetur pars onere probandi ꝯrium.Et pro hac opi.facit tex.noster hic, & tex.in d.§.illud.& faciunt quæ notat Bar. in l. stipu. §. habet.ff.de ope.no.nun. faciunt notata per Cy. in l.si quis decurio.C.de fal.faciũt,q.a ex quo iuratus est,& ẽ publicus,facit fidẽ, cap. ad audientiam.s̃.de præscrip.ergo parti dicenti contrarium
41 non creditur, sed poterit bene pars contrarium probare . † Sed quid si statuto disponeretur, q̄ stetur relationi nuncij , nunquid illo casu poterit pars velle probare ꝯrium?& dicite, q̄ sic, quia licèt statutum disponat,q̄ stetur vni generi probationum, puta de damno dato stetur iuro damnum passi, tamen si pars probat cõtrarium,admittentur tales probationes,nec stabitur eius iuramẽto.ita voluit Azo in summa,in ti.C.ad l.Aquil.in l.j. C.si aduers.libert. in l.si tutor. C.de peric. tut.in l.2. C.de rebus cred. & iur.in Rub.C.de proba.& Angelus in lege,qui restituere.2. col.ff.de rei
42 vendi.& bonus tex.in l.videamus.§.fi.ff.de in lit.iuran. † Sed pone,q̄ notarius scripsit relationem vno modo, nuncius dixit se retulisse aliter,an credatur dicto nũcij, an scripto notarij?& cõcludit Io.And.in tit.de instrumen.edit.§.restat.versi.si vnus. in ad.ad Spec.& in ti.de cont.§.j.in addi.magna.& Angelus sequitur in lege j.§.j.ff.quem ad.testa.aperi.Imola , & Panormitanus hic, q̄ in dubio stabitur notario.mouentur per textum in capitu.qm̃ contra,circa fi.s̃.de proba. vbi magis creditur notario q̃ iudici . ergo magis creditur notario , quàm nuncio , nisi notarius esset suspectus,puta quia solitus committere falsitates, vel alio modo suspectus,ita Doctores hic,per ea quæ no.Cy.in d.l.si quis decurio.C.
43 de fals.† Sed pone , quod nuncius referat se citasse & vapulasse a citato,nunquid stetur relationi?Et dicite s̃m Ioan. An. in addi.ad Spec.d.§.sequitur.versi.sed nunquid,q̄ respectu actus citandi credetur,respectu verborum nõ credetur . Imo nunquã creditur relationi nuncij,quando refert aliquid extra citationem , vel connexa citationi,vt patebit in sequenti qõne, & propterea signanter glo.nostra dixit,q̄ creditur nũcio circa citationes.quasi dicat, q̄ circa alia nõ credetur,ergo non de verberibus.imo voluit Bar. in d.l.j.§.fi.ff.de off.præfec.vr.q̄ nuncio deferenti crimen cõmissum ꝯ tertium , non credatur , puta quia defert homicidium esse commissum in parochia a Titio. Sed bene talis relatio nuncij sit potens ad causandam inquisitionem,vt iudex possit procedere ꝯ
44 relatum. † Sed pone, refert nuncius se citasse , & inuenisse reum personaliter,& q̄ ibi r̃ndit, q̄ non vult venire , vel nunquam veniet, nunquid respectu huius r̃sionis citati credetur nuncio. Et r̃ndet Ioannes And.in d.versi.Sed nunquid in additione , & in c. qm̃ contra.s̃.de probat.& Sal.in l.tres denunciationes.C.quomodo & quando iudex.& Do.Ant.& etiam Imo.hic tenent, q̄ non, & Imo.in cle.si ante.14.col. de do. & cõtu. Mouentur primo per tex.in c.venerabilibus.§.secus. de sententia excom. lib. 6. iuncta gl.ibi,vbi manifesta contumacia bene arguitur,si quis in iudicio dixit se nolle venire, vel nolle parere : sed si extra iudicium dixit nuncio,non arguitur manifesta contumacia , ergo de illis verbis non credetur nuncio,quia si crederetur , esset manifestus contumax,quod negat ille tex.iuncta glo.Secundo moti,nuncio creditur de officio sibi commisso,ergo de responsione partis, cum solum nuncio committatur officium citandi,non credetur. contrarium tenent communiter legistæ, glo.Bar.Ange. & Imo. in l. ex consensu. §.fi.& ibi pulche Ang.de Aretio,in 64.col.ff.eo. glo.& Bart.in l.fin.ff.de in integ.resti.Bal.& Angelus, in d.l.tres denunciationes.Imo.in d.§. Iul.licèt dicat opi. Io.ã.An. foueri equitate. Car.in d.cle.si ante.10.col.vbi tenent, q̄ credatur nuncio de dicta responsione partis.mouetur, cui est commissum aliquid, vident & connexa esse commissa,c.2. s̃.de consti. c.2.s̃. de transla.præla.
45 Item † vno concesso , concedi vr̃ omne illud , per quod peruenitur ad illud,sicut & vno prohibito.l.oratio.ff. de spon. & qui vult consequens,vr̃ velle omne necessarium antecedens, l. 2. ff.de iurisdictio.om.iud.c.præterea.s̃.de offi. deleg.sed citatio ordinat ad inquirendam voluntatem citati, an velit obedire:modo ista volũtas non potest apparere,nisi appareat de respõsione:nec cognoscemus,an sit verus contumax, vel fictus,nisi ex r̃sione.ergo cũ nuncio sit commissa citatio primo, erit commissa etiam responsio citati,tanquam connexa citationi,tanquam via ad quam ordinatur citatio , tanquam consequens ex citatione. ergo relationi nuncij in illa r̃sione stabitur, & per hoc tollitur s̃m argumentũ pro prima parte factum, licèt Do.Anto. & Imo. videntur tenere, q̄ imo responsio non videtur commissa . non obstat tex. in §. secus.iuncta glo.ibi , quia possem declinare auctoritatem glo. nec tex.illud dicit,tñ potest solui s̃m Pan.q̄ verum est,q̄ ad hoc vt cõtumacia sit notoria,vel manifesta,bene potius inspicimus , an sit facta in iudicio vel ne:quia facta in iudicio sunt notoria,nec celari possunt, sed si est facta nuncio extra iudicium , donec nuncius non deposuit de ea,non est manifesta. non mirum ergo si tex.ibi ponderat contumaciam manifestam factam in iudicio , quia illa statim est notoria. facta autem extra iudicium non statim est manifesta,quia indiget vt nuncius de ea deponat. Et pro hac opi.põderat Panor.hic tex.nostrum, q̄ credatur nuncio de omnibus cõnexis citationi , nam hic creditur nuncio de loco vbi inuenit partẽ. s. in Salamitana ecclesia. ergo etiam credet de r̃sione partis etiam tanquam connexa citationi . Possumus tandem dicere.

Claudite iam riuos pueri , sat prata biberunt.

Pan.

Panor. hic fœdere distinctionis concordat opiniones.¶ Quia aut quærimus, nunquid ex sola relatione nuncij, isto postea veniente, ita fuerit constitutus in contumacia, vt puniatur de contumacia. Et tunc dicendum est ꝙ non quia non credatur nuncio, sed quasi calore iracūdiæ rñderit, & sic correxerit, quod quidem admittitur, vt est gl. no. in c. ex literis. j. de diuor. hr̄ in rła, quod calore, de reg. iur. lib. 6. Aut quærimus, nunquid ipso non veniente, vt manifestus contumax postea habeatur, & sic nō possit appellare, & quo ad alia. & tunc procedat opi. Legistarum, quia tanq̄ manifestus contumax nō appellabit, non erit vlterius citandus,
46 & reliqua patietur quæ manifesti contumaces. Gl. in verbo, obtenta. in fi. habetis primo notare ex gl. dum sentit, ꝙ hic appellatio non tenet, & propterea excōicatio valuerit, ꝙ excōicatio lata post applonem extraiudicialem validam, est nulla ipso iure. & ita est tex. in c. dilecti. j. eo. & ita gl. hic a ꝯrio. & sic habes inferre, ꝙ attentata post applonem extraiudicialem a iudice interposită sunt nulla ipso iure, maxime in censuris latis, c. licet. de sen. excōmu. lib. 6. de quo dixi in c. præcedenti. †Aliud habetis ex gl. dum
47 præsupponit, ꝙ iudex a quo, qui ignorabat applonem, ꝙ posito ꝙ extraiudicialiter possit appellari in absentia iudicis, habeat fieri ad tribunal iudicis, vt voluit Bal. in d. l. in minorū. actu iudicis tñ talis applo non suspendit iurisdōnem iudicis a quo, nisi a die notitiæ. & concordat in c. appellatio. eo. tit. lib. 6. de quo latius in c. fi. & ibi dicam. j. eo. tñ vbi appellans non haberet facultatē intimandi appellationem iudici a quo, & appellauerit, puta q̄a erat in longinquis partib. q̄n habuit notitiam, & appellauit, sed non potuit ita cito intimare appellationem iudici a quo, tñ suspendit iurisdō iudicis a quo, & acta per eum non valebunt, cum non sit quid imputetur appellanti, si non intimauit applonem iudici a quo. alias si posset imputari appellanti, quare non intimauit appellationem, non tuetur eum applo, & sic præsupponendo hūc intellectum gl. habetis summarium Panor. declaratum, ꝙ hic appellatio erat friuola, & ideo non excusat appellantem, quo minus pareat iudici: & si non paruerit, puniatur de cōtemptu. & sic habetis ꝙ contumax fuerit excōicatus, prout hic, tñ cum illa excōicatio vr̄ facta vt veniat, c. q̄m frequenter. in fi. s̄. vt li. non conte. & ipso veniente cessaret excōicatio, quia absoluendus esset, c. ex parte. el j. & ibi per Inn. j. de verb. sig. hr̄ in c. j. s̄. de iud. in d. c. venerabilibus. §. secus. tñ rōne contemptus punitur aliter, & ēt aliter vltra excōicationem, dum Papa vocat istum ad purgandū
48 innocentiam suam, aliud est. †Vltimo habes notare ex glo. dum dicit, ꝙ iste debuit venire allegaturus priuilegium suum, sentit gl. cōem intellectum ad tex. ꝙ hic appellatio tenuerit. sed quia iudex a quo eam ignorabat, citatus tenetur comparere, & allegare appellationem, & sic priuilegium, alias punietur de contem-
49 ptu. †Gl. fi. in fi. notate ex glo. ꝙ denunciatio alicuius criminis q̄ est potens ad repellendum criminosum, operatur duos effectus: primo, quia repellit criminosum a petitione sua, prout hic repellebatur ille eps. Secundus, q̄a defert crimen, vt pro illo puniatur pœna debita a superiore ipse criminosus, & ꝑpterea hic Papa citabat epm ad purgandū innocētiā suā, q̄a volebat eum punire.

SVMMARIVM.

1 *Iuramento interposito de obseruando aliquo præcepto de futuro, si modus nō exceditur, appellare non est licitum. nu. 3. limit. nu. 6.*
2 *Excommunicatus in absolutione, iurat stare iudicio ecclesiæ.*
4 *Appellationis magnus est fauor.*
5 *Iuramentum de stando sententiæ, non excludit appellationem.*
6 *Iudex potest longiorem aut breuiorem terminum pro arbitrio assignare ad prosequendam appellationem, non obstante assignatione facta a Papa.*
7 *Iter arripere, dicitur appellationem prosequi.*
8 *Iudex a quo, an cogatur assignare terminum ad prosequendam appellationē.*

CAP. XX.

1 AD hæc, & infra. †Qui iurauit stare mādatis ecclesiæ si modus in mādato nō exceditur, appellare non pōt. h. d. cum seq. Diui
2 sio est cōis. †No. primo ibi, stabunt iudicio, ꝙ excōicatus in absolutione iurat stare iudicio ecclesiæ. facit tex. in c. cum desideres. de sen. excom. iurat & q̄nq; parere mandatis iudicis, c. ex tenore. de sen. excom. & illa idem sunt vt voluit gl. in d. c. ex tenore. licet gl. j. q. 7. c. si quis. dicat qđ differunt, & male. & sic habetis ex illo tex. iuncto principio sequentis c. ꝙ licet vbi offensa est manifesta, nō absoluatur excōicatus, nisi præmissa satisfactione, c. ex parte. el j. j. de verbo. sign. c. venerabilibus. §. secus. de sen. excom. lib. 6. tamen vbi non est manifesta offensa, absoluitur cū cautione. de qua in his iuribus, s. iur̄o de parendo mādatis eccle-
3 siæ. †Nota ex tex. ibi, quod iurarunt. ꝙ si iurm̄ est interpositū de obseruando aliquo præcepto de futuro, ꝙ si modus non excedatur, non est licitum appellare. Si autem excedatur, bene licitum est appellare. Et est ratio dubitandi, s̄m Pan. quia iurm̄ videbatur præcisè obseruandum, vt voluit gl. nota. in l. si pecuniam. in princi. ff. de cond. ob causam. notat Pan. in c. dilecti. s̄. de arbi. & ideo videbatur, ꝙ non possit appellari, maxime cum generaliter sit iuratum: ergo generaliter dēt obseruari, c. solitæ. cum vulgarib. s̄. de maio. & obe. in ꝯrium fuit rō decidendi, quia iurm̄ non tamē debet intelligi, vt foueat iniquitatem, c. veniens, s̄. de iureiurā. & ideo licet iurauerit stare mandatis ecclesiæ, intelligitur. s. iustis, non autem iniustis, c. Quintauallis. s̄. de iureiu. non mirum, si q̄n modus exceditur in præcepto, licitum est non obstante iur̄o appellare. in casu autem dubio, vbi non apparet an in præcepto excedatur modus vel ne, vult Panor. hic ꝙ in dubio deferendum
4 sit appellationi. †Et sic habetis elicere, ꝙ vsq; adeo fauemus appellationi, ꝙ etiam non obstante iur̄o in dubio ei deferimus. qđ
5 notate ad dicta in c. ex ratione. s̄. eo. in euidentialib. †Et ex prædictis habetis, ꝙ si quis iurat stare sententiæ, non vr̄ renunciatum appellationi. quod intelligit Bar. in l. si conuenerit. in fi. ff. de re iudi. verum ante sn̄iam. Secus si post sn̄iam. facit gl. 6. q. 4. c. quam bene semel. nam ad renunciandūm appellationi ante sn̄iam req̄ritur expressa renunciatio. ita intelligitur tex. in l. fi. §. fi. C. de tēpo. appel. quod intelligit Bal. verum, nisi fuisset vsus verbis geminatis, quocunque modo. Bal. in l. tale pactum. §. qui prouocauit. in ii. colum. ff. de pactis. facit quod no. Bal. in l. cum pœna. ff. de arb. arg. gl. ibi. Ang. ēt in consi. 87. quod incipit A. & B. late vr̄ cōcludere, ꝙ per pactum pōt renūciari appellationi, licèt ibi faciat septem argumenta in ꝯrium, quib. respondet: & fortius etiā concludit, ꝙ valet renūciatio generalis, si quis renunciat appellationi, non solum se restringendo in certa causa, sed in omni cā etiā mouenda. Flo. in d. §. fi. tenet, ꝙ qui promisit stare sn̄iæ, non vr̄ renunciare appellationi, per l. cum ap. ff. iud. solui, & ita Iaco. But. in d. §. qui prouocauit. Sed Ang. de Are. in l. j. §. j. ff. a quib. ap. nō licet. in 3. col. fœdere distinctionis concordat opi. Aut sn̄ia impugnatur dolo vel corruptela, & possit appellari. Aut impugnatur per iniquitatem, & non pōt appellari. & in hoc est vnum speciale, ꝙ pactum in hoc operatur ipso iure absq; alia exceptionē. Ita Angelus ibidem in fi. col. Et est vna ex dijs, quæ assignatur inter iudicem arbitrum, & arbitratorem, quia in arbitratore vel arbitro nō potest renunciari appellationi ante laudum vel arbitriū: secus in iudice, gl. in c. cum dilectus. s̄. de arbi. & quid si cum iuramento, an excludat reductionem, Decisio est Rotæ 211. in antiq̄s,
6 vltra allegata in locis cōibus. Notā ex tex. ibi, j. 40. dies. iuncta gl. quam hic sequuntur cōiter Doc. ꝙ licet hic Papa assignet certā diem ad iter arripiendum, & prosequendum appellationem, s. 40. dierum, tñ non importat iuris ministerium, quia posset iudex
7 longiorem, & breuiorem terminum pro arbitrio assignare. †Nota ex tex. ibi, ad prosequendum. ꝙ iter arripere dr̄ applonem ꝓse-
8 qui, & dixi in c. personas. s̄. eo. †Ex tex. ibi, compellas. nota, quod licet assignare terminum appellanti ad prosequendum appellationē iudex a quo cogat, sed est in arbitrio suo, vt c. ad hæc. prox. j. eo. tñ vbi sumus in re, & quę de sui nā dēt hr̄e executionem, & pars appellat, q̄a dicit excessum modo, isto casu cogit̄ assignare talem terminū ad prosequendum, prout hic. vide j. in c. ad hoc.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum, quod præstatur in absolutione ab excommunicatione, consuetudine est introductum.*
2 *Non parens coniunctioni iniunctæ in absolutione, quando excommunicatus erat ab homine, & absoluitur ab alio quàm a Papa, vel legato, non reincidit in excommunicationem.*
3 *Reductus in excommunicatione per Iudicem, an fingatur semper retro fuisse excommunicatus?*
4 *Quæ, & quot requirantur in absolutione eius, qui denuo reductus est in excōmunicatione propter contemptum præcepti sibi iniuncti in prima absolutione? vide nume. 5.*
6 *Iudex a quo, an indistinctè possit absoluere excommunicatum.*

CAP. XXI.

1 QVæstioni. Summata est cum præcedenti. †Nota primo ex tex. ibi, sicut moris. ꝙ iuramentum, quod præstatur in absolutione ab excōmunicatione, introductum est consuetudine. & facit tex. in c. cum desideres. j. de sen. excō. & ideo cū consuetudo dēat pro lege seruari, c. de his. 11. dist. c. fi. s̄. de consue. & facta ꝯ legem sint nulla, l. non dubium. C. de legi. ideo voluit hic Host. & Bald. & Host. in d. c. cum desideres. ꝙ absolutio ab excōicatione non præstito iur̄o facta, sit nulla ipso iure. cōiter tñ doct. hic, & in d. c. cum desideres, vbi latius, tenent ꝯrium. Mouentur: nam excōicatio non seruata forma non est nulla, c. sacro. j. de senten. excom. c. j. 11. q. 3. & ibi gl. i. summa. ergo nec absolutio, omissa forma, erit nulla, ar. c. verbum. de pœni. di. j. maxime cum magis faueamus abso-

absolutioni q̃ condemnationi, l. Arianus. ff. de act. & ob. & facit c. venerabili b. §. vbi autem. de sen. excom. lib. 6. vbi tex. melior de corpore iuris. gl. in cle. j. in verbo, nullatenus. de sequestr. po.
2 & fruc. †Nota ex tex. ibi, in eadẽ est reducendũ. ꝙ non parens cõditioni iniunctæ in absolutione, q̃n excõicatus erat ab hoĩe, & absoluitur ab alio q̃ a Papa vel legato, non reincidit in excõicationẽ ipso iure, sed est reducendus per sñiam hoĩs. ita tex. hic. & illa reductio põt fieri ab eo iudice, qui absoluit, dato ꝙ sit delegatus, dummodo intra annum a die absolution. faciat, q̃n est delegatus, quia plus non extendit sua iurisdõ post pronũciationem, c. quærenti. s. de offi. dele. ita Do. de Ro. deci. sua 480. quę incipit, Item si excõicatus. si tñ fuisset excõicatus a canone, vel etiam ab hoĩe, casu quo tñ absolueretur vel a legato vel a Papa, & non pareret condõni iniunctę, reincidisset ipso iure in excõicationem,
3 c. eos. vbi tex. de sñia excom. lib. 6. †Et voluit Bal. vnum, quod est mirabile, ꝙ in casu nostro iste reductus in excõicationem per iudicem fingatur, vt retro fuisset semper excõicatus, & nunquam absolutus. & ideo si impetrasset medio tp̃e beneficiũ vel rescriptum, non valeret impetratio tanq̃ facta ab excommunicato, quod salua authoritate tanti patris non credo verum, quia vbi actus retrotrahitur, intelligitur sine præiudicio eorum quæ medio tp̃e gesta sunt, vt cõcludit Bar. in l. si partem, ff. quemadmo. seruitus am. in l. si indebitum. §. j. ff. rem ratam haberi. Cano. in c. quamuis. de rescrip. lib. 6. Bal. in l. si filius. C. de petit. hære. Lud.
4 in l. j. C. qui admitti. †Nota vltimo ex tex. ibi, pro posse. ꝙ qui nõ satisfecit præcepto sibi iniuncto vigore primæ absolutionis, & reductus est in excõicationem, non dẽt postea ita de facili absolui, sicut primo fuit absolutus, sed tria requiruntur ex mente glo. nr̃ę fi. Host. Imo. Bal. & Pan. hic, primo ꝙ iuret. Secundo, ꝙ pręstet
5 fideiussoriam vel pignoratitiam cautionem. †Tertio, ꝙ incipiat parere antequam absoluatur. & est ratio: nam ex quo neglexit obedire primæ absolutioni, amittit beneficium, vt stetur suæ iuratoriæ cautioni, c. ad reprimen. & ibi hr̃, s. de offi. ordi. c. paruuli. 22. q. 5. facit c. cum in ecclesijs. per locum a speciali, de maio. & obed. Et ideo cogitur præstare vltra iurm̃ cautionem fideiussoriam vel pignoratitiam. faciunt quæ hñr in c. fi. s. de resti. spol. in c. literas. s. de præsum. Et ideo vt de eius obedientia appareat antequam absoluatur, dẽt incipere parere, c. significanti. vbi tex. in fi. s. de offi. ordi. & facit ad prædicta gl. no. in l. Cornelia. in gl. in verbo, ex vinculis. & ibi. Bal. & Lud. ff. ad Syll. qui per illam glo. dicunt, ꝙ qui cum fideiussione debet relaxari de carcerib. puta sic stante statuto, si semel relaxatus aufugit, non dẽt amplius relaxari etiam cum fideiussione. voluit tñ hic Panor. ꝙ si medio tẽpore constiterit offensam manifestã esse, ꝓ quam iste erat excommunicatus, & reductus in excommunicationẽ, ꝙ illo casu tanq̃ excõicatus ob manifestam offensam nõ debeat absolui, seruatis his trib. quæ prædixi, imo debeat prius satisfacere, per ea q̃ hñr in c. ex parte. el j. j. de ver. signi. quod notate pro limitatione ad tex. nr̃m. Si tñ esset tale factum, quod implendum esset in satisfactione, quod non posset impleri nisi in successu tp̃is, puta ꝙ diruisti ecclesiam, ad quam restauran. necesse est successus temporis: illo casu, dato quod offensa sit manifesta, tñ absoluet absq; eo ꝙ integraliter satisfaciat ante absolutionem, & sufficiet incipere satisfacere, & de reliquo cauere & prosequi: & hoc fauore animarum. & facit tex. in c. fi. j. de sepul. 26. q. j. c. j. faciunt quæ videbimus in c. qua fronte. vbi bonus tex. in simili, s̃m vnum intellectum. j. eo. & notate pro limitatione in c. ex parte. el j. de verbo. sign. Gl. super verbo, deferen. in fi. habetis notare ex gl. so. ad c. õrium, s proxime præcedens, & vtraque so. gl. potest esse bona,
6 quod patet per tex. nostrum ibi, subterfugij. † Et generaliter dicite ex mente gl. & doc. ꝙ si grauatur, quia excedatur modus a pręcepto põt appellare non obstante iuro, vt c. præcedenti. si autem non excedatur modus, nõ potest appellare, vt hoc tex. nr̃o. Et sic s̃m Do. Ant. verus intellectus est, ꝙ hic fuit appellatum post absolutionem. sed appellatur a pręcepto iudicis, quia modum excedebat in præcepto. Alia datur lect. ad tex. nostrum, quæ fuit Inn. & cũ ea transeunt Doct. excepto Bal. s. ꝙ tex. nr̃ loquatur, q̃n excõicatus appellauit, pendente app̃lone petit absolutionem a iudice a quo, post absolutionẽ volebat prosequi appellationẽ. quæritur, nunq̃d possit? & rñdet Papa ꝙ non, quia petendo absolutionem vr̃ renunciatum appellationi. Et subiungit Papa, ꝙ per illã app̃lonem non dẽt excusari, quominus pareat iuro in absolutione præstito, & si non paruerit, reducatur in excõicationem. Ista tñ lectura violat literam nr̃am ibi, vel cã subterfugij appellauit. q̃a illa litera ꝓsupponit appellatũ fuisse post absolutionẽ. & Inn. vult õriũ. Subijcit tñ Inno. hic, ꝙ si excõicatus, q̃ appellauit, reuertitur ad iudicẽ a quo, & petit se absolui, cũ protestatione, ꝙ ꝓ hoc intendit recedere ab app̃lone, poterit ab eo absolui, & iuuabit protestatio, quia nõ videbit̃ recessum ab app̃lone, & facit̃ quæ videbimus in c. qua fronte. j. eo. & Inno. hoc sequuntur omnes, excepto Bal. qui dicit, ꝙ imo protestatio hoc casu non debet iuuare: nam protestatio non tollit effectum iur. de necessitate ad actum consecutiuum, c. gratia. de rescrip. in 6. c. solicitudinem. j. e. Sed adeundo iudicem a quo, inducitur renũciatio appellationis. ergo protestatio non iuuabit, sed solutio patebit ex his quæ habentur in c. qua fronte. quia vel est speciale fauore animarum vt ibi, vel quia illa absolutio ab excommunicatione tendit ad faciliorem expeditionem appellationis, vt ibi videbimus. D. Anto. hic super hoc dixit tria membra esse in consideratione: Aut quærimus, an iudex a quo possit ipsam excommunicationem reuocare: & tunc clarum est ꝙ sic, c. cum cessante. j. eo. c. si a iudice. eo. titu. lib. 6. Ioan. An. & communiter Docto. in c. qua fronte. ibi videbimus. j. e. & illo casu frustra tractamus de absolutione vel appellatione prosequenda, vel de parendo mandantis ecclesiæ, q̃a non indiget alia absolutione, cum talis reuocatio sit loco absolutionis, sed absolutio sit cum iuris solennitate, reuocatio solo verbo: gl. est nota. in c. j. ꝙ met. cã. lib. 6. & talem reuocationem non debet facere, nisi quando videt se inique excommunicasse, vt hic do. Anto. vel vbi non tenuit excommunicatio, vt in d. c. j. in glo. vel quando excommunicatio fuit sub conditione, quæ nondum euenit, vt Io. An. & Pe. de Anch. in d. c. j. alias nõ debet iudex simpliciter reuocare excommunicationem, sed absoluere cum solẽnitate ecclesiæ: tamen si simpliciter reuocaret excommunicationem, crederet haberi pro absolutione, vt Gem. sensit in d. cap. j. in 3. col. sicut in simili dicimus, ꝙ ualet excommunicatio per q̃cunque verba constat de mente excommunicare volentis, vt late disputaui vobis hoc anno post alios, in c. j. s̃. de iudic. facit gl. in cle. j. in verbo, nullatenus. de sequestra. po. & fruc. & hoc primo casu non loquitur tex. noster. Aut quærimus, an possit cognoscere de iniustitia vel iustitia suæ excommunicationis: & tunc clarũ est ꝙ non, c. dilectus. el secondo. s̃. de rescrip. nisi, vt addit hic Panor. velit cognoscere ad finem reuocandi excommunicationẽ, si in ea grauauit, quia tunc bene poterit cognoscere, nec pars cum adeundo videtur renunciare suæ appellationi, per ea quæ habentur in c. si a iudice. & ibi gl. in verbo, teneris. eod. titu. lib. 6. dixi in c. cum teneamur. s̃. eo. & ideo illo casu nõ potest procedere text. noster, intelligendo secundum thema Inno. quòd excommunicatus appellasset. Aut & tertio casu additur & simpliciter iudex à quo, vt absoluat: & illo casu loquitur Inno. vt pr̃dixi, & loquit̃ tex. noster. tamen si iudex a quo adiretur, vt absoluatur, ne interim iste remaneat excommunicatus, & vt facilius prosequatur appellationem, & sic pro habilitatione personæ suæ, interim illo casu sine alia protestatione non videtur renunciatum appellationi, quia istud ꝙ petitur a iudice a quo, est de tendentibus ad faciliorem executionem appellationis, cum omnino iudex ad quem haberet ante omnia hunc excommunicatum absoluere,
7 c. per tuas. j. de senten. excom. †Sed operę precium est scire, nunquid iudex a quo indistinctè possit absoluere ipsum excommunicatum. & dicite secũdum Panor. hic, Aut est ordinarius: & potest, etiam si miles detulisset appellationi, quia tamen habet vniuersitatem iurisdictionis. & facit tex. secundum vnum intellectũ in c. qua fronte. j. eod. & hoc modo possumus intelligere ꝙ dixit Inno. Aut loquimur in delegato, & tunc si non detulit appellationi potest, quia remanet iudex habitu, cum possit causa ad eũ reuerti, c. vt debitus. j. eo. Aut detulit secundum Pan. hic, licet alij contra in d. c. qua fronte. vbi videbimus, ex quo detulit appellationi, caret iurisdictione, ita vt non possit etiam ea expedire, quę tendunt ad faciliorem executionem appellationis: & ideo non poterit absoluere, c. cum appellationibus. eo. ti. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Appellans ab ordinario de delicto, quod postea commisit, punitur ab eodem.*
2 *Appellatio suspendit solum iurisdictionem iudicis a quo.*

CAP. XXII.

1 PRæterea. †Appellans ab ordinario de delicto, ꝙ postea commisit, punitur ab eodẽ. hoc dicit. †Nota primo ex tex. nostro ibi, nõ debet in sua
2 iniquitate, & c. ꝙ appellatio suspendit solum iurisdictionem iudicis a quo, in ea causa a qua est appellatum, non in alia. & vidimus in c. super eo. lo primo. s̃. eo. ¶ Et ideo pro alia cã posset coram ordinario conueniri, licet ab eo sit appellatum. & quanquam tex. noster dicat, grauia crimina. & similiter vtatur verbo, excessus. tamen subaudiendũ est, maxime, vt vult gl. nr̃a, quia et̃ si crimina nõ essent grauia, posset tñ cõueniri coram eo.

SVMMARIVM.

1 *Qui non detulit appellationi per aduersarium prius factæ, de sua prior est appellatione non potest excipere. nu. 3.*

2 *Abbates*

2 *Abbates poſſunt eſſe procuratores alterius, quàm ſuæ eccleſiæ.*
4 *Electio facta, prima non irritata, valet.*

CAP. XXIII.

1 Conſtitutus. †Qui non detulit appellationi
per aduerſarium prius factæ, de
ſua poſteriori applone nõ põt excipere ꝯtra illum,
2 nec ei eſt deferendum. h.d. †Nota ex tex. ibi, abbate.
ꝙ abbates poſſunt eſſe procuratores alterius q̃ ſuæ eccleſiæ. in-
telligite, dummodo ſit negocium eccleſiaſticum. & facit tex. in
c. ſopitę. j. de cenſi. in ca. per venerabilem. j. qui fil. ſint legit. Rł
prohibiti a poſtulando vel procurando intelliguntur prohibiti,
qñ generaliter ſe exercent: tñ ſi in vna vellent exercere procura
torem, non intelliguntur prohibiti. ita Inn. in c. ſacerdotib. in ca.
ſed nec. j. ne cle. vel mon. in c. j. circa fi. s. de obl. ad ratiocin. ordi.
3 hr ĩ c. j. & fi. & ibi Imo. s. de poſtul. †No. ex tex. nr̃o ibi, ſi ipſe, &c.
ꝙ qui non defert applõni aduerſarij ſui ſuper eodẽ negocio in-
terpoſitæ, amplius appellans in eodem negocio non eſt audien-
dus. & ſic habetis, ꝙ ſicut quis tenetur deferre appellationi ſuæ,
c. an ſit, j. e. ita tenetur deferre appellationi aduerſarij. & eſt ratio,
quare ſuper eodem negocio vtraque pars non appellat, quia per
appellationem vnius ſatisfactum eſt alteri, & ambo tenẽtur de-
4 ferre, l. ſi. C. qñ pruoc. dixi in c. ſi duob. s. e. †Nota ex tex. ibi, con-
firmetis. quòd ſecunda electio facta, prima non caſſata, valet. &
eſt ratio, quia prima erat nulla ipſo iure, tum quia facta de excõ-
municato, tñ quia facta pendente appellatione, & ꝯ appellatio-
nem, tum quia facta a minori parte, vt vult gl. nr̃a fi. & facit c. cõ-
ſiderauimus. c. auditis. s. de elect. vel aliter ſecunda propterea te-
net, quia prima fuit ſimplex nominatio, quæ non quærit ius no-
minato, vt habetur in c. bonæ. el 2. s. de poſtu. præla.

SVMMARIVM.

1 *Appellans ab ordinario in vna cauſa, in alijs coram ipſo reſpondere poteſt.*
2 *Iudex a quo eſt appellatum, poteſt in alia cauſa recuſari. nu. 4.*
3 *Iuris ordo non requiritur in notorijs.*
5 *Crimen graue dicitur arbitrio Iudicis.*
6 *Factum quando eſt notorium, non requiritur alia ſententia declaratoria.*
7 *Deprehenſus in ipſo actu non ſolum dicitur, qui deprehenditur in facto, ſed etiam qui in fuga.*
8 *Deprehenſus in itinere ante actum, punietur eadem pœna delinquens.*

CAP. XXIIII.

1 Ropoſuit. †Appellans ab ordinario in vna cau
ſa, in alijs coram ipſo cogitur reſpõ-
dere: põt tñ eum recuſare, niſi cum de manifeſto, &
graui crimine conuenitur. h.d. Poteſtis addere ſm Pa
2 nor. ſi tali crimini pęna certa a iure impoſita eſt. † No. ex tex. no
ſtro ibi, recuſari, &c. ꝙ iudex a quo eſt appellatũ, põt in alia cã re
cuſari. de quo vidimus in c. ad hæc. el j. s. eo. Nota ex tex. ibi, niſi
pro crimine adeo graui. ꝙ in grauib. & notorijs non habet locũ
3 recuſatio. †Et eſt ratio, nam in notorijs non exigitur ordo iuris,
vt vidimus in c. cum ſit. s. eo. & iudex in eis eſt merus executor,
vt in c. ex parte. & ibi Inno. el j. j. de verb. ſigni. in ca. venerabili. j.
de cenſi. ideo non mirum, ſi non hẽt locum recuſatio, qñ crimen
eſt notorium. intelligite, vt Panor. hic, & pęna certa impoſita eſt
4 a iure: nam tunc executor non põt grauare. non mirum ſi ſuſpi-
cio non admittitur, de quo ſtatim dicam, quia dr̃ eſſe ius, qđ exe
quitur, non executor, vt eſt tex. nota. in l. j. §. j. ff. ad Turpil. & ideo
infert hic Imo. poſt Vincentium, ꝙ licet in criminalib. admittatᷣ
exceptio ſpoliationis, qñ eſt ſaltem de maiori parte bonorum, c.
frequens. de reſtitu. ſpol. lib. 6. & illa exceptio opponatur qñque
in vim dilatorię, vt ibi, & etiam in vim perẽptoriæ, vt voluit Bar.
in ſimili, in l. j. in fi. ff. vti poſſ. Imo. in c. veniens. s. de præſcri. tñ cũ
in notorijs nõ ſeruetur iſte ordo iuris, nec pars habeat multum
cõtendere, non admittitur exceptio applõnis. & ſic c. frequens.
non habet locum de crimine notorio, cuius pœna eſt certa a iu-
re. Ita etiam Spec. in titu. de petito. & poſſ. §. quo inane. in princ.
ver. ſed quæritur. Do. Ant. in c. cum dilectus, in 3. car. de ordi. cog.
5 †No. ex textu ibi, grauari, ſm Hoſt. & poſt eum Bal. & Imo. ꝙ gra
ue crimen dr̃ arbitrio iudicis, ex quo hic non determinatur, ar. c.
6 de cauſis. de offi. delega. l. j. de iure delibe. † No. ex tex. ibi, ipſo
actu, &c. ſm Imo. hic, & qñ factum eſt notorium, & ſic ipſo actu
de ſe pꝫ, non requiritᷣ alia ſnĩa declaratoria facti, ſed ſolum pœna
iuris infligenda eſt. Et hoc idem voluit Ang. in l. idemq; §. ſi iter.
ff. qui pot. in pig. ha. Et notate hoc dictum ad ea quæ hñr in c. cũ
ſm. de hære. lib. 6. per Bar. in l. eius qui delatorem. ff. de iure fiſ. &
7 dixi in c. peruenit. s. eo. †Nota ex tex. ibi, ipſo actu. ſm Bal. ꝙ in ip
ſo actu non ſolum dr̃ deprehendi, qui in facto deprehendiᷣ, ſed
etiam qui deprehenditur in fuga, ſiue itinere poſt actum factũ.
Ita hic vult Bal. licet tex. parũ faciat, ſed ꝓ eo facit tex. in l. capite
quinto, cũ his quæ ibi hñr. ff. de adul. ĩ l. fur eſt. & ibi Bar. ff. de fur.
fur. ſecus dicit ipſe, ſi reperiatur in itinere ante actum, qui non dr̃
deprehenſus in actu, ſed dr̃ deprehenſus in attẽtatione actus. &
ideo ſi attentans punitur eadem pœna qua delinquens, vt l. ſi q̃s
non dicam rapere. C. de epiſ. & cle. & ibi per Cy. & Bal. in l. is qui
cum telo. C. ad l. Cor. de ſica. hr̃ late per Archi. 17. q. 4. ſi quis ſua-
8 dente. Illo †caſu deprehenſus in itinere ante actum punietur ea-
dem pœna qua delinquens, non quia deprehenſus in actu. ſed
q̃a deprehẽſus in attẽtatione actus. Si vero ſumus in alijs caſib.
in quib. non punitur attentans eadem pœna qua delinquens, &
iſto caſu pœna eſt arbitraria. Sed hodie de conſuetudine non pu
a nitur, niſi delictum conſummatum [a] fuerit, aliquis pęna delicti:
& ſic non habet locũ d. l. is qui cũ telo. quia attentans non punitᷣ
vt delinquens, niſi in crimine læſæ maieſtatis. ita Ang. in l. j. §. j. ff.
ꝙ quiſque iur. & faciunt ad prędicta, notata in c. perpetuo. de ele.
9 lib. 6. & Panor. in c. j. s. de cau. po. & proprie. Gl. in verbo, non de
bet. in fi. notabitis primo ex gl. in prin. quòd verbum, debet, im-
portat neceſſitatem. concordat gl. no. in cle. attendentes. in ver-
bo, debeant. de ſta. mona. faciunt no. per legiſtas in l. ſępe audiui
Cęſarem. ff. de offi. præſ. tñ qñque etiam importat honeſtatem,
10 vt in c. j. j. de deſpon. impub. hr̃ in c. intelleximus. s. de iudi. †Nota
ſecundo ex gl. qualiter in cauſa huius recuſationis iudicis a quo
ſit procedendum, quia iuſtificatio recuſationis pendebit ex iuſti
ficatione appellationis & ꝓceſſu ſuper appellatione. Et in hoc
gl. cõiter reprobatur, quia imo in cauſa recuſationis fiet ſpecia-
lis proceſſus, & pars ꝓpterea probabit iſtũ ſuſpectũ, quia in vno
grauauit: & ideo probabit illud grauamen in cã recuſationis, q̃a
veriſimiliter poteſt recuſare ne iterum grauet, iuxta illud,

Qui ſemel eſt læſus fallaci piſcis ab hamo,
Omnibus æra cibis ſemper ineſſe putat.

Nec probatio iſta proderit in cã applõnis, quia facta ad alium fi-
nem. ita concludunt cõiter ſcribentes hic. Goffr. in ſum. in titu.
de iudi. in fi. verſi. in his caſib. tenet ꝙ ad recuſationem iudicis a
quo, ſufficiat probare fuiſſe appellatum, nec requiratur ꝙ probe
tur grauamen. quem hic cõiter impugnant Docto. excepto Imo.
hic, & in c. ad hæc. el j. s. eo. dicite vt ibi. In gl. fi. in fi. gl. ſoluit ꝯriũ
c. quia ſuſpecti. 3. q. 5. & bene loquitur, quia dr̃ia eſt inter manife-
ſtum, & notorium. Si crimen eſt manifeſtum, cum manifeſta in-
digeant probatione, vt no. per gl. in l. ciues. C. eo. in c. manifeſta.
2. q. j. hr̃ in c. vr̃a. j. de coha. cleri. & mul. ideo in manifeſtis admitti
tur recuſatio, cum circa probõnes poſſit grauare: in notorijs aũt
quia illa ſolum allegari debent, l. ſi adulterium cum inceſtu. §. idẽ
Poll. de adulte. non autem probari debent, vt notat glo. in cle. ap
pellanti. eo. titu. & dictis iurib. ideo cum ſimpliciter hẽat exequi
pœnam certam iuris, iudex in notorio non recuſatur. & ita in-
telligitur tex. noſter. & per hanc ſolutionem dat aliam Panor. q̃
his fundamentis regulatur, ꝙ interloquatur in notorio facti per-
manentis: & ideo cum requiratur probatio, nõ admittatur recu-
ſatio. tex. autem in c. quia ſuſpecti. in fi. loquatur in notorio facti
tranſeuntis, vbi neceſſaria eſt aliqua diſcuſſio, cum multa dican
tur notoria, quæ non ſunt, vt in c. conſuluit. s. eo. ideo poſſit recu
ſari. Archi. in d. c. quia ſuſpecti. Io. An. & cõiter doc. in c. cum ſpe-
ciali. j. eo. Do. Anto. & qui poſt eum ſcripſerunt, dicunt ita diſtin-
guendum. Aut pro facto notorio imponitur certa pęna determi
nata: & tũc quia eſt ſimplex, & merus executor, nec põt lædere,
vt voluit Inn. in d. c. ex parte. el j. nõ poſſit recuſari. & ita tex. hic.
niſi vellet tanquam ex aliqua cauſa augere pœnam iuris, vel al-
terare, iuxta ea quæ hñr in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his
qui no. infa. in c. j. & 2. de conſtit. in l. & ſi ſeuerior. C. qui. ex cau.
infa. nam illo caſu, cum hoc augere vel alterare habeat in ſe arbi
trium iudicis, poſſet in hoc notorio iudex partẽ lædere, & ideo
poterit recuſari. Ita Do. Anto. in d. c. veſtram. j. de cohab. cleri. &
mul. & ita Do. Anto. Imo. & Pan. hic, & Archi. in d. c. quia ſuſpe-
cti. Aut pœna non eſt certa: & tunc dato ꝙ crimen ſit notorium,
poteſt iudex recuſari, quia põt lædere imponendo pœnam, cum
ſit ei arbitraria. & per hoc infertur notabilis limitatio ad ea quæ
voluit Bar. in l. ſi quis forte. §. j. ff. de pœn. Lap. allegatio. ſua 38. &
fuit de mente Inn. in d. c. ex parte. ꝙ vbi factum eſt notorium, q̃s
põt eſſe iudex in facto proprio: & eſt tex. in c. j. de pœ. lib. 6. & in
facto familiæ ſuæ, d. l. ſi quis forte. quia hoc eſt verum, niſi ex illo
facto veniret imponenda pœna arbitraria, quia cum poſſit lędere, po-

ADDITIO.

a ¶Conſummatum fuerit. Adde etiam, quod affectum ſiue animum ſtatuta non puniunt, niſi ſequatur effectus. ita Bar. in l. j. §. diuus. ff. de ſica. Bal. in l. ſi quis non dicam rapere. C. de epiſ. & cle. Hoſtien. in ſumma de pœnis. §. in quib. per Io. An. in regula, in pœnis. in mercu. per eundem in c. perpetuæ. de elect. in 6. in nouel. per Bal. in l. ſi fugitiui. C. de ſer. fugi. & l. arboribus. §. ius. ff. de vſufr. Et per Bar. & Bal. in l. is qui cum telo. C. de ſica.

re, potest recusari. Ita colligitur ex prædictis, & ita voluit Panor. in c.cum venissent.s.de iud.in cle.j.in 10.col.per Car.de so. com. Panor.in c.j. de cleri.male.in c.dilectus.de pę.Gemi.in c.j.in pe. col.de offi.dele.lib.6.& in c.iudex.eo.titu.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus absoluitur cautione recepta.*
2 *Appellans ab excommunicatione, potest facere se absolui ab excommunicatore, non obstante appellatione sua, vel aduersarij, & nu. 10.*
3 *Iuris ordinem non obseruans, non est audiendus in suis supplicationibus.*
4 *Confirmatio electionum licet sit actus iudicialis, tamē potest fieri in ecclesia.*
5 *Iudex ecclesiasticus potest tenere tribunal & in palatio, & in ecclesia, vt camera sua.*
6 *Confirmatio electionum facta in curia principis secularis, tenet, licet ibi fieri non debeat.*
7 *Excommunicatio potest etiam fieri non solum pro contumacia, sed etiam pro alia causa, & quouis alio crimine.*
8 *Iudex a quo, quare pendente appellatione excommunicatum absoluat, & numero 13.*
9 *Interdictum potest etiam ferri contra singularem personam.*
11 *Causæ cognitio requiritur in confirmatione electionis.*
12 *Episcopus non tenetur requirere consensum capituli in confirmatione electionum, consilium sic.*
14 *Appellatio non admittitur, vbi est periculum in mora.*
15 *Cautio iuratoria regulariter sufficit in absolutione ab excommunicatione.*
16 *Excommunicatio multum præiudicat parti.*
17 *Appellationi an sit renunciatū, si appellans petat se absolui a iudice a quo?*
18 *Citatio an requiratur ad absolutionem vel reuocationē excommunicationis?*
19 *Absolutio licet fieri non deberet, tamen lata tenet.*
20 *Exceptio de notoria offensa vel expensis prius reficiendis, num possit contra petentem absolutionem ab excommunicatione opponi?*

CAP. XXV.

1 QVa fronte. †Absoluitur excommunicatus cautione recepta, licet aduersarius vel excōicator, ne absoluatur, appellet. h.d.& debet intelligi, s̄m Panor. qn̄ offensa non est manifesta, quia si esset manifesta, non sufficeret cautio, sed requiritur satisfactio, c.ex parte, el j.j.de verb.sig.c.venerabili.b.§.secus. de sen.excom. lib.7.hr̄ in c.j.s̄.de iud.vel aliter s̄m Panor.h.d.† Appellans ab ex-
2 communicatione pōt se facere absolui ab excōicatore non obstante appellatione sua vel aduersarij, qui ne absoluatur, appellat. Diuiditur in duas partes principales. In prima redarguit supplicantem. In secunda quæ est ibi, sane. duplici quæstioni respondet. Secūda subdiuiditur in duas, prout duabus quæstionibus re-
3 spondet. Secunda ibi, de his.†Nota primo ex tex.ibi, qua fronte. quod non obseruans iuris ordinem, non venit in supplicationibus suis audiendus, non solum in eo in quo non obseruat iuris ordinem, sed etiam in negotio penitus diuerso: & ideo dixit hic Host.& post eum Bal.& Panor.per hunc tex.iuncta glo.j.colligi notabilem modum ɔ̄ exemptos, quia si exemptus denegat subditis alicuius ordinarij facere iustitiam, si postea aliquo casu etiā diuerso exemptus agat coram ordinario contra subditum ordinarij, etiam potest ordinarius dicere, Non faciam tibi iustitiam hoc casu ɔ̄ talem subditum, nisi & tu facias iustitiā tali meo subdito contra tuum subditum. Quod intelligit verum Pan.vbi clarum esset, ꝙ iste exemptus iustitiam denegaret. facit quod in simili dr̄ in c.& si ignorationes.de iniur.lib.6. No.secundo ex tex.
4 ibi, non in ecclesia. ꝙ licet confirmatio electionum sit actus iudicialis, quia sit cū causæ cognitione, vt videbimus in glo.in verbo, debitum.tñ pōt fieri in ecclesia, & hodie generaliter omnia iudicia ecclesiastica sicut etiam antiquitus in ecclesia exerceri possunt, c.decet.de immu.eccle. lib.6. & est tex. de iure antiquo in c.præceptum.2.q.2.licet iudicia secularia non, d.c.decet. imo nec contractus seculares in ecclesia fieri debēt, licet facti teneāt, gl.in d.c.decet.legistæ in l.nemo martyres. C.de sacrosan.eccle. & sic s̄m Pan.habetis elicere, ꝙ statutum de ɔ̄ctu non extenditur ad quasi contractum, nec econtra. quod patet, quia statutum de iudicijs, qui dnr̄ quasi ɔ̄ctus, vt voluit Io. An.in c pia.de excep. li. 6.& est tex.in l.3.§.idem scribit. ff.de ped. iud. non extenditur ad ɔ̄ctus. & hoc idē voluit Bar. in l. apud Iul.§.si.ff.ex q.cau.in pos. ea.voluit Do.Ant.in c.si.in j.fallen.s̄.de consuetu Gemi.in c.j.de temp.ord.lib.6.in c.quamuis.de pac.lib.6.voluit Bal. & Imo.in l. more.ff.de acqui.hæ.ɔ̄rium voluit Bar.& ibi Lud.in l.mutum. & in d.l.more.ff.de acquir. hær. & faciunt in ɔ̄rium quæ notat Bal. in rubrica. C.de pac.& Barto.in l.si vnus. §. pactus ne peteret.ff. de pact.vbi voluit, ꝙ statutum de contractu loquens habet locū in liberatione vel renūciatione, & sic in distractu. & faciunt notata in auct. sacramenta pub. C.si aduer. vendi. † No.ex tex.ibi,
5 in palatio, camera, &c.ꝙ iudex ecclesiasticus nō solum possit tenere tribunal in palatio, sed etiam in ecclesia & camera sua. Et dicit hic Bal.& Imo.& fuit originale dictum Arch.in c.cum eps. de offi.ord.lib.6.ꝙ vbique locorum in diœcesi, dummodo nō in loco inhonesto, vel secundum Bal.hic, non in venationibus, pōt eps indigentia causæ cognitionem exercere, ibi cōstituendo &
6 eligendo tribunal.†No.ex tex.ibi, in camera regis. ꝙ licet eps possit constituere in camera principis secularis, vt ibi ecclesia tractet, & est ratio quia indignum est, vt penes seculares ecclesiastica tractentur, c.cum terra.s̄.de elect.dixit tamen Inn. hic & alibi, & sequitur Imo. ꝙ licet confirmatio hmōi electionum in cu-
7 ria principis secularis fieri non debeat, tamen facta tenet.†Nota ex tex.ibi, pro contumacia vel alia qualib et cā. ꝙ excommunicatio non solum debet ferri vel potest pro contumacia, sed ēt ꝓ alia causa siue alio crimine.& intelligite pro contumacia siue iudiciali, vt in c.j.s̄.de iudic.siue extraiudiciali, vt in c.certum.10.q. 3.& ad literam Inno.in c.ex parte.lo j.j.de verb.sig.& ita debet intelligi quod voluit glo.in c.epi.11.q.3.dum vult, ꝙ pro sola contumacia quis excommunicatur: quia intelligitur contumacia, siue iudiciali, siue extraiudiciali. pro alia etiam cā excommunicatur quam contumacia, vt hic: intelligite mediate non immediate, quia immediate semper ad excōmunicationem requiritur contumacia,.nemo episcoporum.11.q.3.& ideo gl.in d. c. episcopi. dicit sola contumacia quem excōmunicari: mediate autem sufficit aliud crimen ad excommunicationem, quia propter omne crimen mortale, vt in c.nullus.& c.quicunque.11.q 3. mediante medio monitionis, & quod monitus noluerit parere, quis excommunicatur. & non aliter ab homine est excommunicari. & sic explanando tex. dicite, excommunicatur quis pro cōtumacia. s. tanquam causa immediata, vel alia qualibet causa.s. mortali cri-
8 mine tanquam causa mediata & remota.† Not.ex tex. ibi, ne in excōicatione decedat.rationem, quare s̄m vnum intellectum iudex a quo, pendente appellatione excōicatum absoluit, ne decedat in excōmunicatione.& illa est ratio, & cum sit expressa in lege, censetur finalis, iuxta gl.in l.quamuis.C. de fidei. & sic fauore aīarum.No.ex tex.ibi, ne absoluatur. secundum vnum intellectum, ꝙ excōicatus ēt propter notoriam offensam, si aduersarius appellat ne fiat absolutio, tamen si postea absoluatur, tenet absolutio, licet facta pendente appellatione. & sic habetis magnum fauorem, ꝙ plus habeat absolutio, q̄ excōmunicatio, quia excōmunicatio post appellationem lata est nulla, c.per tuas.j. de sent. exc.absolutio facta pen.app.valet & tenet.& sic habetis aliud, ꝙ licet iudex a quo ɔ̄ appellationem nihil attentare possit, c. super eo.lo j.s̄.eo.imo etiam pro faciliori expeditione appellationis nihil potest ɔ̄ appellationem, c.cum teneamur. ibi, prætermisso. s̄.eo.tñ fauore animarum, si ne fiat absolutio, appelletur absolutio postea facta valet & tenet. Hoc beneverum est, ꝙ si pronūciabitur iustam fuisse appellationem, retractabitur absolutio.sed credo hic non esse tantam singularitatem: nam hic ideo absolutio tenet post appellationem, quia erat appellatio manifeste frustratoria, quia a iure reprobata, vt hoc tex.& patebit j.in 4. intellectu. ideo appellatio nō suspendit iurisdictionem iudicis a quo, c.cum appellationibus.eo.ti. lib. 6. nam appellando ne absoluat excōicatus, qui vult cauere vel parere, friuole & ɔ̄ iuris prohibitionem appellatur.idem esset in excōicatione lata post appellationem friuolam, nec est differentia in hoc.No.ex tex.ibi, si maluerit aduersarius.ꝙ qn̄ appellatur ad curiam, non potest pars inuita cogi ad prosequendum appellationem in curia, sed debet impetrari delegatus in partibus.& facit c.vt litigant.de offi. ordi. lib.6.in ratione sui.videte glo.magistram, & ibi Doc. cōiter in c. j.in verbo, petijt.eo.tit.lib.6.Nota ex tex.ibi, conquerunt.ꝙ excōmunicatus non solum impugnat excommunicationē in viā appellationis, sed ēt in viam querelę: & ideo semper pōt querelare, nec quo ad querelam excluden. transit in rem iudicatam excōicatio, c.ad reprimen.s̄.de off.ord.& ibi hr̄, in c. venerabilibus. in
9 prin.de sent.exc.lib.6.† Nota ex tex. ibi, excōicatus vel interdictus.ꝙ licet excōicatio non feratur ɔ̄ vniuersitatem, sed interdictum, c.Romana.§.vniuersitatem.de sen.exc. li.6. tñ interdictum potest etiā ferri contra particularem personam, c.is cui.de sen.
10 exc. lib. 6. † Nota vltimo ex tex. quod excommunicator appellans, ne excommunicatus præstita cautione absoluatur, non est audiendus.de quo tamen infra latius, qualiter debeat intelligi.& per istud text.dixit glos.in c.sunt quorum. ver. si quis ēt ausus.2. q.6. & ibi Archi. ꝙ vbi debitum est liquidum, pōt creditor impedire ne sepeliatur debitor, nisi satisfiat sibi de illo. Arch. ibi late, & d.Ant.in c.ex parte.el 2.de sepul.& Ang.in Auth.vt defunctorum funera.in j.col.qui tamen loquitur, qn̄ statutum permit-
11 tit, ꝙ pro instrō liquido possit fieri executio in personam. † Gl.in verbo, debitū.in fi.habetis primo notare ex gl.ꝙ cāę cognitio requiritur

quiritur in confirmatione electionis. De forma huius causæ cognitionis hodie hr̄ late in c.fi.de elec.li.6.& qualiter procedi debeat, in cle.dispẽdiosam.de iudi.
12 †Vltimo dum gl. vult, ꝙ tenetur eps requirere cõsensum capituli in confirmandis electionibus, gl.malè loquitur, q̄a satis est ꝙ requiratur consilium, d. c. nouit. & c.quanto.& hoc ẽt hodie ꝯsuetudine tolli põt, c.3. & ibi hr̄, de
13 consue.lib.6.ꝑ d.Ant.in c.cum inter.§.j. in 2.col.s̄.de re iudi.Glo. in verbo, decedat.in fi. habes ex gl. tres rationes, quare excõicatus in tex.nostro absoluitur: prima, propter peccatum hõ morit̃ cito. & vltra iura allegata in glo. est bonus tex. in c.qualiter & q̄n.el 2.j̄.de accusatio. iuxta illud, Viri iniquitatis nõ dimidiabũt dies suos.& illud, Virum iniustum mala capient in interitum. Secunda est ratio, quia vbi res celeritatem desiderat, non admittit̃
14 appellatio.†Et notate istam gl.quia per eam habetis s̄m Doc.hic ꝙ vbi periculum est in mora, nõ admittitur appellatio.& voluit Spec.eo.ti.§.in quibus casibus.versi.8. sequuntur cõiter hic Doc. Tertia est rõ, ne iste decedat in excõicatione, & sic fauore anima
15 rum.†Gl.in verbo, cautione.in fi.glo.bene loquitur, & facite regulam, ꝙ in absolutione ab excõicatione sufficit rīr iuratoria
a cautio,[a] c.ex tenore.c.cum desideres.in glo.allegatis. ¶Fallit primo, nisi quis sit excõicatus propter contumaciam iudicialem, q̄a iuri non paruerit in iudicio: quia tunc sicut cautiones de iudicio sisti, & similes prætoriæ iudiciales sunt fideiussoriæ. .prætoriæ.ff.de præto.stip.ita illa, quæ succedit loco cuiusdã cautionis iudicialis pro relaxatione pœnę illatæ ꝑ ꝑ contumaciam iudicialem dẽt præstari cum fideiussione.& ita dẽt intelligi gl.nr̄a in fi. s̄m Bal.Pan.& alios.& dicit hic Bal.ꝙ ꝯ tales fideiussores nõ dabitur libellus, nec fit li.contest.sed ex officio iudex faciet executionem ꝯ eos, per ea quę hr̄n in l.qui restituere.ff.de rei ven.Bar. in simili in l.j.ff.iudicatum solui.post gl.& in l.fi.C.de vsuris rei iudi.Io.An.& alij in c.j.de iniur.li.6.Bal.in l.duobus.§.ergo. ff. de iureiuran.Pet.de Ancha.in consi.32.incip.Apud intelligẽtes.vbi concluditur, ꝙ ꝯ fideiussorem iudicialem proceditur executiue. & ad prædicta facit in simili c.j.s̄.de sequest.pos.& fruct.vbi relaxatio sequestri facti propter cõtumaciam iudicialem non fit, nisi præstita fideiussoria cautione. Limitabitis secundo non procedere, q̄n fuisset quis primo absolutus, & non satisfecisset iniunctis in absolutione: quia tunc reducitur in excõicationẽ, nec absoluitur postea nisi cum fideiussione, c. q̃oni.vbi tex.s̄.eod.& ibi cõiter Doct.c.significauit.de offi.ord.gl.in simli in c. paruuli. 22. q.5.Bald.post gl.in simili, in l.lege.in princip. ff. ad Sillanianum. ¶Limitabitis tertio non procedere, vbi dubium est ne iste peieret, vel periurus sit, si iuret stare mandatis ecclesiæ: nam tunc nõ est ei deferendum iuramentum, quem scimus peieraturum, c.clericos.j̄.de coha.cleri.& muli.notatur in c.ad reprimendam. de offi.ord.ibi Pan.in 2.col.Vin.Io.And.& alij, & Pan.in c.q̃oni.in fi. s̄.eo.vbi hoc voluit, & ponitur in c.cum in ecclesijs. s̄. de maio. & obe.Et ideo exigitur fideiussoria cautio, ita Pan. hic, per ea q̄ hr̄n in c.fi.s̄.de resti.spo. faciunt optime quæ habentur in c. literas.s̄.de resti.spol. Limitabitis quarto non procedere, vbi manifesta esset offensa, quia tunc non sufficit iuratoria cautio, sed requiritur satisfactio, d.c.venerabilibus.§.secus.& d.c.ex parte.el j. Opponitur ab extra ꝯ tex.nostrum: nam aut iste, qui petit absolui, erat excõicatus ob manifestam offensam: & tunc non põt ꝑcedere tex.noster, q̄ vult ꝙ iste absoluatur præstita cautione, q̄d certe est ꝯ tex.in d.§.secus.& d.c.ex parte.quia requiritur satisfactio ¶Aut iste erat excõicatus ob dubiam offensam: & tunc absolutio cum cautione videtur fuisse iusta, d.c. cum desideres. ergo pars, quæ appellauit, ne absoluatur, frustra appellauit, ex qua absolutio fiebat s̄m formam iuris, si frustra appellauit. ergo non bene loquitur tex.noster, qui vult ꝙ in cautione promittatur stare mandatis iudicis, ad quem est appellatum. nam ex quo appellatio fuit frustratoria, non deuoluit. Vnde pro so.dicite, ꝙ primus est intellectus, ꝙ tex. nr̄ loquatur in excõicatione lata ꝑ ꝑ notoriam offensam Dei, non aũt tertij: puta notorius blasphemator, vel notorius concubinarius, vel sisis.& sic soluendo ꝯrium §. secus.verum est, ꝙ vbi manifesta est offensa añ absolutionem, dẽt satisfieri, q̄n offensa respicit tertium: secus si respicit Deũ. & ita loquitur tex.nr̄, q̄a tunc q̄n offensa respicit Deum, absoluit sola cautione.& ita est tex.hic.et ita Imo. hic. Alius est intells, ꝙ hic loquamur de excõicato ob manifestã cãm, cuius satisfactio erat spũalis: nam cum excõicatus non possit spiritualia tractare. c. fi. de cleri.excom.mi.Iõ non poterat satisfacere añ absolutionem. vt ergo possit satisfacere, non mirum, si dato ꝙ cã excõicationis fit manifesta, põt absolui non præmissa satisfactione quam facere non poterat: qua actus erat spũalis, puta illi de capitulo excõicantur, q̄a nolunt eligere vnum in canonicum ad mandatũ Papæ: cã ista est manifesta, petunt absolui, vt satisfaciat huic cãę, necesse est ꝙ hunc eligant, excõicati eligere non pñt, d.c.fi. Ad hoc poterunt absolui, non præmissa satisfactione quam præstare nõ pñt, sed præstita cautione. Et voluit Inn.& ibi alij in c.pro illorũ. j̄.de præb.facit bonus tex.in c.veniens.lo 2.in fi.s̄.de testi.faciunt q̄ hr̄n in c.P.& G.s̄. de offc. dele. in c. Odoardus.j̄.de sol. & facit q̄d dixi heri post Pan.in c.q̃oni.s̄.eo.Tertius datur intellectus, ꝙ licet excõicatus ob manifestam offensam nõ dẽt absolui, nisi ꝑmissa satisfactione, tñ si absoluatur, tenet absolutio ẽt non ꝑmissa satisfactione, sed præstita cautione. Et ita loquitur tex.nr̄ secũdum Host.hic, quem in dicto sequuntur cõiter Doc. & facit tex. in c.venerabilibus.§.vbi aũt.de sent.exc.lib.6.voluit Inn. in c. ab excõicato.in gl.in verbo, obtentis.s̄.de rescri. volunt Dñi de Rota decisi.sua 387.quæ incipit, Item si pronuncietur.& faciunt quę notantur in c.ex parte.s̄.de offi.ord. vbi s̄m cõiter Doct. licet gl. ibi teneat ꝯrium, sicut excõicatio lata ob falsam cãm valet & tenet, ita & absolutio.facit glo. in cle.j.in verbo, nullatenus. de sequestra.pos.& fruc. vbi c. sacro. quod loquitur de excõicantibus ꝯ ordinem iuris, ꝙ teneat excõicatio, extenditur ad absolutionẽ. facit c.verbum.de pœnit.distin.prima.facit gl.in c.j.in verbo, attentetur.de offi.ordi.lib.6.vbi in sententijs censurarum licet ferri prohibeantur, tñ latæ tenent. facit, quia iniusta excõicatio tenet, c.j.11.q.3.ergo multo magis absolutio, quæ est fauorabilis, l. Arrianus.ff.de acti.& obligati.Et voluit Inn.in d. c.ab excõicato.
16 †Facit, q̄a excõicatio multum præiudicat parti, quia remouet eum a cõ one, c. cum excõicato.11. q.3. c.illud.j̄. de cle. excõ. mi. absolutio aũt cum cautione facta vt hic, ius alterius non tollit, licet differat: ergo multo magis valebit absolutio q̄ excõicatio. Quartus datur intellectus, ꝙ tex. noster loquatur in excõicato ob dubiam offensam: & dum dr̄, appellatio: ergo ne absoluatur, non tenuit, ergo non deuoluit. Rñdet Panor. reiectis lecturis reprobatis, ꝙ debemus intelligere, ꝙ hic fuisset appellatum ab excõmunicatione, & excõicatus peteret absolui a iudice a quo: aduersarius replicaret, ne absolueretur, fuit tñ absolutus cum cautione, quia dubia erat offensa. Et dum dr̄, ꝙ cauet de parẽdo mãdatis coram iudice ad quem, intelligi: ipse primo iudice, ad quẽ appellauerat excõicatus: non aũt illo iudice ad quem appellauerat aduersarius, ne absolueretur, quia illa appellatio fuit friuola,
17 nec deuoluit.†Et si dicatur, nonne petendo appellans se absolui a iudice a quo, renũciatum est appellationi: ergo in cautione nõ debuit promitti quod stabitur mandatis iudicis ad quem? Rñdetur, vel ꝙ hic fuit aditus iudex a quo, cum protestatione de non renunciando appellationi: vel ꝙ fuit aditus non simpliciter, sed exprimendo vt interim possit melius cãm appellationis tractare, & pro habilitatione personæ suæ: nam his duobus casibus potest iudex a quo adiri, nec videtur renunciatum appellationi vt dictum est post Inno.in c. quæstioni.s̄. e . Imo. tñ hic in primo casu de protestatione tenet contra Inno.& hic tenet opi. Bal. per fundamenta sua, de qua dixit in c. quæstioni. & si acrius instetur iudex a quo, nullo pacto potest absoluere, quia per appellationẽ suspensa est eius iurisdictio, c.super eo.lo j.s̄.co. Respondet Pan. & do.Anto. quòd cum illud tendat in faciliorem expeditionem appellationis primæ, & etiam per tres rationes assignatas in glo. in verbo, decedat. ꝙ hic speciale est, quod iudex a quo potest absoluere istum excommunicatum. & facit tex.in c. cũ teneamur. s̄.eo.maxime quia omnino iudex ad quem, haberet istum excõmunicatum a principio causæ absoluere, c. per tuas.circa prin.j̄. de sent.excom. Ideo si iudex a quo hoc expedit, minus superest agendũ coram iudice ad quem. Quintus datur intellectus, quem etiam voluit hic Pan. ꝙ hic attendamus appellationem interpositam ne absoluatur: & sit sensus, quòd excommunicatus peteret se absolui ab excommunicatore, aduersarius diceret eum non esse absoluendum, quia manifesta esset offensa: excommunicatus negaret ipsam manifestam, appellauit aduersarius: si volumus intelligere tex. secundum iura antiqua, appellauit simpliciter nullo grauamine expresso, vt poterat, per ea quæ videbimus in c. vt debitus. j̄. e. talis appellatio deuoluit causam ad iudicem ad quẽ vt ibi iudex a quo absoluit cum cautione de parendo mandatis coram iudice ad quẽ: quia appellatio nõ fuit friuola, quia suberat causa, licet non expressa: quia iste aduersarius dicebat notoriam offensam, ideo hic Papa decidit absolutionem valere, primo propter faciliorem executionẽ appellationis, secundo fauore animarum.& per rõnes gl.hic, nec ista absolutio dicitur cõtra appella-

ADDITIO

a ¶Iuratoria cautio. An & quando sufficiat cautio iuratoria, vide do. Iaso. in l.j. colum.fi.C.de procu.& quando cesset, vide per eundem in l.j.C.de Carb.edic. & in auth.cui relictum. C.de iud.vide Tol.vbi ponit, an & quando standum sit cautioni iuratoriæ.

appellationem,q̃a appellatio fuerat ſimpliciter interpoſita, nec in ea erat expreſſum ne abſolueretur. Sed ſi intelleximus tex.noſtrum,loquitur ſm̃ iura hodierna, cum in appellatione ab interlocutoria requiratur expreſſio cauſæ,d.c.vt debitus. ſit ſenſus in tex.noſtro,ꝙ dum excõicatus peteret abſolui,aduerſarius appellauit ne abſolueretur, quia manifeſta eſt offenſa : de hoc tñ non conſtabat iudici,iudex a quo non obſtante applõne abſoluit cũ cautione &c.Decidit Papa valere abſolutionem, non quia tẽdat in faciliorem executionem applõnis, quia eſt ɔ̃ appellationẽ ne abſolueretur interpoſitam : & licet iudex a quo poſſit expedire ea quæ tendunt ad faciliorem expeditionem appellationum, nõ tñ iſto caſu,qñ directè ſunt ɔ̃ appellationem,c. cum teneamur. s̃. eo.debet ita limitari.hic autem nõ obſtante dicta appellationis pẽdentia iudex a quo abſoluit fauore animarũ, & propterea iſte tex.expreſſit hanc rationem tanq̃ finalem. Sextus & vltimus intellectus,quẽ dant oẽs, ꝙ hic iſte peteret abſolui a iudice ad quẽ non a iudice a quo.qđ patet per tex.ibi in fi.dum vult, ꝙ excõicator ſe opponeret,& tñ eſt caſus continuatus ad præcedentes : & ſit ſenſus planus, ꝙ excõicatus appellauit, & corã iudice ad quẽ peteret ſe abſolui, iuxta d.c. per tuas. aduerſarius vel excõicator ſe opponeret,& ne abſolueretur,appellaret:iſte iudex ad quem, tanquam appellatio illa eſſet friuola ne abſolueretur &c. quia dubia aſſerebatur offenſa, cum cautione abſoluit, vt in litera, ẽt ſi opponat ɔ̃ d.c.Romana.§.ſententias.eo.lib.6. vbi iudex ad quẽ non dẽt retractare ſententias cenſuræ, niſi cognito de cã, & ſic citata parte & alijs diſcuſſis, & tñ tex. nr̃ non præſupponit magnã diſcuſſionẽ.Soluit Io.An.in nouella, & ẽt Pan. hic, & Imo. ꝙ illud procedit,qñ vult in viam reuocationis procedere reuocã do ſententias.nos loquimur, quando in vim abſolutionis eſt ratio differentiæ nam quando iudex ad quem reuocat ſententias iudicis a quo, tractatur de præiudicio partis . Item de præiudicio iudicis a quo, quia reuocando præſupponit bñ appellatum, & ſic præiudicat appellato, & in conſequentiam male iudicatũ, & ſic præiudicat iudici a quo,l.eos.& prin.& ibi nota.C.eo. ſed qñ abſoluit,niſi præiudicat aduerſario,q̃a per cautionem eſt ſibi prouiſum,ſi ius hẽt,non præiudicat iudici a quo,quia imo abſolutio præſupponit validitatem excõicationis , c. venerabilem. s̃. de elec.c.cum venerabilis.s̃.de excep. no. Bart.in l. decem.ff. de ver.ob.non ergo mirum,ſi iudex ad quem non diſcuſſa cã appellationis abſoluit excõicatum appellantem, de c.per tuas. & ꝙ ſine citatione tenet abſolutio,bonus tex.in c.olim.vbi d.Anto. de reſcr.Bal.in l.ſi pacto.C.de pac.d.An.in c.dilectus,el j.de reſcrip.

18 Pan.in c.per tuas.de ſent.excõ.Bal.in c.j.de iudi.† ¶ Quæritur ꝑ Io.An.nunquid ad abſolutionem vel reuocationem excõicationis requiratur citatio, & rñdet colligendo eorum dicta, ita eſſe diſtinguẽdum.Aut loquimur de reuocatione excõicationis , aut de abſolutione.Si de reuocatione,& etiã iudexmet,qui protulit eam reuocare põt abſq; alia citatione.ponit gl.i c.cum ab eccleſiarum rectoribus,ad fi.s̃.de offi.ord. tex. in c.ab excõicato. s̃. de reſcrip. Si vero reuocat alius iudex , puta ſuperior, & ẽt quia reuocando vr̃ primum iudicem pronunciando iniuſte pronũciaſſe,requiritur cauſæ cognitio & citatio,ſiue ſuperior adeatur per appellationem,c.Romana.§.ſententias.vbi tex.eo.tit. lib. 6. ſiue adeatur per querelã,c.ab excõicatio.vbi caſus,præallegato . Aut loquimur de abſolutione:& etiam ſi ipſemet iudex vult abſolue re caſu quo ex officio cõicauit:& hoc cum ipſe ſupplicat, cũ quo factum eſt negotium,c.venerabilibus. circa principium, de ſententia excom.lib.6.non requiritur citatio alterius.gl.eſt in c. excõmunicatos.11.q.3.Si vero eſt alius iudex ſuperior, qui vult abſoluere:& tunc ſi eſt talis,qui põt adiri per appellationem tm̃,vt archieps,vt i c.paſtoralis.de offi.ord.de neceſſitate hẽt citare partem,cum non hẽat aliquam iuriſdõnem,niſi recepta appellatione,c.Romana.§.j.eo.ti.li.6.Aut eſt talis,qui põt adiri ẽt per querelam,vt hr̃ in c.j.s̃.de offi.leg.& tunc ſi dubia eſt offenſa, & ſi fuerit per querelã aditus, ſuper eo põt abſoluere non citata parte, recepta cautione:q̃a omnino partis nihil intereſt, vt citetur, cũ per cautionem ſit ſibi conſultum,c.ſolet.de ſententia excom. li. 6.& facit qđ notat gl.hic in verbo,decedat.circa tertiam rõnem. Aut enim offenſa ſit dubia vel manifeſta,aliter non apparet iudici:& tunc quia pars forte demonſtrabit offenſam eſſe manifeſtã ſua intereſt vt citetur & ꝑꝑ eam citari debet.Ita Inno.in c. inter quatuor.s̃.de maio.& obe.& facit tex.in d.c.venerabilibus. verſ. idemque.Et hæc duo membra ponit Pet.de Anch.& Gemi.in d. §.ſententias . & procedit prædictus articulus non ſolum qñ ſimpliciter petitur abſolutio,ſed etiã qñ petitur abſolutio ad cautelam:nam & tunc põt pars opponere offenſam eſſe manifeſtã: ergo venit citanda,d.c.inter quatuor. l.nam ita diuus .ff. de adop.l. de vnoquoq;.ff.de re iudi. Et de hoc eſt bonus tex. in d.c. ſolent. tamen licet in abſolutione pars citari debeat, ſi fuerit facta ſine citatione,facta tñ tenet rr̃, d. c. venerabilibus. §. vbi aũt. & facit gl.no.in c.j.in verbo,attentetur.de offi.ordi.lib.6.vbi voluit,ꝙ in ſententijs cenſurarum iſta ſit rr̃a,ꝙ licet fieri prohibeantur, tñ q̃ facta ſunt tenent.Sic ergo tenendo morem conſuetum,vt redu-

19 cam materias quantum poſſum, † Rr̃a eſt ꝙ abſolutio licet fieri non debeat,tñ lata tenet, vt eſt hic caſus ſm̃ vnum intellectum, & dixi heri circa tertium intellm̃.Iſta concluſio limitatur nõ ꝓcedere,vbicunq; abſoluens non haberet iuriſdõnem, puta quia eſt talis ſuperior,qui non põt adiri niſi per appellationem,vt archieps: nam ſi per appellationem aditus abſoluatur nõ recepta appellatione & per ɔ̃ns non citata parte,non valet abſolutio, ar gu.d.c.Romana.§.j.& facit gl.no.in c.præſenti.de ſent.exc.lib.6. vbi voluit,ꝙ ſententiæ cenſurarum ex defectu iuriſdictionis bñ reddantur nullæ.& ita facit c.curæ.11.q.3.Limitabitis ſecundo dictam concluſionem non procedere,vbi abſolutio eſſet delegata ab hoĩe ſub forma citandi partem:nam ſuo caſu non valet abſolutio non præmiſſa citatione. Et idem eſt,ſi alia forma requireretur ab homine.gl.eſt in cle.j.in verbo, nullatenus. de ſequeſtra.poſ.& fruc.Voluit Io.An.& ibi Doct. in c.Piſanis.s̃. de reſtitu.ſpo.quod intelligit Pan.ibi verũ,niſi eſſet talis iudex, qui abſolueret,qui omnino haberet poteſtatem alias a iure : nam licet puta ordinario delegetur cauſa abſolutionis,addita forma , citatis citãdis.tñ ſi abſoluat omiſſa citatione, valebit abſolutio: quia licet hoc non poſſet facere vt delegatus, niſi ſeruata forma , poteſt tamen facere vt ordinarius,& in dubio videtur elegiſſe viã, qua abſolutio valeat,& ſic abſoluiſſe vt ordinarius. & de hoc eſt glo.no.in clemen.j.in verbo,inhibentes.de iure pa.& facit dictũ Innoc.in c.cum ex officij. s̃. de præſcrip. de cuius veritate ponit do.Anto.late in c.ſuper literis.s̃. de reſcrip.faciunt notata per Legiſtas in l.3.ff.de teſta mili.Limitabitis tertio d.concluſi.non procedere, quando materia non eſſet capax huiuſmodi cenſurarũ, puta in vniuerſitate, quæ habet corpus fictum & repræſentandum:vnde nec excommunicari,nec abſolui poteſt, nec facta tenent tex.eſt,& ibi gl.in prima opinio.quam ſequuntur communiter Docto.in c.Romana.§.vniuerſitatem. de ſen.excom. lib. 6. Limitabitis & quarto non procedere,vbi lex requireret certam formam ante abſolutionem prægnantibus verbis additis, puta nullatenus fiat:vel, nullo modo fiat niſi cum tali forma, nã tunc videtur,quòd aliter facta abſolutio ſit ipſo iure nulla , per glo. in prima opi. in d. cle.vnica,in verbo,nullatenus.per ea quæ notantur in d.§.vniuerſitatem.per ea quæ notat Bald.in l.non dubium. C. de legi. per notata in l. decernimus. C. de ſacroſan. eccle. tamen veritas eſt in hoc in contrarium, & ita firmat glo. in d.verſ. nullatenus . & ita vult Anch. & Gemi.in c.penulti.qui ita intelligunt iſtum tex.de immunita.eccleſia.lib.6. faciunt notata in c. fina.de offi.deleg.eo.lib.6.in c.quanquam.de cenſi.lib.6. in c. ſacro. j̃. de ſenten. excom. & faciunt quæ dixi s̃. in tertio intelle-

20 ctu.† Vltimo vt nihil omittatur,quæſiuit hic Imo. nunquid contra petentem abſolutionem ab excommunicatione ab alio aduerſario excommunicato poſſit opponi exceptio de notoria offenſa,vel de expenſis prius reficiendis,iuxta d.§.fecus. & d. c. ex parte.el j. Et an repellatur iſte excipiens replicatione excommunicationis. Et videbatur quod illa replicatio excluderet hunc excipientem,per notata in c.ex inſinuatione.s̃.de procur.in c.dilectus.el j.s̃.de reſcrip.in c.quoniam multos.11. q. 3. per notata maxime per Bart. in l. de pupillo. §. qui remiſſionem.ff.de oper.nonunci.per Canoniſtas in c.j.de reſcrip.lib.6.in c.intelleximus. s̃. de iudi.in c. cum inter.s̃.de excep.vbi excommunicatus repetẽs poſſeſſionem ſuam non admittitur:ergo nec admittetur petens ſatiſfactionem offenſæ.In contrarium determinat hic Imo.quia non ita prouocat quantum prouocatur, ex quo ille petit abſolutionem.Item quia incidenter opponit, non autem principaliter petit:ideo non obſtante excommunicatione admitti debet, vt notatur in d.c.intelleximus . cum iuribus ſupra allegatis . et in c. cum inter.de excep.in c.exhibita.de iudic.

SVMMARIVM.

1 *Prælati non debent proferre ſententiam cenſuræ,niſi monitione præmiſſa.Idẽ de excommunicatione,ſuſpenſione,& interdicto.nu.2.*
3 *Excommunicatio ab homine lata,regulariter dicitur pœna contumaciæ.*
4 *Pœna delicti alia eſt,& alia contumaciæ .*
5 *Excommunicatio quandoque fertur a lege,quandoque ab homine.*
6 *Excommunicatus a canone,poteſt excommunicatus denunciari ab homine,ſine alia citatione.*
7 *Appellans a correctione diſciplinæ non auditur .*
8 *Iudex a quo,procedere poteſt punctualiter ad proſequendum tempore dato lapſo.& nu.9.*

10 *Appellans*

10 *Appellans non prosequens suam appellationem, vel temerè appellans, condemnatur in expensis. & nu. 12*
11 *Iudex ad quem, an poterit condemnare in expensis, quas iudex a quo, prætermisit.*
13 *Bona ecclesiarum dicuntur esse pauperum. Et ad quid ea sint instituta? n. 14.*
15 *Bona prælati an sint hypothecata ipsi ecclesiæ pro administratione.*
16 *Prælatus regularis possit ne solus corrigere suos subditos?*
17 *Pœnam qui soluere non potest contumaciæ, condemnatur arbitrio iudicis.*
18 *Luitio leuis in corpus an sufficiat ad liberandum quem a graui pœna.*

CAP. XXII.

1 Epræhensibilis. † Non debent prælati proferre sententiam censuræ, nisi monitione præmissa. hoc primo. ¶Et subditi præcipue regulares a disciplina & correctione appellare non pnt. hoc secundo. ¶Et appellāti dēt statui terminus ad ꝓsequendum, infra quem si non prosequitur, applō est deserta, & iudex a quo libere ꝓcedit. hoc tertio. ¶Et appellans si non ꝓsequit appellato ꝓsequēte, ɔdēnat in expēsis. hoc quarto. ¶Et quinq; dicta ponit. Secundum ibi, neq; subiecti. Tertium ibi, si vero quisquam. Quartum ibi, si aūt in quacunq;. Quintum ibi,
2 hæc in religiosis. †No. ex tex. ibi, nisi canonica. ꝙ excōicatio, nec suspensio, nec interdictum debet ferri, nisi præmissa monitione cuius formam ponit tex. in c. constitutionem. de senten. excom. lib. 6. tñ illa æquiparatio procedit, qñ ob contumaciam hmōi cēsuræ feruntur: sed si ferantur in pœnam delicti, tunc longa est dria, quia suspensio ob pęnam delicti fertur nō præmissa aliqua citatione, dummō de delicto constet, c. tam literis. vbi text. s. de testi. licèt Host. hic voluerit ɔtrium: excōicatio aūt cum nunquā feratur pro solo crimine ab hoīe, nisi præcedente contumacia, vt voluit gl. in c. epi. 11. q. 3. & propterea cum sit pęna cōtumaciæ, cessante contumacia dēt absolui excōicatus: & sic cessabit excōicatio, c. nemo. in fi. 11. q. 3. ideo añ excōicationem semper debet pcedere monitio, qñ fertur ab homine. & hanc drīam inter suspēsionem, & excōicationem voluit Inno. & ibi sequuntur cōmuniter Doct. in c. j. j. de exces. prælato. Et ēt Pan. hic. ¶Et ideo licet rīr oēs pœnæ sint in dubio perpetuæ, vt est gl. in cle. j. quam ibi ponderat Card. in verbo, pœna. de reb. eccle. nō alie. vel saltem suo tpe commensuretur, tñ excōicatio cum sit pęna contumaciæ, de natura sui non est perpetua, sed cessante cōtumacia tolli dēt, bonus est tex. & ibi Inn. & alij in c. ex literis. s. de ɔsti. facit d.
3 c. nemo. in fi. & sic ex dicto Inno. habetis, † ꝙ excōicatio ab homine lata rīr dr̄ pœna contumaciæ, non aūt delicti. suspensio autem pōt esse pœna simpliciter delicti. Et faciunt notata per glo.
4 magistram in c. cupientes. de pęn. †Et sic habetis, ꝙ alia est pœna ɔtumaciæ, & alia pęna delicti: & iō licet ī pęnis delicti de vna pęna ad aliā fiat cōpēsatio, vt hr̄ maxime ꝑ Bar. in l. j. ff. vi bo. rap. ī l. senatus. ff. dᷓ accu. vsq; adeo vt pęna ipōita ꝓ vulnere, si postea ex vulnere sequāt homicidiū, ꝑ ꝗd̄ si stāte statuto imponit pęna pecuniaria, illa pœna soluta pro vulnere cōpēsabitur in pęna homicidij. ita Ang. in l. si seruus. §. bonæ. ff. de condi. fur. Bald. in l. huic scripturæ. §. si seruus. ff. ad l. Aquil. tñ pœna pecuniaria soluta pro contumacia ɔmissa in vna cā criminali, non ɔpensabitur in pœna ipsius criminalis, dato ꝙ sit pecuniaria: qa pœna cōtumaciæ nihil cōe hēt cū pęna ipsius criminis. ita voluit Bar. in l. & ideo. ff. de comp. per illum tex. Bal. in l. 2. qui satisd. cog. Bal. in l. data opera. C. qui accu. in l. 2. C. de requi. re. Imo. ī l. 2. ff. de pub. iudi. Aliani drīam inter suspensionem & excōicationem ponit glo. in cle. j. in verbo, donec. & ibi Doct. de deci. Et Inn. in c. cum
5 bonæ. s. de æta. & quali. † No. ex tex. ibi, suo genere. fm Bald. hic, ꝙ sicut infamia irrogat̄ qñque ꝑ sniam, qñq; a lege ipso facto, vt voluit gl. in l. ictus fustium. ff. de his q. not. infa. Ita ēt excōicatio fertur qñq; ab hoīe qñq; a lege qñq; ipso facto. & facit ꝗd̄ notat in simili gl. in l. ex ea. ff. de postul. vbi parificat excōicationem & infamiam: imo ex quo quis est excōicatus excōicatione maiori,
6 efficitur infamis, gl. in c. j. quo tpe miles. †No. ēt ibidem, suo gñe. ꝙ vbi quis excōicatur a canone ipso facto, pōt ab hoīe denunciari excōicatus sine alia citatione. ꝗd̄ intelligatis constito de facto: & ideo dicite vt dixi in c. peruenit. s. eod. & est ratio huius decisionis. nam quando lex excommunicat ipso facto, iudex denuncians est nudus minister legis. sicut in simili denuncians excommunicationem factam ab homine est nudus minister hominis, c. ex literis. vbi tex. & ibi notatur. s. de offic. deleg. facit in simili
7 tex. in l. 1. §. 1. ff. ad Turpil. in §. sed notan. 2. q. 3. † Nota ex tex. ibi, contra disciplinam &c. quòd appellans a correctione disciplinæ non auditur. intelligite vt dixi in cap. ad nostram. s. eod.
8 † No. ex tex. ibi, ex tunc. quòd lapso tempore dato ad prosequendum punctualiter, tunc potest iudex a quo procedere. & sic dato ꝙ constaret, ꝙ pars non pōt prosequi ante lapsum terminum, tñ iudex non pōt procedere nisi lapso tpe, ꝑ ea quæ hn̄r in c. cōmissa. de elec. lib. 6. quæ hn̄r per Bar. in l. cum stipulatus sim mihi a Proculo. ff. de verb. obl. licet Host. hic teneat ɔtrium, & male, vt dixi in c. personas. & in alio articulo repetij in c. ex ratione. s. eo.
9 †No. ex tex. ibi, libere. fm Bal. hic, ꝙ iudex a quo lapso termino ad prosequendū applōnem libere procedit. & intelligite libere, id est sine aliqua ɔdictione, vt in siīi est gl. ī c. ordinarij. ff. de off. ordi. lib. 6. bonus tex. in c. si pro debilitate. s. de offi. dele. alias tñ verbum, libere. importat, i. sine dispēsatione, c. lator. j. de homi. alias sine iuris solennitate, l. j. fm vnum intellm, C. de sac. eccl. Bar. in l. alia. ff. de ali. & ciba. leg. in extrauaganti, ad reprimendū, in verbo, videbitur. alias libere. i. sine licētia superioris, cle. si. & ibi gl. de iure patro. in cle. dudum. & ibi gl. in verbo, libere. de sepul. facit c. de multa. j. de præben. iuncto c. licet eps. de præben. libro 6.
10 †No. ex tex. in decima parte. maxime fm Pan. ꝙ appellans non
a prosequens [a] suam applōnem, vel temere appellans condemnatur in expensis: nec alia pœna hic imponitur. Et sic fm Bal. hic iste tex. comprobat opi. gl. in l. j. §. j. ff. a quib. appel. non licet. quæ vult ꝙ de iure canonico vltra expensas temere appellans nō punatur. posui aliquid in c. 2. s. eo. Quis autem faciet hanc condemnationem expensarum? Pan. hic dicit, ꝙ si iudex ad quem pronūciat male appellatum, ipse condemnabit in expensis, c. vt debitus. j. eo. Si vero plene non cognouit, sed pronunciauit applōnē friuolam vel non tenere, vel desertam, vel se in applōne non iudicem esse, etiam nihilominus condemnabit in expensis, vt est in simili glo. in cle. j. de rescrip. hr̄ in c. fi. supra de rescrip. Si vero iudex ad quem non fuit super appellatione aditus, tūc illa deserta, vel alias friuola manifeste apparente, iudex a quo faciet istam condemnationem. & hoc innuit iste tex. hic in fi. vbi autem iudex ad quem non condemnasset in expensis, iudex a quo poterit condemnare, sed reseruabit in fine litis. Pano. in c. vt debi-
11 tus. ibi in tex. dixi. j. eo. †Quid autem ecōtra iudex a quo nihil dixit de expensis coram se factis, an iudex ad quem poterit in illis condemnare. dicit Host. & Io. de Anania in c. j. de calum. quod sic. Ang. tamen de Aret. in l. cum in vna. ff. de app. vr̄ tenere ɔtriū, per l. fi. §. Lucius. ff. de cond. inde. ad quem vide quæ habentur in l. fi. C. quando prouo. non est neces. & in c. significauerunt. de te-
12 sti. †Nota ex tex. ibi, si quid proprium habuit. ꝙ temere appellās condemnatur ad reficiendum expensas de suo, si proprium habeat. Et sic videtur a contrario sensu, ꝙ si proprium non habeat, non tenebitur de bonis ecclesiæ reficere. Ita colligit glo. a contrario ex hoc tex. & ibi est similis tex. ī c. de multa. in verbo, suis prouentibus. j. de præben. & facit glo. in l. non est ignotum. de admi. tut. quæ loquitur de prælato condemnato ad expensas, qa temere litigauit. faciunt quæ hn̄r in c. peruenit. s. de arb. in c. constitutus. & c. peruenit. j. de fideius. Et ex hoc ꝙ tex. iste dicit proprium, cum monachi non habeant proprium, c. non dicatis. 12. q. j. Ideo vr̄, ꝙ si temere appellauerint, non debeant reficere expensas, & iō cū eps quicquid quærit, ꝗrit suæ ecclesiæ, vt in c. requisisti. & in c. officij. j. de testa. ergo de illis nec fructib. beneficij non poterit reficere huiusmodi expensas. Et ideo etiam prælati regulares, cum non faciant fructus suos, vr̄ ꝙ nec de huiusmodi fructib. debeant soluere huiusmodi expensas, per ea quæ habentur in c. psenti. de offi. ordi. li. 6. in c. 2. j. de testa. & late per Imo. in
13 c. j. j. de fideius. †Sed punctus stat, quid in clericis secularibus? & certe Archi. in c. statutum. §. assessorem. de rescri. lib. 6. Io. de Lig. in cle. gratiæ. de rescrip. & in c. cum fm, j. de præben. videtur tenere, ꝙ de fructibus etiam beneficiorum suorum non possint aliquod debitum soluere, nisi pro necessitate vitæ, & sic satisfacere expensis de quib. hic. & pro hac opi. adducitur tex. in ca. fi. 16. q. j. vbi bona ecclesiarum dicuntur esse pauperum. & vtitur verbo, quicquid. quæ est dictio prægnans & geminata, iuxta ea quæ habentur in cle. j. in verbo, quamquam. de sen. & re iu. Bar. in l. balista. ff. ad Treb. Ad idem adducitur tex. in ca. aurum habet ecclesia. in c. videntes. in c. eps ecclesiarum. vbi dicit tex. habentes victum & vestitum, his contenti sitis, in c. illi qui. vbi etiam bonus tex. & ibi gl. firmat, ꝙ clericus de bonis ecclesiæ nihil debet attingere in vsum proprium, si habet vnde viuat, puta patrimoniū vel similia, secundum vnam opi. 12. q. 2. facit etiam text. in c. pastoralis. & in c. sacerdotes. vbi declarat illa verba, qui altari seruit de altari viuere dēt. Et in c. cum quis. j. q. 2. vbi non solū de bonis

ADDITIO.

a ¶Non prosequens. Adde ad istud, quod si appellans non prosequitur suam appellationem, præsumptio est contra eum, quod non habeat, & sic si postea vult ordinarie agere ad rescissionem actus, aggrauatur eius conditio in probando, secundum Pau. de Ca. in consi. 216. in 2. li. per not. in l. si duo patroni. in prin. ff. de iureiu. idem tenet Inn. in c. dilecti. de maio. & obe.

nis ecclesiæ prohibentur clerici capere si hñt vnde viuant,& iubentur ea in pauperes erogare:sed etiam dicitur,ꝙ grauiter peccant aliter faciẽdo.& in simili est tex.in c.eps.10.q.2. vbi victu,& tegumentis mandantur clerici esse contenti, alia sunt pauperũ. gl.tñ in d.c.illi.quæ ſm aliam opi. dicit prædicta iura esse de consilio,& sic de perfectione:sicut etiam laicis mandatur,qui habet duas tunicas det vnam non hñti, quia ista sunt perfectionis. Et facit tex.in ca.sicut hi.47.dist.& pro prædicta opi. facit tex.in l.si quis a liberis.§.sed si filius.ff.de lib.agno.& quod voluit Bar. per illum tex.in l.j.C.de mendic.valid.lib.11.vbi ita demum põt filius petere alimenta a patre, si aliunde non hẽat, etiam ex industria sua:ergo ita erit in clerico,ergo suam ecclesiam si clericus ꝓ alimentis suis nõ põt ea petere ab ecclesia,qñ aliud habet:ergo posteaquam alimenta ex fructib.ecclesiæ percipit,non debebit superfluum,quod est pauperum, velle expendere ad soluenda extranea debita,nec hoc poterit. Adducitur etiam: nam bona ad pios vsus deputata non sunt sine licentia Papę in alium vsum cõuertenda,cle.quia contingit.de reli.do.l.legatum.& ibi habetur, ff.de vsufru.leg.l.fi.ff.de oper.pub.

14 †Sed bona ecclesiarum & beneficia ad hoc sunt instituta,vt clerici inde honeste viuant, c. cũ ab omni specie.j.de vi. & hone.cler.ergo ad soluenda debita vel pœnas contumaciæ ipsorum clericorum non poterunt deputari.In ꝯrium facit tex.in c. fi.j. q.2. vbi omnibus clericis permittitᷓ vti fructibus ecclesiæ.Et qui omne dicit, nihil excludit, c. si Romanorum.18.di.ergo,&c.& pro hac opin. facit quod voluit Inn. in c.postulasti. s̃. de rescri.vbi vult, ꝙ dato ꝙ clericus habeat patrimonium,tamen possit viuere de fructib.ecclesiæ: & etiam ibi voluit Host.dummodo ecclesiæ deseruiat.& in c.cũ ſm. j̃.de præben.& ita cõiter transeunt Doct.in dictis locis.Sed in proposito nostro est tex.in c.peruenit.j̃. de fideius. vbi est casus expressus. Non obstant iura in ꝯrium allegata pro prima parte, quia distingue tempora,& concordabis scripturas.quam distinctionem tẽporum ponit Pan.in d.c.postulasti.Io.An.& Host. tenent hic, ꝙ cum clericus secularis faciat fructus suos,per ea quę hñr.per glo. magistram in c.præsenti.de offi.or.in 6.per notata in c. fi.de pec. clerico.quod dummodo in consequentiam non lædatur ecclia, puta quia læderetur cultus diuinus ablatis fructib.clerico ad soluendas huiusmodi expensas, poterit clericus cogi ad soluendũ expensas huiusmodi temeritatis de fructibus beneficij, si aliunde nõ habet.Pan.hic latius distinguit,videlicet:Aut clericus egit particulariter nomine suo,& tunc de bonis patrimonialib. tenetur reficere,vt hoc tex.nostro ibi, si propriũ. & gl.in d.c.de multa.Et si patrimonium non habeat,licet de rigore iuris in fructib. bñficij non teneatur, per fundamenta s̃. pro prima parte allegata:tñ ex quo generalis consuetudo hẽt vt faciat fructus suos, vt voluit gl. in d.c.præsenti. quam dixerunt Docto. seruari de consuetudine.Dom.Ant.Pan.& Imo.in c. relatũ.j̃. de testa. & Imo. in terminis nr̃is,in c.peruenit.j̃.de fideius.Ideo procedat opi. Io. An.hic,ꝙ teneatur in fructib.fine detrimento tamen ecclesię.Et quia clericus dr̃ miles cœlestis militiæ,c.2.de pœ.in 6. Ideo i his fructib.non tenebitur,nisi inquantũ facere põt, vt voluit gl.in l. miles.in prin.ff.de re iud.nota.in c.Odoardus.j̃.de sol. in c.olim.el 2.s̃.de resti.spo.deducetur ergo ne clericus egeat.Aut agit clericus noĩe ecclesiæ:& tunc aut specialiter, vt hoc modo appellaret,est sibi commissum a collegio. Et tunc quia dr̃ ipsa ecclesia delinquere,qñ collegialiter hoc ipsum mãdat, l. iubemus nullã. C.de sacrosan.eccle hr̃ in c.j.s̃.de dolo & contu.in rł̃a, delictum personæ.de regul.iur.lib.6.Ideo tales expensæ reficientur de bonis ecclesiæ,& capituli,nõ habita distinctione an sint regulares an seculares,c.2.vbi tex.s̃.de dolo & contu.c.cum dilectus.de ordi.cog.Aut vero agit noĩe ecclesiæ vigore generalis administrationis,s.quia prælatus,iuxta ea quæ hñr in c.edoceri.& in c.cum dilecta.s̃.de rescri.& tunc non condemnatur ecclesia, sed ipse in suo patrimonio,vel de fructib.sui bñficij tenebitur. & facit text. in c.si clericus. de cap.Conra. in vsi. feu. vbi propter feloniam prælati ipse tm̃ in vita sua priuatur feudo. Do. Anto.in c.verum. de fo.compe.in 8.col.& sic quatenus fructus spectarent ad eum. & faciunt notata in d.c.j.de dolo & contuma.Aut agit tanquam procur. ecclesiæ: & tunc tenetur ecclesia de omni contumacia procuratoris sui.ita Inn.& ibi late in c.j.s̃.vt li. non conte. faciũt quæ voluit Bar.in l.j.§.si procur.ff.si quis ius dic.nõ obtẽp. tñ ecclesia poterit agere ꝯ istum procuratorem,vt est gl.16.q.3. ca.placuit.& in c.ex præsentia.j̃.de pign.

15 †Et ideo rr̃ dr̃, ꝓ bona prælati sunt hypotheecata ecclesiæ pro administratione,gl.est in c.ex literis.j̃.de pign.poterit etiam omisso procuratore restitui aduersus læsionem,c.2. & ca.additis. & ibi notatur per omnes, s̃.de integr.resti.faciunt quæ voluit Bar.in l.si cum mandato.ff.de mino.

16 †No.ex tex.ibi, ꝯ regularem prælati sui, & capituli sui disciplinam,&c.ꝙ vr̃ innuere hic tex. ꝙ prelatus regularis non possit solus corrigere suos subditos,sed cum capitulo suo. quod intelligit Io.An.in c.j.de cens.lib.6.& Pan.hic procedere, qñ prelatus esset nimis seuerus, alias rr̃ põt sine capitulo abbas corrigere monachum,c.Ioannes. & ibi Io.An.j̃.de reg.c.quanto. s̃.de offi. ordi.nullã.18.q.2.vel aliter possumus intelligere tex.q.d.ſm rł̃aẽ prælati sui,& capituli disciplinam,i. ſm cõstitutiones a prælato, & capitulo factas,& non diuinabimus tantum ad literam,vt diuinat hic Ioan.And.

17 †Gl.fi.in fi. habetis ex gl. ꝙ qui non potest soluere pœnam contumacię,cõdemnatur arbitrio iudicis.intelligite,vt quod non hẽt in ære,luat in corpus,l.fi. ff. de in ius voc. & postq̃ semel luerit in corpus,erit liberatus a pœna, nec locupletior factus amplius tenebitur ad pœnam.Ita glo.in c.sicut dignum.in verbo,reficere.j̃.de homi.& 14.q.6.c.j.& in rł̃a,peccatũ. de reg.iur.lib.6.& est elegans cautela ſm Ang.in l. si quis id qđ ff.de iurisd.om.iu.liberandi aliquẽ a graui pœna pecuniaria, quã non possit soluere,facere ꝙ iudex castiget eum leuiter in corpus ad euitationem pœnę,& ad euitationem infamiæ saltem facti: hoc fiat in occulto.

18 †Et sic vult Ang. ꝙ leuis luitio in corpus sufficiat ad liberandum quem a graui pœna. Prædicta de luitione in corpus limitabitis non procedere in foro conscientiæ,quia q. non põt soluere in foro aĩæ,est liberatus,vt habetur in d.ca.sicut dignum.Limitabitis secundo non procedere in mulcta, quia q. non habet in ære,non luit in corpus mulctam, sed potest totaliter liberari,l.illicitas.§.fin.ff.de offi.præsi. Limitabitis tertio non procedere in pœna contractus,quia qui non potest soluere pœnam contractus,non liberatur luendo in corpus, etiam si velit, nec cogitur in corpus luere.Ita Bal.hic,per tex. in l.diuus Vespasianus. ff.de iure patro. Limitabitis quarto non procedere in oĩ debito ex causa ciuili contracto,vel quasi, vel simili: secus si ex delicto vel quasi: Nam in debito proueniente ex contractu vel quasi,qui non hẽt in ęre non cogitur luere in corpus. gl.est not. in c.j.14.q.6.Bal.in d.l.fi.Fallit etiam quinto,vbi pœna esset parti & non fisco applicanda. nam tunc qui non habet in ære,nõ luit in corpus.Inn.in c.Odoardus.de solu.sed Pan.in c.finem litibus. in 2.col.de dolo & contu.tenet ꝯrium, & ibi casus: fortius quod etiam vbi ex parte condemnati est pęna ex parte actoris, est merũ interesse:tũc et qui non hẽt in ære luit in corpus: puta in casu in quo loquitur gl.nostra in condemnatione expensarũ,ad quas condemnatur quis rõne contumacię. & ad hoc etiam habetis ponderare gl.quam miror,quod Doc.non ponderant.

SVMMARIVM.

1 *Appellans cogitur per iudicem a quo prosequi,aut sententiæ parere.*

2 *Assignatio termini ad prosequendam appellationem necessario non fit a iudice a quo.*

3 *Iudex recusatus vt suspectus,cogit partes ad eligendum arbitrum, qui cognoscat de suspitionis casibus.*

CAP. XXVII.

1 AD hæc,& infra.†Appellans cogitur per iudicem a quo, prosequi appellationem,aut parere sñiæ.Et recusans iudicem cogetur alium eligere,cuius iudicio pareatur.h.d.

2 †No. primo ex tex.ibi,fas tibi sit.quod assignatio termini ad ꝓsequendum appellationem non debet de necessitate per iudicẽ a quo fieri.quod patet per verbum hoc,fas.quod importat,licitum est. Et non quicquid subijcitur potestati iudicis,est necessitatis,l.nõ quicquid. ff. de iudi. tñ vbi appareret ex præsumptionibus partem cauillare, & velle dilatare causam, de necessitate iudex dẽt præfigere terminum ipsi parti appellanti,c.proxi.seq.ibi,mandamus.c.peruenit.& c.consuluit.el j.s̃.eo.& in hoc Panor. Et ideo vbi in cã absolutionis a præcepto appellatur per excõicatum, iudex ei cogitur terminum ad prosequendum assignare, c. ad hoc. & j̃.præterea de his.s̃.eo.quia præsumitur ꝯ talem appellantem. No.ex tex.ibi,iudicem eligant.vnum modum euitandi suspitionem,s.vt iudex suspectus alteri committat, qui de negotio principali cognoscat,ſm vnum intellectum hic.& facit tex.in c.si q̃s ꝯ clericum.s̃.de fo.compe.in c.iudex ab apostolica, de offi.dele. li.6.vel aliter ſm alium intellectum,quem sequitur hic Bal.

3 †No. ꝙ iudex recusatus vt suspectus cogit partes ad eligendum vnum arbitrum, qui cognoscat de casib.suspitionis,vel plures. de quo videbimus in c.cum speciali.& in c.2.requiris.j̃.eo.Et ideo infert Bal.hic,ꝙ licet rr̃ in causa schismatis, & in differẽtia inter duos Papas debeat iudicare solum concilium generale,ca.si duo. 79. dist.voluit Ioã.An.in c.j.de renuncia. lib.6. & tanquam de causa ad fidem pertinente iudicat solum concilium, ca.Anastasius.18. dist.& ibi glo.Et tanquam de maiori causa iudicat sedes apostolica,cap.maiores. de baptismo. quia sedes apostolica residet in vniuersali,c.j.de schism.li.6.c.j.s̃.de sum. Tri.& fi.ca.vide Lud. in consilio

consilio pen. quod est nume.523. tamen vbi concilium non pos-
set faciliter congregari, possunt cogi Cardinales in schismate li-
tigantes eligere bonum virum, qui causam dirimat. & hanc co-
actionem possunt facere principes seculares, subtrahẽdo ipsis
Cardinalibus redditus suos, & prouentus, donec aliter prouide-
rint, non tamen in bursam suam conuertendos. allegat l. q. fun-
dum. §. si tutor. ff. pro emp. Sed in terminis bene facit tex. in ca.
vbi periculum, versi. in conclaui. vbi per subtractionem alimen-
torum coguntur prouidere ecclesiæ Cardinales. Et §. præterea.
vbi hæc coactio fit a iudice seculari, de elect. lib. 6.

S V M M A R I V M.

1 *Appellans ab hac monitione, vt resideat in ecclesia, frustratorie appellat. Et sufficit ea monitio extraiudicialis. nu. 3.*
2 *Vicarij deputatio, quæ fit per absentiam beneficiati, etiam iustam, fit per ordinarium.*
4 *Lex vtens verbo futuri temporis, requirit sententiam condemnatoriam.*
5 *Appellationis ab interlocutoria, de iure veteri forma.*
6 *Interlocutoria habens vim diffinitiuæ non appellatur expressa causa de necessitate, sed seruatur forma appellationis diffinitiua.*
7 *Appellatio an possit procedere sine expressione causæ?*
8 *Appellationis mixtæ forma.*
9 *Innouata pendente appellatione valent.*
10 *Attentata post appellationem valent.*

C A P. XXVIII.

PEruenit. Canonicus monitus ad residentiam
faciendam, si appellet cogitur infra
certum terminum sibi assignatum prosequi, & per
vicarium interim beneficio deseruire de prouen-
tib. beneficij sustentandum. Et si appellationem nõ prosequit̃,
vel non residet, priuatur beneficio. h. d. No. primo ex tex. ibi, fru
1 stratoriæ dilationes, &c. † ꝙ monitus vt resideat in sua ecclesia,
in dubio præsumitur frustratorie appellasse, si appellet a tali mo
nitione. Et ideo dixit gl. in c. relatum. j. de cle. nõ resi. ꝙ aliquam
causam hr̃e debet. Sed an teneatur ꝓponere eam, dicam statim
in gl. Et est rõ, nam quilibet cogitur in suo beneficio residere, ẽt
si non sit beneficium 20. solidorum, c. conquerenti. j. de cle. non
resid. nisi consuetudo eum excuset, ca. cum oẽs. & ibi per glo. &
Doct. s. de consti. & c. gratiæ. vbi gl. de rescri. lib. 6. vel nisi iustam
cãm habeat non residendi, puta infirmitatis rõne, vel pro nego-
tijs prælati, vel ecclesiæ, vt hic in gl. ista. Ideo appellando videtur
habere præsumptionem iuris contra se: non mirum si præsumit̃
2 ꝯ eam. † No. ex tex. ibi, honestæ personæ. quod deputatio vicarij,
quæ fit propter absentiam beneficiati etiam iustam, fit per ordi-
narium, & capitulum. a contrario videtur innuere hic tex. ꝙ cle-
ricus in suo beneficio non possit deputare vicarium, nisi de con
sensu ordinarij. & facit tex. in c. cum ex eo. de elec. lib. 6. qđ intel-
ligite, vt ibi Io. An. & alij, in vicario perpetuo, vel ad longum tp̃s.
vr̃ probare hic tex. ꝙ longum tp̃s dicat̃ tm̃ quantũ durat instãtia
appellationis, & sic non plus q̃ biennium: sed ad modicum tp̃s
bene põt deputare solus beneficiatus, vt ibi Io. An. & faciunt no
3 tata in c. suam. s̃. de offi. vica. † Nota ex tex. ibi, priues, &c. iuncto
tex. præcedenti, monuisses, ꝙ ad hoc vt non residens priuetur be
neficio suo, sufficit monitio extraiudicialis, nec requiritur alia
causæ cognitio. faciunt notata in c. ex tuæ. j̃. de cleri. non resid. Et
ita hic Pan. allegans Oldr. ita consuluisse. licèt tex. iste inquantũ
vtitur verbo, priues, videatur sentire quod requiratur sñia priua-
tionis, per ea quæ habentur in c. si diligenti. s̃. de foro competen.
4 † Nam lex vtens verbo futuri tp̃is,[a] requirit sñiam condemnato
a riam, no. in c. quisquis. s̃. de elec. in c. j. de iniur. lib. 6. in c. 2. de hæ-
re. lib. 6. in c. in pœnis. de regu. iur. in 6. in l. iubemus. §. sane. C. de
5 sacrosan. eccle. in l. in criminali. C. de iurisd. om. iud. † Glo. in ver-
bo, frustratorie. in fi. glo. male loquitur s̃m Doc. hic, quia licèt de
iure antiquo admitteretur appellatio ab interlocutoria sine ex-
pressione causæ, c. vt debitus. j̃. eo. tamen ex friuola causa non au
diebatur appellans, d. c. vt debitus. j̃. eo. vbi videbimus. facit c. per
uenit. s̃. eod. vnde Abbas antiquus, & post eum Io. An. & cõiter
Doct. dicunt, ꝙ hic appellabatur nulla expressa causa. Et hodie
etiam procederet talis appellatio in casu nostro: nam præceptũ
de residendo non est simplex sñia interlocutoria, imo cum nul-
lam diffinitiuam expectet post se, sapit vim diffinitiuæ. Et ideo
licèt de præcepto iudicemus vt de sententia interlocutoria, ma-
xime si fit ante lit. conte. per ea quæ habentur in c. dudum. el 2.
s̃. de ele. per gl. in cle. si. eo. titu. per Bar. in l. non fatetur. s̃. de con
fes. in 2. col. Ang. in l. si debitori. ff. de iudi. per glo. & Bal. in l. fi. §.
necessitatem. C. de bo. quæ lib. & facit gl. 11. q. 3. in summa. tamen
ex quo imponit finem negotio præceptum de residendo, nec
expectat aliam diffinitiuam, sapit vim diffinitiuæ, per notata
in locis præallegatis, & ideo dicetur mixta, vt voluit supra in ru-
brica titu. j. & faciunt notata post glo. in cle. j. s̃. de sequest. po. &
fruc. & Bar. in l. dicere. s̃. de arbi. Cum ergo non sit simplex inter
locutoria hoc præceptum, non mirum si in appellando non req̃
ritur expressio causæ sicut in alijs interlocutorijs, d. c. vt debitus.
6 † Et ex illo intellectu habetis hic not. text. ꝙ in interlocutoria, q̃
hẽt vim diffinitiuæ, non appellatur de necessitate expressa cã, sed
seruat̃ forma applł̃onis diffinitiua. Et hoc volũt ẽt Imo. & Card.
in cle. appellanti. e. ti. ꝑ Rotã deci. sua 13. quæ incipit, Itẽ si iudex.
& 87. quæ incipit, Item a sñia, & notata vbi concludunt, ꝙ in tali
bus sentẽtijs mixtis habeat locum, c. cordi. eo. ti. li. 6. tñ cle. appel
lanti. hẽt in eis locũ. & ita Io. Mona. in c. cupientes. §. ꝙ si ꝑ 20. su-
per gl. in verbo, priuatos. de elec. li. 6. & pro prima parte faciunt
quæ no. Bal. in l. j. C. qñ ꝓuoc. non est neces. d. Ant. in c. cũ cessan
te. in 7. col. j̃. eo. vbi loquit̃ de cle. appellanti. ꝙ non hẽt locũ in ta-
libus sententijs. Fede. de Senis consi. inci. Casus talis, lata fuit sen
tentia. qđ est numero meo 186. Ludo. & Imo. in l. 2. in prin. ff. de
verb. ob. facit glo. in c. j. in ver. ad nos. de elec. lib. 6. Bal. optime in
l. minoribus. C. de his quib. vt indig. tñ Arch. 20. di. in summa, cir
ca medium, vr̃ tenere ꝙ appellãs a sñia lata super exceptione pe-
remptoria tenetur ad obseruandum cle. appellanti. Iste intelle-
ctus licet in se sit verus, tñ non cõuenit lr̃æ: nam hic tex. p̃suppo-
nit, ꝙ videbatur iste frustratorie appellare, q̃a in casu prohibito
appellabat, sine cogeretur residere. Sed vbi quis appellat in casu
verisilr̃ prohibito, ẽt a diffinitiua, dẽt iustificare appellationẽ suã
saltem colorando eã ex cãæ expressione, c. ꝯsuluit. el j. ibi ꝑ illũ
7 tex. dixi. s̃. eo. c. Romana. §. sinaũt. ibi gl. eo. ti. li. 6. † Ergo hic nõ po
test procedere appellatio sine cãę expressione: & sic iste intell̃s
redditur dubius. Perstando in sñia tñ Pan. hic dicit ꝙ cum hm̃oi
sñiæ mixtæ participent de vtraq; & de diffinitiua & de interlocu
toria, iudicabimus sicut dicimus de hermafrodita, quia conside-
rabimus istã mixtam sñiam qñq; diffinitiuę qñq; interlocutorię,
sicut magis assimilat̃ qñq; vni, qñq; alteri, ar. l. quæritur. ff. de sta.
ho. c. si testes. §. ita hermafroditus. 4. q. 3. sicut in simili tacentẽ qñ
que æquiparamus ꝯsentienti, qñq; dissentienti, prout est magis
verisilr̃: & sic prout magis ꝯformat, ꝑ notata in c. nonne. s̃. de prę
sump. in rł̃a, is qui tacet. de reg. iur. li. 6. ꝑ Bar. in l. q̃ dotis. ff. so. ma.
& iõ dicit ꝯsiderãda aliqua principalia, q̃ hẽt in se diffinitiua, quę
non hẽt interlocutoria & eꝯ. & s̃m hm̃oi accidentia cognosce-
mus, an ista mixta iudicet̃ diffinitiua, an interlocutoria: puta ab
interlocutoria appellat̃ expressa cã, non aũt a diffinitiua, quia vt
deferatur honoribus iudicum: nã ex quo tu habes iudicẽ, qui ius
tibi ministret & ministraturus est, non debes ab eo recedere nisi
cum iusta cã: q̃ rõ cessat in diffinitiua. nã ex quo functus est offi-
cio suo, pronunciando ipse amplius nõ est tibi ministraturus iu
stitiã, nec põt in hoc negotio: non mirũ si a diffinitiua appellat̃ si
ne cã. Ecce mõ vnam mixtam sñiam, pronũciat iudex se nõ esse
iudicẽ, illa est mixta, vt notat̃ in auth. habita. C. ne fil. pro pr̃e. in
l. j. ff. de appel. recip. a tali sñia appellat̃, seruabit̃ ne forma interlo
cutoriæ, vt requirat̃ expressio cãæ? Certe non: nam illa sñia mix-
ta accedit proximæ quo ad hoc magis diffinitiuæ q̃ interlocuto
riæ: q̃a sicut in diffinitiua tu non reuerteris amplius ad illũ iudi-
cem, & ille functus est officio: ita qñ ꝓnunciauit se non esse iudi
cem, c. significantibus. s̃. de offi. dele. iõ in appellatione illa serua
8 bitur forma appellationis a diffinitiua. † Ecce aliam mixtam: pro
nunciat iudex libellũ esse ineptum, quo casu claudit os parti per
illum libellum, vt hr̃ in c. examinata. s̃. de iudi. appellandum est
ab illa, qualiter appellabitur? Et certe appellabitur vt ab interlo-
cutoria, & sic expressa cã: quia si venires cũ iusto libello, iste be-
ne ministraret tibi iustitiam, & sic non est functus officio suo ꝑ
hanc pronunciationem totaliter, vt non remoueatur iudex, si
vis incipere nouam iustitiam. & ita saluari põt qđ tenet Bar. sen-
tiens tales interlocutorias mixtas dici interlocutorias, non dif-
finitiuas, & vt tales regulari, in l. Titia. ff. de accu. Imo. in l. iuste
possidet. ff. de acq. pos. Bar. in l. consentaneum. C. qũo, & qñ iud.
d. Ant. in c. sua nobis. j̃. eo. Cald. in c. ad dissoluendum. j̃. de despõ.
impub. Aliud hẽt diffinitiua in se, qđ non hẽt interlocutoria, q̃a
fertur cum maiori solennitate, c. fi. de re iud. lib. 6. Nunquid re-
spectu huius effectus iudicabimus mixtas sententias diffinitiuas
an interlocutorias, consideranda est qualitas præiudicij: nã diffi-
nitiua infert totale præiudicium, quia finit cãm, interlocutoria
non. Ideo in huiusmodi mixtis considerabimus qualitatem præ
iudicij. Et ideo si iudex pronunciat se non esse iudicẽ, hæc mixta
iudicabitur potius interlocutoria respũ huius effectus q̃ diffiniti
ua: quia

A D D I T I O

a ¶Futuri temporis. Adde Bar. in l. si quis. §. extat. ff. quod met. cau. vbi dicit, quod quando lex loquitur per verba futuri temporis, non intelligitur ipso iure, sed per sententiam, vt l. iubemus. §. sane. C. de sacrosan. eccle.

ua: quia non infert tale præiudicium. & hanc consideratioņē Pa
9 nor. sentit Rota, licet non ita clare, in d. deci. 13. † Gl. in verbo, assi-
gnes. in fi. hēs ex gl. ꝙ pendente applōne innouata valent, & te-
10 nent fauore cultus diuini obseruandi, nec reuocantur. † Secūdo
habes ex gl. iunctis his quæ voluit hic Pan. alium casum, in quo
attentata post applōnem valent, & tenent, qñ applō, etiam si ꝓ-
nunciaret ꝓ appellante istud, quod est innouatū, non hr̄et impe
dire, puta in casu nr̄o absens a beneficio non excusat se, quo mi-
nus teneatur per substitutum residere, c. pe. j. de cle. non resi. præ-
cipit clerico vt resideat. appellat, oīno si obtineret in applōne,
cogeretur residere per substitutū, d. c. pe. pendente applōne pote
rit ne dari substitutus? certe sic: ita casus hic, q.a oīno applō, etiā
si obtinuisset, non hr̄et hoc impedire: ideo ea pendente innoua-
ri hoc pōt, q.a frustra expectat cuius euētus nihil operatur, l. Gal-
lus. §. si eius. ff. de li. & posthu. c. cū contingat. s̄. de offi. dele.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio contra ius non valet.*
2 *Iudæi non possunt tenere Christianum mancipium.*
3 *Reges seculares comparentes pro defensione Iudæorum, ad impediendum ex-communicationem ipso iure non sunt audiendi.*
4 *Papa potest se impedire de iudicio lato inter seculares per Principem.*
5 *Non appellatur a pœna legis, vel eius executione.*

CAP. XXIX.

1 Consuluit. † Appellatio ꝯ ius non admittitur. h. d. Vel a iudice exequente iuris di-
spositionem non appellatur. h. d. Not. primo ex tex.
2 nostro, † ꝙ Iudæi nō pn̄t tenere Christianum manci
pium. & facit tex. in c. j. & fi. j. de iud. in c. mancipia. 54. di. & C. ne
Iudæi Christia. manci. l. vnica. Christiani ergo a ꝺrio bene man-
cipium Christianum tenere pn̄t, c. fraternitatem. 54. di. & etiam
toto titulo, s̄. de ser. non ordi. imo & Iudeum mācipium Christia
3 ni tenere possunt, glo. est in d. c. mancipia. † No. ex tex. ibi, a rege
Francorum. ſm vnum modum legendi literam, ꝙ etiam reges se
culares comparentes pro defensione Iudęorum ad impediendū
excommunicationem, iure nō sunt audiendi. Vel ſm alium mo-
4 dum legendi literam. † No. quod de iudicio lato per principem
secularem, etiam inter seculares, Papa potest se impedire, & sup
eo statuere, licet non contineat materiam peccati, cum cōtineat
saltem honorem ecclesiæ, & fidei, prout est casus hic, præsuppo-
nendo quod rex Francorum non esset fautor Iudęorum, sed iu-
5 dex & vltor. facit c. j. de homi. li. 6. † No. vltimo, ꝙ a pœna legis,
vel eius exceptione non appellatur. de hoc dixi in c. ad nostram.
s̄. e. Et hic examinat Pan. & Bal. in l. a iudicibus. C. eo.

SVMMARIVM.

1 *Mittens nuncium ad Papam, ante citationem vel notitiam literarum appellare potest, ne iudex procedat.*

CAP. XXX.

1 Ad hoc sicut. † Qui ante citationem vel noti-
tiam literarum mittit nuncium
ad Papam appellare potest, ne iudex procedat: alias
secus. hoc dicit. Et de hoc quid operetur hodie mis-
sio nuncij, dicam in c. vt debitus. j̄. eo. & faciunt de itineris arre-
ptione dicta in c. meminimus. s̄. eo.

SVMMARIVM.

1 *Deferens appellationi interpositæ ad Papam cum literis ordinarij, mittatur ad curiam.*
2 *Canonicus appellans a prælato, eo quod excedat modum in corrigendo, debet audiri.*
3 *Iudex quando peccet deferendo? & nu. 4. Et quando non? nu. 5. 6.*
7 *Appellatio interlocutoriæ hic procedit.*

CAP. XXXI.

1 De priore. † Qui non detulit appellationi inter-
positæ ad Papam cum literis ordina-
2 rij, mittitur ad curiam. h. d. † No. primo ex tex. ibi, ca-
nonicus, ſm intellectum gl. nostræ, ꝙ canonicus ap-
pellās a prelato suo, eo ꝙ excedat modum in corrigendo, debet
audiri & loquitur hic tex. de regularib. quod patet per illud ver-
bum, priorem. quod potius intelligitur de r̄laribus quam irregu
laribus, c. nisi essent. & ibi notatur. j̄. de præbē. hr̄ in cle. & si prin
cipalis. de rescrip. & ideo dum tex. hic dicit, suas enormitates, in-
telligite commissas excedendo modum corrigendi. No. ex tex.
ibi, manifestas, ſm intellectum Io. An. in c. j. de cens. li. 6. & Host.
& Io. And. in c. licet in corrigendis. s̄. de offi. ord. & refert hic Pa
nor. licet non sequatur, ꝙ vbi prælatus est notorie & manifeste
criminosus, si corrigat subditos, potest ab eius correctione ap-
pellari, dicendo, Amice ejice trabem de oculo tuo. nam ex quo
notorie est criminosus, vr̄ ꝙ non potest corrigere, ſm prædictos.
Sed in contrarium est veritas, quia prælato est obediendum, li-
cet criminoso, c. veritatis. & ibi habetur. s̄. de do. & contu. voluit
Doct. maxime Panor. in c. sciscitatus. s̄. de rescrip. 8. q. 3. c. nonne.
gl. in c. cum non liceat. s̄. de præscr. etiam si esset irregularis. Inn.
& alij in c. cum nostris. j̄. de cōces. præben. in c. cum venerabilis.
s̄. de excep. & ideo intelligit tex. nostrum Pan. ꝙ hic iste prælatus
appellaret extraiudicialiter ad Papam pro suis criminibus quod
bene potest subditus facere, c. ex parte. j̄. de accusa. & ideo si non
3 deferat huic appellationi, punitur, vt in tex. † No. ex tex. ibi, ipse
ille tali, a cōtrario sensu, ex quo punitur hic non deferens appel-
lationi iustæ, ꝙ si iniusta est appellatio, iudex non deferens illi
non punitur, imo peccat deferendo: quia cum sit sn̄ia interlocu-
toria, non dēt deferre appellationi, vt no. in c. cum appellationi-
bus. eo. tit. lib. 6. Ratio, quia iniuste pronuncians interlocutoriā
peccat. Et ideo concurrentibus illis qualitatibus in c. cum æter-
ni. de re iudi. lib. 6. puniretur pœna illius decretalis iudex. & ꝙ in
iuste appellationi deferens puniatur, voluit Ang. in l. iudicib. &
est tex. in l. qm̄ iudices. a ꝺrio. C. eo. Prædicta procednnt in appel
latione a diffinitiua, sed in applōne ab interlocutoria non punit
iudex non deferens, nisi a die inhibitionis factæ per iudicem ad
quem, c. non solum. c. Romana. §. ꝑ si objiciatur. eo. tit. li. 6. Ang.
in d. l. iudicib. & in d. l. qm̄. In dubio tū iudex a quo dēt deferre ap
pellationi. ita Inn. in c. dilectis. el 2. s̄. de rescrip. & dixi post Pan.
in c. ad hoc, & j̄. §. eo. & faciunt quæ dixi in c. ad nostram. s̄. eo. &
4 in rubrica. † Vltimo no. ꝙ iudex non deferens appellationi inter-
positæ ad Papam punitur. & intelligite arbitrio iudicis, ex quo
pœna non declaratur, c. de causis. s̄. de offi. delega. & procedit in
ciuilibus. In criminalibus autem pęna non est arbitraria, sed cer
ta, quia est pœna depositionis, c. decreto. 2. q. 6. & ita debet intel-
ligi gl. nostra hic. & hæc procedunt de iure canonico. de iure au-
tem ciuili si loquimur in ciuilibus causis, punitur iudex pœna
30. pondo, idest, librarum auri, l. quoniam iudices. C. eo. in crimi-
nalibus autem pœna est arbitraria, vt est tex. in l. a proconsulib.
in fi. C. eo. & ita hic Panor. declarans ita glo. nostram. Ioan. An.
tamen, & Pet. de Ancha. in c. j. eo. titu. lib. 6. tenent, ꝙ in interlo-
cutoria habet etiam locum pœna l. qm̄ iudices. C. eo. & dicunt
etiam, ꝙ dicta pœna procedit tam in delegato quam in ordina-
rio. & ita tenet gl. secundum cōem opinio. in l. a proconsulibus.
in fi. & ibi Salic. C. eo. Sed in veritate illa glo. non residet in illa
opinio. sed postea mutat sententiam, dans alium intellectum ad
illam l. in fi. & l. qm̄. expresse loquitur in ordinario, vnde cum sit
pœnalis, non debet extendi: & etiam dum ibi punit assessorem
simul cum ipso iudice, patet quod loquitur in ordinario, q.a de-
legatus de iure ciuili non habet assessorem, §. j. in Aucten. de iu-
dici. Et satis prouidetur superiori ꝯ delegatum se male quouis
modo habentem, quia statim potest delegatum reuocare, l. iudi-
cium soluitur. ff. de iud. non sic in ordinarijs: ideo lex voluit con
tra inferiores non deferentes appellationibus prouidere de pœ-
5 na, cum superiori ita non sit prouisum, † qñ ad eum appellatur.
quia inferior se male habet sicut in delegante. vbi tamen in re-
scripto esset commissa causa appellatione remota, tunc iudex
non deferens appellationi, intelligo in casu a iure non expresse
permisso, non puniretur. Imo. in c. pastoralis. in prin. j̄. eo. Panor.
6 in c. vt debitus. ver. quintus. j̄. eo. † Et quod hic dicitur, quod puni
tur iudex non deferens: verum est, nisi aliquam iustam causam
habeat, quare non detulit: sed inepte rn̄dens noluit deferre. ita
Inno. in ca. vt debitus. j̄. c. Ang. de Are. in l. sciendum. ff. de appel.
7 † Et quod interlocutorię appellatio etiam procedat in casu isto,
tenet Ludouicus, quod habeat locum hæc pœna, in consi. 40.
quod incipit, Omnipotens, &c. vt declarationem accipiat, in 2.
col. & proxi. dixi in 2. notabili illius tex.

SVMMARIVM.

1 *A pœna legis etiam paticularis non appellatur.*
2 *Infamia publica non requirit aliam probationem.*

CAP. XXXII.

1 Quia nos. † A pœna legis, ēt particularis, non ap-
pellatur. hoc dicit. Vel sic, Appellatio
non defendit religiosum contra constitutiones re-
2 gulares. hoc dicit. † No. primo ex tex. ibi, respersi vel
conuicti. quod qñ infamia est publica, aliter probari non dēt,
sicut de notorio facti permanentis dicitur, ca. euidentia. j̄. de ac-
cusatio. l. emptorem. in principio. ff. de acti. emp. Et si non est pu
blica, probandum est. Ideo tex. vtitur huiusmodi alternatiua, &
fiet probatio per duos testes, sicut de alia fama. glo. est in l. tertia
§. eiusdem. ff. de test. not. Barto. in l. de minore. §. tormenta. ff. de
quæstionibus. Faciunt notata in capit. veniens. el primo, supra
3 de testibus. † Nota secundo ex tex. ibi, cōi capit. quod capitulum
generale religiosum, vt dicit hic Bald. post Ioannem Andr. de
prædi-

prædicatoribus, & de minoribꝰ sicut hñt ꝙ sine confirmatione administrant eorum prælati, ex quo sunt electi, ita hñt etiam ex consuetudine vt infamati teneantur cedere suæ administrationi
4 in manib. capituli, & valet talis consuetudo, vt ſ. subijciam. †Not. ex tex. ibi, cedere prælatum. iunctis præcedentib. ꝙ prælatus regularis infamatus de crimine priuatur administratione sua. qđ intellige ſm gl. hic, qñ indicta sibi purgatione in ea succubuit, iuxta ea quæ hñr in ca. quotiens. de purg. can. secus si non fuisset indicta purgatio, quia licet frares prælati magis de facili priuentur quam seculares, c. qualiter & qñ. el 2. in fi. ſ. de accu. tñ sola infamia nõ sufficit ad priuationem eorum, c. licet olim. & c. ꝑ tuas.
5 ſ. de simo. licet hic †Inn. videatur velle hic esse casum, ꝙ sola infamia sufficiat. cuius intellectus est ꝯ d. ca. per tuas. & etiã reprobat rõne: nam fama in criminalib. non facit probationem, dixi in ca. ſ. s. e. ergo multominus sola infamia nõ sufficiet ad priuationem. vnde necesse est subaudire ad tex. nrm, ꝙ gl. voluit, ꝙ iste prælatus succubuerit in purgatione. Alius fuit intellectus Host. quem sequuntur cõiter Doct. ꝙ iste loquatur stante sic particulari consuetudine illius regionis, puta prędicatorum vel minorum, ꝙ eorum prę̃lati infamati de crimine dẽant in cap. generali renunciare suæ administrationi in manib. capituli & diffinitorũ. Et ideo sit sensus literæ, ꝙ si noluerunt renũciare, & propterea appellet, ꝙ applo eos non tuetur, & sic hẽtis tex. ꝙ sicut ab executione iuris cõis non appellatur, c. consuluit. & ibi dixi. s. eo. Ita ab executione iuris particularis, s. consuetudinis priuatę religionis. & faciunt q̃ dixi in c. ad nram. s. eo. Nec obst. c. admonet. & c. ꝙ in dubijs. s. de renun. dum vult, ꝙ renunciatio dẽt fieri in manib. superioris. & tex. in si. cum gl. in l. legatus. ff. de offi. præsi. glo. in cle. ſ. de renun. quia verum est, nisi stante consuetudine aliter disponatur, q̃a tenent facta ẽt in manib. non hñtis ptãtem cõferendi. & silr tollitur ꝯrium c. in singulis. ſ. de sta. mo. dum vr velle, ꝙ capitulum generale non possit priuare aliquem prælatum. Nec ob. si instetur, ꝙ imo consuetudo non valeat, per c. cum venerabilis. s. de consue. vbi cõsuetudo renunciandi sine licentia superioris non valet: quia ille tex. loquitur de absoluta renunciatione, quæ fit nulla subsistente cã, & ad votum renũciantis. nos loqmur de renunciatione facta cũ cã, s. ꝑ ꝑ crimẽ: quæ ẽt magis verisimiliter valet facta, vt in casu nro in manib. capituli, quia prælati hmõi sic stante consuetudine ex sola electione sine cõfirmatione ius administrandi habebãt: nõ mirum si in manib. capituli, & sic eligentium magis de facili renunciant q̃ alij electi, & confirmati a superiore, q̃a isti postea renũciant in manib. supioris, per notata
6 in c. si electio. de ele. lib. 6. †Et ideo infert hic Bal. ꝙ vertente schismate, prætendentes se Papam, renũciare pñt in manib. concilij generalis, ex quo Papa a nemine superiore cõfirmatur. & faciũt quæ hñr in c. ſ. de renun. lib. 6. faciunt quæ pulchre ponit Lud. in consi. pen. quod est numero 523. Et iste tex. ſm prædictum intellectum Host. facit ad id, quod firmat Ludo. in prædi. consi. vbi dicit, ꝙ si Papa sit scandalosus, & monitus per cõcilium, vt pro scãdalo vitãdo cedat Papatui, si noluerit cedere, hr perinde ac si cesserit, & alius poterit eligi. mouet per ea, quæ hñr in l. sancimus. §. quem autem. C. ad Treb. in l. omnib. la ſ. cum gl. ff de præto. stipula. in l. damni infecti. la ſ. §. fi. ff. de dam. infec. in l. ſ. in fi. cum l. seq. ff. de institoria. in l. ſ. C. de act. & obl. quod tñ dictum indigeret altiori indagine, & de illo multum dubito. Nam licet Papa possit cedere volens papatui, c. ſ. de renun. lib. 6. quod tamen possit moueri vel cogi ad cedendum, nullibi cauetur. Erubescimus ergo, cum sine lege loquimur, l. illã C. de coll. §. consideremus. in Auth. de triente & semisse. Præterea cũ Papa non hẽat superiorem, c. aliorũ. & c. factũ. 9. q. 3. c. erectionem. & c. si quis per pecuniam. 80. dist. qũo ergo poterit moueri & cogi ad cedendum. facit quod voluerunt Hosti. & Io. And. in ca. proposuit. de conces.
7 præben. †vbi tenent, ꝙ licet ꝯ Papam habeat locum demum citatio euangelica, tñ illa vltima pars denunciationis, si non audiuerit, dic ecclesiæ. non habet locum in hoc sęculo, sed intelligit, dic ecclesiæ. s. triumphanti. de quo in c. nouit. de iudi.

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictio ad delegatum, a quo fuerat appellatum, reuertitur, si appellans nõ prosequitur appellationem in termino. & nu. 2.*

CAP. XXXIII.

1 AD aures. †Si appellans non prosequitur appellationem in termino hoïs, reuertitur
2 iurisdõ ad delegatũ, a quo fuerat appellatũ, sicut ad ordinariũ. h. d. †No. primo ex tex. ꝙ delegatus, a quo est appellatũ, parte non prosequente applõnẽ intra terminum assignatum ab ipso delegato reassumit iurisdõnem, & procedit in cã. & idem est in termino iuris, quia quo ad hunc effectũ æquipa rantur, c. cum sit. s. eo. Et sic habetis hic bonũ tex. ꝙ per applõnẽ iurisdictio delegati non extinguitur. sed melior est tex. in c. cum cessante. ſ. eo. imo ẽt ex quo tex. ille generaliter loquitur, si delegatus detulisset appellationi, tñ posset parte non prosequente. appellationem ĩtra terminũ siue iuris siue hoïs procedere in cã: quia qđ dr deferendo amittere delegatã iurisdictionem, c. cũ appellationibus. eo. ti. lib. 6. verũ est duobus cõcurrentibus: ꝙ pars prosequebatur appellationẽ. Item ꝙ iudex ad quem acceptat dilationem. ita gl. in d. c. cum appellationibus. aliàs altero istorum deficiente, procederet delegatus in cã vigore primæ iurisdictionis, quia non dr abdicatum, qđ cum effectu non durat abdicatũ, c. relatum. in simili. ſ. de cleri. non resid. l. ſ. in fi. ff. qđ quisq; iur. l. arbiter intra certum. ff. de arbi. Et ita transit Pan. ex quo ergo põt delegatus, qui detulit appellationi, reassumere cãm, & in ea procedere his casibus: ergo vr ꝙ poterit pendente appellatione, nõ obstante ꝙ detulerit appellationi, expedire oïa q̃ tendunt in faciliorem executionem appellõnis, cum cã sit qñq; ad eum reuersura: ergo sua interest, vt magis expedita ipsa causa reddatur, sicut in simili dictum est in c. cũ teneamur. s. eo. quod tamen est cõtra notata per Panor. in c. quęstioni. s. eo.

SVMMARIVM.

1 *Appellasse videtur, qui se & sua protectioni sedis apostolicæ submittit nõ expresso etiam ver. appellationis. & nu. 2. 4. & 5.*
3 *Subijcere se protectioni superioris propter grauamen sibi illatum, vel continuatum, habet vim appellationis, & respectu cuius iudicis. nu. sequen.*
6 *Attentata post appellationem extraiudicialem quando sint nulla?*
7 *Iudex vbi potest sentire commodum ex iurisdictione, nõ potest cognoscere an sua sit iurisdictio & quando id alias. nu. 8.*

CAP. XXXIIII.

1 AD audientiam. †Qui se & sua protectioni sedis apostolicæ submittit, licet appellationis verbum non exprimat, tñ appellasse vr. Diuiditur in duas partes. In prima narrat fa
2 ctum. In secunda dat iudices. secunda ibi, licet. †No. ex tex. ibi, nostræ protectioni. ꝙ vbicunq; verborũ formalitas non est de substantia actus, non refert qualiter verba exprimant, dũmõ de mente constet. facit c. intelligentia sermonũ. & c. in his. ſ. de ver. sig. c. petitio. s. de procur. secus si verba essent de forma, l. ſ. ĩ prin. & ibi
3 hr. ff. de ver. ob. †No. ex tex. ibi, protectioni nræ, ꝙ subijcere se ꝓtectioni superioris ꝑ ꝑ aliqđ grauamen sibi illatũ vel cõminatũ, æquiparatur appellationi, & hẽt effectum suspendẽdi iurisdictionẽ iudicis a quo, ac si fuisset appellatũ. Doct. ponũt maxime Gemi. in c. cordi. in prin. eo. ti. lib. 6. Bal. in Auth. si quis vero litigantiũ. C. de epis. audi. & licet tex. dicat, nostræ, & sic dicat de Papa: tñ idẽ est in alijs superioribus, qui pñt adiri ꝑ appellationẽ. & facit gl. in simili in c. ſ. maxime in verbo, nos. eo. ti. lib. 6. †Et sic ha
4 betis, qđ non est necesse in appellatione exprimere verbũ, appello, sed sufficit aliud æquipollens. qđ intellige verum, dũmodo procedant quæ ad appellationem necessar.a sunt: q̃a si appellatur ab interlocutoria, & exprimatur cã, & seruetur forma c. cordi. eod. ti. lib. 6. tunc absq; eo ꝙ exprimatur verbũ, appello. sufficeret dicere, Subijcio me ꝓtectioni superioris. & ita declarat text.
5 noster per Doc. †Et sic habetis, ꝙ illa verba, Subijcio me protectioni superioris, ſm formam appellationis prolatam, eximunt respectu illius causæ ipsum ꝓferẽtẽ a iurisdictione iudicis a quo: & sic habetis limitationem ad ca. recepimus. ſ. de priui. ad c. ſ. in prin. de ver. sig. lib. 6. vbi subiectus vel receptus ad petitionẽ apostolicam, non tñ ab ordinario, est exemptus. tñ vnum notate, ꝙ licet receptio ad protectionẽ non faciat quem exemptũ, tñ eius ꝯrium, puta exclusio a protectione, q̃a statutum dicat, sic extra ꝓtectionem ciuitatis istius, illum priuat quasi bannitũ illa ciuitate ẽt vt denegetur ei audientia. ita Cy. in l. ſ. C. de natura. libe. Bal. in
6 Authen. cassa. in ſ. col. C. de sacrosan. eccle. †No. ex tex. ibi, denuncies non tenere. ꝙ attentata post appellationẽ extraiudicialem, ſm D. An. hic interpositam, si ꝑ ipsum iudicem attentant, q̃ fiũt ꝯ appel. sunt nulla ipso iure. faciunt dicta in c. ſ. s. eo. Gl. in verbo cognitione. in fi. timore ꝯrij, s. q̃a in tex. dr, ꝙ sine cãe cognitione ista excommunicatio non teneret. ergo a ꝯrio vr innuere tex. ꝙ cum causæ cognitione bene posset procedere iudex a quo, cõtra ea quæ vidimus in c. super eo. lo ſ. s. eo. Can. in c. si a iudice. & c. non solum. eod. ti. lib. 6. propterea glo. nostra dat intellectum ad tex. nostrum, ꝙ iudex a quo hic procederet ex noua delegatione, quia Papa, ad quem erat appellatum, de nouo delegauit causam iudici a quo. Et ideo si cũ cãe cognitione processisset, a ꝯrio fatetur tex. ꝙ processus valuisset, quia nõ procedit ex prima potestate, quæ bñ est suspensa per appellationem, d. c. super eo. cum alijs ꝯrijs. sed procedit ex noua ptãte, quod nota ad limitationem dictorum iurium. Et ideo in casu nostro processus nõ valuit,

luit, quia sine causæ cognitione processit, vt voluit gl. in ca. ecclesia sanctæ Mariæ. s. de consti. & Bar. in l. prolatam. C. de senten. & interloc. om. iud. in l. 2. C. de sen. ex peri. rec. Doct. fatentur hunc intellectum gl. esse in se verum, sed nõ esse bonum ad tex. nrm, quia non est verisimile q̃ Papa causam appellationis deleget iudici a quo, c. proxime sequen. & l. eos, in prin. C. eo. imo ille tex. probat, q̃ nec possit, si velit, committere cãm appellationis iudici a quo: quod patet per verbum, fas, ibi in tex. positum, quod importat ius diuinum, quod quidem est immutabile per Papã. Inn. in c. quæ in ecclesiarum. s. de consti. §. sed nãlia. Insti. de iu. nat. gẽ. & ci. Sed ex alio vr̃ reprobandus iste intellectus, quia est de directo ꝯ tex. nrm ibi, denuncies non tenere. nã snĩa excõic. lata etiã sine causæ cognitione valet, & tenet, c. sacro. j. de sen. excõ. ergo licet hic iudex iste processerit sine cãæ cognitione, dũmodo defectus non sit in iurisdõne, snĩa excõicationis valebit, cuius ꝯriũ vult hic tex. ergo de necessitate præsupponendũ est, q̃ hic iudex a quo non procedebat ex noua delegatione, quia tunc habuisset iurisdõnem: & licet sine causæ cognitione processisset, valuisset tñ excõicatio, quod est ꝯ tex. nrm. vnde tenẽdum est, q̃ hic Papa illa verba, sine causæ cognitione, apposuerit narrãdo accidentiã facti, non vt iuris ministerium importet. Et ideo non est sumendum argm̃ a contrario sensu ex eis, vel subaudiatur dictio, maxime.

7 me. † Aliud habetis ex gl. quicquid dicat hic Io. An. q̃ vbi iudex ex iurisdõne potest sentire commodum, nõ põt cognoscere an

a sua sit iurisdõ[a], an ne. & clarius voluit gl. in l. de iure. ff ad mun. & ibi Bar. & Bal. in l. 2. licet Bar. & Ang. ꝯ. ff. si quis in ius voc. non ier. & Bal. in c. cõquerente. s. de restitu. spol. & Do. Ant. hic, quod intelligatis non esse verum, qñ illud commodum pertineret ad dignitatem vel officium, ita q̃ iudex nihil perciperet, nã ex hoc intelligetur suspectus, & ideo posset cognoscere an sua sit iurisdictio. Ita Bal. in d. c. conquerente. per tex. in auct. bona damnatorum. C. de bo. da. & facit per Bal. gl. in c. cum personæ. de priuile.

8 lib. 6. † Aliud colligit Do. Anto. ex illa gl. q̃ vbi litigatur de exemptione, quia pars declinat iudicem, dicendo se esse exemptum, non põt iudex iste cognoscere an sua sit iurisdõ, & sic de exemptione iudicare, quia redditur suspectus. & ita Inn. in c. ex parte. el j. j. de verb. sig. in c. venerabili. j. de censi. sed in contrarium est tex. in d. c. cum personæ. & ibi gl. sed potestis rñdere s̃m Panor. q̃ ibi iudex non cognoscit de priuilegio exemptionis, vt de illo iudicet, sed vt se instruat, quia forte reuocabit præceptum vel citationem, si videbit priuilegium. nec ibi dr̃ in tex. q̃ debeat iudicare de priuilegio, sicut in simili iudex a quo non potest iudicare de iustitia vel iniustitia appellationis, c. dilectus. el 2. s. de rescrip. tamen, vt se informet de iustitia vel iniustitia, quia forte videns se grauasse reuocabit grauamen, poterit iudex a quo cognoscere. ita Inn. in c. pastoralis. §. præterea. s. de offi. dele. facit tex. in c. si a iudice. eo. titu. lib. 6. In gl. in verbo, teneris. vel aliter licet possit esse iudex, vt ibi dicit glo. tamen poterit recusari, sicut in simili videbimus in c. postremo. j. eo. dicit tamen Pan. q̃ vt iudex suspectus appelletur respectu commodi, quod sentit ex sua iurisdõne, puta sportularum, inspiciẽda est qualitas iudicis, & qualitas sportularum, c. & si quæstionis. j. de simo.

ADDITIO.

a ¶ Sua sit iurisdõ. Adde ad materiam vltra allegata hic per Do Præpo: Alexan. in consi. j. incip. Ponderatis his. in 5. vol. fo. j. Do. Ias. in l. ex quacunque. in 3. col. ver. ex prima parte gl. vbi ponit regulam, q̃ quando dubitatur de iurisdictione iudicis citantis, ipse potest cognoscere an sua sit iurisdictio, siue ad eum spectet commodum sportularum, siue non, quam regulam limitat decem not. modis. Sed quid in iudice delegato, nunquid procedat dicta concl. vide per eundẽ do. Ias. i 4. col. post Ang. in d. l. ex quacũque. in 4. col. in ver. 6. fallit. & i ver. se.

SVMMARIVM.

1 *Causa non est remittenda ad iudicem a quo nisi de consensu partium.*

2 *Causa appellationis non est remittenda ad iudicem a quo.*

CAP. XXXV.

1 Accepta. † Causa non est remittenda ad iudicem a quo, nisi de consensu partium.

2 hoc dicit. † Nota ex tex. nostro, quod causa appellationis non est remittenda ad iudicem a quo, nec ipse appellans ad eum est remittendus. Fallit primo, nisi de consensu partium. Fallit secundo, nisi appellatio esset friuola, c. cum appellationibus friuolis. eo. tit. lib. 6. Fallit tertio, nisi pronũciaretur male appellatum in interlocutoria, c. vt debitus. j. eo. Fallit quarto, nisi remittatur pro absolutione excommunicationis, quia remitti potest, & de honestate est remittendus, c. cum contingat. s. de offi. dele. c. per tuas. j. de sen. excom. Gl. in verbo, consenserint. tangit, nunquid de consensu vnius partis, puta appellãtis possit recedi ab appellatione, & ire ad iudicem a quo, in c. interposita. §. illa denique. s. eod.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus appellatione remota recusari potest, si sit impetrantis consanguineus. & nu. 2.*

3 *Aduocatus potest recusari, ne sit iudex in eodem negotio, in quo aduocatus erat.*

4 *Iudex suspectus potest recusari ex pluribus alijs causis.*

5 *Iudex quantumcunque suspectus, nisi recusetur, est iudex.*

6 *Clausu. appellatione remota non excludit, quo minus iudex possit recusari.*

7 *Princeps possit ne tollere recusationem? vide & nu. 8.*

9 *Consanguineus potest recusari.*

10 *Vbi pari modo quis est consanguineus litigantium, non potest ab altero eorũ recusari.*

11 *Suspitionum, propter quas iudex recusatur, tres species.*

Vide de vnaquaque per discursum vsque ad finem cap.

CAP. XXXVI.

1 Postremo. † Delegatus appellatione remota recusari põt, si sit impetrantis consanguineus, vel in eadem cã fuerit aduocatus, vel alia

2 iusta causa suspitionis ꝓponatur. † No. primo ex tex. ibi, consanguineus. quia consanguineus iudex in causa consanguinei sui põt recusari tanq̃ suspectus, & dr̃ ex mente Io. An. gl. & scribentiũ hic, consanguineus attento cõi vsu loquendi, oĩs q̃ siue ex parte patris, & sic linea masculina: siue ex parte matris, et sic linea fœminina est sanguine coniunctus. Et hoc etiã voluit Io. An. & ibi no. in rubri. j. de consang. & affi. voluit Bar. in l. cum quidam. §. quod dr̃. ff. de acqui. hære. Bal. in l. fi. C. de verb. signi. & in c. si pater. de testa. lib. 6. vsq; ad quem gradum fiat ista recusa-

3 tio, dicam in gl. † No. ex tex. ibi, in eodem negotio aduocati, q̃ aduocatus põt recusari, ne sit iudex in eodem negotio in quo aduocatus. Et nos pulcherrime instruit Impera. in l. proxi. ff. de his, quæ in testõ delen. q̃ post collucta tionem cum aduocatis partiũ iudex in deliberatione causæ debet liberare semotis aduocatis. Et notate tex. dum dicit, eodem negotio, quia idem est negotiũ, dum eadem cã durat, licet diuersa instantia fiat, vt voluit Io. An. in c. fi. de testi. li. 6. faciunt notata in l. fi. ff. de testi. & in c. insuper. per Inn. & notata in c. cum a nobis. s. de test. & ideo in alia cã aduocatus bene posset esse iudex, nec recusabitur. Ita Doc. vbi ꝓxime, & hic per tex. nrm. Et idem dicit hic Pan. esse in consultore, per ea quæ hñr in c. irrefragabili. s. de offi. ord. & tangam in suspi-

4 tionib. † Nota ex tex. ibi, vel alia iusta causa. q̃ iudex suspectus potest recusari ex plurib. alijs causis q̃ propositis, quas j. enumera-

5 bo. † No. ex tex. ibi, poterit recusari. q̃ iudex quantũcunq; suspectus, nisi recusetur, est iudex, & potest ꝓcedere, & sic necessaria ergo est propositio recusationis. facit tex. in c. iudex ab apostolica. ff. de offi. dele. in 6. & facit l. in priuatis. ff. de iud. nam ibi pater põt esse iudex in causa filij. 3. q. 7. §. tria. & tñ recusari põt saltẽ tanquam consanguineus, vt hic. & facit l. qui iurisd. cũ ibi not. ff. de

6 iurisdi. om. iudi. † No. ex tex. ibi, appellatione remota. q̃ clã ap. re. non excludit, quo minus iudex possit recusari. faciunt no. in c. super eo. el 2. s. eod. & ibi dixi. & sic habetis, q̃ excluso vno mõ defensionis, s. appellationis, q̃ est defensio, ca. suggestum. s. eo. non tñ excluditur alius modus, s. recusatio, quæ est etiam defensio, c. cum inter. s. de exce. c. quia suspecti. 3. q. 5. no. in l. fi. C. de senten. & interlo. om. iud.

7 † Sed operę preciũ est scire, nunquid princeps possit tollere hunc modum defensionis, s. recusationem. & vr̃ dicendum q̃ non. & ita tenet Pan. in c. ad hæc. per gl. ibi. s. de rescr. in fi. & etiam effectualiter consideran. tenet in d. ca. cum inter. tenet Gemi. in d. c. iudex ab apłica. qui adducit glo. 2. q. 6. c. si quis erga. & pro hac opi. facit tex. in d. c. cum interdũ. sentit q̃ est defensio. & in d. c. quia suspecti. sed defensio est iuris naturalis: ergo tolli non põt per principem, d. §. sed naturalia. Insti. de iure na tu. gen. & ciui. In ꝯrium tenet Spe. in tit. de recus. §. j. versi. quid si cã. Lap. in d. c. iudex. & Bal. in l. fi. C. de sent. & interlo. om. iudi. & tenet gl. in l. apertissimi. in verbo, oẽs lites. C. de iudi. tenet Ang. & Imo in l. j. §. interdum. ff. a quib. app. non lic. vbi concludunt, q̃ princeps possit tollere recusationem. & ita Inn. in c. ex transmissa. s. de fo. comp. mouentur, quia põt tollere appellationem, d. §. interdum. & c. pastoralis. j. e. l. j. C. de sen. præfec. præto. & appellatio non est minus ęqua defensio, q̃ recusatio, cum hæc tendat ad corrigendam iniquitatẽ commissam, & illa suspicatur de iniquitate committenda. Item cum recusatione omissa si iudex lædat, põt emẽdari per appellationẽ, sed appłone exclusa nõ põt emendari iniquitas per recusationem. plenior ergo est prouisio, & defensio appłonis, & magis necessaria q̃ recusatio. Non obstant contraria, & primo gl. in c. ad hæc. s. de rescrip. quia non dicit, q̃ princeps non possit tollere, sed dicit q̃ ex certa scientia cõcedendo literas intelligatur concedere saluo iure recusationis. quasi velit glo. q̃ clausula, ex certa scientia, non excludat recusatio-

sationem: & est rō, q̄a committendo iudici suspecto ex certa sciē tia, certa scientia nullum alium effectum hēt, nisi quia tollit obstantia actui, vt voluit gl. in cle. 2. & ibi Doc. de rescri. in c. pastoralis. §. præterea. s̄. de offi. deleg. in l. eos. in principio. & ibi Bal. C. eo. & princeps agendo ex certa scientia vr̄ dispensare super oī quod impediret actum eius, ne valeret, vt voluit Inn. in c. veniēs, s̄. de fil. presbyterorum. in c. diuersis fallacijs. j̄. de cle. coniu. not. Imo. post Bar. in l. quidam consulebat. ff. de re iud. sed ad validitatem cōmissionis non requiritur, q̄ excludatur suspitio: q̄a commissio facta iudici suspecto valet mero iure, & ille est iudex & pōt procedere, nisi recusetur, vt hoc tex. nostro. non mirū si cā ex certa scientia. vel, certa scientia principis, non tollit recusationem, nec suspitionē, q̄a potestas eius solum est circa validitatem eius, sed commissio est iam de se valida. ergo &c. Non obstat argumentum de defensione non tollenda: q̄a licet non possit tollere defensionem principis, cle. pastoralis, de re iud. tn̄ modalitatem siue modū defendendi bene pōt tollere, quia illa sunt de iure positiuo, vt videmus in simili, quia tollit appllōnem, d. §. inter
8 dum. & ita soluit d. Anto. in c. j. in j. charta. s̄. de rescrip. † Dicite ergo, q̄ ex certa scientia committendo iudici suspecto non vr̄ tollere recusationem. ita gl. in d. c. ad hæc. in dubio cūm committēdo non vr̄ tollere recusationem, d. c. cum inter. & ita dēt intelligi gl. in d. c. si quis erga. expressa aūt mentione facta, non obstante recusatione, vr̄ tollere solum friuolam exceptionem recusationis. ita Spe. in d. versi. quid si cā. Lap. in d. c. iudex. Bal. in d. l. fi. per ea q̄ hn̄r in c. pastoralis. j̄. eo. in c. ex parte. lo 2. s̄. de offi. dele. In specie aūt faciendo mentionem de certa specie suspitionis, puta nō obstante q̄ sit consanguineus, valebit cōmissio, nec per hanc cām poterit recusari. ita Spe. Bal. & Lapus vbi proxime: nam cum suspitio sit de iure positiuo respectu effectus recusandi, vt in d. c. cū inter. q̄ sunt de iure positiuo bene pōt a principe tolli, l. fin. & ibi gl. C. si ɔ ius vel vti. pu. Inno. in d. c. quæ in ecclesiarum. & iō cū Papa non ligetur iure positiuo, nec alij principes, & eorum sententiæ sint pro lege, l. fin. C. de legi. intelligite, expressa cā in eis. ita Imo. per illum tex. in c. vt nostrum. j̄. vt ecclesiast. benefi. quia non expressa cā non hēt vim legis: iō Papa suspectus recusari nō pōt. ita gl. no. in c. j. ad finem. de conces. præb. lib. 6. & iō nec concilium gnāle. intelligite, in quo est Papa: vel vacante sede, cū positiuę legi non subiaceat, recusari non pōt, licet concilium prouinciale vel particulare sic, c. j. s̄. de iud. & ibi Doc. quicq̄d voluerit ibi gl. Et ideo cum de Cardinalibus Papa summopere confidat, iuxta notata in l. j. in fi. ff. de offi. præfe. præto. & in l. vnica. C. de snīa præfec. præto. Cardinalis recusari non potest. Ita Imo. in c. nouit. j̄. eo. ponitur per do. Anto. post Io. An. & Host. in c. ad petitionem. j̄. de accusa. faciunt quæ dixi ex mente Bal. in c. cū pa-
9 rati. s̄. eo. ¶ † Glo. super verbo, consanguineus, in fi. habetis ex gl. q̄ ille consanguineus pōt recusari, qui est in gradu succedēdi ab intestato, vt possit succedere aliquo casu. Et iō cum hodie vsque ad decimum gradum succedatur agnatis ab intestato, §. fi. Insti. de leg. cog. succ. Et cognati sint redacti ad instar agnatorum, §. nullam. in Auth. de hære. quæ ab intest. defer. Etiam cognatis succedit vsq; ad decimum gradum: & iō gl. debuit dicere ad decimū gradum s̄m iura hodierna. Et cum gl. transit Host. Bal. & Imo. q̄ suspicio intelligatur vsque ad gradum succedendi durare. Et pro gl. facit glo. in l. si fœmina. C. ad Turp. vbi suam vel suorum iniuriam dr̄ pars prosequi vsq; ad gradum succedendi. facit glo. in l. vt vim. cum ibi no. ff. de iust. & iure. Et ita Bar. & Ang. in l. qui iurisdictioni. ff. de iurisd. om. iud. do. Ant. in c. cum contingat. s̄. de foro comp. in c. insinuante. s̄. de offi. dele. licet glo. in c. requisiti. j̄. de testa. in c. j. 12. q. 3. vīr sentire, q̄ solum vsq; ad quartum gradū de iure canonico sit locus successioni: ergo s̄m has gl. restringet suspicio ad illum gradum. Io. An. hic dicit, q̄ cum ex linea masculina soleant ēt vltra decimum gradum vindicari offensæ, in fœmina aūt non tm̄ curatur, q̄ hoc erit arbitrariū iudici cōsiderare ex consuetudine patriæ affectionem, q̄ solet haberi inter cognatos & agnatos, & iuxta eam iudicare de suspitione. & satis vr̄ inclinare Panor. iuxta consuetudinem patriæ. do. Ant. non firmat pedes. Bal. reprobat Io. An. q̄ verbū, consanguinei, est de iure certū & determinatū: sed vbi significatio vbi est determinata, nō recurritur ad arbitrium iudicis, l. item in legati. §. parui. ff. de leg. 2.
10 † Habetis scd̄o. ex gl. vbi pari mō q̄s est consanguineus litigātiū, non pōt ab altero eorū recusari vt suspectus: secus si imparitas es
11 set in gradu, d. §. de vno. & ita Doc. hic. † Habetis tertio ex gl. plures alios esse casus suspitionum, de quibus gl. se remittit. Vos dicite triplicē esse spēm suspitionum, p̄ q̄s recusatur iudex. Prima respectu amoris, vbicunq; verisile est ex coniecturis, q̄ vna pars sit magis dilecta a iudice q̄ alia. ita d. An. hic, p̄ ea q̄ hn̄r in c. accedens. lo j. & lo ij. s̄. vt li. non conte. Secunda est species respectu odij, quia verisimiliter apparet, q̄ iudex hēt partem odio, c. cum super. & ibi tex. s̄m intellm̄ gl. s̄. de offi. dele. ita do. An. hic. Tertia species est indifferens, s. ob aliā cām q̄ propter amorē vel odium partis. Discurrendo ergo nominatim, Quot amauerit Ippia mechos. dicite nominatim suspitiones esse infrascriptas. Prima ergo est suspitio incipiendo a specie amoris, qñ iudex est nimis amicus partis, c. ad hæc. vbi tex. s̄. de rescrip. c. cum R. canonicus. & ibi Pan. s̄. de offi. dele. c. accusatores. el quarto. 3. q. 5. Secunda species, si est consanguineus aduersarij, vt hoc tex. nr̄o. Tertia species, si est affinis aduersarij, vt voluit gl. in c. 2. s̄. vt li. non ɔte. Spec. in ti. de iud. deleg. §. superest. versi. q̄d si affinis, faciunt notata in l. aut si affinitate. ff. de procur. in c. 2. de procur. lib. 6. vbi p̄p affinitatem cum aduersario factam remouetur procur. ergo & iudex recusabit, p̄ ea q̄ dicam in pe. specie: nisi tn̄ qualitas pſonę elideret præsumptionem affectionis, q̄ resultat ex affinitate, puta q̄a eēt religiosus, bonæ cōscientię, & integritatis. ita Imo. & d. Bndictus in c. cū R. canonicus. s̄. de offi. dele. Spe. in d. §. superest. versi. quid si non est. Quarta est species, si est prælatus ecclesiæ, cuius causæ vult eē iudex. ita Spec. in tit. de iud. dele. §. superest. versi. itē q̄ vult. item Pan. in c. cum venissent. s̄. de iudic. in c. ad audientiam. & ibi do. An. post gl. s̄. e. quicquid dicat gl. in c. cum p̄sonæ. de priuil. lib. 6. Quinta species, si consanguineus est prælati, recusabitur, ne sit iudex in cā ecclesiæ. ita Spe. in d. §. superest. versi. quid si prælatus. & ibi Io. An. in addi. ita dom. An. & Panor. hic, & Pan. in c. insinuante. per illum tex. & ibi alij. s̄. de offi. dele. quicquid arguat in ɔtrium Spe. vbi supra. & ita Io. An. & Gemi. in c. iudex ab apostolica. de offi. dele. lib. 6. Sexta est species, si iudex est clericus aduersarij. ita Io. An. in c. legitima. e. tit. li. 6. Septima, si est scholaris aduersarij. 3. q. 5. accusatores. lo 4. Et ēt Pan. voluit in c. cum R. canonicus. s̄. de offi. dele. faciunt notata per Inn. in c. j. j̄. de magistr. tex. & ibi gl. in l. liberto. ff. de obseq. liber. l. quid ergo. ff. de arb. Octaua species, si magister est, siue Doct. aduersarij. ita Spec. d. §. superest. versi. quid de magistro. ita Panor. in d. c. cū R. licet Io. An. in c. cām q̄. s̄. de offi. del. teneat ɔtrium, p̄ tex. & ibi no. Bal. in Auth. habita. C. ne fil. pro patre. & §. pe. in proœmio. ff. Nona species, si aduersarius est famulus iudicis, d. c. insinuante. Spec. vbi proxime, versi. item si velit. q̄d intelligite durāte famulatu, nō aūt post, p̄ notata in l. j. §. ijdē rescripserunt. & ibi Bar. ff. de q̄oni. & p̄ Panor. in d. c. cum R. si tn̄ aliqua reuerentialis obedientia post solutū famulatū remaneret, non cessaret suspitio p̄ notata vbi proxime. Decima, si vicarius est epī iudex: nam tunc ēt in cā famuli epī pōt recusari, tex. est in d. c. insinuante. & ibi Panor. Vndecima est, si socius est in domo aduersarij ita Panor. in d. c. cum R. Duodecima, si est concanonicus aduersarij. in eadem ecclesia, tex. est in d. c. cum R. & Spe. vbi proxime, ver. Itē q̄d si socius. & versi. Itē si canonicus. Tertiadecima in subdito, q̄ nō pōt esse iudex in cā dn̄i, c. accedens. lo j. & melius el ij. s̄. vt li. non cōte. q̄d verum durante subiectione: alias secus, dixi in x. spē. Quartadecima, si iudex est suffraganeus aduersarij, d. c. accedens. lo 1. Spec. vbi proxime, versi. itē si suffraganeus. Quintadecima est, si iudex est aduocatus aduersarij, vel fuit in eodem negotio, vt hic tex. & dixi in textualibus: si tn̄ aduocatus est domesticus iudicis, ex hoc non pōt recusari iudex, nisi attenta qualitate prauitatis aduocati, & facilitatis iudicis aliud videat dicendū. ita Host. per illū tex. ibi, Panor. & alij in c. j. s̄. de offi. iud. & videte q̄ scribūtur in c. ex insinuatione. j̄. eo. Sed vbi aduocatus eēt dn̄s iudicis, pōt tunc iudex recusari. ita Host. & Io. An. in c. j. s̄. allegato. facit c. accedens. el 2. s̄. vt li. non conte. Sextadecima, si fuit p̄cur. in eadē cā, per ea q̄ hn̄r in c. fi. de testi. lib. 6. per do. Ant. in c. cū a nobis. s̄. de testi. & no. in d. c. insinuante. & Spe. vbi p̄xime, versi. itē si aduocatus. nā procurator non pōt eē testis in eadē cā, in qua fuit p̄cur. d. c. fi. ergo cū facilius repellatur iudex q̄ testis, vt voluit glo. in d. c. cū R. canonicus, & notat in d. c. insinuāte. poterit ēt recusari ne sit iudex. Decimaseptima, si fuit iudex solicitator cāæ: q̄a sicut nō pōt eē testis, ita recusabit ne sit iudex. ita Rota decisi. sua 368. q̄ incipit, Itē fuit dubitatū, q̄d si adhærens. vbi dn̄t, q̄ solicitator non pōt eē testis. ergo multominus iudex, q̄a facilius repellit iudex q̄ testis, p̄ notata in c. cū R. Canonicus. & in c. insinuante. s̄. de offi. del. q̄d declarat verū, maxime p̄ Lud. ɔsi. 420. incip. Proposita qō vr̄ decidi, procedere in solicitatore salariato. aīs nō repelleret, vt ibi p̄ eū: tn̄ forte a iudicando posset solicitator recusari, ēt nō salariatus rōne affectionis, quā verisilr̄ hēt ad cām. Decimaoctaua, si iā dixisset iudex parere suum in cā. ita Io. An. in c. irrefragabili. §. excessus. & ibi alij. s̄. de offi. ord. nā pars, ɔ quam iudex dixisset, añquā eēt datus iudex, pōt eū recusare. Decimanona, si fuit consultor ipse iudex aduersarij in cā. ita Io. Ant. in c. si ɔ vnum. de offi. deleg. lib. 6. in c. legitima. eo. titu. lib. 6. Bald. in c. de causa. in 5. col. s̄. de offi. deleg. & Panor. hic, vt dixi in textualibus.

bus. Vigesima, si aduersarius est vasallus iudicis, cap. causam quæ.s. de off. dele. notatur in c. ex transmissa.s. de fo. compe. Vigesimaprima, si iudex dixit testimoniũ aliàs in cã: nã potest recusari. Spec. vbi proxime, vers. item si testi. faciũt notata in c. Romana. de testi. lib. 6. Vigesimasecunda, si iudex est vasallus impetrantis, d.c. accedens. lo 2. Ioan. An. in d.c. legitima. Vigesimatertia, si in cã fuit fideiussor iudex. Spe. vbi proxime, vers. sed nunquid fideiussor. & facit, nam fideiussor non põt esse testis in cã, l. si cui legetur, & ibi Bal. ff. de leg. j. d. Anto. in c. cum a nobis.s. de testi. ergo nec iudex. Vigesimaquarta, si iudex est filius eius, qui fuit, vel est aduocatus in cã: vel ecõtra pr̃ est iudex, & fili⁹ est aduocatus. ita gl. in c. accusatores, vel testes. el quarto. 3. q. 5. & d. Anto. hic ꝑ tex. in c. ex insinuatione. j. eo. sed ibi gl. Io. An. & Panor. tenẽt ɔ̃rium, & ibi dicã. Vigesimaquinta, si fuit assessor: in illa cã non poterit postea esse iudex. Spec. in vers. si sit aduocatus. & faciunt notata in l. 2. ff. ꝙ quisq; iur. Vigesimasexta, si fuit iudex in illa cã semel, & illã cognouit, c. accepta.s. eo. Vigesimaseptima, si hẽt ɔ̃similem cãm iudex causæ aduersarij, & quæsit similis cã, statur arbitrio iudicis, c. cãm quæ. el 2.s. de iud. c. ꝑsonas.s. de test. Vigesimaoctaua, qñ iudex esset nimis fauens aduersario, d.c. accedens. el 2.s. vt lit. nõ ꝑte. & ibi notatur. & d.c. ad hæc.s. de rescr. isto casu tñ dẽt in specie exprimere, in quo facit nimiũ fauorem aduersario. Vigesimanona, si pars sibilat ad aures iudicis, põt iudex recusari, nisi palã dicat, q̃d sibi ĩ aure dicit pars. d. Ant. & cõiter Doc. ĩ d.c. accedens. el 2. Spe. in ti. de positionibus. §. 7. vers. q̃d si pones. Trigesima, in cõpatriota, si ambo iudex & aduersarius sint in p̃ria extranea: q̃a cõpatriotæ extra p̃riam solito plus se diligere solẽt. Ita Io. An. in d.c. l͠tima. Spe. d. §. superest. vers. itẽ si de terra. not. in d.c. accedẽs. Trigesimaprima, qñ iudex & pars sunt cõpatriotæ, & in p̃ria sua iudiciũ agunt ɔ̃ foresẽm ibi existẽtem: ita Spec. & alij vbi ꝓxime. Trigesimasecunda, qñ iudex supplet in facto ꝓ parte aduersa vltra casus a iure sibi ꝑmissos: nã tunc vr̃ facere se partẽ, & ꝑ ɔ̃ns suspectũ, gl. est in c. statutũ. in princ. in verbo, copia. de rescrip. lib. 6. Trigesimatertia, si iudex est in manibus aduersarij ĩ alia sua cã, puta q̃a aduersarius in alia cã est iudex istius iudicis. Spec. vbi s. vers. si vnus. Gemi. in c. si. de off. del. li. 6. Trigesimaquarta, si eṗs est iudex in cã clericorũ sibi subditorum ɔ̃ aliũ non suũ diœcesanũ. Io. And. in d.c. l͠tima. Spec. in ver. q̃d si impetro. Et hi sunt casus circa primã speciẽ, s. amoris. Circa secundã speciẽ casus sunt infrascripti. Trigesimaquinta, si iudex est inimicus partis, ẽt si nõ sit inimicus capitalis. ita gl in c. 2. & ibi Gemi. de ꝓcur. li. 6. Et ẽt tex. in c. q̃a suspecti. 3. q. 5. Bal. in l. j. C. si quacunq; præd. põt. Et Io. de Ana. in c. cũ oporteat. j. de accusa. & arbitrio iudicis remittit ista inimicitia. ita Spec. vbi ꝓxime, vers. pe. Dicit tñ Bal. in c. ɔ̃stitutus.s. de rescr. ꝙ exceptio inimicitiæ nõ procedit, nisi inimicitia sit manifesta, & nõ dubia, l. nõ distinguemus. §. cũ q̃d dã. ff. de arb. q̃a nemo ꝑsumit inimicus, q̃a est ɔ̃ ius naturale, c. j. prima distinc. l. vt vim. ff. de iusti. & iur. & ibidẽ Bal. dicit, ꝙ si inimicitia esset capitalis, tunc sine alia exceptione redderet iudiciũ retro nullũ: secus si nõ esset capitalis, quia tũc esset necesse opponere exceptionẽ. Trigesimasexta, in inimico recõciliato: q̃a inimico recõciliato nõ ɔ̃fidas in æternũ, 3. q. 5. accusatores. lo j. & ibi gl. & in c. ꝑ tuas. el j. j. de simo. & Bal. in auth. si dicat. circa finẽ. C. de test. ĩ l. ꝑscriptione. C. si ɔ̃ ius vel vti. pu. faciũt notata ꝑ Inn. & Doc. in c. cũ oporteat. j. de accus. Trigesimaseptima, si iudex litigat in alia cã cũ parte. Spec. ĩ vers. itẽ si cũ altera. Trigesimaoctaua, qñ iudex hẽt cãm cũ eccl̃ia vel dignitate, q̃ pars possidet. tex. est in c. cũ sup. & ibi gl. magna.s. de off. dele. Trigesimanona, qñ iudex nõ admisit partẽ ad osculũ stante ɔ̃suetudine osculãdi. gl. & Doc. ĩ d.c. cũ sup. Quadragesima, qñ iudex dixit verba cõminationis ad partẽ: q̃a si poterit, offendet eũ. gl. ĩ d.c. cũ sup. ɔ̃siderata tñ qualitate dicẽtis, iuxta notata in l. de pupillo. §. si q̃s ipsi. ff. de op. no. nũc. ꝑ Cy. & alios ĩ l. j. C. si q̃s Im pa. maled. & in l. metũ. C. q̃d met. cã. & ita ɔ̃suluit Pau. de Ca. ɔ̃si. 22. q̃d incipit, In Christi &c. circa princ. sed in ɔ̃rĩũ tenet d. Ant. dicẽs Doctores ita tenere in c. si qñ.s. de rescr. & ꝑ prima parte facit gl. & ibi Ang. ĩ l. si p̃tor. §. Marcellus. ff. de iud. & ponit d. Ant. ĩ c. si qñ. de rescri. Bal. in l. si q̃s ꝓuocatione. C. de appell. Quadragesimaprima, qñ iudex salutat⁹ a parte nõ r̃ndet, nisi qualitas ꝑsonæ excuset: q̃a nõ salutãdo ꝑsumit inimicus. ita gl. in c. Adrianus. 63. di. ita gl. & ibi Pan. in c. cũ sup.s. de off. dele. d. Ant.s. in salutatione Gregoriana, ad fi. Quadragesimasecunda, qñ iudex esset ɔ̃sanguineus inimici mei. ita Bal. in d.c. accedẽs, el 2. & ibi alij. faciũt notata in c. repellant. & in c. cũ oporteat. j. de accusa. Quadragesimatertia, qñ iudex esset cõmensalis inimici mei, vel eius familiaris. Spe. vers. item si familiaris. Panor. in d.c. accedẽs. el 2. Quadragesimaquarta, qñ esset appellatũ a iudice in alia cã, c. ad hæc. el j. & c. proposuit.s. eod. intelligite constito de grauamine. Quadragesimaquinta est s̃m Imo. in d.c. ad hæc. & s̃m Vincẽ. & Imo. in d. c. ꝓposuit. si appellatum est a iudice etiam aliter non docto de grauamine. & sic vult ibi Imo. ꝙ cũ dici soleat, Chi offende nõ ꝑdona. ꝙ talis appellans possit recusare ipsum iudicẽ a quo, licẽt illa sit leuis offensa. Quadragesimasexta est, si iudex fecit aliquã iniuriã parti, puta dedit alapam: nam tunc põt recusari. tex. est s̃m vnũ intellectũ in l. si q̃s prouocatio. C. e. Quadragesimaseptima, si ɔ̃hit parentelã iudex cũ inimico: nã tunc recusari põt, per notata in c. 2. de procur. li. 6. iunctis his quæ dicã. j. in pe. specie. & faciunt notata ꝑ Bart. in l. 4. in simili. ff. de adi. leg. in l. scieñ. ff. de leg. ꝑ Bal. in l. liberi. C. de inof. test. ꝑ Io. de Anania in d.c. cũ oporteat. Quadragesimaoctaua, in ɔ̃federato cũ inimico meo, ꝑ iura s. allegata in ꝑcedenti specie. & faciũt notata ꝑ Bal. in l. 2. C. de seruit. & aq. vbi principe diffidato vñr diffidati ɔ̃fœderati. & notata ꝑ Ang. in l. quæ religiosis. ff. de rei vend. vbi an pax extendatur ad ɔ̃fœderatos. de quo ꝑ Panor. in c. j.s. de postul. præl. ꝑ Inno. & alios in c. ad apostolicæ. de re iud. lib. 6. Quadragesimanona, in eo qui crebro conuersatur cũ inimico meo. Spec. in vers. itẽ si comes. faciunt notata ꝑ Io. An. in d.c. cũ oporteat. Quinquagesima, qñ iudex est inimicus dñi, vel patris partis: tunc ipse & tota familia sua recusari p̃nt. tex. est in l. vnica. C. si quacunq; præd. pot. Spec. in vers. itẽ si inimicus. faciunt notata in d.c. accedens. el 2. Quinquagesimaprima, si iudex est subditus inimici partis, d.c. accedens. lo 2. Quinquagesimasecũda, qñ iudex esset partialis, quia esset Gelfus, & pars esset Gebelina, aduersarius aũt gelfus. ita Bal. in c. de causis. in nona col.s. de offic. deleg. Quinquagesimatertia, vbi resultat verisimilitudo ꝙ iudex læderet partẽ si posset: nã tunc recusari põt. ita Spec. in vers. antep. faciunt notata in c. tertio loco.s. de proba. ꝑ Bar. in l. fin. ff. de q̃oni. per Bal. in l. fi. ff. de hære. instit. vbi ꝑ ꝑ præcedentem verisimilitudinẽ præsumitur crimen cõmissum: ergo multomagis arguetur quis de committendo. & hæc circa secundã speciẽ odij. Tertiã speciem respiciunt casus seq̃ẽtes. Quinquagesimaquarta, qñ doctor est grossus & illiteratus, in puncto subtili recusari põt. ita Bald. in l. fi. in 16. q̃oñe. C. de hære. instit. Quinquagesimaquinta, qñ suspectus iudex delegauit nõ in totũ: nã tunc subdelegatus recusari põt, c. iudex ab apostolica. de offi. dele. lib. 6. Quinquagesimasexta, qñ iudex recusatur vt suspectus ꝑ ꝑ aliquã qualitatẽ, quæ respicit dignitatẽ suã: nam tunc ẽt eius successor recusari poterit. ita Bald. in c. de causis. in 5. col.s. de off. dele. facit bene in simili tex. in c. si a subdelegato. de off. dele. lib. 6. & si opponitur ɔ̃ iudicẽ exceptio excõicationis, vel infamiæ, an ipsemet poterit cognoscere, an talis exceptio sit probata, do. Ant. in c. super l̃ris. in 15. col. de rescrip. Pet. de Anch. in c. pia. de excep. lib. 6. Imo. post Bar. in l. quidã ɔ̃sulebant. ff. de re iud. faciunt quę ponit Panor. in c. solicitudinẽ. sup gl. in verbo, eṗs. j. eo. ibi, pęnã. Quinquagesimaseptima, si iudex prouocauit sibi cõmitti cãm: nam tunc põt recusari. Spec. vers. itẽ si per se. Io. An. in c. si ɔ̃ vnum. de offi. dele. in 6. Bal. in d.c. de causis. in 6. col. Ioã. And. in d. c. legitima. Quinquagesimaoctaua, qñ iudex minus animose procederet, c. 2. vbi tex. circa prin.s. de in integ. rest. & ibi Imo. Quinquagesimanona, si ad petitionẽ vnius tantũ partis datus est iudex. Spec. in vers. itẽ si ad petitionẽ. Sexagesima, si iudex succedit partibus in toto vel in parte. ita tex. in l. Iulianus ait. ff. de iud. Spec. in vers. item si precium. Io. An. ĩ d.c. legitima. Sexagesimaprima, qñ iudex ad quẽ est appellatũ, cessit iudici a quo, vel econtra: nã tunc in cã appellationis recusabitur. ita gl. Bal. & alij in l. eos. in princ. C. eod. Sexagesimasecunda, qñ iudex, a quo est appellatũ, esset illemet respectu dignitatis, q̃ haberet iudicare in causa appellationis: nã tunc licẽt ad eummet appellatur, tñ recusari põt. dixi post Bal.s. in rubrica. Sexagesimatertia est, qñ superior fuit iudex, vt pars capituli capitulariter aliq̃d fecisset, & ab eo facto appellaretur ad eum vt iudicẽ, prout põt, ca collatione. eo. tit. li. 6. tunc iste superior recusari poterit. gl. est in d.c. a collatione. Sexagesimaquarta, vbi iudex percepit cõmodum ex iurisdictione: nam tunc si vult pronunciare se iudicem, poterit recusari, ne super hac dilatoria cognoscat, vt dixi in c. ad audientiam.s. eo. Sexagesimaquinta est, quando locus non est tutus propter inimicitias partis: nam tunc ibi citatus iudicem recusare poterit respectu loci, d.c. accedens. el 2. imo si hoc est notorium, locum non esse tutum, non tenetur comparere. ita Bar. in l. sciendum. ff. de leg. & est tex. in clem. pastoralis. de re iud. Sexagesimasexta, quando locus, ad quem citatur pars, nõ est tutus propter inimicitias terræ suæ. tex. est in c. cum R. canonicus.s. de offi. dele. Sexagesimaseptima, qñ locus, in quo debet cõparere, est tutus, sed via non est tuta, tex. & ibi not. in d.c. accedens. el 2. Sexagesimaoctaua, in aduocato, qui sciuit secreta partis: nam potest recusari, quando iam dixisset velle suum contra partem suam. glo. est &

est, & ibi Doct. qui eam ita intelligunt, maxime Imo. in ca. dilecto. s. de testi. Et ita do. Ant. hic, faciunt notata per Panorm. & Imo. in c. irrefragabili. §. excessus. s. de offic. ordin. Sexagesima nona, vbi iudex esset suspectus tertio prætendente interesse in causa: nam tunc iste tertius non solum potest opponere de suo interesse, sed et recusare pôt iudicem tanq̃ suspectum. tex. est in c. cum super. & ibi Doc. s. de off. del. Septuagesima, vbi iudex suã subditam inuitam vult ducere in vxorem, nã tunc & per ipsam subditam, & per familiam subditæ recusari pôt. tex. est in l. vnica. C. si quacunq; præd. pot. Septuagesimaprima est, qñ eps recusatus est: nam tunc eius vicarius reddit suspectus, licet non eõ. glo. est in c. si ꝯ vnũ. in verbo, epi. iuncto tex. ibi, de of. del. li. 6. voluit Pan. in d. c. insinuante. tñ in ꝯrium facit qd volunt Legistæ in d. l. vnica. C. si quacũ. præd. pot. Septuagesimasecunda, vbi iudex fuisset corruptus a parte, quia accepisset munus sufficiens ad peruertendum animum eius, iuxta nota. in c. & si qões. j. de simo. tunc recusari poterit. Spec. vbi proxime, versi. item si fuit inimicus. Septuagesimatertia, qñ executor modum excederet in exequẽdo: tunc et si sit datus de consensu partium, tñ recusatur, c. super qõnum. §. j. de offi. dele. Septuagesimaquarta, in omni suspitione, ꝓ quam remouetur procur. de quibus i c. 2. de procur. in 6. in l. post litem, cum sequentib. & in l. quæ oia. ff. de procura. in omnibus illis pôt iudex recusari suspectus. ita Spec. in d. §. superest. versi. fi. & faciunt notata hic per Pan. Septuagesimaquinta, in omni casu simili vel maiori expressis in iure, quia in eis arbitrio iudicis, posita dicta similitudine, poterit iudex recusari suspectus. Ita d. Anto. hic, & Io. An. & alij in c. cum speciali. j. e. Et ideo licet decisum non reperiatur, an ꝓ ꝓ cognationem spiritualem possit recusari suspectus iudex, tñ de similibus ad similia habetis decisionẽ per prædicta: nam ad plus tenetur cognatus spiritualis q̃ affinis. qd patet, quia affinis non tenet affinem alere, sed pr̃ spiritualis sic, voluit Bald. in auth. nisi rogati. C. ad Treb. ergo cũ affinis possit recusari, vt s. i tertia specie: & cognatus spũalis recusabit. Præterea æquiparatur patri carnali quo ad reuerentiam sibi debendã. Et ideo non vocabit in ius sine venia, sicut nec pr̃ carnalis. Ita Ang. post Bal. in l. gñaliter. ff. de in ius voc. ergo sicut reuerentia magistralis facit quẽ suspectũ, vt dictũ est in octaua specie & septima: ita ista reuerentia spiritualis. Et sciendum est, ꝙ non solũ habet locum recusatio vno tm̃ iudice dato, sed et qñ dati sunt plures iudices, & vnus suspectus, ille solus recusari poterit, c. causam quæ. s. de offi. dele. imo si essent dati cum clausula, Quod si non oẽs. quo casu vno recusato, alij possunt procedere, c. si contra vnum. & ibi habetur, de offi. deleg. in 6. si procederent non recusati vna cum recusato, nõ valeret processus propter admixtionem inhabilis, c. cum super. s. de offi. dele.

SVMMARIVM.

1 *Sententia suspensionum vel interdicti, non suspenditur per appellationem.*
2 *Appellatio suspendit effectum sententiæ.*
3 *Suspensus ita efficitur irregularis, sicut excommunicatus.*
4 *Interdictum a seipso vsque ad certum tempus, an possit liberare suspẽdẽdo?*

1 CAP. XXXVII.

2 AD hæc. †Sententia suspensionũ vel interdicti per appellationẽ non suspenditur. h. d. † Not. igitur primo ex tex. ꝙ appellatio suspendit effectum sententiæ, c. pastoralis. §. præterea. s. de offi. deleg. vel alias extinguit, vt dixi in rubrica, etiam si sint sortitæ sentẽtiæ effectum, vel sortiri deberent executionem iuris, l. furti. in princi. ff. de his qui no. infa. l. qui vltimo. ff. de pen. tamen in sententijs censuræ non solum excõicationis, vt in c. pastoralis. j. eo. sed et in terdicti hoc locum non hẽt, quia snĩa interdicti per appellationem non suspendit, vt hoc tex. Et idem est de sententia suspẽsionis, qa sub nomine censuræ & ipsa continet, c. qrenti. j. de verb. sig. & c. is cui. vbi de hoc est tex. de sen. exc. li. 6. & intelligite i sententia interdicti vel suspensionis a diuinis, qa cũ illæ ligent animã sicut excõicatio, non mirũ si per appellationẽ non suspendũtur, sicut nec excõicatio: qa in hoc assimilantur excõicationi. Si aũt esset suspensio vel interdictũ latũ a tpalibus, puta quia interdicit clerico, ne ꝑcipiat aliqd de ꝓbenda vsq; ad tps, vel ne ingrediat domum canonici, vel pomeriũ: talis suspensio cũ non liget animã, non æquiparat excõicationi: & iõ per appellationẽ suspẽdit. ita gl. in d. c. is cui. & facit, quia videmus ꝙ nec et suspensus a tpalibus celebrando efficitur irregularis, vt notatur in c. clerici. j. de cle. exc. mi. in c. j. de sen. exc. li. 6. item facit, qa in hmõi suspẽsione tpalium non requirit forma, nec imponitur pena formam non seruãti, d. c. j. ita Io. An. & alij ibi. & facit qd a ꝯrio videmus, nam suspensus a diuinis ita demum incurrit irregularitatem, si diuinis deputatus certo ordini se immisceat, non autem si se immisceret tpalibus. ita Inno. in c. tanta. j. de excel. pla. notatur in c. j. de sen. & re iudi. li. 6. & per Arch. 23. q. j. in summa. & in c. audiuimus. vbi melius, eadem cã, & q. Gl. super verbo, interdictum. in fi. habetis primo ex gl. ꝙ æquiparantur suspẽsio, interdictum, & excõicatio. & iunctis his q̃ vult hic Inno. & alij, dicite primo, eq̃parantur, quia neutra earum suspenditur ꝓ appellationẽ, vt hoc tex. nr̃o, & c. pastoralis. j. eo. scdo, qa vtraq; lata post appellationẽ est nulla. de snĩa interdicti habetis tex. in c. dilectus. j. e. de sen. exc. habetis tex. in c. ꝑ tuas. j. de sen. excõ. de suspensione hr̃ in d. c. is cui. Tertio, qa oẽs istæ snĩæ requirunt præcedentẽ monitionẽ, c. reprehensibilis. s. e. & dicite vt ibi. Quarto, quia sicut excõicatio requirit iuratoriã cautionẽ, si dẽt absolui excõicatus, c. cum desideres. & c. ex tenore. j. de sen. exc. ita absolutio ab interdicto vel suspensione, c. venerabili. j. de sen. exc. Quinto, sicut in excõicatione fit qñq; absolutio ad cautelam, d. c. ꝑ tuas. ita in suspẽsione vel interdicto, c. venerabili. & ibi hr̃. hodie per iura Sexti non hẽt locum in interdicto relaxatio ad cautelam, tex. in c. præsenti.
3 de sen. exc. li. 6. †Sexto, quia sicut celebrans excõicatus efficit irregularis, nec ab alio absoluitur q̃ a Papa, c. clerici. j. de clerico ex cõ. ministr. ita suspensus, c. j. de senten. & re iud. lib. 6. & c. j. de sen. exc. eo. li. ita celebrans in loco interdicto, vel al's violans interdictum, c. tanta. j. de excel. præla. & c. is cui. de sen. exc. li. 6. & de his in quibus hẽnt hmõi censuræ similitudinẽ inter se, & Gemi. in c. j. de sent. exc. li. 6. Gald. in tractatu de ecclesiastico interdicto, in primo effectu, in secũda & tertia qõne. differunt tñ in multis, primo qa excõicatio fert solũ ꝯ certã personam aĩatam, c. Romana. §. vniuersitatẽ. de sen. exc. li. 6. interdictũ aũt et ꝯ vniuersitatem & corpus inanimatũ, siue locũ ferri pôt, c. non est. j. de spons. itẽ excõicatio nõ fert ob alienum delictũ, sed solũ ob propriũ, c. nemo, c. quicunq;. 11. q. 3. interdictũ aũt pro aliena culpa ferri pôt, d. c. nõ est. Itẽ tertio interdictũ siue et suspensio ferri pôt solo delicto, nõ præcedente ꝯtumacia et ab homine. Inn. in c. j. j. de excel. præl. ex cõicatio aũt non fert ab hoĩe nisi ꝑcedente ꝯtumacia. gl. est in c. epi. 11. q. 3. quarto eps pôt ad tps suspendere interdictũ propriũ, vt gl. hic, qñ in locũ latũ est: excõicationẽ aũt non, per ea q̃ notant per Inn. in c. vt priuilegia. j. de priuil. & hanc drĩam ponit gl. in c. pñti. de sen. excõ. li. 6. & latius j. dicam. quinto excõicatio indiget absolutione sẽp, suspensio aũt vel interdictũ ob certã cãm, vel ad certũ tps factum, cessante cã, vel tpe finito cessat & tollit, nec indiget alia absolutione. gl. est in cle. j. in verbo donec. de decimis. in c. si qs deinceps. 16. q. 7. no. Inno. in c. cũ bonæ. s. de eta. & qual. Imo. in c. 2. j. de sol. vbi hoc examinat. hr̃ in c. cum tu. j. de vsur. & licet illa gl. loquatur solum de suspensione, tñ extendit ad interdictũ. ita d. Anto. in c. non est. ita Card. in cle. j. versi. terra de pen. sexto, cõio aliorum inhibet excõicato, c. cum excõicato. 11. q. 3. & alijs cõicare prohibetur cum eo, c. illud. j. de cle. exc. ministr. sed interdictus vel suspensus secus, qa nec ipse prohibetur, nec alij secũ, d. c. tanta. & ibi per d. An. & alios. Habetis aliud ex gl. nr̃a, ꝙ eps interdictũ à se factũ tollere pôt, & et suspẽdere. ꝙ possit tollere dubitat nemo, dũmodo sit de pertinentibus ad iurisdõnem suam, qa non sit latũ a superiore. ita Doc. hic, qa eius est absoluere cuius est ligare: & oĩs res &c. c. verbum. de pœnitentia. di. j. c. j. j. de reg. iur. secus si a superiore latum eẽt, c. pastoralis. §. præterea.
4 s. de offi. or. †Sed pñctus stat, an possit locũ interdictũ a seipso vsque ad certum tps liberare suspendendo interdictũ ad certũ tps. & tenet hic glo. ꝙ possit, quam sequuntur hic cõiter Doc. & glo. in c. pñti. de sen. exc. li. 6. licet Pan. i pñcto iuris alr̃ dicat. & ꝓ hoc opi. adducit Io. An. epo licet propriũ interdictũ in totũ tollere: ergo & ꝓ parte suspẽdere, qa cui licet qd plus, licet & ꝙ minus est nr̃a, cui licet. de re. iu. li. 6. adducit et tex. i. c. dilect⁹. ver. qa vero idẽ eps. j. eo. Io. de Lignano in quodã tractatu suo de ecclesiastico interdicto. in interdicto tenet ꝯriũ: cuius opi. de iure dicit Pan. veriorẽ. mouetur, maior est potentia appellationis quã iudicis, sed appellatio nõ suspendit interdictum, vt hoc tex. nr̃o: ergo nec iudex pôt suspendere. Maior probat, ꝙ plus possit appellatio quã iudex: nã iudex non pôt facere quin ꝯdẽnatũ sequatur infamia, l. non pôt. ff. de fur. & tñ appellatio: facit, vt condẽnatus non sit infamis, l. furti. in prin: ff. de his qui not. infa. ergo &c. secundo adducunt, Non pôt iudex facere quin effectus iuris cõsequutiuus ex sua pronunciatione sequat, l. si quis filio exhæredato. §. ij. qui. ff. de iniust. rup. testõ. d. l. non pôt. sed ad consecutionem censurarũ sequitur iuris executio, vt ligent donec satisfiat vel absoluatur, c. is cui. de sen. exc. li. 6. nec pñt cã cessante stare in suspenso, puta non tollitur ꝓ suspensionẽ, quin tñ illo medio tpe dicatur cõtinuare primum interdictũ, vel prima suspensio, vt vult hic gl. ergo iudex non poterit hanc suspensionẽ facere, vt per eã impediatur aliquis effectus iterdicti. Nec obstat argm̃ de nr̃a, cui licet. qa hic iudex impeditur facere, qd est minus, eo qa vult facere aliqd ꝯ naturam rei, s., vt interdictum duret. sed ꝙ effectus eius stet in suspenso

suspēso ad certum, non pōt facere iudex, vt dixi in ꝓximo art. d.
Phil. dixit cōem opi. posse saluari, q̃a de hoc est bonus text. in c.
veniens. el 2. in fi. s̃. de testi. vbi ad certũ actũ tm̃ absoluit excōica
tus, s. vt possit dicere testimoniũ. ergo ptās censurarũ residet in
clauibus iudicis, vt possit vel ex toto relaxare tollēdo, vel in par
te ad tp̃s suspēdēdo, vel ad certũ actũ: ergo ita poterit ad certum
tp̃s interdictũ suspēdere. Sed posset dici, illud ibi ꝓuenire exp̃s-
sa iuris disp̃one: q̃a iudex inferior a Papa effectus iuris cōis tol-
lere nō pōt, nisi in casibus a iure exp̃ssis, vt voluit Inn. in c. dile-
ctus. s̃. de tēp. ord. no. in c. si clerici. versi. de adulterijs. s̃. de iud. &
hoc sensit gl. nr̃a hic, dũ soluit ɔ̃riũ c. cũ & plantare. ergo stat fir-
mũ argm̃ Io. de Lig. vel alr̃ absoluēdo ad vnũ actũ, tollit excōica
tionē ex. toto quo ad illũ actũ, nec ꝑ hoc directo facit ɔ̃ effectũ
iuris, sed suspēdendo cēsurā nō ex toto tollit ꝑ illo tp̃e, sed vult
tenere in suspēso, qđ nō pōt, cũ sit effectus iuris penetrabilis, vt
s̃. dixi ꝑ rōnes pro parte Io. de Li. allegatas. Hētis tertio, ꝙ suspē
so interdicto ad tp̃s, a tali interdicto licitũ est appellare, & suspē
dit interdictũ. & hanc opi. tenet hic Io. An. Pan. & Imo. mouenť
ꝑ tex. in §. q̃a vero. allegatũ in gl. q̃ tex. exp̃sse loquiť de interdi-
cto, & p̃supponit suspēsum illud fuisse, & pēdēte suspēsione in-
terpositā appellationē, & tñ appellationē ꝓdesse. Bald. hic tenet
ɔ̃riũ, moueť tali fundamēto, de quo ĩ gl. q̃a lato ĩterdicto, si illud
suspēdať, idē tñ durat interdictũ, l. sed si manente. ff. de p̃ca. ergo
sicut ab ipso interdicto nō potuisset appellari añ suspensionem,
nec poterit post suspensionē, quin cessante tp̃e interdictũ liget,
ac si appellatũ nō fuisset: q̃a dr̃ idē interdictũ, sicut vuln⁹ qđ sup
inducta cicatrice videbať sanatũ, si in aliquo ēt reperiať ebullire
vel putrescere, nō dr̃ nouũ vulnus, l. qđ sanatũ. ff. de ædil. edic. si-
cut curator datus furioso hñti dilucida interualla remanet cura-
tor, nec nouus dādus est isto reincidēte in furorē, l. pe. C. de cur.
fur. sicut obligatio facta, facto postea pacto de nō petēdo vsq; ad
certũ tp̃s, lapso illo tp̃e statim ligat, l. si vn⁹. §. si cũ reo. ff. de pac.
nec dr̃ noua oblĩo. & ita ɔcludit ipse Bal. & iō infert hic Bal. ꝙ la-
to interdicto, vel ēt bānito aliquo, si postea suspendať interdictũ
vel bānũ vsq; ad tp̃s, statim finito tp̃e ille reincidit ĩ interdictũ,
vel ēt bānũ absq; alio ministerio hominis. ita Bal. hic, & voluit
ēt Ang. in l. si vnus. §. si cũ reo. ff. de pac. & voluit Bal. in sili in ca.
cũ inter. & faciũt ibi no. ꝑ Inn. s̃. de ɔsue. & dicit Bald. hanc q̃onē
multũ fuisse notatā Bononiæ tp̃e interdicti. Quarto hētis ex gl.
ꝙ interdictũ latũ in ꝑsonā nō pōt a iudice suspēdi ad certũ tp̃s: se
cus in interdicto lato ĩ certũ locũ. & ita Inn. in d. c. vt priuilegia.
j̃. de priuil. & est rō, q̃a locus non peccat, cũ sit quid inanimatũ, c.
Romana. §. vniuersitatē. de sen. exc. li. 6. ideo eius peccatũ, qđ nō
est, nō inspicit, sed ꝑsona bene peccat: iō suspensio ɔ̃ eā lata non
est relaxāda ad tp̃s, q̃a cũ remaneat peccator, & sic sit extra ec-
clesiā saltē quo ad se, c. fi. & ibi notať. s̃. de tēp. ordin. imo ex quo
dānatus est & suspensus, vel interdictus est extra eccl̃iā quo ad
alios, iō non dēt imponi cũ vno pede indigno, ēt quia remanet
peccator ĩ ecclesia, regula peccati. de reg. iur. li. 6. & hac rōne at-
tenta dixit Inno. in d. c. vt priuilegia. & sequunť Doc. hic, & ibi,
ꝙ si esset interdictus ꝑꝑ delictũ alienũ aliq̃s, c. nō est. j̃. de spō. ꝙ
huius interdictũ posset ad tp̃s relaxari, q̃a non est peccator ipse.
& ita Panor. hic. Vltimo notate glo. ꝙ ep̃s non pōt dispensare vt
celebretur in loco interdicto. faciunt not. in d. c. dilectus. s̃. de tē-
po. ord. faciunt quæ habentur in c. is qui. de sent. excom. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Iudex remittit appellantem ad priorem iudicem, nisi sibi constiterit a graua mine, vel iniustitia appellatum. & nu. 2. 3.*

CAP. XXXVIII.

1 Cum in ecclesia. † Iudex remittit appellan-
tem ad piorē iudicē, nisi
sibi ɔstiterit a grauamine vel iniustitia appellatũ. h. d.
† No. primo ex tex. ibi, grauamine vel iniustitia. ꝙ ad
hoc vt archidiaconus sit iudex appellationũ in cā subditorũ suf-
fraganeorum, dēt sibi ɔstare appellatũ fuisse a grauamine vel in-
iustitia. & hodie est tex. clarus in c. Romana. §. si vero. & §. quod si
obijciatur. eo. ti. li. 6. & sic hētis tex. ibi, dictis, & tex. nr̃o, quòd ap-
pellans vt recipiať sua appellatio, dēt tria ꝓbare, appellatũ fuisse
infra x. dies, & a grauamine vel iniustitia appellatũ. & ita Bar. &
Bal. in l. hi qui ad ciuilia. C. eo. & si nō interponať statim viua vo-
ce a diffinitiua appellatio, vt l. j. §. fi. ff. eo. regl̃r oĩs appellatio dēt
fieri in scriptis, c. j. e. ti. li. 6. & sufficit appellationē scriptā porri-
3 gere iudici a quo, absq; ꝙ aliud agať, c. appellatio. eo. ti. li. 6. † Not.
ex tex. ibi, nō ante admittas. a ɔ̃rio, ꝙ si iniusta fuerit appellatio,
debet remitti ad iudicē a quo, & facit c. vt debitus. j̃. eo. & sic ha-
betis casum ɔ̃ Imo. in c. ad hæc. el j. s̃. eo. dũ vult, ꝙ iudex a quo, ex
quo ab eo appellatũ, sit suspectus alio ēt non docto, ꝙ grauauit,
& hoc respectu offensæ quam facit pars iudici appellando: nam
hic est ɔ̃ eũ tex. hoc modo: appellatio iniusta facit iniuriam ma-
iorem iudici q̃ alia appellatio, l. fi. in fi. qñ ꝓuoc. c. vt debitus. in
prin. j̃. eo. & tñ non obstante hac iniuria iniuste appellans remit
titur ad iudicem a quo, vt hic: ergo per solā hanc iniuriā non red
ditur suspectus. & si dicatur, remittitur causa ad iudicem a quo,
sed potest recusari: certe frustraretur ista prouisio iuris de remit-
tendo appellantem friuolè ad iudicem a quo, & daretur materia
calumniandi: nam videns iudicem non inclinare in partem, sta-
tim friuole vel iniuste appellaret: & si per iudicem ad quem re-
mitteretur ad iudicem a quo, illum recusaret, & sic haberet in-
tentum impediendi iudicem, ne iustitiam faceret.

SVMMARIVM.

1 *Grauatus denuo a primo iudice, non prosequutus appel. in termino potest appellare.*
2 *Subtrahens se, nec compareat, possit ne amplius appellare?*

CAP. XXXIX.

1 Directę. † Si appellans, qui nō fuit prosecutus ap
pellationem in termino venit ad primũ
iudicē, si ab eo de nouo grauetur, poterit appellare.
2 h. d. † No. ex tex. ibi, ĩ termino statuto & c. s̃m intellm̃
Io. An. ꝙ licet pars ĩ termino statuto nō ꝓsequatur suā appellõ-
nē, quo casu vr̃ deserta, & hr̃ pro frustratorie appellante, c. perso
nas. & ibi dixi. s̃. eo. l. 2. & fi. C. de tēp. app. & sic videbať fuisse in
cōtumacia per frustratoriā appellationē, subtrahendo se, ne ɔpa
a reret corā iudice a quo: vñ videbatur, ꝙ non posset amplius [a] ap-
pellare, iuxta not. in l. ex consensu. §. fi. ff. eod. in cle. si ante. & ibi
bonus tex. de do. & ɔtu. in c. 2. de do. & cont. li. 6. tñ ex quo post
desertam appellationē comparet corā iudice a quo, vr̃ purgata
ɔtumacia: & ideo si secundo grauetur, poterit appellare, vt hoc
tex. nr̃o. & iste est intellectus ad hunc tex. Gof. tñ dedit aliũ intel
lectũ, ꝙ hic simpliciter Papa velit, quòd q̃ primo appellauit a iu
dice a quo, si postea iudex a quo, puta per desertionem vel alio
modo reassumendo iurisdictionem grauauerit, secundo pōt iste
grauatus denuo appellare: verum s̃m istum intellm̃ casus noster
hēret modicam dubitationē, capiendo ita generaliter, ꝙ secũdo
grauatus secundo appellare possit: quia vbicunq; quis grauať de
iure canonico, appellat. hæc patēt lippis atq; pistoribus, c. vt de-
bitus. j̃. eo. magis ergo elegans est intellectus Io. An. sed ɔ̃ ipsum
Io. An. insurgit Io. Cald. ꝙ imo ēt si non purgauerit ɔtumaciam,
possit appellare, si secundo grauatur, qui primo appellauit, per
tex. in cle. si ante. de do. & contu. vbi tex. ita demum prohibet ap
pellationem, & constituit quē in manifesta cōtumacia, si primo
friuole appellauit: ergo ex quo non apparet, ꝙ iste friuole appel
lauit, poterit indifferenter secundo loco appellare si grauetur.
Præterea adducitur, licet appellans a iudice videatur protestari,
ꝙ coram eo non vult comparere, nec amplius cōparebit, tñ hoc
est verũ, nisi renunciauerit appellationi vel expresse vel tacite,
vt glo. voluit in c. 2. & ibi tex. iuncta gl. de do. & contu. lib. 6. & sic
ex quo renunciauit appellationi, nō vr̃ durare amplius in volun
tate & ɔtumacia non comparendi: & ideo citandus est, vt ibi: sed
deserta appellatione ꝑ lapsum termini induciť tacita renuncia-
tio, vt est tex. hic notabilis ibi, ea renunciante. ergo non erit con
tumax ista mulier in casu nr̃o. ergo secundo grauata poterit ap-
pellare, nec est necesse ꝙ vlterius veniat ad purgandũ ɔtumaciā.
vos ergo ex mente Panor. hic dicite, ꝙ aut clarũ est, ꝙ frustrato-
rie appellauit: & tunc tanq̃ manifestus ɔtumax non appellet se-
cundo grauatus, d. cle. si ante. Aut vero appellauit, sed renuncia-
uit appellationi expresse vel ēt tacite spōte adeundo iudicem a
quo: & tunc nō vr̃ esse in aliqua ɔtumacia, & iō citandus est: &
ideo absq; alia purgatione ɔtumacię, q̃ nō est, poterit scđo gra-
uatus appellare. & ita procedat argm̃ d. c. 2. de do. & ɔtu. lib. 6. &
hoc exp̃sse vult gl. in d. c. 2. dũ loq̃tur de renunciatione tacita, q̃
fit adeundo iudicē a quo. & hoc casu nō loquiť hic Io. And. nec
tex. nr̃. Aut vero appellauit primo, & per negligentiā lapsu tp̃is
deserta est appellatio, & ille est casus nr̃: & tunc licet per deser
tionē induciť renũciatio, vt hic est tex. tñ ex quo renũciatio nō
est spontanea, sed necessaria, propter negligentiā non vr̃ desine
re esse ɔtumax, imo de maiori ɔtumacia arguiť perseueran. vsq;
ad ultimũ, & præsumitur friuole appellasse: ideo debet purgare
hanc suā ɔtumaciā, nec vlterius esset citandus. glo. in ca. sæpe. in
uerbo, pemptorie. j̃. c. nisi ueniret ipse ad iudicē, & se purgaret.
& ita

ADDITIO.

a ¶ Amplius appellare. Et qđ si postea vult ordinari ea gere ad rescissionē actus, an aggrauetur eius conditio in probando, vide Pau. de Ca. in consi. 216. in 2. lib. circa prin. Et nunquid sententia pro appellante post desertam appellationem valeat, vide Alex. in cons. 104. incip. Circa primum. in 5. vol. fo. 83. Et de materia desertionis appellationum vide pulchrè. Pau. de Ca. in consil. 135. incip. In causa, per totum consi. in 2. parte consilior.

& ita se declarat Io. An. in nouella, & ibi Gem. i d. c. 2. tñ licet p̃sumatur friuole appellasse, cum hic non ꝯstet, nec sit declaratũ: iõ si venerit post desertionem ad iudicem a quo, vr̃ purgare suã contumaciã: & iõ cessat rõ cle. si añ. quia eſ non ꝯstabat, ꝙ friuole appellasset: hinc est, ꝙ purgata ista contumacia iste, qui primo appellauit, si scd'o grauetur, põt appellare. Vltimo no. ꝙ per appellationem quis dr̃ exemptus a iurisdõne iudicis a quo: & est tex. hic ibi, se fecit exemptum. & ẽt in c. ad audientiam. s̃. eo. Glo. in verbo, appellare, vult ꝙ licitũ sit vni bis appellare, non aũt tertio. sed hoc vult procedere, qñ ab eadem parte interponit appellatio: secus si a diuersis, q. a vna pars põt his appellare, & alia bis, nulla earũ ad tertiam appellationẽ descẽdere põt. item hoc vult verum esse, qñ super eodem grauamine appellatur, vt super eodem grauamine ab vna parte nõ possit nisi bis appellari, ab alia etiam bis, & non vltra: sed super diuerso grauamine possint similimodo iterari appellationes, ita vt quot sunt grauamina, totiens pro singulo grauamine possint ab vna parte bis appellari, & ab alia bis, & pro singulo grauamine vtraq; pars quater appellat simul considerando. de hoc latius in c. suam. j̃. eo. & ibi dicam. hr̃ in l. vnica, C. ne liceat tert. prouo. & pulchre per gl. in cle. fi. de appellationibus.

SVMMARIVM.

1 *Sententia excommunicationis, suspensionis, vel interdicti, lata sub conditione suspenditur, si ante conditionem sit appellatum.*
2 *Sententia censuræ lata sub conditione, valet.*
3 *Absolutio ab excommunicatione fit per literas.*
4 *Verba enunciatiua principaliter non disponunt. fallit nu. 5.*
6 *Appellatio a sententia censuræ licita est pendente conditione. Et quid ita? nume. 7.*
8 *Conditio quare non retrahatur in censuris?*
9 *Sententia lata excommunicationis sub conditione, si ea pendente moriatur iudex, vel expiret eius iurisdictio, ille non remanebit excommunicatus.*
10 *Fictio non operatur effectum suum contra iuris prohibitionem.*
11 *Excommunicatus si non satisfaciat aduersario intra certum tempus, quocunque modo illi satisfaciat, excusatur a sententia censuræ.*
12 *In foro iudiciali post factum non capimus benigniorem partem.*
13 *Moræ purgatio non admittitur ad euitationem excommunicationis.*
14 *Excommunicatio conditionis non tenet, nisi extante cautione.*
15 *Tempus ad appellandum a censura conditionali, quandiu duret?*
16 *Sententia censuræ, an grauet pendente conditione?*
17 *Sententia conditionalis quando liget?*
18 *Excommunicatus non potest eligere. & nu. 19.*
20 *Appellatio excommunicati an valeat, si in prolatione sententiæ appellet, nec quid præcesserit, appareat.*
21 *Appellatio, de qua hic, suspendat ne præceptum de soluendo.*

CAP. LX.

1 PRæterea. † Sententia excõicationis, suspensionis, vel interdicti lata sub conditione, suspenditur, si ante conditionem extitit appellatum. h. d. No. primo ex tex. ibi, nisi, ꝙ licet rl̃r in ꝯctibus dictio, nisi, importet resolutionem ꝯctus in euentum condõnis, & sic pendente ꝯdõne firmet ꝯctum, l. 2. in prin. ff. de in diem adiec. no. Bar. in l. centesimis. §. fi. ff. de verb. ob. tñ cum in vltimis volũtatibus dictio, nisi, importet condõnem, vt no. in d. §. fi. idem est in sententijs censuræ, vt hoc tex. nr̃o. & sic quo ad hæc sententia censuræ æquiparatur vltimæ voluntati. ita hic Imo. post d. An. & de hac dictione, nisi, p Bal. & Sal. in l. 2. & in l. non ignorat. C. qui accu. non poss. in l. actione. C. de transf. & ibi oẽs Legistæ. Bal. in Auth. nisi rogati. C. de fideicõ. d. An. in c. j. de rl̃a. Gemi. in c. statutum. §. cum vero. de rescrip. lib. 6. in c. constitutio. de ele. in 6. in c. ad decimas. de resti. spol. eo. lib. in c. non licet. 23. di. in c. consiliũ. 28. di. & in c. si laicus. el 2. 31. dist. c. nemo. 34. di. in c. bonorũ. 45. di. Arch. in c. placuit. 13. q. 2. & in §. non est permissum. 15. q. 3. in c. j. de consti. li. 6. gl. in c. j. 64. di. Bar. in l. j. in 3. col. ff. de cond. & de. in l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis cau. Ang. & Imo. in l. qui Romæ. §. cohæredes. ff. de ver. ob. Pan. in c. ex parte. j̃. de spons. Io. And. in addi. ad Spe. in tit. de spons. §. j. in addi. magna. Bal. in l. interlocutio. C. cõminationes vel epistolas. Alb. in Dictionario suo, in ver
2 bo, nisi. Not. ibidem, nisi semper. † ꝙ licet rl̃r snĩa diffinitiua non debeat ferri sub ꝯdõne extrinseca, l. cum iudex. & ibi notatur. C. de sen. & interloc. om. iu. l. 2. §. biduum. ff. qñ appel. sit. §. biduum. 2. q. 6. tñ snĩa censuræ sub conditione lata tenet, vt hic, licet ferri nõ debeat sicut nec aliæ, c. Romana. §. caueãt. de sent. excom. li. 6. vel possumus dicere, ꝙ ideo sub conditione snĩa excõicationis forte pro aliqua offensa ferri põt, vel mora vel cõtumacia, d. §. caueant. ex eo quia sapit naturam interlocutoriæ, nec est diffinitiua vt no. per Do. in rub. j̃. de senten. excom. & per Io. An. & Arch. in c. 2. de constitutionibus. li. 6. in c. venerabilibus. §. sicr. & in c. statui nus. de sen. excõ. li. 6. iõ cum interlocutoria sub ꝯdõne ferri possit, vt voluit gl. in d. l. 2. §. biduum. & gl. & Arch. in d. §. biduũ. Bart. in l. a diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iud. habetis hic casum, ꝙ talis sen. excõ. sub conditione ferri põt, quia accedit ad materiã interlocutoriæ. tenet Archi. in d. §. biduum. vide per Imo. in l. iudex. ff. de re iud. Bal. in l. j. C. qui accu. nõ pñt. No ex tex. ibi, excõicatum vel suspensum. ꝙ valet snĩa alternatiua ẽt in censuris. vos dicite, ꝙ in ꝯrium est veritas, vt voluit gl. & cõiter Doc. in c. latores. de clerico exco. min. quia incerta snĩa non valet, l. 3. C. de sen. quæ sine cer. quanti. Nec obstat hic tex. quia sm̃ Imo. illa alternatiua est iuris non proferentis snĩam. No. ex tex. ibi, interdictũ cognoscas. quòd sententia censuræ intelligitur ferri per literas, quibus scribitur ꝙ est excõicatus. & faciunt no. in c. j. s̃. de testi. cog. in c. non minus. j̃. de immuni. eccl. in c. 3. j̃. de rap. per glo. 2. q. 4. c.
3 quanto. † vbi dicit, ꝙ absolutio ab excõicatione fit per literas. facit tex. in c. nullus. ea. cã & qõne. & ita cõiter transeunt Doc. & sic habetis, ꝙ licèt rl̃r verba enunciatiua ẽt p p se principaliter
a non disponant,[a] sed probent in ꝯctibus, l. ex hac scriptura, & ibi Bar. in fi. col. ff. de dona. notatur in l. ex his verbis. C. de testa. mil. notatur per d. Ant. & alios in c. fi. j̃. de succes. ab intest. in cle. vnica, de prob. & est tex. in l. Publia. § fin. ff. depositi. quicquid dicat
4 hic Bal. † tñ i sententijs censuræ, cũ in eis inspiciamus potius mẽtem q̃ verba, talia enunciatiua disponunt, iuribus s̃. allegatis. & facit gl. in c. pe. j̃. de sen. exc. & possumus dicere saluãdo id, ꝙ vult hic Bal. ꝙ propterea disponunt in casu isto, q. a snĩa censuræ ęquiparatur vltimæ voluntati, non ꝯctui, vt dixi s̃. & in vltimis voluntatibus verba enunciatiua emissa p p se bñ disponunt, d. l. ex hac scriptura. cum s̃. allegatis. vel aliter possumus dicere, ꝙ cum iclusio probationis, q̃ fit per verba enunciatiua, non sufficiãt ad excludendum quem tanq̃ excõicatũ, quia denunciatus excõicatus non tñ est excõicatus, vt notatur in c. pia. de excep. lib. 6. gl. in c.
5 licet. de sent. excõ. lib. 6. dixi in c. peruenit. el j. s̃. eo. † Ideo ẽt in ꝯctibus verba enunciatiua emissa, cum non possint probare, dispositionem inducunt: nã ex quo quis denunciatur excõicatus non probatur excõicatus: nõ mirũ ergo, si cũ in actu inter viuos verba enunciatiua probare non pñt, dispositionem inducunt, vt voluit Ang. in l. quidam. ff. de consti. pec. per illum tex. ita in ꝓposito dispositionẽ inducent ista verba, Noueris te excõicatum cũ nõ possint importare probationẽ. No. ex tex. ibi, appellans &c.
6 iuncta decisio. † quod licet rl̃r snĩa censuræ lata non appelletur quo ad hoc vt operetur effectum suspensiuum, c. ad reprimendã. & ibi notatur. s̃. de offi. ord. dixi in c. ad hęc qm̃. s̃ eo. tñ qñ snĩa cẽsuræ fertur sub conditione, põt ab ea appellari, & suspenditur ap
7 pellatio, si pendente conditione appellatum fuerit. † Sed operę p̃cium est videre, quæ sit rõ, quare a snĩa censuræ pendente conditione appellat̃, ita vt operetur, etiã post purificatam ꝯdõnẽ effectum suspensiuum censuræ. & dicite, ꝙ est rõ: prima est Inno. q. a ꝯdõ purificata, licet rl̃r retrotrahatur, vt no. in c. cum quis. de sen. excom. li. 6. l. potior. & l. qui baineũ. ff. qui pot. in pig. habe. notat̃ in c. q̃uis. de rescrip. lib. 6. & sic videbatur, ꝙ purificata conditione appellatio medio t pe interposita non deberet suspendere, ex quo ꝯdõ retrotrahitur vsq; ad diem actus celebrati, & sic appellatio videbat̃ post snĩam interpositã: iõ videbatur, ꝙ nõ valeret. tñ
8 † q. a in sententijs censuræ cõditio non retrotrahitur, non mirũ si appellatio medio t pe interposita suspendit censurã: quia cense
9 tur interposita ante actũ cõsummatũ. † Sed q̃ est rõ, quare in cẽsuris ꝯditio nõ retrotrahit̃? & dicite ꝙ illa est rõ: nã qđ conditio retrotrahit̃, istud fit per fictionẽ, d. l. potior. mõ ad esse fictionis requiruntur duo extrema, extremũ a quo, & extremũ ad qđ: sicut ad extendendã cordã oportet hr̃e extremũ a quo, s. vbi incipiat extẽdi corda, & istud debet esse in actu; & extremũ ad qđ. s. vsque ad quẽ locum vis extẽdere cordã. & istud ad qđ, sufficit potentia sit habile, licet non actu: quia non reqritur, ꝙ actu affigas cordã ad extremũ ad qđ, sed satis est ꝙ possis affigere. ad rem nostram duo extrema requirit fictio a quo. s. t ps purificatæ conditionis, quod actu

ADDITIO.

a ¶Non disponant. Adde lim tando, licet alias verba enunciatiua non disponant secus tamen si sunt geminata, secundum Phi. Corn. in consi. 59. incip. diu post consilium x. versi. geminatio enim verb. in 2. vo. fo 55. alleg. Pau de Cast. idẽ tenere in l. ex hac scriptura. ff. de don. Bar. in l. cum scimus. C. de agri & cen. li. 11. ubi Ang. sequitur Bar. & similiter Panor. in c. si cautio in fi. de fide instru. & in repe. c. per tuas. de arbi. in 9. col. Ad idem quod no. Ang. in l. 2. ff. de iure cod. in ver. in omnibus & per omnia. Adde Sozi. in consi. 227. incip. præsens consultatio. versi. 5. quia verba. in 2. parte, fo. 10. & consi. 67. inci. Circa primam q. vers. circa aliam q. in prima parte, fol. 94. dominus Iaf. in l. serui electione. ff. de leg. j. vide etiam & do. Iaso. in l. j. C. de sacrosan. eccle. vbi dicit quòd verba enunciatiua legis nihil disponunt, nisi Legislator se principaliter fundet in isto enunciato.

actu dēt esse, q̃a debet esse purificata: & vt fingat̄ vsq; retro purificata ꝯditio, req̃ritur extremū ad qđ.s.ꝯsideratio actus celebrati: q̃a ad illud tp̄s retrotrahit̄: & istud dēt esse potentia habile, vt ꝓbant illa de extremo a quo, in l.bonorū.ff.rē ra.ha.de extremo ad qđ est tex.in l.necessario.§.ꝙ si pendēte.ff. de peric. & cōmo. re.vē.in l.potior.in prin.ita in proposito, ad hoc vt ꝯditio retrotrahatur, ꝯsideramus extremū ad qđ, s.tp̄s impletæ ꝯditionis.ꝯsideramus extremū ad quod, s.tp̄s actus celebrati sub ꝯditione, ad qđ retrotrahit̄ ꝯditio. & istud dēt esse habile potētia: sed qñ excōicatio fert̄ sub ꝯditione, si medio tp̄e appellat̄, appellatio extinguit pronunciatū de natura sui, l.j.in fi. ff. ad Turpil.vel saltē suspēdit, vt appellōne pendēte vires non hēat, c.pastoral.§.prętere a.s̄.de off.dele.purificat̄ post appellōnem ꝯdō: hic non pōt ꝯditio retrotrahi, q̃a licet extremū a quo sit habile, q̃a ĩ veritate purificata est ꝯdō, tn̄ extremū ad qđ nō est habile, neq; actu neque potētia, vt fingat̄ excōicatus vsq; a die latæ sniæ, q̃a nulla reperit̄ snīa, ad quā possit retrotrahi: cū illa, q̄ lata erat, sit ꝓ appellatione suspēsa vel extincta. nō mirum ergo, si in casu nr̄o appellatione interposita, ꝯdō postea purificata nō retrotrahit̄ in snījs censurę: quia nō hēt extremū ad qđ habile. Et iō per prædicta infert̄ ad

9 decisionē, † quòd si lata snīa excōicationis sub ꝯdōne, pendēte cōditione moreret̄ iudex, vel priuaret̄, vel alio mō finiret̄ sua iurisdictio: ꝙ licet postea purificet̄ ꝯdō excōicationis, tn̄ ille non erit excōicatus. ita voluit Archi.in c.2.de ꝯsti.li.6.ita Ioā. An.in c.j.ne sede vac.li.6.ita gl.& ibi Pan.in c.a nobis.el piccolo.j̄.de sen.excō.ita Panor.in c.fi.in pe.col.& ibi do.Ant.s̄.de off.del.& est bonus tex.ĩ l.quotiēs.in ii.ff.de noua.licet gl.in ca.Salonitanæ.63.distin.& Bal.hic voluerit ꝯriū.& est rō prædictæ decisionis, q̃a extremū a quo nō est habile: nā cum tp̄e purificatæ ꝯdōnis iste sit mortuus, impossibile est dicere ꝙ illo tēpore ꝓnunciauerit istū excōicatū: sed extremū a quo dēt esse habile actu: non mirum si non dr̄ iste excōicatus. Et has regulas fictionū ponit Card.ĩ cle. qđ circa.de elec.& Bart.in l.si is qui pro emptore.in 5.colū.ff.de vsucap.Secūda est rō, q̄ est magis gñalis: q̃a ad hoc vt fictio operet̄ suū effectū, dēt ꝯcurrere æq̄tas, quia nunq̄ lex fingit nisi sua dēte æq̄tate.ita Bar.in d.l.si is qui ꝓ emptore.in 3 col.& est tex. in l.postliminiū.ff.de cap.& postli.re.in l.deniq;.ff.ex quib.cauf. ma.sed si in casu nr̄o purificata ꝯdōne censuræ retrotraheret̄, sequeret̄ maxima iniquitas, ꝙ iste, q̄ medio tp̄e non erat excōicatus, fingeret̄ medio tēpore fuisse excōicatus, & forte incurrisse irregularitatē: & ēt ꝙ qui secū medio tp̄e excōicauerunt, essent excōicati: qđ esset valde absurdū, ideo non mirū si non retrotrahit̄ in cēsuris ꝯdō.gl.est nō.q̄ hanc rōnē assignat, in c.sæpe. ĩ ver. rata manet snīa.j̄.e.& facit gl.no.in l.si indebitū.& ibi Bart. ff. rē ra.hab.& qđ not.in c.q̄uis.& in c.si pro te.de rescrip.li. 6. vbi fictio nunq̄ operat̄ effectū in p̄iudiciū tertij propter iniquitatē, q̄ resultaret.& hanc rōnē sensit do.Ant.hic, & ideo infert̄ ꝙ si medio tp̄e iste dixisset testimoniū, valeret eius dictū, licet postea pu

10 rificet̄ ꝯdō.ita Bal.hic.Tertia fuit rō, q̄ sensit Bal. † Nā fictio non operat̄ effectū suū ꝯ̄ iuris ꝓhibitionē.ita gl.no.in l.talis scriptura.in fi.ff.de leg.j.in d.c.si pro te.sed a iure ꝓhibitū est, vt q̄s non excōicet̄, nisi præcedente ꝯtumacia ab hoīe, c.epi. & ibi gl.c.nullus.c.quicunq;.ii.q.3.sed pēdente ꝯditione quis non dr̄ esse in ꝯtumacia, q̃a ꝯdō nihil ponit in esse, l.si q̄s sub ꝯdōne dandorū.ff. si quis omis.cā test.nec añ tp̄s purificatę ꝯdōnis censet̄ cōtumax, licet ante sniam iudicis p̄cessisset aliqua ꝯtumacia: quia illa præcedēs ꝯtumacia censet̄ prorogata sub ꝯdōne, vn̄ ante tp̄s ꝯditionis non est ꝯtumax, per ea quæ no.Bar.in l.cū stipulatus sim mihi a Proculo.ff.de ver. ob.cū ergo purificata ꝯdōne tūc demū sit ꝯtumax, tūc pōt excōicari, nec prius. ergo nec lata snīa excōicationis sub ꝯdōne finget̄ retro excōicatus, q̃a fictio nō fingit contra ꝓhibitiones iuris, & non ꝯtumax ꝓbet̄ excōicari.igit̄ &c. & ideo infert hic Bal. & sequunt̄ Doc. & fuit gñaliter Inno.ꝙ etiā si iudex diceret, Ex nunc prout ex tunc: vel eō, si non dederit x. infra mensem, sit excōicatus. ꝙ per ista verba nō tn̄ retrotrahet̄ excōicatio, ne videat̄ lata ꝯ̄ prohibitiones iuris.Bal.in c.j.ĩ 6.col. de mil.vas.qui ꝯtumax est.Bal.in quadā repetitione, quā fecit de c.commissa.de elec.li.6.& ista verba, Ex nunc prout ex tunc. intelligunt̄ s̄m subiectā materiā.ergo &c.glo.in cle. vnica.ĩ verbo, ex nunc.de ꝯces.præb.hr̄ in c.dudū.de præb.lib.6. in cle.fi.de iure patr.ꝑ Bal.no.in auth.ꝯ̄ rogatus.C.ad Treb.facit gl.in l.j.C.de codi.Ang.in l.Gallus.in prin.& Bal.& nouissimi, in §. nunc de lege Velleia.ff.de lib.& posth.Ang.in l.hm̄oi.Bar.in l.ita stipulat⁹. la grāde.ff.de verb.ob.vbi de istis verbis.& in l.lecta.vbi ꝑ Doc. ff.si cer.pe.vel aliter dicite aliā rōnē decisionis huius text. ꝙ snīa excōicationis lata sub ꝯdōne si ante euentū ꝯdōnis appellet̄: nō retrotrahit̄, sed remanet in suspēso, licēt purificet̄ ꝯdō: nam actus medio tp̄e inter principiū actus & cōplementū iteruenięs, siue inter extremū a quo, & extremū ad qđ, impedit fictionē operari, vt retrotrahat̄.gl.in l.si indebitū.§.j.ibi Bar.ff.rē ra.ha.ĩ l.si partē.§.fi.ff.quemad.seruitus amittat̄.Bart.in l.si filius.C. de peti.hære.hr̄ in c.q̄uis.de rescr.li.6.ergo ita in proposito, cū appellō medio tp̄e interueniat inter prolationē sniæ excōicationis sub conditione, & ipsam purificationē ꝯdōnis impediet̄, quo minus retrotrahat̄ ꝯdō ad tp̄s sniæ ꝓꝑ actum medio tēpore interuenientem, s.appellationē.& faciūt quę heri dixi in j.rōne. Tutius tamē est tenere, ꝙ sit spāle in snījs censurarū, vt impleta ꝯditione, ex quo fuit appellatū, non retrotrahat̄. facit gl.in c.sæpe. in verbo,

11 rata manet snīa.j̄.e.Gl.in verbo, satisfeceris, in fine. † Not. ex illa gl.ꝙ excōicatus si non satisfaciat aduersario infra certū tempus, quocunq; modo illi satisfaciat, vel eū ꝯtentū faciat, excusatur a snīa censuræ: & ideo si ille prorogaret sibi tēpus, nō incideret in excōicationē s̄m gñalitatē gl.& glo. sequunt̄ Panor. & Imo. hic in puncto iuris, licēt fateant̄ cōem opi.in ꝯriū, & facit pro illa opi.tex.in c.j.j̄.de loca.facit tex.in c.2.& ibi scripsi.j̄.de spon.& ēt in c.j.s̄.de iureiur.vbi de ꝯsensu partis relaxatur iurm̄, & tn̄ eius oblō dirigitur in Deum, c.debitores.s̄.de iureiur. licēt ad vtilitatē partis.Ergo ita pars poterit prorogare terminū ad excōicationem incidendā, quia ille terminus est assignatus in fauorē suū: & licēt excōicatio feratur a iudice, tn̄ in fauorē partis fertur, & nihil aliud curat iudex, nisi vt partes ꝯueniant, c.fi.s̄. de trans.c.j. s̄.de mut.pe.& ēt l.j.§.j.& l.post operis.ff.de ope. no. nunc.& ibi hoc volunt in terminis Bar.& Imo.& ēt tenet Card. in cle.j.vers. nos itaq;.de iureiur.Contrariū tenet hic Inn. Host.& Io.An. per tex.in l.itē quæritur.§.qui impleto.ff.loc.vbi prorogatio partiū non extenditur ad fideiussores: ergo ita prorogatio nō extēdetur ad excōicationē, q̄ dependet a iudice non a partibus.Mouentur ēt, in spectātibus ad superiores non hn̄t partes ptātem, l. Labeo.in fi.ff.de arbi. ergo prorogatio partiū non excusabit ab excōicatione.Præterea excōicatio non tollitur, nisi per absolōnē: & dato ꝙ millies soluerit, indiget absolutione.glo. in cle.j.in verbo, donec.de decimis. ergo ex prorogatione partiū ab excōicatione non excusabitur.& faciunt: nam difficultas inducit tacitam prorogationē a iure, c.breui.s̄.de iureiur. c. literis.& ibi notatur.22.q.2.c.apud misericordē.vbi glo.no.32.q.j. & tn̄ nō excusat ab excōicatione, quin incidat mero iure in excōicationem, licēt de facili absoluat̄, per ea quæ hn̄r in ca.Odoardus.j̄. de sol. ita Innoc.in c.P.& G.s̄.de off.deleg. ergo a sili nec prorogatio partium excusabit.D.Ant.hic dicit, ꝙ ante factū ista secūda opinio

12 tenenda est tanq̄ tutior: post factum tenenda est prima, † quia in foro iudiciali post factum non capimus benigniorē partem, ēt in censuris.Ita Inno.per illum tex.in c.cum tu. s̄. de testi. facit gl.in c.venerabilibus.§.j.& §.fi.vbi in simili late disputat, de senten.excō.lib.6.Et ideo per p̄dicta infert An. quod iste hēbit vsq; ad vltimam morā terminum ad soluēdum: eo elapso statim erit excōicatus.Et ita tenet Bart.in d.§.& post operis.Bal.in l.j.in decima qōne.C.de his q̄ pęnæ no.& in l.acceptā.C.de vsur.in 7.q. nā prorogatio dicti termini intelligitur tn̄ sub eadē pœna. facit d.l.Labeo.& d.§.qui impleto.& l.legē.C.loca.Pau. de Cast. in l.

13 cū stipulatus sim mihi a Proculo.ff.de verb.obli. † Et sic aliud ex hac ꝯclōne Io.An.hētis inferre, ꝙ non admittatur purgatio morę ad euitationē excōicationis.& facit, q̃a excōicatio est gladius penetrabilis, qui momēto operatur, vt voluit hic Inno.& Gemi. in cap.si a sede.de præben.in 6.faciunt notata in c. pastoralis.j̄.e.

14 † Glo.in verbo, impedire.in fine.dum glo.dicit non tenere excōmunicationē conditionalē, nisi extāte ꝯdōne: intellige non tenere, i.ligare, q̃a interim non ligat, tn̄ tenet ꝯditionalr̄, q̃a spes est debitum iri.Et ita volunt hic Doc.per ea quæ hn̄r in §.ex conditionali.Insti.de verb.obli.c.a nobis.j̄.de sent.excom. Ad ꝯriū l. potior.dicite ꝙ in snījs censurarū ꝯditio non retrotrahitur, sicut in alijs: & rationē dixi in textualibus.Dum gl.quęrit, qñ interponenda sit appellō: vos dicite s̄m Inno.Io.An.& cōiter Doc. excepto Panor.hic, ꝙ aut loquimur in snījs ꝯditionalibus censurarū, aut in alijs. Si loquimur in snījs censurarum, aut quęrimus de effectu deuolutiuo, vt deuoluatur cā ad superiorē: & tunc intra x. dies a die sniæ est appellandum. Ita glo. in c.ad reprimendā.s̄.de off.ord.nec post x.dies appellō interposita deuoluit.ita do.Ant. & Io.An.hic.Imo.tenet ꝯriū hic in fi.quia vult ipse, ꝙ ēt post x.dies nondū purificata ꝯditione, si appelletur, appellatio operetur effectum deuolutiuum in sententijs cēsurarū. Mouetur per tex.nr̄m hic, q̄ gñaliter appellationē interpositā pendente conditione vult tueri ipsum appellantē, & sic operari effectum: ergo & deuolutiuum & suspensiuū, ar.c.si Romanorū.19.di.l.j.§.& gñaliter.de leg.præst.Præterea esset iniquum, ꝙ appellatio valeret, & non deuoluetur, & sic tractat esset coram iudice a quo, ꝯ̄ c.accepta.s.e. Aut loquimur quo ad effectum suspensiuū, tunc vsque

vsq; ad purificatã ɔditionẽ,ẽt si staret per centum annos, posset appellari:non aũt post purificatã ɔditionẽ, dato ꝙ purificaretur intra 10.dies a die sñiæ:& est rõ, nam sñia ista cõditionalis est cõminatio de grauamine,cũ expectet euentus conditionis, d.§.ex conditionali.& hẽt ista cõminatio tractum successiuũ,q̃a ꝑ singulos dies expectatur dies conditionis: modo a sñia vel a cõminatione,quæ infert grauamẽ successiuũ, si per centũ annos durat grauamẽ,q̃a quotidie grauet per centũ annos, poterit appellare,quia ꝑ singulos dies nascitur nouũ grauamẽ.ita Bart. in l.2. ff.de appel.recip.Bal.in l.2.C.de epa.aud.dixi in c.super eo.lo 2. s̃.eo.non mirum ergo,si a tali excõicatione ɔditionali bene appellatur semper vsq; ad purificatã ɔditionẽ,quia semꝑ grauamẽ comminatur.verum quia purificata condõne excõicatio statim ligat,vt hoc tex.a ɔ̃rio,& hic Inno.& post ligamen iniunctum a censura non appellatur,c.pastoralis.& ibi videbimus.j̃. eo. ideo ẽt si intra 10.dies purificatur ɔdõ,non appellabitur post eã purifi-
15 catam.†Et sic tp̃s ad appellandum a censura conditionali durat vsq; ad purificatã cõditionẽ,nec plus nec minus. Aut loquimur in alijs sententijs q̃. censurarum,& conditionalibus: & tunc ex quo in eis conditio retro trahitur,prout regl̃r retrotrahitur,certe dẽt appellari a die sñiæ latæ,intra 10.dies,ne si condõ purificetur,reperiretur si non appellasset,vt ex retro ɔdẽnatis: & cum a die condẽnationis lapsi sint 10.dies, sententia transeat in rẽ iudicatã.& hoc est qđ voluit dicere tex.in l.2.§.biduũ.ff.q̃n ap.sit.dũ dicit vtile esse appellare a die sñiæ latæ.& ita vult hic Ioan. An. & cõiter post eũ Doct.& vult Archid.in d.§.biduũ.2.q̃ő.6.Et pro hac opin.in sñijs censurarũ ponderat Io.An.tex.nr̃m ibi,medio tẽpore.dicẽs ipse,si volumus iustã dimidietatẽ ɔsiderare,diuidas rẽ in tres partes:secũda pars est dimidia,quia inter primã & tertiam.ita hic in istis 20.diebus media pars est a septima die vsque circiter quartãdecimã.Isto medio tp̃e dicit tex.nr̃ fuisse appellatum.potuit ergo 11.12.& sic de singulis diebus appellare, & sic vltra 10.dies a die sñiæ latæ. Panor.hic dicit de iure veritatem esse incontrariũ,& nullã esse dr̃iam inter sñias censuræ & alias,quia semꝑ appellabit intra 10.dies a die sñiæ latę,mouetur, nã aut volumus dicere in sñijs censurarũ, ꝙ ante purificatam condõnẽ non grauat,& tunc non põt appellare,c.vt debitus.j̃. eo.aut volumus intelligere,ꝙ grauet talis sñia pendente condõne: & tũc a die illati grauaminis deberent currere 10. dies,vel cõminatio-
16 nis:ergo a die sñię,c.ɔcertationi.eo.ti.li.6.†Sed fallit Panor.quia fateor,ꝙ grauat,sed affert grauamẽ successiuum:vñ donec durat grauamẽ,appellabit,quia quotidie nascitur nouũ grauamen. Et si dicat,nõne & in alijs sententijs ɔditionalibus idẽ videmus,q̃a pendẽte conditione ꝑ singulos dies imminet cõminatio euentus ɔdõnis,& sic talis cõminatio hẽt cãm successiuã. Sol.cõditio purificata in alijs sententijs retrotrahit̃ ad actũ momentaneum, s.ad tp̃s pronunciationis:iõ purificatio ɔditionis, & eius pẽdentia cũ subordinent̃ ad illũ actũ momentaneũ, non censentur de nouo grauare,sed semꝑ censet̃ illud vnicũ grauamẽ, qđ per pronunciationẽ est illatũ:sicut in filĩ condẽnatus ad danda 10.j̃.mensem,iste remanet semꝑ grauatus, quia hẽt soluere 10. sed tñ vnicus est tñ actus,qui grauat,s.simplex pronunciatio: non ita est in sñia censuræ,quia illa non trahitur ad pronunciationem, & in ea pronunciatio nõ est in ɔsideratione principal̃r, sed euẽtus ɔditionis,qui expectatur.& isto casu q̃n excõicatio fertur conditional̃r,si nõ solueris j̃.mensem,vel nisi solueris, & statim lapso mense si opponatur de ista excõicatione,si opponit̃ per illũ, cui debuit solui, tunc sufficit producere sñiam lapso mẽse præfixo: & si ille,ɔ̃ quẽ talis sñia est lata,non docuerit se soluisse,habebit̃ pro excõicato.Sin aũt per aliũ tertiũ opponit̃, ꝙ est excõicatus, quia non soluit,tunc ille hẽt probare ꝙ non soluit qui opponit. Ita Inno.in c.super his.j̃.de accusa. quẽ refert & sequitur Panor. in c.proposuit.j̃.de cle.exco.mi.Bar.in l.in illa.ff.de verb.obli.in
17 l.2.C.de iure emphy.† Vltimo hẽtis notare ex gl. ꝙ si pendente appellatione pars mutat forum,ꝙ sñia ɔditionalis ligat,purificata postea ɔditione.& hanc opi. sequitur Inn. & post eũ Ioã.An. & Host.Contrariã opi.tenet Archi.in c.2.de consti.lib.6.per illũ tex.Bal.in repetitione sæpe allegata c.cõmissa.de elec.lib.6. Archi.in c.si quis de prouincia.13.q.2.Lap.alleg.129.Fedc. ɔsil.92.qđ incipit,Q̃m vbi fundamentum non est.vbi tenet gl.& Lap.alle. 48.facit gl.in c.Salonitanæ.63.di.in c.a nobis.de sent.exc.Io.An. in regula,cum sint.de reg.iur.lib.6.ɔcordat opin. & etiam sensit hic,quia aut post mutatum forum mutatur & causa sentẽtię. Et tunc sententia conditionalis purificata non ligabit: puta præcipit ep̃s Papieñ. canonico Papiensi,ꝙ si infra mensem non resederit in ecclesia, sit excõicatus.Iste promouetur ad aliud beneficium hoc dimisso infra mẽsem in alia diœcesi: certe ex quo cessat cã præcepti,cessabit ꝑceptũ mutato foro. & ita saluatur opi. Archi.in d.c.2.aut durat cã præcepti post mutatum forũ: & tunc siue cã habuerit originẽ ante mutationem fori,siue post,ligabit sententia per euentum condõnis,licẽt forus mutatus sit.Ita Ioã. An.hic,& Baldus,& sequitur Imo. reprobando do.Ant.qui voluit facere dr̃iam in hoc secundo membro,an cã præcepti originata esset ante mutationẽ fori,an post.mouebatur Do. Ant.per tex.in c.2.de consti.Sed illud loquitur in statuto,non in sentẽtia s̃m Imol.hic. Et est ratio,quia in legibus conditio nunquam retrotrahitur,sed inspicitur tempus celebrati actus, l.j.ff.de pœn. non mirum si statutum conditionale non ligat personam, quæ mutauit forum pendẽte conditione.Et hoc fuit dictum Bal.hic.
18 †Pro complemento eorum,quæ tangunt hic Doct.quærit Innocen.nunquid si feratur sententia hoc modo, Excommunico te, si appellaueris siue elegeris,vel si appelles siue eligas, valeat ele-
19 ctio siue appellatio in contrarium facta.†Dubium nascitur,quia excõicatus non potest eligere,c.cum dilectus.& ibi hr̃.s̃.de consue.c.fi.j̃.de cleri.excom.mini.nec appellare potest ab excõmunicatione,c.pastoralis.j̃.eo. Ideo ex quo accedit ad eligendũ vel appellandum, vr̃ ꝙ statim sit excommunicatus: & ideo electio postea facta nõ valet, nec appellatio interposita postea iuuabit. & ita tenet hic Inno.& post eum Bal.& Panor.quia excommunicatio est mucro penetrabilis statim feriens: & ideo q̃n cõcurrit in puncto cum alio actu momentaneo, præsumitur semꝑ p̃cessisse,& ideo præsumitur excõicatus elegisse,vel iam excommunicatus appellasse.& hoc no.sequit̃ Gemi.in c.si a sede.de p̃ben.lib.6.Host.in sum.de re iud.§.qualiter. versic. puta. tenet ꝙ excõicatio facta,si appelles,non valet,quia tollit defensionẽ, & sic continet expressum & intolerabilem errorẽ iuris, ca.ꝑ tuas. j̃.de sen.excom.sed posito ꝙ valeat,vel in casu quo fiat, si elegeris vel eliges, excõicatio vult ꝙ requirat actum consummatum, ad hoc vt liget:quia ɔditio debet perfecte impleri,l.fi.C.si mancip.ita fue.alie.l.qui hæredi.ff.de condi.& demon.ergo non erit excõicatus,nisi facta electione, vel appellatione, & sic tenebit electio vel appellatio.& facit gl.in l.arboribus.§.de illo.ff.de vsu fruc.vbi dicit,Lupus exit siluam:ergo nondũ exiuit. Et sequitur do.Anto.ꝙ requiratur perfectio actus, dũmodo aliter de mente proferentis non appareat,q̃a illi stabimus. & de hac quæstione Bal.in d.repet.c.commissa.de elect.lib.6.do.Ant.in c. ex ore.ĩ 8. & 9.col.de his quæ fiũt a maio.parte ca.Bal.in l. Arethusa. ff.de sta.ho.Imo.in l.si post mortem.in princip.ff.de leg.j.Archi.in §. si ergo.17.q.j.Bal.in l.j.C.si rector prouinciæ.sed non insisto,q̃a media fuit sententia Imo.qui sequitur hic distinctionẽ antiquorum,qui distinxerunt:Aut iudex excommunicauit apposito verbo in conditione præsentis temporis, vel etiam futuri indicatiui,puta si eligis,vel si eligas,vel eliges: & tunc procedit opi.Innoc.quia statim ligetur,ex quo incipit eligere, & præparat se ad actum. Aut vero vtitur futuro subiunctiui vel præterito ꝑfecto, puta si elegeris,vel elegisti:& tunc ex quo denotant tẽpus perfectum,procedat opi.do.Ant.Et pro hac distinctione est text. in l. si quis stipulatus sit Stichũ.melior tex.in l.Stichus seruus meus. ff.de manu.test.qui tex.loquitur in actu fauorabili: & tñ cõside-
20 rat prædictam distinctionẽ.†Infert ẽt Imo.ad quæstionem,nunquid si in prolatione sententiæ excommunicatus appellat, nec appareat quid præcesserit,valebit appellatio.& ex prędictis cõcludit,ꝙ in dubio p̃sumetur pręcessisse excommunicatio appellationem:& ideo non valet appellatio ad suspendendum excõmunicationẽ,& facit gl.in c.venerabilibus.§. fi.de sent.excom.
21 li.6.& de hoc in c.super eo.el 2.s̃.eo.†Vltimo quęrit Io.An.nunquid appellatio interposita in tex.nostro suspẽdat non solũ excõicationẽ,sed ẽt pręceptũ de soluẽdo.& ɔcludit ꝙ sic, quia vnico contextu ista proferunt̃,& pro vna sñia iudicant̃. secus dicit, si fertur vnũ,& postea aliud:puta pręcipit vel condemnat,vt soluat Sempronio.ista est vna sñia.& postea pręcipit, ꝙ si non soluerit,sit excõicatus.istud est aliud pręceptũ, & sic alia sñia: quia quot capita tot sñię,ca.cum tp̃e. s̃. de arbi.l.ẽt.ff. de mino. ideo a quacunq; erit appellandũ s̃m suam naturã, a pręcepto de soluendo vsq; ad 10.dies,a censura conditionali vsq; ad euentũ conditionis: imò & si non appellasset a pręcepto, poterit appellare a censura,si grauetur in excedendo modũ exequendi. quia licẽt censura sit apposita in executione rei iudicatę,ex quo pręceptũ transiuit in rem iudicatam: tñ si in exequẽdo exceditur modus, bene appellatur in executione,c.quod ad cõsultationem. & ibi habetur.s̃.de re iudic.& ita Imo.hic.

SVMMARIVM.

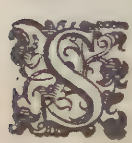
1 *Dispositio dirigenda est secundum intentionem agentis potius, quàm secundum verba.*

2 *Clausula,appellatione remota,non tuetur iniustitiam iudicis.*

4 *Clausula in principio,medio,seu fine posita,determinat oĩa posita in dispõne.*

4 *Iudex pronunciatus suspectus, non poterit ad vlteriora procedere.5. & nu. 14.limit.nu.5.*
6 *Recusanti Iudicem incumbit onus probandi causas recusationis.*
7 *Recusatio fundatur ratione naturali.limit.nu.8.9.10. & 11.*
12 *Leges allegare licitum est in iure Canonico.*
13 *Recusatio porrigenda est iudici in scriptis.*
15 *Arbitri plures non desiderantur in causa suspicionis, sed sufficit vnus.*

CAP. XLI.

Ecundo requiris. Si per rescriptum apostolicum cõmittuntur plures articuli ɔnexi,& in principio,vel medio, vel in fine cõmissionis tm̃ appellatio prohibet̃,in alijs intelligitur prohibita siue ꝓcedentibus siue sequentibus: & cã suspicionis ꝓponenda est corã iudice recusato,& corã arbitris ꝓbanda.h.d.Duo,hẽt dicta,s̃m ibi,tertio postulas.† No. primo ex tex.
1 ibi, rñdemus &c. ꝙ dispõ gubernatur s̃m intentionẽ disponẽtis magis q̃ s̃m verba,c.intelligentia.j.de verb.sig. Intelligite,si verba patiant̃,aliàs nõ,s̃m Bal.hic,per tex. quẽ dicit singularẽ in l.si alij.ff.de vsufru.leg.& tollit̃ intẽtio s̃m rõnem actus,qui gerit̃,q̃a actus regulat̃ a rõne sicut ab aĩa corpus,vt voluit Bal. in l. si quis seruo persuaserit.C.de furt.Dy.in rl̃a fi.de regu.iur. lib.6.& licèt rõ non sit expressa, tñ ex coniectura illã quærimus, & s̃m illã limitamus actum.ita est tex.hic expressus,& facit qđ voluit Cyn. in l.non dubiũ.C.de legi.& Bal.in l.maximũ vitium. C. de libe.
2 præte.†Nota ex tex.ibi,iustitia.ꝙ cl̃a,appellatione remota, non tñ tuetur iniustitiã iudicis. faciũt quæ videbimus in cap.pastora-
3 lis.vbi de ea,& in c.vt debitus.j.e.† No. ex tex.ibi,in prin.medio & fine,ꝙ cl̃a siue in principio,siue ĩ medio, siue ĩ fine posita,determinat oĩa in dispõne ɔtenta.No.ex tex.ibi,iudicẽ ꝓponi &c. formã,qual̃r dẽt fieri recusatio iudicis suspecti, q̃a primo coram eo dẽt cã suspitionis ꝓponi:hac ꝓposita ipse cogit partes ad eligendũ arbitros,& statuit terminũ ipsis arbitris, intra quem cãm
4 finiant.Ita†tex.in c.ltima.e.tit.lib.6.& ita gl.hic in verbo, terminũm.postea arbitri de cã suspicionis cognoscunt, & ꝓbationes sup̃ ea recipiunt assignando terminũ partibus ad verificandũ suspicionẽ,c.suspicionis.s̃.de off.deleg.hoc ẽt hodie procedit,licet gl.sentiat ɔ̃rium in verbo,terminũ.& male:& postea arbitri sup̃ suspicione ꝓnunciant,nec poterit, si suspectus pronũciatus fuerit,iudex ad vlteriora ꝓcedere,vt hoc tex.nr̃o. ex quo colligitur illa forma , & loquitur in delegato . In ordinario aũt videbimus
5 in c.cũ spãli.j.eo.† No.ex tex.nr̃o ibi,tunc demũ &c. ꝙ iudex recusatus non põt ꝓcedere,nisi ɔ̃stito de recusatione, ꝙ sit iniusta: & ita Bal.hic.& ideo si ꝓcedit, vr̃ ꝙ processus sit nullus . dicam
6 in d.c.cũ spãli,& ita Pan.†No.ex tex.ibi,corã ipsis eam &c.ꝙ recusanti iudicẽ incũbit onus ꝓbandi specifice ipsas cãs recusationis,quæ ꝓpositæ sunt corã iudice,nec aliàs põt ꝓbare: & si aliàs probauerit,non iustificat̃ recusatio.ita Panor.hic ꝑ istum tex.&
7 Io.An.in c.postremo.s̃.eo.†No.tex.ibi,ipsa rõ. ꝙ recusatio fundat̃ sup̃ rõne naturali . qđ facit ad arg. an princeps possit tollere recusationem.de quo in d.c.postremo.& sic hẽtis, ꝙ licitũ est allegare rõnẽ naturalẽ,& sup̃ ea se fundare.facit tex.iuncta glo.in c.ɔsuetudo.j.di.in l.in sum.§.idẽ Varus.ff.de aqua plu.arc.in c.scire oportet.§.sufficit.ff.de excu.tu.Glo.in verbo, appellatio.in fi. facite ergo rl̃am s̃m tex.nr̃m,ꝙ cl̃a in fine,principio , vel medio apposita,trahitur ad alia capl̃a , & sic cõprehendit totalẽ dispõnẽ.ita tex.hic,& in l.j.C.de lib.præter.vel exhære. in l. talis scri-
8 ptura.ff.de leg.j.† Hãc ɔclõnẽ limitabitis non procedere, qñ sumus in materia odiosa,& capl̃a diuersa ɔtinent̃ in dispõne:nam tunc vna cl̃a non refert nisi ad ea,circa quæ ꝓxime est apposita: qõ aũt ad totã dispõnẽ.ita gl.hic, quæ dẽt intelligi ꝑ d.c.in ɔ̃oni.
9 quia cl̃a,appellatione remota, est odiosa.† Scđo limitabitis, qñ dispõ cõtineret plura capl̃a,sed cl̃a apponeret̃ in medio vnius capituli tm̃:puta committit Papa, ꝙ restituta possessione tali epõ, & si cõstiterit eũ suspectũ de dilapidatione,appellatione remota,det sibi coadiutorẽ,& de stipendio prouideat stipẽdiatis . hic tria sunt capl̃a in commissione,cl̃a ap.re.inseritur ĩ medio vnius: talis cl̃a non referet̃ ad alia.ita est tex.in l.3.§. filius inter medias. ff.de lib.& post.ita notatur in d.l.talis scriptura.ita Panor.hic,licèt tex.hic in principio ibi in vno tantum videat̃ facere contra-
10 rium.† Limitabitis tertio nõ procedere,qñ plura essent capitula, sed singula præcise determinata essent : q̃a tunc cl̃a circa vnum posita non trahet̃ ad alia,quæ per se determinata sunt. tex.est in c.cum dilecti.de dona.ibi,vt cl̃a de foresta &c.est tex. in l.si quis
11 legata.ff.de ɔditio.& demõ.† Quarto limitabitis non procedere,
a vbi si cl̃a referretur ad oĩa,resultaret absurdũ [a] aliquid : quia tũc non refertur nisi ad ea quæ commode põt.gl. est in c.j.in verbo, sic.de postu.præl.lib.6.in c.vt circa.in verbo, coram. de elec.lib. 6.in clem.ne in agro.§.cæterum.de statu mon.Et ideo si aliquod capitulum per hmõi relationẽ redderetur nullũ, non fieret relatio ad illud,l.cum vulgari.ff.de dote præl. & ita vbi alia iniquitas resultaret,notat̃ in l.si idem cum eodem.ff.de iurisd. om.iud. ita Panor.hic.Et sunt prædicta omnia ex mente Bar. in d.l.talis.
12 alia plura ponit Bart.in l.prætor.la 2.§.j.ff.vi bo. rap.† Gl. in verbo,vtriusq; iuris.in fi.hẽtis ex gl.relata ad tex.ꝙ licitum est in foro canonico allegare leges , ẽt si per canones reperiatur ille casus decisus,vel decidi possit.facit in c.j.& in c.autoritate. de concesſ.præben.lib.6.licèt glo.velit ɔ̃rium,& male , in c. si in adiutorium.10.di.& plus habetis ex hoc tex.iuncta gl.ꝙ licitum est allegare g̃naliter corpus iuris ciuilis,& canonici . ita faciunt notata in c.vestra.j.de coha.cleri.& mu.per Imo. in cler. ne Romani.de
13 elect.& d.c.autoritate.† Glo.in verbo, eodẽ.in fi. inquantum gl. vult,ꝙ in scriptis recusatio sit porrigenda iudici , & cã in ea exprimenda, quæ sit ꝓbabilis:bene loquitur,sed nõ probat̃ in d.c. qm̃.sed in l.apertissimi.C.de iudi.De iure tñ ciuili de necessitate causa non est expriméda,sed statur iurõ.ita gl.in d. l.apertissimi. & Spec.sequitur in ti.de recu.§.qualiter.ver.quidã legistæ. quod intelligit Bal.in d.l.apertissimi.verum,nisi a statuto ad recusationem requireretur cã:quia tunc de iure ciuili non sufficeret probare per iurm ipsam cãm. tñ de iure canonico si recusans hẽret iustam cãm non nominandi cãm suspicionis,puta quia esset talis causa,quæ nimis infamaret iudicem, tunc stat̃ iuramẽto suo, attenta tamen qualitate personæ recusantis . ita hic Panor. nec tunc requiritur alia probatio,per ea quæ hñr in simili in c. statutum.§.cum vero.de rescrip. li.6. Inquantum vult glo.ꝙ vsque ad 20.dies recusatio debet proponi:dicite ꝙ debet ꝓponi ante oẽm actum,per quem videatur cõsentire in iudicem , nec alia necessitas sibi imponitur temporis.ita Barto.in l.quidam consulebat. & ibi alij.ff.de re iud.Canonistæ in c.inter monasterium. s̃.titu. prox.Bald.in §.quibus.in prima consti.C.& notatur in d.c. insi-
14 nuante.s̃.de offi.dele.†Dum etiam gl.vult,ꝙ declarata recusatione iudex iste non possit procedere,nec aliud facere, nec ẽt delegare inuitis partibus,si est delegatus: a ɔ̃rio videt̃ sentire glo. ꝙ volentibus partibus possit , & ita voluit Imo.hic , quam signate ad limitationem c.iudex.de offi.leg.lib. 6.vbi de consensu vnius non põt subdelegare:licèt tex.ille in ratione faciat ɔ̃ glo. nostrã, & videbimus in c.cum speciali.j.eo.Glo.in verbo, aliquos.in fi.
15 †Notate ex glos. ꝙ de necessitate in causa suspicionis non debet eligi plures arbitri,sed sufficit vnus.& facit tex.in c. ad hæc,& j. s̃.eo. Glos. in verbo,debet cogi.in fi.vos dicite,ꝙ rõ differentiæ, quare iudex potest cognoscere an sua sit iurisdictio , & tamẽ nõ possit cognoscere de causa suspitionis : est,quia per recusationẽ fit iniuria iudici , ex quo pars fatetur se de sua iurisdictione , sed ab eo recedere vult,l.litigatores.in prin.ff.de arb. nam de eo lex nõ confidit in hoc incidenti,vt cognoscat de suspitione : sed qñ opponitur contra iurisdictionem , non fit ei tanta iniuria , quia non vr̃ diffidere de iustitia sua, sed negat se subditum : vel aliter exceptio incompetentiæ iurisdictionis non signat, neq; afficit personam iudicis:ideo de ea potest cognoscere, sed exceptio suspitionis signat personam iudicis , quia videris de persona diffidere,ideo non potest cognoscere.ita Bar.in d.l. quidam consulebat. & ideo infert ibi, quòd etiam si contra iurisdictionem iudicis opponat̃ alia exceptio quàm suspitionis, sigillans personam iudicis, nec de ea poterit cognoscere , sed vel eligentur arbitri, vel ibitur ad superiorem.& sequitur Imo.in c.super literis. in 10. col.s̃.de rescrip.Et ibi do.Anto.ponit in 19.col. Innoc.in hoc tenuit contrariũ in c.cum super.s̃.de offi.deleg. & Io. An.in c.pia. de excep.li.6.licèt Host.ibi tenet opi. Bar. & tenet Innoc.ꝙ imò ipse iudex cognoscat,an sua sit iurisdictio , excepta causa suspitionis.Archi.3.quæstio.5.c.quia suspecti.dixit ꝙ in solo casu suspitionis itur ad arbitros,& receditur a iudice, nec reperit̃ iure cautum,ꝙ eligantur arbitri,si opponatur exceptio ɔ̃ iudicem signãs personam eius:puta exceptio infamiæ vel excõicationis.& ideò dicit,ꝙ ibitur ad superiorem.Imo.hic dicit opi.Bar.posse reduci ad practicam,& seruari,non obstante opi. Inno. puta,vis opponere ɔ̃ iudicẽ,ꝙ est furiosus , & repellere eum ne de isto ipse cognoscat:vel melius ꝙ est infamis,practicabitur hoc modo : quia opponens exceptionem infamiæ declinando iurisdictione subijciẽdo . Et quia tractatur de persona vestra d. Iudex,ego in hoc incidenti

ADDITIO.

a ¶Resultaret absurdum.Pro hac limitatione vltra allegata hic per do.Præpo.ad de Pau.de Ca.consi.14.in 2.lib.vbi dicit,ꝙ clausula in fine, puta refertur ad illa,quæ possunt congrue & sine absurditate referri, non ad illa quæ non congrue nec sine absurditate,l.si idem cum eodem.in fi.ff.de iuris.om.iudi.Item adde, an clausulæ natura sit,vt ad omnia præcedentia referatur.Alex.in consi. 159.inci.Visis & opportunè consideratis.in 2.vo.fo.183.

incidẽti hẽo vos suspectũ,& ꝑpea suꝑ eo vos tanꝙ suspectũ recuso: & tũc eligent arbitri. Sed in veritate dictũ Imo. reddit dubiũ, q̃a dato ꝙ eligant arbitri, nõ tñ poterũt cognoscere de cã ipsa principali exceptionis incidẽtis,s.an sit infamis vel ne: q̃a arbitri solũ cognoscũt de cã suspitionis,c.si q̃s ex quacunq;.ibi gl. & Arch.2.q.6.c.ltima.e.tit.li.6.& videbimus in c.cũ spãli.j.eo.ergo nec ꝑ hoc saluabit opin.Bar.ꝙ an iudex sit infamis vel ne,recurrat ad arbitros.& faciunt not.in d.c.suspitionis.s̃.de off.dele. vbi Pan.sequẽdo opi.Io.An.i d.c.pia.tenet,ꝙ nunꝙ itur ad arbitros recedẽdo a iudice,ita vt sint arbitri iuris, nisi i casibus a iure expressis.& sic cõtra Bar.Gl.suꝑ verbo, suꝑsedere,bene loq̃tur.

SVMMARIVM.

1 *Appellationi suæ renunciat, qui in appellationis præiudiciũ aliquid innouat.*
2 *Appellans tenetur deferre suæmet appellationi. Et quod sit periculum non deferentiũ nu.3.8.& 9.limit.nu.4.5.*
6 *Pœna, quid dicatur?*
7 *Exceptio attentatorum cui sit probanda necessario?*

CAP. XLII.

1 AN sit.† Appellationi suæ renũciat, q̃ in appellõnis p̃iudiciũ aliq̃d innouauit. h.d. Sed clarius ẜm vnũ intellm, Nõ tenet appellatus deferre appelloni,cui appellãs ipse nõ detulit. Vel aĺr ẜm alium intellm,Nõ est deferendũ appelloni eius, q̃ appelloni sui aduersarij non detulit.Et iste intelĺs ꝯuenit lr̃æ,inquantũ dicit appellationẽ ltime interpositã:q̃a nõ est verisile,ꝙ aduersarius,q̃ opponit nõ fuisse delatũ appelloni,si loqueret de appellõne ipsius nõ deferẽtis,& sic aduersarij, diceret appellõnem aduersarij ltime interpositã.ita Imo.hic post Inn. & Host. tñ iste intelĺs ẜm Pan.
2 est magis periculosus.† Not.j.ex tex.ẜm primũ intellm ibi , post appellonem.ꝙ appellãs tenet deferre suęmet appelloni, & si nõ deferat, q̃a aliq̃d innouat pẽdẽte appellõne, nõ debit scd̃o grauatus,si voluerit appeliare,admitti.& facit tex.in ca.bonæ. el j.s̃. de elec.et rõ est,q̃a frustra auxiliũ legis implorat,q̃ cõmittit i legẽ,
3 c.q̃a frustra.j.de vsur.†No.ibidẽ,post appellõnem . ẜm aliũ intellectũ,ꝙ non deferens appelloni aduersarij sui , si vult postea appellare,nõ audit.& rõ est,de qua ꝓxime.& dicit hic Imo. hũc in tellm ꝓcedere in appellõne extraiudiciali : sed Ang. & alij post eũ dñt se nõ videre,quare nõ ꝓcedat ẽt in iudiciali. Hũc intellm limitabitis nõ ꝓcedere,q̃n appellatio aduersarij,cui nõ est delatũ,nõ fuit ltima, q̃a nõ deferens appelloni nõ ltimæ nõ punitur,
4 vt hoc tex.ibi legitime interpositã.†Limitabitis scd̃o nõ procedere,q̃n iste,q̃ nõ detulit appelloni aduersarij, vult mõ appellonẽ aduersarij ꝓsequi,non aũt suam,nec vult de nouo appellare: q̃a tunc põt ꝓsequi appellonẽ aduersarij,ex quo est cõis, vt dixi in c.si duobus.s̃.eo.l.ampliorẽ.in prin. C.eo. nec obstabit exceptio,ꝙ aliq̃d innouauit ꝯ illã appellonẽ . ita D.de Rota decis.sua 317.quæ incipit,itẽ si appellat⁹.& voluit hic Imo. & ꝓpterea hic tex.nr̃ dicit, appelloni illius non esse deferendũ:quasi nõ intendat excludere istũ,si velit appellõnem aduersarij ꝓsequi.Sed capiendo vtrumq; intellm tex.nr̃i,limitabitis ca.nr̃m nõ ꝓcedere, q̃n ex vtraq; parte suꝑ diuersis articulis esset appellatũ,& inuicẽ neutra partiũ detulisset appellõni alterius: q̃a tunc cũ in eadem cã ciuili paria delicta mutua cõpẽsatiõe tollant,ca.intelleximus. & ibi notat,j.de adul.notat in l.cũ mulier. & i l. viro atq; vxore. ff.so.ma.ꝙ neutra partiũ põt opponere , ꝙ appelloni nõ sit delatũ. tex. est in c.bonæ memoriæ Magũtin.s̃. de elec.quẽ ita intelligit Rota in d.decis.& Imo.hic.faciunt no.in c. ꝯuenit. s̃.de iure
5 iu.in l.cũ ꝓponas.C.de pac.†Limitabitis scd̃o decr.nr̃am nõ ꝓcedere,facta restõne attẽtatorũ:q̃a q̃ nõ detulit appelloni suę,vł aduersarij,facta restõne attẽtatorũ, ex quo nõ detulit põt postea appellare,& appellõnẽ ꝓseq.Et si tex.nr̃ dũ vult, ꝙ nõ deferens appelloni,siue suæ siue aduersarij,ẜm varios intelĺs nõ possit appellõnẽ suã ꝓseq,vel appellare,intelĺr delatorie nõ ꝑemptorie. i.nõ põt appellare,donec de attẽtatis satisfecerit:nõ aũt ꝑemptorie,ꝙ penitus excludat,ne possit appellare,si scd̃o grauet , vł suã appellõnem ꝓseq.Et ita d.Ant.hic limitat hũc tex.& Imo.dixit esse eq̃ũ.Pan.hic tenet ꝯriũ,primo ꝑ tex.nr̃m, q̃ vult istũ nõ deferẽtẽ puniri:sed si obligaret solũ ad restituẽdũ attẽtata, nõ diceret pena.& ꝓ eo facit c.pnĩa.de pen.di.3.qd̃ not.Io.An.in c.fi.de
6 elec.li.6.qd̃ notat Pan.i c.2.s̃.de ꝯsti.†vbi ꝯcludit, ꝙ pena dr̃ , ꝑ q̃ punito abest,recipiẽti adest aliq̃d,& ẽ bonus tex.i l.3.ff.de dã.isc. sed ꝑ restõnẽ attẽtatorũ recipiẽti nihil adest, q̃a resartionẽ dãni recipit:ergo iste nõ dr̃ puniri ex hoc.Dẽt ergo intelligi, vt excludat ꝑemptorie,ne so grauatus possit vllo mõ appellare, ex quo nõ detulit appelloni suę,vł aduersarij , nec possit suã appellonẽ ꝓsequi.Adducit ẽt Pan.tex.nr̃m hic ibi,beneficio appellationis reddit indignũ,& sic rota:l:ergo excludit,non aũt dilatorie, i.donec satisfecit.Et pro Panor.est gl.in c.ex parte.2.i gl.2.& ibi cõiter Doc.transeũt,s̃.de rescri.vbi ꝯcludit,ꝙ nõ deferẽs suæ appellationi,vr̃ illi renũciare : ergo non põt eã ꝓseq.Vlterius facit & gl.in terminis in c.nõ solũ.in glo.magna post med.eod.tit.lib.6.
7 Gl.in verbo, incõtinẽti. in fi.hẽs ex gl. ꝙ exceptio attentatorũ, de qua i tex.de necessitate nõ est probãda: & iõ subaudit ad tex. maxi.Host.tenet ꝯriam opi.ꝙ imo dẽt incõtinẽti ꝓbari,s.j.quindecim dies.Mouet ꝑ tex.in c.freq̃uẽs.de resti.spol.in 6. Io.And. sequit hanc gl.ꝑ fundamẽta in ea allegata.Nec obst.d.c.freq̃uẽs. q̃a ibi loquit i exceptione spoliationis,hic aũt loq̃mur q̃n principaliter in viã agẽdi opponit reuocatio attentatorũ . D.Ant.tenet cũ Host.dicẽs rõnẽ Io.An.nõ ꝓcedere, q̃a imo hic opponebat exceptio de attẽtatis in viã dilatoriæ ad excludendũ ipsũ appellantẽ.Et ideo bonũ est sile de c.freq̃uẽs.adducto per Hostien. Imo.fędere distinctionis ꝯcordat,q̃a aut volumus tenere , ꝙ illa exceptio attentatorũ sit ꝑemptoria,quæ prorsus appellantẽ excludit: & hic cũ tractet de graui p̃iudicio , dẽt tp̃s, de quo in glo. nr̃a,s.ꝯgruũ ad probandũ,& procedat opi.gl.& Io.And. Aut volumus tenere , ꝙ ista exceptio sit dilatoria , qd̃ si sit,vr̃ magis æ-
8 quũ:& tunc ꝓcedat opi.Host.†Gl.i ver.indignũ. in fi.vos dicite, ꝙ gl.inq̃tũ vult, ꝙ nõ deferẽs appelloni excludat ab appellõne, i.prima sequẽti,non aũt postea,si alias grauetur,in hoc bene lo-
9 quit.† Et sic fit tertia limitatio ad tex.nr̃m,ꝑ tex.i c. cũ in cũctis. §.clici.s̃.de elec.aliud vult gl. ꝙ in alia cã excludat ab appellõne. vos dicite latius:Aut loq̃mur i alia cã penitus diuersa : & tũc nõ excludit ab appellãdo in cã ꝓrsus diuersa, licẽt in alia nõ detulerit appelloni.Et est rõ, q̃a cõpẽnsatio delictorũ nõ extẽdit vltra illã cãm,c.ꝯuenit.s̃.de iureiu.& ibi hr̃.l.cũ ꝓponas. C.de pac.faciũt not.i c.intelleximus.j.de adul. Aut loq̃mur i cã diuersa,sed appello in ea interposita tẽdit ad differendũ reuocationẽ attẽtatorũ ꝯ primã appellõnẽ:& tũc scd̃a appello nõ admittit.Ita Spe. e.ti.§.fi.ver.q̃d si appellãs.ita hic d.Ant.& alij . Aut cã est ꝯnexa primæ appelloni siue primę cãę appellonis: & tũc q̃a de ꝯnexis idẽ est iudiciũ,c.trãslato,s̃.de ꝯsti. excludat ab appellãdo in ꝯnexis.Aut vero appellat in eadẽ cã : & tunc si appellat respectu diuersorũ articulorũ,tenet Io.An. & cõis opi. ꝙ excludat appello. mouet,nã si tex.nr̃ intelligeret solum de appellõne super eadẽ cã, vel ꝯnexis interposita,esset de idubitabili:quia cui dubiũ,ꝙ prima appellõne interposita nõ põt respectu ꝯnexorũ,vel respectu eiusdẽ cãę,& articuli amplius prima pẽdẽte appellari:q̃a appellatio deuoluit cognitionẽ ẽt ꝯnexorũ,l.ẽt.§.j.ff.de min.l. amplio rẽ.in prin.C.e.ꝓterea si excluderet solũ a ꝯnexis,vel ab eodẽ articulo,non esset pena, q̃a hoc est de iure , vt q̃ semel appellauit non audiat amplius appellãs pẽdẽte illo negocio:vel ex quo renũciauit primę appelloni,l.fi.C.q̃n ꝓuo.dixi s̃.i rub.& i c.si duobus.s̃.e.Pan.hic tenet ꝯriũ,ꝙ excludat solũ ab appellãdo in ꝯnexis,vel eisdẽ articulis,ꝑ tex.in c.dilectis.j. eo.de cuius intellectu ibi videbimus.Aut loq̃mur, q̃n appellat in eadẽ cã suꝑ articulo,super quo iam fuerat appellatum : & non est dubiũ ꝙ suꝑ eo excludetur appellans deferẽs primæ appelloni,c.ꝯstitutis.s̃.eod.

SVMMARIVM.

1 *Executor merus nõ p̃t recusari,nec ab eo appellari,nisi modũ excedat.et nu.3*
2 *Deus dicitur nihil ignorare.*
4 *Appellare non licet à Iudice suspecto,nisi sit & idem recusatus.*
5 *Cardinalis an possit recusari vt suspectus.*
6 *Appellatio ab executione non nisi semel admittitur.*
7 *Executor beneficialis an possit recusari.*
8 *Exceptio spoliationis an possit opponi in executione sententiæ.*

CAP. XLIII.

1 NOuit.† A mero executore nõ appellatur, nec põt recusari nisi modũ excedat.h.d. ẜm vnũ intellectũ.Vel aĺr ẜm alium intellectum. A iudice suspecto non recedit ꝑ appellõnem,nec ab executore, nisi
2 modũ excedat.h.d.†No.ex tex.ꝙ Deus nihil dr̃ ignorare.facit c. nouit.s̃.de iud.Quid aũt de Diabolo,q̃ scientiã hẽat , videte tex.
3 in c.scien.in c.epi.26.q.5.†No.ex tex.ibi,sed merus executor. iũcta decisione,ꝙ executor suspectus recusari nõ põt, nec ẽt ab eo appellari q̃n est merus minister:q̃a non dr̃ ipse aliq̃d facere. qd̃ infert Bal.ad ambasiatores in eo,qd̃ vulgo dici solet, ambasiatorẽ penã nõ mereri,si explet offm suum.tñ si talis executor, & ita
4 ambasiator modũ excederet,secus eẽt.† Not.ẜm aliũ intellm ex tex. ꝙ ꝯ iudicẽ suspectũ nõ ẽ licitũ appellare , ex quo sit suspect⁹, nisi pri⁹ fuerit recusatus, & recusatus exceptionẽ admittere noluit:q̃a tũc bñ põt appellari,c.suꝑ q̃õnũ.§.fi.s̃.de off. dele. forma ergo est,q̃n iudex est suspectus,vt recuset:& si nõ admittit exceptionẽ,appellet , nõ aũt omissa exceptione recusationis poterit appellare,nec iustificabitur appello , licẽt appareat eũ fuisse suspectum:q̃a nõ recusando vr̃ remittere suspitionẽ,c.insinuante s̃.de off.deleg. Intelligite tñ, ꝙ potest appellari,si recusationem

nõ admittit iudex,casu quo nõ esset merus executor: q̃a si esset merꝰ executor,cũ nõ possit recusari nisi modũ excedat, nec ꝓ recusationẽ nõ admissam poterit appellari,q̃a apparet recusationẽ esse friuolã.ita est tex.hic,& hoc sonat secundus intellꝭ.
5 †No. ẽt ex tex.nr̃o in fi.iũcto tex.s̃.ibi,Card. s̃m Imo. ꝗ Cardinalis recusari nõ põt vt suspectus.sed Panor.hic dicit,ꝗ text.iste probat ꝯtrã.nã Papa sentit,ꝗ ꝑpterea nõ põt recusari,q̃a erat nudus minister:ergo vbi eẽt iudex,recusari poterit.Gl.i verbo,debuisset, in fi.hẽtis ex gl.duos intellꝭ ad tex.nr̃m,quos s̃.retuli in textualibus:sed ꝓ veritate eius qđ dr̃,eruenda.nã ꝗ executor possit recusari,vel ab eo appellari,dicite: Aut est merus executor datus ad certũ & determinatũ articulũ cũ ptãte limitata:& tũc ex quo lædere nõ põt,quin notorie ꝯstet,ꝗ modũ excedat: q̃a si sibi cõmissum ordinẽ exequat̃,ipse nõ dr̃ lædere, sed cõmittẽs: & isto casu nõ põt recusari.dicit tñ Bar.i l.ab executo.ff.eo. ꝗ licet à talibus executoribus vel nũcijs nõ possit appellari, tñ ꝯ iniquitatẽ executionis poterit iplorari officiũ iudicis exeq̃n.facit gl. in rub.ff. de inter. ac.Bar.in l.j.§.parui.ff.qđ vi aut clã.ita Ang.i d.l.ab executore.in 11.col. & iste est text.hic, q̃a iste Cardinalis habuerat exp̃ssum mandatũ ad interdictũ publicandũ.facit qđ no. Inn.in c.ex parte.el.j.ĩ.de verb.sig.vbi in facto ꝑprio, q̃n pęna est a iure determinata,& factũ est notoriũ,ita ꝗ excusari non põt, põt q̃s esse iudex:quia nõ põt lędere,cũ sit nudus minister iuris.Aut est merus executor ad certũ articulũ, sed non hẽt ptãtẽ determinatã:puta dat̃ executor ad audiendã examinationẽ testiũ, & referẽdam iudici:& tunc cũ iste in multis possit lędere,põt recusari.Et si modũ excedit,poterit appellari,notatur in cle.vnica, de off.de lega.Aut est executor mixtus, puta deputatus ad recipiendũ ꝓbationes quascunq;: & tunc cũ possit lædere,recusari poterit,c. super q̃onũ.§.cũ aũt.s̃.de off.de'e,Et si modũ excedit, poterit ab eo appellari,c.quod ad consultationẽ.s̃.ti.j.notat̃ in c.sũt quorũ, 2.q.6.in l.ab executore.ff.e.in l.ab executione.C.quorum ap.Et rr̃ ab executore appellat̃ exp̃ssa iusta cã,de qua ip̃e grauet,Pau. de Ca.ꝯsi.325.quod incipit,In Christi &c. Ad primũ r̃ndet, imo ẽt si appellat a sñia de exequendo, non solũ ab ipsa executione, dẽt exprimi cã,ad hoc vt procedat appellatio,Lud. conf.41.inci. In Christi &c.in pñti ꝯsultatione.in j. col. & hoc casu q̃n appellatur ab executore, permissa est sequestratio.Bald.in d.l.ab executione.C.quorum appel.non reci.Aliqua tñ notetis, ꝗ vbi calumniose apparet, quem opponere exceptionẽ ad impediendã executionẽ,iudex ex officio põt repellere.Cy. in l. ab execu.C. quorũ ap.non reci.& ibi Floria.Ang.de Are.in d.l.ab executore.
6 in 3.col.ff.eod.† Aliud etiã vult Ang.ibidẽ, quod quando appellatur ab executione,nõ põt nisi semel appellari. Et ad hoc vt quis possit ꝓ alio ab executione appellare, req̃ritur ꝗ hẽat speciale mandatũ,nec sufficit mandatũ ad cãm. rõ: nam appellans succumbens punitur,l.ab executione.C.quorum ap. nõ rec.sed procurator non põt facere talia, per quæ dñs pęnã incurreret,l. j.§.si procurator.ibi Bar.ff.si q̃s ius di.non obtemp.glo.in l.3.§.si procura.ff.qđ quisq; iur.Bar.in l.si procurator. ff. de condi.inde. ergo sine speciali mandato non poterit talis procurator appellationem interponere.ita Angel.consi.quod incipit,Pronunciata est tenuta.in l.ab executione.in 4.col.ff.eo.vbi Ange. de Are.
7 † Et per prædicta infertur secundum d. Anto.hic ad decisionem, vtrum executor beneficialis possit recusari: & si assumit ptãtẽ iudicis,non est dubium ꝗ potest recusari,per glo.in d.cle.vnica, & notata per Inn.in c.dudum.s̃.de præsump. si vero procedit vt executor:& tunc certus est contradictor,vel etiam vult mittere in possessionem iuris,cum non possit, nisi illo contradictore citato:& etiam cum in executione iuris multum possit lædere, c. licet eps̃.de præb.lib.6.hr̃ in c.pro illorum.ĩ. de præb. ideo recusari põt per supradicta: alias aũt recusari non põt. & ita ẽt sentit Arch.in d.c.sunt quorũ.ver.ab executore.& sequitur hic Imo.&
8 Panor.†Quærit hic Inno.nunquid in executione sñiæ possit opponi exceptio spoliationis.Et dicite iungẽdo dicta Imo. & Pan. hic.Aut ista spoliatio suberat ante litẽ ꝯtest. & tũc ex quo nunc vult opponere in viã dilatoriæ,q̃ excludunt ꝓ lit.ꝯte. c.inter monasteriũ.s̃.ti.j.non possit nunc eã opponere. Aut erat nata post sñiam spoliatio.& tunc ꝯ spoliatorẽ possit illã opponere,ca.fi.& c.2.s̃.de ord.cog.Contra tertiũ non, nisi sit talis spoliatio, q̃ deducat eũ ad inopiã:q̃a tunc inanis est actio,quam inopia debitoris excludit,c.olim.el 2.s̃.de resti.spol.l.nam is.ff.de dolo.Et ideo opponi poterit ista exceptio inopiæ. Ita Inno.hic.

S V M M A R I V M.

C A P. XLIIII.

1 SAepe contingit. †Pro euidentia p̃mitto, ꝗ rr̃ per appellationẽ ad curiam interpositam cã non deuoluit ad curiã, vt ibi agitet̃,neq; appellatio,neq; cã principalis, tex.est in c.qua fronte,ibi,si maluerit aduersarius,a ꝓrio sensu, & ibi di xi.s̃.eo.gl.in c.j.§.post hæc.e.tit.lib.6. nisi altero de duobus modis,vel ꝓ delationẽ iudicis a quo,quia iudex a quo deferẽdo appellõni ad curiã iterpositę bene facit,ꝗ cã appellationis & principalis deuoluat̃ ad curiã,c.cũ appellõnibus.& ibi notat̃,eod.tit. li.6.Et intelligite deferre,exp̃sse deferẽdo, nõ aũt simpl̃r admittẽdo,vel terminũ assignãdo.ita Arch.& Io.An.in d.c.cũ appellonibus.& Gemi.in c.j.§.post hæc.eo.ti.li.6.Secũdo de ꝯsensu partis deuoluit cã ad curiã:& istud fit duobus modis,& diuersos effectus operat̃:vno modo, q̃a appellatus ad curiã simpl̃r cõsentit appellõni,& tunc deuoluit ad curiã sola cã appellationis,non cã principalis:& in his terminis loquit̃ decre.nr̃a.Scđo mõ fit consentiẽdo appellõni interpositæ ad curiã, & exp̃sse petitione facta ꝑ appellatũ,vt cã principalis cognoscat̃ in curia:& tũc deuoluet ad curiã cã principalis,& cã appellõnis,vt ibi cognoscat̃,iste est tex.in c.j.§.post hæc.eo.tit.li.6.Et est intelligendũ de cõsensu partiũ,s.appellati,nõ aũt appellãtis: quia appellatus solus habet ptãtem faciendi per suũ ꝯsensum,vt appellõ cognoscat̃ in curia, nec cã principalis:imo appellato hoc volẽte nõ põt appellãs ꝯdicere.ita Io.An.in d.§.post hæc.d.Ant.in c.veniẽs.de renun.in fi. char. Et ita Imo.hic.& rõ:nam ex quo appellauit ad curiã,vr̃ ipse iam elegisse curiã in iudicẽ: iõ suus ꝯsensus amplius nõ explorat̃,quia de eo ꝯstat ꝑ actũ facti appellando. Sed appellatus ipse nõ ꝯsensit in tales iudices,imo præsumptio est, quòd dissentiat, & contradicat: ideo non mirum si eius consensus bene exquiritur, ad hoc vt deuoluatur ad curiam cognoscendo ibi, nec appellans potest contradicere amplius,si appellatus hoc vellet.facit in simili tex.in ca.cuius in agendo.3.q̃o.8.in c.j. & ij.supra de mut.pet. Et etiam authentica,& consequenter.C.de sentẽtijs & interlo.

2 interloc.om.iud.† Sicut a ɔ̃rio videmus, ꝙ appellans si uult recē
dere a iudice ad quē,& reuerti ad iudicē a quo, solutis expensis
appellato, pōt nō expectato ɔ̄sensu appellati, & imo eo inuito,
capło,interposita.§.ille deniq;.j.e. quia appellatus ɔ̃dicendo ap-
pellationi vr̄ semper perseuerare in uoluntate, ꝙ iudex a quo iu
stitiā fecerit.Et ꝙ postq̃ semel comparuit coram eo,ꝙ coram eo
cā debet tractari.iō eius voluntas nō exquiritur, si appellās vult
reuerti ad iudicē a quo.ita Io.An.& alij in d.§.post hæc. Secūdo
præmitto, ꝙ ɔ̃ appellantē non prosequentē appellationē in ter-
mino iuris,siue hoīs,prouisum est de ɔdemnatione expensarum
per conciliū Lateranen.c.reprehensibilis.s̃.eo. sed appellato nō
prosequente,& venire nolente,nō erat prouisum:iō prouidet̄ ꝑ
hanc decret.nec quo ad appellantē erat plene prouisum, q̄a per
eius appellationē remanebit impedita cā:ideo fuit necessaria ꝓ
uisio huius decret. quæ gñaliter loquitur tàm de appellato q̄ de
3 appellante. † Tertio præmitto, ꝙ ad prosequendū appellationē
a duplex terminus assignatur, vnus iuris.s.anni, & vltra ex cā,[a] vt
vidimus in capło,cum sit.in capło,ex ratione.s̃.eo.alius hoīs,qui
assignat̄ a iudice,vel appellante,vt vidimus in c.personas.s̃.eod.
Et in his est dr̄ia s̄m Io. An.& cōiter Doct. quicquid dicat Host.
quia terminus assignatus a iure non est perēptorius.i.non habet
effectum citationis peremptoriæ : assignatus aūt ab hoīe bñ est
peremptorius,vt hoc tex.nr̄o.& est rō dr̄iæ: nā terminus assigna
tus ab hoīe est solū ad inchoandū prosequi,nō aūt ad finiēdum,
c.dilectus.el 2.ca.ex parte.s̃.de rescr. dixi in c. ꝑsonas.s̃.eo.& de
natura perēptorij est, vt pars debeat expectari vsq; ad vltimum
momentū,cap.ɔsuluit.s̃.de off.delega.Et iō si terminus hoīs hēt
vim peremptorij,nō mirum si arctat eum, vt intra illud tempus
faciat:& de natura peremptorij est, vt post illud pars ɔtumax nō
debeat amplius citari,nec expectari,sed possit ad vlteriora ꝓce-
di.d.c.ɔsuluit.l.properandū.§.& si quidem,C.de iud.l.& post edi
ctum. ff.de iudi.Ideo in termino hoīs parte non veniente iudex
procedit ad vlteriora,sicut post lapsum peremptorij, quia sapit
naturam peremptorij. Istud vltimum non potest hr̄e locū in ter
mino iuris,quia in termino iuris pars hēt prosequi,& finire,cle.
sicut.eod.tit.Si ergo hēt finire, ergo post hunc terminum parte
nō veniente ad vlteriora non procedetur,quia perempta est in-
stantia:ergo nō hēt vim peremptorij,quia de natura perempto-
rij est,vt post illud possit ad vlteriora procedi, quod in termino
4 iuris potest hr̄e locum.† Si appellatio recipit̄ a parte, vel a iudi-
ce,terminus statutus ab hoīe ad eam prosequendam habet vim
peremptorij,vt in absentem procedat̄, ac si peremptoriè citatus
fuisset : nec talis terminus præueniri possit ab aliqua partiū.h.d.
Diuiditur in duas partes . In prima exordit̄ . In secunda decidit.
Secunda ibi,q̄a tñ ꝑ.ꝑ.&c. Secunda 6.hēt dicta,& sic in 6. partes
subdiuidit.In prima decidit vnū dictum, qñ pars vel iudex rece-
perunt appellationē, & intra terminū ꝑ̄fixum ab hoīe pars non
cōparet.quæ est ibi,quod si forsitā. ponit qñ appellatio nō est re-
cepta a parte vel a iudice.Tertia,quæ est ibi,saluis ɔstōnibus. ex-
cip.qñ appellatum est a diffinitiua . Quarta,quæ est ibi,quicquid
aūt.ponit quas defensiones habebit absens.Quinta quę est ibi,si
q̄s aūt.pęnā ponit pręuenietis terminū assignatū ab hoīe. Sexta
5 quæ est ibi,hoc aūt.extendit & declarat tex.† Not.primo ex tex.
ibi,respōsalē.ꝙ vbicunq; dñs mittit procuratorē,qui mandatum
non exhibet,ipse censetur ɔtumax,ac perinde est ac si non veni
ret.& facit in simi quod videmus,quia ēt si exhibeat, & non sit le
gitimū mandatum,dñs censetur ɔtumax,c.Nicolao.j̃.eo.l.j.§.pe.
& ibi Bar.& alij.ff.qđ cuiusq; vniuer.no.Bart.in l.2.§.defendi.ff.
ex quib.cau.in pos.ea.Pan.in c.in pertractandis. & in ca.cęterū.
s̃.de iura.cal.Gemin.in c.j.de elec.lib.6. & ibi quar̄ dēt procura.
venire instructus.Et sic hētis ex tex.ex quo dr̄ hic,ꝙ procura.iste
occultabat mandatū,ꝙ ɔtumacia siue dolus procuratoris in iudi
cio cōmissū nocet dño.qđ intelligatis verū, nisi procura.iā fuis-
set litē contestatus:q̄a tunc si in iudicio delinquat, ipse ꝓcur.pu
nit,l.j.§.si ꝓcur.ff.si quis ius dic.nō obtem.c.j.s̃.vt li.non ɔt.Item
hoc verū,nisi dolus ꝓcuratoris esset cōmissus circa res inęstima
biles,puta in cā mr̄imoniali,vel alia cā spūali: quia tunc cum nō
esset ɔsultū dño ɔ̃ procur.prout rīr esse dr̄,vt notat̄ in l.j.§.fi.ff.qñ
appel.si.:.in l.cū mandato.ff.de mino.tunc ex dolo procuratoris
6 non punitur dñs.ita Bal.in authen.hodie.C.eo. & ita canonistæ
in c.2.s̃.de in integ.resti.& in c.coram.de off.dele.† & not.inci-
dēter, ꝙ vbi procurator hēt mandatum ad appellandū & prose-
quendum,cogitur prosequi,l.inuitus. C. de procur.non iniuste.
s̃.de procur.tñ in casibus,in quibus non tenetur procurator pro
sequi,q̄a aliq̄ excusation.habeat,licet mandatum esset bonum,
dēt procurator denūciare dño.Ange.de Are.in l.ab executione.
ff.e.in §.fi.No.ex tex.ibi,iuris.ꝙ vbi q̄ō est iuris, nulla recipit ꝓ-
batio.ita Imo.hic. & iō licet ad allegationes iuris producen. dēt
dari dilatio parti,vt voluit Bal. in auth.iubemus. & facit tex.ī l.
iudices.C.de iudi.voluit Bal.in l.fi.circa med.ff.de fer. tñ post cō
clusum ī cā,& qñcunq; poterit pars ꝓducere allegationes iuris,
licet in actis nō sint redigendæ de necessitate:quia ɔclō cāę licèt
claudat os parti,nō tñ claudit iudici, nec ēt parti in his quæ sunt
iuris,c.pastoralis.s̃.de cā pos.& proprie.& ibi Innoc. & alij.ideo
post ɔclusum in cā allōnes iuris produci pñt.ita Bal. vbi ꝓxime.
& not.Card.in cle.j.de cā pos.& proprie.in 14.col.& Bal. in l.pe.
C.de ꝑ̄scr.lon.temp.10.vel 20.ann.iō cū quæ iuris sunt, non indi
geant probatione,& ista sit rl̄a magr̄a,ꝙ nihil ponibile qđ non
sit probabile,vt voluit gl.in c.2.in ver.rationabili. de confes.li.6.
7 † iō per hunc tex.dicit Imo.& Panorm. ꝙ de q̄ōne iuris non est
fienda positio.voluit gl.in d.c.2.voluit Spec.in tit.de positio.§.7.
ver.13.& Bar.in l.non fatet̄.ad fi.ff.de ɔfess.in l.2.§. qđ obseruari.
& ibi Bal.C.de iura.cal.& ēt Bal.in l.j.C.de ɔfes. Gemi. in d.c.2.
d.Ant.& alij in c.fi.s̃.de cōfess.Gemi.in c.j.de cōsti.li.6.Iungēdo
ergo dicta Doct.in locis præall.& Imo.hic,facite rl̄am,ꝙ positio
b de his quæ sunt iu.fieri non dēt,nec pars tenet̄[b] rñdere, l. orna-
mentorū.ff.de au. & arg.leg.Glo.in l. non fatet̄.ibi legistæ.ff.de
ɔfess.Gemi.19.di.in summa.Oldr.ɔsi.244.ideo si dicat̄ aliquid iu-
ridice vel canonice factū,& de hoc fiat positio,non erit huic po
sitioni cogenda pars rñdere,tanq̄ positioni iuris. Ita Bal. d.§.qđ
8 obseruari.alleg.Spec.in titu.de positionibus.§.j.ver.5.† Fallit,qñ
q̄ō iuris esset multū dubitabilis inter Doc. q̄a cū q̄ō de iure mul
tum est dubitabilis,æquiparat̄ dubio facti,vt voluit gl.& ibi no-
tat̄,in c.j.in ver. de cœtero.de postu.præl.li.6. Iō de hac q̄ōne du
9 bitabili pōt fieri positio.ita Imo.hic.†Fallit secundo,qñ q̄ō iuris
hr̄et admixtū q d facti.ita Spe.ī ti.de positio.§.7.ver.sed pone,pu
ta dubitat̄ quantū salarium ego sim meritus ex lectura . istud ha
bet ius in se,& factū:ius an debitū sit vel ne, & quantum:factum
quantum laborauerim,uel ne, quia plus meritus est qui plus la-
borauit.Et ita Io.An.in ti.de teste.§.nunc uidendū . in addit.ma-
gna.ubi dicit,qñ dubium iuris nō post decidi sine admixtione fa
cti,ꝙ tunc iudicat̄ ut de q̄ōne facti.ita Bal.in simi in l.cum propo-
nas.C.de reb.cred.& in l.ancillæ.C.de fur.in l.cum virum. C.de
10 fideiuss.& Imo.hic.† Fallit tertio in q̄ōne iuris extrauagantis, q̄
non esset notoria,q̄a de illa pōt fieri positio,ut de q̄ōne facti,q̄a
iudicat̄ ut de q̄ōne facti,c.pastoralis.& ibi hr̄.s̃. de fide instr. Bar.
in d.l.non fatet̄.& alij, vbi ꝓxime.faciūt not.ꝑ Bar. l. cū ꝓlatis.
ff.de re iud.in §.quibus . & ibi Bald.in prima constit. C.in l.fin.
C.de pęn.iud.qui ma.iud.per Imo.& Ang.in l.qui Romæ.§.duo
fratres.ff.de uerb.ob.per Imo.in ca.j.s̃.tit.j.in cle.ne Romani. in
j.col. de elec. d.Ant.in proęmio, s̃.§.sane.Bald.in l. cum uirum.
11 C.de fideicom.† Fallit quarto,quando quæstio esset iuris, si cir-
ca aliquod statutum municipale, & illa uerteretur extra munici
pium statuentium siue ciuitatem : nam tunc cum facti censean-
tur talia statuta,c.j.de constitu.lib. 6. ideo de eis positio fieri de-
bet : secus si quæstio agitaretur in municipio uel ciuitate, quia
tunc ibi ius faciunt, nec ignorari possunt sicut nec ius cōmune.
Bartol.in l.quod Nerua.in 8.col.ff.depo.in l. omnes populi.cir-
12 ca fi. ff.de iusti.& iure.& Imo.hic.† Quinto fallit,si positio fieret
circa aliquam consuetudinē,q̄a cum sit facti consuetudo, d.ca.j.
& ex facto resultat,l.de quibus.ff.de legi.& ca. fin. s̃.de consuet.
de ea potest fieri positio , sicut de quæstione facti . Bartol.in d.l.
non fatet̄.& alij. vbi s̃.Salic.in d.l.de quibus . Oldrad. consil.253.
Bart.in l.præscriptis.C.si contra ius uel uti.pub.Gem.& Petr.de
Ancha.in ca.2.de confess.lib.6.Spec.in tit.de teste.§.nunc uiden
dum.uer.per eundem modum.& ita Bal. in simili,dicens hoc ꝓ
cedere extra suam ciuitatē:secus in ciuitate sua, qñ esset publica
ɔsuetudo,in l.j.C.ut quæ def.aduoc.& in d.authē.iubemus . Se-
xto fallit de iure præsumpto: nā tūc de illo pōt fieri positio. Bal.
in l.cum uirum.de fideicom.in princ.dū ibi uult,ꝙ cum ex cōie-
cturata mente testatoris resultat præsumpta iuris dispositio , &
de illis potest fieri probatio & positio. Fallit 7. qñ fieret positio
æquitatis siue iuris æqui contra rigorem iuris: nam procedit ta-
lis positio.ita Angel.in l. non fatetur. de confes. & sic habetis,ꝙ
q̄ō iuris iudicatur in multis,ut q̄ō facti:tamen ad declarationem
iuris, & sic in sententia iuris declaratoria requiritur citatio par-
tis.ita Imo.per istum tex.& aduersus talē sñīam pōt appellari.ita
tex.hic magis no. s̄m Imo. & faciunt q̄ habentur in l. pen.ff.de
verb.

ADDITIONES.

a ¶Et vltra ex causa. Adde ad materiam , ꝙ tempora appellationis prosequendæ potest Iudex ex causa prorogare, fortius potest facere, ꝙ dormiet appellatio, & quòd tempus aliquod non currat, quia facilius. Pau.de Cast.in consil. 135. versi.quoniam iudex, in 2.vo.in cle.quamdiu . de appel. Et quando appellatio ipsa dicatur deserta, & qñō, vide per eundē in d.consi. 135. per totum consil.

b ¶Non tenetur resp. Adde ad hanc practicabilem materiam Barto. in l.j.ff.si cer. pet.& in l.j.C.de confes.

ver.sig.in ca.sup his.j.de accu.& est io, nã licet sit clarũ,tñ forte pars hẽbit dispensationẽ ꝯ ius; vel ẽt vult allegare ꝯsuetudinẽ in ꝯriũ,vel est talis ꝑsona,q̃ excusat̃ errore iuris.Et iõ citari dẽt pars in sñia iuris declaratoria,c.cũ sit.s.e.& iõ appellare pt a tali sñia, q̃a si grauat̃ ꝑ prædictas excusationes, vel si res non admissas, nõ est iniquũ,ꝙ possit appellare,c.ꝑuenit.c.ꝯsuluit.lo j.s.eod.in q̃one aũt facti dẽt pars citari,& probationes recipiunt,l.j.§.calũniatoribus.ff.ad Turp.dato ꝙ de leui probatio hñi posset. Ita tex. hic,ibi,facti qõ &c.& in tali sñia non est dubiũ, ꝙ põt appellari,
13 vt hoc tex.Not.ex tex.ibi,recepta.ꝙ recepta appellatione per iudicem vr̃ etiam delatum appellationi:& ideo cã appellationis in curia tractari dẽt.Ideo præfixio termini solã delationẽ non operatur,nec ẽt in cã cognoscat̃ in curia appellationis,c.interposita. §.j.j.eo.& ca.cum appellationibus.cum ibi not.e.tit.lib.6.Et vult Rota decis.204.quæ incipit,Itẽ quod appellatus.in fi.col.& fit il-
14 la receptio per delationẽ expsse.† Quid aũt si iudex dicat, Defero sic,& inquantũ debeo de iure . vel,Admitto si & inquantũ de iure debeo.operet̃ illa clã sm̃ Bal.in l.edita.in repet. Paduana,in 3.colũ. C.de eden.qđ operatur,quia in casibus,in quibus debuit deferri appellationi,de iure videbit̃ delatũ:& iõ delatio operabitur suos effectus.& sic inter alios in cã cognoscat̃ in curia,qñ ad curiam est appellatũ.Si aũt nõ debuit de iure deferri delatio, illa nihil oꝑatur.In terminis est ꝯsi.Lud.de Roma.ꝯs.352.inci. Oĩpoten.&c.vt decĩonem accipiat.in 3.& 4.col. faciunt quæ not.Bart. in l.si qñ.ff.de le.j.Doc.in c.cũ ꝯtingat.ff.de off.dele.Bart.in l.cũ ꝑ ꝑ.ff.de leg.præst.in l.& si ꝯdõnalis.ff.de auc.tu.in l.iudex.& ibi Imo.ff.de re iud.Bal.in d.l.edita.in repet.Perusina,in 20.col.Ludo.post Bal.in l.j.in j.col.C.qui admitti.Lud.in l.j. ff.de arb.in 10.
15 col.vbi de dicta clã,Si & inquãtũ de iure debeo. † Et sic hẽtis ex tex.ꝙ licet rr̃ cã appellationis ad curiã interpositę in curia de necessitate non dẽt tractari,c.qua frõte. s. e. & dixi i euidẽtialibus.
16 & facit tex.in d.c.interposita.§.j.† Fallit tñ in duobus casibus,de quibus in tex.nr̃o.Primus,qñ iudex detulit appellõni. Secũdus, qñ pars appellata recepit appellõnẽ, quia ei ꝯsensit. Fallit tertio in beneficialibus,quia appellationes in beneficialibus interpositæ ad curiã,in curia tractandæ sunt,c.j.de elec.li.6.tñ si a iudice esset appellatũ circa aliq̃ exceptionẽ declinatoriam, puta q̃a illam nolit admittere, vel ẽt quia assignat nimis breuẽ dilationẽ ad probandũ istã declinatoriã,iux.not.in cap.j.s.de dila.illo casu appellatio iterposita ad curiã,ẽt si iudex a quo detulerit,vel fuerit recepta a parte,nõ oꝑatur vt cã tractetur in curia, & maxime cã principalis,s.exceptionis declinatoriæ:quia istud esset de directo oꝑari ꝯrium eius, ad qđ tendit appellans, quia appellãdo vr̃ petere,vt ad aliũ iudicem q̃ ad suũ non distrahat̃,sicut ẽt per exceptionem petierat.Ita Imo.hic,& voluit Spec.eo.tit.§.qualiter. vers.fi.voluit Io.An.& Gemi.in c.cũ appellõnibus.§.j. e.ti.lib.6.
17 in j.col.† Not. ex tex.ibi,perẽptorij vires obtineat.ꝙ recepta appellatione vel a parte,vel a iudice,& assignato termino ab hoĩe, qñ appellõ est ad curiã interposita,duo sequunt̃ effectus. Primͦ, ꝙ appellatio in curia tractãda est,non cã principalis:qđ patet ex
18 tex.nr̃o,qui loquitur tm̃ de cã appellationis.† Secundus est effectus,quia talis terminus hẽt vim perẽptorij.& intelligit hic Ioã. An.post Inn.verũ duobus ꝯcurrẽtibus : Primo,ꝙ appellatio vel a iudice vel a parte sit recepta.Secundo, ꝙ terminus sit assignatus ab hoĩe: nã altero istorũ deficiẽte nõ videbit̃ appellans ꝑemptorie citatus:sola eñ assignatio termini non inducit delationẽ appellationis,d.c.cũ appellationibus.Et ibi Io. And.post Archi. intelligite,qñ iudex se nõ aperit vlterius, nec ẽt appellatus ꝑ assignationẽ termini vr̃ citatus,qñ assignat̃ ab hoĩe:quia illud videtur assignatũ appellanti non appellato: & iõ appellatus debet citari,vt vult gl.in verbo,appellauerit.& ibi dicã.præfixio ergo termini ad appellationẽ prosequendã non inducit citationẽ appellati : ergo quo ad eũ non est perẽptoria, nec hẽt vim perẽptorij. sola ẽt receptio sine assignationẽ termini non sufficit,quia licet appellatio sit recepta,nõ per hoc vr̃ citata pars, maxime appellata.Et ideo ad hoc vt vim perẽptorij hẽat sm̃ Inno.& Io.And.debent illa duo ꝯcurrere,receptio & termini assignatio . & tenete menti,ꝙ illa exceptio,ꝙ causa debet tractari in curia,vel nõ dẽt, est dilatoria:& iõ ante lit.ꝯte.& sic tꝑe,quo aliæ dilatoriæ opponunt̃,opponi debet.Ita Spec.ti.de dila.§.j.ver.illud.Ita Imo.hic,
19 & faciũt not.in c.fi.s.de fo.cõpe.† Not.ex tex.ibi,qđ si forsan.ꝙ licet appellatio nõ recipiat̃ a iudice vel a parte, quo casu nõ põt oꝑari effectũ,vt cã cognoscat̃ in curia: tñ operabitur alios effectus appellationis,suspensionẽ,retractationẽ attentatorũ, & similes effectus : si tñ iudex recusat deferri appellationi, pars põt petere vt eligat ꝯsultorẽ,qui iudicet,an deferre debeat vel ne:& iuxta ꝯsiliũ illius cogetur deferre : ꝙ si iudex hoc noluerit facere,s.eligere consultorem,vel ipsius ꝯsilium sequi, ab hoc grauamine poterit interponi appellatio.Ita Spec.eod.tit.§.nunc dica-
20 mus.ver.sed quis iudicabit.ita Imo.hic.†Not.ex tex.ibi,quicq̃d aũt &c.quod non solũ ꝯtumacia ꝑ terminũ hoĩs incursa purgari põt,sed ẽt ꝯtumacia,q̃ quis incurrit ꝑ terminũ iuris,vel ẽt ꝑ terminũ a iure præsumptũ.Ita Bal.hic,q̃ infert ad statutũ, quod lapso certo termino bannitus amplius non audit̃ sup crimine: tamẽ iste bannitus audiet super purgatione ꝯtumaciæ suæ,s.excusando se,quare intra terminũ nõ cõparuit.& est multũ vtile: nã iuris citatio ita facit quẽ verũ ꝯtumacem, ita vt possit appellare, sicut citatio hoĩs.glo.in cle.j.in fi.& ibi Imo.post d.Ant.de dolo & ꝯtu.Imo.in l.ex consensu.§.fi.ff.eo.in 9.col. tñ Ang.de Are.in d.l.ex ꝯsensu.tenet ꝯriũ.& hæc notate ad ea quæ hñr in cap. j.de elec.lib.6.No.ex tex.ibi,si quis aũt &c.ꝙ terminus assignatus ab hoĩe ꝑueniri nõ põt. quid aũt de termino iuris, videbimus in c.
21 oblatæ.j.eo.†No.ex tex.ibi,litibus siue iudicijs. ꝙ lis dr̃ qõ extraiudicialis:licet q̃nq; lis dicat̃ pro iudicio,de quo in c. forus. j. de ver.sig.in l.causas vel lites.C.de transf.in l.amplius non peti. per
22 Bar.ff.rẽ ra.hab.†Gl.in verbo,appellauerit.in fi.dum glo. vult,ꝙ per receptionem appellationis totũ negociũ videatur deuolutum ad curiã,intelligit̃ totum,s.appellationis:quia tex.nr̃ solum loquitur de cã appellationis:quo aũt ad negotiũ principale illud non deuoluet̃ ad curiam,nisi hoc petitũ fuerit ab appellato,d.§. post hæc.in c.j.nec appellãs põt hoc petere: vel nisi iudex detulerit appellationi,q̃a deferendo abdicat a se iurisdõnem, d.c.cũ appellationibus.etiã in negotio principali, & transfert illam in iudicem ad quem,vt ibi.modo iudex ad quem,est curia,ergo est in causa appellationis,& in causa principali,illo casu curia iudicabit . & ita Rota decis.prææallegata 204.in fi.col. Dum autẽ glo. nostra vult facere differentiam inter appellantem & appellatũ: & intelligite tex.nostrum in appellante non appellato : & vult quòd delatio & receptio appellationis cum præfixione termini habeat quo ad appellãtem tantum vim peremptorij, non autem quo ad appellatum, & vult quòd appellatus debeat citari, male loquitur,quia imò tex.noster habet locum etiam in appellato:& illo casu præmisso non esset citandus ipse appellatus. & hoc vult glo.hic in verbo,absentem,quam sequuntur omnes.& pro hac opin.facit tex.in princ.dum expresse loquitur de appellato,& proœmia declarant decisionem,l.fin. ff. de hæredi.instit. ergo &c.Item facit text.in fi.ibi, si quis autem.dum generaliter loquitur.& etiam similiter ibi,peremptorij vires obtineat. ergo generaliter debet intelligi,c.si Romanorum,19. distin.nec est necesse, ꝙ ille appellatus vlterius citetur, nisi casu quo appellatio non fuisset recepta vel a parte vel a iudice.Aut nisi recepta fuisset, sed terminus non fuisset assignatus ab hoĩe : quia tunc cum sola delatio vel receptio non operet̃ peremptorium quo ad appellatum,ideo requiritur citatio appellati.Ita Imo.hic. & faciũt
23 quæ dixi in tex. † Percurrendo strictim materiam dicatis, quando appellatio ad curiam interposita operetur,vt cã cognoscatur in curia,& qñ vr̃ hr̃e vim perẽptorij:Aut iudex tm̃ assignauit terminũ ad prosequendũ,nec aĩr est recepta appellatio: & tunc ad curiã cã non deuoluit̃ cognoscenda,quia simplex assignatio termini non hẽt vim delationis.Spe.c.ti.§.quar. vers.porro.notat in d.c.cũ appellationibus.Rota d.decis.204.in fi.colũ. Nec ẽt respectu appellati hẽt vim ꝑemptorij talis terminus,q̃a potius appellanti vr̃ assignatus,c.ꝑsonas.s.e. Aut iudex tm̃ detulit appellationi:& tũc cã retractanda est in curia,s.corã iudice ad quẽ, d. c.cũ appellationibus.sed tñ hic non vr̃ esse aliq̃s terminus perẽptorius respectu appellati : respectu aũt appellãtis terminus iu-
24 ris succedit loco ꝑemptorij.†Ita hic Imo.ẽt negotiũ principale, vbi pars appellata hoc petit iux.formã ca.cordi. poterit in curia tractari,vlterius appellãte nõ vocato,q̃a debuit,ex quo appellatus hoc petijt a principio appellõnis,esse iure instructus: & poterit appellatus petere, vt in principali ꝓcedat̃ omisso appellõnis artic.d.§.post hæc.ita Rota d.decis.204.in 2.col.de quo latius j.dicã:q̃a i hoc sũt varię opi.an si vult iudex cognoscere de principali,ẽt vbi ei ꝑmissũ est, req̃rat̃ noua partis citatio : aut iudex detulit,& assignauit terminũ:& tũc ꝓcedit tex.nr̃, q̃a & cã tractãda est in curia,& tũc terminus assignatus hẽt vim ꝑemptorij tã ꝑ appellãte q̃ ꝑ appellato:& iõ hic tex.vtit̃ alternatiua, vel a iudice recepta vel a parte approbata.quasi sentiat, ꝙ alterũ istorũ sufficit,iũcta assignatione termini. intelligite quo ad cãm ap-
25 pellõnis a grauamine.† Sed quo ad negociũ principale req̃rit̃ ꝙ a ꝑte appellata sit petitũ, vt appellãs veniat instructus : & tũc vr̃ finito appellõnis articulo poterit appellatus ꝓcedere in principali sine alia citatiõe,vr̃ petere ꝙ omisso appellõnis articulo ꝓcedat̃ in principali,& fit sine noua citatione,d.§.post hæc. & Rota d.decis.204.in fi.col.sed j.dicã clarius. Aut iudex noluit appellationẽ admittere:& tũc si pars appellata apꝓbat, cã appellõnis est

est deuoluta ad curiã,sed non negociũ principale . ita Host. hic p istũ tex.dũ alternatiue loqtur. & seruata forma & modis cap. cordi.§.post hæc.Etiã erit negociũ principale ĩ curia,Rota d.decis.204.in vltimis verbis.Gemi.d.§.post hæc. Aut iudex nihil fecit,sed pars approbauit appellationes tm̃:& tunc cã deuoluitur cognoscẽda in curia,sed cũ non sit aliquis terminus respectu peremptorij quo ad appellatũ,illa approbatio nihil operabit, qa dẽt ɔcurrere assignatio termini,licet opet quoad appellantẽ, qa succedit terminus iuris ei loco pemptorij.Aut pars approbauit appellationẽ,& appellans terminum assignauit,& tũc deuoluit cã appellationis cognoscẽda in curia, & assignatio termini habet vim perẽptorij tã quo ad appellantẽ, q̃ quo ad appellatũ, & eɔ, vt hoc tex.ibi,vel a parte approbata.Aut appellatio approbatur a parte,& terminus assignat ab hoĩe,appellatus petit vt sup negotio principali nõ pcedat: & tũc cã appellationis & cã principalis cognoscet in curia,& terminus erit pemptorius quo ad appellãtẽ & appellatũ.Ista fuit distinctio ex mẽte d.de Rota ĩ d.decis.204.in pe.& fi.col. Appellatus tñ ipsi appellãti nõ põt terminũ ad appellationẽ psequendã præfigere,tũ qa nõ dẽt actor vel appellans accipere terminũ suæ appellationis ex psona rei, l.de die.in prin.ff.qui satis.cog.tũ quia esset iniquũ, vt indultũ a iure beneficiũ alicui auferat facto sui aduersarij, rña indultũ.de regu.iur.li.6.Ita Rota d.decis.204.in j.& ij.col.Panor.hic,Gemi.in d.§.post hæc.in 2.col.Et est aduertendũ,q vbi dixit,q non hẽt appellatio in se vim peremptorij,tũc reqrit citatio,ad hoc vt ɔ appellatũ pcedat,siue appellantẽ,casu quo ẽt ɔ eũ non hẽret vim peremptorij.vbi aũt vim perẽptorij hẽt, nõ est citãda pars : & sicut p receptionẽ appellationis cũ assignatione termini vr̃ pars citata ad curiã perẽptorie,ita si Papa sup cã appellationis vel principali velit cognoscere in curia,ẽt casu quo cã appellõis vel natura sui,vel cã nõ dẽt tractari ĩ curia,qđ põt facere Papa.Ita Gemi. in d.§.post hæc.in j. col. tunc vnica citatio emissa a Papa,in qua pars vocat ad curiã,ltime hẽt vim perẽptorij, ita vt teneat venire instructus,nec vlterius sit citanda.Ita D. de Rota decis. sua 115. q̃ incipit,Itẽ q in cõmissione & qđ dr̃,q assignatio termini in casu nr̃o hẽt vim perẽptorij,intelligit respectu iudicis ad quẽ, non aũt respectu iudicis a quo qa si iudex a quo aliqd vellet facere de his,q̃ põt circa appellationẽ, de quibus in c.si a iudice.eo.tit. lib.6.in quibus requireret citatio partis,tunc talis assignatio termini nõ sufficeret quo ad hũc actũ, sed dẽret ei citari pars, quia terminus iste operat peremptoriũ quo ad iudicẽ ad quẽ,non aũt quo ad iudicẽ a quo . Et iõ si vellet pronunciare iudex a quo appellationẽ desertam in casu quo põt,de quo dixi in c. ex rõne,in 15.q.principali.iste terminus perẽptorius nõ excusaret eum,quo minus reqratur citatio.ita Panor.hic in 6.col.& ita d. Phil.Peru

26 sinus.† Et p prędicta hẽtis,qd de negotio principali,nunqd prędicti effectus, vt cã cognoscat in curia, & terminus hẽat vim peremptorij,hẽat locum ẽt in negotio principali. Et dicite rñr quod nõ,nisi casu quo iudex detulisset appellationi, & assignasset tps ad psequendũ:qa licẽt sup negotio principali non possit procedi isto casu,omisso articulo appellationis,tñ post illũ finitum,ex quo cã principalis est in curia,poterit sup ipso procedi, vt notat in d.c.j.§.post hæc,& in d.c.cũ appellationibus.Iõ illo casu sequitur effectus primus, qa negotiũ principale agitabit in curia: & ẽt alius effectus,qa talis citatio hẽbit vim perẽptorij,vt possit pcedi ad vlteriora.Ita Rota in d.decis.203.Et primũ effectum bene sentit Panor. in 3. col. Sed circa fm vñr tenere ɔriũ d.Anto.& Imo.qa illud perẽptoriũ vr̃ solũ esse cã appellationis:ergo nõ extendet ad cãm principalẽ.& faciũt q̃ dicã in sequenti fallẽtia. Itẽ nisi appellatio fuisset approbata a parte, & petitũ vt sup negotio principali in curia pcederet p appellatũ,extitisset & assignatũ esset tps ab hoĩe:qa tũc primus effectus fm oẽs sequit, qa cã deuoluit ad curiã ẽt principalis . Secũdus aũt effectus fm Do.de Rota,ẽt sequit in d. decis. 224. quia hẽt vim terminus assignatus hoc casu perẽptorij:iõ sup principali non erit vlterius citandus. mouent p tex.in d.§.post hæc.vbi assignato termino ab hoĩe,qñ pars petit,vt sup principali pcedat in curia, vr̃ appellatus citat, vt veniat instructus ẽt sup negotio principali:ergo dicta assignatio termini hẽt vim perẽptorij.¶In ɔrium tenet d.Anto.& Imo.

27 hic,q imo non videbit perẽptorie citata pars sup negotio principali,† sed iudex nõ obstãte præfixione tpis debebit,si vult pcedere ĩ principali,ipsas partes citare.& p hac parte facit text.in d.§.post hæc. dum dicit, q iudex fm qđ de iure fuerit,procedat. modo illa verba,fm qđ fuerit de iure procedendũ,non hñt effectũ perẽptorij,c.cãm.quæ.& ibi gl.§.de rescri.ergo nec ille terminus hẽbit vim perẽptorij.Et faciunt no.p Bar.in l.si finita. §. Iul. in 3.col.ff.de dã.inf.facit ẽt tex.in d.c.j.ver.q si appellator. vbi dr̃, q si appellator prædicta nõ seruauerit,& sic puta non venerit in termino,q caret appellatione,& ɔdemnat in expẽsis,& remittit ad iudicẽ a quo: ergo ille terminus præcise non hẽt vim peremptorij,vt iudex ad quẽ in principali procedat.ergo licẽt non cõpareat in termino sup negotio principali, nõ pcedet ad vlteriora:potuit eñ ignorare pars , an Papa velit ipse procedere,an velit remittere cãm ad iudicẽ a quo principalis negotij. Et iõ vt de hoc certioraret,dẽt citari , quia cũ prima assignatio termini circa principale negotiũ sit incerta,nõ valebit,& iste debebit citari denuo,p ea q̃ hñr in l.aut q. aliter.§.j. ff. qđ vi aut clam.in l.10.§.sed si 10.p Bar.& alios,de verb.obli.facit ẽt, qa text.nr̃,per quẽ inducit assignatio termini,quæ hẽat vim peremptorij,loquit solum de cã appellationis,vt patet ex proœmio,nõ extendatur ad

28 cãm principalẽ.† Gl.in verbo,obtineat.in fi. ex gl.relata ad tex. hẽs,q lapsus termini,de quo in tex.nr̃o,hẽt vim peremptorij,eo qa appellãte nõ ueniente,uel ẽt appellato,ut uoluit gl.sequẽs in uerbo,absentẽ.quæ per hoc sit expedita:procedi poterit in cã appellationis ad ulteriora.sed ɔ opponit Panor.post Imo.de c. psonas.s.eo.ubi p lapsum tẽporis assignati ab hoĩe inducit desertio appellationis.mõ deserta appellatione,ẽt de ɔsensu partium,nõ põt ad ulteriora pcedi in cã appellationis,cle.si appellationem. ubi tex.e.tit.not.gl.in l.si diuersa. C. de transac. ergo nõ poterit appellatus nec appellãs post lapsum huius termini pcedere ĩ cã appellõnis.Pro so.dicite,q ɔriũ procedit,qñ neuter, neq; appellans,neq; appellatus,in termino prosecuti sunt appellõnẽ. text. aũt nr̃ procedit,qñ appellatus in termino cępit prosequi, qa tũc in ɔtumacia non prosequẽtis poterit procedi ad ulteriora. & ita

29 cessat ɔriũ.† Tñ pro clariori intelligentia ex mente do.Anto. & Imo.hic,& ẽt ex mẽte Panor.in d.c.psonas.dicite,q c.personas. loquit quo ad excludendũ appellantẽ, ut si appellatus post terminũ non procedat,tunc bene per lapsum termini deseratur appellatio:sed si post inchoatum processum, uel post paritũ terminum per alterũ eorũ appellatus uelit prosequi, tunc poterit procedi ad ulteriora,nõ obstãte lapsu termini tã ex parte appellãtis q̃ ex parte appellati.unde distinguatis,dũ quærit,utrum post lapsum tpis assignati ab hoĩe uel a iure ad appellationẽ prosequẽdam possit ad ulteriora in cã appellationis procedi: an uero censeat deserta:aut neuter eorũ psecutus est appellõnẽ intra tẽpus, & tunc hr̃ appellatio pro deserta,nec in ea ad ulteriora procedi põt.Et ita loquit tex.ĩ cle.si appellõnẽ.allegatus p ɔrio . & ita gl. in d.l.si diuersa.aut unus psecutus est appellõnẽ intra tpa:& tũc aut est,q possit imputari negligentia appellanti,quare in tempore non est prosecutus , uel non finiuit, & appellatus ipse prope finem temporis cępit prosequi: & tunc appellans lapso tempore,si appellatus prosequatur appellationẽ, quod põt nõ obstante lapsu termini,ut uult hic do. Anto. & Imo. & est bonus text. & ibi habetur,in cap.ex parte.s.de rescrip.Panor. in d.ca.personas.poterit illo casu appellans & ipse prosequi beneficio appellati,sicut in simili uidemus in l.post mortem.§.fin.ff. de bon.poss.contra tabu. si tamen appellatus,qui cępit prosequi,ante lapsum temporis nolit post appellationẽ ulterius procedere, poterit petere executionem sententiæ, ex quo appellatio est deserta , ut uidimus in cap. ex ratione.s.eod. nec illo casu poterit appellans uelle ipse prosequi post lapsum temporis beneficio appellati,quia ex quo appellatus renunciat prosecutioni, & cõtentatur,quòd appellatio sit deserta, non auditur appellans post lapsum temporis,quia est quid sibi imputet, ex quo fuit negligẽs. ita Spec.eodem tit.§.nunc breuiter. uersic. sed pone. & ideo dicit hic Panorm.quòd caute faciet appellatus, licet cęperit prosequi appellationem ante tempus,uel in ipso tempore, lapso tempore petere executionem sententiæ, ex eo quòd appellatio est deserta, & illo mõ excludet appellãtem,ne ueniat, & beneficio suo uelit & ipse audiri prosequendo appellationem,iuxta notata in l.petendę.C.de tempo.in integr.restitu.pet.nec moueatur, quia prosequendo appellationem faciet ipsum condemnari in expensis,& suam sententiam confirmari: quia expensas poterit principaliter petere uia actionis, s.ex condictione ex canone c. reprehensibilis.s.eo.ut dixi latius in c.ex ratione.s.eo.& notate fm Inn.hic,q in refectione istarũ expensarum, quas soluit appellans appellato, ueniunt & expensæ litis appellationis, & etiam omnes expensæ factæ, propterea quia appellatum est : respectu aũt confirmationis sñiæ satis confirmatur, ex quo deserta est appellatio,ut uidimus in d.c.ex ratione . si tamen appellatus uelit in aliquo sententiam primam reformari,qđ potest deducere in appellatione interposita per aduersarium:& tunc consiliũ Pan. non esset bonũ,per ea quę dixi s.in rubr.in ultimo effectu appellationis, & quæ hñr in l.fin.C.qñ prouoc. & in l.ampliorem.in prin.C.e.in c.Rainutius.j.de testa. iõ in hoc esset magna utilitas appellati, quia põt post lapsum tpis prosequi appellationem ab

appellante desertã,p̃ etendo in aliquibus, ꝙ intendit sñiam reformari,& in alijs ꝯfirmari.& ita est tex.f'm vnũ intellm, & ibi p̃ Panor.i d.c.ex parte.S.nõ posset tñ appellatus,q̃ post lapsum t̃pis cęptam p̃ se appellationẽ ꝓsecutus est, renũciare amplius ꝓsecutioni,vt excludat appellantẽ,q̃a illud proccderęt re integra:sed iste iã ꝓsecutus est post desertionẽ.ita sentit hic Imo.& faciunt q̃ notat Inno.in c.ex conq̃õne.s.de restit. spol. & sensit hic Panor.Contrariũ tñ sensit hic Pan.licèt pro opi. Imo. faciat tex.bonus in d.l.si post mortem.§.fi.& faciunt not.per Dños de Rota deci.sua 66.q̃ incipit, Itẽ si appellatus: & 294. quæ incipit, Itẽ ꝙ appellans.& ꝙ notat d.Ant.& Panor.in c. ꝑsonas.circa fi. s.e.& Imo.in d.cle.si appellationẽ.& notat i d.c.ex parte.S.Aut

30 vero non fuit appellans negligẽs in ꝓsequendo.† et tunc etiam inuito appellato põt appellans post desertionẽ vti ꝓcessu p̃ appellatũ inchoato ante desertionẽ.ita Rota in d. decis.66. & 294. & ita Panor.in d.c.ꝑsonas.& Imo.hic. Sed quaḃr dicet p̃ appellatum ante desertionẽ ichoatã fuisse ꝓsecutionẽ appellationis p̃ ipsum appellatũ.Et dicit hic Imo.allegãs Fed.de Sen. ꝯsil.suo 167.qđ incip.In lectione heri lecta.& in cõsil.seq.vbi ponit totã istã materiã:ꝙ sufficit,ꝙ in termino appellatus se p̃ntauerit corã iudice ad quẽ,paratus suscipere iudiciũ,vel impetrare cõmissionẽ,casu quo est extra curiã cõmittenda: & tunc poterit post desertã appellationẽ ipse prosequi.& mouet p̃ text. hic in versi.si q̃s aũt.vbi Papa vult,ꝙ in ipso termino satis sit literas impetrare.imo punit,si ante impetrauerint, qñ terminus est assignatus ab hoĩe: ergo appellatus ante terminũ nõ arctat̃ ad ꝓsequendũ aliter,sed satis est ꝙ in termino veniat: & satis dr̃ ꝓsequi, etiã si rescriptum non impetrauerit,dũmõ se p̃ntet.d.Ant.hic tenet ꝯtriũ,ꝙ req̃rat ꝙ impetrauerit, & ꝓsecutionẽ inceperit saltẽ ante

31 terminũ.Gl.in verbo,peremptorie.in fi.hẽtis primo ex gl. ęquiparationẽ huius termini ad perẽptoriũ, qđ cõiter mittit̃ in sñijs: & q̃a gl.vr̃ sentire ꝙ sine isto perẽptorio lis esset ꝯtestanda in cã appellationis:dicite ꝙ si loq̃mur in appellatione interpositã ab interlocutoria,lis nõ esset ꝯtestanda,c.interposita.§.j.ĩ. eo.& est rõ:nã interlocutoria fertur sup̃ aliquo incidenti, vel emergenti: sed sup̃ incidenti non est lis ꝯtestanda,vel emergenti,c.prudentiã.§.sexta.s.de off. dele. nec ideo in appellatione sup̃ his interposita requirit̃ li.cõte.Quo aũt ad appellationẽ interpositã a diffinitiua, an req̃ratur li.ꝯtestatio,dixi s.in rub.& videbimus in c. p̃ tuas, ĩ. e.sed hæc procedunt respectu ipsius causæ appellationis:in cã aũt principali si iudex ad quẽ, verificata appellatione i ea ꝓcedit,terminus iste perẽptorius,de quo hic, non sufficeret, sed requireret̃ lit.ꝯtest.& citatio:ita Ioã.And.hic:tñ de citatione dicite vt s.dixi.Hẽtis secundo ex gl.ꝙ non põt iudex facere gra-

32 tiã ꝓrogationis termini,† qñ p̃ lapsum termini iã est quæsitum ius parti.qđ intelligit hic Bal. esse verũ sine causa : ex cã aũt bene poterit.& sic hẽtis, ꝙ licèt dilationes possint a iudice proro-

a gari [a] p̃ nutu voluntatis,vt in c.j.s.de dila. tñ qñ per lapsum dilationis esset ius quæsitũ parti,puta stante statuto, ꝙ si q̃s ĩ intra primã dilationẽ assignatam a iudice non probauerit exceptionẽ,habeat̃ pro ꝯfesso,quo casu ius quærit̃ parti p̃ lapsum dilationis:tunc elapso termino nõ poterit iudex prorogare, nec grãm facere.ita Panor.hic,per istã gl.& faciũt q̃ voluit Bal.in l.peremptorias.circa principiũ.C.sñiam rescin.non poss.vbi voluit, ꝙ dilationes de ꝯsensu partiũ assignatas non possit iudex prorogare,nisi ex cã.faciunt notata p̃ Archi.in c.pia.de excep. lib.6.Sed

33 pulchrũ esset scire,† nunq̃d ante lapsum t̃pis, qñ p̃ dilationem quærendũ esset ius parti,possit iudex prorogare. & vr̃ dicẽdũ ꝙ sic,ex cã:& ita vr̃ sentire hic Bal. & faciunt q̃ dixi in c. personas. s.eo.vbi posui,an iudex possit terminũ per se assignatũ ad prosequendũ appellationẽ prorogare. & ita credo declaranda q̃ proxi.dicta sunt.faciunt no.in c.cum sit.s.eo.& not. p̃ Bar.in l.cum

34 stip.sim mihi a Proculo.ff.de ver.ob.†Glo.in verbo, saluis exceptionibus.in fi.hẽtis vnã decl̃onem ad tex.nr̃m, p̃ quam vr̃ sentire gl.ꝙ tex.nr̃,inquantũ vult ꝙ terminus hic assignatus sit peremptorius,nõ procedat in appellatione a diffinitiua:quia in illa talis terminus nõ est perẽptorius, vt possit post eius lapsum ad vlteriora procedi:sed imo operabitur plus, q̃a sñia transibit ĩ rẽ iudicatã,nec alius processus super ea fiet.& hanc opi. tenet hic Host.& Imo.Cardi.tenet ꝯriũ de directo,ꝙ imo tex.noster habeat locũ ẽt in diffinitiua.Nec obstat vers.iste,saluis, q̃a nõ opponit exceptionẽ, ex eo q̃a deneget in totũ prædicta, vt terminus non hẽat vim peremptorij,sed vt significet, q̃a in diffinitiua est aliq̃d plus, non solũ ꝙ possit procedi ad vlteriora vigore dicti perẽptorij,sed ẽt possit pars,si velit, petere executionẽ sententiæ tanq̃ deserta appellatione, nec ad vlteriora velle procedere,disputãdo super meritis ipsius sñiæ.& sic istud, saluis, etiã reseruet opinionẽ remediorum ipsi appellato a diffinitiua, quia

possit,si velit,vti termino perẽptorio,& sic ꝓcede re ad vlteriora possit ẽt,si illud nolit acceptare,vti desertione, & petere sim p̃lr executionẽ sñiæ:& tunc intellm approbat hic d.Ant.& Panlicèt dictũ ita gñalr nõ sequant̃:ꝙ tex. nr̃ habeat locũ in appellatione interposita a diffinitiua respectu perẽptorij. vñ media fuit sñia Spec.eo.ti.§.quaḃr.versi.porro.quæ ipsi sequunt̃ distinguentes.Aut ꝯsideramus tex.nr̃m, inquantũ loquit̃ de receptione facta p̃ iudicẽ & assignationẽ termini:& tunc in diffinitiua nõ ha-

35 beat locũ tex.nr̃,quia delatio † iudicis in appellatione a diffinitiua nihil o p̃atur quo ad deuoluendũ cãm ad curiã in cognoscendo:q̃a oĩno siue velit siue nolit iudex deferre, delatio appellationis fit a iure in diffinitiua.glo.est in c.j.in verbo, statuit. & facit tex.in c.non solũ.eo.tit.li.6.si vero fit a iure, expressio eorũ, quæ tacite insunt,nihil operat̃,l.3.cũ vulgaribus.ff.de leg.j.c.significasti.s.de elec.ergo delatio iudicis nihil operat̃ in diffinitiua. si nihil o p̃atur effectus tex.nostri nõ hẽt locũ in simplici assignatione termini: ergo nec ẽt in assignatione facta cũ dilatione, q̃ nihil o p̃atur. & faciunt quæ dixi in textualibus post mẽtẽ Io.An.& Inno.& sic hẽtis,ꝙ in appellatione a diffinitiua cã appellationis,si ad curiã interponat̃,erit in curia cã tractãda: & est rõ, quia si hoc operat̃ dilatio iudicis, qñ appellat̃ ab interlocutoria, vt ẽt deuoluat negotiũ principale,vt s.dixi super glo.in verbo, appellauerit,ex mẽte Rotę decis.p̃dicta 204.& Gem.in d.§.post hęc.d.Ant.in d.c.veniens.ergo ita i dilatione,q̃ fit a iure, q̃a ius defert appellationi a diffinitiua interpositæ. Aut consideramus tex.nostrũ respectu receptionis factæ a parte, & assignato termino ab hoĩe:& tunc ex quo.quo ad partẽ multũ operatur talis receptio, q̃a a iure appellatus iam non hẽt approbare appellationẽ: ideo cũ ita ẽt sit in diffinitiua sicut in interlocutoria,vt neutra earum videat̃ a iure approbanda a parte appellata,ergo tex.nr̃ in vtraq; locũ hẽbit,cũ nõ sit dare rõnem diuersitatis.Non obst. argm̃ gl. nostræ, dũ vult ꝙ imo post lapsum termini in diffinitiua sit magna rõ diuersitatis:q̃a sñia firma manet,& sic non est ad vlteriora procedendũ: quia hoc est verũ appellato illã viam eligente: sed si velit eligere viã ꝓcedendi ad vlteriora,vt sñia in aliquo reformet̃:tũc non negatur,quin si cępit aliq̃lr ꝓcedere ante lapsum termini,hoc possit,vt est ꝯclusum s.in verbo,obtineat.ergo respectu illius processus ad vlteriora idem erit in appellatione a diffinitiua, quod in appellatione ab interlocuto. cũ ita procedat ad vlteriora vno casu sicut alio.bene hoc fatet̃ hic Panor. in fi. 5. col.& in prin. 6. ꝙ respectu iudicis a quo iste terminus perẽptorius nihil operabit:& sic si velit sñiam diffinitiuã exequi, debebit citare partẽ,& in oĩ alio processu quin faciet ad vlteriora,puta post appellationẽ ab interlocutoria deserta,ex quo reuertit̃ cã

36 ad eum.† Glo.in verbo,rata manet.ibi,l.furti.glo.bene loquitur in ea.ibi,medio t̃pe.Ioan.sentit gl.ꝙ excõicatio,ex quo fert̃ post appellationẽ,sit nulla p̃ remediũ attentati:& iõ deserta appellatione nõ valeat neq; teneat, q̃a p̃ desertionẽ nõ reconualescunt attẽtata.& ita voluit gl.in c.licet.de sent.excõ.li.6. quæ gl.licèt loquat̃ de cẽsuris, tñ idẽ est ẽt in alijs sñijs attentatis post appellationẽ,& alijs quibuscunq; attẽtatis,q̃a est eadẽ rõ,vt qđ nullum est,nõ possit recõualescere tractu t̃pis,r̃la nõ firmat̃.de reg. iu. li. 6.& ita tenet hic Imo.& Panor.& Imo.in c.ex parte. s. de rescri.& Lap.alleg.sua j.ad fi.& allegatione 2.& Rota deci.131. quæ incipit,Itẽ si post inhibitionẽ. imo ẽt si renũciaret appellationi pars exp̃sse,attẽtata nõ recõualescerent.ita Panor.p̃ illũ tex.in c.cum venissent.s.de eo q̃ mit.in poss. tñ si attentata sunt in fauorẽ appellati,puta solo vel alia paritio sñiæ directa,nõ obliqua, non reuocant̃.Io.An.in d.c.licet.Ang.de Are.in l.si separatim.in §.fi.ff. eo.in 3.col.& ibi intelligit de paritione sñiæ spontanea,l.tale pactum.§.qui prouocauit.ff.de pac.l.ad solutionem. C.de re iud.& ibi ꝙ p̃ talem paritionẽ renunciatur appellationi interpositæ &

37 interponẽdæ.† Et sic erit duplex via reuocãdi ista attentata: vna summaria,& expedita,vt imploretur officium iudicis super ipsa reuocatione: & prima est priuilegiata,quia summarie sine libello & lit.contest.finiatur, glos.est in clem. 2. vt li.pen. alia est via ordinaria, vt via actionis repetendo id, quod est attentatum siue ablatum pendente appellatione: & agendo super nullitate, si propria actio competit,puta interdicti vnde vi, illa vtẽdo. sin minus,condictione sine causa: ex quo illa attentata sunt nulla, per ea quæ videbimus in c.dilecto.ĩ. eod. habetur in l. si expressim.ff.eo. & vna istarum viarum deficit deserta appellatione, ꝙ attentata

ADDITIO.

a ¶Iudice prorogari. Et quid de dilatione, quæ a lege datur sine ministerio iudicis,an possit per iudicẽ prorogari,vel abbreuiari,vide per do.Ias.in l.2.ff.de re iu.Et ꝙ possit iudex dilationes augere,& diminuere parte non citata, vide per eundem in l.quod iussit.ff.eo.tit.

attẽtata poſt appellationẽ deſerta appellatione, licet nulla remanẽant, tñ nõ petunt̃ retractari prima via ſummarie ꝑ officiũ iudicis, ſed ſecunda via, ſ. principal'r agendo ſuꝑ nullitate via ordinaria litẽ ꝓteſtãdo, &c. ita Rota deci. ſua prima. Inquantũ ẽt gl. vult, ꝙ reſpectu appellationis interpoſitę poſt ſnĩam dñia ſit inter cẽſuras & alias ſnĩas: gl. bene loquit̃, & dicã de rõne in c. paſtoralis. j. e. In ea. in fi. notate gl. q̃ vult, ꝙ licèt ſnĩa cenſurę ꝑ appellationẽ nõ ſuſpendat̃, tñ ſnĩa depoſitionis ſuſpendit̃ ꝑ appellationem. & gl. cõmendant oẽs. Sed ꝯ in depoſitione ineſt ſuſpẽſio, ca. cũ non ab hoĩe. & in c. at ſi clerici. s̃. de iud. ſuſpẽſio eſt ſnĩa cẽſuræ, c. quęrenti. j. de ver. ſi. ſnĩa cẽſuræ nõ ſuſpendit̃ ꝑ appellationẽ. d. c. paſtoralis. ẽt ipſa ſuſpẽſio, c. is cui. de ſent. excõ. li. 6. & faciunt q̃ dixi in c. ad hæc. s̃. eod. ſi ergo ſnĩa cenſuræ nõ ſuſpendit̃ ꝑ appellationẽ, & depoſitio hẽt in ſe ſuſpenſionẽ, & ſic cenſurã: ergo ſnĩa depoſitionis nõ ſuſpendet̃ ꝑ appellationẽ. Soluunt Doct. ꝙ ꝓriũ procedit in ſnĩjs cenſurarũ, de quibus in c. q̃renti. s̃. de verb. ſign. ſ. excõicatione, interdicto, & ſuſpẽſione: q̃a illa æquiparantur, d. c. ad hæc. ſed depoſitio nõ eſt de iſtis, ergo in ea nõ hẽbit locũ regula, q̃ in alijs cẽſuris, vt ꝑ appellationẽ non ſuſpendat̃. Et dũ dr̃, in depoſitione ineſt ſuſpẽſio, rñdet verum, ſed nõ illa directa, de qua in c. quærenti. Et eſt rõ dñe, ꝑ q̃ magis aperit̃ ſo. nã ꝓpterea dictæ tres cẽſuræ excõicatio, &c. nõ ſuſpendunt̃ ꝑ appellationẽ, q̃a ſunt medicinales, c. j. de ſnĩa excõ. li. 6. fiunt enim, vt peccator ꝯuertat̃ & pęniteat, & ceſſet ꝯtumacia, c. ex parte. el j. j. de ver. ſig. vñ vt celerius cõuertat̃, iura nõ ꝓmiſerunt ꝙ per appellationem cenſuræ ſuſpendant̃. Sed depoſitio nõ eſt medicinalis, ſed pęna, de cuius natura eſt, vt ſit ꝑpetua, qñ imponit̃ rõne delicti, c. tuæ.

38 j. de pę. c. ex l'ris. s̃. de ꝯſtit.† Si ergo depoſitio eſt pęna delicti, d. c. cũ non ab hoĩe. nõ eſt medicinalis: nec dato ꝙ pars velit ceſſare a ꝯtumacia, tollet̃ depoſitio: ideo magis de facili ꝑ appellationẽ depoſitio ſuſpendit̃, q̃a nõ eſt medicinalis, ſed punitiua: & ꝑ iſtã rõnẽ infert hic Panor. no. limitationẽ ad d. c. is cui. Quod non habebit locũ in ſnĩjs ſuſpẽſionis, vel interdicti latis ꝑꝑ pęnam delicti, ſed ſolũ in latis ꝑꝑ ꝯtumaciã: nã ſatis eſt ꝙ ſuſpẽſio põt ferri ꝑꝑ delictũ in pęnã eius, nulla præcedẽte ꝯtumacia. Inno. in c. j. j. de exceſſ. præl. interdictũ põt inferri in pęnã delicti, Inno. in c. vt priuilegia. j. de priuil. iſtis caſibus cũ non ſit cõiter cẽſuræ medicina, ſed pęna, ſuſpendet̃ ꝑ appellationẽ. Ita colligit Pan. ex deciſ. gl. nr̃e, ex quo depoſitio hẽt in ſe ſuſpenſionẽ, & ẽt ex rõne præ-

39 dicta.† Aliud hẽtis ex gl. ꝙ geſta per ẽpm depoſitũ pẽdẽte appellatione valẽt, & ẽt ſuſtinent deſerta appellatione. & ſic hẽtis ex illa glo. no. limitationẽ ad l. furti. in prin. ff. de his, qui no. inſa. dũ ibi dr̃, ꝙ deſerta appellatione ſnĩa retrotrahit̃, & vr̃ cõdemnatus de crimine, qđ infamat, retro fuiſſe infamis a die ſnĩæ deſerta appellatione: q̃a illud nõ hẽt locũ in his, quæ gerunt̃ virtute publici officij, q̃a tunc ſnĩa depoſitionis ab offõ cõfirmata ꝑ deſertionẽ appellationis, nõ tñ reddit nulla geſta medio tꝑe pẽdente appellatione virtute publici officij. Et faciũt no. per Inn. in c. cũ dilectus. s̃. de ꝯſue. in c. ad ꝓban. s̃. ti. j. no. in c. ſi celebrat. j. de cleri. excõ. miniſt. in l. Barbarius Philippus. ff. de off. præt. Et intelligit d. Philip. hoc verũ ẽt in canonico depoſito, q̃a geſta per eum medio tꝑe, pendẽte appellatione a depoſitione virtute ſuę canonicæ valebunt, & tenebunt ſicut geſtũ ꝑ hũc ẽpm, q̃a non eſt dare rõnem diuerſitatis. & ſic ex iſtis infert, ꝙ ẽt geſta medio tꝑe pendẽte appellatione, virtute priuati officij, valent & tenent, deſerta poſtea appellatione: nã quæ gerit canonicus vt canonicus, gerit virtute priuati officij. ita d. Ant. poſt Inn. in d. c. cum dilectus. ſecus in his quæ geruntur virtute iuris priuati, nõ aũt officij, puta dãnatus ad mortẽ, qui non põt teſtari, appellauit, pendẽte appellatione fecit teſtm̃: deſerta eſt poſtea ꝑ eũ appellatio, red dẽtur vt ex retro nullũ teſtm̃, q̃a vr̃ vt ex retro dãnatus, d. l. furti. in princ. Et notat̃ in l. q̃ a latronibus. in fi. ff. de teſt. in l. ſi q̃s filio exhæredato. §. ſi aũt. ff. de iniuſ. rup. & ſic geſta pẽdente appellatione vigore iuris priuati, illa deſerta reddunt̃ nulla. Gl. ĩ ver. abſente. in fi. notate ex illa gl. ſm Bald. ꝙ ſicut admittit̃ volens purgare ſuã ꝯtumaciã, q̃ inducit per lapſum tꝑis aſſignati ab hoĩe, cuius effectus ab hoĩe dependet, vt eſt in citatione ad audiẽdũ ſnĩam, vel ad aliũ actum: ita admittit̃ purgatio ꝯtumacię aduerſus lapſũ tꝑis aſſignati ab hoĩe, cuius effectus, dependet a iure, prout ẽt in termino aſſignato ad ꝓſequendũ appellationẽ, ſed effectus eius ꝓducit̃ a iure, ſ. deſertio appellationis. & idẽ dicit Bald. de termino aſſignato a iure: quia ſi ſtatutũ aſſignat terminũ, admittit̃ pur-

40 gatio aduerſus illam ꝯtumaciã, c. j. in fi. de ele. in 6. ca. potuit. s̃. de loc.† Gl. in verbo, careat impetratis. ĩ fi. hẽtis ex gl. ꝙ tꝑs aſſignatum ab hoĩe ad impetrandũ, vel pñtandũ, nõ computatur in anno ad ꝓſequendũ appellationẽ. Io. An. & cõiter Doc. reprobant gl. q̃a imo cõputatur illud tꝑs in anno ad finiendũ appellationẽ dato a iure. mouent̃, nã inuenta ad vnũ effectũ nõ debent ꝯ pari ꝓriũ, c. ad nr̃am. c. ſuggeſtũ. s̃. eo. l. legata inutiliter. ff. de leg. j. Sed aſſignatio termini in cã appellationis eſt inuẽta ad faciliorẽ expeditionẽ cãę, c. peruenit. el j. s̃. eo. ſi aũt nõ cõputaret̃ in anno, ſe quæretur ꝯriũs effectus, q̃a ꝓrogaretur cã: ergo tale tꝑs in anno

41 dẽt cõputari.† Gl. in verbo, ꝯtumaciæ, in fi. hẽtis ex gl. iũcto tex. ꝙ præueniẽs in impetrando tꝑs aſſignatũ ab hoĩe punit̃, q̃a non valet reſcriptũ impetratũ ante tꝑs. Itẽ punit̃ in expenſis: & ſic ex quo pęnę ſunt molliẽdę, reg. in pęnis. de reg. iur. in 6. l. pen. ff. de pen. hẽtis inferre, ꝙ alia pęna nõ puniet̃ iſte præueniẽs terminũ. Et ideo ſi, puta aſſignato termino mẽſis ad impetrandũ, appellãs venerit 20. die, & impetrauerit reſcriptum, reddet̃ nullũ, & ꝯdemnabit in expenſis: ſed tñ deſerta non erit appellatio, quaſi nõ venerit in tꝑe, vel nõ fuerit proſecutus. Et ſic hãc pęnã deſertionis non patiet̃, q̃a aſsignato tꝑe mẽſis oĩs dies dicit̃ eſſe de termino. gl. in cle. 2. in verbo, intra. & in cle. ſicut. in verbo, a die. e. tit. ideo quocunq; die termini venerit, dicet̃ ꝓſequi: ergo nõ inducetur deſertio appellationis. ita voluit d. Ant. & Imo. hic, & Federi. in ꝯſ. 102. inci. In lectione heri lecta. & de hoc eſt caſus in d. c. ex inſi-

42 nuatione, vt ibi induco, j. e.† Hẽtis etiã ex gl. ꝙ cõdẽnatio in expenſis ꝯ deſerentẽ appellationẽ fit ꝑ iudicẽ ad quẽ. dixi s̃. in cap. ex rõne. in 16. q. vel circa. s̃. eo. Sed ad dicta Inno. accedendo, quæ erunt expenſæ de quibus habebit̃ rõ in cã appellationis. & dicite ſm Inno. et Bal. hic, ꝙ habebitur rõ expenſarũ factarũ a die appellationis, quæcunq; ꝑꝑ cãm appellationis factæ ſint, ẽt ratione retardati proceſſus. Et qđ plus eſt, ſi nõ eſt ꝯdemnatus in principali ſuꝑ expenſis, vel minus, aut plus eſt ꝯdemnatus in cã appellationis, iudex ad quẽ poterit condẽnare, vel reformare primam ꝯdemnationẽ in expẽſis factis ẽt in cã principali: quia ſm Inno. hic iudex ad quẽ, ſuccedit in offõ iudicis a quo, vt in his, in quibus extendebat̃ officiũ iudicis a quo, & quæ poterat iudex a quo ex officio, ſuccedit iudex ad quẽ. & facit tex. in c. Rainutius. & in c. Rainaldus. j. de teſtam. Pet. de Anch. in c. fin. eod. tit. lib. 6. do. Ant. in c. ſignificauerunt. de excep. hr̃ etiam in l. fi. C. quando ꝓuo. imò taxationem hmõi expenſarum poterit, etiam ſi ab eo non ſit appellatum, iudex ad quẽ moderari, vel reuocare. ita Inno. hic, & ĩ c. fi. s̃. qđ met. cau. Et ideo ſi obtinuiſſet in cauſa principali, & nunc in cã appellationis ſuccumbit ex eiſdem actis, poterit iudex ad quem condẽnare in expenſis primæ inſtantiæ: ſecus ſi ſuccũbit ex nouis actis. Ita Rota deciſ. 252. quę incipit, Item licet. & Bal. in l. gñaliter. §. ſed cum iuramento. C. de reb. cred. & iureiuran. Ita infertur ex prędictis. faciũt quæ notat Bal. in l. fi. C. qñ prouo. non eſt neceſ. Panor. in c. finem litibus. s̃. de do. & cõtuma. qñ autem ex nouis actis reuocatur ſententia, nõ debet fieri condemnatio expenſarum. Bal. in l. eos. §. fin. C. eod. Rota in d. deciſ. & Matheſilanus in notabilibus ſuis, notabili 79. niſi ex nouiter actis appareret, quòd a principio nõ habuit iuſtam cauſam litigandi, puta quia producitur inſtrumentum liberationis factæ per ipſum principalem, nam non excuſaretur hoc caſu per ſententiam primam ab expenſis. ita Angelus de Aretio in l. negotiorum. in principio, in ſexta colum. ff. eodem. Sed quid ſi iudex tulit ſententiam interlocutoriam, non condemnauit in expenſis, vſq; ad quod tempus poterit condemnare in expenſis ratione illius interlocutoriæ. Et dicit Innocen. hic, quem ſequuntur hic Docto. quòd vſque ad diffinitiuam: quia condemnatio expenſarum dependet ex iudicis officio, vt not. per gloſſam in cap. fin. s̃. de reſcri. & ibi Doct. notatur in l. terminato. C. de fruc. & lit. expen. in l. ſancimus. C. de iudic. Ideo poterit per eum fieri, donec durat eius officium: & ſic vſque ad diffinitiuam, cap. in literis. ſupra de officio deleg. l. iudex. & in l. Paulus. ff. de re iudi.

43 † Sed quid ſi pronunciauit ſuper expenſis, poſt interlocutoriam ab hac pronunciatione non eſt appellatum, nunquid poterit appellari, ſi poſt decem dies taxet a taxatione expenſarum. & voluit Innoc. ꝙ non, niſi modum excederet in taxando, quia illa taxatio eſt executio ſententiæ iam latæ, & ab executione non appellatur, niſi modum excedat, c. qđ ad conſultationem. & ibi habetur. s̃. de re iud. dixi in c. nouit. s̃. eo. & hoc dictum Inn. cõmendat Ludo. in ſingularibus ſuis. Do. Ant. in c. paſtoralis. in princi. j. eo. in c. Quintauallis. in 4. col. s̃. de iureiuran. imò ſi poſt interlocutoriam pars, quæ in ea fuit contumax, condemnetur in expẽſis, nõ poterit appellare, ſi perſeuerauerit in ꝯtumacia, & contumax fuerit in tꝑe condemnationis expenſarum: ſecus ſi illo tꝑe non fuit contumax, quia ꝯtumacia, quæ fuit in interlocutoria, non hẽt ei obeſſe, quo minus poſsit appellare a condẽnatione expenſarũ, ſi in ea non eſt contumax. Ita Cyn. in l. ſancimus. C. de iud. Bal. in l. terminato. C. de fruc. & lit. expen. tamẽ vbi eſſet interlocutoria, quæ non redderet iudiciũ retro nullũ, vel nõ reparabilis ꝑ appellationẽ a diffinitiua, ſimul deberet ferri condemnatio expenſarũ cũ ipſa interlocutoria, nec poſſet ex inter-

uallo vltra vnā diem ferri, quia effectus hmōi sniarum non dependet, nec porrigit ad diffinitiuā: & ideo non posset vsque ad diffinitiuā condemnare in expēsis. gl. est in c. fi. in verbo, parat. eo. ti. li. 6. de quo dubitarem, q̄a illa gl. hoc non dicit. Et istud est
44 directo ꝯ̄ Innoc. hic, & cōiter Doc.† Sed quid si appellans fuit ꝯtumax, quo casu venit ꝯdemnandus in expensis, nunq̄d poterit excusare ꝯtumaciam suā aliqua iusta cā, an vero ex quo non venit, ꝯdemnabit in expēsis? & videbatur, q̄ posset excusari, ꝑ tex. in c. j. §. fi. de elec. lib. 6. in l. qui solidū. §. etiā. ff. de lega. 2. In cōtrarium determinat Bal. in c. ex parte. s. de rescri. q̄a vult, q̄ vsque adeo appellans nō veniens condēnari debeat in expensis, quòd nulla excusatio eum excuset: & sic ꝯ c. reprehensibilis, non admittitur excusatio, appellans ꝯdēnatur in expensis: tñ si prosecutus esset appellationē, & succubuisset tanq̄ temere appellans, posset ꝯdemnari in expensis. Sed illo casu bene admitteret excusatio, an iustā cām litigandi habuerit vel ne. Ita Pan. & Imo.
45 in c. finē litibus. s. de dolo & contu.† Vnum ēt non omitto, qđ voluit hic Inno. ad quod quotidie allegatur, q̄ etiā parte nō petente poterit iudex condēnare in expensis factis in lite ēt ante litē contestatā: sicut ēt ante litē cōtestatā posset mulctare, l. j. ff. si quis iusdi. non obtem. ad l. ædiles. §. sciendū. ff. de ædil. edic. dicit, q̄ non prohibet ille tex. quin ad ea quæ sunt ante litē contestatā, corā eo extendat officiū iudicis. & ita hic sequit Pan. Sed nunquid ꝑ ꝑ cōdemnationem expensarum omissam pars pos-
46 sit appellare, dixi in rubr. circa fin.† Et in quibus expēsis possit appellans ꝯdēnari, quarū ne habeatur rō in cā appellationis, dicite vt ꝑ Bal. in l. eos. §. fi. C. e. & late ꝑ Cano. in c. finem litibus. s. de dolo & cōtu. in cap. j. de sequestra. poss. & fruc. ꝑ Panor. ibi carrotiū expensarū. ꝑ eū. Bal. in l. terminato. & Bart. C. de fruc. & lit. expen. nota. ēt in ca. ex parte. s. de rescri. ꝑ Bal. in l. ꝓperandum. §. sinaūt reus. & in l. sancimus. C. de iudic. ponit aliq̄d Bar.
47 in d. l. qui solidū. §. etiā.† Pro cōplemēto materiæ contumax in expensis est cōdemnandus, & iudex nō cōdemnans facit litem suā, l. sancimus. C. de iudi. Et ēt hic quæritur, an qui appellauit, deserta appellatione poterit agere ꝯ iudicē a quō, quia fecerit litē suā, siue inique pronunciauit. & ꝯcludit hic Panor. post alios, q̄ sic, ēt si sit exclusus appellans, q̄a nō licet tertio appellare: vel alio quocunq; mō sit exclusus, vt non possit amplius molestare aduersariū: nā per hoc non excludit, q̄n possit venire ꝯ iudicē, in l. cū quærit. ff. de excep. rei iud. Bar. in l. si iudex. ff. de varijs & extraor. cog. Ang. in l. si filiusfam. ff. de iudicijs. facit gl. notabilis in c. pastoral. §. q̄a vero. de off. dele. in fi. gl. magnæ. Pe. de Anch. in c. j. in fi. de re iud. li. 6. Bal. in l. fin. C. de pena iudicis qui male iud. in c. sacro. in verbo, reuocare. de sen. excō. Bar. disputationē facit in materia, q̄ incipit, a snia iudicis q̄ ꝑ imperitiā. Ang. i l. 4. §. in eū. ff. de dam. infec. ibi Ludo. Bald. in l. obseruare. §. ꝓficisci. ff. de off. ꝓconsl. & legati. in c. j. de pace iur. fir. Ang. in l. j. in prin. & Bal. in l. fi. ff. q̄ quisq; iur. Ang. in ꝯs. 186. qđ incipit, Nūc videndum. circa fi. gl. & Bart. in l. j. in prin. ff. eōd. Ang. de Aretio in d. l. j. in prin. in 2. & 3. col. ff. eo. Gl. in simili, in d. l. j. & ibi Barto. ff. q̄ quisq; iuris. facit tex. in l. si ꝑ ꝑ iudicium. §. fi. ff. si mēsor falsum mod. dixerit. per quem tex. Bald. in l. cū duobus. §. fin. ff. pro soc. dixit q̄ qui promisit stare sniæ iudicis, si ille inique pronunciat, pōt agere ad interesse ꝯ ipsum iudicem. & ad prædicta vide quæ
48 dixi supra in rubrica eadem.† Sed nunquid si iudex conuentus, quia fecit litē suam, soluit interesse parti, ꝯ quam pronunciauit absoluendo ab expensis, vel eas omittendo, poterit id, qđ soluit, repetere a parte, in cuius vtilitatem omisit ꝯdemnare in expensis vel absoluit. & concludit Bal. in d. l. sancimus. q̄ nō, licèt alleget Spec. tenuisse contrariū. & facit text. & ibi Bal. in l. mancipia. C. de ser. fugi. vbi probatur, q̄ iudex, qui fecit litem suam, & propterea punitus est, illud repetit a parte, ne sic malitia & dolus prodesset doloso, ꝯ l. si hæres. ff. ad l. Falci. tñ vbi semel refectę sunt expē. in cā principali, vel interloc. de illis reficiendis amplius non habebitur ratio, puta in causa appellationis, vel in pronunciatione a diffinitiua. Ita Bal. per l. si seruus. §. bonæ. ff. de
49 condi. furt.† Sed vt nihil omittamus, quærit Hostien. nunquid qđ hic dr̄, q̄ ille terminus hēt vim peremptorij, habeat locū tā in termino iuris q̄ hoīs. tenet q̄ sic, quia tex. non loquitur gn̄alr̄ de termino appellationis, nec aperit magis de termino præfixo ab hoīe q̄ iure: ergo gn̄alr̄ & in vtroq; intelliget ca. quia circa. j. de priuil. Contrariū tenet hic Io. An. q̄ non hēbit locū in vtroq; termino, sed solū in termino hoīs: nam non est possibile, q̄ tex. noster habeat locum in termino iuris, vt habeat vim peremptorij: nam terminus hominis datur ad prosequendum, non autem ad finiendum, c. personas, & ibi dixi, supra eo. non mirum, si habet vim peremptorij, vt per eius lapsum possit ad vlteriora procedi: quia lapsus ipsius termini nō imponit finē de necessitate appellationi, cum non sit ad finiendū. terminus autem iuris est ad prosequendum, & ad finiendum, c. sicut. eo. tit. ergo per lapsum eius non potest dici, q̄ effectus peremptorij sequatur, cum habeatur causa pro finita, & sic nō potest procedi ad vlteriora. Et hanc opi. sequitur Pan. per tex. hic in fi. dum loquitur de præscriptio. termini: nam de necessitate intelligendum est de termino assignato ab homine, quia assignatus a iure bene præueniri potest, c. oblatæ. j. eo. ergo per illum ver. declaratur decreta. nostrā loqui de termino hominis, & sic non habere locum in termino iuris. Media est snia D. Ant. quia aut quærimus ex parte appellati, an quo ad eum habeat vim peremptorij terminus iuris: Et tunc in casu, quo pōt post desertam appellationem ipse procedere, de quibus dixi in glo. in verbo, obtinent. & tunc habeat vim peremptorij, s. quia appellans vlterius non erit citādus, sed appellatus poterit ad vlteriora procedere in cā appellationis, appellante vlterius non citato. & hoc voluerunt D. de Rota in pręalleg. deci. 204. vbi sentiunt, q̄ terminus iuris habet vim peremptorij ꝯ appellantem, casu quo appellatus ad vlteriora procedat. Aut quærimus ex parte appellantis, nūquid quo ad eum habeat vim peremptorij, idest vt possit ad vlteriora procedere appellato non citato, qui non venit, & tunc procedit opi. Io. And. per rōnem suam, quia appellans post lapsum termini non pōt ad vlteriora procedere, ergo nō habebit vim peremptorij quo ad eum. Nec obstat arg. Panor. de tex. nostro, quia dato quòd loquatur in termino hominis, tamen ex quo in decisi. versi. quia tamen. quo ad appellatum eadem est ratio in termino iuris, quę & in termino hominis, eadem erit ergo & decisio, ca. cum dilecta. j. de confir. vti. vel inuti. c. 2. s. de transla. pręla.

SVMMARIVM.

1 *Iudex de impedimentis electi cognoscit, licèt appellans in causa electionis infra terminum constitutum non fuerit appellationem prosequutus. & nume. 2.*
3 *Legatus causam appellationis interpositam ad Papam remittit.*
4 *Argumentum a simili, in quibus ualeat.*
5 *Iudex procedit super oppositis per appellationem, non obstante desertione.*
6 *Sententia in causa, an transeat in rem iudicatam, prout potest.*
7 *Pars una capituli potest in causa electionis transferre, & committere vices suas vni ex capitularibus, & id quo modo. nu. 8. & 10.*
9 *Procurator extraneus quando admittatur.*
11 *Appellatio hic interposita, ne sine consensu partium procedatur ad electionem, non valet.*
12 *Statutum capitulare quod non procedatur in aliquo actu, nisi habito consensu partium, ualet. Limit. nu. 13.*
14 *Iudex quando impune possit interponere suas vices.*
15 *Inferior nunquid cognoscat de causa appellationis interposita ad Papam.*
16 *Iudex a quo, potest ne pronūciare appellationem esse nullam. disting. nu. 17.*
18 *Intitulatus ad beneficium, an possit illi renunciare sine consensu superioris.*

CAP. XLV.

1 Constitutus.† Licet appellās in cā electionis j. terminum constitutum nō fuerit appellationē prosecutus, iudex nihilominus de
2 impedimētis electi cognoscit. h. ſm D. An.† Vel clarius ſm Pan. Appellatione deserta per negligentiā appellantis, pōt iudex ex offi. ꝓcedere in causis, in quibus officiū eius exuberat. h. d. Diuidit in duas. prima facti narratio. In secunda q̄ est
3 ibi, intellecto. prouisio & delegatio.† No. ex tex. ibi, vt instructā ad nos. q̄ legatus cām applōnis interpositā ad Papā remittit. Et sic habetis a ꝯrio sensu, q̄ inferior a Papa ēt legatus non pōt de cā applōnis interposita ad Papā cognoscere, vt diffiniat, & faciunt quę habentur in c. pastoralis. §. ꝓterea. s. de off. deleg. in c.
4 vt nostrum. j. eo.† No. ex tex. ibi, sicut bis. q̄ in his q̄ hn̄t aliquam
a similitudinē, bonū est arg. a simili, licet non ex toto similitudinem habeant ēt in casu isto: nā maior pōt esse metus, vel respectu partis admitten. ad aliqua itinera vnum procuratorē, quā ad mittendum nuncium, & tñ Papa reprehendit eū, qui misit nuncium, & non procuratorē, quasi similiter & procuratorem mittere potuisset. si tñ ſm Io. An. & Pan. hic, apparet instātia, quare potius misit nuncium quam procuratorem: tunc iste est excusatus, nec procederet arg. a simili data instātia in casu instantię, c. sicut vrgeri. j. q. j. l. creditori. ff. de ope. no. nunc. ibi glo. & in c. fi.
5 in gl. i ver. ltima. de suppl. negl. pl. li. 6.† No. ex tex. ibi, ꝓterire videamus. q̄ deserta appellōne in cā electionis, superior tñ ex offō sup oppositis ꝑ appellantē ꝓcedit, nō obstāte desertione. & facit

ADDITIO.

a ¶Bonum est arg. Adde Phil. Cor. in consi. 54. incip. uidetur primo in litera, o. fo. 50. in 2. uol. & in consi. c. incip. in cā, in litera. s. fo. 98. in 2. uol. Et an ualeat de similibus ad similia &c. in statutum, per eundem consi. 20. incip. uidetur. in prin. fo. 34. & consi. 29. inci. in præsenti. fo. 46. in litera, e, ante fi. in 4. uol.

cit gl.in fin.in c.si forte.de ele. lib.6.Et est rõ, quia licet in causis priuatorum iudex non suppleat ex officio ad vtilitatem priuatã, c.bonæ.el j.& ibi no.s.de postu.præla.l.4.§.hoc autem iudicium. & ibi per Doct.ff.de dam.inf.tñ in cã electionis iudex ex officio supplet,c.cũ nobis olim.s.de elect.sicut & in alijs respicientibus
6 vtilitatem publicã, d.c.bonæ.& no.in l.quamuis. C.de adul.† Et sic habetis inferre hic esse casum,ꝙ licet snia in cã beneficiali trãseat in rem iudicatã,prout transire põt,vt voluit gl.no. in c.j.j.de concess.præben.habetur per Do.Ant. in c.ad audientiam . el 2.s. de rescrip.& hic per desertionem in rem iudicatam transiuit. Illud est verum,quo ad excludendam partem : tñ quo ad iudicem snia beneficialis nunquam transit in rem iudicatam. non intelligatis de iudice,qui adiudicauit, sed de superiore ad quem huiusmodi cã beneficialis esset deuoluẽda quocunq;.†No.ex tex. ibi,
7 translatione voluntatum.ꝙ pars capituli potest in causa electionis transferre, & committere vices suas vni ex capitularib. ꝑut
8 hic erat iste eps,nõ obstante ꝙ minor pars ꝯdicat.†Et sic habetis duo dicta elicere.Primum, ꝙ licet in viam compromissi cã electionis non possit committi, nisi de cõi consensu partium, nec maior pars posset ad hoc cogere minorem partem resistentem, c.quia propter.circa medium, s.de ele. & ibi no. tñ translationẽ voluntatũ,& sic voces suas committere põt vna pars alicui,licet alij de capitulo ꝯdicant.Ita est hic tex.fm intellectum Do.Anto.
9 Pan.& Imo.licet Imo.non persistat.†Scd̃o habetis elicere, ꝙ licet rr̃ in cã electionis non admittatur procurator extraneus, ca. si quis iusto.circa fi.de ele.lib.5.c.quia p.p.§.illud.s.,de electio. tñ capitulo ꝯsentiente,s.non ꝯdicente, vel ẽt maiori parte capituli, admittitur procurator extraneũs.Ita textus hic,quia illa translatio vocum nihil aliud est,q̃ dare mandatũ ad eligendum. et facit tex.in d.c.si quis iusto.ibi, nolente. ergo volente vel tacente poterit esse procurator extraneus.Et ita etiã voluit Do. Anto. in d.
10 c.illud. †Vos tñ latius fm Pan.hic dicite,aut loquimur de compromisso fiendo,s.ꝙ de eo quod habeat fieri per electionem capituli,compromittatur in aliquos;& tunc cõpromissum non valet,nisi de consensu oĩum quo ad præiudicandũ dissentientibus. & hoc procedit nõ solum in beneficialib. sed in oĩ actu celebrãdo per voces vniuersitatis.Ita Pan.& voluit Io. And.in rña, quod alicui,de reg.iu.lib.6.Et dicit se pluries hoc practicasse in concilio generali.& est rõ,q̃a in his, quæ sunt cõi plurib.vt singulis, non stat maiori parti,imo vnus ꝯdicens audit,& impedit actum, cap.cum oẽs.& ibi notatur,supra de ꝑstõnibus.l. fin.ff. commu. prædi.notatur in l.maiorẽ. ff.de pactis. Sed ius dãdi vocẽ est cõe vniuersitati vt singulis,quia oẽs singulariter habent iure suo potestatẽ vocis dandæ,c.ꝙ sicut.supra de electionibus. ergo maior pars in hoc non põt cogere minorẽ partem ad compromissum. Aut loquimur de translatione vocũ, & tunc aut sunt impediti transferentes vocẽ,& põt,dummõ extraneo non ꝯmittant, nisi maior pars illi extraneo admittendo consentiret , ꝑ ea q̃ supra dixi;& d.c.si q̃s iusto.Et hoc procedit fm Pan.hic,& Io. An.vbi ꝑxi.in quocũq; actu vniuersitatis,siue sit secularis,siue ecclesiasticus.& est rõ,quia capituli interest, ne secreta sua ab extraneis intelligantur,l.2.ĩ argu.C.q̃n & q̃bus quarta pars debe.li. x. Aut non sunt impediti: & tunc in cã electionis procuratorẽ mittere non põt.In alijs aũt secus fm Panor.hic.tñ hic tex. vr̃ probare,ꝙ translationem vocum possint facere ẽt non impediti, dummõ maior pars capituli consentiat,& admittat illum, in quem sunt ꝑ aliquos translatæ voces.& facit qđ no.in c.Cumana. supra de elec.& ĩ c.cũ ecclesia Sutrina,supra de cã pos. & ꝑprie.Imo. hic voluit,ꝙ imo in casu c.quia p.p.non hẽret locũ cõpromissum,nisi de consensu omniũ,s. q̃n tractat de electione pastorali:& sic p̃lati principalis ecclesiæ, puta epi, ꝑ cuius mortẽ dr̃ ecclesia viduata, vt loquimur in alijs electionibus : & tunc ex quo forma capituli,quia p.p.non hẽt locum in alijs electionibus, nisi q̃n ecclesia est viduata,quia amisit sponsum prælatum,& tunc procedit tex.noster,quia sufficiat, ꝙ maior pars consentiat cõpromisso.& sic tenet ꝯ Pan.Gl.in verbo,oĩum.in fi.prima solu.gl.est bo
11 na in se,sed nimis impropriat literam.Dum aũt secundo loco dicit glo.†ꝙ appellatio in casu nr̃o interposita, ne sine cõsensu omnium procedatur ad electionem,non valet,male loquit̃, ex quo hic conuentum erat in capitulo, & in translatione vocum facta in epm,vt de consensu omnium procederet , valet talis conuentio:& iõ iusta fuit appellatio,si postea appelletur,ne ꝯ cõuentionẽ fiat, & facit tex.in fi.ibi,sine quibus ꝑcederet &c.& sic tran-
12 seunt Doc.† Ex qua so.infert Panor. ꝙ valet deliberatio siue statutum capituli,vt in aliquo actu non ꝑcedatur,nisi habito ꝯsensu omnium. Dicit tñ,ꝙ vbi difficile esset,ꝙ oẽs concordarent,& essemus in actibus,in quibus impediretur vtilitas ecclesiæ, ꝙ tãle statutũ nõ p̃iudicaret,quin valeret actus factus a maiori parte, ꝑ ea q̃ habentur in c.j.j.de his q̃ fi. a maio. parte cap. & in c.cum oẽs. s.de ꝯsti.& in cap.cũ olim.s. de consue. & pro hoc facit text. in §.pe.in Authen.de defen. ciui.vbi si officialis vult in sequentẽ annum ab vniuersitate refirmari, nõ valet cõfirmatio vno ꝯdicẽte. Si põt hoc fieri ꝑ legẽ,ergo & ꝑ statutũ, quod est lex particularis. vbi ergo tale statutũ impediret vtilitatẽ ecclesię fm Panor. nõ valeret:vel posito ꝙ valeat,poterit ꝑ eos sup̃ statuto dispensari,dato ꝙ statutũ sit confirmatũ a supiore,vt voluit Io.An.in rña, cui licet. de reg.iur.li.6.in c.ad audientiã.j.de cleri.non resi. Et ẽt per ꝯriũ actum capituli tale statutũ reuocabitur,cũ reuocatio nõ sit ꝑniciosa ecclesiæ,c.cũ accessissent.& ibi hr̃,s.de consti.habetur in c.j.j.de his quæ fi.a maio. parte capi.& ibi late Imo. Econtra aũt possunt ẽt statuere,vt factum in capi. ẽt si non fuerit factũ a maiori parte habito respectu ad capitulũ,dũmõ sit maior ꝯparatiue ad minorẽ partẽ,valebit tale statutũ. gl.est ĩ c. si cui.de ele.li. 6.quod tñ de iure cõi non esset,quia in actibus vniuersitatis non inspicitur maior pars cõparatiue ad minorẽ, sed maior ꝑs respectu vniuersitatis,c. ecclesia. el primo.s. de elect. habetur in l.nul
13 li.ff.quod cuiusque vni.in l.ꝙ maior.ff.ad municip. † Glo. in verbo,delegauit. in fi.prima solutio,ꝙ sit speciale hic fauore electionis,vt delegatus de causa applonis interpositæ ad Papam cognoscat,cõiter non tenetur. Secunda so. ꝙ hic ꝑcederet de consensu partium,põt sustineri fm d.Ant.hic,hoc habito,ꝙ ideo de cõsensu partiũ procedebat,& valebat ꝑcessus: quia ista tendunt in faciliorem executionẽ appellationis, quia cognoscebant, vt instrueret Papam non vt diffiniret. & iõ succedit rr̃ c. cum teneamur. s. quia sicut ibi iudex a quo se impedit in tendentibus ad executionem appellationis, ita & quilibet alius inferior poterit se impedire , quia per hoc non præiudicat appellationi nec Papę. Hosti. dat tertiam solutionem, ꝙ hic delegatus cognosceret, q̃a dubitabat de scandalo imminẽte, vbi timor est scandali,inferior bñ põt se impedire de cã spectante ad superiorẽ . & pro hoc est tex.in l.si q̃s filio exhæredato. §. hi q̃. ff.de iniusto rup. Et faciunt nota.in l.æquissimũ.§.fi.& §.si cuius.ff.de vsufruc.& Bal.in
14 c.j.s.de sequestra.pos.& fruc.in l.j. C.de prohib.sequestra.† Quia vbi timetur de scandalo,iudex bñ interponit vices suas,quas ałs non debuisset interponere. Pro hoc dicto & tertia so.Host.facit tex.singularis in l.si hominem. ff. mandati. facit gl.singularis in in c.ꝑpa plenitudinis.36.q.5.vbi ex cã magna põt eps relaxare pęnitentiam a Papa imposita.simile dicit gl.in c.latorem.23. q. 2. ꝙ sacerdos ex cã põt relaxare pęnitentiam impositam ab ẽpo.Bal. in c.cum ordinẽ.in pe.col.de rescrip. Pan.in c.at si clerici. versic. de adul.s.de iudic.in c.fi.s.de consue.Bal.in l.oẽs populi.ff. de iusti.& iure.vbi concludunt, ꝙ inferior ex magna cã põt dispensare,vel ẽt statuere ꝯ ius superioris.Bar.in §.quibus.in prima cõstitu.Codicis.Bal.in rubrica,C.q̃ admitti.ĩ l.sed reprobari.§.eo amplius.ff.de excu.tut.Pan.hic reprobat d.Ant. q̃a nec iudex a quo nec inferior alius põt de cã appellationis interposita ad Papã se impedire.& adducit tex.in c.si a iudice.eo.titu. li.6. & hanc vr̃ ẽt sequi Imo.q̃ adducit tex.in c.dilectus.el 2.s.de rescrip.in l.chirographis.§.j.& ibi Bar.ff.de admi.tu. nam ex quo pendet causa coram superiore,vr̃ ꝙ alius non possit se impedire,d.c.pastoralis. §. præterea.& d.c.vt nostrũ. Nec obstat c. cum teneamur. quia ibi processus iudicis a quo,tendebat ad retractãdum innouata, nec aliq̃a attentata sunt,quæ reuocet. & dicere ꝙ hic de ꝯsensu partiũ ꝑcedebat est diuinare:vñ dicit ipse hic eẽt ſpãle in priuilegiũ legatorum sedis apostolicæ, vt possint cãm instructam ad Papã remittere, nec de alio se impediunt. & ita sonat textus ibi, nõ vt appellatione interposita derogaret, sed vt instructã &c. Et hoc vr̃ sensisse Spec.fm eum in ti.de legato.§.nunc videndum. versi.
15 23.vbi signanter facit mentionem † solum de legato, non autem de alijs: tamen ex mẽte dñi Ant. nunquid inferior cognoscat de cã appela.interpositę ad Papam, dicite, aut coram eo incidenter deducitur cã appellationis, puta dum petitur executio alicuius snię vel instrumenti a iudice a quo, vel alio inferiore opponitur exceptio,ꝙ pendente appellatio . super hoc replicatur appełonẽ nõ tenere:& isto casu inferior cognosceret, q̃a potest cognoscere,an sua sit iurisdõ vel ne. & illa exceptio est declinatoria : ergo inferior bñ cognosceret.Ita Inno.hic, ꝑ notata in c.super literis. s.de rescrip.in c.pastoralis.§.ꝑterea.supra de offi. dele. nisi iã Papa vel iudex ad quem,cępisset in cã applonis procedere:q̃a tunc inferior nullo mõ cognosceret.ita do. Anto.hic,& Io. An. in addi. ad Spec.in d.versi.23. Nec obstat d.c.dilectus.el 2.q̃a iudex a quo nõ cognoscit de appełone,& an sua sit iurisdõ : quia si cognosceret, de directo ꝯ faceret applonĩ:nã appełõ est super eo interposita,quia exceptionẽ declinatoriam iudex a quo non admiserat, & sic super articulo iurisdõnis. Iõ iudex a quo,non põt se impedire,cum super eo directe sit appellatum : super alijs ergo si fuerit

rit

rit appellatum, incidenter de applone cognoſcet.c.Romana.§.ſi vero.eo.titu.lib.6. qui tñ ſm Imol. hic, loquitur in iudice ad quẽ. Et caſu quo pōt cognoſcere, ſi pronunciauerit appellationẽ non tenere iudex a quo, caueat ſibi pars ꝙ appellet a pronunciatione, alias talis interlocutoria tranſibit in rem iudicatam, & præiudicabit applōni primo loco interpoſitę. ita Do.Ant. hic poſt In-
16 no. & facit quod notat Inno. in d.§.præterea.†Vbi vult, ꝙ iudex a quo, pōt pronunciare applonem eſſe friuolam. Et facit quod per ꝑrium voluit Gemi. in ca.j.§.poſt hæc.ad fi.eo.tit.lib.6. vbi dixit, ꝙ ſi iudex ad quem pronunciet applonem, quæ erat inualida validam, & pars non appellet, per talem appellationem, cum ſnīa tranſeat in rem iudicatam, deuoluitur cauſa ac ſi valida appellatio fuiſſet. facit quod in ſimili pulchre notat Io.An. in c.ſuper literis. & ibi Bal.ſ.de reſcriptis. & ibi Domi. Anto. circa materiam clemen. ſi appellationem. Ang. in ſimili in conſil.221. incipiente, In ciuitate. Imo. hic tñ ſentit ꝯ Do. Anto. per notata in d.l.chirographis.§.j. Aut principaliter inferior ſe immiſcet de appellatione: & tunc non poteſt ſe immiſcere, d.c. vt noſtrum. & d.§.præ-
17 terea. Fallit, niſi circa reuocationem attentatorum pendente appellatione, qñ reuocatio tenderet in faciliorem expeditionem appellationis, d.c.cum teneamur. Fallit ſecundo de cōſenſu partium in his, quæ tendunt in expeditionem appellationis, vt dixi in gl. Fallit tertio, vbi dubitatur de ſcandalo, vt Hoſtiē. hic. Fallit quarto fauore legatorum, vt hic Pan. vt cauſam inſtructam mittant, non vt diffiniant. Et tenete menti, quod licet regulariter in
a reſpicientibus præiudicium tertij non credatur etiam legato [a] de latere, vt voluit gl. no. in c.ſicut.ꝟ. de ſimo. facit tex. in c. cum a nobis.ſ.de teſti. licet in alijs non reſpicientibus præiudicium tertij bene credatur, c. nobiliſſimus. 90. diſt. & ibi notat Archi. tamē in huiuſmodi relationibus agitatorum per eos credetur eis de conſuetudine. ita Specu. in titu. de lega.§. nunc videndum. in ver. quid ſi aduocatus. & ſequuntur Imo. & Pan. hic. ita Do.Ant. in c. qm̃ contra. in 24.col.ꝟ.eo. vbi allegat Spe. in tit. de legato.§. ſequi-
18 tur. in fi.†Gl. in verbo, renunciare. in fi. Nota ex gl. iunctis his, q̃ voluit hic Hoſtien. & poſt eum alij, quòd intitulatus ad beneficium licet regulariter poſt conſenſum præſtitum non poſſit renunciare ſine conſenſu ſuperioris, & in manibus eius, ca. admonet. capitulo, quod in dubijs.ſ.de renuncia. tamen ſi pendet controuerſia, quia moueatur ſibi quæſtio, & contradicatur cōfirmationi, poterit renunciare beneficio etiam ſine licētia ſuperioris: nec in eius manib. habet renunciare. quod notate ad ea quę voluit glo. in c.ſi electio. de electio. lib.6.

ADDITIO.

a ¶Legato de latere. Vide Bar. in l.j. C. de ſuperindict. lib. 10 vbi per illũ tex. dicit non eſſe credendum Cardinalibus, nec excellentibus, niſi literas oſtendant, licet contra iſtum tex. teneant Canoniſtæ. Barto. pulchre, quem omnino vide in l prohibita. C. de iure fiſci. libro 10. Imo. in c. cum olim. circa fi. de priuile. Feli. no. in c. ob eminentiam. in princi. de ſen. excommu. Et vtrum credatur legato de latere ſine literis, vide quod not. Bal. in l. iuſiurandi. C. de teſti. & in l vnica. C. de mand. princip. & Ange. multum nota. in conſil.181. & quod not. Barto. in l. ſi qua per calumniam. in 3. colum. C. de epiſcopis & cle. & in vlti. colum.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio fruſtratoria non impedit electi & confirmati poſſeſſionem.*
2 *Superiores poſſunt a principio deferre ſacramentum electoribus, vel patronis, quod eligant magis idoneum.*
3 *Iuramenti forma, qualis.*
4 *Qualitas electi, quando remittitur conſcientiæ eligentium?*
6 *In beneficijs ad perſonam confirmandam inſpicitur, potens ne ſit ad prouinciã beneficij.*
7 *Appellatio interpoſita ab interlocutoria, expreſſa vna cauſa cum proteſtatione de alijs exprimendis, non poteſt poſtea per alias exprimendas iuſtificari. Et quæ ſit vis proteſtationis. nu. 8.*
9 *Iudex debet exceptionem euidenter ineptam reijcere.*
10 *Appellatio interpoſita ab executione actus, non autem ab actu, non valet.*
11 *Eligendi facultas debet eſſe libera.*
12 *Appellatio interpoſita poſt confirmationem electionis, non habet impedire, ne electus confirmatus poſſeſſionem habeat. limita tamen nu. 13. 14.*
15 *Permiſſum eſt obijcere exiſtenti in poſſeſſione ea, quæ prius non licebat poſſeſſione adepta.*
16 *Electio facta de idoneo, cum fieri potuerit de magis idoneo, valeat ne. & nume. 17. 18.*
19 *In promouendo quoquam, quid potiſſimum attendatur.*
20 *Generalitas non ſufficit, vbi requiritur expreſſio cauſæ.*
21 *Cauſa rationabilis debet exprimi in appellatione interlocutoriæ.*
22 *Exceptio, de qua hic, quando debeat admitti, & quando impediat agere volentem interdicto adipiſcendæ.*
24 *Exceptio quando impediat effectum confirmationis. vide & numero. 25. 26. & 27.*

CAP. XLVI.

1 Onſtitutis. †Appellatio fruſtratoria non impedit electi & confirmati poſſeſſionem. h.d. vel aliter ſm Pan. Cōtra electum & ꝯfirmatum nullum aliud ius expectantem non admittitur exceptio, vel appellatio maxime fruſtratoria ad impediendum electionis, & confirmationis effectum. Sed poſſeſſione habita poterit accuſari vel denunciari. h.d. Diuidit in tres partes. In prima facti narratio. In ſecunda quæ eſt ibi, nos igitur. deciſio. In
2 tertia, quæ eſt ibi, ſi quis tñ, reſeruatio.† Nota ex tex. ibi, ſub animæ periculo. quod ſuperiores, ad quos ſpectat confirmatio beneficiorum (idem dicite de inſtitutione præſentatorum) poſſunt a principio deferre ſacrm̄ electoribus, vel patronis, quod eligent magis idoneum. & ſic habetis, ꝙ licet ad validitatem electionis ſufficiat dignum eligere, c. cum terra. c. cum in cunctis. iuncto c. quia p.p.ſ. de elec. tñ pōt electores per iurm̄ ſibi delatum aſtringi, vt magis idoneũ eligāt, vt hoc text. ſi tñ eligerent idoneum, licet alius eſſet magis idoneus, de quo tamen vt ꝟ. in glo. in verbo, magis vtilem. tamen valeat electio non obſtante iuramento, vt
3 eſt hic tex.†Nota per iſtum tex. modum adiurandi quem, vt fiat ſic, ſ. ſub aīæ tuæ periculo. facit quod notat Inno. & Hoſt. in ca. & ſi Chriſtus. de iureiur. bonus tex. in c. fraternitatis.ꝟ. de frigidis & malefi. ibi ponderat Do. Anto. Idem Do. Anto. in c. tuis. in pen. col. de teſti. Archi. in c. iuramenti. 22. q.5. in c. ſi quis presbyter. 2. q.5. Et hoc eſt quod voluit gl. hic in verbo, adiurauit. quæ per hoc
4 ſit expedita: eam commendat hic Panormi.†Nota ex tex. noſtro ibi, ſm conſcientiam &c. ꝙ qualitas electi, dummodo a iure non ſit improbata, remittitur conſcientiæ eligentium. & quid ſit cōſcientia, ponit hic Bal. & Rota deciſ.347. quæ incipit, Item ſi impe rans. & etiam Bald. in tract. ſuo ſchiſmatis, quem ponit poſt titulum C. ſi quis aliquem teſta. prohi. Et Archi. in c. ſtatutum.§.
5 aſſeſſorem. de reſcrip. lib.6.†Nota ex tex. ibi, conſtaret. ꝙ vbi perſona electa eſt nota in confirmatione non eſt examinanda per ſuperiores. & facit tex. in c. nullus. 24. diſ. Et facit iſte tex. ad illud, quod dici ſolet, ꝙ præſentatus ad beneficium a patronis dēt perſonalr exhiberi, cle.j. verbo, pñtari. de ſepul. quia illud limit. ē verum, niſi ſit perſona nota illi, qui habet inſtituere: nam tunc non eſt neceſſe, ꝙ perſonaliter præſentetur, vt Panor. in c. ea noſcit. ꝟ. de his quæ fiunt a prælato. facit quod dicitur, ꝙ notus non eſt examinandus. quod intelligit verum hic Bal. niſi examen pro forma requireretur, puta in ſcholari doctorando: nam licet eſſet ſufficientiſſimus, debet tamen examinari, vel in promouendo ad auditoratum ſacri palatij apoſtolici, quod Rotæ appellant. nam talis etiam ſi ſit doctor clariſſimus, examinatur ēt de nouo ante
6 quam recipiatur. ita Bal. in capitulo, ſcriptum.ſ. de ele.†Nota ex tex. ibi, impotentem, ꝙ in beneficijs inſpicitur circa perſonam confirmandam, an potens ſit ad prouinciam beneficij vel ne: quia non debent epi eſſe reuolutores chartarum ſolum, ſed etiã factores operum, c. canonibus. 16. q.j. c. de Petro. 47. diſt. Etiam in c. fi. 36. diſt. Et ideo inſpicitur non ſolum literarum peritia in eis, ſed etiam rerum experientia, capitu. niſi cum pridem.ſ. de renun. c. licet.ꝟ. de reg. Et vario modo ſm qualitatem beneficij metimur, & conſideramus, an perſona ſit ſufficiens ad beneficium, an vero non, puta ſi beneficium habet poſſeſſiones inter inimicos, ſufficiens ad illud beneficium conſequendum eligetur potius homo, qui ſit primas in ciuitate, & dux factionũ, vel homo potens, & robuſtus, q̃. homo literatus, c. officij.ſ. de elect. Et innuit textus noſter hic ibi, in quibus præpoſituræ poſſeſſiones. ſi eſſet beneficium grauatum debitis ſufficiens, potius eligeretur homo diues & potens, q̃. pauper & literatus, capi. hoc ius porrectum. in argu. 10. q.2. Si beneficium eſſet vel inter hæreticos, vel inter abhorrentes a cultu, omnino ſufficiens eſſet vnus theologus q̃. alius: vel vnus canoniſta potius q̃. diues vel potens. & ita faciunt notata in c.j.ꝟ. de conſan. & affi. & ſic per ſingulas qualitates diſcurrendo dixit hic Hoſt. tñ gl. no.54. q.j. c. qm̃ vetus. dixit, ꝙ cum diſputaretur de electione inter duos, quia vnus pau p doctus eſſet electus. Sicut & coelectus eſſet alius nobilis, & diues, cum coelectus allegaret nobilitatem, fuit rñſum, Nō quærimus ſucceſſorem Auguſto Imperatori locupleti, ſed quærimus ſucceſſorem Petro piſcatori. & facit capit. venerabilis.ꝟ. de præben.
7 & ibi notatur. hr̄ in c. de multa. ad fi.ꝟ. de præben. † Nota quinto ibi, addens alia. ſm intellectum de quo in glo. in verbo, aliam. ꝙ appellatio interpoſita ab interlocutoria, expreſſa vna cã cũ proteſtatione de alijs exprimendis, non pōt poſtea per alias exprimendas iuſtificari. & ita vult textus ibi, & aliam tunc non expſit. & ſic ſentit hic Bal. dum dicit, ꝙ hic appellatio non tenuit,
8 quia peccatum fuit in forma. & ita tenet Pan. hic.†Et ſic habetis elicere, ꝙ proteſtatio in genere facta de cauſis in appellatione exprimen-

exprimendis,non habet saluare appellationem,nec aliæ,q̃ tunc
expressę exprimi possunt.& facit tex.in cle. appellanti. cum ibi
nota.eo.tit.& quæ videbimus in c.vt debitus.j.eo. facit quod vo-
luit gl.nota.& ibi cõiter Doct.maxime Imo.4.col.in ca.inter di-
lectos.s.de fide instru.Do.Anto.in c.cum M.Fer.in 4. charta, in
mã protestationis.s.de consti.Pan.in c.2.s.de lib.obla.Ioã.An.in
rła,in generali.de regul. iur.lib.6. Gemin. in c.ab eo.de elec.lib.
6.quod notat Bar. in l.edita,in pen.col. & ibi Bal. in repetitione
Paduana,in j.& pen.charta,& in repe.Perusina,in 35.colum. C.
de eden.Bar.in l.non solum.§.morte.4.col.& in l. cum procura.
§.dñs.circa medium.ff.de ope.no.nun. Bar.in l.tres denunciatio
nes.ad fi.C.qño & qñ iud.in l.Nesennius.ff.de neg.gest. Ang.in
l.si quis intentione ambigua.in fi.col.ff.de iu.in §.oẽm.in Authẽ
9 tico de litig.†Nota ex tex.ibi,nos igitur,quia constitit euidenter
quod vbi exceptio est euidenter inepta,iudex debet eam officio
reijcere.Ita Inn.hic,& in c.post electionem.ad fi.j.de cõces.pbẽ.
quæ dicta allegat & sequitur Bal.in l.perẽptorias. C.sen. rescin.
non pos.in 6.col.& Pan.in c.constitutus.j.de fideius. facit textus
in l.j.§.Labeo.ibi Bar.ff.de fluminib.Bar.in l.j.ff.de excep.Ange.
in l.si quis postea.ff.de iudi.Cano.maxime Pan.in c.2. s.de restit.
spo.Et sic expresse vult iste textus, ꝙ iudex debet officio reijcere
appellationem friuolam.facit tex.in c.cum appellationibus. eo.
titu.lib.6.facit quod notat Inn.in c.pastoralis.§.præterea. s.de of-
10 fi.deleg.†Nota ex tex.ibi,tuæ confirmationis.ꝙ appellatio inter
posita ab executione actus,non autem ab actu,non valet,neque
tenet.Quod intelligit hic verum Bal. quia peccatum erat in for-
ma appellandi non expressa sufficienti causa. Et ideo dixit ipse,
ꝙ dummodo actus non transiuerit in rem iudicatam,sufficit ap-
pellare ab executione actus,ne fiat,licèt ab ipso actu nõ appelle
tur:secus si transisset in rem iudicatam adducit quę habentur in
l.illud.ff.de acqui.hęre.in l.3.§.sciendum.ff.de dona. inter virum
& vxo.faciunt quæ vidimus in capitulo sæpe. supra eodẽ. quia
negato cõsequẽti tollitur & præcedens, cum tollatur eius ef-
fectus ipso appellãte,ne sententia exequatur, vr̃ appellatum ab
11 ipsa sñia.†Nota ex textu ibidem, confirmationis effectum, iun-
ctis quæ dicta sunt in facti narratione: ꝙ licet facilitas eligendi
dẽat esse libera etiam respectu personarum eligendarum, q̃a nõ
debent coarctari eligentes ad vnum de certis eligendis.c.cũ ter-
ra.s.de electio.tamen potest fieri, vt eligentes eligant vnum de
duob.& videbitur electio facta de altero istorum.Quod intelligi
te verum vel de consensu capituli, vel ꝑꝑ necessariam occurren
tiam:quia non habent quos possint eligere,nisi duos: puta quia
electio est fienda in vna ecclesia,& ad illam non possunt assumi
ex institutione ecclesiæ vel priuilegio, nisi personæ de certo col
legio,vt in c.cum dilectus.s.de consuetu.in c.abbate.j.de ver.sig.
si in illo collegio non reperirentur nisi duo: ecce ꝙ ꝑꝑ facti ac-
12 cidentiam arctantur ad vnum de duob.eligen.ita Doc.hic. †No-
ta ex tex.ibidem,effectum confirmationis. ꝙ appellatio interpo
sita post confirmationem electionis non habet impedire,ne ele
ctus confirmatus possessionem habeat:nec etiam exceptio cri-
minis eum impediet.& est ratio,quia illa possessio est quid facti,
& effectus consecutiuus iuris præcedentis.non mirum,si de faci
li nõ differtur ꝑꝑ executionem vel appellationem oppositam,
13 de quo j.in glo.fi.† Limitabitis tñ tex. nostrum non procedere in
collatione vel prouisione:quia exceptio opposita vel appellatio
bene impediet,ne habeat possessionem. Ita Do.Ant. post Inno.
& ibi alij,in c.pen.s.de causa possessio.& proprie.& hr̃ in c.acce
dens.j.de accu.licet Pan.teneat hoc procedere etiã in exceptio-
ne criminis. tamen Do. Anto. & Imo. ibi tenent ꝯrium, de quo
in d.c.accedens.& est ratio differentiæ:nam in confirmatione ci
tatur pars,vel saltem per edictum fit citatio generalis,c.fi.de ele.
lib.6.vnde verisimile est, ꝙ si quid erat discutiendum, illud fuis-
set discussum in confirmatione:& ideo exceptio postea opposi-
ta vr̃ calumniose opponi ad impediendum, ne iste habeat pos-
sessionem.Sed in collatione licet habeat vim electionis, & con
firmationis simul factę,vt voluit gl.in c.j.de elect.lib.6.tñ non re
quiritur illa citatio nec propositio edicti, quæ in cõfirmatione.
gl.est cõiter approbata in d.c.fi.circa fi.& ideo magis volens op-
14 ponere admittitur,antequam tradatur possessio, quia nõ potuit
ꝯdicere in collatione. † Limitabitis secundo non procedere in
confirmatione clandestine facta,s.non obseruata forma d.c.fin.
Sed clam opposito edicto valuis ecclesię tali tꝑe,quo nõ potuit
videri,puta vel quia de facili pluuijs est corruptum,vel quia in lo
co vnde de facili auferri põt. vel pone, ꝙ consuetudo esset de nõ
ponendo edictum,quæ consuetudo valet,vt nota. per Doc. in d.
c.fi.nam cum prouisio illius c.fi.sit de iure positiuo, non est du-
bium,ꝙ circa illud potest operari consuetudo. Ita in simili deter
minat Egidius Bellamera in decis.620.quæ incip.c.fi. de electio-
ne.Illo casu,quia opponens non potuit venire ad ꝯdicendum in
confirmatione, audietur ad impediendum ne habeat possessio-
15 nem.Ita Pan.in d.c.pe.argu.eorum,quæ dixit ibi Inno.†Nota ex
tex.ibi,pacificam possessionem,ſm Bal.hic, quæ impediunt op-
poni,ne quis habeat possessionem beneficij,permittũtur oppo-
ni statim,ex quo adeptus est pacificam possessionem, nec neces
se est ꝙ multo tꝑe stet in pacifica possessione. ad hoc vt possit ꝯ
eum in viam accusationis vel denunciationis opponi. Nec ob-
stat tex.in l.inter Castellianum. ff.de arbitr. vbi non dr̃ pacifice
possidere,qui turbatur: quia illud loquitur in actu perpetuo, s.
sñia,qua pronunciatur talem possessorem. quia debet intelligi
perpetuo,l.egi.& l.harum.ff.si ser.ven.nos loquimur in actu mo
mentaneo,s.executione sine traditione possessionis:ideo illo tẽ
porę solum consideratur an pacifice tradiderit.Et in simili quod
no.in c.commissa.de elect.lib.6. vbi pacifica possessio considera
tur,non momentanee, sed ꝙ aliquo tꝑe durauerit, ad hoc vt per
adeptionem secundi beneficij amittat primum incompatibile.
quia istud,ꝙ amittat,inducitur ex tractu successiuo, s. retinendo
ſm,ideo non consideratur,an momento pacifice possederit,sed
consideratur aliqualis tractus tꝑis,quod aliquo tꝑe pacifice hoc
16 beneficium possederit,vt ibi no.†Glo.in verbo,magis vtilem.in
fi.no.gl.quia vult ꝙ electio facta de idoneo, licet alius sit magis
idoneus,valeat & teneat,licet fieri non debeat.& ita dicit etiam
gl.de præsentato,in c.tertio.j.de iu. patro.& facit ad prædicta gl.
17 magistra in c.licet ergo.8.q.j.†Sed nunquid peccabunt, qui cum
habeant magis idoneum,cum possint eligere,eligunt solum ido
neum.gl.in d.c.licet ergo,concludit ꝙ non, quia satis est idoneũ
eligere.Et pro hac opi.facit quod voluit gl.hic,dum tenet, ꝙ va-
let electio:certè si peccarent eligentes,electio non valeret, quia
non permitteretur a canone,cũ ius canonicũ non permittat pec
catum,ca.de viduis.27.q.j.in reg. possessor malæfidei. de reg.iur.
li.6.nec dicendum est,ꝙ ex quo fit iure permittente, sit peccatũ,
c.qui peccat.23.q.4.nam inde non debet iniuria nasci, vnde iura
nascuntur,i.peccatum,l.meminerint. C.vnde vi.Contrarium te
net Archi.in dicto c.licet. Do. Anto. hic,& in effectu Pan. tenet
Fede.de Sen.in consilio suo 90.quod incipit,Punctus dubitatio-
nis.& Pan.in c.cum in cunctis.s.de electio. Mouentur per dictũ
c.licet.vbi dicit,ꝙ magis idoneus assumendus est: ergo in ꝯrium
agentes peccant.Nõ obstat gl.in d.c.licet. dum dicit per simile,
ꝙ imo non eligens magis idoneum nõ peccat,sicut benefaciens
si posset melius facere,nõ peccat omittendo melius. quia illa gl.
loquitur in his,quæ sunt voluntaria,vt bene & melius agere: q̃a
melius agamus,non est necessitatis.Sed nos loquimur in his, q̃
sunt necessitatis,s.magis idoneum eligere, quod nobis præcipit
a dicto canone,licet ergo.omittendo igitur illud facere,erit pec-
18 catum.†Tñ pro clariori intellectu nunquid magis idoneus sit eli
gendus,dicite ſm Pan.aut loquimur in foro conscientiæ: & cla-
rum est per prędicta ꝙ sic.Aut loquimur in foro fori:& tunc aut
est appellatum,vt magis idoneus eligatur: & tunc si in collegio
illo reperitur magis idoneus:tũc hoc sit præcepti,vt eligam ma-
gis idoneum,d.c.licet.appellatio enim facta,ne in ꝯrium fiat, va
let,& tenet:& ideo si postea magis idoneus non eligeretur,non
valeret electio,quasi ꝯ appłonem facta, c. cum nobis olim. s. de
elect.Intelligite,non valeret,s.quia in viam attentati posset irri-
tari,non quia nulla esset ipso iure.Adducit etiam tex. nostrum,
qui potius facit in ꝯrium: nam plus debet posse præceptum iudi
cis præcisum,cu omnino est obtemperandum,c.2.s.de maio. &
obedien.q̃ appellatio ista extraiudicialis,quæ est simplex prouo
catio ad causam,c.cum sit Romana.s.eo. Sed hic hẽmus tex. ꝙ li
cet iudex præcipiat sub vinculo iuri, vt magis idoneum eligant,
tñ electio ĩ ꝯrium facta valet & tenet: ergo etiam nõ obstante di
cta appłone valebit electio:si tñ in ecclesia illa, siue collegio nõ
esset alius magis idoneus,sed bene esset extra illud collegiũ,suf-
ficit eligere idoneum de collegio,c.nullus.61.dist.c.cum inter ca
nonicos.& ibi textus.s.de ele.not.in c.fi.s.de cleri.peregr.q̃a cle
ricus de collegio præfertur alteri, qui non est de collegio, licet
magis idoneo.& ideo isto casu si appellaretur, vt magis idoneus
qui est extra collegium eligeretur, non valeret appło tanq̃ ꝯ ius
interposita:quia satis est,ꝙ idoneũ de collegio suo eligant, omis
so illo magis idoneo.Aut non est appellatum: tũc electio de ido
neo facta valet & tenet,omisso magis idoneo,c.cum terra.c.dile
cto.c.cum in cunctis.iuncto c.quia ꝑꝑ.s.de elec.& voluit Bar. cu
ius dictum ita saluatur,in l.cum quidã.ff.de lega.2.vbi dixit, ꝙ sa-
tis est executori testamentario eligere vnum meritũ de testato-
re,licet alius sit magis meritus: vel vnum pauperẽ, licet alius sit
magis pauperior.intelligite vt loquor in foro fori: q̃a in foro cõ
scientiæ pauperior eligendus esset,alias peccaret eligens, tñ ha-
bita rõne ordinatæ charitatis,c.non satis. 86.dist. gl. est magistra
in c.

19 in c.quiescamus 42.di.†Gl.in verbo,impotentiam. hẽtis ex gl.ꝙ promouendus,qñ oĩa sunt paria,præfertur respectu nobilitatis, vel respectu diuitiarũ: alias aũt data disparitate nos non simpliciter attendimus nobilitatẽ,sed attendimus idoneitatem ſm indigentiam ecclesię & qualitatẽ beneficij,vt dixi in textua.Si tamẽ electio fieret non cõsideratis hmõi circunstantijs, dummodo esset idoneus,valeret,& teneret.ita Imo. hic,per ea quę dicta sunt in gl.præcedenti.Inquantũ glo. vult,ꝙ ꝑ senectutẽ quis remoueat a ꝓmotione:Intelligite verum, si esset tale senium, ꝙ eum redderet inhabilẽ ad beneficium. d.c.Archi.alias secus: promotum tñ non deijcit,sed datur coadiutor,toto ti.j.de cler.ęgro.etiã si sit rãris,vt voluit hic Pan.& An.in c.fi.de supplen. neg.præla.
20 lib.6.†Gl.in verbo,rationabilem. in fi. vos dicite, ꝙ nec ꝑ cãm expressam fuit hic appellationi deferẽdum, qa vt gl. bene dicit, erat irrõnabilis.nec etiam ꝑ causas inclusas in illa generalitate,ꝙ alia habebit:quia vbi requirit̃ expressio cãe,non sufficit illa gñalitas,vt dixi in textua.ideo nõ fuit deferẽdũ. & quicq̃d dicat gl.ille tex.non aperit,ꝙ fuerit delatum appl̃oni, imo potius credendum est ɔ̃rium,ex quo dicit,ꝙ eps̃ debet istum inuestire: qđ non posset,si detulisset appl̃oni quantuncũq; friuolæ,c.cum ap-
21 pellationib.eo.tit.lib.6.†Glo.in verbo,aliam.in fi. hẽtis ex secunda solutio.gl.j.reiecta,q̃ a nemine tenetur, ꝙ vbi appellat ab interlocutoria,dẽt noĩatim exprimi cã in appl̃one, quæ sit rõnabilis, nec protestatio ad aliqua exprimenda valet & tenet. & hanc glo.sequitur hic Panormita.& Bald.& dixi in textua. Sed dicetis vos,quomodo dicis tu, quòd illa esset interlocutoria? Dicite ꝙ confirmatio potest esse interlocutoria & diffinitiua,ſm Innocẽ. & Host.hic:q̃cquid dicat hic Io.And.diffinitiuam cãm dicimus, qñ fit cũ cãæ cognitione ɔ̃dictore apparẽte.Et licẽt ſm Imol. hic fiat summarie,cle.dispendiosam.de iu. tñ ex quo hẽt cãæ cognitionem,dicetur diffinitiua, non autẽ interlocutoria. & ita tenet Io.And.in c.auaritię.de ele.lib.6.& Gemi.in c.si.de ele. lib.6. Interlocutoriam aũt noĩabimus,qñ ɔ̃dictore non apparente expeditur confirmatio,cum tunc non fiat cum magna causæ cognitione.Modo in lr̃a nr̃a non apparet, ꝙ in confirmatione ɔ̃dictor venerit:ergo præsumet̃ interlocutoria.Et hoc sentit Io. An.in d. c.auaritię.& Imo.& Pan.hic,& ex alio apparet ex tex.nr̃o: nam non est verisimile, ꝙ pars voluerit se onerare superfluo onere probandi causam, & exprimendi in appellatione si confirmatio illa ꝓcessit in forma diffinitiuę. ex quo ergo appellat expressa cã,& protestatur de alijs exprimẽdis,certe innuit tex.ꝙ illa cõfirmatio hẽbit vim interlocutorię, alias frustra exprimeret iste cãm,& de alia exprimenda protestaret̃, qa in appl̃one a diffinitiua non requirit̃ expressio cãæ,l.scio. ff.eo.nam põt iustificari appl̃o a diffinitiua ex noua cã, & nouiter deducendis, l. Titianus.ff.quod cum eo.l.per hãc. C.de temp.ap.c.cum Ioannes. de fi.instru.ergo bene apparet ex tex. ꝙ hic confirmatio erat interlocutoria lata.Tertiã solutionẽ dat gl.nr̃a,ꝙ ex quo in expressione causæ apparet istum calumniari,non mirum si eius appl̃o excluditur, nec admittitur cl̃a generalis,ẽt in appl̃one a diffinitiua vbi nõ requirit̃ expressio cãę: quia ex quo vna expressa apparet, ꝙ calumniet̃ præsumptus eũ calumniaturũ in tota appl̃one,non mirũ si indifferenter appl̃o reijcitur,siue appellatũ sit a diffinitiua,siue ab interlocutoria ꝑ præsumptã calumniã. & facit text. iũcta gl.in c.si forte.de ele.li.6. facit rõ c.2.de do. & ɔ̃t.li.6. & cle. si añ.de do.& ɔ̃t.faciunt notata in c.sedes.§.de resc.vbi cl̃a gñalis declarat̃ ꝑ spẽm p̃cedentẽ. ita hic cã specifice exp̃ssa est calũniosa, præsumet ergo & gñalis cl̃a ad calumniã apponi: & sic habetis hic casum,ꝙ appl̃o a diffinitiua vitiatur ꝑ expressionẽ causę
22 irrõnabilis,nec saluat̃ protestatione de alijs exprimendis. †Glo. in verbo,exceptionis.in fi.tria ɔ̃ria formant̃ in gl.primum, ꝙ ista exceptio dẽat admitti ante adeptã possessionẽ,qa in viam actionis post adeptam possessionem ille audiret. s. accusando vel denunciando.ergo dẽbit admitti in viã exceptionis per iura allegata in gl. Sol.ɔ̃rium procedit, vbi est eadem rõ, sed hic est diuersa rõ,ꝙ agat post adeptã possessionem,& tñ exceptio non admittatur ante adeptã;nã ante adeptã præsumptio est calumnię, q̃ cessat post adeptã. vel aliter ſm Inn.& Ioã.An.exceptio est actionis exclusio,l.j.ff.de exce.hic confirmatus nihil expectabat iuris,nõ mirum si exceptio, q̃ tendit ad excludẽdũ intentionẽ agentis,& fundatur super iure,nõ impedit executionẽ facti, quã iste petebat,ex quo non est exclusiua eius qđ petit̃: nã exceptio criminis tẽdit,vt ius elidat,qđ quis hẽt in beneficio: actio autẽ siue petitio confirmati tendit ad quid facti peten.s.possessionem.ecc̃e, ꝙ non proportionant̃ inuicẽ,petitio cõfirmati, & exceptio aduersarij.non mirũ,si vna non impedit̃ per aliã:& sic cessat ɔ̃rium. Secundũ est ɔ̃rium de c.tantis Daniel.81.dist.de c.ops̃.j.de accu.vbi pendente accusatione quis non dẽt honorari:ergo multo magis per exceptionẽ repelli.So.illa iura loquunt̃, qñ accusatio erat cœpta ante electionẽ & confirmationẽ,& sic ante adeptionẽ iuris: quo casu bñ verũ est,ꝙ pendens accusatio criminis acquisitionẽ noui iuris impedit.Nos loq̃mur,qñ iã erat cõfirmatus, & sic ius est quæsitum, post superuenit exceptio criminis. vnde ius quæsitum non ita de facili impeditur, sicut quærendum:ergo, &c. Tertiũ est ɔ̃rium de c.super his.j.de accu.circa fi.vbi accusatio criminis bene opponit̃ confirmato. Sol.ibi confirmatus aliquid iure petebat:nõ mirum,si exceptio criminis,quæ ius respicit,illud ius impedit:petebat.n.ibi cõfirmatus ordinari vel consecrari:sed in casu nr̃o nihil iuris petit ɔ̃firmatus, sed consecutiuã executionem facti:ideo per exceptionẽ nõ impedit exẽpliũ gl. Est & quartum ɔ̃rium de c.accedens.j.de accus. vbi agenti possessorio ad beneficiũ bñ obstat exceptio criminis, de quo quis est infamatus. So.ille tex.procedit, qñ excipitur de crimine, cũ quo concurrit infamia:qa tunc admittit̃ exceptio.& si probatum fuerit crimẽ, excludit̃ iste a petitione sua: si autẽ non fuerit probatum ꝑ infamiã præcedentẽ,inducit̃ purgatio.tex.nr̃ loquit̃,qñ cũ crimine opposito nõ currebat infamia. & intelligite, qa hic iste volebat opponere crimẽ falsi.Quintũ est ɔ̃rium de l.3.§.ibidem. ff.ad exhi.in l.fi.C.de edic. diui Adri. tol.de his q̃ hñr in ca. pastoralis.§. de cã pos.& ꝓprie.ꝑ gl.no.in c.j.§. de resti.spo.vbi agẽti interdicto adipiscen.obstat exceptio defectus ꝓprietatis, de qua hodie ɔ̃stat,hodie agatur,l.si is a quo.ff.vt in pos.leg. So.dicite,ꝙ illa exceptio non erat hmõi,qa nõ ipso iure erat priuatus iste ꝑ delictũ oppositum iure q̃sito ex ɔ̃firmatione:& sic priuan. dũmodo nõ sit illa quasi ꝓprietate & in beneficialib. licet q̃s sit priuatus ipso iure,nõ impeditur volens adipisci possessionẽ suã.bonus est tex.& ibi Inn.& alij in c.post electionẽ.j.de cõcess.præb. Stat ergo conclo,ꝙ in casu nr̃o exceptio nõ hẽt impedire effectum ɔ̃fir-
23 mationis,& sic adeptionẽ possessionis.† Limitabitis hãc ɔ̃clonẽ non procedere,qñ accusatio criminis, vel exceptio esset opposita ante confirmationẽ,licẽt facta post ea fuerit ɔ̃firmatio,non tñ admittit̃ volens agere interdicto adipiscen.possessionis, imo impedit̃ per exceptionẽ criminis,c.tantis Daniel.& c.ops̃.§.allega-
24 tis.†Limitabitis secundo non procedere, qñ confirmatus aliq̃d noui iuris peteret,puta peteret ordinari ad ordines bñficio debitos ante possessionẽ adeptã:vel etiã peteret cõsecrari in ep̃m: nã
25 tunc obstat exceptio criminis,d.c.super his. † Limitabitis tertio non procedere,qñ opponeret exceptio criminis, sup̃ quo publica esset infamia:nam tunc admittit̃ exceptio ante adeptã posses-
26 sionẽ,& proceditur vt dictum est ſm formã d.c.accedẽs.†Limitabitis quarto non procedere,vbi opponẽt exceptio criminis, per quod inducitur priuatio ipso iure,& illud esset notoriũ: vel offerret incontinenti probatio, d.l.si is a quo. qa tunc admitteret ta-
27 lis exceptio,d.l.3.§.ibidem.& hr̃ in d.c.post electionẽ.†Limitabitis quinto, vbicunq; opponeret̃ exceptio defectus proprietatis ẽt aliunde proueniens q̃ ex crimine:qa tunc obstat agenti interdicto adipiscendę,& impeditur petẽs possessionẽ beneficij.glo. est in d.c.j.de resti.spo.no.Bar.in l.nãliter.§.nihil cõe. in 2.col. & ibi Lud.& alij,ff.de acqui.pos.habetur in d.l.fi.C.de edi.di.Adri. tol.in l.fi.C.quorum bon.puta opponitur, ꝙ beneficium est per surreptionem obtentum,vel electionem esse nullam.

SVMMARIVM.

1 *Appellare licitum est a loco non tuto.& nu.2.3.5.7.& 9.*
4 *Locus tutus quis dicatur.*
6 *Exceptio suspitionis aduersus iudicem & aduersus locum non tutum, quid differant?*
8 *Iudex potest excludere appellationem super eo, in quo grauauit partem.*
10 *Iudex debet certiorari de grauamine ab interlocutoria, ante quam appellet.*
11 *Exceptionem probare necesse est. Et quid ita.*
12 *Iudex ad hoc vt impediatur, vel iniquitas detegatur, debet detegi vel exceptione vel appellatione.*
13 *Citatus ad locum pestilentem aut intemperatum,non tenetur comparere.*
14 *Saluusconductus quando faciat locum tutum,& quando non?*

CAP. XLVII.

1 Ex parte tua. †Appellari põt, si locus, ad quẽ citatur, nõ est tutus partib. etiã si appl̃o in rescripto sit remota.h.d.† Nota primo ex
2 tex.vnum casum ɔ̃ cl̃am,appl̃one remota. quòd admittitur appl̃o,vbi quis citatur ad locum non tutũ, dato quod in
3 rescripto dictum fuerit,appl̃one remota. No.scđo ex tex.ibi,se-
a cure.ꝙ locus,ad quem partes citantur,debet esse securus.[a] Et intelligitur securus,tum quia non habeat ibi inimicos capitales, c.siue

ADDITIO.

a ¶Debet esse securus. Adde quæ posui in c. cum parati.§.eo. in apostil. ad istum in verbo,continere. Et promittens facere securum,ad quid sit securitas, vide do.Iaso.in l.j.ff.qui satisda.cog.

c.siue de ꝯiugij.33.q.2.c.accedens. el 2. §.vt li.non ꝯte. cle pastora lis. ver. Pisana.de re iudi. tum quia locus ille non habeat generales inimicitias,guerrã cum patria citati,c.cum R.canonicus. §. de offi.dele.tum quia itineratio,per quam quis hẽt venire ad locum citationis,sit tuta,d.c.accedens.el 2.Et intelligitur tuta tam in eundo q̃ in redeundo,l.vtimur.ff.de sepul.viola. & ibi Barto. No. ex tex. ibi, tu & tui, ꝙ cum ad veritatem alternatiuę sufficit vnam partem esse veram,c.inter cætera.§.de rescrip.ꝙ satis dr̃ lo-
4 cus esse non tutus,qñ non est tutus soli dño, licet sit tutus procuratori:eꝯ qñ non est tutus procuratori,sed dño.nam istud esset arctare dñm ad veniendum personaliter, ex quo citatur ad locũ non tutum procuratorib.suis.sed sibi tñ.ꝯ,c.j.de iudi.lib.6.l.fi.C. de proc.& hoc tenet hic Host.Bal.Imo. & Pan.per istũ tex. Inn. hic,& Imo.in l.de ętate.ff.ad Treb.& Ang. in disputatione sua, quę incipit,Bonon.ciuis bannitus suæ ciuitatis,in quarto dubio, tenent ꝙ satis sit tutus procurator,quia dñs posset ibi mittere ꝓcur.nec tunc vr̃ citatus ad locum non tutum,nisi in grauibus, in quib.non cogit quis mittere procura.c.querelam.§.de procu.vel nisi esset citatus,vt personaliter veniret. tñ iste tex.est in terminis ꝯ eos, & securus dicetur locus ẽt,in quo quis solus tutus non esset,sed posset tutus esse stando ibi cum societate.ita Imo.in ca. veniens.in 3.col.& sequitur ibi Io.de Ana.ĵ.de accu. & etiam tutus dicet,si cum saluo ꝯductu ibi eẽ posset.ita Imo.in d.c.veniẽs. & Salic.in l.reos.C.de accu.quod tñ declarate,vt ĵ.in gl. & nõ solum respectu personæ dr̃ locus tutus & nõ tutus, sed etiam respectũ aduocatorũ,procuratorũ,testiũ,& aliarũ personarum in iudicio necessariarum:quia ẽt respectu illarũ personarum locus dẽt esse tutus.tex.est & est ibi gl.in d.c.siue de ꝯiugij. Item debet esse tutus respectu cãæ,q̃a cã de nã sui ibi non sit odiosa illi ciuitati.ita Ang.in d.disputatione,in quarto dubio,ad fi.& faciunt no-
5 tata in c.statutum.§.j.de rescrip.lib.6.†No.ex tex.ibi,quotiens ad illos.fm Pan.& Imo.clarius q̃ alij,ꝙ citatus ad locum non tutũ, qui in prima citatione cõparuit,si postea denuo citat̃, potest nolle cõparere,& appellare.ita tex.hic ibi,quotiens ad illos vos vocari ꝯtigerit.& si notoria nõ sit exceptio loci nõ tuti, imo notorium esset locũ esse tutũ,ista applo procederet. ita Pe.de Ancha. consil.152.incip.in Christi,&c.ex narratis in facto,in antepe.col. & sic habetis,ꝙ licet exceptio loci non tuti videatur esse dilatoria,quia opponit̃ ad citationem,& non ad merita,& sic dẽret opponi ante lit.conte.c.inter monasteriũ.§.titu.j.tñ ex quo hẽt cãm successiuam,quia per singulas citationes nascit̃ nouũ grauamẽ, poterit ẽt post lit.conte.per singulas citationes opponi, quasi videat̃ quædã dilatoria nata post lit.conte.quæ tũc bñ põt opponi, l.2.C.de consort.eiusdẽ lit.c.insinuante.§.de offi.dele.ita Bal.in l. peremptorias.in 5.col.C.sen.rescin.non posse.& facit iste tex.& facit in sim̃ quod no.in c.dilectus.el 2.de rescri.vbi no.Imo. quòd stante statuto,ꝙ bannitus non audiatur, ex quo audiendo bannitum per singulas vices fit iniuria ciuitati, iuxta notata in l.amissione.§.qui deficiunt.ff.de cap.di. certè si cum bannito est lis cõte.poterit postea opponi exceptio banni, quia in singulas vices nascit̃.& faciunt notata ibidẽ per Vinc.Do.An.& alios,& voluit Ia.Bu.in l.adulterij.C.ad l.Iul.de adul. facit in simili tex. in c.pia. de excep.lib.6.circa fi. vbi idem dr̃ de exceptione excõicationis. facit ẽt q̃d voluit.Spe.in ti.de cit.§.j.ver.q̃d si reus.vbi dixit,ꝙ citatus vltra duas dietas,vel hodie vltra vnã, quotiescunq; citatur, licet in prima citatione nihil dixerit,sed venerit,poterit tñ exceptionem opponere ne trahat̃ vltra duas dietas.faciat etiam text. mihi singularis,quẽ ibi ponderat Ang.in j.col.in fi. in l.j.ad fi.ff. de fer.vbi citatus tp̃e feriato ob necessitatẽ hoĩum,si in prima citatione cõparuerit,& litẽ ẽt fuerit contestatus, si postea citetur, põt opponere exceptionem feriarũ,qñcũq; citet̃. & voluit Imo. in c.fi.ad fi.§.de fer.Et intelligite prædicta,ꝙ possit opponere exceptiones prædictas ad impedienda q̃ sequent̃ non ad irritanda iam facta,d.c.pia.ad fi.vbi tex.Hẽtis & aliud dũ dico ꝑ text.nr̃m ꝙ citatus ad locũ non tutũ,licẽt semel venerit,tñ põt,quotiescun que denuo citet̃,appellare,ꝙ in hñtib.cãm successiuam, s.ex q b. grauamen nõ est momentaneũ,sed pluries iterat̃,licitũ est qñcũ que appellare,licet a prin.qñ in simili cępit grauare,non fuit appellatũ.Pe.de Anc.in cle.cãm.de ele.gl.no.i l.j. C.de fer.& aqua. Ang.in §.eque.Inst.de actio.& idem Ang.de Aret.in l.a snia. §.si hæres.ff.eo.& sic hẽtis, ꝙ tolerantia vnius grauaminis non hẽt impedire,quo minus si similitudine grauaminis denuo pars affi-
6 ciatur,possit pars appellare.& faciũt q̃ vidimus in c.directe,& in c.super eo.el 2.& q̃ voluit Bal.in l.2.C.de epi.aud.†Et sic habetis elicere pulchrã dr̃iam inter exceptionẽ suspicionis aduersus iudicẽ,& exceptionem suspicionis aduersus locum non tutũ, vel applonẽ ꝑpea interponendam:nã post q̃. pars cõparuit corã iudice suspecto scienter, vr̃ remissa suspicio:& ideo amplius exci-

pere,nec appellare põt ꝑ ꝑ suspicionẽ,c.insinuante. §.de offi.deleg.non ita est in exceptione loci non tuti, vel applone ꝑ ꝑ locũ nõn tutũ:q̃a illa semel omissa,non tñ ex toto remittitur, quasi si denuncietur,possit de ea opponi,vel propterea appellari, vt hoc
7 tex.†No.ex tex.ibi,libere poteritis.ꝙ ꝑ ꝑ locum non tutum libere poterit appellari,ne bis ad illũ citet̃.& intelligũt hic Doc. s.Innõ.Do.An.& Imo.libere,i.prius non opposita aliqua exceptione,sed statim ex quo citat̃.& dicit Imo.curiã de stylo ita seruare, vt concedat literas in cã applonis interpositæ ꝑ ꝑ locum non tutũ,ẽt si de exceptione opposita non appareat,quasi sentit stylus, ꝙ est necesse exceptionem opponere ante q̃ appellet. ita Ioan. Mon.in c.ꝯcertationi eo.tit.lib.6.Contraria tñ opin. a pluribus te-
8 net̃,& dicã in glo. † No.ex tex.ibi,nisi,&c.ꝙ iudex,qui grauauit, põt excludere applonem sup̃ eo interpositã,s.reuocando grauamen,c.cũ cessante.ĵ.eo.c.si a iudice.eo.tit.lib.6.¶Gl.in verbo,periculosum.in fi.no.ex gl.q̃d dixi in textualib.ꝙ locus dẽt esse tu-
9 tus aduocatis partis & testib. †Secundo notate, ꝙ citatus ad locum non tutũ non tenet̃ venire, sicut nec ad locum inhonestũ. ita sentit gl.dum adducit §.si arbiter.vos dicite latius,ꝙ aut notorium est,ꝙ locus non est tutus: & tunc non tenet̃ venire. & iste est tex.in cle.pastoralis.§.Pisana.de re iud.voluit Inn.in simili in c.præterea.ĵ.de dila.vbi dixit,ꝙ citatio notorie nulla non arctat citatũ:est ratio,quia ex quo apparet de notoria iniquitate, citando ad locum non tutum,vel ad notoriam nullitatẽ præceptũ nõ tenet,c.per tuas.ĵ.de sen.excom.c.inter cętera.§.ti.j.non mirum, si citatus illo casu non tenet̃ venire.& faciunt notata in c. cũ ordinẽ.§.de rescr.in c.veniens.ĵ.de accu.& sic hẽtis notabilẽ limitationẽ ad gl.in cle.appellanti.e.ti.& etiã ad tex.in l.si adulterium cũ incestu.§.idem Pollioni.ff.de adul.dum ibi dr̃, ꝙ notoriũ licet probari nõ dẽat,allegari tñ debeat a parte & proponi. & voluit Io.And.& alij in c.accedens.el j.licet gl.ibi ꝯ,§.vt lite nõ contes. nã fm Pan.hic,illud procedit parte in iudicio existente, vel alias cõparente.Sed vbi pars ꝑnotoriũ vitiũ citationis citat̃,& sic est absens,non tenetur venire ẽt ad allegadũ notoriũ defectum. Habetis ẽt ex prædictis elicere vnam dr̃iam,quæ est inter exceptionem suspitionis ad personam iudicis, & exceptionẽ suspitionis respectu loci:nã notoria suspicio iudicis tñ proponẽ.est, Io.An. in c.accedens.el j.secus in notoria exceptione suspicionis respectu loci,vt prædixi.& est rõ dr̃ię,q̃a suspicio iudicis semel omissa vr̃ remissa ex toto:non ita est in suspicione loci,vt dixi in textualib.vel aliter,suspicio iudicis ẽt notoria,anteq̃ opponat̃, non eneruat iurisdõnem iudicis,q̃a interea est iudex, c.postremo. & ibi dixi,§.eo.non mirum si citatus dẽt causam opponere.non ita est in exceptione loci non tuti,quia si notoria est, resultat notoria iniquitas, & per consequens nullitas citationis. Aut vero exceptio loci non tuti nõ est notoria:& tũc aut quęrimus,an de necessitate dẽat excipere anteq̃ appellet;aut quærimus,an dẽat excipere & probare antequam appellet;aut quęrimus,an dẽat excipere tũ,an vero non primo casu dicite ꝙ Inn. hic, Do. Ant.& Imo.tenent,ꝙ nõ,per textũ quẽ ponderaui in verbo, libere. Hostien.hic,& Arc.in c.venerabili.§.& hoc ipsum. per illũ tex. de sen.excom.li.6.tenent de directo ꝯrium.mouent̃, quia iudex nõ dr̃ grauare, ex quo citat ad locũ suspectum,quia potuit hoc ignorare.Sed tunc demum grauabit,qñ exceptione sibi opposita ꝑsistit in proposito:ergo tunc tantummodo licebit appellare exceptione opposita.Io.And.hic post multa distinguit,& supplendo illum ex dictis Cal.& Pan.dicite,aut pars non põt venire ad opponendũ exceptionẽ, quia locus non est etiam tutus circa exceptionem opponendã:& tunc sufficit appellare. Aut venire poterit ad exceptionẽ opponendã:& tunc si loquimur in exceptione loci non tuti,ex quo prouenit aliunde q̃ ex facto iudicis, potuit eã iudex ignorare,arg.capi̇.ab excõicato.§.de rescri. l.si res obligata.in prin.ff.de le.j.& ideo anteq̃ appellet̃,dẽt exceptio opponi,sicut dicimus de exceptione ꝯ testes, c.ex parte A.§.de testi.& ibi notat̃. Si vero loquimur in alia exceptione respiciẽte citationẽ,vel ẽt respiciẽte aliũ actum iudicis: & tunc aut nascit̃ ex facto ꝓprio iudicis,puta ꝙ dilationes sint breues,vel longę, põt appellare absq; alia exceptione,quia cũ tractat̃ de facto proprio, quia scit an inique egerit,c.ab excõicato.§.de rescr.ideo non est aliud opponendũ,sed sufficit appellare, c.j.§.de dil. Aut nascit̃ aliunde q̃ ex facto iudicis:& tunc aut hẽt probabilẽ ignorantiam iudex, & isto casu non põt appellari, nisi prius opposita exceptione de grauamine:quia cum ignoret se grauare, nõ dr̃ inique agere,sed applo ab interlocutoria tendit ad detegendũ iniquitatẽ iudicis, c.interposita.ad fi.ĵ.eo.ergo ab interlocutoria non poterit appellari,nisi prius certificato iudice de grauamine.& ꝑ hac opi.facit tex.in c.vt debitus.ĵ.eo.nam ꝑpea in applone ab interlocutoria exprimẽda est cã,vt deferat̃ honori iudicum, vt possit intellige-

re in

re in quo grauauit: sed per solam appellationem cũ expressione causæ iudex hoc non intelliget:ergo debit ante applonem de ipso grauamine certificari, & sic multo magis opponi, ad hoc vt intelligat an grauauerit vel ne. & ita Panor. hic post Cald. Aut iudex non est in probabili ignorantia, sed crassa,& tunc equipa ratur scienti,c.2.de consti.lib.6.gl.singularis in cle.j.de consang. & affi.in verbo,sciẽter. Et ideo dicite vt j.in proximo membro. Aut iudex scit,ꝙ iniquitatem agit ꝯ partem,& grauat eã: & isto casu licitum est appellare,absq; eo ꝙ opponat,c.si duob.ibi, nisi iudex cognouerit.s̄.eo.facit l.j.in fi.ff.de act.emp. & hoc procedit ẽt in exceptione loci non tuti,quia ex quo iudex scit se citare ad locum non tutũ,põt appellari absque alia exceptione. Tñ
10 in quantum Pan.ex mente Cald. †vult,ꝙ iudex dẽt certiorari de grauamine, & applone ab interlocutoria anteq̃ appellet. istud non tenetur a Do.Anto.neq; Imo.quia ad applonem non requiritur iniquitas iudicis ex proposito veniens, sed sufficit iniq̃tas re ipsa interueniens.gl.est in c.cum cãm.j.eo.& dixi s̄.in rubrica, in cã applonis.& est tex.ꝯ Pan.in c.interposita,in prin.j.eo.ergo licet iudex ignoret se grauare: tñ ex quo re ipsa in veritate pars grauatur,puta quia citatur ad locum non tutũ a iudice hoc ignorante,certe poterit appellari,q̃a appellatio est inuenta ad iniquitatem corrigẽdam,siue ex aĩo interueniat siue re ipsa,l.j.in prin.
11 & ibi Bar.ff.eo.†Secundo casu dicite,ꝙ vbi necesse est excipere, erit etiam necessarium probare exceptionẽ, q̃a iudex non dẽt
12 credere parti,vt no.in d.c.ex parte A. † Tertio casu dicite, ꝙ sine alia exceptione non procederet,quia ad hoc vt iudex impediat, vel iniquitas detegatur, dẽt detegi vel exceptione vel applone, quia iudex non dẽt in facto supplere, l.j. C.vt quæ desaduoc. & ibi no.c.bone. el 2.s̄.de postul.præla. Sed nunquid ad opponendum hmõi excusationem de loco non tuto verisimil̃r, admittit quis sine mandato.Et dicite ſm Inn.in c.veniens.j.de accu.ꝙ sic, quia ad excusandũ absentiam per excusationem facti admittitur quilibet sine mandato.quod intelligite verum,si absentia sit necessaria,quia non põt venire si vellet: secus si est voluntaria. Ita Bar.in l.pe.§.ad crimen.ff.de pub.iud.Et intelligit Imo.in d.c.veniens voluntariam esse absentiam, etiam si locus nõ esset tutus citato soli,sed bene remaneret tutus citatus, si haberet secum societatem,quia tunc satis est tutus locus.& ideo cautela est ex mẽte Imo.ibi, ꝙ qñ pars excusat se ꝑꝑ locum non tutũ, ꝙ iudex offerat ei dare familiam ꝓ comitiua,sicut in simili dr̃ in l. illicitas. §:ne potentiores.ff.de offi.præsi. vel alia est cautela, ꝙ det ei saluum conductum,intelligendo vt j.quia tũc tenet̃ venire. ita Sal. in l.1 eos.C.de accu.& faciunt notata per Bart. & Imo. in l.is qui reus.ff.de pub.iudi.Et notorie citatus ad locum non tutũ non tenetur ibi venire.tenet Bar.in l.sciendum. ff.de leg.& in l.de ætate.& ibi Imo.ff.ad Trebel.† Sed q̃d de citato ad locum vbi est pe
13 te.& ibi Imo.ff.ad Trebel.† Sed q̃d de citato ad locum vbi est pestis, [a] vel intemperies aeris.& dicite, ꝙ excusatur ne veniat. ita Bal.hic in fi. & faciunt notata in c.cum dilectis. s̄.de dolo & cõt. quod voluit gl.in c.ad supplicationem.in prin. s̄.de renun. in ca. cõis filius.24.dist.& etiã quod no.in d.l.de ętate.per Bar.& Imo. & faciunt notata per Bar.in simili,in l. naturaliter. in fin. col. ff. de vsucap.per Imo.& alios,in c.ex transmissa.& per Imo.in c.cũ
14 non.s̄.de rescri.†Vltimo dũ vult gl.ꝙ saluum conductum non faciat locũ tutum:dicite verum,vbi sunt inimicitię capitales ꝯ citatũ:secus si esset guerra inter patrias citantis, & citati, quia saluũ conductum facit quem tutũ.ita Rota decis.303.quæ incipit, Item licet guerrę.& saluum cõductum faciũt principes illi, qui hñt iure proprietatis iurisdõnem:secus si essent officiales. Ita Ange.in d.disputatione, in dicto dubio. officiales autem siue iudices tñ ex aliqua iusta cã, puta pro examinando reo, faciunt limitatum saluum conductum ad illam causam,non vltra. ita sensit Bart.in d.l.is qui reus.ar.ibi gl.& Ang.vbi proxi.

ADDITIO.

a ¶Vbi est pestis.Vltra allegata hic per d.Præpo.adde,quæ posui s̄.in c.cum parati.in prima apostilla,in verbo,continere locum.

SVMMARIVM.

1 *Reus licite appellat,si non auditur excipiens procuratorem actoris non habere sufficiens mandatum.*
2 *Mandatum priuata scriptura probatur.*
3 *Sigillum solitum tantũ apponi circa vnũ,appositũ circa aliud,nihil operat̃.*
4 *Sigillo solito creditur.Limit.nu.5.6.7.8.9.& 10.*
11 *Appellatione interposita ad curiam super exceptione declinatoria,quo negotium deuoluatur.*
12 *Capitulum quando non possit stare in iudicio sine consensu capituli.*

CAP. XLVIII.

1 Significauit. †Licite appellat reus,si non auditur excipiens, procuratorẽ actoris non habere sufficiens mandatum,vel se conuen-

tũm per alias literas, de quibus non fit mentio in secundis. hoc
2 dicit.† Nota ex tex.ibi,literarum. quòd per scripturam priuatam probatur mandatum.facit tex.in cle.j.& ibi hr̃, de proc.nam hic ista scriptura apparet, ꝙ erat priuata,ex quo Papa ponderat de sigillo:nam si publica esset,non ponderaretur sigillum, c.inter di
3 lectos & ibi hr̃.s̄.de fi.instru.† Nota secũdo ibi,ad citationis tñ, ꝙ vbi vnum sigillum tñ est solitum apponi circa vnum actũ, nõ dẽt apponi circa aliũ, & appositum nihil prodest: & ideo infert Bal.ꝙ Castellani non debent dare Castellum, nisi cũ ꝯsignis particularib.sibi datis:nec credere etiam mille literis Principum, q̃ dederunt sibi Castellum ad custodiẽdum. Infert etiam ad Notarios,ꝙ non credatur eorũ instr̃o signato sigillo non solito: tamẽ ſm Inn.in ꝑsonis priuatis,vbi non haberent copiã sui sigilli, vel soliti,possent sigillare sigillo nõ solito,vel alieno.ita Inn. hic, & Bar.in l.ad testium.§.si ab ipso.ff.de testa. dicentes post Spe.in ti. de prob.§.nunc viden.ver.sed notan. ꝙ qñ sigillat alieno sigillo, vel non solito.& dixit Ang.in d.§.si ab ipso. ꝙ dẽt sigillans exprimere ad quem effectum sigillet,an vt cõsultor,an vt testis, an vt tabellio:quia ad varios fines apponunt̃ sigilla: & videte q̃ notat Bal.in l.si quis ex signatorib.ff.queãd.testa.aper. & no.in l.cõparationes.C.de fi.instru.in ti.2.per Imo.& alios, & in c.inter dilectos.s̄.de fi.instru.tñ vbi res esset ardua,vel ẽt in priuilegijs Principum,non põt apponi alienum sigillum.Ita Bal.per glo.quã ibi dixi singularem,in d.c.inter dilectos.not.Sali.& ibi de mã,in l.si
4 vnus.C.de testa.†No.ex tex.ibi,cum aliud sigillum.a ꝯrio,ꝙ sigillo solito credit̃:& ideo inducitur ad q̃onem, nunquid nuncio venienti cum sigillo meo tenearis credere.& facit tex.ꝙ sic:& hoc voluit gl.nr̃a prima, q̃ per hoc remanet expedita. faciunt notata in l.Lucius.ff.de fideius.& ideo si iret famulus meus ad Bidellũ noĩe meo cũ meo sigillo,& daret sibi Decretalem, ego tenerer, quia debuit Bidellus illi credere.& idem si esset solitus nuncius, licẽt non hr̃et sigillũ.Ita Bar.in l.si quis vxori. §. si q̃s siliginem.
5 ff.de fur.Pan.hic.ita Bald.in l.is cui. C.de fur.† Limitabitis hanc conclõnem non procedere in grauib.q̃a in grauib. nõ tenet̃ cre
6 dere.ita Pan.hic.†Limitabitis secundo non ꝓcedere,qñ esset talis famulus,de quo verisimile esset ꝙ potius subtraxisset sigillũ, q̃ ꝙ ego dedissem sibi: nam tũc non dẽt cedere Bidellus huic famulo,l.j.vbi tex.in simili,C.de lati.lib.tol.faciunt per Bar.in l.Labeo.ff.de pac.per Canon.in c.ecclesia.el j.s̄.vt li.pen.& in ca.co
7 ram.s̄.de offi.deleg.†Limitabitis tertio,vbicunq; aliqua verisimilitudo fortior esset ꝯ famulum,q̃ pro famulo:nam tunc ei nõ cre
8 ditur.Bar.in d.§.apud Labeonem. † Limitabitis quarto,qñ ordinatũ esset ꝑ quem res mitteret:nam tunc si veniret alius cum sigillo,vel solitus famulus,non dẽret credi,l.eum qui.§.fi.ff.cõmo.
9 & ita Bal.in d.l.is cui.† Limitabitis quinto non procedere in debitore generis,puta pecuniarũ,vt frumenti: nã tunc si det famulo solito,vel det veniẽti cum sigillo, illud genus vt mihi portet, non liberat̃,si ille aufugerit. ita Bar.in d.§.si quis siliginem.per illũ textũ.& tene menti,ꝙ licet per literas meas scribam tibi,ꝙ tu mittas mihi librum,& sic speciẽ, non videor petere a te vt des illi nuncio,q̃ portat literas,nisi hoc exprimam. Et ideo tu illi tradendo librũ non liberaris,l.sed si mei cã.ff.cõmo. Si autem in ꝑdictis esset debitor speciei,dando illam solito nuncio,vel veniẽti cum sigillo,bene liberaretur.ita est tex.in l.argẽtum. ff. cõmo.
10 volũt Doc.vbi s̄.No.vltimo,ꝙ duab.causis grauaminũ in appellatione propositis, sufficit vnam verificare,ad hoc vt applo habeat effectum. quod intelligite verũ,nisi vna veniret qualificatiue ad aliam,quia tunc vtraq; est probanda.ita Bart.in l.diuus. ff. de re iud.in simili Cano.in c.licet cãm.s̄.de proba.in c. inter cętera.& in c.olim.s̄.de rescr.& diuersimode operantur istę causę: nam prima probata cã agitatur coram iudice ad quem, ex quo iuste est appellatum,c.vt debitus.j.e.s.probato ꝙ ille non erat legitimus procur.licet iudices, eum non obstante exceptione admiserint secũdo casu,qñ probata fuisset exceptio, ꝙ coram alijs iudicib.est cõuentus vigore primarũ literarũ,de quib. nõ fit mẽtio in secundis,& tũc ex quo hoc probatũ est corã iudice ad quẽ pronunciabit applonem tenuisse:sed cã principalis non cognoscit̃ per iudicem ad quem,sed per iudicem primum datum in primis literis. Et est rõ, quia applo hic operaretur ꝯrium effectum eius,super quo interposita est ipsa, s.vt cã cognoscatur corã primis iudicib.non coram secundis:sed si iudex applonis cognosceret,non cognosceret coram primis:ergo ne applo operet̃ ꝯrium effectũ eius,in quo interposita est, vt non cognosceretur cã per
11 iudicem ad quem.ita Pan.hic.†Et sic hẽtis tex.not. eius conclusionem quam feci in c.sæpe.s̄.eo.vbi dixi,ꝙ applone interposita ad curiã super exceptione declinatoria, etiam si per iudicem fit delatum ei,nõ deuoluitur negotium principale ad curiam,ne applo operetur ꝯrium effectum eius ad quem interponitur,sed remittetur ad iu-

ad iudicem competentem. de hoc est tex. hic, intelligendo, vt
declarat Pan.in vltimis verbis.Gl.in verbo,actori.i fi.& an & qñ
ꝑlatus possit agere sine cap.de hoc hr̃ in ca.edoceri.s̃.de rescri.&
in c.cãm.s̃.de iudi.sed inquantũ gl. vult ꝙ in casu nr̃o cum præla
tus litiget ꝯ capitulũ,debet dari auctoritate iudicis actor ipsi ca-
pitulo ad instar litigantis minoris cum tutore:gl.male loquitur:
nam cum capitulum sit quædam vniuersitas,bene põt constitue
re proc.l.j.ff.ꝙ cuiusq; vni.c.quia in causis.s̃.de procu.& ideo isto
casu est dicen. ꝙ etiam ꝯ prælatum agatur per sindicum. & hoc
tenet gl.in c.fi.5.q.3.vbi gl.rñdet ad simile de minore adductũ in
gl.nr̃a:quia non per oĩa ęquiparantur minor & ecclesia: & licet
æquiparatio fiat quo ad cãm restitutionis,c.auditis. s̃. de in inte.
resti.tñ illa ęquiparatio non est vl̃is ad alia, nisi in iure expresse
extendatur: vbi est dare rõnem diuersitatis inter minorem & ec
clesiam.Sed in casu nr̃o ratio diuersitatis est in prõptu: nã ꝓpea
minor,qñ agit ꝯ tutorem,dẽt hr̃e actorem datum sibi a iudice ad
litem,vt hic dicit gl.quia non hẽt rectum sensum, nec est perfe-
cta persona,l.clarum.C.de aut.præst.quæ rõ cessat in capitulo:&
alia rõne prohibetur capitulum agere sine prælato, quia capl̃m
non habet administrationem bonorum ecclesiæ sine prælato,c.
edoceri.c.cum dilecta.& ibi hr̃.s̃.de resc.modo qñ capitulum liti
gat cum prælato,ista rõ cessat,quia prælato mortuo, vel impedi-
to diutino impedimento,põt capitulum administrare, & in ad-
ministratione succedit,c.j.ne sede vacan.lib.6.hr̃ in c.cum olim.
s̃.de maio.& obe.sed qñ litigatur cum prælato, censetur perpe-
tuo impeditus, vt non consentiat liti ꝯ se per capitulum mouen
dæ:quia nõ est verisimile,ꝙ quis ꝯ se velit autorizari, vt dicit hic
gl.in fi.nec põt quis in facto proprio auctoritatem præstare, cle.
12 2.& ibi hr̃,de reb.eccle.non alie.nõ mirũ†ergo,licet rl̃r capl̃m nõ
possit stare in iudicio sine consensu prælati, c.cãm.el j.de iudi.tñ
vbi litigat ꝯ prælatum, capitulum stat in iudicio sine consensu
prælati,nec alius datur actor a iudice ad litem ꝯ prælatum mouẽ
dam,sicut in minore datur,quia est diuersa rõ.& hanc opi.sequũ
tur cõiter hic scribentes,& per ea est tex. in c. cum ecclesia Vul
terana.s̃.de ele.in c.cum super abbatia.s̃.de offi.dele.in c.dilecto
rum.s̃.de testi.cog.in c.cum olim.s̃.de cã pos.& propri.& hic, in
quib.iurib.agit capitulum ꝯ prælatum, nec dicunt illa iura ꝙ sit
datus actor ad litem:ergo hoc non est ad ea subaudiendum, c.au
dientiam.j̃.de deci. hẽtis tñ notare ex gl. ꝙ capitulum dr̃ esse ec-
clesia,& gaudet iure minoris:& ideo dicit Bal.hic, ꝙ capitulum
in integrum restituetur,casu quo lædatur,sicut ecclesia. & faciũt
quæ no.Pan.in c.j.s̃.de in integ.resti.vbi firmat, ꝙ oẽ collegium
pium ecclesiasticũ restituetur in integrum,sicut ecclesia.faciunt
notata per Bal.in auct.hoc ius porrectũ. C.de sacrosanc. eccle.ꝑ
legistas in l.res pub.C.ex qui.cau.maio.In glo.fi.in fi.dicite vt ꝑ
gl.& Doc.in d.c.ex parte.el j.s̃.de rescri.& in c.licet cãm.s̃.de ꝓ-
ba.sed quantũ attinet ad tex.nr̃m,ideo hic sufficit vnum istorum
probari,q̃a subiecta mã applõnis hoc suadet,de cuius natura est
vt ꝑꝑ vnumquodq; grauamen possit appellari,c.directę. s̃.eo.c.
vt debitus. j̃. eo. non mirum si appellatione interposita ꝑꝑ duo
grauamina,sufficit vnum probare,quia vnum sufficiens est ad iu
stificandum appellationem.facit c.ex tuarum.s̃.de aut.& vsu pa.
quod notat gl.in §.affinitatis.Insti.de nup.

SVMMARIVM.

1 *Reo quando non liceat appellare.*
2 *Libellus generalis quando procedat.*
3 *Res debet declarari in libello petita.*
4 *Libellus incertus quando non procedat? & nu.5.*
6 *Attentata post appellationem, quando non veniant reuocanda.*

CAP. XLIX.

1 Significantibus. †Licet appellare reo,si nõ
auditur petens rem petitã
in libello declarari.h.d.Et est idem tex.per oĩa in c.2.
de libel.ob. nec ꝑpeã arguendus est Papa de super-
fluitate,q̃a ad diuersos effectus ibi positus fuit iste tex.& hic re-
petitus:ibi est positus,vt demonstret magistraliter in tractatu li-
bellorum,an si petat̃ declarari libellum generalẽ,pars sit audien
da:hic autem est repetitus, vt circa tractatum appellationis nos
instruat,an si iudex non faciat declarari libellum parte petente,
possit appellari: & an attentata post applõnem debeant statim
reuocari,constito ꝙ est appellatũ.An vero dẽt constare de verita
te grauaminis.& ideo nulla est superfluitas,quia fm̃ diuersos tra
ctatus repetitur.tex.est no.in l.2.§.si quid autem. C.de iure vete.
2 enu.†No.ex tex.ibi,vt terra illa.ꝙ libellus generalis respectu rei
petitę,parte nihil opponẽte, procedit.Ita hic a ꝯrio sensu.hoc tñ
intelligatis verum, dummodo postea in processu per probatio-
nes declaretur res petita: alias si declarata non fuisset sñia super
tali libello lata,non valeret, gl.est no. quam ibi cõmendat Bart.
in l.j.§.si quis argentũ.ff.depo.gl. in c.ex parte B. & ibi Pan. eam
notat.s̃.de fo.compe.no.Do.Ant. in c.2. circa principium mate-
riæ,de ordi.cogni.vbi dicit,ꝙ tales probationes dẽnt esse ad rem
designan.certitudinariæ,ꝑ ea quæ hñr in c. in præsentia. s̃.de ꝓ-
ba.in l.non hoc.C.vnde legitimi. Hæc procedunt in principali,
sed in accessorijs valeret sñia etiam illis non declaratis in ꝓces-
su.Ita Inn.& Host.in c.2.& ibi alij,s̃.de lib.obl. & ideo dicimus,
ꝙ valet condemnatio facta a iudice de expen.illis nõ taxatis vel
declaratis,reseruata taxatione. ita Io.An.in c.j.& ibi Panor. s̃.de
sequestra.pos.& fruc.Do.Ant.in c.finem litib. s̃.de dolo & cõtu.
3 & ibi Imo.Barto.in l.terminato.C.de fruc.& li.expen. † Not. ex
tex.ibi, postularunt. ꝙ parte petente res in libello petita dẽt de-
clarari.faciunt quæ hñr in l.fi.C.de anna.exceptio.in l.si in rem.
& in l.Pomponius scribit,si frumentum.§.fi.ff.de rei ven. imo si
per declarationem partis nõ bñ posset declarari aduersario, tũc
dẽt ad oculum demõstrari.Spe.in tit.de actore.§.j.ver.quid si pe-
titor.Et dicit hic Bal.per hoc inferri ad dños directos volẽtes re-
uocare bona emphyteutica ꝑꝑ caducitatem emphyteutę,ꝙ em
phyteuta petente,debent illa bona declarare, quæ sint, per iura
s̃.allegata,& l.forma.ff.de cens.& poterit interrogari emphyteu
ta,an illa bona sint emphyteutica:imo poterit cogi per iudicem
ad rñdendum ipse emphyteuta.Ita Spe.in tit.de loc. §. nunc ali-
qua.ver.60.& vbi ipse negaret esse emphyteutica, incũbit onus
dño probandi fm̃ Bal.hic:imo casu quo de bonis appareat,quod
sint emphyteutica,sed de quantitate bonorum non apparet,illo
casu si alia probatio hr̃i non põt, ex qualitate precij quod soluit
pro pensione emphyteutica, iudex extimabit quãtitatem bono
rum, & sic erit arbitrarium ipsi iudici. ita Spe.in d.§. nũc aliqua.
4 ver.59.†Facite ergo rl̃am ex tex.nr̃o, ꝙ libellus incertus respectu
rei non procedit parte opponente.Fallit,si pars nõ opponat.Fal
lit secundo,qñ incertitudo proueniret aliunde quã ex facto acto
ris:quia tunc libellus incertus procedit.ita Inn. & Io.An.in ca.2.
s̃.de lib.obl.& ibi oẽs.ita est bonus tex.in c.ex parte S.circa fi.&
ibi Do.Ant .& Imo.s̃.de rescr.in c.constitutus. & ibi no.s̃.de in
integ.rest.est bonus tex.in l.j.§.quod autem.ff.quorum leg. licet
Bar.ibi intelligat hoc verum,si incertitudo prouenit ex defectu
rei conuenti:alias si incertitudo aliunde proueniret, vult ꝙ non
procedat libellus incertus parte opponẽte. Sed generaliter hãc
fallentiam tenet ipse Bar.in l.vbi autẽ non apparet.§. q illud aut
illud.ff.de verb.obli.faciunt notata per Bar. in l.rem alienam. ff.
de pig.act.in l.si fundus.§.in vẽdicatione.ff.de pig. Bar.qui no.lo
quitur in mã,in l.3.§.j.in quarta col.ff.de lib.agn. & dicta ibi per
eum ponit Do.Ant in c.tertio loco.s̃.de prob.no.Bar.& Bal.in si
mili in l. Gallus.§.si eius.in fi.ff.de lib.& posthu. Bar.in l.2. C.de
sen.quæ sine cer.quanti.& idem in simili in l.diuus. ff.de re iudi.
in l.si expressim.in 3.principali qõne.ff.eo.tit. Bal.in l.sancimus.
la j.C.de sacrosan.eccle.in l.j.C. de fruct.& lit.expen. Ange.in l.
cum Aquiliana.ff.de trans.in l.si in rem.in prin. ff.de rei ven.in l.
j.§.fi.ff.si pars hære.pet.faciunt notata per Panor. in c.exhibita,
s̃.de iudi.per gl.in c.abbate.in verbo,dominij.de re iudi. libro 6.
5 †Et in dictis locis,de incertitudine libelli,ꝙ non admittatur:fal-
lit respectu eorum, quæ accessorie petuntur: puta petitur res cũ
fructib.petitur res cum pertinentijs,petitur pecunia cum vsuris
ex mora, vel cũ interesse, illo casu ꝓcedit libellus incertus, etiã
parte opponente.ita Inn.& alij in d.c.2.& in c.conquerente.s̃.de
offi.ordi.in c.cum ad sedem.& ibi alij.s̃.de restitu.spolia.in c.cer
tificari.j̃.de sepul.in c.constitutus.j̃.de relig.do. in c.grauis. & ibi
alij,s̃.de restitu.spo.Bar.in l.j.in princ.2.col.ff.de eden. Bal.in l.j.
C.de fru.& lit.expen.Cy.& Bal.in l.certum. C.de rei vend.licet
aliam theoricam faciat Bar.qui distinguit, in l.ex diuerso. & ibi
Ang.ff.de rei ven. & etiam sequitur Imo. in d.c.2.nota idẽ Imo.
in c.inter dilectos.s̃.de fi.instru. & Bart.aliquid in l.fructus. ff.de
6 rei ven.†Nota ex tex.nostro ibi, si est ita. ꝙ qñ appellatur ab in-
terlocutoria,vt hic,attentata post applõnem non veniunt reuo-
canda,nisi constito de veritate grauaminis.& hodie est determi
natum clare in c.non solum.eo.tit.lib.6.& ibi tex.vno casu limi-
tat,s.nisi iudex ad quem,post receptam applõnem tanq̃ ex pro-
babili causa interpositam,iuxta formam cap.Romana. §.quod si
obijciatur.eo.titu.lib.6.mittat inhibitoriam iudici a quo,ne pro-
cedat. Ideo inferunt Dñi de Rota decisi.sua 225.quæ incip.Item
rector.ꝙ si dum ordinarius visitat prouinciã, aliquis facit se exẽ-
ptum,& ne visitetur opponit exemptionem,& ordinario ad vl-
teriora procedente appellat,attentata post istam appellationem
non reuocabuntur, nisi constito de exemptione, ꝙ in veritate
esset exemptus.Adducunt notata per Inno.in c.solet. de sen.ex-
com.lib.6.imo plus ibi volunt, ꝙ si iudex ordinarius excommu-
nicauerit exemptum,& iste petat se absolui ad cautelam, quod
non debebit eum absoluere,nisi prius constito saltem summa-
rie de

tie de exemptione sua. & faciunt quæ hñr in c.cum personæ. de priui.lib.6.& debent in ista reuocatione attentatorum duo punctualiter probari: primo, ꝗ sit intra 10.dies appellatum. secundo, ꝗ per legitimam personam appellatum. Rota decis.199. quæ incipit, Item quæro. Imo.in c.significauerunt.de testibus.

SVMMARIVM.

1 *Iudex, a quo appellatur, non potest statuere terminum ad finiendam appellationem. innuit nu.3. & 4.*
2 *Aduocatus cõmensalis iudicis incurrit suspitionem. distin. nu.5.*
6 *Præuentio termini, de quo in dubio intelligatur.*
7 *Præuentionis impetratio an teneat. & nu.8.*
9 *Iudex ad quem cognoscit de notorio defectu in causa appellationis.*
10 *Notorium proponi debet.*

CAP. L.

1 EX insinuatione. †Iudex, a quo appellat, non pôt statuere terminum ad finiendum cãm applõnis, quod si fecerit, ad
2 se præsentandum statuisse intelligitur. h.d. †Nota ex tex. ibi, commensalis. ꝗ ex quo aduocatus partis est commensa-
3 lis iudicis, vr̃ argui iudex tanq̃ suspectus. de quo j. in gl. j. †No. ex tex. ibi, terminum præfixit. ꝗ parte appellante, terminum nõ statuẽte appellationi, iudex a quo pôt eum statuere: de quo dixi in
4 c.personas.§.eo. †No. ex tex. ibi, prosecutione reuersa, s̃m intellectum gl. & Io. And. ꝗ iudex a quo non pôt assignare terminũ ad applõnem finien. quia illud debet tractari per iudicem ad quem: ideo de fiendis per iudicem ad quem tanq̃ superiorem, iudex a quo non pôt se impedire, & ꝓpea non potest assignare terminũ ad finiendum: tñ vt innuit tex. in ver. interim. ista assignatio termini ad finiendum resoluitur, i. ad prosequendum: & sic in eo in quo valere possit, & ideo succedit r̃la, si non valet quod ago, valeat vt valere pôt. c.j. de desp̃on. impu. li.6. hr̃ in c.cum super.§. de offi. dele. sed tñ iste tex. in eo quod in ver. fi. loquitur de impetratione literarum, clarissime sentit ꝗ hic terminus non assignabat̃ ad prosequẽdum cãm: nam si assignaretur ad prosequendũ cãm, esset retractanda in curia, c.sæpe.§.eo. vbi vidimus, ex quo iudex a quo detulit & assignauit terminũ. Et ideo frustra hic fieret impetratio extra curiam, cum cã deberet tractari in curia. proinde Pan. hic intelligit tex. nr̃m, ꝗ hic non esset assignatus terminus ad finiendum cãm, sed esset assignatus ad reuertendum a prosecutione, non intelligite causę applõnis, sed ad reuertẽdem a ꝓsecutione impetrationis: & sic assignatus esset terminus ad impetrandum, & reuertẽdum coram iudice a quo cum impetratis. Et ideo ex quo concessio impetrandorum dependeat a superiore, ꝓpterea tex. nr̃ dat rationem, ꝗ cum hoc dependeat a superiore, terminus a iudice a quo non potest circa istud assignari, & ideo non valet assignatio termini respectu eius quod præcipit, vt reuertat cum impetratis, sed resoluitur in simplicem assignationem termini ad prosequendum. Gl. in verbo, aduocationem. in fi. hẽtis ex gl. formatã qõ. nũquid ꝑ ꝑsonam aduocati partis reddatur iudex suspectus, puta quia aduocatus sit commensalis iudicis, vel filius, vel alio mõ. & ꝑmo ex tex. nr̃o gl. arguit ꝗ sic: & eodem modo tenet Io.3.q.5.c.accusatores vel testes. Contrariam opi. tenent hic oẽs, & firmat gl. hic, & tenent Io. And. & Imo. in c.j.§. de offi. iud. mouentur, quia istud non est factum aduocati: ergo ꝑ personam aduocati iudex non reddetur suspectus, quia non est tanta verisimilitudo, ꝗ aduocatus debeat facere iudicẽ inclinare in affectionem, quam ipse ad partem hẽt, vt ꝑ hoc possit iudex recusari. media est opi. Do. Anto. distinguentis:
5 †aut quærimus, an ex eo solo ꝗ aduocatus aduersarij est cõmensalis iudicis, reddat̃ iudex suspectus. & concludite ꝗ non: aut q̃rimus, an si ꝑ hoc iudex efficiatur gratiosus aduersario, & ei fauens, quia aduocatus eius ẽ suus commensalis, & tũc possit recusari. & ita loquitur tex. nr̃, qui expresse dicit, ꝗ videbatur cãm illius fouere. & est rõ huius, quia simpliciter ex quo iudex nimis alteri parti bene redditur suspectus, c.2.§. de in integ. resti. nõ mirũ si casu nr̃o suspectus reddit. & sic ex mente Do. Anto. hẽtis, ꝗ vbi iudex fauet alteri parti nimium, redditur suspectus. & faciũt q̃ hñr in c.accedens. el 2. & ibi per oẽs, §. vt lite non contes. sed dicet quis, quõ fauebat hic iudex parti, & camerario, imo eum grauabat: quod patet, ex quo appellatum est. sed r̃ndet hic Host. ꝗ videbatur fauere, licet in effectu nõ fecerit fauorem. vel melius fauebat, ex eo quia assignabat terminum, intra quem volebat excludere partes & imponere silentium partib. & erat hic fauor camerarij appellãtis, quia ipse erat reus & possessor, & permanebat in possessione: applõne deserta imponebat silentium aduersario. Pan. dicit & bene, ꝗ plura possent coniecturari, per q̃ ille licet ab eo appellaret, tñ faueret parti: pone n. ꝗ grauauit studiose, vt pars hẽat facultatẽ appellandi & trahendi aduersarium ad iudices remotos, satis est ꝗ tex. expresse dicit, ꝗ fauebat parti. Glo. in verbo, expectato. in fi. habetis ex glo. duas lecturas ad tex. prima est, ꝗ tex. nr̃ loquitur de termino iu. & hanc lecturam approbar hic Imo. & per hunc intellectũ hic est casus, ꝗ si iudex a quo assignet terminum ad finiẽdum applõnem, ex quo assignare nõ pôt, nõ valeat assignatio termini, sed reducatur perinde ac si nullus terminus esset assignatus ad terminos iuris cõis, & intra illos terminos, s. annum, siue biennium ex cã, dẽat finire cãm applõnis. Io. An. reprobat hunc intellm̃ dicens, ꝗ est ꝯ hunc tex dũ vult, ꝗ non possit terminum præuenire: certe si reduceretur ad terminos iuris, appellans posset hunc terminũ præuenire, cuius tñ ꝯrium dicit tex. nr̃: nam in termino iuris appellans pôt q̃ñcũque prosequi, auct. ei qui. C. de temp. appel. videbimus in c. oblatę.§.e. & sic ad tex. istum, qui loquitur de appellante, nõ pôt sustineri ille intellectus: imo bene fatetur Io. An. ꝗ in appellato procederet intellectus Inn. quia ipse terminum iuris præuenire nõ pôt, nisi per mensem, d.c. oblatę. d. auct. ei qui. c. appellatore. 2. q. 6. Pan. hic dicit in appellato ita esse distinguendum, an possit ꝑuenire terminum iuris: aut vult præuenire añ mẽsem, citato vel ꝑsonaliter vel ad domum appellante. Et tunc q̃ñcunq; ante terminum anni, & ante vltimum mensem poterit appellatus prosequi: ipse autẽ solũ in curia iudicis ad quem perquisito non possit ante vltimũ mensem ꝓseq. aut vero vult prosequi in vltimo mẽse, & tunc pôt, nec dr̃ præuenire, nec tenetur citare appellantem ad domum vel personalr̃, sed satis est ꝗ faciat eum inquiri in curia iudicis ad quem: & si ibi non fuerit inuentus, tanq̃ ꝯ cõtumacem procedat iudex ad instantiã appellati, l. fi. §. illud. C. de tem.
6 appel. & hæc fuit theorica Bar. in d. auct. ei qui. † Secunda est lec. ꝗ hic tex. dum loquitur de præuentione termini, intelligatur de termino assignato ab hoĩe, quia s. iudex a quo, assignauit terminum ad finiendũ cãm, s̃m Io. An. & glo. vel ad impetrandum, & reuertendum cum impetratis, s̃m Pan. vt dixi in textualib. tunc iudex a quo, talem terminum assignare non pôt, sed iste terminus resoluitur in eo in quo potuit, s. vt videatur assignasse ad ꝓsequendum. Et iste terminus dicit tex. nr̃, non pôt præueniri, &
7 hic intellectus est planus & cõis. †Sed operę pretium est scire, si appellans impetrauit præueniendo hunc terminum, non valet impetratio vt hic, & in c. sæpe.§.eo. an si aliter postea non impetrat in termino, inducatur desertio applõnis. Fede. in consi. 102. tãgit qõnem, & non bene firmat pedes, tñ magis inclinat, ꝗ non inducatur desertio, sed intra annum possit applõnem prosequi, licet condemnet̃ in expensis, & impetratio non valet: satis est. n. ꝗ se pñtauit, & hic est casus: nam hic fuerat terminus præuẽtus, nec apparet postea alr̃ appellantẽ in termino applõnis prosecutum se pñsentando, tñ Papa cõmittit cãm applõnis: certe si applõ fuisset deserta, nõ commisisset cãm applõnis, nec nouos iudices dedisset, sed remisisset cãm ad primos iudices. cũ ergo Papa committat cãm alijs iudicib. ergo applõ nõ erat deserta. & oẽs tenẽt, ꝗ hic Papa cõmittat cãm applõnis mandando, qđ iustũ fuerit,
8 applõne remota decerni. & dixi in c. sæpe.§.e. †Gl. in verbo, audiatis. in fi. hẽtis ex gl. ꝯriũ in ea formatũ, ꝗ ex quo istę lr̃ę erãt surreptitiæ, q̃a facta fuit impetratio ꝑuẽto termino, & citato illo, c. bonę. j. de ꝯfir. vti. vel inuti. & sic opponebat̃ hic exceptio surreptionis: ergo debuit cognosci ꝑ iudices ĩpetratos ꝑ ipsas lr̃as, q̃a ad iudicẽ spectat cognoscere, an sua sit iurisdĩõ, c. iu ꝑ lr̃is.§. de rescri. ergo Papa nõ bñ facit remittẽdo cãm ad alios, & ꝓnũciãdo ipse sup surreptione, q̃a gl. nõ clare soluit. vos dicite s̃m Inn. hic, ꝗ iõ hic Papa cognouit, q̃a defectus ille surreptionis notorie ꝯstabat ex actis, ex q̃b. apparebat assignatũ terminũ, & ex impetratione apparebat ꝑuẽtũ terminũ: & iõ tanq̃ defectus ille sit notorius, nõ mirũ si Papa ipse cognouit parte nõ citata de hoc defectu, & ẽt nemine opponẽte, sed ex offõ. Ex illa aurea so. hẽtis notare, ꝗ sicut s̃nia facit notoriũ, c. fi. j. de coha. cle. & mul. Ita ẽt acta faciunt notoriũ. & notorie dr̃ ꝯstare, qđ ꝯstat ex actis. & est tex. in c. cum olim. j. de ver. si. in l. q. s̃niam. C. de pęn. no. Bal. in auct. iubemus.
9 C. de iud. & in l. j. C. vt q̃ des. aduoc. † Aliud hẽtis ex hac so. ꝗ iudex ad quẽ, cognoscit de notorio defectu in cã applõnis ẽt parte nõ citata. Qđ intelligit verũ Pan. hic, q̃a ꝯstabat parti nullã excusationem competere, cũ surreptio cõstaret ex actis: & ideo pars non debet citari, per tex. & ibi dixi circa fi. tex. in c. cum sit. §. eo.
a Tertia est no. regula, quod iudex supplet [a] in notorio ex officio etiam

ADDITIO.

a ¶Supplet in notorio. Adde no. Phi. Corn. in consi. 2. inci. In hac. in 2. vol. fo. 3. & quando possit iudex supplere defectum consensus requisiti, per eundem in consi. 242. incip. Circa. folio 19. in 4. vo. Item adde, nunquid iudex supplere debeat, si plusquam probatum fuerit, petatur, Alexan. in consi. 306. incip. Viso processu. in j. volu. fo. 137.

etiam nemine opponente. Ita hic est tex. ſm Inno. & ſequuntur oẽs, & voluit Bal. vbi ꝓxime, & ẽt voluit Do. Anto. in c. ex tenore. s̄. de reſcri. in c. cũ dilectus. s̄. de ꝯſue. in c. bonæ. el j. s̄. de poſtu. pla. Ange. in l. ſi pars. & ibi Bal. ff. de inoffi. teſta. & ꝯſi. 291. qđ incipit, Per Dñm Obiectũ. voluit Ang. in l. ſi vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pact. ſuper glo. magna, q̃ incipit, in opponẽdo. voluit Ludo. in l. 4. §. hoc aũt iudiciũ. ff. de dã. infec. Raph. Cu. in l. eũ q̃ ita. §. qui ita. ff. de verb. oblig. Panor. Imo. & Do. Anto. in c. exceptionẽ. s̄. de except. Imo. in cle. appellanti. eo. tit. † Et ſic habetis limitationẽ ad dictã cle. appellanti. dum dr̃, ꝙ notoriũ ſaltẽ proponi dẽt, quia illud eſt verũ, niſi reſultet ex actis ipſum notoriũ, q̃a tunc iudex ẽt parte non opponente in eo ſupplet. Et voluit Specu. in tit. de offi. iudi. §. impedit. circa princi. ꝙ de neceſſitate hoc non habeat facere iudex, ſed poſſit ſi vult. & ꝙ poſſit, tenet Specu. in titu. de diſpu. & alleg. §. fi. verſi. breuiter. & ita gñaliter firmant p̄dicti Docto. ſiue ille, in cuius fauorem opponitur illud notoriũ, tractet de lucro captando, ſiue de dãno, & quõcunq;. & ẽt volunt hic cõiter Docto. & Bar. in d. §. pactus ne peteret. in 7. col. & Imo. in d. §. hoc aũt iudiciũ. & Bal. in l. poſtq̃ liti. C. de pac. dicunt, ꝙ ita demũ põt iudex in notorio ex officio ſupplere, q̃n ille, ꝯ quem ſupplet, niſi iudex hoc faceret, locupletaretur cum aliena iactura: aliàs ſi ille, ꝯ quem ſupplet, tractaret de dãno euitando, non poſſet iudex ex officio ſupplere, vel ẽt ſi non tractaret de lucro cum iactura alterius, bene fatetur Bal. in d. l. poſtq̃ liti. ꝙ ſi tale notorium reſultaret ex confeſſione partis vel tacita vel expreſſa, ꝙ illo caſu, ex quo apparet de calumnia ſua, iudex poſſit ex officio ſupplere: quia calumnias bene iudex ex officio excludit, per ea q̃ dixi poſt Inno. in tex. c. conſtitutis. s̄. eo. Et ad hoc facit glo. no. in l. vbi pactũ. C. de trãſac. faciunt notata in l. j. ff. de offi. aſſeſ. in l. 2. per glo. in §. quod obſeruari. C. de iura. calũ. tñ id, quod dr̃, ꝙ acta faciunt notoriũ: illud eſt verũ quo ad hoc, vt iudex ex officio ſuppleat circa illa, q̃ cõſtant ex actis: ſed quo ad hoc vt diffinitiuè pronunciet, requiritur ꝙ ſit cõcluſum in cã, vt acta faciant notorium: q̃a ante concluſum in cã pars põt ꝯriũ in actis deducere, & ſic ſuccedet quod dr̃, multa allegantur notoria quæ non ſunt, c. conſuluit. s̄. e. Ideo ante concluſum in cauſa, talia acta quo ad hoc non faciunt notorium, glo. eſt ſingularis in c. ſignificauerunt. in verbo, liquere. ſupra de teſt.

SVMMARIVM.

1 *Pertinere, verbum quid ſignificet?*
2 *Cuſtodia eccleſiæ vacantis, quando pertineat ad Abbatem & monachos? vide & nu. 12. 14. & 15.*
3 *Iudex poteſt acquirere poſſeſſionem per monachos.*
4 *Appellanti licitum eſt pluries appellationem iterare.*
5 *Appellatio extraiudicialis quando valeat? & nu. 6.*
7 *Cauſa colorata poſſidendi, quæ dicatur?*
8 *Attentatorum remedium habet etiam locum contra tertium, qui nihil principaliter attentauit.*
9 *Condemnatus cogitur per remedium attentati ad reſtituendum fructus medio tempore perceptos a die appellationis interpoſitæ.*
10 *Cauſa proprietatis non diſcutitur de præſenti.*
11 *Condemnatus iudicio attentatorum, tenetur reſtituere fructus illi, contra quẽ facta eſt attentatio.*
13 *Ius non retinet nomen conſuetudinis.*
16 *Vbi quid punctualiter certo tempore requiritur, tunc oportet illud probare punctualiter.*
17 *Poſſeſſio non probatur in præiudicium tertij, per receptionem penſionis.*
18 *Iudicis officium poteſt implorari contra tertium iniuſte poſſidentẽ rẽ noſtrã.*
19 *Appellationis pendentia non operatur regulariter effectum ſuum, nec effectum attentatorum contra tertium.*
20 *Appellatio extraiudicialis, quæ requirat ad ſui eſſe? vide per diſcurſum nu. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. & 31.*
32 *Appellationis extraiudicialis quis ſit effectus? vide & nu. 33. 34. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. & 54.*
35 *Attentata per appellantem an veniant annullanda per iudicem, an ipſo iure. Quod ipſo iure, fallentias vide nu. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. & 44.*
54 *Appellatio iudicialis & extraiudicialis in quo differant, & in quibus conueniant? nu. 55.*

CAP. LI.

Onæ. Præmitto, ꝙ appellationũ extraiudicialium triplex eſt ſpecies: Quædam extraiudicialis, quæ interponitur a parte, vt hoc textu. Quędã eſt extraiudicialis, q̃ interponitur a iudice extraiudicialiter propoſita, vt in c. j. s̄. eo. Quædam eſt mixta, ſ. quæ non interponitur a iudice, nec a parte, ſed a mixta quadã perſona, ſ. executore, qui cum poſſit capere perſonam iudicis, non in totũ dr̃ cẽ priuata perſona, vt habetur per glo. in cle. vnica, de offi. deleg. ꝑ Inn. in c. ſi. s̄. de pſump. tñ q̃a non tenetur aliquẽ iuris ordinẽ ſeruare de neceſſitate, iõ de eo dicimus vt de priuata perſona, & iõ ſi a tali executore appelletur, erit extraiudicialis q̃dã mixta appellatio. ita colligitur ꝑ ea q̃ voluit Io. And. & Gemi. in c. pia. de excep. li. 6. in c. concertationi. eo. tit. ver. q̃ voluit Panor. & Imo. in c. cũ inter. s̄. de excep. Præmitto ſecũdo, ꝙ appellatio extraiudicialis regulariter a iure canonico ꝓmiſſa eſt, vt hoc tex. in ſimili. De iure ciuili regulariter eſt prohibita, licẽt in aliquibus caſibus ſit ꝓmiſſa, de q̃bus ꝑ Bar. in l. fi. ff. de appel. re. ꝑ Bar. in l. j. §. ſolet. ff. q̃n appel. fit. ꝑ Bal. in l. hi q̃ ad ciuilia. C. eod. in l. j. C. de arbi. Qui extra iudiciũ ex veriſimilibus cauſis appellat, ne in ſua poſſeſſione moleſtetur, ſi poſtea ſpoliẽr, reſtituitur in eundẽ ſtatũ, in quo erat tp̃e appellationis. h. d. Diuiditur in tres. In prima ponit facti narrationẽ & ꝓpoſitionẽ appellantis. In ſecũda quæ eſt ibi, ꝓcu. & c. ponit exceptionẽ appellanti. In tertia q̃ eſt ibi, p̄miſſis igitur. ponit deciſionẽ.
1 † No. ex tex. ibi, aſſerit pertinere. ꝙ licẽt de nã verbi, pertinere. ſit ꝓprietatẽ vel poſſeſſionẽ importare, l. verbũ illud pertinere. ff. de verb. ſig. tñ ſm Bal. reſoluitur ẽt in re ad nos ſpectante rõne iuris patronatus, vt hic ſm vnũ intellm̃, vel ad nos ſpectante ea ſolũ rõne, ꝙ p̄deceſſores noſtri eo iure vſi ſunt. faciunt notata per gl. in l. talẽ. §. fi. ff. de hæredi. inſti.
2 † No. ex tex. ibidẽ ſm cõem intellm̃, ꝙ q̃n Abbas & capitulũ monachorũ hñt ius patronatus in aliqua eccleſia, tũc cuſtodia illius eccleſiæ vacantis ſpectat ad ipſum abbatẽ & monachos: & ipſe hẽt deputare ęconomũ, vel aliter de cuſtodia prouidere, ſeruan. fructus eccleſiæ futuro ſucceſſori, iuxta ea q̃ habentur in c. p̄nti. de offi. ord. li. 6. & in c. cũ vos. de offi. ordi. Ita Inno. ꝑ hunc tex. in
3 c. vnico. j̄. vt eccle. bene. faciunt, q̃ j̄. dicã in gl. † No. ex tex. ibi, per quoſdã monachos. ꝙ ſicut dñs põt acq̃rere poſſeſſionẽ ꝑ ſeruũ, l. j. §. itẽ acq̃rimus. ff. de acq. poſſ. ita abbas põt acq̃rere poſſeſſionẽ per monachos: nã monachus æq̃paratur ſeruo. ita gl. in c. nõ dicatis. 12. q. j. quã ad hoc ponderat Card. in cle. 2. de reſcri. glo. in ſimili in l. Pedius. ff. de arbi. & ibi Bar. in l. j. in prin. ff. de ſtip. ſer.
4 ꝑ Inn. in c. cum olim. j̄. de priuile. † No. ex tex. ibi, ad nos pluries. ꝙ licitũ eſt appellanti pluries iterare appellationẽ. qđ intelligit hic Io. An. q̃n vnico actu appellat, licẽt pluries iſtã vocẽ, Appello. emittat, ſicut in ſimili circa actũ eundẽ eodẽ tp̃e licitũ eſt pluries ꝓteſtari, c. Lotharius. 32. q. j. ſicut in ſimili dicimus de petitione apoſtolorũ inſtanter & inſtantiſſime petendorũ, cle. 2. eo. tit. vel aliter poſſumus ſeruare iſtũ tex. ſm Io. An. Do. Ant. & alios, ꝙ ꝓpea licitũ eſt pluries iterare appellationẽ circa eundẽ actũ, quia prima appellatio non tenebat. Vel aliter & tertio ſm Do. Anto. & alios, potuit iterare appellationẽ, vt longius tp̃s ad ꝓſequendũ eã haberet: q̃a cũ tp̃s appellationis ꝓſequendæ currat a die interpoſitæ appellationis, cle. ſicut. eod. tit. cõputabitur tp̃s a die vltimæ appellationis, & ſecundo loco interpoſitæ. & ita etiã Ange. in l. cũ ꝓcur. §. dñs. ff. de ope. no. nun. q̃ dixit, j̄. decẽ dies ad appellandũ licitũ eſt libere pluries parti appellare, & currit tp̃s appellationis ꝓſequẽdæ ab vltima applõne, ꝑ tex. in l. ſi q̃s libellos. & ibi no. Bal. C. eod. Vel aliter & quarto poſſumus dicere, ꝙ ꝓpea pluries appellauit, eo q̃a prima applõ fuerit cũ ꝓteſtatione interpoſita, ꝙ poſſet latius in ſcriptis ipſam appellationẽ ex interuallo interponere, illo caſu nõ cẽſebitur niſi vna, q̃a prima refert ad ſecũdã. ita Imo. hic, q̃ tñ ſe remittit ad no. ꝑ Bar. in d. §. dñs. vbi hoc firmat. & faciunt q̃ vidimus in c. ꝯſuluit. el 2. s̄. eo. de hoc tñ an licitũ ſit pluries parti appellare, dixi s̄. in rubri. in effectibus appellationũ. Et ſi q̃d reſtabit, dicã in c. ſua. aut in c. dilecto. j̄. eo. vel ad tex. noſtrũ poſſumus dicere, ꝙ loq̃tur in applõne extiudiciali a futuro grauamine interpoſita, q̃ cũ nõ ſuſcipiat aliẽnũ robur, nec plene iuſtificet, niſi ſecuto grauamine, vt videbimus in gl. fi. & faciũt q̃ habẽtur in c. ꝯcertationi. eo. tit. li. 6. nõ mirũ ſi a grauamine inferẽdo ante grauamẽ illatũ pluries eſt licitũ appellare: q̃a ceſſat rõ, quare applõ ꝓhibeẽ iterari, q̃a ſecũda eẽt fruſtratoria, cũ prima operata ſit effectũ ſuum. ita Bar. in d. §. dñs. Sed in extiudiciali grauamine inferẽdo, ſecũda applõ nõ põt dici
5 ſuꝑflua, q̃a nõ reperitur primã operatã eẽ plenum effectũ. † No. ex tex. ibi, ne q̃s. ꝙ valet applõ extiudicialis gñalr̃ interpoſita reſpectu ꝑſonarũ, ꝯ quas interponitur: licẽt ſecus ſit in applõne iu
6 diciali, vt vidimus in c. 2. & in c. conſuluit. s̄. eo. † No. ex tex. ibi, p̄ſumẽt moleſtari. ꝙ applõ extiudicialis interpoſita, nulla cã ſubſiſtẽte, valet & tenet, dũmõ de futuro veriſilr̃ dubiteẽ de grauamine, & iuſtificeẽ poſtea ſecuto grauamine. faciũt q̃ habentur in c. officij. s̄. de ele. in c. man. s̄. de pſump. in l. antepe. C. de adult. vbi veriſimilis pſumptio iuſtificeẽ ex his, q̃ poſtea ſequũtur. Bal. in l. 2. C. q̃ bon. cede. poſ. Ang. in l. j. §. ſi q̃s. ff. eo. ẽt ſi dubiteẽ ſolũ de facto, lʒ de iure nõ eẽt dubitãdũ, c. dilecti. vbi caſus, & ibi cõiter
7 Doc. de maio. & obe. iũcta gl. in ver. appellarunt. † No. ex tex. ibi, vſi fuerũt & c. ꝙ colorata dr̃ eẽ cã poſſidẽdi, q̃ ab antiquo & maiorib. ſuis trahiẽ. faciũt q̃ hñr in c. lʒ cãſa. s̄. de ꝓb. in l. ſi duo. i prin. ꝑ
8 Bar. ff. vti poſ. † No. ex tex. ibi, in eũ ſtatũ, ꝙ remediũ attẽtatoꝝ nõ

solũ hẽt locũ ꝯ attentantẽ,sed & ꝯ tertiũ,qui nihil ipse attentauit principaliter.Et hoc iõ,qa appellatio fuerat gñalis, ne molestetur:& iste tertius licet principaliter non attentauerit, tñ satis dr̃ molestare,eo qa nõ permittit istũ abbatẽ & monachos vti iure suo,l.vim facit,in simili.ff.de vi & vi arma.c,quia.s̃.de iud.vel qa aliq̃d gessit iste tertius cũ parte attentante : nã tunc ꝑ participiũ,qđ habuit cũ parte attentante, aliq̃d secũ gerendo , conueniri põt iste tertius per remediũ attentatorũ, licẽt ipse principaliter nihil attentauit.ita signanter notat istum tex. glo. his duobus modis in c.non solũ.circa fi.in glo.magna,eo.tit.li.6. vide q̃
9 no.in c.cum M.Ferrarien.in fi.s̃.de consti.† No.ex tex.ibi,tp̃e appellationis factæ , ꝙ per remediũ attẽtati cogitur condẽnatus ad restituendũ fructus medio tp̃e perceptos a die appellationis interpositæ:& sic fm Do.Anto.non a die iustificatæ appellationis vel verificati grauaminis,imõ vult plus hic tex. fm Bal.ꝙ ex quo appellatio fuit gñalis , ꝙ producat effectũ attentatorũ, ẽt si non
10 fuerit parti intimata.de quo tñ latius j̃.dicam.† No.ex tex.ibi,ꝓprietatis , ꝙ sicut in possessorio recuperãdæ qõ ꝓprietatis nõ disputatur.c.fi.s̃.de ord.cog.c.in literis.s̃.de resti. spol. ita in remedio attentati cã ꝓprietatis non discutitur de pñti , sed differtur , donec fuerit discussa cã attentatorũ.& sic habetis inferre,ꝙ agẽti remedio attentatorũ non obstat exceptio proprietatis. qđ dixit Do.Anto.verũ,ẽt si sit notoria, de quo latius j̃. dicam in mã.
11 † No.ex tex.ibi, assignandus. fm Bal. hic, ꝙ condẽnatus iudicio attentatorũ tenetur restituere fructus illi,ꝯ quẽ est facta attentatio,& consignare:& iõ expensas consignationis dẽt facere ipse, q̃ succubuit,ex quo tenetur ad consignandũ . faciunt q̃ habẽtur in simili in glo.in c.reuertimini.16.q.j. vbi ex quo tenemur assignare decimas sacerdoti,intelligitur & cõsignare in horreo ex-
12 pensis nostris.†Glo.in verbo,ingressus.in fi.isti duo intelłs in gl. diuinant ad tex,nostrũ:& iõ cõis est snĩa,ꝙ hic iste abbas & monachi essent patroni huius ecclesiæ de Fan. & iõ cũ vacante ecclesia,in qua ecclesiasticus hẽt ius patronatus , tũc ipse ecclesiasticus dẽt eius habere custodiã,& sic succedit loco ęconomi , vt voluit Inno.in c.vnico.j̃.vt eccle. bene. habetur in c.cum vos.s̃. de offi.ordi.iõ hic abbas,& monachi possessionẽ huius ecclesiæ apprehẽdere poterunt ꝓpria auctoritate,quasi custodes ecclesię vacantis,cũ ad eos spectet custodia. & ita tollitur ꝯrium d. c. pastoralis.Glo.in verbo,de iure cõi.in fi.habetis primo ex glo. relata ad tex.ꝙ vbi id,qđ de iure cõi permissum est, permittitur ẽt consuetudine,ꝙ illo casu remanet duplici iure debitũ, s.consue-
13 tudinario & iure cõi . † Et sic habetis , ꝙ licẽt consuetudo contineat idẽ qđ ius cõe,tñ remanet consuetudo,nec confunditur ex quo concordat cũ iure cõi, vt non retineat nomẽ cõsuetudinis . ad hoc est casu singularis fm Ludo. de Roma, in suis singularibus,in l.magistratus.ff.ad municip. & Bar. in simili de statuto [a], in l.j.in prin.ff.ad l.Falci.faciunt q̃ no.idẽ Bar.in l.2.in prin.ff de vulg.& pupil.q̃ no.Bal.in l.2. C.de consti. pecu. & Do.Anto. in c.j.7.col.de rescr.glo.tñ visa est tenere ꝯrium,ꝙ imõ consuetudo continens id,qđ ius cõe,dicatur ius cõe,in cle.j.in gl.j.& ibi põderat Imo.& idẽ Imo.in cle.statutũ.de elec.& glo.in c.j.de consti.lib.6.& ẽt tenet Ange.in l.j.§.socius.ff.de vsur. sed concordia istorũ dependet ex his,q̃ tangit Do.Anto.in d.c.j.in 6.7.& 8.col. & mihi placet concordia Bar.in l.j.in prin.ff.ad l.Falci.vide Sali.
14 in l.2.C.q̃ sit lon. consue. † Aliud habetis ex glo. ꝙ custodia ecclesiæ vacantis spectat ad ep̃m siue archiep̃m in sua diœcesi. faciunt q̃ habentur in d.c.cum vos.s̃.de offi.ordi.in c.cum scimus.
15 9.q.3.† Sit ergo hic regula secũdũ glo.ꝙ custodia ecclesiæ vacãtis spectat ad ep̃m in sua diœcesi, & nõ ad inferiores nec alios . Fallit , nisi ex donatione epi inferiores hoc haberent . ita glo. hic. ita tollitur ꝯrium c.cum venissent.Fallit secundo,nisi ex speciali delegatione vel cõmissione epi . Et ita intelligitur tex. in c. si in plebibus,allegato ꝓ ꝯrio.Fallit tertio,nisi inferior ex consuetudine hoc haberet,glo.in d.c.si in plebibus . & faciunt q̃ habẽtur in c.conquestus.8.q.3.in c.cum contingat.s̃.de foro cõpe. in c.auditis.s̃.de pscrip.Fallit quarto,nisi ecclesia haberet specialẽ ęconomũ:quia tunc spectaret ad eum,non ad ep̃m, d. c. cum vos. c. iudicatũ.89.di. & de iure cõi hunc ęconomũ ois ecclesia habere dẽt,c.cum scimus.9.q.3. Fallit quinto in ecclesijs cathedralibus, in quibus cap.vacãte sede hẽt custodiã,c.nõ licet alicui.12.q.2.faciunt q̃ habentur in c.pñti.de offi.ordi.li.6. Fallit sexto in ecclesijs collegiatis inferioribus a cathedrali , qa in eis vacante sede, custodia spectat ad collegiũ siue capitulũ, cle.ne in agro.§.abbate.de sta.mo. & ita hic Panor. Fallit septimo in ecclesijs regularibus & collegiatis , a q̃bus ꝑ malã administrationẽ remouet ꝑlatus:qa tunc cũ capitulo possit imputari culpa,quare nõ petit remouere hũc ꝑlatũ,datur spãlis defensor, donec aliter ꝓuideat ecclię.ita est tex.in c.ea q̃.j̃.de sta.mo.Et ita hic Panor.Fallit octa-

no negligẽte epo:nã tũc deuoluet ad archiep̃m,si sit capitulũ similiter negligẽs,c.fi.de sup.neg.pla.li.6.d.c.cũ simus.in simili.9. q.3. Fallit nono,vbi eps nõ haberet instituere beneficiatũ in illa ecclesia,qa tunc custodia ecclesiæ non spectaret ad ep̃m, sed ad eũ,q̃ hẽt instituere beneficiatũ.ita glo.in d.c.cũ vos. Fallit decimo,vbi eẽt ecclesia iuris patronatus clericorũ:qa tunc custodia non spectat ad ep̃m, sed ad ipsos patronos clericos , vt hoc tex. nostro,vt dixi in textualibus,& Inno.in c.vnico.j̃.vt eccle.bene. Fallit vndecimo, qñ vacaret sedes epãlis:nã licet vacãte sede ca. non possit ꝯferre beneficia,c.2.ne se.vac.hr̃ in c.vnico.ne se.vac. li.6.tñ dare ęconomũ ecclesiæ vacanti,vel custodiã recipere inferioris ecclesiæ vacãtis,põt cap.sede vac.ita Io.An.in c.vnico. ne sede vac.li.6.Et sic custodia nõ semꝑ est epãlis. & ita hic Panor. & est rõ driæ: nam in deputatione ęconomi siue custodia cessat rõ,de qua ꝑ gl.& Doc.in c.cũ olim.s̃.de maio.& obe.ꝙ ꝓpea ꝓhibet cap.cõferre,qa cõsumeret fructũ epãlẽ,s. exercẽdo liberalitatẽ,q̃ ꝯferendo beneficia exercetur,c.relatũ.j̃.de pb.& iõ cum hic cesset cũ deputatione ęconomi illa rõ,cũ potius dicat ꝯseruare fructũ epãlẽ, q̃ ꝯsumere,nõ mirũ si põt ęconomum deputare. Glo.in verbo,noĩe archi.in fi.vos dicite,ꝙ gl.malẽ loq̃tur, cum sentit ꝙ archi.huius ecclesię eẽt possessor:nã ꝑ viã attẽtatorũ nõ mãdaret tex.restitui possessionẽ monachis,si arch.eẽt possessor: qa istud est exneũ principale in remedio attẽtatorũ,vt ꝓbetur,ꝙ tp̃e appellationis interpositæ ego erã in illo statu,ad quem peto restitui.Ita gl.in cle.2.vt lite pẽd.cũ ergo hic Abbas & monachi ꝑ viã attẽtati peterẽt restitui possessionẽ: ergo de necessitate dicẽdũ est,ꝙ tp̃e appellationis archi. nõ possidebat hanc ecclesiã. Nec obst.tex.ibi,ꝓterea &c.qa hic archi.bene allegabat se possidere,sed nõ apparet ꝙ ꝓbauerit suã possessionem.vel possumus dicere,ꝙ ẽt si archi.ꝓbauerit possessionẽ,de necessitate dicendũ est,ꝙ nõ ꝓbauerit possessionẽ punctualiter tp̃e appłonis inter-
16 positę.† Sed illa est rła,ꝙ vbi pũctualiter certo tp̃e aliq̃d req̃rit, tunc illud nõ sufficit ꝓbare,nisi & punctualiter ꝓbetur.Ita Bar. in l.nõ solũ.§.sed reprobari.ff.de ope.no.nũc.gl.magna.in cle.fi. de rescri.& ibi Imo.ita glo.in c.venerabilib.circa fi.de sen.excõ. li.6.faciunt no.ꝑ Io.An.in c.solet.de sen.excõ.eo.li.ꝑ Ange.in l.
17 matrẽ.C.de rei vẽd.†Gl.in verbo,ꝓcurationẽ.in fi.habetis ex gl. ꝙ ꝑ receptionẽ pẽsionis nõ ꝓbatur possessor in ꝑiudiciũ tertij, ita gl.hic,& facit gl.in c.cũ Bertoldus.s̃.de re iudi.& qđ no. Bar. in l.q̃uis.§.si ꝯductor.ff.de acq.pos.qđ no.Doct.in c. cũ venisset. s̃.de resti.spol. Et ita gñalr tenet Bal.in l.Põponius. ꝑ illũ tex.ff. quib.mo.vsusfruc.amit.hoc dic nõ ꝓcedere in tertio,q. nõ ꝓbaret sic possidere:nã tunc ꝑceptio pensionis ꝓbat possessionẽ in ꝑiudiciũ tertij,q. de sua possessione nõ ꝓbat.ita gl.in l. q̃ vniuersas.§.ꝙ si ꝑ colonũ,ff.de acq.pos.& ibi Doc. hr̃ in d.§.si ꝯductor. & voluit Bal.in l.Celsus.ff.de vsucap.hr̃ in l.litib.C.de agri & cẽ. In ꝑiudiciũ soluẽtis pensionẽ bene ꝓbat possessio,vt d.§.si ꝯductor.& ita hic cõiter Doc.licẽt Panor. velit, ꝙ ita demũ ꝑceptio pẽsionis ꝓbet possessionẽ,si ꝯiungitur cũ aliquo titulo.Adducit tex.in d.c.cũ venissent.sed cõis opi.est,vt dixi.Gl.in verbo,ad statũ.ibi,vbi remouet tertius.habes ex gl.j.so.& intellm ad tex. nostrũ,ꝙ hic ꝯ archi.licẽt principaliter nõ spoliauerit,dẽt offm̃ iudicis.Et hũc intellm seq̃tur hic Ho.q. dixit, ꝙ de ęq̃tate canonica
18 † rła sit gñalis,ꝙ ꝯ quẽcunq; tertiũ iniustẽ posidẽtẽ rẽ nostrã possit implorari offm̃ iudicis.& est bonus tex.in d.c.in primis.2.q.j. ęq̃tas rłe,locupletari.de reg.iur.li.6.facit qđ no.in c.accedẽs.s̃.vt li.nõ ꝯte.q̃ habẽtur in c.reintegrãda.in fiñ,3.q.j.qđ vult Inno.in c.in lr̃is.s̃.de resti.spol.vbi dixit,ꝙ lʒ bonę fidei possessor fructus ꝯsumptos nõ teneat restituere,tñ cũ ęq̃tas sit,vt q̃s nõ debeat locupletari cũ aliena iactura.d.rła,locupletari.tenebit ad restitutionẽ fructuũ,quatenus ẽ factus locupletior . Adducit in siñ l. si me & Titiũ.ff.si cer.pet.ꝑ quã legẽ firmat ẽt ille intelłs:nã si ius ciuile,qđ tm̃ nõ fauet ęq̃tati quãtũ ius canonicũ,vt hr̃ in c.fi.s̃.de pscri.quotiescunq; aliq̃s ẽ effectus locupletior ex re mea sine cã, dat remediũ ꝯdõis l.si me & Titiũ.s̃.alleg.ergo multomagis lex canonica dabit offm̃ iudicis ꝯ iniustũ detẽta orẽ rei nr̃ę.& faciunt no.in siñ in l.si cũ seruũ.ff. si cer. pet. Et cũ isto intellu in se vero trãsit hic D.Ant.& Imo.sʒ q̃ tũ attinet ad tex. nr̃m nõ bñ ꝯuenit literę : qa fm istũ intellm frustra Papa ponderaret appellationẽ interpositam necne,super qua appellatione in decisione se fundat.In ead.ibi,c. cum ad sedẽ . iste intellectus,ꝙ hic ageretur interdicto vnde vi,qa archi.ratã habuisset spoliationẽ, vel eã mandasset,diuinat ad tex.nostrũ:iõ non tenen.l. si putator, cum vulgaribus,

ADDITIO.

[a] ¶In simili de statuto. Contra istum tenet Do. Iason in l. hæc verba. in 2.no.ff. de leg.j.per glo.hic alle.in c.j in verbo,cum sint.de consti.in 6.all.tex.in c.pastoralis.de fi.instr.& in c. ex parte,vlti.& ibi D.Ant.ad hoc no.de verb.sig.

garibus.ff.ad l.Aqui.Præterea confunditur eodem fundamento,
quo pcedens intellectus.In ea.in fi.habes tertium intellm,q hic
ageretur remedio attentati,& ppea conueniretur Archid.& sic
tertius,qui non attentauit principaliter, eo quia sciẽter successit
in vitiũ,per c.quia V.s.de iudi.Et sic habes,q licet interdictũ vn-
de vi,non detur ɔ scienter succedentẽ in vitiũ, quia est persona-
le,l.cũ a te.ff.de vi & vi ar.sed datur ɔdõ ex canone,sæpe.de resti.
spol. tñ remediũ attentati datur ɔ scienter succedentẽ in vitiũ, s.
in re attentata. Sed ɔ hunc intellm facit tex. in c. Romana. §.in
aliũ.eo.tit.li.6. vbi pendentia appellationis imò inhibitoria iudi
cis ad quẽ,non hẽt impedire tertium.facit ẽt glo. in l.creditor.in
prin.ff.man.vbi pendentia appellationis non operatur ɔ tertiũ.
Inno. hic soluit, q ex quo hic appellatio fuit generalis respectu
personarũ,q ppea appellatio operatur effectũ suũ ẽt ɔ istum ar-
chidiaconũ:nã licet laici principaliter attentassent spoliãdo ab-
batẽ,tñ ex quo archi. tunc detinebat rem spoliatã, satis diceba-
tur molestare abbatẽ & monachos impediendo eos vti suá pos-
sessione,l.vim facit.ff.de vi & vi arma.Ideo appellatio generalis,
ne quis ipsos monachos molestaret,extendit effectũ suũ ẽt con-
tra istum archi.Et ita glo.in c.non solũ.in glo.fi.magna,eod. tit.
li.6. Et hic intells est magis cõis ad literã, quia hoc attentato nõ
habemus diuinare dicendo, q iste archidiaconus succederet in
vitium scienter, prout aliqualiter diuinat glo.nostra. Et iõ sic est
ille quartus intells magis gñalis,q intells glo.& sequuntur oẽs.
Vel aliter põt solui sm Inno.& ẽt glo.in d.c.non solũ.in glo.ma-
gna,sustinendo intellm glo.nostræ,q ex quo archi.scienter suc-
cessit in vitiũ, dr aliquid cũ parte attentante agere. modo succe-
dit regula, q remediũ attentati extendit vires suas non solum ɔ
principaliter attentantem,sed ẽt ɔ participantẽ aliquid siue agẽ-
tem cum parte attentante principaliter,vt est tex.in l.chirogra-
phis.§.j.& ibi no.Bar.ff.de admi.tuto. vel ẽt extendit effectũ suũ
ɔ eum,qui attentauit aliquid cum iudice,a quo est attẽtatum, vt
est casus ad literam in c.cum M.Ferrarien.in fi.s.de consti.Et ibi
vtrunq; hoc dictũ probatur. non mirum ergo hic, si cõueniebã-
tur iste archi.p remediũ attentati,licèt ipse principaliter non at-
tentasset.& ita transit hic Bal. & ẽt alij. Quintus fuit intells Do.
Phil.hic,q hic remediũ attentati detur ɔ istum archi. eo qa licèt
non operetur pendentia appellationis effectũ ɔ tertiũ principa-
liter attentantẽ,tñ operatur effectũ ɔ tertiũ succedentẽ in vitiũ:
quia ex quo per laicos fuerat attentatũ, possessio erat affecta vi-
tio violentiæ: modo vitium reale per regulas iuris sequitur rem
quocunq; vadat,l.vitia.ibi notatur.C.de acqui.poss.§.furtiuę.In-
sti.de vsuca.habetur in l.Pomponius.§. cum quis.ff.de acq. poss.
non mirũ si remediũ attentati non datur ɔ tertium, ex quo iste
tertius succedat in re vitiosa, & transiuit res ad eum cum suo vi-
tio. & hunc intellm tenet in simili Imo.dicens ibi esse casum in
c.ex parte A.in 4.col. s. de testi. & faciunt quæ habentur in c.ex
parte.s.de rescri.Imo.tñ hic voluit, & vr de mente Do. Anto. &
Panor.q ɔ tertiũ nullo pacto detur remedium attentati,nisi alio
de tribus concurrente, vel q appellatio fuerit gñalis, vel q ege-
rit aliqd cũ parte attentante, vel q egerit aliqd cũ iudice. Et ita
vr esse de mente Inno.hic,& ẽt glo.in d.c.non solũ.Sed nullũ ex
istis tribus concurrit, ergo remediũ attentati non dabitur. Nec
ob.fundamẽtũ de l. vitia. cũ s.allegatis: qa licèt vitiũ reale tran-
seat cũ rẽ,tñ remedia, q dantur ɔ cõmittentẽ vitiũ, non transeũt
cũ re,vt ille,ad quẽ vadit res, possit eisdẽ remedijs conueniri, &
19 maximè qñ sciẽter non succedit,vt no.in c.sæpe.s.de resti.spo.in
l.inciuile. C.de fur.†Habetis ergo regulã,q regulariter pendẽtia
appellationis non operatur effectũ suũ, nec remediũ attentato-
rũ datur ɔ tertiũ,d.§.in aliũ.Fallit,vbi appellatio eẽt gñalis: nam
tunc non solũ ɔ principaliter attentantẽ, sed ẽt ɔ tertiũ dabitur
remediũ attentati,vt hoc tex.nostro secũdũ quartã lec. Fallit se-
cũdo,qñ tertius participasset cũ parte attentante. glo.in d.c.non
solum.& s.dixi.d.l.chirographis.§.j.Fallit tertio,qñ participasset
cũ iudice a quo iste tertius,d.c.cũ M. Ferrarien. Fallit quarto,qñ
tertius succederet in re attentata, & sic affecta vitio, de quo tñ
dictũ est in septima lectu.Fallit quinto,qñ tertius turbaret iuris-
dictionẽ iudicis ad quẽ.ita glo.& alij in d.§. in aliũ. faciunt q vi-
dimus in c.cũ teneamur.s.e.tit. Fallit sexto, qñ tertius cõparuis-
set in cã rõne sui interesse,vt in c.veniens.el 2.s.de testi.nam tũc
& pendentia appellationis,& remediũ attẽtati ɔ istũ dari posset.
ita Io.An.in d.§.in aliũ.Sed dicet qspiã, tu facis magnã differen-
tiã de suo titulo pp priuilegiũ attentati, qd secũ non cõpatitur
qõnem pprietatis,vt hoc tex.in fi.& ibi dixi.Et ita hic Inno. fa-
ciunt,q dixi in differentijs possessorij & attẽtati. Si verò ius cõe
psumit ɔ appellantẽ,nõ tñ p appellato, puta abbas & monachi
allegabant se possessores huius ecclesiæ,& iõ appellabãt ne tur-
barentur,nec allegabant aliquẽ titulũ, & sic cãm verisimilẽ,tur-
bati sunt ab istis laicis,voluit agere ɔ eos via attentati: ecce, ius
cõe psumit ɔ abbatẽ & monachos,qa custodia ecclesię vacantis
de iure cõi ad eos non spectat,vt s.dixi: non tñ psumit p spoliã-
te,i.p laicis,isto casu appellatio admittetur, & operabitur effe-
ctũ attentati.Ita Inno.hic & sequuntur oẽs. Si vero ius cõe psu-
mit ɔ appellantẽ,& p appellato, puta qa nõ expsso aliquo titu-
lo,Abbas & monachi p custodia ecclesiæ vacãtis,cuius dicebãt
se possessores fuisse tpe appellationis, voluit agere ɔ Archi. istũ
in via attentati,tenendo q custodia ecclesiæ spectat ad archi. de
iure cõi,illo casu remediũ attentati nõ habebit locũ, qa ius cõe
fundat intentionẽ appellati,s.Archi.ɔ appellantẽ, & iõ cũ mini-
sterio dixit tex. ex verisimilibus & pbabilibus causis fuisse ap-
pellatũ,quasi sentiat,q ɔ istũ Archi.nõ haberet locũ remediũ at-
tẽtati,si solũ fuisset appellatũ ex pbabilibus causis. Et ita Inno.
hic.Do.Anto.& ẽt Panor.hic tenent ɔriũ,qa dato q ius cõe psu
mat p appellato,tñ remediũ attentati habebit locũ. & ita tenet
Lap.in c.ad decimas.de resti.spol. lib.6. nã notorius defectus p-
prietatis nõ obstat agenti remedio attẽtati,d.c.si cõstiterit. ergo
multominus obstabit psumptus a iure defectus pprietatis,qa ɔ
psumptũ defectũ pprietatis a iure multa spãlia pñt obstare, pri-
uilegiũ,ɔsuetudo vel similia:ita q defectus nõ erit notorius,c.li-
cet eps.de pb.li.6.ergo pp psumptũ defectũ tituli non impedie-
tur remediũ attentati. Præterea remediũ attentati non tm fun-
datur pp interesse partis,quantũ innititur officio iudicis pp cõ-
tẽptã auctoritatẽ suã,vt dixi in differẽtijs attentati & possessorij:
ergo licet ius cõe psumat ɔ partẽ, dato q pars ipsa impediretur,
non tñ impediretur offm iudicis, vt iudex non possit reuocare
20 ex offõ attentata.& facit qd no.Rota decis.palle.14. †Restat mõ
a mã appellationis [a] extraiudicialis, q expediã p quatuor qõnes
principales.Prima q reqrantur ad appellationẽ istã. secũda, cu-
ius sit effectus. tertia, in qbus differat ab appellatione iudiciali.
quarta,in qbus cõueniat cũ appellatione iudiciali. Prima ergo
q reqrantur,dicite q reqritur vel grauamẽ de pterito,vel timor
b futuri grauaminis [b]: nã cũ appellatio sit inuẽta ad remediũ op-
pssorũ,c.suggestũ.s.eo.iõ ista vt sit appellatio, dẽt participare de
cã principaliter pducente ipsam appellationẽ.Et de hoc est tex.
in c.cũ inter.in c.cũ nobis olim.in c.auditis.s.de elec.in c.j. in c.
ad audientiã.s.eo.& hoc tex.nostro.c.ɔcertationi.eo.tit. li.6. Se-
cũdo reqritur expssio cãæ.in c.j.in prin.e.tit.in 6.& c.j. ibi gl.&
Doct.c.cũ cãm.& ibi glo.circa fi.j.eo.c.ɔsiderauimus. s.de elc.&
ibi gl. Sed in ɔrium facit tex. noster,vbi nulla exprimebatur cã,
& tñ valuit appellatio:vnde non recedẽdo a carrotio tex.nostri,
fac regulã,q appellatio extraiudicialis non reqrit de necessitate
expssionẽ causæ. Fallit primo in appellatione, q interponitur a
iudice,licet exiudicialiter pcedente:nã tũc reqritur cã, & q ex-
primatur.Ita Inno.in c.ɔsuluit.el 2.s.eo.& ibi cõiter Scribentes
scd̃o in applone interposita in cã bñficiali: qa cũ hẽat vim cita-
tionis,c.j.de elec.li.6.intelligite,qñ interponit ad Papã,tũc cum
cãę expssione fieri dẽt,c.vt circa.de elec.li.6. Fallit tertio quo ad
retractationẽ attẽtatorũ,nã licèt applo gñalr interposita valeat &
teneat,vt hoc tex.& voluit Ho.in c.cũ sit.s.eo.tñ ad hoc vt retra
21 ctent attẽtata,dẽt spãlis cã grauaminis pbari.†Ita Pan.& Imo.in
d.c.cũ sit.& no.in c.suggestũ.s.eo.voluit Rota decis.sua 235.q in-
cipit,Itẽ si rector.voluit Rota in decis.341.q incipit,Itẽ licet in cã
beneficiali.voluit gl.magna in c.nõ solũ.eo.tit.li.6.voluit Inn.in
c.solet.de sen.exc.li.6.& ita hic ẽt Ant.Limitabitis quarto nõ p-
cedere in applone exiudiciali a grauamine de pterito interposi-
ta:qa tunc tale grauamẽ exprimi dẽt.ita põt saluari qd voluit gl.
in c.j.in prin.& in d.c.cũ cãm.& in d.c. ɔsiderauimus. & qd vo-
luit Bar.in l.fi.circa fi.ff.de appel.recip.Inn.in c.ad aures. de tẽp.
22 ord.†Tertiò reqritur,q cã applonis sit verisimilis.quo ad hoc,vt
interpositio applonis valeat.Itẽ q iusta,de quo tñ in gl.fi. nec va
nus timor grauaminis de futuro pstaret facultatẽ appellãdi quo
ad hoc,vt hic attẽtata reuocẽtur.Ita Panor.post alios in c. cũ in-
23 ter canonicos.s.de elec.†Quarto reqritur,q ipsa cã pbetur,s.iu-
sta cã grauaminis, licèt nõ reqratur pbatio approbati tituli. &
hoc quo ad effectũ retractationis attẽtatorũ.qa attẽtata nõ reuo
cabuntur,nisi pbata veritate grauaminis,& sic iustificata appel
latione.ita glo.in d.c.nõ solũ.& q allegauit pxime in secũdo re-
24 qsito.†Quinto reqritur,q fiat in scriptis.ita bonus tex. in d. c. j.
in prin.eo.tit.li.6.Et ita Io.An.in c.appellationẽ.eo.tit.lib.6. qui
tñ dicit, q non dẽt esse publica talis scriptura, nec requiritur q
de

ADDITIONES.

a ¶Appellationis extraiudicialis. Adde & vide omnino Fel.in c.j.in c.cum sit.supra eo.Pau.de Cast.in consi.403.versi.2.quia.in j. volu.

b ¶Futuri grauaminis. Adde pulchrè & no.nunquid possit appellari a futuro grauamine,Phi.Corn.in decisiuis per totum consi.fo.85.

de necessitate in pñtia partis legatur. licèt in ꝯrium, ꝙ non requiratur scriptura, faciat tex. noster, & ēt tex. in c. cum nobis olim, & multa iura decretorũ. Sed potestis rñdere, ꝙ loquuntur de iure antiquo, qđ per ius Sexti est immutatũ. & ad hoc facit glo. in d.c. cũ cãm. & in d.c. considerauimus.

25 † Sexto requiritur scientia actus, per quē infertur grauamen. imò qđ est plus, ꝙ sciat ēt per illũ actum grauari. gl. est no. in c. concertationi, in ver. sciuerit. de appel. lib. 6. Et in dubio p̄sumitur pars appellasse intra decē dies a tēpore scientię, q.a in dubio p̄sumitur ignorasse grauamen. Ita Rota decis. sua 314. quæ incipit, Item si reus. & facit l. verius. ff. de proba.

26 † Septimo requiritur, ꝙ petantur apostoli, ita glo. in c. sup eo. eo. tit. lib. 6. in verbo, ille iudex. licet glo. in c. cordi. in prin. vr̃ tenere hoc ꝑcedere, qñ appellatur a iudice: sed magis cōiter tenetur hic indistincte, ꝙ dũmodo subsit a quo petantur, q.a pars appellata est certa ꝙ debeantur peti apostoli: & sunt isti apostoli nō reuerentiales neq; dimissorij, de quibus in d.c. j. sed testimoniales vel conuentionales. Gemi. in d.c. cordi. decit tutius, ꝙ petantur, ēt si non sit necessariũ.

27 † Octauo requiritur pñtia partis, ꝯ quã appellatur, c. cum nobis olim. s̃. de elect. intelligite verum, qñ pars est certa: secus si incerta esset pars, quia appellatio esset generalis, vt hic: quia tunc procederet absq; alia pñtia. & ita pōt intelligi qđ voluit Inn. in c. dilectus. j̃. eo. & pōt intelligi tex. noster. & ita voluit Io. An. in c si duobus. s̃. eod. vbi dixit clandestinas appellationes parũ operari. Ita hoc verũ, si pōt haberi copia partis: aliàs interponatur corã honestis viris, c. fi. & ibi Imo. j̃. e. l. j. ff. dies. ff. qñ appel. l. j. de his qui per met. iud. non ap.

28 † Nono requiritur, ꝙ appelletur ad superiorē, c. a collatione. eo. tit. lib. 6. & est rō, nam de natura appellationis est, vt ad maiorē deuoluatur, vt dixi s̃. in rubri. in diffinitione. ergo ēt appellatio extraiudicialis deuoluetur ad maiorē, & intelligitur de maiore respectu partis appellatæ, si appellatur a parte, vel de maiore respectu iudicis, si appellatur a iudice, ēt extraiudicialiter, d. c. a collatione. est tñ specialis casus, in quo appellatio extraiudicialis a futuro grauamine ēt interposita interponitur ad minorē, siue parem, in l. vnica. C. si quacũ. p̄d. pot. vbi de officiali appellatur ad suũ vicariũ: nam appellatio illa extraiudicialis, de qua ibi, in vim protestationis interponebatur a p̄side vel officiali, q. voluerat suã subiectam in vxorem, & interponitur vt eximat illã mulierē & totã familiã suã a iurisdõne ordinaria ipsius officialis, ēt respectu gerendorũ de futuro. & tñ recurritur ad eius vicariũ. & clarum est, ꝙ illa protestatio est appellatio extraiudicialis. ita Bar. in l. fi. de appellationibus recip.

29 † Decimo requiritur, ꝙ fiat intra tp̄s ad appellationē interponendã, s. decē dies a die grauaminis illati, c. concertationi. eo. tit. li. 6. & ꝙ finiatur intra annũ prosecutio appellationis à die appellationis interpositæ cōputãdũ, si appellatur a grauamine de p̄terito: & a die illati grauaminis, si appellatur a grauamine de futuro, cle. sicut. eo. tit. non tñ per lapsum huiusmodi fataliũ, nec decē dierũ, nec anni transibit ille actus extraiudicialis in rē iudicatã, q.a lapsus horũ temporũ excludit appellationē extraiudicialē, dictis iuribus: nō tñ excludit vias alias ordinarias, q̃ cōpetebant ad impugnationē huius actus, vel poterunt cōpetere, d.c. concertationi. 2. rñso. & hoc est, quod dici solet, ꝙ actus extraiudicialis nunquam transit in rem iudicatam.

30 † Vndecimo requiritur habilitas ex parte appellantis: nã dēt eē talis, qui possit ad iudiciũ prouocare: cũ enim appellatio extraiudicialis sit ad iudiciũ prouocatio, c. cũ sit Romana. s̃. eod. iō non valenti agere vel ad iudiciũ ꝓuocare non cōpetet, & iō excōicatus, cũ ad iudiciũ prouocare non possit, non poterit extraiudicialiter appellare. Ita Io. An. in c. pia. de excep. lib. 6. & Gemi. in d.c. concertationi. Ita Imo. & Panor. in c. cũ inter. s̃. de excep. Quod intelligatis verũ in appellatione mere extraiudiciali: secus in appellatione mixta, Docto. vbi proxi. puta ab executore. & dixi s̃. in differentijs possessorij & attētati: tñ ēt ab executore, casu quo facti tm̃ esset executor, & non iuris, & sic iuris p̄iudiciũ inferret, excōicatus non appellabit. ita Panor. in c. dilecti. in fi. s̃. de maio. & obe.

31 † Duodecimo & vltimo requiritur, s. intimatio appellationis interposite, casu quo interposita fuisset in absentia partis. ita Inno. dēt intelligi prout vult Do. Anto. in c. dilectus. j̃. eod. & ita Imo. in c. fi. j̃. eod. & Do. Anto. hic, ꝙ in beneficialibus procedit indistincte, cle. cãm. de elec. sed quo ad alia intelligatis non quo ad validitatem appellationis, quia sine alia intimatione valet, d.c. dilectus. & ibi Inno. sed quo ad effectum reuocandi attētata post appellationem extraiudicialem reuocantur, nisi a die intimationis appellationis vel notitię de ea alias habitę. ita Rota in decis. sua 308. quæ incipit, Item ꝙ attentata. & est rō, quia ex tunc tantũ incipit iste attentatus esse in culpa attentando cōtra appellationē, cum illius notitiam habuit & non ante. item hoc verum, nisi in appellatione generali, quia illa operatur effectum suum contra quencũq;, etiã si non sit intimata, & in ea reuocantur attentata a die appellationis. Ita Bal. per istum tex. quod tñ vr̃ cōtra mentē Do. de Rota, & rõnem præallegatã. Item hoc verum, ꝙ requiratur intimatio indistincte in beneficialibus: ꝑcedit, quia in eis requiritur intimatio appellationis ad curiam interpositæ, cle. cãm. de elec. & est rō: nam appellatio in beneficialibus habet vim citationis, c. j. de elec. in 6. sed illa est regula, ꝙ vbicunq; aliquis actus hēt vim citationis, ille dēt intimari parti, aliàs non habebitur pro citata. glo. est no. in cle. j. in glo. fi. eo. tit. ergo non mirũ, si requiritur intimatio in beneficialibus. & facit quod voluit Bal. per illã gl. in l. eos. §. apostolos. C. eo. vbi voluit, ꝙ si arbiter siue arbitrator habet potestatem prorogandi terminũ ēt absente parte, ꝙ cũ intra illũ terminũ videatur prorogata instãtia, & sic monita pars vt faciat, si quid habet facere intra illud tp̄s, ꝙ talis prorogatio facta absente parte dēt intimari parti. & allegat illam glo.

32 † Succedit qō, quis sit effectus huius appellationis extraiudicialis. & primus est effectus, quia deuoluit cãm ad superiorē, vt voluit gl. in c. concertationi. in verbo, grauatus. ad fi. eo. tit. lib. 6. voluit Inno. & Imo. in c. constitutus. s̃. eod. in c. cũ nobis olim. s̃. de elec. & ēt Imo. hic. In beneficialibus non est dubiũ, ꝙ deuoluit cãm ad curiam, per c. statuimus. de elec. li. 6. ēt inuito appellante, postq̃ semel appellauit ad Papã. Rota decisio. 38. incip. Item fuit dubitatum, & in consilijs sæpe positũ, vtrum appellatus. quantũ aũt ad alias causas non credo, ꝙ sit, in arbitrio appellantis extraiudicialiter deuoluere cãm ad curiam, & trahere illuc appellatũ, nisi ipse approbet, iuxta ea q̃ vidimus in c. sæpe. s̃. eod. & dicit hic Imo. ꝙ licèt deuoluat potestatē cognoscendi de appellatione, non tñ si appelletur a collatione, electione, confirmatione, siue institutione beneficiali, poterit ille superior beneficiũ conferre, super quo est appellatũ: quia talis appellatio non deuoluit potestatem conferendi. ita Io. An. in c. cum M. Ferrarien. in verbo, innouata. s̃. de consti. faciunt notata per eundē in c. si electio. de elec. lib. 6. & sic habes limitationem ad cle. auditor. de rescrip. dum vult, ꝙ auditor, qui cognoscit an tuum sit beneficium vel ne, si tuum pronũciauerit, vel tibi debitum, poterit conferre tibi, quia non habet locũ in auditore dato in causa appellationis extraiudicialis: posset tñ morderi.

33 † Secundus effectus, quia appellatio iusta suspendit potestatem eius, a quo appellatur, ne aliquid cōtra appellationē intentet: & si attentauerit, ꝑpea ista annullatur, vt dicã in sequenti effectu, non tñ suspendit facta ante appellationē, imò nec effectum, qui consecutiuus esset ad ea, q̃ ante appellationem facta sunt, c. constitutus. s̃. eod. nec ēt facta post appellationē suspendit, nisi ꝯ appellationem fuerint attentata, c. cum nobis olim. s̃. de elec. & sic duo requiruntur ad hunc effectũ suspensiuũ, ꝙ post appellationē attētetur: secundo, ꝙ cōtra appellationē alia nō suspendantur. & est rō, nam appellatio extraiudicialis est simplex ad cãm prouocatio, c. cum sit Romana. s̃. eod. imò nec regulariter vim citationis habet, glo. in d.c. cum sit. Sed citatio non inducit pēdentiã litis, nisi circa q̃ emanauit, & non plus, nec retractat gesta de p̄terito, q.a de gestis ante litē nihil ad iudiciũ pertinet, nisi petatur, l. ędiles. §. itē sciendũ. ff. de ędil. edic. iō cũ litis pēdentia solũ operetur effectum suum in his tm̃, in quibus lis pendet, nec per ea impediatur quis vti iure suo, c. j. & ibi Io. And. s̃. vt lite penden. ideo a fortiori appellatio extraiudicialis, q̃ minus est q̃ citatio, solum operabitur effectum suspensiuum in his quę sunt ꝯ eum, & post eam gesta: & illa rō est de mente Inno. in c. quia p.p. s̃. de elect. & ēt Panor. in d. c. cum nobis olim. faciunt quæ dixi in c. j. s̃. eod.

34 † Tertius est effectus, quia annullat attentata: ita hic tex. intelligite post eam, & contra eam, d.c. cum nobis olim.

35 † Sed punctus stat, nũquid annullet ipso iure, an vero veniant per iudicem annullanda. Hosti. in d.c. cum nobis. dixit quòd annullet ipso iure, per textum in c. auditis. s̃. de elect. Sed loquitur, vbi præcedebat alia causa annullans electionem, quàm sola appellatio: ideo nã tam annullatur electio propter appellationem, quàm ex defectu ipsius electionis. Et pro opinione illa ponderat Panormitanus tex. in cap. dilectus. in vltimo notabi. infra eod. Sed loquitur in sententia censuræ. facit etiam textus, & ibi Domi. Antonius notat in cap. ad audientiam. supra eo. cui eodem modo respondetur. vel aliter his duobus potest responderi, quòd loquitur in attentatis per iudicem, a quo est appellatum, licèt extraiudicialiter: nam attentata per iudicem, a quo extraiudicialiter appellatur, bene possunt dici esse nulla ipso iure, licèt secus quãdo attentatur a parte, a qua extraiudicialiter est appellatum. & pro ista differētia est bonus textus in capitulo primo, & ibi ponderauit, supra eodem. & in dicto capitulo, ad audientiam. & est ratio differentiæ: nam quando appellatur a iudice, licèt extraiudicialiter, ex quo grauauit, redditur postea suspectus, vt non possit

poſſit in alia cã procedere,c.ad hæc.& ibi dixi, ſ̃.eo. Et ideo appellando a iudice ẽt extraiudicialiter, appellatio magis de facili ẽt poteſtatẽ ſuſpendit quo ad oĩa,q̃a vr̃ eum nota ſuſpitionis afficere,vt in alio procedere non poſſit.& hoc eſt qđ dicimus appellationẽ ſuſpendere ex toto iuriſdõnem iudicis,c. ſup eo. el 2. ſ̃.eo. non mirum ergo ſi tanq̃ iudex aliqd poſtea attentat, illud redditur nullũ.Non ita eſt in appellatione interpoſita a parte, q̃ ſimpliciter ſapit,ꝙ appellans ſupponit ſe protectioni iudicis: & ex quo pars in vno grauauit, in alio eius poteſtas nõ ſuſpẽditur, q̃a eã nõ exercet vt iudex, & iõ ſuſpitio nõ põt opponi,ſed facit iure ſuo: non mirũ ergo, ſi nõ ita de facili annullantur ꝑ partem attentata.Et illa rõ eſt de mente Panor. in d.c. cũ nobis olim, in 11.col.Hoſt.tenuit in d.c.cum nobis.ꝙ imò attentata veniant annullanda.& pro eo eſt tex.ibi in verbo,irritanda.& in c.conſiderauimus.& ibi eſt tex.in verbo,caſſamus.ſ̃.de elec.tenet Inno.in c.ad diſſoluendũ.j̃. de deſpon.impu.tenet Imo.in c.conſtitutus.
36 ſ̃.eo.& eſt cõis ſnĩa hic Scribentiũ.† Fallit iſta cõis opinio in appellatione interpoſita ab electione ſiue prouiſione alia facta de eccleſia cathedrali vel regulari:quia attentata poſt talem appellationem ab hmõi interpoſita ſunt nulla ipſo iure,c. ſi poſtq̃. de
37 elec.lib.6.& ita Do.Anto.hic.† Fallit ſecundo,qñ appellatũ eſſet ad Papam,& cã iam eſſet cõmiſſa:nã ex quo Papa cõmiſit cãm, vr̃ oẽm poteſtatẽ circa illam ad ſe reuocare,c.vt noſtrũ.j̃.eo.ita vt inferior ſe impedire non poſſit, & geſta in ꝯrium ſunt nulla, c. paſtoralis.§.p̃terea.ſ̃.de offi.dele. non mirũ, ſi attentata illo caſu ſunt nulla ipſo iure.ita Rota in d.deciſ.341.& Do.Anto. hic. ꝙ vr̃
38 procedere,qñ appellatur a iudice.† Fallit tertio,qñ poſt appellationem ad iudicem interpoſitã iudex ad quem, inhibuiſſet parti,ne aliquid attentaret: nam illo caſu attentata poſt talem inhibitionẽ eſſent nulla ipſo iure.tex.eſt,& ibi glo.q̃ ita intelligit,in c.non ſolum.§.illa verò.circa fi.glo.magnæ.eo.tit.lib.6. & ſenſit Rota in d.deciſ.341. non tñ debet iudex ad quem, eſſe promptus ad inhibendũ, ſed prius dẽt cognoſcere de veritate grauaminis, ꝑꝑ qđ extraiudicialiter eſt appellatum,& veriſimilitudine eius. ita Rota in deciſ. ſua 225. q̃ incipit, Item ſi rector. faciunt notata
39 ꝑ Inno.in c.ſolet.de ſen.excõ.li.6.& ſ̃.dixi.† Fallit quarto in ſnĩa cenſuræ,quia lata poſt appellationẽ extraiudicialẽ eſt nulla ipſo iure,c.per tuas.in generalitate ſui,j̃.de ſen.excõ.c.ad audientiã.ſ̃. eo.c.dilectus.j̃.eo.& ibi videbimus.c.cum cõtingat. ſ̃.de offi.de-
40 leg.& ita Imo.hic.† Fallit quinto,vbi alia cã annullandi attentata ſubeſſet: nam illo caſu ẽt in viam attentati dici pñt nulla ipſo iure,ex quo concurrit alia cã annullans,c.auditis.ſ̃.de elec.& ita
41 Imo.hic.† Fallit ſexto, vbicunq; appellatũ fuiſſet ab actu iudicis extraiudiciali:nam tunc attentata per talẽ iudicẽ poſt & ꝯ appellationẽ redduntur nulla ipſo iure, d. c. ad audientiã. & proxime
42 dixi in ſolutione ꝯriorum.†Fallit ſeptimò,vbicunq; cã,circa quã eſt attentatum, nõ eſſet retractabilis:nam tunc nec ipſo iure annullantur per iudicẽ,puta in matrimonio ꝯcto poſt & ꝯ appellationem interpoſitam per aliũ, q̃ prætendebat ſe vxorẽ, tale matrimoniũ nec eſt nullũ ipſo iure,nec annullabitur in viã attentati.glo.in c.non ſolũ.eo.tit.li.6.ſed fiet ſolũ ſeparatio,donec principalis cã primi matrimonij fuerit deciſa.ita Do.Ant. hic, alleg.
43 notata in c.lator.& in c.tenor.ſ̃.de re iudi. † Fallit octauo, anteq̃ probata ſit veritas appellationis extraiudicialis:nam ante nõ reuocatur attentatũ,ſed ſtat in pendenti.ita glo. in d.c.non ſolum.
44 in glo.magna.†Fallit nono,qñ fuiſſet attẽtatum ꝯ appellationẽ, ſed non ꝯ poſſeſſionẽ appellãtis: q̃a appellans non eſſet in poſſeſſione,nec quaſi eius iuris,in quo per attentatũ fit p̃iudicium: nam tũc nec eſt nullũ,nec venit annullandũ attentatũ. ita Inno. in c.dilecti.ſ̃.de maio. & obed. Et ſic vult, ꝙ ad hoc vt attẽtatum reuocetur, requiritur ꝙ ille, qui appellauit, ſit poſſeſſor eius iuris,circa qđ fit p̃iudiciũ ꝑ attentatũ. Sed Do.Anto. & Panor. & Imo.ibi tenent ꝯrium,q̃a ſufficit ꝙ attentatũ fuerit ꝯ appellationem, & poſt, dummodo ille habuerit iuſtã cauſam appellandi.
45 †Quartus eſt effectus, quia annullat attentata etiã appellatione deſerta:nam deſertio appellationis non facit,vt attentata conualeſcant,c.licet.& ibi glo.& oẽs,de ſen.excõ.lib.6. Lap.alleg. pri. & dixi in c.ſæpe.ſ̃.eo.licèt Do.Anto.& Imo.ibi aliter teneant in
46 appellatione extraiudiciali.†Quintus eſt effectus, quia ſummariè ꝓceditur in reuocatione hmõi attẽtatorũ,nec requiritur plena probatio tituli,nec colorationis,nec probatio ſpoliationis,vt põt colligi ex differentijs, quas ſ̃. poſui inter poſſeſſoriũ & attẽ-
47 tata.† Sextus effectus, quia conſtituit in mala fide appellatum a die ipſius appellationis.ita tex.in l.ſi fundum. C. de rei vend. Et ita Do.Anto.& Imo. hic. intelligite quo ad nouũ poſſeſſorẽ,qui de facili in mala fide conſtituitur, ſed non ſic quo ad antiquum poſſeſſorem, quia cum appellatio extraiudicialis non impediat quẽ vti iure ſuo,Inno.in d.c.dilecti. & facit vulgare, Nemini iniuriam facit,qui vtitur iure ſuo.c.cum eccleſia.ſ̃.de elec.non mirum ergo, ſi ſola appellatio extraiudicialis non nocet antiquo poſſeſſori,niſi demũ verificato ꝑꝑ quẽ pars appellat:tunc enim bene noceret,puta, appello ne vendas talem rem quia eſt mea. iſtud conſtituit nouũ poſſeſſorẽ in mala fide, q̃ habet notitiam appellationis,d.l.ſi fundũ.tñ non antiquũ poſſeſſorẽ: & iõ ſi vẽdat,valebit venditio,nec retractabitur, niſi ego probauero titulum, quare res ſit mea, illo caſu bene retractabitur venditio. Ita
48 Inno.in d.c.dilecti.& ibi Do.Ant.& ſenſit hic Inno. † Septimus eſt effectus,quia cauſat officium iudicis,ac habetur perinde ac ſi quis officium iudicis imploraret.Ita Bar. in l.fi. ff. de appellationibus recipi. Imò vſq; adeo excitat officium iudicis, ꝙ ẽt ſi pars non veniret admittenda, tñ iudex ex officio reuocabit attẽtata. ita Rota deciſ.14.quæ incipit,Item fuit dubitatum.in fi.& ſ̃.dixi.
49 † Octauus eſt effectus, quia pars in viam attentati auditur vſq; ad concluſionẽ in cã principali.ita Rota deciſ.58. q̃ incipit, Item
50 quod attẽtata.poſt concluſionẽ aũt in cã non audietur. † Nonus eſt effectus,quia cauſat ſurreptionem literarum, ſi de ea non eſt habita mentio,ſicut de iudiciali dicimus.ita Inno.in d.c.dilecti. & ibi Do.Anto.faciunt notata in cap.ex parte, ſ̃. de reſcrip.in c.
51 oblatæ. j̃. eod. † Decimus eſt effectus,quia in beneficialibus,vbi hẽt vim citationis,prout eſt regulariter qñ appellatur ad curiam in cã beneficiali,c.j.de elec.lib.6.vſq; adeo habet vim citationis, ꝙ conſtituit appellatum in vera contumacia, ita ꝙ non poſſit appellare, vel ſaltem vt lapſis decẽ diebus a die ſnĩæ in cã appellationis,ẽt ſi prætendat ignorantiam ſnĩæ, non audiatur. ita Rota deciſ. ſua 138. quæ incipit, Item ſi appellatus. vbi dicunt, licèt ita ſit de iure, ꝙ viderunt admitti appellantem, ſi allegaret iuſtam
52 ignorantiam.† Vndecimus eſt effectus,quia ſpecialiter ſub protectione eius iudicis, ad quem appellatur, vr̃ appellans cõſtitui,
53 l.vnica.C.ſi quacũ.præd.po.Bar.in d.l.fi. † Duodecimus eſt effectus, quia plenariã reſtitutionẽ attentatorũ cum fructibus perceptis, & quos potuit percipere cum damnis & expenſis, inducit illa appellatio. ita tex. hic in fine, iuncta glo. & hic voluit Bal.
54 † Succedit tertia principalis qõ, in quibus differant iudicialis & extraiudicialis appellatio. Et primo differunt nomine, quia ſub nomine appellationis proprie non continetur appellatio extraiudicialis, & ideo non continetur in ſtatuto loquente de appellatione,ſed continetur ſolum iudicialis.ita Panor. per illũ textũ in c.cum ſit.ſ̃.eo.Secunda eſt differentia, quia excõicatus extraiudicialiter appellat,c.ſignificauerunt.ſ̃.de except. cum ſimilib. extraiudicialiter autẽ non,ſed dicite vt ſ̃.dixi in requiſitis ad appellationem. Tertia eſt differentia, quia iudicialis præterita ſuſpendit a quibus interponitur,c.venientes.ſ̃.de iureiur.& dixi ſ̃. in rubri.futura ſuſpendit oĩa,imò annullat,c.ſuper eo. el 2. & ibi dictum eſt, ſ̃. eod. Extraiudicialis autem non ſuſpendit præterita, nec effectum eorum, c. conſtitutus. ſ̃. eod. futura autem ita demum ſuſpendit,ſi ſint cõtra appellationem,d.c.cum nobis.& dixi ſ̃.in tertio effectu.Quarta eſt differentia,appellatio extraiudicialis generalis reſpectu perſonarum, & cauſæ valet, vt hoc tex.noſtro:iudicialis autẽ non, c.2.ſ̃. eod. Quinta eſt differentia, extraiudicialis requirit cauſam ſimilem & probabilem, non tamen eſt neceſſe,ꝙ nominatim exprimatur. Do. Anto. poſt Hoſtiẽ.in c.cum ſit Romana. ſ̃.eo. iudicialis autem tantum cauſam probabilem, ſ. grauaminis requirit, & eius nominatim expreſſionem,c.vt debitus.j̃.eod. Sexta eſt differentia, oblatio probationis grauaminis iuſtificat appellationem iudicialem, c. interpoſita.j̃.eod.extraiudicialem autem non,ita notant Docto. maximè Do.Anto.& Panor.in c.cum inter canonicos.ſ̃.de elect.& in c.interpoſita.& Imo.hic.Septima eſt differentia,itineris arreptio non habet vim appellationis in iudiciali, ſicut in extraiudiciali.dicam in c.proximo ſequenti, & vidimus in c. meminimus.ſ̃.eod.Octaua eſt differentia,aſſignatio termini facta in appellatione iudiciali habet vim citationis,c.ſæpe.& ibi dixi,ſupra eo.Secus eſt in extraiudiciali, quia illa nec cum termino,nec ſine termino habet vim citationis.ita glo.in d.c.cum ſit.ſ̃.eodem. Nona eſt differentia, appellatio iudicialis ſtatim deuoluit cauſam ad ſuperiorem, nec de veritate grauaminis habet cognoſcere ad effectum deuolutiuum neque ſuſpenſiuum, neque ad inhibitoriam mittendam, cap. Romana. §. quod ſi obijciatur. eodem titu.lib.6. in extraiudiciali autem requiritur, quòd de veritate grauaminis conſtet,intelligendo vt ſupra latius dixi in requiſitis. Decima eſt differentia in apoſtolis, quia in extraiudiciali apoſtoli non vocantur nomine quod iudiciali, nec etiam de neceſſitate ſemper petuntur, ſicut in iudiciali. ita Dominus Anto.hic & Panor.Geminia.in cap.j. in princip. eod. titu. lib. 6. vbi dicit tutius eſſe,ꝙ petantur.dixi ſ̃.in requiſitis.Vndecima eſt dr̃ia,q̃a appellatio iudicialis annullat attentata ipſo iure,de quo

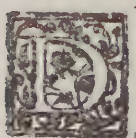
tamē in c.non solū.eo.tit li.6.in c.sup eo. el 2.s.eo. extraiudicialis aūt regulariter non annullat ipso iure, sed sunt annullanda p iudicē, vt dixi s.in quarto effectu. Duodecima est dria & vltima, in appellatione extraiudiciali non requiritur intimatio, nisi in casu speciali, cle.cām.de elec. In extraiudiciali aūt qnq; reqritur, vt dixi s.de requisitis.

55 † Restat quarta principalis qō, in quibus conueniāt. Do.Anto.in c.cum sit Romana.s.eo.post Inno.dicit, q ferè in oībus conueniunt, & primo conueniunt, quia sicut in appellatione iudiciali reqritur, q cā subsit, s.ipsum grauamen, c. ad nostrā.c.suggestum.s.eo.c.vt debitus.j.eo. Ita in appellatione extraiudiciali reqritur, q subsit de pterito, vel verisimiliter timetur de futuro, vt hic in fi.& dixi in gl.fi. Secundò conueniunt, qa sicut in appellatione iudiciali reqritur expssio causæ, & nominatim qn ab interlocutoria appellatur, c.j.in prin.eo.tit. lib.6.ita in extraiudiciali, qn a certo grauamine appellatur, d.c.j. in prin. dixi s.in j.qōne principali. Tertiò, qa sicut in iudiciali in scriptis est appellandū, nisi vbi statim post diffinitiuā appellatur a diffinitiua, l.a snia.ff.eo.d.c.j.in prin.ita in appellatione extraiudiciali est in scriptis appellandū. Io.An.in c.appellatio.eo.tit.lib.6.& d.c.j. Quartò conueniunt in appellatione interponenda, qa ita dantur decē dies ad appellandū extraiudicialiter, sicut iudicialiter, c.concertationi.eo.tit. lib.6. Quintò, fatalia ad prosequendū appellationē ita sunt annus, & ex cā bienniū, & ex restitutione quicqd tpis amissum est in extraiudiciali appellatione, sicut in iudiciali, cle.sicut.eo.tit.& dictū est in c.ex rōne. s e. Sexto sicut de substantia appellationis iudicialis est, vt fiat ad superiorē, ita de substantia appellationis extraiudicialis, c.a collatione. eo. tit. lib. 6. Septimò, sicut iudicialis appellatio deuoluit cām a iudice a quo, ita extraiudicialis, intelligendo vt s.dixi in tertio effectu. Octauò, petitio apostolorū ita requiritur in extraiudiciali, sicut in iudiciali. dixi s.in requisitis. Nonò, circa attentata eodē modo proceditur in appellatione iudiciali & extraiudiciali, nec desertione conualescunt. & faciunt q s.dixi in differentijs possessorij & attentati: item in tertio & quarto effectu. Decimò, sicut appellatio iudicialis in his, q impetrantur ea pendente, nisi exprimatur, inducit surreptionem, c.oblatæ.j.e.c.ex parte.s.de rescrip.ita in appellatione extraiudiciali. Vndecimò, sicut in appellatione iudiciali succumbens condēnatur in expēsis, si temere appellauit, c.reprehensibilis.& c.sæpe.s.eo.& appellatus condēnatur, si temere persistit in appellatione, d.c.ex parte.s.ita in appellatione extraiudiciali, d.c.dilecti.& c.vt debitus.j.eo. Duodecimò, qa tam in appellatione iudiciali q extraiudiciali fit plenaria restitutio fructuum & damnorum ea pendente passorum ex defectu appellati vel tertij succedentis, vt hoc tex.in fi.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia, in dubio intelligitur de cathedrali.*
2 *Attentata per iudicem pendente appellatione, sunt nulla ipso iure, vbi appellatur extraiudicialiter a iudice.*
3 *Capitulum potest stare in iudicio contra suum prælatum.*
4 *Facto quid facere, est plus, quàm verbo.*
5 *Arreptio itineris ad Papam, quando habeat vim appellationis? & nu. 6.7.8.10.& 11.*
9 *Excommunicatio lata post itineris arreptionē ad Papam, est nulla ipso iure.*
12 *Libelli forma ad appellationem.*
13 *Itineris arreptio ad inferiorem, idem ne operetur sicut appellatio quando fit ad curiam? Limit.nu.15.16.*
14 *Appellationis causa quando videatur friuola?*

CAP. LII.

Ilecti. Si cōtra superiorem suum quis itineret ad Papam, habetur pro appellāte, adeo q sententia excōicationis postea lata non valet.h.d. Diuiditur in duas partes. In prima facti narratio. In secunda decisio. secūda ibi, cum aūt.

1 † No.j.ex tex.ibi, prioris & monachorū ecclesię. q cū appellatione ecclesiæ noīe pprio nō expsso intelligamus de ecclesia cathedrali, c.cū eccl̄ia Sutrina.j. de cau. poss.& ppriet. q cathedralis ecclesia pōt esse regularis. & facit tex.in simili in c.cām, el j.s.de iudi.in c.2.58.dist.& ibi glo.

2 † No. ex tex.ibi, archiepm.iuncta decis.q vbi appellatur extraiudicialiter a iudice innouata p eum pendente appellatione sunt nulla ipso iure. qđ patet ex tex.ibi, denuncietis &c. Et licèt Do.Anto. hic intelligat hoc procedere, qn appellatur a iudice vt iudice, secus si appellatur ab eo vt a parte: qa tūc cū videat actus penitus extraiudicialis, appellatio nō hēt operari, vt attentata sint nulla ipso iure, p ea q habētur in c.cū nobis olim. s. de elec. & dixi in c.bonæ.in effectibus. tā Imo. hic reprobat Do.Anto.qa hic fuit appellatū ab illo archiepo nō vt iudice, qa nō posset esse iudex in facto pprio, sed vt a parte: & iō stat cōclusio ex tex. q vbi appellatur extraiudicialiter a iudice, ēt suspēditur eius iurisdō, ita q ēt iudicialiter p eū attētata postea sunt nulla ipso iure. & p hoc est tex.in l.vnica. C.si quacū.pd.pot.& faciūt q no. Bar. in l.fi.in fi.ff.de appel.recip.& hūc intellm expsse voluit gl. hic in quarta parte. ibi, ptrea archieps nō poterat eē iudex. & cū hoc notabili simplr trāsit Panor.

3 † No.ex tex.ibi, priorē & monachos. q vbi capitulū litigat cū suo plato, ēt si sit ecclesię cathedralis, non hēt de necessitate constituere sindicū, sed pōt p se stare in iudicio cō suū platū & iudiciū prosequi. qđ no. ad ea q dicta sunt in c.significauit.s.eo.

4 † No.ex tex.ibi, facto q verbo, vulgare, q plus est facto aliqd facere q verbo, cōcordantes allegantur in prima parte glo.q p hoc sit expedita.

5 † No. ex tex.ibi, p p dictā cām. q id qđ dr, q itineris arreptio ad Papā hēt vim appellationis: hoc verū, si p p illā cām fiet. Et iō dixit hic Bal. q si nō solū p p illā cām iret, sed ēt p p aliā, q illo casu nō haberetur p appellante, nisi appareret q principaliter p p hoc iret.

6 † No.ex tex.ibi, intelligatur puocatū. q itineris arreptio ad Papā facta hēt vim appellationis: qđ intelligit Lap.allega.sua 38.in j.col.& refert hic Imo. pcedere, qn ante cēptū iudiciū fit itineris arreptio, vel totaliter extra iudiciū: puta, dicit ipse in casu huius decretalis, timētes prior & monachi ne cū de facto pprio tractaretur, archieps eos grauaret, corā eo dixerūt se ob cām talis dubij se iter arripere ad curiā: tūc hoc obtinebit vim appellationis. secus si cēpto iudicio iter arriperent, qa non saperet appellationē, p c.vt debitus.j.eo. Sed veritas est in ōrium, vt videbimus in glo. & tenet hic Imo. & de intellectu c.vt debitus.ibi dicā.

7 † Limitat secūdo Bal.hic illud nō pcedere, qn itineris arreptio fieret de vno iudice in loco exnte, puta epo Venetiarū, si ibi eēt, ad aliū in eodē loco exntem, puta ad Patriarchā Venetiarū. talis itineris arreptio non sapit appellationē, qa non exit locū, nec dr nauigare, q in portu versatur: iō non habebit vim appellationis. & p hoc faciunt notata in c. personas.s.eo. fatetur tā Bal. q excōicatio illo casu lata per epm Venetiarū non haberet ligare istū itinerantē ad Patriarchā, quia non pōt inferior inhibere, ne subditi sui reclament ad suū superiorē.alleg.l.vnicā.ff.de eo p quē fac.erit.& faciunt no. p Bar. in l.j.ff.a quib.appel.non lic.& q dicā in c. pxime sequē. in princi.

8 † Limita tertio hoc non pcedere, qn nō iret ad curiam p p hanc cām, vt s.dixi: tā licèt talis itineratio p p aliā cām facta nō habeat inducere appellationē, est tā iste itinerans priuilegiatus, si cā illa iusta fuerit vel probabilis, puta ēt deuotionis, q non pōt interea ab ordinarijs vexari, sed est sub ptectione Apostolica beneficio c.vnici, j.de peregri.& ibi ita Inno. Et iō infert hic Panor. q licèt nuncij, q vadunt Romā p appellationibus aliorū, ipsi non dicātur appellare, sed sui principales, qa ipsi sunt pica & organū, vt no.in simili in l.j.ff. de ōhen. empt. tā p iudicē a quo non poterunt isti nuncij excōicari, nō priuilegio appellationis, sed priuilegio d.c.vnici, de peregri.

9 † No.ex tex.ibi, excōicationis &c. q sicut excōicatio post appellationem lata, est nulla ipso iure, c.per tuas.j.de sen.excō.ita post itineris arreptionē factā ad Papam. Et dicit hic Bal.esse rōnem, ne impediantur inferiores recurrere ad Papā, excōicatus in auditorio Papę non admittitur, c.dilectus.el j.s.de rescr.c.j.de rescri.li.6. Ideo ne si ordinarius istū excōicaret, seqretur p indirectū effectus, q iste nō posset adire Papā, cū nō posset audiri: iō nō pōt excōicari. vel aliter dicit ipse, q iō excōicatio est nulla, qa cā, p p quā itineris arreptio fiebat ō istū archiepm, erat annullās iurisdōnē in archiepo, s. qa recedebāt ab eo, qa nō poterat eē iudex in facto pprio, & timebāt grauari: iō cū cā sit annullās, nō mirū si & effectus seqtur nullus, j. excōicatio est nulla. & facit in simili tex.in c.auditis.s.de elec.declaratus, vt dixi in c.pce.in tertio effectu. Sed fm cōem opi. gl.& Scri. cū rō expssa in l.iudicet finalis, gl.in l.q̄uis.C.de fideicō. & hic exprimatur rō, qa itineris arreptio sapit appellationē: iō nō est eundū p medicata suffragia, sz p pea dicemus excōicationē nullā, qa lata est post itineris arreptionē, q hēt vim appellationis. Gl.in vbo, puocare. diuidit in quinq;. In prima alle.ccor.ad vulgare, de quo in tex. In scda, q est ibi, sed nō est. qrit, an tex.noster hēat locū in inferioribꝰ: & nō firmat. In tertia q est ibi, Sed vr q iter arreptū opponit ō tex. In quarta ibi, puta Arc.iustificat itineris arreptionē. In quinta q ibi, & credo idē. soluit qōnē positā in 2.parte.

10 † In e.gl.in fi.duo principlr tāgit gl.pimū est, nūqd itineris arreptio sapiat applōnē. scdm, nūqd idē sit in itineris arreptione ad inferiores, qđ ē in itineris arreptiōe ad Papā.

11 † Circa primū dic cū gl. & cōiter Scrib. q itineris arreptio sapit appel. siue fiat in iudicio, siue ex iudiciū, siue ab actu iudicis, vt iudicis, siue ab actu iudicis vt partis: & p pea sicut applo reqrit cām qnq;. s. qn appellat a grauamine, quod requirit scripturam, s. petitionem Apostolorum, & similibus de quibus in c.j.eo. tit.lib.6. ita itineris arreptio. ita glo.hic, quā extendunt Docto. ad prædicta.

12 † Et ideo forma erit q grauatus dicat, & in scriptis porrigat hanc reclamationem, D.iudex.

D.iudex,vos me grauastis tali grauamine,qđ facere non potuistis: p̄pea iter.arripiam ad curiā,& intendo ꝙ cognoscatur, quare instanter & instantissimè peto apostolos. ita Panor. hic, nam hoc casu cum non refert: quid ex æq.pollentibus fiat, l. si mater. C.de institu.sub condi.fac.nec iura curent de noīe, c.petitio.s̄.de procura.iō illo casu itineris arreptio sapit appel. & ita est, si quis grauetur in diffinitiua:nam itineris arreptio circa diffinitiuā eodē modo interponenda erit quo & appellatio. Et ita dicunt de-
13 clarari q̄ vidimus in c.meminimus.s̄.eo.†Secundus est articulus, nunq̄d itineris arreptio ad inferiorē idē operetur,qđ appellatio, sicut qñ fit ad curiā.gl.in vlti.parte vr̄ residere in opi.ꝙ non, vos dicite s̄m Panor.& Do.Anto. aut est talis iudex, q̄ pōt adiri per q̄relā,puta legatus,vt in c.j.s̄.de offi.lega.& tunc siue ab actu iudiciali, siue extraiudiciali fiat itineris arreptio, sapit appellationē,q̄a tex.noster nullā specialitatē ponit in Papa : vnde cū eadē sit rō in inferioribus q̄ in Papa,cessat arg.glo.nostræ de c.ad honorē.s̄.de auct.& vsu pal.Item cessat aliud ar.dū dicit,ꝙ inferiores non p̄nt adiri ꝑ q̄relā,q̄a nos loq̄mur in his q̄ p̄nt adiri. Aut verò loq̄mur in inferioribus, q̄ non p̄nt ꝑ q̄relā adiri, vt de suffraganeo archiepi, subditi sui non p̄nt recurrere ad archiep̄m ꝑ querelam regulariter,d.c.j.& illo casu aut fit itineris arreptio ab actu iudiciali:& tunc seruatis seruandis,vt s̄.dixi,cū iura non curent de noīe,illo casu sapit appellationē itineris arreptio, nec dr̄ aditus ꝑ q̄relam , sed per appellationē . Si verò interponatur ab actu extraiudiciali,& cū ēt fiat in forma appellationis,tñ ex quo appellatio extraiudicialis est prouocatio ad cām,c.cum sit. s̄. eo. & sic sapit potius q̄relā q̄ appellationē proprie, ex quo iste inferior non potuisset ꝑ q̄relā adiri, non poterit ēt ꝑ appellationem extraiudicialē,& sic multominus itineris arreptio, q̄ plus nō est
14 q̄ appellatio,operabitur illo casu effectum appellationis.†Et sic habetis duo elicere , primū est ꝙ appellatio extraiudicialis non pōt interponi ad eū,qui ꝑ q̄relā non pōt adiri, q̄a est potius q̄re-
15 la q̄ appellatio.† Secūdò habetis id,qđ pollicitus sum vobis in c. bonæ. s̄. eo. in differentijs , ꝙ aliud operatur itineris arreptio in appellatione iudiciali vel in actu iudiciali , q̄ in actu extraiudiciali:nam in appellatione siue actu iudiciali itineris arreptio ad inferiorē operatur effectū appellationis. In actu autē extraiudiciali ita demū operatur effectū appellationis,si adeatur,siue arripiatur iter ad iudicē,q̄ aliàs ꝑ q̄relā adiri posset : quia tunc itine-
16 ris arreptio non operatur effectū appellationis.† In ꝓposito ergo glo.nostra inquantū vult in tertia parte in itineris arreptione formā appellationis esse seruandā, ad hoc vt habeat effectū appellationis,glo.bene loquitur,& nota eam. Nec obstat si opponatur de tex.nostro,vbi nulla mētio fit nec de forma,nec de cā: q̄a loq̄tur s̄m antiqua t̄pa , s̄m q̄ non requirebatur exp̄ssio , nec alia forma in appellatione,2.q.6.c.ad Romanā. Nos loq̄mur s̄m iura hodierna,ꝑ q̄ superuenit forma appellationis,c. vt debitus. j̄.eo.& d.c.j.inquantū aūt vult.ꝙ si subditus hēt cām cum ep̄o , ꝙ itineris arreptio ad archiep̄m operatur effectum appellationis , nec excōicatio postea lata tenet,& postea glo. mutat opi. dicite ꝙ malè mutauit,& melior est prima sn̄ia:nā licèt in cā subditorū ep̄i inter eos subditos vertente, archiep̄s ꝑ q̄relā adiri non pōt , & sic non principaliter:tñ in cā subditi cū ep̄o bene archiep̄s est iudex,& principaliter pōt adiri , & de eo q̄rela deferri ad archiep̄m,c.pastoralis.in prin.vbi illa probantur. s̄. de offi. ordi. ergo cū in cā subditi & ep̄i archiep̄s possit principaliter adiri & querelari ad eum : ergo itineris arreptio ad eum interposita etiam ab actu extraiudiciali operabitur effectum appellationis. Et sic non valebit excommunicatio postea lata.

SVMMARIVM.

1 *Appellare ex qua causa liceat.*
2 *Appellationem frustratoriam omnimodo prohibitam videri.*
3 *Rescripti verba quomodo accipienda.*
4 *Argumentum a contrario sensu,quando non procedat.*
5 *Appellationem vel exceptionem remotas , accipi debere de his quæ in iure expressæ non sunt.*
6 *Clausulæ,appellatione remota,effectus.& nu.9.& a quo tolli possit, ibid.*
7 *Appellationem,licèt sit defensio,tolli posse.*
8 *Decretalis,pastoralis.corrigitur per c.vt debitus.*
10 *Appellatio an statuto tolli posit .*
11 *Delegatus an poßit tollere appellationem.& quid in legato a latere . nu.18.*
12 *§.porrò.c.super quæstionum.supra de offi.deleg.limitari .*
13 *Lex Imperatores.ff.eod.limitatur.*
14 *Appellationi in dubio an debeat deferre iudex .*
15 *Appellatio an ab aduersario impediri possit,et quid facere debeat delegatus.*
16 *Delegatus quo casu causam subdelegare possit,appellatione remota.*
17 *Appellationem partium consensu tolli posse.*
19 *Clausula,appellatione remota,quibus casibus habeat locum,vel non . & nu. 21.22.23.24.25.26.27.28.29.30.31.32.*
20 *Appellationem remotam ad incidentia vel emergentia non extendi.*
33 *Clausula,appellatione remota.quot & quos effectus pariat. vsque ad finem.*

CAP. LIII.

1 PAstoralis.† Pro euidentia p̄mitto, ꝙ s̄m antiqua tēpora permittebatur appellatio ex omni cā , dummodo non esset manifestè friuola,c.ad Romana. 2. q.6. ēt si esset dubia an esset iusta vel ne,c.peruenit.c.consuluit.s̄.eod. postea frequentata clausula,appellatione remota, in scriptis solū ꝑmittebatur appellare in casibus a iure exp̄ssis,vt hoc tex. nostro. postea per c.vt debitus.j̄.eod.est inductū vt in oī appellatione req̄ratur cā iusta, qñ a grauamine appellatur:imò ex quacunq; minima cā licitū est appellare, dūmodo sit iusta,c.de appellationibus. s̄.eod. postea inductū est per iura noua , vt nominatim cā exprimatur & in scriptis,c.cordi.eo.tit.li.6.Et ꝙ esset licitū aliā prosequi, q̄ in scriptis exp̄ssam,cle.appellanti.eo.tit.hoc dicit vsq; ad ver.verū. ꝑ clausulā,appellatione remota,vr̄ inhibita oīs appellatio , q̄ non est a
2 iure exp̄ssa.h.d.†No.ex tex.ibi,frustratoria appellatio. ēt si exp̄sse non inhibeatur,vr̄ sem ꝑ a iure inhibita: & est rō, q̄a cessat cā finalis appellationis,q̄ fuit relaxandi grauamē,c.suggestū.s̄.eod.
3 Sed frustratoriè appellans non vr̄ grauatus,ergo &c.†No.ex tex. ibi,a iure nō indulget ꝙ verba rescripti ēt odiosi debēt intelligi, vt aliq̄d operentur:nā remotio appellationis dr̄ esse odiosa,quia tollit defensionē,c.cum speciali.§.porrò.j̄.eo.& tñ illa verba, appellatione remota.extenduntur vt aliq̄d operentur non solū ad remouendū appellationē friuolā, sed ēt ad remouendū oēm appellationem iustā , dūmodo non sit a iure exp̄sse approbata . Et iō infert hic Panor. ꝙ statuta quātuncunq; odiosa & correctoria
a debent intelligi,vt aliquid operentur [a],ēt per impropriationem verborum.adducit tex.in c.si sn̄iam.in fi.de sen.excō. lib.6.in l.si stipulatus fuero per te.ff.de verb.obli.Et voluit hic Bal. qui dicit casum esse meliorē de iure in l.hæredib.§.fi.ff.ad Trebellianū.facit qđ no.Bar.in l.4. col.j. ff.de dam.infec.in l.2. ff.de vsucap.in l. fi.§.in computatione.C.de iure deliberan.qđ no.Ange.in l.7.ff. de condi.insti.qđ no.glo.in l.locationis. ff. locati. in c. si Romanorū.18.di.no.Bal.in l.si qñ.C.de inoffi.testa. non tñ fieri dēt impropriatio,q̄ trahat ad iniquitatem, ita Do.Anto.in c.pe.s̄.de re-
4 stitu.spol.no. Ange.in d. l. 7. † & iō ēt si a ɔ̄rio sensu sumendum esset argu.& resultaret legū correctio,licèt tunc regulariter non
b debet sumi argu.a ɔ̄rio [b] sensu,c.significasti. & ibi glo. s̄. de foro compe.c.vnico.de æta.& quali.li.6.& ibi glo.habetur in l.j.§.huius rei.ff.de offi.eius cui mandata est iurisdō. in l. cōuenticulam. C.de episc.& cler.tñ vt statutū aliq̄d operetur , ēt si corrigat ius cōe,sumimus argumē.a ɔ̄rio sensu,glo.est in l.nulli.in prin.C.de episc.& cleri.quā ad hoc ponderat Fulg.in l.vt liberis.C. de collatio.& Lud.de Roma,in l.si cū dotē in prin. vbi hoc voluit Bal. ff.solu.matri.puta disponit statutū,ꝙ nō extantibus filijs masculis filia fœmina dotata succedat:illud statutū intelligēdo vt iacet, nihil operaretur vltra ius cōe, quia de iure cōi filia succedit patri sicut & masculi,l.fi.C.de libe.p̄te.vt aliq̄d operetur,sumitur arg. a ɔ̄rio sensu , ex quo statutū voluit non extantibus masculis filiā succedere:ergo a ɔ̄rio vr̄ velle,ꝙ extantibus masculis filia nō suc-
5 cedat. † Et ꝑ p̄dicta infert hic Bal. ꝙ sicut rescriptū appellatione remota,non excludit appellationē in iure exp̄ssam, ita stante statuto ꝙ ꝓcedatur ad executionē instrumēti oī exceptione remota,intelligetur de exceptionibus,q̄ non sunt in iure exp̄ssę.Et iō nō intelligeť exclusa exceptio solutionis vel nouationis, de qua ɔ̄stat ꝑ publicū instrumentū. Et iō nō intelligetur exclusa exceptio,q̄ sumitur a cessante sub̄a dispositi in statuto , vel sensu statuti,puta ex quo statutū dicit de instr̄o exequendo: ergo a ɔ̄rio si opponatur nō eē instr̄m,vel eē falsum,vel nō factū a tabellione, vel simulatū,vel nō solēne,quo casu cū nō instruat mētē, nō pōt dici instr̄m,l.notionē.§.instrorū.de ver.sig. tales exceptiones nō erunt exclusæ.de hoc tñ dicite vt ꝑ Bar.in l.j.§. parui. ff. ꝙ vi aut clam.ꝑ Canonistas,maximè Panor.in c.ex parte.el 2.s̄.de of.del. ꝑ Do.Ant.& Pan.in c.itē cū q.s.s̄.de rest.spo.ꝑ D.Ant.& Imo.in c.cum

ADDITIONES.

a ¶Aliquid operentur. Adde,ꝙ nunquam verba sic sunt intelligenda, vt superfluo videantur apposita,vel frustra,si alius sanus intellectus possit eis dari,s̄m Pau.de Cast.in consi.459.versi.verba autem nunquam.in 2.volu.l.j.§.fi.de iureiur.l.3.§.non frustra.de lega.j.cum si.

b ¶A contrario sensu. Adde Alex.in consi.205.incip.Magnifice prætor.in 3.volu. fol.92.& in consi.355.incip.Ponderatis his,in 2.volu.fol.178.& habet locum in statutis,quando statutum alias esset superfluum,s̄m Pau.de Ca.in consi.98. in 2.lib.versi constat enim argumentum.vide etiam Alex.in consi.159. incip. Visis oportine,in 2 volu.quasi per totum consi.vide Flo.in l.ex eo.ff.de testi.& quæ ibi dixi in apostil.ad ipsum.de materia vide omnino Feli. in c.significasti. de foro competen.

c.cum Io.s̄.de fide.instru.per Imo.in repetitione c.cum contingat.in 27.char.s̄.de iu.per Cardi.in cle.j.§. pe. de sequest.poss.& fruc.†No.ex tex.ibi, poterit emendari. ꝙ clausula, appellatione remota,licèt impediat appellationẽ in casibus,qui non sunt expressi a iure:tñ si iusta sit cã grauaminis, ẽt in iure expressa, põt iudex ad quem admittere appellationẽ, & grauamen reuocare per viam appellationis sm cõem intellectum:licèt aliqui voluerunt tenere,ꝙ per viam querele & non viam appellationis,quia in simili videmus,ꝙ vbi appellatio ex priuilegio personę est exclusa,s.in præeminentiã iudicis,l.j.ff.de offi.pfec.præto.tñ cõtra talem sniam licitum est supplicare & querelare,authẽ.q̃ supplicatio.C.de pci.Impera.offer.c.tum ex literis.& ibi notatur,s̄.de in integrũ resti. Ita in simili,qñ remouetur appellatio in rescripto:& tñ cõis opi.est,ꝙ per viam appellationis.†Et ex prædictis habetis notare,ꝙ licèt appellatio sit defensio, d. c. cum speciali. §.porrò.& defensio sit de iure naturali,l. vt vim. ff.de iusti.& iure.cle.pastoralis.de re iudi. & ius naturale tolli non possit. 5. di. §.di.Inno.& alij in c.quæ in ecclesiarum.s̄.de consti.§. sed naturalia. Insti. de iure natura. gen. & ciui. tñ appellatio põt per rescriptũ tolli,vt hoc tex.& est rõ: nam licèt defensio tolli nõ possit, tñ modalitas siue forma de defendendo bene põt tolli, quia illa est inducta a iure positiuo: & iõ cum appellatio sit hmõi, s. forma defensionis inducta a iure positiuo, non mirũ si põt per superiorem tolli.Et ita Bar.in simili in extrauag.ad repri.in ver. sine figura.Ita Do.Anto.hic,& in c.j.in j.char. s̄.de rescr.& facit glo.no.in l.sed & si per ptorem.§.sed si dum decreto.ff. ex quib. causis ma.qđ no.Panor.post Bal.in c. qm̃ frequenter. in prin. vt li.non contest.& Bar.in l.Titia.ff.de accusa.Gl.in verbo,expsse. in fi.duo habetis ex glo.primũ, ꝙ ita demũ intelligatur tex. noster permittere appellationẽ in casibus in iure expressis, qñ illi casus sunt expressi in specie ista, i. quia expresse ius disponat,ꝙ vbi adest clausula, appellatione remota,p.p tale grauamen põt appellari vel tolli. Sed cõiter in hoc reprobatur glo. quia nimis restringit textũ nostrũ, imò hoc est de mẽte tex. secundũ cõiter oẽs,ꝙ vbicunq; in iure exprimitur,ꝙ aliqua cã sit iusta cã appellandi,licet illud ius non loquatur in terminis,qñ concessum est rescriptum appellatione remota,puta in c.significante. vel in c. Rodulphus.s̄. de rescrip. illis oĩbus casibus, ẽt si rescriptum habeat clausulam,appellatione remota, licitum erit appellare, vt
8 hoc tex.nostro.†Secundò habetis ex gl.ꝙ per decretalem,vt debitus.clausula,appellatione remota.hodie nihil operetur, & sic ꝙ decreta.nostra sit correcta. & in hac opinio. vbiq; persistit gl. & Inno.hic dicit,ꝙ dicẽtes in ꝯrium somniant. Host. hic,& qui post eum scri pserunt in hoc somnium Inno.inciderunt,tenentes ꝙ imò per decretalẽ,vt debitus.non annulletur effectus clausulæ appellatione remotę,nec decreta.nostra sit correcta.mouẽtur,quia iurium correctio est euitanda,c.cum expediat.de elect. lib.6.Secundo adducunt tex.in c.inquisitioni.j̄.eo. vbi Papa dubitauit de effectu huius clausulæ, appellatione remota,an extẽdatur ad oĩa in rescripto posita.certè si per decre.vt debitus.effectus clausulæ esset sublatus,superuacuũ esset dubitare.& magis stringit ille textus ex quo positus est post decreta.vt debitus. nã cõpositores, qui nihil superflui se apposituros profitentur,s̄. in procemio,certè eam decreta.ibi non apposuissent, si iam fuisset sublatus effectus eius clausulæ,per decreta.vt debitus.imò dicatis clarius,ꝙ ista decreta.& c.vt debitus. fuerunt edita per Inno. Tertiũ,& c.inquisitioni. fuit editum per Gregoriũ Nonum, qui fuit post Innocen.Tertiũ. ad quid fuit necesse Gregoriũ r͞ndere ad consuetudinẽ illã,& condere illam decretalẽ,si per c.vt debitus,ista decretalis fuisset correcta,& sublatus effectus clausulæ, appellatione remota.Præterea decreta.vt debitus.in genere loquitur,qñ appellatio a grauamine dr̃ esse iusta,qñ exprimitur cã grauaminis probabilis:nec tangit aliquid,qñ per rescriptum est exclusa appellatio.sed decreta.nostra in specie loquitur,q̃ appellatio dicatur iusta,qñ per rescriptum apponitur clausula, appellatione remota.ergo dicta lex gñalis non corriget istam in specie loquẽtem,l.doli clausula.ff.de noua.l.sanctio legũ. ff. de pęnis.Sed imò cum generi per speciẽ derogatur,regula generi. de reg. iur. lib. 6. illa decretalis gñalis restringetur per decreta.nostrã,vt iste casus sit exceptus:vt sit sensus,ꝙ ex decret.vt debitus. fiat regula, ꝙ vbicunq; quis est grauatus, vel allegat se grauatũ iusta cã grauaminis, & hoc exprimit in appellatione, valeat appellatio. Fallit,vbicũq; in rescripto adesset clausula, appellatione remota. nam tunc nõ sufficit cãm grauaminis esse iustam & probabilem, ad hoc vt admittatur appellatio, vel valeat de ne-
9 cessitate:sed requiritur,ꝙ ista cã in iure sit expssa,vt hoc tex.†Sed pro cõplemẽto materiæ tres sunt principales qõnes circa istam clausulã,appellatione remota.prima,quis possit appellationem remouere. secũda, an regulariter & quibus casibus illa clausula operetur effectum. tertia,qui sint effectus huius clausulæ.Circa primã dic, ꝙ Princeps supremus põt remouere appellationẽ in terris ecclesiæ,s.Papa,vt hoc tex.c.super qõnum.in prin.c.pastoralis.§.pterea.s̄.de offi.dele. in terris Imperij ipse Imperator, l.j. §.j.ff.a quibus appellare nõ licet. Itẽ lex vl̃is põt appellationem tollere,c.vt inquisitionis.de hæret.lib.6.l.j.ff.de offi.præfec.pto. itẽ oĩs Princeps nõ recognoscens superiorẽ siue de iure siue de facto. Bal. in l.nouum. C.eo.ita hic Panor. nam tales Principes æquiparantur Papæ vel Imperatori in terris suis. Inno.in c.cum I. tabellio. s̄. de fide instru. c. quanto.s̄.de iu.Do.Anto.& alij in c.cũ oẽs.s̄.de constitu.& in c.cũ te.s̄.de sentẽ.& re iudi. Bar.in l. hostes.ff.de cap. & postlim.re.Bar.in l.infamẽ. ff. de publi. iudi.
†Item statutũ ciuitatis vel ipsa ciuitas in his est,in quibus de minori magistratu appellandũ est ad maiorẽ ipsius ciuitatis:nã tũc posset appellationẽ remouere in piudiciũ sui magistratus: alias regulariter per statutũ non põt tolli appellatio,vt voluit Io.An. in c.fi.eo.tit.li.6.voluit Bar.in l.j.§.interdũ.ff. a quibus appellare non licet.in l.fi.ff.de aqua plu.arcẽ.Bal.in l.fi.C.de tẽp.appel.voluit Bar.in l.oẽs populi.ff.de iusti.& iu. & ẽt voluit Bal. in l. programmati.C.cõmi.vel episto.notant Canonistę in c. venientes.s̄. de iureiur.Bal.in l.fi.C.de sentẽ.& interloc. oium iudi.in l.si appellatus.C.eo.in l.cũ de consuetudine.ff.de legi. in repeti.§. ius aũt ciuile.in 8.col.Insti.de iusti.& iu.in l.pscriptione.in 8.col.C. si ꝯ ius vel vtilitatẽ publicã.in l.cũ anterioribus.§.illud.C.de tẽp. appella.Pet.de Ancha.in c.j.in 3.char.de constitu. Bal.in l.j.ff.de offi.pfec.pto.in §.quibus.in j.qstõne C.in l.j.ff.de constitut.Principũ.Ludo.in rubr.de arbitris.in 23.col.Bar.in cõsilio qđ incipit, Ciuitate Tridentina. Ange.in l.2.ff.de re iudi. Dicam aliqđ saltẽ remissiuè in c.interposita.§.illa deniq;.j̄. eo. & ibi ponam vnam
11 cautelam in materia.†Põt ẽt delegatus a Principe remouere appellationem certis casibus.nã licèt regulariter dicatur,ꝙ delegatus ẽt cum clausula,appellatione remota. nõ põt ipse alteri subdelegare appellatione remota,vt est tex.in c. super qõnum. §. si verò,s̄.de offi.dele.Bal.in l.2 C.eod.in fi.tñ delegatus in piudiciũ suũ põt subdelegare appellatione remota.Ita est tex.in l.fi.C.de sentẽ.& interlocu.om.iud ita intelligit Ange.in d.l.j.§.j.ff.a qui. appel.non lic.Et iõ licèt de subdelegato appellandũ sit ad subdelegãtẽ, d.c. super qõnum. §. porrò. tñ illo casu si appellabitur ad eum,quia sibi piudicauit subdelegãdo appellatione remota. sed appellabitur ad alium superiorem.†Et sic habetis limitationem ad id,qđ dr̃,gradatim esse appellandũ de subdelegato ad subdelegantem,d.§.porrò.quia hoc casu fallit:& est rõ, quia sua tacita renunciatione vr̃ sublatus de medio, sicut in simili.in c.si a subdelegato.& in c.si is cui.de offi.dele li.6. & idem dicit ibi Ange. per illam le.de ordinarijs inferioribus a Principe cõmittentibus
13 appellatione remota.† Ex quo infert limitationẽ ad l.Imperatores.ff.eo.quę vult in ordinarijs esse gradatim appellandum:quia fallit illo casu,qñ ordinarius cõmisisset appellatione remota. Secundus casus,in quo inferior põt remouere appellationem,s.ab interlocutoria, quia ab interlocutoria quilibet inferior poterit inhibere appellationẽ,cũ sit minoris præiudicij, quia si interlocutoria fertur de respicientibus negociũ principale,si non emẽdatur per appellationem ab interlocutoria, tamẽ poterit postea emendari per appellationẽ a diffinitiua,c.fi.eo.tit.lib.6.& cle.fi. eo.tit. iõ non mirũ, si inferior põt remouere appellationem ab interlocutoria. ita Bar.& Ange.in d.l.fi. per illum tex. Sed idem Bar.in d.l.j.§.j.tenet ꝯrium.Et ꝯrium tenet hic Panor.& Imo.q. ꝙ inferior non possit remouere appellationẽ,hoc est proditum, eo quia non põt derogare iuri superioris, ad quem per appellationem cã est deuoluenda,d.c. veniẽtes. sed illa rõ habet locum & in interlocutoria & in diffinitiua:ergo & c. Et iõ dicit ibi Bar. in d.l.j.in cõclusione,quòd tam de iure canonico q̃ de iure ciuili inferior non possit inhibere appellationem,nisi friuolam:& tũc
14 parum aut nihil operatur talis inhibitio. † Tertius est casus, qñ cã appellationis vr̃ friuola, sed appellans aliquo colore vel excusatione aliqua illam palliat,ita vt credatur dubia: vel ẽt casu quo cã appellationis non esset clara, sed dubia, an sit iusta vel ne: in his cum iudex a quo non teneatur deferre, sed tñ ratione dubij posset deferre,poterit inferior cõmittere cum hac cõdõne,vt huiusmodi dubijs appellationibus non possit deferre, & sic in hoc remouere appellationem.Et ita dicit hic Panor. se dare nouum intellectum ad illam l. fi. nec illo casu vr̃ derogare iuri superioris:nam oĩno ipse inferior cõmittens,ex quo appellatio erat dubia,potuisset non deferre:ergo poterit ẽt cõmittere, & in commissione inhibere, ne huiusmodi appellationibus deferatur.
15 † Quartus & vltimus est casus, vbi inferior esset delegatus cum clausula, appellatione remota. & ius permitteret aliquo casu appellari:

appellari:sed ille,ɔ̃ quem appellatur, aliquid posset opponere,
quominus illa appellatio comprchēderetur sub illo iure, dando
aliquam instantiā vel diuersitatē inter casum a iure expressum,
& istum.hoc casu posset subdelegare appellatione remota, s.ne
in illa specie admittatur appellatio:quia ipse delegatus potuisset
non admittere.& hoc modo intelligit Panor.d.l.fi. Sed iste intel
lectus est ɔ̃ c.super qōnum.in prin.in fi.prin.in gn̄alitate sui,s̃.de
16 offi.deleg.† Quintus est casus in c.pastoralis.§.fi.s̃. de offi. deleg.
qn̄ pars malitiosè procurauit, vt delegatus auocaretur a Princi-
pe,ne posset in cā procedere:tunc talis delegatus cum habeat se
de necessitate absentare, in pœnā dolosi subdelegabit cām ap-
17 pellatione remota.† Pōt ēt cōsensus partium remouere appella-
tionē, & erit in totū quo ad oēm effectū remota, dum tn̄ fiat in
viā pacti vel renunciationis valide,s.in iudicio factæ: ita hic Do.
Anto. aliàs renunciatio appellationis nihil operatur. qđ notate
ad limitationē l.fi.§.fi.C.de tēp.appel.& faciunt pro hac conclu-
sione no.in l.j.C.de pac.in l j. ff.de cura.bon.dā. & dicit hic Do.
Anto.post Host.in d.§.fi.in c. pastoralis. ꝙ vbi excluditur appel-
latio a iure vel renunciatione partis, ꝙ tunc ēt in casibus a iure
regulariter permissis non poterit appellare. Ange. in consi.186.
facit gl.in l.tale pactū.§.qui prouocauit.ibi Bal.ff.de pac. facit gl.
in c.cum dilectus.in gl.magna.in fi.s̃.de arbi.Bal.in d.l. fi.§.fi. &
18 in c.ex parte.s̃.de rescrip.† Sed q̄d de legato de latere, an poterit
remouere appellationē? & dicite ꝙ non. glo. est singularis in c.
quo ad translationē.in glo.mag.in fi.s̃.de offi.leg.voluit Spec. in
tit.de lega.§.nunc ostendendū.versi.14. & facit: nā appellatio est
remediū iuris,c.ad nostrā.s̃.eo.c.cum speciali.§.porrò.j.eo. & est
ordo a iure inuentus,vt dixi s̃.in rubr.& hr̄ in l.j.in prin.ff.eo.sed
legatus de latere non pōt solennitates iuris,nec remedia tollere.
gl.in c.fi.de hęre.li.6.in cle.sæpe.in verbo,mandamus. de verbo.
signi.in c.statutum.§.fi.de rescri.li.6.No.Imo.in cle.fi.in 3.col.de
elec.Bal.in l.nec quicquā.§.vbi decretum,ff.de offi.procon.in l.j.
ff.de fer.& ēt in l.rescripta.C.de p̄ci.Impera.offer. & ita conclu-
dit Panor.post Imo.& ita Bal.in l.2. C.eo. imò ēt si haberet ptātē
legatus cum clausula,appellatione remota,non tn̄ posset cōmit-
tere cām appellatione remota. Bal.in d.l. 2. & ꝓbatur optimè in
c.sup qōnum.§.si verò.s̃.de offi. deleg. iungendo c.studuisti.s̃.de
offi.leg.Salice.in l.fi.C.de iurisdi.om.iudi.imò ēt si haberet om-
nimodā ptātem & baliam, quo casu vr̄ sibi & in ordinarijs,& in
extraordinarijs data ptās, & in spiritualibus & in tp̄alibus, & in
ciuilibus,& in criminalibus.& voluit glo. quæ repūtatur singu-
laris,in cle.vnica,in verbo,omnimodam.de foro compe.tn̄ non
19 posset cōmittere appellatione remota.† Secunda est principalis
qō, an regulariter habeat locum effectus huius clausulæ, & in
quibus casibus non.Et dicite s̄m Do. Anto. hic,& alios: aut mo-
uetur appellatio ex defectu formæ,vel ex defectu causæ: & tunc
in totum vr̄ remota quo ad oēm effectum,c.j.eo.tit.lib.6.c.vt de-
bitus.j.eo.aut remouetur pp lapsum tp̄is,vt in cle.sicut.eo.tit.in
c.concertationi.eo.tit.li.6.vel pp multiplicitatē appellationū, l.
vnica.C.ne lic.tertio prouoc.c.sua.j.eo.vel pp manifestam con-
tumaciam,cle.si ante. de dolo & contu. hr̄ in l. ex consensu.§.fi.
ff.eo.& tunc in totū vr̄ remota,d.iuribus.Aut remouetur pp de-
licti notorietatē,c.consuluit.el j.s̃.eo.& tunc in totū ab ipsa diffi-
nitiua est remota,s.a pœna delicti.ita intelligitur d.c. consuluit.
cum similibus.& facit tex.cū ibi no.in c. vt inquisitionis. de hæ-
re.li 6.tn̄ cū anteq̄ super pęna pronuncietur, requiratur ꝙ iudex
pronunciet notoriū esse delictū,& sic super qualitate pronūciet
ab ista pronunciatione super qualitate,non erit remota appella-
tio.ita Arch.Io.An.& Gemi.in d.c.vt inquisitionis.Et Do.Anto.
& Imo.hic,& ita Bal.in simili in l.cū proponas. C. de reb. cred.
20 †Et sic habes inferre,ꝙ licèt a principali remoueatur appellatio,
non tn̄ remouetur ab incidenti vel emergenti. faciunt notata p
Bal.in l.vnica.C.ne lic. tertio prouoc. ideo poterit ab interlocu-
torijs in tali materia appellari, p prædicta. & no.Bar.in l.consti-
tutiones.eod.tit.Archi.in d.c.vt inquisitionis. facit qđ concludit
Pau.de Cast.consi.23.incipiente,Viso puncto. vbi vult,ꝙ statutū
loquens de appellatione diffinitiua, non hēt locū in appellatio-
ne ab interlocutorijs. Aut remouetur appellatio pp priuilegiū
personæ iudicantis,vt in l.j.ff.de offi.præfec.præto.in l.vnica. C.
de sent. præfe. & tunc ex toto ad oēm effectū vr̄ remota in viam
appellationis quo ad effectū suspensiuū:tn̄ si appelletur, resolue
tur in viam querelæ, & sicut potuisset principaliter per querelā
adiri superior,auth.q̄ supplicatio.C.de p̄ci.Imper.offe.c.tū ex li-
teris.& ibi hr̄,s̃.de in integ.restit. ita illa appellatio resoluetur in
viā querelæ.ita gl. in cle.j.in verbo,oneramus.de iure patro.quā
ita hic intelligit Panor. & facit qđ no. Bal. in l.2. C. de re. cre. &
iureiu.iunctis q̄ notant Gemi.& Pet.de Ancha. in c. statutum.§.
assessorem.de rescri.lib.6.Aut remouetur appellatio a statuto:&
tunc tribunal,ad qđ debet appellari,sit sub potestate statuentiū,
erit remota appellatio quo ad oēm effectū: alias nihil valebit ta-
le statutū.Ita Do.Anto. hic, & faciunt q̄ dixi in prima principali
qōne.tn̄ in dubio tale statutum remouens appellationē si expri-
mat verbū,a sn̄ia:tunc vr̄ solū remouere a diffinitiua,non aūt ab
interlocutoria. ita Panor. hic,q̄a in dubio appellatione sn̄iæ in-
telligimus de diffinitiua.glo.in c.cū olim.s̃.de testi.& ibi Imo.&
in l.2.§.biduū.ff.qn̄ appel.sit.notatur in l.qđ iussit.ff.de re iudi. li-
cèt glo.vr̄ ɔ̃ria in cle.j.de sent. & re iud.de quo ibi per Imo.& fa-
ciunt ad p̄dicta q̄ voluit Bal. in d.l. vnica.C.ne lic.tertio prouoc.
& in l.vnica.C.de sen.p̄fec. q̄ no. Gemi. in d. c. vt inquisitionis.
aut remouetur a partibus,& tūc si sit in via valida, vt dixi in pri-
ma qōne,erit remota ad oēm effectū, aliàs nihil operabitur. ita
D.Ant.hic.Aut remouet̄ p rescriptū Principis,aut alterius hn̄tis
21 ptātem ita rescribendi:& tunc sit regula,†ꝙ operatur plures effe
22 ctus,de quibus in 3.qōne.& facit tex.noster.† Fallit primò illa re-
gula hodie de consuetudineq́, quia de consuetudine nihil opera-
tur clausula,appellatione remota. ita Lapus allegatione sua 128.
ita Host.in tit.de offi.dele.§.quid sit eius officiū.ad finē.ita Spec.
eo.tit.§.in quibus.ver.ego dico.Ange.in l.fi.C. de sen.& interlo.
23 om.iud.ita Do.Anto.hic,circa fi.† Fallit secundò, qn̄ remouetur
a crimine notorio: nam tunc respectu pronunciationis sup no-
torietate criminis nil operabitur talis clausula, quia vbicunq; in
rescripto opponitur clausula, appellatione remota, circa mate-
riā,vbi ius cōe remouet appellationē, nihil amplius operatur il-
la clausula,q̄ ius cōe,c.licet,s̃.de offi. ordi. sed si a iure pp noto-
rietatem criminis remouetur appellatio,intelligitur remota su-
per ipso principali,non aūt super interlocutoria qualitatis,s.no-
torietatis,d.c.vt inquisitionis.& ibi Arch.& s̃.dixi. ergo ita si re-
mouetur in rescripto, nihil operabitur quo ad illā qualitatē no-
torietatis. & ex hoc habetis inferre tertiā fallentiā magis gene-
ralem, ꝙ vbicunq; in rescripto apponitur illa clausula in mate-
ria,in qua ius cōe prohibet certo casu appellationē, puta in ma-
teria correctionis, regulariter tunc talis clausula interpretatur
s̄m ius cōe,nec aliud operatur.tex.est,& ibi Do. Anto. & alij in
24 d.c.licet in corrigendis. † Quartò fallit, qn̄ tractatur de p̄iudicio
alterius q̄ iudicis rescribentis,puta quia Papa rescribit cōmittē-
do ordinario,puta alicui p̄posito cām,in qua erat ordinarius: &
dicit appellatione remota de illo præposito appellandū erat ad
ep̄m,& de ep̄o ad archiep̄m:& sic gradatim talis clausula in p̄iu
diciū horū inferiorum nihil operabitur, quia operabitur solum
in præiudiciū rescribentis,s.Papæ.ita Imo.post Do.Anto. in d.c.
licet.& ibi nouissimi.qđ tn̄ non audeo affirmare, quia est ɔ̃ ge-
25 neralitatem tex.& nimis restringeret istā decre.videte ibi. † Fal-
lit quintò in executore beneficiali, qui non citata parte exequi-
tur vt merus executor:nam circa istum clausula,appellatione re-
mota,nihil operabitur.ita Lapus alleg.sua 119.& ita hic Do.Phil.
26 † Sextò fallit, vbicunq; exprimeretur verbū, sn̄ia. quia diceretur
a tua sn̄ia appellatione remota:nam tunc circa interlocuto.nihil
operaretur:quia cum verba rescripti debeant capi proprie,c.fi.j.
de verb.sig.l.nō aliter.ff.de leg.3. videbitur solū remouere a sn̄ia
diffinitiua,quia illud tm̄ propriè importat verbum, sententia, vt
prædixi,non aūt ab interlocutoria. & ita sensit hic Panor. tn̄ in
ɔ̃rium facit qđ voluit Imo.in d.cle.j.de sen.& re iudi. dū ibi vult
in materia indifferenti, ꝙ appellatione sn̄iæ comprehēdatur in-
terlocutoria,per glo. ibi, tn̄ simpliciter prohibita per statutū vel
rescriptū appellatione, voluit Bal. ꝙ super emergentibus & sic
super interlocutoria videbitur prohibita, sed sup decisiuis & sic
super diffinitiua,Bal.in l.si ex cā.§.nunc in minoribus. per illum
tex.ff.de mino.facit qđ scribit post Io.And. in c.vt inquisitionis.
versicu. non obstantibus.de hære.lib.6.& sensit hic Bal.in 2.col.
27 † Septimo fallit, postq̄ appellationi a iudice a quo, delatum est:
nam tunc nihil eum adiuuabit illa clausula, appellatione remo-
28 ta.ita Imo.hic,& facit c.cum appellationibus. eo.tit.lib.6.†Octa-
uo fallit quo ad effectū deuolutiuū: nam ad impediendū, ne per
appellationem cā deuoluatur ad superiorem, & possit superior
adiri,nihil operatur talis clausula. intelligite per viam querelæ:
nam poterit adiri ēt in casibus,in quibus a iure non permittitur
appellatio.dixi in tex.hic in versi.sed si appellans.& ibi notaui.
29 † Nono fallit respectu appellationis per superiorem admittēdæ:
nam sicut cogitur superior admittere appellationem iustam,qn̄
nulla adest clausula:ita non obstante illa clausula cogetur, licet
in rescripto fuerit dictum,appellatione remota.Ita Panor.hic in
fi.faciunt quæ habentur in c.vt constitueretur.& in c.de sancto.
50.di.in c.exigunt.j.q.7.in c.bonæ memoriæ.s̃.de postula.pręla.
in c.cupientes.§.deniq;.de elec. lib.6. vbi qn̄ gratia dependet ex
iustitia,cogitur superior dispensare,& gratiam facere, vt notant
Do.Anto.& Panor.in c.at si clerici.ver.de adul.s̃.de iud.ergo ita
ex quo

ex quo appellatio est iusta, cogetur superior illam admittere nõ
30 obstãte d.clausula.† Decimò fallit, vbi illa clausula apponeretur in rescripto per non habentẽ potestatẽ eam apponendi, vt dixi
31 in prima qõne: nam tunc nihil operatur. † Vndecimo fallit quo ad præiudiciũ tertij: quia talis clausula non operatur in p̃iudiciũ tertij,c.super eo.vbi casus no.s̃.de offi.dele. Bar.in l.j.§.j.ff.a quibus appel.non licet.Et iõ stante statuto in ciuitate,per qđ excludatur nullitas vel appellatio,tale statutũ ẽt non operatur quo ad p̃iudiciũ tertij.ita Do.Anto.consi.18.qđ incipit,Iesu Christi &c. in qõne p̃dicta. Duodecimo fallit in casibus a iure expressis : nã vbicũq; a iure expressè permittitur appellatio, talis clausula nihil operabitur,vt hoc tex.nostro ibi,nisi indulgetur. & est rõ s̃m Do.Anto.hic:nam causæ iuris, cũ ius ipsum notoriũ sit, dicũtur notoriæ,l.assiduis.ff.de leg.3.ergo &c. Tertiodecimo fallit, vbicunq; cã sit notoria, quia notoria sit iniustitia : nam ẽt si ille casus non sit expressus in iure specifice,tñ illa est regula,ꝙ vbi notoriũ est grauamen, clausula appellatione remota, nihil operatur.ita est tex.& ibi glo.in c.ex conqstione. s̃.de restitu. spol. ita est tex.quem ad hoc dixit notandũ Do.Anto. in c.inter cęteras. s̃.tit. j. Quartodecimo fallit post inhibitoriã missam a iudice ad quem:nam tunc de cętero nihil operabitur d. clausula. ita Imo.
32 hic,& faciunt quæ habentur in c.non solũ.§.fi.eo.tit.li.6.†Quintodecimo fallit, vbi per q̃relam principaliter superior adiretur: nam licet clausula illa excludat appellationẽ, non excludit q̃relam vel aliam viam nullitatis,c.concertationi.eo.tit. li.6.c.pastoralis.§.præterea.& ibi habetur,s̃.de offi.dele. Sextodecimo,vbicunq; vno casu tm̃ esset remota,puta ab interlocutoria:nam tũc quo ad aliũ casum,puta diffinitiuã,nihil operabitur vel econtra, c.qualis.in ar.25.dist.c.nonne.s̃.de p̃sum. ita Ange.& Imo.in l.j. §.j.ff.a quib.appel.non licet. Septimodecimo fallit, vbicũq; Papa vel alius supremus Princeps ex certa scientia appellationem reciperet: nam tunc excluditur oĩs effectus huius clausulæ, d. c. pastoralis.§.p̃terea. Octauodecimo & vlt.fallit circa retractationem attentatorum principaliter,& via ordinaria petendam: nõ aũt in via priuilegiatiua attentati:nam principaliter poterit peti attentata reuocari non obstante illa clausula . ita Panor. in c. vt debitus.in princi.j̃.eo.Succedat tertia qõ principalis,s.quos effectus pariat clausula ista,appellatione remota. Do. Anto. in c. vt debitus.in 2.char.j̃.e.ponit multos effectus. vos dicite,ꝙ primus est effectus, quia de iure antiquo appellabatur,dũmodo cã non esset friuola manifestè,c.ad Romanã.2.q.6.per decre. vt debitus. inductũ est,vt debeat cã rõnabilis exprimi . huius clausulæ effectus inducitur,vt ẽt non sufficiat cãm rationabilem exprimi,sed
33 dẽt esse in iure expressa,vt hoc prin.†Secundus est effectus,quia secundũ rescriptũ impetratũ facta mentione de primo , sed non facta mẽtione de illa clausula in primo apposita, est surreptitiũ, c.ceterũ.s̃.de rescrip.quia cum sit no.clausula,exprimi debuit in rescripto ad vitandã surreptionẽ,c.2.s̃. de dolo & contu. c. inter
34 monasterium.cũ similib.s̃.de re iudi.†Tertius est effectus,quia si concessum est rescriptum cũ illa clausula, & postea concedatur aliud rescriptũ siue priuilegiũ generale, vt omni casu possit appellare:tale rescriptũ generale restringitur per clausulã ẽt in primo rescripto appositã, vt possit appellare in casibus a iure exp̃s-
35 sis,& non aliter,c.j.s̃.de rescrip.Quartus est effectus,quia appellatio regulariter eximit appellantẽ a potestate iudicis a quo, vt j̃.versi.sequẽ.sed per istã clausulã non erit exemptus, nisi appel-
36 let in casibus a iure expressis.†Quintus est effectus,quia appellatio extinguit pronunciatum inspecto statu p̃nti,l.2.ff. de pęn.l.j. in fi.ff.ad Turp.& tñ vbi adest ista clausula,non operatur effectũ
37 extinctiuũ, nisi in casibus a iure exp̃ssis appelletur . † Sextus est effectus, q̃a appellatio hẽt effectũ suspensiuũ inspecto statu futuro,vel ẽt p̃terito,c.veniẽtes.s̃.de iureiur.c.pastoralis. §. p̃terea. s̃.de offi.dele.& tñ vbi est illa clausula, operabitur effectũ suspẽsiuum solũ in casibus a iure exp̃ssis . & hos tres effectus volunt Doct.hic ex mente tex.nostri, dum prohibet appellationẽ tota-
38 liter respectu iudicis a quo,nisi in casibus a iure exp̃ssis. † Septimus est effectus,quia pendente appellatione non est s̃nia executioni mandanda,c.super eo.el 2.& ibi vidimus.s̃.e.l.non tm̃.ff.e. secus est,vbi adest ista clausula , quia tunc impeditur tm̃ executio,vbi appellatur in casibus a iure expressis.ita Imo.hic ꝑ hunc tex.licèt Panor.in c.vt debitus.j̃.eo.dixerit, ꝙ imo põt s̃nia indistinctè executioni mandari,quousq; inferiori constiterit,ꝙ Papa ex certa sciẽtia admiserit appellationẽ,per c.pastoralis.§.p̃terea. de offi. deleg. sed melior vr̃ declaratio Imo. cum oĩno clausula, appellatione remota,operetur in casibus a iure expressis . & ad hoc quid in diffinitiua,qñ ab ea appellatur, dicã in c.vt debitus.
39 s̃.alleg.circa tex.Ange.in l.fi.C.de sen.& interlo.om.iud.† Octauus est effectus,quia vbi adest illa clausula,attentata per iudicẽ a quo,vel ẽt partẽ,non redduntur nulla, nec in viam attentati p̃nt annullari,nisi vbi appellatur in casibus a iure exp̃ssis. ita Panor. in c.vt debitus.in prin.j̃.eo. Hi tñ quinq; effectus ꝓximè p̃cedẽtes non haberent locũ, si iudex a quo detulisset appellationi, ꝑ c.cum appellationibus. eo. tit. lib.6. vel si iudex ad quẽ misisset inhibitoriã iudici a quo,per c.non solũ.§.illa.eo.tit.li.6.vel si Papa ex certa scientia commisisset cãm appellationis, quo casu vr̃ huic clausulæ derogare, per c.pastoralis.§.p̃terea. s̃.de offi.dele. vel traxisset ex certa scientia cãm ad se,per cap.vt nostrum. j̃.eo. iuncto d. §. p̃terea.nam istis casibus appellatio indistinctè effectũ exemptionis extinctiuũ,suspẽsiuũ,executionis impeditiuũ,
40 & attẽtatorũ retractatiuum operaretur. † Nonus est effectus,q̃a censura post appellationẽ interpositã lata regulariter est nulla, c.per tuas.j̃.de sen.excõ.tñ vbi adesset illa clausula, & appellaretur in casibus a iure non exp̃ssis,valeret censura siue excõicatio. ita Panor. hic , qui dixit notandum pro limitatione c. per tuas.
41 † Decimus est effectus,quia impetratio facta in cã appellationis non facta mentione speciali de appellatione interposita in casu a iure permisso, qñ adest d. clausula , vel non facta mentione de
42 ipsa clausula,redditur surreptitia,nec valet,d.§.præterea.†Vndecimus effectus , quia regulariter a diffinitiua licitũ est appellare sine exp̃ssione causæ,& sufficit dicere,appello.qñ incontinenti, l.j.§.fi.cum l.seq.ff.e.glo.in c.j.in verbo,statuit.eo.tit.lib.6.tñ vbi adest illa clausula, a diffinitiua non appellabitur, nisi exp̃ssa cã, vt intelligatur an sit de casibus a iure expressis. glo.est no. & ibi Doct.in c.Romana.§.finaũt.eo.tit.li.6.Dicit tñ Do.Anto. & Panor.in c.vt debitus.in 4.col.j̃.eo.qđ hoc dictũ est verũ,sed pro cã sufficiet dicere,Appello,quia volo non probatũ probare, per c. cum Ioannes.s̃.de fide instru.cum simil.Do.Anto. idem in c.ex
43 conqstione.de restitu.spol.in fi. † Duodecimus est effectus,quia sicut respicit illa clausula cãm conuentionis, ita porrigit ẽt effectũ ad cãm reconuentionis, c.2. s̃. de mut. pet. faciunt notata in cle.sæpe.§.verum.& ibi per glo.de verb. sig. Tertiusdecimus est effectus, quia si cõmittatur cã ordinario appellatione remota ẽt inter suos subditos,cum alteretur modus procedendi,videbitur delegatus,nõ aũt excitata iurisdõne ordinaria,c.licet in corrigẽdis,secundũ vnũ intellectũ.s̃.de offi.ordi.faciunt notata per glo.
44 & Doctores in c.cũ aliquibus.de rescrip.lib.6.†Quartusdecimus est effectus, q̃a si duo sunt dati delegati cũ clausula illa, & vnus subdeleget alteri, vel velit subdelegare collegæ , collega põt recusare illũ consociũ subdelegatũ, vel subdelegationẽ sibi factã, ne vulneretur sua delegatio:q̃a admisso subdelegato p̃iudicaret sibi respectu huius clausulæ,appellatione remota,c.super qõnũ.
45 §.si vero.vbi tex.s̃. de offi. deleg. † Quintusdecimus est effectus, quia vbi adest illa clausula, non põt impetrans rescriptũ cum ea renunciare huic clausulæ, quia est effectus cõis ẽt aduersario, ꝑ ea q̃ habentur in c.ex conqstione.& in c.audita. s̃.de restit.spol. in c.is qui.de ꝓcur.li.7.in l.petendæ.C.de tẽp.in integ.resti.pet. & facit tex.in d.c.2.s̃.de mut.pet.†Sextusdecimus est effectus,q̃a vbi de consensu partiũ est apposita in rescripto illa clausula, excludit oẽm penitus appellationẽ.ita Bal.in l.3.C.eo.& sensit hic Do.Anto. Septimusdecimus est effectus,q̃a hæc clausula excusat iudicẽ,q̃ nõ detulit appellationi à pęna, de qua in c.de priore.s̃.e.de quo dicite vt ibi dixi.vult Panor.in d.c.vt debitus. Imo hic,Do.Anto.in c.pastoralis.§.fi.post Host.s̃.de offi.deleg.voluit vnũ notabile , ꝙ vbi a iure vel a conuentione partiũ remouetur appellatio, tunc nõ hẽt locus iste tex. vt in casibus à iure exp̃ssis liceat appellare, q̃a nec illis casibus appellatur:& intelligitur remota ad oẽm effectũ app̃o, ita Do.An.hic, & sequuntur alij. Decimusoctauus effectus est, q̃a vbi est cl̃a, app. re. appellatio non iustificatur per oblationem probationis.ita Do.Anto. in c. 2. de his quæ fi.a ma.par.ca.sequitur vers. verum.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio eximit appellantem a potestate iudicis.*
2 *Iurisdictio iudicis a quo, sopitur per appellationem.*
3 *Appellatio interposita secum trahit executionem.*
4 *Excommunicatio quando non suspendatur per appellationem.*
5 *Excommunicatus quis non probatur per denunciationem.*
6 *Excommunicatus ob vnam causam, si appellat, hoc operatur saltem appellatio, quod non poterit amplius ob eam causam excommunicari.*
7 *Excommunicatus ab homine, debet euitari a scientibus, nedum excommunicatus a canone.*
8 *Appellatur ab executore, si modum excedat.*
9 *Sententia corporalis sortitur suam executionem statim ꝙ lata est.*
10 *Appellatio extinguit pronunciatum, & executionem pronunciati.*
11 *Appellatio quare excommunicationem non suspendat? Et nu. 12.*
13 *Excommunicatio cur non feratur, nisi præcedente peccato mortali. & nu. 14. 15. 16. 17. & 18.*

Excommu-

19 *Excommunicatio an dicatur durare quo ad omnes effectus, ex quo appellatum eſt.*
20 *Geſta cum excommunicato medio tempore, quo pendet appellatio, valeant ne & teneant?*
21 *Excommunicato ſubtrahuntur omnes fructus, modò egeſtate non laboret.*
22 *Excommunicatus an differat a relegato?*
23 *Suſpenſus ab officio, vbique eſt ſuſpenſus. & an a beneficio? nu. 24. 25.*
26 *Suſpenſo prouidendum, ne egeat, & mendicet.*
27 *Excommunicatus ſi quis fuerit iniuſtè, recuperat fructus ſibi ablatos.*
28 *Excommunicatus perdat ne adminiſtrationem beneficij, & fructus.*
29 *Excommunicatus poßitne denunciari pendente appellatione?*
30 *Denunciatio excommunicationis non impeditur per appellationis pendentiã.*

§. Verum. A ſententia excõmunicationis appellatio
interpoſita eius executionẽ denũciationẽ-
que non impediet: & interea fructus beneficij ipſi excõmuni-
cato non dabuntur. hoc dicit. Diuiditur in duas. In prima
1 narratio. In ſecunda deciſio. Secunda ibi, nos itaq; † No. ex tex.
ibi, eximitur. ꝙ appellatio eximit appellantẽ a poteſtate iudicis
a quo. & de hoc in c. ſi a iudice. & in c. nõ ſolũ. eo. tit. lib. 6. & fa-
2 ciunt q̃ dicta ſunt s. in rubri. † No. ex tex. ibi, dormitaſſe. ꝙ ꝑ ap-
pellationem ſopitur iuriſdõ iudicis a quo. & ſic habetis hic tex.
ſm Do. Anto. & Imo. ꝙ appellatio non in totũ extinguit ꝓnun-
ciatũ, ſed ſuſpendit. qđ dicunt verũ inſpecto ſtatu p̃terito vel fu-
turo. ſed inſpecto pñti bene extinguit pronunciatũ & iuriſdõnẽ
3 iudicis a quo, l. 2. ff. de pę. & dixi s. in rubri. † No. ex tex. ibi, cũ ex-
cõicatus, &c. rõnem, quare appellatio interpoſita ab excõicatio-
ne ipſam excõicationẽ non ſuſpẽdit, q̃a trahit ſecũ executionẽ.
ita hic Papa. & ex quo iſta rõ exprimit hic a l. cẽſetur finalis. gl.
4 in l. q̃uis. C. de fideicõ. & dicam in gl. latius. † No. ex tex. ibi, per
denunciationẽ, ꝙ quotiẽſcunq; actus de futuro tendit ad execu-
tionẽ neceſſariã actus de p̃terito, q̃ actus per actũ mediũ nõ eſt
ſuſpenſus, vt hic, excõicatio non ſuſpẽditur ꝑ appellationẽ. certè
nec actus, qui tendit ad executionẽ iſtius facti de p̃terito, ſuſpen-
detur per hunc mediũ actum. & ita in ſimili faciunt notata in c.
conſtitutus. s. e. & ẽt glo. in cle. vnica. de teſta. & ẽt notata in c. fi.
s. de conſti. vbi ꝓbatur, ꝙ ſicut conſtitutio non reſpicit p̃terita,
ita nec futura, q̃ tendunt ad executionẽ p̃teritorũ. & ita põt intel
5 ligi tex. ſm Panor. hic in c. cum tu. j. de vſur. † No. ex tex. ibi, non
ligetur. ꝙ per denunciationẽ excõicationis q̃s non probatur ex-
cõicatus: nam ſi denunciatio non ligat excõicatũ, ergo alio non
p̃cedente denunciatio non probat excõicationẽ. & ita hic Pa-
nor. ita eſt gl. in c. pia. in ver. nomen. quę dixit hoc procedere in
grauibus, non leuibus, de excep. lib. 6. in c. licèt. de ſen. excõ. lib. 6.
6 † No. ex hocmet tex. ibi, non ligetur. ſm Bal. hic, ꝙ excõicatus ob
vnã cãm, ſi appellet, ſaltẽ hoc operatur appellatio, ꝙ non poterit
ob illã cãm amplius excõicari. ita tex. hic, dũ ponderat, ꝙ denun
ciatio non ligat: q. d. ꝙ ſi ligaret, denunciari non poſſet: ergo nec
excõicari denuo. & faciunt q̃ habentur in c. ad reprimendã. s. de
offi. ordi. vbi appellatio ab excõicatione bene operatur effectũ
deuolutiuũ, licèt non excõicationis de p̃terito ſuſpenſiuũ. faciũt
7 notata in c. ad audientiã. & in c. dilecti. s. eo. bonus tex. in c. per
tuas. ibi Panor. circa prin. & in pe. col. j. de ſen. excõ. † No. ex tex.
ibi, vt ab alijs euitet̃. ꝙ nõ ſolũ excõicatus a canone dẽt euitari a
ſcientibus, vt in c. cum non ab hoĩe. j. de ſen. excõ. ſed ẽt excõica-
tus ab hoĩe: quod patet, quia denunciatio fit, vt illi ſciant, & ita
euitent: non aũt vt aliq̃d de nouo operetur. Et ſic habetis, ꝙ de-
nunciatio ſit ad finẽ, vt habeatur notitia de excõicatione, & ita
excõicatus vitetur, & non ad alium finem, imò a ſcientibus ſine
denunciatione vitari dẽt, vt patet ꝑ tex. ibi, alijs. quaſi ſentiat, ꝙ
ab ipſo excõicatore, ex quo ſcit eũ excõicatũ, dẽt ſtatim vitari ſi-
ne alia denũciatione. de hoc in d. c. cum non ab hoĩe. c. cum ex-
cõicato. & c. q̃m multos. 11. q. 3. ita Panor. hic. No. ex tex. ibi, ꝓuẽ-
tus eccleſiaſtici &c. ꝙ excõicato pñt ſubtrahi eccleſiaſtici pro-
uentus durante excõ. de quo dicã in glo. in verbo, excuſatione.
ibi, c. ſignificauerunt. illud arg. non concludit ſm Bal. nã abſolu-
toria non trahit ſecũ executionem ſtatim lata ſnĩa, ſed ſtat in pẽ-
denti vſq; ad 10. dies: qđ patet, q̃a ſi ille vellet petere j. 10. dies, nõ
poſſet opponi exceptio abſolutionis, q̃a eſt exceptio rei iudica-
tæ, & res iudicata non dr̃, niſi poſt decem dies, c. qđ ad conſulta-
tionẽ. de re iudi. l. j. ff. de re iudi. cũ aũt ſtatim ſnĩa abſolutoria nõ
hẽt in ſe executionẽ, q̃a ſtatim non naſcitur exceptio, non mirũ
ſi eo tpe quo eſt in pendenti, põt ab eo appellari. qđ ſecus eſt in
excõ. quia illa eſt gladius penetrabilis, qui ſtatim percutit & pe-
8 netrat, vt dictũ eſt in c. p̃terea. s. eo. & probatur in tex. noſtro. iõ
per appellationẽ non dẽt ſuſpẽdi. † In ea. ibi, qđ ad cõſultationẽ.
iſtud arg. ẽt nihil concludit, q̃a ab executore appellatur, ſi modũ
excedat, iuribus allegatis in glo. & dr̃ modum excedere, q̃n egre
ditur metas cõmiſſionis ſibi factæ ad exequendũ, vel egreditur
pronunciationem, quã exequitur, d. c. qđ ad conſultationem. ſed
in caſu noſtro lex eſt, q̃ facit executionẽ excõ. vt hic in tex. nec
exequendo modum excedit, quia pronuncians hoc determina-
bat, vt iſte eſſet excõ. & de verbo ad verbũ exequitur, vt ille pro-
nunciauit. & iõ ſicut ab execu. qui non excedit modũ, non põt
appellari: ergo nec ab executione legis, q̃ modum non excedit.
In ea. ibi, l. furti. iſta rõ nihil concludit: nam ꝙ condemnatum de
furto ſequatur infamia, eſt executio, l. j. ff. de his qui no. infa. l. nõ
põt. ff. de fur. eſt ergo executio legis, licèt non principalis execu-
tio ſnĩæ, ſed acceſſoria: nam principaliter ſnĩa fertur ſuper furto,
non ſuper infamia. modo ſuccedit regula, ꝙ acceſſoriũ regulari-
ter ſequitur ſuum principale, regula acceſſorium. de reg. iu. lib. 6.
ſed per appellationem a condemnato de furto interpoſitam, cũ
ſuper ipſo furto nondum ſit executioni mãdata ſnĩa, & indigeat
facto hominis ad plenam executionẽ, ſ. vel ad pœnam pro furto
inferendam, vel reſtitutionẽ rei furtiuæ, ſuſpenditur principale,
ſuper quo lata eſt ſnĩa: ergo nõ mirũ ſi infamia, q̃ acceſſoria ma-
gis de facili ſuſpẽditur, & executio iuris ſuper infamia facta per
appellationẽ retractatur, q̃a corruẽte principali corruit acceſſo-
rium. ſed in caſu noſtro ꝙ excõ. ſit ligatus illa, eſt executio iuris
principaliter de eo facta, ſuꝑ quo eſt pronunciatũ: quia ipſe pro-
nuncians principaliter voluit hunc eſſe excõ. iõ cũ non alterius
rei acceſſoria, non ita retractatur ſicut infamia per appellationẽ.
9 † Glo. in l. fi. C. ſi a non cõpe. iu. adducit aliud fundamentũ: nam
ſnĩa corporalis lata ꝑꝑ delictũ, qua q̃s dãnatur ad mortẽ, ſorti-
tur executionem a iure ſtatim qđ lata eſt, q̃a ſtatim efficitur ſer-
uus pœnæ, q̃ ad mortẽ damnatur, l. q vltimo. ff. de pę. Et tñ a tali
ſnĩa põt appellari, l. non tm̃. ff. de appel. l. addictos. C. eod. & C. de
ep̃a. audien. ergo non eſt bona rõ, quia excõicatio hẽt executio-
nem iuris, iõ appellatur ab ea. & ita tranſit ibi glo. Sed rñdet hic
Bal. ꝙ in ſnĩa corporali, licèt ius faciat executionem, non tñ ple-
nam, q̃a ſupereſt factũ hoĩs ſuper executione corporali, quod in
ſnĩa fuit magis principale: vnde non mirũ, ſi appellatio cum nõ
inueniat executionẽ plenam ſnĩæ factã fuiſſe, ſi ꝑpea operatur
effectũ non ſolũ circa id, qđ reſtat agendum, ſ. executionẽ facti,
ſed ẽt circa id qđ iam erat factum, ſ. executionem iuris. Nos lo-
quimur in excõicatione, q̃ a iure hẽt pleniſſimã executionem,
neq; expectat factum. non mirum, ſi res de ſe imperfecta quo ad
executionẽ magis de facili retractatur, q̃ ea quæ eſt perfecta, ſm
10 Bal. Panor. adducit quartum fundamentũ de l. 2. ff. de pęn. † vbi
appellatio extinguit pronũciatum: ergo ẽt extinguet executio-
nem pronunciati, q̃ eſt acceſſoria. ſed dicite, ꝙ illa lex loquitur
in his, q̃ non hñt plenam executionem tpe appellationis: quia
cum non ſint plenè roborata, magis de facili pñt tolli. nos loq̃-
mur in his, q̃ hñt plenã executionẽ tpe appellationis, q̃ cũ ha-
beant plenũ robur, non ita de facili tolli pnt. & ſic ſtat firma rõ
tex. noſtri tanq̃ principalis, ꝙ iſta ſit rõ, quare ab excõicatione
non appellatur quo ad ſuſpendendũ effectũ eius, q̃a a iure ſorti-
tur executionẽ ſtatim ex quo lata eſt, vt vult tex. & ita vr̃ ſatis co
11 nari ſuſtinere Bal. In ea. ibi, non appellatur. habetis ex glo. aliam
rõnem, quare appellatio excõicationem non ſuſpendit, quia in
ea non eſt homo qui ligat, ſed Deus. 11. q. 3. c. nemo. el j. ideo ſicut
a ſnĩa ſupremi Principis non appellatur, l. j. C. de ſen. præfe. præ-
to. ita ab hac ſnĩa, q̃ potius vr̃ Dei q̃ hoĩs, non appellatur quo ad
effectum ſuſpenſiuum. Iſta rõ impugnatur hic a Panor. primo ꝑ
ea q̃ habentur in c. tum literis. s. de in integ. reſti. in auth. q̃ ſup-
plicatio. C. de p̃ci. Imper. off. q̃a ſnĩa Principis ꝑ ſupplicationem
ſuſpẽditur: ergo ita dicendũ eſſet in excõicatione. Secũdo Deus
ligat in excõicatione, ſi iuſta eſt: ſecus ſi iniuſta, c. cum æterni. de
ſentẽ. & re iudi. lib. 6. c. a nobis. el 2. j. de ſen. excõ. & tñ ſiue iuſta
12 ſiue iniuſta ſit excõicatio, non ſuſpenditur per appellationẽ. † In
ea. ibi, c. cum apud. Glo. ponit duas alias rõnes, q̃ ad vnũ tendũt,
ſ. quia homo debet creſcere ꝑꝑ meritum, & ex cõſtitutione ec-
cleſiæ excõicatio eſt medicinalis, ꝑpea ſanctius duxit canon, vt
excõicatio executionem habeat, & ei pareatur, q̃ vt per viam ap
pellationis ſubterfugiatur, vt ꝑꝑ bonum obedientię homo cre-
ſcat. & illa rõ comprobatur in c. j. de ſen. excõ. li. 6. & in c. ꝑ tuas.
ibi, ne cõtẽnere videat̃. j. de ſen. exc. In ea. in fi. Iſta ſo. rectè intel
ligendo eadem eſt cum ratione tex. licèt per alia verba. nam vult
Ber. ꝙ excõicatio non habeat ſpecialẽ naturam ab alijs ſenten-
tijs, ſed ſicut aliæ ſententiæ, q̃ plenam ſortiuntur executionem a
iure, per appellationem non ſuſpenduntur, ita nec iſta. aliæ autẽ
q̃ executionem hominis deſiderant, ſuſpenduntur per appella-
tionem. & ſic eſt rõ, de qua in tex. quia excõicatio executionem
ſecum trahit, ꝑpea non appelletur quo ad effectum ſuſpenſiuũ.
Et ſi dicatis, quæ eſt rõ quare excõicatio hẽt executionem a iure
magis q̃ aliæ ſnĩæ regulariter? dicite ꝙ ratio eſt, quã ponit glo. in
2. & 3. ratione hic, vt homo creſcat per meritum obedientiæ. Et

quia est potius medicina q̃ pœna obedienti. Alia fuit & sexta rõ in ordine Hosti. q̃ ratio melius iudicio meo dr̃ ratio, quare executionem hēt excõicatio a iure q̃ quare non possit appellari .s. quia excõicatio afficit animã, c. a nobis. el 2. j. de sen. excõ. si quis ṕsbyterorũ. & ibi habetur, j. de reb. eccle. non alie. anima est q̃d indiuisibile, ideo materiali telo offendi non põt, sed offenditur inuisibili telo. modo cum excõicatio sit quid inuisibile, quatenus ligat animam, inuisibilia momento transeunt. & faciunt q̃ vidimus in c. ṗterea. s̃. e. non mirum si momẽto & illico, ex quo excõicatio lata est, vulnerat animam, & sic habet executionem a iure statim: & ideo non mirum, si per appellationem non suspenditur. & sic ratio Host. iuncta cum rõne tex. nostri, erit optima.

13 † Septima fuit rõ, quia excõicatio non fertur nisi præcedente peccato mortali, c. nemo. el 2. c. quicunq;. c. nullus. 11. q. 3. sed peccatum mortale per appellationem non tollitur: ergo nec excõicatio. Ista rõ non concludit vr̃: pone enim, q̃ excõicatio sit iniusta nullo peccato mortali præcedente, certè tenet, licèt ferri non debeat, c. j. 11. q. 3. Et tñ generaliter dr̃ hic, q̃ excõicatio non suspẽditur per appellationem, ergo intelligemus de iusta siue iniusta.

14 † Octaua fuit rõ Do. Anto. quia excõicatio fertur ex potestate clauium, vt habetur in c. ab excõicato. s̃. de rescri. in c. si sacerdos. s̃. de offi. ordi. & melius absolutio ipsa de necessitate requirit claues sacerdotales ad hoc, vt ab excõicatione sit absolutus, c. a nobis. el grande. j. de sen. excõ. notatur in d. c. ab excõicato. sed appellans hoc casu non dr̃ vti ministerio clauium: non mirum si ṗ appellationem non suspenditur effectus excõicationis, qui sola absolutione tollitur. Panor. reprehendit Do. Anto. per tex. in l. furti. in princi. ff. de his qui no. infa. nam infamia non põt tolli a parte, nisi a solo Principe, l. j. §. de qua. ff. de postul. c. cum te. s̃. de re iudi. & tamen tollitur per appellationem, d. l. furti. Sed rñdete, vt dixi in princi. glo. ex mente Bal. secundo adducit, Papa põt tollere excõicationem vnico verbo sine alia forma absolutionis, cle. si summus Põtifex. de sen. excõ. imò constitutionem faciendo põt statuere, vt excõicatio, quę qñq; valuit, habeatur pro non facta, & non valida, vt ex retro. glo. est signanda in cle. j. in verbo, pro infec. de immu. eccle. ergo ita potuit lex statuere, vt secuta appellatione per excõicatum habeatur excõicatio ṗ nõ lata, multo magis suspendatur. sed fatebor ingenue, q̃ lex facere hoc potuisset, sed disputamus quare hoc non facit, imò cõrium ṗmiserit.

15 † Nona est rõ Do. Cardi. hic, qui dixit, q̃ cum excõicatio magis accedat interlocutoriæ q̃ diffinitiuæ, vt notatur in rubri. & in c. per tuas. j. de sen. excõ. in interlocutoria statim per appellationem non suspenditur effectus iste suspensiuus, sed pendet ex futuro euentu, s. an appellatio censeatur iusta vel iniusta, c. non solũ. eo. tit. lib. 6. ideo excõicatio per appellationem nõ dicatur mere suspendi, vt de pñti dicamus eam suspensam. & ita dat nouum intellectum ad hunc tex. sed stabit excõicatio in pẽdenti, quia si pronunciabitur appellationem iustam, excõicatio iudicabitur non valuisse: si pronunciabitur iniustam appellationem, excõicatio vt ex retro tenebit. Ista ratio reprobatur a Panor. quia videmus, q̃ suspẽsionis sñia est interlocutoria, & tamẽ dicimus, q̃ si suspensio est spiritualis, quo casu hēt vim censuræ, non suspenditur per appellationem, c. is cui. in fi. de sen. exc. li. 6. si est tẽporalis, puta a beneficio vel ingressu pomerij, suspẽditur per appellationẽ, vt glo. in d. c. is cui. ecce ergo, qualiter sñia censuræ hēt quid ṗcipuum ab alijs interlocutorijs circa effectũ appellationis: ergo non est bona ratio Cardi. Præterea in sentẽtijs cẽsurarum non habet locum fictio, vt ex retro, c. præterea. & ibi dixi, s̃. e. ergo &c.

16 † Decima fuit ratio quã ponit Bar. in l. fi. C. si a non compe. iudi. quem Panor. male refert, quia voluit ibi Bar. q̃ ṗpea per appellationem non suspendatur excõicatio, quia est medicinalis, & conditionem hēt in se, vt isto purgante contumaciam debeat tolli, & potestas purgandi est in facultate excõicati: quia si est excõicatus, de facili põt petere se absolui iurando stare mandatis ecclesiæ, cauendo vbi dubia offensa, satisfaciẽdo qñ manifesta: & si non põt satisfacere, excusatur, c. P. & G. s̃. de offi. deleg. habetur in c. Odoardus. de sol. & vbi non põt dare illã cautionem, admittitur simplex iuratoria, vt notatur in c. q̃ q̃. de vsur. li. 6. & in c. venerabilibus. §. secus. & in c. solent. de sen, excõ. li. 6. & ita intelligitur c. ex parte. el j. j. de verb. sig. Vnde cum iste possit absolui de facili, & hoc grauamen releuare a se, sit in potestate sua, quia iurando absoluetur, nec aliquid damnũ patitur: non mirum si iura, q̃ non permittunt appellationem nisi grauato, c. ad nostram. cum similibus. s̃. eo. volunt isti dare remedium appellationis ad excõicationem suspendendam: quia respectu illius ligaminis est medicina, & intus hēt remediũ releuandi se, s. iurando. ideo ad hũc effectum appellatio non operabitur. Sed quia cã excõicationis potuit grauare istum, ideo quo ad effectũ deuolutiuum & effectũ, vt pro iustitia sñiæ non præsumatur, iuS bene permisit appellationem, c. ad reprimendam. & ibi glo. & Doct. s̃. de offi. ordi. Ista ratio in excõicatione optimè concludit, sed quia eadem est regula in alijs censuris, q̃ est in excõicatione, vt ẽt per appellationem non suspendant, c. is cui. §. fi. de sen. exc. li. 6. & tñ ille non semper releuatur per cautionem. pone enim, q̃ quis sit suspensus ṗṗ crimẽ, & non ṗṗ contumaciam, vel interdictum sit latum ṗṗ crimen, q̃d fieri põt, vt dixi in c. ad hæc constituti. s̃. eo. certe tunc non habebit locum ratio Bar. & tamẽ illa censura non suspendetur per appellationem, d. c. is cui. Sed non esset sacrilegium tenere, q̃ in sententijs censurarum ṗṗ crimen & non contumaciam illatis non habet locum ille §. fi. nec iste tex. sed tunc suspendantur hmõi censuræ per appellationẽ. & ita tenet Panor. in c. sæpe. & ibi posuit in glo. in verbo, rata. s̃. eo. & hoc modo sustinebitur opin. Bar.

17 † Vndecima est ratio Panor. hic, q̃ ṗpea appellatio non suspendet excõicationem ṗṗ bonum obedientiæ, & ẽt quia vbi tractatur de periculo animæ, melius est timere culpam vbi culpa non est, c. 2. j. de obser. ieiu. & securior pars capitur in foro animæ, c. iuuenis. j. de spon. & ideo pro anima iudicamus in dubio, glo. in c. vnico. s̃. de seru. ideo nõ mirum, si cum excõicatus in dubio immiscendo se sacramentis incurreret periculum, c. per tuas. j. de sen. excõ. dicimus, q̃ ẽt per appellationem illa excõicatio nõ suspenditur. Nec obstat dictũ Inno. in c. cum super. s̃. de offi. deleg. & in c. bonæ. el j. s̃. de elect. & quod no. glo. in d. c. ad reprimendam. vbi concluditur, q̃ appellatio tollit ṗsumptionẽ, q̃ est pro excõicatione vt sit iusta: q̃a rñdet, q̃ illud est verũ quo ad cõmodũ aduersarij, vt ipse per hoc non releuetur, quo minus in cã appellationis habeat ẽt iustificare excõicationem. Sed quo ad dubium euitandũ, & vt excõicatus abstineat se a sacramentis per appellationem, non tollitur ṗsumptio, q̃ resultat ex excõicatione, ad hoc vt excõicatus sibi ṗcaueat. Sed cõ Panor. facit dictũ Inno. in c. cum tu. s̃. de testi. vbi voluit, q̃ excõicatio in foro pñiali ṗsumatur iusta, licèt cõ eam opponatur: quia securior pars est capienda. sed in foro iudiciali & in foro fori in dubio ṗsumatur non tenere, & non ligare: nã nos tractamus non solũ in foro animæ, an appellatio suspendat, sed in foro iudiciali ẽt. q̃ patet, dum quærimus, an possit denunciari pendente appellatione. item an fructus beneficij debeant istis subtrahi, vt hoc tex. in fi. ergo non est bona ratio Panor. q̃ securior pars est capienda &c.

18 † Duodecima & vltima est ratio Panor. hic, quia appellatio non extinguit, sed suspẽdit pronunciatum, c. venientes. s̃. de iureiur. c. pastoralis. §. ṗterea. s̃. de offi. deleg. si non extinguit appellatio ab excõicatione, remanet ergo excõicatio. modo effectus excõicationis est inseparabilis ab excõicatione, quia fieri non põt q̃ non liget: ergo appellatio ab excõicatione interposita hunc effectum non suspendet, ex quo non tollit actũ, & actus nõ põt stare sine illo effectu. Sed illa est cõ tex. in l. 2. ff. de pę. & in l. j. §. fi. ff. ad Turpil. & cõ ea, q̃ dixi in notex mente Do. Anto. & Imo. & q̃ firmaui s̃. in rubri. q̃a appellatio inspecto statu pñti bene extingit pronunciatum: ergo extingueret excõicationem, & ṗ cõns eius effectũ. quod negat tex. noster. & iõ rõ Panor. non bona, sed restat defensata pro magis sustentabili rõ tex. nostri, coadiuuata per secundã & tertiã rõnem glo. vel melius per rõnem Host.

19 † Glo. in verbo, secũ trahat. Duo habetis ex glo. Primũ, nunquid excõicatio, ex quo appellatum est, dicatur quo ad oẽs effectus durare. circa quod dicite, aut notorium est appellationem fuisse iniustam, & tunc per talem appellationem excõicatio non suspenditur, nec ẽt postea lata annullatur, c. cum appellationibus. eo. tit. li. 6. c. vt debitus. j. eo. aut notorium est appellationem esse iustã: & tunc quominus liget lata excõicatio, non operetur appellatio, vt hoc tex. nostro. sed quo ad effectum deuolutiuum, & ẽt ad suspendendũ suspitionẽ, q̃ erat pro sñia q̃ sit iusta, iuxta notata in c. in pñtia. s̃. de renun. in l. Hærennius. §. Caia. ff. de eui. in c. cum ad sedem. s̃. de restitu. spol. & tunc appellatio bene operatur, c. ad reprimendam. & ibi notatur, s̃. de offi. ordi. habetur per Do. Inno. in d. c. cum super. s̃. de offi. deleg. Sed si appellatio pręcessit excõicationem, illo casu excõicatio non valebit, c. dilecti. & ibi dixi s̃. eo. aut sumus in casu dubio: & tunc si excõicatio præcessit appellationem, dicite vt dictum est in præcedenti membro, qñ notorium est appellationem tenere: si autẽ excõicatio secuta est appellationem: & tunc pendebit ex dubio euentu, quia si pronunciabitur bene appellatum, non valebit excõicatio: si pronũciabitur male appellatum, valebit, c. licet. in prin. eo. tit. lib. 6. & ita intelligitur c. per tuas. de sen. excõ. põt nihilominus interea petere absolui ad cautelam, d. c. per tuas. & c. solent. de sen. excõ. lib. 6. tñ per desertionẽ appellationis illo casu non conualidatur excõicatio. Ita notatur in

20 c. sæpe. s̃. eo. & ẽt in d. c. licet. & ita Do. Ant. hic. † Secũdo habetis notare

notare ex glo. nunquid gesta cum excõicato hoc medio tẽpore, quo pendet appellatio, valebunt & tenebunt. & dicite ſm Do. Anto.& Panor.hic,aut loquimur in his,quæ ſunt publici officij, puta eſſe iudicem : & tunc ex quo per appellationem res eſt dubia,& ille excõicatus toleratũ, valebunt geſta per eum, c.ad ꝓbandum.s.tit.j.3.q.7.§.verũ.& faciunt notata in l.Barbarius.ff.de offi.ꝑto.& in c.ſciſcitatus.s̃.de reſcr. & aliquid tetigi in c.ꝓterea. s̃.e.aut loquimur de his,q̃ geruntur noĩe priuati officij,vt gerere negocia ſua,eſſe procuratorem & ſimilia.& tunc geſta cum iſto excõicato, non obſtante ꝙ poſtea appellauerit, non valent nec tenent, quia in his quæ geruntur nomine priuati officij per excõicatum,non adiuuat tolerantia, licèt adiuuet in his q̃ gerũtur nomine publici officij.ita Inno.in c. cum dilectus. s̃. de conſue. & faciunt notata in c.veritatis.s̃.de dolo & contu. aut loquimur quo ad pœnã irregularitatis incurrendã, & tunc appellatio hẽt excuſare excõicatum,ex quo per appellationem eſt excõicatus, quia potuit veriſimiliter exiſtimare illam non tenere.ita Panor. hic,& Imo.& faciunt notata in c.Apoſtolicæ.j̃.de cler. excõ. mi. & in d.c.licet.ſic ergo,dum glo.hic vult,ꝙ pendente appellatione collatio beneficij facta excõicato valet & tenet, dicite ꝙ male loquitur,quia acceptare beneficiũ quo ad excõicatum eſt priuati officij,& iõ non dẽt valere,data ẽt tolerantia,illa collatio,ꝓ

21 notata in d.c.cum dilectus.ita Panor.hic.† Glo.in verbo,ſubtrahuntur.ibi in c.diaconi.habes ex glo. ꝙ excõicato ſubtrahuntur fructus oẽs,dũmodo egeſtate non laboret. ſed glo. poſtea in vltima ſui parte ponit veritatem,ꝙ imò in totum auferatur fructus excõicato,nec præcauendũ ſit,ꝙ egeſtate non laboret. Nec obſtat c.ſtudeat.50.diſt.quia loquitur in depoſito:nam depoſito bene dẽt prouideri,ne egeſtate laboret:& eſt rõ differentiæ,q̃a depoſitus non hẽt in facultate ſua,vt a depoſitione releuetur: & iõ iura mitius agunt cum eo.excõicatus aũt habet in facultate ſua, vt abſoluatur,cauendo ſtare mandatis eccleſię,vel ſatisfaciendo cum poſſit,c.ex parte.el j.j̃. de verb.ſigni. & vbi ſatisfacere non poſſit per inopiam,excuſatur,c.P.& G.& ibi Inno. s̃.de offi.dele.ga.c.Odoardus.j̃. de ſolu. ſi tñ fame periret excõicatus,tunc in viam eleemoſinæ ſibi prouideri debet, vt vult hic glo.in vltimis verbis. per quã elicit Panor. ꝙ excõicato non eſt facienda eleemoſina,niſi fame periret.faciunt notata in c.q̃m multis.11.q.3. & facit quod notabiliter voluit Bal.in §.finitur.Inſti.de vſufruc.vbi dixi per excõicationem vſufructuarij finiri vſumfructum : ergo cum clerici in beneficijs non habeant plus iuris q̃ vſumfructũ, vt no.Io.An.& alij in c.pñti.de offi.ordi.lib.6. Archid.in c.ſtatutum.§.aſſeſſorem.de reſcrip.lib.6. Io.de Lig.in cle. gratiæ.de reſcrip.habetur per Scribentes in c.fi.de pecul.clericorũ. non mirum ſi ſaltem puniantur clerici excõicati fructibus beneficiorũ, de quo latè Cardi.in repetitione capituli,perpendimus.j̃.de ſen.

22 excom.Gemi.in c.præterea.23.diſtin.† In ea.ibi,16.q.j.c.illud.in quantũ glo. equiparat excõicatum relegato:dicite ꝙ male loquitur,quia relegatus ſolum in vno certo loco vr̃ relegatus,l.relegatorum.ff.de interdic.& relega.excõicatus aũt vbiq; idem eſt excõicatus,11.q.3.c.curæ.& relegatus non eſt in totum extra ciuitatem,ſicut excõicatus in totum eſt extra eccleſiam.glo.alibi equiparauit excõicatum deportato,in §.media.Inſtitu.de capi. diminu. quæ ẽt non bene loquitur, quia deportato ſunt oẽs ↄ̃ctus interdicti,& ẽt teſtamenti factio,quod non eſt in excõicato ita expeditum,vt no. Inno.in c.veritatis. de dolo & contu. habetur in c.decernimus.& in c.ſolet. in fi.de ſen. excom. lib. 6. in authen. credentes.C.de hære.& per nouiſſimos in l.j. ff.de teſta. ſed inquantum glo. vult, ꝙ excõicato non adimuntur fructus beneficij, niſi per ſententiã expreſſe adimantur. & faciunt pro ea notata in ſimili in l.ſi qua.per glo.ff.ex quib.cau.ma. Io.And.& qui ante eum ſcripſerunt ſecuti ſunt glo.Do.Anto. hic, Imo. & Panor. tenent ↄ̃rium, adducunt notata per glo.in c.præter hoc.32. diſtin.in princi.per Vin.in c.quotiens.de ſimo. notata per Inno. in c.qualiter & q̃n.el grande.ad fi.j̃.de accuſa. notata per Hoſtiẽ. in tit.de ſen.excom.§.quis ſit effectus.per Specu.in tit.de expen. & intereſſe.§.fi. circa fi. adducunt etiam glo. hic in princi. dum vult,ꝙ excõicatus,ex quo eſt extra eccleſiam, nihil de bonis eccleſiæ poſſidere põt.ſed iſte effectus,ꝙ excõicatus ſit extra eccleſiam,ineſt in ſententia , etiam ſi iudex aliud non dicat : ergo in conſequentiã veniet ẽt effectus ademptionis bonorum. adducit Panor.tex.noſtrum in fi.hoc modo, appellatio ab excõicatione non ſuſpendit effectum excõicationis,ẽt quo ad fructus:ergo de neceſſitate dicendum eſt, ꝙ fructus expreſſe non ſunt adempti in ſententia:nam ſi eſſent adempti expreſſe in ſententia , tot eſſent ſententiæ quot capitula,l.Carmelia pia.ff.de iurepat.l.ẽt. ff. de mino.c.Raynaldus.j̃.de teſta,& ſic duæ eſſent ſententiæ, vna excõicationis,alia ademptionis fructuũ, ſed appellatio bene ſuſpendit interdictionem fructuũ expreſſe factã,c.is cui.§.fi. & ibi glo.de ſen.excõ.lib.6. ergo non eſt dicendũ, ꝙ excõicato expſſe adimantur fructus,imò tacitè adimuntur:quia ſi expreſſe adimerentur per appellationem,ſuſpẽderetur talis effectus , quod negat tex. noſter. ſed hoc non procederet,q̃n illa plura capitula ſe hñt vnum vt principale,aliud vt acceſſorium , prout hic, q̃n excõicaretur,& quaſi in conſequentiã ei quaſi adimerẽtur fructus: vnde vis eſſet in modo pronunciandi,an ęque principaliter adimeret in ſnĩa iudex fructus,an verò in quandã conſequentiam, ſicut in ſimili dicimus in l.3.C.ſi pẽd.app.mors interue.& in l. j.

23 C.ſi reus vel accu.mor.fue.† In ea.ibi,63.di.c.2. habetis ex glo. ꝙ ſuſpenſus ab officio vbiq; eſt ſuſpenſus.& eſt rõ ſm Docto. hic, q̃a ſuſpenſio ab officio afficit perſonã:ideo quocunq; vadat,erit ſuſpenſus,ſicut leproſus.Sed in veritate illa rõ vr̃ ↄ̃ tex.in l.ex ea. ff.de poſtu. vbi interdicto officio alicui poſtulandi, non per hoc

24 afficitur perſona , vt non poſſit alibi poſtulare . † Habetis aliud ex glo. ꝙ ſuſpenſus a beneficio in vno loco põt alibi habere beneficiũ,& ſic habes differentiã inter ſuſpenſum ab officio & ſuſpenſum a beneficio.Vos, dũ quæritur an ſuſpenſus a beneficio poſſit aliter beneficium habere,dicite ex mente Imo.Do.Anto. & Panor.hic,ꝙ aut loquimur in ſuſpenſione hominis,aut in ſuſpẽſione iuris . Si in ſuſpenſione hoĩs , & tunc ſi exprimat, ꝙ ab vno tm̃ ſuſpendit ab alio non,erit ſuſpenſus,vt hac glo.Si exprimit,ꝙ ab oĩbus intendit ſuſpendere,erit ſuſpenſus ab oĩbus etiã alibi ſitis : quia reſpectu perſonæ hẽt ꝑtatẽ eum priuandi beneficijs alibi ſitis,c.poſtulaſti.s̃.de foro cõpe.in dubio aũt vr̃ ſolum ſuſpendere a beneficio ſibi ſuppoſito,& non ab eo q̃d alibi habet,l.cum vnus.§.j.ff. de bo. auto. iudi. poſ. faciunt notata in c.a nobis.el 2.j̃.de ſen.excõ.in c.2.de conſti.lib.6. ſi ſuſpẽſio eſt iuris, inſpicienda eſt cã , ꝓꝓ quã fertur ſuſpenſio : ſi ꝓꝓ cãm vnius tm̃ eccleſiæ, in qua hẽt beneficiũ , ſuſpenſus eſt ſolũ ab illis beneficijs q̃ in illa eccleſia hẽt,& non alibi,c.cum in cunctis.§. clerici. s̃.de elec.iuncto tex.in c.ſi cõpromiſſarius.de elec.li.6.& eſt glo. in cle.2.in verbo,beneficiorũ.de vi.& hone.cler. ſi cã non reſpicit particulariter illã eccleſiã,& tunc in dubio ſicut cã eſt vl̃is vel indifferens,ita ſuſpenſio erit vl̃is ab oĩbus beneficijs,d.c.ſi com-

25 promiſſarius.in rõne ſui.†Sed pro cõplemento q̃rit hic Do.Anto.nunquid ex quo quis eſt ſuſpẽſus ab officio , ſit ẽt a beneficio ſuſpenſus.& dicite cãm eſſe inſpiciendã,ſi eſt grauis,videbitur a beneficio ſuſpenſus, vel ẽt q̃a ꝓꝓ crimen ſuſpendatur : ſi eſt leuis,vel ꝓꝓ ſolã infamiã,vt primo caſu extẽdatur ad bñficiũ,ſecũdo non , niſi beneficiũ conſiſteret in diſtributionibus quotidianis,quia tunc indiſtinctè ſuſpẽſus ab officio,cum diſtributiones quotidianæ non percipiantur niſi ꝓꝓ officiũ diuinũ, c.vnico.de cleri.non reſi.li.6.tunc ſuſpenſio extẽditur ad beneficiũ . ita glo. in cle.cupiẽtes.in glo.magna, in fi.de pęn.& ꝓ hæc cũ ſuſpenſo oĩa beneficia auferantur in pęnã delicti,vt videbitis,& eſt glo.in

26 d.cle.cupientes.in glo.magna.† infert Panor. ꝙ ſuſpenſo prouidẽdũ tñ erit,ne egeat,vel mẽdicet in opprobriũ cleri, q̃a eadem eſt rõ quã dixi s̃.in depoſito: ſecus ſi eſſet ſuſpẽſus ꝓꝓ contumaciam,quia tunc nõ prouideretur ſibi,ſicut nec excõicato. & hoc

27 modo declarat glo.no.in c.cũ Vintoniẽſis.s̃.de elec. † In ea.glo. ibi,l.qui proprio.habes ex hoc,ꝙ iſte excõicatus licèt poſt appellationem amittat fructus,ſi tñ iniuſtè fuit excõicatus, eos poſtea recuperabit,ex quo cõſtat iniuſtã eſſe appellationẽ: ſecus ſi fuit iuſta.& glo.approbant Doctores.dicunt tñ Do.Anto. & Imo. ꝙ hanc recuperationẽ non faciẽt in viã attẽtati, quaſi pẽd.app.ſint ſibi ablati,ſed faciet principaliter in viã iuſtitiæ,querelando,vel ſuꝑ hoc agẽdo: nam ex quo iure permittẽte iſti fructus ſunt ſibi ablati,pẽd.app.non põt fieri reuocatio in viã attẽtati: quia q̃d fit lege permittẽte,pęnã non meretur,c.qui peccat. 23.q.4. l. Gracchus.C.de adul.& alleg.Do.Anto.Rotã ita tenere in deciſ. antiquis,deciſ.416.& deciſ.ſua 440.q̃ incipit,Itẽ ſi lata. in fi. col. Sed cui applicabuntur fructus ablati excõicato ? dicite ſm glo. no.in cle.2.in verbo,ſuſpẽſus.de vi.& hone.cleri.& ſentit glo.in cle.vt hi qui.in ver.dimidia.de æta.& qual.& Imo.hic,ꝙ ſi ſunt fructus beneficij,ſ.ꝑbẽdæ,applicãtur eccleſię:ſi ſunt fructus diſtributionũ quotidianarũ, accreſcunt ſocijs . & iõ infert hic Bal. & latius in c.j.s̃.de iudi. ꝙ ſi excõicatus fuiſſet poſtea ex indulgẽtia reſtitutus a Papa,ꝙ non recuperabit fructus medij tꝑis:nã reſtitutio non operatur in ꝑiudiciũ tertij,c.q̃ uis.de reſcri.li.6.l.j.& fi.C.de ſen.paſ. ſed iſti fructus medij tꝑis ſunt alijs q̃ſiti : ergo ꝑ reſtitu-

28 tionem illos non recuperabit. † Sed nunq̃d ſicut excõicatus ꝑdit fructus,ita etiam perdet adminiſtrationem beneficij ? & voluit Do.Anto.hic,ꝙ non,quia non per hoc amittit titulum, & ꝑ ↄ̃ñs nec adminiſtrationem,quæ dependet ex titulo , c. tranſmiſſam.s̃.de elec.Panor.tenet ↄ̃rium,per ea q̃ habentur in c.veritatis.s̃.de dolo & cõtu. item quia excõicatus vr̃ a beneficio ſuſpẽſus,

ſus,ergo non poterit illud adminiſtrare,c.j.de elec.li.6.Sed nun-
quid amittit beneficiũ excõicatus.& dicite ſm Imo. ꝙ non, niſi
perſeuerauerit in excõicatione per annum,quia tunc bene amit
tet beneficium,c.quicunq;.c.rurſus.11.q.3.quod.verũ,ſi excõica-
tio lata eſt ꝑꝑ crimẽ, quod ipſo iure priuat clericum beneficio:
nam tunc ſtando in excõicatione per annum, habetur pro con-
feſſo.glo.eſt no.in c.cum contumacia.de here.lib.6.ideo priuari
põt.ſed ſi excõicatio lata eſt ꝑꝑ crimen, ꝑꝑ quod non eſſet pri-
uatus ipſo iure,ſed bene veniret priuandus:tunc lapſu anni non
eſt priuatus beneficio, ſed bene põt priuari per ſñiam, d. c. qui-
cunq;.ſi verò eſſet crimen, ꝑꝑ quod ẽt poſſit priuari: & tunc nõ
ſufficit lapſus anni,ſed eſt neceſſe ꝙ vltra annum ſtet contuma-
citer excõicatus per notabile tp̃s, vel alio modo poſt annũ con-
uincatur eius contumacia,c.cum bonæ.s̃.de æta.& qual. Ita Pa-
nor.in c.j.s̃.de iudi.& latè in c.fi.j̃.de pœn.Sed ad aliam partẽ tex.
noſtri ab extra quæritur,nunquid oĩs iudex pend. appel. poterit
hanc denunciationem excõicationis facere.& dicite ſm Domi.
Anto.& alios,aut loquimur in ordinario: & tunc quilibet ordi-
narĩus põt. aut in delegato, & tunc poſtq̃ detulit appellationi,
non põt denunciare, c. cum appellationibus. cum ibi no.eo.tit.
lib.6.vel poſtq̃ recepta eſt appellatio a ſuperiore, c. paſtoralis.§.
ꝑterea.s̃.de offi.deleg.& iõ nec denunciationem alteri cõmitte-
re poterit,c.ſignificaſti.iuncto c.ex literis. s̃.de offi. delega. alias
29 delegatus ẽt ipſe poterit denunciare.† Sed nunquid eſt indiſtin-
ctè verũ,ꝙ poſſit excõicatus pendente appellatione denunciari.
Et dicite ſm Do.Anto.& Imo.hic regulã eẽ ꝙ ſic. Ita eſt hic tex.
in fi.Fallit primo,qñ iudex denuncians eſſet delegatus, & detu-
liſſet appellationi, vel appellatio fuiſſet a ſuperiore recepta, vt
ꝓxime dixi.Fallit ſecundo,qñ denunciatio ligaret magis excõi-
catum q̃ eſſet primo ligatus,vt in caſu c.tua. j̃.de ſen. excõ. nam
tunc pendente appellatione fieri non poterit,Do.Anto. hic, &
Imo.& eſt hic tex.ibi,amplius non ligetur. Tertio fallit, qñ ex-
cõicatio fuiſſet lata ɔ̃ ignorantem,quod põt fieri, c. Apoſtolicæ.
c.illud.de cleri.excõ. mini.illo caſu ſi a die ſñiæ appellauerit, li-
cèt non ſuſpendat excõicationem, tñ impediet denunciationẽ.
ita eſt bonus tex.in c.dilectis.& ibi videbimus.j̃.eo. ita Do.Ant.
& Imo. hic. Quarto fallit, qñ quis fuiſſet excõicatus a canone,
quo caſu bene requiritur ſñia declaratoria facti, niſi factum ſit
notorium,vt dixi in c.peruenit. s̃.eo. ſi a tali ſñia declaratoria ſit
appellatum,quod põt,vt eſt glo.no.in c.cupientes.§. quod ſi per
20.in verbo,priuatos.de elec.lib.6. & dixi in d. c. peruenit. pen-
dente illa appellatione impedietur denunciatio excõicationis.
30 ita Do.Anto.hic,& Imo. † Vltimo per iſtam literã infert Lapus
allega.ſua 48.ad deciſionẽ qõnis.& refert hic Do. Anto. nunq̃d
ſi iudex condemnauit Titiũ ad 10. & tanq̃ temere litigantem ad
expenſas, quarum taxationem ſibi reſeruat, cum iſta taxatio ſit
ſimplex declaratio & nudi facti,vt no.Panor.in c.j. ad fi.s̃. de ſe-
queſtra.poſſ.& fruc.notant Legiſtæ in l.terminato. C.de fruc.&
lit.expen.ſi a tali ſñia fuerit appellatum,poterit pẽd.app.iudex a
quo taxare iſtas expenſas.& dixit Lapus ꝙ ſic,quia ſicut per ap-
pellationis pendentiam non impeditur denunciatio excõica-
tionis,ita nec iſta declaratio expenſarum,cum ſit nudi facti.Do.
Anto.reprobat Lapũ,q̃a tex.noſter hoc non probat,cũ ſit caſus
longe diuerſus a qõne propoſita:nam hic per appellationem nõ
ſuſpenditur principale,ſ.excõicatio:iõ determinat tex.ꝙ nec ſu-
ſpendatur acceſſoriũ,ſ.denunciatio, ſed per appellationẽ in qõ-
ne propoſita ſuſpenditur principale, ſ. condemnatio ad 10. ergo
ad expenſas,l.fi.C.qñ prouo.non eſt neceſ. iõ nõ mirũ, ſi magis
de facili ſuſpenditur hic denunciatio,ſed non declaratio harum
expenſarũ. Quo ad aliã partẽ, nunquid ſicut excõicatio non ſu-
ſpenditur per appellationẽ vt hic, ita abſolutio ab excõicatione
non ſuſpendetur.Et concludunt Doc.ꝙ hic,ꝙ non ſuſpendetur.
ita Do.Anto.hic,& faciunt notata in c.ab excõicato.s̃.de reſcri.
in c.j.de ſen.excõ. lib.6. facit tex.in c.venerabilibus.§.vbi aũt.de
ſen.excõ.lib.6.iuncto c.ſacro.j̃.de ſen.excõ.Do.Anto.poſt Inno.
in d.c.ab excõicato.in 4.char. nam ſicut excõicatio iniuncta va-
let,licèt ferri nõ debeat,d.c.ſacro.ita abſolutio,d.§. vbi aũt. in d.
c.venerabilibus.facit ẽt,q̃a abſolutio eſt fauorabilior q̃ excõica
tio,l.Arrianus.ff.de ac.& ob.not.in c.ex literis.s̃.de ꝓba.ergo ſi-
cut excõicatio ꝑ appellationẽ nõ ſuſpenditur,ita nec abſolutio.
ꝑterea abſolutio ita ſortitur executionẽ a iure,ſicut excõicatio:
ergo ita nec ſuſpendetur per appellationẽ, ſicut nec excõicatio.

S V M M A R I V M.

1 *Sententia interlocutoria lata per iudicem, ſi pars appellauerit, iudex non tenetur deferre appellationi.*
2 *Libelli forma in concluſione.*
3 *Denunciatio appellationis non impeditur data competentia iudicis,qui poſſit denunciare.*
4 *Inferior nullus poteſt cognoſcere de cauſa incidenti vel emergenti, omnino appellatione interpoſita ad Papam.*
5 *Archiepiſcopus poteſt adiri in facto notorio a ſubdito ſui ſuffraganei,vt ipſum abſoluat ab excõicatione,non obſtante appel.ad Papam. & nu. 6.*
7 *Appellatio deuoluit cauſam reſpectu omnium, quæ habent connexitatem in cauſa.*
8 *Appellationis renunciatio ex quibus colligitur?*
9 *Proteſtatio contraria effectui conſecutiuo ex facto, impedit actum.*
10 *Archiepiſcopus vtrum habeat cognitionem de appellatione interpoſita de epiſcopo ad Papam.*
11 *Appellatione pendente an quis poſſit excommunicatus denunciari.*
12 *Reus varijs & contrarijs remedijs vti poteſt, actor non.*
13 *Iudex vbi proceditur per inquiſitionem, vtrum poſſit cognoſcere an ſua ſit iuriſdictio.*
14 *Prorogatio qualiter fiat.*
15 *Archiepiſcopus non poteſt eſſe iudex in cauſa ſubditorum ſuffraganei ſui,niſi per appellationem.*
16 *Inſtantiæ renunciare ante citationem emanatam licitũ eſt,ſaluo iure cauſæ.*
17 *Archiepiſcopus non poteſt de nullitate attentatorum cognoſcere per q̃relam.*
18 *Appellans ſi adit inferiorem a iudice,ad quem appellauit, alium tamen ſuperiorem iudicis a quo, vel adit poſt appel.ipſum iudicem a quo,an videatur renunciare appellationi.*
19 *Proteſtatio quid ſit.*
20 *Proteſtatio in quot diuiditur ſpecies.*
21 *Proteſtatio per quæ,& circa quæ fiat.& nu. 22.*
23 *Proteſtatio cui fieri debeat.*
24 *Proteſtatio ſi fiat in abſentia eius,cuius negocium geritur,an valeat.*
25 *Hæreditatem adeundo,quaſi cum creditoribus contrahitur.*
26 *Actus cum parte & cum iudice fieri,quando dicatur.*
27 *Proteſtatio perſonæ delinquentis, & ad tollendum delictum, fieri quando debeat.*
28 *Proteſtatio fit in genere,ſi factum incertam reſpiciat perſonam.*
29 *Proteſtatio,quæ fit ad delictum minuendum,illi fieri debet, de cuius præiudicio tractatur.*
30 *Proteſtatio ſi fiat circa ea,quæ dependent ex facto alterius,vel ex neceſſitate iuris,nihil operatur,niſi in caſibus a iure expreſſis.*
31 *Proteſtatio procuratori ſi fiat,an ſufficiat.*
32 *Proteſtatio quando, vbi,& qualiter fieri debeat.& nu.33.& 34.*
35 *Proteſtatio in ſcriptis fieri an poſſit.*
36 *Proteſtatio vel ſcriptura non eſt ad eſſe alicuius contractus, & minus enunciationis. Fallit tamen multis modis.*
37 *Proteſtari ſemel an ſufficiat, vbi requiritur proteſtatio.*
38 *Proteſtatio alicui perſonæ facta, an illius conſenſus requiratur, vbi proteſtatio venit alteri fienda.*
39 *Proteſtatio,quæ fit circa obligationem de futuro cauſandam,& obligatio naſcitur ex aliquo actu proteſtationem præcedente, tunc expreſſum illius, cui fit,requirit conſenſum.*
40 *Proteſtatio limitat obligationem contrahendam,ſiue actum fiendum in contractu, qui re contrahitur.*
41 *Proteſtatio ſi ineſt obligationi, an vitiet obligationem, quando tendit ad eam tollendam.*
42 *Repugnantia, quæ ex proteſtatione naſcitur, facilè tollitur ſublata proteſtatione.*
43 *Proteſtatio an fiat ad limitandam obligationem in contractu,qui re contrahitur,aut qui verbis,vel conſenſu tantum.*
44 *Proteſtatio quando tacitum & quando expreſſum requirat conſenſum.*
45 *Proteſtatio ſi in ipſo actu fiat, non requiritur expreſſus illius conſenſus, cui fit proteſtatio.fallit tamen multis modis,vt nu.46.47.48.49.50.& 51.*
52 *Proteſtatio in his,quæ ſunt liberæ noſtræ voluntatis, & geruntur cum alio, neque tacitum,neque expreſſum requirit partis conſenſum.*
53 *Proteſtatio expreſſum partis non requirit conſenſum,vbi ſumus in materia, in qua tacitus ſufficit conſenſus.*
54 *Proteſtatio an operetur circa obligationem tollendam vel limitandam,ſicut operabitur circa modum obligationis tollendæ.*
55 *Proteſtationis effectus quis ſit.*
56 *Proteſtatio poſſeſſionem nonnunquam interrumpit, litis conteſtatio non.*
57 *Præſcriptio an per proteſtationem interrumpatur.*
58 *Proteſtatio impedit fiendum.*
59 *Proteſtatio an trahatur ad actum de futuro.*
60 *Proteſtatio an morte finiatur.*
61 *Proteſtatio an per contrariam proteſtationem tollatur.*
62 *Proteſtatio an tollatur per actum contrarium.*
63 *Proteſtatio in ipſo actu facta nonnunquam tendit ad factum tollendum.*
64 *Proteſtatio quando facti ſenſui deroget, & quando factum impediat.*
65 *Proteſtandi modus & cautela.*
66 *Proteſtationi,quæ fit per metum vel iuſſum iudicis, nonnunquam derogatur per actum contrarium.*
67 *Atteſtationes producere eſt in partis poteſtate,& hanc poteſtatem ſuam põt pars per proteſtationem limitare.*
68 *Proteſtatio talis,Tu mentiris cum reuerentia,non excuſat, quin dicatur iniuriam feciſſe.*
69 *Inſtrumentum producens præſumptione iuris & de iure obligatur regulariter*

riter illud acceptare etiam contra se.

70 *Probatio ex confessione partis contra præsumptionem iuris & de iure, admittitur.*

71 *Protestatio comparentis coram iudice, ꝙ non intendit in ipsum consentire, an valeat. & nu. 72.*

73 *Protestatio, saluis exceptionibus, quid operetur.*

74 *Protestatio quandoque fit ad remouendam partem substantialem facti, quandoque ad tollendum effectum consecutiuum facti.*

75 *Pars gerens actum, per quem posset puniri auctorizante scienter superiore, excusatur a pœna.*

76 *Dominus procuratorem minus legitimum constituens, contumax dicitur.*

77 *Protestatio valet, si actus ex nostra dependeat potestate.*

78 *Protestationi, ad hoc vt actus contrarius dicatur, tria requiruntur.*

79 *Contrarium non dicitur, quod cum distinctione concordari potest.*

80 *Protestatio si fiat post actum, vt sonat in factum, non valet protestatio.*

81 *Reus si libello respondit, & postea protestetur, ꝙ non intendebat litem esse contestatam per suam responsionem, an talis protestatio aliquid operetur.*

82 *Protestatio prohibitoria fit ad prohibendum protestatum aliquid facere.*

83 *Protestatio creditoris, ne debitor sibi soluat, valet & operatur purgationem ex parte debitoris.*

84 *Protestanti pars credere an teneatur.*

85 *Protestationis factæ ipsi, qui se per eam excusat, an probatio requiratur. & de protestatione plura, nu. 86.*

87 *Intellectus tres ad leg. 2. ff. quod falso tut.*

88 *Protestatio prohibita, posito ꝙ operetur effectum, nunquid protestato succurretur aliquo remedio contra protestantem, si reperiatur causam non fuisse veram, propter quam protestatur.*

89 *Protestatio an per procuratorem vel negociorum gestorem fieri sufficiat. & nu. 90. & 91.*

92 *Protestatio incitatoria ad quid, & per quæ verba fiat. & nu. 93.*

94 *Emptor venditori denunciare tenetur, etiam scienti litem esse motam, ad hoc vt incitet eum ad defensam.*

95 *Verba implicita ad interpellandum debitorem vt sonant, an sufficiant.*

96 *Pars si alibi conueniatur, quàm vbi promisit soluere, an intelligatur vt ibi soluat.*

97 *Executio quando alibi confertur, & protestatio sit vt alibi soluat, nunquid debeat inseri locus loci.*

98 *Tempus ad debitorem conueniendum, quando congruum dicatur.*

99 *Protestatio iudicialiter fieri nunquid debeat.*

100 *Protestatio domino principali si inueniatur, aliàs procuratori fieri debeat.*

101 *Statuta & vltimæ voluntates æquiparantur.*

102 *Protestatio certificatoria, quando fiat.*

C A P. LIIII.

Solicitudinem. Si excōicatus ab epō, post-
quā appellauit ad Papā, ꝓ-
ponat simpliciter q̄relā de eo corā archiepō de iniu-
stitia sniæ, renūciare vr̄ appellationi, & archieps cām
audiet: secus si ɔ̄rium protestetur, quia tunc archieps nō cogno-
scet: qđ si fecerit, appellare poterit, nisi notoriū sit excōicationē
non tenere. h. d. fm Io. And. diuiditur in duas. In prima ponitur
1 thema. In secunda decisio, ibi, nos igitur.† No. j. ex tex. ibi, se re-
putans contumacē. ꝙ lata snīa interlocutoria ꝑ iudicē, si pars ap
pellauerit, iudex non tenetur deferre appellationi, imò pōt ip-
sum appellantē contumacē reputare & excōicare ꝑꝑ cōtuma-
ciā, c. tuæ. s̄. vt lite non conte. & sic duo habebit remedia ipse iu-
dex: primū, qđ dat tex. noster excōicandi istū vt contumacē, ex
quo non vult deferre ipse appellationi, quasi reputet eā iniustā.
secundū est remediū, vt procedat, si nā causæ patitur, ad vlterio-
ra ēt vsq; ad diffinitiuā ꝓcedi: quia ille appellando vr̄ ꝓtestari, ꝙ
non vult amodo cōparere corā eo, c. 2. de dolo & contu. lib. 6. ita
2 Panor. hic.† No. ex tex. ibi, iustitiā exhiberi. fm Bal. optimā clau-
sulā apponendo in libello circa conclusionē, vt libellans petat
a & concludat sibi iustitiā exhiberi [a]: nā tunc ɔdō libelli extendet
ad oīa, q̄ sunt de nā causæ ꝓpositæ, & facti narrati. concordat qđ
voluit Io. An. in c. cū dilectus, & ibi alij, s̄. de or. cog. Do. Anto. &
Panor. in c. j. de offi. deleg. Imo. in c. si cautio. in 8. col. de fide in-
stru. Bal. in l. incerti. C. de interdictis. in l. pe. vel fi. ff. de iusti. &
iure. Ange. in ɔsi. 27. qđ incipit, In Dei noīe. & ɔsi. 258. inci. Tutor.
Bal. in l. edita. in repetitione Paduana, in 7. charta. C. de edendo.
Ang. in l. solemus. ff. de iudi. Do. Anto. in consi. qđ incipit, Pun-
ctus q̄ōnis. Pau. de Cast. consi. 63. inci. In Christi nomine, quæri-
tur primo. & ideo infert, ꝙ si ɔ̄ officialem in sindicatu tu porri-
gas libellum, in quo petas iustitiam tibi exhiberi: concludet iste
libellus, vt teneatur tibi non solum ex dolo, quia fecit litē suam
dolosè, sed etiā ex magna imperitia. & subijcit, ꝙ licèt glo. in l. 2.
ff. quod quisq; iuris. voluerit, ꝙ ꝑꝑ imperitiā assessoris agatur ɔ̄
magistratū, ꝙ fecit litem suam, eius imperitiam sequēdo: hoc est
verū, si sit magna imperitia: secus si non admodum magna, quia
3 tunc non teneretur magistratus, sed assessor tantū. † No. ex tex.
ibi, se ad eum statum, iuncto tex. ibi, absolutum denunciari. ꝙ si-
cut pendente appellatione non impeditur denunciatio excōica
tionis, vt in c. præcedenti, versi. verum. ita pendē. appel. non im-
peditur denunciatio absolutionis data competentia iudicis, &
sit talis iudex, qui possit denunciare. & dato ꝙ denunciatio nihil
de nouo inducat, s. quia excōicatio non tenuerit. Et per istamet
verba ibi, absolutū. infert hic Bal. ꝙ vbicunq; est aliquod dubiū
iuris vel facti ɔ̄ aliquā partē, etiam quæ videretur esse rea: tamen
pōt agere in viam actionis concludendo in libello declarari se
absolutam, vel declarari tale, qđ de iure vel de facto nō tenetur.
& ita voluit glo. in simili in l. Aurelius. §. si centum. ff. de libe. le-
ga. & ibi Bar. in l. si cōtendat. & ibi Bar. ff. de fideiuſ. in l. si finita.
§. eleganter. & ibi Bar. ff. de dam. infec. Do. Anto. in c. nam con-
cupiscentiam. s̄. de consti. Panor. in c. sint autē. s̄. de rescri. Imo. in
4 c. significauit. s̄. de testi.† No. ex tex. ibi, cognoscere omnino non
valet. ꝙ appellatione interposita ad Papam nullus inferior co-
gnoscere pōt de illa causa, neq; incidenti circa eam vel emergē-
ti omnino: & sic nec in viam appellationis, nec in viam quere-
læ, nec nullitatis, nec alio modo. facit tex. in simili in c. qualiter
& quando. ibi, omnino fieri prohibemus. s̄. de iudi. facit glo. in
cle. j. in verbo, omnimodam. de foro cōpe. & in cle. vt hi, qui. in
ver. omnimodo. de æta. & quali. & est ratio, quia per appellatio-
nem causa cum omnibus dependentibus deuoluitur ad supe-
riorem, ita vt etiam nullitas videatur coram eo deducta, si qua
eit in ipsa sententia, c. dilecto. & ibi videbimus. j̄. eo. l. si expres-
sim, in princi. & ibi Bar. ff. eod. l. j. & ibi Bal. C. quando prouoca.
Hoc tamen fallit, nisi in casu, in quo nulla causæ cognitio requi
reretur: nam tunc inferior pend. appel. coram superiore pōt adi-
ri. ita tex. hic, ponderando a contrario verba illa, cognosci non
possit. Et ideo quando notoria esset iniustitia iudicis a quo excō
municantis, licèt appellatio fuisset interposita ad Papam, tamē
super excōicatione potuit archiepiscopus adiri, & denunciare
poterit istum absolutum, vel illegitime ligatum. ita tex. hic in
versic. si vero notorium. & est ratio, quia in notorijs non requi-
ritur causæ cognitio, c. ad nostram. el 3. s̄. de iureiur. c. euidentia.
j̄. de accusa. Et ideo cum absolutio ad cautelam posit impendi,
præstita cautione absq; alia causæ cognitione, c. cum contingat.
s̄. de offi. deleg. c. per tuas. j̄. de sen. excom. pendente appellatio-
ne coram Papa a facto episcopi poterit excōicatus ab isto epi-
scopo petere ab archiepiscopo ad cautelam absolui ab excōmu
nicatione, non obstante ꝙ interposuerit appellationem ad Pa-
pam. ita Do. Anto. hic. Fallit secundo, quando inferior a Papa
pendente appellatione adiretur circa causam, de qua est appel-
latum: & tamen illud, super quo adiretur, non respiceret ipsam
causam appellationis, nec faceret præiudicium appellationi: nā
tunc posset inferior adiri, non obstante appellatione ad Pa-
pam interposita. ita tex. hic ibi, de his quæ appellationis causam
contingere dignoscuntur, a contrario. Fallit tertio, vbicunq; ap-
pellans renunciasset appellationi expresse, vel etiam quia esset
contentus, ꝙ adeundo inferiorem a Papa videretur renunciatū
appellationi, nec in contrarium protestatur, vt hoc tex. ibi, pro-
secutioni renunciasse tacitè videatur. nam tunc posset adire in-
feriorem a Papa, non obstante appellatione super ipsamet cau-
5 sa, super qua est appellatum.† No. ex tex. ibi, si vero notorij. ꝙ ar-
chiepiscopus in facto notorio potest adiri a subdito suffraganei
sui, vt ipsum ab excōmunicatione absoluat, vel pronunciet eam
iniustam, non obstante ꝙ in illa causa sit appellatum ad Papam.
& hodie illud est regulare, ꝙ archiepiscopus in criminibus no-
torijs habet potestatem supra subditos suffraganeorum, c. Ro-
mana. §. notoria. de censi. lib. 6. Sed elegantia huius decisionis
stat, quia etiam post interpositam appellationem ad Papam hoc
6 potest.† No. ex tex. ibi, ad appellationis beneficium conuola re.
ꝙ si archiepiscopus circa causam appellationis interpositam ab
episcopo ad Papam, vel circa attentata per ipsum episcopum
aliquid velit innouare parte volente renunciare appellationi, ꝙ
illo casu episcopus pōt appellare ab archiepō: & sic licèt excōi-
cationis sniam tulisset ad instantiā partis, tm̄ quasi circa eam ab
archiepō ipse eps grauetur, poterit appellare. qđ no. ad declara-
tionē eorū q̄ habentur in c. venerabilibus. in prin. de sen. excō.
7 lib. 6.† No. ex tex. ibi, partes suas, ꝙ appellatio deuoluit cām non
solum respectu ipsius appellantis, sed ēt respectu oīum q̄ habēt
connexitatem in cā. qđ patet: nā hic fuerat ad Papā appellatum
ad

ADDITIO.

a ¶Iustitiam exhiberi. Adde, quid importet ista clausula, Peto mihi de prædictis iustitiam fieri. Alex. in consi. 337. inci. In causa & lite. in 2. volu. fol. 163. Et ꝙ ista clausula, Ius & iustitiam ministrari. restringatur ad intentatam actionem, & ad aliam intentatam, non prodest. vide Ph. Cor. in consi. 138. incip. Visis. fol. 124. in literā q. in j. volu.

ad inſtantiam priuati, pendente appellatione ep̄s excõicauerat
priuatum: priuatus ſuper facto excõicationis ↄ ipſum detulerat
q̃relam ad archiep̄m de iniuſta excõicatione: vult hic tex. ꝙ per
talem actum, vbi non adeſt proteſtatio in ↄ̃rium, vr̄ renũciatum
appellationi interpoſitæ ad Papã, q̃ tñ reſpiciebat diuerſum &
diuerſum articulũ ab hoc, ſuper quo adibatur archiep̄s: ſed rõne
connexitatis, ex quo aditur ſuper vno, ſ. excõicatione, vult ꝙ vi-
deatur renunciatum ſuper alio, ſ. appellatione, & ſic ſuper prin-
cipali. ita Hoſ. Panor. & Imo. hic. Et quod plus eſt, vult tex. ꝙ iſto
caſu videatur deuoluta cã non ſolum excõicationis, ſuper qua
reuocanda adibatur archiep̄s, ſed ẽt principalis cã deuoluatur;
ſuper qua fuerat appellatũ ad Papã rõne connexitatis: qđ patet
per illa verba, Metropolitanus ad cognoſcendũ de cã põt inter-
ponere partes ſuas. in tex. poſita. certe niſi videretur appellatum
ad eum tam ſuper principali cã q̃ ſuper excõicatione, nõ poſſet
archiep̄s de principali cã inter ſubditos ſuffraganei ſui ſe intro-
mittere, quia inter eos non hẽt ptãtem, niſi per appellationẽ re-
gulariter, c. paſtoralis. in prin. s̃. de offi. or. ecce ergo, qualiter adi-
tio vnius iudicis, q̃ ſapit appellationẽ ſuper vno articulo, & quo
ad vnã perſonã, ſ. ep̄m excõicantem deuoluit cãm connexã quo
ad alias perſonas, ſ. principales in lite. Ita hic Panor. per hũc tex.
dicẽs de neceſſitate id ita debere intelligi, & dicã j̃. in oppoſitio-
nibus. & hoc voluit Ange. in l. ſi ſuſpecta. in princ. in fi. col. ff. de
inoff. teſta. facit qđ no. Inno. in c. q̃uis. & ibi per alios. s̃. de re iud.
faciunt notata per Inno. in c. cum ſuper. s̃. tit. j. per Inn. & nouiſſ.
8 in l. a ſententia. §. j. ff. eo. † No. ex tex. ibi, renunciaſſe. ꝙ non ſolũ
adeundo iudicem a quo, vr̄ renunciatum appellationi, c. gratum.
s̃. de offi. deleg. & dicam j̃. ſed ẽt adeundo quẽcunq; inferiorem a
iudice, ad quẽ eſt appellatũ, ſuperiorẽ tñ iudicis a quo ſuper fa-
cto vel dependentibus ab eo, in quo appellatũ eſt, vr̄ renuncia-
tum appellationi quo ad primum ſuperiorẽ, corã quo fuerat in-
troducta. & quod plus eſt, vr̄ appellatio tranſlata ad illum infe-
riorem a iudice ad quem eſt appellatũ, ſuperiorem tñ iudicis a
9 quo. ita Panor. hic, & fuit de mente aliorũ. † No. vlti. ex tex. ibi,
proteſtetur. ꝙ proteſtatio ↄ̃ria effectui conſecutiuo ex facto im-
pedit actũ, quia vr̄ ſibi ↄ̃rius, & illud imitatur, vole & deſuole in
vn momento. Et ſic habetis tex. no. ꝙ allegans ↄ̃ria non venit au
diendus. Bar. tñ in l. non ſolũ. §. morte. in 7. col. ff. de ope. no. nun.
intelligit ipſe hunc tex. ꝙ ꝓpea proteſtatio ↄ̃ria facto ipſo caſu
nihil operetur, eo quia effectus facti non dependebat ex ptãte
proteſtantis, & factum gerebatur cum alio. non mirum ſi prote-
ſtatio nihil operatur, ſicut in ſimili eſt tex. in c. cum M. Ferrariẽ.
s̃. de conſti. tñ j̃. latius declarabo. nam hic appellatio ſiue ꝯdõ iſta,
quæ ſapit appellationem, facta ab ep̄o ad archiep̄m gerebatur
cum alio, ſ. cum ipſo archiep̄o: effectus eius, qđ derogaretur ap-
pellationi interpoſitæ ad Papã, venit ex ↄ̃ntia iuris: q̃a ſi vult, ꝙ
inferior cognoſcat de illa cã, ergo vr̄ renunciare appellationi in-
terpoſitæ ad ſuperiorem. Et ſi dicatis, intellectus Bar. eſt ↄ hunc
tex. nam vult expreſſe hic tex. ꝙ imò proteſtatio ↄ̃ria facto ope-
retur effectum: qđ patet, quia actum impedit. & dicit tex. in fi. ꝙ
iſte non veniet audiendus ſuper facto, ſ. ſuper aditione, quã fa-
cit de archiep̄o, quaſi allegans ↄ̃ria: quia reſpon. finẽ tex. proce-
dere, qñ ante actũ celebratum, qui fit cum proteſtatione, pars op
ponit ne actus fiat: nam tunc rõne ↄ̃rietatis, quæ reſultat ex pro-
teſtatione ↄ̃ria facto, talis actus impedietur, & proteſtatio opera-
bitur effectum. Sed ſi hoc non fuerit oppoſitum a parte, vel etiã
a iudice, & actus fuerit celebratus, tunc non obſtante proteſta-
tione actus perfectus operabitur effectum, & proteſtatio nihil
operabitur, quia facto ↄ̃ria. ita vult tex. in ver. cum aũt qui appel-
lauerat iuxta preſcriptã formam, ſ. cum proteſtatione, vt apparet
s̃. in Themate, iuncto tex. ibi, proſecutioni renunciaſſe. nã clare
vult, ꝙ ſi quis appellauit ad Papã, pendente appellatione fuit ex
cõicatus, ſuper illa excõicatione adit archiep̄s cũ proteſtatione
de non renunciando appellationi ad Papã interpoſitę, ꝙ illo ca-
ſu ſi aditio corã archiep̄o proceſſit, quia non fuerit oppoſitũ, vr̄
renunciatum appellationi ad Papam interpoſitæ, non obſtante
proteſtatione. & ideo ex hoc fi. tex. infert hic Imo. poſt Do. An-
to. dum dr̄, ꝙ proteſtatio facto ↄ̃ria nihil operatur: illud dẽt intel-
ligi poſt actũ celebratum. ſed ante actum celebratũ operatur, q̃a
poterit opponi ↄ volentem gerere actum, ꝙ non veniat audien-
dus, niſi proteſtationi renunciet tanq̃ ↄ̃ria tentans: & facit, ꝙ no
tat glo. in cle. gratiæ. de reſcri. & latius j̃. dicam in mã proteſtatio
nis. & hoc idem voluit Panor. hic. Alius fuit intellectus hic ad
tex. noſtrũ Io. An. quẽ dicit veriorẽ hic Do. Phil. ꝙ proteſtatio in
caſu noſtro impediat renunciationẽ appellationis, ſed tñ poſſet
iudex ex offõ opponere exceptionẽ, vel ẽt pars aduerſa oppone
re exceptionẽ, ꝙ iſte non debeat audiri tanq̃ allegans ↄ̃ria. & ita
tranſit Cald. in rub. eo. tit. ꝯſi. 5. & ſic vult, ꝙ ſi non fuerit oppoſi-
tum, ꝙ valebit actus geſtus coram illo iudice, nec per eũ tñ indu
cetur renunciatio appellationis. & ita intelligit tex. noſter dum
dicit, ꝙ vr̄ renunciaſſe appellationi. ſ. qñ non præmiſit proteſta-
tionẽ. & ꝓ hac opi. facit dictũ Inno. in c. Cumana. s̃. de elec. vbi
dixit, ꝙ in iudicijs ꝓteſtatio actui ↄ̃ria impedit actũ fiendũ: quaſi
ſentiat, ꝙ non impediat perfectũ. & ꝓ hac opi. facit quod voluit
Hoſt. & Io. An. in c. ſignificauerunt. s̃. de teſtib. vbi licẽt adeundo
iudicẽ a quo, vr̄ pars renunciare appellationi, c. gratum. s̃. de off.
deleg. hoc verũ dicit, niſi pars proteſtetur ꝙ per hoc non intẽdit
renunciare: nam tunc proteſtatio conſeruabit appellationẽ. Et
iõ dixit ibi Imo. cautelã eſſe, vt qñ pro actu vadis ad iudicem a
quo, ꝓteſteris ꝙ non intendis renunciare appellationi tuę. & fa-
cit quod voluit Io. An. ẽt in c. etiã. in fi. eo. tit. li. 6. & pro iſta opi.
adducit D. Phil. quod ſentit hic Imo. nã illa renunciatio appella
tionis eſt actus dependens ex voluntate & ptãte renunciantis:
ergo proteſtatio impediet eam, l. qui in aliena. §. Celſus. ff. de ac-
qui. hære. Sed vt dixi in p̃cedẽti intellectu, in caſu noſtro illa re-
nunciatio geritur cum alio, nec dependet ex mera ptãte renun-
ciantis: nam adeundo archiep̄m gerit cum eo actum, vt eum fa-
ciat iudicem in eo articulo, ſuper quo aditur. Item non depẽdet
ex mera ptãte renunciantis, imò naſcitur renunciatio ex effectu
conſecutiuo ex iuris neceſſitate: nam ſi adit archiep̄m, ſi vult ꝙ
de illa cã cognoſcat, de neceſſitate iuris ſequitur renunciatio ap
pellationis interpoſitæ ad Papã: nam ex quo vult ꝙ inferior co-
gnoſcat, velit nolit, reſultat p̃ſumptio ꝙ intendat recedere a ſu-
periore, q̃a aliàs inferior non poſſet cognoſcere, vt hoc tex. ibi,
oĩno non valet. Sed dato ꝙ ſit verũ, ꝙ depẽdeat a volũtate vnius
renunciatio appellationis, tñ ex quo geritur in actu facto cũ ter-
tio, talis ꝓteſtatio non habebit releuare indiſtinctè. Sed ita de-
mũ, ſi ille tertius conſenſerit, q̃a ẽt in actu dependente ex volun
tate noſtra, quẽ expedimus ꝯhendo cũ alio, proteſtatio nõ ope-
ratur niſi alio conſentiente, puta in aditione hæreditatis, q̃ depẽ
det ex animo noſtro: tñ ſi fiat ꝯhendo cũ aliquo ex creditoribus
hæreditarijs, vel alio tertio, ꝓteſtatio nihil operatur niſi ille cõ-
ſenſerit. ita Imo. in c. cũ M. Ferrarien. s̃. de conſti. Bar. in d. §. mor-
te. in 5. col. quod no. ad limitationẽ d. §. Celſus. & de veritate hu-
ius dicam j̃. in mã. Tertius fuit intellẽs ad hunc tex. Io. Mo. in c. in
gñali. & ibi Io. An. in mercurialibus, in pen. col. de reg. iur. lib. 6.
quem ſentit ẽt Bal. in l. pacta nouiſsima. in 4. col. C. de pact. Et ẽt
Ludo. de Roma ſenſit in d. §. morte. ꝙ dum q̃rimus, an ꝓteſtatio
facto ↄ̃ria operetur, diſtinguatur: aut loquimur de facto verbali,
& tunc magis de facili operetur: aut de facto actuali, & tunc ꝓte
ſtatio nihil operetur. & ita dicũt hic eſſe caſum: nam intelligũt,
ꝙ hic adiretur archiep̄s. Et ſic hoc factum inueniret actualiter, iõ
ꝓteſtatio nihil operetur, ſed ꝑ talẽ actũ inducatur renunciatio
appellationis. Et facit tex. in verſi. cũ aũt. & facit rõ, quia plus eſt
facto facere, q̃ verbo, c. dilecti. & ibi glo. allegat concor. s̃. eo. &
pro illa opi. adducitur tex. in l. cũ plures. §. locator horrei. vbi di-
cunt eſſe caſum ꝓ illa diſtinctione, ff. locati. Quartus eſt intellẽs,
quem voluit Imo. in d. §. morte. & in d. c. cum M. demum viuitur
ex rapto. fuit Do. Anto. in repetitione d. c. cum M. in prima com
binatione, in quarto caſu principali. & voluit ꝙ aut loquimur in
extraiudicialibus: & tũc ꝓteſtatio facto ↄ̃ria nihil operetur, d. c.
cum M. aut loquimur in iudicialibus: & tunc ꝓcedat tex. noſter,
q̃a poterit ꝓteſtans repelli tanq̃ ↄ̃rius. & ſic intelligunt tex. no-
ſtrũ ponere ius ſpãle in iudicialibus. de hoc tñ articulo, an ꝓte-
ſtatio facto ↄ̃ria aliquid operetur, dicam j̃. ¶ Gl. in verbo, reſpon-
demus. in fi. iſta glo. q̃a opponi poſſet ad tex. ꝙ videatur ſibi ↄ̃di
cere. Primo dum dicit, ꝙ archiep̄s non põt cognoſcere de illa
cã excõicationis, poſt hæc ſubijcit Papa, quòd epiſcopus poterit
appellare ab ipſo archiep̄o: poſtea ſubijcit, quòd imò poterit ab-
ſoluere, ſi iniuſtitia eſt notoria. poſt hæc in verbo, cum autẽ. vr̄
ↄ̃dicere p̃dictis: quia dicit, quòd archiep̄s poterit cognoſcere, iõ
facta eſt illa glo. quæ ad primum rñdet, quòd vna erat qõ, an ar-
chiep̄s poſſet cognoſcere, ex quo appellatio erat interpoſita ad
Papam de ſenten. ep̄i. Item facta eſt glo. in verbo, in quo. q̃ vult,
quòd dum Papa vult quòd ep̄s poſsit appellare, reſpõdeat alteri
qõni, non autẽ primę. poſt hęc facta eſt glo. in verbo, notorium.
quæ vult, quòd dum Papa loquitur de notorio, non reſpondeat
ad primam qõnem, ſed ad aliam incidentem. Poſt hæc facta eſt
glo. in verbo, Cum autẽ. quæ vult, quòd Papa ibi non attingat
nec qõnem de notorio, nec qõnem, an ep̄s poſsit appellare: ſed
qõnem principalem, ſuper qua fuit propoſita conſultatio: & ſic
per diſtinctionem ceſſat cõtrarium: & per hoc remanent expe-
ditæ iſtæ quatuor gloſſellæ. Panor. hic quicquid dicat Do. Anto.
qui ſecundum eum & Imo. hic, malè loquitur, dicit quòd Papa
in illa decretali principaliter fuit conſultus, an archiepiſcopus
10 † poſsit cognoſcere de appellatione interpoſita de epiſcopo ad
Papam:

Papam: & pro decidēda illa qōne ista alia membra interserit ad
pleniorem intelligētiam rñsionis.Et ideo dicit hic Bal. ꝙ sex hic
Papa decidit qōnes.Primo,ꝙ archieps nō cognoscit de applōne
interposita ad Papam.Secundo,ꝙ non cognoscit etiam de atten
tatis circa dictam applōnem.Tertio,ꝙ si velit cognoscere in ꝑiu
dicium iudicis a quo, puta de excōicatione iniusta ab eo lata, ꝙ
pōt appellari. Quarto,ꝙ si notorie factum iudicis a quo est indi-
scretum,licet appellatum sit ad Papam,tñ archieps illius iudicis
poterit hoc factum notorium declarare iniustum.Quinto,quod
si adeundo archiepm non protestatur de cōseruanda sua applō-
ne,vr̃ renunciare appellationi,secus si protestetur & non oppo-
natur,sed aliquid faciet coram archiepo.& ita intelligit Bal.ver.
cum autem.& sic concordat cum intellectu Io. An. hic s̃.relato.
Sexto decidit, ꝙ si ꝓtestat ꝙ non intendit applōni renunciare,
11 tanq̃ sibi ꝯrius,non est audiendus.†Capio gl.in verbo,cognosce
re,in fi.circa rōnem dubitandi & decidendi ad tex.gl.bene loq-
tur quo ad ꝯrium d c.præce.quod venit a fortiori:nam si pen.ap.
pōt quis denunciari excōicatus,vt ibi gl.cum absolutio sit magis
fauorabilis,poterit pen.ap.denunciari absolutus:quod vr̃ ꝯ text.
nr̃m. dicite, ꝙ ibi per denunciationē excōicationis nullū fiebat
ꝑiudicium applōni, ideo denunciari pōt excōicatus. hic aũt per
denunciationē absolutionis, cū nō possit denunciari iniusta ex-
cōicatio,vel ab eo absolutio fieri tanq̃ iniusta, requiritur causæ
cognitio,quæ præiudiciū faceret causæ applōnis: quia hmōi co-
gnitio spectat ad iudicē,ad quē est appellatū: nō mirum ergo, si
pendente applōne non pōt denunciari absolutus ꝑꝑ iniustā ex-
cōicationē:& iō cum qñ notoriū est iniustā esse excōicationem,
requirat cāæ cognitio,illo casu pōt pen.ap. denūciari absolutus,
vt in ver.si vero notoriū.dixi in tex. ¶Gl.in verbo,eps.ibi, tanq̃
eius interest.gl.non bene remouet ꝯriū, ꝙ iste eps nō possit per
applōnem adiuuare, ex quo excōicando post illam applōnē nō
detulit,rña ex eo.de reg.iur.li.6. vos dicite s̃m Io.An.hic & alios,
ꝙ hic eps non dicebat ꝯrium eius, quod primo dixit applōnem
impugnando: quia nec nunc fatet applōnem iustam fuisse. Sed
dicit,ꝙ siue iusta siue iniusta, cum etiam huius declaratio nō spe
ctet ad eū, iurisdō in ista cā est penes superiores. vel aĩr iste eps
12 erat appellatus,& sic reus.¶†Et ista est rña, ꝙ reus varijs & ꝯrijs
remedijs vti pōt,licet non actor,vt no.in rña,nullus plurib.de re.
iur.lib.6.ideo pōt nunc prætextu applōnis se iuuare. In ea.in fi.
quia rō gl.est perplexa,vos dicite clarius s̃m Io.An.& Do.Anto.
ꝙ propterea iudex a quo,nō cognoscit an applō sit iusta vel iniu
sta,licet hic in consequentiā videatur respicere an sua sit iurisdō.
an non: & tñ rr̃ quilibet iudex cognoscit,an sua sit iurisdō, quia
ius in cā applōnis deuoluit etiam in isto articulo iurisdōnem ad
alium,c.dilectus.el 2.s̃.de rescrip.s.ad iudicem ad quem. & fac.si
mile adductum in gl. quia iudex non cognoscit de suspitione ꝯ
se opposita, ex quo ius in hoc arti.iurisdōnē dedit alij, s.arbitris,
c.suspitionis.s̃.de offi.dele.c.cum speciali.& ibi videbimus. j̃.eo.
Sed secunda rō cum sit positiua, & sic refugiū miserorum dicen
do,qa ius ita voluit,iuxta gl.in l.filium quem habentē.C.famil.
erc.Ideo maiori declaratione indiget,quare ius hoc casu transtu
lit iurisdōnem in alium potius q̃ in alijs casib.& rō est huius s̃m
Pan.Nam appellans dicit sniam iniustam vel nullā, & sic in ali-
quo sigillat,vel nota, aut offensa afficitur iudex a quo.Ideo sicut
in cā principali esset suspectus, ideo etiam in hoc articulo an sit
iusta vel iniusta applō, ex quo notatur ipse vel læditˉ, erit suspe-
ctus.Faciunt notata in c.ad hæc.el 2.s̃.eo.facit quod voluit Bart.
in simili in l.quidam consulebat.ff.de re iud.quæ no. Do. Ant.in
c.super literis.s̃.de rescri.in alijs autem casib. non ita afficitˉ per-
sona iudicis ex declinatoria iurisdōnis : non mirum cum non ꝓ-
sumatˉ multū affectus, si pōt cognoscere an sua sit iurisdō vel ne.
Et facit qđ no.Bar.in l.2.ff.si q̃s in ius voc.non ier.Et ideo etiam
istis casib.si esset aliqua ꝓsumptio ꝯ iudicē, ꝙ nimis afficeretˉ ad
retinen.cām,nō posset cognoscere an sua sit iurisdō:puta ꝑꝑ cō
modum sportularū ꝙ sit magnum,iuxta gl.in l.de iure.& ibi no.
Bar.ff.ad muni.& Bar.in d.l.2.& Do.Ant.& Pan.in d.c.super lite
ris.vel puta, qa assumeret ipse vices partis in defendenda iurisd.
nam tunc non cognoscit an sua sit iurisd.ita gl.no.in ca.statutū,
13 in prin.in verbo,copia.de rescri.lib.6.†Et ideo infert hic Pan.nū-
quid vbi iudex ꝓcedit per inquisitionem, possit cognoscere an
sua sit iurisd.& videbatˉ dicendū ꝙ non,ex quo assumit vices par
tis ipse iudex.Et ita alle.Do.Ant.tenuisse in d.c.super literis, sed
ipse tenet ꝯriū,quia hic non assumit sponte vices partis,sed coa-
ctus ipse iudex,ex quo non est alius accusator.quod notate ad li-
mitationem d.gl.in verbo,copia.Nam tunc non redditˉ tm̃ suspe
ctus,imo possumus dicere ꝙ iudex nō supplet vices partis ĩ inq-
sitione,s. accusatoris, sed est fama quæ repręsentat accusatorē,
c.qualiter & qñ.el grande.ibi, non tanquā idē sit actor.j̃.de accu.

Et ꝑ ista conclone Pan.adducit tex.in c.cum personæ. de priuil.
lib.6.Gl.in verbo,declarare.ibi,sed non credo. Gl. male loqtur,
quia imo si mandatum epi est notorie indiscretum, tunc non so
lum denunciabit archieps excōicationē nō valere, & si opus sit,
absoluet:sed ēt denunciabit mandatum, ꝑꝑ quod fuit excōica-
tus,esse iniustū, quia illa denunciatio cum fiat sup notorio, po-
tius dr̃ extraiudicialis q̃ iudicialis.ita Host. hic,& post eū alij. In
fi.gl.glossa saluari pōt,vt bñ loquatˉ casu, quo notoriū nō eēt mā
datum esse iniustum,quo casu iudicialis denunciatio requiritur,
& sic causæ cognitio.Ideo ad hoc vt archieps possit hoc facere,
requiritur ꝙ sit renunciatū applōni interpositæ ad Papam, vt
vult gl.& tunc absoluere,& denunciare mādatū iniustum pote
rit.Sed ꝯ extra gl.opponitˉ,ꝙ imo archieps non possit cognosce-
re,ēt si sit renunciatum applōni,d.c.significasti. s̃.de foro comp.
vbi qñ cā est coram suo iudice, non pōt adiri alius sine cōsensu
eius,coram quo est introducta cā.& melius facit ca. proposuisti.
s̃.de fo.compe.ergo ex quo cā est coram Papa,nisi Papa consen-
14 tiat,non pōt adiri inferior,ēt si renunciet applōni. †Dicite,quod
istud procedit in prorogatione, quæ fit recedendo a suo iudice
ordinario proprio, & immediato expresse de consensu partiū.
Nos loquimur de ea,quæ tacite inducitˉ a lege ex facto partis re-
nūciantis:qđ est in ptāte sua,iuxta no.in l.postq̃ li i.C.de pac.&
isto casu in tacita ꝓrogatione, q̃ fit a iure non reqritˉ consensus
ordinarij,c.dilecti.s̃.de fo.cōp.Secūdo opponitˉ de c.sup.s̃.titu.j.
de l. si vnus.ver.aut oīa.ff.de pac.& toto titu. C. res inter ali.ac.
Nam hic archieps fuit aditus ꝯ epm:ergo videbitˉ renunciatū ap
plōni quo ad factū epi, non autem quo ad factū partis alterius.
Inn.& Do.Anto.hic fatentˉ ꝯrium, ꝙ renunciatū sit hic applōni
solū quo ad retractationē excōicatiōis,& sic factū epi,sed nego
tio principali renunciatio applōnis nō præiudicet.Hostiē. Imo.
& Pan.tenent, ꝙ illa renunciatio præiudicet etiā parti non solū
epo, & sic archieps cognoscet de negotio principali,& excōica
tione.mouentˉ,quia de connexis idem est iudicium, c.translato.
s̃.de consti.Sed connexitas causæ est inter principalem partē, ꝓ
qua iudicauit eps,& ipsum epm excōicantē.ergo renunciatio fa
cta quo ad epm proderit etiam & nocebit quo ad partem.Secū-
do mouet Imo.ꝑ tex.nr̃m,qui vult ꝙ applōni videatur renuncia
tū:certe applō fuerat interposita a parte ꝯ aduersariū, non aũt ꝯ
epm excōicantē,quia eius persona hic non attendit in applōne,
c.venerabilib.in prin.de sen.excom.lib.6. ergo intelligemus re-
nunciatum applōni.s.quo ad id,sup quo est appellatū:& sic quo
ad partē principalē appellātē,& oē negotiū principale. Nec ob.
ꝙ ꝑ aditionē istā archiepi nihil geritˉ cū ꝑte aduersa appellata,
cū adeatˉ ꝯ epm:qa ex quo ꝑ tale factū declarat aīum esse suū re-
cedendi ab applōne,ex quo vult ꝙ de attentatis cognoscat infe-
rior a Papa, inducitˉ renūciatio appellatiōis: & in renūciatiōe iu
ris sui non reqritˉ pn̄tia partis aduersæ,c.veniēs.& ibi no.s̃.de re-
nun.qa renūciatio ꝑficitˉ solo aīo renūciantis:nā aīus pōt decla-
rari absente parte,l.Pōponius scribit, si negociū.& ibi not. ff.
de neg.ge.Bar.in l.Fulcinius.§.quid sit latitare. ff. ex q.cau.i pos.
ea.ideo in ista renunciatione applōnis nō attendit,an cū ꝑte ap
pellata sit aliqđ gestū vł ne.Tertio adducit Pan.tex.nr̃.ibi, tanq̃
aduersa petis: nā si per aditionē istā solū præiudicaretur in facto
epi,nō in negotio principali,ex quo factū epi est separabile à ne.
gotio principali,iste ꝓtestās,ꝙ non intendit renūciare applōni,
non deret repelli tanq̃ ꝯrius: quia circa diuersa bene admittit cō
trarietas,gl.in c.nullus plurib.de regu. iur.lib.6. ex quo ergo iste
in tex.dr̃ sibi ꝯrius,& tñ solū protestabatˉ de applōne ꝯseruanda:
ergo de necessitate venit dicendum, ꝙ per istam aditionē fit ꝑiu
dicium appellationi super cā principali.Tertio opponitur ꝯ ꝑdi-
a cta,archieps non pōt esse iudex [a] in cā subditorū suffraganei sui
15 rr̃,nisi per applōnem,†c.pastoralis.in prin.s̃.de offi.ordi.quo er-
go dicemus,quod hic iste archiepiscopus cognoscat de cā prin-
cipali,cum per appellationem non sit aditus.& licet tex.dicat,ꝙ
vr̃ renunciatum applōni interpositæ ad Papam,non tñ sequitur,
ergo appellatū est ad archiepm:quia hoc nō apparet ex tex.So.
dicit Pan.de necessitate dicendum esse, ꝙ per aditionem archie
piscopi hic duplex effectus resultet:primo, renunciatio appella-
tionis interpositæ ad Papam.secundo,translatio eius appellatio
nis in personā archiepi.& sic ex toto per renunciationem istam
non extinguitur applō,sed transfertur de vno superiore ad aliū.
16 ¶†Proinde hētis elicere vnum mirabile,ꝙ nō solum licitum est
ante

ADDITIO.

a ¶Esse iudex.Adde Fely.in c.pastoralis.de offi.ordi.cir.prin.vbi determinat,nun quid archieps succedat in loco eporum suorum suffraganeorum, data eorum negligentia:& nunquid possit excōicare subditos suorū suffraganeorū deneca tes,& procurationem vide per eundem in c.cum ex officij.circa prin.de ꝑscr.

ante citationem emanatam renunciare inſtantiæ ſaluo iure cauſæ,vt no.in l.po:tq̃ iiti.C.de pac.Et etiam in cã applonis renunciare applonì iam interpoſitæ,c.directę.s̃.eo.c.interpoſita. §.ille deniq;.j̃ eo.etiã ſi ſit interpoſita ad Papam, c.quamuis . per locũ a ſpeciali.de ele.lib.6. Sed etiam licitum eſt renunciare applõni interpoſitę ad Papam,ita vt per hoc ſniã non tranſeat in rem iudicatam,ſed Papa tñ deſinat eſſe iudex,& transferatur appellatio ad alium.quod eo magis eſt notandum ꝓp ꝑrium formatum s̃.in prima oppoſitione.Quarto opponitur de c. cum veniſſent. s̃.de eo qui mit.in poſ.vbi fuit aditus inferior a Papa, & tñ ꝑ hoc non renunciatur applõni interpoſitæ ad Papam. Solu.ibi aditio inferioris non fuit acceptata a parte aduerſa,nec cõſenſit illi aditioni:imo ꝯdixit . Et ideo ſuccedit rła c. ex eo ꝙ quis impugnat, ſe iuuare non põt.de reg.iur.lib.6.Propterea habetis,ꝙ de neceſſitate inquantum hic dr̃ renunciatum fuiſſe applõni per aditionem archiepi , dẽt intelligi ꝙ illud factum non impugnabatur a parte,ſ.epõ. imo ꝙ ipſe conſenſit vt adiretur archieps̃ permittendo actum fieri coram eo.De intellectu tñ c.cum veniſſet. j̃.dicam in ſeq.gl.in limitationib.Quinto & vltimo opponit̃, ꝙ imo archieps̃ potuerit adiri ſuper iniuſta excõicatione,quia ex ſeparatis non infert,vulgata l.Papinianus exuli.ff.de mino.ſed cauſa iniuſtę excõicationis latæ poſt applonẽ eſt ſeparata ab applone, quia ſuper ea potuit adiri archieps̃ per aliã viam,ſ.in viam querelę,c.ad reprimen.s̃.de offi.ordi.ergo per hoc ꝙ ſit appellatum ad Papam,non impedietur ptãs archiepi aditi per querelam.So.dicit hic Imo,quod ex quo applo deuoluit cãm nullitatis, & ſuper
17 principali & ſuper attentatis,†ꝙ ideo archieps̃ non poſſit etiam de nullitate attentatorum cognoſcere per querelam:quia illa cognitio eſt deuoluta ad Papam, & ex hoc ſenſit tex. ibi, nos igit̃.
18 etiam faciunt quę videbimus in c.dilecto.j̃.eo.¶†Gl.in verbo,renunciaſſe.in fi.habetis ex gl.relata ad tex.nr̃m,& ad tex.c.gratũ. quem allegat,ꝙ ſi appellans adit inferiorem a iudice, ad quẽ appellauit,alium tñ ſuperiorem iudicis a quo , vel adit poſt applonem ipſum iudicẽ a quo, ꝙ vr̃ renũciare applõni, & illa ſit vobis rła.¶Fallit primo , qñ ille alius, vel ẽt ille iudex a quo,adient vt mediatores ad componendum partes:nã tunc non vr̃ renũciatũ applõni.Ita Hoſt.in d.c.cum veniſſent. qui ita intelligit iſtũ tex. facit quod no.Gemi.in c.ſi a iudice.eo.ti.lib.6.vbi vult, ꝙ per aditionem extraiudicialem factam de iudice a quo,nõ vr̃ renunciatũ applõni.¶†Fallit ſecundo,qñ iſte alius iudex vel iudex a quo, ſe interponerent in cauſa ad eam inſtructam remittendam,non ad iudicandam vel cognoſcendam:nam tunc non vr̃ renunciatum applõni,quicquid gerit pars cum iſtis inſtructoribus.ita ſm alium intellectum intelligitur d.c.cum veniſſent.& ibi Do.Ant. & Panor.Tertio fallit,qñ ille inferior hr̃et ex priuilegio , vt poſſet cognoſcere de applonibus interpoſitis ab ſuperiorem , vt dr̃ de legato Marchiæ,ꝙ habeat priuilegium cognoſcẽdi de appellationibus interpoſitis ad Papam: tunc ſi adeatur talis inferior , non vr̃ renunciatum appellationi interpoſitæ ad Papam : ita Inno.& Bal.in d.c.cum veniſſent.qui ita intelligunt illum textum. ¶Quarto fallit,qñ aditur inferior iudex a quo, vt reuocet grauamen,vel alius inferior:tunc non vr̃ renunciatum applõni: ita eſt tex.in d.c.cum veniſſent.& ibi Io.An.& Pan.faciunt no.in d.ca. ſi à iudice. & quæ j̃.dicã.¶Quinto fallit , qñ actus geſtus corã inferiore,vel ipſo iudice a quo, impugnatur a parte , nec acceptat̃, nam tunc per talem actum non renunciat̃ applõni:ideo cautela eſt acceptãdi in partib.& punctis facientib.pro me, d.c.cum veniſſent,vbi eſt gl.& Doc.¶Sexto fallit, qñ in iſto actu facto corã inferiore vel iudice a quo , inferit̃ proteſtõ de non renunciando applõni:nam tunc non renunciat̃. caſus eſt hic ſm intellectũ relatum s̃.ſecundo loco ex mente Io.And. & faciunt quæ ibi dixi , ¶Septimo fallit, qñ appellãs compareret coram altero ex dictis iudicib.ad impediendum executionẽ ſniæ : nam tunc non vr̃ renunciare applõni.Ita Do.de Rot.deci.ſua 467.quæ incipit, Item ſi ille,Ita Do.Anto.in c.quod ad conſultationem.s̃.ti.j.¶Octauo fallit, qñ actus ille geſtus ab appellante coram dictis iudicib. ſonat in pati tm̃,& non in agere : puta quia iudex poſt appellationem aliquem excõicauit:& iſte pręcauet ſibi , ꝙ non immiſcet ſe diuinis:certe per hæc non vr̃ exequi pręceptum iudicis , ita vt videatur renunciare applõni.ita Inn.in c.olim.el 3. s̃.de reſt.ſpo, ita Io.An.& ibi alij,in c.quod ad conſultationem.s̃.ti.j.ita Ludo, de Roma in l.j.in 27.col.ff.de arbi.faciunt no.per Barto. in l.non fatetur.ff.de confeſ.& in l.non vtiq;. ff.de excep. ¶ Nono fallit, qñ iudex a quo detuliſſet appellationi , & eſſet delegatus : nã ex quo abdicauit per delationem totam iuriſdõnem a ſe, ita vt reaſſumere eam non poſſit,c.cum appellationibus.eo.ti. lib.6. videt̃ iſto caſu clariſſimum,ꝙ ſi adeatur, cum nec ſit,nec poſſit eſſe iudex,non renunciatur appellationi:ita Rota deciſio. ſua 349. quæ incipit,Ex hoc inſurrexerunt.circa ſi.in ordinario autem ſecus, vt dicunt ipſi.¶Decimo fallit,vbicunq; adit̃ iudex a quo ad oſtendendum ſibi quod grauauit, vt de facili inducatur ad reuocationem:tunc non renunciatur applõni.ita glo.in d.ca.ſi a iudice.in ver.ſi.teneris.& ita Pano.in d.c.gratum.¶Vndecimo , vbicunq; ex aditione alicuius ex dictis iudicib.apparet,ꝙ potius aditur ad excludendam poteſtatem ſuam,quam ad dandum ei nouam poteſtatem vel conſeruandum antiquam.tunc poteſt adiri, nec renunciatur appellationi.hanc rłam facit Ro. in deciſ.280. quę incipit,Item licet.in ſi.& faciunt notata in d.c.ſi a iudice. & in d.c. gratum.¶Duodecimo fallit reſpectu applonis interponẽdæ, nã ſiue pars ſuſcipiat ab altero ex dictis iudicib. intra 10. dies ad appellandum,terminum ad opponendum declinatorias: ſiue aſſignetur ſibi terminus,vel fiat alius actus reſpiciens executionem ſnię,puta terminus ad ſoluendum,& illi contradicat : ſiue fiat alius actus non reſpiciens executionem ſententiæ , vel terminus aſſignatur non reſpiciens executionem ſnię,& pars taceat, non expreſſe conſentiendo : iſtis caſib non vr̃ renunciatum appellationi interponendę.ſecus ſi terminum ab ſoluẽdum ſuſciperet, vel ſponte compareret ad gerendum aliquid coram dictis iudicibus tanquam iudicibus: tunc renunciaretur appellationi etiam interponendę. ita limitatur & declaratur dictum aureum Inno. hic,& per Doc.hic ſcrib.& ita voluit Do.Ant.& poſt eum Pan. & Imo.in d.c.quod ad conſultationem.no.Imo. & Pan. in d.ca. gratum.& etiam Bal.aliquid,& ibi bonus tex.in l.ad ſolutionẽ. C.de re iudi.& Lud.in d.l.j.in 72.col.Imo.in ca. ſignificauit. in 2. col. de teſti. Decimotertio fallit quo ad hoc , vt poſtea iudex ad quem cognoſcat de attentatis poſt appellationem in viam nullitatis:nam licet milies ſit renunciatum appellationi adeũdo iudicem a quo,vel alium eius ſuperiorem,vt ſtat regula:tamen iudex ad quem,cognoſcet de attẽtatis in viam nullitatis , caſus eſt ſm alium intellectum in d.c.cum veniſſent.& Io.And.Panor. & Imo.faciunt notata in c.licet.de ſen.excom.lib.6.& dicta in c.ſequenti.s̃.eo.Decimoquarto fallit,qñ excõicatus petit abſolutionem a iudice a quo: per hoc non renunciat appellationi , iuxta ea quę habentur in c.per tuas.j̃.de ſen.excom. & dixi in ca. qua fronte.s̃.eo.Decimoquinto fallit,qñ præmiſſa proteſtatione aliquid geritur cũ dictis iudicibus:& aduerſarius opponit,ne actus procedat rõne cõtrarietatis : nam tunc non renunciatur applõni,vt hoc tex.in fi.& dixi s̃.in primo intellectu. ¶Glo.in verbo, aduerſa.ibi,c.ſicut ei.el j.ille tex.nihil obſtat, quia non erant ex toto contraria,licet prima facie præſumatur.poteſt enim eſſe, ꝙ quis erit inſanus,& tamẽ timebit de morte. ¶In ea.ibi,§.ſed nec impuberis:ibi contraria allegans vtebatur contrarijs in diuerſis inſtan.& iam in prima ſuccubuerat.ita Bar.ibi.nos loquimur in eadem inſtantia.& ita gl.in c.nullus pluribus. de reg.iur.libro 6. In ea.ibi,c.auditis. ibi allegans contraria allegabat talia contraria,quæ effectu ſe compatiebantur inuicem:hic autem effectu illa contraria erant incompaſſibilia. ita gl.in d.c.nullus pluribus. In ea.in fi.dicite circa qõnem de litis conteſtatione facta cũ ꝓteſtatione,ꝙ gl.male loquitur in prima parte,ſed bene in ſecunda, quia cum proteſtatio fit ſuper actu dubio , qui põt ſe habere ad diuerſos effectus,tũc bene reſtringit effectũ actus.tex.eſt in c.cũ M.Fer.ponderando ſecundã proteſtationẽ.s̃.de conſt. Sed rñſio, q̃ ſit libello,põt ſe hr̃e ad effectum , vt velit litem conteſtari per hanc rñſionem,in cap.vnico,s̃.de lit.conteſt.põt ſe etiam hr̃e ad effectum,vt inſtruat iudicẽ,non vt li.conteſt.ideo proteſtatio cũ hac rñſione emanans illo caſu hẽt declarare rñſionem reſtringẽdo ad effectũ ſolũ,vt inſtruat iudicẽ:ergo per hanc proteſtationẽ impedit̃ litis conte.ita Do.Anto.hic. Sed clarius d.c.vnico.& ibi Pan.ita Bar.in l.vnica.C.de li.conte. Duob.tñ caſib. ſaluaretur j. opi.gl.qñ ex interuallo poſt proteſtationem rñdiſſet libello : nã tunc cũ proteſtõ non trahat̃ ad futura,q̃ fiunt ex longo interuallo,vt voluit Inn.in c.Cumana.s̃.de ele.Io.An.in c.in generali.in mercu.de reg.iur.lib.6.& infra dicam:ideo talis proteſtatio non impedit li.conte.Secũdo ſaluabit̃ caſu , quo rñſio cũ proteſtõne non fuit acceptata a iudice,ſm Domi.Anto.in d.c.vnico. vel ſm Pan.ibi non fuit acceptata a iudice,& pars rñdet poſtea pure:nã vr̃ recedere a proteſtatione,vt cõdeſcendat in voluntatẽ iudicis. Inquantum autem gl.ſe remittit de materia proteſtationis.

Incipe Calliope, libet hoc conſiſtere : non eſt
Cantandum . res vera agitur , narrate puellæ
Pierides proſit in vos dixiſſe puellas .

19 †Primo q̃rit̃,quid ſit ꝓteſtatio.Io.Mon. & Io.An.in d.c.in gñali. dñt,ꝙ ꝓteſtatio eſt clamoſa atteſtatio ad cautelã facientiũ eã inuenta.Adducit tex.q̃d ſit clamoſa, in c.ſctõrũ.ibi , ꝓclamatione ſinodali.s̃.de præſc.Bar.in l.non ſolũ.§.morte.ff.de ope.no.nũ.reprehẽdit iſtã diffinitionẽ:nã verbũ,clamoſa : vocalẽ actũ importat:&

tat:& sic vr̄ illa diffinitio inferre, q̄ nō sit protestatio, nisi quę sit
verbo: quod est falsum, quia etiam ꝓtestationes fiunt in scriptis,
vt est tex. in auct. hanc querelam. C. de non nu. pecu. in l. fi. C. de
neg. gest. in l. vt perfectius. C. de anna. exce. in c. fi. j. eo. & c. appel
latio. co. ti. lib. 6. & ipse Io. An. vt infra videbimus, fatetur q̄ qnq;
protestatio requirit scripturā: ergo non est bona diffinitio dice-
re, protestatio est clamosa &c. quia non comprehenderet prote-
stationes, quæ fiunt in scriptis: & pro Bar. facit tex. in c. vbi peri-
culum. §. nulli. de elec. lib. 6. vbi si prohibet̄ loqui cū aliquo, non
vr̄ prohibita scriptura vel nūcius. quod patet, ex quo ille tex. vno
expresso, tn̄ etiam aliud exprimitur & prohibet: licet ille tex. in
ɔ̃rium ponderet, & Lud. de Roma, in l. j. in prin. ff. de verb. obl. Et
pro Bar. facit, quod voluit Ange. in l. j. §. postulare. ff. de postu. vbi
ex quo verbum, postulare, dr̄ in iudicio proponere, etiam si ad-
uocatus prohibetur postulare, non extendetur ad allegātem in
camera vel in scriptis. facit quod no. in simili Bar. in l. Paulus. §. j.
ff. de leg. vbi si doctor legens prohibetur aduocare, non vr̄ prohi
bitus in scriptis allegare. Nec ob. dicit Bar. si tu dicas, q̄ leges in
ɔ̃rium allegatæ non loquuntur de protestatione, sed de attesta-
tione vel propositione: quia hoc bene fatetur Io. An. q̄ verbum,
protestatio, attestatio, contestatio, detestatio, propositio, prohi-
bitio, denunciatio, vetatio, & similia, sint synonima, vt probatur
in l. fi. C. de neg. ge. in l. j. §. pe. ff. de lib. agnos. in l. j. & fin. C. de his
qui per met. iud. non app. in l. plebs. §. j. l. subsignatum. §. detesta-
tio. cum l. seq. ff. de verb. sign. in l. ait prætor. §. si quis. ff. de his quæ
in frau. cre. in c. j. s̄. quod met. cau. in c. fi. j. eo. in l. si fundum. C. de
rei ven. in l. si maior. C. de rescin. vend. in l. si quis prohibuerit. ff.
de pub. iu. l. si pro te. C. manda. in l. seruus vetante. ff. de verb. obl.
Sed ne videamur esse ex iudicib. de cacapitis qui, vt dicit glo. in
c. j. de conces. præben. lib. 6. suis cōiter aduersantur, diffinitio Io.
And. rōne intellecta pōt sustineri: nec obstat de verbo, clamosa:
quia cum dictū Doctoris dēat intelligi s̄m legem quam allegat,
Bar. in l. non solum. §. libertatis verba. ff. de lib. leg. Io. An. intelle
xit per illud verbum, clamosa, tam de scripta q̃ de verbali ꝓcla-
matione: quod patet dum allegat c. sanctorum. ibi, proclamatio-
ne synodali: vbi illud verbum capitur tam pro scripta proclama-
tione q̃ pro non scripta proclamatione: & pro Io. An. adduco vo
bis casum in l. item apud Labeonem. §. cōuicium. iuncto §. si q̄s
libellum. ff. de iniur. vbi conuicium dr̄ quasi conuocium: & tamē
pōt fieri absenti, & sic etiam per scripturam. Et ita determinauit
per illum tex. Lud. de Roma, in consilijs suis, in consi. vl. Et ita in
simili refert Do. And. Siculus in cle. causam. in 2. charta. de elect.
Et pro ista opi. adducitur tex. in l. non figura. ff. de act. & ob. vbi
instrm̄ dr̄ loqui: & facit gl. no. in c. constitutionem. in verbo, par-
ticipatione. de sen. excom. li. 6. vbi sicut loquens cum excōicato
incidit in excōicationem, ita literas ad eum scribens: nam scri-
bens in mā indifferenti dr̄ loqui. ita Lud. in l. j. in prin. ff. de verb.
ob. Imo. iunior sensit istam saluationem. adducit ipse c. cum ma-
tre. ibi, lex Mosayca clamat. sed nō inuenio in tex. bene dicit tex.
populi testantur. j. de cele. mis. Adducit ēt l. Arriani. iunctis his q̃
no. ibi Bar. C. de hæreti. vbi dr̄, q̄ lex loquitur. Alia fuit diffinitio
siue descriptio Iuriscon. in d. l. subsignatum. §. fin. cum l. se. & in
l. plebs. §. j ff. de ver. sig. quam refert Io. An. in d. c. in generali. q̄c-
quid dicat Bar. in §. morte. qui sibi ascribit, q̄ protestatio est denū
ciatio cum testatione facta. denūciatio ponitur ad dr̄iam ɔ̃ctuū
vel vltimarū voluntatum, quæ non denunciationes, sed disposi-
tiones sunt. cum testatione ponit tanq̃ genus, vt comprehendat
protestationem scriptam & nō scriptā factā in præsentia testiū,
20 l. fi. C. de neg. ge. † Visa diffinitione pro ordine infra dicendorū
ex mente Bar. vbi s̄. diuido protestationē in quatuor species: vna
est declaratoria, vt hoc tex. alia prohibitoria, vt l. si quis ꝓhibue-
rit. ff. de publi. alia incitatoria, in l. si ex legati cā. ff. de ver. ob. in c.
pastoralis. §. fi. s̄. de offi. or. alia est certificatoria, vt in cle. cām. de
21 elect. †¶ Capiendo primam spēm, s. declaratoriam, quia de perso
nis primo est quærendum, vt l. si quærimus. ff. de testa. Quærit̄, p
quæ possit fieri protestatio ista. Et dicite, q̄ nemini dubium, q̄ p
principalem partem fieri pōt animum suum declarātem, vt hoc
tex. nostro, c. cum M. Ferrar. s̄. de consti. & in c. j. s̄. quod met. cau.
l. qui in aliena. §. fi. ff. de acqui. hære. Sed punctus stat, nunquid p
procur. Bar. in d. §. morte. in 4. col. sentit hanc qōnem, & dicit eā
decidi per notata in l. Paulus. ff. de acqui. hære. Vos dicite, q̄ aut
tractamus de protestatione, quæ sit circa ea quæ geruntur cum
aīo nr̄o, nec geritur cū alio: & illo casu cum declarare aīum sit p-
sonalissimum, l. vnica. §. ne autē. C. de cadu. tol. & est gl. in termi-
nis in l. sicuti. ff. de arbi. ideo per alium illa protestatio fieri non
pōt: & sic non per procu. facit quod no. Bal. in l. j. C. qui admitti.
vbi dixit declarationem vsq; adeo esse personalem, vt nō possit
per aliū fieri: & facit tex. pro eo in l. si stipulatus fuerim. in prin.
ff. de ver. ob. & ibi no. Bar. facit gl. in l. Ppōonius scribit si frumē
tum. in fi. & ibi no. per scrib. ff. de rei ven. no. Bar. in l. inter stipu-
lantem. §. j. in l. fi. in prin. ff. de verb. ob. Bar. in l. edita. in 2. col. C.
de eden. in l. gerit, in 10. col. & in 8. ff. de acqui. hære. Do. Ant. in c.
fi. j. de suc. ab inte. facit gl. no in l. pe. C. de man. vindi. quæ voluit,
q̄ ea quæ non sunt in administratione patrimonij nr̄i, non pos-
sunt geri per alium: sed declaratio animi est meræ facultatis, vt
patet ad sensum: & facultas nō est in patrimonio nr̄o, l. vt pomū.
ff. de seruitu. ergo declaratio animi non pōt expediri per alium.
Et ad prædicta faciunt quæ voluit Bar. in d. l. Paulus. dum vult, q̄
aditio hereditatis cum consistat in aīo, & declaratio animi sit p-
sonalissima, non possit expediri per procuratorem: tn̄ vnum me
vrget, nam electio alicuius p̄lati sit iudicio & declaratione ani-
mi eligentium, c. Osius. s̄. de elect. & tn̄ pōt per procuratorem ex
pediri, siue cōmittendo ei declarationem animi, & sic dando mā
datum ad incertā personā eligendā, prout voluerit: siue commit
tendo nudum ministeriū electionis, dando mandatum de certa
persona, c. quia p p. §. fi. s̄. de elec. c. si quis iusto. de elec. lib. 6. imo
ēt nuda electio ēt t p alium, quatenus est etiam facti & facultatis,
absque alia admixtione iuris pōt expediri per procuratorem. ita
Bar. in d. l. si stipulatus fuerim. in fi. prin. ergo ita erit in protesta-
tione declaratoria animi. Aut loquimur de protestōne declarato
ria, q̃ expedit̄ per actū factū cū alio, vel etiam declaratoria actus
depēdentis ex voluntate mea & alterius: & tunc sicut videmus,
q̄ in ɔ̃ctib. reqritur aīus partiū, l. obligationū subā. §. fi. ff. de act.
& ob. & tn̄ iste aīus respectu simultanei ɔ̄sensus, q̄ sit in concur-
su voluntatum necessario ad ɔ̃ctum expedien. talis aīus pōt ī eo
actu simultaneo expediri per proc. ita dicemus in ista ꝓtestōne,
cum ipsa requirit simultaneum actū alterius, cū quo gerit actus,
vel ex cuius voluntate actus dependent, vt patebit j. in 3. q. huius
membri principalis: ergo talis protestō p procu. expediri pote-
rit. ita colli ex notatis p Bar. in d. l. Paulus. Et ita faciūt notata in
22 l. fi. C. de neg. ge. † Secunda est qō, antequā ad ꝓsonā passiuam ve
niamus, cū illa qō ex ista dependeat, circa quæ pōt fieri protestō
ista. Et primo pōt fieri circa ea q̃ depēdēt ex aīo nr̄o mere & sim
pliciter, l. at si q̄s. §. plerisq;. ff. de reli. & sum. fune. l. pro hærede. §.
Papinianus. ff. de acq. hæ. c. j. s̄. qđ met. cā. Secundo pōt fieri circa
ea, q̃ dependēt ex voluntate nr̄a & alterius, c. tua. j. de spon. l. si de-
bitor. §. j. ff q̄b. mod. pig. vel hyp. sol. puta in ɔ̃ctib. l. codicil. §. j. ff.
de le. 2. Pōt tertio fieri circa ea, q̃ dependent de iure ex voluntate
nr̄a, sed de facto non: quia per alium impediunt̄, puta in l. si præ-
sens. C. de epis. aud. in l. vt perfectius. C. de anna. excep. Pōt quar
to fieri circa ea, q̃ dependent ex facto nr̄o, & aīo nr̄o de facto, sed
de iure non: puta in delictis, c. fi. de homi. li. 6. c. cum voluntate. j.
de sen. excom. Potest quinto fieri circa ea, quæ non dependēt ex
voluntate nr̄a, nec de facto, nec de iure, sed dependent ex dispo si
tione iuris, vel dispōne alterius, c. cum M. Ferrar. s̄. de consti. cle.
23 gratiæ. & ibi no. de rescrip. † Tertia est qō, cui possit fieri illa pro-
testatio & dēat: & dicite, aut sit circa ea, quæ dependent mere ex
aīo nr̄o: & tunc aut ego quæro me exonerare per istā protestōnē
& tn̄ alium nō grauo: puta s̄m Bar. in casu d. l. at si quis. §. plerisq;.
ex quo declaro me nolle esse hæredem, per istā protestōnē me
exonero, non tn̄ alium grauo: vel puta in l. Nesennius. ff. de neg.
ge. ex quo declaro me facere expensas aīo repetendi, & tanq̃ ne
gotiorū gestor tuus me exonero: quia istas expensas non facio
sumptu meo, nec bursa mea, sed potero repetere: aliū nō grauo,
q̄a ex quo tanq̃ negotiorū gestor facio, tenet̄ solū de his q̃ sunt
vtiliter gesta: sed satisfaciendo de vtiliter gestis, ille nō grauat̄, c.
j. s̄. de in integ. rest. & illo casu si iste actus, ad quē declarandū sit
ꝓtestō, gerit̄ specifice cū alio, tūc ꝓtestō non dēt fieri alicui, sed
pōt fieri p solū ꝓtestantē, dūmodo fiat ita q̄ de ea cōstet. ita Bar.
in d. §. morte. in 4. col. & est rō, q̄a declaratio meri animi non re-
q̄rit p̄ntiā alicuius: gl. est, & ibi Bar. in l. Pomponius scribit si ne
gotiū. in gl. 2. ff. de neg. ge. volunt Bar. in l. certū. §. si q̄s absente. ff.
de confes. melius in l. quo. n. §. j. ff. rē ra. habe. Cy. in l. j. in j. q. C. si
q̄d in frau. patr. Bar. in l. Fulcinius. §. quid sit latitare. ff. ex q̄b. cau.
in pos. ea. in auct. sacra puberum. C. si aduer. vē. Ang. in §. si vero
expressim. in Auct. de hær. & falci. Do. Anto. in ca. fi. s̄. de confes.
Imo. hic, vt dixi s̄. in 2. oppo. Aut expeditur per actū, q̄ gerit cum
alio, illa declaratio animi, puta aditio hereditatis pendet ex aīo:
hæres institutus declarat aīum adeundi soluendo vni ex credito
rib. hæreditarijs, vel capiendo solutionem ab vno ex debitorib.
hæreditarijs. ecce, quod aditio & sic deliberatio animi expedit̄
per actum, qui geritur cum alio: & tunc protestatio debet fieri il
li, cum quo geritur actus, sicut in contractu, ad hoc vt operetur
aliquid: alias tolleretur per illum actum. ita Barto. vbi s̄. in 5. col.
ita Barto. in d. l. pro hære. §. Papinianus. Ita Lud. sui. in dicta l. qui
in aliena. §. Celsus. ita Imo. in capitulo, cum M. Ferrarien. s̄. de

consti.¶Sed audite, istud dictum redditur dubiū, primo per tex. cum ibi no. in l. Nesennius. ff. de nego. ge. intelligendo maxime vt vult Bar. ibi, in 4. col. nam ibi declaratio voluntatis expediebatur per actum, qui gerebat cum alio tacite, s. quod velim esse negotiorum gestor, & expensas istas propterea facio, declaratur expendendo per quem actum expensarum quasi ɔhit cum illo
24 pro quo expenditur, l. ex maleficijs. ff. de actio. & obl. †Et tamen intelligit Bar. quod illa protestatio, ꝙ non intendit gratis facere, potest fieri in absentia eius, cuius negotium geritur & valet: &
25 sic recte ponderando est sibi ɔrius Barto. †Secundo redditur dubium: nam hoc retento sequeretur, ꝙ omnis aditio non impediretur per protestationem, nisi fuisset notificata creditoribus hæreditarijs protestatio: nam adeundo hæreditatem semper quasi ɔhitur cum creditoribus, l. apud Iul. §. fi. ff. ex qui. cau. in poss. ea. l. ex maleficijs, §. hæres. ff. de act. & obl. & sic semper actus adeūdi, per quem declarat animum, geritur cum alio: quia statim ex quo declarat se velle esse heredem, subintrat quasi ɔctus: & tamē hoc est falsum ſm oēs, ꝙ ꝓtestatio, quæ fit ad impediendum ne quis videatur adire, debeat intimari alicui, l. qui in aliena. §. Celsus. ff. de acqui. hære. l. pro hærede. §. Papinianus. s. alle. & d. §. plerique. nisi dicatis, ꝙ his casibus, de quib. proxime obieci, licet aliqualiter negotium geratur cum alio, vt in aditione hæreditatis & in d. l. Nesennius. non tñ tracto ego protestans de aīo meo ꝓ hoc illos grauare, vel illis præiudicium inferre: non mirū si eorum præsentia non requiritur in protestatione, vt dictum est ꝓxime in primo membro. Tamen Bar. Ludo. & alij proxime allegati, volunt requiri in protestatione, ꝙ fiat illi, cum quo actus geritur. Aut protestans de sua voluntate tractat de se exoneran. & alium grauando; & tunc aut istud, a quo quærit se exonerare, natum fuerat ex facto protestantis, per quod factum etiam grauaretur alius, puta quia dedi mandatum procuratori. Ab hoc facto meo mandati volo me exonerare protestando, ꝙ volo ꝙ ɔhat, nisi sub tali forma, aliter nolo teneri: vel ꝓtestādo de reuocatione, quia si iste procurator, ɔ quem est protestatum, gereret aliq̄d ɔ protestationem, ipse grauaretur, vel etiam alius cum quo contractum est, posset grauari: ideo talis protestatio debet fieri ipsi, qui læditur: alias non operabit effectum, l. si mandassem. ff. mandati. notat Dy. in l. si pater. ff. de manu. vindi. Cy. & alij, in l. mandatum. C. man. Cano. in c. mandato, & in c. ex insinuatione. s. de proc. in c. ex parte decani. s. de rescr. quod verū, si ꝑsona, q̄ grauaret, esset certa: sed si eēt incerta, & tunc debet, cū non sit ꝑsona certa, cui intimet proscribi publice ꝓtestō siue reuocatio, l. sed si pupillus. §. proscribere. ff. de insti. no. Bal. in d. l. mandatum. & ibi dixi, quod si locus est certus, vbi est deputatus procurator licet generalis, puta magister apothecæ siue institor: & tunc satis est proscriptionem apponere apothecæ, sed si locus non est certus, vbi deberet administrare, sed est procurator generalis per ciuitatem: & tunc debet proscribi in locis publicis & notioribus, per tex. quem dicit singularem ad hoc in l. iubemus. C. de defen. ciui. Et facit quod voluit Bar. in l. qui hoiem. §. Titium. ff. de sol. vbi idem tenet quod in d. §. morte. ¶In ɔrium no. Inno. in d. c. ex parte decani. & ibi cōiter Can. vbi concludunt, ꝙ qñ procurator nō est deputatus ɔ certum aduersariū, protestatio vel reuocatio mādati valet, absq; eo quod alij intimetur. Bar. in l. vnica. C. de satisda. distinguit, aut procurator generalis est deputatus in certo loco vel ciuitate; & tunc ex quo facile est facere proscriptionē, debeat proscribi: & ita loquitur §. proscribere. & ita prima opinio. Aut est vl̄is procurator vnius negociationis nō in certo loco, sed vbiq;: & tunc cum difficile sit istam proscriptionem facere, procedat reuocatio & protestatio sine alia intimatione vel alia proscriptione. & ita procedat secūda opi. Canonistarum. ¶Aut protestans agit se exonerare a grauaminis, quod infertur ex iuris dispōne: puta pater obligat pro filio, qui magistratū suscipit ex iuris præsumptione, & illo casu protestando in ɔrium agit se exonerare ab ista obligatione, & grauat alios, s. rempublicam, pro qua à iure tacite videbatur obligatus pro filio, & eos quos filius lædet in magistratu, puta iniuste iudicando: & tunc protestatio non dēt alicui intimari, l. honores, §. fi. de decur. l. j. & 2. C. de filio fa. & quemad. pro eis pat. te. lib. 10. & pōt esse rō, nam quod pater obligetur pro filio, inducitur ex iuris præsumptione, quæ ita cōiecturatur voluntatem patris, ex quo scit & patit filium gerere magistratum, l. j. §. scientiā, in simili. ff. de trib. sed in claris nō est opus coniecturis, l. continuus. §. cum ita. ff. de verb. oblig. ideo an pater protestando ꝙ non vult teneri pro filio, declarat suam voluntatem, legalis præsumptio nunquam potuit operari, nec operata est ꝙ pater voluerit obligari pro filio, & sic nec reipublicæ, nec alij fuit obligatio vnquā nata: ideo nō mirum si protestatio nulli debet intimari. ¶Aut fit protestatio circa ea, quæ dependēt ex voluntate mea & alterius, puta in ɔctu: & tunc debet fieri ipsi ɔhenti, c. tua nos. j. de spon. l. obligationum sūba. §. fin. ff. de act. & obl. l. si debitor. §. j. & d. l. codicillis. §. j. Aut fit circa ea quæ dependent ex voluntate mea de iure, sed de facto impediuntur ꝑ alium: & tunc aut impedimētū prouenit ꝑꝑ præsentiam, aut ꝑꝑ absentiam: si ꝑꝑ præsentiā, & tunc si actus veniebat gerendus corā isto vt iudice, dēt corā honestis personis protestari ɔ istum. & ille est tex. in c. fi. j. eo. in l. j. & toto tit. C. de his qui per me. in. non app. Si vero actus veniebat expediendus corā illo vt parte, sed in iudicio tñ. Et tunc coram alio iudice dēt protestari, l. si præses. C. de epis. audiē. Si vero veniebat expediēdus cū parte extraiudicialiter: & tunc debet corā honestis viris fieri protestatio, l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. ff. de ope. no. nunc. faciunt no. ꝑ Bald. in c. cæterum. s. de rescri. Si autem impeditur quis ꝑꝑ absentiam alterius: & tunc aut erat gerendus actus cum illo, vt iudice, & dēt corā tribunali protestari & non alibi. Ita tex. in l. 2. §. adeundi. ff. qñ appel. sit. Si tribunal non hēt, protestetur corā honestis personis, c. pastoralis. §. fi. s. de offi. ordi. Si autem actus veniebat expediendus cum parte, & tunc si in iudicio, dēt seruari forma l. vt perfectius. C. de anna. exc. Si autem extra iudicium: & tunc coram honestis personis debet protestari, d. §. si quis ipsi.
26 ¶†Sed operæ pretium est scire, qñ dicatur actus fieri cum parte, & qñ cum iudice, & dicite ex mente Io. An. in d. c. in generali. in 3. col. ꝙ consideratur, cuius actus principaliter per protestationē impugnatur: nam si principaliter agitur de impugnādo facto iudicis, licet illud respiciat commodū partis, tunc dr̄ factum illud fieri cum iudice, puta in sñia, ɔ quam volens appellare & impeditus ꝑꝑ absentiam iudicis protestatur, vel ꝑꝑ metum: certe licet talis sñia respiciat partem, tñ magis principaliter dr̄ hic protestatio geri cum iudice, quia tendit ad impugnādum factum iudicis: & est rō, quare applo dēt interponi coram iudice, nec sufficeret interponi coram parte, l. cum quidam. ff. eo. l. eos. §. fi. C. eo. c. fin. j. eo. & ideo cū reuocatio missionis in possessionem ex primo siue secundo decreto, licet respiciat commodum partis, tñ principaliter respicit factū iudicis: ideo protestatio hoc casu emissa dēt emitti corā iudice, & ipso absente corā tribunali. Et si tribunal non habuerit, coram honestis personis, c. cum venissent. ibi, coram. s. de eo qui mit. in pos. c. pastoralis. §. fi. s. de offi. or. & ibi hr̄. faciunt no. in l. de pupillo. §. qui nunciat. ff. de ope. no. nuncia. Ita etiam vbi protestatio respicit principaliter factum partis, licet ꝑ viam iudicis fiat illud factū, vel impugnetur, tñ dicetur actus fieri cum parte. Et ideo protestatio coram parte emitti dēt: & ista est rō auctenticæ, hanc querelam, iuncta l. in ɔctib. §. fi. C. de non nu. pec. est rō decisionis, l. vt perfectius. C. de anna. exce. nā interruptio biennij circa exceptionem non numeratę pecu. vel interruptio præscrip. fiunt in iudicio. Sed tñ quia respiciunt factū partis principaliter dr̄ interruptio ipsa & protestatio proinde emanans geri cum parte potius q̄ cū iudice.
27 ¶†Aut protestatio emanat in facto, ꝙ pendet a voluntate nr̄a de facto, sed non de iure, puta circa maleficia: & tunc aut sit protestatio ad tollendum delictum ex toto: & tunc si cum persona veniebat illud factum, ex quo poterat resultare delictum committendum, qđ agit protestans impedire, dēt illi personæ fieri protestatio, l. aut q̄ aliter. §.
28 j. & 2. ff. quod vi aut clam. facit in simili ca. licet. j. de reg. †Si vero factum respicit incertam personam: & tūc dēt protestatio fieri in genere in loco, in quo, & tp̄e, quo factum sit. ita est tex. in c. ex literis. iuncta glo. ibi, & in c. fi. j. de homi. l. si putator. & l. qui
29 foueas. ff. ad l. Aquil. ¶†Aut protestatio fit ad delictum minuendū: & tunc aut factū, per quod delictum perpetrat̄, dependet totaliter ex voluntate nr̄a: & isto casu protestatio fieri pōt, sed dēt fieri illi, cū quo factū hoc geritur, & de cuius præiudicio tractat. Ita Bar. vbi s. Et ita est ex mēte Io. An. in dicta reg. in generali. in 3. col. puta spolio aliquem sua possessione: ecce delictum: hoc pēdet ex voluntate mea, an velim eum spoliare respectu nālis possessionis tñ recognoscens in eo ciuilem: puta tanq̄ emphyteuta suus: aut volo spoliare in toto & nāli & ciuili: ideo si ꝓtestor ꝙ intēdo spoliare eum nāli tñ, dēt hęc protestatio sibi fieri, vt me adiuuet. Adducūt gl. in l. vnica. C. vti pos. & licet in lectura mea Bar. habeat literam affirmatiue, ꝙ debeat præsenti fieri protestatio tñ cōis litera est negatiua, ꝙ ista protestatio non dēat fieri in præsentia: nullam tñ sufficientē rōnem assignat. Sed ex præmissis vr̄ sentire, ꝙ ex quo quærere possessionem pendet ex aīo, l. licet. C. de acqui. pos. illa protestatio non requirat præsentiam partis, quasi declaratoria animi, quæ ratio nō concludit; nam etiam in his quæ sunt animi, si actus geritur cum alio, ꝓtestatio debet fieri illi præsenti, vt in secūdo membro dictum est in principio huius q̄onis. puta protestatio, quæ fit ad tollen. delictū, debet fieri parti: ergo & protestatio quæ fit ad minuendum: quia bonum est arg.

est ar. de toto ad partem, c. pastoralis. versi. item cum totum. s. de offi. dele. l. quæ de tota. ff. de rei ven. præterea ne clam videatur facta protestatio, dēt fieri præsenti, vt dictum est in mēbro præcedenti. ergo & ea ad minuendū spoliationem dēt fieri præsenti parti, sicut ad minuendā clandestinitatem siue tollendā: aut illud factum non poterat ex mea voluntate limitari, & tunc illo casu nihil valet, ideo nec cui fiat curamus, c. fi. de homi. lib. 6. & ibi tex.
30 l. qm̄ multa. cum ibi not. C. ad l. Iul. de vi. † Aut protestatio fit circa ea, quæ non dependent ex aio, sed depēdent ex facto alterius vel necessitate iuris, puta in clem. gratiæ. & ibi no. de rescri. in c. cum M. Ferrar. in secunda protestatione. s. de consti. in l. alimenta. & ibi no. C. de neg. gest. & illo casu protestatio nihil operat, nisi in casib. a iure expressis, puta in casu c. pastoralis. s. de excep. auctentica si dicatur. C. de testi. ideo cum fieri non possit, nō curamus cui fiat. In casib. tm̄ in quib. a iure fieri permittit, puta d. c. pastoralis. crederem protestationem debere fieri parti, de cuius præiudicio tractatur, per rōes supra factas. & voluit Io. An. in d. c. in generali. in fi. secundæ col. dum dicit, ꝙ iniquum esset, ꝙ per protestationem fieret alij præiudicium ignorāti: ideo ei fieri dēt
31 protestatio, l. j. §. item cū ex edicto. ff. q. sinæ sine ap. rescin. † Sed circa istam qōnem, nunquid ꝓcuratori dēat fieri & sufficiat hæc protestatio? Io. An. in d. c. in generali. respondet ꝙ nō, per tex. no. in l. item veniunt. §. petitam. & ibi no. Bal. ad hoc, ff. de pe. hære. facit glossella in cle. cām. in verbo, appellatū. de elec. quæ voluit, & infra ponderabo, ꝙ vbi requiritur plena scientia, non sufficit denunciatum fuisse procuratori. faciunt notata per Cyn. in l. in minorū. C. in quib. cau. in integ. rest. non est nec. Faciunt quę no. Bart. in l. j. §. pœna. ff. de lib. agnos. Et ponit remissiue Bar. in l. de pupillo. §. j. ff. de ope. no. nun. alle. Dy. in §. meminisse. ea. l. Voluit tm̄ Io. An. ꝙ vbi dūs non inueniret, seruanda sit forma in protestatione quæ seruatur in intimanda appellatione, in cle. cām. de electio. s. qn̄ absente dn̄o intimetur ꝓcuratori si dimisit alias ad domum vel ad ecclesiā, si tractat de beneficio. faciunt notata in ca.
32 causam. s. de dolo. per Bar. in l. 4. §. prætor. ff. de dam. infec. † Quarta est qō, ꝙ debeat fieri ista protestatio. Ioan. An. vbi s. distinguit, aut a iure est protestanti assignatum certum tps, & illud totum liberum, s. quia ad vltimum momentum tpis aduersario non est ius quæsitum: & tunc sufficit qncunque protestari intra illud tps etiam vltima hora, puta in præscri. quam per protestationē intendo interrumpere, vt in casu d. l. vt perfectius. aut illud tps non est protestanti in totum liberum, quia singula dies, quę labit, quærit aduersario, & ab ea irreparabiliter est exclusus protestās, puta in quadriennio dato ad petendum in integ. rest. quęcunq; tpa labātur, non restituunt amplius: & ideo dn̄r quæri aduersario, l. fin. ff. de mino. & isto casu pōt protestari vsq; ad vltimam partē huius tpis: sed caueat sibi, ne se tm̄ arctet, ꝙ non possit postea actum, circa quem protestatur, expedire: puta actum in integrum restitutionis, d. l. fi. & faciunt quæ no. in c. j. de in integr. resti. li. 6. & in simili pōt exemplificari in secundo anno, qui datur ad appōnē prosequē. vt dixi in c. ex rōne. s. e. Aut circa hūc actum, circa quē fit protestatio, non est aliquod tps assignatū: & tunc aut fit protestatio circa factum de futuro fiendū: & tunc pōt qncūq; fieri, vt hoc tex. nr̄o, l. si quis in principio testi. in prin. ff. de le. 3. Aut fit protestatio circa actum iā factū: & tunc si illud est factum meū, protestatio post factū nihil operat, & ideo nec fieri pōt, tex. est no. & ibi Bal. in l. fi. C. de neg. ge. facit l. si maior. C. de transa. l. perfecti. C. de don. quæ sub modo. & ēt sensit vbi s. circa 6. col. & ita Io. An. vbi s. Si est factum alienum, circa quod protestor: & tunc incōtinenti ex quo scio factū, intelligo & me grauatū ex facto,
33 debeo protestari: alias protestatio postea non operabit. ita Ioan. An. in l. si filius. ff. ad Mace. facit cle. j. de proc. † Quinta est qō, vbi debeat fieri illa protestatio. & dicit Io. An. vbi s. circa 4. col. ꝙ ex quo protestatio fit ad declarandum aīum, siue circa factū meū, siue alienum, ꝙ pōt vbiq; fieri: ista sit ergo rl̄a. ¶ Fallit primo in casu d. l. vt perfectius. quia cum succedat loco interpellationis iudicialis, dēt fieri si pōt in iudicio: sinautem, ad domum eius ꝯ quē sit. Et ita possumus dicere d. l. si præsens. C. de epis. aud. in cle. causam. de elect. Fallit secundo, qn̄ interponit ab actu iudicis, qui geritur cum iudice: nam tunc debet fieri ad tribunal, l. 2. §. adeundi. ff. qn̄ app. sit. imo si sit talis iudex, qui solet dare audientiam in camera, nec veniat ad tribunal, tunc satis est interponere in camera: & si non pateat aditus, interponere coram ostiarijs. gl. est nota. in c. cupientes. §. quod si per 20. in verbo, opposita. de ele. lib. 6. quam ad hoc ponderat Imo. in l. de pupillo. §. meminisse. ff. de ope. no. nun. ¶ Fallit tertio, qn̄ dn̄s, cum quo esset fienda protestatio, nec faceret copiā sui, nec dimisisset procu. quia tunc ad domum fieri dēt protestatio, d. cle. cām. & dixi in fi. 3. q. ¶ Fallit quarto, qn̄ certa persona non esset, quæ ex tali protestatione afficeret

siue læderetur, sed esset incerta, & actus geritur in loco certo: nā tunc debet protestari in loco, in quo fit actus, tex. est in d. c. ex literis. & in d. c. fi. d. l. si procurator: & facit quod nō. Bar. vbi s. in 8. col. circa quartum membrum primæ conbinationis: facit tex. in l. si pupillus. §. proscribere. ff. de insti. ¶ Fallit quinto, qn̄ persona, cum qua gerit actus, vel gerendus venit, super quo emanauit protestatio, est incerta, nec actus hēt certum locū, puta in procuratore vl̄ vnius mercatoris vbiq;, de cuius ptāte limitanda per protestationem tractatur: tunc talis protestatio dēt fieri in locis publicis & insignib. vbi magis iste versat. ita Bal. in l. mandatum.
34 C. man. de hoc tm̄ dicite, vt s. in 3. q. ¶ † Sexta est qō, qualiter dēt illa protestatio fieri. & dicit Io. An. vbi s. in 5. col. ꝙ ante oīa debet protestatio esse clara: nā dubia eū non iuuabit. facit tex. in l. veterib. ff. de pa. item licet quo ad subām sui protestatio nō dēat continere cām, imo possit fieri sine causa, & sic ponam illud carmē;

Sic volo, sic iubeo, sit pro ratione voluntas;

l. quia poterat. ff. ad Trebel. tm̄ si vult respectū certæ causæ se iuuare, debebit in protestatione exprimere: quia protestatio non extendetur, nisi ad cām expressam, tex. est in l. at si quis. §. plerīq; ff. de relig. & sum. fune. vbi expendens in funus patris sepeliendū, protestans hoc facere cā pietatis, bn̄ iuuat respectū causæ expressæ, ꝙ non vr̄ facere vt hæres: & sic nōn vr̄ adire. dicit tm̄ text. in fi. ꝙ tm̄ sumptus repetere non pōt: nam cā expressa in protestatione ad repetitionem non extendit. facit in simili tex. in c. cum M. Ferrar. s. de consti. vbi ꝓtestatio sine pīudicio dictę ꝯstitutionis ēt bene operatur, ꝙ nō frāgitur numerus pbēdarū: q. a ad hoc tēdit & accōmodari pōt: sed nō operat quo ad fructus su. pexcrescētes. & hac de cā fuit de mēte Bar. vbi supra, circa 4. col. & ideo
35 Io. An. vbi supra, in 4. col. ¶ † Sed pūctus stat, nunquid debeat fieri ꝓtestatio in scriptis? & dicite fm̄ Io. An. Bar. & alios vbi supra, fm̄ Bal. in l. fi. C. de neg. gest. in auth. psbyteros. vltima, C. de epis. & cleri. in l. si intra. C. de non nume. pec. in l. nec ea. C. de appel. etiā Imo. in l. de pupillo. §. meminisse. & ibi aliquid Bar. ff. de ope. no. nun. fm̄ Pe. de Ancha. & Gem. in d. c. cupientes. §. quod si per 20.
36 licet gl. in ver. proposita. in fi. aliter dicat, de ele. lib. 6. † ꝙ rl̄a est, ꝙ ꝓtestatio non dēt fieri in scriptis, sed satis est ꝙ alio modo ꝓbet, quia scriptura non est ad esse alicuius ꝯctus: multo minus erit ad esse alicuius enunciationis. prout est protestatio, vt dixi s. in diffinitione. & facit tex. in l. pactum qd̄ bona fide. C. de pac. facit qd̄ dici solet, ꝙ scriptura non est ad solēnitatē rl̄r, sed ad ꝓbationē. l. ꝯhitur. ff. de pig. & facit a sufficienti partiū enumeratione glo. magistra, in c. j. de cēsi. lib. 6. vbi ponit oēs casus, qui requirūt scripturā de necessitate: & tm̄ istū non exprimit. & quid amplius egemus testib. casus est in l. fi. quē ibi pōderat Bal. C. de neg. ge. facit tex. in l. scire oportet. §. scire oportet. ff. de excu. tut. vbi exceptio, q̄ est disposita, & ēt quę fit in iudicio, non reqrit scripturā ex parte proponentis, quā ad hoc ponderat Bar. in d. l. si intra. ēt facit ꝙ no. in l. j. in 2. col. ff. de exce. Imo. in c. qm̄. 4. col. de pba. faciūt nō. in c. prudentiam. §. sexta. 2. de offi. dele. Ista rl̄a fallit primo in casu auctenticæ, presbyteros. l. vlt. & ibi ponderat Bal. s. qn̄ presbyter suscipit tutelam agnati, ꝙ cogi nō pōt, si protestat se eā spōte suscipere, illo casu dēt ī scriptis ꝓtestari. Et assignat Bal. ibi rōnē, q̄ est sufficiens, q. a in iudicio fit: iō dēt in scriptis redigi. ¶ Secundo fallit, vbi protestō succedit loco actus, puta in casu d. l. vt ꝓfectius. qn̄ ꝓtestat ad interrūpendā pscriptionem. Ita Io. An. & Bar. vbi s. Fallit tertio in casu auctētice hanc qrelā. C. de non nu. pecu. Et vr̄ Bar. velle, ꝙ illa auct. ponat ius spāle: nam exceptio rl̄r non est in scriptis a reo opponenda, d. §. scire opz. & ita ꝓtestō, qn̄ succedit loco exceptionis, nō est in scriptis redigenda. Fallit fm̄ eū in casu d. auct. q̄ in hoc ponit spāle, ꝙ ꝓtestō licet succedat in loco exceptiōis, tm̄ est redigendū in scriptis. Bal. in d. l. fi. dicit ꝙ illa auct. nō ponit ius spāle, & assignat rōnē: nā ibi ꝓtestō fit ad interrūpendū pscriptionē exceptionis non numeratę pecu. Sed interruptio fit principaliter petēdo, & sic ꝑ libellū: nō mirum ergo si illa ꝓtestō ibi, cū sapiat quēdā libellū, dēt redigi in scriptis. Et ꝑ opi. Bal. ē gl. q. ibi, sequit Bal. in d. l. si intra. C. de nō nu. pec. q̄ vult gn̄aliter, ꝙ querimonia, q̄ venit ad interrumpendū illam pscriptionē exceptiōis non nu. pecu. dēt redigi in scriptis. ¶ Fallit quarto in protestōne, q̄ mittit loco aplorum, vel q̄ aplis inserit ad informādū superiorē. ita Bal. in l. nec cām. alias in l. seq. C. e. ti. vbi vult istā ꝓtestōnē dēre fieri ī scriptis. ¶ Fallit 5. vbicunq; ꝑ ꝓtestōnē alteri infert dānum irreparabile: nā tūc nō sufficit ei fieri ꝓtestōnē, nisi fiat in scriptis, puta ī casu auct. si q̄s. C. ađ adul. q̄ ibi pōderat Sal. & Ludo. in addi. nouis. in d. §. morte. vbi si quis suspicatur, ne quis hēat rem cū vxore sua, pōt ei ꝓtestari, si viderit eū cū ea loquentē, vel alio mō suspicet ꝙ a mō nō alloquat, vel conuerset cūm vxore sua: & hanc ꝓtestationē dēt in scriptis facere. Et si post illā inuenerit eam in remotis locis, vel semotis

arbitris in domo sua, licet non reperiat in actu veneris, poterit
eam occidere:& sic successiue prouidet tex. & sic ecce ꝙ prote-
statio illa operabatur damnum irreparabile,s.personæ periculū;
ideo requiritur ꝙ in scriptis fiat. ¶ Fallit sexto in casu c.vt circa.
de elec.lib.6.in eo qui opponit crimina ꝯ electum:nam tunc dēt
37 ea,quocunq; oppona , in scriptis opponere.†Septima est qō, an
sufficiat,vbi requiritur protestatio,semel protestari, an vero req
ratur pluries protestari.Et dicite ſm gl.no.in d.c.cupientes.§.ꝙ si
per 20.in verbo,opposita.ꝙ cautum est,ꝙ pluries fiat,sed non ne
cessarium.Et ita tenet Gem.& ita Lud.post Imo.in l.de pupillo.
§.si quis ipsi.ff.de ope.no.nūc.hoc tñ limitat ibi Bar.nisi tractare
tur de aliquo iure querendo ex facto aduersarij,ꝯ quem fit prote
statio,puta impedimento suo:nam tunc facta protestatione, ꝙ
per te non stat,sed per aduersarium impedientem, cessante illo
impedimento debet iterari protestatio, alias non erit protestās
excusatus.ita Do.Ant.in c.plerumque.circa princi.s.de rescri. &
est tex.in d.§.si quis ipsi.faciunt notata per Innoc.& ibi ponunt
Panor.& Imo.in c.ex transmissa.s.de præscrip.notat Bar. in l.Ti
38 tia.§.vsuras.ff.de leg.2.& dicam forte aliquid in c.fi.j.eo.¶†Octa-
ua est quæstio ex parte personæ patientis,nunquid requirat con
sensus eius,cui fit protestatio,vbi protestatio venit alteri fienda.
Et gl.in l.fi.§.item si prædixi.ff.nau.caup.stab.tenet ꝙ non. Bart.
vbi supra distinguit, aut tractatur de obligatione iam nata per
protestationem tollen. & tunc protestatio requirit consensum
expressum eius,cui fit,alias nihil operabitur, l. si quis maior. C.
de transa.l.perfectam.C.de dona.quę sub modo,quia non dēt es
se in ptāte ipsius obligati sua protestatione tollere obligationē,
39 l.sicut.C.de acti.& obli.†¶Aut protestatio fit circa obligationē
de futuro causandam:& aut obligatio nascit̄ ex aliquo actu ꝓte-
stationem præcedente,& sic est consecutiua actus præcedentis:
& illo casu protestatio requirit consensum eius, cui fit protesta-
tio,& expressum:& iste est verus intellectus ad dictum §.item si
prædixit.ſm Bar.vbi s.& Do.Ant. in c.cum M. in sexta charta.s.
de consti.Aut obligatio nascitura est libera, quia non est conse-
cutiua alicuius actus præcedentis, sed posset protestans ex toto
nolle obligari ante obligationem introductam : & tunc aut tra-
ctatur de obligatione per protestationem ex toto tollēdam , aut
de limitanda.si de obligatione tollenda, puta quia ego interces-
surus pro fideiussore tuo ad banchum dñi rectoris cum Titio, ꝓ
testor ipsi Titio,ꝙ non intendo,etiam si pro te fideiubeam, obli
gari:& illo casu interueniente consensu Titij expresso protesta-
tio operabitur,ꝙ si fideiussero,nō ero obligatus,& sic tollet ob-
ligationem,l.obligationum substantia.§.fi.ff.de actio. & obli.Si
autem Titius non consenserit protestationi : & tunc si ex inter-
uallo fideiussero, protestatio tollitur per fideiussionē subsequē
tem,& valebit fideiussio,& ero obligatus.ille est tex.ſm intelle-
ctum Bar.& infra latius dicam,in l.cum in plures.§.locator hor-
rei.ff.loca.facit tex.nr̄ in ver.cum autem . Si vero in ipso actu fi-
deiubendi interuenit protestatio,ꝙ non intendo obligari, tanq̄
eodem tpe velim ꝯria,vitiatur obligatio, d.l. obligationū substa.
§.fi.iuncta l.vbi repugnantia. ff.de reg.iur. & ponderat tex. nrm
in fi.& faciunt quæ dixi s.in primo intellectu ad hunc tex.¶Aut
tractatur de obligatione limitanda per protestationem : & tunc
aut sumus in ꝯctu,qui consensu sine verbis ꝯhitur.Aut sumus in
ꝯctu,qui re contrahitur.si sumus in ꝯctu,qui verbis sine consen-
su contrahitur; & tunc aut illa limitatio mutat qualitatem obli-
gationis,puta quia prima erat pura,protestatio fit sub condōne:
vel protestatio fit,vt obligatio ꝯhenda sub tali condōne intelli-
gatur sub alia,vel intelligatur pure vel eꝯ: quo casu ex tali adie-
ctione variatur obligatio,l.j.versi.cum addicit. ff.de verb. oblig.
notat Domi.Anto.in c.nam concupiscentiam.in gl.s. de consti.
& tunc protestatio operatur, & requirere debet consensum , si-
cut qñ fit de obligatione in totum tollenda.Et ideo expresso cō
sensu eius,cui fit protestatio,limitaret obligationem non inter-
ueniente expresso cōsensu, protestatio nihil operaretur nisi fie-
ret in ipso actu obligationis:quia tunc ꝑ repugnātiam vitiaret
obligatio,l.j.ff.si quis simpliciter, & dicto versic.cum addicit. ff.
de verbo.oblig.aut limitatio illa obligationis non inducit diuer
sam qualitatem in obligatione, puta quia auget tantum vel mi-
nuit summam,dicta l.j.§.si stipulanti,& Domi.Anto. in d.c.nam
concupiscentiam , & tunc protestatio operatur limitationem
obligationis: sed non aperit Bar. an requiratur cōsensus vel ne.
Et quicquid dicat hic Imo.& infra dicam , adducit Barto. l. Mo-
destinus .ff. de solutio.Et ex quo illa lex loquitur in pacto vel cō
uentione, cum dictum Doct. debeat intelligi ſm legem , quam
40 allegant, vt notat Bart.in l.non solum.§.liberationis verbo. ff.
de libe.leg.videtur sentire Bartolus , quod in hac protestatione
a requiritur consensus [a] partis vt latius infra dicam . ¶ Aut loqui-

mur in ꝯctu,qui re ꝯhitur: & illo casu protestatio limitabit obli-
gationem contrahendam siue actum fiendum , & sufficiet taci-
tus consensus eius,cui fit protestatio:satis est enim,quod ꝯdicat,
l.j.& 2.ff.de solutioni.Et ita dicit Bar.posse saluari gl.in d.§.item
si prædixerit.¶Aut protestatio non fit ad obligationem tollen-
dam vel limitandam,sed fit ad impediendum, ne alio actu pro-
testans incurrat præiudicium, & in actu præiudiciali illi, cui fit
protestatio,dum tñ non tollatur eius obligatio,vel limitetur: &
tunc sufficit tacitus consensus eius, cui fit protestatio , l. si debi-
tor.§.j.ff.quib.modis pig.vel hypo. sol.l.codicillis.§.j. ff.de leg.2.
¶Inquantum Bar. voluit intellectum ad §. item si prædixerit. ꝙ
ibi requiratur consensus expressus,& sic reprobat glo.ibi.Idem
Bar.in d.§.item si prædixerit. sustinetur a gl. & sustinet hic Imo.
fœdere distin.aut nauta campo,vel hospes protestatur, antequā
illi ingrediatur suum hospitium vel nauem:& tunc bene loqua-
tur gl.ibi , quia sufficiet tacitus consensus, s. ꝙ protestationi isti
non contradixerunt:sed hoc nō obstante hospitium sunt ingres
si,quia tunc ingrediendo videntur ratam habere protestationē.
faciunt notata per Bar.in l.quo enim.§.j.ff.rem ratam habe.& in
terminis similibus de protestatione, ꝙ non intendit contestari
litem & responsionem iudicis. ¶In ꝯrium notat Panor.in capit.
vnico.s.de li.contest.Aut fit protestatio illa, postquā sunt ingres-
si hospitium:& tunc non valeat protestatio, nisi expresse cōsen-
tiant,quia nullus actus facti cum taciturnitate cōcurrit. Et ita sal
uatur opinio Bar. vbi s.& intelligitur dictus §. item si prædixit.
¶Tertius est intellectus,quem voluit Bart. vbi s. in 7.col.in pen.
membro articuli proxime relati,qui intellexit illum tex. iuncta
gl.in contractu,qui re ꝯhitur,vel aliter quam verbis vel consen-
su,prout est illa obligatio nautica vel cauponica, quæ sapit con-
tractum quasi celebratum.Inquantum enim tūc fit protestatio,
non requiritur expressus consensus , sed sufficit tacitus eius cui
protestatur. Dum autem Bar. dat intellectum ad §. locator hor-
rei.dicite ſm eū,ꝙ ille tex.tres habet intellectus. Primus fuit Pe-
tri,quem refert Cy.in l.pacta nouiss.C.de pac. ꝙ ideo ibi non va
let protestatio,quia aduersarius, cui fit protestatio, non consen-
sit protestationi.Secundus est intellectus,quem voluit Ia. But. ꝙ
ideo ibi protestatio non operatur,qu a fuit simpliciter facta , nō
autem per verba de futuro: & ideo actum sequētem ex interual-
lo non respicit,nec ei præiudicat , sicut in l.per retētionem . C.
de vsur.Sed dicit Bar. ꝙ isti duo intellectus sunt ꝯ illum text. qui
se non fundat,quod protestatio non valeat,quia aduersarius nō
consensit,vt voluit Pet. vel quia protestatio fit simpliciter facta,
& nō comprehendat actum futurū,vt voluit Iac.But. Sed se fun-
dat,quia propositum vr̄ remissum:& sic vr̄ velle dicere, ꝙ a ꝓte-
statione sit recessum. Vnde dicit Bar.esse intellectum ad illū tex.
ꝙ ibi pars non consensit protestationi, sed nō ꝯdixit . sed postea
quia iste fecit factum ꝯrium protestationi, vr̄ a protestatione re-
cessisse:& sic bene sonat tex.a proposito vr̄ recessum . facit tex.
nr̄ in ver.cum autem.¶Quartus fuit intellectus, qui fuit Io.Mo-
na.& voluit Io.An.in d.c.in generali.voluit Bal. in d.l.pacta no-
uissima.in 4.col.ꝙ ideo non valuit ibi protestatio ꝑ factū ꝯriū
protestationi:non ponderando ꝙ ibi non consenserit, vel ēt cō-
senserit:nā ex quo per actū facti ꝯuenit protestationi, vr̄ a prote-
statione recessisse,ēt si fuisset valida.Et ideo tex.ibi dicit,a ꝓpo-
sito recessum,non autē dicit protestationē nō valere, quasi ꝓsup
ponat protestationem ibi validā,sed reuocatā per actū facti ꝯrii.
Nec ob.ꝙ per protestationē derogatur facto de futuro , d. l. q in
aliena.§. Celsus.quia dicunt ipsi verū esse,nisi deuenerit ad actū
facti.& sic restringunt illud procedere tm̄ in facto verbali. Imo.
in d.§.morte.impugnat istū intelſm: quia actus agentium etiam
facti non debent operari vltra voluntatem eorum, l.non oēs. in
prin.ff.si cer.pe.ergo per istum actū facti non vr̄ recessum a pro-
testatione,ex quo de ꝯria voluntate apparet,ſm Imo. iuniorem.
istud esset multum restringere d.§.Celsus,cum similib.& tex.no-
strum hic;nonne potuit ille archieps adiri etiam verbali aditio-
41 ne.¶†Inquantum Bar. vult,ꝙ si protestatio inest obligationi, ꝙ
illo casu hēt vitiare obligationē, qñ tēdit ad eā tollen.& adducit
tex.nr̄m in fi.Dicite, ꝙ hoc ꝓuenit potius ex vi repugnantiæ , ꝗ
ex actu nascit̄ & protestatione,quam ex directo effectu protesta-
tionis . Et ita comprobat tex.noster in vltimis verbis . Imo. re-
prehen-

ADDITIO.

a ¶Consensus partis. Adde Philip. Cor.in consi.81.ver.videtur ꝙ venditores.in
3.volu.circa prin.vbi dicit,ꝙ quando protestatio emanat super eo,de quo suf
ficit sola sciētia,sufficit sola protestatio,nec requiritur consensus alterius par
tis,per tex.in l.j.§.hoc amplius.& ibi Bal.ff.de act emp. Et adde, an protesta-
tio remouens consensum ab actu vitiet actum,Philippum Cor.in consi.18 in
inci.Subtilis.in litera A.& L.fol.136.in 4.vol.

prehendit Bart. quia vbicunque protestatio ꝯ substantiam actus ingeritur actui, qui geritur cum alio, tunc protestatio reijcit. tex. est in l. cum precario. ff. de preca. Ergo ita erit in casu Bart. vnde dicit ipse, quod quo ad tex. nostrum in fi. respondetur, quod procedit in iudicialibus, in quibus contraria allegans non debet audiri, vt hr̃ in r̃la, nullus plurib. de reg. iu. lib. 6. Bar. loquitur in obligatione, & sic in extraiudicialib. in quibus pactum obligationi contrarium reijcitur, d. l. cum precario. pro eo faciunt notata in l. vbi ita donaretur. ff. de donat. cau. mor. Non obstat tex. in l. vbi repugnantia. quia loquitur in repugnantia actuali, vel naturali, vel alia repugnantia, quæ non oritur ex pacto vel protestatio-

42 ne. ¶†Nos loquimur in repugnantia, quæ nascitur ex protestatione, quæ de facili potest tolli sublata protestatione: tñ notate Bar. quia in iudicialib. bene sequitur Imo. quod ex eo habetis, ꝙ per actũ factum coram iudice a quo, vel etiam alio eius superiore, puta iudice ad quem, si in actu geritur protestatio, nõ videtur renũciatum appellationi, imo per repugnantiã impeditur actus: & ideo tutum est protestari, quod facit ad intellectum Ioã. An. s. secundo loco relatum ad tex. nostrum, & ad ea quæ dixi in limitationibus. Quatenus Bar. vult, si ego protestor, ꝙ in fideiussione non intendo obligari interueniente consensu partis, obligatio tollitur, Lud. in d. §. morte. dicit hoc dictũ ꝓcedere, nisi post talẽ protestationem fieret fideiussio ꝑ graue periculum imminens alicui, puta mortem, vt liberetur iste a morte, pro quo ille, q̃ protestatus erat, fideiubet: nam tunc fideiubendo vr̃ recedere a ꝓtestatione, dato ꝙ in ea interuenerit consensus partis. Adducit qđ Io. An. in addi. ad Spec. in titu. de fideiuss. §. j. ver. quid si fideiussor. hoc modo inducendo, quicquid dicat Imo. iunior, dicens ibi nõ probari: nam ibi voluit Io. An. ꝙ si quis iurauerit non fideiubere pro aliquo, ꝙ si fideiusserit pro aliquo eximẽdo a periculo mortis, ꝙ non erit periurus, imo non obstante iurõ tenetur pro eo fideiubere, c. pasce. & c. nõ satis. 88. di. & hoc dictum sequitur Do. Anto. & Imo. in c. cum quidam. s. de iureiur. & Oldr. in consilijs suis consi. 87. sicut ergo vult Io. An. ꝙ iurm̃ de non fideiubendo non includat casum necessitatis, ergo multo magis vult ꝙ protestatio de non fideiubendo vel non obligando, si fideiusserit, q̃ est simplex enunciatio, non comprehendet casum necessitatis, nec excludet fideiussionem interpositam ꝑ imminens pericu-

43 lum, vt ex ea obligatio non nascatur. ¶†Cæterum dum Bart. voluit facere drĩam, an protestatio fiat ad limitandam obligationẽ in pctu, qui re ꝯhitur, & in pctu qui verbis aut consensu ꝯhitur, vterq; Imo. male referunt Bart. dicentes eum voluisse facere differentiam inter pctum, qui verbis ꝯhitur tm̃ ex vna parte, & contractum qui ex consensu ꝯhitur ex alia. Et dicunt, ꝙ non est constituenda drĩa, cum sit eadem rõ: ergo eadem debet esse iuris dispositio in vtroq; casu, c. translato. s. de constitu. l. illud. ff. ad leg. Aquil. Sed hocmet arg. etiam stringit ꝯ id quod vult Bar. bene referendo, i. dum non facit drĩam inter pctum, qui vel verbis ꝯhitur, vel consensu ex vna parte: & pctum qui re ꝯhitur ex alia: ideo cogitabitis. Quod attinet ad aliud membrum Bar. dum vult ꝙ qñ tractatur de obligatione limitanda, & nõ mutetur qualitas obligationis, puta quia fit mutatio respectu summæ tm̃, ꝙ isto casu operetur protestatio. Imo. reprehendit Bar. dicẽs velle Bar. quod hoc casu non requiratur consensus. quod vr̃ innuere Bar. dum dicit, ꝙ illo casu operatur protestatio, sicut si in actu fuisset interposita: sed si interposita fuisset in actu, non requiritur consensus: ergo vr̃ velle, ꝙ nec etiam hoc casu: ideo opponit. nam protestatio quæ fit ad tollendam obligationem ex toto, acquirit consensum partis, vt supra dictum est. Sed eadem est ratio de parte quo ad partem, quæ est de toto quo ad totum, l. quæ de tota. ff. de rei vẽdi. ergo idem erit vtroq; casu. Sed nimis Iudaicè ponderat Bart. non enim dixit Bar. nõ requiri consensum, nec per hoc quod dicat operari protestationem hoc casu, si in actu fuisset interposita, vr̃ illud innuere: quia illa æquiparatio procedit respectu effectus, non autem æquiparat Bar. respectu formæ, nec modo interponen. protestationem: & ideo per l. quam allegat, s. l. Modestinus. ff. de solu. quæ exprimit de pacto vel conuentione, & sic de sensu vtriusque vr̃ innuere Bar. ꝙ hoc casu requiritur consensus. & sic eadem erit conclo cum opi. Imo. licet eius reprobatio mala. Et ex pdicta theorica Bar. colligit hic Imo. & male, velle Bart. ꝙ vbi requiritur consensus eius, cui fit protestatio, ꝙ semper req̃ritur expressus. Vnde opponit ipse Imo. de c. diaconi. & ibi not. Archi. 28. distin. de c. j. & ibi glo. 27. dist. de l. si fideiussor. in princ. & ibi gl. ff. qui satis. cog. de l. fi. §. item si prædixerit. & ibi gl. s. allegata. & est similis gl. in l. prætor. §. hoc autem edictum. in ver. additum. ff. de ope. no. nunc. & ibi ponderat Imo. ad hoc, quæ tñ de necessitate hoc non vult. vbi concluditur, ꝙ ad protestationem non sufficit tacitus consensus eius, ꝯ quem fit. Inno. in c. Cumana. & ibi Host. s. de elec. tenet, ꝙ imo requiratur expressus consensus. mouetur, quia non est standum dicto protestãtis pro se, nisi aduersarius consentiat, l. de ætate. §. j. ff. de interrog. actio. ergo protestatio non operabitur, nisi consensus expressus accedat eius, cõtra quem fit: Vnde pro lo. & concordia dicit ipse Imo. ita

44 esse distinguendum. †Aut loquimur in iudicialib. & tũc sufficiat tacitus consensus. & in his terminis loquitur gl. in d. l. si fideiussor. Aut loquimur in actu extraiudiciali: & tunc si cum patientia siue taciturnitate eius, ꝯ quem fit protestatio, cõcurrit alius actus, lius: & tunc sufficiat tacitus consensus l. si filius. la 2. ff. ad Mace. vbi cum patientia concurrebat receptio literarum, cle. j. de pcu. Aut non concurrit cũ patientia alius actus: & tunc non sufficiat tacitus consensus, sed requirit expressus. & ita intelligatur quod voluit Inn. in c. Cumana. & quod voluit Bart. s. relatus. & cũ hac distinctione recte consideranti vr̃ inclinare Lud. in d. §. morte. & in l. quæ dotis. ff. sol. ma. vos dicite regulam esse ex mente Bar. vt proxime retuli, & etiam Do. Ant. in c. cum M. Fer. in 6. & 7. char. ꝙ rr̃ in protestatione requiritur consensus eius, cui fit protestatio, & expressus consensus. & ita facit dictum Inn. in d. c. Cuma-

45 na. & tex. in d. §. si prædixerit. non cauillando literam. ¶†Fallit primo, qñ protestatio fieret in ipso actu: quia tunc non requirit consensus expressus eius, cui fit. ita est de mente Bar. in articulo proxime relato, dum allegat l. vbi repugnantia. & ita Do. Ant. in d. c. cum M. in 26. col. hoc tñ declarans non procedere, qñ protestatio fiat ꝯ subam actus, siue effectum subalem: quia tũc etiam si in actu fiat protestatio, requiritur consensus nõ solum tacitus, sed expressus: puta finalis suba matrimonij est ad prolẽ pocreãdam, si quis in ꝯhendo matrimonio protestetur, ꝙ non intendit ꝯhere nisi cum hac condõne, ꝙ proles ex ea non concipiatur: talis protestatio non interueniente expresso consensu fœminæ nihil operabitur, & reijcitur. Et ideo dant Doc. cautelam, ꝙ mulieres taceant hoc casu: si vero interuenerit consensus expressus, tunc protestatio operatur, quia vitiat matrimonium. & ita Ioan.

46 And. in c. fi. j. de cond. appo. sequit Pan. in d. c. cum M. ¶†Fallit secundo, qñ tractatur de obligatione re ꝯcta limitanda: nam tunc sufficit tacitus consensus. ita Bart. vbi proxime. & dicit ita posse saluari gl. in d. §. item si prædixerit. quam s. adduxi pro ꝯria. & fa-

47 cit l. j. & 2. ff. de solu. ¶†Fallit tertio, qñ tractatur de alio præiudicio eius, cui fit protestatio, q̃ obligationis tollen. vel limitan. qa tunc sufficeret tacitus consensus. ita Bart. vbi proxime, allegat l. si debitor. §. j. ff. qui. mo. pig. vel hypo. sol. l. codicilli. §. j. ff. de leg. 2. per quæ iura hoc voluit Bal. in l. pacta nouissima. in 2. colũ. C. de

48 pact. ¶†Fallit quarto, qñ ꝓtestatio emanauit super facto dubio: puta susceptione habitus, & portatione vltra annũ; quæ potest se hr̃e ad professionem inducendam. item vt diutius velit experiri austeritatem rr̃æ. vel puta in responsione, quæ fit libello, quæ põt se hr̃e ad lit. contest. inducen. item ad informandum iudicẽ: quia tunc protestatio non requirit consensum partis, cum qua geritur actus: sed etiam parte ꝯdicente. tñ operabitur effectum suum, vt declaret hunc actum dubium. Ita Inn. in ca. j. quod met. cau. in d. c. cum M. & ibi ponderat Do. Anto. in 28. col. facit nota. Bar. in l. j. C. de li. contesta. qui tñ aliter sentit ibi, quod etiam not. Io. An. Do. Ant. & Pan. in c. j. s. de li. contest. Do. Anto. in ca. tua

49 nos. j. de sponsa. ¶†Fallit quinto quo ad derogationem priuilegij eius, ꝯ quem fit protestatio inducen. quia tunc sufficit tacitus consensus eius, ꝯ quem fit protestatio, ad excludendum suũ priuilegiũ. tex. est, quẽ ibi notat Ange. in d. l. si fideiussor. pro contr. s. alle. Fallit 6. in actibus iudicialibus, quia tunc protestatio circa illa emanans satis est, ꝙ habeat tacitum consensum. ita Imo. in d. §. morte. vt patet in proxi. dist. sed fuit Bal. in d. l. si fideiussor. q̃ ita intelligit illam gl. ibi: & est ratio sm̃ eum, nam patientia in iudicialibus plus operatur q̃ in extraiudicialib. l. cum offẽdimus. §. j. vbi casus. ff. de fideiuss. tuto. non mirum ergo, si patientia in iudicialibus operatur validitatem protestationis, licet non in ex-

50 traiudicialibus. †Fallit septimo, qñ fieret protestatio ad ius suum conseruan. nam tunc sufficit tacitus consensus partis. ita voluit Bald. in d. l. si fideiussor. & sensit Io. An. vt s. retuli in q. qñ protestatio fieri debet, dum allegat l. filius. ff. ad Macedon. Fallit 8. qñ protestatio non fieret ad pœnam euitandam: nam tunc sufficit tacitus consensus partis, ad hoc vt protestans euitet pœnam. ita Pan. in d. c. cum M. qui ita intelligit gl. in d. c. j. 27. distin. s. allegatam pro ꝯria. licet Do. Anto. ibi intelligat illam gl. qñ protestatio fit in actu: & sic erit casus positus in prima fallentia. Fallit nono quando cum patientia concurreret receptio literarum, vel alius actus facti: quia tunc sufficeret tacitus consensus, puta in casu l. si filius. la secunda. ff. ad Macedo. & etiam clemen. j. de procur. ita est de mente Imo. in prima distinct. ita Barto. in l. quo enim. §. j. ff. rem ratam habe. in l. Titius. ff. de constitu. pecu. in l. cum

tabernam.§.pe.ff.de pig.Bar.& Bal.in l.si absentis. C.si cer.peta. in l.literas.ibi Bal.C.manda.Bald.in l.fi.C.ad Mace.& in rub.C. de fide instru.in 19.col. Et notate,quia Imo. vult in d.§.morte. q casus d.l.si filius,& per consequens d.cle.j.habet locum non solum in recipiente literas, sed etiam in recipiente nuncium, l. q autem.§.fi.in argu.ff.de consti.pecu.l.j.in fi. ff.de ɔhen. empt. tñ Imo.iunior ponderat,q cum ministerio Bar.& Doc.proxime al legati solum ponderant receptionem literarum:ergo non idem erit in nuncio: sed non video rationem differentiæ inter receptionem literarum sine contradictione,& receptionem nuncij.

51 ¶†Fallit decimo in odiosis, quia protestatio emanans ad excludendum aliquod odium,satis valet adhibito tacito consensu partis.ita Pau.de Ca.in d.l.si filius.qui dixit, q ex quo pater est præsens susceptioni mutui,quam facit filius,habebit locum d.l.si filius,si non ɔdicat:quia Macedonianum est odiosum.alle.ad hoc comproban.l.sed & Iul.§.pe.& fi.quæ fm Imo.iuniorem nihil facit.ff.ad Macedo. tñ ipse Imo.iunior hoc dictum non sequit, qa cum tractetur de graui præiudicio, præsentia cum taciturnitate non habet vim consensus,l.quæ dotis.& ibi hr per Bar. & alios, ff.sol.matri.in l.filiusfa.§.inuitum. & ibi gl.ff.de procu.not. in c. nonne.s.de præsumpt.in rña,qui tacet.de regu.iur.lib.6.præterea

52 Docto.ponderant,q in d.l.si filius,interuenit actus facti. ¶†Vndecima est limitatio,q in foro pœnitentiæ in his,quæ sunt liberæ voluntatis nñæ,& geruntur cum alio,puta in matrimonio:illo casu protestatio non requirit expressum cõsensum partis,nec etiam tacitum:qa in foro pœnitentiali satis est,q ille non intendebat ɔhere matrimonium : vel non intendebat profiteri, licet protestatio non sit a patre recepta.ita Do.Anto. in ca. tua nos. j. de spons.qui tñ dicit,q licet protestatio non operetur in foro fori,sed in foro pœnitentiali,q per hoc non dẽt iudicium ecclesiæ refugere,& nolle habitare cum vxore, & nolle monachari,sed vagari:quia illo casu tn peccaret, ex quo potest obedire ecclesię

53 sine peccato,& tñ non obedit. ¶†Duodecimo fallit, vbicunque sumus in mã,in qua tacitus cõsensus sufficit : quia tunc protestatio non requirit expressum consensum. ita Bar.in l.j.§.pe.ff.de libe.agno.in l.j.C.de lit.conte.pen.col.in hoc t i articulo Imo.iunior dicit posse distingui, prout distinguit Bar.in l.quæ dotis. in fi.ff.sol.matri.in illo articulo, an qñ sumus in mã indifferenti, q non est neq; ɔctus,neq; iudicium,taciturnitas habeatur pro consensu:quia distinguit,aut loquimur in grauibus,& tunc non sufficit tacitus consensus,l.pe.ff.de fur.d.§.inuitum. & ibi gl.aut in leuib.& tunc sufficit tacitus consensus,l.Labeo.& ibi nota. ff.de aqua plu.arcen.ista distinctio est directo contra tex. iuncta gl.in d.c.j.27.dist.vbi tractabatur de grauib. s. continentia diaconi, & tñ sufficit tacitus consensus.& etiam ɔ allegata in proximis limitationib.si põderabuntur.nec Bar.in l.quæ dotis.loquitur.in ꝑtestatione,puta licet protestatio sit actus indifferẽs, quia nec ɔctus nec iudicium,nec vltima voluntas,tñ suscipit nãm eius actus, super quo interponitur,l.si q̃s in principio testam. in prin.ff.de le. j.l.vt perfectius.C.de anna.excep.vbi suscipit nãm iudicij, d.§.locator horrei.vbi suscipit nãm ɔctus.& d.§.itẽ si prædixerit. & faciunt quę dixi s.in articulo,qualiter protestatio fieri debet,& an

54 debeat fieri in scriptis.¶†Succedit modo qõ, sicut operatur circa obligationem tollen. vel limitan. ita operetur circa modum obligationis inducen.puta per ziferam.ecce, cõuenio tecum, q si dixero A.vel B.q intelligatur, Promittis vel vẽdis. si dixero C. vel D.q intelligatur,Promitto vel vendo:vel intelligatur pro tãto precio.Ang.in l.j.§.si quis ita.ff.de verb.obl.tenet ipse, q protestatio hoc casu non poneretur. adducit gl. hoc tenentem in §. sed hæc,Instit.de ver.obli.gl.tñ est ɔria in l. si quis in fundi vocabulo.ff.de le.j.in l.quæ extrinsecus.& ibi no.ff.de ver.obliga.vbi valet zifera,q bos appelletur asinus : & sic vnum ponaẽ pro alio inter ɔhentes.Imo.in d.l.si quis in fundi.hanc ɔrietatem ita concordat,& ponit colen. memoriæ Puteus nr in d.§.si quis ita. aut verba,quæ per ziferam inducũtur,sunt verba, quæ de natura sui si non directo,saltem per indirectum possunt importare id, ad quod importan.inducuntur,puta verbum quidni,quare non,vel simile,directo non affirmat,tñ per indirectum rõne precedentis interrogationis põt continere affirmationem: & tunc siue in cõtractu verborum,siue in alio ɔctu, siue in vltima voluntate talis zifera,conuentio,siue protestatio,d.§.si quis ita.Aut illa verba directo non important nec per indirectum illud, ad quod importandum inducuntur:puta A nunq̃ est dicere promittis: nec bos vnquam est asinus.& tunc si loquimur in vltimis voluntatibus, vel etiam contractibus,qui verbis non ɔhuntur: in eis valet talis zifera & protestatio.Ita gl.in d.l.si quis in fundi.Si vero loqmur in contractu verborum,scilicet stipulatione:aut illa zifera apponitur circa formam contrahendi, s. verba interrogatiua & promissiua:& tunc non valet talis zifera, nec protestatio ad actũ cõseruandum,vel inducendum:imo vitiatur actus, nec vllus inducitur.ita glos.in d.§.sed hæc.puta,protestor tibi, quod si dicam A. intelligo interrogare:promittis & tu protestaris,quod si dicis B. intelligis respondere,promitto.in hoc conuenimus. pone quod dicam A.& dicis B.nulla obligatio,nec stipulatio inducetur.Aut illa zifera vel protestatio non apponitur circa formam, sed circa materiam,scilicet circa rem, quæ deuenit in contractũ : & tunc valet talis protestatio,& intelligetur promissa, prout in protestatione continetur:puta conuenio tecum,quod si dixero asinũ, intelligo de boue. certe in contractu intelligetur venire bos appellatione asini.quod procedit in ɔtractu verborum,qñ res est in præsentia.ita intelligitur gl.in d.l.quæ extrinsecus.

Dabit Deus his quoque finem;
Vos & Scyllæam rabiem penitusque sonantes
Accestis scopulos: vosque & Cyclopeia saxa
Experti, reuocate animos, mæstumque timorem
Mittite: forsan & hæc olim meminisse iuuabit.

55 ¶†Nona est quæstio,quis sit effectus protestationis. Et dicite, q prius est effectus,quia ius protestantis cõseruat,d.l.vt perfectius, c.pastoralis.s.de exceptio.c.j.s.quod met.cau. Secundo verbum dubium interpretatur ita vt ad alium sensum non trahatur.text. est,quem ibi ponderat Ang.in l.iurisgen. §.quod fere. ff.de pact. voluit Inno.in d.c.cum M.& in d.l.puta verbum, conuentio,est generale comprehendens sub se & stipulationem & pactum nudum.protestatio,hoc verbum declarabit, vt intelligatur solũ de pacto nudo,imo vsq; adeo habet potestatem interpretatiuã pro testatiõ,vt possit impropriare verba, vt conformentur cum protestatione.tex.est no.& ibi ponderat Bal.in l.si tam angusti.ff.de serui.Tertio operatur,quia obligationem qñque tollit, vt in d.l. obligationem.§.fi.& in c.diaconi.28.distin. vel etiam obligationem limitat,l.j.& 2.& l.Modestinus.ff.de solu.Item operatur,qa derogat sensui actus,c.olim cãm.s.de censi.c.tua nos. j.de spons. Item operatur circa acquisitionem possessionis: quia eam impedit quandoque.gl.est in c.Pontifices.7.q.j.no.in l.licet. C. de acqui.pos.& quandoque ipsam acquisitionem limitat siue restringit,vt videatur facta vel de naturali vel ciuili tantum,vt nota.per gl.in l.vnica.C.vti pos.vel iure facultatis. vt hr in c.cum ecclesia Sutrina.j.de cau.posses.& proprie.in l.vt pomum. ff.de serui.per Bar.in l.j.§.j. ff.de itinere actuque priua. item circa duo extrema versatur protestatio,s.interesse ex parte protestantis, & actũ passiuum siue impugnationem ex parte alterius,ɔ quem fit, vel cui præiudicat protestatio,vt satis patet s.in 3.q.Ita Ioan. And.in ca. in generali.in 8.colum.inferens,quod sicut appellans,cuius non interest,non auditur.2.q.6.c.non solet.cap.veniens. el grande, s. de testi.ita protestans cuius non interest,non audiatur, & sic cir

56 ca interesse protestantis versatur effectus protestationis.¶†Item operatur protestatio, quia quandoque possessionem interrumpit : tamen pro clariori intelligentia huius effectus Ioan. Andr. vbi proxime primo arguit, quod imo possessionem non interrumpit.nam litis contestatio non interrumpit possessionem,c.j. s.vt li.penden. c.2.s.de in integ.resti. c.ex literis. j.de iure patro. ergo multominus protestatio, puta per citationem neq; libellũ non efficitur quis reus,c.fi.15.q.8.nec ei aliquid de iure suo auferetur,nisi fuerit conuictus,l.facultas.& l.fi. C.de iure fisci.lib 10.ergo nec per protestationem : & sic non præiudicabitur ei in sua possessione,contra quem est protestatum.pro hoc facit tex. in §. quidam Hiberus.ff.de serui.vrba.prædio.in l.debitori.C.de pig. vbi denunciationes huiusmodi extraiudiciales fiunt ad vrbanitatem,non ad aliquem necessarium effectum. imo per illa iura tenet Panormita.in c.nouit.ad fin.s.de iudi. quod pauci est effectus illa denunciatio : & solum operatur circa expensas contra istum reum in iudicio factas,si perueniatur ad iudicium.In contrarium facit tex.in cap.Cumana.s.de electio. vbi protestatio videtur interrumpere quasi possessionem illorum Capellanorũ, vnde distinguit Ioan.An. aut ius commune facit pro protestante & contra protestatum:aut pro protestato & contra protestantem:aut ius commune nec assistit nec resistit. Circa primum ꝑtestatio interrumpit possessionem:& ille est tex. ad literam in c. Cumana. & est ratio secundum eum:nam ex quo ius cõe facit pro protestante,& hic pro canonicis, & ꝓprietas erat apud eos, & facit contra protestatum,s.capellanos:ideo ibi cum constaret de defectu proprietatis protestati, non mirum si de facili per ꝑtestationem tollitur possessio, quæ ex natura proprietatis debet trahi ad ipsam proprietatem, cũ petitorium absorbeat possessorium, c.cum dilectus. s. de causa possess. & proprie. Et ista fuit ratio dicti c. Cumana. & faciunt nota.in c.decimas. de resti. spoliatorum, libro 6. Secundo casu protestatio non interrumpit pos-

poſſeſſionem,c.in Geneſi.vbi tex.ſ. de elec.nam ibi proteſtatio
facta contra illum canonicum nõ operatur interruptionẽ quaſi
poſſeſſionis iure eligendi:nam ex quo erat canonicus,ius com-
mune erat pro ipſo proteſtatio,& contra alios canonicos prote
ſtantes. Tertio caſu proteſtatio non interrumpit poſſeſſionem,
tex.eſt in cap.olim cauſam.j.de cenſi. nam ibi epiſcopus ille ac-
cipiebat pro ſinodatico tot denarios Lucẽſes: & quia prætende
bat ſibi debere tot denarios Papien. qui erãt maioris valoris q̃
Lucenſes in repetitione ſinodatici,proteſtatus fuit ꝙ recipiebat
ſaluo iure ſuo vno anno:nec poſtea alijs annis repetijt proteſta-
tionem. Dicit ibi tex.ꝙ ibi ſi illi ſoluen.per 40. annos ſoluerunt
tantum denarios Lucenſes, ꝙ illo caſu per præſcriptionem tuti
erunt, ne teneantur ad Papien. ſi per præſcriptionem ſunt tuti:
ergo poſſeſſores ſemper fuerunt illis quadraginta annis. ſi poſ-
ſeſſores, ergo per proteſtationem illam epi non fuit interrupta
iſta talis quaſi poſſeſſio huius iuris ſoluen.magis de vna moneta
q̃ de alia.hoc caſu ius commune bene ſtatuit, vt ſinodaticũ ſol-
uatur,c.conquerente.ſ.de off. ord. Sed quod ſoluatur magis de
vna moneta q̃ de alia, ius commune nec aſſiſtit diſponendo, ꝙ
ſic,nec reſiſtit diſponendo ꝙ non.Et ſi dicatis,ibi ꝓteſtatio non
interrumpit præſcriptionẽ,quia per actum contrarium eſt ſubla
ta,ſ.recipiendo poſtea ſine proteſtatione,d.§.locator horrei. Et
eſt tex.hic ſm intellectum Io.Mon.& Io.An. in d. c.in generali.
ſ.relatum.rñdet Io.An.ꝙ ibi factum non fuit directo ↄ̃rium pro
teſtationi: nam proteſtatio tendit principalr ad conſeruandum
ius eccleſiæ,& in ↄ̃ntiã i vtilitatem prælati:actus receptionis re-
ſpicit ipſum prælatum principaliter,nec ius eccleſiæ principali-
ter reſpicit,q̃a ꝑ actũ facti prælatus non põt præiudicare ecclię,
ſed præiudicat ſibi.notatur in rła,delictum perſonæ. de regu.iu.
lib.6.non mirum ergo,ſi iſte actus non derogat proteſtationi:&
ideo ibi non eſt dicendum, ꝙ proteſtatio non interrumpat poſ-
ſeſſionem,quia per actum cõtrarium tollitur:ſed quia natura ſui
nõ interrumpit poſſeſſionem,qñ ius commune nec aſſiſtit nec
57 reſiſtit.¶†Concatenat alia qõ,nunquid per proteſtationẽ inter-
rumpatur præſcriptio:& facite vobis rłam,ꝙ non, ita eſt tex.ĩ d.
c.olim cãm.ita Io.An.vbi proxime,in 9.col.& 8.licet duas opi.re
ferat:tñ illa eſt vltima.ita voluit Bart. in l.naturaliter. in 2.col.&
ibi alij.ff.de vſuca.& eſt de mẽte do.Anto.& Imo.in c.illud.ſ.de
præſcri.ita Bar.in l.pe.ff.pro emp.alleg.no.per Inn.in ca.dilecti.
ſ.de maio.& obe.Fallit primo in proteſtatione facta per publi-
cum executorẽ,quæ ſapit citationẽ: nam per iſtam interrumpit
præſcri.longiſſimi tẽporis.ita Bar.in d.l.pen.ita Ang.in l.ſi eum.
§.qui iniuriarum.ff.ſi quis cau.ita gloſ.in l. cum notiſſimi. C. de
præſcri.30.vel 40.ann.Fallit ſecundo in præſcriptione, quæ cau-
ſatur ex ſola negligentia non petẽtis,vel ſolo curſu tẽporis,ſcili
cet exceptionis non numeratæ pecuniæ,l.ſi pñs.C. de epiſ.aud.
in l.ↄ̃ctibus.§.fi.C.de non num.pec.iuncta l.ſi intra. & ibi gl.C.
de non num.pec.ita Io.And.vbi proxime. Fallit tertio in prote-
ſtatione facta ante apprehenſam poſſeſſionẽ per volẽtem præ-
ſcribere:nam proteſtatio facit nouum poſſeſſorẽ malæfidei, l.ſi
fundum.C.de rei vend.Inno.in d.c.dilecti.dixi in c.bonę.ſ.e.cũ
mala fide non procedit præſcriptio,c.fi.ſ.de præſcrip.ergo ꝑ pro
teſtationem impedietur præſcriptio.& ita Bar.in l.Celſus.2.col.
ff.de vſuca.& in d.l. pe. Fallit quarto in eo,qui præſcriberet ſine
titulo,& ex cauſa lucratiua:nã tunc proteſtatio impediret ꝑſcri-
ptionem huius,l.itẽ veniunt.§.petitã.ff.de peti.hære. Bart.in d.l.
pen. Fallit quinto de iure canonico, qñ iſta proteſtatio fieret ita
clara & certificatoria,vt j.dicam, ꝙ inconuincibiliter conſtitue-
ret iſtũ præſcribentem in mala fide: nam tunc cum ſuperueniẽs
mala fides interrumpat præſcriptionem,illa proteſtatio gñat ma
lam fidẽ: ergo interrumpet præſcriptionem, per ea quæ voluit
Innoc.in c.fi.& ibi ſcriben.& d.Ant.& Inno.in c.illud. in fi.col.
gl.& Scrib. in c.ſi diligenti.ſ.de præſcr.Fallit ſexto & vltimo in
quatuor caſibus,ſ.abſentiæ,infantiæ, furoris, & potentiæ ꝑſcri-
bentis:per quę impediatur iſte,ↄ̃ quem pręſcribitur agere ad in-
terrumpen.præſcriptionem.nam tunc ſufficit proteſtari ſm for-
58 mam d.l.vt perfectius.& fuit Io.And.in d.c.in gñali. in 8.colum.
¶†Alius eſt effectus, ꝙ proteſtatio impedit actum fiendum: ſed
reaſſumendo hunc articulum latius dicite ex mente Bart,in d.§.
morte.in 4.col.qui diſtinguit,aut proteſtatio fit per verba de fu-
turo: & tunc trahitur vt impediat actum futurum, l. ſi ita ſcri-
ptum.ff.de leg.j.l.ſi quis in principio teſtamenti. in prin.ff.de le
ga.3.aut loquimur per verba pñtis temporis; & tunc nõ trahitur
ad actum ex interuallo ſequentẽ,niſi proteſtatio fieret ex aliqua
iuſta cã: nam tunc tantum extenderetur quãtum duraret illa cã.
ita Bal.in l.ſi repeten.C.de condi.ob cauſam.puta quia ꝓteſtor,
ꝙ facio per metum:nam tunc qñcunq; fecerim durãte metu, &
ſic cã,durabit proteſtatio.& fuit dictum Inno.in c.j. per illũ tex
ſ.ꝙ met.cauſa,voluit Io.An.in d.c.in gñali: in 9.col. voluit Bart.
in l.pen.in pen.col.ff.de condi.ob turp.cau.in l.2. C. quod met.
cã.in tract.de tyrãno.Et Bal.in l.decernimus.C. de ſacroſ.eccleſ.
vbi concludit,ꝙ ſi proteſtor me aliquid facere metu tyranni, du
rante illa tyrannide, qñcunq; illud fecerim, ſemper proteſtatio
operabitur vt actus videatur meticuloſus. Aut ꝓteſtatio fit ſim-
pliciter,quia non dicit per actum quem fecero, nec quẽ faciam:
quæ verba habent tractum de futuro,nec dicit per actum quem
59 facio.† Et tunc an proteſtatio trahatur ad actum de futuro: puta
proteſtor, ꝙ non intendo adire per impenſam funeris paterni.
concludit Bart.ꝙ ad actum de futuro ex interuallo interuenien
tem non extenditur:ſecus ſi incontinenti fieret.ita Bart.vbi pro
xime,per tex.in l.per retẽtionem.& ibi ſequitur Bal. C. de vſur.
voluit Bar.in l.qui aliena.§.Celſus.ff.de acquir.hær. in l.ſi tibi li-
berum.ff.de actio.empt.in l.item quia.§.item Iuliano. ff.de pac.
in l.Titia.§.idem rñdet.ff.de verb.obli. Et hanc opi. tenet Ludo.
& Imo.in d.§.morte.adducunt l.ſi tibi certam.ff.de adimen.leg.
qui tex.optime ſtringit,quicquid dicat Imo.iunior:nam ſtringit
primo ponderando verbũ,deinde. quod denotat aliquod inter-
uallum temporis:& ẽt melius ponderando verbum, poſteriorẽ
ſcripturam.certe ſi loqueretur de actu incontinenti facto,nõ di-
ceretur poſterior ſcriptura,ſed eadem ſcriptura, l.hæredes palã.
§.ſi quis poſt.l.ad teſtium.§.fin.ff.de teſta.& tunc vult ille text.ꝙ
grauamen iniectum in vno actu ſimpliciter non videatur repe-
titum in actu ex interuallo facto: ergo idem in ꝓteſtatione.ad-
ducunt etiam l.pleriq;.ff.de ritu nup.l.dotẽ.& l.poſt diuortium.
ff.de iure do.l.pe.§.vxor.ff.ſol.matri.quæ iura ad vnum tendunt.
ↄ̃riam opin.tenuit Bar.nihil boni allegans, in l.pacta nouiſſima.
C.de pac.in proteſtatione declaratoria actus depẽdentis ex vo-
luntate noſtra: licèt in alijs proteſtationibus videatur trãſire cũ
dicta diſtinctione.& tenet Bal.nihil boni allegans ibidem,in 4.
col.& tenuit Bal.in d.§.idem Iuliano.per illum tex. & ibi eſt ca-
ſus recte ponderanti,quicquid dicat ibi Bar.Non obſtant cõtra-
ria:quia loquuntur de diuerſo actu ex interuallo ſequẽti: nos lo-
quimur de eodem actu,circa quem eſt facta proteſtatio: nam de
natura proteſtationis eſt non reſpicere alium actum,niſi eũ cir-
ca quem fit,l.at ſi quis.§.pleriq;.ff.de religio.& ſump.fun.c.cum
M.vbi caſus in prima proteſtatione, ſ.de conſti. ideo non mirũ,
ſi ꝓteſtatio ſimplr facta non extenditur ad actum diuerſum, de
quo non loquitur proteſtatio.Et hoc ſenſit Bart. in d.§.idem rñ-
det.dum ponderat eundem actum.Et per hoc quod vult Bal.ibi,
rñdetur ad ↄ̃ria. Non obſtat l. per retentionem.vbi proteſtatio,
ꝙ pignus retineretur pro vſuris,ſi fuerit facta conuentio vnà cũ
vſuris: tunc ad illam bene extenditur:pone,ꝙ fiat poſtea auctio
vſurarum,quia maiores promittuntur, nunquid pignus poterit
retineri propter has vſuras?rñdet ibi,ꝙ non.ecce rationem:pro-
teſtando de retinendo pignore pro vſuris, vr ſenſiſſe de proxi-
mis,& de ꝓximis,quæ in prima conuentione deductæ ſunt,l.cũ
qui calendis.in prin.ff.de verb.oblig.l.boues.§. hoc ſermone.ff.
de verb.ſign.ideo non trahitur poſtea ad ſequentem promiſſio-
nem vſurarũ ſecundo loco,quia eſt diuerſa a prima,& proteſta-
tio non trahitur ad diuerſa.Non obſtat §.pleriq;. l.dotẽ.cũ ſimi-
libus:quia eodẽ modo rñdetur: nam ſm matrimoniũ factũ poſt
primum diuortiũ non eſt idem, quod deuenerat in primum pa-
ctum,d.l.plerique.vbi caſus.& Iuriſcon. ibi ponderat rõnem eſ-
ſe,quia eſt diuerſum:ideo non mirum,ſi pactum ad hoc neceſſa-
rium ſequens non extenditur:quod eſt diuerſum.Nos loqmur,
qñ proteſtatio ſit ſimplr circa vnum actũ: quo caſu probabiliter
põt dubitari,an extendat ad eundẽ actum ex interuallo factum:
an vero ex pœnitẽtia partium interuallum tpis videatur receſ-
ſiſſe a proteſtatione.Non obſt.tex.in l.ſi tibi certam.quia ſpecia
le eſt ibi,vt proteſtatio non comprehẽdat hũc actum, ad hoc vt
valeat ſm legatum: aliàs cum eodẽ modo repeteretur, quo pri-
mo eſſet factum ſm legatum,videretur fruſtra factum de eadem
re.ita Bart.ibi in ſumma,ſentit hanc rõnem decidẽdi ad illũ tex.
vel aliter ſi volumus,puta tenere opinionẽ Imo. iunioris, ꝙ ibi
loquatur in actu incontinẽti facto,poſſumus dicere, ꝙ illuc,de-
inde.&,poſteriorem.qđ ibi exprimitur,itelligitur.i.ſine magno
tpis interuallo,licet incontinenti: & tunc videbitur factum eo-
dẽ teſtõ,& a proteſtatione receſſiſſe,ex quo incontinenti muta-
uit voluntatem.ſed in ↄ̃rium huic ſolu.ſtringit l.nam ad ea.ff.de
ↄdi.& demonſtra.quia incontinenti non præſumitur quis velle
60 ſe corrigere:ideo melior eſt ſolu.prima.† Decimo quæro,an pro
teſtatio finiatur morte.& dic ſm Bar.in d.§.morte.in 7.col quòd
aut quæritur de morte proteſtantis:aut de morte proteſtati.pri-
mo caſu,ex quo illa proteſtatio eſt declaratoria voluntatis,& vo
luntas finitur morte,c.ſi gratioſe.de reſcri.lib. 6. non tñ tolletur
effectus iam cauſatus,d.§. morte. & ea ratione attenta ſm Bart.
ibidem,

ibidem, vbicunq; cessat volūtas, quia velle non pñt, finietur ꝓtestatio: puta superueniente furore in protestante. ita ibi Bart. in 2. col. secundo casu, qñ tractatur de morte protestati: & tunc ēt morte finit, nisi in protestatione sit facta mentio hæredis, d.§.
61 morte. †Vndecimo quæro, an protestatio per ɔ̄riam protestatio-
a nem [a] tollatur? & dicite, aut loquimur de ɔ̄ria protestatione ipsius primo protestantis: & tunc sicut voluntas hoīs est ambulatoria vsque ad mortem, ca. cum Marthæ. de cele. mis. ita & noua pœnitētia ipsius protestantis: & sic noua protestatione tollet prima protestatio. tex. est in l. si quis in princ. s. allegato. aut quærimus de protestatione ɔ̄ria per aduersarium facta: & tunc distinguit Io. And. in d. c. in ḡnali. in 8. col. aut protestatio respicit actū cōem protestanti & aduersario, & cōe interesse: & tunc cū in re cōi melior sit conditio prohibentis, l. Sabinus. ff. cōi diui. l. consilio. §. fin. ff. de cura. furio. ideo isto casu protestatio ɔ̄ria tollet primam. Et ita intelligit ipse tex. in l. j. §. denunciare. cum seq. ff. de libe. agno. aut protestatio non respicit actum cōem & interesse cōe, sed solius protestantis, puta in rñsione, quæ fit in libello, q̄ cum pendeat ex voluntate protestantis, an velit litem cōtestari an vero informare tantum iudicem: & tunc protestatio ɔ̄ria aduersario non tollit primam, & sic si reus in rñdendo libello fuerit protestatus, ꝙ non intendit litem cōtestari, & actor in ɔ̄rium protestetur ꝙ non vult acceptare hanc rñsionem cum illa protestatione: tamen prima protestatio operabitur effectum suum, s̄m Io. And. vbi proxime. & ita tenet Bart. in l. vnica. C. de lit. contest. pe. colum. & ita do. Anto. & Panor. in c. vnico. s. de lit. cōtest. Aut protestatio respicit tantum actum sine interesse aduersarij, puta quia fiat vt constituatur in mora, vel fiat vt ɔ̄ eum possit libere ædificari sine vitio clandestinitatis, l. aut qui aliter. §. si quis denunciauerit. ff. quod vi aut clam. & tunc secunda protestatio operabitur effectum suum, & totaliter aduersariū, ne libere procederet in opere, impediet: aut protestatio respicit actum indifferentem: & tunc secūda protestatio valeat & teneat. & assignat Io. An. huius membri & præcedētis rationem: nam ex quo ille protestatur in ɔ̄rium ɔ̄ primam protestationem aduersarij, sapit quandam spēm defensionis: sed defensio est vsq; adeo fauorabilis, vt non solum faueamus reo circa eam, qñ directo venit se defendendo, l. Arrianus. ff. de act. & obli. c. ex literis. s. de proba. r̄la fauorabiliores. de reg. iur. lib. 6. hr̄ in c. cum ad sedem. s. de restit. spolia. in l. de die. in princ. ff. qui satis. cog. sed etiam in omni specie quæ sapit defensionem, fauemus, licet veniat impugnando, c. significauerunt. c. dilecti. c. fi. s. de exce. etiam si non sit directa impugnatio, sed indirecta defensio & necessaria, ca. exhibita. & ibi not. s. de iud. Ergo cū illa secunda protestatio sapiat defensionem, fauebimus ei magis q̄ primæ: & sic p̄ualebit primę, quasi iste prouocatus a prima secundo protestetur. Bart. in l. vnica. C. de lit. contest. facit aliā conclonem, ꝙ vbi protestatio prima venit ad excludendū præiudicium, qd̄ ex mera taciturnitate vl̄ patientia mihi infertur, tunc protestatio nō possit per protestationem ɔ̄riam aduersarij tolli. & ita intelligit tex. in d. l. j. §. denūciationem. & idem Bart. in §. pęna. hoc tenet. Item concludit, ꝙ qñ prima protestatio inducit vnum effectū, puta protestatio ꝙ intendit ædificare, inducit effectum ꝙ purgat vitiū clandestinitatis: ɔ̄ria tunc protestatio quæ alium effectū inducit, operabitur suum effectū: non t̄n tollit primam, ex quo tendunt ad diuersa: puta, retento dicto themate ille, cui denunciaui, ꝙ volo ædificare, protestatur ꝙ non intendit pati ꝙ ædificem. hæc protestatio ɔ̄ria primæ generat diuersum effectum a prima: quia si ędificauero, non videbitur clam fecisse, sed per vim: tunc vtraq; protestatio retinet suum vigorem. ita intelligit ipse text. in d. §. si quis denunciauerit. Item tertio ɔcludit Bar. in d. §. pęna. ꝙ vbi fit prima protestatio ad ɔstituendum in contumacia vel mora aduersariū, ꝙ tunc secunda ɔ̄ria per aduersarium facta tollit primā, sicut vltima mora nocet, & vltima ɔtumacia, per notata in l. si ex legati cā. ff. de verb. oblig. in l. fin. ff. de in integ. rest. Et sic hētis ex prædictis colligere sex casus, in quibus secunda protestatio contraria primæ valet. tres ex mente Ioan. And. & tres ex mente Bart.
62 †Duodecima & vltima est quæstio, nunquid protestatio tollatur per actum contrarium a protestante factum?

Nunc animis opus Aenea, nunc pectore firmo:
Cocyti stagna alta vides stygiamq; paludem.

Bart. vt dicta Io. And. omissa faciam, in d. §. morte. in 4. col. fœdere distinctionis hunc articulum discriminat: aut loquimur de actu dependente ex potestate nostra: & tunc si talis actus cū alio nō geritur, protestatio ɔ̄ria actui impedit actum, non aūt tollitur ab actu: puta in aditione hæreditatis, quæ pendet ex animo nostro & potestate nostra, si prius protestatus fuero ꝙ non intendo adire, vel in ipso actu protestatio impedit aditionem, d. l. qui in aliena. §. Celsus. ff. de acqui. hær. Si vero talis actus ex voluntate dependens expeditur cum alio, & tunc protestatio tollit per actū, nisi protestatio fuerit illi præsenti facta: quia propositū in his, q̄ cum alio geruntur, in mente retentum, nihil operatur, l. si repetendi. C. de condi. ob cām. faciunt nota. in c. tua nos. j. de sponsa. Et ideo si hæres receperit solonem a debitore hæreditario, vel soluerit creditori hæreditario, per hunc actum non obstāte protestatione ɔ̄ria, quæ non fuit facta creditori vel debitori, videbit adijsse, & ɔcordantias allegaui vobis s. in tertia qōne: & talis aditio non solum operabitur quo ad hunc creditorem, sed ēt quo ad oēs alios videbor adijsse. ita Bar. per tex. iuncta gl. in l. fi. ff. de interrog. act. sed ɔ̄ Bar. do tex. ad literam in c. j. s. quod met. causa. Et ita Innoc. ibi, vbi protestatio emanans in actu, qui geritur cū vno ēt nomine alterius, cum quo principr̄ ɔ̄hebatur obiectio, licèt interueniat consensus illius, cum quo geritur actus, t̄n non præiudicat quo ad alium absentem, nec prodest nisi fuerit vestita iusta cā: nam ibi ꝓfessio monachalis emissa in manibus ep̄i cum protestatione, ꝙ per metū facit, interueniēte consensu ep̄i operatur plenum effectū etiam ad tollendam obligationē, quæ dirigitur in Deum ex voto, c. ex multa. j. de voto. Et ratio est, q̄a iusta cā fuit vestita protestatio, s. metu: & sic a ɔ̄rio cessante iusta cā, illa protestatio nō impediret actum professionis, dato ꝙ ep̄s consentiret. ita in sili aditio hæreditatis facta soluendo vni creditori, cū protestatione t̄n de non adeundo, licèt ille cōsentiat, non debebit impedire quominus per actum ɔ̄rium protestatio tollatur. Et iste quo ad alios videatur esse hæres, ex quo negotiū aditionis principr̄ non dirigitur cum isto. & ideo posset attētari, ꝙ ex quo adeundo hæreditatē principr̄ geritur negotiū cum vniuersis creditoribus quasi ɔ̄hendo, l. apud Iul. §. fi. ff. ex quibus cau. in poss. eatur. ꝙ illo casu protestatio nunq̄ impediet aditionem, nisi fuerit vestita iusta cā: sicut in sili in d. c. j. & hoc cōprobat tex. in d. §. Celsus. dum ibi signanter ponderat de metu. facit tex. in d. §. plerīq;. & in d. §. Papin. dum ibi protestatio vestitur cā pietatis. & hunc intellm̄ ad c. j. per rationes p̄alleg. voluit do. Ant. in d. c. cum M. in 7. char. Aut loquimur de actu, qui geritur cum alio, & dependet ex voluntate nostra & alterius: & tunc ꝓ actum ɔ̄rium impedit protestatio, nisi ille consenserit protestationi, vt hoc tex. nostro, & est text. in d. §. locator horrei. allegat ēt Bar. ad hoc c. j. s. quod met. cā. quasi sentiat, ꝙ ideo ibi ꝓtestatio valuit, quia ep̄i consenserunt: sed hunc intellectū reprobat d. Ant. ad. c. j. vbi proxime, qui dicit, ꝙ ex quo professio ɔ̄hit principaliter cū Deo, nō debet sufficere principaliter cōsensus ep̄i: & ideo ibi protestatio non valuit propter cōsensum ep̄i: sed q̄a iusta cā metus vestita fuit, do. Ant. in d. c. cum M. in 6. 7. & 8. char. latè prosequitur hunc articulum, & dicit ita distinguendum: aut
63 protestatio fit in ipso actu, aut fit ante actū, aut post actū. † Circa primum qñ fit in ipso actu: & tūc qñq; protestatio tendit ad tollen. factum, prout sonat in factum, i. tendit vt factum non sit factum. Et tunc cum hoc priuetur Deus, ꝙ facta non pōt infecta facere: multomagis erit priuatus homo. & ideo talis protestatio non valebit, & tolletur per actum ɔ̄rium, c. ferrum. 50. distin. l. in bello. §. facta. ff. de capt. & postli. reuer. & ideo dixit Bal. in d. ca. cum M. in 2. col. ꝙ stante statuto in ciuitate, ꝙ nobilis si commiserit homicidium, capite puniat: si vero ignobilis, solua mille. pone, nobilis cōmisit homicidium, iudex capit eum & cōdemnat ad mille cum protestatione, ꝙ si aliquod sit statutum, ꝙ aliā pęnam imponat, ꝙ intendit illā im posuisse, & ita pronunciasse, ꝙ ex quo protestatio reseruatoria huius statuti est ɔ̄ria facto, vsque adeo vt velit factum non esse factum, quia vult ɔdemnationem de mille non esse factam: illo casu protestatio nihil valet: quod dixit notandum in practica ɔ̄ iudices pronunciantes ɔ̄ pœnas statutorum, & de statutis protestātes.
64 †Qñq; protestatio tendit ad derogan. sensui facti, prout sonat in ius: & tunc aut illud factum & sensus facti dependet ex voluntate nostra, puta quia ex aditione velim esse hæres: & tunc protestatio impedit factū, d. §. Celsus. & ideo ex istis duobus membris habetis, ꝙ magna est differentia in modo protestandi circa aditionem: quia si dicat, adeo & protestor, ꝙ non intendo adire: tunc protestatio nihil valet, quia ɔ̄ria facto, vt sonat in factum, non solum vt sonat in ius. si autem dicat, vel aliquid aliud faciat, per quod inducat aditio: non aūt dicit exp̄sse se adire: & tunc si protestatur, ꝙ non intendit esse hęres, cum protestatio non deroget facto vt facto, sed

ADDITIO.

a ¶Contrariam protestationem. Adde pulchre per Phi. Corn. quem vide omnino in cons. 75. inci. Diu post, fo. 67. in 2. vol. vbi consuluit, nunquid protestatio contraria facto releuet, & an tollatur per cōtrarium actum. vide per eundem in consi. 111. inci. Subtilis. in litera h. fo. 136. in 4. vol.

sed deroget sensui facti: quia ex illo facto resultabat sensus, q el set hæres: & tunc protestatio contraria bene impedit actū. ita loquitur d.§. Celsus. & hæc differētia ponitur per Ang. in l.iuris gentiū.§.quod fere.ff.de pactis. quem tex.ad hoc ponderat Inn. in d.c.cū M. & ideo dixit Ange.q si ego obligo me tibi ad 10. cū protestatione, q non intēdo obligari, protestatio non valet, qa ɔria facto vt sonat in factum.si aūt ego promitto decem, & ꝓtestor qa non intendo obligari: tunc talis protestatio derogat facto, qa intendit ad derogandū facto quo ad sensum facti:& ideo cum ministerio Bart.in d.§. morte.in 6.col.dixit,si promitto tibi decem cū protestatione q non intendo obligari, non ero obligatus,l.obligationū substantia.§. fi. quæ ita intelligitur.ff.de act. & oblig.& iō per hoc mēbrum habetis inferre: nam licèt positioni impertinenti non tenetur pars respondere, vt in c. cū cōtingat.& ibi habetur.s.de of.dele. & in c. cōstitutionē. de elect. in c.2.de confes.li.6.in l.2.§.quod obseruari.C.de iura.cal.tamen si respondeat,valet responsio,& præiudicat.Bal.in l.si sine.ff. de interrog.actionibus.si iudex te arctauerit ad respondendū positioni impertinenti,ex quo respondere & non respondere huius
65 modi positioni est voluntatis tuæ.† Cautela est,q tu protesteris, q licèt respondeas positioni,hoc facis propter iussum iudicis:tamen non intendis,quatenus sint impertinentes, illis respondisse,vel per responsionem illā tibi præiudicari.ita Gemi. in præfa
66 tio.6. & in c.2.super gl.in verbo,rōnabili.de confes.li.6. ¶†Et facit no.verbum Io.An.qui voluit,q nunquā per actum ɔrium derogatur protestationi,q̄ fit per metū, vel per iussum iudicis, qa potius dicitur pati q̄ agere.ita Ioan.And.in d.c. in generali. circa fi.7.col.faciunt not.in c.ex ore.j. de his quæ fiunt a maio.par. capi.& in c.olim.el 3.s.de restit.spol. Et ideo per prædicta infertur ad id,quod fit quotidie per iudices, dū positiones admittūt, saluo iure impertinentium,& non admittendorū disputandorū in fi.litis.nam ex quo competentia vel incompetentia positionū est in voluntate iudicis,quando de ea disputetur: cum enim non sit præiudicialis exceptio nec declinatoria, pōt a iudice reseruari in fi.iuxta no.in c.exhibita.s.de iudi.in c.j.de ord. cogni. Ideo non mirū, si iudex pōt admittere positiones cum illa protestatione.& ita tenet gl.in d.c.cū contingat.in d.cle. constitutionem. in ver.legitimè.ita Gemi.in d.c.2. in 5.col. ita Bart.& Imo. in l.ille a quo.§.si in testamēto.ff.ad Trebel.Ita Imo.in l.4.§.prætor ait.ff.de dam.infec.ita Cardi. in cle. sæpe.2.de ver.sign.& ita Bal.& Alb.q sane magis faciet iudex decē positiones impertinētes admittere cū protestatione,q̄ vnam pertinentē non admittere. Si tamen esset notorie impertinens,tunc ex quo interest partis non vexari friuolis interrogationibus,nec iudex iustam cām hēt deferendi reiectionē huius positionis,non teneretur, ēt si iudex illā admisisset cū protestatione respondere huic impertinēti positioni. ita Panor.in d.c.cū contingat.vbi dixi hoc procedere, ēt si statuto caueretur, q iudex possit admittere positiones
67 impertinen.¶†Ex hoc resultat practica,q in libello in fi. vel etiā in capitulis probatorijs pars protestatur non astringens se tamē ad alia probanda, nisi quæ faciunt ad obtentum cāæ:nam cū attestationes ꝓducere sit in ptāte partis, certè hāc ptātem suā pōt per protestationē suā limitare, & protestatio derogabit libello & capitulis.ita Bar.in l.diuus.ff.de re iud.& ibi Imo.in l.in summa.ff.de re iud.& ibi Imo.& Imo.in l.in summa.ff.de re iud. vbi ponit vnū notabilem effectum.ita do.Anto.in d.c. cū M.31. col. ita communiter Canonistæ in c.licèt causam.s.de proba.Quandoq; sensus facti resultat ex dispositione iuris,nec pendet ex voluntate nostra:& tunc si ius procedit præsumendo tantū,nō aūt super præsumpto disponendo, quo casu dicitur præsumptio iuris tantum,non autem iuris & de iure,secundum notata in c.ferrū.50. distinct.in cap.is qui fidem.j.de sponsalibus.in l.fi.ff.quod metus cau.puta in delictis siue facto sonante in delictū:nam tūc ius præsumit contra delinquentem,quod malo zelo faceret, c.j. s.de præbē.l.j.C.ad l.Iuliam de sicarijs.l. nullus, ff. ad legē Aql. & illo casu protestatio ɔria actui,quo ad sensum actus,qui nō sonet in delictum,nō valet,neque tenet,nisi fuerit vestita iusta cā, d.l.j.& d.c.j.vbi in delicto non sufficit dicere,ludens facio vel ludens feci. Si aūt fuerit vestita iusta cā, tunc bene valet protestatio,c.fi.& d.c.ex literis.j.de homici.c. quia sæpe.l.dist.l. si putator.& l.qui foueas.ff.ad l.Aquil.Et ideo habetis,q ex quo dicere tu mētiris,ex sensu suo sonat in delictum & iniuriam, vt voluit
68 Bar.in l.item apud Labeonē.§.sed quid.ff.de iniur.voluit Bal. & nouissimi in l.turpia.in prin.ff.de leg. j. q † isto casu si quis dicat alteri,tu mentiris cum reuerentia,talis protestatio cum reuerentia,non habet excusare eū, quin dicatur illi dixisse iniuriam. ita Bar.in l.si quis extraneus.in prin.ff.de acqui. hære.& ita Imo.in c.ea.s.de iureiur. sed si hoc verbum, tu mentiris, ex iusta cā proferat,tunc bene excusaret ab iniuria talis ꝓferens:puta q a falso obijciat tibi,q es fur vel aliud simile, poteris dicere,tu mentitis: nec illo casu ille diceretur iniuriatus, qa ex iusta cā dixisti: q̄ iusta cā tēperat sensum facti, ut nō uideat delictū. Ita Bar.& Ang. ꝑ illū tex.in l.quæ oīa. in prin.ff.de procura. Ang.in l.q interrogatus.ff.de peti.here. Quandoq; protestatio fit circa actū ad tollendū sensum facti,q resultat ex ꝓsumptione iuris & de iure:qa ius ita ꝓsumit,& sup ꝓsumpto disponit: & tunc protestatio ɔria facto nihil operat:puta in casu c.is qui fidē.j.de spōsal. sequēs copula habet purificare spōsalia ꝓcedētia, & ea resoluere in matrimoniū de ꝓsenti:& hac ꝓsumptione iur.qa ius ita ꝓsumit:& de iure,qa sup ꝓsumpto ius disponit, si ꝓtestatio emanet, q copula nō uideat facta in sensum matrimonij,non ualebit. ita d.Ant. ubi proxime,& in c.ueniens.el secondo.& in d.c.is qui fidē.j.de spon.& ideo uidemus,q ꝑ adeptionē beneficij incōpatibilis nō solū renūciat qs beneficio,quod qs habebat,ut in c.de multa.j. de ꝓben. sed ēt gratiæ ad beneficiū quā prius impetrauerat, cle. gratiæ. de rescrip. illa renūciatio est sensus facti resultans ex illa acceptatione beneficij incōpatibilis ꝓsumptione iuris & de iure.illo casu protestatio, q nō intendit renūciare, nihil operatur.
69 gl.est in d.cle.gratiæ. ¶†Et ideo habetis inferre, nā producēs instrumētū ꝓsumptione iuris & de iure, obligat rēr illud acceptare ēt ɔ se,c.cū olim.j.de cēsi. c.cū venerabilis, & ibi Inn.s.de exceptio.faciunt notata in c.cū imputari.s.de fide instr. in l.post legatū.& ibi Bart.in prin.ff.de his quib.ut indig.in l.sicut iniquū. C.de fide instr. si qs produxerit cū protestatione,q producit in punctis & passibus facientibus pro se, talis protestatio eū nō adiuuat, nisi illud instrumentū, qd̄ produceret, esset instrumentū partis aduersæ,& a parte productū uel factū,quod postea reproducit ad aliquē effectū: tūc cū ius nō ꝓsumat ɔ istū reproducētē, certe protestatio eum iuuabit. ita Rota decisio. 271. quæ incipit, Itē licet aliquis.ita Imo.post alios in d.c.cū venerabilis.in 10.col. ita d.Ant.in d.c.cum olim. ponit Bald.in l.j.C.ut quæ des. aduo. in l.j.4.col. C.de cōfes. Ia.But.& Alb.in l.nimis graue. C.de fide instru. faciunt no. ꝑ Bal.in l.j.§.j.ff.de eden. ¶Infertur ēt, ꝑ litis contestationē ꝓsumptione iuris & de iure excluduntur declinatoriæ,c.inter monasteriū.s.tit.j.l.fi.C.de excep.illo casu protestatio de nō excludendo declinatorias vr̄, q non debeat aliqd operari. Sed tū quia illa præsumptio iuris & de iure fundatur sup ꝓsumpta uoluntate partis,non aūt super facto sumitur, & ꝑ protestationē constat de ɔria uoluntate partis. ideo protestatio tollet illā præsumptionem iuris & de iure,q uideat renunciare declinatorijs.& sic habetis rōnē c. pastoralis.s.de excep. ubi dr̄, q ꝑ protestationē quis reseruat dilatorias nō obstante litis contestā.Et est bo.tex.quē ponderat Panor.in 2.col. in c.ex cōquestione.s.dr̄ resti.spolia.voluit Bal.in l.pacta nouissima.5.col.C.de pac. Et pro hac rōne do uobis gl.in terminis in c.ex parte.j.de regula. quā ad hoc ponderat in simili d.Anto. in c.cum M. in 30. col. ubi dicit, q licet ex susceptione habitus monachalis, & portatione ꝑ annū inducatur ꝓsumptione iuris & de iure professio: hoc est uerū, nisi ɔria emanauit protestatio in ipsa susceptione habitus:nā tunc ex quo ꝓsumptio illa fit a iure ꝑꝑ coniecturatā uoluntatē ꝑ protestationē,apparet cessare uoluntatē: ergo protestatio impediet ꝓsumptionē iuris & de iure.Sed ɔ,de c.is q fidē. iunctis prædictis, ubi est cōclusum q protestatio nō impedit illā ꝓsumptionē quæ resultat ex copula.Solu.do.Ant.ubi proxime in 23.col,dicit hoc esse speciale in matrimonijs,in quibus cōfessio partis ɔ matrimoniū nihil operatur,c.super eo. j.de eo qui cogn. cōsan,vxo.suæ. nō mirū si hoc casu protestatio nō operat.
70 ¶†Et ideo infert d.Anto.limitationē ad notabilē regulā, qua dr̄, q ɔ ꝓsumptionem iuris & de iure admittitur probatio ex cōfessione partis,glo.est & ibi Cy.& alij,in auth.sed iā necesse.C.de dona.ante nup.in l.in ɔtibus,§.illo.C.de non nume.pecu.nā illa regula non procedit in matrimonialibus,ut patet ꝑ prædicta. vel aliter dicite,q in d.c.is qui fidē. speciale est,ut protestatio nō iuuet:quia tractatur de peccato uitādo, quod incurreret,si protestatio ualeret: nā sicut uolens mori nō auditur,l.non tantū.ff.de appel.ita uolens peccare nō auditur, & debet prohiberi, c.fortitudo.cum simil.76.dist.c.non inferenda.23.q.4. & 73.dist. per totum. peccatū,n.mors est, ut hr̄ in c.j.j.de homi.in c.a nobis.j.de sent.excom.ideo cum ꝑ istā protestationē in copula emanatam factam cū sponsa,q nō intendit ɔhere, si ualeret protestatio, resultaret peccatū adulterij siue fornicationis: nō mirū si protesta
71 tio nō ualet.ita do.Ant.in d.c.ueniens.el secondo. ¶ †Infert etiā ad questionē,nūquid si qs compareret corā iudice cū protestatione,q nō intēdit cōsentire in ipsum,ualeat talis ꝓtestatio,ad hoc ut nō uideatur cōsensisse: & qa istud cōsentire in iudicē, qd̄ ius ex facto ꝓsumit,pendet ex uoluntate partis: quia ius ꝓsumit illā

esse

eſſe voluntatē partis cōſentiendi, ex quo cōparet corā eo, illo ca
ſu proteſtatio ualebit, & tollet dictā pſumptionē, q̄ ex coniectu-
rata volūtate reſultat: & ideo nō uidebit cōſenſiſſe. ita Archi. in
c. diaconi. 29. diſt. ita Ange. in l. nō uidet. la ſeconda, in l. ſed & ſi
ſuſceperit. in prin. ff. de iud. faciunt not. ꝑ Bart. & ibi ponit Imo.
in l. quidā cōſulebat. ff. de re iud. imò vſq; adeo eſt potēs illa pro-
teſtatio ad excludēdū cōſenſum in iuriſdictionē iudicis, ꝙ ſi iſte
cōpareat corā iudice cōpetēti, & proteſtetur, ꝙ nō intendit in eū
cōſentire, poterit dānari ut uerus cōtumax, acſi dixiſſet, nolo ue-
nire. tex. eſt nota. in l. 2. in verbo, cōtumaciter. & ibi pōderat Bal.
C. vbi de cohor. vel curi. not. Ang. q̄ dixit in hoc ſuperaſſe quē-
72 dam magnū aduocatū, in d. l. nō vr, la ſeconda. ¶†Et ideo ꝯſuluit
Bal. & Ang. ꝙ cū in cōparitione dicat, ꝙ proteſtatur ꝑ actū, quē
fecerit vel faciat: nō intēdit in eū tanq̄ in iudicē cōſentire, niſi ſi
& quatenus de iure arctet: q̄a ꝑ iſta uerba, ſi & quatenus, euita-
bit cōtumaciā. & ꝑ prædicta infertur ad id quod dr̄ in mandato
procuratorio, Conſtituo te procuratorē meū, ſaluis exceptioni-
bus. quod nō bene declarat Bar. in d. §. morte. in 9. col. & eſt tex.
73 in d. c. expoſuit. s̄. de dila. ¶†Quid operet̄ illo caſu proteſtatio, ſal
uis exceptionibus. nā reſpectu dilatoriarū, vt ſi ꝓcura. illas omit
tant, ſaluæ ſint dño, & dñs poſſit poſtea eas opponere, cū reſer-
uare dilatorias poſſit dñs ꝑ proteſtationē, illo caſu talis proteſta
tio ſaluis exceptionibus in mādato facta, nō mirū ſi reſeruat do
mino dilatorias. & hoc voluit gl. in d. c. expoſuit. & ibi cōiter ſcri
bētes. aliàs aūt exceptiones, vt nō teneat̄ ꝑ illa verba habere ra-
tū factū procuratoris, nō pōt ꝑ dictā proteſtationē effici: quia ad
hoc a iure arctat̄, vt habeat ratū quod facit procura. ita Doc. in d.
c. expoſuit. Qñq; proteſtatio emittit̄ in actu, qui depēdet ex pote
ſtate ꝓteſtātis & alterius: & ſic cuius ſenſus ēt ex poteſtate ꝯhē-
tiū dependet: & tūc ſi præſente parte & expreſſe cōſentiēte fiat,
vel ēt tacite, iſto caſu proteſtatio impedit actū, puta in matrimo-
nio ꝯhendo proteſtor pſente fœmina & cōſentiente tacite vel
expreſſe, ꝙ truffatorie ago: & iſto caſu nō inducet̄ matrimoniū,
c. tua nos. & ibi notatur, in c. ex literis. j̄. de ſponſa. & ita eſt tex.
in l. obligationū ſubſtantia. §. fi. ff. de actio. & oblig. & faciūt quæ
dixi s̄. in articulo, an requiratur cōſenſus, & ibi aliqua ꝯ̄ria addu-
xi. Si aūt fieret parte abſente uel nō conſentiente: & tunc ſi ꝓte
ſtatio eſt veſtita iuſta cā, ꝓp quā nō fuit habitus cōſenſus partis,
puta q̄a per metū non eſt auſus proteſtans pſenti proteſtari: &
tunc ualet proteſtatio, & excludit actū, neq; actus cōualeſcet do
nec durabit iſta cauſa, ſ. metus, ca. j. ubi caſus, s̄. quod met. cau. &
ibi Imo. & s̄. dixi in effectu proteſtationis. ſi uero non eſt ueſtita
proteſtatio iuſta cā: & tunc ſi factū eſt certū & clarū, proteſtatio
nihil operatur, c. ex literis. j̄. de ſponſa. ſi uero factū eſt obſcurū,
uel uerba obſcura: puta in profeſſione, q̄ fit ex ſuſceptione habi
tus, q̄ nō eſt clara ꝓfeſſio & certa: vel ēt quæ fit in matrimonio
ꝯ̄cto ꝑ aliquē nomine mutato, puta quis nomine Petrus dicit,
Ioannes deſpōſat te: & illo caſu proteſtatio ꝑualet actui, & ope-
ratur ſuū effectū, vt actui deroget. Ita Inno. in d. c. j. & d. Io. And.
74 & alij in d. c. tua nos. ¶†Qñq; proteſtatio fit ad remouendā par-
tē ſubſtantialem facti: & tunc in his q̄ depēdēt ex animo noſtro
libere proteſtatio impedit, l. ꝑ ſeruum. §. fi. ff. de vſu & habita. vbi
ſi teſtator legat vſumfructū, detracto vſu: illa ꝓteſtatio detracto
vſu annullat legatū vſusfructus: nā vſusfructus ſine vſu ſtare non
pōt: ex quo ergo tollit partē ſubſtantialē, ſ. vſum, & proteſtatio
ineſt actui, talis proteſtatio annullat actum & ſic legatū. Si uero
fiat in his, q̄ depēdent ex voluntate noſtra & alterius: & tūc ꝓte
ſtatio nihil operat̄, niſi interueniat conſenſus expreſſus eorū, cū
quibus principaliter & nō ſecundario geritur. ita Io. And. in d. c.
fi. & ibi Hoſtien. & alij, de condi. appo. & do. Ant. vbi proxime:
puta ſubſtātiale in matrimonio eſt procreatio liberorū, q̄a ad il
lud eſt inuentū: proteſtatio facta in matrimonio, ut liberos non
habeāt, reijcitur, & nihil operat̄, niſi cōſenſus expreſſus amba-
rū partiū interueniat: nec ſufficeret tacitus. Si aūt expreſſus in-
teruenirèt, uitiaret̄ matrimoniū ꝑ proteſtationē, iuribus s̄. proxi
me allegatis. Et ex eo quod dixi ſecūdario, habetis inferre ꝙ nō
ualet proteſtatio ꝑ ingrediētē religionē emiſſa, in qua reſeruat
ſibi aliquid proprij: nā paupertas in monacho eſt de ſubſtātiali-
bus, c. cū ad monaſteriū. j̄. de ſtatu monachorū. & non ualet ꝓte-
ſtatio circa ſubſtātialia, niſi interueniat cōſenſus expreſſus eius,
cū quo actus geritur principaliter: nec ſufficit conſenſus eius, cū
quo ſecundario geritur actus, modo ex voto profeſſionis princi
paliter cū Deo ꝯhitur, c. ex multa. j̄. de voto. ergo talis ꝓteſtatio
nihil ualebit ēt interueniēte cōſenſu abbatis. & facit gl. in c. 2. &
ibi notat̄, & in c. cū ad monaſteriū. vbi per Inn. & alios, j̄. de ſtatu
mona. in c. inſinuante. & ponit do. Ant. in c. rurſus. j̄. qui cleri. vel
vouen. in c. fi. & ibi Io. And. & alij, j̄. de cōdi. appo. quicquid dicat
gl. in d. l. ꝑ ſeruū. §. j. notatur in clem. j. de regu. ꝑ Io. And. in mer-
curia. in regula, nemo pōt. de regu. iur. lib. 6. ¶Qñq; tendit prote-
ſtatio ad tollendū effectum conſecutiuum facti: & tunc in his, q̄
dependēt ex voluntate noſtra, clarū eſt ꝙ ualet proteſtatio, d. l. ꝑ
ſeruum. §. j. in his aūt q̄ geruntur cū alio, tunc nō ualet ꝓteſtatio,
niſi interueniēte cōſenſu illius tacito uel expreſſo, c. j. 27. diſt. &
ibi gl. c. diaconi. 28. diſt. Et ideo ex quo in eccleſia orientali cōti-
nētia in ordine ſacro nō eſt neceſſaria ad eſſe ordinis, ſed ad mi-
niſtrandū in eo. c. cum olim. & ibi notatur, j̄. de cleri. coniuga. d.
c. diaconi. & notat Io. And. in d. ca. fi. j̄. de condi. appo. iſto caſu ſi
diaconus in ordinatione proteſtetur, ꝙ nequibit cōtinere, prote
ſtatio epō tacēte habebit eū adiuuare, d. c. diaconi. & d. c. j. ſecun
dum do. Anto. Panor. in d. c. cū M. ſtudio ꝯdicēdi reprehēdit do.
Anto. dicens velle eum, ꝙ ꝑ proteſtationē pdictā diaconus pote
rit vxorē habere & nō cōtinere. quod dicit ipſe eſſe ꝯ̄ notata per
Archid. in d. c. diaconi. vbi proteſtatio bene ipſum adiuuat, ne pu
niat̄ de incōtinētia, nō tn̄ ut libere poſſit nō cōtinere & nubere:
nō tn̄ facit ualere actū, licèt liberet a pęna. & ponderat tex. ibi, q̄
dicit, eos in miniſterio tolerādos, nō dicit ualere actū. ſed credo
do. Anto. idē voluiſſe: & quia nō dicit ualere actū, ſed dicit ꝙ ꝓte
75 ſtatio proteſtantē adiuuabit. intelligas, ſ. a pęna. ¶†Et ex hoc ha
betis inferre eſſe caſum in d. ca. diaconi. ſm̄ Archid. & ex mente
Panor. in d. c. cum M. in 7. col. ꝙ vbicunq; pars gerit actū, per quē
poſſet puniri, & eū gerit authorizante ſcienter ſuperiore, ꝙ illo
caſu excuſatur gerens a pęna. de quo ſolet allegari pro ſingulari
textus in l. fi. iuncta gl. in verbo, ſi qua. C. de magiſtra. conueni.
vbi ſi tutor cū decreto iudicis pro minori pretio vendidit rē mi-
76 noris, excuſatur ꝓp decretū iudicis. ¶†Et ꝑ pdicta infertur, ꝙ ex
quo dñs, qui cōſtituit procura. debet conſtituere talē, cuius factū
ratum habeat, l. vnica. C. de ſatiſd. & per quē legitime defendat̄,
aliàs diceretur contumax, ſi minus legitimū procura. dimittit, l. j.
§. pen. vbi tex. ibi Bar. & Ange. ff. quod cuiuſq; vniuer. l. 2. §. defen
di. ff. ex quib. cau. in poſſeſ. ea. not. Bar. in l. ſi finita. §. Iulia. 2. col.
ff. de dam. infec. Panor. in c. in ꝓtractandis. s̄. de iuramen. calum.
& ſic conſecutiuū mādati procuratori eſt, vt dñs ratū habeat q̄d
geſſerit procura. certe mādatū factū cū proteſtatione de non ha
bēdo ratū, niſi geſta legitime ꝑ procuratorē, non ualebit. glo. eſt
nota. in c. relatio. 21. q. j. voluit Cardi. & Imo. in clem. j. de procu-
ra. & do. Anto. & Panor. in c. fi. s̄. de dila. voluit Bart. in l. quę oīa.
ver. plane. ff. de procura. Bald. & Salic. in l. ſi procura. C. de ꝓcur.
Bald. in rubrica, C. de exerci. 3. col. in l. cū mandati. C. man. Albe.
in l. fi. in 7. col. C. de procura. Et ſicut videtis, ꝙ iſta proteſtatio ꝯ̄
conſecutiuū facti valet de cōſenſu partis, ita dictū mandatū tacē
te aduerſario & nō opponēte ualebit, & tenebit: & interptabit̄,
ut dñs teneatur ratū habere, q̄ ſunt geſta ſm̄ formā iuris cōis, &
nō aliter: imputet. n. ſibi q̄ nō oppoſuit ꝯ̄ mandatū. ita do. Anto.
& ſequitur Panor. in d. c. fi. Si aūt cōſecutiuū facti pendet ex ne-
ceſſitate iuris, nō aūt cōſenſu partiū: & tūc proteſtatio nihil ope
ratur, nec pōt tale cōſecutiuū tollere. Et ideo cū hoc ſit conſecu
tiuū iuris ex actu receptionis in canonicū, vt debeat pbendā ha-
bere, c. relatū. c. cū ſecundū. j̄. de prebendis. ideo ſi in receptione
talis fiat proteſtatio, ꝙ pbendā nō habeat, nihil operabit̄ prote-
ſtatio, d. c. cū M. vbi caſus ſm̄ intellectū do. Anto. ibi in 30. col. li-
cèt Panor. impugnare uideatur illū intellectū. Et ideo cū oēs ba
ſilicæ, & bona earū ſint ſub cura epi, & hoc ſit iuris cōſecutiuū,
quod reſultat, ex quo cōſtructa eſt eccleſia, ſi in cōſtructione ec-
cleſiæ pars proteſtetur ꝙ nō intēdit, ꝙ epſ de bonis illius eccliæ
ſe impediat, nihil operabit̄ proteſtatio, c. 2. & c. nouerint. vbi ca-
ſus. 10. q. j. c. regenda. ea. cauſa, & q. iuncto c. omnes baſilicæ. 16. q.
7. & ideo cū facto libello, ꝙ poſſit mutari vel emendari, vel ēt nō
poſſit, hoc depēdeat ex iuris diſpoſitione, illa mutatio eſt quod-
dā cōſecutiuum iuris, quod cōſequitur ad actum libelli: certe ꝓ-
teſtatio ſaluo iure addēdi vel minuēdi ī libello appoſita, q̄ quoti
die apponit̄, nihil operabit̄. ita gl. in c. inter dilectos. & ibi ſequū-
tur Doc. j̄. de fide inſtr. do. Anto. in d. c. cum M. 32. col. Panor. in c.
2. s̄. de libel. ob. Gemi. in c. ab eo. de elec. lib. 6. Bart. in d. §. morte.
in 9. col. in l. cū procur. §. dñs. circa mediū. ff. de oper. no. nun. Bal.
in l. edita. & ibi Bar. in pe. col. Sed Bal. in repetitione Paduana, in
prima & pen. char. & ī repetitione Peruſina, ī 35. col. C. de eden.
Bald. in l. tres denunciationes. in fi. C. quomodo & qn̄ iudex. in
l. Neſennius. & ibi ponit vnū effectum, ff. de nego. geſt. Ange. in
§. omnē. in Auth. de litig. & in l. ſi q̄s intētione ambigua. ff. de iu
di. Qñq; fit proteſtatio ad tollendā partē ſenſus facti, puta in fa-
cto multipliciter intelligibili, prout eſt rñſio ad libellū, uel in ca
ſu l. in concubinatu. ff. de concu. vbi copula cum libera pſona fa
cta, iuncta cōuerſatione pōt capi in matrimoniū, l. & liberę. ff. de
ritu nup. & facit gl. not. in l. ſancimus, C. de fidei. poteſt ēt capi in
cōcubinatū, d. l. in ꝯcubinatu. puta ēt in l. Neſennius. ff. de nego.
77 geſt. †Et iſtis caſibus ſi actus dependet ex poteſtate noſtra, ualet
prote-

ꝓtestatio, d.l.Nesennius. Si uero depēdet ex potestate nostra & alterius:& tunc ualet,sed requirit ꝓsentiā illius:& licèt ꝯdicat ille,ualebit protestatio:puta in rñsione ad libellū protestaris ꝓsente aduersario,ꝙ nō intēdis litē cōtestari: talis protestatio ēt eo ꝯdicente ualebit.ita Io.An.& ibi alij,in d.c.j.s̄.de lit.conte.Bar.in l.vnica.C.de lit.contest.& do.Anto.ubi s̄. Si aūt depēdet ex iuris dispositione:& tunc protestatio nihil operat̄,nisi casu quo ius ꝓsumat ꝑ ꝑ coniecturatā uoluntatē actū agentis. ita do.Anto. ubi proxime in 31.col.per glo.in c.ex parte.j.de regu.& faciūt notata in l.alimenta.C.de nego.gest.sed licèt d.Anto. hic hoc mēbrum inseruerit in hoc articulo,qñ protestatio est facto ꝯria,tñ nō meruit hic apponi.

78 a †Nam ad hoc ut actus dicatur ꝯrius protestationi,vel ecōtra,tria requiruntur. Primo,ꝙ protestatio & actus circa idē fiant:ita Bar.in d.l.j.in pe.col.C.de lit.contest.Secundo,ꝙ directo eundē finē & actus & protestatio respiciant, ut dixi s̄.in 9. q.circa intellectū c.olim causam.j̄.de censi. & retuli Io. An.in d. c.in generali.in 9.col.Tertio requiritur,ꝙ actus & ꝓtestatio non

79 possint cū distinctione concordari: †nā non dr̄ ꝯriū, quod cū distinctione concordari pōt. tex.est cōiuncta gl. in c.fi.de iureiur. lib.6.in l.fi.C.de fur.faciunt notata in cle.2.de testi.& in c.fraternitatis.s̄.de testi. in auth.at q̄ semel.C.de proba. sed qñ actus est multipliciter interpretabilis, & pōt interpretari ſm protestationē,pōt actus ſ̄edere distinctionis cōcordari cū protestatione: ergo protestatio nō dicet̄ actui ꝯria.& ideo Bart. qui cū ministerio loquitur in d.§.morte.in 5.col.dicit hunc actū, sup quo est emissa protestatio,ut s̄.ambiguū nō ꝯriū. Secundū mēbrū principale do.Anto.est,qñ protestatio ꝯria actui ꝓcedit actū;& tunc dic,aut tēdit protestatio ad tollendū factū,ut nō sonabit in factū:& tunc nihil operatur protestatio,d.l.in bello.§.factæ.d.c.ferrū. aut tendit ad tollendū sensum facti,uel partē substantialē facti: & tūc si sensus iste resultat ex dispositione iuris,non ualet protestatio,c. fi.de homici.lib.6.vbi si mādo tibi, ut percutias Titiū, ita tñ ꝙ nō occidas, illa protestatio,ꝙ non occidas, nō tollet quin si occideris,teneat̄ mandās de homicidio: q̄a sensus facti ex dispositione iuris resultat,ut q̄ causam dedit facto,uideat̄ factū fecisse. facit l. qm̄ multa.C.ad l.Iul.de vi. faciunt notata in l.j.C.ad l.Cornel.d̄ sica. in c. j. s̄.de ꝓsump. Si aūt sensus facti depēdet ex uoluntate nostra mere,& tūc protestatio iuuabit, d.l.q̄ in aliena. §.Celsus. d.l.at si quis.§.plerique. Si uero depēdeat ex uoluntate nostra & alterius:& tunc si cōsensus expssus alterius interuenerit,ualebit protestatio, d.§.locator horrei. d.c.j. s̄.quod metus causa. ſm intellectū Bar.quē tñ vidistis s̄.reprobatū. Et hoc procedit, si actus est certus & clarus. Si aūt actus esset ambiguus uel p̄sumptus, tunc protestatio ualeret,nullo adhibito cōsensu alterius:puta in susceptione habitus,& portatione,q̄ inducit ꝓsumptā possessionē,nō aūt est expressa protestatio:illo casu iuuaret suscipiētē habitū sine alio consensu alterius.Inno.in c.j.s̄.quod me.causa.do. Anto.ubi s̄.in 30.col. Itē hoc procedit, nisi iusta causa excusaret, quare non fuerit requisitus consensus alterius in protestatione: puta metus,d.c.j.& s̄.dixi.si aūt fieret sine cōsensu alterius, tunc nō ualet protestatio, ēt si consensus ejus, cū quo secundario geritur actus,interuenirет:quia hoc nō sufficit, sed requirit̄ consensus eius,cū quo principaliter geritur actus, nisi iusta cā iustificet protestationē. & ille est intellectus d.c.j.¶Aut protestatio fit ad tollendum consecutiuū facti:& tunc si illud cōsecutiuū depēdet ex uoluntate nostra tm̄,ualet protestatio,d.§.Celsus. Si uero depēdet ex potestate iuris:& tūc nō ualet protestatio,c.cū M.in intellectu s̄.relato,nisi hoc cōsecutiuū iuri respiceret cōmodū alterius,cui ille alius posset renunciare: nā tunc protestatio tolleret cōsecutiuū effectū iuris,interueniēte consensu expresso eius, ad cuius cōmodū ius inducit illud cōsecutiuū.iste est tex.in d.l.fi.§. itē si ꝓdixerit.nā ibi ꝙ caupo teneatur de illatis,est iuris consecutiuum,si protestatio fiat ꝑ cauponē,ut nō teneat̄, & descendens in eā cauponulā huic protestationi cōsentiat: quia ad eius commodū ius induxerat dictā obligationē ꝓtesta.illo ꝯsentiēte derogabit obligationi ꝯsecutiuæ, q̄a q̄libet pt̄ renūciare fauori suo. illo aūt nō cōsentiēte nihil operaret̄ ꝓtestatio, ut ibi tex. a ꝯrio. Et facit tex.in l.si q̄s seruū.§.fi.& in l.quoties.in prin.ff.de pecul. & iō infert do.Ant.ubi s̄.se cōsuluisse,ꝙ cū quidā mercatores haberēt societatē, & unus ꝓtestaret̄ ꝙ nō intēdit obligari ex facto talis socij,& postea tñ ꝑseuerabat i societate eius,ꝙ talis ꝓtestatio eū nō iuuabit, quominus obliget̄, nisi interuenisset cōsensus eius, cū quo ꝯheret obligatio:nā ꝑseuerādo i societate facit actū ꝯriū protestationi,cuius cōsecutiuū tēdit ad tollēdū protestationē,s.ne ut socius obliget̄.& faciūt no.in l.si ex duobus.ff.de neg. ge.in l.si unus,in prin.ff.de pac. ¶Aut tēdit ad tollēdū effectū cōsecutiuū,q̄ depēdet ex uolūtate mea& alterius:tunc si protestatio fit ꝯ ius cōe in eo,q̄d depēdet ex uolūtate alterius,& iuuabit ꝓtestatio ipso cōsentiēte:aliàs nō, c.cū in veteri.s̄.de ele. Si autē n ē ꝯ ius cōe,& tūc ualet ꝓtestatio illo n̄ ꝯsentiēte, dūmō sit pñs, puta i rñsione ad libellū,ut s̄.dixi. Dicit tñ d.Ant. ubi s̄.i 31.col.ꝙ ꝓtestatio hoc casu nō cōprehēdet actū futurū ex interuallo,ēt si fuerit facta ꝑ uerba futurū tps respiciētia:q̄a rōne lōgi interualli vr̄ recessisse à ꝓtestatiōe.alle.no.ibi per Io.An.Sed Imo.ibi ipsum reprobat,q̄a vbi ꝓtestatio fit per verba futuri tp̄is, cōprehēdit ēt factū ex interuallo,l.si ita scriptū.ff.de le.j.l. si quis in prin. testamenti.ff.de leg.3.ergo male loquitur d.Ant. & faciunt quæ dixi s̄.in 9.q.hoc tamē quod dictum est in ipso ꝯdicente, procedit in actu multipliciter interpretabili: secus in actu certo, quia tunc ad derogandū in tali requiritur ꝯsensus expressus, per ea q̄ s̄.sunt dicta,d.§.locator.hæc omnia dixit d.Anto.vbi s̄. in 29. col. procedere,præter quā in actu iudiciali: nā tunc protestatio ꝯria actui iudiciali parte opponente operatur specialem effectum,ꝙ protestans a iudicio repellitur quo ad illum actum tanq̄ ꝯrius, nisi protestationi renunciauerit. & dicit hic esse casum in fi. de

80 quo dixi s̄.in intellectibus huius tex. ¶† Tertium mēbrū est,qñ protestatio fit post actū,vt sonat in factum,nō valet protestatio, d.c.ferrum.ad tollendum sensum facti,non ēt valet protestatio, quia de natura sui protestatio non retrotrahitur nec respicit p̄terita,l.fi.& ibi Bal.no.per illum tex.C.de neg.gest. nisi hic sensus facti alienū cōmodū respiceret,cui posset ille renunciare: nā tunc de consensu eius,cuius cōmodum respicit sensus facti, protestatio valeret, & derogaret facto, l.ab emptione. ff.de pac.faciunt no.per Bal.in d.l.pacta nouissima.& idem dicite de consecutiuo facti per protestationē tollendo : imo idem de parte sensus facti remouenda,quia in actu multipliciter intelligibili protestatio facta post actum nihil operatur: imo actus interpretabitur in potiori significatu,non obstante protestatione postea facta,l.j.ff.si ager vecti.vel emphy.Et an actus cōtrarius tollat p̄cedentem protestationem,vide c.cum M.

81 ¶† Et ideo si reus respondit libello,postea protestatur,ꝙ non intendebat litē esse cōtestatam per suam responsionē: talis protestatio nihil operabit̄, quia licet responsio ad libellum possit se habere multipliciter, tñ in dubio videtur lit.contestari,per no.in c.vnico.s̄. de lit. ꝯte. in c.cum ad sedem.s̄.de resti.spol.in §.si vero.vbi gl.no.in Auth. de exhi.& introdu.reis.l.vnica.C.de lit.contes.iō hoc casu nihil valebit ꝓtestatio. Si aūt fit ꝓtestatio ad tollendū substantiale facti.& tunc si illud substantiale dependet ex libera voluntate nostra,valebit ꝓtestatio,& derogabit actui iam facto: puta in legādo,ille actus dependet ex voluntate testoris: si post legatū ēt ex interuallo testator protestetur,ꝙ non vult deberi,legatū erit adēptum:& sic valebit protestatio,l.3.& toto tit.ff.de adi. lega.¶Si vero substantiale facti non dependet ex voluntate nostra,sed iuris:& tunc aut est separabile ab actu, & valet protestatio. l.per seruum. §. 1. vbi text. ff. de vsu & habi. vbi vsusfructus habet duas partes,s.vsum & fructum.si post legatū vsumfructum testator dixerit,adimo fructum:illa protestatio, adimo fructū. faciet vt videatur legatus tm̄ vsus sine fructu.¶Si vero substantiale nō potest separari,data validitate actus,imo si separetur, corrueret actus:& illo casu protestatio nihil valet,d.l.per seruum.§.1.in fi. vbi vsusfructus habet duas partes, vsum.s. & fructum: sed pars fructus sine vsu esset inutilis.ecce ꝙ in legato vsusfructus vsus est vsque adeo substantialis,vt non valeat legatum vsusfructus sine vsu.pone,testator legauit vsumfructum, ex interuallo protestatur ꝙ non intendit legasse vsum: talis ꝓtestatio nihil valet,imo debebitur vsusfructus totus,hæc est in effectu theorica do.Anto.vbi supra qui subijcit, ꝙ si quis casus accidat in materia protestationum,qui non determinetur per hanc theoricam,

82 b ꝙ vult resarciri damnum.¶†Secunda species [b] protestationis est prohibitoria,quę fit ad prohibendum protestatū aliquid facere. & ista tria membra sunt principalia ſm Bar.in d § morte. in 24. & 12.col.primū,s.qñ protestatus prohibetur facere id, ad q̄d faciendū tenebatur.secundum,qñ prohibetur facere id, ad q̄d nō faciendum tenebatur.tertium prohibetur facere id, in quo nulla erat obligatio nec ad faciendum nec ad non faciendū, sed ma

83 teria erat indifferens.¶†Circa primū,aut loquimur de ipso creditore

ADDITIONES.

a ¶Contraria protestationi. Adde ad materiam,quod istud est regulare,ꝙ protestatio tollitur per factum contrarium protestationi, & ita videtur cōiter præsupponere Doct.pro regula Doct.in c.cum M. Ferrariensis. secundum Felyn. ibi in 27.col.ver.est enim regulare. de consti. quam regulam limitat sex modis,vide per eum.item adde Bal.in l.Nesennius ff.de neg.gest.vbi dicit, quod protestatio nihil operatur si ab ea receditur per factum contrarium, quia facta derogant verbis aliter,d.c.cū M.Ferrarien. vide quæ posui s̄.in ꝓxi. apost.

b ¶Secunda species. Adde do.Ias. in l.non solum.§.morte.ff. de oper. no.nunc. ver. sufficit simplex scietia.vbi pulchre tradit de hac ꝓtestatione inhibitoria.

ditore proteſtante debitori ſuo, ne ſibi ſoluat: & tunc valet pro-
teſtatio, & operatur purgationem ex parte debitoris, & ẽt cõſti-
tuit creditorem in mora, l. rõ. §. ſi per venditorem. ff. de act. emp.
l. mora. in prin. ff. de vſur. Sed illa iura non bene probãt opi. Bar.
ſed pro eo do textũ ſingularẽ, & ibi Bar. in j. col. in l. Emilius Lar
gianus. ff. de mino. vbi dicit Bart. ꝑ illum tex. ꝙ ſi debitor fuit in
mora, quia lapſus eſt terminus ſoluẽdi, ꝙ noua interpellatio cre-
ditoris p̃ſtat ei facultatẽ purgãdi morã, q̃ aliàs eſſet impurgabi-
lis, ſi noua interpellatio affirmatiue facta nõ eſſet: ergo multoma
gis ꝓteſtatio negatiue facta, ne ſoluat, debitorẽ excuſabit. ¶ Aut
ꝓteſtatio fit ab alio q̃ a creditore: & tunc aut iuſtã cãm non aſſi-
gnat, nec aliquã prorſus: & tũc ꝓteſtatio nihil valet. puta, prote-
ſtor ſimpliciter ne ſoluas creditori tuo, l. ſi quis prohibuerit. ff.
de publi. l. fin. ff. de conſti. pecu. l. ſi fideiuſſor. ff. de fideiuſ. Si ue-
ro exprimo aliquã cãm, ſed nõ uerã, nec ueriſimilẽ: & tunc nihil
ẽt operatur, l. hoc aũt. in prin. ff. ſi cui plus q̃ ꝑ l. Fal. puta, presby
ter denũciauit alieno parochiano, ne ſoluat decimas ꝓ ſuo pre-
sbytero parochiali: quia ſibi debentur rõne alterius parochiæ.
hic cã nõ eſt ueriſimilis, q̃a in aliena parochia debeantur alicui
decimæ, c. ad decimas. de reſti. ſpo. lib. 6. talis ꝓteſtatio nihil ope
rabit. ¶ Si vero cã eſt veriſimilis, ſed nõ tñ uera: & tũc ſi id, quod
ſolui debet, denũciat ne ſoluat, debitũ eſt ex vltima volũtate: pu-
ta, legatũ, ĩ hoc operat̃ proteſtatio impedimẽtũ huius debiti, niſi
caueat per ipſum creditorẽ. Si uero eſt debitũ ex ꝯctu, proteſta-
tio nihil operatur, l. fi. C. de petitione hæreditatis. & licèt Bar. ita
tranſeat, Imola tñ iunior addit duos caſus, in quibus ẽt in ꝯctu
operatur proteſtatio. primus in l. ſiquis aũt. C. depoſiti. qui tñ eſt
correctus ꝑ authenticã ibi poſitã. ſecundus eſt caſus in l. ſi a fu-
rioſo. §. j. & ibi notat glo. Bart. & Ange. ff. ſi cer. pet. ¶ Si aũt prote
ſtatio fit expreſſa iuſta cã veriſimili & uera: & tũc aut illa ꝓteſta
tio fit ab eo, q̃ recipit ceſſionẽ iuris alterius debiti ad vtilitatem
cedẽtis: & tũc nõ ſufficit expreſſio ueræ cauſæ, ſed requiritur cer
tioratio, ꝙ ille, cui fit ꝓteſtatio, fiat certus hãc cauſam ꝓteſtatio-
nis eſſe uerã, ſ. ceſſionẽ eſſe factã, l. 3. vbi tex. C. de noua. l. nomẽ.
& ibi no. glo. & alij, C. quæ res pig. not. Bar. in l. ſi facta. §. ſi heres.
ff. ad Treb. Si vero ceſſio nõ reſpicit vtilitatem cedẽtis, ſed vtilita
tẽ ceſſionarij, ſ. eius cui fit ceſſio: & tũc nõ requirit̃ alia certiora-
tio, dũmodo ille, cui fit ꝓteſtatio, ſciat cauſam eſſe verã & iuſtã,
d. §. ſi hæres. vbi Bar. ¶ Si aũt ꝓteſtatio fieret ab alio q̃ ab eo, qui
recipit ceſſionẽ: & tũc ſi iſtius ꝓteſtãtis principaľr intereſt, vt ꝓ-
teſtatio ſeruetur, nõ requiritur alia probatio cauſæ: puta, denun-
ciat debitor fideiuſſori, ut nullo pacto ſoluat creditori, q̃a habet
exceptionẽ ꝯ eũ, puta pacti denõ petendo, uel aliam: ecce ꝙ ꝓte-
ſtantis, ſ. debitoris intereſt principaľr ne fideiuſſor ſoluat, illo ca
ſu proteſtatio ualet cã expreſſa, licèt nõ probata nec certiorata.
ita eſt tex. in l. fideiuſſor. in princ. ff. man. ¶ Si uero proteſtantis
principaliter nõ intereſt: & tunc proteſtatio ſi fiat a iudice, ualet
abſq; alia certioratione cauſæ, dũmõ exprimatur. tex. eſt no. in l.
fi. ff. de lege cõmiſ. ita ẽt Io. And. in c. j. de cenſi. ubi not. puta, ſi iu
dex prohibuerit, ne tu ſoluas tali creditori tuo, q̃a eſt bannitus,
uel alia iuſta cã abſq; alia certioratione: valebit ꝓteſtatio, & tũc
debebis parere. quod dixit Imo. notandũ, & propterea ita eſſe
deciſum ꝑꝑ magnã p̃ſumptionẽ, quæ eſt pro facto iudicis, l. 2. C.
de offi. iudi. q̃ male. c. in p̃ſentia. s̃. de renun. ¶ Si uero fiat in par-
te tantũ: & tunc in iudicio nihil ualebit proteſtatio, niſi exp̃ſſa
cã. ita Bar. in l. fi. in II. oppoſitione, in 5. col. C. de edic. diui Adri.
tol. vbi dixit, ꝙ ſi in iudicio proteſtor ne aliquid fiat ꝯ me, uel in
p̃iudiciũ meũ, talis proteſtatio nihil ualet, niſi fiat cũ cã, & faciũt
nota. in c. bonæ. s̃. eo. Siue ẽt fiat extra iudicium, requiritur exp̃ſ-
84 ſio cauſæ, ut s̃. dixi, per l. ſiquis prohibuerit. ¶ † Sed punctus ſtat,
nunquid teneat̃ credere proteſtanti vltra p̃dictos caſus. Et certe
ex quo principaliter eius nõ intereſt, dixit Bar. ꝙ nõ, niſi ſciret ip
ſe cauſam eſſe uerã, l. ſi maior. C. de reſcind. ven. l. 2. vbi caſus ſm
85 vnũ intellectũ. ff. quod falſo tut. autho. ¶ † Sed pũctus ſtat, nunq̃d
requirat̃ probatio proteſtationis factæ ipſi, q̃ ſe ꝑ eã excuſat: pu-
ta, debitor excuſat ſe ꝙ nõ ſoluit ꝑꝑ proteſtationẽ ſibi factã a cre
ditore: quo caſu ualet uel facta a iudice uel ab alio, exp̃ſſa cã &
probata: vel ab alio expreſſa cã, cuius cãm ipſe ſciebat uerã, qua-
liter probabit iſtã proteſtationẽ. & an debeat probare, Bar. in d.
l. ſi q̃s cũ aũt. tenet ꝙ probari teneat̃, ſed ſufficit iuramẽtũ ipſius
debitoris. ita Bar. ꝑ illũ tex. Bald. ibidẽ tenet ꝯriũ dicẽs, ꝙ hic ꝓte
ſtatio prohibitoria debet in ſcriptis fieri: & ideo ẽt ꝑ proteſtãtẽ
probari debet ꝑ ſcripturã, ſ. producẽdo proteſtationẽ ſcriptã. Nõ
obſtat tex. ibi dũ loquitur de iurõ, q̃a intelligit̃ reſpectu purgãdę
cõſciẽtiæ ipſius depoſitarij, ꝙ ipſe dolo nõ retinuit depoſitũ: tũc
cũ ſit hoc de depẽdentibus ex animo, bene ſufficiet iurm̃. glo. in
§. aliæ. Inſti. de act. in c. propoſuiſti. 72. diſt. Sed quo ad faciendum
fidẽ de proteſtatione nõ dicit ibi tex. ſufficere iurm̃. ¶ Aut ſit ꝓ-
teſtatio ad prohibendũ ne fiat id, q̃d prohibitus facere tenebat̃.
Et tunc aut prohibitus nullã iuſtã cauſam habuerit exiſtimandi
ſe poſſe facere id, quod oĩno erat prohibitũ: & illo caſu operatur
proteſtatio, l. prohibere. in prin. ff. q̃d vi aut clam. puta, fit tibi ꝓ-
teſtatio, ne aliquẽ offendas: oĩno debes ſcire hoc eſſe prohibitũ:
ideo ꝓteſtatio de facili operat̃ effectũ. Aut prohibitus habebat
aliquã iuſtã cãm exiſtimãdi ſe nõ prohibitũ: puta, bannitus q̃ po
teſt impune offendi ex forma ſtatuti, ut no. ꝑ Bar. in l. 4. §. transfu
gas. ff. ad l. Cornel. de ſica. & ẽt in l. amiſſione. §. q̃ deficiunt. ff. de
capi. di. proteſtatur volẽti offendere ne illũ offendat: & tunc ex
quo prohibitus habet iuſtã cãm exiſtimãdi ſibi ꝑmiſſum offen-
dere bannitũ, talis proteſtatio nihil operat̃, niſi bannitus exp̃ſ-
ſerit cãm quare nõ debet offendi, puta q̃a dicat ſe rebannitũ: &
illo caſu ſola exp̃ſſio cauſæ nõ ſufficeret, niſi certioret ꝓhibitus
de ueritate cauſæ: q̃a in dubio p̃ſumitur ꝯ bannitũ, l. nõ oẽs. §. fi.
ibi tex. vbi nõ credit, de re mili. ff. vel niſi cõſtaret, ipſum ꝓhibitũ
certũ eſſe de ueritate cauſæ proteſtationis. Et ideo dixit Bar. vbi
s̃. ꝙ caute facient banniti, ſi facient ſe pronunciari, q̃n rebãniun-
tur, rebannitos eſſe ꝑ iudicẽ: ut ſic de exceptione banni poſſint
facere fidẽ, uel ipſam exemptionẽ a banno faciant ꝓſcribi & pu
blicari, ut publice innoteſcat, c. j. in arg. s̃. de poſtu. p̃la. l. ſi pupil-
lus. §. proſcribere. ff. de inſti. alias iſte poterit impune offendere
bannitũ nõ obſtãte proteſtatione. Subijcit tñ Bar. poſſe dubita-
ri, an iſti offendẽti poſſit imputari, quare nõ inueſtigauit, an iſte
ſit rebannitus. & arguit ꝙ ſic, ꝑ tex. in l. q̃ in alterius. ff. de regu.
iur. vbi actori imputatur, quare nõ inueſtigauit naturã cauſæ, ſu-
per qua agit. Sed in ueritate illud nihil ſtringit: nam loquit̃ arg.
Bar. in caſu, in quo ius nec p̃ſumit pro, nec ꝯ: nos loquimur, q̃n
ius cõe p̃ſumit pro offendẽte, & ꝯ offenſum, ſ. ꝯ bannitum, d. l.
nõ oẽs. §. fi. nec p̃ſumitur abſolutus: & eſt q̃d ſibi imputet, ſi eſt
abſolutus, quare nõ fecit ſolẽniter fieri ſm clauſulas p̃dictas aut
ꝑ iudicẽ aut ꝑ proclama. Imo. hic reſtringit dictũ Bar. ꝙ ita de-
mũ poſſit offendi, nõ obſtãte proteſtatione bãnitus, & ẽt occidi,
q̃n non poſſet capi & detineri. Sed ſi poſſet capi, cum per captu
rã ſit conſultum offenſæ reipublicæ, vult ꝙ nõ poſſit occidi nec
offendi, ex quo interea, donec ſtabit captus, poterit conſtare de
exẽptione banni: ſed ſi capi nõ poſſit, vult ꝙ poſſit occidi. Et pro
eo facit tex. no. in l. ſi ſeruus. & ibi no. Bar. & Bald. C. de his q̃ ad
eccl. confu. vbi ſi familia Poteſtatis habet in p̃cepto aliquem ca-
piendi, & ille nõ permittat ſe capi, licitũ eſt eũ percutere & of-
fendere. & ita Bal. in l. addictos. C. de epiſ. audi. Et ita Bal. in l. ab
executione. C. quorum ap. non recip. in l. quacunque. §. j. & in l.
quẽadmodum. in prin. ff. ad l. Aquil. in l. j. C. qui accu. in l. j. C. de
exhi. re. in l. j. C. vnde vi. in l. cũ q̃ duas. C. de adul. & facit ꝑ Imo.
gl. no. quã ipſe allegat in §. ſi uero quidã iurent, in uerbo, factum.
in Auth. de exhi. & intro. du. reis. vbi ex fuga p̃ſumit̃ ꝯ fugitiuũ.
facit glo. in l. Cornel. & quod ibi no. Bal. ꝑ illã glo. ff. ad Sille. vbi
p̃ſtando cautionẽ q̃ releuatur de carceribus ſemel fugitiuus, nõ
86 põt vti illo beneficio fideiuſſorũ dandorũ. ¶ † Tertiũ eſt mẽbrũ,
q̃n prohibetur facere id, ad quod nõ tenebat̃ nec faciẽdũ nec nõ
faciẽdũ. Et tũc ſi illud q̃d prohibet̃, vſq; adeo depẽdet ex poteſta
te ipſius poteſtatis, ꝙ ſola uolũtate eius fit illicitũ, & tũc proteſta
tio operat̃, l. diuum. ff. de ſerui. vrba. p̃dio. l. 3. in princ. ff. de acq. re.
domi. ſed melius ĩ §. apud. & in l. fi. C. de neg. ge. puta, ingredior
alterius fundũ cã venationis, ſola volũtate dñi prohibẽtis fit illi-
citũ, valebit ꝓteſtatio q̃n dñs proteſtat̃, ne ſuũ fundũ ingrediar.
¶ Si uero id, circa quod fit proteſtatio, ſola uolũtate proteſtantis
nõ fit illicitũ, aut honeſte nõ poterat huic ꝓteſtãti pareri: & hoc
caſu nihil operabitur proteſtatio, l. Quintus. ff. man. & ideo ſi fi-
deiuſſor proteſtatus fuerit creditori ſuo, ꝙ nõ ſoluat debitori, ta-
lis proteſtatio nõ adiuuat, ſi creditor tenebatur numerare: puta
rõne ꝯctus p̃cedentis dotis uel ſimilis. vel ẽt ſi creditor de hone-
ſtate nõ poterat retrahi, quin numeraret: q̃a iã mutuo daturũ ſe
promiſerat, quo caſu nõ mutata qualitate debitoris nõ habet iu-
ſtã cauſam nõ numerãdi, l. ſi creditores. de priuil. cre. l. cũ q̃s. §. j.
ff. de ſol. ſecus ſi de honeſtate poſſet creditor recuſare ne nume-
raret: nã tunc licèt proteſtatio primo caſu non iuuet fideiuſſorẽ,
hoc tñ caſu iuuabit. Ita debet intelligi gl. in l. Titius. ff. de procu-
ra. ita Bar. in l. ſi fideiuſſor. ff. de fideiuſſo. & in d. §. morte. ĩ 12. col.
¶ Si aũt proteſtationi potuit de honeſtate pareri: & tũc ſi fit non
expreſſa cauſa, nihil ualet, l. ſi maior. C. de reſcin. ven. l. tutor. ff. d
mino. Si fit cũ cauſa expreſſa: & tunc q̃nq; talis cã reſpicit factũ
proteſtantis de futuro fiendũ, & tunc operatur proteſtatio, quia
ꝯ proteſtatum ſeu prohibitum inducitur doli p̃ſumptio. tex. eſt
in l. denunciaſſe. in princ. & §. q̃d ergo. ff. de adul. Et ideo ſi prote
ſtor tibi, ne alienes fundũ, q̃a intẽdo eũ vẽdicare, vel ius p̃tendo
ſuꝑ eo hyppothecæ. Ecce, ꝙ cauſa pẽdet de futuro, talis proteſta
tio, ſi alienauerit, habet inducere ꝙ dolo uideris alienaſſe. ita no

tatur

tatur in l.Fulcinius.§.j.ff.ex qui.ca.in pos.ea.in l.vtrique.cũ l.seq.
ff.de rei vend.faciunt notata in c.j.s̃.de alie.iud.mut.Qñq; causa
nõ depẽdet de futuro, sed ex facto de p̃terito:& tũc qñq; ꝓtestat
ille,cuius principal̃r non interest,ideo ꝓtestatio nihil operabit̃,
l.2.ſm vnum intellectũ.ff.quod fal.tu.auth. Et ideo illo casu de-
bet protestãs facere cõstare ueritatẽ causæ. & ita operabit protе
statio,nisi essemus in casu, in quo sola scientia nõ sufficeret, uel
ueritas sola causæ,ut in l.2.C.de noua.in l.nomẽ.C.q̃ res pigno.
nã illo casu nihil operaret protestatio,q̃a sola certioratio nõ suf-
ficit.ita põderat ꝓ primo casu tex.Bar.ĩ d.l.2.ibi, merito credi nõ
debuit. ergo si debuisset merito credi, operat ꝓtestatio. ¶Qñq;
fit ab eo,cuius principal̃r interest:& tũc respectu ꝓhibiti & alte
ri⁹ nihil opat ꝓtestatio,d.l.2.puta, ꝓtestor tibi ne ꝯhas cũ alio tu
torio noĩe,q̃a ẽ falsus tutor:respectu ipsius tutoris,& tui ꝓhibiti,
nihil operabit̃ ꝓtestatio.ita gl.intelligit illã l.2.in l.si fundũ.C.de
rei vendi.respectu aũt ꝓhibiti & protestãtis,si protestans tractat
de lucro,nihil operatur protestatio.& sic intelligit d.l.2.secundũ
alium intellectum.& ibi notat Dy. Si uero tractat de damno: &
tunc operat̃ protestatio ꝯ prohibitũ, ut dolo uideat̃ fecisse, l.ait
prętor. §.siquis particeps.ff.de his q̃ in frau.cre. notat in d.l.fun-
dus.Prędicta procedũt,qñ prohibitus prohibet̃ gerere actũ, quẽ
iure suo gerit. Sed q̃d de actu, quẽ gerit iure alterius: puta ut ꝓ-
cura.alterius.& illo casu distinguit Bar. Si ꝓtestatio fit a dño in-
distincte, operatur, q̃a reuocatio mãdati est libera in uoluntate
dñi,nisi fiat post lit.cont.q̃a tunc requirit̃ cã,c.2.de procura. li.6.
l.q̃ oia.& l.ante litẽ. cum seq.ff.de procur. hr̃ in c.ex parte deca-
ni. s̃.de rescrip.in c.ex insinuatione. & ĩ c.mãdato.s̃.de procu. Si
uero fiat ab alio q̃ a dño: & tũc si habet speciale mãdatũ a dño,
vr̃ prohibuisse dñs,c.qui ꝑ aliũ.de reg.iur.lib.6.l.ita tñ.§.gessisse.
ff.de admi.tut. tñ de hoc speciali mãdato debet in protestatione
prohibitoria facere fidẽ:aliàs prohibitus nõ tenet̃ credere,secun
dũ Bar.not. in l.q̃ in alterius. ff.de reg.iur.in l.si q̃s inficiatus.ff.
depositi. Si aũt habet mãdatũ generale & a dño, & nõ speciale:
& tũc rl̃r nõ ualet eius protestatio. fallit, si noua cã uerisimiliter
ignorata a dño superuenisset reuocãdi hunc procuratorẽ: nã tunc
protestatio ꝓhibitoria huic procuratori facta ualet & tenet, dũ-
modo in ea exprimatur cã,l.si hominẽ. vbi tex.no.ff.man. faciũt
notata in d.c.2.si aũt nõ habet aliquod mãdatũ, & tũc non tenet̃
credere, arg.d.l.2.ff.quod fal.tut.auth.faciunt not.in d c.ex insi-
87 nuatione.†Et ex p̃dictis habetis elicere secũdũ Imol.in d.§.mor-
te.tres intellectus ad d.l.2. Primus est, ꝙ ibi protestatio prohibi-
toria fuit facta ab eo, cuius principal̃r nõ interest: ideo nõ ualet.
Secundus est intellectus,ꝙ ibi nõ ualet protestatio quo ad prohi
bitũ & alium, q̃ protestantẽ,s.tutorẽ, q̃a nõ obstãte dicta prote-
statione poterit agi ꝯ tutorẽ falsum.ita glo.in d.l.si fundum.& hi
duo satis cõgruunt illi literæ. Tertius est intellectus,ꝙ ibi prote-
stãs tractabat de lucro captãdo,ideo nõ operatur in fauorẽ suum
protestatio, dato ꝙ eius principaliter intersit. & licet Bar. ubi s̃.
dicat quamlibet lec.sibi placere, tñ hic tertius intellectus est di-
88 uinatiuus.†Sed operępreciũ est scire,nunquid posito ꝙ protesta
tio prohibitiua operet effectũ, ut dictũ est in aliquibus casibus,
nunquid protestato sit succursum aliquo remedio ꝯ protestãtẽ,
si reperiatur causam non fuisse uerã,ꝑꝑ quã protestatur.Et dici-
te ex mẽte Bar. ꝙ datur actio in factũ ꝯ ipsum protestantẽ ad in-
teresse,quatenus mea interest nõ fuisse prohibitũ ꝑ eum, l.j.§.j.
& fi.ff.de eo,ꝑ quẽ fac.erit.imo si protestans nõ esset soluendo,
iusta est causa petẽdi in integrũ restitutionẽ aduersus læsionem
causatã ex sua protestatione,dato ꝙ hæc restitutio alienũ incom
modũ ẽt respiceret,d.l.fi.vbi tex.& faciunt no.in c.2. & in c.ex li
89 teris.s̃.de in integ.resti. ¶ †Sed ꝑ quẽ debet fieri talis ꝓtestatio,
an ꝑ procuratorẽ fieri poterit? Et dic ꝙ sic, ſm Bar.& alios in l.
prohibere.in prin.ff.ꝙ vi aut clam.nec requirit̃ speciale manda-
tũ regulariter, nisi in casibus specialibus. ita Bar. post glo. & ibi
vnus casus specialis, in l.j. in prin.ff.de lib.agn. ita Bar. & latius
Imo.in l.de pupillo. §.quæ ꝓcuratorio.ff.de ope.no.nun. & unũ
90 casum specialẽ s̃, proxime posui. ¶†Sed nunquid per negocio-
rũ gestorẽ poterit fieri illa protestatio. Et dicite ex mẽte Bart.ꝙ
aut ex parte protestantis nõ sufficit protestari, sed requirit̃,ꝙ cer
tioret protestatũ,ut in casu l.3.de noua.& in l.nomen.C.quę res
pigno.& isto casu nõ sufficit,ꝙ fiat ꝑ negociorũ gestorẽ, sed de-
bet habere mãdatũ,imo & fieri fides debet de mandato, arg.no
tatorũ in d.l.qui in alterius. & in d.l.siquis inficiatus. faciũt not.
per glo.in cle.causam.de elec. Si uero ex parte protestantis cer-
tioratio nõ requirit̃,& tunc põt fieri per negociorũ gestorem.Et
ideo uidemus in simili, ꝙ protestatio incitatoria cũ regulariter
certiorationẽ nõ requirit,ut j̃.uidebimus, ad cõstituendũ in mo-
ra põt fieri ꝑ negociorũ gestorẽ, tex.est in l.siquis solut. §.j. ff.de
vsur.q̃ ponderat ad hoc Bar.& ibi alii in l.si seruũ. §.nunc uideã-
91 mus.ff.de verb.ob.¶†Sed nũq̃d procuratori sufficiet fieri prote-
stationẽ istã. & dic,ꝙ sic ubi dñs nõ inueniat,l.aut q̃ aliter. §.& si
forte.ff.ꝙ vi,aut clam. imo ẽt negociorũ gestori & colonis suffi-
cit,l.pro hærede. in prin.ff.ꝙ vi aut clam. tñ si fieret in præsentia
dñi,& sic ex quo hr̃ copia eius, ualeret protestatio facta procura
tori,tex.est nota.ſm gl.ibi in l.si dictũ. §.si p̃sente.ff.de euic. quẽ
ad hoc põderat hic Imo.iunior:si uero nõ fieret in præsentia do-
mini,tunc ante oĩa requirẽdus est dñs,anteq̃ ueniat ad procura-
torẽ,d.§.at si forte.ita Io.An.in d.c.in gñali.& s̃.retuli.faciũt not.
per Io.And.& alios in c.fi. & in c.cãm.s̃.de dolo & contu.in cle.
causam.de elec.& ẽt in c.fi.s̃.de eo qui mit.in pos. ꝑ Bar.in l.4.§.
prętor. & in l.q̃uis. ff.de dam.infec.in l.meminerint.C.vnde vi.
¶Sed qñ debet fieri illa protestatio? dic ꝙ debet fieri ante actũ,
quẽ intendit prohibere, nõ aut post actũ, ſm Bar.in l.si pecuniã.
§.sed siquis dederit.ff.de condi.ob cãm. ¶Sed qñ finiet? dicite ꝙ
est perpetua,ſm Bar.& ideo nec morte protestãtis finit̃,arg.no-
tatorũ in l.si intra.C.de non nume.pecu.tñ quatenus dixi,ꝙ suf-
ficit fieri huiusmodi protestationẽ procuratori,hoc est uerũ,nisi
ubi requirit̃ plena notitia, q̃a tũc dñs nõ dr̃ habere plenam noti
tiã per denunciationẽ factã procuratori.gl.est in cle.cãm,in uer-
bo,appellatũ.de ele.quã ad hoc ponderat Ludo.in d.§.morte. Et
p̃dictũ articulũ intelligite ſm not.ꝑ Bar.in l.j.§.procura.ff.siquis
ius dicen.nõ ob.in 3.col.ꝑ Cano.in c.j.in fi.supra, ut li.non cõte.
& ſm theoricã Iuriscon.in l.apud Celsum.§.quæsitũ.cũ seq.ff.de
92 exceptio.dol. ¶†Tertia est species ꝓtestationũ,q̃ incitatoria uo-
cat̃: & hæc fit qñq; ad incitãdũ illũ,ad quod q̃s est obligatus siue
tenet̃:qñq;,ut faciat id,ad q̃d non est obligatus. qñq; ut faciat id,
ad q̃d nõ faciẽdũ tenet̃:puta ut delinquat. ¶Circa primũ, aut fit
protestatio ut faciat q̃s illud, ad quod tenet̃ ex facto alieno: pu-
ta,hæres ex facto defuncti:& tũc debet fieri cũ expressione cau-
sæ,ostendendo ipsi protestato instrumenta, siue iura ipsius pro-
testantis,ut certus reddatur ad quod tenet̃,l.qui in alterius.& ibi
not.ff.de reg.iur.l.si q̃s inficiatus.ff.depositi. l.3.C.de noua.l.no-
mẽ.C.quæ res pigno.cle.causam.de elec.¶Aut fit ut faciat id,ad
quod tenet̃ ex facto suo: & tunc aut ista obligatio ad faciendum
nascit̃ ex aliquo facto extrinseco vel euẽtu cõditionis extrinse-
cus:puta,venditor tenetur defendere rẽ emptã, & cõseruare em
ptori,si sibi moueat̃ lis ab alio de dñio rei emptæ. ecce,ꝙ obliga
tio nascit̃ ex facto suo uẽditoris, q̃a uẽdidit,sed ad faciendũ obli
gatur, s.defendẽdũ emptorẽ ꝑꝑ factũ extrinsecus, s.litẽ motã ab
alio,c.fi.s̃.de ꝯhen.emp.& ven.& illo casu debet protestari cum
expressione causæ,ostẽdendo ipsi uẽditori citationẽ,& libellum
sibi missum ab alio in publica forma, & ei copiã dando, cle.cau
sam:& ibi gl.in fi.de elec. faciũt not.in d.l.q̃ in alterius.dũ loqui
tur de fideiussore:& in d.l.siq̃s inficiatus. & vsq; adeo debet ex-
primi,ut iste reddatur certus de qualitate litis motæ, & sic possit
se defendere,l.fi.§.j.C.de bo.auc.iud.pos. ¶Aut obligatio nõ cõ
mittitur ex facto extrinseco, uel euentu cõditionis extrinsecus,
de qua,siue de quo possit certificari clare ꝑ instrumẽtũ ipse ꝓte-
status: puta, q̃a cõmittit̃ obligatio ꝑ mortẽ alicuius: puta,q̃a ꝓ-
misi dare cẽtũ post mortẽ Machometi Turchorũ regis, mors nõ
probatur ꝑ instrumenta, ut hr̃ in c.in præsentia. j̃. de sponsa.in l.
2. §.si quæratur. ff.quemad. test.ap. isto casu, si tu denunciaueris
mihi,ut soluã centũ promissa ꝑꝑ mortẽ ipsius Turchi,debes me
certificare hoc factũ esse certe purificatũ, ꝙ ille sit mortuus: &
q̃a suꝑ his nõ fiunt instrumenta, sufficiet ꝙ tu me certifices per
testes uel homines de hoc informatos,q̃bus uerisimiliter debui
credere,arg.l.quod te.ff.si cer.pet. Aut obligatio nõ nascit̃ ex ali-
quo facto extrinseco: & tunc q̃a in facto proprio non toleratur
ignorantia,c.ab excõicato.cũ vulgaribus.s̃.de rescri. ideo prote
statio,ut mihi soluas, cõstituet te in mora absq; alia certificatio-
ne debiti, dũmodo per congrua uerba cõgruo loco & tempore
fiat,l.mora.in prin.ff.de vsur. hæc est theorica Bar. in d.§.morte.
in fi.carta. ¶Ludo.de Roma rep̃hendit Bar.in secũdo mẽbro,dũ
uoluit ꝙ emptor vsq; adeo debet certificare venditorem de lite
mota, ꝙ debet sibi mittere instrumenta publica,s.citationẽ & li
bellũ litis motæ in forma authentica. q̃a dicit ipse, ꝙ imo suffi-
ciet denunciari litẽ motã,per gl.in d.cle.causam,in fi. cũ ibi glo.
dicit tutũ esse,ꝙ in publica forma denuncietur, & mittantur in-
strumenta ſm formã illius cle.si tutum, ergo non necessariũ. ad-
ducit ẽt glo.in l.Titio fundus.ff.de condi.& demon. ubi homini
fide digno debet credi.modo quilibet p̃sumitur bonus,c.fi.cum
simil. s̃.de præsump. ergo emptori simpliciter denunciãti debet
credi.& pro eo posset adduci tex.in l.si cũ quæstio.C.de euic. &
ẽt oĩa iura, q̃ dicunt venditori denunciandũ esse,c.fi. s̃.de ꝯhen.
emp. vbi nihil dr̃,ꝙ debeat mittere publica & authentica docu-
mẽta de lite mota: ergo legislatorẽ nõ emendabimus,c.audien.
j̃.de decimis. ¶Vos dicite opi.Bar.esse tenendã. & ẽt tenet idem

Bar.

Bar.in l.empti.& Ang.in l.emptor.licèt ibi dicat cõsuetudinē nō
seruare, C.de euic.Ang.& Imo.in l.in executione.§.insolidū. &
in l.cū ex cā.ff.de verb.obl. Nec obstant ɔ̄ria, q̄a per dictā clem.
causam. tollitur in fi.dū tex. vult formā illā intimationis in aliis
casibus esse seruādā, in quibus requiritur denūciatio: & ideo dū
gl.ibi dicit, tutum, debet intelligi, s.ad ualiditatē actus, non autē
ad cautelam, quia aliàs esset ɔ̄ tex.ibi. Non obstat gl.in d.l.Titio
fundus.quia procedit, ubi a iure non requiritur alia forma secū-
dum subiectam materiam. quod patet in simili in l.2.ff.quod fal.
tut. auth. iunctis his, quæ dicta sunt in secunda specie protesta-
93 tionis.¶†Sed operęprecium est scire, quæ sint illa cōgrua uerba,
ꝑ quæ debet fieri protestatio incitatoria. & dicite congrua esse
ea, q̄ continent incitationē ad illud faciendum, super quo tendit
protestatio. & hoc de necessitate uerba cōtinere debent, ut inci
tent ad illud, ad quod fit protestatio illud exprimendo: puta, em
ptor vult, ꝙ vēditor ueniat ad defendendū eū aduersus litem mo
tā super re empta: protestatio debebit specifice hoc continere,
ꝙ ueniat ad defendendū, nec illo casu sufficeret denunciare litē
motam, quia per hoc nō incitatur ad aliquod faciendū. ita Bart.
vbi s̄.per tex.in l.j.& ibi idē Bar.C.de pericu.& cōmo.rei ven.in
l.si permutationis.C.de euic. Et ideo infert Bar.ꝙ licèt venditor
sciat litē esse motam, ꝙ tñ ad hoc ut emptor possit agere de eui-
ctione, debet vēditori protestari, ut ueniat ad defendendū, quia
protestatio incitatoria hoc casu requiritur, nō aūt sufficit certifi-
catoria: & ex quo scit litē motam, bene clarū est non esse neces-
sariam certificatoriam protestationē, per regulā, eum qui certus
est, amplius certiorari non debere.de regu.iur.lib.6.l.j.in fi.ff.de
act.emp.tñ ex quo protestatio ista fuit, ut ueniat ad defendendū,
& sic ad aliū effectū q̄ ut simpliciter sciat, ideo requiritur denun
ciatio, ut ueniat ad defēdēdū, licèt sciat.& pro hac opi.facit tex.
in c.fi.j.de ɔ̄hen.emp.ibi, ut rē uenditā sibi defenderet nunciare.
Et pro hac opi.gl.in d.cle.causam.in fi.quæ hoc tenet.gl.in l.au-
ctor. C.de euic.no. Bar.in l.denunciasse.§.j.ff.de adul. & ēt Bart.
in d.l.j.C.de peri. & cōmo.rei vend.in l.2. §.voluntate. quicquid
ibi dicant Imo.& Cu.ff.sol.mat. Bal.in d.l.j.C.de pericu.& com
mo. licèt cum distinctione loquatur Bal.in c.j.si de feu.vasal.sue.
interpel.in vsi.feu.tenet Ang.& Imo.in d.l.in executione.§.inso
lidum.Imo.in c.cum inter vniuersas.s̄.de elec. Do.Ant.in d.c.fi.
& ibi Card. & Panor.& pro hac opi. facit quod notat Bar.in l.q.
absentem. & ibi est tex.ff.de procura. vbi ēt si procuratorio no-
mine emptoris fuerit denunciatū vēditori litē esse motam, tñ vē
ditor non tenetur venire ad defendendū, nisi appareat de mā da-
to denūciantis, uel promittat de rato: ecce ergo, quaſr nō sufficit
sola scientia, ad hoc ut venditor teneatur uenire. Et cū hac opi.
in effectu transit Ang.in d.l.emptor.& voluit Io.And.in addi.ad
Spec.in ti.de emp.& ven.§.fi.ver.fi. quem allegat & sequitur Lu
do.in d.§.morte.¶Contrariā opi.tenet gl.in d.l.j. in verbo, adesf-
set. tenet glo. & ibi Cyn.& Pet.in d.l.emptor. tenet Imo.in d.§.
morte.tenet Imo.& Cu.in d.§.voluntate. & ēt Imo.in d.ca.fi.&
Paulus de Eleaza.in repetitione illius c.Et Imo.in c.cū M.Ferra-
rien.s̄.de consti. tenet Bald.in l.j.C.de peric. & cōmo. ubi dixit,
ꝙ sufficit emptori denunciare venditori litē motā: ergo ex quo
ipse iam scit de lite mota, amplius nō debebit denūciari. Et pro
hoc adducit Imo.tex.in l.si cū qō.C.de euic.vbi solum denuncia
tur litem esse motā. sed tñ posset rñderi, ꝙ suppletur per alia iu-
94 ra, in quibus fit mentio ꝙ ueniat ad defendendū. ¶†Facite ergo
a regulam, ꝙ emptor tenetur denunciare [a] venditori ēt scienti litē
esse motā, ad hoc ut incitet eū ad defensam. ¶Ludo.in d.§.mor-
te.tres assignat fallentias, quæ fuerunt Bal.in d.l.j. C.de peric. &
cōmo.re.vend.& duas ipse addit. ¶Prima est, qñ emptor est talis
persona, pro qua ius interpellat, & debitorē suum in mora con-
stituit ipso iure: puta, minor, vel ecclesia, l.in minorū. & ibi not.
C.in qui.cau. in integrum resti. nō est nec.tunc ius ipso iure in-
terpellat pro minore uel ecclesia, qui rē emerunt, ut uenditor ue
niat ad litē defendendū: ideo alia protestatio nō requiritur.¶Se-
cunda est fallentia, qñ venditor in dolo versatus est, q̄a sciens li-
tē motā habens instrumenta fundamentalia penès se, ea occul-
tauit, l.Iul.§.idem Iul.in l.Titius.in argu.ff.de act.emp. Et isto ca-
su non requiritur alia protestatio ɔ̄ venditorē, sed tenebitur de
euic.ēt si non fuerit protestatum. ¶Tertia est, qñ venditor sciens
b rem alienā vendidit: [b] nā semper tenetur de euictione absq; alia
protestatione: imò ēt re nō euicta emptor poterit agere, ex quo
ille vendidit rem alienam scienter, tex.est nota.in l.si seruus. §.si
sciens.ff.de act.emp.ponderatus ad hoc per Bar.in l.at qui natu-
ra.§.qui me absente.ff.de neg.gest. & Bald.in l.libera. circa fi.C.
c de sent.& interloc.om.iud.¶Quarta est limitatio, [c] qñ inter em-
ptorē & venditorem ita conuentum est, ut uenditor teneatur ad
defensam sine alia protestatione. tex.est nota.in l.Herennius.in
prin.ff.de euic. quem ponderat glo.ad hoc in d.l.j. ¶Quintò fal-
lit, qñ notorium esset, ꝙ venditor nullam defensionē facere po-
tuisset plus q̄ fecerit emptor: nā etiam si non denunciauerit, po
terit tñ agere de euictione ɔ̄ venditorem. glo.est not. in d.l.si cū
quæstio.in glo.pe.in l.si ideo.in prin. licèt recte ponderanti pos-
set adduci in ɔ̄riū, ff.de euic.facit tex.in l.j. §.occisorū.ff.ad Sille.
ibi, quoties. faciunt quæ dixi in c. cū sit Romana.s̄.eo.& hoc te-
net Fulg.in cōsulēdo, ut ipse refert, & Imo.iunior allegat Fulg.
dicentē se ita consuluisse in d.l.emptor. aliàs audiui allegari Ful.
in d.l.emptor. dicentem ibidem se consuluisse. In ɔ̄rium tñ mul
tum stringit tex.& ibi etiam Bar.quem alleg.d.Alex.in l.empto-
rem. in prin.ff.de ac.emp.¶Sexto fallit, qñ uenditor, qui nō vult
teneri de euictione, quia sibi non est denunciatū, nullā iustā de-
fensionem adducit, ꝑ quam potuisset adiuuare emptorem: nā
tūc absq; alia denunciatione pręmissa emptor de euictione age
re poterit, quia frustra expectatur conditio, euentus cuius nihil
operatur, l.Gallus.§.eius.ff.de libe.& posthu.c.cum contingat.s̄.
de offi.dele.ita Imo.in d.c.fi. j.de ɔ̄hen.emp. ¶Septimo fallit, qñ
venditor fuisset præsens in iudicio, qñ mouebatur lis ɔ̄ emptorē:
nam tunc absq; alia denunciatione poterit agi ɔ̄ eum de euictio
ne. gl.est nota.in l.si dictum. §.si præsente.ff.de euic. quā ad hoc
ponderat Bald.in d.l.libera. in j.col. in l.fi. in 2.col.C.de vsur.re.
iud. & potest esse ratio: nam ex quo est in iudicio tanq̄ assistens
liti, potuisset suas defensiones producere, iuxta gl.not.in c.2.cir-
ca fi.de procu.lib.6. Et ponit Ange.in l.si suspecta. in princ. ff.de
inoffi.test.faciunt notata in c.pen.s̄.tit.j. Ideo ex quo suas defen-
siones non producit, est quid ei imputetur: non mirum, si magis
de facili tenetur absque alia protestatione.¶Octauo fallit, si ipse
venditor latitet, uel nō appareat, uel alio modo impediat, ne de-
nunciatio sibi fiat: nā tunc absq; alia protestatione tenebitur de
euic.tex.est not.in d.§.si præsente.in vltimo responso.& ideo di-
xit Bal.in d.l.libera. ꝙ vbi nō est cui fiat ista protestatio incitato-
ria, excusatur emptor absq; alia protestatione, nec de impedimē
to nec de alio. & est elegās dictū, quia regulariter impeditus de-
bet protestari de impedimento saltem, glo.in c.j. sinaūt. s̄.de re-
scri.not.Bar.in l.2.§ sed & si quis.ff.si quis cau.& dicā in c.ii.j.eo.
& hoc voluit gl. ꝑ illū tex.in d.l.j.C.de pericu. & cōmo.rei ven.
95 ¶†Sed nunq̄d sufficient uerba implicita ad hanc protestationē,
puta ad interpellādū debitorem ut soluat, an sufficiet dicere, In-
digeo illa pecunia. Et cōcludit Bar.ꝙ sic, in d.§.morte.in antepe.
col.dum se remittit ad notata in l.etiā hoc modo. ff.de leg j. vbi
hoc tenet, & tenet ibi Bald.& Inno.& alij. tenet Bar. in l.si quis
mihi bona.§.sed si quis mandauerit.ff.de acq.hęre. hr̄ in c.j. si de
feu.vas.fuer.contro.in vsi.feu. Ang.in d.l.mora.in prin.ff.de vsu.
& ibi ponit, quid si post huiusmodi verba debitor rñdeat uerba
96 nugatoria uel applauditoria, an uideat purgasse morā.¶†Sed q̄s
erit locus congruus.& dicit glo.in d.l.mora.in prin. ꝙ locus ille
est congruus, in quo pars potest cōueniri ut soluat, seu faciat id,
ad quod incitatur: & ideo si alibi conueniretur q̄ vbi promisit
soluere, uel alibi fieret protestatio incitatoria: cū in dubio prote
statio ut soluat, si aliud nō apparet, intelligatur ut ibi soluat: ideo
talis protestatio nihil operatur, q̄a nō cōgruo loco vr interpella
tus, arg.l.si cū dies.§.si arbiter.ff.de arbi.ideo modus est, vt vel in
loco vbi solui debet, interpelletur siue ꝓtestetur, uel si alibi hoc
faciat, ɔ̄ferat uerba executiua solutionis ad locū vbi debet solui,
l.fi.ff.de off.pręfec.vrb.puta, debeo tibi soluere Mediolani, recta
erit protestatio incitatoria facta Papiæ, si me interpellas ut Me-
97 diolani tibi soluā, d.l.fi. ¶†Sed operęprecium est scire, nunquid
qñ alibi cōfertur executio & ꝓtestatio fit, ut alibi soluat, debeat
inserri locus loci: puta, protestor ut mihi soluas Mediolani in ca
nonica sancti Ambrosij. An vero sufficiet ꝓtestari ut soluas Me-
diolani? & dicite ꝙ si ꝓtestās Mediolani habet domiciliū, nō re-
q̄rit ꝙ aliud exprimat, nisi Mediolani, q̄a subintelligit locus lo-
ci, s.in loco domicilij protestantis, l.item illa.& ibi not.Bar.in si-
mili.

ADDITIONES.

a ¶Denunciare venditori. Et quid si emptor est contumax in defendendo, an habeat actionem euictionis. vide latius per Phil.Corn.in consi.325.inci. In prima facie. in j.vol.fo.276. vbi in specie, & in indiuiduo consuluit, an fideiussor euictionis teneatur, si inquietetur emptor ex causa datiorum pro tempore auctoris. vide per eundem, per totum consilium.

b ¶Alienam vendidit. Et ꝙ euictio debeatur etiam scienter ementi rem alienam ab eo, qui promittit rem defendere, & litem suscipere, tenet Phili.Corn.in cōsil.2.inci.Circa.fo.6.in litera, g. Et an promissor euictionis teneatur ad expēsas litis motæ, & non notificatæ: vide per eundem consi.255. incip. Quamuis, in litera d.& e. fol.233.in 3.volu.

c Quarta limitatio, quando inter. Adde vltra alleg hic, pro ampliori declaratione ad hanc limitationem Phil.Cor.in consi.226.inc.In præsenti. circa princ. in 2.vol.fol.246. vbi determinat, ꝙ pactum, ꝙ venditor non teneatur de euictione, non releuat eum a restitutione pretii.

mili.ff.de consti.pec. faciunt not.per Bal. in l.fi.C.de cōdi.insér. in l.vsuras. C.de solu. in l.minorū. & ibi late per Cyn. C.in qui. cau.in integ.rest.non est nec.Si aūt protestans nō habet Mediolani domiciliū, tunc debet exprimere locū loci, puta Mediolani in hospitio Putei:& debitor reddatur certus,vbi debet inuenire istū creditorē, ne supplantetur per hanc protestationē, l.aut qui aliter.in prin.& §.primo.in simil.& ibi no.Bar.& Ange.& notat etiam in simili in l. j. in l. fi. ff. ꝙ vi aut clam. hæc sunt de mente
98 Bar.in d.§.morte.in antepe.col.¶†Quod tps dicetur congruum? dicite ſm Bar.in d.§.morte. illud tps esse congruū, in quo potest actus,ſup quo fit protestatio,expediri. Et ideo si actus esset iudicialis, cū veniret in iudicio expedien. & iudicia cessent die feriata,l.fi.C.de fer.ideo ꝓtestatio ad actū iudicialem die feriata nō valeret,nisi cōferretur executio eius ad diē nō feriatam:& ita protestatio ad operas fabriles faciendas,quæ etiā die feriato cessare debent,l.2.ff.de ferijs.l.dies festos.C.de ferijs,non valeret,si fieret die feriata,nisi executio operæ conferretur ad diē non feriatam. faciunt not. per Bar.in l.j.§.nūciatio.ff.de oper.no.nunc. in d.l.2.per Bal.& etiam in d.l.fi.per Cano.in c.fi.s̄.de fer.& in c. fi.s̄.de iud. Et ideo cū creditor non debeat venire cum sacco paratus,l.promissor.ff.de consti.pec.l.ꝗ dicimus.ff.de solu.ideo ꝓtestatio incontinenti facta,vt soluas,non valebit, quia debet habere cōgruā dilationē. Et si protestatio vt soluas, fieret ducenti vxorem,vel ēt facienti funus patris, cū secundum bonos mores non sit hoc tempus congruum,non valebit protestatio: & ita si fieret audiēti missam vel similiter, l.2. ff.de in ius voc. in arg.ita
99 Bar. vbi proxime. ¶†Sed nunquid debebit iudicialiter fieri illa protestatio? & dicite ꝙ non,glo.in l.qui Romæ.§.cohæredes.in ver.testato.ff.de verb.obli. in l.fideiussor obligatur. §.fi. ff. de fideiusso.in l.amplius.nō petu.ff.rem ra.hab.& sequitur Bar.vbi s̄.
100 & in l.j.in prin.ff.de liber.agno.¶†Sed cui debebit fieri. Et dicite ꝙ dn̄o principali,si inuenitur: aliàs procuratori, sicut s̄.dixi in simili in protestatione prohibitoria & declaratoria,l.apud Celsum.§.quæsitum.ff.de excep.do.l.procuratoris.in princ.ff.de tribu.l.si dictum.§.j.ff.de euic. ¶Qūq; fit protestatio incitatoria,vt quis faciat id,ad quod faciendū non erit obligatus: & tunc si incitatur, eo quia alium tenet obligatum, puta debitor denunciat creditori ꝙ vult sibi soluere, & sic protestatur ꝙ eum tenet obligatum. Et illo casu valet protestatio, & constituet creditorē in mora,l.datio. §.si per venditorē.ff.de act.emp.d.l.mora. in prin. dūmodo vbi vltra verbalem oblationē requiritur realiter oblatio,debitor eam faciat realem: de quo est gl.not.in c.cupientes. §.si vero.in verbo,contempserit.de elec.li.6.& in ca.apostolicæ. in ver.parata.de re iud.lib.6.in c.pastoralis.§.fi.&in his locis per Doc.s̄.de offi.ord.notat Bar.in l.pretor ait. §.si quis paratus.ff.de ope.no.nunc.Bal.in l.acceptam.C.de vsur.in l.si mora. & ibi Ludo.& Imo.ff.solu.ma.Si vero non tenet alium obligatū,cui ꝓtestatio fit: sed tñ id,super quo fit protestatio, potest per officium iudicis cogi, & tunc valet protestatio, dūmodo iudicialiter fiat. tex.not.& ibi Bar.in l.cum postulassem.ff.de dāno infec.faciunt quæ notat Bar.in l.quod te.ff.si cer.pet.& ex illo habetis regulā, ꝙ vbi quis non tenetur iure obligationis,sed tantum per officiū iudicis cogi pōt, ꝙ illo casu non cōstituitur in mora, nisi per interpellationē iudicialem.¶Si vero ille,cui fit protestatio,ad hoc cogi non poterat ēt per officiū iudicis:& tunc si protestās protestatur ad suum cōmodū absq; alieno incōmodo, valet protestatio,l.si Titius statuas.ff.de cond.& demon.l.fi.C.de iure emphi. c.potuit. & ibi not.j̄.de loca.l.j.§.de inspiciēdo.ff.de ven.inspic. ¶Si vero protestatio fit ad alienū incōmodum: & tūc si ille nec præcise nec causatiue tenebatur,nec poterat cogi ad hoc faciendum,non valet protestatio,l.si fideiussor.ff.de fideiusso. Si vero saltē causatiue tenebatur,vel poterat cogi,puta si nō feceris tale quid,teneris mihi ad centū ad illud faciendum: nō est obligatus præcise, quia quæ sunt in conditione non sunt in aliqua obligatione,l.siquis sub conditione dandorū 10. C.de condi.inser. l.ita stipulatus.la grande.in versi.Sabinus.ff.de verb.obli. Sed causatiue bene teneris ad faciēdum, s. si volueris euitare obligationē de cētum quæ promisisti si illud non feceris. Et illo casu in ɔ̄ctionibus non sufficit protestatio,quia in eis non committitur obligatione,quia non factū,vel quia conditio non impleta,nisi desierit posse facere:& sic non sufficit fuisse interpellatum, d.l.ita stipulatus. ver.Sabinus. In vltimis vero volūtatibus si causatiue quis tenetur,quia in dānum incideret,nisi illud faceret: & tunc sufficit protestatio,ad hoc vt ille in damnum incidat, si non faciat id ſup quo fit protestatio,l.j.ff.de pen.l.si penum. in princ.ff.qñ di. leg.ce. Si autem causatiue nō incidit in dannum, sed tractat de lucro captando, quod ex quo non fecit,amittit: & tunc si est lucrum legati vel fideicom.particularis,sufficit sola protestatio ad illud amittendum, d.l.j.& d.l.si penum. & notatur in d.versi.Sabinus.Si vero est lucrū vniuersale,puta hæreditatis:& tunc ꝓtestatio non sufficit,nisi fiat cum auctoritate iudicis,l.si quis ita hęres instituatur.& ibi notatur.ff.de hære.insti.l.j.ff.de cur.bo.dā do.& ibi hr̄. In legibus autem vel statutis sufficit protestatio, ad hoc vt quis pęnam legis incurrat.tex.est in l.2.§.si iur. versi.quid ergo si non petijt.ff.ad Tertul. hr̄ in l.2. ff.qui pet. tu. & ideo infert Bar. hoc esse notandū ad statuta obligantia ad aliquā pęnā, si aliquid nō fuerit factū:nam non expectatur ꝙ desierit posse facere: sed satis est ꝙ interpellatus non fecerit, ad hoc ut pęnā incurrat.Et ad hoc faciunt quæ notat Inno.& cōiter Doc. licèt faciant differentiā inter conditionē affirmatiuam & negatiuam, in c.extirpandæ.§.quia vero.j̄.de præben.Io.And.not. & ibi Panor.not.in c.excōicatus.j̄.de rap.& in c.2. j̄.de malefi. faciūt not. per d.Ant.& Panor.post glo.in c.qm̄ frequenter.§.porro. s̄.vt li. non conte.Et hanc quæstionem ponit in terminis Bar. sed non determinat,in l.suus quoque.§.sed si filio.ff.de hære.insti.Notat Bal. & idē Bar. in l.in cognitione. licèt aliter ibi distinguat Lud. ff.ad Sille. facit gl.no. quam ibi ponderat Bar.in l.2.in gl.2.C.de his quibus vt indig.not. Bal.in l.& si post tres. in lectu. in 8.col. & in repetitione,in 22.col.ff.si quis caut.Notat Bal.in auth.omnino.in 2.col.C.ne vx.pro mar.in auth.hoc amplius.C.de fideicom.in l.2.C.de spon.in l.magnam.C.de ɔ̄hen.& cōmitten. stipu.in extrauag.pacis Constantiæ,in verbo,in criminali.in l.qui
101 crimen.C.qui accusa.¶†Et ex prædictis habetis inferre,ꝙ equiparantur statuta & vltimæ voluntates. Non autem statuta & ɔ̄ctus.& facit gl.in d.l.2.cum præalleg.notat Bar.in l.omnium.C. de testa.in l.vsusfructus.ff.de stipu.ser.Sed licèt Bal.dicat statuta æquiparari ɔ̄ctibus, in l.oēs populi.in repetitione, in fi. col.ff.de iust. & iu. & idem Bal.in l.ea demū. C.de colla. cuius dicta referens impugnat Ludo.in l.4.§.Cato.in fi.car.ff.de verb.obli. & ēt in l.vnica.in fi.q.C.qñ non pet.par.Qūq; & tertio casu principali fit protestatio incitatoria, vt quis faciat illud, ad quod non faciendum tenetur,puta vt delinquat.Et isto casu protestatio quo ad protestatū nihil operatur, sed quo ad protestantem obligat eū ad delictū tanq̄ mandatorem,l.non solum.§.si mandato.ff.de
102 iniur.Gl.est magistra in c.j.& ibi per scrib.s̄.de off.dele.¶†Quarta species protestationis vocatur certificatoria, & illa ſm Bar. in d.§.morte. in fi.col. Aut fit circa factū de futuro, & operatur,q̄a remouet vitium clandestinitatis ex parte protestantis, l. aut qui aliter.in prin.ff.ꝙ vi aut clam. Ex parte protestati,si aliquid ɔ̄ ꝓtestationem fecerit, possumus dicere ꝙ operatur, quia inducit ꝓsumptionē doli ɔ̄ eum,l.denunciasse.in prin.ff.de adul.notatur in l.Fulcinius.§.j.ff.ex q̄bus cau.in po.ea. Si vero fiat circa actū de præterito:& tūc operatur,quia remouet ignorantiā actus:ille .n.ɔ̄ quē est protestatū,ignorantiā actus allegare non poterit, l.j. in fi.ff.de act.emp. cum simil.operatur ēt consensum protestati, vbi scientia cū patientia inducit consensum,l.j.in princ.& ibi ēt Bar.& in §.pęna.ff.de lib.agno.& Bar.in l.vnica, in pen.co.C.de li.conte.nisi protestatus ɔ̄dixerit. operatur ēt interruptionē præscriptionis,l.si ancillam.ff.pro so. & faciunt quę supra dixi in effectu protestationis declaratoriæ.¶Verum vt,teste Cicerone in Catone Maiore : histrioni non semper in finē vsq; peragēda est fabula,dūmodo in quocunq; actu fuerit,placuerit:ita nec sapiēti semꝑ vsq; ad plaudite,veniēdū est.propterea hæc dicta sufficiāt.

SVMMARIVM.

1 *Inferior ab episcopo respectu certæ partis diœcesis vel loci certi, potest prætendere se habere iurisdictionem plenariam extinctiuam iurisdictionis episcopi.*
2 *Clericus bona suæ ecclesiæ subtrahens committit furtum.*
3 *Cumulatio in remedijs executiuis admittitur.*
4 *Incarceratus potest citari.*
5 *Dominus incarcerato suo subdito potest petere sibi restitui.*
6 *Incarceratus a iudice incompetenti, dato quòd notorium sit delictum, debet relaxari.*
7 *Fideiussio de iudicio sisti lata sententia expirat.*
8 *Episcopus pro subditis appellare potest, si timeat ne subditis præiudicium fiat animarum.*
9 *Actor & reus diuersi fori quando dicantur.*
10 *Inferior potest se supponere protectioni superioris.*
11 *Schismatis tempore plus prouident pœnitentiarij Papæ quàm aliæ personæ.*
12 *Interdictum potest fieri sub modo.*
13 *Attentata post appellationem extraiudicialem ex probabili causa veniunt retractanda in viam attentati.*
14 *Attentata post appellationem extraiudicialem, an sint ipso iure nulla.*
15 *Interdicti sententia suspendi potest, licèt purè a principio fuerit lata.*
16 *Appellationi aduersarij vel suæ non deferens, licèt a beneficio ipsius appellationis excludatur, tamen in diuerso articulo non deferens appellationi*

aduersarij potest postea appellare.
17 Officium diuinum turbans excommunicari potest.
18 Iudex ex quo detulit appellationi, nihil postea attentare debet.
19 Appellatio deuoluit non solum negocium principale, sed etiam accessoria circa negocium principale.
20 Denunciatione excommunicationis facta per superiorem, non tenentur subditi vitare excommunicatum, quem sciunt non esse excommunicatum in veritate.
21 Denunciatio eum non facit excommunicatum, qui non est.
22 Furem capiens licèt clericum, si ipse sit iudex, non incidit in excōicationem.
23 Furem propria auctoritate capere non licet laico.
24 Verbum pluries repetitum, videtur cum ministerio appositum.
25 Inferior a Papa non potest excommunicationem pure latam suspendere: Papa autem bene potest.

CAP. LV.

Dilectis. ¶Pro euidentia j. dicendorum præmitto ſm Bal. ꝙ accessoria quædam sunt necessitatis, puta in auth. ingressi. C. de sacros. eccle. ꝙ monachi se & sua Deo dedicent. illud, sua, venit accessorie ad personam ex quadam necessitate. facit c. cum ad monasterium. j. de statu mona. nota. in l. pen. ff. de do. in l. si adoptauero. ff. de preca. in l. si arrogator. ff. de adopt. Quædam sunt accessoria iustitiæ, ut in l. 2. ff. de iurisd. om. iud. delegata causa accessorie uenit coerctio, c. præterea. & c. ex literis. ff. de offi. dele. Quædam sunt accessoria equitatis, vt l. sed addes. §. si quis mulieré. ff. loca. qui promisit conducere mulierem pro tanto precio in naui, ipsa pariente ex æquitate accessorie tenetur ad partum cōducen. Quædam sunt accessoria inhærentia, sicut fructus pendentes fundi pars esse videntur, l. fructus. & l. ex diuerso. ff. de rei vendi. Quædam accessoria naturæ, ut sunt fructus etiam collecti, in quibus producendis plus operatur natura q̃ industria, puta fenū, poma, & similia, d. l. ex diuerso. Quæda sunt accessoria quasi naturæ, ut sunt pensiones domorū, qui fructus appellantur ciuiles quasi naturales: quia ad instar naturalium inuenti, d. l. ex diuerso. & l. si autem. ff. de rei ven. l. certū. C. de rei ven. hr̃ in c. grauis. s̃. de resti. spo. Quædam sunt accessoria industriæ, in quibus plus operatur industria q̃ natura, ut sunt operæ seruorum, d. cap. grauis. & d. iuribus. Quædam sunt accessoria causæ siue iudicij, & de his loquitur decre. nostra, ideo h. d. ¶Per appellationē legitimam deuoluuntur ad iudicem appellationis negocium principale & accessoria eius, & sententia excōicationis vel interdicti: vel secundum aliū intellectū sententia cessationis a diuinis post appellationem lata nō tenet. h. d. ¶Diuiditur in duas partes principales. In prima facti narratio. In secunda decisio. Secunda ibi, quia vero. Rursus prima pars subdiuiditur in quinq; particulas. In prima narrat facti accidentiā & petitionē decani. In secunda quæ est ibi, eps metuens. narrat appellationē extraiudicialem a reo. s. epo interpositam. In tertia quæ est ibi, verū quia decanus. ponit attētata per actorem, & sic per decanū post appellationē. In quarta quæ est ibi, postmodū. ponit allegationes actoris attētata post appellationē excusantis, & appellationē eius. In quinta quæ est ibi, officialis aūt. ponit attentata per iudicem appellationis primæ post secundam appellationem ab actore interpositam. Secunda pars principalis subdiuiditur in quatuor particulas. In prima reuocat attētata per ipsum actorem, & etiam recusationē eius repellit. In secūda quæ est ibi, officialis processum, attentata per iudicem appellationis primæ post secundam reuocat. In tertia quę est ibi, licèt excōicationis sententia, attentata ꝑ reum. s. epm post secundam appellationē reuocat. In quarta quæ est ibi, verum licet. rñdet tacitæ quæstioni, quæ in facto vltra s̃. narrata accidebat. ¶†No. primo ex tex. ibi, quem ad iurisdictionem. ꝙ inferior ab epo potest in diœce. epi respectu certæ partis diœce. vel loci certi prætendere se habere iurisdictionem plenariam extinctiuam iurisdictionis episcopi: ita ꝙ episcopus ibi nullam habeat, & eam iste inferior suo iure obtinebit sic stante consuetudine vel priuilegio. faciunt no. per Io. And. in cap. cum episcopus. de offi. ordi. lib. 6. in c. pastoralis. in prin. & ibi ꝑ scrib. in c. irrefragabili. §. excessus. s̃. de offi. ordi. in c. cum contingat. s̃.
2 de fo. compe. ¶†No. ex tex. ibi, pro eo quod bona. ꝙ clericus bona ecclesiæ suæ subtrahens committit furtum, & potest pro tali furto incarcerari, etiam si de furto ciuiliter agatur, prout hic: nā hic agebatur ad restitutionem rei furtiuæ, & sic ciuiliter, vt patet ex tex. ibi, restituere detractabat. Et sic habetis inferre ſm Bal. do. Anto. & Panor. ꝙ clericus potest pro debito ciuili incarcerari, sicut etiam laicus. quod notate ad ea quæ habentur in c. si clericos. de sent. excom. li. 6. qui tex. facit in contrarium: imo etiam ſm qualitatem personæ torqueri poterit, si causa sit criminalis, vel quę aliàs torturam exigat. Ita notatur per Io. And. & alios in c. j. j̃. de deposito. & in cap. cum in contemplatione. j̃. de regu. iur. quod tamen vr̃ ꝯ tex. in l. milites. C. de quæst. iuncta glo. in l. milites. ff. de re iud. in prin, dum æquiparat militem & clericum. Sed
3 miles non potest torqueri, d. l. milites. ergo nec clericus. ¶†No. ex tex. ibi, propter quod etiam ab eodem epo. casum, ꝙ in remedijs executiuis admittitur cumulatio non solū variatio: quia intentato vno remedio executiuo potest aliud accumulari: nā hic ille clericus fuit incarceratus. Ecce vnum remedium executiuum & etiam excōicatus. Ecce aliud ꝓ eandem causam. & ideo dixit hic Bal. esse causam, ꝙ carcer non est bursa, nec soluit debitū: non mirum, si donec soluatur, pōt aliud remedium executiuum accumulari. hoc idem voluit Ange. in l. qui restituere. circa fi. ff. de rei ven. voluit Bar. in l. consentaneum. C. quomodo & qñ iudex. voluit Bal. in l. j. ff. si quis iud. non obten. in l. qui legati. C. vt in pos. leg. Panor. in cap. prout. s̃. de do. & contu. Gemi. in rub. de eo qui mit. in pos. lib. 6. faciunt no. in l. j. §. ex hoc rescripto. ff. de
4 ven. insp. ¶†No. ex tex. ibi, fuerat excōicationis vinculo. ꝙ incarceratus ſm Bal. hic potest citari: nam excōicatio non debet ferri sine citatione, c. sacro. j̃. de sent. excom. hic incarceratus fuit excōicatus, ergo citatus. quod patet, quia aliàs Papa reuocaret excōicationem istam tanq̃ iniustam, ex ordine tñ non reuocat: ergo præsupponendum est ꝙ fuit citatus. Et dicit hic Bal. ꝙ illa citatio non debet fieri ad carceres, sed debet fieri ad domum habitationis, gl. est secundum eum singularis in l. 2. C. ex qui. cau. maio. Et faciūt quę dixi de citatione incarcerati, in c. ex parte. s̃. eo.
5 ¶†No. ex tex. ibi, vt ei restituet. secundum omnes, ꝙ dñs incarcerato suo subdito potest petere illum sibi restitui. Et ideo gñaliter dixit hic Inno. ꝙ dñs pro molestatione suorū subditorum, qñ molestatio sibi pìudicat, pōt agere ꝯ molestātē pro suo interesse: imo & si aliter iustitiā consequi non possit ab eo, subditos eius capere & represalias facere, ſm Bal. hic, & do. An. de quo tñ se remittunt ad notata in c. & si pignorationē. de iniu. li. 6. no. Bar. in tractatu suo represaliarum, & ēt Bal. in auth. oīno. C. ne vxor pro mari. imo & bellū qñq; indicere poterit. de quo se remittit do. An. ad not. in ca. sicut. el terzo. & ibi per oēs de materia belli, s̃. de iniu. faciunt not. per Bar. in l. hostes. ff. de cap. & postli. re. notatur ꝑ Cano. in c. olim. el terzo. s̃. de resti. spo. tñ pro debito, qđ habeat quis cū subdito suo, non pōt dñs agere, nec ꝯ pro debito subditi eum defendere. ita Inno. hic. & ideo infert Bal. ꝯ eos, qui debitores aliquorū inducunt ad fugiendū: nam isti tenebuntur de dolo creditori, qñ ille non esset aliàs fugitiuus. faciunt not. in c. j. s̃. de offi. dele. imo licèt ad totale interesse occultans debitorem fugitiuum, vel suscipiens non teneatur, tñ aliqualiter de dolo tenebitur, licèt ille aliàs esset fugitiuus. Infert etiam hic Inno. in simili ad plures alios, qui pro persona occupata possunt agere: puta dñs pro ascriptitio mācipio, c. 2. j̃. de iude. gl. habetis no. quæ facit regulam, & concludit do. Inn. in c. auctoritate. de priuil. lib. 6. facit gl. in c. fi. j̃. de conuer. infi. Inno. in c. inter quatuor. s̃. de maio. & obe. Gl. apud legi. in l. j. §. per hanc. ff. de rei vendic.
6 do. An. in ca. fi. de succes. ab intesta. Rota deci. 381. ¶†No. ex tex. ibi, uel saltem retraderet, ꝙ incarceratus a iudice incōpetenti, cato ꝙ notorium sit eius delictū, prout hic constabat de furto, debet relaxari. ita Bal. hic, facit tex. in c. si iudex laicus. de sentē. excōi. lib. 6. & ideo dixit Bal. cautum fuisse huic episcopo, si petitioni decani rñdisset se paratum stare iuri, & relaxare, quatenus de iure arctetur, qđ bene practicauit hic eps, vt patet ex textu, versi. q a vero. ibi, super captione presbyteri iustitiam exhibere.
7 ¶†Infert postea Bal. incidenter, ꝙ caueant sibi iudices, qui incarceratos relaxant sub fideiussione, vt exigant fideiussionē de se præsentando, non aūt de iudicio sisti: quia illa fideiussio de iudicio sisti lata sententia expiraret, l. Gręce. §. post litē. ff. de fideiu.
8 faciunt no. per Bar. in l. j. ff. de custo. & exhi. re. ¶†No. ex tex. ibi, se ac suos. ſm do. Ant. & Panor. ꝙ eps potest appellare pro se & suis subditis, qñ timet, ne subditis fiat præiudicium animarum, prout hic timebat, ne diuina interdicerentur in ciuitate per decanum: nam licèt audiri non soleant appellantes, quorū non interest, c. non solet. 2. q. 6. c. cum inter. s̃. de elect. c. veniens. el secōdo. s̃. de testi. tñ ex quo tota diœce. epi dicitur sua parochia, c. j. j̃. de rapto. c. 3. s̃. de offi. archipresbyte. notatur in c. 2. de pęni. & remis. lib. 6. animæ suorum diœcesanorum pendent ex manibus suis, c. regenda. 10. q. j. Et sanguis eorum de manibus episcopi exquiritur, c. qualiter & quando. el grande. infra de accu. cap. licet Heli. infra de simo. ideo pro interesse animarum subditorū suo-
9 rum potest appellare, quia dicitur suum interesse. ¶†No. ex tex. ibi, metropolitani protectioni. ꝙ quando actor & reus sunt diuersi fori: nam hic episcopus est de foro metropolitani, c. pastoralis. in princ. supra de offi. ordin. Decanus est de foro episcopi. vel quando episcopus agit contra ipsum decanum, est de foro

foro arbitrorum, quia inter episcopũ actorem & subditum reũ
itur ad arbitros, c.si clericus. 11.q.j. tunc appellans pōt extraiudi-
cialiter appellare ad suũ iudicẽ, trahendo appellatum diuersi fo-
ri, prout hic eps̃ appellando trahebat decanum ad archiep̃m, &
sic ad suum iudicem, licèt decanus esset diuersi fori. & si dicatis,
nonne appellatio extraiudicialis est ad causam prouocatio, c.cũ
sit Romana.s̃.eo. & sic iste appellans vr̃ agere, vt dictum est in c.
bonæ. s̃. eo. si videtur agere quando eps̃ agit contra subditum;
itur ad arbitros non autem ad archiep̃m, d.c.si clericus. Quomo-
do ergo per appellationẽ extraiudicialẽ potuit eps̃ trahere deca
num ad archiep̃m. In hoc est elegantia tex. nostri, quia licèt eps̃
traheret decanum, trahebat se defendendo, ne & ipse & sui in-
terdicerentur. Modo ista est regula, ꝙ vbi reus defensionem suã
deducit in viam actionis principaliter vel prouocationis, ꝙ illo
casu remaneret originarius reus, vt voluit do. Anto. in c.si cleri-
cus laicum. & Panor. in c.si quis ꝯ clericum.s̃.de fo.compe. & vo
luit Bar. in l.si societatem.§.arbitrorum. in 4.col.ff. pro socio. in l.
2.C. vbi & apud quos. puta, reus super exceptione sua implorat
officium iudicis, vt declaret exceptionẽ sibi competere. de quo
in l.si cōtẽdat. ff.de fideiusso. certe remanebit originarius reus,
& trahet actorem ad forum: quia omnino actor agendo habuis-
set sequi forum rei. ita in proposito iste eps̃, ut se defenderet, ne
interdiceret a decano, vnà cũ suis prouocauit decanũ ad archie-
ep̃m offerens se stare iuri. ibi, super captura presbyteri. licèt hic
prouocatio sonet in actionem, quia trahit decanum, tñ fit ad fi-
nem defensionis, & decanus agendo omnino habuisset sequi fo
rum ep̃i, & sic agendo coram archiep̃o: non mirum, si per uiam
prouocationis potest trahi ad archiep̃m. Et sic notatur ex tex.
hic esse casum, ꝙ qñ actor & reus sunt diuersi fori, ꝙ si reus sup
defensione sua prouocat implorando officium iudicis, vel agen
do, ꝙ illo casu agit coram illo iudice, coram quo actor habuisset
eum conuenire, s. coram suo iudice. ita hic Panor. qui exclamat
10 istum tex. ¶†No. ibi, supponens. ꝙ inferior potest se suppon ere
protectioni superioris, & operatur appellationem. facit c.ad au-
dientiã.s̃.eo. Protectioni aũt inferioris superior se subijcere non
potest, nec super hoc valebit consuetudo tanq̃ irrationabilis, ꝯ
c.cum inferior.s̃.de maio. & obe. ca. inferior. 21. dist. ita do. Anto.
hic. facit gl. in c.2. de consue. lib. 6. & quæ dixi in rub.s̃.eo. Tñ pos
set superior constituere per suum consensum inferiorẽ suum iu
dicẽ, & sic superiorem illo casu, l. est receptum. ff. de iurisd. om.
iudi. laicus tñ, vt sit superior clerici, fieri non pōt. Imo ipse Papa
se ipsum laico non potest subijcere, Archi. in c. nos si incompe-
tenter. & ibi glo. 2. q. 7. Do. Anto. in c. significasti. in 3. col. s̃. de fo.
comp. Io. An. in c. cum venissent. s̃. de iudi. & in c. ecclesia sanctæ
Mariæ. s̃. de consti. Clerico autem subijcere se poterit Papa, &
in foro fori, d.l. est receptum. Et in foro conscientiæ, glo. in c. sa-
ne. el secondo. s̃. de offi. dele. hr̃ in c. omnis vtriusq; sexus. j̃. de pę
11 ni. & remiss. ¶†Et ideo dixit hic Bal. scismatis tempore plus pro-
uidere posse pęnitentiarios Papæ q̃ aliam personam, iustificãdo
Papæ conscientiam in confessione, & ei præcipiendo vt bonã
12 fidem agnoscat, & ad vnitatem ecclesię reuertatur. ¶No. ex tex.
ibi, vt ep̃o in ciuitate. ꝙ interdictum potest fieri sub modo: quod
patet ex tex. ibi, vt ep̃o. nam dictio, vt, importat modum. glo. in
rub. C. de falsa causa adiec. & in l.j.C. de his quæ sub modo. fa-
ciunt not. in c. verum. & in c. fi. j̃. de condi. appo. per gl. in rub. ff.
de condi. & demon. hr̃ in l. quibus diebus. §. Termillius. ff. de con
13 di. & demon. ¶No ex tex. ibi, irritam decernimus. ꝙ attentata
post appellationẽ extraiudicialem ex verisimili & probabili cã
interpositam, iuxta no. in cap. bonæ. s̃. eo. veniunt retractanda in
viam attentati, etiam non probata veritate causæ, ꝑꝑ quam fuit
appellatum: nam decanus appellauerat ab officiali archiep̃i, q̃a
presbyter suus tenebatur in vinculis, nec sibi ſm eũ ius fiebat:
erat.n. relaxandus, Papa decernit hic sententias latas, & attenta-
ta post talem appellationem irritas & irrita: & tñ non apparet
de veritate causæ, an ille potuerit incarcerari & detineri: simili-
ter magis proxime ad hanc literam Papa decernit sententiã in-
terdicti irritam, quia lata post appellationem ep̃i, nec tñ apparet
de veritate causæ appellationis interpositæ per ipsum episcopũ.
14 ¶†Item ex eo. tex. ibidem nota, ꝙ attentata post appellationem
extraiudicialem sunt ipso iure nulla, etiam dato ꝙ appellatio es-
set interposita vt a parte, & nõ vt a iudice: quia iste decanus erat
vt pars, & eps̃ ab eo appellabat, quod videtur ſm Panor. stringe-
re ꝯ notata per do. Anto. in c. consuluit. & dixi in c.j. & in c. bo-
næ. s̃. eo. Sed dicite, ꝙ imo nihil obstat, quia loquitur in senten-
tia censuræ, quæ quidem cum non possit proferri nisi ut a iudi-
15 ce, bene est nulla ipso iure post appellationem extraiudi. lata, c.
ad audientiam. & c. causam. s̃. eo. ¶†No. ex tex. ibi, cum interim.
primo quod sententia interdicti potest suspẽdi, licèt purè a prin-
cipio lata fuerit: de quo in glo. Secundo nota, ꝙ sententia inter-
dicti vel censuræ suspensa, pendente ea suspensione potest ap-
pellari, & eius executio suspendetur, & effectus. faciunt no. in c.
16 præterea. el secondo. s̃. eo. ¶†No. ex tex. ibi, temerarium iudican
tes. tex. notabilem, ꝙ licèt non deferens appellationi aduersarij
vel suæ, a beneficio ipsius appellationis excludatur, c. cũ sit. s̃. eo.
tñ in diuerso articulo nõ deferens appellationi aduersarij pote-
rit postea appellare, & operabitur appellatio omnimodum effe
ctum, non obstante ꝙ appellationi aduersarij super alio articulo
17 non detulisset. ¶†No. ex tex. ibi, diuinum videntur officiũ per-
turbare. ꝙ turbans diuinum officiũ pōt excōicari. & ita hic gl. in
verbo, perturbare, quæ per hoc sit expedita: imo de ecclesijs, vt
dicit glo. expelli debet. Et ideo dixit Ludo. in singularibus suis,
ꝙ scholares malleantes & turbantes alios in lectione, debent e
scholis expelli. bo. est tex. iuncta glo. ibi in c. In loco benedictis.
5. q. 4. imò de iure ciuili turbãtes diuina officia pœna capitali pu
niunt. tex est in auth sed nouo iure. quæ est super l. siquis in hoc
18 genus. C. de episco. & cle. ita Io. And. & do. Anto. ¶†No. ex tex.
ibi, cui ẽt officialis. ꝙ ex quo iudex detulit appellationi, nihil po
stea attentare debet. facit c. cum appellationibus. eo. ti. lib 6. imo
idem est in parte aduersa deferente appellationi etiã minus legi
timæ, per ea quæ vidimus in c. sępe. s̃. eo. aliàs ſm Panor. hic si ap
pellationi minus legitimæ iudex detulisset, nõ fieret præiudiciũ
parti non deferenti, vt attentata per eã annullentur. faciunt no.
19 in c. licet. de sent. excõ. lib. 6. ¶†No. ex tex. ibi, solũ principale ne-
gociũ. ad id, quod allegatur in dies iste tex. ꝙ appellatio deuoluit
non solũ negocium principale, s. causam carcerationis illius pre
sbyteri, sed & accessoria circa negociũ principale. intelligite ac-
cessoria iudicij siue causæ, vt dixi in euidentiali. & ideo deuoluit
causam interdicti, & causam irritationis eiusdẽ interdicti latę ꝑ
officialẽ, & causam excōicationis latæ ꝑ ep̃m aduersarij. Et ideo
20 tanq̃ deuoluta hic accessoria Papa annullat. ¶†No. vltimo ex
tex. ibi, qui saniori ducti consilio. ꝙ facta denunciatione excōica
tionis per superiorẽ non tenentur subditi vitare excōicatũ, quẽ
sciunt non esse excōicatum in veritate: quia post appellationem
fuit lata excōicatio, quæ non tenet. & facit rō: nam denunciatio
excōicationis non probat excōicationem, gl. in uerbo, nomen.
in c. pia. de excep. lib. 6. hr̃ in c. solet. de sent. excom. eo. lib. ergo
21 multominus faciet excōicatum eum qui non est. ¶†Et ita habe-
tis hic tex. ꝙ denunciatio nõ facit excōicatum eum qui non est.
22 ¶Glo. in verbo, faceret, in fi. no. primo ꝙ capiens furem, licèt cle.
ricum, si ipse sit iudex, non incidit in excōicationẽ, d.c. vt famæ.
imo dixit ibi Inno. ꝙ ẽt quilibet priuatus clericus poterit incar-
cerare suum famulũ clericũ vel alium sine pœna excōicationis,
qui sibi furto subtraxerit aliquid, dũmodo eum breui tẽpore te-
neat, vt ducat postea ad iudicẽ, iuxta not. in l. vnica. C. de priua.
car. in simili, in l. capite quinto. ff. de adul. per Bar. in l. si quis in
23 seruitute. ff. de fur. ¶†No. secundo ex glo. ꝙ laico non licet cape-
re propria auctoritate clericum furem: nam licèt laico rem suã
licitum sit defendere & capere, tamen vbi rès sua saluari potest
aliter, non debet mittere manus in clericum, ca. olim. s̃. de resti.
spo. el primo. facit in simili ſm Bal. licitum est ꝑꝑ felloniam pri-
uare clericum feudo, etiam si dñs feudi sit laicus, & sic se vindica
re in rebus clerici, ca. si clericus. de cap. Conra. in vsi. feud. Et ta-
men distringendo personaliter clericũ non posset hoc fieri, nec
in executione huius priuationis debet persona tangi. Inno. in c.
verum. s̃. de fo. compe. Et per prędicta infert hic Bal. ꝙ si clericus
esset in fuga cum re furtiua, ꝙ illo casu ne res nostra pereat, lici-
tum est laico capere clericum fugientem cum re sua. Ita sensit
Inno. dum allegat l. ait prętor. §. si debitorem. de his quæ in frau.
credi. in c. vt famæ. in fi. infra de sent. excom. Et satis est de men-
te Bar. in d. l. si quis in seruitute. dum allegat d. §. si debitorem. &
voluit Panor. in cap. cum non ab homine. supra de iudi. Ad con-
trarium formatum in glo. glo. bene loquitur. ¶Glo. in verbo, in-
terdictum. in fi. glo. bene loquitur, ex qua nota, ꝙ potest consue-
tudo dare potestatem interdicti priuato contra vniuersam ciui-
tatem suam. Et sic potest dare ea, quæ sunt meri vel mixti impe-
rii aliàs non habenti. Hosti. hic, & etiam in cap. cum contingat.
supra de fo. competen. tenet contrarium, cuius opinio reproba-
tur & hic & ibi, & in cap. irrefragabili. §. excessus. supra de offi.
ordi. & etiam contra Host. facit glo. & ibi Bal. in l. imperium. ff.
de iurisdi. om. iudi. notat Bart. in l.j. §. fi. ff. de aqua plu. arcen. &
etiam late dom. Anto. in cap. peruenit. infra de censi. Aliqui ta-
men voluerunt intelligere tex. nostrum loqui de cessatione a
diuinis, & non de interdicto: quod videtur innuere tex. ibi, in al
tiossidorensi ecclesia cessaretur. Et satis facit, quod differunt
cessatio a diuinis & interdictum, quia per cessationem interdi-
cuntur organa & voces eorũ, quibus est cessatio indicta: & ideo

forenses clerici, vbi esset facta cessatio a diuinis, possent celebra
re, ex quo nō est eis cessatio interdicta. hr̄ in c. irrefragabili. §. cæ-
terum. s. de offi. ord. in c. si canonici. de offi. ordi. li. 6. Per interdi-
ctum autem certus locus diuinis priuatur, ita ut nec forenses ibi
possent celebrare, c. is qui. de sent. excom. lib. 6. Et in alio diffe-
runt, quia violans interdictum efficitur irregularis, qn̄ celebrat
in loco interdicto, c. is qui. c. fi. j. de excess. præla. secus in violante
cessationem a diuinis, quia ille non est excōicatus, nec irregula-
ris, nisi vno casu, quo bene est excōicatus, s. in clem. j. & ibi est
ius speciale, de sent. excom. ita do. Anto. & Panor. hic, licèt Ioan.
And. in d. c. si canonici. per illam clem. dicat æquiparari per om-
nia quo ad irregularitatem incurren. interdictum & cessationē
a diuinis generalem a prouinciali concilio interdictam. sed cū
d. clem. ius speciale ponat, non debet trahi ad consequentias re-
gu. quæ a iure. de reg. iur. lib. 6. l. ius singulare. ff. de legi. tamen
quantum attinet ad intellectū tex. nostri nō patitur litera hunc
intellectum: primo, quia expresse pluribus locis vtitur verbo, in-
24 terdictum. †& ideo cum ministerio vr̄ appositum, iuxta nota. in
c. vt circa. de elec. lib. 6. in clem. j. de iure patr. quia verbum plu-
ries repetitum vr̄ cum ministerio appositum, vt ibi, & est ꝯ tex.
ibi, cum interim appellatione interposita. nā ꝯ cessationem a di-
uinis cum sit facti, nō prouidetur remedio appellationis, ſm Pa-
nor. hic, quia nihil tam naturale q̄ vnumquodque tolli eo iure,
quo ligatum est, c. j. j. de reg. iur. l. nil tam naturale. ff. de reg. iur. Si
ergo cessatio est facti, ergo per remediū iuris. s. appellationis nō
impediet. & tn̄ tex. noster vult, ꝙ appellatio huic interdicto ob-
stet: ergo nō potest intelligi interdictum, i. cessatio a diuinis. hoc
tn̄ ar. de facili posset reperiri, sed quia do. Ant. & Panor. ita tran-
seunt, & ita est cōis intellectus, nō est instādū. Gl. in verbo, irritū:
iuncta gl. sequenti in verbo, diuersos modos, tendit ad iustifican
dum appellationem epi, & bene loquitur. Glo. in verbo, suspen-
den. in fi. glo. duos articulos tangit. Et primo quantū ad tex. no-
strum firmat, ꝙ interdictum pure latum potest suspēdi. & in hoc
bene loquitur alijs opinio. reiectis, & dixi in c. ad hæc qm̄. & in
c. præterea. el secondo. s̄. eo. ¶Secundus est articulus de excōica-
5 tione. †Et notate perpetuo glo. ꝙ inferior a Papa non potest ex-
cōicationē pure latam suspēdere, Papa autem bene potest. & est
ratio differentiæ inter interdictum & excōicationem: nā per in-
terdictum quis non ex toto moritur, non mirum si magis de fa-
cili suspenditur, & vita eius magis de facili prorogari potest. ex-
cōicatio autem reddit hominem mortuum, non mirum si resu-
scitari non potest: & ita uita eius ad tēpus suspendi non potest,
ex quo expirauit. ita Bal. hic. Et si dicatis, quare ergo hoc potest
Papa? dicite hoc prouenire ex suprema eius potestate, quia po-
test etiam facta fingere pro infectis irritando. Gl. in cle. j. in ver-
bo, pro infectis. de immu. eccle. hoc tn̄ quod de Papa dr̄, proce-
dit quo ad forum fori; quo autē ad forum Dei nec sententia Pa-
pæ, nec inferioris magis eum ligat, qui ibi non est ligatus, puta
quia non reus culpæ, nec magis soluit eum, qui non est solutus
apud Deum, puta quia impęnitens. glo. in c. quodcunque. 24. q. j.
facit ad id, quod dictum est de absolutione, glo. not. in c. non est.
de voto. in c. quanto. s̄. de iureiu. Glo. in verbo, deferen. glo. male
narrat factum, quæ vult ꝙ primo pronunciauit interdictum non
valere iste officialis, & postea detulit appellationi decani: quod
expresse ex tex. apparet contrarium, quia imo primo detulit ap-
pellationi decani, & postea reuocauit interdictum. Glo. in ver-
bo, post appellationem. dum glo. vult, ꝙ hic appellatio esset mi-
nus legitima prima facie, sed ex alia causa potuit esse legitima;
dicit hic Io. An. ꝙ ex quo iudex detulit appellationi, non est cu-
randum an appellatio ista fuerit legitima vel ne, per c. cum ap-
pellationibus. eo. ti. lib. 6. sed Panor. hic tenet contrarium, quia
licèt non sit curandum an appellatio sit legitima nec ne, quan-
do iudex detulit appellationi, verum est quo ad ipsum iudicem;
tamen ista delatio non debet nocere parti aduersæ, quæ nō de-
tulit, nec appellatio ei nocebit, si non sit legitima. sed tex. no-
ster vult, ꝙ illa appellatio noceat episcopo aduersario, & retra-
ctat excommunicationem ab eo latam: ergo de necessitate dicē
dum est appellationem fuisse legitimam. Nec obstat si dicatur,
non apparet expressam fuisse aliquam iustam causam in appel-
latione, ergo appellatio non tenet, c. j. eo. ti. lib. 6. Soluit Panor.
hanc decre. procedere ſm iura antiqua, ſm quæ in dubio appel-
latio pręsumebatur iusta, nisi de friuola causa appareret, c. pasto.
& ibi dixi, supra eo. Et ideo appellatio legitima præsumetur. &
bene loquitur glo. nostra, quia licèt iste decanus non habuit iu-
stam causam non deferendi appellationi episcopi, tamen si po-
stea per officialem episcopi grauetur, certe non est aliqua ratio,
quare non debeat posse appellare in diuerso articulo, licet in a-
lio male fecerit, c. directæ. supra eo. notaui in tex. hic.

SVMMARIVM.

1 *Attentata post reuocationem non valent.*
2 *Reuocatio ad hoc, vt suspensiuum operetur effectum, quid requiratur.*
3 *Facta pro infectis haberi non possunt, inspecta veritate.*
4 *Sigilli per inhibitionem ex quo est instrumentum finale ipsius officij cancel-*
lariæ, videtur inhibitum officium ipsum cancellariæ.
5 *Officia certa sunt, quæ proprium habent sigillum.*
6 *Iudex inferior aduocādo ad se causam coram vicario suo pendentem, videtur*
eius iurisdictionem suspendere quo ad illam causam.
7 *Aduocatio plus operatur quàm relatio.*
8 *Aduocatio an & quando effectum operetur.*
9 *Superior, qui dedit vnum officialem ordinarium, & dat alium officialem si-*
militer ordinarium, an videatur eum reuocare, quem primo dederat.
10 *Ordinarius si incępit causam, alius etiā legatus nō poterit eā ad se aduocare.*

CAP. LVI.

T nostrum. Postquam Papa aduocauit ad se
causam, non valet processus ha-
bitus, sicut si fuisset appellatū. Diuiditur in duas. In
prima dictū. In secunda ibi, cum plus. Casus in termi
nis ponitur p gl. ex tex. in c. vnico. cuius hæc decretalis est pars.
1 j. vt eccle. benefi. sine dimi. ¶†No. primo ex tex. ibi, reuocamus.
bonum tex. ad quotidianā practicā, qua Papa uel alij principes
aduocant ad se aliquod negociū, ꝙ corā inferioribus pendebat:
talis. n. auocatio afficit iurisdictionem inferioris plus q̄ appella-
tio: & ideo attentata post istā reuocationē non ualebunt longe
magis q̄ attentata post appellationem. casus est in c. pastora. s̄. de
2 offi. dele. ¶†No. ex tex. ibidem, reuocamus. ſm Bal. hic in fi. ꝙ ad
hoc ꝙ reuocatio operetur effectū suspēsiuum, de quo hic, debet
expresse fieri: q̄a aliàs in dubio Papa non vr̄ ad se aduocare cau-
sam, nisi exprimat: sed citando ad aliquid uel ad appellationem,
uel ad aliud simile in curia fien. vr̄ citare ſm naturā causæ, nō au
3 tem negociū ad se aduocare. ¶†No. ex tex. ibi, irritā & inanē. ꝙ
licet traditio sigilli sit quid facti, & facta pro infectis haberi nō
possunt, inspecta veritate, l. in bello. §. factæ. ff. de cap. & post. re.
c. ferrū. ꝯo. di. tn̄ actū facti pōt Papa vel alius supremus princeps
ficte facere haberi pro infecto, inspecto effectu. & ideo hic Papa
decernit hic traditionem sigilli irritam, inspecto effectu, glo. est
in simili in cle. j. in ver. ipso iure. de hære. quā hic allegat do. Ant.
in cle. j. in ver. pro infectis. de immu. eccle. quas glo. notate, quia
ex eis habetis modū tollendi excōicationē aliter q̄ per absolu-
4 tionē, s. qn̄ Papa ꝓnūciat, ut ex retro haberi pro infectis. ¶†No.
ex tex. ibi, inhærentes illi, ſm Bal. hic, ꝙ per inhibitionē sigilli,
ex quo est instrumentū finale ipsius officij cancellariæ, vr̄ inhibi
tū officium ipsum cancellariæ: & ideo infert, ꝙ inhibito signo ta
bellioni, cū instrm̄ debita signa habere debeat, ut notatur in l.
generali. C. de tabu. lib. 12. in Auth. ut præpo. no. Imper. & in cap.
inter dilectos. j. de fi. instr. ꝙ ex hac inhibitione vr̄ tabellio inhi-
bitus rogare instrumenta, & priuatus officio. ita ēt dicit ablata
cruce de pectore militibus templi, uidētur priuati suo officio &
militia: ablatis calcaribus & ense militibus secularibus, vidētur
priuati militia, quia ista sunt signa illius officij. faciunt quæ ha-
bentur in c. degradatio. in simili, de pęn. lib. 6. in l. 2. §. ignominię.
ff. de his qui not. infa. quod intelligit hic Bal. verum, qn̄ diffiniti-
ue ista inhibentur: secus si in viam attentati, s. ne aliquid attēte-
tur. lite, appellatione, vel aduocatione pendente ut hic: q̄a tunc
licèt uideatur pro certo tempore inhibitum officium, non tn̄ ex
toto vr̄ ablatum: & ideo dicit, ꝙ hic per istam inhibitionem iste
non priuabitur officio, quia fiebat, ne aduocatione pendente ali
quid innouaretur: secus si diffinitiua fuisset facta. Et est notādū,
ꝙ ubi per istam inhibitionem fuisset facta priuatio officii, priua-
tus tali officio nō posset amodo promoueri ad illud. Et ideo ta-
bellio priuatus tabellionatu non posset amplius effici tabellio,
tex. est & ibi Bal. in c. 2. s̄. de postu. præla. not. Bal. in c. at si clerici.
s̄. de iudi. in proę. s̄. in 5. col. in l. 2. per gl. ibi. C. de manu. vin. & in
l. 2. C. de liber. & eo. liber. Hostien. in summa de pœni. & remi. §.
cui confiten. vbi de Cardinali deposito, ꝙ amplius non potest ef
5 fici Cardinalis. ¶†No. ex tex. ibi, simili, &c. ꝙ sunt certa officia,
quæ habent sigillum proprium: & ideo ex sigillo cognoscetur
instrumentum vel epistola vnde veniat. facit tex. in auth. dos da
ta. ibi, signato. C. de dona. ante nup. & ideo dicit ibi Bal. ꝙ ad si-
gnum cognoscentur ballæ mercatorum. faciūt notata in c. post
cessionem. s̄. de proba. faciunt quæ dixi in cap. significauit. s̄. eo.
Et ideo dicit hic do. Anto. ad finem, quòd alieno sigillo non po-
test quis vti, l. eos. §. fi. ff. de fal. & per legem quam allegat, uide-
tur sentire quòd sit falsarius vtens alieno sigillo. & hoc uoluit
Bal. in terminis, in l. comparationes. C. de fide instru. & etiam
subijcit do. Anto. hic, quòd nec suum sigillum mutare, & aliud
velle facere posset, per ea quæ notat Innocen. in cap. dilecta,
de

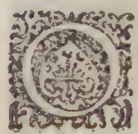
de exceſ.pręla. ſupra tamen conſentiente eo, cuius eſt ſigillum,
poteſt vti alieno ſigillo. & notat Inn. in ca. cum inter.ſupra tit.j.
Sed debet exprimi, quando alieno ſigillo ſigillatur. ita Bar.in l.
ad teſtium.§.ſi ab ipſo.ff.de teſta. & ibi notāt gl. & alii in c.inter
dilectos.s̄.de fide inſtr.Bar.& Sali.in l.ſi vnus.C.de teſta. Io.Fa-
bri.in §.poſt.Inſti.de teſtam.Io.An.in c.2.s̄.de fide inſtr. Bal.in d.
l.comparationes.& faciunt notata poſt Imo.& Bal.in d.c.ſigni-
6 ficauit.s̄.eo. ¶†No.ex tex.ibi,eum plus &c. ꝙ quo ad effectū ſu-
ſpēſiuum iuriſdictionis inferiorū plus eſt,ꝙ ſuperior ad ſe aduo-
cet cauſam, q̄ ꝙ ſit appellatum:& ideo ēt quilibet inferior aduo
cando ad ſe cauſam coram vicario ſuo pendente,vr̄ eius iuriſdi-
ctionē ſuſpendere quo ad illam cauſam.ita Bal. per illum tex.in
l.ſolet.§.ſicut.ff.de offi.procon. faciunt no.per Gemin.in c.fi. de
offi.vicarij.lib.6. & eſt ratio:nam reuocare vicarium poteſt ipſe
conſtituens ex toto,clem.fi.& ibi glo.de procura.notant Docto
res, maxime Cardi.in clem.2.de reſcrip. Inno. & alij in c.ſua. s̄.
de offi.vica.ſi reuocare poteſt ex toto, ergo & ex parte, c.paſto-
ralis.§.item cum totum, in arg.s̄.de offi.dele.l.quæ de tota. ff.de
rei ven.Et ideo ſicut Papa per ſimplicem cognitionem de cauſa
a ſe factam vr̄ reuocare iuriſdictionē de manibus inferioris quo
ad illam cauſam,Inno.in c.cum M.Ferrarien.ad fi.& ibi do.An-
to.in 33.col. & ibi Imo. & Panor.s̄.de conſti. ita ordinarius infe-
rior immiſcendo ſe de cauſa vertente coram ſuo vicario, vr̄ eius
iuriſdictionē reuocare quo ad illā tantum cauſam,non quo ad a-
liam.item Gemin.in d.c.fi.faciunt not.in c.ſi quidem. de procu-
ra.lib.6.vide Archid.in c.multum ſtupeo.3.q.6. vbi aliter loquen
do dicit,ꝙ ſi Papa iure ordinario incipit cognoſcere de una cau-
ſa,non vr̄ eam auocare.& ita intelligit Inn.hic, & reſtringit quę
notantur per Inno.in d.c.cum M.non tñ ex toto videtur recede
re a pari, reuocatio cauſæ ad ſe expreſſa, & ea q̄ tacite reſultat,
ex quo ſuperior cognoſcit de cauſa:nam cognoſcendo de cauſa
ſuperior ſolum vr̄ eam cauſam ad ſe reuocare quo ad partes, in-
ter quas cognoſcit, non autē quo ad tertium qui in ea cā poſſet
comparere. & faciunt not.in ca.Romana. §.in alium.eo.ti.lib.6.
ſed qā ſuperior auocat ad ſe cauſam expreſſe, illud operatur ēt
quo ad tertiam ſuſpenſionē iuriſdictionis inferioris. Ita Inno.in
d.c.cum M.& ibi alij. plus etiam operatur iſta auocatio q̄ appel
latio,ut hic in tex. & patebit j̄. in ſecunda ſolutione ad cap.con-
7 ſtitutus. ¶†Plus operatur q̄ relatio : nā pendente relatione pōt
de cōſenſu partium coram inferiore procedi, l.ad principem. &
ibi no. Bar. & Imo.ff.eo. & de natura relationis uidebimus in c.
intimaſti. j̄.eo. pendente autem auocatione non poteſt inferior
etiam de conſenſu partium procedere,tex.eſt in c.bonæ. el ſecō
do. verſ.nec nocebat. ibi,nosq; veſtrā recepiſſemus poſtulatio-
nē diiudicādā.s̄.de poſtu.præla.Imo.tñ in c.licet. s̄.de offi.legati.
tenet indiſtincte per d.c.bonæ. ꝙ quomodocūq; cauſa ſit intro-
ducta coram principe, non poſſit inferior ēt de conſenſu partiū
ſe intromittere. Gl.ſunt claræ.Ab extra opponitur ɔ̄ tex. per In-
no.hic, & alios,de c.j.s̄.vt li.penden. quis non impeditur vti ſua
poſſeſſione.& ēt de glo.in c.nō ſolum.eo.tit.lib.6. in gl.magna.
de his quæ notat Innō.in c.dilecti. s̄.de maio. & obe.in c.bonæ.
& ibi vidimus. s̄. eo. vbi appellatio nō impedit poſſeſſorem vti
ſua poſſeſſione : ergo nec aduocatio cauſæ ad ſuperiorem debet
impedire poſſeſſorem vti ſua poſſeſſione. & ideo in tex. noſtro
nō debet poſſe procedere iſta inhibitio,ne vtatur ſigillo, nec ir-
ritari eius traditio facta ab archiepō,ex quo archiepiſcopus erat
in quaſi poſſeſſione conferendi illam cancellariam, & per con-
ſequens inſignia tradendi ſigillum, & ſimilia, ut latius patet in
c.vnico.j̄.vt eccle.beneficia.dicit hic Inno.ꝙ ſpeciale eſt in auo-
catione cauſæ per ſuperiorē facta, ut ex toto illa pendente impe
diatur magis poteſtas inferioris, quā impediretur ꝑ appellatio-
nē. uel poſſumus dicere, ꝙ ex quo tradendo ſigillū de directo ɔ̄
ſit auocationi cauſæ: non mirum ſi reuocatur in viam attentati,
quia auocatio ad hoc tendebat, ut latius patebit ex ſolu.ſequen
tis ɔ̄rij. ¶ Sed ɔ̄ magis inſtatur : traditio ſigilli in caſu noſtro eſt
acceſſorium cōplementum actionis præambulæ ante auocatio-
nem factæ per archiepm̄, ſ. collatione de hac cancellaria per eū
factæ: ſed per appellationē nō ſuſpenditur nec impeditur cōple
mentum præambuli actus ante appellationē cōſumati, ſ. miſſio
in poſſeſſionē, prius facta electione & confirmatione, c.conſti-
tutus.vbi caſus,s̄.eo.ſicut nec per appellationem impeditur de-
nunciatio excommunicationis promulgatæ ante appellationē,
c.paſtoralis.§.fi.ſupra eo. quomodo ergo per auocationem cau-
ſæ impeditur iſta traditio ſigilli? Dicite ſm Inno.& alios hic, ꝙ
ɔ̄ria loquuntur de complemento meri facti,quod non habet ius
admixtum:nos loquimur de complemento facti,quod etiam ius
ſecum affert,ſcilicet de traditione ſigilli,per quam conceditur li
bera poteſtas officij: ſicut in ſimili dicimus de epō electo & con
firmato, qui per conſecrationem conſequitur complementum
pontificalium,c.tranſmiſſam.& ibi notatur.s̄.de elect. nam iſto
caſu etiam appellatio ſuſpenderet huiuſmodi complementum,
quod ius ſecum affert, ut uidimus in d.ca.conſtitutus. notat do.
Anto.in c.cum olim.s̄.de cau.poſ. & propr. in ſimili faciunt no-
tata in c.accedens.j̄.de accu.in c.poſt electionem. in fi. j̄.de con-
ceſ.præben.non mirum ergo, ſi & auocatio cauſæ ſuſpendit cō-
plementū iſtud traditionis ſigilli.Et ſi acrius inſtetur de his quæ
notat gl.in c.ſi eo tempore. de reſcrip.lib.6. vbi voluit,ꝙ ſi Papa
reſeruat ſibi beneficia,uel plures abbatias, ꝙ reſeruatio illa non
præiudicabit abbatiæ,cuius electio & confirmatio ante reſerua
tionem erat facta, quo minus ille capiat poſſeſſionem, & com-
plemētum habeat, & benedicatur in abbatem. dicit hic Panor.
ꝙ illa gl.procedit, niſi aliter ex coniecturis de mente Papæ appa
reat.& ita loquitur ibi glo.In caſu noſtro apparet ex coniecturis
de mente Papæ,ꝙ voluit omnem effectū collationis huius can-
cellariæ impedire,quia archiepiſcopus erat varius: item propter
clandeſtinam collationem : & ideo merito Papa hanc collatio-
nem ſuſpectam habebat,& tanq̄ de ſuſpecta non vr̄ velle perue
niri ad executionē ꝑꝑ iſtas præſumptiones : non mirum ſi auo-
cando cauſam vr̄ impedire traditionem ſigilli.vel aliter, ɔ̄ria lo-
quuntur in appellatione, tex. noſter loquitur in auocatione ex-
preſſa: & ideo cū miniſterio dixit tex.cū plus ſit Ro.Pontifi.&c.
quaſi ſentiat hoc plus operari auocationem expreſſam quàm ap
pellationem:quia per appellationem executio actus præambu-
li non impeditur,ut in contrarijs: per auocationem autē & exe-
cutio & omnia impediūtur. & in hoc eſt not.dignus tex.noſter.
ex alio fortior eſt auocatio cauſæ q̄ appellatio : nam appellatio
non tenet, niſi ſit iuſta, nec ſuum effectum operatur : & tamen
auocatio cauſæ quomodocunq; a ſuperiori facta etiam ſine cau
ſa tenet : quia iudicium ſoluitur vetante eo, qui iudicare iuſſit,l.
iudicium ſoluitur.ff.de iudic. Sed huic ſolu.obſtat gl.præalle.in
d.c.ſi eo tempore,cui reſpondete ut prædixi. & ita uenit reſtrin-
genda hæc ſolu.ut auocatio omnia impediat, quando ex conie-
cturis ita appareat de mente Papæ.¶Tertia eſt ſolu.ꝙ in contra-
riis de actu præcedenti ualido conſtabat: non mirum ſi eius exe
cutio non differtur.hic autē licèt allegaretur collatio,de ea non
conſtabat,& in multis erat ſuſpecta,d.c.vnico. non mirum ſi Pa
pa executionem eius collationis reuocat. & hāc ſolu.approbat
Panor.tamen non multum applaudet literæ,quę non ſe fundat,
quia de collatione non cōſtet,ſed exprimit rationem, quia plus
8 eſt auocare. ¶†Et ultimo circa effectum auocationis an & quā-
do operetur effectum. dicite ꝙ aut Papa cum decreto reuocat
expreſſe cauſam ad ſe, & tunc quia de natura decreti eſt afficere
ignorantes,c.j.de conceſſ.præben.lib.6.ideo auocatio etiam iu-
dice ignorante operetur nullitatem geſtorum poſtea per iudi-
cem. Inno.in d.cap.& in ca.cum contingat. s̄.de reſcrip.faciunt
notata in clem.vnica,de conceſſ.prębeñ. ¶Aut reuocatio fit ſi-
ne decreto: & tunc aut fit motu proprio, aut ad inſtantiam par-
tis. ſi motu proprio,operatur reuocationem etiam iudice igno-
rante. ita Inno.in d.cap.cum contingat.& Imo.in cap.cęterum.
in 8.col.ſupra de reſcrip.& facit ratio:nam per mortem delegan
tis expirat delegatio,l.more.l.& quia.ff.de iuriſd. om. iud. & ibi
habetur.c.gratum,& c.relatum.ſupra de off.dele.etiam ignoran
te iudice delegato,l.eius qui in prouincia.ff.ſi cer.pet.ergo ſi ta-
cita reuocatio, quę fit per mortem, reuocat iuriſdictionem etiā
ignorante iudice, ergo multo magis expreſſa. Contrariam opi.
tenuit Inno.in d.cap.j. & Panor. & ibi bonus tex.in cap.audita.
ſupra de reſti.ſpo. vbi requiritur, quòd deueniat ad notitiam iu-
dicis reuocatio. ¶Aut fit ad inſtantiam partis, & tunc etiam ſi
iudex eius notitiam habeat, parte tamen non vtente,quia in cō
ceſſione uidetur ineſſe iſta conditio, ſi pars vtatur, cap. plerun-
que.cap.ſin autem.ſupra de reſcrip. Et ideo donec pars non fue-
rit reuocatione vſa,valebunt geſta per iudicem: vtente parte nō
valebunt.ita Docto.in d.cap.cęterum. & ibi late.& ponunt Ge-
mi. & Archi.in dicto cap. j. Bal.in l.j.C.vt li. penden. & in l.fal-
9 ſus.C.de fur.Panor.in dicto cap.audita.in pe.& fi.colum.¶†Sed
poſito ut ſupra firmaui, quòd etiam inferior a Papa poſſit aduo-
cationem ad ſe cauſæ facere, & impedire ſuum vicariū,ubi plu-
res ſunt ordinarij, puta legatus de latere, qui eſt ordinarius in
ſua prouincia,ad quam deſtinatur,cap.2. de offi.lega.lib.6.& or-
dinarij illius prouinciæ archiepiſcopi & ſimiles. & debetis ſci-
re,ꝙ licet ſuperior,qui dedit vnum officialem ordinarium,ēt det
aliū officialē,& ſiſr ordinariū,ꝙ non vr̄ eum reuocare,quē primo
conſtituerat,ſed ambo habent ordinariā,& locus eſt præoccupa-
tioni, ca.pen.& ibi notatur, ſupra de fo. compet. ita eſt tex.& ibi
Bart. & Albe. in l.j. C.de officio pręfec. vrbis. voluit Bal.in l.j.ff.
de officio conſul.& Ange.in l.cum pętor. in 2.colum. ff. de iud.

& Imo. in l. Titiæ textores. ff. de leg. j. & soleo ponere post Bal. in l. studuisti, s. de offi. leg. & ibi allego plura alia ad hoc, & inter cætera notabile consilium Ludo. & posui copiose s. in cõmento
10 rubricæ huius. ¶†Et dicite in proposita quæstione, ꝙ si unus ordinarius incepit causam, ꝙ alius etiam legatus non poterit causam ad se aduocare, et si ille alius ordinarius esset subditus istius inferioris, puta eps subditus archiepi, abbas subditus epi, & de similibus habentibus coæquęuam iurisdictionem cum ordinario, non potest isto casu præoccupata iurisdictio auocari. ita Archi. in c. de persona. xi. q. j. faciunt notata per Panor. & alios in c. pastoralis. in prin. s. de offi. ordi. & in c. j. s. de offi. leg.

SVMMARIVM.

1 *Iudex, ad quem appellatur, licèt certus & designatus esse debeat, iudex tamen a quo, ita non debet exprimi.*
2 *Appellationi delatum per assignationem termini a iudice a quo factam non videtur.*
3 *Impetrandi modus in causa appellationis ex parte appellati.*
4 *Sicut rationabiliter prolata est. ista verba non affirmant sententiam rationabiliter prolatam.*
5 *Tempus appellationis prosequendæ non valet prorogari.*
6 *Instantia non potest facta mẽtione de termino impetrari.*
7 *Appellationis in causa, vbi terminus non est assignatus ab homine, appellatus non potest præuenire appellantem in commissione impetranda, si nimis celeriter pręcurrit.*
8 *Appellans coram iudice ab appellato legitime impetrato cogitur appellationem prosequi.*
9 *Appellante non prosequente appellationem, potest appellans eam prosequi.*
10 *Iudex ad quem, vbi imminet periculum, potest procedere in appellatione inuitis vel negligentibus partibus.*
11 *Literæ secundæ non facientes mentionem de primis fiant surreptitiæ, si primæ sint legitimæ & ualidæ.*
12 *Appellationis in causa quis sit.*
13 *Appellatus qualiter dicatur nimis præuenire appellantem.*
14 *Iura prohibent, ne nimium præcurratur: & quod tempus dicatur nimium.*
15 *Appellatus an possit cogere appellantem ad prosequendum.*
16 *Literæ impetratæ pẽdẽte appellatione quãdo surreptitiæ dicãtur. & nu. 17.*

CAP. LVII.

Blatæ. Si terminum statutum ab homine appellationi prosequendæ altera pars præueniat, eo tacito literas impetrando literæ non ualent. terminũ uero ius pręuenire potest appellatus, dummodo nimium non præcurrat. & iudex ad quem potest etiã partibus nõ instantibus, ubi agitur de periculo animę, ex officio appellationem prosequi, & terminũ, si placuerit, potest abbreuiare. h. d. ¶ Diuiditur in duas partes principales. In prima facti narratio. In secunda rñsio. secunda ibi, licet regitur. Rursus secunda pars subdiuiditur in quatuor particulas. In prima antequam ueniat ad principalem decisionẽ facti propositi, per uiam theoricę unum mẽbrum decidit. In secunda quæ est ibi, si uero nõ sit. decidit aliud. In tertia quæ est ibi, superior quoque. aliud mẽbrum pręmittit. In quarta quæ est ibi, ex his igitur. infert ex pdictis rñ-
1 sionẽ ad factum propositum. †No. ex tex. ibi, cum quidam. ꝙ licèt iudex, ad quẽ appellatur, debeat esse certus & designatus in appellatione, l. j. §. fi. ff. eo. gl. in c. is cui. de offi. dele. lib. 6. tñ iudex a quo non debet ita exprimi, sed satis est dicere in appellatione, ꝙ iudices tulerunt sñiam illis in specie non expressis: & propterea tu appellas. ita Io. And. hic, & post eum alii. Spec. in tit. de of-
2 fi. iudi. ver. antepen. ¶No. ex tex. ibi, nec ad prosecutionem ipsius. ꝙ per assignationẽ termini a iudice a quo factã, non vr̃ delatum appellationi. qđ placet, ex quo tex. ponit hic ista ut diuersa. faciunt quę habentur in c. cum appellationibus. eo. tit. lib. 6. & q̃ dixi in c. sępe. s. eo. imo dicendo, benigne suscipimus. non vr̃ delatum appellationi. ita Spec. eo. tit. §. nunc breuiter. ad fi. cuius 9rium uoluit hic Panor. quia imo vr̃ deferre. & faciunt quæ vidi-
3 mus in d. ca. sæpe. ¶No. ex textu ibi, super obseruatione prædictæ sententię. modum impetrandi in causa appellationis ex parte appellati: quia impetrat sententiam debere confirmari. ita & ex aduerso secundũ textum hic ibi, super infirmanda appellans impetret sententiam debere infirmari. Et an procedãt inuicem libelli 9rij appellati, & petentis confirmari sententiam, & appellantis infirmari, latè per Inno. do. Anto. & alios in c. cum contingat. s. de offi. dele. per Ange. in l. in tribus. ff. de iudi. hr̃ in l. si in-
4 ter me. ff. de excep. rei iud. ¶†No. ex tex. ibi, sicut rationabiliter. iuncto si. tex. ibi, ad confirman. & infirmandum. ꝙ ista uerba, sicut rationabiliter prolata est, non ponunt sententiam rationabiliter prolatam, nec ad id affirmant, imo conditionem important: & ideo iudex habebit cognoscere, an rationabiliter sit la-
5 ta, an uero non. facit glo. in c. qm̃ abbas. s. de offi. dele. ¶†No. ex
a tex.[a] ibi, prorogari. ꝙ tempus appellationis prosequen. non ualet prorogari. intellige secundum Bal. hic a iudice, sed a partibus bene posset prorogari expresso consensu, uel ẽt tacito compromittendo: & ideo dicit esse cautelam, ut pars, cũ timet ne instantia appellationis labatur, uel pacto expresse agat de prorogãtiõe instantiam, uel ẽt deducat ad compromissum, de quo dixi in ca.
6 cũ sit, s. eo. ¶†No. ex tex. ibi, qñ certus terminus, ꝙ assignato termino ab homine non potest impetrari non facta mentione de termino: aliàs literæ per surreptionẽ vitiabuntur. secus est in termino iuris, quia de eo non est habenda mentio in impetratione, ut hic, in versi. si uero non sit, de quibus terminis & eorũ natura uidistis in c. personas. s. eo. & est ratio differentiæ sm̃ Bal. nam tempus assignatum a iure est certum & determinatũ vniuersaliter in omnibus casibus: sed tempus assignatum ab homine est uarium & diuersum pro arbitrio appellantis uel iudicis a quo, qui eum assignauerunt. ¶No. ex tex. ibi, ab appellãte. ꝙ terminus ad appellationem prosequendam assignatus ab homine, intelligitur uel de appellante & non de appellato, uel de iudice a quo, & non de iudice ad quẽ: nam appellans assignat terminũ appellato, ut d. c. sæpe. appellatus aũt non potest vllum terminũ assignare. ita Panor. & Imo. & Rota decis. 204. quæ incipit, Item ꝙ appellatus. & est ratio differentiæ: nam tempus ad appellationem prosequendam est inductum in fauorẽ appellantis, ut vult hic gl. in uerbo, appellata. & uidimus ĩ c. ex ratione. s. eo. & huic tempori potest tacite appellans renunciare non vtendo toto ipso tempore, sed statim prosequendo & causam expediendo ẽt inuito appellato: ergo multomagis expresse poterit sibi præcidere istud tempus, & assignare terminum suæ appellationi breuiorem termino iuris inuito appellato. quod non ita est in ipso appellato, ut posset ipse hunc terminum abbreuiare, ex quo tale tempus est concessum fauore appellantis, & totum est sibi liberum, auth. ei qui. & ibi hr̃. C. de temp. appel. & d. c. ex ratione. ita etiam dicimus de iudice ad quem, ut non possit hunc terminũ appellationi præfixũ abbreuiare, sed iudex a quo sic, ut hoc tex. ibi, superior &c. iuncto c. cum sit. s. eo. Et est ratio differẽtiæ secundum Panor. nam per appellationem fit præiudicium iudici a quo, quia sua iurisdictio suspenditur, c. super eo. cum simil. s. eo. non mirum, cum iste actus eum respiciat, si circa illud potest disponere ex causa abbreuiando, d. c. cum sit. non ita est in iudice ad quem; quia per appellationem ei nõ præiudicatur: & ideo appellatio non vr̃ ita eum respicere. non mirum si nõ potest ipse aliquid circa tempus appellationis disponere, nec sua interest tantum quantum iudicis a quo, ut appellatio expediatur: & ideo vbicunq; versatur vtilitas publica, puta periculũ in matrimonio spirituali, ut in textu, uel etiam carnali, ut uoluit hic Goffr. & Io. And. vel res esset tẽpore peritura, iuxta ea quæ habentur in l. j. ff. de dam. infecto. cum iudex ex officio debet procurare vtilitatem publicam, c. bonæ. el primo. s. de postu. præla. & ibi hr̃. l. 4. §. hoc autem iudiciũ. ff. de dam. infe. & ibi Bar. & maxime ubi uertitur periculum animæ, c. cum nobis olim. s. de elect. c. j. & 2. j. de conuer. coniu. Ideo iudex ad quem hoc casu poterit tempus appellationis abbreuiare, prosequẽdo in appellatione, & etiam in assignando terminum partibus ad prosequendum, ut hoc uersi.
7 superiori. ¶No. ex tex. ibi, non præcurrat. ꝙ in causa appellationis, ubi terminus non est assignatus ab homine, appellatus non potest præuenire appellantem in cõmissione impetranda, si nimis celeriter pcurrit. & est ratio, quia ex cõiecturis de fraude & dolo pręsumitur, c. 2. de renun. lib. 6. Ideo præueniendo ita celeriter appellantem in impetratione commissionis vr̃ appellatus in dolo versatus, s. hæc fecisse ut supplantaret appellãtem, ne postq̃ ad certos iudices ipse appellauit, quo casu in eius optione est prosecutio appellationis coram eisdem iudicibus fienda possit ipse appellans illis iudicibus vti, sed velit ipse appellatus iudices eligere sibi gratos, & in hoc appellantem supplantare. Ita Panor. hic in fi. col. ¶ Aduertendum tñ, ꝙ hic tex. dum vult, ꝙ appellatus non põt præuenire appellantẽ impetrando, non habet locũ, qñ impetraretur causam cõmitti in curia: nam tunc statim apostolis datis, appellatus nõ expectato appellãte potest ipsi in pręuenire & impetrare. ita Rota decis. 105. quę incipit, Item quod c. oblatæ.

ADDITIO.

a Nota ex hoc tex. Adde limitando, istud notat Pau. de Cast. in consi. 35. inci. In causa. versi. similiter si non erat. fol. 65. in 2. lib. vbi dicit, ꝙ iudex potest ex causa prorogare tempora appellationis prosequendæ. allegat Bar. idem tenere in l. 7. ff. de re iu. fortius potest facere, ꝙ dormiat, & ꝙ tempus aliquod non currat, quia hoc facilius fit, per cle. quãdiu. de ap. in tex. & glo. sed an partes possint prorogare tempus prosequendæ appellationis, adde vltra alle. hic Alex. de Imo. in consi. 24. in vlt. col. in fi. in 4. volu.

oblatæ. & aſſignãt rõnem ex mẽte Io.Mona.in rub.de reſcrip.
lib.6. quia in curia cõmiſſiones fiunt ex officio, extra curiã fiũt
ad inſtãtiã partis, q̃ obtinebit iudicẽ petitum, niſi in ↄdict. pars
opponat, ut not.per Panor.in c.cæterum.s̃.de reſcr. Si tñ in cõ-
tinenti poſt appellationẽ factam, uel parum poſt ẽt in curia in-
terpoſitam præſentaretur reſcriptũ, præſumeretur ↄ ipſum re-
ſcriptum, quod eſſet impetratum ante delationẽ appellationis:
& ſic ad appellationẽ futuram, ↄ c.fi.s̃. de reſcrip.c.2.s̃.de appel.
8 ita Rota deciſ.210. quæ incipit, Item ſi immediate. ¶†No.ex tex.
ibi, procedere oportebit. ꝙ appellãs poteſt vti iudice ab appel-
lato legitime impetrato: imo cogitur corã illo appellationem
proſequi. & ſic iũcto tex.s̃.ibi, ſuper obſeruatione prędictæ ſen
tentiæ. habetis, ꝙ iudex datus ſuper cõfirmatione ſententię po
teſt eam infirmare, & de infirmatione cognoſcere. faciũt quæ
habentur in l.eos.in prin.C.eo.in l.4 j̃.de accu. & quæ uidebi-
9 mus de remedio nullitatis intẽtato in c.dilecto.j̃.eo. ¶ †No.ex
tex.ibi, ꝙ ſi agere noluerit, ꝙ appellante nõ proſequẽte appella
tionem, poteſt appellatus eã proſequi. & ex quo tex. ſentit, ma-
xime ſi ſentiat ſibi imminere periculũ, & de natura dictionis,
maxime, eſt includere aliũ caſum magis dubium, l.illud. & ibi
glo.ff.ad l.Aquil.c.ad extirpandam. & ibi gl.s̃.de filiis presbyt.
vr̃ innuere lex, ꝙ etiam ſi neceſſitas nõ vrgeat appellatum, poſ
ſit appellationem proſequi appellante nõ proſequente, etiam
inuito: nam proſequẽte appellan. nõ eſt dubium, ꝙ appellatus
põt proſequi, c.ex parte S.s̃.de reſcrip. ſed elegantia tex. noſtri
cõſiſtit in hoc, ꝙ etiam eo inuito, & notate ad ea quæ j̃. dicam.
¶No.ex tex.ibi, ſuperior quoq; &c. ꝙ ex quo hic ſpecialiter ꝑ-
mittitur iudici, ad quẽ procedere partibus inuitis uel negligẽ-
tibus in cauſa appellationis, ſ. qñ uidet ex dilatione imminere
periculum, & uno permiſſo aliud excluditur, c.qualis. 25.diſt.l.
cũ prætor. ff.de iud. vr̃ ergo iſte tex. ꝓhibere, ꝙ in aliis caſibus
iudex ad quem nõ poſſit inuitis partibus procedere, uel negli-
gentibus. vr̃ etiam prohibere ſimili modo inducẽdo, ꝙ in aliis
caſibus iudex ad quem nõ poſſit terminum ad appellationem
10 proſequen. abbreuiare. & rationẽ dixi s̃. ¶†No.ex tex.ibi, puta
ſi a ſententia. ꝙ ex quo exempla nõ reſtringunt regulam.c.j. j̃.
ne cler. vel mon. & in tex. dr̃ generaliter, ꝙ ubi imminet pericu
lum, poteſt iudex ad quẽ procedere in appellatione inuitis par-
tibus uel negligẽtibus: licèt poſtea exemplificet in confirma-
tione electi, tñ habebit locũ in collatione in matrimonio car-
nali, ſecundum Io.And. & alios, & vbicunq; vertitur ſimile pe
riculum, & vtilitas publica, nõ aũt utilitas priuata, quia illi ui-
dẽtur appellationi renunciare ſua negligentia, c.quo ad cõſulta
11 tionẽ.s̃.de ſent. & re iud. ¶†No.ex tex.ibi, legitime, a ↄrio ſenſu,
ꝙ ita demum ſecundæ literæ nõ facientes mẽtionem de primis
ſunt ſurreptitiæ, ſi primæ ſunt legitimæ & ualidæ: & ſi nõ ſunt le
gitimæ, ſecundæ ualent, non habita mentione de primis. gl.eſt
in c.ex tenore.s̃.de præſcrip.in c.cum noſtris.j̃.de cõceſſione prę
12 ben.in c.ſuggeſtum.j̃.de iure pat. & ita Panor.hic. ¶†No.ex tex.
ibi, ad confirman. vel infirman. quis ſit finis in cauſa appellatio-
nis: quia tendit ad confirmandum uel infirmandum primã ſen-
tentiam. faciunt quæ uidimus in c.ſi duobus.s̃.eo. Gl.in ver.pro-
rogari.in fi. ſm Io.An. decretalis, ex ratione, non bene allegatur
ad propoſitum, quia proprie non eſt temporis prorogatio: imo
poſt primum annum a iure conceditur ſecundus abſq; alia pro-
rogatione, conſtito de impedimento: tamen gl.poſſet ſaluari re-
ferendo eam ad tex.noſtrũ, qui loquitur de tempore anni, & ex
cauſa biennij: & ſubijcit, ꝙ non poteſt prorogari, & tñ clarũ eſt,
ꝙ ex cauſa poſt biẽnium tempus prorogatur, d.c.ex ratione. be-
neficio in integ.reſt. vt ibi: ergo hoc ver. ſaluabitur gl. Gl.in uer-
bo, appellata.in fi.habetis primo ex glo.rationem, quare appella
13 tus non poteſt præuenire terminum legalem nimis præcurren-
do: & bene loquitur. ¶†Sed punctus ſtat, qualiter dicatur appel-
latus nimis præuenire appellantem. Iaco.Butr.in auth.ei qui.C.
de tempo.appel.dixit, quotieſcunq; ante ultimum mẽſem pro-
cederet in appellatione appellatus, ꝙ tunc dr̃ nimium præueni-
re. Iaco.vero de Belui.in §.quia uero.in Auth.de his qui ingre.ad
appel.dixit, ꝙ in primo anno appellatus poteſt qñcunque, citato
tñ appellante, proſequi: in ſecundo aũt anno debebit expectare
vltimum menſem, aliàs dicetur præuenire nimium. mouetur, ut
iura iuribus cõcordent, ita debere diſtingui, c.cum expediat. de
elect.in 6.nam l.fi.§.illud.C.de tempo.appella.vult, ꝙ appellatus
poteſt conſtituere appellantem in cõtumacia: ergo & proſequi
cauſam. intelligit ipſe, ſ.in primo anno, d.auth. ei qui. & ſimilis
eſt tex.in c.appellatore.2.q.6.vult ꝙ reus expectet vſq; ad vltimũ
menſem. intelligit ipſe, ſ.ſecundi anni. Iſta diſtinctio eſt ſine rõ-
ne: vnde Inno.in c.ex ratione.s̃.eo. dicit ita diſtinguendum ſecũ
dum aliquos: aut appellans incohauit proſequi: & tunc ipſo in-
uito uel negligente poſſit appellatus vſq; ad finem progredi. &
ita intelligitur d.§.illud. & facit in ſimili auth. qui ſemel. & quod
ibi notatur. C.quomodo & qñ iudex. c.cauſam. & ibi notatur. s̃.
de dolo & contu. aut uero appellans nunquam cœpit proſequi:
& tunc expectet appellatum vſq; ad vltimũ menſem. ita loqtur
tex. in d.auth.ei qui. & in d.c.appellatore. tñ idẽ Inn. in hac opi.
reprobat, quia appellans, licèt cœperit appellationem proſequi,
non cogitur inuitus perſeuerare, §.quia uero. in Auth.de his qui
ingredi.ad appella: ergo licèt cauſam appellationis cœperit, nõ
poterit appellatus eo inuito proſequi, quia eſſet per indirectũ
ipſum cogere ad proſequendum. Nec obſtat auth. qui ſemel. qa
non habet locum in cauſa appellationis, quæ cum ſit defenſio,
non ita reſtringitur ſicut ſimplex actio, c.ſignificauerunt. & c.di
lecti.s̃.de excep. ¶Vnde prima fuit opi.Bar. in d.auth.ei qui. ita
diſtinguentis. Aut appellatus vult proſequi citato appellante, &
poſſit qñcunque, d.§.illud. aut vero vult proſequi non citato ap-
pellante: & tunc expectet vſq; ad ultimũ mẽſem. & ita loquitur
auth.ei qui. & pro hac opinione ſaluãda Panor.hic adducit tex.
noſtrum, qui prohibet appellatum nimis præcurrere appellantẽ
in cõmiſſione impetranda, quaſi timeat ſupplantationẽ fieri ab
appellato ipſi appellanti: ſed iſta ſupplantatio nõ habet locum
in proſecutione appellante citato, quia pro ſe quiſq; faciet, & iu
ra ſua inducet: ergo ceſſante ratione textus noſtri poterit qñcun
que appellatus citato appellante proſequi. ¶ Secũdo mouetur:
nam appellantis nõ intereſt, ꝙ appellatus cauſam proſequatur,
& nolit differre: & ſi dicatur, annus eſt inductus ad cõmodum
appellantis: ergo ab appellato non poterit ſibi tolli incipiendo
proſequi, imo fieret ſibi magnũ præiudicium, quia forte non ita
cito ſe præparauit ad appellationẽ. quia rñdet, ꝙ per hoc ꝙ citet
ab appellato, non tollitur ſibi copia habẽdi dilatorias æquas, &
ſe pręparandi: imo iudex huiuſmodi dilationes dabit. & ideo cõ
cludit appellatum debere audiri, ex quo citat appellantẽ, & vult
proſequi. Tertio mouetur per textum noſtrũ per locum a ſpecia
li: nã hic prohibet tex. appellatũ præcurrere appellantem corã
delegato, ſ.impetrando cõmiſſionem: ergo coram ordinario, ad
quem ipſe appellans appellauit, poterit proſequi appellationẽ,
nec conſiderabitur an præcurrat, vel ne. ¶Iſta opi.Bar.reproba-
tur ab Ange. ibi, nam vult ꝙ in ultimo menſe poſſit appellatus
proſequi non citato appellante: quod nuſquam reperitur cautum:
nec auth.ei qui. hoc dicit, imo eſt ↄ tex.in c.j.de elec.lib.6. per lo
cum a ſpeciali: nã ibi eſt ſpeciale, ut aſſignatio termini iuris ha-
beat vim citationis quo ad appellantem & appellatum in bene-
ficialibus: ergo in ↄrĩũ ius cõe. nec arg.Panor. tollunt hoc, quod
vult gl.noſtra, ꝙ totũ tempus anni eſt conceſſum in beneficium
appellantis: ergo non debet eo priuari facto appellati, donec cõ
ſtat de ſua negligentia, quæ conſtabit ſolum, ex quo ſupereſt ita
modicum temporis, vt vix ſufficiat ad cauſam finiendam, per ea
quæ notat Imo. & ibi dixi in d.c.ex ratione. & faciunt notata in
ſimili in l. ſi ſtipulatus ſim abſte.ff.de verb.obli. ¶Alia fuit opi.
Io.And. quam ſequuntur Bal. & do.Ant. hic, & Ange.in d.auth.
ei qui. videlicet ꝙ hoc ſit arbitrarium iudici, qñ pars dicatur ni-
mium præuenire, & iudex hoc arbitrabitur ex qualitate cauſæ,
& diſtantia locorum & viarum. ¶†Et pro hac opi.adducitur: nã 14
iura ſolum prohibent, ne nimiũ præcurratur, ut hoc tex. nec ex-
primunt declarando quantum tẽpus dicatur nimium: ergo ſta-
bimus arbitrio iudicis, c.de cauſis. s̃.de offi.dele.l.j.ff.de iure de-
lib. ¶Secundo adducitur textus noſter, dũ vult ꝙ non debet ni-
mis præcurrere appellatus in impetrando: certe nõ poteſt iſtud,
nimis, intelligi de ultimo menſe, de quo auth. ei qui. quia illud
datur ad proſequen. impetratio autem præcedit proſecutionẽ:
ergo intelligetur ab alio tempore, ex quo de alio actu loquitur:
& cum non appareat de quo tempore erit arbitrarium iudici,
d.cap.de cauſis. ¶Tertio adducitur tex.ibi, ꝙ ſi agere noluerit.
nam ſi loqueretur de ultimo menſe, non daret ita demum facul
tatem appellato proſequenti, ſi appellans noluerit proſequi: ſed
indiſtincte, ex quo appellãs negligit, vſq; ad vltimum menſem
permitteretur appellato appellationem ſuam proſequi. ex quo
ergo cõditionaliter dicit, quòd ſi noluerit: ergo loquitur de alio
tempore, quam de ultimo menſe, & cum non exprimat de quo
erit arbitrandum. ¶ Quarto adducitur tex. noſter ibi, maxime
ſi ſentiat ſibi ex dilatione. Nam quando ex dilatione imminet
grauamen appellato, non habet expectare appellantem vſq; ad
ultimum menſem, quia neceſſitas non habet legem, cap. licet.
ſupra de fer.l.j.ff.de offi.conſul. ergo non loquitur hic tex. de ul-
timo menſe. & facit, quia de natura dictionis, maxime, eſt inclu-
dere alium caſum magis dubium. glo. in d.c. ad extirpandas. in
c.per venerabilem.j̃.qui filii ſint legitimi. ergo uidetur include-
re ille textus, ꝙ non ſolũ in caſu neceſſitatis licitum eſt appel-

lare, & negligēte appellāte prosequi appellationē et ante vltimū mēsem, qa casus necessitatis nō expectat ultimum mēsem. licèt et omni alio casu, dūmodo nimium nō præcurrat: & hoc nimiū est arbitrarium iudici. ¶Alia fuit opi. Inno. in c. sæpe. ad fi. & ibi Imo. & do. Anto. & in c. ex rōne. s̄. eo. ibi etiam Io. And. Imo. & do. Anto. dicentium, ꝙ appellatus de necessitate habet expectare vltimū mensem biennij, ne dicatur nimium præuenire, ꝑ tex. in d. auth. ei qui. & in c. appellatore. 2. q. 6. & ibi uoluit idem Archid. & licèt loquatur tantum de vltimo mense biennij, tñ idē dr̄ in vltimo mense primi anni, qñ non subest causa, ut detur biēnium: quia eadē est ratio in primo anno, non dato secundo quæ est in secundo. ¶Et pro hac opi. adducitur, beneficium alicui cōcessum non debet auferri, regulā, indultum. de reg. iur. lib. 6. sed tempus anni conceditur appellanti ob gratiam suam, vt vult hic gloss. ergo non debebit facto appellati ei auferri. ¶Secundo adducitur, appellatio suspendit officium iudicis & aduersarij, donec pendet, cap. super eo. el primo. s̄. eo. & c. significante. ĩ. eo. l. siue pars. C. de dilatio. ergo ea pendente non poterit appellatus causam mouere ↄ̄ appellantem, sed habebit necesse appellantē expectare: & ubi de negligentia conuictus erit appellans, tunc ex permissione iuris poterit postea ipse appellationē prosequi, s. in ultimo mense. ¶Tertio adducitur, in causa appellationis nō deductum deducam, non probatum probabo, ca. cum Ioannes. s̄. de fide instr. l. per hanc. C. de tempo. appellatio. cum ergo appellans possit noua fundamenta deducere in causa appellationis, ergo facto appellati non debebit angustari, ut prosequatur: forte enim nondum præparauit iura, quæ habet producere, & ideo appellatus debebit expectare vsque ad vltimum mensem, nec sibi in hoc præiudicatur, quia cum ipse solum tendat ut sententia confirmetur, satis temporis habet, cum habeat ad prosequendam appellationem, mēsem. ¶Vltima fuit opi. Panor. quæ tamen primitus fuit Imo. varietates concordantis fędere distinctionis. ¶Aut loquimur, qñ dicatur appellatus nimium præuenire appellantem respectu impetrationis tantum: & tunc quo ad illum actum impetrandum procedat opinio Io. And. & sequacium hic, ꝙ tempus sit arbitrarium, per fundamenta s̄. deducta. & bene applaudet literæ recte ponderanti, quæ loquitur expresse de impetratione, ut patet ibi, ut impetrantem in cōmissione impetranda supplātet. Aut loquimur respectu prosecutionis appellationis, qñ possit appellatus incipere prosequi appellationem: & tunc procedet opi. Inno. in d. c. sæpe. & sequacium, ut habeat expectare ultimum mensem secundi anni: & casu quo non detur secundus, ꝙ tunc expectet vltimum mensem primi anni. & bene consonant iura s̄. alle. d. auth. ei qui. & d. c. appellatione. & faciunt s̄. adducta pro illa opinione, & sic tanquā media opinio esset tenenda, l. adeo. §. cum ergo. ver. est autem media. ff. de

15 acqui. re. do. ¶†Sed nunquid impetratione facta per appellatum præueniendo terminum, etiam si de eo habeatur mētio, quo casu literæ ualent, nec sunt surreptitiæ, ut uoluit hic Imo. & dixi in textu, poterit appellatus cogere appellantem ad prosequēdum? & tex. noster vr̄ velle ꝙ sic, ita ꝙ si appellans, causatiue tñ, scilicet appellante volente prosequi coram impetrato iudice, poterit appellatus ipse prosequi. Spec. tamen eo. tit. §. nunc breuiter. ver. sed pone. tenet ↄ̄rium. & facit ultimum membrū distinctionis Imo. proxime relatæ: nam appellatus in prosequendo non potest pręuenire appellantem, sed habet expectare ultimū mensem. voluit tñ Spec. ꝙ offerendo libellum super confirmatione suæ sententiæ audiretur appellatus. & ita pertransit Panor. in c. personas. s̄. eo. & uidentur sentire Domini de Rota in decisione sua 8. quę incipit, Item si appelletur, ad finem. ¶Istud non potest mihi cadere in mentem, arguendo a sufficienti partium enumeratione, quod argumentum procedit in iure nostro, l. ex maleficiis. §. heres. ff. de actio. & oblig. aut enim appellatus offert libellum super confirmatione sententiæ, appellante prosequente: & tunc libellus non procedet, quia superfluis libellis iura nō vtuntur, l. fi. C. qñ prouoca. dixi in c. si duobus, s̄. eo. facit in argu. tex. in c. 2. supra de proba. sed prosequēte appellante appellatus obtinebit confirmationem sententiæ, si eam merebitur ex eadem prosecutione, tex. est in d. l. fi. ergo non poterit ipse per libellum hoc petere, quia hic esset superfluus: imo expresse determinat ↄ̄rium Inno. in c. cum contingat. s̄. de offi. deleg. faciunt not. per Bart. in l. si ambo. & in l. in tribus. ff. de iudi. ubi uoluit Inno. ꝙ si appellans porrigat libellum super infirmatione sententię, & appellatus velit porrigere super confirmatione, nō admittatur iste libellus appellati. patet, vbicunq; sententia lata in uno iudicio uel per intentationem unus remedij parit exceptionē rei iudicatæ in alio remedio, nō datur concursus horum remediorum, l. fundi. & l. fundum. ff. de excep. & ibi Bar. notat Bar. in l. edita. C. de eden. & Panor. & d. Ant. in c. 2. s̄. de libel. obla. sed sententia lata sup infirmanda prima sententia in causa appellationis ꝑiudicaret appellato petenti confirmationē, & pareret exceptionē rei iudicatæ: ergo appellante instante nō admittetur libellus appellati. & facit etiam alia regula, quia ubi executio facta in uno remedio parit exceptionem ↄ̄ aliud, illa remedia nō concurrūt, l. j. §. fi. ff. si famil. fur. fecisse dica. notatur in locis prealle. ergo ille libellus appellati non admittetur appellante primitus prosequente. & faciunt notata in l. ampliorē. & in l. eos. in prin. C. eo. & notatur in d. c. si duobus. & s̄. in rub. in effectibus appellationis. aut uolumus intelligere, ꝙ appellatus porrigat libellum sup confirmatione appellante non prosequente: & tunc ante ultimum mensem non vr̄ ꝙ procedat iste libellus, nec audiatur appellatus, per ea quæ voluit in opinione s̄. relata per Inn. in c. sæpe. s̄. eod. cum sequacibus. Et quæ uoluerunt in distinctione sua Panor. & Imo. nam appellatus non potest prosequi appellationem ante ultimum mensem, & sic dictum Panor. non procedit: hoc in termino iuris. In termino aũt hominis dicite ſm Imo. ꝙ nec appellans nec appellatus potest præuenire ipsum terminū, quia per assignationem termini uidentur partes inuicē ad eum terminum citatæ, ca. sæpe. s̄. eo. ergo ante terminum nec ab appellante nec ab appellato poterit fieri aliquid: aliàs factū nō ualeret tanquam gestū ante terminum, per ea quæ habētur in l. aut qui aliter. & in l. fi. ff. quod vi aut clam. in c. cōsuluit. s̄. de offi. deleg. & in c. exposuit. s̄. de dila. facta tñ mentione de termino ualeret impetratio, ut hoc textu: imo in curia posset pars impetrare causam cōmitti, non facta mentione de termino hominis. Ita do. Ant. & Imo. hic, & uoluit Rota decis. sua 104. quæ incipit, Itē quod c. oblatæ. & Io. Mona. in rubr. de rescrip. lib. 6. & est ratio: nam in curia cōmissiones non fiunt ad instantiam partis, sed ex officio superiorum cōmittitur causa uni ex auditoribus: ergo sicut in factis motu proprio surreptio non uitiat, c. si motu. de ꝑben. lib. 6. ita in his quæ facit Papa ex officio, non est quod imputetur surreptio parti, nec tamen si pars in hac impetratione aliquid faciat, dr̄ supplantasse aduersarium, & ideo impetratio in

16 curia cum fiat officio iudicis, ualebit. ¶†In glo. fi. in fi. habetis ex glo. ꝙ literæ impetratæ pendente appellatione sunt surreptitiæ, nisi faciant mentionē de appellatione: & procedit, siue sit appellatio partis aduersæ, vt vult glo. ex iuribus in ea allegatis, siue sit appellatio propria. & ita uoluit Inno. in ca. dilecti. s̄. de maio. & obe. in cap. ex literis. supra de offi. dele. & etiam hic Imo. siue appellatio fuerit interposita ad Papam, siue ad alium, cap. concer-

17 tationi. & ibi Archid. eo. tit. lib. 6. ¶†Ista regula fallit primo, quando partis aduersæ nihil interest, quòd fuerit expressum de appellatione, uel ideo quia omnino clarum erat, quòd ius non habeat, puta ego possideo unum beneficium, tu impetras a Papa illud beneficium nulliter: puta quia non es capax, & tacuisti defectum a processu executoris contra me in fauorem tuum, ego appello: ecce quòd cum nullum ius habeas, tua non interest. impetro postea a Papa mihi prouideri denuo de illo beneficio, nō expresso de appellatione, non erit tamen impetratio surreptitia: quia si expressissem Papæ, quòd nullum ius haberes, & propterea appellaui ab executoribus, dedisset omnino easdem literas, quas impetraui: ergo arg. cap. postulasti. supra de rescrip. dicemus non esse surreptitiam impetrationem. ita Rota decis. 310. quæ incipit, Item si reus. ¶Secunda sit limitatio, quando expressio appellationis nihil esset impeditura: quia per impetrationē, quam facio, non pręiudicatur: qa tunc vbicunq; per impetrationem meam non præiudicatur appellationi, non redditur rescriptum surreptitium, etiam si non faciat mentionem de illa: puta, impetraui ut in curia committeretur alicui auditori omnis causa, quam contra te habeo uel habere spero ex tali causa, cum potestate citandi in curia, & in partibus: nunquid coram tali auditore potero appellationem prosequi, quam interposueram cōtra te? & concluditur quòd sic, & ualebit commissio illa, licèt nō expresserim de appellatione: quia ex quo causa appellationis ueniebat tractanda in curia, nullum fit præiudicium appellationi: ideo si de ea taceatur, non vitiatur commissio. illa est decisio Dominorum de Rota decis. sua 240. quæ incipit, Item si reus. ¶Tertia sit limitatio, vbicunque appellatio nulla fuisset, tunc si de ea taceatur, non uitiatur rescriptum. ita Bald. in l. j. C. si ↄ̄ ius. & facit tex. noster ibi, legitime. vt dixi in penul. notabili. ¶Quarta sit limitatio, qñ appellatio esset deserta, uel alio modo finita: nam tunc non debet fieri mentio de ipsa. ita Bal. in d. l. j. C. si ↄ̄ ius.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio licèt suspendat pronunciatum, & causam in pristinum reponat statum, non vsque adeo tamen rescindit, nec suspendit, vt si lis sit contestata in prima instantia, non duret eius effectus.*

2 *Effectus*

1 *Effectus litis contestatæ in principali factæ durat in causa appellationis.*
3 *Contumace appellato quando ad sententiam possit procedi.*
4 *Ablatiui absoluti natura est importare conditionem.*
5 *Partibus præsentibus non potest in causa appellationis ad diffinitiuam lite nõ contestata procedere.*
6 *Lite non contestata vtrum possit procedi in causa appellationis, & an necessario libellus requiratur.nu.6.*
7 *Litis contestatio an requiratur in causa appellationis,nume.8.*

CAP. LVIII.

PEr tuas. ¶Etiam altera parte absente per contumaciam iudex appºnis põt principale negotium diffinire, dummodo lis contestata fuerit. h.d.¶Diuiditur in duas.In prima narratio. In secunda quæ est ibi,nos igitur.decisio. ¶†No.ex textu ibi, quod si lis. quod licet dicatur,ꝙ appellatio suspendit pronunciatum,ca.pastoralis.§.præterea.s.de offi.dele.c.uenientes. s. de iureiurando. & reponat causam in pristinum statum,l.furti.in princ. ff. de his qui no.infa.tñ non vsque adeo rescindit nec suspendit,vt si lis sit contestata in prima instantia,non duret effectus eius litis contestatæ in causa appellationis. ¶† Et ideo ex hoc textu habetis, ꝙ appellatio reponit causam in pristinum statum,scilicet vsque ad tempus litis contestatę exclusiue.hinc est, quod omnes effectus li.conte.in principali factæ durabit in causa appellationis, & iõ exceptio surreptionis non opposita in principali lite contest.nõ poterit amodo etiam opponi in causa appellationis. glo. est,& ibi Panor.in c.ad audientiam.el 2.s.de rescri.& generaliter in cã appellationis lite contestata in principali, & in prima instantia non poterit opponi exceptio aliqua dilatoria,tex.quem commẽdant ibi Legistæ,in l.ita demum C.de proc.intelligite verum,nisi superuenerit pendente appel.ista dilatoria,quia sicut dilatoria de nouo superueniens post litem contesta.potest de nouo opponi,l.2.C.de consor.eiusdem litis.c.insinuante. s.de offi.deleg. ita etiam superueniens pendente appellatione lite cõtestata in prima instantia.ita Panor.in d.c.ad audientiam. & Bal.in d.l.ita demum. nisi post superuenientiam illius exceptionis aliquid egisset coram iudice, quia tunc sicut in prima instantia per istum actum vr̃ renunciare dilatorijs,& tacite consentire,vt procedere tur,l.nulla.& ibi Bar.C.de procur.gl.in c.j.in verbo, absentia. de cle.lib.j.Domi.Anto.in c.cum M.Ferrarien.in 3.char. circa prin. glossarum.s.de constitu.ita erit in appellationibus dilatorijs, q̃ peruenerunt ad notitiam post lit.contestatio.in prima instantia
3 pendente postea ap.iuxta c.pastoralis.s.de excep. ¶†No.ex tex. ibi,coram primis iudicibus,ꝙ licet in facti narratione Papa exẽplificet post conclusum in causa: tamen cum exẽpla non restringant regulam,l.cum pater.§.dulcissimis.ff.de le.2.c.j. j.ne cle. vel mo.non solum habet locum tex.noster,vt appellato contumace possit procedi ad sententiam, quãdo appellatur post publicatas attestationes,sed etiam quandocunque appelletur li. contesta.
4 in prima instantia.ita hic Panor.¶†No.ex tex.ibi,legitime contestata.ſm Bal.& alios, quod ex quo de natura ablatiui absoluti est importare conditionem,l.a testatore.ff.de condi. & demon. ꝙ ita demum appellato absente per contumaciam iudex poterit negotiũ diffinire,si lis fuerit ɔtestata in prima instantia, & nõ aliter:& sic per istum textum limitatur l.fi. §.illud. C. de tempo. ap.vbi voluit textus,quod parte contumace possit iudex ad diffi
5 nitiuam in causa appellationis procedere.¶†No.ex tex.ibi, per contumaciam absente. a cõtrario sensu ſm Pan. ꝙ partibus præsentibus non potest in causa appellationis ad diffinitiuam li. nõ conte.procedere.& voluit gl.in c.Raynaldus. in ver.contestata. j.de testa.& facit quod voluit gl.in c.per venerabilem.in ver. nõ seruatis.j.qui fil.sint legi.vbi dicit, ꝙ licet in matrimonialib. beneficialibus, & similibus possit procedi in contumacem lite nõ conte.c.qm̃ frequenter.§.j.s.vt lite non conte.illud intelligit verum altera parte absente,sed vtraque parte præsente debet lis cõtestari,alias non valet sñia.quod tamen dictum hodie per cle.sæpe.de ver.signi.iuncta cle.dispendiosam.de iudi.non haberet locum:tamen ratio illius glo.non est sublata.Glo.in vers.liquebit. in fine. Primo habemus ex gl. qualiter contra contumacem debeat procedi,de quo dicite,vt i c.prout.s.de dolo & cont.& in c. quoniam frequenter. §.in alijs.s. vt lite non conte. Tamen quatenus attinet ad materiam appellationis, dic, aut appellatur ab interlocutoria,& iudex habet cognoscere de iniquitate vel iniustitia sententiæ,c.interposita.§.sane.j.eo. & isto casu frustra quęrimus, an contumace parte possit deueniri ad missionẽ in pos. quia non potest iudex procedere in principali, nisi iusta pronũciata appºne,c.vt debitus. in fi.j.e.ideo in re petita,vel etiam super principali in personali non potest facere missionem, qa de eo nondum agitur:pronũciato autem super appellatione, quod iusta sit,procedet iudex ad quem super principali,& isto casu bene habebit remedia,quæ haberet in negotio principali,d.§.in alijs.& §.fi.d.c.prout.& d.c.causam.s.de dolo & contumacia.Aut appellatur a diffinitiua,& tunc circa missionem in possessionẽ,
6 dicite vt in d.c.prout.¶†Sed alia est quæstio,quæ elicitur ex glo. & tex.nr̃o,nunquid lite non conte.posset procedi in cã appellationis.sed quia ex fundamento dependet ædificium, c. cum Paulus.j.q.j.& qualitas siue pictura superadditur postea ædificio,ca. ad dissoluendum. j.de despon.impu.l.eius qui in prouincia. ff. si cer.peta.& libellus est fundamentum li.conte.& iudicij,ca.vnico.s.de lit.conte.iuncto c.j.s.de lib.obl.& lite contestata exoneratur iudicium probationib.& iustificatur:ideo de trib. hic quęrendũ est.Primo,an in causa [a] appellationis requiratur libellus. Secundo,an requiratur lit.contest.Tertio, cui incumbat onus ꝓbandi.Circa primum dicite ſm Spec.in quarta parte. §.nunc dicendum.ver. sed nunquid.aut loquimur in appellatione extraiudiciali:& tunc ex quo habet vim prouocationis ad causam, c.cũ sit Romana.s.eo.& ideo cum aliud fundamẽtum non procedat iudiciale,requiritur libellus.Aut loquimur in appel.iudiciali: & tunc ab interlocutoria,aut a diffinitiua . si ab interlocutoria : & tunc quasi ab incidenti,vel emergenti interposita fuerit,sicut super incidenti vel emergenti non est lis contestanda,sed sup prin cipali:nec requiritur libellus,quia sufficit eum porrectũ in principali,c.prudentiam.§.sexta.& ibi hr̃.s.de offi.dele. & etiam no. in c.j.s.de ordi.cogni.& hanc opi.tenet Bal. in additionib. in 2.libro,eo.titu.in verbo, iudicium. & Imo. hic dixit in practica esse seruandum.& sentit Pan.Io.An.tñ in addi.ad Spe.eo.tit.ver. sed nunquid.& in c.Raynaldus.j.de testa.tenet contrarium, quia ex quo super interlocutoria nullus libellus super principali emanauit,& sententia in causa appellationis habet in aliquo speciem diffinitiuæ, quia circa illud incidens siue emergens diffiniendũ versatur,l.si quis iusiuran.& l.generaliter. §.j.in arg. C.de rebus cred.& iureiur.ideo requiratur libellus, sed eius opinio de directo est ɔ̃ notata in d.§.sexta. & tenet contrarium hic Bal. quia licet finiat incidens vel emergens, non tamen est diffinitiua.& faciunt no.in cle.j.de sen.& re iudic.& in cle.j.de sequestra.pos. & fruct.& in l.dicetur.ff.de arb.Aut loquimur in appellatione a diffinitiua:& tunc ſm Spec.& Bar.vbi proxime, aut sumus in causis,in quib.in principali non requiritur libellus, puta in matrimonialibus& similibus,in d.cle.dispendiosam: & tunc ex quo appellatio nõ immutat naturam causæ principalis, tex.est,& ibi Ang.in l.j.ff.an per alium causæ appellationis.Imo.in l.j.§.libelli.in antepen.col.ff.eo.Bal.in d.additio.ideo causa appellationis restabit & ipsa summaria,& sine ordine libelli.aut loquimur,qñ appellatur a diffinitiua in causis requirentibus ordi. & libellum in principali:& tunc requiratur libellus,quia ibi requiritur litis contestatio & libellus,qui est fundamentum, sed in causa appellationis rñr,nisi exceptis casibus,requiritur lit.conte.vt j.videbimus:ergo & libellus,& vñr velle Do.de Rota in decisio. sua 8. q̃ incipit,Item fuit dubitatum.& in decisio. 465.quæ incipit, Item quod auditor.Contrarium tenuit Inno.in c.cum contingat.s.de offi.deleg.in fi.glo.magnæ.Io.An.in d.c.Raynaldus.& in d.addi. Do.Anto.hic,Bar.& Ang.in d.l.j.§.libelli. & Bal.in l.si quis libellos.& in l.ampliorem.C.eo.mouentur,quia ex quo in principali & in prima instantia libellus est porrectus,non vr̃ necessarius in causa appellationis: non enim appellatio restituit causam vt ex retro,nisi vsque ad lit.conte.exclusiue, vt dixi in textualibus: ergo effectus libelli durabit.& ideo dicunt, ꝙ in omni causa bene requiratur talis qualis petitio,quia petite & dabitur,cle.sæpe. de verbo. signifi. & ibi notatur.ideo necessarium appellanti sit porrigere appellationem suam coram iudice ad quem,& per eã petere,vt super ea procedatur:& hoc erit loco libelli. Imo. in d. §.libelli. videtur fœdere distinctionis varietates concordare: & refert hic Do. Phili.aut appellatio producitur vtraque parte præsente,& prosecutio fit:& tunc sicut requiritur li.conte.vt dixi in textu,ita etiam requiratur libellus,& procedat opi. Spec. aut fit prosequutio appellationis altera parte absente:& sicut non requiritur li.conte.vt hoc tex.ita nec libellus. & procedat opi. Innoc. & Bar.& aliorum,& hoc circa primum articulum. Ang.in l.eos §.sinautem.C.eo.dicit,ꝙ licet non requiratur libellus,tñ ad cautelam seruatur ɔ̃rium,ponit Imo.in l. si quis filio exhæredato.§. si autem omnes.ff.de iniusto,rupto,irritoq; test. ¶†Circa secun-
7 dum,an requiratur litis contestatio? & tunc dicite ex mẽte Pan. Do.

ADDITIO.

a ¶Primo,an in causa ap. Adde pro ampliori declaratione vltra alleg.hic, Philip. Cor.in consi 241.inci.In causa,in litera C,in 4.volu.fol.198.vbi declarat, qua lis debeat esse forma libelli in causa appellationis.

Do.Anto.& Imo.hic.aut loquimur in appellatione extraiudiciali,& cum sit ad causam prouocatio,d.c.cum sit Romana. sicut in causis rñr requiritur litis contestatio,ita & hic, c.j.s̃.de li.contest. aut loquimur in applone iudiciali, & tunc aut loquimur in appellatione ab interlocutoria,& isto casu tenet Io.And.in addi.& in d.c.Raynaldus.ꝙ requiratur lit.conte.quia litis conte. est fundamentum ipsius iudicij & instantiæ, d.c.vnico. sed causa appellationis est noua instantia:quod patet, quia de nouo iuratur de calumnia,c.2.de iura.calum. lib.6.ideo in ea requiretur li.conte. Do.Anto.Pano.& cõiter scrib.hic,& etiam in d.c.Raynaldus. tenent contrarium, quia appellatio ab interlocutoria est cā vnius articuli,sed super articulo non est lis contestanda, d.§.sexta.ergo nec super appellatione, cum non immutet nām causæ principalis,d.l.j.§.j.ff.an per alium.cum alijs.s̃.alleg.facit ca.interposita.§.sane.j.eo.quod procedit altera parte absente, præsente autē parte vtraq;.gl.in d.§.sane.& ibi Imo.vr̃ tenere,ꝙ requiratur li.conte.& facit tex.a contrario,ibi,se contumaciter absente. Do.Ant. ibi, & Pan.in c.Raynal.in 10 col.quia Rota in d.decis.465.q̃ incipit,Item ꝙ auditor,tenet ꝙ nec illo casu requiratur li.conte.quia negari non potest,quin iste sit articulus incidens. Aut loqmur in appellatione a diffinitiua:& tunc aut in causis,in quibus proceditur sine strepitu & figura iudicij,& non requiritur li.conte. d.cle.sæpe. iūcta d.l.j.§.j. aut in causis plenarijs:& tūc aut erat lis contestata in principali,& proceditur in appellatione appellato absente: & illo casu non requiritur li. conte. sed procedi poterit sine noua litis contestatione,vt hoc textu nostro. aut lis nō erat contestata in principali:& tunc requiritur li.conte.etiam appellato absente,d.l.fi.§.illud.quæ ita debet suppleri per tex.nostrum hic, vt dixi in textual.aut lis non erat conte.& appellans erat absens:& tunc potest procedi contra eum, iuxta ea quæ habentur in c.causam.s̃.de dolo & contu.in auct.qui semel.C.qūo & quādo iud.& est gl.hic, & ita potest saluari d.§.illud. aut lis non erat conte.& vtraque pars erat præsens:& tunc debet contestari. ita Bar.in d.§.illud.& Bal.hic,& alij,& gl.in ver.contesta. & ibi Docto.in d.c.Ray. & Bal.in l.j. C.ne li. in vna eademque cau. tertio prouo.& facit tex.in d.c.Rayn.& tex.a ɔ̃rio in d.§.sane. & voluit Spe.in d.ver.sed nunquid.& in ti.de prola.sen.§.iusta.ver.2.quid si etiam appellans.& Host.in summa,eo.tit.§.quid sit effectus.& Rota vbi no.prosequitur hunc articulum in d.deci.8. quę incip. Item fuit.& in d.deci.465.aut lis non erat conte. & vtraque pars erat pn̄s:& illo casu requiritur noua li.cont.ita gl.in d.c.Raynaldus.in verbo,contestata.& ibi Pan.in x.col. ita Rota d.decis.8.& faciunt no.per glo.in d.c.2.de iur.cal.lib.6. tn̄ ex tacito consensu partium posset li.conte.omitti hoc casu. ita Bal.in d.l.j. C.ne lice.tertio prouo.aut lis non erat conte.& vtraq; pars erat absens: & isto casu iudex non potest procedere,nisi verteretur fauor publicus,vel periculum aīarum,c.proxi.præcedenti.ex quo neutra partium principalium est præsens.ita Inn.in c.j.de elec.lib.6. & Do.Phil. ¶Circa tertium,quis debeat probare. dicite s̃m Barto. in l.hi qui ad ciuilia.C.eo.& Pan.hic, ꝙ aut vnus tantum prosequitur appellationem: & tunc siue sit rite appellatum,siue non rite, debebit ipse probare qui hoc intendit, & prosequitur. aut vtraque pars prosequitur: & tunc aut tractatur de actis probandis,quia dicitur li.conte.non interuenisse, vel alia nō fuisse acta & illo casu qui dicit, probare debet,& probabitur per ostensionem actorum,c.quoniam.s̃.de proba.aut tractatur de approbando aliquid circa merita negotij:& tunc ille, qui habebat probare in principali,habeat etiam probare in negotio appellationis, qa appellatio non mutat nām negotij principalis,nec ēt quo ad onus probandi,d.l.hi qui.¶In causa autem nullitatis an requirat̄ li.conte.dicam in c.dilecto.& ponit hic Pan.de li.conte.in causa appellationis.dixi s̃.in rubrica,vbi ponit Bal.

SVMMARIVM.

1 *Vt, dictio de sui natura modum importat.*
2 *Iudicibus honor debetur.*
3 *Iudex & superior debent consulere laboribus,& expensis partium.*
4 *Citatus a iudice non suo & ab eo grauatus,appellare non debet.*
5 *In appellatione ab interlocutoria debet rationabilis causa exprimi, quare appellat,etiam si sit sententia excommunicationis.*
6 *Ordinarij inferioris a potestate quis non eximitur per destinationem.*
7 *Ordinarii siue delegati iurisdictionem propter literas impetratas declinandi modus.*
8 *Appellatio debet interponi coram iudice a quo.*
9 *Iudicis a quo copia haberi si non possit, an sufficiat appellationem interponi coram iudice ad quem.*
10 *Iudex ad quem licet per appellationem vlterius non efficiatur iudex, potest tamen in expensis condemnare.*
11 *Appellans friuolè in condemnatione expensarum punitur.*
12 *Negotium principale ad iudicem ad quem deuoluitur,appellatione legitima pronunciata.*
13 *Causæ maiores ad Papam solum spectant: & quæ dicantur maiores, & quæ reseruatæ.*
14 *Iudices ordinarij in dignitate esse dicuntur.*
15 *Præscriptio per citationem factam coram iudice incompetēti interrumpitur.*
16 *Præscriptio per actum iudicialem qualiter interrumpitur.*
17 *Exceptio ad eundem effectum tendit, ad quem tenderet, si proponeretur actio.*
18 *Effectus,qui sequitur ex destinatione nuncij facti ad curiam,quando sublatus dicatur.*
19 *Delegatus potest præuenire ordinarium,ex quo repræsentat Papam.*
20 *Præsentationis, & citationis tempus in delegato attendendum.*
21 *Rescriptum antequam præsentetur,dicitur proprium ipsius impetrantis.*
22 *Præsentatio sola literarum non inducit pręuentionem iurisdictionis in delegato,sed requiritur citatio.*
23 *Appellationi iustæ aut friuolæ deferens punitur.*
24 *Iudex in dubio appellationi deferre debet.*
25 *Suspicionis causa iusta,quæ dicatur.*
26 *Aduersarium in iudicem recusare non possum propter inimicitias, vel aliam suspicionem,mea culpa natas.*
27 *Appellans & succumbens in expensis condemnatur.*
28 *Litigantis temere pœna est condemnatio in expensis.*
29 *Delegatus ad causam appellationis an possit cognoscere de negotio principali, sicut potest ordinarius.*
30 *Appellari non debet,nisi iusta & rationabili causa expressa. & nu.31.*
32 *Causæ expressio in appellatione a diffinitiua non requiritur.*
33 *Appellandum est eodem modo ab interlocutoria expressa,sicut tacita.*
34 *Decem dierum tempus ad appellandum assignatum, quando currere incipiat.*
35 *Exclusus ab appellando per lapsum decem dierum a principio, non est exclusus a medio vel a fine,a quibus nondum sunt lapsi decem dies.*
36 *Causæ expressio non requiritur, vbi appellatur a grauamine extraiudiciali.*
37 *Appellare a grauamine pure inferendo non est licitum, conditionaliter sic.*
38 *Proponens plures causas, propter quas est appellatum, nunquid arctabitur ad veritatem omnium probandam.*
39 *Appellatio intra decem dies potest emendari.*
40 *Appellationis expressio qualis esse debeat.*
41 *Appellationis causa quando nominatim exprimenda.*
42 *Non grauatus non appellat a futuro grauamine.*
43 *Appellatio an debeat fieri in scriptis in omni appellatione, & an illa scriptura debeat esse publica vel priuata nu.44.*
45 *Apostoli libelli sunt dimissorij, per quos iudex a quo informat partem, quid intendat facere.*
46 *Apostolorum triplex species.*
47 *Agere non valenti nullum currit tempus.*
48 *Processus agitatus per iudicem a quo, pendente tempore ad dandum apostolos an valeat.*
49 *Apostoli quos operentur effectus.*
50 *Statutum abbreuians tempus appellandi non valet.*
51 *Appellatio debet iustificari ex his actis, ex quibus primus processus est gestus.*
52 *Appellari potest ab interlocutoria varijs ex causis.*

CAP. LIX.

VT debitus. Pro euidentia præmitto, ꝙ triplex est genus snię. Quædam sententia vocatur diffinitiua,eo quia negotium principale diffiniat,l.dicere.ff.de arbi.cle.j.& ibi gl.de sen.& re iudi.cle.j.in ver.diffinitiua.de sequest.pos.& fruc.Alia est interlocutoria,quę fertur super aliquo incidenti,vel emergenti inter principium & finem causæ.gl.in d.cle.j.in ver.diffinitiua.in l.generaliter.in prin.C.de reb.cre.& iure.Quoddam est genus sententiarum,quæ mixtæ vocantur,quia de diffinitiua participant,cum finem iudicio imponant, nec expectant aliam diffinitiuam post se,& de interlocutoria partem capiunt:quia non imponunt finē negotio principali,sed tm̄ illi iudicio, puta quando pronunciat quem non esse audiendum,vel non esse iudicem,vel silr.ita Bar. in d.l.dicere.& in l.quod iussit.ff.de re iud.Pan. Do.Ant.& Imo. in c.prox.seq.Ancha.consi.404.incip.De virib.prædictæ sententiæ,& Do.Ant.consil.6.posui in c.peruenit.post Io.An.& alios, s̃.eo.¶Secundo præmitto, ꝙ in appellatione quatuor personæ discretionem & cognitionem suam adhibent, s̃m Pan. hic. prima appellātis.debet enim discutere,ne temere appellet,alias puniretur in expensis,vt hic in fi.& faciunt quæ vidimus in c.reprehensibilis,& c.sæpe.s̃.eo. Secunda est persona appellati: debet enim discutere,an iuste sit appellatum, & ita debeat deferri appellationi,vel non deferri, d.ca.sæpe. Et etiam vt si appellationē iustā cognoscat, se præparet ad rn̄dēdū super principali,quod venit coram iudice ad quem discutiendū, vt hoc tex.in fi. & etiam si placuerit,vt succingat processum petendo a iudice ad quē, vt procedat super principali, omisso articulo appellationis,ex quo scit

ſcit iuſtam,c.j.eo.titu.lib.6.& ibi notatur, & dicam ĵ.in mã. Ter
tia eſt perſona iudicis a quo:habet enim examinare, an ſit iuſta
appellatio vel ne intra ſe, quia non deferẽdo appellationi iuſtè
punitur,vt vidimus in c.de priore.s.eo.Deferendo autem iniu-
ſte, etiam peccat,gl.eſt in c.cum applonib. circa princi.eo.titu.
lib.6.quæ dixit, ꝙ vſque adeo reatum committit deferẽs appel-
lationi friuolæ, ꝙ ex quo reatus omnem dignitatem excludit, l.
j.C.vbi ſena.vel clar.propterea talis iudex a quo amittit iuriſdi
ctionem.Quarta eſt perſona iudicis ad quem:hic cognoſcit pri-
mò an admittenda ſit appellatio vel ne, tanquam ex probabili
cauſa interpoſita,qñ ab interlocutoria appellatur,c.Romana.§.
quod ſi obijciatur.eo.tit.lib.6.habetur in c.dilectus.el 2.s.de re-
ſcrip.admiſſa demum appellatione cognoſcit de veritate cauſe
appellationis,& iuſtificat appellationem, quo facto pronũciat
vel tenere appellationem vel non tenere:quod ex veritate gra-
uaminis apparet.& ita ſi bene appellatum pronunciauerit,pro
cedet in principali:ſi male appellatum,remittit cauſam ad iudi-
cem a quo,vt hoc tex.in fi.Tertio premitto,ꝙ deſtinatio nuncij
ad curiam antiquitus operabatur ſuſpenſionem iuriſdõnis infe
rioris iudicis,ita vt non poſſet procedere, niſi nuncio reuerſo,
vt hoc tex.nr̃o ibi,non obſtante.nam cl̃a,nõ obſtante, in reſcri-
ptis non apponitur ab remouendum id, quod nullo pacto im-
pediebat,c.cum aliquibus.& ibi no.de reſcri. lib.6. c.mandatũ.
& ibi Io.An.& Do.Ant. s.de reſcri. ergo ex quo Papa hic dicit,
non obſtante deſtinatione nũcij,ſequitur ꝙ antiquitus talis de-
ſtinatio obſtabat, & iuriſdictionem ſuſpendebat, & hodie iſte
effectus eſt ſublatus per tex. noſtrum circa prin. ¶ Operabitur
ſecundo deſtinatio nuncij appellationem, quod qñ ſit, vidimus
in ca.dilecti.& aliquid in c.meminimus.s.e. & hic effectus ho-
die durat,quia quod nõ mutatur,quare ſtare prohibetur,l.preci
pimus.in fi.C.eo.ideo cum tex. noſter dicat ſolũ de deſtinatio-
ne nuncij,nec aperiat de deſtinatione nuncij,qui ſapit applonẽ
remanebit effectus illius deſtinationis, vt videbimus in gloſ. in
verbo,ſi dicat.¶Tertius datur effectus, quia per deſtinationem
nuncij vr̃ ſubijcere quis ſe protectioni aplicæ, ita vt nõ poſſit in
partib.ꝯ eum procedi.Sed hic eſſectus non eſt ita generaliter in
telligendus,ſm Inn. hic,quia niſi fiat in via applonis deſtinatio
nuncij,non eximit ipſum deſtinantem, d.c.dilecti.bene verum
eſt,ꝙ ipſum nuncium deſtinatum omni caſu eximet,& vr̃ ſubij-
cere protectioni apoſtolicę eum,ſed non mittentem, c.vnico.ĵ.
de pere.quod intelligit hic verum Pan. quo ad ea quę ſunt gra-
uis preiudicij,puta miſſionem in poſſeſſionem ex ſecundo de-
creto,& maiora:ſed quo ad leuiora, puta miſſionem in poſſeſ-
ſionem ex primo decreto, non ſit exemptio a iuriſdictione in-
ferioris ꝑ nuncium, vel ꝑ alium itinerantem ad Papam, p̃-
terquam in cã applonis.Mouetur per tex.in l.ignorare.C.de re
ſtitu.mili. vbi ꝯ abſentem cã reipublicę ſit miſſio ex primo de-
creto: ergo multo magis ꝯ abſentẽ ob priuatam cãm.& iſte ter
tius effectus non eſt ſublatus per tex.nr̃m,quia de eo non loqui
tur.Quarto premitto,ꝙ per hunc tex.vr̃ tolli oĩs eſſectus cl̃e,ap-
pel.re.de quo dixi in c.paſtoralis,in prin.s.eo.Quinto premitto
ꝙ coram iudice ordinario facta preuẽtione, literę impetratę ſu-
per ea cã non valent,niſi facta mentione de proceſſu,nulla autẽ
facta preuentione valent literę,c.inter monaſterium. s.tit.j.vñr
tales literę a die preſentationis ligare manus ordinarij, ſi ſurre-
ptitię non fuerint.dixi in c.vt noſtrum,s.eo.voluit Inn.in ca.cũ
M. Ferrar.s.de conſtit.circa fi.In delegatis autem queritur ei iu
riſdictio a die preſentationis,c.ſuper eo.el 2.s.eo. & etiam inhi-
betur a die p̃ntate inhibitionis,c.audita. s.de reſti.ſpo. Sed quo
ad intrinſecum valorem literarum ſuſcipiunt robur a die datę,
c.ceterum.c.eam te.c.capitulum ſanctę Crucis.c.ſi autem.& c.
plerunque s.de reſcri.late per Imo.in cle.ſi.de reſcri. ¶Is,qui ap
pellat ante ſententiam,cauſam probabilem exprimat coram iu
dice a quo, nec eſt probabilis exceptio de miſſione nuncij ad
curiam,vel literis impetratis,quę prius preſentatę non ſunt: &
ſi iniuſta fuerit appellatio,hoc pronunciato iudex remittit par-
tes ad primum iudicem appellantem in expenſis condemnans.
ſi autem applo fuerit iuſta,procedat in principali iudex ad quẽ:
per hanc tñ decretalem maiorib.cauſis,quę curiam proprie ſpe
ctant,non ſit preiudicium. h. d. Diuidit in tres partes principa-
les.In prima ponit cãm.In ſecunda quę eſt ibi, ſtatuimus, ponit
conſtõnem.In tertia q̃ eſt ibi,ſaluis conſtõnib. reſeruat maiores
cãs.Rurſus ſcd̃a principal̃r ſubdiuidit in tres particulas. In pri-
ma ponit deciſionem,ꝙ appellans ab interlocutoria dẽt proba
bilem cãm exprimere.& dat duo exempla, quę dicatur cã non
probabilis. In ſecunda quę eſt ibi,cum aũt, inſtruit proceſſum
applone propoſita.In tertia quę eſt ibi, & ſi minus, ponit quid
debeat facere iudex ad quem, cauſa appellationis propoſita.

1 †No.ex tex.ibi,vt debitus. ꝙ licet dictio,vt, de nã ſui modũ im-
portet,gl.eſt in c.verũ.ĵ.de cõdi.appo. in rubrica. C.de ſal. cauſa
adiec.no.Bar.in l.qui abſenti.ff.de acq.poſ.& in l.cum tale.§.Ti
tius.& in l.quib.dieb.§.Termilius.ff.de cond.& demon.tñ qñq;
ſtat cauſatiue vt hic,q̃a hic demonſtrat cãm conſtõnis.facit tex.
2 in cle.vt calumnijs.de ſen.& re iu.†No.ex tex ibi, honor.ꝙ iudi
ces dẽnt honorari honore debito: & ſic, ex quo iudicib.honor
dẽtur vt hic,& l.fi.C.qñ prouo.ꝙ eſſe iudicem dr̃ eſſe honor: &
ꝑpea dixit hic gl.no.ꝙ iudices dñr eſſe in dignitate.quod intel-
ligite in ordinarijs:ſecus in delegatis, l. munerum. §. iudicandi.
ff.de mune.& honor.faciunt notata in d.l.fi.& eſt rõ:nam potiſ-
ſimum inſigne dignitatis eſt preeminentia cum iuriſdõne, c.de
multa.& ibi Io.An.Inn.& alij, ĵ.de preb. No.per Io.An.& alios
in c.j.de conſuc.lib.6.faciunt quę hñr in c.cum ab eccleſiarũ re-
ctorib.per Inn.s.de offi.or.ſed iudices ordinarij hoc hñt.ergo di
cuntur eſſe in dignitate.In delegatis aũt non ita eſt, q̃a illi non
hñt iuriſdõnem iure ſuo,ſed iure alterius,l.morte.l.& quia.ff.de
iuriſdi.om.iud.& faciunt quę hñr in c.ſtatutum. in prin.de reſc.
lib.6.in rõnib.gl.nam ſi delegatio Papę daret dignitatem, nõ eſ
ſet bona rõ:quia ꝑpea fiunt delegationes aplicę exiſtentibus in
dignitatib.& canonicis cathedralib.ne viles perſonę aplicas ꝑ-
ſonas preſentent,quę tñ fuit potiſſima eius conſtitutionis rõ:nã
deſinerent eſſe viles,ex quo hẽrent dignitatem,l.j.& 2.C.de di-
gni.li.12.& ibi no.Et ideo ſiquis hẽret immunitatem ab onerib.
publicis, poſſet tñ eligi in ordinariũ, & ſic in magiſtratum. tex.
eſt in l.cui muneris.ff.de mune.& hono.alibi tñ.l.in d.§.iudicã-
di.vr̃ innui,ꝙ eſſe iudicem ſit onus & non honor. & in ordina-
rio loquendo eſt bonus tex. in c.qui epatum.8.q.j.& ibi Archi.
& loquendo de beneficialib.eſt bonus tex. in c.ante oĩa. 11.diſt.
vbi dr̃,ꝙ preeſſe,ſi perfunctorie & adulatorie res agat,bonũ eſt:
ſi autẽ tutius diſcutiatur, triſte & lachrimabile. & facit qđ vult
gl.in c.ſi ꝯ vnum in verbo,probari.de offi.deleg.lib.6. tñ ad hęc
ꝯria patet ſolutio,quia §.iudicandi.loquit de delegato, vt eſt p̃di
ctum. d.ca.qui epatum. & d.c.ante oĩa.loquuntur reſpectu ope
ris & exempli de ſe preſtandi. Et facit ꝙ hoc ſit difficile & one-
roſum,tex.in c.qualiter & qñ.el grande.ibi, quia non p̃nt oĩbus
ꝯplacere.ĵ.de accu.& dum ẽt dr̃,ꝙ ſunt poſiti tanq̃ ſignum ad ſa
gittã:non tñ per hoc negatur,quin ſint in dignitate, & honore
3 maximo.†No.ex tex.ibi,ſuper laborib.& expenſis.facit c.finem
litibus. s.de dolo & contu. etiam ex officio ſuo nemine implo-
rante,vt hic.faciunt notata in c.cãm quę.per Pan.s.de iud.in ca.
bonę.el j.s.de poſtu.prel.no.per Bar.in l.4.§.hoc autem iudiciũ.
4 ff.de dam.infe.†Nota ex tex.ibi,coram idoneo iudice.a ꝯrio ſen
ſu,ꝙ citatus a iudice non ſuo, ex quo non eſt idoneus iudex, &
ab eo grauatus nõ hẽt appellare vt hic,quia geſta coram tali iu-
dice nihil preiudicant:ergo non grauant,c.at ſi clerici. s.de iud.
quod intelligite verum,ſi ſit talis iudex, cuius iuriſdõ nõ poteſt
prorogari tacite: alias quia procedendo videretur pronunciare
ſe iudicem, & induceret tacita prorogatio,ex quo pars nõ ꝯdice
ret.Inn.in c.ad petitionem.ĵ.de accu.Bar.in l.j.ff.de iud.no.Pan.
in c.ſignificaſti.s.de fo.compe. Ideo de neceſſitate debebit pars
appellare, iuxta ea quę notat glo.in auct.habita. C.ne fil.ꝓ pa.
iuxta ea quæ hñr in c.ſignificãtib.& c.cum olim. el j.de offi. de-
5 le.quę no.Bar.in l.2.ſi quis in ius voc.nõ ier.†No.ex tex.ibi,abſ-
que rõnabili cã. iuncto tex.ibi, ante ſniam.ꝙ in applone ab in-
terlocutoria debet rõnabilis cã exprimi, quare appellat, ẽt ſi ſit
ſnia excõicationis,c.ad nr̃am.ibi Do.Ant.s.eo.& ſic in oĩ inter-
locutoria.quod patet ex tex.ibi,ante ſniam.ſm Bal.hic: nam ꝓ-
prie applone ſnię intelligimus de diffinitiua.gl.in ca.cum olim.
s.de teſti.in l.2.§.biduum. ff.qñ ap.ſit. ergo tex. noſter intellr̃ de
applone ab interlocutoria. quod procedit ſm Pan. hic, etiam ſi
cã,ꝑ quam appelletur,eſſet notoria: quia notorium licet excu
ſet a probatione,tñ non excuſat a poſitione.ita gl. in cle.appel-
lanti.e.tit.Io.An.& alij in c.accedens. s.vt li.non cont. Do.Ant.
Pan.& Imo.in c.exceptionem s.de excep.tex.& ibi Barto.in l.ſi
adulterium cum inceſtu.§.idem Pollioni.ff.de adulte. Bar.in l.j.
circa fi.ff.de excep.gl.in l.ſed ſi poſſeſſori.§.fi. ff.de iureiu.faciũt
no.per Bar.& Ang.in l.cũ quid.ff.ſi cer.pe.ꝑ Bal.in l.j.C.quo &
qñ iud. & faciunt q̃ dicam de illa expreſſione rõnabilis cãę,ĵ.in
mã. & hoc de expreſſione cauſę procedit tã de iure ciuili q̃ de
iure canonico. & licet de iure ciuili hoc non caueatur, ſatis eſt
ꝙ ꝯrium non cauet: & cum ita caueatur de iure canonico,ſtabi-
mus iuri canonico.Ita Ang.conſi.193.quod incipit, In cã applo-
nis.in 2.col.facit tex.in l.ait p̃tor.§.pmittit. ff.de minor. Et ideo
infert,ꝙ ex quo nõ põt appellari ſine rõnabili cã expreſſa, ꝙ cl̃a,
app.re.non excludat applonem rõnabilem in iure permiſſam,
c.paſtoralis. in prin.s.eo.quod hodie per iſtam decretalẽ: illa cl̃a
apponatur ad bene eſſe, & nihil operet in applone ab interlo-
cuto-

cutoria: & sic stet solum effectus in applone a diffinitiua, quia cõmissa cã applonis non poterit a diffinitiua appellari, nisi in casibus a iure expressis. & ideo mãdabitur executioni per iudicem a quo, non obstante applone. ita vult gl. in verbo, ante sniam. q̃ per hæc remanebit expedita. quo ad diffinitiuam bene loquit, quo autem ad interlocutoriam dicite, vt in d.c. pastoralis. i prin. quia male loquitur: in diffinitiua autẽ hodie hoc stat, ꝙ etiã non expressa aliqua cã valeret applo: imo nec præcedente grauamine vel iniustitia ex proposito, gl. est in l. ait pretor. §. permittit, & ibi tex. notab. ꝙ in interlocutoria dẽt exprimi cã. ff. de mino. & dixi s̃. in rubrica. tñ vbi adesset clã, app: re. cum non possit appellari nisi in casib. a iure expressis & sic specialib. d. ca. pastoralis. ideo dẽt cã exprimi, vt intelligatur an simus in casu a iure expresso. Gemi. in c. Romana. §. si autem. in fi. eo. lib. 6. Et ideo dixit hic Pan. ꝙ stante dicta clã, ap. re. audietur appellans a diffinitiua, si dicat se velle de nouo aliqua ꝓducere, c. cum Io. heremita. s̃. de fi. instru. quia ille casus est a iure expressus, vt ibi, & l. per
6 hanc. C. de temp. ap. †No. ex tex. ibi, ad superiorem iudicẽ nuncium destinauit. ꝙ per destinationem nuncij non eximi ur q̃s
7 a ptãte inferioris ordinarij, de quo in glo. in ver. si dicat. †No. ex tex. ibi, literas impetrauit. ẜm cõem intelẜm hic, & in c. j. vbi magis cõiter Doc. s̃. de rescr. modũ declinandi iurisdõnem siue ordinarij siue delegati ꝑ literas impetratas, vt ipse declinans presentet literas iudicib. ad quos diriguntur: & ita postea opponat coram ordinario, ad quem fuit citatus, vel etiam delegato de primis literis, offerens se paratũ iustitiam prosequi coram iudicib. datis in eisdẽ. & ita Gof. Io. An. & Do. An. hic. vel aliter ẜm intellectum Host. & Pan. no. sicut ordinarius citando põt alium ordinarium præuenire, c. pe. s̃. de foro compe. l. si quis posteaquam. ff. de re iud. ita põt delegatum præuenire, quia si prius citauerit ante lr̃as pñtatas, certe non valebit exceptio opposita, ꝙ literæ ad alios iudices sint impetratæ, ex quo non sunt pñsentatæ. de veritate istorum intellectuum dicam in gl. in verbo, si dicat. ad fi-
8 nem. †No. ex tex. ibi, coram eodẽ iudice, ꝙ applo dẽt interponi
9 coram iudice a quo. †Quid si nõ põt eius hr̃i copia, & an sufficiat interponi coram iudice ad quẽ. vidimus aliquid in c. suggestum. s̃. eo. & videbimus in ca. fi. j. eo. No. ex tex. ibi, ad inferiorem remittat. ꝙ applone ab interlocutoria iniusta per iudicẽ ad quem, vel friuola pronunciata, cã dẽt remitti ad iudicem a quo. intelligite verum, nisi ipse iudex a quo detulisset huic apploni, q̃a tũc ex quo priuauit se iurisdõne, non est cã remittenda, c. cũ applonib. eo. ti. li. 6. & ibi hr̃. intelligite de necessitate. tñ de honestate, maxime qñ iudex detulit dando aplos reuerentiales, dẽt iudex ad quẽ remittere ad iudicẽ a quo. Ita Io. An. in d.c. cum applonibus. vel ẽt appellante renũciante applõni, vt in d.c. cum applonib. ibi Gemi. post Io. An. & Pe. de Ancha. multo magis ergo de consensu vtriusq; partis, vt ibi concludunt Imo. etiam tacite ꝑ non prosecutionem j̃. tps ab hoie assignatum, vt sensit gl. in d.c. cum applonib. §. si vero. in verbo, remittenda. & ibi Gem. in pe. col. allegat Oldra. in consi. 116. Sed Ro. decis. 363. quæ incipit, Ex hoc insurrexit. tenet ꝙ etiam de expresso consensu partium nõ possit reassumere iurisdõnem, nisi esset talis iudex, q̃ posset adiri per querelam, per tex. d.c. cum applonib. ad quem tex. r̃ndetur clare, quia loquitur appellante prosequente, vt ibi in princ. licet cũ Rota teneat Pau. in cle. sicut. eo. tit. Do. Ant. & Pe. de Ancha. & D. Benedictus ibi tenẽt ꝯ Rotam, & sic cum Ge. & sic vtile est hoc casu, ꝙ iudex etiam deferat applõni vel incontinenti vel ẽt ex interuallo, j̃. 10. dies præfigat terminũ appellanti ad prosequẽdum, ꝙ põt. Rota decis. 356. q̃ incipit, Itẽ appellatur a diffinitiua. Et Cardi. & alij in cle. j. eo. ti. & Gem. & Pe. de Anch. in d.c. cum applonib. & sic facto suo iudex, qui detulit, non põt reuocando dilationem reassumere iurisdõnem, vt vidimus in c. constitutis. s̃. eo. el 2. Io. An. in d.c. cum applonib. & ibi alij, & in d. cle. sicut, tñ facto partis appellantium vel partium vtriusque, s. vel iudicis ad quem, poterit reassumere. ita Gemi. vbi proxime. Aduertite tñ, ꝙ in applonib. interpositis ad curiam Romanam, & eò deuolutis non remittuntur vnquam partes ad iudicem a quo, etiam si pronunciaretur male appellatum a grauamine. Rota deci. 321. quæ incipit, Item si appellatus. nam illa curia Romana dici põt esse sicut infernus, vt ꝙ semel admisit nunquam dimittit. Item vno alio casu iudex ad quem non remittit ad iudicẽ a quo cãm, licet pronunciet male appellatum, s. vbi pendente applone iudex a quo processisset ad vlteriora, & diffinitiue pronunciasset super principali: nam tunc iudex ad quem, friuola pronunciata applone, non remittit cãm ad iudicem a quo, ex quo est functus officio, ar. c. in literis. s̃. de offi. dele. l. iudex. ff. de re iudi. sed cõfirmabit sñiam diffinitiuã a iudice a quo latam, ex quo ab ea pars non appellauit. ita Inn. & post eum Imo. in pe. col. in c. ex parte

A. s̃. de testi. Imo si ante pronunciationem iudex ad quem misisset inhibitionem iudici a quo, & postea pronunciasset bene iudicatum & male appellatum, & ab hac pronunciatione appellatum esset, iudex, a quo erat primo loco appellatum, poterit ad vlteriora procedere, non obstante inhibitoria prima, nisi ꝑ hũc iudicem de nouo inhibeatur. ita Rota decis. 138. incipiente, Item si appelletur. & pronunciet hoc casu male appellatum, talis sñia dr̃ quo ad iudicem diffinitiua, sed quo ad partes interlocutoria: ideo si iterato voluerint appellare, appellabunt vt ab interlocutoria. Bal. in l. cum & minores vos. C. si aduer. rem iudi. & in auctẽn. sacrm̃. C. de iura. cal. si vero pronunciat bene appellatum, & quo ad iudices & quo ad partes, censetur diffin itiua. ita Pau. consi. 27. incipiente, Christi &c. Viso puncto. Et fortius dixit Ludoui. de Roma per hunc tex. consi. 362. incipiente, Oportẽtis Dei &c. quo ad primum articulum, ꝙ etiam si iudici sit cõmissus articulus applonis ab interlocutoria vna cum negotio principali, q̃ tñ de negotio principali non poterit cognoscere nisi iustificata applone. & si applonem iniustam repererit, dẽt remittere cãm negotij principalis ad iudicem a quo, decis. Rotẽ in antiquis, 232. Hẽc q̃ dixi procedunt, qñ vnus tantũ iudex pronunciauit: nam tunc deferendo applõni abdicat a se iurisdõnem, sed vbi essent plures iudices, tunc si sumus in talib. in quib. vnus solus potest procedere, per eius delationem idem effectus resultabit, vt abdicet a se iurisdõnẽ, & preiudicabit collegis, secus si solus non posset procedere. ita Pe. de Anc. in d.c. cum applonib. §. si vero. licet Gemi. ibi faciat longam filateriam, de quo tñ latius in cle. j. eo. ti.
10 & Bal. & Sal. in auct. hodie. C. eo. tit. †No. ex tex. ibi, in expensis condemnet. ꝙ licet iudex ad quem, per applonem friuolam non efficiatur vlterius iudex, ne deuoluatur iurisdõ: tñ põt in expẽsis condemnare. & sic hẽtis, qui non est iudex in principali, põt tñ iudicare in accessorio. & est tex. in cle. j. ad fi. de resc. gl. & ibi no. in c. fi. s̃. de rescri. faciunt quẽ vidimus in c. reprehensibilis. s̃. eo. & ideo facta per eum condemnatione expensarum, cum sit valida, mittetur executioni, sed per iudicem a quo ipse iudex ad quẽ non hẽt iurisdõnem aduersus partes. ita Spec. in tit. de expen. §. nunc videndum. ver. Sed quid si iudex. & si fuerit pronunciatum per iudicem ad quem super expensis, iudex a quo reseruabit in fi. principalis causẽ, & ipse condemnabit. ita Spe. vbi proxime. Et quod dictum est de executione, tenet Spe. in ti. de execu. sñię. §. 2. versi. quid ergo. & hic Pan. faciunt quẽ vidimus in c. reprehẽ-
11 sibilis. & melius in c. ex rõne, & c. sæpe. s̃. cod. † Et sic habetis ex tex. qualiter punitur friuole appellans in condemnatione expẽsarum. Sed sit cautus ille, ꝯ quem pronunciatur applonem friuolam, ꝙ appellet a tali pronunciatione; alias alia pœna sequetur, quia hẽbitur pro manifesto contumace, & non poterit a modo appellare a diffinitiua. gl. est singularis, quã ibi exclamãt Cardi. Imo. & Pan. in cle. si ante. in gl. magna. in prin. de dolo & contu.
12 No. ex tex. ibi, alioquin ipse procedet. rlam, †ꝙ applone legitima pronunciata deuoluitur ad iudicem ad quem negotium principale, propterea in eo procedit. faciunt quẽ vidimus in c. dilectis.
13 s̃. eo. vbi etiam oĩa accessoria deuoluuntur. No. ex tex. ibi, de maiorib. causis. ꝙ causæ maiores vsque adeo spectant ad Papam, c. ꝙ translationem. s̃. de offi. leg. & ibi quẽ sint causẽ reseruatẽ, & sic maiores. & c. maiores. in prin. j̃. de bapt. ꝙ conuentus corã ordinario põt eligere, ꝙ vult conueniri coram Papa ꝑ maioritatem causẽ, nec erit locus preuentioni illo casu, quia pręuentio tunc demum hẽt locum, qñ iudices hñt ptãtem in ipsa cã, super qua citant, c. pe. s̃. de fo. compe. quod non est in casu illo, quia inferior non hẽt ptãtem in causis maiorib. Papẽ reseruatis, dictis iurib. & hoc sonat litera nr̃a ẜm Pa. referendo illa verba, saluis constõnib. & c. ad tex. s̃. in prin. secundẽ partis ibi, vt si quis corã idoneo iudice, vel aliter ẜm Do. Ant. & Pan. no. ꝙ cum maiores causẽ sint Papẽ reseruatẽ, d.c. quod translat. ideo si super eis appelletur ad Papam ab inferiore, nõ requiritur alia expressio cãe, ad hoc vt deuoluatur ad curiam, cum de nã sui deuoluantur, nec põt per alium cognosci, & hoc sonat litera referẽdo illa verba, saluis constõnibus, & c. ad tex. s̃. e. ibi, absq; rõnabili cã non pro-
14 uocet. †Glo. in verbo, differatur. in fi. no. ꝙ iudices ordinarij dñt esse in dignitate. & faciunt quẽ dixi in textualib. Et ideo ꝑꝑ eorum dignitatem in causis applonis eis deferẽ. Hic inoleuit, ꝙ iudex ad quem si põt reseruare honorem ipsius iudicis a quo, pronunciando etiam ꝯ pronũciata per eum, exprimit cãm, ꝙ ex nouiter deductis pronunciat ꝯ primam sñiam, ꝙ põt, ca. cum Ioannes. & ibi bonus tex. s̃. de fi. instru. faciunt q̃ vidimus in c. cum ad sedem. s̃. de rest. spo. & no. Bal. in auct. sed si quis. s̃. de testi. Gl. in verbo, coram idoneo. in fi. no. in prima limitatione ad c. pe. s̃. de foro compe. ꝙ preuentio iurisdõnis non fit per citationem factã a iudice incompetenti. & ita est hic tex. a ꝯrio in eodem verbo, coram

coram idoneo.& facit gl.in c.cum plures.de offi.dele.lib.6.ad fi.
quod intelligite verum,niſi eſſet talis iudex, cuius iuriſdõ poſſit
tacite prorogari comparendo coram eo.de quo ponit Pan.in c.
ſignificaſti.ſ.de fo.comp.& in c.P.& G.ſ.de offi. dele. nam tunc
per citationem,cui non eſt oppoſitum , prorogatur iuriſdictio,
& pũentio inducitur,quia non fuit iuriſdõ ex toto nulla,imo va
15 lida,ex quo pars non opponit.ita Pan.hic.†No.vltimo ex glo.ꝙ
per citationem factam coram iudice incompetenti non interrũ
pitur pręſcriptio.faciunt quę hñr in d.l.ſi pater.& ibi etiam gl.&
etiam in l.accuſaturus.ff.de adult.in auct.offeratur. C.de li.cõte.
16 ¶†Tñ pro clariori intelligentia dicite, qualiter interrũpatur p̃-
a ſcriptio per actum iudicialem. [a] aut eſt talis pręſcriptio, quę ad
interruptionem requirit li.conte. prout eſt pręſcriptio longi tẽ-
poris: & tũc nec per citationem nullam,nec per libellum nullũ
nec per li.conte.inualidam interrumpetur pręſcriptio,l.fi.C.de
pręſcri.30.vel 40.anno.& ibi per Salic. faciunt notata per Barto.
in d.l.accuſaturus.& in d.auct.offeratur.& in l.fi.in prin.ff.de eo
per quem fac.er.& ibi Bal.in l.nãliter.& ibi cõiter ſcribentes. ff.
de vſuc.in l.2.§.ſi rem.ff.de vſuca.per emptore.in l.mariti. §.quin
quennium.ff.de adul.per Ang.in l.j.C.de iudi.in l.ſicut. C.de p̃-
ſcri.30.vel 40.an.per Canoni.in c.illud.ſ.de pręſcri.& in dictis lo
cis,qualiter per actum iudicialem interrumpatur pręſcriptio,in
l.cum notiſſimi.§.ſed ſi quis.& ibi gl.& alij. C.de pręſcrip.30.vel
40.an.niſi iſta litis conteſtatio,licet nulla, conſtitueret in mala fi
de aduerſarium,puta quia ei ita demonſtratur rem eſſe alienam
ꝙ de hoc ſit certus:nam illo caſu non ſolum interrumpitur pręſcriptio,ſed vſq; ad cẽtum annos,ſi duraret mala fides, impedie
tur & interrumpetur præſcriptio,q̃ impeditur ſuperueniẽte ma
la fide,tñ ante completam pręſcriptionem, vt hr̃ in ca.vigilanti.
& in c.ſi diligenti.& in c.fi.ſ.de pręſcr.illa eſt gl.16.q.3.c.j.quę vo
luit,ꝙ litis conteſtatio perpetuet actum vſq; ad 110. ann.quod vr̃
ↄ̃ l.fi.C.de pręſcr.30.vel 40.an.vbi perpetuat ſolum vſq; ad 40.an
nos.ſed intellĩr vt pręd ixi.& ita volunt.& hic Do.Ant.Pan.Imo.
licet non allegent illam gl. Aut loquimur de interrumpenda p̃-
ſcriptione,quę interrumpitur per citationem, prout eſt pręſcri-
ptio longiſſimi t̃pis,d.l.cum notiſſimi.§.ſed ſi quis.& tunc requi
ritur citatio valida:& dato ꝙ libellus eſſet etiam ineptus, vel li-
tis cõteſtatio inepta:& tunc ex quo citatio fuit valida,ſufficit ad
interruptionem.ita Bar.in d.l.accuſaturus. & hr̃ in locis pręalle.
ſecũs ſi citatio fuiſſet inepta,vt hac gl.Et ideo per citationem fa
ctam coram arbitratore non interrumpit̃ aliqua pręſcriptio. ita
Imo.poſt Do.Ant.in c.Quintauallis.in 15.fallentia, in 9.col. ſ.de
iureiu.& Bal.in l.cum antea.C.de arbit.& ideo circũducto edi-
cto citatorio non operabitur citatio interruptionem,quia non-
dum eſt ſortita effectũ.Bal.in d.auc.offeratur.& in d.l.fi.in prin.
ff.de eo,ꝑ quem factum erit. Et ideo citato contumace, ex quo
non accuſat̃ eius ↄ̃umacia,& ſic citatio non ſortit̃ effectũ,l.ꝓpe
randum.§.ſiquidem.& ibi caſus. C.de iudi. Bar.in l.cõſentaneũ.
C.q̃uo & q̃n iud.in l.ſi finita.§.nihil. ff.de dam.infec. hr̃ in c.j.de
dolo,& contu.lib.6. ideo talis citatio non interrumpet præſcri-
ptionem.ſecus eſt,ſi citatio ſortita eſt effectum,licet poſtea deſe
ratur inſtantia.gl.eſt in l.2.C.de fruc.& li.expẽ.quę voluit, quod
tunc duret effectus interruptionis,in d.l.properan.§.j.in ver.iu-
dicij.faciunt notata per Bar.in l.cum lite mortua. ff. iudic.ſol.&
per Imo.& alios in c.cũm quę.ſ.de teſt.hęc procedunt,q̃n in viã
17 actionis aliquid deducit̃.†Sed quid ſi in viam exceptionis? & di-
cite,ꝙ ſi exceptio tendit ad eundem effectum ad quem tenderet
ſi proponeretur actio,puta in exceptione compẽſationis, quod
tunc ſitr̃ interrumpit pręſcriptionem ſicut intentatio actionis.
gl.eſt,& ibi Car. in l.oĩs.ff.de reg.iu. & etiam notauit Imo.in c.
2.ſ.de ordi.cog.ſecus ſi exceptio non tenderet ad eundem effe-
ctum,ad quem tendit actio,ſi ſuper eo intentaretur, puta in ex-
ceptione ſpoliationis,quæ ſolum agit repellere:non autem ten-
dit ad conſequendum,prout tenderet actio: tũc intentatio iſtius
exceptionis non interrũpet pręſcriptionem,gl.eſt in d.c.2.& ibi
notat Imo.& ſic concordat iſtas ↄ̃rietates.pręd icta procedũt, ni-
ſi vt pręd ixi,conſtitueretur præſcribens in mala fide, quia q̃uo-
cunq; conſtituatur in mala fide,interrumpitur pręſcriptio, vt di
18 xi in primo membro.Gl.in verbo,ante ſñiam. me remiſi in tex.
ad dicta in c.paſtoralis.ſ.eo.Gl.in verbo,ſi dicat.ibi,non prodeſt
nuncium præmiſiſſe ad ſuperiorem.vult gl.ꝙ per iſtam decre.ſit
ſublatus effectus, q̃ ſequebatur ex deſtinatione nuncij facti ad
curiam,per iura allegata in gl.& c.dilecti.vbi vidimus. ſ.e.vos di
cite,aut loquimur de illo effectu ſñſpenſiuo iuriſdõnis ordina-
rij,donec relatio nuncij ad Papam miſſi hẽretur, q̃n deſtinatio
nuncij non fit cã applonis,& tũc bene loquitur gl.nr̃a: & faciũt
quæ dixi in euidentialib. aut de effectu deſtinationis nũcij, quæ
ſuccedit loco applonis,vt d.c.meminimus.alleg.in gl. & faciunt
quæ vidimus in d.ca.dilecti. & tunc ille effectus non eſt in toto
ſublatus,nec bene loquitur gl.ꝙ illa iura ſint correcta,quia de ta
li deſtinatione non loquitur tex.nr̃.hoc tñ fatendum erit, ꝙ de-
cre.nr̃a ſicut in applone ab interlocutoria addit formam,ꝙ ex ra
tionabili cauſa & ea expreſſa fieri dẽt,ita hæc deſtinatio nuncij,
per tex.nr̃m,ſuſcipiet formam,& quotieſcũq; fit loco applonis,
obſeruet oẽm formam quę in applone requiritur:& ideo dẽt fie
ri expreſſa cã rõnabili talis deſtinatio,quia cum deſtinatio nun-
cij vel itineris arreptio æquiparantur apploni, q̃n loco applonis
interponitur.d.c.meminimus.& d.c. dilecti.ius nouum ſuperue
niens loquens de vno caſu parificato, prout eſt decre.noſtra, q̃
loquit̃ de applone,extenditur ad alios caſus parificatos,& ſic ad
iter arreptum loco applonis ſubrogatum,vel deſtinatione nun-
cij.ergo oĩno cum ſit rõnabilis cã,exprimi dẽbit,dicendo, D.iu
dex,quia me grauaſtis tali grauamine,iter arripio ad curiam,vel
deſtino talem nuncium ad curiam, niſi tale grauamen emenda-
retur. & faciunt ad prædicta quæ hñr in l. ſiquis ſeruo perſuaſe-
rit.C.de furt.iuncta l.vt tñ.ff.de ſer.corru.& etiam per gl.in c.cõ
ſtitutionem.& in c.non ſolum.de reg.iu.lib.6.& in c.ſi poſtquã.
19 circa fi.& in fi.de ele.lib.6.†In gl.ibi,ſ. de offi.dele.c.j.no.ꝙ ſi co
ram ordinario fuerit proceſſum, Papa non concedit literas dele
gationis, poſtquã eſt ab ordinario præuẽtus:& cõ delegatus põt
præuenire ordinarium,ex quo repręſentat Papam, c.ſanè.el 2.ſ.
de offi.dele.c.ſtuduiſti, ſ.de offi.leg. Et ideo ſicut Papa tanquam
vbique ordinarius,c.cuncta per mundum.9.q.3.põt præuenire ci
tando alium ordinarium,ita & eius delegatus, ſi prius citauerit,
dicetur præueniſſe ordinarium.Aliud habes ex gl.ꝙ proceſſo ad
citationem ſolum,vel etiam ad vlteriora per ordinarium, nõ va-
let poſtea impetratio delegati facta a Papa, niſi habita mentio-
ne de proceſſu.& facit tex.in c.inter monaſterium.ſ.ti.j.& in ca.
2.ſ.de dolo & contu.& rõnem ſentit gl.hic,quia ex quo ordina-
rius citauit, vr̃ iam præueniſſe iuriſdõnem in iſta cauſa, ideo in
dubio Papa non vr̃ derogare huic proceſſui cępto: non mirum
20 ergo ſi dẽt exprimi de proceſſu.†In ea.in fi.habes ex hac gl.intel
lectum ad hanc decre.quia intelligitur tam de ordinario quam
in delegato: ita ꝙ in delegato attendatur tẽpus p̃ntationis & ci-
tationis vigore literarum factę ad hoc,vt ſecũdæ literę etiam fa-
cientes mentionem de primis tollant primas nondum pręſenta
tas,dummodo non ſit quid imputetur impetranti ſecundas lite-
ras,ꝙ ipſe impedimentum præſtiterit impetranti primas. & ſic
in effectu vult gl.ꝙ c.ſinautem.& c.plerunq;.de reſcri.vbi ita de-
mum ex negligentia primi impetrantis conualeſcunt ſecundæ
literæ,ſi negligentia durauit anno.item decr.cæterum.de reſcri.
vbi primæ literæ nõ excluduntur per ſecundas, niſi de his faciãt
mentionem,c.2.ſ.de dolo & contum.c.bonæ.j.de confir.vti.vel
inuti.Oĩa iſta iura ſm̃ intellectum gl. ſunt correcta per hanc de-
cre. vt debitus.& hanc opi. cõiter vbiq; eſt ſecuta gl. maxime in
c.j.ſ.de reſcri.ſequitur Inno.in d.c.cæterum.& Imo.hic.Pan.hic
poſt Do.Ant.& ẽt in d.c.j.reprobat hunc intellectum. Mouetur
vulgari rõne,quia iurium correctio eſt euitãda, c.cum expediat.
de ele.in 6.nec per ſubauditos intellectus debẽt iura corrigi. gl.
in c.cupientes.§.ꝙ ſi per 20.de ele.li.6.nec in correctorijs hẽt lo-
cum extenſio.notat Bar.in auct.quas actiones.poſt glo. C.de ſa-
croſan.eccl.ergo cum decre. nr̃a de delegato nullam faciat men
tionẽ, nõ intelligitur de delegato, quia pręd icta iura corrigeret,
puta ſine cã quis ſuo iure priuari non debet,c.ſatis puerſum.56.
di.l.ius nr̃m. ff.de reg.iur. ergo prius impetrans etiam pręuẽtus
per p̃ntationem ſecundi reſcripti non excludetur a ſuo primo,
ex quo non eſt in culpa:puta lex generalis non debet extẽdi ad
corrigendum legem,quę ſpecialiter loquitur, l. ſanctio legum.
ff.de pę.imo etiam ſi vteretur cl̃a, non obſtante. non vr̃ tollere
legem ſpecialem,l.decurionum.C.de ſilenti.li.12.faciunt notata
in c.j.& per Bal.in c.cum ordinem.ſ.de reſcr.per Bar. in extraua
ganti,ad repri.in ver.non obſtante. imo lex noua ſuperueniens
gñaliter loquens diſtinguitur per antiquã in ſpecie loquentem,
l.ſciendum.in prin.& ibi Bar.ff.qui ſatiſd.cog.iuncta auctentica
offerat̃.C.de li.conte.l.nam & poſteriores.ff.de leg. ergo cũ de-
cre.nr̃a generaliter loquatur,iura autem prædicta in ſpẽ, non vi
debuntur correcta d.iura.imo decretalis noſtra per ea diſtingue
tur,vt data negligentia anni præualeant ſecundæ literæ,non ob-
ſtãtę quòd dicat primas ſe impetraſſe. & ita intelligatur tex.nr̃.
& hũc intellectum ſenſit gl.in d.c.j.& etiam Vinc. hic, & refert
Pan.

A D D I T I O.

a ¶Per actum iudicialem. Aduerte, nunquid contra ius cõe currat præſcri. tanti t̃pis,cuius initij memoria non eſt in contrarium,& an d.præſcr.tanti tempo ris &c.interrumpatur per actũ iudicialẽ,ex quo hẽt vim conſtituti. vide nota. Phi.Cor.in conſi.22.inci.Vr̃.fo.22.in litera,E.in j.volu.

Pan. tñ hoc modo intelligendo decre. nr̃am parum operaret̃ in
eo ver. non obstãte. et ꝙ non esset sacrilegiũ dicere, cũ exépli-
ficatiue hic ponant ista verba, vt s̃. patet in diuisione. non mirum
ergo, si nouum ministerium iuris non important: puta insistẽdo
ꝯ gl. nr̃am. Abducit aliud fundamentum Pan. iura in dubio non
vr̃ tollere ius tertij, sicut nec princeps, l. 2. §. merito. ff. ne quid in
loco publico. c. super eo. s̃. de offi. dele. & facit gl. & ibi no. in l. 2.
C. de noxa. & bonus tex. in c. cum dilectus, & ibi no. s̃. de consue
tu. sed si per decr. nr̃am pdicta iura corrigerent̃, tolleretur ius pri
mi impetrantis, ergo &c. puta ſm Host. & alios decre. nostra
non potest intelligi in delegato: quod patet per ver. saluis. in fi
ne positum: nam si intelligeret in delegato, certe exquo delega-
tus Papę repręsentat Papam. c. sane. el 2. s̃. de offi. dele. non esset
necesse reseruare maiores cãs, prout reseruat tex. quia satis dñr
ad sedẽ ap̃licã referri, ex quo referunt̃ ad delegatum eius, puta ꝑ
p̃ntationẽ literarum secundarum, emanata citatione excludant
primę, istud inducit vigore cuiusdam preuentionis iurisdõnis,
prout vult gl. hic in verbo assignare, quasi videat̃ secundus dele
gatus pręuenisse primum in iurisdõne, sicut in c. pen. s̃. de fo. cõ.
Sed pręuentio non operatur, nisi data paritate ptãtis & iurisdõ-
nis, quia ambo iudices habeant ptãtem, sed præuẽtione alterius
iurisdõ impeditur, d. c. pe. & c. duob. de rescri. lib. 6. Sed datis de-
legatis per lr̃as, deinde alijs per secundas, oẽs isti iudices nõ hñt
ptãtem: nã aut secundo reuocãt primas, iurisdõ est penes secun
dos iudices, c. audita. s̃. de resti. spol. & d. c. cęterũ. aut scd̃ę nõ re
uocant primas, & iurisdõ est penes primos, non aũt secundos iu
dices: ergo nullo pacto põt hic causari præuentio. Adducit text.
nr̃m in prin. secundę partis ibi, statuimus, &c. nam presupponit
tex. conuentionem fuisse factã coram eodẽ iudice, ad hoc vt lite
rę non p̃ntatę excludantur: sed delegatus per secundas lr̃as non
facientes mentionem de primis nullã hñt iurisdõnem, d. c. cæte
rum. & d. c. 2. vel saltem elidibilem hẽt exceptionẽ: sed qui põt re
pelli exceptione, non dr̃ idoneus, gl. in c. j. de consan. & affini.
in c. j. j. de testi. in §. itẽ verborum. Inst. de verbo. obliga. in c. at si
clerici. in verbo, legitima. & ibi dixi. s̃. de iudic. ergo nullo pacto
tex. nr̃ põt loqui de contentione facta corã iudicib. per secũdas
lr̃as datis, non facientes mentionẽ de primis, quia non sunt ido-
nei. & facit tex. in l. si dari. ff. de verb. obl. vbi ꝙ per exceptionem
põt elidi, non vr̃ dẽri: verum mortali vrgemur ab hoste, morta-
21 les nobis totidẽ aĩe.† Gl. opi. põt sustẽtari, & moueor: nam rescri
ptum antequam p̃ntetur, dr̃ proprium ipsius impetrantis. Inno.
& ibi alij, in c. ex conqõne. s̃. de rest. spo. & põt impetrãs ei renũ-
ciare expresse ẽt inuito aduersario, vt no. in d. c. ex conqõne. sed
quo ad abdicandũ ius suum a pari procedunt expressa renuncia
tio & tacita, cle. gratię. de rescri. Primus autem impetrãs, ex quo
non p̃ntauit rescriptũ iudici, nondũ vr̃ quęsijsse irreuocabiliter
iudici ptãtem, imo nullã, c. su ꝑ eo. el 2. s̃. e. ergo ex tacita eius ne-
gligentia, & a iure p̃sumpta videbitur renunciasse primis lr̃is: &
ideo conuentus corã iudice secundarũ lr̃arũ videbit̃ pręuentus,
tacite renunciasse suis literis: sicut etiã videmus ꝙ hñs iudicẽ or-
dinarium, si corã eo pręueniat aduersariũ, bene excludit delega-
tum impetratũ ab aduersario, quasi sua negligentia ille videatur
suis lr̃is renunciare: nam alias non esset possibile pręuẽtionem
induci, nisi ꝑꝑ presumptam negligentiam aduersarij videretur,
ex quo pręuenit̃ corã ordinario tacite renunciare suis literis, vt
vult tex. nr̃, & pꝫ: nã Papa delegando cãm vr̃ eã auocare a quocũ
que ordinario. Inn. in c. cum M. Fer. ad fi. s̃. de consti. & talis auo-
catio priuat ordi. iurisdõne, c. vt nr̃m. & ibi vidimus, s̃. e. & tamẽ
impetrato delegato per aduersariũ, licet videat̃ auocata ptãs ab
ordinario, põt coram ordinario induci pręuentio, & excludetur
delegatus: ergo de necessitate dicendum est, ꝙ per hanc pręuen-
tionem inducit̃ tacita renunciatio rescripti, alias pręuentio non
procederet, cum ordinarius non hẽret iurisdõnem. & per hoc
fundamentũ tollunt̃ fermè oĩa ꝯria: qa dũ dr̃, non dẽt induci le-
gũ correctio. verũ est, vbi euitari põt: sed hęc eadẽ rõ est in dele-
gato q̃ in ordinario, s. p̃sumpta negligẽtia: ergo &c. Et ita tollit̃ l.
nã & posteriores. & l. sciẽdũ. qa verũ est, ꝙ lex gñalr̃ loquens di-
stinguit̃ ꝑ aliã i spẽ loquẽtẽ, si rõ legis hoc patiat̃: ſꝫ rõ legis gñа-
lis nec patit̃ distinctionẽ. ergo &c. Et ita ẽt tollit̃ ar. dum dicit, ꝙ
p̃uẽ io p̃supponit vtroque iudice ptãtẽ. Sed scd̃s delegatus non
hẽt ptãtem, nisi fiat mentio de primis, qa negat̃ parte negligẽte
prĩas: tũc. n. eis vr̃ renunciare, & scd̃ę valebunt, qa perinde est ac
si prię nõ sunt ĩpetratę, ex quo nõ est vsus. Et sĩr tollit̃ ar. de tex.
nr̃o, dũ ponderat̃ ibi, corã idoneo iudice. in ver. statuimus. Non
ob. tex. ibi, saluis, qa vt dixi in tex. hẽt duos intels̃, prĩo vt refera
tur ad ea verba, si quis corã idoneo iudice ꝯuenerit &c. corã illõ
p̃sequat̃: & tunc militaret ꝯrium. hẽt aliũ intelr̃m, vt referatur ad
tex. ibi, rõnabili, quasi velit, ꝙ in maiorib. causis põt ad Papã ap
pellari sine rõnabili cã: & tunc nihil obstat. Host. hic ꝑost Vinc.
dat aliũ intelr̃m ad tex. nr̃m, ꝙ intelligatur solũ corã ordinario,
vt sit sensus, ꝙ ꝯuentus coram ordinario non possit declinare iu
risdõnem eius, dicẽdo ꝙ nũciũ destinauit ad curiã: aut literas im
petrauit quasi per citationẽ corã ordinario factã videat̃ præuen
tus. & ꝑ hac p̃nt adduci fundamẽta s̃. adducta ꝯ gl. Sed vt dixi ea
dem vr̃ esse rõ in delegato, q̃ in ordinario: ergo eadẽ erit iuris di
spositio, c. inter corpalia. s̃. de trasl. prel. l. illud. ff. ad l. Aq. Alius
fuit intels̃ Goff. hic, quẽ refert Arc. in c. eius. 2. q. 6. cui multũ ap
plaudet lr̃a, ꝙ hic Papa noluit determinare, an per citationẽ co-
ram ordinario vel delegato factã inducat̃ præuentio, sed velit da
re formã, qualr̃ conuentus corã iudice aliquo possit declinare iu
risdõnem eius tuendo se, vel quia destinauit nuncium ad Papã,
vel qa impetrauit literas super illa cã, & determinat hmõi decli
natoria, non obstante nisi hęc forma fuerit obseruata, ꝙ priusq̃
opponat exceptionẽ, p̃ntet lr̃as ipsis iudicib. ad quos deferunt̃.
& tunc opponere possit de literis, quia ex quo eis vsus est p̃sen-
tando, non vr̃ calumniose opponere, sed rõnabiliter: ideo exem
plificatiue Papa hic posuit hũc ver. non obstante &c. Ad decla-
randum, ꝙ hęc exceptio qñq; est calumniosa s. literis non p̃sen-
tatis. & ꝑpea si non admittatur, non fit rõnabilis cã appellandi.
Qñq; est iusta, s. literis præsentatis, tunc vr̃ velle stare iuri: & pur
gat calumniam, sed declinatoriam vr̃ opponere, ne priuetur cõ-
modo sui rescripti. & hunc intelr̃m refert hic Io. An. & trãsit, &
etiam Do. Ant. approbat. & Do. Ant. & Pan. in c. j. s̃. de rescri. &
dicit Do. Ant. in c. sane. el j. s̃. de offi. dele. ꝙ hęc decretalis ẽt hẽt
locum, qñ impetrata fuerũt duo rescripta sub eadã data. Pan. aũt
hic hunc intellectũ Goff. restringit in ordinario tñ procedere,
vel ẽt in delegato dato per secundas facientes mentionẽ de pri-
mis, vel dato per secũdas, cũ lis moueat̃ lapso anno, & sic in de-
legato idoneo. Alias aũt non vult istum intellectum procedere
ad tex. ꝑ fundamenta quæ s̃. ꝯ gl. feci. Sed non video retenta sua
opi. ꝙ secũdę lr̃ę non dent iurisdõnem, nisi faciãt mẽtionem de
primis: nec pręuentio ꝑꝑ eas causari possit, quonam pacto tex.
nr̃ possit verificari in delegato. nec video, quis erit iste delega-
tus idoneus: nam si intelligimus idoneum, s. datum per secũdas
reuocantes primas, certe frustra opponitur declinatoria de pri-
mis, siue prius p̃ntatę fuerint, siue non. si intelligimus de delega
to idoneo, i. dato per secundas mentionem facientes de primis,
casu quo primo impetrans fuerit negligens per annũ, vt in c. ple
runq;. s̃. de rescri. & tunc etiam non põt opponi de primis: vnde
retenta sua opin. pro vera nullo pacto video, ꝙ sit dare delegatũ
idoneũ, corã quo possit verificari forma tex. nr̃i: vnde disputati-
ue vr̃, melior opi. Gl. in verbo, assignare. in fi. no. gl. quia corrigit
dicta in gl. in verbo, delegato. I em declarat dicta in ambiguo in
22 gl. in verbo, si dicat. in fi. † & vult ꝙ sola præsentatio literarũ nõ
inducat præuentionem iurisdõnis in delegato sed requirat̃ cita-
tĩo. & cum gl. transit hic Inn. & Pan. Do. Ant. dicit, ꝙ hoc est vio
lare literam, q̃ solum ponderat ꝙ fuerint assignatę delegato: er-
go non requirit̃ citatio. Imo. dicit opi. Do. Ant. in iure esse verio
rem, sed ꝑꝑ auctoritates non esset recedendum a prima. nõ pos
sum mihi p̃suadere ꝙ Do. Anto. velit ꝯrium ꝙ vult gl. in dicto, s.
ꝙ in delegato inducatur p̃uentio iurisdõnis sola pręsentatione
literarum sine citatione: quia hoc esset nimis absurdũ: nam si in
ordinario, cuius iurisdõ est fauorabilis, gl. in c. j. de rescri. lib. 6. in
cle. 2. de offi. ordi. hr̃ in c. ad hęc. s̃. de rescri. ad præuentionem re-
quiritur citatio, d. c. pe. ergo multo magis in delegato, cuius iu-
risdõ est extraordinaria & odiosa, dictis iurib. faciunt quę hñr in
c. gratũ. & in c. relatũ. & in c. licet vndiq;. ſm cõem opi. s̃. de offi.
dele. nam ad appropriandum iurisdõnem delegato saltẽ reqrit̃
citatio: ergo ita ad appropriandũ & pręueniendũ iurisdõnem al
terius. Sed Do. Ant. loquit̃ quo ad intelr̃m tex. nr̃i, ꝙ nõ requirit̃
citatio, sed sufficit p̃ntatio quo ad implẽdũ formã ſm Gof. vt pos
sit opponi in vim declinatorię de impetratione literarum, ꝙ tũc
23 sufficiat præsentatio. quasi tũc esset calũnia. Gl. in verbo, ex rõna
bili. hẽs primo ex gl. qualr̃ iudex a quo dẽbit discutere, an app̃lo
sit rationabilis, an vero non: nam si non defert app̃loni, iuste pu
nit̃, c. de priore. & ibi vidimus. s̃. eo si aũt defert app̃loni friuolę,
punitur. c. sunt quorũ. ver. sed si quis, 2. q. 6. no. in d. c. cum app̃lo-
nib. eo. ti. li. 6. iõ discutere dẽt, q̃d agat, an deferat vel ne. tñ in de-
latione non hẽt necesse exprimere cãm specificam, quare defe-
rat, neque quare neget, sed satis est dicere, quia friuola, vel do re
uerẽtiales, vel defero qa iusta. Gemi. in c. cũ app̃lonib. in prin. &
faciũt quę hñr in c. cordi. e. ti. lib. 6. Sed altius repetendo dicite,
aut ꝯ appellantẽ est ius cõe, puta qa verus cõtumax appellat, cũ
nõ põt, cle. si ante. de do & contu. tunc sine alia cognitione põt
reijcere: si tñ allegaret iustum impedimẽtum, tunc iudex etiam
absente appellato põt recipere informationes, & tp̃s præfigere
ad

ad illas faciendas super impedimēto, quib. factis admittet appellantem. Inn. in c. pastoralis. §. preterea. de offi. dele. faciunt q̄ hn̄r in l. j. C. quorū ap. non recip. ideo pōt dicere, nō admitto applonem tuam, nisi intra tale tps me informaueris de impedimento. Idē de alijs, vbi rīr prohibetur applo, & permittit solū ex aliqua cā, c. Romana. §. si autem. eo. titu. lib. 6. Aut in ferendum est ius cōe pro appellante, & dēt iudex statim deferre, l. qm̄ milites. C. e. etiā si appellatus obijciat aliquid, p.p quod dicat non posse appellare, puta quia dicat q̄ habuit certā notitiā de cita. vel facit pactum de non appellādo, nam hic iudex a quo remittet ad iudicem ad quem cognoscendū: nam in dubio dēt deferre, vt dixi in c. ad nostrum. & in c. ex rōne. in euidentia lib. & in rubrica, s. e. in interlocutoria tū iudex a quo s.p dēt acta considerare, & cām applonis videre, si ex actis sit verificata & rōnabilis, vt vult hęc gl. & statim dicā. etiam dēt facere iudex ad quem circa applonem ab interlocutoria: nam dēt rimari acta præterita corā iudice a quo, & ex illis cognoscet an fuerit iuste appellatū an male, cle. appellāti. e. In applone vero a diffinitiua, si ɔ appellantē est ius cōe, tunc iudex parte vocata, cum agatur de magno p̄iudicio, discutiet an appellans hēt iustā cām appellandi, quia sit in aliquo casu excepto, d. §. si autē. d. l. j. C. quorū ap. Si ius cōe est pro appellante, iudex pōt pronunciare applonem recipiēdam, nisi appellatus incontinenti offerat probōnem, & probet ɔ̄rium, l. nam & postea. in prin. ff. de iureiuran. ita Ang. de Are. in l. sciendum. ff. de appe. reci. Secundo ex gl. hētis, q̄ cū consilio peritorū dēt iudex iudicare an applo sit rōnabilis an non. Et ideo infert hic Do. Ant. notabiliter signando gl. q̄ in arbitrarijs iudex suum arbitriū dēt ferre cum consilio peritorū. allegat no. in c. ne innitaris. s. de constitu. imo cogitur petere consilium a peritis parte petente: & si noluerit petere, poterit appellari, s.m Do. Ant. allegat Spe. eo. tit. §. nūc dicendum. versi. j. qui tm̄ refert opi. Pan. hic dicit, q̄ licet de honestate iudex debeat hoc facere, facit l. proxime. & ibi Bart. ff. de his quæ in testa. delen. quod no. Alberi. in l. humanum. C. de legi. tamen de necessitate non habet hoc facere, nam iudex bene potest s.m suum intellectum iudicare, & interpretari leges corā se adductas. Inn. c. cum speciali. j. eo. & tex. in l. j. C. de profes. & medi. qui in vrbe Costan. faciunt no. in l. cū de nouo. C. de legi. & in c. pe. Panor. & glo. s. de postu. præla. ergo non cogetur consilium aliunde capere, nec poterit appellari si non faciat. facit l. qualem. ff. de arbi. & dicit D. Ant. notandum ex ista glo. q̄ si committitur aliquid iudici expediendum, vt sibi videbitur, intelligetur tamen habito consilio peritorum. ita etiam D. Ant. in c. j. in 8. col. de consti. licet Ang. vr̄ cōcludere ɔ̄rium in consilio suo 181.

24 †Tertio habes ex gl. q̄ in dubio iudex debet deferre appellationi. facit quod voluit Bal. in l. properandum. §. si autē vtraq;. C. de iudi. & sequuntur hic oēs. & ita Io. An. hic. Bal. in c. j. de rescri. in c. pastoralis. §. præterea. de off. dele. Bal. in addi. ad Spe. col. 8. eod. ti. de app. & no. Pau. de Cast. in l. j. ff. si quis cautio. quia in dubio fauemus dictę instantiæ, & in dubio iudicamus, q̄ iudex detulerit appellationi, & dederit reuerentiales. Bald. in l. appellatione. C. eo. Io. Mona. iu c. j. eo. tit. lib. 6. in prin. & faciunt quæ s. dixi in rub. e. nec simplex admissio hēt vim delationis. Ita Io. An. & Gemi. in c. cum appellationibus. §. si vero. eo. tit. lib. 6. sicut nec simplex receptio, nisi aliud per verba appareat. Gem. in d. cordi. §. in quibus. eo. li. 6. nec ēt si appellatione interposita tacet, vel differt procedere, vr̄ deferre, c. meminimus. ibi Io. And. de accusa. Pe. de Anch. in d. c. cū appellationibus. Vltimo no. gl. q̄ ab interlocutoria dēt appellari in scriptis, d. c. cordi. eo. ti. lib. 6. & sic licēt illa decre. loquatur de appellationibus ad Papā interpositis, videbitis extendentem ad qualcunq; alias appellationes, & sequunt̄ Doc.

25 †Glo. in verbo, rationabiliter. in simi. habes ex glo. q̄ licēt iudex non debeat recusari suspectus, nisi iusta p̄cedente cā, c. si requiris. & c. postremo. s. eo. tū ex quo appellatum est ab eo, non dr̄ iusta cā suspicionis, si pronunciatū est appellationē esse iniustā, de

26 quo dixi in c. ad hęc. el j. s. eo. similis gl. est in c. cum appellationibus. §. si vero. qnam ibi ponderat Gemi. in verbo, refutari. †Aliud habes ex gl. q̄ p.p inimicitias vel aliam suspitionem mea culpa natas, non possum aduersarium recusare in iudicem, qd̄ sequuntur Gof. & Io. And. hic, per tex. in l. itaq; fullo. ff. de furtis. vbi ex improbitate sua quis non debet sentire cōmodum, per tex. in l. si mulier. in prin. ff. q̄ met. cau. vbi si liberta ingrata aduersus patronum timens ne reuocetur in seruitutem, aliquid dederit patrono, non vr̄ metu dedisse, nec hēt locum remedium illius edicti, qd̄ met. cā. In ɔ̄rium tenent hic D. Ant. Pan. & Imo. mouent primo per dictū Inn. in c. cū I. & A. s. ti. j. vbi testis p.p inimicitias repellitur, nec considerat̄ vnde p̄ueniunt inimicitiæ, nec an causa illius, ɔ quem deponunt, generatæ sint inimicitiæ. faciūt quæ hīr in c. cū oporteat. j. de accu. Et de hoc in iudice voluit Arc. in c. statutum. §. cum aūt. de rescrip. lib. 6. facit gl. in fi. in c. imputari. de reg. iu. & qd̄ notatur, maxime per Bar. in l. 2. §. fi. ff. si quis ca. Scd̄o adducitur tex. in c. quia diuersitatem. j. de conces. præben. vbi impedimentū ēt culpa impediti p̄ueniens, tū excusat aduersus remedia, quæ sunt ɔ naturalem ęquitatē, puta cursum t.pis. ad id adducitur tex. in c. cum inter. s. de excep. vbi excōicato, & sic ei qui est in culpa, tū naturali æquitate succurrit. Adducitur tex. in l. nec timore. §. j. ff. qd̄ met. ca. vbi ēt si culpa mea dedi cām edicto, & inde aliquid timēs solui, vel p̄misi, dr̄ metu factum. & est tex. in c. veniens. j. de sponsal. & ibi notatur. Non obstat tex. in l. itaq; fullo. quia non loquit̄ in remedio causato ex nāli æquitate, sed loquit in remedio iuris positiui, s. in formali actione. vterque fundatur super interesse, sed non pōt p̄tendere interesse in re furtiua: non mirum, si non agit actione furti, vt ibi. vnde videmus, q̄ naturale remediū, tū furi non negat̄, s. auocare possessionem rei furtiuæ, l. j. in fi. & l. 2. ff. de ɔdict. fur. Et notatur in d. l. itaque. per Pan. in c. in literis. s. de rest. spo. Non ob. l. si mulier. quia soluit Imo. q̄ loquitur in eo, qui hēbat metū, & ei de iure noceri poterat: vnde non reuocat tanq̄ metu factū. secus est in casu nostro, quia loquimur, qn̄ suspicio est de iniustitia. & facit pro hac opi. tex. singularis in l. fi. §. fi. ff. qd̄ metus cau. vbi coactus a iudice per impressionē soluere debitū, nō repetit qd̄ soluit actione qd̄ met. cā. quia oīno ad id tenebat. Pan. hic dicit gl. nostrā cū sequacibus posse saluari in casu suo, s. qn̄ allegat iudex suspectus, quia ab eo est appellatū, & friuole: nam tunc cum friuole appellans sit ipse in culpa non subsit cā, & hoc fatetur ēt Imo. verū, nisi appareret iudicem multum iratum ɔ appellantem p.p friuolā appellationem, quia tunc posset recusari. & dictū est in c. ad hęc.

27 †Gl. in verbo, in expensis. in fi. habes ex gl. q̄ gñaliter & indistincte appellans, qui succubuit, venit ɔdemnandus in expēsis. facit l. eos. §. ne temere. C. eo. & rationem dr̄iæ, quare indistincte succumbens in appellatione ɔdemnetur in expensis. In prima autē instantia succumbens ita demum ɔdemnatur, si calumnia adsit vel temeritas, c. calumniā. j. de penis. posuit gl. in rīa, iuris ignorātia. de reg. iur. li. vj. & hoc in d. c. finem litib. Pe. de Ancha. in d. c. cordi. in ti. eo. li. vj. Io. tū And. voluit hic post Pe. de San. sequitur D. Ant. q̄ qn̄ appellans hēret iustam excusationem, quare appellauit: puta quia fretus singulari opi. vnius ex Doct. scribentibus appellauit, excusetur ab expensis. & faciunt no. per Bar. in l. bonorū. ff. de bo. pos. ti. generali. vbi de dicto Doctoris q̄ excuset. & per Ang. in l. terminato. C. de fruc. & lit. expē. per Cardi. in cle. fi. de rescr. in cle. ne Romani. circa prin. & ibi Pe. de Anch. & Imo. de ele. per Pan. in c. j. in 7. col. s. de postu. prela. Do. Ant. in c. fi. de dolo & contu. Pan. in c. calumniam. de penis. quod intelligit hic Imo. verum, nisi illa singularis opi. esset ɔ cōem in nā peccans ɔtra cōes opi. versat̄ in errore iuris. Bar. in l. cū prolatis. ff. de re iud. in l. fi. C. de pe. iudi. q̄ temere iu. Ang. in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de ver. ob. bonus tex. & ibi Do. Ant. in c. j. in ver. vngat. s. de sacra vnc. no. Do. Ant. in subscriptione huius voluminis Gregoriani, & in c. ex lr̄is. j. de sponsa. & Imo. in d. cle. ne Romani. Pan. in d. c. finē litib. tenet ɔ̄riū, q a ēt singularis opi. excusat ɔ cōem opi. dummodo sit suffulta aliqua bona rōne. & p̄ illa opin. est bonus tex. in l. 2. §. sed neq;. C. de vete. iu. enucl. voluit Io. An. & ibi Pan. in c. j. s. de consti. & ibi Pe. de Anch. in repe. in 16. col. vbi per illū tex. dixerunt, q̄ si Doctor subtilis ingenij aliqua bona rōne non vult adhærere cōi opi. tū nō facit litem suā. & facit tex. in c. capel-

28 lanus. s. de fer. & ibi Pan. †Hēs aliud ex gl. q̄ pœna temere litigātis est cōdemnatio in expensis. & ideo dixit Pan. q̄ alia pęna nō punietur. mouet per tex. & ibi ēt aliquid dixi, in c. 2. s. eo. vbi solū reprehendit temere appellans, in c. reprehensibilis. s. e. vbi solū condemnatur in expēsis. & etiam per tex. nr̄m. ex quo ergo pluries de temere appellante canones repetunt̄, nec aliam pœnā q̄ expensarū repetunt, cum iuris ministerio vr̄ velle recedere a pœnis legalib. de quib j. iuxta notata per glo. in simili in cle. j. in verbo, diœcesanis. de iu. pat. in c. vt circa. de elec. li. 6. puta, facit q̄ no. gl. in simili in c. j. in gl. magna, de reb. eccle. non alie. lib. 6. vbi licet a iure ciuili certa forma imponatur alienationi rerū ecclesie, per auct. hoc ius porrectum. C. de sacrosan. eccl. & illa auct. ē. sit canonizata 10. q. 2. c. hoc ius. tū cum specialiter canones aliter dicant, nec eam formā repetant, sed minorē, vr̄ recedere à legali solemnitate, c. fine exceptione. 12. q. 2. & hanc opi. tenuit gl. in l. j. ff. quis & a quo. & etiam tenuit Spec. eo. ti. §. nunc videndum. ver. dic ergo. Io. An. hic, & sequuntur alij, tenet ɔ̄riam opi. q̄ imo hn̄t locū pęne legales, s. pena 50. librarū auri in temere appellāte in ciuilib. l. ab executore. C. quorū appel. & pęna infamię in criminalib. l. a proconsulib. C. eo. & pro hac opi. facit gl. in c. j. s. de dolo & cont. vbi in reb. priuatorū bene hēt locū pęna l. si quis in tantam. de iure canonico, facit c. j. j. de ope. nuncia. Gl. in verbo,

alioquin

alioquin.in fi.hẽs primo ex gl.ſm Imo. hic,ꝙ iudex ad quem de
neceſſitate,vbi denunciat male appellatũ, dẽt remittere ad iudi
cẽ a quo ipſum appellantẽ:& ſic dicit ipſe velle gl.ꝙ nõ ſufficiat
pronunciare male appellatũ, ſed requirat̃ ꝙ vlterius verbo pro-
nũciet,ꝙ remittit eũ ad iudicẽ a quo.& ſic intelligit tex.nr̃m,re-
mittat verbo expreſſo.quod dicit eſſe, qñ iudex a quo detuliſſet
applõni:ſecus ſi non detuliſſet, nam qñ non detulit, vr̃ iudex a
quo aſſerere applõnem iniuſtam,& perſiſtere in propoſito con-
ſeruandi iuriſdõnem ſuam, ſed ea non põt vti, quia ſuſpendit̃ ꝑ
applõnem,c.ſuper eo.el j.s̃.eo. Et ideo cum nunc applõ pronun
ciatur iniuſta,tollitur impedimẽtũ: ergo abſque alia remiſſione
poterit procedere,imo fortius poterit ẽt procedere hoc caſu, li-
cet inhibitio pendẽte applõne fuiſſet ei facta, ne procederet, qa
inhibitio cum ſit acceſſoria ad applõnẽ,ſuccedit rła, acceſſoriũ.
de regu.iur.lib.6.ꝙ deficiente applõne corruet inhibitio abſque
alio.Rota deci.138.inci.Item ſi appellet.& s̃.dixi in tex.Hẽs ſecũ-
do ex gl.iuncto tex.ꝙ vbi eſt male appellatũ,dẽt fieri de neceſſi-
tate remiſſio,quod intelligite verum, niſi iudex a quo detuliſſet
applõni,quia tunc licet poſſit iudex ad quem remittere, ſi velit,
non tñ cogitur,c.cum applõnib.eo.tit.lib.6.Hẽs etiam ex glo.ꝙ
iudex ad quẽ, vbi pronunciauit bene appellatum,põt poſtea in
principali procedere.& intelligite,ẽt ſi ſit delegatus.ita Do.An-
to.hic,Imo.in l.iudex. ff.de re iud. Do.Anto.in c.olim,de excep.
Gemi.in c.j.§.poſt hęc.e.li.6.de quo j̃. Et ſic habes vnum caſum,
in quo negotium principale deuoluitur ad iudicem ad quem.
Alius etiam additur caſus per Do. Ant. & alios de cõi conſenſu
partium,etiã pretermiſſo applõnis arti.tex.eſt in c.j.eo.lib.6.qui
licet loquatur in applõne ad Papam interpoſita, tñ identitate ra
tionis extenditur ẽt ad alias applõnes, ſm Doc.hic,faciunt nota
ta cõiter ꝑ Doct.ibi,& maxime in gl.in verbo, delatum. facit in
ſimili gl.hic ſuꝑ verbo, irrationabili. de quo etiam per Do.Ant.
in c.pe.s̃.de offi.dele.Alius etiam additur caſus, appellato tñ cõ-
ſentiente,etiam inuito appellante: nam põt appellatus petere,
vt dimiſſo articulo applõnis procedatur ſuper principali, vt ſum
ptib.& litib.parcatur identitate rõnis illius c.j.in fi.ita ibi no. &
hic cõiter,nec poterit appellans ꝯdicere: nam ex quo appellan-
do vr̃ elegiſſe illum in iudicem, & recedere velle a iudice a quo,
non poterit eum recuſare in iudicem in negocio principali, ſi
appellatus voluerit,c.ſuper qõnum.§.cum aũt.in arg.s̃.de offi.de
le.auct.& ꝯñr. C.de ſen.& interlo.om.iudi. c.cuius in agendo.3.
q.8.& c.j.s̃.de mut.pe.quod intelligunt Doc.verum, ſi eſſet talis
iudex,qui poſſet adiri per querelam,& ſic citra remediũ appella
tionis:nam tunc poterit cognoſcere,appellato volente,vel vtro
que de negotio principali.& ita loquitur in d.c.j. Et ideo idẽ erit
in legato,c.j.s̃.de offi.lega.in archiepõ autem non procedet, qa
cum in cauſis ſubditorũ ſuffraganeorum habeat poteſtatem ſo-
lum per applõnem,& in alijs caſib.tantum in iure expreſſis,c.j.
de fo.compe.lib.6.c.Romana.eo.ti.lib.6.c.paſtoralis.in prin.s̃.de
offi.ordi.ſi fuit aditus per applõnem, archieps̃ non poterit in ne
gocio principali etiam de conſenſu appellantis & appellati ꝑce
dere,niſi caſu quo illud appareat deuolutum per applõnẽ, quod
eſt qñ legitima pronunciatur appellatio.Et faciunt quę hñr in c.
ſignificaſti.s̃.de fo.com.ita etiam Gemi.& cõiter Doct.in ca.j.in
princi.de foro compet.lib.6.quod quidem per notata ibi non vr̃
procedere inter laicos ſubditos epõ,cum poſſint prorogare,nec
requiritur conſenſus ſuperioris in eis:& faciunt notata ꝑ Bar.in
l.j.ff.de iu.& in l.j.§.& poſt.de operis no.nun.& ideo cum inter
iudices,ad quos põt appellari,varia ſit poteſtas, & vnus hẽt am-
pliorem altero,vt videtis,quia vnus poſſet omiſſo applõnis arti-
culo de conſenſu appellati vel vtriuſque procedere, puta Papa
vel legatus,alius autem non poſſet, puta archieps̃: ideo eſt dr̃ia
inter ius ciuile & canonicum, ſm Pan.hic in fi.nam de iure ciui
li valet applõ interpoſita dicendo, appello ad ſuperiorem, l.j.§.
fi.ff.eo.quia non poteſt eſſe incerta nec vaga, cum de iure ciuili
gradatim ſit appellandum,l.Imperatores.ff.eo.& ideo intelligi-
tur ad ſuperiorem,ſ.proximum.ſecus eſt de iure canonico,quia
cum poſſit appellari ad Papam omiſſis medijs, c.ad Romanam.
2.q.6.ideo dicendo, appello ad ſuperiorem. appellatio eſt vaga:
põt.n.intelligi ad ſuperiorem,ſ.Papam. põt etiam intelligi ad ar
chiepiſcopum:& varius erit effectus, vt videtis ex prędictis.pu-
ta,pars videretur incerta, corã quo iudice appellatio eſſet inter-
poſita & proſequenda:quod non eſt dicendum, per ea quæ hñr
in c.fi.s̃.de reſcri.Pe.de Anch.in c. Romana.in 10.col.eo.li.6. Bal.
in l.cum proponas.C.de bo.au.iud.poſ. Archi.in §.anteriorum.
2.q.6.in c.ſi delegatus.de offi.deleg.lib.6.Gemi.in c.neque.15.di-
ſtin.& dixi s̃.in rub.Alius eſt etiam caſus, in quo iudex ad quem
pronunciare non poteſt in principali,etiam ſi pronunciet bene
appellatum, ſ.qñ eſſet caſus valde dubius per Papam non deci-
ſus:nam tunc ad Papam ſpectaret eius deciſio, non ad inferiorẽ
iudicem ad quem.Do.Ant.in c.dilecto.de teſti.Item non proce-
deret hoc in iudice reſtõnis in integ.ꝯ ſnĩam arbitri:nam licet re
ſtitutionem in integrum concedat ꝯ ſnĩam arbitri, tñ de princi-
pali negotio ſe non impediet.Ita Do.Ant.in c.pe.de reſti. in in-
teg.Alius eſt ẽt caſus, quem ponit Do.Ant.in c.dilecto.j̃.e. Alius
quoq; eſt caſus,qñ iudex a quo erat ſolũ iudex ſuper aliquo inci
denti vel emergenti,non ſuper principali:nam ſi ab eo appellet
& deferat applõni, eius delatio non deuoluit negocium princi-
pale,quod non erat penes eum.Io.An.& Gemi.in d.c.cũ applõ
nib.§.ſi vero.eo.lib.6.Alius infertur ibi & generaliter caſus,vbi-
cunq; opponeretur & dubitaretur,an iudex a quo eſſet iudex in
principali:nam tunc eius delatio non deuoluit negocium prin-
29 cipale.Ita Pe.de Ancha.poſt alios in §.ſi vero. †Sed quid in dele-
gato,nunquid dato delegato ad cãm applõnis poterit cognoſce
re de negocio principali,ſicut põt ordinarius, vt hic.gl.2.q.6.ad
fi. & Inn.& Hoſt.hic tenuerunt ꝙ ſic,per ea quæ hñr in c.Rainu
tius.j̃.de teſta.in c.ſuper literis.s̃.de reſcr.in c.Romana. §.quod ſi
obijciatur.eo.li.6.Vin.tenet ꝯrium hic, mouetur per ea q̃ hñr in
c.cum dilecta.s̃.de reſcri.Fede.de Senis in cõſi. ſuo 121.tenet opi.
Vin.poſt multa.Ex quo vna tm̃ cã eſt ei commiſſa, non põt extẽ
dere habenas,per ea quæ hñr in c.P.& G.s̃.de offi.dele.& ſic ſen
tit & vult hic Imo.ꝙ tñ de conſenſu vtriuſq; partis poſſet cogno
ſcere de negotio principali indiſtincte: nam iuriſdictio delegati
bene põt prorogari de cã ad cãm,c.cum olim. el 2.& hr̃ in d.c.P.
& G.ergo delegatus in cã applõnis poterit cognoſcere de nego
cio principali ex prorogatione partium.Io.An.hic voluit formã
mandati eſſe attenden.d.c.cum dilecta.& c.venerabili. s̃.de offi.
dele.& ideo eius dictum extendens Do.Anto.hic ita diſtinguit.
aut eſt delegatus datus ad cãm applõnis,ſ.ad talem articulum,vt
cognoſcat an ſuper hoc ſit appellatum:& procedit opi.Vinc.qa
ſolum ad articulum applõnis ex forma reſcripti vr̃ datus. Aut cõ
mittitur ei talis cauſa appellationis:& tunc ex quo delegatus co
gnoſcit etiam de acceſſorijs,c.prudẽtiam.§.ſexta. ad fi. s̃.de offi.
dele.Ideo cum acceſſorie ad cauſam appellationis videatur ſibi
commiſſa cauſa principalis,non mirum ſi põt cognoſcere & cũ
hoc dicto ſimpliciter tranſit Pan. dicens ꝙ cauſæ appellationis
de natura ſua hoc ineſt,vt ſi iuſta pronunciatur, iudex procedat
in principali,vt hoc tex. noſtro. ergo ea omiſſa poterit delega-
tus cognoſcere de principali.& facit rõ, per quam tolletur fun-
damentum Vinc.indiſtincte:nam ſimile videmus,ꝙ archieps̃ hẽ
limitatam ptãtem in cauſis ſubditorum ſui ſuffraganei, c.paſto-
ralis.& tñ applõ deuoluit ad eum non tm̃ cauſam appellationis,
ſed etiam negotium principale,vt hic. ergo poterit in ſimili de-
legatus,qui habet limitatam ptãtem.Gemi.in d.c.j.in prin.de fo
ro compe.lib.6.tranſit cum diſtinctione Io.An.Imo.hic dicit, ꝙ
in iudicando non eſt recedendum ab opi.tanq̃ cõi:tñ de iure ve
ram ſibi non videri:nam licet delegatus poſſit ea quę veniũt ac-
ceſſorie ad delegationem, verum eſt de his quę ſunt de natura
delegationis,vel neceſſaria ad eam,c.2.c.ex literis.s̃.de offi.dele.
ſecus in his quę ſunt extra cauſam delegatam,quia diligenter at
tendendi ſunt fines mandati,l.diligenter.in prin. ff.manda.d.ca.
cum dilecta.Gl.fi.in fi.quatenus attinet ad intellectum verſi.fal-
uis.dixi in textual.ſed quæ ſint iſtę cauſę maiores,gl.ſe remittit.
Inn.hic dixit,puta cauſas criminales,2.q.6. c.decreto. vel cauſas
electionum epãlium,& ſimiles,c.ne pro defectu. s̃.de elect. Sed
eius exempla non tenentur,& eſt tex.de electione in ꝯrium, in
c.quamuis.de ele.lib.6.& in c.abbatem.s̃.eo.titu. Vnde dicite,ꝙ
ſunt cauſæ maiores,de quib.in c.quo ad tranſlationem.s̃.de offi.
de le.ſed ne in illud poeticę artis vitium incidamus, Vt atrum de-
ſinat in piſcem mulier formoſa ſuperne,cum decre.noſtra in eo
verſetur circa expreſſionem cauſæ in applõne, & iuſtificationẽ
ipſius applõnis.Primo ſciendum eſt,de quo actu loquatur decr.
noſtra.& ex tex.inquantum dicit,ſi coram idoneo,patet ꝙ loq-
tur de actu iudiciali,& non extraiudiciali: nam tunc proprie dr̃
ab actu iudiciali appellari, qñ appellat̃ ab aliquo actu medio in-
ter citationẽ & ſnĩam diffinitiuam.Ita Io.An.in c.j.in prin.eo.ti.
lib.6.& hoc vult tex.noſter expreſſe,qui iſta duo extrema põde-
rat,ꝙ conuentio facta fuerit,& ſic citatio emanauerit.Item ꝙ an
te ſnĩam appelletur. & pro hoc facit quod no. in cle.2. vt li.pen.
in glo.in c.prudentiam.in prin.in verbo,citra formam. s̃.de offi.
deleg. & in c.j.in verbo,citationes.de iud.in c.qm̃ ꝯ.s̃.de proba.
quia citatio licet non ſit pars inſtantię,tñ dat initium iudicio, vt
in auct.vt in med.li.non fi.ſac.iuſ. §.j. Inſtitu. de pœ.te.litig.§.re
nul.notat Bar.& Bal.in rubrica,C.de in ius vocan. Bald. in auct.
clericus.C.de epiſc.& cle.in aucten.ſi omnes. C ſi vt ſe ab here.
abſt.in l.prolatam. C.de ſen.& interlocu.om.iudi.& in l.j.§.ſimi
li modo. C. de lat.liber.tollen. & in l. & poſt edictum. §. quod
ſi is.&

si is.& §. circunducto. & ibi Ange. ff. de iudi.in l.fi.in prin.ff.de
eo per quē fac.er.Et ideo dixit Io. An. in d.c.j. ꝙ si appelletur ab
actu iudicis ante citationē facto, ꝙ illa appellatio dicetur extra-
30 iudicialis.† Et sic habes inferre,ꝙ id,quod statuitur hic vt nō ap-
pelletur,nisi rōnabili cā exp̄ssa:habet locum in appellatione iu-
31 diciali tm̄:de extraiudiciali aūt dixi in c.bone.s̄.eo.† Item habe-
tis inferre aliud, ꝙ non habet locum quod dr̄, ꝙ ex rōnabili cā
appellandum est,si appelletur a snīa diffinitiua: nam tunc etiam
nullo grauamine præcedente a diffinitiua poterit appellari.glo.
est,& ibi Bar.in l.ait prætor.§.ꝑmittitur.ff.de mino.in c.j.§. his.
eo.tit.lib.6.& facit,nam in diffinitiua succedit regula,ꝙ in causa
appellationis non deductum deducam,nō probatum probabo,
c.cū innocens.s̄.de fide instru.l.Titianus.ff.ꝙ cum eo.l.per hāc.
C.de tēp.appel.ideo non inspicitur an iudex ex prima snīa gra-
uauerit vel ne,sed solū an prima snīa veniat emendanda. voluit
tn̄ Io.An.in d.§.his.ꝙ licèt non debeat exprimi cā in appellatio-
ne a diffinitiua,si tn̄ friuola exprimatur,ꝙ appellatio vitietur, ꝑ
regulā c.cum appellationibus.in prin.eo.lib.6. & pro eo facit in
simili tex.ſm vnum intellm̄ in c. examinata. iuncto c. dilecti. s̄.
de iudi.& in c.cum ad sedem.ſm duos intellectus ibi datos. s̄.de
resti.spol.ↄ̄ eum tn̄ facit tex.in l.vnica.in prin. C. de rei vxo. act.
glo.in l.vinū.ad fi.ff.si cer.pet.in §.multis.Insti.de libert. qđ no.
Bal.in l.qui testō.§.mulier.ff.de testamen.& in l. sancimus.C.de
testamen.vbi colligitur, ꝙ cum in actu non requiritur certa solē
nitas,si tā apponatur,& minus solenniter fiat,nō vitiatur actus,
32 qui omnino sine eo valuisset.† Sed quid de sententijs, quæ non
sunt mere diffinitiuæ,sed tn̄ nām hn̄t diffinitiuæ in multis,de q-
bus dixi s̄.in euidentialibus? Et dicite, ꝙ in eis appellatur absq;
alia exp̄ssione cāæ, sicut in diffinitiuis: q̄a in hoc accedunt nāæ
diffinitiuæ, vt sicut in appellatione a diffinitiua non requiritur
exp̄ssio cāæ,vt voluit Bar.in l.2.§.si.ff.eo. ita in istis interlocuto-
rijs mixtis.ita Rota decis.sua 87.q̄ incipit,Item si aliqua.vbi pro-
nunciatio super attentatis sapit vim diffinitiuæ, & ꝑpea ab ea
appellandū est,sicut in diffinitiua.& Rota decis.13.q̄ incipit,Itē si
iudex.tenet Bal.in l.ante snīæ.C.quorū appel.in l.2.C.de episco.
audi.in l.minoribus.C.de his quib.vt indig.in l.intra vtile. ff. de
minoribus.de hoc in c.peruenit.el 2.s̄.eo.& in c.cum cessante.j̄.
eo.Et faciunt q̄ in simili videmus, quod licèt regulariter de iure
ciuili ab interlocutoria non appelletur, d.l. ante snīæ. tn̄ ab his
interlocutorijs mixtis appellatur,q̄a accedunt ad nām diffiniti-
uæ,vt no.glo.in authen.habita.& ibi Docto.C. ne fil.pro patre.
& ēt Bar.in l.Titia.ff.de accusa.in l.2.ff.de appel.re.est tex. in d.§.
permittitur.& ibi Bar.faciunt notata in c.cum olim. el j. & c. si-
gnificantibus.s̄.de offi.deleg.in c.super literis. s̄. de rescrip. Bar.
33 in l.2.ff.si quis in ius voc.non ier.& hoc voluit Cardi.in cle. ap-
pellanti.eo.tit.& etiā Gemi. in d.c.j.in prin.eo.tit.lib.6.† Restat
ergo,ꝙ in interlocutoria mere habet locum tex.noster.& quali-
ter in statutis intelligatur interlocutoria mere,ponit Ange. in l.
si sic.in prin.ff.de leg.j.ibi Ange. & Imo. in l. stipulationū aliæ.
ff.de verb.obliga. Ludo.in rubri.ff.de re iudi. Et quia tex.noster
non dicit,an appelletur a snīa interlocutoria exp̄sse,an ab inter-
locutoria tacitè,q̄ fertur per actū procedendi ad vlteriora. Et di-
cite,ꝙ sic eodē modo appellandum est ab vna quo ab alia,prout
est tex.in c.cum dilecti.in fi.s̄.de elec.in c.ex parte.j̄.eo.Ideo stat
alia cōclusio,ꝙ forma,vt ex rōnabili cā appelletur, habet locum
siue in interlocutoria exp̄ssa,siue tacita,d.c.cum dilecti.& d.c.ex
34 parte M.†Et anteq̄ ad vlteriora progrediar circa appellationem
ab interlocutoria,quęro primo,vt de nuncio rei primo discutia-
mus, qn̄ incipiat currere tp̄s decē dierū, quod assignatur ad ap-
pellandum,c.concertationi.eo.tit.lib.6. Breuiter considero tres
casus,in quibus appellatur ab interlocutoria:nam interdum iu-
dex grauat partem expresse interloquendo:& tunc est appellan
dum infra decem dies a die latæ interlocutoriæ,vt d.c.concerta-
tioni.vt no.in Spec.de appel.§.restat.versi.sed q̄d dices. in prin.
Et ita ſm Panor.debet intelligi quod n[o].Host.in c.nostro.super
verbo,de maioribus.appellatur autem quantum ad propositum
interlocutoria expressa illa, per quā iudex declarat aliquid fien-
dum vel non fiendum,puta articulos admittendos: talis namq;
interlocutoria vim hēt diffinitiuæ quo ad illum articulum,vt est
tex.cum glo.in l.si quis iusiurandum.C.de reb.credi. & hoc vo-
luit Host.& Spec.in pręalleg.versi.sed quid dices.s.ꝙ tale graua-
men habet vim diffinitiuæ, merito debet appellari infra decem
dies a die talis interlocutoriæ latæ: quia ipsa interlocutoria ver-
balis est illa, quæ grauat partem, non autem id, quod sequitur
post eam: quia illud prouenit in consequentiā pronunciationis
prædictæ,& tanquā eius executio & implementum:sic non de-
bet illud attendi, sed id, ad cuius executionem venit, argu.ff.de
noua.l.si ita stipulatus.§.fi.si enim pronunciauit iudex articulos
non admittendos, & postea non admittit, ista postea non ad-
missio non est illa,quę grauat,sed pronunciatio,ad cuius imple-
mentum venit,& necessariam executionem habet:& ideo a ꝓ-
nunciatione est appellandum, non ab eius executione, sicut a
diffinitiua,l.ab executiore.ff.de appel. pronunciatio est actus in
stantaneus, ergo ab illo instanti incipit currere tp̄s appellatio-
nis. Interdum iudex grauat partem non interloquendo expres-
sè vel tacitè, sed exequendo, vt cum incipit non a declaratione
alicuius dubij, sed ab executione, vt quia facit aliquem capi &
detineri:vel ponit quem in tenutam bonorum aduersarij:vel ci-
tat aliquem ad locum non tutum: vel assignat terminum nimis
breuem: quia actus licèt large loquendo possint dici interlocu-
toriæ,vt hr̄ in glo. & tex. C. de episc. & cler.l.cum clerici, super
verbo,snīarum: tamen nullo modo habentur ad instar diffiniti-
uæ,sed interlocutoriæ: quia interlocutoria declarat aliquod du-
bium, vt dixi. & tunc dico, ꝙ isto casu locum habet dictū Host.
quod ponit in c.Romana.de appel.lib.6.& refert Spec.in d.§.re-
stat.ver.sed quid dices.& Arch.in c. concertationi.eo.tit. videli-
cet, ꝙ pōt appellari post decem dies a die incœpti grauaminis,
& sic successiuè: & rō est, quia tunc grauamen censetur habere
cām successiuam,eo quia medium vel finis grauaminis non pōt
dici,vt veniat ad executionem principij: quia cum non præces-
serit declaratio de sic faciendo, sed incipit a facto æque princi-
pali, & medium & finis grauaminis est sicut principium: ideo
nullum eorū præualet alteri,arg.l.si reus. ff. de duo.reis.& de fi-
deicō.l. generaliter. ideo non solum ipsum principium grauat,
35 sed etiā medium & finis.†Et ideo licèt quis sit exclusus ab appel-
lando per lapsum decem dierum a principio, non tn̄ est exclu-
sus a medio vel a fine, a quibus nondum sunt lapsi decem dies:
ideo pōt adhuc appellare a grauamine, quod infertur hodie. &
pro hoc optima glo.quæ est C.de serui.& aqua.l.2. in gl.magna,
post medium, ibi dum dicit, alij dicunt quòd ēt lapsis 30. annis
intenditur negatoria pro pn̄ti,licèt non pro præteritis. & quod
no.per glo.& Bar.in l.mariti.§.sex.ff.de adul.& in l.eum qui.§.in
popularibus.ff.de iureiur.& quod no.Bar.in l.ab hostibus. §. sed
quod simpliciter.ff.ex quib.cau.maio.circa medium. Bar.in l.2.
ff.de appel.reci.& si dicatur,ꝙ per c.concertationi. disponitur ꝙ
intra decem dies debeat appellari computandos ab initio gra-
uaminis.Rn̄deo ſm Io.An.& Archid. ibi, ꝙ ille tex. procedit in
grauamine extraiudiciali:sed prædicta procedunt in grauamine
iudiciali. Interdum vero infertur grauamē per interlocutoriam
tacitam continentem aliquam tacitam declarationem,vt qn̄ nō
incipit a iudice,sed a parte prouocante iudicem,vt si pars petijt
admitti articulos vel exceptionē,aut dari nouam dilationem: &
iudex contempta petitione procedit ad vlteriora:quo casu cen-
setur tacitè declarare dictā petitionē non esse admittendā, vt in
c.ex parte.eo.& ꝑ hīs dictos articulos vel exceptiones reproba
re:quod tn̄ est verū,si eos vel eas examinauit: non aliter, vt no.
Bar.in l.a procedente.C.de dila.tn̄ aduertendum, ꝙ ista repulsio
vel declaratio cum sit tacita,non est tanti effectus quanti est ex-
p̄ssa:nam non censetur facta nisi respectu illius petitionis, q̄ fa-
cta fuit,non aūt alterius q̄ postea fieret:secus in exp̄ssa,quę cen-
setur esse generalis quo ad oēs quæ fieri possent: & sic in rem
tam actus & voluntas tacita vel taciti non sic latè sunt interpre-
tandi sicut expresse, sed eatenus quatenus se extendunt actus,
ex quibus resultat, l. j. §. Iuli. ff. de itinere actuque priuato. &
ibi no.in l.fi.C.ne fil. pro patre. de excusa. tuto.l.voluntarie. &
quod no.Bar.in authen.qui rem.C.de sacrosan.eccle.plures bo-
næ concordantiæ colliguntur ex iuribus allegatis per Ioan.An.
in q̄o.posita super regula,accessorium.in mercuria.circa princi.
& expresse voluit quasi in terminis glo. nostra, eius argu. est in
clemen.sæpe.circa fi.de verbo.signifi. in glo. quæ incipit, Quod
plurale. vbi determinat expressum consensum præiudicare in
tota lite:sed tacitum solum in actu,ex quo resultat. & allegat ad
hoc quod no.in Specu. de appella. §. restat.vbi ad notata secun-
dū Vincen.de cita.§.j.versicu.quid si reus.in quibus locis recita-
tur dictum Hostien.in casu nostro loquentis, de quo supra dixi.
& per ista allegata dat intelligere ista glo. quòd tacita interlocu-
toria præiudicat solum in illo actu, ex quo resultat, & in illa pe-
titione & non in alia, quæ postea fieret: & ideo a die processus
ad vlteriora respectu exceptionis oppositæ erit appellandum,
sed respectu aliarum exceptionum poterit postea appellari. &
ita Pau.de Cast.in consi.25.quod incipit, In Christi noīe amen.
super primo dubio. Cum ergo de appellatione ab interlocuto-
ria tantum loquatur tex. noster, sciendum est ex mente Archi.
in c.non ita. 2.q̄o.6. & etiam Bal.& Imo.hic vltra alios, & etiam
Imo.& Cardi.in d.cle.appellanti.& in his quæ habetur in d. c.j.
Do.Anto. in c.dilecti. j̄. eo. vbi ponit 10. vos dicite 12. requiri ad

36 appellationē ab interlocutoria. † Primo [a], ꝙ cā grauaminis ſub-
a ſit de pñti, vt hoc tex. noſtro: tñ vbi appellatur a grauamine ex-
traiudiciali, non reqritur expſſio cāæ. Do. Anto. poſt Hoſt. in c.
cū ſit Ro. ſ. eo. Secundo, ꝙ ſit legitima & rōnabilis, vt hic, & in c.
cum ſpāli. j. eo. Tertio, ꝙ ſit vera cā, vt in c. cū cām. j. eo. Quarto, ꝙ
ſit expſſa, vt in c. interpoſita. j. eo. in c. j. eo. tit. lib. 6. & hodie no-
minatim expſſa, vt in cle. appellanti. eo. tit. Quinto, ꝙ exceptio
non fuerit admiſſa, vel petitio, q̄ veniebat admittēda: vel ɔ̄rio,
ꝙ fuit admiſſa in fauorē aduerſarij, vbi nō veniebat admittēda;
ante non poſſet appellari, c. dilecto. j. eo. c. ſignificauerunt. ſ. de
teſtib. Sexto, in ſcriptis appellatio ſit, d. c. j. & vidimus in glo. in
verbo, rōnabili. non tñ dēt de neceſſitate exprimi verbū in his
ſcriptis. Ange. de Are. in l. a ſnia. §. fi. ff. e. Septimo, ꝙ apoſtoli pe-
tantur, d. c. j. d. c. ab eo. eo. lib. 6. cle. 2. eo. tit. Octauo, ꝙ pars ſit in-
ſtructa, ſ. ipſe appellans, d. c. j. Nono, ꝙ j. decē dies interponatur a
die grauaminis, c. cōcertationi. eo. tit. lib. 6. cle. ſicut. eo. Decimo,
ꝙ intra annū fiat proſecutio, vel ex cā bienniū, ſm dicta in c. ex
rōne. ſ. eo. Vndecimo, ꝙ in pñtia iudicis a quo interponatur, de
quo in c. ſuggeſtū. ſ. e. & in c. fi. j. eo. Duodecimo, ꝙ ex eiſdē actis
iuſtificetur, ex quibus lata fuit interlocutoria, cle. appellanti. eo.
tit. Requiſita ad appellationē ab interlocutoria ꝓſequitur ſum-
matim Ludo. de Roma, conſi. 501. qđ incipit, Omnipotēs, &c. vt
declarationē accipiatis. Circa primū, ſ. circa cām dicite, ꝙ dēt cā
vſq; adeo ſubeſſe de pñti, ꝙ alias non erit licitum appellare, ēt a
grauamine de futuro; nā licèt in appellatione extraiudiciali lici-
tū ſit appellare a grauamine de futuro, c. bone. & ibi dixi. ſ. eo. tñ
in appellatione iudiciali hoc non eſt permiſſum, quia nō graua-
tus non appellat ab interlocutoria. & hoc procedit etiā de iure
ciuili, c. ante ſnīam, & c. non ita. 2. q. 6. Bar. in l. Titia. ff. de accu. in
5. col. Do. Anto. in c. ex parte. in pe. col. ſ. eo. & d. §. ꝑmittitur. &
ibi tex. quē ponderat Bar. ſed reſpectu grauaminis de futuro qs
non eſt grauatus, ſed grauandus: ergo non poterit appellare. &
ita voluit glo. in c. accedens. el j. circa prin. licèt Hoſt. ibi teneat
ɔ̄rium, ſ. vt lite non conteſta. & ita Io. Mo. in c. nō ſolum. eo. tit.
lib. 6. & ita Inno. in c. ſignificauerunt. & ibi Imo. ſ. de teſti. ita Io.
An. in c. ſuper eo. el j. & ibi ēt Imo. ſ. eo. ita Bal. in d. l. ante ſnīæ. &
iō dixit Io. An. in d. c. ſuꝑ eo. ꝙ ſi pars opponat exceptionē ſurre
ptionis ɔ̄ reſcriptū, & ſi ꝑ iudices nō admittatur in oppoſitione
exceptionis, appellat, ꝙ iſto caſu non valet appellatio, qa inter-
ponitur a grauamine de futuro: dēt enim interponere & expe-
ctare, ꝙ iudex nō admittat, & poſtea appellare, vt vult hic Imo.
& dixi in 5. requiſito. & eſt tex. in d. c. dilecto. imò dicit Inno. in
d. c. ſignificauerunt. ꝙ illo caſu forma erit & practica, ꝙ pars po-
nat ſuam exceptionē corā iudice, puta ſurreptionē, vel porrigat
ſuā petitionē, qa in caſu permiſſo petat quartā dilationē ad te-
ſtes producendos, de qua in c. vltra tertiā. ſ. de teſti. & expectet
rñſum iudicis: & iudice non admittente cōpareat corā eo graua
men deducendo, puta, D. iudex, non admiſiſtis meā talem exce-
ptionē, vł petitionē vti debuiſtis, peto vt reuocetis grauamē: & ſi
& quatenus nō reuocaueritis, appello. & hoc ſm Panor. ibi erit
tutum conſiliū, vt ſic ēt pars videatur deferre honori iudicis, pe-
tendo ꝙ ipſemet ſe corrigat, nec per hoc videbitur renunciatū
appellationi, c. ſi a iudice. & ibi hř, eo. tit. li. 6. voluit tñ Panor. ibi-
dē, ꝙ imò valeat appellatio ɔdōnalis a grauamine de futuro, pu-
ta, oppono exceptionem, & ſi nō admiſeritis appello. Mouetur
primo per ſimile; nam vidimus, ꝙ ſnīa excōicationis ſub ɔdōne
ferri non dēt, nec ꝓ futuris culpis, c. Romana. §. caueant. de ſen.
excō. li. 6. & tñ ſnīa excō. ſub ɔdōne lata tenet, c. ꝓterea. el 2. ſ. eo.
ſimilř vidimus, ꝙ regulariter ſnīa ſub ɔdōne ferri non dēt, tñ la-
ta tenet, §. biduū. 2. q. 6. & ibi no. l. 2. §. biduū. ff. qñ appel. ſit. Item
mouetur: nā actus ɔdōnaliter factus refertur ad tēpus purificatæ
ɔdōnalis, qa tūc in eſſe deducitur, & robur ſuſcipit, l. cedere diē.
ff. de verb. ſig. c. ſi ꝓ te. & ibi glo. de reſcrip. lib. 6. ergo appellatio
ɔdōnalis, ſi nō admiſeritis exceptionem, intelligetur interpoſita
poſt tp̄s purificatæ ɔdōnis, i. poſtq̄ iudex nō admiſit: & ſic vide-
bitur interpoſita a grauamine illato, non inferendo. facit ſimile:
nā poſt excōicationē non valet appellatio quo ad eā ſuſpenden-
dā, c. paſtoralis. §. fi. ſ. eo. & tñ ſi fuerit ɔdōnalis excōicatio, valet
appellatio, qa non dř excōicatus, niſi purificata ɔdōne, d. c. ꝓter-
ea. ita iſta appellatio non dicetur interpoſita, niſi purificata ɔdō-
ne, & ſic ex quo iudex non admiſit; & tunc dicetur interpoſita a
grauamine illato, nō inferendo, † & ſic vult Panor. ꝙ a grauami-
ne pure inferendo non eſt licitū appellare: ɔdōnaliter vero ſic.
Hæc tñ, ſiue cōis concluſio teneatur, ſiue Panor. reſtringūtur nō
procedere in grauamine de futuro cōminato: nam ex quo iudex
eſt cōminatus, poterit appellari. Ita Imo. hic in fi. & faciunt quæ
notantur per Bal. in rubr. & in l. 2. C. cōmi. vel epiſt. faciunt no. in
c. j. ſ. de dila. & ibi per Panor. Secundo fallit, qñ grauamen infe-
rendū eēt irreparabile per remediū appellationis: puta, quia ꝓ-
nunciatur qs torquēdus, licèt nondū ſit tortus, poterit appellare
ne torqueatur, l. ſi qs ꝓuocationis. C. eo. faciunt no. ꝑ Bar. in l. 2.
ff. de appel. reci. Tertio fallit, niſi grauamen inferendū iam aliqđ
principiū haberet: & ſic pro parte eēt illatū. ita intelligitur tex.
in c. j. ſ. de dila. & ita magis proprie conuenit exēplū ꝓmiſſum
in ſecūda limitatione, qa ꝑ pronunciationem de torquēdo iam
incipit grauari. Quarto fallit, qñ qs iā eſſet in vno grauatus, quia
valet eius appellatio hoc mō interpoſita, Appello, qa in tali re
me grauaſtis; & qa dubito ne grauetis, appello. & ita intelligitur
tex. in d. c. j. de dila. Circa ſecūdū, i. ꝙ legitima ſit cā: dicite, ꝙ hoc
erit arbitrariū iudici an ſit legitima vel ne, ꝓut dixi in gl. in ver-
bo, rōnabili. tñ ad hoc vt ſit legitima, nō ſufficit ɔ̄ ordinē iuris iu-
dicē pronunciaſſe, niſi illa pronunciatio in aliquo lędat ius par-
tis. ita Bal. in c. cū dilecta. ſ. de reſcri. & eſt tex. in d. §. permittitur.
ibi, forte, &c. licèt dicat Marti. Sil. ꝑꝑ illa verba, forte &c, ibi po
ſita, ꝙ Iuriſcon. ibi hoc non decidit, ſed dubitatiuè loqtur. Circa
tertiū, ꝙ cā ſit vera: hoc eſt verum quo ad hoc, vt appellans obti-
neat: tñ quo ad deuoluendū appellationē ſufficit, ꝙ ex rōnabili
ſit interpoſita, licèt nō vera, c. Romana. §. quod ſi obijciatur. eo.
tit. li. 6. & faciunt no. in c. dilectus. el 2. ſ. de reſcri. nec ex quo ap-
pellatio fuit rōnabilis, licèt minus vera, appareat ex proceſſu fa-
cto ꝑ iudicē ad quē: tñ ꝑ hoc excuſatur iudex ad quē, quominus
teneatur pronunciare ſuꝑ applone: qa ad deuoluendū & cogē-
dū iudicē pronunciare ſuꝑ applone ſufficit cā rōnabilis, ēt ſi pu-
tatiua eēt, & non vera. ita Bal. in d. c. cū dilecta. ꝑ tex. quē ad hoc
38 dicit ſingularē in l. Titiæ. ff. de auro & arg. leg. † Sed qd ſi plures
cāæ proponentur, ꝑꝑ quas appelletur: nunqd arctabitur propo
nens ad veritatē oīum proban. & vř ꝙ ſic, qa in ſimili videmus,
ꝙ plura fundamenta proponēs in prima inſtantia tenetur ea ꝓ-
bare, niſi ꝓteſtetur non aſtringens ſe &c. c. licet cām. & ibi hř. ſ.
de ꝓba. Bar. in d. l. diuus. ff. de re iudi. c. 2. & ibi ꝑ Panor. ſ. de re-
ſcri. ſed applo non immutat nām cāæ, l. j. §. j. & ibi Ange. ꝑ illum
tex. ff. an ꝑ ali. cā appel. ergo debebit oēs cās ꝓpoſitas ꝓbare. In
ɔ̄rium determinat Panor. poſt alios in c. ſignificante. j. eo. & eſt
glo. in c. cū cām. j. eo. faciunt no. ꝑ Bal. in d. l. ante ſnīæ. & in d. l.
minoribus. & ſic habes inferre, ꝙ clá illa, non aſtringens tñ ſe ad
ꝓbandū niſi ea q̄ faciant ad victoriā cāę, nō eſt neceſſaria in cau
ſis applonum ꝓpoſitis; qa ſufficit vnā verificare. facit gl. in c. ex-
hibita. de iudi. in c. cū dudū. de ꝓbē. no. ꝑ Docto. in c. 2. & c. inter
39 ceteras. de reſcri. † Circa quartū qđ dř, ꝙ reqritur expſſio cauſæ;
primo ſciendū, ꝙ illa expſſio fieri debeat, qcquid dixerit Bal. in
l. 2. circa fi. C. de epiſ. audi. & voluit Bal. in d. l. minoribus. ꝙ ēt ſi
non fuerit facta expſſio tpe applonis interpoſitæ, ꝙ tñ ſufficiat
poſtea expſſionē fieri intra decē dies datos ad appellādū: qa in-
tra illa tpa pōt emēdari applo, imò de nouo accumulari, vt dixi
ſ. in rubri. & no. Cardi. in cle. j. de ſen. & re iudi. ſi accumulari &
emēdari: ergo multomagis declarari. faciunt no. in l. edita. C. de
eden. & ēt in c. 2. ſ. de libel. obla. ſed exprimere cām nominatim
non eſt aliud q̄ applonē declarare: ergo poterit fieri, dūmō tpa
largiantur. Et ꝙ nō ſit aliud q̄ declarare applonē, exprimere no-
mē cāę, deducitur: nā ꝓpea reqritur, ꝙ cā exprimatur, ne appel-
lans euagetur ꝑ diuerſas cās, cū in hoc verſetur honor iudicis, q
de iniuſtitia arguit, qñ ab interlocutoria appellat, vt in ſimili hř
in l. ꝓtor. in prin. ff. de mino. & hanc rōnem ſentit tex. noſter in
prin. & cle. appellanti. eo. tit. Itē ex alio requiritur expſſio, vt iu-
dex intelligat, an habeat deferre vel non deferre: quia cū maxi-
mus ſit litiū anfractus, veriſiř pōt ignorare iudex, in quo pars ꝓ-
tendit ſe grauatā: & ſic neſcire poterit, an debeat deferre vel ne:
nec poterit ſcire, quales aplos dare debeat, niſi expſſa cā. hāc rō-
nem ponit Io. An. in d. c. j. & ibi Gemi. eo. li. 6. ſed iſta nō tēdūt ad
aliū q̄ ad declarandū animū appellantis, & ēt inſtruendū iudicē:
ergo ſatis erit ꝙ intra decē dies fiat datos ad appellandū. Ex quo
ſi voluiſſet ſtare vſq; ad vltimū momentū decē dierū ad appellā
dū, potuiſſet, auth. hodie. & ibi no. C. eo. & d. cle. ſicut. & d. c. ɔcer
tationi. ſtat ergo, ꝙ poterit illa expſſio fieri, dūmō fiat intra decē
40 dies ad appellādū. † Qualis aūt dēat eē illa expſsio? dicite ꝙ ſpeci-
fica & noīata, cle. appellāti. eo. tit. & eſt rō vltra duas ꝓxime alle
gatas, q̄ ponit Do. Anto. in c. ex parte A, in j. col. ſ. de teſti. nā ad
hoc vt ab interlocutoria appelletur, debet interuenire grauamē
ex propo-

A D D I T I O.

a ¶Primo ꝙ cauſa grauaminis. Adde Feli. in c. cum ordinem. de reſcrip. vbi no. declarat, an appellatio ab interlocutoria valeat etiam ſine expreſſione grauaminum. Et an valeat appellatio facta a futuro grauamine, vide omnino per eundem in c. ſignificauerunt. de teſti. circa prin. Et quando appellationi interponendæ vel interpoſitæ poſſit renunciari, per eundem in c. ex parte. el 2. circa princip. de reſcrip.

ex proposito iudicis, nec sufficeret re ipsa interuenire, iuxta ea quæ hñr in d. §. permittitur. & ẽt dixi s̃. in rubri. nec sufficeret animus iudicis, nisi ex facto exprimeretur, quia debet intelligi de grauamine cũ effectu, c. relatũ. j̃. de cler. non resid. in arg. ideo cum de substantia appellationis illa duo requirantur, voluntas grauandi, & exp̃ssum grauamen, & appellatio nihil aliud sit q̃ petitio grauati petentis grauamẽ relaxari, l. j. §. libelli. & ibi hñ. ff. eo. & petitio dẽt cõtinere substantiã petiti & certam, c. 2. s̃. de lib. obla. l. in rem. in prin. ff. de rei vendi. Iõ non mirũ, si pro forma appellationis lex voluerit fieri exp̃ssionẽ. & ꝓ hoc facit tex. in l. minor magistratus. iuncta d. l. ait p̃tor. §. ꝑmittitur. ibi, ab iniuria. ff. de mino. faciunt no. ꝑ Bal. in repetitione l. edita, Paduana. C. de eden. in 18. col. Et ꝑ prędicta habetis inferre ad q̃õnem, nunquid sufficiat in appellatione exprimere vnã cãm nominatim cũm c̃ła, & q̃dam alia. puta dicit iudex, Appello, quia non admisistis exceptionẽ pacti de non petendo, quã offerebam me ꝓbaturũ, vel exceptionẽ falsi procuratoris. & ꝑ ꝑ q̃dã alia grauamina suo loco & t̃pe deducenda. Et vr̃ dicendũ, ꝙ sic, quia simile videmus in rescripto, ꝙ respectu cãrum dẽt esse certũ, c. ad hæc. c. fi. s̃. de rescrip. & ẽt respectu personarũ vt ibi, & tñ clausula, & quidam alij. operatur effectũ, vt satis videatur ędificatũ: nã intelligitur, quidam alij. s. similes exp̃ssis, c. sedes. & ibi Inno. s̃. de rescri. facit ẽt: nam in requirentibus speciale mãdatũ vno ex eis exp̃ssio sufficit clausula, & quæcunq; alia. vt cõprehẽdat oẽs casus requirentes speciale mandatũ, c. qui generaliter. de ꝓcur. lib. 6. faciunt no. in cle. non põt. de procura. in l. filius. ff. de dona. in l. sed & si quis. §. q̃situm. ff. si q̃s cau. In ꝯ̃rium tñ est veritas, & tenet Cardi. in d. cle. appellanti. ẽt Ange. & Imo. in l. 2. §. fi. ff. eo. & Rota decis. 7. q̃ incipit, Itẽ si appellatur. quia vsq; adeo nominatim requiritur vt cã exprimatur, ꝙ non põt per æquipollens impleri, vel ꝑ relationẽ ad aliud, q̃ sit aliquantulũ vł̃ s. ita Ange. in simili in l. j. & ibi bonus tex. ff. de libe. & posthu. faciunt q̃ j̃. dicam in fallentijs, ꝑ Bal. in l. eos. §. finaũt. C. eo. & Do. Anto. in

41 c. consuluit. el 2. s̃ eo. † Stat ergo rł̃a, nominatim esse cãm appellationis exprimendã. ¶ Fallit primo, q̃n notoria esset cã appellationis: quia tunc non dẽt nominatim exprimi. ita glo. in c. accedens. el j. in glo. j. s̃. vt lite non contest. q̃ licèt reprobetur respectu expressionis causæ, q̃a cã notoria est exprimenda: certè non meretur forte reprehendi respectu formæ exprimendæ: quia fateor, ꝙ cã notoria debet exprimi, cũ notoriũ proponi debeat, vt dixi in textualibus. tñ ꝙ nominatim exprimi debeat, nihil vrget, imò ex mente Panor. Cardi. & Pau. & Imo. in d. cle. appellanti. licèt glo. ibi videatur aliter sentire, vbicunq; cã appellationis non indiget probatione facta, sed ea constat sine alia discussione, sufficit eam allegari, nec ex quo pars non põt vagari, q̃ dicit se grauatam: nec iudex põt eẽ incertus, ex quo notorium est grauamen, dẽt cã nominatim exprimi cessantibus rõnibus s̃. dictis. & faciunt no. ꝑ Bal. in l. minoribus. in j. col. C. de his quib. vt indig. & q̃ dicam in 2. & 3. limitatione, cũ cõiter Scrib. indistincte dicant, ꝙ cle. appellanti. hẽt locũ in cã notoria, vt dixi in textualibus. Secũdo fallit, vbi cã, ꝑ ꝑ quã appelletur, esset expressa in s̃nia, ita ꝙ ex dispõne iuris per tenorẽ s̃niæ constaret de grauamine. ita Bal. in d. l. minoribus. & in l. per hãc. in fi. col. C. de tẽp. appel. puta, quia error iuris exprimatur in s̃nia, a quo appelletur: satis enim diceretur, ꝙ appellatio valeat, dicendo, Appello a tali s̃nia, q̃a ex ea grauatus, cũ illo casu cã ex tenore s̃nię appareat, & sit certa, quia pendet ex iure, quod est semper certũ, iuxta no. in l. 2. ff. de proba. in l. Arriani. C. de hæret. Tertio fallit, vbicunq; appellatur a s̃nia, q̃ hẽt p̃sumptionem iuris ꝯ̃ se, quia s̃nia sequestri, quod regulariter est ꝓhibitũ, l. vnica. C. de prohi. seq. & non ꝑmittitur, nisi in certis casibus, c. fi. & ibi hñ. s̃. de sequestra. poss. & fruc. vel a s̃nia torturæ: nam tunc in appellatione non est aliud exprimendũ, nisi appello a sequestro vel a s̃nia torturæ: q̃a exp̃ssio ꝯ̃as, s. grauaminis ex p̃sumptione iuris cõsequitur. ita Bal. in d. l. minoribus. & in d. l. per hanc. & Pe. de Ancha. & ẽt Cardi. in d. cle. appellanti. Quarto fallit, q̃n licèt ex verbis grauaminis nõ esset nominatim exp̃ssum, tñ ex mente perinde est ac si fuisset nominatim exp̃ssum: puta quia nõ põt referri ad aliud, vt dicit in simili de Gallop̃sso, in l. hac consultissima. C. qui testa. fa. pos. hñ in l. j. ff. de libe. & posthu. ita Ange. in l. p̃tor ait. in prin. & ibi glo. & Ludo. de Roma, de ope. noui nunc. qđ facit ad primã limitationẽ s̃. datã. Quinto fallit, q̃n per relationẽ ad acta grauamen exprimeretur, vt appello, quia me grauastis, vt in actis apparet. ita Pau. de Eleaza. & Lap. in d. cle. appellãti. & faciunt no. per Inno. in c. fi. j̃. de ope. noui nuncia. facit qđ dici solet, ꝙ acta faciunt notorium, c. ex insinuatione. vbi Inno. & ibi dixi supra: ergo cã vr̃ certa per relationem ad notorium, ideo non requiritur alia expressio. Rota in d. decis. 7. Cardi. & Imo. in cle. appellanti. tenent ꝯ̃rium. & ita Do. Ant. hic & Imo. & Gemi. in c. cordi. eo. tit. lib. 6. in prin. & Io. An. in c. peruenit. el 2. s̃. eo. nam ista relatio est vaga & incerta: multa enim grauamina p̃nt in actis p̃tendi a parte, de q̃bus iudex ignorabit. & ita tenet Ang. in d. l. j. ff. de libe. & posthu. in l. vbi aũt nõ apparet. §. qui illud, aut illud. in l. quicq̃d astringendæ. in prin. ff. de verb. obli. tenet Bal. in d. l. edita. in repetitione Paduana. in 18. col. ver. sciendũ, tñ est. C. de eden. & ibi allegat tex. in d. l. minor magistratus. ff. de mino. Bal. in l. eos. §. finaũt. C. eo. in l. terminato. C. de fruc. & li. expen. in l. ante s̃niæ. C. quorũ appel. in fi. col. facit bõ. tex. in c. clericus. de iureiur. per quẽ tex. ita voluit Do. Anto. in c. ab excõicato. in 6. col. de rescri. Do. Ant. in c. accedens. el j. s̃. vt lite nõ contest. Do. Anto. in c. 2. s̃. de constitu. Sexto fallit, qua appellatio esset certa ꝑ relationẽ ad partẽ actorũ specificã: puta, Appello, quia grauastis me, vt in litis cõtestatione apparet. ita Bal. in d. l. minoribus. & est rõ, quia tunc refertur ad certũ: iõ ex mente vr̃ nominata cã appellationis, vt dixi in quarta limitatione. facit l. asse toto. ff. de here. insti. Rota tñ in d. decis. 7. vr̃ sentire ꝯ̃riũ. Septimo fallit, q̃n fuisset dictũ in appellatione ipsi notario, vt haberet ꝓ expressis causas, quas sibi portaret in scriptis: nam tunc dũmodo infra decem dies datos ad appellandũ portet, satis vr̃ expressum. ita Bal. in d. l. ante s̃niæ. Ang. tñ in l. quicquid astringendę. in prin. vr̃ velle, ꝙ illa clausula, habeas pro expressis. nõ sufficit, ẽt si sequenti die portetur expressio causę. Octauo fallit in interlocutoria, quę non hẽt vim merę interlocutoriæ: sed in aliquo habeat vim diffinitiuæ. ita Io. An. in d. c. peruenit. el 2. s̃. eo. & s̃. dixi. Tñ s̃nia excõicationis licèt ex toto non sit interlocutoria, sed anormala, vt no. Panor. in rubr. j̃. de sen. excõ. quo ad formã appellandi ab ea req̃ritur forma appellationis ab interlocutoria, nõ a diffinitiua. ita Inno. in c. per tuas. j̃. de sen. excõ. li. 6. & no. ꝑ gl. 2. q. j. in summa. Nono fallit, q̃n interlocutoria esset lata ꝯ̃ absentẽ: nã tũc põt ille, ꝯ̃ quẽ est lata, appellare nulla cã exp̃ssa, dicẽdo, Appello si & inquantũ apparuerit s̃niam ꝯ̃ me esse latã. nec requiritur alia exp̃sio cãæ. ita Pau. de Cast. in l. minoribus. C. de his qui. vt indig.

42 alleg. Io. An. in c. cũ contingat. de offi. dele. † Circa quintũ, dũ dr̃, ꝙ requiritur ꝙ exceptio vel petitio non fuerit admissa: dicite eẽ rõnem, quia qui non grauatur, nõ appellat a futuro grauamine, vt dixi in primo requisito: iõ hẽt exprimere grauamẽ illatum de p̃nti vel de p̃terito admittẽdo non admittenda: vel non admittẽdo admittenda, c. dilecto. j̃. eo. c. significauerunt. & c. ex parte A. s̃. de testi. & ꝓcedit in interlocutoria: secus in diffinitiua. iõ etiã nõ exp̃ssa cã a diffinitiua appellatur, nisi in casu c. q̃uis. de elect. li. 6. Et est rõ d̃riæ s̃m Do. Anto. in d. c. ex parte A. in j. col. nam in appellatione a diffinitiua sufficit, ꝙ grauamẽ re ipsa interueniat, licèt iudex non grauauerit: & ẽt si ex postfacto appareat, vt dixi in rub. in diffinitione: quia non deductũ deducã, non ꝓbatũ ꝓbabo, s̃. allegato c. cũ Ioannes. & iõ appellans a diffinitiua non hẽt se fundare sup̃ grauamine illato: secus est in interlocutoria, quia cum in ea non habeat locum illa rł̃a, non deductũ deducã, nõ ꝓbatũ ꝓbabo: sed solũ iustificatur ex primis actis corã iudice a quo, cle. appellanti. & nõ põt appellare, nisi fuerit grauatus, vt s̃. dixi in primo req̃sito: nõ mirũ, si req̃ritur ꝙ exprimat grauamẽ de p̃terito.

43 † Circa sextũ dũ dr̃, ꝙ req̃ritur appłonem fieri in scriptis: primò q̃rendũ est, an hẽat locũ in oĩ appłone, siue ad Papã siue ad alios interposita. & vr̃ dicẽdũ ꝙ nõ. & tenet Gemi. per illũ tex. in c. j. eo. tit. li. 6. & ibi Host. nã ille tex. sp̃aliter loq̃tur de appłone ad Papã interposita: q̃ q̃dẽ cũ sit summopere p̃iudicialis, magis q̃ ad aliũ iudicẽ interposita, non mirũ si in ea req̃ritur maior solẽnitas, c. vbi periculũ. in prin. de elec. li. 6. & vno casu ẽt sp̃ali a diffinitiua, vt in c. q̃uis. cũ gl. de elec. li. 6. ꝙ maius sit p̃iudiciũ appellanti ꝑ appellationẽ interpositã ad Papã: patet, q̃a appellato volẽte coget in principali omisso appłonis articulo ꝓcedere, vt s̃. dixi. qđ nõ haberet locũ in appłone ad archiep̃; interposita: maius est p̃iudiciũ respectu dispẽdij & expensarũ, q̃ hẽt subire & appellans & appellatus ꝑ hanc appłonẽ interpositã ad Papã. & facit ad hãc rõnẽ tex. in simili in c. j. de elc. li. 6. vbi maior solẽnitas & pęna est in appłone in beneficialibus, q̃ in alijs, ex quo hẽt vim citationis ad curiã, & est magni p̃iudicij. In ꝯ̃riũ tñ tenet gl. hic in verbo, ex rõnabili. & ibi dixi. tenet Io. An. in d. c. j. eo. tit. li. 6. Rota decis. 385. q̃ incipit, Itẽ si appellet. idẽtitate rõnis: q̃a sicut ad Papã dẽt appellari in scriptis, ne pars euaget, & vt iudex melius sciat q̃d r̃ndeat, illa rõ hẽt locũ in oĩ appłone ad oẽm iudicẽ interposita. Sed nũq̃d idẽ erit de iure ciuili? gl. in l. 2. §. fi. ff. eo. tit. dicit, ꝙ nõ: q̃a de necessitate nõ est appellãdũ in scriptis. Bar. ibi dicit hoc non seruari. Sed nunq̃d ꝑ statutum ciuitatis pręsidis vel ep̃i, cuius potestas æquiparatur potestati pręsidis regulariter quo ad statuendum, vt nota. Bar. in l. fina. ff. de pœn. Inno. & alij in c. fi. s̃. de offi. le. Bal. in rub. C. qui admit. poterunne

tale statutū tollere hanc solennitatē, vt in scriptis nō appelletur. vr̄ dicendū ꝙ sic: nam res de facili reuertitur ad naturam suam, c. ab exordio. 35. distin. l. si vnus. §. pactus. versi. quod in specie. ff. de pac. sed natura appellationis originaria cū sit quædam defensio, nihil aliud est q̄ reclamare: ergo poterit viua voce interponi sic stante statuto, quasi restituta ad naturā suā. pterea cessante rōne deducitur, qđ est bonū, argu. c. generaliter. 16. q. j. l. quod dictū. ff. de pac. cum similibus. sed ita est, ꝙ rō, quare prohibētur inferiores a Principe statuere circa appellationē, est, ne pīudicetur potestati superioris, l. j. §. interdum. ff. a qui. app. non lic. & ibi Bar. Io. An. in c. fi. in nouel. eo. lib. 6. no. Bar. in l. oēs populi. ff. de iusti. & iure. glo. & ibi Doct. in c. veniēs. s̄. de iureiur. Et facit in simili tex. in c. ex insinuatione. s̄. eo. sed qñ statuitur ampliando facultatem appellandi, vt in casu nostro, non vr̄ restricta potestas superioris sed ampliata: ergo tale statutū debebit valere: & pro illa opi. facit qđ voluit Bar. in quodā cōsi. suo, quod incipit, In nomine Dñi, viso puncto. vbi tenet p statutū posse tolli appellationē ab interlocutoria. qđ tñ dictū reprobat Ludo. in l. j. in 23. col. ff. de arb. & ɔ̄rium tenet Ange. in l. si sic. in prin. ff. de leg. j. in terminis formauit q. Bal. in l. progrāma. C. de mi. vel epist. & ibi firmat ɔ̄rium, ꝙ imo non valeat tale statutū. mouetur, q̄a ɔ̄riorum eadē dēt eē disciplina, Insti. de his qui sunt sui vel alie. iur. in prin. sed ita est, ꝙ in statuto cauetur, ꝙ infra biduum appelletur: aliàs non possit appellari, tale statutū restituit appellationē in pristinū tps, l. 2. §. biduum. ff. qñ appel. sit. & tñ non valet. ita Io. An. in d. c. fi. ergo ita in proposito ēt statutū amplians appellationē non valebit: sed rō differentiæ apparet ex pmissis: vr̄ ēt sentire aliam rōnem, ꝙ defectu potestatis impediantur inferiores statuere circa appellationē: & iō non valeat statutū, iuxta ea q̄ no. Inno. in c. q̄ in ecclesiarū. & in c. cū oēs. & ibi per Panor. & Do. Anto. s̄. de consti. & iuxta no. per Bar. in d. l. oēs populi. ergo cum nō habeat potestatem, tale statutū non valebit. De hoc tñ articulo, an per statutū possit tolli appellatio vel limitare vltra prææallegata, vide per Bar. in l. fi. & ibi Ludo. & alij in l. fi. ff. de aqua plu. arcē. Bar. & Bal. in prima consti. C. & in l. fi. §. fi. C. de temp. appel. per Bal. in l. præscriptione. in 6. col. C. si ɔ̄ ius vel vtili. publi. in l. fi. C. de sen. & interlo. om. iudi. in l. si appellatione. C. eo. tit. in l. 2. C. cōmi. vel episto. per Ange. in l. 2. ff. de re iudi. Bal. in l. j. ff. de consti. Prin. & credo dixisse aliquid s̄. in rubri. Ange. de Are. latè in

44 l. j. §. interdū. ff. qñ appel. sit. † Sed nunquid debet esse publica illa scriptura vel priuata. glo. in c. j. circa prin. in c. appellatio. eo. tit. lib. 6. & Spec. in 4. parte. eo. tit. §. j. vr̄ velle cautū esse, ꝙ sit publica, non tñ necessariū. & ita transeunt cōiter Doct. in locis pallegatis. Et Imo. in l. 2. circa fi. ff. e. imò voluit Spec. in d. §. j. non sufficere appellationē in scriptis interpositā, nisi dicatur, & in scriptis appello. cuius ɔ̄rium tenet Bal. vbi dicit, ꝙ sufficit verbum, æquipollens. nec est necesse ꝙ dicat, appello. in addi. ad Specu. e. col. 7. & ɔ̄rium tenent Ange. & Imo. in d. l. 2. §. fi. dicentes posse scripturā appellationis confici, & corā iudice, a quo appellatur, q̄a vr̄ tacitè in scriptis appellatū, ēt si non exprimatur. & faciunt notata in d. c. appellatio. faciunt q̄ dixi in c. per tuas. s̄. eod. Et ex quo requiritur, ꝙ appellatio in scriptis celebretur, non dēt scribi abbreuiate &c. sed extense, nec sufficeret dicere tabellioni, habeas pro expssis causas quas dabo. Bar. & Bal. in l. Gallus. §. idem credēdū. ff. de lib. & posthu. Bal. & Sali. in l. ɔ̄ctus. C. de fide instr. Bal. in l. Imperator. ff. de sta. ho. nec sufficeret dicere, Appello, & tu Notarie scribas. ita Bal. in addi. ad Specu. in tit. eo. in col. 12. in additione q̄ incipit, Finit dubium. & debet exprimi in scriptura, quo die appellatur, imò in omni appellatione siue iudiciali siue extraiudiciali debet dies exprimi. Cal. sub rubrica, eo. consi. 12.

45 † Circa septimū, s. apostolos [a] petend. sciendū est, ꝙ apostoli sunt
a libelli dimissorij, per quos iudex a quo informat partē, quid intendat facere, an deferre vel ne. itē informat iudicē ad quem, de agitatis coram se super negocio, super quo appellatur, siue articulo, l. j. ff. de lib. dimis. l. iudicibus. & l. qm̄. C. eo. tit. q. 6. §. iudicibus. & habetur in c. j. in prin. eo. tit. lib. 6. & in cle. 2. eo. tit. & ideo cum duo continere debeant apostoli, s. vt appellātem certificēt, an iudex deferat, & ēt informent iudicē ad quē. dixit glo. no. in d. cle. 2. circa prin. ꝙ iudex non debet dare apostolos sigillatos parti: intelligite verū respectu eius capituli, qđ respicit certificationem partis: secus respectu informationis iudicis ad quē, quia clausos mittere pōt. & ex quo ad aliū diriguntur, non debet pars violare sigilla, c. cum olim. el 2. s̄. de offi. deleg. ita Pau. de Elea. in d. cle. nec illo casu petitio apostolorum in scriptis fienda est, nisi ad cautelā, vt facilius de petitione constet. ita Io. An. in c. j. eo. tit. lib. 6. nec iudicialis debet esse ista petitio, sed ēt extra iudicium, dūmodo in loco cōgruo facta valebit, sicut & datio apostolorū. ita Rota decis. 353. q̄ incipit, Itē si appelletur. imò licèt corā iudice debeat fieri illa petitio, c. ab eo. vt ibi no. eo. li. 6. tñ iudex absente parte apostolos dare poterit. ita Rota in d. decis. 353. qđ intelligit Bal. in l. eos. §. apostolos. C. eo. procedere, dūmodo postea intimetur parti illa datio apostolorū: & iō si intimata nō fuerit, sibi non pīudicat, & hr̄ pro non facta. adducit glo. no. in cle. j. eo. tit. & debent peti isti apostoli ab appellante non ab appellato, d. c. j. in prin. iuncto d. c. ab eo. eo. tit. li. 6. & ex quo est actus iudicis, pōt fieri a negociorū gestore talis petitio, nec requiritur ꝙ a Princi. habeat aliqđ mandatū, dūmodo infra tps 30. dierū ratificetur illa petitio. ita Bal. in d. l. eos. §. apostolos. & iō ex quo ab appellante peti debent, voluit glo. no. in d. cle. 2. in verbo, oblatos. ꝙ expensis ipsius appellantis debeant dari isti apostoli, & cogetur ipse satisfacere notario banchi de scriptura & confectione eorū. ita Bal. in d. §. apostolos. & seq̄tur ibi Cardi. & Imo. illā glo. tñ idē Cardi. d. cle. 2. §. j. vr̄ p istū tex. arguere, ꝙ imò expēsis iudicis: nā iura imponunt necessitatē ipsi iudici dandi apostolos: ergo suis expensis cū ad hoc teneat ex dispōne iuris, d. cle. 2. §. j. l. qm̄. C. eo. vbi punitur, si non dederit, c. vt sup. eo. tit. li. 6. nec dēt appellans cogi induere arma suis expēsis ɔ̄ se: nā dūmō ipse petierit apłos, & sic nō videatur renunciare appellationi, l. iudicib. C. eod. d. c. ab eo. sua magis interest, ꝙ iudex nullos apłos det, q̄a tūc impeditur eius ptās, ne ad vlteriora pcedat, d. c. vt sup. & deuoluitur appellatio ad superiorē, d. cle. 2. q̄ ꝙ iudex ipsos apłos det, q̄a dabit forte refutatorios: tñ post multa concludit seruari in practica opi. glo. & etiā esse ęquā, maximè in iudice delegato, q̄a nō dēt militare suis expēsis sed partiū, c. statutū. §. insuper. de rescri. li. 6. faciūt notata in c. cum ab omni. j. de vita & hone. cler.

46 † Et sciendū est, ꝙ triplex est species horū apostolorū. Delatorij siue dimissorij, p quos iudex defert appellationi: refutatorij, per quos nō defert sed refutat appellationē. & reuerentiales, p quos admittit appellationē, nō tanq̄ iuste ei sit deferendū, sed ob reuerētiā superioris. ita no. in d. c. j. in prin. & in l. eos. §. apostolos. & in dubio qñ iudex dubitat an debeat dare apłos refutatorios, an vero debeat dare dimissorios, deferat ob reuerētiā sedis Apostolicæ vel alterius superioris: & sic dare debebit de necessitate reuerentiales. ita glo. in c. j. in verbo, delatū. eo. tit. li. 6. & in c. cū appellationibus. in ver. cā. eo. tit. li. 6. in c. sacro. in ver. dubitari. j. de sen. excō. & vidimus glo. s̄. e. c. in ver. ex rōnabili. ergo posset puniri iudex, si deferret appellationi, cui nō eēt deferendum: vel negaret deferre appellationi deferēdę, vt s̄. dixi. ita & pariformiter puniretur iudex non dans apłos, vbi a parte petātur, d. l. qm̄. Io. An. in d. c. j. in prin. imò parte petente si detulit appellationi, cogitur dare apłos, punitur, si non dederit, pęna d. l. qm̄. licèt secus si nō detulerit. ita Io. An. & alij in d. c. j. Arch. ibi voluit pęnā iudicis eē arbitrariā de iure canonico. & hęc pcedūt in pęna extra pcessum, in pcessu aūt punitur iudex non dans apłos, si petātur, q̄a deuoluitur cā ad superiorē, & priuatur ipse iurisdōne, c. vt sup. eo. tit. li. 6. punitur ēt pars si nō petierit apłos, q̄a vr̄ renūciare suæ appłoni, d. c. ab eo. & d. cle. 2. §. apłos. & d. l. iudicibus. & ibi hr̄. sit tñ cautus appellans, q̄ petit apłos, & hēt refutatorios, vt ab hac reiectione appellet: alioq̄n si nō appellat, appło celetur friuola, & hr̄ tanq̄ temere appellās: iō tanq̄ temere appellās non poterit appellare postea a diffinitiua. Zab. in cle. si ante. de dolo & cōtu. q̄ pōderat gl. ibi in verbo, manifeste. q̄ gl. hoc nō vr̄ mihi cōncludere: dicit enim manifestè dici friuole appellantē, si pnunciatū fuit cām appellationis falsam, sed nō declarat p quē iudicē, & nō dicit p iudicē a quo: nā ex quo est ab eo appellatū, nō hēt iurisdōnē nisi in reuocādo grauamē, c. a iudice. eo. tit. li. 6. nec apłi refutatorij ad hoc dātur, sed solū ad informationē iudicis ad quē, vt est pxime dictū: iō cogita. Sed qñ debebunt peti? dicite ꝙ oī hora, qua voluerit appellās, dūmō j. 30. dies a die sn̄ię, vt j. dicā, cōnumerandos, d. c. ab eo. d. l. iudicibus. & intra illos 30. dies iudex ēt dare cogitur, d. c. vt sup. & d. c. ab eo. ita gl. in d. cle. 2. in verbo, intra certū. in l. j. ff. de libel. dimis. cōgruo tñ tpe petere dēt, aliàs haberetur p nō petēte, puta si peteret die feriato. ita Fede. de Senis ɔsi. suo 72. facit tex. in l. 2. §. fi. ff. si q̄s in ius voc. nō ier. si tñ iudex vellet statim appellāti dare apłos, pōt, & cogitur illos recipere, & sic erat vtile ad abbreuiādas calūnias appellantiū. ita Bar. i d. §. apłos. & postq̄ pars semel petijt, pōt iterū & pluries eos petere, imò hodie de ęq̄tate vno eodē ɔtextu saltē debet instanter & instantissime petere apłos, cle. 2. eo. tit. Bar. in l. j. ff. de lib. di. iudex aūt, qui semel dedit apłos dimissorios, amplius mutare non potest, & de nouo dare, ita Bal. in d. §. apostolos. Et

ADDITIO.

a ¶Circa septimum. Adde, ꝙ requisitio apostolorum debet fieri cum magna importunitate, vt instanter & instantissime, vt per Do. Iaso. in l. properandum. §. sin autem. C. de iudi.

47 Et facit ſo.c.cum appellationibus.e.tit.li.6.† Sed a quo tempore
incipient currere iſti 30.dies,an a tẽpore appellationis interpoſi
tæ,an vero a tpe ſniæ latæ. & vr̃ dicendũ ꝙ a tẽpore appellatio-
nis:nam non valenti agere non currit tp̃s,c.quia diuerſitatem.j̃.
de conceſ.p̃ben.l.j.in ñ.C.de anna.excep.ſed anteq̃ pars appel-
lauerit, non põt petere apoſtolos, quia ſunt acceſſoriũ appella-
tionis,& appellationem p̃ſupponunt:nec iudex ẽt ipſe hẽt dare
apoſtolos,quia & ipſe tenetur dare pp appellationẽ:ergo appel
latione non pendente non curret hoc tp̃s. glo. in d.l.j. ff.de lib.
di.& in d.cle.2.vr̃ tenere,ꝙ a die ſniæ. & hanc partẽ viſus eſt te-
nere Hoſti.in d. c.j. qa ex quo illa tẽpora decẽ dierũ ad interpo-
nendũ appellationẽ,& 30. dierũ ad dandũ apoſtolos ſunt cõpaſ-
ſibilia,ſimul current eodẽ tẽpore,& non ſolũ parti,ſed ẽt iudici.
Nec obſtat ar.d.c. qa diuerſitatẽ.qa licet petere non poſſit ante
appellationẽ,nec iudex dare,tamẽ eadẽ deliberatio quã pars fa-
cit intra decẽ dies,an debeat appellare vel ne,põt porrigi ad pe-
titionẽ apoſtolorũ, quã ſcit neceſſariã. ergo cũ tunc illo tẽpore
poſſit ſuper vtroq; tpe deliberare,effectus tpis aſſignati non ex
toto tollitur pp impedimentũ: ergo non ex toto curſus tẽporis
impedietur.ita erit in iudice, qa ex quo tulit ſnĩam,potuit cogi-
tare ꝙ euenire poterat,ꝙ pars appellaret:& ideo illo medio tpe
prouidere,quos apoſtolos debeat dare: ergo illud tp̃s decẽ die-
rũ non ſubducetur de illis 30.diebus,& ſic vtriq; & appellanti &
iudici current 30.dies a die ſniæ latæ.intelligite & notitiæ p par-
tem habitæ de ſnĩa.Ita Card.per hoc fund.in d.cle.2.§.pe. Ange.
de Are.in l.j.ff.de libel.dimiſ.in j. & 2. col. Bal. & Sali.in l.eos.§.
fi.C.eo. Cardi.pro hac parte adducit in ſimili bonã glo.in cle. 2.
verſi.ſi quis.de magiſtris.& no.in c.cũ in cunctis.§.fi.s̃.de elect.
media fuit opi.Io.de Lig.q̃ fuit de Rota deciſ.28.quæ incipit, Itẽ
fuit dubitatum,vtrum & a quo tpe.vbi diſputant iſtam materiã,
qui diſtinxit.Aut loquitur quo ad partẽ: & tunc incipiat currere
a die ſcientiæ de ſnĩa,l.iudicibus. C.e. Aut loquimur quo ad iu-
dicẽ:tunc incipit currere a die appellationis interpoſitæ, qa iu-
dex non debuit diuinare, ꝙ pars appellet: imò veriſimile eſt, ꝙ
crederet non appellaturã,quaſi ſibi perſuadeat ꝙ iuſtitiã fecerit.
& hanc diſtinctionẽ ſequitur Bal.in d. l. iudicib. & refert in d.§.
apoſtolos.ſed non firmat pedes.tex.in d.l.iudicibus.etiã quo ad
iudicẽ fortiter ſtringit,ꝙ cõputetur a die ſniẽ. & Rota refert va-
rie fuiſſe practicatũ,d.deciſ.29.Iterũ q̃rendũ eſt,nunquid in qua-
cunq; appellatione habeat locũ petitio apoſtolorũ, ſiue a diffi-
nitiua appelletur ſiue ab interlocutoria. Et dicite ꝙ ſic, ita Rota
deciſ.363.quæ incipit,Itẽ ſi appelletur.ita Gemi. Io.An. & alij in
d.c.j.eo.li.6.& facit tex.in d.l.eos.§.apoſtolos.& in d.l.j.ff. de lib.
dimiſ.vbi de iure ciuili fuit inuentio horũ apoſtolorum,& tñ de
iure ciuili regulariter non appellabatur ab interlocutoria,l.2. &
ibi habetur.ff.de app.reci.ergo apoſtoli ſunt petendi,ẽt ſi appel
latur a diffinitiua.Quomodo aũt ſunt petendi apoſtoli,Ange.de
Are.in d.l.j.ff.de lib.di.in 3.col.dicit,ꝙ ſicut appellanti, qñ incon
tinenti appellatur,ſufficit viua voce appellare:ita etiã apoſtolos
petere,qñ ex interuallo debet in ſcriptis appellari.ita & apoſto-
li peti,Bal.& Sal.in d.l.eos.§.fi.& ibi ꝙ debent dari expenſis ap-
pellantis.glo.in d.cle.2.j̃.eod.j̃.qđ tp̃s dẽt appellans pñtare apo-
ſtolos iudici ad quẽ.dicit Ang.vbi proxime,ꝙ eſt arbitrariũ, qc-
quid dixerit glo.in l.p̃ſes.C.eo.& vbi iudex non dat apoſtolos,
48 põt pars ꝯ eũ intra dictos 30.dies ꝓteſtari.Ang.vbi ꝓxime, col.5.
ver.ſextũ tp̃s.† Circa apoſtolos q̃ro,nunqd pendente tpe ad dã-
dũ apoſtolos,ꝓceſſus agitatus per iudicẽ a quo,valeat.glo.ſuper
verbo,ex tunc,in c.vt ſuper. tenet ꝙ non, & pro ea facit tex. ibi
in verbo,extunc.qđ no.extremitatẽ tpis,vt dixi in c.pſonas.s̃.e.
qđ ẽt verbũ repetitur in c.ab eo.eo.tit. li.6. & hanc partẽ ſequũ-
tur Do.de Rota in deciſ.229. q̃ incipit, Itẽ ꝙ ſi iudex.qa pendẽte
dilatione conquieſcit offm̃ iudicis,c.ſignificante.eo.tit. & hanc
partẽ tenet Io.de Lig.in c.dilectis.eo.tit.& tenet Hoſt. in c.cor-
di.eo.tit.li.6.Cõtrariũ tenet Io.An.& Pe.de Ancha.in d.c.vt ſup.
moti,qa tex.ibi inualidat ꝓceſſum ex mora iudicis in non exhi
bendo apoſtolos:ſed morã non incurrit iudex a quo, niſi poſtq̃
denegauit dare apoſtolos; vel poſt lapſum tp̃s ad illos dandos.
ergo proceſſus pendente tpe agitatus non erit nullus: & ſic ad-
uerbiũ,extunc,refertur ad tp̃s lapſæ moræ.Gemi.in d.c.vt ſuper.
ſequendo Pau.de Lea.in quadã ſua diſputatione, q̃ incipit, A p̃-
lato regulari. diſtinguit, aut appellatio eſt interpoſita a diffiniti-
ua:& tũc non tenet talis ꝓceſſus,ſed reuocatur p viã attẽtati,qa
ſola pendentia appellationis impedit iuriſdõnẽ iudicis, j̃. eo.tit.
c.nõ ſolũ.j.rñſo.& ita intelligantur arg.ibi inducta.aut appel.in-
terponitur ab interlocutor. & tũc ſi ꝓcedit poſt inhibitionẽ fa-
ctã a iudice ad quẽ,non valẽt,& debẽt retractari p viã attẽtati,vt
d.c.nõ ſolũ.2.rñſo.aut non erat inhibitũ:& tunc ſi q̃ritur,an ſola
pendentia termini apłorum inducat nullitatẽ ꝓceſſus, dicendũ
ꝙ nõ,ꝙ pendẽtia termini impedit ſolũ id,ſu p quo iudicatur, ſed
aliud ſeparatũ nõ impedit,C.de dila.l.ſiue pars.& de ap. ſignifi-
cãte.vnde videmus,ꝙ ſi pẽdẽte dilatione ſpoliãt appellãs ſiue ap
pellatus,põt agere ſu p illo corã iudice a quo,s̃.eo.cũ teneamur.
& ſic in caſu iſto:nã terminus eſt aſſignatus ꝓ apł̃s,vnde iſta de
latio nõ impediet alia ſeparata.& hoc eſt qđ voluit hic tex.q di-
cit extũc,i.poſtq̃ fuit facta denegatio.& p hoc ceſſat opi. Ho. s̃.
poſita,qa ipſe nõ vidit tex.iſtũ.Si q̃ritur,nunqd pẽdẽtia termini
iuncta cũ appłone habeat ſaltẽ quo ad effectũ vitiare ꝓceſſum.
& dicẽdũ eſt ꝙ ſic, ſm̃ exitũ quẽ habebat appło, retardabit talis
ꝓceſſus,j̃.eo.nõ ſolũ.2.rñſo.& p hoc patet,ꝙ ille tex.non loqtur
de iſto caſu,vez qñ ꝓcedit inter appłonẽ, & pendẽtiam termini
apłorũ:ſed iſtud decidit p c. nõ ſolũ.j̃.eo. Hęc eſt in ſumma mẽs
Pauli in loco p̃allegato:& lz iſta diſtinctio poſſet morderi, tñ ꝓ
nũc trãſeamus.& aduertẽdũ,ꝙ ſi iudex petẽti apłos nõ rñdet,vel
dicit ſe daturum nullo certo termino aſſignato, vr̃ denegaſſe &
appłoni detuliſſe.Lap.notabilr alle.124.p notata in cle. quis. in
fi.eo.tit.Pe.de Ancha.in ꝯſi.218.inci.In Chriſti &c. Iſte dñs exe-
cutor.ſubijciẽs ꝙ appellans de iſta taciturnitate,ex quo hr̃ ꝓ rñ-
ſo,ſicut de rñſo tenet facere fidẽ, an dilatio ad apłos ſuſcipiẽdos
p iudicẽ aſſignata poſſit ſemel & pluries ꝓrogari. Doc.in cle.2.
49 eo.tit.† Vltimos nouẽ effectus, quos vñr o pari apłi nõ habiti in
50 cã appłonis,ponit gl.in d.cle.2.in fi.† Circa 8.9.10.& 11.reqſitum
dicite vt in locis ibi allegatis, nec valet ſtatutũ abbreuians illud
tp̃s appellãdi,vel ẽt anni ad ꝓſequẽdũ.ita Io.An. in c.fi.tit.e.li.6.
Bal.in l.progrãma.C. cõmi.vel epiſt.& faciũt remiſſiones s̃.alle-
51 gatæ in 6. requiſito.† Circa 12.ſ.ꝙ appło debeat iuſtificari ex his
actis,ex qbus primus ꝓceſſus eſt geſtus. dicite regulã ꝙ ſic, cle.
appellanti.eo.tit.Fallit primo,qñ illud qđ deducit ad iuſtificãdũ
appłonẽ,ſupueniſſet appłone pẽdẽte ex facto appellati: nã illud
deduci poterit ſicut de nouo eſt ortũ,arg.c.inſinuante. s̃.de offi.
dele.Ita Bal.in l.p hãc.in fi.col.C.de tẽp. app. tñ g̃nalius idẽ Bal.
loqtur in l.inuitus.C.de ꝓcur. vbi firmat indiſtinctè nõ ꝯſiderãs
factũ appellati,ꝙ ius de nouo ſupueniẽs app.pẽd. põt deduci ad
iuſtificãdũ appłonẽ ẽt ab interlocutoria. & ibi infert ad q̃õnem,
nunqd ſi ꝓcurator cõparuit ſine mãdato, poſtea pẽd. app.obti-
net mãdatũ,iſtud mandatũ ſufficiat ad iuſtificandũ appłonẽ. vi-
dete ibi.Scđo fallit in interlocutoria, q̃ affert grauamẽ irrepara-
bile p appłonẽ,ſi executioni mandaretur:puta ſnĩa de torquẽdo
aliquẽ,a qua appellat,l.ſi qs ꝓuocatione.C.eo.illa appło poterit
iuſtificari ẽt ex de nouo deducẽdis,ne ille torqueatur iniuſtè, cũ
ex nouiter deducẽdis appareat de iniuſtitia. ita Bal.in d.l. p hãc.
in fi.col.& ẽt ſenſit Bar.in l.2.in pe.col. ff.de app.reci. dũ allegat
notata in l.cũ ꝓponas.C.de bo.auct.iud.poſ.Tertio fallit,vbi iu-
dex noluiſſet ꝓbationes corã ſe deducẽdas audire:nã tunc obla-
tio earũ ſufficit, vt poſſint poſtea deduci in cã appłonis, ex quo
nõ ſtetit p partem,c.interpoſita.& ibi videbimus. j̃.eo. & voluit
Bal.in d.l.p hanc.& Lud.in ſing.ſuis. Quarto fallit in interlocu-
toria lata ꝯ abſentẽ,qa tũc põt iuſtificari ex nouiter deducendis
appło.ita Bar.in d.l.ait p̃tor.§.pmittitur.ff.de mino.& dixit Lud.
in ſing.ſuis eẽ ſingulare.Quinto fallit, quotiẽſcũq; appellatũ eẽt
ab interlocutoria,& iudex a quo ꝓceſſiſſet ad diffinitiuã,nõ ob-
ſtãte appłone:tũc talis appło ab interlocutoria interpoſitã ſuſci-
pit nãm appłonis a diffinitiua: qđ patet, ex quo ſi iudex ad quẽ
ꝓnũciat male appellatũ,illo caſu tñ ꝯfirmabit diffinitiuã.ita In-
no.Do.Ant. & Imo.in pe.col.in c.ex parte A.s̃.de teſti. & dixi s̃.
Iõ ẽt ſicut in diffinitiua dicimus, iuſtificabit hic appło ex noui-
ter deducendis.ita Inno.in d.c.ex parte A.tñ Imo.ibi in fi.col.&
cõiter Doc.tenẽt ꝯriũ.Sexto fallit reſpectu allegationũ iuris: qa
allegationes iuris nõ deductę in principali pñt deduci in cã ap-
płonis ab interlocutoria.ita Bal.in d.l.p hãc.in fi. col. & faciunt
notata p Bal.in authẽ.iubemus.C.de iudi. Septimo fallit in ſnĩa
ſecũdi decreti vel bãni,a qua fuit appellatũ:nã tũc põt iuſtificari
appło ex nouiter deducẽdis.ita Bal.in d.l.p hãc. Et faciũt notata
52 p Bar.in d.l.2.in pe.col.ff.de app.reci.† Vltimo ſciẽdũ eſt,ꝙ lz ex
varijs cauſis poſſit ab interlocutoria,ſi exprimãtur, appellari: tñ
lz proſecutio earũ corã ordinarijs iudicibus ſimul fieri poſſit,ita
vt ſi ex vna nõ põt iuſtificare appłonem,poterit tñ iuſtificare ex
alia,c.ſignificãte.& ibi Panor.j̃.eo.& dixi s̃.de ſtilo tñ curiæ non
dat curia iudicẽ delegatũ,niſi ſu p vna cã exp̃ſſa:& poſtea ſi in il-
la ſuccubuerit,corã eodẽ delegato nõ poterit ꝓſeq aliã ẽt exp̃ſ-
ſam,ſed debebit impetrare nouũ reſcriptũ ſu p alia cã.ita Cardi.
in d.cle.appellãti.& reſtat pulchrũ dubiũ, nunqd in ꝓceſſu cãæ
appellationis ſit neceſſariũ ꝓducere primã ſnĩam.Bal.in addi.ad
Spec.in tit.eo.col.23.ꝙ ſic.ꝯrium no.Io.An.& Hoſt.& Bal. in pe.
col.in c.ſu p literis.de reſcri.Fede.ꝯſi.221.inci.Audiui.Ange. cõſi.
212.inci.In Dei &c.viſis ꝓceſſibus.& idẽ ibi de ꝓceſſu primę in-
ſtantiæ.habẽt in l.hi qui ad ciuilia.per Doct.C.eo.in c.G.perpe-

tuus.s̃.de fide instru. Cy.in l.per hanc.in 5.q.C.de tẽp.appella.& aliquid in c.per tuas.s̃.eo. Quid modo si victor nõ vult producere primã sniam, sed eã tenet occultam, nec vult de illa facere copiã, ne possit infringi. Inno. in d.c. G. perpetuus. dicit ꝙ cautela est, ꝙ iudex assignet ei terminũ ad illam producendã ad instantiã victi, & si neget se illam habere, pronunciet, si quo tpe apparuerit talis snia, illi non esse dandã fidem. sequitur Bar. in l.si appellationẽ.C.eo.Pe.de Ancha.in c.j.in 5.col. eo.tit.li.6.Ange.de Aretio in l.j.in prin.in 2.col.ff.q sen.sine app. rescin. tñ idẽ Ang. de Aretio in l.j. in fi.ff.si tut. vel cura. appellauerit. declarat hoc ꝓcedere, qñ victor hẽt, sed victus nõ põt illã cõsequi aliunde: nã tunc dicta cautela est seruanda. ita Raph. Cuma.in l.j.ff. si appel. pẽdẽ.mors inter. aliàs enim regulariter appellans, qui impugnat sniam, illã teneatur ꝓducere. Vt tñ clarius habeatis istũ articulũ, quero quis hẽt ꝓbare in cã appellationis. Dicite post Bar.& Bal. in l.hi q ad ciuilia.C.eo.& singulariter Bal.quẽ oĩno vide in addi.Specu.in tit.de app.in 14.col.aut de iure cõi fundata est intentio appellati, & dẽt ꝓbare appellãs, d.l.hi qui.aut est de iure fundata intẽtio appellãtis, & dẽt ꝓbare appellatus. aut neutrius intentio est fundata de iure: & tũc si vterq; ꝓsequitur, ille ꝓbabit in cã appellationis, qui haberet ꝓbare in illa instantia. aut vnus tm̃ ꝓsequitur: & tunc ille ꝓbabit, si vult, sniam pro se ferri: aliàs non posset diffinitiua ferri declarãdo, vt Bar.in l. per hanc. C.de tẽp.appel.authẽ.qui semel.C.quõ & qñ iudex. nemine aũt ꝓsequente deseretur appellatio. Ange.tñ de Aret.in d.l.j.ff.si tut.vel cura appel.quo ad solennia incumbentia circa appellationẽ.s.ꝙ appellauerit legitime, & de fatalibus probare dẽt ille appellans. Quantũ aũt ad ꝓbationẽ sup instantia cãæ dicunt cõiter Doct. ꝙ si altero absente contumaciter alter vult ꝓsequi in cã, vt feratur snia ꝓ eo: & tunc siue sit appellatũ siue non, appellans debet ꝓbare, C.de app.l.ampliorẽ.in Authen.de his qui ingred.ad appel.§.illud quoq;.aut vterq; est p̃sens: & tunc aliqua est ꝓbatio, q̃ fit per negationẽ, vt ꝙ appellans dicat nunq̃ fuisse citatũ, vel nunq̃ fuisse sibi datũ terminũ ad ꝓbandũ: & dicit, Dñe iudex, videatis acta. & tunc ẽt appellans isto casu debet ꝓbare, vt l.2.de eden.& per inspectionem actorũ talis negatiua probatur, vt l.fi. C.de lib.cã.aut est ꝓbatio per testes vel instrumenta & similia: & tũc isto casu qui ꝓbat in cã principali, ꝓbat in cã appellationis, vt d.l.hi qui. siue ex antiqs actis, siue ex nouis ꝓbationibus, vt l.per hanc.C.de tẽp.app.qđ est verũ, quãdo appellatur a diffinitiua: secus si appelletur a nominatione, quia vt dixi, semper ꝓbat appellans, quia in ea non est reperire primã & secundã instantiã, vt hic.& est rõ, quia cum quilibet teneatur subire munera, vt l.j.in prin.& §.j.j̃.de mune.& hono.& l. incola.j̃. ad municip.p̃sumptio est ꝯ nominatũ, qđ subire debet: vnde si appellat ꝯ hanc p̃sumptionem, debet ꝓbare, vt hic. in alijs vero secus. & est rõ s̃m Bar.in d.l.hi qui.in fi.videlicet ꝙ actor in prima regulariter probet in appellatione, quia appellatio interposita reducit cãm in eo statu, in quo erat ante prouocationẽ: & sic tpe sniæ, vt dicit tex.in l.3.C. de appellatio. sed si oĩa reducit in d. tpe, & sic quo ad primam instantiam, quia appellatio rescindit pronũciatum, vt l.j.in fi.s̃.ad Turpil.vsq; ad li.contesta.in prima instantia, in l.ita demum.C.de ꝓcura.& quod ibi no.igitur necessario sequitur, ꝙ iste debet probare in appellatione, qui debebat probare in prima causa, quia acta sua sunt per appellationem rescissa: ergo necessario sequitur, ꝙ intentionem suam debet probare, l. actor.C.de probat.& ita cõiter practicatur.sed Flo.in d.l. hi qui. aliter dicit, videlicet, aut snia impugnatur ex ordine, aut ex causa. primo casu ille, ꝯ quem lata est, semper debet iustificare eam, vt quia dicit non fuisse citatum, non fuisse rite latam, & similia, vt extra de proba.c.qm̃ ꝯ.& d.§.illud quoq;. Si aũt arguatur sententia ex causa, & per ꝯñs ex iniustitia: & tunc aut reus condemnatus appellauit, & tunc actor appellatus debet sniam iustificare vel ex antiquis actis, vel ex nouis, qualiter debuit condemnari, vt extra de fide instru.c.cum Ioannes. aut ecõtra reo absoluto actor appellat: & tunc qui debebat probare in prima causa, probauit in causa appellationis, vt actor suam intentionem & reus suam exceptionem, per quã fuit absolutus, in d.§.illud quoq;. licèt Do.Io.de Ana. multum se extendat in probando contra cõmunem sententiam, ꝙ imò appellanti semper incumbat onus probandi.& per gl.in c.in præsentia. de renun.& etiam alijs argu.& conetur respondere iuribus & rõnibus Doct.tamen mihi non placet sua opi.& faciliter posset dictis suis responderi, quia clare colligitur responsio ex infra dicendis. In hac itaq; materia placet mihi determinatio Specu.in tit.de sen.prola. §.fi. in fi. & Compost.per Io.An.in c.in præsentia.de renun.& Iaco.de Are. & Pe.vt refert Cy.in l.per hanc.C.de temp.appella.in 6.q.& d.l. hi qui, declarata partim per Mathesil. partim videlicet per Raph.

quandoq; enim pars appellat ab actu extraiudiciali & iurisdictionali, & loquitur appellans, debet probare: & est rõ vt s̃. dixi. quandoq; quis appellat ab interlocutoria, & est rõ, quia debet cãm inserere, vt in l.j.de app.reci.qñq; appellatur a diffinitiua: & tunc dicit, quædam est probatio appellationis rite interpositæ, & j̃.decẽ dies, & ꝙ apostolos petierit j̃. debitum tp̃s: & tunc hæc probatio pertinet ad eũ qui appellat, in l.fi.§.illud.C.de tẽp.app. Et ẽt si vult impugnare sniam, quia non fuit rite lata, vt dixi s̃. s̃m Flor. tunc ipse appellans debet probare, vt d. c. qm̃ ꝯ falsam. de proba. si vero q̃ritur de probatione meritorum causæ, & sic appellans plus prosequitur, debet ipse probare, s̃m Iac. de Are. & Bar.hic, & Bal.in d.l.hi qui.sed hoc vr̃ absurdũ Mathesil.pone enim ꝙ actor petit centũ ex cã mutui, & nihil probauit reus, cũ fuit condemnatus reus, qui appellauit, & fuit prosecutus actore absente & contumace: dicemus ne istũ reũ debere probare hãc negatiuã, videlicet sibi mutuata nõ esse.& certe non, l. actor. C. de proba.l.j.ff.nil noua.app.pend.fatetur tñ, ꝙ iudex ex suo offõ põt de facto supplere pro actore absente, l. ampliorem. in prin. C.de app.sed si appellans prosequitur, ad eũ spectat onus ꝓbandi, vt d.§.illud.qđ intelligas sane, si non sufficiat victori ad obtinendã confirmationẽ, quã obtinuerit in prima, nisi appareat iusta snia, & acta producat: non tñ si reus erat absolutus, quia actor non probauerat, vel reus erat cõdẽnatus, quia actor probauerat: debet adhuc iterum probare, si prima probatio erat plena. vbi autẽ vterq; prosequitur, est probanda per quandam abnegationem, vt si dicatur, inspiciantur acta &c. tunc debet appellans petere copiam sniæ & oĩum actorũ factorum coram iudice a quo, & illa exhibere iudici ad quem, & per eorum inspectionẽ ostẽdere iniquitatem sniæ, vt hac l.& l.qm̃ nonnulli.C.de appel. sed ista opinio est valde iniqua: nam absurdum est appellantem suis sumptibus producere acta, vt faciant pro aduersario contra se, vt l.nimis graue. C.de testi.& c.j. extra de proba. sufficere enim debet, ꝙ producat illam partem actorum, quæ facit pro ipso appellante, per quæ iuncta cum sententia colligitur iniquitas sententiæ, nisi aliud per aduersarium doceatur. & sic debet intelligi l.qm̃ nonnulli.& l.iudicibus.C.de appel. vnde dico, ꝙ si actor in cã principali plene probauit per testes vel instrumenta, & fuit reus condemnatus, & in cã appellationis reus produxit solum sniam in appellatione & alia acta non fuerunt producta ab ipso reo, nec ab actore, iudex debet pronũciare bene appellatum & male iudicatũ.qđ no.si vero q̃ratur de alijs ꝓbationibus: & tũc actor, q erat in principali cã, erit ẽt in ista appellatione. qđ intelligite vt s̃.dixi s̃m gl.& hoc, vbi de cã terminãda tractat: vbi autẽ trãsierũt tpa, nõ est hoc q̃rendũ, vt l.si p̃tor.§.j.s̃.de re iudi.nec ẽt qñ snia dicat nulla.de quo p Bar.in l.si cũ nulla.ff. de re iudi. ista est theorica magistra Ang.de Are.in d.l.j.ff.si tut.vel cura.appel. qui dicit ita seruari de consuetudine, & se pluries practicasse.

SVMMARIVM.

1 *Iudex a quo fuit appellatum, si grauamen reuocat per illum illatum, in principali procedere potest.*
2 *Causa cessante cessat & effectus.*
3 *Ratione correcta, videtur correcta ipsa lex.*
4 *Causa quæ impulsiua & quæ finalis dicatur.*
5 *Iudex ordinarius non solum reuocat suam interlocutoriam, sed etiam delegatus.*
6 *Appelletur vt a grauamine, sufficit iudici[illegible]er grauamen fuisse illatum.*
7 *Qui inique fecit, potest factum suum corrigere & emendare.*
8 *Interlocutoria licet transeat in rem iudicatam quo ad partes, si non fuit appellatum, non tamen transit quo ad iudicem.*
9 *Appellatio ad hoc vt per reuocationem grauaminis reuocetur, oportet quòd ex toto ipsum grauamen fuerit reuocatum.*
10 *Iudex, a quo appellatum est ab interlocutoria, etiam inuitis partibus potest procedere in principali, si reuocauerit interlocutoriam.*
11 *Processus non est per friuolas occasiones dilatandus.*
12 *Ratio quæ impulsiua & quæ finalis dicatur,*
13 *Ratio in dispositione hominis non est finalis.*
14 *Appellationis & recusationis effectus cessat reuocato grauamine.*
15 *Appellare a communicatione iudicis licitum est.*
16 *Iudex ita demum reuocat interlocutoriam, si partis non intersit eam reuocari.*
17 *Interlocutoria per lapsum decem dierum transit in rem iudicatam quo ad partes.*
18 *Sententiarum triplex est genus.*
19 *Interlocutoriæ latum nomen varias producit species.*
20 *Interlocutoriæ triplex est secundum Imolam species.*
21 *Interlocutoria generalis quæ dicatur.*
22 *Negocium principale quod dicatur.*
23 *Sententia super alimentis lata, an sit interlocutoria, an vero diffinitiua.*

Sententia

24 *Sententia super possessorio lata, vtrum sit interlocutoria vel diffinitiua.*
25 *Sententia super peremptorijs exceptionibus lata, vim habet diffinitiuæ.*
26 *Sententia super nullitate processus lata, dicitur mista. & nu. 27.*
28 *Sententia primi vel secundi decreti an sit interlocutoria vel diffinitiua.*
29 *Appellari potest a secundo decreto.*
30 *Sententia, qua pronunciatur causam esse compromittendam, est mista.*
31 *Sententia mista scripturam non requirit.*
32 *Interlocutoria qualiter fieri debeat.*
33 *Citatio peremptoria quando dicatur.*
34 *Citatio, & peremptoria in sententia mista requiritur.*
35 *Sententia an in scriptis proferri possit.*
36 *Sententiæ mistæ licèt negocium principale diffiniant, non sunt tamen mere diffinitiuæ.*
37 *Si senserit se grauatum, clausula illa succedit loco citationis.*
38 *Interlocutoria vel mista sñia eundem ordinem, quem & diffinitiua requirit.*
39 *Sententiæ quæ per iudicem possint reuocari.*
40 *Iudex, qui tulit interlocutoriam, potest eam reuocare. fallit tamen multis modis, vt infra.*
41 *Iudex diffinitiuam quibus casibus reuocet & quibus non.*
42 *Reuocatio in diffinitiua non admittitur, in interlocutoria sic.*
43 *Sententiæ renunciari potest, quæ transiuit in rem iudicatam.*
44 *Reuocatio per quem iudicem fieri possit.*
45 *Iudex reuocare poterit grauamen, si reperiat appellationem super interlocutoria interpositam.*
46 *Interlocutoria vsque ad quod tempus reuocari possit.*
47 *Decem dies parti ad appellandum dati, quando currere incipiant.*
48 *Citatio partis an requiratur ad reuocationem interlocutoriæ.*
49 *Interlocutoria quando præiudicet, & quando non.*
50 *Citatio partis ad reuocationem primi vel secundi decreti necessaria.*
51 *Reuocationem ignorans, de mittendo in possessionem per iudicem factam, facit nihilominus missionem in possessionem, an valeat ipsa missio.*
52 *Reuocatio interlocutoriæ an statim causa cognita fieri debeat.*
53 *Interlocutoria an possit reuocari parte inuita.*
54 *Iudex an cogi possit ad reuocandam interlocutoriam.*
55 *Grauamen reuocari an sit necesse, quòd pars petat.*
56 *Reuocatio expressa quando requiratur.*
57 *Appellari an possit a reuocatione.*
58 *Reuocationem facere quoties iudex potest.*
59 *Interlocutoriæ duæ si reperiãtur vna post aliã, an videatur prima reuocata.*
60 *Acta an pereant reuocata interlocutoria.*

CAP. LX.

1 CVm cessante. †Iudex, a quo fuit appellatum,
si reuocat grauamen per eum
illatum, in principali procedere pôt. h. d. Diuiditur in
quatuor. In prima ponit rõnem finalẽ. In secũda po-
nitur decisio. In tertia remouetur ɔ̃rium. In quarta rõnem parti-
cularem assignat. secunda ibi, statuimus. tertia ibi, non obstante.
2 quarta ibi, ne processus. ¶†No. j. ex tex. ibi, cum cessante &c. tex.
quẽ millies audietis allegari, ꝙ cessante cã cessat effectus. con-
cordat tex. 16. q. j. c. generaliter. & in l. generaliter. C. de episco. &
cleri. Sed ne in ambiguo euagemur, sciendũ est quid importet
verbũ, cã. & ſm Bar. in l. 2. in fi. ff. de do. cã denotat actũ de p̃teri-
to. faciunt notata in rubri. ff. de condi. & demon. & in l. cũ tale. §.
legato falsam. ff. de cõdi. & demon. ex quo dixit Io. An. in c. post
translationẽ. s̃. de transla. p̃la. ꝙ in dubio vbi fit mentio de cã, in-
telligitur de finali, aliàs vocaretur ꝓprie occasio, non autẽ cã, c.
solitę. vbi bonus tex. s̃. de maio. & obe. Imo. in d. l. 2. §. fi. ff. de do-
na. reprobat Io. An. dicens, ꝙ verbum, cã, de sui nã non importat
cãm finalẽ, ꝑ ea q̃ habentur in d. §. fi. vbi importat cãm impulsi-
uã. & in d. §. legato falsam. & in l. Titio centũ. in prin. ff. de condi.
& demõ. in l. damus. & toto tit. ff. de cõdi. ob cãm. in l. sed si mo-
re. §. fi. ff. de dona. inter vir. & vxo. non obstat d. c. solitæ. quia Io.
An. & cõiter Scrib. aliter intelligunt illa verba, non cãm sed oc-
casionẽ, s. ꝙ verbũ, cã, importat cãm proximam, occasio aũt cãm
3 remotã. †No. ẽt ex tex.[a] ibidẽ, cessat effectus. ꝙ correcta rõne le-
a gis vr̃ correcta ipsa lex: nã hic correcta rõne. i. sublato grauami-
ne restat correcta ipsa l. superinde facta, vt iudex a quo nõ possit
ꝓcedere. Io. An. in d. c. post translationẽ. tenet ɔ̃rium, q̃a lex nõ
fundatẽ solũ suꝑ rõne, sed ẽt suꝑ auctoritate & ptãte condẽtis: &
iõ vno sublato, cũ restet reliquũ, non dr̃ l. sublata, arg. eorũ q̃ hñr
in l. liberorũ. §. notantur. ff. de his q̃ no. infa. in c. ex tuarum. s̃. de
aucto. & vsu pal. in c. j. s̃. de treu. & pace. Imo. in d. §. fi. ꝓ istũ tex.
dicit Io. An. male loq̃, & ɔ̃ Io. An. est tex. ad literã in c. miramur.
s̃. de ser. non ordi. iuncto c. a multis. s̃. de æta. & qua. & tenet Bar.
in l. j. in prin. ff. de leg. tu. & Imo. in l. si vero. §. de viro. ff. so. matr.
Bal. hic vr̃ sentire mediã viã, q̃a aut loq̃mur an correcta rõne le-
gis lex sit correcta, vt ex retro: & tunc q̃a de nã legis nõ est trahi
ad p̃terita, in Authen. vt cũ de ap. cogno. circa prin. c. fi. & ibi hr̃,
s̃. de consti. latè ꝑ glo. in ꝓœmio cle. in verbo, de cętero. & in da-
ta 6. & iõ talis lex corrigens rõnem, non vr̃ l. ex retro corrigere.
Aut loq̃mur respectu litiũ de futuro: & tunc dicatur correcta l.
correcta rõne: tñ ꝓ Io. An. faciunt q̃ videmus ɔ̃rio, ꝙ l. correcta
non est correcta rõ, imò licitũ est ꝑ ll. correctas & earũ rõnẽ ar-
guere, iuxta no. in c. nouit. in verbo, quicunq;. s̃. de iud. in c. j. s̃. de
iudi. in l. j. ꝑ gl. in prin. ff. de cõiung. cũ emancip. li. tñ ad hæc pôt
rñderi. Et primo dũ dr̃ de auctoritate & ptãte l. q̃ remanet, neg a-
tur, q̃a cũ rõ l. sit eius anima, vt voluit Bal. in l. si q̃s seruo ꝑsuase-
rit. C. de fur. Panor. in c. fi. s̃. de rescri. & in c. secũdo req̃ris. s̃. eo.
sicut corpus sine aĩa dr̃ cadauer, ita l. sublata rõne non erit am-
plius l. quia se fundat suꝑ rõne. & facit glo. in cle. j. in verbo, eli-
gatur. de elec. Non obst. ar. ꝙ correcta l. nõ corrigitur rõ: q̃a illud
ꝓcedit, qñ iõ esset magis gñalis q̃ l. aut sumeretur ab æquitate
nãli: secus si esset rõ particularis ad illã l. tñ, q̃a sublata l. tolleret
ipsa rõ, c. non dẽt. j̃. de consan. & affi. tñ vt habeatis id, circa quod
rotatur mã nostra, an cessante cã cesset effectus. Dicite, aut est
cã impulsiua, aut finalis: si impulsiua, & tunc non cessat effectus
4 cessante cã impulsiua, l. j. §. sexũ. & ibi glo. ff. de postu. † Et q̃ sit cã
impulsiua, dicã in fine tex. & q̃ finalis, vide in Authẽ. de non eli-
gendo secũdo nub. in prin. Aut est cã finalis: & tunc ſm Bal. hic,
aut est cã nãlis siue essentialis, aut est artificialis. Si nãlis, & tunc
si in diuersis subiectis sunt cã & causatũ: puta, pater est cã, & fi-
lius est causatũ: & illo casu cessante vno non cessat reliquum, vt
patet ad sensum in l. Gallus. in prin. & ꝑ totũ. ff. de lib. & posthu.
Si vero sunt in eodẽ subiecto cã & causatũ, puta matrimonium
causatũ & ꝑ consensum viri & vxoris, qđ iste sit vir, est causatũ
ab ipsomet: & ita qđ illa sit vxor: & isto casu, aut remanẽt aliquæ
reliquię primæ causæ: & tunc sublata cã non tollitur effectus, l.
patre furioso. ff. de his q̃ sunt sui vel alie. iur. puta, marito furẽte,
quo casu tollitur principalis cã matrimonij, s. consensus, non tñ
tollitur causatũ, s. matrimoniũ, q̃a restant reliquiæ. s. subiectũ, i.
ipse maritus. Aut tollitur ex toto cã cũ reliquijs: & tunc tollitur
& causatũ, puta mortuo marito. & ita pôt intelligi tex. noster, li-
cèt ipse ponat in sequenti mẽbro, l. cui eorũ. §. j. ff. de postulãdo.
§. deinceps. in Auth. de nuptijs. Aut est cã artificialis, s. q̃a causa-
tũ ab ipsa cã ꝑ artẽ ꝓducitur, non autẽ nãlr, vt in casu nostro, q̃a
ex grauamine ꝑ artẽ. s. auctoritate l. nascitur causatũ, s. appella-
tio: & tunc cessante cã cessabit causatũ, dũmõ ex toto cesset per
hunc tex. de futuro. s. nõ aũt de p̃terito, q̃a l. nõ respicit p̃terita:
ita nec cessatio causæ ex retro detegeret nõ subsistere causatum
saltẽ respectu effectus, ꝓut hic, q̃a sublato grauamine respectu
effectus ẽt ex retro, q̃a ille ex toto sit restitutus, nullius effectus
applonis ex retro durabit. ipse tñ Bal. in d. l. gñalr. C. de episc. &
cleri. facit aliã theoricã, q̃ ex aliq̃bus restringit istã. Si tñ ſm Pa-
nor. hic duæ essent cãę ad ꝓducendũ causatũ, quarũ vnaquęq; ꝑ
se eẽt sufficiẽs, tũc sublata vna cã nõ tolletur causatũ. glo. est in §.
affinitatis. Insti. de nup. in l. liberorũ. §. notantur. ff. de his q̃ no.
infa. faciũt q̃ hñr in d. c. ex tuarũ. secus si vnaquęq; ꝑ se nõ eẽt suf
ficiẽs, q̃a tũc sublata vna tolleret causatũ, ꝑ tex. in c. qm̃ frequẽ-
ter. §. porrò. iũcto §. finaũt. s̃. vt li. nõ ɔte. nã vbi agit de fędere ma-
trimonij, ɔcurrentibus duabus causis ꝓceditur li. nõ ɔte. s. ꝙ ma-
ritus sit ɔtumax, vel vxor, & ꝑ ꝑ imminẽs periculũ fornicationis
si altera illarũ cesset, nõ ꝓcedet lite nõ ɔtestata, & sic cessabit cã-
5 tũ, d. §. finaũt. †No. ex tex. ibi, ordinarius siue delegatus. ꝙ nõ solũ
iudex ordinarius p̃t reuocare suã interlocutoriã, l. qđ iussit. ff. de
re iu. sed ẽt delegatus. & hoc dixit Bar. eẽ notandũ ex tex. nr̃o in
6 d. l. qđ iussit. & hic cõiter oẽs. † No. ex tex. ibi, cõminãdo siue in-
terloquẽdo. ꝙ ad hoc vt appellet a grauamine iudicialr, satis est
grauamẽ fuisse cõminatũ. & sic habetis ſm Bal. ꝙ cõminatio ag-
grauat partẽ, sicut & in sili cõminatio aggrauat culpã, l. ita tñ. §. j.
ff. de admi. tut. sicut & cõminatio aggrauat peremptoriũ siue ci-
tationẽ, c. tũ ex lr̃is. s̃. de in inte. rest. dicit Bal. in c. cũ dilecti. & ibi
tex. s̃. de dolo & ɔtu. l. si apparitor. & ibi gl. C. de coartal. li. 12. no.
Bar. ĩ l. si finita. §. nihil. ff. de dã. infec. & sic ad cãm applonis satis
est grauamen fuisse cõminatũ. qđ intelligit hic Bal. verũ, qñ post
cõminationẽ ad effectũ grauaminis nõ req̃rit alia interlocuto-
ria, sed expectat solũ facti executio: puta q̃a iudex cõminatur de-
torquẽdo, tũc licitũ est appellare, l. si q̃s ꝓuocatus. C. eo. secus si
ĩterlocutoria expectat anteq̃ ad grauamẽ veniat, q̃a tũc cõmina
tio nõ grauat: nec ꝑ hoc poterit appellare, q̃a in interlocutoria,
si appellauerit, satis erit sibi ɔsultũ, l. interlocutio. C. cõmi. vr̃ epi.
tamen

ADDITIO.

a ¶No. etiam ex tex. Pro clariore intelligentia huius no. vltra alleg. hic adde Do. Iaso. quem videas omnino in l. si conuenerit. in 2. col. versi. Et per hoc. ff. de re iud. Moder. in l. si vero. §. de viro. ff. sol. matr. gl. reput. sing. in l. j. in prin. in verbo, prouidentia. & ibi no. Bar. ff. de leg. tut. Do. Iason in l. stipulatio ista habere licere. §. alteri. in 3. col. 3. no. ff. de verb. oblig. vbi dicit, ꝙ deficiente ratione, debet deficere legis dispositio. alleg. l. adigere. §. quamuis. ff. de iurepat. l. cum tale. §. legatò falsam. vbi glo. & Bar. ff. de condi. & demon.

7 tamen de veritate huius dicam in glo.No.ēt ex tex.ibi,ſano vſus
conſilio.ꝙ qui iniquè fecit,pōt factū ſuum corrigere & emenda-
re,& dr̄ vti ſaniori conſilio.concor.tex.& ibi g o.allegat concor
dantes in c.qualiter & qñ . el j.de accuſa.j. Ideo infert hic Bal.ꝙ
tabellio,qui errauit circa inſtrumentū, pōt errorem ſuum corri-
gere,dummō de ſubſtantialibus non immutet,nec ex raſura vel
immutatione inducat ſuſpitionem falſi, per ea q̄ habentur in c.
inter dilectos.ſ.de fide inſtru. & ēt dummō nondum in publicā
formam redegerit,quia tunc dr̄ functus officio ſuo,l.ꝯctus.C.de
fide inſtru. Item dummodo faciat de auctoritate iudicis, qñ iam
dedit parti,c,cum P. tabellio. & c. ex literis. & ibi melius, & ibi
per oēs.ſ.de fide inſtru.de quo tñ latè per Bar. in l.ſi librarius. ff.
de reg.iur.per Bar.& Bal.in l.Imperator. ff. de ſta. ho.in l.fi.ff.de
tab.exhi.per Ange.in l.ſi quis.§.prohibet.ff.de eden. per Bal. in
l.j.§.finaūt,& ibi Imo.ff.de hære.inſti.in l. cum proponeretur.ff.
de lega.2. per Bal. in 2.conſti. C.in l.fi.in pe.& fi.col.in l.oīum.&
in l.ambiguitates.ad fi.& in l.errore.C.de teſta.in l.2.C.de fidei-
8 cō.lib.in quodam conſilio ſuo,quod incipit, Viſo puncto.† No.
ex tex.ibi,ab hmōi interlocutorijs. ꝙ licèt interlocutoria trāſeat
in rem iudicatam quo ad partes,ſi non fuerit appellatum,c.cum
dilecti.ſ.de elec.c.ex parte M.j.co.tñ quo ad iudicem non tranſit
in rem iudicatam:quia iudex pōt eam reuocare qñcunq; velit,ſi-
cut in ſimili videmus,ꝙ in beneficialibus ſnīa quo ad partē tran-
ſit in rem iudicatam.glo.in c.j.& in c.propoſuit.j.de conceſ. p̄b.
Inno.in c.cum olim.ſ.de dolo & contu.Io.An.in c.j.de li.conte.
lib.6.habetur in d.c.cum dilecti.& in c.ad audiētiam.ſ.de reſcri.
tñ quo ad iudicē nunq̄ trāſit in rem iudicatam, vt notatur in iu-
9 ribus ſ.alleg,maxime in d.c.cum olim.†No.ex tex.ibi,deſtiterit,
ꝙ ad hoc vt per reuocationē grauaminis reuocetur appellatio,
oportet ꝙ ex toto ipſum grauamen fuerit reuocatum.& ita Inn.
10 hic,& poſt eum alij.†No.ex tex.ibi,libere &c.ꝙ iudex,a quo ap-
pellatum eſt ab interlocutoria & inuitis partibus,pōt procedere
in principali,ſi reuocauit interlocutoriam,& no. Bar. in d. l. qđ
iuſſit.& Bal.in l.j.C.ſen.reſcin.non poſ. quod probat iſte tex. dū
vtitur verbo,libere,quod intelligitur ſine alicuius ꝯdōne, c. ſi ꝓ
debilitate.ibi,liberum.& c.3.& ibi Bal.ſ.de offi.dele.cle.dudum.
11 in glo.in verbo,libere.de ſepul.† No.ex tex.ibi,friuolis occaſio-
nibus. ꝙ per friuolas occaſiones non eſt proceſſus dilatan. facit
tex.in l.non ignorat.C.de fruc. & li. expen. facit tex.in c. finem
litibus.ſ.de dolo,& contu.& ſic ex illo ver.ne proceſſus &c. ha-
betis rōnem particularem deciſ.noſtræ, quare non obſtante ap-
pellatione ſi iudex a quo reuocat grauamen , pōt procedere in
negocio principali , ne. ſ. proceſſus friuolis occaſionibus retar-
detur. Et iō ex quo illa rō non eſt potior in hac deciſ. ſed potior
eſt rō præmiſſa,in prin. c. ēt habetis, ꝙ in vna deciſ. pōt concur-
12 rere duplex rō,vna finalis & alia perſuaſiua . † Vnde debetis ſci-
re,ꝙ qñq; vna rō eſt finalis in vna diſpōne,qñq; impulſiua: & co
gnoſcetis rōnem finalem,vel impulſiuam ex his,vbi lex eēt ge-
neralis, & rō ſpecialis , tunc illa rō eſt impulſiua non finalis . ita
Bal.in d.l.generaliter.C.de epiſc.& cler.in 3.col.Bar.in d.l.2.§.fi.
Ange.in l.fi.ff.de ædil. edic.in l.ſi is qui. ff. de euic.in l.j.§. rema-
net.& glo.in §.ſexum.ff.de poſtu.puta ꝑꝑ rixam heſterna nocte
factam ab aliquo laruato,Princeps prohibet choreas fieri de no
cte,& hoc exprimit ꝙ ꝑꝑ talem rixam facit.Ecce,rō eſt ſpecialis
huius rixæ edictum generale: certe illa rō dicetur motiua . item
vbicunq; rō non eſt neceſſaria,non dr̄ finalis in lege , ſed moti-
ua,Bal.in l.non oīum.ff.de leg. & in prin. C.in 3. col.& in l.non
dubium.C.de leg. item vbicunq; vna rō magis generalis reperi
retur,tunc illa expreſſa nō cenſetur finalis,ſed motiua. Bal. in d.
l.generaliter.item vbicunq; vna eſſet melior ratio q̄ expreſſa,vt
hoc tex.& no.Bal.in l.generaliter.& habetur in locis p̄allegatis.
item vbi duæ eſſent rōnes,quarum neutra per ſe videretur ſuffi-
ciens,tūc neutra earum eſt finalis , ſed vtraq; ſimul iuncta,& ſic
ſingulæ cauſæ erunt motiuæ, d. c. qm̄ frequenter. §. porro. tñ vt
latius habeatis,an in aliqua diſpōne rō cenſeatur finalis, dicite ꝛ
aut loquimur in diſpōne hoīs,aut diſpōne iuris.ſi in diſpōne ho-
13 minis,facite regulam † ꝙ cā non vr̄ finalis.ita glo.in d.l.2. §. fi. &
ibi oēs.¶Fallit primo, vbi per modū ꝯdōnis cā requireretur : nā
tunc vr̄ finalis,l.j.& ibi notatur.C.de inſti.& ſubſti.Secundo fal-
lit,qñ aliqua pia cā exprimeretur , puta legatum pro anima , vel
pro redemptione captiuorū,l.pe.C.de don.Tertio fallit,vbicūq;
aliqua publica cā vel aliàs fauorabilis exprimatur, puta ad refi-
ciendum pontem Ticini,tunc cenſetur finalis: & iō in alio con-
uerti non pōt,Bal.in d.l.pe.ad finē.l.legatum.& ibi Bar,ff.de ad-
mini.re.ad ciui.per.l.opus.de ope.pub.& ibi ēt Bar.& Imo. in d.
§.fi.Quarto fallit,vbicunq; continet vtilitatem alterius quā eius,
cum quo geritur actus:puta,lego Titio c. vt emat domum Sem-
pronio.Iſta cā cenſetur finalis,l.pater.§.Tuſculanus.ff.de leg.3.in
alijs ſecus,qñ continet vtilitatem eius , cum quo geritur actus:
tunc vr̄ motiua, l. Titio centū.in prin. & l. quibus diebus.§.fi.ff.
de condi.& demon.Quinto fallit,vbi actus,qui per modum cauſæ
requiritur, eſt aliàs neceſſarius : ſecus ſi non eſſet neceſſarius, l.
ſed ſi mors, §.fi.cum l, ſequen. ff. de dona. inter vi. & vxo. Hæc
ſunt de mente Bar.& Imo.in d.§.fi.& Bal. in d. l. generaliter. &
Bar.& nouiſſimorum in l.ſi fundum per fideicō. §.fi. ff. de leg.j.
Aut loquimur in diſpōne legis:& tunc dedi aliquas coniecturas
proxime , ex quibus elicitur cā impulſiua finalis . Aut in dubio
p̄ſumitur,q̄ in l.exprimitur,gl.no.in l.cum tale.§. legato falſam.
ff.de condi.& demon.quā ad hoc no.Bal.in d.l.generaliter. & ēt
Ange.in l.fi.ff.de ædil.edic.licet cauillare videatur Bar.in d.l.2.§.
fi.itē vbi rō non eſt alia q̄ vnica:tunc cenſetur fin.Ita Bal.in l.q̄-
uis. per glo. in fi. de fideicō. item vbicunq; ꝯdōnaliter aliqua rō
exprimitur in l.cenſetur finalis.ita Bal. in d. l. generaliter. & fa-
ciunt notata per Bar.& Imo.in d.§.fi.item vbicunq; in p̄fationi-
bus ſiue procemijs exprimatur,l.fi.& ibi Bal.in prin.ff. de hære.
inſti.notat Bal.in d. l. generaliter. item vbi rō nulla exprimitur,
ſed natura i rōne eam cōiectura aſſequimur, cenſetur fi. Ita Cy.
in l.non dubium.C.de leg.facit glo.in c.conſuetudo.prima diſt.
& eſt vſq; adeo potens finalis rō,ꝙ dictum ſpeciale extendit, l.ſi
ſeruis legatis.§.quicunq;.& ibi per oēs.ff.de leg.j.ita ēt perſtrin-
git & declarat dictū generale l.cum pater.§.dulciſſimis.ff. de le-
14 ga.2.facit glo.in cle.j.in verbo,eligatur.de elec.in 6.†No.vltimo
comprehendēdo mentē tex. noſtri, ꝙ licèt iudex grauauerit ali-
quem,quo caſu eſt ab eo appellatum,& ex quo grauauit,pōt re-
cuſari,c.ad hæc.el j.ſ. eo. tñ reuocato grauamine vterq; effectus
ceſſat appellationis,ſ.& recuſationis.¶Glo.in verbo,cōminan-
do.diuiditur in 6.In prima colligit ex tex. notabilia . In ſecunda
quæ eſt ibi,ſed quare pōt.opponit & ſoluit. In tertia quæ eſt ibi,
ſed nunquid iudex.quærit arguendo ad partes,& ſoluit.In quar-
ta quæ eſt ibi,aduertat tñ.ponit formam reuocandi grauamē.In
quinta quæ eſt ibi,argu.colligitur. reuertitur ad tertiam partē eā
declaran.In ſexta q̄ eſt ibi,item argu.colligit argu.ex tex. oppo-
15 nit & ſoluit.† In ea.in fi.habetis primo ex glo. ꝙ a cōminatione
iudicis licitum eſt appellare . vos latius dicite ſm Inno. hic, cui
dicta aliorum accumulabo.Aut cōminatio fit in executione gra
uaminis iam illati : & tunc ſine dubio non pōt appellari : puta,
iudex condemnauit te ad 10.cōminatur,ꝙ ſi illa non ſolueris,ex-
cōicabit te,vel aliam pęnam imponet. a tali cōminatione, cum
tendat in executionē grauaminis iam illati , a quo potuiſſes ap-
pellare,& tunc appellare non poteris,c.j. & ibi notatur ſ.de di-
lat.faciunt notata in c.dilectis.& in c.præterea.el 2.ſ.eo.Aut cō-
minatio fit in executionem grauaminis annexi ipſi cōminatio-
ni,& ſic nondum illati:puta nulla alia facta condemnatione iu-
dex comminatur tibi,ꝙ ſi non ſolueris c.Titio,excōicabit te,vel
aliam pęnam imponet.iſto caſu grauamen licèt non ſit illatum,
tñ ſub ꝯdōne annexum eſt cōminationi : & licitum eſt appella-
re,d.c.p̄terea.el 2.Aut cōminatio fit ſimpliciter, nec habet aliud
grauamen annexum:& tunc ſi iuſta eſt cōminatio , non eſt lici-
tum appellare,quia non grauat.ita glo.hic dum allegat l.in per-
emptorio.& facit tex.in c.tum ex literis.ſ. de in integ. reſtitu.Si
vero cōminatio eſt iniuſta,& tunc licitum eſt appellare , ſm In-
nocē.hic,licèt referat aliquos tenere ꝯrium,argu.l.2.& l.fi. §.j. &
penul.ff.quod met.cauſa.Et latius poſt eum Io. An. aliter loqui-
tur , quia aut iudex cōminatur extraiudicialiter : & tunc ex quo
licèt non grauetur de p̄nti , tñ per cōminationem oñdit malum
animū,ideo redditur ſuſpectus,& ſic recuſari poterit,licet ab eo
non poſſit appellari,arg.glo.in c.cum ſuper.in prin.ſ.de offi.de-
le.in c.cum Adrianus.63.diſt. quia per cōminationes & exterio-
res actiones demonſtratur inimicitia,vt ibi.facit glo.in l.licet.ff.
de arbi. voluit tñ Imo. ꝙ hoc caſu ſi eſſet ſolitus minas exequi
talis iudex,ꝙ poſſit a cōminatione extraiudiciali appellari, ꝑ ea
q̄ no.Bar.in ſimili in l.de pupillo.§.ſi quis ipſi.ff.de ope.no.nun.
Cy.in l.vnica.C.ſi quis Impera.maled.Aut cōminatur iudiciali-
ter:& tunc ex quo a grauamine de futuro iudicialiter nō appel-
latur,vt dictū eſt in c.præcedenti:ideo non poſſit a tali cōmina-
tione appellari.& ita hic Imo.Panor.tenet indiſtincte opi. Inn.
per tex. noſtrū hic, vbi non fit differētia in cōminatione nec iu-
diciali nec extraiudiciali:nec an ſit ſolitus minas exequi,necne.
Item per ea q̄ habentur in l.j.& toto tit.C.cōmi.vel epi.Præter-
ea quatenus Io.An.loquitur de comminatione extraiudiciali,&
ſequitur Imo.eſt expreſſe ꝯ c.bonæ. cum his quæ ibi notantur,ſ.
eo.& ꝯ c.cum nobis olim.ſ.de ele. vbi in actu extraiudiciali ad-
mittitur appellatio a grauamine de futuro : ergo multo magis
appellari poterit a grauamine cōminato.& de hoc an a cōmina-
tione grauaminis poſſit appellari, per Bal. in rubri. C.cōmi.vel
epiſ.& in l.2.C.quorum appel. non recip. per Ange. in l.nullus.
C. ad

C.ad l.Iul.maie.in l.3.C.qui bo.ce.possunt. Ange.in l.j.§. si quis.
16 ff.eo.†Habetis aliud ex glo.in 2.sui parte, q iudex ita demum po
test reuocare interlocutoriam, si partis nõ intersit eam reuoca-
ri,& casu quo pars prætendit interesse, illud interesse debet sibi
refici.Ideo dixit hic Inno.& sequuntur Doct.q ex toto iudex in
reuocatione grauaminis debet ipsam reuocare, & ita agere, vt
nullæ reliquiæ supersint.facit l.quod si minor. §. restitutio. in si-
17 mili . ff. de mino. & latius dicam in materia. † Habetis tertio ex
glo.in tertia parte, q interlocutoria per lapsum decẽ dierũ tran-
sit in rem iudicatam quo ad partes . & facit c. quod ad consulta-
tionem.s̃.tit.j.c.cum dilecti.in fi.s̃.de elec. non tñ transit quo ad
iudicem.& ẽt vult glo.in 7.sui parte,& est hic tex.Si tñ esset gra
uamen,quod haberet cãm successiuam,puta excõicationis,quæ
quotidie opprimit: vel incarcerationis, ẽt lapsis decẽ diebus, &
perpetuo, donec staret in grauamine, posset pars appellare, &
forma esset,q peteret a iudice grauamen reuocari, ipso non re-
uocante appellet.ita Do.Anto. hic,& Imo. & Panor. ita Bal. in
l.j.C.senten.rescin.non posse.in l.2.circa medium . C. de episc.
audiẽ.Card.in cle.j.8.col.de cã poss.& propriet.in cle.j. in 7.col.
de excess.præla.faciunt notata per Bar.in l.2. ff. de appel. re. in l.
eleganter.§.si post.ff.de condi.indeb.notata per glo.in cle. sæpe.
in glo.quę incipit,vr̃.de verb.sig.An aũt lapsis decẽ diebus,si iu-
dex noluit reuocare, possit pars appellare in omni grauamine,
dicã infra in materia.Habetis quarto ex glo.in quarta parte pra-
cticã,qualiter debet iudex reuocare grauamen . & quia glo. in-
struit mentiri, dicens q debet iudex asserere se non credere q
grauauerit,cõiter reprobatur,per ea quæ habentur per gl. in c.j.
de confess. lib.6. in c.iuramenti. 22.q.5. item ex alio reprobatur,
dum vtitur verbis ꝯdõnalibus,si grauauit in aliquo,reuoco.nam
de nã ꝯdõnis est nihil ponere in esse, c. verũ . & ibi habetur j̃.de
condi.ap.l.si quis sub ꝯdõne dandorum 10. ff. si quis omis. cã te-
sta.ergo ista reuocatio conditionalis nihil operaretur,& sic non
esset bona practica.Hostiẽ. instruit hoc modo iudicem,q dicat,
Non confiteor me grauasse. & sic non dicit mendacium in ali-
quo:tñ vt tibi morem geram, grauamen reuoco: vel vt planius
procedatur.Io.An.hic,& sequuntur cõiter Doct.dicit se non vi-
dere,quare plana fronte non possit dicere iudex, si cognoscit se
grauasse,Reuoco grauamen quod intuli.& ad arg.glo. qđ vr̃ fa-
tendo se errasse confiteri appellationem iustam, & sic abdicare
iurisdõnem a se,ergo non debet posse procedere: verum est, si
in grauamine persisteret:sed ex quo reuocat grauamen, qđ põt
auctoritate legis,vt hic,vr̃ cessare cã,p p quã est appellatum: er-
go cessabit causatum,s.appellatio,& per ꝯñs oĩs effectus eius, s.
abdicatio iurisdõnis tacitè facta, ex quo confitetur appellationẽ
iustam,maxime procedit hoc, cum sit facta illa confessio respe-
ctiuè,s.ad finem vt tollatur grauamẽ,& sic fundamentũ: & ideo
corruet ędificium,c.cum Paulus.j.q.j. & sic appellatio. Vltimo
dum glo.colligit hic,q auctoritate l. lex extincta reuiuiscit: hoc
est verum in re artificiali,& a l.inuenta, quã sicut creauit de no-
uo,ita resuscitare poterit:sed quatenus attinet ad materiam no-
stram glo.male loquitur,hic nihil resuscitatur,quod sit extinctũ:
nam licèt iudex a quo procedat post reuocatum grauamen,non
ppea resuscitatur iurisdõ eius,quæ nõ erat extincta, sed tollitur
impedimentum appellationis,per qđ erat suspensa iurisdõ,c.su-
per eo.el j.& ibi videbimus,supra eod.Versus.

Sicelides Musæ,paulo maiora canamus:
Non omnes arbusta iuuant,humilesque miricæ.

18 †Quia hic rotatur materia reuocandi sñiam per iudicem, debe-
tis scire q triplex est genus sententiarũ principaliter: interlocu-
toria,diffinitiua,& mixta:de quibus dixi in euidentialibus c.pce
dentis. lato tñ modo appellatione diffinitiuæ qñq; comprehen-
ditur interlocutoria,quia appellatione diffinitiuę venit & inter-
locutoria.gl.est & ibi Bal.in l.si qs iusiuran.C.de reb.cred.& iu-
reiu.& an sit sñia interlocutoria,vel diffinitiua,vel mixta,potius
ex effectu cognoscetis q̃ ex noie.ita Bal.in l. minorib. C. de his
quibus vt indig.& sensit gl.in cle.fi.in verbo,repulsione. eo. tit.
faciunt notata in c.fi.eo.tit.lib.6. & generaliter oẽ verbum iudi-
cis faciens ad cãm dr̃ sñia interlocutoria.glo.est in §.ad excludẽ-
das.& ibi Ange.in Authen.de litigi.in §.at econtrario. Insti.q.b.
alie.li.vel non.in l.cum clericis.C.de episc.& cleri. in l. quotiẽs.
in versi.sñia.C.de priuile.scholarium.lib.12.in l.neminem. C. de
exhi.re.notatur per Legist. maxime p Ang.& Lud.in rubr.ff.de
19 re iudi.notat Do.Anto.& Pau.in rubri.s̃.titu.j. † Et ideo cum ita
latũ sit nomen interlocutoriæ,varias producit species.Quædam
est sñia interlocutoria cõminatoria, vt est tex. & ibi glo. & Bal.
in l.oẽs.§.pterea.el j.C.de episc. & cleri. Quædam est interlocu-
toria præceptiua,vt est tex.& ibi glo.in l.sancimus.in prin.C.de
admini.tuto.& dicit Do.Anto.in c.ad aures.de tẽp.ord. q vbi p-
cipit aliquid iudex in spectantibus ad officiũ suũ,q debet expri-
mere cãm . Quædam est interlocutoria monitoria siue decreto-
ria,put est glo.in §.si qs vero non implens.in verbo, decreto. in
Authen.de hære.& laici.& ad pdicta faciunt notata per gl.2.q.j.
in summa.11.q.3.in summa.2.q.j.c.nos in quẽquã.Et multũ differt
sñia pcepti ab alijs interlocutorijs, qa si fertur ordine iuris pce-
dente cũ litis contestatione & similibus,dr̃ potius diffinitiua.gl.
habetis no.in c.dudum.el 2.in verbo,iure.s̃.de elec.notat Bar.&
ibi Ange.in l.si debitori.ff.de iudi.faciunt notata per Imo.in l.si
finita.§.si forte.ff.de dam.infec. Si aũt feratur non præcedẽte or-
dine iuris, puta quia in confessum iudex facit pceptũ vt soluat:
& tũc non est diffinitiua,sed interlocutoria, & proprie vocatur
pceptum.glo.in d.c.dudum.& 11.q.3.in summa,Ang. in d.l.si de-
bitori.Sed aliũ tñ habet effectũ istud pceptũ ab interlocutorijs,
quia ex interlocutoria non nascitur actio in factũ, glo. est no.in
cle.fi.in verbo,repulsione.eo.tit.Sed ex illa sñia pcepti bene na-
scitur actio in factũ.ita intelligitur glo.in l.fi.§. necessitatẽ. C.de
20 bonis q̃ libe.† De interlocutoria igitur loquendo sciendum est
sm Imo. hic, q triplex est species interlocutoriæ, alio modo di-
stinguẽdo q̃ prędixi.Prima est litis ordinatiua: puta, citatio,ad-
missio capitulorũ,dilationes,& similia. Secũda est,q̃ diffinit ali-
quid incidens vel emergens inter principiũ & finẽ causæ, put
dicit glo. in cle.j. in verbo,diffinitiua. de sequest.poss.& fruc.&
qd sit incidens vel emergens,habetis gl.in c.j.& ibi Docto.s̃.de
ordi.cog. Tertia est species, p quã aliquid pronunciatur dari vel
fieri debere:puta,condemnatio ad expensas,dũmodo non fera-
tur simul cum diffinitiua,quia tunc est pars diffinitiuæ,& iudica
tur vt diffinitiua,& non põt reuocari, vt j̃. dicam. glo. est, & ibi
Ange.ponderat,in l.qui agnitis. ff. de excep. Sed vt melius rem
palpemus manibus,p exẽpla discurram spẽs interlocutorię,de-
inde diffinitiuæ, deinde mixtæ. Omnis sñia lata super processu
dr̃ interlocutoria.ita glo.in cle.fi.notatur in c.fi.eod.tit. lib.6.fa-
ciunt notata per Bar.& Bal.in l.consentaneum.& in authen.qui
semel.C.qũo & qñ iud.p Doct. in c. cãm quæ.s̃.de dolo & cõtu.
Intelligite sup pcessu:idẽ ordine procedẽdi vel aliquo articulo
eius.Sed super iustitia vel iniustitia totius pcessus non est inter-
locutoria.Ita Inno.in c.auditis.s̃.de procur. & ita notatur, & ibi
Bal.determinat,in l.fi.C.si tut.vel cura.interue.in l.ante sñiæ.C.
21 quorũ appel.non reci.† Itẽ generaliter interlocutoria dr̃, q̃ fer-
tur sup aliquo incidenti vel emergenti. glo. in d.cle.j. in verbo,
diffinitiua.faciunt notata p Bar.in l.j.§.fi.ff.de præto.stipu. Item
sñia sup recusatione iudicis interposita est interlocutoria.Arch.
in c.iudex ab Apostolica.de offi.delega.lib.6. faciunt notata per
Ange.in l.arbitro.ff.qui satisda.cog. p Bal.in l. aptissimi.& in l.
cum speciali.C.de iudi.Item inhibitoria, q̃ mittitur p vnũ iudi-
cẽ ad aliũ,est interlocutoria,& iõ reuocari põt.Ita Federi.de Se-
nis in consi.suo 93.qđ incipit,Factũ sic habet.ita Do. Ant.& Pa-
nor.in c.cum teneamur.& ibi dixi s̃.eo.Panor.in c.tuã.s̃.de ordi.
cogni.Item sñia,q procedatur ad vlteriora,est interlocutoria,&
põt reuocari.Ange.consi.219.incipiente,In ciuitate.Bar.in d.l.qđ
iussit.ff. de re iudi. Item sñia de aliquo instrumento exequendo
est interlocutoria.ita Ange.in l.ab executore.in princi. ff.eo. Ita
Bal.in l.ab executione.C.quorũ appel.nõ reci. iõ dicimus,q sen
tentia,qua pnunciatur sñiam eẽ executioni demandandam, est
interlocutoria,& ab ea cũ exp̃ssione cãæ est appellãdũ.Do.Ant.
in c.qđ ad consultationẽ.de re iudi.in 3.col.in c.vt debitus. s̃.eo.
& ibi Do. Anto. itẽ qñ pnunciatur instrumentũ non esse liqui-
dum,siue debitũ non liquidũ,dr̃ interlocutoria.ita.Bal. in l.fi.C.
de sentẽtijs q̃ sine cer.quanti. Itẽ qñ pnunciatur pbationes ad-
mittendas esse,vel non esse admittendas. Bal. in l.2. C.de episc.
audiẽ.itẽ decreta iudicũ censentur interlocutoriæ sñiæ. ita gl. in
l.qđ iussit.ff.de re iudi.in l.pñti.C.de his qui ad eccle.confug. in
l.2.de iurisdi.om.iud.& latius j̃.dicam de secundo decreto & pri-
mo.item assignatio termini,vel dilationũ,l.a pcedente.C.de di-
lat.c.j s̃.de dila.itẽ condẽnatio expensarũ, c. auditis. & ibi nota-
tur,s̃.de pcu.c.finẽ litibus. & ibi ẽt notatur,s̃. de dolo & contu.
itẽ sup possessorio,si incidenter deducatur in iudicũ:nã tunc ta-
lis sñia est interlocutoria,c.fi.& ibi no.s̃.de iudi.& faciunt q̃ j̃.di-
cam.itẽ sup nullitate alicuius actus incidenter deducta,qa tunc
est sñia interlocutoria,non diffinitiua,p ea q̃ videbimus in c.di-
lecto.j̃.eo.& j̃.dicam.itẽ si sup legitimatione psonarũ in iudicio
cõparentiũ,c.ex parte M.& ibi videbimus.j̃.eod. itẽ sup priuile-
gijs & declaratione eorũ,qñ incidenter deducuntur,c.veniens.
§.cęterũ.& ibi Gemi.de verb.sig. lib. 6. faciunt notata in c. cum
olim.de verb.sig.& in c.in his.de priuile.item oĩs absolutoria ab
instantia iudicij.glo.in l.harũ.ff.si serui.ven.in l.pe.ff.de dolo.in
l.Iulianus verũ debitorẽ.in prin.glossæ magnę.ff.de condi.inde-
bi.Bar.in l.Titia.ff.de accusa.& facit tex.& ibi no.in c. pen. s̃. de
iudi.

iudi.ſm vnũ intelſm.ita Bal.in authen.qui ſemel.C.quõ & quã-
do iudex.in l.ꝑperandũ.§.& ſi quid.C.de iudi.notant Cano.in
c.examinata.ſ.de iudi.in c.conſuluit.ſ.de offi.deleg.Ange.in l.ſi
fundus.§.in vendicatione.ff.de pig.Lud.in l.j.ff.de arbi.in 5.col.
22 † De diffinitiua autẽ cã principaliter cognoſcetis inſpecto effe-
ctu,ſi diffiniat negociũ principale.ita glo.in d.cle.j.in verbo,dif-
finitiua.l.dicere.in prin.ff.de arbi.Et negocium principale dr̃ id,
ſuper quo principaliter dirigitur li bellus, q̃cquid ſit, ſiue actio
ſiue imploratio officij iudicis.ita Bar.in l.j.in fi.& ibi Imo.com-
mendat.ff.de p̃to.ſtipu.faciunt notata in c.fi.de offi.iudi.& ideo
ſi in appellatione interpoſita a negocio principali pronũciatur
bene vel male appellatum,iuxta no.in l.eos.in prin.C.eod.licèt
per hoc non dicatur, abſoluo vel condẽno: tñ quia inſpecto
effectu illa verba,dico male appellatũ,confirmant primã ſniam:
iõ dr̃ diffinitiua.ita glo.in cle.fi.in verbo,repulſione.eo.tit.Et iõ
ſnĩa expenſarum licèt de nã ſui ſit interlocutoria,vt dixi heri: tñ
ſi feratur vnà cum diffinitiua,ex quo eſt pars diffinitiuæ,dicetur
& ipſa diffinitiua,l.qui agnitis.& ibi glo.quã no.Ange.ff.de ex-
cep.Et ideo ſi de nullitate alicuius actus principaliter dubitetur,
& ſuper eo agatur,ſnĩa dicetur diffinitiua ſuper tali nullitate la-
ta,Bal.in l.ſi p̃ſes desertã.C.quõ & qñ iud.faciunt q̃ videbimus
in c.dilecto.j.eod.Et ita ſi de aliquo p̃iudicio principaliter dubi-
tetur,licèt talis ſnĩa,qñ incidenter deducitur,ſit interlocutoria,
c.veniens.§.ceterũ.& ibi glo.& Gemi.de verb.ſig.li.6.tñ ex quo
principaliter deducitur declaratio priuile.ſnĩa,tanq̃ negocium
principale finiat,dicetur diffinitiua.Ita Gemi.in d.§.ceterũ.qui
23 ita ſoluit opi.Io.An.in c.in his.j.de priuile.† Et iõ habetis infer-
re ad aliã q̃onem,nunquid ſnĩa ſuper alimentis lata ſit interlocu
toria,an vero diffinitiua.glo.in l.ſi quis a liberis.§.ſi vel parens.
quã ibi reprobat Bar.ff.de libe.agno.tenet ꝙ ſit interlocutoria.
Glo.aũt in d.l.ſi q̃s a liberis.§.ſi q̃s ex his.tenet quod ſit diffini-
tiua.& ſeq̃tur ibi Bar.Ange.in d.§.ſi vel parens.ꝑ p̃dicta concor
dat,q̃a aut alimenta petuntur incidenter,aut principaliter: ſi in-
cidenter,& tunc procedat glo.in d.§.ſi vel parens.ꝙ ſnĩa ſit in-
terlocutoria.Si vero principaliter:& tunc procedat glo.in d.§.ſi
q̃s ex his.& qđ ibi voluit Bar.q̃a dr̃ diffinitiua.& faciunt notata
24 in l.ſi iudex.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iur.†Habetis ẽt inferre,
nunquid ſnĩa lata ſuper poſſeſſorio ſit interlocutoria,an diffini-
tiua?& vr̃ dicenda eſſe interlocutoria,q̃a expectat ſniam diffini-
tiuã poſt ſe,i.petitorij:ergo erit interlocutoria.itẽ q̃a abſorbetur
a ſnĩa proprietatis ſnĩa poſſeſſorij: & ſic vr̃ q̃dã ſnĩa ſuꝑ acceſſo-
rio ſiue incidenti,ꝑ ea q̃ habentur in c.cũ dilectus.ſ.de cau.poſſ.
& ꝓpriet.ergo dicetur ſnĩa interlocutoria,iuxta notata per glo.
in d.cle.fi.in ver.repulſione.eod.tit.& faciunt notata in l.vnica.
C.ſi de momẽtanea poſſeſſione fuerit appellatum. In õrium tñ
eſt veritas,ſi poſſeſſorium principaliter deducatur:nã dr̃ ſenten-
tia diffinitiua,cle.j.& ibi per Scribentes,de ſequeſt.poſſ.& fruc.
& iõ ordinẽ iuris req̃rit,glo.eſt in c.conſultationibus.ſ.de offi.
deleg.& ibi ꝑ oẽs.notatur in c.cũ ad ſedẽ.ſ.de reſtit.ſpol.in d.c.
cũ dilectus.notat Bar.in l.naturaliter.§.nihil cõe.ff.de acq.poſſ.
& ẽt Bal.in l.2.C.de epiſc.audiẽ.Nec obſtat arg.de c.cũ dilectus.
q̃a verũ eſt,ꝙ reſpectu ꝓprietatis expectat aliam ſniam poſt ſe:
ſed reſpectu poſſeſſionis,ſuꝑ qua principaliter eſt actũ,nullam
aliã diffinitiuã expectat: ergo attenta regula p̃miſſa dicetur ſnĩa
diffinitiua.Mixtam aũt ex eo cognoſcetis,ꝙ de vtraq; participat
& de interlocutoria,q̃a aliquod incidens reſpicit non principa-
liter deductũ vel emergens:& de diffinitiua,q̃a licèt non finiat
de directo principale,tñ vel per indirectũ ei p̃iudicat,puta in ſen
tentia ſuꝑ peremptorijs,vel ẽt finit iudiciũ vel offm̃ iudicis.ita
eſt de mente glo.in d.verbo,a repulſione.Bar.& cõiter Scribẽ-
tes in l.quod iuſſit.ff.de re iudi.in l.j.in fi.ff.de p̃to.ſtipu.in d.l.
dicere.ff.de arbi.Bal.in l.2.C.de epiſc.audiẽ.in l.ſi p̃ſes.C.quõ &
qñ iudex.in l.ante ſnĩæ.C.quorũ appel.faciunt notata ꝑ Bar.in
25 l.2.ff.de appella.recip.† Hinc habetis inferre,ꝙ ſnĩa ſuper perem
ptorijs exceptionibus lata,licèt videatur eſſe interlocutoria,tñ
ex quo p̃iudicat negocio principali,habet vim diffinitiuæ,& ſic
mixtæ.Ita glo.in d.cle.fi.& voluit Rota deciſ.ſua 87.q̃ incipit,Itẽ
26 ſi a ſnĩa,vbi pronunciatur.† Hinc ẽt infertur,ꝙ vbi principaliter
& ſuꝑ nullitate ꝓceſſus ꝓnunciatur,omiſſo eo quod in libello
erat petitũ,ꝙ talis ſnĩa licèt videatur interlocutoria,q̃a non finit
negociũ principale,iuxta no.per Bal.in l.fi.C.ſi tut.vel cura.in-
ter.& heri dixi: tñ ex quo finit iudiciũ pronunciando ipſum nul
lum,dicetur ſnĩa mixta.ita Bal.in d.l.ſi p̃ſes deſertam.& in d.l.fi.
C.ſi tut.vel cura.interuenerit.& hoc modo ſaluatur Do.Inno.in
c.auditis.ſ.de ꝓcu.qui dixit ſniam ſuꝑ nullitate ꝓceſſus eẽ diffi
nitiuã.& dicit ibi Imo.ꝙ hęc ſnĩa lato ſumpto vocabulo bene di
cetur diffinitiua,non aũt proprie: q̃a lato ſumpto vocabulo oĩs
ſnĩa,q̃ aliquẽ articulũ facit,p̃ot dici diffinitiua.Alleg.glo.in l.ſi
27 q̃s iuſiuran.& ibi notat eã Bal.C.de reb.cred.& iur.† Et iõ ha-
betis ẽt inferre,ꝙ ſnĩa,qua ꝓnunciatur appellari poſſe vel non
poſſe appellari,licèt videatur interlocutoria,ex quo non finit
negocium principale,tñ quia finit inſtantiam appellationis vel
non finit,ſed extendit,dicetur mixta:quia in p̃niam pronunciã-
do appellari poſſe ſuſpendit iuriſdõnem iudicis a quo,pronun-
ciando nõ poſſe,extinguit inſtantiã appellationis:imò ſi ſit ſuꝑ
diffinitiua appellatũ,p̃iudicat principali negocio,& ideo mixta
dr̃.ita Panor.in c.ſuã.per illum tex.j.eo.voluit Bal.in l.vnica.in 3.
col.C.ne lic.tertio prouo.Et iõ ſnĩa,qua pronunciatur appella-
tionẽ eſſe deſertã,iiſdem rõnibus dicetur mixta.ita Rota deciſ.
ſua 88.q̃ incipit,Itẽ ſi a pronunciatione.Et ita ẽt dr̃ de ſnĩa ſuper
attentatis,vt dicatur mixta iiſdem rõnibus.dixi in c.bonæ.ſ.eo.
28 † Hinc ẽt habetis inferre,nunquid ſnĩa ſecundi decreti vel etiã
primi ſit interlocutoria vel diffinitiua.& certe glo.in l.p̃nti.C.
de his q̃ ad eccleſias confu.& in l.2.ff.de iuriſdi.om.iud.tenet,ꝙ
eſt interlocutoria.& facit,q̃a negociũ principale non finit:tamẽ
eſt õrium in ſecundo decreto,licèt non in primo:nã affert p̃iudi
cium irreparabile per diffinitiuam,& ideo ſapit vim diffinitiuæ.
29 † Hinc eſt,ꝙ videmus,ꝙ p̃ot appellari a ſecundo decreto,vt vo-
luit Bar.in l.2.ff.de appel.reci.& in l.ſi finita.§.ſi forte.ff.de dam.
infec.& Bal.in l.2.circa medium.C.de epiſc.audiẽ.notant Cano.
in c.conſultationibus.ſ.de offi.dele.& Panor.in c.qm̃ frequen-
ter.§.in alijs.ſ.vt lite non conte.Ideo dixit Bal.eſſe ſniam mixtã
ſecundi decreti,in l.nec quicquã.§.vbi decretũ.ff.de off.procon.
in l.per hanc.in fi.col.C.de tẽp.appel.notant Cano.in d.c.con-
30 ſultationibus.† Et ideo habetis inferre ſniam,qua pronunciatur
vigore ſtatuti cãm eſſe cõpromittendã,eſſe mixtã,q̃a p̃iudicat
inſtantiæ iudiciali.Ita Bal.in l.vnica.C.ſi quacũq; præd.pot.licèt
ſnĩa ſuper laudo poſtea arbitratoris reducendo ad arbitriũ boni
viri lata dicatur diffinitiua,vt voluit Bal.in l.fi.§.ſed & ſi quis.C.
cõmunia de le.Alia tñ eſt ſpẽs ſniarum mixtarum,q̃ nec ex præ-
miſſis cognoſcitur,ſed ꝓpea mixta dr̃,q̃a in veritate diffinit ne-
gociũ principale,verũ ordine iuris non ſeruato:puta in cauſis,in
q̃bus ꝓceditur ſimpliciter & de plano ſine ſtrepitu & figura iu-
dicij.nam tunc ſnĩa non eſt mere interlocutoria,q̃a finit nego-
ciũ principale.non eſt ẽt diffinitiua,q̃a ordine iuris non ſeruato
lata eſt:q̃ ordo eſt de ſubſtãtia diffinitiuæ,iuxta no.in l.ꝓlatam.
C.de ſen.& interlo.om.iud.& eſt in glo.2.q.j.in ſumma.ita vo-
luit Ange.dicens ſe ita conſuluiſſe in l.Imperium.in fi.col.ff.de
iuriſdi.om.iud.voluit Ludo.in l.j.ff.de arbi.in 6.col.& Bar.in ex-
trauag.ad repri.in verbo,ſine figura.faciunt no.per Ang.in l.ſti-
pulationũ alię.in prin.ff.de verb.obli.in l.ſi ſic.in prin.ff.de le.j.
31 Et † ideo in hac ſnĩa ſcriptura non requiretur,iuxta ea q̃ no.in
cle.ſæpe.de verb.ſig.& Gemi.ponit in c.fi.de reg.iur.lib.6.Et iõ
in notorio cũ non requiratur ibi ordo,c.ad noſtrã.el 3.ſ.de iure-
iuran.c.euidentia.j.de accuſa.tñ ex quo ibi req̃ritur ſnĩa,c.por-
rò.j.de diuor.iſta ſnĩa dicetur mixta attenta rõne p̃miſſa: & ideo
in ſcriptis fieri non debebit.glo.eſt no.in §.neceſſitatem.in Au-
then.vt iud.ſine quoquo ſuff.quã ad hoc alleg.Bal.in l.p̃sbyteri.
in 3.col.C.de epiſc.& cleri.voluit Gemi.in c.fi.de ſen.& re iudi.
32 lib.6.† Qualiter aũt ferri debeat interlocutoria,q̃a de diffinitiua
a non eſt materia noſtra,an req̃ratur citatio [a] ad prolationẽ inter-
locutoriæ.Bar.in l.ſi opus.ff.de ope.no.nunc.vr̃ velle ꝙ ſic,& fa-
cit l.quod iuſſit.ff.de re iu.Inno.& Io.An.in c.querelam.& in c.
auditis.ſ.de ꝓcur.tenent õrium per tex.in c.fi.ſ.de off.iud.Imo.
in d.l.ſi opus.& ẽt in d.c.auditis.fędere diſtinctionis concordat
opi.Aut loq̃mur de interlocutoria p̃iudiciali: & tunc procedat
opi.Bar.non per l.quã allegat,q̃ nihil facit,ſed per l.nã ita diuus.
ff.de adop.& per l.de vnoquoq;.in prin.ff.de re iudi.q̃a in actu
p̃iudiciali dẽt pars citari.& ita Do.Anto.in d.c.audiuis.Do.An-
to.in c.qua fronte.ſ.eo.aut eſt actus,q̃ non eſt p̃iudicialis parti:
& tunc interlocutoria in tali caſu lata non req̃rit citationem.&
ꝓcedat opi.Inno.& Io.An.non per decre.quã allegant,q̃ nihil
facit,ſed per tex.in l.ſed ſi interpellatur.in prin.& in l.diem ꝓ-
ferre.in prin.ff.de arbi.& hæc diſtinctio vr̃ eſſe de mente Bar.in
l.quod iuſſit.ff.de re iudi.dum vult,ꝙ iudex ita demũ parte non
citata poſſit procedere ad renunciationem interlocutoriæ,ſi ea
non req̃rit cauſæ cognitionẽ: ſecus ſi req̃rat cauſæ cognitionẽ,
q̃a tunc req̃ritur citatio partis.ecce ergo,ꝙ ſentit eſſe caſum,in
quo ſine cauſæ cognitione & ſic abſente parte p̃ot perueniri ad
interlocutoriã.& fuit de mẽte Bal.in l.j.C.de ſen.ex pericu.reci.
in l.nec q̃cquã.§.vbi decretũ.ff.de off.procon.& lega.vbi clarè
explanat,

ADDITIO.

a ¶An requiratur citatio. Quando interlocutoria citationẽ partis requirat,vide Phil.Cõrn.in conſi.71.inci.Super.fol.70.in litera f,& in conſi.125.inci.Viſo.in litera,f.fo.116.in primo volu.

explanat, quæ sit interlocutoria, quæ possit ferri sine citatione,
cum parti non præiudicet,s.cõmissio facta nuncio de citando, q̃
quidem dr̃ sñia interlocutoria . Quia oẽ verbum iudicis faciens
ad cãm,dr̃ sñia interlocutoria.glo.in d.l.cum clericis. cum p̃alle.
facit quod no.Imo.in d.l.de vnoquoq;.ff.de re iudi.Io.An.in ad-
33 di.ad Spec. in tit. de sen.prola.§.species.† Sed an requiratur per-
emptoria citatio,posito ꝙ citatio requiratur?glo.habetis ꝙ non,
quã ibi Panor.dicit singularem,in cle. vnica,de excep.quia cita-
tio ad actum particularem iudicij semper est peremptoria, ẽt si
non exprimatur,vt ibi. & faciunt notata per Inno. & alios in c.
consuluit.s̃.de offi.deleg.Bal.voluit in l.tres denunciationes. C.
q̃uo & q̃n iudex.tñ Bar. in hoc aliter distinguit in d. l. consenta-
neum.C.q̃uo & q̃n iudex . tñ sufficeret citatio generalis ad totã
cãm facta cum prorogatione, & cõminatione de procedẽdo ad
vlteriora:& tũc valeret interlocutoria sine alia citatione.de quo
tñ in c.fi.per oẽs,s̃.de dila.& in c. cum dilecti. s̃. de dolo & cõtu.
34 per Bar.Imo.& alios in l.qui ante calen.ff.de verb.obli.† In sen-
tentia autẽ mixta requiritur citatio & peremptoria.ita Bar. in d.
l.consentaneum.& ibi Bal.& ẽt in authẽ.qui semel.C.q̃uo & q̃n
iudex . Cano. in c.consuluit. & in c.consultationibus. s̃. de offi.
deleg.Do.Anto.& Panor.in c.cãm quæ.s̃.de dolo & contu. Sed
an requiratur litis contestatio in interlocutoria : tex. habetis ꝙ
non,in c.accedens.el j.s̃.vt lite non contest. & est tex. & ibi no.
in c.vt prudentiam.§.sexta.s̃.de offi.deleg.faciunt q̃ habentur in
l.a procedente.C. de dila. imò nec in mixta est lis contestanda :
quod patet,quia ad secundum decretum,quod est sñia mixta, tñ
peruenitur lite non contestata,l.si finita.§. nihil. & ibi habetur.
ff.de dam.infec.notant Doct.in c. q̃m frequenter, & ibi casus. §.
35 in alijs.s̃.vt li.non contest.in c.cãm quæ.s̃.de dolo & contu.†Sed
nunquid requiritur,ꝙ in scriptis proferatur.& dicite ꝙ non,glo.
est in l.2.ff.eo.tit.glo.in c.q̃m cõtra.s̃.de proba.in verbo,interlo-
cutionem.facit tex.in l.fi.ibi,diffinitiuis.C.de sen.ex peri.reci.&
ibi no.Bal.& Lud.in singulari.alleg. tex. ad hoc singularem in l.
pe.ff.de auct.tut. faciunt no.in c.fi.de re iudi. & ibi Gemi.ꝙ nec
ẽt in mixta,imò in diffinitiua,licèt requiratur scriptura, d.c.fi. tñ
poterit probari per testes deponentes latam fuisse in scriptis,li-
cèt nõ appareat scriptura,c.Albericus.s̃.de test.ibi Doct. s̃m vnũ
intellm illius tex.& scribitur in c.fi.de proba. ita Rota decis. sua
407.quæ incipit,Item fuit dubitatum vtrum sñia.vbi volunt, q̃d
plus est,ꝙ in omni casu,vbi requiritur scriptura, põt probari ille
actus per testes.& faciunt quæ habentur in c.cum olim.j̃.de pri-
uile.in l.j.siue 2.C.de bo.pos.s̃m tab.in l.cum proponebatur . ff.
de leg.2. imò ad probandum dolum per iniquitatem iudicis ad-
mittitur etiã ad infringẽdam sñiam probatio per testes , qui de-
ponunt ꝙ audiuerunt extraiudicialiter iudicem protestãtem de
dolo suo.glo.est singularis s̃m Ange.in l.si prætor. §. Marcellus.
36 in fi.ff.de iudi.quã ad hoc dixit Ange.singularem in l. si ideo. in
prin.ff.de eui.† Sed quid in ea specie sententiarum,quas mixtas
dixi, quia non habent ordinem diffinitiuæ : puta, in summarijs
iudicijs. nam licèt ex eo ꝙ diffiniant negocium principale,diffi-
nitiuæ dici possint prout voluit glo. & ibi Ange. in l. qui resti-
tuere.in fi.col.ff.de rei vendi.tñ non sunt mere diffinitiuæ , vt s̃.
dixi.Glo.determinat q.in l.recusare.in prin. ff.ad Trebel. dicens
in hmõi sententijs non requiri citationem . & facit quod voluit
Inno.in c.auditis. & in d. c. q̃relam. vbi dixit debere appellari a
sñia hmõi sine citatione lata:aliàs transibit in rem iudicatã. An-
ge.in d.l.recusare.& Imo.& Alb.& Imo.in d.l. quod iussit. tenẽt
ɔ̃rium, quia in omni interlocutoria præiudiciali requiritur cita-
tio,vt heri dixi:ergo multo magis in istis . Et dicite de requisitis
ad has sententias,vt in cle.sæpe.de verb.sig.& per Bar. in extra-
uag.ad repri.in verbo,sine figura . p̃cepti aũt sñia ẽt ipsa regula-
riter requirit citationem,vt est glo.in c.ex parte M.el j.j̃.de verb.
sig.voluit Bal.in l.nec quicquam.§.vbi decretum. ff. de offi. pro-
con.& leg.faciunt notata in l.de pupillo.§.meminisse.ff.de ope.
no.nun.& causæ exp̃ssionem requirit.ita Bar.in l. ius alimento-
rum. ff. vbi pup.edu.deb.in l.filiusfa. §.diui. & ibi per alios.ff.de
leg.j.in l.pater.§.Iulius Agrippa.ff.de leg.3.Bal.in l.j. ff. si ex no-
37 xa.cã aga.Cano.in c.ad aures.s̃.de tempo.ordi.in c.cum in tua.j̃.
qui mat.accusa.po.Tamen clausula illã,†si senserit se grauatum,
succedit loco citationis.notat Bar.in §.meminisse.& glo. in d. c.
ex parte. & Bal.in l.2.C.de episc.audi. & ideo in casibus, in qui-
bus iudex põt ex officio præcipere sine citatione,puta in non p̃-
iudicialibus,non requiritur illa clausula,si senserit se grauatum.
38 ita Bal.in d.§.vbi decretũ.& in l.tale pactum.§.qui prouocauit.ff.
de pac.† Sed quid de executione interlocutoriæ vel mixtæ,nun-
quid requiratur idem ordo, qui requiritur in diffinitiua , de quo
in l.a diuo Pio. §. in venditione.ff.de re iudi.s. vt primo fiat exe-
cutio in rebus mobilibus,dehinc in nominibus debitorum, de-
hinc in immobilibus.glo.in d.§. in venditione. tenet ꝙ non, &
concordat glo.quã ponderat ibi Franc. Tigrini in l. si pacto quo
pœnã.in glo.fi.C.de pac.& hanc opi.tenet Cy.in l.j.C.de præto.
pig.& facit tex.in authẽ.& qui iurat.C.de bon.auc.iud.poss. vbi
loquens de executione secundi decreti, non tñ dicit formã d.§.
in venditione esse obseruandam . In ɔ̃rium est veritas,& tenet
glo.in d.l.j.C.de præto.pig.& ibi Sali.in l.p̃nti. in verbo, solitus
ordo.C.de his qui ad eccle.confug.in §.si vero quidã.& ibi Ang.
in Authẽ.de exhi.& introdu.re.tenet Ange.& cõiter Scrib.in d.
§.in venditione.tenet Specu. in tit. de secundo decreto.§.restat.
ver.& scias.& in §.nũc videndum.versi.quid si reus.& versi.seq.
& ibi dicit de consuetudine hanc opinionem seruari. tenet glo.
in c.q̃m frequenter.§.fi.in verbo,immobilium.& ibi cõmuniter
Doct.s̃.vt lite non conte.& pro hac opi.est casus in d.l. fi. intel-
ligendo ꝙ illa alternatiua,vel immobilium,sit alternatiua ordi-
nis,vt ibi sentit glo.& facit in simili tex.in l. scire oportet. ff. de
excu. tut. & q̃ no.Bar. in l.4.§.prætor ait.ff.de dam.infec. notat
Do.Anto.& Panor.in c.cãm quæ.s̃. de dolo & contu. vbi alter-
natiua resoluitur in alternatiuã ordinis.& per illũ tex.§.fi.r̃ndе-
tur ad authẽ.& q iurat quia ille tex.loquitur in ijsdem terminis,
in quibus loquitur ista authẽ. Sed ne dum vrceũ effingere quæ-
39 rimus, amphora exeat , † circa reuocationem sententiarũ q̃ro ,
quæ sñiæ possint per iudicem reuocari. & dicite , aut loquimur
de interlocutoria,aut de diffinitiua . Si de interlocutoria, variæ
sunt opi.Prima fuit opi.Azo.relata per glo.& Scrib. in d.l.quod
iussit.qui distinxit: aut loquimur in interlocutoria, qua iubetur
aliquid dari vel fieri vel restitui : & tunc illa non p̃nt reuocari ,
l.j.C.si de momenta.poss. fuerit appel. aut loquimur in alijs in-
terlocutorijs : & tunc possint reuocari . ita loquitur l. q̃d iussit.
Ista opi.cõiter reprobatur, quia ẽt in sententijs, quibus iubetur
aliquid dari vel restitui,admittitur reuocatio,vt voluit Inno. in
c.fi.s̃. ꝙ met. cã. vbi dixit , ꝙ si iudex taxauit damna restituenda
siue expensas, ꝙ põt istam taxationem reuocare . ecce ꝙ loqui-
tur in sñia interlocutoria , quã aliquid iubetur dari vel restitui,
& tñ vult ꝙ possit reuocari . & ita tenuit Imo. in l. quod iussit.
Ange.tñ ibi in hoc de taxatione aliter loquitur,vt dicam j̃.in 14.
fallentia.pro hoc ẽt facit ɔ̃ Azo.dictũ Inno.in c.dilecto.j̃.de ver-
bo.sig.quod alle.& sequitur pro singulari Bal.in l.non vr̃.la pri-
ma.ff.de iudi.& Ludo.in singularibus suis ; vbi voluit ꝙ sñia se-
cundi decreti afferat p̃iudiciũ irreparabile per diffinitiuam; nec
quo ad verã possessionẽ expectet aliã diffinitiuam:& sic sapit in
aliquo naturã diffinitiuæ,vt heri dixi : tñ põt per iudicem reuo-
cari.nec obstat l.vnica.C.si de momenta.poss.quia r̃ndet Bar.in
d.l. quod iussit.ꝙ loquitur in possessorio , in quo sñia est diffini-
tiua non interlocutoria, vt heri dixi. & faciunt notata in c. fi. s̃.
de iudi.Secunda fuit opi.Vgoli.in d.l.quod iussit. per glo.relatã
distinguentis: aut loquimur de interlocutoria , qua pronuncia-
tur aliquid dari vel fieri:& tunc talis nõ poterit reuocari, vt vo-
luit Azo, per d. l. vnicam.aut loquimur de interlocutoria super
incidenti vel emergenti lata:& tunc etiã non põt reuocari , per
l.j.C.si ex fal.instru.per l.quod si in diem. §. si per rõnem . ff. de
cõ.vbi tex.voluit interlocutoriam super incidenti transire in rẽ
iudicatam , nec posse de illo incidenti amplius disputari : ergo
nec per iudicem reuocari . Aut loquimur de alijs interlocuto-
rijs,puta litis ordinatiuis:& tunc possint reuocari. & ita loqui-
tur d.l.quod iussit.& decre.nostra. Ista opi. ẽt reprobatur a Bar.
ibi & ab alijs,primo circa primũ membrũ laborat eodẽ morbo,
quo opin.Azo.circa secundũ non bene loquitur, quia est nimis
restringere d.l.quod iussit.& decre.nostram.Nec obstat l.j. C.si
ex fal.instr.& d.§.si ꝑ rõnem.q̃a soluit Bar.ꝙ loquũtur post sen-
tentiam diffinitiuam, quo casu cũ iudex sit functus officio suo ,
c.in literis.s̃.de offi.delega.l.iudex.ff.de re iud.non mirum si nõ
posset postea hmõi interlocutorias reuocare, quas in incidenti
vel emergenti tulit, quia in incidentibus vel emergentibus ex-
pirato officio iudicis per diffinitiuam non habet amplius iudex
p̃tãtem,l.4. C.depositi.l.terminato.C.de fruc.& lit.expen. non
mirum ergo si ibi non reuocat,quia non dr̃, ꝙ iudex non possit
reuocare,sed tñ dr̃, ꝙ transiuerint in rem iudicatã tales senten-
tiæ:& fateor quo ad partem M.vult glo. nostra, non aũt quo ad
iudicem.Tertia fuit opi.glo.in l.j.C.sen.rescin. non pos. & etiã
glo.hic,& Host. & cõiter sententia antiquorum indistinctè fir-
mans,ꝙ in omni interlocutoria iudex possit eam reuocare per
tex.nostrum,qui generaliter loquitur , per tex.in d. l. quod ius-
sit.Hæc opi.est contra tex.in c.significantibus.s̃.de offi. delega.
vbi si iudex pronunciauit se non esse iudicem, quo casu est sen-
tentia interlocutoria,vt patet ex præmissis,non põt hanc sentẽ-
tiam reuocare:est contra ea quæ notantur per glo.in l.j.in f. ff.
de præto.stipu.& ibi cõiter Scrib.vbi interlocutoria executioni
mandata

mandata vel a iure vel ab homine nō pōt iudex eam reuocare. Et iō Bar. in d. l. quod iussit. & cōiter Scriben. post eum, & ēt Do. Anto. hic, & Bal. & alij post eos, dicunt regulam esse, prout firmat glo. nostra, & glo. in d. l. j. sed fallere in casibus pro contrarijs adductis.
40 † Sit ergo regula [a], ꝙ iudex, qui tulit interlocutoriā,
a pōt eam reuocare, ita tex. hic in d. l. quod iussit. & in c. si a iudice. eo. tit. lib. 6. Fallit in interlocutorijs, quæ non expectant aliquam diffinitiuam post se: puta, quibus pronunciatur quem non esse audiendū: nam tunc expirat per talem pronunciationem offīm iudicis: ergo reuocare nō poterit, d. l. 4. & d. l. terminato. Ita Bar. & cōiter Scrib. in d. l. quod iussit. ita Do. Ant. & alij hic. quod intelligatis verum, qn̄ officio iudicis mercenario ista interlocutoria veniebat expedienda, vel aliàs ad instantiam partis: secus si officio iudicis nobili: nam tunc cum officium iudicis nobile duret ēt post instantiam, per ea quæ habentur in l. j. ff. de iurisd. om. iudi. in c. fi. s̄. de offi. iudi. tunc talis interlocutoria posset reuocari: & ideo secundū decretū, vt prędixi, pōt reuocari, quia expeditur officio iudicis nobili ad vindicandū cōtumaciā partis, iuxta notata per Bar. in l. si finita. §. Iulianus. & §. si plures. ff. de dam. infec. per Panor. & Do. Anto. in c. qm̄ frequenter. §. in alijs. s̄. vt lite non contest. Et tn̄ est talis s̄nia secundū decretū, quæ nō expectat aliam diffinitiuā post se, vt prædixi. Et ita ēt voluit Bar. in his q̄ expediuntur officio iudicis nobili, in l. j. in prin. ff. de pręto. stipula. Fallit secundo in tali interlocutoria, per quā expirat officium iudicis ex toto, puta quia pronunciat se non esse iudicem: nam tunc talē interlocutoriā non pōt reuocare, c. significantib. s̄. de offi. dele. ita Bar. & alij in d. l. quod iussit. in l. 2. in 4. col. ff. si quis in ius vo. non ie. Bal. in l. si quis in conscribendo. C. de epis. & cler. in l. si vt proponis. la j. & in l. præses desertam. C. quomō & qn̄ iud. Imo. in l. quidam consulebat. ff. de re iudi. Do. Anto. in c. super literis. s̄. de rescrip. quod intelligite verū in iudice delegato: secus est in iudice ordinario, quia iudex ordinarius, qui ꝓnunciauit se non esse iudicem, pōt hanc interlocutoriā reuocare, quia ad eum non spectat solo verbo abdicare a se iurisdōnem ordi. l. legatus. ff. de offi. præsi. Et ideo pronunciando se non esse iudicem, non desinit ex toto esse iudex. ita voluit Bar. in d. l. 2. & sequuntur alij in locis ꝑalleg. & decisio Rotæ decis. sua 360. quæ incipit, Ex hoc insurrexit. ad fi. Item hoc verū, dum in delegato loquimur, nisi a tali sententia, qua delegatus pronunciauit se nō iudicem, fuisset appel. nam tunc appellatio suspendit vires pronunciati, c. super eo. el j. s̄. eo. ergo illa sententia non abdicauit iurisdictionē ab ipso delegato, cum sit suspensa. tex. est singu. & ibi cōmendant Doct. in c. dilectus. el 3. j̄. de preben. quem ad hoc ponderat Ludo. in singu. suis, ponderat Panor. & Imo. hic, ponderat Bar. in d. l. 2. in 7. col. & ēt hoc voluit Rota decis. 88. quæ incipit, Item si a pronunciatione. vbi volunt, ꝙ iudex, qui pronunciauit appellationem desertam, non pōt eam reuocare, quia abdicauit a se iurisdictionem, nisi a tali sententia fuisset appellatū. Tertio fallit in interlocutorijs bis confirmatis, quia sicut non licet a sententia bis confirmata tertio prouocare, c. sua. j̄. eo. toto titulo. C. ne lice. tertio prouoc. ita sententia bis confirmata nō pōt reuocari per iudicem amplius, gl. est sing. ẜm Panor. & Car. ibi in cle. fi. in verbo, super ea. eo. titu. quod no. ad ea quæ dicam in articulo, quoties possit iudex reuocare interlocutoriā. Quarto fallit in arbitro siue cōpromissario proñciante taliter, quòd sua potestas siue notio finiatur: nam tunc non potest eam reuocare. ita Ange. in l. j. C. sen. rescin. non pos. Bal. in l. vnica, in 29. col. C. de cōfes. Et idem dicatis de executoribus beneficialibus, qui, vt scitis, non sunt iudices simpliciter, sed pn̄t velle esse nudi executores. glo. in cle. vnica. de offi. deleg. Inno. in c. dudum. s̄. de præsump. nam tales executores reuocant suas interlocutorias, per quas eorū potestas expirauit, d. c. dilectus. el 3. & ibi no. Bar. in d. l. 2. in 4. col. Quinto fallit in interlocutoria lata de consensu partium: nam tunc non poterit iudex eam reuocare, nisi etiam de consensu partiū. ita Panor. hic, per tex. in c. significante. j̄. eo. ita Imo. in d. l. quod iussit. in c. ceterum. & bonus tex. in simili, s̄. de rescrip. tamē ex cā posset etiā reuocare hanc interlocutoriā inuitis partibus. Ita Bal. & Ange. in l. ex illo. C. eo. Bal. in l. j. C. sen. rescin. non pos. Sexto fallit, quando iudex iam detulisset appellationi: nam tunc non pōt talem interlocutoriam reuocare, super qua est appellatum, & detulit, quia deferendo desijt eē iudex, c. cum appellationibus, & ibi cōiter Doct. maxime Archid. & notat Io. And. in c. j. circa prin. versi. in quibus. eo. tit. lib. 6. Et no. Rota decis. sua 72. quæ incipit, Item si iudex. imò volunt ibi, & in d. decis. 88. ꝙ etiā de consensu partium non pōt iudex iste, qui detulit, reassumere iurisdictionē. In ꝯtrium tamen in hoc vltimo de consensu partiū tenent cōiter Doct. & ibi gl. in verbo, reputari. in d. c. cum appellationibus. Gemi. & Archidi. in d. c. vt super. Et etiā Io. An. dixit in c. j. circa prin. ver. in quibus. eo. titu. lib. 6. nam de consensu partiū pōt renunciari appellationi, c. interposita. §. ille deniq;. & ibi videbimus. j̄. eod. ergo de consensu partiū poterit recedi a iudice ad quē, & reuerti ad iudicē a quo: imò de consensu tm̄ appellantis renunciantis suæ appellationi, dūmodo appellati non intersit, pōt rediri ad iudicem a quo, vt videbimus in d. §. ille deniq;. ergo partibus consentientibus, ꝙ iudex reuocet grauamen, cum tunc cessante cā cesset effectus, vt hoc tex. perinde erit ac si partes consentiant de renunciando appellationi: quia sublato grauamine tollitur clarissimè appellatio, vt hic, & fortius tenet Ancha. & Gemi. in d. c. vt super. ꝙ de consensu appellantis posset iudex, qui detulit appellationi, reuocare grauamen. Septimo fallit, quomodocūq; a iudice a quo deuoluta sit iurisdictio ad aliū iudicē: puta quia noluit dare apostolos, cum peterentur, vel intra terminū non dedit, vel alijs similibus casibus, de quibus in cle. 2. in fi. eo. habetur in c. vt sup. & in c. ab eo. eo. tit. li. 6. his casibus cum careat iurisdictione, nō poterit interlocutoriā reuocare. ita Io. An. in d. c. j. Card. in d. cle. 2. Gemi. & Ancha. in d. c. vt super. hæ tn̄ duę limitationes procedunt in delegato: secus in ordinario, quia non ex toto caret iurisdictione, & ideo interlocutoriam reuocare poterit. Ita Rota ibi decis. 360. & d. decis. 88. Bal. in l. si præses. C. qūo & quādo iud. Octauo fallit lite contestata in cā appellationis coram iudice ad quem: nam tunc cum de qua re cognouit iudex, de ea iudicare debeat, l. de qua re. ff. de iudi. & per litis contestationem sibi appropriauit iurisdōnem, c. licet vndiq;. c. gratum. s̄. de offi. delega. ideo iudex a quo, grauamen super quò est appellatū, & lis cōtestata in cā appellationis, non pōt reuocare. ita Bal. hic. Nono fallit, citatione emanata in cā appellationis, ẜm Imo. hic: nam per citationē inducitur priuatio iurisdōnis, c. pe. s̄. de foro cōpe. ergo iudex a quo vr̄ pręuentus per iudicē ad quem, & sic non poterit amplius iurisdōnem exercere. Decimo fallit post inhibitionem missam per iudicē ad quē ipsi iudici a quo. ita Io. An. per ea quæ habentur in c. Romana. §. si verò. & in c. non solū. §. j. eo. tit. lib. 6. & sequuntur hic Do. Anto. & Imo. & voluit Fede. de Senis in consi. suo 237. quod incipit, Item si a sententia. Vndecimo fallit. post delegationē causæ factā per iudicē ad quē. ita Specu. in titu. de except. §. viso. ver. sed pone. nam delegando alteri cām appellationis iuxta formā c. vt litigantes. de offi. ordi. lib. 6. vr̄ superior auocare cām a manibus iudicis a quo: ideo grauamen reuocare non poterit. Et ita tenet hic Do. Anto. Imo. dicit hoc procedere in Papa non in alijs, per ea quæ habentur in c. cupientes. §. j. de elec. lib. 6. in c. pastoralis. §. prǫterea. s̄. de offi. delega. & dixi in c. vt nostrū. s̄. eod. Istæ quatuor limitationes proximę mordentur hic a Panor. nam post citationē siue post li. contest. corā iudice ad quē, siue post inhibitionē siue delegationē a iudice ad quem factā, vr̄ ꝙ iudex a quo possit grauamē reuocare, per tex. nostrū hic, qui generaliter loquitur, & per tex. in c. si a iudice. eo. tit. li. 6. vbi ēt generaliter loquitur: puta, circuitus debet euitari, cle. auditor. de rescrip. & anfractus iudiciorum debet abbreuiari, vt hoc tex. in fi. sed per appellationē nihil aliud vult appellans, nisi vt grauamen reuocetur: ergo vt lites abbreuientur, si ipsemet, qui grauauit, vult reuocare, cum verisimiliter sit magis de facto suo informatus q̄ iudex ad quē, c. ab excōicato. s̄. de rescrip. debebit potius permitti sibi reuocatio, q̄ expectari ꝙ iudex ad quē se informet, & postea reuocet: puta, pendente appellatione suspenditur iurisdō iudicis a quo, c. super eo. el j. s̄. eo. Sed tn̄ pōt iudex a quo oīa facere, quæ tendunt ad faciliorē expeditionē appellationis, c. cū teneamur. & ibi tex. s̄. e. ergo cū nulla sit facilior expeditio q̄ reuocare grauamen, poterit iudex a quo grauamē reuocare. & ad hoc facit glo. in c. 2. j̄. de matri. cōtra. cōtra interdi. ec. Subijcit tn̄ Panor. ꝙ dici pōt ad saluandū prędicta hoc eē speciale his casibus, ne superiori illudatur, coram quo est cā introducta, ar. c. bonæ. el 2 ver. nec nocebam. s̄. de postu. p̄l. Duodecimo fallit in interlocutoria executioni mandata siue per partē, vt voluit Bal. in l. ab arbitro. ff. qui satisd. cog. siue per iudicem, vt voluit idem Bal. in l. post sententiā. C. de sen. & interlo. om. iud. Et hoc generaliter vult glo. & ibi Bar. in l. j. in fi. ff. de p̄to. stipu. nam talis interlocutoria non pōt reuocari, vt ibi, nisi de cōsensu partiū vel cā cognita. ita Bal. hic, & alij. Imo. in d. l. qđ iussit. tenet ꝯrium, per tex. in l. pe. ff. de p̄t. stipu. vbi loquitur de interlocutoria,

ADDITIO.

a ¶Sit ergo regula. Et si ab ea non est appellatum, transit in rem iudicatam, ita ꝙ facit ius inter partes, licet secus quo ad iudicem. Ita Phi. Corn. in consi. 69. incip. Visis nonnullis. in 4. col. versi. Cum interlocutorie. in j. volu. fol. 68. facit l. quod iussit. cum ibi no. ff. de re iu. c. cum dilecti. de elect. idem Cor. in consi. inci. Quamquam. circa prin. in 4. volu. fol. 61.

locutoria,& sm eum executioni mandata:& tñ vult,q̃ possit iudex eã reuocare indistincte.In ɔ̃rium tñ est cõis opi.& ipse Imo. hic tenet ɔ̃rium.Nec ob.d.l.pe.q̃a ibi nõ fuerat executa snia: qđ patet, dũ tex. dat exceptionẽ, q̃ non datur nisi ante executionẽ actore instante. Decimotertio fallit in interlocutoria,quę trahit secũ executionẽ de iure:nã tunc nõ pōt reuocari.ita Bar. in d.l.j. in fi.p illã glo.nisi cã cognita,vel cõsensu partiũ.Hæ tñ duæ limitationes nõ procedunt in reuocatione, q̃ fieret ex magna cã vel superuenienti,vel nouiter detecta.ita Inno.no.in c.fi.in fi.s. qđ met.cã.& est bonus tex.in l.videamus.§.sed an ipsos. ff.de in lit. iur.& ẽt tex.est de brocha,sm intellm Imo.s.de rescrip.in c.cum dilecta.faciunt no.in l.arbitro.ff.qui satis. cog. itẽ non procedũt in interlocutoria modici p̃iudicij,q̃a licèt excusata sit, pōt tamẽ reuocari.ita Bal.in d.l.post sniam.& multo fortius ergo in interlocutoria , cuius reuocatio nullũ p̃iudiciũ affert parti . Et iõ snia excõicationis licèt trahat secũ executionem,c.pastoralis.in fi.& ibi vidimus.s.e.& sit interlocutoria,p ea quę no.Panor.in rubr. j.de sen.excõ.Arch.in c.2.de constitu.lib.6.vel saltẽ anormala,vt ibi:tñ pōt p iudicẽ ẽt inuita parte reuocari.ita Inno. in c.prudẽtiã.§.sexta.in verbo,malitia.s.de offi.deleg.& ẽt est tex.in generalitate sui in c.sacro.j.de sen.excõ.facit ẽt tex.in c.ab excõicato. & ibi no.s.de rescri.& hoc sentit hic Do.Ant.licèt obscure. Decimoquarto fallit in taxatione expensarũ, p̃stito iuramento, & lata postea snia sup expensis: nam talis snia expensarũ non pōt reuocari.ita Ange.in l.q̃ iussit.allegat hoc velle Inno.in c.sacro. j.de sen.excõ.& satis vult,quicquid dicat Imo. in d.l.q̃ iussit. dũ ibi firmat,q̃ in interlocutoria q̃ affert cõmodum parti, non fiat reuocatio ad nutũ iudicis:sed vel citata parte & cõsentiente,vel cũ causæ cognitione.& p Ang. faciũt notata in auth. sed hodie. C.de iud.facit tex.in §.oportet.in Authẽ.de iudi. faciunt no.in l. videamus.§.deferre.ff.de in litẽ iuran.notata p Io.An. & Panor. in c.pe.s.de seq̃st.poss.vbi post iuramentũ a parte p̃stitũ sup expẽsis concluditur non posse iudicẽ expensas moderari & taxare,q̃a esset arguere partẽ de periurio,cũ hoc fuerit iuramentum veritatis:ergo multo magis post taxationẽ & iuramentũ & sententiã superinde latã non poterit hanc condẽnationẽ expensarum reuocare,nisi ex magna cã & euidenti dolo iurantis,p ea q̃ dixi in proxima limitatione velle Inn.in c.fi.in fi.s.qđ met. cau. & erit spãle isto casu,vt admittatur reuocatio,arg.l.si hoiem . ff. man.Imo.in d.l.qđ iussit.reprobat Ang. p ea q̃ notat Inno.in d. c.fi. quibus apparet rñsio. Decimoquinto fallit in declaratione verbi dubij,qđ iudex vno modo est interpretatus : quia tunc ex quo semel declarauit,non pōt illam interlocutoriam reuocare. glo.est in l.quicquid astringendæ.in prin. de verb.oblig. quã ad hoc dixit Ange.singularẽ in d.l.qđ iussit.& seq̃tur Bal.in l.serui electione.in prin.in l.hmõi.§.Stichũ.ff. de le.j. & facit qđ voluit Bar.in l.inter stipulantẽ.§.j.in fi.ff.de verb.oblig. vbi ille, cui est cõmissa declaratio,si semel declarauerit,non pōt variare. Ange. tñ in d.l.quicquid astringendæ.tenet ɔ̃rium,& ad glo. ibi rñdet, q̃ saluari poterit quo ad priuatos hñtes potestatẽ declarãdi,quorum potestas cũ stricta sit,nõ intelligitur nisi semel,arg.l.boues. §.hoc sermone.ff.de verb.sig.nos loq̃mur in iudice, q̃ hẽt latas habenas circa suas interlocutorias,d.l.qđ iussit.&.p hoc tollitur ẽt dictũ Bar.in d.§.j.Decimosexto fallit,q̃n grauati,q̃ appellauit, interest vt grauamẽ non reuocetur simpliciter: puta, q̃a expẽdit in appellatione interponenda,& iam iter arripuit:nam tunc tales expensas,si obtineret in appellatione, recuperaret, vt vidimus in c.p̃cedenti:ergo sua interest, vt iudex nõ simpliciter reuocet,nisi refectis expensis.ita glo.hic,Inno.Bal.& Imo.Io.An. & Do.Anto.hic ẽt,& Gemi. in d.c.vt sup. tenent ɔ̃rium, q̃ imò poterit simpliciter reuocare,nec debet habere rõnem expensarũ grauati.tñ prima opi.sm Bal.hic habet ęquitatẽ, quia non dr̃ emendare grauamen,qui ex toto non emendat.Adducit notata in l.edita.C.de eden.facit l.q̃ si minor.§. restitutio. ff. de minor. Sed huic ęquitati posset rñderi sustinendo Io.An.q̃a quo ad expensas,ex quo cã reuertitur ad iudicẽ a quo, reuocato grauamine vt hic, poterit ipse iudex a quo habere rõnem expensarũ, de quibus non habuerit rõnem iudex ad quem. ita firmauit in c.p̃cedenti.in tex.ad fi.& ibi tenet Panor.nõ ergo arctabitur in reuocatione grauaminis habere rõnem expensarũ, ad quas poterit postea condẽnare. Decimoseptimo fallit in snia super peremptorijs exceptionibus lata:nã ex quo hẽt vim diffinitiuæ,vt s.di. xi,certè sicut in diffinitiua non admittitur reuocatio, ita nec in ista.& pro hac opi.facit qđ voluit Rota in d.deci.88.& ẽt 360.vbi si iudex pronunciauit appellationẽ desertã,ex quo hẽt vim diffinitiuæ,non pōt reuocare.Gemi.in c.fi.de elec.lib.6.in ɔ̃rium est veritas,q̃a vbicunq; p̃nunciatur sup peremptorijs exceptionibus,vel sup exceptionibus,q̃ processum redderent nullũ, tunc minus transit in rẽ iudicatã ista snia,q̃ alię mere interlocutoriæ. quod patet p tex.in c.fi.eo.tit.lib.6. vbi ab hmõi interlocutorijs non solũ pōt,q̃n feruntur,appellari,sed ẽt per appellationẽ a diffinitiua effectus hmõi sententiarũ retractatur : qđ non est in alijs mere interlocutorijs. sicut ergo per iudicẽ ad quẽ in cã appellationis a diffinitiua hmõi interlocutoriæ sunt reuocabiles : ergo ita per iudicẽ a quo , & ita transeunt hic cõiter Doct. & p̃cipue Do.Anto.& ẽt in d.c.fi.Non obstat quod no.Rota in d.decis.q̃a loquitur in tali interlocutoria,p quã expirat offm iudicis,q̃ non pōt reuocari,vt dixi in secũda limitatione.& hoc patet ex d. decis.dũ voluit,q̃ si fuisset iudex ordinarius,q̃ pronũciasset appellationẽ desertã,& talis qui posset p q̃relã adiri,q̃ tunc posset reuocare hanc sniam,q̃a ex toto nõ expirat offm suũ . Et p p̃dicta habetis inferre notabilẽ declarationẽ ad ea q̃ no. Lap. in c. j. de rescri.li.6.& ibi Gemi.& q̃ no.Do.Anto.in c.sup literis. s.de rescrip.vbi firmant,q̃ licèt rescriptũ impetratum per excõicatũ sit nullũ ipso iure,tñ si iudex cognoscendo an sua sit iurisdõ, p̃nũciauit se iudicẽ,illo casu poterit ad vlteriora procedere,tanq̃ valeat rescriptũ,si pars non appellauerit.& faciunt no.p Bar.in l.2. in 6. col. ff. si quis in ius voc.non ier. tñ vbi iudex pronunciauit rescriptũ valere,& nõ fuit appellatũ ab hac interlocutoria, licèt valeat processus in appellatione,tñ a diffinitiua poterit de nouo deducere nullitatẽ rescripti,q̃a impetratũ per excõicatũ.& hoc constito annullabitur iudiciũ.tex.est iuncta gl.ibi,q̃ in hoc exẽplificat,in c.fi.eo.tit.li.6.in j.rñso.Et ita ẽt habetis inferre quo ad exceptionẽ falsi procuratoris,super qua si fuerit pronũciatũ , & pars non appellauit, tñ in diffinitiua poterit postea de nouo in cã appellationis de nullitate mandati,vel falsitate imputari . qđ notate ad limitationẽ l.ita demũ.C.de procura. Decimooctauo fallit in snia interlocutoria , cuius grauamen non est reparabile p appellationẽ a diffinitiua , post ipsam diffinitiuã non pōt talis snia retractari:non p iudicẽ a quo , quia functus est offõ suo lata diffinitiua:non per iudicẽ ad quẽ, q̃a hmõi interlocutoria p appellationẽ a diffinitiua non deuoluitur,d.c. fi.secundo rñso. stat ergo,q̃ non poterit reuocari.ita Bar.in d.l.quod iussit.& faciunt q̃ dixi in hoc arti.in secunda opi.& voluit hic Do.Anto.& Imo. Decimonono fallit in consultore, qui consiliũ semel p̃stitit: nã illud reuocare non poterit,quia consultor accedit potius ad naturam diffinitiuę q̃ interlocutorię.ita Bal.hic, & faciunt no.in l. inter stipulantẽ.§.j.& ibi per Bar. in fi. & p Ange. in d.l.quicq̃d astringendæ. Vigesimo fallit, vbicunq; p sniam est ius acquisitũ parti:nã tunc parte inuita vel sine causę cognitione reuocari nõ poterit.Inno.in c.sacro.j.de sen.excõ. Do. Anto. hic. & iõ dixit Bal.hic,q̃ si p interlocutoriã est adiudicatũ dñium vel quasi, vel aliud ius parti,q̃ non poterit reuocari. Et iõ infert, q̃ secundum decretũ reuocari non pōt: quod non procedit ita simpliciter,vt heri dixi,q̃a imò poterit reuocari,sed cũ causę cognitione.& faciunt q̃ j. dicã. Et iõ p p̃dicta infertur, q̃ snia p̃cepti non poterit reuocari,q̃n mandatur aliquid dari vel fieri.ita Do. Anto. hic,& Spec.in tit.de sen.prol.§.species.ver.sed pone.faciunt no.in c.ex parte.el j.j.de verb.sig. in c.fi.s. de confes. Vigesimoprimo fallit in inhibitoria missa per iudicẽ ad tuendũ iurisdõnem suã , puta p ecclesiasticũ iudici laico,q̃a ɔ̃ctus dr̃ fęneratitius:nã tunc cum talis inhibitoria sit interlocutoria , tñ cũ pronunciatũ sit instrm non fęneratitiũ, & superinde appellatũ, iudex a quo illã inhibitoriã reuocare nõ poterit,q̃a accessoria est articuli, sup quo pẽdet appellatio,& reuocando p̃iudicaret appellationi. Et sic habes dicere, q̃ iudex nõ pōt reuocare interlocutoriã aliquã , q̃ sit accessoria articuli,sup quo est appellatũ, ex quo p talẽ reuocationẽ p̃iudicaret appellationi.ita Fede.de Senis,ɔ̃si.suo 94.quod incipit,Factũ sic habet. & ita Panor.in c.tuã. in pe.col.s.de ordi. cogni.faciunt no.in c.cũ teneamur. s.eo. Vigesimosecũdo fallit in ɔ̃suetudine fori, q̃a stante ɔ̃suetudine q̃ iudex nõ reuocet interlocutoriã,non poterit reuocare, quia minime mutanda sunt

41 &c.l.minime.ff.de leg.c.cũ dilectus,s.de ɔ̃sue.† In diffinitiua aũt rña est,q̃ iudex non pōt eã reuocare,l.Paulus & l. iudex. ff. de re iudi. Fallit primo ex cõfessione partis, q̃a p ɔ̃fessionẽ partis snia ẽt q̃ transiuit in rẽ iudicatã,poterit reuocari, c. q̃a plerięq;. & ibi Inno.j.de immu.eccle.voluit Do.Anto.& Panor.hic,no.Imo.in c.j.de ɔ̃fes.p̃bẽ.& Bal.in l.ex hoc iure.ff.de iusti. & iure. Secũdo fallit, si victor in diffinitiua passus est de viribus sniæ postea disputari,& ɔ̃rium p̃bari ; nã licèt tunc snia transiuisset in rẽ iudicatã,vr̃ tacito ɔ̃sensu partis ab ea recessum:iõ valebit snia postea lata.ita Do.Anto.hic,& sequuntur alij,p ea q̃ no. Inno. in c. cũ Bertoldus.de re iu.in c.fraternitatis.de frigi & malefi.& in locis p Do.Anto.alle.& no.in c.cũ dilecta.s.de rescrip.Tertio fallit in diffinitiua lata offõ iudicis nobili,qua iudex aliq̃d decreuit:nam tunc cũ eius offm non expirat, vr̃ posse reuocare ipsam sniam.

ita

ita Do.Anto.hic,& alij.faciunt no.ꝑ Io.An.in c.significantibus.
j.de purg.vul.faciunt,q̃ voluit Bar.in d.l.quod iussit.in fi.col.& q̃
dixi s̃.in interlocutoria in j. fallẽ. Quarto fallit, qñ petitur retra-
ctari sñia ꝑ remediũ in integ.resti.supplicatio,vel simile,c. tũ ex
literis.s̃.de in integ.resti.l.vnica.C.de sen.p̃fec.p̃to.in auth. quæ
supplicatio.C.de p̃ci.Impe.offe. Quinto fallit in sententijs,q̃ nõ
transeunt in rẽ iudicatã:nã tunc eas põt iudex reuocare,c.tenor.
c.lator.s̃.tit.j.faciunt no.in c.fraternitatis.& ibi glo. no. in ꝓpo-
sito.j.de frig.& male.ita Do.Ant. hic. Sexto fallit in sñia lata iu-
dicio peritorũ: nã vbicunq; venit ferenda sñia in iudicio perito-
rum,talis sñia poterit retractari,licèt semel vno mõ lata fuerit,c.
ꝓposuisti.& ibi Do.Anto.s̃.de proba.Io.An. in addi.ad Spec. in
tit.de homi.§.j.ver.sed pone,vulneratus.puta,medicus dicit vul-
nus eẽ mortale,iuxta iudiciũ huius medici fertur sñia. Alio po-
stea medico perito apparente,q̃ dicat vulnus non esse mortale,
sñia retractari poterit.& ita tenet Ant.in l.quod si nolit.§.si mã-
cipiũ.ff.de ædil. edic. Septimo fallit in sñia lata per probationes
priuilegiatas,q̃ non sunt vere ꝓbationes: puta, fertur sñia ꝑ ꝓ-
bationẽ vnius testis cũ iuramẽto in supplementũ probationis a
parte suscepto, talis sñia veritate aliter apparente retractari po-
terit.tex.est no.& ibi Bar.in vlt.lectu.in j.col.in l.admonendi.ff.
de iureiur.Bal.in l.j.C.si a non cõpe.iu.Ange.in l.j.C.sen.rescin.
non pos.in authẽ.nouo iure.C.de pęna iud. q̃ male iudi.faciunt
no.in c.fi.s̃.de iureiur. & in d. c. ꝓposuisti. Octauo fallit in arbi-
tro pronunciante diffinitiuè ꝯ formam mandati, & ita in iudice
delegato:nã ex quo diffinitiua est nulla,non dr̃ functus offõ suo:
iõ denuo pronũciare poterit.tex.est in l.q̃d tñ.§.j.ff. de arbi. no-
tant Canonistæ in c.in literis.s̃.de offi.deleg.Bar.in l.iudex.ff.de
re iudi.Bal.in l.si vt ꝓponis.C.quõ & qñ iudex. Imo.in c. Quin-
tauallis.in 3.col.s̃.de iureiur. Nono fallit in arbitratore diffiniti-
uã suã ex mandato superioris retractante:nã tunc põt suã diffini
tiuã retractare.tex.est in c. Quintauallis. & ibi no. Do. Anto. &
Imo.in tex.s̃.alle.faciũt no.per Bar.in l.societatem. §. arbitrorũ.
ff.ꝓ socio.Decimo fallit in arbitro,in quo est factũ compromis-
sum,vt possit iudicare semel & pluries: & ita in iudice delegato
ab hñte p̃tãtem cõmittendi hoc mõ: puta, a supremo Principe
delegato,iuxta ea q̃ hñr in l.vnica.C.de sen.p̃fec. p̃to. & est bo-
nus tex.in l.j.§.fi.ff.de qõ.nã illo casu arbiter vel delegatus,q̃ se-
mel iudicauit,poterit de nouo sñiam suam corrigere & mutare.
Bar.in l.q̃d tñ.in prin.& in l.non ex oĩbus.ff.de arbi.dicit,ꝙ imò
de nouo retractare diffinitiuã per talẽ cõmissionẽ non poterit,
sed intelligetur illa cõmissio, vt aliq̃d operetur, ꝙ possit semel
& pluries iudicare,i.hodie suꝑ nouo articulo,cras suꝑ alio: non
aũt ꝙ super eodẽ articulo possit ꝯrias ferre sñias. Et iõ dixit ipse
Bar.debere addi in cõmissione, ꝙ possit semel & pluries iudica-
re,mutando & corrigendo,q̃a tunc verba bene importabunt,vt
possit primam sñiam reuocare.Do.Anto.in d.c.Quintauallis.&
Imo.in 3.col.dicit,ꝙ casu quo vnus articulus tm̃ eẽt cõmissus, ꝙ
ex quo verba illa,ꝙ possit pluries iudicare,nõ possint aliq̃d ope-
rari,intelligentur iudicare mutando vel corrigẽdo, ẽt si illa ver-
ba non exprimantur.Io.An.in addi.ad Specu. in tit. de arbi.§.fi.
ver.& licet.tenet ex toto ꝯ hoc dictũ Bar.& alleg.Guid.de Suza.
ita tenere, q̃a ex consensu partiũ non p̃nt regulæ iuris cõis in-
fringi,l.nemo põt.ff.de leg.j.regula,nemo.de reg.iur. lib.6.ergo
ꝑ cõpromissum non põt dari p̃tãs corrigendi sñiam,q̃a siue be-
ne,siue male,functus est officio suo,d.c.in literis.& in d.l.iudex.
Imo.tñ in d.c.Quintauallis.in 3.col.dixit opi. Bar.seruari in pra-
ctica.nec obstat fundamẽtũ Io.An.q̃a d.c.in literis.& d.l.iudex.
ꝓcedunt in his,q̃ sunt iuris publici,& in iudice,q̃ suscipit p̃tãtẽ
ex publico,non a priuatis,c.significantibus.s̃.de offi.dele. l. pri-
uatorũ.C.de iurisdi.om.iud. nos loq̃mur in arbitro, qui suscipit
p̃tãtem a consensu partiũ,l.non distinguemus.§.nunc de offi. ff.
de arbi. iõ cõsensu partiũ põt dari p̃tãs illa limitata in iudice de-
legato a supremo Principe.non procedit arg.Io.An.q̃a ipse põt
derogare iuri cõi,iuxta no.in c.q̃ in ecclesiarũ.s̃.de ꝯstitu.in l. fi.
C.si ꝯ ius vel vti.publi. Vndecimo fallit in sententijs latis a suꝑ-
mis Principibus: nam illas mutare corrigereq; p̃nt ad nutũ. ita
Bar.in l.ab executore.in fi.primæ colũ.ff.de appel. imò latam ab
alio põt Princeps reuocare, tex. est in l.j.§.fi. ff. de qõ.& faciunt
notata in l.q̃d ad consultationẽ.& in c.cum olim.s̃.tit.j.imò etiã
si ꝑ sñiam alterius diffinitiuã translatũ eẽt dñium,siue adiudica-
tũ in priuatum, posset Princeps reuocare talẽ sñiam, & sufficit
clausula, non obstante tali sñia. licèt de dñio translato non fiat
mentio.ita Bal.in l.impetrata.in j.& 2.col.C.sen.rescin.non pos.
faciunt no.ꝑ eundẽ in p̃ludijs feudorum, in 12.col. & in l.eos.in
prin.C.eo.& faciunt no.per glo.in c.ꝯstitutus.j. de reli.do. & in
c.cũ adeo.ꝑ Bal. s̃. de rescri. vbi notabilr̃ ponitur, qñ p̃iudicatur
iuri tertij,an debeat expectari secunda iussio,an sufficiat apponi

clausula,non obstante.no.Lap.Gemi.Ancha.in c.ei qui.de p̃bẽ.
lib.6.Do.Anto.in c.ex parte.el 2.s̃.de offi.deleg.Duodecimo fal-
lit in sñia lata ex p̃sumptione iuris: nã tunc veritate aliter appa-
rente põt retractari.tex.est in l.si qui adulteriũ.& ibi Ange.C.de
adul.facit quod no.glo.in cle.j. de proba. & ibi Cardi.& Imo.in
l.in ꝯtractibus.§.illo.C.de nõ nu.pecu.authẽ.sed iã necesse. sed me-
lior est glo.in corpore vnde sumitur.C.de do.an.nup. q̃a p̃sum-
ptio iuris & de iure eliditur ex confessione partis, multo magis
veritate apparente.faciunt no.ꝑ Bal.in l.ꝯ negãtem.C.ad l.Aql.
42 † Sed q̃ est rõ drĩæ,ꝙ rlæ fiant ꝯriæ inter diffinitiuã & interlocu-
toriã, q̃a in diffinitiua non admittitur reuocatio regulariter, in
interlocutoria sic.Io.An.hic,quẽ sequuntur alij, duas rões assi-
gnat. Prima,q̃a diffinitiua fertur cum maiori examine & põde-
ratione,c.fi.de re iudi.li.6.l.ꝓlatã.& ibi no. C.de sen. & interlo.
om.iud.& colligitur ex p̃dictis:iõ non ita de facili admittitur va-
riatio, ar.l.fi. C. ar.tut.argu.l.non dubium. C.de repu.& ar.glo.
no.in c.ex literis.in glo.j.ad fi.j. de diuor. vbi confessio facta ha-
bito termino ad deliberandũ non põt reuocari tanq̃ erronea.
Secunda est rõ, q̃a in diffinitiua iudex functus est ꝓnunciando
offõ suo,d.c.literis.& d.l.iudex. in interlocutoria aũt regulariter
est secus,d.l.dicere.aliàs incip. qualẽ.§. dicere.ff.de arbi. Et iõ vi-
detis,ꝙ interlocutoria,q̃ finit offm̃ iudicis,non põt reuocari, vt
s̃.dixi.& ecõtra diffinitiua postq̃ durat offm̃ iudicis,puta in gest.
offõ iudicis nobili,põt reuocari vt p̃dixi.Tñ tene menti, ꝙ id q̃d
dr̃,diffinitiuã posse certis casibus reuocari,procedit ex noua in-
stãtia,non ex prima instantia: q̃a ipsa est finita, cũ duret tantũ a
principio litis vsq; ad diffinitiua,l.ꝓperandũ.§.j.C.de iure. Et iõ
noua instantia erit inchoanda retractatione primę sñiæ:aliàs se-
cunda erit nulla tanq̃ sine instantia lata,ꝑ ea q̃ hñr in l.duobus.
ff.de excep.rei iud.in l.j.C.qñ ꝓuo.in c.inter monasteriũ.s̃. tit.j.
43 & ita Io.An.& Do.Anto.hic.† Sed nunq̃d de consensu partium
poterit diffinitiua reuocari.& vr̃ ꝙ sic,q̃a de consensu partiũ põt
renunciari sñiæ,q̃ trãsiuit in rẽ iudicatã,l.acta.& ibi glo. ff. de re
iud.ergo ita poterit fieri,vt reuocetur sñia.facit tex.no.in l. 2. C.
cõia vtri.iudi. vbi sñia nulla bene põt consensu partiũ ratificari:
ergo a ꝯrio valida poterit infringi, quia ꝯriorũ &c. In ꝯrium est
veritas.ita glo.no.in l.diuersa.C.de trãsac.& ibi cõiter Doct. Nõ
obstant ꝯria,q̃a loquuntur in vim priuati cõsensus, s. in simplici
renunciatione iuris ꝓprij,q̃ est priuati iuris.Itẽ in conualidatio-
ne in viã conuentionis,nõ aũt sñiæ. Nos loq̃mur, qñ consensus
partiũ interuenit in dispõne eorũ, q̃ sunt iuris publici, dispõnẽ-
do de eo iure publico,s. vt iudex reuocet suã sñiam, & sic faciat
actũ iuri ꝯriũ,vt iudex.ita colligitur ex no.in d.l.2.& in d.l.acta.ꝑ
44 Ange.& Imo.in d.l.q̃d iussit.ꝑ Imo. † Viso q̃ sñiæ possint reuo-
cari,secunda est qõ, ꝑ quẽ iudicẽ possit fieri reuocatio. & dicite
ꝙ possit fieri ꝑ iudicẽ ꝓferentem ipsam sñiam,vt in d. l. q̃ iussit.
Imò ẽt si esset delegatus,regulariter poterit interlocutoriã reuo
care,tex.est hic,& glo.in d.l.q̃d iussit.& sic illud verbũ,p̃tor. ibi
positũ sumitur ẽt ꝓ delegato,ẽt si esset appellatũ ab ipso iudice,
tñ poterit reuocare grauamen vel interlocutoriam vt hic:& no.
45 Bal.in d.l.j.C.sen.rescin.non pos. † Sed punctus stat,q̃d de iudi-
ce ad quẽ.& dic,ꝙ si suꝑ ipsa interlocutoria est appellatũ, pote-
rit reuocare grauamẽ,si reperiat appellationẽ iustã,c.vt debitus.
& ibi videbimus.s̃.eo.sed si velit reuocare aliud grauamen q̃ id,
a quo est appellatũ,regulariter nõ poterit,c.super eo.el j.s̃.e.c.fi.
2.rñso.eo.tit.lib.6.nisi esset appellatũ a diffinitiua,q̃a tunc iudex
ad quẽ oẽ grauamẽ, per q̃d fit p̃iudiciũ ipsi negocio principali,
& diffinitiuæ,vel ẽt redditur iudiciũ nullũ,poterit emẽdare: alia
aũt grauamina non, tex. est in d. c. fi. imò nec hmõi grauamina
poterit reuocare,si ab eis fuisset appellatũ ꝑ partẽ,& succubuis-
set pars in appellatione,ita ꝙ transissent in rẽ iudicatã: puta, q̃a
bis appellatũ est,& confirmatæ fuerunt sñiæ interlocutoriæ: nã
iudex,ad quẽ a diffinitiua appellatũ est,hmõi interlocutorias, ꝑ
quas fit p̃iudiciũ negocio principali,vel ꝑ quas excluditur exce-
ptio reddens iudiciũ nullũ,de q̃bus loq̃tur d.c.fi.non posset re-
46 tractare,nec mutare,cle.fi.& ibi hr̃,eo.tit. † Tertia est qõ, vsq; ad
q̃d tp̃s possit interlocutoria reuocari. & reiectis opi. recitatis ꝑ
gl.in d.l.q̃d iussit.s.de tẽpore quadrimestri,dicite sm̃ Dy.& Bar.
in d.l. quod iussit, & voluit glo. hic,& cõiter Doct. aut loq̃mur
quo ad partẽ,quia ad instantiã partis iudex velit reuocare:& tũc
solũ vsq; ad decẽ dies audietur pars,lapsis decem diebus quo ad
partẽ sñia dr̃ transisse in rem iudicatã,d.c.cum dilecti. in fi. s̃. de
elect. Alio modo fit reuocatio interlocutoriæ, s. officio iudicis,
quia fortè vidẽs se errasse, vult reuocare,vel vt parcatur sumpti-
bus partium,l.arbitro.ff.qui satisda.cog.secundũ vnam lect.l.pe.
ff.a qui.appel.non licet. Et illo casu iudex põt perpetuo, donec
durat officium suum,reuocare interlocutoriam.ita gl.hic.Inno.
in c.sæpe.s̃.e.& sequuntur cõiter Doct.hic,& in d.l. quod iussit.
& col-

47 & colligitur ex prædictis in limitationibus interlocutoriæ.†Sed
stat qō, a quo tpe incipiant currere isti decē dies parti.& dr̄,qñq;
iudex grauat faciendo vel cōminando : & tūc currunt decē dies
a tpe secuti effectus facti,s.vel sniæ p̄cise, vel qñ a grauamine de
futuro secuti grauaminis,nisi pars vellet citius a comminatione
appellare,vt dixi in glo.& faciunt q̄ hñr in c.concertationi.e.tit.
lib.6.& cle.sicut,eo.tit.qñq; iudex grauat negligendo,quia req-
situs vt iustitiā faciat,nihil rñdit,quo casu sicut negans iustitiam
vr̄ grauare,vt voluit Bal.in c.j.de mil. va. qui cō. est in vsi. feu. &
tunc perpetuo licitū est parti de hoc grauamine cōqueri, donec
iudex possit emendare.tex.est no.in c.p tuas.& ibi no. Bal. s̄. de
48 testi.licèt Imo. videatur ibi sentire illud fieri offic. iudi. † Quarta
est qō, an ad reuocationē interlocutoriæ requiratur citatio par-
tis.Bal.in l.j.C.sen.rescin.non pos.vr̄ distinguere,aut loqmur in
his q̄ nullius sunt p̄iudicij vel modici : & tunc nō requiratur ci-
tatio partis,l.sed & si interpellatur.§.j. l. diē proferre. in prin. de
arbi.& facit rō regulæ primæ.j̄.de re.iur.& l.nihil tam naturale.
ff.de reg.iur.nam ad prolationem interlocutoriæ,quæ non præ-
iudicat,non requiritur citatio, vt dixi s̄. ergo ita ad reuocationē
eius non requiretur citatio.aut loquimur in his,q̄ sunt grauis p̄-
iudicij: & tunc requiratur citatio,l.de vnoquoq;.ff.de re iu. c.in-
ter quatuor.s̄.de maio.& obe.& hęc distinctio est de mente Bar.
in d.l.quod iussit.circa fi.col.Inno.ibi vr̄ velle,ꝙ vbi iudex reuo-
cat interlocutoriā,non requiratur aliqua citatio.mouetur p tex.
in l.pe.ff de prętο.stipu.qui tex.pōt intelligi,vt heri dixi:sed me-
lius quo ad propositū ille tex.non dicit, ꝙ citatio nō interuene-
rit,sed solū dicit reuocatā eē interlocutoriā per iudicē: intelligo
legitimè.s.præcedente citatione, l. sciendū. in simili, ff.de verb.
obli.faciūt no.in l.j.C.de vsu.Et hanc opi. Bar.& Bal. sequuntur
cōiter hic Scribē. Bal.tū in d.l.arbitro.ff.qui satisda.cog. vr̄ aliter
dicere,quia in his q̄ sunt grauis p̄iudicij, ita vult demū partē ci-
tari debere, nisi ipsemet,ↄ quē lata est interlocutoria, eā execu-
tioni mandauerit,quo casu vr̄ ei acquieuisse:iō iudex non habet
citare partes,cū læsa pars contētata fuerit de interlocutoria exe-
quenda.& sic clarū est,ꝙ non pōt aliquid opponere: vnde reuo-
catio pēdet ex mero officio iudicis, iō a seipso reuocare poterit.
& faciunt no.p Bar.in l.2.§.qđ si de frumentaria. ff. de admi. re.
ad ci.per.& q̄ dixi in c.cum sit Romana.s̄.eo.secus dicit,si fuisset
executa a iudice solū:quia tunc non adest cōsensus partis ; & sic
non ita pēdet ex mero officio iudicis impugnatio interlocuto-
49 riæ.† De primo mēbro s̄.relato,qñ interlocutoria nulli p̄iudicat,
vel parū,non est qō.De secundo aūt dicite,vbi interlocutoria p̄-
iudicat,aut est lata sine citatione,casu quo iudex pōt,puta immi
nente periculo scandali, iussit iudex cessari ab opere, & non ci-
tata parte, vt puta quia iussit debitorē fugitiuū apprehendi non
citata parte:& tunc in reuocatione eius requiritur citatio.ita Io.
An.in addi.ad Spec.in tit.de sen.prola.§.species.ver.est quoq;.tū
vtitur verbo,bonum est.& ita Ange.& Imo.in d.l.de vnoquoq;.
aut iudex tulit interlocutoriā p̄iudicialē parti sine aliqua citatio
ne,casu quo non pōt,& sic male fecit:& tunc sicut de facto pro-
tulit interlocutoriam sine citatione,ita de facto citare debet. ita
Do.Anto.hic,Inno.in c.q̄relā.in simili.s̄.de elec. vbi iudici agēti
de facto,de facto pōt resisti.Inno.in c.dilecti.vbi loquitur de mā
nostra,s̄.de elec.glo. no.in l.j.§.j.ff.de fer. Inno. in c. dilecto.j̄.de
verb.sig.tex.no.in c.ab excōicato. & ibi Bal. dicit esse casum, &
ponit Bal.in c.2.& in c.super literis.s̄.de rescrip.& allegat Bal.in
d.c.2.bonū tex.in l.j.§.j.ff.si mul.ven.no.Bal.in c.conquerente.s̄.
de resti.spol.& ibi alij.glo.in l.si minor. in prin. ff.de euic. & ibi
Ange.no.Bal.in l.si pacto quo pœnā.C.de pac.in l.si diuersa. C.
si p p pub.pen.in l.ob maritorū. C.ne vxor pro ma. in rub.C.de
rescin.ven.circa prin.in rub.C.de succes.edic.in l.fi.C.de edi.di-
ui Adria.tol.in l.meminerint,& ibi Bar.C.vnde vi.melius Bar.in
l.prohibitū.C.de iure fis.Bar.in l.cuiuscunq;.§.fi.ff. ad l. Iul. ma-
ie.in l.vis eius. C. de proba. aut tulit interlocutoriā p̄missa cita-
50 tione,& p̄missa citatione reuocare dēt,ex quo est p̄iudicialis. Et
ita intelligitur cōis opi.hic,& no.per Bar.in d.l.quod iussit. † Ex
p̄dictis infertur, ꝙ cum primū & secūdū decretū sint snīa inter-
locutoria,vt s̄.dixi,& voluit Do.Anto.in c. contingit. in 4.col.s̄.
de dolo & contu.Io.An.& Panor.in c.j.s̄.de eo qui mit.in pos.ꝙ
ad reuocationē hmōi decreti siue primi siue secundi requiratur
citatio partis.Et ita Io.An.in d.c.j.& ibi alij, licèt Specu.non fir-
met pedes,in tit.de secundo decre.§.iam de effectu.vers.antepe,
voluit tū Bal.in d.c.j.& fuit de mente Specu.licèt non alleget,in
d.versi.antepe.in prima opi.ꝙ vbi periculum esset in mora, puta
dicit Specu.q̄a vltima die anni ab interpositione primi decreti,
cursi velit pars interponere cautionē, vt relaxetur primū decre-
tū,ex quo tpa non largiūtur, non erit necessaria citatio alterius
partis, dū tū iudex percipiat idoneā cautionē: aliàs non valeret
relaxatio,l.quoties.in argm̄.ff.si quis cau.voluit tā Bal.in c. cum
venissent.s̄.de eo qui mit.in pos.ꝙ reuocatio primi decreti facta
51 absente nuncio,cui est facta cōmissio,valeat & teneat. † Sed pū-
ctus stat, an si ignorans ipse nuncius reuocationē de mittendo
in possessionē factā per iudicē, nihilominus facit missionem in
possessionē,valeat ipsa missio.& vr̄ dicendū ꝙ sic,per tex.in sin̄,
in c.audita.& ibi hr̄,& hr̄ in c.ex conqōne.s̄.de resti.spol. per ea
q̄ vidimus in c.vt nostrū.s̄.eo.quia reuocatio debet peruenire ad
notitiam iudicis:ergo ita in nuncio, cū ipse dicatur delegatus,c.
ex literis.c.fi.s̄.de offi.deleg.faciunt ad p̄dicta q̄ videmus a ↄ̄rio,
ꝙ ēt cōmissio debet esse nota iudici, l. multū interest. & ibi Bar.
ff.de condi.& demon.c.prudentiā.in prin.& ibi hr̄, & in c. cum
a iureperitis. s̄.de offi.dele.no.Bar.in l.prolatam.vbi ponit limi-
tationes in mā.C.de sen.& interlo.om.iud.in l.falsus.in pe.char.
C.de fur.faciunt no.per Bar.in l.hæc aūt.§.j.ff. ex qui.cau.in pos.
ea.no.Panor.in d.c.audita.Archid.& Gemi.in c.is qui.de procu.
lib.6.In ↄ̄rium tū est veritas,s̄m Bal.in d.c. cum venissent. nā re-
spectu nuncij iudex nihil aliud interlocutus est,nisi ꝙ commisit
ei: vnde in ista interlocutoria cōmissionis de præiudicio nuncij
non tractatur:ergo eo absente per s̄.dictā theoricā poterit reuo-
cari cōmissio.sed cōmissio fundatur sup ipso primo decreto,er-
go reuocato primo decreto tacitè vr̄ reuocata cōmissio.nec sub-
est rō, quare debeat ipsi absenti nuncio intimari reuocatio, ex
quo de eius præiudicio non tractatur.& ēt facit glo. in cle.j. eo.
tit.vbi vult,ꝙ actus gestus in absentia partis debeat ei intimari,
qñ est præiudicialis:ergo non debet intimari, si non est pręiudi-
cialis.Et sic habetis inferre,ꝙ vbicunq; pōt iudex non citata par
te reuocare interlocutoriā,vt patet ex præmissis, ꝙ si talis reuo-
catio est præiudicialis parti,debet ei intimari, aliàs non. Ita vo-
luit Bal.in his terminis in l.eos.§.apostolos.vbi loquitur de pro-
rogatione termini.C.eod.Itē ad prędictā decis.facit s̄m Bal.quia
nuncius est nudus minister:sed reuocatio nudi ministri non de-
bet ei intimari,imò operatur effectū ēt eo ignorante. allegat l.q.
absenti.ff.de acq.pos.Sed vos habetis glo.in cle.vnica,de renun.
est tex.in l.si pater.ff.de manu.vin.no. p Bar.in l.2.§.j.ff.de dona.
52 hr̄ in l.eius q in p̄uincia.ff.si cert.pet. Quinta est qō, † an cā co-
gnita debeat fieri reuocatio interlocutoriæ.Bal.in l.post snīam.
C.de sen.& interlo.om.iud.vr̄ distinguere:aut loqmur in inter-
locutoria modici præiudicij:& tunc possit reuocari sine cāę co-
gnitione,l.sed si interpellatur.§.j.l.diē proferre. in prin. l.qualē.
§.fi.ff.de arbi.faciunt no.in l.a procedente.C.de dila.aut est gra-
uis præiudicij reuocatio:& tunc non fiat non citata parte, c.j. s̄.
de cau.pos.c.inter quatuor.s̄.de maio.& obed.l.nam ita diuus.ff.
de adopt.idē Bal.in l.arbitro.ff.qui satisda. cog. aliter distinguit,
aut interlocutoria est snīa executa a parte,ↄ quā est lata, & tunc
non possit reuocari sine causæ cognitione:ita intelligantur no.
in l.j.§.fi.ff.de præto.stipu.aut non est executa a parte sed a iudi-
ce,vel nullo modo executa:& tunc requiratur causæ cognitio,p
d.l.qđ iussit.vbi permittitur officio iudicis.Imo.in d.l. qđ iussit.
cū hoc vltimo membro vr̄ concordare,p tex.in l.pe.ff.de pręto.
stipu.cui s̄.rūdi.Bal.hic hoc casu vltimo vr̄ se restringere,si status
cāæ patiatur,& non alias:& iō dicit, pone,iudex p̄nunciauit p-
curatorem esse admittendū,vel publicauit attestationes. fuit cū
p curatore lis contestata,vel pars didicit testificata : nunquid iu-
dex poterit istam interlocutoriā reuocare?& dicit ꝙ non,nisi de
consensu partiū,quia nā cāæ non patitur.Bar.in primo exemplo
Bal.tenet ↄ̄rium in l.2.in 5.col.ff.si quis in ius vo.nō ie. & postea
in d.l.j.§.fi.generaliter tenet,ꝙ imò cā cognita possit snīa ēt exe-
cutioni mandata,vel a iure vel ab hoīe reuocari, si sit interlocu-
toria.Vnde ex mente Bar. ibi, & in d.l. quod iussit. & Imo. Do.
Anto.& Panor.hic,dicite,aut iudex interlocutoriā protulit sine
cāæ cognitione, vbi eam interponere tenebatur : & sicut de fa-
cto processit,de facto reuocare debet,& sic cā nō cognita, c. ab
excōicato.cum alijs s̄.allegatis,in 4.q.aut processit cā nō cogni-
ta in his,in quibus poterat: & tunc si interlocutoria est præiudi-
cialis parti,vel reuocatio eius,debet cā cognita reuocari. ita Io.
An.in d.addi.ad Specu. versi. & quoq;. Si verò non est præiudi-
cialis: & tunc sine causæ cognitione reuocare pōt, d. l. sed si in-
terpellatur.& in d.l.diem proferre.aut interlocutoria est lata cū
causæ cognitione,vbi causæ cognitio requiritur:tunc causæ co-
gnitio reuocari debet.ita Bar.in d. l. quod iussit. aut est lata cum
causæ cognitione,vbi non requirebatur causæ cognitio,quia vr̄
interposita in snīa ex abundanti,arg.l.qui mutuam.ff.man.tunc
vbi snīa est executioni mandata, vel a iudice vel a iure, de facto
non procedente in reuocatione requiritur alterum de duobus,
vel causæ cognitio,vel consensus partium.ita Bar.in d.l.j.in fi.&
53 sequuntur hic Cano.† Sexta est qō, an inuita parte possit inter-
locutoria reuocari. & breuibus dicite, aut loquimur cum causæ
cognitione:

cognitione:& tunc regulariter inuita parte pōt reuocare,d.l.q̄d
iussit.& ibi per oēs. & Bar. in d.l.j.in fi.aut sine causæ cognitio-
ne:& tunc vbi cāæ cognitio requiritur,non poterit inuita parte
facere,cōsentiente aūt parte sic,p ea q̄ hñr in l.acta.ff.de re iudi.
& faciūt q̄ no.Bar.in d.l.j.§.fi.& ibi Bal. Sed pone,ꝙ inuita parte
reuocauerit sine causę cognitione,vbi requirebatur. Bar. in d.l.
quod iussit.vr̄ sentire,cōiungendo ea q̄ ponit circa cognitionē,
& ea q̄ ponit in pe.q.ꝙ aut absente parte reuocat,& non citata,
& tūc sit ipso iure nulla reuocatio : aut reuocat pñte parte & ta-
cente,& illo casu valeat reuocatio:aut parte non tacente, & tūc
licet non valeat reuocatio,iudex tenetur ad interesse,l. si qñ. C.
de testi.& facit l.sancimus.quā superius ad hoc adduxerat. C.de
iudi.& pōt illa distinctio procedere de iure ciuili: sed de iure ca-
nonico, cū ab oī grauamine licitū sit appellare , si ꝓferatur talis
sñīa pñte parte,valebit,nisi pars appellauerit: parte aūt appellā-
te non valebit. ita Io.An. hic, & sequuntur Do.Anto.& Panor.
& Imo. Sed illo casu parte non appellante an posset agere pars
ad interesse ꝯ iudicē,ꝓut voluit Bar. Dicite vt dixi in rubri.s̄.eo.
& ponit Panor.in c. finem litibus. circa fi.s̄.de dolo & contu.&
54 no.Ange.in l.si filius.ff.de iudi.† Septima est qō,an posset iudex
cogi ad reuocandam interlocutoriam. Bar.in d.l.quod iussit. re-
fert Di.primo loco arguere,ꝙ non,per l.non quicquid.ff.de iud.
quia permissum iudicis potestati non est necessitatis, ergo licèt
possit reuocare,tñ non cogetur.Ipse tñ Bar.ita distinguit:aut lo-
q̄mur de iure ciuili,aut de iure canonico. Si de iure ciuili: & tūc
aut interlocutoria affert grauamen irreparabile per diffinitiuā,
siue per appellationē a diffinitiua : & tunc ex quo de iure ciuili
pōt appellari a tali grauamine , possit pars petere a iudice vt re-
uocet:si vero non reuocauerit,appellet:& tunc grauamen emē-
dabitur per iudicem appellationis , & sic per indirectū cogetur
reuocare, si nolit iurisdōnem ab eo per appellationē auelli , vel
suspendi in illa cā.& faciunt no.per Bar.in l.2.C.de app.recip.&
Bal.in l.2.circa mediū.C.de epis.audi.in l.ante sñīæ.C.quorū ap-
pel.& dixi in c.super eo.s̄.eo.tit.el 2.aut est interlocutoria,a qua
non pōt appellari,de quibus in locis in proxime allegatis:& tūc
nō cogatur eam reuocare,sed bene tenebitur parti ad interesse,
si iniuste fecit,l.sancimus.C.de iudi.& vr̄ velle Bar.ꝙ sit necesse,
ꝙ pars petat reuocari grauamen:quod vr̄ ꝯ ea q̄ dixi post Panor.
55 & alios in c.proxime præcedenti.†Fallit tñ hoc vltimū membrū
in duobus casibus . primo in iudice laico volente exequi sñīam
iudicis ecclesiastici: q̄a ēt si pronunciauerit,ꝙ non vult exequi ,
cogetur hanc pronunciationē reuocare.& ꝯ c.fi.de excep. lib.6.
Secundo fallit iudice negligente iustitiam facere:nam tunc pōt
cogi ad reuocandum hanc negligentiā, & iustitiam faciendam,
§.j.in Authē. vt differ.iudi.colla.9. Ita Bar.in d.l.quod iussit.Aut
loquimur de iure canonico,& tunc cum ab oī grauamine possit
appellari,vt vidimus in c.s̄.proxime.& tunc si nolit reuocari,po
terit appellari:& sic per indirectū cogetur,non p̄cise & appellā-
tione interposita,iudex ad quem emendabit grauamē, d.c.s̄. ꝓ-
56 ximo.† Octaua est qō,an requiratur exp̄ssa reuocatio.& conclu
dit Imo.in d.l.quod iussit.ꝙ non sufficit tacita: puta, pronuncia-
uit capitula non esse admittēda,admittit postea per talem actū ,
vr̄ tacite reuocasse primam interlocutoriā.& facit in simili c. cū
dilecti.in fi.s̄.de elec.c.ex parte M.j.eo.faciunt no.in l.a procedē
57 te.C.de dila. † Nona est qō,an a reuocatione possit appellari.Et
dicite ſm Io.An.hic,& sequuntur cōiter Scrib.ꝙ sic, si pars in ea
grauetur, p rōnem c. p̄cedentis. Bal.hic primo refert hanc opi-
nionē,sed postea variando tenet, ꝙ cum reuocatio sit arbitraria
iudici,ꝙ possit eam facere , nec possit eam reuocare. allegat no.
in c.j.de dila.cuius dictū procederet in reuocatione, q̄ esset me-
re arbitraria,& ex qua pars non læderetur: aliàs secus, quia pars
læsa per arbitriū iudicis bene potest appellare in arbitrarijs. glo.
est in c.super his.in fi.j.de accusa.in l.si qua pęna.& ibi Bar. ff.de
58 verb.sig.hr̄ in d.c.j.s̄.de dila.† Decima est qō,quotiens possit iu-
dex reuocationem facere.& vr̄ dicendum,ꝙ possit totiens,quo-
tiens voluerit,per tex.in d.l. quod iussit.ibi, ꝯrio imperio reuo-
care pōt.nam verbū,pōt.est extensiuum,& hēt tractū in futurū ,
l.si quis ita.ff.de le.2.ergo semper poterit, Bar.in d.l.quod iussit.
& vr̄ hic sentire Bal.tenet ꝙ non posit,nisi bis eandem senten-
tiam reuocare.& pro eo est glo.licèt ipse non alleget,in cle.fi.in
ver.super ea.eo.tit faciunt no.in l.vnica.C.ne lic.tertio prouoc.
in l.fideicō.§.si vero.ff.de leg.3.& etiā in l.veluti.& ibi Bal. ff. de
eden.no.Ludo.in simili,in rubri.de arbi.in 17.col.intelligite,nisi
eēt dictū aliud in delegatione,puta quia forte esset dictū, ꝙ pos-
set pluries & pluries reuocare,p ea quæ no. Ludo. vbi proxime
& alij,& faciunt notata per Bal. in l. 2. C. de arbi. in l. j. C. vt in
pos.leg.vbi dixit,ꝙ data potestate arbitro,ꝙ vt posit terminum
prorogare semel,secundo,tertio,& pluries, & totiens quotiens
voluerit,poterit pluries prorogare: tñ non vult , ꝙ nō posit trā-
59 scendere instantiā triennij.& sequitur Ludo.vbi proxime.† Vn-
decima est qō,an si duę interlocutorię reperiantur vna post aliā,
an videatur prima reuocata.& dicite ſm Bar. in d.l. quod iusit.
in fi.col.ꝙ non,nisi appareat ꝙ habuit animum reuocandi. mo-
uentur per ea q̄ hñr in l.hic aūt.§.j.ff.ex quib. cau. in pos.ea. vbi
non vr̄ quis se fundasse super actu,quem ignorabat.ita potuit il-
le iudex primæ sñię esse oblitus.Adducit in simili, ꝙ nemo renū
ciat iuri,quod ignorat,l.mater decedens.ff.de inoffi.testa. c.gra-
tia.de rescri.lib.6. adducit l.sicut.C.de testa. mili.vbi miles præ-
tereundo filium,quem ignorabat, non vr̄ exhæredare . & in l.si
cum vel in vtero.in eo.tit.adducit casum de broca,in c. cū olim.
s̄.de re iudi.Bar.aūt in l.cum procur.§.si dñs.ff.de ope.no.nunci.
aliter loquitur,quia aut loquimur post primam interlocutoriam
executioni mandatā: & tunc quia habet plenū robur sicut diffi-
nitiua,non videatur per secundam reuocare , per ea q̄ hñr in l.j.
C.qñ prouo.& faciunt q̄ dixi s̄.in diffinitiua reuocanda. aut nō-
dū est interlocutoria executa:& tūc aut est aduersa secunda sñīa
primæ,siue ꝯria:& tunc si apparet de animo iudicis,sumus in ca-
su claro,l.si quam rem.ff.de rescin. vend.l.continuus. §. cum ita.
in ar.ff.de ver.oblig. si non apparet de animo , & tunc in dubio
vr̄ prima reuocata,d.l.si quā rem. & sic vult ꝯrium eius, q̄d dixit
in d.l.quod iusit.aut est diuersa secunda sñīa a prima,& non cō-
traria:& tunc si apparet de animo, stamus certo: si non apparet,
vr̄ prima reuocata,d.l.si quā. Aut est eadē sñīa secūda cum prima,
puta quia in prima pronunciat capitula admittenda,in secunda
similiter . & tunc aut prima est executioni mandata , etiā a iure
tm̄,& tunc secunda nihil valet,l.apud Aufidium.ff.de op.leg. hr̄
in l.serui electione.in prin.ff.de leg.j.aut prima non erat execu-
ta:& tunc valet vtraq;,& vtile est p p appellationē, q̄a ab vtraq;
appellari poterit , tñ appellatio iusta ꝓnūciata in prima p̄cludet
viam secundæ,nisi essemus in casu,in quo illæ duæ sñīæ,licèt idē
continerent,tñ ad diuersa tendunt, quia diuerso tp̄e nascuntur:
puta,assignata est tibi dilatio mensis ad ꝓbandū,assignatur illo
finito dilatio alterius mensis ad ꝓbandū : tunc vtraq; sñīa suum
effectū operantur & censentur diuersę:tū prima opi.Bar.vr̄ Ca-
nonistis magis placere in d.c.cum olim . p illū tex. & ponit Do.
60 Anto.in c.cum dilectis.s̄.de rescri.† Duodecima qō est,an reuo-
cata interlocutoria pereant acta:puta, iudex ꝓnunciauit se iudi-
cem,vel pronunciauit ꝓcuratorem legitimū , an si postea reuo-
cat hanc sñīam li. contesta.facta,& ꝓbationes factę peribunt.&
dicite,aut loq̄mur de actis ꝓbatorijs, & illa non pereunt : bene
verū est,ꝙ in aliū finē nō poterunt induci,nec operabuntur nisi
circa eā cām,q̄ acta est,si circa cām q̄ facta sunt, vel circa incidēs
tm̄ vel circa emergēs,si circa ea tm̄ facta sunt.ita Bar.in l.2.5.col.
ff.si quis in ius voc. non ier. faciunt notata p Inno. & alios in c.
cām q̄.el 2.& in c.veniēs.el 2.s̄.de testib. p Bar.in l.cum lite mor-
tua.C.iud.sol.in l.2. C. de eden. aut loquimur de actis litis ordi-
natiuis,puta li.contest.& alijs:& tunc iudex lite contestata non
pōt reuocare interlocutoriā,quin reseruet li.contesta. & sic acta
litis ordinatiua si per reuocationem illam hm̄oi actis p̄iudicare-
tur.ita Bar.in d.l.2.5.col.ff.si quis in ius voc.& ideo non reseruā-
do videretur grauare.& allegat notata p Inno.in c.sæpe. in ver-
bo,expensarum. s̄.eo. & sic vr̄ sentire,ꝙ si non reseruaret, peri-
rent acta litis ordinatiua.& faciunt notata in d.c. cām quæ. cum
alijs supra allegatis.& in l.2.C.de fruc.& li.expen.& ibi Bal. ubi
perempta instantia perire uidentur acta litis ordinatiua:& ideo
necessaria est reseruatio .

SVMMARIVM.

1 *Lex sub pœna aliquid prohibens,non aūt annullans actū,dicitur prohibitiua.*
2 *Forma c.sacro.& c.constitutionē.de sen.excō.li. 6. hēt locū in cā inqsit.onis.*
3 *Recusatio fieri debet causa expressa .*
4 *Suspicionis causa est coram ipso recusato proponenda.*
5 *Inquisitionis in causa iudex non dicitur aduersarius rei.*
6 *Casus,quo ad arbitros deuenitur .*
7 *Iuris ad arbitros nunquàm deuenitur,nisi in casibus a iure expressis .*
8 *Recusatione proposita debent eligi arbitri iuris,qui de ea cognoscant.*
9 *Arbitri in causa suspitionis electi cognoscunt ipsi de causa suspitionis .*
10 *Recusationis causa non iusta vel non probata, iurisdictio reuertitur ad iudi-cem recusatum.*
11 *Iudex recusatus,probata recusatione potest vel subdelegare si sit delegatus, vel delegare si sit ordinarius.*
12 *Inquisitio,remedium est extraordinarium.*
13 *Potestas eligendi tertium ex compromisso non datur arbitris voluntarijs.*
14 *Decre.suspitionis.& decr.legitima.de iureiur.li .6.cōcordātia et explanatio.*
15 *Appellationis vigore & non recusationis ad superiorem,quando recurratur.*
16 *Cautela,ne recusator multoties vtatur remedio recusationis.*
17 *Iudex ordinarius licèt sit suspectus per sententiam,poterit tamen alteri de-legare non suspecto,etiam inuitis partibus.*

CAP. LXI.

CVm ſpeciali ſit. Hoc dicit, ſm Pan. vſq; ad
verſi. porro. Cauſa ſuſpi-
tionis coram iudice recuſato allegari debet: & corã
arbitris de cõi conſenſu, vel partib. diſcordantib. co-
ram arbitro vniuſcuiuſq; partis debet probari, & determinari;
& ſi probata fuerit, iudex recuſatus de conſenſu recuſatoris de-
legabit cãm, vel remittet ad ſuperiorem. h.d. Vel aliter loco ſum
marij ſm Io. An. Inſtruuntur appellantes, & recuſantes iudices
ſuſpectos ad finem, vt euitent correctionem, qualiter debent re
cuſationem ſiue appłonem interponere. h.d. vſque ad fi. Diuidit
iſta dec. in quatuor partes principaliter. In prima pręmittit exor
dium. In ſecunda q̃ eſt ibi, ſtatuimus. ponit primã conſtõnẽ cir-
ca recſuationem iudicij. In tertia quæ eſt ibi, porro. ponit ſecun
dam conſtõnem circa appłonem inſtruen. quę a correctione in-
terponitur. In quarta q̃ eſt ibi, cęterum. prędictas duas cõſtõnes
1 modificat. No. ex tex. ibi, ſpeciali ſit prohibi. ſm Bal. ꝙ lex ſub pę
na aliquid prohibens, non autem annullans actum, dr̃ prohibi-
tiua. nã c. ſacro. de quo loquitur decre. noſtra. j. de ſen. excõ. non
annullat excõicationem factã nõ præmiſſa admonitione, ſed ſo-
lum pęnam imponit. & tñ l. prohibitiua vocatur vt hic. proprie
tñ prohibitiua l. inducit annullationem actus, l. non dubium. C.
2 de leg. faciunt quæ hñr in c. generali. de elec. lib. 6. †Nota ex tex.
ibi, cum monitione, iuncto tex. j. ibi, vel forte ſi aduerſarium. ſm
Bal. hic, ꝙ forma d. c. ſacro. & per ꝯñs c. conſtitutionem. ꝙ venit
ad illam declaran. de ſen. exc. lib. 6. habet locum etiam in cã inq-
ſitionis, quod patet in tex. nr̃o, qui etiam in cã inquiſitionis loq-
3 tur. †Nota ex tex. ibi, ſtatuimus. ſm Bal. hic formam in cã recuſa
tionis obſeruãdam, primo quia dẽt recuſatio fieri cauſa expreſ-
ſa, & expreſſio dẽt fieri corã ipſo iudice recuſato. ſecundo p par
tes, non autem per iudicẽ, dẽt deueniri ad electionem arbitrorũ,
q. de cã ſuſpitionis, an iuſta ſit vel ne, an vera ſit vel falſa, cogno-
ſcere debebunt. & ſi iudicium non verſatur principaliter inter
partes, qui non ſit actor & reus, ſed fiat per inquiſitionem, quia
ſit reus, & iudex tm̃ in iudicio, tunc de cõſenſu iudicis & rei eli-
gunt arbitri. Tertio, ſi partes non poterunt concordare, vel iu-
dex & pars in eligendo arbitros, quælibet pars eligat vnum ar-
bitrum: & iſti ambo de cã ſuſpitionis cognoſcent, & vbi non ſit
actor, eligant iudex & pars. Quarto, ꝙ his arbitris non concor-
dantib. in pronunciando eligunt ipſi arbitri, non partes, tertium
arbitrum, nõ cuius ſolius ſniæ pareatur, ſed vt ꝙ duo ex ipſis de-
creuerint, illud obtineant. hoc Papa mandat arbitris in virtute
obedientię & ſub timore diuini iudicij. Quinto, pronunciata cã
ſuſpitionis non vera vel non legitima, vel ea nõ probata, remit-
titur cauſa ad iudicem recuſatum. Sexto, probata cauſa recuſa-
tionis, iudex deleget cauſam iudici non ſuſpecto de conſenſu re
cuſatoris, vel ad ſuperiorem ipſam cauſam remittat, & qualiter
4 hoc ſextum intelligatur, dicam latius in gl. No. ex tex. ibi, coram
eodem. ꝙ cauſa ſuſpitionis eſt coram ipſo recuſato proponẽda.
& ſic habes vnam dr̃iam inter ius canonicũ & ius ciuile in mã
recuſationis, quia de iure canonico recuſatio ſit cum cauſa exp̃ſ
ſa, de iure autem ciuili non requiritur expreſſio cauſæ. ita glo. in
l. apertiſſimi. C. de iudi. in l. quia poterat. ff. ad Trebel. in l. idem ſi
ſuſpectus. ff. de procu. ſenſit gl. in c. 2. requiris. s̃. eo. voluit Spe. in
tit. de recu. iud. §. j. ver. quidam Legiſtę. iurare tamẽ dẽt recuſans,
ꝙ calumnię cã non recuſat. ita gl. & poſt illã Bal. in l. apertiſſimi.
C. de iudi. & ſtatim poſtquam ſunt electi arbitri, procedunt ſup
negotio principali, nec aliud diſcutiunt de cã recuſationis. Bal.
in d. l. apertiſſimi. & ſunt iudices delegati tales arbitri. ita Bart. in
l. fi. & Bal. in l. apertiſſimi. C. de iu. Bar. in l. j. §. j. ff. a qui. ap. nõ lic.
5 †Nota ex tex. ibi, ſi aduerſarium non hẽat. ſm Bal. hic, ꝙ in cauſa
inquiſitionis iudex non dr̃ aduerſarius rei. & ſic habes, ꝙ licet li
tigãs mecũ in iudicio dicatur meus aduerſarius, c. item cum q̃s.
s̃. de reſti. ſpo. c. fi. s̃. de eo qui mit. in poſ. c. j. s̃. de iudi. tñ in cã in-
quiſitionis ꝯ me motæ iudex non dr̃ meus aduerſarius. & eſt rõ,
ꝙ in cã inqſitionis nõ dr̃ ipſe actor, ſed fama ſuſtinet vices acto-
ris, c. qualiter & qñ. el 2. ibi, nõ tanq̃ idem ſit accuſator & iudex.
6 j. de accu. No. ex tex. ibi, arbitros cõiter &c. caſum expreſſum, in
quo deuenitur ad arbitros iur. ſ. vt de ſuſpitione cognoſcatur. &
7 ideo dixit Io. An. in c. pia. de excep. lib. 6. †notat Gemi. in c. ab ar
bitris. de offi. deleg. co. li. Pan. in c. ſuſpitionis. s̃. de offi. dele. ꝙ ad
arbitros iuris nunq̃ deuenitur, niſi in caſib. a iure expreſſis. qđ
intelligit Pan. hoc verum, niſi identitate rõnis vnr̃ debere exten
di, vt etiam aliquo caſu ſimili iretur ad arbitros iuris, licet non
expreſſo in iure. adducit glo. in cap. ſtatutum. circa prin. in ver-
bo, copia. de reſcri. lib. 6. faciunt notata in c. j. & fi. de offi. deleg.
lib. 6. & facit ratio: nam exceptio identitatẽ rationis extenditur
ad caſum ſimilem, tex. eſt in c. cum dilecta. j. de cõfir. vti. vel inu-
ti. & eſt gl. in terminis in l. j. de condi. indebi. facit tex. in cap. per
venerabilem. j. qui fil. ſint legi. ergo ex quo caſu eſt a iure exce-
ptum, vt veniatur ad arbitros iuris, intelligetur etiam exceptũ
in alio, vbi eſt eadem ratio facit tex. in l. libertum. §. ſenatus. ff. de
ri. nup. facit tex. not. qui in odioſis loquitur & pœnalibus, in l.
2. §. exercitum. iuncto princip. ff. de his qui not. infa. quem tex.
allegat Ioan. An. in regula, odia. in mercu. de reg. iur. libro ſexto.

8 †No. ex tex. ibi, communiter eligant. quod recuſatione propoſi
ta debent eligi arbitri iuris, qui de ea cognoſcant. intelligite ve-
rum, niſi partes cõfiteantur ſuſpitionem iuſtam & veram: quia
tũc fruſtra itur ad arbitros: ideo iudex debet delegare, tex. eſt in
c. ſi quis contra clericum. ſm vnum intellectum. s̃. de foro comp.
& ſic hẽs, ꝙ licet in ciuilibus confeſſus habeatur pro iudicato, l.
j. ff. de confeſ. l. vnica. C. eo. tamen quo ad priuandum iudicẽ iu-
riſdictione confeſſio partium non hebet vim iudicati, quia ſi ha
beret vim iudicati, non poſſet delegare, c. iudex. de offi. dele. lib.
6. vbi poſt pronunciationem ſuſpitionis non poteſt iudex recu-
ſatus delegare etiam de conſenſu partium. tñ poſſet reſponderi
ꝙ ille tex. loquitur in delegato, d. c. ſi quis contra. in ordinario li-
cet non ſit communis opi. vt fiat illa dr̃ia, vt dicam j. Item hoc
verum, niſi cauſa ſuſpitionis eſſet notoria, quia tunc ea allegata
non debent eligi arbitri, ſed iudex ſtatim delegabit. tex. eſt ſm
ſuppletionem Io. An. in c. accedens. el j. s̃. vt li. non conteſt. & eſt
caſus in d. c. ſi quis contra. ſecundum alium intellectum. Itẽ hoc
procedit, niſi iudex volens lites euitare, voluerit potius delega-
re cauſam, quã venire ad arbitros, nam erit in facultate ſua hoc
eligere, c. ſi quis contra clericum. ſm alium intellectum, qui me-
lius conſonat literę. Item & quarto, niſi ſuſpitio eſſet notorie fri
uola, quia tunc poterit iudex non obſtante illa ſuſpitione ad vl-
teriora procedere, nec tenetur expectare ꝙ deueniatur ad arbi-
tros. ita tex. hic in prin. ibi, fruſtratorie recuſatus. Et ita Inno. hic.
& facit quod voluit Inn. in c. poſt electionem. j. de conceſ. præb.
vbi dixit, quod vbi pars calumnioſe opponit aliquam exceptio-
nem, iudex, cui hoc conſtat, poteſt eam non admittere, qualiſ-
cunque ſit, etiam ſi dicat ſe velle probare. facit quod voluit Pa-
nor. in c. conſtitu. de fideiuſſ. in c. ex parte. el 2. s̃. de officio dele-
ga. & facit ratio: nam fruſtra expactatur id, cuius euentus nihil
operatur, capi. cum contingat. s̃. de officio delega. l. Gallus. §. ſi
eius. ff. de liber. & poſthum. ſed etiam ſi deueniretur ad arbitros,
omnino pronunciaretur ſuſpitionem friuolam, ergo hoc non
erit expectandum. Item & quinto procedit, niſi eſſent dati plu-
res delegati cum clauſula, quod ſi non omnes. nam tunc vno re
cuſato non eliguntur arbitri, vt de ſuſpitione cognoſcant, ſed co
gnoſcet conſocius, c. ſi contra vnum. j. rñſo. de offi. delega. lib. 6.
Item ſexto procedit, niſi eſſet delegatus inferioris: quia ſi recuſe
tur, cognoſcitur de recuſatione per eius delegantem, puta epi-
ſcopum, d. c. ſi contra vnum. 2. rñſo. niſi eſſet recuſatus vicarius
epiſcopi: quia tunc non eliguntur arbitri, ſed cognoſcit epũs, d. c.
9 ſi contra vnum. 3. reſponſo. † Nota ex textu. ibi, qui de cauſa

ſuſpitionis. ꝙ arbitri cauſa ſuſpitionis electi cognoſcunt ipſi de
cauſa ſuſpitionis.& circa duo verſatur cognitio: primo,an iuſta
ſit vel ne.ſecunda,an vera vel falſa. & ſic regulr habetis,ꝙ iudex
ipſe recuſatus de iuſtitia recuſationis,an legitima ſit,non poteſt
cognoſcere . Nota ex tex. ibi, ſub obteſtatione diuini iudicij,ꝙ
arbitri in cā ſuſpitionis ſub pęna peccati mortalis tenentur pri-
mo fideliter negotiū exequi iudicando iuſte. ſecūdo in caſu di-
ſcordię, eligere tertium.ita Bal. hic per iſtum tex. ibi,in virtute
obedientię.& facit tex. in c.2.š.de maio.& obe.facit etiam tex.
ibi, ſub obteſtatione. iunctis his quę habētur in l.ſi quis maior.
C. de tranſac.& facit tex. ad prędicta in c.1. & ibi notatur, de re
iudi.lib.6.qui licet loquatur in iudice, tñ habet locū etiam in ar-
bitris iuris,qui æquiparantur iudicib.c.ab arbitris . & ibi not. de
offi.dele.lib.6.c.ſuſpitionis.& ibi etiam notatur. š.de offi.deleg.
faciunt notata in l.fi.C.de iudi.in l.arbitro.ff.qui ſatiſd.cogan.&
facit tex.ibi,diuini nominis acrimoniam.in l.placet. C.de ſacro-
ſan.eccl.Et ideo videmus ſimile in comminationibus principū
temporalium:quia ſi princeps dicat in literis, Alioquin indigna
tionem noſtram incurſurus,talis cōminatio operatur,ꝙ ↄ̄ faciēs
poſſit puniri pœna arbitraria.Bal.in l.j.in 6.col.C.de ſumma tri.
& fide catho. imo ſi quod temporale beneficium habet ab illo
principe, in pœnam illius inobedientiæ illo priuandus eſt. ita
Bal.in c.j.§.porro.in 2.col.in ti.quæ fuit prima cauſa benefi.amit.
in vſib.feu.& ideo iſta comminatio diuini iudicij non mirum ſi
inducit peccatum mortale,& ſic remouet nos a gratia Dei,c.qđ
10 quidam.j.de pœni.& remi.& ibi habetur.†Nota ex tex. ibi, ſua
iuriſdōne vtatur, quod vbi cauſa recuſationis non eſt iuſta, vel
11 non probata,iuriſdō reuertitur ad iudicem recuſatum.†Nota ex
tex.ibi,vel ad ſuperiorē.ꝙ ſi iudex recuſatus probata recuſatio-
ne vult,poteſt vti altero de duobus remedijs,vel ſubdelegare, ſi
ſit delegatus:vel delegare,ſi ſit ordinarius, de conſenſu partiū,
quatenus hoc importat neceſſitatem,ſm vnum intellectum.vel
de conſenſu recuſatoris tantum quatenus eſt de conſilio. vel ſe-
cūdo pōt remittere ad ſuperiorem.Et ſic habetis, ꝙ etiam aliter
q̄ per applōnem archiep̄s,& huiuſmodi ſuperiores, qui nō pn̄t
adiri per querelam,poteſt tamen in cauſa ſubditorum ſui ſuffra-
ganei cognoſcere,ſ.in caſu recuſationis inferiore remittente.Et
ſic habetis etiam ex predictis, quod ex quo iudex recuſatur vt
ſuſpectus,non ſtatim licitum eſt ab eo recedere per viam appel
lationis:quia licet ſit ſuſpectus,per hoc non grauat, dummodo
obſeruet formam tex.noſtri.cum ergo non grauet, non erit lici
tum appellare,c.vt debitus.š.eo.& faciunt quę vidimus in c.pro
poſuit.& in c.ad hæc.vbi ex ſola ſuſpitione iudex non dr̄ graua-
re.š.e.ita Inn.hic,& ſequuntur Doct.Nec ob.hic tex.š.in princi.
ibi,recuſationis vel applōnis obtentu . quaſi ſentiat promiſcue
illa remedia competere.‡quia fatetur Inno. & ſequuntur alij, ꝙ
aduerſus citationem ſiue cōminationem,de qua hic, promiſcue
licitum eſt iſtis remedijs vti,vel appellare,vel recuſare, ſed non
ꝑꝑ eaſdem cauſas:imo diuerſis reſpectibus, ex quo ſunt diuerſa
remedia,recuſare ꝑꝑ ſuſpitionem,appellare ꝑꝑ grauamen, qđ
declarat tex. proſequendo ſingula membra ſingulatim recuſa-
tionem,in ver.ſtatuimus appellationem.in ver.porro.nec vnum
commiſcet cum alio.Imo vult Inn. ꝙ non valeat appellatio pro-
ponendo recuſationem,quia dico te ſuſpectum, & niſi admiſe-
ris appello.de quo dixi in c.vt debitus.š.eo. & ideo ſubijciūt po
ſtea Docto.quod ſi propoſita recuſatione iudex non obſeruaret
formam iuris,ꝙ iſto caſu,puta quia vellet procedere ad vlterio-
ra,diceretur talis iudex grauare:& ideo poſſet poſtea appellari,
d.c.vt debitus.& ita eſt in arbitro ſuſpitionis , ſiue in arbitris, vt
ab eo,antequam grauet,non poſſit,appellari:poſt grauamen au
tem illatū appellari poſſit, quia ab huiuſmodi arbitris bene ap-
pellatur,c.ab arbitris.de offic.deleg.in 6.& facit gl.in c.ſuper his
š.de accuſa.& in l.ſi qua pœna.ff.de verb.ſigni. & eſt tex.in l.ar-
bitro. ſm vnum intellectum.ff.qui ſatiſda.cogan.facit tex.& ibi
Bar.in l.fi.C.de iudi.Et ſic habes,ꝙ appellatio interpoſita ab his
arbitris iuris ſm hanc concluſionem dicitur potius iudicialis q̄
extraiudicialis : nec ſi eſſet extraiudicialis,poſſet a futuro graua
mine appellari,c.cum dilecti.š.de elect.vidimus in c. bonę.š.eo.
tamen qñ ſententia huius arbitri erit nulla,non erit neceſſe ap-
pellare,puta,quia pronunciet ſuſpitionem non eſſe iuſtam in ca
ſu c.accedens.el 2.š.vt li.non conte.vel in caſu c.poſtremo.š.eo.
vel in alio de caſib.a iure expreſſis,illo caſu ſententia erit nulla,
quia lata contra expreſſum errorem iuris,l.j.in princ.ff.quę ſen.
ſine ap.reſ.c.j.& c.inter ceteras.š.titu.j c.examinata. j.de confir.
vti.vel inuti.2.q.6.§. diffinitiua.vel econtrario pone,quod pronū
ciet appellationem iuſtam in caſib. in quibus apparet expreſſe
eſſe friuolam ex diſpoſitione iuris,puta in eo qui allegat ſuſpe-
ctam intemperiem aeris propter calores ęſtiuos, c. cum dilecti.

š.de dolo & contu.& tunc etiam ſententia erit nulla, quia lata ↄ̄
expreſſum errorem iuris,c.per tuas.j̄.de ſen.excommu.l.2.C.qñ
prouo.non eſt neceſſe.Sed dicet quiſpiam , quo ergo caſu pote-
rit appellari:nam ſi pronunciat iniuſtam , vbi eſt iuſta expreſſe,
vel pronunciat iuſtam vbi eſt iniuſta, nulla eſt ſentētia.& ſic nō
eſt neceſſarium remedium appellationis,c.dilecto. j̄.eo.l.ſi exp̄ſ
ſim.in prin.ff.de appella.d.l.2.ſi pronunciat iuſtam, vbi eſt iuſta,
vel iniuſtam vbi eſt iniuſta,non grauat , & ideo non poterit ap-
pellari,c.ad noſtram,c.vt debitus.š.eo. & videbimus in §.porro.
Dicite,ꝙ media eſt via, nā in cauſa recuſationis poteſt iudex re-
cuſari etiam in caſib.a iure non expreſſis , & iuſta erit recuſatio,
dummodo ſint ſimiles expreſſis: puta in cognatione ſpirituali,
qui caſus non reperitur expreſſus,allegatur quis ſuſpectus, quia
compater iudicis,vel quia ſuſcepit eum de ſacro fonte, quia iſto
caſu de ſimilib.ad ſimilia procedendum erit,& ideo arbitri ſuſpi
tionis ponderabunt cōſuetudinem patrię,an cognatio ſpiritua-
lis inducat magnum amorem & amicitiam , & pronunciabunt
ſuſpectum identitate rōnis,de qua in c.poſtremo.š.eo.Si autem
ſm conſuetudinem patrię in iſtis affectio non hr̄,‡prout dicit Io.
de Certaldo in li. Nouellarum , nō hr̄i rōnem cognationis ſpiri
tualis in alio mundo,iocando tamen:& tunc pronunciabit non
ſuſpectum , iſto caſu arbiter poterit inique pronunciare , & nō
contra expreſſum errorem iuris:& ideo neceſſaria erit appella-
tio.Erit etiam neceſſaria,ſi iudex pronunciat non ſuſpectum ex
defectu probationum,& ſic ↄ̄ ius partis.ita Ioā.An.Do.Anto. &
omnes,& fuit de mente Inn.hic. Et ſic habes ex prædictis , ꝙ li-
cet interpretationem generalem facere ſpectet ad Imperatorē
vel Principem,c.inter alia.j̄.de ſen. excommu. & ca.qm̄ multos.
11.q.3.l.j.pe. & fi. C.de legi. tamen particularem interpretationē
legis facere poteſt iudex in cauſa coram ſe producta,vel introdu
cta,& eam extendere identitate rationis.ita Inno.hic,& poſt eū
alij.& in c.j.š.de conſti.fac.gl.in c.j.š.de poſtu.pręl.in c.iudicet.3.
q.7.facit tex.in l.j.C.de profeſſ.& med.qui in vr. Conſt.li.11.in §.
j.in Auct.iuſiuran.quod præſtatur ab his. quia iurant iudices ſer
uare iuſtitiam , & facere prout ſibi viſum fuerit de iure . ergo &
ius interpretari poſſunt in illa cauſa. Vltimo no.ibi,tranſmittat,
ꝙ arbitri,poſtquam conſtat de ſuſpitione,non procedunt ipſi in
negocio principali:quod patet,ex quo alij delegatur,vel remitti
tur ad ſuperiorem.ſecus eſt de iure ciuili,l.fi.C.de iudi. & ibi hr̄.
& eſt ratio, nam de iure canonico per ſuſpitionem iudex remo-
uetur ex toto etiam ordinarius,ſecus eſt de iure ciuili, d.l.fi.& l.
apertiſſimi.cum aucten.ibi poſita.quia datur adiunctus ipſi ordi
nario:non mirum ergo ſi de iure ciuili arbitri in alio hn̄t latio-
res habenas.& ſic coniunctis his quę dixi š.habetis tres dr̄ias in
materia ſuſpitionis inter ius ciuile & canonicum,vt dixi š.ſuper
verbo,coram eodem.vbi poſui vnam:& nunc habetis duas. Gl.
in verbo,iuſtę ſuſpitionis.habetis ex gl. ꝙ etiam vbi ſuſpitiones
non ſunt in iure expreſſæ , tamen eſt dare quod cauſa ſuſpitio-
nis erit iuſta,& hoc erit arbitrarium arbitris electis in cauſa ſu-
ſpitionis.ita hic Inno.& ſequuntur Doc.facit tex.in ca.ſuſpitio-
nis.ibi,ad quos omnia quæ ad hunc articulum faciunt , pertine-
re noſcuntur.š.de offi.deleg.Gl.in verbo,coram iudice. in fi.ha-
betis primo ex gl.ꝙ tex.noſter non habet locum in delegato, ta
men cōiter reprobatur a Doc. quia ſiue ſit ordinarius,ſiue dele-
gatus,pōt procedere per inquiſitionem,c.j.& fi.š.de offi.dele.&
ideo verba tex.ibi,ſi aduerſarium non habeat cum iudice , arbi-
tros cōiter eligant,per quæ mota eſt glo. habebunt locum tam
12 in delegato quam in ordinario.†Habetis ſecundo ex glo.vt dixit
hic Bal.ꝙ inquiſitio eſt remedium extraordinarium,tñ loquitur
gl.de iure canonico.ſimilis eſt gl.in c.qm̄ ↄ̄.in verbo, extraordi-
nario.š.de proba.in cap.multi.2.q.j.in c.presbyter.2.q.j.in c.nul-
lus.el j.3.q.4.in l.qui varia vel diuerſa.ff.de teſtib.tenet Innocen.
in c.cum oporteat.j̄.de accuſat. & ex iſtis habetis inferre, ꝙ non
ſequitur,cōiter & omni caſu poteſt procedi per inquiſitionem:
ergo eſt remedium ordinarium . quia per inquiſitionem oī caſu
de iure canonico proceditur,c.qualiter & qñ.el 2.j̄.de accuſ.& tñ
dr̄ remedium extraordinarium,vt hic.Bal. tamen in l.ſi maritus.
§.ſi extraneus.& ibi Ang.ff.de adul. Bal.in l.j. C.de lib.& eo.lib.
in c.j.š.de offi.iudi.in cap.ſuper literis.in fine,š.de reſcrip.in l.ea
quidem.circa fi.C.de accuſa.& ibi Sali. tenet quod imo inquiſi-
tio propterea dicatur remedium extraordinarium de iure ciui-
li, quod rīr non eſt permiſſa omni caſu . Et ideo dicunt , quod ſi
per ſtatutum permitteretur inquiſitio , ꝙ iſto caſu eſſet remediū
ordinarium.& plus voluit Bal.in l.Gallus.in princi.ff.de libe. &
poſthu.ꝙ hoc caſu qñ a ſtatuto permittitur inquiſitio , iudex nō
inquirens de delictis in caſu permiſſo poſſit de negligentia in
ſindicatu puniri . faciunt notata per Bald. & Angel.in l.manci-
pia. C.de ſer.fugi. Et ideo dixit Bal. in d.ca.j. & in dicta l.ea qui

dem.

dem.& in d.c.ſuper literis . ꝙ de iure canonico inquiſitio eſt re-
medium ordinariũ.Archi.in c.ſi quid.86.di.Gemi.in c.j.de accu.
lib.6.& Inn.in c.dilecto.j̃.de verb.ſig. Bal.tñ in l.j. §.cum vrbem.
ff.de offi.præfec.vr. vř fœdere diſtinctionis cõcordare ɔrietates:
aut a iure communi,vel ſtatuto præcipitur inquiſitio:& tunc ex
quo eſt via neceſſaria,cum præcipiatur, dicatur remedium ordi-
narium.aut vero permittitur,& non præcipiť : & tunc quia quæ
ſunt facultatis non ſunt neceſſitatis,c.conſuluit. s̃.de offi.deleg.
l.non quicquid.ff.de iu.ideo dicatur remedium extraordinariũ.
De iure tamen canonico Pan.in rubrica, de iu.aliter diſtinguit.
& per prędicta infert Bal.hic,ꝙ retento ꝙ inquiſitio ſit remediũ
extraordinarium,vt vult gl. ꝙ pendente inquiſitione qñcunque
ſuperuenerit,iudex debet ceſſare ab inquiſitione, & admittere
accuſatorem,quod non deberet, ſi eſſet remedium ordinarium.
& ita Bar.& Ang.in d.l.ſi maritus. §.ſi extraneus. & Ange.in l.ſi
vacantia.C.de bo.vac.lib.10.Bal.& Sali.poſt Cy. in d.l.ea quidẽ.
faciunt notata per Bar.in l.ſine.§.j.in fi.col.ff.de lib.agno. & per
Do.Ant.in c.ſuper literis.in pe.char.s̃.de reſcri.hř in c.accedens.
i.de accu.& plus vult hic Bal.ꝙ cępta accuſatiõe, ſi accuſator de
ſtiterit,põt iudex procedere per inquiſitionem , per ea quæ hñr
in l.2.C.de abo.in l.qm̃ indubitati.C.de adul.Gl.in verbo, tertiũ
13 aduocẽt.in fi.hẽtis ex gl.ſm̃ Pan.ꝙ †id, ꝙ dř de arbitris electis de
cõſenſu partium,hẽt locum etiam in arbitriš iur.vt ſicut nõ po
teſt dari ex compromiſſo ptãs eligendi tertium arbitris volunta
rijs,c.innotuit.& c.pe.s̃.de arbi. & ibidem rõne l.item ſi vnus.§.
ſi in duos.ff.de arbi.Ita non poteſt dari arbitris iuris iſta facultas
per partes.Et ideo infert,ꝙ ſtatutum loquẽs de arbitro,compre-
hẽdet etiam arbitros iuris.& eſt ratio,quia arbitri iuris in aliquo
ſunt iudices,c.arbitris.de offi.dele.lib.6.c.ſuſpitionis.in princ.&
ibi ꝙ hẽt iuriſdõnem ordinariam.s̃.de offi.dele.l.fi.C.de iudi.l.ar
bitro.ſm̃ vnum intellectum.ff.qui ſatiſd.cog. In arbitratore tñ,ſi
diſcordant inuicem duo arbitratores,non coguñt venire ad ter-
tium,quia in arbitratoribus nullo pacto a perſona eorum rece-
detur,l.ſi quis arbitratu.& ibi hř.ff.de ver.ob.l.fi.§. ſed & ſi quis.
& ibi no.C.cõia de leg.ita Bal.in c.j.de inueſti.in ma. fac. in vſi.
feu.Panor.in d.c.ſuſpitionis.& in c.Quintaual. in pen.colũ. s̃.de
14 iureiu.†Gl.in verbo, terminum.in fi.habetis ex gl. erroneã opi.
in qua ſꝑ perſtitit,ꝙ per decre.legitima.eo.titu.lib.6.correcta ſit
decre.ſuſpitionis.s̃.de offi.dele.vos dicite ſm̃ oẽs, ꝙ aut loqmur
quo ad aſſignandum terminum partibus ad probandum , vel ad
aliud coram arbitris agendum ſuper ipſa cã ſuſpitionis : & tunc
iſte terminus aſſignatur ab arbitris, non autem a iudice recuſa-
to.& ita loquitur c.ſuſpitionis. aut loquimur quo ad aſſignandũ
terminum arbitris,vt procedant in cauſa ſuſpitionis:& tunc illũ
aſſignat iudex recuſatus.& ita loquitur decret.legitima. Gloſ.in
verbo,recuſatores.in fi.dum vult gl.ꝙ tex.non habeat locum in
delegato,dicite ſm̃ coẽm opin.ꝙ male loquitur , quia ſicut ordi-
narius habet hanc ptãtem,vt probata recuſatione poſſit eligere
alterum de duob. vel remittere cauſam ad ſuperiorem : quod tñ
dixit Do.Ant.hic,ꝙ nunq̃ vidit hoc practicari , vel de conſenſu
recuſatoris cõmittere,erit in delegato. Nec ob.tex.in c.2.requi-
ris. quia licet per recuſationem ſit affecta iuriſdõ aliquo modo ,
vt ibi,tñ non eſt ex toto ablata:quod patet,ex quo cogit iudices
ad producen.aſſignando terminum,c.legitima.eo.tit.lib.6.ergo
non mirum, ſi & de conſenſu recuſatoris poterit & ſubdelega-
re.& ita eſt tex.in c.iudex.de offi.dele.lib.6. & ſignanter ſm̃ glo.
ibi,& Pan.& Imo.ibi,& Imo.in c.ſecundo requiris.s̃.eo.ille tex.
loquitur ſolum de conſenſu recuſatoris, non autem requirit cõ
ſenſum vtriuſq; partis,prout viſus eſt velle & male Panor.in ca.
ſi quis ɔ̃ clericum.in 9.col.s̃.de fo.comp.tñ vt j̃.videbimus,poteſt
15 teneri ꝙ ſit aliqua dřia inter delegatum & ordinarium,& ſic ſal-
uari gl.vt ſtatim dicam.Habetis ẽt ex gl. ſo.ad ca.licet, quæ q dẽ
& hic,& in d.c.ſi quis ɔ̃.ſatis approbatur, quod loquať de ſpecia
li conſuetudine,licet Hoſt.hic aliter loquatur , & aliter in d.c.li-
cet.el ſecondo. poteſtis dicere, ꝙ in d.c.licet.propoſita fuerat re
cuſatio, & iudices non obſtante ꝙ de recuſatione conſtaret , &
probata eſſet,ad vlteriora procedebant : & propterea fuerat ap-
pellatum, & ſic recurritur ad ſuperiorem vigore appellationis ,
non vigore recuſationis.& facit tex. ibi,ad tuam.ſicut hactenus
16 ſeruatum eſt:vel ad noſtram,ſi maluerit audiẽtiam appellare.ita
Pano.in d.c.ſi quis ɔ̃.in 12.col.†Hẽtis tertio ex gl.tres intellectus
ad tex.nřm , ſuper illo ver.ac ipſa probata &c.primo , ꝙ illa ver-
ba,de recuſatoris aſſenſu,loquantur de conſilio non de præce-
pto.& ſit ſenſus,ꝙ ſi iudex recuſatur,ne totiens recuſator poſſet
vti remedio recuſationis,cautela ſit ꝙ iudex de conſenſu ſuo det
alium non ſuſpectum , vel remittat cauſam ad ſuperiorem . &
pro iſta opi.facit tex.in c.ſuper quæſtionum. §.cum autem.& ibi
gl.in verbo,ſtatuimus.s̃.de offi.dele. vbi verbo neceſſitatis reſol

uuntur tñ in conſilium.facit a ɔ̃rio gl. in c. rogo. 11.q.3. vbi verba
conſilij reſoluuntur in neceſſitatem ſm̃ ſubiectam materiam.Et
hũc intellectum approbat Pan.in d.ſi quis ɔ̃. & ſm̃ eum erit dřia
inter delegatum & ordinarium, & ſic ſaluabitur principium gl.
nřę, ſ. quia delegatus propoſita recuſatione non poterit ſine ip-
ſius recuſatoris , & conſenſu , ſic de neceſſitate requiritur alteri
ſubdelegare.ordinarius aũt hoc poterit, ſed conſilium eſt ꝙ con
ſenſum recuſatoris habeat,non autem neceſſarium . & pro hac
opi.facit tex.in c.iudex.de offi.deleg.lib.6.dum ſpecialiter loqui
tur de delegato,vt de neceſſitate habeat conſenſum recuſatoris
poſt propoſitam recuſationem,ante propoſitã non.ergo in ɔ̃riũ
erit ius cõe in ordinario,c.præſenti.§.loca.de præb.lib.6.facit ſe-
cundo tex.in d.c.ſi quis ɔ̃.vbi nulla fit mentio,ꝙ de conſenſu re-
cuſatoris debeat delegare: & tñ loquitur de ordinario. facit tex.
in l.prætor.ff.de iuriſd.om.iud.vbi etiam ordinarius ſuſpectus al
teri delegat,nec ſit aliqua mentio de conſenſu recuſatoris.& fa-
cit 2.q.6.c.ſtatuen.faciunt notata per Ioan.An.in c.irrefragabili.
§.exceſſus.s̃.de offi.ordi.& per Inno. in c.ex parte.el j. j̃.de verb.
ſig.vbi iudex ſuſpectus alteri cãm delegat. & loquuñt de ordina
rio,nec tñ requirunt conſenſum partium,eodem modo inducẽ-
do gl.in c.cum dilecta.in ver.procuratricem. circa fi. j̃.de confir.
vti.vel inut.in c.querelam.s̃.de elec.in l.eos in prin.C.de app.&
etiam quę dixi in rubrica,s̃.eo.dum firmaui,ꝙ ſi iudex a quo ſuc
cedit iudici ad quem, ꝙ tunc cũ ſit ſuſpectus , dẽt cãm delegare.
Et ſi dicatur,notata in d.c.irrefragabili.cum alijs quæ adduxiſti ,
loquuntur ante recuſationem propoſitam, nos loqmur poſt re-
cuſationem.dicit Pan.in d.c.ſi quis ɔ̃.in 8.col.ꝙ non eſt aliqua ra
tio dřię, quare magis propoſita recuſatione ordinarius debet re
quirere de neceſſitate conſenſum partis recuſantis,vt poſſit ſub
delegare,q̃ ante propoſitam recuſationem,ex quo oĩno conſtat
eum oĩno eſſe ſuſpectum,per iura præallegata. & pro hac opin.
adducitur: nam ordinarius hoc hẽt a iure cõi,vt poſſit delegare ,
& ptãs ſua eſt fauorabilis a iure cõi,c.peruenit.11.q.j. in c.ad hæc
& ibi no.s̃.de reſcri.c.j.& ibi gl.de reſcri.li.6.cle.2.& ibi gl.de of-
fic.ordi.& eſt tex.in c.vt litigantes. de offi.ordi.lib.6. ergo etiam
ſi fuerit recuſatus,cũ ceſſante cã ceſſet effectus,& cauſa ſuſpitio
nis ceſſat,ex quo delegat alteri , non debebit per recuſationem
impediri quo minus poſſit alteri delegare. Et ſi dicatis , ꝓut hic
dicit Pan.non memor eorum,quæ ibi dixerit , ꝙ ex quo ordina-
rius eſt ſuſpectus, ꝓpea de neceſſitate requiritur conſenſus recu
ſatoris in delegando alteri,quia ꝓꝑ ſuſpitionem , quæ eſt ɔ̃ iudi-
cem,præſumitur ɔ̃ eum,ꝙ delegaret iudici ſuſpecto , & tali iudi-
ci qui poſſet offendere partem:& ideo ꝓꝑ hoc requiritur cõſen
ſus recuſatoris.Rñdet Pan.in d.c.ſi quis ɔ̃.arg.non procedere,q̃a
cum promptum ſit remedium, ſi delegabit ſuſpecto recuſandi ,
non eſt ꝓꝑ hoc infringenda iuriſdictio ordinaria , vt non poſſit
delegare,& ſi acrius inſtetur,iudex ex recuſatione iratus delega
bit alicui,qui faciet ad nutum ſuum,& pars nõ poterit forte hũc
recuſare,quia non habebit cãm quam probare poſſit . rñdet Pa-
nor.hoc non praſumi in iudice,quem lex præſumit bonum,per
ea quæ hñr in l.2.C.de offi.ciui.iudi.& in c.in præſentia. s̃. de re-
nun.in l.j.de præd.curiali.lib.11.& ſi eſſet ꝓꝑ ſuſpitionem aliqua
præſumptio ɔ̃ iudicem,iſte ex toto non eſt deſtitutus remedio ,
quia poterit appellare : & ideo cũ iuriſdõ ordinaria ſit fauorabi-
lis,& non tractetur de damno recuſatoris, non debemus infrin-
gere rřas cões diſponẽtes poſſe ordinarium pro arbitrio delega-
re.ſed operę precium eſt ſcire,quæ ſit rõ dřię inter delegatum &
ordinarium.& dixit Panor.in d.c.ſi quis ɔ̃.in 11.colum.eſſe ratio-
nem,nam poteſtas delegata determinatur a voluntate concedẽ-
tis,c.Piſanis.s̃.de reſti.ſpo.c.venerabili.s̃.de officio.deleg.Sed in
dubio mens delegantis eſt nolle delegare iudici ſuſpecto, ca.cũ
inter.s̃.de excep.& ibi glo.ſignanda,quod vſque adeo præſumi-
tur animus delegantis abeſſe , qñ delegatus eſt ſuſpectus , quod
etiam poſt latam ſententiam poteſt de ſuſpitione opponi,& an
nullabitur ſententia , quia nullam vř iuriſdõnem cõferre tale re
ſcriptum.ita gl.ibi in verbo,certa ſcientia. cum ergo nullam iu-
riſdictionem conferat delegans iudici ſuſpecto, nõ mirum ſi ꝓ-
poſita recuſatione afficiť iuriſdõ tota , & impediť , vt non poſſit
delegare niſi conſentiente recuſatore, ſed eo conſentiente põt ,
q̃a ɔ̃ſentiendo vř remittere recuſationem: quod põt , antequam
ſit pronunciatũ.& ideo nõ mirũ,ſi de cõſenſu ſuo põt ſubdelega
re,vt eſt gl.in c.iudex.de offi.dele.li.6. & ideo cũ ad remittendũ
recuſationẽ ſufficit ɔ̃ſenſus recuſatoris , ideo & ad ſubdelegãdũ
ſufficiet eius conſenſus,nec requireť ɔ̃ſenſus vtriuſq;. Hęc eſt rõ
in delegato:in ordinario autem eius iuriſdõ nõ impediť, ex quo
ſit ſuſpectus,q̃a dato ꝙ ſit ſuſpectus , tñ hẽt iuriſdõnem ordina-
riã,& eſt iudex,ꝑ ea quę hñr in c.cũ veniſſent.s̃.de iud.c.inſinuã
te.s̃.de offi.dele.in c.ex parte.el j.j̃.de verb.ſignifica.non mirum

ergo ſi delegare poterit, licet ſit recuſatus:puta, eius iuriſdictio
eſt magis fauorabilis quam delegata: ideo non mirum ſi in dele
gato requiritur conſenſus recuſatoris,nõ in ordinario, puta, ius
canonicum debet intelligi,vt minus corrigat ius ciuile quam ſit
poſſibile,quia inuicem ſibi deſeruiunt,c.j.j.de ope.no.nunc.ſed
de iure ciuili erat dñia inter delegatum & ordinarium,quia ꝑ re-
cuſationẽ iuriſdictio delegata ex toto impediebatur: ordinaria
autem non ex toto,ſed dabatur adiũctus,l.apertiſſimi.l.fi. & au-
ctẽn.ſi non contigerit.C.de iudi.non mirum ſi ius canonicum,
quod poſtea ſuperuenit, ad exemplũ iuris ciuilis voluit vt dele-
gatus ex toto remoueretur.ſecus aũt in ordinario,qa ex quo ve
niebat ad corrigendũ ius ciuile, volendo ꝙ non daretur adiun-
ctus,non tñ ex toto voluit præiudicare iuriſdõni ordinariç:& iõ
ei fauit in hoc,vt ſi recuſetur, poſſit ſubdelegare, nec reqrat de
17 neceſſitate conſenſum recuſatoris nec alterius partis.†Ex hac ra
tione attenta habe is inferre,ꝙ etiam poſt recuſationem ꝓnun-
ciatam,licet conſtet ordinarium ſuſpectum per ſñiam, tñ pote-
rit delegare alteri nõ ſuſpecto,etiã inuitis partibus iudex ordi-
narius & ita eſt tex. in d.c.ſi quis ꝯ.ſecũdum vnũ intellectũ,intel
ligendo illa vrba,recuſatus fuerit,cum effectu. ſ. recuſatione de
clarata. ſecus eſt in delegato, quia recuſatione declarata de con-
ſenſu recuſatoris non poteſt ſubdelegare, & ita eſt tex.in d.c.iu
dex.Imo. tamen hic, & in c.2.requiris.s̃.e.tenet,ꝙ ordinarius de
conſenſu vtriuſq; partis poſt recuſationem declaratã poſſet de-
legare. & facit tex. in d.c.iudex: dũ loqtur de recuſatore tantũ.
in delegato tamen idem Imo. & d.Anto. hic videñt ſentire ꝯriũ
& etiã Panor. in d.c.ſi quis ꝯ.& attenta rõne prima, ſ.glo.in d.c.
cum inter.neceſſe eſt ita dicere:nam ex quo nullam habet iuriſ-
dictionẽ a delegante,cum ſit ſuſpectus,vt vult illa glo.ergo con
ſenſu partium non habebit,c. ſignificantibus. s̃.de off. deleg.l.
priuatorũ. C.de iuriſdi.om.iu. Aliũ intellectũ habetis dicere ex
gl.ꝙ illa verba,de recuſatoris aſſenſu,importẽt neceſſitatem, &
tunc altero de duobus modis poſſunt intelligi:primo, vt deter-
minent totam cãm,ac ipſa probata &c.Et ſit ſenſus,ꝙ iudex re-
cuſatus alterum de duob.poteſt eligere,de cõſenſu accuſatoris,
vel vt deleget alteri non ſuſpecto, vel vt remittat ad ſuperiorem
& ſic illa verba,de recuſatoris aſſenſu, ſignificent eſſe in optio-
ne recuſatoris vna cum iudice,ꝙ alterum ex iſtis fiat.& hunc in-
tellectum dixit Imo.forte veriorem, & hoc modo intelligendo
tex.noſter loquitur tam in delegato quam in ordinario ante ſen
tentiam latam ſuper recuſatione, & ideo in textu de ſententia
verbum nullum. tamen cõiter iſte intellectus non placet Doct.
quia non debet eſſe in ꝑtãte partis, an iudex remittat ad ſuperio
rem,& ideo ſignanter tex.illa verba,de aſſenſu recuſatoris, ap-
poſuit in prima parte alternatiue.ſ.perſonç idoneç committat,
nec repetijt in ſecunda parte ibi,vel ad ſuperiorem tranſmittat.
Propterea tertium dat glo.intellectũ,ꝙ illa verba, de recuſatoris
aſſenſu,referantur ſolum ad primam partem alternatiue, ſ. cãm
committat.& hoc modo duplex põt ſm gl. eſſe ſenſus in litera,
vno modo,ꝙ ſubaudietur ad tex. de aſſenſu recuſatoris commit
tat recuſatus,& de aſſenſu eius,ꝯ quẽ ſit recuſatio, puta, actoris
reo recuſante.& mouetur gl.ad hanc ſubauditionem ꝑꝑ iniqui-
tatem & inçqualitatem,quæ reſultaret inter actorem & reum.
mouetur ſecundo,quia daretur mã calumniandi recuſatori,ſi ſo
lus hñet eligere alium iudicẽ primo recuſato: & iſte intellectus
licet in ſe ſit verus,tñ ad literam nñam non congruit, quia facit
extraneam ſubauditionem:ſciuiſſet enim Papa hoc exprimere,
c.ad audientiam.j̃.de deci.faciunt no.in c.cupientes. §.quod ſi ꝑ
20.de elect.lib.6.Pan.tñ hic nititur ſuſtinere, ꝙ imo de conſenſu
tm̃ recuſatoris habeat recuſatus delegare perſonæ per eum eli-
gendæ.quod reprobat gl.nña,& mouetur ipſe,quia ex quo recu-
ſator non confidit de iudice,ideo iura voluerunt, ꝙ ne iudex eã
poſſit delegando vel ſubdelegando lædere, debeat habere aſſen
ſum recuſatoris,qui de eo dubitat, non autem conſenſum alte-
rius partis:quia illa non dubitat de iudice,quod patet,ex quo co
ram eo cæpit litigare.Adducit etiam tex.in c.iudex.de offi.dele.
lib.6.vbi ſignanter tex.de conſenſu recuſatoris tantum facit mẽ
tionem,& per iſta fundamenta videtur tolli iniquitas,quam ar-
guit gl.noſtra,& etiã inçqualitas: quia ſubeſt ratio diuerſitatis.
Et facit quod no.Bar.hic in 4.col.vbi dixit, ꝙ qñ aduerſus iudicẽ
ſuſpectum per recuſationem non eſt conſultum, ꝙ tunc cum ſu
ſpitio habeat vim comminationis tacitç,licitum eſt appellare,l.
ſi quis prouocatione.C.e.Et ideo dixit,ꝙ cum hodie de conſue-
tudine in foro ciuili recuſato ordinario non detur eps adiũctus,
ꝙ ideo cum per recuſationem non ſit conſultum aduerſus ordi-
narium ſuſpectum,poterit a tali iudice appellari ꝑꝑ ſolam ſuſpi
tionem,quod notate ad limitationem prædictorum. Ecce ergo
in propoſito,ꝙ ſuſpitio habet vim comminationis: non mirum
ergo ſi iura ſauent recuſatori,ꝯ quem eſt comminatum tacitç,vt
recuſatus non eligat delegatum,niſi de conſenſu ſuo:alio modo
intelligit gl.illa verba,de conſenſu recuſatoris. retento hoc ter-
tio intellectu,ꝙ non referãtur ad tertiam partẽ alternatiue, ſ.vel
ad ſuperiorẽ tranſmittat,ſed referant tm̃ ad primam, non tñ ex
toto determinent primã,qa reſpectu perſonç idoneç, cui debet
committi, non requiritur aſſenſus recuſatoris, ſed ſolum reſpe-
ctu actus committendi.& ſit ſenſus,ꝙ iudex recuſatus, ſiue ordi
narius,ſiue delegatus,probata cã recuſationis, poſſit remittere
cãm ad ſuperiorem ſi velit:ſi autem nolit remittere,ſed velit de-
legare alteri vel ſubdelegare, tunc hanc viã delegandi vel ſubde
legandi omiſſa prima non poſſit eligere,niſi de conſenſu recuſa
toris.& hac via electa de conſenſu eius poſſit iudex eligere pſo
nam idoneã arbitrio ſuo ſine conſenſu recuſatoris:& ſic in actu
commiſſionis requiritur conſenſus recuſatoris, ſed non in ele-
ctione perſonæ,cui cõmittatur,& hanc opi.ſecutus eſt vbiq; In-
no.maxime hic,& in c.ſi quis ꝯ.& ſilr ĩ his locis Io.An. & Vinc.
& ꝓ cõi approbãt.& tenet Spe. in ti.de recu.iud.§.j.ver. ordina-
rius vero. Vñ Hoſ.hic habuit ipſe aliũ intellm̃,q ſatis applaudet
Do.Ant.ꝙ tex.nr̃ ĩ prima parte alternatiue loquat̃ de ordinario.
in ſcd̃a ibi,vel ad ſuperiorẽ,loquat̃ de delegato: nam prima pars
nõ põt loq de delegato,qa ex quo eſt recuſatus,& lata ſnia, ꝓut
põt intelligi tex.nr̃, ẽt de conſenſu partiũ non poſſit ſubdelega-
re,d.c.iudex.& s̃.dixi.Ideo de neceſſitate intelligatur tex. noſter
ibi tantum de ordinario. In ſecunda autem alternatiua propte-
rea intelligitur tex.noſter in delegato tantum,& non in ordina-
rio,quia nemini dubium eſt, quod delegatione corruente pro-
pter ſuſpitionem cauſa reuertitur ad fontem ſuum, ſ. ordinariũ
delegantem.Item ex alio, quia nuſquam viſum eſt obſeruari, ꝙ
ordinarius recuſatus remittat cauſam ad ſuperiorem: & conſue
tudo eſt bona iur.interpres,&c.c.cum dilectus.s̃.de conſuetudi.
Sed retẽto cõi intellectu,quia ab hoc ſuo intellectu ipſemet Ho
ſtien. recedit in c.licet ex ſuſcepto. s̃.de foro compe. vbi vult, ꝙ
ordinarius recuſatus remittat cauſam ad ſuperiorem, per illum
tex.ſtat queſtio,pone, ꝙ recuſator remiſſa cauſa ad ſuperiorem
habet eum ſuſpectum, nunquid poterit etiam eum ſuperiorem
recuſare.Et dicit hic Hoſt.ꝙ de æquitate vr̃ dicendum ꝙ non,ne
lites ex litib.oriant̃,ꝯ l.non ignorat. C.de fruc.& li.expen. & vt
finis litib.imponatur,c.finem.s̃.de dolo & contu. item ne detur
materia calumniandi ipſi recuſatori,ſ.reo,quæ de facili in eo prç
ſumitur,cum reorum ſit fugere,c.nullus.s̃.de prçſump.In ꝯrium
determinat hic Bal.& Imo.per rõnem c.quia ſuſpecti.5.q.3.ca.cũ
inter.s̃.de excep. periculoſum eſt enim coram iudice ſuſpecto li
tigare:ideo qñcunque & quotieſcunque ſuſpitio occurrat, non
vr̃ calumnioſe opponi.c.inſinuante.s̃.de offi.dele.& ante omnia
hæc tene pro conſtanti,ꝙ delegatus aſſumptus de conſenſu par
tium non põt recuſari vt ſuſpectus,ca.ſuper quæſtionum. §.cum
autem.de offic.deleg.Et hoc procedit,etiam ſi ſoli procuratores
partium habentes mandatum ad impetrandum conſenſerint,li
cet in mandato ſpecialiter talis perſona non exprimeretur, c.cũ
olim.vbi caſus,de cau.poſ.& proprie.Bal.in c.de cauſis. in 7.col.
de offi.deleg.tñ ad conſentiendum in conuenientiam certorum
iudicum, neq; ex parte actoris,neq; ex parte rei admittitur pro-
curator cum generali mandato.Imo.& Do.Benedi.in ca.fi.in fi.
col.de procu. vbi autem iudex de conſenſu partium eſt impetra
tus,poteſt recuſari,& a ſententia lata per huiuſmodi electum de
conſenſu partium poteſt appellari, licet non poſſit recuſari,d.c.
ſuper quçſtionum.§.verum.iuncto fi.vbi ſolum prohibet recuſa
ri.Bar.in l.j.§.j.in fi.ff.de appel. Pau.conſi.85.inci.In Chriſti, &c.
pro declaratione.Bal.in addi.ad Spec.ea.colum.13. per l.2,ſecun-
18 dum vnam lectu. C.eo.†Nunc autem his declaratis extra gl.quçro,qualiter recuſatio ſit proponẽda, ſeu qualiter debeat fieri,&
an in ſcriptis.& dicite quod ſic, gl.in c.quoniam contra, in ver-
bo,recuſationes.de proba.& in c.2.requiris.§.j.s̃.eo.& Panormi.
in cap.prudentiam.§.ſexta.in 7.colum. de officio delega. Specu.
in titu.de exceptio.§.viſo.ver.ſed nunquid.item proponenda eſt
coram iudice recuſato, & exprimenda eſt cauſa de iure canoni-
19 co,non autem ciuili, vt dixi in textualibus.† Sed pone, recuſa-
tus eſt iudex cauſa non expreſſa: nunquid poterit poſtea cam
exprimere, vt valeat recuſatio. & dixit hic Bald.quod non, quia
ſimile videmus in appellatione ab interlocutoria, per ea quæ di
xi in capitulo,vt debitus. ſupra eod.& ex quo pro forma recuſa-
tionis requiritur,quod exprimatur cauſa, ergo poſtea non vale-
bit recuſatio, etiam ſi poſtea interueniat expreſſio: quia forma
debet ineſſe actui,cap.detrahe,j.q.j.cap.quia propter. s̃.de elect.
l.cum hi.§.prætor.ff.de tranſact.& facit glo.in ca.ſi is cui.de offi.
delegati. in 6.& ideo in appellatione ab interlocutoria, vt dixi
in d.capi.vt debitus. quod ſi tempora largiuntur, ſ. intra decem
dies

dies poterit cām non expreſſam exprimere, quia poſſit nouiter
appellare:ita in recuſatione,ſ.donec non ſunt arbitri electi, po-
terit cām non expreſſam exprimere,quia poſſet & nouiter recu
ſare,ita vt illa cā deuolueretur ad arbitros eligendos, per not.in
20 d.c.ſi is cui. † Sed quid ſi vnam expreſſit cām recuſationis, & in
proceſſu vult aliam proſequi,an poterit. & dicite ꝙ non,ſicut in
applōne ab interlocutoria,cle.appellanti.eo.tit.& dictum eſt in
c.vt debitus.ita Spe.in ti.de recu.iud.§.fi.ver.quid ſi vnā.ita Imo.
in 2.col.ver.poſtremo.& ita Pan in fi.col.s̃.in c.poſtremo.Dom.
Ant.in c.cum contingat.in fi.col.de offi.dele.in c.accedens. el j.
vt li.non conte.facit c.abbate ſane.de re iudi.li.6.Et facit tex.hic
dum vtitur verbo,ac ipſa probata. ergo non ita ſi fuiſſet alia ꝓ-
bata q̃ expreſſa.Sed q̃d ſi friuolam expreſſit, vel notorie iniu-
ſtam cām recuſandi.dicite ꝙ iudex ad vlteriora procedere pote-
rit,nec debebit eligere arbitros,c.accedens.el j.s̃.vt li.non cont.
voluit Io.And.& Arch.in c.legitima.eo.lib.6. Arch.in c.frequēs.
de reſt.ſpo.eo.li.& voluit hic Imo.in 3.col.& iſte eſt vnus caſus,
in quo ſine dubio iudex recuſatus poteſt ꝓcedere ad vlteriora,
& valet proceſſus.ita Lap.& poſt eū Gemi.in c.iudex. in 4.colū.
de offi.dele.li.6.faciunt quę dicam j̃. in vlt.q. imo fortius licet de
iure ciuili non ſit cā recuſationis exprimenda,vt dixi in textua-
lib.ſi tñ fuerit expreſſa & friuola,non valebit recuſatio.ita Ang.
in l.quia poterat.ff.ad Treb.& ita in ſimili facit tex.in c.examina
ta.ſm vnum intellm̃.s̃.de iud.faciūt no.ꝑ Bar.in l.j.in princ.ff.de
21 eden.†Secunda eſt principalis qō, qñ ſit recuſatio proponenda.
dicite primo,ꝙ ſtatim dato iudice ſuſpecto, ēt anteq̃ delegatus
ſuſceperit,pōt recuſari: nec debet expectare de neceſſitate cita-
tionem.ita Fede.de Sen.in conſi.ſuo.23.inci.Cogitetis.& ſic ha-
betis,ꝙ literæ delegatorię non ex toto dñr proprie ante recuſa-
tionem præſentatę eſſe ipſius partis, vt vidimus in c.ex conqōc.
s̃.de reſti.ſpo.ſed in aliquo ſunt cōes, ſaltem vt poſſint impugna
ri.& hoc modo pōt ſaluari quod voluit gl.in cle.poſt conſtitutio
nem,de ele.faciunt no.per Ang.in l.obſeruan.ff.de iud.imo etiā
ſi recuſatus delegauit,& ille noluerit acceptare delegationē, vel
mortuus fuerit:quo caſu cā reuertitur ad fontem ſuum, ſ.delegā
tem,poterit recuſator denuo inſiſtere ſuæ recuſationi iā propo-
ſitę,quia per delegationē non expirauit,cum verba debeant in-
telligi cū effectu,c.relatum.j̃.de cle.non reſi.l.j.§. fi. ff.quod q̃ſq;
22 iur.ita Gemi.in d.c.iudex.†Sed nunquid poſt concluſum in cau-
ſa poterit opponi recuſatio.dubiū naſcit̃ per ea, quæ hñr in c.cū
dilectus.s̃.de fi.inſtru.& in c.paſtoralis. s̃.de cau.poſ. & proprie.
quia conclō in cā claudit os parti,vt ibi dixit Inn. & poſt eū Bal.
& ita concluditur per Io.An.in c.2.& ibi Imo.s̃.de or.cog.voluit
Lap.& Gemi.in d.c.iudex.in fi. colum. Fallit tamen illa conclu-
ſio,quando ſuſpitio eſſet notoria:nam tunc cum notoria nō in-
digeant probatione, cap. euidentia.j̃. de accuſa.l. emptorem. in
prin.ff.de act.emp.& vbi requirit̃ probatio aliqua, allegatio illa
non excludit̃ ꝑ cōclōnem in cā,vt voluit Bal.in l.j. C.vt quę de-
ſunt aduo.Et Do.Ant.in c.peruenit.j̃.de emp.& vend. & Alb.in
l.iubemus.& ibi aliq̃d Bal.C.de iud.ideo talis recuſatio per ↄclō
nem in cā non excludetur.ita Lap.& Gemi.in d.ca.iudex.Scđo
fallit,niſi cā ſuſpitionis eſſet nata poſt conclōnem in cā.ita Imo.
in d.c.iudex.quem ibi refert Gemi.tñ diſtinguit Gemi.aut loqui
mur in his,in quib.ſnīa eſt iudici arbitraria:& tunc cum poſſit lę
dere arbitrando in plus & minus,poſſit & ſuſpectus recuſari. fa
ciunt quę hñr in c.cum veniſſet.s̃.de iu.& in c.j.de pę.li.6.& no.
in c.nouit.s̃.eo.aut loquimur in his,in quib.ſnīa non eſt arbitra-
ria,ſed determinata:puta quia pęna ſtatuta a iure, vel quia hēt ſe
qui allegata & probata,vt in ciuilibus,nec aliter pōt arbitrari,&
tunc ex quo poſt concluſum in cā dr̃ negotium liquere, gl.eſt in
c.ſignificauerunt.in verbo,liquere. s̃. de teſti. nec aliud produci
pōt,d.c.cum dilectus.& iudex hēt ſequi allegata & probata,glo.
in c.j.s̃.de offi.or.& in c.paſtoralis.§.quia vero.s̃.de offi.dele.in l.
illicitas.§.veritas.ff.de offi.pręſi.ideo lędere non pōt poſt conclu
ſum in cā,ergo nec poterit recuſari.Et ſi dicatur, nonne poterit
lędere iniuſte agendo.rñdet ipſe,promptum erit remedium ap-
pellationis.iſta diſtinctio Gemi.non placuit Do.Phi.quia etiam
in arbitrarijs ſi lædat,poterit appellari,c.ſuper his. & ibi gl.in fi.
j̃.de accu.c.quia nos.s̃.eo.l.ſi qua pęna.& ibi gl.& Bar.ff.de verb.
ſigni. ergo ſi in arbitrarijs ita pōt appellari ſicut in non arbitra-
rijs,diſtinctio Gemi.non bona,quia non eſt fulta rōne, puta, nō
eſt bonum arg.dicere,promptum eſt remedium applōnis, ergo
non poterit recuſare:quia ſequeretur, ꝙ nunquam hr̄et locū re-
cuſatio,maxime de iure canonico, cum a quocunq; grauamine
poſſit appellari,vt vidimus in c.vt debitus. s̃.eo. & ideo de facili
poſſet teneri,ꝙ indiſtincte,etiam ſi ſuperueniat de nouo recuſa-
tio,non poſſet opponi poſt concluſum in cā, ex quo hr̄et differ-
re ſnīam.& pro hac opi.facit quod voluit Bal.in d.c.paſtoralis.2.
col.& in l.quamuis indubitati.C.de adul.vbi vult, ꝙ ſi exceptio
falſi procuratoris opponatur poſt concluſum in cā,ꝙ nō admit-
tatur ne differatur ſnīa.& eſt rō fortior hic q̃ in caſu ſuſpitionis,
quia iudicium geſtum cū falſo procuratore caret fundamēto pe
nitus,c.in nr̄a.s̃.de procu. Et tñ non pōt per partem opponi poſt
concluſum in cā: imo in hoc eſt etiam fortior illa exceptio falſi
procuratoris,ꝙ iudex ex officio poteſt eam opponere etiam par
te non opponente.gl.eſt in c.j.in verbo,abſentia. & in c.cupien
tes.§.cęterum.de elect.lib.6.& in c.j.de iudi.lib.6.Et facit ad prę-
dicta quod no.Imo.in c.exceptionem.in prin.3.col. & Pan. in c.
23 paſtoralis.j̃.de excep.†vbi voluit,ꝙ nulla dilatoria poterit oppo-
ni poſt cōcluſum in cā.Et ſic ex prędicta rl̃a habetis, ꝙ exceptio
etiam reddens proceſſum retro nullum nō pōt opponi poſt cō-
cluſum in cā ante ſnīam latā,licet poſſet opponi poſt ſnīam. ita
patet in exceptione falſi procuratoris,quæ reddit proceſſum re-
tro nullum,d.c.in noſtra.& d.l.licet.& tñ nō pōt opponi poſt cō
cluſum in cā ante latā ſnīam.Bal.in d.c.paſtoralis. & in d.l. q̃uis.
ita etiam in exceptione ſuſpitionis, q̄ maxime ī delegato reddit
ſnīam retro nullā.gl.in c.cum inter.s̃.de exce.in verbo, citra ſen
tentiam. & tñ non pōt opponi rl̃r poſt concluſum in cā ante ſen
tentiam,vt s̃.dixi.& faciunt ad prędicta q̄ no.Rota deciſ.ſua 6. q̄
incipit,Item ex prędictis.vbi volunt, ꝙ de nullitate reſcripti vel
falſitate poſt concluſum in cā nō poſſit opponi ante ſnīam a par
te:licet fateantur ꝙ in his,in quib.offm̄ iudicis exuberat,puta in
beneficialib.c.cum nobis olim.s̃.de elec.c.oblatæ.s̃.eo.poſſit iu-
dex ex offō de tali exceptione inquirere, etiam poſt concluſum
in cā.ita dicit Lud.in ſingularibus ſuis hoc eſſe notandum. Suc-
24 cedit tertio,†quis iudex poſſit recuſari.& dicite,ꝙ rl̃r ſiue ordina
rius fuerit,ſiue delegatus,recuſari poterit,vt in c.ſi quis ↄ.s̃.de fo
ro compe.& s̃.in gl.in verbo, recuſatoris.dictum eſt etiam ſi iu-
dex fuerit de conſenſu partium aſſumptus,noua apparente cau-
ſa,vel nouiter detecta,poterit recuſari, iuxta gl. in c.ſtatutum. §.
cum autem.in verbo,recuſent.de reſcr.li.6. faciunt quę hñr in c.
inſinuante.s̃.de offi.dele.bonus tex.in l.non diſtinguemus.§.cū
25 quidam.ff.de arbi.†Et ideo ſit qō, nunquid Papa poſſit recuſari.
& gl.habetis in ar.ꝙ non,in c.j.in fi.de conceſ.præben.lib.6. vbi
vult gl.ꝙ Papa non mouetur affectione ſed iuſtitia:ergo non re-
cuſabitur.& ita Hoſt.& Io.And.& Pan.in c.querelam. s̃.de elec.
faciunt quæ hñr in c.per principalem. & in c.cūcta per mundū.
9.q.3.& ita in ſimili idem dicendum erit de alijs ſupremis princi
pib.per ea quæ hñr in l.hoſtes.per Bar.ff.de cap.& poſtl.reuer.in
l.infamem.ff.de pub.iud.in l.j.§.de qua re.per Ang.ff.de poſtu.in
c.per venerabilem.j̃.qui filij ſint legi.in c.cum te.s̃.tit.j. & in c.q̄
in eccleſiarum.s̃.de conſti.& faciunt quę hñr per Pan.& alios in
c cum veniſſent. s̃. de iudic.per Cyn.in l.vnica.C.ne quis in ſua
cauſa.vbi concluditur iſtos ſupremos principes poſſe eſſe iudi-
ces in facto ꝓprio:ergo carent ſuſpitione. Et ideo habetis infer-
re,ꝙ concilium vl̃e non pōt recuſari.& eſt gl.in ca.a recta.23.q.j.
not.per Do.Anto.& Pan.in c.j.& ita poteſt ſaluari gl.ibi, s̃.de iu
26 dic.† Sed quid de Cardinalib. & dicite ꝙ recuſari non poſſunt.
ita Ioan.An.& poſt eum Do.Ant.in ca.ad petitionem.j̃.de accu-
ſatio.ſi ſit legatus.& vidimus in c.nouit.vbi ponit Imo. s̃.eo.no-
27 tat Spec.in titu.j.§.ſupereſt.verſi. Cardinalis. Sed quid de ſyno-
do.gl.in ca.j.ſupra de iudic.viſa eſt velle,quod non poſſit recuſa-
ri.In contrarium eſt communis opinio ibi, per ea quæ haben-
tur in capitulo,licet ex ſuſcepto.s̃.de foro competenti.in cap. in
ſingulis.j̃.de ſtatu mona.in clementina,paſtoralis.verſic. Piſana
ciuitas.de re iudic.in ca.cum R.canonicus.s̃.de offi.deleg.præci-
pue ſi tota ſit ſuſpecta,vt d.§.Piſana ciuitas.cum pręalleg. vel ca-
pitales ſint ſuſpecti,c.quia ſuſpecti.3.q.5.c.fin.s̃.de procuratorib.
28 & ibi habetur.†Et idem dicendum eſt de ciuitate,d.§.Piſana.idē
de collegio,d.c.licet ex ſuſcepto.Si tamen aliqui eſſent ſuſpecti,
& non omnes,vel non capaces,non poſſet recuſari tota ciuitas,
nec totum collegium,ſed tantum recuſabuntur vt collegio non
a interſint [a] ſuſpecti.ita Do.Anto.in c.j.de iudi.& ſequitur Panor.
& ideo dixit Panor. in ca. cauſam. el ſecondo. s̃. de officio dele-
ga. quod ſi aliquis ſcholaris haberet particularem inimicitiam
cum aliquo Doctore collegij, & eſt ingreſſurus examen in illo
collegio, poteſt recuſare, ne ille Doctor ſuſpectus interſit ſuo
examini. item ſi plures ſint dati delegati, poterit vnus ſuſpe-
ctus

ADDITIO.

a ¶Vt collegio non interſint.Adde quod no.pulchre Alex.in conſi.182.inci. Pro-
ſpectis verbis.ver.& vbicunque.in 2.volu.ꝙ vbicunque aliqui de vniuerſitate
vel collegio redduntur inhabiles,actus poſſunt recuſari,& actus poteſt expe-
diri per alios de collegio,qui ſunt habiles.alle.c.fi.de procu.c.gratum. de po-
ſtu.præla.c.auditis.de elec.vide eundem Alex.in conſi.95.in 4.vol. Et de ma
teria vide Cano.in c.licet ex ſuſcepto,de foro compe.

ctus recuſari, licet etiam non ſint delegati, vt collegium, d.c.cau
29 ſam.& ca.ſi ꝯ vnum.de offi.dele.lib.6. †Sed nunquid ꝑ ꝑ ſuſpitio
nem prædeceſſoris in officio vel dignitate poterit ſucceſſor re-
cuſari. & dicite, ꝙ ſi ſuſpitio naſcitur rōne perſonæ prædeceſſo-
ris, cum iura perſonalia non tranſeant in ſucceſſorem, c. qm̄ ab-
bas. s̄. de offi.dele.& ibi notatur: ideo non poterit ſucceſſor recu
ſari. ita Gemi. in c. iudex. de offi.deleg.lib.6. imo plus etiam pro-
poſita recuſatione ꝯ prædeceſſorem, ſi medio tempore ille mo-
riatur, ſucceſſor erit iudex, nec nocebit probatio, nec pēdentia
recuſationis. ita Gemi. vbi proxime. Si autem recuſatio fuerit ꝓ-
poſita propter ſuſpitionem cauſatam intuitu dignitatis, vel ſub-
ſit ſimilis ſuſpitio, licet non propoſita: & tunc trāſibit in ſucceſ-
ſorem, quia annexa eſt ſuſpitio dignitati, non perſonæ, d.c. quo-
niam abbas. & ita Bal. in c. de cauſis. 7. col. s̄. de offi.deleg. Sed q̄d
de inquiſitore, an poterit recuſari, licet ſit extraordinarius quidā
iudex, vt dixi in gl. in verbo, cū iudice. & dicite ꝙ ſic vt ibi, imo ſi
de neceſſitate iudex cogeretur inquirere, puta ex forma ſtatuti:
30 tn̄ poſſet recuſari. ita Bal. hic in 3. col. Sed quid de examinatore
teſtium. & dicite quod licet quandoque ſit iudex in aliquo, quan
doque nudus miniſter, vt voluit gl. in clemen. j. in prin. de offic.
dele. tamen indiſtincte poteſt recuſari. ita Ang. in l. obſeruandū.
ff. de iud. per gl. notabilem in §. & quod ſæpe. in Auctentico, de
triente & ſemiſſe. Et ideo idem dicite de alijs executoribus, qui
in aliquo poſſunt exequendo præiudicare in plus & minus, vt
dictum eſt in c. nouit. s̄. co. habetur in c. ſuper quæſtionū. in prin.
31 & ibi Panormi. s̄. de offici o delegati. †Sed quid de arbitro. & di-
cite quod poteſt recuſari. tex. eſt in dicta l. non diſtinguemus. §.
cum quidam, & ita Domi. Anto. in c. Quintauallis. in 19. differen-
tia. & ibi Imo. in 7. differentia, & Panor. in 5. s̄. de iureiur. hoc ta-
men habet ſuſpitio, quod non directo annullat proceſſum, ſed
dat exceptionem doli, d. §. cum quidam. ſicut & in ſimili vide-
mus, quod licet ſententia venalis ſit ipſo iure nulla, l. venales. C.
quando prouoca. non eſt neceſſe. tamen ſecus eſt in arbitro, q̄a
non annullatur ipſo iure ſentētia, ſed per exceptionem, l. ita de-
32 mum. ff. de arbi. Et ita Imo. hic antepen. colum. †Sed quid de ar-
bitratore. Do. Anto. vbi proxime tenet, quod non poteſt recuſa-
ri, quia a perſona non receditur, l. ſi quis arbitratu. ff. de verb. ob.
In contrarium tenent ibi Panor. & Imo. quia eadem eſt ratio, vt
recedatur in arbitratore, quæ in arbitro: imo ſtrictius obligat cō
promiſſum in arbitrum factum quam in arbitratorem, l. diem
proferre. §. ſtari. ff. de arbitr. Et ſi dicatur, imo propter hoc non re
cuſatur arbitrator, quia ſi inique arbitrabitur, petitur reductio, c.
Quintauallis & ideo cum habeat hoc remedium, non mirum ſi
aliud non datur. Reſpondetur, quod hoc attento nunquam ha-
beret locum recuſatio, quia ſi grauatur quis, poteſt appellare: er-
go cum haberet appellationis remedium, non debet dari recu-
33 ſatio. Sed quid de aſſeſſore. & dicite quod recuſari poteſt, c. ſtatu
tum. §. aſſeſſorem. & ibi nota. de reſcrip. lib. 6. imo propter perſo-
nam aſſeſſoris ſuſpectam ſi iudex eſſet imperitus, poſſet recuſa-
ri iudex. Ita Pan. in c. j. s̄. de iudic. licet Do. Anto. ibi diſtinguat,
conſiderando an cogatur iudex ſequi conſilium aſſeſſoris, puta
ſtante ſtatuto: & tunc poſſit recuſari. an vero non cogatur, & nō
poſſit recuſari iudex propter aſſeſſorem. Non tamen arctatur iu
dex eligere aſſeſſorem de voluntate partium, dummodo non ſu
ſpectum eligat. Ita Io. And. & alij in d. §. aſſeſſorem. & ita Innoc.
& poſt eum Bal. & Pan. in c. ſuper quæſtionum. §. verum. s̄. de of
ficio delega. licet gl. ibi teneat contrarium, quam ſequitur Imo.
34 †Sed quid de conſultore. & dicite quod poteſt recuſari. ita Bal. in
d.c. ſuper quæſtionum. & in l. j. C. de rela. & ideo caute faciet iu-
dex eligendo de conſenſu partium conſultorem, & illis citatis
35 debet eligere. Bal. in d. l. 2. & facit tex. in d. §. verum. †Sed quid de
tabellione, qui ſcribit acta. & dicite ꝙ poteſt recuſari. ita Bal. in
d. l. j. & in d.c. ſuper queſtionū. in 2. col. & facit gl. in d. §. & quod
36 ſæpe. †Et facite per illam gl. regulam, ꝙ omnis perſona, quæ ha-
bet interuenire in iudicio tanquam media, poteſt recuſari iuſta
cauſa ſuſpitionis ſuadente. & faciūt notata per Bal. in d. ca. ſuper
quæſtionum. & per Angel. in d. l. obſerua. tamen vbi tabellio re-
cuſatur, non requiritur ꝙ probetur cauſa ſuſpitionis, ſed tantum
ſufficit iuramentum. ita Bal. in d.c. ſuper quæſtionum. Et genera
liter dicit Pe. de Anch. in conſi. 256. quod an cōſultor tabellio &
ſimiles poſſint recuſari, & ex qua cauſa, relinquitur arbitrio iudi
cis. & incipit, ſ. conſilium, In Chriſti nomine, &c. Subtilis, & ad-
37 plenum. Et Cald. in rub. de appellationibus. conſi. 7. †Quarta eſt
quæſtio, qualiter in recuſatione ꝓcedatur? & dicite vt dixi in tex
38 tualibus. † Quinta eſt queſtio, quæ ſentētia dicatur lata ſuper cau
ſa ſuſpitionis, an diffinitiua an interlocutoria. Et dicite, ꝙ eſt in-
terlocutoria, vt voluit Archi. & Ioan. An. in d.c. iudex. faciunt no
tata in l. arbitro. ff. qui ſatiſda. cog. & ſic licet hęc ſententia finiat
iuriſdictionem arbitrorum in cauſa ſuſpitionis electorū, tam̄ ea
ex quo non finit negotium principale: dr̄ interlocutoria, & ſatis
39 dictum eſt in pręcedenti. †Sexta eſt quæſtio, quid ſi ab hac ſentē
tia arbitrorum fuerit appellatum, an pen. app. iudex procedat in
principali. & ſenſit hic Imo. in fi. col. & clare in d.c. iudex. ꝙ ſi ꝓ-
ceſſerit iudex in principali ad vlteriora, ex quo pendet appella-
tio, & ſententia illa cenſetur interlocutoria, ꝙ illo caſu erit in pē
denti validitas proceſſus: ſicut & qn̄ appellatur ab interlocuto-
ria regulariter, ſi iudex procedit ad vlteriora pen. ap. ſtat proceſ-
ſus in pendenti. quia ſi pronunciabitur bene appellatum, nullus
erit proceſſus: ſi male, valebit, c. non ſolum. eo. ti. lib. 6. ideo ita in
ſimili, ſi pronunciabitur bene appellatum, proceſſus geſtus per
iudicem recuſatum pronunciata recuſatione legitima pen. app.
erit aliquis. ſi autē pronunciabitur male appellatum, erit nullus:
& illa app̄ſo a iudice recuſato non debet interponi, nec proſeq
40 eam pōt ipſe, ſed ſola pars. ita Gemi. in d.c. iudex. †Septima & vl
tima eſt qō, quis ſit effectus recuſationis. & dicite, ꝙ ea pronun-
ciata iuſta, clarus eſt effectus ꝙ extinguit iuriſdōnem iudicis, prę
terquam in delegato ad remittendum ad ſuperiorem, in ordina-
rio ad remittendum vel alteri delegandum, vt ſatis dictum eſt in
primo intellectu gl. in verbo, recuſationis. Sed punctus ſtat, q̄d
propoſita recuſatione ante pronunciationem, an extinguet iu-
riſdōnem recuſati, an ſuſpendet, & ſic an ſi propoſita recuſatio-
ne iudex ꝓcedat ad vlteriora in principali, an proceſſus erit nul-
lus ipſo iure. Inn. hic dicit, ꝙ nō meminit ſe legiſſe ꝙ ꝓceſſus ſit
nullus ipſo iure. Et hanc opi. tenet hic Car. tenet Ang. in l. q̄a po
terat. ff. ad Treb. tenet Inn. in c. inſinuante. s̄. de offic. dele. Ant. in
l. quidam cōſulebat. ff. de re iudi. & Spe. in ti. de recu. iudi. §. quod
autem. in fi. Do. Ant. in c. accedens. el j. s̄. vt li. non conteſt. Oldra.
conſi. 147. Ang. conſ. 118. & in l. apertiſſimi. C. de iud. tenet gl. in c.
qm̄ ꝯ. in verbo, recuſationes. s̄. de prob. Bal. & Sal. in l. j. C. ſi qua.
prędi. po. idem tenent, antequā eligantur arbitri ſuſpitionis, niſi
lex vel ſtatutū transferret illico per recuſationem iuriſdōnem in
alium. & ita intelligunt d. l. j. & facit tex. in l. non diſtinguemus.
§. cū quidā. ff. de arbi. vbi per exceptionē annullatur ſnīa arbitri
ſuſpecti: ergo ita ī iudice, l. j. ff. de arbi. & ille tex. ponit nos in ca
ro, qn̄ arbiter eſt recuſatus ſuſpectus. ita Ang. de Are. in rub. ff. e.
in 3. col. Secundo facit tex. in c. ſuper quęſtionum. in fi. s̄. de offic.
deleg. vbi dixit tex. ꝙ ſi ſuſpectus iudex noluerit admittere recu-
ſationem, ꝙ pōt appellari, & geſta penden. ap. reuocabuntur in
viā attentati: ergo ſi non fuiſſet appellatum, geſta valerent, & ſic
proceſſus recuſati non eſt nullus. Contrariā opi. tenuit gl. 2. q. 6.
c. quotiens. & dicit hic Hoſt. ſe audiuiſſe ab Inn. ꝙ hęc opi. eſt ve
ra. & tenet eā Hoſt. & tranſit Io. An. & ēt Hoſt. in ſum. in ti. de iu
di. dele. § quis ſit effectus. circa prin. & tenet Bar. in d. l. quia pote
rat, & ibi Imo. & in d. l. quidam conſulebant. adducens tex. in l.
vnica. C. ſi quacunq; præd. pot. vbi tex. vult, ꝙ recuſato iudice ſta
tim iuriſdō ab eo auellitur: ergo proceſſus per eum agitatus tan
quam ſine iuriſdōne erit nullus. & cum Bar. tranſit Pau. de Caſt.
conſi. 22. quod incipit, In Chriſti nomine &c. circa princ. Salic. in
auct. offeratur. per illum tex. C. de li. conte. Gemi. in c. quotiens.
2. q. 6. Bal. in c. olim. in 2. col. de exceptio. c. ſuſpitionis. de offi. de-
le. Card. hic, puta ſm̄ Bal. hic, negari non pōt, quin recuſatio fa-
ciat iuriſdōnem iudicis dubiam: ſi facit dubiam, ergo proceſſus
ſuus non valet. Nam ante omnia iudex debet eſſe certus de ſua
iuriſdictione, c. prudentiam. in prin. s̄. de offi. deleg. l. quæro. in fi.
ff. de eo, qui pro tuto. l. hoc autem. & ibi hr̄. ff. ex quib. cau. in po.
ea. faciunt notata per Bar. in l. multum. ff. de condi. & demonſtr.
Tertio adducit Imo. tex. in c. iudex. de offi. deleg. lib. 6. vbi propo
ſita recuſatione iudex non poteſt delegare, niſi de conſenſu, er-
go multominus ad vlteriora procedere poterit. Et ſi volumus
tenere iſtam opinio. non obſtant fundamenta Innoc. Et primo
§. cum quidam. quia licet ęquiparati ſint arbitri & iudices, tamē
non ex toto procedet ęquiparatio, vt notatur in dicta l. j. C. de ar
bi. iuncta l. miles. §. qui iudicati. ff. de re iudi. Et in propoſito ma-
gis de facili annullatur actus iudicis, quam arbitri, vt probat tex.
in l. ita demum. ff. de arbi. iuncta dicta l. venales. C. quando pro-
uocare. & eſt ratio, quia ad obſeruationem ſententiæ arbitri agi
tur ex ſtipulatione, non autem ex ipſa ſententia, l. prima. C. de
arbi. ſecus in iudice, l. miles. §. penultimo, & fi. ff. de re iudica. Ita
Panormi. in c. 2. in 5. col. s̄. de arbi. ideo ſi ageretur ex ſententia,
puta ſtante ſtatuto, attenta hac ratione ſecus eſſet, quia non ha-
beret locum d. §. cum quidam. quia ſententia eſſet nulla. & faciūt
notata per Bar. in l. 2. C. vbi & apud quem. in l. quid ergo. §. ex cō
promiſſo. ff. de his qui no. infa. licet iſta ſit magna reſtrictio ad
dictū §. cum quidam. Non obſtat tex. in capitulo, ſuper quæſtio-
num. §. finali, quia licet ibi dicat de appellatio. non tamen negat
proceſſum eſſe nullum: nam a ſententia nulla poterit appella-
ri, &

ti,& reuocabuntur attentata tanquam pen.ap.innouata, c. dilecto j.e.& ibi videbimus. Si autem volumus tenere Inn. nō obst. tex.in d.l.vnica.quia soluit Inn.in c.insinuāte.ad fi. s. de offi.dele.ꝙ ille est casus specialis, ideo ad consequentias non trahēdus. & licèt Bar.dicat,ꝙ specialitas non est in hoc,sed in eo ꝙ ordinarius pōt recusari,qui alias non poterat de iure ciuili,tñ quis retulit Bar.ꝙ non sit etiam spāle in hoc, ꝙ processus sit nullus, cum non detur casus per eum eo excepto, in quo ꝓcessus sit nullus: ꝙ ille sit casus spālis,voluit ibi Bal. & hic Imo. & in alio est specialis, quia proposita suspitione deuoluitur iurisdō statim ad alium,nec itur ad arbitros,prout rēr in casu suspitionis de iure canonico,de iure ciuili est specialis, ꝙ recusato ordinario non est vicarius suspectus,& tñ vnum est tribunal. Non ob.fundamētū Bal.ꝙ ignorat iudex fundamentū suę iurisdōnis: quia hoc est falsum,imo scit se esse iudicē, & ideo sicut in declinatoria iurisdōnis,q̄ reuocat iurisdōnem in dubium, processus ad vlteriora nō est nullus ipso iure,per ea quæ hñr in c.super literis.s.de rescrip. in c.2.per Inn.s.de dila.per Bar.in l.2. s.si quis in ius voc. non ier. ita erit in recusatione proposita:& imputet sibi pars, quæ nō appellauit,d.c.super qōnum.in fi. Non ob.ca.iudex.quia imo facit pro opi.Inn.Nam si ex toto expirasset iurisdō,etiam de consensu recusatoris,non posset subdelegare,c.significantib. s.de offic. delega.ergo processus non erit nullus,ex quo non caret iurisdōne.Lapus in hoc artic.in d.c.iudex.quem sequitur hic Imo.ita distinguit,& istam distinctionem amplectitur Imo. in d.l.quidam consulebat.& Lud.de Roma in d.l.quia poterat. & in consi.173. quod incipit,Circa primum consultationis ar.& alleg.Do.Mattheum de Mathesi.ita tenuisse in c.insinuante.de offi.deleg.Aut loquimur de iure ciuili:& tunc ex quo non est necessaria alia ꝓbatio suspitionis,statim dicatur affecta iurisdictio: & ideo nō valet processus.ita loquatur opi.Bar.& Host. & ita voluit hic Bald. & in d.l.vnica.Aut loquimur de iure canonico: & tūc futurus iudicabit euentus.Nam si recusatio probabitur iusta,valebit processus:si iniusta,non valebit.Et facit, quia bonum est arg.de appellatione ad recusationem,vt dixi in rubri.ergo idem erit, ꝙ in applone ab interlocutoria,d.c.non solum. Bal.hic de iure canonico ita distinguit:aut pars allegat iudicem suspectum,& nō expectato rñso recedit,& valet processus: q̄a ex quo nō est enerua ta iurisdō ex toto,non dēt recedere illicentiatus,d.c.j.& ibi tex. s.de iudi.Aut excepit de recusatione,& iudex rñdit deliberandū esse:& tunc si recusatio est notoria, non valet processus,c.accedens.el j.s. vt li.non conte.Aut non est notoria: & tunc si deuētum est ad electionem arbitrorum, ex quo translata est iurisdō huius articuli preiudicialis in alios,ne videantur iurisdōnem arbitrorum impedire,non valebit processus.& faciunt q̄ dixi in c. vt nrm.s.eo.faciunt notata in c.tuam.s.de ordi.cog. Aut non est deuentum ad arbitros:& tunc valeat processus,nisi appellet. & ita loquatur Inn.hic cum sequacib. Do.Anto. hic distinguit, aut recusatio proponitur corā superiore,prout qñq; proponi potest puta in casu c.si contra vnum.in si. ff.de offi.dele. lib.6. vt declarat hic Imo.qñ vicarius recusatur, & recusatio proponitur corā suo epo: & tunc ex quo cā vr iam aduocata ad maius tribunal, non valeat processus iudicis recusati, per ea quę dicta sunt in ca. vt nrm. Aut cā recusationis est proposita corā ipso recusato: & tunc ex quo non est aduocata ad alium,& de iure canonico pendet ex futuro euentu veritas recusationis & iustitia:ideo interea valet ꝓcessus.Imo.hic reprobat,quia est ꝯ tex.nrm, vbi indistincte causa suspitionis est proponenda coram recusato: nec tex.in c.si ꝯ vnum. dicit causam esse proponendam coram superiore, sed proponendam.Pan.hic distinguit, aut proposuit recusationem,& postea non comparuit a modo,& nullus sit ꝓcessus: aut comparuit post recusationem,& valeat processus, quia imputet sibi,si non appellet.Lap.allegatione j.Bal.in c.constitutis.in fi.s. de rescri.tenet tñ,ꝙ vno casu sententia siue processus iudicis suspecti annulletur,etiam non opposita exceptione,puta in exceptione inimicitiarum capitaliū. Nam ex quo illa amouet rectū iudicium,non pōt dici iste esse iudex,c.forus.de ver.sign.& ideo snīa redditur nulla.Ang.in consi.328.quod incipit, In Dei nomi-
41 ne &c.ex facto proposito.tenet indistincte, ꝙ exceptio inimicitiarum debet opponi,alioquin valet processus. † Non alienum hoc loco existimo querere de qōne,recusāt iudex ordinarius,& procedit cum adiuncto,cum non hēret necesse admittere adiunctum:queritur,an eorum processus valeat.& vr dicendum ꝙ sic, per tex.in l.j.§.sed Pomponius.ff.ꝙ fal.tuto.autho. vbi gesta per duos tutores,alterum verū alterum falsum, valent & ascribūtur vero tutori. ergo ita in proposito iste processus valebit, ex quo ordinarius erat iudex.Sed rñdetur,ꝙ ibi veritas & opi.siue intentio non cōtradicebant tu: verus.n.tutor sciebat se verum tutorē esse,& per ꝯns se posse solum & insolidū authorizare, vt de cur. fur.l.consilio.§.vlt.de admi.tuto.l.si plures.in princ.C.si vnus ex plurib.tuto.l.j.ꝙ ergo secum alium admisit,hoc non facit ad solidandum actum proprium, seu authoritatem quam præsciebat vacillare,sed in casu de quo agit,& in c.cum super abbatia.vnus iudex admisit alium tanq̄ secum conficientē actum,& sine quo non credebat actū posse expedire,sicut nec vere poterat in casu presenti,vt in Auct.vt diffe.iu.§.si vero.& in casu c.cum super abbatia.non potuisset,si verum fuisset, quod credebat. Vnde sunt in summa 3.casus.Primo veritas cum opi. concordabant affirmatiue,in §.si Pompo.q̄a vt dictū est s.verus tutor solus poterat auctoritatē pręstare,& ita credebat & sciebat:in secūdo casu in ca. cū super abbatia.veritas a voluntate discordabat,& ideo vitium ēt inducit in actu,ar.ff.de re.du.l.in ambiguo.de acqui. hęr. l.si is ad quē.& l.heres institutus.in 3.casu.s.in casu nro veritas cū opi. concordabat negatiue,videlicet q̄a recusatus credebat se solum non posse procedere:& ita verum erat. Sed fuit error in modū adiunctionis,& ideo vitiatur actus, vt ff.de ap.l.si constat. vni.n. commissa vr cā,vt epo: ideo non potuit per sui adiunctionē aliquid vsurpare,vt C.de testa.l.cōsulta diualia. & C.de ex.& exac. l.2.lib.12. Et ita ex ista distinctione casuum apparet, ꝙ nulla est inter eos cōio. Secundo adducitur nā ordinarius nō pōt a se nudo consensu abdicare iurisdōnem,l.legatus. ff.de offi. pręs. ergo iste procedendo cum adiuncto non vr renūciasse iurisdōni suæ, cum non possit,& sic debebit valere eius processus.Sol.hic non annullatur processus, quia iudex in aliquo sibi derogauerit: sed cum allegatio suspitionis & recusatio liget iudici manus, vt s.dictum est,& non pōt procedere sine adiuncto epo, auctē.si vero. C.de iud.ideo cum adiūcto minus legitime dato, siue quem nō debuit admittere,corruit processus.vel aliter licet renunciare officio non possit iudex, tñ in aliquo pōt derogare suę iurisdōni, puta pronunciando se non esse iudicē,c.significantib. de offi.dele.Et si dicatur,dato ꝙ tacite hic vr ꝓnūciare se non esse iudicē, tñ ex quo pōt sustineri processus,vt ab ordinario solo factus,dēt sustineri,vt no.in c.cū ex offi.de pręscrip.ꝑ Doc.ꝑ Legistas in l. vnica.C.qui ꝓ sua iurisdi. & vr tacite reuocasse illam interlocutoriā.Sol.cum ex modo procedendi apparebat,ꝙ non processit, vt hñs ptātem solus procedendi, sed quasi habens potestatē cū adiuncto,non sumus in casu dubio,sed claro.Ideo non valet ꝓcessus,vt no.in d.c.cum ex officij.& in d.l.vnica.& pro hac conclusione facit c.cum super.de offi.dele. facit illud vulgare,Quod potui nolui,qđ volui adimplere nequiui, l.multum. si quis alte. vel sibi.& ita Oldr.consi.147.quod incipit,Thema tale est.

SVMMARIVM.

1 *Factum quando notorium dicatur.*
2 *Factum ex partis confessione dicitur notorium.*
3 *Factum per legitimas probationes in iudicio factas notorium dicitur.*
4 *Appellatio oppressorum remedium dicitur.*
5 *Iudex si procedat ex officio parte ab eo appellante,an possit ei terminum prefigere ad prosequendam appellationem.*
6 *Regulares non possunt superiores suos recusare, nec etiam ab eis appellare. versi.ille qualiter intelligendus.*
7 *Confessus in criminalibus non excluditur ab appellatione, nisi fuerit etiam conuictus.*
8 *Causæ expressio quando requiratur in appellatione.*
9 *Confessio regulariter impedit appellationem.*
10 *Probatio aduersus iuris fictionem vel fictam confessionem non admittitur.*
11 *Depositi ex causa petuntur a reo centum,reus autem confessus fuit depositū, & lata fuit diffinitiua contra eum, ipse autem appellat, quia dicit se soluisse dicta centum, vtrum iudex a quo, teneatur deferre huic appellationi.*
12 *Confessus an de iure canonico possit appellare.*
13 *Ius canonicum seruari debet non solum in foro spirituali,sed etiam temporali in terris ecclesiæ.*
14 *Appellari non potest in effectu in causis criminalibus.*
15 *Confessus metu tormentorum in iudicio se occidisse hominem, & damnatus ad mortem appellauerit & obtinuerit,censebitur homo integræ famæ.*
16 *Causa iusta vel verisimilis quæ dicatur,propter quam iudex a quo teneatur omnino deferre appellationi interpositæ a confesso, & condemnato in causa criminali.*
17 *Iudex a quo quando teneatur appellationi interpositæ per vere confessum deferre.*
18 *Confessus licet possit appellare,numquam tamen audietur,nisi causam grauaminis exprimat.*
19 *Iudex a quo,an teneatur appellationi deferre.*
20 *Confessio testatoris an hæredi præiudicet.*
21 *Testator confessus coram episcopo se rapuisse centum,quæ intendit restituere talis confessio isto mortuo præiudicat hæredibus.*
22 *Confessio procuratoris an præiudicabit eius domino circa appellationem.*

23 *Appellationis prosequendæ in causa, an debeat iudex a quo citari.*
24 *Iudicis pro processu an sit præsumendum.*
25 *Forma c. sacro. non habet locum inter regulares.*

§. Porrò. In notorijs non admittitur applo. In dubijs aũt causa probabili coram iudice expressa admittit, quę dēt legitima reputari: quam si non prosequitur, iudex a quo in causa procedet. item si prosequitur & non probat: hęc autem constitutio ad rłares extenditur. Diuiditur in tres, sicut tria hēt
1 dicta. Secunda ibi, excessu. tertia ibi, cæterum. †No. ex tex. ibi, cũ euidentia rei. quod factum dr̃ esse notorium ex euidentia rei. facit c. euidentia. j. de accusa. & no. Bal. in l. fi. C. de proba. in l. fi. ff. de hęre. insti. & ibi Imo. in l. conuenticulam. C. de epis. & cler. in l. vnica. C. de confes. notat Pan. post Do. Ant. in ca. tertio loco. s. de proba. & Io. An. in addi. ad Spec. in titu. de proba. §. fi. versi. 13.
2 †No. ex tex. ibi, confessione, ꝙ ex cõfessione partis peccatũ dicitur notorium. intelligite facta confessione in iudicio, & in forma iudicij: alias non faceret notorium. & ita intelligitur tex. in c. fi. j. de cohabi. cle. & mulie. & ita gl. 2. q. j. §. qñ autem. facit quod no. gl. in l. iubemus. C. de libe. ca. in l. j. §. quod senatus. ff. de libe.
3 agno. facit gl. in l. voluit. §. j. ff. de interro. act. †No. ex tex.[a] ibi, aut alio modo, ꝙ etiam per legitimas probões in iudicio factas dr̃ factum notorium. & ideo dixit gl. no. in l. addictos. C. eo. ꝙ manifeste conuictus si non sit confessus, non põt appellare, ex quo probatio transit in notorium. & ita Bal. in l. 2. C. quorum appel. non reci. & Imo. in l. creditor. §. iussus. ff. eo. & sic iungendo ista tria alternatiue hic posita, dummodo factum constet per euidentiam rei, confessione partis & legitimis probationib. clare hētis inferre ꝙ non poterit appellari. & ita sonat tex. in §. sunt quorũ. 2. q. 6. & in l. 2. C. quorum appella. Sed plus vult tex. noster, quòd imo alterum ex istis sufficiat ad excludendum applonem, vel factum esse notorium euidentia rei. & in hoc nemo dubitat, nisi aliquo modo notorium excusaretur, prout voluit gl. & ibi Inno. in c. j. de offi. de. eo. li. 6. & Bal. in l. 2. C. quorum appel. vel ꝙ factũ constet ex confessione partis tm̃, de quo videbimus in gl. vel ꝙ per legitimam probõnem factum transiuit in notorium, & hoc ante conclusum in causa esse nõ potest, c. significauerunt. & ibi gl. in verbo, liquere. s. de testi. altero ex istis interueniente impeditur appellatio: quod patet ex tex. dum vtitur alternatiua circa ista, c. inter cæteras. s. de rescri. l. si is qui ducenta. §. vtrũ. ff. de reb. dub. Hoc ꝓcedit sine causa: expressa autem causa a tali notorio bene appellatur. Ita Lud. in consi. 324. incipiente, Omnipotentis Dei &c. in proposita consultatione. tex. & gl. in c. Romana. §. sinautẽ. eo. lib. 6.
4 †Nota ex tex. ibi, iniquitatis, ꝙ applo dr̃ remedium oppressorum, & ideo non dēt esse adiuuamen iniquitatis, ca. ad
5 nr̃am. & c. suggestum. s. eo. Nota ex tex. ibi, si aduersarium. quod a ɔ̃rio vr̃ innuere iste tex. quod si iudex procedat ex officio parte ab eo appellante, nõ possit ei terminum præfigere ad prosequẽdum applonem: sed tñ possit hoc facere, qñ pars habet aduersarium. Sed ne resultet absonus intellectus, dic ꝙ hic non est sumẽdum arg. à contrario sensu, iuxta ea quæ hñr in c. cum apostolica. j. de his quæ fiunt a præla. in l. j. C. de condi. inser. Nam indistinctè iudex põt appellanti terminum ad prosequendum præfigere, siue procedat ex officio, siue ad instantiam alterius, c. perso
6 nas. & ibi dixi, & in c. cum sit. s. eo. †Nota ex tex. in versi. cæterũ. ꝙ regulares non pñt superiores suos recusare, nec etiam ab eis appellare. Intelligite, qñ ꝭm regularem obseruantiam corriguntur, vt sonat tex. & vidimus in c. ad nostrã. s. eo. vel etiam si iudicialiter corrigantur: nã licèt ꝭm Host. hic circa rłares correctiones totalis ordo iudicij non sit seruandus, c. qualiter & qñ. el grã de. in fi. j. de accus. tñ iudicialiter procedi dr̃, vt ibi. Et ideo tali casu a correctione regulari non poterit appellari per rłam nec superior recusari poterit. ita est hic casus ꝭm aliũ intellectum, cui litera non applaudet: & isto casu debet restringi, vt non possint superiores recusari, nec ab eis appellari per rłares, nisi modum excedant, faciunt quę vidimus in c. ad nostram. & in simili, in ca. nouit. s. eo. Gl. in verbo, confessione. in si. haberis in gl. tres modos, ex quib. colligitur factum notorium, de quibus per Do. Anto. in d. c. vestra. j. de coha. cler. & mul. 30. col. vsque ad 42. col. & ꝑ
7 Salic. in l. ea quidem. C. de accusa. †Aliud habetis ex glo. ꝙ confessus in criminalibus non excluditur ab applone, nisi fuerit etiã conuictus. concordat gl. 2. q. j. c. quicunque. & in l. 2. C. quorũ ap. in l. creditor. §. iussus. ff. eo. vos tamen primo facite casus claros: aut est quis conuictus & confessus sponte delictum, & condemnatus: & tunc non potest appellare, d. l. 2. & §. sunt quorum. 2. q. 6. aut est tantum conuictus: & tunc potest appellare, nisi conuictio transeat in notorium, vt dixi super tex. in verbo, legitimo. aut est confessus tantum. & tunc gl. s. allegatę tenent, ꝙ possit appellare, & tenet Bart. in d. §. iussus. & Bal. & aliquid Bart. in d. l. 2. & ibi Sali. & Petr. de Ancha. in c. Romana. §. sinautem. eo. titu. li. 6. ɔ̃rium tenet gl. in d. §. sinautem. & ibi vr̃ tex. bonus, dum alternatiue loquitur, & etiam bonus tex. hic ponderando alternatiuam. nec est bonus intellectus gl. nostre, ꝙ hic loquatur in correctione extra ordinem facta: nã loquitur generaliter in hoc principio versiculi huius §. porro. & pro hac opi. facit tex. in simili in c. per tuas. s. de pro. & etiam l. generaliter. C. de non nume. pecu. Arch. in d. §. sinautem. & Bal. in add. ad Spe. eo. ti. ver. appellatio, dicit ꝙ si ɔ̃ confessionem suam reus appellat, nulla iusta causa reuocandi confessionem expressa, nec se ab ea excusat, & tunc iudex a quo non tenetur deferre appellationi. Et ideo si medio tẽpore vult exequi sñiam, potest. & ita intelligitur quod no. Bal. in d. l. 2. dum vult, ꝙ pen. app. iudex põt exequi. & est bonus tex. in d. §. sinautem. & durabit iurisdõ iudicis a quo in obseruantia, donec per iudicem ad quẽ inhibeatur, ne procedat: quod debet facere iudex ad quẽ, recepta applone, & cæpto cognoscere de excusatione aduersus confessionem, d. §. sinautem. Si vero pars appellat expressa cã reuocandi confessionem, puta quia per errorem, vel etiam quia non sponte sed terrore tormentorum: & illo casu & iudex a quo tenetur deferre apploni, & iudex ad quẽ tenetur recipere applonem sicut legitimã. Et ita gl. in d. §. sinaũt. in versi. mandatur. & ita põt intelligi tex. in l. fi. C. de erro. aduoc. per quem mouebatur Barto. & in l. si quis iusiuran. quam no. ibi Bal. C. de re. credi. & quæ no. per Bal. in d. §. iussus. De hoc et per Do. Ant. in c. vestra. de cohabi. cle. & mul. Bal. in l. minorib. C. de his quib. vt indig. & ita concludit hic Imo. & Pan. licet Do. Ant. hic aliter distinguat, faciendo dr̃iam inter ius ciuile & canonicum, vt j. dicam. voluit tñ Bal. in l. a procedente. C. de dila. ꝙ in tantum præsumatur ɔ̃ illum, qui confessus est crimen, ꝙ si petat terminum ad excusandum confessionem suam, ꝙ iudex non tenet
8 illum terminum sibi dare. †Et sic hētis elicere ex prædictis, ꝙ licet qñ appellatur a diffinitiua, non requiratur expressio causæ, gl. est in c. j. §. his quę. in verbo, statuit. eo. tit. lib. 6. tñ isto casu qñ diffinitiua lata est prætextu confessionis, & appellatur a tali diffinitiua, requiritur expressio causę. Gl. est in d. §. sinautem. in versi. mandatur. & cum hoc transit ibi Gemi. & transit Imo. in d. §. iussus. Alio etiam casu singulari requiritur expressio causæ, qñ a diffinitiua appellatur, s. qñ tertius appellat a diffinitiua pro suo iure & interesse. ita Bar. in l. a sententia. ff. eo. & ibi Ang. de Aret. in 2. col. qui dicit ꝙ debet aliqualiter docere de interesse. Inn. & Ioã. And. in c. cum super. de re iudi. Mathesi. singulari 120. incip. Nota
9 regulam, qua cauetur. †Facite ergo vobis regulam, ꝙ cõfessio regulariter impedit appellationem, quicquid hic dicat glo. nostra. Fallit primo in confessione non sponte emanata, sed metu tormentorum: nam tunc non impeditur appellatio. tex. est in d. l. 2. & ibi Bal. & ibi no. hoc Panor. Secundo fallit respectu iudicis a quo, quia tunc nisi exprimatur causa per confessionem, impeditur effectus appellationis, donec non fuerit inhibitum, vt non suspendatur iurisdictio iudicis a quo, d. §. siautem. & Bal. in d. l. 2. Tertio fallit in confessione post sententiam emanatam, quia cõfessio talis non impedit appellationem in criminalib. gl. est in l. non tantum. ff. eo. no. Imo. in d. §. iussus. & Bal. in c. fi. s. de confe. Quarto fallit in iudicio ciuili: quia confessio emanata in iudicio ciuili impedit appellationem. ita Imo. in d. §. iussus. & Cyn. in d. l. constitutiones. ff. eo. & bonus tex. pro eis per locum a speciali in l. 3. C. quorum appella. tamen Bart. in d. §. iussus. dum generaliter loquitur, videtur sentire contrarium, & etiam in d. l. 3. & Bal. in d. l. 2. & est bonus textus. in l. fi. C. de erro. aduocat. & in d. l. si quis iusiurandum. cum his quæ ibi notat Bal. C. de rebus credi. & iureiuran. Et quęcũque varietates sint inter Legistas, Panor. hic firmat, quod idem sit in ciuili, quod in criminali, vt sicut nisi iustificetur appellatio expressione causæ confessionem reuocãtis, appellatio in criminali non admittitur: ita nec in ciuili. & ita ecõtra, vbi admittitur in criminali expressa causa, admittitur & in ciuili. Quinto fallit in ficta confessione: nam ficta confessio non est eiusdem roboris, cuius est expressa, per ea quæ no. Bart.
10 in l. eius qui delatorem. ff. de iure fis. † Et ideo sicut aduersus fictionem iuris non admittitur probatio etiam ex cõfessione partis, gl. est in l. siue possidetis, & ibi no. C. de proba. faciunt notata in l. vnica. §. j. C. de rei vxo. actio. & in §. accedit. ergo ita aduersus confessionem fictam, ex quo nascitur fictione iuris, sicut nõ admittitur probatio, non admittetur applo tanquam ɔ̃ notorium iuris

ADDITIO.

a ¶No. ex hoc tex. Pro clariori intelligentia huius no. nota, quod ea quæ ex actis iudicij apparent, quo ad iudicem dicuntur notoria, cum constet iudici vt iudici. ita no. Phil. Corn. in consi. 204. inci. In præsenti. in 2. col. ver. & in super mihi. in 2. volu. per c. vestra, de coha. cle. & mulic.

iuris. tñ in ɔ̃rium concludit Imo.in d.§.iussus. & Cyn.in d.l.j.C.
quorũ.ap.ꝙ sicut in vera confessione non impedit appellatio,ita
nec in ficta. Et faciunt notata in cle.si ante. de dolo & contu. &
ideo in casu c.fi.s̃.de iura.calum.c.2.de confes.lib.6.vbi iura indu
cunt fictam cõfessionẽ,non vr̃ sublata appellatio, sicut nec in ve
ra confessione.& faciunt no.per gl.in ver.rationabili.in l.2.§.ꝙ si
actor.C.de iur.calum. faciũt in simili notata in l.qui ad certũ. C.
locati.in l.filio quem.ff.de li.& post. Ita Cy.in d.§.ꝙ si actor. Pe.
de Anch.& Gemi.in d.c.2.de confe. Materia ista quotidiana est,
& ideo pro eiusdem materiæ declaratione ex mente d.Ant.hic,
& Ang.de Are.in d.§.iussus.facite duo principalia mẽbra: & pri
mo quid iuris sit de iure ciuili, Secundo,quid iuris sit de iure ca-
nonico. Ad primum rñdeo,ꝙ aut loquimur in cõuictis plene &
confessis spõte in iudicio,& tales nõ possunt appellare in q̱bus-
cunq; causis tam ciuilibus q̃ criminalibus,vt d.l.2. & d.l.abstinẽ
dum.& hoc tenet gl.in d.l.2.quod sequitur Dy. & Bar.in d.§.ius-
sus.& est cõis sententia. Pe.tñ vt refert Cy.in d.l.2.tenet ɔ̃riũ, vi-
delicet ꝙ illa l.2. habeat simpliciter locum in illis quinq; casibus
tantũ, nec aliquo modo extẽdenda tanq̃ odiosa & exorbitãs. &
hoc tenet ibi Cy. & Ia.Bu. sed cõiter ut dixi, sentẽtia glossatorũ
tenetur,quã sequitur Imo.in l.creditor.§.iussus.ff.eo.& ibidẽ do.
Mat.de Matthesilanis, qm̃ imo d.l.2. est fauorabilis, & æquissi-
ma, inquantũ denegat confessis & ẽt conuictis facultatẽ appel-
landi,vt inde latè delicta puniantur. Est.n.vehementissima præ-
sumptio talẽ frustralorie & differendi causa appellare. cõstat aũt
valde expedire reipublicæ delicta puniri,vt l.si a reo. §.fi. cum si-
mil.ff.de fideius.l.ita vulneratus. ff.ad l.Aquiliam. & appellatio-
nes frustratorias non debere admitti,vt in c.cũ appellationibus.
extra eo.in sexto.Item pro hoc facit quod notat glo.& clarius ꝑ
Docto.in l.si quis in tantam.C.vnde vi. vbi dicunt leges tractan
tes de odio rationabili siue de pęna rationabili,posse extendi ꝑ
identitatem rationis, in c.j.s̃.de dolo & contu. Pro hoc tu addu-
cas quod notant Cy.Bald.Ange.& Sali.in l.quicunque.C.de ser
uis fugitiuis.& Dy.& Bar.in l.j.ff.de verb.sig.Et pro hoc facit l.si
qua pœna.eo.tit.secundũ vnum intellectũ. & l.cũ reis.C.de pœ
nis. quæ plane procedit interdicendo eam in confessis & conui
ctis.Et istud vos teneatis,licet Bal.& Sal.in d.l.2. videantur velle
concordare opi. Tu pro hoc etiam adducas casum in d.l.abstinẽ
dũ.quæ loquitur in alijs casibus q̃ in illis quinque,de quibus lo-
quitur d.l.2.Aliqñ loquimur in confesso tantum, & nullo modo
conuicto: vel in confesso & conuicto per probationes semiple-
nas,vel non euidenter claras: & tunc talis potest appellare,vt in
hac gl.nisi in quibusdam grauissimis criminibus, ut hr̃ maxime
per Sali.in l.j.C.de raptu virginum.& in l.j.C.de falsa mone. ibi
Sali.in l.constitutiones.ff.eo. & iudex a quo tenetur tali appella
tioni deferre tam in ciuilibus q̃ in criminalibus,per d.l.2. & d.l.
abstinendũ. a ɔ̃rio sensu, & per l.fi.C.de erro.aduocato. Ange.
de Are.in l.non tantum.ff.eo.Ange.in l.si debitori.ff.de iudi.qđ
est verum secundum dictum d.Matthe.nisi talis cõfessus acquie
uerit sententiæ ɔ̃ eum latæ: tunc.n.non posset appellari, arg.l.ad
solutionẽ.C.de re iud.cum ibi not.facit l.generaliter. §.siue autẽ
illatum. C.de iureiur. vnde si debitor meus veniat ad iudicium,
& ad mei instantiam confessus est debitum, & spõte suscepit p̄-
ceptũ de soluendo,& faciat ꝙ hoc expresse appareat in actis, nõ
poterit postea ẽt infra decem dies a tali precepto appellare.Simi
liter si post li.conte.reus est confessus,& in se sponte recepit sen
tentiã diffinitiuã,nõ poterit appellare. Fatetur tñ, ꝙ in dubio,li-
cet reus cõfiteatur se esse debitorẽ,& tacuerit, qñ deinde præce-
ptũ vel sentẽtia emanauerit ɔ̃ eum, tñ non præsumitur fuisse cõ-
uictus,& snĩæ acquieuisse,cum de eius p̄iudicio tractatur,vt l.fi-
liusfa.§.inuitus.cũ ibi no. ꝑ gl. & Bar.s̃.de procu. & ꝑ Dy.in re-
gula,qui tacet.in 6. hr̃ in c.nonne.de p̄sump. ꝑ Bar.late in l.quæ
dotis.ff.sol. mat. & ideo infra 10. dies poterit appellare tam a di-
cta sententia q̃ ẽt a procepto, vt hac gl.& in l.si pecuniam. C.de
re iudi. Aduertendũ tñ, ꝙ oĩa iura,q̃ dicunt appellationẽ cõfessi
& cõuicti nõ debere recipi, procedunt habito respectu ad iudi-
cẽ a quo:q̱a iudex a quo nõ tenet̃ deferre appellationi,quinimo
appellatione nõ obstante põt exequi suã sententiã. Si tñ videret̃
sibi appellationẽ prædictã habere probabilẽ,& verisimilem cau
sam appellandi,honestè faceret ei deferre, & supersedere in exe
cutione,licèt ad hoc nõ teneatur,vt d.l.2.& l.non quicquid.ff.de
iu.Tu allega optimum tex.& qđ ibi notatur, in l.j.in fi.ff.de quę
11 filio.¶†Sed tunc quæritur,Petunt̃ a reo centũ ex cã depositi:reus
aũt fuit conuictus & cõfessus depositum,& lata fuit diffinitiua ɔ̃
eũ.Ipse aũt appellauit hac cã expressa, quia dicit se soluisse dicta
centũ:vel sibi pactũ fuisse factũ de nõ petendo, vtrũ iudex a quo
teneatur deferre huic appellationi.Et vr̃ ꝙ non,per ea quæ dicta
sunt.Ius.n.euidẽter p̄sumit ɔ̃ talẽ,q̱ appellat,& has exceptiones
opponit causa differendi.Et hoc vr̃ fuisse de mente Spec.in ti.de
confes.§.fi.versi.sed nunquid cõfessus. sed iudex ad quẽ bene po
terit & debet recipere dictã appellationẽ, si ante oĩa, saltẽ sum-
marie reus faciat sibi fidẽ semiplenã de talibus exceptionibus,
ar.d.c.Romana.§.sin aũt post sententiã.& quod ibi per glo.& est
tex.in l.j. cũ ibi not.C.quorum appel. & dixi in l.ex consensu. §.
12 fi.s̃.eo. ¶†Nunc secundo principaliter est videndũ,an de iure ca
nonico cõfessus possit appellare.dic ſm d.Matthe.aut loquimur
in plene cõuicto & confesso:& in hoc cõcordant leges & cano-
nes,vt d.l.2.& no.gl.in d.§.sin aũt post sententiã. aut loquimur in
confesso tantum vel conuicto tñ,ita ꝙ res sit clara, & probatio-
nes possint transire in notorium, vt declaraui in textualibus: &
tunc aut loquimur in casibus criminalibus vel ciuilibus, in qui-
bus tractatur de correctione criminũ:& tunc iudex a quo nõ te-
netur deferre appellationi,vt est tex.hic,& d.§.sin aũt post sentẽ
tiam.vbi est alternatiua appellatio,tñ in se est valida: & potest iu
dex ad quem eam recipere,si videbitur dictã appellationẽ habe
re probabilẽ causam appellandi,vt vult glo.in ver.mandetur. in
d.§.sin aũt post sententiam. Et aduertas,ꝙ iudex ad quẽ ante oĩa
debet recipere summarie semiplenas probationes super causis
grauaminũ huius confessi & cõdẽnati,vt si alleget metũ tormen
torũ, vel errorẽ iuris verisimilẽ,vt hr̃ in d.§.sin aũt.post sentẽtiã.
Illud aũt qđ dixi iudicẽ a quo nõ teneri deferre huic appellatio-
ni, est verũ nisi appellans exprimat ꝓbabilẽ causam & verisimi-
lem,quia tunc iudex a quo defert, ut hr̃ in d.§.sin aũt post senten
tiam. & si non defert,malefacit, & puniri possit pęna qua solent
puniri iudices appellationibus nõ deferentes. de qua hr̃ in l.qm̃
iudices.C.eo. & vidimus in c.de priore. s̃.eo.ti. per talem tñ ap-
pellationẽ,etiã in qua est expressa causa rõnabilis,postq̃ iudex a
quo nõ detulit,nõ dicetur adhuc esse recisa sententia,imo durat
eius virtus, & tenebit executio sentẽtiæ facta a iudice a quo an-
te inhibitionẽ sibi factã legitime per iudicem ad quem: nec de-
bet retractari talis executio iã facta, nisi prius sit obtentũ in ap-
pellatione,vt in c.non solum.de appel.in 6.postq̃ tñ est obtentũ
in appellatione, declarabitur ꝑꝑ hoc oẽs actus factos ꝑ iudicẽ a
quo post appellationẽ interpositã fuisse nullos ipso iure, vt in c.
per tuas.de sen.excõ.& in c.licet.eo.ti.lib.6. & in l.j.ff.nil no.ap.
13 pen.¶†Et aduertendũ est,ꝙ tale ius canonicũ seruari debet non
solũ in foro spirituali, sed ẽt temporali in terris ecclesiæ, vt s̃. de
appel.c.si duobus.& no.in reg.peccatũ, in 6. & eo.li.c.2.de arbi.
vnde in terris ecclesiæ si damnati ad mortẽ a iudicibus sęculari-
bus,qui legitime in iudicio sunt confessi,licèt non ẽt conuicti,si
appellant a sententia diffinitiua ɔ̃ eos lata, non tenetur iudex a
quo tali appellationi deferre,sed exequi & facere eos mori, nisi
causa rationabilis & verisimilis in appellatione exprimatur, vt
14 dictũ est.¶†Itẽ aduertendum est,ꝙ hoc ius canonicum forte fuit
causa, ꝑꝑ quã inducta vr̃ consuetudo generalis ferè per omnes
partes,ꝙ in effectu in causis criminalibus appellari non põt,qm̃
vt plurimũ proferuntur sententiæ ɔ̃ confessos in iudicio: & licèt
sæpius confessi sint metu tormentorũ, de hoc tñ liquere nõ põt
iudicialiter,sed hæc consuetudo est expresse ɔ̃ ius ciuile, qđ exi-
15 git eos fore confessos & ẽt cõuictos.¶†Et ex prædictis infertur,
ꝙ si confessus in iudicio se occidisse hominẽ in terris ecclesiæ,
& damnatus ad mortem appellauerit, ꝙ ante q̃ iudex ad quem
inhibeat,fuit decapitatus,& postea contingat obtineri in appel
latione, quia confessio facta fuit metu tormẽtorũ, vel quia pro-
batum est confessionem fuisse falsam, declarabitur ꝑꝑ hoc exe-
cutionẽ prius factã nullã ipso iure, & sic censebitur talem fuisse
mortuũ hominẽ integræ famæ, & testamentũ suũ validũ rema-
nebit,iuxta l.si quis filio.§.irritũ. & §.hi q̱.ff.de iniusto testa. nec
bona sua confiscata remanebunt,iuxta not.in d.auth.bona dam
natorũ.C.de senten.pas.ar.d.c.per tuas.& c.licet. sed mors illata
tolli non potest, vt l.si quis prouocatione. C.eo. ꝑꝑ quod iudex
a quo debet puniri de iniustitia,& fuit in dolo vel in culpa, iux-
ta l.j. in prin.ff.eo.& l.in lege.ff.ad l.Iul.de vi. quod no.tñ in his
casibus,vbi executio est irreuocabilis, melius est ab executione
abstinere,per not.in simili in cle.j.ibi Imo.de re iu.& quæ posui
16 s̃.in c.ex rõne,in fi.col.2.¶†Quæro,qñ dicatur iusta causa vel ve-
risimilis, ꝑꝑ quam iudex a quo teneatur oĩno deferre appella-
tioni interpositæ a confesso & condemnato in causa criminali.
Rñdeo ſm d.Matthęum clarius loquendo,qm̃ glo.in d.§.sin autẽ
post sententiã,ꝙ causa potest esse primo, qñ allegaret̃ error eui-
dẽs, vt puta si quis est confessus se occidisse Titiũ, credens eum
mortuum ex vulnere, quod ei intulit, & est paratus incõtinenti
summarie fidẽ facere saltem semiplenam iudici a quo, ꝙ dictus
Titius viuit. pro quo facit l.j. §. fi. s̃.de quæst. & l.inde Neratius.
in fine,ad l.Aquil.& l.qui seruũ.s̃.de interrog.act. ¶Secũdo si al-
legat se positũ ad torturã nullis præcedẽtibus indicijs saltem le-
gitimis:

gitimis : & ideo confeſſione poſtea ſecuta cũ tormentis, ſibi nõ
præiudicaret, l.pen. & ibi not.per glo.& Bar.ff.de quæſt. tunc.n.
ſi iudex a quo ꝑpendit indicia non fuiſſe legitima, vel ſaltẽ ſuꝑ
hoc eſſe probabile dubium, tenetur in dubio deferre appellatio
ni.¶ Tertio ſi allegat metu tormentorum ſe fuiſſe confeſſum, &
ſuam confeſſionẽ in dubio metu ratificaſſe: tũc.n.ſi iudex a quo
ſcit hoc eſſe vel probabiliter dubitat, ut quia a prędeceſſore ſuo
fuit tortus, & corã eo poſtea confeſſus, vel dubitat ne nimis cito
poſt torturam ad banchũ iuris ductus fuerit ad ratificandũ, ↄ l.j.
& 2.& quod ibi Iaco. de But. & Doc.C.de cuſto.re.tũc in dubio
deferre tenetur appellationi.faciunt quæ dixi in c.vt debitus. &
in c. ad noſtram. ſ.eo. aliàs aũt ſi iudex a quo ſcit cauſam allega-
tam fore falſam, vt quia ſibi bene conſtat, & in actis apparent in
dicia ſufficientia præceſſiſſe, & ſe moderate malefactorẽ torſiſ-
ſe, & confeſſionẽ eſſe ſponte factã & non metu tormentorũ &
congrua quiete & dilatione interueniente, nõ tenetẽ de iure, nec
debet deferre appellationi. Ipſe.n.de facto ſuo, vt actis ſuis cer-
tus eſſe debet, l.cũ falſum. ſ.de acq.hære. ¶ Secundo caſu qñ lo-
quimur in cauſis mere ſimilibus, in quibus de crimine non di-
ſputatur:& tunc eſt dubiũ. nã dicunt quidã, ꝙ confeſſi & nõ con
uicti poſſunt indiſtincte appellare ẽt de iure canonico. Nã ſtãdũ
eſt in hoc diſpoſitioni legum, poſtq̃ ius canonicũ aduerſatur le-
gibus tm̃ in cauſis, in quibus agitur ad correctionẽ criminum, vt
hoc tex.noſtro, & d.§.ſin aũt poſt ſentẽtiã. Sed tñ cõiter tenetur
ↄriũ, quod idem eſt in cauſis ciuilibus de iure canonico. & ita te-
net gl.in d.§.ſin autẽ poſt ſententiã. & ita tenet Ange.loco p̃alle
gato.primo, quia eadẽ ratio, imo maior: nã ſi denegatur appella
tio in cauſa criminali, vbi requiruntur probationes clariſſimę, l.
fi.C.de proba.& tractatur de grauiſſimo præiudicio, ſ.de priua-
tione vitę, fortius denegari debet in cauſis ciuilibus. Itẽ pro hoc
facit d.§.ſin aũt poſt ſententiã.ibi, vel quo quis in iure &c. intelli
gendo large de quolibet negocio ẽt ciuili, in quo quis confeſſus
17 eſt. Itẽ pro hoc facit illemet §.ibi, vel ſimili, nõ tenet iudex a quo
deferre appellationi interpoſitæ per vere cõfeſſum, niſi cauſa ra
tionabilis exprimatur : ita ẽt eadem ratione idẽ erit dicẽdum in
eo, qui ficte hr̃ pro confeſſo, & eſt contumax in non iurando de
calumnia, in r̃ndendo poſitionibus, vt ſ.dictum eſt: & in banni-
to ꝑꝑ contumaciã, qui ex forma ſtatutorũ hr̃ pro confeſſo & cõ
uicto. Et hoc vr̃ ſatis de mente Io.An.in addi.ad Spec.de iura.ca
lum.§.fi.ver.ſed nunq̃d taliter.in addi. de quo ſ.proxime, in q̃n-
ta fallentia. & pro hoc facit d. §. ſin autem poſt ſententiam. ibi,
ſimili. & hoc expreſſe voluit Bar. quẽ expreſſe ſequitur Bal. in l.
ita demum.C.de procu. & tenet Ang.ff.eo.l.non tantum. dic vt
18 ibi. ¶† Vnũ tene menti, ꝙ licèt confeſſus poſſit appellare, ut in
hac gl.nunq̃ tñ audietur, & ſua appellatio deuoluet tam in ciui-
libus q̃ in criminalibus, niſi in ipſa appellatione expreſſerit cau
ſam grauaminis, & ſigillatim, licèt appellet a diffinitiua, ar. d.§.
ſin aũt poſt ſententiã. licet aliàs regulariter appellando a diffini-
tiua nõ teneatur quis exprimere cauſas grauaminis, iuxta l.3. §.
fi.ff.eo.licet ab interlocutoria ſic, vt in cle.appellanti.eo.ti.& di-
xi ſ.in c.vt debitus. & ẽt in hoc §.de quo late per Bar.in l.eius.ff.
de appel.reci. Ita not.dixit Bal.in l.in minoribus.C.de his q̃bus
vt indig. Sed Hoſt.& Archi.in d.§.ſin aũt poſt ſententiam. dicũt
ↄrium, ꝙ ẽt ſi ſponte cõfeſſus appellet, valet eius appellatio etiã
nulla cauſa inſerta, quia quo ad valorẽ & ſubſtantiã appellatio-
nis, qñ appellatur a diffinitiua, non eſt neceſſaria inſertio cauſæ,
vt d.l.3. §.fi. & ideo poterit proſequi appellationẽ coram iudice
ad quem, & coram eo allegare errorẽ confeſſionis & probare :
19 eorum tñ dictũ cõiter non tenetur, vt p̃dixi.¶† Sin aũt quęritur,
an iudex a quo teneatur deferre: & tunc ꝙ ſi ſimpliciter appella
tur nulla cauſa expreſſa, nõ teneatur deferre, & poterit procede
re ad executionẽ, donec per iudicẽ ad quẽ fiat ſibi inhibitio, quę
fieri poterit, cũ primũ cęperit cognoſcere, an appellatio ſit reci-
pienda vel non, ut d.§.ſin autẽ poſt ſñiam.& l.j.C.quo.app. Et ita
Bal. ſed vbi in appellatione eſſet exp̃ſſa vna cauſa, de quibus ſ.
dixi: tunc iudex a quo debet deferre, ẽt dato ꝙ nulla ſibi fiat in-
hibitio. facit quod hr̃ in d.l.fi.C.de errore aduoca. Et iſte eſt in-
tellectus d.§.ſin aũt poſt ſententiã. & ſic poteſt ſaluari opi.Hoſt.
& Archi. quia quo ad valorẽ appellationis nõ fuit neceſſaria in-
ſertio cauſę, ſed quo ad hoc vt iudex a quo teneatur deferre, arg.
c.vt debitus.ſ.eo. Iſtã opinionẽ ẽt tenuit Bal.in addi.Spe.in ti.de
appellationibus.in ver.appellans a diffinitiua : & de hoc per Io.
And.in nouella, in d.§.ſin aũt poſt ſñiam. & cum iſta opi.tranſit
Imo.in d.§.iuſſus. quod credo verũ. tu tñ vt euites dictã opi.Bal.
in d.l.in minoribus.de qua Imo.non facit mentionẽ, ſemper qñ
eſt confeſſus vel habitus pro confeſſo in tua appellatione inter-
poſita, inſeras cauſas grauaminis: & eſt rõ ſpecialitatis, quia ius
multum ↄ te præſumit, ꝙ tua appellatio nõ ſit fruſtratoria ꝑꝑ cõ
feſſionẽ propriã, vt ſ.dixi:& in caſibus, in q̃bus in criminalibus
licitum eſt appellare, in illis ſiue appellet principalis, ſiue tertius
pro eo, puta cõiunctus, ſi iudex procedat ad executionẽ nõ ob-
ſtãte appellatione poterit illi de facto reſiſtẽtia impune fieri, &
reus ſibi de manibus de facto extrahi. Ita Bal.in l.addictos.C.de
epiſc.audien.Ange.de Are.in l.non tantum. in j.col.ff.eo. & ibi
dixit idem Ang. quod licèt tertius admittatẽ ad appellandũ in cã
criminali pro coniuncto, non tñ admittitur ad proſecutionem
cauſæ, cũ in talibus criminalibus procura.nõ admittatur, l.pe.§.
20 ad crimen.ff.de pub.iudi. & hr̃ in ca.veniens.ĩ.de accuſa. ¶† Sed
a pro [a] cõplemento quæro poſt Imo.& Panor.hic, nunquid quod
dr̃ hic de confeſſione, habeat locũ ẽt in hærede, ut cõfeſſio teſta-
toris ei p̃iudicet. ¶ Et dicite ex mente Io.An.eo.ti.in additio.ad
Spec.§.in quibus.verſi.ſed nunquid.ꝙ ſic.Bal.in l.j.C.ne ex deli-
ctis defunctorum.do.Ant.in repetitione c.veſtra.de coha.cle.&
21 mulie.¶† Et ideo infertur ad quæſtionẽ, ꝙ ſi teſtator cõfeſſus eſt
coram ep̃o ſe rapuiſſe cẽtũ, q̃ intendit reſtituere: ꝙ illo caſu mor
tuo iſto, cõfeſſio præiudicabit hæredibus, & cogentur ad reſtitu
tionẽ rapinæ, dato ꝙ de rapina ad eos nihil peruenerit: quia illo
caſu licet hæres non teneatur ex delicto defuncti, niſi quatenus
ad eũ peruenit ex delicto, l.j.C.ne ex delic.defuncto. hr̃ in c.fi.j.
de ſepult.tñ hic non tantũ cõuenitur ex delicto defuncti, quan-
tum ex ciuili obligatione nata, ex quo confeſſus eſt ſe debere &
velle reſtituere, vel quod reſtituantur: & faciunt q̃ habẽtur in c.
quanq̃.de vſu.li.6.Et in l.eũ pro quo.per Bal. per illũ tex.ff.de in
ius voc.hæc procedunt in vera cõfeſſione: ficta aũt confeſſio nõ
pręiudicat hęredi, nec alteri tertio multo magis.ita Bar.in l.eius
qui delatorẽ.per illũ tex.ff.de iure fiſci. Panor.in c.per inq̃ſitio-
nẽ. ſ.de elec. Imo.in c.fi. quicquid ibi dicat Panor.ſ.de iura.cal.
nec ẽt præiudicabit ficta cõfeſſio in alio iudicio. tex.eſt in l.2.§.j.
de iu.iſ.quẽ ad hoc ponderat Bar.in d.l.eius.licèt ſecus ſit in ve-
ra confeſſione.ita Io.An.in d.cap.per inquiſitionem. poſt Inno.
22 ¶† Sed quid de confeſſione procura.an confeſſio eius præiudica
bit circa appellationẽ dño? & concludit hic do.Anto.ꝙ nõ, licèt
factum procu.p̃iudicet dño, per ea quę notantur in c.j.ſ.vt li.nõ
conteſt.in l.j.§.ſi procura.ff.ſi quis ius di.non obtem.tñ cũ renũ-
ciare appellationi non poſſit procurator ſine mãdato ſpeciali, ꝑ
ea quæ habentur per Bal.in l.fi. §.fi.C.de tempo.app. Diſtinguit
tñ Bal.in c.ex parte decani. ſ.de reſcrip.ita per indirectũ cõfiten
do nõ poterit præiudicare dño in appellatione, licèt in ↄrium fa
ciunt quæ no.Bal.in d.c.ex parte decani. & quæ habentur in l.ſi
fideiuſſor.§.quædã.ff.mandati. In ficta aũt cõfeſſione procurato.
clarum eſt, ꝙ illa nõ nocet dño. Ita Io.An.& Panor.in d.c.per in-
23 quiſitionẽ.† Glo.in verbo, corã ſuperiore.in fi.habetis ex glo.an
in cauſa appellationis proſequẽdæ debeat citari iudex a quo. Et
dicite ꝙ tex. habetis magiſtralẽ theoricã facientẽ in c.venerabi-
libus.in prin.& §.j.de ſent.excõ.lib.6. quia aut iudex proceſſit ex
officio:& tunc debet citari ipſe iudex: aliàs nõ valebunt acta. aut
proceſſit ad inſtantiã partis: & tunc aut appellans inſtat ẽt vt iu-
dex puniatur, & tunc reſpectu cauſæ, q̃ ↄ iudicẽ dirigitẽ vt punia-
tur, debet iudex citari: aut vero appellans inſtat ſolũ ſuper appel
latione, & iudex a quo nõ eſt citandus, ex quo proceſſit in cauſa
ad inſtantiã alterius, bene poterit ſi volet aſſiſtere cauſæ appella
tionis, & inſtruere appellatũ, & defendere ſuũ proceſſum, ꝑ ea
quæ notat Inn.in c.de cætero.ſ.de trãſ.hr̃ in c.dilectus.el primo,
& el ſecondo.ſ.de reſcr. & ita cõiter Doct.hic, & in d.c.venera-
24 bilibus.¶† Glo.in verbo, defecerit.in fi.an præſumatur pro pro-
ceſſu iudicis vel ne, hr̃ in c.qm̃ ↄ.in c.cum in iure peritus.ꝑ Inn.
maxime, ſ.de offi.deleg.in c.cũ Bertoldus.per Inn.& alios: & in
c.cũ inter.per Io.An.Hoſt.& Imo.ſ.de re iu. abunde per Alber.
in auth. ſi quis in aliquo documento. C. de eden. per Cyn. Bal.
25 & Albe.in l.emancipatus.& in l.ſicut.C.de fide inſtr. ¶† Glo.in
verbo, has conſtitutiones. in fi.no. perpetuo iſtã glo. ꝙ forma c.
ſacro.non habet locũ inter regulares: quia ipſi poſſint excõica-
re illa forma omiſſa, ſuos regulares:& licet alij tranſeant, Panor.
hoc intelligit verũ, ſi ꝑ regulares cõſtitutiones appareat aliquã
formã dari excõicationi, q̃a tũc ea eſt obſeruanda, cũ videantur
recedere a forma cap.ſacro. & pro glo.faciunt not.in c.j.de ſen.
exc.lib.6.tñ Inn.hic intellexit tex.noſtrũ loqui de conſtitutione
iſta tantum, non de decre.ſacro. quod patet ꝑ illa verba demon-
ſtratiua, has duas:& ſunt duæ cõſtitutiones in hac decre. vna cir
ca recuſationẽ vſq; ad verſ.porro. Alia circa appellationẽ, a verſ.
porro.

ADDITIO.

a ¶ Sed pro complemento. Adde Alex.in conſ.18.incip. Conſideratis verbis.in 3.
vol.fol.22. Et an confeſſio facta per teſtatorem, quod ipſe ſoluit, quod promi-
ſerat, an faciat fidem. vide Pau. de Caſt. in conſi.388. in j.parte conſiliorum.
verſi.ſuper nouo, quo quæritur.

porro. vsq; ad versi.cæterũ. Et sit sensus, ꝙ regulares nõ possunt
recusare suos superiores, nec ab eis appellare, si ẜm regularẽ ob-
seruantiã distinguãtur: vel vt dixi in tex.ẜm Host. si iudicialiter
superiore procedente modum non excesserint, nõ possunt nec
eum recusare, nec appellare. faciunt quę vidimus in c.ad nostrã.
s̃.co. Et ille intellectus Inno. est magis consonus literæ.

S V M M A R I V M.

1 *Aduocatus per suam confessionem potest parti præiudicare in exceptionibus dilatorijs.*
2 *Clientulus potest stante errore aduocati confessionem eius reuocare. & nu. 9.*
3 *Litis cõtestatio potest ex confessione aduocati induci, si a parte nõ reuocetur.*
4 *Litis contestatio inducitur, si peremptoria opponatur.*
5 *Appellatio ab interlocutoria permittitur, quamuis iudex grauandi propositum non habeat.*
6 *Aduocati confessionem potest pars per procuratorem reuocare.*
7 *Subdelegatus a delegato etiam principis non potest alteri subdelegare. & num. 12. & 13.*
8 *Cardinalis cum sit delegatus, delegare poterit, & suus delegatus alteri subdelegare.*
10 *Aduocatus non debet litem contestari, nec exceptionem peremptoriam attingere, donec dilatoriæ sint expeditæ.*
11 *Reuocatio fieri an necessario debeat.*
14 *Delegatus ab inferiore a principe non potest subdelegare.*
15 *Ordinarius an possit subdelegare alteri cum clausula, vt ille possit subdelegare.*
16 *Delegatus principis vtrum poterit subdelegando dare potestatem subdelegandi alteri.*
17 *Delegatus inferioris a principe, vel subdelegatus delegati principis, an possit vnum articulum causa subdelegare, licèt non totam causam.*
18 *Iudex tabellioni potest remittere receptionem testium nudi facti.*
19 *Tabellio, cui est delegata examinatio testium nudi facti, an poterit alteri committere.*
20 *Legatus an possit subdelegare.*
21 *Subdelegandi potestas an possit per consuetudinem dari non habenti.*
22 *Delegatus ad vniuersitatem causarum æquiparatur ordinario.*
23 *Delegatus ad vniuersitatem causarum, quis dicatur. & nu. 24.*
25 *Appellatio a diffinitiua non requirit causæ expreßionem.*

C A P. LXII.

CVm causam. Hoc dicit ẜm Io. An. Si iudex
cõfessionẽ aduocati eadem die
reuocatã pro li. contest. habere vult, vel processum
habitũ a subdelegato subdelegati ratum habere, ab
eo ẽ legitime appellatur. h. d. ¶ Diuiditur in duas. In prima facti
1 narratio. In secunda prouisio: ibi, mandamus quatenus. ¶ †No.
primo ex tex. ibi, sunt delationes dilatoriæ proponendæ. ꝙ aduo
catus ꝑ suã cõfessionẽ põt præiudicare in exceptionibus dilato-
rijs ipsi parti, si pars ex quo sciuit cõfessionẽ, eam nõ reuocauit.
Et faciunt quę habentur in l. sed si susceperit. ff. de iudi. in c. inter
monasteriũ. s̃. ti. proxi. qualitercunque. n. in principali procedat̃,
vr̃ renunciatũ dilatorijs, vt ibi. & aduocatus licet nõ efficiat̃ vnq̃
dñs litis, ꝑ ea q̃ habentur in l. j. §. j. ff. de postu. in l. quisquis. C. de
postul. tñ sua cõfessio p̃iudicat parti pñti, l. j. C. de erro. aduo. vel
ẽt absenti, si ex quo sciuit nõ reuocauit, l. 2. & fi. C. de erro. aduo.
& hoc tex. & dicã in gl. ideo nõ mirũ, si per confessionẽ aduoca-
ti p̃iudicatur clientulo in dilatorijs, cũ possit p̃iudicari ẽt in perẽ
2 ptorijs. ¶ †No. tex. ibi, reuocauit. ꝙ stante errore cõfessionis ad-
uocati põt clientulus eius cõfessionẽ reuocare. & ponit pulchre
Bal. in c. fi. s̃. de confes. & licet tex. exprimat confessionẽ fuisse er
roneam, tñ signanter habetis ex tex. ꝙ in ipso actu reuocationis
nõ tenetur clientulus exprimere, ꝙ ꝑꝑ errorẽ reuocet. Et sic ha-
betis esse differẽtiã inter reuocationẽ confessionis aduocati, &
reuocationẽ propriæ confessionis vel procuratoris: quia in reuo
canda confessione aduocati non est necesse exprimere, ꝙ ꝑꝑ er
rorẽ reuocetur: multominus nec erit necesse probare errorem.
secus est circa reuocandã propriã vel procuratoris, casu quo ꝓ-
curator possit p̃iudicare: quia tũc requiritur, ꝙ exprimatur ꝙ ꝑꝑ
errorẽ fit reuocatio, l. error. C. de iur. & fac. igno. & ibi no. ca. fi.
& ibi no. s̃. de confes. l. non vr̃. ff. de confes. & ẽt necesse est qñq;
3 probare errorẽ in dictis iuribus. ¶ †No. ex tex. ibi, litẽ cõtestatã.
ꝙ ex confessione aduocati potest li. conte. induci, si a parte non
reuocetur, & si talis cõfessio respiciat principale negociũ, vt hic.
& faciunt not. in c. vnico. s̃. de li. contest. in c. cum ad sedem. s̃. de
4 testi. spo. ¶ †No. ex tex. ibidem, li. conte. iunctis præcedẽtibus, ꝙ
licèt per exceptionẽ peremproriã oppositã nõ inducatur litis cõ
testatio, c. fi. de li. contest. li. 6. tñ si peremptoria opponatur, & su-
per ea testes recipiãtur vt hic: vel offeratur probatio perempto-
rię, inducitur litis cõtestatio. Ita Bal. hic, qui dicit hoc esse singu-
lare: & potest esse ratio, quia offerendo probationẽ, vel testes fa-
ciendo examinari, cum ista nonpossint fieri nisi lite contestata,
vt valeant, toto titulo s̃. vt lite non contestata. & pars in dubio
non vr̃ eligere viam ad impugnanda sua iudicia, l. 3. ff. de testam
mili. ideo ꝑ hos actus sequentes vr̃ pars declarare rñsionẽ, ꝙ d
obiecit peremptoriam, fecit animo litẽ contestandi. Gl. tñ in d
ca. fi. dat alium intellectũ ad hunc tex. ꝙ hic ideo ꝑ oppositionẽ
peremptorię inducatur li. conte. quia pars non simpliciter oppo
suit exceptionẽ, sed attigit negociũ principale, negando narrata
prout narrant̃, & petita fieri non debere, deinde peremptoriam
subijcere. Per quę verba clarum est induci li. conte. imo est quo-
tidiana practica d. c. vnico. & ibi notatur: & iste intellectus cõ-
5 ter hic approbat̃, licet sit diuinatiuus. ¶ †No. ex tex. ibi, fore cre-
dentes. ꝙ licet iudex non habet propositũ grauãdi, qa somniat
se iuste agere, tñ ꝑmissa est appellatio ẽt ab interlocutoria: & sic
habetis hic casum, ꝙ ab interlocutoria appellatur, ẽt si ex propo
sito iudex nõ grauet, sed re ipsa iniustitiã faciat, dũ tñ ex produ-
ctis corã eo de iniustitia appareat, cle. appellãti. eo. ti. Et sic ideo
opi. iudicis appellationẽ nõ excludit, quia in iure errabat. ita Pa-
nor. hic, credendo per cõfessionẽ erroneã aduocati & reuocatã
6 litis contestationẽ esse. ¶ †No. ex tex. ibi, ꝑ procur. ipsorum, ꝙ
pars cõfessionẽ aduocati non solũ põt reuocare per seipsam, sed
ẽt per procura. & sic habetis hic esse casum, ꝙ aduocatus nullo
pacto sit dñs litis, nec instantiæ: nec parẽ potestatem habet in cã
sicut procurator: nam si haberetur pro procuratore, nõ possent
gesta ꝑ eum, per alium procuratorẽ reuocari ad litẽ gñaliter da-
7 tũ, vt patet hic, l. si hominẽ. ff. man. ¶ †No. ex tex. ibi, delegatorũ
suorum approbauit. ꝙ subdelegatus a delegato ẽt principis non
põt alteri subdelegare. facit tex. in c. suꝑ qõnũ. §. si vero. s̃. de offi.
dele. imo plus vult hic tex. ꝙ ẽt nõ possit ratũ habere processum
gestũ a subdelegato subdelegati ipse delegatus primus. Et sic ha
betis bonũ tex. ꝙ in iurisdictionalibus ratihabitio non iustificat
ꝓcessum nullũ ex defectu iurisdictionis. Et voluit Inn. in c. pru-
dentiã. in prin. s̃. de offi. dele. hr̃ in l. licet. ff. de iudi. Et p̃cipue est
signandus iste tex. cũ loquatur in Cardinali delegato, qa ex hoc
habetis, ꝙ licèt Cardinales, qñ mittuntur, videãtur in dubio sem
per esse legati de latere, c. j. de off. leg. li. 6. & habeant iurisdictio-
nẽ ordinariã, c. 2. de offi. leg. lib. 6. tanq̃ legati: tñ si cõmittatur eis
particularis cã, in ea nõ cẽsentur ordinarij, sed potius delegati. &
ita est tex. hic. & potest esse rõ, vel quia illa cõmissio fiebat in cu
ria, & tunc nõ fiebat tanq̃ legato, cũ in curia nõ sint legati: vel ẽt
posito ꝙ fieret extra curiã, ideo cẽsentur delegati, quia particula
riter illa causa est eis cõmissa, & sic non funguntur iurisdictione
vniuersali sicut legati: & faciunt q̃ dicã in gl. in verbo, delegatus.
in fi. imo fortius probat iste tex. vnũ no. ꝙ licet legatus de latere
cum æquiparetur proconsuli, d. c. 2. de offi. lega. li. 6. & proconsul
possit delegare alteri, l. cõstituendo legatũ, l. legatus. & toto ti. ff.
de offi. procon. Ita põt Cardi. delegare alteri: & sic legatus ꝓcõ-
sulis põt alteri delegare. Et sic licèt legatus sit delegatus inferio-
8 ris a principe, tñ subdelegat, l. cum prætor. §. j. ff. de iudi. †Glo. est
in d. l. legatus. hr̃ in l. more. & in l. & quia. ff. de iurisd. om. iu. Ita
Cardi. cum sit legatus, delegare poterit, & suus delegatus alteri
subdelegare ad instar proconsulũ, ar. d. c. 2. & ita Panor. in c. cum
Bertoldus. s̃. ti. proxi. tñ hoc non procedit in particulari cã Cardi
nali cõmissa, quia ex quo eam non habet vt legatus, licet possit
tanq̃ delegatus principis subdelegare ipsam causam, tamẽ suus
subdelegatus nõ poterit alteri subdelegare: quia hoc non habet
Cardinalis vt legatus. ita tex. hic. ¶ Vltimo no. delegatũ ab infe-
riore a principe non posse subdelegare, delegatum aũt a princi-
9 pe sic, l. a iudice. C. de iudi. ¶ Glo. in verbo, eadẽ die. in fi. quia gl.
attingit duo, vnũ tacitè, aliud expresse: vnũ, an cliẽtulus possit re-
uocare cõfessionẽ aduocati, secundũ qñ. Circa primum dicite la
tius, aut fit cõfessio cliẽtulo pñte & non ꝯdicente, & tunc nõ põt
eam reuocare, l. j. C. de erro. aduo. nisi sicut confessionẽ ꝓpriã, &
sic prætextu erroris, l. error. C. de iur. & fac. igno. c. olim. j. de cẽsi.
& d. c. fi. s̃. de cõfes. Aut cõfitetur clientulo p̃sente & ꝯdicẽte: &
tunc nihil operat̃ cõfessio: ergo de reuocatione nõ est tractãdũ,
d. l. j. Aut fit clientulo absente cõfessio: & tunc aut q̃ primũ sci-
uit, fecit actũ, per quẽ vr̃ consensisse cõfessioni, puta in casu no-
stro confessio aduocati nõ erat erronea, qa nõ vera: sed erronea,
qa nõ tẽpore debito: cõfitebat̃. n. suꝑ peremptoria exceptione,
& ad li. contest. inducendã, cũ tp̃s induciarũ ad dilatorias oppo-
10 nẽdas esset petitũ. †Et ideo errabat aduocatus, qa nõ debebat li-
tẽ contestari, nec exceptionẽ peremptoriã attingere, donec dila
toriæ nõ essent expeditæ: & isto casu si cliẽtulus, postq̃ sciuit cõ
fessionẽ aduocati, processit ad aliquẽ actũ, q̃ solet geri post li. cõ-
te. vr̃ tacite confirmare cõfessionem aduocati: & ideo reuocare
amodo non poterit. faciunt not. in c. si. de iureiu. lib. 6. aut postq̃
11 sciuit, ꝯdixit: & tũc valet reuocatio vt hic. ¶ †Circa secundũ, qñ
debeat reuocatio fieri: aut quærimus de reuocatione fiẽda, vt de
confes-

confeſſione aduocati, & ſic nõ aliter docto de errore tacito nec
expreſſo, vt dixi in tex. & tũc vſq; ad triduũ reuocare poterit, d.
l.fi. dũmodo per aliquẽ actũ præiudicialẽ nõ videat conſenſiſſe:
& ideo in caſu noſtro dr̃ eadẽ die reuocandũ eſſe, nec proceden
dũ in cauſa ad aliquẽ actũ, qui ſolet geri poſt li.conte. puta ꝓdu-
cẽdos teſtes, ꝓut hic videbat̃ cõfeſſionẽ aduocati cõfirmare. Ita
glo. hic nota, quæ cõiter approbatur: aut vult cõfeſſionẽ reuoca-
re, nõ vt aduocati cõfeſſionẽ, ſed ẽt vt ꝓpriã, ſ. q̃a vult dicere de
errore: & tũc põt perpetuo eã reprobare vel reuocare docendo
de errore. gl. eſt 35.q.9.c.loci. verſi.his ita. quam ita intelligũt hic
Panor. & Imo. ẽt in cã appellationis, l.fi.C.de erro.aduoc. hr̃ in
12 l.creditor.§.iuſſus.ff.eo.¶†Glo.in ver.delegatus, in fi.habetis pri
mo ex gl. quod dixi in vltimo not.tex. & eſt ratio, quare delega-
tus a principe poſſit ſubdelegare, & nõ alij delegati inferiorum
in priuilegiũ ipſorũ delegatorũ principis: nã maiores ſunt quo-
cunq; ordinario in illa cã, c.ſtuduiſti.s̃.de offi.legati. Cũ ergo eis
cõpetat ex priuilegio, & priuilegia non ſunt extẽdenda, regula,
quæ a iure. de reg.iur.lib.6.l.quod vero ↄ̃.ff.de legibus. Ideo non
extenditur ad delegatos inferiorũ hoc priuilegium: & ꝑ hoc ha
betis inferre rõnẽ ad tex. noſtrũ, quare ſubdelegatus delegati a
principe minime habet ipſe ſubdelegare: quia ex quo delegato
principis eſt conceſſum hoc ex priuilegio, non egreditur perſo-
nã, & ſic vt tranſeant in delegatũ principis, l.ius ſingulare. ff.de
legibus.§.quod principi. Inſtitu.de iure naturali gen. & ciuil. &
hanc rõnem ſentit glo.noſtra: imo plus vult glo. ꝙ ẽt poſt litem
conteſtatã non poſſit ſubdelegatus delegati a principe ſubdele-
gare: q̃a in iudice nõ conſiderat̃ an lis ſit cõteſtata vel ne quo ad
appropriandũ ſibi iuriſdictionẽ, qñ eſt delegatus, l.iudiciũ ſolui-
tur.ff.de iudi.licèt ſecus ſit in procuratore, l.neque.C.de procur.
13 & hr̃ in c.non iniuſte.s̃.de procurato.† Ideo ſicut nõ poteſt ante
litem conteſtatam ſubdelegare, ita nec poſt: & cum gl.trãſeunt
14 oẽs.¶†Habetis ẽt ex gl.intellectũ ad cap.cum Bertoldus.s̃. de re
iud.ꝙ licèt ibi delegatus inferioris a principe ſubdelegaret, non
tñ per hoc iſte tex.permittit, ꝙ delegatus ab inferiore a principe
poſſit ſubdelegare: quia eſſet ↄ̃ tex.noſtrũ, & d.l.a iudice. ↄ̃ cap.
paſtoralis.in prin.& c.ſuper quæſtionũ. in prin.maxime per lo-
cũ a ſpeciali.s̃.de offi.deleg. ſed intelligitur ille tex. narrare facti
accidẽtiã, ſuper qua Papa ibi de hoc nihil decidit: ideo ſtabimus
iuribus expreſſis, quæ ↄ̃riũ diſponunt, ſ.tenendo ꝙ ibi potius de
15 facto ſubdelegauit, q̃ de iure, nec tenuit ſubdelegatio.¶†Sed cir
ca hanc partem glo.pro cõplemẽto quæro primo, nunquid ordi
narius poſſit ſubdelegare alteri cũ clauſula, vt ille poſſit ſubdele
gare. & vr̃ dicendũ ꝙ nõ, ex quo ſubdelegatio eſt conceſſa in pri
uilegiũ principis & delegatorũ ſuorũ, ut dixi: & ita tenet Archi.
in c.quamuis.eo.tit.lib.6.& Cy.in d.l.a iudice. In ↄ̃riũ eſt gl.in c.
is cui.de offi.dele.lib.6. vbi gl.firmat, ꝙ ordinarius poſſit hoc fa-
cere. & tenet Ro.deciſ.368. quæ incipit, Itẽ ſi eps. & tenet Spec.
in tit.de iudice dele. §.2.verſi. ſed nunquid. tenet Bar. in d.l.mo-
re.& cõiter oẽs in d.l.a iudice.mouetur per tex.in l.vnũ ex fami-
lia.§.ſi de Falcidia. ff.de leg.2.& tex.ẽſt in terminis arguendo de
arbitro ad iudicẽ, in l.non diſtinguemus. §.quæſitũ.ff.de arbi.&
tenent cõiter Canoniſtæ hic, & in d.c.cum Bertoldus. & in d.c.
is cui. Nec obſtat arg.ↄ̃rium, ꝙ delegatus inferioris non põt ſub-
delegare: quia illo caſu ſubdelegando non faciet vt delegatus,
ſed vt pica & organũ ipſius ordinarij: & ipſe ſubſtitutus dicetur
ſubdelegatus ordinarij, nõ ſubdelegati ab ordinario. Et ideo An
ge. in d.l.more. dicit ꝙ ſi ordinarius vellet delegare cum hoc, ꝙ
delegatus poſſet nomine ſuo facere ſubdelegatũ, hoc non poſ-
16 ſet. Et ita ſaluatur opinio Archi. & Cy. ¶†Secundo quæro, an li-
cèt ſubdelegatus delegati principis non poſſit ſubdelegare, vt
hoc tex.& c.ſuper qõnum. §.ſi vero.s̃.de offi.dele. imo ſi occur-
reret in eadẽ perſona, ꝙ eſſet pro parte delegatus principis pro
parte ſubdelegatus, non poſſet ſubdelegare, vt eſt tex.not.in d.§.
ſi vero. vtrum poterit delegatus principis ſubdelegando dare po
teſtatẽ ſubdelegandi alteri? & glo.eſt in c.ſuper qõnum.§.porro.
verſi.transfert.s̃.de offi.dele. quod nõ.& ita tenet Archi. in d.ca.
quamuis.& Io.An.in d.c.is cui. Panor. tñ in d.c.cum Bertoldus.
ita diſtinguit: aut ſubdelegatus ſubdelegauit in totũ vices ſuas
nil ſibi reſeruato: & tunc non poſſit ſubdelegare cum poteſtate
ſubdelegandi: nam ex quo ſubdelegando in totum abdicauit a
ſe iuriſdictionẽ, d.§.porro.non poſſumus dicere, ꝙ ſi iſte ſubdele
gatus deueniat ad actũ ſubdelegandi ex poteſtate ſibi permiſſa
ã ſubdelegãte, videatur ipſe delegatus ſubdelegans iſtã ſecundã
ſubdelegationẽ facere: quia non remanſit iudex, & ſic nõ habet
locũ fundamentũ, per quod mouetur Bar.in d.l.more. & glo. &
Doct.in d.c.is cui. ad concludendũ ꝙ ordinarius inferior a prin-
cipe poſſit delegare cũ poteſtate ſubdelegandi, ut dixi in præce-
denti qõne. Aut delegatus principis ſubdelegauit nõ in totũ vi-
ces ſuas, ſed aliquo ſibi reſeruato: & tunc ex quo remãſit iudex,
ſi ſubdelegatus ſubdelegauerit ex poteſtate ſibi ꝑmiſſa, & ſub-
delegante, valebit ſubdelegatio: quia illo caſu militat fundamen
tũ, vt delegatus ſubdelegans videatur per miniſteriũ & organũ
ſubdelegati alteri ſubdelegare, ſicut dixi in præcedenti qõne de
ordinario: tñ in ↄ̃rium faciunt quæ notat Spec.in tit.de lega.§.2.
verſi.ſed nunquid delegatus. nã inter cætera propterea prohibe
tur ſubdelegatus ſubdelegare rõne infinitatẽ euitandi, q̃ rõ indi
ſtincte cõcludit, ſiue ſubdelegatus ſubdelegauit vices ſiue non:
nec eſt bonũ ſimile adductũ de ordinario dãte poteſtatẽ ſubde-
legandi, quia ſubdelegatio in ordinario non prohibetur in ordi
nario rõne infinitatis, ſed reſpectu poteſtatis: q̃a hoc priuilegiũ
eſt ſolũ conceſſum principi, & delegatis ab eo ſubdelegandi, &
conceditur a lege, c.paſtoralis, in prin.& c.ſuper quæſtionum.in
prin.s̃.de offi.dele.& dictũ eſt in tex. ¶†Tertio q̃ro, nunquid de- 17
legatus inferioris a principe, vel ſubdelegatus delegati princi-
pis, & ſic huiuſmodi ꝑſonæ, quæ delegare prohibentur, poſſint
vnũ articulũ cauſæ ſubdelegare, licet nõ totã cãm. Bar.in d.l.mo
re.concludit ꝙ ſic, & in l.ſolet.ff.de iuriſd.om.iudi. Mouetur, q̃a
delegatus ad vniuerſitatẽ cauſarũ poteſt vnã cauſam ſubdelega
re, vt hic in gl. ergo ita delegatus ad vnã cauſam quaſi ad vniuer
ſitatẽ articulorũ cauſæ illius delegatus poterit ſubdelegare vnũ
articulum. & facit pro eo l.j. §.j.ff.quis & a quo. adducit 2.tex.in
cle.vnica.de offi.dele. tertio pro eo facit tex.in ca.ſuper qõnum.
verſi.nos autẽ. ibi, vel iudex quicunque. s̃.de offi.dele. vbi gñalr̃
dicit tex. ꝙ quicunq; iudex executorẽ ad certũ articulũ delegare
põt. quarto pro eo facit c.cum Bertoldus.s̃.de re iudi. In ↄ̃riũ eſt
cõis ſententia, & in d.c.cũ Bertoldus.& tenet glo.in d.clem.vni-
ca.& ibi per Doct.tenet Ang.in d.l.more.Bal.in d.l.a iudice.Spe
cu.in ti.eo.verſi.ſed nũquid.Ro.in deciſ.ſua 164. quæ incipit, Itẽ
ꝙ delegatus ordinarij. & pro illa opi.eſt tex.hic, qui loquitur de
delegatione articuli, ſ.receptione teſtium.& tex.in l.a iudice.C.
de iudi.ibi, iudicis dandi poteſtatẽ nõ habet.& tñ delegatio arti-
culi, in quo requiritur cauſæ cognitio, faceret iudicem. glo.in d.
clem.vnica.ergo articulũ ſubdelegare nõ poterit. Nõ obſtat pri
mo ꝙ dr̃ de delegato ad vniuerſitatẽ cauſarũ: quia in eo eſt alia
ratio quã hic.ſenſit glo.ſ.quia ordinario cõparatur. & facit gl.in
c ſtatutum.§.inſuper.in ver.moderatas. de reſcrip.li.6. facit gl.in
cle.2.de reſcrip.no. Bar.in l.ſi vni.al̃.incipit, Pomponius.ff.de re
iudi.& Ange.in l.qui procuratorẽ.ff.de procur.& faciunt not.in
c.prudentiã.in prin.maxime per Imo.& Panor.s̃.de offi.dele. &
hoc modo tollitur l.j.§.j.ff.quis & a quo.quia loquitur in delega
to ad vniuerſitatẽ cauſarum. Nõ obſtat tex.in cle.vnica.q̃a imo
facit in ↄ̃rium, ex quo loquitur ſpecialiter in delegato principis,
qui ſicut totã cauſam ſubdelegare poteſt vt hic, & d.l.a iudice.ita
vnũ articulũ.ſecus ergo eſt in delegato inferioris. Nõ obſtat tex.
in c.ſuper quæſtionũ.in prin. quia loquitur de deputando execu
torẽ ad certũ articulum, & ſic de delegatione nudi facti, quã be-
ne poteſt facere delegatus inferioris a principe. ſecus eſt in dele
gatione articuli cũ cognitione, vel aliquali iuriſdictione: quia eã
non poteſt alius delegatus quã principis facere, prout aperit ibi
tex.ſtatim in verſi.ꝙ ſi delegatus. vbi cũ miniſterio ſolum loquit̃
de legato a Papa. Et hoc modo rñdetur ad cap. cũ Bertoldus. ſe-
cundum vnũ intellectũ. vel ad cap.cum Bertoldus, rñdetur vt in
gl.hic, quia de facto ibi fuit ſubdelegatio facta, & nõ fuit oppoſi
18 tum. †Et ſic habetis in hoc articulo diſtinguere, vt patet ex ſo.ↄ̃-
riorum. aut vult delegatus inferioris ſubdelegare articulum, in
quo requiritur cauſæ cognitio, vel aliqualis iuriſdictio, & nõ po
teſt. aut vult ſubdelegare articulũ nudi facti: & hoc poteſt. & fa-
cit gl.in d.cle.vnica. cum alijs præalle. & ideo vr̃, ꝙ iudex poteſt
tabellioni remittere receptionẽ teſtium nudi facti, licèt articu-
lum, an ſint admittendi vel ne, non poſſit. & ita faciunt nota.in
c.præſentium.in prin.de teſti.li.6.facit tex.in generalitate ſui iũ-
cta glo.ibi in c.2.de iudi.lib.6. faciunt not. per Inno.in c.qm̃ ↄ̃. s̃.
de proba.licèt aliter videatur diſtinguere Inno.qui ibi non tene
19 tur, in d.c.cũ Bertoldus.¶†Sed punctus ſtat, nunq̃d iſte miniſter
nudi facti poterit ipſe alteri ſubdelegare hoc miniſteriũ: puta, ta
bellio, cui eſt delegata examinatio teſtiũ nudi facti, an poterit
alteri cõmittere? & quicquid dicat Inn.in d.c.cũ Bertoldus. con-
cludit ibi Io.An.& Imo. ꝙ nõ, q̃a vr̃ electa induſtria perſonæ: er-
go alteri nõ ſubdelegabit, nec examinationem, nec ſcripturam
eius, quia eius fides vr̃ electa ẽt in ſcribendo.& faciunt not.in c.
fi.verſi.cæterũ.s̃.de offi.dele.& ibi Panor. faciunt not.per Bar.in
l.nemo.ff.de duobus re.faciunt not.in l.vnica. §.ne autẽ.C.de ca
du.tollen.in d.c.is cui.de offi.dele. lib.6. ſed pone, auditor Rotæ,
cui eſt cõmiſſa cã audienda & cognoſcenda, fecit remiſſorias ad
partes duobus cũ clauſula, ꝙ ſi nõ omnes, vt teſtes examinarẽt,
iuxta ea quæ habentur in c.conſtitutus.j.de fideiuſ.in auth.apud
eloquen-

eloquentissimū. C.de fi.instru. pone, vnus ex istis examinatori-
bus delegauit vices suas alteri cōsocio: collega processit ad exa-
minationē testiū, opponit receptiones nō valere, qa factæ sunt
ab isto collega, cui alius cōsocius cōmiserat vices suas, quod nō
potuit facere, arg. c. sup quæstionū. §. si vero. s̄. de offi. dele. cōclu
sum fuit per D. de Ro. decis. sua 269. quę incip. Itē si auditor. has
receptiones nō valere. & deducitur ex prædictis qōnibus: nā aut
volumus tenere ꝙ auditor Rotę habeat ordinariā, aut habeat de
legatā, de quo in cle. auditor. de rescrip. Si tenemus, ꝙ auditor ha
bet ordinariā, isti examinatores delegati sunt inferiores a Papa:
ergo subdelegare nō poterūt, vt hoc tex. ergo collega nō potuit
procedere ex subdelegatione facta a consocio, nec potest ēt ille
auditor hunc processum ratificare, qa peccat in iurisdictione, vt
dixi in tex. aut tenemus ꝙ auditor habeat iurisdictionē delega-
tā, & tunc isti examinatores sunt subdelegati delegati principis:
ergo delegare nō poterūt, d. §. si vero. & in tex. hic. nec poterit au
ditor hanc exceptionē ratificare, quia peccat in iurisdictione. &
ita transit Rota. Posset tn̄ Papa illo casu notā habere hanc rece-
ptionē testium, quia licèt dicatur ꝙ processus nullus ex defectu
iurisdictionis nō possit ratificari, vt dixi in tex. tn̄ princeps ipse
posset hunc processum ratificare. Glo. est not. 9. q. 2. ca. 2. & faciūt
not. 3. q. 6. c. hæc quippe. & faciunt quæ habentur in c. ad petitio-
20 nē. j. de accusa. †Quarto quæro, nunquid legatus possit subdele-
gare delegato proconsulis? non est dubiū ꝙ sic, l. legato. ff. de off.
procon. & ibi notatur, l. cū prętor. §. j. ff. de iudi. De legato de late
re ēt nō est dubiū, ex quo æquiparatē proconsuli, c. 2. de offi. dele.
lib. 6. voluit Bal. in d. l. a iudice. & Ange. in d. l. cū prętor. Sed q̄stio
stat, quid in alio legato, q nō sit de latere. Panor. in d. c. cū Bertol
dus. dixit indistincte, ꝙ oēs legati possunt delegare, qa indistin-
cte æquiparantur procōsulibus, d. c. 2. nec loquitur ille tex. solum
21 de legatis de latere. †Vltimo q̄ro, an per consuetudinē possit dari
potestas subdelegādi nō habēti. & dic ꝙ sic, gl. est in l. cū prætor.
§. j. & facit, quia cōsuetudo pōt dare ordinariā, 9. q. 3. c. cōquestus.
in c. cū contingat. s̄. de fo. comp. & lex dat potestatē delegādi, d.
c. pastoralis. in princ. ergo ita consuetudo, q̄ æquiparatur legi, c.
fi. s̄. de consue. l. de quibus. ff. de legibus. In ea. in fi. habetis ex gl.
ꝙ delegatus ad vniuersitatē causarū pōt subdelegare vnam cau-
sam, & gl. cōiter approbatur. faciunt q̄ habentur in l. cū prętor. §.
j. ff. de iudic. & in l. j. §. j. ff. quis & a quo. & q̄ notat Bar. in d. l. mo-
22 re. & in d. l. solēt. †Aliud habes [a] ex glo. ꝙ delegatus ad vniuersita
a tē causarū æquiparatur ordinario. & sunt isti delegati ad vniuer-
sitatē causarum, puta vicarij foranei. ita glo. in d. clem. & si prin-
cipalis. de rescrip. faciunt quæ notantur in c. j. de offi. ord. lib. 6. &
cum glo. concordat ꝙ vult gl. in d. §. insuper. & quod notatur in
23 locis prælle. † Sed qualiter intelligetur q s sit delegatus ad vni-
uersitatem causarum. & dixit Ang. in d. l. solēt. ꝙ ille est delega-
tus ad vniuersitatē causarū, cui vniuersalitas causarū inter aliquā
vniuersalitatē personarū est cōmissa. tn̄ Bal. in d. l. a iudice. aliter
loquitur, quia dicit eū delegatū ad vniuersitatem causarum, cui
sub cōmemoratione certi territorij vniuersitas causarū est com-
24 missa. †Vos latius dicite ungendo ea q̄ notantur per Bar. in d. l.
more. per Canonistas in c. cū ab ecclesiarum. s̄. de offi. ordi. ma-
xime do. Anto. Io. An. & Imo. in cle. 2. de rescrip. & per Bal. in d.
l. a iudice. & Ange. in l. solet. ꝙ qn̄q; a principe datur quis vt or-
dinarius: qn̄q; vt delegatus ad vniuersitatē causarū: qn̄q; vt dele-
gatus ad plures causas & non ad vniuersitatē: qn̄q; ad vnam cau
sam ordinariā. Ad vniuersitatē vr̄ dare princeps in dubio, qn̄ eū
pficit certo territorio, ita vt videatur magis circunscribere & cō
siderare ipsum territoriū, & quæ in eo occurrent, q̄ causas tan-
tum. tex. est in l j. §. cū vrbem. ff. de offi. præfec. vrb. & in hoc con
cordant oēs. Itē ordinariū vr̄ dare cōmittendo principaliter ter-
ritoriū cū vniuersitate causarū: & in hoc nemo dubitat. & faciūt
not. per Inno. in c. ex literis. j. de iure patro. Itē vr̄ dare ordinariū
cōmittendo vniuersitatē causarū in certo loco vel iurisdictione
in certo loco. ita Bar. in d. l. more. d. An. & Io. An. in d. c. cū ab ec-
clesiarum. Imo. tenet ɔ̄riū, qa licet sub cōmemoratione loci cō-
mittatē vniuersitas causarū, puta in tali loco, non vr̄ principaliter
cōmissa cura loci, sed solū vniuersitas illarum causarū. & locus
vr̄ demonstratiue appositus: ergo non dr̄ ordinarius sed delega-
tus ad vniuersitatem causarum. & ēt pro hac opi. facit quod not.
Ange. in d. l. solent. tn̄ dicit Imo. ꝙ nō esset recedendū a cōi opi.
in iudicādo. delegatū aūt ad vniuersitatē causarū sine dubio dat
princeps, qn̄ vtitur verbo, delego. dū in cōmissione vniuersali-
ter causæ plures cōmittantur, vt quid vniuersum, & inter vniuer
sitatē psonarū. ita Bal. in d. l. a iudice. & Bar. in d. l. more. & ideo
dixit ibi Bal. ꝙ qn̄ princeps cōmitteret territoriū vel iurisdictio-
nē in territorio sub his verbis, Authoritate nostra facias. vel simi
libus, ꝙ vr̄ illo casu dare delegatū & ad vniuersitatē causarū. Nā
oīa nostra facimus &c. c. si apostolicæ. de præb. lib. 6. l. j. versi. oīa
nostra &c. C. de iure vet. enuc. & ideo isto casu non mirū, si vr̄ fa
cere delegatū, c. cū aliquibus. de rescrip. lib. 6. Ad vniuersitatē au
tē patet nō esse delegatū, ex quo territoriū vel vniuersalis iurisdi
ctio in territorio cōmittitur: delegatū aūt ad plures causas vr̄ da-
re princeps, qn̄ plures causas vni cōmittit non vniuersaliter, sed
vel sub singulari enumeratione, vel in genere: puta talē, & talē
cām tibi cōmittimus. vel ēt oēs causas vertentes inter Titium &
Seium tibi cōmittimus. & iste si sub enumeratione causarū est
datus, dicetur delegatus ad plures: si sub generalitate, dicetē dele-
gatus generalis. ita Ang. in d. l. solent. Delegatū aūt ad vnam cau
sam tunc vr̄ dare, cū vnā causam sibi cōmittit: qn̄q; tn̄ vr̄ potius
excitare q̄ delegatū facere, s. qn̄ cōmittit vnā causam vel ēt plu-
res ordinario, q̄ oīno ad eū spectabant: nam tunc in dubio vr̄ po
tius excitare iurisdictionē ordinariā q̄ delegatū facere, c. licet in
corrigēdis. & c. graue. s̄. de off. ordi. sed nunq d delegatus ad vni-
uersitatē causarū sicut potest vnā causam subdelegare, vt hic in
glo. ita poterit totā vniuersalitatē causarū alteri subdelegare. &
dicite ꝙ nō: nā sicut ordinarius nō pōt abdicare a se totā iurisdi-
ctionē nisi de consensu superioris, l. pen. ff. de offi. præ. hr̄ in c. qđ
in dubijs. & in c. admonet. s̄. de renun. ita iste delegatus ex quo
cōparatur ordinario. & ita voluit Imo. in d. c. super qōnū. §. si ve-
25 ro. †Gl. fi. in fi. no. glo. quia ponit differentiam inter appellatio-
nē a diffinitiua interpositā, & appellationē ab interlocutoria: qa
cū appellatur a diffinitiua, nō requiritur causę expressio: nec vnā
arctatur prosequi causam magis q̄ aliā, sed non deductum dedu
cā &c. c. cū Io. s̄. de fi. instr. l. per hanc. C. de tēp. appel. in interlo-
cu. secus est, dixi in c. vt debitus. & an propositis pluribus causis
appellationis, qn̄ ab interlocutoria appellatur, possit, si in vna
prosecuta succubuit, ad aliā reuerti: & an cogatur oēs prosequi
quas expressit, dixi in d. c. vt debitus. & hic ponit Io. An. & alij.

A D D I T I O.

a Aliud habes. Aduerte tamen, ꝙ quamuis delegatus ad vniuersitatem causarum æquiparetur ordinario quo ad hoc, vt sicut ordinarius potest delegare: ita delegatus ad vniuersitatem causarum, secundum gl. & Doct. in l. a iudice. hic alle. & aliquando etiam ubi concurrit identitas rationis, æquiparetur: tamen regulariter delegatus ad vniuersitatem causarum, non est ordinarius: imo etiā nec censeri debet habere similitudinem cum eo. ita no. d. Ias. in l. more. per illum tex. quem ad hoc ponderat, in 4. col. versi. Et sic ex istis. ff. de iuris. om. iu. Et nunquid sicut regulariter iurisdictio ordinaria non extinguitur re integra morte concedentis, ita sit censendum de iurisdictione delegata. vide omnino per eundem in d. l. more. in 2. col. & seq. vbi facit regulam cum fallen.

S V M M A R I V M.

1 *Ecclesia numerata numero, iuramento firmato, nullam dat iurisdictionem aut potestatem executoribus.*
2 *Surreptio gratiæ licèt peremptoria potest ad processum opponi.*
3 *Rescripta ad beneficia & rescripta ad lites, in quo disconueniant.*
4 *Surreptio in rescripto ad beneficia circa exceptionem peremptoriam, vel ius peremptorium, vitiat rescriptum.*
5 *Appellatio post exceptionem obiectam satis iustificatur, si constet ex confessione partis veram esse exceptionem.*
6 *Confessio processum retro nullum iustificat.*
7 *Appellari non potest a grauamine iudiciali de futuro.*
8 *Appellari non potest a negligentia iudicis, sed ad superiorem recurrendū est.*
9 *Sententia conditionalis non ligat pendente conditione.*
10 *Executor beneficialis habet potestatem siue iudiciariam siue executiuam mere, prout elegerit.*
11 *Causa nullitatis incidenter deducta non videtur, quando appellatur a sententia nulla.*
12 *Iudex appellationis non potest de nullitate pronunciare.*
13 *Executor beneficialis, etiam si eligat viam meri executoris, tenetur admittere exceptionem surreptionis, & de nullitate potestatis suæ.*
14 *Appellatio quando nullitatem in se includere dicatur.*
15 *Sententiæ quæ dicantur nullæ.*
16 *Sententia nulla quo iure siue remedio retractetur. & nu. 18.*
17 *Actus nullitas varijs deducitur modis.*
19 *Appellatio licèt non sit necessaria, a nullitate tamen poterit interponi.*
20 *Appellari a sententia nulla quando possit.*
21 *Sententia quousque dicatur nulla.*
22 *Nullitas vtrum habeat instantiam: & an pendente instantia nullitatis currat tempus ad appellandum.*
23 *Impedito legitime an currat sibi annus ad prosequendum appellationem propter iudicium nullitatis.*
24 *Appellationem prosequenti non computatur tempus pendentis appellationis in tempore nullitatis.*
25 *Sententiæ nullitatem prosequi num quis poterit ex eisdem actis, super quibus perempta est instantia.*
26 *Nullitas sententiæ an aliquem requirat ordinem iudicialem.*
27 *Citatio requiritur, siue sit notoria nullitas, siue non.*
28 *Parti si clarum sit nullam defensionem competere, illa non est citanda.*

29 Nul-

CAP. LXIII.

Ilecto filio G. Pro euidentia p̃mitto, q̃ sñia varijs modis retractat. Qñq;
p viã appellationis, quod tunc est p parte, qñ dr̃ sen-
tentiã esse iniustã; de cuius natura vidimus in rubri-
ca, quãtũ attinet ad appellationẽ a diffinitiua. de appellatione au-
tẽ ab interlocutoria vidimus in c. vt debitus. & de appellatione
ab actu extraiudiciali vidimus in c. bonæ. s̃. eo. Qñq; p viã in in-
tegrũ restitutionis, vt in c. ex literis. in c. suscitata. & in c. tũ ex li-
teris. s̃. de in inte. resti. Qñq; per viam supplicationis, vt in auth.
q̃ supplicatio. C. de p̃c. imper. offeren. notatur in d. c. tũ ex literis.
Qñq; per viã reductionis ad arbitriũ boni viri, vt hr̃ latissime in
c. Quintauallis. s̃. de iureiu. & no. Bar. in l. si societatẽ. §. arbitrorũ.
ff. pro socio. Qñq; in viã nullitatis; & illa proprie est materia no-
stra. h. d. Nõ sufficit appellanti dicere legitimã exceptionẽ se op-
posuisse, & q̃ propterea appellauit, nisi p cã nõ admissam se do-
ceat appellasse. hoc dicit. Diuiditur in duas. In prima facti narra-
tio. In secunda docet & instruit iudices. Secũda ibi, qm̃ iudices.
1 No. primo ex tex. ibi, certus numerus canonicorũ. q̃ in ecclesia
numerata numero, firmato iuramẽto, impetratio facta vltra nu-
merũ hoc tacito, q̃ ecclesia esset numerata & tacito de iuramẽ-
to est surreptitia, & nullã dat iurisdictionẽ nec potestatẽ execu-
toribus. facit tex. in c. constitutus. s̃. de rescrip. faciunt not. in c. cũ
non deceat. de elec. lib. 6. in c. dilecto. j̃. de præb. & sic habetis, q̃
surreptio in rescriptis ad beneficia vitiat ipso iure, prout est glo.
in c. ad audientiam. el secondo. s̃. de rescrip. licèt secus sit in re-
scriptis ad lit. ut ibi, & in c. cæterum. & in c. sin aũt. s̃. de rescrip.
2 †No. ex tex. ibi, ꝯ ipsos. q̃ licèt ex quo surreptio in impetratione
beneficiali vitiat gratiam ipso iure, vt proxime dixi, talis exce-
ptio dicatur peremptoria, quia ius principale partis perimit,
iuxta not. in c. j. de li. conte. lib. 6. & in c. j. s̃. de or. cog. & de natu-
ra peremptorię fit, vt regulariter non opponatur ad processum,
sed ad merita, d. c. j. tñ illa surreptio gratiæ licèt peremptoria, po-
test opponi ad processum. & sic habetis q̃ exceptio, q̃ gratia sit
surreptitia, põt opponi non solum ad merita, d. c. cõstitutus. sed
ẽt ad processum, licèt secus sit in rescriptis ad lites: nã in eis sur-
reptio non põt opponi ad merita, sed solum ad processum, d. ca.
cæterum. d. c. super literis. de rescrip. & d. cap. j. de li. conte. lib. 6.
3 †Et est ratio differentiæ inter rescripta ad beneficia & rescripta
ad lites: qa per rescriptũ ad beneficia nõ solum datur iudex sive
iurisdictio & potestas iudici, sed ẽt ipsum ius creatur in eo, sup
quo principalis intentus partis fundatur: ideo non mirum, si cũ
surreptio vitiet gratiam, vitiat omnẽ effectũ gratię, & sic potesta-
tẽ datam iudici: & propterea opponitur ad processum, & ius ip-
sum principaliter concessum parti, s. beneficij prouisionẽ: ideo
põt opponi ad merita in vim peremptoriæ, ex quo perimit ius
principale. In rescriptis aũt ad lites secus est, quia per ipsa licèt
detur potestas iudici cognoscẽdi de causa, tñ nihil noui iuris dat
parti circa negociũ principale: & ideo cũ vnicus sit tantum effe-
ctus rescripti ad litẽ, s. dandi iudicẽ, non mirũ si solum opponit
ad processum & nõ ad merita surreptio rescripti ad lites: qa re-
4 scriptũ merita nõ respicit, d. c. sup literis. †Et ex prædictis habes
aliud, in quo differt rescriptũ ad beneficia a rescriptos ad lites:
qa in rescripto ad beneficia surreptio circa perẽptoriã aliquam
exceptionẽ vel ius peremptorium vitiat rescriptũ, vt hic, & in d.
ca. cõstitutus. nã q̃ in ecclesia numerata iurato numero nõ possit
recipi canonicus vltra numerũ, est ius peremptoriũ: & tñ tacitur-
nitas huius numeri vitiat rescriptũ ipso iure, vt in j. notabili. se-
cus in rescripto ad lites, quia taciturnitas perẽptoriæ exceptio-
nis vel iuris peremptorij, nisi sit litis finitę, nõ vitiat rescriptum,
d. c. j. de li. conte. lib. 6. & hr̃ in d. c. super literis. & non pendet ex
p̃dictis, qa rescriptũ ad beneficia respicit ẽt ius principale nõ so-
lũ dationẽ iudicis: & ideo debet facere mentionẽ de impediẽti-
bus illud ius: principale rescriptũ aũt ad lites solum dat iudices,
nec aliquid operatur circa ius principale: & ideo de iure princi-
pali nõ habẽda est mẽtio, sed solũ de impediẽtibus vel impedire
5 valentibus potestatẽ vel processum iudicis dati. †No. ex tex. ibi,
& sic per cõfessionẽ. q̃ si post obiectam exceptionẽ fuerit appel-
latum, licet regulariter ad probãdũ iustificationẽ debeat proba-
ri veritas exceptionis, vt videbimus in c. interposita. j̃. eo. tñ si ex
cõfessione partis cõstet exceptionẽ esse verã, satis iustificatur ap-
pellatio, dũmodo aliud appellationẽ non impediat, patet ex tex.
ibi,

ibi,si vobis cõstiterit. †Imo plus habetis ex illo tex.ibi,cõfessio-ne.iuncto postea ver. si vobis constiterit. ex mente Bal. & alio-rũ, ꝙ licèt cõfessio iustificet processum retro nullũ, vt voluit In-no.in c.qualiter & qñ.el secondo.j.de accusa.hr in c.j. de accusa. lib.6.ẽt si nullitas proueniat,q̃a forma mãdati non sit seruata,c. Pisanis.s.de resti spo.ẽt si nullitas proueniat,quia sentẽtia est la-ta post instantiã, prout notat Bal. in l.properãdum.in prin.C.de iudi.Panor.& d.Ant.in c.pen. s.de iudi. & gñaliter cõfessio sup-plet inordinatũ ꝓcessum,cũ faciat notoriũ.iur. vt in c.fi.j.de co-habi.cle.& mul.in notorijs nõ requiritur ordinatus processus,c. ad nostram.el terzo.j.de iureiur.c.euidentia.j.de accusa. ideo cõ fessio sine alia tela iudicij vel minus solẽni valet & tenet, & iu-stificat acta.not.Bu.& Panor.in c.at si clerici.s.de iud.Bar.in l.cõ fessus.ff.de custo.& exhi.re.in extrauag. ad repri. in ver. per in-quisit. Bal. & Ange.in l.j.C.de iudi. Bal.in l.vnica. C. de confes. in l.2.C.de re iudi. Imo. & alij in clem. constitutionẽ. de elec.in 4.col. tñ si nullitas processus prouenit ex defectu iurisdictionis, cõfessio partis confitentis intentũ aduersarij nõ iustificat ꝓces-sum,d.c.at si clerici.in princ. & c.olim. & ibi bonus tex. s̃m Pa-nor.s.de rescrip. & est hic casus: nã appellatio interposita a gra-uamine de futuro iudicialiter nullã iurisdictionẽ deuoluit ad iu-dicẽ ad quẽ:& ita fuerat hic.interuenit postea cõfessio partis cõ-fitentis intentũ appellantis, s. ꝙ executores nulliter ꝓ rescriptũ subreptitiũ processerant: quod patet,cũ ille presbyter confessus est illam ecclesiam esse numeratam,& ille ꝓꝓ nullitatẽ rescripti appellabat.tñ vult Papa, ꝙ licèt cõfessio aduersarij interuenerit, ꝑ quam patet de nullitate processus , ꝙ tñ ex quo appellatio nõ valuit,cũ a grauamine de futuro interposita sit, iudex ad quẽ nõ possit prætextu huius appellationis pronũciare processum nul-

7 lum.quod patet ex versi.si vobis constiterit.a õrio sensu.†No.ex

a tex.ª ibi,huiusmodi nõ admissam.ꝙ licet a grauamine de futuro extraiudiciali possit appellari,c.concertationi.& ibi glo.eo.ti.li. 6.c.bonæ.& ibi vidimus.s.eo. & ẽt a grauamine iudicis extraiu-dicialiter inferendo,c.dilectis filius decano. & ibi vidimus.s.eo. tñ a grauamine iudiciali de futuro nõ põt appellari , sed requirĩt ꝙ illatum sit. & propterea hic ponderat ad iustificandũ appella-tionẽ,debere constare exceptionẽ nõ fuisse admissam. & sic ha-betis casum not.quia opposita exceptione pars appellans nõ au ditur ex eo solo ꝙ dicat se exceptionem opposuisse,sed requirĩt ꝙ dicat se opposuisse, & admissam non fuisse. vbi tñ grauamen ꝓuenit facto tm̃ iudicis absq; alia exceptione vel petitione re-uocationis , poterit grauatus appellare. ita Pau. de Eleazarijs in cle.quia contingit.de relig.do.voluit tñ Host.hic,& seq̃tur Imo. ꝙ postq̃ pars opposuit exceptionẽ, si iudex nõ admittit, põt ap-pellare, qñ vel expresse reijcit vel tacite ad vlteriora proceden-do,c.cũ dilecti.in fi.s.de elec. videbimus in c.ex parte M.j.eo. hr in d.l.a procedẽte.C.de dil. Sed si iudex taceat,nec aliq̃d faciat, tunc dicit ꝙ saltẽ per trinam interpellationẽ debet iudex in ne-gligentia cõstitui, petendo singula interpellatione vt exceptio-nẽ admittat: sicut in simili in c.j.s.de sup.negl.pl. in c.cũ in vete ri.s.de ele.& si admittere noluerit, cõuincet eius negligentia,& poterit appellari,tanq̃ grauet partẽ distrahendo eũ in longũ. & sic vult Imo.ꝙ non solũ a facto iudicis possit appellari,sed etiã a negligentia eius,dũmodo de ea conuincatur. & pro eo est gl.in c.legitima.in fi.eo.tit.lib.6.& facit gl.relata ad tex.in c.ad aures. j.de imo. faciunt not.per Cy.in l.in criminali. C. de iurisd. om. iudi.& ẽt per Bal.in c.per tuas. vbi ẽt sentit appellari a negligen

8 tia.s.de testi.Dicit tñ ibi,ꝙ ẽt si nõ fuerit appellatũ, nunq̃ transit in rẽ iudicatam. †In õrium,ꝙ a negligentia iudicis non possit ap pellari,sed ad superiorẽ recurritur, est tex.in §.super hoc. in Au-th. de quæstore. colla. 6. quẽ ad hoc ponderat Bal. in l.2.C.vt li. pen. in fi. col. est tex.in Auth. vt in med. li. & in Auth. de man. princ.circa prin.quæ iura ad hoc ponderat Bal.in l.fi. in j.col.C. de sent.& interloc.om.iud. & ibi pro hac parte facit aliud funda mentũ: nã ad hoc interponitur appellatio, vt sententia firmetur, & partes sunt iudicis ad quẽ,vel confirmare,vel infirmare id,su-per quo est appellatũ,l.eos. in princ.C.eo.sed negligentia nihil ponit in esse:ergo nõ subest nec quod infirmetur,nec quod con firmetur,ar.c.ad dissoluẽ.j.de despon.impu.l.eius qui in ꝓuin-cia.ff.si cer.pet.ergo frustra a negligẽtia appellabitur,cũ appella tio circa eã non porrigat effectũ.Ita pro illa opi.est tex.quem ad hoc ponderat Bal.in l.fi.§.illud. C.de tẽp.appel. & facit tex.in c.

9 nullus.in prin.j.de iure pat.facit gl.in c.si religiosus.de elec. li.6. †Et per istũ tex.Panor.infert õ cõem practicã, quæ habet,vt si iu dex sub pœna excõicationis latæ sententiæ ꝑcipiat tibi , vt intra mẽsem soluas 100.a tali sentẽtia appellatur. & est bonus tex.in c.præterea.el secondo.s.eo.nã vr̃,ꝙ talis appellans nõ procedat, ex quo grauamẽ nondũ est secutũ, vt prædixi. tñ Io. An. & post eũ alii dicunt hanc practicã seruari:quia licèt sententia illa cõdi-tionalis non liget pendente conditione, d.c.præterea. tñ in hoc grauetur,quia si nõ soluerit, ẽt si medio tẽpore voluerit allegare exceptionẽ iustã,sententia adueniente tẽpore ligabit:ecce ergo grauamẽ,cui statim subijcitur,q̃a ponitur sub ancipiti periculo, & ideo cõdẽnatur:ita eius exceptio õria non admittatur. & ideo ex quo excluditur a suis exceptionibus,& grauatur per cõdẽna-

10 tionẽ,poterit appellare.†Hinc infertur ẽt ex hoc tex.s̃m Bal.ꝙ li cèt executor beneficialis habeat potestatẽ siue iudiciariam siue executiuã mere, prout elegerit, vt voluit gl.in cle.j.de offi.dele. Inn. & alii in c.fi.de p̃s.ẽt si eligat partem meri executoris, quo casu tanq̃ extraiudicialiter agat, posset a grauamine de futuro appellari,c.dilectis.s.eo.tñ si coram tali executore mero,ex quo hanc veritatẽ elegit,opponatur aliqua exceptio,non põt ab isto executore appellari respectu grauaminis de futuro, s. si non ad-miserit exceptionẽ.ita est hic tex.aureus s̃m Bal. & sic habetis li mitationẽ ad id,quod dr̃ in d.c.dilectis.ꝙ a iudice extraiudiciali-ter agente licet posset appellari a grauamine de futuro, tñ si co-rã tali iudice ẽt extraiudicialiter aliq̃d agente opponatur aliqua exceptio,nõ potest opponens appellare sub cõditione, si nõ ad-miserit exceptionẽ,sed habet necesse exceptionẽ expectare, & rñsionẽ iudicis circa exceptionẽ.vr̃ Bal.velle esse rõnẽ, quia op-ponendo exceptionẽ vr̃ pars iam se alligari interlocutioni iudi-cis sup ea: ideo anteq̃ appelletur,expectet eã interlocu. & cum d.Bal.vr̃ recte ponderanti transire d.An.& Imo.q̃a tñ subijciũt, ꝙ licèt ab executore beneficiali possit appellari ꝓꝓ exceptionẽ nõ admissam quo ad effectũ deuolutiuũ, vt hic tñ ex quo nõ as-sumit partes iudicis quo ad effectũ suspensiuum,talis appellatio nihil operabitur,q̃a poterit pẽdente ea executionẽ facere. & ita allegant Spec.in ti.de acti.& peti.§.sup petitis.vers.sed q̃d si qñ. & faciunt not.per Gemi.in c.j.circa prin.de cõces.præb.li.6.imo plus dicunt, ꝙ licet oppositio exceptionis oblata probatione & nõ admissa iustificet absq; alio appellationẽ ꝓpea interpositã, d.c.interposita.in prin.j.eo. tñ hoc non habet locũ in executore mero beneficiali, q̃a oppositio exceptionis oblata probatione corã eo nõ iustificat appellationẽ,cũ ipse non arctetur suscipere partes iudicis, & probationes admittere, iuxta not.in d.cle.vni-ca,& d.c.fi. allegant Io.An.in addi. ad Spec.in ti. de peti.& poss.

11 §.j.ad fi.& remittit se Imo.ad not.per se in d.c.fi.†No.ex tex.ibi, non constiterit.ꝙ licèt qñ nõ appellatur a sententia nulla,videat incidenter cã nullitatis deducta, l.quædã. ff.famil.er. l.Carmelia Pia.ff.de iure pat.c.exhibita s.de iudi. notatur in l.j.C.qñ ꝓuoc. tñ illud intelligit verũ, si appellatio sua substãtialia habuit : alias aũt appellatio non deuoluet ad iudicẽ, vt ẽt super nullitate pos-sit pronunciare.quod patet ex tex.nostro,ex quo mãdat inquiri, an appellatio fuerit interposita a grauamine de præterito:& tũc appellabitur a processu nullo , & vult Papa ita demũ super nul-litate iudicẽ ad quẽ debere pronunciare, si appellatio fuit a gra-uamine de ꝑterito interposita:quasi sentiat,ꝙ si fuisset interposi ta a grauamine de futuro, ex quo nõ valet appellatio vt s.dixi,vt vidimus in c.vt debitus. & in c.cũ cessante.s.eo. nõ possit iudex

12 ad quẽ de nullitate pronunciare. † Et ideo habetis inferre, ꝙ iu-dex appellationis non potest de nullitate pronunciare, nisi ap-pellatio tenuerit. facit d.c.exhibita. Imo plus probat ille textus, ꝙ dato ꝙ notoria esset nullitas,vt hic erat ex cõfessione presby-teri:tñ iudex ad quem, ex quo appellatio nõ tenet, nõ põt super nullitate pronunciare.imo elegantius probat ille tex. s̃m Bal.& alios,ꝙ ẽt in his, in quibus rr̃ exuberat officiũ iudicis, prout est in beneficialibus, de q̃bus loquitur hic tex.in quibus iudex sup plet ex officio,c.oblatæ.s.eo.c.cum nobis olim. s.de elec.ẽt op-ponendo exceptionẽ vice partis,gl.in c.j.in ver.absentia.de ele. lib. 6. tñ de nullitate ẽt notoria iudex aditus in viã appellationis non supplebit ẽt in beneficialibus , ex quo appellatio nõ tenet. & est rõ s̃m Io.And. & alios,quia est quid imputetur parti, qua-re cũ possit in viã nullitatis causam agere, se restrinxit ad viã ap-pellationis,arg.c.cũ super.s.de offi.dele.l.si mulier.in fi.ff.ꝙ me-

13 tus causa. faciunt not.in c.examinata. s.de iudi. †No. ex tex.ibi, non admissas. ꝙ executor beneficialis ẽt si eligat viã meri execu toris,tenetur admittere exceptionẽ surreptionis,de nullitate po testatis suæ:quod patet,ex quo si non admittat,potest appellari. quas tamen exceptiones teneatur executor admittere, hr̃ in ca. de cætero.s.ti.proxi.Et ideo dixit Pau.de Cast.consi.325.incip.In Christi &c. Ad primum rñdeẽ, ꝙ vbi in appellatione includitur nullitas deserta appellatione ꝓ primã instantiã, iudex appella-tionis

ADDITIO.

a ¶Nota ex tex. Pro ampliori intelligentia huius not. adde vltra alle.hic quæ po sui in c.vt debitus.supra eo.in ver.j. quod causa grauaminis. in apostil.

tionis non pōt ſuper nullitate procedere, ſed bene ſuper nullita
te principaliter poterit noua inſtantia inchoari. facit in ſimili c.
14 examinata.de iudi. †No.vltimo ex tex.ibi,appellaſſe.ſm Baldū,
ꝙ licet appellatio a ſentētia diffinitiua deuolueret nullitatis cau
ſam,l.ſi conſtat.s̄.eo. hr̄ per Bar. in l.ſi expreſſim, in princ.ff.eo.
ēt in appellatione ab interlocutoria,quo ad iuſtificandum appel
lationē deuoluit nullitatem. de quo tñ latius j̃.dicam in materia:
tñ appellatio ab acta indifferenti , qui non eſt ſententia nec in-
terlocutoria nec diffinitiua,puta vt hic,qñ appellatur poſt exce-
ptionē oppoſitā ſed nondū reiectā, talis appellatio non includit
in ſe nullitatē.& eſt rō,quia appellatio non tenet,vt dixi in verſ.
ſi nihil conſtiterit. Glo.nihil habent, ſed veniamus ad materiā.
15 †Circa materiā nullitatis primo & principaliter quęrēdum eſt,
vt intelligamus id de quo diſputabitur , quæ ſententiæ dicuntur
nullæ.& dic ꝙ primo ſententia dr̄ nulla ex defectu iudicis,q a ſit
talis perſona, q̄ iudicare nō poſſit,de quibus in c.ſuſcitatus. s̄.de
reſcrip.in c.crimina.3.q.7.c.ad probandum.de re iud.in c.cum vi
geſimum.s̄.de offi.dele.in c.audiuimus.24.q.j.in l.cū prætor. §.j.
ff.de iudi.in l.quidam conſulebat.ff.de re iud.in l. ſeruus.ff.de iu
di. Secūdo eſt nulla,eo quia laicus vult iudicare clericum,c.at ſi
clerici.s̄.de iudi.c.ſi diligenti.s̄.de fo.compet. c.ſi Imperator. 96.
diſt.vel laicus vult iudicare de ſpiritualibus,c.2.de iudi.c.contin-
git.s̄.de arbi. vel clericus vult iudicare ꝯ laicos ſibi nō ſubditos ,
c.ſi duobus.s̄.eo.& hr̄ in c.nouit.s̄.de iud.in c.ex parte B.s̄.de fo.
compe.vel aliàs vnus ep̄s vult iudicare ſuum non diœceſanum,
c.ſignificaſti.s̄.de fo.compe.c.paſtoralis.s̄.de offi.ordi. & ca.2.de
offi.ordi.lib.6. vel etiam extra territorium aliquid iudicat ꝯ non
ſubditum,l.fi.ff.de iuriſd.om.iud.c.2.de conſti.li.6. Tertio eſt nul
la ratione quantitatis , quia iudex in plus pronunciat q̄ debeat,
vel ex menſura ſuæ iuriſdictionis, l. ſi idem cum eo. ff.de iuriſd.
om.iudi.quia tunc ex toto eſt nulla ſententia, nec valebit in eo,
in quo potuiſſet iudicare in ea , glo. & ibi Bar. & alij in l.fi.ff.de
iuriſd.om.iud.& ita Bal.quicquid dicat ibi glo.in l.2.C.de re iud.
& notat Bal.in l.j.C.ſi aduer.rem iudi.& in l.j.C.de erro.cal.Spe
cu.qui non firmat pedes,in tit.de ſen.prola. §.iuſta. in verſi.itē ꝙ
eſt nulla ratione quantitatis. Siue ēt alio modo peccet ſententia
in quantitate , quia tunc ēt ex toto erit nulla. Ita Bar. in d.l.ſi tñ.
Bal.in d.l.2.In hoc tenet ꝯriū, ꝙ licet ſit nulla reſpectu eius quan
titatis,in qua ſententia excedit,tñ valebit in ea quātitate, in qua
debuit condemnare, arg.l.ſancimus. §.pen.C. de dona. Quarto
eſt nulla, qñ ſuper alia re iudicatur q̄ fuit cognitum , per regulā
l.de qua re.ff.de iudi. & c.cum olim. el primo. s̄.de offi.dele. vel
ēt de alia re iudicatur q̄ fuit delegatum,d.c.cum olim. & c.ex li-
teris.de offi.dele. Quinto eſt nulla ratione litigatorum, puta q a
ꝯ minorem ſine autho.tutoris comparentem, l.j. & 2.C.qui leg.
perſo.in iud.ſtan.non ha.l.clarum.C.de aut.præſt.l.ſi curatorem
habens. C.de in integ.reſt. mino. vel ꝯ furioſum, l.furioſo. ff.de
re iudi.vel ꝯ eccleſiam ſede vacante, per ea quæ habentur in c.j.
& 2.j̃.ne ſede vacan.in c.tum ex literis.s̄.de in integ.reſt.vel in fa
uorem excōicati agētis,c.cum inter. & c.exceptionem. s̄. de ex-
cep.quod tñ hodie non procedit, c.pia. de excep.lib.6. Sexto eſt
nulla reſpectu loci, puta extra territorium ſuū iudicauit ēt inter
ſubditos,vt in cle.j.& ibi hr̄,de fo.compe.in cle.paſtoralis. de re
iudi.in l.fi.ff.de iuriſd.om.iudi.& in c.2.de conſti.lib.6.vel iudica
uit in alio loco quàm vbi citauit,l.ſi vt proponis.l.alij.C.quomo
do & qñ iudex.vel in alio loco q̄ vbi eſt datus delegatus a Papa,
c.ſtatutū.§.in nullo. de reſcr.lib.6. vel ēt iudex laicus iudicauit in
eccleſia, c.decet. de immu.eccle.li.6. Septimo eſt nulla reſpectu
temporis,puta quia die feriato, maxime in honorē Dei,c.fi.s̄.de
fer.l.dies feſtos.C.de fer.vel quia de nocte, c.ꝯſuluit.s̄.de offi.de-
le.Octauo eſt nulla,qñ nō continet abſolutionē vel condemna-
tionē expreſſam, vt in l.j. & l.in ſententia. ff.de re iudi.ſiue taci-
tam,ſ.per relationē ad aliud : puta, pronuncio vt in tali conſilio
continetur.ita volunt Cano.in c.venerabilis.j̃.de reli.do.ita Bal.
in l.j.C.ſi aduer.lib.& faciunt not.per Bar.in l.ait prętor.§.j.ff.de
re iud.voluit Imo.in c.ſi pro debilitate.s̄.de offi.dele.tñ illud cō-
ſilium,ad quod ſit relatio,debet eſſe p̄ciſe condēnatoriū de præ-
ſenti:aliàs ſi diceret,cōſuluimus talē condēnandū. ſicut nō valet
ſententia, dico talē cōdēnādum, quia nec cōdēnat nec abſoluit,
d.l.j.& ibi no.C.ſi aduer.lib.ita nō valebit ſententia,pronuncio
vt in conſ.tali continetur. ex quo illud conſiliū non continet cō
demnationem factam,ſed fiēdam. ita Bar. & alij in d.l.j. C.ſi ad-
uer.lib. ita Imo.in d.c.ſi pro debilitate.& notat Ang.in l.j. §.ſi qs
ita.ff.de verb.obl.& in ꝯſi.ſuo 224.& 233.& Fed.de Senis ꝯſi.204.
faciunt not. per Bal.in l.cum iudex.C.de ſen. & interloc.om.iu-
di.per eun. in c. cum eccleſia.de cauſa poſ.& proprie. in addi.ad
Spec.in fi.de requiſitione conſilij. Ang.in conſi.283.incip.Deci-
ma liber.Bald. in l.ſi arbiter.C.de ſen.& interloc.om.iudic. An-
ge.& Imo.in l.j.ff.de re iud.Nono eſt nulla ex modo proceden-
di,quia non requiſitus a parte procedit ad vtilitatem priuatam,
ꝯ ea quæ habentur in l.vnica.C.vt quæ deſ.aduoc. in l.properan
dum.§.& ſi quidem.C.de iudi.& quæ habentur in c.bonę.el pri
mo.s̄.de poſtu.præla.per d.Anto.in c.j.s̄.de iud.Ang.notabiliter
conſi.287.incip. Conſtitutio.in 2.col. Decimo eſt nulla ꝑꝑ ſub-
ſtantialia iudicij non ſeruata, de quibus 2.q.j.in ſumma. 2.q.6.§.
diffinitiua.& per gl.aliquid in c.de cauſis.s̄.de offi.del.& in l.pla
tam.C.de ſen.& interloc.om.iudi.Vndecimo eſt nulla,qñ extra
inſtantiam fertur,de quo in l.properandū. in prin.C.de iud.in l.
vnica.C.vt omnes tam ciuil.q̄ crimi.in c.pen.s̄.de iud.plene per
do.Ant.& Imo.in c.de cauſis.s̄.de offi.dele.Duodecimo eſt nul-
la,qñ pen.ap.pronūciat iudex a quo,c.ad audien.& ibi.vidimus,
s̄.eo. Decimotertio eſt nulla,qñ continet manifeſtam iniquitatē
non expreſſam in ſententia, c.inter cæteras. & ibi hr̄,s̄.ti. proxi.
& c.cum Bertoldus.vbi no.& in cle.paſtoralis. de re iudi. Anch.
conſi.6.licèt Ang.in l.ciues.C.eo.& Bal.in l.ſi.§.ſed & ſi quis.C.
cōmina.vel epit. voluerunt intelligere manifeſtam, ideſt noto-
riam.tñ Canoniſ.in d.c.inter cæteras.tenent, ꝙ ſatis eſt notoria,
ex quo apparet ex actis. Decimo quarto eſt nulla , qñ ꝯ expreſ-
ſum errorem iuris, c.j.s̄.de re iud.l.j. in princ. ff.quæ ſen.ſine ap.
quod procedit non ſolum in diffinitiua , ſed etiam in interlocu-
toria.c.per tuas.de ſent.excom.Glo.in l.2.ff.de appella.recip.in l.
ſi expreſſim.ff.de appella.in l.j.§.item ꝯ ſacra.ff.quæ ſen.ſine ap-
pel. Angelus, & cōiter qui poſt illos ſcripſerunt, in l.j. §.j. quod
quiſque iuris.Et intelligit errorem iuris certi, non autem multi-
pliciter interp̄tabilis.Ita Bal.in l.pen.ff.de iuſ.& iure. & facit qđ
notat glo.Inſti.de ob.quæ ex quaſi mal.in prin. facit quod notat
Bar.in l.4.ff.de rebus dubiis. Bald.ſimiliter in l.j. C.de bon.poſſ.
ſecundum tab.& notat Imo.poſt Ange. & alios in l.cum prola-
tis.ff.de re iudi.Ange.in l.qui Romę.§.duo fratres.ff.de verb.ob.
Imo.in cle.ne Romani.in ii.col.de elec.faciunt quę habentur in
c.capellanus.s̄.de fer.d.Anto.in conſi.27.incip. In Dei.& c. viſis
præſentibus.Ludoui.conſi.260.incip.In Chriſti nomine,in pro-
poſito caſu. d.An.in c.cum inter. de re iud. Bal.in l.2. C.qñ pro-
uo. & in d. locis de extrauagan. etiam. item de errore iuris ex-
preſſi non autem iure , quod extenditur de ſimilibus ad ſimilia:
nam licèt iudex non faciat talē extenſionem, ſententia non erit
nulla.ita Inno.& ibi alij,in c.cum ſpeciali.s̄.eo.in prin. Et Bal.in
l.2.C.qñ prouo. & Luc. in l.ſi is ad quē. ff.de acq.hære. Decimo
quinto eſt nulla,qñ impoſſibilitatē continet,c.fi. & ibi habetur.
j̃.de cond.ap.l.fi.quæ ſe.ſine ap. Decimoſexto eſt nulla,qñ ꝑ ſur
reptionē obtinetur, c.cum olim.s̄.tit.j.l.ſi quis obrepſerit.ff.ad l.
Cor.de fal. Decimo ſeptimo eſt nulla, qñ fertur ꝯ res prius iudi-
catas,l.j. & ibi hr̄. C.quando prouo. non eſt neceſ. not. Bar.in l.
duobus.ff.de excep.rei iu.not.d.Ant.in c.ſuper literis. in 27. col.
& in c. cū dilecta.& Imo.in c.ex parte. s̄.de reſcr.& Anto.& Pa-
nor.in c.cum M.Ferrarien.circa fi. & ibi Imo. s̄.de conſt.notant
omnes in c. inter monaſterium. s̄.ti.j. Decimo octauo eſt nulla,
quandocunq; non ſeruata forma reſcripti vel mente eius,c.cum
dilecta.s̄.de reſcrip.c.Piſanis.s̄.de reſti.ſpo.c.venerabilis.s̄.de of.
dele. vel vt dixi mēte, quia pluribus delegādo vr̄ velle,ꝙ omnes
ſimiliter procedant:& ideo vnius tñ ſententia erit nulla, c.vno
delegatorum.& c.prudentia.in prin.s̄.de offi.dele. Decimo no-
no eſt nulla,ſi ſit venalis,2.q.6.l.venales.C.quando prouo.nō eſt
neceſſe.& intelligite pecunia,nō gratia vel odio: quia tunc non
eſſet nulla ſed annullanda, l.ſeruo inuito.§. ſi prætor.ibi hr̄.ff.ad
Treb.l.non diſtinguemus. §.cum quidam.ff.de arb.c.j. & ibi ha-
betur,de re iu.lib.6. Vigeſimo eſt nulla, quando ſuper inepto li-
bello eſt lata,glo.eſt not.Inſti.de oblig.in princ.& voluit Ange.
in l.j.ff.de offi.aſſe.faciunt quæ habentur in l.j. in prin.ff.ſi menſ.
fal.mo.di.& voluit Bal.in l.actori. C.de reb.cre. in l.ex hoc iure.
ff.de iuſti.& iure in l.edita.repetitio.Paduana.C.de eden. Ange.
in conſi.203.incip. In Dei nomine & glorioſæ Martiris,viſis om
nibus actis.in 4.q.Pau.de Caſt.in cōſ.275. quod incipit,In Chri-
ſti nomine &c.in cauſa exfortij. Bal. in tractatu de arb.in 4.car.i
l.fi.ff.de lib.& poſth.Imo.in c.cum dilecti. de contrah.emp. quē
tex.alle.Bal.ad hoc pro caſu in addi. ad Spec.in ti. de libel. con-
cep.in 3.& ſi.col. Imo.in cle.conſtitutionem. de elec. Bal.in l.li-
cet.C.de procu.vbi dicit,ꝙ iſta exceptio reddit proceſſum retro
nullum, per tex.optimum in l.libellorum. ver. quod ſi libelli.ff.
de accu. quod procedit etiam in libello notorie iniuſto , vt not.
Bal.in l.præſcriptione. C.ſi contra ius vel vtil.pub. Et Bal. in l.j.
C.ſi de momen.poſ. & Ange.in auth.offeratur.C.de li.conte. &
ad prædicta faciunt notata per d.Ant. & alios,in c.examinata.s̄.
de iud. tamen vbi non requireretur libellus, nec ineptus annul-
laret ſententiam,glo.eſt in l.vinum. in fi.ff.ſi cer.pe. in §.multis.
Inſti.de liber.quod tamen uidetur contra d.cap.examinata. s̄.de
iudi.

iudi.iuncto c.dilecti. s.eo. item procedit in ineptitudine expressa: secus autem si sit tacita ineptitudo, & in libello non expressa, quia illa non reddit sententiam nullam. tex. est singularis in l. posthumus. §.si quis ex his.ff.de inof.testa. quẽ ita intelligit Bal. in l.2.C.de re iud.& etiam Bal.in l.pe.ff.de iusti. & iu. Vigesimo primo est nulla, quia iudex non admisit ad defensiones suas partem: nam non data copia defensionis corruit sententia, c.Deus omnipotens.2.q.j.clem.pastoralis. de re iu. & ibi notatur. voluit Inno.in c.tua nos. j.de coha.cle. & mu. voluit Panor. in c.ecclesia sanctæ Mariæ. circa fi.s.de consti. Vigesimosecundo est nulla, q̃n sine probatione est lata, quia petita dilatione ad probandũ iudex tulit sententiam nullis probationibus factis. glo. est not. quam ibi commendant omnes, in c.ecclesia sanctæ Mariæ. in fi. s.de consti.notant omnes in c.cum Bertoldus. s.de re iud. Inno. & alij in c.post electionem. j. de conces.præb. Vigesimotertio, quando est lata non visis actis: nam tunc est nulla. ita Bart. in l.2. C.de sen. ex peric. reci.in l.prolatam. C.de sen. & interl.om.iu. Cano.in c.tum ex literis. s.de resti.in integ. d.Ant. in d.c. ecclesia sanctæ Mariæ. Bar. & Bal. in l.2.C.de eden. & ibi Bal.limitat hoc procedere in actis substantialibus iudicij: secus in aliis. notat Ang. in l.iudices. C.de iud.in l.Claudius. ff.qui po.in.pig.ha. Vigesimo quarto, quando est lata non visis probationibus partis.ita Inno.in c.cum Bertoldus.s.tit.j.& ibi alii. Et ideo per has duas limitationes dicitur, ꝙ si iudex post commissionem sibi factam ei, vel causam cœptam cito tulit sententiam, ita ꝙ verisimiliter acta non potuit videre nec probata, hoc sufficit vt sentẽtia sit nulla. ita Bar.in d.l.2. & Doc. vbi supra. Vigesimoquinto est nulla, quando fundatur super probatione reprobata. tex. est in c.2. j.de purg.vulg. per quem tex. hoc dixit Bal.in l.libertorũ. C.de testi. Vigesimosexto est nulla, quando error iuris in libello est, vel in actibus substantialibus, ad quæ refertur sententia de necessitate, vel in alijs actis, ad quæ verba sententię expresse referuntur. nã cum relatum sit in referente, siue sententia expresse se referat ad aliquid, in quo continetur error iuris, siue ex iuris dispositione tacite referatur ad aliquid, in quo continetur error iuris, puta libellum ad quem de iure refertur sententia, cap.licet Hely. j. de simo. cum vulg. tunc propter talem errorem iuris in relato expressum sententia redditur nulla. Ita Bar.in l.j.C.de erro.cal.& etiam sensit in l.ex diuerso. §.si in iudicio. & ibi ponũt alij.ff.solu.mat. licet in contrarium tenet Cy.in d.l.j.notant Cano.in c.j.s.ti.j.d.Anto.in repetitione c.ab excommunicato. s.de rescrip. Vigesimoseptimo redditur nulla propter errorem calculi, l.j. §.j.ff.quæ sen.si.ap. & ideo est notandum, ꝙ nunq̃ sententia lata per errorem calculi transit in rem iudicatam. Et ideo petens, vt de nouo calculentur rationes, venit semper audiendus, ex quo allegat errorem, l.j.& ibi Bar.per illum tex.C.de erro.calcu. visus est tamen ibi sentire Bar.in fine, ꝙ isto casu non reddatur sententia nulla ex toto: sed id, quod deest ad calculum, suppleatur vel diminuatur iuxta quantitatem erroris calculi. & ita etiam vult Bal. in l.2. C.de re iudi. tamen in contrarium faciunt quo ad hoc vltimum, quæ dixi in tertia specie nullitatis, & an propter errorem calculi possit appellatio iustificari. Pau.de Cas. consi.34.incip. In Christi nomine &c. in casu præsenti. Vigesimo octauo est nulla ratione incertitudinis: & ideo si condẽnatus est Titius de tali parentela, & duo reperiantur eiusdem nominis & parentelæ, iudex qui condemnauit debet declarare obscuritatem, l.ab executore.& ibi Bar.3.col.ff.eo. notant Cano.in c.ꝙ ad consultationem.s.tit.j.Ang.in l.non ignorat.C.de fruc.& lit.exp.Bal.in l.fi.§.j.C.communia de leg.quod si non declarauerit, vel quia iam est mortuus, vel quia non recte scit declarare, de quo magis senserit, forte quia oblitus, tunc sententia est nulla, l.duo sunt Titii.ff.de test.tu.in ar. voluit Bart. & ibi dat cautelam, ne ad hoc perueniatur, in l.inter stipulantem. §.j.ad fi.ff.de verb. oblig.& ibi per alios.notat Bar. in l.fi.C.de leg.hære.in l.hac cõsultissima.C.qui testa.fa.po.in l.volũtas. C.de fideicom. in c.j.in tit.de feu.sine cul. non am.in vsib.feu. in l.hæredes palam. §.sed si notam.& ibi Imo.ff.de testa.in l.si quis seruos. §.si inter. & ibi Imo.ff.de leg.3. Bar. & Imo. in l.demonstratio falsa. in princ.ff. de cond.& demõn.in l.diui.la seconda.ff.de custo.& exh.re.in l.j.C.si vnus ex plu.Ange.in l.2.ff.de libe.& posthu. Vigesimo nono est nulla per dolum interuenientem in ea vel circa eam, quãdo fertur contra minorem vel contra absentem: secus si contra præsentem & maiorem, l.si prætor. §.Marcellus. & ibi habetur, ff.de iudi. habetur in c. cum Bertoldus. s.de re iudi. Trigesimo, quando lata est per metum. ita Host. & Io. And. & sequitur do. Anto. quatenus metus impediat solemnitatem processus, aliàs non, in cap.2.supra quod metus causa. sed contrarium tenet glo. no.in c.iniustum, & in c.quatuor.& ibi Archid.11.q.3. & tenet gl. recte ponderanti in cap.j.quod met.causa.lib.6. & tenet indistincte Panor.in d.cap.2. licèt Bald.in l.decernimus. C. de sacrosan. eccle.videtur ipse facere differentiam inter sententiam respiciẽtem claues conscientiæ, & tunc sit nulla ipso iure, d.c.vnico, & vĩ sequi Lud.in singularibus & aliã sententiam, quia illa nõ erit nulla.de quo etiam ponit Bald.in l.eleganter. §.si quis post.ff.de condi.indebiti.in l.fi.§.j.C.communia de lega. in l.fi. C. de pen. iudi. qui male iudica. & in l.fi. C.de senten. ex peric. Trigesimo primo est nulla, quando refert aliquam constitutionem nullam vel iniustam, vel super ea se fundat.tex.est & ibi Bald.in cap.cum causam. supra titulo proximo.faciunt quæ habentur in cap.cum venissent. supra de eo qui mit. in posses. Trigesimosecundo est nulla, si tantum super parte petitorum fertur vel absolutoria vel condemnatoria, & nihil super alia parte pronunciatur nec tacite nec expresse.tacite, scilicet per taxatiua, tãtum, vel duntaxat. glo. est nota.in l.prima. C.si aduer.rem iudi. & ibi Bart. & Bald. voluit Bar.in l.si constante.§.fi.& ibi alii.ff.solu.matrim. not.do. Anto.in cap.cum inter.supra tit.primo. quod tamen intelligite, vt per Bart. singulariter in l. si plures. in fi. ff. de fideius. in solutione contrarii d.l.j.& l.terminato.C.de fruc. & lit.expen. Trigesimotertio, quando confertur contra ius litigatoris, quod excludebatur per priuilegium etiã in corpore iuris clausum & ius: tunc partis tendit ad priuilegium eliden. nã tunc sententia contra hoc ius partis est nulla ipso iure. glo. est singularis in clem. prima. in verbo, finiri. de in integ. resti. quam ad hoc ponderat Ludo. in singularibus suis. Trigesimoquarto est nulla, si pars confiteatur iniustitiam sententiæ, & se ius non habere. ita Ludo. in l. si is ad quem. ff.de acquiren. hære. per dictum Innoc. in cap.quia plerique.infra de immu. ecclesi. vbi voluit, quòd quando pars confitetur sententiam iniustam, nunquàm sententia trãsit in rem iudicatam. notat Baldus in l. ex hoc iure. ff.de iustitia & iure. Trigesimoquinto est nulla propter falsam causam. ita Bald. in dicta l.si is ad quem. & ibi alii. Cano.in cap. sicut. supra tit. j. Bald.in addi. ad Spec. in tit. de sententia, in 11.colum. & in cap.cum super, in fi.de offic.deleg.Bald.in l.j. C. de condi. inde. & 2. colum. quòd procedit, nisi plures causæ essent expressæ in sententia: nam tunc licèt vna sit falsa, dummodo aliæ non sint falsæ, quæ tamen sint sufficientes, valebit sententia. Innocen.& ibi do.Anto.in cap.in præsentia. supra de renun. & Ludo. in d.l. si is ad quem. & allegant tex.in cap. per tuas. infra qui fi. sint legi.& ibi do.Anto. item nisi vteretur dictione, maxime. in exprimenda falsa causa: nam tunc propter hanc falsam causam non vitiatur sententia, si potest ex actis iustificari: aliàs secus. ita Ludo.in d.l.si is ad quem.do.Anto.in d.cap. in præsentia. & faciunt not.in d.cap.sicut.& in l.prolatam.per Bald.C.de sen.& interlo. om. iudi. Et ideo etiam in simili si causa esset pro parte falsa & pro parte vera, & sententia posset substineri propter illam particularem causam, valet sententia, secundùm Ludo.in d.l.si is ad quem. quod secus dicit in decreto, quia decretum interpositum ex falsa causa vsque adeo est nullum ipso iure, per ea quæ habentur in l.si putas. C.de pe.hære.in l.cum vero. §.subuentum.ff.de fideicom.lib. quòd si in vno minimo causa sit falsa, vitiatur decretum in totum: puta, datio insolutum per iudicem propter debitum quod habes de centum, reperitur quòd in veritate causa debiti non est tanta, & sic est pro parte falsa, quia solum est debitum: & isto casu datio insolutum in totum annullabitur. ita voluit Bar.in l.si non sortem. §.si centum.ff.de condi.inde. & Bald. qui dicit se ita consuluisse.in l.certi cõdictio.§.quoniam.ff.si cer. pet.& vsque adeo causa in sententia est in consideratione, quòd si addatur post sententiam noua causa, dicitur noua sententia, ex quo noua causa exprimitur, nisi veniret declaratiue ad primam.Bald.in additio.ad Specu.in tit.de teste.§.nunc videndum. ver.hæc no.& ibi Ioan.An.dicit secus, si expressio causæ veniret ad declarationem primæ sententiæ.ita Ludo.de Roma consi.45. incip.In Christi, &c.super eo.Trigesimosexto & vltimo est nulla, quando fertur tanq̃ conditio defecerit, vel purificata sit, & sic cessit & venit dies debiti, & postea in veritate reperitur hoc nõ esse verum: nam dato quòd in sententia non exprimatur, per quod appareat causam esse falsam, tamen si se fundat sententia super hoc, quia conditio defecit, vel est purificata, sententia est nulla ipso iure, licet falsitas constet in facto & non in iure. glo est singularis, & ibi tex. in l. qui testamento. ff. de excu. tuto quem tex. ad hoc ponderat Innocen. in cap.in præsentia. de renun. Et Ang.allegat Innocen. & sequitur in l.qui Romæ. §. duo fratres.in repetitione. ff.de verb.oblig. notat Ludo. in d.l.si is ad quem. imo vbicunque fertur sententia sub conditione resolutiua, est nulla, siue in toto siue in parte, prout ponitur conditio. Bart. in l. ab executore. in secunda colum. ff. eo. in l. iu-

dex.ff.de re iudi.in l.moris.§.j.ff.de pę.Bal.in l.idem Labeo.§.j.ff.
fa.erc.Pe.de Anch.conſi.203.inci. In Chriſti &c. iudex.Pan.in c.
in literis.s̃.de offi.dele.Bal.in §.j.in prima conſti.C.Panor.in cō-
ſi.73.inci.In Chriſti &c.vr̃ primo dictū,licèt Ang.in d.l.iudex.te-
net contra.in conſi.41.inci.Porrecta,Imo.in d.l.iudex,diſtinguit,
16 videte. †Secunda eſt quæſtio principalis, quo iure ſiue remedio
retractetur ſententia nulla.& dic ſm̃ Bar.in l.ſi expreſſim.in pe.
col.ff.eo. ꝙ qñq; nullitas principaliter intentatur, qñq; inciden-
ter.Principaliter,ſ.agendo ſiue petendo, vt ſententia declaretur
nulla, abſq; eo ꝙ alia petitio actoris ſiue rei præcedat ; d.l. ſi ex-
preſſim.l.ſi dolo.C.de reſcin.vend.& ibi notatur.l.j.§.j. in glo. in
ver. firmatur. ff. de feri. incidenter autem petitur altero de duo-
bus modis: vel qñ præcedente aliqua petitione actoris, puta pe-
tentis executionē ſententiæ, vel agentis actione in factum ſiue
iudicati opponit reus exceptionem, ꝙ ſententia eſt nulla; & tūc
dr̃ incidenter in viam exceptionis opponi, de quo in l.4. §.con-
demnatum. per Bar.& alios.ff.de re iudi. & j̃.dicam in 9.q.princ.
17 †Secundo modo incidenter deducitur, qñ præcedente vna peti-
tione vnius,quæ ſententiā annullari debere intendit per viā cau
ſæ nullitatis,deducitur,ſed tñ principaliter aliud petitur q̃ annul
latio,puta quia lata ſnīa ɔ̃ aliquē nulla, petit condemnatus vt iu-
dex de nouo ꝓnunciet,quia prima ſnīa q̃ tulit eſt nulla,qđ pete
re pōt,l.hæc ſnīa.C.quæ ſen.ſine cer.quāti. hr̃ in l.ſi vt proponis.
la prima.& in l.ſi præſes deſertam.C.quomodo, & qñ iud.in l.j.
C.de ſen. & interlo. in c.ex literis. s̃. de offi.dele. & aliquid vidi-
mus in c.cum ceſſante.s̃.eo. hr̃ in l.iudex.ff.de re iudi. His p̃ſup-
poſitis aliud etiam ſciendum, ꝙ nullitas actus varijs modis pōt
deduci:qñq; per actionem de dolo,l.eleganter. in princ.ff.de do
lo.hr̃ in l.ſi quis cum aliter.ff.de ver.ob. qñq; per actionem ex il-
lo ɔ̃ctu,in quo dolus cōmiſſus eſt,d.l.ſi quis cū aliter. c.cum dile-
cti.c.pen.j̃.de ɔ̃hen.emp.qñq; per officium iudicis nobile, Inno.
in c.fi.s̃.de offi.iudi.notat Bar.& alij in l.qui ſub conditione. §.fi.
ff.de condi. inſti. & de iſtis tribus modis gl. habetis ſingularē in
l.ſi dolo.C.de reſcin.ven. quam ad hoc cōmendat Bal. in l.nā &
ſi ſub conditione.§.fi.ff.de iniuſ.rupto te. petitur ēt in viam qñq;
exceptionis,l.non erit.§.dato.& ibi glo.& Doc.ff.de iureiu.& d.
18 §.condēnatum. & d.l.ſi quis cum aliter. †His habetis,quo reme-
dio iſtorū petetur nullitatē ſnīæ retractari : & ſi in viā exceptio-
nis opponit,tunc clarū eſt ꝙ petetur retractari opponendo exce
ptionē, & implorando officium iudicis mercenarium, per ea q̄
habentur in l.j.ff.de iuriſd.om.iudi. & d.c.fi.s̃.de offi.iu.ſi autem
principaliter petitur, & tunc implorabit officiū iudicis nobile.
ita Inno.in d.c.fi.& in c.ſæpe,& ibi Bal.s̃.eo. ita Bar.in d.l.ſi exp̄ſ
ſim.& ita idem Bar.in d.l.quæ ſub conditione.in fi. & ibi alij. ita
Bal.in l.tale pactū.§.qui prouocauit.in repetitione,in 16.col.ff.de
pac. ita Imo.hic in 7.col. & in repetitione d.l.ſi expreſſim. in 35.
col. & ſi dicatur, ad quid imploratur officium iudicis nobile ſuꝑ
nullitate ſententiæ:nam quod nullum eſt, amplius annullari nō
poteſt, l.nam & ſi ſub conditione. §.rumpendo. ff.de iniuſto ru-
pto. c.ad diſſoluendum. j̃.de deſpon.impub. & priuatio præſup-
ponit habitum,l.manumiſſiones.ff.de iuſti.& iure. ſi ſentētia eſt
nulla,ad quid petitur annullari.dicite ſecundum glo.in l.j. §.j. in
ver.firmatur.ff.de fer. ꝙ petitur annullari prout de facto proceſ-
ſit ſnīa.& facit glo.in ſimili in c.accedens.el primo. in ver.caſſa-
uimus.s̃.vt li.non cōte.in c.cum dilectus. s̃.de conſu. bonus tex.
& ibi d.Anto.in c.2.in princ.s̃.de poſtu.præla.hr̃ in c.venerabilē.
& in c.auditis.s̃.de elec. & eſt glo.in c.audiuimus.24.q.j. facit gl.
in ſimili,in l.minor 25.annis.in princ.ff.de euic.& ita Bar.in d.l.ſi
expreſſim.in pen.col.ita Bal.poſt glo.in l.j.C.qñ prouo.Sed nun
quid erit in tali nullitate neceſſaria appellatio. & dicite ꝙ nō, ita
glo.in c.fi.in ver.neceſſe.de re iud.lib.6.in d.l.j. §.j.ff.de fer. & eſt
tex.in l.ſi conſtat.ibi,ſuperuacua.i.non neceſſaria. & in l.ex con
ſenſu.§.j.ibi,fruſtra.& ita volunt omnes, maxime Cu.in notabi-
libus,& in 9.col.in l.ſi expreſſim.ff.eo. ita ēt intelligatur tex.in l.
fi.§.j.& in l.j.§.item contra ſacra.ff.quæ ſen.ſine ap. Sed nunquid
19 licet appellatio†non ſit neceſſaria,a nullitate poterit tñ interpo-
ni.& tex.in d.l.ſi conſtat.& etiam in d.l.ex conſenſu. §.j. & in d.
l.fi.§.j.videntur velle ꝙ non,dum vtuntur verbo,ſuperuacua. vel
verbo,fruſtra.vel,ſine cauſa.& facit ratio:nam appellatio reſcin-
dit pronūciatum,l.j.§.fi.ff.ad Tur. vel ſaltem ſuſpendit,c.venien-
tes.s̃.de iureiu.Sed vbi eſt ſententia nulla,non poteſt dici pronū
ciatum,l.4.§.condemnatum. ff.de re iud. & non entis nullæ ſunt
qualitates,l.eius qui in prouincia,ff.ſi cer.pet.d.c.ad diſſoluendū,
ergo cum non ſubſit,ꝙ reſcindatur,vel ꝙ ſuſpendatur, non pote
rit appellari. In contrarium tamen eſt veritas, & tenent omnes
hic,& in d.l.ſi expreſſim.& in l.j.C.quando prouoc.& facit gl.in
d.c.fi.in ver.neceſſe.in clem.j.§.j.in ver.firmatur.in d.l.ſi dolo.C.
de reſcin.ven. & pro illa opi.eſt tex.in l.ſi expreſſim. in ver.vnde
ſi quis.ff.eo.vbi ponderat,ꝙ appellatio a nullitate poteſt dici de-
ſerta lapſu fatalium; ergo vult ꝙ poſſit appellari.tex.eſt in c.exhi
bita.s̃.de iudi.in c.cum veniſſent. s̃.de teſti. in c.ſignificantibus.
& in c.cum cauſam.s̃.de offi.dele. vbi patet fuiſſe appellatū a ſen
tentia nulla, nec Papa ibi reprobat appellationem tanq̃ inter-
poni non poſſit;quod certè faceret, ſi de iure non poſſet appella
ri.eſt tex.hic,vt dixi in textualibus.eſt tex.in c.ſi ɔ̃ vnum. de offi.
dele.lib.6. vbi Papa quærit, qñ appellatur ab actu nullo, quia dr̃
iudicem non habere iuriſdictionem,eo ꝙ expirauit morte dele-
gantis, ad quem deberet appellari. certè ſi non poſſet appellari,
fruſtra quæreremus ad quem eſſet appellandum, Non obſtant
contraria, dum dicitur, ſi eſt ſuperuacua &c.& ſimilia ſunt vera
in l.ex conſenſu. §.j.& in l.fi. §.j. quia in præcedenti qōne eſt ri-
ſum,ſ.ꝙ intelliguntur illa verba,ſuperuacua, vel,fruſtra. quia nō
neceſſaria: nō tñ negat,quin ſint aliqualiter vtilia, vt videbimus
j̃.in 9.q.princ. Non obſtat arg.d.c.venientes. & d.l.j. §.fi. quia vt
de facto ſententia nulla proceſſit, ita de facto reſcindetur vel ſu-
ſpendetur. præterea non ſunt ſoli effectus appellationis illi duo
reſciſſionis & ſuſpenſionis,ſed plures alii ſunt effectus,vt dixi s̃.
20 in rub. † Et ideo dato ꝙ a ſententia nulla nō poſſit appellari quo
ad effectum ſententiæ ſuſpenſiuum vel extinctiuum, non tñ ſe-
quitur,ergo nō poterit appellari quo ad alios effectus, puta quo
ad effectum deuolutiuum operabitur talis ſnīa, & alios effectus
operabitur, vt videbimus j̃. in 9.q.prin.Cu. tñ in d.l.ſi expreſſim.
in 11.col. retento hoc, ꝙ licèt appellatio a ſententia nulla non ſit
neceſſaria, ſit tamen vtilis & poſſit interponi, dicit limitandum
eſſe vt non procedat in ſententia, quæ eſſet nulla ex defectu iu-
riſdictionis iudicis,quia à tali ſententia non poterit appellari. Et
pro hac opi.allegat Bal.optime hoc ſentientem in l.j.in pen.col.
verſi.iuxta quæro.C.quādo prouoc. vbi dixit Bal.ꝙ ſi appellatur
a ſententia nulla,non vr̃ deducta nullitas,quæ prouenit ex defe-
ctu perſonæ iudicis, puta quia ſeruus excōicatus vel infamis: qa
illa nullitas eſt quid extrinſecum a ſententia & iudicio, de quo
agitur, & appellatio non trahitur ad extrinſeca,l.per hanc.C.de
temp.ap. & ſic vult Cu.inducere, ꝙ ſicut appellatio interpoſita
nō porrigitur ad nullitatem, tñ prouenit ex defectu iuriſdictio-
nis,tñ ad aliam nullitatem porrigitur,l.quædam mulier.ff.famil.
er. l.Carmelia pia. ff.de iure pat.l.ſi is qui. C. de lib. cauſa. notat
Bar.in d.l.ſi expreſſim. & j̃.dicā, & ratio eſt, quia ibi eſt quid in-
trinſecum,ad quod non porrigitur appellatio.ergo ita ꝑ talem
defectum non poterit interponi appellatio.pro hac opi.adducit
tex.in l.j.C.de arb.qui nihil facit,quia loquitur in arbitro, a quo
non appellatur regulariter,l.diem proferre.§.ſtari.ff.de arb.ſecū-
do adducit d.l.ſi conſtat.& d.l.ex conſenſu.& d.l.fi.§.j.ad quæ po
teſt rñderi, vt s̃.in præcedenti concluſione. adducit tertio : nam
ex quo iudex non habet iuriſdictionē, ſententia eſt penitus nul-
la, & cognitio cauſæ ſpectat ad ſuum iudicē : ſed ſi appellaretur
a tali ſententia,& appellatio operaretur effectum deuolutiuum,
vt s̃.dixi,iudex qui aliàs eſt ordinarius,in iſta cauſa ſine ſuo facto
& etiam ex culpa iſtius qui non eſt iudex, damnificaretur, quia
priuaretur ſua iuriſdictione,quę per appellationem tranſlata eſt
ad iudicem ad quem, quod eſt contra regulas iuris communis,l.
ius noſtrum.ff.de reg.iur.& contra æquitatem, c.peruenit. 11.q.j.
qua cauet ſuā iuriſdictionem cuicunq; iudici eſſe conſeruandā.
Tamen quicquid dicat Cu.veritas eſt in contrarium,& in cōtra-
rium eſt tex.in c.cum veniſſent. s̃.de teſti.in d.c. ſi contra vnum.
& in d. c.ſignificantibus. in quibus iuribus erat defectus iuriſdi-
ctionis,& tamen appellatur;& tamen Papa non reprobat appel
lationem ex hoc capite. & eſt tex.hic, vt dixi in textualibus. Et
ad vltimum arg.Cu.iſtud dependet ex iſta qōne, an ſi appellatur
a ſententia nulla,iudex ad quem cognoſcat non ſolum de nulli-
tate,& ſuper ea pronunciat,ſed etiam de negocio principali poſ
ſit cognoſcere & pronunciare.de quo infra in 9.q.princ. & in 10.
Secundo limitat Cu.non procedere, quando nullitas eſſet noto
ria,quia tunc non poſſet appellari. hoc etiam videtur ſine ratio-
ne ſaltem quo ad effectum deuolutiuum, vt de facto nulla decla
21 retur.†Tertia eſt quæſtio principalis,quouſq; poſſit ſententia di-
ci nulla. & dic ſm̃ Spec.in tit. de ſen.prola.§.iuxta. circa fi.cuius
dicta late proſequitur Imo.in cle.j.de re iud. ꝙ aut intētatur nul-
litas principaliter,aut incidenter; ſi principaliter, & tunc poteſt
intentari vſq; ad 30.annos : nam ex quo per officium iudicis in-
tentatur, & illud eſt quoddam ius perſonale, l, qui per colluſio-
nem. ff.de act.emp. faciunt not. in l.ſi filiusfa. viaticum. ff.ſi cer.
pet. Et ius perſonale durat 30.annis : ideo hoc ius durabit 30.an-
nis.& ad hoc facit gl.in l,ſicut.C,de præſcrip.30.vel 40.an. faciūt
notata in c.fi.s̃.de offi,iud. in c.licet cauſam. s̃.de prob. in l.que-
relam.C.de fal.hoc tamen non procedit, vbi tractatur de pericu
lo animæ;nam qñ ſententia eſt nulla, eo quia periculum aīæ cō-
tinet

tinet etiam vltra 30. annos, pōt ſuper eius nullitate implorari officium iudicis. glo. eſt no. in d. §. ſi ergo. 30. q. vlt. per quam glo. hoc dixit Imo. in d. cle. j. faciunt notata in d. c. tenor. in c. lator. ſ. de re iud. in c. iurauit. ſ. de proba. & faciunt quæ habentur in c. fi. ſ. de præſcrip. aut nullitas incidenter deducitur, & tunc aut in modū cauſæ petitionis propoſitæ, cū ad hoc principaliter non ageret, & illo caſu, cum tm̄ expediatur officio iudicis, idem ſit quod in præcedenti. aut intentatur nullitas incidenter, ſ. in viā exceptionis: & tunc perpetuo pōt opponi, quia quę tēporalia ſunt ad agēdum, perpetua ſunt ad excipiendum, l. pure. §. fi. ff. de excep. doli.

22 †Sed operæprecium eſſet ſcire, nunquid nullitas habeat inſtantiā. & dic ex mēte Bar. in d. l. ſi expreſſim. in pen. col. ꝙ ſic, & triēnij. faciunt notata in l. properandū. in prin. & quod ibi notat Bal. C. de iudi. Sed nunquid pēdente inſtantia nullitatis curret tempus ad appellādū & econtra. Et dic, aut nullitas per ſe intentatur primo: & tunc pendēte tēpore nullitatis nō currit tēpus appellationis nec interponendæ nec proſequendæ. nā ex quo a ſententia nulla nō eſt neceſſaria appellatio, ut dixi in 2. q. princ. iuſtā habuit cauſam non appellandi ille, qui credidit ſniam eſſe nullā, & propterea nō appellauit, ſed nullā dixit. ſed impedito non currit tp̄s appellationis: ergo illo caſu pendente proceſſu ſuper nullitate non current decē dies ad appellandū, ex quo ignorabat neceſſariā ſibi appellationē: nec multo minus curret annus ad ꝓſequendū, dūmodo iuſtam habuerit cauſam dubitandi de nullitate ſententiæ. ſecus ſi calumnioſe dubitauit: nā tunc curret ſibi tēpus, non obſtante ꝙ exceperit proceſſum nullitatis, & per illum dicat ſe impeditū: qa potius dr̄ ſuo facto impediri q̄ impedimento iuris vel alterius. ita Bal. poſt Cy. in l. ꝯ maiores. C. de inoff. teſtā. quē etiam ſequitur Ange. in l. Paulus. §. j. ff. de vſu. & ita Imo. in d. l. ſi expreſſim. & facit quod voluit Rota deciſ. ſua 103. q̄ incipit, Item ꝙ fatalia. vbi dixerunt, ꝙ fatalia appellationis non currunt donec quis impeditur, qa litigat ſuper attentatis per aduerſariū, dūmodo non calumnioſe litiget. & faciunt quæ dixi in c. ex rōne. ſ. eo. & quod notat Bal. in ſimili in auth. ei qui. C. de tēpo. appella. Aut ſecūdo caſu ſolum appellauit a ſententia nulla, & tunc an tempus nullitatis computetur vnà cū illo tempore appellationis, an vero deducatur tēpus appellationis: & tunc dic, ꝙ ex quo appellatio a ſnia nulla deducit nō ſolū iniuſtitiam ſed ēt nullitatem ad iudicem ad quem, l. quædam mulier. ff. famil. erciſ. l. Carmelia pia. ff. de iure patro. l. ſi is qui. C. de libe. cauſa. & facit tex. noſter in fi. ideo cū poſſit proſequi cauſam nullitatis vnà cū appellatione, non habet quare excuſetur tanq̄ impeditus: quia cauſa appellationis non impediuit ſibi cauſam nullitatis, cū ea poſſit deduci nullitas: ideo iſta tempora cōputabuntur nec ſubducentur. ita vr̄ eſſe de mente Bar. in d. l. ſi expreſſim. in pen. col. aut intentauit cauſam nullitatis & appellationis ſimul, puta ſm formā glo. in l. j. C. qn̄ prouoc. dicendo, dico ſententiam nullam, & ſi qua eſt appello: & tunc aut cauſam nullitatis cępit proſequi coram iudice a quo, quod poteſt, l. ſi vt proponis. la prima. & ibi hr̄. & in l. ſi præſes deſertam. C. quomodo & qn̄ iud. l. abſentē. C. de accu. hr̄ in c. in literis. ſ. de offi. dele. & tunc ex quo coram iſto iudice cauſam appellationis non potuiſſet proſequi, quia veniebat proſequenda coram iudice ad quem, ca. dilectus. el primo. ſ. de reſcrip. vidimus in c. vt debitus. ſ. eo. ideo tanq̄ impeditus ſit ꝑ iudicium nullitatis, excuſetur, ne currat ſibi annus ad proſequendum appellationem, ar. eorum quæ dixi in primo mēbro.

23 †Et ſi dicatur, eſt quid ſibi imputetur, ꝙ cum habeat in iſta cauſa duos iudices, iudicem a quo, coram quo poteſt tm̄ proſequi nullitatem, & iudicem ad quem coram quo poteſt vtrunq; proſeq. & nullitatem & appellationem: quare eligit iudicē a quo, & ſic ſuo facto vr̄ ſe impedire. rn̄det primo, ꝙ cum iſtam facultatē eligendi alterum ex iſtis iudicibus habeat a iure, non debet ſibi auferri, nec ſibi debet imputari ſi permiſſa iuris facultate vtitur, l. 3. in princ. ff. de eo quod certo loco. l. j. C. de aſſer. tol. circa fi. Itē ſecundo dr̄, ꝙ ex quo cauſa nullitatis eſt magis conueniens ſuo ꝓpoſito cū primo, eam attentauerit, & magis eſt honeſtum vt ab eodem iudice factum ſuum emendetur, & expedite magis poterit per eum emendari tanq̄ infamatum de negocio, c. ab excōicato. ſ. de reſcrip. c. per tuas. j. de ſen. excom. non eſt quod ei imputetur, ſi viam magis conuenientem libello propoſito elegerit. Item magis honeſtum, item magis compendiariam & breuem elegit tractando nullitatem coram iudice a quo, & ideo hoc tempore pen. non curret annus ad appellationem proſequēdum. ita eſt de mente Bar. in ver. 5. & in pen. col. Aut vero proſecutus eſt cauſam nullitatis coram iudice ad quem, propoſito libello, dico nullam, & ſi qua eſt appello. & tunc ex quo ponit appellationē coram iſto proſequi, & per eum deducebatur nullitas, vt prædixi, eſt quid ſibi imputetur. & ideo ſuo facto vr̄ impeditus, & ideo curret tempus appellationis. & ita Bar. vbi proxime. & voluit Salic. in d. l. ſi præſes deſertam. & faciunt notata per Bal. in d. l. j. C. qn̄ prouoc. Bal. tm̄ in l. qui teſtamento. §. fi. ff. de excu. tu. aliter diſtinguit primum membrum, qn̄ ſuper nullitate tātum principaliter agitur, non mutatur ſecundum, ſuper appellatione ēt non mutatur, per ea quæ voluit Inno. in c. ſæpe. ſ. eo. quia lapſus temporis in cauſa appellationis principaliter per ſe propoſita & nō cum nullitate imputatur & in tempore nullitatis. tertium membrum impugnat Bal. & ꝑ ꝯn̄s & quartum, quia dicit ipſe ꝙ ꝓpoſita nullitate & appellatione ſimul ēt coram iudice ad quē, non curret tp̄s niſi ad eam, cuius proſecutionē elegerit, & ſi vtranq; elegerit, ſuꝑ vtraq; curret: puta, dico ſniam nullā, & ſi qua eſt appello, hocq; corā iudice ad quem propono, in proſecutione tm̄ eligo nullitatem tm̄, non curret tp̄s ad appellādum, ſicuti ſi ſimpliciter nullitatem intentaſſem.

24 † Et ita eꝯ ſi proſequor appellationem, hoc tempus pendentis appellationis nō imputabitur in tp̄e nullitatis. mouetur, qa licet cumulatiue iſta duo remedia ꝓponat, tm̄ in electione ſua erit proſequi poſtea quod voluerit, vt notatur in l. j. C. qn̄ prouoc. ergo vnū eligendo perinde erit ac ſi illud vnum intentaſſet, debebit ei imputari, ex quo vtit facultate iuris, l. Papinianus. §. ſi quis irritum. ff. de inoffi. teſta. & ſi dicat ꝯ de his, q̄ dicta ſunt in ſecundo mēbro, vbi eſt cōcluſum, ꝙ appellatione ꝑ ſe intētata currit tp̄s nullitatis, ex quo ipſa vr̄ incidēter in appellatione deducta. Dicite ex mēte Bal. ꝙ illud procedit, qn̄ appellatio principaliter ꝓponit̄, & incidēter nullitas venit: nos loquimur, qn̄ ęque principaliter vtrunq; intentatum eſt, & ideo in appellatione nullitas nō venit incidēter, ex quo æque principaliter eſt intentata: non mirū ergo ſi pen. ap. non currit tp̄s nullitatis, nec eꝯ. Cu. in d. l. ſi exꝑſſim. in 11. & 12. col. licèt per alia verba, tm̄ vr̄ adhærere primæ diſtinctioni.

25 †Sed pone, ꝙ perempta ſit inſtantia, nunquid proſequi nullitatē ſententiæ poterit ex eiſdē actis, ſuper quibus perempta eſt inſtan. poſt inſtantiā peremptā. Imo. in d. l. ſi expreſſim. format q. & ipſa formata currit ad theo. Inn. in c. cauſam quæ. ſ. de teſti. & plenius Bar. in l. 2. ff. iud. ſol. & in l. 2. C. de eden. ex quibus colligitur diſtinctio, qa aut loqmur in actis litis ordinatiuis, puta litis conteſtatione: & tunc cum illa pereant perempta inſtan. l. properan̄. §. & ſi quid. & ibi gl. in ver. iudicij. & notatur in §. illo. C. de iudi. ideo perēpta inſtan̄. ex huiuſmodi actis non poterit ſuper nullitate pronūciari. aut loquimur in actis litis deciſiuis ſiue probatorijs, puta confeſſione partis vel teſtibus: & tunc ex quo non pereunt perempta inſtan̄. ꝑ ea quæ habentur in d. c. cauſam quæ. ex eiſdem actis poterit ſententia nulla pronunciari. & quæ dicantur litis ordinatiua, & quę deciſiua, eſt gl. in cle. ſæpe. in verbo, defenſione. de verb. ſig. hr̄ in locis prealle. Sed an nullitas poterit poſt concluſionem in cauſa opponi. & dicite ꝙ eam principaliter intentando, vel ēt in viam exceptionis vel replicationis, vt dictū eſt ſ. in 2. q. princ. non audietur eam intentans poſt concluſionem, quia concluſio in cauſa claudit os parti, c. paſtoralis. in fi. & ibi Io. And. & alij, ſ. de cā poſ. & propri. c. cum dilectus. & ibi habetur, ſupra de fi. inſtr. aut vero intentatur nullitas potius in viam allegationis q̄ exceptionis, replicationis, vel principalis, quomodo poteſt intentari, puta quia nullitas notorie conſtat ex actis: tunc cum notorium nō indigeat forma excipiendi nec forma proponendi, vec vllam penitus formam requirat, cap. ad noſtram. el terzo. ſupra de iureiuran. ſed ſolum indiget allegatione, glo. eſt in cle. appellanti. eo. tit. facit tex. in l. ſi adulterium cum. §. idem Pollioni. ff. de adulte. ideo quando nullitas eſt notoria, dicitur opponi in viam allegationis, & illo caſu, quia poſt concluſionem in cauſa admittuntur allegationes in iure, & ſimilia, q̄ facti diſcuſſione non indigent, auth. iubemus. & ibi notatur. C. de iudi. habetur in l. j. C. vt quæ deſ. aduo. & per do. Anto. in cap. bonæ. el primo, ſupra de poſtu. præla. vbi quando notorium reſultat ex actis, debet iudex ſupplere. vidimus in cap. ex inſinuatione. ſupra eo. non mirum ergo, ſi poſt cōcluſum in cauſa admittitur allegatio nullitatis, quæ notorie conſtat, ſ. ex inſpectione actorum. ita Bal. in cap. cum olim. el primo. ſupra de offi. dele. per notata per Inno. in cap. per tuas. ſupra de teſti. in cap. ex inſinuatione. vbi aliquid vidimus, ſupra eo.

26 † Quarta eſt quæſtio principalis circa ordinem nullitatis proponen. Et primo quæritur, an nullitas requirat aliquem ordinem iudicialem. & dicite ſecundūm co. de Rota deciſ. ſua 336. quæ incipit, Item fuit dubitatum quando de nullitate. ꝙ aut nullitas eſt notoria, & tunc ex quo in notorijs non requiritur ordo iuris, dicto cap. ad noſtram. ideo in tali nullitate ordo non requiratur: & ideo ſi ſententia dicatur nulla, quia continet intolerabilem errorem, venit retractanda abſque alio proceſſu, capitulo, ab excommunicato. ſupra de reſcrip. capitulo, per tuas. infra de ſenten. excom. item ſi ſententia dicatur contra expreſ-

ſum errorem iuris lata, quia talis error patebit ex inſpectione li
brorum, puta etiam ſi contra ſtatutum eſſet lata, illud male in-
terpretando, ita Inn.in c.cum inter.ſ.de conſue.quod eſt intelli-
gendum de ſtatuto notorio, puta in ea ciuitate, in qua eſt factũ,
& ſecundum notata per Bar.in l.cum prolatis.ff.de re iudi. ꝑ Ca
nonitas in c.paſtoralis.ſ.de fi.inſtr.ita ẽt ſi ex inſpectione acto-
rum conſtaret de nullitate,& ſic ex eiſdem actis cõſtaret de nul-
litate, quia tunc etiam eſſet notorium coram eodem iudice, co-
ram quo eſſent facta abſq; alia productione, ꝑ notata per Inno.
in d.c.ex inſinuatione.illo caſu non requireretur alius proceſſus
ſuper nullitate.& faciunt not.per Io.And.& alios in c.cum Ber-
toldus.ſ.tit.j.in l.cum quærebatur.per Bar.ff.de re iud. Imo plus
etiam ſi incontinenti offerret probationem nullitatis, dicendo,
hodie conſtat,hodie agatur,l.ſi is a quo.ff.vt in poſ.leg. alius or-
do nõ expectaretur.ita Rota vbi proxime.aut nullitas nõ eſt no-
toria,& tunc q̃a ſententia huiuſmodi eſt diffinitiua,prout voluit
glo.in clem.fi.in verſi. repulſionem. eo.tit. ideo requiritur ordo
iuris, ſicut in alijs diffinitiuis, 2.q.j.in ſumma. & 2.q.7.§.diffiniti-
27 ua.l.prolatam.C.de ſent.& interlocu.om.iud.†Succedit quæſtio,
an ſaltem requiratur citatio.& dicite ſm Rotã in d.deciſi.& me-
lius deciſ.538.quæ incipit,Item fuit dubitatum vtrum auditor. ꝙ
ſic,ſiue ſit notoria nullitas ſiue non,per ea quæ habentur in d.c.
ad noſtram. el 3. & vidimus in c.cũ ſit Ro. in fi.ſ.eo. vbi firmatũ
eſt,ꝙ ẽt in notorijs requiritur citatio. & facit tex. 3.q.8.c.omnia.
c.caueant. c.Deus omnipotens. 2.q.j. Et ita tenet Imo. in c.cãm.
ſ.de reſcri. licet Io. And. ibi teneat ɔ̃rium, volens ꝙ vbi notoria
eſt nullitas, iudex ſuam ſententiam ſine citatione poſſit retracta
28 re.& mouetur per dictum Abbatis ibi per illum tex.†Sed poteſt
rñderi dupliciter.primo,ꝙ ille tex.loquitur,qñ clarum eſt ꝙ pars
nullam excuſationẽ poſſet afferre nec defenſionẽ, ne ſententia
annullaretur:nam iſta eſt regula,ꝙ licèt pars regulariter ſit citan
da,c.inter quatuor.ſ.de maio. & obe.l.de vnoquoque.ff.de re iu-
di. tñ vbi clarũ eſt parti nullam defenſionem competere, illa nõ
eſt citanda.ita Bar.in l.2. §.quod ſi de frumẽtaria.ff.de admi.re.ad
ciuita. perti.& dixi in d.c.cum ſit Ro.non mirum ergo, ſi in d.c.
cauſam. pars non fuit citata. vel procedit in ipſomet iudice, qui
tulit ſententiam nullam clare: nam tunc ex quo videt clarã nul-
litatem, poteſt ſine alia cauſæ cognitione errorẽ ſuum corrigen
do ſententiam, quam nulliter tulit,reuocare. tex.eſt,& ibi Doc.
maxime Bal. in c. ab excõicato.de reſcrip. vel aliter ibi loquitur
de annullatione reſcripti:vnde ſicut in conceſſione reſcripti Pa-
pa non citat partẽ,c.olim.& ibi Inn.j.de verb.ſig. ita nec in reuo
catione ſiue annullatione eius, per regulã primam. j.de reg.iur.
& l.nihil tam naturale.ff.de reg.iur. quinimo voluit & elegãtius
Rota in deciſ.329.q̃ incipit,Itẽ retẽto themate.ꝙ citatio huiuſmo
di debet eſſe ſpecialis & ſpecificata,ita vt intelligat pars ad quid
citatur,ſicut in alijs citationibus. allegant glo.no.in c.fi. ſ.de re-
ſcrip.in ver.indeterminate. faciunt notata per Bar.in l.aut q̃ ali-
29 ter.§.j.ff.quod vi aut clam. †Succedit quæſtio,an requiratur libel
lus in cauſa nullitatis.& dicetis vos cui dubium ꝙ non?nam ſ.in
2.q.principali firmatum eſt,ꝙ nullitas retractatur officio iudicis.
Sed in officio iudicis non requiritur libellus,glo.eſt in rub.ff.de
interrog. act. & in l.j.§.j.ff.quis or. in bo. poſ. ſed in contrarium
eſt glo.in l.de ſubmerſis.C.de naufra.lib.11. & dictũ Inn.in c.fi.ſ.
de offi.iud. Vnde dicatis ex mente Bal.in l.tale pactũ. §. qui pro-
uocauit.in repet.3.q.14.ff.de pac.& Spec.in ti.de ſen.prola. §.iux-
ta,verſi.quid ergo ſi appellans.& in ti.de libel.concep. §.nunc di
cendum. ad fi.quod aut nullitas incidẽter intentatur,& tunc nõ
intentatur per officium iudicis nobile, & nõ requiritur libellus.
& ita loquatur glo.in d.rubr. & in d.l.j.quas ita intelligit Bart.in
l.nec quicq̃.§.vbi decretum.ff.de offi.procon. Aut vero intentatũ
principaliter nullitas: & tunc ex quo expeditur per officium iu-
dicis nobile,requiratur libellus.& ita intelligitur dictum Inn.cũ
glo.præalle.& faciunt not.per Bar. in d.§.vbi decretum. & hanc
diſtinct. ſequuntur cõiter ſcribentes in c.per tuas.ſ.eo. & pro ea
facit tex. in l.minor magiſtratus. & in l.præfecti. ff. de minor. in
l.in cauſæ.§.cauſa cognita.eo.ti.faciunt notata in auth.ſi omnes.
C.ſi vt ſe ab hære.ab.in c.tum ex literis. & ibi Inno.& alij,de in
integ.reſt. quod dicit d.Ant. in d.c.per tuas. procedere cum gra-
no ſalis, ſ.qñ nullitas intentatur coram iudice ad quem principa
liter:ſecus ſi coram iudice a quo, quia cum ipſe debeat,eſt infor-
matus de facto ſuo, etiam ſine alio libello admittitur petitio, vt
nullitas retractetur ab eo. & facit tex. in c.ab excõicato. ſ.de re-
ſcrip.Et pro illa opi.adducit dictum Spec.in d.§.iuxta. verſi.quid
ergo ſi appellans.ꝙ tñ loquitur,qñ incidẽter coram iudice a quo
petitur retractari nullitas: quo caſu clarum eſt, ꝙ non requiritur
libellus. non autem loquitur,qñ principaliter.hoc modo poteſt
rñderi ad c.ab excõicato.Doct.tñ præallegati indiſtincte loquun
tur,& eadem eſt ratio, vt detur libellus coram iudice à quo,quæ
eſt coram iudice ad quem, quando principaliter agitur, ſ. quia
vtroq; caſu imploratur officium iudicis nobile, ut ſ.in 2.q.princ.
30 †Sed nunquid requiratur [a] litis conteſtatio in cauſa nullitatis? &
a colligendo dicta Bal. in d.§.qui prouocauit. q.3. & etiã Bal.in l.j.
in prin.in 3.col.ff.de fer.& in l.j.C.de or.iud.& notata ꝑ d.An.&
Imo.in d.c.per tuas.ſ.eo.per D.de Rota in d.deciſ.337.Aut agitur
ſuper nullitate incidenter: & tunc quia ſuper incidenti non eſt
lis conteſtanda,c.prudentiam.§.6.ſ.de offi.dele.ideo nec illo ca-
ſu requiratur litis conteſtatio. & not.Pet.in d. verſi. quid ergo ſi
appellans. Aut principaliter imploratur nullitas: & tunc ſi pars
eſt præſens,& illo caſu requiritur litis conteſtatio, ſicut in cauſa
appellationis, d.c.per tuas. & ibi dictum eſt. ſicut & in cauſa re-
ſtitutionis in integ.auth. ſi omnes. & ibi not.C.ſi.vt ſe ab hære.
abſt.Inno. & poſt eum Panor.in c.tum ex literis. ſ.de reſt.in in-
teg.per Bar.in l.ab hoſtibus.§.ſed quod ſimpliciter.in 6.col.ff.ex
qui.cau.ma.Et ſicut in officio iudicis nobili,c.fi. & ibi Imo. ſ.de
offi. iud. ideo nõn mirum ſi iſto caſu requiritur litis conteſtatio.
Parte autem abſente: & tunc tenent cõiter ſcrib.non requiri lit.
conteſta.Do.Anto.ſ.& Imo.in d.c.per tuas. & Bar.in ſimili in d.
§.ſed quod ſimpliciter. ɔ̃rium tenet Panor. in d. c.per tuas. & in
ɔ̃rium faciunt no. in c.tuæ. ſ.vt li.non conte. nam fundamẽtum
partis eſt,quia ex quo petendo ſententiam declarari nullam,pe-
titio ſolum dirigitur ad iudicem,& nihil petitur a parte, non de-
ducitur aliquid in cauſa, per quod poſſit perueniri ad miſſionẽ
in poſ.ſuper petito, vel pro quantitate petiti,ſi pars nolit litẽ cõ-
teſtari; ſed illa eſt regula, ꝙ vbicunq; ɔ̃ abſentem non poteſt ve-
niri ad miſ.in poſ. procedi põt ad diffinitiuã, nec litis cõteſtatio
requiritur. ita Bar.in d.auth.ſi omnes. per illũ tex. & ideo cũ hic
non poſſit habere locũ miſſio in poſ. nec litis conte.requiritur,
modo iſtud fundamentum eſt falſum,ſm Cano.per d.c.tuæ. vbi
dato ꝙ nõ habeat locũ miſſio in poſſeſſionẽ, tñ non proceditur
ad diffinitiuã li.non conte.quia adſunt alia remedia ad cogen.li-
tem conte.excõicationis,vt ibi, capturæ, vel indictionis mulctæ
ſi non paruerit,l.conſentaneũ. & ibi per Bar. C.quomodo & qñ
iud.cũ ergo eorum fundamentũ corruat,corruet & ſuperedifica
31 tũ,c.cũ Paulus.j.q.j. †Et ſic erit cõcluſio, ꝙ ẽt ɔ̃ partem abſentem
ſuper nullitate principaliter intentata non procedatur, niſi li.
conte.& ita vr̃ loqui Rota in deciſ.præalle.dũ diſtincte loquitur.
In hac perplexitate congruere vr̃ diſtinctio dñorum relata per
Do.de Rota in d.deciſ.337.ad fi.quã dicunt fuiſſe Rich.de Sali.di-
ſtinguentis: aut ille,qui intentat nullitatẽ,intentat ſolũ remediũ
reſcindens & non reſciſſorium, puta q̃a petit ſolũ retractari ſen-
tentiã,nõ aũt ſibi dari,peti, vel reſtitui: & tunc procedat opi.do.
An.Imo.& Bar.ex quo illa exceptio ɔ̃ certam perſonam proprie
non dirigitur, quia ab ea nihil petitur,ſed a iudice. Aut intentãs
nullitatẽ principaliter intentat, remediũ reſcindens & reſciſſo-
rium,puta petit ſententiam ɔ̃ ſe latam declarari: ecce reſcindẽs,
quia remouet obſtaculũ ſententiæ, attentat & reſciſſoriũ,q̃a vl-
tra id, quod petit ſñiam nullã declarari vel reſcindi, petit aduer-
ſariũ ſibi condẽnari ad centũ iam alias per ſe petita, ſuꝑ quibus
nulliter eſt iudicatũ. Ecce reſciſſorium, ideſt effectũ,qui reſultat
ex reſcindẽte iã facto, & illo caſu ex quo petitio dirigitur ɔ̃ certã
perſonam,& ab ea petitur,requiritur litis conte. & de iſtis reme
dijs reſcindẽte & reſciſſorio,& qñ poſſunt cumulari, per Imo.in
c.fi. ſ.de offi.iudi. Panor.in d.c.tũ ex literis. per Bar.in d.§.ſed qđ
ſimpliciter. in 6.col. & in l.fi. C.ex qui. cau.ma. poſſet tñ illa di-
32 ſtinctio morderi,vt patet ex p̃dictis.†Sed nũquid requirit̃ perẽm
ptoriũ.dicite ꝙ ſic,ſi principaliter intentatur:ſecus ſi incidenter.
ita Rota deciſ.p̃alle.339.quæ incipit,Itẽ retento themate. quia qñ
principaliter intentatur ſñia ſuper hoc lata, habet vim diffiniti-
uæ.glo.eſt in d.clem.fi. & ſententia requirit perẽptorium,qñ eſt
diffinitiua, c.conſuluit. & ibi hr̃. ſ.de of.dele.l.tres denunciatio-
nes.C.qũo & qñ iud. ergo nõ mirũ, ſi talis cã req̃rit perẽptoriũ,
33 qñ principalr̃ nullitas intentat̃. †Quarta eſt qõ principalis de for
ma nullitatis, circa quã primo quærendũ eſt,qualr̃ debeat propo
ni nullitas.Et dicite,ꝙ id,qđ eſt nullũ,amplius annullari nõ põt,
c.diſſoluen. j.de deſpon.impu. peti tñ debebit annullari, quate-
nus de facto proceſſit, vel nulla declarari, l. certa rõne. & l. j.&
vbiq; no. C.qñ prouo. hr̃ in l.chirographis. §.j.ff. de admi.tut.in
c.venerabilis,ſ.de of.dele.& ꝑ Imo.in c.auditis.de ꝑcur.in c.ac-
cedẽs.el primo.ſ.vt li.non conte. & voluit Bar. & alij cõiter in l.
quæ

ADDITIO.

a Sed nunquid requiretur. Aduerte vltra allega.hic,ꝙ li.conteſtatio in cauſa nul-
litatis ſententiæ non ſequitur,ſi per exceptionis viam deducitur. ita no.Alex.
in conſi.132.incip.Viſo proceſſu.in 4.col.verſi.non obſtat etiam. in 3.vol.ſo.
332.per not.per Spec.in ti.de libel.concep.§.nunc dicendum,ad fi.

quæ ſub conditione.§.ſi.ff.de cond.inſti.Bal.in l.ſuus.C.de repu.
hære.faciunt notata in l.ſi dolo.C.de reſcin.ven.in l.ſi iure.C.de
contrahen.emp.in c.conſtitutis.ſ.de in integ.reſti. & per Bal.in
c.quæ in eccleſiarum.& in c.eccleſia ſanctæ Mariæ.ſ.de conſt. &
34 ſ.in 2.q.princ. alias concor.allegaui. †Sed nunquid procedet li-
bellus,dico ſententiam nullam,& ſi qua eſt appello? & dic ꝙ ſic.
ita cõiter hic ſcribentes, ita glo.& omnes ſequuntur,in l.j.C.qñ
prouoc.& ita in l.ſi expreſſim. in 3.col. & ibi alii.ff.eo. & eſt bo-
nus tex.in ſimili.in c.conſtitutis.ſ.de in integ.reſti.Archi.in c.ſta
tutis.2.q.j.Lappus allega.108. do.Anto.in c.j.de iudicijs. Bal.in c.
cauſam. in vlti.col.de reſcrip. & ſi dicatur, nonne iſte libellus vr̃
inuicem ɔ̃ria continere:nam dicendo ſententiam,vr̃ tantum pe-
tere annullari, vt facto proceſſit, ut prædixi: appellãdo autem vr̃
petere reſcindi pronunciatum & infirmari, c.venientes.ſ.de iu-
reiur.ergo tanq̃ ɔ̃ria allegans non erit audiendus,c.vt quis duas.
de ele.li.6.l.j.C.de fur.dic,ꝙ hic illa ɔ̃rietas non impugnatur, q̃a
eam proponit conditionaliter, ſicut in ſimili habemus tex. quẽ
ibi ponderat Bal.& ibi Imo.in c.ex tenore.ſ.de reſcrip. & eſt bo
35 nus tex.in l.ſi quid.C.de excep.†Sed nunquid procedet libellus,
Dico ſñiam nullam & appello. per prædicta vr̃ dicendum ꝙ nõ,
tanq̃ ɔ̃ria contineat:tñ in ɔ̃rium eſt veritas,ſecundum Bal.in d.l.
j.& etiam Imo.in d.l.ſi expreſſim.in 29.col. nam licet ille videat
duo copulatiue proponere,tñ de natura copulatiuæ eſt, ut ſi po-
natur inter incompatibilia,cum ea coniungi non poſſunt, reſol
uatur in alternatiuam. ita notatur in l.fi.C.de codic.in l.pe.C.de
verb.ſig. & ideo cum nullitas & appellatio ſint contraria, reſol-
uetur illa copula,&,pro vel,& erit illa alternatiua ordinis nõ ele
ctionis,ex quo ex diſpoſitione iuris iſta remedia non poſſunt cõ
currere.ſic in ſimili notatur in c.cauſam quæ.ſ.de dolo & contu.
in l.ſcire oportet. §.ſcire oportet. & ibi per Bar. & alios.ff.de ex-
cu.tu.in l.4.§.prætor ait.ff.de dam.infe.per Bar. & facit quod no-
tat Bar.in ſimili de copula,&,appoſita inter perſonas, in quibus
eſt quidam ordo charitatis per prius & poſterius, ut ſoluatur ſe-
cundum ordinem charitatis,in l.Gallus. §.quidam recte.ff.de li-
be. & poſth. faciunt notata per Bal.in auth. ſi quas ruinas. C.de
36 ſacroſan.eccle. †Et per prædicta habetis inferre, ꝙ valet libellus,
Dico ſententiam nullam,& ſi qua eſt appello. & ita Bal.& Imo.
vbi proxime.imo plus voluit Imo.ꝙ ẽt ordine præpoſtero nõ vi-
tiabitur libellus,puta dico,appello vel dico nullam.quia reduci-
tur præpoſteratio ad ordinem iuris,l.præpoſteri.C.de teſta. cap.
37 cauſam quæ.ſ.de reſcrip. †Sed nunquid talis libellus,dico ſenten
tiam nullam,& ſi qua eſt appello,vel huiuſmodi,procedet in ſen
tentia interlocutoria, quæ dicatur nulla. & Bal.in l.tale pactum.
§.qui prouocauit.ff.de pac.& in d.l.j. vr̃ ſentire ꝙ non, niſi ſit ta-
lis interlocutoria, quæ habeat vim diffinitiuæ: quia tunc quo ad
remedia ɔ talem ſententiam proponendam æquiparatur diffini
tiuæ,l.intra vtile.ff.de minor.vidimus in c.cum ceſſante. ſ.eo. &
in illa, quam aliàs appellamus mixtam ſententiam, ita procedat
libellus,dico ſententiam nullã,& ſi qua eſt appello: ſicut in diffi
nitiua,iuxta glo.in d.l.j.in mere autem interlocutoria nõ proce-
det,vt dixi,talis libellus: nam ad hoc,ut appelletur ab interlocu-
toria,debet cauſa & nominatim exprimi,cle.appellanti.eo.ti.vi-
dimus in c.vt debitus.ſ.eo.& in iſto libello,dico ſententiam &c.
nulla cauſa grauaminis in libello exprimitur, ideo talis libellus
non valebit in vim appellationis.Et ſi dicatur,nõne ſaltẽ valebit
in vim nullitatis, cum in eo non requiratur nominatim expreſ-
ſio cauſæ,vt ſtatim dicam?Rñdeo ꝙ ſic.& ſi acrius inſtetur,ſi iſte
libellus valet in vim nullitatis, de natura nullitatis eſt vt inciden
ter deducat iuſtitiã,l.Carmelia pia.ff.de iure pat.l.quędã mulier.
ff.fami.erciſ. voluit Bar. in d.l.ſi expreſſim. in l.ſi vt proponis. la
prima,C.quomodo & qñ iud. & in d.l.j.C.quando prouo. volũt
hic omnes:ergo licèt de appellatione ab interlocutoria non poſ
ſit iudex cognoſcere tanq̃ principaliter in hoc libello deducta,
tñ cognoſcet incidenter,& de modo non curamus,dũmodo ha-
beamus effectũ.dic ſcd'm Inn.& Bal.hic,ꝙ in interlocutoria nul
litas deducta non includit appellationẽ nec iniuſtitiã, licèt inclu
deret in diffinitiua:& eſt ratio,q̃a in nullitate non eſt ſeruata for
ma appellationis, quæ requiritur, qñ appellatur ab interlocuto-
ria:ideo non mirum,ſi per iſtum libellum, dico ſententiam nul-
lam, & ſi qua &c. ſuper nullitate interlocutoriæ datum non po-
teſt iudex inferior de relatione interlocutoriæ cognoſcere. de
38 hoc tñ an nullitas ab interlocutoria deuoluat appellationem &
iniuſtitiam,j̃.dicam. ¶†Succedit quæſtio, an in libello nullitatis
requiratur expreſſio cauſę.Et dic ſecundum d.Ant.hic,ꝙ non de
neceſſitate, quia ſufficiet dicere, dico ſententiam nullam. quia ɔ̃
formam iuris & ſtatutorum lata eſt,d.l.quædam mulier. c.cũ cau
ſam.ſ.ti.proxi.voluit Inno.in c.cum Bertoldus.ſ.tit.proximo. &
Bal.in d.§.qui prouocauit.in 15.q.& Imo.in d.l.ſi expreſſim. in fi.

Quod intellige verum, niſi pars opponat de generalitate nulli-
tatis,& petat cauſam exprimi,quia tunc cum multis ex cauſis a-
ctus poſſit eſſe nullus,imo idem actus ex multis cauſis eodẽ tem
pore cauſatis poteſt eſſe nullus, l. ſi mater. vbi bonus tex. C. de
contrahen. emp. ſecus ſi diuerſo tempore illę cauſę natę eſſent,
quia tunc cum ſemel nullum amplius annullari non poſſit, l. nã
& ſi ſub conditione. verſ.rumpendo.ff.de iniuſ.rup.te.idẽ actus
ex diuerſis cauſis diuerſo tempore cauſatis nullus dici non põt,
vt voluit Bar.in d.l.ſi expreſſim.in fi.col.ideo cum ex multis cau
ſis actus poſſit dici nullus, admittit̃ exceptio partis petentis cau
ſam nullitatis declarari.ita Bar.in l.quæ ſub conditione.§.fi.ff.de
cond.inſt. Sicut vidimus in ſimili, ꝙ libellus generalis regulari-
ter admittitur,c.2.de libel.ob.l.fi.C.de anna.excep. tñ parte op-
ponente cogetur ſpecificare cauſam libelli, d.iuribus. imo licet
parte non opponente libellus valeat, in quo dicitur ſentẽtia nul
la ſine expreſſione cauſæ, tamen in proceſſu debet in ſpecie cau
ſa nullitatis probari.ita Bal. in d.c. eccleſia. in 2. col. & notat idẽ
in c.quæ in eccleſiarum. ſ.de conſti. & facit quod videmus in ſi-
mili de aliis libellis generalibus, tamen poſtea in proceſſu de-
39 clarantur,vt notatur in d.l.fi.& in d.cap.2.†Sed nunquid expreſ-
ſis in libello pluribus cauſis arctabitur pars ad probandum vnã
ex cauſis, an ſufficiet vnam probare. Et dic ꝙ ſi ſingulæ cauſæ
ſunt per ſe ſufficientes ad annullan. ꝙ illo caſu ſufficit vnam tan
tum probare,c.cum.iam dudum.j̃.de pręben.c.2.ſ.de præſcrip.c.
exhibita.& ibi glo.in terminis in fi.ſ.de iudi.c.ſignificauit.,ſ.eo.
Si autem ſingulæ cauſæ non ſufficiunt ſed plures ſimul cauſant
annullationem,& tunc debent omnes probari,d.c.2. c.inter cæ-
teras.c.olim.ſupra de reſcrip. & faciunt ad prædicta quæ in ſimi-
li dicuntur de appellatione in l.3.§.ſi.ff.eo.& ibi per Ang. & etiã
40 quæ dixi in c.vt debitus. ſupra eo. †Sed nunquid vna cauſa nul-
litatis expreſſa,poſito ꝙ illa cauſa ſit nulla,& pluribus cauſis, &
libellus ſit propoſitus generaliter, ſed parte opponente, vel in
proceſſu expreſſerit, poterit pars ad aliam cauſam procedere, ſi
in expreſſa ſuccubuit. & Bart. ponit qõ. in d.l.ſi expreſſim. in fi.
col. concludens, ꝙ ſi libellus eſt generalis, & pars eſt proſecuta
vnam cauſam nullitatis, in qua ſuccubuit, non poterit ad aliam
recurrere.& hanc opi.tenet idem Imo.36.col.Mouetur Bar.nam
nullitas & realis actio æquiparãtur. quod patet conſiderata ori-
gine vtriuſque:nam cauſa realis eſt dominium,c.examinata. ibĩ
notatur,ſupra de iudic.§.j.Inſti.de acti. origo nullitatis eſt ipſum
vitium annullans, ſed ſemel dominus non poteſt amplius efficĩ
dominus,l.ſequitur.§.lana.ff.de vſucap.l.proprias.C.de leg.licet
ex cauſis eodem tempore concurrentibus & pluribus poſſit q̃s
effici dominus, l.3. & ibi no.§.ex pluribus. ff.de acqui.poſ. ita eſt
in nullitate: nam actus ſemel nullus amplius non poteſt annul-
lari,d.l.nam & ſub conditione.§.rumpendo. d.c.ad diſſoluendũ.
licèt ex pluribus cauſis eodem tempore concurrentibus poſſit
cauſari nullitas, l.ſi iure. vbi bonus tex.C.de cõtrahen.emp. quẽ
ad hoc ponderat Bal.in d.l.nam & ſub conditione.circa fi. Si er-
go realis actio & nullitas æquiparantur,nos habemus regulam,
ꝙ in reali actione in genere propoſita,licèt poſtea proſecutio ſit
ſpecialis, ꝙ tñ per hoc non poterit qui ſuccubuit in illa ſpeciali
proſecutione reuerti ad aliam cauſam dominij, & dicere ſe do-
minũ ex alia cauſa, & ſic agere reali, l.ſi iur.§.denique. & §.ean-
dem.& habetur in l.& an eandem. §.act. & ibi per Bar. ff.de ex-
cep.rei iudi.habetur in c.2.ſ.de lib.ob. ergo ita qui intentauit ge
neraliter nullitatem,non poterit, cum ſit proſecutus vnam cau-
ſam tantum,reuerti ad aliam. Et facit Imo.aliud fundamentum,
nam habemus actum realem & perſonalem,vt no.in d.cap.exa-
minata. actio realis æquiparatur nullitati per fundamentũ Bart.
actio perſonalis,quia per eã petitur quid dari vel fieri, ęquipara-
tur iniuſtitiæ ſiue iuri infringendi: nam ſicut per actionem rea-
lem quis petit ſe declarari dominum,non autẽ rem dari, l.ſicuti.
§.ſi quæratur.ff.ſi ſerui. ven. l.Pomponius. §. ſed & id. ff. de pro-
cur. Ita agens de nullitate non petit infringi, ſed nullum decla-
rari. ſimile eſt in alia æquiparatione perſonalis actionis & iniu-
ſtitiæ ſiue remedij infringendi: nam per perſonalem petitur da-
ri vel fieri, per iniuſtitiam petitur infringi tanquam iniuſtum:
puta,per appellationẽ. ideo ſicut actio perſonalis poteſt ex pluri
bus cauſis competere etiam diuerſo tempore concurrentibus,l.
vbi autem non apparet. §.fi. ff.de verbo. oblig. ita iniuſtitia ſiue
remedia infringendi ex multiplici capite naſci poſſunt. Et ideo
ſicut in perſonali generali libello intentato,& ſpecialiter proſe-
cutione facta non excluditur quis, ne ad aliam cauſam reuerta-
tur,d.§.act.& notatur in d.cap.2. & habetur in l.apud Celſum. §.
de illo. ff. de excep. doli. ita erit in appellatione. & ita intelligi-
tur tex. in l. 3. §. fi. & quæ ibi notantur, & quæ notantur in l. j.
§. fin. ff. eo. & ideo licèt appellatione generaliter propoſita, fa-

cta profecutione vnius causæ, possit appellans, si succubuit, re-
uerti ad aliam, sicut in personali actione dicimus, non tamen
ita erit in nullitate, quia nullitas æquiparatur reali actioni, ap-
pellatio personali. Cōtrarium tenet hic do. Anto. & Imo. & te-
net Ang. in l.3. §.fi. per illum tex. & tenet Cu. in d.l. si expressim.
in fi. col. negantes prorsus æquiparationem factam per Bar. nam
nullitas non æquiparatur reali actioni; quod patet, nā realis pro-
posita specifice ex vna causa non potest iustificari ex aliis, c. ab-
bate sane. de re iud. li. 6. & tñ nullitas specifice ꝓposita in vna cā
iustificatur ob aliam causam, vt est bonus tex. & ibi Inn. & alij,
in c. cum Bertoldus. s. de re iudi. Cum ergo ad tollendam contu-
maciam sufficit dare instantiam, c. sicut vrgeri. j. q. j. glo. in l. cre-
ditori. ff. de oper. no. nun. & hic detur instantia; ergo comparatio
non bona. imo ipsemet Bar. vr̄ sentire ɔ̃rium huius æquiparatio-
nis: nam vult, ꝙ nullitas deuoluat iniustitiam, & iudex nullitatis
possit de iniustitia cognoscere, l. 4. l. absentē. C. de accusa. ita Bar.
in d. l. si expressim. circa fi. col. & in 2. col. & in l. si vt proponis. la
prima, C. quomodo & qñ iud. & in l. j. C. qñ prouoc. & est cōis
sententia, vt j. videbimus in effectibus, & etiam in 6. q. princ. &
tñ clarum est, ꝙ actio realis intentata non deducit actionē perso
nalem, nec ius personale; ergo non procedit æquiparatio realis
& nullitatis, nec æquiparatio Imo. ꝑsonalis & appellationis. qđ
etiam patet: nā appellatio deuoluit nullitatē, d. l. Carmelia pia. &
Bar. in locis proxime allegatis, & oēs hic, & tñ personalis actio
intentata nō deducit reale ius, & realē actionē, & ideo æquipara
41 tiones istæ sunt fantasticæ. †Conclusiue ergo dicite, ꝙ si nullitas
specifice proponitur ex vna tantum causa, & iudex super ea tan
tum pronunciet, poterit pars ad aliam reuerti, sicut in simili in
appellatione, d. l. 3. §. fi. si tñ iudex voluerit ex officio cognoscere
de alia cā nullitatis, antequā super expressa pronunciet, ex quo
nullitas omnia deuoluit, & potestatem omnimodam infirmādi
& confirmandi, vt patet ex prædictis, & dicam in 9. q. princ. po-
terit iudex de alia causa nullitatis non expressa cognoscere, per
ea quæ habentur in d. c. cū Bertoldus. & notat hic do. Ant. Si ve-
ro nullitas fuit gñaliter proposita, & a principio parte opponen
te in libello specificata, & tunc perinde est ac si fuisset a princi-
pio specifice proposita, iuxta notata in d. c. 2. & fi. de lib. ob. & in
c. abbate sane. de re iud. lib. 6. & in l. fi. C. de anna. excep. si vero
fuit gñaliter proposita nullitas, & processus postea specifice fa-
ctus super vna tantum cā nullitatis, quicquid dicant Bar. & Imo.
in d. l. si expressim. conclusio est ex prædictis, ꝙ poterit ad aliam
causam nullitatis, si in ipsa succubuit, reuerti, per fundamenta p̄-
alle. si autē propositio fuerit gñalis, nullo modo admittetur, quia
vt prædixi, licèt in libello pars nō cogatur, nisi demum aduersa-
rio opponente, specificare causam nullitatis, tñ in probando eā
potest descendere ad speciē, iuxta ea quæ voluit Bal. in d. c. eccle
42 sia. vt s. retuli. †Succedit quæstio, an qñ in libello dr̄ sentētia nul-
la, & si qua est appellatur, dicatur nullitas intentata incidenter,
an vero principaliter: vtilitas est maxima, quia nullitate princi-
paliter intentata, cum summarie tātum de ea discutiatur, potest
postea pars, quæ in ea succubuit, incidenter principaliter eandē
intentare, per ea quæ notat Bar. & alij in d. l. si expressim. & in l.
4. §. condemnatum. ff. de re iud. & ponit hic do. Ant. & Imo. si au
tem principaliter diceretur intentata, nō posset postea denuo, si
succubuisset, eam intentare, nisi appellasset, prout vult hic Imo.
43 & Panor. †Dicite ergo varias esse sententias: nam gl. in l. j. C. qñ
prouoc. & ibi Ange. & Bal. sequuntur, & sequitur Ange. in d. l. si
expressim. videntur sentire, ꝙ incidenter dicatur intentata nul-
litas. mouentur, quia expressio eorū quæ tacite insunt, nihil ope
ratur, l. hæc verba. cum vulg. ff. de leg. j. sed sic est, ꝙ nullitas in ap
pellatione incidenter vr̄ deducta: ergo etiam si exprimatur, dico
nullā, & si qua est appello. ex quo omnino in appellatione taci-
te inest nullitas, nihil operabitur illa expressio, & sic dicetur in-
cidenter venire, ac si nō fuisset expressum. Iaco. Butri. in d. l. j. te-
net ɔ̃rium, & ɔ̃rium vr̄ velle. Bar. in d. l. si expressim. dū declarat,
qualiter incidenter deducatur nullitas, dicit nullitatē ita demū
incidenter deduci, qñ de ea non exprimitur. & hoc tenet Imo.
ibidem in 6. & 7. col. mouentur, quia qñ duo copulatiue iungun-
tur, videntur æquè principaliter coniuncta, c. querelam. & ibi no
tatur, j. de simo. l. si cui. ff. de fun. instruc. ergo ex quo hic copula-
tiue dr̄, dico nullam, & si qua est &c. intelligetur vtrunq; princi-
paliter deductū. Nec obstat arg. ɔ̃rium, dū dr̄, expressio eorū &c.
quia verum est, qñ exprimuntur eo modo quo insunt, sed nulli-
tas in appellatione inest accessorie, hic aūt exprimit̄ æque princi
paliter: ergo cū expressio eorum quæ tacite insunt, aliter facta q̃
insunt, operetur, vt notatur in d. l. 3. videbitur illa expressio ope-
44 rari, ꝙ nullitas intelligat̄ principalr̄ deducta. † Et ꝑ p̄dicta infert
Imo. vbi s. ꝙ si porrecto dicto libello iudex pronūciauerit male
appellatū, ex quo in libello vtrunq; principaliter petebatur, nō
poterit pars amplius de nullitate agere. cuius tñ ɔ̃rium vr̄ velle
Bal. in d. l. j. vnde dicite, ꝙ qñ iudex pronunciat bene iudicatū, &
tunc ex quo illa verba possunt referri tam ad nullitatem q̃ ad ap
pellationē, & vtrunq; fuit principalr̄ intentatū, vr̄ sup vtroq; ꝓ-
nunciatū, & ideo pars amodo nō audiet, nisi appellet a tali ꝓnū-
ciatione. Itē nisi prosecutio fuisset specialis tm̄ ad prosecutionē,
q̄a in dubio sñia trahitur ad prosecuta, l. licet. C. de iudi. & ita vo
luit Bal. in d. l. j. & ibi ēt Ang. & notat hic Imo. & Panor. qñq; iu-
dex pronunciat male appellatū, & tunc q̄a infertur solū ad cām
appellationis, & potuit esse male appellatū, quia nullitatis sñia
erat nulla, nec nullitas hoc casu venit incidēter in appellatione,
cū sit principalr̄ deducta, ideo appellatio illa nō faciet p̄iudiciū
sup nullitate, quicquid dicat Imo. in d. l. si exp̄ssim. si tñ nullitas
non fuisset principalr̄ intētata, & iudex ꝓnunciaret male appel-
latū, tūc pars nō excludit a nullitate principalr̄ intētāda: q̄a sñia
sup incidenti lata non excipit, quin deducat̄ postea principalr̄, l.
pen. ff. de his q̄ sunt sui vel alie. iur. faciunt not. in c. veniēs. el se-
cōdo. s. de testi. imo ēt si fuisset ꝓnunciatū bene iudicatū, nō ex-
cludent principalr̄ intētāda, arg. d. l. pe. ita Bar. in l. j. C. qñ ꝓuoc.
& in d. l. si exp̄ssim. In primo dicto Inn. & Pan. hic sequunt̄ Bar.
qñ pronūciatur male appellatū; sed in secūdo qñ ꝓnūciat̄ bene
iudicatū, tenēt ɔ̃riū. mouētur, q̄a ꝑ illa verba iudex vr̄ confirma-
re primā sñiam, & sic licèt male faciat cōfirmādo sñiam nullam,
tñ ex quo facit ɔ̃ ius partis, & pars nō appellat, vr̄ pars cōsentire
confirmationi, c. cū inter. c. quo ad consultationē, s. ti. proxi. ergo
non poterit amodo nullā dicere. ita Ang. in l. 2. ff. si q̄s in ius voc.
non ier. ꝑ ea q̄ habent̄ per Inn. in c. j. & 2. j. de confir. vti. vel inu-
ti. Nec obstat l. pen. quia loquitur, qñ super incidenti, s. filiatione
tantū tacite est ꝓnunciatum; hic nos loquimur, qñ expresse sñia
trahitur ad nullitatē: quod patet, ex quo dicit bene iudicatū: ergo
45 non nulliter. †Succedit qō, an sicut victus pōt petere sñiam infir
mari vel nullā pronunciari, ut s. dixi, victor possit petere sñiam
confirmari, & quid operetur. & dicite ꝙ sic, secundū Bar. in d. l. si
exp̄ssim. & ibi Imo. in 27. col. & do. Ant. hic, tenet Ang. in l. de pu
pillo. §. qui opus. & ibi ponunt alij. ff. de oper. no. nun. dicens ma
ximū resultare effectum, quia sicut ɔ̃ tres sñias conformes non
admittitur aliqua exceptio, clemen. j. de re iudi. ita lata sententia,
quā pars semel petijt cōfirmari & cōfirmata est, iterum petijt, &
est confirmata, & sic sunt tres sententiæ conformes, non poterit
opponi aliqua exceptio ꝑꝑ illam cle. quæ ēt habebit locum illo
casu. & ideo dato ꝙ appellans nollet appellationē prosequi, pos-
set appellatus principaliter petere sñiam confirmari. & faciunt
quæ habentur in c. ex parte. s. de rescrip. & in c. si duobus. s. eo. est
& alius effectus: nam pone, ꝙ petente victore executionē sñiæ,
opponitur exceptio nullitatis, prout in l. 4. §. condēnatum. ff. de
re iudi. isto casu pone ꝙ succūbat victor, certe resultaret magna
iniquitas, nisi posset principaliter peti confirmatio sententię: nā
si victus succubuisset in exceptione nullitatis, posset tñ principa
liter nullitatē opponere, vt notatur in d. l. si expressim. & in d. §.
condēnatum. ergo iniquum esset non dicere idē in victore, ꝙ ex
quo succubuit in executione suæ sententiæ ꝑꝑ exceptionē nul-
litatis, non possit principaliter agere de validitate suæ sentētiæ,
petendo confirmari; & ideo erit effectus, ꝙ principaliter poterit
petere confirmari, licèt succubuerit ꝑꝑ exceptionem nullitatis
46 oppositam. †Sed an petente victore confirmari suam sententiā,
poterit iudex, si videat eam infirmandā vel annullandam, annul
lare. & concludit Bar. in d. l. si expressim. ꝙ sic, & ibi Imo. nam ɔ̃-
riorum eadē est disciplina, Inst. de his qui sunt sui vel ali. iur. Sed
si coram iudice petatur, ut sententia annulletur, potest eam con
firmare, si inuenerit confirmandam, vt notatur in d. l. si expres-
sim. not. in d. l. j. C. qñ prouoc. ergo ita in casu ɔ̃rio, cum petitur
confirmari sententiam, poterit eam infirmare, si inuenerit infir-
47 mandam. †Sed nunquid in hoc iudicio nullitatis admittentur li
belli ɔ̃rij actoris & rei. Ecce, reus petit sententiam contra se latā
pronunciari nullam, nunquid victor poterit petere per alium li-
bellum ɔ̃rium sententiam confirmari. & tenet Inn. in c. cum con
tingat. s. de offi. dele. ꝙ non; nam superfluis remedijs nō est vten
dum, c. 2. s. de proba. nec etiam contrarijs & perplexis libellis est
vtēdum, c. si duobus. & ibi notatur, s. eo. sed superfluo victor por
rigit libellum confirmationis, cum excipiendo contra libellum
victi idē possit consequi, s. ut sententia sua confirmetur, & per-
plexitas resultaret diuersarum instantiarum, & forte contraria-
rum sententiarum, quod non est dicendum. & ita tenet Ang. in
d. l. j. C. quando prouo. & ibi Bal. & tenet Bal. in l. tale pactum. §.
qui prouocauit. in 15. quæstio. ff. de pac. licet in contrarium vi-
deatur facere tex. in l. si inter me & te. ff. de excep. rei iudi.
vbi admittuntur libelli contrarij a diuersis partibus intentati.
tex.

tex. in c.cum ecclesia Sutrina.s̃.de causa pos. & proprie. tex.c.in
presentia.s̃.de proba.tex.& ibi do.Anto.de nullitate intentanda
48 ponderat illum tex.in c.abbate.j̃.de verb.sig. †Facite ergo regu-
lam,quam supra firmaui, ꝙ non admittuntur libelli ↄrij a diuer-
sis partibus inuicē cōtendētibus,per s̃.allegata. Fallit primo,vbi
agitur de iuribus incorporalibus, quia tunc cū in eis possit dari,
ꝙ vterq; prætendat se quasi possessorē, actor quasi possessorē ser
uitutis, reus quasi possessorē libertatis, poterunt dari libelli ↄrij
ex parte actoris confessoria,ex parte rei negatoria,scd̃m ea quæ
habentur in c.examinata.s̃.de iudi.& ita ponit tex.in d.cap.cum
ecclesia.& in d.c.abbate. Secundo fallit,qñ libelli ↄrij dantur ad
diuersas tñ res, quia tunc admittuntur. ita loquitur tex.in d.c.in
præsentia. & ita d.l.si inter me. potest intelligi secundum vnum
intellectum. Tertio fallit, qñ agit actor ad quid consequendum,
reus autem per exceptionē non solum intēdit ius actoris elide-
re, sed aliquid vlterius cōsequi: nam cum de natura exceptionis
sit solum elidere ius actoris, l.j.ff.de excep. & sic excipiendo nō
possit illud,quod intendit vltra consequi,habere, poterit illo ca-
su libellum ↄrium intentare, petendo illud vltra exceptionē cō-
sequi, per ea quæ habentur in c.ex conquestione. s̃. de resti.spo.
puta petendo vt declaretur dñs, quod non cōsequeretur ꝑ exce-
ptionē.faciunt quæ habentur in l.si duo patroni.in prin.ff.de iu-
reiur. & ita loquitur d.l.si inter me. & ita potest intelligi d.ca. in
præsentia:& faciunt quæ habentur in c.licet causam.s̃.de proba.
49 †Et ideo habetis rationem,quare in beneficialibus actor & reus
possunt dare libellos ↄrios, & vterq; petere pronunciari benefi-
cium ad se spectare, & gratiam siue collationē suam pronuncia-
ri canonicam. ita Compost. in c.mandatum. ibi do.Anto. de re-
scrip.Spe.in ti.de act.& peti.§.superest.versi.sed quęritur.& ver-
50 si.sequenti. & faciunt etiam dicta in fallentia prima. ¶†Sed nun
quid sicut admittitur iste libellus, dico sententiam nullam, & si
qua est appello. coram iudice a quo, ita admittatur coram iudi-
ce ad quē. & dic secundum Bar. & alios in d.l.si expressim. & in
d.l.j. ꝙ sic,nam nullitas per se & etiam appellatio per se possunt
corā iudice ad quem deduci, l.4. & ibi not.l.absentem. C. de ac-
cu. ergo etiam vtrunque simul iunctū maxime conditionaliter,
prout hoc poterit intētari coram iudice ad quem: intellige si sit
talis iudex, qui possit per querelam principaliter adiri, alias sup
nullitate non posset cognoscere vigore istius libelli principali-
ter, prout videbimus j̃. in 9.q.principali, quis sit iudex nullitatis.
51 †Sexta est quæstio principalis, quid contineat iudicium nullita-
tis.& primo,an contineat iniustitiam etiam:nā clarum est,ꝙ nul
lam declarari sententiam,prout de facto processit,continet,ꝑ ea
quæ dixi in j.q.circa princ.& in 2.q. & vr̃ dicendum,ꝙ non: nam
ex tenore libelli cognoscimus quid contineat iudicium, l.edita.
C.de eden.l.j.in prin.ff.de eden.faciunt not.in c.examinata.s̃.de
iudi.& in cap.2.& fi.s̃.de lib.ob. sed libellus hic porrigitur super
nullitate,& nullitas & iniustitia sunt diuersa,ergo in iudicio nul
litatis non veniet iniustitia. & ita vr̃ tenere Innoc. in vna opi.&
post eum Bal. Panor. in c.cū contingat.s̃.de offi.dele. In ↄriū est
veritas, & tenent cōiter Bar. & alij in d.l.si expressim. & in d.l.j.
& hic Canonistæ,quia dicendo nullam vr̃ & iniustitiam deduce
re, dummodo iudex super appellatione & sic iniustitia sit com-
petens, vt dicam j̃. in 8.q. si ergo per nullitatem vr̃ deducta in li-
52 bello iniustitia,ergo & in processu.¶†Sed nunquid delegata cau
sa per iudicem,coram quo agebatur causa nullitatis, vr̃ etiā dele
gata causa iniustitiæ,q̃ sub ea continetur.& Salic.in l.j.vr̃ tenere
ꝙ non:nam delegatio est stricti iuris, c.ad hæc.s̃.de rescrip. ergo
non extendetur extra causam nullitatis,& sic iniustitiæ. Imo.in
d.l.si expressim.in fi.char.faciēs mētionem de Sali.& in l.iudex.
ff.de re iud.tenet ↄrium:nam fatemur,quod iudex,qui cognoscit
de nullitate,cognoscet etiā de iniustitia,ut proxime dixi:sed de-
legatus repræsentat ipsum delegantem, c.sane. 2. de offi.dele. &
sic est tanq̃ subrogatus loco eius, sed subrogatum debet sapere
naturam eius in cuius locum subrogatur, c.ecclesia. s̃. vt li. pen.
ergo sicut iudex delegans cognoscēdo de causa nullitatis cogno
scit de iustitia: ergo ita & delegatus cognoscet de iniustitia. Di-
cit tñ Imo.ꝙ ad euitādum opi.cautela est,ꝙ delegetur causa nul-
litatis cū dependentibus & cōnexis.& pro illa opi.adducit Imo.
not.per Io.An.& alios in c.vt debitus.s̃.eo.vbi si iudex,ad quem
appellatum est ab interlocutoria, qui appellatione iusta existen
te de principali ēt potuisset cognoscere,delegat causam, poterit
si inuenerit appellationem iustam procedere in principali, sicut
delegans. Cautela tñ Imo.non placuit d.Philippo hic in 31.q. q̃a
in dubio delegans vr̃ delegare causam cū dependentibus & con
nexis,c.j.& c.præterea.s̃.de offi.dele.l.2.ff.de iurisd.om.iud. c.de
prudentia.j̃.de dote post diuor.resti.ergo cautela Imo.nō est ne-
cessaria. Et fœdere distinctionis ista varietas opi.concordari po-
test: aut quærimus,qñ incidenter intentatur iustitia coram iudi-
ce nullitatis;& tunc procedit hæc secunda opi.ꝙ delegatus in cā
nullitatis possit cognoscere de iustitia. aut quærimus, qñ princi-
paliter vtrunq; deducitur,delegata nullitate, non veniet iniusti-
53 tia.& clarius firmabo in sequenti q.†Sed quid si dicta est senten-
tia nulla sub forma,dico nullam,& si qua est appello:an delega-
ta causa nullitatis cognoscet iste iudex de appellatione. & vr̃ di-
cendum ꝙ sic, per decisa in proxima q. In ↄrium tenet Sali.in d.
l.j.& in l.si præses.C.quomodo & qñ iud.& Imo.in d.l.si expres-
sim. in 37. col. quia rescriptum non extenditur ad alias causas,c.
cū olim.el primo,s̃.de offi.dele.ergo &c. Non obstat quod est di
ctum in præcedenti q. nā ibi loquimur,qñ appellatio venit inci-
denter in nullitate:hic autem,qñ principaliter vtrunq; intentat̃,
vt dixi in 5.q.princ. nā cum delegatio trahatur ad cōnexa,& ne-
cessaria ad ea quæ incidenter deducuntur etiam respectu perso-
narū in rescripto non nominatarū, vt notant Doc. maxime Pa-
nor.in c.veniens.in 6.col.s̃.de testi.el secondo.non mirum,si de-
legata nullitate venit appellatio incidenter mota siue iniustitia:
sed qñ principaliter vtrunq; intentatur,cēsetur diuersa:ideo vnū
54 non cōprehenditur sub alio.¶†Sed quid econtra,nunquid dele-
gata appellatione cognoscet iudex de nullitate, qñ nullitas inci
denter in appellatione deducitur. non est dubium,quin cogno-
scat,per proxime dicta. Sed punctus stat, qñ principaliter vtrūq;
deducitur, quia dr̃ in libello, dico sententiā nullam, & si qua est
appello.superior delegat appellationem,nunquid cognoscet de
nullitate delegatus?& concludunt Lappus,& Gemi.in c.j.§.post
hoc.eo.tit.lib.6. ꝙ sic,& concludit Imo.in d.l.si expressim. & fa-
ciunt quæ proxime allegaui dicta Io.An.& aliorum in d.c.vt de-
55 bitus.quod vr̃ ↄ proximam determinationem. †Et operæpreciū
esset scire rōnem differentiæ, rō vr̃ in promptu: nā qui appellat,
intendit & petit reuocari sententiā iudicis, & super hoc implo-
rat officiū iudicis. non mirum si tunc sñia siue ex capite iniusti-
tiæ uenit reuocanda,siue ex capite nullitatis, uenit reuocāda, ut
de facto processit in appellationis delegatione, cōprehēdit nul-
litas,quæ ēt virtualiter verbo appellationis inest.nō sic in cā nul
litatis,nā qui dicit sententiam nullā,se restringit solum ad impu
gnandā sñiam ex hoc capite, q̃a nō valeat, nō q̃a iniusta:nō mi-
56 rum si delegata nullitate nō cōprehenditur appellatio. ¶†Septi-
ma est q̃ō principalis,an nullitas & appellatio possint in proces-
su cumulari. Lappus allega.88.& dic ſm Bart.in d.l.si expressim.
in 4.col.& Imo.24.col. & ſm Imo. hic, ꝙ qñq; nascūtur nullitas
& appellatio ex eodem fonte, ita ꝙ inuicem ↄrietatem non ope
rantur: tunc nullitas & appellatio concurrunt, puta quia minor
ↄxit sine auctoritate tutoris vel curatoris, & in executione ip-
sius ↄctus est cōdēnatus similiter sine auctoritate tutoris vel cu-
ratoris,& sic indefensus poterit prosequi hoc casu nullitatē sen-
tentiæ ↄ indefensum, & sic minorem, l.ↄ pupillum. & ibi no.ff.
de re iud.c.cum Bertoldus. s̃.tit.proxi. & ibi hr̃. & iniustitiā sñiæ
prosequi ex eodem capite, quia minor sine auctoritate tutoris
vel curatoris se obligare nō potest,Insti.de aucto.tut. circa prin.
& sic ex eodem capite, quia minor vtranq; viam prosequitur &
nullitatis & iniustitię,cū inuicem se compatiantur.qñq; vero na
scuntur ex diuerso fonte: & tunc aut inuicē se compatiuntur,&
cumulari poterunt:aut se non compatiuntur,& nō poterunt cu
a mulari ratione ↄrietatis, [a] puta quia minor vult infringere sentē
tiam latam tanq̃ ↄ indefensum: item dicit iniustam, quia habet
exceptionem pacti de non petendo,quā opposuit, illo casu sunt
illa incompatibilia. Incompatibilia autem,puta quia dicit sentē
tiam latam cum falso tutore nullam:item iniustam,quia nō pro-
duxit quæ erant producēda,certo negato principio,& quia nul-
lum est iudicium,ex quo tutor est falsus,non est possibile dicere
hunc processum aliqua ex parte valere,nec iniustum:ideo nō cu
57 mularentur hoc casu,c.vt quis duas.in ar.de elect.lib.6. †Sed nū-
quid valebit positio,in qua ista duo cumulantur, pono ꝙ senten
tia sit nulla. item pono ꝙ iniusta. & vr̃ ꝙ sic: nā positiones fiunt
ex visceribus libelli ad declarationem & liquidationem dedu-
ctorum,cle.sæpe.circa princ.de verb.sig.habetur in c.j. de cōfes.
lib.6.Sed in libello possunt illa cumulari,vt supra dictum est:er-
go etiam poni in oppositione poterunt, vel sub hac forma: po-
no nullam, & si qua est iniustā, sub qua potest dari libellus, vel
sub forma alternatiua vt dixi in libello. In contrarium est veri-
tas,& tenet Bal.in l.tale pactum.§.qui prouocauit.19.q.ff.de pac.
motus, nam quicquid est probabile, est ponibile & econtra,
cap.

ADDITIO.

a Ratione contrarietatis. Et nunquid libellans actiones duas contrarias & sibi aduersantes in iudicium deducere valeat,vide quod late consuluit Alex.in cōsi.121.incip.Viso processu. in primo volu.per totum consi.fo.93.

cap.j. & ibi habetur, de confes. lib.6. habetur in l.2. §. quod ob-
seruari, C.de iur.calum. Sed probatio incerta non ualet, l.j.§.sed
si quis argentum. ff.deposi. nec venit admittendũ, ex quo nihil
releuat, c.in præsentia.s̃.de proba. ergo nec positio incerta vale-
bit: nam ad officium iudicis spectat vel a principio, vel saltem in
discussione causæ impertinentia capitula vel positiones nõ ad-
mittere, c.cum contingat. & ibi hr̃, s̃.de offi.dele. l.ad probatio-
nem. C.de proba. cle.constitutis. & ibi notatur. de elec. sed im p-
tinens dr̃ positio, cuius probatio nihil releuat, quia frustra ex-
pectatur conditio, cuius euẽtus nihil operatur, l.Gallus.§.si eius.
ff.de lib. & posth. probatio autem incerta nihil operatur, ergo
58 nec positio veniet admittenda. ¶ †Octaua est quæstio principa-
lis, quis erit iudex nullitatis? & dic ſm Bar.in d.l.si expressim. in
pen.col. & fi. & ponũt hic omnes. Aut loquimur in delegato sen
tentiam nullam proferente: aut loquimur in ordinario. si in de-
legato, & tunc cum non pronunciando videatur functus officio
suo, licèt nulliter pronunciet, l.iudex.ff.de re iud.c.in literis.s̃.de
offi.delegati. ideo nullitatis iudex erit delegans non delegatus,
l.si vt proponis.la prima. C. quomodo & quando iudex. Et licèt
Bar.ita pertranseat, vos plenius dicite, ꝙ aut sententia est nulla,
quia ꝯ formam rescripti data, iuxta ea quæ habentur in c.cum di
lecta. s̃. de rescrip. & illo casu poterit ille delegatus de nullitate
cognoscere & denuo pronunciare. ita Sali.in d.l.si vt proponis.
ita communiter Cano.in d.c.in literis. & hr̃ in c.qualiter & quã
do.el primo.j.de accusa. & facit simile: nam arbiter ꝯ formam cõ
promissi pronuncians non dr̃ pronunciare, ideo denuo poterit
pronunciare, l.quid tamen. ff.de arbi. ergo ita in iudice delega-
to, arg.l.j.ff.de arbi. sententia est nulla ob alium defectũ, & tunc
bene loquit Bar. q̃a dr̃ functus officio suo delegatus, ideo iudex
erit delegans nullitatis, quod procedit in sententia diffinitiua: in
interlocutoria autem ex mente Inno.hic, ne instantia causæ di-
uidatur, ꝯ l.nulli.C.de iudi.c.cum super.s̃.de causa posses. & pro-
prie.c.j.supra de sequestra.poss. & fruc. ipsemet delegatus iudex
erit nullitatis. & facit, quia cessat ratio prædicta, quia per interlo
cutoriam non dr̃ functus officio suo. & faciunt quæ vidimus in
c.cũ cessante.s̃.eo. nisi esset interlocutoria, q̃ finiret eius iurisdi-
ctionem, c.significantibus. s̃.de offi.dele. & dictum est in d.c.cũ
cessante. tamen cum iudicium soluatur vetante eo, qui iudicare
iussit, l.iudicium, ff.de iudi. poterit illo casu de nullitate interlo-
cutoriæ etiam delegans cognoscere, nisi in totum delegasset, ꝑ
ea quæ habentur in c.si delegatus. & in c.quamuis. de offi.deleg.
lib.6.in c.super quæstionum.§.porro. de offi.dele. ita Salic.in l.si
præses desertam. C.quomodo & quando iu. faciunt not. per eũ
in l.aduersus. C.si aduer.rem iudicatam. Aut loquimur in ordi-
nario sententiã nullam proferente: & tunc tenet hic Inno.ꝙ ip-
semet ordinarius erit iudex nullitatis, non autẽ superior, per re-
gulam l.vbi ceptum.ff.de iudi.nam per sententiam nullam non
dr̃ negocium finiri, sed ꝯ eum est tex.in l.absentẽ.C.de accu. vbi
superior cognoscit de nullitate, non ipse ordinarius. Vnde iaco.
Bu.in d.l.si vt proponis.la prima. distinguit, aut opponitur nulli-
tas sententiæ ex dolo iudicis, vel ꝑꝑ sordes eius, & tunc cogno-
scat superior, non ipse ordinarius iudicans, d.l.absentem. & hæc
membra distinctionis sunt de mente Ange.in consi.135.incip. In
Dei &c. visis omnibus statutis & reformationibus. in fi.col. aut
opponitur alia nullitas aliunde proueniẽs q̃ ex dolo, vel ꝑꝑ sor-
des iudicis: & tunc possit ipse cognoscere. Et pro hac distinctio-
ne faciũt notata in simili in l.quidam consulebat. ff. de re iudi,
c.super literis. s̃.de rescrip. quia licèt iudex cognoscere possit de
exceptione ꝯ iurisdictionem suam oppositam, nõ tamen potest
cognoscere de exceptione, quæ sigillat personã iudicis, ita ꝙ iu-
risdictionem non habeat, puta infamiæ vel excõicationis cõtra
eum oppositæ. glo.tamen in l.4.C.de accusa. & in l.j.in 2.glo.C.
quando prouo. indistincte vr̃ velle, ꝙ ipse iudex cognoscat. Vn-
de Bar.in d.l.si expressim. distinguit, aut petitur a iudice ꝙ de no
uo pronunciet, etsi incidenter nullitas per modum causæ dedu
citur, & debet peti ab ipsomet iudice. & ita procedat quod Inn.
notat hic, & regula d.l. vbi ceptum. etiam si iam est appellatum
a tali diffinitiua, Fede.cons.172.inc. Si a sententia nulla. Aut prin
cipaliter de nullitate agitur: & tunc vterq; potest esse iudex, &
ipse ordinarius & superior, d.l.4. & d.l.absentẽ. hoc tamen quod
de superiore dr̃, procedit in superiore, qui posset adiri per quere-
lam: aliàs non posset principaliter super nullitate adiri: puta, sen
tentia epi dr̃ nulla rlr̃, archiepiscopus nõ possit adiri per quere-
lam, c.pastoralis.in prin.s̃.de offi.ord.c.j.s̃.de offi.leg.c.Romana.
de fo.compe.lib.6. Ideo archiepiscopus super nullitate adiri non
poterit: sed si esset legatus, posset adiri per querelam, ideo & su-
per nullitate, ar.dicti c.j. ita Bal.in d.l.aduersus. item quod dicitur
de ipsomet iudice, procedit, nisi lapsu temporis perempta esset
instañ. nam tunc cum esset finita, d.l.vbi ceptum. posset adiri su-
59 perior super nullitate. ita Sali.in d.l.si preses. †Sed quid de inter-
locutoria, quæ dicatur nulla. Inn.hic tenet, ꝙ iudex, vel qui tulit
sententiam, de nullitate cognoscet, ne instãtia iudicij diuidatur
& continentia causæ, & eum sequitur Bal.hic, & in l.j.C. quãdo
prouoc. quod tamen limitat hic Imo. & Panor. nisi in viã appel-
lationis deduceretur nullitas interlocutoriç, puta expresse addu
cendo nullitatem pro causa, vel ẽt adducendo talem causam ap-
pellationis ab interlocutoria ex qua resultaret nullitas, vt c. ac-
cedens. el secondo. s̃. vt li.non conte. & ibi do.Anto. illo casu su-
perior de nullitate cognosceret, non ipsemet iudex, q̃a ꝑ appel-
lationẽ & iurisdictio suspensa est. itẽ ꝑ appellationẽ nullitas est
deuoluta ad superiorem. & ita cõiter per Docto. in c. exhibita.
supra de iudi. maxime do. Anto. item nisi interlocutoria dicere-
tur nulla in viam attentati pen. appella. nam tunc iudex a quo
non cognosceret, sed superior, d. c.exhibita. & hoc tex.nostro.
60 ¶ †Sed nunquid inferior poterit de nullitate sentẽtiæ superioris
cognoscere. & dicite ꝙ non, per ea quę habentur in l.2.C.vbi &
apud quos. in l.fi.C.de leg. & quę habentur in c.suscitata. & in c.
tum literis.s̃.de in integ.rest. & facit regula c.cũ inferior. de ma-
io. & obe. & ita Bar.in l.aduersus.C.si aduersus rem iud. Quod li
mitabitis ſm Baldũ primo, nisi nullitas esset aperta vel notoria.
& ideo licèt de nullitate sententiæ delegati apostolici nõ possit
ordinarius cognoscere, q̃a delegatus apostolicus maior est quo-
cunq; ordinario, c.studuisti.s̃.de offi.leg. & ita Bal.in c.super eo.
supra de offi.dele. tamen si nullitas esset notoria, vel apparẽs, il-
lo casu ordinarius posset de nullitate huiusmodi cognoscere. ita
Io.An.in c.statutum. circa fi.de rescrip.lib.6. puta, quia delegatus
apostolicus contra formam illius decre. procedit, quo casu pro-
cessus est nullus ipso iure ꝑꝑ clausulam decreti ibi in fine posi-
tã. de hac nullitate poterit cognoscere ordinarius inferior a Pa-
pa, & sic inferior etiam a delegato, qui ipsum repræsentat, c.sa-
ne. el secondo, supra de offi.dele. & ideo dixit nota. Io.An.in c.si
eo tempore. de rescrip.lib.6. ꝙ quando delegatus apostolicus cõ
tra formam rescripti procedit, ex quo apparet notorie de nulli-
tate, poterit ordinarius inferior eum prohibere, ne procedat ꝯ
formam rescripti, & processum retro annullare. & faciunt no. in
c.significauit. & in c.quando. s̃.de offi.ordi. Itẽ limitabis nõ pro-
cedere ſm Bal.in d.l.aduersus. qñ nullitas incidẽter in viam exce
ptionis opponeretur ad executionem sententię, prout potest, vt
supra dixi: nam licèt inferior nõ possit cognoscere principaliter
de facto superioris, tñ si illud incidenter deducatur, cognoscet, c.
cum venissent. & ibi notatur, supra de iudi. & facit, quia ratione
incidentis quis efficitur iudex competens, qui aliàs non erat, l.
quotiens. C.de iudi. c.tuam. s̃.de ordi.cogn. Sed nunquid iudex
reductus ad arbitrium boni viri poterit ipse de nullitate arbitra-
menti cognoscere: puta, proueniente ex defectu potestatis. & di
cite ꝙ sic: nam reductio sapit appellationẽ, l.non distinguemus.
§.cum quidam. ff.de arbit. appellatio deuoluit nullitatem incidẽ
ter, l.Carmelia pia. ff.de iure pat. l.quædã mulier. ff.fam.ercis. er-
go & reductio deuoluet nullitatem. Bal.hic, & sequuntur alij. an
autẽ delegatus in causa appellationis possit cognoscere de nul-
61 litate, & ecõtra, s̃.dixi in 6.quæstione princ. ¶ †Nona est quæstio
principalis circa effectus nullitatis. & idẽ dicite, quod aut quæ-
rimus, quando a sententia nulla appellatur, quis sit effectus. aut
querimus, quando de nullitate principaliter agitur. Circa primũ
quando a sententia nulla appelletur, quis sit effectus, sciendũ est
secundum do.Anto. hic, & alios, ꝙ ad hoc vt appellatio etiam a
sententia nulla operetur effectum, debet sua substantialia habe
re, quæ exiguntur, quãdo à sententia ualida interponitur appel-
latio: & ideo infra decem dies debet probari interposita, c.Ro-
mana.§.si vero. eo.tit.lib.6. si ab interlocutoria interponitur, de-
bet exprimi causa, c.accedens. el secondo. s̃. vt lite non conte. itẽ
iustificari debet ex causa deducta, cap.exhibita. s̃.de iudi. item ꝙ
post grauamen fuit interposita, & denique legitima appellatio
62 in omnibus probari debet secundum eos. †Hoc præsupposito
quæritur, an appellatio a sententia nulla confirmet eã, quasi ap-
probat, ut improbet, iuxta ea q̃ voluit Bar.in simili in l.filio pte-
rito. ff.de iniuſ.rup. iuxta ea quæ habentur in l.3. §.falsus. ff.rem
ratam haberi. & vr̃ dicendum ꝙ sic: nam appellatio a sententia
nulla debet esse in omnibus legitima, vt proxime dictũ est. Sed
quod nullũ est, amplius infringi non potest. l.nã & si sub condi-
tione, versi.rumpẽdo. ff.de iniuſ. rup. Sed appellando pars dicit
infringẽdũ esse id a quo appellat: ergo de necessitate p̃supponit
validitatem eius, & sic tacito consensu vr̃ ratificare, vt valeat, li-
cet petat tanquam iniustum retractari. facit etiam tex.in d.§.fal-
sus. vbi appellando a sñia lata ꝯ falsum procuratorem, quam nõ
est dubium esse nullam, c.in nr̃a. s̃.de procu. l.licet. C.de procur.
vide-

vr ratificare gesta per procuratorem:ergo ita in proposito.In cō
trarium est veritas,& est tex.in d.l.si expressim.quem ad hoc pō
derat Cu.in notabilibus.& facit ratio:nam inuenta ad vnum ef-
fectum non debent operari contrarium,c.ad nostram.s̃.eodem.
Sed appellatio inuenta est ad retractationem iudicati,& defen-
sionem contra iniquitatem,c.cum speciali.§.porro.s̃.eodem.er-
go cōtrarium effectum non operabitur:qui certe sequeretur, si
videretur cōfirmare appellando. & facit l. legata inutiliter.ff.de
legatis primo. Non ob. dū dicitur, approbat vt improbet. q̃a
Bal. istud irridet in l. posthumo. & ibi etiā moderni. C.de bo-
norū possessionibus contra tab. & etiā Imo. in d.l. filio ꝑterito.
Nō ob. dum dr̄, ꝙ appellatio ꝑsupponit validitatē,quia inuenta
est ad infringendū, & q̄d nullū est &c. quia hoc casu operabit̄,
quia infriget nullitatem,ꝓut de facto ꝓcessit,nec ita iudaice dēt
capi inuētā esse appellationē ad infringēdū, vt ꝑ hoc operetur
contrariū effectum,scilicet cōfirmationē iniq̃tatis & nullitatis.
pone enim,appellatū est a sentētia nulla: si appellādo diceretur
ꝯfirmare,vt impugnet ꝑ appellationē,deserta appellatione seq̄
ret̄,ꝙ ex quo cessat ĩpugnatio,actus remaneret valid⁹, q̃ al's erat
nullus,& sic appellatio operaret̄ ꝯ̃rium effectū eius ad quod est
inuenta,& resultaret hinc maxima iniquitas,& est hoc expresse
falsum,ꝙ sñia nulla confirmet̄ per desertionē appellationis,c.li-
cet.& ibi notat̄,de sen. excōica.lib.vj. habetur in d.c.exhibita.
non obstat.§. falsus, quia non dicit, ꝙ sententia ratificet̄ appel-
lādo,sed dicit ꝙ quoddam extrinsecus vitiū,scilicet falsitas ꝓcu
63 ratoris ratificatur respectu ipsius ꝓcuratoris.† Sed nūquid ope-
rabitur effectū saltem deuolutiuum nullitatis appellatio; & q̃d
de negotio principali. & dic ꝙ sic operatur effectum deuoluti-
uum nullitatis.tex.est hic,& non solum de nullitate sententiæ,
sed etiam attentatorum.tex.est in c.exhibita, s̃.de iudi. & dixi in
tex.Calde.in consilio 13.quod incipit,An appellans possit,sub ru
brica de appellationib.Ang.consi.266.inci.in Dei. &c.multorū.
Pau.de Cast.consi.318.incip.Visis ac ponderatis.in fin.col.imo si
inuenerit sñiam nullam,quo casu pronūciat iudex ad quem be-
ne appellatum ,vt vidimus in c.vt debitus.s̃.eo.poterit de nego-
cio principali cognoscere, & sic nullitas deuoluet negotiū prin
cipale.ita Rota decis.362.quę incipit, Itē fuit dubitatum vtrum si
appelletur.& illo casu si nullitas fuit tm̃ ꝑꝑ defectum in senten-
tia,pronūciabit iudex ad quem super principali ex eisdem actis,
ex quo nullitas in eis non fuit,ex quibus pronunciabit iudex a
quo.si autem defectus nullitatis prouenit ex actis,pronunciabit
inchoando noua acta.ita Bar.& alij in l.cum quærebatur.ff.de re
iudi.notat Imo.in e.l.si expressim. in 27.col. & Lap. allegatione
sua 107.& hoc etiam voluit Do.Anto.in c.ad reprimen. s̃.de offi.
ordi.Bal.in l.j.circa princi.C.de sen.ex pericu.reci.& Archid.Io.
An.& Io.Mona.in c.fi.de sen. & re iudi.lib.6. Imo. in cle.j.de re
iud.ver.quæro tertio.Pet.de Ancha.in c.cordi.in pe. col. eo.titu.
lib.6.Do.Ant.in c.exhibita.de iudi.Ang.in l.eos in prin.C.eo.&
in l.nominationes.Archi.in c.a iudicibus.2.q.7.vbi dicit idem in
iudice reclamationis super reductione laudi arbitratoris , quod
potest pronunciare non solum super reductione, sed etiam su ꝑ
nullitate laudi. facit quod notat Compo. in c.cum in causis.vēr.
sed quid si vnus.& sequenti,super vltima gl.de elec.Archi.in ca.
sunt quorum.2.q.6.Bal.in c.j.de re iudi.in 2.col.Bal.in l.3.C.si ad-
uer.rem iudi.vbi dicit hoc non procedere in appellatione ab in-
terlocutoria.de quo per Do.Anto.in d.c.exhibita.s̃.de iud.Bald.
in l.j.in pe.col.C.qn̄ prouoc.non est nec. per Do.Ant.in c.acce-
64 dens.el 2. s̃. vt li.non conte. † Sed nunquid operabitur effectum
attentatorum,vt attentata tali appl̃one pendente reuocentur in
viam attentati,prout dictum est in c.bonæ.s̃.eo. & dicite ꝙ sic,c.
exhibita.s̃.de iud.& ibi per oēs, c.significauit. s̃.de rescri.c.super
quæstionum.in fi.& ibi Bal.in 3.col. s̃.de offi.delega.& ideo etiā
in simili operabitur appellatio etiam effectum suspensiuum ꝑ-
sumptionis,quæ resultat ex sñia,quia præsumitur iusta,c.in prę-
sentia.s̃.de renun.l.Herennius.§.Caia.& ibi gl. ff.de euic. habe-
tur in c.cum ad sedem.s̃.de rest,spolia.nam clarum est,quod sen
tentia quantumcunque dura præsumitur iusta,donec fuerit nul-
la declarata.tex.est singularis s̄m Bald.in l.fi.C.de ordi.cogni.&
ibi no.quem etiam ad hoc allegat Bal. in c.fi. s̃.de sequestra.pos,
& fruc.de natura aūt appl̃onis est,vt semper suspendat præsum-
ptionem illam,quæ ex sententia resultat,d.ca.cum ad sedem . &
dixi s̃.in rubrica,in effectibus appellationis , imo etiam vbi non
permittitur appellari , quia sentētia a iure sortitur executionem
statim,puta in censuris,c.pastoralis.&c.præterea.el 2.s̃.eo. tamē
appellatio hoc casu interposita licet non operetur effectum su-
spensiuum executionis censuræ,tn̄ suspendit præsumptionem ,
quæ resultabat,ꝙ cēsura censeretur iusta.gl.est no. in c.ad repri-
men.s̃.de offi.ordi.& ibi omnes. ideo in proposito si a sententia
nulla appelletur,cum appellatio vim suam habeat circa nullita-
tem,vt s̃.dixi,& volunt Doct.in d.l.j.circa princ.ita in simili vim
suspensiuam huius præsumptionis habebit, & erit multum vti-
le appellare a sñia nulla magis quam dicere nullam,q̃a dicēdo
nullam principaliter non suspenditur præsumptio sñię:ita Imo.
65 in d.c.qm̄ ꝯ.in 9.col.s̃.de proba.†Sed nunquid suspendet execu-
tionem sñię appellatio a sñia nulla interposita . & vr̄ dicendum
ꝙ non,per ea quæ habentur in l.fi.C.de ordi.cogni.in l.4.§.con-
demnatum.ff.de re iudi.in cle.j.de re iudic.& maxime per Imo.
in 7.col.vbi dr̄,ꝙ nullitas non impedit executionem,nisi incon-
tinenti de ea constet.Sed iura illa loquūtur de nullitate in viā ex
ceptionis opposita,& de natura exceptionis non est suspendere
iurisdictionem alterius iudicis:non mirum, si non impedit exe-
cutionem nullitatis:nam si constet,vel incontinenti cōstare po-
test,non habet illa exceptio effectum ꝓpter præsumptionē cō-
trariam,quæ est pro iudice , vt non fecerit actum nullum,l.2. C.
de offi.ciui.iudi. & d.c. in præsentia.& faciunt quæ notat Inn.in
c.cum ex officij.s̃.de præscr.nos loquimur in appellatione,de cu
ius natura est suspendere iurisdictionem iudicis a quo, & execu
tionem sentētię,c.pastoralis.§.pręterea.s̃.de offi.delega.ideo di-
cite,ꝙ suspendet executionem sñiæ talis appl̃o.ita Bal.in d.c. su-
per quæstionum.in 3.col.ita Cu. in d.l.si expressim . in 11.colū. &
ideo dixit Bal.in l.tale pactum.§.qui ꝓuocauit.in 12. q. ff. de pac.
ꝙ magna erit vtilitas appellare a sñia nulla potius q̃ nullam di-
cere,quia pendente iudicio nullitatis non differetur sñię execu
tio.de quo tamen latius infra dicam,sed pen.app.differetur exe-
cutio.& est ratio differentię inter nullitatē & appellationē,nam
appellatio suspendit oēm effectum sñię,etiam illum ꝙ præsuma
tur iusta.gl.in c.ad reprimen. s̃.de officio ordi. habetur in c.cum
ad sedem.s̃.de resti.spolia.in l.Herennius.§.Caia.ff.de euic.Nul-
litas autem talem effectum nō habet suspendendi sñiam, neque
eius præsumptionem,ꝙ iusta pręsumatur,vt dixi in proxime ꝑ-
cedenri q.& faciūt quæ subijciam.Ista fuit originalis ratio Spec.
in tit.de proba.§.j.ver.sequitur videre de negatiua . Do.Anto.in
66 c.qm̄ cōtra.s̃.de pro.ibi Imo.& dicam in seq.q. †Secundum prin
cipale membrum est, qn̄ de nullitate per se agitur , non in viam
appellationis, & tūc quos effectus operetur.primo an operetur
effectum deuolutiuum,Inno.in ca.cum contingat.in fi.glo. ma-
gnæ.s̃.de officio delega.quam sequitur Angē.in d.l.si expressim.
tenet quod non respectu negocij principalis,licet deuoluat ip-
sam nullitatem,& non aliud . mouentur per ea quę habentur in
d.l.fi.C.de ordi.cogni.per tex.in l.j.§.j.ff.quę sen.sine app.rescin.
vbi videtur velle tex.ꝙ quando sñia dicit̄ nulla,reformatio nego
cij principalis spectat ad iudicem,qui tulit sentētiam.& facit l.4.
C.de accu.& tex.in l.si vt proponis.la prima. C.quomodo & qn̄
iud.Contrariam opi.refert Inn. circa medium eiusdem glo. ma-
gnę in d.c.cum contingat.& sequitur Bart.in d.l.si expressim. in
fi. col. & Imola in 24 col,licet postea in 25. transeat cum distin-
ctione de qua j̃.& Bar.& Ang.& Bal.in l.j.C.quando prouoc.ibi
etiam Barto.in d.l.si vt proponis.& ibi Iac.Butr. & Bal. Sali. in l.
si præses desertam.C.qn̄o & qn̄ iudi.Imo.& Do.Anto. hic, Pan.
in c.in literis.s̃.de offi.delega.& faciunt quæ infra dicam in 10.q.
principali.Lap.alleg.107.& pro illa opi.adducitur tex.in l.absen-
tem.C.de accu.cui tex.licet Ange.rn̄deat in d.l.si expressim. in-
telligendo ꝙ specialiter in iudice , qui per sordes vel venalitatē
tulit sñiam,quo casu est speciale,vt ipse non reformet ipsam sen
tentiam,sed superior , quia per istam nullitatem maculatur eius
fama:& ideo ius de eo non confidit,quod possit reformare,quia
partem lęderet.si ergo speciale in illo casu , ergo in contrarium
ius cōe. Ista responsio violat literam:nam tex. vtitur ibi verbo ,
iniuria,quod non solum importat per sordes vel iniuriam,sed ēt
per dolum & iniustitiam, l.j. & 2. ff.ad l. Aquil. adducitur etiam
tex.adductus per Ange.in l.j. ff.quæ sen. sine appel. vbi tex.non
dicit,ꝙ reformet sententiam per iudicem a quo,sed dicit ꝙ nulli
tate cognita reformatur sententia,ergo per iudicem,qui de nul-
litate cognouit,& hoc tenet gl.indistincte in d.l.4.Adducitur ēt
tex.in cle.j.de re iudi.Nō obstat tex.in d.l.4.quia fateor, ꝙ iudex
a quo reformat suam sententiā,quando ipse de nullitate cogno
scit:sed nō negatur quin etiam superior,ex quo de nullitate co-
gnoscit,possit postea nullitatē emendare.& ita vterq; esse pote-
rit iudex & in nullitate & in nogocio principali , prout vult gl.
in d.l.4.& Bart.in d.l.si exꝑssim.& s̃.dixi in 8.q.principali.Bal.ta-
men in d.§.qui prouocauit,in 14.q. & Imo.in d.l.si expressim. in
25.col.eum sequens fœdere distinctionis cōcordat opi.Aut agēs
de nullitate petijt solum nullam declarari sñiam. & illo casu ꝓ-
cedit prima opi.Inn. & Ang. quia iudex cognoscet de nullitate
non autem de negocio principali,quia non debet impartiri suū
officium nisi rogatus,c.bonę,el j.de postul.præla. l.4. §.hoc autē
iudi-

iudicium,ff.de damno infec. Aut petijt nullam declarari ſenten
tiam & reformari:& tunc cum nullitas poſſit deuoluere nego-
cium principale, & petatur officiũ iudicis , vt ſuper vtroq; pro-
nunciet & ſuper nullitate & ſuper principali,& ſic procedat ſe-
cunda opi.Inn.Bar.& aliorum.imo plus iudex ſimpliciter ſuper
nullitate aditus poterit ſuper reſtit.in integ.pronunciare . ita eſt
tex.in c.cum Bertol.s̃.de re iudi.recte ponderanti. Sed an de nul
litate debebit prius cognoſcere quam de negocio principali. &
dicit Barto.in l.cum querebatur.ff.de re iudic. & ibi Imo. ꝙ aut
nullitas apparet ex ſententia,nec extrinſecis probationib. indi-
get,puta quia ſine certa quantitate condemnauit,ↄ l.2. C.de ſen
ten.quę ſine cer.quanti.vel pronunciauit condemnandum ſolũ
in parte petitorum,contra ea quæ ſunt dicta s̃. in 8. caſu nullita-
tis,& notata in l.j.C.ſi aduer.lib.& iſto caſu non requiritur,ꝙ de
nullitate cognoſcat,ex quo patet,per ea q̃ notat Inn. in c.ſignifi
caſti. j̃.de diuor. aut nullitas non apparet ex ſnĩa, ſed extrinſecis
ꝓbationib.indiget,& tunc debet de eo cognoſcere: & ideo ſi iu
dex oppoſita exceptione per partem,vt de nullitate cognoſcat ,
hoc caſu proceſſerit ſuper negocio principali, cognito de nulli-
tate proceſſus reddetur retro nullus, & ſi pars a proceſſu ad vlte
riora non appellauerit,ita Bal.in d.§.qui prouocauit.in 12.q.& eſt
rõ:nam ſi de nullitate iudicij non conſtat, non eſt ad eum deuo
luta iuriſdõ , ſicut in ſimili donec conſtat appſonem interpoſitã
fuiſſe,non eſt iudex,c.Romana.eo.ti.li.6.& hoc tex. eſt ergo hic
exceptio talis,quæ eneruat ex toto iuriſdõnem iudicis,non autẽ
declinat ſimpliciter . Sed vbi opponitur exceptio annullans iu-
riſdõnem iudicis, non videtur iudex procedendo ad vlteriora fa
cere ſe iudicem,ſed requiritur expreſſa pronunciatio.Ita Inn.&
Pan.& alij in c.2.s̃.de dila.Pan.& Do. Ant.in c.ſuper literis. s̃.de
reſcript.Gemi.& Lap.in c.j.de raſcri.lib.6.Bar.& Ang.in l.2. ff.ſi
quis in ius voc.non ier.non mirum ergo,ſi hoc caſu redditur ꝓ-
ceſſus retro nullus oppoſita exceptione,ſi iudex de nullitate nõ
cognouerit.& iſta rõ eſt de mente Bar. recte ponderantis in d.l.
cum quærebatur.voluit tñ Imo.in d.l.ſi expreſſim.in 25.col. vnũ
quod eſt magis dubium attenta alia ratione,ꝙ ſi iudex,ad quem
ſuper nullitate recurſum eſt,nulla oppoſita exceptione ꝙ de nul
litate cognoſcat,proceſſerit ſuper principali, ꝙ illo caſu valebit
proceſſus , quaſi tacite iudicio nullitatis videatur renunciatum
per partes,& conſenſum,vt in principali procedat:ſicut in ſimi-
li videmus in appellatione in c.j.§.poſt hæc.eo.tit.lib.6.& ibi no
67 ta.†Sed nunquid tenetur iudex caſu quo tenetur cognoſcere de
nullitate, ante negocium principale ſuper ea etiam pronuncia-
re.& dicite ſm Bar.& alios vbi proxime, ꝙ aut nullitas princi-
paliter deducitur,& tunc debet prius ſuper ea pronunciare tan-
quam ſuper iudicio principali,ſicut in ſimili in c.tuam. s̃.de ord.
cogni.in l.j.C.de or.iu.Aut nullitas deducitur incidẽter,puta pe
to ſnĩam in melius reformari,dicendo ꝙ eſt nulla,& ſic per mo-
dum cauſæ deduco nullitatem: & iſto caſu licet cognoſcendum
ſit de nullitate , non erit pronunciandum , quia ſuper incidenti
non cogitur iudex pronunciare,licet poſſit ſi velit, c.j. s̃.de ordi.
68 cogni.l.j.& 4.C.de ordi. iudiciorum. l.2. C.de ordi. cogni. †Sed
nunquid operabitur nullitas effectum ſuſpenſiuum.& dic,quod
ſuſpenſiuum præſumptionis,quæ reſultat ex ſnĩa,ꝙ pręſumatur
iuſta,vt s̃.dixi,non operatur,Imo.in c.qm̃ ↄ.9.col. s̃.de probatio.
69 †Sed quid ſi pars dicat ſnĩam nullam,an currat,dum ſuper nulli-
tate diſputatur,ſibi tp̃s ad appellãdum . Ang.ꝙ non, in l.Paulus.
§.j.ff.de vſur.ſecutus quæ notauit frater ſuus,quẽ ipſe allegat,Bal.
in l.ↄ maiores.C.de inoffi. teſta.ſi iuſte exiſtimauit eam nullã,li-
cet non eſſet,& ſic nullitas habet etiam hunc effectũ ſuſpenden
di,ne tp̃a currant ad appellandum ea pendente . & dixi latius s̃.
in 2.q.tertię quæſtionis principalis huius nr̃æ repetitionis . Sed
punctus ſtat,an ſuſpendat executionem.Inn.in c.cum in iure pe
ritus.s̃.de offi.dele.tenet ꝙ non,per l.fi.C.de ordi. cogni. vos la-
tius dicite duo eſſe membra: qñq; nullitas per ſe deducitur, ſ. in
viam exceptionis:qñq; in viam principalis petitionis.Circa pri-
mum dicite ſm Bar.in l.4.§.condemnatum.ff.de re iudi.& in l.fi.
C.ſi ex fal. inſtru. quem ibi ſequitur Ange. ꝙ aut nullitas oppo-
nitur in viam exceptionis,& eſt talis,quæ non indiget probatio
ne extrinſecus,vt s̃.dixi:& tunc talis nullitas impediet executio
nem,d.§.condemnatum.& l.ſi cum nulla.ff.de re iud. qñq: eſt ta
lis nullitas,quæ indiget probatione:& tunc aut poteſt incõtinen
ti probari,& admittatur exceptio nullitatis.& ita ſaluentur d. iu
ra.facit l.j.C.qñ prouoca. faciunt quæ hñr in c.de cætero. s̃.de re
iudi.aut vero non poteſt incontinenti probari : & tunc non dif-
feratur executio , quia exceptio requirens altiorem indaginem
non poteſt opponi in executione ad executionem tardandam ,
l.pen.& ibi Bar.C.depoſi.faciunt notata per Bar.in l.nam & po-
ſtea.in prin.ff.de iureiur.in l.cum quærebatur. ff. iudic.ſol.& vo-
luit Bal.in l.ab executore. C.quorum appel. & faciunt notata p
Cy.& Bal.in l.ita pudor.C.de adul.Et notate,quia iſta dñr etiam
hr̃e locum in inſtrumentis guarentigiatis,& ſimili caſu,vbi ſta-
tuta dant alicui actui executionem paratam.ita Doct.vbi proxi-
me.Et ad pręnotatam diffinitionem Bar. faciunt quæ voluit idem
Bar.in extrauag.ad reprimendam,in verbo,ſummarie. in l.fi.ibi
etiam Ang.C.ſi ex fal.inſtru. Bal. in l.ab executione.C.quorum
appel.in l.fi.C.de ord.cogn.in l.j.C.ne liceat tertio prouo.in l.j.
ff.de fer.in aucten.quæ ſupplicatio.C.de preci.Imper.offe.Ang.
in l.ſeruo inuito.§.cum prætor. ff.ad Treb.in l.qui Romæ . §.duo
fratres.ff.de verb.obli.Salic.in l.fi.C.comminatio. vel epi. Can.
in d.c.de cætero.& in d.cle.j. de re iudi. & ſatis cõis vr̃ diſtinctio
70 Bar.†Sed operæ precium eſt ſcire,qñ dicatur incontinenti poſſe
probari nullitas.& voluit Bal.in l.lecta. ff.ſi cer. petat. & in l.3.§.
ſcien.ff.ad exhi.quem allegat Lud. in l.j.in 10. colũ. ff. de arbi. ꝙ
incontinenti dr̃ poſſe probari,ſ.j.triduum . Bar. in d.§.condẽna-
tum.& in d.l.ſi is a quo.ff.vt in poſ.leg.dicit illud eſſe incontinẽ
ti reſpectu caſus noſtri,quod poteſt probari infra tp̃s,intra quod
executio ipſa diſcuteretur,iuxta formam l.a diuo Pio.§.in vendi
tione.& §.ſi ſuper reb.ff.de re iudi.& ſequitur Do. Anto.in c.ve-
niens.el 2.s̃.de teſti.Et ideo ſi executio fieret in eadem re, in qua
eſt facta condemnatio , quia tunc nulla fit diſcuſſio in executio
ne,dicto §.ſi ſuper rebus.& §.in venditione. ideo iſto caſu tẽpus
erit arbitrarium.& ita Imo. declarat in d.§.condemnatum.Bald.
in l.ſi ex falſis inſtrumentis.in 4.col.C.de trãſac.in l.2.C.de edic.
diui Adria.in l.ſi.C.de ordine cognitio.in l.3. §.ibidem. C.ad ex-
hib.Bar.in l.ille a quo.§.j.ibi melius Ang.ff.ad Treb. Et ſic ceſſat
impugnatio, quam faciebat Panor.contra Do.Anto. in d.capit.
veniens , intelligens Panormita. hoc incontinenti eſſe arbitra-
rium iudici.Alibi dixit Pan.in c.literas. s̃.de reſtit.ſpolia.per illũ
tex.probare poſſe incontinenti dicitur,quod non longas exigit
dilationes,& quod attendatur tempus executionis facit dictum
aureum Bar.in l.aufertur.§.qui compenſationem.ff.de iure fiſci.
vbi dixit illud debitum eſſe liquidum ſatis, & poſſe in compen-
ſatione ↄ aliud debitum liquidum opponi , de quo poteſt conſta
re intra tempus,quod datur iudicatis ad ſoluendum:& ſic ↄſide-
71 rat tempus executionis.†Facite ergo rñam negatiue,quod exce-
ptio nullitatis non impedit executionem ſententię, d.l.fi. C.de
a ordi.cogni.& Bar.& alij,vbi s̃. Fallit primo , [a] quando eſſet talis
exceptio nullitatis,quæ ſine alia probatione conſtaret, vt s̃.dixi.
& ideo dixit Bal.in l.ſi vnus. §. pactus ne peteret. in 11.colum. ff.
de pactis.ꝙ licet per ſtatutum ſit excluſa nullitas , tamen non vr̃
excluſa illa,de qua conſtat ex actis. facit quod notat Bal. in l. ex
prædijs . C.de euictio. vbi ſtatutum loquens, quod contra iur̃m
non admittatur exceptio , nõ excludit exceptionem ex ipſo in-
ſtrumento apparentem.facit quod notat Bal.in ſimili in l.j. C.ſi
de momen.poſ.fue.appel. vbi licet a poſſeſſorio ſit prohibitum
appellare:tamen illud non habet locum, qñ de euidenti iniqui-
tate apparet.facit,nam exceptio peremptoria notoria impedit li
tis ingreſſum,Io.An.in c.vt circa.de electio.lib. 6.in c.fi.de libel.
obla.Et ideo infertur ſecunda generalior limitatio,vt fallat regu
la prędicta,qñ exceptio nullitatis eſſet notoria.ita Bald.in l.j. C.
ne lice.tertio prouoc.Ang.in l.ſi.C.ſi ex fal.inſtru.Oldr.in conſ.
106.quod incipit,Quod litera executoria.Pet.de Anch.conſ.206.
quod incipit,In Chriſti,&c.de iure cõi qõ. Pan.in conſil.44. qđ
incipit,In Chriſti nomine &c.duo ſunt dubia. Cu.in §.condem
natum.Imo.in l.de pupillo.§.qui opus. ff.de ope.no.nunc. & in
d.l.ſi expreſſim.in 7.& vlti.charta.ff.de appel.in l. fi.in 12.colum.
ff.qui.appel.non licet.tamen licet illa limitatio procedat, qñ ex
toto excluditur exceptio,quia nunquam videtur notoria iniqui
tas excluſa,quin de ea poſſit opponi,c.ex conqueſtione. s̃.de re-
ſtitu.ſpolia.& ibi notatur,c.inter cęteras.s̃.tit.proxi. tamen quã-
do exceptio õn excludit̃,ſed differt̃, tunc ẽt notoria exceptio vr̃
excluſa,puta in terminis iſtis exceptio nullitatis retenta regula,
ꝙ non impediat executionem,per hoc exceptio nõ tollitur, ſed
differtur poſt factam executionem: ideo non obſtante ꝙ ſit no-
toria,admitti non debebit.ita Imo.& ibi Do.Anto. & ibi glo.in
verbo,pendere.in cle.j.de re iudi.& eſt caſus ibi ſecundum eos,
iuncta gl.nam appellatione pendente,ſi pronunciat appellatio-
nem tenuiſſe, innouata ſunt nulla ex retro in interlocutoria,ca.
non

ADDITIO.

a ¶Fallit primo.Pro hac limitatione vltra alle. hic per Do. Præpo. adde Alex. in conſi.93.inc.Interrogatus.ad fi.in 5.vol.char.67.vbi dicit,quod exceptio nullitatis ſententiæ executionem impedit,quando de ea incontinenti conſtare poteſt. Et nunquid exceptio nullitatis ſententiæ etiam contra ſtatuti diſpoſitionem opponi valeat,& quibus modis tale ſtatutum intelligi debeat,per eundẽ in conſi.341.inci.Viſis ſubtiliſſimis.in 2.vol.per totum conſi.fo.156.

non ſolum.eo.tit.lib.6.& hoc eſt iuris,& ſic notoria eſt nullitas: pone,ab appellatione ab interlocutoria pen.latę ſunt tres ſentẽtię ꝯformes: tractatur de executione earũ,opponitur de nullitate ſniarũ.dicit ibi tex.ꝙ illa exceptio nõ impediet executionem. & addit glo. ꝙ etiam ſi pronunciatum fuiſſet bene appellatum, quo caſu notorie conſtat ex retro ſententias eſſe nullas, per ea quę habentur in c.ex parte Adę.& c.conſtitutis.l'vltimo.s̃.de teſti.tamen illa exceptio nullitatis non excludit executionem.ecce ergo caſum, in quo exceptio nullitatis notoria non excludit executionem,niſi ſaluando dicamus prout voluit ibi Pet.de Ancha.ꝙ ſpeciale eſt in caſu illius cle. ꝑꝑ tres ſnias conformes. & ſic aliud eſſet,qñ vna tantum ſententia exequeretur,quæ tranſiſſet in rem iudicatam, vel exequeretur inſtrumentum guarentigiatum ſimile habens executionem paratam, & pro hac limitatione facit multum ratio circuitus euitandi.cle.auditor.de reſct. l.dñs teſtamento. ff.de condi.indebi.Tertio fallit in caſu l.ſi prætor,§.Marcellus.ff.de iudi.ibi,Paulus,&c.vbi ſi lata eſſet ſentẽtia ꝯ abſentem ex falſis inſtrumentis,vel minorem indefenſum,qa tunc cum ſit nulla,poterit exceptio opponi ad executionem.ita Ang.in d.§.condemnatum,& in d.§.Marcellus.licet Bar.ibi videtur intelligere illum tex.qñ incõtinenti de illa nullitate, ſ.de abſentia & falſitate conſtare poſſet.tñ Bar.& Imo. in d.§.condemnatum.tenent hoc vltimum. & varios intellectus illius §. ponit Ang.& ibi Imo.in l.qui Romæ.§.duo fratres.ff.de verbo.obliga. & videbitis aliqua bona infra in 14.q.principali, in ar. an ſtatuto excludatur nullitas, in 7.fallentia. Quarto fallit,quando de nullitate incontinenti conſtare poteſt. vndecunque proueniat.Bar, in d.§.condemnatum.& s̃.dixi in theorica. & ideo licet dicatur, ꝙ vbi etiam exceptio falſitatis opponitur cauſa differendæ ſolutionis,talis exceptio non impedit executionem. ita Ang.in d.§. condemnatum.per tex.in l.2. C.de fal.habetur in c.cum Bertol, s̃.tit.proxi. tamen ſi incontinenti pars vellet probare hanc exceptionem,eſſet admittenda.intelligite caſu,quo exceptio illa annullaret ſententiam ipſo iure,quod qñ ſit,habetur in c.licet cauſam. s̃.de proba.in c.cum venerabilis. s̃.de exceptio. in d.c.cum Ber.in d.§.Marcellus.& in l.diuus.ff.de re iud.nam qñ talem falſitatem incontinenti vult probare,ceſſat præſumptio, ꝙ facit cã differendæ ſolutionis:& ideo prędicta exceptio admittetur ꝯtra executionem,c.literas.in argu.s̃.de reſti.ſpoliato.ca.interpoſita. in prin.j̃.eo.faciunt notata in c.poſt electionem. j̃. de conceſſio. præben.Quinto fallit,qñ executio non poſſet retractari, ſi facta eſſet:nam tunc admittitur exceptio nullitatis quęcunq; ſit, puta quia ſtat ſtatutum in ciuitate,ꝙ bannitus ex delicto poſſit impune offendi:vel ſi peruenerit in fortiam,poſſit ſuſpendi.venit bãnitus in fortiam cõis,vult cõe exequi ſtatutum:nunquid poterit opponi exceptio,ꝙ bannum eſt nullum, etiam ſi requirat altiorem indaginem.& concluſio eſt ꝙ ſic, quia ſi mandaretur executioni bannum,& ſtatutum,quia iſte ſuſpenderetur,non eſſet retractabilis executio, iuxta illud,

Facilis deſcenſus Auerni,
Sed reuocare gradum, ſuperaſq; euadere ad auras,
Hoc opus, hic labor eſt, &c.

ita Bald. in l. eum qui duas.C.de adulte.aucten.quę ſupplicatio, C.de preci.Impe. offe. Ange. in l. fi.C.ſi ex fal. inſtrum.Imo.in l.iij.§. ſi ſeruus.ff.de acquirẽ.poſſeſ.Paul.de Eleaza. in d.clemẽ.j. de re iudi. Imo. in l. nõ ſolum. §.morte, in penul.colũ.ff. de ope. no.nuncia. in l.qui a latronibus.ff.de teſta.Bal.in l.j.in fi.C.de tẽpo.in integ.reſtit.pe,facit quod notat Bal.in l.j.in fi. C.qui accu. poſ. facit,quia vbi periculum eſt irreparabile, recedimus a formis iuris communis.Bal.in l.ij.ff.de fer.in l.ſenatus, ff.de officio pſidis. Cy. in l.fi.in 8.q.C.de compenſa.tex.in l.ſi quis filio. §.hi qui.ff.de iniuſto rup.irritoq; teſtamẽto.ideo dixit Paul. de Caſt, in dicto §.condemnatum. ꝙ ſi pro executione ſententię peteretur vt deueniretur ad capturam perſonę, cũ ex illa irrogetur aliqua infamia, impedietur talis executio per exceptionem nullitatis. & limitationem iſtam firmat Ang.de Aretio in tractatu maleficiorum,in verbo,Caio de Seio appellanti. Quod tamen intelligite verum, niſi appareret calumnioſe illã exceptionẽ nullitatis opponi:nam tunc nõ admitteretur.ita Bal. in l.ſi feriatis.ff.de fe. & faciunt notata per Inn.in c.poſt electionem.j̃.de conceſſione præben.nam nemini dubium eſt, quod tale ſtatutum permittẽs bannitum offendi,intelligitur de bannito valide, non autem de bannito nulliter.Bar.in l.fi.ff.de adul.Ang.in l.4.§.condemnatũ præallegato.in l.fi.C.ſi ex fal.inſtrumen. Bal.in l.j. ff.de legib.in l.quid ſit fugitiuus.§.apud Labeonem.ff.de edil.edic.in l.noſtrã. in 3.columna.C.de teſtamen.in l.j. C.ſi a non compe.iudi. & in locis præallegatis proxime in d.l.eum qui duos.in l.j.C.ſi a non compe.iudic.in l.j. ff.ſi quis in ius vocan. non ier.in l.huiuſmodi.§.ſi ita cui. ff.de lega.j. & ibi etiam Imo. in l.ex morte.C.ad l. Aquil.Ang.in l.ſi duo.ff.de acq.hęred.in l.filio.ff.de libe.& poſt. Io.An.in regula,quod quis mandato.in mercu.de regu.iuris,lib. 6.in additio.ad Specu.in tertia parte.§.ſequitur videre. in titulo, de accuſatore. vnde cum executione facta fruſtra opponeretur exceptio nullitatis ꝓueniens ex defectu iuriſdõnis:nam illa nec per ſtatutum, nec per l.tollitur, ideo nec etiã ab executione ſententiæ videtur excluſa.gl.eſt in l.non erit. §.dato. & ibi Ange.ff. de iureiur.in cle.vnica, in gl. fi.de ſequeſtra. poſſeſſio. & fructu. bonus tex.in l.ſcire oportet.§.fi.ff.de excuſa.tuto.ibi Bal.Imo.& Cardi.Petrus de Ancha.in d.cle.j.de ſequeſtra.poſſeſſio. & fruc. Cardi.in clementina.j.in 6.q.& ibi Lap. de re iudica.ibi Petrus de Ancha.Pau.de Caſt.conſi.106.in j. col.quod incipit, In Chriſti,&c.circa princip.Ang.in l.j.in j.col. C.qñ prouoca. Bal.in l.ſi prætor.ff.de iudi.in l.pe.ff.de iuſt.& iu.in l.eum qui.ff.de iuriſdi. om.iu.in c.ſuper literis.de reſcrip.Imo.in ſæpe allegata l.ſi expſſim. ff.eo. Ang.conſi.173. quod incipit, In Dei nomine, &c. viſa narratione facti.vbi etiam dixit,ꝙ nunquam per ſtatutum videtur excludi nullitas proueniens ex defectu iuris naturalis, faciũt quæ notat Ang.in l.non erit.§.dato.per gl.ibi.ff.de iureiu.Bal.in l.ſi quis filio exhæredato. §.quod ſi quis. ff. de iniuſ.rup. irritoq; teſt.Ang.& Imo.& dictum gl.tenet Ang.in l.Paulus.§.j.ff.de vſuris.Pau.conſi.44.quod incipit, In Chriſti nomine &c. duo ſunt dubia.Bal.in l.ſi vnus.§.pactus.ver.quod in ſpecie.in 14.col. ff.de pactis.in l.tale pactum.§.qui prouocauit.in 10.col.verſi. ſecundo quæro.ff.de pact.in l.prætor ait.§.hoc autem edictum. ff.de ope. no.nuncia.& in l.de pupillo.§.qui opus.ff.eo.tit.& faciunt notata per gl.in l.j.C.de iur.& fac. igno.& ibi Bal. in ꝯrium vr̃ tex.in cle.j.in ſecundo reſponſo,iuncta gl.in verbo,pendere. quæ vult hoc ad literam,de re iudi.inducendo vt ſupra induxi in fallentia ſecunda.vnde Imo.in d.§.qui opus.ſoluit, ꝙ aut opponitur defectus iuriſdõnis,per quem dr̃ iudicem nũquam fuiſſe iudicem, & tunc iſte defectus non videatur vnquam excluſus, quia ſnĩa lata a non iudice non eſt ſententia, & ſtatutum excludens exceptionem ab actu talis ſemper admittit exceptionem, per quam negatur illum actum non eſſe talem.ita Do.Ant. & Pan.in c. item cum quis.s̃.de reſti.ſpol.Pan.in c.ex parte.el 2.s̃ de offi.dele.Bar. in l.j.§.parui.ff.quod vi aut clam.Bal.poſt Cy.in l.ita pudor.C.de adulte.in l.j.de condi.indebi.& in l.j. C.de iur.& fac.igno.& facit,quia ſtatutum loquens de actu, intelligitur de valido,non autem de nullo,Bar.in d.§.condemnatum.ideo loquens de contumace,intelligitur præcedente legitima citatione,vt ibi Bar.& in l.non putauit.§.non quæuis.ff.de bo.poſ.contratabu. in l.j.§.prætor.ff.qui ſatiſda. cogan.in l. Vranius. ff.de teſta.mili. facit quod in ſimili notat Bar.in extrauaganti,ad reprimendam, in verſ.per accuſationem.in l.filium.§.ſi quis bonorum.ff.de leg.j.Bal.in l.j. in fi.ff.quod quiſq; iuris.in l.j.§.quid tñ.ff.de offic.præfec. vrb.in l.ſi prædium.in pen.col.C.de euictio. Adde,ꝙ qñ condemnatus promiſit ſoluere aliquid infra certum tempus, & ſi non ſoluit, promiſit parere ſnĩæ,nam ſi in termino non ſoluit,& petatᷣ executio ſnĩæ,tunc exceptio nullitatis indiſtincte nõ impediet executionẽ ſnĩæ, l.tale pactum, §.qui prouocauit. vbi caſus ſm̃ vnũ intellectum.ff.de pact.Septimo fallit, qñ non imploraretur officiũ iudicis ſuper executione,ſed actione iudicati ageretur, tunc poteſt opponi exceptio nullitatis, per notata per Bar. in l.intra. ff.de re iudi.Bal.in l.fi.C.ſi ex fal.inſtru.Aut opponitur exceptio defectus iuriſdõnis ex accidenti ſuperuenienti,quia iudex bene habebat iuriſdõnem,ſi ex accidenti amiſit:& illo caſu talis exceptio videatur excluſe,& hoc modo tollitur cõtrarium dictæ clemen.primę,de re iudica.nam ibi iudex,a quo fuerat appellatum bene habuit iuriſdictionem qñq;,ſed ex accidenti, ſ.per appellationem ab interlocutoria, ſuper qua poſtea eſt pronunciatũ bene appellatum,amiſit iuriſdictionem,& ſic defectus iuriſdictionis non fuit in iudice ab initio,ſed ſuperuenit ex accidenti: ideo non poteſt opponi, quia ſatis eſt ꝙ iuriſdictio habuit aliqđ principium & eſſe.ita Bal.in l.j.C.ſi a non compe.iudi. Bal.in l.reos. in 12.col.C.de accuſ.in l.generaliter.C.de epiſco.& cleri.in l.exceptionem.C.de proba.Iſta ſolu.non eſt multum neceſſaria,qa non habet concludentem rationem differentiæ, vnde dicite ſm̃ Pet.de Ancha,in d.cle.j.ꝙ ſpeciale eſt in caſu illius clem.ꝑꝑ tres ſnĩas conformes:& ideo ad alios caſus non erit extẽdendũ. Sed hic Do.Anto.& Imo.reddunt aliam rationem ſpecialitatis dicẽtes,ꝙ ideo ibi defectus iuriſdõnis opponi non põt, quia perpetuo non excludebatur talis exceptio, ſed ſolum ad tempus, i.facta executione.non mirum ergo, ſi etiam exceptio proueniens ex defectu iuriſdõnis non põt opponi in caſu illo. ſecus eſt, qñ excluderetur ex toto,vt nullo tp̃e poſſet opponi:nam tunc poterit opponi exceptio nullitatis ex defectu iuriſdõnis proueniẽs,

quia

quia magis de facili ius alterius differtur quam aufertur, l. quo-
tiens.C.de preci.Imper.offe.& ille est casus cle.j.in fi. de sequest.
pos.& fruc.& glo. ibi.nam vult illa glo.quod facto sequestro ſm
formam ibi traditam, ꝙ nullatenus se impediat postea pars de
beneficio sequestrato:ꝙ si impedierit, priuat eã oĩ iure quod ha-
bebat in beneficio,& quod non possit ↄ̃ ſnĩam opponere aliquã
exceptionem etiam nullitatis. Ecce, ꝙ nullitas non differtur ad
tp̃s,sed ex toto præcluditur via eam opponendi perpetuo,& sic
sol.in forma.illa cle.j.de re iudic.ponit ius speciale, qñ tractatur
de executione trium ſniarum conformium:ideo ↄ̃ executionem
earum etiam defectus iurisdõnis opponi non põt, quia ius pro
trib.ſnijs multum præsumit, nec in hoc ꝙ exceptio illa defectus
iurisdõnis excludatur,pars multum læditur, quia quod differtur
non aufertur.& prædicta theorica cum limitationib. est de men
te Dominorum de Rota decis.sua 280. quæ incipit, Item licet ꝑ
exceptionem. & pro so.Imo. faciunt notata per Dños de Ro. in
decis.2.& notata in c.suscitata. s̃.de in integ.resti. nam vult Rota
in simili, ꝙ si ↄ̃ tres ſnĩas conformes minor vel ecclesia petat re-
stitui,non impedietur executio, sed fiet executio, & postea de
72 restitu.in integ.cognoscetur. †Secundum est membrum princi-
pale,qñ nullitas principaliter intentatur an impediat executio-
nem.& Inn.in ca.cũ in iure peritus.s̃.de offi.dele.dicit,ꝙ non:nã
erubescimus cum sine lege loquimur,iuribus vulgarib. sed hoc
non reperitur iure cautum, ergo, &c. & facit tex. & quod ibi
notat Bar.in l.fi.C.de ordi.cogni.& Ang.in l.j.C.qñ prouoca.se-
quitur Ang.in d.§.condemnatum.Spec.in tit.de libel. concep.§.
nunc videndum.in fi.& Io.An.in addi.ad Spe.in titu.de li.conte
statione.§.qm̃.ver.quid de causa nullitatis.& ibi infert ad vnum
practicabile dictum,ꝙ stante statuto ꝙ instrumenta guarentigia
ta habeant executionem paratam, prout cõiter sunt in Italia, ꝙ
si creditor petat coram iudice laico executionẽ instrumenti gua
rentigiati, vigore talis statuti non impedietur executio instru-
menti, licet debitor per viam principalis petitionis petierit
coram ep̃o illud instr̃m declarari vsurarium, nec hoc casu ep̃s
propterea debet inhibere iudici seculari. ita Ang. & Imo.in d.§.
condemnatum.Ang.in l.fundi.ff.de exceptio.nisi ſm Imo.oppo
neretur in viam exceptionis coram laico iudice de vsuraria hac
prauitate, & peteretur remitti ad ep̃m: nam tunc iudex laicus
deberet supersedere,per ea quæ scribuntur in c.tuam. s̃.de ordi.
cogni.ita Imo. in d.§.condemnatum. tñ Federi. de Senis consi.
126.incipiente, In quæstione dñi Ianipauli.& in consi.98.incipiẽ-
te, Nicolaus Petri.tenet ꝙ donec causa vsuraria est coram eccle
siastico,laicus iudex non possit instrumentum exequi:imo dicit
in consi.300.incipiente, Factum proponitur esse tale, ꝙ poterit
inhibere iudici seculari hoc casu. facit quod notat Do. Anto. in
d.c.tuam.& melius in c.debitores.de iureiuran. Ancha.consi.22.
incipiente, Casus talis post præceptum.Laurẽ. de Rodulphis in
repetitione c.consuluit.de vsuris. Bald.in l.consulta. C.de testa.
73 †Et an ad dictam inhibitoriam decernendam debeat præcedere
citatio partis,ponit Inno.in d.§.condemnatum.Lap.alleg.63.An
cha.consi.222.Sed redeundo ad principale propositum, ꝙ nulli-
tas principaliter intentata impediat executionem ſniæ, voluit
Bar.in d.l.si expressim.circa fi.col.& in d.l.j.C.qñ prouoca.& in
contrarium faciunt notate in c.exhibita.s̃.de iudi.& facit tex.in
l.posthumus.§.si filius.ff.de inoffic.testa. faciunt notata per Pan.
& alios in c.causam matrimonij.s̃.de offi.deleg. est tex.optimus
in c.cum causam.circa fi.s̃.de offi.deleg.vbi mandat rem restitui
cum fructibus perceptis vigore sententiæ nullę, ex quo de nulli
tate agebatur.facit tex.in c.ecclesia sanctæ Marię.s̃.de constit.in
c.2.s̃.vt li.non conte.& pro Bar.facit quod voluit Inno.in c.cum
olim.de dolo & contu.vbi dicit,ꝙ circa intentata corã vno iudi-
ce nil debet innouari.tenet Pau. de Cast. in d.§.condemnatum.
Sed capiendo mentem Doct.& non corticem verborum, iuxta
c.intelligentia.j.de verb.signi.& c.nihil.dicite, ꝙ aut quærimus,
an pẽdente iudicio nullitatis principaliter intẽtatæ possit iudex
exequi ſnĩam.& clarum est ꝙ sic, per iura s̃. allegata pro prima
opinione,& sic procedat prima opinio.Aut quęrimus,an postq̃
pronunciatum est super hoc iudicio nullitatis, retractetur exe-
cutio sententiæ,& sic an pendentia nullitatis operetur,vt si se-
quatur sententia annullatiua, gesta medio tp̃e retractentur, &
per ↄ̃ns etiam executio sententię. & dicite ꝙ sic, & ita loquitur
Bar.& secunda opin.ita Bal.in d.§.qui prouocauit.in 12.q.in l.ap-
pellatione.C.eo.in auct.quæ supplicatio.C.de preci. Impe.offe.
in l.j.C.ne lic.tertio prouoc. & ꝓ illa opi. facit tex. qui loquitur
in his terminis,in d.c.cum causam.& ibi cõiter scrib.& ita tenẽt
Do.Anto.Imo.& Pan.in d.ca.causam matrimonij. & ideo dixit
Bal.no.in d.c.2.s̃.vt li.non conte. ꝙ ſnĩa lata super nullitate prin-
cipaliter intentata non solum tu potes petere retractari attenta-
ta per aduersarium vigore sententiæ nullę, sed etiam per quem-
cunque tertium vigore illius sententiæ. & ideo dixit etiam Bal.
in d.c.ecclesia sanctę Marię.ꝙ si statutum pronunciatur nullũ,ꝙ
omnia retro gesta vigore statuti nulli annullantur & retractant.
ꝙ verum,nisi illud statutum cõi opi.non reputaretur nullum, li-
cet nunc declaratum sit,ꝙ imo erat iniustum & nullum: tñ cõis
opi.illa sustinebit retro gesta.gl.est singularis in c.vnico, in ver-
bo,de cætero.de postul. præla. lib.6. & iden dixit etiam in simili
Bal.in c.dilectus.el 2.s̃.de rescri.& in ca. quæ in ecclesiarum.s̃.de
constitu. ꝙ ↄ̃ctu nullo pronunciato retractantur omnia ex retro
secuta illius contractus nulli. & facit l.ꝙ si minor. §.restitutio. ff.
de mino.Et ideo habetis, ꝙ sententia nulla pronunciata habet
locum remedium attentati,& potest implorari officium iudicis,
vt faciat reuocari oĩa attentata & secuta prætextu sententię nul
74 læ.ita Bal. in d.§.qui prouocauit.in 12.q. †Stat ergo conclusio,ꝙ
pendentia nullitatis non suspendit executionem sententię nul-
lę.Fallit primo ista conclo,nisi eadem nullitas contra executio-
nem deduceretur in viam exceptionis: nam licet de natura sui
nullitas principaliter mota executionem non suspendat,tamen
in viam exceptionis opposita in 6. prædictis casib. impedit exe-
cutionem,ideo eadem nullitas cum ad diuersum finem agatur,
s.principaliter de nullitate agitur, vt ſnĩa retractetur in viam ex-
ceptionis,opponitur ne executio fiat: ideo poterit nullitas ipsa
principaliter intentata in viam exceptionis opponi. ita Imo. in
d.§.cõdemnatum.& ideo sit cautus qui agit de nullitate,vt si pe-
tatur executio sententiæ,vt eãdem nullitatem in viam exceptio
nis deducat, & vis est in modo excipiendi: non enim sufficeret
excipere,pendet iudicium nullitatis,quia illa exceptio penden-
tiæ litis non releuaret, sed debet excipere, non debet mandari
executioni sententia,quia est nulla.Secundo fallit, qñ executio
ſnĩæ afferret damnum irreparabile: nam tunc non solum exce-
ptio nullitatis opposita impediret sententiæ executionem, vt s̃.
dixi in 7.fallẽtia primi membri,sed etiam si principaliter de nul-
litate ageretur, pendentia huius litis est potens ad impediendũ
executionem irreparabilem. ita Pau.de Cast.in d.§.condemna-
tum.& Bal.in d.l.eum qui duas.& in auct.quæ supplicatio. C.de
preci.Impera.offe.quod intelligite verum, vt s̃.dixi in simili, ni-
si de nullitate calumniose appareret fuisse iudicium intẽtatum.
ita Bal.in d.l.si feriatis.Tertio fallit,nisi iudex, coram quo pẽdet
iudicium nullitatis,inhiberet iudici,qui tulit ſnĩam, executionẽ
eius:nam licet sola pendentia nullitatis non impediat executio
nem, tñ missa inhibitione per superiorem, coram quo pendet
causa nullitatis,non poterit inferior executioni ſnĩam mandare
per ea quæ habentur in c.non solum.eo.tit.lib.6.in c.tuam. s̃.de
ordi.cogni.ita Bal.in l.j.ff.de offi. consu. & Imo.in c.ex insinua-
tione.s̃.de procura.Imo.in cle.j.in 3.col.de re iudi. Bal.tamen in
d.§.qui prouocauit.& Ang.in d.l.j.& Imo.hic,& in d.l.si expres-
sim.tenent contrarium.Rota in decis.284. tenet hanc secundam
partem,quia nõ reperitur iure cautum, ꝙ iudex nullitatis possit
impedire executionem ſnĩę,imo ↄ̃rium cauetur in d.l.fina.& ibi
Bal. C.de ordi.cogni.& tenet Inn.in d.c.cum in iure peritus. &
Bal.in locis præallegatis.Nec obstat c.non solum. quia loquitur
in appellatione. Non obstant notata in d.c.tuam. quia loquitur
in iudicijs præiudicialibus, quib.pendentib. alteri præiudicatur.
& loquuntur in iudicibus diuersi fori,puta quia iudex ecclesiasti
cus inhibeat seculari,ne de causa vsurarum se impediat, vt s̃.di-
xi in prin.huius secundi membri.Quarto & vltimo fallit in redu
ctione ad arbitrium boni viri, quia ea pendente non potest lau-
dum executioni mandari.ita Bal.in d.§.qui prouocauit. in fi. ita
Pan.in c.Quintauallis.in pen.col.Et ideo ex prædicta conclusio.
infert Bal.in l.ab executione. C.quorum app. ꝙ sicut pendentia
nullitatis non impediet executionem ſnĩæ, ita nec sequestrum
fieri vigore rſæ, de qua in c.fi.s̃.de sequestra.poss. & fruct.& in l.
Imperatores.ff.eo.Ideo dicit,ꝙ lata sententia super primo iudi-
cio nullitatis,si ille,qui non erat possessor, obtinuit sententiam
& victus nullam dixit,ꝙ sicut videmus, ꝙ si quis habet primam
sententiam pro se,licet postea appelletur, multo magis si dicat
nulla,cum appellatio plus suspendat quam nullitas,potest tamẽ
fieri sequestrum,d.c.fi.& d.l.Imperatores. ita si iste non posses-
sor obtinuit primã ſnĩam,poterit petere fructus sequestrari. Nõ
ob.ꝙ victus de nullitate agat, & sic caueri sibi aduersus timorẽ
dissipationis.& facit rõ,de qua in d.ca.fi. & in dicta l.Imperato-
75 res.†Decima est,quæstio principalis circa pronunciationem su
per nullitate.& ideo primo quæritur,an iudex, coram quo nulli
tas deducitur principaliter, sicut potest ad instantiam eius q̃ ob
tinet primam ſnĩam,imo etiã sine alia petitione potest eius pri-
mam ſnĩam confirmare,per ea quæ notat Inn.in c.cum contin-
gat.s̃.de offi.dele.ita poterit,si nullam inuenerit, primam ſnĩam
pro-

pronunciare super nullitatē, & insuper reformare ipsam primā
sniam,& certe nemini dubiū,per ea quæ vidimus s̄. latius in ista
repetitione in 9.q.principali.ver. sm principale membrum. se-
quendo opi.cōem,ꝙ si victus vtrumque petit annullari,s.sniam,
eādemque reformari,iudex hoc poterit,l.absentem.C.de accus.
l.j.§.j.ff.quæ senten.sine app.faciunt notata per Bar.in d.l.si exp̄s
sim.& Bar.in d.l.j.circa fi. C.qn̄ prouoca.non est neces.& per eū
dem Bar.in l.cum quærebatur.& in l.iudex.ff.de re iudi.vbi vult
vtrumque iudicem hoc posse facere, tam iudicem a quo, quam
iudicem ad quem:sed vis est in modo procedendi & petendi, vt
76 ibi,& dixi in q.†Punctus stat, quid si parte non petente primam
sniam reformari.& habetis d.Bal.in l.ampliorem.C.e.ꝙ sicut iu-
dex ex officio supplet etiam ad vtilitatem partis in causa appella
tionis per illum tex.ita supplebit in causa nullitatis.& ita voluit
Imo.in d.l.si expressim.in pen.col.Et ideo dicit hic Do.Anto. &
voluit Imo.in d.l.si expressim.16.col.ꝙ vsque adeo exuberet offi
cium iudicis in causa nullitatis, ꝙ poterit in expensis cōdemna-
re,licet non requisitus,eum qui succubuit.Sed nūquid si snia di-
catur nulla propter ineptitudinem libelli, vel ineptum mo-
dum agendi, prout est tex.in capitu.cum dilecti. j̄. de contrahē.
empt.& dixi s̄.in j.q.principali,habebit locum id quod dr̄,vt iu-
dex possit reformare primam sniam,ex quo coram eo de nullita
te est discussum:& intelligite de iudice ad quem.& dicit Bald.in
l.2.in 12.q.C.de rescin.ven.tex.esse nota.ꝙ non, in d.c.cum dile-
cti.& ibi volunt hoc per illum tex.Pan.& Imo.ideo dixit Bal.in
d.l.2.ꝙ per illum tex. instruuntur iudex appellationis vel nullita
tis,vt qn̄ nullitas prouenit ex ineptitudine libelli vel modi agen
di,non reforment primam sententiam,sed super nullitate tantū
pronuncient.& faciunt notata per Bar.in d.l.cum querebatur.&
est ratio,quia si vellet reformare,peccaret sententia reformato-
ria eodē morbo quo prima,quia ex quo fundamētū cāæ est libel
lus,& ad eum de necessitate refert̄ snia, c.licet Heli.j̄.de simo.cū
vulga, libellus esset ineptus, ergo & snia illa reformatoria esset
inepta, ideo reformare non debet.& faciunt quæ notat in simili
Bar.in l.j.C.de err.cal.debet ergo,si vult reformare,facere inco-
hari nouam instantiam,sicut in simili dicit Bar.in l.si duob. ff.de
excep.rei iudi.habetur in c.inter monasterium. s̄.tit.proxi.in l.j.
77 C.qn̄ prouoca.†Sed nunquid si ego obtinui sententiam, & non
intelligens sniam facere potius pro me q̄ ꝯ,dico eam nullā,pote
rit ne iudex nullitatem hanc confirmare, si viderit confirman-
dam.dubium facit,ex quo a parte victrice non acceptatur,regu-
la ex eo.de reg.iur.lib.6.tn̄ Bal.in d.l.j.in 3.col.C.qn̄ prouoca.al-
legans tex.no.in l.Seię egressę.ff.de auro & arg.leg. determinat
ꝯrium,quia licet confessio mea mihi debeat præiudicare, l. cum
precum. C.de libe.cau.tn̄ per hoc snia valida non reddetur nul-
78 la,quia ad hoc non intendo.& facit vulgare l.mater decedens.ff.
de inoffi.testa.†Sed nunquid videatur iudex sniam nullam con-
firmare,ita vt quod erat nullum nunc ex confirmatione robur
suscipiat:& clarum est ꝙ iudex in dubio hoc non vr̄ velle,per ea
quæ hn̄r per Io.An.& alios in c.j.& 2.j̄.de confir.vti.vel inuti.no
79 tat Io.An.post gl.in c.si confirmationem,de ele.lib.6.voluit Do.
Anto.in c.ex parte A dæ.s̄.de testi.†Sed quæstio stat, quid si exp̄s
se confirmet?& dicite sm Bar,in d.l.si expressim.& ibi Imo.in x,
& 11.col.& Bal.in d.l.j.C.qn̄ prouoc. aut in prima snia erat error
expressus:& tunc cum talis error non tollatur per confirmato-
riam,reddetur nulla ista confirmatoria:puta, quia prima snia la-
ta fuit sine certa quantita.secunda snia confirmat primam.illa se
cunda laborat eodē morbo quo prima,ad quā refertur,ideo fru-
stra erit & secunda,l.2.in simili.C,qn̄ prouoc.Aut vero in prima
snia non est nullitas expressa,sed apparet ex actis; & tunc etiam
ex quo est notoria prima nullitas,ita erit & secunda snia,quę ad
eam refertur. Aut prima est nulla aliquo defectu extrinsecus ꝓ-
bādo,puta quia lata ꝯ minorem & indefensum, quo casu est nul
la,l.ꝯ pupillum.ff.de re iudi, & tunc aut per sniam secundam nō
tollitur vitium,quod erat in prima, quia silr̄ proceditur ꝯ mino-
rem & indefensum,& illo casu nec secūda valebit.Aut vero pur
gatur vitium,quod erat in prima,puta quia aderat tutor, & iudi-
cialiter proceditur,& valebit secunda. Imputet enim sibi pars,
quæ non appellauit, ex quo per sniam istam potius ius litigato-
tis offenditur q̄ ius scriptum.ita Imo.in d.col.11.& ideo si prima
esset nulla,quia lata die feriata,secunda confirmatoria valeret et
si lata esset die non feriata:tn̄ si coram hoc iudice fuisset nullitas
sniæ deducta,ita ꝙ ex actis notorie appareret,non posset confir-
mare iudex sniam nullam,quia notorie resultaret error iuris. ita
Bal.in l.j.C.qn̄ prouoc.& Imo.vbi proxi. & ita econtra dicendū
est,ꝙ si snia prima esset aliqua,secunda lata ꝯ primam,quæ tran-
siisset in rem iudicatam,ex quo non est appellatū, nō esset nul-
la,nisi fuisset exceptum coram iudice secūdæ sniæ de prima, qn̄

iste secundus iudex ex noua instan.procedit,secus si ex eadē. ita
Bar.in d.l.duobus.ff.de excep.rei iudi,no. Do.Anto.in d.ca.cum
M.s̄.de consti.hr̄ in d.c.cum inter monasterium.s̄.tit.proxi. Imo
plus non sufficit coram iudice secundæ sententię opponere de
prima, quæ transiuit in rem iudicatam,sed necessarium est ꝙ ꝓ-
betur ipsa prima,nec sufficeret probare semiplene. ita Bal.in l.j.
80 & Imo.in d.l.si expressim.in 9.col.& 10.†Succedit quęstio,ꝑ quę
verba vr̄ iudex confirmare sniam nullam.quæstio nō est,qn̄ ver-
ba hoc expresse important,sed quæstio stat:pone, ꝙ pronunciat
male appellatum,vel etiam iniustam applonem, vel appellatio-
nem non tenere, nunquid vr̄ per hoc primam sniam confirma-
re.& in hoc articulo Bar. fuit varius in d.l.si expressim.in 3.colū.
& in d.l.j.C.qn̄ prouo.& etiam alij inuicem discordant: & ideo
dicite,ꝙ aut iudex fuit aditus super nullitate, & tunc reijciendo
nullitatem vr̄ confirmare primam sniam, quia vnum ex ꝯrijs di-
cendo vr̄ aliud excludere,& vnum excludendo vr̄ aliud include
re,c.nonne.s̄.de præsumpt.ideo dicendo sniam non esse nullā,
sequitur consequentia,ergo est aliqua. Aut fuit aditus super ap-
pellatione,quo casu nostis,ꝙ nullitas incidenter venit, d.l.quæ-
dam mulier.ff.fami.erci.& sępius s̄.dictum est: & tūc quia iudex
pōt hr̄e triplex intentum, vel ꝙ snia sit aliqua sed iniusta, & sic
non confirmandam,vel ꝙ sit nulla:vel ꝙ sit iusta & sic confirmā
da:ideo subdistingue:Aut iudex exprimit aliquam causam,puta
quia dicit male appellatum, quia est iusta: & tunc cum exp̄ssio
causæ in snia declaret sniam generalem, & eius effectum limi-
tet,l.hæ enim causæ.ff.de suspec.tuto.ideo stabimus causæ exp̄s-
sæ,quia si pronunciauit male appellatum, quia snia est nulla,nō
vr̄ confirmare si pronunciauit male appellatum: quia iustā vide
tur confirmare.Aut iudex nullam causam exprimit: & tunc tri-
plex est pronunciandi modus.qn̄q; reijcit applonem pronunciā
do super ea.qn̄q; pronunciat male appellatum: & illo casu tenet
gl.ꝙ vr̄ primam sniam confirmare,in l.j. C.qn̄ prouo.maxime si
sit dictum in libello,dico sniam nullam, & si qua est appello. &
facit ratio,nam ex quo in applone deducitur nullitas, vt s̄.dictū
est,potuit iudex, si fuisset intētionis annullandi primam sniam,
vel pronūciare eam iniustam vel nullam, & sic bene appellatū:
quia dato ꝙ snia sit nulla,tn̄ bene appellatur, & est vtilis applo,
vt dixi in 9.q.principali. ex quo ergo dicit male appellatum, er-
go vr̄ sentire,ꝙ nec est iniusta nec nulla, & sic de necessitate vr̄
confirmare.Contrariam opi.tenuit gl.in d.l.si expressim. Barto.
ibi vr̄ fœdere distinctionis concordare opi. quia aut in applone
nullitas est in processu deducta, & tunc ex quo iudex etiā de ea
cognouit,& verisimile est ꝙ si nullam vidisset,pronūciasset nul-
lam,ex quo non pronunciauit nullam, sed solum male appella-
tum,vr̄ confirmare.& ita procedat gl.in d.l.j.Aut vero causa nul
litatis non fuit in processu deducta: & tunc ex quo iudex de ea
non cognouit,non vr̄ sensisse de ea, ideo non vr̄ confirmare di-
cendo male appellatum.Idem Bar.in d.l.j.tenet indistincte,ꝙ nō
vr̄ confirmare:motus, nam snia debet interpretari vt minus læ-
dat condemnatum q̄ sit possibile, & in benigniorem partem,l.
Iul.verum debitorem.& ibi Bar & oēs.ff.de cond.inde. l.si quis
ad exhi.de excep.rei iud.& ibi hr̄.Sed illa snia male appellatum
pōt interpretari male appellatum,quia non debuit appellari, cū
nulla esset sententia, l.si constat. ff.eo. potuit etiam interpretari
male appellatum,quia iusta,l.eos.in prin. C.eo. si fiat interpre-
tatio male appellatum,quia iusta,est nimis seuera contra victū.
Si autem fiat inrerpretatio male appellatum, quia nulla; ista
est æqua,quia victum non lędit,nec etiam victorem, quia cū de
nullitate incidenter sit pronunciatum,nō impeditur quominus
possit principaliter agere & petere suam sniam confirmari, per
ea quæ hn̄r per Ang.in l.de pupillo.§.qui opus. ff.de no.ope.per
Bar.& Imo.in l.4.§.condemnatum.ff.de re iud. & faciunt quę di
cam in proxima q.principali.& Bar.in d.l.j.ver.nunc videndum.
C.qn̄ prouoc. nō est nec. & Bar.in l.qui Romę. §.duo fratres. in
simili.ff.de verb.oblig. & faciunt quę latius dicam j̄.in 11.q.prin-
cipali.ideo illa interpretatio videtur capienda, vt noluerit con-
firmare.& hanc opi.tenuit Ang. & Sali.in d.l.j. Qn̄que pronun-
ciat appellationem iniustam, & tenet in d.l.j.Ang. & Imo.in d.
l.si expressim.in 10.col.& isto casu videatur confirmare, per tex.
in l.eos.in princ. C.eo.vbi non refert quo ad confirmationē sen
tentiæ,an iudex ad quem pronunciet iustam esse sniam primā,
an vero iniustam applonem. Sali.in d.l.j.tenet ꝯrium,motus fun
damento adducto s̄.proxime per Bar.quia illa verba, applonem
iniustam,duob.modis pn̄t interpretari,vel iniustam,quia sentē-
tia fuit iusta:& sic videbitur confirmare:vel iniustam,quia nulla
fuit snia.nam vr̄ in puncto iuris nō esse appellandum a snia nul-
la,l.si constat.ff.eo.l.j.ff.quæ sen.ideo per s̄.adducta fundamenta
interpretabitur, voluerit confirmare.sed posset respōderi,quod

imo

imo illa verba, iniustam esse applonem.non vīr inclúdere nulli
tatem,quia licet a snia nulla non sit appellandum de necessitate
tñ pōt appellari de iure,vt hoc textu,& vtilis est applo, vt s.in ef
fectib.ergo dicendo appellationem iniustam, s'm sanum intelle
ctum non potest aliter intelligi,q̃ ꝙ sit iniusta appello, quia snia
fuit iusta, non autem quia snia fuit nulla, quia a sententia nulla
interposita applo non est a iure prohibita,& nō est iniusta, ideo
de necessitate vr̄ cōfirmare. & hoc optime sentit tex. in d.l.eos.
in prin.iuncta gl.Qñq; pronunciatur applonem non tenere, &
illo casu vr̄ velle Bar.in l.j.& etiam ibi Ang.& Sal. ꝙ per hoc nō
vr̄ confirmare primam sniam,per fundamētum s.adductum, qñ
pronunciatur male appellatum. Sed Bal.in d.l.j.& etiam Imola
in d.l.si expressim.in 14.col.tenent ɔ̄rium,& pro eis facit d.l.eos.
& id quod est dictum in membro præcedenti: fatentur tamē, ꝙ
si ex snia prima appareret nullitas, vel alias esset notoria & alle-
gata nullitas, ꝙ isto casu,quia in dubio quis non vr̄ eligere viam
ad irritanda iudicia sua,l.3.ff.de testa.mili. ꝓ illo casu videbit̄ pro
nunciare iudex applonem nō tenere,quia snia fuit nulla,ad hoc
vt teneat sua pronunciatio.& pro hoc facit dictum no. Inn.in c.
cum ex officij.s.de præscri.& faciunt quæ no.gl.& ibi Io. An.in
c.si confirmationem.de ele.lib.6.in gl.fi.Si autem iudex pronū-
ciaret frustra appellatum,vel similia verba,tunc in dubio non vr̄
confirmare,quia ista verba conueniunt etiam nullitati: possunt
enim intelligi frustra appellatum,quia snia fuit nulla, vt est tex.
in l.si constat.& in l.ex consensu.§.j.ff.eo. & est tex. in l.j.§.j.ff.q̃
sen.sine ap.Si autem pronunciaret,absoluo a libello appellatio-
nis,tunc quia in libello appellationis non est nullitas deducta,
ista snia vr̄ respicere solum applonē,non nullitatem: ideo intelli
getur,absoluo a libello appellationis: quia applo non tenet,nō
81 autem quia videatur confirmare. ita Bal.in d.l.j. † Vndecima est
quæstio,quotiens de nullitate pōt agi:& dicite,aut principaliter
intentatur,aut incidenter.si principaliter: & tunc s'm Do.Anto.
& Imo.hic si super ea pronunciatum est,& non est appellatum,
intelligite casu quo pronunciatio nō sit nulla:quod qñ sit,appa-
ret ex qōne posita s.in 10.q.principali, tunc non pōt a modo de
nullitate agi, sed bene potuisset pars a tali snia appellare si vo-
luisset,sicut in simili dicimus, ꝙ a snia reductionis ad arbitrium
boni viri pōt appellari. de quo tamen late per Bar. & alios in l.j.
circa fi.ff.de leg.2.aut vero nullitas fuit incidēter deducta,& tūc
poterit etiam de nouo de nullitate agi principaliter, quia snia la
ta super aliquo incidenter opposito nō habet impedire,quomi-
nus illud plenarie deducatur in iudicium & principaliter,ca.ve-
niens.el 2.s.de testi.l.pen.ff.de his qui sunt sui vel alie.iuris.& ita
Bar.& alij in d.l.4.§.condemnatum. ff.de re iudic. & heri dixi in
82 vlti.q.decimę q.principalis.†Duodecima est quæstio principalis
nunquid iudex possit emendare suam sniam nullam, etiam si a
parte non petatur.& dicite,ꝙ aut est iudex delegatus,aut est or-
dinarius.si delegatus:& tunc non faciendo drīam siue delegatus
Papæ,licet Ang.in l.j.C.qñ prouoc. equiparet ordinario eum in
hoc:siue delegatus inferioris.Aut nulliter pronunciat ɔ̄ formam
rescripti,c.cum dilecta.s.de rescri.& illo casu non dr̄ pronunciasse;ideo denuo pronunciare poterit. ita Pan.in ca.qualiter & qñ.
el j.j.de accu.sicut in simili de arbitro,in l.quid tñ.ff.de arb.faciūt
quæ dixi in c.cum cessante.s.eo. Aut nulliter pronunciat errore
iuris lapsus,& tunc reuocare non poterit, quia siue male siue be
ne,functus est officio suo,l.iudex.ff.de re iudi.c.in literis.s.de of-
ficio dele.Si autem labitur errore facti,puta pronunciat ɔ̄ mino-
rem indefensum putans maiorem: & illo casu denuo pronūcia-
re poterit.ita Inn.in c.cum Bertol. s.ti.proxi. & sequitur Bart.in
d.l.iudex.& Rota vr̄ ita concludere,licet loquatur in beneficiali
bus,in decis.sua 338.quæ incipit,Est dubitatū, vtrum auditor ꝓ-
nūciando.Bal.tñ in l.si vt proponis.la j.per illū tex. C.qūo & qñ
iudex.& Imo.in d.l.iudex.& etiā Pan.Do.An. & Imo.in d.ca.in
literis.in his duob.membris tenent indistincte ꝙ non possit de-
legatus suam sniam nullam emendare.Aut loquimur in ordina-
rio:& tunc tenent oēs in d.l.iudex.& d.c.in literis. ꝙ potest emē
dare.& est bonus tex.in l.3.C.de accus.& idem dicunt in delega
to ad vniuersitatem causarum,cum comparetur ordinario, c.cū
causam.& ibi gl.s.eo.& ita Bal.in l.j. C.qñ prouoca.& intelligi-
te prædictam q. in diffinitiua in interlocutoria autē dicite vt in
83 c.cum cessante.s.eo. † Decimatertia est qō circa renūciationem
nullitatis.& primo quęritur,nunquid renunciatio appellationis
operetur effectum, vt excludat nullitatem & eɔ̄. & dicite,ꝙ ex
quo nullitas & applo sunt quid diuersum, vt patet ex prædictis,
& videbimus j.in fi.q.principali: ideo renunciatio facta de vno
non extēditur ad aliud,quia limitata causa,&c.l.age cum Gemi-
niano.C.de transa.& ita firmat Ang. in consi.suo 103. quod inci-
pit,Iacobellus de Luca.item in cōsi.suo 390.quod incipit,In Dei
nomine,& gloriosæ matris Mariæ. item in facto circa remediū.
faciunt notata per Canonistas in c.inter cæteras. s.titu.proxi. &
ideo dicit Bal.in l.vnica. C.si de momen.pos.fuer.app. ꝙ licet in
possessorio non permittatur de iure ciuili applo, tñ snia posset
dici nulla.& ideo dixit etiam Bal.in l.scire oportet.§.si.per illum
tex.ff.de excu.tuto.ꝙ stante statuto, ꝙ bannitus non audiatur vl
tra certum terminum, per hoc non vr̄ exclusa nullitas, quia illa
est quædam defensio priuilegiata,ideo in verbis generalib.statu
ti non vr̄ inclusa. ita ergo in renunciatione vnius remedij tantū
vel generali non includetur hinc etiam dixit Bal. in l.j.C.de iur.
& fac. igno. ꝙ exceptio nullitatis proprie non est exceptio:& iō
assignato termino ab hoīe vel a statuto ad opponendum exce-
ptionem, lapso eo termino poterit tñ opponi exceptio nullita-
tis:tñ si appellatum esset a snia nulla, ex quo nullitas venit inci-
denter in applonē,vt s.dictum est,renunciando apploni videbit̄
etiam renunciatum nullitati incidenter deductæ. ita Bald.in l.j.
C.de sen.ex peri.reci.circa principium. non tñ illa renunciatio
impediet, quin possit postea principaliter nullitas intentari. ita
Bal.ibi,& faciunt q̃ hñr in l.j.C.qñ prouo. faciunt notata in c.ve
84 niens.el 2.s.de test.in l.pen.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur. †Sed
nunquid poterit nullitati renunciari per pactum. & vr̄ dicēdum
ꝙ non,per ea quæ notat gl.in c.de causis. s.de offi.dele.nam nul-
litas non causat,nisi ex aliquo defectu substantiali sniæ, vt patet
in l.j.per totum.ff.quę snię sine app.& patet ex dictis in j.q.prin-
cipali,& subalia iudicij non pñt remitti consensu partiū, vt vult
illa gl.ergo,&c. faciunt quæ hñr in c.vnico. s.de li.conte. & facit
gl.no.in c.fi.de re iudi.lib.6.præterea facit tex.iuncta gl.in l.2.C.
cōia vtriusq.iud.vbi snia nulla licet possit conualidari, vt valeat in
vim qualisqualis conuentionis, non tamen valebit in vim sniæ.
& facit etiam gl.in l.si de certa.C.de transa. In ɔ̄rium tñ est veri-
tas,& firmant Bald. & Ange. in l.tale pactum.§.qui prouocauit.
ff.de pactis.quia per pactum pōt renūciari, ar.c.si diligenti. cum
his quæ ibi no. s.de fo.compe. & l.si quis in conscribendo. C.de
pact.& facit tex.in d.§.qui prouocauit. Non obstāt ɔ̄ria, quia fatendum est ꝙ non pōt confirmari in viam sniæ, tñ per hoc non seq
tur, ergo non pōt renunciare pars exceptioni nullitatis sibi cō-
85 petēti.†Et sic habetis casum notabilem, in quo actus nullus exe
cutioni mandatur,licet nullus remaneat:nam hmōi snia ꝑ hanc
renunciationem non confirmatur,& sic remanet nulla: tamen
ex quo pars nullitati renunciauit,non poterit de ea opponere,
quin executioni snia mandetur. faciunt quæ hñr in simili in l.4.
§.condemnatum,ff.de re iudi.de eo qui succubuit in iudicio nul
litatis.& faciunt quæ dixi s.in 10.q.principali.Ista conclusio fallit
primo,qñ error patēs apparet ex snia,puta error iuris expressus,
c.j.s.titu.proxi.vel iniquitas expressa in snia,c.inter cęteras.s.tit.
proxi.c.per tuas.j.de sen.excōi.vel ex actis, Bal.in l.si vnus.§.pa-
ctus.ver.quod in spē.ff.de pact.in 13.col.illo casu per recusationē
nullitatis non tolleretur nullitas huiusmodi patens. ita Bal.&
Ang.in d.§.qui prouocauit.in 10.col.vers.secundo quæro. & in l.
error.in fi.col.ibi Bal.C.de iu.& fac.igno.per ea quæ hñr in sępe
alle.l.Carmelia pia.& l.quædam mulier. & faciūt quę notat Bal.
in l.si.§.sed & si quis.C.cōia de leg.& in l.vnus. §.pactus ne pete
ret.ff.de pactis.Bal.& Ang. in l.si pars.ff.de inoffi.testa. Secundo
fallit, vbi nullitas resultaret ex quadam repugnantia in snia in-
clusa, vel ex ea apparente, argu.l. vbi repugnantia. ff.de regulis
iuris.nam cum ratione naturali repugnantia stare non possint
simul, ergo cum facto partium non possit ius naturale tolli,cap.
ius nāle.j.dist.§.sed nālia.Insti.de iu.nat.gen.& ciui.& tex.opt.in
l.2.ff.de vsufr.ea.re.quæ vsu cōsu.ergo tale pactū, per quod renū
ciatur nullitati,non excludet hanc repugnantiā.ita Bal.& Ang.in
d.§.qui prouocauit.Ang.consi.197.incip. A.& B.in fi.col.vbi po-
nit has quatuor fallentias. Tertio fallit,qñ nullitas causaretur
ex dolo iudicis vel partis post renunciationem secutā:nam tūc
quia pactum non extenditur ad dolum de futuro,l.si vnus.§.il-
lud.ff.de pactis.ideo talis renunciatio nō extēdetur ad hanc nul
litatem,causatam ex dolo post renunciationē sequentem:puta,
a principio iudicij partes conueniunt stare dicto iudicis, nec op
ponere exceptionem aliquam contra sententiam etiam nulli-
tatis,vel aliam,si postea iudex corruptus pecunia pronūciet,illa
conuentio non extendetur ad hunc dolum postea secutum.ita
Bal.in d.§.qui prouocauit.& faciunt quę voluit Bar.in l.si socie-
tatem.§.arbitrorum.ff.pro socio.& notāt Cano.in c.Quintauallis. s. de iureiurando. de illo qui renunciat reductioni ad arbi-
triū boni viri,quia per hoc non videtur excludere dolosam lęsio
nē, quin possit petere sup ea reductionē.Quarto fallit,qñ sen-
tentia diceretur nulla ex defectu ptātis,puta in arbitro vel in ar-
bitratore, vel in iudice: nā tunc nō obstāte renūciatione de nul
litate facta poterit semp opponi exceptio nullitatis ex defectu
pote-

potestatis vel iurisdictionis ꝓueniēs, tex.est iuncta gl.in cle.vni
ca, in fi.de sequest.pos.& fruc.hoc modo inducēdo: nam maior
est ptās in excludendo iuris remedia legis, q̃ partis, l.nec ex pre
torio.& ibi not. glo.& Bart.ff.de reg.iur.l.fi. C.qui bo.ced. pos.
& ibi notatur, habetur in l.aſs.ff.solu.matri. sed ille text.cū glo.
vult, quod exclusa nullitate per l.non videtur exclusa nullitas,
quę prouenit ex defectu iurisdictionis: ergo multomagis non vi
debitur exclusa talis nullitas conuentione partium.& ita consu
luit Ange.consilio suo 197, quod incipit, A.& B.contradixerunt.
Idem Ang.in consilio suo 194. quod incipit, In Dei nomine, &
gloriosę matris suę amen. Visa facti narratione. & ibi plus vo-
luit, ꝙ vbi iuratum sit nō opponere exceptionem nullitatis, ꝙ ta
men poterit opponere exceptionem nullitatis, quæ prouenit ex
defectu ptātis, quia de hoc non est dictum in compromisso. Et
ad prędicta faciunt quæ not.Bar.in l.2.§.prætor. ff.qui satis.cogā.
in l.diem proferre.§.stati, & in l.quin tn̄.in prin.& ibi Bal.ff.de ar
bi.faciunt notata per Bal.in l.3.C.de exce.rei iud. & faciunt quæ
s̃.dixi circa intellectum clemen.j. de re iudi.& d.clemen.vnicæ.
86 †Sed nūquid proposita applōne hoc modo, dico sniam nullam,
& si qua est appello, poterit appellatus inuito appellante renun
ciare & huic applōni & nullitati, fatendo sniam esse nullam? &
dicite ꝙ sic, quia appellans nullam habet iustam cām huic renū-
ciationi contradicen. quia ad hoc dirigitur intentus suus, vt pri-
ma snia annulletur.& faciunt quæ videbimus in c.interposita.§.
illa deniq; j.eo.& quæ hn̄r in c.j.§.fi.eo.tit. lib.6.& quæ dixi in c.
vt debitus.& ita determinat Fede.de Sen. consilio suo 234. quod
87 incipit, Item ꝙ si a sententia nulla. † Decimaquarta est quæstio
principalis, an nullitas possit per statutū tolli. & dicite ꝙ sic, tex.
est in d.cle.j.de seq.pos.& d.cle.j.de re iudi.faciunt quæ no. gl.in
l.non erit.§.dato.ff.de iur.& fac.ign.facit rō, bonum est arg.de pa
a cto ad statutum [a] affirmatiue, hoc pōt fieri per pactum, ergo per
statutum, licet non sit bonum negatiuum, hoc non potest fieri
per pactum, ergo nec per statutum, l.nec ex prætorio. & ibi glo.
& Bar.ff.de reg.iu. Archi. in c.cōsuetudinis.11.di.Bar.in l.oēs po-
puli.ff.de iust.& iur.Gemi.in c.2.de consti.lib.6. hr̄ in c.cum dile
ctus.s̃.de consue.gl.in rubrica, C.de decre.cur.lib.10. Sed s̃.con-
clusum est, ꝙ nullitas pōt per pactum tolli: ergo & per statutū.ta
men ex quo nullitas est defensio priuilegiata, vt vult Bal.in d.l.j.
C.de iur.& fac.igno.& dixi in proxi.q.in princi. statutum tollēs
nullitatem dicetur esse odiosum, ideo restringendum, reg.odia.
de reg.iur.lib.6.tn̄ lex quantuncunq; dura seruanda est, l.prospe
xit.ff.qui & a quib.c.scriptum.6.q.j.Ista conclusio fallit, qn̄ nulli-
tas resultaret ex repugnantia sententię: nam licet maior sit pote
stas legis q̃ pacti ad tollenda iuris remedia, d.l.fi.C.qui bo.cede,
poss.tn̄ quo ad tollendum naturalem sensum actus, l.nullam ha
bet ptātem, l.j.ff.de vsuf.ea.re.quæ vsu consumun. ergo non mi-
rum si illa exceptio nullitatis non est exclusa. ita Bal.in d.§.pro-
uocauit.Secundo fallit, qn̄ nullitas resultaret ex ineptitudine li-
belli: nam cum snia referatur ad libellum, l.fi. C.de fideicō.lib.c,
qualiter & qn̄.el 2.j̃.de accu.ideo snia redditur nulla prætextu li-
belli inepti, ac perinde est ac si esset nullitas petens, per ea quæ
not.Bar.in l.j.C.de erro.cal.& quæ hn̄r in c.cum dilecti.per Pan;
& Imo.j̃.de contrahen.emp.& ven.& faciunt quæ dicam j̃.in vl-
tima limitatione. Tertio fallit, qn̄ nullitas resultaret ex defectu
iuris naturalis, s.quia parte non citata esset lata sententia; nam
tunc talis nullitas in dubio non videtur a statuto exclusa.ita An-
gel.in consilio suo 172.quod incipit, In Dei nomine, & suæ Ma-
tris gloriosæ, in facto proponitur. & consilio 301.quod incipit,
Per dn̄m obijciuntur.& faciunt notata Bal. in l.fi.ff.de leg.iij.in
l.j.C.quomodo & qn̄ iud.& faciunt quę habentur in cle.pasto-
ralis.& ibi hoc voluit Imo.& Car.de re iudi.in c.j.s̃.de cau.pos,
& ꝓpriet.Quarto fallit, quando ex defectu formę substantialis
actus esset etiā nullus: nā cum actus sine forma sua nō dicat̄ ille
actus, sicut homo sine forma nō est hō, sed monstrum, l.cum hi.
§.si ꝑtor. ff.de trāsac.c.quia ꝓpter.s̃.de electi.ideo isto casu talis
nullitas nunq̃ videtur exclusa: nā vbicunq; aliqua exceptio ex-
cluderetur ab aliquo actu, intelligit̄ ita demū, si ille actus sit talis,
ꝙ possit dici is act⁹, de quo statutū loquit̄.& ideo nūquā videt̄ ex
clusa exceptio, ꝙ iste nō est.ille actus ex tacita mēte statuētium,
quę venit attendenda.gl.in cle.j.de elec.in l.tale pactum.§.fi.ff.
de pac.puta, stat statutum. in ciuitate, ꝙ contra instrumētū non
admittat̄ aliqua exceptio etiam nullitatis, semꝑ poterit opponi
ꝙ hoc nō est instrumētū. ita Bar. in l.j.§.parui.ff.quod vi aut clā.
Cyn.& Bal.in l.ita pudor. C.de adulte.Bal.in l.j.C.de condi.in-
de.Can.in c.item cum quis.s̃.de rest.spo. Pan.in c.ex parte.el ij.
s̃.de offi.dele.ergo ex quo snia sine forma subāli non est snia, po
terit opponi exceptio defectus formę, non obstāte statuto quod
tollit nullitatem, faciunt multa quę ad hoc allegaui.s̃.eodem cō

mento, in ix.q.principali, in membro, an exceptio nullitatis im-
pediat executionē, in vj.fallentia.& ita Ange.in d.consi.cciij.Ta
men ista fallentia est multum periculosa, & restringit totā istam
materiā.Quinto fallit, qn̄ illa exceptio causaretur ex statuto sen
tentiam annullāte: puta, quia dicat statutum, ꝙ ɔtra sniam lapso
mense non possit opponi aliqua exceptio nullitatis: pone ꝙ sit
aliud statum, quod vult ꝙ si snia fuit lata in tali loco nulla, nun-
quid si snia fuerit lata in il o loco post mensem, poterit opponi
exceptio huius nullitatis, quæ causat̄ ex hoc statuto. dicite ꝙ sic.
ita voluit Bar.in d.§.parui.Do.Ant.& Pan.in d.c.item cum quis.
ita etiam Pan.in d.c.ex parte. Sexto fallit in exceptione iurisdō-
nis vel ptātis, quia illa nunquam vr̄ a statuto exclusa. gl.est in d.
cle.vnica.in fi.& faciunt quæ dixi s̃.in prox.q.principali, in quar
ta limitatione, & voluit Ang.in consi.suo 184.quod incipit, Phi-
lippus.& 211.quod incipit, Mortuo debitore. & 213.quod incipit,
Dn̄a Guilidina.Septimo fallit, qn̄ dolo partis & iudicis sententia
annullaretur, puta per venalitatem: nam statutum remouens ex
ceptionem nullitatis non extenditur ad nullitatem, quæ ex do-
lo nascitur, ne det mām peccandi, quia non valeret, c.erit autem
lex.4.di.l.j.& 2.ff.de legi.l.conuenire.ff.de pact.dot.ideo ista ex-
ceptio nullitatis sꝑ opponi poterit. ita Bal.in d.§.qui ꝓuocauit.
imo si snia esset nulla dolo partis tm̄, quod est qn̄ ɔ absentem &
pupillum dolus committitur, illo casu non vr̄ illa nullitas etiam
exclusa rōne prædicta.ita Bal.in c.pastoralis.§.fi.s̃.de offi.dele.&
ita Do.Ant.in c.cum Ber.in pe.char.& ibi Imo.in 10.col.s̃.ti.pro
xi.& ita voluit Ang.in consi.306.quod incipit, Item per statutum
cōis.& dicto consi.307. alias 197. quod incipit, A.& B.ɔdixerunt.
faciunt quæ dixi s̃. in 9.q.principali, in q.an exceptio nullitatis
impediat executionem, in 3.fallentia.Octauo fallit, qn̄ esset nul-
la ꝑꝑ relationem ad actum nullum: nā cum nullitas tunc videat̄
esse patens in ipsa snia, quia relatum dr̄ esse in referenre, l.asse to
to.ff.de hære.insti.ideo talis nullitas poterit opponi non obstan
te statuto: nam generaliter illud sit firmū, ꝙ vbi nullitas ē patēs,
non vr̄ a statuto exclusa.ita Bal.in d.l.si vnus. §.pactus. & ita An.
& Bal.in d.l.si pars.& est bonus tex. in c.per tuas. j̃. de sen.excō.
faciunt notata in c.inter cæteras.& in c.j.s̃.tit.proxi. & quæ dixi
88 s̃.de nullitate notoria.†Sedpunctus stat, qualiter cognoscatur pa
tens nullitas.& dicite, ꝙ qn̄q; exprimit̄ error iuris in snia: & tūc
illa dr̄ patēs nullitas, d.c.per tuas.d.c.j. & c.iter cæteras.l.2.C.qn̄
prouoc.l.j.per totam illam l.ff.quæ sen.not.Bar.in l.j.C.de erro.
calc.qn̄q; in snia talis error non exprimitur, sed per relationem
ad aliud hr̄ pro exp̄sso, puta in snia ad aliud se referēte, vt voluit
Bar.in l.ait prætor.§.j.ff.de re iudi. Et tunc aut est relatio expres-
sa, quia se refert expresse ad aliquid, in quo est nullitas: & tunc ta
lis nullitas est perinde patens, ac si esset in snia, per ea quę proxi
me dixi, & voluit Do.Anto. & Imo.in c.qm̄ ɔ.s̃.de probat. & in
d.c.cum Bertol. Aut est relatio tacita, vt quia rīr snia refertur ad
libellum de necessitate, l.vt fundus. ff.commu.diui. c.licet Heli.
de simo, & illo casu, si nullitas est in libello vel ineptitudo, nul-
litas erit patens in snia.Bar.in d.l.j. C.de erro.cal. & faciunt quæ
dixi s̃.in 2. fallentia huius regulæ.qn̄que est patens non ex rela-
tione nec expressione, sed quia dr̄ in actis nullitatem patere, &
acta faciunt notorium, quo casu nullitas vr̄ notoria, c.cum olim.
j̃.de verb.sign.Inn.in c.ex insinuatione.s̃.eo.in c.per tuas.s̃.de te
sti.Et illo casu aut producūtur acta, ex quib. apparet nullitas par
te non ɔ̃dicente: & tunc quia de facili constare poterit, perinde
est acsi esset patens, c.literas.in fi.s̃.de restit.spo.in l.si is a quo.ff.
vt in poss.leg.imo multofortius si per confessionem partis nulli
tas constaret, cum confessio faciat notorium, c.fi.j̃.de cohab.cle.
& mu.Inn.in c.quia plerique.j̃.de immu.ec. istis casibus nullitas
poterit opponi, non obstante statuto.ita Do.Ant.& Imo. in d.c.
cum Bertol.& in d.c.qm̄.Aut acta producuntur parte ɔ̃dicente,
ex quib.resultat nullitas: & tūc si incontinenti constare poterit
perinde est acsi esset patens, d.l.si is a quo.& d.ca.literas.secus si
disputatione indigeret nullitas: quia hoc casu operabitur tollēs
statutum exceptionem nullitatis.notat Domi.Ant.& Imo. in d.
89 c.cum Bertol.& in d.c.inter cæteras, & ibi Pan.†Succedit qō, nū
quid tale statutum excludat nullitatem, quæ resultat ex expres-
sione causæ factæ in snia.& dic s̄m Pan.& alios in ca.inter cæte-
ras, s̃.tit.proxi.& Bar.& Lud.in l.si is ad quem.ff.de acqu.hæred.
quod aut causa exprimitur ɔ̃ ius expressum: & tunc perinde est
acsi snia contineret expressum errorem iuris, ideo erit nulla, c.j.
s̃.tit.

ADDITIO.

a ¶Arg.de pacto ad statutum.Vltra allegata hic per Do.Præpo.adde Alex.in cons.
158.incip.Circa primum, in 5.volu.in 2.col.ver.3.probatur.fo.121.vbi dicit
procedere argu.de pacto ad statutum, arg.l.non impossibile.ff.de pact.l.fi.C.de
fideiuss.no.gl.in rub.C.de decre.decu.lib.10.

ſ.tit.prox.l.2.C.qñ prouoc. & talis nullitas non obſtante ſtatuto
poterit opponi,c.per tuas.de ſen.excõmu. & faciunt quæ dixi in
proxime prçcedẽtib.Aut cã eſt nulla ꝑp relationem ad acta, qa
refertur ad aliquid quod eſt nullum, & tanquam hic nullitas ſit
notoria, opponi poterit non obſtante ſtatuto, vt proxime dixi.
Aut cã non eſt nulla,ſed iniuſta, quia ꝯ ius litigatoris: & tunc in
dubio non vr̃ nullam eſſe ſniam,ſed imputet ſibi pars,quæ non
appellauit,c.quod ad conſultationem.& c.ſicut.ſ.titu.proxi.Aut
cã eſt pro parte nulla & pro parte iniuſta, puta quia duæ cauſæ
exprimuntur in ſnĩa:& tunc ſi vna cã eſt nulla, alia iniuſta,vale-
bit ſnĩa,& imputet ſibi pars quæ non appellauit, per ea quia hñr
per gl.in §. aſſinitatis.Inſti.de nup.in l.quid ergo. §. notantur. ff.
de his qui no.infa.& quæ dixi in c.cũ ceſſante.ſ.eo.& quia actus
debet magis interpretari vt valeat,q̃ ꝙ pereat,c.abbate.j.de ver.
ſignifi.& ſic colligẽdo prædicta hẽtis,ꝙ in caſu quo nullitas cãæ
annullet ſniam,nõ vr̃ talis nullitas a ſtatuto excluſa: ſecus ſi duæ
ſunt cauſæ expreſſæ, vna annullans & alia non annullans, quia
per hoc non redditur nulla: ideo non poterit de nullitate oppo-
ni.ita Inn.in c.in pñtia.ſ.de proba.Io.An.in c.cum inter.ſ.tit.ꝓ-
90 xi.& faciunt notata in c.ſicut, ſ.titu.prox.†Sed nunquid ſi ſtatu-
tum aſſignet tp̃s, intra quod pars debeat appellare vel nullã di-
cere ſniam,per tale ſtatutum lapſo eo tꝑe videbitur nullitas ex-
cluſa,ſiue incidenter,ſiue principaliter, ſiue in vim exceptionis
deducatur.& vr̃ dicẽdum ꝙ ſic, nam bonum eſt arg. de pacto ad
ſtatutum. Sed ſi quis promiſit ſtare iudicatis,non põt dicere ſen-
tentiam nullam.tex.eſt,& ibi Bald.ſm vnum intellectum ad illũ
tex.in l.tale pactum. §.qui prouocauit. ff.de pac. ergo ita ex quo
ſtatutum aſſignat certum tp̃s ad ſnĩam impugnãdam, vr̃ velle ꝙ
lapſo tꝑe ſtetur iudicatis:& ſic non poterit nulla dici. & facit ꝙ
voluit Bal.in l.ſcire oportet.§.& conſequens.ff.de excuſ.tut.in l.
j.C.qui adm. dum firmat,ꝙ terminus legalis in dubio ſꝑ vr̃ perẽ
ptorius.Secundo adducitur:nam iſta remedia appłonis & nulli-
tatis,licet ſint defenſiones oppreſſorum,c.cum ſpeciali:§.porro.
vbi de appellatione.ſ.e.& de nullitate voluit Bal.in l.j.C.de iur.
& fac.ign.tñ ſunt iuris poſitiui.ſed ea quæ ſunt iuris poſitiui,pñt
ſtatuto tolli,c.quæ in eccleſiarum.& ibi no.ſ.de conſti.l.oẽs po-
puli.ff.de iuſt.& iu.ergo ſtatutum, de quo ſ.ex quo de nullitate
facit mentionem,videbitur eam tollere, quia a verbis non eſt re
cedendum in dubio,l.non aliter.ff.de leg.3.& loquitur ſtatutum
generaliter.ꝙ nõ poſſit nullam dicere,ergo generaliter oẽm ſpe
91 ciem nullitatis includet,c.quia circa.j.de priuile.†Tertio adducit
vbicunq; excludit lex exceptiones partis, non tñ excludit offm̃
iudicis.l.plane. & l.fi.& vtrobiq; Ang. ff.de pe.hęre.& ſic l.diffi-
cilius excludit officium iudicis q̃ exceptionem. ſed hic ſtatutũ
ſpecifice loquitur,ꝙ lapſo tꝑe pars non poſſit appellare vel nul-
lam dicere ſnĩam,& ſic ex quo dicit nullam, vr̃ excludere nulli-
tatem principaliter intẽtatam,ſed nullitas principaliter intenta-
tur per officium iudicis,vt ſ.in 2.q.principali: ergo vr̃ excludere
hoc ſtatutum officium iudicis. ſi excludit officium iudicis, ergo
a fortiori & exceptionem nullitatis.quod ar.procedit in iure no
a ſtro.c.cum in cunctis.ſ.de elec.Quarto adducitur: [a] ſtatutum dẽt
intelligi, vt aliquid operetur vltra ius cõe.no. Bar.in d.l.4.§.p̃tor
ait.ff.de dam.infe.gl.in c.ſi Romanorum.19.diſt.in l.in lege loca-
tionis.ff.loc.ergo vt ſtatutum iſtud aliquid operetur,cum exclu-
dendo appłonem videatur excludere nullitatem,quę in ea dedu
citur,vt hoc tex.nr̃o,& dixi,& facit quod no.Bal.in l.j.C.de ſen.
ex peric.reci.ex quo poſtea dicit,vel nullam dicere,& ſic expreſ
ſe excludit nullitatem,videbitur eam excludere, ſi principaliter
deducit,per illud verbum,appellare. Quinto adducitur tex.in l.
nam & poſtea.§.ſi minor. ff.de iureiur.in l.quæſitum. §. in dolo.
ff.de pecu.in l.Papinianus.§.ſi filius.ff.de inoffi.teſt.per quæ iura
patet,ꝙ aſſignato tꝑe actioni vel remedio principaliter intentã-
do,vr̃ aſſignatum idem tp̃s,ſi illud remedium in viam exceptio-
nis deducatur:ergo ex quo hic nullitati aſſignatur tp̃s,videtur aſ
ſignatum,ſiue principalr̃,ſiue in viam exceptionis, ſiue alio mõ
incidenter deducatur.In ꝯriũ tñ eſt veritas,& refert hic d.Phi. ſe
conſuluiſſe Cremonæ. & pro euidentia ſciendum eſt, ꝙ quinq;
modis põt nullitas intentari.primo in viam appłonis propterea
interpoſitæ,quia ꝑp ſnĩam nullam appellet pars, vt hoc tex. ca.
exhibita.ſ.de iudi.c.cum veniſſent.ſ.de teſ.& hoc modo idẽ eſt,
ꝙ appło cũ appellationõ poſſit ſtare ſine cã grauaminis,& nul
litas ipſa eſt cã,ergo eſt ſubã appłonis, & ſic idem quod appło.
92 †Secundo deducitur nullitas in appłone incidenter qñ ꝑp aliud
eſt appellatum,ſed incidenter trahit nullitas vltra cãm illam,ob
quam rem eſt appellatum,d.l.Carmelia pia.ff.de iure pa. & l.q̃-
dam mulier.ff.fa.er. & hoc modo,ex quo quæſtio incidens tanq̃
acceſſoria principalis,ita vt vna ſublata,ſ.principali,alia ceſſet,c.
j.ſ.de ordi.cog.ideo hic talis nullitas tollitur, excluſa ſeu ſublata
appłone,prout Bal.in d.l.j. C.de ſen.ex pericu.reci. vbi voluit,ꝙ
ſi renunciatur appłoni,vr̃ renunciari nullitati in ea deductæ. &
faciunt quæ dixi in 13.q.principali. ideo hoc caſu,ex quo ſtatutũ
excludit appłõnem, non eſt dubium ꝙ nullitas hmõi videbitur
excluſa:& ſic illa verba ſtatuti, vel nullam dicere. quo ad iſtos
duos modos nihil operarentur, quia oĩno per verbum appłonis
iſti modi nullitatis ſunt excluſi.& facit ad prædicta rõ:nam nulli
tas altero ex iſtis duob.modis deducta operatur eundem effectũ
quem ipſa appło,ſ.iuriſdõnis ad ſuperiorem deuolutiuum: item
negocij principalis ad ſuperiorem deuolutiuum: itẽ iuriſdõnis
iudicis a quo ſuſpenſiuum.& ideo exceptionis impeditiuũ,item
attẽtatorũ retractatiuum, vt ſ.in 9.q.principali deductum eſt.er-
go cum parem habeat effectum hmõi nullitas cum appłone idẽ
titate rõnis, ſtatutum excludẽdo appłonem comprehendet hos
duos modos nullitatis.Tertio modo intentat̃ nullitas æquę prin
cipaliter,& ſimul cum appłone, vt dico ſnĩam nullam, & ſi qua
eſt appello.de qua forma abunde ſ.dictum eſt. iſto caſu varietas
eſt inter Doc.an excluſa appłone ſit excluſa hmõi nullitas cũ ea
intentata.Bal.in l.qui teſtõ.§.fi.ff.de excu.tuto. Cu.in d.l.ſi exp̃ſ-
ſim.in 7.col.Car.in cle.ſi appłone.e.tit. Sali.dicens gl. hoc velle
in l.j.C.qñ prouoc.tenet, ꝙ ex quo accumulata ſunt illa duo, ꝙ
excluſa appłone nullitas videat̃ excluſa:& ideo dicit Sal. ꝙ ſicut
appło hẽt inſtantiam anni,& ex cã biennij,c.ex rõne.ſ.e.ita nul-
litas iſta in hoc libello cumulata finiet̃ anno vel biẽnio. quod ſi
principalr̃ ꝑ ſe nullitas fuiſſet intentata,duraſſet inſtã.triẽnio.&
faciunt q̃ dixi in 3.q.principali de tꝑe nullitatis.ita ẽt dicit Sal.ꝙ
ſicut lapſus anni in appłone vel biennij excludit ab appłone de
cætero appellantem,quia vr̃ renunciaſſe huic remedio, l.2.& fi.
C.de temp.ap. & dictũ eſt in c.ex rõne. ſ.e. Ita pars erit excluſa,
ex quo cumulaui illa duo remedia, vt amodo hac via non poſſit
deducere nullitatẽ,ꝙ tñ ſecus eſt,ſi nullitas fuiſſet principaliter
intentata:nã lapſus ẽt triennij nõ impediet nouã inſtan.incoha-
ri,quia non tollit ius cãæ,ſed inſtantiam,l.properan.in princ.C.
de iu.Contrariũ tenet Bar.in d.l.ſi exp̃ſſim.in pe.col.& ibi Imo.
in 35.col.tenet Bal.in l.j.C.qñ ꝓuoc.& in d.§ q prouocauit.tenet
hic D.Ant.Pan.& Imo.dũ volunt, ꝙ ẽt dato libello ſub illa for-
ma,dico ſnĩam nullã, & ſi qua eſt appello. deſerta appłone nõ ꝑ
hoc deſerta erit nullitas.& ideo ſuꝑ nullitate corã ipſomet iudi-
ce ad quem poterit inſtare.& facit quod not.Rota deciſ.340.quæ
incipit,Item fuit dubitatũ ſi appellet, & ſic hoc caſu multũ poſ-
ſet operari ſtatutum pręmiſſum,quia excludendo appłonem nõ
videbat̃ tñ excluſa nullitas cumulata cũ appłone hoc tertio mõ.
& ideo ex quo quo verba ſtatuti debent intelligi,vt minus lędãt
ius cõe q̃ ſit poſſibile,l.fi.§.in computatione. & ibi no. C.de iu.
delibe.c.cum dilectus.ſ.de conſue. c.cũ dilectus. c.ad euidentiã.
j.de cleri.non reſi.l.2.C.de noxa. & ſtatutũ hoc ſatis poſſit opera-
ri in hoc tertio mõ,ex quo eam tollit dicẽdo,vel nullam dicere.
vr̃ ſolum ſe referre ad nullitatem cum appłone intẽtatam, & vt
aliquid operet̃,referretur ad nullitatem intẽtatã cum appellatio
ne ęque principaliter,& ſic accumulatiue.& ꝓ hac opi. facit:nã
ſtatutum non debet extendi ad iniquitatem, capitu.erit autem.
4.di.ſ3 ſi hoc ſtatutũ tolleret nullitatẽ, eẽt ſumme iniquũ,ꝙ ſnĩa
nulla tranſiret in rem iudicatã,d.l.ſi exp̃ſſim.ergo &c.Preterea
ex p̃cedentibus & ſequentibus ſtatuta declarantur, ca.ſcẽdo re-
quiris.ſ.e.l.fi.§.cui dulcia.&ibi.Bart. ff.de vino tri.ole.lega.ſed
in pręcedentibus ſtatutum loquitur de appellatione:ergo qua-
tenus poſtea loquitur de nullitate, declarabitur vt cẽſeat de nul
litate, quę habet cum appellatione ſimilitudinem.Pręterea ſta-
tutum,quando varietas eſt inter opiniones,ſatis eſt ꝙ venit de-
clarãdo varietatem, nec in dubio debet extendi vt corrigat.Ita
Bart.in l.j.ff.de lega.j.Imo.in l.ſi vero.§.de viro.circa principium
materię. ff.ſolu.matri.ſed videtis in hoc tertio modo varietates
opin. vtrum tempus aſſignatum appellationi extendatur ad nul
litatẽ accumulatam cum appellatione in eodẽ libello: ergo ſa-
tis eſt,ꝙ ſtatutũ hoc declarandũ veniat,nec debet extendi vt cor-
rigat. quod certe faceret,ſi illa verba, nullã dicere, extenderen-
tur ad nullitatẽ ꝑ ſe principaliter intentatã, vel in modum exce-
ptiõis:quia illę ꝑpetuo opponi poſſunt, ſ.vſq; ad 30. an. vt ſ.dixi
in iij.q.principali.& per hoc ceſſat maior pars argumentorũ ad-
du-

ADDITIO.

a ¶Quarto adducitur:Ad hoc bene facit quod not.Do.Iaſ.in l.hæc verba.in 3.no-
ta.ꝙ quando conditio iuris exprimitur ab homine, non dicitur conditio ho-
minis,ſed iuris.ſic ſtatutum diſponens id quod ius cõe,non dicitur eſſe ſtatu-
tum ſed ius cõe.alleg.gl.in c.j.in ver.cum ſint.de conſti.in 6.Bar. & alij in l.j.
in prin.ff.ad leg.Fal.& eſt tex.in c.paſtoralis.de fi.inſtru. & in c.ex parte,vlti-
mo.& ibi Ant.de ver.ſi. Et ſtatutum diſponens idem quod ius cõe, an inter-
pretetur ſecundum ius commune. vide no. Philip. Cor.in conſi.61.incip. In
hac,in litera,D,fo.12.in 2.volu.

93 doctorum.†Quarto modo intentatur nullitas in viam exceptionis:& tunc nihil hẽt cõe cum applõne,nec effectum suspensiuũ nec attẽtatorum retractatiuum,nec deuolutiuum, vt s̄.dixi in 9. q.principali. & illo casu tale statutum non extenditur ad hanc nullitatem, quia verba illa intelliguntur principaliter, non ope exceptionis,l.verbum oportebit.ff.de ver.sig.l.quæ agnitis.ff.de exce.& ita voluit Bal.in l.peremptorias . C.senté.rescin.nõ pos.
94 & ita Ang.in consi.s̄.allega.291. †Quinto modo intentatur nullitas per se principaliter : & illo casu nihil etiam hẽt cõe cum appellatione,vt dicam ĩ.in vltima q.principali.& imploratur super ea officium iudicis:ideo exclusio generalis non trahitur ad officium,quia in dubio cum illud nascatur ex ęquitate, non videbit exclusum,d.l.plane.d.l.si.ff.de pe.hære.no. Pan. in c.ex parte. el 2.s̄.de offi.dele.ideo illa nullitas non videbitur a statuto exclusa. & pro illa opi.facit tex.no.iuncta glo.ibi,& no.Fulg.ad hoc in l. vnica. C. q̃n Impe. inter pup. & vidu. vbi exclusio generalis vel renunciatio remediorum in dubio non extenditur ad remedia extraordinaria pietatis vel æquitatis causa inducta : & ideo non extenditur ad in integrum,rest.ex capite minoris ętatis. faciunt quæ no.Bal.in l.vnica.C.si de momenta.posses.fue.app.Non obstant modo õria: & quia ex dictis in tertio modo apparet responsum maiori parti argumentorum , restat respondeamus ad iura vltimo loco adducta . Non ob.l.nam & postea.§.si minor.q.a ibi loquitur in exceptione, quę causabatur ex ipso remedio principaliter intentato,cui tp̃s erat assignatum , nec aliter nascebatur exceptio,nisi per illud remedium: nam minor non potest excipere de restitutione in integrum, nisi prius imploret officiũ iudicis rescindens.l.nec non.§.exemplo.& ibi no.ff.ex quib.causis ma.& sic exceptio ei non competit, nisi principaliter intentato officio iudicis,cui officio erat assignatum tempus anni vtilis , & hodie quadriennij, l.fi. C.de tempo.in integ.resti.pet.non mirũ ergo,si lapso illo tempore, ex quo non petijt officiũ iudicis principaliter,excluditur ab eo , & ab exceptione quæ ex eo pendet. nos loquimur in tali officio iudicis vel exceptione, cui tp̃s non est assignatum principaliter,vt in his duob.vltimis membris: & ita intelligunt illum tex. cõiter scribentes . Et eodem modo respondetur ad §. si dolo. quia ibi replicatio doli nascebatur ex eodem fonte æquitatis,ex quo ipsa actio de peculio, nec prius erat nata ante actionem intentatam.& per hoc tollitur, si replicaret, d.l.pure.§.fi. ff.de exce.doli. Nõ ob.§.si filius. quia eodem modo soluitur:nam exceptio inofficiosi testĩ nõ nascitur, nisi prius intentato officio iudicis super querela: quia querelare nihil aliud est q̃ officium iudicis implorare. gl. est in l.posthumus. §.si quis ex his.ff.de inoffi.test.non mirum ergo, si sicut querelæ assignatũ tp̃s,ita vr̃ assignatum tp̃s exceptioni,quia totaliter ex ea pendet. in casu autem nostro nec nullitati per se intentandæ est assignatum tempus expresse,nec exceptio nullitatis pendet ex nullitate principaliter intentandæ:ideo tale statutum non videbitur assignare tp̃s nec nullitati per se intentandæ,nec exceptioni nullitatis.ita Bar.intelligit d.§.si filius. ibi,& Ang. & Bar.in d.§. si minor. & ideo hoc fundamento attento habetis inferre fortius, ꝙ etiam si statutum expresse statueret tempus nullitati per se intẽtandæ,ꝙ illo casu tñ non extenderetur tale tempus ad exceptionem nullitatis,quæ per se nascitur:nec ita demũ nascitur,si nullitas sit principaliter intentata,per ea quæ habentur in l.4.§.cõdemnatum.ff.de re iudi.& pro hac conclusione est tex.in l.pure.§.fi.in simili.ff.de exce.doli.quẽ ita intelligit Bar. in d.§.si minor.
95 †Sed nunquid si statutum prohibet recursum haberi aduersus sententiam , per hoc videbitur exclusa nullitas . & tunc vr̃ optimus tex.ꝙ sic,in c.licet.s̄.de ele. vbi prohibendo recursum haberi aduersus electionem Papæ a duabus partib. Cardinalium , & plus facta vr̃ excludere oẽm exceptionẽ etiam nullitatis.faciunt quæ habentur in authen.quæ supplicatio.C.de preci.Impe.offe. in l.eos.in princi.C.de ap.& ideo de isto statuto dicite idem, qđ de statuto nullitatẽ exc udente.ita Ang.in d.l.eos.in prin.& etiã permittendo haberi recursum aduersus sñiam,videtur statutum ea omnia remedia admittere, quæ contra sententias solent admitti , licet maxime videantur accedere ad simile appellationis per ea quæ habentur in l. non distinguemus . §.cum quidam. ff. de arbi.ita Ang.in l.vnica.C.de sen.præfec.præto.& generaliter prohibendo recursum,& ad similia remedia,non tñ videtur statutum prohibere in integrum restitutionem,quia illa competit iure quodam extraordinario.& ideo in exclusione remediorum non venit,nisi id specialiter exprimatur.ita Bal.in l.postquam liti.post gl.ver.secũdo opponitur. C.de pac.in l.vnica. C.si de momen.pos.Ful.post Cy.in l.vnica. C.quando Imper.inter pup. &
96 vidu.& faciunt notata Inn.in c.pastoralis.s̄.de causa poss.& pro-Pric.& quæ notat Bar.in l.2.in princip.ff.de vulga.& pupil.†Decimaquinta est qõ principalis circa desertionẽ nullitatis , & clarum est, ꝙ de se intentata nullitas, licet respectu instan. expiret triennio iure ciuili in ciuilibus,in criminalibus biennio,l.properandum.in princ.C.de iudi.tamen respectu iuris nunquam expirat,cum sit perpetua,scilicet vsq; ad 30.annos,vt voluit Sali.in l.j. C.q̃n prouoc.& faciunt notata per Specu.in titu. de sen.prola.§. iuxta.circa fi.& quæ dixi s̄.in 3.q.principali. De iure autem canonico cum non sit instan.iudicialis aliqua s̃m cõem opi.de qua in c.pe.s̄.de iud.nullitas non dr̃ deserta respectu instantiæ.†Sed qõ
97 elegãs est,an per desertionem appellationis inducatur desertio aliqua circa nullitatẽ. & dicite s̃m Bar. & Ang.in d.l.si expssim . & voluit ibi Imo. in 25.col.& cõiter hic scribẽtes , ꝙ aut q̃rimus de nullitate incidenter in causa appellationis deducta:& tũc ex quo corruit principale,non est dubium ꝙ corruit hoc incidens , quod erat accessorium.regula,accessorium.de reg.iu.lib.6.Et ita tenet Spec.in d.§.iuxta.ver.quid si in s̃nia. Bal.in addi.post Ioan. And. Aut loquimur de nullitate principaliter per se mouẽda & etiam mota,sed separatim ab appellatione : & tunc cũ nihil cõe habeant applõ,& nullitas per se mota vel mouenda: ideo ex separatis non infertur,l.Pap.exuli.ff.de mino.& sic per desertionẽ appellationis nouerit deserta nullitas, nec impedietur, quo minus posset dici sententiam nullam. ita Doc. vbi s̄.& Bal.in l.tale pactum. §.qui prouocauit.13.q. ff.de pac.& in l.j. C.q̃n prouoca. Aut intentatur nullitas in ipsa appellatione principaliter, quia appellatur,eo quia s̃nia est nulla,& sic nullitas est principalis cũ appellationis:& tunc deserta appellatione cessabit cognitio nullitatis in viam appellationis,vt hoc tex.nostro, & dixi in textualibus.non tamen impedietur, quin per se intentet pars principaliter nullitatem,l.si expressim.vbi tex.ff.co.Aut intentatur nullitas æque principaliter, & etiam accumulatiua cum appellatione,puta,dico s̃niam nullam,& si qua est applõ,& alio simili modo,de quo s̄.in q.cumulationis. & tunc s̃m Bar. Imo.& Ange.in d.l.si expressim.& Bal.in d.l.j.in addi.ad Spe.in tit. de sen.prola. in addi.quæ incipit,Statutum. & s̃m Pan.Do.Ange.& Imo.hic, cum ista nullitas principaliter intentetur potius quam incidenter,non censetur quid accessorium ad applõnem : ideo deserta appellatione non deseretur illa nullitas : & ideo iudex ad quem aditus per viam huiusmodi libelli, licet appellatio deserta sit,remanebit tñ iudex in cã nullitatis,& durabit effectus illius libelli cumulatorij respectu nullitatis, licet sit extinctus respectu appellationis per desertionem.& ita tenet Pau.de Eleaza. in cle.j. de re iud.Contrarium tñ,ꝙ nullitas etiam deseratur hoc casu ꝑ desertionem appellationis,tenet Sal.in d.l.j. Cu.in d.l.si expressim.in 7.col.Car.in cle.si appellationem.e.titu.quia ex quo pars ea accumulauit vno libello, videtur quod a pari debeant procedere:ideo desertio appellationis inducat desertionem nullitatis, quæ alias de natura sui desertionem non patiť.& faciunt quę habentur in simili in c.cum super.s̄.de offi.dele.tñ vt videtis,magis cõis opin. est , quod non inducatur desertio nullitatis hoc casu: nam per istam cumulationem nullitas non amittit suam nãm , & eque principaliter dicitur intentata sicut appellatio.ergo vtile per inutile non vitiabitur, ex quo vtrumq; põt per se subsistere,& ex accidenti vnũ tm̃, s.applõ, fuit vitiatum per desertionẽ . & faciunt quæ habentur in c.j.de despon.impub. maxime ꝑ Gemi.in d.c.cum super.maxime per Do.Ant. & in r̃a, vtile.de reg. iur.lib.6. Voluit tñ Ang.in d.l. si expressim. speciale esse in sententijs censurarũ,vt ꝑ desertionem appellationis inducatur etiã desertio nullitatis,ꝑ ea quę habenť in c.licet de sent.excõ.lib.vj. Sed Imo.ibi in vlti. charta reprobat Ang. dicens,qđ imo notata in c.licet.imo tex.iũcta glo.sunt de directo õ Ang.quia expsse voluit,ꝙ deserta appellatiõe nullitas nõ remaneat deserta,nec ꝯfir-
98 ment attẽtata q̃ fuerũt nulla.& ita voluit Lap.all.sua j.& 3.†Sed nũ q̃d iudex ad quẽ, casu quo inducit desertio nullitatis, puta q̃n incidẽter,poterit post desertionem ꝓnũciare super desertiõe.& dic ꝙ sic,sicut in appellatione.ita Rot.decis.sua.360.q̃ incipit,Itẽ fuit dubitatũ,vtrũ si appelletur. & faciũt q̃ dixi in ca.ex rõne,in materia appellatiõis desertę. s̄.eo. imo delegatus simpl'r ad cãm appellatiõis illo casu poterit ꝓnũciare sup desertione applõnis & nullitatis incidẽtis.ita Rota decis.154.q̃ incipit,Itẽ fuit dubita-
99 tũ,vtrũ iudex.† Sed nunquid vbi dictũ est ꝑ desertionem appellationis nullitatẽ nõ deseri , puta principaliter intentandam vel intentatam, nunquid ex quo nullitas non est deserta , impedietur executio sententię: nam deserta appellatione potest sententia mandari executioni, vt late dixi in c.ex ratione. s̄.eodem. Et dic quod poterit sententia executioni mandari: nam pendentia nullitatis principaliter intentatæ vel intentandæ non impedit regulariter executionem sententię, vt dictum est s̄.in effectibus nullitatis& ibi posui tamen nonnullas fallentias : ergo ita erit in pro-

in proposito, talis nullitas non impediet executionem snīæ, nisi in casib. de quib. ibi. Et ita si opponitur in viam exceptionis nullitas, an post desertionem appellationis impediat executionem. dic vt s. in 9. q. principali, circa illum effectum an nullitas in viā exceptionis opposita impediat executionem snīæ. Sed restat, an si pendente nullitate attentetur, attentata veniant reuocāda antequam super nullitate pronūcietur, sicut in applone. Bal. q̄ nō, in l. tale pactum. §. qui prouocauit s. allegata. Pau. de Ca. in l. j. C. q̄n prouoc. non est neces. licet Bar. sentit ɔ̄, & ita tenet Ange. de
100 Are. in l. j. in fi. col. ff. nil no. ap. pen. † Sexta est q̄ō principalis, vtrū
a de consensu partium [a] snīa nulla possit conualidari. & concluditur quod non rr, vt valeat in vim sententię, sed bene valebit in vim conuentionis & pacti, l. 2. C. cōia vtr. iud. No. Can. in c. significasti. de fo. compe. tn̄ illa lex 2. habet notabilem intellectū, quē illi dedit Bal. in l. eum qui. ff. de iuris. om. iud. vt procedat, q̄n partes oīno steterunt in meris terminis consensus: sed cōuentio & approbatio snīæ fuit executioni mandata. & ita etiam eam intelligit Pe. de Ancha. in cons. 63. quod incipit, In Christi, & c. querela. Et ita intelligitur glo. in l. vnica, & ibi per scrib. C. qui pro sua iurisdōne. faciunt quę hn̄r in c. si pro debilitate. & in c. de causis. s. de offi. dele. quæ habentur per gl. & Doc. in c. fi. de re iud. lib. 6. & est ratio, nam vbicūque actus est nullus ex defectu formæ vel alio defectu exteriori q̄ consensus, tunc non hēt locum ratificatio, nec ɔ̄sensu priū talis actus ɔualidabit ex retro, nec vt ex nūc in viā eius, quod sonat, sed bñ in viam pacti. tex. est in l. mācipia. quem ibi commendat Bal. C. de reb. alie. voluit Inn. in c. prudentiam. & ibi Bal. in vltimis verbis illius principij. s. de off. delega. & quæ no. Bal. in l. j. circa prin. C. de iuris. om. iudi. Et ideo si snīa esset nulla ex defectu consensus, puta quia iudicium esset agitatum cum procuratore falso, posset talis snīa consensu partium cōualidari, l. 3. §. falsus. ff. rem ra. ha. l. licet. & ibi hr̄. ff. de iudi. alias rr non poterit snīa nulla ratificari consensu partium. Et ideo si snīa est nulla ex defectu iurisdictionis, cum hoc non pendeat ex consensu partium, cap. significantib. s. de offi. delega. l. priuatorum. C. de iur. om. iud. talis snīa nulla non poterit cōsensu partium ratificari in vim snīæ. ita cōiter Doc. in l. vnica, q̄, ita restringunt glo. ibi, C. qui pro sua iurisdi. & in d. l. 2. C. cōia vtri. iudi. ita Ange. in l. licet. ff. de iudi. in l. fi. ff. de ędil. edic. ita Bal. in l. eum q. ff. de iurisdi. om. iudi. & ideo videmus, q̄ snīa nulla, quæ continet expressum errorem iuris, non pōt consensu partium præcedente conualidari. ita Bal. in l. j. C. de iur. om. iud. quod no. ad limitationem eius, quod dicitur, q̄ partes possunt conuenire, vt iudex certo modo pronunciet, l. si conuenerit. ff. de re iudi. Et ideo dicit Bal. in d. l. j. q̄ si partes, quæ conueniūt vt iudex iudicet fm̄ cōsilium talis, q̄ si talis dedit consilium ɔ̄ expressum errorem iuris, & iudex hic sequutus pronunciauit, q̄ consensus partium nō excusat snīam a nullitate. & faciunt notata per Doc. in c. si pro debilitate. s. de offi. dele. Et ideo dixit alibi Bal. q̄ si per statutum assignetur iudici tempus mensis ad causam finiendam, dato quod partes possint hunc mensem prorogare suo consensu, quod tamen si post finem mensis prorogant istud tempus, vel etiam ante finē mensis cōueniunt de prorogando, sed initiū prorogationis conferunt post tp̄s mensis elapsum, q̄ isto casu cōsensus partium nihil operabit̄, & snīa erit nulla, quasi extra instantiā lata, cum prorogauerint finita instātia, quam peremptā suscitare nō pn̄t, eū non pendeat instantia iudicialis ex solo ɔ̄sensu partiū. ita Bal. in c. de causis. in ij. col. s. de offic. dele. in l. legata inutiliter. ff. de lega. j. Ludo. in l. 4. in prin. & ibi aliqualiter Bart. ff. de dam. infe. quod notate. etiam ad compromissa, quia talis prorogatio nō esset ꝓrogatio, sed potius nouum compromissum, ꝑ ea quę no. Bar. in d. l. 4. in fi. princ. Et ideo dixit alibi Bal. q̄ si iudex processit die feriata, quo casu scitis nō valere ꝓcessum, l. fi. C. de fer. c. fi. s. de fer. q̄ talis sententia ex consensu partium non poterit conualidari, quia illis diebus nō fuit iudicium, & sententia non valet, nisi precedat iuducialis instātia, per ea quę habētur in l. j. C. quādo prouoc. & in l. duobus. per Bar. ff. de except. rei iudi. imo plus etiam si essent ferię ob necessitatē hominū, non conualidaretur snīa: nam licet in ferijs ob necessitatē hoīum parte cōsētiente iudex possit ꝓcedere, d. c. fi. & l. j. in prin. ff. de fer. hoc hēt locū, q̄n anī ꝓcessum ɔ̄sentiūt: sed q̄n ɔ̄sentiūt post snīam, nō est verū dicere hoc iudicium peccare in solo consensu, imo peccat in iurisdictione, quia illis diebus iudex non pōt ius dicere. itē peccat in instantia, quia nō est instātia illis diebus, cū a iure subducanī: ergo cū consensu partium nō possit ratificare ex retro actum, qui peccat in alio q̄ in consensu, non poterunt partes de suo consensu hāc snīam conualidare. ita Bal. in l. cū antea. C. de arbi. & ita allegat Dy. ita tenere. & ideo ibidem infert, q̄ si iudex pendente dilatione data parti ꝓcesserit, q̄ non possit, c. significante. j. eo. l. siue pars. C. de dil. licèt pars posset renunciare susceptę dilationi, & iudex hoc modo procedere posset, per ea quę habentur in c. ad apostolicam. j. de regula. & in c. si diligenti. s. de fo. compe. tamen isto casu si iudex dilatione pendente pronūciauit, cum suspensa esset sua iurisdictio, sententia non valet, isto casu non posset cōsensus hanc snīam conualidare, quia peccat in iurisdictione, cū
101 pendente dilatione iudex ius dicere non possit. † Decima septima est quęstio, an snīa possit nulla dici pro parte tātū. & tex. est quod sic, in c. veniens. el 2. & ibi ponderat Bal. in 2. col. s. de test. vbi colligit ex illo tex. q̄ licet snīa sit pro parte executioni mādata, ꝓ parte mandanda, respectu executionis quę fienda restat, poterit snīa dici nulla, & sic pro parte. idem tamen Bald. in l. 2. C. de iudi. vlterius istud indagat̄, dicens hoc pendere ex illo dubio, nūquid snīa possit ꝓ parte esse valida, ꝓ parte nulla. Et ideo dicit cōsiderandum, aut snīa hēt plura capitula, aut vnū. si plura, tot sunt snīæ quot sunt capitula, c. Rainutius. c. Raynaldus. j. de testa. c. 2. & ibi tex. bonus iuncta gl. in verbo, eadem sententia. s. de ordi. cogn. l. etiam. §. j. ff. de minori. l. Carmelia pia. ff. de iure patro. & l. quędam mulier. ff. famil. ercis. faciunt notata in l. scire dēmus. in prin. ff. de verb. obl. & isto casu aut sunt capitula, quorum vnū est principale & aliud accessorium: & tunc ꝑ ꝑ nullitatem principalis redditur accessorium nullum, non e, l. fundi. & l. fundi. ff. de except. aut vtrumque capitulum est principale. & tunc aut sunt capitula connexa, & iudicantur pro vno, l. eum actum. & l. at qui natura. §. Sceuola. ff. de neg. gest. & ideo dic, vt j. q̄n vnum est capitulum. aut capitula nón sunt connexa: & tunc ex quo illo casu censentur separatę sententiæ, vtile per inutile non vitiabitur: & ideo in vno capitulo poterit esse nulla, in alio valida, d. l. quędam mulier. cum s. alleg. aut est vnum tm̄ capitulum: & tūc aut quęrimus, an a princ. cū ꝓfert snīa, possit esse ꝓ parte valida ꝓ parte nulla: & dicite q̄ non, quia iudicium est quid indiuiduū & ideo aut ex toto nullum, aut ex toto validum. ita in sententia, l. in hoc iudicio. ff. famil. ercis. faciunt notata in l. j. C. si aduersus iudi. quæ dixi s. in j. q. principali, in illo casu, q̄n iudex tantum ꝓ parte pronunciat. aut quærimus ex postfacto, an sententia possit esse pro parte nulla pro parte valida, quia ex postfacto annulletur, vel per in integrum restitutionem, vel alio modo: & tunc aut annullatur snīa per in integrū restitutionem, & illo casu ex toto annullat̄, non aūt pōt pro parte annullari, per ea quæ hn̄r in l. q̄ si minor. §. restitutio. ff. de mi. in c. suscitata. s. de in inte. rest. & toti. C. de repu. ex quo prætor restituit aliquem, debet oīa ex toto restituere in pristinum statum, d. iurib. ergo annullare in totum snīam. Aut snīa retractatur alio remedio q̄ restitutionis in integrum, puta per applonem: & tunc posset esse q̄ iudex fecit iustitiam in parte excedendo in condemnatione, puta quia cum deberet condemnare in 10. condemnauit in 15. iudex ad quem illo casu retractabit snīam solum respectu ad quinq;, & quo ad 10. cōfirmabit, & sic ex postfacto reddet̄ snīa nulla ꝓ parte tm̄, l. eos. in prin. C. eo. c. cum Io. in fi. s. de fide instru. c. Rainutius. c. Raynaldus. j. de testa. & faciunt quæ in simili no. in c. cum causam. & in c. cū dilecti. j. de ɔ̄h. emp. Ad ista duo vltima mēbra Bal. & his modis, vbi dicimus snīam pro parte posse esse nullā: in illis etiā casibus poterit nulla pro parte dici. vbi autem non pōt esse ꝓ parte
102 nulla, non pōt etiam pro parte nulla dici. ita Bal. in d. l. 2. † Decimaoctaua quæstio & vltima est, quot drīę sint inter nullitatē, & appellationem. quas si quęstiones s. premissas accurate ponderabitis, facile cognoscetis maxime ex dictis 18. & 9. & 3. & 13. & 14. q. principali. ideo esset potius laboriosum quam vtile. Nunc bibendum est, nunc pede libero pulsanda est tellus.

ADDITIO.

a ¶ De consensu partium. Adde, nunquid sententia nulla pacto aliquia dici valeat. Alex. in consi. 174. incip. Opportune considerato. circa prin. in 2. vol. fo. 30. aduerte tamen, q̄ snīa nulla consensu partium roborata adimpletur non vi snīæ sed virtute conuentionis. secundum Phi. Cor. in consi. 267. inci. In hac consultatione. in 5. col. ver. pro snīa. in litera, L. in 4. vol. fol. 224. per l. 2. C. communi vtriusq; iudi.

SVMMARIVM.

1 *Dignior censetur, qui in ordine scripturæ prius reperitur.*
2 *Monachus procurator pro suo monasterio constitui potest.*
3 *Procuratorem mittens minus idoneum, vel cum minus legitimo mandato, dicitur contumax.*
4 *Monasterium condemnatur ad expensas ex contumacia monachi procuratoris monasterij.*
5 *Iudex ratione cōtumaciæ in causa appellationis factæ ad expensas condēnat.*
6 *Statutio termini operatur, vt causa appellationis ad curiam videatur deuoluta. & nu. 7.*
8 *Procurator ad impetrandum, legitimum non habens mandatum, si in curia opponatur quod causa debet ibi tractari, an poterit in curia comparere.*

Procu-

9 *Procurator negligens datus ad prosequendum, nunquid præiudicet domino.*
10 *Procurator ad sententiam audiendam, an poßit appellare.*
11 *Procurator ad litem contestandam, an poterit appellare.*
12 *Gestor negotiorum, an poterit appellare.*

C A P. LXIIII.

NIcolao. Appellãs, qui appellationi suæ terminũ
præfixit, appellatione per appellatum
recepta tenetur mittere procuratorem nõ solum ad
impetrandum & ɔ̃dicendum, sed etiam ad proseq̃uẽ
dum, alias in expensis legitimis condemnabitur. h.d. Diuiditur
in duas partes. In prima ponit facti narrationem. In secunda ꝓ-
1 uidet. secunda ibi, mãdamus, quatenus. No. primo ex tex. ibi, mi-
liti. iuncto tex. ibi, monacho. ꝙ cum ex ordine scripturæ dignio-
res debeant prius scribi, & pręcedere, l. 2. ff. de albo scrib. c. bene
quidem. 96. di. c. fi. 16. di. & ideo qui in ordine scripturæ reperitur
prius in scriptis, censetur dignior, c. quorundam. vbi gl. de elect.
lib. 6. hr̃ in c. mandato. de præb. lib. 6. Io. An. in c. Ioannes. de test.
in ca. cum dilecta. per Do. Anto. s̃. de rescri. per Bar. in l. 2. §. prius.
ff. de vul. & pup. & in l. nec ordo. ff. de solu. per hunc tex. vr̃ infer
ri, ꝙ miles armatę militiæ sit dignior monacho, ex quo in scri-
ptura præfertur: quod potest intelligi verum ſm antiqua tꝑa, ſm
quæ monachus non erat clericus, c. a subdiacono. 93. di. c. qui ve-
re, & c. generaliter. 16. q. j. Sed hodie cum etiam efficiantur cleri-
ci monachi, c. cum contingat. s̃. de ęta. & qualita. & sic sunt mili-
tes cęlestis militiæ, c. Christianus. 11. q. j. facit gl. in l. mi es. ĩ prin.
ff. de re iu. in l. 2. §. miles. ff. de his qui no. infa. & quilibet clericus
sit dignior quocũq; laico, c. duo sunt. 96. dis. & sunt de sorte Dei.
c. cleros. 11. distin. & de illis scriptum est, nolite tangere Christos
meos, c. ex iniuncto. j̃. de hære. ideo hodie non procederet hoc
ar. ex ordine literę, quia monachus clericus est dignior milite ar
matę militiæ: vnde posset hodie saluari tex. noster in monacho
conuerso, qui licet ex extensione c. non dubium. j̃. de sen. excõ.
gaudeat priuilegio clericali, tñ ꝓprie nõ est clericus. Vel & me-
lius potestis colligere ex tex. nr̃o, ꝙ ordo scripturę non sꝑ atten
ditur, qñ subiecta materia suadet contrarium. & pro hoc est tex.
in c. 2. s̃. de iud. vbi in ordine literæ proponuntur abbates archi-
epis, & tñ sunt digniores. & faciũt quæ notat Ang. in proposito
per illum tex. in l. generali. ff. de fideicom. li. 6. vbi ponit q̃õnem
illam, ꝙ cum quidam Papa scripsisset ordini fratrum minorum,
ꝙ intẽdebat facere vnum ex suis Cardinalem, & ꝙ mitterent ad
eũ inscripta nomina trium ex Doctoribus & meliorib. ordinis,
ipsi ne ex ordine literæ Papa eligeret præpositum, primo nomi-
ne trium in modum sphęræ scripserunt. Papa vidẽs se delusum,
quia ex ordine literæ non potuit cognoscere quem præferrent,
noluit aliquem facere ex prępositis, & neminem ex illis promo
uit. Nota ex tex. ibi, ac fratri. qđ monachus põt nominari frater.
2 †Et no. ex tex. ibi, cum d. monachus. quod monachus potest con
stitui procura. pro suo monasterio. faciũt quæ hñr in cle. religio-
sus. de procu. in c. cum I. & A. s̃. de re iudi. No. ex tex. ibi, ad impe
trandum & contradicendum. ꝙ qñ per appellationem causa est
deuoluta ad curiam tractanda in curia, non sufficit mittere pro-
cura. ad impetrandum & ɔ̃dicendum, sed requiritur quod detur
etiam mandatum ad prosequen. & qñ cã dicatur deuoluta ad cu
3 riam, dicam in gl. No. ex tex. ibi, tanquam ɔ̃ cõtumacem, iuncta
decis. ꝙ mittens procuratorem minus idoneũ, vel cũ minus legi
timo mandato dr̃ contumax: & ideo potest condemnari in ex-
pensis. facit tex. in l. 1. §. pen. & ibi Bar. ff. ꝙ cuiusq; vniuer. in l. 2.
§. defendi. & ibi Bar. ff. ex qui. cau. in pos. ea. no. Bar. in l. si finita.
§. Iul. in fi. 2. col. ff. de dam. infec. Pan. per illum tex. in c. in pertra-
ctandis. & idem in c. cæterum. s̃. de iura. calum. notat Gemi. in c.
j. & ibi ponit, qñ procu. dicatur minus instructus, de ele. lib. 6. est
optimus tex. & ibi Bal. in l. fi. C. de ędi. act. vbi dixit Bal. ꝙ qñ sta-
tutum loquitur de mandato, intelligitur de solenni ſm subiectã
4 mãm causæ. No. ex tex. ibi, ipsos ad restituendum. ꝙ ex contuma
cia monachi procuratoris monasterij condemnatur ipsum mo-
nasterium ad expensas: & sic non fit condemnatio ɔ̃ personam
procura, sed fit ɔ̃ monasterium. Et ideo habetis, ꝙ contumacia
procuratoris nocet monasterio: & est rõ ſm glo. in rł̃a, delictum
personæ, de reg. iur. lib. 6. quia est actus iudicialis, & ideo per præ
latum, & sic per legitimum administratorem bene præiudicatur
ecclesię in iudicialib. ca. cum olim. j̃. de censi. ergo multo fortius
per specialem procuratorem ad hunc actum deputatum, l. cum
mandato. ff. de min. in prælato tñ regulari qualiter ex eius contu
macia præiudicetur monasterio, si condemnetur in expensis, vi
dimus in c. reprehensibilis. s̃. eo. & etiam ibi dixi de seculari, de
quo dicit hic Pan. ꝙ ex eius contumacia non condemnabitur ec
clesia in expensis, sed condemnatur ipse, vt de proprio patrimo-
nio satisfaciat, vel de alijs redditib. iuxta gl. in c. de multa. in ver.
suis prouentib. j̃. de præb. & posui aliquid in c. reprehensibilis. s̃.
5 e. No. ex tex. ibi, condemnetis. ꝙ ad expensas rõne contumaciæ
in causa appellationis commissæ condemnat iudex ad quem, de
quib. expensis in c. sæpe. & in cap. ex ratione, ad fi. materię. s̃. eo.
6 †Gl. in verbo, appellationi suæ. in fi. habetis ex gl. ꝙ sola statuitio
termini operatur, vt cã appellationis videatur ad curiam deuolu
ta tractanda ibi. Et pro hac opi. facit tex. noster ibi, terminũ, &c.
nec hic apparet aliquid, ꝙ iudex vel etiam appellatus detulerint
appellationi, ideo non est diuinandum. & hanc opi. tenet glo. in
c. veniens. s̃. de renunc. In ɔ̃rium tñ est veritas per tex. in c. obla-
tę. & in c. ex insinuatione. s̃. e. vbi statuere terminum non opera
tur deuolutionem causę ad curiam quo ad finem, vt causa veniat
ibi tractanda, & in ɔ̃rium tenet Io. An. & post eum cõiter scrib.
Vt igitur percipere possitis, qñ causa appellationis tractanda sit
in curia. dicite ꝙ quædam sunt causæ, quæ de natura sui sunt tra-
ctandæ in curia, ex quo in eis appellatur, puta causæ beneficia-
les, c. 2. c. vt circa. c. cupiẽtes. de elec. li. 6. hr̃ in cle. cãm. de elec. Et
in istis rł̃r cã per appłonem est sꝑ pertractanda in curia, & noua
est forma appłonis interponen. & prosequen. de qua forma in
d. c. vt circa. & d. c. j. quædam sunt causæ quę hoc non hñt ex nã
sua, vt in curia tractari debeant earum appłones: & tũc aut appel
latur a s̃nĩa interlocutoria, aut diffinitiua. si ab interlocutoria, &
tunc si oĩa illa concurrunt, quia appellans præfixit terminũ ap-
pellationi prosequendæ, iudex a quo & pars appłonẽ approba-
uerunt, puta quia iudex dedit libellos dimissorios, vel reuerẽtia-
les, pars appellata consensit appłoni: & tunc concludũt oẽs hic,
& Spe. eo. ti. §. qualiter. ver. porro appłonem esse ad curiã deuo-
lutam, & ibi tractãdã, per tex. in c. interposita. §. j. a ɔ̃rio. j̃. e. Si nul
lũ istorũ interuenit, & tunc casus etiã est clarus, q̃a cũ nõ adsit as
signatio termini, nec delatio iudicis, nec approbatio partis, non
dẽt appło in curia tractari, sed solum deuoluta erit, vt possit im-
petrari in curia iudex ad quem, qui in partib. cognoscat, non au-
tem in curia cognoscet. tex. est in c. interposita. §. j. & in tex. nr̃o
a ɔ̃rio. Si vero alterum tm̃ istorum interuenit: & tunc aut inter-
uenit tm̃ præfixio termini: & isto casu non est cã tractanda in cu
ria, sed solũ impetrabit̃ cõmissio ad partes, vt dixi reprobãdo gl.
aut interuenit termini ꝑ̃fixio cũ approbatione iudicis a quo, nõ
tñ interuenit approbõ partis appellatę, vel ɔ̃ interuenit termi-
ni ꝑ̃fixio cum approbõne appellati, non tñ interuenit approbõ
iudicis a quo: & tunc est in curia tractanda, ſm Pan. hic, & facit
tex. in d. c. interposita. §. j. põderãdo ibi negatiuã a ɔ̃rio sensu, iux
ta ea quę hñr in l. is qui ducenta. §. vtrum. ff. de reb. dub. aut inter
uenit approbatio iudicis sine termini ꝑ̃fixione vel partis appel-
latæ: & tunc vr̃ innuere tex. in d. §. j. in c. interposita. ꝙ cã sit tractã
da in curia, a ɔ̃rio sensu. Si vero loquimur in diffinitiua, eadem ẽ
habenda distinctio, vno excepto, ꝙ delatio iudicis a quo nihil
operatur quo ad diffinitiuam per appłonem ab ipsa diffinitiua:
nã statim interposita appłone a diffinitiua inuitis dentib. iudicis
a quo, appło eius iurisdõnem suspendit, c. non solum. j. rñso. eod.
tit. lib. 6. ideo eius delatio non est in consideratione. faciunt quę
7 hñr in c. cum appel. eo. tit. lib. 6. †Habetis secundo ex gl. vnum ef
fectum, quem operatur termini pręfixio: quia facit, vt cã appło
nis veniat in curia tractãda. Sed vt dixi, glo. cõiter nõ tenet, ergo
effectus nõ bonus. Tres tñ no. effectus assignat hic Panor. quos
operat̃ termini ꝑ̃fixio ab ipso appellante facta. Primus est, quia
purgat suspitionem, quæ poterat resultare ɔ̃ appellãtem, qđ cã
differendi iudiciũ appellaret, iuxta ea quæ hñr in c. cum sit. s̃. eo.
Secũdo, quia ab aduersario non põt ꝑ̃ueniri iste terminus in im
petratione, c. oblatę, s̃. e. Tertius est, quẽ sentit gl. q̃a operatur quo
ad partes vim peremptorij, c. sepe. & ibi vidimus. s̃. eo. Et iõ ex ꝑ̃
dictis hẽtis elicere, q̃ dẽat esse forma perẽptorij sine mandati, ꝙ
dat̃, qñ appellatũ est ad curiã: nã illis casib. in quibus cã appłonis
venit in curia tractanda, non sufficit dare mandatũ ad impetran
dum & ɔ̃dicẽdũ, sed dẽt apponi, & prosequen. imo appellato pe-
tente, vbi est ab interlocutoria appellatum ad curiã, ita ꝙ cã ve-
nit in curia tractãda, tenet̃ appellãs vel venire vel dare mandatũ
ad ꝓsequẽdũ ẽt negotiũ principale, c. j. §. post hæc. e. tit. li. 6. & su-
per negocio principali vel venire vel mittere cũ instructione, d.
§. post hęc. ita Imo. & Bal. hic. vbi aũt cã nõ est in curia tractãda,
tunc sufficit mittere procu. ad impetrandũ & ɔ̃dicẽdũ, d. c. inter-
posita. §. j. est tñ vnus casus, in quo appellatio licet de nã sui & ex
ipsa interpositione vel aliquo præmissorũ non veniret tractãda
in curia, tñ ex accidenti ibi tractanda esset: puta, appellans iura-
uerit, ꝙ hẽt suspectos iudices in partib. ꝑꝑ ꝑhorrescẽtiã aduersa
rij, quaꝑꝑ petit vt causa in curia tractet: isto casu tractabitur cã
in curia, quia non põt consequi iustitiæ complementum. ita hic
Do. Ant. & in c. veniens. in pen. col. de renun. & hic Panormita.
ita Rota decisio. sua xlij. quę incipit, Item si peteretur. & sic no-

tate extensionem ad c.statutum.§.j.de rescrip.li.vj.Sed quia di-
ctū est in tex. ꝙ si procuratorem cū minus legitimo mādato mi
serit appellans, ꝙ reputabitur contumax & condemnabitur in
expensis: pone, ꝙ appellatus in curia prosequitur appellatio-
nē non obstante absentia aduersarij, put potest, vt vidimus in c.
p tuas.s̄.eo.nūquid illo casu cōdēnabitur in expensis appellans.
& gl.in ca.j.in verbo, defecerit.de electio.lib.vj. videtur conclu-
dere quod sic. In contrarium tenet Ioan. And. ibi in nouella,
seipsum declarans. & tex. tenet, Panormi.quia ex quo non ob-
stāte absentia appellātis, vel minus legitimo mādato proseqtur
appellationem, nō habet quid conqueratur de contumacia ad-
uersarij, & ideo non debebit ea contumacia mulctari in expēsis:
bene fatetur, ꝙ in fine causę veniet condemnandus tanq̄ teme-
re appellans, sed non vigore contumacie, & sic habes limitatio-
nem ad ea quę habent in c.ij.de dolo & contu.lib.vj.in l.sanci-
mus.C.de iud.in c.querelam.s̄.de pcu.dum concludit ibi, ꝙ pro
sua singulari contumacia quis est condēnādus in expensis, Sed
nunquid ɔstitutus pcurator ad impetrandū dicat pcurator iu-
dicialis, an extraiudicialis.& dic ꝙ dicit extraiudicialis, fm Imo.
hic, & Io.And.per ea quę habentur in c.ex parte decani.s̄.de re-
8 scri.† Sz nunqd hic pcurator ad impetrandū, si in curia oppona
tur ꝙ causa debet ibi tractari, & sic nō hz legitimū mandatū, vt
hoc tex.poterit super illo articulo, an causa sit tractanda in curia,
vel ne, cōparere. Et dicit Spec.in tit.de pcura. §.vt autē.ver. sed
pone.& Imo.& Pan.hic ꝙ sic, per ea quę habent in c.cum olim.
9 el j.s̄.de offi.delega.† Sed pone, ꝙ pcurator est datus ad impetrā
dum & prosequendū, & nō psequitur, nūquid fiet preiudicium
domino. & dic secundum Imo. ꝙ sic, quia est quid ei imputetur
quare negligentem procuratorem eligit, c.j.s̄.vt li.non conte-
sta.faciūt notata per Bar.in l.j.§.si procurator.ff.si quis ius di. nō
ob.habetur in c.cum mādato. ff.de min. Et sic habetis inferre, ꝙ
licèt expresse renunciando procur. nō possit preiudicare dño in
causa appellationis, prout voluit Bald.in l.fi.§.fi.C.de temp.ap.
tamen tacite negligen.potest preiudicare domino etiam quo ad
desertionem appellationis.& ita tenet Ang.& Imo.in his termi
nis in l.ab executore, ad fi.ff.eo.& faciunt quę vidimus in ca. ex
10 ratione.s̄.eo.quę notat Bal.in c.ex parte, circa fi.s̄.de rescri.† Sed
nunquidprocur.ad audiē. sententiam poterit appellare. & dicit
11 hic Bal.ꝙ non.allegat Archi.2.q.vj.c.non solet.† Sed nunquid da
tus pocur.ad litem contestan.poterit appellare.& dicit hic Bal.ꝙ
sic, per tex.quē dicit singularem ad hoc in l.qui procur.dat.ff.de
procur.dum vult, ꝙ datus procur.ad lit.contestationē potest etiā
alia iudicialia facere.ergo & appellare sicut procurator datus ad
12 iudicium. l.inuitus. C.de procura.c.non iuste.s̄.de procu.† Sed
nunquid negotiorum gestor poterit appellare.& dicite ꝙ nō va
lebit appellatio, nisi dominus ītra tempora ad appellandū ratum
habuerit, l.liberto.§.fi.ff.de neg.gest.iuncta l.bonorū.ff.rem ra.ita
Bal.hic, & est.glo.in c.vt circa.in ver.adherentes. de electio.li.vj.

SVMMARIVM.

1 *Pupillus non potest esse in iudicio sine authoritate tutoris.*
2 *Appellare tertio ab eadem sententia non est permissum.*
3 *Sententia dicitur interlocutoria, quando pronunciatur super articulo iuris.*
4 *Sententia quod tertio prouocari non potest, est interlocutoria, non diffinitiua.*
5 *Causa, quæ vertitur inter meros laicos subditos ecclesiæ, & Papa eam delegat, quam qualitatem personarum requirat.*
6 *Iterum dictio, quandoque bis, quandoque pluries importat secundum subiectam materiam.*
7 *Appellare tertio non licere, qualiter hæc verba sint intelligenda.*
8 *Appellare tertio ab eodem grauamine & eadem parte, quando liceat.*
9 *Appellari pluries an possit vna voce.*
10 *Appellatio secunda nil operatur, quia primæ statur.*

CAP. LXV.

SVa. Ab eadem sententia tertio non licet appellari.
h.d.& concordat l.vnica.C.ne lic.tertio.prouo
ca.Diuiditur in tres partes. In prima ponit impetra-
tionem super cā.tertiæ appellationis.In secunda ibi;
cumq; R.ponit interlocutoriam dictam. impetrationem annul-
lantem.In tertia, nos prædicto.ponit mandatum Papæ ipsam in
1 terlocutoriam confirmans & exequens.†Nota primo ibi, per tu
torem. ꝙ pupillus non pōt esse in iudicio sine auctoritate tuto-
ris.facit l.clarum.C.de auth.præstan. & quod habetur in c.fi. de
iud.in 6.& aliquid in c.ex parte M.j̄.eo.Nota ex tex. ibi, corā iu-
dice Tuscanen.ꝙ qñ causa vertitur inter meros laicos; & agitat
coram iudice seculari in terris subiectis Papæ, appellatur ad Pa-
2 pam.facit c.si duob.s̄. eo. †Nota ex tex.ibi, quæ bis iuncta decis.
ꝙ ab eadem sententia non est permissum tertio appellare: & iō
latis trib. sententijs conformibus executio venit fienda absque

3 alia exceptione, cle.j.de sen.& re iud.†Nota etiam ex tex.ibi; in-
terlocutus fuit. ꝙ qñ pronunciatur super articulo iuris, illa sñia
dicitur interlocutoria.ita hic Bal.nam pronunciare ꝙ non est li-
citum tertio prouocare, est super articulo iuris, & tūc hæc appel
4 latur interlocutoria sñia.†Nota ex tex. ibi, non potuisse de iure.
fm eundem Bal.ꝙ licet per sñiam, qua pronunciatur non posse
appellari, finis imponatur causę, l.vnica. C.ne lic.tertio prouoc.
tamen illa sñia, ꝙ tertio prouocari nō pōt, est interlocutoria, nō
diffinitiua: faciūt quę hñr in cle.fi.de ap.& dic ꝙ ē interlocutoria
mixtam naturam hñs, s.effectum diffinitiuę, vt voluit Rota deci.
sua 88.quæ incipit, Item si a pronūciatione. sicut in simili de sñia
qua pronunciatur applōnem desertā. & Rota decis.420. quæ in-
cipit, Item si a diffinitiua. & Bal.in l.2. C.de episco.aud. & in l.si
5 ples quasi desertā. C.qūo & qñ iudex. † No.ex tex.ibi, P.& eius
collegæ, iūcto tex.s̄.ibi, obtinuit delegari.ꝙ licet delegōnes apli-
cę per decre.statutum.in prin.de rescri.in 6. debeant fieri solum
in dignitate constitutis, vel canonicis ecclesiæ cathedralis, tñ qñ
cā vertitur inter meros laicos subditos ecclesiæ; si Papa delegat
causam, non requirit eam qualitatem personarum, quibus fiat
delegatio, quæ requiritur in d.c.statutū. Et ideo laicis tales cau-
sas Papa delegat, vt hic, quod an hodie procedat, vr̄ dubium: nā
Spec.in titu.de deci.§.j.ver.quid si delegatus.& Inn.in d.statutū.
quod olim incipiebat, præsenti.tenent hodie hāc decre. esse cor
rectam per illam decre.statutum.Sic etiam in simili olim non re
quirebatur, ꝙ essent in dignitate iudices delegati a Papa, c.cum
olim.ibi, F.Monacho Alcobacię.el 2.j̄.de priui.habetur in cle.&
si principalis.j̄.de rescriptis. Et tamen hodie reperitur correctū
d.decr.statutum.& cum decre.illa generaliter non aperiens ma
gis de causis clericorum quàm laicorum, ideo generaliter de-
bet intelligi, c.quia circa.j̄.de priui.& facit ratio, de qua per gl.in
d.c.statutum.in prin.in ver.canonicis.nam propterea delegatio
Papę non sit, nisi constitutis in dignitate vel canonicis ecclesię
cathedralis, quia videt indignū, ꝙ personę inferioris status per-
sonā Papę repñtēt: quę quidem ratio ita hz locū in delegatione
facta inter meros laicos sicut etiā in delegatione facta inter cle-
ricos.In ɔtrariū facit, quia iuriū correctio est euitañ.c.cū expe-
diat.de ele. li.vj. Sed tex. noster pmittit delegari cām laicorum
meris laicis, etiā qñ delegatio sit a Papa: ergo non dicemus hāc
decre.correctam per decre. statutū. Nec obstat simile de c.cum
olim.quod hodie corrigitur, quia diuersa est ratio: nam qñ dele-
gatio fit inter clericos, quia clerici tractare non possunt cās agē-
do, quas etiam iudicando tractare nō pñt, c.sñiam sanguinis. &
ibi habetur.j̄.ne clerici vel mona.ideo Papa de necessitate puui-
dit, & iusta fuit puisio, ꝙ tales cāæ nō delegent nisi clericis in di
gnitate constitutis, vel canonicis ecclesiæ cathedralis: quia cum
inter clericos nō possit litigari de cā sanguinis, ideo in ea gene-
ralitate, ꝙ cāæ clericorū committunt clericis in dignitate, etiam
non venit aliquod absurdū, vt de cā criminali clerici habeant co
gnoscere: quia cū illa generalitas loquat tm̄ de clericis litigātib.
& inter eos nō possit eē iudiciū sanguinis: ergo nec in cōmissio
ne veniet tale iudiciū & sic gñalitas illa nō trahetur ad absurdū.
Sed si intelligemus decre.statutū.loqui etiā in laicis inter se liti-
gantib.posset sequi absurdum, quia inter laicos pōt bene esse li-
tigium sanguinis, & in generalitate illa videtur Papa mandare
absurdū, dū vult ꝙ fiat delegatio clericis in dignitate constitutis
gñalr, & aliter non valeat, quia vr̄ mādare vt etiā de iudicio san-
guinis fieret delegatio clerico, ꝙ nō est dicendū: posset.n.esse, ꝙ
laici iudiciū sanguinis inuicē herent. Non ob.qđ dr̄ de generali-
tate ca.statutum.quia gñalitas illa restringit ad idoneitatē, l.j.C.
de sacrosan.eccle.l.vt gradatim.§.sed si.ff.de mun. & hono.ideo
intellegitur tātū de illis, de quib.verisilr pōt loqui, s.de causis cle
ricorū per supradicta: & quia inhonestū est, vt clerici negotia lai
corum tractent siue iudicia, c.te quod.11.q.j.& faciunt no. p Do.
Ant.in c.2.s̄.de iu.& hanc opi.firmat hic D.Ant.& Pan.Io.And.
dicit seruandū quod curia seruat, nec in iure firmat pedes.Imo.
fœdere distinctionis cōcordat opi. aut loqmur de causis laicorū
tpalib.& tūc delegatio ēt fiat laicis, vt hoc tex.aut loquimur de
causis laicorū, sed spūalib.puta in vinculo matrimonij: & tunc
fiat delegatio clericis, iuxta formā c.statutū. & procedat opi.In-
noc.& ita si causa esset mixta inter vnum laicum & alium cleri-
cū; quia isto casu magis dignū trahit ad se minus dignum, & sic
cā iudicabitur potius vt spūalis q̄ vt laica, iuxta gl.in c.vnico, cir
ca fi.de iure patro.lib 6.c.quod in dubijs.j̄.de consecra.eccle. vel
6 alta. † Glos.in verbo, iterum.in fine, habetis no. glos. secundum
Bald.& alios, ꝙ ista dictio, iterum, quandoq; bis importat, qñq;
pluries, fm subiectam materiam.& faciunt quæ habentur in l.si-
deicom.§.si quis decem ff.de lega.3.in l.veluti. ff.de eden. in l.p
salutem. & ibi p Bal. ff. de iureiur. Et ideo infert hic Bald.quod
si in

si in compromisso dicatur, q arbiter possit prorogare terminū semel & iterum, q illo casu non poterit prorogare nisi bis, nec poterit in immensum excedere prorogationem termini: imo si diceretur, q possset prorogare toties quoties voluerit, illo casu licet facultas prorogandi sit in eum remissa, & habeat latas habenas, iuxta notata per Bal. in c.j. in prin. tit. quo tpe mil. tñ non poterit vltra tres menses terminum prorogare, vt voluit Bal. in l.j. C. vt in poss. leg. Sed melius loquitur Bal. in c. fi. s. de consue. dicens, q illo casu non poterit prorogare nisi vsque ad quantitatem primi termini in compromisso assignati. & facit tex. in c.2.5.q.2. facit quod notat Ioan. And. & post eum Imo. in c. nonnulli. s. de resc.

7 †Gl. in verbo, tertio appellare. in fi. habes primo ex glos. qualiter intelligatur quod dici solet; non licere tertio prouocare, quia intelligitur ab eodem grauamine & ab eadem parte, sed a diuersis grauaminibus quoties grauatur, toties prouocare poterit, 2. q.6. c. quoties. & vidimus in c. directę. s. e. item diuersæ partes poterunt plusquàm bis appellare, quia actor bis appellabit, & reus bis. & sic consideratis simul omnib. partib. quatuor erunt appellationes ab eodem grauamine, & non vltra: tñ si actor bis appellabit, & reus postea appellet, licet actor nolens tertio prouocare, non fuisset auditus ex seipso, tñ beneficio rei appellantis poterit ipse aduersus hanc tertiam sñiam, a qua reus appellauit, si in aliquo fuit grauatus, insistere ad tetractationem eius, & sic in directo obtinebit quod tertio impugnabit sñiam. ita Bal. & Imola hic, & faciunt quæ vidimus in d. c. directę. & quæ hñr in ca. ex parte. s. de rescri. & dixi in c. ex ratione. in simili, qñ ab appellante deserta est appellatio, s. eo. & hoc pp ęquitatem, l. petendæ

8 C. de tẽpo. in integ. restitu. pet. †Sic ergo facite regulam ſm gl. & tex. hic, q non licet tertio prouocare ab eodẽ grauamine, & eadem parte. & concordat tex. in d. c. si quis in quacunque. 2. q. 6. & in l. vnica. C. ne lic. tertio puo. Fallit primo, qñ beneficio aduersarij a tertia sententia appellantis actor, qui bis appellauerat, p indirectum admittitur, vt proxime dixi. Secundo fallit parte nõ opponente, q bis fuerat prouocatum: nam isto casu si tertio prouocauit, & pars non opponat, valebit appellatio, & sic nõ est ipso iure nulla tertia appellatio, sed demum parte opponente. ita Bal. hic, qui dixit hunc tex. ad hoc esse singularem, qui nullibi hoc innuit nisi ibi, interlocutum esset. & ibi etiam male hoc sentit. faciunt no. per Do. Ant. & Bal. in c. super literis. s. de rescri. In 9rium est gl. in cle. si appellationem. eo. ti. licet Inn. ibi in 6. colū. tenet primam opi. Tertio fallit, qñ princeps ex certa scientia cõmitteret causam applonis, & hoc appareret: nã isto casu valeret commissio. ita Bal. & Imo. hic. Et faciũt quæ hñr in cle. & si principalis. de rescri. in c. pastoralis. §. præterea. s. de offi. dele. in ca. ex multiplici. j. de deci. in c. ad hec. & in c. cum ordinem. s. de rescri. Et hoc casu transibit in priuilegium, nõ autem erit rescriptum, vt volunt Docto. maxime Do. An. in c. j. in intellectu illius tex. s. de rescri. Quarto fallit, qñ in viam priuilegij princeps vel generaliter vel specialiter alicui hoc pmitteret, quia cum illud sit de iure positiuo, q non liceat tertio prouocare, princeps hoc potest tollere, per ea quæ no. Inn. in c. q in ecclesiarũ. s. de consti. hr in l. fi. C. si con. ius vel vtil. pu. faciunt notata per Bal. in d. l. vnica. C. ne lic. tertio prouoc. Et ita tenet hic Imo. subijciens hoc procedere in priuilegio, sed in rescripto ad lites in dubio, nisi appeat ex certa scientia, tale rescriptum erit subreptitium, & non valebit, ex quo committit tertio causam appellationis. & facit ratio, quia in impetratione rescripti in causa applonis de applone est habenda mentio: alias rescriptum erit subreptitium, c. ex parte. ibi no. s. de rescrip. vidimus in capitulo, bonæ. in cap. oblate. s. e. in c. bonæ. vbi habetur. j. de confirma. vti. Quinto fallit, quando in rescripto esset clausula, non obstante quod bis sit prouocatū. nam tunc talis clausula, non obstante. habet vim priuilegij, & clausulæ ex certa scientia. ita Bal. in l. fi. j. col. C. sentẽtiam rescin. non pos. Sexto fallit, quando vna vocis prolatione ter vel quater vel millies appellatur, puta dicendo, appello millies a sententia vestra. nam iudicatur tantum pro vna. tex. est in ca. Lotharius. 21. q.2. & etiam vult gl. hic in fi. Septimo fallit, quãdo Papa in rescripto dedisset priuilegium, vt posset libere appellare: nam tunc vt priuilegium aliquid operetur, intelligitur libere possit appellare, idest vt etiam tertio appellare possit. Do. Anto. in c. j. in prima charta, de rescrip. quod dictum est notabile, si est verum. Octauo fallit, quando vno contextu scripturæ appellationis pluries appellatur, puta dicendo, appello appello appello. nam illo casu p vna censetur, iuxta gl. in simili in l. 4. ff. de pigno. act. faciunt notata in cle. j. eo. titu. & voluit hic Pan. voluit Imo. post Do. Ant. in c. dilecto. ad fi. s. eo. faciunt notata per Bart. in l. cum procura. § j. & ibi Imo. ff. de ope. no. nunc. de nullitate tamen vltra quam tertio poterit opponi. ita Spec. in tit. de exce. §. nisi. ver. intelligitur.

9 & ideo cautius est dicere sententiam nullam. † Sed quia videtis glo. hic velle, quòd vna voce pluries potest appel. reuocat hic in dubium Pan. nunquid appellari poterit, & aliquid operet ipsa geminatio, etiam si super appellatione non sit appellatum. & articulũ late prosequitur Do. Ant. & Imo. post Inn. in ca. dilecto. ad fi. s. e. ponit Abbas antiquus, & Io. And. in c. bonę. s. eo. Card. in cle. j. §. simili. de sen. & re iud. Gem. post gl. in c. si is cui. de offi. dele. lib. 6. ponit Bar. in l. cum procur. §. j. & ibi Ang. & Imo. ff. de ope. no. nunci. Imo. in l. j. §. libelli. ff. e. ti. Bar. in l. applone. vbi notabiliter, & in l. si libellos. & ibi Ang. & Sal. C. eo. ponit Bal. in c. j. §. sancimus. in j. & 2. col. tit. quo temp. mil. in vsi. feu. Bal. in addi. ad Spe. eo. titu. col. 7. in addi. quæ incipit, sed pone q quis. & posui s. in commento Rubricæ. Archi. in §. biduum. versi. aduersus. 2. q. 6. & sunt tres opi. prima fuit opi. Inn. in d. c. dilecto. quam sequitur Io. An. post Abb. in d. c. bonæ. q si appellaui a grauamine, puta prima die latæ sententiæ, q postea infra 10. dies a tempore latæ snię potero geminare appellationem, & iterum appellare ab eodem grauamine, & q plus est, potero vtrãque prosoqui. & hæc opi. licet cum aliquali distinctione, magis placet Bal. in d. l. appellatione. Secũda fuit opi. in d. l. cum procurat. §. j. quam etiam tenuit Ang. in d. l. si quis libellos. & ita Ludo. de Ro. respondens ad contraria in consi. 41. incip. In dei &c. in pręsenti consultatione, qui tenuit, q præsupposita validitate primę applonis, si geminauero appellationem intra tempora 10. dierum, nihil valebit secunda, quia non habet quod operetur. non enim potest dici, q sententiã infringat, quia per primam est rupta, l. furti. in princi. ff. de his, q no. infa. l. 2. ff. de pęn. l. j. §. fi. ff. ad Turp. non etiam deuoluit, quia per primam iam est deuoluta. & facit quod in simili dr in l. si vnus. §. pactus ne peteret, vbi in simili de pacto de non petendo, in gl. magnã. ff. de pac. sed Bal. in d. l. appellatione. & in d. §. sancimus. dixit, q Bar. vehemẽter errauit: nam est certus effectus, quem põt operari ipsa secunda appellatio, s. quo ad tempus prosequendę app. quia incipit currere a tempore interpositę appellationis, cle. sicut, eo. tit. ideo pone primam applonem prima die latæ sententiæ interpositam, secundam 10. die interpositam, iste per secundam appellationem lucrabitur 9. dies saltem, quia processus appellationis poterit durare 9. dieb. plus quam durasset processus primę applonis. Præterea fallitur Bar. quia appellatio non extinguit pronunciatium, sed suspendit, ca. venientes. s. de iureiuran. de quo dixi in Rubrica. Sed semel suspensus poterit iterum suspendi, c. ita quorundam. j. de iudę. ergo licet snia sit suspensa per primam applonẽ, nihil obstabit, quo minus suspendatur etiam per secundam. Tertia fuit opi. Ang. in d. l. cum proc. §. j. & Do. Ant. in d. c. dilecto. qui dicit, q per secundam appellationem vr renunciatum primę, sicut in simili per ſm procuratorium reuocatur primum, l. si quis procuratorio. §. fi. ff. de procur. c. si quemquam, de procura. lib. 6. per ſm testm̃ reuocatur primũ, l. cum in secundo. l. posthumus. ff. de iniuſ. rup. test. §. posteriore. Insti. quib. mo. test. infir. & clarum est, q applone interposita potest libellum suum emendendo vel mutando renunciare intra tp.i. l. si quis libellos. C. eo. faciunt quæ videbimus in c. interposita. §. ille deniq; j. e. ſm Bar. in d. l. cum procu. §. j. quẽ sequitur Ang. in l. si quis libellos. C. eo. & Bal. in add. ad Spe. eo. ti. ver. sed pone.

10 †Facite rẽam, q secunda appellatio nihil operatur, sed stamus primę, & ideo geminatio est superuacua. Fallit primo, qñ fuisset appellatum minus solenniter in prima appellatione, quia secunda applo illo casu valet, & prodest geminare. Intelligimus. n. de appellatione valida, cum de applone loquimur, l. si iure. in prin. ff. de le. 1. ita Bar. in d. l. cum procur. §. j. Secundo fallit, si appellatum est primo viua voce, & postea geminatur applo, quia in scriptis appellat. Nam isto casu geminatio hr pro vna applone, & ideo vз sicut in simili in testamen. ita Bar. vbi s. & Do. Anto. in c. dilecto. ad fi. s. eo. qui intelligit hoc verum, nisi ex coniecturis aliud appareat, puta ex diuersitate diei annotata in applone: nam tũc apparet, q noluit esse vnum tantum actum bis iteratum, sed voluit duos esse diuersos actus. Tertio fallit, qñ esset appellatũ primo viua voce cum protestatione de appellando in scriptis: nam illo casu vt actus plene interpretetur in fauorem appellãtis, interpretamur hanc appellationem fuisse condõnalem. s. appello viua voce, si in scriptis non appellauero. & ideo secunda applo tanq̃ purificata cõdõne valebit, & resoluet prima. ita Imo. notabilr in l. j. §. libelli. ff. e. in l. cũ pcu. §. j. ff. de ope. no. nũc. Et iõ cautela est, qñ prima applo interponitur, q fiat protestatio de appellãdo scd̃o loco: & illa protestõ facit primam applonẽ cõdõnalẽ, vt appello, s. si secundo nõ appellauero. & est vtile pp lapsum fatalium, vt s. declaraui ex mente Bal. Quarto fallit, si applo fuit interposita ab interlocutoria, secũda aũt a diffinitiua, ita tñ q i applone a diffinitiua deducat grauamẽ interlocutorię, a qua fuerat

appellatū:puta ſm mām c.ſi.eo.titu.lib.6.Iſto caſu,& ſecunda appellatio & prima valebunt.& tñ idem grauamen in vtraque deductum eſt.ita Ang.in d.l.ſi quis libellos. & Bal.in l.generaliter. §.j.C.de re.cre.& iureiur.faciunt notata per Imo. in d.c.dilecto. Quinto fallit, quotienſcunq; ex diuerſa cā,ſed ſuper eodem grauamine,vtraq; applo interponitur: nam tunc & prima applo valet,& ſecunda,& eſt vtile,pp ea quæ hñr in clem.appellanti.eo. titu.Ita voluit Bal.in d.l.appſone.C.eo.& in l.2. C.de epiſco.au. facit gl.in c.ſi is cui.in verbo,durante.de offi.deleg.lib.6. & dixi abunde in c.vt debitus.s.eo.Sexto fallit,qñ interponitur appellatio ad diuerſos iudices:nam prima iterpoſita ad vnum iudicem ſi alia geminetur ad alium iudicem ab eodem grauamine, valebit ſecunda & non prima. iſte eſt caſus ſm gl. & ibi cōiter ſcrib. in l.ſi quis libellos.voluit Do.Anto.in d.c.dilecto. Septimo fallit,qñ prima appellatio eſſet interpoſita ab interlocutoria, ſecūda a diffinitiua: nā per ſecundam non abſorbetur prima,ſed pōt vtraq; proſequi ſicut in præcedenti limitatione,qñ a diuerſo grauamine.ita Bal.in l.generaliter.§.ſed iuramento. C.de reb.cred. & iureiuran.Vltimo fallit, qñ eſſet interpoſita appellatio expſſe ad finem renunciandi primæ:nam tunc poteſt & valebit ſecunda,d.l.ſi quis libellos.ſm alium intellectum. & voluit Do. Ant. Imo.& Pan.in d.c.dilecto.& hic Panor.Tñ hoc tene menti,ꝙ ad hoc vt geminatio aliquid operetur,requiritur ꝙ intra tpa 10.dierum fiat a die ſententiæ.ita Bal.in d.l.appellatione. & notāt oēs in locis in prin.quin.quæſtionis allegatis. Item aliud requiritur, ꝙ fiat antequam iudex dederit libellos dimiſſorios,ſiue reuerentiales.ita Bal.in l.eos.§.apoſtolos.in 2.col.C.eod.nam poſt datos apoſtolos dimiſſorios vel reuerentiales non poterit a modo geminari appellatio,cum iudex a quo ex toto careat iuriſdictione, ideo ſecundæ appellationi deferre non poſſit,c.cum appellationib.& c.j.eo.titu.libro 6.Secus dixit Bal. ſi dediſſet refutatorios libellos iudex a quo:nam cum poſſet reuocare hos libellos, vt habetur in d.c.cum appellationibus.& c.ſi a iudice,coram eo poterit geminari appellatio.

SVMMARIVM.

1 *Appellari de ſubdito vel delegato epiſcopi ad archiepiſcopum non debet.*
2 *Appellatione interpoſita ad archiepiſcopum vel epiſcopum,poteſt cognoſcere eius officialis.*
3 *Appellationem debere gradatim ad iudicem interponi,quando ſit verum.*
4 *Appellandum eſt,poſtquam iudex denegauit exceptionem admittere,& non ante.*
5 *Iudex qualiter pronunciare debeat in cauſa appellationis ſuper attentatis.*
6 *Attentata duplici via reuocantur.*
7 *Attentatorum retractatio an fieri debeat ante determinatam cauſam appellationis.& nu.8.*
9 *Appellandum eſt gradatim tam de iure ciuili quam canonico.*
10 *Delegatus ſi ſubdelegat in totum vices ſuas, non eſt ad ipſum ſubdelegatum appellandum, ſed ad primum delegantem.*
11 *Appellandum nō eſt a vicario epiſcopi ad ipſum epiſcopum,ſed ad ſuperiorē. Limita vt nu.12.& 16.*
13 *Præfectus prætorio non habet ſuperiorem, ad quem poſſit appellari de ſuis ſententijs.*
14 *Appellari nunquid poſſit a ſententia delegati vicarij epiſcopalis ad ipſum epiſcopum.*
15 *Appellari an poſſit a ſententia delegati ab epiſcopo ad vicarium eius.*
17 *Supplicari an poſſit de ſententia vicarij ad epiſcopum, aut econtra. & numero 18.*
19 *Sententia vicarij an coram epiſcopo nulla dici poſſit.*
20 *Iudex an ſuam interlocutoriam reuocare poſſit.*
21 *Appellatio ſimpliciter interpoſita an valeat,nullo iudice expreſſo.*
22 *Appellatio hoc modo interpoſita, appello ad maiorem, & coram quo poſſit proſequi,an valeat.*
23 *Appello ad iudicem competentem, an valeat hæc appellatio.*
24 *Appellatio alternatiua reſpectu iudicum,an valeat.& nu.25.& 26.*
27 *Appellari ad Papam an poſſit omiſſis medijs.*

CAP. LXVI.

1 Dilecti. De ſubdito vel delegato epi ad archiepm appellari non debet.hoc dicit,ſm Io.And. vel pinguius ſm Pan. Appellatio omiſſo medio interpoſita,cauſam non deuoluit, ſi de hoc excipiatur. h.d.Diuiditur in duas partes.In prima querela.Secunda dat iudices.ſecunda ibi,quo circa.Nota primo tex.ibi,gradatim.ꝙ appellatio eſt gradatim interponenda per ſingulos gradus & ordines
2 iuriſdictionum de minore ad maiorē,& latius dicam in gl.†Nota ex tex.ibi,officialis archiepiſcopi.ꝙ interpoſita appellatione ad archiepiſcopum vel epiſcopum,poteſt cognoſcere eius officialis.& dicitur officialis epiſcopi ille,qui eſt vicarius generalis. vicarius autem in ſpiritualibus, nec etiam vicarius foraneus, nō dñr proprie officiales, ſed delegati ad vniuerſitatem cauſarum, gl. eſt no.in cle.ſi principalis.in verbo,officialis. & ibi no.de reſcrip.& eſt ratio,quare cognoſcit vicarius de applone interpoſita ad epm,vel archiepm,quia appellatio vr interpoſita ad tribunal ſuæ iuriſdõnis,& vicarius eſt idem tribunal cum epo,ca.2.de conſue.lib.6.& eandem hēt iuriſdictionem per oia, c.j.de offic. vic.lib.6.& c.j.de offi.ordi.lib.6.ideo non mirum,ſi de applonib. huiuſmodi cognoſcit.faciunt quæ habent in ca.Romana.§.j.eo. tit.lib.6.& ideo cum capitulum ſede vacante ſuccedat in iuriſdictione epiſcopi,c.cum olim.s.de maio.& obe.c.vnico,de maio. & obe.lib.6.appellatione interpoſita ad epiſcopum vr ꝙ capitulum ſede vacante poſſit cognoſcere, & ita vicarius capituli.& p hoc facit gl.no.in cle.2.in verbo,epiſcopi.de reſcri.q voluit ꝙ ēt in exorbitantib.prout eſt illa cle.appellatione vicarij epi contineatur vicarius capituli ſede vacante.& ſequitur ibi Zab.& etiā Car.licet Do.Anto.& Imo.dicant in exorbitantib.non procede
3 re, quia eſt odioſum.†Nota ex tex.ibi,exceptionem.quod id qđ dr,ꝙ appellatio dēt gradatim interponi ad ſuperiores, alias non valet: illud eſt verum parte exceptionem opponente: & ideo ſi pars non opponeret exceptionem, vel oppoſita exceptio eſſet & non admiſſa,& a tali non admiſſione non appellaret,appellatio interpoſita per ſaltū,& ſic omiſſo medio valeret, vt hoc tex. qui ponderat appellationem & exceptionem,quia exceptio nō
4 admittebatur.†Nota ex tex. ibi, denegabat.formam appellandi quando exceptio opponitur,quia non ſtatim eſt appellandum, antequam deneget exceptionem admittere,ſed debet appellare poſtquā denegauit admittere, & non prius,quia appellare eſſet appellare a futuro grauamine,quod nō admittiř in iudicialibus. ſimilem tex.habemus in c.dilecto.s.e. & dixi de hoc articulo in
5 c.vt debitus.& c.cum ceſſante.s.eo.† Nota ex tex.ibi,nō tenere. formā qualiter iudex ad quē pnūciat in cā appellationis ſuper attentatis: quia pronunciat ea non tenere. & ideo dixit hic Hoſti.& poſt eū alij,ꝙ tuta eſt practica petere expſſe i libello appellationis attentata reuocari, quia tūc iudex tenebitur pronunciare ſuper eis expreſſe:non tamen ſm Imo. hic,& alios eſt neceſſariū hoc petere, quia interpoſita ſimpliciter appellatiōe,licet nō petatur reuocari attentata in libello,tamē acceſſorie iudex in cā appellationis ea reuocabit, l.cū ex cā.ff.eo.c.ſignificante.s.e. c.exhibita.s.de iud.ſi tamen particulariter in libello vnum vel duo attentata petanť reuocari,& iudex pronunciet,vel pro ipſo appellāte reuocādo attentata,vel contra eū,ſententia iſta nō preiudicabit in alijs attētatis,de quibus non eſt habita mentio. ita Inn.hic,& poſt eū Imo.facit l.cū queritur.ff.de except.rei iu.
6 †Et ſic ex pdictis habetis,ꝙ attentata duplici via reuocantur.primo principaliter implorādo offm iudicis ſuper retractatione attentatorū,vt nota.in c.nō ſolū.eo.ti.li.vj.vidimus in c. bonę.s.e. & notat Io.An. in c.cū teneamur.s.e.ſecūdo acceſſorie,ſ.poſt appellationē iterpoſitā deducēdo attētata in pſecutiōe appellationis.& no.Rota in deciſ.ciij.quę incipit,Itē ꝙ attentata,& notat hic Hoſti.poſt Innoc. imo poſſet appellatione interpoſita omittere pſecutionem eius, & ſolū ſuper attentatis inſiſtere dūmodo pbet appellatū feciſſe diligētiā in pſecutiōe attentatorū,c. ſolicitudinē. s.e.habetis in c.Romana.§.ſi vero.eo.ti.li.vj. ita h c Inno. & iō infert ad notabi.q.poſt eum Imo. pone lata interlocutoria,a qua eſt appellatū,iudex a quo tulit ſnīam diffinitiuā,a qua etiam appellatur:pars vult ſolū cām. attētati circa executionē,nō pſequēdo applonē primā,nec facta mētione de appellatione prima, nūqd poterit: rñdet ꝙ ſic.plus voluit,ꝙ iſto caſu pēdente tēpore litis ſup retractatione attentatorū currant fatalia ſecūdę appellationis a diffinitiua interpoſitę, quia pceſſus ſup attentatis in nullo reſpiciet ſecundā appellationē,ſed tm primā, pter quā dicit retractanda eſſe attentata. tñ licet Inno. & Imo. nō aperiant,nō curreret tempus primę appellationis, ſed ſtabit in pēdēti:quia ſi iſte obtinebit retractari attentata, tunc tempus iſtius pendentię retractationis attentatorum ſubducetur de medio tēporis primę appellationis,nec illud tēpus oputabitur in talib.primę appellationis:ſecus ſi ſuccumbat in retractatione attētatorū,quia tūc tēpus pendentię huius cōputabiť, quaſi ſe impedierit.ita Rota in d.deciſ.ciij.& nota dictū Inno.ad limitatiōnē huius pcluſionis D.de Rot. & faciūt pro hac cōcluſione q̃ vo
7 luit Bal.in l.3 maiores.C.de inoffi.teſta.† Sed operę precium eſt ſcire nunquid illa retractatio attentatorum dēat fieri ante determinatam cām appellationis ,an vero finē applonis expectabit.
8 †Et facite rlam,ꝙ poteſt & in prin. & in fi.& quocunque tempore fieri,dummodo conſtet appellatū.& hoc eſt verū,ꝙ pōt quaſi in hoc priuilegiatus appellans petere ante oia reuocari attentata,in quacūq; parte appellationis voluerit hoc petere. gl. eſt no. in c.non ſolum.in verbo,ante omnia. eo.tit.lib.6. & voluit Rota deciſ.ſua 57.quæ incipit,Itē ꝙ attentata.& deciſ.185.quæ incipit, Item

Item ſi pars. Fallit primo, niſi appellans eodem libello cumulet
cām applonis & attētatorum, & patiat lit. conteſtari ſup vtroq;:
nam licet attentata hēant priuilegiū expediti ꝓceſſus, vt voluit
gl.no.in cle.2.vt li.pen.tñ huic priuilegio pars pōt renunciare, ſi
cut dicimus in cle.ſæpe.in gl.in verbo, partib.de ver.ſigni.tacite
aūt vr̄ huic priuilegio renunciare, ex quo ordinate incipit proce
dere dando libellum principaliter ſuper attentatis in litem con
teſtando: ideo oportuiſſet eum fuiſſe cautū, vt in li.conteſt.pete-
ret ante oīa reuocari attentata, & ſic non renunciaret tacite pri-
uilegio attentati.ita Spe.eo.ti.§.pe.ver.ſed ponc. & ita Archi. in
d.c.non ſolum.& ſeq̃tur ibi Gem.cū grano ſolis, ſ.niſi in libello
pars hęc expreſſiſſet, ꝙ ante oīa attentata reuocent: nam tunc li.
conte.non pręiudicat priuilegio attentati.Pet.de Ancha.tñ in d.
c.non ſolum.& ibi Io.And.& Rota in locis proxime allegatis te
net indiſtincte ɔ̃rium, ꝙ li.conteſt.non vr̄ pars excludi a priuile-
gio attētati, ſed qñcūq; voluerit in oī parte litis poſſit eo vti.& fa
cit pro eis gl.in d.cle.ſepe.in verbo, partibus. Secundo fallit poſt
conclonem in cā applonis ante latam ſniam in ipſa cā applonis:
nam intra illud medium tp̄s conclonis in cā & ſniæ ferēdæ vſq;
adeo clauſum eſt os parti, vt nulla exceptio quantumcunq; pri-
uilegiata admittat̄, c.paſtoralis.ibi Bal.in ſimili, ad fi. s̄.de cā poſ.
& proprie.faciūt notata ꝑ Bal.in l.q̃uis adulterij.C.de adul. Ter
tio fallit, qñ eſſet retractatio talis, q̄ honeſte pluries iterari non
poſſet, puta, pen.ap.interpoſita in cā funeraria, funus ipſum eſt
extra ſepulturam extractum in viam attentati: petit eccleſia ſibi
reſtitui funus, quod iā alibi erat ſepultū: iſto caſu ne in caſum ap-
pellationis iam interpoſitę, ſi appellans ſuccūberet, eſſet neceſ-
ſe funus iſtud de loco ad locū totiens tranſmutare in viam atten
tati, non reſtituetur funus, niſi finita applone.ita Gemi.in d.c.nō
ſolum.faciūt quæ hñr in c.cum liberum. j̃.de ſepul. Quarto fal-
lit, qñ peteretur retractatio attentatorum, quę penderet prorſus
ex retractatione diffinitiuę: nā tūc nō habet locū retractatio at-
tētati, niſi diffinitiua, retractata, l.chirographis.§.fi.ff.de adm.tu.
9 ita Bal.in l.applone.C.eo.†Gl.in verbo, poſt hmōi poſt applonē.
in fi.hēs ex gl.rlam, ꝙ rlr de iure canonico ſicut de iure ciuili gra
datim eſt appellandum: quod ſentit gl.dum in hac conclone in-
termiſcet allegationes legum, & ſi gradatim non fuerit appella
tū, non valet applo. Fallit primo, ſi exceptio non fuerit oppoſi-
ta, ꝙ gradatim non eſt appellatū: nam tūc procedet applo omiſ-
ſo medio, parte non excipiente.ita gl.hic per tex.in c.referente.
j̃.de præb.& iura in ea allegata. Et dicit Cald.in Rubrica de app.
conſi.j. ꝙ ſolo cōſenſu partium pōt appellari omiſſis medijs, &
ita ſi procurator tacet & non opponit exceptionem, ꝓcedit ap-
pellatio omiſſis medijs.Cald.in d.cōſi.j.& cōiter tenet, quicq̃d
dicat Arc.in c.ſi delegatus.de offi.dele.lib.6.& voluit Rota deciſ.
ſua 387.quæ incipit, Item ſi tres. & dicit Imo.hoc ſeruan. in pra-
ctica, licet in ɔ̃rium faciat c.j.in prin.de fo.compe.li.6.vbi etiam
ſi eſſet ex prorogatione vel conſenſu partiū appl̄oni renuncia-
tum, nō pōt archiep̄s inter ſubditos ſuffraganei cognoſcere. Sed
ille tex.non loq̃tur in cā applonis, ſed in negocio principali, ſ.
ꝙ non pōt in negocio principali cognoſcere omiſſo applonis ar
ticulo.de applone ipſa, ibi nihil dr̄, ideo ſtabimus deciſioni glo.
Adducit etiam Imo.ɔ̃ gl.quæ habentur in ca.ſignificaſti.s̄.de fo.
compe.vbi clericus non pōt prorogare iuriſdōnem in alium iu-
dicem ſine conſenſu ſui epi. Sed non loquuntur in negocio ap-
pellationis. In ɔ̃rium ēt adducit Pan.l.j.§.pe.ff.eo.vbi dr̄, ꝙ ſi per
errorem fuerit appellatum ad maiorem magiſtratū q̃ debuerit
appellari, & ſic omiſſo medio; ꝙ illo caſu appellatio valet & diri
gitur iuris diſpōne ad competentē iudicem: ergo a ɔ̃rio ſi ex cer-
ta ſcientia fuiſſet appellatum omiſſo medio, non valebit applo,
& ſic non erit neceſſarium ꝙ pars opponat exceptionem. Soluit
Pan. ꝙ licet ibi decidantur duo caſus: primus, ꝙ qñ ad maiorē ap
pellatur per errorem, ꝙ applo valet, ſed dirigitur ad competētē.
ſecundus, ꝙ qñ appellatur per errorem ad maiorem magiſtratū,
ꝙ applo non valet: ſed ibi nihil dr̄, ꝙ qñ ex certa ſcientia appella
tur ad alium, q̃ debuit appellari. & incōuincibilr̄ ex illo tex. nō
poteſt ſumi arg.a contrario: nam ſequeretur, ꝙ vellet ille tex. ꝙ
ſi ex certa ſcientia appellatum eſſet ad minorem magiſtratum,
ꝙ valeret applo, ex quo vult ꝙ qñ per errorem appellatū eſt ad
minorem, non valet: quod eſt abſurdum, & ɔ̃ ea quæ notantur s̄.
in rubr. Vel aliter ſoluit Pan. ꝙ ille tex. loquitur de iure ciuili, gl.
noſtra loquitur de iure canonico, & dicit directo ɔ̃ tex. in l.Impe
ratores.ff.eo.vbi etiam ſi ex certa ſcientia appelletur omiſſo me
dio, etiam ad Imperatorem, non vult ille tex. vt ſentit Panor. in
hac ſolutione, ꝙ appellatio non valeat imo vult, ꝙ valeat, & cen
ſeatur interpoſita ad competentem, & ſic erit inter ius canoni-
cum & ciuile dr̄ia: ſed non illa quam voluit Pan. ſed quia de iu-
re canonico parte excipiente non valet appellatio omiſſis me-
dijs, vt hic. De iure autem ciuili valebit, & cenſebitur interpoſi-
ta ad competētē, nec expectatur exceptio partis. Erit etiam alia
dr̄ia, quia de iure ciuili appellari non pōt ad ſummum principē,
ſ.Imperatorem omiſſo medio, d.l.Imperatores. de iure autem ca
nonico appellatur ad Papam omiſſo medio, 2.q.6.c.ad Romanā.
gl.hic in fi.& latius dicam j̃.in 2.fallentia.& de ratione diuer. in-
ter ius ciuile & canonicum dixi s̄.in rubrica: tñ vnum ſingulare
tene menti, ꝙ ſcholares hñt hoc priuilegium, vt poſſint appella
re ad Imperatorem omiſſis medijs. Ita Bal.in auctentica, habita.
C.ne fi.pro pa.per illum tex. qui ſpecialiter ſubijcit Imperatori
ſcholares, & ſub eius protectione. ponit Pan. in diſputatiōe ſua
quæ incipit, Gandulphus.in 28.col. Secundo fallit in applone ꝑ
errorem interpoſita ad maiorem magiſtratum q̃ debuiſſet inter
poni: nam tunc appellatio valebit, & reducetur ad competentē
iudicem tam de iure canonico q̃ ciuili.tex.eſt in d.l.j.§.pen. quē
ita intelligit Pan.in j.ſol.ad illum tex.ff.eo.quod procedit, qñ ad
maiorem eſt appellatum. Sed ſi appellatum eſſet ad minorem
ſiue per errorē, ſiue ex certa ſcientia, appellatio eſt ipſo iure nul-
la, etiam parte non opponente.ita Imo.in d.§.pen.per illum tex.
& eſt ratio, quia peccat in ſubſtantialibus appellationis, quorū
iſtud eſt maximum, vt appellatio interponatur ad maiorem, vt
dictum eſt s̄.in rubrica, ideo ad minorem interpoſita eſt nulla.
Tertio fallit ſic ſtante conſuetudine, vt vult hic gl.quæ in hoc be
ne loquitur.eſt tex.in c.Romana.§.j.eo.tit.lib.6. facit bonus tex.
in c.ſi duob.s̄.eo.quia cōſuetudo poteſt inducere, vt omiſſis me
dijs appelletur, & etiam præſcriptio: nam licet præſcriptio non
poſſit facere vt ad principem non appelletur: pōt tamen vt omiſ
ſis medijs ad principem appelletur.ita Bal.in auctenquas actio-
nes.C.de ſacroſan.eccle. & ſapit huiuſmodi conſuetudo potius
præſcriptionem quam conſuetudinem, quia tollit de iure tertij
& alteri acquirit, quod eſt proprius præſcriptionis q̃ conſuetu-
dinis, iuxta ea quæ notat Bar.in l.de quib.ff.de le.quę notat Pan.
in c.cum eccleſia Sutrina.s̄.de cauſa poſ.& in c.fi.per Io.And.&
Do.Anto. s̄.de conſue. Et ideo ad hanc conſuetudinem inducē.
requiretur titulus, vel ſaltem curſus tanti tp̄is, cuius initij me-
moria non extet in ɔ̃rium, qui ſapit titulum, c.j.de conſti.li.6.gl.
eſt no.in c.non eſt, de conſuetu.lib.6. Quarto fallit in priuilegio,
qñ ex priuilegio conceſſum eſt alicui, vt ad eum poſſit appellari
omiſſis medijs, c.Romana.§.j.& ibi no. faciunt quæ hñr in c.ſuꝑ
quibuſdam.§.j.j̃.de verb.ſigni. quia maior eſt virtus priuilegij q̃
conſuetudinis, vt ibi probatur. Quinto fallit, qñ ep̄s haberet litē
cum ſuo ſubdito, & eſſet actor, ſubditus vero reus: quia tunc eli-
guntur arbitri, qui iudicant de hac cauſa, ca.ſi clericus. 11.q.j.no.
in c.paſtoralis.in princ.s̄.de offic.ordi.& iſti ſunt arbitri iuris, ex
quo iuris diſpōne eligunt̄, ſicut in ſimili in c.ab arbitris. de offi.
dele.li.6.in l.fi. C.de iud. Et ideo ab eis poſſet appellari, d.c.ab ar
bitris.& illo caſu appellandum eſt ad Papam, & non ad alia me-
dia de neceſſitate.gl.eſt ſingularis in d.c.ab arbitris.quam hic cō
mendat Imo.& Pan.ex qua habes elicere, ꝙ vbicunque ab arbi-
tro iuris appellatur, ꝙ tunc nullum aliud ē remediū appellandi
niſi princeps. Sexto fallit, qñ archiep̄s litigaret contra ſubditum
ſui ſuffraganei, qui ſubditus eſſet reus: nam cum actor debeat ſe
qui forum rei, ca.cum ſit.ca.ſi clericus. s̄.de foro competen. agi-
tabitur cauſa illa coram epiſcopo: & ideo ſi appellare voluerit,
vel ſubditus vel archiepiſcopus a ſententia epiſcopi, non erit
appellandum ad medium, & ſic archiepiſcopum, ne ſit iudex in
facto proprio, contra ea quæ habentur in cap. cum veniſſent. s̄.
de iud.in l.vnica.C.ne quis in ſua cauſa iudi.& ideo appellari po
terit ad Patriarcham omiſſo medio, & alium quemcunque ſu-
periorem, quaſi medium ſit impeditum, capi. ſi is cui.de officio
delega.lib.6.& capitulo, ſi a ſubdelegato.eodem titu.& li. Septi-
mo fallit, quando medius, ad quem deberet appellari, haberet
coæquęuam iuriſdictionem cum illo ſuperiore, ad quem eſt ap-
pellatum, puta, aliquis rector eccleſię ex præſcriptione habet po
teſtatem cōferen. beneficia, & clericatus in ſua eccleſia & iuriſ-
dictionem ſuper eis: ipſe tñ ſubiectus eſt alteri inferiori præla-
to, puta, archipresbytero, appellatur ab illo rectore ad archiepi-
ſcopum omiſſo medio, ideſt archipresbytero, valebit ne appel-
latio? & concludit Pan. ꝙ ſic, quia illo caſu medium, ad quod de-
beat appellari, ſcilicet archipresbyter, non habet iuriſdictionem
ſeparatam ab epiſcopo, ſed coæquæuam, quia epiſcopus in ſua
diœceſi concurrit cum ſua iuriſdictione cum quocunque infe-
riore ordinario, niſi ſit exemptus, vt no.gl.& communiter ſcrib.
in ca.paſtoralis.in principio, & in capitulo, irrefragabili.in prin
cipio.s̄.de offi.ordi.ideo licet ſit appellatum omiſſo archipresbi
tero, proprie non dicitur appellatum omiſſo medio, quia archi-
presbyter, & epiſcopus eandem iuriſdictionem repræſentant
hoc caſu. Ita hic Panormita. & faciunt notata in d.capitu. Ro-

mana.§.j.Octauo fallit,qñ esset medium, ad quod debebat appel
lari a principio recusatum tanquam suspectum : puta, recusatur
eps vt suspectus, delegat non suspecto, appellatur a snia delega-
ti;de iure appellandum est ad delegantem,r's illo casu ad ipsum
delegantem non appellabit,quia suspectus est, & sic poterit ap-
pellari archiepm omisso medio epi delegantis, vt no.in cap.si is
cui.de offic.dele.lib.6.latius in c.si quis contra clericum. s.de fo.
comp.& dixi in c.cum speciali.s.eo.in prin. Nono fallit, qñ me-
dium,ad quod esset appellandum, esset excõicatum vel suspen-
sum,d.c.si is cui.& faciunt quæ hñr in c.si a subdelegato. ff.de of
fi.dele.lib.6.Decimo fallit in quocunq; legato,siue nato,vt in ca.
j.s.de offi.leg.siue misso ad certam puinciam, de latere, siue nõ
de latere,ca.1.de offi.leg.lib.6. nam ad huiusmodi legatos põt ap
pellari omissis medijs,d.c.j.& hr in c.Romana.§.j.eo.ti.lib.6.Vn
decimo fallit in patriarcha; nã ad Patriarchã põt appellari omis-
sis medijs.Ita Inn.& post eum Pe.de Perusio, & Pan.in ca.anti-
qua.j.de priuil.tñ Io.An.& Do.Ant.ibi tenent õrium, Arc.tenet
primum in Patriarcha Constantinopolitano & Alexandrino lo
quens,in c.si clericus.11.q.j.in §.anteriorum.ver.illo.2.q.6.Duode
cimo fallit in Papa, quia ad Papam põt appellare omissis medijs
c.ad Romanam.c.quisquis.2.q.6.& vult gl.hic, & in d.ca.Roma-
na.§.j.in versi.curiam. quod tñ non procedit in delegato Papæ :
nam a snia subdelegati delegati Papæ,qui non in totum subdele
gauitnon, est appellandum ad Papam,sed ad ipsum delegatum.
subdelegantem,nec posset omisso illo medio appellari ad Papã
ca. super quæstionum.§.porro.s.de offic. delega. nisi in casu ca-
pituli,super quæstionum.§.si vero.ca. si duo.ca. si a subdelegato.
de offi.deleg.lib.6.Item nisi ipse subdelegatus detulisset appella
tioni interpositæ ad Papam:nam tunc priuat non solum se, sed
etiam subdelegantem iurisdictione, ideo sustinetur applo ad Pa
pam interposita.Ita Lap.& post eum Gemi.in c.si delegatus. de
offi.deleg.lib.6.& Pan.in d.§.porro.& Rota decisio.385.quæ inci
pit,Item si appelletur. Item nisi pars appellata omitteret excipe
re õ appellationem ad Papam interpositam a subdelegato, quia
tunc sicut in casu nostro procedit appellatio parte non opponẽ
te,omisso medio interposita, vt dictum est in prima fallẽtia. Ita
qñ appellatur a subdelegato delegati aplici ad Papam,licet non
debeat appellari,tamen procedit appellatio parte non opponẽ-
te.Ita Archi.& post eum alij in d.c.si delegatus.Item procedit,ni
si delegatus subdelegasset in totum vices suas,quia tunc appellã
dum esset ad Papam,d.§.porro.& illa distinctio procedit etiã de
iure ciuili,iuxta notata in d.§.porro.quicquid dicat Bar.qui visus
est velle õrium in l.j. ff.quis & a quo.in delegato autem inferio-
ris a Papa subdelegante procedit hæc 12.fallentia, quia indistin-
cte ad Papam appellari poterit omissis medijs,per ea quæ hñr in
10 d.§.porro.& nota.in c.cum Bertol.s.de re iudi. † Habetis secũdo
principaliter ex gl.q si delegatus subdelegat in totũ vices suas,
vel etiam si sit delegatus ad vniuersitatem causarum,subdelegat
vnam causam tantum in totum, q non est appellandum ad ip-
sum subdelegantem,sed est appellandum ad primum delegan-
tem,quia illo casu in totum subdelegãs caret iurisdõne, d.§.por-
ro.& ideo ex gl.infert hic Bal. & post eum Pan. q licet vulgaris
sit regula, q delegatus ad vniuersitatem causarum æquiparatur
ordinario,c.cum cãm. & ibi vidimus.s.eo. tñ quo ad hanc pote-
statem,vt ad eum appelletur,nõ æquiparatur ordinario,sed par-
ticulari delegato.ita gl.hic sentit,& ponderant eam Do.de Rota
11 in decis.sua 347.quæ incipit,Itẽ licet.†Habetis tertio ex glo.quod
a vicario non est appellandum ad ipsum epm, sed ad superiorẽ,
quod procedit vsque adeo, vt etiam partibus cõsentientib. non
valeret appellatio ad epm interposita a suo vicario, quia consen
sus partis non potest substantialia actus mutare,c.fi. & ibi gl.de
re iudic.lib.6. Nec õ naturam actus disponere,l.2. ff.de vsufru.ea.
re.q vsu consu.l.pacisci. & ibi hr. ff.de pac. ideo cum appellatio
pro substantia requirat,vt ad maiorem interponatur, vt dixi s.in
rubrica. consensus partium non poterit facere vt appelletur ad
partem,sed eps & vicarius sunt vnum tribunal,& sic par ptãs,er
go &c.c.Romana.eo.tit.lib.6.& c.2.de cens.lib.6. ita Ioã.And.&
Gemi.in d.c.2.imo si eps vellet alteri delegare cãm appellatiõis,
non tñ per hoc posset appellari de vicario ad episcopum, quia
negari non potest, quin episcopus sit idem tribunal cum vi-
cario,& delegatus vtitur iurisdictione episcopi, c.sane.el secun-
do.s.de offi.dele.l.j.§.fi.de offi.eius. ideo non valebit appellatio,
licet alteri delegetur,ita Ioan.An.in d.c.2. Sed quid de vicario fo
raneo,nunquid ab eo possit appellari ad episcopum.dubium ex
hoc nascitur,quia proprie non repræsentat ex toto episcopum,
nec videt eius officialis,vt vult gl.in cle.& si principalis. in ver-
bo,officialis.de rescri.nec habet iurisdictionem ordinariã, sicut
alij vicarij,de quib.loquitur Inn.in c.sua,s.de offi.vicarij.sed ha-
bet delegatam ad vniuersitatem causarum,vt no.in d.clem.& si
principalis.& ideo non est vnum tribunal cum episcopo, sed or
dinario delegante,etiam in totum appellan. est ad ipsum. l.j.§.j.
ff.quis & a quo.& vult glo.nostra hoc per illum tex.ergo de isto
foraneo dr appellandum esse ad episcopum. In õrium facit, qd
pur participat de iurisdõne epi in parte si nõ in toto. ergo idem
dicemus in parte quo ad partem, quod dicemus in toto quo ad
totum,c.pastoralis.ver.idem in totum. s.de offi.dele.l.q de tota.
ff.de rei ven.Conclusio est,q potest appellari ad epm a foraneo
iudicante.ita gl.in d.cle.& si principalis.in verbo, foraneo. in d.
c.2.& ibi notant oẽs,de cõsue.li.6.& rõ est, de qua dixi in primo
motiuo:& iõ dixerũt Do.de Rota in decis.sua 372.q incipit,Itẽ si
eps, q si eps delegauerit vicario suo specialiter aliquã collatio-
nẽ beneficij,vel vnam causam,q illo casu poterit appellari a vi-
cario ad episcopum,quia illa non facit vt vicarius,sed vt delega-
tus. quod intelligit Pan. verum, nisi opponeret q in fraudem,
ne appellationes interponerentur ad metropolitanum,episco-
pus delegaret causas singulariter suo vicario; nam tũc fraus sua
ei non proderit : ideo appellandum esset ad archiepiscopum.
ideo dixit hoc casu Gemi. in d.c.Romana.§.j.posse archiepisco-
pum facere statutum, per quod excõicat huiusmodi suos suffra
ganeos,huiusmodi fraudem committentes,vel etiam poterit ra
12 tione fraudis commisse excommunicare eos.†Sed quatenus gl.
vult,q a vicario episcopi non potest appellari ad episcopum:in
contrariũ videtur tex.in l.a proconsulibus.C.e.vbi a vicario pre
fecti pretorio appellatur ad ipsum prefectum.Bal.ibi dixit aliud
esse de iure ciuili,& aliud de iure canonico,quia ius canonicum
maiorem connexitatem censet inter episcopum & vicarium,
quã ius ciuile inter ordinarios & suos vicarios. quod patet per
tex.no.in l.vnica.C.si quacun.pred.pot.vbi licet episcopus sit su
spectus iudex vt possit recusari, tñ per hoc non poterit recusari
suus vicarius,& ita ibi Bal. per illũ tex. & tñ secus est de iure ca-
nonico,per ea que habẽtur in c. insinuante.s.de offi.dele.Bar.in
l.precipimus.C.eo.in princi. per illum tex. & in l.j.§.j. & ibi ca-
sus secundũ vnum intellectum.ff.quis & a quo.tenet,q idẽ sit de
iure ciuili qd de iure canonico, vt nõ possit appellari de vicario
ad suũ ordinarium.& dixi supra in commento huius rubrice, cir
13 ca principium.† Sed pũctus stat,vt respondeamus l.a pconsuli-
bus.Sol. dicite q loquit in vicario eius, qui in suis sentẽtijs non
habet superiorẽ;nam prefectus pretorio nõ habet superiorẽ,ad
quem possit appellari de suis sentẽtijs,l.vnica. C.de senten.pre-
fec.pret,& hoc est ex priuilegio. sed priuilegiũ õcessum episco-
po vel alteri ordinario,nõ transit in suũ vicarium,per ea que no-
tantur in c.j.in simili,de maio.& obe.li.vj.notat Inno.in c. Ro-
mana.eo.tit.lib.vj.ideo non mirum:si enim vicarius prefecti nõ
gaudeat illo priuilegio,q a suis sententijs non possit appellari,
propterea appellãdum est ad ipsum prefectum,quia negari non
potest quin ex eodem tribunali emanet illa sententia vicarij,&
cum prefectus non habeat superiorem in suis sententijs,nõ ma-
rum, ne iniquitas vicarij remaneat indiscussa,si appelletur ad pre
fectum. & sic duo aurea dicta probat l.a procõsulibus. primum,
quod concesso priuilegio alicui ordinario,vt a suis sententijs nõ
appelletur,non extendat hoc priuilegium ad vicarium. & hoc
fatentur oẽs. aliud magis elegãs,quod licet de vicario non sit ap
pellandum ad suum ordinarium, hoc verum in tali ordinario,
qui recognoscit alium superiorem,ad quem possit appellari: se-
cus in ordinario, qui ex priuilegio hoc habet, vt a suis senten-
tijs ad alium non appelletur, & in eis nullum recognoscit su-
14 periorem.†Sed stat elegans quæstio, nunquid a sententia dele-
gati vicarij episcopalis possit appellari ad ipsum episcopum? &
dicite quod sic,& sic ad vtrumque poterit appellari : ad vicariũ,
quia ipse delegauit:& ad episcopum, quia par tribunal est cum
vicario.ita Geminia.in dicto capi.2,& ponit Rota in terminis in
15 d.decisio.347.quæ incipit,Item licet.†Sed quid econtra,an a sen
tentia delegati ab episcopo possit appellari ad vicarium eius. &
Rota vbi proxime concludit, quod sic, quia est vnum tribunal.
Item alia ratione hoc concluditur, quia appellatione interposi-
ta ad episcopum cognoscit vicarius : nam perinde est ac si ipse
cognosceret,vt vidimus in tex. facit capitu. Romana.§.cum au-
tem,eodem titu.libro sexto, & quæ habentur in c.dilectis. s.eo.
faciunt etiam ad prædicta quæ habentur in capitulo j. de officio
vica.libro 6.& ita tenet Archi.in d.c.Romana.& ibi Ioan.Andr.
in contrarium faciunt quæ notat Inno in d.c.Romana. vbi con-
cludit,quod concessa episcopo non videantur concessa vicario:
& facit tex,in d.cle.& si principalis.& ibi no. de rescript. nam si
concessa episcopo õpeterent vicario. ille tex. esset de indubita-
bili, quandoque dubitat, an sicut delegatio potest fieri episco-
po, ita possit fieri vicario. Panor. hic fœdere distinctionis con-
cordat

cordat opi.aut ep̄s eſt præſens in ciuitate,vel in diœce. & nō eſt
appellandum ad ſuum vicarium.& faciunt quæ notantur in cap.
ſtuduiſti.ſ.de off.leg.vbi ille,cui eſt cōmiſſa vnīr iuriſdictio ordi-
naria,non poteſt ſe impedire de his quæ ſpecialiter alijs cōmiſſa
ſunt:ergo ita in propoſito in vicario ep̄i,ex quo ſpecialiter cā eſt
alij delegata. & facit:nam vni ſpecialiter cōmittendo quo ad illā
vr̄ reuocare vicarium, per ea quæ notat Inno.in d.c.Romana. &
voluit Gemi.in c.2.de offi.vica.lib.6.ergo ex quo ex manibus eſt
excepta iſta cauſa, ad eum non erit appellañ. Aut epiſcopus eſt
in remotis: & tunc poſſit appellari ad vicarium. & facit quod in
ſimili dr̄ de recuſatione ſuſpitionis in c.ſi ꝯ vnum, circa fi. de of-
fi.deleg.lib.6.& pro iſta opi. ponderat Panor.tex.in l.ſi hominē.
ff.man.vbi procurator generalis ob iuſtam cām,quam veriſimi-
liter dn̄s ſi ſciuiſſet ipſe inhibuiſſet, poteſt inhibere procuratori
ſpeciali, ne mandatū ſuū exequatur: ergo ita vicarius generalis,
cum iuſta ſubſit cauſa,q̄a ep̄s eſt in remotis. & ſi dicatur delega
tū ſpecialem iniuſtitiam feciſſe,poterit illā iniuſtitiam corrigere
audiēdo appellationē, q̄a hoc veriſimiliter feciſſet ep̄s, ſi fuiſſet
16 ibi præſens.†Habetis etiam ex gl,ꝙ licèt a vicario ep̄i non poſſit
appellari ad ep̄m:tñ conſuetudo hoc inducēs valeret.hęc gl.cōi-
ter reprobatur,quia de directo hodie eſt caſus in ꝯrium in c.2.de
conſue.lib.6.& propterea non procedit hæc conſuetudo tam de
iure ciuili q̄ canonico:nam ita eſt de ſubſtantia appellationis de
iure ciuili, vt ad maiorem appelletur, ſicut de iure canonico, ut
hr̄ in l.j.in prin. & §.ſi quis.ff.eo.ergo conſuetudo ꝯ ſubſtantiam
17 ipſius actus vtroq; iure nō valebit. ¶†Sed pro cōplemento mate
riæ quæritur, an de ſententia vicarij poſſit ſupplicari ad ep̄m. &
prima fuit opi.Arch.& Hoſt.in c.Romana.in prin.eo,ti.lib.6. te-
nentium ꝙ non.& Spec.in ti.de ſuppli. §.j.circa princ. quia ſup-
plicatio ad ſolum principem interponitur, c. tum ex literis. ſ.de
in integ.reſti.l.j.C.ſent.reſcin. non poſ.l.j. & 2. C.vt li.pen.auth.
quæ ſupplicatio.C.de preci.Impe.offe. ergo ad ep̄m inferiorem
ſupplicari non poterit. Contrariam opi.tenet Inn.in d.c.Roma-
na. in princ. & pro illa opi. faciunt quæ habentur in c.ex literis.
ſ.de in inte.reſti.in l.p̄fecti.ff.de mino.Panor.in d.c.ex literis. in
j.col.& fuit de mente Io.An.& poſt eum Gemi.in d.c.Romana.
in prin. fœdere diſtinctionis concordant opi. Quædā eſt ſuppli-
catio, quæ prorſus pēdet ex liberalitate & miſericordia ſuperio-
ris, ita vt nullā æquitate ſcripta, nec iuris ꝓuiſione permittatur:
puta in ſententia, quæ tranſiuit in rem iudicatam, maior 25. an-
nis nullam iuſtam cauſam abſentiæ adducēs ſupplicat.& illo ca-
ſu quia ex ſententia ius naſcitur,l.ex hoc iure. ff.de iuſt. & iu. &
diffinitiuam nō poteſt inferior a principe reuocare rl̄r, l.j. §.fi.ff.
de q̄ōni. ideo hoc caſu ad principē tm̄ ſupplicari debet, & ſic de
vicario ep̄i nō poterit ſupplicari ad ep̄m. & procedat prima opi.
Quedā eſt ſupplicatio,quæ licèt innitatur gratiæ,tñ ęquitate ſcri
pta fouetur,& a iure permittitur: puta,quia minor læſus petit in
integrū reſtitui aduerſus ſentētiam; vel maior ex iuſta cauſa ab-
ſentiæ:& tunc procedat ſecunda opi. quia ipſemet iudex,qui tu-
lit ſententiā,reſtituere poterit ſi ſit ordinarius, d.l.præfecti. ergo
ita ep̄s reſtituet aduerſus ſentētiam vicarii, cū ſit idem tribunal;
& ſic ad in integrum reſti. obtinen. ſupplicari poterit de vicario
18 ad ep̄m,d.c.ex literis.¶†Sed q̄d econtra,an a ſn̄ia ep̄i poterit ſup
plicari ad vicarium.Si loquimur de prima ſpecie ſupplicationis,
nulli dubiū ꝙ non:q̄a ſi non eſt permiſſa ep̄o,multo minus vica
rio eius. Si aūt loquimur de ſecunda,qñ ad in integ.reſti.obtinē-
dam ſupplicatur: & tunc vr̄ dicendum ꝙ non, per tex.no.in c.tū
ex literis. quē ibi ad hoc ponderat Panor. ſ.de in integ.reſti. vbi
caſus,ꝙ a ſn̄ia Papæ legatus in integ.reſti. non concedet, ēt ſi ſit
Cardinalis. & facit tex. ī l.j.C.vbi & aduerſus quē.vbi a ſn̄ia de-
legati principis,vel ipſius principis ſolus ipſe princeps reſtituit.
& in l.3.C.ſi aduer.rem iud.vbi ſimiliter probatur. In ꝯriū ſtrin-
git tex. in l.fi.C.vbi & apud quem. vbi coram quocunq; ordina-
rio iuriſdictionem & adminiſtrationē habente poteſt peti in in-
teg.reſti.& ibi Bal.in terminis no.de vicario.præterea ex quo eſt
vnum tribunal cum ep̄o, & ipſe poteſt reſtituere aduerſus ſen-
19 tentiam,d.l.p̄fecti.ergo & vicarius eius,q̄ hoc nō facit tanq̄ infe
rior,ſed tanq̄ idem.¶†Sed nunquid coram ep̄o ſententia vicarij
20 nulla dici poterit,& concludit hic Bal.ꝙ ſic,& dixi in c.dilecto.ſ.
eo.¶†Sed nunquid ſicut ſuā interlocutoriam pōt iudex reuoca-
re,c. cum ceſſante. ſ.eo.ita interlocutoriā ſui vicarii poterit ep̄s
reuocare. & concludit hic Bal. ꝙ ſic, quia ſunt vnū tribunal &c.
imo plus uoluit,ꝙ ſi quis habet duos vicarios,qui in vna cā ꝓfe-
rant duas ſn̄ias ꝯrias, ꝙ illo caſu poterit ep̄s confirmare quā vo-
luit ex his ſententiis altera reiecta, ſicut in l.duo ex tribus. ff. de
re iud.quod notate ad limitationē c.fi. cum his quæ ibi habētur.
ſ.tit.proxi.imo habetis caſum ſingularē ſm̄ Imo. in c. cum dile-
cti.ſ.de reſcrip.& de iure ciuili ſm̄ Ang.in l.arbitro. in prima le-
ctura.ff.qui ſatiſd.cog.ꝙ inferioris interlocutoriam pōt ſuperior
21 reuocare.†Sed quia dr̄ hic gradatim eſſe appellandum, an valeat
appellatio ſimpliciter interpoſita nullo iudice exp̄ſſo: puta, q̄a
pars dicat, appello. non aperit ad quem iudicem. dubium naſcit̄
ex his,quæ habentur 2.q.6.c.forma.q̄a appellatio non debet eſſe
incerta.faciunt quæ habētur. in l.p̄tor edixit. in prin.ff.de iniur.
q̄ in ſimili dicuntur de libello,qui non debet eſſe incertus,c.2.&
fi.ſ.de lib.obla. in l.vbi aūt non apparet. per Bar. §. qui illud aut
illud.ff.de verb.obl.hr̄ per d.Ant.in c.tertio loco.ſ.de proba.Sed
illa appellatio eſt incerta ex parte iudicis ad quē, cum poſſit ad
multos ſuperiores appellari, puta de ſn̄ia ep̄i pōt appellari ad ar
chiep̄m & patriarchā. & eſt gl. in c.renouātes.22.diſt.pōt appel-
lari ad legatum & ad Papā,& ſic ad plures iudices. ergo per hoc
verbum,appello.erit incerta,& ſic non valebit. faciunt q̄ in ſimi
li habētur in c.fi.ſ.de reſcrip. facit l.duo ſunt Titii. ff.de teſta.tut.
Tñ Bal.in l.j.§.ſi quis.ff.eo. Bal.in l.apertiſſimi. C.de iudi. Io.An.
in c.vt debitus.ſ.eo. Spe.eo.tit.§.nunc tractemus.verſi.quid ſi q̄s
dicens.tenent,ꝙ valet talis appellatio,nec cēſetur incerta,q̄a iu-
ris interp̄tatione vr̄ interpoſita ad proximū ſuperiorē, ad quem
debebit interponi.& facit l.Imperatores.ff.eo.a fortiori: nā ſi ap
pellatio expreſſe ad maiorem iudicem omiſſis mediis interpo-
natur, iuris interpretatione cenſebitur interpoſita ad proximū
ſuperiorē,nec ualet ut interpoſita eſt,ſed ut interponi debuit: er
go fortius ſi nō expreſſo aliquo iudice,ad quē eſt appellatū,iuris
diſpoſitione cenſebitur appellatum ad proximum ſuperiorem.
Hoc argumentū procedit de iure ciuili:tñ Io.An. & Spec. vbi ſ.
indiſtincte loquuntur,& videtur velle idē ēt eſſe de iure cano.&
hanc partē tenet Imo.in d.§.ſi quis.in antepen.col.Mouetur,vbi
quis pōt gerere actū de iure cōi & de iure ſpeciali,in dubio vr̄ ge
rere de iure cōi, l.quāquā. & hr̄ in l.j. de teſt.mil. no.in l. p̄cibus.
C.de impu.& al.ſubſti. ſed appellatio de iure cōi debet interpo-
ni ad ꝓximū ſuperiorē, iure aūt ſpeciali ad Papā & alios ſupradi
ctos in fallentiis. ergo appellando indiffinite nō expreſſo iudice
vr̄ vti iure cōi non iure ſpeciali,& ſic appellare ad immediatū ſu
periorē.ergo certa eſt appellatio,& ſic valebit.facit ēt,quia actus
debet interpretari ut ualeat potiusq̄ ut pereat,c.abbate.j.de ver.
ſig.l.quotiens.ff.de reg.iur.& hoc tenet Arch. 2.q.6. §.anteriorū.
In ꝯrium tenet Panor.de iure cano.in c.2.& in c.vt debitus.ad fi.
ſ.eo.& eſt gl.in c.ſi is cui.de off.dele. lib.6. dū loquitur de appel-
latione alternatiua.ergo procedet multo magis in gn̄ali.Nō ob-
ſtat arg.Imo. de l.quāquā,&c. quia ꝙ ad Papā appelletur omiſſis
mediis,nō eſt de iure ſpeciali inductū, ſed iure cōi, quia eſt ordi-
narius vbique,c.cuncta ꝑ mundum,c.per principalē.9.q.3. Si er-
go de iure cōi eſt ut ad Papā poſſit appellari:ergo ſequitur,ꝙ ap-
pellando non expreſſo iudice vr̄ illo caſu omnino incerta appel
latio, q̄a ignorat appellatus ad quē appellet̄ an ad iudicem im-
mediatū,puta archiep̄m,an ad Papā:ergo appellatio ꝑꝑ incerti-
tudinē vitiabitur,d.c.fi. & ideo niſi intra decē dies appellans de-
clarauerit a die ſn̄iæ,de quo ſentiat, & fecerit appellatū certiorē,
appellatio non procedet,per gl.in d.c.is cui. Non obſtat arg.d.c.
abbate. quia procedit,qñ ſumus in dubio, & actus non habet in
ſe vitium expreſſum: hic aūt in appellatione continetur vitium
expreſſum,l.incertitudo:imo fortius vr̄ potius interpoſita ad Pa
pam q̄ ad immediatū,per ea quæ habentur in c.ſi a ſede.& c.ij q̄
apoſtolica.de præb.lib.6. dixi aliquid in cōmento huius rubricę.
22 ¶†Et ideo ꝑ prędicta infertur ad q.nunq̄d ualeat appellatio hoc
modo interpoſita, appello ad maiorē. & corā quo proſequi poſ-
ſit.& dixit Ang.in d.l.1.§.ſi quis,valere iſtā appellationē,& tracta
ri poſſe coram Papa.allegat Spec.ita tenere eo.tit.§.nunc tracte-
mus, ver.quid ſi appellans. Sed in veritate Spec. ex toto non ita
tenet, q̄a imo tenet, ꝙ licèt appellatio iſta valeat, tñ nō cenſetur
ad Papā interpoſita, ſed ad immediatū ſuperiorē, ad quē debuit
appellari.Io.An.ibi in addi.tenet ꝯrium, ꝙ nec ēt valeat appella-
tio de iure canonico q̄a redditur incerta, cū multi ſint maiores,
ad quos poſſit appellari.Imo.in d. §.ſi quis. perſiſtit in opi. ꝙ va-
leat appellatio, & cenſetur appellatū ad eum, ad quē de iure cōi
debeat appellari,arg.d.l.quāquā.de teſta.mili. vt ſ.dixi in ꝓxima
23 q̄ōne, vnde ſolue vt ibi. †Infert ēt ad aliam q̄ōnē, nunquid valeat
appellatio hoc modo,appello ad iudicē cōpetentē. & ſoluit Bal.
in d.l.apertiſſimi.circa mediū. C.de iudi.quod ſic.adducit gl.hoc
tenentem in l.cū proponis.C.de bon.auct.iudi.poſ.& ibi Ange.
& ēt Bal. & cenſebitur appellatū ad immediatum ſuperiorē. ſed
Io.An.in addi.ad Spec.eo.ti.§.nūc tractemus. verſi.quid ſi appel
lans,& Panor.in c.2.ſ.eo.ti.tenet ꝯrium,quia negari non poteſt,
quin iſta appellatio de iure canonico ſit incerta:ergo non proce
det,per ea quæ ſ.dicta ſunt.Imo.in d.§.ſi quis. tenet ꝙ de iure ci-
uili ſine dubio procedit gl.in d.l.cum proponas. quia eo iure iu-
dex ad quē eſt ſemper certus; de iure aūt canonico non tenet, tm̄

poſtea

poſtea ſe emendat, dicens q̄ ēt de iure canonico tenet, quaſi videat appellatum ad competentē, ſ. immediatū ſuperiorē. Sed pēdet ex pdictis in q̄one illa, an valeat appellatio ſimplex, dicendo appello, dixi in d. rub. ſ. eo.
24 †Infertur ēt ad aliam q̄onē, nunq̄d valeat appellatio alternatiua a reſpectu iudicū, puta appello ad archiepm vel Papam. & Spec. in d. §. nunc tractemus. verſi. ſed pone. & verſi. quid ſi dicat. & Rota deciſ. 207. quæ incipit, Itē q̄ appellatio. Bal. in l. appellatione. C. eo. Ang. in l. cū proponas. C. de bon. auct. iudi. poſ. tenent valere iſtā appellationē. Mouent primo, q̄a ſimile eſt in libello, q̄ debet eſſe certus, & tñ ſi alternatiue cōcipiatur, ualet & tenet, c. conſtitutus. ſ. de in integ. reſti. l. j. §. quod aūt. ff. quorum lega. Secundo adducunt, q̄a alternatiua poterit ſemper per ipſum appellātē certificari, q̄a q̄ declarat nihil dat, l. hæredes palam. §. ſed ſi notā. ff. de teſta. & ibi per illū tex. dixerunt Bal. & Ang. q̄ ſtante ſtatuto q̄ j̄. certum terminū aliquid fiat, q̄ ſi obſcure fiat, poterit poſt terminum elapſum declarari: ergo ita incerta appellatio poſt terminum decē dierum poterit ſemper declarari. Tertio adducunt l. Imperatores. l. j. §. ſi quis. ff. eo. vbi ſi appelletur ad principē, reducitur ad competen. iudicē, nec expſſio principis vitiat appellationē. ergo ita ex quo ſub alternatione appellationis vnus iudex cōpetēs eſt expſſus, & alius cōpetēs, ſubſtinebit appellatio, puta alternatiua poſita inter duo compaſſibilia, ſi non pōt verificari, reſoluitur in ſimplicē, & ſic verificabitur in vno tantū, l. proinde. cū l. ſeq. ff. de ſtip. ſeruo. ergo ita in appellatione alternatiua. Contrariam opi. tenet Io. An. in d. verſ. q̄d ſi dicat. in addi. & in regula, in alternatiuis. in merc. de reg. iur. lib. 6. tenet gl. in d. c. ſi is cui. de off. dele. lib. 6. Pan. in d. c. 2. ſ. eo. & Imo. in d. §. ſi quis. mouentur, q̄a appellatio iſta eſt incerta, l. ſi is qui ducenta. §. vtrum is. de re. dub. faciunt not. in c. inter cæteras. ſ. de reſcr. & ſic volunt hanc appellationē nō tenere. Non obſtat c. cōſtitutus. quia illud procedit, q̄n ſine facto ipſius actoris libellantis ipſe actor eſt incertus, ita vt nō poſſit certificari. Nos loquimur in tali caſu, in quo bene pōt certificari, q̄a pōt deliberare an velit appellare ad Papam an ad archiepm: ergo nō procedet appellatio alternatiua, q̄a nec libellus incertus ꝓcederet hoc caſu, q̄n poſſet actor certificari, ꝑ ea quę habentur in c. 2. ſ. de lib. obl. l. vbi aūt non apparet. §. qui illud aut illud. per Bar. ff. de verb. obl. in d. c. conſtitutus. & in d. l. vnica. §. quod aūt. Nō obſtat, q̄ certificari poſtea pōt, quia cum appellatio operetur ſuos effectus, ex quo interpoſita eſt vt dixi ſ. in rubr. & donec eſt incerta, non dr̄ valere, nō debet ſtare in pendenti, donec certificet, q̄a actus legitimi non debent ſtare in pendenti, l. actus legitimi. ff. de reg. iur. Nō obſtat arg. de l. proinde. cum l. ſeq. q̄a hic appellatio eſt proportionabilis ad vtrunq; iudicē, ſiue archiepm, ſiue Papā: ergo nō debet reſolui, vt alternatiua nō habeat vim ſuā, q̄a nulla rō ſuadet impropriari debere alternatiuā.
25 †Et ideo ex pdictis habetis concludere regulam, q̄ nō ualet appellatio alternatiua reſpectu iudicū ad quos: de qua regula latē per Ange. conſi. 245. inci. Seius. Fallit primo de iure ciuili, quia tunc cū ſemper iudex ſit certus, alternatiua bene reſoluitur in ſimplicē poſitionē, & vr̄ appellatum ad competentem: & ita bene procedit ar. d. l. proinde. & ēt d. l. Imperatores. & ita ēt procedit d. Bal. in d. l. appellatione. & Ang. in d. l. cū proponas. & ideo dicerē idē de iure canonico, ſi appellaretur a delegato Papæ, vt intelligatur ipſa alternatiua ſolum in Papa, q̄a ſolus eſt in tali appellatione iudex cōpetens. & hoc vr̄ velle Pan. in c. 2. ſ. eo. Secundo fallit, q̄n j̄. 10. dies certificaretur appellatus, de quo iudice ſenſit appellans. ita gl. in d. c. ſi is cui. & ita pōt ſaluari Spec. & opi. D. de Rota. Tertio fallit, q̄n eſſet probabile dubiū de iudice ad quē: nam tunc ſicut rōne probabilis dubii admittetur libellus incertus, ita appellatio incerta admittetur, d. c. conſtitutus. ita Io. And. in d. regula, in alternatiuis. & Pan. in d. c. 2. Quarto fallit, q̄n eſſemus de iure canonico in tali caſu, in quo nō pōt niſi ad vnū ex iudicibus in appellatione expreſſis appellari: nā tunc alternatiua reſoluitur in ſimplicē aſſertionē. ita voluit Io. And. in d. regula, in alternatiuis. puta, q̄a appellet de ſubdito ſuffraganei ad epm vel archiepm. certe ad archiepm non valet appellatio ꝑꝑ interpoſitū gradū, & medium epi: ideo vr̄ interpoſita ad epm tantū, & valebit quo ad epm: vt puta, q̄a de ſubdelegato apoſtolici appelletur ad ſubdelegantē, uel ad Papā, uel alium ſuperiorē, non ualebit talis appellatio quo ad Papā uel alium ſuperiorem, q̄a de ſubdelegato apoſtolico appellatur ad ſubdelegantē, ſi non in totū ſubdelegauit, d. c. ſuper q̄onum. §. porro. ſ. de offi. del.
26 ¶†Infertur vltra ex pdictis, q̄ non ualeat appellatio interpoſita vnr̄ ad plures gradus iudicū, ad quos appellari pōt vnr̄: puta dicēdo, appello ad oēs iudices ſuperiores. vel ēt interpoſita ad plures iudices ſuperiores copulatiue: puta dicēdo, appello ad archiepm, & ad patriarchā, & ad papam, q̄a talis appellatio eſt incerta. ita Ang. & Imo. in d.
27 l. j. §. ſi quis. †Hic cadit q̄ō Bal. ſed melius ſtaret poſt 10. fallentias. q̄rit hic Bal. nūquid ſicut ad legatū pōt appellari omiſſis mediis, c. j. ſ. de offi. dele. cū aliis allegatis in 10. fallen. an ſit legatus de latere, an aliꝰ legatus. tñ quo ad hoc ut ad eū poſſit appellari omiſſis mediis, opus eſt priuilegio Papæ, ita ut poſſit de appellatione ad Papā interpoſita cognoſcere. & reſpondet q̄ non. allegat Archi. 2. q. 6. c. quiſquis. & faciunt quæ habentur in c. conſtitutus. ſ. eo. ti. & quæ habentur in c. ſi abbatem. de elec. lib. 6. niſi hoc habeat ex ſpeciali delegatione, ut habetur in d. cap. conſtitutus.

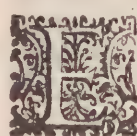
ADDITIO.

a ¶Appellatio alternatiua. Adde Pau. de Caſt. in conſi. 66. inci. Dubia ſupraſcripta. col. vlti. in prima parte conſiliorum. vbi decidit, an appellatio alternatiua valeat tā de iure ciuili q̄ de iure cano. vide oīno q̄ poſui ſupra in apoſt. ad iſtū.

SUMMARIUM.

1 *Mater tutrix filiorum eſſe poteſt.*
2 *Iudicium quando agitatur contra minorem pupillum, principaliter fundatur in perſona tutoris.*
3 *Mulier tutrix filios dicitur habere in poteſtate. & nu. 13.*
4 *Mulier filio pupillo data, tranſeundo ad ſecundas nuptias deſinit eſſe tutrix. Limita vt nu. 5.*
6 *Coniunctus inuitus coniuncti defenſionem ſuſcipere non cogitur ratione coniunctionis.*
7 *Exceptione dilatoria oppoſita, ſi iudex eam negligat, & ad vlteriora procedat, videtur tacite interloqui ſuper ea. & nu. 10.*
8 *Delegatus ad cauſam appellationis poteſt in negocio principali procedere iuſtificata appellatione.*
9 *Excipiens propter exceptionem ſuam, vel negligentiam, vel reiectam, vel non diſcuſſam, qualiter poſſit appellare.*
11 *Mulier tutelam filiorum ſuſcipiens, renunciare debet beneficio velleiani, & omni alij beneficio, ſi quod habet.*

CAP. LXVII.

X parte M. Si ille, q̄ deſijt eſſe tutor, nomine pupilli conueniatur inuitus, & exceptionem opponit, quia negligentia iudex ꝓcedit, appellari pōt. h. d. Et diuidit in duas partes. In prima facti narratio. In ſecunda dat iudices. ſecunda ibi, ideoque mandamus quatenus ſi eſt, &c.
1 †No. ex tex. ibi, filiorum ſuorū. q̄ mater pōt eſſe tutrix filiorum. & ſic habes, q̄ licēt eſſe tutorē ſit ciuile officium, ita quod mulieribus non competat, l. fi. de tutel. toto ti. C. q̄n mul. tu. officio. niſi a principe confirmetur, ut d. l. fi. tñ mater dari pōt filiis ſuis. facit tex. in §. diſponat. ī Auth. de nup. & in auth. matri & auiæ. C. q̄n mul. tut. offi. no. Bar. in l. ſi q̄s ſub conditione. ff. de teſt. tu. ubi ponit eandē repetitionē quā ponit do. Ant. in iſta materia.
2 †No. ex tex. ibi, ita nomine. q̄ q̄n iudiciū agitatur ꝯ minorem pupillum, principaliter fundatur in perſona tutoris, nec eſt neceſſe q̄ fundetur in perſona pupilli. & ideo infert hic Imo. idem eſſe in impetratione reſcripti ꝯ minorē facta, quia ſatis eſt q̄ impetretur ꝯ tutorem ſuum nomine pupilli. & ita Hoſt. in ſumma in ti. de reſcrip. §. j. circa princ.
3 †No. ex tex. ibi, ſub poteſtate. q̄ licēt ius primę poteſtatis ſit in patre, nec mater habeat filios in poteſtate, Inſti. de patria pote. tñ late capiendo hoc nomē, poteſtas. ex quo mulier eſt tutrix filiorū ſuorum, dr̄ eos habere in poteſtate. quod patet ex diffinitione tutelæ, q̄a eſt ius ac poteſtas in capite libero, l. j. ff. de tu. & Inſti. eo. §. j. non mirū ergo, ſi exiſtens ſub tutela dr̄ ſub poteſtate tutricis. ita Panor. poſt Bald. hic. & ideo infert hic Bald. q̄ ſi teſtator diceret in teſtamento, volo filios meos pupillos eſſe in poteſtate matris, intelligitur eā dare per illa verba, tutricē teſtamentariam: ſecus tñ in curatore ſiue curatrice, ſm Pan. hic, quia nō eſt poteſtas in perſona, ſed in rebus, l. in copulandis. C. de nup.
4 †No. ex tex. ibi, ad ſecunda vota. q̄ mulier tutrix data filio pupillo, trāſeundo ad ſecunda vota ipſo iure definit eſſe tutrix, imo voluit hic Bal. q̄ ēt ſi ante ꝯtū ſecundum matrimonium mulier diceret ſe velle trāſire ad ſecūda vota, & q̄ daretur propterea alius tutor loco eius, q̄ ei eſſet credendū, & iudex debet dare, nec debet expectare q̄ tranſierit ad ſecunda vota, §. ſin autem tutelam. in Auth. de nup. & faciunt not. in §. interdum. Inſti. de curato. & dicuntur ſecunda vota, id eſt ſecūdum matrimonium, vt toto ti. j̄. de ſecun. nup. maxime in c. fi. non tñ quo ad finē vt deſinat eſſe tutrix, vel dari non poſſit, inſpiciuntur ſecunda vota, conſiderato omni matrimonio ꝯto per mulierem a principio pubertatis vſq; ad ea tempora: ſed ſecunda uota dicuntur cōſiderato matrimonio, ex quo natus eſt pupillus, de cuius tutela tractatur: puta, mulier habuit quatuor maritos, ex quarto natus eſt pupillus: nunquid ex marito mortuo poterit dari tutrix huic pupillo? videbatur q̄ non, q̄a non ſolum illa mulier tranſiuit ad ſecunda vota, ſed ad tertia & ad quarta. ſed quia non fit conſideratio hoc modo ſecundorum votorum in caſu noſtro, ſed ſolum cōputantur ſecunda vota ab co

eo matrimonio, ex quo natus eſt pupillus, de cuius tutela tracta
tur.ideo hoc caſu ex quo hic pupillus natus eſt ex quarto matri-
monio,mulier tutrix dari poterit, donec poſt illud quartum ma
trimonium non peruenerit ad aliud matrimonium. ita Bal. hic.
5 Sed operæ precium eſt ſcire,nunquid quod dr̄ hic de ſecūdis vo-
tis, habeat locū, ſi mulier ingrediatur monaſterium poſt primū
matrimonium, cum nubat Chriſto, c. ſi quis. 27.q.2. & dicit hic
Bal.ꝙ aut mulier pœnam iſtam non incurrerat,quæ apponit mu
lieri ſecundo nubenti,non petito tutore filiis,puta quia iam lap-
ſus erat annus ad petendū tutorē, nec fecerat ſe dari, nec aliū tu-
torem,quo caſu amittit ius ſuccedendi ipſi filio,l.2. §.confeſtim.
ff.ad Tertul. & iſto caſu ingrediendo monaſterium non excuſat
a pęna,in quā iam incidit.& faciunt quæ habentur in l.j.ff.de pę
nis.in c.propoſuiſti. ſ̄.de foro compe. & per gl.in l.nemo pōt.ff.
de leg.j.Aut nō inciderat in pęnā, quia nondū erat lapſus annus
ad peten.tutorē filiis,uel ipſa erat tutrix: & tunc ingrediēdo mo
naſterium non incidit in pęnā ꝯcti matrimonii,licèt deſinat eſſe
tutrix.ita Bal.hic, ꝑ ea q̄ habentur in l. Deo nobis. C.de epiſ.&
6 cleri.†No.ex tex.ibi,eſſe deſiderat. ꝙ licet coniuncta ꝑſona poſ
ſit coniunctum defendere,ut hr̄ in c.nō nulli.in fi.ſ̄.de reſcrip.in
l.exigendi.C.de procur.in l.ſed & hę.ff.de procur.tn̄ inuitus de-
7 fenſionē ſuſcipere non cogitur quis rōne coniunctionis.ita Bal.
hic,& faciunt q̄ habentur in l.alienā. C.de procur. † No. ex tex.
ibi, neglecta. ꝙ oppoſita exceptione dilatoria ſi iudex eā negli-
gat,& ad vlteriora ꝓcedat,vr̄ tacite interloqui ſuper ea:ideo po-
terit appellari tanq̄ ab interlocutoria.quod intelligit hic Bal.ue
rum,niſi a parte fuerit petitū,ut ſuper dilatoria pronuncietur:nā
tunc niſi iudex expreſſe pronunciauerit,proceſſus erit nullus:&
ideo nō erit neceſſaria appellatio. & ita intelligitur gl. in l.arbi-
tro.ff.qui ſatiſd.cog.in l.a procedente. C. de dil. & ibi no.Bar.&
ſic habes ex tex.noſtro ſm Pan. ꝙ licet qn̄ pars,q̄ opponit exce-
ptionem,non poſſit ſtatim appellare ꝑꝑ exceptionē non admiſ
ſam, c.dilecto. & ibi uidemus.ſ̄.eo. tn̄ ſi iudex procedat, hoc hr̄
pro tacita pronunciatione ſuꝑ exceptione,ideo appellari pōt.&
facit tex.in c.cū dilecti.in fi.ſ̄.de elec. imo iſto caſu poſſet appel-
lari ēt de iure ciuili: nā ex quo illa exceptio concernit habilitatē
vnius ex ꝑſonis in iudicio interueniētibus,a ſnīa ſuꝑ ea lata po-
terit appellari ēt de iure ciuili.tex.eſt no.ſm vnā lec.& ibi Ange.
in d.l.arbitro.ff.qui ſatiſd.cog.faciūt no.ꝑ Bar.in l.2.ff.de app.re-
cip.facit gl.in auth.habita.C.ne fili.pro pa. qđ not.Bar. & Ang.
in l.2.ff.ſi quis in ius vo.non ier.imo plus voluit Io.An.in d.c.di-
lecto.& ibi Pan.ꝙ ēt ſi iudex fuerit negligēs in non admittendo
exceptionē,licèt ad vlteriora non procedat, poterit tn̄ appellari:
non tn̄ aperiunt,qualr̄ cōuincatur negligētia iudicis. & vr̄ ꝙ con
uincatur per vnicā interpellationē congruo loco & tꝑe factam
poſt exceptionē oppoſitā, per ea q̄ no.Bart.in l.Titia.§.vſuras.ff.
de leg.2.in l.mora. in prin.ff.de vſuris. ſed pōt dici illa procedere
in interpellatione inferioris, vel paris interpellati ad aliquid agē
dū vel dandū,ſed in interpellatione ſuperioris non conſtituit in
negligentia, niſi per trinā monitionem,c.j.ſ̄.de ſupp.neg.p̄la.&
non eundo ꝑ medicata ſuffragia glo.ꝙ a negligentia iudicis pōt
appellari,in c.2.eo. ti.lib.6. alias ꝯ iudicem negligentem pōt im-
8 plorari officiū iudicis.c.nullus.j̄.de iure pat. Bal. in l.fi. §.illud.C.
de temp.app. †No.ex tex.ibi,audiatis.ꝙ delegatus ad cauſam ap
pellationis pōt in negocio principali ꝓcedere iuſtificata appel-
latione. quod procedit hic, quia Papa expreſſe cōmiſit negociū
principale, ſm Pan.& Imo. q̄d aūt ſi non cōmittatur negocium
9 principale,dixi in c.vt debitus.†Infertur ex tex.noſtro,quatenus
fuit appellatū ꝑꝑ exceptionē neglectā,qualiter excipiens poſſit
ꝑꝑ exceptionē ſuā vel neglectā,vel reiectā,vel nō diſcuſſam ap-
pellare : & an de neceſſitate debeat appellare. & dic ꝙ qn̄q; pars
opponit exceptionē emergentē,ſ.ꝯ perſonā iudicis, vel ꝓcurato
ris,vel ꝯ reſcriptū,vel ꝯ aliam ſimilē exceptionē: & tunc ſi iudex
ſuꝑ ea pronunciat,omittendo vel reijciendo,grauatus ex hac ꝓ-
nunciatione poterit appellare : & ſi non appellauerit, tranſibit
ſnīa in rem iud.c.ſignificauit.c.Rodulphus.& c.dilectus. el ſecō-
do,ſ̄.de reſcrip.c.ſignificauit.ſ̄.eo.c.ſignificante. j̄.eo.c.exhibita.
ſ̄.de iudi.& eſt glo.in c.accedens.el ſecondo.in ver.ex p̄miſſis.ſ̄.
vt li.nō conte.no. Bar.in l.a procedēte. C.de dila. & Bal.in l.j.C.
de ord.iud.qn̄q; pars opponit exceptionē circa emergētia, ut eſt
dictū,iudex aūt expreſſe non pronunciat, ſed tacite ad vlteriora
procedēdo,ut hic,& c.dilecti.ſ̄.de ele.l.ſin aūt.§.ſi quocunque.ff.
de neg.geſt.& tunc aut pars petijt a iudice,ut exp̄ſſe pronuncia-
ret,& requirit exp̄ſſa pronunciatio, glo.eſt in l.arbitro.ff.qui ſa-
tiſd.cog.in l.a procedente.C.de dila. ideo iſto caſu ſi iudex ad vl
teriora procedit,nō pronunciato ſuꝑ emergēti,proceſſus eſt ip-
ſo iure nullus. ita Bal.hic, & ita poſſunt intelligi q̄ notātur ꝑ gl.
& alios in c.j.ſ̄.de ord.cog.& l.j.C.de ordi.iudi.dum dr̄,ꝙ licet ſu
per incidenti nō ſit pronunciandū de neceſſitate, tn̄ eſt pronun
ciandum ſuper emergenti. intelligite ſuꝑ emergenti eſſe pronū
ciandū expreſſe, ſi a parte petatur: alias ſufficit ꝙ tacitè pronun-
cietur,vt j̄.proximo mēbro.Si aūt pars nō petit exp̄ſſe ꝓnuncia-
ri ſuper exceptione, & tunc procedēdo ad vlteriora cū cauſæ co
gnitione vr̄ tacite interloqui exceptionē non eſſe admittendā,
vt hic,& voluit Bar.in d.l.a procedente.& Ang.in l.2.ff.ſi quis in
10 ius voca.non ier. †Sed punctus ſtat,q̄d ſi de cā nō eſt cognitum:
& tunc voluit Bar. in d.l.a procedēte. ꝙ ſuccedat diſtinctio c.in-
terpoſita.in prin.j̄.eo.quia ſi pars obtulit ſe probaturā exceptio-
nem, & iudex alio nō diſcuſſo procedit ad vlteriora, ſatis iuſtiſi-
catur appellatio propterea interpoſita:q̄a exceptionē non admi
ſit,nec probationes oblatas.Aut oppoſuit exceptionē,& nō ob-
tulit probatio:.ē:& tūc ſi iudex ad vlteriora procedat,pōt appel-
lare, ſed habebit probare veritatē exceptionis in cā appellatio-
nis,in d.c.interpoſitā.Ang.aūt in d.l.2.ff.ſi quis in ius voc.vult il-
lo caſu, ꝙ qn̄ iudex interpoſita exceptione procedit ad vlteriora
ſine cauſæ cognitione, ꝙ ꝓceſſus ſit ipſo iure nullus, nec ſit ne-
ceſſe appellare,ex quo cauſæ cognitio interuenit,cū ſit neceſſa-
ria.& faciunt not.per Bar.in l.prolatā.C.de ſen.& interlocu.om.
iud.in l.2.C.de ſent. ex peric.reci. & quod hr̄ in c. tum ex literis.
ſ̄.de in integ.reſti.faciunt not.in l.ꝙ ſi in diē. §.ſi rōnem.ff.de cō-
pen.in l.2.§.ſi dubitetur.ibi, intueri &c.& ibi gl.ff.de iudi.in d.l.
ſin autē. §.ſi quocunque.ff.de nego.geſt. in l.vnica.C.de ſatiſda.
in c.cauſam.el primo.ſ̄.de iudi.& ita ēt vr̄ ſentire Bal.in l.non eo
minus.C.de procur. In ꝯrium tn̄ eſt veritas, & probatur primo
in tex.noſtro, vbi tex.ſolū ponderat neglectā fuiſſe exceptionē:
nec vult tex. fuiſſe cognitū de cā exceptionis. & ibi notant ſim-
pliciter hic oēs indiſtincte, ꝙ iudex procedendo ad vlteriora vr̄
interloqui ſuper dilatorijs oppoſitis. & ita tenet Imo. in c.j. ſ̄.de
ordi.cog.& in c.ſuper literis. vbi d. Anto.ſ̄.de reſcrip. mouentur
per hunc tex.& ita d.Ant.in c.2.ſ̄.de iura.calum.per illum tex.&
ibi facit ēt tex.in c.cum dilecti.in fi.ſ̄.de elec. & tenet Bal.in l.pa
ctum curatoris.C.de pac.in l.j.circa fi.C.de ordi.iudi. qn̄q; nulla
opponitur exceptio a parte, tn̄ in veritate cōpetebat: & tunc q̄a
iudex non debet in facto ſupplere pro parte,c.bonæ.el primo.ſ̄.
de poſtu.p̄la. ideo procedēdo ad vlteriora nihil vr̄ interloqui ſu-
per exceptione cōpetenti, ex quo nō eſt oppoſita. ita Bal.in l.li-
11 cet.C.de procura.Glo.in verbo,tutela. in fi.ibi,pro pupillo non
iuuetur. habes primo ex gl. ꝙ qn̄ mater ſuſcipit tutelam filiorū,
ꝙ illo caſu debet renunciare beneficio Velleiani, & omni alij
a beneficio, ſi quod habet:& operatur renunciatio Velleiani [a], ꝙ
pōt poſtea pro pupillo intercedere & fideiubere, nec iuuabitur
beneficio Velleiani,licet in illo ꝯctu fideiuſſionis non renuncia
uerit Velleiano,q̄a renunciatio generalis facta, cū ſuſcipit tute-
lam,ꝙ Velleiano renunciabat,extenditur ad quaſcunq; interceſ
ſiones vel fideiuſſiones ob cām pupilli ꝑ mulierem factā. ita gl.
no.hic, & voluit hic Bal.in terminis, licet gl.non procederet. &
tene menti ſingulariter, ꝙ illa renunciatio Velleiani & aliorum
auxiliorum debet fieri eodē die, quo ſuſcipit tutelam : & ideo ſi
vna die renunciaret Velleiano,& aliis auxiliis, die ſequēti ſuſci-
peret tutelam,vel eꝯ, nō valeret talis ſuſceptio tutelę,quia neceſ
ſe eſt ꝙ eadem die fiat.gl.eſt ſingularis in c.vt circa.in verbo,prę
ſtito.de elect.li.6.quæ licet non loquatur de Velleiano, tn̄ ꝑ Bal.
ibi extenditur ad hunc caſum.& not.gl. quia nō ſufficit mulierē
renunciare Velleiano,qn̄ tutelam ſuſcipiat, ſed neceſſe eſt ꝙ re-
nūciet omnibus aliis auxiliis.& ideo illo caſu mulier ob cauſam
tutelæ poterit incarcerari, ex quo renūciat omnibus auxiliis. ita
Bar.in l.ſi quis ſub conditione.in 7.col.ff.de teſta.tut. & in d.au-
then.matri & auiæ. C.qn̄ mulier tut.offi. Tn̄ ꝯrium tenet Alb.in
l.vbi adhuc.in 21.col.C.de iure dot.nam mater non pōt cōueniri
in plus q̄ facere pōt,vt hr̄ in l.ſunt qui.in fi.de re iud. ergo nō po
terit incarcerari,q̄a habebit exceptionē,ne conueniatur in plus
q̄ facere pōt, ſicut videmus ꝙ ꝑ ceſſionē bonorū quis ēt non pri
uilegiatus euitat carceres,l.j. & fi. C.qui bon.ced. poſſunt. ergo
multo magis perſonæ priuilegiatæ ne conueniatur in plus q̄ fa-
12 cere poſſunt,non debebunt incarcerari.†Habes ēt ex his,quæ di
xit glo. in prin. ꝙ filius ſub tutela matris conſtitutus dicitur eſſe
in poteſtate matris.quod nota ad ea quę dixi in tex,voluit tn̄ hic
Bal. ꝙ ſi teſtator in ſuo teſtamēto diceret, cōmendo filios meos
matri

ADDITIO.

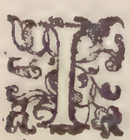
a ¶Renunciatio Velleiani. Et quod iuramentum excludat mulierem a beneficio Velleiani,abſq; eo ꝙ appareat mulierem aliter fuiſſe certioratam de beneficio Velleiani,tenuit Alex.in conſi.367.inci.Viſa facti narratione. in 2.col.verſi.& etiam. in 2.vol. fol.189. Et quando mulier vtitur Velleiano, quo nam pacto ſubueniri debet,in conſi.j.inci.Viſo proceſſu. in 4.col.verſi.ad prædicta. in 3. volum.Adde Bar.in l.doli.ff.de noua.

matri suæ: vel, relinquo ipsos sub guardia vel custodia eius. ꝙ per hoc non vr̃ data tutrix mater: licet secus si diceret, relinquo sub potestate matris. de primo est tex. & ibi glo. in l. qui in aliena. §. quanquam. ff. de neg. gest. & ibi Bal. ponderat, no. Bal. in l. oẽs. C. ad Tertul. de secundo. §. versi. sub potestate. dixi in tex. In eadem, in fi. glo. bene loquitur, sed quia est materia ab appellationis materia multum remota, dicite vt per Bar. in d. l. si quis sub conditione. & in d. auth. matri & auiæ. & per Bar. & Panor. hic.

SVMMARIVM.

1 *Relatio fienda, ad quem referri debeat.*
2 *Relatio habet locum, etiam quando proceditur, per inquisitionem.*
3 *Iudex in foro canonico procedens, tenetur obseruare solennitatem legalem.*
4 *Relatio ante quam fiat, debet dari exemplum relationis fiendæ ipsi parti.*
5 *Iudex in iure dubitans quid agere debeat.*
6 *Relationis in materia quatuor consideranda.*
7 *Relatio an clausa an aperta, parti sit danda.*
8 *Appellari a relatione quando possit.*
9 *Relatione facta an poterit iudex, qui retulit, procedere in negocio principali, non obstante relatione. & nu. 10.*
11 *Relationis effectus duplex.*

CAP. LXVIII.

Ntimasti. Pro euidentia præmitto, ꝙ triplex est species relationis. Quædã, q̃ fit ex natura ipsarum causarum, quæ tractãdæ veniunt, quia nõ põt inferior de his cognoscere, ideo remittit ad superiorem, c. maiores. de baptis. c. vt debitus. in fi. s̃. eo. & ibi dixi. Quædam, quæ fit ex natura cõmissionis factę de cã, puta q̃a cõmittitur cã alicui tractanda & examinãda, & postea ad ipsum delegantẽ remittenda, & illa potius vocatur relatio facti q̃ iuris: & de hac est tex. in c. constitutus. s̃. eo. & si cõmissa fuerit cã sub forma huiusmodi relationis ad certũ tps̃ fiende, tunc relatio ante tps̃ fieri non põt, puta cõmissa est cã j. sex menses tractãda vel finienda, post lapsum sex mensium ꝙ cã remittatur ad ipsum delegantẽ, si finita non fuerit: certe ante tps̃ sex mensiũ relatio fieri nõ poterit, q̃a vt vult hic Inno. nota. q̃n relatio fit ex cõmissione, tũc sicut delegationis forma est seruãda: ita huius cõmissionis & per cõsequens relationis: & ideo ante tps̃ relatio fieri nõ poterit. ita Bal. hic per l. fideicõmis. §. cum Pollidius. ff. de vsur. Gemi. in c. cõmissa. de elec. lib. 6. nec poterit hoc casu lapsis sex mensibus iudex causam retractare, ex quo post sex mẽses habet referre, nisi de consensu partium fieret prorogatio, quia tunc valeret processus, c. de causis. & ibi hr̃, s̃. de offi. dele. ita Imo. hic. Tertia species est, cũ iudex causam totã remittit ad superiorem, vt in c. fi. de accusa. vbi ꝑ omnes. & tunc dicite ſm eos ibi, ꝙ iudex remittens causam ad superiorẽ põt partibus terminũ peremptoriũ assignare, intra quẽ coram superiore cõpareat. Panor. in c. dudũ. el primo, s̃. de elect. tex. & ibi Pan. in c. cũ Bertoldus. de re iudi. ꝙ terminus, si præsentibus partibus assignetur, habet vim peremptorij, vel ẽt contumaciter absentibus, alias non. ita d. Ant. in c. fi. j. de accusa. & Imo. hic. Quarta est species relationis, q̃n referẽ aliquis punctus iuris ad principẽ, vt super eo declaret mẽtẽ suã: nam illo casu talis relatio dr̃ esse iuris. & de hac proprie loquitur tex. noster, & loquitur totus titulus C. de relationibus. & sic sumendo ꝓdicta prima relatio dicetur necessaria, de qua in primo mẽbro, secũda facti, tertia iuris. Hoc dicit, Exemplum relationis debet dari partibus anteq̃ fiat relatio. h. d. ſm Io. And. & cõiter scrib. vel clarius ſm Pan. si iudex de iure dubitans superiorẽ consuluerit, & de consultatione copiã nõ fecerit, eius verbis cõsultationis fides non adhibetur. h. d. Diuidit in duas partes. In prima narrat factũ. In secunda præmissa auctoritate legũ ponit decisionẽ. secunda ibi, cum iusta.

1 †No. primo ex tex. ibi, ad nos relationẽ. ꝙ cũ iuris relatio est fienda, debet fieri ad principem, quia ad eũ spectat declaratio, ad quẽ spectat cõdere ipsam l. c. inter alia. j. de sen. exc. l. fi. C. de leg. & ideo relatio fit ad principẽ, l. ad Impe-
2 ratorẽ. ff. eo. †No. ex tex. ibi, inquisitionis processu. ꝙ nõ solũ q̃n proceditur per accusationẽ vel actionẽ, habet locum relatio, l. j. & 2. C. eo. sed ẽt q̃n proceditur per inquisitionẽ: & illo casu licet in inquisitione iudex habeat latiores habenas q̃ in accusatione vel actione, ꝑ ea quæ habentur in c. cũ dilectus. in c. qualr & q̃n. el secõdo. j. de accusa. q̃a inquisitio pendet vt plurimũ ex officio iudicis: tñ si iudex velit facere relationem in cã inquisitionis, ita tenetur facere eã de consensu partiũ siue partis, vt hoc tex. sicut
3 in cã actionis vel accusationis, l. j. & 2. C. de rela. † No. ex tex. ibi, cum iuxta legitimas. ꝙ iudex in foro canonico procedens tenet obseruare solennitatem legalem, si de iure canonico ꝯriũ cautũ non reperiatur. faciunt q̃ habẽtur in c. j. & 2. j. de oper. no. nunc.
4 †No. ex tex. ibi, cõsultationis exẽplũ. ꝙ anteq̃ fiat relatio, debet dari exẽplum relationis fiendæ ipsi parti. & intelligite in authentica forma, s. vel cũ sigillo authentico, vel manu notarij; per eã q̃ vidimus in c. tertio loco. & in c. q̃m ꝯ. de proba. in c. j. & 2. s̃. de fi. instr. & illud exemplũ tenetur dare ad finẽ, q̃a parte huic exemplo non ꝯdicente stabitur relationi, & habebitur pro vera, nec pars amodo eã impugnare poterit, l. fi. ff. q̃n app. sit. ita Bal. hic ꝑ illũ tex. & Bar. per eundẽ tex. in l. j. §. quæsitũ. ff. eo. & bonus tex. ibi Ang. post Bar. in l. j. C. de rela. & debebit iudex volẽs referre, seruare istã formã: q̃a debebit vtranq; partẽ citare, & q̃a relatio ista est semper iuris, debebit de cõsensu partiũ eligere punctũ iuris, in quo est dubitatio: & si partes nõ concordauerint in pũcto eligendo, debebit ipse iudex eligere. ita Bar. ꝑ illum tex. in l. 2. C. eo. & in l. in vẽditione. §. fi. ff. de bo. auct. iud. pos. in l. iusiuran. & ad pecunias. §. si de qualitate. ff. de iureiu. Lud. in rub. de arb. 15. col. Ang. in l. de die. ff. q̃ satisda. cog. & in d. l. in vẽditione. §. j. & Imo. & Pan. hic. ita ẽt si partes venire noluerũt ꝑ ꝯtumaciã, iudex ipse eliciet punctũ in eorũ ꝯtumaciã, ꝑ ea q̃ habentur in c. cũ in cunctis. §. fi. s̃. de elec. in l. 2. ff. de opt. leg. & voluit hic Imo. & his duobus casibus, ex quo partes non consenserunt relationi, poterunt aduersus eã appellare, ꝑ ea quę habentur in d. l. j. C. de rela. Si aũt vtraq; pars veniat & cõsentiat in puncto eliciẽdo, amodo ꝯdicere electioni nõ poterit, d. l. j. vbi Bar. & alij, & d. l. fi. & dicit Ang. in d. l. j. ꝙ dulcior practica & vtilioris relationis hoc erit, ꝙ ad superiorẽ oĩa acta remittãtur: nec coarctet se iudex ad vnũ punctũ iuris tantũ, sed petatur vt super actis, & his, q̃ resultant ex his, rñdeat quid iuris. nã illo casu tenebitur superior rñdere super omnibus articulis, q̃ resultant quomodocunq; ex actis, & his, q̃ deducta sunt, ẽt si aliud nõ eliciatur a parte. & ita ẽt voluit Ang. de illa consultatione q. d iuris in l. cũ stipulatus sum mihi. ff. de verb. ob. & voluit Bal. in c. j. §. j. de controuer. inuest. in vsi. feu. & Bald. in l. si fundũ sub conditionẽ. §. si Stichum. ff. de leg. j. in l. si ita scriptum. §. fi. ff. de hære. instit. faciunt q̃ habentur in c. j. s̃. de offi. dele. in c. sicut. s̃. ti. proxi. in c. cũ in tua. j. de spons. voluit Imo. in l. si is qui quadraginta. ff. ad l. falc. & ideo dixit no. Ang. in l. eius qui in prouincia. ff. si cer. pe. quod consultor ꝑ hoc verbũ, quid iuris, tenet cõsulere sup omni dubio, quod resultat ex productis tam rõne ordinis q̃ rõne subiectæ materiæ: & ideo habetis in practica quid operetur hoc verbũ, quæritur quid iuris, appositũ in fa-
5 cti narratione, q̃n petitur consiliũ a consultore. †Gl. in verbo, inq̃sitionis. in fi. habes ex gl. ꝙ iudex debet referre, q̃n dubitat in iure: & ꝙ si nõ dubitet, nõ dẽt referre ad finẽ vt euitet onus iudicandi. & dicite ſm Bal. i l. fi. C. dẽ rela. ꝙ si apparuerit iudicẽ referre ad finẽ euitandi onus iudicãdi, nõ q̃a dubitet, poterit pars a tali relatione appellare, imo hoc casu efficietur iudex infamis, & punietur in 30. libris auri, l. 2. vbi tex. C. de rel. dixit tñ hic Inno. Io. And. & post eum alij, excepto Panor. ꝙ hæc pœna non habet locũ de iure canonico, sed punietur pęna c. cũ æterni. de re iudi. lib. 6. Pan. tenet, ꝙ vtraq; pœna punietur, q̃a per generalitatẽ d. c. cũ ęterni. nõ vr̃ derogatũ eo casu, quo l. specialiter prouidet de pœna, put est in d. l. 2. & faciunt quæ habẽtur in l. sanctio. ff. de pęn. puta pœna c. cũ æterni. est fori penitentialis: ergo ꝑ eam non tolletur pęna d. l. 2. quæ est fori contentiosi. nã per pęnã fori pœnitentialis non tollitur pęna fori contentiosi, c. pro humani. de homic. lib. 6. Aliud habetis ex glo. ꝙ si iudex referat ꝯriũ q̃ debeat, vel in ꝑ-
6 iudiciũ alterius partis, ꝙ potest appellari. †Vos latius dicite quatuor actus esse in cõsideratione in materia relationis. Primus ipsa pronunciatio de referendo, quia iudex deliberat referre, & ab illa cũ nõ sit ꝑiudicialis parti, nõ põt appellari, nisi appareret ꝙ calumniose hoc faceret, ut euitaret onus iudicandi. ita Bald. in d. l. fi. C. de rela. Secũdus est actus ipsa relatio, de cuius forma in textualibus: & tunc si pars non cõsenserit relationi, quod in dubio vr̃, si presens non ꝯdixerit, d. l. j. C. de rela. & d. l. fi. ff. q̃n appel. sit. poterit, ex quo nõ cõsensit, appellare. Bar. tñ in d. l. j. intelligit, ꝙ est potius quædã ꝯdictio q̃ appellatio. sed gl. hic vult, ꝙ vtrunq; competat, & cõiter hic approbatur, q̃a poterit ꝯdicere appellationi, & si nõ admittat ꝯdictio, appellare. Tertius est actus ipsa rñsio, quam facit princeps super relatione: & ab ista nõ appellatur, l. j. in prin. ff. a quib. app. nõ licet. & ita Pan. & Imo. nisi vellet dicere principẽ fuisse circumuẽtũ. ita Bal. in d. l. fi. C. de relati. Quartus est actus, sñia, quæ iuxta rñsionẽ consultoris fertur: & ab ista potest appellari, ẽt si consultor fuisset electus de cõsensu partiũ, nisi relatio esset facta de voluntate partiũ. ita Bar. post gl. in l. j. §. quæsitũ. ff. eo. ita Pan. & Imo. hic. Quærit Bal. q̃n debeat fieri relatio. & rñdet, ꝙ debet fieri post discussam plene causam: & ideo habet vim cuiusdam conclusionis in cã, l. cũ a nobis. C. de dila.
7 vbi tex. & l. j. C. de rel. †Secundo quærendum est, an debeat dari aperta ipsa relatio, an clausa, q̃n parti datur. Et rñdet hic Imo. ꝙ si datur clausa, ꝙ licitum est ipsi parti appellare: nam talis relatio dãda est parti, vt possit ꝯdicere: & ideo si datur clausa, in hoc pars grauatur,

grauatur, q̃a nescit qualiter ɔ̃dicat. poterit ergo eo tẽpore, quo datur clausa, ɔ̃dicere, c. cũ olim. el secondo. s. de offi. dele. & si nõ admittatur ɔ̃dictio, appellare. & si non ɔ̃dixerit, nec ẽt poterit appellare, quia est quid sibi imputetur, ex quo suscepit clausam appellationem, l. j. C. de rela. nisi dixerimus, ꝙ ex quo relatio est q̃dam interlocutoria, ꝙ licet pars nõ ɔ̃dicat, dũmodo expresse nõ consentiat, poterit j. 10. dies appellare, ex quo iudex sibi relationem dedit, quia dando sibi relationem vr̃ tacite interloqui relationem esse necessariam, quia relatio nõ est fienda a iudice, nisi vbi de necessitate requiritur, ut dictũ est in gl. & ita vr̃ de mente Bar. in l. j. C. de rela. vbi voluit, ꝙ præsens actui iudiciali & nõ ɔ̃dicens, uideatur cõsentire, per illum tex. & ideo dicit cautelã esse, ꝙ in quocunq; actu iudiciali, in quo pars ipsa est præsens, dicat̃ præsente parte & nõ ɔ̃dicente: alias ex quo esset præsens, videat̃ consentire, cũ in sentẽtiis, siue interlocutoriis siue diffinitiuis, tacens non hr̃ pro consentiente, quominus possit post 10. dies appellare. ita Bar. in d. l. j. sed quo ad facultatẽ appellandi tacita interlocutoria & expressa a pari procedunt, c. cũ inter. c. cũ dilecti. in fi. s. de elec. vidimus in c. ex parte M. s. eo. ergo ab illa relatione pars j. 10. dies appellare poterit, dũmodo expresse non consenserit.

8 †Sed ut latius habeatur, q̃n possit a relatione appellari, dicite, aut pars consensit expresse relationi: & tunc appellare nõ potest, per regulã, quod semel. de reg. iur. lib. 6. l. ab eo. C. q̃uo & q̃n iud. c. quod ad consultationẽ. s. tit. proxi. & d. l. j. C. de rel. Aut tacite consensit, ita ꝙ per aliquẽ actũ probatur eũ tacite consensisse: & tunc ẽt renunciatur appellationi, l. j. ff. q̃n appella. sit. & ita põt intelligi quod voluit hic Bal. & faciunt not. in l. ad solutionẽ. C. de re iudi. in d. c. quod ad consultationẽ. & quæ dixi in c. solicitudinẽ. s. eo. & quæ habentur, maxime per d. Ant. in c. gratum. s. de offi. dele. nam dicit d. Anto. in c. pastoralis. in fi. principij. s. de rescrip. ꝙ dr̃ relatio irreuocabilis, quæ fit de consensu partium. Aut pars nec expresse consensit nec ꝑ actũ tacite, sed non ɔ̃dixit: & tunc voluit Inn. & latius post eum Io. An. & alij hic, ꝙ videat̃ cõsentire relationi: & ideo appellare nõ possit. Et pro illa opi. multum stringit tex. in d. l. fi. ff. q̃n appel. sit. & in d. l. j. C. de rel. tñ Bar. in d. l. j. ex quo vult, ꝙ præsens interlocutoriæ vel diffinitiuæ, & non ɔ̃dicens, possit tñ appellare vsq; ad 10. dies, cũ relatio videat̃ interlocutoria, innuitur ꝙ tali relationi nõ ɔ̃dicens possit appellare, ex quo nõ consensit: & deduxi in 1. q. latius. Aut pars est præsens, & ɔ̃dicit: & tunc relatio nullã fidẽ facit, nisi quatenus cõstat ex actis: tñ si pars non appellet, iudice ad eã procedente, nõ obstante ɔ̃dictione eius valebit relatio, quia vr̃ nõ appellando recedere a ɔ̃dictione, ex quo permittit iudicẽ ad vlteriora procedere in relationẽ, d. l. j. & ibi Bar. & alij, & ita cõiter scrib. hic, maxime Pan. Quãq; pars non est pñs, & sic non ɔ̃dicit, nec cõsentit: & tũc aut est absens per cõtumaciam, & illo casu si non appellet a relatione, habebitur pro cõsentiente, l. de ætate. §. qui tacuit. ff. de interrog. ac. & ideo debebit appellari. ita Pan. & Imo. hic. Aut pars nõ est absens per contumaciã, sed non fuit citata, & illo casu nulla est relatio, vt hoc tex. nostro, & d. l. j. ideo licet appellari poterit, non tñ erit appellatio necessaria, sicut nec a s̃nia nulla, c. dilecto. & ibi vidimus. s. eo.

9 ¶†Sed nũquid relatione facta poterit iudex, qui retulit, procedere in negocio principali nõ obstante relatione. & vr̃ primo dicendum ꝙ non, per tex. in c. licet. s. de offi. dele. vbi casus, ꝙ pendente relatione ad superiorem inferior nõ procedit, per tex. in c. bonæ. el secõdo. versi. nec nocebat. s. de postu. præla. vbi & de consensu partium non põt recedi a relatione semel facta, per tex. in c. ex insinuatione. s. eo. ibi, cum s̃m legitimas &c. vbi pendentia relationis habet vim pendentiæ dilationis, sed dilatione pendente ipso iure nõ potest ad vlteriora ꝓcedi, & nullus erit processus, si fiat, c. significante. j. eod. l. siue pars. C. de dila. ergo &c. & per tex. in l. ex illo. & ita sentit Bald. C. eo. & hanc opin. tenet Ioan. An. in c. legitima. eod. tit. lib. 6. & tenet Spec. in titu. de rela. §. fin. & ibi Ioan. An. in addi. ad Spec. In contrarium est text. in l. ad principem. ff. eo. & in l. ad Imperatorem. ff. eod. in l. j. C. de rela. dum vult, ꝙ si pendente relatione iudex procedat ad vlteriora, quod pars debet appellare: ergo processus est validus, quia a processu nullo de necessitate non est appellandum, vt vidimus in d. cap. dilecto. & facit ratio: nam relatio est quædam interlocutoria, vt supra dixi: sed iudex potest suam interlocutoriam reuocare, ergo poterit relationem reuocare. si reuocare poterit, ergo ad vlteriora procedendo, ne videatur velle facere actum frustratorium, videbitur reuocasse, l. 3. ff. de testa. mi li. in argu. & hanc partem tenet Barto. in d. l. ad principem. & in d. l. j. C. de rela. Bal. hic distinguit: aut iudex facit relationem coactus voluntate partium, puta quia de consensu partium est sibi commissa causa, cum hoc ꝙ referat: & tunc voluntate partium, pendente relatione proceditur. & ita potest intelligi l. ad Imperatorem. vbi de consensu partium potest procedere. Tamen illud dependet ex eo, ꝙ dixi in cap. cum cessante. s. eo. an & quando ad reuocationem interlocutoriæ requiratur consensus partiũ. Aut iudex fecit relationem statuto vel alia necessitate vrgente, puta mandato superioris: & tunc ea pendente procedere nõ poterit. Aut fecit eam simplici et ex voluntate, quia videbatur sibi facien. & tunc eam reuocare poterit, & ideo ad vlteriora procedere, & optime facit d. l. ad principem.

10 † Vos dicite conclusiue s̃m Inno. hic, & in l. 1. §. quæsitum. ff. eo. quod regulariter si de cõsensu partium facta est relatio, iudex non poterit amodo nisi de consensu partium procedere, & relationem reuocare, sed debebit expectare finem relationis, d. l. ad Imperatorem. De consensu autem partium bene poterit procedere. & ita intelligatur l. ad principem, s̃m l. ad Imperatorem. tamen q̃n relatio esset facta, & coram superiore recepta, non poterit amodo inferior procedere etiam de consensu partium. ita loquitur text. in d. c. bonæ. ver. nec nocebat. & ita potest intelligi text. in d. c. licet. & in d. c. ex insinuatione: vbi autem relatio est simpliciter facta, si forma nõ est seruata, quia partes non sunt citatæ, ex quo relatio est nulla, vt dixi in præcedenti quæstione, poterit iudex ad vlteriora procedere. Si autem forma est seruata, cum partes non appellando videantur consentire relationi, perinde est ac si de consensu earum relatio esset facta, & ideo cum ministerio tex. dixit in d. l. ad imperatorem, ꝙ relatione facta ad Imperatorem potest iudex de consensu partium ea pendente procedere: ergo sine cõsensu partium non poterit. & ita debet distingui d. l. ad principem. vt iura iuribus concordentur. Nec obstat d. l. 1. quia licet ibi dicat, ꝙ appellari poterit, tamen non sequit̃, ergo iudex pẽdente relatione poterit procedere, & tunc processus erit validus: quia a processu quandoq; poterit appellari, & quandoq; vtile est. dixi aliquid s. in rub. ista.

11 ¶† Et sic ex prædictis habes duplicem effectum relationis. primus, quia probat acta præcessisse, vt referuntur, ex quo pars non contradixit, vel si contradixit, postea iudice procedente in relatione non appellauit, d. l. j. & ibi Bar. faciunt notata per Bar. in aut. si quis in aliquo documento. circa finem. C. de eden. si tamen in contumaciam partis esset facta relatio, non statur relationi de actu, nisi quatenus ex processu apparet, c. quoniã contra. s. de probationibus & ita Imo. hic. Secũdus est effectus, quia pendente suspensa est iurisdictio iudicis referentis, nisi de consensu partium permittatur, vt procedat: tamen ea recepta per superiorem de consensu partium non posset inferior procedere, d. c. bonæ. & latius declaratur iste effectus in pręsenti quęstione, & faciunt notata s. in rubr. post continuationẽ. & ideo dixit Bal. in l. fi. C. de rela. ꝙ relatione facta ad aliquem principem, ex quo consultatio videt̃ deuoluta ad ipsam dignitatem, ꝙ mortuo principe, tamen durabit relatio in successorẽ, quia dignitas ipsa non morit, ad quã est facta relatio. capitulo, si gratiose. de rescriptis. libro sexto. l. quod principi. ff. de legat. 2. faciunt quæ habentur in cap. quoniam Abbas. supra de offic. deleg.

SVMMARIVM.

1 *Res quælibet præsumitur libera.*
2 *Clericis macellum vel tabernam exercere prohibitum est. nu. 3.*
4 *Attentati remedium quædam est imploratio, & quãdo locum habeat. nu. 5.*
6 *Dilatione assignata per iudicem de consensu partium, non potest ipse iudex, nisi partes consentiant, eam reuocare.*
7 *Dilatione pendente conquiescit officium iudicis.*
8 *Dominus ex facto procuratoris legitimam habet causam.*
9 *Appellatio vbi est interposita ex pluribus causis, non grauatur appellans omnium causarum veritatem probare.*
10 *Dilatione pendente, gestum per iudicem est nullum.*
11 *Iudex potest dilationem mutare.*
12 *Reuocatio nulla quando dicatur.*
13 *Dilatione pendente, iudex procedere non poterit: & si processerit, nullus est processus. Limita vt infra.*
14 *Dilatione vna pendente, an possit assignari dilatio ad alium actum successiue fiendum.*
15 *Carnes vendi non possunt, nisi in locis designatis.*

CAP. LXIX.

Ignificante. Vbi ante litem contestatam circa id, de quo agit̃ principaliter, innouat aliquid delegatus, vel terminum assignatũ præuenit, poterit appellari: & si procurator non seruauit formam mandati, audit appellans post annum. hoc dicit. Diuidit in duas. In prima narrat factum. In secunda dat iudices, & prouidet. secunda ibi, quia tamen.

1 †Nota primo ex tex. ibi, alibi quam in stallis, ꝙ licet in dubio quælibet res præsumatur libera, l. altius. C. de serui. & aqua. potest tamen aliquis prætendere negatiue ius, ꝙ non liceat domino libere vti re sua, & aliquid in ea exercere, contra l. in re mandata. C. man. nam hic capitulum

pæ-

prætendebat non esse licitum episcopo vendere carnes, nec car
nifices habere alibi quam in stallis capituli: & sic non licere in
stallis proprijs carnes vendere. ita & in simili in his, quæ sunt pu
blica & cuicunq; permittunt, tñ põt vnus præscribere vt sibi so-
li liceat exercere, & non alij episcopi in iure piscandi in flumine
publico, vel ẽt venandi in publico, vel ẽt molendinum ponen-
di, vel furnum habendi. & notat abunde Bart. in l. quominus. ff.
de fluminib. & hic docto. per hunc text. & in §. riparum. Institu.
de rerum diuisione. & ideo põt præscribere quis vt nullus exer-
cet furnum in via, vel habeat molendinum nisi ipse. tñ ad hoc
negatiue præscribendum requirit ꝙ procedat prohibitio dñi vo
lentis iure suo vti, quia volens molendinum ponere, vel furnum
in viam facere, vel in tali flumine publico piscari, fuit ab isto pro
hibitus, & desistit: tunc ex hoc facto prohibitionis incipit præ-
scribere negatiue ius tale contra istos prohibitos, scilicet non li
cere prohibito piscari, vel molendinum facere &c. & facit glos.
in l. qui fluminibus. ff. de seruit. vrba. prædi. faciunt quæ habent
in l. 1. & 2. C. de seruit. & aqua. in l. seruitutis. la grande. ff. de serui
2 tutib. in c. abbate. j. de verbo. signi. & ibi per glo. & alios. †No. ex
text. ibi carnifices. ꝙ licèt clericis sit prohibitum macellum vel
tabernã exercere, cle. j. de vita & ho. cle. tñ stante ꝯsuetudine vel
priuilegio poterunt per alios hoc iure vti, & vendi facere. & no-
3 tat glo. in d. clem. 1. †Nota ex tex. ibi, vendi fecisset. ꝙ qñ super ali-
quo iure principaliter lis pendet, nec apparet quis sit possessor,
prout hic, quia fm vnum intellectum episcopus dicebat sibi lice
re vendere carnes, capitulum negabat licere, isto casu donec de
iure partiũ non est clarum, non est aliquid innouandum ad inhi
bendũ partes. vti iure suo: & si vsæ fuerint non est reuocandum
in viam attentati. & ideo cum ministerio dixit tex. prę sertim dũ
lis nondũ fuisset ꝯtestata, quasi sentiat ꝙ ẽt lit. ꝯte. ex quo non est
clarum de iure partium, nulla partium est inhibẽda vti iure suo.
& sic facit quod voluit Io. An. in c. 1. per illum tex. s. vt li. pen. quia
ꝑ ꝑ pendentiam litis non est inhibendus possessor iure suo vti.
4 †No. ex tex. ibi, imploratio huiusmodi. qḋ remediũ attentati est
quędã imploratio: & ideo officio iudicis dr̃ expediri. faciunt quę
5 habent in cle. 2. vt li. pen. †No. ex tex. ibi in statũ pristinum reuo
carent. ꝙ remediũ attentati non solum hẽt locũ appellõne pen-
dente, sed ẽt lit. pen. faciunt quę habent in d. cle. 2. & dixi in c. bo
6 nę. s. eo. hr̃ toto tit. s. vt lit. pen. †No. ex tex. ibi, absq; ꝯsensu partiũ
ꝙ assignata dilatione per iudicem de ꝯsensu partiũ non põt ipse
iudex, nisi partes ꝯsentiant, eam reuocare. & faciunt quæ dixi in
c. præcedenti in articulo, an iudex pendente relatione possit pro
7 cedere. †No. ex tex. ibi, solutũ fuisse iudicium, ꝙ pendente dilatio
ne ipso iure ꝯquiescit officium iudicis: & ideo processus per eũ
agitatus erit nullus, si pendente dilatione fiat. ita Bal. hic, & facit
8 tex. in l. siue pars. C. de dilatio. †No. ex text. ibi, ad prosecutionẽ.
ꝙ ex facto procuratoris dñs hẽt legitimã cãm, vt si culpa procura
toris lapsus sit annus ad prosequendũ appellationẽ datus, possit
9 petere bienniũ sibi dari, de quo j. latius. †No. vltra ex text. ibi, vel
eorũ altera. ꝙ vbi appellatio est interposita ex plurib. causis, qua-
rum vnaquęq; per se est sufficiens, non grauat appellãs probare
veritatem oĩum causarũ, sed satis est vnã cãm verificare, vt in ap-
pellatione obtineat. similis est tex. & ibi glo. in c. exhibita. ad fi.
s. de iudi. in c. ex parte. s. de rescrip. in c. significante. s. eo. & Bal.
in addi. ad Spec. eo. ti. in 5. col. & ibi de protestatione non astrin-
gens se &c. ꝙ in appellatione non operat, nec est necessaria, nisi
vbi duo proponunt, & vnum venit qualificatiue ad alterũ, & in
1. addi. ꝙ si vnam allegat, & probat aliã. dixi in c. vt debitus. s. eo.
Glo. in verbo, post citationem. in fi. hẽtis ex glo. duos intellectus
ad tex. primus est intellectus, ꝙ hic episcopus esset in quasi pos-
sessione vendendi carnes in stallo suo, & peteret per capitulum
post citationem emanatam inhiberi episcopo, ne venderet, nec
aliquid innouaret in præiudicium pendentię litis, cum lis pende
ret super hoc, scilicet non licere episcopo carnes vendere in stal
lo suo. ideo hoc nõ potuit fieri, & propterea Papa dixit, ꝙ maxi-
me cum lis nõ sit ꝯtestata, non põt ista retractatio attentatorum
fieri, & cum ministerio vtitur verbo, præsertim. quod idem est ꝙ
maxime, c. ad extirpan. s. de fili. presb. quasi velit dicere, ꝙ ẽt si lis
esset ꝯtestata, tñ ex quo clarum est reum possessorem esse, non
debet inhiberi ne vtatur iure suo ipse reus, nec dr̃ innouare ali-
quid in præiudicium pendentiæ litis, vtẽdo quasi possessionem,
imo si vti prohibetur sua possessione, esset innouare ꝯ eum, & ip
se posset agere remedio attentati, c. non solum. & ibi glo. eo. tit.
li. 6. habetur in c. 1. & 2. s. vt lit. pen. Et hoc modo intelligendo ha
betis hic casum, ꝙ lite pendente si reus vtatur iure suo, s. iure, in
cuius quasi possessione est, non dr̃ aliquid innouare, nec hẽt lo-
cum remedium attentati ꝯ eum. & sic dictio, præsertim. hic stat
proprie, j. maxi. & ita debet intelligi glossa sequens in verbo, nõ
fuisset. imo voluit hic Bal. per hunc text. ꝙ ẽt si de iure rei sit du-
biũ, ꝙ dubitet an sit possessor, an vero non, rõne huius dubij ex-
cuset. ne ꝯ eũ hẽat locum remedium attentati, nec aliquid dr̃ in-
nouare vtendo iure suo, licèt de eo dubitet. & faciunt quæ, vide-
bimus in sequenti intellectu. Alius ergo est intellectus, quẽ vult
glo. ꝙ hic capitulũ esset in quasi possessione huius iure negato-
rij. s. non licere epõ carnes vẽdere in stallo suo, & ageret ꝯ epm̃,
ne in hac quasi possessione molestaret: & si dicat, eps̃ eos mole-
stare, qa ex aduerso ꝑtendebat se possessorem affirmatiue huius
iuris sibi licere vẽdere in stallo suo carnes. Et si dicatis, quare er-
go si capitulũ possidebat, non fuit licita imploratio officio iudi-
cis, vt lit. pen. inhibet epõ ne aliquis innouaret, cũ ad hmõi inhi-
bitionẽ sufficit citationẽ emanasse, vt lit. pen. inducat, & ad reũ
peruenisse, cle. 2. vt lit. pen. nec requirat lit. ꝯt. quare ergo hic Pa-
pa põderat ꝙ lis nõ fuit ꝯtestata? So. dic fm Bal. hic, ꝙ cũ essent isti
iudices delegati, & quo ad partes iurisdõ delegata nõ sit valida,
nisi post lit. ꝯte. ꝑ ꝑ declinatorias, quas põt opponere vel recusa-
tiones, c. inter monasteriũ. s. ti. proxi. & quia tñ prę sumit pro de
legata iurisdõne quantũ pro ordinaria, per ea quæ habent in cle.
2. de off. ord. in c. ad hæc. s. de rescr. ideo ponderauit hic Papa lit.
ꝯt. quia tunc põt officiũ delegati implorari, & non ante. & ita ẽt
voluit Bal. in l. si reus paratus. per illũ tex. iũcta gl. ff. de procu. fa-
ciunt q̃ voluit no. Bal. in l. ꝯsentaneũ. C. qũo & qñ iudex. vbi vo-
luit, ꝙ ante lit. ꝯt. delegatus nõ põt ferre sñiam absolutoriã ab in-
stantia iudicij. faciũt no. per glo. in l. 1. C. si a non cõpe. iud. & in l.
2. C. de in ius voc. Ista solõ non est tenẽda, quia falsum est, ꝙ ante
lit. ꝯte. officiũ iudicis delegati non possit implorari, puta ꝯ rebel-
les & impedientes iurisdõnẽ suã, c. 1. & c. de causis. & ibi Inn. s. de
offi. dele. puta ꝯ ꝯtumacẽ, eum exc .icando, vel mulctando, vel a-
lio modo castigando, c. cum venissent. & c. fi. s. de eo qui mit. in
pos. Inn. in c. ꝯsuluit. s. de offi. dele. in c. sæpe. s. eo. imo ẽt absoluẽ-
do ab obseruatione iudicij, vt voluit Inn. in d. c. ꝯsuluit. imo circa
oĩa ꝯtingentia circa litẽ, prout no. Bal. in l. si quis missum. §. 1. ff. de
dam. infe. in l. 1. & ibi Ang. & alij C. de iudi. cum ergo officiũ iudi
cis delegati circa occurrentia ante lit. ꝯte. implorari possit, vt pa-
tet ex prædictis: ergo cum litis pendentia inducat statim, ex quo
citatio peruenit ad reũ, & sic ante litẽ ꝯte. dictæ cle. 2. poterit de
attentatis lit. pen. delegatus prouidere ẽt ante lit. ꝯt. ea ꝯfirmãdo.
Vnde cõis est so. Inno. & cõiter scrib. excepto Imo. ꝙ hic innoua
tio non tollat ante lit. ꝯte. eo quia respicit negotiũ principale in
totũ: nam principaliter agebat non licere epõ carnes vẽdere, pe
tebat in viam attentati coerceri epm̃, ne carnes venderet: ecce, ꝙ
in iudicio attentati venit illud quod principaliter deductũ est in
petitione principalis litis. & ideo sicut lit. non ꝯte. super negotio
principali non põt procedi, toto titu. s. vt lit. non ꝯte. ita super at-
tentatis, quę absorbent totum negotium principalem se, non de
bet posse lit. non conte. cognosci. Et pro illa opi. adducit. Panor.
quæ habentur in cap. cum venissent. s. de eo qui mit. in possess.
Imol. hic non sequitur hanc opinionem, inhærens regulæ, quòd
statim postquam citatio peruenit ad reum habet locum reme-
dium attentati. Nec obstat fundamentum contrarium de titu.
vt lite non contesta. quia verum est, quòd super principali non
proceditur lite non contesta. ad finem, vt ad diffinitiuam perue-
niatur, sed ad finem interlocutoriæ, & vt innouata lite penden-
te reparentur, non reperitur hoc prohibitum, quin procedatur
lite non contesta. imo contrarium cauetur expresse in d. clem.
10 2. & ibi gloss. nota. vnde tenet ipse primum intellectum. † Gloss.
in verbo, præuenire diem. in fin. habetis ex gloss. primo, quòd
gestum per iudicem dilatione pendente est nullum. & intelligi-
te secundum Bald. hic ipso iure, nisi partes consentiant, quo ca-
su videtur renunciare dilationi. ita Bald. in l. siue pars. C. de dila.
11 & vult gloss. hic & communiter scrib. † Aliud habetis ex gloss. ꝙ
a iudex potest dilationem mutare. [a] vos dicite secundum commu
niter scrib. hic, & secundum ea quæ notant legistæ in l. si quis
procurator. §. fina. ff. de procur. dum quæritur, an iudex possit
dilationem reuocare, ita esse distinguendum. Aut dilatio est da-
ta sine causæ cognitione: & tunc eam reuocare poterit. & ita
intelligatur l. diem proferre. in princi. & l. quod iussit, allegata in
gloss. facit l. minor 25. annis. in princi. ff. de euict. Aut cum causæ
cognitione assignata est dilatio. & tunc aut de consensu partiũ,
& non poterit sine partium consensu reuocari. & faciunt quæ
notat Bar. in d. l. quod iussit. & dixi in c. cum cessante. s. eod. Aut
est

ADDITIO.

a ¶Dilationẽ mutare. Et qñ iudex possit dilationes augere & diminuere pte non
citata, vide d. Ias. in l. qḋ iussit ff. de re iu. Et an oĩs dilatio, q̃ dat. a l. siue sine mi
sterio iudicis siue cũ misterio, possit ꝑ iudicẽ ꝓrogari vel abbreuiari aliqua iu
sta causa suadente, vide. no. ꝑ eũdẽ Ias. in l. 2. col. 4. ver. extra glo. q̃rat Bar. ff. co.

est assignata dilatio cũ cãæ cognitione,& sine cõsensu ptiũ,s3 iu
dex ex officio assignauit, vel ad instãtiã vnius partis tm:& tunc
anteq̃ partis intersit,reuocare poterit idistincte, si ptis interest,
vt nõ reuoce:,nõ poterit reuocare, nisi cã cognita,per ea q̃ vide
bimus in c.interposita.§.illa deniq;.j. e.& f.ciũt q̃ dixi in d.c.cũ
2 cessante.† Succedit qõ,nũquid eo casu quo reuocari nõ põt,erit
nulla reuocatio si reuocauerit,an vero erit necesse appellare,&
soluit Imo.ꝙ erit necesse appellare? p ea q̃ hñr ĩ c.sacro.j. de sen
tẽ.excõ. & ad materiã est bona gl.in c.cũ ex eo.in verbo,septen
13 niũ.de elect.lib.6.†Sit ergo regula,ꝙ iudex dilatione pẽdẽte p-
cedere nõ poterit,& si pcesserit,nullus est pcessus. Fallit pri-
mo,nisi iudex reuocauerit casu quo põt, vel si nõ põt, casu quo
fuerit appellatũ:nã tũc cũ teneat appellatio, valebit pcessus ad
vlteriora,& tenẽt cõiter scrib.ĩ d.l.siue pars.Scđo fallit,qñ de cõ
sensu partiũ iudex pcederet ad vlteriora: nã tũc nõ obstãte di'a
tionis ĩniã valebit pcessus, vt hac gl.& d.l.siue pars.& ibi Doc.
qđ verũ in ɔsensu ante pcessũ adhibito.nã post factũ pcessum
l3 partes ɔsenserint,& ratificauerint,ex quo nullus fuit pcessus,
nõ ɔualescet,ita Bal.post Cy.in l.pe.ad fi. C.de arb.Tertio fallit,
qñ iudex pcederet ad actũ,q tenderet ad executionẽ dilationis,
nõ aũt esset ɔtrarius,nec diuersus dilationi, l. non ex omnibus.
ff.de arbi.& ita Bald.& Panor. hic, faciunt quæ in simili dicũtur
de pendentia appellationis,in c.cũ teneamur.s.e. Quarto fallit,
qñ causa dilationis assignatæ iam expirasset:nam tunc finita est
dilatio,non expectato tẽpore in eo assignato.ita Bart.& ibi alij
in l.a filia.§. alumno. ff.ad Trebel. & ita Panormi.hic, puta assi-
gnata est dilatio 10.dierũ absenti, vt compareat: comparuit ter-
tio die,& sic impleta est causa dilatio is: nunquid expectabun-
tur alij 3.dies? & soluit Panor.ꝙ non: tamẽ si certũ esset causam
nõ posse impleri,pp quam dilatio est assignata,non poterit an-
te tempus finitũ iudex procedere.gl.est no.in c. vbi periculum.
circa prin.versi.10.dies.& no.in c.cõmissa,de elect.li.6.faciunt q̃
habẽtur in l.illa.ff.de verb.oblig.Quinto fallit,si actus, qui fit pẽ
dente dilatione,cedat in merũ fauorẽ eius,cui est assignata dila
tio:quia tunc valebit.ita Imo.per istum tex.in l. si quis institua-
tur.ff.de hæredibus instit.Sexto fallit,qñ actus ille pendente di-
latione factus fieret solum ab eo,cui est assignata dilatio: nã tũc
cũ dilatio videatur assignata ad cõmodũ suũ,potest nolle illo cõ
modo vti:& ideo valebit actus per eũ pendentẽ dilatione factus
quasi recedat a dilatione,c.cũ dilecti.j.de accusa.& ibi do.Anto.
& faciunt quæ habentur per Bar.& Ang.in l.qui ante calendas.
ff.de verbo.oblig.Septimo fallit,si pendente dilatione debitor
efficiatur suspectus de fuga,vel alio modo suspectus:nam tũc li-
citum est creditori,vt eum capi faciat, vel alio oportuno reme-
dio,pendẽte dilatione sibi prouideat,ita Bal.in dicta l.siue pars.
& facit glo.in l.quæsitũ.ff.de pignori.licèt in cõtrariũ faciãt no-
tata per Ang.in l.ait prætor.§.si maior.ff.de iure deliberã. vbi vo
luit,quod si pẽdẽte cõditione debitor efficiatur suspectus, ꝙ ex
quo nõdum cessit dies obligationis,non sit licitum capere de-
bitorẽ fugitiuũ:ergo ita postquã per dilationẽ est suspensum of-
ficium iudicis.Octauo fallit,qñ aliquid contra dilationẽ esset at-
tentatũ:nã non obstãte pendentia dilationis poterit huiusmo-
di attentata iudex reuocare,ita Panor.& Imo.hic, & faciũt quæ
vidimus in c.qua fronte.s.eo.vbi in simili de pendẽtia appella-
tionis.Nono fallit,qñ dilatio esset data ad actũ nullũ: nã tũc nul
la est dilatio,& ideo officiũ iudicis nõ suspendit. glo. est in l.cũ
pater.§.curatoris.ff.de leg.2.faciũt q̃ habẽtur in simili in c. cum
appellationibus.eod. titu. lib. 6. & aliquid in c.dilecto. in tex. s.
14 eõ.† Sed operę pretiũ est scire,an vna dilatione pendente possit
assignari dilatio ad aliũ actũ successiue fieñ. vel ẽt eodẽ instanti
possit assignari dilatio ad unũ actũ,& illa finita successiue ad a-
liũ:puta,assignati sunt decẽ dies ad probandũ per testes,nunqd
pendente hac dilatione,vel ẽt eodẽ tẽpore, quo hanc dilationẽ
assignauit,poterit iudex assignare,vt post hos decem dies,& sic
successiue post dilationẽ finitã debeat infra octo dies probasse
per instrumẽta.& dic fm Panor.hic vltra alios:Aut isti actus, ad
quos assignãtur diuersæ dilationes, sunt inuicem cõpassibiles,
ita tñ ꝙ vnus non pendeat ex alio:& tunc possit hanc dilationẽ
assignare,vt in exemplo proposito.& faciunt quæ notat Bart.in
l.2.ff.de re iudic.& etiam in d.l.siue pars.& Bal.in l.fi. C. qui ad-
mit.faciũt notata per glo.in simili in l.j.C.de succes. edic. & per
Bar.in simili in l.quãdiu.ff.de acqui.hæredi.Aut actus nõ sunt eo
dem tẽpore cõpassibiles, sed vnus pendet ex alio, & præiudicat
alteri: puta,positio & probationes:nam positio fit ad finẽ rele-
uandi partẽ a probatione,ut habetur in c.j.de cõfes. lib. 6. in l.2.
§.ꝙ obseruari. C. de iura. calũ. & ideo quod habet pbare ponẽs
pendet ex respõsione aduersarij,quia si cõfitebitur positiones,
nihil habebit pbare: si in totũ negabit, in totũ habebit proba-
re:si p parte,pro parte tm̃ probabit:ideo liquido patet ꝙ proba
tio pẽdet ex responsione positionũ. & propterea cõcludit hoc
casu Panor. non posse simul assignari dilationẽ nec successiue
parti ad positiones faciendas, & ad pr.ban. quia donec est re-
sposum positionibus,nescit quid habeat pbare,nec parte ɔfitẽ-
te est arctandus ponẽs ad aliquid probã.Glossa in ver.super his.
attingit intellectũ tex.nostri, de quo satis est dictũ in glo.j.Glo.
in ver.inhibitione.in fine,qualiter impedito facto tertij,vel etiã
facto procuratoris det secũdus annus ad prosecutionẽ appella-
tionis,dixi in c.ex rõne.s.eo.Ab extra opponitur cõtra tex. & p̃
dicta,dũ dixit ꝙ dilatione penden.gesta p iudicẽ nõ valent ipso
iure.Cõtra de hocmet tex.vbi Papa dicit fuisse appellatũ a iudi
cæ pcedente pendente dilatione, & cõmittit causam appella-
tionis: ergo p̃supponit validũ fuisse processum:alias frustra ap-
pellaretur ab actu nullo solo. Dic,ꝙ non valet consequentia,ap
pellatur ab actu,ergo actus est validus: qa ẽt ab actu nullo põt
appellari,& tenet appellatio,vt vidimus in c.dilecto.s.eo.Secun
do opponit: dicitur in textu,posse capitulũ & decanũ ius habe-
re,vt non liceat episcopo vendere carnes,nisi in stallis ipsius ca
pituli,nec carnifices tenẽtur alibi.cõtra de l.vnica. C.de mono-
polijs.vbi monopolus est phibitus. Et dicit monopolus omnis
illicita conuẽtio,ne fabrilia opera vel necessaria ab aliis fiãt, vel
perficiantur q̃ certo genere personarũ,vel ẽt quod minori pre-
tio q̃ pro statuto inter eos monopolũ faciẽtem necessaria nõ vẽ
dãtur.quomodo ergo põt capitulũ prætendere, vt solũ in locis
suis licitũ sit carnes vẽdere. Et dixit hic Inno.ꝙ illa loquitur in
pacto,quod quidẽ non est licitũ. nos loquimur in cõsuetudine,
vel priuilegio,q̃ hoc casu pmissa sunt. Et ideo capitulũ hoc ius
sibi prætendebat debere ex cõsuetudine vel priuilegio, non au-
tem pacto. Sed ista solutio primo,quatenus respicit consuetudi
nẽ,videtur nõ posse pcedere: nam a pari procedunt consuetu-
do & statutũ,l.de quibus.ff.de legi.maxime quando prohibetur
statutũ,eo qa illicitũ:nam talis cõsuetudo illicita non valebit,c.
fi.& ibi habetur.s.de cõsue.c.de cõsuetudinis.& ibi per Arch.11.
di.sed procedit argu.negatiuè de pacto ad statutũ,qñ pactũ pro-
hibetur,quia illicitum continet.ita Bar.in l.nec ex prætorio. ff.
de reg.iur.vt sicut nõ põt fieri illicitũ p pactũ, ita nec p statutũ:
sed monopolus est prohibitus pp illicitum, qđ ex eo resultat,
d.l.vnica.ergo siue per pactũ,siue per statutũ,siue p consuetudi-
nẽ monopolus nõ poterit induci. So. dicite ex mẽte Pau. hic, ꝙ
monopolus est illicitus,nõ qa cõtra bonos mores, nec quia pec
catũ contineat,sed quia cõtra bonũ publicũ, qđ etiã consistit, vt
merces iusto p̃cio vendantur,& fabrilia,& necessaria vbiq; fiãt,
l.j.§.cura carnis.ff.de offi.præfec.vr.l.j.§.fi.ff.ad l.Rho.de ia. ideo
sicut p statutũ vel cõsuetudinẽ põt vtilitati publicę derogari,per
ea q̃ habent in l.ambitiosa.ff.de decre.ad ord. fac.nõ mirũ si hoc
casu valebit statutũ & ẽt ɔsuetudo.Nec obstat,qđ ille tex. in d.l.
vnica,dicat monopo ũ illicitũ; qa fateor illicitũ ɔ vtilitatẽ publi
cã, vel phibitũ iure positiuo: sed istis possunt statuta derogare
& ɔsuetudines,ergo &c.Nec obstat ꝙ no.Bar.in d.l.nec ex præ-
torio.qa intelligit de illicito statuto,s.ɔ bonos mores,vel pecca
tũ ɔtinẽs,nõ aũt de illicito ɔtra vtilitatẽ publicã,vel ius positiuũ;
qa istis põt statutũ derogare,p ea q̃ habent ĩ l.itẽ si verberatũ.ff.
de rei ven.in l.Lucius.ff.de euic.& ideo dixit Bal.in d.l. vnica, ꝙ
licèt statutũ priuati collegij cõtinẽs monopolũ nõ valet,tñ statu
tũ publicũ ciuitatis vel ẽt priuati collegij factũ de pmissu ciuita-
tis,vel ẽt priuati collegij factũ de pmissu ciuitatis valebit, vt cer
tę res certo pretio vẽdãtur,vel fabrilia,vel necessaria nõ fiãt,nisi
ex certo genere psonarũ,vel ab aliis cæpta opera nõ perficiãtur
15 ab alio.† Sed quatenus in secũda parte solu. dixit Inn. ꝙ ex pri-
uilegio hoc ius ɔpetebat capitulo,vt nõ possunt carnes vẽdi,nisi
in locis suis.Cõtra opponit Imo.de dic.l.vnica, vbi tex. vult nõ
valere priuilegiũ monopolũ pmittẽs. So.dicit Imo. intelligẽdũ
tex.nostrũ,& dictũ Inn.de priuilegio cũ clausula đrogatoria,nõ
obstãte &c.per ea q̃ habẽtur in c.nõnulli.in prin.s.de rescr. in c.
vnico p Io.An.de excess.p̃la.li.6.in c.ex parte.j.đ capel.mona.&
p Bar.in l.si qs in prin.ff.de leg.3.& in l.fi.C.si cõtra ius vel vti.
pub.qa priuilegiũ ɔ cõstitutionẽ habẽtẽ clausulã derogatoriam
a in se nõ valet,nec tenet,nisi cum clausula,non obstãtibus[a] d.iuri
bus

ADDITIO.

a ¶Clausula,non obstãtibus.Quid operetur clausula,non obstantibus alijs priuilegijs & quibuscũq; verbis derogatorijs. & quomõ intelligatur,vide Pau.de Ca.in consi.3. inci.quoniã additione,in 3.col.versi.sed mẽtio spãlis, in prima parte cõsiliorũ.Et quo casu necessaria sit clausula,nõ obstante, vide Alexan.in cõsi.205.inci.Viso processu.in 2.col.ver.nec in dicto rescripto,in 2. vol. Aduerte tamen,quòd inferior a principe nõ potest vti clausula,non obstante,vt l.formam.C.de offi.præfe.præt.& c.cum inferior,de maio.& obe. no.in c.fi.de hære.li.6.& per Io.An.& alios, in c.fi.de offi.archi.

bus. Vel aliter soluit contrarium s. firmatum Inno. hic, q̄ c̄rium procedit in conuētione circa certas res, vel personas appositas: nos loquimur in conuentione certum locum respiciente, quia non est monopolus. sed licèt d.l. vnica nō loquatur de q̄uetione certū locū respiciēte, tñ idētitas est rōnis, q̄a publice interest, vt necessaria libere vēdantur & fiant: & ideo solu. illa nō vr̄ bona.

SVMMARIVM.

1 *Iudex exceptionem non admittens videtur grauare.*
2 *Iudex licet grauet partem sola reiectione exceptionis, non videtur ita grauare, vt propterea iustificetur appellatio. & nu. 3.*
4 *Appellanti propter exceptionem non admissam non est necesse ad iustificandam appellationem veritatem exceptionis probare.*
5 *Expressio eorum, quæ tacite insunt, nihil operatur.*

CAP. LXX.

Nterposita. Ad iustificandum appellationē a grauamine ex cā probabili interpositam est necesse, q̄ coram iudice ad quē probetur, de veritate grauaminis, nisi corā iudice a quo fuerit probatio oblata, & reiecta. h.d. vsq; ad vers. eidem. Et legā per partes istā decr. q̄a sicut quatuor hēt dicta, ita quatuor sunt partes. secunda ibi, eidem quoque tertia ibi, ille deniq;. quarta
1 ibi, sane parato. No. primo ex tex. j. q̄ licet† regulariter dicatur, q̄ iudex exceptionem non admittens vr̄ grauare, c. ex parte M. & c. signāante. s. eo. tñ si p̄pea appelletur, quia exceptio non est admissa, appellatio non deuoluit negotium principale, nec iustificatur, nisi coram iudice ad quem, probetur nō solum exceptionem fuisse oppositam, sed ēt de veritate ipsius exceptionis pro-
2 betur. Et† sic habetis ex tex. primam r̄lam, ex qua habes inferre, q̄ sola reiectione exceptionis non vr̄ iudex, licèt grauet partem, tñ ita grauare, vt propterea iustificetur appellatio: sed necesse ē, q̄ concurrat veritas exceptionis, & de ea appareat, ad hoc vt appellatio iustificetur. Habetis ēt inferre, q̄ sicut iustificatio appel-
3 lationis † non fit coram iudice a quo, sed coram iudice ad quē, c. vt debitus. & ibi vidimus. s. eo. Ita qñ veritas exceptionis deducitur ad iustificandum appellationem, de ea constare dēt corā iudice ad quem, nō coram iudice a quo, vt hoc tex. & est rō prædictæ r̄læ, quia tñ admittere exceptionem, & non admittere pendeat ex aīo iudicis, per ea quæ no. Inn. in c. post electionem. ad fi. j. de concess. præb. iō cum pro iudice præsumatur, c. in præsentia. s. de renunc. licèt apparenter iudex grauet exceptionem reijciendo, tñ quia potuit iudex reijcere, eo quia videbat illam exceptionem non esse veram, vel friuole opponi, vt vult Inn. in d.c. post electionem, cum præsumatur multum pro iudice, voluit l. credere appellanti, & ideo grauauit eum, vt ad iustificandū appellationem suam habeat necesse probare veritatem exceptionis. Ista r̄la primo fallit, nisi essemus in grauibus, quia in his, quę sunt grauis præiudicij, iudex non pōt, nisi manifesta calūnia appareat, non admittere exceptionem, per ea quæ hñr in c. licet causam. s. de proba. ita d. Ant. hic, & post eum Imo. & sensit Panor. & iō si exceptionem non admiserit in grauibus, poterit pars appellare, & satis iustificata est appellatio ex hoc solo grauamine. hęc tñ limitatio est magna restrictio ad tex. istum, q̄ gn̄aliter loquitur. Scd̄o fallit, qñ iudex recusatur vt suspectus: nam tunc cū proposita exceptione legitima recusatiōis iudex dēat venire ad arbitros iuris, c. cum sp̄ali. & ibi vidimus. s. eo. & iō si obiecta exceptione suspitionis probabili iudex procedat, cum ad eum nō spectet cognoscere, an vera sit, vel non vera suspitio, sicut ad iudicem spectat de alijs exceptionibus cognoscere, sed officij sui sit venire ad arbitros, non admittendo exceptionem iudex grauat partem, & iō ex hoc solo appellari poterit, tex. est in c. super qōnum. §. fi. s. de off. del. & faciunt quæ vidimus in d.c. cum sp̄ali. Tertio fallit, qñ iam satis esset probatū de veritate grauaminis, quia ex ipsis actis apparet hunc vere grauatum: puta quia petijt inducias deliberatorias, de quibus in c. offeratur. 3. q. 3. in auth. offeratur. C. de li. contest. iudex negādo hm̄oi inducias dr̄ partem grauare, & satis apparet ex hoc grauamen, c.G. perpetuus. s. de fide instr. Quarto fallit, vbi per solas allegationes, vel sola propositione grauaminis præsumptiue, vel notorie apparet de veritate grauaminis: puta, sequestra regulariter sunt prohibita, l. vnica. C. de prohib. sequest. vidimus in c. fi. s. de sequest. poss. & fruct. vult iudex facere sequestrum, opponitur q̄ pōt: iudex exceptionem non admittit: appellat pars repulsa. hæc appellatio sola allegatione iuris iustificat, quia sequestrum de iure cōi est prohibitum. vel ēt puta, vult iudex peruenire ad incarcerationem debitoris, anteq̄ discutiat an sit soluendo: quod non pōt facere. glo. est in l. 3. §. tutores. ff. de suspec. tuto. opponitur vt prius discutiat bona, vel de beneficio cessionis bonorum, iuxta no. in l. j. C. q̄ bo. ced. poss. iudex exceptionem istā non admittit; appellat pars ex hoc solo iustificata est appellatio, quia ante incarcerationem fit discussio bonorum, vel admittitur cessio. ait Bal. in l. minoribus. C. de his quib. vt indig. vel puta, iudex dat quartam dilationem sine solennitate legali, contra c. vltra tertiam. s. de testi. opponitur c̄ iudicem, ne hoc fiat: non admittit iudex exceptionē: pars appellat. ex hoc solo iustificatur appellatio, quia sine solennitate legali nō debuit dare iudex quartam dilationem. ita Inn. in c. signāauerunt. s. de testi. & ibi alij, & Panor. in d.c. vltra tertiā. & Imo. hic. vel puta, petit reus declarari libellum incertum, vel obscurum: iudex non admittit exceptionem: appellatur. ex hoc solo iustificata est appellatio, quia parte opponente non admittitur libellus incertus, vel obscurus. ita intelligitur Inn. ī c. signātibus. s. eo. vel in c. 2. s. de lib. ob. vel s̄m Imo. hic appellatur a sñia diffinitiua, iudex a quo tenetur appellationem admittere, quia nō indiget app̄lo expressione cāæ, quia nō deductū deducam, nō probatum p̄babo. vidimus in c. vt debitus. s. eo. reijcit iudex appellationē: appellatur ab hoc grauamine. satis iustificata est appellatio ex hoc q̄ appellationem a diffinitiua interpositam reiecit: iō apparet vere grauatam partem fuisse, c. j. versi. is q. eo. ti. li. 6. vel ēt qñ notorium esset grauamen: puta quia in aliena diœcesi quis decimas exigit, opponitur: nō audien. esset, nisi probet titulum, vel possessionem tanti tp̄is. cuius initij memoria nō extet, c. j. de præscri. lib. 6. c. ad decimas. de resti. sp̄o. lib. 6. isto casu si nō admittatur appellatio, pars poterit appellare, & notoriū est grauamen. ita Imo. hic. iste non hēt necesse probare veritatem grauaminis appellans. Quinto fallit, qñ verisimile est iudicē a quo scire, an grauamen intulerit, vel ne: nam tunc sola appellatio, q̄a grauauerit, puta nō seruando formam rescripti, de quo ipse dēt esse informatus, iustificat appellationē absq; alia oblatione probationis grauaminis, c. olim. & ibi gl. not. s. de excep. c. cū cām. & ibi hr̄, s. de off. del. quod tñ vr̄ c̄ tex. nostrum in gn̄alitate sui, licèt Imo. transeat. Sexto fallit, qñ p̄ confessionē partis constaret de grauamine: nam tunc alia p̄batio non requiritur ad iustificā. appellationem, c. dilecto. s. eo. Septimo fallit in causis beneficialibus, quia in eis sufficit appellare ad curiam ex cā p̄babili: & licet appellationis veritas non p̄betur, tñ negotium principale p̄ hoc deuoluitur ad curiam vna cū ipsa cā appellationis, c. quis. c. si postq̄. de elect. lib. 6. Octauō fallit, qñ iudex a quo detulisset appellationi: nam tunc arbitrium est iudici ad quem, ēt non p̄bata veritate grauaminis, recipere appellationem si velit, ex quo iudex a quo abdicauit a se iurisdictionem, ca. cū appellationibus friuolis. & ibi hr̄, eo. ti. li. 6. tñ appellato petēte, vt de veritate grauaminis prius cognoscat, poterit si voluerit iudex ad quem, non tñ cogetur, mandare appellanti vt veritatem appellationis probet: aīs si non p̄bauerit, remitteret cām ad iudicem a quo. ita sal-
4 uatur dictum Inn. hic. No. † ex tex. ibi, nisi exceptionem a p̄missa r̄la: sed quia est multū vl̄is, sit vobis loco secundę r̄læ, ex qua habetis, q̄ appellanti p̄p exceptionem non admissam, cuius p̄bationem incontinenti obtulerat, non est necesse ad iustificandū appellationem p̄bare veritatē exceptionis, sed satis est, q̄ p̄bet se opposuisse exceptionem, & obtulisse p̄bationem incontinenti. & est rō, quare hoc casu non hēt p̄bare veritatē exceptionis, quia cessat rō, de qua in prima r̄la quæ erat, q̄ p̄sumitur p̄ iudice & c̄ partem: nam in casu nostro, ex quo offert p̄bationem incōtinēti, cessat p̄sumptio calumniæ, quæ est c̄ partē, c. l̄ras. s. de resti. sp̄o. Et arguitur maxima iniquitas iudicis, ex quo dicebat, hodie agatur, l. si is a quo. ff. vt in poss. leg. & in mora modici tp̄is nō est præiudicium, l. quod dicimus. ff. de solu. nō est sine calumnia iudex non admittēdo exceptionē, & oblationē p̄bationis incontinenti: iō hoc solum sufficit ad iustificandū appellationē: imo ex gn̄alitate huius tex. nr̄i voluit Imo. & Io. An. q̄ ēt si exceptio nō est vera, q̄ postea apparuit: tñ ex quo obtulit p̄bationē incontinenti, & iudex non admisit, p̄ hoc nō tollitur quin sit iustificata appellatio, & remaneat iustificata; & dr̄ incontinenti, ēt si dilationes exigeret, sed non tñ longas. tex. est, & ibi Pan. in c. l̄ras. de resti. sp̄o. & j. dicam. Fallit illa r̄la in exceptionibus pemptorijs, quia tunc oblatio p̄bationis incontinēti faciēdæ non iustificat appellationē, sed est necesse p̄bare veritatē exceptiōis interpositæ. gl. est no. in c. ex parte Adę. & ibi casus s̄m vnum intellectū, s. de testi. tñ Io. An. & ibi cōiter scrib. non tenēt illum intellectū, nec dictum in se est verum, quia tex. nr̄ ita hēt locū in exceptione pemptoria, sicut in dilatoria, cum sit identitas rōnis. Scd̄o fallit, qñ opponitur exceptio & eius p̄batio offertur incontinēti, sed eo tp̄e, quo iudex non tenetur admittere p̄bationē: nā tunc oblatio p̄bationis non hēt iustificare appellationē, ex quo iudex non arctatur admittere ipsam oblationē, casus est s̄m cōem lect. in d.c. ex parte Adæ. nam opposita exceptione criminis c̄ testes pōt iudex eius examinationē differre vsq; post publicationem,

nem, c. præsentium. s. de test. & sic probationem huius exceptionis, q testes sunt criminosi, nõ arctatur iudex admittere eo tpe, quo opponitur: ideo si offeratur probatio, & iudex nõ admittat, per hoc non iustificatur applo. Tertio fallit, vbicunq; opponatur exceptio, quam iudex põt differre vsq; ad finem causæ: illo casu oblatio probationis incontinenti non iustificat applonem, licet iudex nolit admittere, sed differat exceptionẽ, d. c. ex parte Adę. in simili. & faciunt quæ no. Bar. in simili, & Imo. in l. ille a quo. §. si de testõ. ff. ad Treb. & ibi Imo. in l. si. ff. pro suo. Non enim grauat partem vtendo facultate sibi a iure permissa: ergo ab eo appellari non poterit, & si appellaret, ex hoc non iustificabitur appellatio, c. consuluit. s. de offi. dele. Quarto fallit in arbitrarijs, q a vbi arbitrarium est iudici exceptionẽ admittere, vel non admittere, vel probationem admittere, vel non admittere, sola obiectione exceptionis vel oblatione probationis non iustificatur applo. ita Imo. hic, per ea quæ hñr in d. c. ex parte Adæ. quia non quicquid permittitur iudicis protestati subijcitur necessitati, l. non quicquid. ff. de iud. & sic hẽtis, q licet in arbitrarijs licitum sit appellare, gl. est no. in c. super his. in fi. j. de accus. in l. si qua pęna. & ibi Bar. ff. de ver. sig. bonus tex. in ca. j. s. de dila. & ibi no. tñ hoc hẽt præcipuum applo in arbitrarijs, q sola oblatione probationis non iustificatur. Quinto fallit, qñ præsumptio iuris est cõ ipsum opponentem exceptionem: nam tunc oblatio probationis non hẽt iustificare applonem: cum. n. præsumptiones iuris non sint liquidissimæ probationes, vt no. in l. j. post gl. C. de test. mili. in l. licet Imperator. ff. de leg. j. in c. afferte. & in ca. quanto. s. de præsum. licet per oblationem probõnis resultet præsumptio p opponẽte, c. literas. s. de resti. spol. tñ cum fortior sit præsumptio iuris quæ est cõ eum, vincet istam, quæ est minus fortis, c. literas. s. de præsum. non mirum ergo, si hoc casu sola oblatio pbationis non iustificat applonem. tex. est, quem ibi ponderat Do. Ant. & Imo. in c. j. j. de his quæ fi. a maiori parte cap. Sexto fallit in appellatione extraiudiciali: nam illa non iustificatur per oblationem probationis incõtinenti. ita Io. An. hic, & sequuntur alij. & Inno. in c. cum inter canonicos. s. de elec. & D. Anto. in d. c. j. j. de his q fiunt a ma. par. ca. & est ratio: nã pars extra iudicum neq; in iudicio nõ tenetur ipsa admittere probationes, quia fiunt iudici probationes, & nõ parti: nõ ẽt iudex ipse extraiudicialiter pcedẽdo tenetur admittere iudiciales probationes, per ea quæ vidimus in c. bonæ. s. eo. si ergo ab actu extraiudiciali iudicis vel partis appelletur, & offeratur probatio grauaminis incõtinenti, hęc oblatio non iustificabit applonem: quia facta ei, qui nõ potuit admittere probõnes, vel eo tpe quo admitti non potuerũt. ita Pan. hic, & Imo. & sic ratio pendet ex secunda fallentia s. dicta. Imo. in c. si. in 25. col. de præsum. & in c. ex parte Adæ. s. de test. Rota decis. 336. Septimo fallit, qñ in absentia iudicis esset appellatum in casu permisso, s. vt vidimus in c. suggestum. s. eo. & videbimus in c. si. j. eo. nam tunc cum fiat coram honestis viris, qui nullam potestatem iudicialem habent, oblatio probationis eis facta non iustificabit appellationem, quia facta personis, quę non potuerunt admittere probationem. ita Panormi. hic, & Imo. & faciunt dicta in præcedenti fallentia. Octauo fallit, quando appellatio velit iustificari ad finem non solum deuolutiuum, sed etiam ad cõsequendum effectum exceptionis oppositæ: nam illo casu licet oblatio probationis iustificet appellationem quo ad effectum deuolutiuum, vt hic, tamen non iustificat ipsam exceptionem quo ad effectum exceptionis cõsequendum, scilicet, si exceptio est declinatoria vel dilatoria ad finem, vt iudex nõ procedat, vel iudicium differatur. vel si est peremptoria, ad finem, vt imponat silentium parti. Nam illo casu de necessitate debet probari veritas exceptionis, nec sufficit oblatio probationis. ita communiter Doc. hic, & in d. c. ex parte Adæ. Nono fallit in appellatione a diffinitiua: Nam cum il a respiciat effectum principalis negocij, & quo ad effectum principalis negotij appellatio non iustificatur sola oblatione probationis, vt dictum est in præcedenti fallentia: non mirum si appellatio a diffinitiua non iustificatur sola oblatione probationis. Ita Imo. hic. Decimo fallit, quando in psecutione appellationis & interpositione pars debito modo nõ appellat. Nam ad hoc vt habeat locum ista secunda regula iuris, est ministerium, quod pars quę appellat, quia exceptionem opposuit, & obtulit probationem incontinenti, quæ admissæ non fuerunt in interpositione appellationis, non solum dicat propter exceptionem non admissam, sed debet etiam dicere, & q a obtulit probationem incontinenti, quæ non fuit admissa: alias si solum appellaret propter exceptionem non admissam, & nõ adderet hoc & propter oblationem probationis nõ admissam, licet millies obtulisset probationem, tamen non iustificabitur appellatio, quæ se nõ fundat nisi solum super veritate exceptionis. & ideo vis est in modo appellandi. ita voluit hic Imo. & its Panor. & ibi casus, secundum suum intellectum, & Goff. in c. ex parte Adæ. s. de testi. in pen. colu. Vndecimo fallit, quando para licet opponeret se probaturam exceptionem, cum hoc non obtulit coram iudice, vel si obtulit, nõ dixit se incontinenti pbaturam: nam solum opponere exceptionem, & dicere, quòd eam probabit, non iustificat appellationem, nisi etiam offerat iudici se probaturum exceptionem: nec sufficit offerre, nisi incontinẽti offerat se probaturum. ita est tex. secundum intellectum, qui magis placet Panorm. in d. c. ex parte Adæ. in pen. col. Duodecimo fallit, quando grauamen propter iustificatam appellationem retractaretur, tamen postea non probata veritate exceptionis, de qua licet ad finem deuolutiuum non sit discutiendum, tamen ad effectum exceptionis consequendæ discutiendum est, veniret veritate non comperta restituenda res, vel grauamen in pristinum statum: nam tunc cum circuitus sit euitandus, clem. auditor. s. de rescr. non fiet retractatio grauaminis. ita Imo. hic & sic sola oblatione probationis non iustificabitur appellatio. Decimotertio fallit, quando esset notorie iniusta exceptio: nam tunc oblatio probationis non excusat maliuolum animum, & notorietatem defectus exceptionis. ita Imo. hic, & Pan. & facit in arg. §. fin. Instit. de suspect. tut. Decimoquarto fallit, vbi adesset clausula in rescripto delegatorio causæ principalis appellatione remota. Nam tunc cum clausula, app. rem. non permittat appellari, nisi in casibus a iure expressis, vt vidimus in c. pastoralis. in princ. supra eo. non iustificabitur hoc casu appellatio, nisi probata veritate grauaminis, & sic oblatio probationis non sufficit. ita D. Ant. & ibi Imo. in d. c. j. infra de his, quæ fiunt a maio. par. cap. Decimoquinto fallit, quando opponens exceptionem offert se incõtinẽti probaturum, & aduersarius offert se incontinenti probaturum contrarium: nam tunc vna oblatio aliam cõfundit: & ideo neque pro vno, neque pro alio præsumitur, & sic cessat ratio secundæ regulæ, vnde non iustificabitur appellatio per huiusmodi oblationem. ita D. Ant. hic, tamen Imo. arguit in contrarium, quia ex quo iudex potest assignare terminum vtrique, & veritatem incontinenti videre, satis apparet calumnia: & quod grauat partes non admittendo huiusmodi exceptionẽ cum oblationibus probationum hincinde factis: ergo satis ex hoc iustificabitur appellatio. Decimosexto fallit, quando oblatio fuisset verbalis, & non realis, quia tunc non sufficeret ad iustificandum appellationem sola oblatio: necesse est. n. q offerat se probaturum, & nominet testes, per quos intendit probare, & eos habeat paratos. Ita Io. An. hic, & in addi. ad Spec. §. qualiter. vers. sunt quibus. & §. pen. ver. illud. mouetur, quia aliãs de facili esset parata fraus excipientibus, qua vterentur nolentes exceptiones suas reijci, & friuole vexare actorẽ, q a opponerent exceptionẽ, & semper offerrent probationes verbo. ne ergo ista fraus militet, debemus intelligere tex. hic de oblatione reali, sicut in simili dicimus in l. j. C. de dilationibus. & 3. q. 3. spatium. de eo, q asserit se habere testes vltramarinos. † Secundo mouetur, quia
5 expressio eorum, quæ tacite insunt, nihil operatur, l. 3. ff. de legat. j. Sed in quocunque excipiente videtur inesse, vt probare intendat qđ excipit, l. j. ff. de excep. l. in exceptionibus. ff. de pba. ergo lz offerat se pbaturũ, cũ hoc tacite insit in ipsa exceptione, oblatio nihil o patur. vt ergo aliquid o petur, debebit esse realis. facit ẽt ad pdicta c. pastoralis. §. j. s. de off. ord. c. j. & 2. s. de eo, qui mit. in pos. vbi ad reuocationẽ missionis in possessionẽ dẽt offerri cautio, nec sufficit verbalis oblatio. facit qđ no. in gl. i c. cupiẽtes. §. si vero. in ver. ptẽpserint, de ele. li. 7. facit l. residuũ. C. de distra. pig. & qđ no. in l. pe. ff. de distra. pig. maxime p Bar. & Ang. faciũt no. p Ang. & Imo. in l. si mora. ff. sol. mat. & faciũt q notat Bar. in l. ptor ait. §. si q s paratus. ff. de ope. no. nun. & est bon. tex. in l. seruus si hæredi. ff. de statulib. in l. quidã. §. idẽ rñdet. ff. de solu. in q bus locis pbatur, q oblatio satisfactionis, vel satisdatiõis dẽt esse realis, nõ verbalis. ponit Imo. i l. si seruus cõis. ff. de vul. & pup. Bal. in l. acceptã. C. de vsur. Bal. in auth. dos data. C. de dona. ante nup. In õrium est cõis snĩa, & dicit Bal. hic seruare practicã. & tenet D. Ant. Imo. & Pan. hic, & in c. ex parte Adæ. s. de testi. mouent, q a vbi õfestim q d est agendũ, nõ tñ dẽt pars venire cũ sacco paratus, l. qđ dicimus. ff. de solu. l. pmissor. ff. de consti. pec. Adducũt tex. in l. 3. §. ibidẽ. ff. ad exhi. vbi sufficit incõtinenti offerre probationem, licet nõ realiter deducatur, in l. si is a quo. ff. vt in possess. lega. vbi satis dicitur incontinenti constare, qđ potest probare, nec requiritur probationes ibi esse paratas, & in c. literas. ad fin. supra de restitu. spol. adducunt notata in c. ad apostolicæ. de re iudic. lib. 6. & ibi glo. in verbo, parata. Non obstant contraria: & primo non obstat argu. q esset parata fraus: quia ex quo incontinenti habet tñ probare, nec longas habe-

bit dilationes ad probandum, non est verisimile, quòd debeat calumniari pro medio tpe, d.c.literas. quia punietur in expensis. pterea punietur sm Bal.hic in 2.col. quia si non pbauerit istã exceptionem j.breue tps, postq̃ obtulit, nõ poterit ammodo in ista instantia principali eam pbare: vñ non est verisimile, q sic eam gustasset pars ad offerendum pbationem incontinẽti, nisi existimasset se pbaturum. Non obst.arg.de l.3.ff.de leg.j.quia illud pcedit, qñ ea quæ tacite insunt, exprimuntur eo mõ, quo in sunt: sed hic oblatio pbationis eximitur alio mõ q̃ insit, quia opponens exceptionem bene tacite vr asserere, q si opus est eam probabit, sed non q pbabit incontinenti. Hic autem offert se in continenti pbaturum: & sic alio mõ offert q̃ insit. Non obst.qđ notatur in c.pastoralis.cum s̃.allegatis: quia illud pcedit, qñ ɔ ipsum offerẽtem cautionem iam militabat vehemens psumptio, quia iam semel fuerat contumax: vñ ita de facili non reuocatur missio in poss. in pœnam suæ contumaciæ: ideo realis oblatio requiritur. & facit tex. in c.cum in ecclesijs.s̃.de maio. & obe. facit gl. nota. in l.Cornelia.ff.ad Sille. quam ibi ponderat Bal. vbi semel fugitiuus amittit beneficium fideiussorum dãdorum, qđ alias a statuto concederetur. Non obstant no in d.l.si residuũ.& in d.l. pe. quia ibi tractabat de reali piudicio psentis creditoris: ideo a ɔ̃rio requiritur realis oblatio. & eodem modo rñdetur ad notata in d.l.ptor.§.si quis paratus, & in d.l.seruus si hæredi. Nõ obstant notata in d.l.si mora. quia rñdeo, vt ad c.pastoralis. quia ibi pcessit mora &c. Sed p complemento materię reuoco in dubium id, quod est dictum s̃.in 11.fallen. nunquid de necessitate illa oblatio pbationis debet ita fieri, vt in ea exprimatur quod in continenti fit. & tenet hic Panor. q sic, vt patet etiam ex sol.data secundo arg.Io.An.in pcedenti fallen. Contrarium tenet hic Imo. quia debet se offerre pbaturum, vt hoc tex. & ẽt si non exprimatur incontinenti, tñ subintelligitur, ad hoc vt expressio aliquid operetur: quia alias videretur oblatum eo modo, quo inest, & sic nihil operaretur: quod est ɔ tex. nostrum, qui vult, q oblatio operetur iustificationem appellationis. Et p illa opin. faciũt quæ no.Bar.in l.nam & postea.in prin.ff. de iureiur. in l.si.ff. pro soci. in l.si is, a quo.ff.vt in poss.leg. vbi si pbatio debet incontinenti fieri, satis sit opponere exceptiones altiorem indaginem non requirentes. ergo ita in pposito satis erit, q iste incontinenti pbet, vel est paratus pbare. & hoc i dubio iudicamus, ex quo se offert probaturum, vt oblatio aliquid operetur. & p text. nostrum hic, vbi nihil dr̃, q debeat exprimi verbum incontinenti, nisi dicamus, q iste tex. declaratur p tex. in c. ex parte Adæ. s̃. de testi. vbi sm vnum intellectum, & refert ibi Panor. in pen.col. nõ sufficit opponenti exceptiones ad iustifican. appellationem dicere se probaturum, vt patet ibi in tex. Et si hoc diceret probaturum, ergo requiritur aliquid vlterius. s. q incontinenti probetur. Decimoseptimo fallit, qñ oblata esset pbatio, & iudex assignasset terminum ad eam probandum: & quia non probauit, noluit postea admittere exceptionem: nam tunc oblatio non iustificabit appellationem. ita Bal. & Imo. imo hanc exceptionem non poterit postea probare in hac instantia principali, vt Bal. hic. Decimooctauo fallit, qñ p tertium oblatio probationis impediretur, & non p iudicem: nam tunc nõ iustificatur appellatio: & est ratio, quia factum tertij non debet nocere iudici, nec appellationi quo ad iudicẽ, l.arbitrio.§.si dolo. & ibi no.ff.de dolo. & faciũt quæ dixi in c. ex rõne. s̃. eo. quæ notat Arch. 3.q.8. versi. testes.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio ad curiam interposita, ad hoc vt tractetur in curia, sufficit, quòd alterum ex istis interueniat, vel quòd appellationi per iudicem a quo sit delatum, vel quòd a parte appellata sit recepta.*

2 *Rescripti sola interpretatione, & contradictione circa impetrationem, dicitur pars appellationem prosequi.*

3 *Appelletur licèt ad curiam, non tamen de necessitate causa est tractanda in curia.*

4 *Appellans si non consensit appellationi, vel iudex a quo non detulit, quòd inuito ipso appellato potest appellans impetrare causam committi extra curiam.*

Eidem. Si appellatio non sit recepta a iudice, vel approbata a parte, sufficit mittere appellatum procuratorem ad impetrandum, & ɔ̃dicendum, licèt pars appellata velit prosequi appellationem in curia. h.d. vsq; ad versi. ille denique.

1 Nota† ex tex. ibi, nec ab aduersario. q ad hoc vt appellatio ad curiam interposita tractetur in curia, sufficit q alterum ex istis interueniat, vel q appellationi per iudicem a quo sit delatum, vel q a parte appellata sit recepta, nec requiritur termini assignatio de necessitate, vt hoc tex. vbi nulla fit mẽtio de assignatione termini. & faciunt quæ vidimus in c.Nicolao. in c.sæpe, supra eod.

2 Nota† etiam ex tex. ibi, super prosecutione appellationis. quòd sola impetratione rescripti, & contradictione circa impetrationem, dicitur pars appellationem prosequi. faciunt quæ habentur in c.ex parte S. supra de rescript. & quæ vidimus in c.personas. & in c.ex ratione, supra eod.†

3 Nota ex tex. ibi, ad impetrandum, & contradicendum, quòd licèt ad curiam appelletur, non tamen de necessitate causa est tractanda in curia, sed hoc operabitur appellatio, quia delegatus a sede apostolica impetrabitur ad partes, & ideo alio non interueniente, quàm quòd sit appellatum ad sedem apostolicam, appellans procuratorem suum mittere tenetur ad impetrandum, & contradicendum. de quo

4 in d.c.Nicolao. Nota† ex tex. ibi, licet. quòd si appellatus non cõsensit appellationi, vel iudex a quo non detulit, quòd inuito ipso appellato potest appellans impetrare causam committi extra curiam: quia est quid imputetur appellato, quare a principio non approbauit appellationem: ideo nunc inuitum appellantem in curia causam tractare non coget. dixit tamen hic Imo. & sequuntur alij, quòd de voluntate appellantis causa poterit in curia tractari, & sic in optione eius erit, vel impetrare delegatos ad partes, vel causam appellationis in curia tractare: nam hic text. nullam necessitatem imponit appellanti, vt in partibus impetret delegatos: ergo videtur permittere eius facultati. & sic succedit regula, quòd quæ sunt facultatis, non sunt necessitatis, l.non quicquid.ff.de iudic.c. consuluit. supra de offic. delegati. Glossæ nihil habent.

SVMMARIVM.

1 *Appellans potest re integra appellationi interpositæ renunciare.*

2 *Appellationi tam ab interlocutoria, quàm a diffinitiua, tam iudiciali, quàm extraiudiciali renunciari potest.*

3 *Appellatio per statutum interposita tolli non potest.*

4 *Res per delegationem causæ appellationis desinit esse integra.*

5 *Cessans ab appellatione punitur in expensis.*

6 *Appellatus contradicere non potest, ne appellans renunciet appellationi.*

7 *Appellans potest renunciare appellationi, & reuerti ad iudicem a quo. Limita tamen vt supra.*

Ille denique. Ante inchoatam prosecutionem appellationis potest appellans, si vult, renunciare appellationi inuito appellato, & petere quòd causa remittatur ad iudicem a quo: sed tamen condemnatur in expensis factis per alteram partem occasione illius appellationis. h.d. vsq;

1 ad versi. sane. †Nota primo ex tex. ibi, vocem appellationis emisit, quòd re integra appellans potest renunciare appellationi interpositæ. Bald. in l.per hanc. C. de tempo. appell. ibi, de renunciatione appellationis. & in l.tale pactum. §. qui prouocauit. ff. de pact. in prima repetitione l.edita. in 12.colum. ver. sextò opponitur. C. de edendo. Et illo casu operatur renunciatio non solum respectu appellationis, sed etiam operabitur respectu nullitatis, quatenus incidenter venit in appellatione. ita Bald. in l.j. C.de sentent. ex pericu. recit. & in l.quædam mulier. per illum text. ff. famil. ercisc̃un. in l.tale pactum. §. qui prouocauit. in repe.

2 ff. de pactis, & dixi in c.dilecto. supra eod. †Ex quo iste text. dicit, appellationis, habetis inferre, quòd cum appellatio tam interponatur ab interlocutoria, quàm a diffinitiua, vt vidimus in c. vt debitus. supra eod. & tam ab actu extraiudiciali, quàm iudiciali, vt in c.bonæ. & ibi vidimus, supra eo. & indefinita æquipollet vniuersali, c.si Romanorum. 19. distinct. quòd potest renunciari tam appellationi ab interlocutoria, quàm a diffinitiua: & tam appellationi iudiciali, quàm extraiudiciali. Et ita voluit Bald. in l.fin. C.de tempo. appell. licet videretur contrarium dicendum, quia verba debent accipi in magis directo significato, c.si quem. infra de senten. excommun. l.j.ff. si ager vect. vel emphyt. petatur. ideo cum sub verbo sententiæ, in dubio intelligamus de diffinitiua, gl. est in c.cum olim. supra de testib. in l.2.§. biduum. ff. quando appel. sit. habetur in clemen. j. de senten. & re iudic. vbi glo. aliter sentit. habetur in c.causam matrimonij. supra de offic. delega. ita per verbum appellationis videbatur, quòd deberemus intelligere in directo significato, scilicet de appellatione a diffinitiua: & non solum renunciat quis appellationi, expresse renunciando, sed etiam iudicata emologando, siue ratificando, per ea quæ habentur in l.3.§.falsus. ff. rem rat. habe. in l.pen. & in l.ne in arbitris. C.de arbitr. Et etiam tacite facto consentiendo sententiæ, per ea quæ habentur in c. quod ad consultationem. supra de re iudic. in l.ad solutionem. C. de re iudic. & dixi in c. solicitudinem. & signanter ponderandus est iste text. qui loquitur post appellationem emanatam: nam ante appellationem interpositam pacto vtriusq; partis bene clarum est, q põt appellationi interponendæ renunciari, l.fi. C.de temp. ap. †Et iõ cat

3 cautelam Bal. in c.venientes. s̃. de iureiu. q licet p statutũ appello inter-

interpoſita tolli non poſſit, quatenus venit interponenda ad
ſuperiorem: licet ſecus ſi veniret interponenda ad ipſos ſta-
tuentes, vel ſubditos eorum, prout communiter Doct. in d.c.ve
nientes. & Io.An. in c.fi. & ibi alij. eo.ti.li.6. hr̄ ꝑ Bar. in l.fi.ff. de
aqua plu.arc. in l.j.§.interdū.ff.a quib.app. non licet. in l.omnes
populi.8. col.ff.de iuſti.& iu. in l.quæ ſub conditione.§.fin. ff.de
condi.inſti.no.Bal. in j.conſti.C.§.quibus. in l.ꝓgramma. C.cō-
mi.vel epiſt. in l.fi.C.de ſent. & interl.om.iud. in l. ſi appellatio-
nē.C.eo. in l.fi.C.de temp.app. in §.fi. in extrauag. pacis Conſtā
tiæ. in ver. in cauſis. Ang. in l.2.ff.de re iud. Albe. in volumine ſta
tutorum, in 2.parte, in q.186. Bal. in l.j.ff.de conſti.Prin. & ibi re-
probat quod dixit Bar. in d.l.omnes populi. Bal. in l.nec quicq̃.
§.vbi decretum.ff.de offi.ꝓcon.& lega. D.Ant. in c.ſuꝑ quæſtio
num. in prin.s̃.de off.del. Lud.de Roma, in rub.de arbi. in 23. col.
Bal. in l.p̃ſcriptis. in 5.col.vbi limitat hanc concluſionem. C. ſi ꝯ̃
ius, vel vtil.pub. Ang. in auth.offeratur. C. de lit.conteſt. dixi in
c.paſtoralis.s̃.eo. in prin. tñ cautela eſt, ꝙ omnis populus ciuita-
tis conueniat, & in viam ꝯ̃ctus conſentiat, ꝙ non poſſit appella-
ri, & renuncient tam appellationibus interpoſitis, q̃ interponē
dis: iſto caſu appellari non poterit ꝑ illos de illa ciuitate, vel vni
uerſitate, quia ſtatutum tranſit in pactum. ita Bal. in d.c.venien-
tes. Nam licèt tractetur de p̃iudicio ſuꝑioris hoc caſu, tñ quia ni
hil aliud curat iudex, q̃ vt partes conueniant, l.j.§. & poſt oꝑis.
ff.de ope.no.nunc.c.fi.s̃. de tranſac. iſtud pactum p̃fertur p̃iudi-
cio ſuꝑioris: & quamuis iſta ꝓcedant in pacto, vel etiam in re-
nunciatione ſimplici, quæ fit interpoſita iam appellatione, vt
hoc tex. cum appellationi interponendæ renunciari non pote-
rit de conſenſu vnius partis tm̄. Ita Bar. Ang. & Imo. poſt gl. in l.
j.§.j. ff.a quib.app.non lic. & faciunt quæ in ſimili notãtur in l.j.
C.de pac. ſi tñ renunciatio fieret altera parte p̃ſente, licèt tacen
te, bene excluderetur appellatio interponenda. ita Rota deciſi.
ſua 287. quæ incipit, Item ꝙ licet appellationi interponendæ. Itē
etiam ſi renunciatio ſimplex fieret in iudicio: nam iſto caſu ex-
cluderetur appellatio interponenda, licèt alia pars eſſet abſens:
calore iudicij.n. ſuſtinetur denunciatio iſta. ita gl. cōiter ibi apꝓ
bata in d.l.j.§.j.ff.a quibus app.non lic. & faciunt not. in l.j. ff.de
cura.bon. dan. licèt Bal. no it eſſe dr̄iam inter renunciationem
iudicialem, & extraiudicialem, in d.l.fi.§.fi.C.de temp.appel. Et
ita etiam ſi iur̄m interueniſſet de ſtando iudicatis, ꝑ hoc nō ex-
cluditur appellatio interponenda. gl. eſt not.6.q.4.c.quod bone.
& eſt tex. & ibi vidimus, in c.ad hæc.el ſecondo.s̃.eo. No. ex tex.
4 ibi, cogniti, †delegata. quod ꝑ delegationem cauſæ appellatio-
nis dr̄ res deſinere eſſe integra. & facit gl.no. in c. ſi a ſubdelega
to.de offi.del.lib.6. vbi ꝑ actum delegationis ꝑpetuatur iuriſdi-
ctio. de quo tñ in c.relatum.s̃.de offi.dele. & ibi tñ quantum atti
net ad tex. noſtrum dicunt Doc. ꝙ poſt delegatam cauſam appel
lationis non dr̄ res deſinere eſſe integras, quominus poſſit re-
nunciari appellationi. Et faciunt quæ notat Io.An. poſt Hoſt. in
c.ex conqueſtione.s̃.de reſti.ſpol. vbi delegatio dr̄ eſſe ꝓpria im
petrantis, donec ea vtatur pars: ergo poterit illi renunciari ꝑ im
petrationem. Et ita in ꝓpoſito noſtro. Et quatenus in tex. expri
mitur delegata, dicunt hic Imo. & Panor. ꝙ ſolum importat iu-
ris miniſterium ad hunc finem: quia delegatione cauſæ appella
tionis facta, ſi appellans petit remitti ad iudicē a quo, debet hoc
petere a delegato in cauſa appellationis dato, non autem a dele
gante, ex quo iam commiſit vices ſuas alteri, niſi eſſet talis dele
gans, cui poſſet reuocare ſuam delegationē, ꝓut eſt ordinarius,
l.iudicium ſoluitur.ff.de iudi. tunc bene poſſet ab ipſo delegan
5 te peti, vt cauſa remittatur non obſtante delegatione. Nota ex
tex. †ibi, cōdemnamus. ꝙ ceſſans ab appellatione punitur in ex-
penſis. Panor. in c. dilectus. el 3. de reſcrip. Et eſt rō ſ͠m Bal. quia
ex pœnitentia p̃ſumitur ꝯ̃ eum, ꝙ a prin. temere appellauit, l.de
ſtitiſſe. l.eum quem temere. ff. de iudi. tñ punietur ſolum in ex-
penſis, quas appellatus fecit ob cauſam appellationis ab iſto in-
terpoſitæ: & ideo ſi appellatus expendiſſet mittendo vel venien
do ad curiam, tenetur appellans ad has expēſas. Ita intelligitur
tex. noſter. ſed ſi expendiſſet vt faceret ꝓnunciari appellationē
deſertam, cum poſſit appellans libere deſerere appellationem,
& ꝓnunciatio appellationis deſertæ ſolum reſpiciat commo-
dum appellati, non tenebit̄ ad expenſas hm̄oi appellans. ita Ro
ta deciſi.420. quæ incipit, Item ſi a diffinitiua. quod intelligit hic
Imo. verum, niſi in iudicio deſertionis appellās impugnaſſet ap
pellatum, quia ex quo in eo iudicio fecit ſe partem, & voluit im
pedire, ne ꝓnũciaretur appellatio deſerta, vr̄ dediſſe cauſam his
expen. & ideo ad eas condemnari poterit, vno tñ caſu renun-
cians appellationi non tenetur ad expenſas, qñ renunciat faten
do p̃ſonā iudicis a quo eſſe bonam. Et ideo ꝙ libenter reuertere
tur ad eum, & quia non ex ꝓpoſito grauauit, vellet prius reuo-
cari grauamē illo caſu, cum non fateatur de appellatione ſe pe-
nitere, non condēnabitur ad expenſas. ita Io.An. D.Ant. & Imo.
hic. Item alio caſu, quando habuiſſet iuſtam cauſam appellandi,
ſi poſtea recedit ab appellatione re integra, non tenetur ad ex-
penſas, ꝑ ea quæ not. in c.cum veniſſent.s̃.de eo, qui mit. in poſ.
6 in l.qui ſolidum.§.ēt.ff.de leg.2. maxime ꝑ Bar. †Gl. in verbo, par
tis alterius. in fi. habetis ex gl. rōnem, quare appellatus non po-
teſt contradicere, ne appellans renunciet appellationi. & gl. be-
ne loquitur. item rationem, quare appellans poſſit renunciare,
7 quæ ſimiliter eſt bona. † Facite ergo regulam ſ͠m tex. noſtrum,
iuncta gl. ꝙ appellans pōt renunciare appellationi, & reuerti ad
iudicem a quo. Fallit primo, qñ eſſet appellatum in tali cã, quæ
de natura ſui deberet tractari in curia, vt vidimus ĩ c.vt debitus.
in fi.s̃.eo. nam tunc non pōt appellans renunciare appellationi
ad curiam interpoſitæ. ita D.Ant. & Imo. hic, notat Hoſt. in c.fi.
j̃.de crimine falſi. Secundo fallit in beneficialibus, quia cum ꝑ
appellationem interpoſitam debeãt eorum cauſæ tractari in cu
ria, c.q̃uis. c.ſi poſtq̃. de elect. lib.6. dixi in c. Nicolao.s̃. eo. huic
appellationi non poteſt renunciari, niſi vtraq; parte conſentien
te. tex. eſt in c.q̃uis. ibi, partibus. de elect. lib.6. & tenet Hoſti. in
d.c.ſi. Gl. tñ tenet ꝯ̃rium in d.c.q̃uis. & dicit hic Imo. gl. iſtam de
bere ſeruari in practica. Tertio fallit poſt appellationem ſuꝑio-
ri p̃ſentatam: nam illo caſu ne imputetur ſuꝑiori, non poteſt ap
pellans appellationi renunciare. tex. eſt in c.bonæ. el ſecondo.
ver. nec nocebat.s̃.de poſtul.p̃l. Et faciunt quæ no. Bart. in l.ſi q̃s
libellos. C.eo. dum allegat c.j.eo.ti. lib.6. & voluit Inn. in d.c.fi.
In contrarium eſt hic tex. ibi, delegata. ergo ſi fuiſſet p̃ſentata,
dummodo non delegata, poterit renunciari. & tenet hic Imo.
Quarto fallit poſt appellationem a partibus receptam: nam tũc
non poterit ab ea recedi, niſi de conſenſu partium, & ſic ſola re-
nunciatio appellantis non valebit. ita Pan. hic, & faciunt q̃ not.
Bald. in l. poſtquam liti. C.de pact. & voluit Innoc. in c. ex par-
te S. circa prin.s̃.de reſcri. quicquid dicat hic Imo. Quinto fallit,
vbi cauſa eſſet cœpta coram iudice ad quem, quia ſaltem ema-
naſſet citatio. ita Arch.2.q.6.c.ſi quis libellos. & ita Do.Anto. &
Imo. hic. Sexto fallit, vbi eſſet aſſignatus terminus appellationi
proſequendæ ꝑ iudicem a quo: nam tunc cum aſſignatio termi
ni habeat vim citationis, c.ſæpe.s̃.eo. idem erit, quod in caſu præ
miſſo, vt renunciari non poſſit. ita Archid. in c.ſi quis libellos.
& Imo. hic. Septimo fallit quo ad p̃iudicium appellati: nam li-
cèt appellans poſſit renunciare appellationi ſuæ, tñ quo ad om-
nem effectum, quem ad vtilitatem appellati poteſt oꝑari appel
latio, talis renunciatio nihil valebit, niſi appellatus conſentiat.
ita Bar. in d.l.ſi quis libellos. & Imo. hic. Et ideo appellatus ſuꝑ
reformatione ſententiæ inſiſtere poterit non obſtante renũcia-
tione appellantis, quia ex appellatione hoc ius eſt ſibi quæſitũ,
l.ampliorem. C.eo. habetur in c.ex parte S.s̃.de reſcri. Et iō ſuꝑ
expenſis inſiſtere poterit, iuxta ea quæ vidimus in c.ex ratione.
& in c.ſæpe.s̃.eo. & eſt bonus tex. in c.ex parte S.s̃.de reſcr. & iō
ſuꝑ attentatis non obſtante renunciatione inſiſtere poterit, d.c.
ex parte S. & ideo ſuꝑ ꝓnunciatione deſertionis coram iudice
ad quem, inſiſtere poterit, vel etiam ſuꝑ confirmatione ſenten-
tiæ, ꝑ ea quæ habentur in c. ſi duobus.s̃.eo. in c. cum cōtingat.s̃.
de offi.del. Contrarium tñ tenet Io.An. in add. ad Spe. eo.ti.§. in
quibus. ver.34. & ver. quid ſi victis. & tenet D.Ant. & Panor. hic,
tenet Ang. in l.j.§.j.ff.a quib.app. nō licet. vbi cōcludunt poſſe ap
pellantem renunciare appellationi inuito appellato etiam quo
ad p̃iudicium ſuũ, quia eſt quid ei imputetur, quare & ipſe non
appellauit, ſi volebat conſequi commodum aliquod ex appella
tione. ſed hanc opi. ſoluit Imo. quando renunciatio fieret intra
decem dies datos ad appellãdum: aliàs ſi fieret poſt decem dies,
non eſt quid appellato imputetur, ſi beneficio l.fretus non ap-
pellauit, confidens quòd propter appellationem aduerſarij ha-
bebit effectum, vt obtineat quod intendit, & facit l.poſt mor-
tem.§.fin.ff.de bon.poſſeſſ.contra tabu. Octauo fallit, vbicun-
que per appellantem ſua appellatione præcluditur via appel-
lati, vt ipſe non poſſit appellare: puta in caſu l.fina.C. quando
prouoca.ſ. quando propter omiſſam condemnationem expen-
ſarum victor, & ſic appellatus vult appellationem interpoſitam
a victo proſequi: nam ex quo ille appellauit, præcluſa erat via ap
pellandi victori propter omiſſam condemnationem expenſa-
rum: & ideo cum poſſit proſequi ex appellatione victi condem
nationem expenſarum, non poterit ipſe appellare, d.l. fin. iſto
caſu appellante renunciante nihil nocebit renunciatio appel-
lato quo ad has expēſas. ita voluit Panor. hic, & Imo. & faciunt
quæ vidimus in cap.ſi duobus. ſupra eod. in ca.ſignificauerunt.
ſupra de exceptio. Nono fallit reſpectu iudicis ad quem: nam
in præiudicium ſuum, quominus remaneat iudex, non poterit

appellans renunciare appellationi. ita Bar. in d.l. si quis libellos. Et ita possunt saluari quæ dicta sunt in prima opinione tertiæ fallentiæ s. positæ per tex. ibi allegatum in c. bonæ. versi. nec no cebat. Contrarium tñ tenent cõiter hic scribentes, quia ꝙ appellans possit per appellationem recedere a iudice a quo, & ire ad iudicem ad quem, inuentum est in fauorem appellantis, vt hac glo. ergo si renunciat fauori, nihil obstabit, quominus possit reuerti ad iudicem a quo. & faciunt notata in c. audita. s. de restit. spol. Decimo fallit, vbi per iudicem a quo delatum esset appellationi: nam appellante renunciante, non posset tñ reuerti causa ad eum, per ea quæ habentur in c. cum appellationibus. eod. tit. lib. 6. & ita Rota, vbi late disputat, in decis. 360. quæ incipit, Ex hoc insurrexit. de quo articulo an de cõsensu partium postq̃ delatum est appellationi possit iudex reuocare delationẽ, dixi in c. cum cessantẽ. s. eo. tamen vbicunq; dictum est appellantẽ non posse renunciare appellationi inuito appellato, illa procedunt si appellati interest, vt non renuncietur: aliàs si appellati non interest, poterit semper renunciari. ita Pano. hic per regulam, quia non solent audiri in appellationibus quorum non interest, c. nõ solent. 2. q. 6. ergo nec pro conseruanda appellatione audietur cuius nõ interest. item illa procedunt, nisi appellatus impugnasset appellationem, quia tunc succedit regula, ex eo quod quis impugnat, se iuuare non potest. ideo cum appellationi renunciauerit, non possit ex ea se iuuare, petendo vt aduersarius in ea perseueret. ita Panor. & Imo. hic per d. regulam, ex eo. de reg. iu. li. 6. & cautela est, vt approbet appellationem in passibus, & pũctis facientibus pro se: & cõ, cautela est pro appellante, vt appellet in passibus, & punctis facientibus ꝯ se, & acceptet in partibus facientibus pro se: tunc enim appellatio parum proderit appellato, vt dixi abunde in c. si duobus. supra eo.

S V M M A R I V M.

1 *Appellationis ab interlocutoria in causa, parte per contumaciam absente, lite non contestata proceditur, etiam si non fuerit lis contestata in negocio principali.*
2 *In appellatione ab interlocutoria, siue lis fuerit contestata, siue non, proceditur. Limita vt nu. 3. 4. & quare procedatur, nu. 6.*
5 *Appellato per contumaciam absente, procedi potest in causa appellationis ad sententiam.*
7 *Appellationis in causa super exceptione est lis contestanda.*
8 *Appellationis in causa qualiter contra contumacem procedi debeat.*

1 Sane. †In causa appellationis ab interlocutoria, parte ꝑ cõtumaciam absente, lite non contestata proceditur, et si non fuerit contestata lis in negotio principali. Nota primo ex
2 tex. †ibi, grauamen. ꝙ sicut in appellatione a diffinitiua proceditur li. non contesta. c. per tuas. & ibi vidimus. s. eo. ita in appellatione ab interlocutoria, siue non fuerit lis contestata in nego-
3 tio principali, siue contestata fuerit. † Nota ex tex. ibi, contumaciter absente, ꝙ id quod dicitũ, ꝙ in appellatione proceditur lite non contestata, illud est verum parte absente per cõtumaciam. Et sic a ꝯrio habetis inferre, ꝙ parte præsente lis esset contestanda, ex quo duo notabilia habetis inferre. Pimum, ꝙ vbicunque potest procedi lit. non contest. illud intelligitur verum parte absente: secus si pars esset præsens. & de hoc est glo. signanda in ca. per venerabilem. in uer. non seruatum. j. qui fil. sint legiti. quod intellige in causis non summarijs, vt dixi supra eo. in c. per tuas.
4 Secundo †habes inferre, ꝙ licet in exceptionibus non sit lis contestanda, c. prudentiam. §. sexta. s. de offi. deleg. tamen illud procedit solum in principali, nõ in causa appellationis: quia in causa appellationis parte præsente lis est contestanda, licet appellatio interponatur solum super exceptione. & est ratio differẽtiæ, quia super exceptionibus in causa principali nõ expectatur sententia diffinitiua, sed interlocutoria, vel sine sententia procedit, c. j. & ibi no. s. de ord. cogn. secus est in cã appellationis, quia in cã appellationis ẽt super exceptione interposita expectatur sñia super ipsa causa exceptionis & appellatiõis, & talis sñia quo ad iudicem ad quem, cum nullam diffinitiuam expectet post se super appellatione, sapit vim diffinitiuæ, per ea quæ habentur in cle. fi. eo. tit. iõ non mirum si in tali cã non proceditur li. non contest. parte præsente. de quo dicatis, vt in d.c. per tuas. No. ex
5 tex. †ibi, contumaciter &c. ꝙ appellato absente per contumaciã procedi põt in cã appellationis ad sñiam, & dr̃ contumaciter abesse, vel quia citatus a iure in termino iuris non venit, c. j. de ele. lib. 6. vel citatus ab hoĩe ꝑ assignationẽ termini a iudice, vel appellante factam non venit, c. sæpe. s. eo. item ꝓpe finem anni ꝑ mensem applõne ad curiã interposita dr̃ pars siue appellãs, siue appellata abesse ꝑtumaciã, si ĩ curia ꝓquisita fuerit, j & in locis publicis citata, licet non fuerit citata in partibus ad appellationem ꝓsequeñ. quia ad constitueñ. alteram partium in causa appellationis in contumacia sufficit, quando sumus ꝓpe finem anni ꝑ mensem citare eam in loco, ad quem appellatio fuit interposita, nec debet citari in partibus. ita Host. & Io. And. hic, & sequunt alij. ita Bar. in auth. ei, qui. C. de temp. app. posui in c. obla-
6 tæ. s. eo. †No. ex tex. ibi, iniquitas. rationem, quare lite non contestata ꝓceditur in negotio appellationis: quia iniquitas principaliter arguitur, non tamen ꝑ hoc dicatis iudicem esse citañ. q̃a non debet citari iudex a quo, ꝑ ea quæ vidimus in c. cum speciali. §. porro. s. eo. & facit gl. in c. sacro. in ver. si constiterit. j. de sen.
7 excom. Gl. †in verbo, li. contest. habes ex gl. ꝙ super exceptione est lis contestãda in causa appellationis: & bene loquitur, quãdo sup ipsa exceptione esset appellatum. de quo in tex. & in d. §. se-
8 xta. †Glo. in verbo, rigor. habes ex gl. qualiter ꝯ contumacem procedi debeat in causa appellationis, & dixi in c. ꝑ tuas. s. eo.

S V M M A R I V M.

1 *Appellatione remota, hæc clausula in medio literarum, posita respicit solum præcedentia, non sequentia. & nu. 3.*
2 *Appellatione remota, hæc clausula, quos hodie effectus pariat.*

CAP. LXXI.

1 Inquisitioni. †Clausula, appellatione remota, in medio literarum posita respicit solum ꝑcedentia, quibus annectitur, non autem sequentia. & hoc quãdo negotia sunt separata: secus si sit in fi. literarum posita, quia refertur ad omnia. No. ex
2 tex. †ibi, tollitur appellatio. ꝙ clausula, ap. re. nõ est etiam hodie sine effectu, quia parit etiam varios effectus hodie, de quibus in c. pastoralis. in prin. s. eo. & deducitur ex tex. nostro: nam si clausula, ap. re. nihil operaretur, frustra dubitaret Papa, an extendatur ad ꝑcedentia, an ad sequentia: & tñ hæc decre. est posita post decre. vt debitus. ꝑ quam videbatur sublatus oĩs effectus clausulæ, ap. re. ex quo ergo hic repetit de ista clausula: ergo sentit, ꝙ est
3 magni effectus etiam hodie. †No. ex tex. ibi, ꝑmissa, iuncto fi. ꝙ clausula in medio posita inter diuersa capitula respicit solũ ꝑce-
a dentia, non sequentia: & ideo si in fine apponatur[a], respicit omnia, ex quo omnia ꝑcedunt. Et sic habes, ꝙ in dubio determinatio refertur ad ꝑcedentia, non ad sequentia. de quo in c. 2. requiris. s. eo. & aliquid per Bal. & Imo. hic, & habetur per Legist. in l. si seruus plurium. §. fi. & in l. talis scriptura. ff. de leg. j.

A D D I T I O.

a ¶Si in fine apponatur. Adde not. Phil. Corn. in consi. 69. incip. visis nonnullis. in 2. col. ver. non obst. in j. volu. fol. 68. vbi expresse dicit, ꝙ licet regulariter clausula, vel verba in fi. posita, soleant in dubio ad omnia præcedentia referri: tamen istud verum, si nulla ratio potest assignari, quare ad proxima capitula, non ad omnia referenda sit. de h. d. esse tex. in l. j. in fi. C. de li. præt. & ita ꝑ illum tex. dicit Bal. ibi, & ꝙ clausula in fi. posita referatur ad illa, quæ possunt congrue & sine absurditate referri, non ad illa ad quæ non congrue, nec sine absurditate, consuluit Pau. de Cast. in consi. 14. incip. Dubium istius. in 2. vol. vide etiam omnino D. Alex. in consi. 143. incip. Viso ac vt oportet. in 2. col. in 2. vol. vbi ponit, an & quando talis clausula ad omnia præcedentia referatur, vel ad quæ. vide Bal. in consi. 358. in prima parte. Phil. Cor. in consi. 43. in litera C. & in consi. 47. incip. Quoniam. in litera D. in 3. vol.

S V M M A R I V M.

1 *Appellatio vnius quando alteri prosit.*
2 *Res inter alios acta, alijs non facit præiudicium, neq; prodest. & num. 4.*
3 *Sententiarum diuersitas an impediat, quominus appellatio vnius prosit consorti litis. & nu. 5.*

CAP. LXXII.

1 Vna. †Appellatio vnius ꝓdest alteri, si iure cõi iunguntur, & si idem negotium eadem cã defensiõis,
2 & eadem sñia sint cõdẽnati. h.d. † No. ex tex. ibi, vna sñia. ꝙ licet dicat, ꝙ res inter alios acta alijs nõ facit ꝑiudiciũ, neq; ꝓdest, c. cũ sup. & c. pe. s. ti. j. tñ q̃nq; sñia in cã appellonis lata in fauorem vnius ꝓdest alteri interuenientibus req̃sitis, de q̃bus in tex. Et primo, ꝙ vna fuerint sñia ꝯdẽnati isti plures: aliàs sm Imo. hic, licet cã esset eadẽ, idẽ esset iudicium, eadẽ defensio, si sñiæ diuersæ latæ sunt, vnius applo, & victoria in ea non ꝓdest alijs. & iõ sm eum signãter tex. dicit hic, vna sñia pluribus condemnatis. quasi sentiat, secus, si diuersis sñijs. Et ꝓ illa
3 opi. adducit tex. qui nihil facit in l. si separatim. §. fi. ff. eo. †Cõiter Cano. hic, & Bar. & alij in d. l. si separatim. tenent ꝯrium, ꝙ sñiarum diuersitas nõ hẽt impedire, quo minus applo vnius ꝓsit cõsorti litis, dummõ alia requisita, de quibus j. interueniant: quia tex. in d. l. si separatim, gñaliter loquitur. & facit l. 2. C. si vnus ex plur. appel. Secundum est requisitum, ꝙ sententia fuerit lata in causa appellationis, vt in tex. hic, ibi, ad appellationis beneficiũ, iuncto tex. ibi, illius victoria. quia in causa principali sñia lata contra vnum regulariter non nocet alteri, l. j. & 2. C. si plures vna sent. & ita nec prodest alteri, d. c. pen. & l. sæpe. ff. de re iudi.

Tertium

Tertium est requisitum, ꝙ isti, qui volunt se iuuare appellatione interposita a consorte, iuuentur iure communi. secus si iure speciali, puta per in integ. resti. nam tunc cum in causa in integrum resti. requiratur mandatum speciale, l. illud. ff. de mino. cōsors vnius litis non potest pro alio consorte petere in integrū restitutionem. ita Bal. & est de mente Imo. Et ideo tex. hic dicit, iure cōi cæteris suffragetur. & ita potest intelligi vno modo legendo literam. Quartum est requisitum, quod ille, qui appellauit, iure communi iuuetur, non autem iure speciali: quia si ipse iure speciali iuuaretur, non prodesset alijs ēt iure speciali fungētibus, puta in beneficio in integrum restitu. quia licet vnus restituatur, non tamen prodest alteri, cum requiratur mandatum speciale, vt dixi. Quintum est requisitum, quod elicitur ex tex. nostro ibi, idemque negotium, quia si diuersæ essent causæ, pro diuersis iudicarentur, etiam si vna sententia essent comprehensæ, l. a snia. & l. si separatim. ff. eo. & ideo appellatio vnius nō prodesset alteri. Sextum est requisitum, ꝙ eadem sit cā defensionis, quę vni competit etiam alij competat, vt in tex. ibi, eadem cā defensionis. & idem si diuersa via plures correi vel cōsortes litis se defenderēt, vnius applo nō ꝓdesset alij. & ē tex. clarus in d. l. si separatim. in fi. Septimū est ex tex. nr̄o requisitum, ꝙ ille alius, q nō appellauit, nec tacite nec expsse sniam approbauerit: quia si approbasset, nō prodesset ei applo consortis, per ea quæ hn̄r in ca. quod ad consultationē. s̄. ti. proxi. & in l. ad solutionē: C. de re iudi. non enim posset ipse appellare post appellationem, d. iurib. ergo nec aliquis pro eo. & ita Bar. in d. l. si separatim, & Doc. hic. Octauū est requisitum, ꝙ iste appellans sciente consocio appellauerit: nam tūc ꝓderit appellatio huic sciēti. secus si ignorasset appellatum fuisse a consocio, quia consocij applo nihil prodest ei: non enim potest se excusare, dicendo quod fretus appellatione consocij non appellauit, ex quo eam ignorabat. ita Bar. in d.
4 l. si separatim. circa fi. glo. in l. 3. §. j. ff. eodem. & ita Imo. hic. †Et idem quod dicimus de appellatione, dicemus & de nullitate, vt si contra plures consortes litis sit lata vna sententia, quam vnus eorum dicat nullam, interuenientibus alijs requisitis de quibus hic in causa appellationis, talis nullitatis intentatio proderit cōsorti. ita Bal. post Cy. in l. j. C. si vnus ex pluri. quod tamē dixit verum in sententia, secus autem si vnus ex pluribus consocijs agat
5 de nullitate contractus. † Et quod dicitur hic de vno consorte appellante, quod prodest alijs eius victoria: ita econtra si plures consortes litis obtinuerunt sniam ꝯ vnum, & ille appellet aduersus vnum tantum ex consocijs, & obtineat, videatur appellatū cōtra omnes, interuenientibus alijs requisitis, de quibus s̄. & ita vno vincente hoc casu contra condemnatum proderit sentētia alijs, contra quos non est appellatum. ita Bar. in d. l. si separatim. in fi. & ita Imo. hic. & vsque adeo dictis casibus appellatio vnius prodest alteri, ꝙ si ipse appellans renunciauerit appellationi, tn̄ alij, qui non prosequebantur appellationem, nec appellauerāt, non patientur præiudicium ex hac renunciatione, & poterunt appellationem prosequi. ita Spe. eo. ti. §. j. versi. sed quid si ille. & ita Doc. hic. Gl. nihil habent difficultatis.

S V M M A R I V M.

1 *Appellare non valens coram iudice ratione metus, potest causas appellationis in absentia protestari, & habebitur pro appellante. & nu. 13.*
2 *Metus iustus excusat appellantem, si non appellet in præsentia iudicis.*
3 *Metus iustus quando dicatur. & nu. 4.*
5 *Appellatio, ad hoc vt interponatur coram iudice a quo, debet illius præsentia, si haberi potest, requiri.*
6 *Parte non valente appellare coram iudice a quo, interponitur protestatio coram honestis personis.*
7 *Protestatio, quæ fit coram honestis personis loco appellationis, debet intra decem dies interponi.*
8 *Protestatio coram bonis viris fieri debet.*
9 *Ab appellando qui desistit per metum, habetur pro appellante, dummodo protestetur.*
10 *Impedimentum ad hoc vt excuset, necessaria est protestatio de impedimēto.*
11 *Appellatio coram quo sit interponenda.*
12 *Iudices plures si sint, a quibus appelletur, an corā omnibus debebit appellari.*
14 *Appellandum est coram honestis personis intra decem dies.*
15 *Iudicis copia quando dicatur non posse haberi.*
16 *Impedito an currat illud tempus decem dierum ad appellandum.*
17 *Apostoli in protestatione an petendi.*
18 *Protestatio an locum habeat in appellatione extraiudiciali, sicut iudiciali.*
19 *Iudicis tirannia si tanta sit, quod pars protestari non audeat, protestatio habebitur pro facta.*
20 *Appellatio interposita in absentia, an intimari debeat.*
21 *Appellatio si esset parti intimata, sed non iudici, attentata per iudicem in vtilitatem partis essent reuocanda.*
22 *Intimatio appellationis in causa beneficiali regulariter requiritur.*

C A P. LXXIII.

1 SI iustus. †Non volens coram iudice rōne metus appellare, pōt causas appellationis in absentia protestari ſm formam hic descriptam, & habebitur pro appellāte. h. d. †No. primo ex tex. ibi, iustus
2 metus, ꝙ metus iustus excusat appellantem, si non appellet in præsentia iudicis. & iustus dr̄ metus arbitrio iudicis. ita Inn. in c. cum dilectus. & ibi alij. s̄. quod me. cau. & Bal. in his terminis in
3 l. 2. C. de his qui per met. iud. non appel. †& dr̄ iustus, etiam si ortus fuerit ob causam appellantis, quia iudex eum hēt [a] odio. ita Goff. hic, per tex. in l. nec timorem. ff. quod met. cau. & faciunt q̄ habentur in c. 2. s̄. quod me. cau. & in c. veniens. el 2. j̄. de spons. & tripliciter incutitur metus circa applonem: qn̄q; a iudice, quia iudex est terribilis ꝯ appellantes a sententijs suis: & de probatione huius j̄. statim dicam. tunc iste metus dr̄ iustus, l. j. & 2. C. de his q per met. iud. l. de pupillo. §. si quis ipsi. ff. de ope. no. nun. Secūdo dr̄ iustus metus, qui infertur a partib. vel consanguineis partiū,
4 c. constitutis. el j. s̄. de test. †Tertio dr̄ iustus, qui incutitur a l. statutaria, puta quia per statutum imponitur pęna appellanti in certa patria: nam tūc iustus ē metus, qui a statuto incutitur. & faciunt quæ notat Bar. in l. creditor. in fi. prin. ff. de solu. Bal. in l. falsus. in in fi. col. C. de fur. in l. oēm. C. ad Tertul. & notat Imo. in l. hæres meus. §. quod in fraudem. ff. de condi. & demon. Hostien. in c. j. s̄. de offi. dele. ita hæc tria dicta ponit hic Ioan. An. & sequunt̄ alij.
5 †No. ex tex. ibi, vel si haberet. ꝙ ante oīa debet requiri præsentia iudicis a quo, si haberi pōt, ad hoc vt coram eo interponatur appellatio: alias interponi poterit corā honestis personis protestatio quędam, quæ succedat loco appellationis. facit tex. in l. 2. C.
6 de his qui per metum iudicis. †No. ex tex. ibi, contestatione sup hoc, ꝙ parte non valente appellare coram iudice a quo, interponitur protestatio coram honestis personis. & sic habetis, ꝙ illæ honestæ personæ non sunt tanquam iudex a quo, nec aliquid iudiciale hn̄t, quia tex. vocat hanc protestationem ex quo ergo vocat contestationem, præsupponit ꝙ illa appellatio non est iudicialis, nec proprie applo. quod facit facit ea quę infra dicam. & no. tex. ibi, super hoc. quia & si ꝓtestatio illa principaliter fit & continet, ꝙ ꝑ metum non pōt hr̄i præsentia iudicis, quia causa ista vel alia, quare non appellat in præsentia iudicis, debet in appellatione exprimi, vt in l. 2. vbi Sal. C. de his qui per met. iud. nō appe. & hic. tn̄ ista protestatio non sufficit ad probandum metū; fit enim solum vt impediat cursum 10. dierum, & ne snia trāseat in rem iudicatam: ideo de metu postea probandum erit ad iustificādum protestationem. & voluit Lap. alle. 39. ꝙ isto casu probationes debēt saltē summarie fieri de metu, vel impedimēto p̄stito per iudicē, ne appellaret: & debent esse concludentes illę ꝓbationes metus, vt concludant iudicē solitū facere talia ꝯ appellantes. itē cōcludere dēt, ꝙ iniuste solet talia facere: secus si iuste. item concludere sufficit præsumptiue, ꝙ ꝑpea nocuit iudex illi vel illi, quia ab eo appellauerant, vel affinib. suis vel ꝯiūctis, l. hæres meus. & quæ dixi in primo notabili proxime. idē si familiam hēt & satellites, qui solent talib. violentias inferre, l. fluminum. §. q̄ q̄. ff. de dam. infe. ita Do. Ant. hic. cum n. ꝯsistat hoc in aīo, quare noceat, dolus iste satis probabitur ex coniecturis, c. 2. de remū. lib. 6. l. dolū. C. de dolo. ita Bart. in l. de pupillo. §. si quis ipsi. ff. de ope. no. nunc. & ibi Imo. & ita Bal. & Ang. in l. 2. C. de his qui per
7 me. iud. non ap. †No. ex tex. ibi, intra tp̄s. ꝙ cum protestatio ista, q̄ fit corā honestis viris, succedat loco applonis, vt proxime dixi: ideo dēt interponi intra 10. dies, q dantur ad appellandū. & facit tex. in l. 2. C. de his qui per metum iu. & ideo ex quo sapit applonem ista protestatio, licet cautum sit cessante metu denuo appellare, non tn̄ est necessariū, quia illa protestatio sufficiet in loco applonis. vtile bn̄ erit iterare applonem, in d. l. 2. sed non necessarium. & prædicta tene menti, quia idem erit oī casu, in quo ꝑ absentiam iudicis sufficit protestari loco applonis. Bald. in d. l. 2. C. de his qui ꝑ me. iud. non ap. dicens, ꝙ ex quo protestatio ista est sortita suū effectū, quia successit loco applonis, non est necesse amplius appellare. & facit quod no. Bar. in l. de pupillo. §. si qs ipsi. ff. de no. ope. nun. in tertia op. In primo eius membro dum dicit,

A D D I T I O.

a ¶Iudex eum habet odio. Vltra allegata hic per Do. Præpo. adde D. Iaso. in l. de pupillo. §. si quis. in 7. col. ver. Adde etiam. ff. de no. ope. nunc. vbi dicit, quod solus terribilis vultus iudicis causat iustum metum, post Bal. in c. j. §. iniuria. de pace iur. fir. Idem tenet Ang. in l. qui in aliena. §. fi. ff. de acquir. hæredi. & hoc limitatur, nisi esset malefactor, cui iudex tanquam terribilis debet minari, & tunc tales minæ non causant iustum metum, secundum Bal. in l. vnica. in 6. colum. ad fi. C. de confess. Et quod metus illatus vni ex consanguineis censeatur illatus alijs consanguineis etiam clericis, vide ibi per eundem in 7. col. versi. secundo adde. Et metus varius an excuset, per eundem in l. si quis ab alio. ff. de re iudica.

dicit, ꝙ q̃n agitur de iure quæsito ꝯseruando, ꝙ si quis per metũ impedit̃, sufficiat semel protestari, nec postea cessante impedimento iteranda est protestatio. Do. Ant. & Imo. tenẽt, ꝙ imo sit necessariũ cessante impedimento appellare. mouent per not. ꝑ Bar. in d. §. si quis ipsi. & faciũt q̃ vult idẽ Do. Ant. in c. ex rõne. in pe. col. s̃. eo. gl. in c. cupientes. §. insuper. de elec. li. 6. in rl̃a, imputari. de reg. iur. lib. 6. Archi. in c. apud. 32. q. j. in c. j. §. j. & ibi Io. An. ne sede vac. lib. 6. facit l. 2. C. si aduer. delic. l. 2. C. in qui. cau. in integ. rest. non est ne Aluarotus in c. j. quo t̃pe miles. & hanc declarationem ad decretalẽ istã, & d. l. 2. dicit Ang. de Are. in l. j. §. libelli. in 2. col. ff. e. eẽ singularẽ, si est vera. mihi placet prima opi. ꝙ ñ sit necesse appellare ꝑ rõnẽ Bal. ad ɔ̃ria fateor, ꝙ excusatus ꝑ impedimẽtũ ne aliq̃d faciat, cessante impedimẽto dẽt illud facere. verũ est, nisi lex ꝓcedat vlterius disponendo & subrogãdo aliud remedium ipsi impedito loco illius, in quo impedit̃, prout hic

8 protestatio loco applõnis subrogatur a iure. † No. ex tex. ibi, bonorũ virorũ. ꝙ ꝓtestatio dẽt fieri coram bonis viris. & dixit Bal. ꝙ optimum erit, licet non necessarium, potius protestari coram aliquo iudice diuersi tribunalis, q̃ coram priuato. ita Bal. in d. l. 2. & ex quo tex. ille vtit̃ numero plurali, virorum, vr̃ inferre ꝙ saltẽ duo esse dẽnt, reg. pluralis. de reg. iu. lib. 6. l. vbi numerus. ff. de testi. faciunt notata per Io. An. in cap. vt circa. in verbo, literis. & in verbo, prohibeat. de elec. lib. 6. & sic vr̃ inferre, ꝙ vnus bonus vir non sufficeret. Spe. in ti. de secundo decre. §. nunc de effectu. ver. sed nunquid. in ti. de instr. edi. §. nunc videndũ. ver. sed pone. tenet ꝙ sufficiet protestationẽ factã fuisse corã duob. testib. & tabellione. & tenet Lapp. all. 39. in ɔ̃rium facit hic tex. dũ dicit, bonorum virorũ. & sic non sufficit præsentia testiũ. & facit tex. in d. l. 2. & tenent cõiter scrib. hic, & ibi bñ fatentur, ꝙ vnus bonus vir cũ præ-

9 sentia tabellionis & testium sufficiet. † Gl. in verbo, excusat. in fi. hẽtis ex gl. ꝙ qui per metum desistit ab appellando, hr̃ pro appellante, dummodo protestetur. & subijcit hic Bal. idẽ esse, si de fu-

10 rore populi dubitans nõ appellaret. † Hẽtis aliud, ꝙ ad hoc vt impedimentum excuset impeditum, necessaria est protestatio de impedimento. & ita tenet gl. in c. j. & c. plerumq;. s̃. de rescrip. & in c. cupientes. §. ꝙ si per 20. in ver. ꝓposito. de ele. li. 6. tenet Bart. in l. q̃ comeatũ. ff. de re mili. l. vnica. §. dies. ff. q̃n appel. sit. in l. 2. §. ꝙ diximus. ff. si quis cau. Bar. & Imo. in d. l. de pupillo. §. si quis ipsi. in ɔ̃rium faciunt quæ hñr in l. quæsitum. ff. de re iudi. in c. cum Bertol. s̃. tit. proxi. in c. querelam. s̃. de procu. vbi imo impedimẽtum excusat, nec requiritur ꝓtestatio. Imo. hic facit tria mẽbra: q̃nq; impedimentũ ꝓuenit facto iudicis tertij vel aduersarij, declarando vt dixi in primo notabili: & tunc nõ excusat impeditũ, nisi protestatio fiat, ꝙ est paratus facere, sed stat per impedimentũ. & ita loquunt̃ iura in prima parte adducta. Q̃nq; impedimentum prouenit in persona partis, quæ hẽt implere: & tunc non requirit̃ protestatio. & ita loquunt̃ iura in secunda parte allegata, puta parte per infirmitatẽ absente, vel alia iusta cã. Q̃nq; impedimentũ prouenit extrinsecus casu fortuito: & tunc requiritur ꝓtestatio. & ita procedant quæ voluit Bar. in d. l. 2. §. ꝙ diximus. als §. quod si quis. Pan. tñ in c. cum sit. s̃. de eo qui mit. in pos. tenet ꝑ illum tex. ꝙ si quis impeditur facto illius, cuius interest impleri, tunc tali impedito non currit t̃ps, nisi lex vlterius procedat disponendo, ꝙ aliud requiratur, puta protestatio vel aliud simile: ita intelligit tex. nr̃m gl. in c. q̃m frequenter. §. in alijs. in verbo,

11 neglexerit. vt li. non conte. aliter vr̃ loqui. Gl. in verbo, coram iudice. in fi. hẽtis ex gl. coram quo appellatio sit interponenda: q̃a primo incipiendum est a iudice a quo, si eius copia hẽri põt. & sic vult gl. ꝙ applõ debeat interponi i pñtia iudicis a quo, si põt: alias non valet in absentia eius interposita. & concordat gl. in c. applõ, e. tit. lib. 6. in c. j. e. tit. in verbo, maiori. in c. suggestũ. licet prius recitet opi. ɔ̃riam, s̃. e. & pro illa est bonus tex. hic arguẽdo ex ordine literæ, vt dicit gl. & in c. vt debitus. ibi, coram illo. s̃. eo. ti. in c. biduũ. 2. q. 6. in l. j. §. dies. ff. q̃n appel. sit. & ita tenet Pan. in d. c. suggestum. & ita Imo. hic, tenet Ro. vbi disputat in decis. 366. quæ incipit, Item si appellet̃ a diffinitiua. tenet Gemi. in d. c. appellatio. & Ang. in cons. 226. quod incipit, In Christi noĩe amen. tenet Bal. in l. apertissimi. C. de iu. licet ɔ̃rium teneat & male, Inno. in c. dilectus. s̃. e. Archi. in c. si. e. ti. lib. 6. Lap. allegatio. sua 39.

12 † Sed nunquid si plures simul iudices sint, a quib. appellet̃, dẽbit corã oĩb. appellari. & dic ꝙ satis est, ꝙ a maiori parte, siue simul, siue separatim fuerit appellatum, in præsentia eorum. & si non est dare maiorem partẽ, puta quia sint duo tñ, tũc coram vtroq; dẽt appellari, siue simul siue separatim, cle. j. eo. ti. & ibi Cardin. alias perinde est, ac si nõ posset hr̃i copia iudicis, q̃n maior pars iudicum hr̃i non põt, neq; coniunctim neq; separatim. ita Card. in d. cle. j. & Bal. in auctentic. hodie. C. eo. non tñ requirit̃, quod in præsentia partis appellatæ fiat applõ, sed bene dẽt, si eo absente fiat, ei intimari, cle. cãm. de ele. & ibi hr̃, & d. cle. j. eo. tit. & est rõ dñĩe, quare præsentia iudicis a quo requiritur, & nõ partis, q̃a in applõne de emendando facto iudicis agitur, ita vt deferat honori iudicum. ita Io. An. in mercu. in reg. in generali. de reg. iu. li. 6. & Lap. in d. alleg. 39. nec etiam est necessaria præsentia iudicis ad quem, sed ita demũ requiritur, casu quo non possit haberi copia iudicis a quo, l. j. §. si quis. ff. q̃n app. sit. & tenete menti, ꝙ f̃m Inn. hic & Imo. per illum tex. supplet tex. nr̃, dum vult ꝙ vbi nõ põt hr̃i copia iudicis a quo, possit appellari coram honestis ꝑsonis, quia illud est verum, sed prius anteq̃ veniatur ad honestas ꝑsonas, dẽt videri si põt hr̃i copia iudicis a quo, & postea iudicis ad quem, & coram eo interponenda erit applõ. Io. de Ana. & Ange. de Are. in l. cum quidã. in fi. ff. eo. tenent, ꝙ imo non sit necessarium adire iudicem ad quem hoc casu, sed satis est protestari coram honestis personis, vt hic, & d. l. 2. & ita vr̃ sentire recte põderanti Inn. hic.

13 † Colligatis ergo ex ꝑdictis remediũ, q̃n grauatus a iudice non audet ꝑ ꝑ metum iudicis vel alias appellare coram iudice a quo, ꝙ protestetur coram honestis personis grauatus, ꝙ ꝑ ꝑ timorem iudicis non põt appellare, exprimendo cãs timoris & hoc intra 10. dies, cum succedat loco applõnis, vt est gl. hic, &

14 in d. l. 2. † Aliud f̃m remedium est, ꝙ intra x. dies appellet coram honestis personis, vt hic Do. Anto. & alij. Tertium remedium, vt appellet coram iudice ad quem, l. 2. §. dies. & §. si quis. ff. q̃n ap. sit. §. biduum. versi. si quis. vbi gl. 2. q. 6. Quartum itineris arreptio, de quo in c. dilecti. in c. meminimus. s̃. e. ita Ang. de Aret. in d. l. cum quidã. Ex his dicerem ego posse concordari ɔ̃rietates, de quib. proxime, dũ dictũ est ꝙ si non põt: per metum appellari corã iudice a quo, dẽt adiri iudex ad quẽ, & postea honestæ personæ, q̃a aut quærimus in viam applõnis, vt in secundo remedio: & debet prius adiri iudex ad quẽ, q̃ honestę personę, quia applõ directo dirigat̃ sibi, & eius officium implorat. Aut in viam protestationis, vt in primo remedio: & ex quo iura aliud nõ requirunt, satis erit

15 vt fiat coram honestis personis. † Sed operæ pretium est scire, q̃n dicatur non posse haberi copia iudicis. & clarum est, ꝙ metu vel casu interueniente, vel alio impedimento iusto dr̃ non posse hr̃i copia, ita vt sufficiat protestatio, de qua hic, ita hic Imo. super gl. j. & faciunt quæ ibi dixi. tñ Iurisconsultus latius loquitur in l. j. §. dies. ibi, & enim, &c. ff. q̃n ap. sit. & gl. in c. appellatio. & in c. ab eo. eo. ti. li. 6. declarant, q̃a copia tunc dr̃ hr̃i iudicis, q̃n in loco cõgruo iuri reddendo, vel publico congruis t̃pib. iudex quæsitus nõ inuenit̃. & sic necesse nõ est eum quærere in domo, vel in camera, vel in ortis, d. iurib. Lap. no. d. alleg. 39. tñ si esset solitus audire cãs in domo, vel in camera, dẽret etiam quæri in camera vel domo. ita Bar. in d. §. dies. & ibi gl. in d. §. cupientes. §. quod si per viginti. in verbo, proposita. & in simili de nocte iudex requiri nõ dẽt, §. sedebunt. in Auct. de iud. c. consuluit. & ibi hr̃. s̃. de offi. dele. & Bar. & Imo. ac Lud. in d. §. si quis ipsi. tñ si esset solitus audire cãs de nocte, hoc satis eẽt vt tũc requireret̃. & licet pars nõ arctetur requirere iudicẽ, nisi in loco publico, tñ si requirat in loco priuato, dummodo honesto & cõgruo, quia alijs negotijs iudex non esset multum implicitus, posset ibi appellari. ita Gemi. in d. c. ab eo. nisi casu quo viua voce incontinenti appellatur post diffinitiuam, quia tunc de necessitate est appellandũ iudice sedẽte ꝓ tribunali. ita Gemi. in d. c. applõ. & facit tex. in l. j. §. fina. cum l. seq. ff. eo. tit. & quod dr̃ de applõne, vt de nocte non sit interponenda, nisi vbi iudex soleat audire, non tñ hẽt locum in petitione apostolorũ. gl. est in c. ab eo. in ver. loco. e. tit. lib. 6. quę posset intelligi tñ f̃m q̃d dicit hic Bal. ꝓxi. l. nisi iudex esset solitus sede-

16 re de nocte. † Succedit quæstio, an impedito currat tempus illud x. dierum ad appellandum. & tex. noster, & d. l. 2. de his q̃ per met. per locũ a sp̃ali videtur velle ꝙ nõ: nam sp̃ale est hic, q̃n metu impediunt̃ partes, ne appellẽt, vt currat t̃ps, nisi ꝓtestentur: ergo in ɔ̃rũ erit ius cõe. tñ Imo. hic tenet ꝙ requirat̃ ꝓtestatio in casu, alias curret t̃ps, & possit pars quocunq; loco de impedimẽto ꝓtestari, ne currat t̃ps x. dier. ꝑ tex. in c. pastoralis. §. fi. s̃. de ordi. l3. Barto. teneat ɔ̃rium in d. l. j. §. dies. Ang. ɔ̃si. 328. incipiẽ. In Dei &c. ex facto ꝓposito. & Panor. in c. cũ sicut. s̃. de eo qui mit. in poss. in fi. l3 posito ꝙ pars appellet in absentia iudicis a quo, & partis aduersę, an debeat dare copiã appellationis ꝑ se interpositę, siue ꝓtestationis, de qua hic. & ꝯcludit d. Ant. ꝙ parti dari nõ debet, quia ex quo instrumẽtũ appellatiõis nõ est in iudicio ꝓductum non dicit̃ esse cõe: ergo nõ erit danda copia parti, per ea quę habent̃ in c. j. s̃. de ꝓba. Imo. hic tenet ɔ̃rium, quia respectu cõteti hoc instrumẽtũ est cõe: ideo dẽt dari copia parti, c. C. perpetuus. s̃. de fide instr. & ibi no. iudici aũt a quo, si appellatũ est a diffinitiua, ex quo omnino tenet̃ deferre, & regulariter cã non est exprimẽda appellationis, non est dãda copia applõnis ad eũ instruendũ, quia hoc est superfluũ, cum omnino teneatur defer-

deferre,c.j.eo.tit.li.vj.in appellatione aũt ab interlocutoria vel
etiam a diffinitiua in casibus exceptis,in quibus requirit exp̃ssio
causę,bñ copia est danda iudici, vt informetur de causa appella-
tionis,& sic sciat,an debeat deferre appellationi vel reijcere eã,
per ea quę no.Gemi.in c.appellatio.vbi ita distinguit, & in c.ab
17 eo.e.ti.li.vj. † Sed nunq̃d apostoli erũt in hac ꝓtestatiõe petẽdi.
& voluit Spec.in.4.parte,eo.ti.§.sequit.ver.notañ.ꝙ non,& ꝯclu
dunt.Bal.Ange.& Sali.in l.2.C.de his q̃ per met.iud.non app.ꝙ
non est necessariũ petere apostolos,quia solus iudex a quo põt
eos dare,per ea quę habent in c.ab eo.& in c.vt super, & in c.cũ
appellationibus.e.ti.lib.vj.& ideo nec isti boni viri,nec etiã iu-
dex ad quẽ, poterit apostolos dare:ergo ab eis non sunt peteñ.sʒ
cautum est,vt in ꝓtestatione sicut protestat̃ se impeditũ,ne pos-
sit appellare,ita protestet̃ ꝙ libẽter peteret apostolos, sed eodẽ
18 impedimẽto restet,quominus possit petere.& ita Imo.† Sed an
ita in appellatione extraiudiciali, sicut iudiciali,habebit locum
hęc protestatio, & dicite ꝙ non,quia appellatio extraiudicialis
nõ requirit p̃sentiam partis: ideo ea absente non erit necesse ꝓ-
testari,sed appellari poterit.ita Imo.hic,q̃cquid dicat d.Ant.lʒ in
ꝯrium faciat text.in c.cum nobis olim. vbi in p̃sentia partiũ ex-
traiudicialiter appellabatur,s̃.de elec.sed ibi est facti ꝯtingentia,
19 non iuris ministeriũ.† Quid mõ si pars impediat metu,nõ solũ
ne appellet,sed etiam ne ꝓtestet: quia tãta tirannia est iudicis,ꝙ
pars non audet solũ non appellare,sed nec ꝓtestari.So.dicit hic
Bal.& in c.ceterũ.s̃.de rescri. ꝙ talis metus excusabit hũc,si non
20 protestabit:& ideo habebitur ꝓ facta.† Sed nunquid debeat inti
mari appellatio interposita in absentia.& dicite ẽm Card.in c.e.
causam. in prin. 27.q.de ele.quicquid dicat Ang. de Are.in l.2.§.
dies.ff.q̃ñ ap.sit,cuius decis.confundit per decisio.Rotę in nouis,
366.quæ incipit,Item si appelletur,& ibi recte ponderanti colli-
gitur rñsio ad fundamẽta Ang.distinguendũ esset,& clarius ẽm
Imo.hic post D.Ant.Aut quærimus quo ad validitatem ipsius ap
pellatiõis:& tunc si est facta in casu per misso, s.cum non põt ha
beri copia, & tunc nulla requirit intimatio,nec iudici,nec parti,
ita Inn,in ca.dilecti,s̃.eo.nec habet redire pro apostolis,vt in de-
cisio,Rotę præallegata.Aut quærimus quo ad reuocan. attenta-
ta, & sic suspendendam iurisdictionem iudicis, vel impedien,
partem,vt non attentet; & tunc debet intimari iudici quo ad eũ
impediendum,capitu.si duobus.s̃.eo, & etiam parti quo ad eam
impedien.cle.j.eo.titu.& ita Rota decisi.sua 308.quæ incipit, Itẽ
21 ꝙ attentata.† Si tñ intimata esset appło parti,sed non iudici, attẽ
tata per iudicem in vtilitatem partis essent reuocãda, sicut esset
intimatio facta iudici.Gemi.in c.non solum.eo.tit.lib.6. Lap.al-
leg.39.Do.Ant.hic,& in alleg.per Lap.videte eum, & Lap.alle.
121.ibi de forma intimationis in beneficialib.de his Imo. & Car-
22 din.in cle.j.e.tit.† In causa autem beneficiali requiritur rł̃r inti-
matio appellationis,nec sufficit dari copiam, sed req̃ritur quod
vel in auctentica forma detur copia,vel illi scriptura sub auctẽ-
tica forma confecta legatur,& simplex copia dimittatur,contra
quem appellatur:si tñ copiam auctenticam petierit, debebit ei
sub forma auctentica dari.ita Rota decis.168.inci. Si in cã benefi
ciali,dicit quoque Pan.in c.cum parati.in fi.col.s̃.eo.vbi pars nõ
est in culpa,quare appellationem non intimauit iudici a quo,pu
ta quia iudex erat nimis in remotis, ꝙ tũc talis appellatio tuetur
appellantem,& attentata per iudicem a quo erunt nulla.Inn.in
c.dilectis.s̃.eo.per ea quæ notat Io.An.in c.ad probandum. s̃.de
re iudi.Contrarium tenet hic Imo. quia licet pars sciat appella-
tionem pendere,nõ tenetur ipsa opponere exceptionem istam
iudici procedenti in fauorem suum ad vtilitatem aduersarij, q̃a
debet esse diligens aduersarius,vt opponat ipse iura sibi compe
tentia.& facit c.si duobus.& faciunt q̃ ibi dixi,s̃.eo. Nec ob. no-
tata in c.ad probandũ.quia ibi speciale est odio excõmunicati.
& faciũt quę notat Panor.in c.veritatis.s̃.de dolo & contu.& ibi
Do.Anto. Glo.fi.nihil habet.Et tandem possumus dicere cum
Martiale, libro quarto Epigrammatum suorum, ad fi.

Obe iam satis est, ohe libelle,
Iam peruenimus vsque ad vmbilicos,
Tu procedere adhuc, & ire quæris,
Nec summa potes in sceda teneri,
Sic tanquam tibi res peracta non sit,
Quæ prima quoque pagina peracta est.
Iam librarius hoc & ipse dicit,
Iam scriptor quæriturq; deficitq;:
Obe iam satis est, ohe libelle.

Plurima superessent huic tractatui Appellationũ addenda,cum iura nostra suapte natura concatenentur, quę tũ ne verbosos cõmentarios faciam,tum vt alijs mãm exercendi ingenij dimittã: (in magnis.n.voluisse satis est) ꝯsultò p̃tereo. Si quid per incuriã p̃termissum aut ignauia peccatũ: occupatiõib.meis nõnunq̃ etiam imbecilitati ingenij mei adscribatis: obtusus enim & defessus verbosis repetitionibus, quas in secundo percurrimus, quem expeditũ quotidianis lectionib.iamiam habebitis,non potui expectationibus vestris ac desiderio meo ad plenum satisfacere. Quicquid boni in hoc opere perpẽdetis, ad laudem Dei sit oĩpotentis, ac diui Ambrosij patris mei.Et hęc dicta sufficiant.

F I N I S.

Series chartarum.

A B C D E F G H I K L M N O.

Omnes sunt Quaterniones, præter O, duernionem.

VENETIIS, APVD IVNTAS.
M D L X X V I I I.

L
A

IO. ANTONII A S. GEORGIO
PRAEPOSITI
MEDIOLANENSIS,
AC CARD. ALEXANDRINI,
I. C. PRAESTANTISSIMI,

In Quartum Librum Decretalium Commentaria,

ERVDITISSIMORVM HOMINVM
Adnotationibus illustrata,

Omnibus iuris vtriusque studiosis, forensiumque causarum patronis vtilissima, ac necessaria.

Cum Summarijs, & Indice rerum ac verborum memorabilium locupletissimis,

Hac in editione summo studio, atque diligentia ab innumeris mendis repurgata.

VENETIIS, Apud Iuntas. MDLXXVIII.

AD ILLVSTREM PRINCIPEM, ET REVERENDISS. IN CHRISTO PATREM ET DOMINVM, D. ASCANIVM

Mariam Sfortiam, vicecomitem, sedis Apostolicæ prothonotarium dignissimum.

IOANNIS ANTONII A SANCTO GEORGIO, PRAEPOSITI ECCLESIAE S. AMBROSII MEDIOLANI,

In commentum Quarti Libri Decretalium Præfatio.

OSTRA quàm dura sit necessitas, Reuerendissime pater ac Princeps illustris, quàm rigida censura actiones nostræ examinentur & castigentur, ex eo sæpenumero coniecturam facio, quod vsu frequenti tritum esse videmus. Probitas laudatur, & alleget: imò inuidorum dentibus opprimitur, imperitorum multitudine pessundatur, & pauci admodum sunt qui per virtutis semitam ad decus & gloriam animum attollant, aut eò se peruenire posse confidant. Idque propterea euenire autumo, quod non artifices de ipsis artibus, vt Fabius optat, sapientes inquàm de ipsa sapientia iudicant, sed imperitorum turba ac ignauum vulgus supercilium quoddam seueritatis, & doctrinæ sibi assumentes, & bonorum studia carpunt eos, qui virtutis semitam sibi delegerunt sectandam, damnantes sub varia insimulatione a fortiter ceptis deterrere nituntur, atque vt desistant, & secum ocio marcescant, efficere quibus possunt dolis conantur. Quippe quod doleant, si quisquam est qui supra vulgarem eorum sensum, supra obcęcatum eorum intuitum irretitam illecebris mentem emolitum delitijs robur, aliquid audere videatur. Quippe quòd inuideant, si quisquam èst, qui ipsis tacentibus, atque tum vanò nomine tumescentibus, tumq; e sua arbitrantibus tantum I. texeram & calculum supputantibus, aliquid meditatione dignum in medium efferre statuat. Quippe quòd rumpantur, si quisquam est, qui per inusitatum iter arduum, talem non detritam orbitam, sed multorum ignauia rarissimam ad decus aliquod conscendere, & suo exemplo alios excitare moliatur. Ego quidem cum semper eos fecerim, maximos eos præcipuos habuerim, qui posteritati in his, in quibus versati sunt, studijs pro ingenio, pro allegantia, pro doctrina sua consulere, & futuro sibi successores præparare, at surgentes veluti virgulas germinare, elaborabunt, illud durum opus esse virtutis, potissimum per quod nostris seculis, & futuris prospiceretur, idipsum autem plus in bene, & sanctæ institutis quàm in præclaræ gestis consistere solonis & draconis instituta, quæ omnem maiorum bellicam gloriam superarunt, & ad nostram vsque ætatem peruenerunt locupletissimè testantur. proinde eos optimè de seculo meritos existimo, qui eorum instituta in decem tabulas; & qui post illa in tot libros digesserunt, qui digesta Imperialibus codicibus & institutionibus aut confirmarunt, aut in melius reformarunt. qui sanctorum patrum decretis eadem sanxerunt, atque auxerant. Non paruas etiam illis deberi gratias iudico, qui suis scriptis, hæc quæ dixi, salubria instituta illustrarunt, & nouo disceptãdi genere scolasticorũ ingenia perspicatiora reddiderunt. Illos autem qui a maioribus nostris tradita diligenti indagatione in vnum colligere, & labenti memoriæ nostræ pleno aliquorum tractatum compendio succurrere studuerunt, nemo profecto sanæ mentis damnàbit: imò commendabit & extollet plurimum, non quòd de suo quicquam attulerunt, sed quòd in suis laboribus per difficilem & sua mole grauem, ac in varias partes diffusam scientiæ partem aliquam in vnum collegerint, atque maiorum scripta recensendo iuxta comicum illud: Nihil dictum quin prius bene & apposite disseruerint. eos igitur damnandos solum restat qui per viam tempus vacuum abire permittunt brutorum more, solum iugiter curando ventri inuigilant, aut diuitijs cumulandis, quæ ludibria sunt fortunæ inhiant. Nec enim aliud nos veritas Euangelica admonet, dum narrat dominum peregre profectum varia talenta in seruos distribuisse, vni decem, vni quinque, vni duo, vni vnum: et redeuntem longe vberius quàm superlucratus fuisset vnumquemque donasse. Illum autem increpasse, qui talentum suum in terram defodisset, nisi quòd pro gratia nobis a domino tradita insudemus, & nobis & proximo & posteritati subueniamus. Sensi sæpe & plurimum R. pater, a multis meam profectionem accusari, & quasi transfugam ex clero nota me affici, quod ab ecclesia mea, vbi sancta mihi quies esse poterat, discessissem, hucque ad iuris palestram me contulissem. his obiurgationibus, veluti stimulis incensus sum, vt dum hoc legendi munere fungor, aliquid laboribus meis depromerem, per quod & iniuncto muneri satisfacerem, & illis silentium indicerem, dum aperto cognoscerent quam iniuria me carpsissent. Si Temistocles cum minus probaretur a parentibus, quod nihil circa rem familiarem insudaret publicis, rebus tantum intendens, ac ob eam rem a patre Neocle exhæres esse iussus esset, ea contumelia magis se erexit, & in sententia perstitit plusquàm solito reipublicæ gubernandæ, amicis subleuandæ, famæ comparendæ incubuit, ita vt nihil in republica sine illo gereretur. Reprehenderunt in me (quod eorum pace dixerim) non bene intelligunt: quod enim vberius ocium quàm in sacris canonibus explicandis dies, noctesque immorari. Quæ excelsior & sublimior mendicatio quàm scripta sanctorum patrum tractare, quod tutius & sanctius negocium, quàm in tractandis moribus, in dictando iustitiæ exercendæ modo & ordine occupari. Hæ meæ sunt artes, non retro ego respexi ad aratrum, aut pedem retraxi, quinimò propius ad vineam domini accessi diligens, quantum mea fragilitas fuit, agricola in opere faciendo me exerceo. Bonos sero surculos. Pono ordine vites, & sic vt fructum in tempore producere possint. Nec quidem temere, aut arroganter a me quisquam factum putet, qui cum tot viri clarissimi in iure pontificio scripserint, cornicula inter pauones, aut anser inter olores me inserere, aut obstrepere præsumam. Non ea mente ad scribendum me conuerti, sed ne inertem ducerem. Scio non esse datum omnibus, vt summum in sua arte locum, aut honorem attingere possint. Verum audendum censui: Audentes fortuna iuuat. Scio enim quia Virgilio aut Homero in poetis. Ciceroni aut Demostheni in rethoricis. Aristoteli in physica. Socrati aut Platoni in philosophia. Paulo aut Vulpiano in legibus. Innocen. aut Grego. in canonibus. Nemo est qui æquari, aut proximè accedere possit. Propterea si reliqui, quos poesis, rhetoricorum studia, physica, philosophia, ius ciuile, aut pontificium delectarunt, se a scribendo in illis continuissent, non profecto tantum literarum studia celebrarentur. Pulchrè Cicero inquit in oratore ad Brutum. Par est hominis omnia experiri, qui res magnas, & magno opere expetendas concupiscat. Quod si quem, aut natura sua, aut illa præstantis ingenij vis forte deficiet, aut minus instructus erit magnarum artium disciplinis, teneat tamen eum cursum quem poterit. Prima enim sequentem honestum est in secundis & tertijs consistere. Videbam ego, & in dies ante oculos meos versatur, quàm asperum certamen mihi immineat ad huius certaminis præparationem multa tentanda molendum vsque in pristinum nocturnis chartis impalescendum totis viribus literis inhærendum putaui, vt mihi ad ingenij exercitationem, ad vitæ meritum aliquid accedere possit; vt scolastici mei habeant, quod pro viatico quod in dies erogant in foro meo mercentur. Quartum igitur hunc librum legendi assumpsi, tum propter rei dignitatem quandoquidem de sacramento matrimonij tractent, tum propter materiæ vbertatem & frequentatum vsum. Personant enim iudicia causis matrimonialibus, tum propter animarum salutem. Nouit namque scrutator omnium Deus, quàm multi alienas vxores pro suis possident, quot illicita matrimonia contrahantur, nonnunquàm & licita & firma indebitè dissoluantur. Innumeri Græco illo prouerbio abutuntur. amicorum omnia communia, eam communionem ad vxores vsque prorogantes. Hoc autem commentum ad te destinaui, non quòd arbitrer me hoc munusculo posse tuis erga me beneficijs satisfacere, sed vt sub tuo nomine ad grauissimos quosque viros deferri possit legi ac eorum iudicio comprobari. Accipe itaque multis collecta vigilijs, & non muneris dignitatem, neque enim amplitudini tuæ par esse potest, sed sinceram erga te mentem & fidem integram intuere, atque pro tua solita clementia complectere. Et quotiens in manus tuas liber iste incidet, incidat autem fac quæso sæpissime, in mentem iudicas tuam humilis seruuli tui hoc opus esse, quod deditam Reuerendissimæ dominationi tuæ omnem suam vitam testatur. Vale.

ELENCHVS TITVLORVM ET CAPITVLORVM IN COMMENTARIIS PRAEPOSITI MEDIOLANENSIS, SVPER QVARTO DECRETALIVM.

IOAN. ANTONII A S. GEORGIO, PRAEPOSITI MEDIOLANENSIS ET CARDINALIS ALEXANDRINI, IVRECONS. PRAESTANTISSIMI,

In Librum Quartum Decretalium Commentaria,

Eruditissimorum hominum Adnotationibus illustrata, feliciter incipiunt.

De sponsalibus & matrimonijs. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 Continuatio rubricæ.
Coitus omnis est prohibitus præter vxorium.
2 Sponsalia quid sint, & vnde dicatur, & quod secundum antiquos dabatur aduersus sponsalia actio ad interesse, nunc autem secus.
3 Sponsalia quotuplicia sint.
4 Matrimonium quid sit.
5 Matrimonium solum est inter mares & fœminas, & propterea Deus tempore instituti matrimonij non creauit duos masculos.
Quare in diffinitione adijciantur illa verba, coniunctio, &c.
Matrimonium dicitur maris & fœminę coniunctio in singulari & non in plurali, quia quis non potest habere eodem tempore plures vxores & econtra.
Matrimonium quare dicatur post copulam, ante autē dicantur sponsalia.
In matrimonio ponderatur animorum coniunctio ad differentiam coniunctionis, quæ sit inter bruta animalia.
Matrimonium si in eo agitur, vt proles non suscipiatur, non valet.
Quare in diffinitione adijciantur illa verba, indiuiduam &c.
6 Statutum loquens de sponso vel sponsa, non habet locum in marito vel vxore.
Statutum loquens de marito vel vxore, non habet locum in sponsa per verba de futuro.
Matrimonium facit solus consensus.
Matrimoniū q̄q; ponitur pro sponsalibus, et ecōtra sponsalia ꝑ matrimonio.
7 Matrimonium vnde dicatur.
Quare dicatur potius matrimonium quam patrimonium.
8 Matrimoniū Lacedemoniorum qualiter fuit per Ligurgū institutū. & nu. 9.
Matrimonium, ista dictio per plurima sinonima nuncupatur.
9 Matrimonium de iure ciuili non est proprie inter seruos sed consortium, siue contubernium, secus de iure canonico.
10 Matrimonium iure diuino inuentum est tempore Adam & Euæ in Paradiso delitiarum.
11 Matrimonium ob duas causas introductum est.
12 Matrimonij bona sunt tria, fides, proles, & sacramentum.
Matrimonij vsus an possit impleri sine peccato. & nu. 13. & 15.
14 Castitas est triplex.
Matrimonium est sacræ rei signum, & in quo ab alijs sacramentis differat.
15 In matrimonio confertur gratia, sicut in alijs sacramentis.
16 Matrimonium est triplex, scilicet, initum, consummatum, & ratum.
Aliter etiam distinguitur, quia aliud est verum, & aliud est præsumptum, & aliud nudum, aliud vestitum.
17 Matrimonium contrahere an sit præcepti.
18 Matrimonij effectus quis sit.

1

Atere, & abstine. †Cum liber iste superiorib. annectat̄, s̄m Host. in sum. huius tit. quia duo sunt genera Christianorum, vnum clericorum, q̄ui diuinis & ꝯtinentię vacare debēt: aliud laicorum, qui tꝑalibus vacant, & vxores hr̄e possunt, c. duo sunt genera. 12. q. 2. s̄. in 3. lib. præcedenti vidimus de clericis, & qualiter dēnt continere. verum quia continere est laboriosum. c. de his. 28. di. & pauci sine vitio carnis inueniunt̄, c. quia tua, 50.
a di. & melius ē nubere q̄ vri,[a] s̄m Apl̄m, c. nuptię. 20. q. j. & oīs cohabitatio vel etiam membrorum vsus ad voluptatis vsum est ꝓhibitus, c. nemo. 32. q. 4. & solus vsus matrimonij est permissus, c. dicat aliquis. c. meretrices. 32. q. 4. nec ex multitudine peccātium peccatū excusatur, c. multi. 2. q. j. in fi. c. flagitia. 32. q. 7. Ideo congruēti ordine post tractatū continentium subijcitur iste liber, in quo tractat̄ de mr̄imonio, & impedimētis eius: & quia matrimoniū est subiectum, ideo primo de eo ponit̄, c. si cōfirmationē. in arg. de elec. lib. vj. regula, accessorium, de reg. iur. eo. lib. Et quia spōsalia pręcedūt matrimonium, & ad finem eius subordinantur, l. oratio. ff. de spon. c. 2. & c. de illis. & c. ex literis. el 2. & ibi videbimus, j̄. eo. Ideo ponit de spōsalibus has ob res, cū dicat Apostolus, Alligatus es vxori, noli q̄rere solutionē: solutus es ab vxore, noli quęrere vxorem: ideo nō sunt visa illa verba aliena, quę dixit Cato apud Gelliū in Noctib. Atticis, Patere & abstine. vt huic li. pro ti. inscriberētur, si vxorē habes patere, noli quęrere solutionē: si nō habes, abstine, noli quęrere vxorem. Vel aliter s̄m eundē Ho. Cōtinuatur ad pręcedentes iste liber: Vidimus s̄. de contractibus & obligationibus, quę circa res effectum habent. nunc restat videre de contractibus, qui circa personas effectum habēt: & huiusmodi est matrimonium. igitur &c. Vel aliter s̄m Gof. in sum. & cōiter scribentes hic. Vidimus s̄. de cleri. & re. eorum: verum quia in laicis circa matrimonialia ecclesia hebet ptātem, & sunt fori ecclesiastici, c. cām. & c. lator. j̄. qui fi. sint leg. ideo cum restaret tractandum de rebus laicorū, & in matrimonialibus laici subsint ecclesię: ideo ponit hic tractatum de matrimonijs & impedimentis eorū, & incipit a sponsalibus tanq̄ pręambulo, vt prędixi, & matrimonio tanq̄ subiecto: sed voluit primo tractare de clericis in lib. pręced. quia sunt digniores. c. deniq;. 4. di. c. solitę. s̄. de ma. & obe. Vel aliter, s̄m gl. s̄. in suprascriptione huius voluminis in fi. glo. j. & sequitur hic Do. Car. cū iste liber Decr. sit diuisus in quinq; libros, & iā viderimus tractatum tertij libri, ideo congruenti ordine succedit tractatus quarti libri, de matrimonijs & impedimentis eorum. Et primo in specie premittit rubricam de sponsalibus & matrimonijs. Omissis his quę solent superfluò in principijs librorum disputari, an libri ad librum, vel rubri ad rubrum sit fienda cōtinuatio, habetis colligere ex ista rubri. quod sponsalia & matrimonia sunt quid diuersum, quod pȝ ex quo hic copulatiue ambo ponuntur: nam
b de nā copulę, &, est vt ęque principal̄r cōiungat diuersa,[b] iuxta
2 gl. in c. querelam. j̄. de simo. in rub. ff. de iu. & fac. ign. †Et capiēdo primū, quid sint sponsalia. & rn̄dent Doct. ꝙ sponsalia sunt promissio futuri matrimonij, tex. in c. nr̄ates. 30. q. 5. in l. j. ff. de spō. & dr̄ sponsalia a spondeo, es: q̄a volentes maiores nr̄i ad mr̄imonia descendere, inuicem sibi primo despondebant, i. promittebant, l. 2. ff. de spō. vt voluit Gellius in li. 4. c. 4. & ꝓpea s̄m libros antiquos qui sacr̄a matrimonij non cōsiderabant, dabatur actio ad interesse pro ipsis sponsalib. vt Gellius in loco præallegato. Sed Iurisconsulti agnita maxime fide, cum mr̄imonia dēant esse libera, vt videbimus in c. cum locū. & ca. gemma. j̄. eo. noluerunt dare aliquā obligationē nec actionē ex his spōsalib. ad interesse l. Titia.

ADDITIONES.

a ¶Quam vri. j. ad Corint. 7.
b ¶Coniungat diuersa. Vide Bar. in d. rubr. de iu. & fac. igno. alleg. in tex. & omnino per Bal. in l. j. 6. q. C. quando non pe. partes.

l. Titia. in prin. ff. de verb. obl. l. j. & fi. C. eo. ti. videbimus in c. gemma. j. e. Scd'o quero, quotuplicia sint sponsalia. Et dicite primo, quod spõsalia duplicia sunt: quedam nuda, & hec sunt quę sola promissione fiunt, c. si inter. c. requisiuit. j. e. quedam sunt vestita datiõe arrarum, vt in l. fi. C. eo. & videbimus in c. gemma. j. eo. Itẽ iuramento vel fidei interpositione, quę inuicem ęquiparant. ad hoc, c. 2. & ibi videbimus. j. e. Item annuli traditione, c. fi. j. tit. j. Itẽ munerum trãsmissione, c. j. j. de matrimo. contrac. ꝯ interdic. ecclesię. & his locis videbimus. Itẽ copula carnali, & tũc transit in aliã speciẽ, s. mr̃imonij, c. his qui fidem. & ibi videbimus. j. e. alio mõ Do. Anto. hic diuidit sponsalia: q̃a quædam vera & expssa, vt d. c. si inter. q̃n interuenerunt verba: quedã præsumpta, vt q̃n sola subarratione interueniente, q̃a tũc voluit hic Io. An. in summula huius rub. ꝙ nõ presumatur mr̃imoniũ sed sponsalia, ꝑ ea quæ hñr in c. si. qui facit potius ꝯ eum, j. tit. j. & ibi videbimus. hr̃ in c. illud. s̃. de præsum. & cum Io. tenet Arc. in c. j. eo. tit. lib. vj. licèt gl. sit ꝯ. in c. tenor. s̃. de re iu. Tertio querendum esset, qualiter ꝯhantur sponsalia: de quo dicam in c. si inter. j. eo. Quarto querẽdum esset qualiter firmentur, de quo in c. ex literis. el ij. & c. de illis. j. eo. Circa secũdam partẽ rub. Quæro primo, quid sit mr̃imoniũ.

4 †Et dicite, ꝙ matrimonium est [a] maris & fœminæ coniũctio
a indiuiduam vitę consuetudinem retinens, prout est tex. Insti. de pa. po. in prin. 27. q. 2. i prin. facit tex. in c. illud. s̃. de presum. Et addunt aliqui, maxime gl. Insti. s̃. alle. diuini & humani iuris cõicatio, per tex. in l. j. ff. de ri. nup. vbi sunt ista verba. & ita transit Ho. in sum. de matrim. §. quid si matrimonium. & transit Io. And. & D. Ant. hic. D. Car. hic tenet ꝯrium, quia dicit ipse ꝙ per illa verba, coniunctio, intelliguntur illa verba diuini, & humani iuris cõicatio, quia ibi verbum, ꝯiunctio, intelligitur, i. legitima & solennis, arg. c. cum adeo. s̃. de rescri. c. ff. cui. de preb. li. 6. facit l. sciẽdum. ff. de ver. ob. Quo sic p̃supposito, clare patet illa verba esse superflua, q̃a nisi esset diuini iuris cõicatio, q̃a pariter ambo essent sub fide Christi, matrimonium nõ teneret, & sic nõ esset legitima ꝯiunctio, l. ne quis. C. de iudę. ca. caue. 38. q. j. videbimus in c. gaudemus. j. de diuor. Item nisi esset humani iuris cõicatio, q̃a nollet eam vt vxorem tractare, nõ esset ltima coniunctio, c. fi. & ibi videbimus, j. de condi. appo. alias si ista subauditio esset necessaria ad diffinitionem, q̃a non intelligeretur illud verbum, ꝯiunctio, de ltima, absq; eo ꝙ exprimar, diffinitio esset defectuosa in alio, q̃a ꝑpter multa impeditur mr̃imonium. Et ideo debuisset ĩ prin. diffinitionis exprimi ꝯiũctio ltima. & hoc ingenue fatetur

5 D. Ant. †Et prosequẽdo verba diffinitionis in diffinitione dr̃, maris & fœminę, q̃a matrimoniũ est solum inter masculum, & fœminam, nõ autem inter hoies eiusdem sexus, s. inter masculum & masculũ, vel etiã fœminam, & feminam, c. flagitia. 32. q. 7. & iõ Deus tp̃e quo matrimonium instituit, de quo statim dicam, non creauit duos masculos vel duas fœminas, sed vnum masculũ & vnã fœminam, vt denotaret ex promiscuo sexu ꝯfici mr̃imoniũ, tex. in c. mulierẽ. 32. q. 5. Et ideo alię coniunctiones ab ista sunt illicitę, c. nemo. 32. q. 4. & seuere puniunt hmõi delicta, quæ sodomiam redolẽt, ca. clerici. j. de exces. prela. d. c. flagitia. l. cum vir. C. de adul. Et ꝑꝑ ista veniunt grandines & terremotus per loca, vt in Auct. vt nõ luxurientur ꝯ nãm, circa prin. Et dicit maris & fœminę in singulari, q̃a quis nõ põt hr̃e eodem tp̃e plures vxores, & eꝯ, c. gaudemus. j. de diuor. Coniunctio dr̃ in diffinitione, quia proprie matrimonium dr̃ post copulam cõsummatam esse ꝑfectum: ante aũt dr̃ initiatum, vt statim dicam, hr̃ in c. ex publico. s̃. de cõuer. coniug. Et est rõ, quia per cõiunctionem aiorum denotat vnitatem, quę est inter aiam & Deum: ꝑ cõiunctionẽ corporũ denotat vnitatẽ q̃ est iter Chr̃m & eccliã, c. debitũ, & ibi tex. s̃. de biga. Et ponderatur in mr̃imonio animorum cõiũctio, 27. q. 2. c. sufficiat. & §. iuxta. ad differentiam coniunctionis q̃ fit inter aialia bruta, q̃b. sola corpora coniungunt & non aius. Et intelligr̃ ſm Do. Car. vt dixi, ꝙ ista coniunctio fit legitima, & ideo nõ cũ Iudeo, vel alias infideli, d. c. caue. 28. q. j. & d. l. ne quis. & ideo causa prolis suscipiendę, nec alr̃ valet mr̃imoniũ, si aliter ageret, ca. fi. j. de fri. & male. videbimus in c. fi. j. de cond. appo. Indiuidua dr̃, ad dr̃iam concubinarum, quas licitum est expellere, imo arctamur ſm legẽ nostram. & sic cum eis nõ habemus indiuiduã consuetudinẽ, ideo ad eas accedere prohibemur, vel tenere, c. meretrices. c. dicit aliq̃s. 33. q. 4. gl. est in l. in concubinatu. ff. de cõcubi. & sic licet concubina teneatur indubitato effectu, alias nõ dr̃ cõcubina, vt vult Bar. in l. fi. ff. de cõcu. Et dẽt teneri in domo, vt ibi, alias filij non essent nãles, & facit gl. in c. innotuit. de elec. & ibi no. & consuluit Oldr. in cõsi. 196. ꝙ incipit, Pactum tale, quidam nobilis. & no. Imo. in c. in presentia. s̃. de probat. & Pan. & alij in c. tanta. j. qui fi. sint legi. tñ cũ debeat concubina eijci, non põt cũ ea matrimonium dici. & dr̃ etiam indiuidua ante cõsummatã copulam respectu animi: quia licet multa possent euenire per quę elideretur matrimonium, puta ingressus monasterij, c. ex publico. s̃. de conuer. coniug. tñ eius debent esse propositi cũ ꝯhunt, ꝙ agant facere indiuiduum vinculum inuicem, ca. solet. 32. q. 2. licet non ſp fit indiuidua ante copulam, tñ eo proposito quo initur, dr̃ indiuidua, sicut Imperator dr̃ Augustus ꝑꝑ propositũ augendi, Insti. in proę. s. in suprascriptione, & ibi glo. sic dicemus cãm dotis perpetuam, l. j. ff. de iure do. q̃a eo proposito datur vt perpetuo duret: vitę consuetudinem retinens, ꝑꝑ seruitia mutua ad q̃ inuicem obligant vir & vxor, c. mulierẽ. 33. q. 5. hr̃ in c. literas, maxime per Bal. s̃. de resti. spol. Et ideo dr̃ ꝑꝑ hoc, Relinquet homo

b patrem & matrẽ, & adhærebit vxori, [b] c. gaudemus. ver. q̃a. j. de diuor. & c. his ita. 32. q. 2. nec hẽt alter ex coniugatis ptãtem sui ipsius, c. si tu abstines. 27. q. 2. c. quicquid. 32. q. 2. Et per prędicta habetis inferre, ꝙ est dr̃ia inter sponsalia & matrimonium, vt patet

6 ex diffinitionib. †Et ideo dixit Do. Anto. ꝙ statutum loquens de sponso vel sponsa, non hẽt locum in marito vel vxore, nisi lex aliud exprimat, l. solent. ff. de his qui no. infa. l. si quis offici. §. j. ff. de ri. nup. l. si vxor. §. diuus. ff. de adul. l. item apud Labeonem. §. sponsum. ff. de iniu. & eꝯ infert Pan. hic, ꝙ statutum loquens de marito vel vxore, nõ habet locũ in sponsa per verba de futuro, per ea quæ habentur in c. ex publico. s̃. de conuer. coniug. Secus est in persona per verba de pręsenti, quia illa dr̃ potius vxor, cũ matrimonium fiat solo cõsensu. §. sufficit. 27. q. 2. alle. ipse Pan. bonum tex. in l. si cui fuerit. ff. de condi. & demon. de quo tñ articulo per Bal. in l. nihil. ff. re. amo. l. si pater. ff. ad l. Pompe. de parricidijs. per Bal. in l. cum ante. & ibi Saly. C. de do. ante nup. in l. j. & ibi Ludo. C. vnde vir & vxor. in l. nõ fine. C. de bo. quę lib. in l. si ante. solu. ma. & cõsuluit Mediolanẽ. nr̃, d. Signo. de Homodeis in consi. suo 146. quod incipit, In quæstione vertente inter d. Vianinum Guascu. & aliqua addam in c. si inter virũ. & ibi Pan. ponit, j. eo. Pan. in consi. j. quod incipit, Facti contingentia. & in ca. tertio loco. de presum. gl. in l. 3. in prin. ff. de don. inter vi. & vxo. Quãque tñ ista noia confunduntur, quia ponitur matrimonium pro sponsalibus, vt est tex. & ibi gl. in c. de illis. j. eo. el 2. & econtra sponsalia ponunt ꝑ matrimonio, 27. q. 2. §. in summa causæ.

7 Secundo quero, vñ dicat matrimonium. & glo. cõiter approbata 27. q. j. in summa. dicit ꝙ dicit mr̃imoniũ quasi matris munium, i. munus, siue officium, quia cum matrimonium sit inuentum ad prolis procreationem, & deinde ad educationẽ, 27. q. j. c. nuptiarum bonum. c. fi. j. de fri. & male. §. his ita. 32. q. 2. & in prole plurimum versatur officium matris, ideo mr̃imoniũ dr̃. Nec ob. si dicatur, ꝙ res debet denominari a digniori, c. cleros. 21. dist. & maritus est dignior q̃ sit vxor, c. cum apud. c. mulierem. c. hec imago. 33. q. 5. vbi dicitur, ꝙ est famula mariti. ergo debuit denominari a patre & non a matre. & sic debemus dicere patrimonium & nõ mr̃imoniũ. Soluit glo. ꝑallegata & Doctores hic, ꝙ licet pr̃ sit dignior q̃ mr̃: tñ cũ in ipsa prole, q̃ vt dixi est ex primarijs causis quare fuit inuentum mr̃imoniũ, mr̃ plurimũ laboret, quia ante partũ onerosa, in partu dolorosa, post ꝑtũ laboriosa, c. ex literis. s̃. de cõuer. infide. Iõ in hoc releuat, q̃ in tot grauata fuit, vt mr̃i-

c moniũ ab ipsa denoiet, [c] ar. c. j. s̃. de paro. l. eũ qui. in prin. ff. de iu reiur. Sed alia magis vr̃ ꝯsona rõ, quã sensit Iuriscõsultus in l. q̃a mr̃. ff. de in ius vo. Nã in ꝑle mr̃ est ſem ꝑ certa, de pr̃e sumus incerti, nisi quatenus ꝑ ꝯiecturas asseq̃mur. Iõ à certiori subiecto

8 lex voluit denoiare mr̃imoniũ. †Et hoc verbũ, mr̃imoniũ, ꝑ plurima sinonima nuncupatur: quia q̃nq; dr̃ connubium, c. cõnubia. 32. q. 2. eo quia simul nubant mas & fœmina. Q̃nq; dr̃ cõiugium, eo quia simul coniungantur mas & femina, c. aliq̃n. 32. q. 2. Q̃nq; nuptię, c. nuptiarum. 27. q. ij. Et probãtur hęc oĩa in l. in eo. §. hoc caput. ff. de ritu nup. & voluit gl. Insti. de pa. pot. in prin. Et dicuntur nuptię a nubendo, i. velando, quia mulieres debent incedere velatę postq̃ nuptę sunt, c. hec imago. 33. q. 5. & c. mulierẽ. & hoc in signũ subiectionis & iugi maritalis, quia sunt subiectę marito, d. c. hec imago. & c. fœminę, eadem causa & questione. vel aliter ſm Ho. in sum. de mr̃imo. §. vñ dicatur. in fi. dñr a nube, i. obscuritate, quia actus carnalis copulę & reliqui carnales actus inter eos coniuges clam dicuntur fieri & honeste, & quo ad reliquos dñr esse in nube coopertę & clausę, vt a nemine vllo mõ

9 videantur. †Et hæc ratio ꝯsonat legi Ligurgi, de qua Plutarchus in vita eius, qua cauebatur & inductum fuit, vt iuuenes Lacedemonij ad vxores suas nõ accederent nisi nocte, & cum eis nõ habitarent multũ, sed paulisper commorati recedebant, & ad consocios

ADDITIONES.

a ¶Matrimonium est. Quid sit, & quare dicat matrimonium, vide in Spe. co. ti.
b ¶Et adhærebit vxo. Ephe. 5. Gen. 2. 3. Esdrę. 4. Nu. 9 Mar. 10 j. Corin. 6.
c ¶Ab ipsa denominetur. Vide do. Alex. in consi. 48. 4. parte.

socios se cõferebant.& hoc modo casta erant matrimonia,& sobria inter eos:hocq; obseruabãt quousq; ex muliere filium suscepissent,& ante secũ ꝑ diẽ non viuebãt.Alio ẽt vocabulo appellat matrimonium,quia dr̃ consortiũ, licet ꝓprie hoc dicat inter seruos, l.fi.C.de ser.fu.quod mr̃imoniũ seruorum lex nõ reputabat matrimoniũ, sed contuberniũ,l.cũ ancillis. C.de incest.nup.sed cũ hodie de iure canonico inter seruos ẽt possit esse coniugiũ,vt j.de coniug.ser.ideo illud nomen est abrogatũ quo ad seruos, & est translatũ ad sacerdotes,vxores vel cõcubinas habere volẽtes,
10 c.sane sacerdotes.s̃.de cle.coniug.† Tertio quęro de inuentione matrimonij. & glo.37.q.j.in sum.quã cõiter approbant Canonistę hic,& in summis,dixit,ꝙ est inuentũ matrimoniũ ĩ Paradiso delitiarum tpe quo primi parentes fuerũt creati,s.Adã & Eua, cũ Adã spũ Dei dixit illa verba, Os hoc ex ossibus meis, & caro de carne mea: & ꝓpter hoc relinquet hõ patrẽ & matrẽ,& adhęrebit vxori, Geñ.c.j.& transumptiue 32.q.2.§.his ita.& c.gaudemus.j̃.de diuor.c.debitũ.s̃.de biga.Et institutio ista cum fuerit fa-
a cta tempore innocẽtię,[a] quia nõdum primi parẽtes nostri peccauerãt, & sic nõdum erat aliqua fornicatio,nec suggestio carnis: ideo matrimoniũ fuit inuentũ tunc rõne prolis procreandę, d. §.his ita.Sed post pcm̃ cũ iam cępisset stimulus exagitare carnẽ, fuit secunda institutio matrimonij facta ad fornicationem euitandam,d.§.his ita.Et fuit facta hęc secunda institutio lege positiua ꝑ illa verba, Crescite & multiplicamini.nõ dico dicta ꝑ Gen. c.j.hoc,quia illa fuerunt dicto tpe innocentię, sed per illa verba quæ dicta fuerunt Gen.9.c.vbi post diluuium Noe & filijs dixit Deus ista verba,Crescite,&c.gl. iuris ciuilis Institu. de iure nãli gentium & ciuili,in prin.dixit, ꝙ matrimonium inuẽtum est de
b iure naturali:sed vsus de iure gentium,[b] forma de iure positiuo: quę licet posset intelligi de iure naturali diuino,tñ D.Car. hic eã sustinet, quia etiã de iure naturali.i.instinctu naturę, possumus dicere inuẽtum esse matrimoniũ : nã quodlibet indiuiduũ cupit a nã conseruari,& perpetuitatem desiderat: istud aũt sentit nã esse in eodẽ indiuiduo impossibile, & ideo quod nõ potest in indiuiduo,desiderat in se,& magis proxime q̃ possit spẽ. Et ideo cũ indiuiduum,puta Pet.in spẽ sentiat se qñque moriturum instinctu naturę,& tñ eadem natura pepetuitatem desiderat:quod nõ põt consequi ex suo indiuiduo ipse Pet. quęrit consequi ex alio indiuiduo eiusdẽ speciei,i.in hoie & sibi proximo.i.ex se descendente.& ideo ad procreationẽ prolis natura inuitat,sed essemus incerti,an istud indiuiduum ex nobis descendisset,si liceret hinc & inde cum mulierib.posse cõmisceri: ideo natura sua sit vt vnã haberemus cã prolis procreandę:& ideo instinctu naturę dr̃ inuentum matrimonium.& faciunt no.in l.isti quidem. in fi.ff.qđ me.cau. Et ita etiam apud gentiles a iure naturæ inuentum matrimonium dixit Xenophõ,vt refert Columella li.rerum rusticarum 13.Alia autem datur inuentio matrimonij apud Gẽtiles, q̃a dicitur illud Amphyonem apud Thebanos inuenisse, vt cantat Horatius libro poeticæ artis.

Dictus & Amphyon Thebanæ conditor vrbis,
Saxa mouere sono testudinis, & prece blanda.
Ducere quo vellet, fuit hæc sapientia quondam.
Publica priuatis secernere, sacra prophanis,
Concubitum prohibere vago, dare iura maritis.

Apud Iustinum lib.2.tradit Cecrope primũ regẽ Atheniẽsiũ,qui fuit paulo ante Iacob,vt refert Eusebius de tpibus,& ẽt historia
11 scholastica mr̃imonij primũ inuẽtorẽ.†Quarta est qõ,q̃ fuerit cã mr̃imonij introducẽdi.& dicite,ꝙ principales fuerũt duę cãę,ꝓlis ꝓcreãdę vt repleret numerus angelorum ꝑ lapsum Luciferi diminutus: & hęc fuit tpe innocẽtię instituta, & ẽt in hodiernã vsq; diẽ durat,c.fi.j̃.de fri.& ma. Alia fuit cã post statũ peccati primorum parẽtũ,s.fornicationis vitandę,d.§.his ita. & videbimus in c.ex parte.j̃.e.& iõ si mr̃imoniũ fieret expsso hoc,ꝙ nõ intẽdit ex ea ꝓlẽ velle suscipere,vel vult adulterari,istę ꝯditiones essent turpes,quia ꝯ originariã cãm, c.origo.32.q.4.& de his ꝯdõnibus dr̃.j.de cõdi.app.c.fi.Alię cãę sunt scđarię ꝓpter dotẽ vel pulchritudinẽ mulieris,vt legit de Iacob Gen.19.c.q̃ ꝓpter pulchritudi-
12 nẽ voluit Rachel ĩ vxorẽ.Ista nõ vitiat mr̃imoniũ, dũmodo principales causæ accedant, cã.solet.22.q.2. † Quinto quæro,quæ sint bona matrimonij.& dicite,ꝙ tria sunt,fides,proles, & sacr̃m.ca. oĩ.27.q.2.& d.§.his ita.Fides, vt ad aliam non accedat vir, vel mulier ad alium,vt videbimus in c.ex parte.j̃.eo.Item fides,vt req̃situs debitũ reddere teneat alter alteri,c.si tu abstines.7.q.2.c.sunt q.32.q.2.c.mulierem.33.q.5.vsq; adeo,vt etiam die ieiunij teneat, si exigat reddere, vel alijs dieb.solennib.de quib.in c.fi.j̃.de feri. licet exigẽs tpe ieiunij vel solẽni peccet,c.noluit.33.q.5. & ita gl. 33.q.4.in sum.Quę tñ voluit fm̃ aliquos,licet non firmet,ꝙ si maritus est certus ꝙ vxor exigit debitum,vel eꝯ cã libidinis, ꝙ non dẽt ei reddere his diebus.Ho.in sum. de matrimo.in §.q̃s sit effectus.in ver.sed nunq̃d peccat. trãsit cum predicta glo. vno addito,ꝙ in magnis solẽnitatibus,ꝓut eẽt Natiuitas Dni,vel Paschatis festũ,nõ dẽt ẽt exactus reddere.Proles aũt dr̃ bonũ mr̃imonij: quia est eius originaria cã,vt s̃.dixi, & maritus vel ẽt vxor in copula carnali si ad hoc nõ tẽdũt,vt faciãt ꝓlẽ,peccãt mortalr̃, vt d. c.solẽt.22.q.2.& c.seq.si tñ ꝯsummarẽt copulã voluptatis,non tñ dicunt aĩo ꝙ vellẽt suscipere prolẽ,pctm̃ eẽt veniale, §.criminis. 25.di. vide gl.in c.vir cũ ꝓpria.23.q.5.q̃ assignat rõnem huius, q̃a nullus est coitus sine pruritu, & sine hac voluptate, ideo peccat
13 venialiter.& ita hic Do.Ant.†Et ideo habetis inferre,ꝙ immoderatus vsus copulę cum vxore,ex quo non facit ad prolẽ,necessarius ad fornicationẽ vitandã,est illicitus & pctm̃ mortale,c.vsus. & c.p̃ced.32.q.7.Et ideo oĩs copula,q̃ non sit debito mõ, ẽt intra debita claustra,ex quo nõ facit ad prolem,pctm̃ est mortale, 35. q.2.c.extraordinaria.Et ideo prędicat diuus Aug. in tractatu suo de bono coniugali, ꝙ quicquid mali hñt nuptię, hoc ꝓuenit ex illicitis voluptatib.c.q̃cq̃d.j. q.j. Et oĩs illicitus vsus ẽt cũ vxore est reprobatus & abusus membrorum,c.in eo.32.q.4.& qualiter ẽt osculãdo ꝯmittat peccatum mortale,vide gl.magistrã.in cle.fi. in ver.7.de hęreti.Et ꝑ prædicta eleganter dixit tex. in nuptijs ẽt eẽ castitatẽ,quã maritalẽ castitatẽ appellauit,c.fi.31.q.j. & ideo
14 dixit Bal.s̃.in proę.huius vo.in 6.col. †ꝙ triplex est castitas.Virgi-
c nalis,q̃ prę cęteris præualet,[c] c.j.s̃.de sum.tri.& fi.cath.c.nuptię.
d 32.q.4.Vidualis,[d] quæ virginali proxime accedit, 27.q.j.c.j. & c.vi-
e duę.el 2.Maritalis,[e] de qua loquimur & infert ibidẽ ꝙ si testator legauerit mille ꝓ 10.mulierib.maritandis,ad hoc legatũ non veniunt viduę q̃ volũt maritari,quia intelligitur illud verbum,maritãdis,de primo matrimonio, l.boues.§.hoc sermone. ff.de ver. sig.Sacr̃m autem est ex bonis mr̃imonij,quia licet mr̃imonium non sit sacrũ,est tñ rei sacræ signũ.figuratiue.n.ante copulã designat nobis vnitatẽ,q̃ est inter Deũ,& aĩam,post copulã aũt designat vnitatẽ,q̃ ꝯcta fuit per incarnationẽ Chr̃i inter ipsum Christum & spõsam suã ecclesiã,c.debitũ.s̃. de biga. Et ab alijs sacris in hoc differt quia alia sunt sacra,istud sacrę rei signum. Itẽ ẽt in alio,q̃a illa sunt ad medelã morborũ inuẽta,& sic pctõrum,c.cũ oẽ.de conse.di.2.hoc aũt solũ est obsequiũ ꝓlis procreãdę,c.nuptiarũ.27.q.j.ita Do.Card.hic. & ꝑ hoc sacr̃m denotat id quod s̃. dixi in diffinitione super verbo,indiuiduam. Itẽ in alio differt, quia est voluntariũ,alia pro maiori pte sunt necessaria,gl.est no.
15 in c.veniẽs,s̃.de transac. †Et ideo Zochus hic quærit post Gas.an ꝑ mr̃imoniũ infundat gr̃a sicut in alijs sacris. gl.j.q.j.c.q̃cq̃d. dicit ꝙ non infunditur gr̃a,& in c.in ecclesijs.j.de simo.q̃ alle.c.cõcubina.32.q.2.& c.nuptiarũ.37.q.j.dicit ꝙ imo cõfert gratia,& infundit in sacro matrimonij,vt no.Io.An.in ca.vnico. de sac.vnc. in prin.in verbo,sancto.non tñ adest gratia Spiritus sancti ꝯsummationi matrimonij ꝑ horrorẽ & stuporẽ ĩ coitu, in quo homo quasi totus bestialis efficit,ad hoc s̃.de cle.ꝯiu. c.quod a te. & qđ ibi no.adest tñ gratia Spũs sancti, quia in eo põt hõ mereri,32.q. 4.dixit Sara.Ex quo infertur non esse verũ quod dicit Hug.31.q.j. c.q̃uo virginib.vbi dixit vsum matrimonij nõ posse impleri sine pctõ saltẽ veniali,quia imo põt esse meritorius, cũ fiat bono intuitu,sicut fuisset ĩ statu innocẽtiæ:aut põt,vt dicit Gas. reduci ad actũ virtutis & iustitię,q̃a reddit quod dẽt,12.q.2.cũ deuotissimã. Itẽ põt reduci ad actũ religionis, q̃a vult prolẽ Deo dedicare. Si aũt fieret solo actu cõcupiscentię,nulla gr̃a Spũs sancti posset eẽ in mr̃imonio,q̃a ibi eẽt pcm̃:in alijs aũt sacris a mr̃imonio adest
16 Spũs sancti pñtia,vt no.in locis pręallegatis.†Sexto quęro,quot sunt spẽs matrimonij.& dicite primo tres esse spẽs.Primo vnum dicitur matrimonium initiatum,s.cum per consensum ꝯhitur,c. cũ initiatur.27.q.2.& hoc alio modo dr̃ ꝯctũ,l.cui fuerit. alias cui lega-

ADDITIONES.

a ¶Innocentiæ. Adde Do Soci. in consi.28.inci. Circa primum quęsitum. ver.nec ob.circa medium.in j.parte,char.4.

b De iure gentium.Vide Bar.in l.j.§.huius studij.ff.de iust.& iure & per gl.Insti. de iu na.in princ.in ver.appellamus.

c ¶Præualet. Adde gl.in c.causam matrimonij.in ver. priuilegio. & ibidem vide Pan.in 2.col.de proba.& c.ille.eã.q.& per S.Tho.de Aquino.& Ricard.4.sententiarum,dist.49.

d Vidualis.Et adde,quod vidua proprie dr̃,quæ nũquam habuit,nec habet virum, a vi vocabuli, a vi quod est sine,secundum Ab.in c.ex tenore in fi.de fo.comp. vide tñ gl.aliter loquentem in l.j.ad fi.C.qñ Imp.inter tu.& pu.in ver.viduas. ꝙ proprie & stricte dr̃ quælibet virum non habens,sed habuit:sed improprie dr̃ quælibet virum non habens.vide l.malum.§.vidua.de verb.sign.Et adde ẽt, ꝙ vidua dicitur facto diuortio,l.mulieri.ff.de dona. inter vir. & vxo. Item q̃ habet virum inutilem sibi,vel absentem,gl.no.in l.fi.in ver.orbitates.C.de plagia.& ibi clarius per Bal.& Alex.in l.eleganter.§ qui reprobos. de pig.ac. vbi idem dicit de patre,qui dicitur orbatus filijs, etiam si habet filium inutilem, per tex.& gl.in d.l.fi.

e ¶Maritalis.Vide j.ad Cor.7.

leg·tum. ff.de condi.& demon. quia ſicut ſolo cõſenſu initiatur matrimonium,d.c.cum initiatur.ita ẽt ſolo cõſenſu ɔ̃hitur,§.ſufficit.27.q.2.Secundum eſt, quod dr̃ conſummatum, & hoc eſt ꝑ carnalem copulam ſubſecutam, c.ex publico. ſ̃.de cõuer.coniu. Tertium dr̃ ratum:& iſtud eſt quod ɔ̃hitur inter fideles ad dñiam matrimonij inter fideles ɔ̃cti dr̃ ɔ̃ctum,c.j.& c.caue.28.qõ.j.Alio modo diſtinguitur matrimonium, quia aliud eſt verum.ſ.quod per verba de præſenti contractum eſt,d.§.ſufficit. aliud præſumptum,puta per carnalem copulam verbis de præſenti non præcedentib.c.his qui fidem.j̃.eo.vel etiam per ſubarrationem ſiue dationem annuli,c.fi.& ibi videbimus.j.ti.j.& no.Arch.in c.noſtrates.30.q.5.vel etiam per cohabitationem ſpontaneam: de quo in addi.j.eo.in c.inſuper,j̃.qui matr.accuſ.poſ.Alio modo diſtinguitur,quia quoddam matrimonium dr̃ nudũ,i.ſolis verbis contractum.Quoddam veſtitum vel iuramento vel arris vel ſimilibus:
17 & dicite vt dixi ſ̃.de ſpon.†Septimo quæro, nunquid ɔ̃here matrimonium ſit præcepti vel ne.& primo vr̃ ar.ꝙ ſic,quia illa verba ſunt imperatiua, Creſcite & multiplicamini: quæ dicta fuerunt tempore conſtituti matrimonij,vt ſupra dixi. Ergo præceptum importãt,clemen.exiui de Paradiſo.de verbo.ſignific.no. in cap.nam concupiſcentiã. ſ̃.de conſtitutio. In contrarium autem facit,quia immo nuptiæ ſuadentur, ſed virginitas eis præfertur, ca.nuptiarum.27.quæſtio.j.c.nuptiæ.32.queſtio.j.hæc virginitas præſtat nuptijs.c.j.ſ̃.de ſum.tri.& fi.cath.Item improbatur,qa vidimus Abel nunq̃ habuiſſe vxorẽ, & tñ de eo dr̃ ꝙ iuſtꝰ fuit,3.q.7.c.in grauibus.c.conſideret.de pe.di.5. D.Gaſ.de Cal.& ẽt D.Car. fędere diſtinctionis concordãt opi.Aut nos loquimur tp̃e gratię & a prin.hoĩs:& tũc fuit p̃cepti,ſed affirmatiui.i.quando bene obligabat ad nuptias ɔ̃hendas.& ita ꝓcedat prima opi. Et ſi dicatur,nonne Abel fuit in primordium gentium, & tñ nõ ɔ̃xit nuptias,nec propterea dr̃ eſſe peccator imo iuſtus,vt p̃dixi? Solutio,dicas ꝙ q̃dã ſunt p̃cepta affirmatiua,& illa obligant ſp̃, ſed no ad ſp̃.i.ꝙ debent obſeruari: ſed tñ iuſta ſubſiſtẽte cã loco & tp̃e variantur,quia ſi eis ɔueniat, nõ eſt pctm̃, qñ iuſta ſubeſt cã.Ita dr̃ de Abel,quia ex volũtate Dei vel præuentus morte excuſet.Quędã ſunt p̃cepta negatiua,& illa obligãt ſemꝑ & ad ſp̃. ita voluit Io.An.in c.cũ ex iniũcto,j̃.de hęreti.& not.in ca.nouit ſ̃.de iud.aut vero loq̃mur nũc tp̃e legis Chriſti,& ẽt poſt genus hoĩum multiplicatũ, & tunc ɔ̃here nuptias nullo pacto eſt p̃cepti nec affirmatiui.iſte eſt tex.q̃ hãc ɔcordiã ſentit in c.q̃s ignoret.32.q.4.rõ dñię ꝓpter inopiã hoĩum tũc p̃cipiebat.& in ſiñ habetis tex.35.q.j. §.cum igit.vbi eſt tex. ꝙ ẽt in illis primordijs illa lex ꝓcedebat: iupiter &c. vt fr̃ nuberet ſorori ꝑꝑ inopiã homi-
18 nũ,q̃ poſtea creſcẽte multitudine abrogata,eſt ꝓhibita.†Octauo q̃ro,q̃s ſit effectus matrimonij.Et primo dicite, quia filij per illud dicunt ltĩmi,q̃ al̃s nõ dicerent,32 q.4.c.liberi.Inſt.d̃ pa.po.in princi.eſt effectus quo ad dotẽ, q̃ non valet ſine mr̃imonio:& videbimus in c. per vr̃as.& to.ti.de dote poſt diuor.reſti.Itẽ quia vir non habet ptãtem ſuijpſius,nec etiam vxor,c.ſunt qui.c.ſi tu abſtines,27.q.2.& dixi ſ̃.in diffinitione. Item præſtat ſolatiũ maxime in ſenib.nuptiarum,27.q.j.& ita Hoſt.in tit.de matrimo.in §.& quare,circa fi. reſtaret, vt quærerẽ qualiter ɔ̃hatur matrimonium,qualr̃ diſſoluatur, quis poſſit illud ɔ̃here, & de priuilegijs matrimonij.de quib.dicam j̃. prout occurret per ſingulas decretales.Et hæc ſufficiant circa rubrum.Sequitur modo nigrum.

S V M M A R I V M.

1 *Matrimonium cum alienigena contractum valet,etiam non ſeruata conſuetudine patriæ,dummodo ſit eiuſdem fidei.*

2 *Dictio,ſuus,non ſemper denotat dominum.*

Statutum laicorum non poteſt aliquid diſponere circa matrimonium diſſoluendum.

Statutum non poteſt dare nouam formam matrimonio contrahendo.

3 *Contractus licet debeat regulari ſecundum ſolennitates loci, in quo ſit, ſi ibi adſint contrahentes:tamen ſi ibi non adſint,debet regulari ſecundum naturam & ſecundum ſolennitates loci,in quo fienda eſt executio.*

4 *Dictio,ideſt,eſt expoſitiua præcedentium: & quid de dictione, videlicet.*

5 *Concilij conſtitutio ſub nomine concilij editur,& non Papæ tantum: ſecus tamen quandoque ſit.*

Libelli forma contra eum,qui dimiſſa prima vxore accepit aliam.

6 *Maritus compellitur redire ad vxorem, & ſic vxor ad virum, & poteſt fieri iſta coactio etiam manu armata.*

7 *Statutum particulare laicorum an poſſit quicquam diſponere circa matrimonium,vel ab eo dependentia.*

8 *Statutum laicorum poteſt diſponere circa ſponſalia ea, quæ poteſt diſponere circa matrimonium.*

Pæna appoſita circa matrimonium,non vendicat ſibi locum in ſponſalibus.

9 *Statuta ſi ſunt diuerſa in loco viri & vxoris,quod potius attendi debeat. & numero 10.*

10 *Mariti locus attenditur in exigenda dote.*

11 *Statutum particulare laicorum circa ſolennitatem matrimonij non ſeruans an peccet.*

C A P. I.

DE Francia. Matrimoniũ cõſenſu ɔ̃hitur, & vz ſi ẽt cõſuetudo patrię nõ ſeruatur. h.d.Diuidit in duas ptes.In prima facti narratio.in 2. deciſio.2.ibi, diffiniuit.¶[De Frãcia] iſta eſt terra vicina Saxonię in Alamania, nõ aũt eſt ꝓuincia Frãcię.ita Ho.hic in tex.ibi,Frãcorum,q̃ ſm̃ Ho.fuit cõceſſa a Carolo impatore ꝑmittens marito & ecõtra vxori, vt prima nocte ſe experirentur, & ſi inuicem placerent,matrimoniũ haberet ꝓ ɔ̃cto: ſi diſplicerẽt,hr̃etur pro non ɔ̃cto.Et ideo debet intelligi tex.vt illa negatiua,non,referat ad verbum,deſponſauerat.nõ aũt ad verbũ, ſua lege.q.d.tex.ꝙ nobilis maritus cauſatus eſt,i.ſe excuſauit, ꝙ eã nõ deſpõſauit ſua lege,i.quia ſua lex permittebat vt matrimoniũ haberet ꝓ nõ facto.Io.An.tñ & cõis opi.ſcribentium tenent,ꝙ hic eſſet cõſuetudo alia dãs certam formam matrimonio, puta quia non valeret matrimonium niſi poneretur pallium, vel niſi affi-
1 nes donarent aliquid ſponſę vel ſponſo,ille duxit aliam. † Nota ibi tex. de Francia.iuncto ibi, de Saxonia. ꝙ matrimonium põt ɔ̃hi inter hoĩes diuerſarum prouinciarum. Et ſic licèt ſit prohibitum inter hoĩes diuerſę ſectę quo ad fidem, c.non oportet.& ca. caue.28.q.j.tñ nõ eſt prohibitum inter hoĩes diuerſę prouinciæ. Nota ibi,Saxonia.iũcto tex.ibi,lege Saxonum, quod paria ſunt dicere,Mediolanen.& de Mediolano.de quo in rubr. huius vol.
2 ſ.in ſalutatione,per D.Ant.& in rubri.ff.ſolu.mat.†No.ibi,ſua.ꝙ
a iſtud ꝓnomen,ſuus,nõ ſp̃ denotat dñium. [a] de quo per gl.in l.2. in prin.ff.de ori.iur.in c.j.ſ̃.de poſtu.p̃la.in c.pro illorum. ſ̃.de p̃ben.Nota ibi, lege. iuncta.deciſione,quod non valet ſtatutum laicorum diſponens circa matrimonium ɔ̃ctũ reſoluẽdum. ſm̃ exemplum Hoſt.vel etiam dans nouã formam matrimonio cõ-
3 trahendo ſm̃ cõe exemplum, de quo j̃.dicam.†Nota ibi,non ſua lege.quod licet quando contractus celebratur in vno loco ɔ̃hentibus ibidem exiſtentibus, debet regulari ſm̃ ſtatuta loci cõtractus quo ad ſolennitatem cõtrahendi, l.ſi fundus. ff. de euictio. l.2. C.queãd. teſt. ape.no.in c.quod clericis. ſ̃.de fo.cõpe.tamen ſecus eſt ſi ɔtractus fiat inter partes exiſtẽtes in diuerſa ꝓuincia vel foro,quia tũc ex quo ambo nõ ſunt ĩ loco ɔ̃ctus, ɔ̃ctus determinatur ſm̃ ſtatuta loci.in quo venit executio fienda tanq̃ principalioris.ita Do.Anto.hic,& ꝓbat tex.ex quo nõ apparet ꝙ iſta nobilis de Saxonia acceſſiſſet ad Franciã ad ɔ̃hẽdũ,nec ɔtra ipſe maritus acceſſit ad Saxoniam.Vel aliter ſm̃ eundẽ Do.Anto.& cõiter ſcribentes. No.ex tex.ꝙ licet quo ad ſolennitatem ɔ̃ctus debeant attendi ſtatuta loci,in quo fecit ɔtractũ,l.ſi fundus. ſ̃.all. tñ ſicut ſpeciale eſt in dote,vt imo attendantur ſtatuta loci mariti non inſpecto vbi celebratus fuerit ɔ̃ctus, l.exigere dotem. & ibi caſus.ff.de iudic.ita multomagis ſpãle in mr̃imonio, vt quo ad eius ſolennitatem attendantur ſtatuta loci mariti,non inſpecto vbi fuerit celebratum matrimonium: & ita eſt hic caſus, qa ſi intelligeremus quod non deberent attendi ſtatuta loci mariti, iſte caſus eſſet de indubitabili,quia friuola eſſet excuſatio mariti volentis ſua ſtatuta attendi, ſi de iure non debent attendi: & ideo tex.nõ impugnat ꝓpter hoc excuſationem mariti, cum nõ eſſet friuola. De hoc etiam quæ ſtatuta debent attendi, dicam j̃.
4 †No.de dictione, ideſt,[b] quę eſt præcedentium expoſitiua,ca.vt
b quiſq;.ſ̃.de vi.& hone.cle.& c.2.de ver.ſig. & idem dic de dictione,videlicet,in ca.tranſmiſſę.j̃.de eo qui cog.conſan.vxo.ſuæ. in c.ſtatutum.el 2.de hæreti.lib.6.ꝙ qñ ponitur poſt duo diuerſa,nõ exponit omnia præcedentia.No.ibi, ſancta ſinodus. quod ad ſinodum ſpectat determinare de cauſis matrimonialibus. de quo videbimns in c.j.j̃.de conſang.& affi.vbi ponam qui ſunt iudices
5 in cauſa matrimoniali.†Sed aliud nota ibidem,quod quando aliquid facit Papa in ſinodo vel concilio,quod tamen illud aſcribitur concilio,non ipſi Papæ.& facit c.j.ſ̃.de pact. quod intelligite verum, quando ad motum concilij vel ſuaſum,Papa vna cum ipſis aliquid facit: ſecus autem ſi ipſe ſit principalis promotor illius determinationis,quia tunc aſcribitur Papę,non concilio, c. licet.de electio.c.aduerſus. ſ̃.de immu.eccle. iuncta ſubſcriptione.c.ad apoſtolicę.iuncta ſubſcriptione, & ibi notatur. de re iudica. libro ſexto, & ita Panormita. hic. Nota ibi, tranſgreſſor,
c qui facit contra legem euangelicam, peccat mortaliter. [c] de quo

A D D I T I O N E S.

a ¶Denotat dominium.V.de Bar.in l.2.in prin. ff.de manumiſ.& per Pau.de Ca. conſi.45.incip.Viſo puncto.

b ¶Ideſt.Quomodo hæc dictio ponatur,vide in l.qui liberis.de vul.& pup.& Bar. in l.j.ad leg.Aquil.& per eum etiam in ti.de alueo.ver.j.

c ¶Peccat mortaliter.Facit Gala.3.

quo in c.nā concupiscentiā.s̄.de cōsti.in c.2.s̄. de maior. & obe. No.ibi,redire &c.formā libelli,qui porrigitur ꝯ eum, qui dimissa prima vxore accipiat aliam:quia petitur vt separetur a secunda,& cogatur redire ad primam. No.vltimo ex tex.ibi,cogatur. ꝙ in obligationibus facti, ad quas quis tenet̄ ex dispositione iu-
a ris, cogitur pcise facere[a], put hic iste maritus cogebatur redire. & facit quod no.Bar.in l.stipulationes non diuidūtur.§. Celsus.
6 ff.de verb.obl.& Pan.hic.Et† iō inferri pōt ad qōnem, nunquid iudex possit manu armata trahere mulierem ad habitandū cum marito,vel eō:& vr̄ primo,ꝙ non,p tex.in l.j.C. de offi.iudi. vbi iudex non pōt facere trahi aliq̄ mulierem p suam familiam.sed ille tex.loquitur in his,quæ mulier pōt p aliū implere.Secundo adducitur tex.in c.lras.s̄.de resti.spol.vbi compellitur mulier per censuram:ergo non manu armata., sed ille tex. nihil obstat, quia in executiuis remedijs cumulatio remediorum non est phibita,put vult Bar.in l.consentaneū.C. quō & qn̄ iud. No.in l. qui restituere.p Ang.ff.de rei vend. faciunt no.in c.qm̄ frequenter.in §.fi.s̄.vt li. non contest.iō non valet ꝯtia : cogitur ibi p cēsuram,ergo non est aliud remedium cogendi.& iō Pan.in d.c.literas.in fi.col.tenet ꝙ p familiam,vel manu armata poterit fieri ista coactio.Mouetur p ea quæ hn̄r in c.trāsmissa.s̄.de resti.spol. in c.cum locum.j.eo.ti.vbi mulier in cā matrimoniali pōt sequestrari:ergo eius psona distringi,vel tradi ad maritū. Mouetur secundo p fundamentum s̄.adductū de no.p Bar.in d.§.Celsus.vt dixi in vlt.not.licet non alleget istū tex. Et p hæc habetis expedita textualia.In gl.in verbo,legibus. ista gl.iuncta pcedenti,sentit hic vnū,quod j.subijciā,s. ꝙ statutū particulare laicorū nō possit inducere solennitatē circa matrimoniū : quod patet, ex quo explanat tex.lege.i.consuetudine.& ita est cōis opi.Doct. excepto D.Ant.Host.tn̄ hic tenuit ipse,ꝙ istud verbū, lege. stet p le-
7 ge scripta,sed intelligatur de lege impiali,nō aūt particulari inferioris,vt dixi apostillando tex.†In gl.ibi,in ver. Frācorū legem habetis ex gl.nota,ꝙ si lex.i.cōsuetudo, put gl.intelligit in pcedentibus, laicorū inducit solennitatē in matrimonio , ꝙ illa est seruanda,c.aliter.in gl.alleg.c.nostrates.eadē cā & qōne.Si autē matrimoniū ꝯhatur non seruata illa solennitate, valet matrimonium.Et p intelligentia gl.tres facit articulos. Primus,nunquid statuta laicorū possint disponere circa matrimoniū , vel dependentia ab eo.Secundus, si varia sint statuta laicorū, vnū in terra vxoris,aliud in terra mariti de matrimonio, vel dependentibus ab eo loquentia,quod debet attendi . Tertius, nunquid non seruans statutū dictorū laicorū circa solennitatē matrimonij peccet.Circa primū dicite fm̄ Do. Ant. ꝙ aut statutū loquitur circa substantiā matrimonij de eo disponendo, puta ꝙ fieri possit,vel
b non possit:& isto casu tale statutū, nec ēt cōsuetudo valet:[b] quia substantia matrimoniū cū sit inuentū de iure diuino , c.vno. de voto & voti redēptio.lib.6. non subiacet legi laicorū, cū non sit de foro suo,c.tuam,s̄.de ord.co.c.tuā.j.qui fil.sint legi.& ita etiā tenet Arch.in c.bene quidē.96.di.in c.Euthemiū.2.q.3.& ita Bal. in c.pe.s̄.de consuet.& ita Pet.de Anch.in repe.c.j. in 24.col.s̄.d constit.& Panor.in c.ecclesia sanctæ Mariæ.s̄.de consti.imo etiā quo ad successiones in foro suo non pōt lex ciuilis impugnare substantiā matrimonij, nec excludere filios tanq̄ nō legitimos, ex quo lex canonica approbat matrimoniū.ita D.Ant.p not.in c.tanta.& c.p venerabilē.j.qui fil.sint legit.ita Pe. de Anch.in loco pal.& Bal.in l.qui ꝯ.C.de incest.nup.& facit quod notant gl. & Io.An.in c.cū secundū,de hæret.lib.6.quod no.gl.iuris ciuilis in l.j.in fi.C.de secund.nupt. licet ꝯrium voluit Cy. in l.si tutor. C.de interdicto matrim.inter tutorē.i l.& si ꝯ.C.de nup. cū quo vr̄ inclinare Bal.s̄.in rub.de constitut.in fi.colu.& in c.illud.s̄.de præsumpt.de quo latius videbimus in c.fi.j. de secun.nupt. & in d.c.tanta.Aut statutū laicorū loquitur circa substantialia matrimonij pœnā apponendo:& tunc licet quo ad matrimoniū non valeat,vt s̄.dictū est,nunquid valeat quo ad pœnā, Et distinguit hic D.Ant.ꝙ aut pęna est apposita odio ꝯhentiū,& non valet ēt quō ad pœnā,p ea quæ hn̄r in l.Seius & Augerius.ff.ad leg. Falcid.& hanc opi.indistinctè tenet Pet.de Anch. in d.repe.d.c.j.in 26.col.& tenet Panor.in d.c.ecclesia. & hic faciunt not. per Inn. & Io.An.in c.cū locū.j.eo.& ēt voluit Io.An.in c.statutū.de hæret.lib.6.& faciunt quæ voluit Ang.in l.j.ff.in ius voc. vt eant.& Bal.in l.Paulus.ff.de sta.ho.& Albe.in tract.statutorū.in 2.parte, in q.209.& facit rō p Pet.de Anc.ver.s̄. Nā cū matrimoniū sit fori ecclesiastici , & nō laici,vt dictū est, ergo statutū laicorū non pōt circa illud interponere ēt pœnā apponendo, quia extra suū non est parendū mandato statuentiū,ēt quo ad pœnā, c.2.de cōsti.lib.6.hr̄ in c.a nobis.el j.j.de sent.exc.Preterea p pactū nō potest pęna apponi matrimonio,c.gēma.j.eo.& ibi videbim⁹.ergo nec per statutum, iuxta no. p gl.in rub.C.de decre.decurio. licēt hæc cōsequentia non procedat negatiue,iuxta no. p gl.in l.nec ex ptorio.ff.de reg.iur.l.non impossibile.ff.de pact. Et no.Bart. in l.oēs populi.ff.de iusti.& iu. tn̄ ipse hoc argumento vtitur. ꝯriam tn̄ sniam tenuit Barto.in l.edicimus.C.de murileg.lib.11.& Bal.in l.j.§.ius aūt.ff.de iust.& iu.& l.oēm.in fi.col. C. ad Tertul. & facit quod no.idem s̄.in rub.de cōsti.in fi.col. Mouet̄ hoc fundamento, quia suadente vtilitate publica lex ciuilis pōt pęnam apponere subditis suis, & sic pp accidens fit licitum,quod aliàs non esset licitum,l.Gracchus.C.ad leg.Iul.de adult.ergo statutū laicorum , dummō vtilitas publica vertatur, poterit prouidere de pęna,si matrimonium sua solennitate omissa ꝯhatur,puta sine instris dotalibus accipiebatur concubina in vxorē, cum publice expediat,ne de facili viri nobiles accipiant mulierculas in vxores.Prima opi.est magis cōis:nec obstat,quod dr̄ de vtilitate publica, quia ēt pp vtilitatem publicam non habent laici ptātē in spūalibus:& negari non pōt, quin pp hmōi pœnas intimidetur matrimonium.& faciunt no.in c.cum cōtingat.s̄. de iureiur. & quæ no.in simili Bald.in l.vnica, C.de his quæ pœnæ noīe.& Bal.& Ang.in d.l.j.ff.in ius voc.vt eant.& Imo.in l.centesimis.§. fi.ff.de cond.& demonst.dum concludunt, ꝙ sicut non valet statutum ꝯ clericos disponens,ita nec ꝯ affines eorum ad intimandum ipsos clericos . aut statutū apponit pęnam matrimonio in fauorem alterius,cui rōnabiliter fauor debeatur, puta in fauorē filiorum primi matrimonij,vt l.hac edictali.C.de secun.nup. & tunc tale statutum valet quo ad pęnam,p ea quæ hn̄r in c.fi.j. de secun.nup.sed hoc nō est tutum:& iō dicite,vt ibi dicam. aut statutum non proprie pęnam apponit,sed lucrū a lege, vel ab alio datū aufert,puta in muliere, quæ nubit raptori,quæ amittit oīa, quæ ab eo habuit ex dispositione legis ciuilis : & isto casu hēbit locū hoc statutum,& lucrum amittet,c.cum secundū.& ibi glo. de hære.lib.6.ita D.Ant.hic,Pan.vbiq;.s.hic,& in d.c.ecclesia S. Mariæ,tenent ꝯrium.& addunt gl.in terminis in c.de puellis.36. q.2.quam consulendo ēt fuit secutus Fede.de Se.in consi.suo 35. aut statutum nō apponit pęnam,nec loquitur de subalibus matrimonij,sed de pendentibus ab eo,puta dote: & tunc valet tale statutum,c.Raynutius.s̄.de testa. & ita dicit D.Anto.seruari.aut dat aliq̄ solennitatem matrimonio,licet eius suba nō infringat: & tunc valet tale statutum.& ita procedat tex.in c.aliter.& in c. nostrates.30.q.5.Pan.hic tenet ꝯrium quo ad statutum,quia non pōt statutum disponere,ēt formam dando, vel solennitatem de spūalibus,cum non sint fori laicorum.& faciunt not.in d.c.2.de consti.lib.6.& in l.fi.ff.de iurisd.om.iud. Nec ēt obstant not.hic per Doc.s.no.in gl.per Inn.Io.And.& cōiter scrib. quia loquuntur in consuetudine,non aūt statuto,vt dixi in gl.in verbo,legibus.in qua cum interueniat mixtim consensus clericorum , & epi,hoc tolerantium pōt consuetudo hoc disponere.& pro hoc facit quod no.in c.cum venisset.s̄.de eo,qui mit.in poss.in c.constitutus.s̄.de in integ.resti.in c.cum cā.s̄.de re iud.vbi dr̄, ꝙ consuetudo mixta clericorum,& laicorum hēt ligare clericos, & tn̄ clerici habent priuilegium de iure diuino,iuxta gl.in c.si Imperator.96.dist.& faciunt no.in c.vno,de cler.coniug. lib.6. nec de eis pōt statutum disponere,& tn̄ cōsuetudo sic. ergo ita in simi.
8 Circa † prædicta quæro, nunquid procedant in sponsalibus , quę dicta sunt de matrimonijs.& dicite ꝙ sic,per tex.in l.oratio. ff.eodem . quia cum sponsalia sint quid præambulum ad matrimonium,prohibitio circa vnum extēditur ad aliud , vt facit tex. in c.cum haberet.j.de eo qui dux.in matri.quā pol.per adul. vbi æquiparantur matrimonium,& sponsalia:quod tn̄ declarat glo. singulr̄ procedere quo ad dispositionem,sed non quo ad pęnā, quia pena apposita circa matrimonium non hēt locum in sponsalibus.ita gl.cōiter approbata in cle.eos.in verbo, ꝯhere.de cōsang.& affi.Circa†secundum articulum, Quid,qn̄ statuta viri,&
9 vxoris sint diuersa,q̄ statuta veniant attendenda. Abb.antiquus hic dicit,ꝙ statuta loci ꝯtus: mouetur per c.illa.12.dist. per c. q̄ ꝯ morem.8.dist.c.quisquis,41.dist. Si aūt in loco ꝯtus nullum statutum adsit,vel cōsuetudo,attendentur statuta loci viri : quia est caput mulieris,c.2.j.de frig.& male. Et ista distinctio est ꝯ tex.in l.exigere.ff.de iudi.& ꝯ tex.nr̄m,vbi non apparet,ꝙ ꝯxerit in loco viri:& tn̄ si statutum viri , vel consuetudo non tetendisset ad impugnandum matrimonium,fuisset tale statutum,vel consuetudo obseruanda.Vide D.Ant.& post eū D.Pan.hic,q̄ ita distinguunt,Aut statutum respicit ipsum ꝯtum matrimonij:aut respicit

ADDITIONES.

a ¶Præcise facere.Facit ad hoc quod habetur per D.Soc.consi.254.incip. in causa domini Io.ver.circa tertiam quæst.in 2.parte,char.142.& consi.170. incip.in præsenti consultatione.versi.& primo ad hoc circa prin.in d.par.charta 37.

b ¶Valet. Vide no. per D.Alex.in consi.384.par.& in consi.97.1.parte.

cit ea, quæ ſequuntur poſt matrimoniũ, ſiue quæ reſpiciunt executionem. Primo caſu, aut matrimoniũ ↄhitur in certo loco, & tũc ſtatuta illius loci ↄctus ſunt attendẽda, l. ſi fundus. ff. de euic. & ita ẽt hic Io. de Lig. Aut ↄctus non eſt factus in certo loco, ſed partes in diuerſis locis exiſtentes per nuncium, vel epiſtolam ↄxerũt: & tunc attendenda ſunt ſtatuta loci viri, vt in hoc tex. noſtro, & dixi in tex. & eſt rõ, quia vir eſt caput vxoris, d. c. j. c. mulierem. c. hæc imago. 33. q. 5. Scd'o caſu diſtinguit D. Ant. aut ſtatutũ reſpicit executionem, quæ venit fienda ↄ mulierem: & tũc attendendus eſt locus viri, ſi aliud nõ appareat, quia ex quo conſenſit transferre in locũ viri, l. ſi. §. idem reſcripſerũt. ff. ad municip. l. cũ quædã puella. ff. de iuriſd. om. iud. vr̃ ẽt in conſequentiã ſe alligaſſe legibus illius loci: & hac rõne vtitur Iuriſconſultus in d. l. exigere dotem. D. Ant. tñ hic arguit, ꝙ nullũ ſit ſpãle in dote hoc caſu: quia idem videmus in quocũq; alio ↄctu, vt rõne executionis debeat attendi locus deſtinatæ ſolutionis, l. j. in prin. iũcta gl. ff. de vſur. Sed multũ errauit, quia ſi executio venit fienda

a ex natura ↄctus,[a] tunc attendimus locũ ↄctus, non locũ deſtinatæ ſolutionis, d. l. ſi fundus. vbi licet forte fundus eſſet in alio loco, & ſic ſolutio veniebat fiẽda in loco, in quo erat fundus, tñ attenditur locus ↄctus, nõ locus traditionis fiendæ: & ex quo executio venit de natura ↄctus, dr̃ ineſſe ↄctui, & de ea tp̃e ↄctus vr̃ cogitatũ, per ea quæ hñr in l. pacta. ff. de ↄhen. emp. & vẽd. & ita eſt in propoſito, qñ vxor promittit dotẽ, ꝙ debeat ex natura promiſſionis attendi locus promiſſionis: & tñ hoc eſt falſum, quia ſpãle in dote, vt attendatur locus, in quo tacite vr̃ deſtinata ſolutio, d. l. exigere dotem. Et ita intelligit Bart. & melius in l. j. in 5. col. C. de ſum. tri. & in l. de quibus. in antepe. colu. ff. de legib. & Io. de Lig. in c. nobis. el j. ĩ. de ſent. excom. nec obſtat l. j. ff. de vſu. quia loquimur in his, quæ veniunt extra naturam ↄctus propter aliquod extrinſecus accidens, puta ꝑꝑ morã in ſoluendo debẽtur vſuræ, quo caſu verũ eſt, ꝙ attenditur locus deſtinatæ ſolutionis, l. vinũ. ff. ſi cer. pet. & ita Bar. in dictis locis prægalle. intelligit illã l. j. Aut ſtatutũ reſpicit executionem ↄ maritũ fiendam, puta quia loquitur de exigenda dote a marito, vel nõ exigenda in toto, vel in parte: & tunc aut iſte caſus exiſtendæ dotis naſcitur extra naturã ↄctus matrimonij, & dotis ꝑꝑ aliquid extrinſecus accidens, puta ꝑꝑ adulteriũ mariti, vel quia maritus vergat ad inopiam, & iſto caſu attẽdimus ſtatuta loci, in quo reperit̃ maritus a tempore huius extrinſeci, l. ſi vxor. ff. de iudic. ſm vnum intellectũ. & ad hoc faciunt quæ no. Bar. in locis præalleg. dũ voluit, ꝙ qñ tractat̃ de litis deciſione circa aliquid, qd' nõ præuenit ex natura ↄctus, ſed ex accidenti, puta ꝑꝑ morã, ꝙ ſi locus ſolutiõis non eſt deſtinatus, attendit̃ locus petitionis, & ſic moræ cõmiſſæ, per d. l. vinum. Aliũ intellectũ ponit ad illã l. q̃a dicit ꝙ ponit ius ſingulare in dote, vt vbi agit̃ de repetitione eius: maritus, q̃ aľs habebat priuilegium declinãdi forũ, quia erat legatus, & petit ſe remitti ad domum, iuxta c. fi. cũ ibi no. ſ. de fo. compet. ꝙ ſi conueniat̃ in loco, in quo ſortit̃ forum licẽt declinabilem, puta Romæ, cũ eſſet legatus; ꝙ hoc caſu ex priuilegio dotis nõ poſſit declinare forũ. Aut agit̃ de executione ↄ maritũ ꝑꝑ aliquid, qd' ex natura ↄctus, puta ſoluto matrimonio dos repetit̃: in iſto caſu attendimus locũ viri, d. l. exigere dotem. & in hoc eſt ſpeciale in dote. Sed vellem ſcire rõnem, quare magis in dote repetenda ex natura ↄctus attendat̃ locus viri, cũ ſm regulas iuris cõis dẽt attendi locus ↄctus, d. l. ſi fundus. & in ipſo matrimonio ↄhendo quod debet eſſe magis fauorabile q̃ dos, attendimus locũ ↄctus, & nõ recedimus a reg. iur. cõis, vt ſ. dixi in princ. diſtinct. Sed qõ

10 ſtat, quid† ſi maritus mutauit domicilium, nunquid attendamus illud domicilium, qd' habet tp̃e ↄcti matrimonij, & ſtatuta eius, an vero domicilium qd' tunc hẽt tp̃e ſoluti mr̃imonij? Et cõcludit D. Ant. & ſequit̃ Pan. ꝙ attẽdimus locũ domicilij, quem tp̃e ↄcti mr̃imonij habebat. & ꝓ hoc adducũt bonã gl. in d. l. ſi vxor. Et ſic colligendo ex prædictis habetis limitare legem, exigere dotem. dũ facit regulam, ꝙ in dote exigenda attendit̃ locus viri. Quia fallit primo, qñ dos exigeret̃ ꝑꝑ aliquod accidens extra naturam ↄctus, quia tunc attenderet̃ locus, in quo vir reperiret̃ tp̃e perpetrati actus, d. l. ſi vxor. & ſ. dixi. Fallit ſecundo, qñ maritus conueniret̃ in loco, in quo aľs ſortit̃ forũ, puta Romæ, quæ cõis

b eſt patria,[b] ſed declinare poſſet ex aliquo priuilegio, puta legationis, quia iſto caſu fauore dotis poterit ibi conueniri, nec poterit petere ſe remitti ad ſuũ forũ originariũ, d. l. ſi vxor. & ibi Ange. Fallit tertio, qñ mr̃imonium non teneret, quia iſto caſu nõ attenderet̃ locus viri: ita Bal. in c. iurauit. ſ. de proba. Et eſt rõ, nam qñ mr̃imonium non tenet, vxor non ſequit̃ forũ viri, l. de iure. §. fi. ff. ad municip. & ſic ceſſat rõ illius l. exigere. ideo & ceſſat diſpoſitio. Fallit quarto, qñ vxor tp̃e dotis promiſſæ ignoraret maritum eſſe forenſem: nam tunc non vr̃ conſentire in forum viri viri alienũ: & ideo ſm ſtatuta viri nõ debet terminari exactio dotis, vt per c. j. in fi. de inueſtitura facta de re aliena, in vſib. feu. Et per prædicta D. Ant. in c. ex parte. ſ. de reſti. ſpol. dicit, ꝙ ſi ſpõſa agat ad diſſolutionem ſponſalium, ꝙ debet agere in foro viri, & attendẽdus eſt forus viri. allegat notata hic. Et ſic vult, ꝙ ea, quæ dicta ſunt, ꝙ in matrimonio attendatur forus viri, procedant in ſponſalibus. Sed Pau. ibi, in 2. col. quo ad propoſitam qõnem dicit, ꝙ imo implorare poterit vxor, ſiue ſponſa, officium iudicis ſui, non mariti: mouetur per ea quæ habentur in l. 2. vbi eſt bon. tex. in ſimili, C. vbi, & apud quem. & quæ notat Bar. in l. ſi ſocietatem. §. arbitrorum. ff. pro ſocio. vbi vult, ꝙ in petenda reductione ad arbitrium boni viri, attendatur forus originarij rei, licẽt ipſe ſit, qui imploret reductionem. & faciunt quæ habẽtur per D. Ant. in c. ſi clericus laicum. ſ. de foro compet. & per Pan. in c. ſi quis ↄ clericum. eo. ti. vbi eandem regulam faciunt. ſed ita in ꝓpoſito hic vxor, vel ſponſa nihil principalr̃ petit, niſi vt declaret non obligata per ſponſalia: & ſic principalr̃ maritus habuiſſet agere, & ſuſtinere vices actoris: ipſa autem eſſet rea originaria, ergo in officio iudicis implorando, eius forum attendimus, non

11 mariti, qui eſſet actor. Circa† tertium, an peccet nõ obſeruans leges, vel ſtatuta particularia laicorum circa matrimoniũ, vel dependentia ab eo? dicite ſm Archi. in c. noſtrates. 30. q. 5. & cõiter ſcriben. hic, ꝙ aut ſtatutum, vel cõſuetudo eſt ↄ bonos mores, & tunc non peccat, qui non obſeruat, cũ non valeant, puta in intellectu Hoſt. hic. & facit rõ c. erit autem. 4. diſt. & c. pe. ſ. de conſuetu. aut non eſt ↄ bonos mores, & tunc in dependentibus a matrimonio, puta dote, cũ talia ſtatuta valeant vt prædixi, ideo peccat ↄueniens, ſicut ſi ↄueniret legi: de quo in c. 2. ſ. de maiori. & obe. in c. nam concupiſcentiam. ſ. de conſtitu. in c. gñali. de elect. li. 6. in c. nulli fas. 19. diſt. aut loquimur circa matrimonium, & tũc de honeſtate ſeruari debent caſu quo valent, vt hac gl. ſed non de neceſſitate: & ideo non peccãt ↄuenientes. Fallit primo, niſi ꝑꝑ contemptum ↄuenirent, d. c. nulli fas. & d. c. gñali. cum ibi no. & ita Arch. vbi ſ. Fallit ſecundo, niſi ꝑꝑ illam ſolennitatem ſtatuti omiſſam redderent̃ matrimonia incerta: ita Inno. hic, & poſt eũ alij, puta quia non poſſent poſtea probari. Fallit tertio, niſi generaret ſcandalum talis omiſſio ſolennitatis. ita Do. Cardi. hic, & faciunt not. in c. 2. infra de no. oper. nunciat.

ADDITIONES.

a ¶Ex natura contractus. Sed quid ſi ſolutio promiſſa ſit, & in loco contractus, & in loco domicilii. dic quòd attribui debet loco, in quo concurrit rõ potẽtior, vt per D. meum Soc. in conſi. 175. incip. iſo teſtamento. verſi. ſolum videtur. cum ver. ſeq. in 2. par. char. 47. & quando ſolutio fieri debeat, an locus originis ſit attendendus, vide præſa. D. Soc. in conſi. 247. incip. circa primum conſultationis articulum. ver. 3. eadem conclu. in d. par. char. 132.

b ¶Communis eſt patria. Adde quòd contra. tenet Nic. de Neap. in lect. Bart. in j. col. in fi. & tenet Bal. in c. fi. de fo. comp. vbi dicit, quòd lex Romana eſt hodie correcta: quod procedebat olim cum Roma erat Imperatoris: hodie vero eſt in dominio Papæ, per c. fundamenta. de elect. in ſext. & ideo ſecus & ſubdit, quòd hodie communis patria eſt ſedes imperii. & lex. in l. hæres. §. pe. de iu di. ſed Io. de Imo. in d. c. fi. & Phil. in c. meminimus de appell. tenet contrarium, prout hic, quòd etiam hodie ſit communis patria, & forus, per c. cum expediat. de elec. in 6.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum, & fidei interpoſitio æquiparantur, capiendo fidei interpoſitionem vt genus.*

Periurij pœnam nunquam quis incurrit, niſi expreſſerit verbum, iuro.

2 *Citatio vnica peremptoria non ſufficeret, vbicunque a lege requiritur, quòd quis ſit ter monitus, & quando.*

3 *Sponſalia etiam iurata per partes ſolui poſſunt, & quando. & nu. 5. 6. & 7.*

Sententia lata contra matrimonium non tranſit in rem iudicatam: ſecus in ſententia lata contra ſponſalia.

4 *Adulterium dicitur eſſe deterius, quàm periurium.*

Matrimonium, ſiue ſponſalia, æquiparantur ſocietati.

6 *Papa de poteſtate abſoluta poteſt diſſoluere matrimonium contractum per verba de præſenti nondum confirmatum, maxime interueniente conſenſu partium, & ſine alia cauſa: ſecus de ordinaria poteſtate. & nu. 7.*

7 *Diſpenſatus ſine cauſa in his, quæ ſunt iuris diuini, prout eſt votum, & iuramentum, non eſt tutus in conſcientia.*

8 *Si intuitu Dei iuraui ducere aliquam mulierem in vxorem, non poteſt mihi illa remittere iuramentum.*

9 *Statuta etiam iurata facta a capitulo ſi cõcernant eius vtilitatem, poteſt eis contraueniri interueniente conſenſu totius capituli.*

CAP. II.

PRæterea hi. Soluuntur ſponſalia de ſponſi, & ſponſæ mutuo conſenſu. h. d. Diuiditur in duas partes. In prima prouidet, qualiter ſponſi ſunt inducendi ad matrimonium ↄhendum. In ſecunda quæ eſt ibi, ſin autem. ponit quid ſi voluit ↄhere. No. ibi, ſine oĩ conditione. ꝙ ſponſalia dñr pura, qñ ſunt ↄcta ſine cõditione extrinſeca, licet habeant aliquam conditionem intrinſecam.

ſecam. Nam vt videbimus in ver. ſi autem ſponſalia habent cõ-
ditionem tacitam in ſe, niſi vtriq; parti diſplicuerit. & tex. appel
lat iſta ſpõſalia pura, & ſine conditione. Et idẽ dicimus de alijs
actibus, vt dicant ꝯdõnalia reſpectu ꝯdõnis extrinſecæ tñ, nõ ãt
reſpectu intrinſecæ, l. condõnes q̃ extrinſecus. ff. de condi. & de.
c. ſignaſti. ſ. de elec. No. ibi, fidẽ† dederunt. iuncto tex. ibi, fidẽ p̄-
1 ſtitã, vel iurm. † ꝙ iſtud verbũ, fides interpoſita, vel præſtatio fi-
dei, ſe habent vt genus, & ſpẽs: qđ patet ex tex. dũ ponit primo
vt genus, fidem dederunt. nec apparet, an ſola fidei interpoſitio
ne an iurõ, & poſtea ponit iſta vt diuerſa, fidẽ preſtitã, & iurm.
& ſic habetis cõcordare iura, q̃ dñt, ꝙ fidei interpoſitio, & iurm
ſunt idem, c. peruenit. de fideiuſſo. c. ad aures. ſ. qđ met. cau. quia
eſt verum capiendo fidei interpoſitionem vt genus: ſed capien-
do vt ſpẽm, ſunt diuerſa, vt patet in tex. nrõ, dũ vtit alternatiua,
vel, inter iſta duo: & iõ nõ inelegãter dicit gl. no. in c. pe. ſ. de iu-
reiur. ꝙ licèt iurm, & fidei interpoſitio æquiparent, non tñ pari-
ter pœna imponit violãti fidẽ interpoſitã, q̃ interponit violanti
iurm. Imo plus voluit hic D. Car. ꝙ licèt ſiue iurẽ ſub fide mea,
ſiue ad ſancta Dei euãgelia, ſiue ꝓmittã ſub fide mea, ſemꝑ ſit
iurm, vt voluit Arch. in c. j. de ſepult. li. 6. Inn. & cõiter ſcrib. in c.
& ſi Xp̃s. de iureiu. tñ quo ad pęnam periurij, puta diſpoſitionis
in clerico a bñficio, c. querelam. ſ. de iureiur. nunq̃ incidet quis
in pęnã periurij, niſi in iurõ expreſſerit verbum, iuro. Aſſignat
rõnẽ vulgatã, quia pęnæ ſunt reſtringendæ, l. interpretatione. ff.
2 de pę. † No. ibi, cõmonendi ſunt. iuncto tex. ibi, diligẽtius exhor
tãdi, ſm Do. Ant. ꝙ ꝯmonitio iudicis nõ hẽt vim p̃ciſam in ſe, vt
neceſſitate cogat mãdatũ impleri. & melius probat in c. ex lr̃is.
el 2. ibi, ꝯmoneas & ſi monitus &c. j. eo. Sed ex eo verbo no. ſm
D. Car. ꝙ ſicut in quocũq; iudicio ciuili, ita ẽt in matrimonialib.
requirit monitio, anteq̃ iudex ꝓcedat, in c. ex lr̃is. ſ. de conſti. ita
etiam in criminalibus, in c. ſacro. j. de ſent. exc. c. nos in quemq̃.
2. q. j. imo vbicũq; a lege requirit, ꝙ quis ſit ter monitus, iſto caſu
a nõ ſufficeret vnica citatio ꝑemptoria. gl. eſt ſing. in cle. j. in ver.
3. de vi. & hon. cler. quam ad hoc ponderat Pan. in c. fi. ſ. de vi. &
hon. cler. niſi illa peremptoria haberet tria temporũ interualla,
ſm formam l. nonnunq̃. cũ ibi no. ff. de iud. c. conſtõnẽ. j. de ſent.
exc. lib. 6. Nam iſto caſu bñ ſufficeret talis citatio peremptoria
ſub illa forma. tex. eſt in d. c. conſtõnem, iuncto c. ſacro. j. de ſent.
exc. & ita Car. & Inn. in d. cle. j. & facit quod no. gl. mag. in c. j. de
3 mil. vaſ. qui cõtumax eſt. in vſib. feu. No. ibi, noluerit. ꝙ † ſponſa
lia pñt reſolui per ꝯ̃riam volũtatẽ partium: de quo videbimus in
glo. ẽt ſi ſit iurõ, vel fidei interpoſitionę firmata. & iõ infert hic
D. Ant. ꝙ licèt ſnĩa ꝯ̃ matrimonium non tranſeat in rem iudica-
tam, per ea quę hñr in c. lator. & c. conſanguinei. ſ. de re iud. in c.
iurauit. ſ. de proba. & in c. fraternitatis. ſ. de teſta. tñ ſecus eſt in
ſnĩa lata ꝯ̃ ſponſalia: nam ſicut expreſſo conſenſu partium pñt
ſeparari vt hic, ita ex tacito confirmabitur ſeparatio: qui tacitus
reſultat, ex quo ſnĩa tranſiuit in rem iudicatã, c. quod ad cõſulta
4 tionẽ. de re iud. l. ab eo. C. quõ, & qñ iud. † No. ibi, ne forte dete-
rius. ꝙ de duobus malis minus malum eſt eligẽdũ. facit tex. in c.
j. & in c. nerui. 13. diſt. in c. conſidera. 22. q. j. Et ex eodem tex. iunc.
gl. habetis not. ꝙ adulteriũ dr̃ eſſe deterius, q̃ periurium. Et intel
lige tex. noſtrũ, quia cum myſterio loquitur inter ipſos coniuga
tos, qa eis nihil eſt deterius, q̃ de hoĩe fieri ſeruum, vel q̃ adulte
rum, tex. in l. codicillis. §. pe. ff. de le. 2. vbi quo ad ip̃m virũ dete-
rius dr̃ eũ facere beccũ, q̃ occidere ſibi ꝓpriũ filiũ. & ꝯcor. tex. ĩ
c. admonere. 33. q. 2. in prin. vbi tex. appellat adulteriũ nefariã rẽ
quo ad ipſum maritũ. & rõ eſt, videtis. n. ꝙ ꝑꝑ homicidium pro-
prij filij nõ eſt licitum ſeparare thorum ab vxore, licet ipſa occi
derit, c. 2. & ibi cõiter Doc. infra de his, qui proprios filios occi-
derũt. & tñ ꝑꝑ adulterium ſic, c. dixit dñs. 32. q. j. videbimus in c.
ex parte. j. eo nec ob. tex. in c. at ſi clerici. ver. de adulterijs. ſ. de
iud. vbi tex. ponit adulterium inter minora crimina: qđ patet ex
illa implicatiua, alijs. quia rñdeo, ꝙ quo ad maritũ nihil põt eſſe
deterius: & ita loquunt iura p̃al. quo ad alios, multa ſunt maiora
crimina: de quo dicite, vt ibi. Et ẽt referẽdo tex. ad gloſſellã ſuã,
habetis, ꝙ homicidiũ vxoris propriæ grauius eſt ꝑiurio: imo gra
uius punit, q̃ matricidiũ, tex. eſt ĩ c. admonere. & ibi gl. no. circa
fi. iuncto c. latorẽ. 33. q. 2. No. ibi, qui ſocietatẽ. ꝙ æquiparant ma-
trimoniũ, ſiue ſponſalia ſocietati: facit tex. in c. cũ ſocietas. 32. q.
2. Et iõ dr̃ vxor ſocia domus cũ marito, l. aduerſus. C. de crimine
5 expilatæ hæreditatis. No. ibi, qui remittunt. ꝙ licet † ſpõſalia ſint
firmata iurõ, tñ pñt illud iurm, & promiſſionẽ remittere: de quo
in gl. Et iõ inferũt Doc. hic poſt Io. An. ꝙ creditor põt remittere
iurm debitori ſuo, qui iurauit ſoluere: de quo in c. j. ſ. de iureiu.
late dixi in c. p̃terea. el 2. ſ. de app. no. D. Card. in cle. 2. verſi. nos
itaque. de iureiur. in fi. col. & in cle. j. in 7. col. de vſu. no. Bar. in l. j.
§. & poſt operis. ff. de ope. no. nun. in l. cum ſtipulatus ſim mihi.
ff. de verb. obl. no. Imo. in l. ſi quis inquilinos. §. fi. ff. de lega. j. In
gl. in verbo, inducẽdi. gl. bñ loquitur, & quo ad tex. c. requiſiuit.
dicite ꝙ iuſta cã ſuadẽte, ꝙ erit arbitrariũ iudici poterit iudex nõ
cogere iſtos ſpõſos ad ꝯ̃hendũ matrimoniũ. & ita ſoluit ꝯ̃riũ ĩ c.
requiſiuit. de quo latius ibi videbimus. In gl. in verbo, in patiẽtia
tolerari. in fi. habetis ex gl. duos intellectus ad tex. nrm. Primus
6 eſt intellectus †, ꝙ ꝓcedat de iure cõi, nec diſpẽſationẽ ꝯtineat iu
ris, vel hoĩs: & eſt rõ, qa ſicut ſponſalia ꝯ̃cta ſunt mutuo conſen
ſu, ita mutuo cõſenſu, & ab eis dẽt poſſe recedi, per iura allegata
in gl. & hic intellectus quo ad tex. noſtrũ eſt magis cõis, licèt vt
voluit hic Hoſt. & fatent alij quo ad matrimoniũ ꝯ̃ctũ, licet non
dũ confirmatũ, nõ habeat locũ rõ gl. noſtræ, quia ꝯ̃rio ſenſu non
diſſolueretur. Ita eſt gl. no. in c. j. j. de reg. iu. & facit tex. in c. dixit
dñs. 32. q. j. tñ põt diſpẽſatiue matrimonium ꝯ̃ctum per verba de
pñti ſeparari ab ipſo Papa, prout eſt gl. notab. & cõiter ibi Doc.
in c. ex publico. ſ. de conuerſio. coniug. voluit Arch. in c. quapro
pter. 27. q. 2. & ẽt Bal. in l. fi. in 4. col. C. de epiſ. & cler. Et dicit Ho
7 ſti. in d. c. de publico. ꝙ † de abſoluta ptãte Papa poteſt diſſoluere
matrimonium ꝯ̃ctum per verba de pñti nondum conſummatũ,
maxime interueniente conſenſu partium, & ſine alia cã: ſed de
ordinaria ptãte non debet hoc facere ſine cã: & faciunt gl. nota-
biles in c. q̃to. ſ. de iureiur. & in c. nõ eſt, de voto. vbi in his, quæ
ſunt iuris diuini, prout eſt votum, & iurm, non eſt tutus ille in
conſcientia, cum quo ipſe diſpenſauit ſine cã. Solã aũt ſeparatio
nem thori, & caſtitatem bñ pñt ex mutuo conſenſu vir, & vxor
promittere ẽt poſt conſummatam copulam, dummõ nõ ſint ta-
les, de quibus timeatur de fornicatiõe: ita gl. & maxime Pan. in
c. veniens. ſ. de reg. iur. & no. in c. dudum. ſ. de conuer. coniug. Se
cundus eſt intellectus glo. ꝙ tex. nr̃ contineat iuris diſpenſatio-
nem, vt ꝑꝑ maius malum euitandũ permittatur partibus ex cõ-
ſenſu mutuo diſſoluere ſpõſalia iurõ firmata. cui intellectui mľ-
tum applaudet tex. ibi, in patientia tolerari. & ẽt tex. in prin. ibi,
monendi ſunt &c. Si. n. conſenſu mutuo poſſent a ſponſalibus
recedere, ad quid fieret monitio, & inductio. Sed primus intelle
ctus eſt magis cõis. Nec obſt. tex. nr̃ inductus vt ſ. quia Papa hoc
dixit rõne ſcãdali, qđ poterat gñari in mẽtibus hoĩum, q. vidẽtes
iſtos recedere a ſpõſalibus, ſcãdalizarent ꝯ̃ eos. Et iõ dixit, ĩ patiẽ
tia tolerari. & dicit, monẽdi, quaſi dicat rõne ſcãdali vitãdi iſti de
berẽt induci a ꝯ̃hẽdũ mr̃imoniũ: tñ poſtq̃ ita volũt, ſ. nõ ꝯ̃here, ꝑ
mittat eorũ volũtati. Sed ꝯ̃ iſtũ ĩtellectũ primũ opponit de c. vni
co. 32. q. vlt. vbi ſi qs vouit ꝯtinẽtiã, nullo pacto põt ab eo voto re
cedere. Sol. dicite ſm D. Car. & cõiter ſcrib. ꝙ votũ ꝯtinẽtiæ diri-
gitur Deo ꝑ illud, qs obligat Deo, c. magnæ. & c. ex multa. ſ. de
voto. nec interponit ꝯtẽplatione partis. Iõ nõ mirũ, ſi de ꝯſenſu
partis, q̃ acceptauit votũ, nõ põt ab hoc voto recedi. Et iõ inſert
hic Pan. ꝙ ſi qs ꝓmiſiſſet accipe vnã pauꝑculã mulierẽ amore
Dei in vxorẽ, cũ ipſe eſſet nobilis, & diues: iſto caſu ex mutuo ꝯ-
ſenſu nõ põt recedi ab iſtis ſpõſalibus, qa ſunt ſcã principłr amo
re Dei, & eius intuitu, nõ ad vtilitatẽ partis. Scđo opponit de c.
inter cætera. 22. q. 4. vbi a ꝯ̃rio vr̃ velle tex. ex quo ꝑmittit diſſol-
ui ſponſalia metu ꝯ̃cta, ꝙ ſi non eſſent metu ꝯ̃cta, nõ poſſent ſol
ui. Soluit hic D. Card. ꝙ illud procedit, niſi de conſenſu partium
fiat diſſolutio, vt hoc tex. Tertio opponitur de c. debitores. ſ. de
iureiur. nam iurm dirigitur in Deum vt ibi, & ſolus Papa poteſt
diſſoluere iurm, c. venerabilem. ſ. de elect. & ibi not. Notatur in
c. quanto. de iureiur. in c. quod translationem. & ibi Panor. de of
fic. deleg. Solutio, dicite ſm Io. And. poſt Spec. in addit. in tit. de
delegato. §. nunc oſtendendum. verſi. hoc quoque notandum. &
in tertia parte, in tit. de iureiur. verſi. quid ſi aliquis. & ſecundum
Io. And. D. Ant. latius, quàm alij, & cõiter ſcribentes hic, ꝙ qñq;
interponitur iuramentum ad vtilitatem partis tantum, & tunc
b de eius conſenſu remitti poteſt,[b] vt hic, & in c. j. ſ. de iureiur. fa-
ciunt quæ dixi in textualibus. quandoq; iuramentum interponi
tur ad vtilitatẽ partis, & ẽt alterius, & tunc ſolus cõſenſus partis
nõ ſufficit, ſed reqrit & cõſenſus illius: & iõ ꝑ p̃dicta dixit gl. in
c. vno. 31. q. fi. ꝙ ſicut parẽtes pñt ꝯ̃here ſponſalia pro filiis, ita &
frangere iam contracta etiam iuramento firmata: licet gl. dubi-
tauerit. ſ. Io. in c. vno. 3. q. 2. & Ho. in c. quintauallis. ff. de iureiu.
ita

ADDITIONES.

a ¶Vnica citatio peremptoria. Adde Bald. in c. j. §. monitiones. de mi. vaſſa. allc. in ex. & Pe. de Su. in l. 2. C. quomodo, & quando iud.

b Remitti poteſt. Adde D. meum, D. Soc. pulchre & not. in conſi. 67. incip. fruſtra. ver. ſecundò reſpondetur. cum ſeq. in j. par. char. 116. quòd iuramentum præſtitum ad ſuam vtilitatem, cum pars poſſit remittere, eadem ratione videtur quòd poſſit remittere exceptionem periurii ſurgentem ex iuramento præſtito ad eius vtilitatem. vnde ſi ſimulatio, dicit ipſe, allegetur & probetur, & pars aduerſa excipiat de periurio, poterit replicari ꝙ iure remiſſum per iuramentum in quantum conſenſit contractum fieri ſimulatum. quod eſt no.

ita tenet Gasp.& Zochus.& faciunt no. per Io.An. in c.dilecto. de preb.per Doc.in c.cum accessisset.de constit,qñq; iurm̃ inter ponitur ad vtilitatem Dei tm̃,& tunc solus Papa põt absoluere; & procedát ɔ̃tra . imo isto casu sine cã nõ posset Papa absoluere
a a iur̃o:[a] ita Inn.in c.cum inter.quod Goffr.s̃.de renunc. & sequit̃ D.Ant.hic,& facit gl.in c.q̃ to.s̃.alleg.Et cognoscemus ad cuius vtilitatem sit interpositum iurm̃ s̃m subiectam mãm, in qua interponitur.Nam interponitur in aliquo actu,puta de relaxanda cõcubina,c.cõcubina.c.cum haberet.j̃.de eo, qui duxit &c. & d. c.vnico.3 .q.vlt. vel ẽt mixtim respiceret vtilitatem Dei, & alterius,puta quia iuratur de mercibus non fraudandis,vel non cor rumpendis,vel non fraudandis ponderibus, c.j.s̃.de ɔ̃hen.emp. & isto casu respicit vtilitatem Dei solum non partis[s]: vñ requireretur absolutio Papę, & talis a Papa absolutus,esset absolutus a periurio,prout voluit Bal.in l.fi.§.filijs aũt.C. de bo.quæ li. Arch.in c.in memoriam.19.dist.faciunt no.per Imo.in c.debitores.& c.q̃ to.de iureiur.Voluit tñ hic D.Ant. allegãs beatũ Tho. de Aquino,2.2.q.88.ar.9.ꝙ hoc casu posset eps ẽt, licèt non absol uere a iur̃o,tñ cõmutare iurm̃ de bono in melius, sicut dicimus de voto,qđ ẽt sl̃r dirigitur in Deum:nam põt illud cõmutare de
8 bono in melius,c.j.s̃.de voto.†iõ infert Pan.hic,in fi. ꝙ si quis iu rasset ducere cã pietatis pauperculã mulierem, non possent hęc sponsalia mutuo consensu dissolui.& dixi s̃.Et iõ dixit D.Anto. se consuluisse cuidam fratri humiliatorum Florentiæ, ꝙ cum in capitulo fratres iurent in manibus Gñalis, ꝙ si continget eos assumi ad aliq̃ dignitatem,ꝙ in fine anni, vel sui tp̃is renunciabunt illi dignitati,vel ad nutum superioris in manibus eius, vel capl̃i: ꝙ tale iurm̃ cum nõ respiciat solum vtilitatem superioris, sed bonum obedientiæ: & per hoc alligantur ad maiorem obediẽtiam,non poterit Gñalis,vel caplm̃,istud iurm̃ remittere . Et iõ per prædicta in secundo membro, s. qñ respicit mixtim iurm̃ vtilitatem partis,& alterius tertij,facit determĩationem q̃onis. ponunt dñi de Rota in decis.sua 298. quæ incipit, Item licèt quis iuret.vbi volunt,ꝙ si canonicus iurauit seruare statuta,& contẽta in eis, ꝙ non possit impetrare dispensationẽ a Papa aduersus hoc statutũ,nisi primo petat absolui a iur̃o: quia hoc iurm̃ non solum respicit vtilitatem partis,& ecclesiæ, cuius est administra tor Papa,sed ẽt tertij.i.canonicorum.Vtilitatem aũt partis respi ceret iurm̃,qñ ex natura sui interponitur super eo qđ respicit ɔ̃modum partis,vel incõmodum: & tunc licèt pars sit absens , tñ ei quæritur obligatio ex isto iur̃o, quia iurm̃ dirigit promissionẽ in Deum,c.debitores.s̃.de iureiur. & Deus quærit parti absenti, quia de iure canonico ẽt absenti põt queri obligatio,j.q.7.c.quo tiens cordis oculus.& ibi gl. maxime in iur̃o,prout voluit Imo.ĩ c.cum contingat.in 20.col.j̃.de iureiur. & per hoc dicit D.Anto. Bar.male dixisse in l.si quis pro eo. in 3.col.ff.de fideius. dũ vult, ꝙ de iure canonico ex iur̃o obligatorio non nascitur actio, vel obligatio.sed cũ reuerentia,Bar.hoc non dicit,imo vult,ꝙ nasca tur actio de iure canonico: de obligatione verbum nullum, nisi quo ad forum ciuile,quia dicit, ꝙ de iure ciuili ex iur̃o obligato rio non nascitur naturalis obligatio:qđ patet,ex quo nõ põt accedere fideiussor iur̃o obligato,d.l.si quis pro eo.in princ. & cũ theorica Bar.transit Imo.in c.debitoris.in 6.col.q. hoc latius exa minat,in c.cũ contingat.in 7.& 8.char.s̃.de iureiur. & iõ ad propositum cũ ex iur̃o queratur parti,qñ iurm̃ eius vtilitatem respi cit,censetur & in iur̃o conditio de eo obseruãdo , nisi quatenus remittatur a parte.Ita intelligitur tex.nr̃,& faciunt not.in c.quẽ
9 admodũ.s̃.de iureiu.†Et iõ si statuta facta a capl̃o respiciunt eius vtilitatem,licet sint iurata, põt eis ɔ̃ueniri ex consensu totius ca pl̃i,quia vr̃ iurm̃ remissum,& reuocatum statutum. Ita D.Anto. hic,& faciunt no.in c.cum oẽs.& c.cum accessissent.s̃. de cõstit. in c.constitutionibus.s̃.de rescr.in c.j.de his,quæ fiũt a maio.par te capituli. & sic per hoc habetis expeditum hoc capitulum.

ADDITIO.

a ¶A iuramento.An & quando, cui & ex quibus sit concedenda absolutio a iura mento:& quòd si statutum reprobaret contractum,& an,& quando inferior a Papa possit cognoscere,vide plene per D.Soc.consi.115.incip. circa primam q.in prin.cum ver.seq.vsque ad ver.secundam dubitationem.in 1.parte,char. 182.]& adde quòd absolutio iuramenti promissorii in casu licito non conce ditur a superiore,vt quis possit contrauenire,nisi in magna causa,vt per præ fatum D.Soc.consi.68.incip.frustra.ver.quartò respondetur.ibi,accedat nam, in 5.par.char.116.

SVMMARIVM.

1 *Nomine iuuenis,comprehenditur omnis pubes.*
2 *Pubes quis proprie dicatur.*
Annus cæptus in dinumeratione annorũ, non habetur pro completo.& me lior est computatio a natiuitate Domini,quàm cõputatio ab incarnatione.
Lex vbicunque requirit certum tempus, in dubio intelligitur completum de momento ad momentum: & hoc in odiosis.
3 *Attentatio, siue affectus,an habeatur pro actu sine effectu.*
4 *In dubijs, & præcipue vbi periculum animæ versatur,tutior pars est eligenda. & num.8.*
Malitia quando suppleat ætatem. & nu.5.& 6.
5 *Publica honestas oritur ex matrimonio etiam nullo,& quando.*
7 *Publica honestas non inducitur ex sponsalibus cõtractis cũ minore septẽnio.*
9 *Publica honestas non nascitur ex cognitione, quæ fit extra naturalia, vel ẽt quæ non fit maritali affectu, & naturali.*

CAP. III.

IVuenis,qui. Si maior septennio ɔ̃hat sponsalia cũ proxima septennio,in qua malitia ætatẽ supplebat,spõsalia tenent,& orit̃ publicæ honestatis iustitia,maxime si visi sunt ɔ̃misceri.h.d.s̃m intellectũ Inn.& Io.An.vl̃r,s̃m intellectũ D.Ant.Pan.& Car.Si maior septẽnio duxit minorẽ ĩ vxorẽ,& eã traduxit ĩ domũ,orit̃ ex tali ɔ̃tu iustitia publicę honestatis.Et diuidit in duas p̃tes.ĩ prima succincte narrat factũ.scđa q̃ est ibi, Igit̃.ponit decisionẽ cũ rõne. Et ꝓ euidẽtia sciendũ est, ꝙ qñq; impeditur mr̃imoniũ p̱p consanguinitatem vel affinitatem,& de hoc non est materia nostra,sed videbimus j̃.in ti.de consang. & affin. & j̃.de eo,qui cog.consang.vxo.suæ . Qñq; impeditur matrimoniũ p̱p vtilitatem publicã cõem:& ista est farrago capl̃i nostri.Et dr̃ publica honestas,quæ ex sponsalibus præcedentibus resultat: non aũt est copula,quia illa inducit affinitatem,inde denoĩata,q.a publice inhonestũ videbatur,ꝙ quis haberet in vxorẽ eã, quæ fuerat sponsa sui cognati,l.semper.ff.de ritu nup. & ẽt quia experiẽtia docuit multa scandala,& mala orta esse, dũ vnus consanguineus quæreret hr̃e sponsam alterius consanguinei: & iõ hæc publica honestas induxit vt prohiberetur,ne quis haberet spõsam consanguinei sui in vxorem,c.spõsam.j̃.eo.tit.c.vnico. eo.ti.li.6. & ibi Io.An.& Arch. assignant hanc rõnem, & hic cõiter scrib.
1 No.ibi,iuuenis, &c.† ꝙ applõne iuuenis cõtinetur oĩs pubes:tñ proprie loquendo dr̃ pubes adolescens, & incipit a decimoquar to anno adolescentia, & durat vsq; ad vigesimũquintũ : ita gl.in proę.Sexti,in verbo,perfectus.& faciunt quæ hñr in c.si.j̃.eo. & in c.j.j̃.ti.j.p̱prie aũt dr̃ iuuenis a xxv. anno vsq; ad 50. ita hic D. Car.& ita d.gl.in d.verbo,perfectus. No.ibi,nondũ septennẽ, ꝙ ad sponsalia requiritur ætas vij.annorũ,c.vnico,eo.ti.lib.6.de de
2 spon.impub.c.accessit.& c.lr̃as.j̃.ti.j.†No.ibidem,s̃m D.Card.ꝙ annus cęptus non hr̃ pro cõpleto in dinumeratione annorũ.Nã s̃m cõem opi. ista puella erat proxima septẽnio : & intelligunt proxima,quia habebat sex annos cũ dimidio.ita Host.Io.An.& cõiter scriben.per ea quæ hñr in c.attestationes.j̃.ti.j.in §.in summa.per gl.in simili,Insti.de obli.quę ex delicto.in l.ad rempublicam.ff.de mu.& ho. & tñ tex.hic dicit eam nondũ septennẽ. & faciunt nota.in c.cũ in cunctis.s̃.de ele.in l.qua ætate. ff.de testa. & qđ no.Bal.in c.cũ vigesimũ.s̃.de offi.del.vbi voluit,ꝙ vbicũq; lex requirit certũ tp̃s, ꝙ intelligatur completũ, & de momento ad momẽtũ, nisi aliud lex declaret,vl̃ nisi simus ĩ fauorabilibus, per gl.in l.3.§.minorẽ.ff.de min.& faciunt not.in cle.fi.de æta.& qualit.Et iõ infert hic D.Card.melius loqui Florentinos, qui in cõnumeratione annorũ Dñi nostri Iesu Xp̃i incipiunt cõnumerationem suã ab incarnatione:sed non denominant numerũ annorum,nisi copletũ: q̃ nos,qui numeramus annos Dñi a natiuitate,& cõputamus inter numerũ annũ cœptũ: Puta apud Florẽtinos non currit xxv.mensis Martij anni 1473. ab incarnatione, quia licet annus 1474. sit apud eos cęptus ab ipsa incarnatione, tñ nõdum est completus . Et iõ denominant non numerũ, quia dicant de anno 1474.cũ nõdũ sit cõpletus. Nos aũt nũc dicimus anno a natiuitate,1473. q.a annũ cęptũ nos denominamus in numero,ac si esset cõpletus . & iõ cõstat eos magis iuridice facere. dicit tñ ĩ istis esse adhærendũ ɔ̃suetudini.Rota tñ ĩ decisi.51.q̃ incipit, Itẽ qđ a natiuitate dicit,ꝙ a natiuitate dẽt cõputari annus, nõ a circũcisione.& ita dicit seruari ĩ curia.& Pan.in c.inter dilectos.s̃.de fi.inst.dicit,ꝙ melior est ɔ̃putatio a natiuitate,q̃ ɔ̃putatio ab incarnatione.& ibi D.Ant.dicit,ꝙ ita seruat curia.No.ibi, forsitã. tem pamẽtũ philosophicũ, ꝙ licèt hic stet p̱prie,& dubitatiue,s̃m intellectũ D.Ant.Card. & Pan. tñ qñq; est expressiũ veritatis.facit gl.in c.nisi cũ pridem.in gl.4. de renun.in l.si duo. ff.de arbi, & ita intelligit hic istũ tex. Hosti. qui præsupponit, ꝙ qñq;
3 constabat de copula,siue conatu ad eã.†No.ibi,tentauit. ꝙ qñq; attentatio hr̃ pro actu : de quo in l.si quis non dicã rapere. C.de episc.& cler.hic aũt nõ per oĩa hr̃ pro actu confirmato. Nam s̃m Host.Io.& cõiter scriben. si iste consummasset copulã cũ ista in fante,fuisset matrimoniũ,c.de illis. el 2.j̃.ti.j. qui tñ tex.loquit̃ in maiori infante,& proxima pubertati, s̃m D.Card.cui hoc dictũ nõ placet. Conatus ãt ipse copulæ nõ inducit mr̃imoniũ,vt hic, & videbimus in c.fi.j̃.eo.sed solũ p̃cedẽtibus verbis sponsalitium, vel

vel etiã matrimonij licèt non efficacibus, quia inter infantes, &
c.vnico, de deſpon.impu.lib.6.tñ generat publicã honeſtatẽ tm̃,
vt hoc caſu. Item in alio non æquipollet actui ꝯfirmato, qa ille
inducit affinitatẽ, hic aũt inducit ſolũ publicã honeſtatẽ: & vide
4 bimus in d.c.ſi.†No.ex tex.ibi, quæ dubia ſunt. ꝙ vbi agiṫ de pe-
riculo animæ, tutior via eſt eligenda: facit tex.in ca.2.s̃.de obſer-
uatione ieiunij.gl.in c.vnico.s̃.de ſcrutinio.No.ibi, certus. iũctis
his quę j.dicam ſm do.Card.hic, Inn.j.tit.j.c. continebatur. ꝙ qñ
vna mulier permittit virum aſcendere, vel vna puella ẽt virum
aſcendere ſupra ſe, præſumitur malitię capax, ita vt malitia in ea
videatur ætatem ſupplere ſaltem quo ad ſponſalia: & ita vult gl.
noſtra hic in verbo, dubietatem. & ibi videbimus. Not.ibi, tñ ꝓ-
pter honeſtatem. iuncto tex.ibi, tñ propter prædicta, ꝙ publica
honeſtas ex matrimonio inualido reſultat duplici de cauſa: pri-
mo quia præceſſit inter iſtam infantem, & hũc iuuenem forma
matrimonij & verba, vt patet ex tex.ibi, quia ipſa coniunx &c.
ſecundo propter conatum ad copulam. Et ideo dicunt hic Doc.
poſt Io.And. ꝙ altero ex iſtis deficiente non procederet tex.no-
ſter: non enim conatus ad copulam generat publicam honeſta-
tem, licèt etiam ſequeretur effectus. Nam copula ẽt illicita bene
generat affinitatem, c.diſcretionem. & toto ti.j. de eo qui cogno
5 uit conſanguineã vxo.ſuæ.†Et not.glo.in l.j. ff.de concu.licet gl.
in l.non facile.ff.de gradi. dicat hoc procedere de iure canonico
tm̃: tñ publica honeſtas ex ſolis ſpõſalibus vel matrimonio præ
cedenti, non attenta copula, generatur: non etiam ſufficeret ſo-
lum matrimonium inualidũ, vel ẽt ſponſalia inualida ad hone-
ſtatem publicam cauſandã, qñ ſunt ꝯcta inter infantes, vel alte-
ro infante exiſtente, c.1.eo.ti.lib.6.& c.vnico.de deſpon. impub.
eo.lib. Et ideo cum alterum ex iſtis per ſe non ſufficiat, vno ceſ-
ſante ceſſaret effectus publicę honeſtatis, per ea quę habẽtur in
c.qm̃ frequenter.§.ſi vero.s̃.vt lit.non conteſt. No.ibi, quia ꝯiũx.
iuncto tex.s̃.ibi, dixit. ꝙ publica honeſtas generatur ſolũ ex ſpõ
ſalibus præcedentibus, vel matrimonio, nec attenditur copula
vt proxime dixi. No. ibi, diuidas. formã libellandi ꝯ eum qui ſe-
cundam vxorẽ ſpreta prima accepit, quia debet concludi vt diui
datur a ſecunda. Ita hic do.Ant.ſed latior forma habeṫ in c.1.s̃.e.
vbi additur ꝙ cogatur ad priorem redire. In glo.in verbo, dubie
tatem.ibi, c.graue. dicite ſm d.Card. ꝙ ideo ibi dr̃, ꝙ incerta ſnĩa
non eſt ferẽda, quia erat incerta & quo ad actum & quo ad per-
ſonas: hic aũt quo ad perſonas erat certa, & licèt actus facti eſſet
dubius, ſcilicet conatus copulę, ex pręſumptione iuris fit certus,
quia lex inclinat in tutiorem partem: vel ibi aliter loquiṫ in ſnĩa
hominis, qui non debet niſi ex cõcludentibus iudicare, c.in præ
ſentia.s̃.de proba. Nos loquimur in ſnĩa iuris, in qua bene habet
locum præſumptio in facto dubio, cũ ius habeat p̄ſumendo po-
teſtatẽ. faciunt quæ hñtur in c.ferrũ 50.di. per gl. magiſtrã in l.ſi.
6 ff.qđ metus cã.& videbimus in c.is qui fidẽ.j.eo.tit. † In glo.ibi,
§.illud quæſitũ. in illo text. res non erat incerta reſpectu eius qđ
diffinitur ibi, imo erat certa: nam determinatur ibi, ꝙ fera nõ eſt
venatoris, donec eam ceperit: eſt rõ, quia multa poſſent euenire
ꝙ non caperet: & iõ certũ eſt ꝙ donec nõ eſt capta, non eſt vena
toris: Ita Io.And.hic.& ꝓpea dixit tex.ſingularis ſm Lud.de Ro-
ma, in ſuis ſing.in l.quemadmodũ.§.idẽ Labeo.ff.ad l.Aquil. ꝙ in
venatore vel piſcatore non hr̃ rõ lucri ceſſantis, ſ.eius quod po-
tuiſſet & ſolitus eſſet capere, ꝓpea quod ſubiaceat nimis dubio
euentui: licèt ſecus eſſet regulariter in quocũq; alio mercatore,
in quo hr̃ rõ lucri ceſſantis ꝯ moroſum debitorẽ, vel loco deſti-
nato non ſoluentẽ, l.4.§.ſi.& ibi cõiter Doc.per illum text. ff.de
eo qđ certo loco.& ponit ſingulariter Ang.in l.ſi pro mutua.C.
ſi cer.pe.hr̃ in c.conqueſtus.j.de vſur. In gl.in fi.gl. arguit ꝯ text.
nr̃m a ſufficienti partiũ enumeratione: qa aut iſta ſponſalia ſunt
ꝯcta in infantili ętatę: & hæc infans non ratificauit poſt ſepten-
niũ, & ſunt nulla, nec generãt publicã honeſtatẽ, c.acceſſit.c.lite
ras.j.tit.j.aut poſt ſeptenniũ ratificauit, & tunc res eſt clara, ꝙ ge
nerãt publicã honeſtatẽ, c.ꝯtinebaṫ.j.tit.j.iuncto c.ſponſam.j.eo.
ergo nullo caſu põt procedere tex.noſter, qui vr̃ loqui in caſu du
bio; imo in caſu dubio, ſ. vbi nõ apparet infantẽ mulierem poſt
ſeptennium conſenſiſſe, p̄ſumimus ꝙ non ꝯſenſerit, quia facta
non p̄ſumunṫ, c.cum in iure peritus.s̃.de off. deleg. ergo non eſt
poſſibile ꝙ procedat deciſio tex. noſtri, dum vult in caſu dubio
generari publicã honeſtatẽ. Primus eſt intellectus ad tex. nr̃m,
per quẽ tollitur ꝯrium, quẽ dat gl.noſtra, ſ. ꝙ hic malitia ſupple-
ret ætatẽ, & præſumaṫ doli capax, ex quo iuuenis cũ ea attenta-
uit rem carnis, & ſic non obſtat ꝯrium, quia primũ membrũ ve-
nit reſtringendũ, vt ante ſeptenniũ non valeant ſponſalia, niſi il
la infans eſſet doli capax, quia in ea malitia ſuppleret ętatem. &
ſic hẽtis mirabilẽ concluſionẽ ex gl. ꝙ ſicut in pubere maiore tñ
infante malitia ſuppleret ętatẽ quo ad matrimoniũ, c. de illis. el
2.j.ti.j. ita ẽt in infante malitia ſupplebit ętatẽ quo ad ſponſalia.
& ita ẽt tenet gl.30.q.2.in ſumma. tenet Goff.in ſumma huius ti.
verſi.& no.tenet Hoſt.in ſumma huius ti.de ſponſalib.§.quis ſit
effectus.verſi.eſt ẽt effectus.Io. And.in ſumma huius ti. idẽ in c.
1.da deſpon.impub.lib.6.& tranſit hic Card.& dñs Ant. licèt di-
cant non bene hoc in re probari. Et quo ad tex. noſtrũ hic non
dr̃, malitia ſuppleat ętatẽ, ſed quia vir attentauit copulã: & dubi-
tari poſſet an perpetraſſet vel ne, & in dubijs tutior via eſt eligẽ
da. iõ determinat hic per iſta ſponſalia gñari publicã honeſtatẽ,
imo attento intellectu gl.& rõne ſua ſequeręṫ, ꝙ ſi ꝯſtaret, ꝙ co-
natus mariti non habuit effectũ, qa iſta remanſit virgo, qđ põt
a per matronas inſpici,[a] c.cãm matrimonij. s̃. de proba. iſto caſu
tñ ex quo infans paſſa eſt rem copulæ, & permiſit virum aſcen-
dere, p̄ſumereṫ eius malitia ſupplere ętatẽ: & ſic ex his ſpõſalib.
generareṫ publica honeſtas, qđ tñ cõiter doctores nõ teneṫ poſt
Hoſt.& tex.noſter ſentit cũ cõi opinione, dum ponderat dubie
tatem. Præterea ſequereṫ ſm intellectũ gl. ꝙ hic eſſet certũ de co
natu, dum vult gl. ꝙ ex ipſo conatu præſumaṫ malitia: & tñ text.
noſter expreſſe dicit ꝯrium ſm d.Ant. quia dicit, forſitan tenta-
uit.& ſic dubitatiue, niſi rñdeatis vt dixi in tex. Et alio modo põt
rñderi vt j. dicã in tertio intellectu. & ſic videtis ꝙ ad tex.noſtrũ
Doctores non ſequunṫ glo. licèt approbent dictum pro maiori
parte. Secundus eſt intellectus Inn.quem ſequitur Io. An. ꝙ tex.
noſter procedat in infante proxima ſeptennio in ſexto anno cũ
dimidio, vt dixi in tex.& ſic non obſtant ꝯria, quia fateor ꝙ mi-
nor ſeptennio non poteſt ꝯhere ſponſalia, niſi ſit proxima ſep-
tennio. Iſte intellectus iure non probatur, ꝙ non reperitur cau-
tum ꝙ proxima ſeptennio habeatur ac ſi infantiam compleue-
rit: & ita hic Panor.poſt Cardi.& Gaſ.Calde. & quo ad text.pa-
rum congruit, quia hoc retento fruſtra text. ponderaret conatũ
copulæ & dubietatem, tñ in dicto cõiter Docto. tranſeunt. Ter-
tius eſt intellectus Hoſtien.hic, ꝙ conatus copulæ hic operetur
vt ſponſalia valeãt ẽt cum minore ſeptennio: & dicit eſſe rõnẽ,
nam licèt infantula non poſſit agere, poteſt tñ pati, l. ſi ſtuprum.
ff.de iniur. & ideo quia effectualiter copulam pacta fuiſſet, fuiſ-
ſet matrimoniũ, c.de illis.in fi.el 2.j.tit.j. Si cõſtaret copulam nõ
fuiſſe peractam, tunc nihil operaretur, c.fi.j.eo.c.extraordinaria.
35.q.3. ideo in caſu medio qñ dubitaret, an copula habuiſſet effe
ctũ vel ne, ius eligit tutiorẽ viã, & perinde iudicat ac ſi habuiſſet
effectũ quo ad impediendũ vt nõ poſſit ꝯhere cũ conſanguinea
huius, quam attentauit: & hoc modo intelligit tex.noſtrum, nec
verba eius abhorrent. Car. hic impugnat hunc intellectum, qa
ſi eſt verum aſſumptũ primũ, ꝙ ſi peregiſſet copulã fuiſſet matri
moniũ, nec text.in c. de illis. hoc dicit, cum loquaṫ de impubere
maiore infante: imo ex quo determinat hoc in impubere maio-
re infante, & venit ad hoc decidendũ, ſentit ſecus eſſe in infan-
te: alſ iſte text. eſſet de indubitabili: nã cui dubiũ, ꝙ ſi in infante
ꝑfectio copulæ facit mr̃imoniũ, quo ẽt multo magis in maiore
infante: ſed p̃t eſſe dubitatio, qa vbi vterq; erat impubes: vñ nõ
videbaṫ ꝙ ex aliqua parte poſſet interuenire copula efficax ad
mr̃imoniũ. nos loqmur, qñ vir erat pubes.& ꝓ iſta ſol.facit vul-
gata rõ: nã in d.c.de illis. Papa rñdit ad ꝯſultationẽ partis, vñ nõ
vr̃ nouũ ius velle ꝯcedere, iuxta gl.in c.ꝯſultationi.s̃.de tẽp. ordi.
in gl.fi.faciũt q̃ no.Bar.in auth.quas actiones.C.de ſacroſan. ec.
d.Ant.reꝑhendit intellectũ Hoſt.alio medio, p̄ſupponit Hoſt. ꝙ
ꝓp conatũ copulæ ius eligat tutiorẽ partẽ: & ſic vr̃ velle, ꝙ de co
natu ꝯſtaret: qđ eſt ꝯ tex.noſtrũ, ibi, forſitan tentauit, ſed poſſu-
mus dicere vt dictum eſt in textualibus, & ꝙ illud, forſitan, affir-
mat veritatẽ: ſed Gaſ.de Cal. dat aliã ſolutionẽ, ꝙ illud, forſitan,
non referaṫ ad verbũ, attentauit. ſed ad verbũ, adimplere nõ po-
tuit.& ſi dicatis, fit tranſportatio literæ. Sol. dicite ꝙ ẽt non faciẽ
do tranſportationẽ literæ ſaluabiṫ opi. Gaſ. quia quo ad intelle-
ctũ illud, forſitan. licèt ſit appoſitũ verbo, attẽtauerit. quo ad cor
ticẽ, tñ põt referri ad verbum, adimplere nõ potuit. q.d. forſitan
tentauit qđ adimplere non potuit: quia copula erat dubia, forſi-
tan tẽtauit id qđ nõ potuit: & ſic licèt ꝯſtet de actu conatus, non
ꝯſtat tñ ꝙ tẽtauerit qđ potuit, quia forte tẽtauit qđ nõ potuit: &
& ſic dicere cõiter intelligi literã. Quartus fuit intellectus d.An
to. Car. & Pa. qui dicũt hic nõ eſſe diuinandũ, ꝙ malitia ętatem
ſuppleret, ꝙ proxima eſſet ſeptennio: nec pro firmo tenendũ, ꝙ
conatus interuenerit: ſed ꝙ hic iſte iuuenis duxerat infantem in
domũ tanq̃ vxorẽ, & ſecũ cohabitauit: vnde cum caro ſit infir-
b ma,[b] dubitauit canõ forſitan, cũ ea attẽtauerit ꝙ nõ potuit. & iõ
ꝓp iſtas duas rõnes tenendũ, ꝙ matrimoniũ licèt inualidũ inter
eos

ADDITIONES.

a ¶Inſpici. Adde etiam Deutero. 22.
b ¶Infirma. Facit ad Gala. 5.

eos pcesserit:tñ qa ex diuturna cohabitatione resultabat quoddam dubiũ,qđ forsitan tētasset &c. pp hoc resultat publica honestas, quia vr̃ inhonestũ, ꝙ qui tractauit & versatus est cũ vna vt vxore,cũ potuerit et̃ vlterius forte tentasse, debeat postea hr̃e ɔsanguineā illius in vxorē.hanc ob rē decernit hic Papa nō tenere mrimoniũ cum scđa,& causatā esse publicā honestatē cũ pri-
7 ma.†Facite ergo regulā,ꝙ ex sponsalib. ɔ̄ctis cum minore septēnio non nascitur publica honestas, d.c.literas. & c.accessit.alle. in gl.Fallit primo,nisi post septenniũ postea ɔsensisset tacite vel expresse,vt hac gl.dum refert Tanc.& c.vnico. de despon.impu. li.6. Fallit secundo, nisi malitia suppleret ętatē,quæ præsumitř ex patientia,ꝙ vir secũ conetur copulā,vt hac glo. & dixi in primo intellectu.Fallit tertio,qñ ɔstaret copulā esse ɔsummatā cum ipsa minore septēnio,qa tunc inducit matrimoniũ.ita Host. hic,p ea q̃ hñtur in c.de illis.j.tit.j. & dixi in tertio intellectu & in textualibus.Fallit quarto,qñ ɔstaret de conatu copulæ, sed dubium esset an perfecisset,qa tũc resultat publica honestas ex istis spōsalibus pcedētibus sine mrimonio inualida.ita d.Ant.hic, & est hic casus fm intellectũ tertiũ s̃.positũ.Fallit quinto,qñ esset proxima septēnio per mediũ annũ,quia tũc ptɔhere spōsalia,& generat publicā honestatē.ita Inn.& Io.An.hic,& dixi in scđo intellectu.Fallit 6.qñ ex verisimilibus ɔiecturis dubitabař de conatu,cũ tñ pro certo nesciret,puta qa traduxisset infantē ad domũ: nam tunc pcedentibus spōsalibus vel mrimonio inualido,& cōcurrente hac dubitatione resultat publica honestas, vt dixi in
8 quarto intellectu.& ita pprie hic casus.†In gl.si.no.gl. ꝙ cognitio,quæ fit extra nãlia,vel et̃ non fit mãli affectu & nãli,non hēt inducere publicā honestatem,nec coadiuuat sponsalia inualida. & ita d.Ant.hic,& cōiter scribentes per c.extraordinaria.alle.in gl.nr̃a.Vltimo oppo.Host.ɔ tex. quia in dubio debuit pnunciari pro scđo mrimonio,c.videbař.j. qui mri.accu. pos.Ergo male fecit Papa hic, ex quo dubitabař de conatu, soluere fm mrimoniũ.dicit ipse Host.ꝙ factũ est fauore animæ.Nam vt dixi in tex. in dubio eligenda est quæ pro aīa facit:vnde cũ hic dubitaret an conatus habuisset effectũ,& sic cũ ista ɔsummatũ esset matrimonium,an vero non.Si fuisset cōsummatũ, iste tenens scđam versaretur in peccato in præiudiciũ animę suæ,iō ad euitationē peccati Papa eligit tutiorē viā, vt iste non teneat scđam:sed tenēdo ꝙ hic conatus esset dubius,vt vr̃ velle d.Ant.& s̃.dixi.vel et̃ dato ꝙ esset certus conatus eius,tñ effectus sit dubius,tñ fm opi. Car di. per copulā et̃ certā cũ infante non resultat matrimoniũ:ergo solutio nō bona,qa dato ꝙ millies ɔstaret de copula, nō operař effectũ mrimonij,nec affinitatis,ex quo ɔsummata est cũ infante:ergo debuit pualere fm mrimoniũ.& iō soluit,ꝙ hoc puenit, eo quia fm mrimoniũ non valebat publica honestate phibente,c.spōsalia.j.e.licèt conatus hic esset dubius, vel eius effectus, tñ certũ erat ꝙ resultabat publica honestas. & dixi in quarto intellectu,& sic erat certũ impedimentũ scđi mrimonij.Et iō non sumus in casu dubio,vt dēat pnunciari pro scđo mrimonio,sed sumus in casu claro, cũ sit clarũ impedimentũ scđi matrimonij.

SVMMARIVM.

1 *Publica honestas magis fundatur super facto sponsalium quàm super effectu iuris.*
Factum ipsum magis consideratur quàm iuris effectus.
Accusare potest quilibet matrimonium & sponsalia de consanguinitate, & idem poterit esse accusator & testis.
2 *Allegatio generalis licite fit,licèt non allegetur locus.*
3 *Scriptura authentica facit fidem.*
Scriptura authentica quæ dicatur.
4 *Iuramentum illicitum non debet seruari,& debet puniri iurans illicitum.*
Pœnitentia manifesta est imponenda pro peccato manifesto.
5 *Publica honestas oritur ex sponsalibus contractis etiam per monachum. 6.*
6 *Monachus habet consensum de iure naturali.*
7 *Publica honestas quando inducatur ex sponsalibus.*

CAP. IIII.

AD audientiam. Hoc dicit in sũma. Ex spōsalibus ɔ̄ctis cum consanguinea oritur publicę honestatis iustitia. Diuiditur in duas partes. In prima narrat factum. In secunda prouisionem committit, quæ est ibi, sed quoniam.ibi,quidam filiorum.subaudit hic Hostien.& post eum alij,puberum & cōsentientium. per tex.in capitu.ex literis.j.cod.el 2. sed non videř de necessitate subaudiendũ, puberũ. quia et̃ sufficeret ꝙ essent impuberes,dũmodo cōsentirent,vel non ɔ̄dicerent spōsalia ɔ̄hētibus p se & parētibus,c.vnico. de despō.impu.li.6.in tex. ibi, ille,forte genitus ex prima vxore.In tex.ibi,casu aliquo.puta mortis vel alterius, q̃ sunt infiniti, l.pen.C.de vsufru.l.2.de don.cau. mortis.ff. vel fm Host. et dñm Car. casu aliquo &c. ppea dixerunt, qa suspicabanř pp ɔsanguinitatē posse dissolui sponsalia. In tex.ibi,alteri filio.s.ex secunda vxore nato.in tex.ibi,spōsam fratris.idem subaudit Host.et̃ de spōsalibus cuiuscunq; ɔsanguinei.Nã per sponsalia valida nascitur publica honestas, quæ impedit matrimoniũ inter oēs cōsanguineos vsq; ad quartũ gradũ, capi.sponsam.j.eo.sed sponsalia inualida,dummō rōne cōsensus valeāt, æquiparanř validis sponsalib. quo ad publicā honestatē, c.vnico.eo.tit.lib.6. ergo impedient matrimoniũ cum omni cōsanguineo sponsi,vel eɔ̄, cũ omni cōsanguineo sponsæ, sicut &
1 spōsalia valida.†No.j.ex tex.ibi,aliquo interueniēte. fm apostillā ibi positā, ꝙ licèt parentes suspicenř se ɔ̄here sponsalia ɔ̄ ius, ꝙ tñ ex eis oritur publica honestas:& est rō, qa negari non pōt, quin de facto ɔsensus adsit, cũ istud iure positiuo nō possit euacuari,l.si qđ in argũ.ff.de condi.inde.& facta pro infectis haberi non possunt,l.in bello. §.factæ. ff.de capti. & postlimi. reuer. publica aũt honestas magis fundař super facto sponsaliũ, q̃ sup effectu iuris: nã nascitur ex cōi extimatione, quia vr̃ inhonestũ vt quis hēat sponsam sui cōsanguinei in vxorē, vt dixi in c. pcedenti.q̃ cōis opinio potius ex facto resultat q̃ ex iure vel validitate actus.Non mirũ igitur si solũ factũ attendimus,s.an sponsalia de facto ɔ̄cta sint vel ne,nec iuris validitatē inspicimus.Nota ex tex.quidam &c. ꝙ quilibet pōt accusare matrimoniũ & sponsalia de cōsanguinitate,imo plus pbat iste fm Antoniũ, ꝙ idem poterit esse accusa.& testis,vt pbat tex.ibi,iuris firmarũt. facit quæ hñtur in c.si.de clandestina desponsatione.in c.si.j. qui matri.accusa.pñt.No.ibi,consanguinitatē.ꝙ pp consanguinitatem soluuntur sponsalia, & nulla declaranř, immo prohibenř ne ad effectũ ea perducant,c.cũ in tua.j.eo.tit.Et sic habetis,ꝙ per cōsanguinitatē matrimoniũ vel sponsalia non separanř, sed nulla redduntur:qđ patet,ex quo hic verificař ɔdō,si eam hr̃e non poterit.& facit gl.in l.diuortio.iu prin.ff.de neg.gest.in rub.C.rerũ
2 amotarum.& in l.rerũ amotarũ.ff.rerũ amotarum.†Not.ibi,quē scriptum est.ꝙ licitum est facere allegationē gñalem,licèt nō allegetur in quo loco.ita do.Car.& concordat tex.quem ibi ponderat idem do.Card.in clemen.vnica, in versi.nos itaq;.in 3.col. de iureiur.notat Imola,& idem Cardi.in clemen.constitutionē. de electio.Io.An.& cōiter Docto.in c.nostra.de cohab.cleric.& muli.& aliud habetis ex isto tex.ꝙ sufficit ita scriptum esse, nec vlterius est inuestigandum.facit tex.in c.scriptum.6.q.3.in l.pro-
3 spexit.ff.qui & a quibus.†Item habetis,ꝙ scripturæ creditur: intelligite si sit authentica,prout erat ista, quæ erat testamenti veteris,vt trãsumptiue hr̃ 8.q.j.c.olim. & q̃ dicař authētica scriptu-
a ra,habetur in c.1. [a] s̃.de fide instru.Et dicunt hic Docto. ꝙ etiam si sit in marmore scriptum,creditur, ca.sane.el 2.24.q.2.si habes. in c.cum causam.s̃.de proba.Item sufficit qñq; in terra solũ scribi,vt legitur de dño nostro Iesu Christo,inclinatus digito scribebat in terra.& est tex.vbi transumptiue hoc refertur, in c.postulatus.3.q.7. & videte gl.in c.nuper.in fi.s̃.de testi.quæ vult ꝙ istis scripturis marmoris vel in parietibus appositis credatur plenē,
b vbi non tractatur de præiudicio alicuius, [b] puta ꝙ ecclesia fit cōsecrata,vel ꝙ ego sim baptizatus.& ita Inno.in rubri.s̃.de consecra.eccle.vel altaris. quo aũt ad præiudiciũ tertij creditur solum præsumptiue.facit glo.in c.sicut.de sen.excō. No. ex tex.ibi,implere propositum. ꝙ ad ecclesiam spectat non solum prouidere circa peccata cōmissa,sed et̃ circa cōmittēda, de quo in c. nouit.
4 s̃.de iudi.†Not.ibi,de illicito iuro. ꝙ illicite iurans non debet il-
c lud seruare, [c] immo tanquā hic agēs venit puniendus, ex quo iurauit illicitũ.facit tex.in c.sicut.el j.& el 2.& in c.cum quidā. s̃.de iureiuran.Et per istud verbum,illicito.inferunt et̃ Doc. hic esse casum,ꝙ pro peccato manifesta pnīa est imponenda. facit
5 quæ habentur in c.quicunque.33.q.2.†Gl.in ver.ꝙ si ille.in fi.habetis ex glo. ꝙ quōcunque ɔ̄cta sint sponsalia, generatur ex his publica honestas:& ideo glo.in c.si quis vxorem.in ea allegato, ꝙ si monachus vel etiam sacerdos ɔ̄hat sponsalia, licèt hoc sibi phibeatur,tñ ex eis nascitur publica honestas: & ideo nec ipse aliā ɔsanguineā spōsæ accipere posset, nec ipsa aliũ ɔsanguineũ monachi

ADDITIONES.

a Habetur in cap.1.Vide ibi Inno.
b De præiudicio alicuius.Adde, ꝙ scriptura in lapidibus uel muris valet, & probat,si de uolantate partium sit facta, Bar.in l.1.in fi.princ.ff.de bo. poss.secundum tabu.adde Bar.in l.1.ff.de al.scri.aliàs non,etiam si sit antiqua, vt in sepulchris,quia non facit ius, Bal.in l.vel qđ.ff.de reli.Sed Bart.in l.1. C. de relig. & sumpt.fu.dicit contrarium in antiqua.vide etiam Spec.de proba. § videndum. versi.9.per libros antiquos,glo.Bar.& Doct.in l.monumentorum.C.de relig. & Inno.in rub.de conse.eccle.vel alta.
c Illud seruare.Adde d.meum Soc.consi.67.incip.circa. 1.q.uersi. fuit enim nunc ibi,quia tunc iuramentum.in 1.parte,char.114 ꝙ iuramentum ad hoc ut sit seruandum fit,& obliget,debet habere iudicium, iustitiam & veritatem:quod si alterum deficiat,non est seruandum.

monachi vel ſacerdotis.& cõiter approbat̃ ꝑ illũ,& tex.nr̃m,&
rl̃am tex.i c.vnico.e.ti. In hoc tñ Henri.bohic,& ẽt Gaſ.Cal. hic
in monacho tenent ꝯrium:mouent̃, q̃a monachus nõ hẽt nolle
nec velle,c.nõ dicatis.12.q.j.c.ſi religioſus,de ele.li.6.Et mr̃imo-
niũ depẽdet ex libera volũtate,c.cũ locũ.cũ ſimi.j.e. ita ẽt ſpõſa-
lia,q̃ ſunt mr̃imonij ꝑparatoria,dẽnt eẽ libera,c. Gema.& ibi vi
debimus,j.e.l.Titia,in prin.ff.de ver.ob. ſed monachus nõ hẽt li
berũ ꝯſenſum:ergo ſpõſalia ab eo ꝯ̃cta carent fundamẽto. ꝯſen-
ſus ergo nõ gñabunt publicã honeſtatẽ: q̃a ſpõſalia nulla ex de
6 fectu ꝯſenſus nõ gñant publicã honeſtatẽ,d.c.vnico.Card. † hic
r̃ndet ad motiuũ,ꝙ ꝓcedit de iure poſitiuo,ſed de nãli hẽt ꝯſen-
ſum monachus. & ſufficit ꝙ ſponſalia hñt cõſenſum iuris nãlis
nõ inſpecto iure poſitiuo, ad hoc vt gñent publicã honeſtatẽ,d.
c.vnico.ſic̃e videmus in ſeruo,cuius volũtas pendet ex dño,vt hr̃
in l.3.C.de hære.inſti.quo ad effectus iuris poſitiui:ſed q̃a de iu-
re nãli hẽt ꝯſenſum,videmus ꝙ põt ꝯ̃here mr̃imoniũ, c.1.& toto
ti.j.de ꝯiu.ſeruorũ. Gl.in verſi. ſpõſa fratris.in fi.no.ſolutionẽ ad
c.olim.vbi dr̃ ꝙ mortuo fratre ſine ſobole alter frater dẽt accipe
re vxorẽ eius in ſuam,vt ſuſcitet ſemẽ fratris ſucceſſionẽ fratris:
q̃a r̃ndet gl.ꝙ illud non eſt myſticũ.& bñ,quia figura importat,
a ꝙ cum dñs nr̃ Ieſus Chriſtus pro nobis [a] hõ factus, & ſic frater
nr̃ ſm incarnationẽ, mortuus eſt ſine ſobole,quia credentiũ ra-
rus erat numerus, dimiſſa eccleſia ſpõſa ſua,iõ oẽs nos fideles q̃
b ſumus fratres in Chriſto [b], 11.q.3.c.ad menſam.monemur,vt ac-
cipiamus in vxorẽ nr̃am ſanctã eccleſiã, & ex ea gñemus ꝓlem
Chriſto. & iõ cũ hodie veritate ſuꝑueniẽte ceſſet figura c.cum
cãm.& ibi hr̃,ſ̃.de elec.ele.j.vbi ẽt no.de elec.§.his ita.6.di.iõ my
ſticũ illud p̃ceptũ hodie non hẽt locũ,vt vult gl.& ita cõiter hic
ſcribentes,& maxime Io.de Ligna.Gl.in verbo,non põt hr̃e. in
fi.gl.format ꝯ̃rium,q̃a non p̃ſtat impedimentũ, qđ de iure non
ſortitur effectũ,regula nõ p̃ſtat, iurib.alle.in gl. Sed ſpõſalia hic
fuerunt nulla rõne ꝯſanguinitatis:ergo non impediunt mr̃imo-
nium cũ alio fratre primo ſpõſi ex alia vxore nato,qui non erat
ꝯſanguineus,gl.& clarius hic d.Ant.ſoluũt: q̃a aut ſpõſalia ſunt
nulla in ſui fundamẽto ſine inſpecto iure nãli,quia ſunt nulla ex
defectu ꝯſenſus:& tunc q̃a hoĩm opinio non põt reſultare,q̃ fa-
ciat hic publicã honeſtatẽ:iõ ex talib.ſpõſalib.nõ naſcetur impe
dimentũ publicæ honeſtatis.& ita ꝓcedat tex.in d.c.lr̃as.& d.c.
acceſſi,alle.in gl.& in c.vnico,e.ti.lib.6.& ita militaret ꝯ̃riũ.Aut
ſponſalia ſunt nulla nõ ex defectu fundamenti vel defectu nãli,
ſed ꝑꝑ aliqđ extrinſecus accidens,vel de iure poſitiuo tñ,cũ in
ſui forma & ſubſtãtia ſint ꝑfecta:& iſto caſu licet quo ad effectũ
iuris ſunt nulla, vt hoc text.tñ quia ſm ius nãle & qualitatẽ facti
reſultat opinio in animis hoĩum iſtos æſtimãtiũ ſpõſos,ꝑut erãt
apparenter, & ẽt poſſet ſubeſſe timor ſcandali,de quo dixi in c.
præcedenti.iõ ex iſtis ſponſalibus nata eſt publica honeſtas,quę
impedit mr̃imoniũ ꝯ̃hendum cum conſanguineo. & ita loquit̃
tex.nr̃.Et in forma r̃ndẽdo ad ꝯ̃rium,non obſtat dicta regula,nõ
præſtat.cum allegatis in glo.quia hæc ſponſalia licet nõ ſortiant̃
effectũ iuris poſitiui,tñ ſortiuntur effectũ facti,& generãt in ani
mis hoĩm opinionẽ,vt prædixi:iõ reſtabit impedimentũ, q̃a ius
poſitiuũ ex toto non euacuat eorũ effectũ facti. & in ſimili eſt
tex.in l.fin.in l.quid ergo.§.nũc aũt.ff.de his qui no. infa. ſm do.
Ant.Vnde altius exordiendo dixit hic do. Car. quo ad dictã re-
gulã,ꝙ aut loquimur in his quæ dependent ex animo vnius tñ,
& non hẽt locũ illa regula,l.3.§.fi.ff.de ali.leg.Nã cum legare de
pendeat ex nuda voluntate teſtõris,ſi vni legauit, & poſtea adi-
mẽdo leget alteri incapaci,licèt legatũ ſecundũ nõ valeat, valet
tñ adẽptio.Et ſic operatur impedimentũ actus, qui de iure non
ſortitur effectũ,Et ita in conſtituendo ꝓcuratorẽ,ſi vno cũſtitu-
to cõſtituo poſtea aliũ,& cõſtitutio nõ valet ſecundo loco facta,
tñ primus videbitur reuocatus,c.nõ iuſte.& ibi nota.ſ̃. de ꝓcur.
Aut loq̃mur in actu pendente ex voluntate duorũ,vel alijs acti-
bus, & tunc in delictis nõ attenditur effectus iuris,ſed ſola con-
ſummatio actus,licet inualidi,c.cũ in cũctis.§. clerici.ſ̃.de elect.
c.perpetuo de elec.lib.6.& ſic nõ habebit locũ illa regula.ita gl.
in d.regula,nõ præſtat.Aut non loquimur in delictis, ſed in alijs
actibus:& tunc ſi qñq; valuerũt vel a principio, licèt poſtea ſint
inualidata,vt in §.poſteriore.inſtitu.quib.mo.te.infir. vel a prin.
mero iure valuit actus,licèt poſſet inualidari parte opponente,
c.quod ſicut.ſ̃.de elec.vel a principio nõ valuit actus,ſed ex cer-
ta ſciẽtia ſuperioris cõualidatus eſt, c. illa. de elec.& his caſibus
non habet locũ illa regula,iuribus ſ̃. allegatis. Si vero actus eſt
nullus ipſo iure,& tunc procedit illa regula, niſi de illa nullita-
te dubitetur,q̃a tunc p̃ſtaret impedimentũ talis actus,c.conſide
7 rauimus.ſ̃.de electionibus.de quo dicite vt ibi. †Pro cõplemen-
to q̃ñ ex ſponſalibus naſcatur publica honeſtas, Henricus bo-
hic,& Gaſ.de Cal.& do.Car.diſtinguũt,& latius quàm ipſi dici
te,ꝙ aut ſponſalia ſunt incerta, puta ꝓmiſi accipere vnã ex filia
bus ſuis,cũ plures haberet,vt in c.ex literis.el 2.j.e.& ex iſtis nul
la naſcit̃ publica honeſtas.c.vnico.vbi eſt text.& gl.3.not.eo.tit.
li.6.Aut ſponſalia ſunt certa,& tunc aut ſunt pura aut cõditiona
lia.Si pura,aut ſũt valida,& ex eis naſcit̃ publica honeſtas, c.ſpõ
ſam.j.eo.aut ſunt inualida,& tũc aut ex defectu cõſenſus, & nul
lã generãt publicã honeſtatẽ, d.c. vnico. & iõ ꝯ̃cta per furioſos,
vt alterũ furioſum vel alterũ infantem, non generãt publicã ho
neſtatẽ,c.acceſſit.& c.literas.j.tit.1.& voluit Hoſt. & poſt eũ alij.
Aut ſunt inualida ex alio defectu, puta iuris poſitiui, vt in caſu
nr̃o,vel ẽt in monacho,vt ſ̃.dixi:& iſto caſu naſcit̃ publica hone
ſtas,d.c.vnico.& hoc tex.Et ꝑ prædicta infert hic Zochus, q̃d ſi
mortua vxore ꝯ̃hit cũ cõſanguinea ſua,an ſit bigamus.Gaſ.dicit
ꝙ nõ,allegat caſum in c.a nobis.ſ̃.de big.Arch.tenet ꝯ̃rium in c.
vnico.ſuper verbo,bigamos.de big.li.6. & melius,q̃a cõſangui-
nea vxoris de iure non põt dici mihi vxor,ꝑꝑ affectum tñ inha
bilis eſſet ad ordines ſuſcipiendos ſine diſpenſatione, d.c.a no-
bis.& c.nuper.de biga.&quis poſſet diſpẽſare.vide gl.in c.ſane.
de cle.cõiug.& dicã j.in c.2.qui cle.vel vouen.Arch.vbi ſ̃. intelli
git c.a nobis. de eo, qui ſciẽs impedimentũ taliter ꝯ̃xit de facto:
ſecus ſi ignoraſſet hoc impedimentũ,& bona fide ꝯ̃xiſſet. & bñ
ꝓbat ibi tex.& in c.vnico,eo.tit.lib.6.de big. cũ dicit ꝑꝑ affectũ
intentũ cũ opere ſubſecuto:& ſic loquit̃ de illo,qui ſcienter pec
cauit.Si non ſunt ꝯdõnalia,aut eſt copula ꝯſummata,& iſto caſu
obijcitur ꝯdõ,& hr̃ pro impleta,c.de illis.j.de condi.app. & ideo
ſicut ex ſponſalib.puris & validis naſcit̃ publica honeſtas,ita ex
iſtis,glo.eſt in d.c.vnico.in fi.& voluit hic Hoſt.plus ẽt naſcit̃ ex
iſta copula,quia cũ inducat mr̃imoniũ,c.is qui fidẽ.j.e. naſcet̃ ẽt
affinitas,vt vult d.gl. & ſic vnicus actus copulæ parit duo impe-
dimẽta:primũ dum purificat ſponſalia ꝯdõnalia,ſ.publicę hone
ſtatis:alterũ ex ipſa copula, ſ.affinitatis.Aut nulla copula eſt ſub
ſecuta,& tũc aut ꝯdõ eſt impleta,& naſcit̃ publica honeſtas, q̃a
ex ĩplemẽto ꝯdõnis purificant̃ ſpõſalia, & ꝑinde hr̃ ac ſi a prin-
cipio fuiſſent pura,c.ſi ꝓ te.in arg. de reſcri.li.6. Et iõ dixit gl.in
d.c.vnico.in fi.& Hoſt.hic,& ſequit̃ d. Car.in fi.col.ꝙ ſi ꝯ̃ho ſpõ
ſalia cũ aliqua muliere ſub ꝯdõne,q̃ tacite ineſt, puta ſi viuã, vel
ſi Deo placuerit: ꝙ effectus huius ꝯdõnis hẽt reſoluere ſpõſalia.
& ſic vr̃ ſentire eũ,ꝙ implemẽtũ ꝯdõnis hẽt ea purificare:ſed la-
tius dicã in ſequẽti mẽbro.Aut ꝯdõ non implet̃, & tũc aut eſt ta-
lis ꝯdõ,q̃ nõ ineſt tacite,& iſto caſu ſuſpẽdit ſpõſalia,& nõ naſce
tur publica honeſtas, d.c. vnico. aut eſt ꝯdõ q̃ ineſt tacite,puta ſi
viuã,vel ſi de iure poſſum:& tũc talis ꝯdõ nõ ſuſpẽdit.Ita Io.An.
in nouella,in d.c.vnico,q̃ ita reſtringit gl.ſuã ibi in fi.& faciũt q̃
hñtur in c.ſignificaſti.ſ̃.de elec.& in l.3.ff. de leg.j. vñ dicit ipſe,
ꝙ dicta in gl.illa, vt per ſpõſalia ꝯdõnalia ẽt ꝯdõne q̃ tacite ineſt,
nõ generat̃ publica honeſtas:puta ſi de iure poſſum, intelligit̃.ſ.
in defectu ꝯdõnis: q̃a apparente ꝙ de iure non põt ꝯ̃here, nulla
naſcet̃ publica honeſtas.& ita Io.mona.ibi ꝑ text. in l.ſi ita.§.illi
ſi volet.ff.de le.j.& ita ſentit Hoſt.ꝑ tex.in l.ſi q̃s Semproniũ.ff.
de hæ.inſti.Sed nõ video, quar̃ iſta diſtinctio poſſit ꝓcedere:nã
vult,ꝙ ꝑ pendentiã ꝯdõnis, q̃ tacite ineſt,nõ ſuſpẽdant̃ ſpõſalia,
& ſic ꝙ gñent publicã honeſtatẽ ꝯdõne nõ attẽta.& ſic vult Car.
& Gaſ.cal.hic,& poſtea volunt ꝙ defectus ꝯdõnis illius reſoluat
ſpõſalia,vt non gñent publicã honeſtatẽ.ſic.n. habuit ſuſpẽdere
ꝯſenſum,& publica honeſtas naſcit̃ ex ꝯſenſu,vt hic tex. Q̃uo er
go p̃t defectus ꝯdõnis,q̃ nõ habuit ſuſpẽdere hũc ꝯſenſum, ipm
reſoluere.& ſic vr̃ ꝙ publicã honeſtatẽ gñent. Nec obſtãt iura ꝑ
eos allegata in §.illi ſi volet.q̃a ibi exprimit̃ ꝯdõ, q̃ tacite inerat
alio mõ,q̃ ineſſet. Nã iſtud ẽ verũ,ꝙ legatũ nõ q̃reret̃ legatario
inuito,& p̃t illud nolle acceptare: tñ ĩ pricipio acq̃rendi legatũ
hoc nõ ineſt,vt ĩſpiciam9 an velit legatũ necne:qđ p̃tz,cũ legatũ
q̃rat̃ ignorãti,l.cũ pr̃.§.ſurdo.ff.de le.2.hic aũt teſtõr legando Ti-
tio ſi volet,alr̃ diſponit,q̃a vult nullo mõ q̃ri legatum Titio, niſi
pri9 apꝑeat de volũtate:iõ cũ exprimat alio mõ q̃ inſit, nõ mirũ
ſi talis exp̃ſſio operat̃.ſz in caſu nr̃o nos loq̃mur,q̃ñ exprimit̃ eo
mõ quo ĩeſt.Nõ ob.lex,ſi q̃s Sẽproniũ. q̃a ſicut hẽt duo r̃nſa, &
duob.modis p̃t ĩduci,ita ad ſingula dabo ſolõnẽ Et prĩo dũ dicit
in prĩo r̃nſo,ꝙ legatũ factũ mihi,ſi Titi9 capitoliũ aſcẽderit,vz,&
tz,lz iſta ꝯdõ ſit in mera volũtate Titij, tñ ſi dixiſſet ꝙ ſi Titi9 vo-
luerit nõ valere legatũ, ecce ꝙ multa exp̃ſſa nocẽt q̃ tacita non
nocẽt.& q̃a vt dicit Bar.in l.nõ nunq̃.ff.de ꝯdi.& de.nõ exprimi
tur eo mõ quo ineſt:nã lz in volũtate Titij ſit aſcẽdere capitoliũ,
tñ põt eſſe ꝙ ẽt inuitus aſcẽderet, & iſto caſu purificaret̃ ꝯdõ le-
gati.

ADDITIONES.

a ¶Pro nobis.Facit j.Pe.3.& 4

b ¶In Chriſto.Adde 8.q j.olim.2 1.q.2.qđ aũt.de p̃ſum ꝑ.literas. Car. in cle.j.§.ſi de exceſ.præla.& Abb.in c.1.in prin.de his quæ fi.a ma.par ca.

gati.ecce ergo ꝙ nō semꝑ ista ꝯdō, si Titiꝰ capitoliū ascēderit, ve-
rificat̄ ēt si voluerit, q̄a imo ēt ipso nolēte verificat̄, dummō ascē
dat capitoliū. Non ob. s̄m exemplū d.l.si quis Semproniū. si quis
hæres institutus mihi hæres erit, filius meus exhr̄s esto. ista ex-
pressio vitiat exhæredationē: & tn̄ tacite inest in exhæredatio-
ne, vt hæres institutus adeat hæreditatem, l.filiū.§.sed cū exhære
datio.ff.de bo.pos.ↄtab. quia soluit Bar.in simili in d.l.3.ff.de leg.
j. Nam ad exhæredationis validitatem a principio non requirit̄
ꝙ hæres adeat, nec hæres habeat expectare validitatem exhære-
dationis aliter quo ad hoc vt adeat: immo filio exhæredato hæ-
res poterit adire, & tunc post aditionem plurimum robur susci-
pit exhæredatus, non tn̄ quia ante valeret: sed in casu illo voluit
testator implicare quandam ↄ̃rietatē, s. ꝙ exhæredatio non valet
nisi hærede adeunte. & clarum est, ꝙ hæres non pōt adire suspē-
sa validitate exhæredationis ex toto, non mirum si illa expres-
sio id vitiat. & facit tex.in l.3.§.si quis.ff.de lib. & posthu. In casu
aūt nostro præsupponitur cōditionē exprimi eo modo, quo in-
hæret: ergo nullum debet operari effectum, siue condō deficiat,
siue stet in suspenso. & sic aut volumus intelligere quod expri-
matur alio modo quàm inest condō, & tunc non pōt procedere
opi. Io. And. in nouella, nec Cardi. hic dum voluit, ꝙ nihil opera
tur: quia immo operaretur, & sponsalia restarent condōnalia, &
sic non generarent publicā honestatem, d.§.illi si volet. & notat
Bar. in d.l.3.ff.de leg.j. Aut exprimitur condō quæ tacite non in-
est: & tunc ex sponsalibus condōnalibus ante purificationē nul
la nascitur publica honestas, d.c.vnico. Et procedunt hæc in cō-
ditione de futuro. de cōditione aūt de præterito vel præsenti ve
rificatur, nascitur ex talibus sponsalibus sub condōne de præte-
rito vel de præsenti ↄ̄ctis publica honestas, l. cum ad præsens.ff.
si cer.pe. & ita cōiter scribentes hic. Vltimo vt nihil omittā post
Zochum quæro s̄m Gas. Iuraui tibi tradere vnam de filiab. meis
in vxorem, nūquid ad aliquid est efficax ista obligatio? dic si nul
lam de iure hr̄e pōt de filiab. meis, nulla est obligatio, nec iur̄m,
quia ciuili modo intelligendū est iur̄m. Si aūt tu potes hr̄e, & de
certis filiabus est iuratum, illa, de qua iuratū est, dr̄ ꝙ ego debeo
facere quantū possum, vt illa tibi tradatur, ff.de eo qđ certo loc.
l.2. & quod notatur j̃.eo.ti.ex lr̄is.2.facit enim hō quod potest, &
legem adimplebit.22.q.2.facit homo. si aūt quamlibet earum tu
potes hr̄e, in ptāte mea est quam velim tradere, vt in regula, in al
ternatiuis.de reg.iur. in 6. & si me offerente vnam cum effectu,
stat per te vel per eā quominus illā accipias, liberor ego, l.stipula
tus.ff.de verb.oblig. aut iuraui certā tibi dare, puta Titiā: & tunc
aut iuraui pure aut sub ↄdōne. si pure, ego debeo laborare tunc
quantū possum, aliter vero non teneor, arg.c.quanto.de iureiur.
& c.1.eo. tit.li. 6. si ↄditionaliter s̄m condōnem de qua in tex.no
stro, debeo laborare vt habeas illam de qua iuraui: & si illa non
vult, vel casu mortis vel alio impedimento impediet̄, tunc si te-
nuerunt sponsalia, vt quia sciuit, & ea sponsalia habuerit rata ta-
cite vel expresse, tunc aliā non posses hr̄e ꝑꝑ impedimentū pu-
blicę honestatis: & iō non possum aliā tradere vt in casu nr̄o. fa-
cit c.in literis. & c.accessit.j̃.eo.tit.sequenti, & c.vnicū. eo.tit.lib.
6. Si aūt illa nesciuit, teneor ad illā tradendā si possum, & si illam
nō possum, debeo aliam tradere. Super tex. non sunt alia, nec gl.

S V M M A R I V M.

1 *Libere aliquid posse facere dicitur, qui illud potest sine alicuius licentia, licèt aliqualiter ex illo facto veniat puniendus.*
Dictio, libere, quibus modis sumatur.
2 *Matrimonium præsumptum inducitur per sponsalia, si subsequatur copula carnalis.*
Sponsa an impunè possit alteri nubere propter longam absentiam sponsi. 4.
3 *Sponsa per uerba de futuro non tenetur sequi sponsum vagabundum.*
Vxor an teneatur sequi virum.
5 *Sponsalia quibus modis dissoluantur.*
6 *Spōsalia in casibus, in quibus dissoluuntur, debēt dissolui per iudiciū ecclesiæ.*

C A P. V.

DE illis autem. Si sponsus de futuro ante car-
nalem copulam per longum
tp̄s se absentat, cum alia pōt ↄ̃here spōsa. h.d. Diuidi-
tur in duas partes. secunda ibi, hoc tibi volumus. Vbi
ponitur decisio. No.ex tex. ibi, doctores. qualiter ↄ̃hunt̄ sponsa-
lia de futuro: quia ↄ̃huntur per verba, quorum executio in futu-
rum tp̄s confertur: & ideo sponsalia de futuro nuncupantur, ca.
1 nostrates.30.q.5. †No.ibi, ꝙ liberum. s̄m do. Ant. & Panor. ꝙ ille
dr̄ posse libere aliquid facere, qui illud pōt sine alicuius licentia,
licèt ex facto illo aliqualiter veniat puniendus, prout hic isti mu
lieri licitum est per diutinam absentiam sponsi ↄ̃here, sed tn̄ pu
a nitur de periurio: & sic verbū, libere. [a] videtis ꝙ importat, idest
sine licentia. & facit tex.in c.fi.de testamentis.lib.6.in c.licet epi
scopus.de præben.e.li.in c.de mulcta.s̃.de præben. & facit gl. in
cle.fi.in verbo, libere.de iurepa. vbi intelligit libere, i.sine aucto
ritate superioris. Alibi ponit libere, idest sine dispensatione, c.la
tor. & ibi not.j̃.de homi. Alibi libere, i.sine ↄ̄dictione, c. ordina-
rij. & ibi glo.de off.ordi.lib.6. his modis potest hic capi. Qn̄q; po
nitur, i.sine retentione, c.1.de regularibus.lib.6. qn̄que, idest sine
solennitate, l.j.ibi, liber sit stillus. s̄m vnum intellectum, C.de sa
crosan.eccl. qn̄q; importat, vt cum iuris solennitate fiat actus, &
sic nudam permissionem importat, d.l. s̄m alium intellectum: &
voluit Bal.in c.1.per illum tex.s̃.de rescri. qn̄q; tn̄ ponitur, i. sine
pœna, licèt hic non, c.si pro debilitate. & ibi no.s̃.de offic.deleg.
2 †Not.ex text. ibi, in facto processum. a ↄ̃rio sensu, ꝙ sponsalibus
consummatis per copulam non pōt vxor propter absentiā spon
si alteri nubere. Et est ratio, quia copula post sponsalia inducit
præsumptum matrimonium, c.is qui fidem.j̃.e. & post matrimo
nium non licitum est alteri ex coniugatis propter absentiam al
terius nubere alij, c.in præsentia. & ibi videbimus, j̃.eo. Not.ibi,
de periurio. ꝙ licèt ꝑꝑ absentiam sponsi longam sponsa poterit
alteri nubere, & sic soluuntur sponsalia, tn̄ punitur ipsa sponsa:
& sic licèt hoc sit malum, vt fidem frangat nubendo secūdo, tn̄
ꝑꝑ dubiū maioris mali cōparatiue Papa permittit minus, i. ꝑꝑ
dubium fornicationis Papa permittit periurium. & ideo Ioā. de
Deo, vt refert hic Hostiē. & Io. An. infert hic esse casum eius, de
quo vidimus in c.præterea.s̃.eo.in gl. ꝙ ibi Papa permitrit disso
lutionem spōsalium ex mutuo ↄsensu, non q̄a mero iure possit
a spōsalibus pro parte recedi, sed potius permittit dispēsatiue vt
maius malū euitetur: de quo ibi dixi. Et ad istū tex. rn̄det Io. And.
ꝙ verum est hic, ꝙ Papa permisit dispensatiue ꝑꝑ dubium ma-
ioris mali, & necessaria fuit dispensatio huius decretalis, q̄a me
ro iure non poterat spōsa discedere e sponsalibus, cū nō appare
ret ꝙ ↄcurreret voluntas viri. Sed in c. p̃terea. ↄcurrebat vtriusq;
partis. Et sic habetis ex p̃dictis inferre, ꝙ ꝑꝑ maius malum vitan
dum permittit̄ minus malū, licèt puniat̄: de quo in d.c. præterea.
domi. Ant. non placet iste intellectus, q̄a non est verū assumptū
ꝙ ꝑꝑ maius malū permittetur minus hic, qđ patet: nam ↄ̃uenié-
do sponsalibus certum erat periurium, expectando spōsum du-
bia erat fornicatio: & sic non vr̄ ęquum, ꝙ ꝑꝑ maius de quo du-
bitatur, & fortè non accideret, debeat permitti minus malū, qđ
est certum. Vnde soluit do. Ant. tex. nostrum aliter, ꝙ hic mero
iure sponsa potuisset discedere per absentiā non obstante iur̄o:
quia in iur̄o & sponsalibus vr̄ inesse condō rebus sic stantibus,
c.quēadmodū.s̃.de iureiur. vnde sponso se absentante longa ab-
sentia mutatur rerū status, q̄a cogit̄ diu expectare: qđ non vr̄ co
gitatū in ↄ̃hendo sponsalia, imo vr̄ actū ↄ̃rium, cū subordinētur
sponsalia ad mr̄imoniū, & per mr̄imoniū cupiat mater fieri, c.fi.
de frigi. & malefi. & ideo resoluta cōdōne q̃ tacite inest, pōt ista
discedere a sponsalibus, q̄a vr̄ sic tacite inter eos actum. Et si di-
catur, qn̄o ergo fuit alia mulier de periurio punita, ex quo mero
iure a sponsalib. potuit recedere, cū qui peccat lege permitten-
te, pęnā non incurrat vel non mereat̄, c.q̃ peccat.23. q.4. l. Grac-
cus. C.de adul. Soluit d. Ant. ꝙ hic nō fuit ipsa mulier punita de
periurio pęna ordinaria, sed solū extraordinaria pęna. Et hoc po
tius factū est ad euitandū malū, quod summopere ↄsiderat̄ ab ec
clesia, c.cū in tua.j̃.eo. & c.2.j̃.de ope. nou.nun. potius q̃ quia ip-
sa peccauerit. Nam cū apparenter appareret de spōsalib. & iur̄o,
scādalizati fuissent hoīes, ex eo ꝙ ista mulier impune ↄ̃uenisset
spōsalib. & iur̄o: ideo text. dicit, pœnitentiā imponendā illi mu-
lieri. Hodie bidellus noster fecit collectā suā, qui ita gratiose fe-
cit sermonē cum gratiarū actione, ꝙ ęqualiter oēs ꝓuocauit ad
3 risum tam doctorē legentē, q̃ scholares audientes. † Glo. in ver.
transferentes. habetis in gl. ꝙ sponsa per verba de futuro non te
net̄ sequi sponsum vagabundū, & cōiter in hoc approbat̄. aliud
b vult gl. ꝙ vxor teneatur sequi virū vagabūdū. [b] & ita ēt tenet gl.
in c.1.j̃.de ↄiugio ser. in c.1.j̃.de ↄiugio lepro. in c.vnaquęq;.13.q.2.
tenent hic indistincte cōiter scribētes vsq; ad dn̄m Antonium
inclusiue. Sed do. Cardi. & Panormi. & Bart. in l.Męuia.§.j.ff.de
annuis legatis. Bal.in l.quæ manumittitur. C. de operis liberto-
rum. Cy.in l.libertę. C. de operis libertorum. cū distinctione ꝓ-
cedunt: vnde eorū dicta simul iungēdo distinguite, aut maritus
vagat̄ inhonesta vagatione & reprobata, puta q̄a trāsiuit ad infi
deles

ADDITIONES.

a ¶Libere. Vide do. Alex. de Imo. in l.si mihi & Titio. ante pen. col. de uerb. obli.
b ¶Vagabūdum. Facit, quia vxoris & uiri unica est domus. & licet etiam uir esset peruersus, uxor cum uiro debet permanere, ut per do. Soc. consil. 386. incip. Visa protestatione. uersi. secunda ratio est. in secunda parte, char. 205. sed ab extra quid, an maritus uagabundus tenetur alere vxorem nolentem eum sequi, sed uolentem stare ubi sibi placet, honeste tamen, uide Bal. in l.j. C. de ope. li.

deles,& non tenentur ſequi,c.gaudemus.c.q̃ro.j. de diuor. Aut
vagatur,vel peregrinatur ob honeſtam cãm, vel neceſſariam,&
tunc aut eſt breuis vagatio,& tenetur ſequi,& ita põt ſaluari gl.
cũ concor.Aut eſt longa vagatio, & tũc ſi a principio ſciuit hãc
naturam mariti,tenetur ſequi, quia vr̃ mores approbaſſe. Si ve-
ro ignorauit a principio,non tenetur ſequi: & ita ſentit gl.in d.
c.vnaquæq;.ſm vnam opi. & eadem membra facit in dubio, qñ
non appareret de cã vagationis, quia diſtinguitur vt dixi qñ eſt
honeſta cã vagationis.Gl.in verbo,liberum.in fi. iſta gl.duobus
modis põt intelligi quo ad verba illa,ſm leges &c.Primo modo
ſm Io.An.& cõiter ſcriben.ꝙ velit gl.ꝙ quatenus in tex.dr̃ libe-
rum eſſe ſponſæ propter abſentiam mariti tranſire ad aliud ma
trimonium,limitetur ſm leges,i.expectato prius triennio. Et ſe
cundum hunc intellectum theoricè procedendo, dum quærit̃,
4 qñ propter†abſentiam viri mulier poſſit alteri nubere:diſtingui
te,aut loquimur in matrimonio per verba de pñti, & tũc nunq̃
põt alteri nubere, niſi ſit certificata de morte mariti abſentis, c.
in pñtia.j.eo.& ibi videbimus de mõ certificandi: aut loquimur
in ſponſalibus,& tunc aut ſponſus licet ſit abſens, tñ eſt in pro-
a uincia,& ſolum bieñiũ expectabitur[a],l.2.C.eo.ti.aut eſt abſens,
& extra prouinciã,& tũc dẽt expectari per trienniũ,l.2.C.de re-
pudijs.allegata in gl.Pan. tñ hic ex mente Cy.in d.l.2. C.de ſpõ
ſa.tenet,ꝙ per ſolũ bienniũ ſponſus abſens eſt expectandus, nõ
diſtincto an ſit extra prouinciã, vel in prouincia. & ad l.2.allega
tam in gl.dũ ibi ſit mentio de triennio,dicit ꝙ ponit facti accidẽ
tia: tñ prima diſtõ magis eſt conſona dictis iuribus. & ita tenet
hic Car.& procedunt prædicta, qñ non cõſtaret de cã abſentiæ,
vel ſi conſtaret,non erat neceſſaria: ſi aũt abſentia fuiſſet neceſ-
ſaria,& tunc donec durat abſentia,dẽt expectari, nec hẽt præfi-
xum tp̃s certũ.l.ſæpe.ff.eo.ti. poſſet tñ ſponſa moræ impatiens,
ſi abſentia in lõgũ traheret̃,implorare officiũ iudicis, vt daret li-
cẽtiã ſibi ꝯhendi cũ alio, cũ nõ poſſet tm̃ expectare:& iudex im
partiet̃ officiũ ꝑꝑ fornicationem vitãdã, & licẽtiã dabit. ita hic
Hoſt.& alij poſt eũ, & faciũt no.in c.Iordane.j. de eo, q̃ cogno.
cõſan.vxo.ſuæ.in c.ex publico.s̃.de ꝯuerſ.ꝯiug. Scd̃m intellectũ
hẽt hęc gl.vt velit notare drĩã inter ius canonicũ & ciuile,q̃a de
iure ciuilr̃ ſpõſa dẽt expectare ſponſum abſentẽ ꝑ trieñiũ, d.l.2.
allegata in gl. De iure aũt canonico poſſit nubere alteri libere,
ex quo veriſir̃ nõ ſperat̃ cito redit⁹ mariti,vel ſpõſi: & ẽ rõ drĩæ,
nã ius ciuile ſolũ bonũ publicũ ꝯſiderat, nec ad pctm̃ aduertit.
Ius aũt canonicũ ꝯſiderat peccatũ,vt no.in rl'a,poſſeſſor malæ fi-
dei.de reg.iu.li.6.in c.fi.s̃.de p̃ſcri. Et ꝑpea cũ ꝑꝑ abſentiã mari
ti iminet periculũ fornicationis, iõ ius canonicũ ꝑmiſit ſponſæ
poſſe cũ alio ꝯ̃here, ex quo nõ ſperat̃ reditus ſpõſi de ꝑximo. &
hic intellectus placet Panor.q̃ ad hoc põderat tex.noſtrũ in ver
bo,liberũ.ſi.n.hẽt expectare ꝑ trienniũ,nõ eſſet liberũ mulieri-
bus ꝯ̃here.Itẽ ponderat,ꝙ tex. nr̃ nihil exprimit de certo tꝑe ex
pectandi,ergo nec ſubaudire debemus,c.ad audientiã.s̃.de deci.
5 Gl.in verbo,ſteterit.ibi,ad cautelã.& ſic†ſentit gl.opin.D.Anto.
de qua dixi in tex.ꝙ hic non fiat impoſitio pñiæ, quia mulier de
liquerit:ſed ad cautelã,i.ſcandalũ euitãdũ. In fi.gl. habetis ex gl.
enumeratos tres caſus,in quibus ſoluuntur ſponſalia. Septẽ ca-
ſus ponit gl.37.q.2.§.ex his.al's incipit,ſed quod colligitur.Trede
cim enumerat Io.An.& poſt eũ D.Ant.in ſum.huius rubr.Duo-
decim enumerat Hoſt.in ſum.eo.ti.de ſponſ.§.fi. Vñ dicite pri-
mum eſſe caſum,ſ.ꝑꝑ abſentiã ſponſi. de quo in gl.præcedenti.
Scd̃s eſt caſus ꝑꝑ fornicationẽ carnalẽ,c.quẽad.in gl.alleg.Ter-
tius per ſponſalia de pñti,& ſic matrimoniũ poſtea ꝯ̃ctũ, c.ſi in-
ter virũ.& iuribus alle.in gl.Quartus,qñ ſponſalibus eſt aſſigna-
tum tẽpus per partes,intra quod debeat purificari matrimoniũ:
nã lapſo illo tꝑe licitũ eſt cũ alia ſiue alio ꝯ̃here, licet ille, ꝑ quẽ
ſteterit,vt mr̃imoniũ nõ habuerit effectũ,debeat puniri, c.ſicut.
& c.ex lr̃is.j.eo.Quintus,qñ tp̃s eſt aſſignatũ ſponſalibus a iudi-
ce,intra quod purificent̃ in mr̃imoniũ; nã ex cã põt iudex vidẽs
imminere periculũ fornicationis,præcipere partibus,vt j.tale tẽ
pus ſponſalia purificentur,per ea, quæ hñr in c.ex publico.s̃. de
cõuer,ꝯiuga.& in d.c,Iordane. hoc tꝑe aſſignato elapſo, poterit
ſponſa cũ alio ꝯ̃here,vel eꝯ̃,licet ille, ꝑ quẽ ſteterit,veniat puniẽ
dus.ita Hoſt.in ſum.eo.ti.§.fi.in prin.Sextus, qñ ſuperuenit poſt
ſponſalia morbus talis, ꝙ cũ periculo ſponſa verſaretur cũ ſpon
ſo:hoc caſu reſoluuntur ſponſalia, puta per leprã,c.ſi.j.de coniu.
leproſorũ.Et ita ſi medio tꝑe fuiſſet effectus frigidus, vel malefi
ciatus,vt no.in c.quẽadmodũ.s̃.de iureiu.Septimus,ꝑꝑ fornica-
tionẽ ſpũalẽ.i.quia alter deſpõſatorũ incidiſſet in hæreſim: hoc
caſu reſoluuntur ſponſalia,c.cũ nõ ſolũ.c.iã nunc.28.q.j. Octau⁹,
propter affinitatẽ ſuperuenientẽ inter ſponſum,& ſpõſam,c.ex
lr̃is.c.fraternitati.j.de eo,qui cog.conſang.vxo.ſuæ.hoc caſu diſ-
ſoluuntur ſponſalia.Nonus,per ingreſſum religionis: altero.n.
deſponſatorũ religionẽ ingrediente,diſſoluuntur ſponſalia,c.ꝯ-
miſſum.j.eo.c.ex publico.& c.ex parte.el 2. & ibi no.s̃. de ꝯuer.
coniug.Decimus,qñ ꝯ̃ctę ſunt inter impuberes,& facti maiores
ꝯdixerunt:nã tunc ẽt diſſoluuntur, niſi apparet, ꝙ facti maiores
ratificaſſent,c.de illis.j.ti.j.c.vnico.de deſpon.impu.li.6.Vndeci
mus,ꝙ ex mutuo conſenſu ipſorũ deſponſatorũ ſponſalia ſoluũ
tur,c.2.s̃.eo.Duodecimus,propter capitalem inimicitiam inter-
uenientẽ inter ſponſum,& ſponſam: nã tunc licitũ eſt alteri tm̃
ex eis petere diſſolui ſponſalia.ita Hoſti.in ſum. vbi s̃.in ver.ſed
pro Deo.mouetur per rõnẽ c.2.s̃.eo.ibi,ne forte in deterius ꝯtin
gat.& c.requiſiuit.j.eo. nã ꝑꝑ capitales inimicitias de facili ſeque
rent̃ homicidia inter iſtos,ſi cõiungerent̃. mouet̃ ſcd̃o, nã poſt
cõſummatã copulã ſi inter maritũ,& vxo.ſit capitalis inimicitia
& vxor diſceſſerit a marito,& ſic eũ ſpoliauerit quaſi poſſeſſiõe
maritali,non fit reſtõ vxoris timentis ſæuitiã, & capitales inimi
citias mariti,niſi p̃ſtita cautione,& ſibi nõ eſſet prouiſum ꝑ cau
tionẽ,prout veriſir̃ eſt,qñ ſunt inimicitiæ capitales,vt vult tex.ĩ
c.accedens.el 2.s̃.vt li.non ꝯte.non fit reſtõ ꝯiugis,ſed remanent
ſeparati:& tñ poſt ꝯſummatã copulã ſunt duo ĩ carne vna, & te-
nent̃ ad mutua ſeruitia,nec debent ſeparari, vt dixi in rub.in dif
finitione.ergo a fortiori,ſi ꝑꝑ capitales inimicitias fit ſeparatio
illius mutuæ ſeruitutis, multomagis fiet ſeparatio ſponſaliũ, ex
quibus nõ orit̃ tm̃ vinculũ,nec viciſſitudo tanta ſeruitutis.Deci
muſtertius,ꝑꝑ famã,ſiue ſcandalũ quod oriret̃,ſi qd̃ inter deſpõ
ſatos eſſet impedimentũ: nã tũc diſſoluunt̃ ſpõſalia, c.cũ in tua.
j.eo.& c.2.de ꝯſan.& affin.Decimuſquartus eſt, ſi viuente prima
vxore iſta ſpõſalia ſunt ꝯ̃cta cũ alia & poſtea maritus machinat⁹
eſt in mortẽ primæ vxoris,vt poſſit accipere hãc ſpõſam in vxo-
rẽ:vel polluit iſtã ſecũ cohabitando in vita vxoris primæ:nã hoc
caſu nõ põt ꝯ̃here matrimoniũ cũ hac ſponſa, & diſſoluunt̃ ſpõ
ſalia,c.2.& c.ſuper.j.de eo,qui dux.in matrim.quã pol.ꝑ adul. &
toto tit.Decimuſquintus eſt,ꝑ ſuſceptionẽ ſacri ordinis:nã licet
ſacer ordo nõ diſſoluat ſpõſalia ꝑ verba de pñti ꝯ̃cta, vt hr̃ in c.
vnico,de voto.lib.6.in c.ex parte.s̃.de ꝯuer.ꝯiu.tñ diſſoluit ſpõſa
lia ꝑ verba de futuro ꝯ̃cta,§.ecce.27.q.2.& ita D.Ant.poſt Io.An.
s̃.in rub.Decimuſſextus,ꝑ ſcd̃a ſpõſalia ꝯ̃cta ꝑ verba de futuro,
ſed ſecuta copula:nã tũc diſſoluunt̃ prima, q̃a iſta ſcd̃a ſunt p̃ſũ
ptũ matrimoniũ,c.is,q̃ fidẽ.j.eo.Ita Io.An. & D.Ant. vbi ꝓxie.
& faciũt q̃ videbimus in c.fi.j.eo. Decimuſſeptimus,ẽ cognatio
legalis,puta adoptio:vel ſpũalis, puta ꝯp̃rnitatis poſt ſpõſalia ſu-
perueniẽs:nã tũc diſſoluunt̃ ſpõſalia, Io.An.vbi ꝓxime,& Hoſt.
in c.veniẽs.& ibi D.Ant.j.de cogn.ſpir.Decimuſoctauus eſt ꝑꝑ
affinitatẽ,q̃ ſuberat,ſed occultã tꝑe ſpõſaliũ, ſed poſtea detectã:
nã tũc diſſoluunt̃ ſpõſalia,D.Ant.in c.veniẽs.j.q̃ cler. vel vou.&
videbimus ĩ c.p̃terea.& c.ex lr̃is.j.eo. Decimuſnonus eſt ꝑꝑ de-
fectũ ꝯdõnis,cũ fuerint ſub ꝯdõne ꝯ̃cta,c.ſuꝑ eo.& c.verum.j.de
cõd.app.& faciũt q̃ hñr in c.vnico.eo.ti.li.6. Vigeſimus eſt caſus
ꝑꝑ ſuſceptionẽ habitus religioſi,licet nõ ſolẽnẽ, c.veniẽs.j. qui
cle.vel vou.ibi caſus ſm vnũ intellectũ. Vigeſimuſprimus eſt in
ſolo voto cõtinentiæ:nã ſi poſt ſponſalia voueat vnus ex deſpõ-
ſatis continentiã, diſſoluantur ſponſalia,tex.in d.c.veniens. ſm
aliũ intellectum. & his duobus vltimis caſibus matrimoniũ nõ
diſſolueretur,c.vnico,de voto, lib.6. Vigeſimuſſecundus eſt ca-
ſus propter ſæuitiã ſponſi:nã tunc põt ſponſa a ſpõſalibus diſce-
dere,ita Panor.in d.c.veniens.j.qui cler.vel vouẽ.per ea quę hñr
in c.lr̃as.s̃.de reſtit. ſpol. & faciunt quæ s̃. dixi in caſu inimicitiæ
6 capitalis.Sed operæpreciũ eſt ſcire, nunquid† in his caſibus,in
quibus ſponſalia diſſoluuntur, mero iure hoc fiat,an vero requi
ratur ſnĩa iudicis ſeparatoria.& dicit hic Io.An.& poſt eum Car
di.& Hoſ.in ſum.eo.ti.§.ſi verò,ver.& no.ꝙ regul'r requiritur,vt
diſſoluantur ſponſalia per iudicium eccleſiæ, c.ſeculares.33. q.2.
c.multorum. 35. q. 6. Fallit ſm eos, qñ per ingreſſum religionis
diſſoluerentur, quia tunc mero iure fit diſſolutio abſq; ſnĩa ho-
minis,d.c.cõmiſſum.& d.c.ex publico. Fallit ſcd̃o, qñ diſſolue-
rentur per ſpõſalia ꝯ̃cta per verba de pñti, quia tunc ẽt a iure fit
diſſolutio ſine ſnĩa hoĩs, d.c.ſi inter virum. cum alijs s̃.alleg.cir-
ca hunc caſum Vos addite & tertio.Fallit, qñ diſſoluerentur ꝓ-
pter affinitatẽ de nouo detectã.nã iſto caſu affinitas reddit nulla
ipſa ſponſalia ex iuris diſpoſitione, vt dixi in c.ad audiẽtiã.s̃.eo.
Et cum ſint nulla, ergo non indigent facto hoĩs ad anullationẽ,
l.nã & ſi ſub conditione.ver.rumpendo.ff.de iniuſ.rup.c. ad diſ-
ſoluendum.j.de deſpon.impub.Fallit quarto, qñ diſſoluerentur
ſponſalia per ſecunda ſponſalia ſecuta copula:nam cum ſint ma
trimonium præſumptum iſta ſecunda ſpõſalia,idẽ erit,qd̃ in ſe-
cunda fallen.cum ſit eadẽ rõ,arg.c.cum dilecta. cum vulgar.s̃.de
confir-

ADDITIO.

a ¶Expectabitur.Vide Bal.in l.is,qui.C.de ſponſalibus.

con firmatio. vti. vel inuti. Fallit quinto, qñ diſſoluerentur ꝓpter defectum conditionis, quia tunc perinde habeatur, ac ſi ɔ̃ctum non eſſet, d.c. ſuper eo. fruſtra quærimus ſententiā hominis diſſolutoriam. Fallit ſexto propter ordines: nam tunc cum ſoluantur ſponſalia à iure, nec iſtud ſit proprie diuortium, fruſtra expectamus ſententiam hominis, d.§. ecce. 27. q. 2. tñ ille text. ſtringit in ɔ̃rium, prope finem, dum vult, ꝙ beata virgo Maria, quæ fuit Ioſeph deſponſata, cum non eſſet eius coniunx, tñ verbo Dei, & ſic iudicis, fuit in ſacratiſſima paſſione dñi noſtri Ieſu Chriſti tradita beato Ioanni. Fallit ſeptimo in ſuſceptione habitus etiā non ſolenni: nam cum per eam diſſoluantur ſponſalia propter votum continentiæ, quæ eſt maius bonū, ideo præparetur minori bono ēt ſponſalibus a iure ſine facto hominis, ſicut videmus, ꝙ matrimonium ſubſequens tollit ſponſalia ipſo iure, quia fortius vinculum tollit minus, d.c. ſi inter virum. Fallit octauo in voto continentiæ per rationem proxime dictam. De his duob. caſibus vltimis veritatem videbimus in c. veniens. j. qui cler. vel vo. vbi communiter datur a ius intellectus ad illum tex.

S V M M A R I V M.

1 *Voluntas coacta non habet locum in matrimonijs.*

Coacta voluntas licet ſit voluntas, non tamen eſt libera, vbicunque requiritur libera voluntas.

2 *Metus precedens purgatur per conſenſum ſuperuenientem.*

3 *Interrogationi incertæ non eſt reſpondendum, licet ſub diſtinctione poſſit reſponderi.*

C A P. VI.

De muliere, quæ. De re incerta non ſequit certa ſcientia. h.d. Vel aliter. Ad incertā interrogationē nō cogitur quis rñdere. h.d. Et deciſio iſta parū operat ad titu. No. ex tex.
1 ibi, inter vim, & vim † ſit dria, ꝙ qñ ſuper facto meticuloſo petit conſilium, debet qualitas metus exprimi, an fuerit talis, qui caderet in ɔſtantē virū, an vero nō: qa vanus metus non impedit actū, l. metū. la piccola. ff. qđ met. cau. c. cū dilectus, §. qđ met. ca. Itē dēt exprimi qualitas metus ex alio, qa alia eſt vis ɔciſa, & ita remouet cōſenſum ab actu etiā in his, quæ imprimunt characterem, gl. eſt not. in c. maiores. ſ. de baptiſmo. habetur in cle. fi. per Card. de æta. & qual. in c. ſacris. ſ. quod met. cau. Alia eſt vis cauſatiua, & iſta non remouet conſenſum ab actu, quia coacta voluntas tñ eſt voluntas, c. merito. 15. q. j. l. ſi mulier. §. ſi metu. ff. quod met. cau. Et ideo Papa generalē petitionē concilij hic repręhendit. Et ſi dicatis, ſi oīno coacta voluntas eſt voluntas, d. §. ſi metu. matrimoniū meticuloſum valebit, quia matrimoniū ex voluntate ſola valet, §. ſufficit. 27. q. 2. ſoluit D. Anto. ꝙ in his, quæ pendent ex libera volūtate, metus irritat actū ipſo iure, c. 2. & ibi gl. quod met. cau. l. ſi mulier. §. ſi dos. ff. quod met. cau. Et eſt ratio, quia licet coacta voluntas ſit voluntas, non tñ eſt libera, vbicunque requirit libera voluntas, cū metus deleat ſubſtātiale actus: non mirū ſi actus vitiatur. ita in propoſito in matrimonio cū debeat eſſe libera voluntas in ɔ̃hendo matrimoniū, c. cū locū. & c. gēma. j. eod. non mirū, ſi per metū vitiatur matrimoniū. No. ibi,
2 conſenſus † interceſſerit. ꝙ ſubſequens conſenſus habet purgare
a metū [a] in matrimonio adhibitū: de quo in c. ad id. & c. cū locū. j. eod. Et ideo hic Papa etiam reprehendit conſultationē, quare non expreſſit, an per ſubſequentē conſenſum ſit metus purgatus. & ſic habetis iuncto precedenti no. inſtructionē, qualiter in proponendo facto, & petendo conſilio debeatis vos habere.
b No. ibi, certū nobis &c. ꝙ ex facto ius oritur, [b] & deciſio iuridica: & ideo cū factū hic ambigue narraretur, non fuit de iure rñſum. facit c. de ſymoniacæ. de ſymon. l. quidā referunt. ff. de iure codicil. in l. ſi ex plagis. §. in cliuo. ff. ad leg. Aquili. No. ibi, nihil
3 inquiſitioni tuæ, † ꝙ incertę interrogationi nō eſt reſpondendū de iure, licet ſub diſtinctione poſſit reſponderi, vt etiam vult gl. hic per iura in ea allegata. facit l. vt reſponſum. C. de tranſactio. alibi tñ reſpondetur, ſed cū iurgio, vt in l. Domitius Labeo. ibi, aut fatua eſt quæſtio tua. ff. de teſta. & dicit hic Ioan. de Ligna. illud ibi factū, quia erat iuriſconſultus, qui reſpondebat alteri iuriſconſulto, cū turpe eſt ignorare id, in quo verſatur, & ſic fatue conſulere. alibi reſpondet Impe. diſtinguendo & bene, l. precibus. C. de impub. & alijs ſubſtit. & ideo dicit hic D. Cardin. per tex. noſtrū, ꝙ cū quidā medicus iuiſſet ad ęgrotum, qui multum lamentabatur, ꝙ dolore torqueretur, & leuiter hinc & inde corpus ſuū arctaret, interrogando an ibi, vel ibi doleret, & ęgrotus continuo reſponderet, non. tandem interrogauit ipſum, vbi dolorem haberet: reſpondit ille, neſcio: tamen doleo. fecit medicus receptam, recipe §. neſcio quid. & ſic dimiſit eum.

ADDITIONES.

a ¶ Purgare metum. Sed nunquid per oſculum in ſponſalibus per ſponſum ſponſæ metus illatus in matrimonio contrahendo purgetur. dic quòd non, vt per D. Alexand. de Neuo in conſi. in cauſa prædicta &c. poſt conſi. 44. Alexan. de Imo. in quarta parte. Item adde, quòd nec dicitur purgari, ſi poſt per tres, vel quatuor horas fiat contractus dotis, quia etiam in eo præſumitur metus durare. Io. An. Car. in conſi. 2. ſupra tit. quod met. ca. & Alex. de Imo. conſi. 45. 4. parte. Item nec ſi ſponſa coacta ad ſponſalia ſit tranſducta ad domum viri, & poſt modicum tempus reuertatur, quia non præſumitur a ſponſo, vel viro cognita carnaliter. nec matrimonium ratificatum, ſecundum Alex. in d. conſil. in fi. & Pet. de Anch. in conſi. 20. Facit dubium &c.

b Oritur. Adde Spec. de aduo. §. 6. ver. cum autem. & ſeq. & in tit. de diſput. & alleg. §. j. uer. hoc autem.

S V M M A R I V M.

1 *Matrimonium ad ſui ſubſtantiam requirit duo, ſcilicet ſcientiam, ideſt diſcretionem, & ætatem.*

Verba debent intelligi ſecundum communem intelligentiam, attenta qualitate verborum, & proferentium. & nu. 4.

2 *Iudex ſi iudicet ſecundum communem opi. non debet ſindicari, etiam ſi male fecerit, quia contraria opinio ſit verior.*

3 *Iudex non arctatur ad ſequendam communem opin. quando probabili ratione, vel ſubtili ingenio, ipſe tenet opin. ſingularem.*

4 *Iudex ſi tulit iniuſtam ſententiam, vel contra ius ſecutus malum conſilium alicuius conſultoris, non excuſatur in ſindicatu.*

5 *Ignorantia iuris non excuſat, neque ruſticos, neque mulieres, quando communiter illud ius ſcitur.*

6 *Verbum, volo, & verbum, placet, quid operentur, & an per talia verba contrahatur matrimonium.*

Venditio an inducatur per verbum, volo vendere.

7 *Interpretatio quæ, & qualis fiat in contractibus.*

8 *Interpretatio quæ ſit fienda in dubijs.*

C A P. VII.

Ex literis. Si apti ad matrimoniū ɔ̃hendū ꝑ verba obſcura ɔ̃xerint, vel ſe non intellexiſſe vim verborū dixerint, ad cōem intelligentiam verba reducūtur. h.d. Diuiditur in duas partes. In prima narrat factū ɔſultationē. In ſcđa, q̄ eſt ibi, hoc tuā. ponit deciſionem. No. primo ex tex. ibi, ɔ̃cturi. ꝙ ante oīa quærendū eſt de habilitate perſonarū. facit l. ſi quæramus. ff. de teſt. c. j. de accu
1 ſa. No. ibi, ſcientiā, & ætatē. ꝙ duplex † debet eſſe habilitas in ɔ̃hentibus matrimoniū: primo ſcientiæ, intelligite naturalis, i. diſcretionis: non aūt accidētalis, i. philoſophiæ, vel iuris. ita gl. hic in verbo, ſcīæ. q̄ per hoc remanet expedita. ſcđo requirit ętas 12. annorū in fęmina, 14. in maſculo. Intelligite vt vult gl. hic in verbo, ætate. q̄ ꝑ hoc eſt expedita. no. ibi, quo cognito inſtructionē. qūo in cognoſcendo de cā dēt iudex procedere: nā dēt per capla diſtinguere ordinatim cām, & primo euacuare vnum, & poſtea aliud, non aūt oīa ſimul interrogare. faciunt quæ hñr in c. exhibita. ſ. de re iud. & ita dicit D. Ant. hic. debent facere ſtudētes, vel examinantes aliq̄ materiā, & ita ēt examinātes teſtes. facit tex. in c. cū cām. ibi, ſigillatim. ſ. de teſtib. No. ibi, ad cōem &c. ꝙ verbum, interpretatio. dēt capi ſm cōem intelligētiā, intelligite ſm cōem intelligentiā attēta qualitate verborū & ꝓferētiū: qa ſi ꝓferunt ab hoibus groſſis, debēt groſſo mō intelligi, l. mācipia. & ibi Bal. C. de ſer. fug. Itē ſi proferunt verba in vulgari, vel ēt in latino, ſed groſſo, ꝙ vulgari ɔformat, debēt ſm vſum vulgariū intelligi: ita Bal. in c. 2. de duob. fratr. de nouo bñficio inueſtitis. in vſib. feu. Si aūt proferunt a ꝑſona perita & latine, debent intelligi ſm rectā ſignationē verborū. ita Bar. poſt gl. in l. ꝙ ſi nepotes. aſs ſi quis filiabus. ff. de teſta. tute. Et de hac cōi interpretatione habemus gl. & ibi cōiter Doct. in c. nōnulli. in prin. ſ. de reſcrip. no. Bar. in l. Labeo. ff. de ſupel. leg. in l. librorum. §. quod tñ Caſſius. ff. de leg. 3. no. Bal. in l. j. C. de ferijs. in l. j. C. de ſucceſſ. edi. in l. pe. C. de legit. hær. in c. j. in prin. in 4. col. de ſucceſſ. feu. & Lud. in rubr. ff. de oper. no. nun. & faciunt not. per Bar. in l. ſtipulatio iſta. §. hęc quoq;. ff. de verb. obl. in l. j. in fi. ff. de reb. dub. in l. ſi ita. ff. de au. & arg. leg. Sed aliud habetis ex iſto tex. ibidem, ꝙ in du-
2 bijs eſt recurrendum † ad communem intelligentiam. Et ideo dixit hic D. Anto. & poſt eum Panor. ꝙ iudex etiam ſi male fecerit, quia contraria opin. ſit verior, excuſatur, ſi iudicet ſecundum communem opin. Et faciunt quæ not. Barto. in l. qui ſolidum. §. etiā. ff. de leg. 2. in l. fi. C. de pęna iudicis, qui temere iudicauit. in §. quibus. in prima conſtitutione Codicis. in l. cum prolatis. ff. de re iudic. not. Bald. in ſecunda conſtitutione Codicis. not. Ange. in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de verbo. obl. not. Imo. in c. j. ſ. de re iudic. Ioan. An. & ibi Panor. ſ. de conſtitu. D. Anto. in c. j. §. vngitur præterea. ſ. de ſacra vnctione. Gemi. in c. j. in 2. col. de ſum. trin. & fide cathol. Innoc. in clem. ne Romani. in 2. col. de elect.
3 Dicit tamen Panorm. quòd † non arctatur iudex ad ſequendum communem opinionem, quando probabili ratione, vel ſubtili ingenio ipſe tenet opin. ſingularē. & eſt text. not. ib. in l. 2. §. ſed neq; quia. C. de iure veteri enucle. voluit Io. An. & Panor. in d. c. j.

c j.ſ̃.de conſt. & Gemin.in d.c.j. & Imo.in d.cle.ne Romani.Et
4 nota ibi,recte intelligẽtibus.ꝙ licet†verba debent capi ſm com
munem intelligentiam , non tñ iſta cõis intelligẽtia capitur ſm
intellectum inſipientium,vel male ſentientium, ſed ſm intelle-
ctum recte ſentientium.quod declara,vt dixi in pręcedentibus.
Et ideo dixit hic D.Ant.ꝙ ſi iudex tulit ſniam iniuſtam, vel ꝯtra
ius ſecutus malum conſilium alicuius conſultoris, ꝙ non excu-
a ſatur in ſyndicatu[a].& faciunt quæ hñr in c.ad noſtram.ſ̃. de con
ſue.& in c.ſi pro debilitate.ſ̃.de offi.del. Et voluit Bar.in l.ſi con
uenerit.ff.de re iud.in l.in bonorum.ff.de bo. poſſ.ti.gñali.Gl.in
verbo,ſponſalia.iuncta gl.in verbo,nõ intellexit. habetis varios
intellectus ad tex.noſtrum:primus eſt intellectus glo.primæ, ꝙ
hic matrimonium fuerit ꝯ̃ctum inter homines diuerſæ prouin-
ciæ,& linguæ,ita ꝙ mulier non intellexit linguã mariti, nec eꝯ̃:
puta mulier Alamana, maritus Italic⁹: iſto caſu velit dicere tex.
nr̃,ꝙ ſi verba non intellexerit, recurrendum eſt ad cõem inter-
pretationem.ſ.quæ elicietur ex actibus,& tractatibus pręceden
tibus,vel tunc interuenientibus,vel ſequentibus:puta licet mu-
lier Alamana in lingua ſua affirmatiue dicat ſe velle eſſe vxorẽ,
maritus Italicus affirmatiue dicit,ꝙ vult eſſe maritus, non intel
ligunt ſe inuicem quo ad verba,tñ habuerant tractatus de matri
monio per interpretem inuicem ; nunc per iſta verba , maritus
dat annulũ vxori in digito annulari, vel donauit ſolita dari vxo-
ri,vel oſculatur eam,& eꝯ̃,vbi non eſt conſuetudo,ꝙ alij quã vir
& vxor ſe oſculentur : tunc iſti tractatus , & actus conſonent in
matrimonium ſm cõem intelligentiam:licet verba inuicem nõ
fuerint intellecta,tñ declarabunt conſenſum matrimonij,& va-
lebit matrimonium,c.tuæ.& ibi videbimus,j̃. eo.& ideo hic Pa-
pa determinat recurrendum ad cõem intelligẽtiam . Sed tñ iſte
intellectus non conuenit literæ, quæ tractat de interpretatione
verborum.& ſm hunc intellectũ potius interpetramur actus,q̃
verba:tñ cõiter iſte intellectus tenetur, vt poſſit ꝓcedere.Sed ꝯ
hanc lecturam opponit Hoſti. de l. & ſi pupillus.§. de quo.ff.de
inſtito.ibi,literis &c.vbi vult tex. ꝙ præſcriptio reuocationis in
ſtitoris valeat,ſiue fiat græcis, ſiue latinis literis.Subijcit poſtea,
dumtñ verba intelligantur : ergo ita in propoſito requireretur,
ꝙ verba intelligantur . Soluit, ꝙ cum ad eſſe matrimonij de ne-
ceſſitate non requirantur verba,c.tuæ.& ibi videbimus.j̃.eo. ſed
poſſit etiam ꝑ actus probari,c.cum apud.& in d.c.tuæ.j̃.eo.Ideo
non mirum,ſi licet inuicem verba non intelligantur , dummo-
do ex actibus colligatur mutuus cõſenſus in matrimonium, va-
let matrimonium.Secunda eſt lectura, quam ſenſit gl.4.ꝙ hic ꝯ̃-
heretur matrimonium inter perſonas diuerſorum idiomatum,
& vterq; profert verba in lingua ſua apta ad matrimonium, ſed
vnus certificaretur de lingua alterius per interpretem: & allega
rent poſtea ſe non intellexiſſe per illa verba ꝯ̃hi matrimonium,
ideo mandat Papa,ꝙ ex quo ſm cõem intelligentiam verba hęc
b importent, ꝙ videatur ꝯ̃ctum matrimonium. Et ſic habetis, ꝙ ꝑ
interpretem[b] poteſt ꝯ̃hi matrimonium inter perſonas diuerſa-
rum linguarũ.idem videmus in ſtipulatione, vbi verba ſunt ne-
ceſſaria,l.fi.§.j.ff.de verb.obl. Idem dicit hic D.Car.in ſententia
iudicis,l.iudex.C.de ſent.& interloc.om. iud. idem in fideiuſſio
ne.l.græce.in prin.ff.de fideiuſ.idem in datione tutelæ,l.fi.C.de
teſt.tute.Tertia datur lectura ex mente gl.4. ibi, cum ſint eiuſdẽ
vulgaris . ꝙ hic ꝯ̃heretur matrimonium inter perſonas eiuſdem
linguę:& allegaret alter ex eis,ꝙ verba non intellexiſſet:& hoc
poteſt contingere alio de quinq; modis.Primo, ꝙ nõ intellexiſ-
ſet verba.i.ſignatum verborum quatenus ſonant,vel important
ex ſua ſignificatione:& iſto modo non procedit excuſatio,ſi ſm
cõem intelligentiam verba ſonabant in matrimonium . Et iſto
modo loquitur text.noſter . Secundo modo poteſt intelligi, eo
quia verba eſſent perplexa , quæ poſſent importare actum con-
ſummatum,vel conſummandũ:puta dicit Petr.hic & Abb.anti-
quus:quia dicit vir vxori,placet mihi tecum ꝯ̃here matrimoniũ,
vel eꝯ̃ vxor marito . Nam iſto caſu recurrimus ad cõem intelli-
gentiam:& dicunt ipſi, ꝙ ſm cõem intelligentiam iſta verba nõ
ſonant in matrimonium.adducũt gl.in l.in vẽdentis.C.de ꝯ̃hen.
emp.vbi non ſequitur, volo aſcendere arborem : ergo aſcendo.
Hoſ.in c.ex parte.j̃.eo.latius q̃ hic, tenet in hoc ꝯ̃rium per illum
tex.& facit gl.in d.l.in vendentis.in vna opinione,dum vult,ꝙ ſi
dico volo vendere,ꝙ inducatur venditio: ita in caſu noſtro . Ioã.
An.hic fędere diſtinctionis cõcordat opiniones,quia aut dr̃ vo-
lo tecum ꝯ̃here, vel placet tecum ꝯ̃here , vel te habere in vxorẽ.
Et iſto caſu procedit opi.Hoſt.aut dr̃, volo vel placet te ducere ĩ
vxorem.& iſto caſu procedat opi.Abb. & cum hac diſtinctione
tranſeunt Doct.niſi præcedens interrogatio demõſtraret, ꝙ age
retur de pñti ꝯ̃here matrimonium:puta quia diceretur, es ne cõ
tenta me accipere in maritũ per verba de pñti. & tunc rñſio ſub

ſeques,licet eſſet dubia,tñ intelligeretur per verba de pñti velle
inducere matrimoniũ. & iſte eſt caſus c.ex parte. ſm vnũ intel-
lectum,j̃.eo.Item niſi ex verbis aliter appareret, puta quia dice-
retur, promitto ex nunc te ducere in uxorem pro toto tꝑe vitæ
meę.& iſte proprie eſt caſus d.c.ex parte.Item niſi cõis interpre
tatio vel conſuetudo alr̃ haberet:quia tunc ſm illam interpreta-
tionẽ eſſet ꝯ̃ctum matrimoniũ,& non ꝯ̃ctũ,vt hoc tex.ita Gaſp.
Cal.& Car.hic. Tertio modo poteſt intelligi,quia verba ſint du
plicia,i.in duplicem ſenſum interpretabilia.ita Vinc.in c.licet.j̃.
de ſpon. duorum.qui ita intelligit tex.noſtrum, puta, promitto
te tenere pro uxore,uel habere in uxorem,donec terra cooꝑiat
mihi oculos,uel ponatur ſuper oculis meis . nã ſermo iſte duplr̃
põt interpretari,ut primo intelligatur de impoſitione terrę,quę
fit ſuper oculis alicuius,qñ ipſe eſt mortuus,& ſepelietur. & ſic
ur̃ reſolui donec uiuã. Alio mõ põt intelligi, donec ponat̃ mihi
terra ſuꝑ oculis qñocunq;,& ſic ẽt uiuẽti:& iõ poſſet iſte facere
ſibi imponi terrã ſuꝑ oculis,& purificata eſſet cõditio,& ſic iſta
non eſſet uxor. unde ſermo iſte debet interpretari ſm cõem in-
telligentiam,ut hic eſt tex. & iõ uerba capientur ſm primũ ſen-
ſum,i.donec uiuã.& ita tenet Hoſt.poſſe hic intelligi.& ſequun
tur ibi Doct.& ita Hoſt.in ſumma de matri.§. qualr̃ ꝯ̃hatur. uer.
quid ſi promittas . Quarto mõ poteſt intelligi hæc tertia lectu-
ra, quia partes dicerent ſe non intellexiſſe uerba , prout ſonant
in effectum iuris:puta,bona mulier promittens per uerba, pro-
mitto te habere in maritum per uerba de pñti.nõ credat ꝯ̃hi ma
trimoniũ,quia non credebat,ꝙ hæc uerba ligarent, uel quia exi
ſtimaret nullum uinculũ ſequi ex iſtis uerbis , niſi interueniret
datio annuli,uel alia forma:uel quia crederet ſolũ reſultare ſpõ-
ſalia : iſto caſu licet dicat ſe non intellexiſſe effectum iuris ipſo-
rum uerborum, tñ ex quo uerba hoc ſonant, & cõis intelligen-
tia hoc habet,ligabitur iſta mulier,& erit matrimonium,ut hoc
tex.ſm Inn.nec poterit mulier propter aliq̃ ignorantiam excu-
ſari,cum ſit craſſa & ſupina, eo quia cõiter ſcitur, quòd per uer-
ba de præſenti ꝯ̃hitur matrimonium,c.j.in argu.ſ̃. de poſtul.præ
5 lat.Et ſic habetis ſm Inn.& cõiter ſcriben.quòd† iuris ignorãtia
non excuſat neq; ruſticos,neq; mulieres, quãdo cõiter illud ius
ſcitur.Quinto poteſt intelligi, quia uerba eſſent clara quo ad ſi-
gnificationem,prolationem,& iuris effectum, ſed quo ad aĩum
proferentis,uel ſuſcipientis eſſent dubia:puta quia dicat uir,uel
uxor, quòd credebat uerba prolata apta ad matrimonium cauſa
ioci:puta in hiſtoria ſancti Nicolai , dum fit repręſentatio illarũ
trium puellarum,aliqua puella dicit ſe accipere iuuenem in ma
ritum,& econtra iuuenis: interuenit datio annuli, & ſingulares
actus inſtar matrimonij habentes. iſto caſu non tamen erit ma-
trimonium, quia conſtat, quòd repræſentatiue fit, & non uere.
ita Hoſt.in ſumma in titu.de matrimo.§. qualiter ꝯ̃hantur.uerſi.
quid in hiſtoria de beato Nicolao . Sed punctus tex. noſtri ſtat,
quid in dubio,ubi non apparet certe factum gratia ioci, pars ta-
men dicit ſe ſuſcepiſſe uerba gratia ioci , an erit matrimonium.
& dicit hic Hoſt.quòd ſtabitur iudicio aſſiſtentium, & dicto eo
rum,qui deponent, an ſuo uidere iſti iocarentur, an uero uere ,
& ſerio agerent . & in hoc conſideranda erit cõis intelligentia
uerborum,& actus conuenientium. & ita eſt hic text. ſm eum.
Alij extra gl.uoluerunt dare quartam lecturam,quòd tex.noſter
loquatur,quãdo maritus ita ſubmiſſa uoce protulit uerba, quòd
uxor ea non intellexit . Nam propter hoc dubitaretur , an eſſet
matrimonium.tamen D.Car. reprobat hunc intellectum , quia
litera ibi ad cõem uerbi intelligentiam eſt ꝯ̃ hunc intellectum:
nam ſi aliter non percepiſſet uerba , non eſſet recurrendum ad
communem uerbi intelligentiam,ſed matrimonium, cum con
ſenſus abſit,non ualeret,§.ſufficit.27.q.2. Vnde ſumendo prædi-
cta ſecũdum D.Ant.dicite, an ubi eſt dubium in uerbis, dicatur
matrimonium contractum necne: aut dubium prouenit ex par
te ſuſcipientis,& tunc ſm cõem intelligentiam hoc dubium ꝓ-
uenire non debet,ueriſimiliter interpretamur ꝯ̃ dubitantem,ut
ſit

ADDITIONES.

a ¶In ſyndicatu.Ad quod adde D.Soc.conſ.24.incip.Viſis diligenter,& mature. ver.& quia,vt dixi.in j.parte. char.43. Sed quid ſi ſequitur ſententiam magiſtri ſui,an teneatur in ſyndicatu?dic ꝙ non, vt per dominum meum Soc.conſil.43.incip.In præſenti conſultatione.verſi.pro qua.alleg.ibi,nam dicebat,in dicta parte,charta 84.

b ¶Per interpretem. Et adde,ꝙ interpreti etiam vnico creditur, tex.ſing.ſecundum Doc.Bar.Ang. & Alex.plenius in l.j.in ſi.ff.de verb.obl.quod eſt verum, etiam ſi ſit conſanguineus,qui poteſt interpretari ſigna, & nutus muti. Bart. in l.mutum.ff.de acq.hær. vide Ange. in Auth. vt præpo.nom.impe.ꝙ vnus Græcus poteſt inter latinos interpretari literam græcam , & Iudæus literam hebraicam,quod Alex.reprobat,dicens plures requiri, & vnum non ſufficere. & ita conſuluiſſe in d.l.j.conſilium eſt 178.2.par.& in j.parte conſi.35. quod eſt idem .

ſit matrimoniũ, vt hoc tex. aut dubiũ ex defectu referentis, quia
dicit ꝙ referentẽ non intellexit, & tũc ſi eſt adhibitus interpres,
idẽ dicite, quod in primo caſu. aut dubiũ ꝓuenit ex mixta rõne
referentis, & ſuſcipiẽtis defectu, puta quia vterq; eſt diuerſę lin-
guæ, & tũc niſi per actus appareat de conſenſu, nõ eſt matrimo-
niũ. ſed vbi per actus appareret de conſenſu, eſſet matrimoniũ,
vt dixi in j. lectura. aut verba nõ ſunt dubia quo ad ſe, ſed quo ad
iuris effectũ: & tũc non excuſat hoc dubiũ, & erit matrimoniũ,
vt voluit hic Inn. & dixi in 3. lect. aut verba ſunt dubia ſolũ quo
ad animũ proferentis, vel ſuſcipientis; & tũc hoc dubiũ non ex-
cuſat, & erit matrimoniũ, vt dixi in 3. lect. ex mente Hoſti. hic tñ
his duobus caſibus vltimis ſi ſe excuſans, ꝙ non intellexit effe-
ctũ verborũ iuris, vel ridiculoſe egit, eſt certus in ſua conſciẽtia
ſic eſſe: licet in foro fori ſit matrimoniũ, non tñ in foro Dei, qa
in illo ſtamus conſcientiæ, & actũ dubiũ interpretamur ſm con
ſcientiam gerentis. ita Hoſt. & cõiter Doct. & facit tex. in c. tua.
j̃. eo. & ibi videbimus. Et facit notabile dictũ Inn. in c. veniẽs. s̃.
de iureiur. vbi vult, ꝙ ex quo iurm ligat animã in foro conſcien
tiæ, intelligitur ſm conſcientiã iurantis, licet ſecus in foro fori.
6 Succedit mõ alia materia pro declaratione †præmiſſorũ, nunqd
per verbũ, volo, vel placet, ɔ̃hatur matrimoniũ. & dicite iungen
do dicta D. Card. & D. Ant. ꝙ ante oĩa ſciendũ eſt, ꝙ verbũ, volo.
de natura ſui ſemper importat volũtatẽ ſuſpenſam, ſed qñq; vo
luntatẽ de futuro, qñq; volũtatẽ de pñti diſponentẽ; & iõ dicit
D. Ant. ꝙ ſuſcipiunt iſta verba determinationẽ a ſuo adiũcto: nã
ſi dico, volo talẽ rẽ, vel talẽ maritũ, hic non eſt aliqua ſuſpenſio:
& iõ inducetur diſpoſitio de pñti, l. ſerui electione. & ibi Bar. ff.
de leg. j. facit tex. in l. 2. ff. de opti. leg. & ita hic D. Card. qñq; autẽ
adiungitur alteri actui, & non rei, puta verbo infinitiui modi, ꝙ
de natura ſui põt ſignãre actũ perfectũ præſens & futurũ: & iſto
caſu, an verbũ, volo, vel placet, diſponant de pñti q̃tũ attinet ad
matrimoniũ, dicite, Aut adiungitur infinitiuo importanti actũ,
cuius executio pendet de futuro, & non importat diſpoſitionẽ
de pñti, ſed promiſſionẽ de futuro, puta volo ducere te in vxorẽ
executio huius verbi pẽdet de futuro, iõ nõ eſt matrimoniũ, ſed
ſponſalia, c. de illis. s̃. eo. & facit in ſimili, qđ dr̃ de eo, qui dicit, vo
lo aſcendere arborẽ, d. l. in vendentis. vbi gl. Qñq; adiungitur in
a finitiuo[a] ſignãnti actũ in fieri, ſed nõdũ perfectũ, volo tecũ ɔ̃he-
re matrimoniũ. & tunc ſm D. Ant. reſoluitur in ſponſalia, & ſic
voluntatẽ de futuro ſuſpenſam, nõ aũt in matrimoniũ, & ſic vo-
luntatẽ de pñti diſpoſitiuã. Et ita Io. An. hic, & ẽt D. Car. tandẽ.
Et facit quod notant Cy. & Vltramontani in d. l. in vendentis. li
cet gl. ibi vr̃ ſentire ɔ̃riũ, dũ vult, ꝙ per verbũ, volo vendere, indu
catur vẽditio, & ɔ̃riũ ẽt ſentit Bar. in theorica in d. l. ſerui electio
ne. & no. idẽ Bar. in l. cũctos populos. C. de ſum. trin. Aut verbũ,
volo. adiungitur infinitiuo ſignãnti actũ in fieri: & ẽt volenti ſi
gnãre actum perfectum, puta volo te in vxorem, vel habere in
vxorem. & iſto caſu, aut profertur deliberate, & importat uolũ
tatem diſpoſitiuam, ſicut dicimus uolo adire deliberate prelatũ
nam ſignãt aditionem conſummatã, quia uoluntas ſola diſpoſi-
tiua adeundi perficitur, l. ſed & ſi alius. ff. ad Trebe. l. ſi quis ſuus.
ff. de iure delib. no. in l. filij mater. ff. ad Tertul. in l. qui ſe patris.
C. unde liberi. in l. gerit. ff. de acquir. hær. aut non profertur deli
berate, & tunc non ſonat in uoluntatem diſpoſitiuam, ut no. in
d. l. qui ſe patris. cum iuribus alleg. & ita hic Do. Ant. & dicetur
deliberate prolatum, quando ad interrogationem partis eſt rñ-
ſum. & faciunt quæ uidebimus in c. ex parte. j̃. eo. aut adiungitur
uerbo ſignãnti executionem actus iam perfecti, puta uolo te te
nere in uxorem, uel tractare. Iſta uerba, tenere uel tractare, præ-
ſupponunt neceſſario præambulum matrimonii: non. n. poteſt
tractari ut uxor, niſi matrimonium precesserit, c. ex parte. s̃. de re
ſti. ſpol. Et iõ cum quis uult conſequens, uidetur uelle omne ne-
ceſſarium antecedens ad illud, l. illud. ff. de acq. hær. c. prudentiã.
§. ſexta. s̃. de offi. dele. iõ dicendo, uolo te tractare ut uxorem, ur̃
præſupponere matrimonium, quod uult eſſe inter eos de neceſ
ſitate, & ꝑfectũ. & iſte ẽ tex. in c. ex parte. j̃. eo. & ibi uidebimus.
Gl. in uerbo, propoſuit. an debeat fieri interpretatio ɔ̃ actorem,
an ɔ̃ reum, dicam in glo. ſeq. quæ latius loquitur. ſed quo ad ɔ̃riũ
l. cum quidam. alle. ꝙ uerba interpretantur ex preſumpta uolun
tate teſtatoris: & ita in c. in calice. ꝑ ꝑ præſumptam uoluntatem
loquentis. Gl. in uerbo, intelligentiam. tangit gl. duo dubia. Pri-
mum, quæ interpretatio ſit fienda in ɔ̃ctibus. Secundum, quæ in
dubijs. Circa primum dicite ex mente gl. Do. Ant. & Card. aut
7 conſtat de conſenſu partium, licet †uerba de ſe ſint obſcura, & te
nentur, quia conſenſus habet regulare ɔ̃ctus, l. j. §. ſi conuenerit.
ff. depoſiti. intelligemus ɔ̃ctũ, prout apparet circa cõſenſum uer
bis nõ attentis, l. in uenditionibus. ff. de ɔ̃hen. emp. hr̃ in l. q̃ ex-
trinſecus. ff. de uerb. obl. aut apparet, ꝙ nõ ɔ̃ſentiunt partes in ɔ̃-
ctum, & ſtamus certo, l. obligationũ ſubſtã. §. fi. & l. fi. ff. de acti. &
obl. aut ſumus in dubio, & tunc aut actus põt tm̃ uno mõ uale-
re, & dẽt illa interpretatio capi ut ualeat, c. abbate. j̃. de uer. ſig. &
gl. hic aũt actus põt multis modis ualere, & tunc capitur interp̃-
b tatio ſm ɔ̃ſuetudinẽ[b], ut hoc tex. c. Siracuſanę. alleg. in gl. aut de
c cõſuetudine nõ apparet, & interpretamur ĩ benigniorẽ partẽ[c],
l. ſemp in ſtipulationibus. ff. de reg. iur. uel ſm ueriſimilitudinẽ,
& ɔ̃iecturas, ut gl. hic, & l. ſi ſeruus pluriũ. §. fi. ff. de leg. j. ubi aũt
iſtæ interpretationes nõ ꝓcedũt, fit interpretatio poſtea ɔ̃ ꝓferẽ
tẽ, l. ueteribus. quã ita intelligit gl. nr̃a. ff. de pac. & faciũt no. per
8 Bar. ibi. Circa ſcđm dicite, aut †dubiũ naſcit in iudicio circa alia,
q̃ circa uerba, qa naſcit, an dilatio ſit ɔ̃cedẽda uel ne: & tũc in p̃-
paratorijs fit interpretatio ꝓ actore, ſi ipſe inſtet, alś ꝓ reo ſi re
inſtat. ita D. Ant. hic ꝑ l. ſi ea. C. qui accuſ. ꝑ l. ꝓperãdũ. §. & ſi q-
dẽ. iunc. §. ſin aũt res. C. de iudi. & faciũt q̃ no. Bar. in l. inter ſtipu-
lãtẽ. §. j. ff. de uer. obl. Aut ſumus in medio cãæ, & ſeruamus ęqua
litatẽ, rła nõ dẽt. de reg. iur. in 6. l. fi. C. de fruc. & li. expẽ. no. in c.
ex lr̃is. s̃. de probat. in fi. Aut fauemus reo, l. Arrianus. ff. de act. &
obl. d. c. ex lr̃is. & hoc mõ ſaluat̃ diſtõ gl. in c. cũ ad ſedẽ. s̃. de reſti.
ſpol. Aut eſt dubiũ circa uerba, & tũc aut uerba ſunt ꝓlata ab ip
ſis principalibus, ĩ quibus fundat̃ iudiciũ, puta actore uel reo: &
d tũc fit interpretatio a ꝓferẽte[d], l. ſi qs intẽtione ambigua. ff. de
iudi. no. Bar. in d. l. inter ſtipulãtẽ. §. j. qđ intelligit hic D. Ant. ue-
rũ, niſi tractet̃ de interp̃tatione actus deciſorij, & ꝓbatorij, ſ. cõ-
feſſionis, qa tũc ſeruabit̃ qđ dicit gl. nr̃a, qa coget ɔ̃fitẽs declara
e re ſuã ɔ̃feſſionẽ dubiã, & ſi nollet đclarare, fiet interp̃tatio ɔ̃ eũ[e],
ꝑ l. de ætate. §. q tacuit. ff. de interr. act. ꝙ ſi iudex nõ coegerit de
clarare, iſto caſu fiet interp̃tatio ɔ̃ eũ, q hẽbat ꝓbare, qa dubia
ꝓbatio nõ releuat ꝓbãtẽ, c. in pñtia. s̃. de ꝓba. aut dubiũ uertit̃
circa uerba ꝓlata ab alijs, q̃ principalibus in iudicio, puta ꝓlata
a teſtibus, uel ſcripta in inſtr̃is: & tũc quo ad euitationẽ pęnæ fal
ſi debẽt uerba interp̃tari, ut ɔ̃cordẽt iſti teſtes, uel inſtr̃a cũ teſti-
bus, nõ aũt ut ꝓbẽt. ita Bar. in d. l. inter ſtipulãtẽ. §. j. & refert D.
Ant. hic. đ hoc tñ uidete cũ magna ſit altercatio ſuꝑ hoc, ꝑ Bar.
in l. 2. §. fi. ff. ſi cer. pet. in l. j. C. de uſufr. Bar. & Imo. in l. inſulã. §. j.
ff. ſol. mat. ĩ l. Gallus. §. ille caſus. in fi. ff. de li. & poſt. & ĩ l. Labeo.
ff. de ſupel. lega. ꝑ Bar. in §. qbus. in j. conſti. C. in d. l. Gallus. §. j. ĩ
auth. q ſemel. in 4. col. C. de ꝓba. in l. ĩ exercẽdis. C. de fide inſtr.
in l. j. C. de ſer. fug. in rub. C. ſi ex falſ. inſtr. ꝑ Ang. & Imo. in l. ſi
is, q ꝓ emptore. ſuꝑ j. gl. ff. de uſuca. Iaco. Bu. & Albe. in l. ſed ſi
poſſeſſori. §. ſi iurauero. ff. de iureiur. in l. cũ de ętate. ff. de ꝓba. ꝑ
gl. ord. & ibi cõiter Doc. in c. cũ ɔ̃tingat. s̃. de offi. del. ꝑ tex. gl. &
Doc. in c. cũ tu. s̃. de teſti. ꝑ gl. & do. Ant. in c. in nr̃a. s̃. de teſt. per
gl. & Arch. in §. ſi teſtes. 4. q. 4. ꝑ Imo. in 7. col. poſt gl. in c. in pñ-
tia. s̃. de ꝓba. ꝑ Io. An. in addi. ad Spe. in ti. de teſte. §. iã de inter-
rogatorijs. in addit. q̃ incipit, ſed caue, ꝑ Fred. de Sen. ɔ̃ſi. ſuo 162.
qđ incip. domine Grifone. Vbi aũt uerba eſſent dubia, ita ꝙ nõ
poſſent ɔ̃cordari, retẽto ꝙ ɔ̃cordia fiat teſtiũ ẽt quo ad hoc ut ꝓ-
bẽt, tunc interpretamur ɔ̃ eum, qui habet probare, c. per tuas. &
ibi gl. s̃. de teſti. c. inter dilectos. s̃. de fide inſtru.

ADDITIONES.

a ¶Infinitiuo. Vide D. Soc. conſi. 249. incip. Materia præſentis conſultationis. ver. tertia reſponſio, in fi. in 2. parte. char. 136.

b ¶Secundum conſuetudinem. Adde D. Soc. in conſi. 19. incip. pro deciſione prædicta. ver. quinimo fortius. circa fi. in j. parte, char. 33. & conſi. 9. incip. proſequendo ordinem. ver. item probatur prædicta opin. ibi, item quia verba, in j. parte, char. 11. & an attendatur communis vſus loquendi, & intelligendi in loco vbi verſatus eſt, vel vnde eſt. vide pulchre per præfa. D. Soc. in conſi. 247. incip. Circa primum conſultationis articulum. ver. non obſt. ſecundum. in 2. par. char. 132.

c ¶Benigniorem partem. Adde D. Soc. conſ. 3. incip. Quamuis ex his. ver. circa primam quæſt. circa fi, in j. parte, char. 57.

d ¶A proferente. Adde Ange. in l. veteribus. de pac. & Alexand. conſi. 76. in fi. 4. parte.

e ¶Contra eum. Adde D. Soc. conſi. 47. incip. In primo præſentis conſultationis. ver. præterea ſi qua. in j. par. char. 89.

SVMMARIVM.

1 *Publica honeſtas, quæ oritur ex ſponſalibus, impedit matrimonium contrahendum, & dirimit poſtea contractum.*

2 *Dictio, maxime, implicat etiam magis dubium caſum.*

3 *Publicæ honeſtatis prohibitio eſt limitata vſque ad quartum gradum, ſicut & affinitas.*

4 *Publica honeſtas durat etiam mortua ſponſa.*

CAP. VIII.

Ponſam. Publica honeſtas impedit matrimonium contrahendum. Vel aliter inhærendo cortici uerborum, ſponſam conſanguinei conſanguineus habere non põt, nec ɔ̃. No. ex textu
1 ibi, ſponſam, quòd †per ſponſalia naſcit publica honeſtas, q̃ impedit

pedit matrimonium ɔ̃hendum,& dirimit postea ɔ̃ctum. faciunt quæ vidimus in c.ad audientiam.s̄.eo. No. ibi, si est nubili ætati proxima.ꝙ hic tex.vr̃ loqui tm̃ de spōsalibus de futuro. quod pa ter per verba,maxime si est &c.Nam de natura dictionis, maxi-
1 me.est,vt implicet ēt dubium casum,vt vult gl.nostra hic,quę ꝑ hoc sit expedita.& no.in c.ad absoluendam.s̄.de fil.presb. ergo vr̃ concludere iste tex.vt ēt si sponsalia sint ɔ̃cta per eum, qui nō est proximus pubertati,vel eam,ꝙ gn̄ent publicam honestatem & vidimus in c. iuuenis.s̄.eo.sed clarum est,ꝙ minor, qui nō est proximus pubertati,non pōt ɔ̃here matrimonium,vt j̄.tit.j.c.attestationes.c.continebatur.& c.de illis. & sic non pōt ɔ̃here spō salia de pn̄ti:ergo textus non pōt intelligi nisi de sponsa de futuro. Subijcit tñ hic Pan. ꝙ habet locum ēt quod dr̃ in sponsa per verba de pn̄ti identitate rōnis:nam si consensus de futuro in matrimonium gn̄at publicam honestatem, ergo multo magis consensus per verba de pn̄ti, nec inducetur affinitas per solum matrimonium per verba de pn̄ti,quia affinitas inducitur ex copula tm̄,c.discretionem.de eo,qui cog.consan.vxo.suæ.c.quod super his.j̄.de consang.& affin.si tñ post sponsalia siue de pn̄ti, siue de futuro sequeretur copula,tunc natum esset vtrunq; impedimentum,s.publicę honestatis per consensum pręcedentem,& affinitatis per copulam.facit gl.in fi.c.vnici,eo.ti. li.6.quid operentur tunc ista duo impedimenta simul cōcurrentia, videbimus in c. non dēt.j̄.de consan.& affi.No.ibi,nullus consanguineorum ꝙ indiffinite sine gradus pręfixione publica honestas impedit matrimonium inter consanguineos. Dicūt tñ hic Doc. ꝙ cū hodie prohibitio affinitatis sit limitata vsq; ad quartū, d.c.non debet. ita ēt limitata prohibitio publicæ honestatis. & pro hac opin. est tex.in simili in c.miramur.s̄.de ser.non ord.vbi vult tex.ꝙ ex quo subdiaconatus est effectus sacer ordo,ꝙ iura loquētia de sacro ordine,diaconatu,vel presbyteratu, & qui alr̃ sunt sacri, aliquid inducentia,habēt ēt locū in subdiaconatu:ergo ita iura loquentia de affinitate,vsquequo impediat matrimoniū, extendū tur ēt ad publicā honestatē,quę affinitati equiparatur quo ad impediendū matrimoniū,vt vidimus in c.ad audientiā.s̄.eo. facit l. si quis seruo.C.de fur.iuncta l.vt tm̄.ff.de ser.corrup. gl.in c.constitutionem.& in c.non solum.de reg.li.6. No.ibi, aliquando, ꝙ indistincte per publicam honestatem prohibetur matrimoniū omni tempore,& sic ēt mortua sponsa:tñ durabit publica honestas,sicut etiā mortua vxore durat affinitas quo ad hunc effectū: licet non quo ad alios effectus.tex. est nota. quem ibi ponderat Bart.& Ang.in l.cui eorum.§.fi.& ibi g o.ff.de postu.

SVMMARIVM.

1 *Dictio,ab, denotat extremitatem temporis de momento ad momentum.*
2 *Verba dicere, talem vult pro vxore,seu pro ciue,idem operātur,ac si diceret, duco in vxorem, & facio te ciuem.*
3 *Dictio,tanquam. quandoque importat veritatem.*
Statutum,quòd scholares debeant tractari tanquam ciues , per hoc videtur, quòd sint creati ciues .
4 *Maritus an possit propria authoritate vxorem dimittere .*
5 *Testium rogitus, an requiratur in causa matrimonij .*
Testes non debent esse rogati nisi in casibus a iure expressis .
6 *Verba,promitto quòd habebo te pro legitima vxore,vel econtra: an inducant matrimonium,an sponsalia.*
7 *Verba,promitto quòd non accipiam aliam mulierem nisi te : an matrimoniū inducant,an sponsalia,an nihil : & quid si promittat,quòd aliam non habebit vxorem nisi eam .*
8 *Verba,promitto quòd non mutabo te pro meliori vxore,nec deteriori muliere,respondente placet, inducunt matrimonium.*
Dictio,nisi, quandoque facit positionem secundum habitum , quandoque secundum actum.
9 *Matrimonium in dubio non probatur per copulam, nisi appareat de consensu: licet secus de iure ciuili.*
10 *Maritus si vult dimittere vxorem ex causa fornicationis , coram quo iudice fiet ista dimissio.*
11 *Maritus an teneatur alere mulierem post adulterium.*
Vxor pro sæuitia mariti potest ab eo recedere, nec sit ei restituenda, nisi præstet cautionem: ita si maritus tenet concubinam in domo, potest vxor ab eo recedere, nec erit restituenda, nisi præstet cautionem de expellenda concubina, & non tenenda.
12 *Maritus potest etiam inuitam vxorem adulteram reuocare ad se : inuitus autem non cogitur.*

C A P. IX.

EX parte. Si vir,& mulier sibi ꝓmittunt,ꝙ ab eo tp̄e habebunt se pro cōiugibus : inter eos est matrimoniū.h.d. Diuiditur in tres partes . In prima narrat succincte factū.In secunda, quæ est ibi, quia igitur.præmittit rōnē decidendi.In tertia,quæ est ibi,mandamus quatenus.ponit decisionē.† No.j.ex tex.ibi, ab eo tp̄e:ꝙ
1
a dictio,ab, a denotat extremitatē tp̄is de momēto ad momentū: & ideo statim iste obligabitur tenere eā pro coniuge,sm̄ Inn.licet aliqui dicant,vt j̄.subijciā, ēt sine istis verbis,ab eo tp̄e, maritū hic fuisse obligatū statim, & matrimoniū inductū. & pro isto tex.quo ad verbū,ab,gl.est not.in sīli in c.statutū.de præbē. li.6. in cle.sicut.de app.in l.si ex duobus.in prin.ff.de duo.re.no. Bal. in c.j.s̄.de sum.tri. Lud.de Ro. late in l.j,in 3.col.ff.si quis cautio. no.Cy.in l.a caligato.C.de nup.Bal.in l.si.ff.de sena. no.Canonistæ in c.j.de excep.lib.6.& de resti.spol.lib.6. No.ibi, pro cōiu
2 ge.ꝙ vbi† dispositio actus pendet ex libera volūtate alicuius , ꝓut est matrimoniū, quod ex libera voluntate ipsorū coniugū pēdet,paria sunt ꝙ quis dicat,volo tale quid pro tali actu:ac si diceret,volo facere talē actū:sicut hic paria sunt,accipio te in vxorē, & volo te pro vxore.Et iō inserūt d.Ant.& Pan. ꝙ princeps, vel ciuitas possint facere aliquē ciuē,qui nō erat ciuis sola volūtate, ꝙ paria sunt ꝙ dicerent,volo ꝙ talis sit ciuis,vel dicerent,talē volo pro ciue.de quo per Bar.in l.si is pro emptore.& ibi late Lud. ff.de vsucap.in l.si maritus.§.j.ff.de adult.per Sal. post Bal.in l.2. C.de iure aureo.annul.& latissime per Pet. de Anc.in rep. capli canonū.s̄.de consti.in 41.char.49.& 50.No.ibi,fidē seruare.ꝙ vbi dispositio actus pendet ex voluntate ꝑartium , sufficit ꝙ partes appareant de executione ipsius actus cōuenisse : nā pro hoc de necessitate apparebit,ꝙ ēt consenserunt in actū,quia qui vult ɔsequens,i.executionē actus, multomagis vr̃ velle necessariū añs ad actū.ita hic,nā ɔ̃here matrimoniū pendet ex volūtate partiū, & satis est, ꝙ appareant partes consensisse super executione matrimonij,i.de se tractando vt vir, & vxor. facit in sīli l.illud.ff. de acq.hær.& vulgata rō, qui vult ɔ̃ns vr̃ velle oē necessariū antecedens,c.prudentiā.§.sexta.s̄.de offi.del.No.ibi,ei tanq̄ proprio di
3 cto.ꝙ dictio,tanq̄. b sit nota improprietatis,& similitudinis, c.su
b per litis.ibi,tanq̄ falsarius.& notat ibi Io.An.& Bal.s̄.de rescr. tñ qñq; importat veritatē, vt hic tanq̄ ꝓprio viro, quia in veritate erat maritus.& est rō sm̄ Pan. quia ꝓfertur in tali actu, cuius veritas pendet a ꝓrio sensu partiū, & de necessitate præsupponēda est præcise.nō.n.possent se tractare vt vir,& vxor, nisi ꝓcessisset matrimoniū,c.ex parte.s̄.de resti.spol.Et iō infert Pan.ꝙ si statutū dicat,ꝙ scholares habeantur tanq̄ ciues:istud tanq̄, ponit veritatē:quia erunt vere ciues, cū statutū possit facere quē verū ciuē.tñ ex rōne præmissa apparet instantia ɔ̃ hāc illationē.No.ibi,
4 sine† manifesta cā. ꝙ nō licet marito relinquere vxorē, nisi ex cā fornicationis.facit tex.in c.dicit dn̄s.22.q.j.c.2.j̄.de coniug.lepro so.imo habetis ex tex.a ɔ̃rio, ꝙ ꝑ manifestā cām fornicationis licitū est marito propria authoritate recedere ab vxore. qđ voluit ēt gl.in c.si.j̄.de adul.& ibi Pan. & hic mouetur per tex.in c. dixit.& in c.Agathosa.27.q.2.sed ibi pōt dici spāle fauore religionis.& pro Pan.faciunt quę hñr in c.porro.& in c.signāsti.j̄.de diuor. vbi notoria fornicatio obstat vxori agenti interdicto recuperandæ,vt restituatur ad quasi possessionē maritalē: sed possumus dicere,ꝙ multa facta tenent, quæ fieri prohibentur, l.patre furi.ff.de his,qui sunt sui,vel ali.iu.c.quēadmodū.s̄.de iureiur.& c.ad apostolicā.de regularibus. & ɔ̃riā opin. tenuit gl.hic in ver. manifesta.quæ per hoc sit expedita:dū vult,ꝙ requiratur iudiciū ecclesiæ ad hoc,vt propter fornicationē maritus recedat ab vxore.& vt vidistis firmat Io.An. & patet ex regula , quā ibi feci in c.de illis.s̄.eo.& tenet gl.in c.j.32. q.j.D.Ant.in c.fi.præallegato, fędere distinctionis cōcordat opin.quia aut nos quærimus , an propria authoritate maritus possit negare debitū vxori,ab ea tñ non recedendo:& dicite,ꝙ sic.aut quærimus , an possit ab ea discedere,uel eā expellere:& dicite,ꝙ non,quia nō dēt propria authoritate ius sibi dicere,c.cū qui.de præben.lib.6.No.ibi, continere.q licet ꝑ adulteriū fiat separatio thori,nō tñ soluitur uinculū matrimoniale:& iō interim continere debent. facit tex.in c.2.32.q.7.aut si nō pōt ɔ̃tinere,dēt eā sibi recōciliare, ut hoc tex. non tamen permissum est marito uxorē sæpius iterantē adulteriū sibi recōciliare.tex.est in c.si uir.j̄.de adul. & no.glo.in c. oēs cātiones.32.q.2.& ita hic D.Car. No.ibi superinducta.practicam ɔ̃ maritum,qui relicta prima uxore accepit aliā. No.ibi,ad uxorem redeat . ꝙ licet ꝓpter adulteriū uiri uxor possit se excusare, ne ad eū ueniat,uel ei restituatur,c.de benedicto.32. q.j. c. significasti.j̄.de diuor.tñ si ipsa velit restitui, & sic venire ad virū, pōt non

ADDITIONES.

a ¶Dictio ab. De hac dictione,ab, vide in Spec.in tit.de spon.§.fi.& per Modern. hic,& in c.aliquid.de rescri.& in l.patronus.§.j.de leg.3. & adde Old.in consi.49.incip.Consueuit dubitari. & Bar.in l.non dubium. C.de legi.& Alex in l.j.§.j de incend.rui.naufr.

b ¶Dictio,tanquam. Quid hæc dictio,tanquam,denotet,vide per D.meum Soci consi.9.incip.Prosequendo ordinem.circa prin.10. col. ver. duodecimò probatur.ibi,non obstat aliud arg.3.par.char.12.

non obstante illo adulterio petere restõnem, quia suum adulterium non dẽt prodesse marito. No. ibi, cogatis. ꝙ ecclesia pôt cogere laicos coniugatos, vt se tractent vt vir & vxor. & faciunt ẽt
5 quę vidimus in c. j. s. eo. Anteq̃ † ad glo. veniam, apostillauit hic Io. An. tex. de extrauag. mã. s. an testes in cã matrimonij debeãt esse rogati. & vr̃ dicendum ꝙ sic, per gl. in auth. rogati. C. de testi. l. nullum. ff. de diuor. vbi in cã diuortij testes debẽt esse rogati. & facit gl. in c. nostrates. 30. q. 5. & vr̃ hic sequi D. Car. Io. tñ Andr. & D. Ant. hic tenet ꝯrium. Mouentur, quia testes non debẽt esse rogati nisi in casibus a iure expressis, l. ad fidem. ff. de testi. versi. ad fidem. 4. q. 3. 3. q. 9. c. si debitum. Et casus, in quibus testes debent esse rogati, exprimit Spec. hunc non apponens, in tit. de teste. §. j. in pen. col. in ver. itẽ quod non fuit. Cum ergo iure cautum non reperitur, ꝙ debeant esse rogati: ergo dicemus standũ regulæ. nec l. nullum. h. d. Imo. in cã matrimoniali magis large admittimus, q̃ in alijs causis, vt patet in c. super eo. 2. vbi de testimonio matris. in c. series. vbi de testimonio post publicatas attestationes in cã matrimoniali, in c. licet ex quadam. vbi de testimonio de auditu, s. de testi. vel aliter ad l. nullum. possumus dicere, ꝙ ideo in cã diuortij debẽt testes esse rogati fauore matrimonij, ꝙ eius dissolutio sit odiosa, c. vr̃. j. qui ma. accu. poss. Gl. in ver
6 bo, coniuge. habetis † articulum ex gl. nunquid per ista verba, ꝓmitto, ꝙ habebo te pro legitima vxore, vel eõ. inducatur matrimonium, an sponsalia. Et primo gl. arguit, ꝙ inducatur matrimonium. & ita firmat per tex. §. si quis diuinis. in ea allegatũ. & ibi etiam gl. hoc tenet. & tenet hic Vinc. Fil. Inn. licet varie loquantur Host. & Io. An. & cõiter scriben. & tenet Arch. in d. §. si quis diuinis. Contrariam opi. tenu t Vgutio Lauren. tenuit magister sñiarum, lib. 4. 24. dist. tenuit Host. in ti. de matrimonijs. §. qualiter ꝯhatur. ver. quid si promittas. Mouentur per tex. in c. de illis. s. eo. vbi per verba futuri tꝑis nõ inducitur matrim. sed spõsalia. facit tex. in c. iurauit. s. de proba. in c. si inter virum. j. eo. non obstat secundũ istos tex. nr̃, quia hoc prouenit ꝑꝑ ea verba, ab eo tꝑe hic expressa, per quæ declaratur voluntas ꝯhendi matrimonij. & hanc solutionem ẽt refert hic Inn. Non obstat §. si quis diuinis. quia ibi præcesserat matrimonium de pñti, & pro eius obseruatione iurabant se tractare in futurum pro coniugibus. Cõmunis tñ snĩa est magis sustentabilis per tex. in d. §. si quis diuinis. & solutio ad illa est diuinatiua. Nec obstãt iura pro ꝯria parte allegata, & primo c. de illis. & c. iurauit. q͞a verba ibi nõ poterant de pñti habere executionem sola voluntate, quia promiserant se ducturos: vñ requirebatur factum ducendi: non mirum, si promissio suspenditur. nos loquimur de verbo, habebo. quod pôt sortiri effectum statim ex voluntate ꝯhentiũ, qui pñt se hr̃e pro viro, & vxore. Non obstat c. si inter. quia fateor, ꝙ per verbũ accipio te in vxorem. ꝯhitur matrimonium: & per alia verba, cõsensum de pñti exprimentia non de futuro. sed in casu nostro dico, ꝙ licet verba habeant tractum in futuro, quia promitto, ꝙ habebo te in vxorem: tñ de pñti pôt verificari, & resolui, vt videar velle te habere pro vxore nunc, & ẽt in futurum: nisi. n. prę supponeremus actum de præsenti dispositiuum, frustra expectaremus istam executionem, ꝙ se haberet in virum, & vxorem, cũ illud non sit possibile, nisi præcedente dispositiua voluntate matrimonij. & ita est tex. hic, nec curandum est s̃m Doct. maxime Car. de verbo, ab eo tꝑe. quia ẽt si nõ exprimatur, oĩs promissio censetur pura, & ab eo tꝑe incipere, l. eũ qui calendis. ff. de ver. obl. l. in oĩbus. ff. de reg. iur. Vñ pro complemento dicit D. Ant. ita distinguẽdũ. Aut verba mãtrimonij sonant totalr̃ de pñti, puta, accipio te in vxorẽ, & tũc est matrimoniũ, c. si inter. j. eo. Aut verba sonant & quo ad dispositionem, & quo ad executionẽ in futurũ, puta, promitto ꝙ accipiam te in vxorem, & tractabo pro vxore. & tunc sunt sponsalia, c. nostrates. 30. q. 5. & ita Io. And. & cõiter Doc. hic. Et licet verba hic executiua proferantur in futurum, tractabo. q̃ præsupponere debent ex necessitate dispositionem actus, vt dixi in textualibus: tñ hic præsupponũt, nisi de futuro actũ ꝑꝑ verba dispositiua, q̃ clare ꝑcedunt referentia se ad futurũ: vñ sequentia verba executiua declarant̃ per præcedẽtia, l. Titia. §. j. ff. verb. obl. c. secundò requiris. s. de app. Aut verba ꝓferunt̃ executiua tm̃ de futuro suspẽsa, sed eius executionis purificatio indiget facto extrinsecus: & tunc sunt sponsalia. puta, ꝓmitto ꝙ ducã te in vxorẽ. & est tex. in c. de illis. s. eo. & in d. c. iurauit. Aut proferuntur, q̃ respiciunt actus executionem successiuã, puta, tractabo te pro vxore. & tũc cũ de natura promissionis sit, vt statim incipiat, si dies non apponitur, & executio matrimonij non pôt fieri, nisi sit matrimoniũ: isto casu inducitur matrimoniũ, vt hoc tex. maxime si ꝑcesserint verba de pñti ab vna partium, & alia rñderit de futuro per verbum executiuum, qđ habet tractum tꝑis successiuum. ita Io. And. & D. Ant. hic. vel ẽt maxime si præcessit tractatus matrimonij de pñti, text. in d. §. si quis diuinis. s̃m intellectum Vgut. & sequacium, s. relatum. Aut proferuntur verba dubia, puta, promitto te habere in vxorẽ. vel etiã, habebo te in vxorẽ. ista verba possunt intelligi, habere. i. ꝯhere tecũ; & sic respicient actum de futuro dispositiuũ: possunt etiam intelligi, habere, i. tractare: vel habebo, i. tractabo. & tunc cum sint verba dubia, capitur interpretatio pro matrimonio, c. vr̃. & ibi no. j. qui ma. accus. pos. & faciunt not. in c. fi. s. de re iud. & Io. An. hic ita voluit, & D. Car. licet D. Ant. non bene se aperiat. Pan. in c. iurauit. de proba. in prin. tenet idem. Succedit qõ,
7 quid si aliquis † promittat mulieri non accipere aliam mulierem nisi eam, an per hæc verba vr̃ esse ꝯctum matrimonium, an spõsalia, an nihil actum. & quid si promittat ꝙ aliam non habebit vxorem nisi eam. & vr̃ dicendum ꝙ ista verba nihil inducant, ꝑ tex. in l. si sterilis. §. pe. ff. de act. emp. vbi si promitto nõ vendere alij q̃ tibi, per hoc tu non potes cogere me vt tibi vendã: ergo nec ista mulier poterit cogere promittẽtem ad matrimonium, nec ad sponsalia. & hanc opin. sequitur hic Io. de Lig. & ẽt Do. Ant. vt j. patebit. Contrariam opi. ꝙ per verba ista, non habebo aliam nisi eam, inducatur matrimonium, tenuit Io. An. recte põderanti theoricam suam in addi. Spe. eo. ti. in princ. motus, nam
a dictio nisi, de natura sui est priuatiua[a] actus, qui importatur per verba præcedentia: & ponit eius ꝯrium l. actione. C. de transac. regula, peccatum. & ibi no. de reg. iur. lib. 6. & si præcedẽs dispositio est negatiua, & subijciatur verbum, nisi. priuat negatiuã dispositionem, & ponit affirmatiuam. & ita Bar. in d. l. actione. ergo sic in proposito cum dicatur, ꝙ nullam habebo nisi te: istud, nisi, priuabit negatiuam, & ponet affirmatiuam; quasi dicam, habebo te. sed per verba, habebo te. ꝯhitur matrimonium, vt patet ex theorica præmissa: ergo &c. & hanc opin. sequitur D. Car. & etiam Pan. quia ex cõi vsu loquendi ista verba sic interpretant̃, vñ illi stabimus, c. ex lr̃is. s. eo. D. Ant. rñdet ad motiuum Io. An. fatendo ꝙ dictio, nisi. priuat dispositionem præcedentem: & ponit ꝯrium, vt si præcedens dispositio sit negatiua, dictio, nisi, implicet affirmatiuam: sed non dicitur in iuribus per Io. And. allegatis, ꝙ implicet magis affirmatiuam actus, q̃ habitus: vñ in proposito cum ista verba, promitto ꝙ non habebo aliam vxorẽ nisi te. possent intelligi s̃m habitum, i. ego sum huius dispositionis, ꝙ si vnquam accipiam vxorem non accipiam aliam nisi te, & sic tunc accipiam te. & hoc casu vt plene patet, non importabunt verba actum matrimonij: ergo dato, ꝙ dictio, nisi. implicet affirmatiuam, non implicat affirmatiuam actus dispositiui, sed habitum, & voluntatem casualem: vt si qñ ego volam ꝯhere matrimonium, accipiã te. ergo hæc verba non pñt inducere matrimonium. & pro ista solutione D. Ant. facit tex. in l. Titia. ff. de manumis. test. s̃m intellectum, quem dat Bar. ad illam l. in d. l. actione. in 2. col. sed cõis est opin. Io. An. & ꝯ solutionem D. Ant. facit, nã non negat ipse quin ista verba non habebo aliam nisi te. sint dubia, vt possint importare habitum declarando, vt s. declaraui s̃m eum. Item vt possint importare actum, i. ꝙ habebo te. sed rl̃a hic firmatur per Io. An. & oẽs approbant, ꝙ vbi verba sunt dubia, interpretatio fit pro matrimonio, vt potius dicamus ꝯctum matrimoniũ q̃ alr̃, c. fi. s. de re iud. c. vr̃. & ibi notat̃. j. qui ma. accu. pol.
8 Succedit qõ, quid si vir † dicat mulieri, promitto ꝙ nõ mutabo te pro meliori vxore, nec deteriori. an inducatur matrimoniũ ipsa rñdẽte, placet. & ꝯcludũt cõiter hic Doc. ꝙ sic: quia posito, ꝙ ista verba sint ambigua, interpretatio fit pro matrimonio. & idẽ dñt de similibus qõnibus. Sed quid si vir, & mulier dicant, bibamus pro matrimonio. dicunt Doc. ꝙ nisi consuetudo interpretat̃, ꝙ hoc bibere inducat matrimoniũ, dato ꝙ bibant non inducitur matrimoniũ: bene fatentur, ꝙ si adderetur verbũ, ꝯcto. vel sile, licet per hoc verbũ, vel actum bibendi nõ induceretur matrimoniũ, tñ ex ꝯfessione actus de ꝑterito ꝓbaret̃, l. Publia. ĩ fi. ff. depositi. notat̃ in c. fi. s. de suc. ab intest. & iõ hæc verba ꝓbabũt mr̃imoniũ. Sed q̃d si dicãt, non volo aliã nisi te. & hoc casu ꝯcludit Spe. eo. ti. ĩ pri. & seq̃t hic Io. de Lig. & dicũt, ꝙ ex quo ista negatiua, nõ volo, negat actũ, dictio nisi, ponet ꝯriũ, & sic ponet actũ, i. mr̃imoniũ, ꝑ no. in d. l. actionẽ. & ĩ d. rl̃a, pc̃m. Quid mõ, si mulier dicat viro, nõ carnalr̃ me cognosces, nec vnq̃ ꝑmittã, nisi intẽdis, ꝙ sim tua uxor: & ipse tacẽs rẽ carnis ꝑagit, an inducat̃ matrimoniũ. & lꝫ Io. de Lig. uoluerit ꝙ sic: tñ Gasp. Cald. & Car. cõcludũt ꝙ nõ: nã hic non ꝑcessit mutuus ꝯsensus, nec mr̃imonij, nec spõsaliũ, cũ de ꝯsẽsu viri nõ appareat: ergo copula subsequẽs nõ inducet mr̃imoniũ, ꝑ ea quæ hñr in c. is, qui fidẽ. & c. si inter virum.

ADDITIO.

a ¶Est priuatiua. Adde D. Soc. consi. 115. incip. Præstantissime Doct. ver. tertiam vnde ibi. in 2. par. char. 7.

virum.j.eo.Et facit tex.& ibi gl.no.in c.illud.s.de præsump. vbi in dubio copula non probat matrimonium, nisi appareat de cō sensu:licet secus de iure ciuili,l.in liberę.ff.de ritu nup. Sed quia
b in tex.dr,ꝙ vir† non dēt dimittere vxorem, nisi ex manifesta cā fornicationis:quæro,corā quo iudice fiet ista dimissio, cuius fori sit cā adulterij.Vñ distinguite,aut agitur de cā adulterij solum quo ad separationem thori,vt hic in exceptione:& tunc est fori ecclesiastici:ita Vinc.in c.tuæ.s.de procur.Io.An.& cōiter scrib. in c.fi.de foro compet.lib.6. in c.cum sit gñale.s. de foro comp. Panor.in c.gaudemus.s.de conuersi.coniug. aut loquimur quo ad pœnam criminalem imponendam, & tunc quo ad pęnā sanguinis, vt in l.q̃uis.C.de adul.est fori secularis, nec pōt esse fori ecclesiastici per regulā c.sñiam sanguinis.s.ne cler. vel mona.& isto casu ēt quo ad probationē vinculi matrimonialis, licet ista ꝓbatio posset fieri corā iudice ecclesiastico de natura sui, ꝑ ea, quæ hñr in c.tuam.s.de ord.cog. Tñ cum criminaliter agitur ad pœnam sanguinis,non pōt iudex ecclesiasticus recipere probationes ēt super vinculo matrimonij : quia istud esset quoddāmō instruere cām sanguinis.ita Pet.de Anc.dicens se consuluisse in repetitione regulæ,ea quæ.in col.36.de reg.iur.lib.6.faciunt quæ notat Bal.in l.quotiens.C.de iud. & idem Pet.de Anc.in c.dispēdiosam.de iudic.Ang.de Are.in Maleficijs, in ver.Che hai adulterato.in antep.col.Quo aūt ad aliam pęnam criminalem,q̃ sanguinis,Panor.vr̄ tenere in locis præalleg. ꝙ sit mixti fori, & sic possit tam coram seculari, q̃ coram ecclesiastico tractari, & eō, per c.de benedicto.32.q.j.licet alii videantur tenere, ꝙ sit secularis,tñ si mulier ignorāter committeret adulterium, puta ꝙ esset publica vox,& fama,ꝙ maritus esset mortuus,excusaretur a pœna ciuili adulterij,ēt si commisisset incestum,puta quia cum presbytero,excusaretur ignorantia iuris,si diceret se ignorasse,ꝙ esset magis peccatum fornicari cum presbytero,q̃ cum alio. nam ista distinctio delictorum carnalium,s.incestus,fornicationis,& stupri,processit ex subtilitate iuris, quod nō est omnibus ita notum gñaliter.§.cum ergo.36.q.j.& iō his casibus,qñ mulier ignorat se commisisse adulterium iusta cā ignorantiæ,vel qñ commisit incestum ignorās iuris distinctionem,cum excusaretur a pœna adulterij,vel incestus,vt no. in l.si adulterium cum incestu.§. idem Pollioni.ff.de adult.& sic credat se solum commisisse simplicem fornicationem,cum hæc solum puniatur iure canonico & non ciuili,c.nemo.32. q.4.iō punirctur solum in foro ecclesiastico.ita Feder.de Sen.in cons.97.quod incipit,Si mulier accusa
a ta:Sed operæpretium est scire,an maritus† teneatur alere mulierem post adulterium.& licet Pan.in c.si vir. & ibi cōiter scribē. j.de adulte.teneant,ꝙ sic:& limitat Panor.nisi perseueret in crimine:tñ reperio Fred.de Sen.in consi.116.quod incip.D.Conrado.facientem talem distinctionem, ꝙ aut adulterium est notorium,& non tenetur alere, sed ante sñiam latam sic : imo si eam non aluerit,poterit vxor petere alimenta illius temporis prætcriti vsq; ad tp̄s sñiæ. Et no.ꝙ pro lite in cā adulterij tenetur maritus de suo dare expensas ad litigandum vxori: ita Panor. in c.ex parte.j.de accus.& si maritus sine cā expulerit vxorem, & ita expulsa moriatur,non succedit ei,per l.vñ vir, & vxor. ita Bal.in l. vnica.2.col.C.de latina liber.tollen.& Cy.& Fulg.in l.j.C.vnde vir,& vxor.in l.qđ in vxorē.C.de neg.gest. Et vsq; adeo exosa ē fornicatio inter coniugatos, ꝙ sicut pro sæuitia mariti vxor pōt ab eo recedere, nec sit ei restituenda nisi præstet cautionem, c. transmissa.c.ex lr̄is.s.de resti.spol.ita si vir tenet concubinam in domo, pōt vxor ab eo recedere, nec erit restituenda nisi præstet cautionem de expellenda concubina,& non tenenda.ita Bal.in c.j.in 2.col.s.vt li.non contest. & allegat bonam gl. & ibi cōiter in simili no.in l.non aliter.ff.de vsu,& habita.Vltimo restat tra-
b denda†forma huius reconciliationis,de qua tex.vel continentiæ. Et dicite,ꝙ maritus pōt ēt inuitam vxorem adulteram reuocare ad se.Inuitus autem non cogitur, ita tex. & ibi cōiter Doc.in c. gaudemus.s.de conuersio.coniug. & continentia hoc mō inducetur, quia vxor adultera mittetur in monasterium : sed tñ non inuita:quia non cogetur intrare monasterium, d.c. gaudemus. vbi Doc.& c.de benedicto.32.q.j.& in hoc differt pęna detrusionis in monasterium,quæ criminaliter imponitur, quia tūc ēt nō volēs cogitur, auth.sed hodie. C.de adul.ab ista,quæ ciuiliter imponitur pro obseruatione continentiæ, dictis iuribus. Qualiter aūt probet̄ adulterium, Lud. consi.451. incip. Quædam mulier.

SVMMARIVM.

1 *Filius potest contrahere sponsalia,& matrimonium sine consensu patris.*
2 *Verbum,recipere,importat factum extrinsecum.item per ista verba, te recipio in vxorem . inducuntur sponsalia de futuro.*
3 *Iudex ecclesiasticus habet potestatem in laicos non solum ratione peccati iā commissi,sed ēt rōne peccati de futuro committendi,vt euitetur.& nu.8.*
Sponsus, & sponsa,qualiter debent compelli ad contrahendum.
4 *Promittens factum alienum,an & quomodo obligetur.*
5 *Iurans contrahere cum vna ex filiabus alicuius, & deinde cum aliqua ex eis coeat, an teneatur illam ducere.*
6 *Promittens accipere vnam ex filiabus alicuius,quam elegerit,& ipsæ consentiunt, interuenit iuramentum, & postea copula cum vna, matrimonium erit cum ea.*
7 *Obligatio facti est præcisa ratione iuramenti.*

CAP. X.

X literis,ij. Is, qui ɔ̄here iurauit, si non subest impedimentum, per censuram ecclesiæ ɔ̄here compellitur. Diuiditur in duas partes. In prima facti narratio. In secunda decisio.ibi, quia igitur.No.ex tex.ibi,tam patres,q̃ filij.ꝙ pr̄ potest ɔ̄here sponsalia pro filio.tex.est in simili,in c.vnico.de desponsa. impub. li.6. vbi loquitur de matre. No.ibi,sub iur̄o, ꝙ quis potest promittere factum alienum,& iurare.de quo videbimus in gl. No.ibi,pa
1 tre † consentiente. ꝙ filius ɔ̄hit sponsalia patre ɔsentiente. facit l.Paulus.ff.de statu ho.hic tñ potius ponit facti accidētiā,q̃ iuris necessitatē,q.a sine ɔsensu pr̄is bñ pōt filius ɔ̄here spōsalia & matrimoniū,c.cum apud.j.eo.& ibi videbimus, d.c.vnico. No.ibi,
2 se recipere.ꝙ per hæc† verba,te recipere in vxorem,inducuntur
a spōsalia de futuro:& est ratio, quia verbum, recipere [a], importat factum extrinsecum.& dixi latius in c.proxime præcedenti.
3 No.ibi, cum moneas . ꝙ † non solum ratione peccati iam commissi ecclesia habet ptātem in laicos,c.nouit.s. de iudic.sed etiā rōne peccati de futuro committēdi,vt euitetur: & in hoc est elegans iste tex.ſm D.Ant. quia ad excludendum peccatum de futuro ex officio suo nemine instante, prout hic, vbi nemo excitabat officium iudicis,potest iudex ecclesiasticus cogere laicos ad abstinendum a peccato.& facit regula vulgata l.fi. C.in quibus cau.in integrum restitutio non est necessaria:quia melius est ante vulneratam cām occurrere &c.facit tex.in c.oblatæ.& in c.ɔstitutis.j.de appel.in c.cum nobis olim.s.de elect.Vltimo no.formam cogendi sponsos ad purificanda spōsalia: quia debent moneri vt id faciant, & si non fecerint, iusta cā non apparente, debent cogi per excōicationem. & videbimus in gl.in verbo,com
4 pellas.Et capio † gl.in verbo,patres. habetis primo ex gl.ſm intellectum D.Ant.hic esse casum , ꝙ licet non valeat stipulatio facti alieni,iuribus allegatis in gl.tñ in sp̄ualibus est spāle de æquitate canonica,vt promissio facti alieni resoluatur in promissionem facti proprij, s. facturū curaturū, quo casu valet stipulatio, l.in illa.ff.de verb.ob.Mouetur D.Ant. pro hac parte:nam videmus,ꝙ de æquitate prætoria stipulatio in prætorijs, puta de iudicio sisti,resoluitur in facturum curaturum , l.quotiens alium. ff. de verb.obl.ergo ita de æquitate canonica resoluetur promissio facti alieni in facturū curaturū, qđ alius faciet, & erit magni effectus:quia hoc casu ēt si pœna esset adiecta non facto,quo casu valet promissio pœnæ,§.si quis alium.Instit.de inutili stipul. tamen licet regulariter pęna committeretur ex non facto non attento,an qui promisit alium facturum,fecerit quod potuerit vel ne,.tamen hoc casu non committetur pęna si fecit quod potuit, promittens factum alienum, ex quo de æquitate canonica resoluitur in curaturum.allegat gl.notabilem, 63.dist.c. tibi domino. in fi.81.dist.c.j.30.q.2.c.vnico.& quod voluit Fred.de Se.in cons. 122.quod incip.Quæstio talis,quidam scholaris.Et pro intellectu gl.nostræ declarato secundum intellectum D.Ant.facit tex.c.sicut ex literis.j.eo. facit tex.& ibi Pan.in c.ex rescripto.s.de iureiur.voluit Ang.& Imo.in l.inter stipulantem.in prin.ff.de verb. oblig.Bal.in l.fi.C.de non num.pec. Alio modo ſm Car.intelligitur ista gl.& tex.noster,ꝙ speciale sit in sponsalibus, & matrimonijs, vt valeat promissio facti alieni , vt resoluatur in facturū curaturum.& hic intellectus fuit gl.30.q.2.c.vnico.& voluit Bal. in l.fi.C.eo.Alius est intellectus Do.Card.hic, & etiam Pan.qui fuit glo.in d.c.vnico.30.q.2. Quod hic ideo valet promissio facti alieni,quia interuenit iur̄m,quod habet naturam vt actio valeat vt potest,iuxta gl.notab.in l.cum pater.§. filius matrem.ff.de lega.2.& est tex.in c.quanto.& ibi ponderat Paul. & Imo.de iureiur.& Imo.in c.veniens.el grande.de iureiur. Bar.in l.cum quis. §.codicillis. ff. de leg.3. ideo in proposito licet pr̄ iurauerit factū alienum.i.ꝙ filius accipiet in vxorem:ista stipulatio vr̄ non valere,tamē resoluet̄ i facturū curaturū,& sic valebit eo mō, quo pt̄. Sed opportune post Zocchū q̄rit̄,aliq̄s iurat aliq̄ insciā, & absētē ducere,q̃ postea certificata ratificet. Hos.dicit ꝙ firmant̄ spōsalia,

ADDITIO.

a ¶Recipere. Quid hoc verbum denotat, vide per D.Soc.consi.92.incip. Circa primum huius.circa prin.2.col.in 2.par.char.154.

ſalia, ita ꝙ ſi eam poſtea cognouerit,erit matrimoniũ pſumptũ, de ꝯuer.ꝯiug.ex parte.de iureiur.ſi vero. & per ea iura q̃ dicũt,ꝙ pōt ꝯhi inter abſentes,ff.de diuor.l.ea q.not.glo.in d.c.ex parte. de hoc de procur.c.fi.li.6.Item iuramentum ſeruare debet,d.c.ſi vero.& hæc procedunt, ſi vir remanſit in priſtino ꝯſenſu: ſecus ſi pœnituiſſet.anteq̃ illa ratificaſſet,d.c.j.cum not.de procur.lib. 6.& de matrimonio ꝯcto inter abſentes:& quid ſi mutet̃ voluntas:& quid ſi erratũ eſt,per do.Ant.in ꝯſi.64.quod incipit, A habuit.gl.in verbo,ſub iuramento.ibi,j̃. de delictis puc.c.j. habetis ſolutionem ad ꝯrium c.pueri. & c.paruuli.22.q.5. ꝙ ibi ideo prohibetur iurare puer,quia pręſtabatur iuramentum circa effectũ, cuius non erat capax puer circa effectũ teſtimonij ferendi. ideo non cogitur iurare.Secus eſt regulariter dũmodo ſit doli capax: quia ſi iurauerit, bene obligatur,d.c. tamen. licet hæc ſolutio ſit cõmunis & vera,ille tex.in c.pueri.multum obſtat, vbi indiſtincte non attento an in teſtimonio ferendo necne,annullat iuramentum pueri:ſed debet limitari per d.c.j.niſi ſit doli capax.im
5 mo voluit hic d.Ant.†ꝙ ſi puer dixerit teſtimoniũ cum iuramento,& falſum dixerit,licet produci non deberet,punietur de periurio.& facit,quia ſuum dictum non eſt ex toto nullum, quia generat indicium aliquale,l.j.§.impuberes.ff.ad Silleyanum.notat Bar.in l.maritus.ff.de queſtio.Panor.in c.j.s̃.de confeſ.Bald. in l. ſeruos.C.de teſt.In gl.ibi, c.is qui,habetis primam opinionem, ꝙ ſi ego promitto accipere vnam ex quatuor filiabus Titij, & ipſę acceptant, & ita iuratur, poſtea cum vna tũ ſequit̃ copula, ꝙ inducit cum iſta præſumptũ matrimonium: & ita tenet Hoſt.& prima facie inclinauit do. Ant. licet poſtea recedat.& tenet Panor.Primo per fundamentum gl.c.de illis. & c.is qui fidem. ſed illa non obſtant,quia loquuntur qñ pręceſſerat ꝯſenſus cum certa perſona: hic autem erat incerta,& incertitudo perſonę vitiat ſponſalia,l.generali.el j.ff.de ritu nup.noſtrates.30.q.5. Secundo mouetur,nam ſecuta copula plus attendit ille actus q̃ præcedẽs ꝯſenſus. Sed hic licet precedens ꝯſenſus ſit incertus, copula eſt certa:ergo inducetur matrimonium hoc procedere, qñ ante copulam ꝯſenſus aliquis pceſſiſſet,licet ꝯdõnalis vel de futuro. hic aũt nullus ꝯſenſus pręceſſit,tum quia inualidat̃ rõne incertitudinis perſonę,tum quia in matrimonio ꝯſiderat ꝯſenſus qñ eſt mutuus & non aliter: hic aũt non potuit mutuus eſſe ex parte puellarum,quia incertum eſt de qua ſentiat: & ideo illa non pōt dici ſibi correſpondere in voluntate. Tertio mouet̃, quia in dubio præſumimus pro matrimonio,c.fi.s̃. de re iudi.quod pcedit, qñ mr̃moniũ habet ſua ſubſtãtialia, ideſt certã perſonam cum alia qua ꝯhit̃,& ꝯſenſum mutuum,quæ hic deficiunt.Quarto mouet̃ Panor.nam in dubio non dẽmus pſumere, ꝙ quis velit in peccatum incidere,c.eſtote.j̃.de reg.iur.l.ſi ꝯſtat.C.de cõpenſatio. ſed ſi non diceremus, quod iſte habuit copulã cum hac puella animo purificandi mr̃moniũ,& cã eligendi,pſumeret̃ peccatũ fornicationis,qđ non eſt dicendũ: ergo cum per hoc videat̃ per copulã eam elegiſſe,& copula interuenit, videbunt̃ purificata ſpõſalia in mr̃moniũ.Sed fallit̃, q̃a in mr̃monio vſq; adeo Canon. attendit ꝯſenſum in mr̃moniũ,ꝙ potius pſumit peccatũ q̃ mr̃moniũ, vbi non apparet ꝙ pceſsit copulã ꝯſenſus in mr̃moniũ, c.illud.& ibi bonus tex.s̃.de pſump.In gl. in fi.hẽtis ſ̃am opinionem, ꝙ iſta ſponſalia non valuerint, nec per copulam cenſeant̃ purificata:ſed rõne iuramenti quod interuenit, cogatur iſte hãc accipere in vxorem:nam clarum eſt hanc iuraſſe de accipiendo. vnam ex iſtis quatuor, clarum eſt ꝙ ꝯſummauit copulã cũ vna, & ſic ſequit̃ iuris effectus,i.affinitas ꝯcta cum alijs tribus, ppter quam impedit̃ eas accipere,c.diſcretionẽ.j̃.de eo qui cogno. conſan. vxoris ſuæ. non ergo pōt accipere aliquam ex dictis tribus: ergo reſtat ſolũ iſta,cũ qua copulã ꝯſummauit,quã pōt accipere, & ſi nollet eã accipere eẽt periurus; vnde rõne periurij.vitãdi,cogit̃ illã accipere.& hãc opinionẽ tenet hic Io.An.& do.Ant.ꝯcluſiue:adducũt fundamẽta certitudinis ĩ gl.allegata.Præterea adducit Io.An.nã mr̃moniũ requirit ſimultaneum & mutuum ꝯſenſum.c.cũ apud.j̃.eo.q. hic non interuenit,ex quo mulier incerta. Præterea adducit: nã ſi ſponſalia valerẽt, eſſet neceſſe dicere,ꝙ nullã ex iſtis quatuor poſſit accipere pp publicã honeſtatẽ,quæ reſultaret ex ſponſalibus valid s prohiberet̃, ſed omnia tolluntur ſecundum Hoſt.quia fatendum eſt ſpõſalia a principio fuiſſe incerta, & ſub tacita quadam condõne, ꝙ promittit accipere q̃ elegerit:& iõ non naſcit̃ publica honeſtas:nec verũ eſt dicere ẽt de pñti conſenſum adeſſe, ſed copula ſubſequens operatur purificationẽ illius tacitę ꝯdõnis,quia vr̃ nõ cõſentire,& eligere iſtã: & iſtud operat̃ certificationẽ perſonæ, & mutuũ cõſenſum, nec eſt abſurdũ,ꝙ iſta o petur, ex quo vnũ venit in conſequẽtiã alterius.Inn.hic vult ipſe,ꝙ nec erunt ſpõſalia,nec matrimoniũ,nec prætextu iur̃i coget̃,ſed poterit aliũ accipere: mouet̃ rõne incertitudinis,hoc addito,ꝙ iur̃m nõ addit aliquid quo ad vinculũ matrimoniale ipſi matrimonio,nec & ſponſalibus.& vidimus inc. prętei ea,s̃.eo.ergo ſi ſpõſalia prędicta non valent, nec matrimonium,& iur̃m non operatur in vinculũ matrimoniale:ergo nec operabitur in caſu noſtro.D.Car. tenet hic mediam viã, dicens verum eſſe,ꝙ nec prætextu iur̃i,nec ſponſaliũ, nec matrimonij, iſta mulier cognita poterit petere hunc in virum,quia nõ interuenit conſenſus mutuus, nec verba ꝯ̃ctus directa ſunt circa eã: copula aũt,vbi ꝯ̃ctus non pcedit,non inducit ꝯ̃ctum,vt vidimus heri in c.ex parte.s̃.eo.& hoc mõ ſaluat̃ opin.Inn.vlt tñ, ꝙ quia iur̃m dirigit obligationem in Deum,c.debitores.s̃. de iureiur.ꝙ iſto caſu ex officio cã periurij vitandi iudex poſſit cogere hunc ad ꝯ̃hendum cum hac muliere,cum qua copulam cõſummauit: & ſic fatetur, ꝙ copula nec ſpõſalia, nec matrimonium inducit, nec purificat hoc caſu,ſed rõne peccati cogatur iſte hãc accipe: nam al̃s accipere nou pōt pp conſanguinitatem ex copula natam,vt s̃.dixi,& hoc mõ ſaluatur gl.noſtra,Et ex prędictis infert hic Hoſt.ad aliam qõnem: pone, promiſi Duci Mediolani accipere vnam ex ſuis ſubiectis,& ita iuraui:conſummaui copulam cum vna,quid iuris?Et dicit,ꝙ hoc caſu non erit matrimoniũ:& eſt rõ dr̃iæ a deciſione proximæ qõnis ſ̃m ipſum Hoſt. ad hanc, quia ibi pp conſummatam copulam erat nata affinitas cũ alijs ſororibus,& ita cogi debuiſſet ꝯhere cum iſta: vñ magis de facili pręſumimus matrimonium cum hac.ſecus in caſu nr̃o,quia licet conſummet copulam cum vna ſubdita Ducis, non pp hoc impeditur accipere vnam aliam,quia ex hoc naſcatur cõſanguinitas:tñ tenendo opin.gl. nr̃æ non indigemus iſta rõne affinitatis,& in dicto verum eſt dictum Hoſt.& cõiter tenetur. Sed q̃d
6 ſi promitto†accipere vnam ex filiabus Titij,quam elegero, & ipſæ conſentiunt:interuenit iur̃m,& poſtea copula cũ vna, an erit matrimonium cum iſta?Et dicit Hoſt. ꝙ ſic, & cõiter approbat̃, quia verum eſt dicere ſingulas iſtas mulieres cõſenſiſſe ſub hac condõne,ſi eam elegerit. ſed copula hẽt vim purificationis condõnis,c.de illis.j̃.de cõd.apposi.ergo erit matrimonium. & ſi dicat̃,quare ſecus in qõne gl.aſſignat D.Ant.rõnem,quia ibi ꝯſenſus fuit nudus & purus,& iõ ſtatim rõne incertitudinis vitiatur: hic aũt fuit ſub condõne ſuſpenſus, & ꝯ̃ctus refertur ad tp̃s purificatæ condõnis, ſ. quia ipſa purificatio condõnis vr̃ ineſſe in ꝯ̃ctu:ergo ex quo poſtea certam eligit, vr̃ cõſenſus ille fuiſſe certus a princ.& iõ reſultat matrimonium per copulam, q̃ condõnem purificat.Quærunt poſtea Doc.de matrimonio cum abſente ꝯ̃cto;de quo dicite,vt in c.fi.de procur.li.6. Gl.in verbo, compellas,ibi,s̃.eo.c.præterea.hæc prima ſolutio reprobatur,q̃a papria ſunt dicere,Hæc decretalis loquitur de rigore, illa de æquitate.ac ſi diceretur,Illa corrigit iſtam. ita glo.in l.cotem. §. qui maximos.ff.de public. & glo. in l.ſi cum Hermes. C. locati. ſed legum correctio eſt vitanda,c.cum expediat.de elec.in 6. In gl.ibi ecce.ibi,24.q.3. c. tam ſacerdos. gl.reprobat ſecũdam ſolutionẽ, & bene:dicebatur,ꝙ iſti non coguntur præciſe,ſed cãtiue: quia
7 imo præciſe coguntur rõne iur̃i,vt dicit gl.†Et ſic no.gl.iſtam,ꝙ in obligationibus facti licet regl̃r quis non cogatur facere præciſe,tñ ſi interuenit iur̃m, cogitur præciſe facere. concordat gl.i. l.ſi pecuniam.in prin.ff.de cond.ob cãm. voluit Bald.in prælud. feu.8.col.in l.vnica.in 8.col.C.de ſent.quæ pro eo quod intereſt. Pan.& D.Ant.in c.veniens.s̃. de iureiur. & de hoc per D.Anto. Panor.Imo.in c.per tuas.s̃.de arbi.per Imo. & D.Ant.in c.j.s̃.de iudic.per D.Ant.in c.fi.j̃. ne prælati vices ſuas.& ibi eſt caſus ſ̃m eum pro opin.gl.nr̃æ.per Imo.in l.2.§.pen.ff.de dona. per Ludo. in l.ſtipulationes non diuiduntur.ver.Celſus.ff. de verb.obliga.
8 in rub.ff.de arbit.in 24.col.in l.hæreditatem.ff.de dona.† In glo. ibi,c.vt conſtitueretur.no.ex iſta glo. ꝙ iudex eccleſiaſticus etiã inter meros laicos rõne peccati cõmittendi poteſt exercere iuriſdictionem,& ex officio vices ſuas interponere, ne peccatum committatur:& glo.allegat cõcordantes.In fi.gl.non bene aperit ſolutionem ad ꝯ̃rium d.c.requiſiuit. vñ dicite ſ̃m cõiter ſcrib. & hic & ibi,ꝙ ſi iuſtam cãm habet ſponſus, vel ſponſa non purificandi ſponſalia in matrimonium, puta pp odium ſuperueniens inter eos ob fornicationem, vel ſimilia,iſto caſu loquitur c.requiſiuit.quia monendi ſunt vt purificent ſponſalia, nõ cogẽdi,ex quo iuſtã hñt cãm. Si aũt non hñt iuſtam cãm, vel non hẽt alter ex eis,pcedit tex.noſter,vt primo moneant̃, deinde p cẽſurã cogant̃,ſi moniti nõ obtẽperauerint.Et ad hãc cõpulſionẽ vide notabile ꝯſiliũ Pa.in ꝯſi.48.incip. Attingã quodlibet. in 3.col. & ibi an ſponſalia diſſoluant̃ incõtinenti.& facit c.quẽadmodũ de iureiur.ſubijcit tñ Io. An. ꝙ poſt excõicationem ſi viderit iudex iſtum eſſe pertinacẽ, & oĩno excõicationẽ nihil prodeſſe, dẽbit abſoluere eum ẽt nõ petentẽ, & ſi abſolõ impendat̃ nõ petẽti,de quo in c.ſignificauit.& ibi videbimus poſt gl.j̃. de eo qui

duxit in matri. quam polluit per adulterium. & hanc solutionẽ ad dicta contraria voluit glo.27.q.2.§.ex his. In gl. ibi, rationabilis causa. in fi. & qualiter dissoluantur, vel impediantur sponsalia, dixi in c.de illis. & aliquid in c.ad audientiam.s̄.eo.

SVMMARIVM.

1 *Dictio, nisi quid denotet.*
2 *Ignorantia verisimiliter non præsumitur, nec toleratur in facto notabili, etiã si sit de antiquo.*
3 *Iustum magis attenditur quam honestum.*
4 *Filius in spiritualibus potest agere contra patrem.*
5 *Excommunicatio nunquam fertur ab homine, nisi contumacia præcedente, dato quod millies alias sit delictum commissum: interdictum vero aut suspensio ex solo delicto bene fieri possunt.*
6 *Nomine prouinciæ comprehenditur etiam territorium inferioris ab archiepiscopo.*
7 *Interdicti tempore intelliguntur excepta ista sacramenta, quæ etiam tunc cõfici possunt, videlicet baptisma, confectio crismatis, & etiam matrimoniũ dubium tamen est nuptiarum solennitate.*
Et quid de collatione ordinum.
8 *In loco interdicto celebrans efficitur irregularis.*
Et quid de celebrante in loco, in quo est decreta cessatio diuinorum.
9 *Maritus quo remedio agat ad repetendum vxorem, quæ est penes alium.*
10 *Pœnitentia an possit tempore interdicti conferri. & nu.9.*
Confiteri laico licitum est in casu necessitatis, vel Deo, dummodo oris prolatione, vel vocis, quis culpas suas accuset.
Pœnitentia non potest ab hæretico recipi.

CAP. XI.

Non est vobis. Pater compellitur ꝑ censurã ecclesiasticã restituere vxorẽ suã filio, quã detinet. h.d. Diuiditur in duas partes. In prima narrat factũ. In secunda prouidet. secunda ibi,
1 nos itaque. †No. ex tex. nostro ibi, incognitum. quod dictio, in,
a ponit magis priuationem siue negationem eius, cum quo componitur, & ideo incognitũ hic dicitur, idest nõ cognitum. faciũt no. in c.j.s̄.de postula. præla. Quandoque tamen auget significatum eius, cum quo componitur, l. Gallus. §. ille casus indifficilis,
2 idest, valde difficilis. ff. de liberis & posthumis. † Nota ibidem, quod facta Principum, & illustrium personarum, vel alias facta egregia & notatu digna, non p̄sumunẽ incognita: & ideo dicit textus in c.cũ illorum.j̄.de senten. excõmu. circa finem, ꝙ in facto notabili verisimiliter nõ p̄sumitur, nec toleratur ignorãtia, etiã si sit de antiquo. No. ibi, vxores. ꝙ pro discordia, quã quis habet cũ marito, nõ est licitũ eius vxorẽ detinere: & põt eẽ duplex ratio. Primo, quia cum sint duo in carne vna nõ debent separari, l. possessionum. C. communia vtriusque iudi. Item quia pro discordia liber homo nõ est detinẽdus, c. lator. s̄. de pigno. habeẽ in c. ex rescripto. s̄. de iureiur. in l. ob ęs. C. de actionibus & obligationibus. & ideo dixit hic Gas. Calde. & domi. Card. ꝙ licèt pater possit vendere filiũ necessitate famis, l.j. & 2. C. de patribus, qui filios distraxe. tamẽ maritus nõ poterit vendere vxorẽ. & faciunt q̃ dicã j. quia vxor nõ est ita in potestate viri, sicut filius in ptãte
3 Patris. †Nota ex tex. ibi, iustũ & honestũ. ꝙ attendendũ est non solũ qđ est iustũ, sed etiã ꝙ est honestum, tex. in c. magnę. s̄. de voto. tamen iustũ pręponderat honesto regulariter, & quia rigor scriptus prefertur ęquitati non scriptę, l. placuit. C. de iud. habe-
4 tur in c.j.s̄. de mut. peti. †Nota ibi, petãt. ꝙ filius põt agere contra patrẽ pro vxore sua recuperanda. Et sic habetis casum, ꝙ licèt dicatur ꝙ lis non põt esse inter patrẽ & filium, nisi in casibus exceptis, nec ibi exprimitur iste casus, l. lis nulla. ff. de iudicijs. tamẽ iste est etiam de casibus exceptis. glo. tñ communiter tenet, ꝙ de iure canonico non procedat l. lis nulla. quia licèt in criminalibus filius non possit accusare regulariter patrem, c. prohibeantur. 2. q.j. tamen in ciuilibus potest etiam in iudicio filius agere
b contra patrem indistinctè:[b] ita gl. per illũ tex. in c. queritur. 2. qõ. 7. gl. in c. fi. de iudicijs. lib. 6. in c. ex parte. s̄. de restitu. spolia. in c. si ecclesia. 23. q. 4. tamen cõmuniter Docto. hic, & in d. c. ex parte. & in d. c. fi. tenent quod immo regula dictę l. lis nulla. procedat de iure canonico: mouentur per tex. in d. c. fi. in fi. per locum a speciali. Nã speciale est in beneficialibus, q̃a in eis nõ attenditur patria potestas, an filius possit stare in iudicio contra patrẽ, & s̄ quęcunque aliũ: ergo regula stat firma in his, in quibus attenditur patria potestas. & eodem modo potest dici ad textum nostrũ quod quia in matrimonialibus de iure canonico non attenditur patria potestas, iõ in eis possit filius stare in iudicio cõtra patrẽ. Gaspar tamen Calder. Domi. Anto. & qui post eos scripserunt hic tenẽt, quod hic sit speciale, quia tractaretur de periculo animę, & peccato propter dubium fornicationis, quod imminet stantibus viro & vxore separatis: & ideo faciũt ibi regulã, ꝙ vbi tractatur de peccato, vel periculo animę, filius possit stare in iudicio contra patrẽ, per hũc tex. Nota ibi, maneatis. iũcta suprascriptione, ꝙ qñ vxor detineẽ, nec restituitur marito, maritus potest habere recursum ad iudicem ecclesiasticum, vt faciat sibi restitui vxorem. de quo in gl. No. ibi, & si iusta. s̄m Car. ꝙ dato ꝙ factum sit notorium, prout hic erat, vt patet ex principio ibi, arbitramur incognitũ. iudex tñ ad censuram procedere non põt sine monitione. de quo an in notorijs debeat pręcedere monitio, in c. vestra. s̄. de cohabitatiõe clericorum & mulie. & in c. ad nostram. s̄. de iureiur. & dixi in c. cum sit Romana. s̄. de appellatio.
5 No. ex tex. ibidem, secũdum Cardi. ꝙ sicut excommunicatio nõ est ferenda nisi præmissa citatione, & in partis contumaciam, c. sacro. j̄. de senten. excõmunica. ita & interdictũ. Dicit tñ ipse post Inn. in c.j.j̄. de excess. prelato. ꝙ differentia in hoc est inter interdictum vel suspensionẽ ex vna parte, & excõicationem ex alia: quia excõicatio nunq̃ fertur ab homine, nisi præcedente contumacia, dato ꝙ millies alias sit delictum cõmissum, c. epi. vbi glo. notat, 11. q. 3. Interdictum vero aut suspẽsio ex solo delicto absq; alia contumacia bene fieri possunt: dixi de hoc in c. ad hęc q̃m.
6 s̄. de appel. †No. ibi, terra prouinciarum. iuncta suprascriptione literæ, quæ dirigitur abbatibus & alijs ecclesiarum prælatis, ꝙ appellatione prouincię cõtinetur etiam territorium inferioris ab
c archiepo, licet proprie prouincia dicatur[c] arhiepi, diœcesis epi, territorium inferiorum, vt patet ex notatis in c.j. de offi. ordi. lib. 6. in c. Romana. de app. eo. li. in c.j. de exces. præla. eo. lib. in c. pastoralis. in princ. s̄. de officio ordi. Gaspar tamen Cald. dixit ipse, ꝙ cum verba possint capi proprie, nõ debemus impropriare ea, l. non aliter. cum vulgaribus. ff. de le. 3. vnde intelligit ipse, ꝙ propterea in litera dicatur prouinciarum vestrarum, quia suprascriptio dirigebatur rr̃ ad prelatos Angliæ, in quib. erant aliqui archiepi. Et ideo ꝑ eorum admixtionem cum alijs Papa hoc verbo vsus est, prouinciarum. sicut videmus in simili ꝙ licet in collegio Cardinalium sint aliqui, qui nõ sunt epi, sed diaconi vel p̄sbyteri, Cardinales tñ ꝑ epos admixtos Papa appellat eos fratres, cum de omib. loquitur, vt habeẽ in salutatione supra huius voluminis Sexti & Clemẽtinę. Et faciũt quę notat Spe. in titulo de rescri. p̄ntatione, in §. ratione formę. circa princi. & facit glo. nota. in simili in ca.j. de iurepatro. lib. 6. vbi ꝑ cõionem quam quis habet cum priuilegio, gaudet eius priuilegio. Host. hic dixit, ꝙ cum ad solum archiepm̃ spectet interdicere prouinciam, qñ delictum totã prouinciam respicit, c. 3. s̄. de institutio. & si Papa mandet interdictum fieri generale locorum, in quib. istæ mulieres detinentur, vel trãsferunẽ, & sic hoc mandatum de interdicendo in genere respicit totam ꝓuinciam, licet in specie veniat verificandũ solũ de illo loco, in quo mulieres istę detinentur vel transferuntur. Ideo cum hoc mandatũ non possit impleri nisi ꝑ ipsos archiepos, refert suprascriptio ad eos, & Papa cũ ministerio vsus est verbo, prouinciarũ vestrarum, quasi in hoc denotet, ꝙ non vult alloqui inferiores. Card. reprobat hunc intellectum, quia illa verba, abbatib. & vniuerso clero. essent superflua, si solum mandatum dirigeretur ad archiepos. nec obstat dum Host. dicit, ꝙ soli archiepi possunt ꝓuinciam interdicere: quia fateor ex ptãte ordinaria, sed hoc interdictum in casu nostro fereẽ ex potestate delegata. Sed aliter etiam soluiẽ: nam hic Papa cũ mãdat interdictum generale fieri, mãdat generaliter omnibus clericis, vt locũ illum interdicãt specialiter, in quo mulieres istę detinenẽ, vel ad quem transferũtur: & hoc bene possunt facere inferiores ab archiepo, si loca illa sunt de eorũ territorio, cle.j. & ibi no. de senten. excom. Et ideo melior vr̃ intellec. Cald. vel cõmunis. Et iste tex. ponderatur per Gemi. in c. tibi qui. de rescrip. in 6. ad practicam curiæ, quæ habet vt executores factis processibus executorialibus subdelegent postea vices suas generaliter, per illam clau. Cęterũ cum ad vlteriorem, & c. vniuersis & singulis, & cap. & quicunque clericus poterit hanc subexecutionem suscipere, & exequi. Tñ ponderat glo. ibi facere in cõtrarium, & ꝓrium ego consului in ciuitate nostra, ꝙ talis datio generalis nõ valet

ADDITIONES.

a Dictio, in. De hac dictione, in, vide in l.j.§. merito. C. de Iust. Codi. confir. & per Barto. in d. l. Gallus. alle. in tex & in consi. suo In Christi nomine amen, insultus & c. Flo. in l.j.§. hæc verba. de his qui deiec. vel effu. & in Spe. de disputa. & alleg. §. 4. ver. vel in. & Oldra. consi. 49. & per Alex. consi. 21. 4. parte.

b ¶Indistinctè. Vide Bar. in d. l. lis nulla. alleg. in tex. & per Spe. de confess. §. 2. ver si. 17. & plenius in tit. de act. ver. item quod est filiusfa. & sequẽti. & vide Alc. in d. l. lis. & tex. in l. si putes. cum ibi no. C. de pe. hæred.

c ¶Licet proprie prouincia dicatur. Adde Card. in cle dudum. extra de sep. qui ponit differentiam inter ciuitatem, prouinciam, & diœcesim. & ibi dicit etiam ꝙ prouincia dicitur a pro, i. longe, & vinco vincis, quasi locus a longe distans, & victus a Romanis. Et adde, ꝙ quandoq; ponitur pro diœcesi, 50. dist. si ideat. & hic, 16. q. 3. quicunque. cle. Romani. §. fane. de elec. & Card. vbi s̄. & de pb. guis.

valet de iure:nec poſito ꝙ de cõſuetudine valeat,poterũt aſſume
re tales ſubexecutores cauſę cognitionẽ,& pronunciare de iure
tertij poſſeſſoris. & ꝙ nõ valeat ſubdelegatio huiuſmodi, tenet
Lap.alle.127.incipiente,Anaſtaſius canonicus.Et ad iſtum tex.re
ſpondebam,ꝙ ſiue teneamus intellectum Hoſt.nihil facit,quod
ſcribebatur archiepĩs & ſic alias ordinarijs in prouincia.ſiue te-
neamus intellectum cõem, tunc dicebam,ꝙ tunc valuit ſubdele
gatio, quia Papa ex certa ſcientia hãc delegationem generalem
faciebat,& valet tunc.gl.in terminis in c.ad hęc.s̃.de reſcri.circa
finem.Nota ibi,donec fuerint.caſum,ꝙ interdictũ poteſt limita
te proferri,ita vt ceſſante cã ceſſet interdictũ.de quo etiã in ſimi
li dr̃ idem de abſolutione,vt ceſſante cauſa,ꝑꝑ quã lata eſt,vel fi
nito tꝑe incidit quis de nouo in ligamine, vt eſt glo. in c.fi.j̃.de
matr.contrac.con.interd.eccl.& ibi videbimus.& facit quod no
tat Ang.in l.ſi vnus. §.ſi cum reo. ff.de pa. Inno.in c.ad hæc q̃m.
& ibi Bal.s̃.de appel.Bal.in c.inter.s̃.de conſue. Et in hoc eſt dif-
ferentia inter excõicationem ex vna parte, & interdictũ vel ſu-
ſpenſionem ex altera:quia excõicatio lata ab certã cauſam, licet
ceſſet cauſa,non tamen tollitur niſi fiat abſolutio,ſecus eſt in ſu
ſpẽſione vel interdicto.gl.eſt notabilis in cle.j.in verbo, donec.
de decimis.notat Inn.in c.cum bonę.s̃.de ætate & qualita. & di-
xi abunde in d.c.ad hęc q̃m.Nota ibi,diuina officia. iuncto tex.
ibi,ꝑ̃ter baptiſma, quod baptiſma dr̃ ex officijs diuinis, vt patet
7 ex dictione,præter.quę venit exceptiue. †Nota ibi,baptiſma par
a uulorum.ꝙ tempore interdicti ceſſandum eſt a diuinis officijs:[a]
intelligite celebrandis,vt dicam in gl.tamen baptiſma paruulo-
rũ poteſt tunc celebrari etiã adultorum, vt in c.q̃m. de ſententia
excom.lib.6.& etiã confirmatio,vt ibi: & etiam chriſmatis con-
fectio,vt d.c.q̃m.Itẽ & pęnitentię morientium imponi poſſunt,
addite etiam viuentium,quia in nullo tempore eccleſia nõ clau
dit gremium redeunti,c.fi.de pęnitẽ.di.vlt.Item ſuprema vnctio
poteſt tꝑe interdicti celebrari, vt vult hic Do.Ant.poſt alios. Itẽ
poteſt celebrari matrimonium,vt eſt glo.notabilis in c.fi.de ſen
ten.excom.lib.6.licet de nuptialibus ſolennitatibus ſit maius du
bium,de quib.in c.appellamus. s̃.de ferijs. Item collatio ordinũ
etiam ſacrorum,dummodo perſonæ non ſint interdictę. tñ Inn.
hic,quem ſimpliciter refert Do.Anto. tenuit quod hoc caſu etiã
interdictis perſonis clerici poterunt ordinari ad vlteriores ordi-
nes, quia interdictum non vr̃ eos afficere, quia iam ſunt clerici.
Cardi.hic diſtinguit,ꝙ aut interdictum feretur ꝯ̃ populum, & nõ
veniũt clerici,ideo ordinari poterunt:& ꝯ̃, ſi interdictum ferr̃ in
clerum,ordinari poterunt laici,c.ſi ſententia. de ſen.excõmuni.
li.6.& ibi habet̃. aut interdictum fertur ſub nomine appellatiuo
ciuitatis,puta contra Papienſes: & quia etiam clerici continen-
tur ſub hoc noĩe appellatiuo,vident̃ comprehenſi in interdicto:
ideo ordinari non poterũt,vt nota. in d.c.ſi ſnĩa.tñ indiſtincte cã
neceſſitatis ſuadẽte,ſicut videmus baptiſma poſſe fieri tempore
interdicti,quia eſt ſacramentũ neceſſitatis, ita & ordinatio fieri
poterit ob neceſſitatẽ,puta quia non ſunt presbyteri in loco in-
terdicto,q̃ ſacramenta miniſtrẽt etiã in caſu neceſſitatis, nec ex
loco vicino poſſit haberi:tũc ſicut ipſa ſacramẽta ſunt permiſſa,
ita neceſſarium antecedens,vt ordinetur ibi aliquis ꝑ̃sbyter, ſi-
cut in ſimili dicit tex.in c.q̃m.de ſententia excom.lib.6.ꝙ cũ ba-
ptiſma & confirmatio ſint tꝑe interdicti permiſſa, & iſta nõ poſ
ſint fieri ſine chriſmate,quod tacite vr̃ permiſſum,vt chriſma fie
ri poſſit.Innoc.tñ hic intellexit tex.noſtrum non loqui de inter-
dicto,ſed de ſuſpẽſione diuinorum & ceſſatione generali,& di-
cit ꝙ optime probatur ꝙ ceſſatio diuinorum generalis ęquipare
8 tur interdicto.Et ideo inferũt hic Docto.ad q̃õnẽ,†Nunquid ſi-
cut celebrans in loco interdicto efficitur irregularis,ita celebrãs
in loco in quo eſt decreta ceſſatio diuinorũ. Et diſtinguite omiſ-
ſis opinionibus ſ̃m Do.Cardi.& fuit opinio Ioan.And. in c.ſi ca
nonici.de offi.ordi.lib.6.aut loquimur in ceſſatiõe generali,quæ
ſit a ſinodo,& tunc cum iſta ęquiparẽtur interdicto,vt clem.j.de
ſen.excom.& violans interdictum efficitur irregularis, ca.fi.j̃.de
exceſſi.prælatorũ.c.is qui.de ſenten.excom.lib.6. ita ergo & vio
lans hanc ſuſpenſionẽ. Aut loquimur in ceſſatione particulari,
& tunc non efficitur irregularis. & ita procedant notata in c.di-
9 lectis.de appellatio.& in c.irrefragabili.s̃.de officio ordina. †Gl.
in verbo,petant.in fi.habetis ex glo.quo remedio agat vir ad re-
petendum vxorem,quę eſt penes alium. & ideo dicite latius, ꝙ
aut detinetur inuita ab alio, & tunc datur interdictum de vxore
exhibenda, vt hac gl.cum iuribus in ea allegatis. Aut detinetur
volens,& tunc no.glo. quia vult ꝙ detur officium iudicis, vel ꝙ
recurratur ad ep̃m:& ſic ſentit ſ̃m Pau.quod q̃n nolens vxor de-
tinetur,poſſit recurri ad iudicem ſecularem. & ideo dicit gl. hic
implorari officium iudicis, vel etiã recurri ad eccleſiaſticum. &
ideo dixit gl.ad epiſcopum recurri.& cõiter hoc tenetur hic, &

voluit Io.An.in addi.ad Speculato.in titulo, q̃ fi.ſint legi.in ver
ſicu.competit.Sed ſtat quęſtio,nunq̃d hoc caſu dabitur rei vẽdi-
catio qualificata cum hac adiectiõe,vẽdico vxorẽ. de iure cano-
nico,ſicut in ſili dicimus patrẽ vendicare filiũ de iure Quiritũ,
l.j.§.per hanc,& primo.ff.de rei vendicatione.& Io.An.in loco
ꝑ̃allegato vr̃ diſtinguere:Aut loquimur de iure Lombardorũ,&
eo iure vxor eſt in poteſtate mariti:ſicut procedit rei vendicatio
de iure Quiritũ, ita procedat de iure Lõbardorũ in vxore. Aut
vero nos loquimur de iure Romanorum vel communi: & tunc
non procedit vendicatio, quia eo iure vxor non eſt in ptãte ma-
riti ſed patris,l.ſi vxor.C.de conditio.inſer.& ibi notatur:& po-
tius dicitur eſſe in officio,q̃ in ptãte mariti,l.ſicut. ff.de operis li
berto.Et hanc diſtinctionẽ ſequuntur Doc.hic,& in c.illud. s̃.de
præſumption. excep. Panor. qui vtrobique tenet ꝙ imo proce-
dat rei vendicatio vxoris indiſtinctè,adiecta qualitate,de iure ca
nonico.mouet̃,nam in his, quę nõ pñt poſſideri,niſi aliquo iure
ſpeciali:& dato titulo procedit rei vendicatio, adiecta qualitate
eius iuris,quo cauſatur titulus & poſſeſſio.d.l.j.§.per hanc.quam
gl.extendit ad alios caſus ſimiles ibi.cõmuniter Doc. concordãt
gl.in c.fi.s̃.de conuerſio.infideliũ.Inno.in ca.inter quatuor. s̃.de
maio.& obe.Et ideo dicimus,ꝙ quilibet homo non poſſit poſſi-
deri rl̃r, tñ aliquo iure ſp̃ali, & certis caſib. præcedente titulo &
poſſeſſione, poſſideri põt, puta poſſidet abbas monachum iure
monachationis,dñs ſubditum iure ſubiectionis: pater filiũ iure
Quiritũ,ideſt,patrię ptãtis.his caſibus,& ſimi.datur rei ven.adie
cta qualitate eius iuris,quo ti.eſt cauſatus, puta vẽdico filium de
iure Quiritum,& in ſimili. Sed ita etiam eſt in marito & vxore,
quia ſe inuicem poſſident iure matrimonij, quod inuentum eſt
a iure diuino & canoni. formã habuit, ideo debet etiam dari rei
vendicatio,vt maritus poſſit vẽdicare vxorem de iure diuino vel
cano.& econtra vxor maritum.Hoſt.tamen dicit hic,quod cum
non ſit proponenda actio in libello,nec ęquitas canonica curat
de actiõe,dummodo aperte concludatur,c.dilecti.& no.in c.exa
minata.s̃.de iud. quod de iſtis nominibus remediorum vel actio
nũ non eſt curandum. Gl.in verbo,prouinciarum.in fi.no.ex gl.
quod pro delicto vnius tota prouincia interdicitur. de quo ꝑ gl.
magiſtram in ſumma,24.q.3.& notatur in c.j.s̃.de poſtu.pręla.Et
hoc interdictum prouincię a ſolo archiepiſcopo fieri poteſt,ca.
3.s̃.de inſti.& ibi notat gl.in verbo,donec. ibi,ca.ſi presbyteri.&
gl.bene loquitur,quia interdictum latum ad tp̃s vel alio mõ limi
tatũ,ceſſat finito termino vel limitatione.Ad l.ad tp̃s.dicite,ꝙ lo
q̃tur in infamia facti,quę quidem cum in animis hominũ eſt ge
nerata per pręfixionem tꝑis, vel aliam limitationem, de facili
nõ tollitur.Nos loquimur de effectib.iuris,quos interdictum pa
rit, quę magis limitari poſſunt a proferente.In gl. in fi.quæ offi-
cia celebrari poſſunt tempore interdicti, & q̃uo hodie eſt tex.in
10 c.fi.& ibi cõiter Doct.de ſen.excom.li.6. †Gl.in verbo,baptiſma
paruulorum.in fi.quo ad duo prima ſacramenta gl.bene loquit̃,
b quia cum baptiſma & pęnitentia ſint neceſſitatis,[b] poſſunt tꝑe
interdicti conferri:tñ in contrarium eſt tex.quo ad pęnitentiam,
in c.quem pœnitet.de pœni.diſt.j.Et glo.no.in c.paſtoralis.s̃.de
offi.ordi.in verbo,præterquam in mortis.& etiam gl.in c.dudũ.
in verbo,deceptę.s̃.de elec.quę volunt ꝙ in caſu neceſſitatis, pu
ta quia non poſſit haberi copia ſacerdotis, licitum ſit cõfiteri lai
co:& tñ laicus recipiendo confeſſionem non miniſtrat ſacramẽ
tum,ſed in fide ſaluatur confitens:& ita gl.in dicto verbo, dece-
ptę.dum vult ꝙ etiam a non vero prælato valeat abſolutio habi-
ta per credẽtem eum verũ,quia in fide ſaluatur, ergo tẽpore in-
terdicti potius debemus dicere vt fiat confeſſio laico,vel Deo,q̃
ꝙ violetur interdictum dum fit presbytero. Et faciunt quæ ſubij
ciunt Doctores circa vltimũ dictum eius gl.Quo ergo ad vltimũ
dictum glo.dum vult, ꝙ ab hæreticis poſſit ſuſcipi pœnitentia,
cõiter reprobatur.& eſt gl.cõtraria in §.verũ.32.diſtin. Et notant
Doc.in c.quanto.s̃.de conſuetudi. & eſt ratio,ne ſi fiat confeſſio
hęretico,perducat confitentem in errorem vel deſperationẽ.Et
aſſignatur alia rõ,quia confeſſio poteſt,q̃n non adeſt ꝯgruus mi-
niſter, fieri laico vel Deo, dummodo oris prolatione vel vocis
aliquis culpas ſuas, accuſet,d.c.quẽ pęnitet. & iuribus proxime al-
legatis.ergo non eſt tantę neceſſitatis, vt ab hęretico debeat ſu-
ſcipi.& facit text.in d.c.cępit 24.q.j.Gl.fi.in verbo, morientium.
in fi.glo.bene loquitur, & dicite vt dixi in tex. Et vnum pro de-
claratione addite, dum dixi ꝙ q̃n perſona nõ eſt interdicta,poſ-
ſunt

ADDITIONES.

a ¶A diuinis officijs.Adde Bal.in l.j.v.col.C.de hære.inſti.

b ¶Neceſſitatis.Adde Do.Soci.conſi.62.inci.Circa primam q.verſi.poſtremo quod iuramento.circa prin.in j.parte,char.114.quod baptiſmus eſt ſacramẽtum neceſſitatis ad ſalutem,nam ſine eo nemo ſaluari poteſt.

sunt ei ordines conferri, quod hoc est verum, dummodo non cõferantur in loco interdicto, sed extra locũ, c. sententia. & ibi notatur, de sen. excommu. lib. 6. & ita Cardi. hic.

SVMMARIVM.

1 *Affinitas contrahitur etiam per illicitum coitum.*
2 *Matrimonium contrahendum impeditur ad dictum vnius testis, si iuramentum non præcessit de contrahendo.*
Limitatio ad c. licet ex quadam. & c. veniens. & c. in omni negocio. de test. & l. vt iurisiurandi. C. de testi.
3 *Allegans turpitudinem suam, vbi actus est nullus & contra legem, regulariter est audiendus.*
Socius criminis quando audiatur deponens de ipso crimine.
4 *Testis dictum priuatim deponentis, quando probet. & nu. 7.*
Testis dictum, quod valeat absque publicatione sui nominis.
Testis dictum quando probet parte non citata.
5 *Testi occulte deponenti creditur, vbi agitur de peccato.*
6 *Iuramentum quo casu plus operetur quam simplex promissio.*
8 *Criminosus, & eodem morbo laborans, non auditur ad denunciandum crimẽ commissum: secus quo ad obuiandum, ne crimen committatur.*
9 *Fama impedit matrimonium cõtrahendum, siue sponsalia sint iurata, siue nõ.*
Fama æquiparatur dicto vnius testis solenniter deponentis.
Sponsalium iuratorum purificatio non impeditur ad dictum vnius testis. intellige, quando testis non deponit solenniter, sed secreto parte nõ citata.

CAP. XII.

PRæterea, ij. Dictũ vnius asserentis impedimẽtum, impedit matrimonium contrahendũ, si iuramentum de ɔ̃hendo non intercesserit. h. d. Diuiditur in duas partes. In prima consultatio. In secunda rñsio. secunda ibi, prouidẽtiæ tuæ. No. ex tex. ibi, impellitur. i. cogi petitur ad purificandum spõsalia de futuro. In tex. ibi, deliquisse. i. rẽ carnis contraxisse. In tex. ibi, publice. idest, parte citata & presente in iudicio, fm vnum intellectum. vel fm Host. publice, i. coram multis personis. No. ex tex. ibi, impetitur.
1 quod sponsus potest petere sponsam cogi ad purificandum spõsalia. de quo vidimus in c. ex literis. el 2. s. eo. †No. ibi, consanguineus. quod per consummationem copulæ factam a consanguineo cum aliqua muliere nascitur affinitas, non attento an copula sit licita vel illicita, quæ est potens ad impediendum matri. & sequens tex. loquitur indistincte, non attento an deliquerit iste consanguineus, an ante sponsalia ɔ̃cta, an vero & post. facit tex. in c. discretionem. j. de eo qui cognouit cõsan. vxoris suę. & ideo quotidie allegatur iste tex. cũ illo, ꝙ per illicitum coitũ cõtrahitur
2 affinitas. †No. ex tex. ibidẽ, dũ in singulari numero loquitur, ꝙ
a ad dictum vnius testis tm̃ impeditur mrimoniũ [a] cõtrahendum, si iuramentũ non pcessit de ɔ̃trahendo: & sic habetis limitationẽ ad c. licet ex quadã. & c. veniẽs. & c. in oĩ negocio. s. de testi. & l. vt iurisiurandi. C. de testi. vbi dr̃, ꝙ dictum vnius testis nõ ꝓbat.
3 †No. ibi, se deliquisse. hic esse casum in alio notabilẽ, ꝙ cõsocius criminis audit deponẽs de ipso crimine: ꝙ notate ad limitationẽ eorum q̃ habentur in c. veniens. el j. s. de testi. in l. fi. C. de accusa. Sed elegãtius ꝓbat iste tex. ꝙ auditur allegãs turpitudinẽ suam etiã ab alio nõ detectã: quod est cõtra ea q̃ habent in c. cum sup. s. de concess. prebẽ. in c. inter dilectos. de donatio. in c. ex tenore. s. de testi. in l. ais. per Barto. & alios, ff. de iureiur. in l. transactiõe. C. de transact. & est ratio, quia tractatur de peccato vitando: & ita vult gl. in d. c. ex tenore. d. ca. inter dilectos. & potest esse hic alia ratio, quia actus est nullus, & contra legẽ gestus, ex quo inter consanguineos ɔ̃cta sunt sponsalia, q̃ sunt nulla, vt vidimus in c. ad audientiam. s. e. Et ista est regula, ꝙ vbi actus est nullus & contra legem, auditur allegans turpitudinem suam. tex. est singularis in l. a diuo Pio. iuncta gl. ff. de ri. nuptia. quem tex. ad hoc ponderat Bald. in l. non dubium. in nona oppositione, C. de leg. in l. j. C. plus valere quod agitur. & notat idem Bal. in l. si credito
4 tribus. C. de seruo pig. dato manumisso. † No. ex tex. ibi, ꝑ metum. quartum spãle quod ponit iste tex. j. quod vbicunque testis ꝑ metum & potentiam aduersarij non audet deponere dictũ suũ, quod isto casu põt priuatim deponere & ꝓbabit. Et ex hoc habetis inferre tria spãlia. Primũ, ꝙ licet testis non debeat deponere dictum suum, nisi citata pte ad videndũ iurare, c. 2. s. de test. l. si qñ. C. de test. nota. in l. minime. ff. de legibus. tñ hic non vocatur pars ad videndum iurare testẽ. Secundum est speciale, ꝙ licet debeant nomina testium cum dictis publicari, vt notatur in c. fraternitatis. & in c. de testib. s. de testi. & maxime qñ de crimine agitur, c. qualiter & qñ. el 2. §. debet. j. de accusa. hic non datur nomen testis parti. Tertium est speciale, quia regulariter non statur dicto testis examinati absente parte, & nunquam citata, nisi seruata demũ forma: & in casibus c. qm̃ frequenter. in principi. s. vt li. non conte. s. qñ testes sunt valitudinarij, vel se absentaturi longa absentia, vel senes, & pars nõ audet conuenire aduersariũ, vt ibi no. hic autem etiã dato ꝙ iste consanguineus non esset valitudinarius vel absentaturus se, tamen valet eius dictum parte non citata. & est ratio horum trium specialium & duorũ prædictorum, quia hic tractatur de peccato vitando & modico præiudicio partis: nam non multum interest partis, idest mulieris, ex quo per illicitum coitum est confecta consanguinea viri, ꝙ sponsalia purificentur: imo interest, vt non purificentur, quia versaretur in peccato. Et ideo fm Do. Anto. per locum a speciali habetis hic casum, ꝙ licet testis timeat deponere ꝑ potentiam aduersarij, ꝙ tamen non debet recipi parte non citata, quod intelligite, nisi esset valitudinarius, vel cito moriturus, aut absentaturus se. & ita vult Host. & Io. An. & cõiter scribentes in d. c. qm̃
5 frequenter. in prin. & ita Pan. hic. †No. ꝙ testi occulte deponenti creditur in materia quasi pœnitentiali, vbi agitur de peccato. Et sic habetis casum, in quo dicta testium valerent non facta aliqua publicatione, qñ est peccati, s. materia, & timetur potentia ɔ̃ testes: quia tunc possunt occulte deponere, c. fi. de hereticis. li. 6. vbi alius casus specialis, imo non sunt partib. publicãdi. quod dicit Ant. de Bu. verum in materia peccati, alias non. & est q̃dã forus medius quasi primarius, qñ agitur de materia peccati, in qua materia talis fides occulte admittitur. facit quod no. Host. in c. accepimus. s. de etate & qualita. & in sum. de scruti. in fi. & qđ habetur in c. fi. de here. lib. 6. & per Io. An. in c. j. de homi. eo. lib. Et sic habes triplicem forum, cõtentiosum, penitentialẽ, & quasi pœnitentialem. Et ex his habes, ꝙ qñque toleratur, si aliquis faciat aliquid occulte, & non publice, si est iustus metus a potentioribus. Regulariter tamen oritur suspitio cõtra tales occultos, c. inquisitioni. de accu. & c. consuluit. de offi. deleg. & ibi gl. quę allegat iura de electione oculte facta. glo. ponit in verbo, occulta. & ibi Butri. in c. vnico, vt ecclesiastica bñficia. est. n. suspecta, vt ibi. facit j. de clan. despon. per totum. vnde dicebat beatus Bernardus ad Eugeniũ, Hãc tibi generalem regulã cõstituas, vt omnem qui veretur dicere quod in aure locutus est, suspectum ha-
6 beas. †No. ibi, nisi iuramentum. casum, in quo plus operatur iuramentum in sponsalibus quam simplex promissio. quod patet, ex quo simplex ꝓmissio sponsalium potest ad dictum vnius testis impediri: quod secus est, si iuramentum interuenit. rr̃ tamen secus, quia plus non operatur iuramentum q̃ pura promissio, c. ex
7 literis. & ibi vidimus. & c. ex parte. s. eo. † Gio. in verbo, publice confiteri. in fi. gl. expresse contra tex. dicit a fortiori, nam si testis qui publice non audet ɔ̃fiteri impedimentum, matrimonium cõtrahendum impedit, vt hoc tex. multomagis debet impedire ille, qui publice profitetur, quia priuatę dispositioni minus creditur quam publicę, c. tua. s. de cohabi. clericorum & mulie. ca. 2. s. de testi. & quę clam fiunt, non sunt sine suspitione, l. fi. ff. de ritu nup. c. j. vt ecclesi. benefi. Pan. tñ dicit saluari glo. vt procedat, qñ iuramentum ad cõfirmandum sponsalia interuenisset: nam tũc non statur dicto testis in priuato deponentis, vt hoc tex. ideo extenditur etiam gl. vt nõ stetur dicto publice deponentis per rationes in ea allegatas. & facit quod voluit hic Do. Anto. Nam dictũ vnius testis etiam publicum nõ plene probat, & sic non sumus certi de impedimento. iuramentum autem constat super sponsalibus interuenisse, & sic sumus certi, ꝙ si non purificãtur sponsalia, iste incidit in periurium, ergo tutiorẽ viam eligemus, & stabimus certo, vt cogatur purificare sponsalia, ne dicto vnius testis impediantur. faciunt quę vidimus in c. iuuenis. s. eo. Host. aũt hic tenet indistincte, quod siue sponsalia sint iurata, siue non sit arbitrarium iudici ad dictum vnius testis impediantur. moue-
b tur, quia testium omnis materia est arbitraria iudici, [b] l. 3. ver. tu magis scire potes. ff. de testi. in c. nostra. s. de testi. & ideo quatenus hic dicitur ad dictũ vnius testis impediri matrimonium nõ iuratum, intelligit ipse verum, nisi esset vtilis persona, vel alio modo nõ videretur ei credendum, quod relinquitur arbitrio iudicis, & in hoc membro transit Panor. & facit quod not. Bar. in simili in l. Lucius. ff. de his q̃ no. infa. vbi vult quod etiam si testes apte deponant, iudex possit eorum dictum non seq̃ ob aliquam iustam causam, quia dicta testium sunt arbitraria iudici.

Quatenus

ADDITIONES.

a ¶Impeditur matrimonium. Sed nunquid per duos, quorum alter sit inhabilis, & alter non iuratus, vide Ab. Sic. post gl. in c. j. de consan. & affi. & ad materiã adde Lud. in sing. ver. matrimonium. ver. dicta vnius.

b Arbitraria iudici. Adde Do. Soci. consi. 235. incipien. Visa contingentia facti. ver. & secundum istam opi. ibi vide in 2. parte, char. 115. Et adde, quod etiam si testes sint contestes, iudex potest se mouere ad credendum & non credendũ ita pariter si non sunt contestes, vt per præfac. do. Soci. consi. 162. inci. in causa ma. Petri. ver. preterea etiam. in fi. in di. parte, char. 265.

Quatenus vero dr̃ exceptiue in tex. nisi iuramentum interuenisset, & sic a ɔ̃rio, vr̃ velle ꝙ si iuramẽtum interuenit, ꝙ ad dictum vnius testis non debet fieri separatio. dicit ipse verum, nisi iudici aliter videatur ex qualitate testis, & consideratis circunstantijs. & ideo decet iudicẽ, vt cũ casus iste euenerit, aduocet mulierem secreto ad se, & eã interroget an consummauerit copulam cum eo qui deponit de copula: & si rñderit ꝙ non, & se esse virginem, adhibeat matronas huius rei peritas, q̃ ex inspectu mulieris videant an sit virgo, & si retulerint eã esse virginem, eis credatur, & nõ dicto istius de copula deponentis. & facit c. cãm matrimonij. s̃. de proba. Si vero retulerint eam non virginẽ, credat huic testi, nisi eius qualitas fidem minuat, nec est absurdũ, ꝙ de impedimento matrimonij stetur minus plenę probationi, quia simile videmus ꝙ stat̃ famę de impedimẽto matrimonij, vt vult gl. in c. sup eo. j̃. de cõsangui. & affi. & volunt cõiter Doc. In gl. fi. in fi. Car. hic, & post eũ Panor. impugnat hoc membrũ, quia expresse tex. noster vr̃ ꝓhibere, vt non impediatur matrimonium, qñ sponsalia sunt iurata ad dictũ vnius testis de impedimẽto deponentis. & facit ratio quam s̃. adduxi, s̃m Do. Anto. tñ Host. respõdet ad tex. subaudiendum esse maxime. Alius est intellectus ad tex. nostrum s̃m Pan. ꝙ hic iste consanguineus non admitteret vt testis, sed vt denunciator consanguinitatis. Et s̃m hunc intellectum nihil obstabit gl. nostrę quę loquitur, qñ iste deponit vt testis, nec obstabit dictis. Host.

8 †Et ex hoc habetis elicere, ꝙ licet ad denunciandũ crimẽ nõ admittatur criminosus, & eodem morbo laborans, vt no. in c. nouit. s̃. de iudicijs. voluit Goffre. in summa de accus. in fi. hoc est verũ quo ad crimen commissum, sed quo ad obuiandũ ne crimen committatur, bene admittitur alias criminosus, prout hic iste consanguineus admittitur, licet commiserit fornicationem cum muliere, ad denũciandũ ꝙ sponsalia non tenent inita cum suo consanguineo, & ꝙ ad matrimonium nõ est ꝓcedendum, vt euitetur incestus, qui sequeretur si ista consummaret copulam cum consanguineo. Host. insuper, & post eũ Io. An. tenẽt alium intellectum ad text. ꝙ hic iste consanguineus nõ deponeret priuatim & parte non citata, sed solenniter & publice corã iudice. nec obstat dũ tex. dicit, si hic publice confiteri recusat. quia intelligunt ipsi publice, idest, coram multis personis, palam tamen confitetur corã iudice solẽniter. Car. hic impugnat hunc intellectum, quia non bene congruit literę dum dicit, ꝑꝑ metum & potentiam mulieris, ex quo enim iste perhorrescebat potentiam mulieris, non est verisimile quod ausus esset in actis confiteri contra eã ea p̃sente. Et ideo stat cũ primo intellectu, q̃ est magis cõis, ꝙ iste deponeret parte non citata,

9 & sic casus specialis per rõnem dictã in tex.† Gl. in verbo, nisi iuramentum. in fine quatenus vult gl. ꝙ fama impedit matrimonium contrahendum, si sponsalia iurata non præcesserint. Et sic videtur sentire secus esse, si iurata sint. Phili. Io. An. & communiter Doc. tenẽt ɔ̃rium, quia per famam de impedimento impedit̃ matrimoniũ ɔtrahẽdũ indistincte, siue sponsalia sint iurata, siue non. nec obstat si dicatur, fama non operatur plusquam dictum vnius testis, c. veniens, el j. s̃. de test. l. 3. ver. eius. ff. de test. Et per dictum vnius testis non impedit, quin spõsalia iurata purificent̃, ergo nec per famã: quia soluit Car. ꝙ fama ęquiparatur dicto vnius testis solenniter deponentis. Dum aũt dr̃, ꝙ ad dictũ vnius testis nõ impedit̃ purificatio sponsalium iuratorũ vt hoc tex. verũ est, qñ testis non deponit solenniter, sed secreto parte non citata: & ideo nihil obstat, quin per famam de impedimento purificatio sponsalium iuratorum impediatur. & ita vult gl. in c. super eo. de consan. & affini. & transeunt communiter Doct.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium metu contractum an sit ipso iure nullum, vel annullandum. et vide in ca. seq. nu. 4.*

2 *Metus præueniens purgatur per carnalem copulam sequentem. intellige, nisi copula esset omnino coacta.*

3 *Matrimonium carnale non impeditur per litis pendentiam, secus de sp̃uali.*

4 *Iudex ordinarius potest exequi suam sententiam nõ solum contra partes, sed etiam contra tertium, qui pro suo iure se opposuit in lite.*

5 *Mulier superinducta a tertio viro, an possit contra aliã opponere de iure suo.*

CAP XIII.

Veniens j. Si mulier inuita ɔtrahit cũ aliquo, nec in ipsum postea cõsentit, cum alio ɔtrahere põt. h. d. Diuidit̃ in duas partes. In prima consultatio. In secũda decidit. secũda ibi, Mãdamus quatenus. Nota primo ex tex. ibi, adamauit. ꝙ licet matrimoniũ vel spõsalia ortũ habuerint ab amore carnali, ꝑ hoc non redduntur

a illicita.[a] No. ibi, de mr̃imonio ɔtrahẽdo. ꝙ ꝑ verba de futuro cõtrahunt̃ sponsalia. & vidimus in c. ex literis. el j. s̃. eo. Nota ibi, inuitam & reclamantẽ. ꝙ differunt ista, inuita & reclamans. Nam inuita dr̃, q̃ non vult, licet voce nõ demõstret. reclamans autem, quę renitentiam voce demonstrat. & ita gl. 74. dist. in c. j. notat̃ in

1 c. ad id. j̃. e. †No. ibidẽ, inuitã. iũcta decisiõe, ꝙ metus annullat matrimonium ipso iure: quod patet, ex quo ista ɔtraxit cum alio marito, & Papa confirmat illud matrimoniũ: licet ponderando tex. non multum stringat, quia tex. præsupponit quod ille erat iam mortuus, ideo Papa confirmat hoc sequens matrimonium. Sed de articulo, an metus annullet matrimonium ipso iure, videbimus in c. sequẽti. No. ibi, in vxorem tradiderunt, quod pater nõ potest filiam inuitam alteri dare in vxorem, quod tñ intelligit Pan. si filia est inducta ad matrimoniũ alio metu quã reuerentiali. Si autem esset inducta ꝑꝑ reuerentiã patris, dicit ipse ꝙ valet matrimonium, per tex. in l. si patre cogẽte. ff. de ritu nuptiarum. Et sic dicit ipse limitanda notata in l. j. §. quę onerãdę. ff. quarum rerum actio non datur. sed hoc non est tutum. & dicam in c. seq.

2 †Nota ibi, cognosci permisit. ꝙ copula subsequens cõfirmat matrimoniũ meticulosum. quod intellige verum, nisi copula etiam

3 fuisset coacta & meticulosa, c. ad id. j̃. eo. & ibi videbimus. †Nota ibi, cã tractaretur. quod licet gesta lite pendente non valeant, toto titulo s̃. vt li. pendẽ. tñ matrimonium lite pendẽte cũ vno contractum cum alio valet, & tenet, nec ꝑ litis pendentiam impeditur. Et sic habetis vnam differentiam inter matrimonium carnale & spirituale, quia matrimonium spirituale per litis pendentiã impedit, c. auditis. s̃. de elec. carnale vero nõ, ut hic. Nota ex tex. ibi, quod & patrẽ. ꝙ iudex delegatus non solum habet potestatẽ ɔ̃ partes, inter quas delegatur, sed etiam ɔ̃ quemcumq; tertium impedientem executionẽ suę snię. ita est hic textus, tenendo ꝙ isti canonici Sorani, de q̃bus in suprascriptione, essent delegati. faciunt quę hñr in c. j. s̃. de offic. dele. tenẽdo aũt ꝙ essent ordinarij, prout vr̃ esse de mẽte litterę ibi, eps̃ Soranus, & sic isti procuratores & canonici, puta quia sedes vacaret, haberent ordinariã,

4 prout est de iure cõi, c. cum olim. s̃. de maio. & obed. †No. ex tex. ibi, &c. quod iudex ordinarius põt executioni mandare suã sententiam ɔ̃ partes, sed etiam ɔ̃ tertium, qui pro suo iure se opposuit in lite, vt in tex. ibi, superinductam & patrem eius. Nota vlti mo ex tex. ibidem, & patrem eius. iuncto tex. ibi, s̃. pater ipsius. ꝙ in cã matrimoniali coniunctus potest stare in iudicio pro coniuncto. Et sic habetis, ꝙ licet in sp̃ualibus ɔiunctus non possit stare in iudicio pro alio ɔiũcto sine mandato, c. si. de iud. lib. 6. & ibi no. voluit Rota decis. 417. quæ incipit, Contra si cõmittatur. Lap. alleg. 70. in 4. col. & Bal. in c. cũ pridẽ. de pact. tñ in matrimonialibus secus est, quia pater põt stare in iudicio ꝑ filio, vt hic s̃m D. Anto. Et elegantius vult iste tex. ꝙ in executione postea sñię iudex non solum exercebit iurisdictionẽ contra patrẽ, sed etiã contra patrem pro filio interuenientem, quatenus executionem impediat. Gl. in verbo, decessit. in fi. habetis ex glo. hic esse casum, ꝙ matrimonium metu ɔ̃ctum est nullum, quod tñ non bene pro

5 bat tex. noster, vt dixi in textualib. & dicam j̃. c. proxi. †Præterea pro cõplemẽto materię quęrit hic Inn. & post eum alij, nunquid ista superinducta, de qua in fi. tex. potuisset se in litem opponere, & qñ. vnde ex eius mente & cõiter scribentium distinguitur. Aut primũ iudicium erat petitorium, & tunc ista mulier potest se opponere alio de tribus modis, vel instantiã antiquã etiam in se suscipiendo pro suo iure & interesse, vt in c. cum super. s̃. de re iudi. & c. veniens. el grande, s̃. de testibus. vel liti motę ɔtra maritum assistendo, & probationes producendo ad iuuandũ: non tamen ꝙ hoc casu possit excludere maritum, c. 2. in fi. vbi gl. de procura. lib. 6. faciũt no. in l. si suscepta. in prin. ff. de inoffic. testa. & per Bar. in is autẽ, ff. iudica. solui. Tertio poterit nouam instantiam sup hoc inchoare, nec sibi nocebunt gesta per maritum ea ignorante, ꝑ notata in c. pe. s̃. de re iud. in l. sæpe. ff. de re iudi. Imo etiã ea sciente, ex quo de veritate iu ɔ̃rium apparet, non fiet ei prejudicium, & ipsa denuo audietur, c. tenor. & c. lator. & c. consanguinei. s̃. de re iudi. Item tribus temporib. auditur, tp̃e quo maritus ipse probat, tp̃e post probationes mariti etiam publicatas. & tertio post sententiam latam ɔ̃ maritum, altero de duob. modis vel appellando pro suo iure & interesse, quod potest, vt notatur in dicto c. cum super. hr̃ in l. a sententia. & in l. si separatim. ff. de appel. vel nouam instantiam inchoando, vt prædixi. Aut actum est possessorio contra maritum, & tunc si ista negat maritum possideri a muliere agẽte, admittitur eius exceptio, c. solicite. & c. accepta. s̃. de restitu. spol. Aut nõ negat possessionem, sed opponit de pro-

ADDITIO.

a ¶Illicita. Matrimonium an per intentionem libidinis, puta si quis in aliquam propter diuitias vel pulchritudinem consentiret, excludatur, vide pulchre & nota. per Do. meum So. in consi. 28. incip. Circa primum quæsitum. versi. cum igitur. circa fi. in j. parte, char. 54.

de proprietate, quia dicit se esse veram cõiugem, & non illam, & tunc sm Inn. & cõmuniter scribẽtes, talis exceptio nõ admittitur: nã ꝯtra agentẽ possessorio nõ põt q.s spoliãs se tueri exceptione ꝓprietatis, c.in literis.s̃.de restitu.spolia. ergo nec exceptio tertij de ꝓprietate admittetur, ex quo est ita inseparabilis & ꝯtigua, ꝙ non potest mulier obtinere in hac exceptione, quinetiam fauor pareretur, & ꝓsit ipsi marito spoliatori, & in odio spoliatoris cum quo tertius habet ius inseparabile, nõ admittit exceptio ꝓprietatis ipsius tertij. Et per hoc r̃ndetur ad nota.i c.itẽ cum q.s.s̃.de restitutio.spolia. vbi contra agenẽ possessorio admittit exceptio de iure tertij ab ipso tertio opposita, q.a ꝓcedit qđ ibi dicit, qñ ius tertij nõ est ita contiguũ cum iure spoliatoris, vt possit obtinere tertius, q.in spoliatori prosit. Pan. hic, & in d.c.item cum quis, tenet ꝯtrarium: mouetur per tex. in cle.vnica, de cã possess. & proprieta. vbi petitoriũ nõ potest concurrere in possessorio recuperãdę, nec de eo opponi odio spoliatoris. Sed istud odiũ cessat in tertio, qui nõ spoliauit: ergo ꝓprietatis exceptionem opponere poterit. adducit etiã vulgare, quia odio nocentis nõn debet innocẽs grauari, c.sacris.s̃.de sepul. Item quia melius est
a nocentẽ absoluere, quã innocentẽ condẽnare, ᵃ l.absentẽ.ff.de penis. ita in ꝓposito odio spoliatoris non debet tertius excludi, qui non peccauit. & ideo hæc mulier exceptionem proprietatis opponere poterit. & ita etiam concludit Panor. in c.veniens. el grande, in 5.col.de testi. & ponderat illum tex. Nã dilatio executionis ibi ponderat capitula, & tñ ille P. subdiaconus auditur op ponens exceptionem, & ex quo tertius non spoliauit, vt apparet ratio differentiæ in possessorio & petitorio.

ADDITIO.

a ¶Condemnare. Adde Do.Soci.consi.102.incip.In præsenti consultatione. circa medium 2.col.j.parte, char.168.

SVMMARIVM.

1 *Metus & violentia excludit consensum, & per consequens annullat actum in spiritualibus, vbi requiritur consensus liber, in alijs secus.*
Coacta voluntas, voluntas est, sed non in matrimonio & alijs quibusdam.
2 *Metus & coactio differunt inter se.*
Verbum, sufficit, denotat quod nihil aliud requiratur.
Verba quando diriguntur ad iudicem, nascitur officium iudicis
3 *Mulier debet sequestrari in locum tutum, puta in monasterium, quando litigatur in matrimonialibus super vinculo, vel etiam super possessorio de la rando, & timetur de aliqua sæuitia, donec causa sit finita & executioni mandata.*
Consensus quo ad matrimonium contrahendum non sufficit, nisi sit cum plena libertate & securitate, & quando. nu.9.
Consensus iste debet adhiberi in copulam conditionaliter, nisi Deo aliter placuerit.
Virgo gloriosa licet nupserit Ioseph, tamen per hoc etiam animo non amisit virginitatem.
4 *Matrimonium metu contractum an sit ipso iure nullum, vel annullandum.*
5 *Metus reuerentialis an sufficiat ad matrimonium annullandum, puta patris. numero 6.*
7 *Metus quare annullet matrimonium mero iure, & tamen secus est in alijs actibus.*
8 *Electio ad substantiam non requirit omnimodam libertatem.*
9 *Limitatio no. ad istud cap.*
Limitatio ad c.vbi periculum.§.cæterum.de elec.lib.6.
10 *Metus sicut in persona propria vitiat matrimonium, an ita in persona patris vel filij.*
11 *Et quid de metu circa transuersales.*
12 *Matrimonium contractum per incarceratum an valeat.*

CAP. XIIII.

Cum locum. Puellę, de cuius matrimonio agitur, iudex ꝓuidebit de loco tuto in quo maneat donec cã terminet. Diuiditur in tres partes. In prima ponit regulã generalẽ. In secunda, quæ est ibi, matrimoniũ. descẽdit ad speciem. In tertia, quæ est ibi, quo circa. infert decisionẽ. Et ponit hic Papa argumentũ in forma, quia primo ponit maiorem, quod vbicunque requiritur liber consensus, metus vitiat actum. Secundo ponit minorẽ, ibi, matrimonium. ꝙ matrimonium requirit liberum ꝯsensum. Tertio ibi, quo circa. ponit consequentiam, & dat modum ad euitandũ hunc metũ.
1 †No. primo ex tex. nostro ibi, consensus. & capit. quòd vbicunque requiritur liber consensus, metus interueniens vitiat actum ipso iure, concordat gl. in c.abbas.s̃.quod met. cau. quę plures casus similes alle. & facit tex. in l.si mulier.§.si dos.ff. quod me.cau. facit etiam tex. in cap.vbi periculum.§.cęterum.de elec.lib.6. Et ideo dixit Bal. in c.quia propter. s̃.de elec. ꝙ electio facta populo reclamante non valet: & est ratio prędictorũ: nam licet coacta voluntas sit voluntas, c.merito. 15.q.j. tñ non est libera, ergo vbi requiritur libera voluntas, non sufficit meticulosa.
2 †Nota ibi, metus vel coactio. sm Io.An. & alios, ꝙ ista, metus & coactio, differunt: nam metus proprie est qui infertur minis vel verbis, & ideo dixit Inn. in c.cum nobis olim. s̃.de elec. quod ꝓbabilis ꝓbatio sufficit ad metũ probãdũ, quia verisimiliter aliqs dubitauerit de aliqua molestia. & no. Bal. s̃. in rub. quod me.cau. Ang. in l.metum. in prin. ff. quod me.cau. Coactio autem dr̃, quæ actui ipsi infertur, & ideo dicimus cãm esse duplicem, aliam pręcisam, aliam causatiuam, vt no glo. in c.sacris. s̃.quod met.causa. No. ibi, solo consensu. ꝙ matrimonium cõtrahit solo consensu, & sic ad esse matrimonij non requirũtur verba. de quo in c.tuę. j̃.e. concordat §.sufficit.27.q.2. dũ ibi dicitur solũ consensum sufficere ad matrimonium. & verbum, sufficit. denotat ꝙ nihil aliud requiritur. gl. est no. in c.statutum. in princ. de rescrip.lib.6. Nota ibi, ne per timorẽ dicat. ꝙ per timorem homo quãdoq; dicit qđ in corde nõ gerit. Et sic verba meticulosa non sunt notę eorum quę gerunt in animo. concordat c.humanæ aures. & ita limitate d.ca. humanę aures, 22.q.2. & vulgata l.Labeo. ff. de supe.leg. Nota ibi, ita facias, ꝙ ad officium iudicis spectat vt partes, q̃ habẽt litigare, sint tutę, ne opprimantur metu. facit l.illicitas.§.ne potentiores. cum ibi not. ff. de offic. ꝓsidis. & plus probat iste tex. quod ad officium iudicis spectat prouidere vt sua s̃nia possit executioni mãdari, & sic non solum iudex ex officio hẽt prouidere ne iudiciũ fiat elusoriũ ex defectu ꝓcessus, vt vult glo. in c.j. in verbo, absentia. in c.cupiẽtes.§.cęterũ. de elec.lib.6. in c.j. de iu.eo.li.no. Bar. in l.4.§.hoc aũt iudicium. ff. de dam.infec. sed etiam hẽt prouidere, ne iudicium fiat elusorium de facto, quia s̃nia non possit executioni mãdari, & hoc p̃t iudex ex officio facere nemine instante, quod patet ex tex. dũ dirigit verba ad iudicem, quo casu nascitur officium iudicis, iuxta gl. in l.si soror. C. de coll. & nota.
3 Bar. in l.vnica. ff. de condi. ex le. No. ibi, honeste teneri. formam quæ quotidie obseruatur, qñ iudex vult scire aĩum mulieris, vel qñ alias litigatur in matrimonialibus super vinculo, vel etiã sup possessorio declarando, vt j̃. dicam, & timetur de aliqua sęuitia vel potentia, quia donec causa sit finita & executioni mandata, debet mulier sequestrari in locum tutum, puta in monasterium, vt no. tex. in c.pe.s̃.de proba. & vult hic Io.An. Gl. in verbo, metus, in fi. notate gl. ꝙ minor metus sufficit in muliere q̃ in masculo, & est rõ, quia fragiliores sunt q̃ masculi. cap.indignantur, 32. q.6. Gl. fi. in fi. habetis vnum intellectum ex gl. ad tex. ꝙ hic plures essent carnales qui hanc appeterent vxorem, & dicerent eã esse suam vxorẽ: iudex aũt dubitãs, ne propter potentiam aliquorum ex istis veritas occultaretur, quia mulier non auderet fateri, vel subornaretur, & etiam dubitãs, ne executio impediretur de facto, puta quia forte sentẽtia ferretur in fauorem minus potentis, mandat istam sequestrari in loco tuto vsque ad tp̃s executionis fiendę, & ita tenet etiam Ioan. And. & cõiter scribẽtes. Alius est intellectus Inn. & Host. ꝙ hic solum cum vno esset cõtentio & de eius potentia dubitaretur, sed non est vis quo ad effectũ, quia satis habetis cõclusionẽ, ꝙ vbi timetur de metu aliquo mõ in casu matrimoniali, debet ista forma seruari, & sine dubio procedit tex. noster, si agatur petitorio. Stat autem dubium, quid si possessorio agatur. & concludunt Doct. idem, dummodo aliqua causa subsit, propter quam resolutio non veniat fiẽda incõtinẽti, put est de natura possessorij, puta quia timetur de sæuitia mariti, & propterea mulier non vult secum cohabitare. de quo in capitu. ex parte. & in cap. ex trãsmissa. & in cap. literas. s̃. de restitut. spo. vel etiam cum opponatur exceptio impedimenti cõsanguinitatis vel similis, de qua incontinenti potest constare, vel etiam quia opponatur exceptio, ꝙ nõ fuit traducta. & de his duobus in d.c.literas. & in d.c. ex parte, vel alio casu potest verificari tex. noster, quia litigetur q̃ocunque inter maritum & vxorẽ sup causa matrimoniali, si mulier est virgo, nõ est restituẽda marito, nec dimittenda in loco vt possit ad eam accedere, sed debet poni in loco tuto, vt ibi stet donec causa finem habuerit. ita Host. hic & cõmuniter approbant Doct. Restat quærendum, quia dr̃ in tex. nostro solum consensum sufficere ad matrimonium, qualis debet esse iste consensus. & dicite ꝙ debet esse liber, sm Do. Car. & cõmuniter scribentes, ita vt sapiat eam libertatem, quę iure naturali primæuo inducta fuit, s. faciendi vt libet, Insti. de iure perso. circa princ. & ideo cum in eo consensu oẽs sumus pares, quippe ꝙ oẽs vna terra protulit, & nascimur liberi, Insti. de liber. in princi. ideo matrimonium potest esse inter seruos, toto tit. j̃. de coniug. seruo. nõ tñ proprie erit matrimoniũ, si imperio dñi cogente seruus inuitus contraxerit matrimoniũ, hoc casu dr̃ cõtubernium, l.cum ancillis. C. de incest. nup. Et sic hodie sm Hos. & Cardi. est etiam dare contubernium inter seruos. Succedit quęstio, in quẽ actum debeat adhiberi iste consensus, an requiratur ꝙ cõsentiat in co-

in copula.& ɔcludēdo ſm̃ Gaſ. Cal. dicite ꝙ ſic ɔditionaliter, niſi
Deo aliter placuerit, & ideo dicimus de Beata Virgine, ꝙ licèt
nupſerit Ioſeph, ꝙ tñ per hoc ēt animo nō amiſit virginitatē.&
cum dr̃ ꝙ cōtrahēdo videtur cōſenſiſſe in copulā, verum eſt, ſed
cōditionaliter, niſi Deo aliter placuerit. Placuit autē Deo aliter,
a vt pꝫ in Euangelio, Spūſſanctus ſuperueniet ĩ te [a] &c. ita Gratia-
nus in c. cū ergo. 27. q̃ō. 2. vel aliter ſm̃ eūdem Gratianum ibi, &
Cardi. hic, in matrimonio ſpecifice nō reqritur cōſenſus in co-
pulam, ſed ſatis eſt vt cōſentiant in cōſuetudinem indiuiduam,
& omnimodam cōionem. Et quatenus dicitur etiā in tex. quod
matrimonium dēt plena libertate gaudere, & timor omnis ab
4 eo abeſſe.† Quærunt hic Gaſ. Cal. Car. & Panor. nunquid metus
annullet matrimonium ipſo iure. Et primo arguūt ꝙ non, ꝓ tex.
in c. inter cętera. 22. q. 4. vbi dicit ꝙ matrimonium fuit meticulo-
ſum, & tñ ſubijcit, ratum ſit & firmum. ſed glo. ibi ſoluit, ꝙ loqui
tur de conſilio, vel non conſtabat de metu, licèt allegaretur, vel
non fuit talis metus, qui caderet in cōſtantē virum, ꝓut requiri-
tur ad annullandum matrimonium, j̃. c. ꝓxi. Secundo adducunt
c. authoritatem. 15. q. 6. & c. verum. s̃. de iureiur. vbi iuramentū me
ticuloſum eſt ſeruandum, ergo matrimonium, cum vtrumq; ſit
vinculum ſpirituale: ſed in iuramento eſt alia ratio, quia cum po
teſt ſeruari ſine interitu ſalutis æternę, eſt ſeruandum, c. cum cō-
tingat. s̃. de iureiuran. In matrimonio autem inſpicimus etiam,
ne deterius inde contingat, vt vidimus in c. iuuenis. s̃. eo. & facit
c. requiſiuit. j̃. eo. Item inſpicimus tria bona matrimonij, quæ per
metum annihilantur, vt j̃. dicam. Tertio adducitur tex. in ca. præ-
ce. prope finem. vbi fit mentio de matrimonio meticuloſo, & po
ſtea de alio matrimonio ſponte inito cum Ptolomeo illo. Dicit
Papa ꝙ ſi ille, cū quo per metū contractum erat matrimonium,
mortuus eſt, ſeruandum eſt illud matrimonium Ptolomei, ergo
ſi non eſſet mortuus, non fuiſſet ſeruandum matrimoniū poſtea
contractum, & ſic matrimonium meticuloſum non habet ro-
bur: nam ſi eſſet nullum, non impedit matrimonium poſtea ſe-
quens. r̃ña, non præſtat, de reg. iur. lib. 6. ſed ibi non eſt ſumendū,
arg. a contrario ſenſu, quia reſultaret abſonus intellectus, ſ. ɔ̃ ea
quæ j̃. dicam. Quarto adducitur tex. in l. ſi patre. ff. de ritu nup. ſed
potius facit in contrarium, vt j̃. dicam. & quatenus determinat
ibi matrimonium valere, loquitur in metu, qui non cadit in con
ſtantem virum. ita intelligit glo. in d. c. inter cętera. Contrariam
opi. tenent cōiter gl. primo glo. in c. abbas. s̃. quod me. cau. in ca.
præcedenti. & ſeq. in c. notificaſti. 33. q. 5. in d. c. inter cætera. tenēt
cōiter ſcribentes & hic, & in locis p̃alle. & pro iſta opi. adduci
tur tex. in ca. ſignificauit. j̃. de eo qui du. in ma. quam pol. ꝑ adul.
vbi tex. dicit, ꝙ ſi ſponte in primā conſeſit, nō valet matrimoniū
cum ſecunda ɔ̃ctum. Secūdo adducitur c. proxime ſequens ibi,
niſi metu coactus. Tertio adducitur d. l. ſi patre. vbi Iuriſcōſultus
dicit ꝙ inter inuitos nō cōtrahiť matrimoniū. adducitur etiā tex.
noſter ibi, plena debet ſecuritate gaudere. nā verbum, debet. ne-
b ceſſitatem importat, [b] gl. in cle. attendētes. de re iudi. c. j. j̃. de de-
ſpō. impub. Sed poteſt r̃nderi oib. prędictis, ꝙ procedūt inſpecto
affectu, quia per actionem quod me. cau. vel per exceptionē re-
ſcindetur matrimoniū meticuloſum, ſicut & alij actus meticulo
ſi. immo hoc plus habet matrimonium q̃ alij actus, quia ex quo
a Deo eſt inſtitutū, vt dixi s̃. in ru. & ſolum conſenſum requirit,
& coacta volūtas tñ eſt volūtas, & inijcit vinculum aīę, & potius
debemus oīa mala pati, q̃ malo conſentire, c. ſacris. s̃. quod met.
cau. ideo minus de facili debet metum irritari q̃ alij actus, qui
non illaqueant aīam, & in q̃bus p̃dicta nō cōcurrūt. Et faciūt in
arg. no. in c. maiores. in fi. s̃. de baptiſ. Vltimo adducitur, nam ma
trimonium requirit liberū cōſenſum, vt in tex. ibi, plene dēt, &c.
Sed in his quæ requirūt liberū conſenſum, metus annullat actū
ipſo iure, vt no. gl. in d. c. abbas. & in d. ca. notificaſti. vt dixi ĩ tex.
ergo ſi metus in matrimonio interuenit, nullū erit ipſo iure, ca.
accedens. s̃. de procu. vbi ēt ɔſtō ꝓcuratoris in m̃rimonialib. dēt
eſſe libera, ſi ipſum acceſſorium, multo magis principale, facit l.
mulier. §. ſi dos. ff. quod me. cau. vbi ꝓmiſſio dotis meticuloſa eſt
nulla ipſo iure, ſi ꝓmiſſio dotis quæ eſt acceſſoria, multo magis
ipſum matrimonium quod eſt principale, facit ēt melius rō ibi,
no. per Bart. dū vult, ꝙ ſi dus nudo pacto ꝓmittatur, quo caſu a le
ge veſtitur pactum, l. ad exactionem. C. de do. ꝓmiſ. tunc metus
vitiat promiſſionem, quia lex hoc pactum veſtit, quandam bo-
nā fidem ſequēs, ſicut dicimus in l. ſi fideiuſſor. §. quędam. & in l.
Quintus. ff. manda. ideo quia lex hoc caſu ſolā coniunctionem,
& bonā fidē attēdit, nō mirū ſi metus vitiat actum ipſo iure, q̃ a
non adeſt bona fides. Secus dicit Bar. ſi per ſtipſonem dos ſit ꝓ-
miſſa. Panor. hic impugnat Bar. mouetur, quia per metum indi-
ſtincte matrimoniū eſt nullū, vt dictū eſt, ergo & dotis ſtipſo, cū
nō poſſit ſtare ſine matrimonio, l. ſtipſonem. & l. promittendo.
ff. de iu. do. Sed ar. ſuū ꝓcederet, qñ metus interueniſſet circa ma
trimoniū & dotis ꝓmiſſionem, quod non inficiatur Bar. ſed di-
ctum ipſius Bar. loquitur, qñ metus interuenit ſolū circa promiſ
ſionem dotis. Secundo mouetur per l. vnicam, in princ. C. de rei
vxo. ac. vbi etiam ſi ſuper dote ſtipło non interuenit, fingitur in-
terueniſſe, ergo non eſt habenda differentia, ſi interuenit ſtipu-
latio vel non, ſed argumentum procedit ex legis ęquitate, quo
caſu ſi nō ſtipulatur, ex quo innititur tātum pacto & bonę fidei,
& ſic legis ęquitati, fateor ꝙ metus annullat & pactū de dote &
ſtipulationē a lege fictā. Secus eſt qñ pars ꝑ ſtipulationem ſibi
prouidet, quia tūc apꝑet ꝙ nō vult fundare ſe ſolū ex bona fide
& legis ęq̃tate, ſed etiam vult ſe iuuare ſua prouiſione & con-
tractu ſtipulatiōis, quod eſt ſtricti iuris, nec de facili ita vitiatur
ſicut ea, in quibus attēdimus ſolū bonā fidē, l. elegāter. in princi.
ff. de dolo. & ibi no. & ĩ l. ſi quis arbitratu. ff. de ver. ob. & in c. cū
5 dilecti. s̃. de ɔ̃hen. empt.† Sed nunquid ſufficiat metus reuerentia
lis ad matrimoniū annullādū, puta patris. & vr̃ dicendum, ꝙ ſic,
tex. in c. cū virū. iuncta gl. ibi, quod no. Do. Ant. s̃. de reg. vbi im-
perium patris annullar ꝓfeſſionē, ergo ēt annullat matrimoniū,
quia magis ɔ̃riatur fini matrimonij metus & bonis eius, q̃ alteri
actui, vt j̃. dicam. Et ideo dixit Do. Ant. ibi, ꝙ vbicunque requiriť
liber conſenſus, metus reuerentialis annullat actū, quia non eſt
verum dicere ꝙ adſit liber conſenſus. ſed q̃cq̃d ibi dicat glo. de-
bet intelligi ille tex. de tali coactione, quæ veriſimiliter eſſet ti-
menda, nō de leui: & ita intelligit gl. in d. c. inter cętera. & l. ſi pa-
tre. præalle. Secundo adducit c. præſens. iuncta glo. 2. q. 4. vbi qñ
requiritur liber conſenſus, cum actus meticuloſi ſoleant infeli-
cem exitū habere, ſi metus interuenerit, & ſi actus non ſit liber,
vitiať actus. ſed r̃ndete vt dixi in præcedenti ar. Tertio adducitur
tex. in l. fideiuſſor. §. pater. ibi, perſuaſit. iuncto fine poſtea. ff. de
pig. vbi ſi filius pro patre hipothecat domū ad voluntatē eius eli
ciendam, tex. ponderat ſuaſionem, quaſi ſentiat ꝙ imperium nō
ſufficeret, quia actus eſſet meticuloſus. & ita ponderat Ang. illū
tex. ibi, ſed nihil ſtringit, quia non dicit quod per imperium tol-
lať voluntas, licet dicat ꝙ ꝑ perſuaſionē obligatur. Quarto addu-
citur glo. in l. filiusfamilias. §. inuitum. ff. de procu. vbi metus re-
uerentialis habet vim precisę impotentię, vt videatur non poſſe
6 ɔ̃dicere. & eſt tex. no. in l. pe. ff. de fur. † Quinto adduciť quod vo-
luit Bar. in l. quę dotis. in pe. col. ff. ſolu. matri. & Bal. in l. j. in fi. C.
de bonis maternis. ibi voluerunt, ꝙ etiam vbi tacens habeť pro
conſentiente, reuerentia impediat conſenſum, & ſic non videa-
tur ɔſentiens, qui per reuerentiam tacet. ſed hæc duo argumen-
ta procedūt, vbi nō apparet de ɔſenſu, ſed ſolum præſumit, quo
caſu, vna pręſumptio vincit aliā, c. literas. s̃. de pręſump. nos loq̃-
mur qñ de cōſenſu filij apparet, ſed dicit ſe conſenſiſſe per metū
reuerentialem. Vltimo adducitur, nā ꝑ metum non acquiritur
actualis incurſio, ſed ſatis eſt veriſimilis dubitatio. ita Inno. in c.
cum nobis olim. in verbo, nulla. s̃. de electio. Ang. in l. metum. in
prin. ff. quod me. cau. in l. ſine C. ad Velleia. & ibi Bal. ergo ſatis
eſt ad metum probandum, quod filius ꝑ reuerentiam patris du-
bitauerit ɔ̃dicere. ſed hoc procedit, qñ dubitatio eſt talis, q̃ cade-
ret in conſtantem virum, & ei timorem incuteret, alias nō indu-
ceret iuſtū metū, c. proxime ſeq. & c. cum dilectus. s̃. quod me. cā.
In ɔ̃rium tñ eſt veritas: & pro iſta opinione facit tex. in l. ſi patre.
ff. de ritu nup. vbi dicit Iuriſconſultus, ꝙ licet patre cogēte filius
acceperit eā quā alias nō eſſet accepturus, ꝙ licet metus regulari
ter annullet matrimonium, tñ hoc caſu valebit, & tñ clarum eſt,
ꝙ ibi interuenit metus reuerentialis, ſ. coactio paterna. Secundo
ꝓ hac parte adducunt notata in l. j. §. quæ onerandę. ff. quarum
rerū actio non datur. & quod voluit Inno. & cōiter ſcribentes in
c. cauſam matrimonij. s̃. de oſſi. dele. not. Bart. in l. metum. & in l.
ad inuidiam. C. quod me. cā. Bal. in rub. s̃. quod met. cau. Nam in
prędictis locis concluditur, ꝙ ſola ꝑſonarum reuerentia non in-
ducit iuſtum metum, ſed requiriť ꝙ minę p̃cedāt vel verbera. &
pro hac opi. facit tex. in l. j. C. ſi rector ꝓuincię. ibi, poteſt eſſe ter
ribilis. iuncta gl. Tertio pro hac opi. adducitur, nam metus reue-
rētialis non plus debet poſſe quam metus tyrannidis, imo ęqui-
parantur, vt voluit Ang. in l. metum in prin. ff. quod metus cauſa.

Bar.

ADDITIONES.

a In te. Et adde, ꝙ Spiritus ſanctus non eſt in actu matrimoniali, i. in coitu cōiu
gali, 32. q. 2. quicquid. & ibi gl. & adde quod Archi. dicit, ꝙ Spiritusſanctus da
tur duobus modis, ſcilicet ad bene viuendum, & ad virtutes faciendas.

b Neceſſitatem importat. Adde l. prætor. in prin. ff. de edē. l. j. ff. ꝙ quiſque iu. Bar.
in l. 3. C. de pigno. in repe. Ang. & Pe. de Suza. in l. j. C. qūo & quando iu. in l.
Mela. de alimen. leg. Bal. in c. j. in fi. apud quæſtionem vel quæſtiones contrahe
re, in ver. feu. & Doc. in c. propoſuit. de ap. Item adde, quod quandoque ſecun-
dum ſubiectam materiam non dicit neceſſitatem, & tunc ſtat impropriè, quā-
do dicit honeſtatem, gl. eſt 35. q. j. c. j. ſecundum Phil. in d. c. propoſuit.

Bar.in l.ſi ob turpẽ.ff.de ꝯdi.ob turpẽ cau.in l.2. C.ꝙ me.cau. vbi
concludit,ꝙ c.j.ſ.quod me.cã.loquẽs de tyrãno extẽdatur ad ma
ritum,vel ad alios,quib.reuerentia debetur.ſed ita eſt,ꝙ tyrãnus
non incutit iuſtum metum , niſi aliud concurrat, puta minæ
vel ſęuitia ſolita tyrãni.& faciunt q̃ no.in l.de pupillo.§.ſi quis ip
ſi.ff.de ope.no.nũc.Cy.in l.j.C.ſi quis impera.male.& no.in d.c.
c.j.Ergo ita in ſimili,nec ſola reuerẽtia incutiet iuſtum metũ , &
hanc opinionẽ firmat Do.Anto.in c.j.j̃.tit.j. & Pan.in c.pręcedẽ
ti.Hoſt.in ſum.in titu.de matrimonijs.§.pe.verſi.quid ſi coactio.
vbi dicit conſiderandam qualitatem iuſſus paterni & perſonæ
patris,& huiuſmodi circunſtantias,& minor metus excuſat ma-
trimoniũ q̃ in alijs actibus,glo.in c.fi.qui cleri. vel vouentes . &
pro hac parte conſuluit Cal.in ti.de ſponſalibus, conſ.j.vbi plus
voluit,ꝙ etiam ſi filia expreſſe non conſentiret, ſed ꝓꝑ reueren-
tiam patris non audet contradicere,dicat,faciatis vt vultis,ꝙ per
hoc vr̃ ꝯctum matrimoniũ de cõſenſu filię, & facit tex.in ca.j.in
fi.de deſpon. impub.li.6. vbi ſufficit filios conſenſiſſe matrimo-
nio per parentes ꝯ̃cto tacite vel expreſſe,nec ſola reuerentia pa-
terna impedit cõſenſum.& facit tex. in c.honorantur. 22.q.2.vbi
dr̃,ꝙ filialis pudoris eſt permittere patri arbitriũ nuptiarum . &
hoc etiam voluit Do.Ant.in c.fi.qui cleri.vel vouentes.ſed iſtud
7 eſt ꝯ̃ notata per Bar.in l. quę dotis,& ſupradicta.†Sed pro decla-
ratione prędictorum quęrit hic Gaſp.Cald.quę ſit rõ drię,quare
metus annullet matrimonium mero iure, & tñ ſecus eſt in alijs
actib.& primo loco refert vnã rationem , videlicet quia per ma-
trimonium efficiunt̃ vir & vxor duo in carne vna, & quos Deus
coniunxit homo nõ põt ſeparare,c.ſunt qui.27.q.2.c.quos Deus.
33.q.2.& iõ cũ difficilior ſit diſſolutio mr̃imonij,poſtq̃ eſt ꝯ̃ctũ,q̃
aliorũ ꝯctuũ,lex voluit illud hr̃e pro ꝯ̃cto, qñ metus interuenit,
quia non poſſit poſtea ſeparare ſicut poteſt alios actus . & ideo
cum iuramentum poſſit per abſolutionem tolli, per metum nõ
irritatur ipſo iure,c.verum.ſ̃.de iureiuran.iſta ratio non conclu-
dit generaliter, quia ante conſummatam copulã nõ ſunt duo in
carne vna,c.debitum.ſ̃.de big.nec impeditur, quin lex ex cã poſ
ſit matrimonium diſſoluere,c.ex publico.ſ̃.de conuer.cõiug.er-
go ſequeretur ꝙ matrimonium meticuloſum,ſi copula nõ inter
ceſſit,mero iure valeret,cuius tñ ꝯ̃rium indiſtincte eſt verum, vt
ſ̃.vidimus.vnde alia datur tatio,ꝙ rõne triſtis exitus, qui ſolet ex
inuitis nuptijs ſequi , canon noluerit matrimonium meticulo-
ſum valere,vt hoc textu,vbi iſta rõ aſſignatur.& ita intelligo cõ-
firmare rõnem Cald.qui dixit,ꝙ cum oẽ bonum matrimonium
conſiſtat in tribus,in ſacr̃o,prole, & fide,c.omne.27.q.2.& ꝑ me
tum eneruatur omne iſtud triplex bonum,& ſic eneruatur finis
matrimonij,ideo eneruat̃ ipſum matrimoniũ mero iure,ex quo
ceſſat cã finalis,ar.l.generaliter. C.de epiſ.& cleri.tranſumptiue
poſitę in c.gñaliter.16.q.j.& faciunt quę dixi in cauſa finali,ca.cũ
ceſſante.ſ̃.de appel. ꝓſequẽdo ſingula hęc bona , ſacramentum
per metũ in matrimonio eneruat̃,quod patet, quia matrimoniũ
propterea dr̃ ſacramẽtum, quia ſacrę rei ſignum , vt dixi ſ̃.in ru-
brica,eo ꝙ denotet vnionẽ quę eſt inter Chriſtum & eccleſiam.
Sed vnio ſacramentalis nõ poteſt eſſe vbi eſt metus,c.non eſt.15.
q.j.ergo nec vbi eſt ſacr̃m,fides non eſt, quia inuito dñó nuſquã
eſt ſeruus fidelis,c.patris.20.q.3.vnde illud eſt ſtrictum ꝓuerbiũ ,
oderunt quem metuunt.ꝓles etiam nõ eſt , quia non concurrit
amor mutuus & cõſenſus in copulam,& ideo his bonis ceſſan-
tibus ꝓꝑ metum ceſſat matrimonium.& faciunt notata in c.fi.j̃.
de condi.appoſi.Gloſę tñ cõiter ſ̃.in d.c.abbas,& in d.c.inter cę
tera.& in c.pręſens.vñr ſentire eam rationẽ,quia matrimonium
requirit liberum conſenſum in hoc tex.qui liber conſenſus non
dr̃,vbi metus interuenit,ſed tñ ad idem reducitur cũ pręcedenti,
8 quia ratio poſtea,quare matrimonium dẽt eſſe liberum , eſt ꝓꝑ
triſtẽ exitum,vt dicit tex. †Sed offertur elegans quęſtio poſt Zo
chum;pone , ꝙ aliquis compellitur ꝯ̃here matrimoniũ cum cer-
to genere perſonarum,puta cum vna ex mulierib. taiis villę, ta-
lis ciuitatis,vel talis parentelę, vr̃ ꝙ non valeat matrimonium ꝑ
hunc tex.quia matrimonium debet̃ plena ſecuritate gaudere. fa
cit c.vbi ꝑiculũ. de elect.li.6.vbi dr̃ ꝙ vbi ceſſat libertas, ibi non
eſt matrimoniũ ſpirituale , & valet argm̃ de matrimonio ſpiri-
a tuali ad carnale,[a] & eꝯ̃,vt d.c.tuę.j̃.e. Secũdò facit c. ĩter corpora
lia.ſ̃.de transla.pręlato.In ꝯ̃rium tñ vr̃ veritas,arguẽdo de matri-
monio carnali ad ſpiritualia : vr̃ enim quod valeat conſuetudo ,
quę nõ in totum tollit libertatem conſenſus,ſed in aliquo dimi-
nuit libertatem,ſeu reſtringit ad certum genus perſonarum , de
conſue.c.cum dilectus.de verb.ſig.c.abbate. vbi valet conſuetu-
do , ꝙ capitulum teneatur eligere prælatum de gremio alterius
eccleſię . Secus ſi conſuetudo compelleret vnum pręciſe elige-
re,vt in c.cum terra.de ele.ex quo infertur,ꝙ non omnimoda li-
bertas eſt de ſubſtãtia electionis. Si enim eſſet de ſubſtantia ele-
ctionis,non valeret dicta cõſuetudo contra ſubſtãtiam actus , vt
9 no.gl.in c.nõ putamus. de cõſue.lib.6. Et ex iſtis vr̃ colligi ſol.ad
q.noſtram ꝓpoſitã,& ſurgit limitatio ſingularis ad hunc tex. nõ
tacta per Doc.ꝙ iſte tex.debet intelligi cum dicit,ꝙ debet inter-
uenire omnimoda libertas, vt videlicet non cõpellatur ꝯ̃here cũ
certa perſona:ſecus ſi cõpellatur contrahere cũ certo genere ꝑ-
ſonarum.pro hoc facit,quia matrimoniũ olim erat in pręcepto,
27.q.j.nuptiarum.& dixi ſ̃.in rub.ſm̃ caſum nihilominus neceſſi
tatis in genere non dicebatur ꝯ̃here cõtra volũtatẽ, immo tene-
bat mr̃imonium.intellige ergo iſtum tex. ꝙ mulier dr̃ plena ſe-
curitate gaudere,& liber debet eſſe conſenſus , vt nec plus cum
iſta q̃ cũ alia in ſpecie ꝯpellatur: ſecus ſi de certo genere,& hoc
vbi alias iſte erat nupturus,& aptus ad nubendum.limito per p̃-
dicta tex.in c.vbi periculum.§.cęterum.de ele.lib.6.vbi dr̃ , ꝙ ceſ
ſat electio vbi admittit̃ libertas eligendi: debet enim intelligi de
omnimoda libertate. ſed qñ in toto tollit̃ libertas,vt quia ꝯpellũ
tur certum hoĩem eligere:vt ibi,ſecus ſi reſtringantur ad certum
10 genus perſonarũ.quod bene notabis.†Succedit quęſtio , nunq̃d
ſicut metus accidens in ꝑſona ꝓpria vitiat matrimonium: ita in
ꝑſona patris vel filij.& dicite ſm̃ Inn.& cõiter ſcribẽtes,ꝙ ſi pa-
ter timens de lęſione filij,vel mater ꝯ̃xerit nuptias , dũmodo nõ
ſit vanus metus,vitiatur matrimonium.Mouentur per l.iſti qui-
dẽ.in fi.ff.quod met. cã.& ita ſi filius vel filia timet de lęſione pa
tris,vel matris, vel aui , & hmõi aſcendentium,& ꝯ̃hant nuptias
11 ꝓpter hũc metum vitiatur mr̃imonium,c.j.& 2.31.q.j.†De metu
circa trãſuerſales nihil loquunt̃ Doc.& tacite , ex quo loquũtur
ſolum de aſcendentibus, vident̃ aſſentire ſecus eſſe in tranſuer-
ſalibus:quod videtur cõtra ea,maxime q̃ no. per Imo.in l.hæres
meus.§.ſi.ff.de ꝯdi.& de. ꝑ Bar.in l.j.ff.de his quæ pęnę.noĩe.l.hi
penes.C.de agri.& cẽſi. li.11.no.Bal.per illum tex.in l.j.C.de epi.
& cler.in l.interpoſitas. in 2.col.C.de tranſact.in l.j.C.de indi.vi
dui.tol.Ang.& Bal.in l.j.ff.in ius vo.vt eant.vbi volunt,ꝙ non ſo
lum illud ſtatutũ dicat̃ ꝯ̃ libertatem eccleſię,quod ponit clericos
vel eis metum incutit , ſed etiã ꝙ eorũ affines punit ꝓꝑ clericos
ad aliquid inducendo : ergo ita non dicetur liber conſenſus ma-
trimonij,qui fit ad finẽ ne aliquis tranſuerſaliũ in lęſionem inci
12 dat,ſi non eſt liber conſenſus,ergo nec mr̃imonium. † Sed nun-
quid matrimonium cõtractum per incarceratũ valebit?Et dicite
ſm̃ Inn.hic,& cõiter ſcribentes,ꝙ aut ꝯ̃hit matrimoniũ cum alio
quam qui habet incarceratam, & tenet matrimoniũ ſicut alij cõ
tractus incarcerati,l.j.& 2.in arg.C.ſi quis aliquẽ teſtari ꝓhibue-
rit.l.metum.§.ſed licet. ff.quod metus cau. & facit l. Papinianus
exuli.ff.de mino.Et ideo vel per ſeipſum ꝯ̃het,vel per nuncium,
vel etiam procuratorem conſtituet, cum per incarceratione͂ iſta
non impediant̃,dictis iurib.& ita ſi eſſet apud hoſtes etiã,dato ꝙ
eſſet tale bellũ,puta cum infidelib. in quo capti efficiunt̃ ſerui ,
de quo aliquid videbimus in c.dñs.j̃.de ſecun.nup. Aut matrimo
niũ ꝯ̃hitur cũ illo vel illa,qui incarceratum tenet, & tunc aut iu-
ſtę tenet incarceratum , & valet matrimonium ſicut & alij con-
tractus,l.ſi mulier.in prin.ff.quod me.cã. Aut iniuſte, & tunc eſt
incarceratus ad hunc finẽ,vt matrimoniũ ꝯ̃hat , & tunc nõ valet
matrimoniũ,cum non ſit cõſenſus liber,vt hic.Aut eſt incarcera
tus ob aliud,& valet matrimoniũ,per no.in l.qui in carcerem.ff.
quod me.cau.habetur in l.qui a latronibus.ff.de teſta.

ADDITIO.

a ¶Ad carnale.Adde Do.Soci.conſi.92.inci.Circa primum huius. circa medium,
3.col.in j.parte,char.154.

SVMMARIVM.

1 *Sponſalia de futuro ,ſi eſt ſecuta copula carnalis , tranſeunt in matrimonium præſumptum,ſecus ſi præceſſit copula.& n u.4.*

2 *Verba,Ducam te in vxorem,inducunt ſponſalia de futuro.*
Verbum,deſponſare,dicitur tam in matrimonio de præſenti, quam in matrimonio de futuro.

3 *Matrimonium pręſumptum habet tantam vim quantam verum.*

4 *Proteſtatio appoſita tempore copulæ nõ impedit matrimonium præſumptũ .*
Proteſtatio appoſita in actu non valet ad tollendum pręſumptionem iuris & de iure,vbi per pręſumptionem illam tollitur peccatum.

5 *Diſpoſitio l.quod ait.ff.ad leg.Iul.de adulte.non habet locũ de iure canonico.*
Metus de iure incuſſus etiam annullat matrimonium , ſecus in alijs actibus, de ratione diuerſitatis.

CAP XV.

Eniens,el ij. Si carnalis copula ſit ſecuta, ſpõ
ſalia de futuro nõ ſoluunt̃ ꝑ ma
trimoniũ de pręſenti poſtea ꝯ̃ctum : alias ſic, niſi ſm̃
mr̃imoniũ fuerit meticuloſum. h. d. Diuidit̃ in duas
partes.In prima narratio.In ſecunda prouiſio.ſecunda ibi,Ideo-
1 que.†Nota ibi,de qua prolẽ habuit.iuncto tex. ibi, cognouit . ꝙ
licet ſponſalia de futuro ſecuta copula carnali reſoluant̃ in prę-
ſumptum

ſumptũ matrimoniũ & de pſenti, tex. in c. his qui fidem. j. e. hoc eſt verũ ſi copula eſt ſecuta ſpõſalia, ſecus ſi pceſſit. & iõ duo hẽt articulare & pbare, q vult ꝙ per copulã inducatur matrimoniũ pręſumptum. Primum, quod ſpõſalia ſint ꝯcta, nam copula ſine ſponſalibus nõ inducit matrimonium de iure canonico, c. illud. & ibi no. s. de præſum. imo etiam dato ꝙ ſponſalia præceſſiſſent niſi firma remanſerint, copula non inducit matrimonium pręſumptum. & ideo dicit Io. An. & cõiter approbatur hic, ꝙ ſi ſponſalia ſint ꝯcta & poſtea diſſoluta, puta mutuo conſenſu, vt vidimus in c. 2. s. e. vel aliquo ex caſib. de quibus in c. de illis. s. eo. copula ſubſequens non inducet pręſumptum matrimonium. Secũdo habet pbare, ꝙ copula interuenerit poſt ſponſalia. Et ideo dicit Do. Anto. per hunc tex. quod ſuccumberet agens, intendens probare matrimonium pręſumptum, qui pbaret ſpõſalia & copulam, niſi punctualiter pbaret de tpe, ſ. quod poſt ſponſalia cõſummata eſt copula. & faciunt in ſimili quod voluit gl. ſingularis in cle. fi. de reſcrip. no. Bar. in l. non ſolum. §. ſed reprobari. ff. de noui ope. nun. bonus tex. in l. cum actum. & ibi no. Ang. ff. de
2 neg. geſt. in l. matrem. C. de proba. in c. 2. s. de reſcr. †No. ibi, quod eam duceret. quod per iſta verba, Ducam te in vxorem, non contrahitur matrimonium, ſed ſponſalia. No. ibi, inuenies. ꝙ poſito ꝙ metus annullet matrimonium, nõ curatur an metum paſſus dederit cãm edicto necne, i. ſua culpa inciderit in metum, quia p hoc ꝙ ſua culpa in metum inciderit, non deſinit metus eſſe iuſtus. faciunt no. in c. interpoſita. & in c. fi. de appella. s. Nota ibi, deſponſare. ꝙ verbum deſponſare, non ſolum conuenit ſponſa-
3 libus, ſed etiam matrimonio. † Nota vlti. ibi, cum ea facies. caſum, in quo præſumptio præfertur veritati, nam contractis ſponſalibus de futuro, & ſecuta copula, iſtud eſt matrimoniũ pſumptum: ſed tñ vult tex. noſter, ꝙ præfert matrimonio vero poſtea contacto. & eſt ratio, quia hoc matrimonium præſumptum eſt vallatum pſumptione iuris & de iure, & ideo pro vero habetur. Et ideo ſicut verum matrimonium primo ꝯctum præfertur alteri vero ſecundo ꝯcto, vt videbimus in c. ſi inter. j. eo. ita præſumptum matrimonium pſumptione iuris, & de iure cum primo ſit ꝯctum, & habeatur pro vero, præfertur etiam vero poſtea ꝯtra-
4 cto, vt hic ſm D. Ant. †Glo. in verbo, præſtiterit. in fi. habetis ex glo. ꝙ copula ſubſequens ſponſalia de futuro inducit matrimonium vſque adeo præſumptum, vt non admittatur probatio in ꝯrium. ſed contra, per ea quæ habentur in c. tua. j. eo. maxime per Io. An. vbi dr̃, ꝙ proteſtatio facta in actu diminuit effectũ actus, ergo ſi tempore copulæ fiat proteſtatio, ꝙ non intendunt ꝯhere matrimonium, impedietur matrimoniũ, & ita admittetur probatio ꝯ hanc præſumptionem, quia per proteſtationem ſublata eſt. & pro hac opinione facit, ꝙ proteſtatio appoſita in actu remouet conſenſum ab eo, l. obligationum ſubſtantia. in fi. ff. de act. & obli. No. in c. cum M. Fer. s. de conſt. quod matrimonium dependet ex conſenſu, vt in c. præcedenti, ergo per proteſtationẽ impeditur. In ꝯrium tñ eſt veritas, & tenent hic Do. Anto. & alij cõiter, & voluit Io. An. in c. per tuas. j. de condit. appoſi. vbi dicit, ꝙ proteſtatio appoſita tpe copulæ non impedit matrimonium præſumptum. Mouetur, quia iſta præſumptio eſt iuris conſecutiuum, quod non dependet ex poteſtate partium, ergo per proteſtationem tolli non poteſt, cle. gratiæ. & ibi glo. de reſcrip. Item mouetur Do. Anto. ꝙ proteſtatio iſta hẽt in ſe cauſam turpẽ, & nutrit peccatum, ergo non operabitur ſuum effectum. Et ſic habes elicere, ꝙ vbi p pręſumptionẽ iuris & de iure tollitur peccatum, proteſtatio appoſita in actu non valet ad tollendam pſumptionem illam. & faciunt notata in c. fi. de condi. app. Tertio adducit: nã in matrimonialib. nihil prodeſt confeſſio partium cõtra matrimonium, c. ſuper eo. j. de eo qui duxit in matrimon. quã pol. per adulte. ergo nec etiam pteſtatio hoc caſu iuuabit, cum emanet ſup his quæ non ſunt in poteſtate partium, per ea quę habentur in d. c. cum M. & dixi abunde in c. ſolicitudinem. s. de appella. immo a fortiori ſi confeſſio, quæ vincit præſumptionẽ iuris & de iure, vt vult gl. in l. in ꝯctib. §. illo. ff. de non nu. pecu. in §. illud. in Auct. de æqualitate dotis. & notat Cy. in auct. ſed iam neceſſe. C. de dona. ante nuptias. non vincit matrimonium, ergo multominus proteſtatio, quæ eſt debilior quam confeſſio, maxime in hoc quo ad tollendã iuris præſumptionem, vt vult glo. in d. clementina, gratię. Nõ obſtat contrarium de notatis in c. tua. quia procedit, quando pteſtatio tollebat formam & ſubſtantiã matrimonij, i. totalem conſenſum, quia nullo mõ agebant con-
5 ſentire. Aliæ gl. nihil habent. †Ab extra opponitur contra textũ, dum vult quod ſi iſte iuuenis fuit deprehenſus cũ iſta puella in domo à parẽtib. & propter eorum metum contrahit matrimonium, ꝙ non valet. & ſic videtur velle, ꝙ non obſtante ꝙ ſua culpa q. s incideret in actum metus, annullet actũ, contra de l. ſi mulier. in princ. ff. quod metus cau. vbi non attenditur metus alicui incuſſus ſua culpa & cauſa. Solutio, ille tex. loquitur in metu iuris, nos loquimur in metu de facto incuſſo. Sed iterum obſtat, quia immo hic metus videtur eſſe metus iuris: nam licitum eſt patri interficere adulterum inuentum cum filia in ipſo actu veneris, l. quod ait lex. ff. ad l. Iul. de adulterijs. ergo ſi iſte dubitauit de parentibus, fuit metus iuris, quia dubitauit de eo quod de iure poterant facere. Vna eſt ſolutio, ꝙ aliud eſt de iure canonico, aliud de iure ciuili, quia de iure canonico non habet locum d. l. quod ait. cum nobis non liceat occidere quemq̃ de iure canonico, c. inter hæc. 33. q. 2. & ideo cum cauſa matrimonialis ſit fori canonici, & ſecundum canones terminetur, ſm quos iſti parentes nõ potuiſſent interficere hunc adulterum, ideo talis metus fuit de facto & nõ de iure. Alia eſt elegantior ratio, quod ſpeciale ſit in matrimonio, ꝙ omnimoda debet libertate gaudere, vt metus de iure incuſſus etiam annullet matrimoniũ, licet ſecus in alijs actibus, in quibus metus non ita efficaciter annullat: & eſt ratio diuerſitatis, quam dixi in c. præcedenti.

SVMMARIVM.

1 *Vita regularis eſt tutior quam vita coniugatorum.*
2 *Magis bonum non debet præferri minori, ſi vtrumque ſeruari poſſit.*
3 *Matrimonium contractum eo animo, vt ſtatim diſſoluatur, valet.*
Dictio, poſtea, poſtmodum, vel ſimilia, denotant temporis interuallum.
4 *Matrimonij vires non impedit propoſitum non conſummandi matrimonium. intellige, dummodo hoc propoſitum non deducatur in pactum expreſſum.*
5 *Iurans contrahere cum aliqua, ſi vult religionem ingredi, debet prius contrahere, & poſtmodum religionem poterit ingredi.*
6 *Monachus extra monaſterium dicitur tanquam piſcis extra aquam.*
Monachus quo caſu non habeat monaſterium, & vocabitur monachus epi.
7 *Vouens vel iurans, an poſſit licite propria authoritate a voto vel iuramento recedere.*

CAP. XVI.

Ommiſſum. Qui iurauit cum aliqua cõtrahere, ſi vult religionem ingredi, tamen vt iuramentum obſeruet, prius contrahat, & poſtea religionẽ ingrediatur, ſi copulã non conſummauerit. Diuiditur in duas partes. In prima narratio. In ſecũda prouiſio. ſecunda ibi, fraternitati tuæ. No. in tex. ibi, priuata lege, ideſt, diuina, vel ſm conſcientiam ſuã, & concor. alleg. in glo. No. ibi, fidẽ dedit, iuncto tex. ibi, iuramento firmauit, quod interpoſitio fidei non eſt idẽ ꝙ iuramentũ, de quo s. in c. 2. No. ibi, contrahendi ſponſalia de trahendo matrimonio, pp̃ter ea verba contrahendi ſponſalia de futuro, quia promittitur de contrahendo matrimoniũ, & ſic in
1 futurũ. de quo in c. ex literis. el j. & c. ex parte. s. e. †No. ibi, ad fru-
2 gẽ melioris vitæ. quod vita regularis eſt tutior [a] q̃ vita coniugatorũ. facit tex. in c. niſi cum pridẽ. s. de renun. & ideo dicit tex. & ibi glo. clarius rationẽ aſſignans, 17. q. 2. in c. nos nouimus. nauigaſti, vxorẽ duxiſti. & aſſignat gl. ibi rõnem, quia ſicut qui mari verſantur, ventis agitãtur, & q vxores hñt, agitantur eorũ pro-
2 cellis, & voluptatibus. †No. ibi, ſeruata. ꝙ licet magis bonum debeat præferri minori bono, 17. q. j. c. qui bona. hoc eſt verum, niſi poſſet vtrumq; ſeruare, quia tunc debet vtrũque implere, vt hoc
3 tex. †No. ibi, & poſtea. ꝙ valet matrimoniũ ꝯctum eo animo, vt ſtatim diſſoluatur, ſm Do. Anto. & pro eo facit, quia iſtud verbũ,
b poſtea. [b] qñq; denotat incontinenti non longum temporis interuallũ, vt no. gl. in l. qui de crimine. C. de accu. voluit Bal. in l. quotiẽs. §. ſi quis ita. ff. de here. inſti. in l. fructus. ff. ſol. matrim. Et ſic habetis reſtrictionem illius vulgaris, quod dr̃ in l. qui ſic. ff. de ſolu. Et ſm hunc intelłm Do. Ant. hic eſt caſus, ꝙ iſte iuuenis cõtrahebat matrimoniũ aĩo iſto, vt ſtatim illud diſſolueret, ingrediendo religionẽ, & ſic aĩo diſſoluendi. Inn. hic in ſuo intellectu ſentit contrariũ, & cõiter approbatur, quia vult ipſe ꝙ ſi iſte habuiſſet in aĩo ſtatim ingrediẽdi religionẽ, nõ dixiſſet tex. tutius eſt ꝯhere &c. quia imo periculoſius fuiſſet differre ita bonũ ppoſitum, prout eſt hic ingrediendo religonẽ, ex quo eſt iam deliberatum, cum enim inter os & offam caſus ſit, multa euenire poſſent, ꝙ poſtea non ingrederetur religionẽ, & ſic a tãto bono ceſſa-

ADDITIONES.

a ¶Eſt tutior. Adde ꝙ vita actiua præfertur contemplatiuæ, & magis meretur, licet tutior ſit contẽplatiua, 2. q. 7. facta quippe, cum gl. vide de his in c. diuerſis. j. de cle. coniu. & in c. licet, de regula.
b Verbum, poſtea. Adde Io. de Por. in d. l. fructus. alleg. in tex. & vide Bar. in l. ab hoſtibus. §. ſed quod ſimpliciter. in j. col ad fi. Et adde, quod aliquando ſignificat ſine interuallo, in proę. ffor um, §. illud autem. & in d. l. quotiens. §. ſi quis ita. el 2. alle. in tex. & ibi Bar. de hære. inſti. Item adde, quod ſignificat interuallum arbitrio iudicis, Alex. poſt Barto. in l. j. §. diuus. ff. de quęſtio. & Ioann. de Imo. in l. qui aliena. §. fi. de acqui. hære. Doc. in c. cum M. Fer. de conſti.

ceſſaret, imo expreſſe tex. loquitur non de propoſito deliberato ſtatim ingrediẽdi, ſed de quoddam motu ad ingrediendũ, quod patet, ad frugem melioris vitæ ſuſpirat. vnde dicit Inn. ꝙ iſte habebat in animo ingrediendi religionem, ſed nondum ſarcinulas cõpoſuerat, nec ſtatuerat ſtatim intrare, ideo ex quo hic non interuenit nec propoſitum firmum ſtatim ingrediendi, nec votum, iſta enim æquiparantur, c. peruenit. el 2. s̄. de iureiur. ideo tutius huic erit, cum per iuramentum ſit alligatus intra biennium contrahere, medio tempore, dum deliberat, potuiſſet labi biennium, & iſte incidiſſet in periurium, cum non contraxiſſet intra biennium, propterea dixit tex. tutius eſt &c. & ſic Papa mandat vt ſeruet iuramentum contrahendo, & poſtea ingrediatur, ſi videbitur, religionem. Et ꝙ tex. noſter non loquatur in propoſito deliberato, facit tex. ibi, poſtea ſi elegerit. quaſi ſentiat ꝙ prius non firmaſſet. & pro hoc intellectu Inno. facit, quia illud verbũ, poſtea. vel, poſtmodum. vel ſimilia denotant temporis interual-
a lum, [a] ca. cum Vintonienſis. & ibi no. s̄. de elect. c. 2. & ibi etiam no. s̄. de offi. dele. l. 2. ver. poſtmodum. C. de cuſt. & exhi. reo. no. in l. pacta conuenta. poſt gl. ff. de contrahenda empt. in l. cum fun-
4 dum. ff. de vi & vi ar. † No. ex tex. ibi, carnalis copula. iunctis præcedentibus, ꝙ valet matrimonium ↄctum eo propoſito, vt carnalis copula non conſummetur, de quo aliquid in fi. glo. ad quam venio. Gl. in verbo, tutius. ibi, ne de facto dicatur ꝙ iſte venit contra iuramentum. habetis ex glo. vnum intellectum ad tex. quod hic Papa non loquatur de neceſſitate, ſed de cõſilio: & ideo dat hoc conſilium ad euitandum infamiam facti, quia potuiſſent homines ſcandalizari, ꝙ iſte fuiſſet periurus, ex quo iurauerat illam accipere in uxorem, & nõ accepit, ſed eſt ingreſſus religionem. Panormi. hic reprobat hunc intellectũ, quia poſito quòd de neceſſitate iſte non habuiſſet contrahere, & ſic iuramentum ſeruare, cõſilium etiam eſt ſuperuacuum: nam nullo pacto hic ſcandalizabitur proximis, ſi iſte ingrediatur religionẽ, quia ſciũt homines, uel ſcire debent, quòd non eſt reus periurii, quia illud commutat in melius, religionem ingrediendo, d. cap. ſcripturæ. & d. c. peruenit, in glo. allegatis. ergo de hoc ſcandalo non eſt curandum, vt no. in c. cum ex iniuncto, vbi de materia ſcandali,
5 j. de operis noui nun. † In gl. in fine, habetis ex gl. ſecundum intellectum ad tex. quòd non loquatur conſultiue, ſed neceſſitatẽ imponat, ut iſte prius cõtrahat matrimoniũ quàm ingrediatur. & eſt ratio, quia cum utrunque ſit bonum, quia ſi nupſerit uirgo, non peccauit teſte Apoſtolo. Ingreſſus religionis eſt bonus, & poſſit iſte utrunque ſeruare, cum iuraſſet de matrimonio cõtrahendo, ideo ad vtrumque ſeruandum obligatur. Iſte intellectus ita ad corticem reprobatur, quia vr̄ velle ꝙ cogatur iſte cõtrahere matrimonium, non obſtante quod velit religionem ingredi: & hoc videtur falſum, quia ingreſſus religionis tollit omne votum & matrimonium præcedens, quaſi in melius commutetur, c. ſcripturæ, s̄. de voto. c. peruenit. el 2. s̄. de iureiur. Vnde ſaluando hunc intellectum, neceſſe eſt vt deſcendamus ad intellectum Imo. de quo s̄. in tex. ſcilicet ꝙ iſte nolebat de præſenti religionem ingredi, ſed differebat vt componeret res ſuas, vel ob aliam cauſam. Vnde cum immineret tempus biennij, in quo iurauerat ſe ducturum illam in vxorem, ſi illud non feciſſet, incidiſſet in periurium, cum nondum religionem intraſſet: & aliud eſt intrare, aliud deliberare de intrando, c. literarum. s̄. de voto. ideo Papa mandat, & neceſſitatem imponit, vt iſte prius contrahat matrimoniũ, & ſic periurium euitabit, poſtea deliberet de intrãdo & intret religionem. Et hoc modo intelligendo tex. ceſſabũt omnes rationes adductę in gl. noſtra, quæ faciunt contra tex. Et primo non obſtat, quod matrimoniũ eſt bonũ, religio quid melius, c. ſic enim. 28. quæſt. j. ergo magis bonum omiſſo minus bono. quia iſtud procederet, quando de præſenti vellet religionem ingredi, & ſic magis bonum implere, ſed in caſu noſtro volebat lapſum differre ingreſſum, & interea potuiſſet incidere in periurium per lapſum biennij, intra quod iuraret ſe ducturum. Non ob. ſecundo, dum dr̄, ꝙ periculoſum hoc erit, ſi iſte cõtrahat matrimonium, quia auertetur poſtea ab ingreſſu religionis ꝓpter prauitatem exigendi debitum, iuxta illud,

A iuuene & cupido credatur reddita uirgo.

Quia ↄrium procederet, ſi tex. noſter mandaret vt iſte ↄtraheret, & eam ad domum traduceret: quod tex. non mandat, ſed ſolum dicit ꝙ debet ↄhere, & de facili poterit ↄtinere a copula, ex quo ſecum non cohabitat. Non ob. tertio dum dr̄, quod non eſt reus periurij, qui illud in melius commutat, d. c. peruenit. & d. c. ſcripturæ. ergo iſte poterit religionem intrare abſq; quod alter iuramentum non ſeruet. quia procedit contrarium, qñ de præſenti iurauit, hic autem nõ intrat, ſed differt, & ſatis ſupra dictum eſt. Non obſtat quartum de c. qui bona. 27. quæſt. j. dum ibi dicitur, quod cadit a conſpectu Dei, qui a meliori propoſito recedit, licet bonum faciat: quia hic iſte non recedit a meliori propoſito ex toto, ſed cum illud eſſet omnino dilaturus in aliud tp̄s, interea imminẽtem neceſſitatem iuramenti implet, impleturus tamẽ poſtea id, quod eſt melius, ſcilicet ingreſſurus religionem. Nõ obſtat ꝙ contrahendo videtur facere contra conſcientiam, q̃ illum ad religionem inuitat, §. ex his. allegato in glo. quia tollitur vt pręcedens motiuum. Non obſtat vltimum quod adducit glo. quod ſi iſte contrahendo matrimonium nõ intendit copulã conſummare quandoq; cum iſta, videtur quod non valet matrimonium, per notata in c. fi. j. de condi. appoſi. q̃a ſoluit gl. quod nõ vitiatur matrimonium, licèt quis proponat in animo ſeruare virginitatem. & notata in c. fin. procedunt ſi bene deduceretur in pactum, quod nollet copulam cõſummarę, nec apparet quod fiat ad finem melioris boni, i. religionis ingrediendę, prout hic fiebat. & facit tex. in §. cum ergo. 27. qõ. 2. & q̃ vidimus in c. cum locum. s̄. eo. Immo elegãtius habetis ex præmiſſis, quod licèt regulariter conſenſus, qui adhibetur in matrimonio, debet cõcurrere mutuo in indiuiduam vitę conſuetudinem, d. §. cum ergo. & vidimus in d. c. cum locũ. tamen ſpeciale eſt fauore religionis vt valeat matrimonium, licèt inter ſe non concurrant in ↄſenſu indiuiduæ ↄſuetudinis, quod patet, ex quo tex. permittit, vt iſte contrahat ad finem implendi iuramentũ, & poſtea voluntatem ingrediendi religionem, quam ante contractum matrimoniũ habebat, impleat. Non obſtat quod ab extra dici poterat, quod hic vir videtur verſari in dolo animo perſeuerando, quia eſt bonus dolus, q̃ non impugnatur a iure, iuxta no. in l. j. ff. de do. Et ſummando prędicta ſecundum Do. Anto. facit tres caſus. Aut iſte, qui iurauit cõtrahere matrimonium, antequam contraxerit, vouit religionem ingredi: & tunc non procedit tex. noſter, ſed debebit religionem ingredi, & non implere primum iuramẽtũ, d. c. peruenit. & d. c. ſcripturę. Aut non vouit, tñ habet animum deliberatum ingrediendi ſtatim: & tunc cũ tale propoſitum ꝓxime accedat voto, c. qui bona. 17. q. j. in d. c. peruenit. idẽ eſt quod in caſu præcedenti. Aut non erat ſtatim ingreſſurus, ſed differebat: & tunc procedit tex. noſter. Sed quid ſi poſt votũ religionis non inuenit aliquã religionem quæ velit ipſum ſuſcipere? dicite qđ hoc caſu debet ꝓfiteri tria ſubſtãtialia regulę monachalis, obedientiam, Paupertatem, & Caſtitatem in manibus epiſcopi. ita Innocen. & poſt eum cõmuniter ſcribentes in ca. porrectum.
6 s̄. de regula. † Et ſic hẽtis caſum, quod licèt monachus extra monaſterium dicatur vt piſcis extra aquam, c. placuit. 16. qõ. j. tñ eſt dare monachum, qui non habet monaſterium aliquod, & vocabitur monachus epiſcopi. Sed retento quod hic dicitur in text. quod iſte debeat prius obſeruare iuramentum, & poſtea religionem ingredi, ſi non erat ſtatim ingreſſurus: ſecus ſi eſſet ſtatim
7 ingreſſurus, vt dixi. † Nunquid aũt authoritate propria iſte, qui iurauit, poterit religionem ingredi ſtatim non ſeruet iurõ? Do. Ant. in d. c. peruenit. tenet quod non requiritur authoritas ſuperioris, & põt hoc facere propria authoritate. Pan. ibi dicit quod tex. noſter hoc non aperit. Imo. aũt dicit probari contrarium, q̃a hic fuit petita licentia a ſuperiore, vt patet ex text. in quo ſuperior poſtea conſuluit Papam, ſed hoc non concludit pro Imola, potuit enim ſuperior conſulere Papam ex debito officij ſui, vt ſciret qualiter deberet huic prouidere, non autem quia ille peteret ab eo licentiam recedendi a iuramento. vnde dicite ſecundũ Anto. & communiter ſcribentes in d. c. peruenit. dum quæritur, an licitum ſit authoritate propria a primo iuramẽto vel voto recedere, in aliud commutãdo: Aut clarum eſt, quia ſm̃ eſt melius q̃ primũ, & tunc aut põt vtrũq; obſeruare, & debet obſeruare, vt hoc tex. & ſi velit tm̃ vnum obſeruare, non põt, niſi de authoritate ſuperioris, c. j. & c. multa, s̄. de voto. ſpeciale tñ eſt in ingreſſu religionis, vt illa tollat oĩa vota præcedentia ſolo ingreſſu, c. ſcripturę. s̄. de vo. Aut non põt vtrunq; implere, & tunc põt cõmutare in melius ſine authoritate ſuperioris, ſm̃ Domi. Ant. ſed Imo. tenet ↄrium ibi per tex. in c. licet. s̄. de reg. vbi volens de ſua religione tranſire ad arctiorem, tunc debet licentiam petere a ſuperiore. Ecce ergo, quòd quis non poteſt authoritate propria tranſire

ADDITIO.

a ¶Interuallum. De verbo, poſtea. vide textum in l. non erit. in fi. & in l. nam & poſtea. de iureiu. & l. poſt dotem. ſol. matri. & in l. j. §. j. de verborum obli. ſed intellige de modico, ſecundum Bartolum in l. ab hoſtibus. in §. ſed quod ſimpliciter. in j. col. ad fi. ff. ex qui. cau. aliquando tamen ſignificat ſine interuallo, in proœ. fforum. §. illud autem. & in l. quotiens. § ſi quis ita. el 2. & ibi Bar. de hære. inſti. & ſic ponitur in dubio, ſecundum Dyn. & Bar. in l. fructus. ſol. mat. in fi. Item adde, quod ſignificat interuallum arbitrio iudicis, Ale. poſt Bar. in l. j. §. diuus. ff. de quæſt. & Io. de Imo. in l. qui aliena. §. fi. de acqui. hęre. & Doc. in c. cum M. Ferra. de conſti.

ſire de bono in melius, aut non conſtat quod ſit magis bonum an primum an ſecundum, & tunc non poteſt illud commutare ſine authoritate ſuperioris. & ita procedũt no. per Inn. in d.c. peruenit. aut conſtat ꝙ vnum eſt licitum, & aliud eſt illicitum, & tunc authoritate propria dẽt ſeruare licitum, & recedere ab illicito, q̃a in illicite promiſſis fides non eſt ſeruanda, c. ſi mulier, & c. in malis. 22. q. 4. & per totam illam quæſtionem.

SVMMARIVM.

1 *Iurans cum aliqua contrahere, moueri potius debet quàm compelli.*

2 *Matrimonium debet eſſe liberum, ex quo infertur, quod qui ſponſalia contraxit de futuro, ſi compellatur ad matrimonium contrahendum de præſenti, quod tale matrimonium non teneat.*

3 *Diſpoſitio l. j. prope fi. ff. de his qui no. infa. habet locum, quando quis eodem tẽpore vellet habere duas ſponſas.*

CAP. XVII.

1 REquiſiuit. † Qui iurat cum aliqua contrahere, ad contrahendum prius monetur, q̃ cogatur. hoc dicit, ſ̃m intellectum gl. vel ſ̃m cõem intellectum, Qui iurat cum aliqua ɔ̃here, monendus eſt & non cogendus, ſi iuſtam cauſam adducat ad contrahendũ. Diuiditur in duas partes. In prima facti narratio. In ſecunda con
2 cluſio. ſecunda ibi, breuiter. † Nota ibi, cum libera. ꝙ matrimonium non ſolum debet eſſe liberum vſque a principio contrahẽdi, ſed etiam poſt aliquale principium eius purificatio debet eſſe libera, i. poſt ſponſalia contracta, quia poſt ſponſalia contracta non debet inuitus cogi ad purificandum matrimonium, ſi iuſtã cauſam adduxerit. & videbimus in gl. quæ ſit iuſta cauſa. No. ibi, monenda eſt. quod qui iurauit ɔ̃here matrimonium, non debet cogi præciſe, ſed tm̃ moneri ad illud purificandum. No. ibi, cum coactiones &c. ꝙ in matrimonio propterea non coguntur inuiti ad contrahendum, quia ſolet coactio habere difficilem exitũ. Et faciunt quæ vidimus in c. cum locum. In glo. in fi. iſte intellectus gl. violat literam, exponere potius, id eſt, prius. vnde dicite ſecundum cõiter ſcribentes hic & in ca. ex literis. el ſecundo. ſ̃. eo. ꝙ tex. noſter intelligit vt iacet, ſ. ꝙ qui iurauit contrahere matrimonium, debet moueri ad contrahendum, non tñ cogi, ſi iuſtã rationem adducat. & iſta ratio eſt puta inimicitiarum vel ſimilium, quod arbitrio iudicis relinquitur. Stat ergo cõcluſio, quod ſi iuſtam cãm non adduxerit, cogetur contrahere matrimoniũ. ſed ɔ̃ ab extra opponitur de ratione tex. quæ vr̃ generaliter ꝓhibere, ne cogant̃, quia, ſ. matrimonia debent eſſe libera. Soluit D. Ant. quia aut querimus nunq̃d matrimonia debeant eſſe libera ab omni coactione vel neceſſitate extrinſecus veniente. i. extra conſenſum partium: & tunc ꝓcedit tex. nr̃ indiſtincte, quia ab omni neceſſitate extrinſeca matrimonia debent eſſe libera Aut nos querimus, an matrimonia debeant eſſe libera a neceſſitate intrinſecus. i. de natura mr̃imonij veniẽte, hoc eſt vt ex cõſenſu obligẽtur partes ad obſeruãdum quod promiſerunt: & tunc ab hoc marrimonia non debent eſſe libera, quia eſſet euacuare omnẽ neruũ mr̃imonij, ſi diceremus ꝙ conſenſus non aſtringeret inuitos ad ɔ̃hendum, & ideo vulgo dicimus, ꝙ ab initio eſt volũtatis, ex poſtfacto . i. poſt conſenſum ſit neceſſitatis, l. ſicut, C. de ac. & obl. Opponitur inſuꝑ ɔ̃ p̃dicta, ꝙ immo nullo pacto etiam ſi cãm non alleget, debeat q̃s cogi ad ſponſalia purificanda, per tex. in l. j. C. eo. vbi dr̃ licitũ eſſe recedere a ſpõſalib. nec requirit caſuam. Solu. ſi tenemus opinionẽ glo. ibi, tũc neceſſe eſt fateri ɔ̃rium, ꝙ in ſpõſalibus etiam ſine cã licitũ ſit ab eis recedere. nec ob. tex. hic cũ ſupradictis, & melius tex. in c. ex literis. el 2. ſ̃. e. q̃a ſ̃m Cy. in d. l. j. loquuntur, q̃n iur̃m præceſſit ſponſalia, vel in eis interuenit: ſecus eſt vbi ſimplicia ſunt ſponſalia. Iſta ſo. vr̃ cõtra tex. in c. iuramẽti. 22. q. 5. vbi dr̃, ꝙ inter iur̃m & ſimplicẽ loquelã Deus non facit dr̃iam. Pan. hic dicit vtrãq; opin. poſſe ſuſtineri, & opi. Cy. quia c. ex literis. ponderat iur̃m. Nec ob. c. iuri. quia in matrimonio eſt ſpãle, vt nulla debeat coactio in eo interuenire, ſed omnimoda libertas, ideo etiam pacto præcedente ſponſaliũ non cogentur ad matrimo. Et ſi dicatis, nonne eſt eadem rõ in iur̃o. Sol. aliud eſt in iuramento ꝑꝑ reuerentiam ſacri, quia cum poſſit ſeruari ſine interitu ſalutis ęternę, eſt ſeruãdũ, c. ſi vero. & c. cum contingat. ſ̃. de iureiur. Et etiã ſuſtinet opinionẽ, ꝙ non ſit dr̃ia an ſponſalia ſunt iurata necne, ſed ꝙ cogatur quis purificare ſponſalia, ſiue ſint iurata ſiue non. bene fatetur, ꝙ eccleſia magis vigebit ad ſpõſalia iurata purificanda, q̃ nõ iurata. & hoc obtento non ob. l. j. quia aliud eſt de iure ciuili, aliud de iure canonico. Et ita dixit gl. in c. deſpõſatã. 27. q. 2. q̃ vult, ꝙ d. l. j. non hẽt locũ
3 de iure canonico. † Sed retenta iſta ſolutione opponit̃ de l. j. ff. de his q̃ no. infa. ꝑpe fi. vbi tex. prohibet, ne q̃s ɔ̃hit ſponſalia cum vna, ɔ̃hat cũ alia, & irrogant infamiam ɔ̃henti bina ſpõſalia. Sol. ille tex. procedit, q̃n quis eodẽ t̃pe vellet hr̃e duas ſponſas, ſecus autẽ ſi primo renunciaret ſponſæ prius acceptę, & contraheret poſtea cum alia, q̃a hoc non reperitur prohibitum a iure ciuili.

SVMMARIVM.

1 *Litis pendentia ſuper matrimonio non impedit ſecundum matrimonium contrahi, ſi primum erat nullum.*

Et an puniatur ſic contrahens. & nu. 3.

2 *Matrimonium contractum per ſurreptionem non eſt nullum.*

4 *Et quid ſi primo matrimonio contracto, deinde ſecundo, pronunciatum eſt in fauorem primi matrimonij, & ſeparatus eſt vir a ſecunda, & coniunctus cum prima, ſi poſtea pronunciatur nullum primum matri. an teneat ſecundum matrimonium.*

5 *Matrimonium ſi eſt nullum obſtante impedimento & lite pendente impetretur diſpenſatio, an ad ſui validitatem requirat de nouo conſenſum contrahentium.*

CAP. XVIII.

1 CVm in apoſtolica. † Si primũ matrimonium fuit nullum, tenet ſecundum alias legitime contractum, quamuis ſuper primo iudiciũ eccleſiæ non fuit expectatũ. h. d. Diuiditur in duas pares. In prima narratio. In ſecũda reſponſio. ſecunda ibi, verum quia. In tex. ibi, tractaretur. i. in loco remoto a loco, vbi ſecũdo cõtraxit matrimoniũ. Alias illa mulier ſecũda non eſſet veriſimiliter in ꝓbabili ignorantia. In text. ibi, ante publicationem. narrat factũ, non aũt ponit iuris myſteriũ. & iõ ex dicto verbo non eſt licitũ arguere, iuxta notata ꝑ Io. An. in c. dilecto. ſ̃. de præben. vbi voluit, quod a verbis narratiuis facti nõ eſt ſumendum argumen. in Decreta. In tex. ibi, villicus. i. adminiſtrator villę, ca. qualiter & quando. el 2. ĩ. de accuſ. No. ibi ex tex. matrimonij quæſtio tractaretur. iuncta deciſione, quod lite pendente poteſt contrahi matrimoniũ. Et ſic licẽt regulariter geſta lite pendente non valeant, vt c. j. & toto ti. ſ̃. vt lite pendẽ. tamen hic valet matrimonium, licet lis penderet ſuꝑ alio mr̃imonio. Cardi. hic ſenſit vnã rationem, quia litis pendentia non inducit vitium litigioſi in perſonali actione, niſi lite conteſtata, l. j. cum authen. ibi poſita. C. de litigio. & ideo cũ hic ageretur de cauſa matrimoniali, in qua datur conditio ex canone, vt vidimus in c. non eſt. ſ̃. eo. & conditiones ſint perſonales actiones, non mirũ ſi talis litis pendentia non vitiat mr̃imoniũ poſtea ɔ̃ctum, quia hic non apparet ꝙ lis eſſet conteſtata. Licẽt iſtud dictum in ſe ſit verum, vt no. in d. l. j. & auct. litigioſa. in l. fi. ff. de liti. per Bar. in l. quãq̃. ſ̃. j. per eundẽ Bar. ff. de aqua plu. arcen. vbi ponit de actionibus mixtis, vel in rem ſcriptis. & per Panor. & alios in c. eccleſia. el j. ſ̃. vt lite pen. per Imo. in c. dilectę. ſ̃. de exce. per Ang. in l. diuus. ff. de peti. here. & quotidie allegatur ad hoc dictum Inno. in c. cum M. Ferr. ſ̃. de conſti. quod nota ad ea quę habentur in cle. 2. vt lit. pen. Tamen quo ad text. noſtrũ iſta ratio nõ cõuenit, quia non apparet ꝙ hic non eſſet lis conteſtata. Vnde non eſt ꝙ voluit hic Hoſt. & cõiter ſcribentes, ꝙ cum matrimonium ſit iuris diuini, vt dictum eſt in rubri. & quos Deus cõiunxit homo
a non ſeparet [a], c. ſunt qui. 27. q. 2. parit vinculum indiſſolubile nõ ſubiacens legi poſitiuę: & ideo cũ vitium litigioſi & remedium litis pẽdentię ſit inductum de iure poſitiuo, & vinculum matrimonij de iure diuino, non põt ius poſitiuũ, quę ſunt iuris diuini, annullare, & ſic matrimonium lite pendẽte ɔ̃ctum, ſ. di. in prin. l. fi. C. ſi ɔ̃ ius vel vtili pub. & ideo dicit Do. Anto. hic, in omni caſu, in quo iure diuino induceretur vinculum indiſſolubile, talia non diſſoluent̃, licẽt lite pendente ſint ɔ̃cta. & de matrimonio habetis tex. concor. in c. veniẽs. el j. ſ̃. eo. No. ibi, ante publicationem. ꝙ in cã matrimoniali fit publicatio teſtiũ: & quid operetur talis publicatio teſtiũ in matrimonialibus, habetur in c. fraternitatis. & in c. ſeries. ſ̃. de teſtib. † No. ibi, ſuggeſta falſitate. ꝙ licẽt
2 ſurreptio vitiet non ſolum reſcripta gratioſa ipſo iure, ſed etiam
b omnia priuilegia, [b] & omnes conceſſiones gratioſas, vt eſt tex. in capitulo veniam. & capitulo, ſententiam. 35. quæſtio. 9. in ca. j. & 2. de fil. presbyte. libro ſexto. Volunt communiter ſcribentes in cap. ad audientiam. & Domi. Anto. in cap. ſuper literis. io. colum. ſ̃. de reſcript. & voluit Calderi. in conſil. ſuis in rubrica de feudis, conſi. j. vbi vult quod conceſſio feudi ſurreptitia eſt nulla ipſo iure, tamen matrimonium contractum per ſurreptionem non eſt nullum. ita Domi. Anto. hic. Nota ibi, poſtmodum. iuncto tex. ibi, poſtmodum copula. in fi. ſecũdum Cal. quod verbum, poſtmodũ. importat t̃pis interuallum. ɔ̃cordantes & contraria

ADDITIONES.

a ¶ Non ſeparet. In Spe. de coniu. in prin.

b ¶ Omnia priuilegia. Ad quod adde etiam Do. Soci. conſi. 2 5r. incip. Quoniam in præſenti conſultatione. ver. corfirmo omnia pręmiſſa. circa princi. in 2. parte, char. 144.

traria adduxi in c.commissum.s.eo.†No.ibi,pœnitentiæ temporis. ꝙ qñ contrahitur lite pendente super alio matrimonio, sm matrimonium, licet hoc sm valeat nullo declarato primo, tñ scienter facienti hunc ɔtractū matrimonij imponitur pœnitentia, & tpe pœnitentiæ durante non dēt ipse scienter debitum exigere,licet reddere,sic post finitum tps poterit & exigere & reddere.Et est rō quare prædicta pœna imponitur sm gl.hic in verbo, pœnitentia.quia vr̄ ɔxisse ɔ interdictum ecclesię.Glo.in verbo, suggesta.in fi.habetis ex gl.duas solutiones ad ɔrium, quod potest formari contra tex. ꝙ imo ista mulier secundo ɔtrahens debet puniri,cum lite pendente contrahat:nec excusetur, quia vir dixerit se obtinuisse sententiā, quia non debuit esse minus credula,sed debuit velle videre literas iudicum, iurib.in glo.allega. Soluit gl.primo,ꝙ ista mulier excusatur ꝑꝑ cōem credulitatem, vel etiam secundo,ꝙ hic non punitur,ex quo primum matrimonium erat nullū.Tñ præcedēs solutio cōiter approbatur, & ideo subijcit hic Gof.ꝙ si cōi credulitate æstimaretur vir alicuius mortuus,& ipsa cum alio contraheret,non incideret in pœnā adulterij,etiā cum illo copulā consummando, quia cōis credulitas excusat a dolo,qui in adulterio requirit̄,l.pe.ff.de adulte.Gl.in verbo,interdicto.in fi.prima solutio glo.quòd hic mulier ex postfacto sciuerit litē adhuc durare super primo matrimonio,ex quo causa fuit postea tractata, & ꝙ ꝑꝑea punitur,q̃a post sciētiam superuenientē cohabitauit cū viro.reprobat̄,q̃a primo diuinat ad tex.præterea est contra tex.ibi, imposita viro pœnitentia. Nam cū mulier vr̄ ex postfacto ratum habuisse delictum mariti, quæ ratihabitio procedit in delictis etiā,vt vult gl.in l.j. §.quotiēs. ff. de vi & vi armata.est tex.in c.cum quis. de sen.excōi.lib.6.deberet & ipsa puniri,& tñ tex.noster dicit solum de viro puniendo, & sic videtur excludere,ꝙ vxor non puniatur, argu.c.nonne.de præsump.vnde melior solutio sequens,ꝙ puniatur solum vir, vt non possit debitū exigere:tamen mulieri exigenti teneatur reddere, Gl.in verbo,remanere.in gl.ibi,ca.ad audientiā.dicit quod ibi ideo præcedentia sponsalia,licet nulla,præstant impedimentū sequentibus, quia ex quo habuerunt consensum, qui inducit publicā honestatē,licet sint sponsalia dissoluta, ille effectus publicæ honestatis durat, & ideo impediuntur secunda sponsalia. hic autē dissoluto primo matrimonio nullus remanet effectus, ideo validū est secundum.In glo.ibi,c.nuper.ille tex. loquitur in bigamia incurrenda, in qua potius attenditur effectus cū opere consummato,licet de facto,quā actus vel eius validitas.In glo.fi. ex mente gl.facite tria membra. Quia aut primū matrimonium deducitur in iudiciū quia nullū, & hoc pendente contrahitur secundū,& postea nullū pronunciatur primū, & hic est casus noster. Nunc quo ad validitatem matrimonij secundi non considératur, an mulier sciuerit an vero non litē pendere super primo matrimonio,quo autē ad pœnam incurrendā, quia contrahit lite pendente super primo matrimonio, vt imponatur pœnitentia,vt in tex.& toto ti.j.de matri. contracto ɔ interdictum ecclesiæ.isto casu consideratur an mulier sciuerit vel ne, quia si sciuit, incidet in pœnam.& facit quod no.glo.præcedens in prima solu. nec obstat si dicatur,ꝙ tex.noster facit dr̄iam, an mulier ignorauit,vt patet ex tex.ibi,facti nesciam. quia gl.subaudit hic ad tex. maxime.Sed melior vr̄ solutio fateri, ꝙ tex.facit dr̄iam an mulier sciuerit vel ignorauit quo ad pœnam imponendam, prout loquitur tex.ibi,quod imposita,&c.sed quo ad validitatem actus non est fienda dr̄ia. Aut vero primum matrimoniū fuit ɔctum, & erat validum,& mulier ɔxit cū eo, qui habebat aliā hoc ignorans,& mortua est prima vxor, & tunc ipse maritus non potest petere hanc in vxorē,imo venit puniendus, ex quo sciēter ɔxit: mulier autē bene pōt petere hūc in virum,nec ipse poterit recusare,c.j.& c.veniens.de eo qui duxit in matrimoniū. aut mulier ɔhens secundo loco sciebat primū matrimoniū subesse, & tunc mortua prima vxore non poterit maritus velle hanc secundam, nec ipsa hunc sm maritū:& sic non valebit matrimonium, c.ex tuarū.& c.cū haberet.j.de eo qui dux.in matri.Quæsiuit hic Vincen.nunq̃d si iste maritus erat siue in iure,ɔhēdo sm mr̄imoniū, quia putat duas vxores posse habere eodē tpe,siue in facto, quia credit primum matrimoniū tenere, quod nullū postea declarat̄, valebit sm matrimoniū.Et quo ad primū, qñ in iure errat, dicit sm matri.valere,ex quo declaratur primū nullū.mouetur,q̃a nō præstat impedimentū,quod de iure non sortitur effectum,rōa nō pręstat.sed primū matrimonium declaratur nullum:, ergo ex eo capite non dēt impediri sm matr.Clarū est aūt,ꝙ tpe ɔcti matrimonij egit cōsentire in illā;ergo nihil dēt esse impedimēto,quo minus valeat hoc sm matrimo.& sequitur D.Car.& D.Ant.post aliós. cū aūt errat in facto vt ꝑdixi, tenet non valere secundum matrimoniū: nam licet declaretur nullū primū matrimoniū, & sic eius ipedimentū tollatur, tñ in alio deficit hoc matrimoniū, s.in consensu: nā cū tpe huius secundi matrimonij ɔcti crederet primū matrimoniū valere,nec est verisile ꝙ erraret in iure,& sic ignoraret se nō posse hanc secundā habere in vxorē cōsentiēdo in eā,vr̄ trufatorie agere,ex quo scit vel scire debet,ꝙ valēte primo matrimonio non pōt hoc secundū valere,& ideo deficiente consensu deficit hoc matrimoniū,c.tua nos.j.e.& sequuntur cōiter Doct. fatentur tñ, ꝙ poterit cogi, ex quo vxor secunda primū matrimoniū ignorabat ɔtrahere cū ista secunda,postq̃ declaratū est primū matrimoniū non tenere, c.j.j.de eo q duxit, &c.

4 †Quęrit insuper idē Vincen.pone,cōtracto primo matrimonio, deinde secundo,pronunciatū est in fauorē ꝑmi matrimonij, & separatus est vir a secunda, & cōiunctus cū prima vxore iudicio ecclesię.pone,postea pronunciatur nullū primū matrimonium, quod scitis posse qñq; fieri non obstante ꝙ semel sit iudicatū, c. tenor.c.lator.& c.consanguinei.s.de re iudi.nunq̃d valebit secūdū matrimoniū sicut non fuisset nunq̃ pro primo pronūciatū. & dicit primo videri ꝙ non,ꝑ c.quidā.s.de conuer.ɔiug.tñ determinat ɔtrariū. Et ideo dicit distinguendū, an errauerint contra-

5 hentes in iure,an in facto,vt dictū est in ꝑce.q.&c.† Vltimo q̃rit hic Io.de Lign.vtrū si matrimoniū dicitur nullū,puta rōne ɔsanguinitatis & lite pendente,impetretur dispensatio,valebit matrimoniū,an vero requiratur ꝙ de nouo ɔsentiāt. & vr̄ concludere ꝙ valebit matrimoniū.Gasp.Calde.hic tenet ɔriū,quia cōsensus pręcedens fuit illegitimus & nullus,ergo requiretur,ꝙ de nouo consentiant,ad hoc vt valeat matrimoniū,sicut dicimus in simili in c.j.de despon.impu.li.6.Car.hic sequitur Cald.& dicit posse opinionem saluari Io.de lig.vt valeat matrimoniū ex nunc,non ex tunc qñ contractū fuit,quasi post dispensationem simul cohabitando videantur de nouo consentire.& faciunt notata in d.c. vnico.de despon.impu.libro 6.

SVMMARIVM.

1 *Absens si ignoretur an sit mortuus vel viuus,debet de hoc certificatio inquiri,alias vbi non possit certum apparere,dicitur ignorari quid de eo sit.*

Statutum ꝙ antianus teneatur ad denunciandum maleficia, alias puniatur in tantum, si antianus adhibuit debitam diligentiam inquirendi, excusabitur.

2 *Vxor qualiter dicatur certa de morte mariti.& nu.4.*

Vxor non potest alteri nubere,nisi sit certa per certum nuncium de morte mariti,alias punietur de adulterio, si nondum certificata nupserit, & quando.& nu.4.

Marito absente quomodo procedatur in causa matrimoniali.

Abesse iniuste quis in dubio præsumitur,si abest ab eo loco,in quo tenetur residere.

3 *Præsumptio verisimilis de morte mariti excusat vxorem,si contrahat.*

5 *Mors qualiter probari debeat.& nu.6.*

Citari nemo debet,quando super morte alicuius recipitur probatio,sed sufficit,quod iudex ex officio suo recipiat probationes.

CAP. XIX.

a IN præsentia. [a] Mulier non certificta de morte mariti ɔtrahere non pōt,licet ignoret̄ q̃d sit de marito, qui longo tpe fuit absens. Diuidit̄ in duas partes.In prima narratio.In secunda prouisio.ibi,tuę cōsultationi.No.ibi,absens.ꝙ per absentiā mariti nō permittitur vxori cū alio ɔhere, & quę possint geri circa

1 matrimoniū absente marito,dicā in gl.j.†No.ibi, nec certificari. formā & practicā,qñ ignorat de aliqua ꝑsona an sit viua vl̄ mortua,quia dēt de hoc certificatio inquiri:Alias vbi nō possit certū apparere,dr̄ ignorari q̃d de eo sit. & ideo infert D.Ant. ꝙ stante statuto in ciuitate, ꝙ antianus teneat̄ ad denūciandū maleficia in parochia sine villa,ɔmissa,aliàs puniatur intātū, ꝙ si antianus fecit debitā diligētiā inq̃redi d̄ maleficio,excusabit, quasi sit iusta ignorātia,ex quo nō potuit inuenire facta debita indagatiōe. & idē voluit gl.& ibi Do.Ant. in c. innotuit.s.de elec.no.in c.ad falsariorū.j.de cri.falsi.no. Inn.in c. accepimus.s. de eta.& quali. facit quod no. Bar.in l.3.§. occisorū.ff.ad Silley. in l.annus .ff. de calum.in l.diuus.la 2.in fi.col.ff.de custo.& exhi.reo.in l.j.& ibi Bal.C.de priua.carce. in l.semper.§. hoc interdictum.ff. quod vi aut clam.Angel.in l.item si cum exceptione.§. cum hac. ff.quod metus causa. in l.genero. ff. de his qui not. infam. Bal. in l.j. C. de his qui latro. occul.in l.si ideo.C.de his qui.vt indign. Dom. Anton.in capitulo,ab excommunicato. s. de rescript. in articulo, an in facto sit ignorantia tolerabilis.Nota ibi,continere non pos-

ADDITIO.

a ¶In præsentia.Ad materiam huius c.vide Doc. in auth.hodie. C.de repu.& in Aucten.de nup.§.si vero incertum.in gl.in ver.quinquennium.& in Auct.vt liceat matri & auiæ.§.quod autem.

possunt. ꝙ licet mulier non possit continere, & maritus sit iã diu absens, ꝙ tñ non possit alteri nubere. & ideo dixit Bal. in ca. qm̃ frequẽter. ver. porro. s. vt lite non contesta. ꝙ absente marito debet os inferius mulier claudere.
2 †No. ibi, nũcium &c. qualiter dicatur vxor certa de morte mariti, quia per nuncium certum satis dr̃ certificata. de quo dicã in gl. fi. gl. verbo, quãtuncũq;. olim varia erant tpa assignata ad expectãdum maritũ, q bus elapsis poterat vxor nubere alteri. vna lex. s. l. vxores. dat quinquenniũ, vt in gl. sed hodie sunt ista sublata ẽt de iure ciuili, quia vxor non possit ꝯhere, nisi sit certa per certum nunciũ de morte mariti. & iõ si dicatur maritum in castris esse mortuum, debet mitti ad Imperatorem exercitus, qui ab aliquib. milit. b. mediante iuramẽto suscipiat informationẽ de morte, & hoc relato ipsi vxori poterit nubere, alias punietur de adulterio, si nondum certificata nupserit. tex. est in auct. hodie. C. de diuor. Si tñ queratur, qño procedi põt in absentia mariti, dicite sm̃ Car. hic, aut præcesserunt sponsalia de futuro, aut matrimoniũ. si sponsalia, & tunc dubitatur de fœdere sponsalium sponso absente, & tunc vbicunq; in cã matrimoniali põt procedi absente marito, ibi ẽt in cã sponsalium. glo. est no. in cle. dispendiosam. in verbo, matrimonijs. de iu. aut nõ agitur de fœdere sponsalium, & tunc aut est dictum in sponsalibus, vsq; ad quod tps debeat expectari, & illo tempore elapso poterit nubere, c. sicut. s. eod. Aut non est dictum de tempore, & tũc dicite vt s. in cap. de illis. eo. ti. Si vero loquimur in matrimonio, & tunc aut vxor vult alteri nubere, & tũc ꝓcedit text. noster. aut non vult alteri nubere, sed alio mõ impeditur matrimonium: & tũc aut vult dissoluere matrimonium per ingressum religionis, & potest, si non sit consummata copula; c. ex publico. s. de conuersione coniugatorum. Aut agit ad separationem thori, puta propter adulterium vel sæuitiam nimiam, & tunc absente marito non poterit procedere, nisi fuerit lis contest. c. j. s. vt lite nõ cõtestata. quod etiam habebit locum hodie, vt vult gl. in d. clem. dispendiosam. in verbo, matrimonijs. Aut agitur de fœdere matrimonij, & tunc consideranda est qualitas absentiæ mariti, si iuste abest. puta causa Reipublicæ: & tunc non procedetur ꝯ eum, sed expectabitur, dicto cap. quoniam frequenter. §. porro. & sequen. vbi notatur. Si vero abest iniuste, procedetur eo absente, ca. j. & ibi aliquid videbimus, j. qui matr. accus. pos. & in dubio præsumitur iniuste abesse. Nam ex quo indiuiduam dẽt habere vitę consuetudinem cum vxore, & ab ea abest, ius præsumit cõtra eum, prout in simili voluit Inn. in c. fin. s. de cle. non resid. Not. Panor. in d. §. porro. & Do. Anto. & Panor. & Imol. in c. fi. s. de eo q mit. in pos. vbi faciunt regulã, ꝙ qñ quis tenetur residere in certo loco, & si abest ab eo loco, in dubio presumitur iniuste abesse. Innoc. in c. ex tuę. de cle. non resi. Car. in clemẽ. causam. ver. ꝙ si for
3 san. ibi Imo. de electio. †Gl. [a] in verbo, viuentibus viris. in fi. habetis ex gl. ꝙ si sit verisimilis præsumptio de morte mariti, & mulier ꝯhat cum alio, ꝙ excusatur a pœna adulterij: tamen si postea incipiat hẽre notitiã de vita viri, debet ab hoc secũdo recedere, alias erit rea adulterij ex hac perseueratione, d. c. cum per bellicã. si vero non habet notitiã, sed dubitare incipit de vita, tunc nõ debet recedere a secundo marito, sed debet secum cohabitare, non tñ debitum exigere, c. dñs. in gl. alleg. & q̃tum attinet ad primam cõclonem gl. ꝙ mulier ex verisimili præsumptione mortis primi mariti excusetur ab adulterio, tenet gl. in d. c. qm̃ frequenter. §. sin aũt. in verbo, præsumatur. & facit rõ, nam adulterium nõ ꝯmittit sine dolo, l. pe. ff. de adul. & quælibet etiam iniusta causa excusat a dolo, glo. est in l. j. §. fi. ff. si qs ius dicẽ. non obtemp. in l. plagij, quæ est antepe. C. ad l. Flauiã de plagiarijs. facit glo. in l. ex ꝯsensu. §. fi. ff. de ap. no. Bar. in l. j. in fi. ff. de abig. Bal. in c. j. in tit. q succes. teneantur. in vsi. feu. & est tex. in l. igitur. §. j. ff. de lib. cau. & facit gl. in c. j. in verbo, de cętero. de postu. prela. lib. 6. & quod notatur in c. venerabilis. s. de preben. & voluit Imo. in clemen. j. de reb. eccl. non alie. & Lud. qui plura allegat in ru. de arbi. in fi. char. ergo cum per verisimilem de morte mariti præsumptionẽ dolus non esset in vxore, excusabitur a pœna adulterij. & hanc opi. tenet hic D. Ant. & transeunt alij excepto Pan. qui primo adducit contra hanc opin. tex. nostrum, vbi expresse prohibetur, ꝙ non possit mulier ad aliorum consortium conualere, nec in facie ecclesię debet ꝑmitti contrahere, nisi certum habuerit nuncium de morte mariti. ecce ergo, ꝙ non solum tex. prohibet, ne permittatur contrahi matrimonium in facie ecclesię, sed etiam prohibet vt non ꝯhatur: ergo mulier contrahendo agit ꝯ ius, & sic exercendo actum prohibitum a iure in dubio versatur in mala fide & dolo, l. quemadmodum. C. de agri. & censi. lib. xi. regula, quę ꝯ. de reg. iur. lib. 6. & ideo dixit gl. in l. j. C. de fide instru. & iure hast. fis. lib. x. ꝙ dr̃ esse in dolo ꝯhens sine debita solennitate. Secundo adducitur tex. in d. auct. hodie. C. de diuor. vbi punit mulierẽ sine illa solennitate probationis ꝯhentem pœna adulterij. ergo ꝑ præsumptiones de morte non excusabitur. sed non respondet Panor. ad d. c. cum per bellicam. sed potestis dicere ꝑ locũ a spãli, ꝙ facit ꝑ opinione sua, quia loquitur & se fundat in per hoc, qñ vxores captiuę credẽtes maritos in bello decessisse, victoriæ necessitatem sequentes ꝯxerunt cum victoribus: & tũc fateor ꝙ rõne illius necessitatis excusatur a pœna adulterij. si qs tñ vellet sustinere opi. Do. Ant. & gl. ad tex. posset rñdere, prout rñdet gl. in d. c. qm̃ frequenter. §. si vero. in verbo, præsumatur. q dicit ꝙ satis est certum de morte mariti, ex quo per hmõi violentas ꝑsumptiones, de quib. s. dixerat. s. famã, vel ꝙ in acie mortuus esset, cõstat. Et ad auct. hodie. possumus dicere, & sentit hic Car. ꝙ loquatur solũ in casu speciali, qñ maritus mortuus est in acie: & est rõ ꝑꝑ magnam incertitudinem de morte, quæ tunc posset esse: nam licet in acie fuisset maritus, & non reperiretur, non sequitur, ergo est mortuus, potest enim esse captiuus hostium, vel transfuga apud eos, & ideo ratione huius incertitudinis ius adin
4 uenit illum modum probationis. †Glo. in ver. certum nunciũ. in fi. habetis ex gl ꝙ ad hoc vt mulier ꝯhat cum alio, debet esse certa de morte mariti. quod vr̃ ꝯ glo. precedentem, vnde Do. Ant. in hac materia distinguit. Aut nos quærimus, an mulier non certificata de morte mariti, habens tamen verisimiles præsumptiones de morte, possit contrahere & sine peccato. Et dicite ꝙ sic, & ita loquitur gl. præcedens. Aut quærimus, an ecclesia hoc matrimonium secundum solenizare & publicare, vel alio modo sua autoritate permittere debeat, & tunc non debet, nisi sit certa de morte mariti. & ita loqtur gl. nostra hic. & dicitur certificatio facta, qñ per certũ nunciũ audit de morte mariti, vel a se destinatũ, vel ab alio ad ipsum destinatum. & qñ debeat huic nuncio credi, ex qualitate dicti & personæ iudex debuit arbitrari, prout volunt hic cõiter Doc. & faciunt quæ habentur in c. de causis. in simili. s. de offi. dele. in l. j. ff. de iure delib. & sic habetis primo modum deliberandi mortem, Alius est secundus modus, de quo in d. auc. hodie. s. ꝙ coram magistro militũ aliqui cõmilitones iurent de morte. Sed iste est particularis modus, vt dicit Do. Car. nec eius probatio procederet, nisi quando mortuus esse in acie. Tertius est modus, quem dedit Philippus, quia probetur maritum in naui fuisse, & nauem submersam: & facit l. quę duos. ff. de reb. dubijs. Quartus est modus secundũ Do. Anto. quod probetur maritũ fuisse in acie, in quo furore belli multi perierunt, & nunc nõ inuenitur, tunc probabitur mortuus verisimiliter. sed iste modus est contra tex. in d. auct. hodie. Quintus est modus, vt probetur per famam, prout voluit glo. in dicto §. si vero. in verbo, præsumatur. Do. Anto. dicit illam glo. non procedere, quia probatio per famam non est certa probatio, c. veniens. el primo. s. de testi. tamen illã saluat casu quo mortuus maritus dicetur de longinquo, ita quod non posset haberi vera probatio mortis de facili:
b nam tunc admitteretur probatio per famam. [b] Idem dicit, si maritus fuisset absens longissimo tẽpore. adducit notata per Innoc. in cap. veniens. j. de verbo. significa. vbi voluit, quòd in factis de antiquo propter difficultatem probationis fama probat. & faciunt quæ habentur in ca, quid per nouale. j. de verbo. significa. in l. si arbiter. ff. de probatio. in l. in summa. §. idem Labeo. ff. de aqua plu. arcen. Videtur & tertio casu velle saluare glo. quando maritus fuisset senex saltẽ vsque ad ætatem centum annorum: quia vsque ad illã ætatem homo præsumitur viuere, l. fi. C. de sacrosan. eccle. sed in hoc non persistit, quia licet homo præsumatur viuere vsque ad centũ annos, non tamen sequitur, ergo post c. præsumitur mortuus. Panor. hic in totum reprobat illam glo. quantum attinet ad finem matrimonij contrahendi, mouetur per tex. nostrum, qui requirit quod mulier sit certificata per certum nuncium, sed fama non habet certum nuncium, ergo, &c.
5 †Pro complemento tamen materiæ, qualiter mors probari debeat, dicite sm̃ Do. Ant. hic, aut probatio mortis requiritur quo ad ea quę sunt grauissimi præiudicij, puta ad decapitandum hominem pro homicidio cõmisso: & tunc requiritur plena & certa probatio de morte, scilicet, quod testes deponãt quod vide-
c rint eum, qui dr̃ mortuus, animã exalare. [c] l. ita vulneratus. ff. ad l. Aqui. vel viderint eum mortuũ: nam hoc modo perfecte testis deponit de morte, vt vult Ang. in l. 3. §. hæc verba. ff. de neg. gest. Vel

ADDITIONES.

a ¶Glos. Vide Io. Cal. in summa decre. 34. causa.
b ¶Per famam. Adde Bar. in l. si quidem. & ibi Ang C. so. m. & in Spe. de actore. ver. sed quid si iste. & de no. cri. §. 3. ver. famam. per Ale. consi. 24. 4. parte. & in consi. 98. 4. parte. vbi vide de modo probandi mortem.
c ¶Exalare. Adde l. si quidem C. sol. ma. & tenet etiam Ange. in l. 2. §. si dubitetur. quemad. test. ape. vide Bar. in l. is potest. de acqui. hære.

Vel quod tetigerint eum frigidum,& sine pulsu. [a] & no. in l.genero.ff.de his q̃ no.infa.vel ei amputari caput, & hmõi certa signa de morte debent deponere, l.vnde Neratius. §.fi.& l.seq.ff. ad l.Aq.l.Aut loquimur in his,quę non sunt grauissimi p̃iudicij, sed tñ grauis,puta quia respiciũt statum vel honorem,prout est in casu nr̃o,nam quod vxor vnius nubat alteri eo viuo, maxima est ignominia & iniuria.Et isto casu ſm d.Ant.requiritur ꝓbatio alio de quinq; modis p̃dictis.& ita intelligit tex. nr̃m.Bar.aũt in l.2.§.si dubitet.ff.queād. te.ape.vult ꝙ solũ per secundm modum ꝓbandi,qui ponitur in d.auc.hodie.in hmõi casibus grauis p̃iudicij admittatur ꝓbatio mortis. Card. hic dicit, ꝙ modus dictæ auc.hodie.non est gñalis.Panor.dicit ꝙ requiritur certa ꝓbatio, s.p certũ nunciũ , & hoc minus requiritur in ista ꝓbatione quã in precedenti casu,quia hic sufficit vnus testis,s.ipse nuncius:in casu precedenti requiritur plena probatio, & sic duorum testiũ. Gasp.Cal.quem sequitur Car.tenet, ꝙ qñ sumus ĩ his,in quibus vertitur periculum aīę,prout est in matrimonialibus, procedat tex.nr̃,vt requiratur certus nuncius.Aut loquimur in his, q̃ non sunt ita grauis præiudicij,tñ magnum præiudicium continẽt,puta vbi tractatur de cõmodo pecuniario, quod apud bonos viros non est tanti p̃iudicij,sicut honor & status,& etiam in pecuniarijs non irrogatur damnum irreparabile . Et isto casu admittitur ꝓbatio mortis etiam per famam,l.sed & si de sua.ff.de acq.here. l.fi.ff.de hęre.insti.Aut loquimur in his, q̃ sunt modici præiudicij,prout est aperire testm̃,& tunc sufficit verisimilis p̃sumptio mortis,d.l.2.§.si dubitetur.& ibi gl.Subijcit D.Ant.& Bar.in d.§. si dubitetur.ꝙ iudex ex officio qñ corã eo dubitatur de morte alicuius,poterit mittere inquisitores ad locũ,vbi dr̃ mortuus, q. de veritate inquirant:& si referrent,illis est standum,si nihil referant certi,debebit expectari ꝙ veritas appareat, per ea quæ sentit hic gl. nr̃a de nuncio a muliere destinato.& faciunt q̃ habẽtur in l. cum quidã,§.fi. cũ l.seq. ff.de le.2.in l.decẽ.& in l.hoc iure. ff. de ver.obl.in auct.hoc si debitor.C.de pig.in l.magis puto.§.ne pas
6 sim.ff.de reb.co.†¶ Vnũ tenete menti,quod qñ super morte alicuius recipitur probatio, non debet iudex aliquem citare, sed satis est,ꝙ ex officio probationes recipiat. ita Bal. quem refert ibi ibi Do.Benedi.in d.c.qm̃ frequenter.in §.si vero.Et de ꝓbatione mortis videte bonum dictum Bal.in auct.qui rem.in fi.C.de sac. san.ec.no.Bar.in d.§.si dubitetur.no.Cy.& cõiter scribentes in l. si quidẽ.C.so.matri.Bal.in l.3.C.de posth.hære.insti.in c.j.in titu. quo tp̃e miles.in c.cum causam.s̃.de proba.Bar.in l.quotiens.C. de naufragijs.lib.11.in l.genero.& ibi Ange. ff.de his qui notãtur infa.Ange.in l.3.§.hæc verba.ff.de nego.ge.Querit Ioan.An.nunquid si vxor velit probare vitam primi mariti,etiam ipso non apparente audiatur. & concludit quod sic,nec secũdus maritus poterit eam repellere approbando.

ADDITIO.

a ¶Et sine pulsu.Sed quid si testis dicat,ꝙ non est viuus,vel est mortuus, quia non loquitur.dic ꝙ mors non probatur,Bal.in l.pe.C.de post.hære.instit. Et adde, quod multis alijs modis mors probatur, de quibus per Bar.in l 2. C.de muri. lib.11.& Bal.in c j quo tem.mil.Pet.de Suza.in l.proponebatur.ff.de iu. & per Ange. in d.l.2.§.si dubitetur.alle.in tex.& Bar.in l.fina.C.de edic.di.Adri.tol. Lanfran.in c.quoniam contra.ver.testes.de prob. & in c.quoniam frequenter. §.porro.versi.si autem.vt lit.non contest.Ioan.And.in addi. ad Specu. de no. cri.§.fama.ver.quid si ageretur.& Bal.in l.3 .C.de proba.& in d.l. si quidem.

SVMMARIVM.

1 *Meretricem in vxorem ducere,quæ vult se corrigere, pium est,& proficit ad remissionem peccatorum.*
Meretrix quæ dicatur.
2 *Indulgentia nũquam datur omnium peccatorum,quin ipsa exprimat verbũ, plenam,vel simile.*
3 *Meretricium licet sit a iure reprobatum,tamen ecclesia illud sub dissimulatione pertransit,& quare.*

CAP. XX.

1 INter opera. †Licitum & pium opus est cum meretrice contrahere matrimonium.h.d.Diuiditur in duas ꝑtes. In prima facti narratio.In secunda prouisio.secunda ibi,statuimus. Nota ibi,publicas mulieres.ꝙ licitum est cum meretrice contrahere matrimonium,& dr̃ ſm Gas.Cal. meretrix, et sequitur Cardi. quæ in lupanari moratur . ex loco enim præsumimus contra ꝑsonam . Item quæ habitum meretricum , vbi est habitus distinctus,portat,c.in audientia.s̃.de sñia excõ. Item quæ quadraginta viros admisit,prout vult gl.in c.vidua.34.dist. licet ſm vnam opinionẽ ibi velit gl.ꝙ meretrix, quæ admisit vigintitria millia hominum.Item dr̃ meretrix,quæ duos precio admisit, l.palam quę stum facere.ff.de ritu nu.quod dicit notãdũ ad statuta. Et ex hoc, vt sentit etiam Panor.hẽtis concordiam illius gl.in d.c.vidua. & in l.palam.Nam quę amore plures admisit,non est meretrix,nisi admittat numerum vsq; ad p̃dictum,de quo in glo. d.c.vidua. quę vero precio admittit,ex quo duos admittit,meretrix est.Nota ibi, ꝓficiat peccatorum. ꝙ accipienti meretricem in vxorem conceditur venia peccatorum , & bene, nam habet aliud detrimentum ſm Zochum hic,quia tanquam maritus corrupte efficitur irregularis,c.j.c.debitum. c.pe.de big.c.maritum.33.dist. q.n. in vno grauatur,in alio releuat̃, l.eum qui.in prin.cum uulga.ff. de iureiur.non aperit tex. an oĩm peccatorum , an partis , cum simus in priuilegijs,q̃ nemini nocẽt,& ꝓsunt,illa interp̃tabunt̃ late,c.olim.s̃.de verb.sig. c.cum dilecti.s̃.de dona.& ideo intelligemus,vt habeat remissionẽ delictorum omniũ,nõ dico a culpa,quia illa remittit̃ per contritionẽ,c.si peccatũ.da pęni. distin. j.& secundum Zochum facit tex.dũ vtitur verbo , statuimus.ꝙ est noui iuris ꝓmulgatorium,gl.in cle.fi.de resc.in c.j.in verbo, statuimus. de cle.non resi.in 6. sed si solum daret particularem remissionem , non induceret ius nouũ,quia omne opus misericordię talẽ particularem remissionẽ præstat, c.pium est.de pę. dist.4.intelligetur ergo textus de plena remissione , s.a pęna,quia illa non tollitur sola contritione regulariter, nisi sit plusquam maxima,c.baptismi vices.& ibi glo.de consecra.distin.4.sed tollitur per pęnã exterius iniunctam, & per indulgentiam ecclesię vt hic,& ita vult Car.& faciunt notata in cle.2.de pęni. & remis. in c.cũ ex eo.s̃.de pœni.& remis.Panor.tamen hic dubitat de di-
2 cto Card. †quia nunquam indulgẽtia datur omnium peccatorũ, quin ipsa exprimat verbum,plenam,vel simile , vt no.in d.cle.2.
3 †Glo.j.in verbo,reuocare.in fi.no.ex gl.quod licet meretriciũ sit a iure reprobatum,cap.meretrices.& ca.nemo sibi blanditur.32. q.4.tñ ecclesia illud sub dissimulatione pertransit : & est ratio, causa maioris mali vitandi,quia sæpenumero ꝓpter maius malum vitandũ toleratur minus,c.duo,& c.nerui.14.dist.Glo.in verbo,publicas.in fine,quę dicatur meretrix , dixi in tex.& no.gl. quę duos significata huius verbi,meretrix.ponit gl.in verbo,in vxores.in fi.glo.bene loquitur.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium metu contractum spontanea cohabitatione conualescit. & numero 4.*
2 *Contra præsumptionem iuris & de iure non admittitur probatio in contrarium.fallit in probatione indirecta, quæ venit ad euacuandum effectum præsumptionis,non tamen venit directo cõtra id, in quo loquitur præsumptio.vide infra c.is qui fidem.nu.8.*
3 *Lex loquens in qualificato,non habet locum in simplici,nec econtra.*
4 *Statutum puniens desponsantem alij desponsatam, habet locum etiam vbi spõsalia sunt per violentiam contracta.& nu.5.*
Excommunicationem incurrit non solum mandans percuti clericum ,sed ex postfacto ratum habens.

CAP. XXI.

Did,quod. Matrimonium per vim ꝯ̃ctum ꝑ spontaneam cohabitationem cõualescit.h.d. Diuiditur in duas partes . In prima facti narratio.In secunda prouisio.secunda ibi, mãdamus. No.ibi, vitricus .ꝙ non solum pater põt ꝯ̃here matrimonium ꝑ filia,sed etiã vitricus potest ꝯ̃here pro priuigna, & ideo dixit Inno.& no.gl.in c.vnico.§.fi.de despon.impub .lib.6.quod non solum patres,sed etiam extranei possunt ꝯ̃here pro muliere matrimonium ipsa consentiente.voluit tñ Io.An.ibi in nouella, & sequunt̃ cõiter Doc.ꝙ hoc sit speciale ĩ patre vel matre , vt possint pro filia cõsentiente ꝯ̃here matrimonium,& sufficiat tacitus cõsensus,quia pręsens non ꝯ̃dicat,vel simili modo. in extraneis au-
1 tem sit secus. †No.ibi,per annum . ꝙ ex cohabitatione sequenti purgatur metus matrimonij præcedentis . Et faciunt no.in c.j.s̃. quod me.cau.in l.si ob turpem.ff.de cond.ob tur.cau.in l.2.C qđ me. cau. Et sic in casu nostro ista cohabitatio duo p̃cedentis matrimonij vitia tollit:primum,s.defectus ętatis,quia in vndecimo anno non põt mulier rľr contrahere matrimonium , c.puberes . & toto ti.s̃.tit.j.hic autem ista contraxit in vndecimo anno. Secũdum vitium,s.metus illati in contrahendo matrimonium. & est ratio , quare hęc duo vitia purgat cohabitatio , quia & duo ex ea resultant,s.complemẽtum ętatis,& vltra,q̃ cohabitauit ꝑ annũ cũ dimidio.ſm, q̃a pręsumit consensisse sponte , ex quo cum potuisset fugere,nõ fugit sed cohabitauit . & sic hẽtis vnũ elegã tissimũ ex isto tex. q. l; metus incussus a tyrãno vel alio superiore
a cẽsẽt durare,donec durat tyrãnus,vel superioritas illa,[a] vt in c.j. s̃.quod

ADDITIO.

a ¶Vel superioritas illa. Adde Alex.in l.si cum dotem.§.eo autem.solu.matr. item adde etiam,donec vir viuit,cum vxor aufugit in monasterium,si vir sit potẽs , quod verisimiliter vxor timeat, Ab. in c.super hoc.de renun. & ad hanc materiam vide Alex.de Vinc.in consi.post consi.44.3 .parte.

§. quod metus cau. & ibi Inno. & oẽs notant in d.l. si ob turpem. & in d.l. 2. no. Bal. in l. decernimus. C. de sacrosan. eccl. & Ang. in l. metum. in prin. ff. quod me. ca. hoc est verũ, nisi ille, qui passus est metum, potuisset aufugere de manibus tyrãni vel superioris, noluit. tunc. n. spontanea cohabitatio purgat metũ, ita Host. per istum tex. & cõiter sequuntur Doc. & ideo cũ mysterio tex. possumus dicere, ꝙ ponderauit cohabitationem anni cum dimidio, quasi ex hac longa cohabitatione maior purgatio inducat. & iõ dixit idem Host. & cõiter approbatur, ꝙ per quem actũ vel qualem cohabitationem inducatur ista purgatio metus, relinquitur arbitrio iudicis: sicut etiam arbitrio iudicis relinquitur, per quẽ actũ inducatur metus, c. cum dilecti. §. quod metus cau. & ibi notatur. Nota ibi, vr̃ consensisse. hic vnum casum, in quo inducitur p̃sumptũ matrimonium ex p̃sumptione iuris & de iure, quod patet. Nã meticulosum hic matrimoniũ fuit, & sic a principio nullum, vt vidimus in c. cũ locum. §. eo. & tñ Canonistę ex longa cohabitatione p̃sumũt interuenisse cõsensum in matrimoniũ, & sic matrimonium contractũ cũ solo consensu cõtrahatur, & sup præsumpto disponit, vt patet ex tex. ibi, nec de cætero. & ibi, cũ mora tanti tpis probationẽ excludit. & nõ vult posse probari ꝯ hanc præsumptionem. ergo ista erit presumptio iuris, quasi a iure inducta & de iure, quasi ius faciat. & ideo cũ nihil aliud sit p̃sumptio iuris & de iure, q̃ vbi lex presumit, & sup p̃sumpto disponit: ita esse vt videbimus. in c. j. s qui fidẽ. j. e. & ita fit in casu nr̃o, ergo hic matrimonium dr̃ presumptũ iure & de iuris p̃sumptione. No. ibi, quod non consenserit. ꝙ si mulier velit ꝓbare ꝙ in mr̃imoniũ nõ ꝯsenserit a principio, intelligite, vel ẽt ex postfacto nõ admittit̃ stante præsumptione iuris & de iure. secus dicit Inn. hic, & sequuntur cõiter Doc. si vellet probare, ꝙ non cõsensit in cohabitationẽ, quia inuita cohabitauit secũ, nec potuit aufugere, nã isto casu admitteret probõ mulieris, imo vult D. Ant. ꝙ in dubio præsumat̃ inuita cohabitasse rõne metus ꝑcedentis, sed hic talis metus purget̃, & esset hic p̃sumptio ꝑpter diutinam cohabitationẽ, cum verisimile sit ꝙ potuisset aufugere intra an-
2 num cum dimidio, si inuita cohabitasse. † Et sic habetis ex ꝑdictis correlarie inferre, ꝙ licet ꝯ p̃sumptionẽ iuris & de iure nõ admittat̃ probatio, d. c. is qui fidẽ. hoc est verũ sup eo, sup quo præsumptio est inducta, & sic directo: tñ sup reqũsitis in casu p̃sumpto, i. ꝙ casus iste nõ est talis, ex quo resultet p̃sumptio, ꝓut hic, ꝙ cohabitatio nõ erat spontanea, admittit̃ ꝓbatio, & sic euacuabit̃ p indirectũ effectus præsumptionis. ita elicit̃ ex dicto Innoc.
3 †Sed do vobis gl. notabilẽ in cle. vnica. de proba. in gl. magna. & facit gl. in cle. dudum. de sepul. circa fi. in verbo, pacta. dũ vult ꝙ aliud est vnum simplex, i. sine qualitate. aliud vnũ tale. i. cũ qualitate, & lex loquens in qualificato, non habet locum in simplici nec eꝯ. faciũt notata per Bar. in simili in l. j. §. parui. ff. quod vi aut clam. per Bal. in l. j. C. de ꝯdi. inde. l. ita pudor. & ibi cõiter Do. C. de adul. Car. in cle. j. de sequest. pos. & fruc. per Canonistas in ca. item cum quis. §. de resti. spo. in c. ex pate. el 2. §. de offi. deleg. No. ibi, compellas. ꝙ ad officium iudicis spectat compellere maritũ & vxorem, qui de facto ad secũda vota transierunt, ad simul reuertendum, & maritali affectione se tractandum. & faciunt quę vidimus in c. j. §. eo. No. ibi, religionem. ꝙ potest vxor & maritus ingredi religionem, etiam post cõsummatã copulã, qñ vterq; ingreditur. facit tex. in c. 2. ca. cum scis. & in c. ex publico. §. de ꝯuer. coniu. No. ibi, ad alienos concubitus. ꝙ qñ vir & vxor adulteriũ cõmiserunt, vtriq; est pęnitentia iungenda: tñ per hoc non dẽnt impediri, quin cogantur simul reuerti, quia neuter poterit obijcere adulterium alteri. concordantes allegantur in gl. fi. quę per hoc sit expedita. Glo. in verbo, vndecim annos. in fi. glo. sentit, ꝙ rõne ætatis matrimonium hic valeret, nec vitiaretur, quia malitia ætatem supplebat. & cõiter reprobatur. Nam si malitia suppleuisset ętatẽ, cohabitãdo fuisset purgatus metus, nec tex. ponderaret cohabitationẽ anni cum dimidio, quia etiam vnius diei cohabitatio spõtanea purgasset metum, sed possumus rñdere, ꝙ hic Papa narrat facti accidẽtiã, quod patet, nã si cohabitatio non põderatur ẽt hic, quia interea peruenit ad ętatẽ ꝑfectã, non ponderaretur nisi cohabitatio anni, & tñ ipse dicit per annũ & mediũ. Preterea dato ꝙ hec verba importent iuris mysteriũ, quia tñ per annum &c. non importãt quo ad ętatem, quia oĩno malitia supplebat ætatẽ, vt vult gl. sed importanꝫ ꝙ purgationẽ metus, q̃ magis verisĩr purgat̃ ex longa cohabitatione, q̃ breui, cũ breuis cohabitatio non tollat metum precedentem, q̃ durare p̃sumit̃ quousq; potuit aufugere & non aufugit, vt vult gl. sequens, & dixi in tex. Et si dicatis, ꝙ imo ẽt non obstante metu, posito ꝙ malitia suppleat ętatẽ, tñ req̃rit̃ ꝙ cohabitatio durauerit vltra annũ, quia simile videmus, ꝙ si ꝑfectę ętatis vir ingrediat̃ monasteriũ, req̃ritur ꝑseueratio anni, c. 2. §. de regu. Solutio, aliud in religionis ingressu, aliud in matrimonio, q̃a ad matrimonium solus cõsensus sufficit absq; alia probatione, siue experiendo: sed ad religionis ingressum requiritur, ꝙ per annum experiantur rẽam, & monasterium eius sufficientiam experiatur, d. c. 2. & c. ad aplicã.
4 §. de regu. †In glo. in verbo, ꝑ annũ. in fi. gl. bene loquitur, ex qua notate, ꝙ tunc purgat cohabitatio metũ, qñ potuisset aufugere si voluisset, alias non purgat. & sic habetis ex prædictis, ꝙ licet matrimonium meticulosum a prin. nõ valet, ca. veniens. el 2. & c. cũ locum. §. e. vbi dixi: tñ ex seq̃ti ratificatione ꝙualidat̃, de qua in c. consultationi. j. e. & ideo infert Car. ad notabilem q. Stat statutum in ciuitate, ꝙ desponsans alteri desponsatam capite puniat̃: cõtingit, ꝙ Titius despõsauit Bertam, postea Seius Bertam inuitã desponsauit, & ad domum traduxit, quæ cohabitando, & munera sponsalia accipiendo, ratificauit matrimonium cum Seio contractum, an Seius debebit decapitari. Et dicit quẽdam Doctorẽ consuluisse, quod nõ venit decapitandus, nam desponsatio Seij fuit meticulosa, & sic non valuit, vnde cum debeat verba statuti intelligi proprie, c. in nostra. j. de iniu. & dam. da. l. 3. §. hæc verba. ff. de neg. ge. & cum effectu, l. j. §. fi. ff. quod q. sq; in c. relatum. de cle. non resi. §. hæc aũt non fuit valida desponsatio, ergo nõ comprehendetur in statuto. & sequitur ipse Car. hanc opi. q̃a sumus in pęnalibus, quæ sunt restringenda, regula, in pęnis. & regula, odio. de reg. iur. lib. 6. Nec est verum dicere per sequentem consensum induci desponsationem, licet matrimonium inducatur, vnde Seius non comprehendetur in statuto loquente de despõsatione. Gaf. Cald. hic tenuit ꝯrium, quia eadẽ est ratio hoc casu, ex quo subsequens ꝯsensus ratificat desponsationem præcedentem, quę est in terminis statuti, quãdo desponsatio ꝑcessisset valida, ergo habebit locum statutũ, & eius pęna, ca. cum dilecta. cũ
5 vulg. de cõfir. vti. vel inuti. †Et pro hac opi. adduco tex. ꝑ quẽ tollitur motiuũ Car. in c. cum quis. de sen. excõ. li. 6. vbi sicut percutiens clericum incidit in excõicationem, & mandãs percuti ita, & ex postfacto ratum hñs: tñ sumus in pœnalib. Secundo adduco tex. in l. 2. §. exercitum. ff. de his qui no. infa. vbi de ꝓpria significatione fit extensio ad improptiam significationem identitate rõnis. & tñ sumus in pęnalib. s. in pęna infamię. & illum tex. ponderat Io. An. in regula, odia. de reg. iu. lib. 6. in mercu. & facit tex. in l. libertũ. §. senatus. ff. de ritu nup. sed in proposito ratihabitio retrotrahitur, vt a prin. videatur factum, vt in regula, ratihabitio. Et sic proprie factum dr̃, quod ratum habetur ex postfacto, ergo statutum loquens de facto, extenditur ad factum nullum postea ratum habitum. Tertio adduco tex. in c. cum qui. de ꝑben. lib. 6. vbi in pęnalibus, scilicet, quo ad pęnam cap. de mulcta. de præben. ne meliores conditionis sit temerarius quam non temerarius, pœna apposita non temerario dicitur etiam imposita inuasori, & de facto agenti, ergo ita in casu nostro, si statutum punit desponsantem alij desponsatam, qñ sponsalia sunt valida & non temeraria. multomagis vbi sunt per violentiam cõtracta, prout dicimus in isto Seio.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus dicitur habere parochiam.*
2 *Testimonium consanguineorum admittitur in causa matrimoniali.*
3 *Sponsalia de futuro tolluntur per sponsalia de præsenti.*
4 *Iuramentum non impedit matrimonium sequens, licet transgrediens sit periurus.*
Sponsalibus iuratis contraueniens, etiam si contrauenerit sine culpa sua, punitur de periurio.
5 *Sponsalia de futuro etiam non iurata, non tolluntur sequentia etiam iurata.*
9 *Promittens factum alienum, an & quomodo obligetur. & nu. 7.*
8 *Vouens intrare religionem infra certum tempus vel aliud boni facere, lapso tempore non per hoc excusatur a voto, dato quod infra illud tempus per eũ non steterit.*
9 *Sponsus si post prima sponsalia de futuro contrahat cum alia per verba de præsenti, debinc pronunciatur secundum matri. non valere obstante aliquo impedimento, cogitur contrahere cum prima.*
10 *Matrimonium an per ingressum religionis soluatur. & nu. 11. & 12.*
11 *Papa ex magna causa potest dispensare cum monacho, ut exeat monasterium, & accipiat vxorem.*
13 *Matrimonialis causa summaria est, vnde testes possunt recipi ex officio, etiam post publicationem & renunciationem.*
Et an index possit recipere testes publicatis attestationibus in causa matrimoniali remissiue.

CAP. XXII.

Icut ex literis. Prima sponsalia de futuro iure firmata soluũtur per spõsalia de presenti, non autem per sponsalia de futuro. hoc dicit. Diuiditur in duas partes. In prima cõsultatio. In secunda rñsio. secũda ibi, fraternitati tuæ. Rursus secũda subdiuidit in tres particulas, vt tria dicta ponit. ... cũda ibi, ... verba.

verba.Tertia,ibi,quod ſi de his.In tex.ibi,nec ꝑ virum. iſta ſunt verba narratiua ꝑtis ſm Hoſt.& ideo non videntur importare iuris miniſteriũ . de quo ĩ.† No. ibi, parochianus.ꝙ eps dr̃ habere parochiam,[a] ideo qui eſt de diœceſi epi,eius dr̃ parochianus. facit tex.in c.pręcedenti. & facit,quia diœceſis dicitur epi parochia,c.apoſtolicæ.ſ.de don. & fi. ſ.de offi.archipreſ. & iſti parochiales pręsbyteri dñr potius ſuccedere in partem onerum epi, q̃ per ſe parochiã ſeparatam ab epo habere,d.ca.fi. Et licet,quo ad ea,q̃ ſunt fori ꝯtentioſi,inferiores , qui habent iuriſditionem in diœceſi ſm vnam opi. illam habeant extinctiue ad iuriſdõnẽ epi,vt vidimus in c.paſtoralis.in prin.ſ.de offi.or.tñ ſecus in his, q̃ ſunt fori pœnitentialis,quia habent inriſdõnem coęqueuè,& accumulatiue,non autem extinctiue , no.in d.c.fi.& in c.omnis vtriuſq; ſexus.ĩ.de pœni.& remiſ. No.ibi,ſe ducturum . qualiter ꝓbantur ſponſalia ꝑ verba de futuro, & ſic qualiter articulus ad probandum talia ſponſalia debet fieri , quia articulari debet ꝙ ꝓmiſit ſe ducturum in coniugem,vel eꝯ. No.ibi,traderet in vxorẽ.ꝙ mater poteſt contrahere matrimonium pro filia, vel etiam ſponſalia de futuro.Et ideo ſignanter tex.in ca.vnico. §.fi.de deſpon. impub.li.6.vſus eſt verbo, parentes . vt ſignificet tam patrem q̃ matrẽ poſſe ꝓ filio vel pro filia, matrimonium vel ſpon
2 ſalia.& ita ibi cõiter colligitur.†No.ibi,conſanguinei, ꝙ in cauſa matrimoniali admittitur teſtimonium conſanguineorum. de quo in c.ſuper eo.ſ.de teſti.el 2.& videbimus in ca.videtur, ĩ.qui matri.accuſa.poſ. ſed in alijs cauſis diminuatur de fide cõſangui
3 neo,vt no.in c.literas.ſ.de p̄ſump. † No.ibi,deſponſauerat de pſenti.ꝙ per matrimonium, & ſic ſponſalia de pręſenti tolluntur ſponſalia de futuro etiam præcedentia.& eſt rõ,quia maius vinculum tollit minus.& ſic habetis,quod licet præcedẽtia vim maiorem hẽant ad ſequentia q̃ eꝯ,l.quiſquis.& ibi gl.& Bar.ff.de lega.3. hoc eſt verum, niſi ſequentia maius vinculum in ſe contineant. & vtrumque membrum probatur in iſto tex.dum vult,ꝙ per hæc ſecunda ſponſalia de futuro non tolluntur prima, imo impediuntur ſecunda per prima.ſecus ſi ſecunda ſponſalia ſint
4 de præſenti.†No.ibi,irritam fecit.ꝙ licet per maius vinculũ matrimonij ſequentis tollatur præcedens vinculum ſponſaliorum etiam iuratũ, tñ huic recedenti a ſponſalibus iuratis imponitur pnĩa,eo ꝙ veniat ꝯ iurm̃.Et ſic habetis duo , primum ꝙ actus ſpiritualis,i.matrimoniũ,valet non obſtante ꝙ ſit cõtra iurm̃.cuius contrarium voluit Inn.& male,in c.dilecto. ſ.de pręben.dum facit regulã,ꝙ actus ſpũalis contra iuramentum non valet.hic ha-
b betis tex.in contrarium [b] ſm omnes , & ideo dixit Gaſp. Calde.& ſequitur Card.ꝙ ſi iuraui non contrahere matrimoniũ cũ Berta,& poſtea contraxero,quod valet matrimoniũ, licet ſim periurus.& faciunt notata per Ioan.An.in regula,quod ſemel. de reg.iu.li.6.Secundo habetis ex hoc inferre , quod authoritate ꝓpria non eſt licitum recedere a ſpõſalib.iuratis: alias ſi licitum eſſet , non imponeretur huic pœnitentia, vt dicit tex. Sed plus probat iſte tex. ſm cõiter ſcribentes , excepto Hoſt. quod etiam dato ꝙ contraueniens ſponſalibus iuratis contrauenerit ſine ſua culpa, ſed facto illius,cum quo contraxit, qui noluit parere ſpõſalibus, quod tñ iſte punitur de periurio,vt patet ex iſto tex. hic , iuncto tex.ibi,ſ.nec per virum ſtetit, ſed per mulierem . Et faciunt quæ habentur in c.venerabilem,ſ.de elect. Hoſt. tenet ꝯrium hic , & ad tex.noſtrum reſpondet ibi,nec per virum, eſſe verba narratiua,non deciſiua:& ideo non important iuris miniſterium, iuxta no.Io.An.in c.dilecto.ſ.depræben. & maxime ex quo in deciſione Papa nihil repetit, quod per mulierem ſtetit & non per virũ, niſi caſu quo ſponſalia eſſent limitata ad tp̃s , ergo alijs caſibus vr̃ ſentire deciſionem hanc procedere, qñ non conſtaret de culpa mulieris.& ratio differentię patebit ex his quæ dicam in glo. in verbo,ſtatutum.Imo pro opi.Hoſt.eſt bo.tex. in c.peruenit.el 2.ſ.de iureiu.vbi in ꝯctib.reſpectiuis,q̃. ſ.ad ſui purificationẽ expectant de futuro , ab vtraque parte vna partium non implente alia põt non implere, nec erit periura , etiam ſi iuꝛ̃m interueniſſet:ſed ita eſt,ꝙ ſponſalia licet de præſenti obligent, tñ expectãt implementũ de futuro,& purificationẽ ab vtraque parte implẽdã, ideſt,promitto quod te accipiã in vxorẽ , ſi tu volueris me in maritũ , & ecõtra ex parte mulieris:vnde ſi ꝓ muliere ſtat,quod non vult me in maritũ,cũ reſpectiua obligatio de contrahendo matrimonio nulla culpa poteſt mihi infringi,ſi cũ alia poſtea cõtraho,quia frangenti fidem caput frangendũ eſt eidẽ,l.cũ propo nas.C.de pact.faciunt no.per Bart.in l.quæro.§.inter locatorem. ff.locati.No.ibi,niſi forte, &c. quod ſicut promiſſio ad certũ tp̃s limitata , ita vt lapſo tẽpore finiatur , ſolo temporis curſu expi-
c rat,[c] vt l.2.ff.de in diẽ adiectio.l.eum qui ita. & ibi habetur. ff.de verbo.oblig.ita etiam reſoluitur , ſi iuramentũ interueniſſet : & eſt ratio , quia iuramentũ regulatur ſecundũ naturã principalis contractus, ſuper quo apponitur,ita Inno.in c.ꝑ tuas.ſ.de arbitris.& faciunt no.in l.fi.C.de non nu.pecun.& quæ in ſimili di-
5 cuntur de ſtipulatione in l.ſi ſtipulatus. ff.de vſuris .† Nota ibi, per verba de futuro,quod ſponſalia contracta per verba de futuro non tollunt præcedentia ſponſalia iurata,imo voluit plus hic Innocen.quod etiã ſi prima non eſſent iurata, non tollentur per ſecunda ſponſalia de futuro etiam iurata , imo peccaſſe dicitur, qui ad ſecunda iurauit, quia iuramentum non debet interponi ad præiudiciũ alterius,vel iniquitatẽ,c.veniens.& c.quanto.ſ.de iureiuran. ergo hoc iuramentum in ſecundis ſponſalibus interpoſitũ non valebit,quia in præiudicium primorũ, & etiam quia nutrit iniquitatẽ.No.ibi ſeruare compellas.ꝙ in obligationibus facti ſi iuramentũ interponitur,cogitur q.s præciſe ad factum.de quo dixi in ca.ex literis. ſ.eo. Et ſic iungendo hoc notabile cum præcedenti habetis inferre,quod licet quo ad vinculũ vel validitatẽ ſponſaliorum iuramentum nihil operetur pluſquã promiſſio nuda,vt proxime dixi, & vidimus in c.ex parte.ſ.eod. tñ quo ad executionẽ eorum operatur,quia cogitur præciſe ad factũ.de quo vidimus in c.requiſiuit.ſ.eo. vbi poſui quid qñ ſponſalia nõ ſunt iurata.No.ibi, cognoſcas.ꝙ in mr̃imonialib. cum in eis plurimũ poſſit officiũ iudicis,vt videbimus in c.cũ in tua.ĩ.eo.iudex poteſt in facto informationis ſuſcipere ex officio,etiam ſi partes nihil probẽt.ita Do.Ant.per hunc tex. & Cardinal. & facit,quia iudicantẽ oportet cuncta rimari , c.iudicantẽ.30.q.5.l.iudices. C.
6 de iudi.† Glo.in verbo,iurantis.in fi.no.perpetuo iſtã gl.ſm Do. Anto. Cardina.& Panor. quod in matrimonialibus poteſt quis promittere factũ alienũ,& ſicut ex æquitate in prætorijs ſtipulationibus promittens factũ alienũ vr̃ ſe promittere factum curaturũ,l.quotiens.ff.de verb.oblig.ita ex æquitate canonica,maxime in iſtis ſacramentalibus.poſſet tñ intelligi iſta glo.ex quo refertur ad tex.noſtrum,vbi iuramentũ interuenit, & in iuramento videtur ineſſe clauſula,ſi non valet quod ago vt ago, valeat vt poteſt,ca.quanto.vbi caſus.ſ.de iureiuran. & ibi Imo. & Panor. quod hic ſit ſpeciale ratione iuramenti,vt promittens cum iuramento factum alienũ,videatur promittere factũ facturũ . de quo in c.ex literis.el 2.ſ.eod.glo.in verbo, quinq; annis,in fi.habetis ex gl. vſque ad quod tẽpus debet expectari ſponſus vel ſponſa, quia aut tp̃s eſt determinatum,& tunc expectetur vſque ad illud tẽpus,& non plus,vt hoc tex.aut non eſt tp̃s aliquod præfixum , & tunc de iure canonico eſt expectandus , nec currit aliquod tẽpus . & ideo datur hic per Cardinal. cautela, vt petatur a iudice vt aſſignet tempus,vt præſens conſentiat, vel abſens cogatur ad veniendum & conſentiendũ: & de hoc vidimus in c.de illis.ſ.e. de iure autẽ ciuili dicit glo. quod ſi iuſtam habet cauſam abſentiæ,eſt expectãdus,donec cauſa durat,l.pe.in ea allegata. Si autẽ non habet iuſtam cauſam abſentię, & tunc videtur velle gloſ.ꝙ ſi ſponſalia ſunt iurata,debet expectari donec veniat: & ideo neceſſaria erit cautela D.Cardi. ſi vero iuramentũ non interuenit. tunc procedat l.2.C.eo.ſ.vt expectetur tm̃ per biennium. & venit intelligenda hęc glo.de iure ciuili quo ad dictã l.2.quia de iure canonico habemus tex.hic in cõtrarium,quod etiam lapſis illis quinque annis non eſt licitum recedere a ſponſalibus.Et ſi dicatis,iſte tex. loquitur in ſponſalibus iuratis . Solu.ut uidiſtis in tex. procedit etiam ſecundum Innoc.in non iuratis tex. noſter, nec iuramentum operatur quo ad vinculum ſponſaliorum.Car. impugnat tñ hic glo. noſtram dum ſimplr̃ tranſit,quod ſponſus debet expectari per tp̃s biennij,vt in d.l.2.quia eſt contra tex.in l.2.C.de rep.vbi dicit , quod debet expectari per triennium.& iõ dicit ipſe,vt etiam no.in d.l.2.C.eo.quod aut ſponſus eſt pſens, & non venit ad purificanda ſponſalia ad ſponſam,ſed differt, & tunc expectetur per biennium:aut eſt abſens ſine cã , & expectetur per triennium.& faciunt quæ uidimus in dicto ca.de illis.
7 †In glo.ibi,capitu. quoniam frequenter.§.j.habetis primam ſolutio.ad contraria formata in glo.quæ ueniunt hoc modo , dicitur in textu quod ſi uir , qui iurauit accipere Bertam in uxorem , aliam acceperit per verba de preſenti , quod licet ualeat matrimonium ſecundo loco contractum,tamen imponenda eſt penitentia ipſi uiro,niſi infra certum terminum ſtatutum mulier iuiſſet in copula nolendo contrahere. & ſic uult tex. quod lapſo tẽpore ſtatuto poſſit iſte uir contrahere cum alia , nec puniatur. Contra

ADDITIONES.

a Parochiam.Adde 11.q.bonæ rei.& c.ſignificauit.de offi.or.Bal.in l.ſi quis ad declinandam.§.in omnib.C.de epiſc.& cleri.in 3.col.

b In contrarium.Facit quod habetur per Pau.de Caſt.conſi.214.& conſ.54 & cõſi.55.quod actus extraiudicialis contra iuramentum fieri poteſt.

c Expirat.Adde do.Soci.conſi.13 1.inci.Circa primam difficultatem.verſi.circa ſecundam q.circa fi.cum verſi.ſeq.in 2.parte,char.424.

Contra opponit gl. de l. Celsus. ff. de arbi. vbi in obligatione de soluendo certa die vel precepto, duo videtur inesse: primū, vt soluat die statuta: sc̄d'm, vt non soluens die statuta nihilominus ēt lapso die soluat, & sic lapsus diei non tollit obligationē: eodem modo pōt induci c. cū dilecti. allegatū in gl. dat glo. primā solutionē, q sit spāle in matrimonio ꝓpter imminens periculū fornicationis, vt si assignetur ad illud cōtrahendum ex ꝯuentione terminus, lapso termino nō dēant partes amplius expectare aliter alterā, q̄ fuit in mora. Car. hic impugnat hanc solutionē, q mouetur, q ad spālitates non est recurrēdū, sed ad proprietates. gl. in c. pterea. j. de ver. sig. facit l. non aliter. ff. de le. 3. imo asserenti casum esse spālem, incūbit vt rōnem probet spālitatis, tex. est no. in l. antiquitas. ibi, quare enim vsusfructus. C. de vsufru. & facit tex. in c. cum apud sedē. j. eod. vbi casus cōiter debet determinari f'm rēas. nisi exceptus appareat. cum ergo f'm Card. non subsit cā recurrēdi ad specialitates, ergo solutio nō bona. In gl. ibi, nihil operaretur appositio termini. sentit gl. f'm eundem Car. solutionem aliam, q vt appositio termini aliq'd operet̄, inducat extinctionē obligationis: sed per hoc nō tollitur ꝯrium, quare enim non ita in l. Celsus. vel in c. cum dilecti. in fi. glo. hec est tertia solutio, q ꝯria procedant in obligatione de præsenti ꝯtracta, & dies ibi nō apponit̄ ad obligationem ꝯhendam, cū iā ꝯcta sit: sed ad solutionem faciendam, vnde cum non sit facta solutio, succedit regula gl. q lapsus t'pis non tollit obligationem, & ideo stabit firma ipsa obligatio. In casu autem nr̄o obligatio nō erat ꝯcta, sed apponebatur tp̄s ad eam ꝯhendam, vnde cum nulla subsit obligatio, nec lapsus t'pis inducit obligationē, remanet ipsa conuentio inefficax sine obligatiōe ꝑ lapsum diei. & hanc opi. tenet Gof. & Io. An. Hos. ipsam reprobat, mouetur per tex. in l. 2. ff. de in diē adie. vbi tp̄s adiectū solutiōi obligationis non facit obligationē expirare lapso ipso t'pe. sed ille tex. loquitur, q̄n tp̄s non erat adiectū obligationi ꝯhēde, sed iam ꝯcte resoluende: vnde non mirum, si interea durat obligatio. ita Io. An. hic. imo ille tex. probat ꝯ Hos. quia q̄n vult q lapsā die, ex quo resolutio in diem cōferebatur, resoluta sit obligatio, dehinc vult q obligatio ꝯhatur sub conditione negatiua, & sic tp̄s vna cū conditione non sit adiectum resolutioni obligatiōis ꝯcte, sed obligationi ꝯhendæ, q lapsus huius t'pis inducat, vt nulla vr̄ fuisse obligatio: puta vendo tibi hunc librum pro 10. si intra mensem q̄s meliorē ꝯditionē nō attulerit, adueniente cursu t'pis & impleta ꝯditione negatiua, quia q̄s nō attulerit meliorem condōnem, implet̄ obligatio: adueniēte autē t'pe, si deficiat ꝯdō negatiua, quia q̄s meliorē cōdōnē attulit, res hr̄ pro non empta vsq; a prin. ita ergo in casu nostro, adueniēte t'pe & deficiēte condōne, quæ tacite inest sponsalibus, i. ducā te in vxorē si tu in me maritum consenseris. si stat per mulierē, q nō consentit, & labat̄ tp̄s, deficit obligatio: & ita est casus hic. tū ipse Host. sequendo dictā opi. suā tenet primam solutionē gl. & non hanc tertiā. & dū Card. dicit, q nō apparet rō spālitatis, imo apparet: satis enim in gl. exprimit̄ ꝓpter periculū fornicationis, sed non tollitur aliud fundamentum, q vbi casus pōt determinari per rēas iuris cōis, nō est recurrēdū ad spālitatē, vt in c. ꝓxime seq. Car. hic dedit aliam solutionē magis generalē q̄ sit hæc tertia gl. dicens, q in sponsalib. s'p inest tacita cōditio, si alter ꝯsenserit in me, quia spōsus promittit ducere spōsam in vxorē, si nulla consenserit esse vxor, & eꝯ. c. preterea. el j. s̄. eo. & tacita ꝯditio resoluit sponsalia sicut expressa, c. quemadmodum. s̄. de iureiur. vnde quotienscunq; appereat, q sponsa non vult consentire in istū vt in maritū, apparet deficere condōnem, ergo obligatio sponsaliū, quę fuit condōnis, deficit: & sic iste sponsus poterit cū alia cōtrahere. Et si dicatur hac rōne attenta, sequeretur q si sponsalia nō essent limitata vsq; ad certum tp̄s, & appareat nolle consentire in istum vt in maritum, poterit ꝯhere cum alia. quod vr̄ ꝯ text. nostrum, primo dū mandat huic viro imponi pęnitentiam, ergo male fecit ꝯhēdo. secūdo dum pōderat statutum terminum, quasi secus velit, si terminus nō esset statutus. Solutio, dicit ipse, dū tex. mandat pœnitentiam imponi, non apparebat q staret ꝑ mulierem quæ nollet consentire in istum vt maritū, prædicta loquitur, q̄n hoc apparet: dū autē tex. ponderat terminum, ponderat ī casu dubio ad probandum q stat ꝑ mulierem, nam sufficit probare, q terminus erat statutus ad purificandū sponsalia, & ꝑ eū non stetit, quia se obtulit statuto termino accipere illā in vxorē: illa autem in termino non se obtulit, nec impleuit ex parte sua, vnde cum dies interpellet pro hoīe,[a] c. potuit. s̄. de loca. l. magna. C. de ꝯhē. & cōm. stip. ideo cum ministerio tex. nr̄ dixit, q iste vir post statutū terminum aliam accepit. nec per eum stetit quin illam acciperet in termino, q excusatur, q. d. cum mulier fuerit in mora, & cōditio sponsaliorum defecerit, potest iste cum alia cōtrahere impune. Do. Ant. dixit q dicta gl. truffę sunt, & tamen effectualiter re incidit in mentem glo. vnde distinguit pro solutione contrariorū: Aut tp̄s apponitur ad solicitandum obligationē, idest, ad faciendum q soluatur, & tūc lapsus temporis nō tollit obligationē, puta ꝓmisi soluere j. 10. dies, lapsis ipsis 10. si non soluero, nō tū ero liberatus. & ita ꝓcedunt cōtraria, immo illa dies statim interpellat, d. c. potuit. etiam si in ꝓmittendo dictū esset, ꝓmitto soluere intra 10. dies, etiam post illos, quotienscūq; tibi placuerit. nam ista ꝓrogatio, etiam post illos quotienscūq; tibi placuerit, nō tollit effectū illius certę diei apposite ad solicitandum obligationem: tex. est & ibi Bar. in l. cnm sim stipulatus mihi, in fi. prin. & voluit Ang. in l. si insulam. 26. col. in repe. ff. de ver. obli. Bal. in l. j. in pe. col. C. q̄n dies leg. ce. in c. mandatum. s̄. de rescri. in c. 2. in ti. de eo qui fratrem dn̄i interfecit. in vsib. feud. Aut tp̄s apponit̄ ad finiendam obligationem, & tū elapso t'pe expirat obligatio saltem effectu. & ita pōt intelligi tex. nr̄. & facit l. eū qui ita. §. qui ita. ff. de verb. oblig. Sed operæ precium est scire, qūo cognoscemus, an tp̄s sit appositū ad solicitandum, an vero ad finiēdū obligationē. dicit idem Do. Anto. q in casu claro non est ambigendum, q̄n constaret de mente partiū, q volunt per lapsum diei vel contrahi moram, vel finiri obligationem. In dubio autē dicit, q si in obligatione deducitur quid implendū ab vno tantū contrahendum die statuta, & tunc vr̄ dies apposita ad solicitandum obligationem, puta quia promisisti mihi dare decem ad mensem. si vero in obligatione deducitur quid implendum ab vtraque parte, i. quia vna habet implere alteri, & altera alteri: & tunc dies, infra quem ista veniunt implenda, videtur appositus ad finiendum obligationem, quia iste obligationes vr̄r respectiue fuisse, idest, implebo tibi, si tu impleueris. & ideo ante implementum non sunt efficaces: implementū aūt fiendum veniebat infra certam diem: vnde cum non sit factum, ille, ꝑ quem stetit quominus fieret, videtur fuisse in mora, quia per diem est interpellatus, nec alia requiritur interpellatio. vnde cum per lapsum diei appareat, q stat ꝑ alterum quominus impleat, apparet ergo me sibi non teneri, cum non tenear nisi secuto implemento, & ideo non mirum, si lapsus diei videtur finire obligationem. & faciunt notata per Bar. in l. quero. §. inter locatorem. ff. loca. facit tex. in c. peruenit. el 2. s̄. de iureiuran. & ita est in casu nostro, qa sponsus videtur promittere sponsę q infra mensem eā ducet in vxorem respectiue, idest, si ipsa consenserit habere eum maritū & econtra. alio modo dicit in dubio posse cognosci, an tp̄s sit appositum ad finiendum, an ad solicitandum obligationē, quia aut apponitur dies ad aliquem ꝯtum infra illum faciendum, qui nō dum erat factus, & tunc vr̄ apponi ad finiendum, & non ad solicitandum, quia clarum est hunc ꝯtum, cum non sit factus, non inducere obligationē: lapsus autē t'pis sicut nō tollit, nō ēt inducit obligatione m, §. placet. alleg. in gl. Et ideo iste lapsus temporis, non est possibile, q dicatur solicitare obligationem, ergo remanebit finita. & ita est in casu nostro. Nam in sponsalib. si promittitur, q infra diem ꝯhetur matrimonium, nonne apparet diē appositam ad vnum ꝯtum, s. matrimonij, qui nondum erat factus, contrahendum. Aut dies apponitur post aliquem contractum iam perfectum, sed ad eius implemētum apponitur, & tūc videtur apposita ad solicitandum, non autem ad finiendum. Nā clarum est præcessisse obligationem ex illo contractu, & tp̄s non apponitur post obligationem contractā, lapsus autem t'pis non tollit obligationē, ergo non potest dici tēpus appositum ad finiēdum obligationē. Et ideo dicit Panor. se consuluisse, q si sponsalia sunt sine die contracta, quo casu nata est obligatio, quod postea inter partes conueniat, quod infra certam diem purificētur sponsalia, quia promittant se mutuo accipere in coniuges infra illum diem, quod isto casu per lapsum illius diei non erunt soluta sponsalia, quia dies est apposita post obligationem sponsalium contractam, vnde ipse lapsus non potest sponsalia finire. Sed contra facit opinio Domi. Anton. supra, proxime relata, & etiam intellectus Domi. Cardinal. ad textum nostrum: nam dato q sponsalia sint contracta, negari non potest quin sint respectiua, & tacitam conditionem recipiant, consentio in te, si tu in me consenseris vt in maritum, & eꝯ. dies autem postea de cōsensu partium est apposita ad purificanda ista sponsalia, vnde statim interpellat partes lapsus diei: ergo si per alterum stetit, cū in dubio videtur, ex quo iste erat paratus, vt hoc tex. videtur cessare

ADDITIO.

a ¶Pro homine. An & q̄n locum habeat, vide no. per Do. meum, Do. So. consi. 107. incip. In q. ver. sit ergo conclusum. in fi. in j. parte. char. 172: & plene per Domi. Alex. in l. quotiens. de verb. ob. cum multis limitationibus. & adde, quod dies incertus non interpellat, vt per præfa. Do. Soci. in consi. 189. incip. Non potuisset. circa finem 3. col. j. parte, char. 126.

cessare obligatio respectiua, & deficit tacita conditio: ergo spõsalia sunt resoluta, d.c. quemadmodum. Inferunt Doct. maxime Io. An. dum in tex. nostro ponderatur, ꝙ non stetit per maritum sed mulierem, quare in termino non fuit ɔ̃ctum matrimonium: quid iuris, si non stetit nec per maritum, nec per mulierem, sed per casum fortuitum, vel impedimentum tertij. Et quicquid dicat D. Ant. qui male refert, Io. An. voluit, ꝙ non dr̃ peccare sponsus, nec ẽt sponsa, si ɔ̃hant ĩ. terminum, ex quo impediuntur vel a tertio, per ea, quæ hñr in rła, constat per eum. de reg. iur. li. 6. Tñ non poterit post terminum cum alia ɔ̃here sponsus, vel cũ alio sponsa: & si ɔ̃xerint, puniẽtur, quia licet impedimentum excuset a mora, si intra terminum non ɔ̃xerint, nõ tñ excusat ad obligationem de ɔ̃hendo. & facit l. quæsitum. ff. de re iud. nec isto casu est verum dicere per lapsum termini solui sponsalia, quia apparcat mulierem non consentire, vel sponsum: cum. n. per eam non steterit, nec fuerit in mora, vel per sponsum, non põt alter
8 ex eis dici nolle cõsentire. Et iõ infert Car. in simili, ꝙ si voui intrare religionem† intra mensem, vel aliud boni facere; lapso mẽse nõn per hoc ero excusatus a voto, dato ꝙ intra mẽsem ꝑ me non steterit, sed fuerim impeditus. ita tenet Arch. in c. nuptiarũ. 27. q. j. Succedit & alia qõ: pone ꝙ sponsus per verba de futuro ɔ̃xit cum alia sponsalia per verba de pñti, quo casu dissoluuntur sponsalia prima, vt hoc tex. vxor secundo loco accepta ante cõsummatam copulam ingreditur religionem, quo casu hæc secũda sponsalia resoluuntur, c. ex parte. š. de conuer. coniug. & ẽt c. ex publico. nunquid iste sponsus tenebitur accipere primã, quã desponsauerat, licet per verba de futuro. Dubium nascitur, quia secundum matrimonium est annullatum per ingressum religionis: ergo non debet intelligi vt impediat prima sponsalia. rła, nõ præstat. de reg. iur. lib. 6. Concluditur tñ ɔ̃rium: nam fuit hoc secundum matrimonium aliquod, & est nullum: & iõ non habet locum rła, non prestat. & peperit magnum effectum, quia per ɔ̃ctum secundi matrimonij resoluta sunt prima sponsalia, vt hoc tex. & res semel extincta amplius non reuiuiscit, l. qui res. §. archam. cum vulg. ff. de solu. c. quæris. de consec. dist. 4. ergo si prima sponsalia sunt extincta, per ea non cogetur iste sponsus aliquo mõ ad ɔ̃hendum, licet postea secundũ matrimonium sit dis
9 solutum. Sed quid si post prima† sponsalia de futuro ɔ̃hat sponsus cũ alia sponsalia de pñti, de hinc pronunciatur secundũ matrimonium non valere, quia obstat impedimentum consanguinitatis inter istos: an poterit cogi vigore primorum sponsalium sponsus ad ɔ̃hendũ. Et concluditur ꝙ sic, quia hoc secundũ matrimonium nunq̃ valuit: & sic habet locũ rła, nõ præstat. ibi. Io. An. in mercu. ponit hanc qõnem, & præcedentem, vt per hoc secundũ non sint sublata prima sponsalia. Et faciunt quæ vidimus in c. cũ in apostolica. in c. veniens. el j. & in c. ad audiẽtiam. š. eo.
10 Quid mõ, pone ɔ̃xit quis† matrimoniũ per verba de pñti, dehinc ante cõsummatã copulam religionem intrat, postea exit religionem cũ dispensatione Papæ, ita vt ipse dispenset secũ, vt possit accipere vxorem: nunquid illam, quæ erat ante ingressum religionis, cogetur ẽt nunc accipere, & eõ ipsa eũ. Gasp. Cal. hic arguit ad partes: pro determinatione dicit, ꝙ hæc qõ hẽt duas qõ-
11 nes in se. Prima est, an Papa possit† dispensare cũ monacho, ut
a exeat monasterium, & accipiat vxorẽ. & concludit ꝙ sic [a] ex magna cã, c. cũ ad monasterium. & ibi Inno. & cõiter Doc. š. de sta. mõ. imo põt dispensare ipse, vt monachus exeat monasterium, & accipiat vxorẽ, cũ qua cohabitet, donec habuerit filios ex ea, & postea reuertat ad religionẽ: puta in filio Regis monacho, cuius sobole deficit, iusta erit cã dispensandi, ne Rex decedat sine sobole, dispensare cũ isto monacho, vt exeat monasteriũ, & accipiat vxorẽ, cũ qua cohabitet, donec susceperit filios, & postea reuertatur ad religionẽ: quia cessat cã dispensationis, ex quo hẽt filios: iõ dẽt cessare dispẽsatio, c. suggestũ. š. de deci. l. & inde Neratius. ff. de verb. sig. ita vult Io. An. tn merc. in rła, actũ legitimæ.
12 de reg. iu. lib. 6. refert, & sequitur Bal. Fulg. in l. si tibi filius. ff. de adop. Secundã dicit esse qõnẽ, nunquid† matrimoniũ per ingressum religionis dissoluatur, ita vt nullũ sit, an vero effectualiter solũ, quia licet vinculũ duret, impeditur effectus rõne maioris boni. & gl. in c. 2. & ibi Inn. š. de conuer. coniug. tenet ꝙ vinculũ redditur nullũ. Et facit, quia si nullũ non redderetur, non posset in seculo permanẽs cũ alio, vel alia ɔ̃here, & tñ videmus ꝙ põt, d. c. 2. & d. c. ex publico. Et facit tex. pro hac opi. §. si vero adhuc constante. in Auth. de sanctiss. epis. si ergo vinculũ est dissolutũ, ergo non debent cogi amplius ad simul permanendũ, vel ẽt ad ɔ̃hendũ de nouo. & facit gl. in l. nã ad ea. ff. de leg. in simili. & ibi cõiter approbatur, dũ vult, ꝙ si Lazarus habuisset vxorẽ, cũ miraculose resuscitauerit, non recuperasset vxorẽ, quia per mortẽ iã erat solutũ mr̃imoniũ. Et idẽ de morte tenet gl. in c. licite. 32. q. 7.

facit, quia dispensatio non dẽt intelligi concessa cũ præiudicio alterius, c. super eo. š. de offi. del. l. nec auus. C. de emanci. lib. nec debet intelligi, vt tollat ius alteri medio tpe quæsitũ, c. q̃uis. de rescrip. lib. 6. sed statim ingressa religione per maritũ vxor fuit liberata a vinculo matrimonij: ergo dispensatio subsequens fcã marito iã monacho, non trahetur in præiudiciũ huius, quæ erat vxor. gl. tñ in d. c. licite. & in c. pastoralis. 7. q. j. tenet ꝙ ingressus religionis non soluat vinculũ matrimonij, sed impediat. Et hoc retento sequitur, ꝙ si iste maritus monachus reuertatur ad seculũ dispensatiue, cũ per dispensationẽ cesset impedimentũ, vxor cogetur secũ cohabitare, & ipse cũ ea. & facit c. quidã. š. de ɔ̃uer. coniu. vnde ipse Gasp. & post eũ Car. distinguunt, ꝙ aut ista mulier ɔ̃xit cũ alio, & tunc cũ dispensatio non trahatur ad reuocandũ medio tpe gesta, d. c. q̃uis. nõ cogatur ipsa mulier cũ hoc primo marito, qui exijt monasteriũ, habitare: sed ex quo ɔ̃xit canone permittente, permaneat cũ secundo. aut ista cũ nullo ɔ̃xit, & tunc de rigore iuris verior est prima opi. ꝙ matrimoniũ sit dissolutũ, & sic mulier non cogatur cũ hoc cohabitare. Tex. est in sĩli in l. non vt a patre. & in l. cũ duæ. §. j. de capti. & postli. reuer. qui probat hæc duo mẽbra præcedentia: nã ibi dr̃, ꝙ licet capto marito apud hostes sit sol. mat. & iure postliminij recuperaret prima iura: tñ si vxor cũ alio ɔ̃xerit, nõ cogitur reuerti ad virũ. & sic probat primũ mẽbrũ. Itẽ ꝙ inuita non est cogenda, ẽt si cũ alio non ɔ̃xit, reuerti ad virũ: & sic probat secundũ mẽbrũ. de æquitate autẽ est vera secũda opinio, vt cogi possit. Gl. in verbo, potuit.
13 in fi. habetis ex gl. relata ad tex. ꝙ publicatis† attestationibus põt iudex recipere probationes, & testes, ẽt super eisdẽ articulis in cã matrimoniali: & põt esse rõ secundũ Hos. & alios, quia iudex procedit ex officio in matrimonialibus, c. cũ in tua. ĩ. eo. & vbi procedit iudex ex officio ẽt publicatis attestatiõibus, põt testes recipere, c. cũ clamor. & ibi notatur, š. de testib. quia dicta testiũ iudici sunt semꝑ publicata. An aũt ad instãtiã partis iudex possit recipere testes publicatis attestationibus in cã matrimoniali, habetur in c. series. š. de testi. & in c. iurauit. š. de probat.

ADDITIO.

a ¶Quod sic. De qua dic, vt no. per D. meum, D. Soc. consi. 92. incip. Circa primũ huius consultationis. circa medium. 2. col. in j. parte, char. 153.

SVMMARIVM.

1 *Onus probandi rationem specialitatis incumbit dicenti casum esse specialẽ.*
Matrimonium ad sui essentiam non requirit verba.
2 *Dispositio l. Paulus. ff. de sta. hom. non habet hodie locum in vtroque foro.*
3 *Limitatio ad gl. l. cum notissimi. in prin. C. de præscrip. xxx. vel xl. anno. quæ voluit verba esse necessaria ad matrimonium. hoc tamen non procedit in volentibus loqui.*
4 *Mutus, surdus, & omnes, qui non prohibentur contrahere matrimonium, dummodo de consensu appareat, contrahere possunt. 5.*
Mutus & surdus simul, an possint matrimonium contrahere.
6 *Mutus vel surdus quæ sacramenta possint ministrare. & nu. 7. 8. 9.*
10 *Mutus, vel etiam surdus, an possit esse testis.*
11 *Mutus stipulari non potest.*
Mutus regulariter testari non potest, & quando.

CAP. XXIII.

a CVm apud. [a] Mutus, & surdus, & oẽs, qui non prohibentur ɔ̃here matrimoniũ, dũmõ de consensu appareat, ɔ̃here possunt. h. d. Diuiditur in tres partes principales. In prima decisum exordiũ. In secunda, quæ est ibi, sane consuluisti. consultatio. In tertia, quæ est ibi, ad quod. rñsio. Tertia pars principalis subdiuiditur in tres particulas. In prima præmittit duas rõnes decidendi. In secunda, quę est ibi, ꝙ si talis. ponit decisionẽ. In tertia, quę est ibi, quod cũ uerbis. remouet tacitũ ɔ̃riũ. In tex. ibi, & ĩ. continebatur indecisa, ꝙ ad sedẽ apostolicã causæ matrimoniales, & arduæ, & declaratio iuris super eis spectat. facit c. per uenerabilem. ĩ. qui fi. sint leg. ibi, mutus dr̃ a mugitu, sm Io. An. quia loco uocis articulatę hẽt mugitũ, nec põt uocẽ formare. Refert tñ Valerium in lib. j. c. de miraculis, uelle, ꝙ quidã athleta mutus cum præmium uictoriæ meruisset, & uideret illud declaratum, & datum alteri, irę impetũ loqui cępit. Itẽ in lib. 5. refert eundẽ Valerium, c. de pietate erga parentes. ꝙ filius Cressilidorum Regis cum

ADDITIO.

a Cum apud. Ad materiam huius c. vide per D. meum, D Soc. consi. 62. incip. In præsenti consultatione. ver. tertius & vltimus circa fi. in j. par. char. 108. & ibi no. ꝙ ex quo sic sunt apti ad carnale, eodem modo ad spirituale. nam dicit ipse monasterium ingredi possunt. & adde no. in l. ex facto. in prin. & ibi Doc. ff. de vul. & pup. & in c. tuæ fraternitati. infra eo. per gl. & Doc. & An. Ros & Alex. in l. j. de verb. obl. & l. mutus. ff. de iu. do. & vide Bal. in l. pe. C. qui test. fa. poss. qui limitat, nisi sit mutus & surdus simul. sed opinio est in contrariũ, scilicet vt ipse possit vt hic, secundum Ant. de Bu. & Alex. in d. l. j.

cum uideret Perſam ſuum parentē interficere uolentē, & antea
ſemper mutus fuiſſet, voce articulata exclamare cępit, ne patrē
interficeret.Nonnullos ēt refert Gellius lib.5.noctium atticarū,
c.8.præ dolore cum muti eſſent,vocē articulatā emiſiſſe.In tex.
ibi,ſurdus.dr̄ ſurdus a ſorde humorum, quæ ſenſus auditus ei in
tercipit:ita Io.An.hic.dr̄ tñ,ꝙ nemo adeo ſurdus eſt,quin ſi dica
tur ſibi aliquid ſupra cerebrū,non audiat,l.diſcretis.C.qui teſta.
fac.poſſ. & ibi notatur de multis ſpeciebus ſurdorū, & mutorū.
In tex.ibi,quorum quarumque. iſtud,quarū.ſuperfluit, quia ma
a ſculinum genus concipit fœmininū[a], vt not.in c.gñali.de elect.
lib.6.in c.ſi quis ſuadēte.17.q.4.in l.j.ff.de verb.ſig. In tex.ibi,vr̄.
expreſſiuum veritatis non fictionis.ſilr ponit tex.in c.præterea.
el 2.s̄.de app.in c.vr̄.j̄.qui matri.accu.poſſ.ideo agi vr̄,i.agitur.In
tex.ibi,nō poſſit.intelligite de iure:vel intelligite, debeat de ho
neſtate,aſs alterū ex illis ſuperflueret. Nā verbum,non pōt.im-
portat.i.non debet,& ſic iuris neceſſitatē,vt vult gl.in rl'a prima
in verbo,non pōt.de reg.iur.lib.6.verbum ēt,debet,importat iu
ris neceſſitatē,cle.attendentes.& ibi gl.de ſta.mo. iō impropria
tur hic verbum,debet,ne ſuperfluat. facit gl.c.j.j̄. de deſpon.im-
pub.& ibi videbimus.facit tex.in c.intelleximus.s̄. de iudi. No.
ibi,prohibitorium.ꝙ lex prohibitiua certarum perſonarū,& ſic
regulr̄ permiſſiua pōt appellari edictum prohibitoriū, quaſi cer
tarum perſonarū dumtaxat probibitiuum : tñ quia res debet de
nominari a potiori,verius appellatur edictū permiſſiuum,quaſi
regulr̄ permittat.& ita eſt tex.in l.prætor. §.hoc interdictū. ff.de
ope.no.nunc. vbi edictum reglr̄ prohibitiuum vocatur prohibi
torium:ergo ita erit in permiſſiuo.Et faciunt quæ hñr in l.j.ff.de
teſti.in l.mutus.in prin.ff.de procu.in c.j.de procu.lib.6. No.ibi,
1 quicunq; non prohibetur.ꝙ a regulis† iuris non eſt recedendū,
nec caſus exorbitans dici debet,niſi aliter appareat : & iō dicēti
caſum eſſe ſpecialē,incumbit onus probādi rōnē ſpālitatis, l.an
tiquitas.ibi,quare.n.vſusfructus.C.de vſufru.No.ibidem,prohi-
betur.ꝙ in iure noſtro, quod non reperitur prohibitum, vr̄ eſſe
permiſſum.l.necnon.§.j.ff.ex quib.cau.mai.No.ibi,ſolus cōſen-
ſus. ꝙ ad eſſe matrimonij non requiruntur verba. quod probat
iſte tex.in duobus.Primo dū vtitur taxatiua,ſolus.Itē dum vtitur
verbo,ſufficit.de cuius natura eſt importare, vt nihil aliud requi
ratur,c.ſtatutum.in prin.& ibi gl.de reſcr.lib.6.de hoc in c.tuæ.j̄.
2 eo.No.ibi,conſenſus eorum.ꝙ ad † ɔ̄hēdum matrimonium req
ritur ſolum conſenſus ipſorum totalr̄ ɔ̄hentium coniungendo-
rum:& ſic vr̄ excludere, ꝙ non requiretur conſenſus dñi in ma-
trimonio ſerui.de quo in c.j.de coniu.ſeru. Itē ꝙ non requiratur
conſenſus patris in matrimonio filij, vel filiæ. de quo in c.j.j̄.de
matrimonio ɔ̄cto ɔ̄ interdictum eccleſiæ.& ſic l.Paulus.ff.de ſta
tu hom.quæ vult,ꝙ filius, vel filia non poſſunt ɔ̄here matrimo-
nium ſine conſenſu patris, non habet locū de iure canonico: &
cū in matrimonialibus ſtetur iuri canonico ꝑ not. in c.2. per gl.
de reg.iur.lib.6.hodie non habebit locum illa lex in vtroq; foro
indiſtincte: tñ quo ad dotādā ipſam filiā cum pr̄ teneatur eā do-
tare,l.obligamur.§.lege.& ibi notatur.ff.de act. & obl.l.ſi.C. de
dot.promiſſ.ſi filia ſine conſenſu patris virum indignum elege-
rit,licet valeat matrimonium, pr̄ excuſatur a neceſſitate dotādi
eā:ſecus ſi dignum elegit,gl.eſt in c.de raptoribus.35.q.j. & in c.
3 fi.32.q.2.No.ibi, non pōt.ꝙ in † non valentibus loqui verba non
ſunt neceſſaria ad matrimoniū. & ſic limitatur gl.iuris ciuilis in
l.cū notiſſimi.in prin.C.de præſcript.xxx. vel xl.an. cum voluit
verba eſſe neceſſaria ad matrimoniū.No.ibi,ſignis valeat decla
4 rare.ꝙ valet ɔ̄ctus† a muto factus per ſigna,& maxime ɔ̄ctus ma-
trimonij.faciunt no.in l.mutū.ff.de aeq.hær. in l.mutus.in prin.
ff.de procur.& qui ɔ̄ctus poſſint celebrari a muto non cōiter,in
d.l.mutum.& in l.diſcretis.C.qui teſt.fac.poſ. Et ponit vnū not.
Bar.in l.vna.in 6.col.C.de confeſſis. nunquid confeſſio muti fcā
per ſigna ſit potens,vt damnetur de elect.Gl.in verbo,ſurdus.in
5 fi.no. ex glo.ꝙ tex. nr̄†loquitur in ſurdo penitus,vel ēt in muto,
non autē ſurdaſtro,vel mutaſtro,de quibus in §.itē ſurdus. Inſti.
qui teſta.fac.poſſ.Nā in iſtis ſine dubio valet matrimoniū, & de
cretalis dēt eſſe de dubitabili, c. cū in iure peritus.indeciſa, s̄.de
offi.del.& vr̄ ſentire gl.ꝙ tex.noſter ꝓcedat in muto tm̄,vel ſur-
do tm̄.Sed dubium ſtat mō, quid in eo qui eſt mutus, & ſurdus
ſimul.Hoſt.prima facie,ꝙ conſulendus eſſet Papa. concludunt
tñ cōiter Doct.ꝙ ſi per ſigna pōt mutus, & ſurdus demonſtrarē
aīum ſuum,valebit matrimonium.ſed pro Hoſ.facit rō:nā vr̄ im
poſſibile,ꝙ ſi fuit mutus,& ſurdus a natura,licet īſtinctu naturæ
ſentiat quid ſit copula,ꝙ ſentiat quid ſit matrimonium,prout ſo
nat in ius:ergo in illud conſentire nō pōt. pro eo adduco gl.ſin.
gu.in l.id quod.§.mutus. ff. de do.vbi licet mutus poſſit donare,
b vt vult tex.vbi tñ mutus,& ſurdus a natura,donare nō poterit[b]:
& tñ minoris eſt pręiudicij donatio q̃ vinculum matrimonij,&
magis de facili potuit ex viſu mutus percipere effectū donatio-
nis,& q̃d ſit donatio,q̃ vim ſacri matrimonialis.Tñ pro cōi opi.
eſt hic tex.ibi, vtrum mutus, & ſurdus poſſit alicui matrimonia
liter copulari : nā ſi tex. vellet intelligere de muto tm̄, & ſurdo
tm̄,& ſic de duabus perſonis,non autē de vna,in qua concurret
vtraq; hæc qualitas.ſ.ꝙ ſit ſurdus,& mutus ſimul,ſm̄ rōnem grā
maticæ,quæ in verbis ipſis attendenda eſt, c.ad audientiam.el j.
& ibi vidimus.s̄.de reſcrip.dixiſſet, poſſint,in plurali,& nō poſ-
ſit.Habetis ſecundo ex gl.quæ ſit rō dubitandi in tex. noſtro, &
6 bene loquit̄.Pro complemēto †Io.An.hic,& poſt eū alij tractāt,
quæ ſacra poſſint miniſtrare,vel ſuſcipere mutus,vel ſurdus. Et
primo quærunt de baptiſmo,& dicunt,ꝙ clarū eſt,ꝙ cōferre ba-
ptiſmum non pōt mutus,ſurdus ſic.Mouentur, quia ad eſſe bap
tiſmi requirūtur verba formalia inuenta ab eccleſia,c.j.s̄.de ba-
ptiſmo.& ibi not.Actus autē ſine ſua forma nō valet, c.detrahe.
j.q.j.l.Iulianus.circa medium.ff.ad exhiben. recipere autē bene
poterit baptiſmum,vt videmus ēt de infantibus, c.maiores.j̄. de
baptiſ.Quid mō de criſmate.& dicunt,ꝙ conferre nō poterit cri
ſma,quia in vnctione criſmatis,quæ fit in fronte,vngitur cor,ſi-
ue aīa,& proferunt verba,iuxta illud Apoſt.Iac. Vngentes cum
oleo in noīe dñi,& oratio fidei ſaluabit infirmum. c.j. poſt prin.
ibi,infirmatur quis in vobis.s̄.de ſacra vnc.& iō mutus criſmare
non poterit,ſurdus ſic: recipere autē bene poterit criſma ad ſile
baptiſmi,d.c.maiores. ſed nunq̃d leuare poterit aliquē de ſacro
fonte mutus,vel coadiuuare in criſmate.Et concludit hic Card.
ꝙ non,quia verba ſunt neceſſaria,quæ dicat ipſe leuans de ſacro
fonte puerū pro puero.de quo videbimus j̄.de cogna.ſpi.ſed q̃d
de ſacro euchariſtiæ. & dicunt, ꝙ conficere non poterit mutus,
ſurdus ſic,quia verba ſunt de neceſſitate conſecrationis, hoc eſt
enim &c.c.panis.de conſec.diſt.2.c.cum Marthæ. & ibi nota.s̄.
de cel.miſ.ergo ſine verbis,quæ non pōt proferre mutus,nō va-
lebit conſecratio,c.detrahe.j.q.j.De ſurdo autē iſtud depēdet ex
qōne,de qua j̄.dicā.nunq̃d mutus, vel ſurdus poſſit ordinari: q̃a
non pōt ordinari,cum ad conſecrationē requirant̄ quatuor : ma
teria panis azimi,forma verborum,aīus conſecrandi,miniſter.i.
ꝙ ſit ſacerdos,vt notatur in c.q̃to.s̄.de conſue.cum nō poſſit ꝓ-
moueri ad ſacerdotium,non poterit conſecrare : ſi tñ eſſet pro-
motus,anteq̃ morbus ſurditatis ſuperueniret, cum adſint oīa,q̃
requiruntur ad conſecrationē,poterit conſecrare:miniſtrare au
tē hoſtiā conſecratā, vbi non ſit alius presbyter, qui miniſtrare
poſſit,poterit mutus,vel ſurdus.Ita Io.An.hic, & ſequunt̄ cōiter
Doct.Mouetur, quia in miniſtrando euchariſtiā non requirunt̄
verba de neceſſitate:nec illa verba,Dñe non ſum dignus &c.q̃a
non ſunt verba ſacerdotis miniſtrantis,ſed ſuſcipientis: ſed ſolo
vno caſu pōt hæc cōis opi.ſaluari, qñ morbus ſuꝑueniſſet poſt
promotionē.ſi autē eſſet ſurdus,vel mutus ante promotionem,
cum promoueri non poſſit ad ordines mutus,vel ſurdus,vt j̄.di-
cā,non video qualr̄ poſſit miniſtrare euchariſtiā, cum ad hoc vt
poſſit miniſtrare ſacra altaris,requirit̄ ꝙ ſaltē ſit diaconus, c.dia-
coni.& c.diaconos.14.diſt.& ſi dicatur,loquitur Io. And.in caſu
neceſſitatis,vbi non adeſt presbyter qui miniſtret.Sol.licet pñ-
tia poſſit expediri cum laico quo ad finē,vt iſte ſit abſolutus cō-
fitendo laico,quia in fide ſaluatur,vt eſt gl.in c.paſtoralis.§.præ-
terea.in verbo,mortis.s̄.de offi.ord.& facit tex.in c.quē pęnitet.
de pęn.diſt.j.tñ iſtud prouenit,quia eſt neceſſarium ad ſalutē, vt
vult gl.in c.veniens.s̄.de tranſact.& iō ſecus eſt in ſacro euchari
ſtiæ,quia melius eſt illud omittere, q̃ a non habente ptātē con-
ferendi ſuſcipere.gl.eſt not.in c.ſi.24. q.j. non ergo video, quo-
mō ſit poſſibile,ꝙ mutus ante promotionē poſſit cōferre eucha
riſtiā:tñ ſi volumus dicere,ꝙ loquatur de eo, qui de facto eſt pro
motus,licet promoueri nō debeat, ſaluabitur ſua opi. quia licet
ex defectu nō deberent promoueri, tñ promoti ſuſcipiunt cha-
racterē,quia iſta ſacralia quomodocunq; conferantur, characte
rem inferunt,ut eſt gl.notab.in c.maiores.s̄.de baptiſmo. Et fa-
ciunt

ADDITIONES.

a ¶Fœmininum.Adde, ꝙ maſculinum concipit ſęmininum ex quadam interpre
tatione, non ex proprio ſignificato verbi, & propter identitatem rationis,
Car.plene in clem.j.3.q.de cle.& in clem.j.in 5.q.de bapt. Bar.in l.j.in princ.
in lectu.noua.ff.de pec.& Bal.in l.ſi.14. q.C.de hære.inſti.Item adde,ꝙ conci
pit in reſcrip.Ioā.de Imo.in l.ſi ita. de leg.2. vt tenet Abb. in c.ſignificauit.in
prin.de reſcrip.& no.ꝙ Card.in clem.j.in prin.2.q.de ſepul.dicit, ꝙ maſculi-
num concipit fœmininum in legibus in quæſtionibus Papæ, vel iuris, vel
epiſcoporum,pro quibus præſumitur, ꝙ nihil iniquum comprehendat, ſed
ſecus in ſtatutis laicorum principum in pœnalibus. fœmininum vero nun-
quam concipit maſculinum,vt ibi per eum.

b ¶Non poterit. Vide gl.& Doct.in l.id quod.§.mutus.de do. quam gl.ibi Raph.
Cuma.& Pau.de Caſt.extendunt ad alios contractus.ſed vide Alex.qui repro
bat extenſionem in l.j.in prin.de verb.obl.

ciunt quæ hñr in c.quãto.s̃.de consuet. & in c.j.j̃. de clerico per
saltum promoto.& in c.j.j̃.de cle.excom.minis. vnde rõne illius
characteris licet conferri nõdebuerit, valebit tñ quod agit, &
7 sic ministrabit.Sed quid de sacr̃o pnię,&†de surdo clarum est,ꝙ
cũ loqui possit,& sic culpam suam accusare ipse reus,.vel ẽt ab-
solutionem impendere sacerdos possit, ꝙ hoc sacr̃m & cõferre,
& suscipere poterit,per not.in c.omnis vtriusq; sexus.de pœ.&
remis.& in c.quem pęnitet.de pęn.dist.j. In muto autẽ dicite, ꝙ
suscipere poterit. dummõ signa contritionis ondere possit, vel
scripto,vel alio signo,c.a nobis.el 2.j̃.de sent.exc. & absunt quæ
vidimus in c.pastoralis.§.præterea.s̃.de offi.ord. Conferre tñ po
terit sacerdos scripto, ſm Io.An.hic.nec obst.si dicat̃, ꝙ in sacr̃o
pnie requiritur oris confessio,d.c.quem pęnitet. quia hoc est ve
rum in loqui valentibus.sed in non valentibus loqui ad reconci
liationem sufficit,ꝙ ostendat signa pnĩæ,c.is, qui.24.q.3. Sed q̃d
8 de sacr̃o extremæ vnctionis.& quo† ad surdum nõ dubitat̃ quin
conferre,& suscipere possit.In muto autẽ dicite, ꝙ suscipere po
terit, quia hmõi sacr̃m ẽt ab infirmo nullatenus intelligite susci
pitur.c.filij.de hæret.lib.6.Conferre aũt non poterit,quia ad vn
ctionem requirunt̃ verba,d.c.vnico,circa prin.ibi,infirmat̃ & c.
9 de sacra vnctione.Quid†de sacris ordinibus.primo in surdo,ꝙ ↄ-
ferre possit,non est dubiũ,quia nihil obstat.In muto aũt conclu
ditur,ꝙ non põt conferre,quia in collatione ordinũ verba req̃-
rantur̃.suscipere aũt in hoc vr̃ dubium . Nam lege leuitici caue-
batur,qui possent ordinari,nec prohibẽtur in ea surdus, vel mu
tus:ergo videntur permitti,vt in r̃la tex.nostri.& facit tex.in c.j.
48.dist.vbi gibbosi, & manci prohibentur promoueri, & tñ de
surdo,& muto nihil dicit:ergo vr̃ permittere,c.nonne. s̃.de præ
sumpt.& facit rõ : nam ẽt non tanta distormitas ex ipso aspectu
apparet in muto,vel surdo,sicut in alijs mancis:ergo non est tã-
ta rõ prohibendi,to.tit.s̃.de corp.vitiatis.Præterea si discurratur
oĩs tractatus,in quo prohibentur manci.ordinari,5.dis.per totũ.
& to.tit.s̃.de corp.vitia.vel de cle.ægrotan.s̃.vel li.6. nulla fit mẽ
tio de surdo,vel muto:dicemus ergo cũ ecclesia, non maledices
surdo.i.a gratia ordinum eum non remoueas,§.si qui.& §.si igi-
tur.23.q.3.Præterea mutus,vel surdus non prohibentur baptiza-
ri,c.quæris.de consec.dis.4.c.maiores.ad finẽ.vbi hr̃, s̃.de baptis.
cui ãt permittitur vnum sacr̃m,aliud vr̃ ẽt esse permissum, §.sed
illud.95.dist.c.iniustũ.13.q.vlt. ergo mutus & surdus ordinari po-
terunt.In ↄ̃rium tñ est veritas,per tex.in c.j.55.dist. per quæ tollũ
tur tria prima argumenta , vbi debilitatus gñaliter prohibet̃ ꝓ-
moueri:sed quare magis iste debilitatus,q̃ iste mutus, vel surd⁹,
qui deficit in vno ex quinq; sensibus principalibus: & per tex.ĩ
c.fi.s̃.de cle.ægro.vbi qui linguam amisit morbo epilentico,cen
setur esse adeo debilitatus,vt coadiutor ei dari debeat:& regul̃r
coadiutor non datur viuenti, qui per se censetur aptus, c.pasto-
ralis.& c.quam.7.q.j.facit ẽt pro hac parte: nam prohibetur mu
tus,vel surdus esse iudex,3.q.7.§.tria.l.cũ prętor.§.j.ff.de iudic.er
go multo magis prohibebitur a sacris ordinibus, quæ dãt digni
tatem vna cũ spũali administratione,j.q.j.§.ecce. non obst.aliud
argm̃ s̃.adductũ de deformitate apparẽti: quia licet ex ipso aspe-
ctu defectus aliorum monachorum sit magis apparens, tñ dedu
cendo ministerium ordinis ad aliquem actũ, ad quem sunt insti
tuti ordines,vt in c.perlectis.25.dist.apparebit maior defectus in
muto,vel surdo,q̃ in alijs. Et iõ quia debent verba cũ effectu in
telligi,c.relatũ.s̃.de cler. non resi. ita & permissio de ordinando
dẽt intelligi de his,qui effectu possunt ministrare. Non obst. ꝙ
permissa sunt muto,vel surdo alia sacr̃a: q̃a fateor in sacr̃is, quæ
solum inferunt gratiam,nec indigent ministerio:nos loquimur
in sacr̃o ordinum,quod ad certum ministerium ordinatum,d.c.
perlectis.& est dignitas,d.§.ecce.& c.denique.vbi gl.4.dist.sicut
ergo dignitas secularis non confertur muto, vel surdo, d.l.cũ p̃-
tor.ergo nec ecclesiastica. & sic ordinũ. & facit ad prædicta tex.
a in c.j.§.fi.in tit.ep̃m,vel abbatem.in vsi. feu. vbi mutus non põt
habere feudũ,[a]quia non est idoneus vasallus:ergo multo minus
10 erit vasallus Christi,prout sunt clerici,c.cleros.21.dist. & conclu
dunt hic cõiter Doct.Quo aũt†ad alios actus,puta non sacr̃ales,
dicit hic D.Ant.& est cõis sñia,primo ꝙ mutus põt esse testis , vl̃
etiã surdus.Et satis erit,ꝙ mutus deponat dictũ suum in scriptis,
& illud porrigat iudici.& sic habetis,ꝙ licet testis debeat depo-
nere principaliter corã iudice & voce viua,c.testes.3.q.9.in prin.
tñ in muto est speciale.& voluit Spe.C.de testi.§.nunc tractan-
dum.in ver.quid de muto. Item procuratorem constituere pote
rit,& procuratorem constitui ad negocia,non ad iudicia,ſm D.
11 Ant.qui vtitur in hoc verbo,forsan.l.mutus.in prin.ff.de procu.
Stipulari aũt non poterit mutus,ẽt si intelligat †ad motum labio
rum,vel intelligatur,per not.in l.j.in prin.ff.de verb.ob. Testari
aũt regul̃r si est mutus,& surdus simul,non põt,nisi ex permissu
principis,l.mutus.ff.de test.vel iure militari,l.iure militari.ff. de
test.mil.vel morbus superuenit,& sciat scribere,l.discretis. C.q̃
testamen.face. pos. si autem morbus sic distinctus, potest testa-
ri secundum formam illius l.discretis.

ADDITIO.

a ¶Feudum. Adde idem tenentem in l.quotiens. in pen.col.ver. post hoc no.C.
de suis.& leg.& in tit.:de pa. constan. §. libellariæ.in fi.& in c.j. in mutu,vel
surdo,& in decedenti,7.col.ver.& ideo a simili,qui feu.da.poss.

SVMMARIVM.

1 *Furiosus matrimonium contrahere non potest, & quando.*
Furiosus potest baptizari .
2 *Facto proprio quis contrauenire potest, vbi vertitur periculum animæ.*
Allegans turpitudinem suam auditur,vbi vertitur periculum animæ.
Alienãs rem ecclesiæ potest ipsemet alienatonem impugnare fauore animæ.
Furor in dubio præsumitur durare,& allegãti contractum fuisse factum tẽpore sanæ mentis,ei incumbit onus probandi sanam mentem.
Matrimonium, an dissoluatur ratione furoris.
3 *Furiosus eo casu , quo non potest motrimonium carnale contrahere , ita nec spirituale.*
Dispositio huius decretalis habet locum in mente capto ex identitate rõnis.
Leges extendere licitum est ex identitate rationis.
4 *Lex antiqua vbi parificat duos casus , lex noua superueniens loquens de vno casuum purificatorum extenditur ad alium.*
5 *Curator legitimus datur mente capto sicut furioso.*

CAP. XXIIII.

1 Dilectus filius.†Furiosus non põt ↄ̃here matri
a monium.[a]Diuidit̃ in duas par-
tes.In prima ponitur decisum exordium.In sc̃d̃a po
nit rõnem præmissi.sc̃d̃a ibi, cũ aũt. No.ibi,filiã suã.
ꝙ pater põt ↄ̃here matrimonium pro filia. de quo dicite, vt in c.
ad id.s̃.eo.& in c.vnico.§.fi.de despons.impub.lib.No.ibi,legiti
mus. ꝙ ad matrimoniũ non solum requiritur simplex cõsensus,
vt in c.præcedenti.& in c.cũ locũ.sed requiritur qualificatus,i.ꝙ
sit legitimus,quia lege non impugnetur.de quo tit.j̃.de matrim.
ↄ̃cto con.inter.ec.& in c.discretionẽ.& toto tit.j̃.de eo, qui cog.
consang.vxo.suæ.No.ibi,ab inuicem separare.ꝙ matrimonium
ↄ̃ctũ cũ furioso non valet,& separari debet: intellige de facto,vt
de facto processum est ad illud,iuxta gl.in c.graue. s̃.de off. ord.
in verbo,cassamus.s̃.vt lite non contest. Sed ↄ̃ tex.opponitur,ꝙ
imo furiosus possit ↄ̃here matrimoniũ: nam impedimentũ furo
ris est accidentale,c.aliquos.15.q.j.matrimoniũ est de iure natu-
rali,vt dixi in rubr. ergo per accidentale impedimentũ non tol-
litur.Sol.si consideramus matrimoniũ vt maris, & feminæ con
iunctionem non legitimã:& tunc est de iure naturali primæuo,
& cõe omnibus animantibus. & isto casu procederet argumen
tum,& furiosus posset ↄ̃here. Si aũt consideramus matrimoniũ
vt coniunctionem legitimã:& tunc non est de iure naturali pri-
mæuo cõe oĩbus animantibus, sed est inuẽtione de iure diuino,
approbatione,& vsu de iure gẽtiũ,forma de iure positiuo,& ca-
nonico hodie . Et hoc mõ furiosus non põt ↄ̃here matrimoniũ,
quia cũ velle non habeat,nec nolle rõnale, non dr̃ matrimoniũ
habere consensum legitimũ. Et iõ hoc iure nõ poterit mattimo
niũ ↄ̃here,quia ius diuinũ ẽt considerat consensum rõnalẽ,& in
hoc noluit differre a coniũctione brutorũ . Sc̃d̃o opponitur de
c.puberes.j̃.ti.j.vbi vult tex. ꝙ puberes possunt matrimoniũ ↄ̃he
re, nec facit dr̃iam an sint furiosi,an non . Sol.illa decretalis dẽt
intelligi de pubere ał̃s habili,nec dẽt trahi ad absurdũ ex sui gñ̃a
litate,l.j.C.de sacros. eccl. Tertio opponitur de c.laudabilẽ.j̃. de
frigi.& malefi.vbi impedimentũ tp̃ale circa finẽ matrimonij, i.
copulam non impedit matrimoniũ:ergo dummõ furiosus hẽat
dilucida interualla,non impeditur matrimoniũ, cũ impedimen
tũ,quo consensus tollitur,non duret perpetuo,ex quo nõ est p̃-
petuo furiosus. Sol.maior est defectus,qui est in consensu, cũ di
catur in ipso principio,& fundamento,q̃ defectus copulæ. Et iõ
cũ tp̃e furoris non possit esse consensus,matrimoniũ illo tp̃e ↄ̃-
ctũ remanebit sine fundamento:& iõ cessante postea furore,cũ
matrimoniũ,nunq̃ fuerit aliq̃d,non inducetur matrimoniũ,nisi
nouus consensus accesserit,prout j̃.dicã.Secus est, qñ defectus ẽ
in copula,quia dato cõsensu perfectũ fuit impedimentũ,ex quo
postea impedimentũ copulæ non est perpetuũ,videmus,ꝙ mr̃i-
moniũ põt habere suũ effectũ aliquo tp̃e, i. procreationẽ sobo-
lis:non mirũ si in d.c.laudabilem . non impeditur matrimoniũ.
Gl.in verbo,continuo furore.opponitur ẽt:nam furiosus põt ba
ptizari,c.quæri.de consue.dist.4.c.maiores.in fi.s̃.de baptis.in sa-
cramento

ADDITIO.

a ¶Matrimonium. Ad hunc tex.adde l.patre furioso.ff.de his, qui sunt sui vel ali.
iur.& Alex.consi.54.1.parte. & qualiter formetur libellus, vt matrimonium
soluatur,vide Spec.de spon.& matrim.§.3.ad fi.

cramento admiſſus ad vnū debet admitti ad alia, §. ſed illud.25.
diſt.c.iniuſtū.13.q.vlt.ergo cū matrimoniū ſit ſacramētū,vt dictū
eſt ſ.in rub.admittetur furioſus in matrimoniū ɔ̄hendū.Sol.alia
rō reformat factū,vt vulgo dici ſolet: nam ad matrimoniū requi
ritur conſenſus legitimus,vt hoc tex.Furioſus aūt non habet ɔ-
ſenſum,ergo matrimoniū ɔ̄here nō poterit; in baptiſmo aūt nō
requiritur,ꝙ conſentiat ſuſcipiens,ſed ſatis eſt,ꝙ non ɔ̄dicat: fu-
rioſus aūt ɔ̄dicere non poterit,cū non habeat nolle,non mirū ſi
pōt baptizari. Glo.in verbo,continuo furore,in fi. vos dicite ex
mente gl.& hic ſcribentiū dū quæritur, an furioſus poſſit ɔ̄here
matrimoniū,vel rōne furoris dirimatur ɔ̄ctū:aut eſt perpetuo fu
rioſus,& tunc cū clarū ſit,ꝙ in furore ɔ̄xit, non valet matrimo-
niū,c.neq;.allegato in gl.& hic non eſt caſus,quia eſſet de indu-
bitabili decretalis. aut furioſus habet dilucida interualla, & tūc
cū tp̄e ceſſantis furioſus poſſit & adire hæreditatem, & alia fa-
cere,quæ hoïes ſanæ mentis facere poſſunt, l.pe. & ibi no.gl.C.
de cura.fur.l.furioſum.C.qui teſta.fac.poſſ.c.fi.ſ.de ſucceſ. ab in
teſt.c.ei manū indicas.3.q.9. Ideo aduertendū eſt,an tp̄e ɔ̄cti ma
trimonij eſſet ſanæ mētis,& tūc valet matrimoniū, cū habuerit
initū habile,c.hi, qui.& d.c.neque. allegatis in gl.Si vero tp̄e ɔ̄-
cti matrimonii erat in furore:& tunc aut furor erat expreſſus,&
nō valet matrimoniū, vt dictū eſt in primo caſu:aut erat vmbra-
tę quietis,quia videbatur ſapere,licet in veritate eſſet in furore:
& tunc non valet matrimoniū,& hic eſt caſus nr̄. Et iō gloſella i
verbo,copulauit.hic intellexit, ꝙ pr̄ hic ignorabat furorem, qđ
non pōt eſſe ſi fuiſſet furor apparens: tn̄ ēt ſi pr̄ ſciuiſſet furorē,
& ɔ̄xiſſet,non valebit matrimoniū, ſm Car. Et hoc caſu poterit
2 pr̄ ɔ̄uenire ɔ̄ factū propriū:nam licet quis † non audiatur ɔ̄ factū
propriū,c.diuerſis.ſ.de cle.coniug.c.monemus.12.q.2.tn̄ vbi tra-
ctatur de periculo ſpūali aïæ, audiatur ɔ̄ueniens facto ſuo. & iō
cū matrimoniū illaqueet aïam,poterit iſte pr̄ venire ɔ̄ factū ſuū:
ſicut in ſiſi dicimus,ꝙ auditur allegans turpitudinem ſuam fauo
a re animę,[a]gl.in c.inter dilectos.ſ.de dona.& in c.ex tenore.ſ.de
teſti.& facit, quia ēt qui male alienauit rē eccleſiæ, pōt ipſemet
alienationem impugnare fauore aïæ, c.quis presbyterorū.ſ. de
reb.eccl.non alie.Sed punctus ſtat,quid in dubio,qn̄ furioſus ha
bet dilucida interualla, an videatur matrimoniū fuiſſe ɔ̄ctū tp̄e
furoris,an tp̄e ſanæ mentis.& dicite,ꝙ in dubio præſumitur du-
rare furor. & ideo alleganti ɔ̄ctū fuiſſe factū tp̄e ſanæ mentis,ei
b incūbit onus probandi ſanam mentem,[b]gl.notab.in c.fi.in ver-
bo,cū ptāte.de ſucceſſ.ab inteſt.ſ.cōiter ibi approbata, in d.c.ei
manū indicas.Et voluit Car.& Pet.de Anch.in cle.j. de homici.
Notat D.Anto. & Imo.in c.cū inter canonicos. ſ.de elect.notat
Imo.in c.fi.in 6.col.ſ.de præſump.Gemin.in c.j.§.ſi vero. de cle.
ægro.lib.6.Bar.in l.2.ff.de bon.poſſ.del.infan.furioſo. in l.mutū.
ff.de leg.3.in tract.de teſti.in verbo,oppoſita pendentia.not.Bal.
& cōiter ſcriben.in d.l.furioſum. Albri.in l.ne codicillos. C. de
codicil.Imo.in l.qui in teſtamento. ver.nec furioſus. ff. de teſta.
Lap.allegat.ſua 26.Aut matrimoniū eſt ɔ̄ctū tp̄e ſanæ mentis,&
c furor ſuperuenit:& tunc tenet matrimoniū,[c] nec diſſoluitur rō-
ne furoris,vt in gl.& faciunt no.in c.2.ĵ.de coniu.lepro. in l.ſi cū
dotē.§.ſin aūt in ſæuiſſimo.ff.ſol.mat.Sed q.d ſi ɔ̄ctū eſt matrimo
niū tp̄e furoris, poſtea ceſſante furore ratū habet furioſus matri
moniū,an valebit.& gl.concludit,ꝙ ſic ex nouo conſenſu: & ſic
quod faciunt ex nunc,valebit non vt extunc.& cōiter approba-
tur hic a Doctoribus durante conſenſu mulieris tp̄e ratificatio-
nis,licet expreſſe tunc non conſentiant:quia ſatis eſt, ꝙ perſeue
ret in conſenſu primo, & non ratificentur per furioſum effectū
ſanæ mentis.& faciunt quæ hn̄r in c.de illis.el 2.ĵ.ti.j.& ita tenet
etiam Io.An.poſt Hoſt.in c.ex lr̄is.el 2.ſ.eo. Panor. hic dicit hāc
opin.æquiorem eſſe, ſed tn̄ in puncto iuris veriorem eſſe ɔ̄riam
opin.ꝙ ēt ſi mulier perſeueret in primo conſenſu, non ſit matri
moniū,& ratificatione huius furioſi effecti ſanę mentis.Mouet,
nam in obligationibus,quæ conſenſu ɔ̄hūtur, requiritur ſimul-
taneus conſenſus, nec ſufficit, ꝙ ego hodie cōſentiam vendere,
& tu hinc ad menſem conſentias emere, gl.eſt in l.conſenſu. ff.
de act.& obl.in l.j.ff.de ɔ̄hen.emp.ſed ita eſt, ꝙ matrimoniū ɔ̄hi
tur conſenſu:ergo non ſufficit, ꝙ mulier conſenſerit vno tp̄e,ſ.
cū iſte erat in furore,& poſtea furioſus effectus ſanæ mentis cō-
ſentiat ex interuallo:cū iſte conſenſus non ſit ſimultaneus.& ad
hoc allegat Spe.eo.ti.in j.col. ſed credo ēt de iure veriorem pri-
mam opin.nec obſtant adducta in ɔ̄riū, quia procedunt in actu
momentaneo, in quo per nullū actū ſucceſſiuū apparet de volū
tate perſeuerantis.Nos loquimur in actu ſucceſſiuo, ſ.matrimo
nij,qui non ſolū momento,quo ɔ̄hitur,ſed ēt ſucceſſiue ſingulis
diebus demonſtratur eſſe de mente ɔ̄hentiū, ex quo tractant ſe
vt coniuges.& ideo cū tp̄e ratificationis eius, qui erat furioſus,
perſeueret iſta mulier in voluntate,perinde eſt,ac ſi nunc cōſen

tiret.vñ interueniente conſenſu nunc huius effecti ſanæ mētis,
ſatis eſt ſimultaneus conſenſus,& ad matrimoniū ɔ̄hendū, ma-
xime vbi pręceſſerūt tractatus,non requiruntur verba,ſed ſuffi-
ciunt ſigna conſenſus,vt eſt ſnīa Io.An.& cōiter approbata in c.
tuæ.ĵ.eo.ergo multo magis vbi per verba præceſſit cōſenſus mu
lieris,& apparet eam perſeuerare in voluntate,iſta perſeuerātia
concurrente poſtea conſenſu effecti ſanæ mentis, inducet mtri-
moniū.pro hoc faciunt not.in c.de illis.el j.& ēt el 2.ĵ.ti.j.& quæ
ibi dicam.& facit tex.in c.j.in prin. de deſpon.impu. Vltimo q-
3 runt hic Doct.nunquid ſicut furioſus†non pōt matrimoniū car
nale ɔ̄here,ita nec ſpūale,puta promoueri ad beneficium.& cō-
cludunt idem eſſe vtroq; caſu,per tex.in c.maritū.33.diſt. vbi fu-
rioſus prohibetur ordinari, ſed beneficia non dant niſi clericis,
c.2.ſ.de inſti.ergo &c.& dicunt, ꝙ ſcienter promouēs furioſum
punitur,ſecus ſi ignoráter, per notata in c.innotuit. & in d.c.cū
inter canonicos.ſ.de elect.& faciūt quæ hn̄r in c.q̄uis.7.q.j. Sed
nunquid decretalis noſtra habebit locū in mēte capto.Solutio,
crederem ꝙ ſic,identitate rōnis, propter quā licitū eſt lēges ex-
tēdere,vt vult gl.in cle.j.in verbo,eligatur. de elect. & eſt tex.in
l.libertū.§.ſenatus.ff.de ritu nup.Sed rō decretalis noſtræ funda
tur,eo quia furioſus non habet legitimū cōſenſum: ergo multo
minus mēte captus,qui nec ipſe habeat conſenſum, cū prorſus
4 careat intellectu. Et pro hoc adduco aliud † fundamentū:nā vbi
lex antiqua parificat duos caſus, lex noua ſuperueniens loquēs
de vno caſuū parificatorū extendit ad aliū,l. ſi quis ſeruo perſua
ſerit.C.de furtis. iūcta l.vt tm̄.ff. de ſeruo corru.c.conſtitutionē.
& c.non ſolum.de rſa.lib.6.facit gl.in c.ſi poſtq̄.& in c.fi.de ele.
d li.6.ſed a lege antiqua pariſicant,mente captus,& furioſus[d],tex.
eſt notab.in §.comprehendimus. in vltimis verbis, in Authē. vt
hi,qui obligatas perhibent res minorum. quem ad hoc ponde-
rat Bal.in l.ſed & milites.§.non aūt. & voluit idem Bal.in l.ami-
ciſſimos.§.j.ff.de excuſ.tut.& in l.2.C.de cura.fur. ergo dictū hic
de furioſo habebit locū in mente capto.Et pro iſta opin.eſt bo-
nus tex.in l.furioſi.C.de nup. vbi Imperator cōſtitutionē loquē
tem de filio mente capti, ꝙ poſſit ɔ̄here mātrimoniū ſine cōſen
ſu patris,extendit ad filiū furioſi identitate rōnis: ergo ita in ca-
ſu noſtro.Bar.tn̄ ibi dicit per illū tex.probari, ꝙ imo dicta de fu-
rioſo non habent locū in mēte capto,nec ɔ̄. qđ probat ille tex.
dū facit extenſionem potius authoritate legis nouæ, q̄ ex l.anti
qua.Et ideo dicit,ꝙ licet furioſis det curator legitimus,l.de crea
tionibus.C.de epiſcop.audien.§.furioſi.Inſtit.de curato. tn̄ men
te captis non dabitur legitimus,ſed ſolū datiuus curator.allegat
gl.in d.§.furioſi.& facit tex.pro eius opi.in d.§.furioſi. iūcto ver-
bo,ſed & mēte captis.Sed ille tex.in §.furioſi. nihil prohibet de
mēte capto,quin ēt detur legitimus tutor. Nec obſtat dū in ver-
bo, ſed & mente captis. dicit mente captis dari curatorem dati-
uū:quia fateor,qn̄ non eſt legitimus, prout ſignāt tex. interme-
dius in verbo,ſed & ſolent.vbi vult, ꝙ & furioſus datur ēt datiu⁹
a perfecto.& intelligit gl. legitimis deficientibus. & ita intelli-
gitur verſiculus ſequēs,ſed & mente captis. & ɔ̄ Bar. eſt caſus in
d.§. conſideremus. ponderatus ad hoc de curatore legitimo in
5 dictis iuribus,per Bal.vbi tenet Bal.ꝙ mēte capto †detur curator
legitimus ſicut furioſo:& ſic quo ad deciſionē qōnis ꝑpoſitę nō
obſtat dictū Bar.nec d.§.ſi furioſus.nō obſtat l.ſi furioſi. per quā
mouetur Bar. quia illa extenſio legis nouæ non fuit neceſſaria,
ſed declaratiua: & multotiens videmus, ꝙ lex noua ſumens ca-
ſum.ſ.comprehenſum extendit expreſſa, diſpoſitione d.§. ſena-
tus.l.2.§.exercitum.ff.de his,qui no.inſa.Inſti.de leg.pa.tu.

ADDITIONES.

a ¶Fauore animæ. Adde Inn.in c.tertio loco.in gl.in ver.proponebat. la 2.de præ
ſump.& Bal.in marga.allegans ver.j. & Io.An.in c.conſanguinei.de re iud.de
hoc tamen vide Bar.& Alex.in l.iuſiurandum.§.procurator. in 4.col.ver.&
pro huius declaratione.vbi ponit magiſtralem diſtinct. & plenam, ff.de iure-
iur.& in l.tranſactionem.C.de tranſact. & in l.ſi ſeruus.§.j.in fi. vbi ſimplici
ter ſe remittit.ff.de leg.j.& Bal.in l.ſi creditoribus.in ver.mō hoc generaliter.
C.de ſer.pig.da.manu.& in Spe.de recu.§.effectus.ver.ſed nūquid excōicatio.
b ¶Sanā mentē.Vide de hoc arti.omnino per D.Alex.de Imo. in conſi.86.2.par.
& Lanfr.in c.quoniam contra.ver.teſtes.pen.char. de proba. Io.An.in nouel.
in d.c.fi.alleg.in tex.& Bal.in marg.ver.teſtator.ver.pen.
c ¶Matrimonium.Adde tex.in l.furor.ff.de ſponſ. & Barto.in l.patre furioſo.ff.
ſol. matrimo.
d ¶Et furioſus.Quomodo autem differant furioſus, & mente captus,vide Bal.in
d.l.ſi furioſi.C.de nup.alleg.in tex.& Ang. & Imo.in l.ex facto.45.colu.ff.de
vulg.& pup.& Bal.in l.humanitatis.4.col.C.de impube.& al.ſubſt. vbi decla-
rat de mente capto dupliciter.conſi.54.3.par. ꝙ furioſus eſt cum impetu, &
rabie, mentecaptus vero ſine rabie.Ang.vbi ſupra. dic ꝙ ll.loquentes de vno
non habent locum in alio:& tenet Alex.in l.ſi cum dotē.§.ſi maritus.ſo.ma.

SVMMARIVM.

1 *Nomine eccleſiæ in dubio venit eccleſia militans, non eccleſia triumphans.*
2 *Argumentum an procedat a conſequenti vero, vel econtra a conſequenti deſtructo.*

Matrimo-

3 Matrimonium ad ſui eſſentiam, an requirat verba. & nu.4.5.6.7.8.
4 Decretalis facta ad conſultationem partis non inducit ius nouum: quod intellige in caſu dubio.
7 Ad conſequentiam tollendam ſufficit dare inſtantiam.
8 Baptiſmus an ſuſcipiatur non præcedentibus verbis in valentibus loqui.
9 Statutum, quòd verba requirantur ad probationem matrimonij, an poterit probari matrimonium per æquipollens.
Pater an poſſit contrahere matrimonium pro filia, ita quòd illam obliget.
10 Dictio, omnino. de proprio ſignificato importat executionem præciſam, & nume. 11.
11 Virginitas replet paradiſum.
12 Matrimonium carnale quibus modis differat a a ſpirituali.

CAP. XXV.

Væ fraternitati. Pro euidentia præmitto, ꝙ de ſubſtantia matrimonij eſt legitimus conſenſus, c.cũ apud. & c.proxime ꝑcedenti.& c.cũ locũ.s̃.eo.c.ſufficit. 27. q.2. Scd̃o ꝑmitto, ꝙ immutata ſubſtã alicuius actus vr̃ immutatus actus, c.de trahe.1.q.1.l.Iulianus.ver.ſed & ſi q̃s.ff.ad exhibẽ. & ꝓcedit hoc ẽt in ſacris eccleſiæ, in quibus plurimũ attendit̃ forma tradita ab eccleſia, tanq̃ ſacra in forma ſubſtãtient, c.j.& ibi ꝑ Inn.& alios, de baptiſmo.in c.q̃to.s̃.de conſue. Tertio præmitto, ꝙ triplex eſt matrimoniũ. Præſumptum præſũptione iuris, & de iure ſimpl̃r. Præſũptũ ꝑſũptione iuris & verũ. Præſumptũ preſumptione iuris, & de iure, & altero de duobus modis: vel quia in veritate nõ erat apparens, cũ non adeſſet forma eccleſiæ, nec ẽt apparet adeſſe conſenſum in matrimoniũ, & tñ ex aliquo actu extrinſeco lex præſumit matrimoniũ, & ſuper præſumpto diſponit, c.is, q̃ fidẽ.& ibi caſus.j̃.eo. nam ibi verba ſonabant in ſponſalia de futuro: & ſic non in forma matrimonij, nec conſenſus apparebat in matrimoniũ, tñ lex ex actu copulæ præſumit matrimoniũ, & ita eſſe diſponit. Scd̃o mõ eſt præſumptũ præſumptione iuris & de iure, quia matrimoniũ peccet in qualitate ſubſtantię. Et ſic apparenter non videatur matrimoniũ, puta quia per metum ↄ̃ctum: nam conſenſus, qui non eſt liber, non eſt legitimus ad matrimonium ↄ̃hendum, c.cũ locũ.& c.veniens. vbi vidimus.s̃.eo. & iõ matrimonium metu ↄ̃ctũ non eſt verum matrimoniũ, interueniente poſtea metu, per quem videatur purgatus metus expreſſe, vt negari non poſſit, lex præſumit eſſe matrimonium, & ſuper præſumpto diſponit ita eſſe, c.ad id. vbi vidimus.s̃. eo. Secũda ſpecies matrimonij eſt, quia dr̃ matrimonium prẽſumptũ ſimpl̃r præſumptione iuris tm̃: & iſtud eſt, qñ ſubſtãtialia matrimonij non ſunt apparentia, ſ.legitimus conſenſus: tñ ex aliquo actu lex præſumit, non vlterius procedẽdo, vt ſuper præſumpto ita diſponat eſſe, puta in matrimonio ↄ̃cto per parentes pñte filio vel filia, & non ↄ̃dicente de conſenſu filij vel filiæ: non apparet expreſſe, tñ lex ita præſumit ex taciturnitate, ꝙ conſenſerit, c.vnico.§.fi.de deſponſ.impub.lib.6.vel ẽt pone ↄ̃ctum eſſe matrimonium inter infantes, iſte conſenſus apparenter non eſt legitimus, cũ non poſſint conſentire infantes, vt hoc tex.noſtro in vltimo verbo. Si poſtea cohabitauerint poſt pubertatem, vel alia fecerint, quæ non ſolent fieri niſi inter coniuges, lex præſumit matrimoniũ, d.c.vnico.in prin. Vel ẽt pone, mutus ↄ̃xit matrimonium per ſigna: nõ eſt verũ dicere, ꝙ appareat de expreſſo conſenſu, quia proprie verba ſunt inuenta ad verum cõſenſum exprimendũ, non aũt nutus vel ſigna, §.his aũt.22.q.2. Et iõ cum lex hoc caſu præſumat matrimonium ex ſignis muti potius ex præſumpto conſenſu, q̃ apparenti, vocabitur præſumptũ matrimonium, qđ ↄ̃hitur a muto, c.cũ apud.s̃.eo.& ita D.Ant.hic. Vel etiam ↄ̃cto matrimonio per extraneos pro Titio & Berta, hic nõ apparet de vero conſenſu Titij & Bertæ, tñ interueniente ſubarratione lex prẽſumit matrimonium, vt vult gl.hic, & in ea aliq̃d videbimus. Et hoc caſu habetis elicere pulchrã drĩam, quæ eſt, an lex præſumat matrimonium inter filios, & filias per ↄ̃ctum parentum, an vero præſumat per ↄ̃ctum extraneorum. Nam ſola taciturnitas filiorum & filiarum præcedente ↄ̃ctu parentum
a in pñtia ipſorũ facto inducit præſumptum matrimoniũ; [a] ſecus eſt in matrimonio ↄ̃cto per extraneos, quia ſola taciturnitas eorum, pro quibus ↄ̃hitur, non inducit matrimoniũ præſumptum, ſed requiritur, ꝙ interueniat exterior actus facti, per quem apꝓbetur matrimoniũ, ſ.ſubarratio per annuli dationẽ. Et ita volũt hic cõiter ſcriben.& in d.c.vnico.§.fi.licet gl.aliter ibi in verbo, ſponſalia.dixerit & male. Tertia ſpẽs eſt matrimonij, ſ.verũ matrimonium, quod eſt qñ ſubſtãtiale matrimonij eſt apparens, ſ. per verba de pñti ab vtroq; expreſſa. Et ita intelligitur tex.nr̃ ſm vnum intellectũ in verbo, ſed neceſſaria, eſt tex.in c.ſi inter.j̃.eodem, ibi, vtroq; dicente, ego accipio. eſt tex.in c.licet. ibi, conſenſus interueniat de pñtia, ita quidẽ ꝙ vnus alterũ conſenſu verbis conſuetis expreſſo accipiat, j̃.de ſponſa duorum. Quarto prẽmitto, ꝙ hæc decretalis tres hẽt lecturas: prima fuit Tancredi, Inn.& ſequacium, qui dixerunt hanc decretalẽ velle, ꝙ in valẽtibus loqui ad eſſe matrimonij requirantur verba. & ſm hanc lecturam hoc dicit: per ſolum conſenſum in valentibus loqui non ↄ̃hitur matrimonium, ſed ex cõſtitutione eccleſiæ requiruntur verba: ſecus in loqui nõ valẽtibus. Scd̃a eſt lectura Hoſ. & ſequacium, ꝙ tex.nr̃ non requirit de neceſſitate verba, ſed ad faciliorẽ probationem: & dum tex. dicit neceſſaria q̃tum ad eccleſiã verba, intelligit ipſe.i.nulla, vel neceſſaria, quia.i.facilius probabit̃ matrimonium, & certificabitur eccleſia de illo, ſi verba interuenerint.& ſm hunc intellectum h.d. Matrimonium ↄ̃hitur legitimo conſenſu, & verba in loqui valentibus ad certificandã eccleſiã ſunt neceſſaria, quia ex eis facilius certificatur: põt tñ & ſignis certificari, & iõ mutus põt matrimonium ↄ̃here.h. d. Tertia eſt lectura Io.An.mediã viam eligentis, ꝙ aut præceſſerit tractatus matrimonij: & tunc verba nõ ſunt neceſſaria ad matrimonium ↄ̃hendum, quia eccleſia ex tractatibus prẽcedentibus, & ſignis ſequẽtibus eſt certa de matrimonio: & hoc mõ põt ſaluari ſcd̃a lectura. Aut tractatus non præceſſerunt: & tunc quia ꝑiculoſum eſt iudicare ita ex abrupto, ꝙ per ſigna ſine verbis partes voluerint ↄ̃here matrimonium, iõ dẽt eccleſia certificari per verba in loqui valentibus: in nõ valentibus loqui, ex quo ita vrget neceſſitas & vtilitas, non requiruntur verba: & iõ per ſigna toleratur vt ↄ̃hant.& iſte ſit caſus hic, & ſm hanc lecturã h.d. Non præcedentibus tractatibus matrimonij, ad eſſe matrimonij requirunt̃ verba in loqui valentibus: in mutis autẽ ſecus. h.d. Diuiditur in duas partes. In prima deciſum ponit exordium, & q̃ones proponit. In ſcd̃a, quæ eſt ibi, nos igitur. rñdet q̃oni vni, ex cuius deciſione apparet deciſio alterius. Rurſus ſcd̃a pars ſubdiuiditur in duas particulas. Itẽ prima ponit vnum dictum, per quod decidit̃ q̃õ. In ſcd̃a, quæ eſt ibi, ſed ſi neceſſaria. rñdet tacitæ q̃oni. In tertia, quæ eſt ibi, nam & mutus. primum dictum probat ex deſtructione vnius conſequentiæ. In quarta, quæ eſt ibi, & pueri. id qđ dictum eſt de legitimo cõſenſu, probat ex deſtructione alterius conſequentiæ. In tex. ibi, ex quibus. Iſta eſt ſcd̃a q̃õ, de qua fuit conſultus Papa, cui q̃oni ipſe expreſſe nõ rñdet, quia ex ſolutione illius q̃onis, an verba requirãtur ad ↄ̃hẽdum matrimonium: dum rñdet ꝙ non, reſtat ſuperuacua iſta, quæ verba requirantur. ſimile videmus in c.paſtoralis.§.j. de reſcript. in c. prudentiã. in prin.s̃.de offi.deleg. in c.poſtulaſti.s̃. de iurepat. Vel ſm lecturã Inn. huic q̃oni rñdet Papa ſimul cum rñſione, quã dat ad ipſam in ver.ſed neceſſaria. Nã ad primã rñdet, ꝙ requirunt̃. Ad ſecundã, quæ verba requirantur: rñdet, exprimentia conſenſum de ꝑſenti. In tex. ibi, in veritate ↄ̃hitur.i.in foro conſcientiæ, & ẽt foro fori ſm cõem lect. dummõ poſſit ꝓbari: vel ſm Inn. veritate.i. in foro conſcientiæ, quia ſine verbis quo ad Deum bene eſt matrimonium ſolo conſenſu, ſicut eõ videmus, ꝙ ẽt datur verbis ↄſenſum exprimentibus, ſi non adeſt conſenſus in mẽte, quo ad Deum non eſt matrimonium, c.tua nos.j̃.eo. tñ quo ad forum fori matrimonium non eſt ſine verbis in ualẽtibus loqui: iõ ſubijcit tex. ſed neceſſaria q̃tum ad eccleſiã: quaſi dicat quo ad forũ fori non ſufficit conſenſus, niſi uerbis expreſſis: ſicut eõ quo ad forum fori ſufficiunt uerba conſenſum demonſtrantia, licet aliter in aĩo pars gerat, quia non agit conſentire, d.c.tua nos. In textu ibi, nã & mutus. Iſta tertia pars refertur ad ↄprobãdum hoc, quod erat dictum in prima parte huius ſcd̃æ partis princip. ſ. ꝙ ſolo conſenſu ↄ̃hatur matrimonium ſm cõem lecturã: ſed ſm Inno. refertur ad id, quod dictum erat, ꝙ uerba requiruntur: quaſi intendat declarari illud procedere in loqui ualentibus, tñ illud uerbũ, nã, denotat ꝙ ſit redditio rõnis magis q̃ exceptio: & ſm Inn. impropriatur. In tex. ibi, & pueri. iſta quarta particula ſcd̃æ partis refertur ſm cõem lecturã ad declarandum id, quod erat dictum, ꝙ conſenſus dẽt eſſe legitimus: ſed ſm Inn. refertur ad declarandum, ꝙ ex conſtitutione eccleſiæ duo requiruntur ad ↄ̃hẽdum matrimonium: uerba & cõſenſus legitimus. Dubitauit.n. Papa, ne aliqui crederent, ꝙ ſolis uerbis conſenſum demonſtrãtibus poſſit ↄ̃hi matrimonium: & iõ determinat, ꝙ non, niſi conſenſus ſit rõnabilis: & ↄprobat q̃a pueri nõ ↄ̃hũt matrimonium. No. ibi, matrimonium. q̃a matrimonium ↄ̃hitur cõſenſu uerbis de pñti expreſſo: an ſit hoc de neceſſitate, an uero ad probatio-
1 nẽ, dicã in gl. No. ibi, q̃tum ad eccleſiã. ꝙ † appellatione eccleſiæ continetur

---

ADDITIO.

a ¶Matrimonium. Ad quod vide D.Alex. in l.quæ dotis.ſolu.matr. & Pet.Card. poſt Abb.contra Ant.de But.in c.nonne.de præſump.& Alex.poſt Io.de Im. Pan.de caſt.& Lud.in l.Lucius.ſol. mat. vbi Alex. contra omnes dicit verum, etiam ſi filio inferretur aliquod præiudicium extrinſecum.

continetur forus fori, nec autẽ forus pniæ. & sic habetis, ꝙ appel
latione ecclesiæ in dubio venit ecclesia militans, nõ ecclesia tri-
umphans: alr tñ qñq; capitur verbũ, ecclesia, de quo in c. fi. ꝑ gl.
in fi. ne prælati vices suas. No. ibi, consensum mutuũ. ꝙ consen-
sus in matrimonio dẽt esse mutuus cõsensus, i. mutuo, a con, qđ
est simul, & sensus, quia requiritur, ꝙ simul concurrant in volun
tate se accipiẽdi, & mutuo, quia vnus sciat voluntatẽ alterius. Et
iõ habetis inferri sm Car. & cõiter scriben. ꝙ si ego video vnam
puellã, & consentio aĩo deliberato intra meipsum, quod volo ip
sam in vxore, & illa videt me & consentit, ꝙ intra se vult me in
maritũ, non erit matrimonium, quia non datur cõcursus volun-
tatum, vt vnus sciat voluntatẽ suã concurrere cum voluntate al
terius, vel ad voluntatẽ: als prout vult hic Inn. sequerẽtur mille
2 scandalosa matrimonia. †No. ibi, nã & mutus. iuncto tex. ibi, &
pueri. ꝙ bonum est argm̃, quod suscipitur a ꝯñti vero, vel cõ a ꝯ-
a sequenti destructo: [a] idest ista consequentia est vera, mutus põt
ꝯhere matrimonium: ergo antecedens verũ. i. ad esse matrimo-
nij requiri verba. Et ita a cõsequenti destructo. i. pueri non pos-
sunt ꝯhere matrimonium: & sic cõsequentia illa, ꝙ pueri pñt ꝯ-
here ex destructo consequente: ergo antecedens ẽt erit destru-
ctum. i. vt oĩs, qui possit loqui & consentire, licet non legitime
possit ꝯhere. No. vlti. ex his duobus vltimis periculis, ꝙ illud dr̃
de substantia actus, sine quo actus non põt stare: & cõ illud non
dr̃ de substantia, sine quo põt stare. facit c. detrahe. j. q. j. & d. l. Iu-
lianus. §. sed & si quis. ff. ad exhib. Opponitur ↄ tex. ꝙ inepta sit
rñsi o Papæ: consultus. n. de duabus qõnibus. Primo, an ad ꝯhen-
dum matrimonium requirantẽ verba. Scđo, quę verba requiran-
tur. solum rñdet ad vnã qõnẽ, dicens verba non requiri, sed suffi-
cere consensum. Sol. tenendo hunc intellectũ, ꝓpea Papa non
rñdet ad aliã qõnẽ expresse, quia solutione huius q. ꝙ verba non
requirantur, apparet declaratio illius, quæ verba requirantur: q̃a
ex quo non requiruntur verba, non entis nullæ sunt qualitates,
l. eius, qui in prouincia. ff. si cer. pet. c. ad dissoluendũ. j̃. de despõ.
impu. sed tenendo aliam lect. possumus dicere, ꝙ imo Papa rñ-
det ad vtrãq; qõ. dũ dicit, ꝙ necessaria q̃tum ad ecclesiã sunt ver
ba. determinat j. q. dũ dicit, consensum exprimentia de pñti. de-
terminat scđam qualia verba requirantẽ. Gl. in ver. verba. In glo.
ibi, j̃. tit. prox. c. fi. in j. no. no. ex gl. ꝙ licet tacitus cõsensus mulie
ris non confirmet sponsalia ab extraneis ꝯ̃cta, secus si a parenti-
bus sunt ꝯ̃cta, c. vnico. §. fi. de despon. impu. lib. 6. Panor. ponit in
c. ex parte. de resti. spol. tñ actus subarrationis annuli confirmat
matrimonium ab extraneo ꝯ̃ctum. & ita tenent hic cõiter Do-
cto. & videbimus in c. fi. alleg. in gl. & in c. 2. j̃. de matrimonio ꝯ̃-
cto ↄ interdictum ecclesiæ. In fi. gl. pro intelligẽtia & gl. & tex.
nostri opponitẽ, ꝙ tex. iste ibi sit sibi ↄ̃rius: nã in scđa parte princi
pali ponit primo vnã rłam, ꝙ matrimonium cõsensu ꝯ̃hitur, po-
stea subijcit, ꝙ ad matrimoniũ requiruntur verba: dehinc subij-
cit, ꝙ mutus põt matrimoniũ ꝯ̃here. si verba requiruntur ad ma-
trimoniũ, qñõ est possibile, ꝙ mutus ꝯ̃hat matrimonium, vt vult
tex. Huius timore ↄ̃rii glo. se inuoluit nunc ponendo, ꝙ ad esse
matrimonij requiruntur verba in valentibus loqui, nunc ponẽ-
3 do, ꝙ ẽt signa sufficiãt sine verbis. Vñ resultat †articulus dubita-
b bilis, vtrũ ad esse matrimonij requirantur verba. [b] Et iõ permit-
tendo casus claros dicit: Aut loquimur in matrimonio præsum-
pto prę sumptione iuris & de iure: & tunc verba non requirunẽ,
d. c. is, qui fidẽ. Aut loquimur in matrimonio prę sumpto præsũ-
ptione iuris tm̃: & ẽt requirantur verba, quia satis est, ꝙ lex prę-
sumit ex aliquo actu ita esse, d. c. vnico. §. fi. & c. cũ apud. s̃. e. Aut
loquimur in matrimonio vero: & tunc aut quęrimus, an in foro
conscientiæ ad esse matrimonij requirantur verba: & planũ est,
ꝙ non, sed sufficit solus consensus, vt est casus hic, matrimoniũ
in veritate ꝯ̃hitur. & in c. tua nos. j̃. eo. vbi probatẽ, ꝙ in matrimo-
nio Deus attendit mentẽ, non verba. Et sub hoc membro pñt ꝯ-
prehendi oĩa iura, quæ dicũt ad matrimoniũ sufficere solũ cõsen
sum. Aut quærimus, an in foro fori ad esse matrimonij requiran
tur verba: & hic est ↄ̃rietas. Doct. Io. & Bar. in c. licet. & in c. pe. j̃.
eo. Tancre. in c. fi. de spon. duorũ. Goff. & Inn. hic. Bar. Brix. in c.
sit rector. 43. dist. Cald. in consi. in rub. de spon. consi. vlt. Beatus
Tho. de Aqu. lib. 4. q. 27. art. 2. Hugo de S. Victore in lib. de sacris,
tenet eã opin. quã prima facie visa est velle gl. hic, s. ꝙ in valenti
bus loqui requirantur verba. & ita tenet gl. iuris ciuilis in l. cum
notissimi. in prin. C. de præscrip. xxx. vel xl. ann. Et pro ista opi.
adducitur primo tex. nr̃, vbi expresse dr̃, ꝙ necessaria sunt q̃tum
ad ecclesiã verba: & intelligere necessaria, i. inutilia, est violare
literã, & impropriatio non est fienda, nisi necessitas vrgeat, c. ꝑ-
terea. & ibi no. j̃. de verbo. sig. l. non aliter. ff. de leg. 3. intelligere
quoq; necessaria. i. quo ad probationẽ magis, efficacia tñ, & alijs
signis põt probari, dũmõ ecclesia certificet: est silr impropriare
literã. Scđo adducitur tex. in c. tua nos. j̃. eo. vbi si cõsensus abest
a matrimonio, & verba sonant in matrimoniũ, quo ad ecclesiã
est matrimoniũ, licet nõ quo ad Deũ. certe si verba non ꝓpõde-
rarẽt ẽt quo ad ecclesiã consensui tacito, diceremus ex quo defi
cit cõsensus, deficere matrimoniũ quo ad ecclesiã. Tertio addu-
citur tex. in c. consultationi. j̃. eo. vbi ẽt tex. põderat verba ibi, ver
ba protulissent. Quarto adducitẽ tex. in c. si inter virũ. j̃. eo. ibi, ita
ꝙ vnus alterũ mutuo cõsensu verbis cõsuetis expresse recipiat.
vbi volẽs ponere formã matrimonij ꝯ̃hendi, vult verba requiri:
imo plus probat in verbo, expresse. nã expressum nõ dr̃, quod fit
per aliquod signũ, vel sub gñalitate aliqua, vt no. in c. 2. de rescri.
lib. 6. in cle. appellanti. de app. Si ergo pro forma ecclesiæ requi-
runtur verba, ergo matrimoniũ nõ valebit sine illis, c. detrahe. j.
q. j. Quinto adducitur tex. in c. fi. j̃. eo. vbi licet pręcesserint verba
sponsaliũ de futuro, & nixus ad copulã, quod erat potissimũ, vt
cõsentiret in matrimoniũ, tñ tex. d. cit, ꝙ hoc non põt dici verũ
matrimoniũ: quia formã suã non habuit: ergo licet cõsentiatur
in matrimoniũ per signa, illud non dicetẽ matrimoniũ, cũ careat
sua forma: ergo expresse vult, ꝙ formã matrimonij fit in verbis
de pñti. Sexto adducitur tex. in c. licet. j̃. de spõ. duo. vbi Papa po-
nit regulã, ꝙ per legitimũ viri, & mulieri consensum de pñti ꝯ̃hi
tur matrimoniũ: & postea eã limitat, & declarat ita quidẽ, ꝙ vn⁹
alterũ mutuo cõsensu verbis cõsuetis expresso recipiat utroque
dicente: Ego te accipio in meã, & ego te in meũ. & sic expresse
uult tex. ꝙ illa rła, ꝙ matrimoniũ, qđ solo cõsensu ꝯ̃hitẽ, limitetur
uerbis, tñ expresse, & sic ad esse mr̃imonij sint uerba. Septimo
adducitẽ fundamentũ gl. nostræ: nã uerba sunt inuenta ad expri-
mendũ cõsensum, c. is aũt. 22. q. 2. licet ergo iura dicant consensu
matrimoniũ, intelligitẽ cõsensu per organũ debitũ expresso, i. ꝑ
uerba. Octauo adducitẽ l. filiusfamilias. §. inuitus. ff. de procu. quæ
ad hoc adducitẽ per gl. in c. pe. j̃. eo. ubi ↄ̃dicere ur̃, qui nõ expres-
se cõsentit. modus aũt expresse ꝯsentiendi est in uerbis: ergo ad
matrimoniũ requirunẽ uerba, als dicetẽ ↄ̃dicere. Nono adducitẽ,
oĩs res per easdẽ causas tollitẽ, ꝑ quas inducitẽ, rła prima. j̃. de reg.
iur. lib. 6. l. nihil tã naturale. ff. de reg. iur. sed ita est, ꝙ ad admissio
nẽ repudij, & sic matrimonij dissolutionẽ requirit cõsensus uer
bis expressus, l. in eo. ff. de ritu nup. ergo & ad ꝯ̃ctũ matrimonij
requiritẽ ꝙ cõsensus ꝑ verba exprimatẽ, alias in dissolutiõe matri
monij sufficeret solus cõsensus sine uerbis: qđ est falsum. Deci-
mo adducitẽ: ubi maius periculũ, ibi cautius est agendũ, c. ubi pe
riculũ. in prin. de elect. lib. 6. sed in matrimonio cõtinetẽ magnũ
periculũ, cũ sit uinculũ sacrale, c. debitũ. s̃. de biga. cũ obliget ad
perpetuã seruitutẽ mutuo ipsos cõiuges, c. sunt qui. 36. q. 2. c. cũ
cãm. j̃. de rapto. & sic maius periculũ in eo uertitẽ, q̃ in alijs ꝯ̃ctib.
& tñ nos uidemus, ꝙ ubi lex ciuilis requirit uerba in ꝯ̃ctibus, nõ
põt ꝯ̃hi per signa: & omissum in uerbis hr̃ pro omisso in ꝯ̃ctu. l.
j. in prin. iũcto §. si quis ita. & l. quicqd astringendæ. in prin. ff. de
uerb. obli. ergo multo magis in matrimonio, ubi lex canonica
requirit uerba, ut hoc tex. nostro, & d. c. si inter uirum. & d. c. li-
cet nõ sufficiet per signa cõsensum exprimere. Vndecimo addu
c citẽ: bonũ est argm̃ de matrimonio carnali ad spũale [c], c. qm̃ fre-
quenter. §. si uero. s̃. ut lite nõ cõtes. eõ, c. inter corporalia. s̃. de trã
slat. præl. sed ad matrimoniũ spũale requirunẽ uerba, ergo ẽt ad
carnale. maior est probata iuribus præalleg. minor probatẽ, nam
in electione prælati, quæ est matrimoniũ spũale, requirunẽ uer-
ba, c. quia ꝓp. c. in Genesi. s̃. de elect. ergo cõsequẽtia bona. Duo
decimo adducitẽ: nã licet in nõ ualẽtibus loqui ad baptismũ uer-
ba nõ requirunẽ, c. quæris. de cõsec. dist. 4. c. maiores. circa fi. s̃. de
baptismo. tñ in loqui ualentibus requirunẽ uerba, c. cũ pro par-
uulis. de cõsec. dist. 4. & notatẽ in d. c. maiores. Si hoc hẽt locũ in
baptismo, qđ est sacrm̃ necessitatis ad salutẽ, ut uult glo. in c. ue-
niens. s̃. de transac. & in quo ius fauore salutis latiores habenas
permittit, c. j. in fi. s̃. de sum. trin. c. a quodã. de conse. dist. 4. & qđ
est fauorabile sacramentũ, adeo ut ẽt inuito conferatur, i. ꝑ me-
tum

ADDITIONES.

a ¶Destructo. Adde D. meum Soc. cons. 93. incip. circa primum. ver. his tamen nõ obstantibus. circa medium. in j. par. char. 159.

b ¶Requirantur verba. Dic breuiter, ꝙ sit declaratiua consensus, l. notissimi. C. de præscrip. xxx. ann. per Card. in clem j. q. 16. de consang. & affin. nisi in muto, qui solo nutu, vel consensu contrahit, l. ex facto. in prin. & ibi Doc. de vulg. & pup. & gl. & Doc. hic, & in c. cum apud. supra eo. & nisi propter verecundiã verba non interueniant, quia ex verecundia puella non loquatur, sed interrogata capite annuat. gl. est in c. inter virum. e. & gl. & Doc. & Imo. in c. tenor. de re iud. vbi verba non interueniunt, sed tacitus consensus per annuli immissionem, per Host. in sum. de mat. §. qualiter. gl. 13. si rector. & adde, qđ supra in princ. huius c. habetur cum remiss. per me in apostilla alleg.

c ¶Ad spirituale. Adde l. 2. de trans. 7. q. j. sicut. Cardi. in clem. j. in ver. quæ etiam. 3. q. de concess. præben. & D. Soc. cons. 92. incip. circa primum huius. circa medium 2. col. in j. par. char. 154.

tium cõsentienti,vt notat gl.in d.c.maiores.ad fi. & hr̃ in c.solet. de consec. dist.4. ergo multo magis hẽbit locũ in matrimonio, quod non est tantę necessitatis nec fauoris,vt sicut ad baptismũ in valentibus loqui requirũtur verba,ita ẽt ad matrimoniũ.Tertiodecimo adducitur:nã ecclesia põt dare formã sacris,c.j. & ibi notatur.s̃.de baptismo. & in sacris requiritur vt forma obseruet̃, c.detrahe.j.q.j.requirit̃ materia,c.cũ Marthæ.s̃.de celeb.mis.requiritur idoneus minister, c.q̃to. & ibi notat̃ s̃. de consue. requirit̃ animus,c.ex parte.de off.ord.& ibi notatur.c. tua nos.j̃. eo. Sed ita est,ꝙ ad matrimoniũ pro forma requiruntur verba,vt expsse dicit tex.in c.fi.j̃.eo.vt denotatur per tex.in c. fi. intus in illo aduerbio ita.j̃.eo.& in c.licet.in illo ẽt aduerbio ita.j̃.de sponſ.duorum.Materia requiritur,i.cõicatio diuinæ,& humanæ societatis vt dixi:nã hæc est materia matrimonii,vt dictũ est in rubr. in diffinitione.minister requiritur.i.masculus & fœmina,& ętatis pfectæ,c.puberes.& toto tit.j̃.tit.j. aĩus requirit̃, vt ꝯsentiat in matrimoniũ,c.tua nos.j̃.eo.alio ergo ex istis deficiente nõ erit matrimoniũ:ergo deficiente forma,quæ in verbis cõsistit, non dicetur matrimoniũ.Quartodecimo adducitur per Inn.hic: bonũ est argm̃ ab absurdo[a] euitãdo,l.nã absurdũ.cũ vulg.ff. de bo.lib. sed ita est,si diceremus, ꝙ matrimoniũ ꝯheretur solo consensu sine verbis,resultaret absurdũ:ergo vt istud absurdũ euitetur,dicemus necessaria verba.ꝙ aũt absurdũ resultaret hic,patet: nam sequeretur, si ego viderẽ puellã, & in illam consentirẽ vt vxorẽ aĩo solo, & eã illa aĩo consentiret in me, nec vnus sciret de alio: si consensus interuenerit, esset matrimoniũ, quod nihil aliud esset,q̃ gñare mille scandalosa,& clandestina matrimonia. Quintodecimo adducitur,propositũ in mente retentũ nihil operat̃.l. si repetendi. C. de condit.ob cãm. ergo nec consensus mente cõceptus,nisi per verba exprimatur matrimoniũ.Sextodecimo adducitur tex.in c.j.j̃.de sponſ.duorũ.ibi, manũ stringit corde,& ore consentit:nã volens ibi tex.declarare,quæ dr̃ia est inter fidẽ captionis,i.sponsalia de futuro,& fidẽ consensus,i.sponsalia de pñti:& sic matrimoniũ non solũ requirit actũ facti demonstratiuũ consensus,vel consensum in corde,sed qui proprie est in verbis:& sic vr̃ velle ad esse matrimonij verba, dũ in substantia matrimonii oris consensus requiritur.Contrariã partẽ,ꝙ imo ad esse matrimonii non requirãtur verba ẽt in foro fori, dũmõ ecclesia de cõsensu aliter certificetur,innuit gl.27.q.2.§.sufficit.& Archid.in eadẽ cã,& qõne, in palea duobus,tenuit,licet in eo non persistat gl.in c.pe.j̃.eo.tenuit Host.hic,& in sum.in ti.de matrimo.§.qualiter.circa prin.tenuit D.Ant.Car.Io. de Lig.& Panor. hic. Et pro ista opini. primo adducitur tex.in c.nostro, vbi Papa gñaliter consultus,vtrũ verba requirantur ad matrimoniũ ꝯhendũ,rñdet ꝙ solus cõsensus legitimus requiritur. postea in ver.nã & mutus.assignat argm̃ ad cõprobandũ dictã rñsionẽ, ꝙ consensus sufficiat:nã videmus, ꝙ mutus põt ꝯhere matrimoniũ : ergo verba non requiruntur. Nec obstat,ꝙ Papa interserit ver.sed necessaria:quia non dẽt intelligi per illũ ver. ꝙ Papa velit se incontinenti corrigere,cũ prius dixisset solũ consensum requiri,iuxta l.nã ad ea.ff.de cond.& demonſ. vñ dẽt intelligi quo ad ecclesiã necessaria esse verba,videlicet quo ad faciliorẽ probationẽ. Nõ ob.quod dr̃,ꝙ istud est impropriare lr̃am : quia rñdeo, ꝙ cũ hæc expositio veniat ex mẽte Papæ.s. ne Papa videatur se corrigere, non est absurda,quia verba debent adaptari materiæ,in qua loquimur,& ad sensum rectũ trahi,l.si vnio. in prin.ff.locati.c.intelligentia sermonũ.j̃.de ver.sig.c.rogo.11.q.4. imo si aliter intelligeremus tex.nostrũ , maior sequeret̃ impropriatio , q̃ hoc mõ intelligendo,quia ille ver.nã & mutus.non bene veniret ad pręcedentia. Sed huic arg. põt rñderi , ꝙ Papa non dicit simplr̃ per consensum ꝯhi matrimoniũ, sed dicit per consensum legitimũ: & sic retenta illa opin. cũ pro forma ecclesia requirat verba, nõ dicetur cõsensus legitimus, nisi in forma adhibitus,i. cũ verbis. & iõ ad hoc declarandũ Papa subiecit postea ver.sed necessaria. & deinde versiculũ,nã & mutus.q.d.primo ad primã q. rñdẽdo, dũ quęritur,an requirantur verba:ꝙ sic;ex quo consensus matrimonii dẽt adhiberi in forma ecclesiæ.Post hęc in ver.sed necessaria.rñdet scd̃æ qõni,qualia verba requirantur: & dicit, ꝙ requiruntur verba exprimentia consensum de pñti.Dehinc in ver.nã & mutus.quia p regulas pmissas videbat̃ reddi dubia qõ,an mutus possit ꝯhere : nã ex prima rl̃a videbatur dicendũ ꝙ sic, dũmõ legitimũ consensum habeat,i.ꝙ intelligat,& possit illud demonstrare nutu : iõ concludi videbatur iũgendo illã primã rl̃am c.cũ apud.s̃.eo.ꝙ mutus possit ꝯhere, ex quo hẽt cõsensum ad matrimoniũ legitimũ,i.quia lex permittit ei ꝯhere matrimoniũ.Contrariũ videbat̃ innui ex rl̃a sequenti , sed necessaria iõ intelligit̃ illatiue hic ponere Papa, ꝙ licet ecclesia requirat verba de pñti, tñ in casu a iure pmisso cũ ille cõsensus sit lt̃mus, poterit matrimoniũ ꝯhi sine verbis. Et iõ infert ad pbationẽ primæ rl̃e,nã & mutus &c.sicut ẽt videmus,ꝙ postea in ver.& pueri. infert ẽt ad cõprobationẽ primæ rl̃æ,ꝙ ꝯsensus debeat esse legitimus,dicẽs, videmus,ꝙ pueri,qui non hñt pfectũ ꝯsensum, non possint ꝯhere.vel alr̃ soluite s̃m Inn.de quo dixi apostillando lr̃am.vel solui te vt colligit̃ ex primo arg. p parte ꝯria facto. Scd̃o p ista opin. adducit Car.tex.in c.ex parte.s̃.de resti.spo.vbi tex.vult,ꝙ ad obtinendũ in possessorio mr̃imoniali dẽt pbari titulus mr̃imonii. Et assignat rõnẽ cũ p, quia p solã traductionẽ, quã nõ pcesserũt spõsalia:& sic verba, vt lt̃mus ꝯsensus. nec ẽt fuerint subsecuta, nullũ introducat̃ vinculũ mr̃imonii . Et sic vr̃ velle, ꝙ spõsalia.i. verba, vel cõsensus lt̃mus.i.sine verbis:als.n. supflueret vnũ ex istis verbis . sufficiat ad mr̃imoniũ ergo casus expssus , ꝙ ad esse mr̃imonii nõ requirunt̃ verba.Et fortificat̃ p alternatiuã,vel, de cuius natura est,vt vnũ ex alternatiue positis sufficiat,c.inter cæteras.s̃.de rescri.ergo ꝯsensus sine sponsalibus.i. sine verbis sufficiet ad mr̃imoniũ.Sed ille tex. tollit̃ p tex.in c.j. de sponsa duo. iũctis his,q̃ vidimus in rl̃a s̃.nã spõsalia pprie sunt de futuro, cõsensus lt̃mus postea i mr̃imoniũ de pñti differt a spõsalibus,d.c. vnico.iõ in d.c.ex parte.intelligit̃ tex. p traductionẽ,quã pcesserint spõsalia.i. p copulã inducit titulus mr̃imonialis pcedẽtibus spõsalibus de futuro,c.is,q̃ fidẽ.j̃.eo. Subiicit postea,vel ꝯsensus lt̃mus.i.p verba de pñti.subiicit dehinc,nec fuerit subsecuta.intelligo vt naturalr̃ stet,vt ꝯprehendat ambo pcedẽtia,& spõsalia & mr̃imoniũ . Vel alr̃ intelligamus spõsalia.i. mr̃imoniũ verbis ꝯctũ,uel ꝯsensus lt̃mus:non intelligo,ꝙ regulr̃ sine uerbis sufficiat cõsensus:sed intelligo lt̃mus.i.in casu a iure pmisso,puta in muto, c.cũ apud. s̃.eo. & hic : uel in mr̃imonio ꝯcto p parentes pñtibus filiis,& tacentibus,c.accessit.& c.de illis.el j.j̃. tit.j.& in aliis casibus s̃. pmissis , dũ locutus sum de psumpto mr̃imonio. Tertio adducit̃:nã sponsalia dicunt̃ a spondeo spõdes , c.j. & 2.s̃. eo.dixi s̃.in rub.sponsio pprie p uerba,Insti.de uerb.obl.in pri. ff.de uerb.obl.l.j.in prin.& tñ nos uidemus,ꝙ sponsalia pñt ꝯhi sine uerbis,puta p scripturã,l.in spõsalibus. la 2.ff.eo. Si hoc hẽt locũ i spõsalib9,cuius uocabuli allusio sonat,ut uerba reqrãt: q̃tomagis habebit locũ in mr̃imonio,in quo allusio uocabuli uerba non ur̃ requirere.Sed non obstat: nã allusio uocabuli non sonat solũ in uerba ore plata,sed ẽt spondemus p uerba, q̃ scribimus,quia scriptura tunc p nobis loquit̃,vt no.in l.Publia.§.fi.ff. depo.& l.nuda rõ. p Bar.ff.de do. & iõ scriptura non est ꝯria allusioni spõsaliũ:non mirũ, si pñt in scriptis fieri, cũ alia forma nõ repiat̃ in illis tradita.secus est in mr̃imonio, quia in eo p forma ecclr̃a reqrit uerba ut dictũ est in parte ꝯria.Quarto adducit̃:plus est facto ꝯsentire,q̃ uerbo,c.dilecti.s̃. de ap.l.de q.bus. ff.de legi. sed ita est,ꝙ mr̃imoniũ fundat̃ in ꝯsensu,d.§.sufficiat.& c.pxime sequẽti.j̃.ergo cũ plus ꝯsentiat facto, q̃ uerbo, dũmõ p aliqd̃ factũ interueniat ꝯsensus demõstrans,erit mr̃imoniũ. Sol. ꝯriũ pcedit,ubi lex p forma nõ reqrit uerba:nos loquimur, qñ lex requirit uerba.& faciunt q̃ hñr in l.j.§.si q.s ita.ff.de uerb.obl.Quĩto adducit̃ tex.in c.de illis.el j. in c.accessit.j̃.ti.j. & in c.unico.§. fi.de desponſ.imp.lib.6.ubi sufficit,ꝙ filii taceant, qñ mr̃imoniũ eorũ noĩe ꝯhit̃ p parentes: ecce ergo , ꝙ est dare mr̃imoniũ sine uerbis ipsorũ principalr̃ ꝯhentiũ.Sol.hic Inn.ꝙ istud mr̃imoniũ nõ est sine uerbis,quia lex fingit uerba parentũ fuisse plata a filiis,ex quo tacent:nã clarũ est, ꝙ p aliũ pñt ꝯhere mr̃imoniũ,qñ ad hoc hñt mandatũ spãle,c.fi.de pcu.lib.6. ergo nõ mirũ si hoc casu lex fingit, ꝙ filii uideant̃ tacite dare mãdatũ parẽtibus tacẽdo.& q. p aliũ facit ipse facere vr̃, rl̃a q. p aliũ facit. c.mulieres.j̃. de sent.exc.Sexto adducit̃ tex.in c.ueniẽs.j̃.de eo,q̃ dux.in mat. quã pol. p ad.ubi pcesserat mr̃imoniũ inualidũ,q̃a ꝯctũ fuerat uiuente prima uxore,postea mortua prima, cohabitauit iste cũ secũda,nec alia uerba pcesserũt.& dicit ibi tex. ꝙ p hãc cohabitationẽ inducit̃ mr̃imoniũ . Nec dicat q̃spiã, quòd ꝯsensus pcedẽs p uerba expssus coopat̃ nũc, ut p cohabitationẽ solã inducatur mr̃imoniũ:q̃a fictio dẽt hr̃e duo extrema habilia, unũ a quo,alterũ ad qd̃ extremũ,a quo incipit fictio.i.sup quo fundat̃, dẽt eẽ habile nõ solũ potentia,sed actu. extremũ ad qd̃ dẽt esse habile potẽtia,nec reqrit quòd sit habile actu,sicut si q.s cũ una chorda uellet mẽsurare a capite harũ scolarũ usq; ad aliud caput,necesse est,ut primũ caput,sup quo ponit̃ chorda,sit tale habitu quòd possit retinere chordã,& actu retineat:extremũ ãt ad qd̃.i.aliud caput satis est qd̃ sit tale,quòd ibi possit chorda affigi , licet actu nõ affigat̃.ita Bar.in l.si is,q. p emptore.ff.de usuca.& ita Car.in cle.qd̃ circa.de elect.Sed in pposito,licet extremũ a quo.i. tps, quo

ADDITIO.

a ¶Ab absurdo. Adde Bal. in l.conuenticulam.in 3.col. in ver.item est argum.ab absurdo.ff.eo.

quo iste cohabitauit post primã vxorẽ mortuã cũ sc̃da sit habile
habitu, quia potuisset in veritate tũc matrimoniũ ꝯ̃hi inter istos,
non est habile actu, retento ꝙ ad esse matrimonii requirunt̃ ver
ba, quia non interuenerunt verba: non quoq; extremũ, ad quod
trahit̃ fictio. i. primũ tp̃s, quo verba interuenerũt, est habile, vbi
requirit̃ saltẽ potentia: quia tunc non potuisset velle ꝯ̃here mr̃i-
moniũ cũ ista, cũ haberet aliã: nec ergo cũ veritas non potuisset
hr̃e locũ, nec fictio, l. qui ad certũ. ff. locati. & tñ tex. in c. veniens.
vult ꝙ cohabitatio cũ sc̃da hẽt ꝑpari mr̃imoniũ, si fiat post mor
tẽ primæ, non est possibile dicere, ꝙ verba p̃cedentia cooꝑẽtur
nunc, quia hæc fictio non põt hr̃e locũ. Ergo stat, ꝙ mr̃imoniũ
valet ibi sine aliquibus verbis. Sol. sp̃ale ibi, ꝙ mulier sc̃da igno-
rabat, ꝙ hr̃et aliã vxorẽ, vñ licet non valeat mr̃imoniũ viuẽte pri
ma ꝯ̃ctũ cũ sc̃da, istud ꝓuenit, ne fiat p̃iudiciũ primæ vxori, cui
est alligatus: vñ cessante ista rõne vigore p̃ambulæ obligationis
maritus non põt aliã accipe, q̃ istã secundã ipsa volente eũ, c. j.
eo. ti. de eo, qui duxit &c. Et iõ non est verũ dicere, ꝙ hoc extre-
mũ ad quod, sit ex toto inhabile, imo non interuenit hic aliqua
obligatio: sed illa obligatio, qua impediebat̃ ne fieret p̃iudiciũ
primæ vxori, cessante rõne impedimẽti fit efficax. iõ non est ve-
rũ dicere fuisse ꝯ̃ctũ sine verbis. facit in simili c. quidã. s̃. de con-
uer. coniu. Septimo adducit̃ tex. nr̃ noua inductione fm Panor.
Nã erubescimus cũ sine lege loquimur, §. si cõsideremus. in Aut.
de trien. & semis. l. illã. C. de colla. nec decretalis, quæ fit ad con-
sultationẽ partis, ius nouũ inducit, sed est antiqui declaratoria,
iuxta gl. in c. consultationi. s̃. de tẽp. ord. sed alibi non repit̃ cau-
tũ, ꝙ requirant̃ verba ĩ mr̃imonio quã hic. & ista decretalis ema
nauit ad consultationẽ partis, vt patet ex principio cũ decisa, &
ibi, postulasti &c. ergo dũ hic dr̃ necessaria ad mr̃imoniũ verba,
non intelligemus, ꝙ Papa voluerit ius nouũ ꝓmulgare, sed solũ
antiquũ declarare voluit: sed in iure antiquo dr̃ sufficere consen
sum ad mr̃imoniũ, c. cũ apud. c. cũ locũ. s̃. eo. §. sufficit. 27. q. 2. er-
go ista decretalis, dũ dicit necessaria verba, non intelliget̃ vt sint
necessaria quo ad essentiã mr̃imonii, quia tunc ius nouũ induce
ret: sed intelliget̃ ꝙ sint necessaria quo ad ꝓbationẽ faciliorẽ. So
4 lu. quod dr̃, ꝙ decretalis † facta ad consultationẽ partis non indu-
cit ius nouũ, est verũ ĩ casu dubio, vbi ex verbis, vel subiecta ma-
teria aliter non apparet. Nos loquimur, qñ verba hoc exp̃sse im
portant, vt ius nouũ inducat̃. & faciunt quæ notat Bart. in auth.
quas actiones. C. de sac. san. eccl. Vel possumus dicere, ꝙ de iure
ẽt antiquo requirebant̃ verba, vt patet in parentibus Rebecæ, q̃
cũ de eius matrimonio tractaret̃, interrogauerũt eã, vt verbo cõ
sentiret. Et faciunt quæ hñr in c. honorant̃. 32. q. 2. & ꝙ de iure an
tiquo ita cautũ esset ꝑ alia iura, q̃ ꝑ hanc decretalẽ, patet ꝑ argu
menta ꝓ vtraq; parte adducta. Octauo adducit̃ tex. in c. is, qui fi-
dẽ. j̃. eo. vbi non p̃cesserunt verba apta ad matrimoniũ, sed solũ
apta ad sponsalia de futuro, & tñ ꝯ̃hit̃ mr̃imoniũ ꝑ copulã subse
quentẽ. Sol. ille tex. loquit̃ in mr̃imonio p̃sumpto. Vel aliter hic
verba interuenerunt, licet conditionalia, vel de futuro p̃ceden-
tia: vnde subsequens copula habet purificare illã tacitã condi-
tionẽ, accipiã te si consenseris in me, & eõ. & verificare actũ de
futuro pendentẽ in p̃sens. vnde nõ mirũ, si ꝑinde habet̃, ac si ver
ba essent de pñti, l. qui potior, & qui balneũ. qui po. in pig. ha. c.
verũ. & c. fi. j̃. de cond. app. vbi videbimus. & necesse est ita dice-
re: nã vbicũq; actus est dubius, debet interp̃tari, vt pars nolit cul
pam, vel pœnã incurrere, l. si constat. C. de cõpẽ. ergo culpa sub-
sequens sponsalia, cũ possit interp̃tari dupliciter, primo vt con-
summet̃ tanq̃ cũ fornicaria: & isto mõ induceret peccatũ, c. ne-
mo. 32. q. 4. põt sc̃do mõ intelligi, ꝙ consummet copulã tanq̃ cũ
vxore, quia velit purificare sponsalia: & hoc mõ euitabit̃ pecca-
tũ. ergo cũ p̃cesserint verba de futuro pendentia ꝑ hũc casum se
quẽtẽ, videbunt̃ purificata, nec mr̃imoniũ erit sine verbis. & istã
est rõ illius c. is, qui fidẽ. de quo ibi. Et faciunt quæ vidimus in c.
veniens. el j. s̃. eo. Nono adducit̃ tex. in c. cũ locũ. s̃. eo. & in c. cũ
apud. s̃. eo. nã in c. cũ locũ. tex. dicit, ꝙ mr̃imoniũ solo consensu
a ꝯ̃hit̃. sed gl. in l. cũ notissimi [a]. in prin. C. de p̃scri. xxx. ann. rñdet,
ꝙ illud verbũ, solo, excludit concubitũ, nõ aũt excludit quin ver
ba requirant̃: ꝑ quã dr̃ excludi oẽ aliud extrinsecus requisitũ. Itẽ
adest verbũ, sufficit. quod p̃supponit nihil aliud requiri, c. statu-
tum. in prin. de rescr. lib. 6. Et quod plus est, ex quo hic verba ta-
xationẽ importantia geminant̃, vident̃ magis illa excludere, q̃ si
vnũ tm̃ esset appositũ, vt vult gl. no. in c. vt circa. in verbo, oĩa &
singula. de elect. lib. 6. ergo ibi est casus exp̃ssius, quod consensus
sine verbis sufficit ad mr̃imoniũ. Sed põt rñderi, vt dictũ est ad
decretalẽ cũ locũ. nec est absurdũ, ꝙ vna decretalis suppleat̃ per
aliã, vel declaret̃: & iõ supplet̃ illa decretalis ꝑ nr̃am. & ad iura ꝓ
prima parte allegata eodẽ mõ põt rñderi ad dictũ §. sufficit. Deci
mo adducit̃ tex. in d. c. cũ apud. alio mõ, nã Papa rñdet ibi ad con

sultationẽ partis, & dicit, quòd mutus põt ꝯ̃here mr̃imonium, &
sic sine uerbis: ergo cũ decretalis ad consultationẽ facta ius no-
uum non inducat, ut̃ ibi innui, quòd ẽt iure antiquo ualebit ma-
trimoniũ sine uerbis. Nec dicat quispiã, ꝙ ponat ius speciale in
muto: quia nunc esset dicere, quòd decretalis illa ius nouũ indu
cat in muto speciale. Sol. fateor, quòd est antiqui iuris declarato
ria, tñ ꝑ hoc non tollit̃ quin ponat ius speciale in muto, licet nõ
nouũ, sed antiquitus statutũ. Nã siue originẽ mr̃imonij attenda-
mus, quæ fuit a iure diuino, vel naturali, debet esse cõe cum mu-
to, ut possit mr̃imonio uti: siue attendamus finẽ mr̃imonii. s. cau
sam fornicationis uitandæ, uel ꝓlis suscipiendæ. Hoc ẽt muto ꝯ-
uenit, siue attendamus uinculũ ipsius mr̃imonii indiuiduã uitæ
consuetudinẽ retinentis, ex quo mutus habet intellectũ, nihil
prohibet cũ hoc uinculo alligari, ut de his tribus dixi in rub. Cũ
ergo antiquitus mr̃imoniũ muto congrueret, & loqui non pos-
set, non mirũ si decretalis cũ apud. ex rõne legis antiquæ. s. p̃di-
ctis rõnibus declarauit speciale in muto, ut possit ꝯ̃here mr̃imo
nium sine uerbis, cũ loqui non possit. Et sic rñdendo in forma
rñdeo, quòd decretalis facta ad consultationẽ non est noui iuris
promulgatoria, sed declaratoria iuris antiqui dispositi, uel rõnis
antiquæ referentis ad hanc rõnẽ, quã Papa dat: nã æquiparant̃,
quòd lex, uel decretalis declaret ius antiquũ iã constitutũ, uel ꝙ
de nouo rñdeat ex rõne antiqua: quia ut̃ uenire illud ex mente
legis antiquæ, c. cũ tu. ubi gl. j̃. de usu. gl. in ꝓœm. cle. j. uer. de cæ-
5 tero. & no. in c. fi. s̃. de consti. † Vndecimo adducit̃ ꝑ Host. latius
arg. gl. nã facilius ꝓmittit̃ aliquid nutu fieri in ualente loqui, q̃
in muto, l. nutu. in prin. ff. de leg. 3. l. & in epistola. & ibi habet̃. C.
de fideic. sed ita est, quòd mutus põt ꝯ̃here mr̃imoniũ nutu, d. c.
cũ apud. ergo multo magis ille, qui põt loqui. & argumentũ ꝓ-
cedit a fortiori in iure nostro, c. cũ in cunctis. s̃. de elect. authen.
multo magis. C. de sac. san. ecc. Sol. nos loquimur in mr̃imonio,
ubi ꝓ forma requirunt̃ uerba ab ecclesia: sed quia mr̃imonium
origine, uinculo, & effectu congruit ita muto sicut aliis, & mut⁹
non põt loqui: iõ dispensatiue, quia necessitas non habet legẽ,
l. j. ff. de offi. con. canon ꝓmisit, ut quia non poterat loqui, possit
ꝯ̃here sine uerbis. ꝯ̃ria procedunt in tali actu, qui non requirit
uerba ꝓ forma, puta testamento, uel legato, quæ in scriptis fieri
possunt, l. iubemus. in prin. C. de testa. Duodecimo adducitur:
nã in his, quę consensu ꝯ̃hunt̃, uerba non requirunt̃, l. si stipuler.
§. si in locando. ff. de uerb. obl. Insti. de obli. quæ ex consensu. sed
ita est, quòd mr̃imoniũ ꝯ̃hit̃, d. c. cũ locũ. & c. cũ apud. d. §. sufficit.
ergo non requirunt̃ uerba. Solutio: mr̃imoniũ consensu ꝯ̃hitur,
sed ꝓ forma ecclesiæ requirit̃, ꝙ uerbis exprimat̃ consensus: un
de non põt dici de obligationibus, quæ ꝯ̃hunt̃ consensu, cũ sub-
stantialis sua forma consistat in uerbis non minus, q̃ in consen
su. Decimotertio adducit̃ tex. in c. 2. j̃. de clandes. despon. ubi tex.
loquit̃ de mr̃imonio occulte ꝯ̃cto, ita quòd ꝓbari non põt: & di-
cit, quòd sola publicatio illius mr̃imonii oꝑat̃, ut habeat̃ ab ec-
lesia ꝓ sollenni mr̃imonio. & tñ ibi uerba non interuenerũt: er
go &c. Sol. Inn. ibi interuenerunt uerba, quod patet, ex quo ibi
dicit, mr̃imonia ꝯ̃hunt: quia intelligit. i. solẽniter cũ uerbis, licet
non in facie eccl. uel pñtia testiũ, ꝓut ẽt est tex. in simili in l. sciẽ
dũ. ff. de uerb. obl. Decimoquarto adducit̃ tex. in c. fi. de sponsa
duorũ. ubi uult, quòd ad excludendã sc̃dam uxorẽ sufficiat con-
sensum interuenisse cũ prima. & loquit̃ Papa magistraliter in-
struendo: quod patet dum dicit, illud te uolumus obseruare &c.
& supius dixerat se uelle docere in mr̃imoniis de cætero ꝯ̃hen-
dis. Sol. ut ad c. cũ locũ. & patet clare ex tex. in uer. dũ utit̃, ltĩm⁹.
nã non dicet̃ ltĩmus cõsensus, nisi uerbis expressis, ex quo canõ
uerbũ requirit. Quintodecimo adducit̃, nã uotũ põt emitti sine
uerbis, 20. q. j. c. uidua. 27. q. j. c. oẽs. & c. absurdũ. in q. 2. ergo & uo-
tũ carnale in mr̃imoniũ. Sol. in uoto carnali. s. in mr̃imonio duo
adsunt: uinculũ uoti, & sacr̃m. & iõ nõ mirũ, si lex maiorẽ formã
hic requirit, i. uerba, q̃ in uoto sp̃uali, in quo solũ inest uinculũ,
& nõ sacr̃m. Et iõ in uoto Deus solũ respicit animũ, & nõ uerba
requirit, c. q̃ bona. 17. q. i. Sextodecimo adducit̃: mr̃imoniũ est de
iure diuino, c. unico. de uoto, & uoti redẽptione. li. 6. ꝑ quẽ text.
corroborat̃ solo p̃cedẽs, quòd plus sit mr̃imoniũ, q̃ uotũ non so
lenne: sed impugnat̃, dũ uult, quòd fortius est uinculum uoti so-
lẽnis, q̃ mr̃imonii. si ergo mr̃imonium est de iure diuino, in his,
quæ sunt iuris diuini attendit̃ aĩus sine uerbis, d. c. qui bona. er-
go &c. Sol. ut dictum est in p̃cedẽti arg. ꝯ̃rium procedit in his, q̃
sunt iuris diuini, & pro forma uerba non requiruntur: secus ubi
requiruntur

ADDITIO.

a ¶ Lege cum notissimi. Vide Bal. ibi in gl. hoc nomen. in 2. col. de verbo, solo. & adde, quòd solus sola solum, est exclusiuum non expressorum, l. his solis. de reuoc. don. & Bal. in l. j. in j. oppo. C. de contratab.

requiruntur uerba,sicut etiã uidemus in baptismo,qđ est sacrm iuris diuini,& tñ nõ sufficeret sola uoluntas nec verba ẽt, nisi in fora ecclię, c.j.đ baptismo. Decimoseptimo adducit tex.in c.fi.j. de ɔiugio seruorũ.vbi tex.dicit,nec facto nec verbo ɔsensit. Sol. ibi pcesserant ṽba,q̃a ɔxerat cũ ancilla ignorãs illã ancillã: vnde magis de facili postea facto vel verbo ɔfirmat hoc mrimoniũ, si postq̃ habuit sciam,ꝙ erat ancilla,facto vel ṽbo ɔsensit, q̃ a principio inducat̃ sine ṽbis. Decimooctauo adducit tex. in c.ꝓxime se.vbi vult tex.ꝙ si q̃s noiat se alio noie,& ita ɔhit mrimoniũ cũ muliere sub noie tertię ꝑsonę,vt supplãtet mulierẽ, & nõ itẽdẽs cõsentire,ꝙ si apparet hoc ꝙ iste nõ agebat cõsentire,nõ valebit mrimoniũ istud.& dicit tex.cũ ĩ eo nec sub̃a nec forma mrimonij ɔhẽdi interuenerit. Ecce ergo,quař forma mrimonij cõsistit in ɔsensu & nõ in ṽbis:nã ibi iteruenerũt ṽba,& tñ tex. ille dicit, ꝙ nec forma matrimonij interuenit. Sol.possumus dicere,ꝙ ille tex.dicit ꝓpea formã nõ interuenisse,q̃a ṽba fuerũt dolose ꝓlata,& sine ɔsensu, vñ hoc qđ dr̃,ꝙ ṽba sunt de forma mrimonij, intelligit̃ de ṽbis ad mrimoniũ tendẽtib⁹,nõ aũt supplantatorijs, ꝓut interuenerãt in c.ꝓxi.& iõ dicit,ꝙ nõ interuenit forma, nõ q̃a velit significare ꝙ ṽba nõ sunt de forma, sed ɔsensus solus sic ṽbis,sed quasi significet ꝙ ṽba ab ecclia req̃runtur nõ dolosa sed simplicia. Decimonono adducit tex.in c.j.de spon.duorũ. ibi,& si nõ stringit manũ corde, tñ & ore ɔsentit.ecce ꝙ gñař sufficit ɔsensũ ore demrare,nec req̃rit ṽba,vñ ꝑ nutũ oris vr̃ ꝙ ɔhat mrimoniũ.So.illud ore dẽt intelligi.i.verbo,& sic ꝓbabit ɔriũ,ore.i. ṽbo,nã ṽba capiunt̃ ſm cõem loquẽdi vsum,l.liberorũ.§.ꝙ tn̄.ff. de le.3.c.ex lr̃is.& ibi vidim⁹.s̃.e.sed ex cõi vsu illud dr̃ ore demrari,qđ ṽbo demrat̃:ergo ista ṽba,ore ɔsentit.intelligimus.i.ṽbo.&
a facit,q̃a ṽba debẽt intelligi ſm vsũ,ad quẽ cõiter sũt destinata.[a] ita Bar.in l.j.in prin.ff.de aqua quoti.& esti.facit tex.in l.ꝓdijs.§. Titio.& §.se.ff.de le.3.in l.fine.§.tyrãnę.ff.de fun. instru. instroq;
6 legato.†Vigesimo adducit,non refert,q̃d ex ęq̃pollẽtib⁹ fiat,[b] c.
b licet ex quadã.s̃.de testi.sed ad mrimoniũ ṽba req̃runt̃,vt demõstrẽt ɔsensũ:ergo dũmõ ꝑ ęq̃pollẽs demrẽt, non erit curãdũ de ṽbis.Solu.ɔriũ non ꝓcedit, vbi ꝑ forma aliq̃d req̃rit̃,sed in casu nr̃o ṽba req̃runt̃ ꝑ forma:ergo ꝑ ęq̃pollẽs impleri non poterit, l.j.in prin.iũcto §.si q̃s ita.ff.de ṽb.obl. Sed q̃a argumẽtis ꝓ parte affirmatiua nõ est rñsum,& illud Nausanis philosophi intẽdo sectari in hoc articulo,qđ hoc vnũ est certũ nihil eẽ in hac disceptatione certi. ad argumẽta ꝓ ea parte adducta rñdet, & primo nõ ob.tex.nr̃ ibi,sed necessaria.q̃a resoluit.i.inutilia,vel necessaria quo ad hoc,vt nulla tergiuersatione celari possit.& faciunt q̃ vidimus in argumẽtis ꝓ parte negatiua adductis,maxime in primo,& dũ dr̃ ꝙ hoc est impropriare lr̃am. So. ista impropriatio ẽ necessaria,q̃ venit ex mẽte lr̃ę,nã al̃s tex.ibi,nã & mutus. nõ bñ veniret ad pcedẽtia.& dicit D.Ant. hic, & seq̃tur Imo.ꝙ est necesse ita intelligere tex.ꝙ in ver.nos igit.Papa affirmat,ꝙ ad esse tiã nõ req̃runt ṽba,sed sufficit ɔsensus.postea in ver.sed necessaria.dicat ꝙ cũ ecclia nõ possit iudicare de occultis,c.erubescant. 32.dist.ꝙ quo ad ecclĩã certificandã, & sic quo ad ꝓbationẽ sunt ṽba necessaria.postea in ver.nã & mutus. ꝓbet regulã positã in ver.nos igit.quo ad eẽ mrimonij nõ req̃runt̃.Nõ ob.scđo c.ꝓxi. q̃a verũ est,ꝙ quo ad ecclĩam ṽba ꝑpõderãt ɔsensũ, qñ de ɔsensu nõ apparet,vt pȝ ibi,quař ibi ɔstiterit &c. imò ille tex. postea in sequẽtib⁹ ꝓbat ɔriũ,vt ẽ dictũ in 18.ar.ꝓ parte negatiua adducto. Nõ ob.tex.in c.ɔsultationi.j.e.q̃a ibi causaliter narrat̃,ꝙ ṽba ꝓtulit ex facti accñtia,nõ aũt vt iuris ministeriũ importet.Nõ ob.c.si inter.j.e.q̃a ibi illa ṽba,ita ꝙ vnus alterũ.nõ ponunt̃ ad certã formã exprimẽdã,sed ponunt̃ exẽplificatiuę: vñ exẽpla nõ stringũt regulã,c.j.s̃.ne cleri.vel mo.Nõ ob.c.fi.j.eo.q̃a ibi nec factũ ꝑ se fuit potẽs ad mrimoniũ,nec ṽba ꝑ se, & iõ cũ ista duo im pfecta nõ tẽderẽt ad faciẽdũ vnũ pfectũ certe, ꝓpea nõ induceret̃ pfectũ mrimoniũ,l.Spadonẽ.§.qui multa.& hr̃ in l.2.in prin.ff.de excu. tut.ꝙ ibi & ṽba & factũ essent im pfecta,deducit̃,nã ṽba sonabãt ĩ spõsalia de futuro,factũ aũt copulę nõ fuit ɔsummatũ,q̃a nixus est id,qđ ꝑ ętatẽ nõ potuit, iõ nõ mirũ si facto illo nõ inducitur mrimoniũ.Nos loq̃mur in tali facto vel signo, qđ sonat in mrimoniũ,& ꝑ qđ ɔsensus demrat̃.Nõ ob.c.licet.j.de spõ.duorũ.q̃a rñdeo vt dictũ est ad c.si inter.Nõ ob.c.his q̃. 22.q.2. q̃a fateor,ꝙ ɔsensus exprimit̃ ꝑ verba,vel ẽt addi debet vel ꝑ ęq̃pollẽs, puta scripturã,20.q.j.vidua.vel ꝑ nutus,l.nutu.ff.de le.3.c.cũ apud.s̃.e. Nõ ob.l.filiusfa.§.inuitus.ff.de ꝓcur.q̃a fateor,quòd nõ dr̃ ɔsentire, nisi q̃s expsse ɔsentiat, sed dico expsse ɔsentire dr̃ q̃s ẽt per nutus & signa,iuribus ꝓxime allegatis . Eodẽ mõ rñdeo ad l. in eo.in pe.ver.ff.de ritu nup.Nõ ob.dũ dr̃,quòd verba sunt de forma,vel quòd lex canonica req̃rit verba,ergo nutu ɔhi nõ põt, ꝑ no.in d.l.j.in prin.iuncto §.si q̃s ita.& in l.q̃cq̃d astringendę, in prin.ff.de ṽb.obl. q̃a negat̃, quòd ṽba req̃rant,nec inuenit̃ iure

7 cautũ,imò potius apparet ɔriũ,ꝑ iura in ɔriũ adducta.† Non obdũ arguit de mrimonio spũali ad carnale,q̃a ad tollẽdã ɔnam sufficit dare instãtiam,c.sicut vrgeri. j.q.j. l.creditoris.& ibi gl.ff.de ope.no.nun.sed inter matrimoniũ carnale & spũale multę sunt drĩę,de q̃b⁹ j.dicã.ergo nõ est arguẽdũ de vno ad aliud,l.Papinianus exuli.ff.de mino.in argm̃.Nõ ob.dũ dr̃,quòd ad baptismũ req̃runt ṽba in valentib⁹ loq̃,d.c.cũ ꝓ paruulis.de ɔse.dist.4.q̃a fateor hoc eẽ verũ in baptismo.& dũ dr̃,ergo idẽ in mrimonio:negat̃,q̃a in mrimonio nõ rep̃it̃, quòd ꝓ forma req̃rant̃ ṽba sicut ĩ baptismo.Nõ ob.l.si repeteti. C. de ɔdi.ob cãn.q̃a ꝓcedit ɔriũ, qñ ꝓpositũ in mẽte retinet,ita quòd nõ demrat̃ parti: secus si in mẽte nõ retinet̃,sȝ demrat̃ ꝑ nutus vel signa,lȝ nõ ꝑ ṽba,ita quòd pars itelligit.Nõ ob.dũ dicit Inn.quòd seq̃ret̃ absurdũ, q̃a si ego viderẽ vna mulierẽ, & ɔsentirẽ in aĩo quòd volo illã in vxorẽ, & illa videret me & ɔsentiret velle me in maritũ aĩo,quòd eẽt mrimoniũ,q̃a nõ ẽ verũ.nã qđ dr̃ quòd ɔsensu solo ɔhit mrimoniũ, intelligit ita tñ,quòd ɔsensus sit simultane⁹,vt masculus sicut fœmina ɔsentiret,& eõ. qđ nõ hẽt locũ,nec interuenit, qñ solo aĩo q̃libet ꝑ se ɔsensit.facit tex.in l.j.§ j.ff.de pac.Nõ ob.c.j. j.de spõ. duorũ.q̃a itelligo tex.dũ dicit,& ore ɔsentit.late,i.nõ solũ ꝑ ṽba, sed ꝑ nutus & signa,q̃ ẽt ore fieri pñt,nõ aũt intelligo ore in loquẽdo, maxime per alia iura appareat, quòd sine verbis põt ɔhi mrimoniũ,d.c.cũ apud.Media fuit opi.Io.An.hic, quã seq̃t̃ Lap. alleg.sua 57.q̃ incipit,In noĩe do.amẽ,Casus talis est,q̃dã D.Mattheus.& distinguit,aut pcesserũt tractatus matrimonij,& postea facto vel ṽbo vel nutu ɔsenserũt in matrimoniũ, & erit mrimoniũ,nec hoc casu lex curabit de ṽbis,q̃a ex pcedẽtib⁹ tractatibus factũ,qđ poterat eẽ dubiũ, vel nutus declarat,l.Titia.§.idẽ rñdet. ff.de ṽb.obl.& iõ cũ de ɔsensu certo appareat, & mrimoniũ ɔsensu ɔhat,nõ req̃runt̃ ṽba.Et ꝓ ista opin.facit tex.in c.fi. de ɔiugio seruo.ibi,nec facto nec ṽbo ɔsensit.de cuius tex. intellectu dixi ĩ arg.ꝓ parte negatiua adductis,ar.17.facit ẽt tex.in c.veniens.j.de eo q̃ dux.in ma.de cuius intellectu dixi in 6.arg.partis negatiuę. facit tex.in c.vnico.circa prin.& ibi no.de despõ.impu.li.6. facit gl.nr̃a hic,dũ vult quòd subarratione annuli ɔfirmat̃ mat.qđ fuerat ab alio ɔctũ ꝓ filio.Et facit qđ voluit Arc. in c.sufficit. 27.q.2. & in palea duobus,ea.cã & q̃. dũ voluit, quòd ꝑ osculũ vel factũ sile,qđ nõ fit nisi cũ vxore,licite inducat̃ mrimoniũ, q̃a itelligit̃ pcedentib⁹ tractatibus.Aut nullus tractatus pcessit mrimonij,& tũc req̃runt̃ ṽba. & ita ꝓcedat tex.nr̃,nã cũ nutus vel signa sint q̃d dubiũ,nec sonãt expssum ɔsensum, non vr̃ ɔhi ꝑ ea mrimoniũ,in quo req̃rit̃ cõsensus.& facit tex. in c.illud.s̃.de ꝓsum.Sed iudicio meo ista opi.Io.An.nõ euacuat difficultates: nã capiẽdo primũ mẽbrũ,quòd vbi pcesserũt tractatus mrimonij, verba nõ requirũtur,sed facto vel nutu ɔhit matrimoniũ. primo est ɔ tex. nostrũ ibi,sed necessaria.qui gñař loquit̃.Itẽ ɔ oĩa argumẽta pro prima parte adducta.Secundũ quoq; mẽbrũ dũ vult,quòd qñ nõ pcessit tractatus,signa nõ sufficiãt,nõ vr̃ verũ,nã pcedentib⁹ tractatib⁹ signa sufficiunt,quia sumus certi de ɔsensu,quia pcedẽtia declarãt sequentia.quare ergo si signũ est certũ,qđ sonat in matrimoniũ,non vr̃ ɔhi matrimonium ẽt nõ pcedentib⁹ tractatib⁹: pone,est ɔsuetudo,quòd in patria non benedicitur vir & mulier simul a presbytero, nisi sint vir & vxor,vel est ɔsuetudo in pr̃ia, quòd non dat̃ annulus in digito annullari mulieri, nisi sit vir vel vxor,hoc signum est certũ signum matrimonij,nec in aliud põt interpretari.quare ergo si ꝑ hoc signũ ɔhat simul vir & mulier, nõ videbit̃ ɔctũ mrimoniũ, cũ hoc signũ ex ɔsuetudine sit certũ
8 plus vel saltẽ tm̃,q̃ illud qđ ꝑ pcedentes tractatus declarat̃. † Et faciunt q̃ vidimus in sili:nã baptismus nõ suscipit̃,nisi pcedẽtib⁹ ṽbis in valẽtib⁹ loq̃,c.cũ ꝓ paruulis.de ɔse. di.4. & tñ si q̃s patiat̃ se mergi in forma baptismi, ex quo signũ est certũ, ẽt si inuitus hoc facit,dũmõ nõ sit vis pcisa,tñ imprimit̃ character baptismi, c.de Iudęis.45.di.& ita ẽt videmus, quòd in ordinatione q̃ fit ab ep̃o,verba req̃runtur,c.q̃ q̃.23.dist.no.28.dis.c.j.& 32.dist.ꝑ totũ. & tñ videm⁹,ꝙ si q̃s patiat̃ se ordinari, & sic solo facto ɔsentiat, quòd q̃a signũ nõ est ambiguũ,sed in hoc sonat, suscipit̃ ordo,c. vbi ista.74.dist.ergo stat ɔclusio, quòd qñ signũ est certũ, ita dẽt ɔhi matrimonium, si tractatus non præcesserint, sicut ɔhitur si præcesse-

ADDITIONES.

a ¶Destinata.Adde Spec.in tit.qui fil.sint leg.ver.quid si quis ita.& Bal. in tit. de pa.constan.§.positiones.facit l.Delanionis.§.asinam.de fun. instr. & l. liberorum.§.ꝙ tamen Cassius.de leg.3.Io.de Imo.in l.1.j.col.ff.de duo. re. l. Labeo. de sup.leg.& l.sciendum.§.illud.de ædil.edi.Alex.consi.82.j.parte. & de ope. no.nun.in l.j.col.j.per glo.in l.stipulatio ista.§.hoc quoque.de verb.obliga. & Doct.in l.j.C.de vsu & habi.& in l.quod si nepotes.de test.tu.& Alex.in l.post dotem.pe.char.solu.matri.

b ¶Fiat.Adde etiam Do.Soc.consi.6.incip.Prædicta consultatio.circa finem 2.col. in prima parte,char.6.

pr æcesserint, qñ ſignum eſt dubiũ. Et hoc tenendo ꝙ verba non
ſint de eſſentia matrimonij. Si autẽ tenemus ꝙ verba ſint de eſ-
ſentia matrimonij, & reqrãtur ꝓ forma, tũc nihil diſtinctio Io.
An. nec in primo nec in ſecũdo mẽbro, qa vbi verba ſunt de for
ma, debent interuenire in ipſo ꝯctu, non aũt ante, l. j. in prin. & l.
continuus. in prin. ff. de verb. obli. facit in ſiñ l. cũ antiqtas. C. de
9 teſta. †Querit circa ꝓdicta Car. vtrũ ſtante ſtatuto epi vel alterius
hñtis ptatem circa hoc ſtatuendi, ꝙ ad ꝓbationem matrimonij
verba requirantur, poterit ꝓbari matrimoniũ ꝑ æqpollens. &
primo vr̃ hic tex. ꝙ ſic, iunctã cõi opinione Modernorum poſt
Hoſt. in articulo ꝓcedẽti. nam vult iſte tex. ꝙ neceſſaria ſunt quo
ad eccleſiã, & intelligitur. i. quo ad ꝓbationem verba, & tñ cõis
opinio ꝓdicta hẽt ꝙ probari põt matrimoniũ ꝑ æquipollens. In
a ꝯriũ tñ determinat, qa lex quantũcunq; dura ſeruanda eſt [a], l. ꝓ-
ſpexit. ff. qui & a quibus. & ſufficit ita ſcriptum eſſe, c. ſcriptum.
b 6. q. 3. & ſtatuta ſunt ſtricti iuris [b], c. in noſtra. j. de iniurijs & dã-
no da. iõ ex quo ſtatuto reqritur ꝓbatio ꝑ verba, nõ poterit ali-
ter fieri, ſed qa circa ꝓdicta dictũ eſt, ꝙ pater põt ꝯhere matrimo
niũ pro filia more Achademicorũ oĩa in dubium reſricantium.
Reuoco in dubiũ, nũqd pater poſſit ꝯhere matrimoniũ ꝓ filia,
ita ꝙ illam obliget. Et incipiendo ab affirmatiua parte tanq̃ di-
gniori adducitur primo tex. in c. honorantur. 32. q. 2. vbi conſulta
fuit Rebeca de matrimonio ſuo, ipſa aũt rñdere noluit parenti-
bus inconſultis: ergo ex conſenſu parentum depẽdet matrimo-
niũ. & aſſignat ibi rõnem, qa virginalis pudoris non eſt eligere
maritũ. ſed poſſumus rñdere, ꝙ procedit de honeſtate, nõ de ne-
ceſſitate, ꝑ iura q̃ allegabo ꝓ ꝯria parte. Secundo adducitur tex.
in c. mulier. 32. q. 2. vbi vult, ꝙ ſi filia vouit virginitatẽ ſine cõſen-
ſu parentũ, ꝙ pater põt ꝯhere & impedire votũ. Subijcit poſtea
in c. ſeq. idem eſſe in quacunq; muliere ẽt coniugata. & ſic intel-
ligitur illud votũ virginitatis ẽt de caſtitate matrimoniali. Ergo
patet, ꝙ ſicut in voto ſpũali pendet votũ ex conſenſu patris, ita
& in voto carnali. ſ. matrimonio, imò per declarationem cap. ſe-
quen. exꝓſſe infertur ad matrimoniũ. ſed poſſumus dicere, ꝙ li-
cet in pubere ille tex. quo ad votũ ꝓcederet, non tñ ſeqtur, ergo
pater põt obligare filiã ad matrimoniũ. nã nõ dr̃ hoc ibi, ſed be-
ne dr̃ ꝙ filia non põt obligari ex voto ſine conſenſu patris: non
aũt dr̃, ꝙ pater poſſit obligare filiã nõ conſentientẽ ad matrimo
niũ. Tertio adducitur tex. in c, merito. alias mulieres. ea. cã & qõ.
vbi exꝓſſe dr̃, ꝙ pater det nuptui filiã, ſed intelligo cõſentientẽ
vel tacite vel expreſſe, vt patebit ex j. dicendis. Quarto adducitur
tex. in c. fi. ea. cã & q. ibi, extra voluntatẽ parentis vel ſuam. & ſic
alternatiue tex. põderat in matrimonio voluntatẽ patris vel ip-
ſius filię, ergo ſequitur ꝙ alterũ iſtorũ ſufficit, & ſic ſola volũtas
patris obligabit filiã ad matrimoniũ. ſed intellige de voluntate
exꝓſſa, & ſic ſtabit alternatiua, ꝙ ſiue interueniat volũtas patris
exꝓſſa cũ tacita filiæ: ſiue interueniat voluntas filiæ exꝓſſa, ſuffi-
ciat ad matrimoniũ. vel ibi poſitũ eſt de voluntate patris, ꝙ non
interueniſſet ad aggrauandũ magis, qđ matrimoniũ nõ valeret,
non tñ ſumendũ eſt ar. a ꝯrio ſenſu, ne reſultet abſonus intellͣs,
iuxta gl. in c. vnico. de ęta. & qual. li. 6. hr̃ in c. ſignificaſti. s̃. de fo-
ro cõpe. in l. 2. C. de cõdi. inſer. Quinto adducitur tex. in c. ſi dñs.
11. q. 3. nam ſuperioribus noſtris iubentibus honeſta, eſt parendũ:
ergo ſi pater ꝓ filia ꝯhat matrimo. obligabitur filia, cũ nõ poſſit
ꝯdicere, ſed tenetur obedire. So. non valet ꝯña, tenet qs obedire
vni, niſi iuſtam habuerit cãm ꝯdicendi: ergo ille ꝯhendo obligat
iſtũ vel aliter. c. ſi dñs. nõ hẽt locũ in matrimonio, qđ dẽt gaude-
re oĩmoda libertate, c. cũ locũ. & c. cũ apud. s̃. eo. Sexto adducit,
bonum eſt argm̃ de matrimonio carnali ad ſpũale & eꝯ, c. ſicut.
7. q. 2. c. qm̃ frequenter. §. ſi vero. & §. porro. j. vt lite non cõte. Sed
qs ꝑ ſuperiorẽ põt cogi ad beneficiũ acceptãdũ, c. in ſcripturis,
8. q. j. l. ſi queq̃. C. de epiſ. & cle. ergo & ad matrimo. cogi poterit.
So. licet poſſet dicere rõnẽ eſſe drĩæ, qa beneficiũ nec creditur,
qđ & alteri parcas, nec quantũ iuſſit annulles, tñ rõ publicæ vti-
litatis inducit aliã drĩam. Nã ꝑpea cogetur qs acceptare benefi
ciũ, qa in eo vertitur publica vtilitas. ſed in matrimonio potius
attẽditur vtilitas priuata principaliter, & melius eſt nõ ꝯhere q̃
ꝯhere, c. nuptiæ, 32. q. j. Et inuitæ nuptiæ ſolent habere infelicem
exitũ, c. ex lr̃is. & c. requiſiuit. s̃. e. non mirũ, ſi qs cogitur ad acce
ptandũ beneficiũ, & non acceptandũ maritũ vel vxorẽ. Et faciũt
q̃ j. dicã in differentijs. Septimo adducitur l. ſi q̃ patris. ff. de ſpõ-
ſa. & l. in ptãte. eo. tit. l. viduæ. C. de nuptijs. l. ſi patre cogẽte. ff. de
ritu nuptiarũ. vbi ꝓbatur, ꝙ pater põt ꝯhere matrimoniũ ꝓ filia,
& illã obligat. ſed gl. in l. Paulus. ff. de ſtatu ho. ſoluit ꝯrium, dum
vult ꝙ de iure canonico matrimoniũ nõ pendet ex volũtate pa-
tris, licet ſecus de iure ciuili. & vidimus tex. in c. cũ apud. s̃. eo. Et
faciũt q̃ vidimus in c. cũ locũ. s̃. eo. Octauo adducit tex. in c. ſug-
geſtũ. & in c. 2. & c. cũ ſumus. s̃. de regularibus. vbi pr̃ põt offerre
filiũ impuberẽ monaſterio. So. illa eſt oblatio facti, q̃ multũ ope
ratur ad oblationẽ iuris, qa ex conuerſione regulari de facili ibi
permanebit: & ſic ſuo conſenſu accedẽte remanebit ꝓfeſſus, tñ
quo ad offm̃ iuris illa oblatio nihil operaretur, niſi ex conuerſa-
tione accederet conſenſus filij poſtea puberis. Nos q̃rimus, an
matrimoniũ ꝑ patrẽ põt ꝯhi, ita ꝙ obliget filiã inſpecto iuris ef-
fectu. Nono adducit tex. in c. j. j. tit. j. vbi tex. dicit, poſſet aũt de fi-
lio nondũ adulto, cuius voluntas diſcerni non põt, pater cui vult
matrimonio tradere. & poſtq̃ filius ꝑuenerit ad ꝑfectã ętatem,
oĩno ſeruare & adimplere dẽt: ergo eſt ibi caſus de broca, ꝙ pa-
10 ter põt obligare filiũ ad matrimoniũ. † Solutio: abbas antiquus
intellexit illũ tex. ibi quo ad finẽ publicæ honeſtatis introducẽ-
dæ, ꝙ pater põt tradere filiũ. ſed iſta ſolõ nihil valet, qa eſt ꝯ tex.
c in fi. dum dicit, oĩno ſeruare dẽt: nam de nã dictionis, omnino [c],
eſt vt importet ꝓciſam executionẽ, prout eſt glo. in cle. j. in ver-
bo, oĩno. de vita & hone. cler. eſt glo. in cle. 2. de æta. & quali. in l.
Græce. §. illud. ff. de fideiuſſo. ſed eſt ẽt iſta ſolõ ꝯ caſum ad literã
in c. vnico. in fi. de deſponſa. impube. lib. 6. vbi tex. vult, ꝙ ſi pater
ꝯhat matrimonium pro filio pubere vel impubere non conſen-
tiente, non naſcitur aliqua publica honeſtas, nec matrimonium
valet. præterea facit rõ: publica honeſtas ẽt ex ſponſalibus inua-
lidis ꝓpterea naſcitur, qa de facto ſaltem conſenſum eſt in ſpõ-
ſalia: vnde vbi non adeſt conſenſus, nunquam naſcetur publica
honeſtas, c. vnico. eo. tit. lib. 6. c. ad audientiam. vbi vidimus. s̃. eo.
ſed in c. j. j. tit. j. loquitur tex. de impubere, qui non põt conſenti-
re, vt hoc tex. noſtro ibi, & pueri. & exꝓſſe patet ex illo tex. ibi,
cuius voluntas non põt diſcerni. ergo non eſt poſſibile intelli-
gere, ꝙ ille tex. loquatur quo ad publicam honeſtatem. Hoſt. ibi
dat intellectum, per quem euacuatur ꝯrium, ꝙ intelligatur, pa-
ter põt tradere filium impuberem matrimonio traditione facti.
ſimile etiã in c. veniens. s̃. eo. & in c. ex parte S. de reſti. ſpol. non
autẽ ꝙ iſta traditio de ſe pariat iuris effectum, ſed quia per coha-
bitationem de facili inducitur copula, vel ratificatio, vt vidimus
in c. iuuenis. s̃. eo. ideo tex. dixit, ꝙ traditur matrimonio, i. ad in-
ducendum matrimonium. nec dicat quiſpiam illa verba, omni-
no ſeruare & adimplere debet, poſtq̃ ad perfectam ætatem per-
uenerint: repugnant, quia vidẽtur innuere, quòd illa traditio ius
importet. Solu. clara eſt, quia intelligitur filio non cõtradicente,
poſtq̃ ad pubertatem peruenit: nam tunc cum eẽt traditus ma-
trimonio impubes, & perſeuerat poſt pubertatem in cohabita-
tione, vr̃ ratificaſſe matrimonium a patre ꝯctum, & iõ non mirũ
ſi tex. dicit, ꝙ cogitur ſeruare, & de hoc eſt tex. in c. vnico. 2. rñſo.
de deſpon. impu. lib. 6. alias ſi aliter intelligeremus illum tex. ſe-
queretur quòd c. j. de deſpon. impu. j. corrigeret c. j. 30. q. 2. vbi ex-
preſſe dr̃, quòd pater non põt ꝯhere pro filio, & ſi ꝯxerit ipſo mi-
nore exiſtente, non valet niſi acceſſerit conſenſus ipſius poſtea
facti maioris: & poſtea eſſet neceſſe dicere, quòd ca. j. j. de deſpõ.
impube. corrigeretur per c. vnicum, de deſpon. impube. li. 6. vbi
expreſſe cauetur, quòd pater non põt ꝯhere matrimonium pro
filio impubere, ita quòd obligetur filius, niſi filius ratificauerit.
Vnde vt euitetur iurium correctio iuxta c. cũ expediat. cũ vulga.
de ele. li. 6. adhęrebimus huic intellectui Hoſt. & latius ibi dicã.
Decimo adducitur tex. in c. ad id. s̃. eod. vbi vitricus dedit priui-
gnam cuidam matrimonio & minorẽ, & tñ vult tex. quòd licet a
prin. illa repugnaret, valet matri. ſi hoc põt vitricus, qui non hẽt
priuignam in poteſtate, quanto magis pater poterit. So. ibi ma-
trimo. non tantũ valet propter contractum factum cum vitricõ,
quantum ex cohabitatione poſtea ſequenti vt ibi dixi. Vndeci-
mo adducitur tex. in c. j. de matrimonio cõtracto contra interdi-
ctum eccleſiæ. vbi frater põt cõtrahere pro ſorore. Solu. ille tex.
loquitur, quando ſoror erat præſens, & conſentiebat, dubiũ no-
ſtrum procedit, quando non apparet filiam conſentire. Duode-
cimo adducitur tex. in c. j. 32. q. 3. in vltimis verbis textus ponde-
rat, quòd matrimonium fuit ꝯctum de cõſenſu patris & filiæ, dũ
dr̃ q̃ illorũ conſenſu. ſed ita eſt, qñ cõſenſus duorum reqritur ad
actũ, ille dẽt ꝓferri, qui eſt dignior, c. innotuit. s̃. de elec. ergo hoc
caſu

ADDITIONES.

a ¶Seruanda eſt. Adde Do. Soci. conſi. 302. inci. Videbatur primo aſpectu. ver. ſe-
cundum Corrclarium. circa medium, in 2. parte. char. 223. & conſi. 188. incip.
Viſa bulla Pauli Secundi. ver. ſed in caſu noſtro. in d. parte, char. 61.

b ¶Stricti iuris. Et adde, ꝙ ſtricte intelliguntur, quia fiunt ad inſtar ſtipulationis,
vt per D. Meum Do. Soci. conſi. 274. inci. In cauſa Do. Lyſæ verſi. confirmatur
hoc. in 2. parte, char. 191. & conſi. 30. inci. Quamuis ex his. verſi. quinimmo
non ſolum. in j. parte, char. 58.

c ¶Omnino. De hac dictione vide etiam Bal. in l. ſuper rebus. C. de contrahen.
empt. & Saly. in l. 2. 3. col. C. de iure emphy. & Do. Soci. conſi. 249. inci. Materia
præſentis conſultationis. ver. j. in effectu, circa fi. in 2. parte, char. 136. Sed ad-
de quòd recipit determinationem congruam, Bal. loco ſupra alleg.

caſu ſemper filia dẽt ſequi volũtatẽ patris tanq̃ dignioris. Solutio: ɔ̃rium procedit in his, q̃ ſunt cõia pluribus vt vniuerſis: nos loquimur in his, q̃ ſunt cõia pluribus vt ſingulis: imò fortius hic actus matrimonij in nullo eſt cõis patri cũ filia, ſed eſt actus ſolius filiæ: & iõ ex illius ſolius conſenſu pendere dẽt, c. cũ apud. s̃. eo. nec ob. ꝙ tex. ille dicat, q̃ illorũ conſenſu, &c. q̄a narrat facti accidentiã, vel venit ad exprimendũ, ꝙ vtriuſq; cõſenſu celebrata erant ſponſalia, vt declaret q. ꝓpoſitã, an pater punitur ſi filia ɔ̃uenit ſponſalibus. & dicit ꝙ ſic, ſi ipſo cõſentiente ɔ̃cta ſunt & diſtracta. Tertiodecimo adducitur tex. in c. veniens. el j. s̃. eo. vbi illa mulier acceperat vnũ maritũ cõſanguineũ, tradita fuit alteri ꝑ parentes, deinde in matrimonio & inuita poſt hoc nupſit tertio: dicit tex. in deciſione, ꝙ ſi primũ matrimoniũ ꝑ cõſanguinitatẽ eſt ſeparatũ, ſecundus aũt vir, cui a parentibus fuit copulata, mortuus ẽ, ꝙ tũc põt remanere cũ tertio. ergo a ɔ̃rio, ſi ſecũdus, cui eſt tradita a parentibus, ſuperuixiſſet, valuiſſet hoc matrimoniũ, nõ aũt tertiũ: & tñ filia nõ conſenſerat. ſed poteſtis dicere, ꝙ nõ eſt ſumendũ arg. a ɔ̃rio ſenſu, q̄a reſultaret abſonus intellẽs. vl̃ dicite vt ibi. Decimoquarto adducitur tex. in c. ex lr̃is. 2. s̃. eo. vbi pater mandat ɔ̃hi matrimoniũ ꝓ filia, & mãdat Papa obſeruari. Ibi concurrebat conſenſus filiæ. Contrariã partẽ tenent cõiter Doct. in c. j. j̃. tit. j. in c. j̃. de ma. ɔ̃c. ɔ̃ interdic. eccl. q̄ cq̄d ibi Hoſt. de eius opi. dicam j̃. in diſtinctione. tenet Io. An. poſt gl. & cõiter Scrib. in c. vnico. §. fi. in gl. in verbo, ſponſalia. de deſpon. impub. li. 6. Et primo adducitur in ca. j. 30. q. 2. vbi vult, ꝙ vbicunq; tractat̃ de matrimonio ɔ̃hendo, inſpiciat̃ an illi, q̄ debẽt ɔ̃here, cõſenſerint, nec attẽdat̃ q̄d voluerit pater, ſi illi nõ cõſenſerint: ergo eſt ibi caſus, ꝙ filia inuita pater nõ põt ꝓ ea ɔ̃here mr̃imoniũ. So. licet iſta ſit veritas, tñ diſputatiue põt dici ꝙ ɔſentire dr̃ filia, q̃ nõ hẽt iuſtã cãm ɔ̃dicendi, ẽt ſi ɔ̃dicat, l. ſed q̃ patris. vbi caſus de matrimo. loquẽs. ff. de ritu nup. vbi vult tex. ꝙ dũmõ pater nõ eligat virũ indignũ, filia non dicat̃ habere iuſtã cãm ɔ̃dicendi. Et facit tex. in l. ſi cũ dotẽ. §. eo aũt tꝑe. & ibi Bal. & in l. dotẽ. ff. ſol. mat. vbi dr̃ filiã patri ɔſentire, ẽt ſi ɔ̃dicat ſine iuſta cã. & iõ dũ ibi dr̃, ꝙ req̄ritur ꝙ filia ɔſentiat qñ pater ɔ̃hit ꝓ ea mr̃imoniũ, intelligo cõſentiat. i. nõ ɔ̃dicat iuſta rõne. ſecus ergo ſi ɔ̃diceret ſine rõne. Secũdo adducit̃ tex. in §. ſufficit. 3[illegible]. q. j. vbi dr̃, ſufficit ad matrimoniũ cõſenſus eorũdẽ, de quorũ cõiunctione agit: ergo ſeq̄tur, ꝙ cũ agatur de cõiunctione filię in caſu nr̃o, ꝙ nõ attẽdit cõſenſus pr̃is. So. illud verbũ, ſufficit. tollit ɔ̃riũ, q̄a de eius nã eſt vt ſignificet nihil aliud req̄ri, iuxta gl. in c. ſtatutũ. in prin. de reſcri. li. 6. vñ fateor, ꝙ ad mr̃imo. ſufficit ſolus ɔſenſus patris. & ita loq̄tur ille tex. ſed qđ. ſi tñ pater ɔ̃hat ꝓ filia, filia debeat illi hãc reuerentiã, vt ei obtẽperet, ex quo nõ hẽt iuſtã cãm ɔ̃dicẽdi, q̄a nõ eligit virũ indignũ vel impotentẽ, ille tex. nõ. Vnde cũ iure ciuili ſit tex. exp̃ſſus, ꝙ ſi pr̃ nõ eligit virũ indignũ, ꝙ filia nõ põt ɔ̃dicere, d. l. ſed q̃ pr̃is. & de iure canonico nõ reperiat̃ hoc imutatũ, imò potius coadunatũ, vt in argumẽtis ꝓ prima parte adductis: ergo ſtabimus legi ciuili, q̃ exp̃ſſe loq̄tur, c. 2. cũ ibi no. s̃. de ope. no. nun. Tertio adducit̃ tex. in c. cũ apud. s̃. eo. eodẽ mõ quo ꝓximũ ar. & iõ cadit eadẽ ſo. Quarto adducit̃ tex. in c. cũ initiat. cũ c. ſequenti. & ſeq. 32. q. 2. vbi dr̃, ꝙ factione & cõiunctione ipſarũ partiũ ɔ̃hit̃ matrimo. ergo cũ pr̃ non ſit pars, ſed filia, nõ ɔ̃het̃ mr̃imoniũ ꝑ patrẽ. Sol. hr̃ loco patris ex quo lex ꝑmittit ei ptãtẽ noĩe filię ɔ̃hẽdo, ſicut in ſilii in l. 2. ff. rẽ pupilli ſaluã fore. in c. q̃ q̃. de vſu. li. 6. Quinto adducit̃ tex. in c. vnico. §. fi. de deſpõ. impu. li. 6. vbi ponũtur 5. caſus, tres in q̄bus pr̃ põt ɔ̃here ꝓ filio vl̃ filia, & duo in q̄bus q̄libet alius põt ꝓ alio ɔ̃here mr̃imoniũ. primus de cõſenſu exp̃ſſo filij. ſecũdus de tacito ɔſenſu, puta facto demonſtrato vel aliter. tertius, qñ pñte filio pr̃ ɔ̃hit. duo alij ſunt in ex̃neo, qñ illo abñte, ꝓ quo ɔ̃hit, q̄s ɔ̃hit mr̃imoniũ ꝓ alio, & illa ratificat exp̃ſſe, vbi ſcit alius qñ ratificat̃ tacite. ſubijcit poſtea tex. ꝙ ex̃ hos caſus nullo mõ valẽt ſpõſalia ꝑ alios ɔ̃cta, vel matrimoniũ: ſed hic clare ſumus ex̃ hos caſus, q̄a nec p̃ſupponimus exp̃ſſum ɔſensũ nec taciũ, nec pñtiã cũ taciturnitate, nec ratificationẽ tacitã vel exp̃ſſam. ergo nõ valebit hoc mr̃imoniũ. Sol. hr̃ ꝓ ɔſentiẽte tacite, ex quo nõ hẽt iuſtã cãm ɔ̃dicẽdi, licet ɔ̃dicat, vt dixi in j. ar. huius partis. Sexto adducit̃ tex. in c. veniẽs. el j. s̃. eo. cum ibi no. vbi mr̃imoniũ fuit ɔ̃ctũ ꝑ patrẽ filia inuita, & poſtea filia nupſit alteri, & declarat̃ mr̃imoniũ ſequẽs valere. So. ille tex. potius probat ɔ̃riũ, q̄a ibi ꝑ ꝑea declarat̃ ſequẽs mr̃imoniũ valere, q̄a mortuus erat vir, quẽ pr̃ filię dederat. Septimo adducit̃ tex. ĩ c. ex lr̃is. j̃. ti. j. vbi pr̃ ɔ̃xit ꝓ filio impubere, & pr̃ alius ɔ̃xit ꝓ filia pubere: dicit ibi tex. ꝙ dẽt expectari ɔſenſus filij impuberis, & ſic donec pubes fiat: & ſic pr̃ nõ potuit obligare filiũ ad matrimoniũ. So. ille tex. loq̄tur in impubere, in quo nõ põt habere locũ verus ɔſenſus, vt hoc tex. in fi. ergo nec p̃ſumptus, l. q̄ ad certũ. in ar. ff. locati. nõ enim põt ſcire impubes, an hẽat iuſtã cãm ɔ̃dicendi vel ne.

Octauo adducit̃ tex. ĩ c. ſuꝑ eo. j̃. de ɔdi. appo. vbi mr̃imoniũ ɔ̃ctũ ſub ɔdõne, ſi pater cõſenſerit: eſt ɔdõnale, & deficit patre nõ cõſentiente. ſecus dicit tex. ſi ɔſenſus eſt ſine iſta ɔdõne, quia ſit de pñti, vt patet a ɔ̃rio ex tex. ibi, cũ hmõi ɔſenſus. ergo ĩ mr̃imonio ſolũ attẽdit ɔſenſus filiæ & non patris. So. fateor ꝙ ſolus ɔſenſus filię ſufficit ſine cõſenſu patris. & ita loq̄tur ille tex. ſed nos q̄rimus, nũq̄d ſufficiat ɔſenſus patris, ex quo filia nõ hẽt iuſtã cãm ɔ̃dicendi. Nono adducit̃ tex. 32. q. 2. in prin. & §. his ita. vbi tex. dicit, ꝙ nubat in dño, q̃ nubere intẽdit. ſed Deus vult liberã volũtatẽ, c. marito. 15. q. j. ergo pater nõ põt obligare filiã inuitam. So. cũ virginalis pudoris ſit non eligere maritum, c. honorantur. 32. q. 2. aliter eſt in culpa, ex quo non hẽt iuſtã cãm ɔ̃dicendi, ſi non conſentit patri, & iõ pater non dr̃ tam metũ incutere & filiã cogere, q̃ eſſe miniſter iuris ſibi permittentis, vt pro filia maritum eligat. facit tex. in l. fi. §. pe. ff. quod metus cã. Decimo adducitur tex. in c. cum cãm. j̃. de raptoribus. vbi ſufficit mulierẽ raptã conſentire in matrimoniũ cum raptore, licèt pater ɔ̃dicat. Sol. dici-
11 te vt dictum eſt ad c. ex literis. j̃. ti. j. † Vndecimo adducitur tex. in c. puellæ. 20. q. j. vbi põt filia vouere religionẽ ſine conſenſu patris, & ẽt ita non cogetur conſentire patri eam religioni offerẽti, c. cum ſimus. & c. ſeq. s̃. de regu. ergo cum longe peius ſit matrimoniũ ɔ̃here, q̃ religionem ingredi, quia Chriſtus plus amat virgines [a] q̃ coniugatos, glo. in c. j. in fi. de ſum. Trini. & homini tendenti ad regna cęlorum non expedit vxorem habere, c. tunc ſaluabitur. 33. q. 5. ſi ergo non põt pater obligare filiã ad religionem, multo minus ad matrimoniũ. Solu. patet ex d. c. honorantur. quia virginalis pudoris nõ eſt eligere nuptias vel maritũ: ergo lex permittit patri hoc facere, ſed religionẽ ingredi nullum vel nullã decet. Duodecimo adducitur: nã oẽs in Chriſto ſumus pares, c. j. de conuer. coniug. c. ius nãle. j. diſt. matrimoniũ aũt eſt de iure diuino, c. vnico, de voto & voti redẽp. lib. 6. ergo non erit curandũ, ꝙ filia magis eligat cum vno q̃ cum alio, quia ſatis eſt ꝙ oẽs ſumus filij Adæ [b]. & ſic non eſt curandum, q̄a filia ɔ̃dicat. Solu. iſtud argm̃ facit in ɔ̃rium, nam poſito ꝙ non eſt curandum de ɔdõne perſonarũ, & poſito ꝙ patri permittatur prouidere de marito, iuribus in prima parte alle. clarũ eſt ꝙ filia non hẽt iuſtã cãm ɔ̃dicendi ex qualitate perſonæ. Decimotertio adducitur: hõ liber non põt obligari ad perpetuã ſeruitutẽ, §. ne aũt. & ibi glo. Inſti. de vſufruc. l. Titio centum. ff. de condi. & demon. ſed matrimoniũ eſt iugũ perpetuũ, c. ſunt qui. 27. q. 2. c. non debet. j̃. de cõſan. & affi. ergo per patrem nõ dẽt poſſe obligari filia ad matrimoniũ. ſed hoc argõ attento ſequeretur, ꝙ nullum matrimoniũ non valeret, quia nec quis põt ſeipſum obligare ad ſeruitutem perpetuam, d. §. ne autẽ. vbi glo. c. ex reſcripto. s̃. de iureiur. hr̃ in c. expoſita. s̃. de arbitris. nec eſt verum dicere, ꝙ ꝑ matrimoniũ fit ſeruus ex toto, imò dr̃ bonum eſſe, c. nuptiarum. c. nuptiæ. 27. qõ. 2. Decimoquarto adducitur tex. in c. j. j̃. tit. j. vbi dicitur, ꝙ pro filio adulto, qui aliquo modo non conſenſit, non põt pater contrahere matrimonium. Solu. illud aliquo modo euacuat contrarium: nam vnus modus conſentiendi a iure inductus eſt quãdo non habet iuſtam cãm ɔ̃dicendi, vt dictum eſt in ſolutione primi argumẽti pro hac parte. Decimoquinto adducitur tex. in c. j. 31. q. 3 vbi vult tex. ꝙ punitur pater, qui in diſſolutione ſponſaliũ conſentit a filio facta, ſi ſponſalia de amborum conſenſu cõtracta ſunt: ergo vr̃ a ɔ̃rio, ꝙ ſi ɔ̃cta ſunt ſponſalia ſine cõſenſu filij, ꝙ non punitur, & tñ clarum eſt, ꝙ ſi ſponſalia valerent, puniretur ɔ̃ueniens tam pater q̃ filius, c. ex literis. el 2. & ibi vidimus. s̃. eo. ex quo ergo non punitur, ſi non ſunt ɔ̃cta de conſenſu filij: ergo vr̃ ꝙ non valuerunt. Solu. illud pronomen, illorũ. nõ refertur ad filios ſed ad parentes. q. d. ille tex. ſi pater conſenſit ſponſalibus filij, punitur poſtea cõſentiendo diſſolutioni: ſecus ſi nõ ɔſenſit, ꝓut vidimus ẽt in d. c. ex lr̃is. eſſe regulare. & ſi dicat̃, imò filius nunq̃ põt diſſoluere ſpõſalia ſine cõſenſu patris, l. in ptãte. ff. de ſpõ. fateor quo ad filiũ, vt diſſolutio ſpõſaliũ valeat, ſꝑ req̄ritur ɔſenſus patris: ſed nos q̄rimus quo ad puniendũ patrẽ caſu quo filius ſpõſalia de facto diſſoluat, & tũc dicimus ꝙ nõ punit̃, q̄a ſine patris ɔſenſu filius diuertit, d. c. j. Vltimo adducit̃ tex. in l. viduæ. C. de nup. vbi vult tex. ꝙ viduæ ẽt emãcipatæ: & ſic ex illa implicatiua, ẽt. ſentit idẽ eẽ in emãcipatis, qđ in ptãte valetexiſtẽtibus, nõ pñt ad ſecũdas nuptias trãſire ſine cõſenſu patris. ſubijcit poſtea, ſi pater vult eligere vnũ, & mulier alium, ꝙ cęteris paribus

ADDITIONES.

a ¶Virgines. Nam virginitas replet paradiſum, & ſola poteſt animas repræſentare Deo, & eſt principium aliarum virtutum, glo. in c. cauſam. in fi. in verbo, priuilegio. & ibi vide Panor. in 2. col. in fi. in verſi. vlt. glo. quęrit.

b ¶Adæ. Adde quòd Adam primus homo & pater noſter natus fuit in agro Damaſceno. glo. eſt in l. aſſumptio. ff. ad muni.

paribus præfertur voluntas mulieris. Si ergo de iure ciuili maiorem ptãtem hẽt pater in matrimonialibus q̃ de iure ca. vt no. in l. Paulus. ff. de statu ho. voluntas filiæ pfertur voluntati patris, posito ꝙ eque eligat, multomagis de iure ca. q̃a poterit ꝯdicere patri, ita ꝙ ex sponsalibus per patrẽ nõ obligetur. So. possumus dicere, ꝙ illud, esset. stat impropriè, nec includit filios in ptãte, q̃a esset ꝯ tex. in l. sed q̃ patris. ff. e. vbi satis est, ꝙ non eligatur ꝑ patrẽ indignus, & filia cogitur consentire. vel licet in primo rñso, dũ dr, ꝙ filia non põt transire ad secundas nuptias sine consensu patris, ille tex. ꝓcedat tam in filia in ptãte q̃ in emancipata: tñ in secundo rñso dũ vult, ꝙ voluntas filiæ pferatur, ꝓcedit solum in emancipata, nec est absurdũ, ꝙ possit duobus determinabilibus, siue tacite siue expresse sequens determinatio referatur solũ ad vnũ, ad qđ cõmode põt referri & non ad aliud, iuxta glo. in c. statutũ. de rescri. li. 6. tñ pro maiori declaratione pdictorũ dum q̃ritur, an matrimoniũ per aliũ ꝯtum pro me vel noie meo valeat, theorice procedendo dicite, Aut est prorsus extraneus, qui ꝯhit, & tunc si hẽt mandatum speciale, valet matrimoniũ, dũmõ non fuerit reuocatũ anteq̃ expedierit actũ, c. fi. de procur. lib. 6. & ibi no. Si vero nõ hẽt mandatũ speciale, sed gñale ẽt cum clausula, & omnibus alijs casibus requirentibus speciale mandatum: expresso aliquo casu de requirentibus speciale mandatũ, sed non isto, puta in c. qui ad agendum. de procu. lib. 6. & tunc non põt ꝯhere, nisi vt dicam in sequẽti membro: quia perinde est, ac si nullum mandatum haberet quo ad matri. glo. est no. in d. c. fi. & in d. c. qui ad agendum. no. in c. procurator. de elec. lib. 6. in cle. non põt. de procu. Si vero nullum hẽt mandatum: & tunc si ꝯhit pro pñte & aliquo facto, vel aliter consentiente q̃ per taciturnitatẽ, valet matri. c. vnico. §. pe. & fi. de despon. impu. li. 6. idem si aliter ratificauit ex postfacto, siue abñs fuit, siue pñs tpe ꝯtus, d. c. vnico. §. fi. Si vero ꝯxit pro pñte & tacente, & in hoc est varietas. nã Host. & Gof. in c. j. j. de matrimo. ꝯto con. interdictum eccle. & Host. in c. ad id. s. eo. & glo. in d. c. vnico. §. fi. in verbo, sponsalia. videntur tenere ꝙ valet matrimo. mouentur primo per tex. in l. si remunerandi. §. si passus. & in l. qui patitur. ff. mandati. vbi qui patitur, ꝙ alius pro se fideiubeat, vr̃ mãdare: ergo ita qui patitur, ꝙ alius pro se ꝯhat matrimoniũ, vr̃ mandare. sed sol. apparet ex his, q̃ vult glo. no. in rña, qui tacet. de reg. iu. li. 6. Inno. in c. in Genesi. s. de elec. glo. in l. filiusfa. §. inuitus. ff. de procu. nam illa iura loquuntur in mandato fauorabili, siue actu fauorabili ipsi tacẽti: nos loquimur in ꝯtu odioso, vel saltem oneroso: nam in fauo-
a rabilibus sibi tacens habetur pro cõsentiente[a], d. iuribus. Et ita intelligit Bar. illum passum in l. q̃ dotis. ff. so. mat. in pe. col. intelligit Panor. in c. nonne. s. de psumptio. sed nos loquimur in ꝯtu matrimonij, quod non est fauorabile ꝯhenti, sed onerosum, vt sentit gl. notabilis in l. si extraneus. ff. de condi. ob cãm. & faciũt q̃ hñr in c. 2. s. de conuersione infidelium. & patet, quia obligat ad perpetuam & mutuam seruitutẽ, c. sunt qui. 27. q. 2. c. non dẽt. de consan. & affi. & patet ex illo dicto Socratis, qui interrogatus ab adolescẽte vtrũ expediret ei vxorẽ ducere: rñdit, vtrum feceris, te pœnitebit hinc. i. si duxeris, solicitudo perpetua: illinc. i. si non duxeris, orbitas te comitabitur. Adducunt secundo c. ad id. s. e. tit. vbi vitricus, & sic extraneus. nã quo ad materiã matrimonij extraneus dr̃, qui non hẽt in ptãte personã, de cuius matrimonio ꝯhitur, l. vnica. §. extraneum. C. de rei vxoria actione. põt tñ, licet sit extraneus, ꝯhere pro priuigna matrimoniũ, & valet: sed ibi potius valet ex sequenti ratificatione ꝑ cohabitationẽ inductã, q̃ valeat ex ꝯtu vitrici. Adducunt tertio tex. in d. c. vnico. §. pe. sed ille tex. loq̃tur in parentibus, in quibus est spãle ꝑ reuerentiã illis debitã & amorẽ, quẽ verisilr hñt filijs vel nepotibus, l. isti q. dẽ. in fi. ff. qđ metus cã. Contrariũ, ꝙ extraneus ꝯhendo ꝓ pñte & tacente matrimoniũ, illũ non obliget. & tenet Io. An. in nouella, & q̃ post eũ scripserunt in d. c. vnico. tenẽt cõiter Doct. post Inn. in d. c. j. j. de matri. ꝯc. con. inter. eccle. tenent D. Ant. & Imo. hic, mouentur ꝑ tex. in d. c. vnico. §. pe. vbi spãliter cauetur in parentibus: ergo in ꝯriũ ius cõe in alijs, c. pñti. §. loca. de pbẽn. li. 6. mouẽtur secũdo, nã matrimoniũ ꝯhitur cõsensu ipsarũ principaliũ partiũ, c. vnico. 30. q. 2. nec reperitur cautũ, ꝙ possit ꝯhi ꝑ aliũ, nisi in d. c. fi. & in d. c. vnico. §. pe. & fi. in q̃bus casib. iste nõ exprimitur. si ergo non reperitur mutatũ, stabimus regulę antiquę, q̃ hẽt vt ꝑ aliũ non ꝯhatur matrimoniũ, in c. ꝯtõ. & ibi no. de cle. in 6. aut parentes siue masculi siue fęminę ꝯhunt ꝓ descẽdentibus, & tunc si hñt mandatũ spãle, vel facto filius approbet, vel expsso ꝯsensu, vel psens ꝑ taciturnitatẽ ꝯfirmet, valebit mat. d. c. vnico. §. fi. quẽ tex. intelligunt ibi Doct. procedere in matre, ex quo loq̃tur gñalr de parentibus: & sic rõ illius tex. nõ est ꝑ patriã ptãtẽ, sed ꝑ reuerentiã simul cum amore iunctã: ꝓ ꝯdicente aũt filio vel filia non possit aliq̃s ex parentibus ꝯhere, iu-

ribus allegatis in articulo ꝓximo disputato pro negatiua parte, sed quia s. in solutionibus argumẽtorũ dictũ est, ꝙ matrimoniũ carnale differt a matri. spirituali, iõ hinc sumpta occasione Doc. hic enumerant nõnullas drñas inter matrimoniũ carnale & spi-
12 rituale, & aliquas ponit Car. in cle. j. in 6. col. de renũ. † Et primo dicunt esse drñam, q̃a matrimoniũ carnale non põt ꝯhi nisi cum vna eodẽ tpe, nec q̃s põt eodẽ tpe habere plures vxores, c. gaudemus. j. de diuortijs. sed plura beneficia bene quis habere põt eodem tpe, c. de multa. & ibi no. s. de pbẽ. c. lr̃as. de ꝯcess. præbẽ. Secundo differunt ex mõ ꝯhendi: nã ad matrimoniũ spũale req̃ritur verba & forma scrutinij, c. innotuit. s. de elec. ad matri. vero carnale non req̃runtur verba, fm cõem opin. vt s. dixi. Tertio differunt, q̃a ad matrimoniũ carnale nemo cogitur, c. cũ locũ. & c. veniens. el 2. s. eod. ad matrimoniũ spũale, i. ad beneficiũ acceptandũ quis bene cogitur, imò magis dẽt assumi inuitus q̃ ambiẽs, c. qualiter. s. de elec. c. in scripturis. 8. q. j. l. si quęq̃. C. de epi. & cler. Quarto differunt, quia in matri. põt interuenire pecuniæ datio, c. nullũ. 30. q. 5. In matri. aũt spũali nõ dẽt interuenire pecuniæ datio, c. sunt nonnulli. & c. gr̃a. & ꝑ totũ. j. q. j. c. nõ satis. & ꝑ totũ. j. de simo. & est rõ drĩę: nã in matrimonio carnali non pfertur gr̃a, & potius dr̃ sacrm̃, q̃a sacrę rei signũ, q̃ q̃a sacrũ, vt hr̃ in c. debitũ. s. de biga. vt dixi in rubri. sed in matrimonio spũali gr̃a ꝯfertur ꝑ ordines annexos, vl ꝯfertur saltẽ beneficiũ, quod rõne grãe debetur, i. ordinis & officij, q̃ sunt spũalia. Quinto differũt, q̃a in matrimonio carnali admittitur ꝯdõ, & valet matrimoniũ ꝯdõne ꝯtum, c. sup eo. & toto tit. j. de ꝯdi. apposi. in matri. spũali secus, q̃a ab eo dẽt abesse oĩs ꝯdõ, c. 2. de elec. li. 6. Sexto differũt, q̃a in matrimonio dẽt interuenire ꝓpositũ indiuiduã vitę ꝯsuetudinẽ inuicẽ retinendi, c. fi. & ibi no. j. de ꝯdi. appo. & dictũ est in rubri. in ma. spũali, imò non requiritur ꝙ sit ꝓpositi de perseuerando in illo beneficio, c. qui epatum. 8. q. j. Septimo differũt, nã in matrimonio non admittitur transactio, c. fi. j. de transac. & tñ bene admittitur in beneficialibus, c. cũ pridẽ. & ibi, & c. fi. s. de pac. ca. nisi esset. s. de pbẽn. Octauo differunt, quia matrimoniũ spũale hẽt in se aliq̃d sacrũ, q̃a ꝑ ꝑ administrationẽ sacramẽtorũ & diuinorũ datur, c. inter corporalia. s. de transla. pl. carnale aũt non sic. Nono matrimoniũ carnale perficitur solo ꝯsensu, c. quia c. cum apud. s. eo. spũale aũt non, quia exigit ẽt aliã formã, c. quia ꝑ. ꝑ. s. de elec. Decimo differunt, matrimoniũ solo consensu statum perfectum est, d. c. cum apud. sed spirituale non perficitur ẽt cõseruata forma electionis, & cõsensu adhibito, sed requiritur cõfirmatio, c. nihil. s. de elec. & consecratio in epis, c. transmissam. s. de elec. Vndecimo differunt: nam ad matrimoniũ carnale sufficit pubertas, c. puberes. & to. tit. j. tit. j. ad spirituale requiritur varia ætas secundũ qualitatẽ beneficiorũ, c. cum in cunctis. s. de elec. Duodecimo in matrimo. carnali qualitas personarum non attenditur, dummõ habeant intellm, c. dilectus. c. cum apud. s. eo. toto tit. j. de coniugio seruo. in spirituali attenditur qualitas personarum, d. c. cum in cunctis. & c. innotuit. & c. cum inter canonicos. toto tit. s. de fil. presby. Decimotertio differũt ipsa origine: nã matrimoniũ Deus in paradiso instituit, §. his ita. 32. q. 2. c. vnico. de voto & voti redemp. li. 6. spirituale vero matri. inductum est postea iure positiuo. Nam status beneficiorum iure positiuo est inductus, c. certe ego. & ibi per totum. 12. q. j. no. Panor. in c. postulasti. s. de rescr. Decimoquarto differũt: nam matri. carnale inductum est ad fornicationem euitandam, & multiplicationem generis humani, vt dictum est in rubri. & d. §. his ita. spirituale ad aĩas curandas. Decimoquinto differunt, q̃a matri. carnale parit filios carnales, spirituale spirituales, 8. q. j. olim.

ADDITIO.

a ¶Pro consentiente. Adde Car. in cle. sæpe. §. fi. tamen post glo. de verb. sig. vnde adde, ꝙ taciturnitas cum scientia habetur pro consensu. tex. est in l. sponsalib. §. j & ibi Bar. ff. de sponsa. & l. si seruus. §. fi. de dona. inter vir. & vx & hoc verum in filia, secus in filio. glo. in l. Lucius. so. ma. & ibi Io. de Imo. contra gl. in l. sed ea quæ. ff. de sponsa. quæ dicit idem quod in filia. dicit verum Io. de Imo. si igitur solum de probandis sponsalibus factum, fm Bal. ibi & Alex. in d. l. in sponsalibus. Item iure pro mandato quo ad commodum patientis, nõ aliter, glo. & Bar. in l. j. ff. de neg. gest. Sed Inno. contra, in c. ex parte decani. in glo. in ver. procuratorem. & ibi Panor. in pe. col. de rescri. & Bal. in l. & qui. C. de fide instru. & in mar. ver. agens. ver. j. & Flor. in l. sed & si quis. §. si duos. de vsufru. & Io. de Pra. in l. in causæ. ff. de procu. & Rot. in decis. 342. al. as 445. Item fuit dubitatum &c. & omnino per Alex consi. 61. 4. parte. & in l. quæ dotis. alleg. in tex. sol. matri. vlti. char. & in l. 2. §. si voluntate. eo. tit.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium solo consensu contrahitur, & ad esse matrimonij non requiruntur verba pro forma. & nu. 4.*

2 *Confessioni ad probandum matrimonium inductę quando stetur, & quando qualitati connexę contra matrimonium facienti.*

3 *Matrimonium præsumptum non inducitur regulariter per copulam, nisi præcedentibus sponsalibus.*

Tua

CAP. XXVI.

Tuanos. Comprehēdendo vtrunq; intellm̃, matrimoniũ, vbi alter ↄhentiũ non consentit, non valet. h. d. Sed accõmodando summarium ad varios intellũs secundũ vnũ intellm̃, ꝗ hẽt ꝙ hæc lr̃a primo loquatur in foro pn̄iali, dehinc in foro iudiciali, ubi ꝑ verba exp̃ssa s̃m cõem intelligentiam apparet de matrimonio, licèt vna partiũ aĩo gerat non consentire, tñ in foro fori est matrimo. secus in foro Dei. Et s̃m hunc intellm̃ diuiditur hec decretalis in duas partes. In prima narrat factum. In sc̃da, ꝗ est ibi, fraternitati tuę. r̃ndet. Et secũda subdiuiditur in duas particulas. In prima q d in foro iudiciali. In sc̃da, ꝗ est ibi, nos aũt. ponit q d in foro pn̄iali. s̃m aũt aliũ intellm̃, ꝗ hẽt, ꝙ iste tex. loquatur solũ de foro iudiciali, hoc dicit in summa. Nõ valet matrimo. ex quo constat iudicialiter, ꝙ vna partiũ non consensit, ꝙ si non cõstiterit dicenti se non cõsensisse, nõ creditur, sed statur cõi interp̃tationi verborũ, & valebit matri. & s̃m hũc intellm̃ diuisio non mutatur quo ad partes, sed quo ad exp̃ssionẽ continẽtiæ earũ sic, q a in prima secundæ arguit ꝙ valeat matrimoniũ, in secunda secundæ arguit, & concludit ꝙ non valet, ex quo ↄstat ꝙ nõ ↄsensit altera partiũ. In tex. ibi, quidã. dixit Host. ꝙ ex quo nominatim non exprimũtur ꝑsone, q a ista decretalis loq tur in foro ↄscientię: nam si loqretur in foro fori, nominaret nõia ꝑsonarũ, inter quas est actum hoc matri. In textu ibi, nulla solẽnitate q̃ro, & verbũ p̄ntia subsequẽs. Host. firmat, ꝙ ista decretalis loq tur in foro pn̄iali: nam in foro iudiciali non curaretur de hoc matrimo. ex quo ꝓbari non posset. sed vt dicit hic Cardi. nec p̄cedens apostilla, nec ista ↄcludit: nã decre. multotiens loquuntur im ꝑsonaliter, i. certa ꝑsona non exp̃ssa, & tñ faciunt ius in foro iudiciali, c. sedes. c. nonnulli. c. postulasti. s̃. de rescr. nec seq tur, matrimo. est gestũ sine solẽnitate vel p̄ntia aliquorũ, ita ꝙ non põt probari: ergo de eo nõ curatur in foro fori: quia imò curabitur. pone enim ꝙ ꝑ partes publicẽ ẽt matrimo. clam ↄ̃ctũ, vt est tex. in c. 2. j̃. de clandest. despon. No. ibi, vt sibi carnaliter cõmitteretur. ꝙ licèt in matrimonijs duplex sit finis: primus ꝓlis ꝓcreãdæ: secundus fornicationis vitãdæ, vt no. 27. q. 2. in sum. & dixi in rub. tñ in vnũ si pars ↄsentiat, s. carnalis copulæ, ex quo non ↄsentit aĩo matrimo. & sic nec fornicationis vitãdæ, nõ inducitur matrimo. de quo in c. fi. de ↄdi. appo. & sic a ↄ̃rio sensu dũ iste tex. se fundat, q a nõ fuit ↄsensum in matri. habetis ꝙ matri. non vitiatur, si consensus interuenit, licèt interuenerit animo carnalitatis, vel ↄcupiscẽtiæ. & faciunt ꝗ vidimus in c. veniens. el 2. s̃. e. tit. † No. ibi, nulla solennitate. iuncta decisione a ↄ̃rio, ꝙ matrimo. nullã exigit solennitatẽ nisi cõsensum: & iõ sine alia solennitate solo ↄsensu valet. de quo j̃. de clandest. despon. ꝑ totũ. & de matri. ↄ̃cto ↄ̃ interdi. eccl. q̃d facit ad ea ꝗ dixi in c. p̄ceden. videlicet ꝙ ad esse matri. nõ requirantur verba pro forma eccl̃iæ. No. ibi, desponsat te. dũ postea inferius põderat copulã, ꝙ sola desponsatio nõ inducit matri. nisi sequatur copula. de quo in c. fi. j̃. tit. j. No. ibi, se finxit. ꝙ in foro pn̄ie admittitur allegans turpitudinẽ suã, licèt nõ in foro iudiciali. de quo in c. inter dilectos. s̃. de dona. in c. cũ sup. s̃. de ↄcesſ. p̄bẽ. in c. ex tenore. de testi. No. ibi, vr̃ forte. ꝙ ꝓlatis verbis ambiguis in matri. ↄhẽdo ecclesia iudicialiter illa interp̃tatur s̃m cõem sensum. de quo in c. ex lr̃is. s̃. e. No. ibi, nec ꝓposuit nec ↄsenserit. s̃m vnũ intellm̃, ꝙ in foro iudiciali dr̃ esse matrimoniũ, licet vna partiũ nõ ↄsentiat, ex quo de illo dissensu non põt ↄstare: secus est in foro pn̄iali, vt dr̃ in ver. seq. nos aũt. vel s̃m alium intellm̃ no. ꝙ qñ de matrimonio non ↄstat eccl̃ię, nisi ex ↄfessione partis, ꝓut hic, ex quo fuerat sine aliquorũ p̄ntia ↄ̃ctũ, & pars ↄfitẽ qualificatiuẽ, i. ꝙ ↄ̃xit matrimoniũ, sed aĩo supplantandi illã, & nõ aĩo matrimonij ↄhendi, ꝙ hoc casu nõ possit pars aduersa acceptare cõfessionẽ matrimonij, nisi cũ qualitate sua: & iõ ꝑ talẽ ↄfessionẽ nõ ꝓbat matrimoniũ: & iõ determinat tex. licèt primo arguerit, debere valere matrimoniũ, quod imò non valet. † Et sic habetis elicere, ꝙ licet ↄfessio ↄ̃ matrimoniũ non valet, siue emanet a viro, siue ab vxore, c. sup eo. j̃. de eo qui du. in matri. quã pol. ꝑ adul. tñ vbi ꝓbatio matrimonij fundatur sup ↄfessione partis solũ, & illa confessio est qualificata, ita ꝙ qualitas est ↄ̃ matrimoniũ, ꝓut hic, dũ dicebat, ꝙ aĩo supplãtãdi ↄ̃xit, sicut stamus ↄfessioni huic & ad ꝓbandũ matrimoniũ inductę, ita & standũ qualitati ↄnexę ↄ̃ matrimoniũ facientĩ. ita est hic casus s̃m cõem lect. licet Panor. mordeat vt j̃. dicã in intellectu. No. ibi, nec vnq̃ cõsensit. iuncto tex. ibi, nec forma nec subã. ꝙ cõsensus dr̃ forma & subã matrimonij: & iõ vr̃, ꝙ verba non sint de subã nec forma. de quo in c. p̄ceden. Pro intellectu tex. opponitur: nã vr̃ tex. sibimet ↄ̃dicere: nã in ver. sup quo dicit, quòd est p̄sumendum pro matrimonio, si vult matrimoniũ valere; in ver. nos autẽ. dicit ↄ̃rium, cuius timore ↄ̃rij variatur intellũs in tex. nr̃o. Et primo dat intellũs, quòd cũ iste dixit, Io. desponsat te. cũ vocaretur Petrus, ꝓtulerunt verba ad matrimoniũ apta, eccl̃ia in foro iudiciali hẽt hoc matrimoniũ ꝓ valido, quia capit verba in matri. s̃m cõem sensum, d. c. ex lr̃is. nec curandũ de nõis mutatione, ex quo sumus certi de corpore, l. in venditionibus. ff. de ↄhen. empt. l. quotiens. circa prin. ff. de hære. insti. no. in l. ꝗ extrinsecus. ff. de verb. obli. nec ẽt curãdum est, quòd verba fuerint ꝓlata in tertiã ꝑsonã, ꝗ debuerunt ꝓferri in prima, dicendo, Ego desponso: quia nõ curatur in ↄ̃ctibus siue verba ꝓferantur in prima ꝑsona, siue in tertia, c. dudũ. vbi tex. & Inno. de ↄuer. ↄiug. nec ẽt curandũ est, quòd dicat pars se nõ ↄsensisse, quia ex quo actus pendebat ex cõsensu duorũ, & verba sonabãt in actũ s̃m cõem sensum, propositũ in mẽte retẽ-
a tũ nihil operatur [a], l. si repetendi. C. de ↄdi. ob cãm. imò ẽt si per protestationẽ fuisset exp̃ssum, quòd nõ intendebat ↄsentire, dũmõ pars huic protestationi non consenserit exp̃sse, s̃m vnã opi. vel saltẽ tacite s̃m aliã, ꝑ actũ postea subsequentẽ tollitur protestatio, l. cũ plures. §. locator horrei. ff. loca. l. fi. §. idem si p̃dixit. ff. nau. caup. stabu. Et iõ cũ hic interuenerit copula, nõ prodest allegatio quòd non intẽdit ↄsentire. & pro ista tex. ↄcludit in j. parte sc̃dę, quòd in foro iudiciali erit hoc matrimoniũ. postea in ver. nos aũt. q a in pn̄ialibus statur ↄfessioni partis tam ꝓ se ꝗ ↄ̃ se, vt no. gl. in cle. 2. in verbo, p̃sbyteri. de priui. no. in c. oĩs vtriusq;. de peni. & remis. & quo ad Deũ inspicimus mentẽ ↄhentis, c. merito. in arg. 15. q. j. c. q bona. 17. q. j. iõ cum hic ↄfiteretur quòd matrimoniũ non ↄ̃xit aĩo ↄhendi, sed dolose, in foro conscientiæ non erit matri. & ita loq tur ver. nos aũt. sed iste intellũs aliquantulum violat literã: nã primo in versi. sup quo. nihil dr̃ de foro iudiciali, nec in ver. nos aũt. de foro pn̄iæ. p̄terea in ver. sup quo. nõ ponit assertiue quòd matri. valet sed dubitatiue, vt patet ex illo tẽperamẽto sapientiũ, forte iuxta gl. in l. si duo. ff. de arbi. & in ver. nos aũt. Papa vr̃ velle r̃ndere de iure ibi, q d iuris sit r̃ndentes. ꝗ r̃nsio iuris r̃lariter potius fit ꝓ foro fori ꝗ ꝓ foro aĩæ, vl̃ saltẽ ꝓ vtroq;, vt patet in ꝓę. Rex pacificus. s̃. & c. ergo ille ver. nos aũt. intelligitur tã in foro fori ꝗ in foro Dei. Vnde secũdus est intellũs, quòd hic Papa nõ mutet casum, nec variet r̃nsionem inter forũ fori & forũ Dei, sed sit sensus lr̃æ, vt p̃dictũ est, quòd matri. ↄ̃ctũ videbatᷣ prima facie quòd iudicialiter valeret, ex quo verba ad hoc apta videbãtᷣ: nec bene põt ↄstare, quòd aĩo nõ ↄsentiẽdi sint ꝓlata. & hoc mõ arguit Papa a versi. sup quo. vsq; ad ver. nos aũt. postea in ver. nos aũt. ↄcludat quòd nõ valet matri. q a cũ iste nõ ↄsenserit nec in foro fori, nisi in foro Dei, põt hoc matri. valere. Et dũ in p̄cedentibus videbatᷣ dubitare tex. qũo põt hoc cõstare, Papa in r̃nsione ponit ꝓ cõstanti, quòd ita cõstet, q̃d patet ibi, quòd si res ita se hẽt. & dicũt hic Doct. maxime D. Ant. & Card. quòd cũ de hoc matri. nõ cõstaret nisi ex cõfessione partis, q ppe q̃d clandestinũ fuerat sine solennitate & p̄ntia alicuius ↄ̃ctum, vt hic in prin. cũ ergo ex cõfessione partis de hoc matri. cõstet, & ista cõfessio sit qualificata, q a cõfitebatᷣ ↄ̃xisse, sed aĩo supplantãdi, non põt pars ↄfessionẽ ꝓ parte acceptare & ꝓ parte nõ: iõ sicut ꝓ huius ↄfessionẽ se fundat eccl̃ia, quòd ↄ̃ctũ sit mat. ita ꝓ qualitatẽ in ↄfessione incertã se dẽt fundare, quòd ↄsensus nõ interuenit, cũ dicat se fecisse aĩo supplantãdi. & ꝓ hoc addũt no. ꝑ Bar. in l. Aurelius. §. idẽ. ff. de libe. leg. no. ꝑ Cano. in c. . s̃. de ↄfei. in c. bonæ. el j. s̃. de postu. ꝓla. Panor. hic rep̃hẽdit hũc intellm̃ ꝑ no. ꝑ Bar. & Doct. in locis ꝓxime alle. nã vbicunq; p̃sumptio iuris est ↄ̃ ↄfessionẽ qualificatã, tũc pars põt acceptare ↄfessionẽ, & nõ qualitatẽ, ex quo ius repugnat qualitatẽ, ↄfiteor me occidisse Seiũ: sed dico quòd feci ad meã defensionẽ. hic ius p̃sumitᷣ ↄ̃ homicidã, & sic ↄ̃ qualitatẽ, s. quòd iuste fecerit, l. j. C. ad le. Corne. de sica. hoc casu poterit q s acceptare ↄfessionẽ illã, quatenus ↄfitẽ se homicidã, nec qualitatẽ acceptare tenet, ꝙ ad sui defensionẽ. ita Bar. in d. §. idẽ q sijt. sed ita est, ꝙ ꝑ ista uerba, Io. despõsat te: ius p̃sumitᷣ ↄsensum mr̃imonij, & sic ↄ̃ qualitatẽ in ↄfessiõe appositã: ergo poterit pars acceptare ↄfessionẽ, ꝙ mr̃imoniũ sit ↄ̃ctũ, & non acceptare qualitatẽ ꝙ aĩo supplãtãdi. & ꝓ hoc ur̃ quòd eccle. sit certa de mr̃i. & nõ certa de dissẽsu: ergo in foro iudiciali debuit ualere hoc mr̃i. & ꝑ ↄ̃ns hic uer. nos aũt. nõ põt itelligi de foro fori. Sed tenẽdo q̃d uoluit hic Hosti. & Io. An. & cõiter Scrib. usq; ad D. Ant. exclusiue põt r̃nderi ad motiuũ Pan. quòd hic ius cõe nõ p̃sumit ↄ̃ qualitatẽ ↄfessiõis: nã mr̃i. hic fuerat ↄ̃ctũ ꝑ vba dubia: dixerat. n., Io. despõsat te, cũ alio nõie uocaret, uñ cũ nõ sit ita supinus, ut ꝓpriũ nomẽ ignoret, l. fi. C. de here. insti. dicẽdo Io. despõsat te. ur̃ trufatorie agere, nec hr̃e aĩuȝ ↄhẽdi, & iõ cũ vba sint abigua, cessat fũdamẽtũ Pan. ꝙ ius cõe p̃sumit mr̃i. & ↄsẽsũ, q a vba debent

ADDITIO.

a ¶Nihil operatur. Adde Do. Soci. consi. 131. inci. in præsenti consultatione. circa prin. 3. col. in j. parte, char. 202.

debent capi ꝟm cōem intelligētiā,d.c.ex lr̄is.nā ꝓcedit, qn̄ aliud
nō apparet,prout in casu nr̄o aliud apparebat. & si dicatis, ergo
non procedit ar.primū tex.dū arguit,ꝙ in foro fori vr̄ matri.imò
fortius nec procedet decisio,dū vult reqri de necessitate maritū
nō ꝯsensisse ꝙ ꝯstet:nā si verba nō importāt ꝯsensum,ꝙ dēt ꝯsta-
re de necesse ꝙ nō ꝯsensit.Sol.dicit Host.& sequūtur alij, excep.
dn̄is Ant.Car.& Panor. ꝙ hic vltra verba interuenerat copula ,
ꝑ ꝓ quā ille error,q erat in noīe,vel cauillatio demōstratiuè cer-
tificatur ad certā substātiā huius hoīs,cū quo ꝯfirmatur copula :
& iō cū certa sit ꝑsona,non curatur de noīe, l.in venditionibus.
ff.de ꝯhen.emp.l.quotiēs.circa prin.ff.de hęre.insti.no.in l.q ex-
trinsecus.ff.de verb.obli.Car.hic tenet ꝯ hanc so.qa ēt si copula
non interuenisset,tn̄ ꝑ dispēsationē, q̄ fit annuli traditione, de-
monstratur certa cū qua intēdo ꝯhere: ergo de noīe nō est curā-
dū:sed hic interuenit despōsatio,ergo vr̄ ꝙ in foro fori sit matri-
moniū:& militat arg.Panor.qa ius cōe p̄sumit in casu nostro ꝓ
matrimonio:sed hoc non obstāte pōt ēt defensari hic intell's,qa
nō intelligo tex.dū dicit,desponsaret vel desponsauerit.i.annuli
traditione:sed intelligo desponsaret verbaliter,vt dicit tex.i.per
ista verba,Io.despōsat te:vnde ꝑ actū facti nec demōstrationē ali
quā nō dr̄ facta certificatio personæ:& in noīe est mutatio:ergo
stat fundamētū,ꝙ verba sint ambigua:& ex quo errat in noīe ꝓ-
prio,nō dēt valere actus,d.l.fi.de cuius itellectu ēt j.dicā in ꝯrijs.
Et si dicatis,quare tex.exigit ꝙ ꝯstet de nō ꝯsensu. Sol.satis dr̄ de
hoc ꝯstare ꝑ ꝯfessionē qualificatā,q non pōt sine qualitate acce-
ptari:vel hoc ꝓuenit,vt dicit Host.qa postea vltra actū ꝯctus ma
tri.deuentū est ad copulā,& de illa ꝯstabat,vt ponit tex.ꝓ ꝯstāti :
vnde verba ambigua erāt certificata ex facto sequēti,non aūt ex
ꝯfessione matrimonij celebrati erāt aliquo mō certa , nec facie-
bant p̄sumptionē. Do.Anto.hic vult,ꝙ in casu dubio verba ista,
Io.desponsat te:importēt ꝯsensum in matri. qa vr̄ in illā ꝑsonā,
q̄ ꝓfert,ista verba ꝯsentire,nec error ꝓprij noīs vitiat , l. si qs in
fundi vocabulo.ff.de leg.j.sed dictū suū ꝓcedit in tertio,nō autē
in ꝑsona ꝓpria,ꝑ d.l.fi.& tenēdo dictū Do. Ant. non posset iste
intell's sustineri ab impugnatione Panor. Nā si verba in dubio
importāt matri.ius p̄sumit ꝯsensum, & sic p̄sumit ꝯ qualitatē in
ꝯfessione apposita:ergo poterit acceptari ꝯfessio matrimonij ce
lebrati sine qualitate apposita in ꝯfessione:& sic decisio tex.non
posset ꝓcedere.Gl.in verbo,despōsauerit.in fi. glo. primo bene
loqtur,dū vult ꝙ vbi ꝯstat nuptias eē simulatas,nō valēt nuptię.
& ita est casus hic iuxta secūdū intell'm . & est casus in d.l.simu-
latè.ff.de ritu nupt.quatenus aūt gl. dicit, ꝙ si ꝓtestor ꝙ non in-
tēdo ꝯhere matri. ꝑ verba q̄ ꝓferā cū tali , ꝙ si postea ꝯho matri.
valet non obstante protestatione,quia ab ea recedere videor. In
terminis suis bene loqtur,videlicet qn̄ ꝓtestatio emanauit par-
te abn̄te,& est tex.in l.cū plures.§.locator horrei. ff.loca. voluit
Bar.in l.non solū.§.morte.ff.de ope.no.nun.& dixi in c. solicitu
dinē.s̄.de app.tn̄ altius exordiēdo Do.Ant.hic distinguit in mō :
aut protestatio emanauit parte abn̄te,aut parte pn̄te:si parte ab-
sente, & tūc aut fuit protestatio facta parte abn̄te ob iustā cām ,
& sic est protestatio vestita iusta cā.Et tūc ꝑ sequēs matrimoniū
non tollitur protestatio ; imò protestatio impedit matrimoniū ,
c.Lotharius.32.q.j.no.in c.j.s̄.qđ me.cā.puta,qa ꝑ metū alicuius
cogor ad suscipiendū aliquā in vxorē,si prius protestatus sum ꝙ
nō intēdo ꝯsentire in istā,& si ꝯsensero, ꝯsentiā ꝑ metū: talis ꝓ-
testatio euacuat vires matrimonij. hoc ꝓcedit, nisi ꝑ actū post-
ea subsequētē tollat cā,qua erat vestita protestatio,puta qa pur-
getur metus ex spōtanea cohabitatione,c.ad id.s̄.eo.& c.veniēs.
el 2.s̄.eo.no.in d.c.j.in l.2.C.qđ me.cā.in l.si ob turpē.ꝑ Bar.ff.de
ꝯdi.ob turp.cau.si verò protestatio non hēt cām,& sic nō est ve-
stita: & tūc non impedit matri. sed ꝑ sequentē ꝯctū matrimonij
tollitur,d.l.cū plures.§.locator horrei.& hoc vult gl. Aut ꝓtesta-
tio emanat parte pn̄te & ꝯsentiēte, & tūc tollitur effectus matri
monij sequētis ꝑ ꝓtestationē,l.fi.§.item si p̄dixit.ff.nau.cau.sta.
hoc verū ꝟm Do.Anto.nisi secuta eēt copula vltra matri. qa tūc
cū ꝑ sponsalia p̄cedētia copula subsequēte ius cōe p̄sumat mr̄i-
moniū,nec pōt ꝓtestatio hūc effectū impedire, vt vidimus in c.
veniēs.s̄.el 2.ergo multofortius vbi verba mr̄imonij sunt de pn̄-
ti,non aūt sponsalia,& seqtur copula, ꝓtestatio nō operabitur ,
vt impediat mr̄imoniū.Sed istud vr̄ falsum: nā aliud est dicere ꝙ
sponsalia de futuro ꝯcta,quo casu iā nata est obligatio inter par-
tes,c.p̄terea.el j.& c.ex lr̄is.el 2.s̄.eo.ꝓtestatio non pōt impedire
p̄sumptionē iuris, q̄ resultat ex copula sequēti: in quo casu loq-
mur,no.in d.c.veniēs. Aliud est dicere, ꝙ anteq̄ nulla obligatio
sit ꝯcta inter me & Bertā,si ꝯuenimus ego & Berta.qđ apparet ,
ex quo ꝓtestamur ꝙ ꝑ sequētia verba non intēdimus ꝯhere ma-
tri.ꝙ in isto casu secutis verbis matrimonij & copula,inducatur
mr̄i. Nā hic ꝓtestatio venit, anteq̄ eēt nata aliqua obligatio in-
ter partes,& venit de mutuo ꝯsensu ad tollēdū,ne nascatur obli-
3 gatio:ergo subsequēs postea ꝯctus non obligabit.† Succedit mō
r̄ia,ꝙ ꝑ copulā non inducit p̄sumptū matri. nisi p̄cesserint spon
salia,vt videbimus in c.is q fidē.j.eo.& ꝓ hoc facit tex.in l.obli-
gationū subſta.ff.de act.& obli.vbi p̄cedēs ꝓtestatio ex mutuo ꝯ-
sensu veniēs euacuat oēm effectū obligationis.& pro hoc facit,
qđ ꝓxime dixi post gl.ꝙ qn̄ ꝯstat de simulatis nuptijs , nō valet,
sed vbi pōt esse maior simulatio,& melius de ea ꝯstare q̄ qn̄ mu
tuo ꝯsensu partes ꝓtestātur,ꝙ non intēdūt obligari,vel ꝯsentire:
p̄dicta ꝓcedūt qn̄ ꝯstat , ꝙ verba sonant in matrimoniū . Sed est
q̄stio,ꝙ qn̄ sunt verba dubia,puta in casu nr̄o,qa dixit Io.despō-
sat te:cū alio noīe vocaretur.Et distinguit Do.Ant.ꝙ aut ista mu
lier habebat notā ꝑsonā istius ꝯhētis, & sic sciebat ꝙ non voca-
batur Io.& ꝯsensit in eū,& valet matri. qa adest ꝯsensus in ꝑso-
nā,vnde non curamus de errore noīs,d.l.in venditionib. cū alijs
p̄alle. aut non huius habebat notitiā, & tūc aut habebat notitiā
illius Io.& isto casu vr̄ ꝯhere velle cū illo Io.non cū illo loquen-
te:aut non habebat notā ꝑsonā Io.& tūc si ꝯstat ꝙ non intende-
bat in hūc ꝯsentire,in claris non est opus ꝯiecturis : & ideo non
valet matri.qđ non ꝯsensu ꝑficitur,c.cū apud.s̄.e.si ꝯstat ꝙ vole-
bat in hūc ꝯsentire,& ille in istā,valebit matri. non obstāte mu-
tatione noīs,vt hoc tex.nr̄o,in vltima parte,ꝙ si res ita se hēt a ꝯ-
rio sensu.In dubio aūt tenet D.Ant. quòd valet matrimoniū, qa
vr̄ ꝯsentire in illā ꝑsonā, q̄ verba profert. Host. & cōiter antiqui
vīr sentire ꝯrium, iō qa volunt hic quòd matri. in foro iudiciali
valeat , quia ꝑ copulā fuit certificatū : ergo sentiunt quòd verba
non importabāt matri.de se. & ita sentit Car. dū vult quòd ideo
hic valet matri. in foro iudiciali, quia per desponsationē annuli
fuit inducta certificatio.Voluit tn̄ hic D.Ant.quòd vbi protesta-
tio p̄cessisset ēt facta ab vna parte tm̄ altera abn̄te,matri. postea
subsequēs per verba dubia ꝯctū nō ualebit , quia protestatio de-
clarat actū dubiū sequentē,l.Titia.§.idē rn̄det.ff.de uerb.obli.nisi
per actū potentiorē illa uerba dubia certificarētur,puta ꝑ copu-
lā.Sed ꝯ opponitur,ꝙ isti confessioni non fuit standum: nā non
statur confessioni ꝯ matri.ēt si fiat ab vtroq; coniugatorū, c. sup
eo. de eo qui du. in matri. ergo in casu nostro confessioni huius
mariti non fuit standum ꝯ matri. nec ēt protestatio partiū possit
operari ꝯ matri.nam debilior est protestatio q̄ confessio,vt pro-
batur per glo.in cle.gratię.de repu.vbi protestatio non tollit iu-
ris effectū consecutiuū,nec iuris p̄sumptionē,vt no.in c.veniēs.
el 2.s̄.e. & tn̄ confessio partis tollit iuris p̄sumptionē, ēt sup qua
ius disponit ita esse,gl.est in l.ꝯctibus.§.illo.C.de non nu.pe.no.
Cy.in auth.sed iam necesse.C.de dona.ante nup.facit gl.in cle.j.
de proba.ecce ergo ꝙ plus pōt cōfessio q̄ protestatio. ergo sicut
confessio partium non admittitur ꝯ matri.nec protestatio.Solu.
ad primā partem ar. ꝓpea hic statur confessioni mariti ꝯ matri.
quia non aderat alia probatio pro matri. nisi confessionis mari-
ti,cum fuisset clam ꝯctum:& iō sicut statur cōfessioni pro matri.
ita ēt dēt admitti confessio ipsamet ꝯ matri. ad alterā partē patet
solu.quia procedit ꝯrium,vt protestatio sicut nec confessio non
admittatur ꝯ matri.quod de matri.constat,& sic vinculū est iam
ꝯctum.Nos loquimur,qn̄ protestatio p̄cedit vinculum,& tendit
ad impedimentū illud ne sequatur,vnde facilius pōt impediri ꝑ
ꝓtestationē,ne obligatio inducatur,d.l.obligationū subſta.q̄ fie-
ri vt inducta tollat,l.sicut.C.de act.& obli.Opponitur ēt ꝯ tex.ꝙ
valeat hic matri.de l.in venditionibus.ff.de ꝯhen.empt.vbi satis
est ꝙ constet de corpore,nec curamus de noīe. Solu. hic ex p̄ce-
denti ꝯctu non apparebat,ꝙ in certā personam consentirent: &
iō non valet in foro pniæ ꝟm vnum intell'm, nec ēt in foro iudi-
ciali ꝟm aliū. Opponitur,ꝙ in nullo foro debuit valere hoc mr̄i-
moniū, per tex. in l.fi. C.de hęre.insti.vbi si testator noīe Titius
instituit hæredem Seiū, dicendo,Seie Plocij hæres esto. cū ipse
testator vocaretur Titius, nec instituisset sibi hęredē aliquē Plo-
ciū,nec ipse alicui Plocio hęres fuisset,non valet testm̄ ꝑꝑ erro-
rē ꝓprij noīs,q non est tolerabilis : vnde non vr̄ sibi hęredē vo-
luisse instituere.So.ibi erat error in noīe,nec ex alio certificabat
ꝑsona,cui instituebatur,qa solū dixerat, Seie Plocij hæres esto:
nec apparebat de quo Plocio intelligeret. Nos loqmur,qn̄ mu-
tatū erat nomē,qa Petrus finxerat se vocari Io. sed ꝑsona certifi
cabatur ex alio demonstratiuo, s. ꝑ dationē annuli,q̄ in ipsa de-
spōsatione interuenit,vt voluit Car.& vr̄ Imo.sentire.vel certifi-
cabatur ꝑ copulā subsequentē.voluit Host.& Io.An.vel certifi-
cabatur ex nā ipsa verborū ꝓlatorū,q̄ cū expresse non appareat
quo ad aliū,referantur,nec mulier haberet magis notū Io. q̄ Pe.
vr̄ actū inter partes de certa ꝑsona,i.de ipso verba ꝓferente,ꝟm
D.Ant.Opponitur ēt,hic fuit facta ꝓmissio in tertia ꝑsona,i.Io.
despōsat te,qa promittit te Io.accipere in vxorē.sed ita est,ꝙ ꝓ-
missio facti alieni nō valet,l.stipulatio ista.in prin.ff.de ver.obli.
ergo

ergo ex quo per conceptionē verborū apparet ꝙ alienū factum promittitur, nō valebit matrimoniū. Sol. ɔrium procedit, qñ ꝑmittitur a tertio: nos loquimur qñ factū propriū promittitur, sed in tertia persona: nā hic agebat ipse appareter, vt videretur ɔhere, & mutauit nomen, ac locutus est in tertia ꝑsona: vnde succedit rña, ꝙ ad obligandū partē promittentē non curamus an promittat prima ꝑsona vel tertia factū ꝓprium, c. dudū. §. de conuer. coniu. Et sic ꝑ pdicta ſm primum intellm habetis hoc casu, ꝙ in vno & eodē facto aliter disponit lex fori, & aliter lex conscientiæ: & est rō, q̃a lex cōscientiæ credit ipsi confitenti de se, vt vult gl. in verbo, qualiter. q̃ ꝑ hoc sit expedita. Lex vero fori nō credit parti pro se ɔfitenti, nec iudicat de occultis, c. erubescant. 32. dist. & iō ex quo apparet ex forma matri. hũc consensisse, tex. in ver. su ꝑ quo. determinat ꝙ in foro fori hoc est matri. Dicit tamē hic Do. Ant. ꝙ dato ꝙ in foro ɔscientiæ non sit matri. in foro fori sic, vt in casu nr̃o, ꝙ sacerdos dēt hortari & inducere quantū pōt in foro pniæ partē, vt se ɔformet cū eccl̃ia, & foro iudiciali: & ita dicit determinaudū in oī simili casu, & se determinasse in facto, cū q̃dā apparenter appareret eē ꝓfessus, & in foro fori nō posset vitare quin eēt ꝓfessus, in foro ɔscientiæ vere nō eēt: ɔsuluit isti, ꝙ ɔformaret se cū eccl̃ia gerendo se ꝑ professo. & ꝓcedunt ista, qñ pōt se ɔfirmare cū iudicio eccl̃iæ: secus si non possit, c. literas.
4 vbi est casus in fi. ff. de resti. spo. † Gl. in verbo, ne forma. in fi. habetis ex glo. ꝙ in matri. vero duo sunt necessaria, sub̃a & forma. sub̃a est ɔsensus: forma sunt verba. in ꝓposito aũt solū factū sufficit, ꝑ qđ ꝑsumatur matri. In primo dicto gl. cōiter reprobatur, q̃a nō est verū dicere ꝙ verba sint ꝓ forma mat. vt dictū est in c. pce. & ad tex. nr̃m ibi fuit rñsum, & rñdet hic Car. ꝙ intelligitur hic, nec forma nec substantia interuenisse, quia consensus non interuenit, qui solus pro forma & substātia sufficit. tamen Car. sustinet glo. quantum pōt, dum dicit, verba essent pro forma, intelligit vel æquipollens, per quod consensus demonstretur. vidimus in d. c. præcedenti plene de hoc.

SVMMARIVM.

1 *Verbum, offerant. exponitur, i. parte producente, vel iudice vocante.*
2 *Iudex ex officio supplet in matrimonialibus.*
3 *Iuramentum parentum an admittatur, qui volunt deponere contra famam. Fama est potens ad impediendum matrimonium contrahendum.*
4 *Cautela ad euacuandum effectum famæ, vt capituletur & offeratur probatio, quòd veritas est in contrarium.*
5 *Fama & scandalum an æquiparentur.*
6 *Famæ priuatæ effectus.*
7 *Iudex quando se informat de fama priuata super impedimento matrimonij, procedit summarie: & hanc informationem capiet parte non citata, & testibus non iuratis, a quibus se informat.*
8 *Fama quando probetur per literas duorum bonorum virorum de fama significantium.*
9 *Libellus vel aliud simile, vbi non requiritur, si illud proponatur & inepte, valet tamen actus.*

CAP. XXVII.

Cum in tua. Ad denunciationē vnius honesti viri deferentis impedimentū, qđ docet ꝑ famā vel scandalum, vel ēt iudex ex offō per famā vel scandalū concernit, impeditur matri. ɔhendum. h. d. Diuiditur in duas partes. In prima narrat factū, ex quo ɔsultatio. In secūda rñdet q̃ est ibi, ad quod. No. ibi, tuis verbis. ꝙ ille, q̃ refert verba alterius, dēt illa formaliter referre. & inducit Do. Anto. in ar. ad scholares reassumētes arg. sibi facta, ꝙ debēt illa formaliter reassumere. cuius tñ ɔrium dicit Io. An. in c. abbate. j. de verb. sig.
1 † No. ibi, offerāt. ꝙ testi se offerenti vr̃ credendū: qđ est ɔ ea q̃ hñr in l. q̃ oīa. ꝑ Bar. ff. de ꝓc. in l. sola. C. de testi. vbi testis, q̃ se ingerit, reddit suspectus. vnde dicite, ꝙ istud verbū, offerāt. i. spōte sua. nō intelligi dēt, sed dēt intelligi offerent. i. parte
a ꝓducente [a] vel iudice vocāte. No. ibidē, offerant. iuncto tex. ibi, ꝓpinquorū iuramēta exhibeāt. ꝙ mala fama probata ɔ aliquē, pōt ille se purgare probando se eē bonæ famæ. & ita vult glo. fi. hic, quā dicit Car. singularē. & faciūt no. in c. cū oporteat. j. de accu. & ꝑ Bar. in l. de minore. §. tormēta. ff. de qō. qđ intelligit verū Car. dūmō nō essent publicatę attestationes su ꝑ fama, q̃a publicatis attestationibus nō posset ꝓbari ɔrium, ꝑ regulā c. fraterni-
2 tatis. §. de testi. cle. 2. de testib. auth. at q̃ semel. C. de ꝓb. † No. ibi, de fama vel scandalo. iūcto tex. ibi, vel ēt ꝑ teipsum. primo ꝙ iudex pōt ex offō de fama vel scādalo inq̃rere ad finē, vt impediat matrimoniū ɔhēdū. & sic habetis tex. ꝙ in matrimonialibus iudex supplet ex offō. Secundo elegātius habetis ſm Panor. ꝙ vbi iudex videt ꝙ si duo capiunt se in virū & vxorē, secuturū est magnū scandalū, ēt dato ꝙ partes ipsę sint cōtentæ ɔhere, nec alius ɔdictor appareat, tñ ipse sciēs futurū scādalū, ex officio pōt super istis informare se, & matrimo. inhibere. No. ibi, iuramenta parentū sponte oblata. iuncta decisione, ꝙ parentes pñt deponere pro expurgatione impedimenti, qđ asseratur inter ɔiungendos per matri. esse: & sic vr̃ hoc casu, ꝙ testimonio parentum deponentium in fauorem matrimonij est standū. facit tex. in c. super eo. el 2. §. de testi. & c. vr̃. j. qui matri. accu. pos. qđ vr̃ ɔ tex. in §. parētes. 4. q. 3. vnde possumus dicere speciale esse in matrimonio, vt in dictis iuribus. Vel aliter possumus intelligere hoc verbum, parentes. non pro ascēdētibus, vt cōiter capitur, sed pro consanguineis, & sic de parentela: & tunc cessat ɔrium, q̃a illi de parētela non prohibētur dicere testimoniū, c. literas. §. de præsump.
3 † No. ibi, secundū tuæ discretionis. ꝙ cōmissum arbitrium alicuius vr̃ cōmissum, vt arbitrio viri discreti. faciunt q̃ hñr in c. j. §. de constit. in l. si sic. in prin. ff. de leg. j. & sic habetis ex hocmet tex. ibidem, ꝙ qñ inter coniugatos asseritur impedimentū, & apparet denunciator fide dignus, qui illud denunciet, & ꝑ famā coadiuuetur: ex aduerso aũt producantur affines, q̃ velint deponere non adesse impedimentū, an standū sit denunciatori & famæ, vel ēt an sit standū famæ, qñ iudex ex offō se informauit: an vero sit standū probationibus, per quas pars asserit non subesse impedimentum: relinquitur arbitrio iudicis. ita Hosti. & cōiter Doct. Sed ɔ tex. opponitur, ꝙ sibijnuicem videatur ɔriari: nam in tex. ibi, parentum iuramenta non recipere. vr̃ velle ꝙ iuramentum parentum non sit admittendum, qui volunt ɔ famam deponere. postea statim tex. ibi, iuramenta adhibeant. dr̃ determinare ɔriū. Solu. tex. circa prin. rñsi intelligit de venientibus sponte, & sic suspectis, d. l. q̃ oīa. tex. aũt postea ibi, exhibeāt. intelligitur de ꝓductis a parte, vel ēt vocatis a iudice ex offō. vel aliter, principiū tex. procedit, qñ parentes offerunt testimonium sine gradus cōputatione, vnde eorū dictū non est admittendum: nam deponētes de parentela debent deponere cū computatione gradus, c. licet ex quadam. §. de testi. tex. aũt ibi, exhibeant. intelligatur qñ testes deponunt cum cōputatione graduum, quo casu sunt admittendi. Vel & tertio ſm Host. & cōiter Scribentes, in prin. dixit parentes non admittendos, quia ex qualitate personarum cū sint parentes, cōtra eos præsumitur, vt no. in d. c. literas. §. ad parentes. & præsumptio ista coadiuuatur per famam & denunciatorem legitimum, quæ innuunt subesse impedimentum. postea tex. ibi, exhibeant. videns ꝙ in matrimonialibus parētes admittuntur, videns ēt ꝙ fama non est certa probatio, & ꝙ denunciatori non est credendum, nisi quatenus oñdat, c. cum dilecti. j. de accusa. c. licet Hely. j. de simo. ꝓpea relinquit arbitrio iudicis, vt ipse pensatis circunstantijs, i. qualitate istorū parentū, qualitate denunciatoris, qualitate famæ, admittat hos parentes volentes deponere, quòd non est impedimentū, vel non admittat, vt sibi videbitur. Oppo. ꝙ imo fama non attendatur, quia fama non ꝓbat, vt habetur in c. veniens. el j. §. de test. in §. item sæpe. 4. q. 3. c. j. §. de app. in l. 3. §. eius. ff. de testi. ergo si fama non probat, ad quid iudex impediet matrimonium cōtrahendum. Solu. speciale est, vbi tractatur de matrimonio cōtrahendo, non autē cōtracto, vt ibi, fama probet. cum simus in leuibus, & melius sit, ne de matri. fiat scandalo & infamia, quàm permittere vt fiat, c. nihil cum scandalo. in ar. §. de præscri. c. 2. j. de ope. no. nuncia. & ꝙ fama sit potens ad impediendum matrimonium contrahendū, est tex. in c. super eo. j. de consan. & affini. sed dicet quispiam, si fama est potens ad impediendum matri. cōtrahendum, d. cap. super eo. ad quid Papa hic remittit arbitrio iudicis, vel requirit vt denunciator sit fide dignus. Solu. c. super eo. loquitur, quando cōtra famā nihil adducitur: sed in casu nostro cōtra famam offeruntur testimonia parentum.
4 † Et sic habetis pulchram cautelam ad eneruandum effectum famæ, vt capituletur & offeratur probatio, ꝙ veritas est in cōtrarium. nam cum veritas præualeat opinioni, c. veritate. & per totum. 8. distin. præualebit ista oblatio probationis, ut fama nō operetur suum effectum: sed in casu nostro quia oblatio fuit suspecta aliqualiter, cum offerentur testimonia parentum, ideo non ex toto euacuatur fama, sed remittitur arbi-
5 trio iudicis. † Item anteq̃ intrem in gl. oppo. secundo: iste tex. ur æqui-

ADDITIO.

a ¶Parte producente. Adde Bal. in auth. sed nouo. in 2. no. C. si cer. pet. ꝙ testis sponte veniens est suspectus, sed sponte iurans, si sit productus, admittitur: vnde glo. in l. post legatum. §. his vero. in ver. admirauerunt. ff. de his qui. vt indig. limitat, vt procedat in sponte veniēte non in sponte iurante. quod no. vnde adde, ꝙ testis sponte veniens pluries præsumitur inimicus, glo. & Bar. in d. §. his vero. & Lanf. in c. quoniam contra. ver. testes. 2. col. de proba. vnde non probat, vt ibi per eos. & tenet An. in l. 2. §. diē. quemad. te. ape. & Alex. post Bar. in l. j. ff. de fal. & Imo. in c. j. eo. tit. ꝙ de falso punitur. vide Alex. in consil. 69. 2. parte. & per Sali. plenius in l. si quando. in vlti. q. de testi.

æquiparare famam & scandalū, sed hoc non vr̄ bene dictū, quia pōt esse scandalū paucorum: fama aūt non est nisi in maiori parte populi, de accusationibus. cū oporteat. vbi de hoc. Sol. ꝙ licet non in alijs æquiparetur fama & scandalū, hic tñ equiparantur, vel dic, ꝙ hic primo dicit de fama vel scandalo, secundo repetit solū de fama, ibi, vel ꝯ famā huius &c. sub hoc verbo, famā. comprehendit scandalū; vel diminutè loqueretur. vnde ꝙ fama hēat vim vnius testis, no. in gl. in c. j. s. de app. & in c. tam literis. de testi. & sic facit semiplenā ꝓbationē. dēt hoc intelligi ſm do. Flo. de scandalo, qđ sit in maiori parte populi, vel viciniæ, non aūt in minori, sicut est rumor, j. de eo qui cog. consan. in c. sup eo. c. testimoniū. ibi Car. & Panor. s. de testi. quia tunc non sufficeret vt ibi: vnde fama hæc & scandalū hoc idē importāt, & ibi de fama vel scandalo. vel stat qđ. i. qđ dicit Card. Flo. esse no. diligenter; qñ iuramenta maiorū sunt admittēda ad tollendū suspitionē de consanguinitate. dic ꝙ qñ concurrit fama cū legitimo denunciatore, repelluntur consanguinei, q se sponte offerunt, nisi iudici videatur eos admittēdos. si aūt fama sola concurrit, nō repellūtur, nisi si solus est vnus testis sine fama; si aūt non offerunt ꝯsanguinei, sola fama impedit bene; si nil obuiat fame, q a ex aduerso ꝯ famā non offertur ꝓbatio aliquorum, nec hēt obiecta; & tunc fama impedit. si famæ obuiant propinqui sponte oblati, sola fama non impedit, nisi hēat secū vnū denunciatorē. si ꝯsanguinei non se sponte offerunt sed vocati, & fama ꝯcurrat, non ꝑfertur fama, ēt cū denunciatore ꝯcurrens, nisi iuncto arbitrio iudicis, ita colligitur ex mente huius litere ſm Do. Ant.

6 † Gl. j. ver. priuatum. habetis intellm ad tex. quod hec fama differebat priuatum impedimentū, i. ꝙ iudici de fama ꝯstabat nō publice & notorie. & sic ꝓpea fama hæc non dr̄ sola ꝓbare impedimentū, sed cum denunciatore legitimo, & arbitrio iudicis, q a de hac fama non ꝯstabat iudici iudicialiter. Et sic habetis vnū effectū famæ priuatę. i. de qua nō ꝯstat iudicialiter, q a vigore illius pōt iudex de impedimēto matrimonij se informare, & ita matri. impedire. & ad hanc informationē pōt altero de duobus modis ꝓcedere, vel ad denunciationē legitimi denunciatioris, vel ex offō vt hic: & iste est cōis intellꝰ. Aliū ēt parturiet effectū priuata fama, quia nullo in ꝯrium se offerente impediet matrimonium. & ita intelligitur iste tex. in d. c. sup eo. ſm Do. Ant. hic, alio aūt in ꝯrium se offerēte, puta in casu nostro, vbi se offerūt ꝯsanguineo, fama solū operatur: qđ dictū est facultate ingrendi, vel ex offō, vel ad denūciationē. & an impediat postea, stabitur arbitrio iudicis. nullo autē se offerente sponte, sed a parte ꝓducto, vel iudice coacto, & fama priuata nihil operatur neq; quo ad offm̄ iudicis excitandū, neq; quo ad denunciationē. Gl. in verbo, ꝑsona grauis. hec solu. ad c. ꝓterea. nō vr̄ posse sustineri: nā si ibi ille met erat denunciator, qui deliquerat; ergo multominus ad eius denunciationē debuit impediri matrimoniū, c. j. s. de ꝯfes. vnde dicite, ꝙ aut impedimentū tale ꝓponitur, qđ pōt ꝓbari ꝑ alios q̄ ꝑ ipsum, q deliquit; & tūc ꝓcedat tex. noster, q a denunciator dēt eē legitimus. Aut delictū nō pōt verisilr ꝑ aliū sciri, & tūc ipse admittatur, nō obstante ꝙ sit criminosus. & sic habetis, ꝙ id qđ dr̄, ꝙ vbi nō pōt haberi plena ꝓbatio, admittuntur testes alias non idonei, l. consensu. C. de repu. c. cū dilecti. s. de elec. c. 2. & ibi no. s. de arbi. ita est in denūciatore, q a vbi nō pōt haberi ex toto idoneus, admittitur minus idoneus, d. c. ꝓterea. & ita Do. Ant. hic. posset tñ dici hoc eē spāle, qñ tractatur de matrimonio impediēdo, & sic non sumus in his, quę sunt grauis ꝑiudicij, ꝓut intelligunt Doctores tex. nostrū hic, Sic ꝯ ꝑdicta oppo. de c. sup eo. el 2. s. de testi. in 2. rñ. vbi ad denunciationē solius matris de ꝯsanguinitate deponētis impeditur matrimoniū ꝯhendū: & tñ mater est suspecta in cā filij vel filię, c. parentes. 4. q. 3. Sol. ꝯrium ꝓcedit, qñ mater fit suspecta, qñ vult deponere in fauorē filie: vel aliter est spāle in matrimonialibus, vt mater admittatur in testimoniū ēt ad matri. ꝯhendū; ergo a simili, imo fortius admittet ad denunciandū ad finē, vt impediat matri. cū nō sit suspitio hoc casu ꝯ eā, cū nō deponat in fauorē filie, ex quo matrimoniū nō est adhuc ꝯtū. sed in alio ob. ille tex. c. sup eo. dū vult ꝙ soli denunciatori credit; ergo male tex. noster pōderat famā, ex quo adest denunciator ltimus. Sol. ille tex. ꝓcedit, qñ denunciator cōparet ad matrimoniū impediendū, nec alius se offert ꝯ impedimentū assertū. Nos loquimur, qñ ꝯsanguinei se offerūt ꝯ impedimentū assertū. & ꝑ hoc remanet expedita. Gl. sequēs in verbo, fama. q dat tñ aliā solonē, ꝙ ibi admittebatur potius ille, q asserebat impedimētū: siue illa vt testis, hic aūt admittebatur vt denunciator.

7 † Glo. in verbo, de plano. in fi. no. ꝙ qñ iudex se informat de fama priuata sup impedimento, ꝙ summarie procedit & sine strepitu iudicij. imò vult Inno. hic, & cōiter approbat. vide Bal. in l. q testō. §. ꝙ ꝯrium. ff. de testa. in l. admonēdi. ff. de iureiu. qđ s. dixi de informatione, ꝙ hāc informationē capiet iudex ēt parte non citata, nec faciet iurare testes a q bus se informat, & est rō, q a vr̄ extraiudicialis q̄ cā informatio, & facta potius ad bonū aīæ.

8 † Et ꝑ dictū Inno. hic dixit Bal. in c. j. §. si duo. de pace te. in vsib. feu. ꝙ fama ꝓbatur ꝑ literas duorū bonorū virorū [a] de fama significātiū: qđ crederē verū in his terminis, vbi nō tractāt nisi de informatione iudicis, & nō de graui ꝑiudicio. secus in his, in q bus de graui ꝑiudicio & fama fit ad iudicialē probationē: nā tunc in fama testes debēt deponere sic audiuisse dicere a maiori parte populi. Bar. in l. de minore. §. tormēta. in 6. col. ff. de q̄sti. faciūt no. ꝑ Bar. in l. Labeo. ff. de sup. leg. licet aliter Bal. in c. per tuas. de ꝓba. vbi ꝯ Bar. & Bal. in addi. ad Spec. in tit. de sen. & re iudi. in fi. & Imo. dicit ita cōiter teneri in l. hæredes palam. in prin. ff. de test. tamen aliqui tenent posse sufficere, quòd testis dicat, publice dicitur. Bal. in d. l. hæredes palam. in l. testium. in fi. C. de testi. in cap. præterea. de testi, Sali. in l. ea quidem, C. de accu. sentit Sali. in l. eum qui. C. de fal. Ange. cum Bar. in c. per tuas. j. qui fil. sint legi. per illū tex. & dicunt Doct. in oī informatione simili. qđ tñ limitat Panor. vbi tractaretur de magno ꝑiudicio partis, quia tunc pars eēt citanda, c. caueant, & c. oīa. 3. q. 9. c. inter quatuor. s. de maio. & obe.

9 † Voluit tñ hic Car. ꝙ si citata parte iudex reciperet istā informationem, ꝙ hoc casu deberet facere iurare testes. nihil boni alleg. sed pōt eē rō, q a vr̄ velle iudicialē informationē sumere, ex quo citata parte procedit, l. in causæ. §. cā cognita. ff. de mino. l. diem proferre. §. corā. ff. de arbi. & faciunt no. in simili per glo. in l. j. ff. de iudi. facit c. cū super, s. de offi. deleg. sed ꝯ Card. facit gl. in l. vnū. in fi. ff. si cer. pet. vbi qñ non requiritur libellus, vel aliud sīle, si illud deponatur & ineptè, valet tamen actus, ex quo potuisset sine illo fieri: ergo ita ex quo potuisset iudex sine omni forma iudicij se informare, licet citauerit partem, non arctabitur in reliquis seruare formā iudicij. & facit l. j. in prin. C. de remis. actio. in simili, & facit in arg. l. 3. in prin. ff. de testa. mili.

ADDITIO.

a ¶ Virorum. Vide Do. Alex. de Imo. in d. §. tormenta. de mino. alle. in tex. ff. de qō.

SVMMARIVM.

1 *Sponsus & sponsa debent continere illa nocte, qua fuerunt benedicti.*
Benedictio est impendenda post matrimonium contractum, & ante copulam carnis.
2 *Metus non purgaretur per copulam, si copula fuisset per metum consummata.*
3 *Masculinum genus concipit fœmininum, vt euitetur absurditas.*
Nomine viri impropriè continetur mulier.
4 *Negatiua potest probari per indirectum.*
5 *Copulæ carnalis effectus.*

CAP. XXVIII.

Consultationi. Mulieri neganti in matrimoniū cōsensisse, viro probante ꝯtum, credi non dēt, sed si per metū dicat se ꝯxisse, & probet, matrimoniū non tenet. Diuiditur in duas partes, prout duo sunt dicta. scđa ibi, sanè.

1 † No. ibi, ad valuas ecclesiæ. ꝙ mulieres postq̄ consenserunt in matrimoniū, debent duci ad ecclesiā, vt benedicantur, & benedictio impenditur ad valuas ecclesiæ, licèt alibi ſm alias consuetudines ante altare. facit tex. in c. j. & in c. vir. j. de secun. nupt. & dicit Io. An. ꝙ illa nocte, qua fuerunt benedicti, debent seinuicem continere, tex. est in c. fi. 23. dist. no. in c. aliter. 30. q. 5. sicut videmus factum fuisse in Thobia. No. ibi, benedicendū. iuncto tex. ibi, sponsis. ꝙ benedictio est impendenda post matrimoniū ꝯtum, & non ante: tamē ante copulā carnis, vt patet ex tex. No. ibi, legitime probātibus. ꝙ vbi tractatur de probatione matrimonij, illa dr̄ legitima probatio, q̄ fit per idoneos testes, c. j. j̄. de consan. & affi.

2 † No. ibi, ante carnis copulā subsecutā. ꝙ qui allegat matrimoniū meticulosum, & postea in copulā consensit, ꝙ isto casu vr̄ purgasse metū. & idō tex. noster dixit cū ministerio, ꝙ ante copulā carnis aufugit. facit c. ad id. s. eo. tit. qđ intelligite verū, nisi & copula fuisset per metū consummata, q a tunc non purgaretur metus ꝑ copulam, c. j. & ibi no. s. qđ met. cā. sed pūctus stat, nunq d vis ꝯdōnalis in copula adhibita & non ꝓcisa impediat purgationē metus. & concludit hic Panor. ꝙ sic: nā licèt quo ad sacramenta, q̄ caractērē imprimunt, vis distinguatur an fuerit ꝓcisa an ꝯdōnalis, vt in c. maiores. s. de bap. & no. in c. sacris. s. qđ me. cau. tñ in alijs ēt sponsalibus vis ꝯdōnalis operatur instū metū, c. j. vbi casus. s. qđ me. cau. licèt Host. aliter dixerit in qōne proposita in c. is qui fidē. j̄. eo. sed si copula fiat sine aliquo metu cū ꝓtestatione, ꝙ non intendit purgare metū, q ꝓcessit in matrimonio ꝯhendo: nunq d proderit hæc ꝓtestatio. So. concludit hic Io. An. & post cum alij ꝙ nō: nā protestatio ꝯria facto, vel q̄ tollit effectū iuris cōsecutiui ex facto, nihil operatur, c. solicitudinē. s. de app. no. in c. cū M. s. de cōsti. sed ita est in casu nostro, q a ex copula ꝑsumitur ratificatio

ratificatio matrimonij, vt hoc tex. & d. c. ad id. ergo ꝓtestatio nõ impediet hunc effectũ. si tñ iusta cã eẽt protestandi, puta q͞a duraret idẽ metus, valeret protestatio, q͞a & sine protestatione copula induceret matrimoniũ, vt proxime dixi. si autẽ copula fiat non pcedente matrimonio vel sponsalibus liberis vel meticulosis, tunc ex copula nõ p̄sumitur matrimoniũ de iure canonico, licet secus de iure ciuili, c. illud. & ibi no. s̃. de p̄sump. c. aliter. 30. q. 5. dicit tñ hic Host. & cõiter approbatur, ꝙ ꝑ cohabitationẽ quadraginta annorũ, quã fecerint duo vt vir & vxor, inducitur p̄sumptus titulus matrimonij, q͞a non est verisimile ꝙ tanto tp̄e cohabitassent, nisi fuissent vir & vxor. Et sic habetis, ꝙ licèt in matrimonialibus non sit dare quasi possessionẽ nisi pcedat titulus, c. ex parte. & ibi Inno. & oẽs, s̃. de resti. spol. tñ ex cohabitatione 40. annorũ licèt proprie non sit nec quasi possessio, cum non pcesserit titulus, p̄sumitur titulũ pcessisse. & ita no. hic Pa-
3 nor. & Card.† No. ibi, de illato metu. iuncto tex. in fi. ibi, in constantẽ virũ. ꝙ q̃n mulier dicit se ꝯxisse matrimoniũ ꝑ metũ, dẽt probare ipsum metũ & qualitatẽ eius, videlicet ꝙ fuit talis qui caderet in constantẽ virũ. Et sic habetis hic casum, ꝙ minor metus non magis excusat mulierẽ q̃ virũ: qđ est ꝯ gl. in c. cũ locum. s̃. eo. tit. tñ Doctores hic & ibi approbant illã gl. ꝑ tex. in c. indignanter. 32. q. 6. vnde ad tex. nostrũ necesse est subaudire, in constantẽ virũ vel mulierẽ. vel possumus dicere ꝙ masculinũ genus hic concipit fœmininũ, vt absurdũ euitetur. nã licet appellatione viri proprie non continetur mulier, tñ hic improprie continebitur, ex quo subiecta mã loquitur de muliere. faciunt no. in cle. j. in verbo, hoĩes. de elec. in c. gñali. de elec. lib. 6. in c. si quis
4 suadente. 17. q. 4. ꝑ Archi. & ꝑ Bar. in l. j. ff. de verb. sig. †Gl. in verbo, assertio. in fi. retento hoc intellecto glo. ꝙ mulier probat se non consensisse probando metũ, q̃ hẽt inclusam tacitã negatiuã, i. ꝙ sponte non consensit, c. sup ꝓ hoc. s̃. de renun. tex. noster vr̃ frustra ponere duos casus. nã primo dicit, ꝙ mulier asserebat se non consensisse. secundo in ver. sane. dicit ꝙ asserebat se cõsensisse ꝑ metũ. si oĩa, q̃ dicit se consensisse simpl̃r, illud ꝓbat probando metũ: ergo non est differẽtia, siue dicatur ꝙ non consensit, siue ꝙ per metũ consensit. So. ſm cõiter Scribẽtes tex. voluit notare differentiã in modo probandi, q͞a tunc siue dicatur non consensisse, siue dicatur ꝙ ꝑ metũ hunc, reddunt oĩa vt ꝓbatio fiat probando metũ, vt vult glo. sed voluit tex. notare differẽtiã in modo proponendi, q͞a q̃nq; proponit mulier exceptionẽ dicens, ꝙ non consensit simpl̃r: & ita loq̃tur principiũ. q̃nq; ꝓponit dicens, ꝙ consensit, sed ꝑ metũ. & ita loq̃tur ver. sane. Cardi. sustinet ꝙ ẽt sit differentia in modo probandi, quia si dicatur ꝙ consensit per metũ, habebit probare metũ: si dicatur quòd non consensit, licet ista negatiua ex directo, non posset negatiua ꝓbari, c. bonæ. el j. s̃. de elec. c. cum ecclesia Sutrina. s̃. de cau. pos. & propriet. tñ hæc negatiua probari poterit ꝑ indirectũ nõ solũ probando metũ, vt vult. gl. sed probando quòd illa tp̄e ꝯcti matrimonij erat minor ætate, & sic non poterit consentire, c. tuæ. s̃. eo. & tp̄e ꝯcti matrimonij erat absens a loco vbi dr̃ ipsam ꝯxisse: nam tunc per indirectũ probatur quòd non ꝯxit, c. ex tenore.
5 s̃. de test. †In glo. in verbo, carnalẽ copulã. in fi. no. glo. vnũ effectum, quem operatur carnalis copula post matrimoniũ meticulosum, quia purgat metũ: sed alium effectum operatur ſm Card. hic, quòd non posset agi possessorio recuperandæ ꝯ istam vxorem, nisi consecuta copula. ita Inno. in c. ex parte. s̃. de resti. spo. vbi vult, quòd maritus non potest possessorio agere ad recuperandam vxorem, nisi præcesserit titulus matrimonij, & copula sit confirmata. notatur in c. literas. eo. titu.

SVMMARIVM.

1 *Sponsalia possunt contrahi inter parentes pro filijs infantibus, & per talia sponsalia obligantur parentes, dummodo non sint pœnalia.*
2 *Stipulatio pœnalis pecuniaria an possit apponi in matrimonio, & an impediat libertatem matrimonij. & nu. 4.*
3 *Laici an propter arras in causa matrimoniali possint conueniri coram iudice ecclesiastico.*
5 *Arra an possit interuenire in matrimonio contrahendo, & quid secundum leges, & quid secundum canones.*
6 *Pœna an sit omnino prohibita in sponsalibus. & nu. 7.*
7 *Pactum inter contrahentes appositum de lucro habendo in casum contracti matrimonij, an & quando valeat.*
8 *Arrarum datio vel promissio in matrimonio contrahendo, an valeat. & nume. 10. & 11.*
9 *Pœnæ legales quæ sint in matrimonialibus, cum illæ sint promissæ.*
12 *Stipulatio pœnalis an valeat pro concurrenti quantitate ad interesse.*
13 *Pœna sicut non potest apponi pro matrimonio contrahendo, ita non poterit apponi pro contracto non dissoluendo.*
Stipulatio pœnalis apposita in fauorem matrimonij contracti, vt maritus non teneat concubinam, valet.
14 *Pignoris datio an valeat pro matrimonio contrahendo.*

C A P. XXIX.

Gema. In matrimonijs & sponsalibus dẽt eẽ libertas, vnde in eis pœnalis promissio nõ obligat. h. d. Diuiditur in duas partes. In prima narrat factum. In secunda, quæ est ibi, cum itaq;. determinat. No. ibi, ꝯxit matrimoniũ. quòd post sponsalia de futuro ꝯhi põt cum alia matrimoniũ de p̄nti, & valet. videbimus in c. si inter. j.
1 eo. †No. ibi, P. iuncto tex. in pcedẽtibus ibi, Gema. quòd inter parentes p̄nt ꝯhi sponsalia pro filijs infantibus, & illa spõsalia dũmodo non sint pœnalia, obligant ipsos parẽtes. de hoc vidimus in c. ex literis. el 2. s̃. e. si aũt sunt pœnalia, non obligant parẽtes, sicut nec ipsos principales. & sic habetis, quòd sicut non põt apponi pœna in matrimonio vel sponsalibus inter ipsos ꝯhentes matri. vel spõsalia, l. neq;. C. de nupt. l. fi. C. de sponsa. ita nec pœna põt apponi inter parentes. & quòd non solum hoc procedit inter parentes, i. hñtes filios in ptãte, sed ẽt inter parentes, i. matrem, vel alios non hñtes in ptãte ascendentes, puta matrem, vt hoc tex. & l. Titia. in prin. ff. de verb. obliga. No. ibi, ꝯcta fuerunt. ꝙ sponsalia ꝯcta a parentibus pro filijs infantibus p̄nt dici sponsalia: nam licet ipsi infantes non obligentur, c. accessit. c. literas. & c. de illis. j. tit. j. tñ ex quo obligantur parentes inuicẽ, p̄nt dici sponsalia, non tñ ꝙ habeant effectũ publicæ honestatis, nisi fuerint ratificata ab eis infantiã egressis, c. vnico. circa prin. de despon. impu. lib. 6. No. ibi, nititur extorquere. ſm Car. ꝙ in matrimonialibus pater vel mater põt stare in iudicio ꝑ filia. & sic habetis, ꝙ licet in spiritualibus coniunctio carnalis nõ habet vim mandati, c. fi. de iudi. li. 6. ita ꝙ possit stare in iudicio coniunctus pro cõiuncto sine mandato, tñ secus est in matrimonialibus, vt hic, quia mater stabat in iudicio pro filia sine mandato. istud tñ non bene probatur in tex. quia hic agebatur ꝯ ipsam ex pacto suo, i. sponsalibus ꝑ eã ꝯctis cũ stipulatione pœnali, non aũt age-
2 batur ꝯ filiã.† No. ibi, libera. ꝙ matrimoniũ dẽt esse liberũ [a] non
a solũ aui, vt pcisa vel ꝯdõnali, q̃ incuteret metũ constanti viro, vt vidimus in c. cũ locus. s̃. eo. sed ẽt a quacunq; pœna, ẽt si non eẽt talis, q̃ incuteret metum cõstanti viro. nã metus amissionis bonorũ non incutit iustũ metũ, nisi sit de toto vel maiori parte, c. 2. s̃. qđ me. cã. Et tñ stipulatio pœnalis pecuniaria nõ põt apponi in matrimonio, q͞a dẽt eẽ liberũ ẽt ab hac pœna, vt hic est tex. sed ꝯ vr̃, ꝙ tex. non possit procedere, nã metus pœnalis non est talis, q̃ caderet in constantẽ virũ: vr̃ ꝙ non impediat matri. c. veniens. el 2. c. consultationi. s̃. e. ergo stipulatio pœnalis non impedit libertatẽ matrimonij, cũ non sit talis, q̃ incuteret metũ constanti. So. ex mente Do. An. & clarius Panor. Aut nos q̃rimus, nunq̃d matrimoniũ valeat vel ne, & tunc procedit arg. q͞a si non est talis metus, q̃ caderet in constantẽ virũ, cum non tollatur libertas consensus, erit matrimoniũ, q͞a debuit potius illud modicũ dãnum pati, q̃ se obligare ꝯhend matrimonium: si vero est talis, q̃ caderet in cõstantẽ virũ, & tunc impeditur libertas matrimonij, & ꝑ ꝯñs matrimoniũ non valet. Aut vero q̃rimus, an si non vult ꝯhere matri. arctetur ad ꝯhendum per aliquã ꝓmissionem pcedẽtẽ: & tunc aut extra vinculũ, q̃n nil̃r deducitur in spõsalibus vel matri. ꝯhendis nihil est appositũ in ista promissione, & cogetur ad ꝯhẽdũ, c. ex literis. el 2. & c. req̃siuit. s̃. eo. puta, ꝓmisi accipere Bertã in vxorẽ, vel ẽt illud iuraui: nã iuramentũ quo ad vinculũ licet maius vinculũ addat, tñ facit quẽ obligari in plus q̃ insit vinculo matrimoniali de nã sui: aut in ꝓmissione de ꝯhẽdo matri. vel sponsalia deducitur aliud extrinsecus, qđ nõ est de nã vinculi matrimonialis ipsi vinculo, sed ad ipsum vinculũ inducẽdum obligatur q͞s ad aliud extrinsecus, puta promitto accipere Bertã in vxorẽ, & si non accepero promitto mille noĩe pœnæ; ista promissio pœnę est extra vinculũ matrimoniale, tunc vitiatur promissio, q͞a in matrimonio contenti debemus esse pœnis legalibus, l. stipulatio concepta. ff. de verb. oblig. & talis promissio pœnę extraneę cũ aliqualiter impediat liberũ arbitrium ꝯhendi, censetur ꝯ bonos mores, iõ non valet, vt hic tex. & d. l. Titia. in prin. & iõ dixit in fi. ibi Bar. ꝙ hęc stipulatio pœnalis nõ firmaretur iuramento, r̃ia nõ est obligatoriũ. de reg. iur. lib. 6. Et sic ex p̄dictis habetis inferre, ꝙ si pcedente promissione de ꝯhẽdo matrimonio cum stipulatione pœnali sequatur inter illos, valebit matrimoniũ, per dicta in primo mẽbro. & iõ cũ ministerio tex. dicit ab extorsione pœnę cessandũ eẽ, quasi irritet ꝓmissionẽ pœnę: non aũt dicit non valere matri. Et ꝑ p̄dicta habetis inferre

ADDITIONES.

a ¶Liberum. Adde do. meum Soci. in consi. 3. incip. Circa præsentem consultationem. in prin. in prima parte, char. 3.

ferre ad solonē alterius ꝯrij, quod posset formari de c. requisiuit. & c. veniens. el 2. & c. ꝑterea. el j. s. eo. vbi dr̄ ꝙ spōsalia iurata valent, & nisi alia cā subsit, dēt pars cogi ad illa obseruanda. nā clarū est ꝙ ꝑ periurium illaqueatur aīa, & aīæ cunctis rebus sunt ꝑ-
a ponendę [a], c. ꝑcipimus. 12. q. j. si ergo vbi imminet periculū aīæ tm̄, promissio matrimonij ꝯhendi valet sub periculo aīæ & tenet, i. qn̄ iuratur: ergo multomagis dēt valere ꝓmissio de ꝯhēdo sub pęnę pecuniarię periculo. So. patet ex ꝑdictis, q̄a in iuramēto nihil extrinsecus additur, qđ non sit de nā vinculi: pars autē a prin. consentiendo in vinculū vr̄ consentire in oīa, q̄ sunt de nā eius: vnde licet postea cogatur ꝯhere hic matrimonium, nō pōt dici non liberum, q̄a habuit principium voluntarium, & ita sua sponte ad illud descēdit: vnde licet postea cogatur, cogetur potius in executionē suę necessitatis, q̄ sibi, cum esset liber imposuit, i. ꝑ promissionē quā fecit, q̄ cogatur ꝑ aliud extrinsecus accēs: iō non mirum, si valet matri. & promissio. & faciunt q̄ vidimus in d. c. requisiuit. & dictis iuribus. secus est in stipulatione pęnali: nā si promitto Bertā ducere in vxorem, & si non duxero promitto centum noīe pœnę: nondum tp̄e quo erā liber, elegi consentire in vinculum matrimonij, q̄a soluendo centum non sequetur matrimonium: vnde tp̄e quo habebā consensum liberum, non elegi ꝯhere matri. post hoc tp̄s si postea eligo, vr̄ factū metu pęnę. & iō q̄a lex vult ꝙ electio vinculi matrimonialis sit libera, & post istā promissionē non pōt dici libera, q̄a facto metu pęnę consentiam. iō vult lex nō valere promissionē de ꝯhēdo
3 sub pęna, vt hic tex.† No. ibi, cōpellas. ꝙ ecclesia pōt cogere laicos ab exactione pęnę, quā respectu vinculi matrimonialis exigunt cessare. Et sic habebis, ꝙ ecclesia non solum hēt ptātē inter laicos sup ipso vinculo matrimonij, sed ēt hēt sup quibuscunq; tpalibus inde dependentibus vel connexis: puta hic in stipulatione pœnali, vel in c. ad prudentiā. quo ad dotē. ꝭ. de dona. inter vir. & vxo. An aūt ꝑ arras possint laici in cā matrimoniali trahi ad forū ecclesiæ, Zochus hic latius prosequitur. Quero, pone ꝙ mulier est confessa se recepisse arras, quas non recepit, & promisit restituere duplicatas: q̄ritur, in foro seculari pro arris reddendis an possit aliquo mō inuari, vel cum brachio iudicis ecclesiastici, vel alio mō, quod forte renunciauit exceptioni nō receptarum arrarum, & confessio fuit facta in fraudē pęnarum. dicit Fede. in ꝯsi. s. alleg. in fi. ꝙ in foro seculari nō poterit directe defendi ab arris, cum arræ sint res seculares: sed ꝑ obliquum poterit defendi mouendo q̄ōnem ꝯ illum, q̄ ipsam diffamat sup matrimonio & sup eius statu, ar. l. diffamari. C. de inge. & manu. & c. cōq̄rente. de offi. ordi. & petat silentium eidē imponi, & declarari ipsam liberam a tali obligatione, in qua in veritate nulla pecunia interuenit. ego credo ꝙ Fede. loquitur in casu, in quo possit mulier probare sibi pecuniā non numeratā, q̄a si probare posset non numeratā, in foro seculari posset se tueri, l. gn̄alr. C. de non nume. pecu. & l. in ꝯtibus. & in c. si cautio. & qđ ꝭ. no. de fide instru. q̄a de nā arrarum est vt tradantur, & in modica quātitate, vt in l. fi. C. de spon. & l. Deo nobis. C. de episc. & cleri. & hic per glo. in c. ex parte. de conuer. coniug. & in c. accedens. de procu. & tā iura ciuilia q̄ canonica ꝑmittunt arrarum actionē, non pęnę stipulationē. hæc ergo promissio vr̄ facta eē in fraudē sub noīe arrarum, & multomagis si eēt facta promissio sub maxima quantitate: & ita consuluit Fede. in alio cōsi. 114. & in hac opi. fuit Do. Hugolinus eps Perusinus: quia tn̄ statuta ciuitatis multotiens non admittunt tales exceptiones, vt s. proxi. dicit Fede. iō ad ecclesiasticum iudicē recurrendum est. & ita intelligo quod dicit Fede. in consi. 169. & ꝙ confessio de arris receptis inueniens ēt guarentigiata non operetur, sicut si apparet datio, tenet Do. Anto. suo consi. 70. quod incipit, Iesu Christi noīe inuocato. ꝗquantum ad primum ponit Fede. in cōsi. 99. quod incipit: Dn̄o Corrado. Anteq̄ glo. attingā opi. ꝯ tex. q̄a hęc rō posita in tex. cum infert ad id, de quo q̄rebatur de sponsalibus. & rn̄detur, ꝙ stipulatio pęnalis non tenuit, quia matrimonia debent eē libera, cum tn̄ aliud sint sponsalia & aliud matri. faciunt q̄ dicta sunt in rubri. in prima parte: & de separatione nō est bona illatio, c. inter corporalia. de transla. pla. c. dilectus. de offi. ordi. l. Papinianus. ff. de mino. Gas. de Cal. sol. ꝙ in oīno diuersis nō infertur de vno ad reliquum: secus in diuersis, in quibus est eadē rō, sicut est, quia sicut matri. dēt eē liberum, ita & sponsalia in q̄bus est eadē rō, s. e. cum locum. hēt in sua cā ar. de pęni. dist. j. pōt. de offi. dele. preterea. sunt autē sponsalia cā matrimonij, & pręparatoria ad matri. idē ius dēt esse in pręparato & ꝑparatorijs, ff. de procu. ad leg. & l. ad rē mobilē oratio. ff. de spon. vbi bonus tex.
4 pro hac solu.† Glo. j. in verbo, septennium. in fi. arguit glo. ꝙ tex. sit de indubitabili, nec bona sit rō, quia matrimonia debent esse libera: imo vr̄ ꝙ hoc casu nullo mō debuerint valere spōsalia, ēt si non fuisset adiecta stipulatio pęnalis: nā hic fuerunt infantes, qui ꝯxerunt: ergo sponsalia non valent, iuribus in glo. alleg. ēt si stipulatio pęnalis non fuisset adiecta. glo. soluit, ꝙ facti maiores ratificauerunt sponsalia, iō stat dubium, & rō decidendi, ꝙ ista sponsalia non valuerunt ꝑ ꝑ stipulationē pœnalē, Gof. hic dicit ꝙ tria erant vitia in casu nostro, ꝑ ꝑ q̄ stipulatio pęnalis non valet. primum, q̄a infantes ꝯxerūt. secundum, q̄a matrimonia debent esse libera, vnde promissio pęnę vr̄ impedire libertatē. tertium, q̄a non valuit principale, iō nec accessorium, i. non valuerunt sponsalia, ergo nec stipulatio pęnalis. Do. Anto. hic dicit, ꝙ istæ solones non sunt necessarię, q̄a ar. non procedit: nā hic nō fuerunt infantes, q̄ ꝯxerunt & pęnā promiserunt, sed ipsi parētes inuicē promiserunt pęnā. vnde cessat illud vitium infantilis ætatis, q̄a hic parentes agebant se obligare ad pęnā, nō autē infantes: vnde stat firma rō, ꝙ ꝑꝑ libertatē matrimonij non valet hæc stipulatio. & procedit intells Do. Ant. intelligēdo, ꝙ illa verba, ab ipsa nititur extorquere. referātur ad Gemā mulierē: tn̄ tex. expresse non dicit, ꝙ parentes sint pęnā stipulati, imo ex verbo, ꝯxit. vr̄ innui spōsalia fuisse ꝯcta inter infantes: & qđ dr̄ postea de stipulatiōe pęnali, intelligēt ēt inter infantes ꝯcta. & hoc mō intelligēdo ꝓcedit so. gl. & illa verba, ab ipsa nitit extorquere. referent ad T. filiā, nō autē ad Gemā mulierē. Gl. in verbo, stipu-
5 latio. in fi. gl. habetis ex gl. quòd arræ† sunt ꝑmissæ [b] sm leges in
b sponsalibus, vel mr̄imoniis: & sic sm aliquos vr̄ innuere, quòd nō sm canones. sed tex. nr̄ sicut prohibere vr̄ pęnā eadē rōne, & arrā, & ita vr̄ facere rō in gl. alle. Io. An. dicit, quòd nequaq̄ fuit mens Bernar. inducēdi drīā inter ius canonicum & ciuile, sed volit dicere determinādo, q̄a dixerat, quòd idētitate rōnis sic canō hic prohibet pęnā, ita videat & prohibere arras. subiicit postea, sed secus est: q. d. veritatē esse in ꝯrium. dehinc procedat vlterius allegādo, nō autē inducēdo drīā sm leges, vt dicit ꝑdicta finalis.
6 Sed pro clariori intelligētia primo q̄ro, nunq̄d† pęna sit permissa in spōsalibus. & dicite sm cōiter scriben. maxime D. Ant. aut loquimur in pęna, q̄ ꝯsistit in lucri amissione, puta q̄a si nō ꝯhit, amittet lucrum. & tūc aut hoc prouenit ex dispōne extranei: & tunc valet pęna, l. Titio centum. §. Titio. el j. ff. de ꝯd. & demō. puta, legat testator Bertæ cētum si nupserit Titio: si nō nupserit, nō habebit legatum: ecce pęnā. & tā valet tale legatum, & pęna cōmittet. vide Old. in ꝯsi. 15. quod incipit, Thema tale est, Titius. aut prouenit ex dispositione ipsorū ꝯhentiū: & tunc nō valet pęna: puta, promitto tibi cētum si ꝯsenseris in me vt in maritum. non valet ista promissio, q̄a in dubio vr̄ fcā c. i fornicationis & turpis amoris, l. si stipulatus fuero sitti. §. fi. ff. de ver. obli. ita D. Ant. sed in ꝯrium vr̄ tex. in l. ea q̄. ff. de do inter vir. & vx. vbi valet pactū inter virum & vxorē de lucro perdēdo, si mr̄imonium dissoluatur: ergo multo magis debebit valere pactū de lucro perdēdo, si spōsalia dissoluant, i. effectu nō habeāt. ita est de mēte Bar. in sīlī in l. Titia. in prin. ff. de ver. obl. Sol. an̄ ꝯtū mat. pactum de lucro perdēdo, si nō ꝯhat: & de hn̄do, si ꝯhat, sapit turpitudinē, & ꝑpterea non valet, d. §. fi. & ita ibi Bar. per verbum, cā. positū in textu sed pactū de lucro perdēdo in casum soluti mr̄imonii, & hn̄do i casum perseuerātis mr̄imonii post ꝯtū matri. appositum sapit honestatē, q̄a ꝯseruat integritatē matrimonii: & iō nō mirū si valet, d. l. ea q̄. Et ista sol. est de mēte Bart. in d. §. fi. vbi vult, quòd si promitteret lucrū ꝓ mr̄imonio ꝯhēdo inter ꝯiuges, & appareret, quòd cessaret cā turpitudinis, tale pactum valeret, licet in casu nō secuti mr̄imonii sapiat pęnā. Et iō hoc mēbrum D. Ant. dum
7 vult, quòd pactum inter ꝯhētes† appositum de lucro hn̄do in casum ꝯcti mr̄imonii nō valet, limitat primo oīno nō ꝓcedere, qn̄ appareret quòd cessaret cā turpitudinis in pacto, puta ignobilis: sed diues desiderat hr̄e puellā nobilē in vxorē affectu mr̄imonii & honestæ, sed propter disparitatē, vt alliciat eā ad ꝯsentiēdum, promittit ei magnum ꝑmium: valebit istud pactum. ita Pau. hic per gl. in l. si voluntate. C. de do. ꝓmis. Et faciunt no. per Bart. in d. l. stipulatus. §. fi. & in l. si diuortio. ff. de verb. obli. Secūdo venit limitādum, vt nō ꝓcedat qn̄ pactum apponeret de lucro hn̄do post iā ꝯctum mat. ad finē vt ꝯseruaret: & sic pęna apponeret, vt perdat lucrū in casum soluti mat. d. l. ea q̄. aut pęna respicit amissionē amoris carnalis, puta q̄a nolēs displicere amasiæ in eā ꝯsentit: & tunc ualet matri. nec per talē pęnā impedieт, c. ueniēs. s. e. & ita pęna amissionis copulæ, c. tua nos. s. eo. aut pęna respicit damnum

ADDITIONES.

a ¶Præponendæ. Adde Do. Soci. consi. 301. incip. Licet difficultates. versi. 3. ex eo quia. in 2. parte. char. 66.

b ¶Sunt permissæ. An arrarum interuentio in sponsalibus valeat. vide per dominum meum Soci. consi. 3. incip. Circa præsentem consultationem, circa prin. cum versi. seq. in prima parte, char. 3.

damnum matrimonij, & tunc aut apponitur inter ipsos ꝯhētes sponsalia, & tunc si pęna est legalis sui nā, vel habuit principiū a lege, licet nunc deducatur in conuentione, valet talis stipulatio, l.ii.vbi casus dū loquitur de pęna quadrupli. C. de spon.l.stipulatio si ita facta.ff.de verb.oblig.l.in conuentionalib. in fifi.ff.de verb.obl.no.Bar.in d.l.Titia.in prin.3.col.& est de mēte D. Ant. hic.si vero in cōuentionē deducatur pęna non legalis, q̄ nec habuit principiū a lege nec est a lege imposita, & tunc talis stipulatio pœnalis nō valet, vt hic s̄m intellm̄ gl.primę, dū sentit ꝙ fuisset stipulatio apposita inter ipsos infantes, nō inter ipsos parentes. & voluit Gof.facit tex.in l.neq;.C.de nup.i d.l.Titia. in prin. aut non apponitur inter ꝯhentes, sed inter extraneū vnū, & vnū ex ꝯhentibus, puta ꝓmittis mihi ꝯhere matri.cū Berta, & si non ꝯxeris ꝓmittis pęnā: & nō valet ꝓmissio, q̄a ē eadē rō ne libertas mr̄imonij impediat̄, q̄ est qn̄ apponit hoc pcm̄ inter parētes ꝯhentes spōsalia.ita D. Ant. aut apponitur pcm̄ inter exn̄eos, & tūc si sunt tales q̄ aliquo iure vel ptātis, puta pr̄: vel superioritatis, puta dn̄s castelli, vel affectionis, puta mater & fratres, ipsę ꝑsonæ ꝯcturæ mr̄i.inducerent ad ꝯhēdū, ne talis pęnā incurreret: & tūc nō valet stipulatio, ar.l.hæres meus.§.fi.ff.de ꝯdi.& de. l.j. & 2.ff. in ius vo.vt eant.& facit tex.nr̄, dū loquitur de Gema muliere, intelligēdū ꝙ ipsa pęnā promiserit: aut sunt prorsus exn̄ei, q̄a nō est verisil'e ꝙ q̄s moueat ad ꝯhēdū vel nō ꝯhendū, vt prorsus exn̄eus pęnā euitet, & valebit ꝓmissio, q̄a cessat rō tollendæ libertatis mr̄imonialis, & si isti exn̄ei promiserūt ꝯdōnaliter pęnā, ꝓmitto centū si Berta non ꝯxerit cū Titio. & valebit promissio, gl. cōiter approbata in d.l.Titia.in prin.ita gl.Io.An. in addi. ad Spec.in tit.de arbi.§.j.versi.5.q̄d si sic.in addi.q̄ inci. diximus. & Host.in sum.co.ti.§.j.& D.Ant.hic dicēs hoc ꝓcedere, nisi in fraudē fieret, quia ꝑ suppositā ꝑsonā ipsi, de quorū matri.principaliter agitur, fecissent, pęnā promittētes, quia tunc nō valeret. subijcit quoq; D. An. ꝙ si isti exn̄ei promiserūt se facturos curaturos, ꝙ talis ꝯhet cū tali sub pęna cētū, ꝙ talis ꝓmissio valebit, & isti liberati erunt a pęna, si per eos nō stetit quominus illi ꝯherent, quia fecerunt quicquid potuerunt. & ita voluit Fede.in suo ꝯsi.54.q̄d incipit, Martinus. & in ꝯsi.q̄d inci. Quidā scholaris.q̄a difficultas excusat a pęna ꝯdōnali, l.si vehenda.§.pe.in fi.ff.ad le. Rho.de iac.no.in l.continuus.§.illud.ff.de verb.obli. in l.q̄d T. ff.si cer.pe.in c.breui.s̄.de iureiu. Subijcit quoq;, ꝙ ēt idem dicimus in patre, vt possit se obligare facturū curaturū ꝙ filia ꝯhet: non tn̄ sub pœna, vt vidimus in c.ex literis.el 2.& in c. sicut.s̄.e.

8 † Secunda est qō ex gl.nunq̄d in mr̄imonio ꝯhendo valeat datio arrarū vel promissio. & de promissione nō est dubiū ꝙ nō valet s̄m cōiter Scribētes, sed idē est q̄d in pęna.ita Fede.in cōsi.99.q̄d inci.Dn̄o Corrado.& no.in ꝯsi.125.q̄d inci.In matrimonialibus. de datione aūt ꝯcludit, ꝙ valet, l.fi.C.e.tit.de spon.& hanc dr̄iam facit Bar.in d.l.Titia.in prin.& cōiter Doct.ibi, & in d.l.fi. & Io. An.& Doct.hic, licet aliqualiter variēt in rōnibus, sed operepreciū est scire, q̄ sit rō quare lex ꝑmittit arras, & nō pęnā. Cy.in d. l.fi.& Io. hic dicunt, ꝙ rō quia magis de facili quis inducitur ad promittendū magnā pœnā, q̄ angustetur ad dandū arrā magnā: & iō cū lex siue canon tendat ad fauendū libertati mr̄imonij, & magis de facili partes promittūt magnā pęnā q̄ dēt magnas arras, iō facilius impedit̄ libertas mr̄imonij in pęna q̄ in arris. & iō dicit hic Io.An.ꝙ si daretur magna arra ab hoīe nō multū potēte, ita ꝙ verisil'e est ꝙ magnipenderet nō perdere tantā arrā, nō valeret datio arrarū, quia militaret rō q̄ in pęna.i.q̄a verisil'r impediret̄ libertas mr̄imonij. & ita eꝯ dicit in pęna, quia si promitteret̄ modica pęna a viro potente, ita ꝙ verisil'e est ꝙ floccipēderet iste amittere hāc pęnā, valeret promissio pęnę, qua libertas mr̄imonij impediret̄ ꝑꝑ modicā pęnā. Et si dicat̄, ad q̄d lex magis exꝑssit ꝓmittēdo arras q̄ pœnā. rn̄det ꝙ accōmodauit se lex ad ea q̄ frequētius accidūt, iuxta l.nam ad ea. ff.de legi. nam frequētius accidit, ꝙ quis dat modicas arras, & promittit magnam pęnam, q̄ eꝯ, iuxta illud, Promissis diues quilibet eē pōt. Bar.in d.l.Titia.in prin.& D.Ant.hic reprobant istam rōnē cum dicto, quia imò siue modica siue magna arra promissa est, saluo vt in d.l.fi.q̄ gn̄al'r loquit̄.si aūt pęna sit magna vel modica, prohibita est, l.ea.ff.de do.inter vir.& vxo.vbi fit mentio de modica pęna, & spāle est, quia agebat̄ de mr̄imonio ꝯseruādo vt valeat, qn̄ exi stit in lucri amissione tm̄. Secundo adducit tex. in l.neq;.iuncta gl.C.de nup.vbi gl.exēplificat pęnā in decē. & tex. ille indistincte ꝓhibet pęnā. Tertio adducit l. stipulatio si ita facta.ff.de ver. obli.vbi pęna ꝯuentionalis prohibetur indistincte.nec obst.l.fi. C.de spō.dū vult licitū eē post traditionē arrarū pacisci de pęna quadruplici: quia illa pęna erat legalis antiquitus, & iō cū a lege habuerit originē, pōt q̄nq; deduci in ꝯuentionē, d.l. stipulatio si ita facta.l.in ꝯuentionalibus.ꝑterea ꝯ dictā rōnē facit, quia nō est vl'is, cōcludit solū ex parte dantis arras, quia cū facilius hoīes inducantur ad promittendum magnas pęnas q̄ ad dandū magnas arras, lex magis de facili s̄m eos permittit arras, quia nō verisil'e ꝙ sint ita magnę, ꝙ intimident mr̄imoniū. sed ex parte recipientis non ꝯcludit ista rō vl'r: pone enim ꝙ dans arras esset multum diues, accipiens esset pauper, istæ arræ non sunt magnæ quo ad dantem, iō de facili intimidabit̄ mr̄imoniū, sed quo ad recipientem erunt magnę arrę, & tn̄ quia beatū est recipere, ille de facili inducit̄ ad recipiendū, & postea ne restituere cogat̄ arras duplicatas, reddet̄ mr̄imoniū non liberum, quia ꝯheret inuitus. vnde Host. hic dat aliā rōnē, ꝙ quia in datione arrarum non solū inest timor damni, sed ēt spes lucri, quia si ꝯheret, lucrabit̄ arras, iō de facili lex permittit arras, sed in pęna vertit̄ simplex odium, i. timor damni, iō lex prohibet pęnam. Sed ista rō est ꝯ tex.in l.exēpto.§.ego.ff.de act.emp.quia secuto ꝯctu, ꝓ quo sunt datæ arrę, non lucrat̄ ꝯhens arras sibi datas, sed eas restituet: ergo eadē est rō q̄ in pęna. & cōiter hic reprobat̄, & reprobat Fede.de Se.in d. ꝯsi.99.nisi esset ꝯsuetudo in prima lucrādi arras secuto ꝯctu. Hos. in sum.e.tit.§.j.dat aliam rōnem, & refert D.Ant. hoc, quia arræ dant̄ pro obseruatione ꝯctus, & iō ꝯcipit̄ eorum traditio affirmatiuè: puta do centum pro arra venditione talis fundi. pœna aūt eꝯrio promittitur pro dissolutione ꝯctus, & iō ꝯcipit̄ negatiuè, si non fecero vel ꝯxero, promitto pęnam. ita inspecto affectu non ꝯcludit̄, quia licet pęna ꝯcipiat̄ negatiuè, fit tn̄ ad finem ut ꝯctus impleatur metu pœnę, sicut arræ dantur ut ꝯctus impleat̄ metu amissionis earum. imò tenet gl.in §.j.Insti.de ꝯhen.empt.ꝙ sicut pęna succedit loco interesse, quia non factum uel nō ꝯctum, ita ē arra. imò tenet Bar.in l.j.§.pe.ff.de pu.iu. l. ꝯctus.& ibi Bal.C. de fi.instru.in l.j. C.de act.emp. ꝙ sicut stipulatio pęnalis secuta post ꝯctum pro ꝯcurrenti quantitate si soluta fuerit, nouat obligationem principalem, l.si quis pro socio.ff.pro socio.ita & arra in quantitate excepta pro cōcurrenti quantitatę extinguit obligationē principalis ꝯctus ad interesse natā, licèt ad residuū possit agi sicut & in pęna. Bar.in d.l.Titia.in prin.& D.Ant.assignat aliā rōnem: nā in matrimoniis siue sponsalibus contenti debemus esse pœnis legalibus, & si in pacto deducatur alia q̄ legalis pęna, nō valet pactum nec ꝯctus, d. l. stipulatio si ita facta. vnde si promittitur pęna q̄ non sit a lege exꝑssa, nō valet ꝯctus vt hic. si autē datur arra, ista pęna, q̄ resultat rōne amissionis arrarū vel restitutionis duplicatarū arrarū, d.l.fi. nō venit ex conuentione partium, q̄ de hoc cōuenerint, videlicet amissione vel restitutione, sed venit ex dispōne legali, & iō pęna legalis dr̄. non mirum, si valet ꝯctus non obstante datione arrarum, imò plus valet promissio post dationem arrarum, ēt de quadruplicatis arris restituendis, d.l.fi.q̄a q̄nq; fuit hæc pęna legalis, vt quadruplicatę arræ restituerentur. Et potuit esse rō motiua, quare lex promiserit dationē arrarum, cum sciret ex nā esse, vt ꝯ non seruantē sequat̄ vel amissio earum, vel restitutio duplicatarum, §.j. Insti. de ꝯhē. emp.l.q̄d sęue.& ibi no.ff.de ꝯhē.emp.no.in l.j.C.de act. empt. nā matrimonium dēt omnimoda libertate gaudere respectu rei principij, licet postea cum elegit se ligare in executionem illius vinculi, in quo hō sponte se ingessit, lex imponat necessitatem ꝯhendi, c.ꝑterea.el j.c.literis.el 2.c.requisiuit. s̄.eo. vnde qn̄ ego ꝯho sponsalia cum Berta, & do arras in initio: ego eligo consentire in vinculo sponsalium, & ēt dare arras. vnde lex, cum iā libere ego me ligauerim, tam respectu vinculi principalis.i.sponsalium, q̄ respectu accessorij, i.arrarum, habeat vim suā. i.vt metu earum ego inducar ad ꝯhendum matrimonium, cum oīno ēt non datis arris ex solo vinculo sponsalium debuissem cogi, d.c. requisiuit. sicut & in simili permittit in vim periurij, ego cogar, qui iuraui sponsalia ad ꝯhendum matrimonium, & est paritas rōnis inter arras & vinculum iuramēti. Nam sicut iuramentum quo ad vinculum nihil aliud addit, nisi quod magis ligat, & ꝯuenienti imminet periculum: ita in arris nihil magis ligat quo ad vinculum principale, & ꝯuenienti imminet periculum amissionis vel restitutionis ꝑdictæ: in pœna autē secus est, nā ꝯhens spōsalia sub pœna quo ad vinculum principale tꝑe quo est liber nō consentit, ita ꝙ illa firmet, quia alternatiuè ad duo se obligat saltē inspecto effectu: vnde vinculum sponsalium non est firmū. & iō si postea ꝯheret, & vinculū firmaret, lex cogitauit ꝙ hoc non eēt liberum: potuit enim timore pęnę consentire, vnde cū adsit omnimoda libertas matrimonij tꝑe quo hō ligatur, non mirū si non valet hic ꝯctus, non dico matrimonij sed sponsalium pęnaliū, q̄a daretur occasio ꝯhendi nō liberū matrimoniū. & ista est
9 rō tex.nostri. † Vnde Bar.dicit, si q̄rimus q̄ sint pœnæ legales in matrimonialibus, cum illæ sint ꝓmissæ: dicēdum est, ꝙ aut loq̄mur de matri.ꝯcto, q̄ sunt pęnę dissoluentes matrimoniū: & tūc. est amissio dotis, vel donationis ꝑꝑ nuptias, l.ꝯsensu.C.de repu

& vbi

& vbi non est data dos vel donatio propter nuptias, & vnum ex istis veniret perdendum, tunc illi, qui puniendus veniret, ista pęna imponitur, pęna c. aureorum, si patrimonium suum excedit summã trecentorum: si autẽ est intra illam summã trecentorũ, imponitur pęna amissionis tertiæ partis bonorum, l. iubemus. C. de repudijs. aut nos q̃rimus ante matrimoniũ ɔ̃ctum, sed tñ post sponsalia, & tunc nulla pęna est a lege expressa, nisi sponsalia sint firmata datione arrarũ, q̃a tunc imponitur pęna ex parte dantis, vt arras amittat, ex parte recipientis, vt restituat duplicatas, nisi esset minor, d. l. fi. C. eo. põt tñ hęc pęna legalis & in cõuentione deduci, d. l. stipulatio si ita. & d. l. in conuentionalibus. imò vsq; ad quadruplum posset in conuentione deduci, vt quis teneatur ad restituendum arras quadruplicatas, d. l. fi. voluit tñ Bar. ꝙ cum sit iniquum, ꝙ maior pęna imponatur dissoluẽti spõsalia q̃ matrimoniũ, ꝙ illud pactũ de quadruplicatis arris restituendis non valeret, si excederet metas donationis ꝓ nup. vel dotis vel pęnę, d. l. iubemus. & seq̃tur D. Ant. hic: tñ ex cã excusatur soluens matri. vel sponsalia pęna legali, puta ꝓp inhabilitatẽ viri, d. l. fi. vel in sponsalibus, q̃a expectatus debito tpe non venit, c. de illis. & c. in nostra. s̃. eo. vel in casibus c. quẽadmodũ. s̃. de iureiu. Saly. in d. l. fi. in versi. quadrupli. trãsit cum Bar. in d. l. Titia. quo ad rõnes suas, q̃a debemus esse contenti pęnis legalibus, d. l. si ita stipulatio facta fuerit. ff. de verb. obli. & iõ dicit, ꝙ si in vno nummo excederetur pęna legalis, non valeret. ẽt mouetur, quia forma videretur data ꝑ illã l. a qua non est recedendũ. & iõ concludit nullã stipulationẽ pęnalẽ valere, si in ea deducatur pęna conuentionalis: sed bene valeret, si deducatur pęna legalis quadrupli.

10 † Et ꝑ pdicta infert Bar. in d. l. Titia. & D. Anto. hic, & cõiter Scribentes, ꝙ si arrę darentur ab vtraq; parte in eadẽ quantitate pro matrimonio ɔ̃hendo, non valeret datio, nec ɔ̃ctus. & iõ signanter l. fi. loquitur, qñ ab vna parte. & est rõ, quia hoc casu non vr̃ interuenisse vera datio, l. qui sic. ff. de so. & d. l. fi. non hẽt locũ, nisi interueniente datione. videntur enim simulatẽ concepisse partes istã mutuã donationẽ arrarũ ad effectum obligandi se inuicem ad pęnam, q̃ tacitẽ resultat ex arris: nõ aũt fecisse realẽ arrarũ dationẽ. & iõ ẽt inferunt, ꝙ si vnus ɔ̃hentium sponsalia, confessus est se habuisse tot noĩe arrarum, ꝙ cum ista

a confessio probet traditionem [a], l. pupilla. §. fi. ff. depositi. valebit ɔ̃ctus sponsaliũ: tñ si apparet ꝙ non interuenit traditio, tunc videretur simulatẽ factum in fraudẽ, vt pars ɔ̃ueniens incideret in pęnã illius pęnę legalis. Et iõ inferunt, ꝙ si q̃s constitueret tenere & possidere arras noĩe illius, ꝑ qua ɔ̃hit sponsalia, non hẽt lo-

11 cum d. l. fi. q̃a non interuenit realis traditio. † Et istã conclusionẽ facit Saly. in d. l. fi. in prin. in 2. col. q̃cq̃d sentiat Bar. in d. l. Titia. iõ ẽt inferunt, ꝙ si daretur fundus vel spẽs noĩe arrarum, pacto apposito ꝙ restitueretur duplicatũ, puta preciũ cum re, vel amitteretur prout conuentum fuerit: ꝙ isto casu non valebit ɔ̃ctus, q̃a pęna hic legalis non est ꝓportionabilis. l. vt duplicẽtur arræ: q̃a idẽ fundus vel similis spẽs non põt duplicari, l. plane. §. j. ff. de leg. j. & iõ cum non possit habere locum pęna legalis, nõ habebit ẽt locum conuentionalis, q̃ eatenus solum locum hẽt, quatenus legalis, & non vltra, d. l. stipulatio si ita facta. Saly. tñ in d. l. fi. in prin. dicit ex mẽte ɔ̃hentium speciẽ dari posse pro arris, nec dationẽ viciari. & ad illã in fi. r̃ndet, ꝙ non viciat nisi cautionẽ stipulationis pęnalis. & dum dr̃ pęnã dupli non habere locum, q̃a spẽs non põt bene duplicari sicut quãtitas: r̃ndet, ꝙ nõ duplicãtur spẽs, sed redditur spẽs, & ẽstimatio eius, l. si cum exceptione. §. quadruplabitur. ff. q̃d me. cã. l. is q̃ pdã. iuncta gl. ff. ad l. Iul. pecu. l. senatus. ff. de ɔ̃hen. empt. sed nunq̃d valebit stipulatio apposita pro obseruatione sponsalium sine alia pęna, vt possit agi ad interesse, put est regulare in obligationibus facti, l. stipulationes non diuiduntur. §. Celsus. ff. de verb. obli. Solutio: gl. vr̃ sentire ꝙ sic, in d. l. Titia. & faciunt q̃ vidimus in c. ex literis. el 2. s̃. e. gl. in l. si stipuler. ff. de ver. obl. tenet ɔ̃rium. gl. aũt in l. 2. ff. eo. tit. arguit ad partes, nec firmat pedes. Dy. in d. l. Titia. distinguit, aut vult agere ad interesse respectu lucri cessantis, & nõ põt, q̃a eẽt pęna. aut vult agere ad interesse respectu dãni passi, & põt, quia recuperatio dãni passi non est pęna. Et facit pro prędictis l. cum Proculus. ff. de dã. infec. l. si is qui. in fi. ff. de fur. Bar. in d. l. Titia. & in terminis hic Panor. videntur velle, ꝙ imò ex stipulatione ad nullum interesse agi possit. Mouentur, quia debent esse libera matrimonia, vt hic tex. & quia a sponsalibus licitum est impune recedere, l. j. C. eo. sed hæc argumẽta nihil obstant, q̃a verum est quòd matrimonia debent esse libera a vinculo extrinseco, non autẽ a vinculo intrinseco, vt dictum est s̃. per no. in c. req̃suit. s̃. eo. sed stipulatio de stando sponsalibus non dat vinculum extrinsecum, sicut nec iuramentum: ergo &c. nec est verum, quòd a sponsalibus possit impune recedi, c. pręterea. el j. s̃. eo. nec Bar. loquitur in terminis istis: sed tñ loquitur, qñ fuit interposita stipulatio pœnalis: nunquid valet quo ad concurrentẽ quantitatẽ interesse, vt j. statim dicam. concludit tñ Panor. quòd licẽt ex stipulatione non possit agi ad interesse, quia sponsalia non sunt ɔ̃cta, tñ respectu dãni passi vel expẽsarum postea factarum poterit agi actione de dolo, qua dolo aduersarij est inductus ad hæc damna vel expensas. sed in ɔ̃rium facit: nã damnum, quod quis sua culpa sentit, sibi imputare dẽt, vt regula damnum, de re. iu. in 6. sed iste petijt expensas, & ꝑparamẽta, dum sciret vel deberet scire stipulationẽ non esse obligatoriã, nec spõsalia necessario induci debere: ergo sua culpa incidit in ista damna. & facit in simili l. si quis domum. ff. lo. in prin. Salyc. in l. i. C. eo. distinguit, aut ꝑparamenta & expẽsæ sunt voluntariæ, & tunc nulla actione agi possit ad ea, neq; ex stipulatu, neq; de dolo, neq; in factũ ex aliqua æquitate, ꝑ dictã rõnem regulæ, dãnum. & hoc mõ intelligit Cy. ibi. aut ꝑparamenta sunt necessaria, aut sunt vestimẽta, annuli, & similia: & tunc ex æquitate detur actio in factum ad ista damna & expẽsas, l. si pecuniam. in prin. ff. de condi. ob cãm. l. si vero non remunerandi. ff. man. in fi.

12 † Sed nunquid valebit stipulatio pęnalis pro concurrenti quantitate interesse. & glo. ꝑdictæ variant in d. l. Titia. & d. l. si stipuler. & d. l. 2. Dy. distinguit, vt in q̃one pręmissa. Io. An. dicit, quòd nullo mõ ẽt respectu dãni passi põt agi ad interesse. Mouetur, quia cũ nõ valeret, d. l. Titia. est quid imputetur isti, qui sciens stipulationẽ non valere expendit, vel aliud fecit, ꝓp quod damnum incurrit. vnde succedit r̃la, dãnum. de re. iur. in 6. Bar. in d. l. Titia. tenet idem, quia stipulatio ista pęnalis est ɔ̃ bonos mores: & iõ in nullo debet valere, d. l. Titia. Item quia ꝓhibetur indistinctẽ pęna in matrimonio, vt hic, & d. l. fi. bene fatetur, quòd respectu damni passi cum oĩno circunscripta stipulatione potuisset agere de dolo, poterit & nunc agere stipulatione interposita de dolo.

13 † Sed nunquid sicut non põt pęna apponi pro matrimonio ɔ̃hendo, ita nõ poterit apponi pro ɔ̃cto non dissoluendo. Et dicite, quòd apponi nõ poterit, d. l. Titia. in fi. principii. & l. 2. C. de inutilibus stipu. l. stipulatio si ita facta. ff. de verb. obli. ita Cardi. hic. Sed nunquid valebit stipulatio pęnalis apposita in fauorẽ matrimonii ɔ̃cti, vt maritus non teneat concubinam. Et determinat Bal. in d. l. fi. in fi. quòd sic, ꝑ

14 l. ex ea. ff. de uerb. obli. † Vlt mo nunquid pignoris datio ualet ꝓ matrimonio ɔ̃hendo. Host. hic ur̃ tenere quòd nõ, quia esset tollere libertatem matrimonii metu pignoris amittendi. Spec. aũt eo. tit. de spon. in §. j. in fi. & Host. in summa eo. tit. in l. charta. & Inno. hic tenent ɔ̃rium, per l. i. C. si rector prouinciæ. & l. si quis officiũ. ff. de ritu nuptia. q̃ potius pñt intelligi in arris, q̃ in pignore, ꝑ c. & si necesse. quod nihil facit. j. de dona. inter ui. & uxo. & c. ueniens. el 2. j. de eo qui cogno. consan. quod loquitur in obligatione fideiussoria, in qua non est uerisilr̃ tantus metus, sicut in amissione pignoris, ꝑ ca. exposita. s̃. de arbi. quod nihil facit. glo. in d. l. Titia. ur̃ distinguere, aut pignus datur pro arris, & ualeat, quia ualet datio arrarum: aut non datur pro arris, sed pro obligatione pęnali, & non ualet, ex quo nõ ualet principale, s. obligatio pęnalis, regu. accessorium. de re. iu. lib. 6. Alii aũt distinguunt, aut capitur pignus proprie, quatenus incipit a traditione, tũc sicut põt arra constitui incipiendo a traditione, ut s̃. dictum est, ita ẽt pignus: aut non incipit a traditione, & tunc sicut non ualet, ꝑ missio penæ, uel ẽt arrarum, ita non ualet obligatio hypothecaria, d. l. fi. Io. An. persistit in sniam quã s̃. dixi, in dña arræ & pęnę, ut attẽdatur an fiat pignus in magna quãtitate an in parua. Bar. in d. l. Titia. distinguit: aut datur pignus ꝓ obligatione pęnali, & non ualet sicut nec obligatio: aut datur pro arris, & tunc aut dat in spẽ, & non ualet, quia datio arrarũ nec ualet in spẽ: aut datur in quantitate, & ualet, quia & ualet ipsum principale, s. datio arrarũ. aut nulla interuenerit datio, sed sola ꝓmissio, & non ualet sicut nec in arris. D. Ant. & hic Panor. reprobant Bar. quia etiam si datio pignoris sit in quantitate, non ualet: mouẽtur primo ar. l. fi. C. c. loquitur in arris, & non est extendenda ad pignus. Item quia non põt habere locum dispositio illius l. in pignore, posito etiam quòd non secuto cõtractu pignus admittatur: nam ex parte recipiẽtis non duplicatur, quia non tenetur ipse restituere pignus & totidem, si hic per eum stet quòd contractus nõ sequatur, sicut in arris: ergo cum sit diuersitas rõnis, dicta de uno extendentur ad aliud. Fede. tamen de Senis in d. consi. 25. & in d. consi. 98. tenet quòd ualet cõstitutio pignoris, per d. l. i. C. si rector prouinciæ. & præallegata, quibus est supra responsum.

ADDITIO.

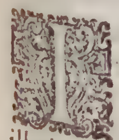
a ¶Probet traditionem. Adde Do. Soci. consi. 3. incip. Circa præsentem consultationem. ver. octauo probatur. cum ver. seq. in j. parte, char. 4. ꝙ timore fraudis numeratio vera arrarum requiritur, nec sola confessio sufficit.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium præsumptum præsumptione iuris & de iure præfertur vero matrimonio postea contracto.*
2 *Matrimonium præsumptum inducitur per copulam subsecutam post sponsalia de futuro.*
Præsumptio iuris & de iure quid sit.
Fictio quid sit.
3 *Matrimonio præsumpto præcedente matrimonium postea sequens, illo durante contractum dicitur potius contractum de facto quàm de iure, & sic prima est vxor, non secunda. Sed quid in foro conscientiæ.*
4 *Statutum, quòd contrahens matrimonium de præsenti tali die puniatur in centum, an consummans sponsalia de futuro per copulã incidat in pœnã statuti.*
5 *Dispositio huius decreta. an habeat locum, si quis contraxit sponsalia de futuro cum Berta, deinde Berta contradicente cum alia contraxit sponsalia, & postea ipsam Bertam carnaliter cognouit.*
6 *Lex vbicunque fingit super certo, dato quòd improprie vocetur præsumptio, cum potius sit fictio, non potest contra talem fictionem probari.*
7 *Præsumptio dicitur triplex.*
8 *Præsumptio iuris & de iure non admittit probationem in contrarium.*
9 *Præsumptio iuris & de iure vnde nascatur.*
10 *Sponsalia præcedentia an transeant in matrimonium per actus citeriores a copula.*

CAP. XXX.

IS, qui fidem. Sponsalia de futuro per carnalem copulã subsecutam in matrimonium trãseunt. Diuiditur in tres partes. In prima dictum. In secunda rõ, q̃ est ibi, q̃a licet. In tertia
1 illatio, q̃ est ibi, ex quo sequitur. † No. ibi, ad primũ. ꝙ matrimonium p̃sumptũ p̃fertur vero matrimonio postea ꝯtcto: quod ꝓcce
2 dit, q̃n est p̃sumptũ p̃sumptione iuris & de iure, vt hic tex. † No. ibi, ꝯ p̃sumptionẽ, ꝙ ꝑ copulã subsecutã post sponsalia de futuro inducitur p̃sumptũ matrimoniũ, & ista p̃sumptio est talis, ꝙ ꝯ eã non põt ꝓbari. Et sic habetis ex tex. ibi s̃m Inn. & alios, q̃d sit p̃sumptio iuris & de iure, q̃a illa est q̃n ius cõe sup aliquo præsumit, & vltra disponit ita esse, nec posse ꝯriũm probari, & ꝑpea dr̃ præsumptio iuris, quia ex iuris coniectura resultat, & de iure est, i. sic verum esse nec posse aliter dici. & facit l. antiquæ. C. ad Velle. l. fi. C. arbitrium tutelæ. Et sic habetis, q̃ drĩa sit inter p̃sumptionem iuris & de iure, & fictionem [a]: quia p̃sumptio est super dubio, in quo ius vadit per coniecturas p̃sumendo ita esse, & super p̃sumpto disponendo, quod vult ita esse, & non posse ꝓbari ꝯriũm. Fictio aũt est super certo vno mõ consistente, quod aliter a iure esse fingitur, puta certa est lex, ꝙ mulier non est stipulata dotem sibi reddi, tñ fingit stipulationẽ interuenisse, l. vnica. in prin. C. de rei vxo. act. facit in simili l. si arrogato. C. de adop.
3 & hanc drĩam no. gl. in l. vnica. §. accedit. C. de rei vxo. acti. † No. ibi, postmodũ. ꝙ præcedente matrimonio p̃sumpto subsequens matrimoniũ illo durante ꝯtũ dr̃ potius ꝯtũ de facto q̃ de iure. & sic habetis, ꝙ in foro fori ista prima est vxor non secunda. sed punctus stat, quid in foro Dei. Vinc. & Host. hic videntur distinguere: aut iste, qui ꝯxit sponsalia, agebat cõsentire q̃n cõsummauit copulam in matrimoniũ, & tunc cũ adsit consensus, hoc primũ erit matrimonium, & secundũ non, ẽt in foro conscientiæ, c. tua nos. s̃. eo. aut vero non consensit in copulã, & tunc vr̃ ꝙ non sit matrimonium in foro conscientiæ hoc primũ, sed secundũ: ideo dicunt ꝙ debet humiliter tolerare oẽs excõicationes fori iudicialis, & adhærere cum secunda, c. literas. in fi. s̃. de resti. spo. & faciunt q̃ vidimus in d. c. tua nos. tñ Host. in hoc vltimo membro mutauit s̃niam, dicens hoc primũ erit matrimoniũ & in foro fori & in foro conscientiç quo ad hoc, vt p̃feratur secundo. & sequitur Do. Ant. Mouetur, quia Papa ẽt matrimonium ꝯtũ per verba de p̃nti, dummõ copula non sit subsecuta, põt impedire & dissoluere, c. ex publico. s̃. de conuer. coniug. & ibi no. si hoc põt in matrimonio ꝯto, multo magis poterit impedire matrimonium ꝯhendum: sed ita est in proposito, quia hic Papa prohibet matrimo. secundo ꝯhi, ex quo cum sponsa quis copulam cõsummauit: ergo si fuerit ꝯtum, non valebit hoc secundũ. & faciunt q̃ hñr toto tit. j. de matri. ꝯc. ꝯ inter. eccl. faciunt q̃ vidimus in c. j. s̃. eo. nam Papa põt dare formã matrimonijs ꝯhendis, vel ea impedire. Panor. hic impugnat D. Anto. nam non põt Papa facere, vt sine cõsensu sit matrimonium quo ad Deũ, cum illud sit substantiale matrimoni, & lex non põt tollere substantialia actus, vt sit postea verus actus, l. 2. ff. de vsufr. earũ rerũ quæ vsu consumuntur. & Deus inspicit veritatem. & faciunt q̃ habentur in c. literas. s̃. de resti. spol. sed hic præsupponitur ꝙ consensus nõ affuit: ergo non erit matrimoniũ. nec ob. tex. noster, quia loquitur q̃n copula subsecuta est animo matrimoniũ ꝯhendi, vel in dubio q̃n non apparet de animo: nos loquimur, q̃n cõsummata est copula animo non ꝯhendi, quo casu licet lex p̃sumat matrimonium, Deus sequitur certũ, & sic quod non sit matrimoniũ, ex quo non adest consensus. Dicit tñ Do. Ant. tutius esse tenere, ꝙ in foro conscientiæ secundũ matrimoniũ valeat, & non primũ.
4 † Circa materiã decretalis q̃ro, cũ dictũ est s̃. ꝙ hic est casus exorbitans: pone, dicit statutũ ꝙ ꝯhens matrimonium de p̃nti tali die puniatur in centũ, an consummans sponsalia de futuro per copulã incidat in istã pœ̃nã. Flo. Car. dicit ꝙ non sufficiens est p̃sump. ꝙ matrimoniũ sit ꝯtum: non tñ debet extendi ad probandum crimen, in quo debent esse probationes luce clariores, C. de proba. l. fi. 5. q. 6. Epiphanis. Item p̃sumptio ista, ꝙ intelligatur consentire in matrimoniũ, est q̃dam fictio, quod non hẽt locum in statutis, ff. de neg. gest. l. 3. §. hæc verba. ibi Bar. ff. de fonte. c. susceptum. ibi Io. An. de rescri. li. 6. licet aliqui ꝯ. facit quod no. Io. An. in c. fi. de consue. li. 6. & Archid. & Io. de Lig. & per Io. An. in rub. pro possessione, de re iudi. li. 6. Pro hoc quod no. Inno. de p̃sumptionibus. quia verisimile. qui dicit ꝙ p̃sumptio, de qua in c. afferte. de p̃sump. q̃ sufficit ad probandũ filiationem, nõ sufficit ad probandũ crimen. ad hoc facit c. literas. de p̃sumpt. vbi ex vehementi p̃sumptione nõ punitur quis de crimine, maxime graui. glo. tñ est ꝯria in cle. j. in verbo, ꝯhere. de consan. & affi.
5 † Quæro quoq; post Zochũ, pone ꝙ quis ꝯxit sponsalia de futuro cum Berta, deinde Berta ꝯdicente cum alia ꝯxit sponsalia, & postea ipsam Bertam carnaliter cognouit, nunquid habet locũ hęc decre. Q̃õ est dubia, nec Doct. tangunt hoc dubiũ, quia nunq̃ præsumptio est violẽta, nisi q̃n reperitur iure expressum: sed hic casus non reperitur scriptus, ergo &c. & iste tex. non facit, quia nõ loquitur in casu, in quo erant bina sponsalia: & sic iste casus tanq̃ exorbitans, & tanq̃ qui põt p̃sumere ꝯ veritatẽ, non est extendendus. facit quod dixi s̃. de statuto. Preterea si sponsalia non tenuerunt, vt quia ꝯxit cum consanguinea vel affine, & tũc copula sequens non transfundit sponsalia in matrimoniũ, per regulã non firmatur. ita in casu nostro sponsalia secunda nõ valerent stantibus primis. Prima enim debuerunt primo dissolui cõsensu: & in c. p̃terea. s̃. eo. altero dissentiente tolli non p̃nt, vt ibi, vnde ad hoc vt copula ista non inducat hoc p̃sumptũ matrimoniũ, vr̃ necesse vt se absoluant, vt dixi. ita vr̃ dicendũ in casu proposito, ꝙ necesse sit ꝙ prima sponsalia dissoluerentur, ad hoc vt ex secundis induceretur p̃sumptum matrimoniũ. Non ob. si dicatur in d. c. ad id. s̃. eo. ex matrimonio penitus nullo ꝑ copulã vel cohabitationẽ subsequentẽ inducitur matrimonium p̃sumptũ: hic ita dicendum vr̃. quia ego r̃ndeo & dico, quia ex tunc nõ validatur quod nullũ, sed vt ex nunc ex nouo consensu de p̃senti. facit quod no. glo. in c. dilectus. circa fi. s̃. eo. tit. non ob. ꝙ pacta nouissima præiudicant prioribus, & ita in secundis sponsa, quia illud est verũ, q̃n mutuo cõsensu nouissima ꝯhuntur, & inter eosdem, l. ab emptore. de pac. c. præterea. s̃. e. & ꝑ hoc q̃õ est valde dubia, & eam non tangunt hic Doct. Forte posset dici oppositũ: primo quia non põt negari ꝙ iste casus sit dubitabilis, & in dubio debemus fauere matrimo. c. fi. de re. iu. & tutiorem partem eligere, c. iuuenis. s̃. eo. & reijcere p̃sumptionẽ criminis, vt dixi s̃. ad p̃dicta. videte q̃ no. Bar. in l. bonorũ. ff. rem ra. ha. Gl. in verbo, ꝯ præsumptionẽ. dum gl. exemplificat p̃sumptionem iuris & de iure in casu l. vnicæ. in prin. C. de rei vxo. acti. & l. si arrogator. ff. de adop. male loquitur, quia illa est potius fictio q̃ p̃sumptio. Nam in illis iuribus lex ẽt certã stipulationem non in-
6 teruenisse, fingit tñ stipulationem. † Sed præsumptio super certo non præsumit, sed super dubio: & iõ dicimus, ꝙ vbicunq; lex fingit super certo, dato ꝙ improprie vocetur p̃sumptio, cum potius sit fictio, non põt ꝯ talem fictionem probari, quia lex oĩo intendit ꝯ veritatem fingere. ad quid ergo volumus probare veritatem. in ꝯriũm glo. est no. in l. a diuo Pio. §. si pignora. ff. de re iudi. voluit Bal. in l. ordo. in prin. C. de execu. rei iudi. & facit q̃d no. hic Do. Anto. in drĩa, quã ponit inter fictionem & præsumptionem iuris & de iure: qui dicit ꝙ præsumptio iuris & de iure aliquo casu admittit probationem in ꝯriũm, fictio autẽ nequaquã, vnde melius exemplificauit gl. præsumptionem iuris & de iure, puta in casu nostro, vel in c. filij. de hæreticis. lib. 6. in l. fi. C. arbitrium tutelæ. tamẽ pro clariori intelligentia materiæ quam ponit glo. quã etiam ponit glo. in c. ferrum. 50. dist. in l. fi. ff. quod
7 met. causa. nota. in l. siue possidetis. C. de probat. Dicite, † quòd triplex

ADDITIO.

a ¶ Et fictionem. Adde Do. Ant. de Ros. in c. tuæ. supra e. & Bar. in l. si duo, de acquir. hære. & Car. in cle. j. §. fi. de cõces. præben. & vide etiam Bar. in l. fi. in prin. ꝙ me. cã. adde, ꝙ differunt, quia fictio non cadit in statutis, sed præsumptio sic s̃m Abb. Sicu. in consi. 72. in hac causa. &c. & in sua disputatione stante statuto communiter, & Pau. de Cast. in repe. auth. sacra. C. si aduer. ven. Io. Baptista de Sancto Seuerino in consi. cor mundum crea &c.

a triplex dicitur præsumptio [a]. vno modo considerata in genere, altero considerato effectu vel fine: tertio considerata materia ex qua nascitur. In genere considerando oĩs præsumptio põt dici præsumptio hominis, quia nihil aliud est præsumptio, q̃ firmatio conceptus mentis ab homine facta ex aliquibus coniecturis extrinsecis collectis. Et in hoc differt ab opinione vel suspitione, quia opinio non confirmat conceptum nec suspitio, p̃sumptio sic: no. Bar. in l. admonẽdi. in gradibus probationum & veritatis timendæ. ff. de iureiur. no. Panor. in c. fi. s̃. de iureiur. no. in c. quanto. s̃. de præsump. In genere ẽt oĩs præsumptio, q̃ a iure reperitur approbata, põt dici iuris, siue sit præsumptio iuris & de iure, vt hic, & c. ad id. s̃. eo. siue præsumptio iuris tm̃, vt in c. ꝓposuisti. s̃. de proba. c. iuuenis. s̃. eo. siue nãæ, vt in glo. nostra, & j. dicam. siue facti, vt in c. scribam. in c. afferte. in c. quia verisimile. s̃. de præsump. siue consuetudinis, vt in l. non oẽs. §. a barbaris. ff. de test. mili. in c. ex studijs. s̃. de præsump. in §. pauonum. Insti. de rerum diuisione. in c. cum in iuuẽtute. j. de purg. cano. & s̃. de præsump. secundo modo dr̃ præsumptio, considerato fine siue effectu: nam qñq; parit effectum certitudinarium & dispositiuum, & sic vocatur præsumptio iuris & de iure, quia non solum præsumit & firmat conceptum iudicis, sed ẽt ita eẽ disponit, vt hoc tex. & iõ dixit Imo. in cle. j. super glo. magna, de proba. arg. illius glo. ꝙ vbicunq; lex præsumendo vult p̃sumptionem facere plenissimam fidem, ꝙ illa est præsumptio iuris & de iure, & iõ non admittetur probatio in ꝯrium. alia est præsumptio iuris tm̃, quæ ẽt ab effectu & fine denominatur, quia firmat conceptum iudicis ex iuris permissione, toto tit. s̃. de præsump. & ista dr̃ liquida probatio, l. licet Imperator. & ibi no. ff. de leg. j. l. j. & ibi glo. & cõiter Scribentes. C. de testa. mili. glo. in l. si tutor petitus. C. de periculo & cõmo. tutorũ. in l. si quis locuples. ff. de manumissis in testa. tñ ista qñq; est violenta, quia de necessitate cõcludit certum, vt in c. afferte. s̃. de præsumpt. qñq; minus vehemens, & sic non violenta, vt in c. mandata. in c. quia verisimile. in c. scribam. s̃. de præsump. Et no. ꝙ vbi lex requirit plenam fidem, non sufficit qualisqualis præsumptio, glo. est in c. cupientes. §. ꝙ si per 20. in verbo, fidem. de elec. li. 6. in cle. constitutus. de ele. & hoc modo sumpta præsumptio comprehendit sub se oẽm præsumptionem siue hominis, siue naturę, siue facti, siue iuris tm̃, de quibus in glo. Tertio modo capitur præsumptio, considerata mã ex qua nascitur, & hoc modo põt capi tripliciter. nam qñq; nascitur ab ipsa nã, puta quia pater exhæredet filiũ sine iusta cã: nam ex nã præsumitur filius benemeritus, vt in exemplo glo. ibi. p̃sumptio nãæ est, vel quia quilibet præsumitur bonus, c. fi. s̃. de præsumpt. alio modo capitur ꝓ præsumptione facti, quia mã præsumptionis est ipsum factũ accidentale, puta quia semel malus præsumit̃ malus, vt in rła, semel malus. in l. si cui. §. de criminibus. ff. de accusa. in c. mandata. & in c. scribam. s̃. de pręsump. alio mõ dr̃ pręsumptio consuetudinis, quã gl. nostra vocat pręsumptionẽ hominis, quia nascitur ex assuetudine hoĩs ad delinquendum, d. §. pauonum. l. 3. C. de ep̃ali audientia. iuncto d. §. a barbaris. sed stat qõ, quia glo. nostra dicit, ꝙ ꝯ præsumptionem iuris & de iure nõ admittitur probatio, & vr̃ hic tex. esse, nunquid hoc sit verũ indistincte. & dicite fm̃ D. Ant. Aut q̃rimus de probatione extrinseca, i. q̃ non fit verbo ipsarũ partiũ, & tunc directe non põt ꝓbari ꝯrium, sed per indirecte sic, glo. est no. in cle. j. in verbo, fecisse. in gl. magna, de ꝓba. & iõ si q̄s in casu nostro vellet ꝓbare, ꝙ qñq; consummauit copulã cũ sponsa & non intendebat habere matrimoniũ, non audietur eius ꝓbatio, quia hoc est velle de directo ꝓbare ꝯ præsumptionẽ huius decretalis: sed si vellet ꝓbare, ꝙ qñ cõsummauit copulã, inuitus fecit, vel iam inter eos erant dissoluta sponsalia, vel erant nulla puta ꝑ ꝑ consanguinitatem: isto casu cum directo non veniat ꝯ præsumptionẽ, sed solum ꝯ effectum, s. vt non sit matrimoniũ, talis indirecta ꝓbatio admittetur, tñ de consensu partiũ ẽt tacito in his casibus, in quibus partes pñt sibi præiudicare, licet ꝓbari non possit ꝯ præsumtionem iuris & de iure regulariter, si fuerit probatum parte cõsentiente vel non opponente, valebit ꝓbatio, & si cõstiterit veritatem eẽ ꝯ præsumptionem, impedietur effectus pręsumptionis. ita D. Ant. hic, & cõiter Scribentes. & iõ licet res iudicata ꝓ veritate habeatur, & sic pręsumptio iuris & de iure, c. cum inter. s̃. de re iu. d. l. ingenuum. ff. de statu ho. si ꝯ rem iudicatam fuerit probatum parte tacente, & constet male iudicatum, per probationes has reuocabitur sententia, licèt pro ea sit præsumptio iuris & de iure. ita Inno. in c. cum Bertholdus. & ibi cõiter Scribẽ. s̃. de re iudi. Inno. & D. Ant. in c. cum dilecta. s̃. de rescri. Item & alio casu per prædicta infertur posse probari ꝯ præsumptionem iuris & de iure, qñ notoriè cõstaret veritatem esse in ꝯrium. Nã tũc verificato notorio impedietur effectus præsumptionis iuris & de iure. ita Imo. in c. quoniã ꝯ falsam. in 6. col. s̃. de proba. & est rõ, quę patet ex prædictis ll. Nã licet lex præsumat præsumptione iuris & de iure, hoc facit in casu dubio, non aũt qñ de veritate est certa, quia tunc esset fictio & non præsumptio, vt s̃. dixi. Cum ergo lex intendat præsumere, non fingere, ergo ex quo cõstat veritatem esse in ꝯrium, sumus extra casum præsumptionis, quæ solum habet locum in dubio: ergo eius effectus nõ militabit. & est de mente D. Ant. hic. Aut probatio, quæ adducitur ꝯ præsumptionem iuris & de iure, peruenit ab ipsis partibus intrinsece, i. eorum verbo, puta per eorum confessionem vel protestationẽ, & tunc si loquimur de confessione, aut sumus in tali mã, in qua confessio partium non facit præiudicium ipsis partibus, puta in matrimonio, in quo cõfessio ꝯ matrimonium nihil operatur, c. super eo. j. de eo qui cog. consan. vxo. suæ. & tunc cõfessio non impediet effectũ præsumptionis: & iõ in casu nostro confessio partium, ꝙ in copula intendebant ꝯhere, nihil operabatur, ex quo ius ita præsumit & disponit. Aut sumus in his, in quibus partes pñt sibi præiudicare consentiendo vel confitendo: & tunc per confessionem impeditur effectus cõsumptionis, & poterit probari ꝯ ipsam præsumptionẽ, glo. est no. in §. j. versi. si autẽ. in Authẽ. de æqualitate dotis. in l. in ꝯctibus. §. illo. C. de non nu. pecu. Cy. in authẽ. sed iam necesse. C. de do. ante nup. si vero loquimur in protestatione, & tunc aut est vestita iusta cã, & impediet effectum præsumptionis: puta quia protestor ꝙ per metum consentio, & copulam consummo, impedietur ista præsumptio, de qua hic. licet Hostiẽ. voluerit facere drĩam, an vis sit ꝯdõnalis an præcisa, in quo cõiter reprobatur isto casu. tñ debet protestatio præcedere actum, vel interuenire in actu, quia post nihil operatur. ita D. Ant. hic. Aut protestatio non est vestita in iusta cã, & tunc nihil operatur. glo. est in cle. gratiæ. de rescrip. in verbo, renun. Aut quærimus de ꝓbatione mixta, s. partim intrinseca a parte ꝓueniente. i. iuramento: partim extrinseca, i. vno teste. & tunc glo. vult, ꝙ admittatur hæc probatio ꝯ præsumptionem iuris & de iure, in c. vidua. s̃. de regula. sed D. Anto. hic eam reprobat, tum in casu in quo loquitur, s. in mã monachationis, quia in ea non datur iuramentũ in supplementũ probationis, c. fi. & ibi no. s̃. de iureiur. tum ẽt in alijs. & facit, nam si non admittitur regulariter probatio ꝯ præsumptionem iuris & de iure, vt hic, ergo multominus admittetur anomala probatio, prout est ista, l. admonendi. & ibi no. ff. de iureiur. & facit glo. no. in c. tam literis. in prin. s̃. de testi. quæ vult, ꝙ vbicunq; agitur de crimine ẽt ciuiliter, non admittatur probatio per iuramentũ in supplementum probationis: & tñ clarum est, ꝙ delictum põt probari ẽt per duos testes, ẽt si criminaliter agatur, ꝑ regulam c. in omni negocio. s̃. de testi. ecce ergo, qualiter minor est probatio q̃ fit ꝑ iuramentũ cũ vno teste, q̃ quæ fit per duos testes: & tñ per duos testes non põt probari directo ꝯ præsumptionẽ iuris & de iure, vt s̃. dixi. ergo multominus per vnũ testẽ & iuramentũ in supple-
8 mentũ. † Colligendo ergo dicta facite regulã, ꝙ ꝯ pręsumptionẽ iuris & de iure non admittitur ꝓbatio, vt hic, c. ad id. s̃. eo. c. filij. de hære. li. 6. glo. in d. §. si pignora. d. l. antiquæ. & d. l. fi. Fallit primo in probatione indirecta, quæ venit ad euacuandum effectũ præsumptionis, non tñ venit directo ꝯ id in quo loquitur præsumptio, vt s̃. dixi. Et faciunt notata in c. ad id. s̃. eo. & in glo. ma-
b gna in cle. j. de probatio. Fallit secundo, qñ pars esset passa [b] ꝓbari ꝯ pręsumptionem, q̄a tunc ex quo constat per probationes ꝯ eam, veritas præferetur præsumptioni. Inno. in c. fraternitatis. j. de frigidis & malefi. & s̃. dixi. Fallit tertio, qñ probatio eẽt notoria. Imo. in d. c. qm̃ ꝯ. in 6. col. & s̃. rõnem adduxi. Imo. & Ludo. de Roma. in l. si duo. ff. de acqui. hære. Et facit quod no. Inno. in d. c. fraternitatis. Fallit quarto, qñ velit probari ꝯrium ex confessione partis, vt s̃. allegaui. & voluit Inno. in c. quia pleriq;. s̃. de immuni. eccle. vbi dixit, ꝙ si pars confitetur sñiam per se latam, quæ transiuit in rem iudicatam, & sic pro qua facit præsumptio iuris & de iure iniustam, ꝙ talis confessio probabit sñiam iniustam, & impediet effectũ sñię. & no. Bal. in l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iu. Bal. in auth. ad hæc. in 4. col. C. de vsuris. in l. si quis institutatur. in §. si sub condi. ff. de here. insti. Ludo. in l. admonendi. in repe. in fi. ff. de iureiur. Fallit quinto, qñ protestatio vestita iusta cã præcessisset factum, ex quo p̃sumptio resultat, vel in eo interuenisset,

ADDITIONES.

a ¶Dicitur præsumptio. Ad materiam adde Bal. in l. ea quidem. 2. col. in ver. quæro quid est. C. de accu. & in rubr. de proba. 2. col. ver. præsumptioni. & in l. si. j. uc possidetis. e. ti. 2. col. ver. Dede. & Io. Cal. in c. vestra, de coha. cle. & mu. & Spe. de præsump. §. j. in prin. vbi plene, quid sit, quotuplex, & vnde oriatur.

b ¶Passa. Adde Io. de Imo. & Alex. in l. inter stipulã. §. j. de verb. oblig. Butr. hic, & Bal. in rubri. C. de proba. in 2. col. magna in fi. ver. ego aliter. & Pau. de Cast. in consi. 157. quod inci. Visis & ponderatis.

uenifſet,nam tunc impeditur effectus preſumptionis iuris & de
iure,ita gl.in c.vidua.ſ.de regula.& faciunt q̄ ſ.dixi. Fallit ſexto,
qñ adduceretur probatio mixta, i.iuramētū in defectum proba-
tionis cum vno teſte,gl.eſt in d.c.vidua. de cuius veritate ſ. dixi.
9 †Et hec preſumptio iuris & de iure naſcitur ex diuerſa mã. qñq;
naſcitur ex conſuetudine aliquid faciendi,puta vt dicit gl. no.in
l.cum allegas.C.de vſuris. conſuetus fenerari apponit in inſtru-
mento clauſulas inſolitas, iſto caſu vſurarius præſumetur ↄ̄ctus
præſumptione iuris & de iure,nec poterit ↄ̄rium probari. & fa-
cit rō:nam duo vincula magis ligant q̄ vnum,c.j. ſ. de treuga &
pace.ſed hic cōcurrunt duæ preſcriptiones ↄ̄ ↄ̄ctum:prima,quia
ſolitus eſt fenerari,ex qua p̄ſumitur ↄ̄ alios ↄ̄ctus de facili, l. qui
ſemiſſes.ff.de vſuris. l.vel vniuerſorum. ff. de pigno. acti. c. illo
nos.ſ.de pig.c.ad noſtram. ſ.de ↄ̄henda empt. Secunda eſt præ-
ſumptio,quæ reſultat ex clauſula inſolita in ↄ̄ctu appoſita, facit
præſumi ↄ̄ ↄ̄ctum.gl.eſt no.& ibi no.Ange.in l.7.ff. de condi.in-
ſti. Sed hic concurrit duplex præſumptio hmōi, quia ſolitus fe-
nerari,& quia clauſula inſolita: ergo fortius præſumetur ↄ̄ iſtū.
tamē de neceſſitate hoc non concludit quòd ſit præſumptio iu-
ris & de iure.Nam fateor,quòd fortius præſumetur hoc caſu,q̄a
quælibet ex dictis preſumptionibus eſt leuis:vnde iſta,cū vtraq;
concurrat in ea, eſt fortior. & faciunt ↄ̄ prædicta quæ no. in d.c.
ad noſtram.& d. c. illo nos. nam etiā vſurarij poſſunt facere ve-
ros ↄ̄ctus.& ꝙ iſta preſumptio non ſeruaretur in practica,voluit
Ludouicus in d.l.ſi duo. Sumitur qñq; p̄ſumptio ex facto,& tūc
multipliciter:qñq; de pñti præſumimus in præſens,puta in caſu
glo.ſing.in l.iubemus.ad fi.C.de teſta.quę voluit,ꝙ ſi tabellio in
teſtō non ponat ſolennitates neceſſarias, tunc præſumimus cō-
tra eum,& debet puniri vt falſarius, & iſta eſt præſumptio iuris
& de iure.& no.Ludo.in l.ſi duo.qñq; præſumitur ex facto pñti
in futurum, puta in caſu noſtro momentanea copula inducit p̄-
ſumptū matrimonium, vt toto tēpore vitæ ſuæ ſint vir & vxor.
qñq; præſumitur ex pñti circa p̄terita, puta in caſu l.antiquæ. C.
ad Velleianū.q̄a confitendo ſe habuiſſe, p̄ſumitur p̄ſumptione
iuris & de iure,ꝙ de p̄terito habuerit.& ita in l.fi.C.arbi.tute.q̄a
p̄ſumitur ponendo in inuentario bona,ꝙ bona de præterito in-
uenerit in aliquo tēpore.& ſic habetis,ꝙ preſumptio iuris ex di-
uerſa mã ſumitur,vt dixi declarando glo.& facit glo.in c.ſcribā.
& ibi no.ſ.de præſump.ita & præſumptio iuris & de iure. Vlti-
mo ex glo.habetis ſolu.ad c.tuę.ſ.eo.quia hic forma matri.dr̄ af-
fuiſſe,quia præceſſerunt verba ſponſaliū de futuro,quę ꝑ actum
copulæ reſoluuntur in ſponſalia de pñti, quaſi actus copulæ ſit
purificatio ↄdōnalis ↄ̄ctus p̄cedentis:quo caſu impleta ↄdōne hr̄
10 ↄ̄ctus pro puro,vt videbimus in c.verum.j.de condi. appo. † Sed
ſtat qō extra glo. nunquid per actum citeriorem a copula ſpon-
ſalia p̄cedentia purificentur.& dicit hic Vinc.ꝙ non,& ſequun-
tur cōiter Doct.quia eſt caſus expreſſus in c.fi. j.eo. vbi conatus
copulæ,qui non habuit effectum, non inducit præſumptū mat.
ergo multo minus alij actus magis remoti, puta oſcula & ſimi-
lia.& faciunt quæ videbimus in c.j.j.de mat.ↄc.ↄ̄ inter.eccle.Sed
ↄ̄ vr̄ facere tex.in c.vnico.de deſpon.impub.li.6.vbi per cohabi-
tationē vr̄ induci ratificatio matri.p̄cedentis, qđ valebat ſolum
in vim ſponſaliū.So.ibi ↄ̄ctus matri. deficiebat ſolū in vno, quia
bene habebat formam matrimo. de pñti,cum fuiſſet ↄ̄ctum per
verba de pñti,ſed deficiebat in conſenſu,quia erant minores, q̄
ↄ̄xerant mat.qui non videntur conſentire,c.tuæ.in fi.ſ.eod.non
mirum ſi poſtea ſubſequens ratificatio per cohabitationem in-
ducta tēpore,quo erant perfectę ætatis,cum purget vitium con-
ſenſus,conualidat matri.ſed in caſu noſtro erat duplex defectus:
primo in forma, quia verba erant concepta de futuro: ſecundo
defectus conſenſus.vnde non mirū,ſi lex voluit magis iudicium
hoc caſu demonſtrandi conſenſum,& ſupplendi formā iuris, q̄
in d.c.vnico.ſ.alle.Ange.tñ in §.fi.in Auth. quib. mod.natu.effi.
leg.per illum tex.dicit,ꝙ ſi quis iurat accipere aliquam in vxorē,
poſtea incontinenti ducit eam ad domum, videntur purificata
ſponſalia, & vr̄ eam vxorem accipere. qđ facit ↄ̄ prædicta: & iō
redditur dictū Ange.dubiū.& ſi eſſet verū, eſſet pulchra limita-
tio ad prædicta,vt non procederent in ſponſalibus iuratis, quia
illa purificantur ꝑ traductionē ad domū incontinenti poſt ſpō-
ſalia ſecuta.ſed ↄ̄ Ange.facit l.quæſitū.ff.eo. vbi traductio ad do-
mum non facit ſponſalia,quę nō ſunt:ergo nec faciet matrimo.
quòd non eſt.pro opi.Ange.vr̄ optimus tex,in l. mulierem.ff.de
ritu nup.qui ſtringit ēt ibi,ſponſalia non ſunt iurata. ſed Bal. ibi
diſtinguendo intelligit illū tex.vbi verba fuerunt dubia,vel non
apparet an de præſenti an de futuro ſint prolata.& pro opi. Bal.
facit quod vult Saly.in l.cum in te. C. de dona. ante nup.vbi di-
xit no.ꝙ ex traductione in dubio, & ſic vbi aliud non apparet,
præſumitur præceſſiſſe matri.per verba de præſenti.

SVMMARIVM.

1 *Sponſalia de præſenti non ſoluuntur per ſequens matrimonium,etiam carnali copula conſummatum,ſed ſponſalia de futuro bene ſoluuntur per ſponſalia de futuro.*

2 *Verba,accipio te in meam mulierem,& mulier dicat,ſum contenta.inducunt matrimonium.*

3 *Et quid ſi fuerit facta reſponſio ex interuallo.*

4 *Verba,promitto quòd te deſponſabo.quid operentur.*

CAP. XXXI.

1 SI inter virum.† Sponſalia de præſenti non
ſoluūtur per matrimo. de fa-
cto, ēt carnali copula conſummatū, ſed ſponſalia de
futuro bene ſoluuntur per ſponſalia de p̄ſenti. h. d.
Duo ponit dicta.ſecūdū ibi,verū.No.ibi,de pñti.ꝙ matri. ↄ̄ctum
per verba de pñti p̄fertur ēt non ſecuta copula matri. poſtea ſe-
quenti cū copula. & ſic habetis, ꝙ copula quo ad p̄iudicandum
primo matri.non dat fortius robur ipſi matri.licet quo ad impe-
diendū ingreſſum religionis poſtea fiendum det maius robur,c.
ex publico.& per totū.ſ.de conuer.coniuga.& ſic aliud habetis
inferre,ꝙ votum profeſſionis ſolenne potentius eſt q̄ matri. cū
copula.quod patet ex tex.iſto iuncto c.vnico.de voto,lib.6.nam
votū ſolenne ſoluit ſponſalia de pñti non ſecuta copula: matri.
aūt ſubſequens cū copula non ſoluit aliud matrimo.p̄cedens ſi-
ne copula,vt hoc tex.No.ibi,ita ꝙ vnus alterū.q̄ ſit forma ↄ̄hen-
di matrimo.q̄a ↄ̄hitur vtroq; dicente,ego te accipio. dicite tñ, ꝙ
idem ſi alia verba ſimilia exprimerentur,vt hoc tex. ibi, vel alia
verba.No.ibi,mutuo conſenſu. ꝙ conſenſus matrimo. debet eē
mutuus:& iō dicunt Doct.ꝙ dēt fieri incontinenti,vt vnus con-
ſentiat poſt alterū.ſi aūt ex interuallo fieret,tūc in dubio non vr̄
durare ille,qui primo interrogauit in primo conſenſu.& iō non
a valebit matrimo.[a] niſi probet ꝙ in conſenſu perſeuerauerit.No.
ibi,ego te accipio in meā.ꝙ forma matri.eſt, vt primo interroge
tur ſponſus deinde ſponſa.& facit tex.in c.licet.j.de ſpon.duorū.
& eſt glo.in l.2.ff.de adop.nā eſt incipiēdū a viro tanq̄ a dignio-
ri.facit tex.in c.hęc imago.& c.mulier.33.q.5.voluit tñ Car.hic,ꝙ
in his ſtandū eſt conſuetudini patriæ.No.ibi,ſiue ſit iuramentū.
ꝙ iuramentū quo ad vinculū matrimoniale nihil operatur. No.
ibi,ego te recipiam.qualiter ↄ̄huntur ſponſalia de futuro.dicunt
tñ hic Doct. ꝙ ſi quis promitteret deſponſare, ꝙ iſta non eſſent
ſponſalia de futuro.No.vlt.ꝙ ſponſalia de pñti præualent ſpon-
ſalibus de futuro ēt iuratis,tñ de violatione fidei eſſet imponen-
da pnia vt hic.Glo.in verbo,vtroq; dicente.in fi.glo.intrat argu.
an ad eſſe matrimonij requirantur verba. de quo dicite vt in c.
tuæ.ſ.e. & no. glo. q̄a concludit,ꝙ vno interrogante ſufficiat ꝙ
alius nutu rñdeat ſine alijs, & ſufficit ſola ſubarratio loco nutus
ſufficientis. Glo. fi. in verbo, ſeparauit.in fi.glo. bene loquitur.
2 † Ab extra q̄ritur,datis duobus ma.vno poſterius, altero prius ↄ̄-
cto vtraq; viuente,an copula cū vna aliq̄d operetur.& dicite qđ
non in caſu claro,ſed vbi dubitaret qđ mat. p̄ualeret, tunc p̄fert
illud,ꝓ quo eēt copula,c.licet.ſ.de ꝓba.in ar.ita D.Ant. hic.& fa
ciūt q̄ no.Bar.in l.ſi duo.in prin.ff.vti poſ.& qđ no.in c.ex parte.
ſ.de reſt.ſpol.q̄a copula cauſat quaſi poſſeſſionē matrimonialē.
& in dubio melior eſt ↄdō poſſidentis,§.retinēdę.Inſti.de inter.
aliàs §.cōmodū.Sed nunq̄d ſi dico,accipio te in meā mulierē,&
mulier dicat,ſum cōtenta.ex quo nihil dr̄ de matri.& verba ſunt
nimis gñalia,inducat matri.Abbas antiquus,& cōiter Doc. ma-
3 xime Panor.dicūt ꝙ ſic,ꝑ tex.noſtrū ibi,vel alia verba.†Et ꝓ ple
niori intelligētia q̄ro,q̄d ſi alter ↄ̄hētiū ꝓfert verba,de q̄bus hic
ibi,recipio te in meā &c.& receſſit ante rñſionē alterius, q̄ po-
ſtea ex interuallo rñdit ↄſentiēdo,an ſit mat.Vr̄ ꝙ ſic, ff. de verb.
obli.l.j.vbi ſi pñs interrogauit,& ſtatim diſceſſit,ſi ſtatim eo re-
uerſo rñdet,valet ſtipulatio.facit qđ hr̄,ꝙ in his q̄ ↄſenſu ꝑficiū-
tur,rñſio ēt ex interuallo tenet,ff.de verb.obli.l.ſi ſtipuler.§.fi.In
ↄ̄riū facit hęc lr̄a ibi,mutuo ↄſenſu.& ſic opꝫ ꝙ ſimul ſentiat. fa-
cit 29.q.j.Itē q̄a actus in iſtis ſpūalibus ꝑfici dēt ſine interuallo,
de ele.q̄a ꝑꝑ.& c.cū poſt.e.tit.in c.tuas.j.de ſpō.duorū.l.ↄtinuus.
ff.de verb.obl.Arch. 7.q.2.ſufficiat.tenet primū ꝑ iura alle.& di-
cit idē Arch.hāc fuiſſe gl.Lud.quā tñ dicit Io.An.ſe nō inueniſſe.
hoc tenet Gal. D.Ant.& D.Flo.dū tñ prius ↄſentiētē nō pęnitue
rit añ rñſionē ſecūdi,ar.c.fi.de ꝓc.in 6.& in dubio p̄ſumit in ea-
dē voluntate ꝑmanere,in c.maiores.cū ſi.de baptiſ.nec eſt vis,ꝙ
fiat rñſio ex interuallo,ꝑ d.l.ſi ſtipuler.§.fi.de ſtip. tñ dicit glo.in
d.§.2.ꝙ valet ex interuallo,dūmō alius actus medius nō interue-
niat,ſed in mat.vr̄ ſufficere,ꝙ primū ↄſentiētē nō pęnituerit,ēt ſi
ad actus

ADDITIO.

a ¶Non valebit matrimo.Ad materiam vide no.per do.Alex.de Imo.in l.j. §.qui præſens.de verb.oblig.

ad actus extraneos diuerterit. ad illud qđ dr̃ de elec. rñdet Flo. ꝙ ideo est, q̃a electio est quoddã totũ cõstans ex varijs partibus. ad hoc ergo vt appareat eas esse partes vnius totius, dẽt simul expediri. sed tu dic, ꝙ idẽ põt dici de mat. cõstat enim, ꝙ ex ꝯsensu diuersorũ est vnũ totũ: iõ põt dici, ꝙ ista est vna de differẽtijs, q̃ est inter carnale & spũale, de q̃bus vide qđ dixi s̃. in c. tuæ. vel dic ꝙ rõ D. Flo. põt ꝓcedere, ꝙ electio est vnũ totũ ex parte eligentiũ: q̃a oẽs hñt vnã vocẽ, vel voces oẽs ꝓ vno toto cõputantur, & sic ꝓ vno cõsensu, q̃a cõsensus incõtinẽti eo tp̃e, & mox dẽt publicari, nõ tñ ibi dr̃ ꝙ electus incõtinẽti dẽt cõsentire, imò hẽt mẽ-
4 sem, de elec. q̃. sit. lib. 6. † Vltimo q̃ro, pone ꝓmitto ꝙ te despõsabo, an ꝯhantur sponsalia vel matri. dicit Vin. ꝙ nõ ꝯhuntur spõsalia ẽt de futuro, sed ꝓmissio de sponsalibus ꝯhendis: ita ẽt trãsit D. Ant. de But. hic, Car. Flo. clarius loq̃tur: nã clarũ est, ꝙ despõsatio iuncta cõsuetudine operat̃ matri. vt no. Inno. in c. fi. de spon. duorũ. allegat ẽt no. su ꝑ rubri. & in c. j. & in multis locis ꝙ subar ratio fit tp̃e matri. de quo in c. fi. tit. seq. vnde si sumus in talibus locis, in q̃bus talis despõsatio hr̃ ꝓ matrimonio de p̃nti, & tunc hæc ꝓmissio, ꝓmitto ꝙ te despõsabo. inducit spõsalia de futuro. & idẽ est dicere, ac si dicat̃, ꝓmitto ꝙ tecũ ꝯhã matrimoniũ. Dẽt ergo attẽdi loci cõsuetudo, vt in c. ex lr̃is. eo. tit. cessante aũt cõsuetudine ꝓcederet dictũ Vin. & Ant. s̃. & hęc ꝓcedũt intelligẽdo illa verba, promitto ꝙ te desponsabo. s. ꝑ annulum. si autem intelligitur, desponsabo. id est, sponsalia contraham, indistinctè procedit vt sint sponsalia. glo. sequentes sunt claræ.

SVMMARIVM.

1 *Matrimoniũ præsumptũ non inducit nixus copulæ ex sponsalibus p̃cedentib.*
2 *Dispositio c. is qui fidem. supra co. loquitur in facto consummato, & non extenditur ad casum fictum. i. ad conatum.*
3 *Matrimonium si inter duos impuberes contrahitur per verba de præsenti, per subsequentem nixum ad copulam videtur, si sunt puberes, inductum matrimonium, licèt copula non habuerit effectum.*
4 *Matrimonium præsumptum an inducatur, si maritus non potuit intrare claustra pudoris muliebris, licèt semen emiserit.*
5 *Matrimonium per verba de præsenti an præferatur sponsalibus de futuro, nõ purificatis, etiam si interuenit nixus copulæ cum sponsa. & nu. 6.*
6 *Matrimonium præsumptum probatur per subarrationem.*
Sponsalia per quę actũ præsumantur ratificata, & conuersa in matrimoniũ.
7 *Affectus an puniatur non subsecuto effectu.*

CAP. XXXII.

Dolescens. Per nixũ ad copulã spõsalia p̃cedẽtia nõ resoluũtur in p̃sumptũ mat. Nõ diuidit, q̃a vno structu verborũ cõtexta. † No. ibi,
1 nixus fuit. ꝙ id qđ dr̃, ꝙ sponsalia de futuro ꝑ copulã sequentẽ resoluunt̃ in mat. c. is q̃ fidẽ. s̃. e. illud est verũ, si copula habuit effectũ: secus aũt si effectũ nõ habuit, licet ꝑ spõsum non steterit, q̃ fecit qđ potuit, sed nõ potuit ꝑficere. & sic habetis, ꝙ conatus facti nõ hr̃ ꝓ facto quo ad inducendã p̃sumptionẽ iuris & de iure, q̃ ex facto resultat. & est rõ decidẽdi: nã duo spãlia nõ p̃nt in vnũ cõcurrere, l. j. C. de do. ꝓmis. no. in l. ab emptione. su ꝑ glo. fi. ff. de pac. sed si diceremus, ꝙ nixus ad copulã induceret p̃sumptũ matri. duo spãlia cõcurrerẽt. primũ, q̃a conatus facti haberetur ꝓ facto, qđ tñ ꝓprie nõ est factũ. secũdũ, ꝙ spõsalia de futuro resoluerẽtur in matri. de p̃nti, qđ non põt fieri, nisi ꝑ p̃sumptionẽ iuris. iõ ne ista duo spãlia ꝯcurrãt, nõ mirũ si nixus copu-
2 lę nõ inducit ex spõsalibus p̃cedẽtibus p̃sumptũ matri. † Vel alia põt dari rõ, nã veritas regulariter p̃fert̃ p̃sumptioni vel fictioni, c. veritate. 8. dist. & a regulis nõ est recedẽdũ, nisi quatenus repe-riantur limitatæ. sed si spõsalia regulariter nõ resoluũtur in mat. de p̃nti, reperit̃ hic rr̃a limitata, copula secuta, nõ aũt solo conatu secuto: ergo nõ recedemus a rr̃a. nec c. is q̃ fidẽ. qđ loq̃tur in facto ꝯsummato, cũ ponat ius exorbitans, extendetur ad casum fictũ, i. ad conatũ, q̃ hr̃ pro facto ficto, c. in nostra. j̃. de iniur. & dãdato. c. ad audiẽtiã. & c. cũ dilectus. vbi no. s̃. de ele. nõ resi. no. in l. j. §. lex Falci. maxime ꝑ Imo. ff. ad l. Fal. faciũt q̃ no. Bar. in l. j. ff. de fonte. hæ duę rõnes vidẽtur de mente cõiter Scribẽtiũ, maxi-
3 me Car. † Et iõ infert hic D. Ant. ꝙ si inter duos impuberes esset ꝯctũ mat. ꝑ verba de p̃nti, ꝙ secuto postea nixu ad copulam, vr̃ si sunt puberes inductũ matrimoniũ, licet copula nõ habuerit effectũ. & ita intelligat̃ c. attestationes. j̃. tit. j. q̃a hic nõ est spãlitas, ꝙ sponsalia resoluantur in mat. cũ ex forma verborũ fuerit mat. & sic cessat prima rõ: nõ quoq; est ius exorbitans, quòd ma. ꝯctũ inter impuberes, qđ ex defectu cõsensus nõ põt valere vt matri. c. tuæ. s̃. e. nunc secuto ꝯsensu in ætate legitima ratificetur, c. vnico. vbi ẽt ꝑ alios actus q̃ ꝑ nixũ ratificat̃, de despon. impube. li. 6. & sic cessat secunda rõ. Infert hic quoq; Inno. multa turpia, q̃ p̃missa ꝓtestatione dicã, Matronę ꝓcul hinc abite castæ, turpe est
4 vos audire impudica verba &c. † Infert primo, nunq̃d si maritus nõ potuit intrare claustra pudoris muliebris, & tñ semẽ emisit, ꝑ hoc inducat̃ p̃sumptũ ma. & vr̃ ꝙ sic, ꝑ tex. iũcta gl. licet tex. solus faciat in ꝯriũ, in c. exordinaria. 35. q. 3. Sed ex mẽte illius gl. distinguit hic Car. post alios, aut emissio seminis tñ intrauit claustra, qđ est difficile iudicare, nisi ex ꝯceptione, & relinquat̃ arbitrio matronarũ de hac re peritarũ, c. cãm. s̃. de ꝓb. & tũc copula vr̃ habuisse effectũ: & iõ erit p̃sumptũ ma. aut semẽ non intrauit vas siue claustra, sed circũcirca palpitauit, & tũc copula nõ vr̃ habuisse effectũ, d. c. exordinaria. & iõ nõ induceẽ p̃sumptũ mat. de qualitate copulę q̃s dẽt eẽ. Fede. in ꝯsi. 229. qđ inci. Mag̃r. sed qđ eẽ, si vir intrauit vas muliebre, sed semẽ nõ emisit? & tũc dicunt cõiter Doct. ꝙ copula nihil operabit̃ quo ad p̃sumptũ ma. q̃a nõ vr̃ habuisse effectũ. faciũt q̃ hñr i c. fraternitatis. j̃. de fri. & malefi.
5 † No. ibi, sed scd̃a dẽt habere. ꝙ mr̃imoniũ ꝑ verba de p̃nti p̃fert̃ spõsalib. de futuro nõ purificatis, ẽt si interuenit nixus copulę cũ spõsa. Gas. Cal. reprobat ipse rõnes p̃dictas & ꝯclusiones, & dat nouũ intellm̃ ad tex. Et primo moueẽ hic ꝑ p̃dicta: nã vbi ẽ eadẽ rõ dẽt eẽ eadẽ iuris dispõ, c. cũ dilecta. s̃. de ꝯtr. vti. vel inuti. ẽt in exorbitãtib. vt no. ꝑ gl. in cle. j. in ver. eligat̃. de ele. ẽt si sit taxatiua lex, l. ob ęs. & ibi no. C. de p̃di s mino. l. his solis. & ibi no. C. de reuo. dona. no. in c. j. de tẽp. or. li. 6. in auth. quas actiões. C. de sacrosan. eccl. & facit l. libertũ. §. senatus. ff. de ritu nup. sed ita est, ꝙ rõ quare ꝑ copulã sequentẽ spõsalia de futuro inducũt p̃sũptũ mr̃imoniũ, est q̃a vbi põt capi duplex p̃sumptio, vna ꝙ hõ velit euitare pc̃m̃ vel penã, alia ꝙ velit delinq̃re, in dubio capiẽda est p̃sumptio ꝙ nolit delinq̃re, & sic velit pc̃m̃ vel pęnã euitare, l. si ꝯstat. de cõpẽ. cũ vul. sed ita est, ꝙ q̃ ꝓmisit aliq̃ã accipere in vxorẽ ꝯsummãdo copulã, cũ ea possumus dubitare, an voluerit fornicari, an vero tãq̃ cũ vxore ꝯiungi: & sic verificare spõsalia de futuro vt sint de p̃nti. & iõ cepit lex p̃sumptionẽ, q̃ iste nolit delinq̃re, & ꝓpea induxit p̃sumptũ mr̃imoniũ. sed ista rõ militat ẽt in nixu ad copulã: ergo eadẽ erit iuris dispõ, ꝙ militet eadẽ rõ. deducit: nã q̃ viderit mulierẽ ad ꝯcupiscẽdũ, statim mechatus est i corde suo, & multo magis q̃ descẽdit ad conatũ copulę, c. nec solo. c. q̃ ꝯsentit. 32. q. 5. si ergo ꝑ conatũ vr̃ fornicari, ergo pari rõne vt euiteẽ ista suspitio, ꝙ voluerit fornicari, itelligemus ꝙ ꝑ nixũ ad copulã inducat̃ p̃sũptũ mr̃imoniũ: q̃a potius p̃sumemus ꝙ voluerit purificare spõsalia, q̃ fornicari. nec obstat si dicat̃, imò ius canonicũ in dubio nõ p̃sumit mr̃imoniũ ex copula, vt no. gl. i c. illud. s̃. de p̃sum. & facit tex. in c. j. 30. q. 5. q̃a illud ꝓcedit, q̃n nulla spõsalia p̃cesserũt: nã isto casu p̃sũptio, ꝙ noluer. t delinq̃re, iustificat̃ ex p̃cedẽtib. spõsalib. nec ob. tex. nr̃, q̃a hic dẽt itelligi ꝙ mulier eẽt impubes. Et iõ cũ ipsa nõ posset ꝯsentire exp̃sse i mr̃imoniũ, c. tuę. s̃. e. nõ mirũ si lex nec p̃sumit eã ꝯsensisse: q̃a lex imitat̃ veritatẽ, & vbi nõ p̃t hr̃e locũ veritas, nõ fingit, multo minus p̃sumit, l. q̃ ad certũ. ff. loca. itẽ ꝓ eo facit c. fi. de sen. & re iudi. vbi i dubio dẽt iudicare ꝓ mat. Doc. cõiter approbãt hũc intellm̃, ꝙ ẽ diuinatiuus, sed põt rñderi ꝙ a cõiter accñtib. puberes facti sunt viri potẽtes. & iõ dũ tex. hic dicit, ꝙ adolescẽs hic nixus est, ꝙ nõ potuit, debem⁹ itelligere s̃m cõem accñtiã, i. ꝙ nõ potuit ex defectu ętatis vel suę vel puellę, nõ ãt s̃m irregularẽ & accñtalẽ casũ, i. ꝙ nõ potuit, vt vult Inn. ꝙ mulier eẽt arcta, vł alio sīi accñti. adducũt quoq; primã rõnẽ decidẽdi s̃. dictã, q̃ nõ ꝯcludit: nã hic illę duę spãlitates veniũt vna in ꝯñiã alterius, dato. n. ꝙ nixus copulę hr̃ ꝓ facto, seq̃t in ꝯñiã, ꝙ dẽt parere effectus facti. sed effect⁹ copulę est, vt ex spõsalib. inducat mr̃i. p̃sumptũ: ergo idẽ erit effect⁹ conatus ad copulã. & faciũt iura alle. in gl. i v̄bo, conatus. in j. parte. nec bñ rñdẽt Doc. ad c. q̃ solo. & ad c. q̃ ꝯsentit. nã dicũt, nõ tñ
7 pariter punit̃ nixus ad copulã, sicut copula, vt vult gl. in vl̃i. q̃ ꝯsentit. q̃a ꝑ hoc nõ tollũt, q̃n sit pc̃m̃. & iõ ꝓ euitãdo pc̃õ dẽt capi p̃sũptio mr̃i. Gl. in verbo, nec verũ p̃sũptũ. no. ex gl. qđ dicat̃ verũ, & qđ p̃sumptũ ma. subijcit hic Hos. q̃d mõ de aliqua muliere nõ virgine, in qua ẽ difficile cognoscere copulã, ex quo alias fuit corrupta, ꝑ quẽ actũ induceẽ p̃sumptũ mat. Si de copula ꝯstaret, nõ eẽt dubiũ, sed loq̃mur, q̃n nõ ꝯstat, & voluit ꝙ id, qđ operat̃ copula in virgine, illud opereẽ traductio ad domũ in nõ virgine. alle. l. q̃sitũ. ff. e. ti. c. veniẽs. s̃. e. c. fi. j̃. de ꝯiu. leproso. c. ex parte. s̃. de resti. spol. q̃ iura ꝓut dicit hic Io. Cal. nõ ꝓbãt hoc, vñ Io. Cal. &
6 cõiter Scrib. † tenẽt ꝯriũ, ꝙ traductio ad domũ nõ opereẽ p̃sũptũ ma. nisi fuisset ꝯctũ meticulose, & traducta spõte cohabitasset, ꝑ c. ad id. s̃. e. tit. Dicit quoq; Hos. ꝙ ꝑ subarrationẽ ꝓbat̃ mat. p̃sũ-
a ptũ [a]. qđ ur̃ uelle ẽt gl. in c. p̃ce. de quo dicã i c. fi. j̃. ti. j. & in c. j. j̃. de mr̃i. ꝯc. ꝯ inter. eccl. ꝑ amplexus aũt uel oscula, si p̃cesserint spõsalia

ADDITIO.

a ¶Præsumptum. Matrimonium fuisse legitimum vel præsumptum quibus probationibus probatur, & quibus non, vide plene per D. Soci. consi. 39. inci. Visis & inspectis. ver. circa secundam dubitationem. cum ver. seq. in j. par. char. 77.

salia de futuro, ex forma ꝯceptionis verborũ nõ inducit̃ p̃sumptum m̃ri. quia ista p̃nt fieri cũ sp̃osa, vt Panor. hic. sed si præcesserint sponsalia de p̃nti ex forma conceptionis verborũ, q̃ tñ non valebant vt sponsalia de p̃nti, sed de futuro, puta ex defectu ætatis: tunc inducet p̃sumptũ m̃ri. c. vnico. de despon. impu. li. 6. per cohabitationẽ quoq; inducit matrimoniũ, q̃n prius ꝑ metũ nõ valebat, c. ꝯsultationi. s̃. eo. vel ex defectu ꝯsensus ꝑꝑ inhabilitatem ætatis, d. c. vnico. & c. de illis. j̃. ti. j. vel ꝑꝑ furorẽ, c. dilectus. s̃. eo. Itẽ ꝑꝑ purificationẽ ꝯdonis inducitur matr. c. super eo. j̃. de condi. appos. & per quẽ actũ p̃sumant̃ ratificata sp̃osalia, & quersa in matri. per Cal. in rub. de sponsalib. ꝯsil. 2. & 4. vbi ꝑ maiori parte approbat hæc dicta. Gl. in ver. conatus. in fi. quo ad ꝯriũ c. nuper. s̃. de bigamis. dicite, ꝙ ibi attendit̃ plus factũ, q̃ iuris ꝯsensus, quia verũ est eũ esse bigamũ, qui diuisit carnẽ suã in duas. & iõ non mirũ; attendit̃ ibi, si matri. valuerit, & habuerit effectum. nos loquimur, q̃n lex respicit ip̃m, prout sonat iuris effectũ, s. copulã ad p̃sumptũ matri. inducẽdũ. Ad c. iuuenis. s̃. eo. dicite, ꝙ ibi loquit̃ in publica honestate, q̃ potius cãtur ex ipso ꝯsensu, q̃ ex copula: iõ non attẽdit̃ an copula sit ꝯsummata, an vero nõ. Quo
7 ad reliqua ꝯria† dicite, vt h̃r per Io. An. & alios in c. j. s̃. de eo, qui mit. in pos. vbi ẽt gl. tãgit hoc brocardũ, nunq̃d conatus facti habeatur pro facto: nã in atrocioribus criminibus h̃r pro facto. & ita loquit̃ c. si q̃s nõ dicã. allegatũ in gl. & ibi notat. vbicũq; aũt lex irrogat pẽnã ipso iure ꝑꝑ factũ, nõ sufficit conat⁹, nisi sequat̃ effectus, c. cũ in cũctis. s̃. de elec. iũcto c. ꝑpetuę. vbi casus, de ele. li. 6. & ibi cõiter scriben. & in d. c. j. Itẽ in pẽna a statuto imposita conat⁹ nõ h̃r pro facto, licet secus quo ad pẽnas iuris cõis. ita Bar. in l. is, qui cũ telo. C. ad l. Corn. de sica. in l. j. §. diuus. ff. de sica. no. Bal. in l. si fugitiui. C. de ser. fu. in l. & si certis. §. & si vnus. ff. ad Silleyanũ. & notãt Canonistæ in d. c. j. & d. c. perpetuæ. ꝙ ꝯsuetudine non seruat̃, vt conatus habeat̃ pro facto. & ita Ang. in l. j. §. hæc verba. ff. q̃d quisq; iuris. Ab extra opponit̃ ꝯ tex. ꝙ non possit dubitari de copula: nã ex quo interuenit conatus, vr̃ ꝙ copula p̃sumat: nã in dubio stat̃ assertioni viri deponentis de copula, c. ꝯtinebat. j̃. ti. j. Sol. dicit Inn. ꝙ hic ꝯstabat ex ꝯfessione viri, ꝙ perficere non potuerat: & sic eius ꝯfessioni est stãdũ. & sic habetis inferre ex hac prima solõne, & de mẽte Card. ꝙ stat̃ ꝯfessioni viri deponẽtis de nõ copula, sicut & stat̃ eius ꝯfessioni pro copula. Vel al̃r soluunt Doc. ꝙ hic loquimur quo ad finẽ inducendæ præsumptionis iuris & de iure, vt p̃sumat̃ m̃ri. iõ non sufficit de copula p̃sumptiue ꝯstare, sed requirit̃ ꝙ ꝯstet vere. & quia hic vere non ꝯstabat de copula, nõ inducit̃ p̃sumptũ m̃ri. Vel al̃r & tertio s̃m Car. hic tractat̃ de ꝑiudicio sc̃d'i m̃ri. vt patet ex tex. vñ l3 r̃ p̃sumptiuę probationes admittãtur in m̃rimonialibus, hoc ẽ verũ nisi tractat̃ de ꝑiudicio sc̃d'i m̃ri. quia tũc requirit̃ ꝙ probationes sint claræ. ita Car. hic. Opponit̃ ẽt de c. attestationes. j̃. ti. j. vbi nixus copulæ ꝑbabat m̃ri. Sol. Inn. intelligit tex. nr̃m, q̃n præcesserunt sponsalia de futuro inter puberes, quo casu cũ non habeant aĩum ꝯhendi de p̃nti: non mirũ, si lex ad præsumendum hunc aĩum requirit aliq̃d factum ꝯpletũ, s. copulã: nec vult, ꝙ sufficiat factũ cẽptũ, vt hic. tex. aũt in c. attestationes. loquit̃ de matri. ꝯcto inter impuberes, quo casu cũ adsit voluntas ꝯhendi matri. & forma, sed voluntas non est perfecta propter defectũ ætatis: iõ ex aliquo actu, per quẽ demonstret̃ post perfectã ætatẽ patrem ꝯsentire, inducit̃ matri. & ita loquit̃ c. attestationes. Vel al̃r s̃m eundẽ Inn. & cõiter Doc. hic. ibi loquit̃ in sponsalibus de p̃nti: nos loquimur in sponsalibus de futuro. nec est mirũ, ꝙ matri. sui formã ꝯtũ debite ex aliquo actu ꝯfirmet̃ in m̃ri. p̃sumptũ, si prius nõ ualebat vt matri. Sp̃osalia aũt de futuro non debent ita de facili resolui in matri. iuris præsumptione. Sequitur rubrica.

De Desponsatione impuberum. Rubrica.

¶Continuat̃ ista rubr. s̃m Goff. ad p̃cedẽtes. Vidimus in gñe s̃. de sponsalib. & matrimoniis, nũc incipit tractare in sp̃e: & iõ subiicit rubr. de desponsatione impub. Vel al̃r s̃m Hosti. Viso s̃. de sponsalibus, quia multa sunt impedimenta, & p̃cipue est impedimentũ ętatis: iõ ꝯgruenti ordine positurus impedimenta m̃rimonii, ponit hanc rubricam de desponsatione impuberum.

SVMMARIVM.

1 *Pater pro filio impubere contrahit sponsalia, pro pubere vero non, nisi consentiat. & num. 2.*
2 *Pater põt contrahere matri. pro filia, & obligat, nisi habeat iustam causam contradicendi etiam inuita. & hoc secundũ leges: secus secundũ canones.*
3 *Pater an teneatur filiam dotare, quę matrimoniũ cõtraxit sine suo cõsensu.*
4 *Verbum, debet, resoluitur quandoque, ut importet honestatem, licet de sui natura importet necessitatem.*
Differentia quæ sit, an pater contrahat pro pubere, an vero pro impubere.
5 *Pater si contrahat sponsalia pro filio, an peccet mortaliter, contradicendo.*

CAP. I.

1 Va fraternitas. †P̃r ꝑ filio ĩpubere sp̃osalia ꝯhit: ꝑ pubere nõ nisi ꝯsenserit. Diuidit̃ ĩ duas ꝑtes. In prima narrat factũ. In sc̃d'a r̃ndet. sc̃d'a ibi, ad q̃d dicimus. No. ibi, nõ ꝯsensit. ꝙ p̃r ꝑ filio adulto nõ põt ꝯhere mat. de quo j̃. videbimus. No. ibi, de filio nondũ adulto. ꝙ p̃r ꝑ filio nõdũ adulto põt ꝯhere m̃ri. & tenet̃ obseruare. q̃d intelligit gl. hic de honestate. Sed hoc retẽto iste tex. dũ facit d̃riã inter adultũ & nõ adultũ, seruiret nobis de vẽto. vñ Panor. sustinet, ꝙ totus iste tex. dẽt intelligi de honestate, & sit sensus: Nũq̃d p̃r possit de honestate ꝯhere m̃ri. ꝑ filio adulto. & r̃ndet, ꝙ nõ, si ipse nõ ꝯsentit. Instat q̃d d' filio nõ adulto. & r̃ndet ꝙ nõ, sic & ille dẽt obseruare. alius est intellectus Ho. ꝙ hic tex. voluerit attẽdi traditionẽ, & sit sensus, ꝙ ꝑ adulto nõ ꝯsentiẽte p̃r nõ p̃t ꝯhere, ꝑ nõ adulto sic: & subiiciat̃ cui vult m̃rimonio tradere, quasi sẽtiat, ꝙ cũ facilius possit tradi puer q̃ adultus, ꝙ hæc traditio facti ꝓbabit̃ vt filius teneat̃ ꝯsentire, postq̃ ꝑuenerit ad ætatẽ ꝑfectã, q̃a ex cohabitatione vr̃ ratificasse mat. parẽtũ. Vin. hic tenet, ꝙ inter adultũ & nõ adultũ sit hęc d̃ria, q̃a si ꝯhat̃ mat. ꝑ adulto inuito, gñat̃ ẽt publica honestas: secus si ꝯhat̃ ꝑ puero, q̃a tũc gñat̃ publica honestas ẽt illo ꝯdicẽte. ista est d̃ria ꝯ tex. ĩ c. vnico. ĩ §. fi. eo. ti. li. 6. vbi ex sp̃osalibus cũ inuito ꝯctis ꝑ parẽtes, siue sit pubes vł impubes, nõ nascit̃ publica honestas. vñ d. Ant. hic, & post alii dicũt tres casus esse in ꝯsideratione. Aut loq̃mur in infante: & tũc sp̃osalia vł m̃rimoniũ nihil valet, nisi in ꝑfecta ętate ratificauerit, d. c. vnico. i. & 2. r̃nso. Aut loq̃mur in puero, & tũc ipso ꝯsentiente tacite vel expresse valẽt sponsalia: ipso autẽ ignorãte, & postea ratificãte, valebunt sponsalia, al's aũt nõ: nec gñabũt publicã honestatẽ, c. vnico. §. pe. & fi. alii aũt extranei, & sic q̃ nõ sunt parẽtes, nõ p̃nt ꝯhere ꝑ muliere. Pan. in ꝯsi. 48. q̃d incip. Attingã q̃d libet. in j. col. ꝑ tex. in d. c. vnico. Aut loq̃mur ĩ
2 pubere: & idẽ q̃d ĩ puero. ¶†Gl. ĩ verbo, nõ ꝯsentit. in fi. no. d̃riã inter ius canonicũ & ciuile, q̃a p̃r põt ꝯhere pro filia m̃ri. & obligat, nisi hẽat iustã cãm ꝯdicendi ẽt inuita: pro filio aũt nõ, q̃a indistincte põt ꝯdicere. secus dicit gl. de iure canonico, q̃a nõ p̃t p̃r cogere filiã ad maritũ accipiẽdũ, nec ꝑ ea inuita ꝯhere. & hic in
3 fert Pan. ad no. q̃st. †Nũq̃d si filia nubat inuito p̃re, teneat̃ p̃r eã dotare: nam ꝯ patrẽ põt implorari officiũ iudicis regul'r, vt dotet filiã. l. qui liberis. ff. de ritu nup. no. gl. in l. obligamur. §. j. ff. de ac. & obli. h̃r in l. fi. C. de do. promiss. no. Gul. de Cu. & Bal. in l. cum his. §. si mulier. ff. de ꝯd. indeb. de hac q. Pan. ꝯsi. 12. quod incip. Vt clare mã q̃onis. & dicit distinguẽdũ. Aut filia nupsit indigno, & tunc p̃r nõ tenet̃ eam dotare: gl. est notab. in c. de raptoribus. 36. q. j. quod intelligit D. Ant. in c. accedẽs. s̃. de procu. verum, & ibi Imo. melius, si esset indignus turpi indignitate: secus aũt si esset indignus non paris ꝯditionis, quia tunc distinguendum est̃, vt ꝯ in membro sequen. saluo ꝙ minorem dotẽ dabit ex ꝯditione personæ, vbi tenetur dare. & faciũt q̃ h̃nr in l. cum post. §. gener. ff. de iu. dot. iuncta gl. in l. si voluntate. C. de dot. prom. vbi p̃r est absens, & sic non põt ad taxationem dotis cogi, poterit iudex taxare, l. qui liberos. & ibi Bal. ff. de ritu nup. per l. ꝑfectitia. §. j. ff. d' iu. do. Aut elegit maritũ dignũ se, & tũc si ꝑmisit dotẽ, p̃r tenet̃ dotare, dato ꝙ ipse in ꝑmissionẽ nõ ꝯsensit, q̃a filia ꝑ hãc ꝑmissionẽ releuat patrẽ a debito dotãdi: & iõ tanq̃ in rẽ p̃ris vertat̃ ista promissio, tenebit̃ p̃r de in rem verso. ita Bart. in d. l. obligamur. §. lege. per tex. in fi. in l. & iõ. §. fi. & l. filius. ff. de in rem verso. Aut filia non promisit dotẽ, sed nupsit sine dote: & tunc aut nupsit post xxv. annũ: & isto casu p̃r non tenet̃ dotare, quia ex quo maritum inuenit, cessat rõ quare cogit̃ dotare, d. l. qui liberis, & maritus tenet̃ eã alere vt filiã, §. pe. in Aut. qui. mo. nat. effi. legi. no Inn. & aliquid videbimus in c. per vr̃as. j̃. de don. inter vi. & vxo. Aut nupsit añ xxv. annum: & tunc cũ p̃r oĩno tenetur eã alere, oĩno tenebitur eam dotare. sed ista duo mẽbra ultima nõ uident̃ posse procedere, imo indistincte dẽt dici, ꝙ ex quo maritũ inuenit sine dote, & maritus tenet̃ eã alere, cessat utrunq; debitũ quo ad patrẽ, & debitũ dotãdi, q̃a maritũ inuenit: & debitũ alimẽtorũ, q̃a hẽt uñ se alat, s. ex bonis mariti dẽt ali, & dos succe
a dit loco alimẽtorũ [a], ut no. ꝑ Bar. in l. Titio cẽtũ. §. Titio genero. ff. de ꝯd. et de. ꝑ Bal. in l. j. §. ius nãle. ff. de iu. et iure. et ita indistincte tenet Bar. in d. §. lege. et istud Pan. in c. j. j̃. de adult. et in c. accedens. et ibi Imo. s̃. de proc. et Bal. in l. fi. C. de do. ꝑmis. Ang. ĩ l. si socer. et Bal. in l. j. ff. sol. ma. de quo ꝑ dictũ Zochũ, et ibi aliq̃d dicã in c. fi. de secun. nup. no. Bal. in auth. res q̃. C. cõia de le. Imo plus

ADDITIO.

a ¶Alimentorum. Adde D. Soc. consi. 25. inci. Do. Fran. versi. 3. hoc probatur. in j. par. char. 48.

plus fauemus mulieri, quæ nubit vigesimumquintũ annũ, q̃ mulieri, quæ nubit ante, ẽt sine licentia p̃ris, §. cãs. versi. si alii. in Aut. vt cũ de app. cognoscit, ergo si filiæ nubenti post xxv. annũ dos non debet, multo minus nubenti ante xxv. annũ. & hoc mõ venit limitanda gl. in c. si. 32. q. 2. quæ vuult, ꝙ si filia nubat sine consensu patris, p̃r tenet eam dotare, quia procedit si nubit, & ꝓmittit dotem; secus si nubit sine do. promis. quia tunc nõ tenet dotare, per s. alleg. Quid si est statutũ in ciuitate, ꝙ filia dotata nõ succedat: nupsit sine dote, an poterit agere vt dotet[a]. & quid si acce
a
b ptauit legatum relictũ, vt esset tacita & ꝯtenta.[b] & Pau. de Cast. consi. 129. quod inci. In Christi noĩe amen. & ꝯsi. 233. in 2. col. qđ
4 incip. In Chr̃i noĩe amen, licet ista dña Liza. †Gl. in ver. dẽt. in fi. no. ex glo. ꝙ licet verbũ, dẽt, importet de sui nã necessitatẽ, c. debent. 11. q. 3. c. proposuit. s̃. de app. gl. in cle. attẽdẽtes. de statu mo. no. in l. creditores. maxime ꝑ Bar. C. de pig. tñ resoluit qñq; vt importet honestatẽ s̃m subiectã materiã. facit tex. iũcta gl. in c. j. 25. q. j. i c. intelleximus. & ibi no. s̃. de iud. in c. cũ virũ. s̃. de r̃la. & sic habetis, ꝙ licet p̃r pro filio impubere possit ꝯhere matri. vel spõsalia, tñ filius non obligat̃ de necessitate, sed de honestate tm̃ sequi illa sponsalia. & si dicat̃, q̃ ergo erit d̃ria, an p̃r ꝯhat pro adulto, an vero pro impubere, quia ẽt adultus de honestate dẽt obtẽperare patri, licet non de necessitate: & tñ tex. nr̃ vr̃ velle facere d̃riam inter puberem & impuberẽ. Soluit D. Ant. s̃m aliquos, ꝙ in hoc erit d̃ria, quia adulto non ꝯsentiente, spõsalia non eũ obligant, nisi expresse ratificet: in impubere aũt sufficit tacita ratificatio. & ꝓpea dicit tex. ꝙ postq̃ filius peruenerit ad perfectã ætatem, dẽt ratificare. i. ꝙ tacite ex lapsu ætatis ꝑseuerando cũ spõsa vr̃ ratificasse spõsalia: & iõ coget ea purificare, vel si fuerũt ꝑ verba de p̃nti, seruare. sed hoc mõ verbũ, dẽt, importaret necessitatẽ. & ita vult Car. hic: tñ ista d̃ria est hodie ꝯ tex. in c. vnico. eo. ti. li. 6. in §. fi. & ẽt impugnaui hunc intellectũ in c. tuæ. s̃. ti. j. q̃a dispositio d. c. vnici, est de iure antiquo, c. j. 39. q. 2. & c. j. 31. q. 3. arguẽdo de dissolutione spõsaliũ ad ꝯtũ. vñ idẽ D. Ant. intelligit text. nr̃m loqui de tali impubere, q̃ non hẽt ꝯsensũ nullo mõ: tex. aũt in d. c. vnico. loquit̃ de impubere hñte ꝯsensum aliquo mõ. & iõ nõ mirũ, si in casu nr̃o ponit̃ d̃ria inter impuberẽ & puberẽ, q̃a nullo mõ põt ꝯsentire. nã primo casu, ex quo hẽt ꝯsensum, nõ est honestũ, ꝙ p̃r ꝯhat sine eius ꝯsensu: & iõ si ꝯxerit, req̃rit̃ ꝙ filius expresse approbet. sed qñ est impubes, q̃ nõ hẽt ꝯsensum, nõ est tãta iniquitas, ꝙ p̃r sibi velit prouidere ꝯhẽdo ꝑ illo. & iõ subest equitas maior, vt tacite videat̃ approbare: & iõ cogit̃ ꝯsentire, qñcunq; post lapsum ætatis cohabitauerit cũ sponsa. & iste intellectus multũ ꝯuenit l̃ræ nr̃æ. Host. hic dicit aliã d̃riã, intelligẽs tex. nr̃m in traditione facti: & sit sensus, ꝙ p̃r nõ põt adulto inuito ꝯhere spõsalia, ꝑ impubere aũt, qui nõ põt resistere ita, sicut adultus, poterit p̃r eũ tradere matrimonio. & cũ ꝑ talẽ traditionẽ facti, & sic cohabitationẽ inducat̃ ratificatio spõsaliũ ẽt inter impuberes, c. iuuenis. s̃. tit. j. iõ cogẽt ꝯsentire impubes, & implere sponsalia. & facit in sĩli qđ no. in c. 2. & in c. cũ virũ. s̃. de r̃la. Pan. hic intelligit tex. nr̃m in honestate facti. & pro eius intellectu facit c. proxime sequens, qui ẽt s̃m Io. An. loquit̃ in honestate facti potius, q̃uis ponat, vt ibi videbimus. Et retẽto intellectu gl. Gas.
5 Cal. infert ad q. nunq̃d si p̃r ꝯhat † spõsalia ꝑ filio, peccet mortaliter ꝯdicẽdo. & s̃m intellectũ gl. hic est casus, ꝙ nõ, q̃a istud dẽt. nõ est p̃cepti, sed ꝯsilii: & q̃ sunt ꝯsilii nõ obligãt ad pc̃m mortale, cle. exiui de paradiso. de verb. sig. in 2. col. c. solitæ. & ibi no. in c. 2. s̃. de mai. & obe. c. nã ꝯcupiscentiã. & ibi D. Ant. s̃. de ꝯsti. Gratia. 31. q. 3. vr̃ attingere hanc q̃õnẽ quo ad obligationẽ: & in c. j. vr̃ tenere ꝙ obligaret̃. in versi. ecce q̃ sequit̃. vr̃ tenere ꝙ non, & sic nõ bene aperit. Vñ dicite s̃m Card. post Gasp. Aut q̃rimus, an ex sponsalibus ꝯtis ꝑ patrẽ pro filio obliget̃ filius: & dicite vt in c. tuæ. s̃. ti. j. Aut q̃rimus, an peccet mortalr̃, & tunc attendẽda erit cã, quare p̃r p̃cipit: si magna est cã, filius tenet̃ obedire, & iõ peccabit non obediendo, ꝑ no. per Inn. in sĩli in c. ad aures. s̃. de tempo. ord. si cã nõ est magna, vel nulla subest, non tenetur obedire quia sponsalia debent esse libera, c. cũ locũ. s̃. ti. j. Infert quoque Car. ad aliã q̃õnem, nunquid si ꝯcta sunt sponsalia per patrem ꝑ filia decem annorũ, ipsa in ætate xj. annorũ ratificauerit, dehinc cum peruenisset ad xij. vel paulo ante ꝯdicit, an obliget̃ filia. dubium stat, quia ratificatio nõ est facta t̃pe pubertatis, quo habebat perfectũ ꝯsensum: tñ hoc casu quia ꝯcta sunt per patrem, qui habebat perfectum ꝯsensum, sufficit ratificatio filiæ, licet nõdũ esset pubes, d. c. vnico. §. pe. & fi. vbi tex. nõ curat, qñ ratificatio superuenit. sed q̃õ Car. in hoc ꝯsistit dubia: quid si puella decem annorũ sine patre ꝯxit matrimoniũ, ꝑseuerauit in ꝯsensum vsq; ad xj. in xij. ꝯdicit: ex aduerso replicatur, ꝙ non põt ꝯdicere, quia proxima pubertati ꝯsensit, & malitia supplebat ætatẽ. Sol. Car. ꝙ isto casu potius ex difficultate probationis, q̃ ex iuris dispositione istud matr. non valebit: nã ad hoc vt ꝓxima pubertati possit ꝯhere matr. requirit̃, ꝙ sit uiripotẽs, & sic malitia suppleat ætatem, d. c. vnico. ver. ideq̃; vbi tex. copulatiue requirit ꝙ puella sit pubertati proxima, & ꝙ malitia suppleat ætatẽ; licet dicat Card. secus esse, qñ malitia suppleret ætatẽ, quia esset viripotens: nam tunc hoc solũ sufficeret, non attento an sit ætati proxima respectu ætatis. & iõ cũ ministerio tex. in d. ver. ideq̃; præmittit, ꝙ erat pubertati ꝓxima, & malitia supplebat ætatẽ: quasi sentiat, ꝙ qñ est solũ proxima pubertati, non sufficit tñ; secus eõ quãdo esset viripotens, vel ne, ex aspectu inducit̃, videbimus in c. puberes. j. e. ti. & tunc quãdo q̃õ agitat̃, an t̃pe ratificationis esset viripotẽs si lapsus annus, vel plus, non põt bene ex aspectu discerni, quia põt esse, ꝙ nunc erit viripotens, & non ante per annũ. & iõ ꝑ difficultatẽ probandi stat̃ ꝯdictioni, q̃ est certa: sed si probaretur illo t̃pe esse viripotens, non staretur ꝯdictioni. Vltimo post Zochum quæro, quia hic permittuntur impuberes ꝯiungi instante necessitate, quis cognoscit, an subsit necessitas. Host. dicit, ꝙ iudex, qui hẽt p̃tãtem & scientiã, dẽt hoc discernere, c. j. j. de ꝯsang. & affin. & sine eius licentia minores non debent sponsalia ꝯhere, vt hic, & j. eo. ꝯtinebatur. & c. duo pueri. ver. prior aũt. & in fi. & sic ẽt ꝯcta dissolui, j. eo. c. accessit. & c. de illis. & tribus cap. seq. & c. ex parte M. s̃. de resti. spol. & s̃m eũ hoc est seruandum ẽt in maioribus ꝑꝑ pericula animarum, s̃. ti. præced. cum tua. & in c. cum inhibitio. j. de clandest. despon. & in hoc est sĩle matri. carnale spũali, s̃. de præben. lateranensi. de insti. c. 3. de renun. c. amonet. Item dicit & ipse Gasp. post ipsum Hos. ꝙ in r̃õne sacrorum in tm̃ subiacet suo prælato, quòd sicut clericus non est recipiendus sine l̃ris ꝯmẽdatitiis, sic nec laicus. de paro. nullus. & c. fi. de temp. ord. lib. 6. & c. oĩs. de pen. & remiss. de cler. non resid. fraternitati. de ꝯsec. dist. pe. non oportet. el 2. & quo ad sacra laicus est ecclesiasticus. quod exponitur, i. Chr̃ianus, arg. de diuor. gaudemus. respõso primo. & dicit, quòd caueat sacerdos, ne parochiã suã desponset extraneus eo incõsulto, & eõ extraneus extraneã ne desponset incõsulto suo sacerdote, & sub ouili Papæ, q̃d ouile est generale, c. solitæ. de maior. & obed. subsunt multa ouilia, & multi pastores, qui dicũt oues cognoscere suas, non extraneas, Prouerb. 21. & diligenter agnosce vultum pecoris, vt Io. 10. Cognosco meas & cognoscunt me meæ. 16. q. j. oues. & c. irrefragabili. de off. ord. & solum suis spiritualia ministrabit sacerdos, & nisi mutent domicilium, de paro. c. fi. quod male practicatur & seruatur. Et cætera prosequere hic per Host. qui ponit late in gl.

ADDITIONES.

a ¶Vt dotetur. Vide per D. Soc. in consi. 246. incip. Eleganter & subtiliter. versi. quinimmo potius. cum sequen. in 2. par. char. 113.

b ¶Contenta. Vide de huius no. & plene per D. Soc. in consi. 230. inci. viso testamento do. Catherinæ. ver. 4. dico nullo modo. in 2. par. char. 108.

SVMMARIVM.

1 *Aetas quæ dicatur perfecta quo ad matrimonium, & quo ad sponsalia. Fœmina citius pubescit quàm masculus: & vnde hoc procedat.*

2 *Impuberes quare prohibentur coniungi, siue per matrimonium, siue per sponsalia.*

CAP. XXXIIII.

Bi non est. Impuberes ambo vel alter nisi ꝑ bono pacis ꝯiungi non valẽt. h. d. Diuiditur in duas partes. In prima r̃a. in s̃cda excep tio. ibi, nisi. No. ibi, non est ꝯsensus. iũcta decisa, quod vsq; adeo ꝯsensus est subale m̃rimonii, quòd ad priuationẽ ꝯsensus sequit̃ priuatio m̃rimonii. facit c. dilectus. c. tuæ. s̃. ti. j. No. ibi, ꝯiũgãtur. quòd impuberes non sunt ꝯiũgẽdi, nisi ex necessitate. & de hoc in gl. No. ibi, legibus. quòd lex ciuilis p̃t statuere ætatẽ
1 ad ꝯhẽdũ mat. vel non aptã esse. † Gl. in ver. legib[9]. in fi. declarat
a gl. q̃ dicat̃ ꝑfecta ætas quo ad m̃rimoniũ[a] & quo ad sponsalia, & bene loquit̃. & q̃ sit r̃õ, quare mulier in xij. sit pubes, masculus in xiiij. in gl. iuris ciuilis assignat̃ in l. 2. C. de his, q̃ veniã ætatis ĩpetrauerũt, q̃a mala herba cito crescit. vel assignat r̃õ ꝑ Pan. & no. in c. l̃ras. eo q̃a est debilior masculo: & iõ citius deficit. nõ mirũ, si ẽt incremẽta citius hẽt. & q. c. q. d sit s̃m Pan. experiẽtia docet,
2 quòd mulieres citius pubescũt. †Gl. in ver. ꝯiũgant. assignat duas rõnes, quare ꝓhibent̃ ꝯiũgi impuberes siue ꝑ mat. siue ꝑ sponsalia. Hosti. assignat aliã, q̃a ꝑ cohabitationẽ sæpe non sit commixtio carnalis, vt c. iuuenis. s̃. ti. j. & sic inuiti prius ꝯiungunt̃, q̃ possint deliberare, cũ per copulã reperiant se ligatos. & iõ s̃m intellectũ hunc verbũ, ꝯiũgant. dẽt intelligi de ꝯiũctione actuali, non uerbali. & hunc intellectũ sequit̃ Panor. & ideo dicite, quod tex. noster non uerificaretur in sponsalibus, quia solum prohibet coniunctionem.

ADDITIO.

a ¶Quo ad matrimonium. Adde l. quod Seruius. & ibi D. Alex. de Imo. de condi. ob causam. & Spec. in eo. ti. in prin. & Insti. de nup.

iunctionē non verbalē coniunctionem. Dicit Hoſti. tenendo,
quod vult gl.ꝙ tex.nr̄ verificet in ſpōſalibus,& in ↄiunctione a-
ctuali:aſſignat aliã rōnē, nã ꝑ ſponſalia inter impuberes ↄ̃cta na
ſcit publica honeſtas,c.vnico,eo.ti.li.6. q̄ ē potēs ad impediēdū
mr̄i.inter ↄſanguineos ſpōſi,vel ſpōſæ,c.ſpōſam.s̄.ti.j.& iō quia
poſtea forte nō ↄſentirēt,& acciperēt aliū vel aliã,& tñ remane-
ret impedimētū publicæ honeſtatis,cū publice interſit,ne matri
monia reſtringant̄:nō mirū ſi lex ꝓhibet ſpōſalia añ ꝑfectã ęta-
tē nō ſolū mat.niſi ex cã vt hic.& iſta eſt maxima reſtrictio ad iu
ra,q̄ dicūt,ꝙ poſt vij.annos pn̄t ↄ̃hi ſponſalia, c.acceſſit. c.lr̄as.c.
duo.j̃.eo.vñ Io.An.intelligit text. noſtrū de honeſtate ꝓcedere,
nō aūt de neceſſitate.ſed Pan.impugnat ꝑ ꝑ illa verba tex.diſtri
ctius inhibemus:q̄ iportãt neceſſitatē, vñ ſtat ipſe cū intellectu,
ꝙ hic ꝓhibeat̄ actualis ↄiūctio,nō ãt verbalis. Ab extra q̄rūt hic
Doc.q̃s cognoſcet de iſta vrgētiſſima neceſſitate, quã dicit tex.
nr̄ req̃ri,vt impuberes ↄiūgant̄. & rñdet ꝙ erit dioceſanus:nã ad
cū ſpectat cura cãrū mr̄imonialiū,ſiue inter puberes,vł impube
res,c.j.j̃.de ↄſan.& affi.c.fi.q̃ ma.accu.poſ.c.cū in tua. s̄.ti.j. & iō
dicūt,ꝙ ſpōſalia nō debēt ↄ̃hi ſine ↄſenſu,vel licētia parochiani,
& nullus ꝑmitteret,vt parochianus extraneus ſine licētia ſui pa
rochiani,vel rectoris,capiat ſuã parochianã:ſicut videmus ꝙ re-
ctor parochianus nō dēt alienū parochianū admittere ad aliqua
facta ſine licētia ſui rectoris,c.nullꝰ.s̄.de parochia.c. oīs vtriuſq;.
j̃.de pę.& re.c.nō oportet.el 2.de ↄſe.diſt.5.& dicit hic D.An. ſer
uari Bononię,ꝙ matr.nō ↄ̃hunt̄ ſine licētia rectoris parochialis.

S V M M A R I V M.

1 *Puberes vnde dicantur.*
2 *Pubertas quibus modis probetur.*

C A P. XXXV.

PVberes. Puberes ſunt vel ex habitu corporis,vł
q̃a gñare,vel ↄcipere pn̄t:vel quia ad an
nos pubertatis ꝑuenerūt.h.d. Diuidit̄ in tres partes.
In prima ponit etymologiã huius verbi,puberes.In
ſcd̃a ponit vnū modū ꝓbãdi pubertatē,q̄ eſt ibi,q̃dã tñ.In tertia
1 quæ eſt ibi,eſt aūt.ponit duos modos ꝓbãdi pubertatē.†No.ibi,
in princ.vñ dicant̄ puberes,quia dr̄ a pube.i. prima lanugine,q̄
2 circa corporis pudēda naſcit̄.†No.ibi,q̃dã tñ ex annis.ꝙ puber-
a tas dr̄ ꝓbari ex annis,& in maſculo eſt xiiij.an.in fęmina xij.ᵃ vt
vidimus in c.preced.No.ibi,certū eſt.ꝙ pubertas iudicat̄ ex aſpe
ctu corporis,an habeãt pubē,i.primã lanuginē,an vero nō.dicūt
tñ Doc.ꝙ iſtud indiciū eſt fallax,& īhoneſtū.facit tex.in l.iudæo
rū.C.q̄ñ tut.vel cur.No.ibi,cū gñare pōt.tertiū modū ꝓbãdi pu
bertatē,q̃ eſt,cū pōt gñare,vel parere.Et iō dicit D.Ant. ꝑ hunc
tex.inſtrui aduocatos,qualr̄ debeant ꝓbare pubertatē,quia tres
dant̄ modi ꝓbandi.Gl.in verbo,tardiſſime.in fi. hētis ex gl.nun
quid ſola ætas ponderet̄ ad mat.& gl.rñdet ꝙ non, ſed imo ætas
non,ſed attendit̄ an poſſit gñare vel non,vel ↄcipere vel parere.
Et iō dicit hic Hoſt.vnū mirabile,ꝙ ēt infans dummō exceſſerit
tres annos, & hēat aliquale iudiciū diſcernēdi cohabitationē cū
viro,ſi ſit viripotens,pōt ↄ̃here matrimoniū, q̃a facilius in ea pa
tiunt̄ ætate fęminæ,q̃ agant maſculi. mouet̄ ꝑ not.in c.iuuenis.
s̄.ti.j. vbi idē tenuit. ſecus aūt ſi non hēt iudiciū illud diſcernēdi
cohabitationē & copulã,q̃a tunc non valeret mr̄imoniū,c.dile-
ctus.s̄.ti.j.& iō multo fortius dicūt,ꝙ in octo annis poterit puel-
la ↄ̃here mat.vel puer,dūmō ſint potētes ad copulã. & referunt
exēplū poſitū a Beato Gregorio in ſuo dialogo de quodã puero
qui in octo annis viciauit ſuã nutricē.& ita dicūt eↄ̃,ꝙ ſi quis eēt
in xiiij.anno, & eſſet impotens ad copulã, ꝙ iſto caſu ætas nihil
faceret ad matri.ↄſtito ꝙ eſſet impotens. dicūt tñ tres caſus eſſe
in ↄſideratiōe. Aut eſt perpetuo frigidus vel impotens, puta q̃a
ſit caſtratus, vel ſpado:& iſto caſu non valet mat. & dēt diſſolui
iuxta formã c.j.j̃.de fri.& male.Aut ↄſtat,ꝙ impedimētū non eſt
perpetuū,puta q̃a debilitatus aduerſa valitudine, de quo ſperat̄
ꝙ ↄualeſcat,& valet mr̄imoniū,& dēt expectari,d.c.j. & c.lauda
bile.j̃.de fri.& male. Aut ſumus in dubio,& tūc dēt expectari vſ
que ad triēniū:& ſi j̃.triēniū frigiditas nō ceſſabit,cenſebit ꝑpe-
tua,& ſeparabunt̄.Si aūt ceſſabit,remanebūt ↄiūcti, d.c.laudabi
lē.ꝑ quē tex.infert hic Io.An.& poſt eū D.Ant.male loq̃ Hoſ.q̃
voluit,ꝙ ſi ī xiiij.anno iuuenis eſt impotēs,dēt expectari vſq; ad
xviij.q̃a illa dr̄ plena pubertas,l.Mela.ff.de ali.& cib.le.c.q̃a in-
ſulis.s̄.d̄ rła. nã ꝑ illū tex.ꝓbat̄,ꝙ dēt expectari ſolū vſq; ad xvij.
tñ ꝓ Hoſt.facit c.de illis,el 2.j̃.eo. vbi potētia copulæ ꝑuenit æta
tē:ita ergo eↄ̃ impotētia copulæ ꝓrogabit ætatē,vt nō dicat̄ ętas
perfecta ī xiiij.anno,ex quo nō adeſt potētia copulæ.& ad c.lau-
dabilē.clara ē ſol.q̃a loq̃t ibi de defectu frigiditatis:nos loq̃mur
q̄ñ nōdū ꝑuenit ꝑfectū robur,nō q̃a ſit frigidus,ſed nondū nãlr̄
perfecit ↄplexionē ſuã aptã ad copulã,ꝓut dicit Hoſti.in multis
occurrere.Gl.in verbo,& gñare.nihil hēt, & iō cum ea tranſeo.

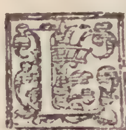
A D D I T I O.

a ¶xij.Et dic verum quo ad matrimonium. ſed quandoque tamen pubertas ple-
na dicitur in xiiij.anno,& quãdoque in xv.gl.& Bar.in l.arrogator.§.non tã
tum.ff.de adop.& Bar.in l.ſed milites.§.iam autem.in lect. Nic.de Neap.ff.de
excu.tut.in 2.lect.ſed fauore alimentorum dicitur in xviij. in maſculo, & in
xiiij.in fœmina.l.Mela.ff.de ali.& cib.leg.

S V M M A R I V M.

1 *Sponſalia contracta cum infante non inducunt publicam honeſtatem.*
2 *Sponſalia requirunt ſeptimum annum completum, & ante ipſum comple-
tum non valent. Et ſic ætas requiritur vniformis tam in maſculo, quàm
in fœmina: ſecus in matrimonio, & de ratione diuerſitatis.*
3 *Affinitas ſuperueniens diſſoluit ſponſalia de futuro.*
4 *Sponſalia nulla ex defectu conſenſus non generant publicam honeſtatem.*

C A P. XXXVI.

Iteras. Per ſponſalia ↄ̃cta cū minore ſeptēnio nō
orit̄ publica honeſtas.& iō cū mr̄e,quãuis
ſponſę ↄ̃here poſſit.Diuidit̄ in duas partes.In prima
deciſa facti narratio.In ſcd̃a rñſio,ibi,conſultationi.
Rurſus ſcd̃a ſubdiuidit in duas particulas,prout duo mēbra po-
1 nit.ſcd̃a ibi,verū. † No.ibi,q̃dã puellã in cunabulis.ꝙ ſponſalia
ↄ̃cta cū infante nō generãt publicã honeſtatē: & iō mr̄i. cū affi-
ne illius ſponſæ non impediunt. Et ſic habetis limitationē ad c.
2 ſponſam.s̄.ti.j.cū his,q̄ ibi vidimus.†No.ibi,anteq̃ habeat ſeptē
annos.ꝙ ſponſalia requirunt ſeptimū annū ↄpletū, & ante ipm̄
cōpletū non valent.& ſic habetis,ꝙ ad ſponſalia ↄ̃henda requiri
tur ætas vniformis tã in maſculo,q̃ in fęmina: licet in matri. ſe-
cus. & ēt eſt vniformis ætas ꝑfectæ ætatis quo ad alios ↄ̃ctus in-
eundos,vel iudicia:quia in xxv.ita fęmina ſicut maſculus hēt ꝑ-
fectã ætatē,Inſti.quib.mod.tut.finit.in prin.c.ſi annū. de iudi. li.
6. ſed operepretiū eſt ſcire rōnē diuerſitatis.d. An.hic ſentit eſſe
rōnē:nã in matri.ↄ̃hēdo ↄſideramus,an mulier poſſit ↄcipere, &
eſſe puerpera,c.proxi.p̄ced. & in maſculo ↄſideramus an poſſit
generare: & difficilius eſt generare, q̃ ↄcipere,ac magis laborat
maſculus,q̃ fęmina:& iō non mirū,ſi maior ætas requirit̄ in ma
ſculo,q̃ in fęmina hoc caſu,cū maior ſit labor: iō dēt eſſe maius
robur. in aliis aūt actibus,ſiue ſponſaliū, q̄ ↄ̃hunt poſt infantiã,
ſiue iudiciorū,ſiue aliorum ↄ̃ctuū,q̄ poſt perfectã ætatē xxv. an-
norum fiunt,nō plus laborat maſculus,q̃ fęmina, ſed pariformi
ter:non mirū,ſi ēt par eſt ætas in iſtis.No.ibi,poſtq̃ vij.annū cō-
pleuerit.iuncto tex.ibi,ex quo placere ↄſueuerint.ꝙ licet ſpōſa-
lia ↄ̃cta cū infante non valeãt,tamē poſt ſeptenniū vident̄ tacite
ratificata.qd̄ intelligite vt vult gl. nr̄a in verbo,ↄſueuerint ꝑ co
habitationē.vel mittēdo munuſcula,vel ſiłia faciēdo.Bal.in l.mi
norē.ff.de nup.vel aliud factū ↄſenſus demōſtratiuū poſtea inter
ueniēs,de quo hodie eſt tex.q̃ iſta declarat in c.vnico. & ibi no.
eo.ti.li.6.& q̃d ſi ↄ̃hant̄ ꝑ tres dies ante ſeptēniū, an valeãt ſpon
ſalia.Flo.ꝙ nō,niſi ꝑſeuerauerint poſtea,vł interueniat nixus co
3 pulæ.ita Car.hic,licet Ho.ↄ̃.No.ibi,nec ipſam.ꝙ†ſpōſalia,q̄ ſunt
valida ex parte ↄſēſus,generãt publicã honeſtatē adeo impediti
uã mr̄imonii,vt ſi cū affine ſpōſæ ſit ſecuta copula in viã mr̄imo
nii, mr̄imoniū illud diſſoluit, & ēt ipſa ſponſalia cū puella ↄ̃cta:
mr̄i.quidē ꝑ ꝑ publicã honeſtatē ex ſpōſalibus ortū, ſpōſalia aūt
propter copulã cū affine ↄſummatã. & ſic habetis, ꝙ ſpōſalia de
futuro diſſoluunt̄ ꝑ ꝑ ſuperuenientē affinitatē,quia illa ꝓmiſſio
intelligebat̄ rebus ſic ſtãtibus,nec ſuperueniente nouo impedi-
4 mēto,c.quēad.s̄.de iureiu. †Gl.in ver.non diſſoluas. in fi.ad c.ad
audientiã. dicite ꝙ ibi ſpōſalia nō erãt nulla ex defectu ↄſenſus,
ſed alio defectu:iō cū ad publicã honeſtatē generãdã attendatur
ſolus ↄſenſus ſponſaliū,nō mirū ſi ibi generat̄ publica honeſtas,
licet ſponſalia nō valuerint.nos loq̃mur hic,quãdo ſpōſalia erãt
nulla ex defectu ↄſenſus,ex q̃bus nulla publica honeſtas naſcit̄.
& hodie eſt tex.in c.vnico.de ſpōſa,li.6.Gl.i ver.placere ↄſueue-
rint.dū tãgit,ꝑ quē actū ratificent̄ ſpōſalia ab initio nulla ex de-
fectu ætatis,dicite vt in c.vnico.eo.ti.li.6. Quo aūt ad alia,q̄ tan-
git,nunquid ſit in conſideratione,quod raro accidit,via eſt bro-
cardica,& ſpinoſa, & dicite vt in iuribus allegatis in glo.

S V M M A R I V M.

1 *Sponſalia contracta poſt ſeptennium generant publicam honeſtatem.*
Deciſio eadem ſæpius iterari poteſt, & quando.
Decretalis iſta in quo differat a præcedenti.
2 *Publica honeſtas, quæ ex conſenſu in ſponſalia naſcitur, non tollitur contra-
rio conſenſu.*
3 *Publica honeſtas vnde naſcatur.*

C A P. XXXIIII.

Cceſsit. Per ſponſalia ↄ̃cta cū minore ſeptēnio
non naſcit̄ publica honeſtas, maxime ſi
auctoritate eccleſiæ ſeparata ſint:ſi aūt ↄ̃cta ſunt cum
maiore ſeptennio,licet poſtea diſſoluta,naſcit̄ & du-

rat publica honestas.Diuidit in duas partes,fm qđ duo dicta po
nit.scđa ibi,sane.No.ibi,non esset septenis.quod minor septen-
nio non pōt ɔhere sponsalia,& si ɔxerit, nullū publicæ honesta
tis pariet effectū.de quo in c.vnico.eo.ti.li.6. & in c.pced. Nota
ibi,denuncies esse legitimā.quod ad Papā spectat pnūciare, an
proles sit legitima,vel ne.de quo in c.cām.j.qui fil. sint leg. facit
c.fi.j.de cland.despon.No.ibi, si ɔsensus. quod ɔctis sponsalibus
ante septenniū non ɔfirmant solo lapsu ætatis,sed requirit quod
ɔsensus appareat ex aliqua adhibitus post superuenientē ætatē,
d.c.vnico.& ti.lib.6.No.ibi,septimū annū ɔpleuerat. quod spon
1 salia† ɔcta post septimū annū pariunt publicā honestatē,q est po
tens ad impediendū matri.facit c.spōsam.š.ti.j. & š.c.pced. & si
dicat,vr,quod ista decretalis sit superflua,quia hęc duo membra
& huius ver.sane, & pcedentis sunt decisa in c.pced. Sol.Hosti.
hic dicit tex.c.pcedentis loqui,qn sponsalia erant ɔcta,& coha-
bitatio interuenit:tex.nr loquit nulla cohabitatione interueniē
te,sed istud est diuinare fm Car.hic.vn dicit ipse nō esse absonū
quod eadē decisio sæpius iteret,dūmō factū mutet,vel aliud qp-
piam interuenit hic,facti mutatio.sił adducit in c.2.š.de li.obla.
& in c.signāntibus.š.de app.qui tex.sunt idē de verbo ad verbū:
& tn quia ponunt sub diuersis titulis,non dnr superfluere.& fa-
cit tex.in l.2.in ver.si qui.C.de uete.iure enucl.sed unū ur, quod
operet ista decretalis ultra præcedentē: nā licet in pcedēti dictū
sit, quod sponsalia cū minore septēnio non ualēt,cū maiore sic,
& gnant publicā honestatē, dubitari pōt nunqd ista publica ho
nestas duret solutis sponsalibus.& rndet Papa,quod cū ɔcta sint
cū minore septēnio, & sic nulla nata sit publica honestas, quod
nec ēt durabit,quod nunq fuit dissolutis sponsalibus. & in hoc
nulla erat dubitatio,sed magistrałr uolens loqui posuit hoc mē-
brum:si aūt ɔcta sunt sponsalia cū maiore septennio, cū nata sit
publica honestas, sed conditionaliter uideantur ɔcta sponsalia,
si tu ɔsenseris in me,ut in maritū,uel eɔ:per ea q uidimus in c.2.
š.ti.j.uidebat quod deficiente condōne.i.quia mulier non ɔsen-
tiret,sed dissoluerentur spōsalia mutuo ɔsensu,quod essent adeo
resoluta,ut cessaret oīs eorū effectus, & sic cessaret publica ho-
nestas.& ad hoc dubiū uenit tex.nr rndens, quod nō cessabit p
hoc publica honestas,& sic nō erit superfluus iste tex.sed ponit
2 casum necessariū in c.pce.nō decisum.†No.ibi,fuerit absolutus.
quod licet ex ɔsensu in spōsalia nascat publica honestas, c.ad au
dientiā.& ibi uidimus,š.ti.j.c.unico.de spō.li.6.tn ɔrio ɔsensu nō
tollit.& hoc est,quod augebat dubitationē in tex.nro.No.ibi,in
eum ɔsentire.quod ɔsensu ɔrio dissoluunt spōsalia, sicut ɔueniē-
3 ti ɔiungunt.& uidimus in c.2.š.ti.j.†No.ibi,inhonestū tn.un na
scitur publica honestas, quia nascit ex hoīum opinione,qui in-
honestū æstimant,quod ɔsanguineus,uel affinis habeat in uxo-
rē sponsam alterius ɔsanguinei,uel affinis.& uidimus in d. c. ad
audiētiā.š.ti.j.Gl.in uerbo,absolutus. quatenus glo. subaudit ad
tex.nostrū maxime ɔbn loquitur,per tex.in c.præced. aliud nota
te ex gl.quod absolutio prefert ēt ad absolutionē facti & non iu
ris.ɔcordat gl.in c.audiuimus.14.q.j.in c.accedens. el j.š. ut li.nō
contest.& facit tex.in c.querelā.š.de procu.fm vnū intellectū.fa
cit gl.in l.j.in prin.ff.de feriis.Glo.in verbo, prolē.no.ꝙ est dare
mrimoniū nō legitimū,& tn ples erit ltia.de quo in c.fi.j.ti.j.Gl.
in verbo,ipso iure.gl.bn loquit,dū opponit. In gl.in verbo,ipso
iure.Oppo.ꝙ si puella fuit desponsata post septenniū,spōsalia te
nuerunt:& tn hic dr,ꝙ fuit absolutus a desponsatione puellæ,cū
nō voluerit puella ɔsentire.Aduerte gl.soluit,sed obscure,qa vr
ɔ tex.sed intelligite gl.ibi dū dixit,cū maior ɔhit sponsalia cū mi
nore, intelligite de maiore septennio adueniēte ætate puberili,
si minor noluerit ɔsentire:subaudit Goff.s.in matri.si non hēs il
lud verbū in gl.sed ego habeo in gl.mea ab ecclesia debēt absol
ui.s.a prioribus spōsalibus validis.& p hoc hēs mentē gl. & lræ:
nō.n.hic fuisset minor septennio,vt in c.pcedē.& hic. & sic po-
tuisset hre minorē,qđ tn nō pōt,vt hic: & sic fuit vera absolutio
nō de facto.& cū gl.dicit ibi,vt q.dā ēt fuit Tāc.Abb. aūt colligit
ꝙ spōsalia fuerunt ɔcta p aliū,& licet mulier nō ɔsensit, tn indu-
xerūt publicæ honestatis iustitiā,qđ dicit esse falsū,p c.vnū.e.ti.
li.6.& dixi in c.tuæ. ti.pced. quare stet hic soloni glo.sequit tex.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium præsumptum non inducit traductio.*
2 *Cautela quando sponsalia vel matrimonium sunt contracta per impuberes etiam proximos pubertati, & mulier non vult ratificare, quod statim pubes effecta recedat a marito, vel contradicat.*
3 *Copula carnalis confirmat sponsalia de præsenti ex defectu ætatis inualida, etiam si solum præsumptiue probetur.*
Copula vbi importat iuris ministerium debet esse spontanea.
4 *Sponsalia de præsenti, quæ defectu ætatis non potuerunt valere vt matrimonium, pariunt publicam honestatem.*
5 *Mariti assertioni cum iuramento an stetur super copula.*
6 *Iuramētum an deferatur in matrimonialibus in supplemētum probationis.*

CAP. XXXVIII.

Ontinebatur. Si impubes desponsata & tra
ducta, quæ tn erat pxima pu
bertati, scđa postea pubes petit licentiā cū alio ɔhēdi,
nō audit,si maritus iuret,ꝙ carnałr eā cognouit:& ex
sponsalibus cū maiore ɔctis nascit publica honestas, q impedit
mat.sicut ɔsanguinitas, vel affinitas.h.d. Diuidit in duas partes.
In prima qō.In secunda rnsio.scđa ibi,ɔsultationi.Rursus secun
da subdiuidit in tres particulas.In prima ponit vnū dictū. In se-
cunda illud limitat,ibi,si aūt fuerit.In tertia ponit aliud dictum,
1 ibi,si vero.†No.ibi,ad nubiles annos.iuncto tex.in ver.si aūt.ꝙ
sponsalia,& traductio ad domum et facta de proxima pubertati
nō resoluunt in matrimoniū,nisi copula interuenerit.Et sic ha-
betis,ꝙ licet copula post sponsalia inducat præsumptū matri.c.
is,qui.š.ti.j.& p traditionē præsumat de facili copula, c.iuuenis,
& ibi vidimus.š ti.j.tn traductio non inducit psumptū matrim.
nec ēt si fuit ɔctū mat.per verba de pnti, put vr innuere tex.ibi,
in vxorem ex traductione non ɔfirmat matri.intra pubertatē:&
iō pubes effectus ɔdicere pōt vt hic,si nō est secuta copula. No.
2 ibi cautelā,qn† sponsalia, vel matrimonium sunt ɔcta per impu-
beres ēt proximos pubertati,& mulier non vult ratificare, quia
dēt statim pubes effecta recedere a marito, vel ɔdicere. & faciūt
quæ vidimus in c.ɔsultationi.& c.ad id.š.ti.j. faciunt quæ hnr in
c.vnico.eo.ti.lib.6.No.ibi,nullatenus ɔsensisse. iūcto tex.in ver.
si aūt desponsata & cognita. ꝙ matrimonium ɔctū inter proxi-
mos pubertati non valet in vim matrimonii,nisi sit secuta copu
la vere,vel præsumptiue.s.quia vir iuret copulā secutā.Et iō hoc
non interueniente pōt mulier recedere, & dissoluere sponsalia:
quia licet verba sonent in matrimoniū,ętate prohibente fuerūt
spōsalia,c.vnico.de despō.imp.li.6.No.ibi,habeat expressum. ꝙ
licitū est allegare quod hr in decretis, licet nō alleget cā, vel qō,
vel distinctio:& sic licitū est allegare gnaliter. facit tex.in c.vrā.
š.de coha.cle.& mu.No ibi,fides est adhibenda.ꝙ qn dubitatur
de copula,& vir asserit copulā & iurat,mulier aūt negat, stat iu-
ramēto viri, si alia præsumptio non est vera ɔ virū, quia mulier
esset infans,& impotens: sed si esset potens viro, credēdum est.
a de quo vidimus in gl.No.ibi,vel circa.[a] ꝙ dictio,vel circa. verifi-
cat in modico.de quo in c.prætetea.š. de dila. in l. & si post tres.
ff.si quis cautionibus.in l.ab hostibus.§.sed quod simplr.ff.ex q.
cau.mai. No.ibi,desponsata.ꝙ verbū,desponsare. verificat ēt in
sponsalibus de pnti,licet proprie de sponsalibus de futuro,vt in
3 c.proxi.præced.†No.ibi,despōsata & cognita.ꝙ ēt proxima pu-
bertati non pōt ɔhere matri.& si ɔxerit, valet in vim sponsaliū,
nisi sequat copula:si aūt sequat copula, licet de ea vere non pro
bet,tn satis est si probet iuro viri, & firmabitur matrimoniū: &
sic habetis,ꝙ licet copula non purificet sponsalia de futuro,nisi
vere probet,c.is qui fidē.š.ti.j.tn ɔfirmat sponsalia de pnti ex de-
fectu ętatis inualida,ēt si vere non probet,sed psumptiue ut hic.
Voluit tn Host.in d.c.is,qui fidē.ꝙ ubi copula importat iuris mi
nisteriū,dēt esse spontanea, nō aūt coacta ui pcisa: sed si coacta
ui causatiua,uel ɔditionali.i.metu alicuius damni, isto casu unlt
ꝙ æquipararetur spontaneæ copulæ.Mouet, quia copula non pōt
esse coacta,nisi sit uis præcisa.Et adducit D.Ant.pulchrū exem-
plum: nā cū quædā mulier diceret se uiolenter cognitā corā iu-
dice,iudex accepit gladiū euaginatū,& dedit gladiū in manibus
mulieris:ipse accepit uaginā,& dixit mulieri: impone gladiū in
uaginam quanta ui potes,me inuito non impones: & ita expe-
rientia docuit:tamen dicit hic D.Ant.altius resumēdo,dum qri
tur, nunquid requiratur, ꝙ mulier sit cognita ad confirmationē
matrimonii inter impuberes ɔcti,& an sola cognitio sufficiat in
quacūque ætate.Aut mulier est proxima pubertati, & nulla alia
apparent signa pubertatis,& isto casu requiritur copula:alś non
ualebit matr.sed sufficit,ꝙ probetur præsumptiue,ut hic.Aut ap
parebant signa pubertatis, quia iam emiserat lanuginem circa
pudenda,& isto casu dr pubes,c.puberes.š.eo.ideo ualebit mat.
Aut non est proxima pubertati,& præcessit matri.imo plus etiā
sponsalia de futuro,& sequitur copula, & tunc ualet in uim ma-
tri.in quacunq; ætate sit ēt in infantili:licet Inn.hic uelit ɔrium,dū
mō habeat iudicii discernendi actū copulæ & matri.ita Hos.in
c.iuuenis.š.ti.j.in c.puberes.& ibi D.Ant.& Car.š.eo. & d.Ant.
& Pan. hic.sed qa nā est ɔ hanc copulā, q asserit, qa nō est uerisi
mile, quod nō pxima pubertati copulā ɔsummauerit: isto casu
reqrit uera pbatio copulæ nō solū p iurm, ut hic: nec etiam per
solam

ADDITIO.

a ¶ Vel circa. Adde quod habetur infra eo.in c.fi.in princ.

solã deflorationẽ puellę, quia claustra sint aperta, & vir ↄsũmma uerit: sed ẽt ex hoc, ꝙ ipsa ↄceperit, & semen emiserit, qđ stabit iudicio peritarũ mr̃onarũ, c. cãm. s̃. de ꝓba. & ita soluit do. Anto. hic. Imo nec. n. sufficit ad hoc, vt dicat̃ copula mr̃imonialis ĩ minoribus, in quibus nã p̃sumit ↄ̃rium, qđ ipsa passa sit, nisi & ipsa egerit in copula. & faciũt q̃ vidimus in d. c. iuuenis. & ita hic do. Ant. videte oĩo Fed. de Sen. ↄ̃si. 229. qđ incip. Magr̃ notaueritis. Aut loquimur in maiore, & tunc mat. non indiget ↄfirmatione, cũ valeat inter maiores ẽt sine copula. sponsalia aũt ꝑ quã copulam purificent̃, dictũ est in d. c. is q̃. fide. quia requirit̃ ꝙ sit vera.
4 †No. ibi in fi. iũctis q̃ p̃dixi, ꝙ sicut ꝑ spõsalia de futuro nascit̃ publica honestas impeditiua mr̃imonii, ita ẽt ꝑ spõsalia de pñti ↄ̃-
5 cta, q̃ defectu ætatis non potuerunt valere vt mr̃i. †Gl. in ver. stãdũ. an sit stãdũ super copula dicto mariti cũ iur̃o: dicite, aut copula negat̃, quia dr̃ maritũ esse frigidũ: & tunc de frigiditate cõstare dẽt ad hoc, vt veniat̃ ad separationẽ s̃m formã c. j. j. de frig. & male. & ita intelligit̃ tex. in c. qđ interrogasti. 27. q. j. c. requisisti. & c. seq. 23. q. j. Aut negat̃ copula, & vir nihil dicit: & tunc stat̃ dicto mulieris, ex quo non impugnat̃. Aut mulier dicit se nõ cognitã, vir aũt cognitã, & mulier offert se probaturã, ꝙ nõ est cognita ꝑ aspectũ corporis: & tũc non stat̃ dicto viri, sed mulieris expectat̃ probatio, c. ꝓposuisti. alleg. in gl. Aut mulier nõ offert probationẽ, & vir affirmat copulã: & stat iur̃o viri, vt hic, & de hoc j. in c. duo pueri. & in c. j. de clandes. despon. vbi dr̃, ꝙ nõ stat̃ dicto viri deponentis de copula, nisi cohabitauerint, vel iuuetur alia p̃sumptione. & hic Pan. & Car. dicit tñ Pet. de Anc. in ↄ̃s. suo 204. quod inci. In Chr̃i noĩe amen, facit dubiũ. ꝙ p̃sumptio copulę, q̃ resultat ex cohabitatione ꝑ ↄ̃rias probationes & p̃sumptiones, poterit elidi, puta ꝙ mulier protestata est, ꝙ non permisit se cognosci, nec multũ versata ẽ cũ viro, & aufugit ab eo: loquit̃ tñ qñ vxor volebat religionẽ ingredi, & maritus nõ affirmabat copulã, q̃a volebat ẽt aliã accipere, & ꝑmittere, vt ipsa ingrederet̃ monasteriũ: tñ si alia nõ ꝓbent̃, licet sponsus uadat ad domũ spõ sę, matrimoniũ nõ dicet̃ per copulã ↄsũmmatũ. gl. singl̃is, quã põ derat Ang. in Auth. de nup. in prin. facit l. mulierẽ. cũ ibi not. maxime per Bal. ff. de ritu nup. Sed aliud singul̃r habetis s̃m Panor. ex ista gl. ꝙ stante statuto, ꝙ de dãno dato stet̃ iur̃o dãnũ passi, ꝙ tñ si ille, qui damnũ intulit, vult probare non esse tñ dãnũ q̃tũ est iuratũ, & petit a iudice vt subiiciat rẽ oculis, quia cognoscet non esse tñ damnũ, admittet̃ probatio ista ↄ̃ iur̃m non obstãte statuto. ita est hic tex. iũcta gl. nã hic dr̃ stari iur̃o viri de copula, & tñ vult hæc gl. in vltimis verbis hoc demũ ita procedere, nisi mulier velit probare per inspectũ oculorũ se non cognitã, quia tunc probatio mulieris audit̃. & ita tenet in sim̃ Pan. in c. proposuisti. alleg. in gl. tenet Gemi. in c. statutũ. §. quia vero. in 6. col. de rescri. li. 6. tenuit Azo in sum. C. ad l. aqui. Bal. in l. ↄ̃ negantẽ. C. ad l. aqui. in l. j. C. si aduersus libert. in l. j. C. de reb. credi. & iureiu. tenuit in c. j. in ti. si de feu. inter vassal. & dom. lis oria. in vsib.
6 feu. & in rub. C. de proba. †Gl. in verbo, firmauerit. in fi. habetis ex gl. ꝙ in matrimonialibus põt deferri iur̃m in supplemẽtum probationis, qñ ab vna parte est semiplene probatũ. sed de hoc in c. fi. s̃. de iureiu. tñ pro declaratione ↄ̃rii facti in glo. quare ex quo mulier nihil probabat, deferẽ iur̃m reo marito de copula. dicite s̃m primã opin. gl. ꝙ cũ ista mulier fuisset minor, verisil̃r nõ præsumebat̃ copula: & iõ cũ præsumptio esset ↄ̃ maritũ copulã affirmantẽ, defert̃ iur̃m ei quasi quoddam iur̃m probationis, vt purget præsumptionẽ ↄ̃riam. & faciunt quæ hñr s̃m vnũ intellectum in c. fi. s̃. de iureiu. in l. pñti. §. sicubi. C. de his, qui ad eccl. ↄfug. vel aľr, & sentit gl. in verbis vltimis, spãle est in matrimonialibus, vt ẽt actore non probante, ne aliquid fiat in fraudẽ matrimonii, deferat̃ iur̃m ipsi asserenti, ẽt reo, nec credat̃ soli assertioni. ita est tex. hic, & intelligit Panor. idẽ esse, vbicunq; tractatur de periculo aiæ, vt ẽt actore nõn probante non stet̃ simplici dicto rei, sed debeat deferri iur̃m ad maiorẽ ↄfirmationẽ. quod nota pro limitatione eorũ q̃ dñr, ꝙ actore non probante reus absq; alio dẽt absolui, c. j. s̃. vt ecclesiastica beneficia. c. actor. 6. q. 5. tñ licet in cã mr̃imoniali fauor debet̃ in dubio, sicut in pęnali, vt fiat interpretatio in fauorẽ matrimonii, non pro reo, c. fi. de re iudi. vbi ab vtraq; parte imminet impedimentũ iuris diuini, & ꝓbationes sunt vtriq; pares certæ: hoc casu non fauemus matrimonio in p̃iudiciũ iuris diuini, sed tunc hẽt locũ rł̃a, ꝙ in dubio fauemus reo. ita Pan. in c. licet ex quadã. in 3. col. de testi. & iõ forte cũ hoc casu cessaret rõ fauoris matri. & allegaret impedimentũ iuris diuini, tunc non staret iur̃o viri de copula, nec defert̃ iur̃m hic, de quo hic, sed simpľr procederet rł̃a, actore non probante reus dẽt absolui, per rõnem Panor. in d. c. licet ex quadã. & istud est, vt vtar verbis Barbatiæ patris canonũ ẽt legũ, quæ sunt Ouidii. Inuentũ medicina meũ. Gl. in verbo, ætati proxima. in fi. no. glo. ꝙ in matrimonialibus proxima pubertati dr̃, vel proximus, qui per sex menses est prope pubertatẽ, puta in xiij. anno cũ dimidio: in fęmina in xj. anno cũ dimidio. Host. hic intellexit proximã pubertati, quę solũ distat per triduũ a pubertate, per tex. in c. ad nostrã. s̃. de regula. qui loquit̃ in alia materia. gl. iuris ciuilis in §. in sum. Insti. de oblig. quæ ex delicto. dicit proximã, vel proximũ pubertati esse, qui excessit dimidiũ t̃pis puerilis ætatis, puta fęmina a vij. annis vsq; ad xij. dr̃ puella, postea dr̃ pubes illa, q̃ excessit dimidiũ puerilis ætatis, i. ix. annos cũ dimidio, dicet̃ proxima pubertati. ita ĩ masculo puer dr̃ a vij. anno vsq; ad xiiij. vbi excessit dimidio pueritiæ, i. x. annos cũ dimidio, dr̃ proximus pubertati. Panor. hic ↄcludit & bene, ꝙ in matrimonialibus erit arbitrarium iudici, quis sit proximus pubertati: qui arbitrabitur ex qualitate pueri, & malitia, & lanugine pullulante.

SVMMARIVM.

1 *Sponsalia si contrahant impuberes, neuter ante pubertatem resilire potest.*
2 *Medicus semel approbatus reprobari potest.*
Doctor iuris semel approbatus reprobari potest.
3 *Contractus claudicat fauore minoris, vel ecclesiæ.*
4 *Sponsalia si maior contrahat, siue per verba de præsenti, siue de futuro cum minore, non est proprie matrimonium.*
5 *Sponsus vel sponsa si vult contradicere, debet facere contradictionem coram iudice ecclesiastico diocesano: & si non possit haberi copia iudicis, fiet reclamatio coram honestis personis.*
Et si sponsus, & sponsa sunt diuersi fori, & sponsus vult contradicere, contradicet coram iudice suo.
6 *Statutum, quòd sponsus lucretur fructus dotis, contraxit pubes cum sponsa impubere dote accepta, impubes ante pubertatem contradicit de facto, sponsus habebit fructus a die contradictionis vsque ad pubertatem.*

CAP. XXXIX.

De illis, qui, j. Ista decretalis habet tres intellectus. Primus ẽ cõis, ꝙ hic tria ponantur dicta. Primum, & sic loco summarii, ꝙ sponsalia ↄ̃cta inter impuberes nõ possunt dissolui ex eorum conditione intra pubertatem factam. Secundũ est dictum, quod incipit, si vero. ꝙ si ẽt alter impuberũ perueniat ad pubertatem post sponsalia, nõ põt ↄ̃dicere, sed tenetur alterius pubertatem expectare. Tertium est dictũ, ꝙ si sponsalia sint ↄ̃cta inter vnum puberem, & puellam impuberem, vel eↄ̃, ꝙ pubes nõ põt ↄ̃dicere, sed dẽt expectare impuberem. si ipsa ↄ̃dicẽte. i. impubere facta pubere dissoluentur sponsalia, al's non. Secundus est intellectus, ꝙ primo ponat̃ dictũ, qñ sponsalia sunt ↄ̃cta inter duos impuberes, ꝙ ambobus intra pubertatem existentibus non pñt ↄ̃dicere. Secundũ est dictũ ibi, si vero. ꝙ spõsalibus ↄ̃ctis per vnũ puberem, & alium impuberem, põt qui erat impubes pubes effecta ↄ̃dicere. Tertiũ ibi, mulier. ꝙ pubes ipse obligatur, nec põt ↄ̃dicere ẽt impubere facta maiore: sed ↄ̃dictio spectat ad impuberem factam maiorem. Tertius est intellectus, ꝙ per primũ dictum non mutetur. Secundũ ibi, si vero ponat. Quid de sponsalibus ↄ̃ctis per verba de futuro vno existente pubere alio impubere, & velit, ꝙ sola impubes facta pubes possit ↄ̃dicere. Tertiũ ibi, mulier ponat. quid qñ ↄ̃hitur matri. per verba de pñti cũ vna pubere, & alia impubere, vel eↄ̃, & velit, ꝙ qui erat pubes t̃pe ↄ̃cti matri. non possit ↄ̃dicere, sed solum permittatur ↄ̃dictio impuberi facto puberi. & pro isto intellectu, ꝙ ver. si vero. loquatur in sponsalibus de futuro, patet per illa verba, sponsalia ↄ̃huntur. quæ proprie sunt de futuro, vt dictum est in rub. s̃. titu. j. & ꝙ ver. mulier. loquatur in matri. vel sponsalibus per verba de præsenti, patet per illa verba, nupsit bis. replicata in illo ver. & ideo ex varietate verborũ. in versiculis istis apposita, vr̃ Papa importare velle iuris ministerium.
1 † No. primo ibi, non sunt audiendi. ꝙ ↄ̃ctis sponsalibus inter duos impuberes non possunt sponsalia per ↄ̃dictionem eorum separari, nec per ↄ̃dictionem multo minus alterius ex eis, nisi vterque peruenerit ad pubertatem: & sic vterque habeat perfectum cõsensum ad matri. No. ibi in ver. si vero. s̃m primum intellectum, quòd qñ sponsalia sunt ↄ̃cta inter duos impuberes, vnus postea effectus pubes non põt ↄ̃dicere, nisi qñ alter, qui remansit impubes, fuerit effectus pubes: tũc enim & iste secundo loco effectus pubes, & ille, qui primo loco effectus est pubes, siue alter ex eis poterunt ↄ̃dicere. & ita vult gl. & infra dicam. & si dicatis, quæ est ratio differentiæ, quare in ver. seq. mulier. si t̃pe ↄ̃ctorum spõsaliũ fęmina erat pubes, masculus impubes amplius, & sic nunq̃ poterit ↄ̃dicere ipsa mulier, sed solus impubes factus pubes. ĩ hoc ãt ver. si vero. s̃m hũc intellectũ primo loco factus pubes, ↄ̃ctis tñ spõsalibus, cũ esset impubes põt ↄ̃dicere, sed solũ hẽt expectare pubertatẽ alterius, & tunc ↄ̃dicat, & illo, vel illa nõ ↄ̃dicente. Soluũt hic Doc. quòd in ver. mulier. illa fęmia, q̃ erat pubes, cũ cẽt ĩ ętate habili, potuit

obligari:& iõ obligata est,& sic non põt ɔ̃dicere. vñ tex.ibi pon derat,ꝙ cum in eum semel consenserit, amplius non possit dissentire.nos loquimur in hoc ver.si vero. qñ tunc tp̃e ɔ̃ctus sponsalium vterq; erat impubes , quo casu in nihil fuit obligatus efficaciter,quia non habebat ætatem perfectã: & iõ non mirũ si postea factus pubes põt ɔ̃dicere . sed quia alia pars est impubes , & dissentire non põt,vel consentire efficaciter se obligando:iõ expectatur eius pubertas: & iõ dicit Host.hic, & sequuntur cõiter Doct.ꝙ cauti sint impuberes , qui ɔ̃xerunt sponsalia, ꝙ si volunt post pubertatem ɔ̃dicere, demonstrent de ɔ̃rio ɔ̃sensu protestando,vel saltẽ mõ intra tempora pubertatis. nã si postea vnus ex eis fiat pubes & non alter,reclamet coram iudice, quia non põt, cũ alia sit impubes:adhuc isto casu videbat̃ ratificasse sponsalia, & per superueniẽtiã perfectæ ætatis efficaciter obligatus, quia illa ɔ̃dictio demonstrat,ꝙ non habuit aĩum consentiend',& iõ dicit optimũ,vt sępe fiant hmõi protestationes.No.ex eodẽ tex.ibi,si vero.ſm aliũ intellectũ, ꝙ ɔ̃ctis sponsalibus inter vnum puberẽ, & aliã impuberem , impubes cũ peruenit ad pubertatẽ põt ɔ̃dicere. & hoc vult iste ver.pubes aũt, qui ɔ̃sensit, non põt vllo mõ ɔ̃dicere. & hoc vult ver.mulier. vel ſm intellectũ tertiũ , qui fuit Car.No.ex eo.ver.si vero. quia ɔ̃ctis sponsalibus inter vnum puberem,pubes non põt ɔ̃dicere;impubes aũt non põt ɔ̃dicere, anteꝗ̃ perueniat ad pubertatem:vbi aũt ad pubertatẽ peruenit, põt ɔ̃dicere.& hoc vult vsq; ad ver.mulier. No.ibi,in ver.mulier. ſm primũ intellectũ,quia ɔ̃ctis sponsalibus inter puberem,& impuberem , pubes nullo tp̃e põt ɔ̃dicere : vel ſm tertiũ intellectũ,ɔ̃ctis sponsalibus per verba de pñti,& sic q̃ sonabant in matri.nõ põt,si vnus erat pubes,alter impubes,tp̃e ɔ̃ctus,ille,qui erat pubes,vllo tp̃e ɔ̃dicere.No.ibi,cũ semel ɔ̃senserit.ꝙ sponsalia inijciunt vinculũ irreuocabile solo ɔ̃sensu, nec curat̃ur, an iurm interuenerit,an vero non quo ad hoc.Ita Host.hic, & sequunt̃ aliĩ, & faciunt q̃ dixi in c.ex parte.& in c,ex lr̃is.el j.s̃.ti.j.Gl.j.in ver. de illis.& ita hæc diuisio procedit retento primo intellectu, quẽ intendit tenere gl.in verbo, spõsalia.In gl.in verbo, nullatenus, in fi.gl.bñ loquit̃.& iõ dicunt Doct.ꝙ sola cã,ꝙ sponsalia sunt ɔ̃cta inter impuberes, erit sufficiens vt postea tp̃e pubertatis dissoluant̃,qui ɔ̃senserunt in fragili ætate. de quo j. in theorica . In gl.in verbo,cũ sponsalia.in fi.expositio, quã dat gl.ad tex.violat lr̃am,quia imo lr̃a vr̃ sonare,ꝙ tp̃e ɔ̃ctorũ spõsaliũ vnus esset pubes.nec impugnatio, quã facit gl.in fi.dũ dicit , ꝙ si intelligeremus versi.si vero.in sponsalibus ɔ̃ctis per vnũ puberẽ, & aliã puberem procedit,dũ vult,ꝙ nihil differt a ver.mulier.sequenti.nã differt, quia versi.iste loquit̃, qñ impubes vult ɔ̃dicere,an possit, versi.mulier,loquit̃ cɔ̃rio,qñ pubes vult ɔ̃dicere.Ita d.Ant.hic, & alii.Vel ſm Car.& est tertius intellectus,differt quia ver.si vero. loquit̃ in sponsalibus de futuro ɔceptis.ver.mulier.loquit̃ in spõsalibus ɔceptis de pñti.sed quatenus gl.vult, ꝙ ɔ̃ctis sponsalibus inter duos impuberes, si vnus perueniat ad pubertatẽ ante aliũ, non pñt ɔ̃dicere,nisi alio effecto pubere,illo aũt pubere effecto, & sic vtroq; ad pubertatem perducto põt quilibet ex eis ɔ̃dicere ẽt altero inuito.gl.tenet d.Ant.sed Host.Io.An.Panor. & Car. tenent ɔ̃rium, dicentes ꝙ vno tm̃ ad pubertatem perueniẽte poterit statim ɔ̃dicere,licet alius sit impubes.nã verũ est dicere istã consensisse tp̃e,quo erat impubes,& sic fragilis ætatis, & nũc ɔ̃dicere tp̃e aduenientis perfecti sensus:ergo cessat rõ,quare ɔ̃dictio eius impeditur: non.n. dẽt impediri ɔ̃dictio propter fragilitatem ɔ̃sensus,vt in primo rñso,quia est iam effectus pubes : nõ etiã,quia semel ɔ̃sensit,vt in ver.mulier. quia ɔ̃sensit tp̃e fragilis ætatis; ergo cessante vtraq; rõne prohibitionis cessabit prohibitio c.gñaliter.16.q.j.quæ est l.gñaliter.C.de epi.& cler. Præterea frustra expectatur,cuius aduẽtus nihil operat̃,l.Gallus.§. si eius. ff.de lib.& posth.c.cũ ɔtingat.s̃.de off.del.Sed ita est,ꝙ ẽt si alter ex istis fuisset effectus pubes,& alter remansisset impubes,ꝙ aduentus pubertatis , vel expectatio istius impuberis nihil operaret̃:ergo non debebit expectari,ꝙ nihil operaret̃.Deducit̃: nam si iste secundus impubes efficeret̃ pubes post alium effectũ puberem,primo ille qui primo est effectus pubes,inuitis dentibus huius puberis secundo loco effecti posset ɔ̃dicere sponsalibus, & sic de ɔ̃sensu huius secundi nihil curat̃: ergo non erit expectãdum,ꝙ possit ɔ̃sentire,& sic sit pubes.& iõ gl.hoc forte sentiens in verbo, minoris ætatis.mutauit propositum, & tenet istã opi. ꝙ vno tm̃ effecto pubere possit ɔ̃dicere,licet alius remãserit impubes,nec huius pubertas sit expectanda. Gl.in verbo, iudicio. in fi.quo ad primũ ɔ̃riũ gl.bene loquit̃, & sic̃r quoad secundũ decre.c.ex lr̃is. & ex solõne secũdi ɔ̃rii habetis, ꝙ licet mat.sit nullũ,& tñ habeat coloratũ nomen matri.vel ẽt in sponsalibus sint nulla,sed habeant coloratũ nomen,ꝙ propria auctoritate licitũ est illa dissoluere.qđ vr̃ ɔ̃ ea,q̃ hñr in c.porro.& in c.signasti.j.de diuor.in c.ɔ̃stitutus.s̃.de fil.presb.vbi ẽt ex notorio defectu tituli quis non est priuãdus iure suo de facto , nec quasi possessione maritali,D,Ant.in c.præced.ad fi, soluit contrarium, ꝙ procedit secuta copula:nos loquimur nulla copula secuta.Et est rõ:nã nõ secuta copula non dat̃ spõso ẽt per uerba de p̃senti aliquod possessoriũ recuperandę ad spõsam recuperandã,c.ex parte.s̃.de restit.spo.& ibi not.Contraria procedũt ꝑ priuilegiũ possessoriũ recuperãde. De quo tñ an defect' notori' tituli impediat possessoriũ recuperãde:dicite ut in locis in ɔ̃riũ allegatis, c.in lr̃is.s̃.de restit,spo.Quo aũt ad tertium ɔ̃riũ de c.præterea.& c.requisiuit. quod vr̃ aduersari c.ex lr̃is.& c.sicut,dũ gl. uult facere dr̃iam,an sponsalia sint iurata uel ne:gl. male loquit̃, quia quo ad uinculũ sponsaliũ iuramentũ nihil addit, quia inter iuramentũ & simplicẽ loquelã Deus non facit differentiã,c.iuramenti.22.q.5.& ideo idẽ erit in spõsalibus non iuratis qđ in iuratis.& hic text. in uer. mulier.& ibi dixi,& uolunt cõiter scriben.tñ pro clariori intelligentia qñ sit licitũ recedere a spõsalibus,dicite,Aut loquimur in sponsalibus ɔ̃ctis per uerba de præsenti & ualidis,& tunc ab his

a rr̃ non recedit, nisi per ingressum religionis,[a] uel dispẽsatione Papæ,c.ex publico.s̃.de ɔuersio.ɔiug.Aut loquimur in sponsalibus de futuro siue quo ad modũ ineundi,quia ɔ̃cta sunt per uerba de futuro,siue quo ad effectũ, quia ɔ̃cta sunt per uerba de præsenti,sed ex defectu ætatis nõ possunt ualere nisi de futuro,ut in c.unico.de sponsa.li.6.& tunc aut sponsalia sunt ɔ̃cta inter impuberes, & isto casu ipsis effectis puberib', uel altero eorũ potest, qui est pubes,ɔ̃dicere,& iusta est causa sola hæc quòd ɔ̃sensit, cũ esset minor pubere,ut hoc tex.in uer.si uero.& dixi in gl.præce. uoluit tñ do.Anto.restringere tex.nostrũ in hoc, ut nõ procedat in minoribus doli capacibus,quia sicut ex quo sunt capaces doli obligantur ex iuramento, & possunt firmare sponsalia iurando,ut hac glo.ita simpliciter promittendo. Sed istud est ɔ̃ ea quę habentur in aut.sacramenta puberũ.C.si aduersus uendi.in c.cũ ɔtingat.s̃.de iureiu.no.in ca.2.de pactis.lib.6. nã licet iuramentũ non faciat, quòd qs magis teneat̃ ad promissionẽ uel sponsalia, quàm nuda ꝓmissio, tñ opat̃ quo ad obnixã quãdã obligationẽ & renunciationẽ priuilegiorũ:& si non ualet qđ ago ut ago,ualeat ut põt,ut uidimus in c.ex lr̃is.el 2.s̃.ti. j. & facit gl. ibi. notat̃ in l.2.C.de rescin.uenditione.no.in l.si quis cũ aũr.ff.de uer.obl. & ideo cum priuilegio minoris ętatis possit minor ɔ̃uenire spõsalibus iurando,uidebit̃ cessare hoc priuilegiũ.& faciunt quę uidimus in simili in c.puberes.s̃.e.ubi ad obligandũ quẽ ad matri. non sufficit quòd sit doli capax,nisi concurrant aliqua signa pubertatis:ergo ẽt ita ad obligandũ ad sponsalia.l.oratio.ff.de spõ. Et si dicatis,istud est ɔ̃ ea quę habent̃ in c.unico,eo.ti.li.6.& quę uidimus in c.literas.& c.accessit.s̃.e.ubi minor pubere dũmõ sit maior 7.ann.obligat̃ ex spõsalibus.Solo:iste tex.limitat illa iura, qa uerũ est quòd obligat̃,sed reuocabiliter, qa si ꝑuenerit ad pubertatẽ,poterit ɔ̃dicere,& tacito ɔ̃sensu vr̃ ap̃pbare, nisi ɔ̃dicat. & tũc Aut sunt sponsalia ɔ̃cta inter unũ puberẽ & aliũ ipuberẽ: & tũc ipubes aũt,cũ pubes effect' fuerit, p̃t ɔ̃dicere & nõ aũ,ut in uer.si uero.pubes tñ ex cã poterit ɔ̃dicere,ut dicã ĩ seq.mẽbro. Aut spõsalia sunt ɔ̃cta ĩter duos puberes, & isto casu ꝑ mai' uinculũ dissol uunt̃,ut hac gl. i prin.puta mr̃imoniũ, uel uotũ solẽne als rr̃ nõ dissoluunt̃,ut uidimus ĩ c.ex lr̃is.el 2.ĩ c. p̃terea. el 1.ĩ c. req̃siuit.s̃. ti.j.& ꝓcedũt p̃dicta in spõsalib' ualidis. Si aũt nõ sunt ualida, & tũc p̃t ab eis recedi de fcõ,c.ex lr̃is.j̃.e.allegato ĩ gl.& s̃.dixi.& iõ a spõsalib' initis ĩter ĩfantes p̃t recedi,c.lr̃as.& c. accessit.s̃.e. nisi ex cohabitatiõe sint ɔfirmata,c.iuuenis.s̃.ti.j.Itẽ ꝓcedũt p̃dicta ĩ spõsalib' ꝑ ipsos principales ɔ̃ctis. In ɔ̃ctis aũt ꝑ alios noĩe principaliũ,puta per parẽtes uel extraneos,dicite,ut in c.tue.s̃.titu.j. & in c.j.s̃.eo.ti.Gl.in verbo,nupsit.habetis ex gl.intellectum ad text.qualiter iste versiculus,mulier. intelligitur in spõsalibus de futuro,non in matrimonio: & ideo impropriat verbum, nupsit & contraxit.& inspecto effectu glo.bene loquitur, & etiampro cedit secundum primum,& secundum intellectum.sed reten' o tertio intellectu tex. potest saluari ab ista impropriatione , vt sit sensus,ꝙ mulier nupsit,idest attenta forma verborum cõceptionis,quæ sonabat in matrim.de præsenti,sed quia alter erat impubes,resoluit̃ in sponsalia de futuro, c.vnico. §.ideꝗ;. eo.tit.lib.6.

2 †Gl.in verbo,consenserit.in gl.ibi,l.vt gradatim.§.reprobari.fol. spãle est ibi fauore sanitatis, vt medicus semel approbatus possit rep̃bari,si appareat eũ nõ esse sufficiẽtẽ: & idẽ esset in Doctoribus

ADDITIO.

a ¶Religionis. Ad quod vide Io.de Imo.in l.si cum dotem.ff.sol.mat.& ibi Alex. adde Bal.in l.Deo nobis.in 3.col. ver.vlterius no.hic.C.de epis.& cle.

ribus iuris.D.Ant. & ēt Bar.dicunt, ꝙ bonū esset facere in l.sed
reprobari.in prin. ff.de excus. tuto. de hoc tñ brocardo hr̄ in rl̄a
3 quod semel.de reg.iu.lib.6.†In gl.ibi,c.si qua de rebus.gl.bñ loq
tur,quod regulr̄ ꝯctus non dēt claudicare,sed spāle est fauore mi
noris,vel ecclesiæ,vt ipsi non obligent̄, nisi quatenus sit eis vti-
4 le:& tñ maiores secū ꝯhentes obligent̄.†In gl.in fi.notate aureā
ꝯclusionē, quod si maior ꝯhat sponsalia, siue per verba de pñti,
siue de futuro cū minore, ꝙ non est proprie matri.hoc casu, ex
quo non adest simultaneus ꝯsensus in matrimoniū: quia minor
pubere nō hēt ꝯsensum in mr̄i.c.ꝓxi.p̄ced.c.tuæ.s̄.ti.j. tñ hoc ca
su maior obligat̄ ad sponsalia,minor nō. & iō sicut obligatus ad
spōsalia si ducat,vel accipiat aliā ꝑ verba de pñti,valet hoc mat.
cū scd̄a, & dissoluunt̄ prima spōsalia.ita in proposito iste pubes
pōt vxorē accipere,& obligat̄ scd̄æ, ac dissoluet̄ prima spōsalia.
& est decisio Rotæ in terminis in decis.444.q̄ incip. fuit dubita-
5 tum si impubes.& sequunt̄ cōiter Doc.hic.†Ab extra quærit hic
Host.si pubes vult ꝯdicere,corā quo iudice dēt facere ꝯdictionē.
& dicit, ac sequunt̄ alij, ꝙ corā iudice ecclesiastico suo diocesa-
no ipsarū partiū.allegat c.2.s̄.de rl̄a.c.j.j̄.de frigi.& male.& ita in
telligit̄ tex.nr̄ hic.ver.si vero.ibi,iudicio ecclesiæ.& casu quo nō
possit hr̄e copiā iudicis,dēt reclamatio fieri corā honestis perso-
nis,sicut a simili videmus in c.pastoralis.§.p̄terea.s̄. de offi. ord.
Sed qō stat,quid si sponsus & sponsa sunt diuersi fori, & spōsus
vult ꝯdicere,corā quo iudice ꝯdicet,an corā suo, an vero corā iu
dice sponsæ.& vr̄,ꝙ corā iudice suo: nā vbicunq; quis esset origi
narius reus, & ipse prouocat principalr̄ ad finē, vt declaret̄ eum
non teneri,vel in tm̄ non teneri:tunc licet prouocet,tñ nō amit
tit priuilegiū fori sui:& iō corā suo iudice dēt ꝓuocationē ꝓpo-
nere.ita Bar.in l.si societatē.§.arbitrorū.in articulo,corā quo iu-
dice dēt peti reductio,ff.pro socio.d.Ant.in c. si clericus laicum.
& Panor.in c.si quis ꝯ clericū.s̄.de foro ꝯpet. faciunt no.in c.ex-
6 hibito.s̄.de iudi.in l.2.C.vbi, & apud quos. † Quærit ēt hic Gasp.
Cal.de qōne,in qua dicit se ꝯsuluisse. stat statutum in ciuitate,ꝙ
sponsus lucret̄ fructus dotis a sponsa datæ,vel promissæ: ꝯxit pu
bes cū sponsa impubere,dote accepta, impubes ante pubertatē
ꝯdicit de facto, cū de iure talis ꝯdictio non operet̄ dissolutionē,
vt hic: nunquid sponsus habebit fructus dotis hoc medio tp̄e.s.
a die ꝯdictionis vsq; ad pubertatē.& rñdet ꝙ sic: nā verū est dice
re istā impuberē fuisse sponsam,c.lr̄as.& c.accessit.s̄.eo.& hunc
fuisse sponsum: & licet adueniēte pubertate vinculū sit reuoca-
bile,vt hic,tñ intra pubertatē non pōt reuocari : ergo durabunt
sponsalia,& eorū effectus:ergo remanebit nomen sponsi,& sic
erimus in casu statuti,l.nos accusare.ver.hoc beneficio.ff.de ac-
cusa.l.j.ver.his qui nauē.ff.de exer. Quærit quoq; hic Zochus vl
timo,quia impuberes hic non audiunt̄ reclamantes a sponsali-
bus ante pubertatē:pone,dicit statutū,ꝙ rerū pro dote assignan
darū sponsus habeat fructus,q̄ro,impubes, vel vir pubes cū im-
pubere ꝯxit,vnus reclamauit ante pubertatē, fugit & repetit do
tē.Dicit Gasp.de Cal.hoc de facto vidisse, & ꝯsultus fuit ꝙ spōso
assignarent̄ fructus rerū assignatarū pro dote,& facit suos,& nō
tenet̄ restituere. & facit hæc litera in qualibet sui parte,& maxi
me in prima,cū dicit, reclamantes nullatenus audiunt̄ ante pu-
bertatē.fa.§.si vero.in eo,quod dicit,ꝙ non ꝯcedit̄ iudiciū eccle-
siæ sup separatione,nisi postq̄ superuenerit pubertas, ante effe
ctualr̄ non proderit,& sic non rūpunt̄ sponsalia ante pubertatē.
& ad prædicta videte notata per Legistas in l.si ante. ff.sol. mat.

S V M M A R I V M.

1 *Dictio, infra. ponitur pro citra.*
2 *Sponsalibus contractis inter duos impuberes, vno pubere effecto, an possit sta*
tim ille contradicere, non expectata pubertate alterius.
3 *Matrimonium inter impuberes debet confirmari post aduentum pubertatis.*
4 *Matrimonium licet sit nullum inter impuberes, tamen resoluitur in sponsa-*
lia de futuro, & sic de facto non licet ab eo recedere.

C A P. X L.

Nobis. Impuberes sponsalia in forma matri.ꝯhē
1 tes ante pubertatē,separari non debēt. h.
d.Diuidit̄ in duas partes.In prima ꝯsultatio . In scd̄a
a rñsio.scd̄a ibi,ad qd̄. †Nota ibi,infra nubiles annos.
ꝙ verbū,infra [a].ponit̄ pro citra,quasi dicat citra ætatē nubilē.cō-
cordat tex.in c.qm̄ frequenter.§.in aliis.s̄. vt li.non ꝯtes.in c.j.&
c.quā sit.de elect.lib.6. No.ibi, vel eorū alteri. ꝙ ꝯctis sponsalib⁹
2 per verba de pñti per duos impuberes,vel ēt per alterū impube
rē non est licitū recedere ante pubertatē. † Et no.tex.ibi,perue-
niant.quia vr̄ hic esse casus ꝯ cōem opin.quā posui s̄.in c.proxi-
me præced.in gl.in verbo,sponsalia ꝯhunt̄. dū ibi tenui, ꝙ ꝯctis
sponsalibus inter duos impuberes, vno pubere effecto pōt sta-
tim ille ꝯdicere,nō expectata pubertate alterius: nā hic tex.vult
expresse, ꝙ dēt expectare pubertatē alterius, vt patet ex tex. in
consultatione,dū vtit̄ verbo,perueniant. & ēt in rñsione dū vtit̄
verbo expectare tenent̄.si.n. sufficeret pubertas vnius, non di-
ceret perueniāt,sed perueniat,nec diceret tenent̄,sed tenet̄:nisi
rñdendo dicatis,ꝙ Papa loquit̄ in numero plurali,quia ꝯsultatio
fuerat proposita de pluribus,vt patet ex tex.ibi,his qui intra nu
biles annos matrimonii necessitate ꝯiungunt̄.quæ tñ rñsio non
est tuta propter verba sequentia,vel eorū alteri, quæ descendūt
ad numerū singularē. No ibi,ꝯiugalē consensum rōnis. rōnem,
quare impuberes non pñt ꝯhere matri.quod est,quia non hñt ꝯ-
iugalē ꝯsensum,i.actū ad tā perfectū vinculū,prout est ꝯiugiū. fa
3 cit tex.in c.tuæ.s̄.ti.j.†Nota ibi,ꝯfirmet̄.ꝙ matri. ꝯctū inter impu
beres dēt ꝯfirmari adueniente pubertate:& sic ante pubertatē ē
nullū:& iō dicit D.Ant.ꝙ iste tex.operat̄ aliquid vltra tex.p̄cedē
tem, quia ibi solū dr̄, ꝙ ante pubertatē non est licitū recedere a
sponsalibus:hic aūt dr̄,ꝙ tñ matrimoniū non valuit in vim mat.
inter impuberes, licet ante pubertatē nō possit ꝯuenire aduētu
pubertatis,remanet nullū,nisi ꝯfirmet̄.addit ēt iste tex.decretali
præcedenti s̄m d.Ant.quia ibi nihil dr̄ de ꝯmixtione carnali.hic
aūt de ꝯmixtione carnali ponit̄,ꝙ impediat ꝯdictionē.Sed reten
to primo,vel scd̄o intellectu tex. p̄cedētis, ista decretalis differt
ab eo ex toto,quia ibi loquit̄ in spōsalibus, q̄ ēt ad formā verbo
rū sonabant in sponsalia:hic aūt loquit̄ in sponsalibus, q̄ s̄m for
4 mā verborū sonabāt in matrimoniū. †Nota ibi,separent̄.ꝙ licet
mr̄i.ꝯctū inter impuberes sit nullū,tñ indiget separatione.Et sic
de facto nō est licitū ab eo recedere:qd̄ vr̄ ꝯ ea, q̄ hñr in c.ad dis-
soluēdū.j̄.eo.ti.qa qd̄ nullū est,separari nō pōt. Sol. istud se pet̄,
inspicit effectū huius matri. Nā lꝫ sit nullū quo ad vinculū mr̄i-
moniale, tñ nō est nullū quo ad vinculū spōsaliū, qa resoluit̄ in
spōsalia de futuro,§.vnico.§.idēq;.eo.ti.li.6. Gl.in verbo, ꝯsensū.
in fi.Car.soluit ꝯriū,dū dr̄,si nō valet vt ago,non valet vt pōt: ve
rū est de rigore fori iudicialis:sed nos loquimur in matrimonia-
libus,quæ potius determinant̄ ex foro poli. & iō in eis si non va
let quod ago vt ago,valet vt pōt.sic̄ vidimus in c.ex lr̄is, el 2.s̄.
ti.j.ꝙ vbi adest iur̄m,cū sit vinculū spūale,si non valet qd̄ ago vt
ago,valet vt pōt.Et hoc mō soluit̄ c.vnicū.§.idēq;.eo.ti.li.6.qua-
tenus ꝯriat̄ theoricæ Bar.in l.j.§.si quis ita.ff.de verb.obl. q vult,
ꝙ qñ tractat̄ de obligatione ꝯhēda, si nō valet qd̄ ago vt ago, nō
valeat vt pōt.d.Ant.q̄ ad ꝯriū gl.nr̄æ dicit ipse, ꝙ hic iō valet act⁹
vt pōt,quia peccatū est in cā efficienti,& nō in forma: & iō non
mirū si valet actus vt pōt. Nā peccatū hic erat ī ꝑsona, q̄ nō erat
habilis ad matri.& faciūt not.in l.quacunq;. ff. de procu.in ꝯriis
aūt peccatū erat in forma , non autem solum in cā efficienti.

A D D I T I O.

a. ¶Verbum,infra.De hac dictione, & cuius naturæ sit,vide per do.Soc.in consi.
181.Visis capitulis transactionis.ver.confirmatur hoc quia.in 2.par.char.53.

S V M M A R I V M.

1 *Proximitas ætatis sola non sufficit ad contrahēdum matrimonium, sed opor*
tet quòd sit talis, quòd carnaliter coniungi potuerint.
Copula consummata non præsumitur in dubio ante vndecimum annum,licet
sint aperta claustra.
2 *Malitia supplet ætatem in matrimonialibus:secus in professione, quæ requi-*
rit xiiij. annum completum.

C A P. X L I.

De illis qui,el ij. Minores apti ad ꝯhēdū mr̄i
moniū ꝯhere possunt. Diui
dit̄ in tres ꝑtes. In prima ponit decisam ꝯsultationē.
In scd̄a q̄ est ibi,rñdemus.ponit unū dictū,ꝑ qd̄ tol-
1 lit̄ ꝯsultatio.In tertia,q̄ est ibi,sed cuiuscūq;.aliud dictū.†No.ibi,
ætati ꝓximi.ꝙ ad hoc ut proximus pubertati possit ꝯhere spon-
salia,requirit̄ ꝙ sit ita proximus,ꝙ possit copulā ꝯsummare.& in
dubio ante undecimū nō p̄sumit copula ꝯsummata, licet sint a-
perta claustra.Ita Inn.& d.Ant.ī c.ꝯtinebat̄.s̄. e. uide notata in c.
iuuenis.s̄.ti.j.& iō uoluit hic Host.& Gof.ꝙ cū ꝯsummatio copu
lę sit multū dubia an qs sit potēs vl̄ ne,nō possit constare nisi ex
ipso actu,ꝙ ad hoc ut añ pubertatē qs dicat̄ uiripotens,ꝙ req̄rat̄
act⁹ copulę. sed cōiter reprobat̄ ꝑ tex.nostrū hic,q nō ꝯsiderauit
actū,sed solū potētiā.& ꝑ tex.in c.unico.§.idēq;.eo.tit.li.6.ubi re
q̄rit̄,ꝙ malitia suppleat ętatē,nō aūt copulā ꝯsummatā.Nec ob-
stat,quòd male p̄t ꝓbari copulę potētia, nisi d̄ueniat ad actū:qa
rñdet glo.in §.idēq;.cōiter approbata, ꝙ uerū est,nisi deuenit ad
actū cū ista,uel cū alia,& ita in fęīa,nisi deuenit ad actū cū isto ui
ro uel cū alio.Sed pr̄bato quòd cū alio deuenit ad copulā, uel cū
alia uir,ꝯstat ipsum esse uiripotētē, uel ipsam:ergo cum alia sine
copula ꝯhere poterit. immo plus uoluit hic Panormi. & est de
mente Inno.ꝙ si per vrgentia indicia appareat puerū vel puellā
eē potētē ad copulā,licet nunq̄ ꝯsummauerit,ꝙ tñ hoc sufficiat.
mouet̄ ꝑ tex.nr̄m ibi, potuerit. Vnde dicite,ꝙ aut ꝯsummata est
copula cū ista,quæ dr̄ vxor: & tunc valet matri. ēt si esset minor
pubere:imo s̄m aliquos ēt minor infante. de quo vidimus in c.

puberes.ſ.eo.Aut conſummata eſt copula cũ alia ꝑ iſtũ, & tunc conſtat eũ viripotentẽ,& tenet mri.d.§.ideq;.& ibi glo.ꝙ cõiter approbat. Aut copula non eſt ꝯſummata cũ aliqua ꝑ iſtũ, & ſm cõem opi. añ pubertatẽ non põt ꝯhere matri. Panor.hic limitat,
2 niſi ex indicijs appareret eũ eſſe viripotẽtẽ.†No.ibi,ſuppleuiſſe. ꝙ in mrimonialibus malitia ſupplet ætatẽ. Quid aũt in ꝓfeſſionẽ.dicite ꝙ nõ ſupplet, ſed requirit ꝙ quartuſdecimus annus ſit cõpletus,c.j.de regula.li.6. No.ibi, ꝯſenſus accedat. ꝙ metus in mrimonio illatus ſuperuenientẽ ꝯſenſum purgat. & intelligite ſiue ſit tacitus,ſiue expreſſus,quia ẽt per cohabitationẽ purgaretur metus,vt vult gl.nr̃a in verbo, ꝯſenſus. ꝗ per hoc ſit expedita.vel per copulam carnalẽ ſponte initam purgatur metus, c.ſignificauit.j.de eo,qui dux.in mat.quam pol. per adulterium.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes noui publicatis atteſtationibus recipi poſſunt in cauſa matrimoniali. & num.7.*
2 *Confeſſioni mulieris confitentis ſe virginem,an ſtandum ſit.& nu.3.& 6.*
3 *Confeſſio emanans in his, in quibus homo poteſt etiam falli, tamen probat.*
4 *Matrimonium contractum inter minores quibus actibus ratificetur.*
5 *Copulæ nixus non interueniente copula,an confirmat matrimonium.*
Cautela pro iudice,coram quo lis matrimonialis inchoata eſt ſuper matrimonio inter impuberes contracta.
8 *Iuramentum defertur reo,etiam actore nihil probante,vbi vertitur periculum animæ.*

CAP. XLII.

Tteſtationes. Cõtract⁹ mrimonii añ pubertatẽ cũ nixu copulæ non facit mat.niſi inter ꝓximos pubertati.h.d.Diuidit in duas partes.In prima ꝯſultatio.In ſcd̃a rñſio.ſcd̃a ibi,ꝯſul-
1 tationi tuæ.†No.ibi,atteſtationes,iũcto tex.ibi,ꝑ idoneos teſtes. ꝙ publicatis atteſtationibus in cã mrimoniali põt noui teſtes recipi.Et eſt rõ,ſm qđ vr̃ prima facie ſentire Hoſt.quia hic producunt per nouũ modũ probãdi:licet ꝓducant ſuꝑ eiſdẽ articulis, ſuꝑ ꝗbus erãt ꝓducti primi: nã primi erãt ꝓducti ad ꝓbãdũ cõſenſũ in mri.ꝑcedẽtẽ. Scd̃i aũt ſunt producti ad probandũ ratificationẽ ſubſequẽtẽ.tñ Hoſt.ab hac rõne recedit,ꝗa daret materia ſubornationis,ꝗ cũ nõ potuiſſet ꝓbare ꝑ primos teſtes ꝯſenſũ corrũperet poſtea teſtes ad ꝓbãdũ ratificationẽ.vñ dicit ipſe & eſt cõis ſnĩa,ꝙ ſpãle in cã mrimoniali, vt publicatis atteſtationibus admittant noui teſtes ẽt ſuꝑ eiſdẽ articulis.& facit tex.ſm vnum intellectũ c.ſeries.& in c.cũ in tua.ſ.de teſtib.hr̃ in c.iura-
2 uit.ſ.de proba.†No.ibi,credit ſe virginẽ.ꝙ ſtat ꝯfeſſi õi mulieris cõfitentis ſe virginẽ,& ſic nõ corruptã. quod vr̃ ꝯ ea, ꝗ hñr in c. ſuper eo.j.de eo,qui dux.in mat.vbi cõfeſſio coniugũ ꝯ mri.non valet:ergo multominus ꝯfeſſio vnius tm̃ ex coniugibus.ſed hic iſta ꝯfeſſio ꝙ eſſet virgo,erat ꝯ matri. & ſic nõ eſt ſtãdũ ei, quod ſit ꝯ matri.patet:nã ſi copula habuiſſet effectũ nõ obſtante ꝙ nõ eſſet pubes,eſſet matri.ꝯfirmatum,c.puberes.c.ꝯtinebat.& c.ꝓxime præced.vbi vidimus,ſ.eo.vñ dicit hic Hoſt.ꝙ hic iõ ꝯfeſſio probat,quia emanabat ab eo,qui ſtabat ꝓ mrimonio,& ſic ꝓcurabat vt matri.valeret, ꝗa mulier iſta intẽdebat vt mri. valeret. In ꝯrio vterq; ſtabat ꝯ matrimonium : dicit tñ ꝙ ſi eſſet ſuſpitio, ꝙ dolo mulier fateret ꝯ matri.& ſimularet ſe procurare in fauorẽ matrimonii,ꝙ tunc ꝑ rõnẽ d.c. ſuper eo. nõ eſſet ſtandũ ꝯfeſ-
3 ſioni mulieris.ꝯcordat c.ſi duo.cum ibi nota.35.q.6.†No.ibidem ſe virginem.ſm Do.Anto. & Hoſt.ꝙ confeſſio emanans in his, in quib.homo põt etiã falli,tñ ꝓbat ita in caſu iſto,nã dicit Hoſ. mulier interueniente nixu copulæ põt falli, an corruptio interuenerit,an vero non,& ſic an permanſerit virgo,& tñ confeſſioni ſtẽ,ꝗa ꝯfitẽt ſe virginẽ,ſtãt vt hic.& ꝑterea infert D.Ant.poſt Hoſt.ꝙ ſi iſta mulier vellet reuocare ꝯfeſſionẽ ſuã tanꝗ̃ erroneã & indeliberatã, & vellet fateri ſe corruptã, põt, ẽt non docto ab errore,quia ſatis eſt quod cõfeſſio emanauit in mã,in qua falli potuit.& ſic habetis limitationẽ ad ea quę hñr in c.fi.ſ.de ꝯfeſ. in l.error.C.de iur.& fac.igno.in l.nõ fatet. ff. de confeſ.dum ibi dr̃,ꝙ confeſſio emanata in iudicio nõ põt reuocari,niſi docto de errore, ꝗa ꝓcedunt ꝑdicta, niſi ꝯfeſſio emanet in mã tali,in qua falli põt confitens:quia tũc põt reuocare indiſtincte.& faciunt ꝗ hñr in c.ex literis.ꝑ gl.in ſiñ.j.de diuor.qđ fatet D.Ant.verum,niſi confeſſio emanaſſet deliberate:nã tũc nõ poſſet reuocarr, niſi docto de errore,ꝑ ea quę habent in d.c.ex lr̃is.& ibi videbimus.
4 †No.ibi,anteꝗ̃ ad annũ 14.practica,qñ minor non vult videri cõſentire mrimonio per ſe ꝯcto,& illud ratificare,ꝗa debet recedere ante 14.annum,& nõ cohabitare cũ muliere, ꝗa cohabitando poſt 14.annũ ꝑſumeret cõſentire.Inn.tñ dicit hoc ꝓuenire in caſu nr̃o,ꝗa interuenerat nixus copulę,ꝑ quẽ apparebat de aĩo cõſentiendi,vnde nõ mirũ ſi per cohabitationẽ ꝯfirmat matri. ipſo nixu copulę ꝯcurrente.vñ dicit ipſe,ꝙ mri.nõ ratificat,qñ fuit cõ-

tractũ inter minores,niſi vel ꝑ copulã,d.c.puberes.& c.ꝓxime ꝑcedẽti,vel ꝑ nixũ ad copulã,vt hic,ꝑ alios aũt actus, puta oſcu-
a la vel alias hmõi blãdicias,non inducitur ratificatio mrimonij.[a] Ho.hic tenet ꝯrĩũ,quia per quẽcũq; actum appareat de cõſenſu, vr̃ ratificatũ ma.c.ad id.in ſiñ.ſ.ti.j.Do.Ant.diſtinguit, Aut loqmur in minore pubere,& tũc copula inducit ratificationẽ in quacunq; ętate inuenerat,d.c.puberes,& nixus ad copulã inducit,ſi interueniat proximus pubertati,vt hic. Alij autẽ actus nõ inducunt ratificationẽ matrimonij, qñ fiunt a minore pubere. & ita procedat opi.Inn.hic.Aut ẽ iſti actus fiũt a minore effecto pubere,& tunc procedat opi.Hoſ.ꝙ per quemcũq; actum apparet de ꝯſenſu ꝑſumptiue,i.ꝗa ſit talis actus,qui non ſolet fieri niſi cum vxore, inducet ratificatio mrimonij per tales actus.& de hoc eſt tex.in c.vnico.§.idemq;.eo.tit.li.6. No.ibi,pro viro vendicare.ꝙ vxori ad vẽdicãdũ virum datur rei vẽdicatio:& intelligite qualificate de iure canonico,vt vidimus in c.nõ eſt.ſ.tit.j.No.ibi,poſt annum.iuncto tex. ibi, circa finẽ, quo tp̃e dẽt interuenire cõſenſus ratificatiuus matri.inter impuberes ꝯcti:quia dẽt interuenire poſt pubertatẽ, vel ſi ꝑceſſit nixus copulæ, dẽt interuenire ſaltẽ proximus pubertati ipſe conſenſus. No.ibi,iuramento recepto. ꝙ in matrimonialibus defertur iuramentum reo ſtanti ꝯ matri.ẽt ſi actor nihil probauit.& videbimus in glo. No. ibi,ab impetitione mulieris. formã pronunciandi ꝯ vxorẽ vendicantẽ maritũ, ꝗa dẽt abſolui maritus ab impetitione & moleſtia ipſi⁹ mulieris,& dẽt dari ei licẽtia cũ alia ꝯhendi.dicit tñ hic Hoſti.ꝙ ſi ꝯctum iam eẽt matrimoniũ cũ alia,ꝙ nõ hẽt locũ,qđ dr̃ in tex. nr̃o, vt ẽt vxore actrice nõ ꝓbãte debeat maritus iurare,& ſi nõ iurauerit debeat mulier obtinere:ꝗa ꝓcedit tex. noſter,qñ non trãſiuerat ad alia vota,vt patet dũ dicit,dare licẽtiã trãſeundi:ergo nõdum trãſiuerat. Pręterea ex quo agitur de ꝑiudicio ſecũdi matrimonij,primũ nõ eſt ita fauorabile,ſicut ſi non ageretur de ꝑiudi.alterius matrimonij,ꝑ ea ꝗ hñr in c.fi.ſ.de re iudi. & in c.
5 fi.ſ.tit.j.† Glo.in verbo,nixus fuerit.in ſi.ille tex.c.fi.vr̃ ꝯ tex.noſtrũ, dũ ibi nixus copulæ nõ interueniẽte copula nõ confirmat matrimoniũ.vnde dicite, Aut loquimur,qñ inter impuberes eſt ꝯctum matrimoniũ:Aut loquimur qñ ſunt ſponſalia.Si loqmur, qñ eſt ꝯctum matri.& tũc ſi interuenit copula vltra nixũ, nõ attẽta ætate,valet matri.d.c.puberes.& c.ꝓxime ꝑcedẽti. Et iõ dixit Hoſt.hic,ꝙ iudex dẽt eẽ cautus, qñ inchoata eſt lis matrimonialis ſuꝑ matrimonio,qđ fuerat inter impuberes ꝯctum:aſſerit nixus interueniſſe,ſed maritus negat copulã: nam licet deberet ſtari dicto viri negãtis,d.c.cõtinebatur.ſm Do.Ant.hic,maxime qñ nõ erat impubes nõ ꝓximus pubertati,ſm d. Car. ꝗa ꝑſumptio eſt tũc ꝓ marito,ꝙ nõ tunc cõſummauerit,cũ eẽt impubes: iſto caſu cũ mulier poſſet ꝑ aſpectũ probare ꝯrĩũ, c. ꝯtinebatur. & ibi gl.ſ.eo.iſto caſu dẽt aduertere iudex,vt mulier bene cuſtodiatur ne faciat ſe corrũpi ab alio,& ſic ex aſpectu appareat corrupta:& ex quo interuenit nixus copulæ,dicat corruptam ſe ab eo.Aut interuenit ſolus nixus copulæ,& tũc aut interuenit ante pubertatẽ ꝑ longũ tp̃s,& ſic non interuenit ꝓximus pubertati: & tũc ſi poſt pubertatẽ,vel circa finẽ pubertatis interueniat act⁹ demõſtratiuus cõſenſus,ex quo ꝑceſſit nixus ad copulã,ꝯfirmat matri.Si vero nullus talis actus interuenit,aut nixus copulæ interuenit non proximus pubertati,ſed ante illã ꝑ tp̃is interuallũ notabile:& tunc nõ inducitur ratificatio matrimonij. ita eſt caſus hic probans vtranq; hanc deciſionẽ, an nixus copulæ interuenit proximus pubertati:& tunc abſq; alio nouo conſenſu inducitur ratificatio matrimonij,vt hoc tex. qui cũ miniſterio põderant,ꝙ nondũ attigerat 12. annum. Aut ſecundo caſu principali loquimur, cũ inter maiores ſunt ꝯcta ſponſalia, & tunc ſolus nixus copulæ ẽt ꝓximus pubertati nõ inducit matrimoniũ, vel ẽt poſt pubertatem.& ita loquitur tex.in c.fi.ſ.tit.j. & eſt rõ: nam ad hoc vt ſponſalia de futuro tranſeant in matrimonium, requiritur actus copulæ,c.is qui fidẽ.ſ.tit.j.ergo nõ ſufficit nixus ad copulam,vt vidimus in d.c.fi.Et ſic habetis,ꝙ licet matri.ſiue ſpõſalia ꝑ verba de pñti ꝯcta inter impuberes reſoluãtur in ſpõſalia de futuro,c.vnico.§.ideq;.eo.tit.lib.6. tñ ex quo ſub conceptionis forma verborũ approbat matri.magis de facili cõfirmatur vt valeant,puta per nixũ copulæ:ꝗ cõfirmarentur ſi fuiſſent concepta ſub forma verborũ ſponſalium de futuro. quod no.ad
6 declarationẽ d.§.ideq;.†Glo.in verbo,euaſiſſe.habetis primo ex glo.id quod dixi in textualibus clarius, ꝙ hic ſtatur confeſſioni huius mulieris ꝯ matri.quia iſta procurabat pro matrimonio,& ſic

ADDITIO.

a ¶Ratificatio matrimonij. Ad quæ adde do.Alex.de Imo.conſi.45. in 2.parte. & Pet.de Anch.in conſi.200.Facit dubium &c. & facit quod dixi ſupra in c. de muliere.de ſponſali.in apoſtilla mea in verbo,purgare metum.

ſic confeſſio erat ɔ̃ ſe,vnde in dubio non vr̃ confiteri animo col-
ludendi, nec quia deſideret diſſolutionem matrimonij,quod pa
tet,ex quo ꝓ confirmatione matrimonij agit. Habetis ſecundo
ɔ̃rium de c.continebatur.ſolutũ,quia hic potius ſtatur confeſſio
ni vxoris,quia fatebatur cõtra ſe: in c.continebatur.negando co
pulam,fatebat pro ſe, quia ibi mulier impugnabat mr̃i. hic autẽ
ꝓcurabat pro matrimonio.& ſic habetis,ꝙ cęteris paribus,quia
vir qui ſtat pro matrimonio,confitetur pro matrimonio:vxor q̃
ſtat ɔ̃ matri.confitetur ɔ̃ matri.ſtandum eſt potius viro tanquam
digniori q̃ vxori,c.hæc imago.& c.mulier.33.q.5. Sed ſi vxor ſta-
ret pro matrimonio,& fateretur ɔ̃ matri.quia non eſt veriſimile
ꝙ quis ɔ̃ ſe fateatur falſum,ſtatur confeſſioni ſuæ,& iſta eſt ſolu-
tio.Alia datur ſolutio,ꝙ maritus ɔ̃dicebat ɔfeſſioni vxoris:hic au
tẽ maritus non dicebat ɔ̃rium.ita Do.Ant. vel ergo hæc præſum
ptio erat pro muliere,ꝙ non eſſet cognita , ex quo maritus non
erat ꝓximus pubertati,iõ ſuę ɔfeſſioni ſtatur , quia iuuatur iuris
præſumptione.in c. ɔtinebat.erat proxima puber.& ſic cõfeſſio
vxoris habebat præſumptionẽ ɔ̃ ſe , & ɔfeſſio mariti habebat p̃-
7 ſumptionem pro ſe.Gl.in verbo,ꝑ teſtes. habetis ex gloſ.ꝙ licet
publicatis atteſtationibus non debeant noui teſtes recipi ſuper
ijſdem articulis,tamen hic fuerunt recepti,quia cenſetur alius ar
ticulus.Et ſic habetis, ꝙ variato mõ ꝓbãdi cẽſetur variatus arti-
culus,licet in effectu tendãt ad eundem effectum , prout hic, nã
primo atteſtationes ꝓbabãt matri.ꝑ ɔſenſum a principio inter-
uenientem,ſecundo probabant mr̃i.ꝑ ɔſenſum poſtea ſubſecu-
tum.& in effectu idem eſt,ſiue præcedat ſiue ſequat̃ ɔſenſus Ho.
impugnat dictum gl.& cõiter Doc.quia ex quo ad eundem effe-
ctum tẽdit iſta ꝓbatio,militat rõ ꝓhibendi,ne publicatis atteſta
tionibus recipiantur teſtes,quæ fuit timor ſubornationis,ca.fra-
ternitatis.s̃.de teſti. vnde dicit ipſe eſſe ſpeciale fauore matrimo
nij,& vbi tractatur de periculo animę, quia tunc non attenditur
rigor iuris,c.iurauit.& ibi no.s̃.de proba.cum in tua.c.ſeries.s̃.de
8 teſt. †Gl.in verbo,circa fi.c.continebatur. D.Ant.hic dicit,ꝙ qui
ſit proximus pubertati,relinquitur arbitrio iudicis. de hoc dictũ
eſt d.c.continebatur.In fi.gl.gl.male loquitur, dum vult quod ſi
quis compleuit 14.annum,non tenet matrimonium , niſi ſit viri
potens,quia imo in dubio præſumitur viripotens , ex quo dictũ
eſt in d.c.puberes.Gl.in verbo,iuramento.in fi.prima opi.gl.cõ-
muniter non tenetur,ſed ſolutio eſt,ꝙ ſpãle eſt, vbi tractatur de
periculo animę,vt deferatur iuramentum reo , etiam actore ni-
hil probante: de quo in c.continebatur.s̃.eo.

S V M M A R I V M.

1 *Voluntas ſola parentum non inducit iuſtum metum ad matrimonium , niſi minæ præceſſerint.*

2 *Copula poſt ſponſalia interueniens operatur confirmationem ſponſalium in matrimonium,& purgat metum.*

C A P XLIII.

EX literis. Si maior contrahat ſponſalia inuitus
cum minore, non tenent niſi fuerint
ratificata.& ideo non debet expectare ætatem adul-
tam minoris.Diuiditur in duas partes.In prima con-
1 ſultatio.In ſecunda reſponſio.ſecunda ibi,cum autem. †No.ibi,
de voluntate parentum.quòd ſola voluntas parentum non indu
cit iuſtum metum ad matri.niſi minæ pręceſſerint. & ideo tex.j.
cum miniſterio ponit, minis parentum compulſa . de quo dictũ
eſt in c.cauſam matrimonij.s̃.de offi. dele. & dixi in c.cũ locum.
s̃.titu.j.licet Panor.aliter eliciat ex iſto tex.No.ibidem,ꝙ ſponſa
lia meticuloſa non obligant maiorem ad expectandum minorẽ
vt perueniat ad pubertatem,antequam ipſe maior contradicat:
& ſic c.de illis.el j.non habet locum in ſponſalibus meticuloſis.
No.ibi,ducta.iuncto tex.ibi,& inuita moram fecit.quod non ſuf
ficit quod in actu traductionis interueniat metus, ſed requiritur
quod etiam cohabitatio fuerit meticuloſa, alias videretur purga
tus metus,ſi ceſſante timore cohabitauit.& hoc vult glo.in ver-
2 bo,per annum.quæ per hoc ſit expedita.†No.ibi,carnalem acceſ
ſum.a contrario ſenſu, quod carnalis copula poſt ſponſalia inter
ueniens operatur confirmationem ſponſalium in matri.& pur-
gat metum.& ita intelligit gl.in verbo, carnalem . Secus autem
ſi intelligeremus iſta verba,carnalem acceſſum. pro nixu ad co-
pulam non ſecuto effectu, quia tunc operaretur ſolum vnum ef
fectum,i.purgationem metus,non confirmationem ſponſaliũ ,
& hoc modo poteſt etiam intelligi tex. noſter. No.ibi,commu-
a nita.ꝙ emanato præcepto iudicis iniuſto debet contrario impe-
tio reuocari.[a] de quo in ca.ab excommunicato. de reſcrip. Nota
ibi,ſ'm ea quæ propoſita ſunt, modum reſpondendi in conſilijs,
quia nos debemus reſtringere ſecundum propoſita. facit tex.in
c.fi.& ibi videbimus,j̃.qui clerici vel vouentes.Glo.in verbo,tri-
buas.in fi.glo.bene loquitur.

ADDITIO.

a ¶Reuocari.Facit quod habetur per Do.Soci.conſi.166.inci.pro fundamento de-
ciſionis.verſi.tertio.& vltra eſt cum verſic. primum correlarium. in 2. parte,
charta octaua.

S V M M A R I V M.

1 *Sponſalia contracta inter infantes non pariunt publicã honeſtatem, niſi poſt infantiam confirmentur poſt cohabitationem.*

2 *Sponſus dicitur etiam ille,cum quo eſt contractus per verba de præſenti.*

3 *Conſobrina dicitur nata ex ſorore patris vel matris.*
Neptis proprie dicitur filia fratris vel ſororis.

4 *Publica honeſtas impedit matrimonium propter ſcandalum populi vitandũ.*
Sponſalia contrahentes contra publicam honeſtatem , ſi ſecuta ſit copula altero eorum viuente,prohibentur cum alia contrahere, nec inuicem cõtrahere poterunt,ex ſolo tamen concractu non ſubſecuta copula debet iniungi pœnitentia.

5 *Publica honeſtas an dirimat matrimonium iam contractum.*

C A P. XLIIII.

a DVo pueri.[a] Sponſalia contracta cum puero 6.
annorum,& puella 7.annorũ per co
habitationẽ poſt ſeptẽniũ factã ɔualeſcũt,& inducũt
publicę honeſtatis iuſtitiã, diſſoluunt̃ tñ per ſpõſalia
de pñti.h.d.Diuidit in duas ꝑtes.In prima narrat factũ.In ſecũda
1 rñdet.ſecunda ibi,breuiter rñdemus.†No.ibi, per tres annos.iũ-
cta poſtea deciſione,ibi, ꝓpter cauſam publicę honeſtatis.quod
ſpõſalia ɔ̃cta inter infantes non inducũt publicã honeſtatẽ, niſi
poſt infantiã per cohabitationẽ fuerint ɔfirmata:nã cohabitatio
bñ ɔfirmat ſponſalia.facit quod habetur in c.vnico, de ſponſali-
bus.& eo.ti.li.6. eſt rõ differentię:nã ante infantiã perfectã non
eſt ɔſenſus in ſponſalia legitimus , & publica honeſtas ex cõſen
ſu naſcit̃,c.vnico.de ſpõ.li.6.& ideo non mirum, ſi ex ſpõſalibus
infantia ɔ̃ctis non naſcit̃ publica honeſtas. Secus aũt eſt poſt in-
fantiã:nã tũc habent cõſenſum ad ſpõſalia, vt vidimus ĩ c.lr̃as. &
c.acceſſit..s̃.e.iõ naſcit̃ publica honeſtas,q̃ ex ɔſenſu naſcit̃ ſpõſa
liũ.& faciũt q̃ vidimus in c.iuuenis.& c. ad audiẽtiã.s̃.ti.j.Sed vr̃,
ꝙ hoc nõ poſſit ꝓcedere, nã maior ĩfante non obligat̃ naturalr̃,
niſi ſit doli capax vel pubertati ꝓximus,l.j.& ibi not.ff.de noua-
tionibus. qũo ergo põt ex ſpõſalibus obligari , aut naſci aliquis
ɔſenſus ꝓductus publicæ honeſtatis? Solutio: hac rõne attenta
Papa ꝑmiſit minoribus,cũ ad pubertatẽ ꝑuenerint,poſſe ɔ̃dice-
re,c.de illis.el j.s̃.eo.& ẽt ꝓbauit,ne ĩpuberes, niſi ex cã,ɔiunge-
rent ꝑ ſpõſalia, c. vbi.s̃.e. tñ ꝓpter bonũ matri.cuius p̃paratoria
ſunt ſpõſalia , ꝑmiſſum eſt vt in ſeptẽnio poſſint ɔ̃here ſpõſalia,
ſed reuocabilia, d.c.lr̃as.l.in ſponſalibus.ff.de ſpõ.c.fi.30.q.2.Sed
quia ɔ̃ctus , cuius reſolutio pẽdet de futuro, tñ de pñti eſt firma,
ſuos interea hẽt effectus , l.2.in princ.ff.de in diẽ adiectone.iõ &
ſpõſalia inter ĩpuberes ɔ̃cta,licet eorum reſolutio pẽdeat de futu
ro,q̃a minor poſſet ɔ̃dicere,cũ eẽt pubes,tñ ĩterea hẽbũt ſuos ef
fectus:& iõ pariũt publicã honeſtatẽ , vt hic. & faciunt q̃ dixi in
ſimili in c.de illis.el j.in vl.q.No.ibi,alteri in noĩe.iũcto tex.in fi.
ꝙ ſpõſalia inter impuberes ɔ̃cta diſſoluunt̃ ꝑ mr̃i. ɔ̃c. ꝑ verba de
pñti,nõ ſolũ quod valuit a prin.in viã matrimonij, c.ſi inter. s̃.ti.
j.ſed ẽt ꝑ mr̃i.qđ a principio valuit ĩ viã ſpõſaliũ,ſed ꝑ cohabita-
tionẽ eſt ɔfirmatũ ĩ viã mr̃imonij : puta hic, Gulielma in 6.annis
ɔ̃xit cũ Gulielmo ſpõſalia:cohabitauit ꝑ tres annos,& ſunt x.an
ni puellę tunc,& ſic notat extremitatẽ tꝑis:pr̃ puellę deſpõſauit
eã Martino,& ſic hoc tꝑe nõ potuit eẽ mr̃imoniũ, q̃a puella nõ
erat pubes:ꝑſeuerauerũt Gulielma & marit⁹ ꝑ ſeptẽ annos ſimł,
& ſic fuit ɔfirmatũ mr̃i.dicit Papa in deciſione, ꝙ Martinus non
potuit iſtã Gulielmã dimittere,& debet puniri:ergo clare patet,
ꝙ hoc mr̃i.ɔ̃c.ꝑ Gulielmã cũ Martino p̃feret̃ ſpõſalibus Guliel.
2 & Gulielmę primo ɔ̃ctis.†No.ibi,ſpõſo,ꝙ ſponſus dr̃ ẽt ille,cum
quo eſt ɔ̃ctus ꝑ verba de præſenti.puta hic,iſte Martinus: ſed po
teſt eſſe rõ,quia ex defectu ętatis hoc matri.non potuit valere ex
parte puellę,niſi in vim ſpõſaliũ de futuro . de hoc tñ dictum eſt
s̃.in rubrica de ſpõſalib.& ĩ c. inter.s̃.ti.j.No.ibi,ad annos diſcre-
tionis.ꝙ perueniens ad pubertatẽ,dr̃ peruenire ad annos diſcre-
b tionis,quæ eſt mater aſinorum,vel virtutum omnium, [b] c.j.s̃.de
offi.cuſto.de hoc in c.omnis vtriuſque ſexus.j̃.de pœni.& remi,
hic tñ p̃ciſe anni diſcretionis capiuntur non ſolum pro tempo-
re malitiæ,ſed ꝑ ętate limitata 14.annorum, malitia concurren-
te,vel etiam ante illam ętatẽ ɔcurrẽtibus duobus, ſ. malitia ſine
diſcretione,& viripotentia, aliter non capiunt̃ in mã matrimo-
niali

ADDITIONES

a ¶Duo pueri.An ſponſalia infra ſeptennium valida cõtrahere poſſunt, vide no.
per Do.Soci.conſi.3.incip.Circa præſentem conſultationem.circa princi.in j.
parte,char.3.& ver.13.probatur.cum ver.ſeq.char.2.

b ¶Omnium.Adde Spe.de aduo.§.5.ver.commendet autem.& cle.paſtoralis.§.ve
rum.& ibi Car.de re iud.

niali anni discretionis, c. puberes. s. e. No. ipi, cognouerit. q̃ ꝑ spõsalia nascitur publica honestas, non attento an copula sit secuta
3 an vero non. †No. ibi, consobrinam. ſm Do. Anto. q̃ consobrina dr̃ nata ex sorore patris vel matris, vt patet iuncto tex. ibi, neptẽ suam. & sic habetis, q̃ proprie neptis dr̃ filia fratris vel sororis. de his nominibus, consobrinus & similibus, in c. tua nos. j. de cõsan. & affi. ibi dicam. No. ibi, caput sit mulieris, q̃ maritus vsque adeo dr̃ caput mulieris, & gl. allegat concordantes, q̃ si inter maritum & vxorem contrarium asseratur, quia maritus dicat copulam nõ consummatam, vxor consummatam, statur dicto mariti. & sic habetis, q̃ non solum statur dicto mariti deponentis de copula, & sic in fauorem matrimonij, vt vidimus in c. continebatur. s. e. vel etiam deponentis de non copula ꝯ matrimonium, & sic ad finẽ vt dissoluat̃ facilius, vt vr̃ velle tex. in c. attestationes. s. e. ſm vnũ intellectum, sed etiam ad alium effectum, quam matri. siue distrahendi siue ꝯhendi, statur dicto viri potius quam vxoris, siue de copula, siue de non copula. & sic iste tex. indistincte ꝓbat, q̃ potius creditur viro q̃ vxori, de copula. quod patet, ex quo ratio generalis in text. est assignata, quia vir est caput vxoris. quæ ratio cum militet omni casu, militabit iuris dispositio. Host. hic, & sequitur Do. Ant. & Panor. licet Car. transeat cum primo dicto, tenet q̃ qñ mulier deponit pro matrimonio de copula, maritus negat copulam ꝯ matrimo. q̃ fauore matrimonij standum sit dicto vxoris. In reliquis autem procedat tex. noster, q̃ potius stetur dicto viri q̃ vxoris, cum sit caput mulieris. & ad c. attestationes. patet solutio, quia ibi maritus non contradicebat, mulieri, vt ibi dictum est. vel etiam si mulier contradicebat mulier stabat pro matrimonio, & confitebatur ꝯ matri. negando copulam, ideo con-
4 fessioni ꝯ se statur. No. ibi, pro vitando populi scandalo. rõnem, quare publica honestas impedit matri. ꝑ ꝑ scandalum populi vitandum. & ideo dicit iste tex. q̃ si sponsalia fuerunt ꝯcta ꝯ publicam honestatem, etiam non secuta copula, ex solo cõtractu debet pœnitentia iniungi: si autem sit secuta copula altero eorum viuente, prohibentur cũ alia contrahere, nec iuuicem ꝯhere poterunt, & sic stabunt sine matrimonio, donec alter viuat. de quo vr̃ mirandum, quia aut volumus dicere, q̃ copula contra publicam honestatem generat incestum, & tunc non debent prohiberi contrahere altero eorum viuente dũtaxat, sed perpetuo, c. j. ca. discretionem. j. de eo qui cog. consan. vxoris suę. aut non generat incestum: & tunc non debent vllo tp̃e prohiberi cum alia cõtrahere, ex quo non subest cã prohibitionis. Soluit hic Panor. q̃ sicut ista est tertia quędam species copulę vitiosę, quę nec est incestuosa, quia non inter affines contracta, nec caret vitio, quia ꝯ publicam honestatem contracta, q̃ ita ius eligit mediam viam prohibendo istos ꝯhere cum alia altero viuente eorum, & non perpetuo. Nota ibi, perniciose dimiserat. q̃ recedenti de facto a sponsalibus sine iudicio ecclesię debet pœnitentia imponi. Gl. in verbo, per tres annos. gl. bene loquitur, quia per hanc cohabitationem confirmata sunt sponsalia. & sic dicatis. ad quid ergo permissum fuit cum alia contrahere. r̃ndent Doct. quod fortius vinculum tollit minus forte, nam sequens matri. tollit sponsalia, & mandatur vt cum marito cohabitet, cum quo ꝯxerat de præsenti. facit c. si inter virum. s. titu. j. Gl. in verbo, puerili ętate. in fi. gl. intrat brocardum, quare si non valet quod ago vt ago, i. matri. inter impuberes ꝯc̃tũ, non valet vt matri. quare valet vt sponsalia, & sic vt põt. de quo dixi in c. a nobis. s. eo. nec obstat §. verborum. in gl. alleg. quia ibi defectus erat in voluntate ꝯhendi ex toto, nolebant enim obligari, ideo non valet obligatio vllo modo. & ita est in matrimonio, quia si agerent non obligari, sed trufatorie nuberet in sena vel alio ludo, non esset matri. capitu. tua nos. s. titu. j. & ibi dixi. Gl. in verbo, honestatis. in fi. dicite vt in c. non debet. Glo. in ver. dicit. in fi. nota ex gl. limitationem ad ea, quę dicta sunt in tex. dũ dictum est, q̃ statur dicto viri de copula deponẽtis, q̃a est verum fauore matrimonij, & quatenus nõ tractet̃ de præiudicio alterius. Sed ista solutio glo. ad c. primũ, licet cum ea transeat hic Do. Ant. non placuit Doc. in c. continebat̃. s. e. quia hoc attento nunq̃ dictum viri de copula probaret ad cõfirmãdũ matrimonium, cũ semper tractet̃ de ꝑiudicio mulieris obligãdę ad matrimoniũ. Vñ solutio vera est, q̃ in d. c. j. ibi opponebatur defectus frigiditatis: & iõ quia nimis esset prę iudiciale vxori, & ꝯ bonum matrimonij cohabitare cũ viro frigido, iõ nõ statur dicto viri asserẽtis copulã. Et potest etiam esse alia rõ, quia non est verisimile q̃ maritus fateret̃ vnq̃ se frigidũ: & iõ lex hoc
5 casu noluit stare dcõ suo. †Gl. in verbo, neutri. in fine, habetis ex glo. q̃ licet publica honestas impediat m̃rimoniũ ꝯhi, & dirimat ꝯctum, vt notat gl. in verbo, honestatis. s. hoc c. t̃n si ꝯhant, & carnaliter coniũgant̃, tenet matrimonium. alleg. c. j. j. de matrimonio ꝯcto ꝯtra interdictum ecclesię. Doc. trãseunt cũ gl. sed mihi redditur dubia: nã publica honestas non solum impedit matrimonium ꝯhẽdum, sed etiam iam ꝯctum dirimit, quia ęquiparat̃ ꝯsanguinitati, ꝑ ea q̃ vidimus in c. ad audiẽtiã. & in c. sponsam. s. ti. j. & vult gl. hic in verbo, honestatis. nec copula facit, vt matrimoniũ, quod ꝯsanguinitate impedit̃, valeat, immo dẽnt separari & excõicari, c. fi. j. de m̃ri. cõ. ꝯ interdictum eccl. & ad gl. nostrã ego illã intelligo, q̃ non loquatur inter ipsos Gulielmũ & Stephanã, inter quos ẽ publica honestas, sed velit q̃ Gulielmus vel Stephana, qui ꝓhibentur hac decretali in pęnam ꝯhere cũ alio vel alia, q̃ si cõtraxerint ꝯ hanc ꝓhibitionẽ cum alio vel alia, valet matrimonium, sed inter se nullo mõ valet etiã secuta copula. & ita est hic casus de broca, hic in ver. cum vero vir. ibi, si vero cõstaret ltĩme ipam Stephanã ab eo antea siue post cognitã extitisse: nã præsupponit, q̃ copula sit secuta inter hunc Gulielmum & Stephanã, & t̃n ratiõe publicę honestatis matrimonium inter eos ꝯctum separatur: & iõ signanter hic gl. posita est super verbo neutri. Glo. in verbo, cum M. habetis ex gl. solutionẽ ad ꝯrium, quod posset formari: nã vr̃ quod iste M. nõ debet cogi ad remanendum cum ista Gulielma, quia adulterata fuerat, ex quo postquam ab ea ipse discessit, reuersa fuit ad Gulielmũ, & secũ cohabitauit per bienniũ. gl. fatetur contrarium parte opponente, i. ipso M. & sic vult gl. q̃ maritus possit cogi ad cohabitandum cum vxore adultera, nisi excipiat de adulterio: nam separatio thori propter adulterium non fit officio iudicis, nisi parte instante. Alia datur solutio, quod hic non obstante adulterio coactus fuit M. ad recipiendum Gulielmam, quia ipse præbuerat causam edicto recedendo ab ipsa Gulielma de facto & sic habetis, quod maritus, qui discessit de facto ab vxore sine iudicio ecclesię, non potest ei opponere adulterium. Glo. in verbo, requisito. in fine, bene loquitur glo.

SVMMARIVM.

1 *Remedia duo diuersa si cumulantur in eodem libello, & vnum est inepte propositum, aliud non, annullat iudicium pro parte remedij inepti.*
2 *Sententia lata super ineptitudine processus, siue actionis, est interlocutoria.*
Priuatio præsupponit habitum.
3 *Modus procedendi in matrimonialibus.*
4 *Iudex ante omnia debet discutere de dilatorijs, antequam perueniat ad peremptoria: nec potest procedere super peremptorijs, dilatorijs omissis, intellige, nisi dilatorias cum protestatione reseruet.*
Iudex quid agere debeat, quãdo opponitur impedimentum consanguinitatis ad impediendum matrimonium contrahendum.
5 *Clausula decreti quid operetur.*
6 *Denunciatio in casu huius c. an fiat non pręmissa monitione.*
7 *Citatus vt intra certum terminum veniat ad opponendum, si intra illum non venerit, non poterit vlterius opponere.*
8 *Citatus ad opponendum assignato certo tempore, non opposuit, lata est sententia in fauorem partis, contra quam non est oppositum, appellauit, quis pro suo iure & interesse, & denuo vult opponere.*
9 *Matrimonium contractum contra interdictum Papæ, an sit nullum, & quid de sponsalibus.*

CAP. XLV.

D dissoluendum. Accusari nõ põt m̃rimonium cum minore septẽnio ꝯctum, cum sit nullum: denunciari tamẽ põt ad finẽ ut impediat̃ ꝯhẽdum. h. d. No. ibi, nec matrimonium nec sponsalia. quòd cum minore septẽnio nec põt esse m̃rimoniũ, nec spõsalia. de quo uidimus in c. accessit. & c. li-
1 teras. s. eo. †No. ibi, nec accusatio. quòd nõ entis nullæ sunt qualitates: & iõ m̃rimoniũ quod est nullum, nõ põt accusari. ꝯcordat l. eius qui in prouincia. ff. si cer. pet. No. ibi, accusari. & ibi, denunciari. ſm Inn. & cõiter Doc. quòd qñ duo remedia diuersa, siue ꝯria cumulant̃ in eodẽ libello, & unum est inepte ꝓpositũ, aliud nõ, annullat̃ iudicium, ꝑ parte remedii inepti, & circa illud nihil ualẽt acta, & sustinet̃ pro parte remedii apti: ita hoc casu proponebat̃ in libello accusatio & denũciatio ꝯ m̃rimonium propter ꝯsanguinitatẽ sine inspecto. sunt ꝯria, quia accusatio tẽdit ad impugnãdũ quod est factum: denunciatio tẽdit ad impugnandũ q̃q; quod est factum, q̃q; ad impediẽdum ne fiat: & sic ꝑluppo nit nõ factum. uult hic Papa, quòd quia hoc matrimonium erat nullum, non potuit accusari: & iõ processus agitatus super accusatione pronunciat̃ nullus: sed q̃a quod est nullum, põt denunciari ut impediat̃ de futuro, ne fiat, sustinet̃ iudicium ex parte denunciationis, & reseruant̃ oẽs exceptiones propositæ in hoc iudicio, ut patet ex tex. ibi, saluis exceptionibus. & in dicto cõiter approbatur iste intellectus. Cardi. t̃n dixit, quòd est diuinatiuus ad tex. n̄rm, unde intelligit ipse tex. prout uoluit Io. An. & uoluit antiq, quòd hic Papa annullet iudicium accusationis, & quatenus loquit̃ de denunciatione, intelligit de proponẽda a parte: q. d. m̃rimonium nullum nõ põt accusari, tamẽ põt denunciari, & instruat

in ſtrũt partẽ ut denunciet ad impediendum de futuro, ne fiat.
Et pro hoc intellectu optime facit tex.ibi, denunciari tamẽ poterat:nã ſi loqueret̃ de denũciatione propoſita, nõ diceret poterat,ſed potuit.ſed huic intellectui aduerſat̃ tex.ibi,ſaluis exceptionibus propoſitis:nã qñ judicium ex ineptitudine reddit̃ nullum,corruunt oĩa acta,& ex integro eſt inchoandum, c.examinata.s̃.de iud. ergo cum hic pronuncietur inepta accuſatio, debuit,ſi non fuit aliud remedium intẽtatum,oĩs proceſſus & propoſitio exceptionis corruere:niſi dicatis,quòd Papa nõ fecit iſtã reſeruationẽ de exceptionibus propoſitis tẽpore accuſationis, ſed de propoſitis poſt inchoatã denũciationẽ.& applaudet tex. ibi,ad denũciationẽ ergo legitime probãdam terminũ aſſignauimus,ſaluis exceptiõibus &c. Secundum hũc intellectum habetis hic caſum,ꝙ licet in aliquo iudicio opponat̃ exceptio,quæ veniret diſcutienda,tñ iudex põt ad vlteriora ꝓcedere cum proteſtatione,ſaluis exceptionib.propoſitis,ita Panor.hic. & ſic habetis inferre hunc tex.ad cõem practicam admittẽdi poſitiones vel articulos,ſaluo iure impertinentium, & non admittendorũ diſputandorum.In fine,quia valet iſta practica, de quo habetur in c.cum contingat.s̃.de offi.dele.& ibi gl. in cle.conſtitutionẽ.
2 de ele.†No.ibi,interloquendo.ꝙ ſententia lata ſuper ineptitudine proceſſus ſiue actionis eſt interlocutoria, & ideo inferunt Doc.ꝙ ſententia,qua pronũciatur male appellatum,vel bene,vr̃ interlocutoria.de qua dixi in c.peruenit.s̃.de appel.ꝙ iſta,de qua hic,ſit interlocutoria,patet,quia negotiũ principale non finitur, per ea quæ no.gl.in cle.j.in verbo,diffinitiua. de ſeq.poſ. & fructuum.habet vim tñ diffinitiuę,per ea quę no.in cle.fi.in verbo, repulſione.de appel.no.Bar.in l.Titia.ff.de accu. No.ibi,cum nõ eſſet, ꝙ poſſet legitime accuſari. ꝙ priuatio pręſupponit habi-
a tũ,[a] tex.in l.manumiſſiones.ff.de iuſti.& iure.in l.dotẽ. ff.de ver.
3 ob.in c.venerabilẽ.s̃.eo.¶†No.ibi,ad impediendũ modũ. qualiter procedit̃ in matrimonialib.conſtante impedimento conſanguinitatis,quia aut matrimonium eſt contractum,& tunc accuſatur matri.ad finem vt diſſoluatur vel nullũ declaretur:aut matrimoniũ non eſt contractũ,& tunc denunciatur ad finem vt impediatur ↄ̃hẽdum.No.ibi,ſaluis exceptionib.ꝙ ſicut variato modo agẽdi acta primo facta non valẽt, niſi de nouo producantur, poſſunt tñ de nouo produci,c.veniẽs.s̃.de te.el 2.ꝗ tex.loquitur, qñ vterq; modus fuit validus,& vnus præparatorius ad alium.& faciunt quę habẽtur in l.2. C.de edendo.in l.cum lite mortua. ff. iudica.ſolui.ita & variato modo agendi,cũ primus eſſet ineptus ſecundus aptus, exceptiones propoſitæ in primo modo agendi
4 inepto poſſunt reproduci in ſecundo apto.¶†No.ibidẽ,ſaluis.ꝙ iudex licet ante omnia debet diſcutere de dilatorijs, anteꝗ̃ perueniat ad peremptoria, l.ad exceptionem. C.de proba.l.ſi quidem.& l.exceptionem.C.de except.c.paſtoralis.s̃.de excep.nec põt procedere ſuper peremptorijs dilatorijs omiſſis,quia diceretur ordinem peruertere,c.exhibita.s̃.de iudicijs. hoc eſt verum, niſi dilatorias cũ proteſtatione reſeruet,vt hic.faciunt quæ habẽtur in c.cum contingat.s̃.de offi.dele. No.ibi,interdicimus.quid debet facere iudex, qñ opponitur impedimentum conſanguinitatis ad impediẽdum matrimonium ↄ̃hendum,quia debet interdicere,ne ad vlteriora procedatur, niſi declarato ſuper impedi-
5 mẽto.†No.ibi,irritum & inane.clauſulã decreti appoſiti ad irritandum geſta ↄ̃ prohibitionem Papæ,& eſt effectus,quia regulariter annullat ipſo iure etiam ↄ̃ ignorãtes,quicquid in contrariũ eſt geſtum,c.j.de conceſſio.præb.li.6. & dixi alias in cle.j.de ele. Glo.in verbo,legitime accuſari.in fi.gl.bene loquitur quo ad cõ-
6 traria in ea formata:de hoc tñ qualiter de re de futuro ſit habẽda rõ,in c.fi.s̃.de reſcr.in c.quia circa.j̃.de priui. †Gl.in verbo,denunciari. habetis glo.no. ꝙ denunciatio in caſu noſtro ſit non præmiſſa monitione:ſed ↄ̃ de c.ſi peccauerit.2.q.j.de c.nouit,s̃.de iu. vbi traditur forma denunciationis, & dr̃ quod præcedere debet cauſam charitatiua monitio,imo de vrbanitate etiam in foro ciuili debitor non eſt trahendus ad iudicem,niſi primo monitus, l.debitori.C.de pigno.l.quidã Iberus.ff.de ſerui.vrba.prædio.& ibi no.Ang. Solutio: aliqui voluerunt intelligere, ꝙ ſit ſpeciale in cã matrimoniali propter grauitatem præiudicij & ſcandali, vt admittatur denunciatio ſine monitione. & facit in ſimili tex. in l.ſi quis filio exhæredato.ver,hi qui.ff.de iniu.rupto irritoque teſt,vbi præſes,qui alias haberet conſulere ſuperiorem, tñ imminente ſcandalo poteſt actum expedire,& poſtea conſulere. Do. Anto. in c.nouit,circa materiam iudicialis denunciationis viſus eſt intelligere gl.noſtram procedere in denunciatione iudiciali, ↄ̃rium aũt in euãgelica. ſed iſta ſolutio non conuenit d.c.nouit, vbi denunciatio fuit iudicialis,& tñ requirit̃ monitio.Quod fuerit iudicialis,patet,quia fit ad intereſſe denunciantis,euangelica aũt fit,vt ille ſe de peccato emendet, etiam ſi denunciantis non interſit.ſed in c.nouit. ibi Rex Anglię denunciabat Regẽ Franciæ de periurio ad priuatũ intereſſe ſuũ:ergo eſt iudicialis: tamẽ ibi requirit̃ monitio.Nec etiam ↄuenit textui noſtro iſta ſolutio: nam hic non põt dici iudicialis denunciatio,quia iſti denunciãtes non p̃tendebant intereſſe priuatum, ſed veniebãt ad obuiandũ,ne fieret matrimonium illicitũ:vnde Pan.in d.c.nouit.in fin. Card.dicit eſſe differentiam, quia aut denũciatio fit de peccato iam commiſſo: & tunc ne dicatur potius proditor ꝗ̃ corrector, debet charitatiue incipere & monere, ſeruata forma euangelica,& ita ꝓcedunt ↄ̃ria. Aut fit denunciatio ad finem,ne committatur peccatum de futuro:& tunc quia ceſſat illa rõ,ꝙ dicatur ꝓditor,& clericus peccato obuiet̃, & efficacius poteſt denunciari iudici abſq; alia monitione:& ita procedit gl.noſtra.& iſta vr̃ eſſe cõis ſententia Doctorum hic,qui colligunt ex iſta gl.ꝙ denunciatio,quę fit ad impediendum peccatum,non requirit monitio
7 nẽ præcedentẽ.†Glo.in verbo,exceptionibus. habetis ex gl.ꝙ citatus vt intra certum tp̃s veniat ad opponẽdum, ſi intra illud nõ venerit,non poterit ammodo opponere.& facit tex.in c.cum in tua.j̃.qui mat.accuſ.poſ.faciunt no.in l.mancipiorum.maxime ꝑ Bar. ff.de opt.lega.in l.diffamari. C.de ingenuis & manumiſſis.
8 in l.Titia.ff.de accu.†Et ideo infert hic Card.ad quęſtionẽ,Citatus ad opponendum aſſignato certo tp̃e non oppoſuit, lata eſt ſententia in fauorem partis, ↄ̃ quã nõ eſt oppoſitum. appellauit quis ꝓ ſuo iure & intereſſe,& denuò vult opponere in cã appel. an poterit.Et Gaſp. Cald.refert,ꝙ cum hæc quæſtio rotaretur in audientia apoſtolica,vbi fuerunt auditores varij, quidam dixerunt ꝙ non,per glo.in cle. non põt.in gl.pe.de procu. vbi excluſus ob oppoſitione criminũ non põt petere in integrum reſti.ẽt ſi eſſet talis,qui alias veniret reſtituendus, puta, eccleſia vel minor.Secundo adducebant, quia excluſus in prima inſtãtia dr̃ excluſus in inſtantia appel.l.ita demũ.C.de procur.In ↄ̃rium dicebant alij,& concludit hic Car.per tex.in c.fi.de app.lib.6.vbi excluſio peremptoriarum exceptionũ poteſt retractari in cã appe. non ſolum ab ipſa excluſione interpoſita, ſed etiam in negocio principali,& a diffinitiua interpoſita: ergo ita iſte lapſus termini,qui excludebat ab opponendo,poterit retractari in cauſa appel.a diffinitiua.ſecundo adducunt tex.in cle.fi.de appel.eodem mõ inducendo.Non ob.l.ita demum. quia loquitur in dilatorijs exceptionibus iam excluſis in prima inſtantia,quia lis erat conteſtata, vnde cum appellatio reſcindat pronunciatum vſque ad tp̃s litis conteſtatæ in prima inſtantia excluſiue,quia litis conteſtationem primæ inſtantię ſi excludit,ca.per tuas. & ibi no.s̃. de app.ideo non mirum ſi dilatorię dimiſſę in prima inſtantia non pñt apponi in cã appel.ſi lis eſt conteſtata in prima inſtãtia,quia habetur ꝓ conteſtata in cauſa appel.& dilatorię non dẽnt opponi lite conte.c.cum inter monaſterium.s̃.de re iud. Non ob.glo. in cle.non põt.quia loquitur in remedio extraordinario, i.in integrum reſtitutionis.nos loquimur in ordinario,i.appella.quod potentius debet operari quã extraordinarium, cum ſit fauorabilius.vel ibi loquitur in oppoſitione odioſa, quia opponuntur crimina vel defectus contra intellectum,quæ a iure ſummopere reſtringitur,c.vt circa.de ele. lib.6.cle.conſtitutionem. de elec.qõ noſtra ſm̃ Car.procedit in oppoſitione,quę non eſt odioſa,puta in caſu noſtro,quia fit ad impediendum peccatum.Gl.in verbo, irritum.in fi.habetis ex gl.ꝙ vbicunq; adeſt clã decreti, geſta in ↄ̃rium ſunt nulla,ſecus ſi non adeſt clauſula decreti,nam geſta ↄ̃ prohibitionem hominis non ſunt nulla regulariter, etiam ſi ſit prohibitio Papę,niſi ꝓhibitio habeat perpetuam cauſam prohibendi,vel niſi prohibitio apponatur alias poteſtatẽ non habenti gerendi actum,niſi ex conceſſione poteſtatis.gl.in cle.j.in verbo,inhibitiones.de iure patro.alias ſm̃ illam gl. habens poteſtatẽ iure ſuo gerendi actum,ſi prohibeatur illum gerere,& gerat, valebit actus.& ita glo.hic,& tex.eſt no.in c.ij.s̃.de in integrum reſti.in c.dilectus.el j.& ibi no.& el 2.s̃.de pręben.ſi autem adeſt decretum vltra prohibitionem, tunc in ↄ̃rium geſta ſunt nulla, vt hac gl.vſq; adeo ꝙ etiam de conſenſu partium ſolennitati cũ decreto inductæ non poſſit renunciari, dato ꝙ illa ſolennitas videatur reſpicere fauorẽ partis,glo.eſt no.in cle.j. in fi.de reſcrip. voluit Gemi.in c.fi.de offi.deleg.lib.6.in c.ſtatutum.§.cum vero. de reſcr.lib.6.Voluit Imo.in c.nonnulli.in 6.colum. s̃.de reſcrip.
9 Aliud habetis ex gl.ꝙ matrimonium ↄ̃ctum ↄ̃ interdictum Papæ non eſt nullum. Inn.hic approbat gl. in matrimonio, quia quos Deus coniunxit homo non ſeparet,ca.2.s̃.de transla.pręlato. In ſponſalibus autem fatet̃, ꝙ geſta ↄ̃ prohibitionem Papæ cũ decreto

A D D I T I O.

a ¶Habitum.Adde Do.Soci.conſi.163.inci.Non fuiſſet opus vlteriori diſſenſione. verſi.ſecunda ratio quia.poſt medium,in 2.parte.char.22.

creto facta erunt nulla. Hoſt. hic tenet, q etiam in matrimonio decretum Papę illud annullet, ſecus in inferiore, quia videmus q Papa matrimonium ɔ̄ctum poteſt diſſoluere, dummodo non ſit ſecuta copula, c. ex publico. ſ. de conuer. coniuga. ergo multo magis ɔ̄hendum poterit impedire, arg. l. pater furioſo. ff. de his, q ſunt ſui vel alieni iuris. Do. Card. hic diſtinguit, aut loquimur in ſpōſalib. & procedat opinio Inn. aut loquimur in matrimonio, & tunc aut matrimonium non eſt cōſummatum per copulam, & procedat opinio Hoſt. Dicit tū, q cum ex magna cauſa ſolum poſſit Papa diſſoluere matrimonium iā ɔ̄ctum, d. c. ex publico. q in iſta prohibitione & decreti appoſitione requiritur, quod ex cā, & cognito de ea Papa hoc faciat. Aut loquimur in matrimonio iā conſummato, & tunc prohibitio cum decreto præcedens non impediet effectum huius matrimonij, quia in dubio non vr̄ ſub hoc generali decreto velle comprehendere matrimonium copula conſummatum. & ideo valuit tale matrimonium nō obſtante decreto, niſi in eo dicatur ſpecifice decernens irritum, & inane quicquid in ɔ̄rium factum fuerit, etiam ſi ad copulam deuentum ſit. & ſic vult, q debeat fieri ſpecifica monitio in decreto. Pan. hic diſtinguit, aut prohibitio hēt cauſam perpetuam, & tunc matrimonium ſit nullum ipſo iure, & ꝓcedat opinio Hoſ. aut prohibitio habet cauſam perpetuam, & tunc non ſit nullū, ſed impediatur eius effectus, donec durat cauſa prohibitionis. & facit gl. in c. 2. de ſponſa duorum. & etiam confirmatur authoritate gl. in d. cle. j. in verbo, inhibentes. in fi. quod voluit Archid. in c. vnico. de voto. vbi tenet opinionem Hoſt. quam etiam ſequitur hic Do. Anto. & Gulielmus in cle. j. de rerum permuta. & ſic opinio Hoſtien. eſt communis, ſi Papa expreſſe de matrimonio contrahendo dicat, illud prohibendo.

SVMMARIVM.

1 *Dictio, circiter. non importat determinatum tempus, & in quo verificatur.*
2 *Pubertatis probatio qualiter fiat.*
3 *Matrimonium inducit ſequens ſubarratio præcedentibus verbis habilibus ad matrimonium de præſenti, & quando.*
4 *Subarratio probat matrimonium, & quando. & nu. 6.*
5 *Malitia quando dicatur ſupplere ætatem in matrimonialibus, & quando in delictis.*

CAP XLVI.

Væ nobis. Si quis per verba de præſenti contrahit cum aliqua impubere, nō vt matrimonium, ſed ſponſalia intelligitur ɔ̄xiſſe. Diuiditur in duas partes. In prima conſultatio. In ſecūda
1 rñſio. ſecunda ibi, quia vero. †No. ibi, circiter duodecim annos, iūctis quę ſequuntur, q verbum, circiter. non importat determinatum tp̄s, & licet verificetur in modico, vt vult gl. in verbo, circiter. quę per hęc ſit expedita, tñ cum dictum textus debeat eē certum, qñ deponit de ętate ad matrimoniū nō valeret eius dictū, ſi diceret, talis erat circiter duodecimum annum. ita Do. Anto. hic prope finem. ſecus autem eſſet in his, in quib. non requireretur certum tp̄s & limitatum, ꝓuta quia teſtis vult deponere de longa poſſeſſione, non autem ad finem pręſcriptionis, & tunc
a ſufficeret, talis poſſedit duodecim annis vel circa. [a] ita Bar. in l. & ſi poſt tres. ff. ſi quis cautionibus. in l. ab hoſtibus. §. ſed quod ſimpliciter. ex quib. cau. maio. in l. Celſus. ff. de vſuca. Do. Ant. in c. licet cauſam. ſ. de proba. in c. pe. ſ. de dila. & ſic habetis ex hoc tex. inferre, q ętas ad contrahendum matrimonium debet eſſe certa, vbi malitia non ſupplet ætatem. & probat tex. ibi, quia vero nobis conſtare non potuit &c. No. ibi, prudentia tunc in illa ſuppleret ętatem. quod copulatiue ad hoc vt non poſſit puella ɔ̄here matrimonium, requiritur q non ſit ætatis duodecim annorum, & quod malitia in ea ætatem non ſuppleat, & ſic altero ex iſtis interuenientibus valebit matri. de quo in c. puberes. & c. cō
2 tinebatur. & c. de illis. el 2. ſ. eo. †No. ibi, prudentia. ſm̄ aliam literam ſtat, prudentia. & ſic habetis tex. quòd ad probationem pubertatis ſufficit probare vel certam ętatem a iure determinatam 14. annorum in maſculo, 12. in fęmina: & tunc eſt pręſumptio iuris & de iure, q ſit viripotēs, & ideo valet matrimonium, vt hic. & voluit Hoſt. in ſum. eo. tit. in §. & qualiter probatur. ver. 2. & vid達 debimus de veritate huius in c. quod ſedem. de fri. & male. vel ēt ſecundo ſufficit probare, q puella eſt pubes non reſpectu ætatis, ſed ex aſpectu pudēdorum, quia lanuginem emittat. Dicit tamē Hoſt. in d. §. & qualiter. in princ. ſecundæ colum. q probatio pubertatis huiuſmodi receſſit ab aula, i. per diſſuetudinem abrogata eſt. & faciunt quæ vidimus in c. puberes. ſ. eo. cōis tamen lite
3 ra eſt, prudentia. †No. ibi, ſi ętatem in ea, & c. iūcto tex. ibi, ſubarrata. a contrario ſenſu, q præcedentibus verbis habilibus ad matrimoninm de pręſenti, ſequens ſubarratio inducit matrimonium, dummodo illa, cum qua contrahitur, ſit pubes, vel malitia ſuppleat ętatem: imo plus voluit Hoſt. hic, quod ſi etiam ſolum ex parte viri interueniant verba de pręſenti cum ſubarratione omnino in datione annuli, & mulier nihil dicat, ɔ̄hitur matrimonium. & voluit Lap. alle. 57. vbi late diſputat de quodam Mattheo, tamen iſte tex. multum ſtringit in contrarium ibi, mutuo conſenſu accedente. ſed poteſt reſponderi, vt vult Lapus, quòd ſatis dicatur mutuus conſenſus, ex quo per ſigna demonſtratur, dummodo verba ab vna parte proceſſerint. & voluit hic Cardi. Nota ibi, ſed ſponſalia contracta fuerunt. quod matrimonium contractum cum impubere nō poteſt valere vt matrimonium,
4 tamen ſuſtinetur ut ſponſalia. †Gl. in uerbo, ſubbarrauerit. in fi. habetis ex gloſ. diſtin. an ſubarratio probet matrimonium. & firmat gl. q ſic. & ita etiā gl. fi. q̄ per hoc ſit expedita, niſi fiat a parentibus ipſorum ɔ̄hentiū, vel niſi conſuetudo aliud hēat. cōcordat gl. in c. tenor. ſ. de re iud. & ibi notatur in c. feminę. 30. q. 5. in c. illud. ſ. de pſump. & dicitur ſubarratio, ſiue ſit ꝑ datiōe annuli, ſiue aliorum munerum; intelligite, ſolitorum dari inter ſpōſos & ſponſas. Tamen latius dicite ex mente ſcribentiū: Aut ꝓceſſit matrimmonium per verba de præſenti inter puberes, aut ꝓceſſerunt ſponſalia ſiue matri. & tunc datio annuli oſtendit perſeuerationē conſenſus. & ita ſentit gl. hic, & facit gl. in d. c. fœminæ. Si vero ꝓceſſerūt ſponſalia de futuro. & tunc Do. Anto. videtur velle q probatur matrimonium, per ea quæ videmus in c. tuæ. & in c. ſi inter. per gl. ſ. ti. j. ſed communis opinio Hoſti. Ioā. An. & aliorum eſt in contrariū, quia ſpōſalia nunq̄ purificant in matrimonium, niſi in caſibus a iure expreſſis, vt vidimus in c. his qui fidem. & in c. fi. ſ. tit. j. Immo etiam per nixum copulæ vt ibi, non purificantur ſponſalia. Aut ſumus in dubio, quia non præceſſit matrimoninm nec ſponſalia: & tunc ſi conſuetudo aliud nō habet in ɔ̄rium, præſumitur matrimonium, vt hac gl. cum præallegatis, & c. j. de matrim. ɔ̄c. contra interdic. eccle. j. tñ ſi aliud non apparet, & annulus daretur in manibus, & non in digito annulari, non pſumeretur matrimonium, ſed potius ſponſalia, quia datio munerum bñ fit etiam inter ſponſos, d. c. j. j. de matri. ɔ̄trac. ɔ̄ inter. eccl. nā annulus eſt dandus in matrimonio in quarto digito manus ſiniſtrę, quia habet venam, quæ dirigit ad cor, vt ſignificet per mattimonium iſtorum corda colligari, tex. in c. feminę.
b 30. q. vlti. [b] vñ ex quo non fit in loco ſolito, vel more debito, talis datio annuli non probabit matrimonium, niſi ex ꝓcedentibus uel alijs ſignis aliud appareret: puta, quia in facie eccleſiæ pręſente ſacerdote, vocatis teſtibus ad hoc, quaſi partes velint ɔ̄trahere matrimonium, detur annulus: tunc bene ꝓbaret matrimonium, d. c. fęminæ, iūcta gl. Aut matrimonium eſt ɔ̄ctum inter impuberes, & ſubarratio interuenit, vt hic: & tunc non valet vt matri. cū nō poſſit, ſed valebit vt ſponſalia, vt hoc tex. & ſi dicatis, iſte tex. in verbo, deſponſauit. videtur ſentire q loquitur quando ꝓceſſerūt ſponſalia. Soluit Innocen. q debet intelligi, deſponſauit. i. ꝑ verba de præſenti: alias eſſet de indubitabili dubitare, an ſponſalia ɔ̄cta cū īpubere valeāt vt matrimonium, ꝓut dubitauit hic Papa, vt patet ex tex. ibi, ꝓculdubio non eſt coniugium. ſed in veritate iſte tex. non debet violari, ſed intelligi ꝓprie vt loquatur de ſponſalibus de futuro. Non obſtat quod eſſet de indubitabili: nā videbatur dubium, quia videmus in c. atteſtatiōes. ſ. eo. q nixus copulæ interueniente conſenſu ꝓximo pubertati, ɔ̄firmat matrimonium: vñ videbatur ēt dubitandum, nunq̄d datio annuli, quę cōiter eſt ſignū matrimonij vt pdixi, interueniens circa 12. annū induceret pſumptū matrimonium. & Papa reſpondet, q non, q̄a non erat in ętate habili, vel malitia non ſupplebat ętatem, & ſic a ɔ̄rio habetis hic caſum de broca pro opinione Domi. Anto. q precedentibus ſponſalibus de futuro ſequēs datio annuli inter maiores probat verificationē ſponſaliū ab ipſis maioribus ɔ̄ctorum, & inducit pręſumptū matrimonium. & ſic hoc modo tollitur argumentum ɔ̄riorum, dum dicebant, q ſponſalia nō reſoluunt in matrimonium, niſi in caſibus a iure expreſſis: quia hic habemus caſum de hoc expreſſum pro Do. Anto. tamen quicquid ſit de ſponſalibus inter maiores ɔ̄ctis, de ɔ̄ctis inter minores iſta eſt communis ſententia, q ſponſalia de futuro inter īpuberes ɔ̄cta ꝑ dationem annuli, immo plus etiam per cohabitationem, dum modo copula non interueniat, etiam ſi in maiori ætate iſta interuenerint, datio annuli uel cohabitatio non inducit præſumptū mr̄imonium. ita Ioan. Andr. hic, & ita Ioā. An. in c. vnico, eodem titu. li. 6. Aut inter impuberes ɔ̄ctum eſt matrimonium, & interuenit datio annuli poſt pubertatem: & tunc confirmatur matrimonium,

ADDITIONES.

a ¶Vel circa. Adde hic Do. Alex. in d. l. ſi poſt tres. alle. in tex. ff. ſi quis cau. & Ange. in conſi. 124. Viſis petitione & reſponſione &c.
b ¶Queſtio vlt. Et ibidem vide gl. in verbo, annullus.

monium,quia cõfirmaretur sola cohabitatione,vel alijs indicijs
post pubertatem apparentibus, d.c.unico.§.idemq;.& uoluit Io.
An.hic, & in c.j.j̃.de matrimonio ɔ̃cto ɔ̃ inter.ecceſię. tamen si
tempore ɔ̃cti mr̃imonij fuissent infantes ambo, uel unus ex eis,
tunc etiam per dationem annuli uel cohabitationẽ,quæ interue
nerit etiam post pubertatem,dummodo non interuenerit copu
la vel nixus ad copulã cum consensu ꝓximo pubertati, vel post
pubertatem , vt vidimus in ca. attestationes.s̃.eo.non induceret̃
præsumptum matrimonium.ita Ioan.An. hic,& in d.c.vnico.&
est decisio Rotę in deci. 454. quæ incipit, Item fuit dubitatum ,
duo infantes . Glo.in ver.nubilis.habetis ex gl.q̃ dicatur nubilis
ętas.& dicite post Vincẽtiũ, ꝙ requirit̃ ꝙ sit completa vsq; ad vl-
timam diem , nisi aliud appareat , ꝙ malitia suppleat ętatem.Et
ideo dicit idem esse quod ĩ testamento , l.qua ętate.ff.de testa.&
cõiter approbatur.& sic habetis inferre,ex quo dicit idem quod
in testamento,ꝙ vltima dies 14.vel duodecimi anni hr̃ ꝓ ɔpleta.
Hos. hic voluit , ꝙ expectetur triduũ ẽt post 14.vel duodecimum
annũ , per c.ad nostrã.s̃.de reg.sed ille tex. loquitur in professiõe
tacita , nos loquimur in consensu expresso mr̃imonij.ita Io.An.
5 hic, & post eum Panor. etiam hic. †Glo.in verbo , prudentia.in
fine.no.quãdo dicatur malitia supplere ętatem, quia in mr̃imo-
nialibus dr̃,qñ adest carnalis concupiscẽtia , i.potentia coeũdi, ꝑ
ea q̃ vidimus in c.de illis. el 2.s̃.eo. In delictis aũt dr̃ , qñ est doli
capax , & sumẽdo in matrimonium ɔ̃ctum cum ĩpubere valeat.
& dicite fm̃ Do.Ant.hic,aut interuenit carnalis copula,& valet,
nulla attenta ętate , c.puberes.vbi vidimus, s̃.eo.aut copula non
interuenit,sed nixus ad copulam : & tunc aut aderat potentia in
veritate copulę,sed carnaliter non ꝑfecit,& tunc confirmat̃ mr̃i
monium: vel vz,fm̃ ea q̃ dixi in d.c.de illis.s̃.eo.licet Dñs Anto.
ibi , & hic teneat ɔ̃riũ.Aut nixus copulę interuenit sine potẽtia:
& tunc si proximus pubertati consensit, valet matrimoniũ,alias
non,c attestationes.s̃.e.tit.Aut non interuenit nixus copulę, sed
erãt ꝓximi pubertati: & tunc si malitia non supplet ętatem,non
6 valet matrimonium.secus si supplet,vt hic.† Gl.in verbo, subar-
rata.in fine.facite regulam fm̃ gl.hanc,ꝙ subarratio ꝓbat matri-
monium saltẽ pręsumptũ. Fallit prĩo, quando fieret a parẽtibus,
non aũt ab ipsis sponsis : nam tunc potius ꝓbat sponsalia quam
matrimonium,quia donaria etiam ĩ sponsalibus fiunt,c.j.de ma.
ɔtracto ɔ̃ interdictum ecclesiæ.j̃.ita D.Ant.hic.Fallit secundo,qñ
subarratio & datio annuli non fuisset facta in digito , nam tunc
potius vidẽtur donaria sponsalium.ita D.Ant.hic.Fallit 3.quãdo
non p̃cessissent sponsalia de futuro : nam ꝑ subarrationem non
resoluuntur in matrimonium,licet Do.Ant.hic teneat ɔ̃rium, &
dixi in gl.in verbo,subarrauerit.Fallit quarto,qñ p̃cessisset matri
monium per verba de pręsenti inter ĩfantes , vel vno saltẽ ĩfante
existẽte, ꝑ ea q̃ vidimus in d.gl.in verbo,subarrauerit. Fallit q̃n-
to,qñ ɔsuetudo interpretatur dationẽ annuli aliud importare, c.
illud.s̃.de p̃sump. Fallit 6.qñ fuisset facta in ludo aliquo , vel alio
mõ sponsi luderent,quia tunc non inducitur matrimonium . ita
Hostiẽ.hic,& cõiter approbatur. & vidimus in c. tua nos.s̃.tit.j.
tamen in dubio non videt̃ delusorie agere , sed vere, c.ex literis.
in argumẽtũ,s̃.titu.j.el j.& facit,q̃a in dubio pręsumimus ꝓ ma-
trimonio,& iõ non credimus trufatorie actum,c.literę.vbi notat̃
per Hostien.j̃.de fri.& male.Et voluit hic idem Hostien.& Ioan.
An.Faciunt quę habentur in c.fi.s̃.de re iudi.

De clandestina desponsatione. Rubrica.

S V M M A R I V M.

1 *Matrimonia clandestina quare prohibentur.*
2 *Matrimonium tenet,licet sit clandestinum.*

¶Continuatur ad præcedentes hoc ordine , quia sæpenumero
subducuntur nobiles puellæ ad ɔ̃henda matrimonia cum igno-
bilib.vel imparib.vnde scandala oriunt̃, c.aliter.30.q.5. ideo post
tractatum in genere de sponsalib.& de habilitate contrahentiũ,
subijcitur hæc rubrica de clan.despon.Ita Host. & Goff.hic. Vel
aliter fm̃ Damasum. Quia furtiua aqua dulcior esse solet,fm̃ Sa-
lo.in prouerbijs.vnde de facili inuitabantur homines ad clande
stina matrimo.iuxta illud, Vt inuenti furtiua venit sic grata puel
lis.& ex clandestinis matri.sequebatur incertitudo penes eccle-
siam,quia postea negabant̃ matri.& sic dabatur mã duplicis pec
cati,q̃a hoĩes ɔ̃hebant aĩo fornicandi,& postea inficiabant̃ se cõ
traxisse,§.his ita.30.q.5. Ideo ecclesia voluit prohibere clandesti-
na matrimonia,& ideo cõgruenti ordine subijcit istam rubricã .
Vel aliter fm̃ Do.Ant.vidimus s̃.de sponsalib.& habilitate ɔ̃hen
tium,& sic de intrinsecis vitijs sponsalium, ideo cõgruenti ordi-
1 ne restat videre de hoc vitio extrinseco. †Et pro euidentia rubri
cæ, & j̃.dicendorum sciendũ est quę dicantur clandestina matri-
monia.de quo videbimus in c.cũ inhibitio.vbi gl.ponit,j̃.e.sciẽ-
dum est etiam quare prohibentur clandestina matrimonia.& di
cite,ꝙ prohibentur rõne incertitudinis,quę postea penes eccle-
siam resultabat altero negante,d.§.his ita.30.qõ.5. & faciunt quæ
videbimus in c.j.& 2.j̃.eo.Ideo dixit Bal.in l.pen. C.de fideiu.ꝙ
si duo iuuenes imputentur de fornicatione, & vnus iurat ꝙ fecit
tanq̃ cum vxore,altero hoc non iurante nõ excusabuntur a for-
nicatione : secus autem qñ alter iuraret idem . & ideo ponderat
gl.ibi,singularem,quæ cum ministerio dicit,si vterq; confitetur.
quasi sentiat ꝙ titulus clandestini matrimonij ab vno tantum cõ
fessatus non excusat fornicationem . & faciunt quę videbimus
in c.2.j̃.eo.dum loquitur in plurali, verum si personę.quasi senti-
ret,ꝙ vna persona non sufficit,sed requiritur mutua confessio.fa
cit tex.in c.j.j̃.eo.fm̃ verum intellectum , quia vno negante ma-
trimonium clandesti.alteri incumbit onus probandi, qui asserit
illud clam ɔ̃ctum:ergo soli dicto vnius non est standum . sed illa
2 gl.in d.l.pe.cum reuerentia Bal.loquitur in singulari. † Quæren-
dum quoq; est,nunquid mat.clandestina de iure ualeãt. & dicit
hic Gasp.Cald.& post eum Car.primo videri, ꝙ non, per tex. in
c.j.30.q.5.vbi dicit,ꝙ matrimonia clandestina dicuntur adulteria,
ergo non valent vt matrimonium.Secundo per tex.in ca.2.eadẽ
causa & questiõe.vbi lex expresse resistit mr̃imonio clãdestino,
sed facta ɔtra legẽ sũnt nulla , l.non dubiũ. C.de legibus . Tertio
mouentur : nam Papa potest maxime ꝑ canonẽ validare,vel in-
ualidare matrimonia,maxime cõtrahenda, c.non debet.j.de cõ-
sang. & affin. faciunt quę vidimus in c.j.s̃.titu.2.ergo ꝓhibendo
clãdestina matrimonia videtur ea inualidare . Quarto adducitur
tex.in d.§.is ita.vbi dicitur,ꝙ non est verum matrimonium , nisi
certis indicijs cõstiterit , vel ordine ecclesię fuerit publicatũ:sed
ista nõ interueniũt in clãdestino mr̃imonio,ergo & c. Cõcludũt
tamen,quod imo sit matrimonium,licet clandestinum , per tex.
in c.2.j̃.eo.vbi vult tex. quod partibus volentibus ꝙ matrimoniũ
publicetur clandestinum, matrimonium debet publicari : certe
si matrimonium non valeret, sola voluntas publicandi non in-
duceret eius validitatem, & ideo per hoc non esset publicandũ.
Non obstant contraria, primo c.j.30.q.5. quia dictum est illud in
detestationẽ ɔtrahẽtium clãdestina matrimonia.Non obstat ca.
2.eadem causa & questione. quia licet ecclesia matrimonia clan
destina prohibeat, causa ꝓhibitionis non est perpetua, & gestũ
ɔ̃ legem prohibitiuam, quę non habet causam perpetuam, non
est nullum,gl.est notabilis in cle.j.in verbo, inhibentes.ad finẽ.
de iure patro. sed prohibitio clandestinorum matrimoniorum
non habet causam perpetuam:quod patet, nam prohibentur ra
tione incertitudinis,vt dictum est, quæ incertitudo cessat appa-
rente veritate,puta per confessionem partium . Non obstat ter-
tium argumentum,quia posset eodem modo responderi, uel ali
ter & hoc modo tolletur præcedens argumentum,ɔtraria proce
dunt, qñ præcise Papa uult annullare, uel perpetuo prohibere
matrimonium.nos loquimur,quando ob quandam honestatem
uenit prohibitio,& sic prohibitio non est necessitatis, sed consi
lij uel honestatis,quo casu actus non est nullus, licet peccet, qui
contrauenit ex contemptu, prout est gl.no.in ca.quis nesciat.10.
dist.faciunt notata per Pan. in c.j.& per Do.Ant. in c.nam con-
cupiscentiam.s̃.de consti.& ideo dixit gl.notabilis, ꝙ contrahẽs
matrimonia clandestina peccat mortaliter. gl.est in c. nostrates.
30.q.5.Non obstat §.his ita.quia ille tex.facit de directo ꝓ ista opi
nione,dum dicit,ꝙ nõ sunt vera matrimonia , nisi certis indicijs
a probentur, nisi ordine ecclesiæ publicẽtur:[a] vnde uidetur uelle ,
ꝙ si certis indicijs probentur,ꝙ sint uera matrimonia.& dum di
cit,nisi publicentur,intelligo postea ex postfacto, postquam cõ-
stiterit de illis , ut est tex.in c.2.j̃.e.pręterea loquitur quo ad forũ
ecclesiæ militantis,q̃ cũ non iudicet de occultis, c.erubescãt . 32.
di.ideo dẽt constare certis indicijs de mr̃imonio , nõ tñ ad eius
validitatem de necessitate requiritur,quod non sint clandestina.

A D D I T I O.

a ¶Publicentur. Et adde,ꝙ ideo iura canonica abhorrent , & prohibent , ex quo matrimonij celebratio fieri debeat in facie ecclesiæ,aliter autem cõtracta adul terina præsumuntur,vt per do.Soci.consi.17.incip. Supradicta causæ positio. ver.quinimmo.in j.parte,char.27.

S V M M A R I V M.

1 *Matrimonium asserenti incumbit onus probandi.*
2 *Marito an semper incumbat onus probandi,siue negetur, siue fateatur matri monium.& nu.3.*
4 *Negatiua probatur per confeßionem aduersarij , non per confeßionem eius , qui super negatiua se fundat.*

C A P. XLVII.

1 SI quis clam. †Asserenti matrimonium incum
bit onus probandi. h.d.fm̃ cõem
opinionem.Nota ibi,incumbit ꝓbatio. ꝙ matrimo-
nium clandestine ɔ̃ctum ualet, & tenet, dummodo
pro-

probetur: nã frustra Papa grauaret istum onere probandi matrimonium, si non valeret, quia non est grauãdus quis onere sup. fluo probandi, l. ad probationem. C. de pba. ca. cum contingat. s. 2 de offi. deleg. †Gl. in verbo, pbatio. in glo. ibi, semp viro pbatio incũbit. habetis vnum intellectum ad text. q sive maritus neget siue fateatur matrimonium, semper ei incumbit pbatio, qa est caput mulieris. sed iste intellectus cõiter non tenetur: primo, qa est cõ. ea quæ vidimus in c. attestationes. & in c. continebatur. & c. duo pueri. s. tit. j. vbi plus creditur marito q̃ mulieri, maxime si deponit p matrimonio. Præterea est cõ regulas communes, q̃ habet, q dicenti incumbit onus probandi: & actore non probante reus debet absolui, c. j. s. vt eccl. bñfi. c. actor. 6. q. 5. vnde Ho. sustinẽdo hunc intellectum dicit ipse, q hic maritus stabat pro matrimonio, & affirmabat copulam. ideo sumus in casu c. continebatur. s. ti. j. vt eius dicto sit standum cum iuramento. & ideo exponit tex. incumbit pbatio: quia vbi aliter non potest probari, debebit iurare maritus, & asserit copula. Calde. in rubrica de probationibus, cõsilio 30. per istum tex. & Panor. in c. continebat. s. de sponsa. impberũ. & Car. per illum tenet ipse, q dicto mariti de copula non sit standum, nisi iuuetur alia psumptione: puta, quia cohabitauerũt simul, cũ essent proximi pubertati, vel circa pubertatem: & ita intelligit tex. in c. si quis accepit. 33. q. j. & ita intelligit c. continebat. q ibi concurrebat psumptio, quia erat proximus pubertati, & mulier non inficiabatur vinculum: sed vbi nulla concurrit psumptio prout hic vult ipse non esse standum dicto mariti. & optime pbat iste tex. dum dicit, incũbit pbatio: nam si staretur dicto viri, non esset pprie probatio, per notata in rubri. s. de pba. & ibi vult aliam limitationem ad d. c. cõtinebat. quod non habet locum, q standum sit dicto mariti cum iuramento in confessione extraiudiciali, quia si maritus extraiudicialiter a confitetur copulam, etiam si iuret, nõ est standum dicto suo.[a] & secundum hunc intellectum Hosti. tex. ibi videtur, clam desponsauerit. intelligit de desponsatione clandestina, q̃ nullo modo pbari potest. de qua etiam in c. pxi. seq. in primo responso. & videbimus in c. fi. s. eo. sed iste intellectus est diuinatiuus: non enĩ ex tex. apparet, q pcesserit copula. præterea est cõ tex. ibi, incũbit pbatio: nam quod dicitur in c. attestationes. & in c. continebat. stãdum iuramẽto mariti, sit potius ad cautelam q̃ ad pbationẽ. hic exigitur pbatio. In gl. ibi, s. ei q dicit. ista duo contraria euitabãt fm primum intellectum gl. dum dr, & q dicit, incumbit pbatio, verum est, sed spãle est in matrimonialibus, vbi viro incũbit pbatio, vt hic tex. non attento an neget an affirmet: sed nõ appareret rõ spãlitatis, & veritas est in cõriũ, vt dixi s. Imo plus debet credi viro q̃ vxori, quia varium & mutabile & c. dum dr aũt, q negatiua per rerum nãm non potest pbari, c. bonæ. el j. s. de elec. verũ est, nisi ex confessione partis, & pptera fiunt positiones etiam qñq; de negatiua, c. j. de confes. lib. 6. sed ista solutio non euacuat 3 cõrium, retento q viro neganti incumbit probatio. †quod dr in c. j. p cõfessionem probatur negatiua, est verum p confessionem aduersarij, non p confessionem eius qui sup negatiua se fundat. ita Car. In gl. ibi, j. c. proxi. glo. dat fm intellectum ad tex. q hic maritus non neget factum matrimonium, sed negat qualitatem, i. fuisse clandestinum. & sic cum dicatur negare potius ius quam factum, l. ab ea parte. ff. de pba. debebit probare negatiuam vbi. & licet gl. dicat, q maritus negabat clãdestinitatem, debet intelligi sane, idest, quod negabat matrimonium valere propter clandestinitatem, & sic melius dixisset negari publicationem matrimonij. Tñ quicquid sit, glo. & bene, reprobat hunc intellectum, quia dato q maritus fatetur matrimonium, licet negat publice contractum, tñ debet cogi ad obseruationem eius, & publicationem, c. 2. j. eo. & ideo frustra in tex. Papa mandaret viro, & probaret clandestinitatem, fm hunc intellectum. In glo. ibi, & ei qui stat pro matrimonio. gl. dat tertium intellectum ad tex. vt intelligatur, uiro incumbit probatio, i. stanti pro matrimonio. & sic illud verbum, uiro. non denotet sexum, sed denotet probitatem & uirtutem: quasi dicat fm glo. illi, qui stat pro uirtute, idest, matrimonio, incumbit pbatio: sed ista est nimis magna impropriatio, licet in se intellectus sit uerus, & etiam ad literam, sed non per expositionem istam. In gl. in fi, quartum dat gl. intellectum, quod hæc litera cum duplicatione legenda sit, uir uel mulier negant desponsationem, uiro affirmanti incumbit probatio, uel etiam mulieri affirmanti, & sic sentit glo. quod ista sit prolepsis implicita, qa pluribus alternatiue vel uniuersaliter ppositis, ponatur explanatio unius, & taceat alterum, quasi sentiat idẽ esse de altero tacito. quod dicit Car. hic notandum ad dispositiones legales vel statutorum, ut duobus alternatiue propositis, posito postea vno tm, uideant & de reliquo idẽ sentire, ex quo sub una propositione inclusa sunt. & iste est cõis intellectus, fm quẽ habetis, q vbi dubitatur de vinculo matri. an sit cõtum vel ne, q si vir asserat cõtum, debet probare, & eõ si mulier asserat cõtum. & hoc modo cessabunt cõria de probatione negatiuę, & del. ei qui dicit. formata s. in gl. & hunc cõem intellectum tenet Lud. in cõsi. 506. quod incip. Omnipotentis Dei stipulato suffragio, iure psenti breuiter. in 3. col. Hos. in summa eo. ti. §. verum clandestina. in prin. dat alium intellectum ad hunc tex. q vir & vxor faterentur matri. sed nõ copulam, quia maritus fateretur, vxor vero nõ, ideo dicitur, quod statur viro, idest, iuramento viri. sed vt videtis, deuiat & violat literam.

ADDITIO.

a Dicto suo. An vero probetur matrimonium, si deprehensus in coitu iurat se cũ ea matrimonium contraxisse. Vide Spec. de confes. §. sequitur. ver. sed pone. vbi not. & plene.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia non iudicat de occultis, intellige quo ad sententiam hominis, sed sententia legis vel canonis bene iudicat de occultis.*

2 *Matrimonium clandestinum debet postea publicari, si partes illud confiteantur, & coram quo debet fieri talis publicatio, & quid operetur. & nu. 3.*

4 *Matrimonij clandestini confessati publicatio an impediatur per affinitatem, vel alind matrimonium.*

5 *Statutum laicorum puniens contrahentem matrimonium sine 7. testibus, non valet,*

Statutum laicorum, quod filius non contrahat sine consensu patris, nõ valet.

6 *Matrimonium clandestinum valet quo ad Deum, & quid quo ad ecclesiam.*

CAP. XLVIII.

QVod nobis. Clandestinum matrimonium cõtrahentes, non compelluntur se habere pro coniugibus, si tñ ambo cõfitentur, matrimo. recipitur, & publicatur ab ecclesia. h. d. Diuidit in duas partes, fm quod duo dicta ponit. secundum ibi, verum. Nota ibi, ita occulte. q matri. dr clandestinum, de quo potest apparere probatio. Alijs etiam modis dr clandestinum, vt j. ca. seq. 1 †Nota ibi, ab ecclesia. q ecclesia nõ iudicat de occultis. facit tex. in c. erubescãt. 32. di. qd̃ est verum quo ad sententiã hois, sed sñia legis vel canonis bene iudicat de occultis, & cõ ponit occulta crimina, gl. est in cle. j. ver. verum. in ver. eoipso incurrant. de hære. Nota ibi, compellendi. q matri. clandestine cõtum impedit quo ad executionem pp incertitudinem, nec dicit tex. q non valeat, imo in ver. se. dum dicit, q recipitur ab ecclesia sola confessione partium, probat q tñ vinculum fuit clandestinum. Nota ibi, hoc voluerit publicare. q licet pro honestate ecclesia requirat publicari debere matri. anteq̃ cõhatur, vt videbimus in c. se. tñ si nõ fuerit publicatum, põt post cõtum publicari. & sic videtis, quod nõ est pro substantia matrimonii publicatio, nam si esset pro substãtia, dẽret interuenire in actu, c. detrahe. j. q. j. †Not. ibi, ab ecclesia 2 recipienda sunt. q matrimonia clandestina debent postea publicari, si partes illa confiteantur, quia satis est, q adest vinculum. & intelligunt Doc. q hæc publicatio debet fieri coram epõ, vel ẽt 3 coram multis personis. de qua forma videbimus in c. seq. †Nota ibi, tanquam a prin. q publicatio subsequens matri. clandestinũ operatur perinde, ac si a prin. fuisset publicatum, & ideo filij ex retro nati redduntur legitimi. etiam faciunt quæ videbimus in c. quod nobis. j. qui fi. sint leg. imo plus voluit Car. q si cõtũ est matri. clandestinum, & postea cõtum sit publicum cum alia & solẽne, deinde partes confiteantur matrimo. illud clandestinum debebit publicari, vt hic, & hoc tanq̃ publicum præfertur secundo publico, alias regulariter fm publicum præfertur primo clandestino, put hic cõiter Doct. Sed hoc dictum redditur mihi dubiũ: primo, quia coniugum non potest nocere matrimo. cõto vt dissoluatur, c. super eo. j. de eo qui dux. in ma. quam pol. per adul. ergo cum sit cõtum publicum matri. de quo constat confessio mariti & alterius mulieris confitentium, q ante hoc publicum, clandestine cõxerant, præiudicaret publico matr. qd̃ non est dicendũ, alias daretur via recedendi a matrimonio publico per fictas confessiones & falsas. Et hoc sensit idem Card. dum alternatiue ponit dictum, q dixi, & istud, q confessio non præiudicet. Præterea nunquã lex retrotrahit suas fictiones in præiudicium tertij, uel actus medio tẽpore celebrati. notat Bar. in l. indebitũ. §. j. ff. rem ra. ha. faciunt nota. in l. si partẽ. ff. queãdmodum seruitus amittat. Sed ita est, q matrimonium clandestinum, postea publicum, uere non fuit a principio publicum, sed fingitur, ut hoc text. ergo ista fictio non debet operari in prẹiudicium matrimonij publici medio tpe cõti, sed rr matrimonium publicum præfertur clandestino: ergo hoc matrimonium secundo loco cõtum publice q̃ prẹfertur primo clandestino post hoc fm publicato. & faciunt q uidebimus in uersi. rationabilis. Gl. in uer. compellendi. dũ uult q clandestina matrimonia sunt stupra, dicite ut dixi in rubrica, quia

quia dictum eſt ad deteſtationē clādeſtinorũ matrimoniorũ,non
4 quia in veritate ita ſit.†Gl. in verbo,rationabilis.in fine.vult gl.ꝙ
publicatio matrimonij clandeſtini confeſſati impediat per affini
tatem,vel aliud matrimonium:& ideo dicũt hic Doct.ꝙ ſi vir &
mulier confiteantur clandeſtinum matrimo. ſed confiteatur vir
prius cum affine mulieris ſe coniunxiſſe carnaliter, ꝙ iſto caſu
videtur, ꝙ impediatur matrimo.ex quo conſtat de affinitate. ita
Pet.& Abbas antiquus.Nec obſtat capi.ſuper eo.j.de eo qui du-
xit in matri.quia habet locum in matrimo. publico, non autem
clandeſtino. & pro iſta opi.facit, nam ſicut credimus cõfeſſioni
mariti,& de hoc matrimo.clandeſtino, ergo ita debemus crede
re de copula cum affine conſummata,nam pro parte non debe-
mus acceptare confeſſionem pro parte non, capi.bone.el 2.s̃.de
poſtula.præla.cap.ex ꝑte decani. & ibi Domi.Anto.s̃.de reſcrip.
tñ cõmunis opi.eſt in ↄ̃rium,nam ex cõfeſſione vnius mariti con
ſtat de mr̃imo.& ideo debet publicari vt hic. nec cõfeſſio affini-
tatis nocet primo,quia magis ſtamus confeſſioni ꝓ matrimonio
q̃ ↄ matrimo.c.duo pueri.vbi dictum eſt,s̃.tit.j.& dicere ꝙ decre.
ſuper eo.loquit in matrimo.publico, eſt diuinare. Præterea iſtæ
ſunt duæ cõfeſſiones, quas fecit maritus,vna de matrimo.& alte
ra de copula cum affine,& penitus diuerſę: ergo vna poteſt acce
ptari & alia non, vt volunt cõiter ſcriben.in dicto cap. bonæ. &
Domi.Ant.in dicto ca.ex parte.& Bald.i l. Aurelius.§.idem q̃ſijt.
ff.de libe. lega.& Bald.in l.vnica.C.de confeſſis. & tollitur moti
uum ↄ̃rium.Et quatenus dicit gl.vlti.ꝙ aliud matri.impediat pu-
blicationem clandeſtini matrimo. Quærit hic Vincen. nunquid
ſi de matrimo.clandeſtino conſtet per confeſſionem, famam,&
vnum teſtē: de alio autem conſtet, quia publicè eſt contractum
in facie eccle.& duo teſtes deponũt de illo:quod iſtorum p̃ferat?
a Et voluit ꝙ præferatur publicum.[a] immo plus, & ſequitur Gaſp.
Cal.dicit,ꝙ ſi ſolum per duos teſtes probetur,licèt nõ fuerit ↄctũ
in facie eccle.tamen quia eſt magis publicum & certum q̃ illud,
quod eſt ↄctum clã, & ꝓbatur per vnum teſtē ſolum & famã cũ
confeſſione partium, præualebit hoc probatum per duos teſtes,
& tranſit D.Ant.Car.hic tenet ↄ̃rium: mouetur, quia fama cum
vno teſte probat,c.j.s̃.de app.c.veniens.el j.& ibi no.s̃.de teſt.ſed
ita eſt, ꝙ hic interuenit probatio famæ & vnius teſtis:ergo pro-
batio duorum teſtium non debebit p̃ferri. Panor.hic tenet cum
Vincen. & alijs.Nec obſtat motiuũ Car.quia negari non poteſt,
ꝙ licèt fama faciat ſimplicē ꝓbationē, fortior ſit probatio vnius
b teſtis & magis certa; [b] & ita duorum teſtium probatio p̃feretur
probationi vnius teſtis cum fama.& ideo infert,cum queſtio iſta
ꝓcedat, etiam ſi matri.quod ꝓbatur per teſtē & famam,fuit pri-
mo ↄctum, ꝙ vbi agitur poſſeſſorio retinendæ, licèt regulariter
ꝓbãs de antiquiori poſſeſſione vel antiqori tit. debeat preferri,
c.licèt cauſam.s̃.de prob.l.ſi duo.in prin. ff.vti poſ.& ibi Bar.ꝙ ſi
vnus probaret ti.ꝑ teſtem & famam primo quæſitum,alius ꝓba
ret tit.ſecundo loco quæſitum ꝑ duos teſtes, præferetur iſte,qui
probat per duos teſtes.nam ſi hoc habet locum in matri.vbi tra-
ctatur de grauiori periculo,q̃to magis in temporalibus. & hanc
partem tenuit Hoſtien.in ſumma eo.ti.§.verum clandeſtina ma
tri. vbi facit gñalem regulam,ꝙ ſemper mr̃imo. publicũ p̃fertur
clandeſtino vel tali, quod non poteſt ꝓbari ꝑ veras ꝓbationes.
& ideo concludit,ꝑut hic Doc.cõiter, ꝙ ſola confeſſio de matri.
clandeſtino nihil operabitur ↄ matri.publicum,etiã ſecũdo loco
cum alia ↄctũ.Vnde in verſi. ſequenti infert ad quæſtionē.pone,
maritus qui contraxit matri.cũ Berta,cum alia prius ↄtraxit, ſed
non poteſt hoc aliter ꝓbare: quo caſu ferē ſñia pro matri. publi-
co cum Berta:moritur Berta,vult iſte accipere aliã vxorē, nondũ
tñ mortua illa,cum qua dixerat ſe ↄxiſſe,& petit ab ep̃o vt denũ-
ciet publice,ꝙ talis eſt ↄcturus,ſi q̃s vult opponere,veniat, iuxta
formam c.ſequētis:q̃d fiendum, dubium naſcitur:quia confeſſio
ſua licet non ꝓbet ↄ matri. publicum cum Berta,tñ probat ↄtra
ſe:vñ vr̃ ꝙ non debet ep̃s ꝓponere hoc edictum,nec dare licētiã
iſti ↄhēdi cum alia. Ex aduerſo adducitur,quia ex quo hic confeſ
ſio ipſius ſolius non ꝓbat matri.c.j.s̃.e.quia debet probare, nec
eccleſia habet hoc ꝑ matri.§.his ita.30.q.5.non eſt huic neganda
licētia nubēdi,cum melius ſit nubere q̃ vri, c.nuptiarum bonũ.
c.nuptiæ.27.q.2.Tamen determinat quod erit relinquendum cõ
ſcientiæ ſuæ,c.mulieri.vbi tex.s̃.de iureiur.Et ideo epiſcopus di-
cet,cum petas licentiam a nobis & edictum,& melius ſit nube-
re quam vri ſm apoſtolum,nõ poſſumus tibi negare iure ita co-
gente,verum aduertas,quia cõfeſſus es hr̃e aliam vxorem, vnde
in hoc conſcientiæ tuæ relinquimus. & ſic nec dabit licentiam
ↄhendi caſu,quo confeſſio vera ſit,nec negabit edictum.Sed q̃d
ſi vnus coram iudice eccleſiaſtico confeſſus eſt matrimoniũ,co-
ram autem ſeculari iudice conuentus forte ad pœnam quis, ſtat
ſtatutũ in ciuitate,quod ↄhens ſponſalia non adhibitis 7.teſti-
bus,puniatur,negat ſe ↄxiſſe matri.an poterit negare,an conuin
cetur ex confeſſione facta coram eccleſiaſtico.Et Gaſp. Cald.vo
luit,ꝙ negare poterit,per ea quæ habentur in regula,nullus plu-
rib.de reg.iu.lib.6.Car.hic & bene reprehendit hoc,quia eſt cõ-
tra ea,quæ hñr in c.per tuas.s̃.de teſt.in c.per inquiſitionem.s̃.de
elec.per Inn.& cõiter in c.at ſi clerici.in prin.s̃.de iudi.vbi cõfeſ-
ſus extraiudicialiter cogit̄ in ea perſeuerare in iudicio. Et faciũt
quæ hñr in l.magiſtratib.ff.de iuriſ.om.iud.per Ange. imo geſta
in foro eccleſię non dēnt repudiari in ſeculari,c.fi.s̃.de exce.li.6.
Nec ob.no.in regula,nullus plurib. quia licet permiſſum ſit reo
in genere defenſionem variare, tñ non eſt licitum cum menda-
cio hoc facere.gl.eſt,quę reprehendit aduocatos hic inſtruentes
partes,in c.j.de confeſ.lib.6.& facit gl.no.in c.cupientes.in prin
ci.in ver.malignantium.de ele.lib.6.quæ vult,ꝙ licet ↄ malignã-
tes licitum ſit malignare,non tñ vbi mendacia. & facit quod no
tat Inno.in c.olim cauſam.j.de reſt.ſpo.& ibi cõiter no.vbi vult,
ꝙ licet permiſſum ſit mihi,dummodo fiat ſine ſcandalo,qñ non
ꝑoſſunt aliter iuſtitiam cõſequi ab aduerſario,de bonis ſuis ſub-
trahere vſque ad quantitatem debiti mei,quia & videmus,ꝙ lici
tum eſt vſuras ab inimico,intelligite fideli,vel a tali, a quo non
poſſumus ius conſequi extorquere, vt eſt gl.no.in c.ab inimico.
14.q.4.de cuius veritate in cle.j.de vſur.per Car. tamē cum men-
dacio non eſt licitum mihi meum conſequi ab aduerſario.ita In
5 no.in d.c.olim.& ibi alij,Pan.in c.j.s̃.quod me.cau.†Sed pulchra
reſtat q.nunquid valeat illud ſtatutum laicorum puniens matri-
mo.ↄhentem ſine 7.teſtib.& licet Gaſ.Cald.dixerit ꝙ ſic,quia ve
nit ad coadiuuandum ius canonicum,quod clandeſtina matri-
monia prohibet,& ideo debet valere,ca.ſi in adiutorium.in arg.
10.diſt.tamen Car.hic tenet ↄ̃rium, quia matrimo. eſt quid ſpiri-
tuale,quod nõ ſubijciat legi laicorum,vt vidimus in c.j.s̃.ti.2.prę
terea hoc ſtatutum recedit a ſolennitate iuris gētium & diuini,
c quia in ore duorum vel trium ſtat omne verbum, [c] c.cum eſſes.
s̃.de teſta.c.in omni.s̃.de teſt.ergo nõ debet valere. & facit quod
in ſimili voluit idem Card.in c.Gema.s̃.de ſponſa. 9.q. vbi dicit,
ꝙ ſtatutum laicorum diſponens vt filius non ↄhat ſine conſenſu
6 patris,non valeat.faciunt quę vidimus in d.c.j.s̃.de ſponſa. Gl.in
verbo,a princ.in fi.habetis ex gl.ꝙ matrimonium clandeſtinum
non eſt nullum quo ad Deum,ſed valet, quo autem ad eccle.ra-
tione incertitudinis non valet,ſed ſuperueniente certitudine,&
credulitate valet ex retro, ideſt perinde ac ſi a prin.fuiſſet publi-
cum.& ita voluit Hoſt.in ſumma eo.titu.§.vtrum clandeſtina.in
prin.& volunt hic Doc.& vidimus s̃.in rubrica.

ADDITIONES.

a ¶Præferatur publicum. Adde,ꝙ idem tenet d.Soci.in ſuo conſi.270.incip. Con
ſideratis h's.ver.iſta concluſio probatur.circa prin.in 2.parte,char.182.

b ¶Et magis certa. Vt etiam per d.Soci.in d.conſi.& loco ſupra allega. circa me-
dium d.verſic.

c ¶Omne verbum.adde Io. 8.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum non eſt deferendum ad tollendum clandeſtinitatem in ſupple-
mentum probationis.*
2 *Sacerdos habet poteſtatem citandi etiam die feriato quo ad ea, quæ de neceſſi
tate requiruntur ad expeditionem fori pœnitentialis.*
3 *Filij ex clandeſtino vel interdicto matrimonio,quando reperitur ſubeſſe im-
pedimentum conſanguinitatis,dicuntur illegitimi.*
4 *Matrimonium quibus modis dicatur clandeſtinum.*
5 *Diſpoſitio huius c.an habeat locum etiam in ſponſalibus de futuro.*
6 *Diſpoſitio huius c.habet locum in inferioribus clericis quo ad pœnam intereſ
ſentis clandeſtinis matrimonijs.*
7 *Edicta huiuſmodi publicationis in quibus,& quot locis debeant proponi.*
8 *Pœna impoſita ſacerdoti non prohibenti matrimonium, quomodo intelligi-
tur impoſita.*
9 *Matrimonium an excuſetur,ſi mulier contraxit publice cum Titio,qui repe-
ritur habere aliam vxorem.*
10 *Diſpoſitio huius c.habet locum in exemptis,ſi delinquunt in loco non exēpto.*
11 *Suſpenſio ab officio, de qua in hoc capitu.regulariter inducit ſuſpenſionem a
beneficio.*
Et iſta ſuſpenſio ex cauſa poterit augeri & minui.
12 *Legatus an poſſit reſeruare abſolutiones ſine conſenſu presbyterorum pro-
uincialium.*
Epiſcopo quandoque plus permittitur,quam legato,& quare.

CAP III.

Vm inhibitio. Cum matrimonia ſunt ↄhen-
da,debet in eccle.edictum ꝓ-
poni aſſignato termino, infra quem qui voluerit ↄdi-
cere,opponat, & ſi probabilis cõiectura fuerit de im-
pedimento,impediatur matrimo.donec de eo cognoſcatur.& ſi
nemo opponat,imo etiam aliquo opponēte,iudex tñ ex officio
ipſe inquirit de impedimentis.Et ver.ſi quis vero.hoc dicit, ſi in
gradu

gradu prohibito matrim. clandeſtino ꝯhatur, vel ꝙ interdictum, de quo s.etiam per ignorantes impedimentum ꝯctum fuerit, filij ex illo matrimonio nati non ſunt legitimi.idem ſi ambo parentes ſciunt impedimentum, licèt in conſpectu eccle. contrahant. Et ver.ſane.h.d. Sacerdos, qui cōtempſit prohibere matrimonia interdicta,& quilibet clericus etiam regularis, qui talibus matrimonijs interfuerit,per triennium a beneficijs ſuſpenditur, & ſi culpa exigerit,grauius punitur, & ꝯhentes matrimonia clandeſtina etiam licita puniuntur:idem in calūnioſe denunciantibus. h.d.vſq; ad finem.Diuiditur in duas partes principales.In prima ponit quę attinent ad probationem clandeſtini matrimonij. In ſecunda quæ eſt ibi,ſi q̄s.quæ attinent ad pęnam. Rurſus prima pars ſubdiuiditur in quatuor particulas.In prima prohibet clandeſtina matrimonia.In ſecunda quæ eſt ibi,quare ſpeciale. quorundam ponit modum euitandi clandeſtinitatē.In tertia quæ eſt ibi,& ipſi presbyteri.ponit,ꝙ ex officio iudicis debent de impedimentis inquirere.In quarta quæ eſt ibi, cum autem . ponit q̄d iuris,vbi opponitur impedimentum. Rurſus ſecunda principalis ſubdiuidit̄ in quatuor particulas. In prima punit ꝯhentes interdicta matrimo. vel etiam clandeſtina vno modo, ſ. quo ad filios.In ſecunda quæ eſt ibi,ſane ſi parochianus.punit ſacerdotes negligentes prohibere matrimonia prohibita,& quoſlibet clericos iſtis interuenientes.In tertia quę eſt ibi, ſed his qui taliter. punit ꝯhentes licita,ſed clandeſtina matrimo. In quarta quę eſt ibi,ſi q̄s autem.punit denunciantes malitioſe. Nota ibi,in trib. gradibus,ꝙ ꝓhibitio matrimonij proueniens ex conſanguinitate vel affini.eſt hodie ſublata in trib. vltimis gradib. Olim enim erat prohibitio vſq; ad ſeptimū gradū: hodie reſtricta eſt vſq; ad

a quartum incluſiue, [a] de quo videbimus in c.non debet.j̄.de conſan.& affi.Nota ibi,diſtincte obſeruari. ꝙ vno de duobus ſubla-

1 to reliquum vr̄ reſtare firmum.facit c.nonne.de preſump.†Nota ibi,ſacerdos. ꝙ ſponſalia ꝯcta pręſente vno ſacerdote non deſinunt eſſe clandeſtina.& ideo habetis hic caſum, ꝙ in matrimonio non eſt deferendum iuramentum in ſupplemētum ꝓbationis,etiam ſi ſit vnus teſtis omni exceptione maior ꝓductus: nã hic vnus ſacerdos ſciebat matrimo.quia interfuerat,& tamē Papa diſcernit ꝙ per hoc non deſinit eſſe clandeſtinum:immo punit ſacerdotem qui intereſt. Si poſſet deferri ſacramentum, matrimonium eſſet ꝓbatum,& veniret publicandum, vnde non reſtaret clandeſtinum,c.ꝓxime ꝓcedenti. ergo probat iſte tex. nō eſſe deferendum ſacrm̄ ad tollendum clandeſtinitatem in ſupplementum ꝓbationis.& ita vult Hoſtien.in ſumma,eo.titu.§.2. verſ.igitur.iuncto ver.ſed nunquid ſacrm̄. & faciunt quæ hn̄r in c.fi.ſ.de iureiuran.Nota ibi,ꝓſumat.ꝙ prohibetur ſacerdos intereſſe matri.clandeſtinis,q̄n præſumptuoſe intereſt,& ſic ſcienter & in contemptum.& ideo ſi ob neceſſitatem intereſſet, non puniretur,puta quia iuuenis cum puella clam ꝯxerit, & non vult fateri, & poſtea puella ducit ſacerdotem, vt fit, poſt cortinam vel oſtium,vt audiat iſtum confitentem & dicētem, ꝙ vult ꝙ ſit ſua vxor,iſto caſu non dr̄ pręſumptuoſe interueniſſe,& ideo excuſabitur a pęna.Ita eſt de mente ſcribentium, dum ponderant verbum,pręſumat.facit ca.illud.de maio.& obe. Nota ibi,ꝓdeceſſorum noſtrorum. ꝙ ſucceſſor debet ſeruare facta ꝓdeceſſoris. de quo in c.fi.j̄.ne prelati vices ſuas.& facit quod no.Bal.in aucten. q̄buſcūq;.C.de ſacroſan.eccl.Nota ibi,ſpecialem.ꝙ cum ſpecialis ꝯſuetudo ſolum liget particulariter in loco ſuo,l.3.§.Diuus.ſecundum vnum intellectum.ff.de ſepul.viol.c.cum olim.ſ.de cōſue. vt talis ꝯſuetudo faciat ius cōe oībus,deber in conſtitutione reduci.& ſic habetis, ꝙ conſtitutio continens idem quod cōſuetudo particularis,dicitur tñ ius ſcriptū,vt patet ex tex.ibi, ſtatuimus.quod eſt noui iuris ꝓmulgatorium,iuxta no.per gl.& Docto.in cle.fi.de reſcri.in cle.j.de offi.vica. & ideo hic Papa prorogando dixit ſe de nouo ſtatuere.& faciunt quæ hn̄r in ca.cum dilectus.ſ.de conſue.in c.j.in gl.in verbo,naſcatur. ſ.de conſti.lib.

2 6.& in proemio cle.in gl.in verbo,de cętero. †No.ibi,presbyteros.ꝙ presbyteri parochiales habent peteſtatem citandi,nam ꝓpoſitio iſta publici edicti habet vim citationis generalis,cle.j.de iudi.c.fi.de elect.lib.6.aucten.ſi oẽs.C.ſi vt ſe ab hære. abſtineāt. & tñ competit ſacerdotib. vt hic,poteſtas ꝓponendi edictum generale.& ſic habetis, ꝙ cū citare ſit iuriſdictionis,3.q.3.§.ſpaciū. & contentioſe, q̄a exercetur in inuitū,l.inter ſtipulantē.§.j.ff.de ver.obli.ca.nullus.ſ.de præſum.no.in l.fi.ff.de iuriſdi.om.iudi.habetis ergo hic caſum,ꝙ ſacerdos habet in aliquo iuriſdictionē fori contentioſi.quod vr̄ ꝯ no.in c.ſi ſacerdos.ſ.de offi. ordi. vbi dr̄, ꝙ licet habeat iuriſdõnem fori pœnitentialis ſacerdos,nō tñ habet fori contentio.& dicite ex mente Gaſ.Cal.ꝙ hic iſtud edictū proponebat̄ potius ad bonum animę,& ſic pro foro penitentiali, q̄ proponeretur ꝓ bono temporali vel fori iudicials. & ideo dixit, ꝙ poterit hoc edictum ꝓponi die feriato:& iſta informatio de impedimento poterit capi ſine forma iudicij & die feriato.& faciunt quæ no.gl.in l.2.§.dies.ff.q̄s ordo in bonorū poſſeſſione ſeruet̄.no.Ioannes And.& canoniſtę cōiter in c.fi.ſ.de feſtis.Bar.in l.actus legitimi.de re iudi. & facit tex. in l.oēs dies ferijs.Bar.in l.actus legitimi.de re iudi. & facit tex. in l.oēs dies feſtos.& l.fi.ibi, vox horrida ꝓconis. C.de ferijs. nam ſi fit ad forū pœnitentiale, non dicitur vox ꝓtoris horrida. & voluit Fede.de Senis in conſi.ſuo 12. quod incipit, An ſn̄ia excom. & ſic habetis,ꝙ quo ad ea quę de neceſſitate requirunt̄ ad expeditionē fori penitentialis,ſacerdos habet poteſtatem citãdi, & plus ſm̄ Gaſ. etiam die feriato. No.ibi,publice ꝓponat̄. ꝙ edictum iſtud quo ad propoſitionem ſuam duas qualitates requirit,ſcilicet, ꝙ in ecclē.item ꝙ publice proponatur.vnde dicitur, ꝙ vnum non ſufficeret ſine alio.de quo ĩ in quæſtionib. Nota ibi,cōcedebti. ꝙ terminus huius edicti proponendi non eſt a iure determinatus,ſed relinquit̄ ſm̄ Doc.hoc arbi.iudi.c.de cauſis.ſ.de officio deleg. & facit,quia rr̄ tempus dilationum eſt arbitrarium iudici, ca.j.ſ.de dila.Nota ibi,& ipſe presbyter. ꝙ in matrimonialibus non ſolū debet iudex ꝑ viam edicti vocare ad ſe volentes opponere matri.ſed & dēt ex officio inquirere de impedimentis. facit tex. in c.cum in tua.ſ.de ſponſa.Nota ibi,cum autem apparuerit. quod apparente ꝯdictore & ſic ꝓbabili coniectura de impedimento, ꝙ iſto caſu dēt interdici matrimo.donec de impedimentis fuerit cognitum.& dr̄ probabilis coniectura,ſi opponēs apparuerit. & facit quod voluit Bal.in l.iudicia. C.de rei ven.vbi dixit,ꝙ ſi quis audiuit a tēpore ſuo, ꝙ erat homo bonę eſtimationis, qui emit talem rem,quod ex hoc vr̄ conſtitui in bona fide,quia habet probabilē opi.quod res ſit ſua.faciunt quæ no.glo.in l.Titio fundus. ff.de condi.& de. & Bar.in l.non ſolum. §.morte.in proteſtatione certificatoria.ff.de oper.no.nun.facit tex.in l.j.§.fi. ff.q̄n actio

3 de pecul.eſt annalis.& ibi Bald. †Nota ibi,illegitima cenſetur.ꝙ filij nati ex clandeſtino vel interdicto matri. q̄n reperitur ſubeſſe impedimentum conſanguinitatis, dicuntur illegitimi,nec ex-

b cuſantur per ignorantiam parentum, [a] quia videtur affectata, ex quo non publicauerunt matri.faciunt no.in c.2.de conſti.lib. 6.in l.fi.ff.de decre.ab or.fa. Nota ibi, impedimentum ſcientes. ꝙ publicatio matr.q̄n ſubeſt impedimentum,non habet inducere legitimationem filiorum,q̄n parentes ſcienter contraxerunt. Nota ibi,aut quilibet etiam regularis.a ꝯrio ſenſu,ꝙ etiam regulares poſſunt intereſſe nuptijs, dummodo non ſint clandeſtinę. Nota ibi,ſed iſti taliter.ꝙ ꝯhentes clandeſtina matrimonia, etiã ſi non ſubſit aliud impedimentum,debent tamē puniri pena arbitraria. Nota vl.quod denuncians impedimentum calumnioſe

4 venit puniendus.†Gl.in verbo,clandeſtine. in fi. habetis in glo. tres modos clãdeſtini matrimonij.Primus,q̄n clam, i.nullo teſte adhibito.& hoc modo intelligit̄ tex.in c.j.ſm̄ intellectum Hoſt. in c.2.in j.rñ.ſ.eo.Secundo modo dicitur clandeſtinum, quia ſine antiqua ſolennitate. de quo in ca.aliter.30.q.5. Tertio dr̄ clandeſtinum, quia non premiſſis edictis,de quibus hoc ꝯtum fuit. Hoſt.& Doc.addunt alios modos. Quarto ergo, quando alligatus ſemel vni,ꝯhit cum alia, non habita licentia recedendi a prima,quia non debuit propria autoritate recedere,c.ex literis.j̄.de diuor.Quinto,q̄n impuberes,vel alter impubes nubunt ſine licētia ſuperioris,c.2.ſ.ti.j. Sexto,q̄n ꝯ interdictum ꝯhitur, ſiue expreſſum & particulare,c.tua nos.j̄.tit.j.c.ad diſſoluendum.ſ.tit.j.ſiue expreſſum & gernerale,c.j.j̄.de ma.ꝯc. cōtra inter.ec.ſiue tacitū, puta per litis pendentiam inductum, c.laudabilē. ſ. vt li.pen. Septimo,q̄n in vouentibus:quia ſi ꝯhunt ꝯ votū, clandeſtinum dicitur matri.toto ti.j̄.qui cleri.vel vo.Octauo ſi ꝯhant ꝯ prohibitionem factam denunciato impedimento,vt hic in quarta particula primæ partis tex.Gl.in ver.qui voluerint.ibi,30.q.6.c.j.gl.bene loquitur,quod iſta eſt quaſi popularis actio:& iō dicit Vinc.ꝙ iudicio agitato cum vno ſuper impedimento, alius excluditur ſicut in populari actione,quaſi præuentus, niſi de colluſione conſtiterit,l.3.ff.de preua.l.eum qui.§.in popularibus.ff.de iureiur.& ibi hr̄,& cōiter approbatur.Nec ob.ſi dicatur, ſn̄ia matrimonialis non tranſit vnquam in rem iudi.c.tenor,lator, & conſanguinei.ſ.

ADDITIONES.

a Incluſiue.De hoc vide etiam Bal.& no.in l.affinitatis.C.communia de ſucceſ.& Spe.de conſan.& affi.Hoſt.Hu.& Doc.& Pe.de Peruſio in c.gaudemus. de diuor.& gl.& Doc.in c.literas.de reſt.ſpo.Leui.c.18.

b Per ignorantiam parentum.Adde tamen, ꝙ filius reputatur legitimus ſecundū Do.Soci conſi.32.incip.Ex his quæ ſuperius.verſi.& pro hoc etiam. in prima parte,char.65.etiam ſi natus ſit ex non legitimo matrimonio, dummodo matrimonium reputaretur legitimum.Sed quid,an tale matrimonium inter cōiunctos ignoranter contractum valeat, & proſit quo ad legitimationem filiorum.reſponde quod ſic.l qua in prouincia.§.fi.ff.de ritu nup.& in l.fi.cum gl. de condi.ſine cau.& ibi plene per Bar.in vlt.col.

nei. s̄.de re iudic. si sententia non excludit ipsum, contra quem
est lata, quin postea audiatur: ergo multominus excludet tertiū,
qui alio excluso vult ipse venire. Soluunt Doct. ꝙ illud procedit
quo ad ipsos principaliter ɔ̄hentes: quia sententa non potest fa-
cere, quin versentur in pctō, nam quos Deus coniunxit, homo
non separet. & ideo sententia lata ɔ̄ matri. nō trāsit in rē iudi. itē
hō nō potest dispensare inferior a Papa, vt in gradu ꝓhibito va-
leat matri. nec Papa in gradu diuina lege prohibito, c. literas. s̄.
de resti. spol. & ibi no. nec ferendo sententiam in dubio videtur
dispensare. & ideo sententia lata pro matri. subsistente impedi-
mento non possit transire in rē iud. quia cohabitarent cum pec-
cato. Nos loquimur quo ad tertium, in quo non imminet tantum
periculum, quin per sn̄iam ab eo liberetur. nā tenetur denuncia
re, vt dicit glo. ad fi. vt impediat pctm̄ committendū, vel etiam vt
de cōmisso fiat emēdatio, sed postq̄ videt, ꝙ alius denūciauit, &
sn̄ia sine collusione est lata in fauorem mat. habuit iustam cau-
sam dubitādi ne denunciaret, & ideo dēt excusari a pctō: ergo ꝙ
sententia quo ad tertios, q̄ volunt denūciare, est potētior q̄ quo
ad ipsas partes. D. Anto. licet det prædictam sol. cum alijs tamen
dubitat, quia negari non potest, ꝙ hic denunciatio fiat ad finem
animæ saluandę. ergo nec obstante ꝙ vnus sit exclusus, quia in
sententia succubuit. si ego cōfido me posse probare impedimē-
tum, non subest aliqua rō, quare pro liberatione animę proxi-
mi non debent admitti. & ideo dicit posse teneri, ꝙ viro excluso
denunciando per sententiam alius admittatur. & sic spāle ꝓpter
salutem animarum. quod no. pro limitatione eorum, q̄ dicuntur
5 de populari actione. †In fi. gl. gl. bn̄ loquitur, sed pro declaratiōe
huius partis tex. quia tex. loquitur de ma. quæro, nūquid habeat
locum etiam in sponsalibus de futuro. & soluunt Io. An. & post
eum alij, ꝙ sic, prohibitionis respectu, sed non respectu pęnę, q̄a
idētitate rōnis bn̄ extendet̄ ista ꝓhibitio ꝓhibito vno, i. mat. pro
hibetur aliud, i. sponsalia, per quod ad aliud peruenitur, l. oratio.
ff. de sponsa. tn̄ quo ad pęnam non fiet extensio, quia minor pę-
na imponetur ɔ̄henti clandestina sponsalia, quam clandestinum
matri. & facit pro ista opinione gl. singularis in cle. vnica. de cō-
san. & affi. quæ vult, ꝙ pęnæ appositæ per illam cle. ɔ̄hentibus in
gradu prohibito matr. non habet locū in sponsalibus. Et faciunt
ad prædicta nota. per Ioan. An. in c. dispendia. de rescri. lib. 6. c. fi.
de ele. lib. 6. & ibi Gemi. & gl. in l. venia. C. de in ius vo. sed quo
ad ipsos ɔ̄hentes non videtur ꝙ Doc. debuerint facere istam dif-
ferentiam, nam aut volumus ɔsiderare pęnam clādestini matri.
q̄ imponitur quo ad personam eius q̄ ɔ̄hit, & tunc illa est arbi-
traria, vn̄ pōt habere locum in sponsalibus, quia in informando
arbitrio suo, cui dubiū, ꝙ iudex debebit minorē pęnā imponere
ɔ̄henti sponsalia de futuro, etiam quia multa possunt euenire, ꝙ
non erit matri. q̄ ɔ̄henti matrimoniū, sicut minorem pęnā dēbit
arbitrari ɔ̄hentibus matri. nō consummmata copula, q̄ consum
mantib. copulam. aut ɔsideramus pęnā, q̄ imponit̄ quo ad ꝑsonā
filiorū, vt filij non sint legitimi, & tūc ista habebit locū in spōsa-
lib. de futuro, si nati sunt filij post spōsalia & cōcepti, q̄a ꝑ copu
lā sunt effecta matr. de pn̄ti, & oīa, quæ dicūtur de matri. habent
locū in sponsalib. confirmatis de futuro ɔsummata copula, vt vi
dimus in c. is q̄ fidem. vnde quo ad pœnam, q̄ imponit ɔ̄hēti, nō
pōt ꝓcedere hec distinctio. nec est necessaria quā faciūt Doc. sed
ꝓcedet quo ad pęnā, q̄ imponit sacerdoti rłari, q̄ ɔtēnit, vel q̄ in-
terest ɔ̄ hanc constitutionem clandestinis nuptijs, vt in ver. sane.
6 †Secūdo quærit̄, quia dr̄ in tex. ne quis sacerdos intersit clādesti-
nis mr̄imonijs. & ꝓprie sacerdos differt ab alijs clericis minoris
ordinis, vt probatur in c. fi. iūcto j. s̄. de postulan. nunq̄d habebit
locū iste tex. in inferoribus clericis. Et Inno. concludit, & post eū
alij, ꝙ sic, identitate rationis. & faciūt quæ habēt̄ur in c. 2. s̄. de co-
ha. cle. & muli. in c. j. s̄. de pigno. quia lato sumpto vocabulo cle-
rici inferiores cōtinent̄ sub noīe sacerdotis. quod intelligerē ve-
rū in tex. nr̄o quo ad pęnā interessentis clādestinis matri. Secus
quo ad pęnā nō ꝓhibētis, q̄a illa solū dirigitur ad sacerdotes pa-
rochianos: & ꝓprie parochialis sacerdos dēt esse p̄sbyter, non
inferior clericus, c. cū in cūctis. §. inferior. s̄. de ele. c. licet canō. de
elect. li. 6. Et indistincte hæc pęna interueniētis clādestino matr.
imponit̄ tā clerico rłari q̄ seculari, vt hic tex. in ver. sane. Sed nū-
q̄d hēbit hæc probatio locum in laicis. & cōcludūt Doc. identi-
tate rōnis ꝙ sic, per ea quæ hn̄r in c. quā te. de sen. excō. in c. j. s̄. de
offi. dele. in c. nouit. de iud. quia etiam laici nō solū nō dēnt soue
re ꝓximum in peccato, sed etiā denunciare & obuiare, nō tamē
extēdet̄ pęna, tū q̄a pęnę sunt restringendę, regula in pęnis. tum
q̄a pœna hęc imposita interuenienti est pœna suspensionis ab
7 officio, quæ nō est ꝓportionabilis laico, q̄ non hēt aliquod offi-
ciū spirituale. †Tertio, q̄a in tex. dr̄, in ecclesijs. quęrit Inno. hic, an
sufficiat quod fiat publicatio in vna eccle. an vero debet fieri in
plurib. & ex pluralitate istius verbi, ecclesijs. arguit quod debet
fieri in pluribus, & sic per oēs ecclesias ciuitatis vel loci, vel sal-
tem per tot ecclesias, ꝙ verisimiliter scitur ꝙ peruenerit in noti-
tiam omnium de loco: nam cum hic tractetur de periculo pecca
ti, ne ɔ̄hantur illicita matr. & de legitimatione prolis, cautius est
agendum q̄ in alijs, vbi requiritur publicatio, c. cū in tua. ĵ. q̄ ma
tri. accus. pos. & facit in argumentum vulgare ca. vbi periculum.
in prin. de ele. lib. 6. ca. quiescamus. 42. dist. Host. hic tenet ꝙ satis
est, ꝙ fiat in vna ecclesia, & eius opi. dicunt Doct. æquiorem. vel
etiam fiat in quolibet alio loco, dummodo perueniat vel perue-
nire possit verisimiliter ad notitiam hoīum. Mouetur, attenta ra
tione finali tex. nam propterea hic fit ista publicatio, ne illicita
matrimonia ɔ̄hantur, & si quis vult opponere opponat, ergo sa-
tis est ꝙ publice hoc edictum sit propositum, cum tunc censeat̄
peruenisse in notitiam hoīum. & facit in simili tex. in c. j. s̄. de po
stula. præl. ibi, publice promulgatur. & ibi, solenniter ac publice
promulgauerit. vbi tex. loquitur in sn̄ia interdicti, quæ illaqueat
aīam ɔ̄uenientis, & vult ꝙ sufficiat illud propositum. facit etiam
tex. cum his quæ ibi dicam, ĵ. ibi, in cōspectu eccle. quæ verba ex-
ponantur. i. congregationis hoīum. Non ob. tex. noster, dum vtit̄
verbo, ecclesijs. & sic in plurali, quia soluit Card. ꝙ cū decretalis
loquat̄ de matri. in plurali, vt patet ibi, clandestina cum nubit, iō
loquens de eorum publicatione vsus est verbo plurali, q̄a non
omnia matri. sunt proponenda in vna eccle. vt statim dicam, sed
singula in sua eccle. Non ob. ꝙ tex. cum ministerio videat̄ exige-
re locū eccl. vt in eo fiat publicatio, quia Papa hoc expressit, q̄a
verisimiliter in notitiam hoīum magis deueniet edictum, si pu-
blicatum fuerit in eccl. & ideo non importat iuris ministerium:
nam etiam si in prædicationib. publicaretur extra eccle. satis es-
set publicatū, c. responso. ĵ. de sent. excom. Sed quia dictum est ꝙ
in eccle. publicari debet, vel saltē in loco publico s̄m Host. Quę-
runt Doctor. in qua eccle. vel loco debet fieri hęc publicatio, an
in eccle. vbi habitauerūt maiores, an vero vbi cęlebrāt̄ur actus.
& concludunt ꝙ dēt fieri in eccle. vel loco, vbi habitauerunt ma
iores, & iste habitat. Et ideo si essent diuersarū ꝓuinciarum, de-
beret fieri in vtroq; loco, nā rō huius publicationis est, ne ɔ̄hant̄
illicita matrimonia in gradu prohibito, vel ēt ab eo, qui haberet
aliam vxorem, vel alio impedimento impedito. primū probatur
hic in ver. si quis vero. alterum in c. ex tenore. ĵ. qui fil. sint legiti.
sed gradus consanguinitatis verisimiliter scitur per eos, qui co-
gnouerūt maiores ɔ̄hentium, & sic verisimiliter in loco vbi ver-
sati sunt, c. licet ex quadam. s̄. de test. c. vr̄. ĵ. qui mat. accusa. pos. &
impedimentum personæ ɔ̄hentis verisimiliter scitur, vbi etiam
ipse versatur, c. cum in iuuentute. ĵ. de pur. ca. & c. cum P. eo. tit. er
go dēt fieri ī loco habitationis ista publicatio. Et ideo infert hic
Inn. & post eum Car. ꝙ si quis habitaret in diuerso loco ab eo, in
quo habitauerūt maiores, ꝙ edictum debet proponi in loco ma
iorum, vt sciri possit impedimentum cōsanguinitatis: & in loco
habitationis proprię, vt possimus scire, an cum alia ɔ̄xit. Refert
tn̄ Inno. aliquos tenuisse, ꝙ sufficit publicare in loco maiorum,
sed cōiter reprobatur. Sed quid si maiores habent diuersas habi
tationes, vnus in vno loco, alius in alio: nunquid fiet publicatio
in omni loco vbi habitant, vel habitauerunt maiores. & conclu
dit Inno. quod non, sed satis est publicare in cōi habitatione, q̄a
istud esset nimis rigorosum, & qui nimis emungit elicit sangui-
nem, ca. deniq;. 4. dist. Quarto, quia dicitur in tex. pro presbyte-
ris publice proponatur. quæro, qui sunt isti presbyteri. & sol-
uit Hostiē. & communiter Doc. ꝙ sunt presbyteri parochiales,
vt patet ex tex. ibi in versic. sane, dum punit contemnentes pro-
hibere, nam exprimit de parochianis. & facit, quia ad eos spe-
ctat cura ouium suarum, cap. omnis vtriusque sexus. ĵ. de pœnit.
& remiss. vt vel ipsi prouideant, vel deferant superiori, vt ibi no.
& in cap. j. s̄. de officio archipresbyte. in cap. perlectis. 25. distinc.
& ideo etiam dum dicit tex. interdicatur. intelligunt hic Docto.
per ipsum parochialem presbyterum, qui hoc casu sicut habet
iurisdictio. licet non contentiosam vocandi per edictum, ita etiā
habet iurisdictio. interdicendi apparente contradictore. Dicit ta
men Cardin. quod ista proprie non est iurisdictio, sed potius ex-
traiudicialis quædam discussio, sicut videmus in simili, ꝙ canoni
ci citant alios canonicos ad electionem, & vna congregati discu
tiunt de meritis eligendorum, vt in cap. cum nobis olim. & in c.
innotuit. in ca. quia propter. & in ca. quod sicut. s̄. de electio. nec
tamē ista vocatio vel discussio est iudicialis vel iurisdictionalis.
Sed s̄m vnam opin. de qua in d. c. cū nobis olim. & habetur in c.
fi. s̄. de maio. & obe. in ca. cum omnes. per Pan. & Imo. s̄. de cōsti.
hoc simile nō est bonum, nam vocatio facta cū canonicis nō ne
cessitat quē ad veniendū nec p̄cisè nec causatiue, sed vocatio ista
edicti necessitat cātiue, q̄a post terminū non audiunt̄, c. cū in tua.

j.qui ma.ac.& faciunt quæ dixi in gl.Quinto quæritur, quia dr̃ in
tex.condecenti termino ꝑ finito.q̃d ſit iſte terminus ꝯdecens.&
ſoluit Hoſtien.ꝙ eſt arbitrarius iudici,ex quo certum tẽpus non
ex primitur,ca.de cauſis. de offici.dele. & l.j.ff. de iure deli.& iõ
dicit,ꝙ per conſilium generale ſiue ſinodum epiſcopi,eſſet ſta-
tutus terminus ad omnes edictis proponendis,ꝙ ipſe epiſcopus
poterit arbitrio ſuo maius vel minus tẽpus aſſignare: inferiores
aũt,puta rectores parochiales nõ: mouetur, quia epiſcopus non
ligatur ſuo canone, quin poſſit illi ꝯuenire. & eſt bo.tex. & ibi
Bar.in l.Titius.§.Lucius. C.de fideicom.li.de quo in ca.2.per Ge
mi.de conſt.lib.6.per Bal.in l.j.C.de latina lib.tol.& c.j.§.ad hęc.
de pace iuramen.firmã.tenent in c.cum inferior.s̃.de ma.& ob.
inferiores autem ab ep̃o non poſſunt ipſi a canone ep̃ali recede
re,c.inferior.in ar.21.di. & d.c.cum inferior. & ſic ex dicto Hoſt.
habetis,ꝙ ep̃s põt diſpenſare non ſolum ꝯ canonem proprium,
ſed etiam contra canonem quem facit in ſinodo.quod etiam vo
luit Archi.in c.licet canon.de ele.lib.6.Innoc.in c.nouit.de iudi.
& in c.nr̃a.j.de iniur.& damno dato.tamen Gaſpar Calde. tenet
ꝯrium per dictum Innoc.in c.dilectus. s̃.de tem.ordi.in addi.vbi
Inno.fuit ſibi ꝯrius.ſed quo ad propoſitum dicit Card.ꝙ nos hic
non ſumus in caſu diſpenſationis ſed potius in caſu interpreta-
tionis, nam ex cauſa iudex põt tp̃s aſſignatum a lege prorogare
vel abbreuiare,l.2.vbi no.Bar.ff.de re iud.c.cũ ſit Romana.& ibi
canoniſtæ.s̃.de appel.& hoc videt ꝑmiſſum a lege.vnde ep̃s aſſi
gnando maius tp̃s vr̃ declarare hanc permiſſionem in hoc caſu
ſpãli: & ſic non videt tam diſpenſare q̃ vti iuris permiſſione. &
ideo ſtat Car.cũ opi.Hoſti.ſed attẽta hac rõne de l.2.ff.de re iudi.
plus videt̃ dicendũ, ꝙ etiam hoc caſu inferior ab ep̃o poſſit mi-
nus vel plus tp̃s aſſignare,quia videt vti ꝑmiſſione iuris,quæ eſt
vt ex cauſa poſſit tp̃s prorogare vel abbreuiare: niſi dicatis ꝙ cũ
iſte non ſit iudex proprie,non vr̃ hoc illi ꝑmiſſum. Sexto, quia
dr̃ in tex.ibi,conſtiterit.quæro,corã quo dẽt conſtare de impedi-
a mento.Soluunt Doc.ꝙ coram ep̃o,[a] quia ipſe iudex eſt in cauſis
matri.c.j.j.de conſan.& affi.& eſt tex.in c.accedentibus.j.de ex-
ceſ.præl.gl.in c.literas.circa prin.s̃.de reſti.ſpo.habetur in c.cãm
matrimo.s̃.de offi.deleg.& ideo dicunt Doc. ꝙ iſte parochianus
rector publicauit edictũ,quo publicato ſi apparuerit ꝯdictor,in-
terdicet,ne procedatur ad vlteriora in matri.& denunciabit epi-
ſcopo impedimentũ ſibi intimatũ, c.j.in ſimili.s̃.de offi.archidi.
c.perlectus.ver.Archi. & ver.archipreſ.25.diſt. & ep̃s audito im-
pedimento ſuper eo cognoſcet.Et ſic habetis inferre,ꝙ iudicialẽ
poteſtatẽ non põt aſſumere iſte parochianus.quod patet,ex quo
volunt Doc.ꝙ hoc verbum,conſtiterit.verificetur,i.coram ep̃o.
quod verbum tñ importat iudicialem poteſtatẽ, c.exhibita.s̃.de
iud.Septimo quæro,quia dicitur in tex.quæ ſit iſta probabilis cõ
iectura. & ſoluit Car. in ver.fi.ꝙ intelligitur ſolũ iuramentũ de-
nunciantis,quia de impedimento ſtatur iuramento denunciãtis
quo ad impediendũ ne ꝯhatur, c.ꝑterea.el 2.s̃.de ſpõ. Venio mo
do ad explanationem ver.ſi quis vero.& ſic ſecundæ partis.& ca
pio gl.in verbo,ſi ambo parentes.in fi.gl.bene loquitur,quia da-
ta ignorantia vnius ex ꝯhentib. probabili, filij ſint legitimi quo
ad ambos ꝯhentes,c.ex tenore.j.qui fil.ſint legiti. Nec ob. l.q.ꝯ.
quia loquitur quo ad pęnam irrogandam ipſi contrahenti ince-
ſtas nuptias in perſonam ſuam,non autem irrogandam in perſo
nam filiorum vt ſint legitimi.& concordat glo.in cle.j.in verbo,
ſcienter. de conſan. & affini. nã iſto caſu quo ad pęnã q̃ infertur
ꝯhẽti nuptias,punitur ſolum ſciens.& ideo dixit Car.ꝙ aut quę-
rimus de pœna,quæ imponitur ipſis ꝯhentibus clãdeſtina matri
mo. in gradu prohibito quo ad perſonã eorum,vt patet ex text.
in multiplicatiua,etiam in gradu conceſſo: & tunc punitur ſolũ
ſciens.& ita loquitur gl.noſtra in prima parte.aut loq̃mur de pę
na, quæ imponitur quo ad perſonam filiorum vt ſint illegitimi.
& tunc procedat conco r. gl.vt requiratur ſcientia vtriuſque. Et
8 ideo tex.cum miniſterio dixit,ſi ambo &c. †Glo.in verbo,tales.
habetis ex hac gloſella,ꝙ pęna,quæ imponit ſacerdoti non pro-
hibenti matri.intelligitur impoſita, ſi non prohibuerit poſt im-
pedimentum ſibi denunciatum,vel alio modo apertum,non au
tem intelligitur impoſita,ſi non prohibuerit clandeſtinum ma-
tri.& ita cõiter approbatur, licet nõnulli ſenſerint ꝯriũ. reliquæ
gl.ſunt clarę. Sed in tex.primo quæro,dum dicitur in tex.non ex
pertes ſcientię vel ignorantiæ.ſolutio:quo ad tex. noſtrum dicit
affectator,ex quo edicta non fecit proponi,& æquiparatur ſciẽ-
ti,c.eos.de temp.or.li.6.immo vbicunq; lex etiam prohibet, vel
punit aliquid ſcienter factum,intelligetur punire affectatã igno
rantiam.gl.ſingularis,& ibi notatur, in cle.j.in verbo, ſciẽter.de
9 conſangui.& affini.†Sed pone, ꝙ mulier ꝯxit publice matrimo-
nium cum Titio,reperitur habere ipſum aliã vxorem,nunq̃d ex
quo iſte ꝯxit publice,& mulier ſimiliter propoſitis edictis,excu-
ſabitur hoc matrimo.& dicite ſm Innocen.hic,aut mulier ſciuit
primum matr.ſed etiã ſciuit ſententiam diuortij latam ſuper pri
mo matrimonio:& tũc licèt talis ſc̃ia poſſit retractari, tñ interea
facit ius,vt habetur in c.tenor.& c.lator.s̃.de re iudi. & ideo mu
lier excuſabitur,& matri.ſimiliter quo ad fi.legitimationis pro-
lis,& vitationis adulterij.non tamen quo ad validitatem ſecun-
di,quia ſi prima vxor denuo probauerit matri.retractabitur pri-
ma ſñia,d.c.tenor.& c.lator,Aut non ſciuit ſententiam diuortij,
ſed credidit ſubeſſe ipſam ſententiã:& tunc excuſatur matrimo.
quo ad euitationem adulterij, c. cum apoſtolica. & ibi vidimus,
s̃. de ſpon.nõ tamen quo ad prolem,vel ad validitatem matr.de-
buit enim, ex quo ſciuit primũ matri.diligentius inueſtigare an
eſſet verum, ꝙ eſſet lata ſen.diuortij, c.cum per bellicam.in arg.
34.q.2.c.in pręſentia.s̃.de ſpon.ca.qm̃ frequenter.§.ſi autẽ.s̃.vi li.
nõ conte.aut ſciuit matrimo.primum, vel ſcire veriſimiliter de-
buit,quia ſciuit publicum vel non clandeſtinum, quo caſu præ-
ſumitur ſc̃ia,c.j.s̃.de poſtula.pręla.c.propoſuiſti.16.diſt.& c.ꝙ di-
citis.immo per ſolam famam viciniæ de publicatione primi ma
trimo. probaretur notitia ipſius primi matri. vult Bar. in ſimili
de bãnimento in l.j.in fi.ff.de receptationibus.no.Bar.de hoc in
l.is poteſt.in 10.col.ff.de acqui.hære. & hoc caſu cum pręſuppo-
namus ſcientiam in nullo,valet primum matri.nec excuſatur,c.
ex tenore.j.qui fi.ſint legi.c.2.j.de eo qui du.in mat. quam pol.ꝑ
adulte. Aut ignorauit probabili ignorantia primum matri. puta
quia ꝯctum in alia prouincia: & tunc ex publicatione ſecũdi ex-
cuſatur ipſum matri.etiam quo ad prolem,d.c.ex tenore.& quo
ad adulterium,c.j.j.de eo qui dux.in matrim.& hanc theoricam
cõiter approbant Doc.Secundo quia dicitur in tex.in conſpectu
eccle.& alibi tex.dicit,matrimo.contractum in faciem eccle.ca.
conſtitutus.s̃.de conuer.coniug. quærit Car.quando dicatur ma
tri.ꝯctum in facie eccle.vel conſpectu.Et Io.An.in additionibus
ad Spe.eo.tit.quem ipſe refert & ſequitur,dicit ꝙ eccle.appella-
b tione varia ſignificantur, [b] vt no.gl.in c.fi.j.ne pręlati vi.ſuas.ha
betur in c.ſcire.7.q.j.in c.eccle.de conſe.diſt.j. & inter cætera po
nitur eccle.pro congregatione fidelium, d.c.eccle. ideo dicit,ꝙ
in facie dicitur,id eſt,publice in cõſpectu fidelium ſm varios mo
res patriæ, ſicut in ſimili in facie patrimonij diximus factum ip-
ſarum rerum,l.tres tutores.in fi.ff.de admi.tu. & facit quod dici-
mus hominis faciem eſſe ad imaginem Dei, & ideo nõ eſſe quẽ
bullandum in facie vel fronte,l.ſi quis.C.de pęnis.ita ergo in fa-
ciem eccleſiæ,i.hominis quia ad inſtar eccle.eſt,i. Dei ſiue Chri
ſti, qui pro nobis homo factus eſt.& verbum, eccle.idem quod
Chriſtus q̃q;,c.in eccleſia.j.q.j.Tertio quæro,q̃a dicitur in text.
ibi,prohibere contempſerit. q̃n dicatur ſacerdos contemnere ꝓ
hibitionem.& dicite,vt dixi in gl.in verſi.tales.ꝙ tunc contẽnit,
10 q̃n denunciatum eſt vel apertum impedimentum.†Quarto quæ
ro,quia dicitur in text.ibi,regularis.an habeat locum iſte tex. in
exemptis.& concludunt Doct.quod ſic,ſi delinquent in loco nõ
exempto, quia in loco non exempto interſint clandeſtinis nu-
ptijs, tunc enim punientur per ordinarium, per tex.ad hoc ex-
preſſum in capitu.j.de priuile.libro 6.& ita Hoſtien.hic,& com-
11 muniter approbant Docto. †Quinto,quia dicitur in tex.ab offi-
cio,quæro, nunquid iſta ſuſpenſio ab officio inducet ſuſpenſio-
nem a beneficio,cum hic non dicatur.& dicite quod ſic regula-
riter,vt eſt glo.in capi.cupientes.in glo.magna, in verſi.& nota.
de pœnis.facit tex.in capit.ſi qui.81.diſtinctio.& facit quod vidi-
mus in c.cum dilectus.s̃.de conſuetudi.ita Card.hic. Sexto, quia
dicitur in tex.ibi,per triennium. quærit hic Hoſt. an iſta ſuſpen-
ſio quo ad tẽpus minui poterit, & videtur primo arguere quod
non,per text.in l.3.C.ne ſanctum baptiſma. & per regulam cap.
dilectus. s̃.de tempor. ordin. tamen concludit, cum iſtud tem-
pus triennij miniſterio hominis aſſignetur a lege, vt hic, quod
ex cauſa poterit augeri & minui,per nota.in cap.cum ſit Roma-
na.s̃.de appellatio. in capitu. quod ad conſultationem. s̃.de reg.
iu.in l.2. ff.de re iudica. Et faciunt quę dixi in præcedenti lectio-
ne de tempore edicti per ſinodum ſtatuto.& pro hac opinio. fa
cit text. ibi, grauius puniendus, ſi culpę qualitas poſtulauerit.
ſubijcit tamen, quod ab hac ſuſpenſione poterit abſolui ab or-
dinario vel ſuo parochiano, ex quo non reſeruatur ſedi apoſto-
licę, capitu.nuper.in ſimili, j.de ſenten.excommunica.capitu.j.
ibi

ADDITIONES.

a ¶Coram ep̃o.Coram quo iudice matrimonij cauſa agatur, vide 33.q.3.ſecula-
ri. in gl.fi.& Spe.de competen.iud.ad.§.j.verſi.j. & adde domi. Soci. conſi.17.
Inci.Qnoniam in præſentiarum.verſi.præterea etiam ex alio. in j.parte, char.
17. quod matrimonialis cauſa tanquam ſpiritualis non debet coram iudice
laico tractari.

b Significantur.Adde Bal.in mar.ver.mortuo. ver.j.& c.cum clerici. & ibi Sicul.
de ver.ſig.poſt gl.ordi.& Bal.etiam in marg.in verbo,eccleſia,ver.j.

ibi no.per locum a speciali, de re iu.li.6.c.j.de sen.excõ. li.6. hoc dicit verũ, nisi ꝓstitutionẽ legati in ꝓuincia de consensu sinodi fuerit absolutio reseruata, nam tunc etiam non posset eps absoluere, neq; hoc casu posset absolui mulier, licet rr mulieres in casib. reseruatis possint absolui ab inferiori.c.mulieres.j.de sen. excom. quod no. pro limitatione illius decretalis. & hoc statutũ erit ꝑpetuum, licet iurisdõ sit tpalis, c.fi.s.de offi. lega.no.in l.fi. ff.de pen. solus autem legatus talia statuta facere non possit, ſm ipsum Host.& sequit Card.†& sic hẽtis, ꝙ legatus non potest reseruare absolutiones, nisi de cõsensu ipsorũ ꝓuincialium ꝑsbyterorum.quod vr̃ ꝯ ea quę hñr in c.2.de peni. & re.li.6.& in c.oĩs vtriusq; sexus.j.de pę.& remis.vbi permittit epo aliquos casus reseruare absolutioni suæ: ergo ẽt legato, ꝙ cõcurrit in iurisdictio ne cum quocũq; ordinario in sua prouincia, c.2.de offi.leg.lib.6. nec tñ esset sacrilegiũ hoc fateri, ꝙ plus iuris hẽt eps qñq; q̃ legatus, per ea quæ habentur maxime per Pan.in c.fi.s.de confir.vti. in illo articulo, an legatus possit authoritatẽ interponere in alienatione rei ecclesiasticę; & potest esse rõ in casu nr̃o, nã eps est parochianus in tota sua diœcesi, c.apostolicę.s.de don.& est ordinarius, legatus autẽ licet habeat iurisdictionem ordinariã, hẽt eam iure quodã extraordinario, & sic extraordinarius censet. & ideo non mirum, si plus qñq; permittit epo q̃ legato: gl.est signã da in cle.2.de offi.or. Vltimo quærunt hic Doc.maxime Car. q.a in fine tex.dr̃ malitiosum impedimentum.qualiter constabit, ꝙ malitiose denũciet.& rñdet ipse Car.ꝙ si noluerit iurare impedimentum, vel post iurm̃ fatetur, ꝙ in veritate non suberat impedimentum, vel ꝯstet alio modo, quod sciens non subesse denũciauit, dicitur malitiose fecisse. & faciunt quæ not. Ang. de proba. malę fidei.in l.eum qui.§.publiciana.ff.de public. & faciunt notata in c.sicut.s.de testibus.

De sponsa duorum. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium si Titius probat se contraxisse cum Berta, & illa probat, ꝙ cũ Titio contraxit similiter, non tamen apparet quod matrimo. fuerit prius, & quod posterius, quid iuris.*
Tempus, quando e[?]*l de substantia, debet punctualiter probari, quod tali tempore est factum.*
2 *Si peto Bertam tanquam vxorem, Titius eandem petit, pares sunt hinc & inde probationes de matrimonio, quid iuris.*
3 *Prohibitio de sponsa duorum habet locum de iure naturali, capiendo naturale pro diuino.*
4 *Concubinas habere non licet etiam pro necessitate prolis.*

¶ Continuari potest hoc ordine ad pręcedentia ſm Goffr. Vidimus s.de publicis matrimonijs: vidimus etiã de clandestinis, verum quia qñq; aliqua siue publice siue clam nubit duobus, vel eõ, ideo ꝯgruenti ordine subijcit ista rubrica, de sponsa duorum. Vel aliter ſm Hostien.quia clam ꝯ̃cto matrimonio sępenumero contingit, ꝙ quis accepit aliam sponsam, vel eõ: ideo subijcitur ista rubrica.dicebatur olim hic de sponsa duorum & eõ, verum quia maxima est parsimonia verborum apud canonistas, vt nihil debeat esse superfluum, vt s.in procmio huius voluminis, tñquam superflua illa verba & ecõtra, resecata sunt, q.a vir & vxor ad imparia non iudicant: immo dictum de vno censetur dictum de alio, c.occurrat.34.q.7.†Quærit hic Inn.peto Bertam in vxorẽ,
1 & probo matri.illa.probat ꝙ cum Titio ꝯ̃xit siſr, non tñ apparet quod matrimo.fuerit prius, quod posterius, quis obtinebit. & cõcludit quod obtinebit Berta, quia ĩ dubio fauemus absolutioni, regula fauorabiliores.c.ex literis.s̃de proba.licet in ꝯ̃rium faciat tex.in c.cum tu.s.de test. vbi si q.s probat se excõicatum post appellationem, non sufficit aduersarium probare, ꝙ immo ante appel.est excõicatus, potuit enim pluries esse appellatum: sed dẽt probare, ꝙ ante oẽm appel.ita in proposito nõ sufficiat Bertam probare matrimo.cum Titio contractum, nisi probet ꝙ prius cũ
a Titio ꝯtraxit q̃ mecum.& facit, quia vbi tp̃s est de substantia, dẽt pũctualiter probari,[a] ꝙ tali tẽpore est factum.gl.in cle.si.de resc. l.matrem.C.de proba.l.eum actum. ff.de neg.ge.no. Ange.in l. non solum.§.sed reprobari.& ibi Bar. ff.de noui ope.nunc. ergo punctualiter debuit Berta probare, ꝙ prius ꝯ̃xit cum Titio. nam soluit Card.ꝙ ꝯ̃ria ista procedunt, qñ probatio nõ confundit ius aduersarij, nisi punctualiter probetur de tempore, vt in casu d.c. cum tu.Non enim sequitur; tu probasti excõicationem latã post appel.ergo probaui ꝙ ante appe.ergo mea probatio tanquam cõtraria tuæ confundet tuam: quia potest esse, ꝙ bis est appel.& excõicatio lata est post primam, & ante secundam, & vtraq; probatio erit vera, & probans ꝙ post appel.est excõicatus, habebit intentum, quia excõicatio non valebit. Nos loquimur, qñ probatio de matri.facta per Bertam confundit probationem meam, & sic aduersarij, non quia probet eam non bonam, vel actum inualidum, sed reddit validitatem actus dubiam, & sic in effectu euacuat probationem, ego enim, qui sum actor, debeo clare probare validitatem mei matrimonij: vnde ex quo Berta probauit, ꝙ ꝯ̃xit cum Titio, redditur dubium q̃d matrimo. valeat, ideo mihi actori incumbit onus probãdi proprietatem, quia dubia proba-
2 tio, &c.c.præsentia.s̃.de proba.†Quęrit secundo Inno.pone, ꝙ peto Bertam tanq̃ vxorem, Titius eandem petit, pares hinc & inde sunt probationes de matrimonio, q.d iuris.gl.in c.nostra præsentia.de testi.circa fi.gl.magnę dicit, ꝙ erit in electione ipsius Bertę, vt eligat quem velit, per l.viduę. C.de nup. quæ parum facit, quia loquitur antequam matri.contrahatur.& si mulier nolit eligere, dãda est meliori vel ditiori, vel forte dirimitur.& facit gl.de iudicio sortis in l.vnica. C.vti possi.tñ determinat Innoc. ꝯ̃rium, & sequit hic Gas.Cal.& Car.qui volunt, ꝙ isto casu restet in suspenso, nec adiũdicet vni nec alteri, quia vbi tractatur de præiudicio alterius matri.ecclesia non est facilis in iudicando, per ea q̃ videbimus in c.laudabilẽ.j.de frig.& male.dicunt tñ, ꝙ hic erit ferme impossibile, vt probationes sint ex toto pares. & pro prędicta conclusione facit gl.in ca.licet.in gl.magna, s̃.de prob. Sed quid si duob.de vna vxore ꝯtendentibus, vnus probat mat. prius q̃ alius, tñ & alius in iudicio est ꝯ̃ mulierem, qui eam vendicat, nunquid pronunciabitur pro isto qui prius probauit.& cõcludit ꝙ nõ, sed expectandũ erit donec videatur, an iste probet vel ne. Nec ob.si dicatur ꝯ̃ de l.is a quo.ff.de rei vendi.cũ se.vbi duobus ꝯcurrentib.ad vendicandũ eandẽ rem a me, si cõstat prius de iure vnius, debeo rẽ illi restituere cautione ꝑ̃stita ab eo, ꝙ me releuabit indemnẽ respectu iudicij pendentis. Solu.Inn.& sequitur Car.& Gas.Cal.ꝙ illa lex non hẽt locũ in matri.q.a per cautionẽ non esset prouisum isti ꝑtendẽti hãc vxorem suam, q.a nõ posset fieri restõ integra, quin saltẽ interuenisset copula, & sic macula
3 fornicaria.†Quęrit de iure Gas.Cal.nunq.d de iure nãli vel morali hẽat locũ ista prohibitio de sponsa duorum, & multa adducit. sed Cardi.vnico verbo absoluit, ꝙ sic, capiendo ius nãle pro diuino, quia illa dubia erũt duo in carne vna, de q.b. vidimus s̃. in rub.de spõ.fuerũt de iure diuino dicta, & denotant singularita-
4 tẽ ex parte viri & vxoris.†Quęrit post hæc, nũq.d pro necessitate prolis sit licitũ ꝯcubinas hr̃e, q.a non põt filios suscipere ex vxore: vel eõ licitũ sit vxori hr̃e amasium.& videt dicendũ ꝙ sic, per tex.in c.dixit Sarra.& in c.recurrat.22.q.4.sed cõcludit Gas.Cald.
b ꝙ veritas est in ꝯ̃rium,[a] per c.nemo.ea.cã & q.cũ multis ibi positis.& faciunt quæ dixi in rub.s̃.de sponsa.Nec ob.iura in ꝯ̃riũ allega.quia sibijpsis respondent illi tex. quia fuerunt illa facta tpe necessitatis hoium ad multiplicationem prolis, vel etiam fuerũt facta in figura, puta in filijs Iacob, cui successerunt tam nati ex concubina q̃ nati ab vxore, vt demonstraret Deus quod & natos ex vxore, & sic eccle.& etiam gentiles dummodo ad se conuertantur, & sic omnem populum vult saluum fieri, & cohæredem esse Christi, d.c.recurrat.Et faciunt ad prædicta quæ videbimus in c.gaudemus.j.de diuor.

ADDITIONES.

a ¶Probari.Adde do.Soci.consi.42.incip.In causa resti.in integ.ver.tũc succedit. in j.parte, char.83.Archi.3.q.9.nihilominus.Inno.in ca.qualiter.de accusat. 2. Abb.in ca.Io.de fi.instru.2.col.

b ¶In contrarium.Et adde, ꝙ idem tenet D.Soci.consi.suo 168.inci. Memini iam. circa prin.j.col.in j.parte, char.223.an autem coitus concubinarius sit licitus, vide l.si vxor.in prin.ff.de adul.& quot requirantur, vt concubinatus sit permissus.Vide Bal.in l.j.ff.de concub.& Bal.in addi.ad Spe.de succes.ab inte.ver. naturalis filius.vtrum vero concubina dicatur caste viuere, vide omnino per Ang.in Auct.de trien.& semis.§.consideramus.in fi.col.3.quod non.

SVMMARIVM.

1 *Sponsalia de futuro non sunt sacramentum.*
2 *Sponsalibus contractis per verba de præsenti non est licitum accipere aliam prima viuente, etiam per verba de præsenti.*
3 *Osculum de se non est signum contracti matrimonij.*
4 *Sponsalia per verba de futuro contracta sub conditione, si permiserit se cognosci, nullo pacto sunt conditionalia.*
5 *Matrimonium præsumptum inducitur per hæc verba, promitto quod accipiã te in sponsam, si permiseris te cognosci.& sequitur copula.*
6 *Verba, si permiseris te cognosci, an importent conditionem. & 4.*

CAP. I.

Duobus. Sponsus duarum adhærebit primę, si fuerunt sponsalia de præsenti, si vero prima fuerunt de futuro, secũda de pręsenti, adhærebit secundæ.h.d.Diuiditur in duas partes.In prima ponit duo dicta. In secunda quę est ibi, est autem.ea declarat. Nota ibi, pactionis & consensus. quod aliud est fides pactionis, & aliud fides consensus.Fides pactionis idem est, quod sponsalia de futuro.Fides cõsensus,

ſenſus,ſponſalia de præſenti.Nota ibi,non dẽt aliã ducere,ꝙ qui
ↄ̃xit ſponſalia cum vna,non dẽt ↄ̃here cũ alia,tñ ſi ↄ̃xerit, valent
ſecunda,licet puniat̃ tanꝗ peccauerit.Sed vis eſt, an valeãt ſecũ
da ſi ſint etiã de futuro, an vero ſi ſint de præſenti tãtum.& ideo
redditur dubia quæſtio formata hic per Vincẽ.pone, Berta ↄ̃xit
ſponſalia mecum de futuro, dehinc Titius contraxit ſponſalia
de futuro cum ea,poſt hoc idem Titius contraxit cum Seia ſpon
ſalia de futuro:quæ præualebit iſto caſu? & determinat Vincẽ.ꝙ
Titius cogetur remanere cum Seia.& ſequitur Cardi. mouetur,
quia Berta contrahendo ſecunda ſponſalia de futuro cum Titio
peccauit,vt patet ex tex.hic,de fide mentita. ſilr & Titius pecca-
uit,& ſic Titius non tenetur ex primis ſponſalib.cum Berta con
tractis,ergo remanebunt ↄ̃cta cum Seia firma,& Berta remanę-
bit mea ſponſa.& vr̃ velle Cardi.ꝙ ſecunda ſponſalia de futuro
non valeant,ergo nec impedient prima. D.Ant. hic eſt ↄ̃ria opi.
ꝙ immo ſecunda ſponſalia valeant, nec eſt bona conſequentia,
peccat Berta ↄ̃hendo ſecunda ſpon. ergo non valent prima. ſed
& pro Cardi.facit tex. in c.ſi inter virum. ſ̃.de ſpon. dum cũ mi-
niſter.o vr̃ ponderare,ꝙ ſi ſecunda ſpon.ſunt de præſenti,diſſol-
uunt prima,ergo non vr̃ ꝙ diſſoluant prima,ſi ſunt de futuro. &
ita etiam poteſt ponderari tex.noſter, qui vtitur verbo, duxerit.
quaſi ſentiat ſecus eſſe, ſi ſolum interuenit promiſſio de futuro.
facit etiam ratio, nam ꝓpea per ſpon. de præſenti poſtea ſecuta
copula diſſoluitur præcedens vinculum ſponſalium de futuro,
quia fortius vinculũ tollit minus forte, vt volunt oẽs in d.c.ſi in-
ter.ſed iſta rõ ceſſat, qñ & prima & ſecunda ſponſalia fuerũt de
futuro,ergo non eſt rõ, quare non debẽt valere prima potius ꝗ.
1 ſecunda.& ſic concludo pro opi.Vinc.& Car. †Nota ibi,tanꝗ ſa
cramentum.ꝙ matri.dr̃ eſſe magnum ſacr̃m, de quo dixi in rub.
ſ̃.de ſpon.& ſic habetis, ꝙ ſponſalia per verba de futuro nõ ſunt
ſacr̃m,cum in nullo ſint ſacræ rei ſignum, & ideo nõ mirum, ſi
diſſoluunt̃ per matri.poſtea ſecutũ cũ alia, vt hoc tex. qui cauſæ
2 rõnẽ aſſignat.†No.ibi,& adhęrebit priori. ꝙ ↄ̃ctis ſpõſalib.ꝑ ver-
ba de præſenti,non eſt licitum accipere aliã prima viuente, ẽt ꝑ
3 verba de præſenti.†No.ibi,& ſi non ſtringit manũ. ꝙ licet ↄ̃ſue-
tudo habeat certa ſigna in ↄ̃hendo matrim.vel certã formam, ſi
tñ illa non ſeruetur,apparente de conſenſu partiũ valet matr.ita
intelligit hic gl.& cõiter approbatur.Et ideo vbi eſſet conſuetu
do oſculandi ſponſam,vel bibendi,verba ſufficerent,licet hęc ſi
gna nõ ſeruarentur,tñ de ſe oſculũ non eſt ſignũ ↄ̃cti matrĩ. tex.
eſt ſignandus in l.a ſponſo.& ibi Bal.C.de dona.ante nup. Nota
ibi,mutuo.ꝙ conſenſus in matri.dẽt eſſe mutuus.glo.in ver.non
debet.in fi.ille tex.in c.j.ſi vir.non loquitur in caſu nr̃o, ſed loq-
tur qñ quis ↄ̃hit,qui habeat votum cõtinentiæ. vnde in caſu nr̃o
dicite,ꝙ pęna erit arbitraria,c.tpa plenitudinis.26.q.2.& faciunt
quæ hñr in c.Deus qui.& in c.ſignificauit. ĩ.de pęni. & remiſ.in
l.hodie.ff.de pę. Gl.in verbo vxori.habetis ex gl.ꝙ licet lex poſi
tiua & canon poſſint facere ſtatutum,vel diſponere ſuper matr.
ꝙ tñ conſuetudo illud facere non põt ad illud inualidandum.de
4 quo in fi.ĩ.e.Gl.in verbo,permiſerit.†In gl.ibi, l.mutuo. habetis
ex gl.relata ad tex.ꝙ ſponſalia per verba de futuro ↄ̃cta ſub con-
ditione,ſi permiſerit ſe cognoſci, nullo pacto ſunt conditiona-
lia,quia aut intelliguntur de fornicario coitu iſta verba, & tunc
conditio tanꝗ turpis reijcitur,c.fi.ĩ.tit.j.& ſic no. ꝙ licet ille tex.
loquatur in matrimonio,extendit hic per gl.& cõiter Doctores
ad ſponſalia de futuro. Aut non ſentit de fornicario coitu, ſed
legitimo: & tunc ex quo finis ſpõſalium ſubordinat̃ ad matri.&
ↄ̃ſenſus in matrimonium fit ad finẽ copulę §.cum ergo.27.q.2.iõ
perinde ẽ,ac ſi exprimat̃ id,qđ tacite ineſt,eo mõ quo ineſt:& iõ
cõditionem non operabit̃,ſed ſtabunt iſta verba cauſatiue,ſi per
miſeris te cognoſci.i. quia volo vt ꝑmittas te cognoſci. & ita gl.
ↄ̃firmat clarius in ſequenti particula,dũ refert opinionẽ Tancre.
5 & iſta eſt cõis ſententia.†Vnde quærit hic Vincẽ.ↄ̃ho tecum hoc
modo,ꝑmitto ꝙ accipiã te in ſponſam, ſi ꝑmiſeris te cognoſci:
ſequitur copula,an erit matrimonium an ſponſalia.& videtur ꝙ
erũt ſponſalia de futuro. & ita tenet ipſe in c. ꝑ tuas.ĩ.ti.j. nã co-
pula non inducit prędumptũ matri.niſi præceſſerint ſponſalia, c.
is ꝗ fidẽ.& ibi vidimus,ſ̃.de ſpon. ſed ꝑ iſta verba non p̃ceſſerũt
ſponſalia, ſi ꝑmiſi me ↄ̃cturũ ſpõſalia: ergo copula non inducet
p̃ſumptũ matri.Et pro hoc facit in ſimili tex.l. quod ſi ab initio.
ff.ſi cer.pe.vbi ſi poſui penes te centũ pacto appoſito, vt ſi voles
vti,ſit mutuũ: non erit mutuũ,niſi vt vſus fueris,nec ſufficit ꝙ cę
peris velle vti: ergo ita hic non ſunt ſponſalia,niſi ꝑfecerit copu
lã,ſub cuius conditione deſtinata ſunt. In ↄ̃rium tñ determinant
Doc.nã niſi dicamus ꝑ hanc copulã induci p̃ſumptum matri. ſe
queret̃ ꝙ illa conditio,ſi ꝑmiſeris te cognoſci. eſſet illegitima &
fornicaria:vnde cum in dubio nõ videant̃ partes egiſſe de pacto,
ex quo p̃ceſſit aliqs tractatus & prçludiũ aliquod matrimonij,
dicemus ꝙ per copulam purificatũ erit matr.ſi ſic operabit̃ duos
effectus, vt ſtatim ex quo deſcendit ad copulam, videat̃ voluiſſe
purificare ſpõſalia,& conſummata copula confirmare ea in ma-
tri.c.de illis.vbi in ſimili,& c.ꝑ tuas.ĩ.tit.j.In gl.ibi,c.ſignificaſti.
6 iſtud confirmat,quod eſt dictũ in parte p̃cedenti.†In gl.ibi, no-
tatur conditio.habetis ex gl.intellectũ ad tex.ꝙ illa verba, ſi per
miſerit.& illa verba,vel etiam pro conſenſu. importent cõditio-
nem, quaſi velit dicere tex.ꝙ ſpõſalia de futuro poſſunt ↄ̃hi ſub
conditione, ſi permiſerit ſe cognoſci: & ſic reſpiciat finẽ matri.
ꝗ eſt copula:vel etiam conſenſerit, vt reſpiciat ſubſtantiale ma-
tri.quod eſt conſenſus. & ſic ꝗcquid deducat̃ in conditionem,
ſiue quod tacite ineſt reſpeſtu finis,i. ſi permiſeris te cognoſci:ſi
ue ꝙ tacite ineſt reſpectu ſubſtantię actus, i.conſentio in te ſi cõ
ſenſeris in me. valent ſponſalia.Cõmunis tamen ſententia eſt,ꝙ
dum gl.intelligit,ꝙ iſta verba, ſi permiſerit ſe cognoſci. faciant
ↄ̃ditionem, intelligantur de copula fornicaria, & ſic alio modo
ꝗ ineſt.In gl.fi.quicqd ſit ſm Gaſp.Cald.quo ad literam effectus
non variat̃,quia huc redeũt omnia,vt ſponſalia de futuro poſſint
ↄ̃hi ſiue pure ſiue ſub conditione. Ab extra dicit hic Inno.ꝙ ſpõ
ſalia varijs modis ↄ̃huntur. primo ꝑ verba de futuro, vt in tex.&
c.ſi inter.ſ̃. de ſpon. ſecundo per dationem arrarũ, l. arris. C. de
ſpon.tertio ꝑ dationem annuli, vel aliam ſubarrationem,vt vidi
mus in c.fi.ſ̃.de deſpõ.impu.quarto ꝑ verba de præſenti,data in-
habilitate ꝑſonarũ reſpectu ętatis ad matri. c.fi.ſ̃.& c.duo.& c.
atteſtationes.de deſpon.impub.c.vnico.de deſpon.impub.lib.6.

S V M M A R I V M.

1 *Sponſa per verba de præſenti poteſt ſimpliciter ſponſa appellari.*
2 *Pœnitentia,quæ imponitur accipienti vxorem alterius ſcienter in vxorem ſuam.*
3 *Verbo groſſo & vulgari quandoque licet vti.*
4 *Dictio, carina.idem eſt quod carentia hominum.*
Abſolutio in foro pœnitentiali non prodeſt in iudiciali, niſi per habentem poteſtatem fuerit diſpenſatum ſuper crimine.
5 *Papa ſuper matrimonio diſpenſando contracto in gradu probibito, an videatur tollere impedimentum,& abſoluere ab excommunicatione.*

CAP. II.

ACcepiſti. Alteri deſponſatam capies nunꝗ põt
eam habere vxorem. & ponit pęnitẽ
1 tiam talis.h.d.†No.ibi,deſpõſatam. iuncta gl.j.ꝙ ſpõ
ſa per verba de præſenti põt ſimpliciter ſponſa appel
lari.quod no.ſm Pan.ad ſtatuta, & dixi ſ̃.in rub. de ſponſalibus.
No.ibi,nunꝗ.ꝙ qui accepit alij deſponſatam in vxorem, debet
illam dimittere,& nunquã põt cum ea ↄ̃here.intelligite text. qñ
ſcienter ↄ̃hit,ſecus ſi ignoranter, c.dñs.de ſecun.nup.c.in lectũ.
34.q.2.ita Ioan.And.hic.& iſtud nunquam,intelligite ex eodem
conſenſu, & tunc indiſtincte procedet tex. etiam in ignorante,
quia tamen requiretur nouus conſenſus,c.pen.& fi.ĩ.de ſecund.
nup.vel intelligite nunꝗ,i.viuo primo marito:uel nunquã, i. qñ
ſcienter contraxit,& copulam conſummauit, per ea quæ videbi
2 mus in c.fi.ĩ.de eo qui duxit in matrimo. ita Ioan.And. †No.ibi,
40.dies.pęnitentiam quæ imponitur accipienti vxorem alterius
ſcienter in vxorem ſuam, quia punitur vt 40. diebus ieiunet in
pane & aqua, & ſeptem annis pœniteat. & intelligunt Docto.
iſtud,ſeptem annis pœniteat,vt infra illos ſeptem annos debeat
ieiunare aliqbus diebus,puta 6.feria,vel alio modo aliam pœni
tentiam agere arbitrio iudicis:immo volunt,ꝙ tota hæc pęnitẽ-
tia erit iudici arbitraria, per ea quę habentur in c.ſignificauit.&
in c.Deus qui.ĩ.de pęni.& remiſ. dicit tamen Pan. ꝙ hoc proce-
dit in foro pęnitentiali:in foro autem iudiciali imponitur pœna
infamiæ,per l.eum qui duas.C de adulte.Domi.Cardi. hic viſus
eſt ſentire,quod immo iſta pęna imponitur in foro iudiciali.Pa-
normi.quoque dicit,quod cum hoc ſit crimen adulterij, & ſic ſa
crilegium largo modo,vt l.quamuis. C.de adulte. ꝙ in foro iudi
ciali iſte poterit puniri tam per iudicem eccleſiaſticum quam ſe-
cularem,& econtra,per ea quæ notat Ioã.And. in c.2.de foro cõ-
pe.lib.6. & dixi in c.ex parte. ſ̃.de ſponſa. immo plus voluit Do.
Ant.in quodam conſilio ſuo,quod incipit,Titius vxoratus. ꝙ nõ
ſolum pęna l.eum qui duas. extendatur ad pęnã infamię, ſed ẽt
de reliquo ſit arbitraria. & vbi pęna eſt arbitraria iudici, põt ar-
bitrari vſq; ad mortem,vt vult gl.in §.in ſum. Inſti.de iniurijs. ꝙ
ſm qualitatem perſonarum poterit iudex punire eum, qui duas
vxores accepit in pęnam mortis, puta quia ignobilis accepit no
bilem,cum aliam haberet,imponetur pœna mortis, & ſi nõ ſit
tanta diſparitas, mitigabitur pœna in aliam etiam pœnam, per
Pan.in c.cum haberet.de eo qui duxit in matrimo. in ca.cum ſit
3 generale.in 11.col.de foro competen.†Nota ibi,in fi.iuncta gl.in
verbo,carinam. ꝙ licitum eſt quãdoq; vti verbo vulgari & groſ-
ſo, & ideo dixit Bal.in c.fi. ſ̃.quod metus cauſa. quod ſi eſt illatã
violen-

violentia, vel aliquid factũ in sylua, cum non possit verisimiliter sciri nisi ꝑ homines montanos & grossos, ꝙ grosso modo eorũ verba capiemus. nominat idem in simili in l. mancipia. C. de seruis fugit. & faciunt q̃ dixi in c. ex literis. el j. s. de sponsa. †Not. ibi
4 dem, carinã. quid sit dicere carina, quia idẽ est quod carentia hominum vel ciborum, quia homo teneat̃ reclusus & male tractet̃ in cibarijs. facit gl. i c. accusasti & ibi tex. j. de accusati. & ex dictis Panormi. hic habetis inferre, ꝙ pœnitentia imposita in foro pœnitentiali, vel etiã expressio legis, quæ pœnã apponat in foro pœnitentiali, non excludit ꝑ hoc forum iudiciale. & ita absolutio in foro pœnitentiali nõ ꝓdest ĩ iudiciali, nisi per habentẽ potestatẽ fuerit dispensatum sup crimine: quia dispensatio operatur quo ad forum iudiciale. no. Panormi. in c. testimonium. de testibus. in
5 fi. col. †Sed hic q̃ro, an Papa sup matri. dispẽsãdo ꝯcto in gradu ꝓhibito videatur tollere impedimentũ, & absoluere ab excõica tione. Ludoui. consil. 307. quod incipit, In casu ꝓpositæ & c. concludit, ꝙ videt habilitare ad imperationẽ illã, nõ obstante excõicatione de absolutione. nihil gl. no. in c. de his. j. de accusa. & ibi cõiter approbata. Gl. in verbo, põt. in fi. quatenus attinet ad duo ꝯria, s. ad c. 2. s. ti. proximo, dicite ꝙ ibi non conualidat̃ matrimo. ex cursu tẽporis, quod erat nullum: sed declarat̃ ꝙ fuerat occultum & publicatur. & ad c. quod sicut. dicite ꝙ ibi electio ex contemptu vnius nõ erat nulla mero iure, sed ita demũ, si ille diceret nullã: ideo illo approbãte cõualescit: tñ de isto brocardo, an quod est nullũ cõualescat tractu tpis, in iuribus alleg. in gl. habetur, & in regula, non firmat. de re. iur. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Ad formam matrimonij duo requiruntur, scilicet verba de præsenti.*
Item quod mutuo proferantur.
2 *Exemplis non est iudicandum.*
Successor debet sequi facta prædecessoris, quatenus sunt iusta, alias secus.
Sententia Papæ an sit ab alijs sectanda, & trahenda in exemplum.

CAP. III.

Licet præter. Sponsalia de præsenti non soluũtur per sequens matri. etiam carnali copula consummatum. h. d. Not. ibi, legitime. ꝙ consensus in matrimonio dẽt esse legitimus, & sim-
1 plex ꝯsensus non sufficit. †No. ibi, q̃ dem vnus alterũ. duo, q̃ requirunt̃ ad formam matrimonij, s. verba de præsenti: itẽ ꝙ mutuo ꝓferant̃. & facit c. si inter. s. de spõsa. No. ibi, siue sit iuramẽtũ. ꝙ iuramẽtũ nõ addit nouum vinculũ ipsis spõsalibus. de quo in c. ex ꝑte. s. de spõ. No. ibi, carnalis copula. ꝙ nec ẽt carnalis copula addit nouũ vinculum mr̃imonio: intelligite in ꝑiudicium alterius matrimonij ꝑcedentis. al's secus, c. ex publico. s. de cõuer. cõiug. Not. ibi, separari debet, & vt ad primũ redeat. qualiter debet primus maritus cõcludere in libello ꝯ vxorẽ, quæ accepit fm, quia
2 concludit vt separet̃ a secundo, & cogit̃ reuerti ad se. †No. ibi, iu-
a dicatũ. ꝙ exemplis non est iudicãdũ, [a] facit l. nemo. C. de sen. & interlo. om. iudic. & sic habetis, ꝙ licet successor debet sequi facta ꝑdecessoris, vt videmus ĩ c. fi. s. ti. j. verũ est, quaten[9] sunt iusta: al's secus vt hic. aliud etiam habetis, ꝙ licet sñia Papę sit ab alijs sectãda & trahenda in exẽplũ, c. ĩ causis. s. de re iudic. quod tñ intelligit verũ Inn. ĩ c. vnico. in 2. col. s. de ec. bñfi. si exprimat cãm in sñia: tñ quo ad successores suos sñia Papę non imponit necessitatẽ, vt hic. facit text. in c. innotuit. s. de elec. Glo. in verbo, iudicatũ. habetis ex gl. q̃ fuit rõ dubitandi in tex. nostro: nam erat cõsuetudo, vt matri. fm confirmatum per copulam præualeret primo: & ideo dubitauit Papa quid iuris: & sic habetis, ꝙ consuetudo habet constituere ꝓbabile dubium iuris, etiam in his quæ expressa sunt & clara in iure scripto. Et facit gl. in c. cum venerabilis. s. de consuetu. Melior gl. in c. vnico. in verbo, de cętero. lib. 6. de postu. pla. & sic habetis, ꝙ licet error iuris non excuset malã fidẽ, nisi quo ad fructus perceptos, & quo ad hoc vt nõ de percipiendis teneatur, vt est gl. & ibi Bar. in l. fur. §. j. ff. de vsuc. in l. sed & si lege. §. scire. ff. de peti. hære. hoc est verum, nisi talis error iuris pallietur consuetudine. & ideo dicit hic Host. ꝙ ista consuetudo excusaret matrimonia retro ꝯcta, dummodo non fuissent ꝯhentes in mala fide, quia scirent consuetudinem non valere. & isto casu sustinetur potius matrimonium ex fide sacramenti, q̃ quia sit sacramenti, sicut dicimus de baptismo in ca. debitum. s. de baptis. in c. veniẽs. s. de presby. non bapti. & in his sacramentalibus fides sacramenti supplet pro veritate ipsius, gl. est notabilis in c. dudum. el 2. in verbo, deceptę. s. de elect. & in cle. dudum. §. statuimus. in verbo, concessa. de sepul.

ADDITIO.

a ¶Iudicandum. Adde Spe. in tit. de dispu. §. 4. ante. ver. iurib. & vide Bal. in rub. C. quę sit lon. consue. sed vide in Spe. de sen. §. 5. ver. debet contrarium: not. in l. dedi. §. si liber. de condi. ob causam.

SVMMARIVM.

1 *Sententia matrimonialis licet nunquam transeat in rem iudicatam, tamen potest appellari, & habebit appellatio effectum suspensum, sicut & in alijs casibus.*
2 *Appellatione pendente in causa matrimoniali potest iudex interdicere, ne cum alia contrahatur.*
3 *Interdictum est triplex.*
4 *Impedimenta quæ perpetuo impediant matrimonium, & dirimant iam contractum.*

CAP. IIII.

Tua fraternitas. Sponsalia de ꝑsenti ꝯtracta pendẽte appellatione in cã matrimoniali post interdictum a iudice factum dissolui debent. Diuiditur in duas partes. In prima deci
1 sa consultatio. In secunda responsio. secunda ibi, de his. †No. ibi, & appellatione pendente. ꝙ licet in cã matrimoniali non sit necessaria appellatio quo ad finem, vt impediat, ne sententia transeat in rem iudi. quia omnino non transibit, etiam si non sit appellatum, c. tenor. c. consanguinei. s. de re iudi. tñ põt appellari, & si appelletur, habet appellatio effectum suspensiuum, sicut & in alijs casibus. & ad hoc est gl. in c. ad reprimendam. s. de offi. ordina. in simili, vbi vult, ꝙ licet a sententia excõicationis nihil ꝓsit appellatio quo ad finem, vt sententia non transeat in rem iu.
a & sortiatur effectũ, [a] tñ proderit appellare quo ad alios effectus applonis quo ad effectum deuolutiuum vel suspẽsiuum præsumptionis, quæ resultat ex sententia, ꝙ sit iusta. Facit etiam glo. notabilis in c. fraternitatis. in verbo, fornicario. j. de frigid. & male. ubi vult, ꝙ licet sñia mr̃imonialis nunq̃ transeat in rem iu. tñ appellans non põt vltra bis appellare, & sic in istis appellatio reti-
2 net naturam suam. †Nota ibi, interdicas. ꝙ pendẽte appellatione in causa matrimoniali põt iudex interdicere, ne cũ alia ꝯhatur, & ita pendente prima lite primæ instantię. ita Pan. hic per tex. in c. cum apostolica. s. de spon. & licet iste tex. non aperiat a quo iudice debeat fieri hoc interdictum, vel iudice a quo, vel ad quẽ, dicite, ꝙ ab vtroq; potest fieri, a iudice a quo, quia non obstante pendentia appellationis iudex a quo habet iurisdictionem quo ad oĩa, quæ tendũt ad faciliorem executionem appellationis, & tuitionem causæ, c. cum teneamur. s. de ap. d. c. si a iudice. de appel. li. 6. sed si pendente appel. ꝯheret cum alia, differet̃ magis cã & executio: ideo ꝓhibere poterit. iudex aũt ad quẽ potest ꝓhibere, quia coram eo est introducta causa, ad eum deuoluta ꝑtãs inter partes, c. super eo. s. de ap. & faciunt quæ videbim[9] j. de matri. ꝯc. ꝯ inter. eccl. c. fi. No. ibi, poteris irritare. ꝙ mat. ꝯctum ꝯ interdictum mixtum, i. quod fit & authoritate iuris, quia pendente appel. de iure cõi nihil innouandum, vt in rubro & nigro, ff. nil innoua. app. pend. c. non solum. de appel. lib. 6. & interdictum factum authoritate hominis, quia hic expresse a iudice interdicebatur matri. tunc est nullum. de quo videmus in gl. quia per tale matri. ꝯuenitur iuri & homini. & facit c. j. in arg. de appella. lib. 6. Glo. in ver. poteris irritare. in fi. habetis ex gl. articulum, an ma-
3 trimo. contractum cõtra interdictum sit nullum. †Et dicite, ꝙ triplex est interdictum, quoddam iuris tñ, quoddam hoĩs tñ, quoddam mixtum iuris & hoĩs. Iuris tñ, puta quod fit lite pendente a iure, q̃ a lite pendẽte cum vna super matri. iuris interdictione cõtrahatur cum alia, c. laudabilem. & ibi notatur. s. vt li. penden. c. fi. s. de matrimo. cõtracto contra interdictum eccl. est iuris etiã impedimentum, vt j. dicam in quęstione proxime seq. & isto casu aut impedimenta habent causam perpetuam, propter quam generatur interdictum iuris, & tunc impeditur matrim. contrahendum, & dissoluitur ꝯctum, puta propter impedimentum cõsangui. & affinitatis interdicitur a iure, matrimo. perpetuo erit interdictum. Aut causa prohibitionis est temporalis, & tunc impeditur contrahendum durante tempore, & separatur cohabitatio contracti, capitulo j. & 2. allega. in glo. Quoddam est interdictum hominis, & tunc in inferiore a Papa fit distinctio, de qua in glo. Aut habet causam perpetuam aut temporalem interdicendi, & communiter approbatur in Papa. dicite vt dictum est in cap. ad dissoluendum. s. de despon. impube. & an possit Papa dirimere matrimonium contractum, iam dicam in cap. sequen. Quoddam est interdictum mixtum, & distinguite vt in quolibet simplici, vt interdicto iuris siue hominis, nisi fiat a Papa cum clausula decreti, quia tunc indistincte non attenta causa impe-

ADDITIO.

b ¶Effectum. Quo ad appellatio. ab excõicatione fieri possit, nec eius effectum extinguatur. adde Bar. & Doc. post gl. in l. fi. ver. gl. inducit hanc l. C. si a non compe. iudi. & no. in c. pastoralis. de appe. Inn. in c. per tuas. in j. col. in glo. sua in versi. defert. de sen. excom.

impediret matri.ꝯtractum contra interdictum,& illud diſſolueret,
4 d.c.ad diſſoluendum.†Sed operepretium eſt ſcire quæ ſint impe dimẽta iuris,quę perpetuo impediãt matri. & dirimant:& dicite primo ex mente Io. An.ſ.in rubri. de ſponſa.in ſum.& Innoc.in
a c.iuuenis.ſ.de ſponſa.ꝙ ſunt iſta [a].Primum, error perſonę, puta quia credidi hãc eſſe Seiam & eſt Titia,nec conſenſi in perſonã, c.tua nos.ſ.de ſpon.vel conditionis perſonę: quia credidi liberã & eſt ancilla,c.2.j.de coniu.ſeruo.c.j.& ibi de errore quadruplici, 30.q.j.& videbimus in c.ꝑ tuas.j.de condi. appo. Secundũ, conditio,per defectum conditionis impediunt ſponſalia vel matri. toto ti.j. de condi. appo.& maxime in c. fi. vbi videbmus.Tertiũ eſt votũ caſtitatis:intelligite ſolẽne, c.vnico.de voto.li.6.& videbimus toto tit.j. q. cleri.vel vouẽtes.nam ſimplex votũ caſtitatis non annullat matri.d.ca. vnico. & c.ſi vir.27.di. & iõ dixit Gaſp. Cald.in c.de illis.ſ.de ſpon. & ſequit̃ Iaco.Zoch. in rub.ſ.de ſpõ. in 21.col. ꝙ heremita impedit̃, ne ꝯhat ma.De quo dicto multum dubito.nã licet heremita ſit ſub ꝓtectione eccl'aſtica,tñ eſt quaſi locuſta ſine capite,c.q. vere. vbi gl.16. q.j.& facit gl.in c. nulla.13. diſt.& gl.parua in l.2.in verbo,nõ poſſunt.ff.de in ius vocã. & ita intelligunt̃ quę no.Inno. in c.cum ad monaſteriũ.ſ. de ſtatu mo. & ſicut caret vno ex ſubſtantialibus regluæ,i.obedientia, carent quoq; alio,quia retinent ꝓpriũ, tex. in c.cũ Ioãnes heremita,& ibi no.Imo. in 3.col.ſ.de fide inſt.no.Io.de Lig.& Car.in 7.col.in cle.per literas.de ꝑbẽ.& ſic ceſſat aliud votũ ſubſtantiale regularium,nec dicunt̃ profeſſi religionis approbatę, vt no. in gl.in c. cũ monaſteriũ.ſ.de ele.Cardi. in c.veniens.in 2.col.q. clc. vel vo. non quoq; reperit̃ cautũ,ꝙ voueant caſtitatem:immo ſm̃ Pogiũ habeant maledictã carnem, quã macerandã prębeant mulierib. vel ſaltẽ votum eorum caſtitatis non eſt ſolenne: ergo nõ impediet matri.nec dirimet, d.c.vnico. ꝑterea facit, quia nullã regulã profitent̃ approbatam:ergo non ſunt religoſi. & ita Pañ.in c.2.ſ. de ſo.cõpe.& Car.in d.cle.ꝑ literas.vnde non video rationẽ,quare heremita ꝓhibeatur ꝯhere matri.vt ſi ꝯhat, nõ valeat. Quartũ eſt impedimentũ cognationis,& hęc eſt multiplex:alia carnalis, alia ſp̃ualis, alia legalis.de quibus j.per ſingulos titu.& de cõſan. & affi.Quintum eſt crimen,qa ꝑ ꝑ crimen impedit̃ mat.puta qa cognouit conſanguineã vxoris,c.trãſmiſſę.& toto ti.j. de eo qui cog. conſan. vel etiam ꝯxit cũ vna alteri nupta ſcienter viuente primo marito,& copula eſt cõſummata inter eos: vel machinatus eſt in mortẽ primi mariti. de quo ĩ c.2.3. & fi. de eo qui duxit in mat.& alia ſunt crimina, quę impediunt matri.de quibus per Hoſt.in ſum. de matrimo.§.qualiter impediunt̃. in ver.5. crimen Sextũ, eſt diſparitas cultus: quia vnus iudeus nõ poteſt capere Chr̃ianã, vel eꝯ,c.caue.28.q.j.Septimum, eſt metus,qui annullat matri.c.cũ locum.ſ.de ſponſ. Octauũ, ſacer ordo.de quo in c.j.j. q. cle. vel vo.Nonũ, publica honeſtas. de quo in c.ad audiẽtiã.ſ. de ſpon.Decimũ,affinitas,vt in ru.ſ.de cõſang.& affi.& in nigro. Vndecimũ,frigiditas.de qua toto titu.j.de frigi. & male.Duodecimũ, interdictũ Papę cũ decreto. de quo in c. ad diſſoluendũ.ſ. de deſpon.impu.Vltimũ, ętas, quia nõ ſint puberes,quia nõ ſint ꝓximi pubertati, & malitia ſuppleat ętatẽ. de quo in c.puberes. & in c.atteſtationes.ſ.de deſpon.impu.vnde verſus,

Error, conditio, votum, cognatio, crimen,
Cultus diſparitas, ętas, vis, ordo ſacer, honeſtas,
Si ſis affinis, & ſic coire nequibis.

ADDITIO.

a ¶Sunt iſta. De his etiam vide glo. Inſtitu.de nuptijs §.ſunt aliæ.in §.inter eos.& gl.in c.j.de pœn.& remiſ. 27.q.j. in ſum.& c.hi qui.33.q.j.c.j. 28.q.2.de pœn.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo non poteſt facere vt matrimonium de iure cõmuni validum non ſit validum, nec inducere nouum impedimentum, etiam ſi non ſecuta ſit copula.*
Papa poteſt ſtatuere in viam generalis ſtatuti, vel etiam diſponere in viam particularis cõceſſionis vel inhibitionis ſuper matrimonio contracto, ſed non confirmato per copulam, & nouum impedimentum inducere.
2 *Matrimonium ad ſui eſſentiam requirit conſenſum. & numero 3.*
Papa non poteſt ſtatuere, vt matrimonium valeat ſine conſenſu.
3 *Sponſalia de preſenti non ſoluuntur per ſequens matrimonium, etiam carnali copula cõſummatum: nec valet conſuetudo in contrarium.*
4 *Papa an poſſit diſponere contra matrimoninm contractum illud diſſoluendo.cum pluribus ſeq.*
5 *Papa ſuper quibus diſpenſet. Et quomodo intelligatur verbum diſpenſare.*
6 *Ius diuinum quando poſſit limitari.*
7 *Argumentum de matrimonio ſpirituali ad carnale non ſemper procedit.*
8 *Coniuges vtroq; religionem ingrediente, poſſunt profiteri.*
9 *Diſpenſatum non reperitur a Deo contra matrimonium conſummatum per copulam: ſecus contra matrimonium ſimpliciter contractum.*
10 *Papa non poteſt diſſoluere matrimonium per copulam conſummatum, nondum vero conſummatum poteſt ex magna cauſa.*

CAP. V.

Vas dudum. Sponſalia de præſenti nõ ſoluũtur per ſequens matrimo. etiã carnali copula conſummatũ: nec valet cõſuetudo in ꝯrium.h.d.Diuiditur in partes duas. In prima narrat
1 factum.In ſecunda prouidet.ſecunda ibi,in vero. †No. ibi,de cõſuetudine.iũcta deciſione,ꝙ conſuetudo nõ poteſt facere,vt matri.de iure cõi validum non ſit validum, nec inducere nouũ impedimentũ,etiã ſi nõ ſit ſecuta copula.& ſic habetis, ꝙ licet Papa poſſit ſtatuere in viam generalis ſtatuti, vel etiam diſponere in viã particularis cõceſſionis vel inhibitionis ſuper m̃rimonio ꝯcto,ſed non cõfirmato per copulam, & nouum impedimentũ inducere, vt in c.ex publico.& ibi no.in c.verum.in ca.ex parte. el 2.ſ.de cõuer.cõiu.in c.quanto.& in c.gaudemus.j.de diuor.& volunt Doc.hic in verbo,voluminus. vt j.dicã. tñ conſuetudo hoc nõ poteſt facere,quia nõ poteſt irritare ꝯctum matri.etiã nõ ſecuta copula,vt hic,& c.licet.ſ.eo.quod vr̃ mirandũ:nã conſuetudo poteſt tollere ita ius cõe,& limitare ius diuinum,ſicut etiam poteſt lex,c.fi.ſ.de conſue.& ibi no.ſed poteſt eſſe ratio differentię hoc caſu,vt cum matri.ſit a Deo conſtitutũ, c.vnico.de voto.lib. 6.& dicamus,quos Deus coniunxit homo non ſeparet, ca.2.ſ.de tranſla.præla. & conſuetudo imitetur vſum hoĩum, & ſuper eo fundetur,d.c.fi.l.de quib.ff.de legi. nec habeat expreſſum cõſenſum Papę ſed tacitum ex tolerantia,non mirum, ſi non derogat matrimonio,cui homo derogare nõ põt: ſecus eſt in ſtatuto vel diſpoſitione Papæ,nam cum ipſe ſit vicarius Chriſti in terris,nõ dr̃ homo ſeparare,ſed Deus,tex.in c.quãto.& fi.ſ.de tranſla.ꝑla. & ideo nõ mirũ,ſi Papa poteſt hoc facere, & non tñ cõſuetudo. nec dicat quiſpiam,ꝙ illa autoritas,quos Deus coniunxit homo non ſeparet, ſolũ intelligitur de matrimonio per copulam confirmato,quia & immo & ante copulã ſolo cõſenſu dñr a Deo cõiungi,c.cum initiat.c.ſeq.c.cõiuges.27.q.2. No.ibi,etiã cognouiſ
a ſet.ꝙ copula quo ad validitatẽ m̃rimonij nihil operat̃.[a] & facit c. licet.ſ.eo.No.ibi,non congruit vniuerſo.ꝙ quotienſcunque aliq̃s inferior diſcrepat a ſuperiore vel vniuerſitate ſua,eſt reprehẽdedus.facit tex.in c.fi.de ſen. excom. li.6. & in c.le.j.de ſen.excõ. & ideo dicit tex.in c.quiſquis.41.diſt.ꝙ quiſq̃s cũ morib.eorum, cum quib.viuit,non conuenit,aut intemperans aut ſuꝑſtitioſus eſt.No.ibi,ſufficit.ꝙ ad matri.ſufficit cõſenſus de præſenti.& ſic innuit,ꝙ ad eius validitatem aliud non requiritur, vt vult glo.in hoc verbo,ſufficit,in c.ſtatutum.in prin.de reſcrip.lib.6.nõ tñ dicit,perficit.quia ad hoc vt matri.ſit ex toto perfectum & cõſummatũ, req̃ritur copula,vt no.in d.c.ex publico.& d.c.cum initiatur.& faciunt quæ dixi in rubri.ſ.de ſpõ.& quæ vult. Ho.in ſum.
2 in tit.de matrimo.§.fi.†No.ibi,& ſi ſolus cõſenſus. ꝙ illud dr̃ de ſubſtantia actus,ſine quo actus non põt ſtare, & ideo conſenſus probat̃ de ſubſtãtia matrimonij, quia ſine eo ſtare non põt.facit c.tua nos.ſ.de ſpõ.& ideo dicit hic D.Ant.poſt alios, ꝙ Papa nõ poteſt facere ſtatutum,vt matri.valeat ſine conſenſu, quia iſtud eſſet ex toto tollere virtutem & ſubſtantiam ſacri matrimonialis,quæ conſiſtit in conſenſu.No.ibi,etiã cũ ipſo coitu. ꝙ copula non probat nec inducit matri. niſi ꝑceſſerit conſenſus. Faciunt nota.in c.illud. ſ.de præſump. & quæ dixi in c.is qui fidem. ſ.de
3 ſpon.†No.ibi,iunctę.qđ dixi in ſummario,ꝙ matri.primum præualet ſecundo matri.copula confirmato, etiam ſi in primo non interceſſit copula,& conſuetudo ꝯrium diſponens non valet.facit c.licet.ſ.eo.Gl.in ver.cognouiſſet.habetis.ex gl.quę fuit ratio dubitandi in tex.nam videbatur, quòd ſecũda emptio ſecuta traditione præferebatur primę in qua non interuenit traditio, l. quotiens.in glo.allegata.ita etiam ſecundum matrimon.copula confirmatum deberet præferri primo,in quo copula non interuenit,tamen gloſ.determinat contrarium. ita determinatur hic in textu.& aſſignat rationem decidendi,quia matrimo.ſolo conſenſu eſt perfectum,ideo non attenditur copula in ſecundo matrimo.interueniens. & hanc rationem ſuſtinet hic Cardina. dicens rationem eſſe differentiæ inter matrimon. & alios contractus:nam matrimoniũ ſolo conſenſu perficitur vel contrahitur: nec expectat traditionem quo ad eius implementum ſubſtantiale,ſed ſtatim ita ligat,vt recedi non poſſit:ſed in emptione vel in alijs contractibus,qui etiam conſenſu perficiuntur, tñ pro complemento traditio eſt neceſſaria, & ante illum non eſt tranſlatum dñium,non naſcitur actio ex empto ad ꝑcium, vel etiã põt recedi

ADDITIO.

a ¶Nihil operatur. Adde do.Soci.conſi.28.inci.Circa primum quæſitum.ver.nec ob.circa medium.in j.parte,char.54.quod matrimo.quo ad ſui eſſentiam neceſſario non requirat cõiunctionem carnalem, vnde ante copulam eſt verum matrimonium.

recedi ſolo conſenſu. non mirũ ergo ſi ſecuta traditione,ſecũda emptio eſt fortior ꝗ̃ prima, in quam non interuenit traditio. Et ꝑ hac rõne faciũt no.in l.iuriſgentiũ.§.adeo.& in l.ab emptione. ff.de pac.Hoſt.hic dedit aliam rationẽ,ſ.ꝙ cum mat.ſit a Deo inſtitutũ,ad exẽplum autoris ſui eſt ſtatim imutabile, c.imutabilis. 22.q.3.ſed ꝯ̃tus alij ſunt ab homine:ideo cũ homo ſit mutabilis, ipſi mutabiles ſunt magis de facili, niſi donec acceperint perfectum ꝯplementũ, i. ſecuta traditione. Vel aliter,cũ inuentum ſit matri.a Deo, nõ tantũ pẽdet ex facto hominis ſicut ꝯ̃tus,q. ſunt ab hoĩe: ideo in alijs ꝯ̃tibus attendit magis implementum hominis,& ſic traditio.Pan.hic dicit, ꝙ in ſpũalib. tranſeat dñium ſine alia traditione ex ſolo ti.tex. eſt in c.ſi tibi abſẽti.de p̃ben.li. 6.voluit Inn.cõiter approbatur in c.inter cætera.de præben.ideo cũ ſimus in matrimonialib.& ſic in ſpũalib. dicetur dñium iuris maritalis eſſe tranſlatum ſolo tit.& ſic ꝯ̃ctum matri. Secus eſt in alijs reb.in quib. requiritur traditio ad trãſferendum dñium : nã tũc cũ ſoli tit.nõ ſit tranſlatum,non mirũ ſi ille cenſetur potior, qui hẽt titu.cũ traditione, ꝗ̃ ille qui prius habet ſolum tit. Et faciunt quæ not.Pan.in c.2.ſ.de conſue.& quæ no. Anto. in l.cum qui.alias ſiue autẽ.§.ſi duob.ff.de publi.mihi quoq; vr̃ poſſe aſſignari aliam rõnem,nam vbicunque exuberat bona fides,ideo ꝙ nõ eſt licitũ variari,primus titu.præfertur ſecundo,licet in ſecũdo interueniat traditio.& ſic nõ habet locũ l.quotiens.Ita Ioan. An.in c.cõtinebat.licet aliqui ibi reprobant, ſ.de his quæ fi.a pl. & Ludo.de Roma in auct.ſimiliter.in 9.col.C.ad le. Fal.dum volunt,ꝙ l.quotiens.nõ hẽt locum in clerico, quia nimis turpe eſt ei variare, c.ꝙ autẽ.ſ.de iure pa.ſed & ita eſt in mat. poſtꝗ̃ ſemel eſt conſenſum,variatio nõ admittitur,vt hic tex.ca.præterea.el j. c.requiſiuit.ſ.de ſpõſa.nõ mirũ ergo ſi ſm matrim.ſecuta copula non præfert primo. Aliã rõnem ſenſit hic Hoſt. quam Do.Ant. dixit ſuaſiuã:nã matri.prouentum eſt a Deo, qui cor reſpicit, & ideo in eo nõ inſpicimus aliud,an partes egerint ſe ligare:venditio autem vel alij ꝯ̃tus ſunt ab homine,qui non tm̃ credit cordi ꝗ̃ operi. Aliud habetis ex gl.ꝙ conſuetudo põt facere legitimũ, & habilẽ ad ꝯ̃hendum inhabilem, & ideo dicunt etiam Doct.ꝙ iſta cõſuetudo licet de iure non valet,tñ ex quo erat tolerata,excuſat m̃rimonia p̃cedentia ante hãc reprobationem, & prolem ſuſceptam ante.& ſic hẽtis,ꝙ probabilis error iuris,i.cauſatus ex tolerata ꝯſuetudine ꝯ ius,& quæ nõ valet, hẽt excuſare ꝓlem ab illegitimitate,ſicut error facti,de quo ĩ c.fi.de clan.deſpõ. & etiã hẽt excuſare m̃rimonia ꝓhibita:quod fatentͬ ante hanc reprobationem Doc.ſed poſt hanc decre.ſecus.& iõ infert D.Ant. ꝙ cõſtitutio reprobatoria cõſuetudinis p̃cedentis nõ trahit ad preterita,ſed ſolũ ad futura.Sed iſte tex.ſm Pan. potius ꝓbat ꝯ̃riũ ꝑ ꝑ verbũ,de cætero.hic expreſſum,quaſi ſentiret Papa,ꝙ niſi expſſiſſet de cætero,trahaeret hæc conſtitutio ad præterita.& ita fatetur D.Ant.in diſtin. ſua. Vnde dicite,aut cõſtitutio eſt declaratoria rõnis,ꝗ̃ ſuberat de antiquo, & tunc ſi non hẽt ꝯ̃riam conſuetudinẽ,vel cõem interpretationem,trahitur ad præterita, c.cum tu.ſm intellectũ gl.ibi,j.de vſur.gl.in proe.cle.in verbo, de cætero.ſi vero hẽt cõſuetudinem,vel cõem interpretationem ꝯ̃riam, & tunc geſta excuſant,& ſic non trahitur ad præterita,gl.in ca.j. in verbo,de cętero.de poſtu.pla.li.6.in c.cũ venerabilis.& ibi D. Ant.ſ.de conſue.Aut cõſtitutio.nõ ſolũ eſt declaratoria iuris antiqui vel rõnis de antiquo,ſed etiã reprobat cõſuetudinem ꝯ̃riã: & tunc ſi declarat irrationabilitatẽ cõſuetudinis,cũ conſuetudo irrationabilis ſit potius corruptela,vt in c.fi.ſ.de conſue. talis cõſuetudo non excuſat p̃terita,& iõ cõſtitutio ad ea trahit̃,c.cũ venerabilis. ſ.de conſue. Aut aliter nõ declarat irrationabilitatem conſuetudinis,ſed tm̃ eã reprobat:& tũc ſi exprimit aliquod verbum,puta de cętero,vel ſimile,per quod apparet ꝙ nõ vult trahi ad p̃terita,caſus eſt clarus ꝙ non trahit̃.& ita eſt tex. & hic, & d. c.j.de poſt.p̃la.li.6.ſi vero tale verbũ nõ exprimat̃,& tũc trahit̃ ad p̃terita,gl.eſt in cle.2.in fi.de re.ecc.nõ alie.in cle.ſtatutum.de elec.no.Pan.in c.fi.ſ.de conſti.& ibi etiã D.Ant.in 42.diſt. & idẽ D.An.in c.cum venerabilis.ſ.de conſue. & hic gl.no. Imo.in l.3. ff.de teſt. Sed operepretium eſt ſcire,nunquid ex approbatione Papę expſſa potuiſſet iſta cõſuetudo conualidari ſicut inualidatur.& Hoſt.hic ſuper verbo, volumus.dicit ꝙ ſic, quia ſicut vtit̃ verbo,te volumus obſeruare. reſupponit ꝙ in voluntate ſua ſit, an hęc cõſuetudo debeat obſeruari:& ſic potuiſſet hanc conſuetudinẽ approbare, ſi voluiſſet.† Sed altiꝰ repetẽdo ꝓ veritate huius articuli reuoco in dubiũ generaliter: nunquid Papa poſſit diſponere ꝯ matri.ꝯ̃ctũ illud diſſoluẽdo.Et primo arguit ꝙ non:nã mat.eſt viri & mulieris cõiunctio, indiuiduã vitæ conſuetudinẽ retinens,27.q.2.ĩ prin.& dixi ſ. in rub.de ſpon.& ſic ex diffinitione quæ denotat nobis eſſe rei,vt gl.in c.nõ putamus. de conſue. lib.6.Facit gl.in l.oĩs diffinitio.ff.de re.iu.apparet,ꝙ de ſub̃a matrimonij eſt,vt ſit indiuiduũ & idiſſolubile: ſed Papa non poteſt ſub̃alia tei tollere c. cũ ad monaſterũi. in fi.ſ.de ſta.mona. l.2.ff. de vſuf.ea.re.ꝗ̃ vſu ꝯſu.ergo nõ poterit diſſoluere mat.& faciunt quæ dixi in textualib.vbi ſm Hoſti. & Do.Ant. firmaui, ꝙ Papa non põt ſtatuere,vt mat.valeat ſine cõſenſu.Sed poſſet rñderi, ꝙ Papa non põt tollere ſub̃ale rei,vt res duret in ſuo eſſe:ſed bene põt facere,vt res trãſeat in aliam eſſentiã,vel deſinat nõ eſſe quę erat,vt eſt tex.de primo in d.l.2.quia põt in reb. quæ vſu cõſumũtur,facere quaſi vſum fructum lex,& de ſecũdo gl.in cle.j.in verbo,pro infectis.de immu.eccl.pręterea ar.procedit de ordinaria poteſtate,ſed de plenitudine ptãtis Papa p̃t facere de monacho nõ monachũ,vt j.videbimus.& no.in d.c.cũ ad monaſteriũ.ergo ita poterit facere de marito nõ maritum.& ad ea quæ dixi in textual.dicite ꝙ plus eſt velle ꝙ matr.ſit matri.ſine conſenſu,ꝗ̃ velle mat.ſemel ꝯ̃ctũ diſſoluere, quia plus eſt velle actũ facere ſine materia & ſubſtãtia,ꝗ̃ velle factum deſtruere. Secundo adducit̃, nã exceptio firmat regulã in caſib.non exceptuatis a rła,c.2.j.de coniug.lepro.c.dixit dñs.32.q.j.& declarat rłam,l.nam quod liqde.§.fi.ff.de leg. habet in rub. de reg.iur.lib.6. ſed ita eſt, ꝙ regula.ſit cũ exceptione,ꝙ vxor non ſit a viro ſeparanda nec dimittẽda,niſi excepta cã fornicationis,d.c.2. & in cã fornicationis non diſſoluit matri.ſ3 ſit ſeparatio thori, dictis iurib. & c.ex publico. c.ex parte.ſ.de cõuer.coniu.c.licite.c.apoſtolus.32.q.7.ſi ergo ſolum ſit exceptio,vt poſſit ſepararri thorus, non autẽ diſſolui matri.ꝑ fornicationẽ: ergo in ꝯ̃rium firmatur rła, & declaratur ꝙ alijs caſib.nõ eſt licitũ diſſoluere mat.Solu.in quacunq; generalitate eſt excepta perſona Papę, qui hẽt vices Dei in terris,c.pe. & fi.ſ.de tranſla.pla.& cui fuit dictum,quodcunq; ligaueris,&c. & quodcũq; ſolueris in terra,erit ſolutum & in cœlis,c.quodcũque.& c.manet.24.q.j.& faciunt quę dicam in parte affirmatiua. Tertio adducit̃,Papa debet defendere dicta apoſtoli,& concil.& euang.vſque ad ſanguinem,& vſq; ad oẽs conatus,c.memor.24. q.j.nec ea rũpere debet,c.ſunt quidã.25.q.j. ſed a Dño ꝑ os Euangeliſtarum dictũ eſt, Quos deus coniunxit homo non ſeparet, Mar.10.c,& Matthei 19.23.q.2.c.quos Deus.c.quanto. ſ.de tranſl. præla.ergo Papa matri.cũ ſit cõiunctio Dei, nõ diſſoluit. Solutio, geſta a Papa dñr geſta a Deo non ab hoĩe, & dicetur Deus diſſoluere,Papa diſſoluente,c.quanto. & c.fi.ſ.de tranſla.præla. vel aliter,licet rũpere nõ debeat dicta apoſtoli vel cõciliorũ, vel Dñi,vel Euangeliſtarũ,tñ põt diſpenſare ex cauſa & limitare, vt vult Inno.in c.quę in eccleſiarũ.ſ.de conſtit. Et ita reſtringit gl. prędictam regulã faciens in c.literas. ſ.de reſtitu.ſpo.in c.propoſuit.ſ.de cõceſſi.pręben.in c.cum ad monaſterium.ſ.de ſtat.mo. in c.ſi his.11.q.3.Quarto adducit̃:nã Papa non põt aliquid, ꝑ ꝑ qđ generet ſcandalum in eccleſia, c.per principalẽ.9.q.3. & ibi glo. Inn.in c.inquiſitioni.j.de ſen.excõ. & not.in c.ſi qñ.ſ.de offi.dele.& in c.ſi q.s.ſ.de reſcri.ſed ſi Papa diſſolueret matri.ꝯ̃ctũ,eſſet maximum ſcãdalũ.ergo &c.Sol.ſi Papa facit ex cauſa,nõ eſt ſcãdalum,ſed medela,& tũc imputandũ eſſet illis, ꝑ quos venirent ſcandala,c.2.j.de no. ope.nũ.& ibi no. Quinto adducit,oẽ qđ eſt ſignum vel repręſentatio alicuius rei, dẽt ſapere nãm eius,ca.ſignũ.c.ſpẽs.de ꝯſe.diſt.2.l.j.ff.de leg.j.ſed ita eſt,ꝙ matri.ſignificat nobis vnitatem,quę eſt inter animã & Deũ, vel vnitatẽ diuinitatis,quã fecit Chrs cũ humana carne deſcẽdẽs ĩ vterũ virginis,vt no.in c.debitũ.ſ.de big.ſed ita vnitas eſt idiuidua: ergo & matri. & eẽt hęreticũ hãc vnitatẽ diuidere:ergo & matr.vel ſaltẽ vt no. in d.c.debitũ ſignificat matri. vnitatem ꝗ̃ eſt inter eccleſiam & Chriſtũ ſpõſum.& diuidere hãc vnitatem,eſſet ꝯ articulos fidei: ergo & diuidere matr.Sol.iſta eſt aſſimilatio ſiue figura inducta de iure poſitiuo,& ex interpretatione Doct. quam quidẽ Papa nõ cogit̃ p̃ciſe ſeq,c.innotuit.ſ.de elec.c.propoſuit.ſ.de conceſ. p̃bẽ.Sexto,facta ꝑ ĩfectis hñi non pñt,l.in bello. §.facte.ff.de capti.& poſtlimi.reuer.c.ferrũ.50.diſt. ergo matr.ſemel ꝯ̃ctum non põt Papa facere q.n ſit factũ.Solu.p̃t tñ tollere iuris effectũ, gl.in d.cle.j.in verbo,ꝓ infectis. Septimo adducit tex.in ca.ex parte.ſ. de conuer.coniuga.vbi dr̃ ꝙ in nullo caſu põt matrimo. diſſolui:& negatiua illa eſt vniuerſalis, ꝗ̃ pręciſe abnegat & excludit oẽm caſum.gl.in regula j.de reg.iur.Solutio, nunquam excludit authoritas Papę. vt ſ. dixi in ſolutione ſecundi ar. probatur etiã in illo tex.ibi,niſi forte.ſecus ex reuelatione diuina, quę exſuperat omnem legem. & certe Papa videtur habere reuelationem Dei,cap.quanto.& d.cap.fin. & hoc modo poteſt reſponderi ad cap.fi.28. quæſt.2.ad c.fi.de tranſlat.prælato. ad capitu. ex publico.ſ.de conuer.coniug.immo ibi in ca.ex publico. eſt caſus pro parte ꝯ̃ria: nam ꝑ ingreſſum religionis diſſoluit ibi matr.ꝯ̃ctũ, ergo in ſimili etiã ob aliam iuſtã cauſam poterit,& j.dicã.Octauo adducitur:matri. mutuo conſenſu ꝯ̃hitur, vt notaui vobis in tex. & c.j.ſ.eo.ergo non poterit a ſuperiore rũpi,ꝑ regulã,ius noſtrũ.

ff. de reg. iur. Solutio: ex causa superior tollit ius nostrum, vt not. Inno. in d. c. quæ in eccle. no. in c. constitutus. s. de relig. do. in l. bene a Zenone. C. de quadri. presc. Nono adducitur: matri. est sacramentum ecclesię, c. veniens. vbi gl. s. de translac. sed Papa non potest sacramenta ecclesiæ tollere, vt vult Archi. de pęni. dist. 7. in sum. vbi concludit, q Papa non potest facere vt aliquis non teneatur ad confitendum peccata sua, & sic tollere sacramentū pnię: ergo poterit matri. dissoluere. Soul. magis est necessitatis sacrm pnię q̃ matr. imò est ad bn̄ esse, & nō ad necessitatē, vt no. gl. in d. c. venies. Decimo adducit: nā matri. imprimit characterē, vt voluit Do. Ant. in c. gaudemus. & in c. quanto. j. de diuor. sed Papa nō potest impedire effectū characteris, quin imprimat vel duret impssus, vt est gl. in c. manus. de cõse. di. 5. in c. pnida. in verbo, firmitatis. de elec. in 6. i cle. ne plerisq;. in verbo, aliqd. de ele. in c. 2. j. de cler. excō. min. hr̄ in c. 2. de pę. li. 6. ergo nō poterit matri. semel ɔ̄ctū, ex quo semel character est impssus, dissoluere. Et faciunt quę no. Inn. in c. quanto. s. de consue. So. alius character imprimitur in ordinatione, de qua loquūtur ɔ̄ria, & ille est immutabilis, q afficit animā, nec aliqua mutatione mutat: alius in matri. quia solum est vinculū consensus, non aūt character spūalis gratię: & ideo magis de facili mutatur mutatiōne psonę, puta in infideli conuerso, vt c. quanto. j. de diuor. Vndecimo adducit tex. in c. quanto. j. de diuor. vbi dicit tex. q ratū & firmum debet esse matri. inter coniuges, vt ipso durante sacramento baptismi duret. & exponit ibi Inno. ratū & firmū, i. inresolubile. sed ita est; q sacramentū baptismi semel susceptū non pōt per Papā tolli: ergo nec etiam matri. So. illa equiparatio coniugij & baptismi procedit solū in casu ibi posito, s. qn̄ fidelis labitur ad infidelitatem: nā tunc sicut retinet characterē baptismi, ita sacramentū matri. non aūt ex toto procedit, quia baptismus infert characterē, qui comitatur animā etiā post mortē: matri. aūt secus, quia morte soluitur, c. licite. 32. q. 7. c. de vxore. s. de sepul. & ideo dicit D. Ant. ibi, quod matri. non infert characterē vt baptismus. Duodecimo adducit:
a per matri. efficiuntur vir & vxor duo in carne vna, [a] c. agathosa. 27. q. 2. c. ad apostolicā. s. de reg. & obligantur mutuo, vt vnus nō habeat potestatem sui corporis sine cōsensu alterius, c. non dēt. j. de consan. & affi. c. cū cā. j. de rap. ergo p Papā ista vnio dissolui non potest. Nec dicat quispiā, aliud est in matri. confirmato per copulā, quod proprie dicitur pfectū: aliud inito nudo consensu, c. quapropter. 27. q. 2. qa istud est ɔ̄ tex. nostrū, vbi quo ad validitatē matrimonij non attenditur copula, & etiam ɔ̄ l. nuptias. ff. de reg. iu. So. dato q hoc vinculum sit ɔ̄ctum ita solo consensu, sicut per copulam, tn̄ ex cā Papa potest ius alteri quęsitum tollere, & hoc vinculum vnionis dissoluere, c. quāto. in j. rn̄. j. de diuor. & j. dicā. Vltimo adducitur tex. in c. licet. s. eo. vbi Papa reprobat consuetudinem, de qua hic, & sn̄ias Papę fm̄ illam latas a prędecessoribus suis: certe si Papa posset matri. dissoluere, & sic hanc cōsuetudinem approbare, nō bene fecisset Alex. 3. reprobando sententias prędecessorum. Solu. licet Panor. per hunc tex. dicat se dubitare, & inclinare videatur in hanc partem negatiuam, tamē textus cap. licet. nihil facit: nam ibi Papa non reprobat facta prędecessoris tāquam male facta, dum dicit, quamuis aliter, &c. sed reprobat consuetudinem, & quia vallata erat authoritate apostolica prędecessorum, qui fm̄ illam pronunciauerant: ideo remouet obstaculum illarum sn̄iarum, non tn̄ dicit, q prædecessor male fecerit, immo ex quo remouet illas sn̄ias tanquam obstaculū, sentit q sn̄ię valuerant, & sic quod Papa possit dissoluere matri. ɔ̄ctum, non enim possunt valere sn̄ię prętextu consuetudinis, q̃ non tenent, vt dixi in prin. huius tex. ergo sentit, quod valent authoritate apostolica, & sic q Papa posset hoc facere: alias frustra Papa remoueret has sententias. & faciunt quę habentur in c. mādatum. s. de rescr. vbi clausula, non obstante. in dubio refertur vt excludat contraria, quę habuissent impedire dispositionē. & sic illa decre. licet probat opinionem affirmatiuam, & hanc opin. tenuit Gasp. Calde. hic, pro parte autem affirmatiua quod Papa possit disponere circa matrimo. contractum illud dissoluendo,
5 adducitur, quia aliud† est dispensare ex toto abrogando, & hoc non potest Papa contra ius diuinum, nec contra dicta apostolorum, nec euangelistarum, 5. distin. c. ius naturale. vbi hoc vult Archidiac. l. fi. vbi notatur. C. si contra ius vel vti. pub. d. c. sunt quidam. Aliud est dispensare, idest, ius diuinum relaxare sine causa, vt notatur j. q. 7. nisi rigor. & hoc etiam non potest Papa facere. & ita loquitur glo. in ca. non est. s. de voto. in capitu. quanto. s. de iureiur. & est tex. in c. manet. 24. q. j. vbi ptās Papæ tanta est, quantum iustitia suffragatur. Aliud est dispensare, i. limitare ius diuinum ex causa. & hoc pōt Papa, deducitur: Nam videmus, q bigamia est prohibita ex dicto apostoli, c. super eo. & c. a nobis. & toto ti. s. de biga. & tn̄ Papa dispensat in bigamia, c. lator. 34. distin. Simile, etiam presbyter fornicator ex præcepto apostoli dēt ab altari remoueri, c. presbyter. 84. dist. & tn̄ Papa cum eo dispēsat, vt ibi. & faciunt quæ hn̄r in c. penitentes. c. ex pęnitentib. & ca. ponderet. 50. dist. Item super respiciētib. factum ecclesiæ Papa dispensat, & tn̄ pręcipue dēt uacare p conseruando statum ecclesię, c. j. 31. q. j. c. non dēt. j. de consan. & affi. Silr̄ uidemus, q dispensat in decimis, c. ex parte. c. a nobis. vbi no. s. de deci. & tn̄ decimę sunt de iure diuino, c. decimę. c. reuertimini. 16. q. j. c. tua nobis. s. de deci. Itē videmus, q dispēsat in voto, dūmodo cā subsit, vt no. in d. c. non est. & tn̄ est de iure diuino, c. magnę. s. de voto. Itē videmus, q dispensat in iuro, c. quāto. s. de iureiurā. & tn̄ est de iure diuino, c. & si Christus. s. de iureiu. Item dispensat in secūdo gradu consanguinitatis collateralium, c. literas. vbi no. & ibi gl. s. de rest. spo. c. proposuit. & ibi gl. s. de conces. præben. Item dispēsat, q in ore duorum nō stet oē verbū, c. licet vniuersis. c. licet ex quadā. s. de test. c. relatū. el piccolo, c. cum esses. s. de test. Item dispēsat ɔ̄ quatuor concilia, c. sicut. 15. di. Itē dispensat, q subdiaconus possit capere vxorē, c. illo. & ibi gl. 32. di. si ergo dispensat ɔ̄ quodcunque, siue sit præceptū decalogi, siue verbum Dn̄i, siue verbū Euangelistarum, siue verbum Apl̄i, ergo ēt poterit dispensare ɔ̄ hoc verbum, quos Deus coniunxit, &c. & sic dissoluere matr. Solu. prædicta oia non habent ita perpetuum vinculum de substantia sui, sicut habet matri. de cuius substantia est, vt sit indiuiduū. & etiam cum figuratiue mr̄imonium repræsentet vnionem, q̃ est inter Christum & ecclesiam, & Christum fm̄ diuinitatem & humanitatem susceptam fm̄ carnē in vtero Virginis, quę quidē mysteria sunt indiuidua, vt vult gl. in his terminis. 27. q. 2. in capi. qua p p. nec tantum scandalizatur eccle. ex dispēsationib. prędictis, sicut hoc casu. Secundo adducitur tex. in ca. ex publico. s. de conuer. coniug. vbi p p ingressum religionis Papa permittit dissolui matr. quasi commutet promissionē in melius. ergo a simili iusta cā subsistente poterit etiam dissoluere matr. Pone enim, q magna Regina infidelis est ventura ad fidem, si pōt hr̄e regem Francię in maritum: & si secum ɔ̄heret, totum regnum suum ei dabit, quare non erit iusta causa dispēsandi, vt rex Francię dimittat hāc vxorem quā hēt, & recipiat illam in vxorē pro bono publico Christianę religionis. Vel etiam pone, Papatus indiget q fiat Papa rex Franciæ, quare non poterit dissolui matri. pro conseruatione ecclesiæ. Sol. tenendo ēt q Papa non possit dispensare in matrimonio ante copulam, dicite q non est arguendum a maiori in dispensationib. c. per venerabilem. j. qui fi. sint legi. & maxime in preiudicium tanti sacri. sed tenendo distinctionem quam j̄. dicam, ille tex. procedit in matrimonio non consummato per copulam, in quo adest solus cōsensus, & sic quoddam votum vel promissiō. nec dr̄ fractor voti, qui illud commutat in melius, c. peruenit. s. de iureiur. vidimus in c. commissum. s. de spon. vel speciale ibi, vt dissoluatur matrim. per ingressum religionis, quia nubit cum dn̄o. & ideo quasi melius bonum præfertur minus bono. Tertio adducit tex. in c. quanto. j. de diuor. hoc modo: nam inter infideles est matrimo. c. deinde. 28. di. c. de infidelibus. & ibi, de consan. & affi. Sed Papa pōt matri. ɔ̄ctum cum infideli dissoluere, & illud dissoluit in illo c. quanto. in trib. casib. vt patet ibi vsq; ad ver. si ergo. est ibi casus, q Papa pōt dissoluere matri. & tn̄ ista institutio matri. fuit cōis infidelib. imo proprie iudæis fuit dictum, crescite & multiplicamini. & fuit dictum p p hoc, relinquet homo patrem, &c. Et os ex ossibus meis, & caro de carne mea, &c. ut patet ex his quæ dixi in rub. s. de spon. Solu. ibi Papa pōt hoc facere ex licentia Apl̄i, ut patet ex tex. ibi, & in hoc casu intelligimus qđ ait Apl̄s, si discedit infidelis, &c. & sic ille tex. pbat ɔ̄rium, qa si Papa nō habuisset licētiā Apl̄i, hoc nō fecisset, quasi non potuisset facere, & nemini dubium, q Apostolus diuina reuelatione potuit hoc dicere, sicut etiam uidemus, q etiam diuina reuelatione concessum est habere duas uxores, ca. gaudemus. j. de diuor. Quarto adducitur tex. noster hic, dum dicit, quę uolumus obseruare. ubi loquens Papa de consuetudine irritante matrimo. contractum, & illam reprobando utitur uerbo, uolumus. quasi in uoluntate sua fuisset etiam non reprobare, sed permittere talem consuetudinem. Solutio, istud non est necessarium, quia etiam uerbo, uolumus. utimur in his quæ facere debemus: & hic stabit uerbum, uolumus. improprie, & clarum, & iuris antiqui declaratorium. Quinto adducitur capitu. is qui fidem. s. de sponsa. vbi Papa quando non interuenit matrimo. illud presumit, ergo etiam si interuenit, cum contrariorum eadem sit disciplina, potest disponere, ut perinde habeatur ac si non

ADDITIO.

a ¶In carne vna. Adde Do. Soci. in consi. 17. incip. Supradicta causæ positio. versi. quantum vero attinet. ibi, & ideo. in j. parte, char. 28.

non interuenisset, & sic dissoluere. Solutio: alia ratio impedit, vt non possit dissoluere matrim. s. quia est contra dictum Dei, & substantiam eius: quæ rō non militat in l. præsumente matri. Sexto adducitur tex. in c. quædam lex. & c. seq. 35. q. 3. in c. super eo. & c. j. j. de cognat. spir. vbi Papa inducit & approbat nouum impedimētum circa matrimoniū. Solutio: aliud est inducere nouum impedimentum, per quod impeditur matrim. contrahendum, & si in contrarium sequatur, annulletur: quia non habuit legitimum principium: aliud est semel contractum, quod suum robur habuit velle dissoluere: nam sacramētale vinculum est secutum, ex quo matrim. valuit: ideo militāt rōnes prohibitiuæ, ne Papa possit dissoluere. Septi-
6 mo adducitur: nam ius † diuinū pōt limitari, vbi reperitur als ab ipso Deo limitatum, & extendi poterit limitatio ad simile, puta in præcepto, Non occidas. quod reperitur limitatum per Christum, qui gladio ferit gladio peribit. item per legem Mosaicam, & etiam Euangelicam, vbi adultera lapidabatur. hoc casu poterit ēt ius positiuum permittere homicidium, & ēt extendere ad alios casus ex iusta cā, c. j. de homi. lib. 6. & hanc theoricam facit Panormi. in c. fi. s. de consue. sed ita est, q hoc præceptum; Quos
a Deus coniunxit homo non separet[a]. vel ēt hoc præceptum, Propter quod relinquet homo, & adhærebit vxori: reperitur limitatum ab Apostolo in casu fidelitatis, & sic propter bonum fidei, vel cā vitandi peccati, d. c. quanto. ergo ēt propter bonum fidei vel ecclesiæ, vel aliud simile bonum, poterit Papa hoc preceptū limitare il o casu matri. dissoluendo. Solu. extensio potest fieri, vbi est eadem ratio: secus vbi est diuersa, vt notatur in c. constitutionem. c. non solum. de regula. li. 6. sed ita est, q in promissione, quę fit per Apostolum, & casu nostro non est eadem rō: ergo nō poterit fieri extensio. Quòd non sit eadem ratio, patet: nam dixit Apost. & ita loquitur c. quanto. in j. respon. qn matri. fuit contractum inter infideles. Nos loquimur, qn fuit contractum inter fideles: & rō est drīa: nam apud infideles deest fundamentum baptismi: vñ licet apud eos sit matri. cum carent illo fundamēto, super quo est fundata fides nostra, & omnis figura & veritas subsequens, ideo penes eos nō est ita ratum matri. sicut penes fideles: nam penes fideles matri. repræsentat has figuras, vnionē, quæ est inter animam & Deum, quæ quidem non est cum infidelibus, qui vertūt terga contra Deum suum, licet esse deberet, tñ ex eorum contumacia deficit. repræsentat ēt vnionem, quę est inter Christum & ecclesiam, per quam venit ad tertiam repræsentationem, s. vt repræsētet vnionem, quæ est inter Christum quo ad diuinitatem & humanam carnem quo ad carnem, quā suscepit in vtero Virginis. & istarum duarum nō sunt capaces infideles, cum sint extra ecclesiam. Et his duabus consistit potissima rō, quare matri. est indiuiduum. gl. est in c. quapropter. 27. q. 2. habetur in c. debitum. s. de biga. Cum ergo infideles nō sint capaces huius mysterii, qd importatur per matri. nō mirum si magis de facili potest inter eos dissolui, q inter fideles, qui sunt capaces: & ideo cum mysterio tex. in c. quanto. in j. rñ. permittit posse dissolui in illis tribus casibus matri. contractum inter infideles, altero coniugum ad fidem veniente. & in secundo expresse prohibet, q ēt illis tribus casibus matri. contractum inter fideles nullo mō dissoluatur, ēt altero eorum labente ad infidelitatem. & fundat se super rōne hac, q non est firmatum matri. inter fideles sacro fidei, i. baptismi. ita D. Anto. in d. c. quanto. Octauo adducitur tex. in c. verum. s. de conuersi. coniu. vbi tex. dicit, q diuino præcepto, vel monitu Spiritus sancti qnq; de nuptiis vocati sunt: & loquitur inter fideles. vnde vr tolli præcedens sol. nam si reperitur a Deo dispensatum dissoluere nuptias: ergo & Papa, qui habet ptātem Dei in terris, poterit dispensare, maxime cum dixerit ei Christus, Quodcūq; ligaueris & c. c. quodcunque. 24. q. j. Solutio: speciale est in matrimonio per copulam nondū consummato: vel speciale, quia qui ingreditur religionem, nubit dño, c. sciendum. c. virginē. 27. q. j. Nono adducitur text. in c. admonere. 33. q. 2. & in c. qui sciens. 32. q. j. vbi Papa prohibet perpetuo quem contrahere matri. & tñ ex præcepto Dei inductum est matri. & in illo, crescite & multiplicamini. Solutio: aliud est impedire matri. contrahendum, aliud dirimere con-
7 tractum, arg. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui, vel alie. iur. † Decimo adducitur: bonum est argu. de matri. spūali ad carnale, c. qm frequenter. s. si vero. s. vt li. non contest. c. sicut. 7. q. j. sed Papa potest dissoluere matri. spūale, c. 2. c. pe. & fi. s. de transla. præl. ergo & carnale. Sol. non semper est bonum arg. de matrimonio spūali ad carnale, vt vidimus in c. tua. s. de sponsa. & præcipue hoc casu nostro, in quo carnale matri. est inductum de iure diuino, & de sui substantia requirit indiuiduam vnitatem: spūale est indu-
8 ctum de iure diuino & ab ecclesia, vt patet ex his quæ no. Pa. in c. postulasti. de rescrip. & Car. in cle. gratiæ. de rescrip. † Vndecimo adducitur tex. in c. sane. s. de conuer. coniug. vbi vtroq; religionem ingrediente possunt coniuges profiteri: ergo inter eos dissoluitur matri. vt monachus vel monacha, sponsus vel sponsa efficiuntur Christi, non autem sæculi, d. c. sciendum. & d. c. virginem. ergo sicut Papa illo casu dissoluit matri. ergo ita iusta cā subsistente. Sol. ibi non dr, q dissoluatur vinculum matrimonii, sed bene vouent castitatem, & mutuo consensu possunt coniuges ad hoc se ligare, c. sunt quidam. 27. q. 2. c. gaudemus. & c. quāto. j. de diuort. Duodecimo adducitur text. in c. vxoratus. & in c. cum scis. de conuer. coniug. vbi vxor pōt dare licentiam marito vt fiat monachus, & sic dissoluere matri. si hoc pōt cōuentio priuatorum, ergo multo magis Papa, qui est lex animata in terris. Sol. ibi non dr, q dissoluatur vinculum matrimonii, licet monachus fiat, & voueat castitatem. Decimotertio adducitur: nam regula est gñalis, vt quodcunq; soluit in terris, sit solutum in cęlis, c. quodcunque. 24. q. j. ergo poterit soluere hoc vinculum matrimonii. Sol. dicite vt dictum est ad primum arg. pro hac parte: & hanc partem ēt in mat. cōsummato per copulam tenuit Ia. Zoc. in c. ad dissoluendū. s. de despon. impu. motus, quia nulla vr esse rō drīæ, quare magis Papa possit dispēsare in matrimonio contracto nondū consummato, q in consummato, cum pariformiter liget vtrunque, vt hoc tex. item pariformiter vtrunq; inuentum est a Deo, c. sicut omnis. s. omnia. 32. q. 2. Nec ob. dū dr, q est drīa, quia contractum & non consummatum repræsentat vnionem, quę est inter Deum & animam, quę vnio quoq; diuiditur, s. per peccatum mortale, quod priuat animā gratia Dei, s. criminis. & s. alias. 25. dist. iō non mirū, si matri. simplr contractum potest diuidi. Quandoq; matri. aūt contractum & consummatum æquiparatur vnioni, quæ est inter Christū & ecclesiam, siue inter Christū. i. diuinitatē & humanam carnem, quam in vtero virginis suscepit: quę quidē sunt indiuidua, ex quo semel fuerunt iuncta: ideo non mirū si matri. consummatū potest diuidi: q a dicit ipse, q hæc similitudo est facta a iure positiuo: ideo pōt tolli per Papam, & eius effectus cū ipsa similitudine. nam non reperitur lege Dei facta ista similitudo, sed solū per hominē, vt notatur in d. c. debitū. s. de biga. & est
9 gl. in c. quapropter. 27. q. 2. † Sed per hoc non tollitur motiuū: nā cū reuerētia negari non potest, quin matri. de iure diuino sit magis indiuiduū qn per copulā est consummatū, q qn per sola verba est contractum: nā per copulam fiunt duo in carne vna, quæ est potissima cā quare mat. sit indiuiduū, c. verum. s. de conuers. coniu. Item tunc habet suum complementū, propter quod fuit a Deo institutum, s. ad sobolē procreandā, siue fornicationē euitandā, quæ consistunt in copula. & faciunt quæ dixi s. in rub. de spons. Præterea ex quo non reperitur dispensatum a Deo contra mat. per copulam consummatū: & tñ reperitur dispensatum contra matr. simplr contractū, d. c. verum. & d. c. ex publico. ergo ecclesia, quæ Deū imitatur, c. signasti. s. de elect. faciet & ipsa drīam inter contractum tm & con-
10 summatū per copulam. † Et hanc opi. q sit fienda drīa, tenent cōiter Doct. vñ dicite pro concordia, q aut loquimur in matrimonio per copulā consummato: & procedat prima opi. q nō possit
b Papa illud dissoluere.[b] Aut loquimur in nondū cōsummato, sed solū contracto: & procedat secūda opi. vt possit dissoluere ex magna cā. & ita tenet gl. in c. ex publico. & ibi cōiter Doc. s. de conuer. coniu. tenent cōiter hic, & tandem vr inclinare Panor. & mouetur per rōnem gl. in d. c. quapropter. Et faciunt quæ no. Io. An. licet dicat non audere ponere os in cęlum, in regula, actus legitimi. de reg. iur. in 6. in mercu. no. idē in regula, semel Deo. & qd' not. Inn. & post eū alii in c. cū ad monasteriū. s. de sta. mo. & Bal. in l. fi. C. de epis. & cle. Arch. in d. c. quapropter. & sic remanet expeditus hic artic. vtrum Papa possit dissoluere mat. contractū, vel ne.

ADDITIONES.

a ¶Non separet. Adde Spec. de coniu. in prin. c. ex publico. de conuer. coniug. Io. de Peru. in rub. ff. sol. mat. in 3. col. & adde Bal. in l. Deo nobis. in 3. col. ver. vlterius no. hic. C. de episc. & cler.

b ¶Dissoluere. An & quando Papa possit super matrimonio dispensare, vide no. & plene per D. Soc. consi. 18. incip. circa primum quæsitum. versi. circa 2. q. cū versi. seq. vsque ad fi. in j. parte, char. 54. & adde q ex consensu cuiuscunque sponsi ex potestate absoluta pōt dissoluere matrimonium nulla legitima cā subsistente. ex potestate vero ordinaria potest aliqua rationalbili causa subsistente. & per præfa. D. Soc. in d. consi. versi. nec obst. si diceretur. & quæ sit eius potentia tam super matrimonio, quàm super verbis euangelii, vide præfa. D. Soc. in d. consi. in ver. 4. principaliter. cum versi. seq. vsque ad fi.

De conditionibus appositis. *Rubrica.*

¶Ista rubrica continuatur ad præcedentes hoc ordine. Vidimus supra de spon. & de aliquibus vitiis eorum, et modis contrahendi: verum quia contrahuntur sponsalia quandoq; sub conditione, ideo subiicitur ista rubrica, de cōditionibus appositis in desponsatione. et ita sm Damas. Vel aliter sm Host. visis aliquibus impedimentis sponsalium, quia conditio impedit effectum sponsalium, c. de illis. j. eo. Ideo subiicitur hæc rub. et quia etiam alii contractus

contractus possunt fieri sub conditione, ideo ne habeat necesse facere specialem rubricam de ipsis, subiicit secundā partē rubricæ de aliis contractibus: de qua tractatur in c.2. & in c. verū. j. eo. Et differt conditio a modo, vt videbimus in c. verum. j. eo.

SVMMARIVM.

1 *Conditio turpis apposita in matrimonio reijcitur, & valet matrimonium nō expectato implemento conditionis.*

Conditio an possit apponi in matrimonio contrahendo, & qualis vitiet matrimonium.

2 *Matrimonium quod præualeat, si Berta accipit maritum sub conditione Titium, si dederit ei centum: postea accipit Sempronium similiter sub conditione, si dederit centum: & Titius, & Sempronius eodem tempore dant centum.*

CAP. I.

a Vicumque. aMatrimoniū ɔ̄ctū sub turpi cōditione, inuiolabiliter debet seruari reiecta cōditione. Diuiditur in duas partes. In prima ponit dubiū. In secūda decisionem. ibi, dicimus. †No. ibi, frangatur. ꝙ conditio turpis apposita in matrimonio frangitur, i. reiicitur, & valet matri. non expectato implemento conditionis, c. fi. j. eo. & hoc vult gl. quæ per hoc sit expedita. Vinc. aūt intellexit aliter tex. nostrū, ꝙ velit disponere, ꝙ matri. nō possit ɔ̄hi sub conditione: si ɔ̄ctū fuerit indistincte, reijciatur, non attēto an sit turpis vel ne cōditio. & tex. multū applaudet: sed in ɔ̄riū est tex. in c. de illis. in c. per tuas. in c. super eo. j. eod. ad quæ dantur duæ solutiones. prima, ꝙ loquātur in sponsalibus, text. noster procedat in matrimoniis. Quę solutio est ɔ̄ illa iura, maxime c. de illis. & c. super eo. sed dato ꝙ illa iura hunc intellectū paterentur, nō est rō dr̄iæ: nā rō, quare conditio reiicitur in matrimoniis, est, q a debent omnimoda libertate gaudere, & habere liberū consensum. quæ rō militat in sponsalibus, vt vidimus in ca. Gema. s̄. de spon. Alia ēt datur rō, quia actus legitimi non respiciunt conditionē, regula, actus legitimi. & maxime matri. spūale, c.2. de ele. lib.6. ergo nec carnale. Sed ista rō habet ita locū in sponsalibus, sicut ī matrimoniis: ergo &c. nā idē iudicamus de præparatorio spiritualis, quod de spūali, c. quanto. s̄. de iud. cū ibi notatis. Præterea ista rō confundit intellectū tex. nostri: nā ea attenta conditio vitiat, & non vitiatur nec reiicitur. tex. aūt noster dicit, ꝙ reiicitur conditio. Secunda est solutio, quā Do. Ant. vr̄ tacite approbare cū ea transeundo, ꝙ ɔ̄ria procedant, qn̄ matri. ɔ̄ctum est per me. sed eius resolutio confertur sub conditione, puta ɔ̄ho matr. tecū, & nisi dederis dotē, sit pro nō ɔ̄cto. hoc casu potest ɔ̄hi matri. tn̄ D. Ant. vr̄ velle, ꝙ hoc casu reiiciatur conditio. Sed Car. in distincte tenet, ꝙ talis conditio resolutiua vitiat matri. nā est ɔ̄ substantiā matrimonii, quæ est, vt sit indiuiduū, postquā semel est ɔ̄ctū: sed conditio ɔ̄ substantiā matrimonii vitiat matri. c. fi. j. eo. ergo hoc matri. vitiabitur. Vnde cōis est intellectus glo. nostræ. & per prædicta infert hic Inn. gn̄aliter, & post eū alii, ꝙ tex. noster habet locū siue in sponsalibus, siue in matrimoniis: ita regula, quæ a ɔ̄rio elicitur, s. vt qn̄ conditio non est turpis, suspendat, c. de illis. j. eo. Et ideo dicit, ꝙ si dico, accipio te in vxorem, si dederis mihi centum. datis centū statim erit matri. quia verbum accipio. est de præsenti. Et ita si dico, accipiā te in vxorē, si dederis centū. datis centū erunt sponsalia propter conceptionē verborum, quæ sonabant de futuro. & ideo infert Gasp. hic, ꝙ sola purificatio conditionis inducit matri. vel sponsalia valida, quæ sub cditione præcesserant: nec requiritur ꝙ vir de nouo cōsentiat vel mulier: nā tp̄e implementi conditionis pręsumuntur durare in primo consensu, c. a nobis. el grande. de sent. excō. l. eum qui. ff. de probat. & ideo satis dr̄ interuenisse mutuus cōsensus.

2 Infert quoq; ad notabilē quæst. Berta †accipit maritū sub conditione Titiū, si dederit ei cētū: dehinc accipit Sempronium similiter sub cōditione, puta si dederit centū: Titius & Sempronius eodē tēpore dant centū Bertæ, cuius matri. præualebit? Et vr̄ primo ꝙ præualeat matri. primū. s. ɔ̄ctū cū Titio: nā habet suam formam ab ecclesia requisitā, s. verba de præsenti, c. tuæ. s̄. de spon. habet suam substantiā, s. consensum, c. tua nos. s̄. de spon. cōcurrit cā finalis ad prolē procreandā, vel fornicationē vitandā, quia verisimile est, ꝙ propter id nupserit, 32. q.2. §. is ita. ergo validum, ex quo purificata est eius conditio: si validū, ergo secundū ɔ̄ctū cū Sēpronio non valet, c. fi. s̄. ti. j. Secundo adducitur text. noster intelligendo vt s̄. dixi, ꝙ loquatur generaliter, vt conditio in matrimonialibus habeatur pro non adiecta. sed si primū matri. cū Titio fuisset purū, non valuisset secundū cū Sēpronio: ergo nec si est conditionale, ex quo cōditio reiicitur. Tertio adducitur regula, qui potior. de reg. iur. lib.6. c. mandato. de præb. lib.6. l. quotiens. ff. de vsufr. l. si seruus cōis. ff. de stipulatione seruorū. vbi ordo & prioritas actus vel scripturę prodest. Quarto adducit text. in c. intellecto. & in c. ea te. s̄. de iureiur. vbi primū vinculū excludit secundū sibi ɔ̄riū: ergo ita primū mat. c. fi. s̄. tit. j. Quinto adducitur l. potior. §. videamus. ff. qui pot. in pig. hab. l. nec emptio. ff. de ɔ̄hen. empt. l. ꝙ si pendente. ff. de pericu. & cōmo. rei vendi. l. quod dr̄. ff. de testa. mil. l. fundo legato. ff. ad l. Falc. l. si quis vxori. §. fi. ff. de furt. vbi implementū conditionis trahitur ad diē ɔ̄ctus celebrati, vt perinde habeatur ac si a principio fuisset purus: ergo ita in matri. Vltimo adducitur quod notatur in cle. j. de concess. præb. in c. tibi qui. & c. si pro te. de rescri. lib.6. vbi si duo rescripta sunt cōditionata, tn̄ attendimus quod fuit prius in data: ergo ita attendetur quod fuit matri. ɔ̄ctū prius. Solutio: ad prædicta in matri. secundo loco ɔ̄cto non procedunt argumenta: nam ɔ̄cto primo sub conditione, illa pendente non adest consensus in matri. c. de illis. & c. super eo. j. eo. & ideo potest aliā accipere per verba de præsenti, & pure, & valet. & ideo si aliā accepisset per verba de præsenti, exclusum fuisset primū matrimoniū per secundū, vt notatur in d. c. de illis. & d. c. super eo. ita ergo ɔ̄cto secundo matrimonio sub conditione, purificata cōditione istud matrimoniū censetur purū: ergo non debet excludi per primū, quod nunquā fuit verū dicere fuisse effectualiter validū, anteq̄ secundū habuerit plenū robur, cū conditio vtriusq; eodē tp̄e sit impleta. Contraria procedunt, qn̄ non est in ptāte gerentis per secundū actū tollere primū ēt conditionalē: nā si esset in ptāte sua, per secundum præiudicaretur primo, l. potior. in princi. ff. qui pot. in pig. hab. & ad tex. nostrū patet solutio ex his, quæ dixi in illo intellectu. Pro alia parte, ꝙ valebat secundū ɔ̄ctū cū Sēpronio, adducitur: nā si secundū fuisset purū, præualeret primo conditionali, nec purificatio conditionis primi aliquid operaretur. sed ita est, ꝙ æquiparatur purū & purificatū, d. l. qui potior. & d. l. ꝙ si pendente. cū præallegatis: ergo secundū purificatū excludet primū, non obst. purificatione primi. Sol. arg. pcedit, qn̄ purificatio secundi pręcessisset purificationē primi: nos loquimur, qn̄ purificationes vtriusq; concurrunt. Secūdo adducitur: nunq̄ fictio retrotrahitur in præiudicium tertii, siue actus medio tp̄e gesti, l. si indebitū. §. j. & ibi Bar. ff. rē ra. ha. l. si partē. §. fi. & ibi gl. & Ang. ff. quē ad. ser. ami. c. quāuis. & ibi no. de rescri. lib.6. sed inter primū mat. & purificationē eius ɔ̄ctū est secundū: ista purificatio non debet retrotrahi in præiudiciū secundi matr. sed inter secūdū mat. & purificationē eius nullus actus pręcessit medius: ergo eius implementū cōditionis retrotrahitur: & sic magis valebit secundū, q̄ primū. Sol. ɔ̄riū procedit in actu conditionali, a quo est licitū partibus recedere sola voluntate: nā tunc gerendo actū medio tēpore, videntur recedere a primo: & iō cōditio nō potest retrotrahi in præiudiciū huius actus validi: sed in casu nostro actus medio tēpore gestus non habuit reuocare secūdū, q a non est in ptāte partiū, nisi per fortius vinculū primū tollere: nō enim sponsalia per alia sponsalia tollūtur, vt vidimus in c. sicut. in c. si inter virū. s̄. de spon. sed in casu nostro clarū est ꝙ secundū matr. fuit conditionale vt primū: & iō nulla rō dictat, quare secūdū debet præferri primo: & sic ɔ̄ria procedūt in actu valido medio tp̄e gesto, per quē possit præiudicari primo conditionali naturaliter. Ista solutio probatur per tex. per l. potior. iuncto princ. cū §. videamus. & in l. qui balneū. ff. qui po. in pig. hab. Tertio adducitur: in his quæ pendent ex mera voluntate, stamus vltimo actui, puta in pluribus testamentis, l. si quis in prin. testa. §. posterior. ff. de leg.3. §. posteriore. Insti. qui. mo. test. infir. vel in procuratore, c. si quē. de procu. lib.6. c. non iniuste. s̄. de procur. l. si quis cū procu. §. fi. ff. de proc. sed ɔ̄cto mat. cōditionali liberū est aliud ɔ̄here: ergo præualebit vltimū. Sol. patet ex pręcedenti sol. quia non est liberū ɔ̄here aliud, vt per secundū tollatur prius, nisi secundū habeat fortius vinculum: puta quia sit de præsenti & purum. Contraria procedunt, quando liberū est ɔ̄here secundum actum, ita vt ex toto tollatur primū. Tertia est opi. ꝙ locus sit optioni, per l. viduæ. C. de nupt. quæ loquitur ante vinculū ɔ̄ctum: & sic nihil in proposito, per gl. in c. in nostra. s̄. de testi. quæ cōiter reprobatur, per notata in c. j. j. de iudæis. & in c. duobus. de iu. lib.6. quæ loquuntur in his, in quibus per optionē, & gratificationē tollit̄ vitiū, siue impedimētū. sed in casu nr̄o non sic est, q a in optione legati non debet quis alteri se ligare matri. Itē facit l. si quis in graui. §. si cū oēs. ff. ad sill. vbi qn̄ quis habet plures dominos, & oēs non pōt adiuuare, sed vnū tm̄, locus est gratificationi. & faciunt no. in c. fi. s̄. de postu. Sol. ɔ̄riū procedit in his, in quibus

ADDITIO.

a ¶Quicumque. Ad hunc tex. adde l. quotiens. de cond. & demonst. & Alex. in cō sil. 8.4. par. & de his conditionibus in matrimonio appositis vide Spec. in tit. de condit. appos.

quibus potest causari obligatio cũ pluribus: licet causaliter eodem momento non possit oibus præstare, quod debet. Nos loquimur in matri. in quo quis non potest obligari pluribus, sed vni tm, c. gaudemus. š. de diuor. Quarta est opi. & cõis, quia eã tenet Gasp. Cal. & Iaco. Zochus, ꝙ neutrũ valeat ratione incertitudinis, l. si fuerit. in simili. ff. de re. du. l. duo sunt Titii. ff. de testa. tu. c. ad hæc. š. de rescr. c. tibi qui. de rescr. li. 6. gl. iuncta in ver. certo. & faciũt quæ vidimus in c. ex literis. el 2. š. de spon. vbi cõiter cõcluditur, ꝙ incertitudo vitiat mat. facit ẽt, quia in dubiis tutior via est eligenda, c. iuuenis. š. de spon. & ideo dicemus non ligatũ. facit ẽt, quia eodẽ tpe quis non potest capere duas vxores non solum ex interuallo, c. quo. 31. q. j. & ibi gl. Io. sed in casu isto purificatur conditio vtriusq; mat. eodẽ tpe, & ɔ̃ctus conditionalis suscipit robur ab implemento, l. cedere diẽ. ff. de verb. sig. & sic perinde esset, ac si eodẽ tpe cũ duobus ɔ̃heret: ergo neutrum valebit, nec contractum cum Titio, nec ɔ̃ctum cum Sempronio.

SVMMARIVM.

1 *Manumissio potest fieri sub conditione resolutiua libertatis.*
2 *Seruus manumissus sub conditione, vt fiat monachus, & ibi perseueret, alias in seruitutem redeat: si profiteatur manumissus & postea exeat monasterium, non reincidit in seruitutem, sed cogitur permanere in monasterio.*
3 *Libertas an sit res spiritualis.*
4 *Seruus manumissus ad hoc vt redeat in seruitutem, requiritur quòd verba apponantur expresse resolutiua libertatis datę in defectum conditionis.*
Seruus manumissus sub conditione ingrediendi monasterium, an statim acceptando libertatem videatur profiteri.
5 *Seruus manumissus sub conditione, vt fiat monachus in tali monasterio: ipse tamen effectus monachus potest transire ad arctius monasterium.*

CAP. II.

Cum sit. Seruus traditus monasterio vt profiteatur, si hoc factũ sit, & postea velit recedere, cogendus est perseuerare in regulari. h. d. & venit ad secundam partem rubricæ ibi, & aliis. nihil. n. loquitur de prima parte. Diuiditur in duas partes. In prima narrat factũ. In secunda respondet. secunda ibi, tu ergo. No. ibi, conquestus. ꝙ presbyter potest proponere actionẽ pro monasterio, & intelligit hic Inn. quia agebat nomine monasterii, & sic vt procurator eius. vel fm Io. An. & alios, erat relictus executor ab illo qui manumiserat hunc seruum. Et sic habetis hic casum, ꝙ executor testamenti, vel alterius dispositionis non solũ habet actionem, vt fiat quod iussit disponẽs, sed vt factũ duret, l. inter castellianum. ff. de arbit. & faciunt quæ hñr in cle. quia contingit. de re. do. in l. nulli. C. de epis. & cler. vel aliter iste erat patronus monasterii, iõ pro iuribus suis conseruandis agere poterit. & approbant cõiter Doct. 1 †No. ibi, manumisisse. ꝙ manumissio põt fieri sub conditione resolutiua libertatis, i. vt reincidat in seruitutẽ. facit tex. in c. nullus. š. de seru. non ord. in l. 4. ff. de manumis. No. ibi, monachi fierent. ꝙ libertas põt dari sub conditione, vt quis fiat monachus. No. ibi, sub hac conditione. iuncto ibi, vt monachi. ꝙ conditio lato mõ comprehendit ẽt sub se modũ, qui fit ꝑ vt, licet proprie conditio fiat per se, vel similem suspensiuam dictionem, vt videbimus in c. verũ. j. eo. tñ quod text. nr̃ põt intelligi, ꝙ hoc verbũ proprie stet cõditionaliter, & illud, vt monachi fierent. potius respiceret effectũ conditionis appositæ, q̃ ipsam conceptionẽ verborũ, & expressionẽ conditionis. No. ibi, sic te exhibeas. ꝙ ad offic. iud. spectat cogere libertũ manumissum ex seruitute ad implendũ cõditionẽ in manumissione appositã. & facit tex. in l. Meuia. in fi. ff. de manumis. testa. & facit hic text. ex quo dirigit verba ad iudicẽ: per quod patet, ꝙ vr̃ excitare officiũ iudicis. gl. in l. si soror. C. de colla. & licet hic videatur excitare offi. iud. & ordinarii, & sic epi Spoletani, vt patet ex tex. iũcta subscriptione: non tñ aufert ptãtem abbatis, quin & ipse possit cogere monachũ ad redeundũ ad monasteriũ, c. fi. š. de rła. No. ibi, sit facultas. ꝙ deber ordinarius ita prouidere, vt manumissus sub conditione intrandi monast. & professus de cætero obseruet cõditionem. & dicit hic Inn. ꝙ prouidebit per cautionẽ ab eo præstitã, c. grauẽ. j. de senten. excõ. sed non aperit, an sit iuratoria cautio, an fideiuss. Host aũt, cuius dictũ cõiter approbatur, dicit ꝙ cũ sit monachus, & si non habeat velle, nec aliud proprii, c. nolo. c. non dicatis. 12. q. j. c. si religiosus. de elect. lib. 6. iõ cũ non possit ꝑstare cautionẽ fideiussionis, vel pignoratitiã, vel hypothecariã, præstabit iuratoriã. & facit tex. in c. cum in ecclesia. š. de maio. & obed. faciunt no. in auth. gñaliter. C. de episc. & cleri. in c. q̃. q̃. de vsu. li. 6. 2 †No. ibi, & manumittentis voluntas. ꝙ duplici rõne iste cogitur redire ad monasteriũ, tum quia monachus, cui non licet monasteriũ deserere, quia esset sicut piscis extra aquã, c. placuit. 17. q. j. c. fi. š. de rła. tum vt manumittentis volũtas obseruetur, vt hic. & sic habeatis casum eius, quod vult gl. nr̃a fi. ꝙ si manumittatur seruus conditione apposita, vt fiat monachus & ibi perseueret, ꝙ si non fecerit, reincidat in seruitutẽ. ꝙ isto casu si profiteatur manumissus, & postea exeat monasteriũ, ꝙ non reincidit in seruitutẽ, sed cogitur in monasterio permanere, vel perseuera3 re. †Gl. in verbo, sub hac conditione, in fi. habetis ex gl. intellectum ad tex. qui cõiter approbatur: tum quia libertas non est q. d spũale, & iõ videmus, ꝙ cadit in laicũ: quod oĩno non esset si esset ius spũale, c. cãm quã. š. de præscri. tum ẽt quia vult gl. ꝙ posito ꝙ non sit spũale, tñ non dicatur simonia dare ipsam libertatẽ, & sic aliquod tẽporale pro spũali. quod est falsissimũ: nã siue det spũale pro tẽporali, siue tẽporale pro spũali, vbicunq; vicissim ɔ̃mutantur spũalia cũ tẽporalibus, vel ɔ̃, non valet actus, quia fit monachus, c. ad q̃ones. & c. fi. š. de rerũ permu. c. cũ pridẽ. & c. fi. š. de pact. vñ Hos. dixit, ꝙ fuit hic sub mõ data libertas, i. vt fieret monachus, non aũt conditionaliter. Sed ista sol. q̃nq; reprobat: nam ẽt sub mõ non debent dari spũalia, c. j. š. vt ecclesiastica beneficia. d. c. cũ pridẽ. & c. fi. licet Card. videatur transire cum ista solutione: D. Ant. & Panor. dicunt, ꝙ quædã sunt conditiones, q̃ insunt a iure cõi in actu spũali, vel aliæ conuentiones necessarię ad actũ spũalem: & tunc si istæ deducantur in pacto, nõ est simonia, vt est gl. in c. cum M. Ferrariẽsis. š. de consti. & facit tex. in c. signasti. š. de elect. & ita in proposito: nã ad hoc vt fiat monachꝰ seruus, necesse est vt fiat liber: & iõ datio libertatis data, vt quis fiat monachus, licet videatur esse quædã datio tẽporalis rei propter spũale, i. vt fiat monachus, tñ non est simoniaca: quia in ꝓfessione monachali fm hoc inest ex præambula iuris necessitate, vt debeat liber effici prius. Quædam sunt dationes, siue conditiones, q̃ non insunt actui spũali ex iuris dispositione: & tunc quomodocunq; deducantur, siue in viã conditionis vel modi, siue pacti improbati, est simonia, d. c. quam pio. & d. c. fi. Gl. in verbo fuerat. oĩs intellectus gl. põt ad tex. sustineri. & nota ex gl. ꝙ monachus, qui ante habebat seruũ, põt post professionẽ illũ manumittere, quia dr̃ effectus seruus monasterii, q. erat seruus priꝰ. & monachus non põt manumittere seruũ monasterii, d. c. abbatimo nec abbas, vt ibi, & c. abbatibus. 12. q. 2. benemeritũ tñ de monasterio, fm cõiter Doct. hic, maxime Car. poterit abbas manumittere cũ consensu capituli & epi, d. c. abbatibus. & c. abbates. ea. cã & q. Itẽ stante consuetudine hoc posset facere, c. ea no scitur. š. de his, quæ fi. a præl. clericus aũt secularis, siue prælatus secularis seruũ ecclesiæ suæ põt manumittere sine alia cã. sed requiritur ꝙ det duos æquiualentes ecclesiæ loco illius, vel duplũ valoris, c. si quis seruus. c. eps. el 2. 12. q. 2. benemeritũ aũt põt manumittere, d. c. si quis seruus. de quo in c. 3. & 4. š. de reb. eccl. nõ 4 alie. † G o in verbo, seruituti, in fi. quo ad intellectũ l. Imperatores. gl. bene loquitur, quia ad hoc vt seruus manumissus reincidat in seruitutẽ, requiritur ꝙ verba apponantur expresse resolutiua libertatis datæ in defectũ conditionis, vt est ibi tex. sed quatenus attinet ad tex. nostrũ, dum vult glo. ꝙ seruus manumissus sub conditione ingrediendi monasteriũ statim acceptãdo libertatem vr̃ profiteri, cõiter reprobatur, quia professio non fit nisi in manibus alicuius superioris, licet votũ possit fieri a seipso, vt not. in c. porrectũ. š. de regula. sed hic non affuit aliquis recipiẽs professionẽ: ergo &c. Gasp. hic dicit posse sustineri gl. mouetur primo per tex. nostrũ, vbi nulla fit mentio, ꝙ expresse sit professus: ergo ẽt nos aliter non dicemus, q̃ ꝙ acceptando libertatem videatur profiteri: aĺs frustra cogeretur iste ad non deserendum monasteriũ, si non esset monachus. Mouetur secundo per c. diaconi, 38. dist. & per notata in c. vidua. š. de regula. vbi concluditur in d. c. diaconi. ꝙ diaconus ordinẽ acceptãdo vult se alligare castitati, ex quo illud sibi in collatione ordinis prædicitur: ergo ita in simili, acceptando libertatẽ, cũ in eius collatione sibi prędicatur vt fiat monachus, vr̃ alligatus professioni: sed non r̃ndet ad motiuũ ɔ̃rium. vñ posset dici, ꝙ aut quærimus, an inde seruus liber effectus, ex quo acceptauit libertatẽ vt fiat monachus, cogatur effici monachus: & tunc dicendũ est, ꝙ sic. & ita procedant iura alleg. per Gasp. Aut quærimus an sit monachus: & dicite ꝙ non, quia professio non fuit solennis nec tacite, nec expresse. & ita procedat cõis opi. Hic tñ quo ad aliud, nunquid si postea iste non vult stare in monasterio, reincidat in seruitutẽ. dicite ex mẽte gl. & cõiter scribẽtiũ, ꝙ aut iste seruus est seruꝰ ipsius monast. vel futurus in domo monast. prout in casu nr̃o fm vltimã expositionem gl. præcedentis, ꝙ iste manumittens efficeretur monachus, & ingressus manumisit istũ seruũ: & tunc si seruus est professus, licet postea nolit stare, non efficietur ammodo seruus, ẽt si manumittens hoc expressisset in manumissione, quia semel monachus, & sic seruus Dei non debet ad alterius seruitutẽ deduci, sed debet cogi perseuerare in monasterio, vt hac glo. non potest manumittens facere, quin leges habeãt locũ in suo actu,

c.re-

c.requisisti,de testa.l.nemo pōt.ff. de leg.j. aut non erat effectus monachus:& tunc reincidet in seruitutē,vt hic tex.ſm vnum intellectum,qui tñ non est cōis. faciunt not.in d.c.de famulis.& c. oībus. Aut iste seruus non est manumissus sub cōditione vt fiat monachus,sed sub conditione vt fiat clericus, & in eo perseueret:& tunc non implet conditionem, vel quia nolit effici clericus,vel quia factus,nolit monasterio suo implere,vt iussit manu mittens:& tunc reincidit in seruitutē monasterii.nec facio vim, an esset idem monasterium vel eccle. in qua deberet clericus effici,quæ haberet dominiū huius serui:an vero alia eccl. quia indistincte reincidit in seruitutem,d.c.de famulis. & c.nullus.non tñ ſm Car. si esset effectus cleri.& postea reincideret in seruitutem,quia non pareret conditioni, debet eccl. illo vti vt seruo sicut prius:sed fit aliqua dñia propter gradum clericalem. Aut iste seruus manumissus erat seruus priuati,& manumittitur sub cōditione vt reincidat in seruitutem priuati, si monachus nō fiat: & tunc dicite vt dictū est de seruo eccl.Aut seruus priuati manu mittitur,vt fiat clericus,& si non efficitur, vel permāserit in monasterio,ꝙ reincidat in seruitutem:& tūc si dr̄,ꝙ reincidat in seruitutem eccl. procedat præcedens distinctio facta in seruo eccl. si vero dr̄,ꝙ reincidat in seruitutem priuati: & tūc anteq̄ fiat cleri.reincidat in seruitutem,sed postq̄ est effectus cler. si non vult perseuerare in monasterio, & sic parere conditioni, tūc non reincidet in seruitutem,per regulam, semel Deo.de reg.iur. lib.6. & ita limitatur d.c.de famulis.& c.nullus.& tene menti,ꝙ priuatus non pōt in manumissione apponere pactū vel cōditionem, ꝙ seruus cle.reincidat in seruitutem,si non fiat cle.vel in monasterio non perseueret,nisi de consensu epi.ita Car.hic,& not.in

5 d.c.de famulis.& c.nullus. †Ab extra quærunt hic Doct. nūquid si iste seruus manumissus profitetur in monasterio,de quo dictū est in manumissione, possit trāsire ad arctius monasterium sine pęna, de qua in tex.nostro.& dubium nascitur, quia cōditiones

a debent impleri forma specifica[a],l.qui hæredi Meuius. ff.de condi.& demonstr.Sed hic fuit dictū,ꝙ fieret monachus in tali monasterio & perseueret,& si ɔfecerit, reincidat in seruitutē: ergo specifice in illo debet perseuerare. tñ concludunt Doct.ɔ̄rium, per tex.in l.licet.s̄.de regula.quia ad arctiorem regulam licitum est transire.nec obst. d.l.qui hæredi.quia quæ spū Dei agunt, nō sunt sub lege,& maxime in foro conscientiæ: licet secus in foro fori,quia sunt sub lege,gl.est in cle.ad nostram.de hære.sed in casu isto non subsunt legi ēt in foro fori, quia reperitur relaxatū, per d.c.licet.Sed quid si non est dictū in manumissione de cætero monasterio,sed gñaliter ꝙ fiat monachus,in quo monasterio debebit intrare.dicunt Doct.s.Zochus hic,post Gasp.ꝙ debet intrare in religionem minus arctam, prout voluerit, dūmō intret religionem, in qua seruentur tria substantialia regulæ. Et faciūt not.in c.constitutionem. de regula.lib.6.in c.super eo.s̄.de regula.sed si non inueniat religionem,quæ eum velit, dicit Car.hic, ꝙ ex quo facit quicquid potuit, & per eum non stat,conditio hr̄ pro impleta,l.iure ciuili.& l.in testamento. ff.de cond. & demō. tñ debet implere eo modo,quo pōt, quia saltem debet profiteri in manibus episcopi tria substantialia regulæ: & sic erit monachus episcopi,& non certi monasterii. Vnde habetis, ꝙ est dare monachum sine monasterio.Faciunt not.per Inn. & alios in c.porrectum.& in c.statuimus. supra de regula.

ADDITIO.

a ¶Specifica.Adde D.Soc.consi.44.incip.In præsenti consultatione,ver.& in primis.ibi, si ergo peccatum, in j.par.char.84.Sed an & quando conditio, quæ impleri debet in forma specifica,videatur purificata, vide per præfa.Do.Soci, consi.258.incip.Visis & consideratis.ver.j.nam Pamphila.circa medium,in 2. par.char.158. Quando autem conditio censeatur repetita specifica, & quando sub conditione,vide per præfa.D.Soc.in consi.218.incip. Consideratis testamento Mar.ver.respondeo quòd differentia.in d.par.char.95.

SVMMARIVM.

1 *Simoniam non inducit conuentio in matrimonio, & de ratione.*

2 *Difficultas licet excuset a periurio iurantem, non excusat obligatum ad conditionem implendam implemento conditionis.*

3 *Verba,promitto quòd accipiam te in vxorem si dederis centum. per illa non videtur contractum matrimonium, nec impleta conditione erit matrimonium.*

4 *Copula quos effectus operetur.*

5 *Conditio apposita in sponsalibus non videtur repetita in matrimonio postea contracto pure, siue simpliciter.*

Dispositio huius capituli loquitur de consensu de præsenti puro.

CAP. III.

De illis autem. Qui iurauit aliquam in vxorē accipere,si centum dederit,ea non dante recipere non tenetur, nisi postea pure cōsentiat, vel eam cognouerit. Diuidit in duas partes. In prima ponit dictum. In secunda excipit duos casus. secunda

1 ibi,nisi consensus. †No.ibi,si donaueris.ꝙ licet matri.sit spūale, & sacramentum,vt vidimus s̄.in rub. de sponſ. tñ non est simonia,si ɔhitur matri.pacto apposito,vel conditione vt aliquid detur.quod vr̄ ɔ ea, quæ hñr in c.quam pio.j.q.2. & in c.gratia. per totum.j.q.j.in c.cum in eccl. & per totum.j.de simo.vbi hmōi ɔuentiones in spūalibus sunt simoniacæ. Facit c.fi.& c.cū pridē. s̄.de pact.sed alia rō est in matri.nam licet sit spūale & sacramentum,tñ non confert gratiam,nec characterē,nec gratiæ,nec charactere est annexum:& iō cōuentio in illo non inducit simoniā. Vel aliter ſm Car. & cōiter scrib.hic conuenit potius de dandis centum pro oneribus matri. q̄ pro habenda gratia, vel matri.ɔhendo,c.salubriter.j.de vsur.l.pro oneribus.C.de iure dot. & sic habetis inferre,ꝙ ista centum prius debent dari hic vt dos, q̄ ad inuitandum ad matr.Et ideo dicit Panor.non obstare ɔ̄rium de l.si stipulatus fuero te sisti.§.si tibi promisero.ff.de ver.oblig.vbi dicit tex. ꝙ non pōt stipulari aliquid sibi dari ab vxore tp̄e mat. ɔhēdi, nec eɔ vxor a marito,nisi cā dotis,vel alia iusta cā fiat: qa in dubio vr̄ stipulari cā libidinis, vel promittere, vbi de iusta cā non appareat.nam dicit ipse,hic stipulabatur noīe dotis,vel aliter erat hic iusta cā q̄ libidinis, puta quia mulier erat ignobilis, vel turpis,vel senex:vñ in recompensatione dabat hoc, vel promittebat viro,& tunc pōt,d.§.si tibi promisero. & ibi Bar.glo.& ibi cōiter Doct.in l.si voluntate.C.de dot.promiſ. faciunt no.in l.si diuor.per Bar.ff.de verb.obl.vel promittebat hęc centum ad conciliandū mat.pro bono pacis,put vult ēt Bar.in d.§.si tibi,promisero.& Bal.in c.accedens.s̄.de procu.vbi allegat tex.quem ad hoc dicit singularem,l.creditor.§.Titius.circa fi.ff.mandati.No.

2 ibi,reus periurii. ꝙ † ille, per quem non stat quominus impleat iurm̄,sed stat per aduersarium,non dr̄ periurus.facit tex.& ibi vidimus,in c.sicut.s̄.de spon.not.ibi, nō habebit,iūcto tex.ibi,nolente.ꝙ sponsalium conditiones pendente cōditione non obligant,sed demū impleta conditione.facit l.cedere diem.ff.de verbo.sign.l.si quis sub conditione dandorum x.ff.si quis omiſ.cau. testa. No.ibi,nolente. ꝙ excusatur vir a periurio, si mulier non vult cōditionem implere in spon.iuratis appositam: & sic a ɔ̄rio vr̄ velle tex.ꝙ si mulier vellet implere,sed non potest,ꝙ tunc vir non excusaretur a periurio,sed tenetur ad implendū iurm̄,quasi difficultas excuset mulierem, c.breui. in simili.s̄.de iureiu.tñ ɔ̄rium determinat hic Gasp.Cald.& Zoc.quia difficultas licet excuset a periurio iurantem, non excusat obligatum ad conditionem implendam implemento conditionis,l.legatum.vbi ēt casus mortis non excusat.C.de cond.inser.not.in l.j.C.de insti. &

3 substi.sub cond.fact. † No.ibi,non accepit in vxorem. ꝙ per ista verba,promitto ꝙ accipiam te in vxo.si dederis centum. non vr̄ ɔctum mat.& iō q̄uis postea accipiat,imo datis cētum, & sic impleta conditione,non erit mat. ex quo forma conceptionis verborum non sonat in mat. nec purificatio conditionis pōt plus operari q̄ si ɔctus fuisset a princip.purus.faciunt quę vidimus in c.j.s̄.eo.No.ibi,nisi consensus.ꝙ spon.conditionalia ēt non impleta conditione confirmantur interueniente consensu de præ

4 senti.†No.ibi,subsecuta. ꝙ confirmantur sponſ. cōditionalia ex copula.habetis,ꝙ copula operatur duos effectus.Primum, quia purificat conditionem, & sic hr̄ consensus pro puro. Secūdum, quia spon.de futuro resoluit in mat.de præsenti.quod vr̄ ɔ regulam esse,qua dr̄,ꝙ duo specialia non debent cōcurrere, l.j. & ibi not.C.de dotis promiſ.& vidimus in c.fi.s̄. de spōſalibus. sed est rō,de qua dixi aliquid in c.is qui fidem.s̄.de spō. quia vnum speciale hic venit in consequentiam alterius:nā ex quo dicimus,ꝙ præcedentibus sponsalibus de futuro,vt vitetur fornicatio,copula subsequens pręsumitur facta pro implemento sponsalium,& sic resoluit ea in mat.de præsenti:ita pręcedentibus sponsalibus cōditionalibus copula,vt vitetur suspitio peccati, inducit matr. ergo in necessariam ɔ̄ntiam oportet dicere, ꝙ inducit de p̄senti & purificat conditionem in spon. appositam, als non vitaretur peccatum,quia mat.conditionale pendente cōditione nihil ponit in esse: & sic conditio non hr̄ pro impleta copula remanēte fornicaria.Et sic notate,ꝙ duo specialia, quorum vnum venit in ɔ̄ntiam alterius,possunt concurrere.intelligit tñ Io.An. tex.nostrum,ꝙ ita demum copula purificet conditionem sponsalium, & inducit mat.si medio tp̄e inter ɔcta spon.& copulam non interuenit aliquod impedimentum sponſ.irritans, vel impediens mat.ɔhi de cætero. secus si illud interuenisset, puta qa post ɔcta sponsa.conditionalia cum Berta superuenit copula, licet illicita cum consanguinea Bertæ,& sponso isto:tūc rōne affinitatis dissoluuntur spōſalia,& impeditur matr.c.veniens.el j. & c.ex lris. c.trāsmisit.j.de eo,qui cog. ɔſan. vxo. isto casu copula postea cū Berta subsequens non purificabit spon.præcedentia: tum quia non reperitur ꝙ purificet, cum sponsalia per superuenientiam affinitatis

affinitatis ſint diſſoluta:tum quia vbi non poteſt habere locum
veritas, ibi nec habet locum fictio, l.qui ad certum.ff.lo.ſed hic
non poſſet eſſe affinitate impediēte verum mat. ergo nec fictū.
& faciunt,quæ vidimus in c.is qui fidem.ſ.de ſpon. Sed pone,cō
ſummata copula in caſu tex. noſtri mulier non vult dare cētum
in conditione deducta: nunquid iſto caſu excuſabitur vir a per-
iurio,ſi non vult eam recipere.& vr̄ dicendum ꝙ non:nam exce
ptio firmat regulam in caſibus non exceptuatis a regula,c.2.j̃.de
cong.lepro.ſed hic fit regula,ꝙ excuſatur a periurio, ſi non vult
dare centum:mulier excipitur poſtea,niſi copula ſit ſecuta:ergo
firmata eſt regula ſolum caſu,quo non ſit ſecuta copula:& exce
ptio quoq; firmata eſt, vt ſit ɔ̄ria regulæ, ꝙ ibi ſecuta eſt copula,
non excuſatur a periurio vir, licet mulier nolit implere condi-
tionem. & facit, ſi.n.conditio hr̄ pro impleta propter copulam,
ergo non poterit iſte maritus nolle eam admittere, quia nō im-
plet conditionem,& ſic non excuſabitur a periurio. Cōtrarium
determinat hic Gaſp.Cal.& Zochus,mouentur,quia fictio non
eſt extendenda extra caſum ſui iuris, vt vidimus in c. is qui fidē.
& c.fi.ſ.de ſpon.ſed copula operatur fictum mat. & implemen-
tum conditionis ſolum quo ad vinculum mat.nō quo ad vincu-
lum iur̄i:ergo iſte non erit periurus. Propterea iur̄m non trahit̄
ad incogitata,c.veniens.c.Quintauallis.c.ad noſtram.el 3.ſ.de iu
reiur.nec ad ea,quæ quis veriſil̄r non cogitauit: ſed iurando ſub
conditione non vr̄ cogitaſſe, niſi de ducenda iſta impleta condi
tione: ergo conditione non impleta non tenetur prætextu iur̄i.
& per hoc tollitur argumētum, quia vr̄ haberi pro impleta quo
ad vinculum mat.non quo ad iur̄m. Non obſt.tex.nr̄,quia exce-
ptio non tam eſt referenda ad id,quod eſt dictum de periurio,q̃
eſt referēda ad id quod eſt dictum tacite de vinculo mat. i. quod
ex conditionalibus ſponſalibus non obligatur vir, ad illud pro-
prie diriguntur exceptiones: & ideo multofortius habetis infer
re,ꝙ ſi poſt ſponſalia iurata, & conditionalia interueniat cōſen-
ſus de præſenti,& vir nolit mulierem non implentem conditio
nem ducere,ꝙ non erit periurus, licet vinculum matri.ſit ſolida
tum,& tunc purum: quia non arctatur hic vir ex primo vinculo
præcedenti ſponſalium iuratorum tm̄ q̃tum ex nouo conſenſu
de præſenti,ad quod nō porrigitur iur̄m,c.quemadmodum.ſ.de
iureiur.Gl.in verbo,reus periurii.gl.bene loquit̄,ſi ex interuallo
ſponſalibus iuratis adduceretur conditio de conſenſu vnius tm̄:
ſecus ſi de conſenſu amborum, quia ſicut mutuo conſenſu pn̄t
ex toto rec dere a ſponſalibus iuratis,c.præterea.el j.ſ. de ſpon.
ita ēt per appoſitionem conditionis poſſunt ea reformare, l.iu-
riſgentium.§.adeo.in ſimi.ff.de pact.Item ſaluari pōt gl. in ſpon
ſalibus de præſenti,& ſic matri.quia ab illo mutuo conſenſu re-
cedi non pōt,c.ſuper eo.j̃.de eo,qui dux.in ma.& j̃.de eo,qui co-
gn.conſang.Gl.in verbo,ſi tm̄.gl.bene loquitur. Hoſt.tn̄ hic di-
xit,ꝙ ſi ſuo mō fuiſſent iſta verba expreſſa, de quibus loquitur
gl.ꝙ tunc eſſet dr̄ia,an ſub mō exprimeretur aliquid dependens
ex arbitrio tertii:puta, accipiam te, vt patri meo placet. & tunc
habet effectum conditionis,nec ligat matri.per ea quæ hn̄r in c.
ſuper eo.& in c.per tuas.j̃.eo.aut exprimitur ſub mō id, qđ non
dependet ex arbitrio alterius,ſed pendet a ɔ̄hētibus: puta vt des
mihi centum. & iſto caſu non ſuſpendit matr.vel ſponſalia.Sed
eius dictum cōiter reprobatur, quia modus indiſtincte non ſu-
5 ſpendit mat.vel ſponſalia, vt videbimus in c.verum.j̃.eo.† Gl.in
verbo,conſenſus de præſenti.habetis ex gl.ꝙ condi. app.in ſpō-
ſalibus non vr̄ repetita in matri. poſtea ɔ̄cto pure,ſiue ſimpl̄r.&
intelligit gl.ꝙ hic tex. non intelligatur de conſenſu de præſenti
puro,nulla conditione appoſita. Abb.antiquus,Petrus,Vin.hic,
& Spec.eo.ti.in prin.dant nouum intellectum ad tex. noſtrū, ꝙ
loquitur de conſenſu de pręſenti cōditionali:& velit dicere tex.
ꝙ conſenſus de futuro.& ideo exprimit,verbum, accipiam.con
ditionaliter expreſſus nullam obligationem inducit, niſi imple
ta conditione: conſenſus autem in matri. de præſenti licet con-
ditionaliter expreſſus inducat conſenſum in mat. & obliget. &
ſic volunt in effectu intellectum,quem poſui vobis in c.j.ſ.eo.ꝙ
in mat.conditio appoſita indiſtincte reiicitur, quia purus debet
eſſe conſenſus:& ſic pro iſta opi.facit ille tex. facit ēt tex.in c.ſu
per eo.j̃.eo. dum ibi Vrbanus apponit de decretali noſtra ad illā
deciſionem,vt patet ex tex.ibi,nam licet Alex.nam ſi tex.nr̄ lo-
queretur de ɔ̄ctu puro, non bene apponeret ibi Papa ad illum
ɔ̄ctum, qui fuit conditionalis:vn̄ dicendum, ꝙ Papa ibi vellet ɔ-
ſtituere dr̄iam,ꝙ ſi matri.ɔ̄hatur ſub conditione, quæ pendet ex
arbitrio alterius, ꝙ tunc quia conſenſus ɔ̄hentium vr̄ cōferri in
conſenſum alterius, nō intelligatur mat.de præſenti ɔ̄ctum, ſed
demū habito illius conſenſu: ſecus ſi ſub alia conditione. & ſic
reſtringunt intellectū tex.nr̄i,& c.j.vt conditio matr. appo.reii-
ciatur,verum niſi ſit cōditio collata in arbitrio alieno. & ita in-
telligunt tex.in c.per tuas.j̃.eo. quia ibi conditio cōferebatur in
arbitrio alieno.tā iſtorū opinio reprobatur ab Inn. Io.An. & q̃
poſt eum ſcripſerunt:nam primo eſt ɔ̄ tex.ad literam in c.fi.j̃.eo.
vbi dicit de matri.ɔ̄cto per verba de pręſenti vt ex verbo,ɔ̄ho:&
vult,ꝙ conditio ita demum reiiciatur,ſi ſit turpis aut impoſſibi-
lis:ergo a ɔ̄rio ſi non ſit turpis vel impoſſibilis,reiicitur, al̄s fru-
ſtra Papa exprimeret,ſi turpes aut impoſſibiles.Propterea eſt di
uinatiua ad tex.noſtrum.Item eſt ɔ̄ tex.in c.j.quem allegant, qui
tex.loquitur in ſponſalibus de futuro. quod patet ex verbo,de-
ſponſauerit.& tn̄ vult, ꝙ conditio reiiciatur: & ſm eos non de-
bet reiici,ſed ſuſpendi. Item eſt ɔ̄ notiſſimas regulas,quia condi
tio non ponit obligationem, ſed ſuſpendit, d.l.cedere diem. &
ſi volumus conſiderare puritatem matri.tunc debet potius con
ditio vitiare, quàm vitiari & reiici, c.2.de elect.lib.6. & dicit hic
Ioan.And.quòd eſt contra omnem æquitatem iſta opi. vnde in-
diſtincte tenendum eſt, quòd textus noſter loquatur de conſen-
ſu de præſenti puro in iſta expoſitione,niſi conſenſus.

SVMMARIVM.

1 *Modus & conditio quibus modis differant inter ſe.*
2 *Cauſa eſt duplex.*
3 *Cauſa cenſetur finalis, vbicunque lex exprimit cauſam.*
4 *Verbum, poſſeſſio. ponitur hic pro fundo, ipſo dominio, ac poſſeſſione.*
5 *Donatio eſt contractus nominatus, & habet elegans nomen, nec reuocatur pœnitentia ſicut alij contractus nominati.*
6 *Donatio facta eccleſiæ ſub modo, non reuocatur ceſſante modo, niſi hoc in contractu fuerit expreſſum.*
7 *Relicta ad pium vſum vt non alienentur, an poſſint alienari propter alium magis pium vſum.*
8 *Data ſub modo hoc acto, vt non ſeruato modo retractetur donatio, an retractabuntur ipſo iure, & propria auctoritate, an vero requiratur factum iudicis.*
9 *Differentia inter modum & conditionem in modo ineundi.*
Dictio, vt, quid importet.
10 *Dictio, ſi, qualiter accipiatur.*
11 *Conditio exponitur, ideſt modus, vel pactum.*
Res donata eccleſiæ prohibita alienari per donantem, & ſi alienetur, quòd reuertatur in donantem: an poterit alienari imminente neceſſitate.
12 *Donatum eccleſiæ ſub modo hoc articulate, vt non ſeruato modo reuocetur donatio, ſi ſolus prælatus contrafacit, non retractabitur donatio.*
13 *Prælatus poteſt præiudicare eccleſiæ in quærendis, ſed non in quæſitis,*
Relictum eccleſiæ, vel donatum ſub modo vt præſtet alimēta Titio x. annua: eccleſia pro tempore pręſtat, ſed poſtea ſtat per annum, quòd nō implet modum, an amittet donatum vel relictum.
14 *Relicta ſi ſunt alimenta modo, quo ſupra, & eccleſia non pręſtat alimenta, quia ille eſt mortuus, non amittet legatum, vel datum ipſa eccleſiā.*
Et quid ſi fundus datus vel relictus eccleſię ſub modo alimentorum pręſtandorum, illo anno non fecit fructus.

CAP. IIII.

Erum. Pro euidentia præmitto,ꝙ aliud eſt con-
ditio:aliud eſt modus:aliud demōſtratio:
aliud cā.Conditio eſt ſm gl.in rub.ff.de cond.& de-
monſt.legati in futurum euentum ſuſpenſio, cuius
defectus,vel euentus legatum confirmat.ſed iſta reprobatur,q̃a
nimis particularis:apponitur.n.ēt in aliis conditio, q̃ in legatis,
vt toto j.tit.& iō Bar.in l.j. in j.col.ff.de condi. & demonſt.& in
idem ſonat,quod voluit hic Io.An.& Card. diffinit,ꝙ condi.eſt
futurus euentus,in quem actus ſuſpēditur.Modus aūt eſt exhor
tatio,ſiue inuitatio ad remunerationem q̃dam,ſiue implemen-
tū loco eius,quod eſt factum.Cā,de præterito vel præſenti ſum-
pta rō diſpoſitionis, vel motus. Demonſtratio eſt ex præterito,
vel pn̄ti aliquo accidenti vel qualitate, quæ geritur, certificatio
vel liquidatio.De primis tribus erit mā noſtra. de demonſtratio
ne me remitto ad no.per Bar.in l.demonſtratio falſa.ff.de cond.
1 & demonſt. hæ deſcriptiones notantur per gl.in d.rub. † Scien-
dum quoq; eſt ſecundo, ꝙ modus & conditio differūt in modo
a concipiendi verba:quia cum cōditio ſit per ſi, [a] modus per vbi,
vt hic

ADDITIO.

a ¶Per ſi.Conditio ꝙ importatur per ſi. Adde l.j.& ibi Bar.in 2.col. ver.vidēdū eſt ergo.ff.de cond.& dem.Bal.in rub.C.de inſti.& ſubſt.ſub cond.fac. ver.redeo ad materiam conditionum.vide Bar.in l.muto.§ j.in vlt.oppo ff. de tute. Item per dictionē vbi,l.ſi ita ſcriptū.§ fi.& ibi Bar.de leg.2.adde Bar.in l.j.in 9.col.ver.vlterius quæro de adductio.loci.ff.de con.& de.itē per verbū,q̃diu. ſm Bar.in l.pr̄ ſeuerinā.§.fi.de cond.& dem.& Bal.in l.j.in prin. C. de ſe.itē per verba, cā hoc pacto & condōne,valet,vt plene p d.Alex.cōſ.119 j.par.ſed an p ꝑpoſitiones,Bar.in l.j.6.col.in fi.ver.2.prin q̃ro.ff.de cōd. & dem.Itē p participiū & per gerundiū,vel p ſupinū. ſed an per nomen,& per pronomē, Bar.in d.l.j.9.col.vſq; ad fi.l.j.ver.4. princ.q̃ro.& ver.5.prin.q̃ro de pronoīe. & ver.7.prin.videndū.cū duob.ver.ſeq. Itē & an p verbū,ne,Bar.in l.cū tale. §.j.in j.q.vbi refert gl.tenere, ꝙ facit modū.eo.ti. adde Bar.in d.l.j.in 9.colu. ver.vlterius quæro.& in l.quibus.§.Termilius.in 4.col.in princ.ver.quid de conditione.ſecundum Ang.in l.ſed & ſi.§.ſi exigimus.de conſti.pecu.

vt hic in gl.& in gl.l.j.C.de his, quæ sub mo. differũt ẽt inspecto statu præsenti ipsius ꝯctus,quia conditio suspendit actum,l.cede re diem.ff.de verb.sig.modus non,vt hic in j.rñso.l.quibus dieb. §.Termilius.ff.de cond. & demonstr. Item cõditio debet primo impleri,modus aũt impletur ex postfacto:& iõ dicimus,ꝙ modꝰ patitur præposterationem.de quo in d.l.j.C.de his, quæ sub mõ. & in d.§.Termilius.& ẽt in gl.hic:& sic differunt in mõ implendi. Differunt quoq; in mõ resoluendi actum, quia defectus conditionis facit actum non valere: defectus aũt modi non semper irritat actum,vt j.videbimus.& faciunt no.in l.fi.ff. de condi.ob cãm.in l.ea lege.C.de cond.ob cãm. & tripliciter sumi põt condi.Q̃q; latissime:& tunc comprehendit ẽt modũ, vt hic in tex. nostro.& c.2.s̃.eo.Q̃nq; late:& tunc comprehendit ẽt conditiones,quæ referuntur ad præsens vel præteritum, quæ proprie nõ sunt conditiones,quia non suspendunt actum,cũ in rerum natura sint certæ,l.cũ ad præsens.ff.si cer.pet.Tertio sumitur proprie & stricte: & tunc q̃nq; confertur in futurum euentum & incertum,& põt hoc duobus modis contingere: vel quia actus sit incertus simul & dies incerta:puta,si nauis ex Asia venerit.& hoc sine dubio facit conditionem. Altero mõ, quia actus sit certus, sed dies actus incerta:puta,mors hoĩs:nam certũ est hoĩem moriturũ,verum dies mortis incerta est: & iõ dicimus nihil certius morte, nihil incertius hora mortis:hoc facit conditionem, licet nonnullæ gl.dubitauerint.ita tenet gl.in l.cst oibus.ff.de reg.iu. in l.si pupillus.§.si sub conditione.ff. de noua. est tex.in l.quodcunque.§.j.ff.de verbo. obligatio. in l. quibus diebus. §.quidam
2 Titio.ff.de cond.& demonst.† Cã aũt duplex est:quædam motiua siue impulsiua,& ista non attenditur, §.sexum.ff.de postu.q̃dam finalis:& ista regulat dispositionem,c.cũ cessante.de appe. c.g̃naliter.16.q.j.quæ est l.g̃naliter.C.de epis.& cler.cognoscitur cã finalis,quotiescunq; id,quod exprimitur in viam causę,respicit tam vtilitatem alterius,q̃ partium, l.Titio centum.in prin.ff. de cond.& demonst.puta, dono tibi centum, vt inde facias fieri capellam in tali eccle.quæ illa indiget, vel vt eam repares:vel vt inde marites puellas.Item cognoscitur, quotiens exprimit pius actus in viam causæ:nam tunc censetur illa cã fi. l.si quis pro redemptione.C.de dona.l.si ego.in prin.ff.de iure dot. & vult Barto.in l.2.§.fi.ff.de dona.licet Car.& Panor.hic aliter dicant, vt videbimus in intellectu tex.nostri:puta, dono centum pro redemptione captiuorum, vel pro edificando hospitali. ista cã vr̃ fi.vt fiat hospitale,vel eo redimantur captiui. Item vbicunq; lex req̃rit de necessitate cãm ad validitatẽ actus,& in gerendo illo actu exprimitur cã ab hoĩe,illa cã cẽsetur fi. vt actus sustineatur,l.sed si mors.§.fi.cũ l.seq.ff.de donat. inter vi.& vx.Item vbicunq; nõ põt esse alia rõ,nisi illa censetur finalis, l.q̃uis.vbi gl.C.de fidei-
3 com.†Item vbicunq; lex exprimit cãm,censetur fi. gl.est not.in l.cũ tale.§.legata falsam.ff.de cond.& demonst. quam ad hoc põderat Ang.in l.sciendũ.de ædil.edic. & Bart.cuius sunt ista dicta in l.2.§.fi.ff.de donat. & plura alia de cã impulsiua,& fi.dixi in d. c.cũ cessante.& notat Bal.in l.g̃naliter.Hoc dicit s̃m primam lectu.gl.Donatio conditionalis pendente conditione nõ reuocatur,illa deficiente sic.Vel aliter: donatio sub mõ facta non seruato mõ reuocatur.h.d. s̃m alium intellectum, & cõem.Vel aliter & tertio:hoc vr̃ melius sentire primus intellectus glo. Donatio sub conditione,quæ fit ad ademptionem, non seruata conditione,reuocatur. Vel aliter & quarto s̃m Car.cuius intellectum sibi ascribit Pa.res donata ecclesiæ statim est eccle.nec reuocatur mõ non seruato,nisi in ꝯctu sit expressum ꝙ reuocetur.h.d.Diuiditur in duas partes.In prima ponit dictũ. In secũda excipit. se-
4 canda ibi,nisi forte.†No.ibi,possessio.ꝙ verbũ, possessio.nõ ponitur hic pro iure a dñio diuerso,prout ponit in ti.s̃. de cau.poss. & proprie.& in tit.ff.& C.de acq. poss. sed hic ponitur pro tota
5 re materialiter,i.pro fundo,ipso dñio,ac possessione.†No.ibi,reuocari.ꝙ donatio semel facta non põt reuocari, facit l. Aristo. §. fi.ff.de don.& iõ dixit Bar.in l.fi.ff.de condit. ob caus.ꝙ donatio est ꝯctus noĩatus:nam habet elegans nomẽ, nec reuocatur pnĩa sicut alii ꝯctus noĩati,l.si pecuniam.in pin. ff.de cõd.ob causam.
6 †No.ibidem, s̃m intellectũ Panor.& Cardi. ꝙ donatio facta sub mõ,si sit ecclesiæ, non reuocatur cessante mõ: & est rõ,quia hic modus nõ inducit cãm fi.sed secũdariam & impulsiuã. finalis.n. est pro salute aĩæ:& iõ licet modus specificus non impleatur,durabit res penes ecclesiam:quia durat cã fi.cũ remanẽdo penes ecclesiam prosit ad salutem aĩæ. de quo j.dicam in gl.No.ibi, conditione collatum. secundum communem intellectum, ꝙ datum sub modo, cessante mõ, reuocatur. nec dr̃ hic, ꝙ esset expresse actum, vt reuocetur,licet gl.hic subaudiat,& sic intelligat, collatum expresse hic actio. sed secundum intellectũ Card.no.res data ecclesiæ sub mõ, nõ seruato mõ,reuocatur,si hoc expresse est actum.& intelligite in conueniente t̃pe donationis: secus si ex interuallo,quia tunc non plus operatur,ac si non fuisset appositum,l.perfecta.C.de dona.quæ sub mõ. & vidimus in c.prox.p̃ced.in gl.imo donatio inciperet a præcedenti conuentione, iuxta ea quæ hñr in l.Aristo.§.fi.ff.de dona.in l.si quis argentũ.§.fi. C.de do. & traditio sequeretur ex interuallo, & t̃pe traditionis apponeretur hoc pactũ, ꝙ si seruato mõ reuocatur donatio, tale pactũ nihil operaretur.gl.est not.in l.vnus.§.accedit.C.de rei vx. actione.faciunt no.in l.auia.C.de iure do.Gl.in verbo,quęlibet. nota ex gl.relata ad tex.ꝙ dictio,quęlibet.verificatur in vno particulari,vt patet,quia resoluitur,i.aliqua. cõcordat tex.in d.c.mulier.15.q.j.Gl.in verbo,cõditione.ibi, ea cessante. habetis primũ intellectũ ad tex.ꝙ hic cesset facta donatio pure:sed resolutio eiꝰ esset collata sub conditione, puta dono ecclesiæ fundũ, ita tñ si Papa venerit in Lombardiam,non sit donatus.Donatio isto casu tenet eueniente ꝯditione,ꝙ Papa veniat in Lombardiam.Resoluitur vt non teneat.& iõ dicit tex.hic primo, ꝙ talis donatio, ex quo fuit absolute facta,non põt reuocari.sed quia eius resolutio est collata in euentum ꝯditionis, reuocari poterit veniẽte cõditione.Sed iste intellectus,vt dicit glo. est ꝯ tex.qui non vult,ꝙ veniente ꝯditione reuocetur: sed ꝙ cessante debet reuocari: hic aũt reuocaretur veniente ꝯditione. Secũdus est intellectus glo. nostrę,ꝙ donatio hic esset facta sub mõ,& expresse esset actum, vt non seruato mõ reuocaretur donatio:& tunc bene stat litera, quia donatio ista nõ poterit reuocari,nisi in casum cessantis modi.& ita intelligit gl.tex.in l.1.& 2.C.de don. quæ sub mõ.& hoc clarius confirmat gl.in prin.Nec obst.si dicatur, ꝙ imo in ꝯctib. noĩatis modus deficiens non inducit reuocationem,l.ca ꝯditio. C.de rescin.ven.nec habet locũ pnĩa,l.sicut.C.de act.& obli.nota.in l.si pecuniã.in prin.& in l.fi.ff.de ꝯd.ob cãm. nam aut modus adiicitur ꝯctui noĩato in fauorem eius, ꝓ quo nata est actio, & tunc informat veterem actionem, & lex agitur ad obseruantiam modi,d.l.ea ꝯditione. Aut opponitur ꝯ eum, pro quo nata est actio noĩata: & tunc non põt veterem informare, sed agitur præscriptis verbis ad interesse,quia modus nõ est impletus, l.petens.cũ ibi no.C.de pact.not.Bar.in d.l.fi. ff.de cond.ob cãm. & sic nullo casu in ꝯctibus noĩatis vr̃, ꝙ modus inducat reuocationem ꝯctus.Sed hic sumus in donatione,quę est ꝯctus noĩatus,vt dixi in tex.& no.in l.iurisgentiũ.ff.de pact.in prin.ergo per modi cessationem non inducetur reuocatio donationis, quod est ꝯ tex.nostrum.nam soluit gl.fi.in prin.& sentit hic gl. in fi.ꝙ ꝯriũ procedit, q̃n nihil est expresse actũ: nam tunc modus deficiens nõ inducit reuocationem ꝯctus noĩati.Nos loquimur,q̃n est expresse actũ,vt cessante mõ reuocetur actus.& pro isto intellectu adducit not.tex.in l.Meuia.ff.de manu. test. vbi si testator relinquit libertatem tribus seruis sub hac forma, Titius,Seius,& Sẽpronius serui mei sub hac ꝯditione liberi sint, vt alternis vicibꝰ luminaria ad sepulchrũ meũ accendant, non seruato mõ aliqua vice vel aliquibus.dicit tex.ꝙ libertas non reuocabitur: tum ꝓꝑ ꝯiectũ cõceptionem verborum,quæ sonat vt sint liberi:tum ꝓꝑ ꝯiectũ ratam mẽtem testatoris. sed officio iudicis cogetur implere modum:& bonum est argũ de libertate ad piam cãm, l. proxime. & ibi no.Bar.ff.de his quæ in test.delen.ergo ita erit in donatione facta eccle.sub mõ,vt hic tex.vt non reuocetur, nisi expresse agatur cessante mõ.& cõiter Doct.antiqui vsq; ad d.Ant.inclusiue,excepto Host.& Io.de Lig.approbant intellectũ gl. licet do. Ant.dicat,ꝙ violat lr̃am:tñ fatetur in se esse verum.sed Car.hic, & Panor.tenent ꝯrium,dicentes nec esse verum in se: nam primo ꝯ casum in l.j.C.de don. quæ sub mõ.nec ibi apparet,ꝙ esset actũ expresse,vt cessante mõ donatio reuocaretur. Præterea est ꝯ tex.in l.cũ te.C.de pact.inter emptorem & vendit. vbi in ꝯctu noĩato,modus si fuit cã principalis ꝯhendi, reuocatur ꝯctus mõ non impleto.Tertio est ꝯ tex.in l.fi.C.de reuo.don. vbi tex.vult, ꝙ ita si non pareatur legi, vel ꝯuentioni appositæ in donãdo,reuocetur donatio sicut per ingratitudinem.& faciunt quę hñr in c.ꝑ a te.s̃.de cler.ꝯiug.& quod no.in c.fi.s̃.de do.nec obst.tex.in l.ea ꝯditione.& notata in l.fi.& in l.si pecuniam. in prin.ff.de ꝯdi.ob cãm.quia fateor,ꝙ modus non inducit reuocationem nominati,si non seruetur,q̃n non fuit principalis cã vel fi.cã ꝯhendi:secus si fuit fi.cã ꝯhendi, quia tũc modus ita retractatur sicut est ꝯditio deficiens.ita Bar.in l.j.§.fi.ff.de dona. & q̃n modus inducat cãm fi.ꝯhendi, dixi in euidentialibus, dũ ponitur qualiter cognoscitur cã fi.Non obst.l.Meuia.quia speciale est in libertatem.& ita est de mente Barto.in l.quibus diebus.§.Termilius.in pe.col.ff.de ꝯd.& demonst.& facit l. libertus. §.2. ff.de manu. & est rõ,quam sentit ille tex.dũ ponderat ꝯiecturatam mentem testatoris:nam iubendo eos esse liberos sub mõ, non tam principaliter vr̃ motus fuisse, vel sua finalis intẽtio fuisse implementũ modi,

modi, q̄ donatio libertatis. & sic datio libertatis fuit cā fin. vt isti essent liberi, modus fuit cā impulsiua. & iō cessante mō, non cessabit datio libertatis. & facit quod dixi in euidentialibus ex mēte Bar. in d. §. fi. q̄ factū ɔtemplatione piæ causæ in dubio vr̄ ɔtemplari pro fi. cā ipsam piam cām. Hosti. hic dedit tertium intellectum, q̄ prima pars tex. nostri, & sic dictū loquatur de ɔditione impossibili, quæ cū reiiciatur, vt videbimus in c. fi. ī. eo. iō donatio facta sub ea nō pōt reuocari. Secūda pars tex. & sic exceptio loquatur de conditione possibili: & iō cū suspendat donationē, ea cessante non valebit donatio. Sed iste intellectus separat caudam a capite: & iō nō tenetur. exceptio debet intelligi, vt loquatur in eo, in quo loquitur regula: aľs nō esset bona exceptio, per no. in rub. de reg. iur. lib. 6. in l. fi. §. cui dulcia. ff. de vino trit. &c. Præterea non ɔuenit lr̄æ, quæ dicit, q̄ ea cessante debet donatio reuocari: nā si fuisset facta sub ɔditione possibili, nullā induxisset obligationem pendēte ɔdi. c. de illis. s̄. eo. d. l. cedere diem. & sic conditionis defectus non reuocaretur, quod non est, neq; vnq̄ fuit, c. ad dissoluendū. s̄. de despon. impub. Io. de Lig. dedit quartum intellectū, q̄ prima pars tex. & sic dictū loquatur in donatione collata sub ɔditione suspensiua, dono tibi, si nauis ex Asia venerit. & iō interea non pōt reuocari secūda pars: & sic exceptio loquatur de donatione facta sub ɔditione resolutiua: puta, dono tibi, & si venerit nauis ex Asia ī. annum, duret donatum. isto casu cessante ɔdi. reuocabitur donatio. Car. reprobat hunc intellectum, quia laborat eodem morbo quo intellectus Host. quia separat caudam a capite &c. tū̄ sustineri pōt: nam dictum ḡnaliter loquitur de ɔditione, q̄ donatum sub ɔditione non pōt reuocari: & sic ḡnaliter pōt verificari, siue quæramus, an reuocari possit pendente ɔditione: & tunc clarum est q̄ non pōt, quia pēdet ex futuro euentu, an iste fingatur ex retro obligatus ex donatione, vel donatio fingatur valere: & iō in ptāte sua non debet esse reuocatio, l. potior. ff. qui pot. in pig. ha. in §. videamus. non quoque pōt reuocari purificata ɔditione, quia obligatio est purificata, vel donatio ɔfirmata: non quoq; pōt reuocari deficiente ɔdi. quia quod non est, reuocari non pōt, d. c. ad dissoluendū. nec est verisimile, q̄ Papa dubitauerit, an deficiente ɔdi. possit donatio condi. reuocari, cū omnino sit extrinseca. Secūda aūt pars, & sic exceptio a ḡnali illa regula excipit vnum casum, qn̄ donatio esset facta & expedita pure, sed eius resolutio esset collata in defectum alicuius ɔditionis, vt ita demum donatio duraret, si eueniret ɔditio & non aliter. & iō dicit tex. q̄ cessante, i. non eueniēte condi. in cuius euentum debebat durare donatio, ipsa donatio reuocatur. & bene stat verbum, reuocatur: quia fit aliqn̄ valida. Quintus est intellectus dn̄i Car. quem sequitur Panor. q̄ hic tex. ponat ius spāle in eccl. & loquatur in donatione facta sub mō, & sit sensus, vt si donetur eccl. sub mō, non possit donatio reuocari indistincte. & sic ēt mō non seruato postea excipiatur, nisi fuisset expresse actum, vt cessante mō donatio reuocaretur: nā tunc posset reuocari. & hoc mō intelligendo tex. vitantur oīa ɔ̄ria facta ad secundum intellectū gl. quia procedunt in priuatis. tex. nr̄ ponit ius speciale in ecclesia: & est rō specialitatis, nam donatum ecclesiæ sub mō, vr̄ principaliter donatum pro salute animæ, c. requisistis. s̄. de testa. facit gl. in l. si quis Titio. ff. de leg. 2. & iō modus in donatione appositus non vr̄ signare cām fin. sed impulsiuam: quia cā fi. est salus animæ: nō mirum ergo, si cessante mō non reuocatur donatio, nisi sit expresse actum. & pro ista opi. facit tex. in d. l. Meuia. & in d. l. libertas. §. 2. declarādo vt s̄. declaraui in secundo intellectu. facit tex. in l. legatum. ff. de admi. rerum ad ciuitatem pertinentium. iunctis his quæ no. ibi Bar. & in l. legatum. ff. de vsufruc. leg. quod not. Bald. in l. j. ff. de his, quæ pœnæ nomine. & in l. alienam. C. de leg. nam probatur in d. l. legatum. q̄ si testator reliquit ad honorem suum mille Reipublicæ vt inde fierent ludi annui vel fabrica, q̄ iure impediente non potuerunt fieri, q̄ illa pecunia debebit conuerti ad alium vsum, qui cedat in honorem testatoris, nō aūt reuocari legatum. & tū̄ ibi fuerat factū sub mō, qui cessauit, & non fuit impletus, nec expresse testator aliquid dixerat q̄ ad honorē suum fieret. sed lex considerauit cām fi. huius pompæ, & modi appositi, vltra quam testator dixerit. Ita in proposito, quia quæ relinquūtur ecclesiis, principaliter relinquuntur pro aīa, lex non tm̄ ɔsiderat modum expressum, q̄ hāc cām principalem. Sed vnum obstat, quia Bar. in d. §. fi. vult q̄ vbi modus respicit piam cām, q̄ in dubio censeatur illa cā fi. sed si esset cā fi. ergo cessante mō cessaret donatio. Sol. Bar. debet sane intelligi, & ita vr̄ sentire, q̄ modus appositus ex cā pia est cā fi. istud est verum quo ad excludendū priuatum, & vt faueatur saluti aīarū, & ɔseruetur actus in ipsa pia cā. Nos loquimur, qn̄ actus fit fauore piæ cāæ, & expressio modi si censeretur fi. cā, excluderet extra illū modū piam cām: & iō vt faueamus saluti aīarum, non iudicamus illum modū fi. nō tū̄ quin modus, si pōt seruari, sit seruandus. & iō dicimus, q̄ nullus inferior a Papa pōt ɔmutare relicta a testatore sub mō, vt in alium modū cōuertantur ēt magis pium,[a] gl. est singularis in cle. quia ɔtingit. in verbo, a sede apostolica. de relig. dom. & ibi cōiter Doct. Vult Bal. in auth. nisi rogati. in 2. col. C. ad Treb. vbi voluit, q̄ relictum pro puellis maritandis non pōt ab ep̄o dari ad vsum monialiū, licet illæ nubant melius, quia nubūt Dn̄o. & est magis fauorabilis cā monachalium, q̄ mundanarum. ita Bal. in l. in multis. ff. de statu hom. tū̄ iste intellectus Car. destruit lr̄am in eo, quod exponit ɔditione. i. mō, quod qnq; fieri permissum est, vt vidimus tex. in c. 2. s̄. eo. & in l. Meuia. s̄. alleg. & hanc partem, q̄ inferior a Papa non possit relicta in vnum vsum alterare in alium, volunt cōmuniter Doct. in d. cle. quia ɔtingit. tenent Doct. in c. fi. s̄. de test. & vr̄ sentire hic Car. per §. sanctissimas. in Authē. de alie. & emphi. & facit quod vult gl. fi. hic, dū ɔcludit Card. post eam, q̄ relicta ad pium

7 † vsum, vt non alienentur, non pn̄t alienari propter alium magis pium vsum. ecce, q̄ vult q̄ de iure voluntas testatorum non recipit ɔmutationem ēt de bono in melius, & ep̄s nō possit ɔ̄ ius facere, nisi reperiat sibi expresse ɔmissum, c. dilect[o]. s̄. de temp. ord. c. quod super his. & ibi no. s̄. de mai. & obe. no. in c. at si clerici. ver. de adul. s̄. de iudi. ergo hanc ɔmutationem ep̄s facere non poterit, sed solus Papa, cui reseruatur facere ɔ̄ ius, ita vt nec legatus de latere possit, iuxta gl. in c. fi. de hære. in 6. no. in cle. ne Romani. de elec. ɔ̄riam partem tenent Ang. & Imo. in l. j. ff. de ɔsti. vbi volunt, q̄ ista subsistente necessitate pn̄t relicta per testatorem in vnum vsum ɔmutari in alium. faciunt no. per Bar. per illum tex. in l. fi. ff. de oper. publi. & in l. legatum. ff. de admi. re. ad ciuitatem pertinentium. & vr̄ velle hoc do. Ant. dū vult, q̄ res relicta in pium vsum, & prohibita alienari, quasi debeat permanere in illum pium vsum, possit iusta subsistente cā necessitatis alienari. de quo arti. dicam in arti. gl. fi. & sic vult, q̄ voluntas testatorum possit ɔmutari in alium magis pium vsum, & necessarium. Media est sn̄ia Panor. recte ɔsideranti, quę esset tenenda, l. adeo. §. cū q̄s. de acq. re. do. de cuius mēte posset distingui, aut ē talis necessitas, cui aliter prouideri nō pōt: & tunc quia testator non potuisset prohibere, imo potuisset cogi huic necessitati satisfacere, per no. in c. sicut. 47. dist. c. pasce. 86. dist. & tunc procedat secunda opi. vt possit fieri ɔmutatio, quia verisimile est, q̄ testator hunc casum non sensit excludere, imo si fuisset interrogatus, permisisset. Faciunt no. in l. 3. in fi. ff. de adi. leg. & no. in l. tale pactum. §. fi. ff. de pac. & in gl. in cle. j. in ver. eligatur. de elect. Aut est talis necessitas, cui pōt prouideri aliter, & tunc pium est seruare voluntatem testatorum, & procedat prima opinio, vt solus Papa possit ɔmutare.

8 † Sed stat qō, nunquid data sub mō hoc acto, vt non seruato mō tractetur donatio, an retractabitur ipso iure & propria auctoritate, an vero reqritur factū iudicis. & ista qō est prægnans, quia ɔtinet sub se tres qōnes. Prima, nūquid ipso iure fiat retractatio. Secūda, an propria auctoritate possit rem apprehendere. Tertia, nūquid in aliquo requiratur factū iudicis. Et Inn. hic, ac Host. & d. Anto. & Car. circa primam q. rn̄dent, q̄ non fit ipso iure, sed requiritur q̄ irritetur ɔ̄ctus per sn̄iam. & alleg ant do. de Ro. in decis. 226. & mouentur per no. in c. sigīatum. s̄. de præben. & pro ista opi. adducit d. Ant. glo. not. in c. non pōt. in ver. retinere. de præben. in 6. vbi vult, q̄ si dicatur in rescripto, dummō ecclesię in diuinis prouideatur. q̄ si cessatum fuerit in prouideatur in diuinis eccl. nō retractatur promissio, nec rescriptum retractatur ipso iure. Item pro hac parte facit, quod not. Bar. in l. j. in fi. ff. de dona. vbi voluit, q̄ sit spāle in pacto legis cōmissoriæ, vel adiectionis in diem propter eorum frequentiam, vt ipso iure tractetur venditio: ergo in ɔ̄rium ius cōe in aliis pactis resolutiuis, c. pn̄ti. §. loca. de præben. in 6. Et pro ista opi. facit qd̄ not. Ang. in Auth. vt de cætero non fiat ɔmu. §. j. dū reprobat gl. ibi. facit quod no. Lud. de Ro. in l. qui absenti. §. j. de acq. poss. tū̄ multum stringit in ɔ̄rium gl. in d. §. j. in Authē. vt de cætero non fiant ɔmu. quæ vult, q̄ si prohibitus alienare alienauerit ɔ̄ voluntatem testatoris, q̄ is, in cuius fauorem est facta prohibitio, possit auctoritate propria rem illam recuperare: ergo propter non seruata voluntate disponentis tractatur actus ipso iure. hanc gl. sequitur Bal. in c. cæterum. s̄. de iudic. Ang. in l. pen. ff. de pact. & Bal. in c. illud. s̄. de præsump. Circa secundam q. dicit hic Hosti. & etiam

ADDITIO.

a ¶Etiam magis pium. Dic verum, nisi de consensu hæredis. Car. in d. clem. quia contingit. alleg. in tex. 5. q. Bal. in l. si quis ad declinandam. C. de episc. & cler. de quo etiam per Bar. in l. legatum. de vsufr. leg. & in l. legatum. de admi. re. ad ciui. per & in l. in testamento. de cond. & demonst. Bal. in l. fi. si aduer. ven. pig. & in l. fi. de his, quæ sub modo. & adde quod nec etiam per legatum non habentem plenitudinem potestatis. Car. in d. clem. in fi. q. 5.

& etiam Inn. in c. verum. ṡ. de fo. compet. ꝙ licet propria auctoritate capere per regulam, ꝙ nemini licitum est sibi ius dicere, c. placuit. 16. q. 6. c. eum qui. de præb. lib. 6. l. si quis in tantam. C. vnde vi. no. in c. j. ṡ. de dolo & ꝯtu. tñ si pactum fuerit appositum, vt propria auctoritate recuperari liceat, valebit pactũ, & fieri poterit recuperatio propria aucto. ita Hosti. hic per c. cũ dilecti. ṡ. de dona. & ibi no. & ita Panor. & cõiter Doct. in d. c. verum. voluit Bar. in l. creditores. in 6. col. C. de pig. no. idem Bart. in l. fi. ff. vt in poss. lega. nisi res assumpsisset qualitatem, quæ ab ea auelli non posset: puta quia esset effecta sacra, quia semel Deo dicatum ad humanos vsus trahi non debet. iõ hoc casu pactũ nihil operaretur, l. si quis curialis. C. de epis. & cler. imo esset sacrilegus, qui talem rẽ propria auctoritate occuparet, c. qui abstulit. 12. q. 2. c. questi. 17. q. 4. ita Panor. post d. Ant. in d. c. verum. in fi. char. Circa tertiam q. dicit Panor. in d. c. verum. ꝙ factum iudicis, præsupposito ꝙ ex facto sit expresse actũ, ꝙ nulla sit donatio non seruato mõ, & propria auctoritate, liceat rem recuperare, tñ requiritur ad ferendam sñiam declaratoriam facti, per quam ꝯstet eccl. vel donatarium non seruasse modũ in donando appositum, per tex. in c. cum secundũ. de hære. in 6. in l. eius qui delatorem. vbi no. Bart. ff. de iure fisc. item requiritur factũ iudicis, qñ iste inueniret ꝯditionem, qui non permitteret auctoritate propria capere, l. non est singulis. & ibi no. ff. de re iu. & vult Bar. in d. l. creditores. No.

9 etiam ex gl. drĩam esse inter† modũ & ꝯditionem in mõ ineũdi: quia ꝯdi. in tur per si, modus per vt. item quo ad sui validitatem: donatio. n. facta sub ꝯditione nõ tenet, nisi eueniente ꝯditione: sed facta sub mõ statim tenet: alias ẽt drĩas posui in euidentialibus. Aliud quoq; habetis ex gl. ꝙ ista ꝯiunctio, vt, importat modum. vos dicite ſm Car. ꝙ capienda est ſm subiectam mãm, qñq; importat modũ, vt hac gl. & c. 2. ṡ. eo. qñq; ꝯditionem, vt l. a testatore. ff. de ꝯdi. & demonst. qñq; stat ꝯsecutiue, vt, i. ita ꝙ, c. ꝯsuluit. 74. dis. c. benedicto. j. q. j. qñq; stat exemplificatiue, c. suscitatus. ṡ. de rescr. qñq; similitudinarie, vt, pro sicut, c. si sacerdos. ṡ. de offi. ord. qñq vt, stat pro sed, & sic aduersatiue, l. cum post. C. de app. qñq; stat causatiue, vt, pro quia, c. vt debitus. ṡ. de appel. qñq; copulatiue, c. prudentiam. in prin. ṡ. de offi. deleg. qñq; stat ironice,

10 c. quidam. j. de aposta. †Ita & dictio, si, [a]capit ſm subiectam mate

a riam: qñq; ꝯditionem importat, vt in gl. qñq; ponitur, si, causatiue pro quia, c. ex parte. el 2. & ibi no. ṡ. de rescrip. qñq; ponitur si, pro quamuis, l. ait prætor. §. fi. ff. quæ in frau. cre. qñq; ponitur si, pro sicut, & sic similitudinarie, vt no. in d. c. ex parte. 2. nec est absonum, vt verba capiãtur ſm materiam subiectam, imo est regulare, c. rogo. 11. q. 3. c. intelligentia. & c. præterea. j. de ver. sig. l. plenũ. §. equitii. ff. de vsu, & habi. Gl. in verbo, debeat reuocari &c.

11 habetis ex gl. ꝙ†ꝯditio exponitur, i. modus vel pactũ. facit d. l. Meuia. & quæ vidimus in c. 2. ṡ. eo. in reliquis dicite, vt in gl. præced. Gl. fi. ibi, l. Meuia. quo ad hoc gl. bene loquitur, tñ dicite vt in gl. in ver. ꝯditio. in ea. gl. ibi, §. hoc ius porrectũ. 10. q. 2. nunquid si ꝓhibetur res eccl. donata alienari per donantem, & si alienetur, ꝙ reuertatur in donantem, poterit alienari imminẽte necessitate. & gl. hic arguit ꝙ sic, per tex. in d. §. hoc ius porrectũ. nam tacite a iure cõi vbi res sit ecclesiæ, vr̃ prohibita alienari, c. nulli. & toto tit. j. de reb. ecc. non alie. & tñ istud restringitur, nisi iusta necessitas immineat, d. §. hoc ius porrectũ. ergo ita prohibitio hominis de non alienando recipiet hanc tacitam limitationẽ, nisi necessitas immineat, c. ne quis. & c. beatus. in ar. 22. q. 2. pro ista opi. facit tex. in c. aurum. 12. q. 2. vbi vasa eccl. quæ al's prohibẽtur alienari, tñ pro redemptione captiuorum alienari pñt. facit l. sancimus. C. de sacros. eccl. Item pro hac opi. facit text. in l. cũ fidei. ff. de fideicom. libe. & in l. pater filium. ff. de leg. 2. & faciunt quæ dicam j. in e. gl. ibi, C. de pac. inter emp. & vend. l. fi. Gl. ponit ſm opi. in præmisso art. ꝙ non possit alienari, per tex. in d. §. sanctissimas. & cũ hac opi. gl. hic in fi. residet. & ad c. aurum. rñdet, ꝙ loquitur in rebus mobilibus. vel aliter potest dici, ꝙ loquitur, quãdo non interueniat expressa prohibitio de nõ alienando: & hoc mõ tollitur ẽt §. hoc ius porrectũ. nam facilius ius cõe permittit alienari ꝯ prohibitionem iuris, & sic facilius relaxat suam prohibitionem, q̃ ꝯ prohibitionem hois. facit, quia mitius agitur cũ lege q̃ cũ hoie, l. Celsus. ff. de arb. c. cũ dilecti. ṡ. de dolo & contu. & hanc partem tenent hic Inn. Philip. Goff. Card. & Vincen. licet postea variauerit in e. gl. c. aurum. hanc tertiam opi. & sic distinguentem: aut eccle. habet alias res, quas possit alienare ꝓ necessitate imminente: & procedat secunda opi. vt non possit rem hanc alienare, quæ est prohibita alienari per donantem. aut nõ habet alias res, per quas possit prouidere necessitati: & tunc procedat prima opi. vt possit hanc alienare. Et cũ hac distinctione vr̃ inclinare hic Host. licet se remittat ad no. in sum. eo. ti. §. quæ cõditio. ver. quid si res. & ver. seq. & ibi aliter non firmat pedes. & tenet Io. An. & d. Ant. & in effectu Panor. mouetur Panor. & fuit de mente do. Ant. nam si donans voluisset prohibere in casu maxime necessitatis, cui aliter non potuisset prouideri, fecisset turpiter, nec valuisset prohibitio, c. sicut. 47. dist. cũ ibi no. in gl. c. j. 83. dist. ergo eius prohibitio gñalis non extendetur ad hũc casum, in quo non valeret, c. abbate. in ar. j. de verb. sig. tñ do. Anto. postea variat, quia tenet primam opi. Mouetur, quia licitum est de bono in melius commutare dispositum. facit c. licet. ṡ. de rẽa. c. peruenit. el 2. ṡ. de iureiur. & iõ licet bonum sit, vt res eccl. non alienentur, tñ æquius est & melius, vt pro aliquo pio opere alienentur, puta pro redemptione captiuorum, d. c. aurum. & d. l. sancimus. vñ ex mente ipsius d. Ant. distinguite circa prohibitionem de non alienando. Aut apponitur a lege: & tunc nulla est alienatio fienda in casu non permisso, & sic ꝯ l. quemad. C. de agri. & censi. c. eccle. sanctæ Mariæ. el 2. & ibi Panor. ṡ. vt li. pẽden. imo facta ꝯ prohibitionem iudicis legem exequentis, ẽt nõ valet, c. veritatis. in fi. ṡ. de do. & ꝯtu. tñ de his duabus prohibitionibus legis & iudicis dicite per In. in c. Raynal. & ibi cõiter alii, ṡ. de testa. per legistas in l. ea lege. C. de condit. ob cãm. in l. si ita quis. §. ea lege. ff. de verb. obli. Aut prohibitio apponitur ab homine priuato: & tunc aut apponitur in viam testamenti, vel vltimæ voluntatis: & tunc dicite vt in l. filiusfam. §. diui. ff. de lega. j. & in d. c. Raynal. Aut prohibitio apponitur in ꝯctu: & tunc aut apponitur post ꝯctum perfectum, & nõ impedit alienationem, nec aliquid operatur circa ꝯctũ, l. perfecta. C. de donat. quæ sub modo. aut apponitur ante perfectum ꝯctum, i. ante traditionẽ, tñ post obligationem: & tunc ſm Car. hic circa prin. ẽt prohibitio nihil operatur, per gl. in l. vnica. §. accedit. C. de rei vxo. act. & ideo dicit hic Card. ꝙ si quis dotauit ecclesiam, & celebrata obligatione donationis non est secuta traditio, ꝙ postea tradẽdo interuallo non põt aliquam legem apponere, vel velle sibi ius aliquod reseruare. Aut pactum apponit tempore ꝯctæ obligationis: & tunc aut reseruat sibi aliquod ius in re, quã tradit pro obligatione, & ẽt apponit prohibitionem de non alienando: & tũc non valebit alienatio, l. si creditor. §. fi. ff. de distrac. pig. iũcta gl. ibi ſm literam Pisanam, quę habet literam negatiuam, s. nullam esse venditionem: aut sibi nõ reseruat ius in re illa, sed alteri: Et tunc ſm do. Ant. eadem est ratio, vt non valeat alienatio. aut nullum ius sibi reseruat nec alteri: & tũc aut apponitur pactum de re illa non alienanda, quę traditur, vel in obligatione deducit: & isto casu si alienatio sequat, valet alienatio, sed aget iste, qui pactũ apposuit ad æstimationẽ rei, l. ea lege. C. de ꝯd. ob cãm. l. pe. & ibi Bar. ff. de pact. Aut apponitur prohibitio de alia re nõ alienanda, q̃ ea quę in obligatione deducitur vel traditur: & non valet, nec impeditur alienatio, nec tale pactum ad aliquid præstat actus. & ita loquitur d. l. pe. nisi paciscentis de non alienando interfuit, ꝙ illa alia res non alienetur: tunc agit ad interesse, ꝙ sua interest alienationem non fuisse factam ꝯ prohibitionem. ita notatur in d. l. pe. Item hoc vltimum procedit in priuato, cui res traditur sub ꝯuentione de non alienando siue eam rem, siue aliam. in ecclesia aũt secus est, quia si datur res ecclesię, semper vr̃ interesse vt non alienetur, vel vt lex assignata in dando seruet, quasi sit fauorabile animæ dantis. ita Car. hic. sed in alio est drĩa ſm d. Ant. inter ecclesiam & priuatam, quia si datur res ecclesię pacto apposito, vt non alienari possit ẽt in casu, in quo posset priuatus alienare, vt dictum est in duobus vltimis mẽbris, tñ ecclesia nõ poterit alienare nisi imminẽte necessitate, cui de aliis rebus ecclesię non põt prouideri, vt dictum est in distinctione gl. vel nisi alienet ob magis piam cãm, q̃ prohibens alienationem assignauerit vel senserit. Dicit tñ hic d. Ant. ꝙ si ecclesia in casu non ꝑmisso ꝯ prohibitionem alienauerit, quod donãs nõ poterit reuocare donationẽ, sed solũ potest agere, seu offm̃ iudicis implorare, q̃ cogeet ecclesiã ad modũ implendũ, ꝑꝑ quę bona sunt donata. Moueť ꝑ d. l. Meuia. ff. de ma. testa. & l. hæreditas. §. j. ff. de pet. hære. alleg. ad hoc ꝯsiliũ Fed. in ꝯsi. 183. & sic d. Ant. tenet ꝯclusiue opin. quam tenuit Cardin. in intellectu tex. nostri, vt donata ecclesiæ

ADDITIO.

a ¶Dictio, si. Quod si, faciat ꝯditionẽ, notat Bar. in l. j. in 1. col. in ver. j. ergo quæro. ff. de cond & demonst. & ibi gl. in verbo, conditio. in l. 3. in prin. per Bar. in j. oppo. ff. de leg. j. per l. si Titio. & ibi Bar. ff. quando di leg. ced. item adde, qđ facit modum, l. muto. §. j. & ibi Bar. in vlt. oppo. ff. de tute. item quod ponatur pro quia. item pro quamuis. Adde Bar. in d. l. j. 2. col. in fi. ver. item quod ponitur pro quia in ver. item instatur, ff. de cond. & demonst. item adde quod ponitur pro quia. instabit. & sententia principis lata cum clausula, si preces veritate nitantur. Bal. in l. fi. C. de diuer. rescr. item adde d. Soc. consi. 121. incip. Visa contingentia Fen. circa prin. 2. col. in j. par. char. 195. quod dictio, si, incertam facit conditionem. qđ auté dictio, & si, & siquid operantur, vide per eundem Soc. consi. 52. incip. & veram testatricis. ver. præterea si hoc. circa medium, in d. par. char. 96.

12 ecclesiæ sub mō non reuocentur & non seruato mō.†Sed pro cō-plemento pone, ꝙ donatum est ecclesiæ sub mō hoc articulate, vt non seruato mō reuocetur donatio: prælatus ɔ̄facit, non ecclesia: an retractabitur donatio. & cōcludit Vin. & post eum alii ꝙ non: nam delicta prælati, vel factum non pōt præiudicare ecclesiæ in amissione rei suæ, q̄ iam est sua, c. si epm. 16. q. 6. no. in c. j. s̄. de do. & ɔt. in r̄la, delictū personæ. de reg. iu. li. 6. Iō dicunt Doc. ꝙ si cū consensu capl̄i ɔ̄factum esset mō, ꝙ tūc retractaretur donatio ex ɔ̄factione plati & capl̄i: quia delictū prælati & capl̄i simul bene p̄iudicat ecclesiæ, l. iubemus nullā. & ibi Bar. C. de sacrosſ.

13 eccl. gl. in c. 2. s̄. de or. cog. Faciunt no. in c. breui. s̄. de iureiu.†Sed quid si sub conditione est relictum ecclesiæ, si tale quid non fieret, prælatus ɔ̄facit conditioni, nunquid ecclesia amittet donatū sub conditione. Et dicit Panor. hic ꝙ sic, in quærendis pōt prælatus præiudicare ecclesiæ, licet non in quęsitis. & ita voluit Fed. de Se. in consi. 9. incip. Casus talis, aliqua res immobilis non parua, vbi vult, ꝙ prælatus pōt repudiare legatum factū ecclesiæ. faciūt no. in c. tua. j̄. de his q̄ fi. a præl. Pone, relictū est ecclesiæ vel donatum sub mō, vt præstet alimenta Titio, vel x. annua: ecclesia pro tpe præstat, sed postea stat per annum ꝙ non implet modū: an amittet donatum vel relictum. & vr̄ ꝙ sic, per l. rogo. ff. de fideic. li. vbi licet pro tpe obseruetur quod iussum est, & vnica vice cō fiat, omissa est pęna, vel verificatum relictum tacitum libertatis. Vin. hic, & Io. An. & do. Ant. tenent ɔ̄rium. Nec obs. l. rogo. quia ponit ius sp̄ale fauore libertatis: ergo in ɔ̄rium est ius cōe. Car. hic dicit, ꝙ Vin. bene loquitur in casu suo, qn̄ est donatū ecclesię vel relictum: quia tunc ex non implemēto modi iure sp̄ali ecclesię non reuocatur donatum, vt hic tex. sed in priuato reprobat eius opi. quia est ɔ̄ tex. in l. liberto. §. Lucius. ff. de annu. lega. vbi relictum Reipu. sub mō ludorum annuatim celebrādorum cessat, in quo anno non seruato mō &c. & per illum tex. habetis inferre, ꝙ licet q̄nq; ecclesia & Respublica æquiparentur, c. quid ergo. 23. q. 4. l. fi. C. de sacrosſ. ecc. tñ in hoc differunt: nam ex non implemento modi ecclesia non amittit relictum, sed Respu. sic: ille tñ tex. non loquitur in Repu. Romanorum, vt no. Lud. in cō-

14 sil. 284. quod inci. Triplici ex capite.†Sed quid si relicta sunt alimenta mō quo s̄. s. in viam modi, ecclesia non præstat alimenta, quia ille est mortuus, an amittet legatum vel datū ipsa ecclesia. & dicunt Doc. ꝙ non, per l. cum hi. §. modus. vbi casus ꝙ alimēta morte finiuntur, ff. de transact. Sed quid si fundus datus vel relictus eccle. sub mō alimentorum præstandorum, illo anno nō fecit fructus, & ecclesia non præstat alimenta, quia nō percipit fructus ex fundo illo anno, an excusabit. & cōcludit Io. An. & post eum alii, ꝙ inspicienda sunt verba grauaminis, quia si dixit vt p̄stet alimenta ex fructibus ipsius fundi, non natis fructibus liberabitur eccl. seu excusabitur: al̄s secus, per l. Titia. ff. de an. leg. sed Car. allegat meliorem tex. in l. firmi. in prin. ff. qn̄ dies lega. ced.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contrahentes possunt se subijcere necessitati, vt non sit liberum, sed pendeat ex alieno arbitrio.*

2 *Contractus matrimonij conditionalis interueniente consensu de præsenti & puro, vel etiam carnali copula purificatur.*

3 *Mandatum reuocatum ignorante procuratore impedit cōtrahi matrimoniū.*

4 *Matrimonium si est contractum per filium sub conditione, si patri suo placuerit: reperitur patrem illo tempore esse mortuum, an valebit matri.*

5 *Matrimonium in gradu prohibito contrahitur sub conditione, si Papa dispensauerit: Papa dispensat, sponsus vel sponsa non vult consentire, an ratione præcedentis contractus cogentur.*

CAP. V.

Vper eo. Matrimonium per verba de p̄nti sub conditione ɔ̄ria, ea non seruata resoluitur. h. d. Diuiditur in duo. Primo ponit vnū dictū, r̄ndendo ad consultationem. Secundum ibi, nā licet Alex. remouet ɔ̄rium. No. primo ibi, assensum. ꝙ pōt matri. ɔ̄hi remittendo illud in arbitrium alterius. facit tex. in c. seq. Secūdo no. ibi, ad consummandum mat. qn̄ mat. est de p̄nti. coguntur cōiugati consummare matr. & ita ad hoc cogi p̄nt. Tertio no. ibi, liber dici non possit. ꝙ consensus, qui pendet ex alieno arbitrio, non dr̄ liber: iō dicimus, ꝙ cum velle monachi dependeat ex voluntate abbatis, c. si religiosus. de elect. in 6. non habet monach9 velle nec nolle, c. nolo. c. non dicatis. 12. q. j. Quarto no. ibi, in alie-

1 no. ꝙ licet†matrimonium debeat esse liberum, c. cum locum. & c. gema. s̄. de sponſ. tñ ex voluntate ɔ̄hentium p̄nt se subiicere necessitati, vt non sit liberum, sed pendeat ex alieno arbitrio, vt hic: & est rō, quia satis est vt tempore principii & vinculi ɔ̄cti libertas affuerit. dic vt no. in d. c. Gema. vn̄ licet tempore purificatę conditionis, i. quo pater consentiat, non videretur liber consensus, tñ satis est liber inspecto principio, ad quod refertur purificatio conditionis: nam ɔ̄ctus conditionalis refertur ad tempus obligationis ɔ̄ctę purificata conditione q̄ncunque, l. potior. §. j. ff. qui pot. in pig. hab. Quinto no. ibi, non debet dissolui. ꝙ ɔ̄-

2 ctus matrimonii conditionalis†interueniente consensu de præsenti & puro, vel etiam carnali copula purificatur. & ita intelligitur ɔ̄rium c. de illis. de quo loquitur tex. in ver. nam licet. secus autem si consensus de præsenti fuit cōditionalis & non purus, quia tunc nullum vinculum matrimoniale ɔ̄ctum est. ita intelligitur hic ver. cum hmōi consensus. Sexto no. ibi, non sit de præsenti. ꝙ licet forma conceptionis verborum sit de præsenti, puta accipio te in vxorem. tñ ex quo adiicitur conditio: puta si Papa venerit in Lombardiam. & de natura conditionis est suspendere in futurum euentum, de quo agitur, ꝙ non attenta forma verborum statur menti contrahentium, quæ non videtur habere consensum de præsenti. facit c. Marchioni. j. q. j. c. petitio. s̄. de ꝑcur. c. intelligentia. & c. præterea. j̄. de verb. sig. Septimo not. ibi, de præsenti. ꝙ contractus conditionalis nullam præsupponit pēdente cōndiitione obligationem, vt dixi in c. de illis. s̄. eo. Glo. in verbo, si pater. ad fi. do. Ant. transit cum ista sol. & fuit gl. in regula, actus legitimi. de reg. iur. lib. 6. & Io. An. hic. Host. dat aliam, ꝙ contrarium procedit in actu iudiciali propter auctoritatem iudicis, cuius actus non debet stare in suspenso vel ad diem determinari, quia requirit maturitatem cōsilii, c. iudicantem. 30. q. 5. Nos loquimur in actu extraiudiciali. Car. hic dat solutionem, quæ est gl. in d. l. actus legitimi. ff. de reg. iur. & quam sensit gl. in d. regula, actus. in fi. ꝙ text. illius l. actus. procedit solum in casibus ibi expressis: & ideo cum ministerio dicit, actus legitimi, qui nō recipiunt actum: & illud, qui, stat restrictiue, vt restringat ad casus ibi expressos. & ibi non exprimitur matri. ergo &c. sed vt dicit glo. in d. regu. actus. ista solu. bene conuenit l. actus. sed non regulæ, actus. de qua in 6. quia illa est magis generalis disponens,

a ꝙ actus legitimi non recipiunt conditionem, neque diem:[a] nec se restringit ad casus, de quibus in d. l. actus. vnde melior est sol. glo. vel Hosti. Sed contra opponitur de cap. 2. de elect. lib. 6. arguendo de matrimonio spirituali ad carnale, quod argumētum procedit, c. sicut. 7. q. j. c. quoniam frequenter. §. si vero. vt lit. non contesta. dicit Ioan. An. & post eum alii, quòd speciale est in electione, vt non possit fieri conditionaliter propter maturitatem consilii, quæ in ea requiritur: sed in matrimo. non requiritur tanta maturitas, quia dummodo habeat consensum, valet matri. c. dilectus. s̄. de spon. Item in matri. spirituali debent esse idonei, c. cum in cunctis. s̄. de elect. sed in carnali dummodo adsit consensus & ætas habilis, alia idoneitas non requiritur, c. j. & ij. j̄. de con iu. lepro. & ideo maturius agitur in electione, quàm in matrim. Glo. in verbo, alieno arbitrio. ibi, ff. de leg. 2. l. j. glo. bene loqui-

3 tur.†In ea. glo. ibi, l. si mandassem. non bene allegat illam l. in ꝓposito, & male allegat c. ex parte. & c. mandato. nam licet reuocatio mandati regulariter debet peruenire ad notitiam procuratoris, aliàs gestum ab eo ignorante valet: tamen secus est in matri. quia mandatum reuocatum ignorante procuratore impedit contrahi matri. c. fi. vbi casus, de procu. lib. 6. & facit quia in his, in quibus requiritur quòd concurrat consensus domini in actu, reuocatio mandati etiam ignorante procuratore nocet, & actū impedit, l. si pęnituerit. ff. de diuor. l. si pater. in prin. ff. de manu. vind. no. gl. in cle. vna. de renunc. no. Bart. in l. 2. §. j. ff. de dona. In ea. gl. in fi. bene loquitur, quia pendente conditione matri. non obst. in vim matrimonii: tamen quia spes est debitum iri, & in hoc contractum est aliquod vinculum, non est licitum isti, qui contraxit sub cōditione, si patri meo placuerit: mutare voluntatem, anteq̄ appareat de ɔ̄ria voluntate patris, d. l. potior. & in l. qui balneum. ff. qui po. in pig. hab. & ideo gl. bene loquitur. Ab

4 extra quærit hic Vinc. contractum est†matri. per filium sub conditione, si patri suo placuerit. reperitur patrem illo tempore esse mortuum, an valebit matrim. respondet ꝙ non, quia mortui nō est aliquis consensus vel placitum, de pœn. dist. j. §. item si a mortuo. c. si gratiose. de rescrip. lib. 6. & l. 4. ff. loca. Io. An. distinguit, aut iste sciebat patrem esse mortuum, & tunc hæc conditio habetur pro impossibili & non adiecta, ideo valet matri. c. fi. j̄. eo. Aut ignorabat patrem mortuum, & tunc cum aīabus suis non esset de p̄nti consentire, sed conferre cōsensum suum in alienū arbitrium, i. patris postea hn̄dum, vt dicit hic tex. in fi. non erit matri. & ita saluatur opi. Vin. dicit tñ Io. An. ꝙ si appareret ꝙ iste filius non ageret consentire, qn̄ expressit conditionem, si patri meo &c. ꝑpea sciēs patrē mortuum expressit nugatoriā cōdōnē, siue impossibilē, ꝙ non valebit matri. c. tua nos. s̄. de spon. & ista distinctio

ADDITIO.

a ¶Neque diem. Adde Spec. in tit. de statu regu. versi. 33.

distinctio cōmuniter approbatur, quicquid dicat hic Gasp. Cal. Sed pone, ꝙ pater dissensit, & postea mutauit volūtatem denuo consentiendo: an erit matri. purificatum & contractum. Et vr̃ ꝙ non, per l. boues. §. sermone. ff. de verb. sig. l. hæc conditio. la pic cola. ff. de cond. & demonst. quia ista conditio, si patri placuerit. debet verificari de primo consensu: sed in primo cōsensu pater dissensit, ergo &c. Car. hic determinat ɔ̃rium, dummodo cōsensus patris interueniat, anteꝗ̃ filius & sposa dissenserint a prima voluntate. mouetur per no. in c. licet. de proc. lib. 6. c. si pro te. & ibi Io. An. super pe. gl. de rescri. li. 6. in c. si tibi absenti. in fi. de p̃ben. li. 6. ista iura non loquuntur in terminis actus cōditionalis, quia quamprimum deficit conditio, dr̃ expirasse, qn̄o ergo pōt postea consensus patris operari matri. esse ɔ̃ctum, sicut vidimus in c. de illis. s̃. eo. vbi si præcessit matri. conditionale, vel sponsalia conditionalia, & interea superueniat affinitas inter sponsos: quia ista affinitas rescindit vinculum ɔ̃ctus precedentis, sequens copula, de cuius nã est purificare conditionem, nō purificat, q. a reperit vinculum extinctum: ergo ita in proposito ɔ̃ Car. ex quo per dissensum patris expirat conditio, vinculum est resolutum: ergo superueniens consensus patris nihil operabitur. Sed quid si pater non ɔ̃dicat expresse, retento themate tex. nostri, an erit matri. Car. hic de mente Host. dicit ꝙ sic, quia taciturnitas habet

a pro consensu[a] in fauorabilibus. gl. in r'ła, qui tacet. de reg. iu. li. 6. Inn. in c. in genesi. s̃. de elect. gl. in l. filius fa. §. inuitus. ff. de proc. l. si remunerandi. §. qui passus. & l. qui patitur. ff. man. quæ iura lo quuntur in actu respiciente fauorem tacentis: sed hic iste actus matri. per filium ɔ̃cti quo ad patrem non vr̃ eius vtilitatem con tinere. tñ Ho. hic sensit esse speciale fauore matri. & per hoc eui tatur ɔ̃rium l. qui hæredi. & l. Meuius. ff. de cond. & demon. dum ibi dr̃, ꝙ cōditio debet impleri in forma specifica; ergo relinquitur, ꝙ requiritur quod appareat de consensu patris, nec sufficit

5 taciturnitas; nam sentit ipse esse speciale fauore matri. †Pone, ꝙ ɔ̃hitur matri. in gradu prohibito sub conditione, si Papa dispen sauerit: Papa dispensat, sponsus vel sponsa non vult consentire: an ratione præcedentis ɔ̃ctus cogentur. iste text. facit ꝙ sic, dum dicit ꝙ ante habitum arbitrium patris non cogentur, qui ɔ̃xerūt sub condi. si patri placuerit. ergo post habitum eius consensum debebunt cogi. ita in proposito Inn. hic refert opi. quorundam tenentium hanc partem. & ita tenet hic do. Anto. Mouetur per no. in c. in causis. in fi. s̃. de elect. in c. nisi cum pridē. in fi. s̃. de renun. nam impeditur in casu nostro matr. in gradu prohibito po tius propter finem peccati euitandi, i. incestus, quam propter ipsum vinculum verborum: sed finis iste collatus est in tempus ha bile, i. post dispensationem Papæ: ergo cum esset rō impedimen ti, ex quo Papa dispensauit, debebunt cogi ad ɔ̃hendum. Inn. po stea refert aliam opi. cui inhæret, & pro ea parte dicit se contu lisse. Card. Ia. Zochus, & sequitur Panor. dicunt, ꝙ imo matri. nō ualeat, nec possint cogi. mouetur per no. in l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de verb. obl. & in l. continuus. §. pe. nam cōditio, quæ pendet ex voluntate solius Principis, censet impossibilis, l. apud Iul. §. fi. ff. de leg. j. sed impossibilis cōditio in matr. apposita reiicitur, & sic habetur pro puro, c. fi. j. eo. sed si hoc matri. fuisset pu rum, non valeret, quia ɔ̃ctum in gradu nō prohibito: non etiam sub conditione dispensationis apostolicæ, cum cēseatur impossi bilis, non valebit. Nec obst. si dicatur, ꝙ tex. in c. fi. j. eo. vult ꝙ in fauorem matri. conditio impossibilis habetur pro non adiecta, & sic valet matri. quia loquitur in casu, in quo matri. si fuisset pu rum, valuisset: ideo non mirum si ɔ̃ctum sub conditione impossibili casu, quo valuisset si fuisset purum, habetur pro puro, non valet: quia reiicitur conditio. Nos loquimur, qñ matri. si fuisset purum, non valuisset. Tertio mouentur: nam quod pōt fieri per dispensationem, censetur impossibile. ita Inn. in c. pastoralis. in verbo, renunciatum. s̃. de caus. poss. & propr. & Iac. addit gl. in c. gratia. de rescr. li. 6. est alia in c. pōt quis. de reg. iur. li. 6. in l. postꝗ̃ liti. C. de pact. vult Bar. in l. j. in 7. col. ff. de vul. & pup. Car. in cle. vna, in pe. col. de cã pos. & propr. censebitur ɔ̃ctum sub conditio ne impossibili, & sic non valebit, vt in preced. art. Quarto moue tur Panor. nam fictio dēt habere extrema habilia, extremum a quo, & ad quod, vt no. Bar. in l. si is qui pro emptore. ff. de vsuca. sed hæc purificatio conditionis, quæ fit per dispensationem obtentam, & purificat vinculum matrimonii, non habet extremū ad quod habile, quia tpe ɔ̃cti matrimonii non potuit vinculum causari: ergo non retrotrahetur conditio, nec habebitur pro puro matri. si non retrotrahatur, nunꝗ̃ intercessit tpe habili vincu lum matri, quia consenserunt ante dispēsationem: ergo hoc matri. non valet. Quinto adducit Panor. nam ex ɔ̃ctu conditionali, licet non nascatur obligatio, nascitur tñ spes debitum iri, §. ex ɔ̃ditionali, Insti. de ver. obl. sed ita spes nasci non pōt in casu nostro: ergo hic ɔ̃ctus non habebit vim ɔ̃ctus conditionalis, & sic nil operabitur. cum propter illam spem, cum qua a prin. ɔ̃xerūt, conditio retrotrahatur ad tp̃s ɔ̃ctus. ꝙ autem hic non possit esse spes debitum iri tpe ɔ̃ctus, patet, ex quo ɔ̃ctus erat a iure prohibitus, vñ nulla nascitur obligatio, nec spes obligationis, ſm eū, per l. cum lex. ff. de fideiuss. tñ opi. do. Ant. quam secutus est Gas. Cald. vr̃ posse sustineri per tex. in simili in l. si rem meam. ff. de verb. obl. vbi licet quis non posset rem suam stipulari pure, l. nemo rem. ff. de ver. obl. tñ si stipulatur sub conditione, & tpe eue nientis conditionis non reperiatur sua, cum esset impedimentū sublatum, valebit stipulatio. ergo ita cum per dispensationē cesset impedimentum, valebit matri. Item facit l. 4. iuncta l. fi. ff. de ope. publ. nam opus publicum sine permissu Principis est prohibitum fieri a priuato, & tñ si mandat priuatus fieri opus publicum, Principe postea non annuēte valebit. ergo ita in matrimonio circa dispensationem prohibito sub conditione, si dispensatum fuerit, ɔ̃cto, interueniente dispensatione valebit, & cogi poterunt partes quæ ita ɔ̃xerunt. Non obst. tex. in l. inter stipu. §. sacram, & in l. continuus. §. pe. ff. de verb. obl. quia ibi vitium erat simpliciter in re, quæ non erat in commercio: quo casu tunc inspicit tp̃s celebrati ɔ̃ctus, ēt si sub conditione celebretur. Nos loquimur, qñ defectus vel impedimentum simplr in persona ɔ̃hētium non suberat, sed mixta ratione vnius ad alterum. nam Titius consanguineus Bertæ per se non prohibetur accipere vxorem, nec Berta per se vetatur accipere maritum, sed mixta rōne inter seipsos bene prohibentur se accipere. sed vbi actus prohibetur mixta rōne & non simplr, attenditur tp̃s purificatæ conditionis, an tunc possit valere ɔ̃ctus: non aūt attēditur tp̃s celebrati ɔ̃ctus conditionalis, d. l. si rem meam. vbi Bar. quia ita soluit d. §. sacram. & l. vsufructu. ff. de stipu. ser. Non obst. l. apud Iulianū. §. fi. ff. de leg. j. quia procedit in non solitis concedi per principē: secus est in solitis concedi, licet dispensatiue. tex. est in l. intercidit. ff. de cond. & demonst. Non obst. tertio dictum d. Inn. in d. c. pastoralis. in versi. renun. & gl. in c. gratia. cum simil. quia procedunt, vbi loquitur in mã iuris cōis. sed vbi constat ꝙ loquitur in mã dispensatiua, tunc posset, vt in c. ordinarii. de offi. ord. in 6. in c. non pōt. de præben. in 6. sed hic clare constat, ꝙ partes retulerunt se ad dispensationem. Non obstant no. in l. si is qui pro emptore. quia hæc fictio habuit sua extrema habilia, considerando actum ea mente qua gerebatur a ɔ̃hentibus: agebāt. n. ɔ̃here matri. dispensatiue, quia volebant ɔ̃here, nisi interueniente dispensatione: quod patet, ex quo sub conditione dispensationis ɔ̃xerunt: mō sic ad fictionem translatiuam considerantur duo extrema, extremum a quo, & istud dēt esse habile actu, quod est in casu nostro tp̃s purificatę conditionis, i. dispensationis interueniētis: ɔ̃sideratur extremum ad quod, qđ est tp̃s celebrati ɔ̃ctus conditionalis, & hic satis est ꝙ sit habile potentia, licet non actu. ita est in casu nostro, quia potentia potuisset dispensatio interueni re tpe celebrati ɔ̃ctus. ergo in isto casu dispensatio subsequens retrotraheret, & sic conditio quoq; retrotrahetur. ita vult Bar. in d. l. si is qui pro emptore. in 8. col. dum ponit dr̃iam inter extremum a quo, & extremum ad quod. Pro ista solutione faciūt no. in l. rem meam. ff. de verb. obl. non ob. vltimum de l. cum lex. q. a in casu nostro cum conferatur in tp̃s habile, & conditionem habilem, i. si dispensatio interuenerit, nihil obstat quare nō possit nasci spes debitum iri. Facit rō d. Ant. quia potius mat. inter consanguineos vel affines ꝓhibet inspecto effectu, i. ɔ̃mixtione sanguinis, q̃ fit per copulam, q̃ inspecto ɔ̃ctu verborū: ille aūt effectus differtur in tp̃s habile, si Papa dispensauerit. Cogitabitis.

ADDITIO.

a ¶Pro consensu. Taciturnitas cum sciētia an habeatur pro cōsensu, adde l. in sponsalibus. § j. & ibi Bar. ff. de spon. l. si seruus. §. fi. de don. inter vir. & vxo. & adde ꝙ hoc verum in filia, vt ibi, secus in filio, gl. in l. Lucius solu. mat. & ibi Io. de Imo. contra gl. in l. sed ea quæ. ff. de spon. quæ dicit idem quod in filia. tu dic, ꝙ dicit verū Io. de Imo. si arg. solū de probandis sponsalibus factum est secundum Bal. ibi, & Alex. in d. §. in sponsalibus. Item adde, ꝙ hic pro mādato quo ad commodum patientis, non aliter, gl. & Bar. in l. j. ff. de neg. gest. sed Inn. contra in c. ex parte. decani. in gl. in ver. procuratorem, & ibi Panor. in pe. col. de rescrip. & omnino per d. Alex. consi. 61. 4. parte. vide tamen dom. Soc. in consi. 167. incip Non inutilia sed necessaria. vers. 7. probatur hoc. in fi. in 2. parte, char. 32. quòd tacens neque consentire, neque contradicere dicitur, licet intell ge regulariter.

SVMMARIVM.

1 *Vxor potest reiuendicare maritum, nec requiritur aliud, nisi dicat, postulo te in virum. in conclusione libelli.*

2 *Libellus, in quo conclusio præcedit narrationem, non vitiatur.*

3 *Matrimonium conditionale expirat ex defectu conditionis.*

4 *Conditionis defectus ad hoc vt resoluat matrimonium siue sponsalia, quid requiratur.*

5 *Protestatio turpis reiicitur in matrimonio.*

6 *Matrimonium*

6 *Matrimonium si contrahatur sub hac conditione, contraho tecum, si te virginem inuenero: an talis conditio impediat matrimonium.*

7 *Conditionis purificatio an trahatur retro in præiudicium eorum, quæ medio tempore gesta sunt.*

8 *Matrimonium contractum sub conditione omnino extitura, si pendente conditione contrahatur cum alia, an videatur recessum a primo matrimonio, & sic an valebit secundum.*

CAP. VI.

PEr tuas. Qui sub honesta conditione sponsalia ꝯhit, & ante conditionem desponsatam
cognoscit, a conditione recedit. hoc dicit in sum. Di
uiditur in duas partes. In prima consultatio. In secū-
da rñsio. secunda incipit ibi, cōsultationi tuæ &c. No. primo ibi,
1 postularet in virum. ꝙ † vxor pōt rei uendicare maritum, nec req
ritur aliud nisi dicat, postulo eum in virum. in conclusione libel
2 li, de quo in c. non est. s̄. de spō. Secundo no. ibi, asserens. † ꝙ licet
narratio debeat conclusionem præcedere, tñ non vitiatur libel-
lus, si primo conclusio ponatur, dehinc narratio, vt facit hic Pa-
pa, s̄m do. Ant. Tertio ibi, non negaret. no. ꝙ præsens assertioni,
quæ in iuditio ꝯ illum proponatur & nihil rñdet, vr̄ confiteri. &
facit tex. s̄m vnum intellectum, & ibi Inn. in c. j. s̄. quod met. cā.
de quo in l. non vtique. ff. de excep. per Bar. & per Cano. in c. cū
venerabilis. s̄. de excep. & in rl̄a, exceptionem obiiciens. de reg.
iur. in 6. & in rl̄a, qui tacet. eo lib. & faciunt quæ no. Bar. in l. quæ
dotis. ff. sol. ma. & Panor. in c. nōne. s̄. de præsum. ita do. Ant. hic.
Quarto no. ibi, asserebat. iuncta decisione, ꝙ dicto mulieris asse-
a rentis copulam statur.[a] & sic habetis, ꝙ non solum statur dicto
mariti asserentis copulam, vt in c. continebatur. & in c. duo pue
ri. s̄. de despon. impu. sed ēt statur dicto mulieris solius de copu-
la deponentis ꝯ maritum, qñ deponit pro matri. ita do. Ant. hic.
& sic vult do. Ant. ꝙ ēt si ꝯctum est matr. conditionale, & allega
tur copula ad purificationem matri. ꝙ statur dicto illius, qui de-
ponit de copula, ēt si sit vxor, ex quo deponit in matri. sed Host.
& Car. sentiunt ꝯrium, dum vult Ho. ꝙ hic de copula constabat
per testes. & Car. post Io. An. ꝙ hic constabat liquido de copula.
& dicit tex. i. ex partium confessione, quia mulier affirmabat co
pulam, & vir non negabat. & ita dicit tex. ibi, & carnis copulam
non negaret. & sic iste tex. non probat opi. do. Ant. & ꝯ do. Ant.
vidistis determinatum, vt dicto mulieris de copula nō stetur, ma
rito ꝯdicente, in d. c. duo pueri. Quinto no. ibi, assentabat. ꝙ licet
confessioni coniugatorum ꝯ matri. non stetur, c. super eo. j. de eo
qui cognouit consanguineam vxoris suæ. tñ si confessio est pro
matri. statur. faciunt no. in c. attestationes. s̄. de despon. impu. Se
xto no. ibi, & patruus. ꝙ matri. non solum pōt cōferri in arbitriū
patris, sed ēt in arbitrium patrui, & sic extranei. & dicūt hic Do-
cto. maxime Car. ꝙ pōt conferri in volūtatem cuiusq; extranei.
3 no. Spec. eo. ti. ver. quid si aliquis. † Septimo no. ibi, ꝯdixerunt. ꝙ
ex defectu conditionis expirat matri. conditionale. faciunt quæ
4 vidimus in c. proxi. præced. † Octauo no. ibi, non tñ sibi. ꝙ ad hoc
vt conditionis defectus resoluat matri. siue sponsalia, ita vt per
sequentem copulam non confirmētur, requiritur ꝙ de hoc ipsi,
qui copulam consummauerint, habuerint notitiam: aliàs si igno
rantes defectum conditionis, vel alter tm̄ ignorans ad copulam
deuenerint, copula firmat matr. do. Ant. hic. & iō dicit, ꝙ ꝯdictio
ista parentum vel patrui debuit mulieri intimari: al̄s nihil opera
bitur. adducit in sifi not. in c. ex parte decani. s̄. de rescrip. & in c.
mandato. s̄. de procur. dum ibi dr̄, ꝙ reuocatio mandati debet in
timari aduersario, cum quo venit actus gerēdus. sed vt dixi in c.
præce. ex mente Car. dum gl. alle. l. si mandassem. ff. mand. istud
siłe non est bonum: nam ꝯrium de directo cauetur in matri. in c.
fi. de procu. lib. 6. vbi dr̄, ꝙ reuocatio procuratoris ad matri. ꝯhen
dum constituti impedit matri. ꝯhi, & eius validitatem, ēt si non
peruenit ad notitiam: tñ hoc idem tenet hic Host. quod d. Ant.
Nono no. ibi, carnalem copulam accessisse. ꝙ satis est excipien-
ti apponere exceptionem suam taliter, ꝙ excludat aduersarium:
nec requiritur, ꝙ aliter se aperiat. Car. hic sentit hoc esse specia-
le fauore matr. vt aliter non expresso quo tpe copula interuene
rit, mulier audiatur. & dicit ipse, ꝙ cum copula potuerit pluries
interuenisse, & ēt non interuenisse, vel semel, & verificaret ex-
ceptio carnalem copulam consummatam, ꝙ isto casu fauore ma
trimonii, licet ius non præsumat pluries interuenisse copulam,
vel non interuenisse, tñ qui stat ꝯ matri. dēt distincte probare, ꝙ
copula non interuenit tpe habili ad purificandum matri. sed in
teruenit post conditionem expiratam & non ante. dicit tñ Hos.
& sequitur Card. in d. c. licet. quo ad tex. nostrum non curret. ꝙ
probato ꝙ vir habuit vno tpe rem cum vxore, puta ante ꝯdictio
nem paternam, & postea iterum alio tpe habuit, puta post ꝯdi-
ctionem, præsumitur ꝙ & medio tpe habuerit: & pro ista opin.
alleg. not. in l. si seruus plurium. §. si numerus. ff. de lega. j. in l. pe.
C. de apo. pub. lib. 10. sed istud est regulare, nā probatis extremis
b censentur probata media,[b] gl. est in c. volumus. 16. q. 4. in c. acce-
dentibus. in versi. 40. j. de priui. in c. ex parte decani. in verbo, spe
ciali. & ibi do. Anto. s̄. de rescrip. vult Bar. in l. Celsus. in 4. col. ff.
de vsuca. non mirum ergo ēt si in matrimonio vbi de maiori fa-
uore tractatur, probatis extremis præsumuntur media probata.
Nec obstant ad prędicta quæ no. Bar. in l. non solum. §. sed vt re-
probari. ff. de ope. no. nun. vbi vult punctualiter tempus debere
probari per eum, qui vult se iuuare ex actu certo tpe. faciūt quæ
no. in l. matrem. C. de proba. l. eum actum. ff. de neg. ge. & in cle.
fi. de rescri. ergo ista mulier, quę vult se iuuare ex copula interue
niente ante conditionem expiratam, & sic ante ꝯdictionem pa
rentum, debuit specifice opponere, & probare, ꝙ copula præ-
cessit ꝯdictionem. Car. soluit vno mō, ꝙ dictum Bar. procedit in
criminalibus. vel aliter dicite, ꝙ est spāle in matri. vt ex quo mu-
lier allegat copulam, & vir non negat, præsumitur debito tpe
interuenisse. & iō hic grauatur vir onere probandi, ꝙ non inter
uenit tpe debito, sed solum post ꝯdictionem, & sic tpe quo non
potuit purificare matri. No. decimo ibi, necesse. quare per copu-
lam sequentem post sponsalia vel matri. conditionale, vel condi
tionalia purificatur & confirmatur ex matri. quia vr̄r partes a
conditione recedere. de quo videbimus in gl. in verbo, præsumē
dum. No. xj. ibi, quòd anteq̄. quòd vbi intentio aduersarii est fun
data siue ex probatione, siue ex iuris præsumptione, opponenti
c incumbit[c] postea onus probandi suam oppositionem, ita quòd
elidat intentionem aduersarii: al̄s non admittitur. Faciunt no. in
c. in præsentia. s̄. de proba. gl. in verbo, non negaret. in fi. gl. timo
re ꝯrii dat alium intellectum: nam posset opponi, ꝓut opponit
gl. fi. de c. in pn̄tia. s̄. de proba. vbi dubia probatio non releuat p-
d bantem.[d] sed ita est, quòd licet maritus confiteatur copulam, nō
tñ apparet an ante ꝯdictionem patris vel patrui, an vero post er-
go debuit mulier succumbere, quæ non probauit purificationē
matrimonii concludenter. Item posset opponi de c. cum Ioan-
nes. s̄. de fid. instru. vbi licet instrumentum prima facie videatur
purum, si tñ probatur conditionale, stamus probationi vt sit cō-
ditionale. ergo ita licet partes confiteantur copulam, & de tpe
aliter non appareat, si postea pars probat copulam interuenisse
post ꝯdictionem patris vel patrui, stabitur probationi. quod vr̄ ꝯ
tex. hic. Timore huius ꝯrii dat glo. vnū intellectum ad tex. qui ēt
fuit gl. seq. quòd hic maritus professus fuerat pluries interuenis-
se copulam, vñ licet postea probat copulam, post ꝯdictionem tñ
quia confessus fuerat quòd pluries & diuersis tpibus copula in-
teruenerat, & sua probatio non elidit hanc confessionem. nam
stat simul, ꝙ ꝯcta pluries copula, vt fatebatur & diuersis tpibus,
sit verum ꝙ semel est ꝯcta post ꝯdictionem, vt dixerunt testes: &
tñ alia copula potuit interuenire ante ꝯdictionem. & iō hæc sua
probatio, cum non concludat, non releuat eum: debuit. n. pro-
bare, quòd oībus illis vicibus, quibus est confessus consummatā
copulam, fuit consummata post ꝯdictionem. Hic intellectus in
se est verus, sed non conuenit lr̄æ, quia in ea non dr̄ quòd vir ꝯfi-
tereť pluries copulā, nec diuersis tpibus. Vñ Host. dat s̄m intelle
ctū, quòd hic mulier asserebat copulā, vir nō negabat, & sic taci
te videbať fateri: vñ cū ꝑ hoc videať fundata intētio mulieris, vir
q volebat dicere ꝑ hoc nō eē purificatū mat. debuit ꝓbare ꝯclu
dēter, quòd nulla copula interuenerat añ ꝯdictionē, sed illa, q̄ in-
teruenerat, interuenerat post ꝯdictionē. vñ cū solū ꝓbaret copu
lā interuenisse post ꝯdictionē, nec probaret negatiuā, quòd nul-
la interuenerat añ, isto casu p̄fert mulier: & iō ꝓbatio viri nō ad
mittiť, ꝑ no. in d. c. in pn̄tia. & in l. nō ob hoc. C. vñ cognati. l. nō
epistolis. & l. nō nudis. C. de ꝓba. & sic nō ob. ꝯria, q a in c. in pn̄-
tia. reꝰ ꝓbat ꝯcludēter itētionē suā, iō nō admittiť ꝓba. aduersarii
nisi ꝯcludat: & sic ꝯcordat cū hoc itellectu. Nō ob. c. cū Io. q a ibi
constabat,

ADDITIONES.

a ¶Statur. Et intellige iuramento mediante allegantis copulam interuenisse, Bal. in marg. ver. allegans. versi. pe. & Inn. in d. c. continebatur. alleg. in tex. in ver. standum. de despon. impu. Item adde, quod probatur etiam præsumptiue, si sit visus solus cum sola, Alex. post Bar. in l. j. ff. si cer. pet. Item adde, ꝙ in dubio præsumitur interuenisse, Bal. in l. siue possidetis. 2. col. in fi. ver. deinde restat videre. C. de proba. per c. ex literis. de præsum. quomodo autem probetur copula, & an præsumatur, vide omnino Bal. in l. Deo nobis. in 3. col. ver. sed ponamus. de epis. & cler.

b ¶Media. Adde do. Soc consi. 187. incip. in controuersia quæ vertitur. ver. ex qua conclusione circa fi. in 2. par. char. 59. & consi. 195. incip. circa primum consultationis articulum circa fi. in d. parte, char. 71.

c ¶Incumbit. Adde do. Soc. consi. 155. incip. præstantissime doc. ver. 3. vnde. in fi. in 2. parte, char. 7.

d ¶Probantem. Adde do. Soc consi. 24. incip. Visis diligenter & mature. ver. tertio principaliter. circa fi. in j. par. char. 45.

constabat, ꝙ solum semel fuerat actus celebratus: ideo probatio testium, ꝑ esset conditionalis, facit eam conditionalem. hic autem non constabat, ꝙ copula solum semel interuenisset, sed pluries. Et si dicatur, quomodo potest maritus probare, ꝙ nulla copula interuenit ante cotradictionem: nam ista est negatiua, quæ ſm rerum naturam probari non potest, c. bonæ. el j. s. de elect. c. cum ecclesia sutrina, s. de cau. pos. & proprie. imo si testis deponit negatiuam, statim aduocatus potest opponere ꝙ est falsus. Ang. in l. Lucius. in j. col. ff. de his qui no. infa. Bal. in l. presbyter. C. de epis. & cler. & debet testis cauere, ne deponat super negatiua, sicut ab igne. Ang. in l. pen. §. dotem. ff. ne quis eum qui vo. est in ius vi exi. ab hac tamen falsitate, si possunt per cocordiam saluari vel improprietate verborum, i. vt loquatur potius de actu iuris q̃ facti, sunt saluandi. Ita Host. & sequitur ibi Io. An. & do. Ant. in d. c. cum ecclesia sutrina, & ibi Inn. & communiter Docto. ponunt primum dictum, sed isti limitant vt dixi. Solutio: dicit Io. An. hic, ꝙ poterit maritus hanc negatiuam probare coarctando eam loco & tempore, ita ꝙ sit probabilis, per no. in d. c. bonæ. in l. 2. C. de erro. aduoc. in l. 2. ff. de proba. puta quia probabit, ꝙ tali die præsentibus testibus contraxerunt matri. sub conditione, si parentibus placuerit: & quod vir discessit tunc non tacta muliere, & iuit ad patrem statim illis testibus videntibus, dixit qualiter ɔctum erat matri. si ei placebat: pater autem statim contradixit. ecce ꝙ de necessitate probat, coarctando se ad locū & tempus, negatiuam: quia non est possibile, ꝙ copula interuenerit ante ɔdictionem, quin testes vidissent, vt & ipsi testes deponunt, ꝙ copula non interuenit. ergo hæc negatiua erit probata. Faciunt quæ voluit Bar. in l. j. ff. de iti. actuq; priu. in l. hæredes palam. in princ. ff. de testi. Tertius est intellectus ſm Doct. ꝙ hic non sit pronūciatum in fauorem mulieris, eo quia probatio ista ꝙ copula interuenit post cotradictionem, non excludat ita esse, sed quia conditio nō fuit legitima: debuit enim intimari mulieri, & ideo quia non fuit intimata, perinde est ac si nulla interuenisset conditio. non mirum, si copula ista, licet post cotradictionem interueniens, purificat matri. quia debuit contradictio intimari. Facit pro ista opi. tex. ibi, non tamen sibi fuerat. Facit glo. singularis in clemen. j. de appell. quam ponderat Bald. in l. eos. §. apostolos. C. de appella. nam vbi tertius declarat voluntatem suam absentibus partibus: dato ꝙ illud possit facere, tamen requiritur intimatio. faciunt no. in l. si quis arbitratu. ff. de ver. obl. subiicit tamen do. Ant. post Host. ꝙ si ista mulier se occultaret, vel modo alio faceret, quo minus ei ad notitiam posset peruenire intimatio, ꝙ habetur pro intimata, per no. in c. pastoralis. §. fi. s. de offi. ord. in c. causam. s. de dolo & contu. in l. 4. §. prætor. per Bar. ff. de dam. infec. in cle. causam. de elect. Quartus est intellectus, quem dixit do. Anto. hic esse meram veritatem, ꝙ mulier hic asserebat copulam interuenisse ante contradictionē, & post vir solum probauit, ꝙ interuenit post contradictionem. vnde cū fauore matrim. stetur dicto affirmantis copulam, etiam si sit mulier, & hæc mulier ita affirmaret: ideo pronunciatur in fauorem eius, & creditur copulam præcessisse contradictionem. Sed iste intellectus, vt dixi in tex. & vult Panor. hic, reprobatur, quia nō conuenit literæ. præterea præsupposito ꝙ mulier hic confiteretur copulam interuenisse ante & post contradictionē, tunc non esset ratio, quia speciale fauore matrimonii: sed esset ratio, quia maritus confitebatur ita esse, ex quo negabat; & sic reincideret iste intellectus in intellectum gl. vnde licet possit esse in se verus, ſm ea quæ dicta sunt in c. duo pueri. s. de despon. impube. ex mente ipsius do. Ant. tamen quo ad literam nostram diuinat, sicut & intellectus gl. Quintus est intellectus & communis, quòd hic mulier assereret copulā, & vir non negaret; vnde fauore matri. mulier habet fundatam intētionem suam, quòd purificatum sit matri. & recessum a cōditione: vnde maritus, seu vir, qui vult quod per defectum conditionis expiret matri. debet probare ꝙ defectus cōditionis interuenit tempore quo matri. non erat purificatum, & non erat recessum a conditione: & sic quòd interuenit nulla copula præcedente ipsam contradictionem, per quā inducitur talis effectus conditionis. Vnde cum hoc non probauerit, quia probauit copulam post cotradictionem, non mirum si pronunciatur in fauorem mulieris, & ita consonat literæ, si inspiciatur, & petitio mulieris cum fundamento intentionis suæ, quod adducebat, & exceptio mariti, qui solum excipiebat quòd cōditio expirauerat, & replicatio mulieris q̃ replicabat, ꝙ imo ꝑ ɔdictionem non potuit expirare conditio vel matri. Ita est decisio Panor. qui se fundat, ꝙ est præsumēdum pro matri. & sic pōderat fauore m̄rimonii. se fundat, ꝙ vr̄ a cōditione recessisse, & ꝙ probatio mariti non cōcludit. Gl. in verbo, præsumendum. ibi, l. Celsus. §. nulli. gl. optime soluit contraria, quia copula subsequens inducit, vt videatur recessum a conditione. Non obstat dum dicitur, copula non inducit matri. nisi præcedat consensus in matrimo. vel sponsalia, c. fi. s. de spon. no. in c. illud. s. de præsump. & vult gl. hic: quia soluit gl. ꝙ hic præcessit cōsensus, licet conditionalis: & dum dicitur consensus cōditionalis non inducit obligationem, fatetur gl. sed per copulam dicuntur a conditione recedere: & sic remanet purus consensus. vnde copula eo momento, posito ꝙ fuerint ɔcta sponsalia de futuro sub conditione, plura operabitur: primò, quia recessum videbitur a conditione: item resoluit sponsalia in matrim. item confirmat matrimonium, & facit vt videatur matri. consummatum, non solū initiatum. & quæ sit dr̄ia inter ista, initiatum & consummatum: vidimus s. in rub. de spon. & ad prædicta faciunt quę dixi in c. de illis. s. eo.

5 †In gl. ibi, c. solicitudinem. bene loquitur, & notate ex ea, quòd turpis protestatio reiicitur in matrimo. quia induceret materiam peccandi. & facit ad ea quę vidimus in c. veniens. s. de spon.

6 †In c. gl. ibi, dico ꝙ talis conditio non impedit matri. habetis ex gl. quæ cōiter approbatur, ꝙ si ɔhatur matri. sub hac conditione, ɔho tecum si te virginem inuenero. ꝙ talis conditio non impedit matri. & sic reiicitur quasi cōtineat peccatum, & sit turpis. faciunt quæ videbimus in c. proxime seq. dixit tū Ho. ꝙ in foro conscientiæ si non reperiretur istam esse virginem, hæc ɔdo impedit matri. quia saltem fuit bona cōditio respectu bigamiæ: vr̄. n. maritus apposuisse istam conditionē, quia non vult incurrere bigamiam. quam non incurret ɔhēdo cum virgine. Car. tū hic dicit hoc sibi non placere, quia negari non potest, quin ista conditio sit turpis & fornicaria. vñ dr̄ ipse posse considerari: Aut apponitur ista conditio, si te virginem inuenero. i. per copulam: & tunc procedat gl. Aut si te virginem inuenero ex aspectu matronarum: & tunc talis conditio nullam habet turpitudinem: & ideo matri. suspendat. & hoc casu non loquitur gl. nostra, sed in primo: quod patet dum allegat in c. ꝓximo. vbi tex. loquitur de conditione turpi. Et sic ex mente Car. habetis, ꝙ ista conditio, si es virgo: vel si te virginem inuenero: dum modo nō referatur ad copulam, non est turpis, sed suspendit matri.

7 †In ea. gl. ibi, c. tantū. gl. bene loquitur: sed notate id, quod incidenter dixit gl. ꝙ purificatio conditionis, vt sic fictio, non retrotrahitur in præiudicium eorum, quæ sunt medio t̄pe gesta. facit quod no. Bal. in l. si indebitum. §. j. ff. rem ra. habe. & glo. & Ang. in l. si partem. §. j. ff. quemad. ser. amit. faciūt no. in c. q̄uis. de rescr. li. 6. Et quo ad principium q̄onis gl. non ob. l. potior. quia ibi loquit in eo, qui erat obligatus sub cōditione, nec in sua p̄tate erat cum alio ɔhendo se liberare a prima obligatione: vñ non mirum si purificatio ɔditionis illius primæ obligationis postea superueniēs habet operari in præiudicium scđæ obligationis medio t̄pe ɔctæ: secus est in casu nostro, i. in matri. quia matrimoniū ɔdōnale, pendente condōne non impedit, quin ɔhatur matri. de p̄nti cum alia, & illud sit validum: nō tanq̃ firmum p̄sertur primo, per no. in c. si inter. s. de spon. vñ nō mirum, si purificatio ɔdōnis postea interueniens non nocet scđo puro, cū per scđm videatur a primo recessisse. Non ob. c. fraternitatis. j. de frig. & male. q̃a loquitur in matri. valido, sed de eius validitate videbatur dubium ꝑꝑ apparens verisiſe impedimētū frigiditatis, vel ihabilitatis, q̃a mulier videbat nimis arcta, impedimētū detectū est nō esse ꝑpetuū, sed tolli posse alio a p̄iente claustra. & iō primū mat. valet, & nō scđm.

8 In ea. gl. ad finē hētis ex gl. ꝙ† m̄ri. ɔctū sub ɔdōne oino exitura, puta si Antichr̄s veniet: vel si dies crastina lucescet: si pēdēte ɔdōne ɔhatur cū alia, vr̄ recessum a primo mat. & valet scđm. & sequit hic Io. An. sed do. Ant. simpl̄r referendo Car. hic tenet ɔriū, quia condō oino exitura, cuius dies est incertus, non hēt suspendere actum, nec proprie est ɔdō, l. hæres meus: ff. de condi. & demō. l. qđ si sub ɔdōne. allegata in gl. ergo mat. sub tali ɔditione ɔctum habetur pro puro, & sic secundū non valebit. Hic non sunt alia.

SVMMARIVM.

1 *Conditiones appositæ in actu contra substātiam ipsius actus, an vitient actū.*
2 *Matrimonium cōtractum sub conditione, si generationem prolis euitauerit, non valet: posset tamen in mente tacite proponi de prole non suscipienda, & copula non contrahenda, & valeret matri.*
3 *Matri. contractum sub conditione, vt posit alium accipere, non valet.*
4 *Matrimonium contractum sub conditione, si tradas te adulterandam, non valet.*
5 *Conditio turpis vel impossibilis quæ non est contra substantiam matrimonii, non vitiat matrimonium.*
6 *Papa an possit dispensare, vt vnus fidelis acciperet infidelem vxorem, vel econtra.*
7 *Continentia non est de substantia ordinis diaconalis, sed accidentaliter est ordini annexa.*
8 *Professio facta per ingredientem religionem sub conditione, vel protestatione quòd*

ne quòd possit habere proprium, vel contrahere matrimonium, an valeat.
9 *Dedicans se & sua alicui ecclesiæ seculari cum quibusdam reseruationibus bonorum, an vitietur dedicatio sui, an vero reseruationes.*
10 *Relictum vel donatio facta monacho sub conditione, vt monasterio suo nullum ius quæratur, an valeat.*
11 *Conditio impossibilis in alijs actibus a matri. an vitiet, an vero vitietur.*

CAP. VII.

SI conditiones.[a] Si in ꝯtractũ matrimonii turpis vel impossibilis cõditio apponitur, hr̃ pro non adiecta, nisi sit ꝯ̃ subſtãtiam coniugii, quia tunc vitiat ꝯtractũ. h.d. Diuiditur in duas partes. Primo ponit dictum. Secundo ibi, licet alẽs. remouet ꝯ̃trarium.
1 No. ibi, ꝯ̃ substãtiam. ꝙ † conditiones appositæ in actu ꝯ̃ substãtiam ipsi⁹ actus vitiant actum, non autẽ vitiantur vel reiiciuntur. & idẽo ita vidimus in matrimo. facit c. detrahe. j. q. j. & facit l. cum hi. §. si prætor. ff. de transact. & idẽo dixit d. Ant. hic esse casum, ꝙ protestatio detrahens parti substãtiali actus, vitiat actum: nam pars substãtialis matrimonii est vnum ex istis tribus bonis, vel fides, vel proles, vel sacrãm, c. omnẽ. 27. q. 2. itaq; si conditio apponatur detrahens vni ex istis, vitiat matrimonium. quod tñ intelligit hic Hosti. verum, si ambo ꝯ̃trahentes consentiant: secus si alter tm̃ protestaretur, & alter non consentiret expresse, sed taceret: quia tunc valeret matrimonium, & protestatio vel conditio reiiceretur, c. aliqñ. 32. q. 2. & est rõ: nam protestatio hmõi, vel conditio vitiat actum, quia partes agendo detrahere substãtiam actus, non vñr consentire in actum: sed istud cessat, qñ vnus solus agit detrahere, & alius non exprimit: nam tunc descendẽdo postea ad actum, qui perficitur mutuo consensu, & copulam consummando in matrimonium, ex quo vtraq; pars non consentit turpitudini ꝯ̃ substãtiam actus, vr̃ recessum a conditione vel protestatione. & idẽo dicit hic Hosti. & cõiter approbatur, & voluit do. Ant. in mã protestationis, & ibi Panorm. in c. cum M. Ferrarien. s̃. de consti. ꝙ cautæ debent esse mulieres: & hoc debet publicari crebro. vt qñ viri, vt aliciãt eas ad copulam, ostendunt velle ꝯ̃trahere matrimonium, & apponunt hmõi conditionem ꝯ̃ substãtiam matrimonii, ꝙ taceant, & nihil rñdeant, quia secuta copula erit matrimonium. Limitat quoq; secundo loco Card. hic tex. nostrum non procedere, qñ ista conditio vel protestatio apponeretur post celebratum actum: nam tunc non est in ptãte partium facere vt actus non sit, & velle detrahere substãtiæ matrimonii, c. dixit. 32. q. 2. & c. ex lr̃is. j̃. de diuor. vbi de copula adulterina, ꝙ non dissoluit matrimonium, cap. j. s̃. de spon. duo. & c. licet. eo. tit. vbi no. ꝙ ex nouo consensu in aliam mulierem non dissoluit primum matri. c. nuptiarum. 27. q. j. & §. his ita. ea. cã. qõ. 2. vbi de prole, ꝙ ex defectu prolis non soluitur
2 matri. † Secundo nota ibi, gñatio prolis. ꝙ matri. ꝯtractum sub conditione, si prolis gñationem euitauerit. non valet: & est rõ, quia proles est vnum de substãtialibus matrimonii: quia ad hoc nubunt, vt filios suscipiant, c. fi. j̃. de frigi. & malefic. & per totum: tñ licet expresse hoc nõ possit agi, posset tñ in mẽte tacite ꝓponi de ꝓle non suscipienda, & copula non ꝯ̃trahenda, & valeret matrim. c.
3 commissum. & ibi vidimus, & in rubri. s̃. de spon. † Tertio no. ibi, donec inueniam. ꝙ matrim. ꝯtractum sub conditione, vt possit alium accipere, non valet: quia hoc est ꝯ̃ sacrãm coniugii, de cuius nã est, vt sit indiuiduum, vt dixi in rub. s̃. de spon. Sed notate tex. ibi, donec inueniam. ꝙ sicut non posset ꝯ̃trahi matri. sub conditione suspensiua, quæ sit ꝯ̃ substãtiam matri. & ꝯ̃tractum non valet, ita nec ꝯ̃trahi põt, nec ꝯ̃tractum valet sub conditione resolutiua vt hic: ꝯ̃traho tecum, donec inueniam aliam. istud, donec. præsupponit ꝙ interim valet matri. sed alia inuenta, resoluatur. ita. Panorm. hic.
4 Quarto no. ibi, adulterandam. ꝙ † non valet matri. sub cõditione, si adulterandam te præbueris. quia ista conditio est ꝯ̃ bonum fidei coniugalis: quod est, vt cum alia vel alio non commisceanẽ, d. c. dixit. & c. ex lr̃is. sed intelligendo istum tex. ibi, si pro quæstu adulterandam. ad id quod dictum est in tex. vt aliam possit accipere: habetis hic casum qõnis, quem dixit Card. se vidisse de facto. Quidã philo captus de vna puella, tñ dubitans ne committeret adulterium cum alio, vt magis præcaueret sibi accepit eam in vxorem hoc mõ, ꝙ si adulterandam se præberet alicui, ꝙ posset aliam accipere[b]. an valet hoc matri. & habetis casum ꝙ non, quia hæc cõditio est ꝯ̃ bonum matri. i. sacrãm, quod debet esse indiuisibile: idẽo dicit idem Car. post alios, ꝙ licet exemplariter ponantur hic tria exempla tm̃, tñ rl̃a tex. nostri sit gñalis, ꝙ conditiones ꝯ̃ substãtiam matri. in ꝯ̃trahendo appositæ vitiant matri. Quinto
5 no. ibi, fauorabilis. ꝙ cã matri. debet esse fauorabilis. Faciunt no. in c. fi. s̃. de re iud. Sexto not. ibi, conditiones appositę. ꝙ cõditiones turpes vel impossibiles, quæ non sunt ꝯ̃ substãtialia matri. non vitiant matri. sed vitiantur, i. quia reiiciuntur, & hñr pro nõ adiectis fauore matri. Faciunt quæ videbimus in gl. & sic habetis ꝙ quo ad hoc æquiparantur conditio turpis aut impossibilis. Glo. in verbo, coniugii. diuiditur in sex partes. Primo ponit, vñ sumpta est ista decretalis. In secunda magistraliter ponit, quæ conditiones vitiant matri. & quæ suspendant. Tertio rõnem assignat ad tex. in j. rñ. Quarto formatur vnum ꝯ̃trarium. Quinto aliud. Sexto quærit & rñdet. secunda ibi, no. ergo ꝙ quędam &c. tertia ibi, & sic vr̃ ꝙ oĩs &c. quarta ibi, sed ꝯ̃. quinta ibi, argumẽtum tenet contra. vltima ibi, item quid si quis. In ea. gl. ibi, c. inter corporalia. no. gl. ꝙ dr̃ de substãtia actus, sine quo actus non põt stare: & eꝯ̃ id non dr̃ de substãtia, sine quo actus põt stare. & ita hic Car. & Panor. & cõiter alii. facit quod no. Bal. in l. j. ff. de lib. & posth. quòd
6 no. in l. j. in princ. ff. de verb. oblig. † In ea. glo. ibi, c. non oportet. no. ꝙ licet inter infideles sit dare matri. c. quãto. & c. gaudemus. j̃. de diuor. tñ inter vnum fidelem & infidelem non est dare matri. quia est prohibitum. Dicit tñ hic Gasp. Cald. quod ex magna causa Papa posset dispẽsare, vt vnus fidelis acciperet infidelem vxorem vel eꝯ̃: puta ꝙ vna Regina vel alia fidelis & apta ad conuertẽdum virum ad fidem, acciperet hunc immanissimum Machometum Turchorum regem, vt illum conuerteret ad fidem: & assignat rationem, quia hæc prohibitio est de iure positiuo. Cardin. dicit hic, ꝙ non credit Papam posse dispensare, & istam prohibitionem habere originem a iure diuino, dum in testamẽto veteri prohibeantur habere uxores alienigenas. Aliud habetis ex gl. quòd Christianus non põt capere hæreticam in uxorẽ. quod ur̃ ꝯ̃ c. decreuit. de hęreticis. in 6. ubi bene punitur, sed tamen non annullatur matri. & gl. tenet contrarium in c. nõ oportet. hic allegato. unde Spec. in tit. de diuortiis. in prin. & communiter Doct. hic distinguunt, quòd aut capimus nomen hæretici proprie pro Christiano baptizato ad hæresim prolapso: & tunc procedat secunda opinio. Aut capimus large pro hæretico, i. infideli: & tunc procedat prima opinio primæ gl. nostræ. In ea. glo. ibi, & matri. tenet: & sic in fi. secundæ partis: breui compendio dicite, quæ conditiones sint permissæ in matri. & quid operentur. Quædam sunt conditiones necessariæ: quædam accidẽtales. Necessariæ ideo dicuntur, quia sine eis actus stare non potest: puta Christianus contrahit matri. cum iudæa sub conditione, si baptizabitur: ualet matri. isto casu, ut hac gl. & d. c. non oportet. & suspendetur usq; ad euentum conditionis. Accidentales sunt quandoq; turpes, quandoq; honestæ. si turpes, & sic distinguite, ut in tex. quia aut sunt contra substantiam matri. ut uitiatur matri. utroque expresse consentiente: si alter tm̃ cõsentiret & alter taceret, ualeret matri. & censeretur recessum a cõditione turpi, uel contradictum: ita Inn. Host. & cõiter alii hic. faciunt, quæ dixi in tex. & sic gñaliter fauore matrimonii tacens apposita conditione turpi ꝯ̃ substantiale matri. per adulterium, habetur pro contradicẽte. quod no. ad limitationem notatorum in l. quæ dotis. ff. sol. mat. & in regula, qui tacet. in 6. & in c. nõne. de præsumptio. Si uero conditiones non sunt ꝯ̃ substantiam matri. sed alio modo turpes: & tunc reiiciuntur, nec uitiant, ut hic in fi. Honestæ autem conditiones si impossibiles fuerint, reiiciũtur, ut hoc tex. sin autem possibiles: & tunc aut sunt de præsenti, uel præterito: non suspendunt matri. l. cum ad præsens. ff. si cer. pet. si sunt de futuro, suspendunt, c. de illis. c. super eo. s̃. eo. nisi essent conditiones mutuo extituræ, de quibus dixi in c. per tuas. in fi. s̃. eo. In ea. gl. ibi, ut hic patet. bene loquitur, & declarate ut dixi in tex. circa rationem, quare istæ conditiones uitiant matri. de quibus in primo responso tex. In ea. glo. in fi. quartæ partis quo ad contrarium c. 2. 10. q. j. dicite secundum Ioan. And. & alios, quòd ibi protestatio, siue conditio non opponebatur contra substantiam actus, sed proposito actu pro firmo opponebatur contra consecutiuum ex actu, quod ex iuris necessitate sequebatur. nam ibi donabat quis bona ecclesiæ sub hac conditione, ut non esset sub potestate episcopi. istud quòd sint bona ecclesiæ sub potestatę episcopi, uel non, non est substantiale donationis: sed bene sequitur post donationem de necessitate. si enim donatio ualuit, bona fuerunt ecclesiæ statim, & ideo consequenter efficiuntur sub potestate episcopi: unde non mirum, si talis conditio uitiat, & non reiiciatur, quia reiecta conditione ualebit. & est ratio differentiæ, quia plus interficit actum conditio, quæ tendit contra substantiam actus, cum non possit stare actus sine substantia, quàm illa, quæ tendit contra consecutiuum ex actu, postquam actus ex sua substãtia est perfectus. nec debet esse in ptãte

partium

ADDITIONES.

a ¶Si conditiones. Ad materiam huius c. adde l. nuptias. de reg. iur. & Spe. de condi. appo. & Bar. in l. j. in fi. ff. de cond. insti. & gl. in l. sufficit. de sponsa.

b ¶Accipe. Sed quid an valet matrimonium sub hac conditione, si te virginem inuenero. vide per Spe. in ti. de condi. appo. & gl. in l. sufficit. de iur. dot.

partium facere actũ perfectum, & sine suo iuris effectu. facit gl.
7 in cle. gratiæ. de rescr. †In ea. gl. in fi. 5. partis, quo ad ɔ̃rium c. diaconi. dicite ꝙ gl. male intelligit illum tex. nam continentia non est de sub̃a ordinis diaconalis, sed accidẽtaliter est ordini annexa, c. j. & ij. & per totum. 32. dist. c. j. & per totum. 38. dis. quia ordo bene de se pōt in esse produci sine promissione continentiæ, vt patet in ecclesia orientali: ꝙ aũt debeant cõtinere, est postea inductũ iure positiuo. Vñ dicite, ꝙ non ob. d. c. diaconi. quia ibi ꝑtestatio, vel conditio neq; apponitur ɔ̃ sub̃am actus, sed ɔ̃ accidẽtale actus ex iuris dispositione illi annexum: iō nō vitiat actũ, i. ordinis susceptionem, sed vitiatur. Et sic habetis ẜm hanc solu. quam tenent hic cõiter Doct. maxime d. Ant. Car. & Panor. ꝙ si clericus tp̃e, quo ordinatur in diaconum, protestatur ꝙ vult posse vxorem accipere, & ep̃s consentiat, vel ordines sub hac cõditione accipiat, valet ordinatio, & reiicitur protestatio vel conditio, & sic vxorem capere non posset, d. c. diaconi. & hunc intellectum ad illum tex. dat ẽt ibi Arch. faciunt quę videbimus in c. j. j. eo. ti. tñ D. Ant. in c. cum M. Ferrarien. in mã protestationis, s̃. de const. alle. illum tex. in c. diaconi. & intelligit, ꝙ ibi matrimoniũ valuisset vigore protestationis. sed ibi reprobat a Panor. & hic
8 ipsemet tenet ɔ̃rium. †In ea. gl. in fi. habetis ex gl. articulum, nũquid valet professio facta per ingredientem religionem sub cõditione vel protestatione, ita ꝙ possit retinere proprium, vel vti matrimonio. gl. vr̃ inclinare ꝙ vitietur professio. & hanc opi. tenuit Hugu. in c. nunc aũt. 19. q. vi. & in c. insinuante. licet non bene firmetur in c. j. tenuit gl. in c. 2. & in c. ad monasteriũ. s̃. de sta. mon. Rofre. in sum. de reg. ver. quid si aliquis. tenuit Car. & Pan. hic, mouentur per tex. in c. dudum. s̃. de con. coniu. vbi ponderatur ista protestatio facta per monachũ, ꝙ possit habere propriũ: & dr̃ postea in decisione ꝙ est monachus, quia pure postea professus est: ergo si perseuerasset in protestatione conditionali, nõ valuisset professio. Item adducitur tex. nr̃ iuncto d. c. cũ ad monasterium. in fi. vbi dr̃, ꝙ ista tria sunt sub̃alia professionis: Obediẽtia, paupertas, &
a castitas. [a] ergo oĩs conditio ɔ̃ alterum ex istis tã quam ɔ̃ sub̃ale vitiabit actum, vt hic tex. Item adducitur: nam dicimus in matrimonio, ꝙ propterea vitiatur per conditionem appositam, quæ sit ɔ̃ sub̃am eius, quia mutuo cõsensu vñr nolle ɔ̃here matrimonium, vt dixi in tex. ista rō militat in professione, qm̃ in ea debet concurrere mutuus consensus & monachi profitentis, & monasterii recipientis siue abbatis, c. ad audientiam. c. porrectum. & ibi no. s̃. de regu. ergo cum vterq; consentiat in conditione ɔ̃ sub̃am actus, non vñr velle celebrare actum. Præterea Deus non vult coactum militem, sed voluntarium, 15. q. j. c. merito. sed clarum est, ꝙ iste non consensit abdicare propriũ, vel non cõsensit in castitate, vt patet ex protestatione: ergo &c. & hanc opi. tenet Pau. de Elea. in cle. eos. de rl̃a. Secunda est opi. quam hic refert gl. nostra, dum dicit, alii ɔ̃dicunt, ꝙ valeat professio: & sic ɔ̃dictio, vel protestatio reiiciatur. & hanc tenet gl. in c. solet. 32. q. 2. tenet Inn. in c. insinuante. licet alternatiue loquatur, & ibi firmat Host. Vin. & Gof. s̃. ti. j. & Inn. in c. j. s̃. eo. tenent Io. An. & do. Ant. hic, tenet gl. in auth. ingressi. C. de sacros. eccl. pro ista opi. Io. An. hic facit maximam drĩam inter matrimonium & professionem: nam matrimonium dirigitur in hominem principaliter, licet secundario in Deum: professio eɔ̃. Item matrimonium habet mutuam obligationem, quia vir promittit vxori & vxor marito. Professio aũt tm̃ habet promissionem ex parte monachi: nec abbas sibi aliquid promittit. & licet abbas recipiat ꝓfessionem, potius recipit vice Dei q̃ hoĩs: & iō non debet abbas posse consentiendo professioni conditionali facere deteriorem conditionem Dei, cui iste obligatur principaliter. & satis vr̃ cõsentire, ex quo scit se apponere conditionem a iure reprobatã, c. facit homo. 32. q. j. & per hoc si ponderabitis, tolluntur oĩa motiua ɔ̃ria. vñ infert, ꝙ licet conditio ɔ̃ sub̃am matrimonii vitiet matrimonium, non tñ sequitur, ergo vitiabit professionem: quia ad tollendã ɔ̃ñam sufficit dare instãtiam, c. sicut vrgenti. j. q. j. sed in matrimonio subest æquitas, vt vitiari valeat, postq̃ vterq; consentit in conditione, & pōt suo actu præiudicare: in professione secus est, quia interuenit consensus monachi in conditione, sed non Dei, cum quo ɔ̃hebatur: nec ẽt obst. Panor. instat, ꝙ imo abbas potuit hoc casu præiudicare consentiendo Deo: quia monachus hẽt abbatẽ vice Dei s̃. caput, c. si religiosus. de elect. lib. 6. vł saltem negari non pōt, quin dicatur seruus Dei ipse abbas, quia oẽs monachi sunt Dei, c. vnico. s̃. de sindi. sed ita est, ꝙ seruus vel procurator in q̃rendis posset præiudicare dño, licet nõ in quæsitis. l. fi. C. de acq. pos. ẽt abbas vel prælatus præiudicat in quærendis ecclesiæ, c. tua. s̃. de his q̃ fi. a præl. & dixi in c. verũ. s̃. eo. & tñ bona ecclesiæ sunt Xpi, c. cũ ex eo. de elec. in 6. no. Inn. in c. cum super. s̃. de cã po. & proprie. & sic per indirectũ patet, ꝙ p̃iudicat prælatus Xp̃o, dũ renunciat q̃rendis: ergo ɔ̃cludebat ipse, & fuit fundamentũ Car. poterit abbas in hoc p̃iudicare Xp̃o, quia pōt rñderi, ꝙ ɔ̃ria procedũt in aliis rebus, q̃ in aĩabus hoĩum. hic. n. tractatur de q̃renda aĩa ad salutẽ: vñ cũ aĩæ cũctis rebus sint ꝑponendæ, c. præcipimus. 12. q. j. l. sancimus. C. de sacros. eccl. iō nō est bonum arguere de tp̃alibus admittendis ad amissionem aĩarũ, vel de tp̃alibus non q̃rendis ad aĩas sitr̃ non quærẽdas: vel aliter in his, in quibus prelatus p̃iudicat ecclesiæ, datur tñ actio ɔ̃ ꝓlatum & hæredes eius ipsi ecclesiæ, c. ex p̃ntium. ibi gl. s̃. de pig. & ita si quærendis renũciat, tenetur de suo prælatus satisfacere. & vult Fed. de Se. in ɔ̃si. 9. qđ allegaui in c. verũ. s̃. e. sed ita qñ res nõ recipit æstimationẽ, ita ꝙ fit ɔ̃sultũ ecclesiæ ꝑ actionẽ ad æstimationem, dẽt illæsa seruari. ita est glo. cõiter approbata in c. cũ venisset. in ver. restituimus. s̃. de in inte. re. in c. corã. s̃. de off. del. sed in casu nr̃o si abbas ɔ̃sentit professioni ɔ̃ditionali, præiudicauit Deo in quærenda aĩa, quæ non capit æstimationes: debuit. n. non ɔ̃sentire. ergo cũ non possit esse ɔ̃sultum Deo æstimatione huius aĩæ, debebit illæsus seruari, & sic valebit professio. & pro ista opi. adducit Io. An. in d. c. diaconi. 28. dis. allegatum in gl. vbi diaconus in manibus ep̃i tp̃e suæ ordinationis protestatus fuit, ꝙ non poterat continere, & petebat posse vxorem accipere, & ep̃s ɔ̃sensit: talis protestatio tñ non valet, ordinatio remanet valida. ergo ita in monacho profitente reseruato sibi proprio, vel cum protestatione ꝙ nō pōt ɔ̃tinere, nec vult, si abb. ɔ̃sentiat, valebit professio, & protestatio reiicietur vel ɔ̃ditio. Nec obst. si dicatur, ꝙ rō drĩæ apparet ex his, q̃ dicta sunt in 5. parte gl. circa solutionem ɔ̃rii de d. c. diaconi. quia rñdet Io. an. ꝙ eadem rō est in professione. nã est inuẽtum a prin. & ex iure diuino, ꝙ sint monachi, nec eo iure inuentũ est, vt profiteant̃ ista tria sub̃alia. Ista postea inuenta sunt de iure positiuo, vñ non est tanta rō, quare ista videantur ɔ̃ sub̃am actus, q̃ta est in matrimonio, quia illud habuit suam sub̃am a iure diuino: & tunc cũ fuerit inuẽtum, in esse productũ est cũ illis tribus sub̃alibus: & iō magis est odium illorum, qui volunt euacuare sub̃alia matrimonii: vñ priuantur eius ɔ̃modo, vt non sit matrimonium. secus in his, qui euacuant sub̃alia professionis, quia non tm̃ peccant, quia non veniunt ɔ̃ ius diuinum: & iō nō euacuatur eius effectus. sed sicut ɔ̃ditio impossibilis de iure reiicitur vt hic, & c. faciat. 22. q. j. iuncta gl. ibi, ita ista ɔ̃ditio, quasi potius sit impossibilis de iure, reiicietur. ita est de mente Io. An. Tertia est opi. gl. distinguẽtis in l. ꝑ seruũ. §. denique. ff. de vsu & ha. Aut incontinẽti in professione apponit hæc ɔ̃dō vel protestatio, & vitiatur ingressus. Aut ex interuallo: & tũc ex quo fuit semel validus ingressus, vitiat̃ ɔ̃dō vel ꝓtestatio. Bart. in auth. ingressi. dedit quartã opi. ꝙ aut monachus vult sibi aliq̃d reseruare in ꝓprietate, & plenum dñium, & non pōt, quia est ɔ̃ sub̃am rl̃æ, d. auth. ingressi. & d. c. cũ ad monasteriũ. in fi. non vitiatur ingressus, qñ fit cũ sola reseruatione, sed vitiat̃ reseruatio. secus si fiat sub ɔ̃dōne, quia ɔ̃dō remouet ɔ̃sensum ab actu. iō si fuit sub ɔ̃dōne professio, & si & inq̃tũ liceret ꝓfitenti retinere propriũ, non ualet ꝓfessio. & ita gl. in d. auth. ingressi. Aut uult reseruare in administratione & usu ipsorũ bonorũ: & tũc sicut abbas ex postfacto ipsi monacho certa bona in priuatã administrationẽ assignaret, uł peculiũ, c. 2. s̃. de sta. mo. ita monachus sua ꝓtestatione uel ɔ̃dōnis appositione pōt hoc reseruare, maxime interueniẽte ɔ̃sensu abbatis in ꝓfessione: iō ualet ꝓfessio. Aut sumus in dubio, quo aĩo monachus sibi reseruauerit: & tũc interpretabit̃ ut act⁹ ualeat potius q̃ p̃eat, c. abbate. j. de uer. sig. & sic ꝙ uoluerit reseruare administrationẽ. do. Ant. hic reprehẽdit Bar. & monet Legistas, ne ponãt falcẽ ĩ messem alienã: nã plurimũ errauit Bar. dũ ɔ̃siderauit, ꝙ si monachus hẽt peculiũ de permissu abba. nõ est ɔ̃ sub̃ale rl̃æ: & ita infert, si hẽt ex sua protestatione reseruatum: nam magna est drĩa in istis. Si. n. hẽt peculium ab abbate, illo pōt ad nutum priuari, uel illa administratione, d. c. 2. sed hoc iste agit habere ius perpetuum administrãdi: & sic non reuocabile nutu abbatis: ergo cũ mona. ẽt uoluntatẽ nõ habeat propriũ, c. non dicatis. 12. q. j. non habebit ẽt hoc ius proprium administrandi: ergo hęc protestatio nõ ualebit. & si dicatur, ꝙ intelligetur protestatio, ut reseruet sibi administrationem ad nutũ abbatis remouibilem, cũ talis ꝓtestatio exprimatur eo mō quo inest, nihil oꝑabit quo ad hoc, ut iste possit retinere administrationẽ ex suo facto, nisi quatenus cõcedat ab abbate, uel permittatur, d. c. 2. & no. in c. cũ singula. in prin. de præben. in 6. Nec obst. si dicatur, imo pōt monachus habere administrationẽ peculii

ADDITIO.

a ¶Et castitas. Adde 20. q. j. vidua. & de regu. c. porrectum. & e. ex parte. & d. c. ad monasterium. in fi. alleg. in tex. de sta. mon. & do. Co. de Perusio, in cons. Quædam mulier nouum ti. &c. Car. in clem. j. §. sane. de stat. mon.

pecul ii non remouibilem ad nutum abbatis: puta de consensu
Papæ, vt no. in d.c.cũ singula. per Io. An. & Gemi. ergo non est ɔ̃
substantiam monachationis habere administrationem non re-
mouibilem ad nutum abbatis. Nam si esset ɔ̃ substantiam, non
posset Papa dispensare, vel saltem non deberet dispensare, nisi
ex magna cã, vt no. Inn. in d.c.cũ ad monasterium. in fi. Nam rñ-
det hic d. Ant. ꝙ hoc casu Papa succedit loco abbatis. & dr̃ satis
remouibilis administratio ad nutum abbatis, quia est remouibi
lis ad nutum Papæ, qui loco abbatis succedit. nec est absonum,
vt ex quo Papa hanc administrationem huic concessit, videatur
factus monachus Papæ, & abbas non possit se de illa impedire,
sed Papa sit loco abbatis, iuxta gl. in sisi in c.j.s̃. de confir. vti. &
ibi no. faciunt no. in c. vt nostrum. s̃. de app. vñ dicit do. Anto. in
hoc arctius per singula membra discurrendo, esse expeditum, ꝙ
monachus nõ possit sibi reseruare aliquid proprii, vel perpetuã
administrationem. Nam aut volumus intelligere, ꝙ fecerit hãc
reseruationem sub modo, puta profiteor, vt tñ mihi liceat habe
re proprium: & valet professio, quia modus non impedit validi-
tatem actus, sed impletur ex postfacto, vt no. s̃. eo. in c. verum. &
ideo cũ iste modus de iure sit impossibilis, non valet, nec erit im
plendus. no. in l. si militem. C. de condi. ob cau. in c. faciat. 22. q. j.
Aut professio fit reseruato proprio in viam causæ: puta, quia vo-
lo proprium retinere: & tunc quia fit cã professionis, nõ est ita,
sed dirigitur in Deum, & fit zelo Dei, c. licet. s̃. de reg. valet pro-
fessio: & postea cã tanq̃ impossibilis de iure reiicitur, & vana cẽ
setur. faciunt no. in l. demonstratio falsa. ff. de cond. & demon. &
quæ dixi in c. verum. s̃. e. Aut reseruatio proprii fit in viam con-
ditionis: & tunc si fit ex interuallo post professionem, ex quo ꝓ-
fessio fuit valida, nõ põt postea monachus ab ea velle recedere,
nec nouam cõditionem apponere, d. l. per seruum. & ibi gl. Aut
fit incontinenti: & tũc ſm do. Ant. valet professio, & reiicitur re-
seruatio per fundamenta s̃. in opi. Io. An. quæ fuit secunda facta.
Fatetur tñ, ꝙ si quis nollet ingredi religionem, sed in domo sua
profiteri certum modũ viuendi, ꝙ isto casu posset per conditio-
nem appositam vel protestationem proprium sibi reseruare, &
in aliis profiteri ea quæ profitentur religiosi, vel ẽt reseruare si-
bi vt non teneatur continere: nã iste proprie nõ est monachus,
iõ ad oĩa substantialia rłæ non obligatur: vñ põt reseruare quod
vult. Si aũt hoc vellet facere intrando religionem, non posset ꝑ
prædicta, & ne detur mã scandali aliis. Sed † quæro de notabili q.
quam ponit Pau. de Cas. suo consi. 205. inci. In Christi noĩe amẽ,
visa quadam. Loth. dedicauit se & sua ecclesiæ sancti Marci de
Florentia seculari, cum quibusdam reseruationibus bonorum:
an vitietur dedicatio sui, an vero reseruationes? & concludit di-
cendum, ꝙ obstantibus dictis reseruationibus præfati Lotharii
non sit professus: sic eius bona non possint occupari, si pacta nõ
fuerint sibi seruata. pro cuius euidentia notandum, ꝙ distinctio
nes, quæ fiunt in dictis iuribus s̃. alleg. procedunt. & locũ habẽt,
qñ constat de intentione, ꝙ quis noluit profiteri pure, vel sub ɔ-
ditione, si reseruationes valent: tunc. n. aut reseruatio est ɔ̃ origi
nalem nãm, seu substantiam professionis: puta ꝙ non teneatur
ad obedientiam, vel castitatem: & tunc est distinguendum. Aut
fit reseruatio per modum conditionis, & vitiatur professio vt
hic: Aut per viam modi, vel conuentionis: & tunc ɔ̃ non vitiatur
professio, sed modus vel conuentio, vt not. in d. l. per seruum. ff.
de vsu & hab. si vero non sit ɔ̃ originalem naturam vel substan-
tiam, vt est de retentione bonorum: & tunc indistincte vitiatur
reseruatio, & non professio, ſm modernos Doct. seq. Io. An. hic.
Sed interdum non constat clare de intentione, quia voluerit ꝓ-
fiteri, vt cũ quis dicat se, vel faciat se cõuersum alicuius ecc. nam
isti actus sunt indifferentes, & ita cadunt in non profitentem, si-
cut in profitentẽ: quod patet, quia cadunt in eccl. seculari, in qua
non est dare professionem, vt no. in d. auth. ingressi. & c. vt lex ɔ-
tinentiæ. 27. q. j. & tunc oportet agi per coniecturas, ar. l. si seruus
plurium. §. fi. ff. de leg. j. coniectura aũt vna ponitur per gl. in d. c.
vt lex neque. ꝙ si dedicat se ecc. seculari, non intelligitur profes-
sus, sed se dedicasse ſm nãm eccl. in qua non cadit professio, ar.
ff. de iureiu. l. sed & si possessori. §. si rem. si vero eccl. regulari, tũc
per eãdem rõnem intelligitur professus. Certe hoc vltimum re-
cipit suppletionem, vt sit verũ, si fecit ea q̃ cadũt in professum, s.
quia mutauit habitum & vitam, apparet ꝙ voluit profiteri: & ꝑ
ɔ̃ñs succedit rła, ꝙ actus non operatur vltra intentionem agẽtis,
ff. si cer. pet. l. non oĩs. sed in casu nr̃o iste Lotha. non mutauit ha
bitum: imo ex pacto voluit posse stare in quocũq; habitu vellet.
& ita fecit: & ẽt ꝙ posset acceptare officia cõis. per quod patet, ꝙ
voluit renunciare seculo: ex quibus datur intelligi, quał vtraq;
pars intellexit illam dedicationem, seu ɔmissionem: nam nõ vr̃
voluisse, ꝙ esset professio, sed simplex & nuda dedicatio eo mõ,
quo caderet in ecclesia seculari, cũ verba obscura, vel duplicem
intellectum habentia ex adiunctis declarentur, ff. de leg. 3. l. quę-
situm. de peti. hær. l. verum. de reb. dub. l. j. & ita vr̃ fuisse de mẽte
Bal. in d. auth. ingressi. vbi in conuersis ecclesiæ rłaris distinguit,
an mutet vitam & habitum, vel non: & sic declarat glo. in d. c. vt
lex continentiæ. 27. q. j. sed talis coniectura & limitatio non ca-
dunt, qñ verba sunt clara, quia dicat, profiteor &c. & iõ tunc re-
curritur ad aliam distinctionem, de qua primo loco dixi. Cõclu-
ditur ergo, ꝙ in casu nr̃o non habemus disputare de illo arti. an
reseruationes prædictæ vitient professionem, vel vitiẽtur ab ea,
ſm quod Doc. tractant in dictis iuribus. sed debemus indistincte
dicere, ꝙ non vitientur, nec vitiant professionem, quæ nunq̃ fa-
cta fuit, sed declarat eam nunq̃ fuisse factam: sed de intentione
tam fratrum, q̃ dicti Lotha. fuisse potius facere quendam ɔ̃ctum
innoĩatum, s. do vt facias, seu facio vt des, vel do vt des: quo non
impleto ex vna parte, non tenetur alter implere, ff. de condi. ob
10 cãm. l. fi. cũ si. † Occurrit quoq; qõ, quã disputauit Bar. in q. dispu-
tata Perusii, quæ incipit, Quidam reliquit. nunquid relictum vel
donatio facta monacho sub conditione, vt monasterio suo nul-
a lum ius quæratur, valeat.[a] Et primo ꝙ non valeat, adducitur tex.
in l. quod seruus. ff. de stipu. ser. vbi seruus nõ põt stipulari, quin
quærat dño: sed bonum est ar. de seruo ad monachum, vt voluit
Inn. in c. cũ olim. de priui. Bar. in l. j. in prin. ff. de stip. ser. in l. Pe-
dius. post gl. ff. de arbi. in l. j. in 8. col. ff. de uulg. & pu. Bal. in l. is q
hęres. §. neq; filius. ff. de acq. hęr. gl. in c. nõ dicatis. 12. q. j. no. Car.
& Imo. in cle. 2. de rescr. Ge. in c. is cui. super gl. de elect. lib. 6. er-
go &c. Secundo facit, retenta eadem ęquiparatione serui & mo
nachi, l. si alienum. in prin. ff. de hær. insti. vbi testator alienũ ser
uum instituit hæredem, & uoluit esse liberum: & sic per hoc uo
luit, ꝙ non quæreretur dño hæreditas: talis institutio non ualet.
Item adducit l. per seruum. §. j. s̃. alle. ubi relictũ usus fru. sine usu
est nullum, quasi illud sit de sub̃a: tñ post multa concludit Bar. &
ualet relictũ uel donatio, & intelligetur illa dispositio, ut mona
sterio nullum ius quæratur, monacho non uolẽte: & sic sit in uo
luntate monachi acceptare relictũ uel donationem. facit l. cũ ꝓ-
ponas. C. de hær. insti. de quo dicite ut latius per Bar. in d. q. & ꝑ
Bar. maxime in repe. auth. ingressi. ibi Bal. de sacros. eccl. Bart. ur
Panor. in c. 2. s̃. de sta. mo. declarare ut procedat, qñ religiosus ha
beret administrationem illius relicti in casu licito: puta, ut dispẽ
set in pias cãs: quod est licitum ẽt religioso, ut in c. 2. de testa. li. 6.
uel ut conuertat ad usum uestitus uel librorum: indirecte tñ his
ultimis casibus aliqualiter utitur ad ɔmodũ monasterii, quia re-
leuat ab illis oneribus: non aũt debet intelligi, ut ad libitum illa
bona religiosus administret tanq̃ propria, quia &c. Papa hoc fa
cere non põt, ut j. d. c. cũ ad monasterium. Sed dubium est ultra
Bar. quid si abbas non uult consentire, ut ille habeat hanc admi
nistrationem. Credo ꝙ relictũ non ualeat ex defectu cõditionis,
11 & sic remanebit penes grauatum, l. unica. C. de cad. tol. † Glo. in
uerbo, impossibilis. dicite, an in aliis actibus conditio impossibi
lis uitiet, an uero uitietur. Aut conditio impossibilis additur in
personam onerati, seu grauati in defectum conditionis impossi
bilis: puta, iubet testator, ut hæres suus digito tangat cœlum, &
si non tetigerit, do centum Seio. & isto casu non ualet legatum
factum Seio de centum: & sic conditio uitiat, §. fi. insti. de le. quã
ibi ita intelligit gl. in l. unica. C. de his quæ pę. no. Aut impossibi
lis conditio adiicitur in ultima uolũtate in persona honorati, i.
eius cui fit legatum, uel eius qui hæres instituitur, quia sub con-
ditione impossibili alicui fit legatum, uel instituitur hęres: puta,
si Titius digito cœlum tetigerit, hæres esto, uel habeto centum:
& isto casu fauore ultimę uolũtatis ualet legatum, & institutio,
& reiicitur, §. impossibilis. Insti. de hær. inst. ita hic cõiter Docto.
Aut loquimur in ɔ̃ctibus, siue actibus inter uiuos, excepto matri
monio, in quo seruatur distinctio tex. nostri: & rłariter conditio
impossibilis uitiat ɔ̃ctum, ut hic in gl. nostra, per iura in ea alleg.
Bar. in l. j. ff. de condi. instit. tenet ɔ̃ prædictam distinctionem, &
ibi aliter declarat hanc mãm: quem uidete, quia esset nimis pro-
lixum illum referre. Istud fallit, qñ conditio non esset perpetuo
impossibilis de iure, sed solum certo casu, i. parte opponente, &
alio casu est permissa: nam tunc non uitiatur conditio, sed facit
actũ ɔditionalẽ: & sic nõ uitiat, l. si militẽ. ubi casus ſm cõiter Do
cto. hic, C. de ɔd. ob cãm. nã ibi darentur centũ militi, si erit ꝓcu
rator alterius. istud est impossibile de iure, q a ꝓhibet miles esse
procurator:

ADDITIO.

a ¶Valeat. Et vide Bar. in auth. excipitur. C. de bon. quæ libe. sed quid si legatur monacho sub conditione, ne in eo molestetur per abb. an debeatur ei, etiam si molestetur per abba. dic ꝙ sic, nisi sit legatum alimentorum. Barto. in l. Lucius. §. tres hæredes. ad Treb. & Bal. in l. j. 7. q. 12. col. C. de his quæ pœ. nomine. vbi dicit secus si sit de fratribus minoribus.

procuratori:ſed non perpetuo impoſſibile, quia ita demũ prohibetur, ſi pars opponat, alias non, l. ita demum. & l. qui ſtipendia. C. de procu. dr̃ ibi, ſ. in d. l. ſi militem. ꝙ ſi miles non erit procurator, & data fuerint centum, poſſunt repeti. ecce ꝙ conditio non vitiatur, ſed eius ceſſatio inducit repetitionem. Bar. tñ ibi, & etiã Car. hic, licet non perſiſtat in hoc, dicunt ꝙ imo ibi conditio vitiat actum, & propterea inducitur repetitio datorum, quia ɔ̃ctus deſiit eſſe ɔ̃ctus non ex defectu conditionis, ſed quaſi collatum ſub conditione impoſſibili, & per eam vitiatum. & iõ dicit Car. ꝙ loquitur ille tex. in ɔ̃ctibus innominatis, in quibus noſcit dari repetitio etiam ex hoc capite, quia ɔ̃ctus deſinat eſſe, puta per pœnitentiam; ita ergo ſi deſinit valere propter cõditionem impoſſibilem. faciunt no. in l. ſi pecuniã. in prin. ff. de cõdi. ob cãm.

Qui clerici vel vouentes matrimonia contrahere poſſunt. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Ordines eccleſiæ ſunt nouem, qui omnes ſunt ſacri, largo modo loquendo: ſed ſtrictè loquendo, quatuor tantum ſunt ordines ſacri.*
2 *Subdiaconatus ex noua conſtitutione eccleſiæ eſt factus ſacer ordo.*
3 *Continentia in ſacro ordine non eſt voti nec taciti, nec expreſſi.*
4 *Clerici an poſſint contrahere matrimonium.*
5 *Votum quid ſit.*
6 *Impubes quare non poteſt vouere religionem, & tamẽ ſi ſit doli capax, obligatur ex alio voto.*

¶Iſta rubrica continuatur hoc ordine. Vidimus ſ. de ſpon. ideo quia plurima ſunt impedimenta ſponſalium, inter quæ eſt ordo vel votum, ideo ſubiicitur iſta rub. qui cle. vel vo. mat. ɔ̃here poſ. ita Goff. Vel cõtinua ſm̃ Hoſt. & magis proxime. Vidimus ſ. de impedi. mat. quod reſultat ex cõditione: nõ ſubiicitur de alio impedimento, quod reſultat ex ordine vel voto. Nec dr̃ iſta rub. ſuperflua per rubrum, ſ. de cler. coniu. quia illa ponit vnum tractatum, qñ clerici coniugati pñt tenere beneficia: iſta ponit alium, qñ clerici poſſint accipere vxorem. & addit plus iſta, quia ponit
1 de vouentibus. †Et ſciendũ eſt pro euidentia, ꝙ nouem ſunt ordines eccl. qui oẽs ſunt ſacri, largo mõ loquẽdo, quia per oẽs efficimur de ſorte Dei ẽt per ſolam primam tõſurã, c. duo. c. cui portio. 12. q. j. & gl. enumerat hos ordines in ſalutatiõe Sexti, in ver. eps. Facit c. clericos. 21. diſt. in c. perlectis. 25. diſt. tñ ſtricte loquendo iſti quatuor tm̃ ſunt ſacri ordines, Epatus, Presbyteratus, Dia-
2 conatus, & Subdiaconatus, vt vult gl. 32. diſ. in ſum. †Imo ſubdiaconatus ex noua ɔ̃ſtitutione eccle. eſt factus ſacer ordo, ſed cenſebatur tpe primitiuę ecc. de inferioribus ordinibus, c. nullus in epm. cũ c. præcedentibus. 60. diſt. hodie bene eſt factus ſacer ordo, c. miramur. ſ. de ſer. non ord. & dicta de aliis ſacris ordinibus habent locũ in ſubdiaconatu, c. a multis. ſ. de æta. & quali. Scd̃o præmitto, ꝙ tpe primitiuæ eccl. licebat presbyteris, & ſic ɔ̃ſtitutis in ſacris vxorem habere, c. qñ. c. aſr. 31. diſt. dũmõ die celebrationis abſtinerent a ɔ̃iugibus: poſtea in occidẽtali eccleſia venit prohibitio, vt ɔ̃ſtituti in ſacris deberent ɔ̃tinere, d. c. aſr. & c. nicena. 31. diſt. & dicit hic Car. ꝙ dat materiam illaqueãdi plures aĩas hoc præceptum: & iõ credit, ꝙ ſicut eccl. induxit hoc præceptũ continentiæ, ꝙ qñq; reuocabit, & erit ɔ̃ueniens dicto apli reuocatio, qui dixit, de virginibus præceptum non habeo, ɔ̃ſilium au-
3 tem do. †His præſuppoſitis tertio præmitto, ꝙ ɔ̃tinentia in ſacro ordine non eſt voti nec taciti, nec expreſſi: licet gl. dicat ɔ̃rium in c. cũ olim. ſ. de cle. ɔ̃iu. ſed eſt ex ɔ̃ſuetudine eccleſiæ. ita Card. hic. faciunt quæ vidimus in c. meminimus. & in c. ruſus. j. eo. facit tex. in c. diaconus. 26. diſt. in c. diacom. & per totum, 28. diſt. in
4 c. ſi quis vero. & per totum, 32. diſt. †Quæro igitur primo, his præmiſſis, an clerici poſſint ɔ̃here mat. Etiam dicite, ꝙ aut loquimur de clericis in ſacris ɔ̃ſtitutis: & tũc non pñt ɔ̃here, & ſi ɔ̃hant, nõ valet, c. j. j. eo. imo coguntur ad eam abiurandam, quã ceperint, c. 2. j. eo. & cenſentur quodammõ bigami, c. ꝙ quod. 27. q. j. tñ ſi matrimonium præceſſiſſet ordinem, ordo ſubſequens non dirimit matrimonium ɔ̃ctum, niſi ɔ̃currat profeſſio regularis & ſolẽnis. ita Car. hic poſt Gaſ. & eſt tex. per locũ a ſpãli in c. vnico. de voto. in 6. dũ æquiparat profeſſionem ſolennem & regularẽ, & ſuſceptionem ordinis quo ad matrimonium ɔ̃hendũ impediẽdũ: ergo ſi ſpãliter eo caſu æquiparantur, non æquiparabuntur alio caſu. i. ad diſſoluendũ iam ɔ̃ctũ. & ita gl. ibi ponderat, & ɔ̃cludũt cõiter Doc. Aut loquimur in ordinibus non ſacris: & tunc in talibus conſtitutis non prohibetur vxorem accipere, c. lectores. 33. diſt. & c. j. & ij. j. eo. per locũ a ſpãli. & eſt rõ, quia non conſtituti in ſacris pñt recedere & reuerti ad ſeculum, d. c. lectores. & c. cũ ex eod. de elect. lib. 6. Et iõ hac rõne per ɔ̃rium ſumpta, prohibẽtur conſtituti in ſacris ɔ̃here, quia retrocedere nequeunt, & ɔ̃hẽ-

do mat. obligantur in totum vxori, c. non debet. j. de conſang. & affin. vñ cum iam ſint obligati Deo, iõ conuenit cythara cũ pſal-
5 terio, c. diuerſis fallaciis. ſ. de cle. coniu. †Circa ſecundam partem rubricæ dum dr̃, vel vouentes. Quærit hic Inn. quid ſit votum: & dicit, ꝙ eſt conceptio propoſiti cum deliberatione in bonum facta. & addit Car. Deo vel Dei contemplatione: & ideo per hanc diffinitionem habetis inferre, ꝙ ſola conceptio volũtatis ad vouendum ſine firma deliberatione non eſt votum. Item inferre, ꝙ furioſi, & qui non habent intellectum pñt vouere: ideo infert Inn. ꝙ cum impubes non poſſit ſe obligari mat. c. puberes. & toto ti. ſ. de deſpon. impub. ita nec põt ſe obligare voto continentiæ. imo refert opi. quorundam, licet reprobet, ꝙ ẽt pubes impotens ad copulam non poſſet vouere continentiam, quia nõ eſt expertus aculeos carnis, & ſic ignorat, vel ſaltem perfecte non intelligit ad quid ſe obliget. ſed tenet ɔ̃rium, & ſequũtur cõiter Doct. quia põt pubes impotens ad copulam ɔ̃here mat. dũmmodo impedimentum non ſit perpetuum: & tñ in matr. copula eſt de ſubſtantialibus, vt vidimus in c. fi. ſ. ti. j. ergo multo magis po-
6 terit vouere continentiam. †Et per prædicta habetis, quæ ſit rõ, quare impubes nõ põt vouere religionem: & tñ ſi ſit doli capax, obligatur ex alio voto. ita Inn. hic, & cõiter alii per tex. in c. j. & 2. j. de delict. puer. nam rõ eſt, quia regularis profeſſio pro ſubſtãtia habet votum continentiæ, c. cum ad monaſterium. in fi. ſ. de ſta. mo. impubes non põt vouere continentiam, ſed demum factus pubes, vt dixi: ergo nec poterit vouere religionem, vel profiteri. facit c. j. de reg. lib. 6. & ſic habetis, ꝙ non ſolum impubes non obligatur ex profeſſione ſolenni, ſed nec ẽt ex voto religionis minus ſolenni: vñ debetis ſcire, ꝙ aliud eſt votum ſolenne: & hoc fit profitendo religionem in manibus ſuperiorum & in forma eccl. vel ẽt ex præſumpta hmõi profeſſione ſolenni, quæ reſultat ex delatione habitus, vel hmõi, votum habet impedire matri. ɔ̃hendum, & dirimere ante ɔ̃ctum nõ ſecuta copula, c. ex publico. & c. verum. ſ. de conuer. coniu. aliud eſt votum ſolẽne: ſed non tñ adeo ſolenne, vt hoc præcedens, qđ inducitur per ſuſceptionem ordinum ſacrorum. & iſtud proprie non eſt votum, ſed potius tacitus quidam conſenſus, quo ſuſcipiens ordines ſacros alligatur conſtitutioni eccleſiæ continentiam iubentis in ſacris conſtitutis, vt videbimus in c. meminimus. & in c. ruſus. j. eo. & iſtud ſicut non eſt proprie votum, nec ita ſolenne, vt puta ita nec tm̃ põt, quia ſolum dirimit matr. poſtea ɔ̃ctum, vel impedit ɔ̃hendum: ɔ̃ctum autem ante ſuſceptionem ordinis non dirimit, vt dixi in præcedentibus, vt no. in d. cap. vno. de voto. lib. 6. Aliud eſt votum non ſolẽne, ſed ſimplex: & iſtud fit ſine alia ſolennitate, quia homo ſeipſum Deo obligat ad aliquid boni faciendum: & iſtud matrimonium ante contractum non dirimit, poſtea contrahendum bene impedit, ſi tamen fuerit contractũ, poſtea non annullat, ſed valet, licet contractus peccet rumpendo votum, & debeat puniri, cap. meminimus. cum cap. ſequen. infra eo. & de his in dicto cap. vnico.

SVMMARIVM.

1 *Dies delicti ſi eſt talis, qui aggrauat delictum, debet per accuſatorem in libello exprimi.*
2 *Irregularitatem non incurrit vulnerans aliquem, dummodo non interficiat eum, vel ei mutilet membrum. & num. 3. 4.*
3 *Membrum quid dicatur proprie.*
5 *Pœnitentia debet perfici corde contrito & humiliato.*
6 *Clericus in ſacris licet per irregularitatem priuetur ordine ſuo, tamen non eſt liberatus a nexu ordinis, quin debeat continenter viuere.*
Presbyter degradatus ſi conſecraret de facto, conficit ſacramentum.
7 *Statutum loquens de vulnere, intelligitur de magno vulnere non de leui.*
Vulnus leue in ſene habetur pro mortali; & idem in alio debili.
Legatus non Cardinalis an poſſit abſoluere excommunicatos a canone, ſi quis ſuadente.
8 *Epiſcopus non diſpenſat cum clerico in ſacris, qui veram bigamiam incurrit vt in ordinibus ſuſceptis miniſtret.*

CAP. I.

De diacono. Diaconus, vel etiam ſubdiaconus, ſiue aliàs irregulares ſint, ſiue non, non poſſint contrahere matrimonium, & ſi contraxerint in ordine ſuſcepto, miniſtrare non poterunt, nec ad vlteriora promoueri, niſi peracta pœnitentia abſoluantur, & cum eis diſpenſetur per epiſcopum: vel etiam non peracta pœnitentia, niſi voluerint religionem ingredi: quia tũc cum eis diſpẽſatur, vt poſſint in ſuſceptis ordinibus miniſtrare, & ad maio-
1 res promoueri. h. d. cũ decretali ſcd̃a. †No. ibi, ſabbato ſancto. ꝙ dies delicti aggrauat delictum: iõ hic Papa põderauit hic diem, c. ſicut.

c.ſicut dignum.& ibi no.j.de ho.no.in c.cum quidam. ſ.de iureiur.eſt gl.quæ ponit circūſtantias pacti,in c. homo Chriſtianus. 42.diſt.& hoc caſu qn̄ dies eſt talis, q aggrauat delictum, debet exprimere in libello accuſator,vt no.Bar.in l.libellorū. ff.de accu.faciunt no.per Bar.in l.non ſolū.§.ſed vt reprobari. ff.de ope.
2 no.nun.†Secundo no.ibi, vulnerauit. iunctis his quæ dicunt hic Doc.maxime Car.& Panor.& tex.ſatis innuit,ex quo non dicit hunc fuiſſe irregularem,ꝙ vulnerans aliquem, dummodo non interficiat eum,vel mutilet ei membrum, non fit irregularis.facit tex.in cle.j.de ho.Et ideo dicit hic Cardi.ꝙ ſi quis percuſſerit aliquem,ita ꝙ non abſciderit ei membrum,ſed ex toto debilitauerit, ꝙ per hoc non fit irregularis, nam manus arida vel alias debilitata,tn̄ eſt manus:& ideo non ſumus in caſu canonis, qui loquitur de mutilāte membrum vel abſcindēte.faciunt not.Bal. in auct.ſed nouo iure.C.de ſeruis fugi.in l.data opera.C.qui ac-
3 cuſ.non poſ.in quarta char.in repe. †Ideo infert hic Pan. ꝙ ſi qs abſciderit alicui digitum,per hoc non fit irregularis,nā per hoc nō mutilauit membrum, nec carens vno digito caret manu vel membro.tex.eſt in l.idem Offilius.iuncta gl.ff.de ędil.edic.& eſt ratio,nam membrum proprie dr̄,quod per ſe habet officium aliqd̄ ſeparatū,puta oculus,pes,manus.ita Bar. & ibi cōiter legiſtę in l.2.ff.de pub.iu.Bal.in d.l.data opa.& Canoniſtę maxime Pa-
4 nor.in c.accuſaſti.j̃.de accu.†Ideo infert etiam Pan. ꝙ vulnerans aliquem cum magna ſanguinis effuſione,non ſit irregularis, ex quo non interuenit mutilatio membri vel occiſio: bene verum eſt,ꝙ effuſio ſanguinis aggrauat delictum, ca. cum illorum.j̃.de ſen.excom.c.in archiepiſcopatu.j̃.de rap.ca.ex literis.j̃.de exceſ. præla.non tn̄ irregularitatem inducit.& propterea locutus ſum generaliter non exemplificās magis de clerico q̃ de laico in dictis illationib.quia laicus ita incurrat irregularitatem ſicut cleri. ſed eſt differentia in effectu, nam irregularitas laici impedit eū à ſuſcipiendis ordinib.de futuro,irregularitas clerici impedit & in ſuſcipiēdis & ſuſceptis,gl.in cle.vna,de homicidio. cōiter approbata,quæ vult plus,ꝙ etiam iudex bene agendo, & ſic faciendo aliquem malefactorem decapitari, tn̄ incurrit irregularitatē. faciunt no.in c.ſniam ſanguinis.ſ.ne cle.vel mo.Et ex prædictis habetis declarationem ad illam decretalem, ſ.qn̄ cleri. dictans ſententiam ſanguinis, vel proferens incurrat irregularitatem, quia nunquam incurrit,niſi ſententiam exequatur vel in mutilatione membri,vel in morte, alias bene peccat, & contrafacit illi c.ſententiam ſanguinis.immiſcendo,ſed tamen eſt irregularis.ita cōiter Doc.in d.c.ſententiam ſanguinis. Et quid ſit irregularis,de etiam multiplici eius ſpecie,vide tex.cum glo. in verſic. perſonę,in c.niſi cum pridem.ſ.de renun.Tertio no.ibi,vxorem accepit. quod cleri.in ſacris conſtitutus prohibetur vxorem accipere, & ſi acceperit,punitur,qa eā cogitur relaxare, vt in c.ſe. & ēt non poſſit in ſuſceptis ordinib.miniſtrare, nec ad vlteriora
5 promoueri.†Quarto no.ibi,poſt eam peractam. iuſtā cām diſpēſandi cum aliquo,ſ.quia cōtrito & humiliato corde dolet de peccato,reuertitur ad eccleſiam, & peragit pęnitētiam iniūctam.& ſic habetis vnum caſum,in quo ꝑmittitur diſpēſatio, dato ꝙ nō ſubſit neceſſitas nec vtilitas eccle. nec graue ſcādalum,de q b.ꝑ gl.in §. niſi rigor.j.q.7.faciūt no.in c.at ſi clerici,ver.de adul.ſ.de iud. Et notate ex iſto tex. ꝙ pęnitentia debet perfici corde con-
6 trito & humiliato.†Item no.ꝙ clericus in ſacris conſtitutus,licet per irregularitatem priuetur ordine ſuo, immo ſm̄ gl.degradat, tn̄ non eſt indiſtincte verum, vt nota.in c.cum non ab hoīe.ſ.de iudi.tn̄ non liberatur a nexu ordinis, quin debeat continēter viuere,& non accipere vxorem.de hoc eſt gloſ. in c. dictum.71.di. facit, quia etiam miles cęleſtis militiæ degradatus actualr̄, non tamen perdit characterē iam ſemel impreſſum, vt no. in c.2.de pęnis.in 6. immo ſi conſecraret de facto presbyter degradatus, conficit ſacr̄m,vt no.in d.c.2.licet dubitauerit,& vr̄ ſentire aliter in c.2.de cle.excō.mi.No.ex tex. ibi, ſi ad ordinem.ꝙ religio appellatur ordo. Item no.ibi, in c. ſubdiaconatu. quod non ſolum diaconi,ſed etiam ſubdiaconi alligantur ad continētiam.& facit tex.in c.præcedenti.Capio gl.ſuꝑ ver.abſoluitone.in fi.iſta abſolutio reſpicit excōmunicationem, quam iſte diaconus incurrat vulnerando alium diaconum. & ideo dixit gl.j. ſoluendo, a quo ſit facta iſta abſolutio, ꝙ eſt facta, qa reſeruat ſoli Papę iſta abſo. c.ſi quis ſuadente.17.q.4.Alia eſt ſolu.a gl.ꝙ hoc ex priuilegio cōceſſum eſt ordinario, vt poſſet iſtum diaconum abſoluere, licet incidiſſet in canonem c.ſi quis ſuadēte.& gloſ.in ſe bene loquit, quia nō ſolum particulariter, ſed etiā generaliter poteſt concedi priuilegium,vt abſoluatur quis ab excommunicatione canonis c.ſi quis ſuadēte.vt eſt tex. in c.fi.ſ.de offi.ord.ſed quo ad tex.noſtrum iſta ſolu.non multum congruit,niſi dicamus vt dicit gloſ. ꝙ ita patet ex deciſa,& credamus gl. In hoc Vincen. voluit dare aliam ſol.ꝙ iſti diaconi percutiētes erāt cle.conuentuales eiuſdē eccle.vn̄ licet percutiens inciderit in canonem,ſi quis ſuadente, poſſit abſolui ab ordinario, c.qm̄.ſ. de vita & ho. cle.c.cum illorum.j̃.de ſen.excom. ſed retēto quod dicit gl. ꝙ iſta iniuria fuerit atrox,iſta ſol. non poſſit procedere: nam ordinarius nō abſoluit data atroci offenſa,d.c.qm̄.& d.c.cum illorum.nō tn̄ aliter apparet ex tex.ꝙ iniuria fuerit atrox, niſi quatenus dicit, vulnerauit. Et in dubio habetis hic notare gl.relatam ad tex.ꝙ appellatione vulnerum non intelligitur de leui vulnere, nec ſgarciatura. ita vult gl.hic,dum ex hoc verbo,vulnerauit.colligit ꝙ fuit atrox offenſa,certe ſi fuiſſet leue vulnus, non diceretur atrox offenſa, ꝑ
7 no.in §.atrox.Inſti.de iniu.& d. c.cum illorū.†Et ideo dixit Bal.[a]
a quòd ſtante ſtatuto loquente de uulnere,intelligetur de magno vulnere non de leui.Bald.in ca. Deo.ſ.de reſcrip. in l.fin. in fine. C.de ędi.act.Ang.in l.q pignore.§.fi.ff. de fur.in l. extat.ff. quod me.cau.Ange.de Are.in tracta.male. in verbo, alia percuſſione. tamen in ſene leue vulnus habetur pro mortali.& idē eſt in alio debili,Bart.in l.qua ratione.§.ſi ſeruum egrotū.& Bald.& Flori. in l.ita vulneratus.in prin. ff.ad l.Aqui.Alia datur ſolu. ad tex.& q.ꝑpoſitam,ꝙ hic iſte ordinarius eſſet legatus de latere, & ideo poſſit abſoluere excōmunicatos à canone,ſi quis ſuadēte.facit c. q̃uis.c.ea noſcit̄.c.ad eminētiam.j̃.de ſenten.excom.c. ꝙ tranſlationem.& c.pe.ſ.de offi.deleg.voluit Arch.in c.ſi quis ſuadēte.17. q.5. voluit Card. de quo in dictis iuribus.& ex hac ſolutione infero,ꝙ etiam legatus nō Cardi.dummodo ſit creatus legatus de latere,poſſit abſoluere excōmunicatos a canone, ſi qs ſuadēte. nam hic nō apparet,ꝙ eſſet iſte ordinarius Cardi.tn̄ tales legati nō ex toto habēt eandem poteſtatem quam veri legati de latere,q ſunt Cardi.& ideo videtis,ꝙ nō poſſunt conferre beneficia ſicut legati car.c.j.de offi.leg.li.6.& ideo non eſſet forte abſurdū dicere,ꝙ hæc ſolu. non procedat, nam ꝙ poſſint abſoluere a canone,ſi quis ſuadente.legati de latere eſt potius inductum a conſuetudine, quia ſolitum erat ſæpenumero hoc iſtis legatis card. ſpecialiter concedi,vt eſt tex.in d.c.quod tranſlationem. iuncta ſubſcriptione quæ loquitur in legatis Cardinalibus.ſed conſuetudo eſt ſtricti iuris,& ad vnguem obſeruanda, Bal.in l.quicunque. C.de ſer.fugi.& Pan. in c.2.in fi.ſ.de conſue. facit c.auditis. & c.veniens.ſ.de præſcrip.ergo tex. d.ca. ꝙ tranſeat.loquens de hac conceſſione facta legatis,& conſuetudine ꝑꝑ quam hoc eſt cōceſſum,cum loquantur ſolum in Cardinalibus,non extendetur ad alios legatos non Cardinales,etiam de latere creatos. cogitabis.Glo.in verbo,diſpenſare.alias diſpenſatiue,in fi.gl.bene
8 ſoluit c.nuper.†ex qua habetis, quod ſi clericus in ſacris conſtitutus ꝯhat matrimon.per quod incurrat bigamiam veram, quia ꝯhit cum vidua,vel alias corrupta,vel ipſe habuit aliam vxorem, iſto caſu non poſſit epiſcopus ſecum diſpenſare,vt in ordinibus ſuſceptis miniſtret,per d.c.nuper. quia irregularitatem incurrit,
b in quam ſolus Papa diſpenſat,[b] c.nuper. & c.præcedē. 50.diſtin. ſecus ſi ꝯhat cum virgine,& aliam non habuerit vxorem, nam tunc licet incurrat fictam quandam bigamiam, quia primo deſponſatus eccleſię accipit aliam ſponſam, c.quod ꝙ. & per totū. 37.q.j.tamen non efficitur irregularis,& ideo epiſcopus diſpenſat,vt hic.quo ad c.proxi.dicam in gl.in verbo,miniſtrare. in eo. c.Glo.in verbo,interfecerit.dum glo.dicit, ꝙ homicida clericus debet degradari, male loquitur, ſi intelligitur de degradatione actuali,per no.in c.2.de pęnis.lib.6.in d.c.tuæ,j̃.de pę.in ca.cū non ab homine.ſ.de iud.tn̄ ſeruari pōt glo,eam intelligendo de degradatione,i.depoſitione, & ſic de degradatione verbali, de qua in d.ca.tuę.& in d.c.2.quo ad reliqua glo. bene loquitur. In gl.c.j.non ſunt alia.Venio ad gl.in c.2.& capio gl.in verbo,abiurare.in fi.habetis ex gl. relata ad tex.ſo. & ad ꝯrium in ea formatum,ꝙ facilior eſt præſumptio,ꝙ clericus reuertatur ad concubinam q̃ ad vxorem, ſed iſta vr̄ ſine rōne, vnde melior vr̄ ſolu. ſequens,ꝙ hic ſpeciale ſit,vt cogatur ad abiurandam vxorem, qa in viam matri.fuerat ei alligatus. Gl.in verbo,miniſtrare,ibi,dic ad finem primę ſolu. ꝙ Papa voluerit in c. præcedenti maiorem gratiam facere q̃ hic.eſt poſitiua,& ſic cōuolat ad refugium miſerorum,quorum eſt aſſignare rationem,quia ita placuit conditori legis,uel canonis, vt dixi in gl.in l.filium quē habentem,C. fami.erciſ.immo decretales in dubio non dēnt intelligi,ut con-

tineant

ADDITIONES.

a ¶Dixit Bal.Item vide per eum plene in l.edita.23.col.C.de eden.vbi dicit Bar. conſuluiſſe contrarium.

b ¶Diſpenſat.Adde c.j.in fi.de re iud.in 6.& de ſenten.excom.c.j.in fi.eo.li.quod dic verum ab irregularitate,ſed a peccato quod eſt ei,etiam ab inferiore poteſt abſolui,Car.in cle.dudum.§.hac deinde.q.6.de ſepul.& no.in c.3.de cle.excō. Car.in cle.j.pe.q.de conſang.& affini.quod non abſoluitur per epiſcopum.

tineant gratiam, sed ius commune. Io. And. in c. ex parte Adę. s. de test. secunda sol. magis conuenit literę, q in c. pcedenti pmittat epo dispensatio, quia ille deuenerat ad contritionem, & ita cantat ille tex. in casu huius tex. istum non pœnituerat, immo inuitus fuit coactus vxorem abiurare, vt patet ex tex. vnde nō ita de facili secum dispensatur. & ista solu. cōiter approbatur, ideo requiritur q religionem ingrediatur, vt possit secum dispensari vt ministret in sacris. tertia est solu. gl. q ista decretalis loquitur de cōsilio, præcedens de pcepto & necessitate. Vel aliter fm Hostię. & est quarta solutio, præcedēs dec. loquitur, qn nihil aliud suberat, quod impediret dispensationem, hæc autem loquitur, qn vel ratione scandali impediebatur dispensatio, c. nihil. s. de præscr. ca. 2. j. de opc. no. num. nam videntes populi istum diaconum accepisse vxorem, & tamen permitti ministrare in sacris, scandalizarentur, quæ ratio cessat in c. præcedenti. & potest esse causa, quia ibi apparet de contritione & pœnitentia, vel etiam impediebat dispensatio ex multitudine peccantium, quia isti clerici Cremonenses multum frequentabant accipere vxores in sacris, & ideo Papa nō ita de facili voluit dispensare, quia ex multitudine peccantium aggrauatur peccatum. & ideo multis crassantib. opus est exemplo, l. aut facta. §. fina. l. capitulum, §. famosos. ff. de pœnis. vnde sumendo prædicta fm Car. hic, & Pan. dicite, aut clericus ɔxit matri. ita q bigamiam incurrit, vt puta quia prius habuerat aliam vxorem, vel ɔxit cum corrupta vel vidua, & copulam consummauit, & tunc non pōt ministrare in ordinib. susceptis, nec ad vlteriora promoueri, nisi ex Papæ dispensatione, vt dixi in gl. in ver. dispensatiue. aut contraxit matri. & non incurrit bigamiam veram, quia contraxit cum vnica & virgine. & hoc casu ostendit signa pœnitentiæ & contritionis, & potest per epm suum dispensari, vt celebret in ordinibus susceptis, & promoueatur ad vlteriora, vt hic, c. j. Aut non ostendit signa pœnitētię, & tunc non potest per epm dispensari, nisi ingrediatur religionem quo ad hoc vt ministret in sacris, sed bene poterit dispensari, vt ministret in minorib. vt hic, c. 2. tamen fm intellectum Ho. prædictum, vbi apparet quod ex dispensatione generaretur scandalum, uel ex multitudine peccantium necessarius est rigor, nō utilis esset dispensatio, tunc eps non pōt dispensare, nisi seruata forma huius c. 2. ita Host. hic, & cōiter Doct. per prædicta.

SVMMARIVM.

1 *Votum solenne quando dicatur.*

2 *Votum solenne dirimit mat. postea contractum, etiam copula secuta.*

Votum non solenne ita obligat quo ad Deum, sicut votum solenne.

Et prouenit ex constitutione eccle. quod professio solennis dirimat matri. postea contractum.

3 *Nomine voti in dubio intelligitur de voto simplici non solenni.*

Matrimonium est fortius vinculum quam simplex votum.

CAP. II.

MEminimus. Votum solenne matri. ɔctum dirimit, nō solenne secus, licet impediat ɔhēdum. h. d. Facit duo. Primo decisum exordium. Secundo ibi, rñdemus. ponit distinctionem bimembrem. Et secunda subdiuiditur in duas. secunda secūdę ibi, verum ibi meminimus, &c. Ista decis. est pars c. meminimus. j. de accusat. †No. primo ibi, uouit. quod siquis uouet intrare religionem, & suscipiat habitum, isto casu dicitur uotum solēne. & sic licet solus habitus non faciat monachum, c. porrectum. s. de regu. tamen pęcedente uoto de intrādo religionem susceptio habitus uidetur fieri in executionem uoti, ideo inducit uotum solenne, quod alias nec solo uoto de intrando, nec sola susceptione habitus fuisset inductum, ut uidebimus in c. seq. & in ca. rursus. j. eo. si tamen portasset habitum per annum, ubi non sint distincti habitus professorum & nouitiorum, præsumitur professio tacita, & solennizatur uotum, ut uult glos. hic in uerbo, nec habitum. faciunt no. in c. j. de reg. lib. 6. in cle. eos. de reg. †Secundo no. ibi, cogendus est. quod uotum solenne dirimit matrimo. postea contractum, etiam secuta copula. faciunt capitula proxime sequentia, & c. unicum. de uoto. in 6. dicit tamen hic Hostię. & cōiter tenetur, & est tex. in d. ca. unico. quod istud prouenit ex constitutione eccle. ut professio solennis dirimat matri. postea ɔctum, non autem a iure diuino. bene fatetur, q a iure diuino ēt per uotum non solenne, quia quo ad Deum ita obligat uotum non solenne, sicut solenne, c. missus. j. e. & per rām illā, Deo uouite & reddite. de qua in c. magnę. s. de uoto. impedit matri. contrahendum per votum antea factum, sed nō tñ dirimitur si fuerit cōtractum, licet ɔhens peccauerit. facit d. c. vnicum. & quæ videbimus in c. rursus. j. eo. facit, quia multa facta tenent q fieri prohibētur, c. quęad. s. de iureiur. l. patre fu. ff. de his qui sunt sui vel alie. iu. & probatur in tex. nostro in versi. rerum. dum vult q ex voto non solēni non dirimitur matri. postea ɔc. †Tertio no. ibi, sed votum. fm Card. q appel. voti in dubio intelligamus de uoto simplici non solenni: & de istorum differentijs videbimus in c. rursus. & aliquid in c. consuluit. j. e. Vltimo no. q licet monachus vel alias professus possit cogi ad trāseūdum ad religionem vel reuertēdum, si ab ea exiuit, c. fi. in fi. s. de regu. & qui vouit intrare religionem, possit cogi ad intrandum, vt no. in c. porrectum. s. de reg. tamen si quis vouit intrare religionem, & nōdum intrauit, sed vxorem accipit, non cogitur transire ad religionem, sed dēt remanere cum vxore. & est ratio, quia matri. est fortius vinculū q̄ simplex votum, ideo præfertur tali voto. facit c. vnicum. de voto. lib. 6. c. quid post. de reg. li. 6. Glo. in verbo, professionem. coniuncta gl. seq. ad fi. gl. bene loquitur, vbi non præcessisset votum aliquod de intrando religonem: sed vbi præcessit votum. tūc sola susceptio habitus facit monachū, nec requiritur alia expssa professio, ut hoc tex. immo voluit Inn. & sequitur Car. hic, & Host. in ca. se. q etiam susceptio habitus nouitiorum precedente voto de intrando religionem solennizet votum: sed Do. Ant. in c. seq. dixit hoc esse nimis durum, quia negari nō pōt, quin iste annus detur ad probationem, intra quem sunt nouitij. & ideo habitum nouitiorū suscipiendo non videntur profiteri, c. statuimus. c. ad apostolicam. s. de reg. cle. eos. eo. ti. ergo cum nulla professio interueniat, nec tacita nec expressa, votum non erit solenne, per d. c vnicum. videbimus in c. rursus. s. eo. Voluit tñ Car. q si quis vouit intrare religionem, & eam intrat, sed iusta ex causa intra annum professionis exijt, quod licite hoc faciat, per nota. 7. qō. j. in c. aduersitas. hic non sunt alia.

SVMMARIVM.

1 *Professio religionis quomodo fiat, & quis possit recipere efficaciter ad professionem.*

2 *Votum simplex an inducatur per susceptionem habitus.*

3 *Votum quando per professionem inducatur simplex vel solenne.*

CAP. III.

COnsuluit. Susceptio habitus sine pfessione nō dirimit matri. sed ɔhēdum impedit. h. d Facit duo, Primo facti narratio. secunda ibi, consultationi tuę. ponit responsio. No. primo ibi, de nobili muliere. iunctis quæ sequuntur fm vnum intellectum gl. q etiā p susceptionem habitus nouitiorum concurrentibus alijs cōiecturis, per quas apparet suscipientem voluisse uitam mutare, prout hic, quia nobilis erat mulier ista, uestes preciosas, qbus solebat indui, abiecit, uelamē assumpsit de manu psbyteri. inducit psumptio, q uoluerit uitā mutare, & sic lz nō īducat votū solēne, tā inducit simplex. ita Car. hic post gl. & Hō. & ideo uxorē talis suscipiēs habitum, uel maritum si sit mulier accipere nō potest: tamen si acceperit, licet male facit, non dissoluitur matri. Iste tā intellectus non est cōis ut j. dicam. Secundo no. ibi, uestibus preciosis. q nobiles possunt indui uestibus preciosis: immo etiā clerici, licet pompā ornatus uitare debeāt & unguenta, tñ possunt se conformare in habitu, & indui honorifice fm stilum religionis, c. j. 21. q. 4. habetur in c. clerici el grande. s. de uita & ho. cle. & uult gl. no. in sum. 21. q. 4. q pñt clerici uti ī uestibus suis purpura & cindalio. Tertio no. ibi uelamen assumpsit, q per assumptionem ueli, de quo in c. uidua. s. de regu. si extra claustrū uel ecclesiam recipitur, & expressa professio non interueniat, nec præcedat, non inducitur uotum solenne, sed non solenne & simplex. Quarto no. ibi, nec intrauit claustrum. usq; ad uersi. postmodum. plura signa, per quæ efficitur uotum solenne concurrente habitus susceptione. Primo, si habitū suscipiat in ecclesia, uel in manib. epi profiteatur oīa substantialia regulæ, uel etiam aliud coram, & habitum suscipiat, uel dictam professionem faciat in ma-
1 nib. abbatis, uel abbatissę, uel super altari. †Quinto no. ibi, epi ab batis. q professio fit in manib. epi, abbatis, uel abbatissę. de quo in c. porrectum. s. de regu. tā si fieret in manibus psbyteri suscipientis noīe epi, uel abbatis, sufficeret,[a] ut uolunt hic Doc. maxime D. Ant. Nec ob. q̄ dīr hic, q super altari sufficit esse professam, uel per susceptionem habitus professorum in ecclesia factam, intelligite iuncto postea cursu tpis anni, ut uult gl. in c. pcedd. & ibi etiam dixi in text. nam per pdicta apparet hic induci uotum solenne, quia aut quęrimus de expressa professione & solennizatione uoti, & tunc illa debet fieri in manibus epi, uel abbatis, uel alterius noīe eorū. & ita intelligitur quod uoluit Inno. in c.

ADDITIO.

a ¶Sufficeret. Item adde etiam, quod professio in manibus simplicis monachi vel monialis fieri potest, vt d. gl. & Doct. hic, & in c. fi. infra e. & Ioan. An. in consi. nunquid professi &c. ad fi. & Spec. de sta. mo. ver. 19. quæritur. vide Archi. 20. q. j. c. vidua. vbi dicit verum quo ad Deum, non quo ad bona.

in c.pced. Aut loquimur de tacita solénizatione uel professione: & tunc procedat quod dixi, quia sufficit suscipere habitũ, & portare per annũ, vel profiteri super altari. fatentur tñ Doc. ꝙ professio, quæ fit super altari, debet fieri in præsentia monachorum monasterij vel abbatis: nam reciproca ex professione nascitur obligatio, quia monachus obligatur monasterio, & monsteriũ monacho, c. de apostolica. & c. fi. s. de reg. vnde aliquis debet esse præsens nomine monasterij, qui suscipit obligationem, & etiam monasterium obliget, & ita intelligunt istum text. si tamen post cõfessionem hanc factam super altari monachus susciperet habi-
a tum professorũ, quia saltim illa professio valuit in vim voti [a] quo ad Deum, qui non curat de solénizatione, vt c. rursus. j. eo. ex quo postea interuenit susceptio habitus, videtur solenne votum, vt est text. in c. præce. & ita Do. Anto. & cõiter alij hic, subijciẽtes ꝙ etiam per aliã ratificationem huiusmodi professionis poterit hoc votum solénizari, vt no. ibi, obedientiam. ꝙ ad solénizandũ votum, qñ fit expressa ꝓfessio, non est necesse ꝙ quis exprimat oia tria substantialia, sed satis est vnum exprimere concurrente susceptione habitus: nam tunc sequuntur & reliqua. faciunt quę vidimus in c. fi. in gl. magna in fi. s. ti. j. vbi dixi, ꝙ monachus nõ posset per professionem sibi reseruare proprium in professione, nec ꝙ possit vxorem ducere. Dicunt tñ Doc. ꝙ sola professio obedientię non induceret solennizationem voti, nisi adijceret quod profiteatur obedientiam regularem, quia non sequitur, profitet obedientiam, ergo est regularis, nam est dare obedientiam clericorum secularium, c. legabatur. s. de ma. & obe. & Spe. in titu. de sta. mo. in ver. 38. & præced. dicit tñ D. Ant. ꝙ in dubio si professio obedientię fit cum susceptione habitus regularis, intelligitur professio facta de regulari obedientia, quod debent verba intelligi fm subiectam materiam, c. rogo. 6. q. 3. l. si vno. in prin. ff. locati. Aliud quoq; requiritur, vt votum sit solenne, ꝙ fiat professio de aliqua regula ex approbatis ab eccle. c. vnico. de voto. in 6. tñ ista signa, de quib. hic, professio paupertatis, ingressus claustri, professio obedientię, vel professio super altari, per se non inducerent votum solenne, nisi cõcurreret susceptio habitus, vt hoc tex. hic habitum mutauit. iũcto ver. sed non renunciauit. & ita
2 Car. hic. †Septimo no. ibi, sed 9ctum. ꝙ votum simplex inducitur per susceptionem habitus, etiam non interueniẽte professione. quod intelligit gl. 2. etiam ꝓcedere in habitu nouitiorum, adeo ꝙ impediatur matri. per huius votum 9hendum, licet non dirimatur cõtractum. Cõiter Doc. impugnant istum intellectum, quia susceptio habitus nouitiorum ad nihil obligat, vt no. in d. statuimus ex parte. & c. consulti. s. de re. in d. cle. eos. eo. titu. ergo non inducetur votum etiam simplex ex susceptione habitus nouitiorum. Car. hic dicit istum intellectum procedere in casu nostro, quia ex circunstantijs hic apparet, ꝙ iste suscipiens habitũ nouitiorum volebat mutare vitam omnino, vt declaraui in j. no. Glo. tñ in verbo, non renunciauit. & glo. fi. videntur velle aliũ intellectum ad tex. ꝙ hic ista mulier suscipiebat habitum professarum, vnde in dubio præsumitur facere animo vitam mutandi, & ideo licet ex defectu susceptionis habitus, qñ non fuit factus in manib. habentis ptãtem suscipiendi ꝓfessionem, & extra ecclesiam vel claustrum, non solennizetur votum, tñ inducitur votum simplex, quod impedit ma. 9hendum, sed non dirimit 9c. & ita tenet Hostien. & qui scripserunt post eum. & subijcit Panormi. ꝙ hic ex eo maxime præsumitur uotum simplex, q. a ista mulier acceperat de manib. presbyteri habitum, vnde vr̃ fuisse propositi mutandi vitam. Voluit tñ hic Gasp. Cal. & cõiter sentiunt oẽs, ꝙ si quis imposuit in domo sua habitum religiosum filio ob aliquam particularem deuotionem, isto casu dato ꝙ filius portaret habitum etiam maior factus, quia constat nõ esse factum animo mutandi vitam, isto casu non inducetur votum solenne nec
3 simplex. †Sumendo dicta scribentium hic, qñ per professionem inducatur solenne vel simplex, dicite fm D. Anto. Aut professio fuit expressa, & facta in manib. habẽtis ptãtem recipiẽdi, vt s. dixi, & de vna ex regulis approbatis: & tunc efficitur votum solẽne habitu suscepto. & ita tex. in c. vnico. de voto. lib. 6. Aut susceptio habitus fit non interueniente expressa professione: & tunc aut est habitus nouitiorum, & hoc casu nõ solennizatur votum, immo nec inducitur votum solenne, fm cõem opi. tñ si præcessisset votum de ingrediendo religionem, isto casu videretur induci votum solenne. de quo dicite, vt in c. præceden. Aut susceptio habitus est de habitu professorum: & tunc aut constat ꝙ nõ aio profitendi, & stamus certo, nec inducetur uotum solenne, ꝑ ea quę vidimus in c. j. s. quod me. cau. Aut constat ꝙ aio profitendi, & inducitur votum solenne, dummodo sit habitus ab eccl. approbatus. & regula illa, in qua suscipit, cum c. proxi. præced. Aut sumus in dubio, & tũc si perseuerat, s. per annum in habitu, vel alio modo postea apparet ꝙ professus est tacite uel expresse, solennizatur uotum, ut uidimus in c. præced. & s. dixi. si uero non apparet nec per lapsum anni, uel alio modo de tacita uel expressa professione, tunc in dubio inducitur uotum simplex non solenne, ut hoc tex. quod dicerem uerum, ubi cõcurrerent alię cõiecturę, ut ponderat hic Pan. quod uelit uitam mutare.

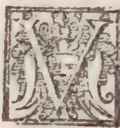
ADDITIO.

a ¶In vim voti. Adde tñ Do. Soc. consi. 270. incip. Consideratis his. ver. ista conclusio probatur. circa fi. in 2. parte, char. 182. qui dicit, quod professio fortior dr̃ facta per verba expressa, q̃ tacita per assumptionem habitus.

SVMMARIVM.

1 *Sponsalia possunt firmari per fidei dationem, sicut & per iuramentum.*
Differentia quæ sit inter fidei interpositionem, & iuramentum.
2 *Votum continentiæ simplex an soluat sponsalia de futuro præcedentia.*
3 *Episcopus quando dispenset in voto continentiæ.*
4 *Verbum præteriti temporis quandoq; resoluitur in futurum.*

CAP. IIII.

Eniens. Per solam habitus susceptionem matrimo. nõ dirimitur. h. d. Vel aliter. Votum castitatis matrimo. 9endum impedit, sed non dirimit 9ctum, eccle. tñ ex causa 9hi permittit. h. d. Diuiditur in duas partes. Prima facti narratio. Secunda diuisio. secũda ibi,
1 nos itaq;. †No. primo ibi, fide data. ꝙ sponsalia possint firmari ꝑ fidei dationem, sicut & per iuramentum, c. ex literis. & ca. sicut. s. de sponsalibus. & in quo differunt fidei interpositio & iuramentum, uide Inno. Hostien. & communiter alios in d. c. ad aures. s. quod met. cau. Secundo nota ibi, se nupturam. per quę uerba 9huntur sponsalia de futuro: quia 9hũtur per verba de futuro. faciunt quę no. in c. si inter. s. de spon. No. ibi, in manibus suis. ꝙ receptio voti cõtinẽtię factæ per heremitam quęrit obligationem eccl. vniuersali voti, nõ tñ solénizat votũ, tũ quia nõ est professio solennis, c. insinuãte. j. e. tum quia non fit de regulis approbatis professio, c. vnico. de voto. li. 6. tum quia cũ iste non sit professus. & no. in c. cum monasterium. s. de elec. in gl. 2. q. a hic heremitæ non sunt professi, nec habent regulam vt ibi, & dixi in c. licet. s. de spon. duo. non potest alios ad professionem solennem admittere, vt sentit hic Car. faciunt no. in c. porrectum. s. de reg. mõ professus tñ stipulando vel recipiendo noĩe monasterij, dũmodo alias professio sit solennis, solennizaret votũ, vt vidimus in c. pręcedẽ. faciunt quæ dicuntur, ꝙ licet quis non possit stipulari alteri, tñ si stipuletur noĩe alterius, valet stipulatio. gl. in l. huiusmodi. in prin. ff. de lega. j. in l. pe. C. de neg. gest. in c. accedẽs. & ibi Doc. de procu. Item not. ibi, promisit. ꝙ ex simplici voto continẽtię non solénizatur votum, quod est verum, nisi ẽt susciperet habitum regularem, vt c. præcedẽ. vel nisi quo ad reliqua ꝓfessio esset solẽnis, quia tunc licet vnum solum de substantialibus profiteretur, tñ votum fieret solenne, vt vult hic Do. Ant. & dixi in
2 c. ꝑcedẽ. faciunt q̃ dicam in c. seq. & c. fi. †Item not. ibi, post fidẽ & votum. ꝙ ex quo hic Papa ponderat votum post sponsalia de futuro subsecutum, ꝙ votum simplex præualet spõsalibus de futuro, etiã precedentibus. & ita Do. Ant. hic, & Gas. Cald. sed Ioã. An. in c. seq. Car. & Pan. post Io. cal. hic tenẽt 9rium, ꝙ immo votum continentiæ simplex non soluat sponsalia de futuro præcedentia. mouentur per tex. in c. cõmissum. s. de spon. vbi fit mẽtio de sponsalibus de futuro, & proposito continẽtiæ, & tñ dr̃, ꝙ per copulam subsequẽtem purificantur sponsalia. ergo ex voto continẽtiæ nõ sunt dissoluta sponsalia, quia non purificarentur per copulam, vt dixi in c. is qui fidẽ. s. de sponsa. sed ille text. nõ facit, quia nõ apparet ꝙ ante copulam præcesserit votum continẽtię. Secundo adducunt c. sicut. s. de spon. qui etiam nihil facit, q. a loquitur de spon. de futuro secutis post alia sponsalia, ꝙ non pręualent primis. Nos loquimur de voto continentię, quod fortius est vinculum q̃ sponsalia. facit pro hoc, nam videmus, ꝙ spõsalia de præsenti & sic verum matri. soluuntur per ingressum religionis, & sic veram professionem, c. ex publico. s. de conuer. coniug. ergo ita in simili sponsalia de futuro soluentur per simplex votum continentię tanq̃ melius sit. Tertio mouent̃ per tex. in c. ex parte. s. de conuer. coniu. q. loquitur post copulam consummatam, vt ma. tunc non soluatur per votũ nec ingressum religionis, quia iam sunt facti duo in carne una. Nos loquimur, qñ præcesserunt sponsalia de futuro, & sequitur votum continentię de pñti. facit, quia vidimus in simili ꝙ sponsalia de futuro soluuntur per sponsalia de præsenti subsecuta, c. si inter uirũ. s. de spon. ergo ita spõsalia de futuro soluentur per uotum cõtinentiæ de pñti. Quarto mouentur per no. in c. præterea. el j. & in c. ex literis. el 2. & in c. requisiuit. s. de spon. nam per sponsalia quæsitum est ius sponso. & sponsæ, ut unus possit cogere alterum ad purificandũ ea: ergo solo facto alterius illud ius nõ poterit alteri auferri: & sic ex

voto.

voto continentiæ sponsæ non pjudicabitur sponso. facit c. sunt qui, 27. q. 2. Sed potest rñderi, ꝙ cum uotum cõtinentię sit melius q̃ nubere, & efficacius uinculum q̃ sponsalia de futuro, ꝙ nõ dr̃ hoc casu rumpere fidem, ex quo ꝯmutat propositum in melius, ca. peruenit. el 2. s̃. de iureiur. Præterea licet male faciat non seruando fidem, quod tñ non videtur verum, tñ sequitur, ergo votũ non præualet sponsalibus, quia simile videmus in d. c. si inter virum. vbi licet promisisset per verba de futuro vni, tñ pręualent sponsalia de præsenti subsecuta, quasi habeat fortius vinculum: ergo multo magis pręualebit votum continentię de præsenti, quia vr̃ transire seu anhelare ad frugem melioris vitæ, d. c. cõmissum, & sic mihi magis placet opi. D. Anto. & Gasp. pro qua facit etiam tex. ibi, quo audito iste vir sibi aliam copulauit. nam si per votum cõtinentię non essent soluta sponsalia, esset quid imputaretur viro, quare aliam accepit, tñ hic Papa eius factum non reprehendit. Item no. ibi, fornicationis reatum. ꝙ qñ mulier est suspecta de incontinentia, ista est cã dispensandi ꝯ votum continentiæ emissum, vt possit alteri nubere. de quo dicam in gl. No. ibi, congruam satisfactionem, alias ibi, fide mentita. ꝙ qñ ꝯtracta sunt sponsalia de futuro, & postea per alterum emittitur votum continentię, si postea ille vouens vult ꝯuenire voto, punitur de fide mentita respectu sponsalium, & de voto violato. & sic videtur, ꝙ tex. etiam probat aliter opi. Do. Ant. quam proxime dixi, ꝙ per votum soluantur sponsalia de futuro, nam hic Papa pęnitẽtiam imponit huic, quia votum nolebat seruare, & de fide mẽtita, & de voto violato: ergo si votum voluisset seruare, nec fuisset timor incontinentiæ, videtur velle Papa ꝙ etiam de fide mẽtita deberet puniri, & sic ꝙ recesserat a spõsalibus: nam vno casu puniendo & non altero, vr̃ alterum permittere, c. nonne. cum
3 vulgaribus. s̃. de pręsump. † No. ibi, congruam satisfactionem. ꝙ licet pro maiori malo minus malum toleretur, tñ venit pœnitẽtia imponenda etiam de hoc minori. concordãtes allegantur in gl. in ver. fornicationis. facit c. nerui. & c. duo 13. dist. Item no. ibi, non postponas. casum singularem, in quo episcopus dispẽsat in voto continentiæ, s. qñ non fuit solenne, & non habuit ex toto principium voluntarium, sed aliqualiter fuit meticulosum, hic non fuit iustus metus, vt vult glo. in versi. de seueritate. Item qñ timetur maius malum fornicationis, & mulier est suspecta verisimiliter, nam a malo debitore quod potes, extorque. ita hic Papa, vbi est suspitio incontinentiæ permittit dispensari: & ex quo permittit dispensationem, vr̃ permittere eam ordinario epo, sicut in simili dicimus de absolutione, in c. nuper. j̃. de sent. exc. & ideo inferunt hic Doc. & Io. An. in c. seq. & Spe. in ti. de dispensatore. §. nunc de epõrum. versic. 103. qui allega. text. c. seq. sed voluit allegare hunc, ꝙ eps potest dispensare super voto continẽtię. tñ dicit hic Card. & Do. Ant. post eum latius, ꝙ aut vult eps
a dispensare super voto continentiæ solenni, & non potest, [a] sed solus Papa potest, c. cum ad monasterium. in fi. vbi Inn. & alij. s̃. de statu mo. aut vult dispensare in voto simplicis continentię, & tunc aut concurrunt ista tria, de quibus hic, quod votum non habuit principium voluntarium, sed aliqualiter meticulosum, ꝙ timetur maius malũ, idest fornicatio, ꝙ verisimilis præsumptio est, ꝙ non seruabit votum continentiæ, & sic non præstabit qđ debet: tunc potest eps dispensare vt hic, & ita in similibus casibus. aut vult dispensare alio casu super voto simplicis continentiæ, & tunc non potest, & tunc saluatur gl. in c. j. s̃. de voto. immo plus dicunt hic Doc. ꝙ si quis fecit votum etiam solenne religionis, sed in veritate non habuit animum faciẽdi, ꝙ isto casu in foro conscientiæ non erit obligatus. faciunt no. in ca. tua nos. s̃. de spon. & ideo poterit secum dispensari. & ne detur materia scandali, debebit imponi ei debita pœnitentia, si votum non seruauerit, licet secum dispensetur: & ita quo ad Deum erit liber. faciunt no. in c. duo pueri. s̃. de despon. impu. & ita in proposito dicit Pan. ꝙ ista mulier, cum qua est hic dispensatum, sine peccato poterit ꝯhere, quia licet peccatum sit, ꝙ nolit cõtinere, & veniat ꝯ votum: tñ ex quo congruã satisfationem facit, quę sibi indicit in dispensationem, sine peccato poterit nubere, & ita poterit debitum exigere. facit l. ad rem mobilem. & l. ad legatum. ff. de procu. c. præterea. s̃. de offi. deleg. Glo. in ver. de seueritate. ad fi. habe ris ex gl. ꝙ votum simplex non soluit sponsalia de futuro. de quo dicite vt in tex. dixi. Gl. in versi. continentiæ votum. ad fi. bñ loq
4 tur, & declarate vt dixi in tex. † Glo. in ver. violato. in fin. glos. dat quatuor solu. ad ꝯrium, ꝙ cum hic nondum violasset votum, nõ debeat imponi pœnitentia de voto violato. Ex prima notate, ꝙ verba preteriti t̃pis resoluuntur qñque in futurum. ita hoc verbum uiolato. resoluitur, idest, violando. Ex secunda habetis, ꝙ animi destinatio sępenumero hr̃ ꝓ facto. de quo in c. j. & 2. j̃. ti. j. Ex tertia solu. notate, ꝙ licet pro futuris culpis non debeat quis puniri, c. Romana. §. caueãt. de sen. excõ. li. 6. c. a nobis. el piccolo, j̃. de sentẽ. excommu. tñ quando dispensatur cã maioris mali uitandi super minori malo commitendo, imponitur pœnitentia sub conditione, idest, quandocũq; ad illud peruenerit, pœnitentiam agat, & sic pro futura culpa imponitur pœnitentia conditionaliter. & cõiter tenetur. Ex quarta solutio. not. quod q habet uotum aliquid faciendi, etiam si non ꝯfacit voto, tñ habet uoluntatem ꝯfaciendi, peccat, & debet puniri, & sic imponitur pœnitentia de mutata uoluntate ꝯ uotum. & ita est hic tex. ſm̃ hanc lec. facit quod no. Archi. in §. si ergo. 16. q. j. Doc. cõiter transeunt cum glo. Glo. in uersi. non postponas. in fi. cõiter approbatur. & hanc opi. ad tex. tenet gl. 17. q. j. in sum. in fi. & de multiplici permissione legis est gl. no. 3. dist. c. fi.

ADDITIO.

a ¶ Non potest. Quibus autem casibus eps dispensare possit, vide plene per Spec. in ti. de dispen. §. nunc de epõrum. & in tracta. Do. Io. de Ber. de episcopo. in 4. lib. 2. partis princi. pe. q. gl. 50. dist. miror. & Car. in clę. j. §. j. de relig. dom.

SVMMARIVM.

1 *Nomine voti intelligimus de simplici & non solenni, nomine tamen excommunicationis intelligimus de maiori, & de ratione diuersitatis.*
Verbum vnum generale, quod potest se referre ad actum solennem et ad actũ simplicem, intelligitur in dubio vt referatur ad actum simplicem.
Verbum, promisi, in dubio intelligitur per simplicem pactum.
2 *Votum simplex an ita obliget quo ad Deum sicut solenne.*
3 *Votum simplex præfertur sponsalibus de futuro etiam iuratis, sed non præfertur matrimonio contracto.*
Quis potest cogi ad implendum votum simplex.
4 *Papa quare magis possit dispensare contra votum solenne, quam contra matrimonium.*
5 *Votum simplex castitatis si quis emisit, an contrahendo matrimo. peccet mortaliter.*
6 *Contrahens matrimonium post votum an possit copulam consummare sine peccato cum vxore, & nu. 9.*
7 *Constitutio ecclesiæ potest inducere, vt quis non possit contrahere matrimonium, qui alias poterat, & contractum non valeat, & etiam potest permittere, vt qui erat obligatus ex voto, possit contrahere matrimonium.*
8 *Scriptura an sit de substantia professionis.*
9 *Votum quibus modis solennizetur.*
Et de triplici genere voti, & nu. 13. & 14.
10 *Votum solenne qualiter inducatur.*
11 *Voti solennis effectus quis sit.*
12 *Ingressus ordinem fratrum minorum si intra annum profitetur in manibus eorum, an valeat matrimonium postea per eum contractum.*
14 *Habitus regularis est triplex.*
15 *Ad solennizandum votum religionis in genere vel specie, an requiratur persona habens potestatem ad recipiendum, & religioni incorporandum.*
16 *Abbas vel quilibet de eius mandato, vel prior conuentualis possunt recipere ad professionem monialem.*
17 *Episcopus an possit aliquem recipere ad professionem.*
Archidiaconus archipresby. vel alius inferior prælatus an possit aliquem recipere ad professionem.
18 *Heremita an possit aliquem recipere ad professionem.*
19 *Abbatissa an posit aliquem recipere ad professionem.*
20 *Monachus an posit recipere mulierem ad professionem.*
21 *Seductus quis, & receptus ad professionem an posit ad seculum redire, & an teneat matri. postea per eum contractum.*

CAP. V.

RVrsus. Votum non solenne impedit, ne ꝯhat matri. si tñ fuerit ꝯctum ualet, nec dirimatur. h. d. Facit duo. Prĩo proponit qõnem decisam. Secundo ibi, uñ. rñdet. Rursus secũda subdiuiditur in duas, 1 prout duo ponit dicta, secunda ibi, ꝙ si postquam. † Nota primo ibi, uotũ castitatis. ſm̃ Car. ꝙ uoti applõne ĩtelligimus de simplici & non solẽni, non aũt de solenni. Faciunt quæ dixi in c. memini mus. s̃. eo. quod uidetur ꝯ tex. a fortiori in c. si qñ. j̃. de sen. excõ. ubi sub uerbo excõ. in dubio intelligimus de maiori. & idẽ ĩ sententia canonis dicente de excõ. cle. j. cum ibi notatis. de sepul. si ergo in pęnalibus, quę sunt restringẽda, regula in pęnis. in 6. uerbum, quod potest se habere ut minus significet & maius, importat maius, & sic excõicationem maiorem: ergo multo magis in materia indifferẽti: & sic in casu nostro uoti appellatione intelligimus de maiori solenni. Solu. propterea appellatione excommunicationis intelligimus de maiori, quia excõicatio alias parũ aut nihil operaretur: nam cum excõicatio præsupponat peccatũ mortale, nec sit ferenda nisi pro graui peccato, c. nemo. c. quicunque. 11. q. 3. si iam quis est in peccato mortali, est suspensus a diuinis quo ad se, c. fi. s̃. de coha. cle. & mu. c. fi. & ibi no. s̃. de tempo. ordi. & sic quodammodo patitur effectum excõicationis minoris, qui est ut remoueatur excõicatus excõicatione minori a participatione sacramentorum, c. a nobis. s̃. de excep. unde ut aliqd opere-

operetur excōicatio, debet intelligi de maiori nō de minori.qa
iam per pctm̄ mortale iste patitur effectum minoris: vel etiam
verbū,excōicatio.indirecto suo ɔsensu sumptū sonat extra cōio-
a nem positio.& bo.est argu.ab allusione vocabuli,[a] c.cleros.31.di.
c.cum s̄m.s̄.de præb.l.2.§.appellata.ff.si cer.pe.vñ cum per solam
exclusionem a sacramentis quis ex toto non excludatur a cōio-
ne: ergo s̄m directum significatum app.excōicationis non intel
ligemus de minori,quæ non excludit a cōione hominum,sed so
lum a participatione sacrorum: sed intelligemus de maiori,quę
ꝓprie à cōione excludit, c.cum excommunicato.& per totum.
11.q.3. sed in voto dispositio non redditur inutilis si intelligimus
votum de voto simplici,nec directum significatum repugnat:&
verba debēt capi s̄m directum significatum, l.j.§. qui in perpe-
tuum.ff.si ager vectig.immo appellatione voti non debemus in
telligere de solēni vllo modo, nisi aliud appareat.nam ꝙ votum
sit solenne, istud efficitur per extrinsecam solennitatem vel for-
mam habitam extra naturam voti, vt videbimus in gl.sed solen
nitas extrinseca nunq̄ vel raro præsumitur, c. ea noscit.s̄.de his
quæ fi.a præla.l.quæcūq;.§.fi.ff.de pub.p̄terea ꝙ immo voti app.
non intelligatur de simplici,facit,quia vbi vnum verbum gene-
rale est,vt possit se referre ad actum solennē, & ad actum simpli
cem,intelligitur in dubio vt referatur ad actum simplicem.puta
verbum,promisi, intelligi pōt pacto nudo & simplici: intelligi
posset etiam per stipulationem solennem,si exprimatur verbū,
promisi.intelligetur in dubio ꝑ simplex pactū,vt no. in l.sciēdū.
2 ff.de verb.ob.est tex.in l.sciendum.§.dictum.ff.de edi.edic.† Secū
do not. ibi, non minus obliget.ꝙ votū simplex non minus obli
gat q̄ solenne quo ad Deum.& dicite iuncto prin. gl.s̄m D.Ant.
hic,ꝙ si consideramus vinculū obligationis, ita dirigitur in Deū
simplex votum vt hic,& c.magnæ.s̄.de voto. sicut solenne,si cō-
sideramus efficaciam obligationis, ita obligat,vt non possit ɔue
niri votum simplex sicut solenne: quia de vtroq; dictum est, vo-
uete & reddite.si cōsideramus tp̄s obligationis, ita est perpetua
obligatio voti simplicis sicut solennis. si consideramus peccatū,
ita peccat transgressor voti simplicis sicut solennis: tamē qui ɔfa
cit voto solenni, & Deo ɔfacit & solennitati ecclesię. qui ɔfacit
voto simplici,soli Deo ɔfacit.ideo magis punitur transgressor vo
ti solennis q̄ simplicis,c.vir.28.distinc.c.de virginbus.28.q.j.si cō
sideramus extrinseca accidentia:& tunc est differentia inter vo-
tum solenne & simplex: quia votum simplex bene impedit ma
tri.ɔhendum, sed ɔctum non dissoluit, vt hic, siue fuerit ɔctum
ante votum,siue post. faciunt quæ vidimus in c. veniens. & in c.
consuluit.s̄.e.votum autem solenne matri.post ɔctum dissoluit,
& impedit ɔhendum,c.j.& 2.s̄.eo. ante autem ɔctum non dissol-
uit,nisi copula non sit consummata,c.ex parte.c. quidā. c.ex pu-
blico.s̄.de conuer. coniu.Tertio no. ibi, pro eo ꝙ iurauit.ꝙ votū
simplex potentius est q̄ matrimo.nō ɔctum, etiam si iuramentū
interuenerit super mat. immo de temerario iuramento ille pu-
3 nitur.† Quarto no.ibi, ad nuptias ɔuolasset.ꝙ licet solum votum
simplex sit potentis q̄ mat.etiam iuratum:istud est verum ī mat.
ɔhendo & iurato de ɔhendo: secus in mat.ɔcto etiam post votū,
quia illud p̄fertur uoto,nec per uotum dirimit̄. Et sic habetis, ꝙ
uotū simplex præfertur sponsalibus de futuro etiam iuratis, sed
non præfert̄ matri.ɔcto: & sic per uotū simplex nō vr̄ de pñti q̄s
effici sponsus Christi.licet secus in uoto solenni.Quinto no.ibi,
ꝙ dño fecit. ꝙ per uotū q̄s obligat̄ Deo.facit c.magnę.s̄.de uoto.
Sexto no. ibi, studeat obseruare.quod quis p̄t cogi ad implendū
uotum simplex.facit c.ex publico.s̄.de conuer.coniug. c.scriptu
ræ.supra de uoto. Septimo no.ibi, dirimit. quod uotum simplex
non dirimit matrimonium contractum. & an hoc sit ex consti-
tutione eccle.an uero ex natura uoti, dicam in glo. Vltimo not,
ibi,nihil ambiguitatis. quod casus dec. debet esse de dubitabili.
Facit c.cum in iure peritus.iūcta decisa,s̄.de offi.dele,ꝙ l.Labeo.
ff.de carbo.edic.l.ancillæ.C.de furtis.ideo dixit D.Anto.ꝙ q̄oni
non dubiæ non est aliter rñdendū,nisi ꝙ nō habet dubium. Op-
ponitur ɔ tex.dr̄ hic,ꝙ votum non solenne præferī matrimonio
ɔhēdo, ēt si sit iuratū de ɔhendo,ɔ de c.ex publico,& c.ex parte.
s̄ de con.coniu. vbi immo non prefertur, sed cogitur purificare
vel uotum,vel iuramentum de ɔhēdo, & sic neutrum præfertur
alteri,sed est in optione debitoris sicut regulariter in alijs alter-
natiuis,l.plerumq;.in fi.ff.de iure dotium. rl̄a in alternatiuis. de
reg.iu.in 6.Solutio,ex mēte Inn.Io.An.& cōiter Doc. Aut votū
pręcessit,& iur̄m sequitur,& procedit tex.nr̄,quia debet seruare
votum,& puniri de temerario iuro.& est rō,qa hoc iur̄m est cō-
trarium voto,& sic vr̄ obligare ad pactū, ergo tanq̄ turpe nō ser
uandum, c.inter cetera.& per totum, 22.q.4.c.cum quidam. s̄.de
iureiur. Aut iur̄m de ɔhendo pręcessit uotum,& tunc procedant
cōtraria,quia erit in optione istius,qui iurauit uel uouit, seruare
uotum uel iur̄m.si enim elegerit seruare iur̄m, nō erit in culpa,
ex quo prius ad illud erat obligatus,regula qui prior.de reg.iur.
in 6.c.ueniens.c.intellecto.c.uenientes.s̄.de iureiur. si elegit im
plere uotum,non dicetur frāgere iur̄m, ex quo illud commutat
in melius,ca.peruenit.el 2. s̄.de iureiu. & in iuro censetur inesse
conditio,nisi Deo aliter placuerit,c.beatus.22.q.2. & tacite con-
ditiones resoluunt iur̄m,c.quemadmodum.s̄.de iureiurā. Litem
q̄a.in simili,& ibi gl.ff.de pactis.& vr̄ a iure dispensari,vt possit
commutare propositum ɔhendi in uoto continentiæ,c.commis
sum.s̄.de sponsa.& d.c.ex pub.& c.ex parte. & in iuramento ui-
detur semper exceptū ius superiorum, d.c.ueniēs. & d.c.beatus.
ideo poterit eligere implere uotū. Sed non uideo, qualiter hoc
possit procedere: nam aut uolumus tenere, ꝙ per uotū simplex
soluantur sponsalia præcedntia:& tunc vr̄ ꝙ debeat cogi imple
re uotum,& de sponsalibus non sit curādum. aut uolumus tene
re,ꝙ non soluantur sponsalia, de quo dixi in c.præce. & tunc nō
debet posse eligere uelle uotum implere, quia uotum impedit
per sponsalia præcedentia,& iur̄m.Solutio,articulus,an per uo-
tum simplex soluātur sponsalia,intelligitur qñ stat in meris ter-
minis uoti,& non uult illud solennizare.ɔria autem, & intelle-
ctus datus ad ea,s.c.ex publico.& c.ex parte.loquūtur, qñ eligit
seruare uotum, & illud solennizare, quo casu speciale est in uo-
to solenni,ut soluat sponsalia & ma.ante ɔctum, dummodo co-
pula non interuenerit:ideo non mirum, si uelit eligere solenni-
zare uotum,quod fuerat simplex,permittitur hoc facere nō ob-
4 stantibus sponsalib.iuratis.† Sed instant Doct.quæ est ratio drię,
quare magis Papa possit dispensare ɔ uotum solenne, q̄ ɔ matr.
cum ex prędictis uideatur esse fortius uinculum uoti solennis q̄
matrimonij.Solutio:dicunt,ꝙ prima est ratio,quia in matrimo-
nio quis non solum obligatur Deo,sed etiam homini,quia non
habent uir & uxor ptātem corporum suorum, sed vnus se obli-
gat alteri,c.non debet.j.de cōsan.& affi.per uotum quis obligat̄
solum Deo.uñ cum Papa repręsentet uices Dei in terris, ca.2.&
c.quanto. s̄.de transla.præla. ideo ɔ obligationē sibi ut Deo q̄si-
tā,& sic uotum dispensat,sed nō ɔ oblonem,quę respicit hoīem,
& sic non ɔęs matr.Præterea alia est rō,nam per ma. repręsenta
tur unio,q̄ est inter Deum & ecclesiam,item inter diuinitatē &
humanitatē,quam assumpsit Christus,c.debitum.& ibi no.s̄. de
big.quæ quidem sunt indiuidua,ideo nec Papa matr.diuidit:sed
in uoto non est ista figuratio. Præterea in matrimonio fit tran-
slatio & unio corporum inuicē, & fiunt duo in carne una, quæ
unio non fit in uoto etiam solēni, ideo magis de facili Papa in
b eo dispensat.[b] Et quia istæ duæ rationes ultimæ cessant in ma-
tri.non cōsummato, ideo magis de facili dispensat q̄ in consum
mato,immo s̄m cōem opi.in consummato, nō dispensat in nnū
5 ɔsummato, sicut no.in d.c.ex publico.† Quæro primo ꝑ declara
tione tex.an is, q̄ emisit uotum castitatis simplex ɔhendo matr.
peccat mortaliter.in hoc fuerunt uariæ opi. nam Hugutio in ca.
uiduis.el 2.27.q.j.dixit ꝙ non:sed peccatum pręcessit,ex quo de-
liberauit non seruare uotum,etiam sic actus ɔhendi ma. non fa-
cit peccatum,sed uoluntas præcedens.Alia fuit opi.gl.ibi,ꝙ non
peccet ɔhendo indistincte. & pro ista opi. adducitur primo §.cū
ergo.27.q.2.vbi Virgo Maria emiserat uotum, uel saltē habebat
propositum castitatis,& tñ ɔxit ma.cum Ioseph; nec per hoc dr̄
peccasse.sed pōt rñderi primo, quia Virgo Maria non emiserat
uotum tacite uel expresse,nec consenserat, nec ɔhendo ma.ex-
p̄sse uel tacite agebat rumpere castitatem, sed dispositioni diui-
næ se subijciebat.& dicite ut in c.cum locum.& in c.cōmissum.
s̄.de

ADDITIONES.

a ¶Vocabuli.Adde l.j.ff.de fi.instru.& Barto.& doct.in d.l.2. §.appellata.alleg.in tex.& Barto.& Ale.in l.j.ff.de fur.& Bar.in l.j.de acqui.pos.& in l.omnes po puli.de iusti.& iur.& in rub.solu.ma.& Insti.de legi.agna.suc.§.nos autem. & Instit.de hære.ab intest.§.item vetustas.& Insti.de tu.§.cum autem. & Instit. quib.mo.ius pa.pote.solu.§.si ab hostib.& in l.properandum. §.sinautem. C. de iudi.quod verum,nisi in nomine proprio,quia non sequitur,Firmianus,er ergo de Firmo,sed Bar.& Doc.in rub. ff.sol.matri.in 2.col.in versic. ex quo ha bes.Item verum,nisi quando repugnat diffinitioni,vt ibi per Alexā. in l.3.ff. de iur.om.iudi.

b ¶In eo dispensat.Adde tamen,quod dispensatio Papę in voto sine causa nō va- let,& dispensatus non est tutus,si facta est ad instantiam vouentis, c.non est. de voto.& ibi Card.in cle.2.§.j.11.q.per Car.de pę.& remis. & adde Do.Soc. consi.13.incip.Præsens consultatio est satis.ver.3. priuilegio probari.in j.par te,char.18.quod immo Papa super voto dispensare non possit cum monacho. & in quibus casibus dispensare possit,vide per præfat.Do.Socin.in 6.consi.in ver.verum prædictis non obstantibus.& in d.consi. in ver.prædicta conclu. ꝑ eū habes,ꝙ Papa non pōt facere ꝙ professus nō sit religiosus, licet dicto ipsius ɔrium teneat glo.in c.cū ad monasteriū de stat.reg.super matrimonio vero,an qñ dispensatio Papæ valeat, vide alle. per me in apostil.in c.tuas dudum.supra de spon.duo.& vide Bal.in l.cum quis.C.de na.lib.& glo.ord.& doc.in c.lite ras.de resti.spol.

s̄.de spon.vbi posui.vel aliter, ibi Virgo non ↄ̃xit mat. in copulã consentiendo,ideo non dr̃ peccare nec ↄ̃facere voto.Et si opponatur ↄ hanc solutionem de c.fi.s̄.de cond.appo.Solutio, dicite, ꝙ ibi loquitur,qñ in pacto expresso deducitur aliquid ↄ tria substantialia ma.Nos loquimur,qñ tacite hic habebat in mẽte,quo casu valet condõ,c.commissum.s̄.pe spon.& d.§.cum ergo.& facit in simili l.nõnunq̃.ff.de cond.& dem.& pro p̃dictis solonib. facit c.priusq̃.c.ꝙ interrogasti.& c.inuẽta.& c.ↄiunx.27.q.2.& ꝙ intelligat mat.ↄ̃xisse,diuinẽ tñ legi se subijciẽdo Virgo Maria,& sic fuerit mysteriũ diuinũ,facit tex.in c.oĩs itaq;.27.q.2. Secundo adducitur c.commissum.s̄.de spon.vbi is,qui habebat votum ↄtinentiæ,& iurauerat aliquã in vxorem accipere, vel ẽt similiter iurauerat aliquam in vxorem capere,& postea fecit propositum intrando religionem,dicit text. ꝙ primo dẽt seruare iurm̃ illam accipiendo in vxorem,& postea impleat votũ, & intret religionem.Ecce ergo, ꝙ ibi ex solo ↄ̃ctu matrimonij non dr̃ ↄ̃fieri voto de intrando religionem, als Papa ibi nõ permitteret ↄ̃hi mat. Sol.ibi ma. non ↄ̃hebatur per istum vouẽtem aĩo perseuerãdi & ↄ̃ueniendi voto,sed aĩo implendi iuramentum specifice vt iurauerat,& post illud impletum ingrediendi religionem:de quo dicite ibi.Sed ↄ hãc solonẽ opponit:nam si nõ habuit aĩum manẽdi cũ vxore,ergo non erat matrimo.& sic non impleuit iuramẽtum,per quod iurauerat illam accipere in vxorem,vt in d.ca.cõmissum.nam mat.est viri & mulieris ↄiunctio , indiuiduam vitæ ↄsuetudinem retinẽs,§.is ita.32.q.2. Sol.illud facit fauore religionis,nam licet ma.sit vere ↄ̃ctum copula nondum secuta , põt ingredi religionẽ,etiam si nullum votum præcessit,c.ex publico.s̄. de ↄuer.coniu.ergo multo fortius in casu nostro. Tertio adducitur,votum castitatis,& solus ↄ̃ctus matrimonij nõ sunt ↄ̃ria, nec ↄ̃hendo ma.impeditur effectus voti castitatis, q̃a põt etiam velle seruare votum intrando religonem,ex quo copula non est cõsummata,c.ex publico.s̄.de conuer.cõiu. ergo cum non ↄ̃faciat voto ↄ̃hens mat.non dicetur peccare. Solutio : ↄ̃rium procedit, qñ simpliciter est ↄ̃ctum ma.absq; aĩo perueniendi ad copulam: nam tunc non est ↄ̃factum voto,sicut & in c.cõmissum. Nos loquimur in dubio,qñ non apparet ꝙ sit ↄ̃ctum absq; aĩo perueniẽdi ad copulam:vñ cum matri.subordinetur ad copulam, c.j.32.q.2.vr̃ habuisse animũ ad copulam perueniendi, & sic ↄ̃faciẽdi voto:vñ cum propositum & voluntas inducat peccatũ,c.cum volũtarie.j.de sen.excom.§.ↄ animum.c.2.& c.seq.50.distin.l.qui iniuriæ.in prin.ff.de furtis.& ex solo proposito non seruandi votum quis incurrat peccatum,vt vidimus in c.meminimus. & c.seq.s̄. eo.talis ↄ̃hens incurrit peccatum. Quarto adducit̃ c.tũc saluabit̃. 33.q.5.vbi virginitas potest redimi per ma.ergo licet quis vouerit castitatem ↄ̃hendo ma.non dicetur ↄ̃facere voto,cum ↄ ma.sit redemptio virginitatis. Solu.hoc verum,nullo alio voto præcedẽte,quia tunc virginitas possit redimi per matri.secus si votum p̃cesserit,quia dẽt impleri præcise,c.magnæ.s̄.de voto.ideo nõ poterit redimi per æquipollens, i. per filios ex mr̃imonio genitos, qui seruẽt virginitatem,prout loquitur tex.in d c.tũc saluabitur. Quinto adducitur:nam ma.est quid sanctum,& a Deo institutũ, vt vidimus s̄.in rub.de sponsa.ergo ↄ̃hentes ma.cum actum sanctum faciant,non dicentur peccare. Solutio: fateor mat.de se esse sanctum,nec ex ipso actu matrim.quis incurrit peccatum,iuxta illud Apostoli, Si nupserit virgo,non peccauit. sed hic ista incurrit peccatum,quia ↄ̃facit voto. Nam eligendo matri.ↄ̃here,vr̃ habere propositum veniendi ad copulam,& sic ↄ votum. Præterea,nam appellatione voti intelligitur de simplici voto, si aliud non exprimitur:quia ꝙ votum sit solenne, istud fit per extrinsecam solennitatem vel formam adiectam extra nãm propriã voti,c.vnico.de voto.in 6.facit etiam ad hoc,quia posito verbo simplici solennitas extrinseca non præsumitur,c.ea noscitur. de his quæ fiunt a præla.l.quęcunq;.§.fi.ff.de publiciana. si ergo sic est, ego habeo ꝙ in nuptijs etiã est castitas, c.fi.31.q.j.c.in cena.21.di. modo sic,ex quo ille vouit seruare casti.& hoc verbum, castitas. potest etiam verificari in castitate ma.dicimus ergo ꝙ in hoc, ꝙ ↄ̃xit,non peccauit mortaliter,quia votum suum non fregit.Et facit ad hoc etiam,qñ vnum verbum est generale,vt possit se referre ad actum simplicem & ad actum solennem , tũc in dubio interpretamur,vt referatur ad actum simplicem , no.in l.sciẽdum. ff.de ver.ob.facit etiam ad hoc,nam vbi agimus de peccato, facilius interpretamur de non peccato quam de peccato,quia pc̃tm̃ inducit pœnã: sed faciliores sumus ad relaxãdum q̃ ad pœnalizandum,regula,in pęnis.de reg.iur.in 6. in c. mensurã.in c.qualitas.de pę.di.j.in c.estote misericordes, de reg.iu.in antiquis.Solutio:nam hoc quod dr̃ actu simplici , negatur,vt c.si quẽ.de sen. excom.vbi appellatione excõmunicationis intelligemus de maiori & de minori , nisi aliter exprimatur a iure . sic etiam in castitate intelligimus de vera abstinẽtiali castitate, non aũt de matrimoniali,q̃a illa dicitur puritas vel bonitas , quia dicũtur caste viuere,id est bene viuere non excedendo metas in matrimonio. gl.in d.c.fi.vbi s̄.nec fit copula mr̃imonialis sine peccato, c. omne itaq;.27.q.2. s̄.in rub.de spõ. Ad secundum introductum dum dicitur,ꝙcitius interpretamur de non peccato q̃ de peccato,negatur hoc: quia propter conscientiam qñ sumus in dubio an sit peccatum vel ne,citius interpretamur ꝙ sit peccatum q̃ non,ca. iuuenis.de sponsa. quia tutior via est eligenda, c.ad audientiam. de homi.fateor bene,qñ loquimur de pœna, tunc interpretatur ad mitiorem partẽ:sic debent iura intelligi præallegata. sed nos non loquimur quo ad pœnam, sed solum quo ad peccatum, vel peccatum hoc non nascitur ex ipso actu voti,sed ex actu postea sequenti,vnde cum tempore voti verba sonarent in veram castitatem,ad eam erit obligatus, nec ex voto peccatũ aliquod incurrit,licet postea ↄ̃hendo peccet. Septimo arguitur,nam pro quolibet peccato mortali imponi debet pęna & pęnitentia septẽnis,[a] saltem a iure,c.ad hoc ipsum.33.q.3.c.presbyter.82. di.& aliqñ est decennis,c.deuotã.27.q.j.sed ego habeo,ꝙ ꝓ illo peccato solum modo imponitur triennis,c.si vir.27.dist.Solutio, dic, ꝙ istud est ꝑꝑ bonum matrimon.adiunctum,ꝙ tam parua pœnitentia sibi imponitur,nam si esset solum veniale peccatum,tunc sola pęnitentia cõtritione,& aqua benedicta relaxaret.[b] ita gl.in ꝓœmio Sexti.simile hr̃ in c.si quem liber.22.q.2.vbi de obstetricib. Octauo arguitur , nam pro uno & eodem facto nemo debet pęnam & meritum consequi,l.fiue.ff.de neg.ge.c.legi.16.qõ j.sed sic est, ꝙ ↄ̃hens mat.meretur premium matri.c.tunc saluabitur.33.q.5.ergo si meretur,per ↄ̃ns non dẽt luere pęnam,ca.peruenit.de fideius.c.& si necesse.de do.inter vi.& vxo. Solutio,per d.tex.si quẽlibet.22.q.2.ibi,tolle exemplum.ex facto non consequitur meritum,quia est per circunstantiam voti damnatum . Nono arguit, nam ex quo canones sibi ꝑmittũt,ꝙ ↄ̃liat,vt in c.veniens.qui clerici.vel vo.& qui legis authoritate facit,peccare non ur̃, c.qui peccat.23.q.4. Solu.dic ꝙ comparatiue sibi permittit ecclesia, arg.c. nerui testiculorum.14.di.c.duo mala,c.ꝙ ait.14.di. Præterea licet de licentia superioris sibi permittatur, nõ tñ authoritate ꝓpria: hic ↄ̃xit propria authoritate. Decimo arguitur,nam quilibet præsumitur bonus,nisi ↄ̃rium probetur,c.dudum.de præsump.sed si præsumeretur malus,ↄ illum tex.Solutio:ille actus,quẽ facit,s.ↄ̃hendo, facit cessare præsumptionem,quia de qualitate interiori p̃sumemus per exteriorẽ,c.si forte.de elect.in 6.in §.cerucs. Insti.de rerum diui. sed ille in qualitate exteriori obligauit se mr̃imonio,cuius inter est includere copulam, §.is ita.32.q.2.c.fi.de cõdi.appo. ergo &c. Contra hoc oppo.nam posset esse,qñ mat.ↄ̃herit,& tñ non obligauerit se ad copulam, prout in beata Virgine factum fuit, §. cũ ergo.27.q.2. Solu.dic de beata Virgine, vt s̄.sed quo ad casum nostrum dic,ꝙ licèt non habuerit ille animum ad copulam, nec ẽt standi ad perpetuum in matrimonio,sicut in c.commissum.vbi s̄.tñ ex eo,quia exposuit se periculo ↄ̃hendo, ꝑꝑ hoc dr̃ peccasse:nam difficillimum est penes mulierem stare,& continere,ca. quia sanctitas tua. 50. distinc. vbi dicit tex. ꝙ pauci inueniuntur sine delicto carnali:ergo periculosum,gl.in c.charitas. s̄.de cõsecra.dist.2.facit c.clericos.de coha.cler.vel mulierum , & c.uir cũ propria. 33.q.4.ubi dr̃ esse ĩ igne vxoratus. In ↄ̃rium primo facit, ꝙ talis ↄ̃hens peccet:nam votum dicitur esse præcepti . d.c.magnæ.ergo illi ↄueniens peccat mortaliter,c.quod præcipitur. 14. q.j.c.2.s̄.de ma.& obe.c.nã concupiscentiã.s̄.de consti. secundo adducitur c.nouentibus.& c.j.& c.nuptiarum bonum.27.q.j.vbi ↄ̃hens mat.ↄ uotum ęquiparatur adultero : ergo peccat. Tertio adducitur tex.in c.præce.ubi non permitteretur ↄ̃here mat.ↄ votum,nisi dispensatiue: ergo ↄ̃hens sine dispensatione peccabit. Quarto adducitur,nam mat.& uotum sunt ↄ̃ria,& prorsus ↄ̃dito ria,nam uotum excludit copulam,matrimo.includit:ↄ̃ria autem non possunt stare in eodem subiecto,de pœni.di.j.c.j.sed ita est, ꝙ hic ↄ̃hens matri.ↄ uotum uult includere ↄ̃ria, & hoc non posit,ergo uidetur agere,ut per mat. excludat uotum , ergo peccabit tanq̃ ↄ faciens uoto. Quinto adducitur c.ex parte.& c.quidã. s̄.de conuer.coniug.ubi si maritus durante matri. emisit uotum casti-

ADDITIONES.

a ¶Septennis. Dic verum,nisi enormitas criminis vel dignitas personæ aliud suaderet.vt in ea causa & q.alleg.in tex.& per gl.30.q.4.si pater.& per Ab.in ca. sicut.de test.& per Io.Here.in tracta de epis.4.li.2.partis.Item adde, ꝙ mortale punitur æternaliter,sed veniale temporaliter,gl.14.dist.c.j.

b ¶Relaxaret. Adde, ꝙ peccata venialia multis modis delentur vltra prædicta, in tex.s.per Eucharistiam,& per extremam vnctionem. Car.in cle.j.in prin.9.q. in fi.prin.& gl.fi.& Doct.in parte,6.li.Itẽ per benedictionem ep̃i,vel archiepi populo datam,Car.in cle.2.in prin.& ibi no.co.ti.& ibi vide in 5.q.

castitatis,non possit illud seruare durante mat.sed mortua uxore
cogitur illud seruare:ergo votum per matr.ↄctum non dissoluit,
quia si dissolueretur,mortua prima vxore posset accipere aliam:
si non dissoluitur,ergo ↄhendo mat. ↄfacit voto, & sic peccabit.
Sexto pōt adduci text. in c.hoc sanctum. 22.di.vbi dicit tex.quod
virgines anteq̃ professionem castitatis fecerint,possunt nubere.
ergo à ↄrio nō possūt nubere post votū castitatis. Septimo argui
tur per tex.in c.vnico.33.q.vlt.vbi etiam si vouens sit certus con-
uertere iudęā ad fidem,non debet ↄhere mat.ↄ votum,& peccat
ↄhendo.Octauo adducitur c.nubendi.28.q.j.a ↄrio. Nono §.non
est putandum,28.q.j.vbi dicit tex.non est putandum matri.quod
extra decretum Dei est factum:sed quæ fiunt ↄ votum sunt extra
decretum Dei,c.magnæ.de voto.ergo ↄhendo mat.peccabit.Fa-
cit c.qui bona.17.q.j gl.in c. 2. de voto. vbi velle ↄfacere voto est
peccatum.ergo multo fortius actu ↄfacere.facit ca.vouentib. 27.
dist.& c.vouentibus. 17.q.j. Decimo facit c. meliore.& c.viduas,
27.q.j.vbi peior est adultero,q̃ votum castitatis frangit.sed adul-
terium est grauissimū peccatum,c.quid in omnibus.32. q.7. ergo
frangēs votum ↄhēdo peccabit mortalissime.Vndecimo adducit
tex.in c. nos nouimus.27.q.2. iuncta gl.vbi scienter ↄhens cū eo,
qui vouit castitatem peccat mortaliter. ergo multofortius iste q̃
vouit. Posset tñ responderi in ar. inhærendo fundamentis ↄrijs,
sed pro nunc transeamus ad dist. Gas. Cal.distinguit:Aut ↄhens
matrimo. non habet animū procedendi ad copulam,sed retinet
propositum seruandi voti, & tunc non peccauit.& ita procedūt
iura allegata pro prima parte.Aut non habet propositū seruandi
votum,vel sumus in dubio,& tunc ↄhendo dr̃ peccare.& ita pro
6 cedat secūda opi.& ita Iacob. Zochus hic.†Succedit alia qō,nun
quid qui ↄxit matrimo.post votum possit copulam consummare
sine peccato cū vxore.& premittēdo casus claros, dicite quod si
vxor exigit, tunc maritus non obstante voto quod emiserit, de-
bet reddere,per no.in c.quidam.& in c.placet.s̃.de conuer.cōiu.
& est ratio quare hoc casu non peccat:nam potius dicitur pati q̃
agere,c.sacris.s̃.quod me.cau.c.olim.s̃.de resti.spol. vbi per actū
quem ponat in pati,quis non videtur consentire. & dicunt hic
Doc.hoc intellige,siue exigat vxor expresse siue tacite. Itē mari
tus,qui vouerat,ne ꝑꝑ suam abstinētiam inducatur vxor ad for-
nicandum,& ipsa per pudorem non exigit, tenetur præstare nō
exactus,c.si tu abstines.27.q.2.Si aūt nec ipsa exigit tacite vel ex-
ꝓsse,nec imminet periculū,an poterit ipse maritus exigere,non
obstante voto sine peccato.& vr̃ dicendū ꝙ non,per gl.in c.aga-
thosa. 27.qō 2.facit tex.in d.c.quidam.& in d.c.placet.& in d.ca.
ex parte.cum ibi no.vbi qui vouit castitatem durante matr.licet
possit exactus reddere debitū,tñ non pōt exigere. facit ca.trans-
missę.j.de eo qui cog.cons.vxo.suæ.& in c.pe.& fi.eo.ti.vbi pro-
hibetur maritus exigere debitum ab vxore ex causa. ergo ita ꝑ
causam voti prohibetur.In ↄrium voluit gl.in c.de viduis.2. s̃.al-
legato.& hanc opi.dicunt hic Doc.maxime Car.in iure esse ve-
riorem.Et facit primo:nam per matr. subsecutū post votum ex-
tinguitur votū,vt no.in d.c.de viduis.& vult hic Ho. Io.And. &
cōiter Docto.si extinguitur, ergo nullū impedimentū præstabit
copulæ,& sic per copulā non incurret pctm̃. sed tenendo quod
dictū est in quæstione præcedente,ꝙ immo matr.non extinguat
votū, vt vr̃ probari in d.c.quidā.& in d.ca.cōmissum. istud argu.
non procederet.Secundo adducitur,nam matr.res est sancta,&
sanctę rei signū,c.debitū.s̃.de bi.& per matr.impune & sine pec
cato permittitur copula,c.j.33.q.5. declarando vt dixi in rub. s̃.de
spon.ergo non est dicendū,ꝙ ex quo matri.valet, ꝙ deueniēs ad
copulam peccet.sed posset rn̄deri,ꝙ ipsa pars,q̃ vouit, est in co-
pula,nec peccatū incurrit ex defectu matri.quod est sanctū, sed
ex sui,quia ↄfacit voto,& dum dr̃ copula in mr̃i.est permissa: ve-
rum est,nisi alio extrinsecus accidenti prohibeatur, per ea quæ
dixi in rub.s̃.de spon.faciunt no. in d.c.placet. & in d.c,quidem.
Tertio adducitur tex.in c.q̃ post votū.de reg.lib.6.a simili, vbi q̃
vouerat ingredi religionē arctam, si ingrediatur aliam minus ar
ctam,& in ea profiteatur,licet debeat puniri de voto contēpto,
quia formaliter nō seruauit votū,tñ valet ista professio, & in ista
religiōe ꝑmanebit, & absolutus erit à primo voto. ergo ita erit
in matri.quia ex quo ↄhendo matri. post votū non solenne præ-
ualet mat licet debeat puniri de voto contempto,vt in c.præce.
tñ solutum erit votum pro matri.Sed istud simile non est bonū,
quia longe facilius per votū religionis tollitur aliud uotum reli-
gionis alterius, q̃ tollatur uotū castitatis per mat. & speciale est
in voto religionis solenni,vt liberet ab oī uoto antecedenti, ca.
scrip.s̃.de voto.Quarto adducitur. nō debet a iure inijci laqueus
cuiq̃,c.de uiduis.27.q.j.l.2.C.de his qui veniā ęta.impe.cū uulga
ribus.sed a iure permittitur,ut ualeat matri.ↄ uotum,ut hic,si di
ceremus ꝙ consummādo copulam peccaret,sequeretur ꝙ a iure

laqueus inijceretur, nam per mat. ↄctum cogeretur cohabitare cum vxore, & sicut aspera est pena Tantali habere aquā usq; ad dentes & sitim nō posse leuare,& poma ad os admota uidere,& fame torqueri,ita asperum esset, ꝙ debet cohabitare cum uxore,& non posset debitum exigere. Solutio,istum laqueum sibi ip si imputet,& iure merito hanc pęnam patitur ꝑꝑ uotum, quod emisit.& dum dr̃ matri.valet, fateor quo ad hoc ut exactus cogatur reddere,& quo ad oīa teneatur uxori,qui non uouit,sed quo ad suum cōmodum matri.ei non prodest.Facit tex. in d.c.quidā. ubi post uotum emissum durāte matri. non pōt maritus exigere,sed debet reddere,d.c.ex parte.& d.c.placet.Quinto adducit, nam matri.habet pro substantiali procreationem prolis,c.fi.s̃.titu.j.c.j.& 2.32.q.2.sed si diceremus,ꝙ qui uouisset,non posset exigere,impediretr̃ proles, quod est substantiale matri. ideo ne hoc impediatur,ex quo iura uolunt mat. ualere, dicemus ꝙ permittunt copulā exigi.Solutio,non impeditur proles,quia uxor,quæ non uouit,ipsa exiget, & exactus cogetur reddere. & si dicatur, pone ꝙ ipsa non exigat,dico ꝙ hoc non est incōueniens,ut maritus & uxor durent in matri.& copulam inuicem non præstēt, quia uolunt continere,nec impediuntur continere,ex quo uterque consentit.Nec ob.quod Io.Cal.uoluit,pone quod uxor uouerat separatim castitatem ante matri.& maritus similiter separatim uouerat, isto casu nec poterit uxor exigere a marito, nec etiam maritus ab ea,& sic proles impedietur. Solut. dummodo uterque consentiat in continentia seruanda,non est incōueniēs ut uir & uxor contineant,c.j.& c.cum sis.& per totum. s̃.de conuer.coniu.Nec ob.ꝙ proles sit substantiale matr. quia fateor, & non ualet mat.si agatur ut proles non suscipiatur,qn̄ hoc expresse agitur:in casu nostro in ↄhendo matri.non expresse agitur ut uitetur proles: & dato quod pręcesserit uotum ab utroque,si tales sunt qui possunt continere,uotū præferatur matri.simul tanquam magis bonum,d.c.cū sis. si uero simul non possunt continere,episcopus ex offi.dispensabit,& sic suscipietur proles.& facit tex.in c.præced.ubi propter timorē fornicationis episcopus dispensat super matri. contrahendo. ergo multo magis timorē fornicationis post contractum matri.dispensabit,ut consummari possit copula non obstante uoto. Faciunt no. in d.ca.cum sis. Penultimo adducitur, uotū & matr.sunt cōtraria,quia unū præsupponit continentiā aliud incontinentiā, & unius ex contrarijs inclusio alterum excludit,c.j.de pęni.di.j. ergo per matri.ex quo ius illud approbat ut ualeat post uotū, dissoluetur uotum, & sic consummans copulā etiam exigendo non peccabit. Solutio: ex toto uotum non excluditur a matri. quia ista contraria simul possunt concordari, quia uotū cogetur seruare quo ad se, cum ex illo sit ligatus, & matri. cogetur implere quo ad uxorē, sicut in simili in dicto ca.quidam.& d.cap.ex parte.& d.c.placet. uotum matrimon. durante factum ligat maritum quo ad se, & sic in eodem subiecto diuersis respectibus concurrit uotum cōtinentiæ & matri.Pręterea adducitur tex.in ca.veniens.s̃.eo.ubi propter periculum fornicationis permittitur illi, qui uouit castitatem, contrahere matrimo.ergo multo fortius cōtracto matrimonio poterit uti &.exigere. Solutio: ille tex.loquitr̃ dispēsatiuè ut dictū est in præcedenti argumento.Item adducitur text.noster,qui dicit, ꝙ qui iurauit se ducturū quādam in uxorē, cū prius uouisset castitatem, debet de illicito iuramēto agere pęnitentiā. si autē ma. iam ↄxit,ualet.& subijcit, nihil ambiguitatis quæstio tua continere vr̃. certe si peccaret exigendo, plurimū ambiguitatis haberet dicta qō & periculi.ergo ut nullū dubiū remaneat,dicemus ꝙ non peccat.Sol.licet peccet exigendo, tñ procedit tex. noster,dum dicit, nihil ambiguitatis continet qō: quia hoc iam erat decisum a fortiori in c.ex parte.& in c.quidā.s̃.de cōuer.cōiu.ubi uotū castitatis siue religionis factum tꝑe constantis mr̃imonij ligat vouentē ad non exigendū sub uinculo peccati.& tñ hoc uotum erat factū tꝑe inhabili:ergo fortius ligabit uotū factū ante ↄctum mat.Præterea adducitur §.sed obijcitur.30.q.5.ubi dr̃, ꝙ uouentes prohibent matrimonia ↄhere: si tñ ↄxerint,dēnt inuiolata permanere. & sic ex quo ille tex.loquitur in plurali per uerbū,uouentes.procedit,etiā si masculus,qui vouisset castitatē, & fœmina quæ simul uouisset castitatem, simul ↄherent:& tñ si hoc casu diceremus,ꝙ neuter possit exigere sine peccato, uiolaretur ma.quia impediretur effectus prolis suscipiendæ, quod esset ↄ illum tex.Solutio: non est absurdū, ꝙ causaliter uir & uxor contineāt, nec dent operā liberis procreandis,c.consultationi.s̃. de fri.& male.c. qm̄ frequēter.§.sin autē de carnali.s̃.ut lit.non cōtesta.Vltimo adducitur: continuatio in peccato non inducit nouū peccatū,vt no.Car.& ibi dicā,in c.cum haberet.j.de eo qui duxit in ma.quā polluit ꝑ adulterium, not. Legistę in l.si diuturno. ff.de pęnis. sed istud exigere debitum est sequela & continuatio

præce-

præcedentis peccati, quod quis incurrit ɔhendo mat. ergo exigẽdo non peccat. Solutio. Immo ista sunt diuersa peccata: nam cõtrahendo peccauit, quia cogitauit uotum uiolare exigendo: nũc peccat, quia uenit ad actum uiolandi, c. cum bona. c. uouentibus. 15. q. j. maxime ex quo isti actus sequũtur separatim unus ab alio. & videmus simile in præcepto Dei, Concupiscens vxorem proximi peccat. & iam ex concupiscentia perfectũ est peccatũ: si postea deueniat ad actum adulterij, aliud peccatũ incurrit ex opere consummato. si tñ quispiã vult arguere ad contrariam partẽ ex solutionib. s. datis, ad ar. proxime adducta possem plura ar. elicere, q̃ cã breuitatis omitto. Io. An. & cõmunis snia tenet, ꝙ tutius sit, vt exigat dispensationem maritus, vt non obstante voto possit exigere copulam, ex quo per matri. est ligatus, & hoc casu nõ solum Papa, sed eps poterit dispensare, quia vbi imminet periculum fornicationis, episcopus dispensat, vt de nouo quis ɔhat contra votum, vt in c. præce. ergo multo magis hic, ex quo iste est ligatus, ne injiciatur ei laqueus, & in medijs vndis siti laboret, vel exundantibus etiam ad os pomis fame pereat, iusta erit causa dispensandi per episcopum. facit in simili, quia videmus ꝙ cum incestuoso episcopus dispensat, c. si quis cum duab. c. cum in adolescentia. 33. q. 2. Glo a. in verbo, apud Deum. ibi, sed cõstitutio facta super voto. qualiter intelligatur tex. noster in hoc, quod votum solenne & simplex conueniunt, dixi in tex. & nót. glo. pro solutione illius argumenti, quod fieri posset, dum dicitur quod inter iuramentum & simplicem loquelam Deus non facit differẽtiam, 22. q. 5. c. iuramenti. quia posset opponi de ca. debitores. de c. cũ cõtingat. s. de iureiur. de c. 2. de pactis. lib. 6. de c. licet mulieres. de iureiur. lib. 6. vbi pactum non ligat, & tamen obligat iuramentum. nam soluit gl. hic tacite, quia iuramẽtum & simplex pactum æquiparantur quo ad vinculum obligationis, vt ex pacto quis obligetur, sicut ex iuramento. sed tamen minus potest pactum quàm iuramentũ, vt in contrarijs, sicut in proposito simplex votum & solenne eodem modo obligat quo ad Deum, tamen minoris est potentiæ votum simplex quam solenne. Habetis ergo ex gl. ꝙ continentia, etiam si per votum solẽne ad eam quis alligetur, non includitur a iure diuino, sed a lege positiua ecclesiæ, & ideo votum solenne matri. dirimit potius ex constitutione ecclesiæ q̃ ex iure diuino: nam iure diuino sacerdotes poterant contrahere matri. c. decet tenere. 31. distin. & etiam ecclesia orientalis habet vt contrahant matri. sacerdotes, ca. Nicena. c. aliter. 31. dist. & est ratio patens: Nam a iure diuino solum certum genus personarum prohibetur contrahere mat. de quo in c. gaudemus. & in c. quanto. j. de diuor. & in ca. literas. s. de restitu. spol. nec prohibitus reperitur is, qui vouerat, solenniter vel non solenniter contrahere matri. ergo videtur permissum, ca. cũ apud. de spon. Aliqui tamen voluerũt dicere, quod immo a iure diuino indistincte quilibet vouens, siue solenniter siue simpliciter, prohibeatur ɔhere matri. quia de iure diuino dictum est, uouete & reddite. c. magnæ. s. de voto. ergo si vouit castitatem, seruare debet, nec fiet distinctio an vouerit simpliciter, an solenniter, quia distinctio voti prouenit ex cõstitutione ecclesię, non a iure diuino, c. vno. de voto. lib. 6. in prin. sed postea cum ex constitutione ecclesiæ sint vota continentiæ distincta, sit inductum & relaxatum, vt si vouens simpliciter contraxerit matri. licet male fecerit, tamen factum teneat. ista opinio confunditur per præceden. nec obst. ꝙ de iure diuino votum debeat impleri, quia fateor ꝙ peccabit, si non impleat: non tamen sequitur, ergo matr. contractum ɔ votum non valet, quia ex quo prohibitum non re-
7 peritur ɔhere, videtur permissum, & sic valebit. † Et sic habetis inferre, ꝙ constitutio ecclesię potest inducere, ut quis non possit ɔhere matri. qui alias poterat, & ɔctum non valeat. & etiam possit permittere, vt qui erat obligatus ex voto, possit ɔhere mat. Et ideo etiam hodie posset ꝑmittere ecclesia, vt dixi in rub. & vult Host. & Doc. ꝙ constituti in sacris, & professi possint cõtrahere matri. ɔ votum: & prohibere, esset arguere vniuersalem ecclesiã de peccato & temeritate, quæ habet ex sua constitutione hanc differentiam, vt constituti in sacris vel professi, vel alio mõ solenniter vouentes si ɔxerint mat. non teneat. secus in simplr vouẽtibus, d. c. vnico. quod dicere esset hæreticũ, c. hæc est fides. c. alie-
8 nũ. 34. q. j. c. oẽs. 22. di. † In e. gl. ibi, 20. q. j. c. vidua. vos dicite sm D. Ant. & Car. ꝙ licet gl. hic requirat testes vel scripturã publicam ad solennizandum votũ, hoc non est de substantia, sed ad probationem & certificationẽ. & ideo si quis acciperet habitũ, & profiteretur expresse sine pñtia testium & sine scriptura publica, votum esset solenne, sed quia ecclesia non posset certificari, professio istum in foro fori non arctaret, ex quo de ea non constat: & sic deficeret probatio, non ius, quia in veritate esset professus. gl. vr ita sentire, quam miror ꝙ Doc. non allegẽt in c. nullus. in verbo, expresse. de elec. lib. 6. & ita dicũt debere intelligi gl. in c. vnico. alias primo, de censi. lib. 6. vbi gl. magistra enumerãs casus requirentes scripturã, ponit votum solenne inter eos. faciunt no. in simili in l. ɔctus. C. de fide instr. in l. ɔhit. ff. de pig. in l. duo sunt Titij. ff. de test. tu. Et vt clarius ista discutiantur, replico in dubiũ, vtrũ de substantia professionis solennis sit scriptura. & pro parte
b affirmatiua primo arguitur per c. vidua. b. & c. q̃uis. 20. q. j. & per c. oẽs fœminę. 27. q. j. ubi expresse habetr, ꝙ in professione fienda debet interuenire scriptura: sed fateor ꝙ debet interuenire, sed per hoc non sequitur, ergo est de substantia professi. simile habetur, quia licet sententia non debeat ferri cum conditione, tñ si feratur, lata tenet, l. j. §. biduũ. ff. q̃n appellã. sit. idẽ. tex. in §. biduũ. 2. q. 7. simili mõ in c. j. de sen. excõ. in 6. Si fas esset bona pace uxorum uestrarum loqui, ego dicerem quod illa iura pũctualiter loquuntur in professione mulierum: vñ cum uarium & mutabile semper sit fœmina, c. forus. de uerb. sig. ideo ius maiorem solennitatem exigit scripturæ in eis q̃ in masculis. Secundo adducit: nam paria sunt, actum non facere, & facere sed minus legitime, l. quotiens. ff. qui satisd. cog. cum simi. si ergo sic est, ego habeo, quotiẽs aliquid habet se ad actũ, ut si illud nõ interueniat, actus non ualeat, dr̃ substãtiale ipsius actus, c. detrahe. j. q. j. l. Iulianus. §. sed & si quis ff. ad exhi. cum simbus. sed qui actum facit ɔ legẽ, nullum facit, & sic tollit substãtiale, l. non dubiũ. C. de le. sed sic est, ꝙ lex mandat fieri professionem in scriptis, d. ca. uidua. ubi s. ergo faciens ɔ illam legem facit actum nullum: & per ɔñs tollit substantiale legis: si tollitur substãtiale legis, est actus, idcirco dr̃ nullus. ergo ur̃ ꝙ sit de substãtia professionis ut interueniat scriptura. Solu. nego, ꝙ requiratur scriptura de forma substantiali, quia si hoc esset verum, tunc sequeretur ꝙ esset correctum c. porrectum. de regula. vbi Papa approbat professionem factam nulla apparente scriptura. & sic non obstat c. oẽs fęminæ. quia solũmodo de bene esse ibi ponitur, ut facilius probetur postea professio: non aũt de substantia. subã enim professionis consistit in trib. solummodo, c. cũ ad monasterium. de stat. mo. & ea regula, tñ c. porrectum. nihil facit, ex quo dicit ꝙ compellitur vt fiat monachus: ergo nondum erat monachus. sed optime facit c. sicut. el 2. de reg. Tertio arguitur per ca. Gonsaldus. 27. q. 2. vbi casus, ꝙ quidam nomine Gonsaldus promisit se monachũ fieri, dicit ibi Papa, ex quo non tradit se monasterio nec abbati, nec professionem scripsit, ꝙ ꝓpea non ur̃ ille esse obligatus religioni, quasi velit dicere, si scripsisset, teneret professio: & sic queadmodum unum de substantialibus, eo non seruato, non ualeat actus, ſ. ꝓfessio, ergo scriptura requiritur. Solutio, arg. ibi a ɔrio sensu non est sumendum, quia sonaret in absonum intellectum: per hoc enim corrigeretur c. porrectum. de reg. vbi ille professionem fecit in manibus epi non apparente scriptura, valet tñ professio, sed correctio iurium est uitanda, ca. cum expediat, de elec. in 6. l. vnica. C. de inoffic. dot. Secunda solu. fatendum est, ꝙ si fecisset scripturã de professione, ꝙ valuisset professio: sed per ɔñs non ꝓbatur, non fecit scripturã, ergo non fecit professionem: quia potuisset fecisse sine scriptura, d. c. porrectũ. vel quod ibi dr̃, nec ꝓfessione scripsit, nõ ponit iure ministerium, sed facti accidẽtiam. Quarto vbi tex. requirit, ꝙ aliquid tpe actus interueniat: uidetur illud pro subali requirere, & pro forma, ca. sine exceptione. 12. q. 2. sed scriptura requiritur a lege tpe professionis, c. oẽs. 27. q. j. ibi, postquã non sinantur. ergo pro forma substantiali. sed dic, ꝙ per alia iura patet ꝙ requiritur ad bene esse, non autem de substantia, c. sicut. el 2. de regularibus. & c. cum virum. de regularibus. c. j. in fi. de his quæ vi metusve causa fiunt. Pro parte negatiua primo arguit: nam ꝙ scriptura interueniat, est solum de solennitate actus, ut no. in c. uidua. 20. q. j. sed solennitate prætermissa bene valeat actus, prout hr̃ in simili, nam licet mr̃imonio dos vel scriptura interuenire debeat, tex. in §. si quis diuinis. 30. q. 5. & licet matrimonia clandestina ɔhi non debeant, tamen oĩa ɔctã ɔtales prohibitiones ualent, in c. nec illud. 30. quęst. 5. & to. titu. de matrimonio ɔcto ɔ interdictum ecclesię. Solutio, in omnib. his iuribus arguitur de actu, per quem uenitur ad aliquid circa principium ad matrimon. licet fiat cum constitutione: sed sic in actu nostro, nam posset contingere, quod quis profiteretur & nemine existente, idest præsente, nec scriptura apparẽte, monasterio negante, non posset agere pro rei uendicatione pro monacho etiam

ADDITIONES.

a ¶Glo. Ad hanc gl. vide & adde quæ habentur per Spec. in ti. de iuretur. ad fi. in versicu. in summa no.

b Per c. vidua. Vide gl. in d. c. vidua. quæ dicit non esse de substantia. quod etiam tenet Abbas in c. nuper nobis. & ibi tex. de testib. contrarium tamẽ tenet Spe. in ti. de reg. vbi per eum habes, sub qua forma professio religionis fiat.

etiam posset veniri de monacho ad non monachum. sed in alijs casibus peruenitur de non veniẽdo ad mat. quod fauorabile est. facit etiã: nam quotiens prælatus facit actũ, qui posset redundare in detrimentum monasterij, tenetur illum facere cũ oĩ solennitate, c. fine exceptione. 12. q. 2. et licet actus factus in cõtrariũ nõ sit ipso iure nullus, venit tamen annullandus. vel aliter, in ꝓrijs loquimur, vbi apparet ꝙ solennitates a iure requiruntur: ad bene esse nos loquimur, bene lex requirit in actu solennitates, nec apparet ꝙ ad bene esse requirat. Secundo arguitur a simili: nã licet non debeat ꝯhi matri. sine solennitatibus, de quibus in c. nõ oportet. el j. & el 2. & in c. non licet. 34. q. 4. tñ ꝯctus factus valet. Solu. dic vt s̃. Tertio facit c. cũ virũ. & c. sicut. el 2. de reg. c. j. in fi. de his q̃ vi metus ve cã fi. Solu. supplentur per alia iura. Quarto facit: licet lex ponat, ꝙ interuenire debeat scriptura, c. oẽs feminæ. 27. q. j. c. quãuis. & c. vidua. 20. q. j. tñ si non interueniat scriptura, facta ꝑ ꝑ hoc infecta non habentur, & sic per ꝯñs non erit de substantia, vt probatur hic a simili. Nam oĩa maleficia fiunt cõtra legem, & tamen non habentur pro infectis, imò puniuntur facientes, l. eum qui duas. C. de adul. l. si reo. §. quod vulgo. ff. de fideiuss. l. bona fides. ff. depo. Solu. ipsum factũ non habetur pro infecto: sed ex eo non resultat iuris effectus quantũ ad cõmodũ facientis, sed quantum ad incõmodum eius. Bal. ita dicit in l. nõ dubium. C. de leg. Bar. dicit, ꝙ haberi pro infecto est quædam fictio: vnde quantum ad pœnam æquum est ꝙ maleficia puniantur, c. vt famæ. de sen. excõ. l. vulneratus. ff. ad l. Aquil. tu dic ꝙ ꝓhibita habentur pro infectis quo ad sui firmitatem. Item gio. in verbo, pro infectis. & Doct. ibi, in d. l. non dubiũ. non autẽ quo ad facientem pęnitentiam, vt no. in gl. ver. nec ponas, ibi. Quinto arguitur, ꝙ non requiritur scriptura, & per ꝯñs non sit de substantia: nam licet requiratur, non tamen de substantia: quia illud est de substantia actus, sine quo actus stare non põt, j. q. j. detrahe. l. Iulianus. §. sed & si quid. ff. ad exhib. sed sic est in simili, ꝙ licèt sententia non debeat ferri ꝯdõnaliter, lata tamen tenet, l. j. §. dubium. ff. quando app. sit. §. biduum. 2. q. 6. Solu. ad l. j. rñdetur, ꝙ aut est talis ꝯdõ, quæ põt concludi de natura negocij: tunc sententia valet. Aut non põt concludi de naturu negocij, vel de natura iudicij, vt si Rex est in Francia, & sententia est nulla. sed melius vide Bal. in d. l. non dubium. in 6. opp. & non facit ad casum nostrum. possum tamen dicere, ꝙ scriptura est talis ꝯdõnis in professione, ꝙ nisi interueniat expresse, non põt includi tacite: ergo &c. vel dum lex prohibet sententiam ferri sub ꝯdõne, intelligit de resolutiua: dum autem dicit, ꝙ lata tenet: intelligit de ꝯdõne non resolutiua, vt no. Panor. in c. literis. s̃. de offi. delega. Bar. in l. iudex. ff. de re iu. & sic legis prohibitio nõ est generalis. Nos loquimur, vbi lex generaliter in actu requirit scripturam de ꝓfessione generaliter loquens. Sexto arguitur de l. & si is. C. de præsdi. mino. vbi dr̃, id quod factum est ob id &c. Solu. aut id, quod sequitur ob id, fundatur in propria virtute ipsius consequentis: & tunc valet, vt ibi: & est rõ, quia ex cã prohibitionis. Aut non põt fundare nisi virtute antecedentis prohibiti: & tunc non valet. rõ, quia est in cã prohibitionis, d. l. non dubium. C. de legi. & sic dic, ꝙ licèt scriptura debeat interuenire in professione, tamẽ stat in virtute scripturæ: & illud antecedens licèt non interueniat, non tamen corrumpit sequentẽ professionem: secus si professio staret in illo antecedente, s. in virtute scripturæ. Septimo oppo. de l. cum esset. ff. ad muni. vbi ex officio falso promeretur salarium, & põt agere ad ipsum: rñdetur, ibi salarium erat cõstitutum causæ non aũt personæ, & ob effectũ & meritũ laboris, non in fauorẽ eius cui dirigebantur literę: & ita est ꝓsumẽdum in dubio, ꝙ salarium constituatur causæ, l. medico. ff. de an. lega. Bal. in d. l. non dubium. in 6. oppo. C. de leg. Octauo op. de l. Barbarius Philippus. ff. de offi. præto. dic ꝙ ibi ꝑ ꝑ publicam vtilitatem & cõem errorẽ, seu publicũ errorem. ista solutio est falsa, l. 2. C. de sen. & interlo. om. iud. vbi in priuata vtilitate id operatur, quod in publica. Dic ꝙ qñ aliquid est prohibitũ respectu sui, tũc quod sequitur ob id in eadẽ persona, nõ valet. & ita intelligitur l. non dubiũ. sed quatenus intelligitur in ꝑsonã non ꝓhibitã, & subest rõ ęquitatis, tunc valet, & loquuntur sic ꝯria. facit c. porrectũ. de regu. vide Bal. in d. l. non dubiũ. Nono: nã licet lex velit ꝙ accipientes debeant ꝓfessionẽ accipere cũ scriptura, vt facilior ꝓbatio habeatur: tũ si ꝓfitens sine scriptis facit ꝓfessionẽ, valet ꝓmissio, d. c. porrectũ. simile habetur, q̃a toto tit. ff. ad Mace. lex ꝓhibet, ne q̃s mutuet filiofamilias, tñ si q̃s mutuauerit, trãsfertur dñium in filiũ. & est rõ, q̃a solus creditor deliquit, non autẽ filius: & ꝑ ꝯñs ꝓhibetur creditori ne repetat. ita ẽt in casu nr̃o, nõ enim lex loqui vr̃ ad ꝓfitentẽ, q̃a rõ legis est ipsa lex, 4. dist. erit aũt lex. & si inspicimus rõnem, tũc illa est rõ, vt monasteriũ possit reiuendicare suũ monachũ. ergo non vr̃, ꝙ sit de substãtia, quia substantia habet in se conuenientia cum oĩ parte, c. pastoralis. de offi. deleg. Solu. dic ꝙ scriptura non solũ dẽt interuenire ꝑ ꝑ fauorem monasterij, sed lex etiã inspexit fauorem monachi duplici rõne: nam si monasterium negaret eum accepisse in cõfratrẽ, posset eos compellere edere ꝓfessionem, quã in scriptis fecit: secundo est ẽt fauor monachi quo ad aĩam: nam si ipse negaretur, posset probari per scripturã, ꝙ esset monachus, & ꝑ ꝯñs cõpelli ad monasterium: & hoc esset salubre sibi, q̃a monachus extra monasteriũ est sicut piscis extra aquam, c. placuit. 16. q. j. c. j. ne cle. vel vo. in 6. Item pro maiori deliberatione rei gerendæ vt appensatè magis videatur gestũ, scriptura req̃ritur, sicut dicit de sentẽtia. ita sentit rõ legis secundæ. C. de sent. ex periculo recitã. Decimo arguitur: nam qñ ꝯctus sunt præter legem, non vitiant, l. ꝑctus. C. de fide instru. sed ille actus etiã dr̃ esse præter legẽ. ergo &c. Solu. dic ꝙ imò est ꝯ legẽ, quia canon dicit, volumus. ergo vr̃ ꝙ actus factus in ꝯrium sit nullus, regula quæ contra. de reg. iu. in 6. c. vides fili charissime. 10. dist. & si aliquis adduceret tibi hoc argu. in cõtrarium, tunc solue vt in gl. in d. c. j. vides. & in d. regu. quæ contra. Archid. in c. fi. 27. dist. Vndecimo adducitur: nã professio tacita solennizat votum, c. vnico. de voto. li. 6. & tamẽ de eo non fit scriptura, c. j. de reg. li. 6. cle. j. eo. tit. c. statuimus. e. ti. Solu. tacita demonstratur per actum facti, & per tractum magis successiuum portationis habitus: vnde satis põt probari, & satis vr̃ deliberata. hæc fit in solis verbis, ideo vt nullum remaneat dubium, & deliberata magis fiat, nõ mirum si lex pro forma requirit scripturã. Duodecimo adducitur: nam ex quo hic solum peccatur in consensu, qui non vr̃ ita deliberatus, & omissione scripturæ: ergo vr̃ peccatum in materia, l. nam inutilis. in prin. l. si quis acceptolatum. ff. de excep. ergo si non valet firmiter, tamen valebit vt poterit. ergo satis valebit professio, quia q̃ spiritu Dei aguntur, non sunt sub lege, c. licet. de reg. Solu. hic scriptura requiritur pro forma, ideo non valet actus non seruata forma, vt s̃. in parte ꝯria: & quæ spiritu Dei aguntur, bene subiacẽt formis iuris canonici, cum Papa super his sit superior, c. per venerabi-

9 lem. j̃. qui fil. sint legi. † In fi. glo. debetis scire, ꝙ votum dicitur solenne duobus modis: vno modo late, & tunc dr̃ solenne, quãdo de pñti obligat: non aũt est promissio de vouendo de futuro. & intelligitur solenne, i. efficax, quia pars cogetur ad obseruantiã eius, c. per tuas. s̃. de voto. c. porrectũ. s̃. de reg. & ibi Inno. faciunt quæ vidimus in c. cõsuluit. & sequenti, s̃. eo. & hoc modo potest saluari opi. Hug. de qua in gl. quia solenne votum dicetur, quod obligat de pñti: simplex dicetur, per quod quis de pñti nõ uouit, sed ꝓmittit de vouendo, quasi voluntas non deliberata sit votũ simplex, i. desiderium ad vouendum, sed nõdum vouit. & ita vidimus in c. meminimus. s̃. eo. secundo capitur votũ solenne stricte: & tunc opi. Hug. non põt ꝓcedere, & illud vr̃ votũ solenne, quod solennizatur alio de modis, de quibus j̃. dicã. & hoc modo capiẽdo habetis triplex esse genus voti. Quoddã simplex votũ, quod improprie est votũ, i. permissum de vouendo, & sic nõ deliberata voluntas uoti, d. c. meminimus. Quoddã uotũ simplex ꝓprie capiendo: & istud est deliberata uoluntas continẽtiæ, uel alterius boni de pñti facta. & hoc modo capitur in tex. nostro, & in c. ueniens. s̃. eo. Tertio est uotum solenne ꝓprie loquẽdo, qđ solennitate ecclesię est solennizatum, c. ꝓxi. se. & c. unico, de uo-

10 to. lib. 6. † Sed operepretium est scire, qualiter inducatur solẽne hoc modo capiendo. Dicite, ꝙ solenne dr̃ primo, quod solennizatur per ordinis susceptionẽ, s. sacri ordinis, d. c. unico. & uidimus in c. j. & 2. s̃. eo. & istud hẽt effectũ, ut obliget ad cõtinentiã, & impediat matri. ꝯhendum, ac dirimat ꝯctum, d. c. j. & 2. Itẽ hẽt effectum, ut obliget ad obedientiam epi, & superiorum prælatorũ suorũ, ut no. in c. legebatur. s̃. de maio. & obe. in c. nullus. s̃. de iureiu. & in c. q̃ q̃. 23. dist. ad paupertatem autẽ non obligat, l. certe ego. & c. uidentes. 12. q. j. Faciunt notata, maxime per Panor. in c. postulasti. s̃. de rescri. & in c. tuis. s̃. de pręben. Item solẽnizatur per expressam professionem, & ista expresse professio dr̃, qñ quis ꝓfitetur tria substãtialia regulæ in manibus superioris, uel aliàs habentis ptãtem recipiendi ꝓfessionem, & ꝓmittit respectu certæ regulæ approbatæ. ita est tex. in d. c. unico. iuncta gl. de uoto. in 6. Nec talis ꝓfessio requirit ad sui solẽnitatem susceptionẽ habitus, tunc tex. est notabilis, & ibi cõiter Doct. maxime Pet. de Ancha. in c. constitutus. eo. 2. li. 6. Item solennizatur per tacitã ꝓfessionẽ, q̃ fit per susceptionẽ habitus & portationẽ per annũ, ubi non sunt habitus distincti ꝓfessorũ & nouitiorũ, c. j. de regu. li. 6. cle. eos. de regula. no. in c. statuimus. s̃. de regula. & in hac ẽt requiritur, ꝙ fiat de habitu certæ regulæ approbatæ, d. c. unico. istud uotũ his duobus ꝓximis modis solẽnizatũ, si ualet ꝓfessio quo ad certã regulã, quã intẽdit ꝓfiteri, tũc operatur effectũ, q̃a & ipedit & dirimit ma. d. c. vnico. & obligat ad paupertatem

tatem & obedientiã,c.cum ad mona.in fi.s̃.de ſta.mo. c.volo. &
c.non dicatis.12.q.j.ſi aũt non valet reſpectu illius religionis cer-
tę,quã intẽdebat profiteri,ſed tñ profeſſio in genere ſuſtinetur,
quia remanet obligatus ad intrandũ religionẽ vnã ex approba-
tis:puta in eo,qui ordinẽ minorũ ingreditur, & ante annũ ꝓba-
tionis ꝓfitetur illã regulã cũ ſolenni ꝓfeſſione: ꝓfeſſio iſta non
valet quo ad hoc,vt iſte ſit obligatus ordini minorũ:ſed bene va
lebit quo ad hoc, vt cogatur aliã religionẽ de approbatis ingre-
11 di,c.non ſolũ.de regularibus.in 6.vbi caſus.†Iſto caſu q̃s ſit effe-
a ctus[a] huius voti:dicite ſm D.Ant.hic,& ẽt Gemi.& cõiter Doc.
in d.c.non ſolũ.& Lap.alleg.ſua 47. q̃ inci. In Dei nomine amẽ,
factũ ſic ſe habuit,quidam iuuenis 14.ann.in 5.col.& allega.86.q̃
inci.In cã vertente inter curatorem epi & dñam. in 5. col. quod
erit effectus iſtius voti, quia ẽt cogetur aliã religionẽ ingredi de
approbatis,nec poterit ꝯhere mat. & ꝯtum poſt hoc votũ diri-
met.mouentur per tex.in d.c.non ſolum. vbi licet dicatur,ꝙ ꝓ-
feſſio non valet quo ad minores recipientes eam, tñ non põt ad
ſeculũ redire, & vxorem capere:poſſet tñ ad illum tex. rñderi,ꝙ
non ſequitur, prohibetur ad ſeculum redire & vxorem capere:
ergo matrimoniũ ꝯtum dirimetur.nam ſimile videmus in ſim-
pliciter vouente,quia prohibetur ꝯhere, ex quo mandatur ei vt
votum obſeruet vt hic: tñ ſi ꝯxerit matri. tenet. Aliqui tñ, quos
hic refert Anto.Bononienſes conſuluerunt, ꝙ iſte valebit ꝯhere
matri.nam ad hoc vt dicatur votum ſolenne, ita ꝙ dirimat mat.
ꝯtum,requiritur ꝙ ſit factum vni de regulis approbatis,d.c.vni-
co.ſed iſtud votum nõ eſt factũ vni de regulis approbatis. quod
patet,quia quo ad minores votum non valuit,ſed remanſit votũ
in genere de profitendo vnam regulã ex approbatis, & obſer-
uando ſubſtantialia in ea,d.c. non ſolum. ergo hoc votum non
dirimet matrimo.Sed rñdent prædicti Doctores,ſ. D.Anto.hic,
& alij vbi s̃.ꝙ dum tex.in d.c. vnico. dicit,profeſſio vni de regu-
lis approbatis facta,debet intelligi,ideſt habito reſpectu ad effe-
ctum, quia in effectu per profeſſionem quis aſtringatur ad vnã
ex regulis approbatis,non tñ ꝙ in ſpecie in profeſſione velit ille
tex.ꝙ debeat exprimi certa regula. & pro hac opin. faciunt quæ
no.Io.An.& Archid.in c.conſtitutionem.de regula.in 6.Iſta ſo-
lutio violat literam,ſi tamen profeſſio fieret & deliberate, ꝙ in-
tendit profitens profiteri regulam fratrum minorũ,& non aliã.
iſto caſu non obligat regulæ minorũ, quia profeſſio non valuit
ante annum:nec ẽt vni ex regulis approbatis,vel religioni in ge
nere,quia non habebat animum niſi determinatum ad hãc cer-
tam regulam,& non aliam.ita Lap.d.allegatione 47. qui de hoc
dicit ſtandum eſſe conſcientiæ ipſius profitentis, ex quo ſumus
in his quæ pendent ex animo,per no.in c.ſignificaſti.j.de homi.
in §.aliæ.Inſti.de actionibus.& eſt caſus optimus in l.quæro.§.fi.
ff.de ædi..edic.& eſt caſus in d.c.non ſolum. dum vult,ꝙ ad hoc
vt iſte prohibeatur ad ſeculũ reuerti, oportet ꝙ per clara indicia
appareat eum voluiſſe mutare vitam,& ſic non ſolum in ſpecie
voluiſſe profiteri hanc regulam minorum, ſed generaliter ha-
buiſſe animum mutandi vitam. vbi ergo per clara indicia hoc
non appareat,cum pendeat ex animo profitentis, ſtabimus di-
cto profitentis. Si autẽ dicta profeſſio non valuit nec quo ad il-
lam religionem in ſpecie, ſiue regulam,nec quo ad religionem
in genere,vt cogatur ingredi vnam ex approbatis: quia iſte,qui
recepit profeſſionem,non poterat recipere,quia excõicatus,vel
ſuſpenſus,vel heremita,vt in c.veniens.s̃.eo. vel alio modo non
erat talis, in cuius manibus poſſet fieri profeſſio: quia non erat
abbas, vel eps̃, vel ſuperior, nec procuratorio nomine illorum
faciebat,vel illis ratificantibus: nam præter hos modos nõ poſ-
ſet recipi profeſſio.ita Archidia.Io.An.& Pe.de Anc.in d.c.con-
ſtitutus.& cõiter Doct. in c. porrectum. s̃.de regula. & iſto caſu
etiam ſi profitens crederet illum habere poteſtatem recipiendi
profeſſionem,cum in veritate non haberet, non valet profeſſio
quo ad hoc vt votum ſit ſolenne:glo.eſt liganda ad digitum in c.
vnico,circa finem,de voto,li.6.& eſt ratio: nam in ſpiritualibus
attendimus veritatem, non autẽ opin. etiã ſi illa opi. tranſeat in
præſumptionem iuris & de iure, glo. eſt ſingularis in §. his ita.
35.q.9.vbi vult,ꝙ in ſpiritualibus licèt regulariter præſumptione
iuris & de iure res iudicata pro veritate habeatur,l.ingenium.ff.
de ſtatu homi.c.cum mar.s̃.de re iudi.tamen in eis ſpiritualibus
ſtatur veritati,etiã ſi res iudicata ſit in cõtrarium. Et faciunt no-
tata per Inno.in c.quia plerique.s̃.de immu. eccle. & per Bal. in
l.ex hoc iure.ff.de iuſti.& iure.vbi volunt,ꝙ res iudicata non ex-
cuſat quem in foro conſcientiæ. de quo tamen an procedat in
temporalibus in his,in quibus partes ſuo conſenſu poſſent pre-
iudicare,vel ad nutum diſponere,videte glo.notabilem in c.j.&
ibi Imo.s̃.de conceſ. præben. his caſibus cum profeſſio non te-
neat,votum non erit ſolenne.& ita Lap. d. allega.47. vbi vult,ꝙ
minores intra annum prohibuerunt, ne nouitius volẽs reuerti
ad ſeculum reuertatur,vel reuerſum captiuum duxerunt in mo-
naſterium:vel alio modo inuitum tenuerũt, cum per hunc actũ
ſint ſuſpenſi: ꝙ ſi poſtea iſte profiteatur in manibus horum ſu-
ſpenſorum, & maxime ante annum, profeſſio non ligat nec in
ſpecie ad fratres minores, nec in genere ad aliquam religionẽ:
& ſic votum nõ erit ſolenne.Faciunt no.in c.vidua. s̃.de regula.
12 †Et vt iſte paſſus diſputando plenius diſcutiatur iuxta textum in
l.munerum.§.mixta ſunt munera.ff.de mune.& ho.reaſſumo in
dubium, nunquid ſi quis ingreditur ordinem fratrum minorũ,
& intra annum profitetur in manibus eorum, valeat matri. po-
ſtea per eum contractum?Pro parte affirmatiua primo arguitur:
nam lex non debet imponi verbis,c.commiſſa.§.porro.de elect.
in 6.l.2.C.cõmu.de lega.in fi.ſed omnibus alijs rebus, 4.diſt.erit
autẽ lex.ſed ſic eſt,ꝙ d.c.non ſolum.de regu. in 6. annullat actũ,
ſ.profeſſionem, quæ fit in manibus fratrum minorum intra an-
num,etiã actus,qui fit cõtra prohibitionem legis,eſt nullus,l.nõ
dubium.C.de leg.10.diſt.c.vides fili.regula,quæ contra. de re.iu.
in 6.c.2.de teſti.c.tua.s̃.de ſponſa du.cum ibi notatis. Faciũt no-
tata per Hoſt.& Modernos in c.porrectum.de regula. vbi exp̃ſ-
ſe dicunt quem non obligari religioni, ſi profitetur in manibus
eius,qui non habet poteſtatem incorporandi ordinem,etiam ſi
credat eum habere poteſtatem.ita etiam Specu.in tit.de ſta.mo.
in §.60. & talis non eſt religioſus habendus, anteq̃ talis profeſ-
ſio rata habetur per eum,qui poteſt incorporare. facit ad prædi-
cta glo.ordinaria in c.vnico,in verbo,approbatus. de voto. in 6.
ſi ergo ſic eſt, ꝙ non tenuit profeſſio, per ꝯñs tenet matri. quia
non vr̃ aliud obſtare impedimentum. Solutionẽ vide in d. c. vi-
des.& in glo.regulæ,quæ contra. nam contrarium de l. non du-
bium.procedit quãdo lex habet perpetuam cãm prohibitionis:
ſed in caſu noſtro lex ſolũ prohibet ꝓfeſſionem reſpectu fratrũ
13 minorũ,ſed non dicit ꝙ non valeat profeſſio in genere.†Secun-
do arguitur:nam habemus,ꝙ in omnibus religionibus preterq̃
mendicantibus pubes habitu etiam non mutato profeſſionem
b facere poteſt[b]. ita c.cõſtitutionem.de regula.in 6. & tamen Pa-
pa declarauit matri.poſſe contrahere illum,de quo loquitur tex.
in c.ad noſtram.de regu.qui fecerat profeſſionẽ. ſi ergo ille po-
tuit contrahere,qui fecit profeſſionem,& potuit eam facere:er-
go multofortius ille poteſt contrahere matri.qui fecerat profeſ-
ſionem,& non potuit profiteri. Solu.ille, de quo loquitur c.no-
ſtrum,ſine deliberatione & ex impetu intrauit & electus fuit,&
ita quo ad Deum non fuit obligatus, qui conſiderat cor & non
c opus[c], 14.q.5.ſi quid inueniſti.& ideo nec apud eccleſiã,quando
eccleſia habet certa indicia de tali voto facto impetuoſe, ex eo
ꝙ ſine probatione habitũ ſuſcepit, & quia infra triduum peni-
tuit,& quia ꝓpe pueritiam fuit:ergo ecc.eũ abſoluere debebat:
& ita non fuit obligatus quo ad Deũ & eius eccleſiã,arg.c.vnuſ-
quiſq;.22.q.4.ibi, nec fratrẽ circũſcriptione inducat verborum.
Tertio arguitur:nã ad hoc vt votũ dicatur ſolenne, ita ꝙ dirimat
matri.contractũ,requiritur ꝙ ſit factũ vni de regulis approbatis;
c.vnico.de voto. in 6. Sed iſtud votũ non eſt factũ vni de regulis
approbatis:quod patet, quia quo ad minores votum non valuit,
ſed remanſit votũ in genere de profitendo vnã regulã ex appro-
batis,& obſeruando ſubſtantialia in ea,c.non ſolum.c.conſtitu-
tionem.de regu. in 6. ergo hoc votum non dirimet matri. Solu.
dic ſecundũ D.Anto.hic,& ſecundum Gemi.in d.c.conſtitutio-
nem.ꝙ dum tex.dicit in d.c.vnico.de voto.in 6. profeſſio vni de
regulis approbatis facta,debet intelligi,i. habito reſpectu ad ef-
fectum,quia in effectu per profeſſionem quis aſtringatur ad vnã
de regulis approbatis: licet non in ſpecie, niſi eſſet ꝙ habuiſſet
determinatũ animũ ad illã ſolũmodo regulã: tunc bene faten-
dum, ꝙ nec ad illam in ſpecie nec ad aliam in genere tenetur,
quia ſtandum eſt in hoc conſcientiæ ſuæ,iuxta nota.in c.ſignifi-
caſti.el 2.de homicidio.§.alię.Inſti.de actioni. l. quæro. §.fi. ff.de
ædi.edicto.c.per tuas.el 2.de ſimonia.Quarto arguitur:nam votũ
religionis nõ ſolennizatur per ingreſſum religionis, d.c. vnico.
de voto,in 6.ꝑ ꝓfeſſionẽ tacitã vel exp̃ſſã,ſed ille nõ facit ꝓfeſ-
ſionẽ exp̃ſſam validã,q̃a nõ cõſtitut.c.nõ ſolũ.de reg.in 6.nec ẽt
facit

ADDITIONES.

a ¶Quis ſit effectus.Profeſſio religionis quando fiat,& coram quo,de eius effectu
vide plene per Spec.in tit.de ſta.mo.verſi.9.33.& 37.& ibi Io.An. in addi. &
glo.in cle.eos.& ibi Car.de reg.Sed quæritur,quid ſi dicat quis, Profiteor ali-
quam de regulis approbatis,licèt non exprimat quam,an profeſſio valeat. dic
quòd ſic,ſecundum Cardi.in cle j.de relig.do.

b ¶Poteſt.Adde c.poſtulaſti.de reg.20.q.2.§.j.& c.ſeq.Car.in cle.fi.de æta.& qua.
glo.in cle.eos. de re. quòd profeſſio a maſculo fieri poteſt in ætate 14. ann.in
fœmina vero 12.

c ¶Non opus.Adde c.decet.& ibi Io.An.& Gemi.de immu.eccle.in 6.

facit tacitam, quia tacita requirit potestatē in recipiēte ꝓfessionem, c. porrectū. de regularibus. in arg. si ergo nec tacitā nec expssam ꝓfessionē facit, ergo sequitur ꝙ matri. postea ɔ̄tum valuit, d.c. vnico. de voto. in 6. Solu. negatur, ꝙ tacita ꝓfessio reqrat ptātem in recipiente ꝓfessionē: ēt hoc nullo iure cautū est. & sic ꝓ ɔ̄ns dicatur, ꝙ ille facit tacitā ꝓfessionem, & ꝓ ɔ̄ns non potuit ɔhere, quia erat obligatus religioni in genere. Vel aliā solutionē vide per Gemi. in c. ɔ̄stōnem. de regula. in 6. quasi in vltimis verbis. pōt dici, ꝙ ad obligandū certæ religioni in specie requiritur ptās certæ personæ in specie: sed ad obligandū in genere aliquē religioni, sufficit ꝙ fiat cū vno religioso, qui habeat ptātem recipiendi ꝓmissionē vice alterius, maxime Dei, ꝓut hic in manib⁹ horū fratrū fuit facta, c. q̄ q̄. in ar. de vsu. li. 6. Quinto arguitur per tex. in c. nos nouimus. 27. distin. vbi Bonifacius comes concepit corde se monachū fieri, & ore ꝓnunciauit: tñ valuit mat. postea ꝑ eum ɔ̄tum. Solu. dic. ꝙ illud erat votū simplex solūmodo, & non solenne, idcirco valuit ɔ̄tus, c. meminimus. c. veniens. s. eo. Sexto arguitur ɔ̄ solutionē datā s. ꝓxi. vbi dr̄, quòd in genere sit ꝓfessus, & ꝓ ɔ̄ns nō valet ɔ̄tus matrimonij: nā si hoc esset verū, sequeretur tunc quòd ꝓfessio tacita, & ꝓfessio expssa eēt idē, si ambo dirimerent matri. ɔ̄tum: nā quòd nō sint idē, ꝓbatur per c. nullus. c. indēnitatibus. de elect. in 6. vbi hr̄ quòd non pōt eligi in abbatē tacite ꝓfessus. sic hr̄ in c. j. de regularib⁹. in 6. Solu. nos loqmur, quòd tacita ꝓfessio & expssa sunt idē quo ad inducēdū votū solēne, & ꝓ ɔ̄ns dirimendū mat. ɔ̄tum, d. c. vnico. de voto. in 6. sed c. nullus. & c. indēnitatib⁹. loquuntur quo ad electionē, in illa bene differunt, qa in electione reqritur expssa, non autē tacita, c. cū in magistū. de elec. Septimo arguitur: nā ꝑsupposito quòd illa professio valida fuerit, adhuc potuit ille ɔhere, qa illud impedimentū, quod ille vr̄ habere quare nō possit ɔhere matrimoniū, est qa est ꝓfessus. ego habeo, quòd licèt Papa interdicat matrimoniū ēt cū decreto, valet tñ ɔ̄tus factus per ɔ̄riū, c. j. & 2. & toto tit. de matrimonio ɔ̄to ɔ̄ interdictum ecclesiæ. c. ad dissoluendum. de despon. impu. nisi esset impedimentū perpetuū. & vult glo. in c. vides. 10. dist. & q̄ habentur in regula, quæ cōtra. de reg. iur. in 6. sed sic est, ꝙ ista ɔ̄stō, de qua in c. vni. de voto. in 6. & hoc tex. nostro dirimunt matrimoniū ex ɔ̄stōne Papæ, & sic ex interdicto eius: ergo matrimoniū postea ɔ̄tum ɔ̄ interdictū suum valet. So. dic, ꝙ in c. j. & 2. est prohibitio hominis, in c. vero nostro est prohibitio legis: sed mitius agitur cum homine q̄ cū lege, quotienscunq; tractamus de annullatione actus, l. si libertus. ff. de iurepa. & sic dicendum est, ꝙ matri. ɔ̄tum ɔ̄ ꝓhibitionem legis est nullum ipso iure: non aūt sic in matrimo. ɔ̄c. ɔ̄ prohibitionē hominis, de quo in c. j. & 2. præallegatis. vel aliter dic, quotienscunq; aliquid ꝓhibetur per viam probationis generaliter, tunc actus ɔ̄rius postmodum factus est nullus. ita est in casu nostro: secus si per viam præcepti, quia tunc actus nō est nullus. ita Inno. in c. quanto. de consue. sed posset illud secundū dictum morderi, quia quod Principi placuit, habet vigorem legis, §. sed quod Principi. Insti. de iure natu. c. quodcunq;. 24. q. j. sed dic ꝙ pro Inno. facit d. l. si libertus. quā manutene. Sed ɔ̄ hoc oppo. de l. Celsus. ff. de arbi. vbi mitius agitur cum lege q̄ cum homine. Solu. dic s̄m Bar. in l. si insulam. in 5. col. ff. de verb. obliga. ꝙ hoc est verum, q̄n pœna non respicit annullationem nec actus: sed venit extrinsecus, vt pœna pecuniaria imponatur, q̄ cōmittitur, si aliquid fuerit factum vel non factum: tunc durius agitur cum homine q̄ cum lege. & si opponatur de c. si soli. de concess. præben. li. 6. Solu. ibi speciale, quia per talem interdictionem hominis iam erat affecta præbenda, & exempta de potestate ordinarij: ideo collatio in cōtrarium ab ordinario facta non valet. pro parte negatiua adducitur: Primo, quia præsumptio est cōtra eū, ꝙ vitam mutare voluerit, quia votum fecit simplex saltem: & sic videtur ꝙ tacite esset professus. si ergo tacite est professus, ergo sequitur ꝙ matri. postea cōtractum erat nullum, c. vnico. de voto. in 6. Solu. dic ꝙ in spiritualibus non stamus præsumptioni, sed veritati, quæ præfertur præsumptioni, c. veritate. 8. dist. & est bona glo. in §. his ita. 35. q. 9. vbi licet præsumptio sit pro sententia, quādo transiuit in rem iudi. tamen quotiens in matri. vt veritas elucescat, stamus veritati, & excludimus præsumptionem, c. lator. c. consanguinei. c. tenor. de re iud. ita in casu nostro stamus relationi suæ, c. significasti. el 2. cum simi. de homi. Secundo arguitur: nam licet ipse potuerit exire dictū monasteriū mendicātium, ex eo quia non erat ibi licite professus, c. constitutionem. de regu. in 6. tamen non vt in seculo remaneret, sed vt ad aliam religionem transiret propter professionē, ex qua alteri religioni obligatus erat in genere, d. c. non solum. de regula. in 6. debuit enim exire, si voluit, vt intraret aliam religionem, non ad seculū redire. ergo licite cōtrahere non potuit. Solu. id quod dr̄, ꝙ obligantur in genere, debet intelligi de ꝓfessione vera, & alias legitime facta ꝑ ingressionē, vbi non obstaret prohibitio iuris facta mendicantibus de non recipiendo infra annū ꝓbationis: nā ad tollendā ɔ̄niam sufficit dare instantiā, c. sicut vrgeri. j. q. j. Exēplū: nā licet dicatur ꝙ minor 12. an. possit esse canonicus, c. ex eo. de elec. in 6. & canonicus pōt esse delegatus Apostolicus, c. statutū. in prin. de rescri. in 6. tū non intelligitur ꝙ talis canonicus possit esse delegatus, quāuis possit esse canonicus, c. cū vicesimum. de offi. deleg. Ergo ēt sic in proposito nostro non sufficit dicere, ꝓhibetur ad seculū redire: ergo matri. ɔ̄tum per eum non valet. Nam simpliciter vouens pōt compelli ad religionem, c. veniēs. s. eo. tū si prius ɔ̄xerit, tenet, nec sequitur, professionem expressam emisit: ergo tenetur ad professionem in genere. quia debet intelligi de vera & permissa professione: & sic licèt sit professus in genere, tamen illa professio non magis facit & ligat, q̄ ligat simplex votum: & sic licèt cōtrahere non posset, tamē cōtractus factus valet. ita Lap. in c. porrectum. de regularibus. Hoc verum, si cōtrahit anteq̄ ille, qui professionem suam ratificare valeat, professionem ab eo accipiat: nec reperitur iure cautum, ꝙ in genere iste sit professus. Tertio arguitur, ꝙ nō valet cōtractus: nam notum est ꝙ votum solenne dirimit matrimo. contrac. c. vnico. de voto. in 6. sed quo ad Deum votum simplex ita ligat, sicut votum solenne, vt hic, arg. c. iuramenti. 22. q. 5. facit etiam, quia videtur esse eadem ratio in voto simplici sicut in solenni, c. translato. de constitutio. Solu. licèt idem sit quo ad Deum, sed tamē nō habenti similitudinem nec omnimodam obligationem, propterea vnum leuius soluitur q̄ aliud, sicut in simplici pacto, & in pacto iuramento superueniente, c. debitores. de iureiuran. Secūdo respōdetur, dum dicitur ꝙ sit eadem ratio; negatur, quia inspiciendo causam, quare ecclesia votum simplex ex constitutione facit solenne, tunc tollitur illud dictum: nam inhonestum esset, vt per monachatum alligatus contraheret matri. c. cum in præterito. & sequenti, 84. dist. Vel dic, ꝙ in simplici voto est nuda promissio sine translatione dominij: in solenni vero voto est translatio dominij suijpsius. ita Archid. in c. si. 27. dist. Quarto arguitur per c. vt clerici. de regularibus. vbi fingentes se monachos, corriguntur vt veri monachi sint. habetur in c. quod interrogasti. §. nam si consenserimus. 27. dist. vbi dicit tex. si iam consenserimus, ꝙ sola sacramenta ecclesiastica quisquā prout vult fingat, & non vere faciat, omnis ordo ecclesiasticus perturbabitur. si ergo dicimus eū intrasse ficte, debet manere monachus. si dicimus eum vere intrasse, professio tūc habet locum. ergo cōtractus post hoc factus erat nullus. Solu. dic ꝙ non ficte intrauit, quia annum habuit: & etiam non vere intrauit, quia professionem non fecit in manibus illorum, vbi facere potuit. ergo &c. d. c. non solum. Contra prędictam so. oppo. quia qui actum incipit facere, & perficere non pōt, habetur actus pro completo, c. si
a q̄d inuenisti. 14. q. 5. vbi dicit tex. Deus nō interrogat manum [a], sed cor, c. si quis nō dicam rapere. de pę. dist. j. & idem tex. 36. q. j. c. nuper. de biga. vbi licèt cōtractus matri. non valeat, tū ɔhens incurrit bigamiam. Facit tex. in c. j. 15. q. 6. circa finem. Sed dic, ꝙ distinguendum est, an ille habuerit animum profitendi illā religionem solam in specie, & non aliam: & non valuit professio nec quo ad Deum nec quo ad ecclesiā, quia contra constitutionem ecclesiæ, d. c. constitutionem. de regula. in 6. & ꝓpterea fuit contra mentem diuinam, quia qui ligatus est in ecclesia, ligatur etiam in mēte diuina, c. quodcunq;. 24. q. j. aut enim habuit animum religionem intrandi in genere: & tunc ligatus est quo ad Deum & ecclesiam ad religionem. sed ꝙ ille non habuit in genere, sed solummodo in specie, præsumitur bene pro eo, ex quo elegit, & specificauit illam religionem in specie: & in hoc statur conscientiæ suæ, c. mulieri. de iureiu. cū si. vel etiā ex illo ꝓsumitur, quia postmodū ɔ̄xit matri. quia si habuisset animū in genere, non præsumitur ꝙ ɔ̄xisset, c. precipimus. in ar. 12. q. j. vbi preferenda est anima. Quinto arguitur per tex. in c. vidua. de regu. vbi vidua, q̄ sibimetipsi imposuit velū, & postea cum alijs in choro stetit, cōpellebatur iterū intrare religionē. tex. in c. vidua. 27. dist. ita autē ille est compellendus intrare religionē, & per ɔ̄ns matri. postea ɔ̄tum non valet. Sed dic, ꝙ illa, de qua loquitur tex. in c. vidua. ingessit se actibus professarum, propter quos actus tacite profitebatur. Vel aliter, ꝙ ille etiam cōpelleretur intrare religionem, si matri. non ɔ̄xisset, quia votū simplex emittens etiam compelli

ADDITIO.

a ¶Manum. Et expone, scilicet operationem, vt infra in tex. alle. & per Cardi. in cle. exiui. de verb. sig. §. quamuis. vnde versus: Non vox, sed votū, non chordula musica, sed cor: Non clamor, sed amor clamat in aure Dei, vt per Gemi. præ. gl. in c. decet. de immu. eccle. in 6.

compelli pōt: sed ex quo fortius vinculū, i. mat. superuenit, iō nō cōpellitur, c. quos Deus. 33. q. 2. c. pe. & fi. de transla. pla. c. Hebrei. 13. q. 2. Sexto arguitur: nā licet animus inceptus ꝓ completo non habeatur, c. quia in insulis. de reg. tñ ille sic ꝓfitens renunciauit fauori suo, qđ potuit, c. ad Apostolicā. de regu. ergo seq̄tur, ꝙ ꝓfessio valeat, & ɔ̄ctus matri. non teneat. Sol. fatendū est, ꝙ pōt renunciari fauori suo: sed per hoc non seq̄tur, ergo ꝓfessio valuit: q̄a in ꝓfessione oritur vna reciproca obligatio, s. ex parte cōsitentis, & ex parte recipientis ꝓfessionē: idcirco q̄a ex parte recipientis ꝓfessio non potuit valere p̄ p̄. c. non solum. de regu. in 6. p̄ pea licet renunciauerit iuri suo quo ad se, nō tñ potuit quo ad ɔ̄ctū perficiendū, s. ꝓfessionē, qđ fuisset ɔ̄ ɔ̄stōnem ecclesiæ, Propterea ista ꝓhibitio fit a iure non solū fauore priuato, sed publico p̄ p̄ austeritatē religionis, ne ꝓfitētes regulā non bene expertā, postea si valeret ꝓfessio, haberent necesse apostatare, nō valentes tolerare austeritatē regulæ. & sic sequeretur illud August. relatū in c. quantūlibet. 47. dist. nunq̄ vidi deteriores, q̄ qui a regula defecerunt. Septimo arguitur: nā actus ꝓfessionis innouādo solēnitatē req̄rit ad hoc, vt ecclesia sciat illū ꝓfessum, & per ɔ̄ns illū ligare possit, c. vnico. de voto. in 6. c. magna. eo. tit. in antiquis. seq̄tur ergo, ꝙ quo ad Deū ille fuit ꝓfessus, q̄a animū habuit ꝓfitendi: & Deus non inspicit q̄ fiant, sed quo aīo fiant, c. j. 15. q. 6. si ergo constat ecclesiæ ꝙ ita animū habuit, & ius canonicū laborat pro aīa, vt vult gl. in c. cū cōtingat. de iureiu. ergo seq̄tur ꝙ ecclesia eū cōpellat ad satisfaciendū Deo qđ ꝓmisit. Solu. ꝓut in tertio argu. s̄. ꝓ hac eadē parte. Vel aliter fatendū est, ꝙ si ita permansisset ꝙ non ɔ̄xisset, ecclesia eū cōpulisset. sed vbi dr̄, ꝙ Deus accipit volūtates &c. d. c. j. dic ꝙ illud verū ſm ordinatā ꝑtātē traditā ecclesię: ꝓut enim eccl̄ia statuit seruari, ita vult ipse ꝙ seruetur, c. quodcūq̧. 24. q. j. sed ex quo eccl̄ia statuit, vt ꝓfessio post annū in ordine mendicantiū fieri debeat, & si fiet ante, nō valeat: p̄ ɔ̄ns Deus ita ēt intendit, & ex eo nō acceptauit animū suū p̄ p̄ limitatā ꝑtātē traditā ecclesię: q̄a limitata cā limitatū ꝓducit effectū [a], c. charissimus. in ar. de couer. ɔiu. l. age. C. de trās. Octauo arguitur p̄ tex. in c. cōsulti. de reg. in j. rñ. vbi ponit verbū, dēt. qđ est necessitatis, c. nō op3. 3. q. 9. l. verbū oportere. ff. de verb. sig. gl. in cle. attendētes. de sta. mo. ergo actus factus est nullus. Secūdo & fortius adducit idē tex. in 2. rñso. vbi dr̄, ꝙ intrans ɔ̄dōnalr̄, q̄a experiri obseruātiā regularē voluerit, ita demū si sibi placuerit, ꝓfiteatur ordinis disciplinā: si non, ꝙ ad statū pristinū reuertatur. ergo a ɔ̄rio, si ille non fuit ꝓtestatus, ingressus eū obligauit, ꝙ postea ɔ̄here nō potuit. Solu. illius tex. distinctio hodie nō hēt locū: ita dicit ibi glo. in versi. distinguendū. p̄ c. statuimus. e. tit. ex quo enim simpl̄r assumpsit habitū nouitiorū, libere ante annū pōt redire ad seculū, nisi euidenter apparuerit ꝙ statū mutare voluerit. ita tex. in d. c. non solū. de regu. in 6. vel ille tex. loq̄tur in voto valido & non limitato: nos loq̄mur in limitato & p̄ pea inualido, d. c. nō solū. Et si opponatur ɔ̄ primā solonem: nam clarū est, ꝙ ille vitā mutare voluit, ex eo ꝙ quātū in eo fuit, ꝓfessionem fecit: p̄ p̄ quē actū oritur p̄sumptio iuris & de iure, ɔ̄ quā non admittitur probatio [b], c. is qui fidem. de spon. & ꝙ presumptio oriatur, facit tex. in c. qui bona. 17. q. j. l. sunt personæ. ff. de reli. & sump. fu. no. Specu. in tit. de sta. mo. in ver. 14. ergo vr̄, ꝙ ɔ̄ctus non valuerit. Solu. in spiritualibus non attendimus opin. nec præsumptionem, sed veritatem [c], glo. est in §. is ita. 35. q. 9. c. cum inter. de re iud. l. ingenium. ff. de statu ho. c. veritate. 8. distin. Faciunt no. per Inno. in c. plerisq̧. de immu. eccle. per Bal. in l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iure. vbi volunt, ꝙ res iudicata nō excuset quem in conscientia. Nono arguitur: nam ille factus censetur eē monachus, quod probatur, quia coipso ꝙ aliqua vidua assumit stema, monachā est, nec discedere pōt, in Auth. de sanc. epis. §. si vero constante. & § si verò monasterium. facit Aut. q̄mo opor. epi. §. semel. ergo sic iste. Solu. ad istud ar. per c. porrectum. de regu. Ad §. semel. dic ꝙ ibi loq̄tur de sacerdotibus diaconis, & alijs clericis, qui assumunt habitum cleri. & sic ordines: non sic in casu nostro. Ad §. si vero constante. distinguite per c. ex publico. de conuer. cōiu. quia ille §. si vero. loquitur, q̄n vir intrat religionē, & mulier remanet foris. si vero argueretur ex fictione, tūc solue illud p̄ c. vidua. de regu. vel p̄ c. vt clerici. e. ti. Decimo aūt p̄ tex. in c. ex parte. el j. de cōuer. cōiu. vbi vouens castitatē & suscipiēdo monachalē habitū postea superduxit aliā, dirimebatur ab ea, & tñ non apparuit de ꝓfessione: ergo fortius in casu nostro. Solu. gl. ibi dicit, ꝙ dēt intelligi ille tex. ꝙ fecerit votū solenne, per hoc ꝙ vxor sua consensit sibi, vt possit intrare religionē, & ꝙ solennem professionem fecerit. & in hoc differt ille tex. a c. quidē. eo. tit. Vndecimo aūt: nā professio facta per illū Placidum, si non valuit vt egit, valuit tñ vt valere potuit. puta si non valuit in vi professionis in specie, valuit tamē in vi professionis in genere, simile habetur in c. vnico. §. idem quoq̧. de desponsa. impu. in 6. in l. fi. C. de codicil. in l. j. ff. de iure codicil. Solu. illa iura ꝓcedūt, quotiens peccatur in cā efficiēti. ita intelligitur §. idē quoq̧. vel q̄n peccatur in mā, l. si quis acceptolatū. ff. de acceptil. secus q̄n peccatur in forma, vt hic: quia in casu nostro non seruatur forma tradita a canonibus. ita in simili in l. j. §. si quis ita. ff. de verb. oblig. in casu nostro per formā professionis vr̄ esse, vt per annū integrum experiatur regulam, ne postea pnīa ductus apostataret: ideo si non valet quod ago vt ago, non valet vt valere pōt, p̄ no. per D. Ant. in c. cum super. de offi. dele. in c. j. de despon. impu. li. 6. Vel pōt dici, ꝙ hic peccetur in cā efficienti & forma: tūc si non valet vt ago, nec valet vt valere pōt. ita in simili in c. cum super. de offi. dele. Ad arg. prius deductū facit tex. in c. placet. de conuer. coniu. vbi licèt professio facta per mulierē in monasterio, q̄ credidit virum mortuū, eo superuiuente & reclamante restituta fuit sibi: tñ eo mortuo consuluit ei Papa, vt iterū monasteriū intraret ob priorē professionē factā, q̄ tñ non erat valida viuente marito. So. dic ꝙ illud consilium non transibat in vi præcepti, nec potuit ipsa cogi, si non voluit, regredi. ita tex. ibidem. consilia enim non obligant ad peccatū, nisi transeant in vim p̄cepti. habetur in c. rogo. 11. q. 3. l. j. ff. ꝙ iussu. Duodecimo adducit tex. in c. non solum. §. j. de re. li. 6. vbi dicit, vestro ordini, i. minorum talem profitentem nullatenus esse obligatū. ergo cū quis vnum dicit, aliud negat, c. nonne. de præsump. cū vulgaribus. alteri ordini, & sic in genere erit religioni obligatus. & hoc vult glo. in c. ɔ̄stōnem. eo. tit. li. 6. ergo non poterit matri. ɔ̄here. So. ad hoc vt votum dicatur solenne, & impediat vel dirimat matri. dēt fieri alicui de regulis approbatis, c. vnico. de voto. li. 6. ergo non sufficit professio in genere, vel ex quo ista professio nō ligat ordini minorū: ergo nec alteri, quia limitata fuit professio: ergo limitatū effectū producet, l. age. C. de transac. Decimotertio facit c. super eo. de regula. vbi qui se religioni dedicauit, cogitur, si nō vult in arcta remanere, saltē laxiorem intrare. So. licèt cogatur, non tñ sequitur: ergo si ɔ̄xit matri. non tenebit. vel ibi non fuit facta professio ɔ̄ legis prohibitionem sicut hic: ergo nulla, l. non dubium. C. de legibus. ergo succedit regula, non p̄stat impedimentum quod de iure non sortitur effectum, regula, non p̄stat. de reg. iur. li. 6. Decimoquarto adducitur c. significatū. de regula. inducendo vt proximū argm̄. & solue vt ibi. Decimoquinto adducitur, si nō valet quod ago ut ago, ualet ut pōt, q̄n peccatur in mā, l. an inutilis. in prin. l. si acceptolatum. ff. de acceptil. sed hoc pc̄tm̄ est in mā, quia consensus non est solenniter præstitus, & consensus censetur materia, dictis iuribus: ergo saltem ista professio obligabat in genere religioni, & ad non ɔ̄hendum. Solu. pc̄tm̄ est in forma, quia nō est obseruata forma legis: uel hæc lex annullat ex toto, & resistit professioni. Et ibi Lap. d. alle. 47. dicit in 3. & 4. col. tangit dubium, nunq̄d si unus stetit per sex menses in ordine minorum, dehinc ex interuallo reuersus est, & stetit p̄ alios sex menses in eis: si recipiant hunc ad professionem, ualebit professio quo ad illā religionē minorū, an uero incurret pœnas illius c. non solum. & non ualet ꝓfessio. Ad qđ uidete quod no. Bar. in l. j. ff. de pu. Et an illud c. nō solū. habeat locū in monialibus sanctę Clarę, & alijs monialibus mendicantib⁹, uide Lap. alle. 4. Itē solennizatur ſm Inno. & cōiter Doct. in c. porrectū. de regula. si q̄s reddat se in manib⁹ abbatis in monachū, & in fratrē alicuius approbatæ religionis, ēt nō assumendo habitū ꝓfessorū, in c. porrectū. s̄. de regula. facit in c. insinuante. j. eo. tit. & c. cōsuluit. s̄. eo. tit. & intelligite hunc casum, ꝓut dixi sup̄ gl. in c. nostri. Item fit solennizatum ex assumptione habitus ꝓfessorum, si incontinenti postea exerceat aliquem actum conuenientem professis solum, in c. uidua. & c. quod interrogasti. 27. dist. & glo. hic, quasi exercitio sequens actus demonstret perseuerantiam habere uelle in priori actu, & habitu. & intelligite hoc ſm Inno. & Butri. ꝙ talis recipiens talē habitū professorū sciuerit, ꝙ talis habitus assumptus de iure uel cōsuetudine professionem inducat. & intellige, si habitus fuerit assumptus cum solennitate, quē secundum ordinis regulam requiritur, uel consuetudine loci, ut dicunt Doctores in d. c. uidua. & c. porrectū. de regula. Facit c. ex parte. 2. s̄. de ɔuer. ɔiu. & ita intelligit c. ꝙ interrogasti. & c. uidua. p̄alleg. si aūt a principio habitus professorum fuisset assumptus sine

ADDITIONES.

a ¶Effectum. Adde D. Soci. consi. 31. inci. prosequendo ordinem. versi. 2. probatur, in prima parte, char. 63.

b ¶Probatio. Adde Sal. in l. j. C. plus val. quod agi. in 3. opp.

c ¶Sed veritatem. Adde Car. in cle. 2. §. j. 5. q. de pę. & remis. quando veritas præualeat opi. & quando non, vide per Sali. in l. j. in 5. oppo. C. plus va. quod a. i. & adde D. Soci. consi. 164. inci. Visa bulla Bonifacij. ver. sed ad hanc obiectionem, in 2. parte, char. 24. ꝙ præsumptio cedit veritati.

sine solennitate, & postea fecisset aliquem actum conuenientem professis, vt in eligendo, & alijs actibus professorum se immiscendo: tunc secundum Inno. in c. vidua. de regula. hr pro professo. quod verum est secundum Butri. si per triduum perseuerat. facit c. ad nostram. s. de regula. & c. constitutus. eo. tit. li. 6. & placet Io. An. in c. vidua. pall. Et hoc bene est considerandum, quia si fuisset solennis receptio habitus, quasi deliberata vna cum exercitio actus competentis, solum professio tol-
13 lit necessitatem expectationis triduae. † Item si aliquis positus in habitu nouitiorum se scienter commiscet actibus conuenientibus professis de iure statuto vel consuetudine, vel regulam eligendo, offerendo pacem vel Eucharistiam: quia actus ex consuetudine spectant solis professis, vel recipiendo monachos ad professionem, & per triduum perseueret, inducitur professio, palle. c. ad nostram. & hunc casum ponit Butriga. in c. vidua. ad ista facit glo. nostra hic, cum dicit de offerentibus. & puto hoc verum esse hic, cum dicantur tres actus concurrere, habitus nouitiorum, actus professorum, perseuerantia tridui, & haec tria inducunt vehementem praesumptionem professionis. Item modus est secundum Inno. solennizandi votum in c. consulti. de regula. & probatur per illum tex. si quis assumpsit habitum nouitiorum, & postea apparet quod vult vitam mutare, & dicitur vitam voluisse mutare, vt quia beneficio renunciauit verbo vel facto, vel de bonis proprijs disposuit, & testatus est, vel professione. patet secundum Inno. & Host. facit glo. in c. non solum. de regula. lib. 6. & quod no. Inno. in c. statuimus. s. de reg. super glo. 2. vel si fecit magnam clericaturam in modum professorum, 22. dist. clerici. quia est signum congressionis, quod videtur consentire glo. in c. fi. de reg. li. 6. quod debent notare nouitij. erit tamen talis hoc casu in genere religioni obligatus, adeo quod poterit ingredi latiorem & minorem religionem, vt no. in c. consulti. c. quod Dei tenorem. de statu mo. & ibi no. Host. & Io. An. An autem hoc casu sit necessaria perseuerantia tridui. Io. An. & Lap. Abb. in c. constitutus. de reg. in 6. tenent quod sic: pro quibus facit c. ad nostram. de reg. & praealleg. c. constitutus. Item modus solennizandi votum est, si quis emittit votum simplex de profitendo religionem, & postea aliquod signum vel factum fecit notans professionem, vt no. in c. porrectum. de reg. & c. consulti. Item modus solennizandi votum est secundum Inn. in c. statuimus. s. de reg. & eundem Inn. & Host. in c. meminimus. s. eo. in c. fi. j. eo. si quis emisit votum simplex de intrando religionem, postea assumit habitum nouitiorum. alle. tex. in c. insinuante. quem tex. ita intelligunt Doct. tamen dictum videtur valde durum. But. in praealleg. c. statuimus. & in c. veniens. s. de regu. & in c. nostro. dicit enim, quod forte non seruaretur in practica, nisi aliud signum appareret. ex quo assumpsit habitum nouitiorum, videtur solum causa probationis recepisse. Consulo tamen in tutiorem partem, quod talis stet in religione, quia ex quo emisit votum de intrando, non potest a peccato saluari nisi ingrediatur. & haec est ratio Inno. Tex. tamen in c. qui post. de regula. li. 6. facit contra dictos Doct. qui tex. requirit copulatiue, quod ad hoc vt talis vouens solennizaret votum, quo ad hoc vt mat. post contractum non teneat, debet ingredi & profiteri. ergo solus ingressus sine professione non ligat. tamen Lap. in d. c. qui post. concordando opiniones dicit, quod aut quis vouet de intrando religionem, & postea ingreditur, etiam procedit dictum Inno. & Host. aut vouit simpliciter continentiam, & postea religionem ingreditur, tunc sumendo habitum nouitiorum votum non solenizatur, vt no. in c. meminimus. s. eo. vt videtur probare tex. in c. qui post. neutro casu vouens, & postea religionem ingrediens, nisi habitum professorum recipiat, non videtur solennizare votum: adeo quod si talis ad seculum redeat, & contrahat mat. tenet matri. Zochus hic refert Io. de Imo. qui concordat illas opi. Inn. & aliorum. Aut quis vouit de intrando certam religionem, & postea illam intrat, & hoc casu illam videtur intrare propter praecedens votum speciale ad religionem illam: & ideo per susceptionem habitus etiam nouitiorum solenizatur votum. Aut ipse non ingreditur illam eandem, & tunc non sufficit habitus nouitiorum, sed requiritur ingressus & professio. & ita intelligitur tex. in c. qui post. & hoc mihi placet, et Do. Dominico de San. Geminia. in praealle. c. qui post. de reg. li. 6. Item modus solennizandi est, si quis emittit votum simplex, & postea recipit habitum professorum. facit c. porrectum. de regu. c. fi. de successionib. ab intestato. & quod dixi s. in praecedenti q. & multo magis hic, nec est necesse expectare triduum. & sic limitatur c. ad nostram. de reg. & c. constitutionem. eo. tit. lib. 6. Item modus solennizandi votum est, si dicat, profiteor ordinem monachatus: et si non dicit de qua professione: quia sic dicendo, ex quo recipitur ab abbate vel habente potestatem, videtur profiteri regulam beati Benedi. secundum Inno. in c. porrectum. de reg. Item modus solenizandi votum est, si mulier votum continentiae facit, vel masculus, & post emissionem habitum assumit professionis alicuius de religionibus approbatis, secundum Inn. in c. consulti. & in c. porrectum. de reg. alle. in c. insinuate. in hoc ti. nostro. facit tex. in c. ex parte. de conuer. coniu. & nunquid in specie obligetur illi religioni, licet sine emissione voti castitatis, si habitum professorum sumpsisset, obligaretur religioni in genere etiam non in specie, de reg. in c. constitutionem. li. 6. Et sic no. quod votum simplex praecedens susceptionem habitus, tollit exceptionem tridui, & facit in specie obligari. Item modus solennizandi votum est secundum Inno. vbi s. si quis renunciauit proprijs, & incontinenti mutat habitum professorum alicuius certae religionis: nam renunciatio proprij est de substantia monachatus, sicut continentia, in c. cum ad monasterium. de statu mo. & c. nolo. & c. non dicatis. 10. q. 3. Item modus solennizandi votum est, si quis emisit votum continentiae monachalis in manibus alicuius habentis potestatem recipiendi professionem, secundum Inno. in c. porrectum. & But. ibi, & tunc talis dicitur tacite professus solenniter, & sic per promissionem alterius de substantialibus respectu alicuius religionis approbatae solennizatur votum obedientiae monachalis, & per omnia alia substantialia regulae. facit quod dixi s. super gl. secundum Bu. ibi, & in c. seq. in c. nostro. & in c. j. & in c. consuluit. s. eo. loquitur valde limitate in hac materia: dicit enim, et quando simpliciter promittit vel obedientiam vel paupertatem respectu alicuius religionis approbatae vel determinatae, intelligitur tunc promittere castitatem, vel obedientiam, vel castitatem, vel paupertatem respectu certae religionis approbatae: quia assumit habitum illius religionis solenniter. vel ante apparet per verba expresse, quod se constringit ad illam religionem, vel in illa congregatione facit promissionem alicuius de substantialibus, c. consuluit. s. eo. tit. secus autem si diceret, promitto castitatem, & non volo ad alia obligari. & tunc est tantum votum castitatis solenne, & impediret contrahendum, & dirimeret contractum: postea autem vero contractum non, vt casu nostro, & in c. seq. in c. ex parte. per Inno. s. de conuer. coniug. & dicit Inno. in c. consulti. de regula. quod si votum extrinsecum ab aliquo de substantialibus faceret cum assumptione habitus professorum, non solennizaretur votum nec professio, vt si voueret non comedere carnes, vel ieiunare vigilias Apostolorum. si autem vouit aliquod substantiale suscipiendo habitum, intelligitur solennizare, et est praesumptio iuris et de iure, quod profiteatur. Non obstat s. de renun. c. transmissa. quia ibi sine aliqua emissione voti non suscepit habitum. facit quod no. in c. consuluit. s. de reg. Item modus solennizandi votum est secundum Inn. in c. porrectum. praealle. si mulier emittit votum viduitatis, vel generaliter assumat vestem religiosam, et in scriptis a se vel ab alio factis, et suo signo in cruce signatis, 20. q. j. vidua. & promittat se perpetuam continentiam seruaturam. idem etiam secundum eum, si sine literis in manibus alicuius religiosi votum castitatis emisit, vel aliam solennitatem adhibuit secundum loci consuetudinem, regulae, vel iuris obseruantiam, c. ex parte. et quod ibi notatur, de conuer. coniu. et in c. insinuante. j. e. et tales personae sunt de foro eccle. et poterunt habere proprium: ratio autem est votum religionis. et aduerte, ne te Inno. in c. consulti. de regula. decipiat, sentiens quod hoc casu per solennizationem voti castitatis alia vota non sunt solenizata nec promissa: quia secundum But. in c. porrectum. illud dictum Inn. debet ita declarari, quando in manibus habentis potestatem recipiendi promitteret vnum de substantialibus, et respectu determinatae religionis. sic intelligitur Inno. in c. consuluit. s. e. et in c. ex parte. 2. de conuer. coniu. et ibi gl. et idem Inn. in c. fraternitatis. de frig. et malefi. tunc enim omnia substantialia intelligerentur solennizata, vt dixi s. vbi dixit hoc verum, nisi solum ad expressam se restrinxerit, et si erit castitatis, impedit matri. et dirimit matri. post contractum, si autem simpliciter de per se vouisset castitatem, non se referendo nec habendo respectum ad certam regulam siue religionem, tunc non est uotum castitatis solennizatum quo ad mat. dirimendum post contractum. Item modus solennizandi uotum est, si quis nouit castitatem et mutauit habitum, quia tamen habitus non est determinatus alicui religioni, et tamen plus est religiosus habitus quam secularis. et hoc casu potest intelligi Inno. in c. consulti. palle. cum dicit, si uestem mutauit, et tunc talis uidetur solennizare uotum castitatis, et poterit habere proprium stando in domo, quod intelligitur ut dixi in superiori casu. Item modus est solennizandi uotum, secundum Inno. et Hos. in c. consuluit. eo. tit. quando in manibus abbatis promittit obedientiam monachalem respectu certae religionis: nam tunc renunciat suae uoluntati in totum, et in omnibus, et subijcit se uoluntati abbatis, in c. nolo. et in c. non dicatis. 12. q. 2. Spec. de statu re. uersicu. 72. q. 2. et haec uerba sunt Butri. in c. consuluit. quando promittitur absque habitu: si autem suscipit habitum certe religionis, in dubio promissionem obedientiae dicitur fecisse secundum qualitatem habitus assumpti: et tunc alia substantialia dicitur solennizasse. Et no. quod ibi dixi s. quando promittit obedientiam monachalem, secus si promitteret secularem obedietiam, cum praestare eam competit clerico seculari, cap. j. et 2. de maio. et obed. monachalis potest per se solennizari, cum possit esse sine casti-

castitate, ꝙ quis possit esse monachus quo ad solam obedientiã, patet in fratribus ordinis sanctæ Marthæ, de quibus per Spec. in tit. de reg. ver. 37. gl. & Doct. in cle. j. de regula. & in cle. cũ ex eo. de sen. exco. vt de fratribus gaudentibus & Pizochatis. Itẽ modus solennizandi votũ est, qñ quis ꝓmittit paupertatẽ tñ respectu certæ religionis. Sed aduerte, vt multa complectar, q̃ possent multiplicare casus, sic distingues: Quandoq; votũ solennizatur per ꝓmissionẽ alicuius de substãtialibus, vt q̃a ꝓmittit paupertatẽ tñ, obedientiã tñ, castitatẽ tñ, respectu certæ & approbatę religionis, in oĩbus hoc votũ est solenne, q̃a concludit ꝓfessionẽ respectu certę regulæ, sed est diuersitas quo ad mat. post ꝯtũ dirimendũ, qñ tunc op3 ꝙ determinetur ad castitatẽ, alias nõ induceretur effectus dirimendi, cũ alia duo paupertas & obediẽtia non repugnent oĩno substantię ma. licet in aliquo exercitio pñt repugnare. Faciũt q̃ dicit Inn. in c. cõsuluit. s̃. eo. ẽt dixi sup gl. c. nostri, ſm But. & est dictũ Spe. in tit. de sta. reg. ver. 36. & 37. & ibi Io. An. in addi. & all. gl. in clẽ. j. de reg. in casu pce. Quãdoq; ergo ꝓmittit vnũ votũ substãtialiũ, & respectu certę regulę & approbatę est solenne. Quãdoq; ꝓmittit votũ castitatis tñ, & hoc cõstat, & nõ respectu certæ regulę, & tunc nõ est solenne, c. veniẽs. s̃. e. tit. Quandoq; ꝓmittit castitatẽ & assumit habitũ, & respectu certæ regulæ, & tunc si cõstat, ꝙ velit alia substãtialia assumere, clarũ est ꝙ est solenne votũ, c. ꝯsuluit. s̃. eo. tit. & idẽ But. in c. porrectũ. s̃. de reg. si vero nõ emisit habitũ, sed simplr votũ castitatis emisit respectu certę regulę, & tũc dr̃ solenne, q̃a tñ vr̃ operari effectus ad certã religionẽ cũ ꝓmissione voti, quãtũ operat emissio voti cũ assumptione habitus religionis approbatæ. Sed hoc dictũ intellige verũ, qñ in congregatione votũ emitteret, vt dixi s̃. in gl. Quãdoq; ꝓmittit solũ votũ castitatis respectu certę regulę, & apponit dictionẽ taxatiuã tñ, vel dicit expsse, ꝓmitto castitatẽ in manibus vestris dñe abbas, & nõ intẽdo ad alia vota paupertatis & obedientiæ obligari, & tunc solũ votũ castitatis solẽne fit, c. insinuante. j. e. vbi gl. & Doc. & an dirimet matr. tene qd̃ no. Bu. in c. ex parte. de cõuer. cõiug. Qñq; vouet obedientiã tñ, vel paupertatẽ, vel vtrunq; copulatiue, & tũc si simplr vouet, nõ est votũ solẽne, si respectu certæ & approbatę regulę vouet, tũc est solenne, sed non hoc respectu vt dirimatur mat. postea ꝯtũ, vel impediatur ꝯhendũ. Qñq; est dubiũ, an vouendo vnũ voueat aliud, & tunc est necesse recurrere ad circunstantias, quia si sine habitu certæ religionis, vel nõ in claustro, vel nõ in religiõe vouit, & tunc non est solenne. si aũt cum habitu assumpto ẽt extra claustrũ, siue extra cõgregationẽ, dũmodo in manibus eius qui possit ad religionẽ recipere: tũc solẽnizatur quo ad substantialia alia; vel si vouet in religione respectu certæ religionis, vel in cõgregatione, tunc est solenne quo ad alia substantialia. Et ꝑ hoc infertur ad fratres gaudentes, & de fratribus sanctæ Mariæ, qui ordo cępit Bononiæ: qui fratres sunt de obedientia sui maioris, & viuũt cũ vxoribus suis in domibus pprijs, & hñt ꝓprium, & pñt ꝯhere matri. de nouo. Et dicit Io. An. in addi. superius alle. & de statu mo. ver. 37. ꝙ Vrbanus quartus anno primo sui pontificatus, concessit illã regulã & modũ viuendi, in qua regula sunt primo cle. & milites ꝓfessi, & ꝯuẽtuales, & oẽs isti ꝓmittunt regulam Augustini. Sunt alij milites coniugati, q̃ solũ promittunt obedientiã & certum modũ viuendi, & de istis loq̃tur s̃. Et per hoc habetis intelln̄ gl. in cle. cũ ex eo. de sen. exc. & de reg. cle. j. q̃ dicunt, ꝙ sorores sanctę Claræ, q̃ de ordine sunt secundo beati Fran. vouent tria substantialia regulę, & sunt religiosę: secus aũt sorores tertij ordinis beati Fran. q̃ non sunt obligatę castitati, & ad pdicta facit quod no. Host. in sum. de reg. §. j. ver. ꝙ de rusticis. & per hoc habetis declaratã gl. nostrã, & clarificatas multas opi. Doct. in hac mã, q̃ videntur difficiles. Itẽ solennizatur votũ per tacitã habitus assumptionẽ, & cũ monachus ibi ante annũ probationis assumit habitũ ꝓfessorũ illius religionis, quã intrat, vel sine aliqua ꝓbatione perseuerando per triduũ, c. ꝯstõni. de reg. li. 6. Sed remanet solẽnis in genere, & poterit intrare quã voluerit religionẽ, non tñ redire ad seculũ. Itẽ modus solẽnizandi votum est, qñ nemine suscipiẽte ad ꝓfessionẽ super altari ꝓmittit cõtinentiã, vel ꝓmissionẽ alicuius de substãtialibus illius regulæ, se ad aliã regulã restringendo. & hoc intellige verũ, qñ fieret hoc consentientibus monachis, vel consentiente eo q̃ haberet ptãtem recipiẽdi. & ad hoc facit c. cõsuluit. s̃. eo. & ibi Bar. & Panor. in c. j. de reg. idẽ dicit, si ꝓmittit sup altari, & postea suscepit habitũ sine ꝓtestatione, s̃. de reg. cõsulti. & c. statuimus. ſm Inn. & But. in palle. c. cõsuluit. Itẽ modus solennizandi votum est, qñ q̃s renunciat seculo & oĩbus põpis eius, c. ad Apostolicã. s̃. de regu. & ibi de hoc per But. quod verũ intellige, qñ talis renũciatio recipitur per hñtem ptãtem, & apparet ꝙ talis se restringit, vel hẽt respectũ ad certã religionẽ. facit c. cõsuluit. s̃. eo. & Host. j. eo. insinuante. Item modus solennizandi votũ est, qñ quis assumit dignitatẽ abbatiæ, vel tanq̃ abbas ministrat, & se ꝑ abbate gerit, dr̃ solenniter ꝓfessus, vt est tex. & ibi dicit But. in c. a ingredientibus. s̃. de testa. Item modus solennizandi votũ est ſm aliquos in c. super eo. de regu. qñ aliq̃s iurauit non exire religionẽ, de iureiu. c. si vero. & c. cum dilec. quod me. cã. De isto tñ modo & seq. dic vt subiungo in seq. casu. Item modus est solennizandi votũ, si quis est manumissus eo pacto, vt ingrediatur monasteriũ, s̃. de ser. non or. c. eo libentius. & c. 2. de condi. appo. Cal. in rub. de reg. consi. 23. sed isti duo modi supradicti pñt dici solẽnes quo ad hoc, vt quis cõpellatur iuramentum seruare, vel ꝯdõnem appositam in manumissione, si tñ non profitetur alio modo per aliquem modum ex supra positis, vel infra positis, valeret matri. postea ꝯctum. & sic isti duo modi nõ sunt solennes quo ad hoc &c. Item modus solennizandi votum est, si aliquis est ingressus monasterium, qui non erat sanæ mentis, & ꝓfessionem fecit, & postea reductus ad sanam mentẽ in habitus delatione saltẽ per triduum perseuerat, c. ad nostram. s̃. de reg. & c. constitutionem. eo. tit. lib. 6. quia si iste erat maior tẽpore ingressus, erat votum solennizatum, per Doct. in c. sicut. in glo. s̃. de reg. & ibi ꝑ Host. qui alle. 17. q. 2. c. Gonsaldus. Item modus solennizandi votũ est, si aliquis positus in infirmitate, sanæ tamen mentis & maior 14. annis, recipit habitum ꝓfessorum ẽt extra ecclesiã, dummõ ab habente ptãtem recipiẽdi ad professionem, solẽnizatur votum, c. sicut. s̃. de regu. in gl. Item modus solẽnizandi votum est, quãdo quis sumit habitum religionis & per annum illum gestauit, & tunc per habitum religionis assumptum quis dr̃ etiã ꝓfessus, vbi ꝓfessi a nouitijs dissimilitudine habitus minime distinguũtur, vt ꝓbatur in c. j. de reg. lib. 6. & in c. ex parte. & ibi no. gl. & Doct. post eam. s̃. de reg. Itẽ modus solẽnizandi votum, si positus quis inter annos discretionis nouitiorum habitum in aliqua religione per annum portauerit, hoc ipso illam religionẽ dr̃ eẽ ꝓfessus, nisi hmõi habitus in colore, scissura, vel forma se distinctũ pariter exhiberet, vt est casus in cle. eos. de regu. Et quia istæ duæ ꝓximæ solennitates habẽt aliquam dubitationẽ & intricationem, considerandum est secundũ mentẽ iurium gl. & Doct. in c. ex parte. s̃. de reg. & in c. j. eo. tit. lib. 6. & in cle. eos. eo. tit. & ibi per glo. & Guli. de Monte Lau. & But. in d. c. ex parte. de reg.

14 † ꝙ habitus regularis triplex est: distinctus, indistinctus, indistinctissimus. Discretus vel distinctus dr̃, qñ ꝓfessi habent habitum differentẽ a nouitijs, & nouitij differentem a conuersis. Indistinctus siue indiscretus est, qñ ꝓfesi & nouitij eodẽ habitu vtũtur, & conuersi habẽt differẽtẽ a monachis. Indiscretissimus est, qñ nouitij, ꝓfesi, & conuersi eodẽ habitu vtuntur. Itẽ considerandum est, ꝙ duplex põt eẽ distinctio habitus: distinctio latens, & apparens, quæ est, qñ in vestimẽtorum colore scissura vel forma differunt habitus ꝓfessorum ab habitu nouitiorũ. & de hac tali distinctione hr̃ in c. statuimus. 3. de regu. Conclusio ergo & doctrina est in hoc, ꝙ aut loquimur in eo, qui recipit habitũ distinctum cum distinctione cõueniẽte ꝓfesis, & sine delatione annuali, hoc est solẽniter ꝓfessus, dũmõ detur ꝑseuerãtia tridui, c. ad nostrã. s̃. de reg. & c. ꝯstõnem. eo. tit. li. 6. aut loquimur in eo, q̃ assumit habitũ indistinctũ, quo ꝓfesi & nouitij vtuntur, & tunc aut talis habitus est indistinctus distinctione apparẽti, sed latenter est distinctus, vt ꝑ benedictionẽ vestiũ, vel ꝑsonã dantis, vel locũ in quo datur, vel ꝑ formã dationis, q̃ oĩa hñt latẽter differẽtiare habitũ, ſm gl. in cle. eos. de re. & tunc siue loquamur in eo, q̃ assumpsit illũ infra annos discretionis, dũmodo postannũ discretionis gerat, delatio inducit ꝓfessionem, cle. eos. & ibi ẽt gl. pallegata. aut latẽter & ẽt patẽter est indistinctus habitus, & dicit idẽ qd̃ s̃. no. in cle. ad quã me remitto, & ad gl. suã. Si tñ maior 14. annis sciẽter sumeret, & spõte talẽ habitũ, q̃ latẽter est distinctus, vt q̃a scit ipsum benedictũ, & ex certa scientia recipit: tunc sufficit delatio tridui, ſm gl. i cle. eos. in ver. deinceps. circa med. & ꝑ Io. An. in c. ꝯstõnem. de reg. li. 6. Si aũt eẽt habitus differens colore, scissura, vel forma, & tũc delatio annualis nõ inducit ꝓfessionẽ. Aut recipit habitũ indistinctissimũ, & tunc aut recipit ab adulto, & tũc delatio talis habitus ꝑ annũ inducit ꝓfessionis solẽnitatẽ, vt ꝓbatur in c. nõ solũ. in prin. de re. in 6. & gl. ibi cle. eos. pallegata. ꝑ hoc facit qd̃ no. Inno. in c. ex parte. s̃. de reg. in c. consulti. & in c. ex parte. dicẽs ꝙ delatio habitus nouitiorũ distincti quãtocũq; tẽpore nõ inducit professionẽ. Si aũt talis annualis delatio habitus indistinctissimi fiat a nõ adulto, & tũc nõ inducitur professio solẽnis, c. j. de reg. li. 6. in fi. Si aũt postq̃ adultus fuit, gestauit per annũ: tunc solenniter dr̃ professus, q̃a cũ ad annos discretionis peruenerit, agnoscit. Et pdicta intellige vera, nisi statutũ vel cõsuetudo religionis disponeret, ꝙ ꝓfessio certo tẽpe deberet fieri & vocalis, tũc sola delatio annualis nõ induceret profes-

professionem,vt s.de reg.in c.quia.nã ex quo consuetudo sic disponit, nõ psumendũ ꝯ habitũ portantẽ ꝙ voluerit pfiteri p solum lapsum anni.Si aũt cõsuetudo vel statutũ nõ disponit, ꝙ requiratur vocalis & certa pfessio, ẽt tunc per delationẽ annualẽ psumitur pfessio,per tex.in c.non solũ.& c.j.& cle.eos.de regu. & no.in palle.c.ex parte.Et est rõ,qa in dubio p delationẽ tanti tpis psumitur pfessio,27.di.c.ꝙ interrogasti.20.q.j.puellę.qđ est de mente Inno.& Doct.scribentiũ in c.j.§.fi.de reg.li.6. Itẽ modus solennizandi votũ est,si nouitius existẽs in nouitiatu delinquat taliter,ꝙ si esset pfessus, deberet puniri pęna perpetui carceris,& ipse nouitius sponte & scienter recipit talẽ pęnã, & triduo perseuerat.facit in ar.cle.j.de procu. & hoc si simplr,& sine ptestatione talẽ pęnã recipit,vt placet Lap.& Modernis in c.nõ solũ.de reg.li.6.Si aũt hoc cũ ptestatione est passus,& nõ intendit pfiteri,& ordini obligari,non cẽsetur pfessus.facit qđ no.in c.beneficiũ.de reg. li.6. Modus vltimus solennizandi votũ est p pmissionẽ,quã facit cõuersus de sua cõuersione,vt in c. non est. s.de re.vnde postq̃ cõuersus p ꝯuersionis actũ votũ solẽnizauit, non põt amplius ad seculũ reuerti:vnde sicut est dare pfessionẽ solennẽ in monacho,ita & in cõuerso,vt pbatur in palle.c.non est.& ibi p But.dictũ Host.Sed q̃ro hic,nunq̃d ad solennizandũ votũ religionis in genere vel specie semp sit necessaria persona

15 hñs ptãtem ad recipiendũ,& religioni incorporãdũ.† Gl.nostra hic vr̃ velle ꝙ sic,dicit in manibus abbatis vel monachi,& sic psequitur Inno.& fit distinctio. Aut p obligationẽ semiplenã religionis in genere,& tunc q̃libet religiosorũ sufficit ad hanc generalẽ accipiendã,c.ꝗstõnem.ver.in alijs.de regu.li.6.licet Inno. & Host.in c.porrectũ.s.de regu. videantur velle ꝙ reqratur talis persona,q̃ possit incorporare religionẽ.sed mihi vr̃ casus in ver. in alijs.præalle.qa si quis recipit habitũ pfessorum in religione mendicantiũ intra annũ probationis,iste obligatur in gñe,& tñ nullus dubitat ꝙ iste dans habitũ istũ nõ põt incorporare in religionẽ diuersam a sua.& dictũ Host. Inno.& Doct. in c. porrectum.restringitur,an vellet obligare in specie. si aũt vellet obligare in genere, tunc sufficit ꝙ fiat in manibus alicuius hñtis administrationẽ religiosam.& hoc sentit Lap.& Ab.in c.fi.de reg. li.6.& Lap.de Casu.alle.32.& est rõ,quia qñ agitur de obligatione in specie,monasteriũ est obligatũ pfesso ad alimenta, & alia necessaria,c.ex parte.& ibi no.de accu. c.nolo. & c.non dicatis. 12.q.2.iõ oportet, ꝙ illa obligatio ꝯhatur per habentẽ ptãtem,s. de rescri.c.edoceri.& de iu.in c.eã q.sed qñ obligatio fit in gñe, licẽt ex parte promittentis,q. põt se obligare,subsit ligamen: ex parte recipientis, q. non põt ad religionem diuersam incorporare,nõ põt surgere ligamen in spẽ,quia nõ põt obligare monasteriũ suũ in spẽ,sed bene in gñe põt alteri religioni obligare,nõ aũt incorporare,vnde requiritur, ꝙ postea alius hñs ptãtem recipiat illum in spẽ,& recipiens in gñe nõ incorporat in spẽ.Vt qs ergo dicatur incorporare,seu obligare in gñe, sufficit ꝙ talis recipiens obligationẽ,præsit alicui administrationi:puta tamen q̃ dicta sunt fm Lap. & Abb. procederent, vt quis remaneat obligatus in genere,qñ simplr quis profitetur in religione,quæ ipsũ in specie non põt recipere, nec apparet, ꝙ iste velit omnino illi obligari in specie,& non aliter,nam tunc iste remanet in genere obligatus:secus qñ profitetur respectu certæ religionis,& intenderet illi & non alteri obligari.ex quo enim illa in specie nõ põt illum tunc recipere,non erit obligatus alteri in genere. durum enim esset,ꝙ quis vltra,& aliàs q̃ vellet & intenderet,obligaretur.Ex quo ego dico,si ꝯheretur hoc casu matrimonium,nõ dirimetur, superiori casu sic. & ita põt intelligi c.nõ solum.& c. constitutionem.de regu.lib.6.& quod no.Archidia.12.q.2.sancimus.innuunt Host.& Io.And.in c.porrectum.s.de regularibus. fm Lap.& Abb.in præalle.c.frater. Et puto,ꝙ matrimonium nõ cõsummatum carnali copula per obligationem hanc postmodum factam in genere, inquantum efficaciter obliget in genere,dirimatur,ex quo est solenne quo ad tria substantialia, & põt compelli ad ingressum religionis,nec põt in seculo stare, c.non solum.& c.constitutionem.de regularibus. in 6. super glo. in c. porrectum.s.de regulari.Spec.in titu.de sta.regu.versi.19.nec requiritur ꝙ recipiens habeat potestatem incorporandi in illa religione,& assignat rationem, quia in professione est obedientia,quæ est de substantialibus,c.cum ad monasterium.s.de statu mona.debet ergo alicui specialiter promitti,de electione,s.cap. inter.etiam ꝙ inter professionem facientem & recipientem debet esse differentia,c.debitum.de bap. c. fi. de insti.& intantum obedientia est de substantialibus, vt in manibus non habentis potestatem valebit,saltem vt simplex votum,c.consuluit. s.eod. titu.c.ex parte.2.in fi.s.de conuer. coniug. quæ iura allegat ipsemet Innocẽ.Quo autem ad solenne votum religionis concludit Inno. & scribentes post eum,ꝙ sufficit ꝙ quis profiteatur in manibus abbatis,vel alterius,vel monachi,vel presbyteri,vel secularis,vel laici habentium tam ab abbate q̃ ab eo,qui põt in loco recipere ad professionem, potestatem ad hoc, vt puta locus regitur per priorem conuentualem,c.in singulis. s.de statu mona. facit 27.q.2.Gonsaldus.c.insinuante.j.eo.vbi tamen recuperetur nomine abbatis,vel alterius prælati habentis potestatem recipere,& ita recipiens nullum haberet mandatum, tale votum non est prius solenne,q̃ abbas ratificet, licèt prius valeat vt simplex votum.vnde si ꝯheret matri.post ante ratificationem ꝯctum, nõ valeret.Inno.in c.porrectum.s.de regula.& bene dicit.Et hæc q̃ dicta sunt s. ꝙ est necesse ꝙ adsit persona, quæ habeat potestatẽ recipiendi suo nomine vel alieno,vera sunt ad obligandum quẽ ad votum professionis religionis, votum autẽ continentiæ,quæ tamen non est continentia religionis, potest solennizari ab aliquo, qui recipiat tale votum, fm Inno. ibi s. vel ab eo qui non habet potestatem recipiendi professionem.vnde simplex sacerdos votum continentiæ recipere põt cum suis solennitatibus,& votum solennizabitur,s.de conuer.coniu.c.dudum.& etiam sine sacerdote,33.q.2. admonere. vnde posito ꝙ ibi nullus sit recipiens,dũtamen voueret castitatem respectu certæ & determinatæ regulæ seu religionis,vt quia dicit,castitatem seruabo secũdũ regulam beati Benedicti,vel Augustini, vel Francisci, in domo propria manens,vt no.ibi glo.in c. ex parte. de conuer. coniug. & est casus rõne intellis j.in c.seq.& 27.q.2. c.de viduis. & c. mulieres.& hoc est votum solenne castitatis, quod solennizatur ẽt non interueniente aliquo habente potestatem incorporandi, arg.j.in c.seq.& rõ diuersitatis fm Inno.vt s.est,quia professus nõ põt esse, nisi quousq; superior acceptet votum vel professionẽ, & sic præsens sit ille, qui põt eum incorporare ordini seu religioni,& suam obedientiam recipere. sed votum continẽtiæ solennizatum,& de præsenti põt quis ẽt emittere, si nõ sit qui votum recipiat,vel qui eum alicui religioni incorporet,c.ex parte. s.de conuer.coniug.& quod ibi notatur.;& sic votũ solenne cõtinentiæ pendet in vouente. Votũ aũt professionis solenne pẽdet in vouente,& in alio,s.recipiente,& sic per superiorẽ:habes, ꝙ in voto solenni, quod tũ est votum religionis ex obligatione generali facta religioni,non requiratur persona habens potestatem recipiendi, & sic talis obligatus voto castitatis solẽni tanq̃ obligatus religioni in genere vr̃ posse compelli intra aliquam specialem religionem approbatam, & per ꝯ̃ns cum sit solenniter pfessus religionem in genere, vr̃ ꝙ impediat & dirimat nedum post ꝯctum matri.sed ẽt præcedens consummatum carnali copula. Declarando pdicta sciendum est:nam vt aliquis sit obligatus religioni in genere,est necesse ꝙ adsit persona aliqua,quę habeat potestatem incorporandi in religionem specialiter ex parte sua,licèt sit in potestate recepti an velit ibi esse vel alibi, c. constitutionem.de regula.li.6.& d. c. non solum.& ille generaliter obligatus non potest matri.cõtrahere,& prius contractum non consummatum carnali copula dirimit. Aut est talis persona recipiẽs, quę nullam hẽt potestatẽ in genere vel in specie incorporandi, & tunc si vocatur votum castitatis certæ religionis vel regulæ,istud non est votum religionis,sed est votum castitatis solennizatum, & stare poterit in seculo. & idem si in nullius manibus voueret votum castitatis respectu certæ religionis, vt superius dixi,& tunc impeditur ꝯhẽdum,post ꝯctum dirimitur, non autẽ dirimitur presens matri. carnali copula non consummatum.quod est bene notandum. Facit quod no.Inno.in c.ex parte.s.de conuer.coniug.& But. idem Inno.ibi in c. seq. & Bu. post eum.Aut est votum castitatis solenne alio modo, quia vouet de præsenti,non aũt respectu certæ religionis, & tunc istud votum lato modo dr̃ solenne,quia de pñti, non tamẽ quo ad effectum dirimendi post ꝯctum,sed solum ad impediendum contrahendum.

16 †Sed quero,qui sunt isti, qui pñt recipere ad professionem monialem.dixi s.ꝙ Abbas, vel quilibet de eius mandato,vel prior conuentualis, vbi monasterium regitur per priorẽ, c.ꝙ de timore.s.de statu mo.& in c.cum ad monasterium.eo.tit.

17 & in c.singulis. in prin. † Quid autẽ de episcopo, an possit recipere ad professionem.Innocẽ.in c.porrectum.s.de regu. dicit ꝙ sic,ẽt si profitens ingrediatur religionẽ certam,& sufficit ꝙ talis habitum mutet. & tales recepti vocantur religiosi, & possunt habitare in domibus proprijs,& viuũt sub obediẽtia epi,32.q.5. c.quid Deo.c.insinuante.in eo.tit.c.consuluit. s.eo. Aduerte,ne Inno.decipiat te,quia in d. casu põt dici religiosus late, quia tenetur seruare id quod promisit epo:tamen ex quo talis non determinat se ad aliquam religionẽ de approbatis, nõ vr̃ tale votũ solenne, iõ non dirimetur ꝯctus matrimonij postea celebrati, c.j.de voto,li.6.hęc sunt de mẽte Inno.in c.porrectũ. & idẽ But. ibi

ibi sentit, & quod dixi de epo, idem dicit Inn. de quocunq; alio, qui noie epi talem reciperet. Nunq d aũt archidia. archipsby. vel alius inferior p̃latus de alia eccle. possit aliquẽ recipere ad ꝓfessionem, vt talis sit sub eorum obedientia. Inno. in c. porrectũ. dicit ꝗ non, & ꝗ hoc vr̃ specialiter concessum epis, 27. q. 2. c. si vir. & c. consuluit. s. eo. tit. Et bene dicit de pſbytero, an possit recipere ad professionem: vr̃ ꝗ sic, quia et̃ sine sacerdote votũ continentiæ solennizatur, & p̃nt vouentes castitatem vouere, 33. q. 2. c. amouere. dic tu respectu certæ & determinatæ regulæ, & tunc aut Abb. vel alius hñs recipere in illa regula non cõsentit, & tũc hoc votum remanet solenne continentię tm̃. Aut consentit, aut ratificat, & approbat abbas, vel alius hñs ptãtem, & tunc solennizetur hoc votũ, vt religionis nõ ex receptione presbyteri, sed ex ratificatione abbatis subsecuta: aut pſbyter recepit votũ cõtinentiæ, nec superior ratũ hẽt ad aliquã religionẽ de approbatis, est votũ simplex impediens ɔ̃hendũ, non dirimens iam ɔ̃ctũ. & hoc placet But. in c. porrectũ. s. de reg. & eodẽ mõ intellige ea

18 quæ dixi de archid. archipresby. & si. † Insup dubitatur de heremita, qui possit eum recipere ad professionẽ. tu dic, aut est heremita professus hñs superiorẽ, & aliũ recipit noĩe superioris, superior põt habere ratã ꝓfessionẽ vt dixi. Aut sunt heremitæ qui conuentualiter aliquẽ recipiunt non hñtes superiorẽ, & sunt religiosi, & tunc p̃nt recipere ad ꝓfessionẽ, pal. c. ad nostram. vel si hñt p̃latũ, de eius mandato p̃ticulariãs non p̃nt aliquẽ illi suæ religioni obligare. Quid si vacante ec. p mortẽ abbatis. tunc p̃nt fm̃ Spec. in tit. de statu reg. in ver. 21. quia regulariter vacãte ec. capitulũ succedit, c. cũ olim. & c. is q. s. de ma. & obe. & c. j. de ma. & obe. li. 6. ɔ̃rium tñ dicit Specu. vbi s. seruari. allegat de his q̃ fiunt a præla. c. nouit. c. illa. ne se. vaca. & s. de elec. officij. Io. An. ibi in addi. se remittit ad c. fi. de regula. li. 6. & ibi opi. quæ olim fuerũt, ibi deciduntur. & fm̃ qđ ibi no. in gl. de iure receptio monachi spectat ad abbatẽ, iõ vacante sede capitulũ recipit ad professionẽ. sed si priuilegio, vel consuetudine, vel alio iure particulari ad solũ abbatẽ pertineret receptio monachi: tunc vacante sede capitulum non reciperet, quia in his quę sunt iuris particularis ipsius epi, capitulũ non succedit vacante sede, fm̃ Inno. in c. verũ. s. de foro cõpe. & Doct. in c. j. de ma. & obe. Do. Ant. & Bal. in c. eã te. de rescrip. dũ volunt ꝗ delegatio facta epo non transit in

19 capitulũ sede vacãte. † Nunc q̃ro de abbatissa [a], an possit aliquã

a recipere ad professionẽ. vr̃ ꝗ non, no. gl. 20. q. j. vidua. & q. 2. c. statuimus. vbi abbatissa non dat velũ, nec alia mulier. ɔ̃rium notat Archid. in c. ꝗstõnem. ver. in alijs. de regu. in 6. facit c. consuluit. s. eo. Tandem Archi. vbi s. vr̃ tenere ɔ̃rium, & Host. s. eo. c. ɔ̃suluit. tu dic, ꝗ illa iura non ɔ̃dicunt, q̃a illa iura loquuntur in actibus dependentibus a ptãte clauiũ, sed ista dependẽt a superioritate, nec dependent ab ordine. facit quod no. in c. nõ solũ. de regula. li. 6. ex quo sequitur, ꝗ abbas excõicatus recipiens aliquẽ ad professionem non incurrit irregularitatẽ, vt no. in c. vidua. & ibi gl. & c. statuimus. de regularib. & alia iura ɔ̃ria p̃nt intelligi de datione vel de benedictione, vel confectione, quia talia non p̃nt.

20 † De monacho aũt recipiente mulierẽ ad professionẽ, an possit: tu dic, Aut est singularis monachus, q̃ aliquã mulierẽ ad ꝓfessionem recipit abbate mandante, vel ratũ hñte, & tunc aut tale monasteriũ, cuius facit mulierẽ, est eiusdẽ regulæ cuius est ille, qui mulierẽ recipit, & monasteriũ subiacet illi abbati: & tunc valet talis ꝓfessio, & in spẽ obligatur illi monasterio, cuius habitũ recipit, & in dubio vr̃ profiteri religionẽ eius, in manibus cuius ꝓfitetur, in c. ꝗ Dei. s. de statu mon. Aut monachus nullũ hẽt mãdatũ, mulier emittit votũ illius religionis & sumit habitum de manu dicti monachi vel alterius: & tunc dicit votũ solennizari castitatis tm̃ non religionis. Aut infra annũ probationis mulier posita sumit habitũ professorũ de manu monachi, & tunc hoc casu obligatur religioni, c. ꝗstõnem. & c. non solũ. de re. li. 6. Non ob. c. vxoratus. de conuersio. coniug. quod loq̃tur, q̃n monachus vellet illã mulierẽ tonsare vt esset monacha in monasterio virorũ, quod ibi prohibetur, & hr̃ ibi 17. q. 2. c. diffinimus. 22. dist. c. interdicimus. 12. q. 2. cognouimus. Quæro, si aliquis ꝓfitetur regulã non approbatã, & hoc in manibus alicuius, quẽ putabat ipsum

b posse recipere ad illã regulã, an obligetur [b] & solennizetur votum. glo. in c. j. de voto. li. 6. in ver. approbatã. dicit, non tenetur, nec et̃ est vt votũ simplex. vnde taliter votũ profitens poterit ɔ̃here mat. & ibi hoc placet Arch. & Io. An. & in c. j. de pſby. non bapti. super glo. 2. qui dicit, ꝗ eadem rõne dicemus de eo qui recipit ordinem diaconalẽ & subdiaconalẽ, vel presbyteralem ab eo, quem putabat epm̃ & non erat, nam talis non habebit ordinem, nec ordinis characterem, & poterit ɔ̃here, vt in glo. pal. & hoc idẽ tenet Bar. Brixiẽ. in q̃onibus suis tit. qui cle. vel vo. q. 2. q̃

21 inci. q̃ dã ordinarius. † Quid aũt de iuuene seducto p quosdã trufatores & baratores, qui se finxerunt de regula beati Benedicti, & in certo loco finxerunt seruare talem regulã, vel aliã certã & approbatã, mõ in manibus illorũ iuuenis promisit perpetuo se illã regulã seruaturũ, & recipit habitũ, qui dari consueuerat professis regulã beati Benedicti, vel professis illam regulã approbatam, quã ibi baratores se seruare dixerũt: postea reperit ille iuuenis, ꝗ ordo non erat ille nec illa religio, quã professus est, vel aliã in genere vel in specie, an possit ad seculũ redire, & mat. ɔ̃here. Spec. in tit. de reg. ver. 40. concludit allegando Io. de Deo in q̃onibus suis, ꝗ si constat talem iuuenem absolute vitam voluisse mutare, & in ordine, cuius se illi trufatores nominabant, viuere, siue ibi siue alibi compelleretur stare, 22. q. 2. dilectissimus. 27. q. j. nuptiarũ. 20. q. 2. constituit. Si vero intendebat se Deo obligare, vt illo tm̃ loco cũ illis dũtaxat viueret, & tũc nõ tenet alibi stare. & hoc placuit Lapo i c. vnico, de voto, li. 6. s. Gl. in verbo, approbatã. Dubito de hac decisione, nec eam tenet Io. de Imo. quo ad primũ membrũ, quia nisi iste habebat mãdatũ ab eo, qui potuit incorporare in illã religionẽ, vel nisi esset factum noĩe illius, qui poterat incorporare, & postea per eum ratificatur, talis nõ esset professus. posset tñ saluari dictũ Spe. & Io. de Deo, ꝗ non dicunt ꝗ sit professus illum ordinem, sed dicunt, ꝗ põt compelli seruare illũ ordinẽ, & sic de nouo approbare, & ꝓfiteri ipsum, & posset dici, ꝗ tanq̃ vouens simpl'r cõpelli dẽt seruare votũ, c. p tuas. s. de voto. facit ad hoc dictum Inno. in c. porrectũ. de reg. & fuit Inno. q. Io. de Deo in ordine 31. erit ergo vt votũ simplex fm̃ no. p Inno. in c. porrectũ. Io. An. in c. j. de voto. li. 6. si talis ɔ̃hit, incurrit pctm̃ mortale p p intentionem volentẽ profiteri, ar. c. quidã. de cõuer. cõiu. s. eo. & in hanc partẽ licet se dicat dubitare, inclinat Damasus in tit. qui cle. vel vo. 3. q. 2. Ad hoc faciunt iura, q̃ dicunt impedimentũ oriri ex ma. qđ est nullũ, de biga. c. nuper. de cleri. auditis. p p intentionẽ igitur istius ortũ sit impedimentum saltẽ simplicis voti, adeo ꝗ sine pctõ mortali non poterit mat. ɔ̃here, fm̃ Io. An. vbi s. Non ob. iura dicentia, quod datur ab eo, q̃ dare non põt, hr̃ pro non dato, c. ꝗ aũt. de iurepa. & veritate cõperta opinio cedit veritati, c. veritate. 8. dist. & fm̃ Archi. in pall. c. j. de voto. li. 6. in verbo, approbatã. in istis sp̃ualibus magis veritas q̃ opinio seruanda est, 35. q. 6. §. his ita. & ibi in glo. fi. r̃ndeo, quòd hæc promissio professionis tm̃, inquantũ veritas hẽt manifestare, quòd attenta intentione istius voluit vitam mutare, nõ potuit, quia non fuit aliquis qui in talẽ promissionẽ & obligationem posset recipere in specie nec in genere. in specie patet, quòd isti non habeant potestatem: in genere, quia ad hoc non intendebant. Item talis recipiens non habuit potestatem in genere obligandi, sed talis intentio solum remanet annexa voto simplici, s. de voto. c. per tuas. merito ergo seq̃tur, quòd sine peccato mortali non poterit contrahere matrimoniũ: si tamen cõtrahit, valebit, & de transgressione aget pœnitentiam.

ADDITIONES.

a ¶Abbatissa. Vide no. & plene Bar. Brix. in q. iuuenis quidam &c.

b ¶An obligetur. Sed quid de professione etiam a nemine recepta, an valeat. dic quòd sic, c. vidua. & ibi gl. de reg. no. in c. quod interrogasti. 27. dist. & in c. vidua. 27. q. j. quod verum non quo ad beneficia professi, vt per Cardi. in cle. j. §. sane. de sta. mo. vide Spe. eo. tit. §. j. ver. 19. Sed quid de professo, vt cognosceret carnaliter monialem, an possit exire de monasterio, dic quòd non, sed debet fieri monachus secundum Bar. Brix. in q. iuuenis quidam. & in Spe. de sta. mo. versi. 38. quæritur.

SVMMARIVM.

1 *Votum solennizatur ex sola promissione castitatis, & quando.*
2 *Protestatio an & quando iuuet.*
3 *Habitus delatio inducit professionem, & votum solennizat.*
4 *Professio vera quæ dicatur, & quæ præsumpta.*
5 *Limitatio ad c. vltimum, supra de condi. appo.*
6 *Monachus si tempore professionis protestatur de retinendo proprio, quo ad proprietatem vitiat professionem, & quid si protestatur de retinendo proprio quo ad vsum.*
7 *Consuetudo inter fratres heremitas, quòd bona delata fratribus intuitu personarum recipiantur per fratres, etiam sine licentia superioris, & libere conuertantur in suas commoditates & necessarias, an valet.*
8 *Metum iustum inducit iussus Principis, qui aliàs consueuit punire non obtemperantes precibus suis, vel præceptis.*
9 *Statutum abbatis & monachorum, quòd monacho cuilibet dentur omni anno 10. pro necessitatibus suis, si fiat ex causa, an valeat.*

CAP. VI.

INsinuante. Gasp. ita summat: Post professionem matrimonium ɔ̃ctum nõ tenet. h. d. Do. Car. Flo. aliter summat, sed in idem recidit. & h. d. fm̃ eum: Votũ solennizatũ per professionem dirimit matri. Io. An. nec But. summat. Primo ponit factũ. Secundo diffiniendũ cõmittitu. secunda ibi, nos attendentes. Igitur in tex. ibi copula. s. maritata. Ibi, supplicatur. forte ꝓpter eius

eius diuitias,& volebat Rex aliquem pauperem militem ditare,
ſicut fit ſæpe.vel ſupplicatum fuit pp eius pulchritudinem. Ibi,
fratris.forte miſsi per priorem.ad hoc ſ.e.c.conſuluit. Ibi, bien-
nio.& ita fuit obligata pp patientiam tanti tp̃is.Ibi,aſſerit.& tñ
non fuit ei credendũ,quia ɔ̃facit præſumptio,& tp̃s perſeueran-
tiæ, & forte eſt præſumptio iuris & de iure. Ibi, quã parentum,
ſ.aliquorum inſtantiũ pro milite,pro quo Rex coegerat, alij aũt
ſuaſerant,quòd votum profeſsionis emittent,vt ſ.ſm Hoſti. Ibi,
accedens.ſecundũ ſuã erroneã opin.Ibi,& ita.q̃rebatur an eſſet
cogenda virum dimittere, vel habitum religionis aſſumere ſm
Pe.& Ab.Ibi,quã.ſ.coactionem,puta ſi fuit iniqua. Ibi, perſeue-
rantia,ſecus ſi non perſeueraſſet, ſed aufugiſſet voto non ſolen-
nizato,ſ.de deſpon.impu.ex literis.ſm Ho. Ibi, violenter.i. voti
violatione,ſm Pe. & Abb. No. ꝙ vr̃ licitum ſupplicare Principi
pro vxore hñda,ſed hoc hodie vr̃ correctum,vt in glo.j.Ber.quæ
alle.iura.No.2.ꝙ metus imperij regis non vitiat matri.nec tollit
libertatem ɔ̃hẽdi,niſi ad aliud ſit proceſſum: de metu aũt patro-
1 ni dicite vt habetur in c.j.ſ.de deſpon.impu.†No.tertio,ꝙ ex ſo-
la promiſſione caſtitatis,& ſic alterius ex ſubſtantialibus ſolen-
nizatur votum , & hoc qñ reſpectu certæ & approbatæ regulæ
emittitur,quæ habet tria ſubſtantialia.dic vt dixi in c.præceden.
2 †No. quarto, ꝙ proteſtatio de proprio retinendo [a] iuuat prote-
a ſtantem, qñ non ſe aſtringit ad oĩa ſubſtantialia,ſed alterum tan-
tum,& ſic proteſtatio iuuat q̃q; ius proteſtantis, c.cum M.ſ.de
conſti.hic tñ non dr̃ clare an profuerit proteſtatio, vel ne. & di-
cit hic Gaſ.ꝙ proteſtatio hęc erat turpis, ſ.ꝙ monachus haberet
proprium.facit quod no.glo.in c.per tuas.de condi.appo. glo.in
c.monachi.ſ.de ſta.mo.facit c.dudum.de conuer.coniu.ſ.proxi.
&c.Item nec iuuat, qñ factũ & proteſtatio ſimul eſſe non pote-
rit,vt in d.c.cum M.Item qñ non eſt veſtita aliqua iuſta cã, c.j. ſ.
qđ metus cauſa . No. quinto, ꝙ ſingulares fratres de regula pñt
quem recipere ad ſolennizandum votum , & ad profeſſionem
alicuius de ſubſtantialibus.dic vt dixi in præce.c.No.ſexto,ꝙ aſ-
ſumptio habitus extra regulã cum promiſſione alicuius de ſub-
ſtantialibus cum proteſtatione, ꝙ aliàs non intendit profiteri,
3 non obligat niſi ad ſpeciale promiſſum,ſm But. hic. † No.ſepti-
mo,ꝙ delatio habitus inducit profeſſionem, & votum ſolenni-
zat,quod procedit de habitu religionis,alias ſecus, c. conſuluit.
ſ.eo.tit.& c.veniens.de hoc dic vt in c.j.de reg.li.6.& in cle.eos.
eo.tit.dixi plene in c.præce.& dicit Inno. ꝙ & ſine habitu ſolen
nizatur votum,de regula.c.porrectũ.No.octauo,ꝙ metus impe-
rij regis vel parentũ,ſi ad aliud non eſt profeſſum , non tollit li-
bertatem conſenſus in emittendo votum, & non annullat vo-
tum.No.nono, ꝙ ſuſceptio filiorum non excuſat coniugium il-
licitum.facit c.cum haberet.j.tit.ſeq.No.ꝙ patientia tẽpore pur-
gat metum illatum tẽpore voti emiſsi.de quo in glo.vlt.Vltimo
no.ꝙ caſtitatis votum emiſſum reſpectu certæ regulæ approba-
tæ ſolennizatur habitus aſſumptione, intm̃ ꝙ impedit & diri-
mit mat.poſt ɔ̃ctum. quod bene no. Oppo. ɔ̃ illud, quod dixi in
5.no. ꝙ ſingulares fratres pñt aliquem recipere ad profeſsionẽ:
imò vr̃ quod ſolus Ab.ſ.de reg.porrectum.So.ſm Io.An.hic fra-
ter fuit miſſus ab Abb. vel ſm Car. Flo.dic,ſi a prin.non habuit
mandatũ,ſufficit ratihabitio,vt in d.c.porrectum. & dixi in c. p̃-
ce.de quibus per Inno.& Io.An. in c.porrectũ. de reg. tu dic la-
tius,vt dixi ſ.in c.præce. vbi dixi quot modis põt dici votũ ſolẽ-
4 ne.† Quæro primo quod dixi in vno no.ꝙ delatio habitus indu-
cit profeſsionem:qualiter erit hæc profeſsio. dic ꝙ erit tacita ꝓ-
feſsio,vt ibi dixi.& hinc ſumpta occaſione dicit Hoſti. ꝙ aliqua
eſt profeſsio vera,aliqua p̃ſumpta,& qualibet interueniente ſo-
lennizatur votum,ita quòd impedit & dirimit mat. Vera profeſ-
ſio,qñ more ſolito legẽdo chartam facit profeſsionem , Ego ta-
lis promitto.& ponit chartam ſupra altare.& de hoc ſ. e. c. me-
minimus.20.q.2.c.vidua.ſ.de conuer.coniug.c.dudum. Præſum-
pta vero,ſi primum votum emittit,& exprimit,vel firmiter pro-
ponit,& poſtea intrat religionem, & habitum recipit nouitio-
rum.allegat tex.noſtrũ,niſi ɔ̃rium proteſtetur,ſ.de reg.c.conſul-
ti.& c.ſtatuimus. Secundo dr̃ præſumpta renunciando proprijs
& pompæ huius ſeculi.facit quod no.ſ.eo.c.conſuluit.Tertio ex
mora,vt hic ponitur de biennio, ſ.de regulari. ad Apoſtolicam.
& c.ſtatuimus. dic vt ibi, vel quia pubes factus eſt, nec infra tp̃s
reclamauit,de regula.c.j.li.6. Quarto,ſi recipit habitum, & ſup-
portat oĩa vt ꝓfeſſus,27.q.2.vidua.& c.ſtatuimus.ſ.de reg. Quin-
to per coniugum abſolutionem,ſ.de conuer.coniu. c. coniuga-
tus.& c.vxoratus.de quo dic vt ibi no.Sexto per ſacri ordinis ſu
ſceptionem,84.diſt.cum in præterito. Septimo modo & vlt.ſm
Goſ.cum profeſsio fit,nulli tñ religioni vouendo,quia tunc mo
nachus eſſet,licet nullius monaſterij,tñ epi, 10.q.j. c.regenda.&
ſm ipſum Goſ. tunc epi licentia requiritur, vt in domo quadam
ſua frui poſsit bonis certis.Si autẽ certæ religioni ſe deuouit,tũc
maioris abbatis totius ordinis licentia requiritur . Io. An. ſe re-
mittit ad hoc quod dicit ſuper glo. huius c. & ita etiã de hoc di-
co.No.tñ ſuperius ſeptem modos,quibus votum ſolennizatur ,
& hos modos latius declaraui in c.præce.Quæro ſecundo & vlt.
quia dicit litera,quòd in domo poſſet tenere ſuam ſubſtantiam ,
qđ ſi ſimpliciter iſta mulier obtuliſſet ſe & ſua monaſterio, vel
in manibus iſtius fratris ſancti Auguſti.vel alterius,an prę̨ſentia
vel futura dr̃ obtuliſſe.Guido,vt refert Tancre.ſuper c.nuptiarũ.
27.q.j.dicebat,quòd ſi quis ſe offert & bona ſua eccleſiæ ſecula-
ri,ita ſolum præſentia vr̃ offerre & non futura, ar.l. ſi mandaue-
ro.§.2.ff.mandati.l.ſi ita.ff.de auro & argẽ.leg.dic tu vt leg. gl. in
c.nuptiarum.& in c.vt lex.27.q.j. quòd ſi quis ſe offert & ſua ec-
cleſiæ regulari , pp naturam eccleſiæ regularis , quæ repugnat,
quòd habeat proprium,videntur oĩa futura oblata,ſecus ſi ſe of-
ferret eccleſiæ ſeculari , qm̃ eccleſiæ ſeculari non repugnat , vt
quis habeat proprium.Nõ obſtat l.fi.C.quæ res pig.ob.poſ. vbi
veniunt futura , quia loquitur in actu modici præiudicij , vt in
actu pignoris,quia ſoluto debito,pro quo oĩa ſunt obligata, res
remanet ſua & libera. Hic autẽ loquimur in translatione domi-
nij,ideo non veniunt futura regulariter, d.l.ſi ita. Io. An. & Bu.
de hac qõ.in c.fi.ſ.de ſucceſ. ab inteſt. & an in diſp̃one generali
veniant futura plene , vide per Bar. & alios Scribentes in d. l. ſi
ita.per Panor.& Io.de Lig.in c. quia circa. de priui. vbi ponunt
dicta Bar.quæ ſunt in d.l.ſi ita.Venio ad glo.& glo.j. opponit,&
ſol.ibi,deportationis.dic & amiſsionis oium bonorum,vt ibi.In
fi.gl.dic quòd iura,quæ allegantur in gl.procedunt & verę ſunt.
Capio glo.2.quæ colligit notabile ex litera , niſi. dic vt dixi ſ. in
j.q.& in c.præce.Capio glo.in ver. ſupportat. hæc glo. opponit
per quatuor iura,& per tex.inducit iura,ſed concludit pro obie-
ctione,& ponit opinionem & remittit,& ad hãc literam reſpõ-
det.ita expedit Io.An.hanc glo.Vel breuius glo.opponit,& ſol.
& alleg.l.non ſolum. ſtipulationes, euictiones , & ɔ̃ctus ſimiles
facti ſub ɔ̃dõne impoſsibili nullius ſunt momenti. & gl. iſta pro
parte fuit examinata in c.fi.ſ.de condi.apposi.& ibi videas quod
ſcribo.& glo.iſta alleg.c.2.& c.fi. ſ.de ſtatu mo. Ioan. And. dicit
addendum eſt hic quod ibi no. in glo. & no. hanc glo. quia in
principio fatetur,quod debet pro non adiecta haberi.& cum di-
cit Inno.ponens hoc alternatiue, deinde dicit hic glo. quod de-
bebit viuere in domo propria cum ſua ſubſtantia,i.cum vſufru-
ctu ſuæ ſubſtantiæ . ſed melius dixiſſet cum vſu ſuæ ſubſtantiæ ,
5 ſm Card.Flo.hic,ita† quod quicquid ſupereſt,ſit monaſterij.per
quod dicit limitari c. vltimũ. ſ. de condi. apposi.vt intelligatur,
qñ profitens aliàs non intendebat profiteri, niſi ei liceret habe-
re propriũ,ſecus ſi fuiſſet vſus alijs verbis , quæ trahi potuiſſent
ad certum ſenſum, ita quod nõ repugnarẽt monachatui, vt hic.
quod eſt notandum,ſecundum quod fauendum eſt religioni in
dubio,l.ſunt perſonę.ff.de reli.& ſump.fune.& res potius debet
intelligi vt valeat,quàm vt pereat,c.abbate.j.de verb.ſigni.Et vi-
de glo.quæ etiam tractat de hac materia,in cap. 2. ſupra de ſtatu
mona.& tex.facit pro & contra in c.dudum.ſupra de conuerſio.
coniuga.& quod iſta mulier poteſt eſſe monacha,& ſtare in do-
mo propria,hoc tenet Innocen.hic,vt refert Ioan.An.quod bo-
na eius quo ad proprietatem ſunt epiſcopi vel monaſterij,cui ſe
reddit,C.de epiſco.& cleri.l.nulli.& ſic habes,quod poteſt epi-
ſcopus vel abb.tali mulieri concedere vſumfructum , quod in
certo loco moretur,nec illud eſt contra ſubſtantiam monacha-
tus,argu.ſupra de elect.c. cum inter R. & talis mulier cum pro-
prio & in obedientia viuere poteſt & debet.Vnde ſi abb. mali-
tioſe talem reuocare vellet ad clauſtrum , uel ad aliud locũ trãſ-
ferre, poſſet iſta mulier hoc denunciare uel ſupplicare ſuperio-
ri,qui ad ſimilitudinem ſerui ſupplicantis debet illam audire, &
interponere partes ſuas,C.cõmunia utri.iud.l.poſſeſsionum.C.
de preci.Impe.offe.l.j.& Inſti.de his qui ſunt ſui uel alie. iur. §.j.
dicit tamen Inno. quod nullus præter Papam poteſt ſe obliga-
re,ut perpetuo aliquem dimittat locum monacho, c. cũ ad mo-
naſterium.ſupra de ſtatu mona.& ibi per Ioan. And. ſed tamen
ſi talis inferior ſe obligat,non eſt contra ſubſtantiam monacha-
6 lem.†Ex his differentijs,& ex glo.noſtra hic in fine habes ſecũ-
dum Domi. Anto. quod ſi monachus tempore profeſsionis ꝓ-
teſtatur de retinendo proprio quo ad proprietatem , quod hoc
tanquàm contra ſubſtantiam regulæ monachalis uitiat profeſ-
ſionem.

ADDITIO.

a ¶Retinendo. Adde Bal.in l.vnica,§.illos.C.de lati.libe.tollen. in fine,quòd pro-
teſtatio ingredientis monaſterium de bonis retinendis non valet . item nec
de caſtitate non ſeruanda , 28. diſtin. diaconi . Alexan. in §. morte . de ope.
noui nunciatio.

a sionem. si vero protestatur de retinendo proprio quo ad vsum a, & hoc pôt fieri, & quo ad vsum monachus tūc pôt talia habere, nec ꝯ repugnat substantiæ monachatus, ꝙ ex talibus bonis alatur. & sic in dubio debet intelligi talis protestatio. No. hæc fuit opi. Bar. in auth. ingressi. qui ad literā dicit illud quod hæc glo. & sibi appropriat, & non est credendū, ꝙ non viderit hanc glo. sed vt dixi in d. c. fi. s̄. de condi. appo. hæc opi. non placet, intelligēdo ꝙ professio dirigetur ad oīa substantialia regulæ: quia in dubio ꝙ proprium retineat vel quo ad vsum vel vsumfructum, vel ēt quo ad ius alimentandi determinando ad certas res, quasi pacto & iure proprio hoc esset appropriatio, & ꝯ substātiā monachatus, vt ibi dixi. per hoc non placet, quod hic dicit Inno. ꝙ muliere remanente in domo propria, si ipsa protestaretur de retinendo ꝓprio, & de remanendo in domo propria, valeret hæc protestatio quo ad hoc, vt bona haberet quo ad vsumfructum, & ꝙ in certo loco moraretur: quasi hoc non esset ꝯ substantiā monachatus, ar. de renun. c. cum inter. j. de præben. c. nisi. per quod dicebatur, ꝙ si abbas talem vellet reuocare ad mona. vel ad alium locum transferre, posset. s. talis hoc denunciare, vel supplicare superiori, & ad similitudinē serui debet illū audire, & interponere partes suas, C. cōia vtri. iu. l. possessionum. C. de preci. Impe. offe. l. j. Insti. de his qui sunt sui vel alie. iur. §. sed hoc tempore. fatetur, ꝙ alius a Papa non pôt se obligare, vt perpetuo aliquem locum dimittat monacho, sed si se obligat, non est ꝯ substantiam regulæ. hoc Dño Ant. non placet, quia non videt ꝙ hoc non sit appropriare, vt pacto talia retineat. Et licèt Papa possit facere, vt in iuribus quæ alle. s̄. non tñ inferior. nec obuiant prædictis quæ scribit Io. An. de reg. iu. c. non est obligatoriū. in 6. & de hoc articulo j̄. distinctè ponam quod ponit Io. An. in d. regula, non est obligatoriū: qa dato ꝙ iuramēto de obseruandis rebus certis ad vsum monachorum obligetur, nō tñ aliquod ius quæritur ipsi monacho. protestatio ergo ordinata ad hoc, vt liceat iure proprio hoc ius habere, reijcitur in totū & valet ingressus, quia ista ordinant ad obligandū parti, non ad obligandum Deo, vt diximus in vsuris, in c. debitores. de iureiur. vnde cū hæc protestatio ordinetur ad obligandū parti, & est turpis ex parte monachi suscipientis, vt fatetur Io. An. in d. c. non est obligatorium. cōcluditur ꝙ protestatio nō valet. & ad hoc dictū facit c. debitores. quia sicut nec ibi pactū valet ꝓp turpitudinē suscipientis, sic nec hic protestatio, & valet ingressus vt dixi in d. c. fi. posset tñ seruari hæc opin. & opi. Bar. si intelligeremus, ꝙ ex protestatione retineat bona, nō vt ex iure monacho q̄sito ad illa, sed vt ex obligatione tantū in hoc abbatē astringente, vt habeat vsum & substentationem, & tunc si hæc protestatio reijcitur, iam hæc mulier erit ex toto professa, & sic cōpelletur ad ingressum & mutationē loci ꝯ istā decretalē, & ꝯ c. de viduis. 22. q. j. Dic ad hoc, qñq; mulier emittit votum castitatis, & assumit habitum certæ regulæ aīo oīa substantialia profitendi, & valet ingressus, & solennizatum est votū quo ad oīa, & in hoc planum. Quandoq; mulier emittit votū castitatis, & constat de mente ꝙ non vult ad alia vota obligari, vt quia ꝓtestatur, quia tunc si intendit esse de cōgregatione, nō valet ꝓtestatio, & valet ingressus, vt dixi in c. fi. vel iuuabit protestatio, vt retineat hæc bona ad alimenta, nō ex obligatione sibi q̄sita, sed expꝓsione ligante abbatem vt hic. si nō intendit esse de cōgregatione, sed seorsum habitare, tunc astringitur voto castitatis, & bona retinet quo ad ꝓprietatem, & solennizatur votū respectu illius voti, adeo ꝙ dirimit matri. post ꝯtum vt hic. Quādoq; mulier emittit votum castitatis tantū, & est dubiū de mente respectu aliorum substantialiū, & si emittit in claustro, & intrat, oīa vr̄ dimisisse assumpto habitu, & quo ad oīa solennizatur votum. si aūt emittit extra religionem, licèt respectu certę regulæ hñtis tria substantialia, obligatur solū ad votum castitatis, vt hic, & in d. c. cōsuluit. qñ hoc protestatur expresse in dubio, si nō assumit habitum, solum ad castitatem obligatur quā promittit, & votum est simplex, s̄. c. consuluit. Sed tunc opponitur, si hæc decre. intelligatur ꝙ hic solum alligetur voto castitatis, non vr̄ ꝙ per hoc sit votum solennizatum, s̄. de sponsa. c. iuuenis. Solu. dicit Inno. ꝓ imò alicui de religionibus approbatis votum emittit continentiæ, vt ipse scribit hic, & de regula. c. porrectū. & no. glo. de conuer. coniu. c. ex parte. 2. in verbo, propositum est. ibi Inno. dicit tñ Inno. in d. c. ex parte. & in c. fraternitatis. j̄. de frigi. & malefi. ꝙ licèt votū castitatis sic solennizatum dirimat matri. ante ꝯtum, & de quo dic vt in d. c. ex parte. cōcluditur ergo, qđ siue hic teneamus ad oīa substantialia regulæ hanc alligatam, siue ad professionem castitatis respectu certæ regulæ, qđ ex hoc solennizatum est votum castitatis tantū, quod dirimit post ꝯtū. reliqua attinentia ad materiam expediui in c. pręce. ibi feci vtile cōmentum in proposito. sed tunc ꝯ prædicta opponitur: Quid si hæc protestatio reijcitur, si fuerit de retinendo bona in proprietatem, debet mulier compelli ad ingressum & loci mutationem & vitæ, ꝯ istam decre. & c. de viduis. 27. q. 2. & dicit Host. ꝙ quicquid dicatur, multum operatur claustrū, congregatio, & loci stabilitas. Solu. quo ad istā mulierem dicit Inno. sibi plus placere, ꝙ non erit monacha, & bene poterit habere proprium, & manere in domo: tñ nubere non poterit ꝓp solenne votum qđ emiserat. quod qualiter fieri poterit, remittit se ad no. per ipsum in c. porrectū. s̄. de reg. & c. ex parte. 2. de conuer. coniuga. & ibi per Io. An. super versi. matri. & j̄. de frigi. & malefi. c. fraternitatis. & ibi per Do. Ant. Et sic Inno. recedit a sua opi. quā s̄. recitauimus. voluit s̄. ꝙ in domo propria ista erit vere monacha, & bona erūt epi vel monasterij, sed vsus vel vsusfructus sibi in domo propria designatur, vt viuere posit. Io. An. hic dicit circa hoc tenēdum, quod habetur de voto. c. vno. li. 6. vult dicere Io. An. secūdū Car. Flo. ꝙ nō pôt dici votum solenne, nisi ista fuerit monialis, & sic non procedit id quod vltimo dixit Inno. in eo quod dicit, ꝙ ista non fuit monacha, & tñ votum fuit solenne, & ꝙ poterit habere proprium, quod placet hic Car. Flo. qui dicit hoc esse verius, & ꝙ ēt ipsa existente moniali poterit concedi ꝙ stet in domo olim sua cum suis olim rebus ad vsum suum, & proprietas illorū bonorum erit monasterij. De intellectu tex. nostri posuit Inno. in c. ex parte. 2. s̄. de conuer. coniug. & ibi But. & dixi s̄. in c. præce. Et per supradicta determinatur, quid de bonis taliū mulierū ꝓfessarum. Inno. in prima opi. tenuit, ꝙ hęc bona erūt epi vel monasterij. Alij fm Inno. ꝙ hæc bona sunt in pendenti, ff. de iudi. l. nō quemadmodum. pro hoc igitur de frigi. & malefi. c. fraternitatis. Io. An. hic recitat opi. Car. Flo. tenet ꝙ sunt monasterij, si fecit professionem in manibus abbatis recipientis ꝓ suo monasterio, & hoc si est capax, si aūt esset incapax, ut est monasterium minorū, remittit se ad no. in c. in præsentia. de proba. & in cle. exiui. §. si uero. de uerb. sig.

7 † Vltimo Io. Cal. consuluit in q. facti, ꝯsuetudo est inter fratres heremitas, ꝙ bona delata fratrib' intuitu personarum recipiantur per fratres, etiā sine licentia superioris, & libere cōuertantur in suas cōmoditates & necessitates, an ualet. dixit Io. de Cal. ꝙ non, quia caret ratione, & est ꝯ canones ponentes tria substantialia professionis, inter quæ est abdicatio proprij, 12. q. 2. uolo. & c. non dicatis. s̄. de uoto. c. quod super his. D. Car. hic tenet, ꝙ ualet talis cōsuetudo, dummō recipiant ista bona animo non occultandi suo prælato. ꝓ hoc qđ no. de statu mona. c. cum ad monasterium. in §. ꝓhibemus. & ibi Car. ponit in 3. q. facit qđ no. Bu. in c. 2. de regu. uide no. per Io. An. in regula, nō est obligatorium. lib. 6. in mercu. in q̄o. ibi disputata. Gl. 4. arguit, adducit unum simile, & opponit & soluit, & cum allegat ibi ad inuidiam, dicit ibi, senatoria dignitas illius, cum quo contraxit, nō ꝓbat metum. Io. An. dicit, ꝙ nisi aliter ꝓbetur impressio, dignitas aduersarij non sufficit ad metum. sic loquuntur ista iura.

8 † Dic tñ, ꝙ iussus Principis, qui aliàs cōsueuit punire nō obtemperantes precibus suis, uel præceptis, induceret iustum metum. ꝓ hoc facit licèt nō alle. qđ habetur in c. si iustus metus. de appel. & ex his dic secundū Hosti. ꝙ in eo ꝙ mulier asserebat se fecisse professionem per metum, nō fuit ei credendum, ꝙ cōtra ipsam est præsumptio iuris & de iure. dicit Cardi. ꝙ est iuris tñ: nam si ꝓbaretur, ꝙ perseuerasset metus, excusaretur mulier. facit qđ no. de spō. c. ad id qđ. et sufficit, ꝙ ꝯdicat q̄ primum desijt, c. ex literis. de spō. et facit illud, Heu fuge cum poteris. gl. in c. ad id. præalle. Gu. transit cum dicto Io. An. alle. tñ no. per Inno. s̄. de offi. deleg. c. cām. et Bar. in l. j. §. quæ onerandæ. ff. qua. rerum act. nō da. ubi traditur de imperio paterno et materno. uide qđ dixi in c. j. de despō. impu. et in c. cum locum. s̄. de spō. Glo. 5. opponit et soluit, c. j. super gl. et in fi. gl. uide aliam gl. et in c. cum locum. de spō. et no. hanc gl. licet metus et in matri. et in electione debeat esse talis, ꝙ cadat in cōstantem uirum: tamē iudex dēt arbitrari, ꝙ leuior metus debeat cadere in cōstantem uirum in materia matrimonij et electionis, q̄ in alia materia, et hoc iō, quia tales

ADDITIO.

a ¶Quo ad vsum. Adde Do. Soci. consi. 10. incip. quamuis supradictæ. ver. verum prædictis. circa medium. ibi, & si dicatur. cum ver. seq. in j. parte, char. 13. quod monachus non possit habere proprium, est verum quo ad eius commodum proprium & particulare, sed quantum ad commodum monasterij sic. sed an talis commoditas & vsusfructus transeat in monasterium, & quanto tempore durab. vide loco supra alleg. per præfa. D. Soci. sed pro materia amplianda ab extra quæro, quid de hæreditate per monachum non adita ascendentium, an transmittat ad monasterium, vide no. per Do. Soci. consi. 81. incip. In præsenti consultatione. circa prin. in d. parte. char. 139. item quid si monacho concessa fuerit facultas testandi a sede apostolica an testari posit, & an per consuetudinē induci posit, vide per præfa. Do. Soci. consi. 13. incip. Præsens consultatio est satis. in prin. cum ver. seq. & cum ver. verum prædictis non obstantibus. cum ver. seq. in d. parte, char. 17.

tales sunt, ꝙ non solum volunt consensum, sed libertatẽ consensus. & gl. in c. cũ locum. dixit ꝙ leuior metus excusat mulierẽ q̃ masculũ. Capio gl. vltimã, q̃ no. ex tex. & alleg. iura. & sequendo doctrinã traditã per Bal. in c. sup literis. de rescri. dũ voluit, ꝙ nos lectores primo debemus expedire tex. cũ depẽdẽtibus. secundo glo. tertio dicta Inno. Ex hoc tex. infert Inno. hic, quòd non est ɔ̃ substantiam monachatus, quòd in certo loco monachus moretũ, & de certis redditibus viuat, sed aliqñ abbas, vel quilibet superior põt hoc ex cã cõcedere, c. cum inter R. s̃. de electi. licèt nullus præter Papã possit se obligare, ut perpetuo dimittat monacho aliquam ecclesiam, non quia ɔ̃ substantiale regulæ, sed quia
9 turpis est conditio.† Et ideo clarius per hunc tex. dixit Io. An. in regula, non est obligatorium. de regu. iur. in 6. in mercu. ꝙ valet statutum abbatis & monachorum, ꝙ monacho cuilibet dentur oĩ anno decem pro necessitatibus suis, dummodo ex cã fiat, sed possumus rñdere ad hunc tex. ꝙ ista proprie non est monachatio: quod patet, quia non vouit tria substantialia regulæ, sed solũ votum castitatis cum susceptione habitus solenniter emisit. & ita dicit Inno. hoc sibi plus placere. & faciunt q̃ s̃. dixi. tñ opi. Io. An. tenet ẽt Cal. in rub. de reg. consi. 2. tenet Panor. in c. edoceri, in 3. col. de rescri. in c. ex parte. de conces. pbẽ. & pro hac opi. adducitur ẽt tex. in c. de viduis. el j. 27. q. j. sed eo modo rñdetur quo ad tex. nostrum. Tertio pro hac opi. adducitur: nam monachi fa-
a ciunt collegium approbatum [a], c. cum ad monasterium. de statu mo. collegia aũt pñt facere statuta, c. cum accessissent. & no. in c. cum oẽs. & c. ex literis. de consti. ergo abbas cum monachis põt hoc statutum facere. Sed põt rñderi, ꝙ cum istud sit ɔ̃ ius positiuum, saltem vt monachus habeat peculium, nisi pro administratione aliqua sibi cõmissa, c. 2. in prin. de statu mona. simplex aũt monachus non habet administrationem, tale statutũ permittens simplici monacho decem pro necessarijs erit ɔ̃ ius cõe, & ideo non valebit, c. ꝙ super his. de maio. & obe. cle. ne Romani. de elect. nam inferior non põt statuere ɔ̃ ius cõe, dictis iuribus, & sic ɔ̃ria procedunt, qñ collegium vellet statuere s̃m ius cõe. vel aliter possumus dicere, ꝙ ɔ̃rium procedit, ꝙ vult statuere solum inter seipsos: secus aũt si vult statuere in respicientibus statum ecclesiæ, quia tunc requiritur auctoritas epi, iuxta gl. in c. 2. de verb. sig. in 6. iunctis his, quæ no. Inno. in c. requisisti. de testa, sed istud statutum respicit statum eccl. quia hoc modo efficeretur monachus præbẽdatus, sicut & clericus secularis: nam & p̃bendæ dantur clericis pro suis necessitatibus, c. cum ab oĩ. de vita & hone. cleri. c. pastoralis. de his quæ fi, a præla. c. videntes. c. certe ego. 12. q. j. Quarto pro dicta cõclusione adducitur; nam videmus, ꝙ in quibuscunq; clerici olim nihil habere poterant, c. clericus. c. cui Deus. c. duo. 12. q. j. & tamen hodie pñt habere prębendas, & alias portiones priuilegiatas, c. dilectus, el j. & toto ti. de præben. ergo ita in monachis poterit prouideri per statutũ, vt aliquid pro necessitatibus suis habeant. Solu. quod dr̃ de clericis secularibus, fuit approbatũ a Papa, vel vniuersali eccle. qui habent potestatem faciendi ɔ̃ ius, & ius antiquum corrigendi: nos loquimur in statuto inferioris. Pręterea clericus secularis ex voto non vouet paupertatem; ideo facilius põt induci, vt habeat præbẽdam: monachus aũt ex voto paupertatem vouet. Quinto adducitur tex. in c. cum ad monasterium. ibi, s̃m consuetudinem antiquã. de sta. mo. & in cle. ne in agro. versi. rursus. ibi, consuetudo, & ibi, soliti sunt &c. de sta. mo. vbi istis regularibus obseruãtijs approbatur consuetudo ipsius particularis monasterij. Sed possumus rñdere, ꝙ verum est, dummodo non prębeatur via veniendi ɔ̃ aliquod ex substantialibus regulæ, quia tunc non valeret cõsuetudo, in d. c. cum ad monasterium. in fi. sed hic daretur materia habendi proprium. item daretur materia habendi velle & nolle ipsi monacho, quod est ɔ̃ c. nõ dicatis. 12. q. j. quod nõ est dicendum, ar. c. cum non ab omni. de vita & ho. cleri. quia non tm̃ a malo, sed ab omni specie mali est cauendũ. præterea nõ sequitur, hoc põt cõsuetudo: ergo & statutũ particulare. quare cõsuetudo bene põt derogare iuri cõi, c. fi. de consu. secus est in statuto particulari, d. cle. ne Romani. Sexto adducitur c. fi. 20. qõ. 4. vbi in dispositione abbatis est relaxatio regularis obseruantiæ: ergo etiã poterit facere in viam statuti. sed rñdeo, ꝙ c. fi. loquitur de relaxatione arbitraria, quã ex causa poterit abbas exercere, & non exercere prout videbitur, in d. c. cũ ad monasteriũ. Nos loquimur, quãdo in viam statuti assignatur certum quid monacho, quo casu videretur dari quoddam ius in perpetuum monacho ad illud consequendũ: quod est ɔ̃ regulam & ɔ̃ ius cõmune. imò hoc casu nõ posset postea abb. illud denegare, quia præsupposita validitate statuti non posset abb. illud statutum reuocare solus, reg. j. de reg. iur. in antiquis. & facit c. monachi. §. j. res autẽ de statu mona. maxime iuncta glo. vbi licèt abbas possit remouere ad nutum prioris, quos ipse solus instituit, non tamen poterit sine causa priuare illos, qui ad electionem capituli assumãtur, & sic gesta auctoritate capituli non potest solus reuocare. Septimo adducitur; nam omnino monacho necessaria debentur, c. si cupis. 16. q. j. & oppressus in his, quæ sunt iuris naturalis, etiam contra abbatem iniuste contra eum se habentem, potest implorare officium iudicis ad instar serui. ita Inn. hic, & Io. An. in c. cum singula. de præben. in 6. ergo statutum hoc disponens, cum sit conforme iuri cõmuni, debet valere. Solu. de iure cõmuni non debetur quid certum monacho pro necessitatibus suis, sed pendet ex discretione abbatis, d. c. cum ad monasterium. nec necessariorum habet dispensationem aliquam monachus, nec velle nec nolle habet, nisi & prout vult abb. cap. si religiosus. de elect. in 6. & ꝙ potest petere necessaria, petit misericorditer implorando, non vt debita, nec vt dispensationi committatur ipsis monachis. in casu autẽ huius statuti haberet certam & limitatã prouisionem, & dispensationi suę committendam, & ius perpetuum illa consequendi. & in his haberet velle & nolle, quę omnia essent ɔ̃ ius cõe, & læderent professionem regularem. Octauo adducitur c. nõ dicatis. s̃. allegatum, vbi prohibet monachos possidere sine licentia abbatis: ergo a ɔ̃rio cum licentia poterũt habere. Sed ibi non debet sumi arg. a contrario sensu, quia esset ɔ̃ tex. in c. cum ad monasterium. in fi. vbi de licentia abbatis nõ potest monachus habere proprium. Nono adducitur: nam bonum est obuiare scandalo, c. Deus qui. in fi. de vita & hone. cler. c. 2. de ope. no. nun. sed per istud statutum obuiatur scandalis, q̃a ex quo habent, quæ statuta sunt pro necessitatibus suis, non poterunt scandalizari de abbate. Sed rñdeo, ꝙ istud est scandalum, quod non est attendendum, imò veh homini, per quem scandala oriuntur. nam non scandalizantur monachi iuste, si certa eis pensio non assignatur etiam pro necessarijs: quia & in istis & in omnibus pendet ex voluntate abbatis, c. nolo. c. non dicatis. 12. q. j. d. c. si religiosus. debent enim velle crescere per bonũ obedientiæ, c. sciendum. 8. q. j. non autẽ de abb. scandalizari. & si indigent necessarijs, debent misericorditer petere, vt s̃. dixi. & sic firmata conclusio disputatiue loquendo, q̃m cõis opi. est in cõtrarium, ꝙ dictum statutum, vt monacho dentur decem pro necessarijs, ẽt ex cã valeat. Et ex solutionibus s̃. datis ad contraria arg. possunt elici fundamenta pro ista parte, quæ arguendo induci possent, sed non repeto pp breuitatem. Sed vltra prædicta adduco tex. in c. cum ad monasterium. in prin. pro hac cõclusione noua, vbi vult tex. ꝙ monachus aliquo modo non põt possidere proprium, quę verba aliquo modo p̃cisam vim hñt, vt pręcise prohibeant oẽm modum possidendi ipsi monacho, cle. vt hi qui. ibi gl. in verbo, nullo modo. de æta. & quali. & gl. in cle. j. in verbo, omnimodam. de foro compe. & in cle. j. in verbo, nullius. de præben. in cle. graui. in verbo, quomodolibet. de sen. excom. facit glo. in c. cum contingat. in j. glo. de rescr. ergo nec per dispensationem statuti, nec alio modo potest monachus quicq̃ possidere. sed si valeret dictum statutum, haberet illam decem propria dispensanda, quod est ɔ̃ d. c. dum oẽm modum possidẽdi prohibet. Secundo facit pro hac parte: nam monachus æquiparatur seruo, glo. est in d. c. non dicatis. Inn. in c. cum olim. de priuile. glo. in l. Pedius. ff. de arbi. & ibi Bar. in l. j. in prin. ff. de stipu. seruo. sed seruus non potest ita habere peculium, quin illud sit licitum domino augere & minuere pro voluntate, l. peculium est. in prin. ff. de peculio leg. ergo nec monachus poterit habere peculiũ, quod nõ pendeat ex dispositione abbatis: sed si dictum statutum valeret, teneretur abbas pensionẽ illam assignare monacho, nec eam minuere posset, & sic illud peculium non penderet ex dispositione abbatis: ergo dictũ statutum non valet. Tertio adduco: nam abbas non potest in totum absoluere monachos ab obedientia, c. pe. de supplen. negli. præla. ergo nec in parte, c. pastoralis. §. item cum totum. de offi. delega. sed si valeret dictum statutum respectu illius pensionis assignatæ, non essent sub obedientia abbatis, & sic in parte diminueretur obedientia: ergo dictum statutum non valet. tamen posset communis opi. sustineri, non obstantibus prædictis. Sed hæc sufficiant ad acuenda ingenia. Hucusq; expeditum tradit anno Domini, 1474. die 6. Septembris, & illo anno legit primum librum huius sacri voluminis, videlicet de constitutionibus, vsq; ad titulũ de postulatione præla. & de offi. deleg. vsq; ad finem primi libri. & eo anno de nostris scholis fuerunt examinati viginti & octo scholares. Ad laudem Dei, beati Ambrosij, ac diui Augustini.

A D D I T I O.

a ¶ Collegium approbatum. Et adde, quòd per duos vel tres tantum etiam fieri potest; c. j. de elec. secundum glo. 10. q. j. c. j. versi. congregatio. & l. Neratius. de verb. signifi.

De eo,

De eo, qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium. Rubrica.

Ista rubrica continuatur ad præcedentes hoc ordine. Vidimus s. de impedimento voti & ordinis: restat videndũ de impedimento opposito castitati, i. quod resultat ex adulterio. ita Dama. & Goffre. & cõiter Doct. Et pro summula huius tit. sciendum est, ꝗ aut quis accipit vxorem prima viuente vtroq; sciente, & aliud non interuenit, & põt accipere secundam mortua prima. & idẽ multo magis, si secunda vxor ignorauit de prima, licet maritus sciret, c. fi. j. eo. Et idem si dat fidem de contrahendo viuente prima, dummodo aliud non sequatur, vt notatur in d. c. fi. Aut quis viuente prima vxore cognoscit secundam non scientem, sed nõ ɔ̃xit cum ea, & põt mortua prima accipere secundam, c. significasti. s. eod. secus si vltra copulam cum secunda ɔ̃xit sciente de prima, c. j. a ɔ̃rio, & secundo. j. eo. si aũt ignorauit secunda de prima, dummodo viuente prima non superueniret scientia, & copula post scientiam, & inuita prima poterit capere secundam, d. c. j. & c. fi. j. eo. Aut alter coniugum machinatur in mortem alterius, & sequitur effectus: sed ɔ̃ctus non præcessit inter machinãtem & hunc secundum vel secũdam, & poterunt inuicem ɔ̃here, c. 2. j. eo. secus si vterq; machinatus est, vel alter ex cõiugibus: & iste vel ista, cũ quo vel qua secũdo loco ɔ̃hitur, c. super eo. j. eo. & c. j. j. de conuersione infide. si machinatio habuit effectum. & idem si vnus solus coniugũ machinatus est, & copula interuenit, vel fidei datio, ſm vnam opi. de qua in d. c. super eo. cum isto extraneo, de cuius contractu nunc agitur, & tunc non põt cum isto extraneo contrahere. Aut primum matrimonium nõ valet, nec inter eos sequitur copula, ex tũc cum secunda poterit contrahere, etiam si scienter cum secunda ante conuenisset, & copulam habuisset, c. 2. & ibi videbimus. j. eod.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium an poßit claudicare. & nu. 2.*
2 *Dictio, maxime. includit idem esse in alio casu omisso, non solum in expresso.*

C A P. I.

PRopositum. Hoc dicit: Si quis viuente vxore ɔ̃hit cũ secunda hoc ignorante, prima mortua ad sui petitionem nõ separabitur a secũda: hoc dicit. Diuiditur in tres partes. Primo narrat factũ. Secũdo remouet dubiũ. Tertio rñdet. secũda ibi, licet autẽ. tertia ibi, consultationi. ¶No. j. ex tex. ibi, fidem declarat, ꝗ qñ quis ɔ̃hit cũ illa, cui fidem dedit viuente prima, vel ẽt cũ qua adulteratus est viuente prima, vt patet ex textu ibi, polluerat. vel cũ qua machinatus fuit in mortem primæ vxoris, non valet secũdũ matrimonũ. quod declarate vt dixi in rub. & faciunt q̃ j. dicam. No. ex tex. ibi, inscio. ꝗ adulteriũ ɔ̃ctũ per ignorantem non cadit in de-
a lictũ[a]. facit l. j. ff. de adul. & facit, q̃a in istis atrocioribus reqritur
b dolus[b], l. 3. l. Cornelia. & ibi no. ff. ad l. Corne. de fica. l. nec exẽplũ. C. de fal. & ibi Bar. l. q̃d sit falsum. & ibi Bar. ff. de fal. no. Bar. in l. j. §. non aũt. ff. si q̃s test. liber esse iuss. fu. No. ex tex. ibi, ne ex suo dolo. ꝗ succurritur decepto ex suggestione alterius: & est rõ, ne ipse dolosus lucretur ex suo dolo. facit tex. no. in l. 2. & ibi cõiter Doct. maxime Bal. ff. qñ actio de pecu. est anna. & c. ex literis. de in integ. rest. vbi illi, qui suggestione aduersarij credidit, subuenitur ɔ̃ ipsum aduersariũ saltem ope restitutionis in integ. & facit, quia habuit iustã cãm credendi probo viro, gl. est in l. Titio fundus. ff. de condi. & demon. in versi. actiones. Et ꝑcedit in criminalib⁹, c. cũ cã. & ibi Io. An. & cõiter Doct. ꝗ testis ex iusta credulitate excusatur a falso, extra de iura. calũ. Et consuluit Pe. de Anch. in consi. quod incipit, In Christi noĩe amen, eiusq; matris virginis Gloriosæ Mariæ & beati Anto. amen, visa inquisitione. in 2. col. vbi dixit, ꝗ si testis deposuit de his q̃ non percipit sensu corporeo, iusta credulitate motus, q̃a credidit aduersario ita dicenti, excusatur a pœna falsi, dũmodo non reperiatur ꝗ ille suggesserit ei falsitatem, & suggerens punitur non ipse testis. No. ex tex. ibi, ɔ̃ canones. iuncto tex. ibi, licẽt aũt in canonibus. ꝗ sufficit allegatio generalis. facit tex. & ibi Io. An. in c. vestra. s. de coha. cleri. & mu. no. Imo. in cle. ne Romani. & in cle. constitutionem. & ibi Car. in prin. de elec. & Car. per illũ tex. in cle. j. in ver. nos itaq;. in 3. col. dũ tex. ibi dicit ſm formã in decre. quæ incipit, tibi dño cõprehensam. de iureiur. & ibi Imo. No. ex tex. ibi, ex suo dolo. illud vulgare, ꝗ quis nõ debet reportare cõmodum ex dolo suo. concordat c. sedes. de rescri. l. sine hæreditaria.
1 ff. de neg. ge. †No. ex tex. vltimo iuncta glo. fi. ꝗ matri. põt claudicare, q̃a habet effectũ ex parte mulieris, q̃ põt cogere virũ, & non ex parte viri. de quo in glo. & faciunt q̃ habentur in c. de illis. el j. & 2. s. de despon. impu. In glo. in verbo, inscia. ibi, c. ex tenore. c. cum inhibitio. gl. bene loquitur. & no. ſm D. Ant. ꝗ c. cũ inhibitio. habet locũ etiã, vbi est aliud impedimentũ q̃ consanguinitatis. & hęc oĩa intelliguntur in matri. ɔ̃cto ſm formam illius cap. cum inhibitio. alias videretur, ꝗ cũ matrimonium esset clandestine ɔ̃ctum, non excusaretur ignorantia, quia videretur affectata, quæ non excusat, iuxta gl. in cle. vnica. in ver. scienter. de consang. & affi. faciunt no. in l. fi. ff. de decre. ab or. fa. & q̃ dixi in d. c. cũ inhibitio. & vult hic D. Ant. in gl. j. ibi, l. obseruare. §. fi. ibi, consensus non fuit erroneus, licẽt ex defectu Ptãtis, quia nõdum venerat Proconsul in prouincia, non valeret delegatio. Et iõ cessante impedimento, i. proconsule veniente, confirmatur actus in casu nostro. primus consensus fuit erroneus, & sic non habet vim consensus, l. si per errorem. ff. de iurisd. om. iudi. vnde non mirum, si requiritur nouus consensus ad confirmationem matri. In glo. ibi, l. Proculus. soluit Card. ꝗ ideo ibi pecunia non mutatur, nec fit dotalis, ẽt sublato impedimento: q̃a ancilla est perfecta libera, q̃a durat aliud impedimentum, cum pecunia permansit aliena, sicut primo erat. In glo. in fi. hoc ẽt tenet glo. in c. fi. j. de coniu. seruo. tenet Inno. licẽt primo variauerit, & cõiter Doct. bene fatentur, ꝗ ex ɔ̃nia prioris consensus conualidabitur matri. ex aliquo facto vel dicto mortua prima vxore, secũda certificata de primo matrimo. interueniente magis de facili, q̃ si ille erroneus consensus non interuenisset. Et iõ per copulã subsequentẽ, vt in c. veniens. j. e. & c. fi. de coniu. seruo. conualidabitur matri. vel renouatur verbis aptis ad matri. de quibus in c. per tuæ. s. de spon. vel etiã per cohabitationem solam sine copula, ſm Inno. & alios. si aũt post mortẽ primæ vxoris dissensit, ẽt de facto recedendo, i. sine licentia ecclesiæ a marito, videbitur ɔ̃dicere, & sic non valebit matrimo. & ita eõ perseuerando cũ marito videbitur consentire, & valebit matrimo. nam primum matri. habuit tñ aliquam effigiem matri. licẽt non valuerit, l. & si ꝑ. C. de incest. nup. & iõ non mirũ, si conualescit de facili, l. nuptię. l. eo. & l. si quis. ff. de ritu nup. & iõ dicunt hic Doct. ꝗ hoc matri. valebit vt extũc, & non ex retro. Et per prædicta infert hic Car. ꝗ si canonici fecerunt statutum sine consensu epi, ad creandum offiñ vnũ, puta decanatus, & reseruando capitulo eius collationem, ꝗ eps hic vidit, & admisit in choro vnum decanum ab eis institutum, non poterit infringere hoc statutum, quasi tacite videatur ratificasse conuersando & admittendo illum decanum, & tacite vr̃ habuisse notitiam de statuto, & tolerasse. & faciunt quæ habentur in c. cum consuetudines. s. de consuetu. in c. cum oẽs. & in c. cum accessit. s. de constitu. & in c. j. & c. ex ore. de his quæ fi. a ma. par. ca. Et per prædicta infertur, ꝗ si quis acceperit viuente prima vxore plures alias vxores ignorantes de prima, ex quo matri. non valet etiam mortua prima, nisi ratificetur ex certo consensu, i. habita notitia ꝗ habebat aliam, vel expresso consensu post mortem primæ, & non certificata secunda, vt vult hic Card. ꝗ erit in potestate mariti ratificare cui velit ex istis io. s. vnam certificando, & cum ea ratificando matri. & faciunt quę dicam in glo. fi.
2 † In glo. in verbo, fidem dederat. gl. bene loquitur, sed posset opponi de dictione, maxime. in tex. posita, quę in-
c cludit[c] idem esse in alio casu omisso, non solum in expresso, c. ad abolendam. & ibi gl. s. de fil. presby. no. in c. 2. in versi. in nullo. de summa Trini. & fide Cathol. & in l. qui se patris. C. vnde liberi. & sic vr̃ innuere iste tex. ꝗ non solum eam, cum qua quis est adulteratus, & ɔ̃xit viuente prima, non põt in vxorem ducere mortua prima, sed eam cum qua adulterauit tantum. quod vr̃ ɔ̃ tex. in c. significasti. j. eo. ideo Doct. exponunt tex. maxime, i. tantum. & concor. glo. in d. c. ad abolendam. & faciunt no. in c. cum contingat. s. de foro compe. vbi dictio, maxime. exponitur, i. tantum. In glo. fi. in fi. glo. bene loquitur, quia cum alia medio tẽpore ɔ̃here poterit mortua prima, & ideo ratificando tacite vel expresse secundum matrimonium, anteq̃ cum alia ɔ̃hat, põt petere secunda illum cogi ad ɔ̃hendum secum, ex quo prima est mortua. & in hoc dr̃ claudicare matrimo. non quia ex latere mulieris non fuerit matrimo. sed ex latere viri sic: nam tunc nõ posset

ADDITIONES.

a ¶Id delictum. Et idem dic in adulterante monialem ignoranter, quia non tenetur, Bal. in c. j. quib. mo. feu. amit. in vsi. feu. sed scienter habebit damnationem perpetuam, 27. q. j. c. j & 2. Car. in cle. 2. in prin. de sta. mo. & idem si scienter cum ea contrahat matrimonium, cle j & ibi Car. de consang. & affi.

b ¶Dolus. Adde Bal. in l. quicunque. 7. col. C. de ser. fugi. Pau. de Ca. consi. 190. & consi. 192. item adde, quòd quando dolus de iure communi requiritur ad cõmissionem pœnę, sufficit culpa lata, Ant. de But. in c. 2. de consti. & Alex. in l. ꝗ Nerua. 4. col. ff. depositi. & in d. l. si quis testamento. alle. in tex.

c ¶Quæ includit. Adde glo. in l. illud. ff. ad l. Aquil. & ibi Flo. 12. dist. illud. Spe. de dispu. & alleg. §. post hæc. ver. & no. item adde, quòd includit idem ius in casu contrario, & quandoque ponitur pro multum. Car. in cle. j. de renun.

posset uir cōtrahere cum alia, ut uidimus in c. de illis. el j. supra de despon. impu. sed quia uxor in substantia pōt cogere maritū, & non econtra, ut hic. si tamen uiuēte prima secunda habuisset notitiam de matri. primo, & permitteret se cognosci: tunc non posset prima mortua secunda uirum petere, c. fi. j. eo. nec secum contrahere, ut ibi, c. dominus. j. de secun. nup. c. per bellicam. 34. q. 2. ita Host. hic cōmuniter Doct. Qui etiā dicit, ꝙ si mulier certiorata de morte primæ cōtraxit denuo cum illo uiro, uel cohabitat, uel ad copulam deuenit, ꝙ firmatur matri. ut s. dixi: nisi ꝓtestaretur ꝙ non intendit confirmare matri. quia tunc non confirmaretur, sed ecclesia debet istos separare, & tamen permittere cohabitare in copula fornicaria, c. nemo. c. meretrices. 32. q. 4. & si uir pendente compulsione, quia ecclesia uult eum cogere ad instantiam mulieris cōtrahere matrimo. cum illa secunda, cōtrahit cum alia, ualet matri. licet ei debeat indici pęnitentia. sed quia tex. loquitur de muliere inscia, & uiro sciente, dicite secundum Inno. & cōmuniter Doct. ꝙ idem econtra, quia uir ignoret, & mulier sciat de primo mat. nam tunc erit in optione uiri, an cum ea stet & confirmetur matri. an discedat. & idem si ambo ignorent, puta quia mulier falso fuit certificata de morte uiri, & iste alius ignorabat eā nuptam alteri, c. dos. j. de secun. nup. & ita Car. hic post Inn. nam tunc erit in optione alterius cogere alterum, & sic confirmabitur matrimonium.

SVMMARIVM.

1 *Copula purgat metum præcedentem in matri. adhibitum.*
2 *Matrimonium metu contractum est nullum ipso iure, etiam si interuenerit iuramentum.*

CAP. II.

Significauit. Hoc dicit: Si viuēte legitima vxore quis ꝯhit cū secūda, & eam cognouit, prima mortua secundam habere non pōt: secus si prima legitima non erat. hoc dicit. Diuiditur in duas partes. In prima decisa consultatio. In secunda rñsio, quę est ibi, mandamus. Rursus secunda subdiuiditur in duas, prout duo membra ponit. Secunda ibi, alioquin. No. j. ex tex. ibi, tanta vis. iuncto tex. non dimittat. ꝙ metus annullat matrimo. ipso iure, alias matri. contractum cum secunda non teneret, nisi primū meticulosum esset nullum. ita Panor. hic post Do. Anto. & vidimus in c. cum locum. s. de sponsa. 1 † No. ex tex. ibi, carnaliter cognouit. ꝙ copula purificat metum præcedētem in matrimo. adhibitum. Et sic habetis, ꝙ dummodo consensus præcesserit in forma ecclesiæ, licet non teneat, & tale sit vitium, propter quod annullatur, ꝙ possit per partes remitti, ꝙ per copulam subsequētem ratificatur ipsum matrimo. & ita Vin. hic & Car. licèt secus si matri. non teneret ex defectu per partes non remissibi. vel ēt nullus consensus præcessisset in forma eccle. siue verba, vt vidimus in c. is qui fidem. & in c. fi. s. de spon. No. ex tex. ibidem, carnaliter cognouit. ꝙ retrotrahitur ratificatio sequens per copulā ad tempus præcedentis contractus meticulosi, fm Cardi. hic. faciunt quæ vidimus in c. veniens. el 2. & in cap. ab his. s. de spon. No. ex tex. ibi, non dimittas. ꝙ matrimo. de facto pręcedens non vitiat secundum post illud cōtractum, etiam primo non cassato: licèt secus in electione, c. consideremus. s. de elec. No. ex tex. ibi alioquin. ꝙ secundū matrimo. interueniens post primū ꝯtū cū alia impedit cum ista secunda, si copula intercessit cum secunda viuente prima contrahi aliquod matrimo. etiā prima mortua: & hoc operatur adulterium sub forma matrimo. cōmissum. secus si non sub forma matri. c. significasti. j. eo. No. etiā tex. ibidē, alioquin, dum resoluitur, i. primū matrimo. metuit, qa non fuit meticulosum: ꝙ ad creandam inhabilitatē hanc ex ꝯtu & copula cum secunda viuente prima, sufficit matrimonium subesse cum prima per verba de presenti, etiā si copula non sit consummata. ita Inno. & cōiter Doct. hic, de quo in c. fi. j. eo. In gl. j. in fi. cōiter approbatur hic casus positio, & tex. dum dicit, post præstitum iuramentū, debet intelligi de iuramento secūdo præstito in manibus archiepi. & fm Host. istud iuramentum secundū in dubio præsumitur non sponte præstitum, c. super hoc. de renun. & vidi debitis ꝙ non obstante hoc iuramento, dummodo matrimoniū aliter non confirmetur, non valet matrimo. primū sed secundū.
2 † Et no. ex glo. iuncta gl. seq. in versi. tanta. ꝙ matrimo. meticulosum est nullum ipso iure a, etiā si iuramentum interuenit super matrimo. quod dicit Panor. non esse alibi, qa regulariter matrimo. meticulosum non est nullū ipso iure, vt hr in c. verū. & in c. si vero. s. de iureiurā. & in c. 2. c. ad aures. s. quod met. cā. In glo. in verbo, cognouerit. in fi. bene loquitur. In glo. in verbo, ne ad secundam. in fi. bene loquitur. In glo. fi. in fi. ista est via brocardica & spinosa. dicite ꝙ in regula, non firmatur. & in regula, factum legitime. de reg. iur. lib. 6. latè de hoc ponitur.

ADDITIO.

a ¶ Ipso iure. Adde glo. in l. j. in fi. ff. de au. tu. Car. in cle. j. 17. q. de consan. & affi. c. consanguinei. de re iu. Bal. in tra. schismatis, 7. col. & Bar. Cęp. in rub. de test. 22. col. quod verum, etiam si metus præcessit, licet tempore matrimonij non lacessierit. Inno. in c. causam matrimonij. de offi. dele. Bar. in l. fi. ff. si quis ali. te. prohi. Bal. in l. j. C. eo. tit. gl. in l. si mulier. §. dos. ff. ꝙ me. cā. & omnino per Old. in consi. 35. & Ro. in decis. 277. fuit dubitatum &c. in no. quod est ipso iure nullum, & ibi dicitur verum tam in matrimo. carnali q̃ spirituali, quod verū, si talis metus fuit, qui caderet in constantem virum, alias non, c. veniens. el 2. supra de spon. & Alex. de vi. cō. in cā publica, quod est in 4. parte. consi. Alex. de Imo. post consi. 4. & ibi per Alex. consi. 45. & ibi, quid si interuenit osculum vel risus vel protestatio post. item si metu vel vi contrahitur in gradu prohibito, non est locus. Car. in d. cle. j. 17. q. & quid si dos post metum promittatur.

SVMMARIVM.

1 *Adulterium solum non impedit matrimonium cum ipsa adultera, mortua prima vxore.*
Machinatio non sufficit, nisi sequatur effectus.
2 *Affectus non punitur non secuto effectu de consuetudine, excepto crimine læsæ maiestatis.*

CAP. III.

Super hoc. Hoc dicit: Non potest quis cum illa cōtrahere, quam vxore viuente cognouit, si machinata fuit in mortē vxoris. Diuiditur in duas partes. In prima cōsultatio. In secunda rñsio, in qua ampliat qōnem. secunda ibi, taliter. In tex. ibi, de facto. qa de iure nihil agit. In tex. ibi, adultera. per hoc patet ꝙ fuit cognita ista secunda. In tex. ibi, prohibentur. ita qñ separari iubentur, & pniam agere, & sine spe coniugij remanere. No. j. ex tex. ibi, copulauit. iuncto tex. in fi. perpetuo. ꝙ ꝯtus matri. cum secūda viuente prima coniuge, vel ēt datio fidei creant impedimentum perpetuum secuta copula cum ista secunda: & sic non solū impeditur matrimo. ꝯhendum, sed dirimitur ꝯtum. No. ex tex. ibi, machinata. ꝙ machinatio in mortem coniugis impedit matri. perpetuo inter adulterum & adulteram, quorū alter machinatus est in mortem coniugis. No. ex tex. ibi, siue fidem dedit. ꝙ ēt si non ꝯxit vir cum secunda, viuente prima, sed tm̄ fidem dedit de ipsa ducenda post mortem primæ, si secunda fuit machinata in mortem primæ, & cognita, non poterit habere hanc secundam, vt dixi in rubri. & est hic tex. sed ēt sine machinatione impedit fidei datio cum adultero secundū matrimo. cū adultera, vt proxime dixi. & est rō fm Host. quia post fidē datā secundæ copula subsequens non pōt dici in bona fide, c. veniens. vbi de hoc, j. eo.
1 † No. ex tex. ibi, machinata. & ibidē, fidē dederit. ꝙ adulteriū solū non impedit matrimo. cū ipsa adultera, mortua prima vxore: & ideo hic ponderatur machinatio, vel datio fidei. ita Panor. hic, & facit tex. in c. significasti. j. eo. In gl. j. in fi. bene loquitur. In gl. in verbo, machinata. in fi. no. ex glo. ꝙ prohibitio ista, quæ nascitur ex machinatione in mortem, est de iure scripto, & sic positiuo. & facit quod no. in c. cū olim. el 2. in glo. 4. s. de offi. deleg. vbi Dauid Rex cōmiserat adulteriū cū Bersabe, & machinatus est in mortē Vrię mariti sui: & tū accepit Bersabe in vxorē: quia tunc non erat ista prohibitio, sed postea iure scripto est inducta. Facit §. sed obijcitur. 31. q. j. vbi tex. & dū glo. vult, ꝙ non sufficit machinatio, nisi sequatur effectus: dicite ꝙ Io. An. & cōiter Doct. post eū tenent hanc glo. hic, & in c. j. s. de conuer. ꝯiug. in fi. licèt Inno. & Host. aliter dicant. & pro opin. cōi est tex. in d. c. si quis viuente. dum dicit, aut mulier virū, qui mortuus fuerit, occidisse notetur: & sic lex no. actū consummatū: ergo non sufficit conatus sine effectu. & faciunt q̃ no. Can. in c. perpetuo. vbi bonus tex. in simili, de elec. lib. 6. & Bar. in l. j. §. Diuus. ff. ad l. Cor. de sica. in l. is qui cū telo. C. ad l. Cor. de sica. Bal. in l. si fugitiui. C. de ser. fugi. Panor. no in c. j. in 5. col. de eo q̃ mit. in pos. Et de mā, an sufficit conatus sine effectu, dicite per Arch. 17. q. j. §. sic ergo. vbi latissime. & per alios in locis præalleg. Io. An. in regula, in pœnis. in mercu. de reg. iur. lib. 6. Cy. Bal. & etiā cōiter Doct. in l. si quis non dicam. C. de epis. & cleri. Ange. in l. j. §. hæc
2 verba. ff. quod quisq; iuris. † Et ibi dicit, ꝙ de consuetudine non punitur affectus, nisi sequatur effectus eadē pœna, excepto crimine læsæ maiestatis. & voluit Spec. in tit. de accusa. §. j. versi. q d si primo. & ad prædicta faciunt quæ no. Bar. in l. qui ea mente. ff. de fur. imò plus voluit Io. An. in d. c. j. de conuer. infide. & seq tur hic Do. Anto. ꝙ hoc casu non sufficeret ratihabitio, ēt si noīe ratum habentis esset factū. & sic limitat no. in c. pe. de sen. excō. li. 6. in cle. j. de penis. in c. fi. de pœnis. lib. 6. in l. j. §. quotiens. per glo. ff. de vi & vi ar. dum ibi dr, ꝙ ratihabitio habet locum in delictis, quæ sunt facta nomine nostro, & mandato comparatur: quia non habet locum in casu nostro, vbi lex requirit machinationem a prin. præcedere. Et dum glo. loquitur de eo, qui interficit aliquem in bello: dicite ꝙ bene loquitur secundum oēs hic, & d. c. laudabilem. sed aliud sentit gl. dū dicit, non eo ꝓposito ꝙ

velit

velit eius vxorem sumere, q si eo proposito occidisset maritum, q sola machinatio ista sine copula vel fide data impediret matrimoniũ, & dirimeret. quod tenet ẽt hic Inn. & Host. qui se remittit ad no. in sum. eo. tit. sed Io. An. in d. c. laudabilẽ. ẽt Car. & Panor. hic tenent hoc verũ in machinatione vtriusq;. & faciunt q̃ vidimus in c. significasti. j. eo. Secus si est machinatio vnius tantum. Ab extra quærit hic Gas. Cal. si habens vxorem committit adulterium cum Berta, & sibi dicit q si non haberet vxorem, q acciperet eam: postea interficit vxorem, non tñ eo proposito vt Bertam acciperet: dicit Gas. q poterit hãc Bertã accipere, q a nec hic interuenit fidei datio per verba pcisa, nec istud homicidium sufficit, ex quo nõ fecit hoc pposito, nec adulteriũ cũ dicta machinatione. sed Car. ipsum reprobat, q a non attenditur, qñ adulteriũ interuenit, an machinatio interuenit ex proposito an nõ, per ea quæ videmus in c. significasti. j. eo. & ibi bonus tex.

SVMMARIVM.

1 *Adulterij deprehensio sola an sufficiat ad puniendum deprehensum: & sic an sola deprehensione probetur delictum.*

2 *Maritus non debet dimittere vxorem adulteram sine consensu superioris: potest tamen propria auctoritate ei debitum negare.*

3 *Ignorantia legis diuinæ non excusat mulierem.*

CAP. IIII.

EX literarum. Hoc dicit: Qui viuente prima ab eo separata quo ad thorum secundã consciam ducit vxorẽ, prima mortua a secũda separatur, sed cum alia ɔ̃here poterit. Diuiditur in duas partes. In prima consultatio. In secunda rñsio. secunda
1 ibi, fraternitati. † No. ex tex. ibi, deprehensam. iuncta glo. prima, q ex deprehensione sola non probatur delictũ: & iõ glo. addit, & coniuncta. faciunt quæ habentur in c. cum ab hoĩe. s̃. de iudicijs. l. capite quinto. ff. de adul. in c. j. j. de adul. in l. quæro. §. fi. & ibi Ang. ff. de ædil. edicto. nisi mulier de plano confiteretur adulteriũ, vel alius delinquens, c. ex literis. j. de diuortijs. vel nisi publice perseueraret in delicto, c. cũm quæ. j. qui filij sint legi. & c. proxi. j. e. & faciunt q̃ habentur in l. palam. §. fi. ff. de ritu nup. & per Bar. in l. fur est. ff. de fur. in l. quid sit fugitiuus. §. apud Labeonem. ff. de ædi. edicto. per Bal. in l. hæredes palam. in princi. ff. de testa. Cano. in c. q̃ q̃. de vsuris, lib. 6. Car. in cle. j. in 13. & 14. col. de vsuris. per Doct. in c. q a in oĩbus. j. de vsuris. per Ludo. de Roma in l. de pupillo. in §. si quis riuos. ff. de ope. no. nun. & per Bal. in l. j. C. de testa. per Fede. de Senis in cõsi. 8. quod incipit, Quæritur quõ accipitur manifestũ. & latius in consi. præcedenti, quod incipit, Qõ talis est, quidam vsurarius. & per Ange. in disputatione quæ incipit, Astensis miles. in prima & secunda char. in quibus locis dr̃ de manifesto vsurario, qualiter constet quem esse manifestũ vsurariũ. & inter cætera dr̃, q per rei euidentiam. faciũt no. per Bal. in l. fi. ff. de hære. insti. & in c. 3. per Panor. de probatio. & per Doct. in c. tertio loco. de præsumptioni. & per Bar. in d. l. fur
a est. vbi vicit, q probatio adulterij fit per rei euidentiam [a]. Dicit tñ Host. q ẽt dato q per deprehensionem in delicto res efficeretur notoria, vt adulteriũ, vt c. presbyter. 81. dist. q si mulier negaret, deberet notoriũ infra 8. dies probari, per tex. in c. j. de excep. li. 6. & dicit Car. per d. c. j. q dies appositus non computaretur in termino, c. solet. de sen. excõ. li. 6. Voluit tñ Do. Anto. hic, q sufficeret iudici leuis informatio. de notorio remittit se ad notata in
2 c. vestra. de cohabi. cle. & muli. † No. ex tex. ibi, abiecit. q maritus vxorem adulterã non debet dimittere sine consensu superioris, licèt ei possit debitum negare auctoritate propria. faciunt q̃ habentur in c. intelleximus. j. de adul. & vult hic D. Ant. & Arch. & no. Host. in sum. de adulte. §. quæ pœna. ver. sed nunquid. No. ex tex. q per separationẽ thori non tamen licitum est marito adulterari. concor. c. pe. & fi. de adulte. tñ adulterium licèt impediat matri. quo ad adulterium, cum scienter est ɔ̃ctum, non impedit quo ad alia, vt hic. No. ex tex. ibi, monachalem. q separato matrimo. quo ad thorum, adulteri vxor põt assumere habitum monachalem, non tamen effici monialis, & profiteri, ẽm Do. Anto.
3 hic, per ea quæ videbimus in c. ex literis. j. de diuor. † No. ex tex. ibi, adinuicem separare. q mulier ɔ̃hens cum viro, qui p p adulterium erat separatus quo ad thorum a prima vxore, hic sciens non potest se iuuare ex ignorantia iuris ad conseruandum hoc secundum matrimo. quia dicat se ignorasse, q per separationem thori non esset separatum vinculum matri. & est ratio ẽm Do. Ant. & Cardi. & cõmuniter Doct. quia licet mulier possit ignorare ius scriptum, l. regula. ff. de iuris & fac. igno. l. fi. C. de iu. & fac. igno. non tamen potest ignorare legem Dei, qua cauetur, quos Deus coniunxit homo non separet, c. quos Deus. 33. q. 2. & sic habetis, quòd ignorantia legis diuinæ non excusat mulierem. & facit quod no. in l. 2. C. de in ius vocan. vbi etiam ignorantia iuris naturalis in casibus, in quibus iuris ignorantia toleratur, puta in rustico, non excusatur, & est tex. ibi in d. l. 2. dum dixit, cum naturali ratione &c.

ADDITIO.

a ¶Euidentiam. Adde Bal. in c. j. 7. col. ver. quæro nunquid sit idem dicere. quib. mo. feu. amit. in vsi. feu. q adulterium probatum per testes deponentes, quòd Berta iacuit cum Titio, non autem per testes vicinos dicentes, quia sum vicinus. Bal. in l. j. C. de col. dete. sed quomodo aliter probatur, vide Alex. post Bar. in l. 2. §. j ff. de adul. q ex præsumptione. & in l. capite. ver. circa hanc l. q si fuerit inuentus in camera osculans vel tangens mulierem, eo. tit. & in l. q ait lex. in fi. prin. eod. titu. no. in c. præterea. & ibi omnino vide Panor. in j. col. de test. & in c. ex literis, de præsump. sed quid an per testes videntes per foramen vnum post alium, glo. 3. q. 9. in c. nihilominus. in versic. simul, quod sic. & per Bar. in l. 2. §. j. de aqua pluui. arc. item per testes, quod etiam non interrogati deponant cum causa stu. Bar. in d. l. capite. & tenet Alexan. in d. §. fi. & Panor. post illam glo. in c. cum non ab homine, in 5. col. de proba. item adde, q non probatur, nisi per coniecturas, c. præterea. de test. & Panor. consi. 117. vt quòd iacuit cum vxore alterius, l. quæro. §. fi. de ædil. edic.

SVMMARIVM.

1 *Dictio, diu, verificatur in decennio.*
Tempus decennij dicitur longum tempus: & ad probandum tempus, cuius initij memoria non extat, quid sufficiat.

2 *Pater de æquitate canonica potest donare spurio, vt habeat pro alimentis: & potest legare vt habeat pro alimentis.*
Filius naturalis est alimentandus. item filia naturalis debet dotari.
Pater potest relinquere filiæ spuriæ pro dote, nam dos succedit in locum alimentorum.

3 *Statuto an permitti possit, vt spurius instituatur, vel ei relinquatur aliquo casu remissiuè.*
Pater potest legare filio spurio monacho.

4 *Ad alimenta alicui præstanda cum quis tenetur, sufficit si faciat eum recipi in aliquo hospitali, vel habere præbendam, ita quòd inde alatur, et quando.*

5 *Diuturnitas an excuset peccatum, vel aggrauet.*
Legitimatio operatur solum quo ad temporalia, cum Princeps legitimat filios spurios cum clausula, non obstante.

6 *Delictum nouum non inducitur ex continuatione.*
Impetrans literas, vt absolueretur ab excommunicatione, quis tenens concubinam poterit absolui pro tempore lapso post impetratas literas, quo illam tenuit.

7 *Filius habens vnum panem, videns patrem fame pereuntem, & filium suum similiter fame pereuntem, & solum potest subuenire vni ex illis, cui potius subuenire debeat.*

8 *Filius quando possit priuari alimentis.*

9 *Filij spurij non succedunt parentibus, etiam de iure canonico, licèt eis decernantur alimenta.*
Filij spurij qui dicantur, & qui naturales.
Filijs spurijs non succedit pater vel mater.

10 *Filius sacerdotis non succedit patri, nec etiam matri.*

CAP. V.

CVm haberet. Hoc dicit: Qui viuente vxore legitima cõtrahit cum secũda adultera etiã prima mortua separatur a secunda, etiã si longo tẽpore cohabitauerit vel filios ex ea susceperit. Diuiditur in tres partes. in prima narrat factũ. in secunda quæ est ibi, nec aliquod. rñdet tacitę obiectioni. in tertia quæ est ibi, tali igitur. rñdet ad cõsultationem. No. j. ex tex. ibi, super hoc in ius vocatus. quod vxor potest agere vt vir cogatur ad abiurandum adulteram. No. secundo ibi, abiurauit. quod ecclesia potest cogere adulterum ad abiurandum adulteram & cohabitandum cum vxore, & adulterum alligare iuramento de adultera amplius non admittenda: licet hæc abiuratio non haberet locũ in clerico qui ad eam cogi non debet, vt vult tex. in c. clerico. s̃. de cohabita. clericorũ & mulierũ. Et sic habetis quod adulteriũ dicitur esse fori ecclesiastici, etiã si agatur ad aliud q̃ ad separationem thori, vt vult Io. An. in c. fi. de foro compe. in 6. ita Panor. hic, & dixi in c. ex parte. s̃. de spon. No. ex tex. ibi, diu cohabitare. iuncta decisio. & iuncto tex. ibi, de qua decẽ filios. quod diuturnitas adulterij nec pluralitas filiorum non proficiunt ad validitatem matrimo. nulli. No. ex tex. ibi, iniuncta pœnitentia. quòd contrahens secundum matrimo. viuente vxore potest cogi per ecclesiam ad secundam dimittendam & pęnitentiã agendam de delicto. & ex quo dicit pœnitentiam agendam, videtur loqui in foro pœnitentiali in quo omnes pœnitentiæ sunt arbitrariæ hodie sacerdoti. c. Deus qui. infra de pęni. & remis. Nec in eo habetur ratio pęnarum fori contentiosi, vt est glo. no. in c. fraternitatis. 12. q. 2. no. Do. Anto. Panor. & Imo. in c. dilecti. supra de arbi. Inno. in c. sicut dignum. infra de homi. & ideo subijcit Panor. hic se credere quod etiam in foro contentioso poterit ecclesia tale adulterium punire. & mirabilis pœna imponit in c. de benedicto. 32. q. j. vbi dicitur quod debent panni huic adultero præcidi si sit mulier, & dicit quòd huic habenti duas vxores imponetur

imponetur pœna illa d.c.de benedicto. Et pro Panor. faciũt quę dixi in c.accepisti.in fi.s.de spon.du.vbi tenui quod per pœnam fori pœnitentialis non excluditur pœna iudicialis. & quæ dixi in d.c.accepisti.in fi.primæ col.vbi allegaui consi.D.Anto.quod
1 pœna accipientis duas vxores est arbitraria. † No.ex tex.ibi,decennium.iuncto tex.in fi.ibi diuturnitas. quod verbum, diu.verificatur in decennio:aliter sumitur in c.j.j.titu.j. Et faciunt quæ habentur in l.de quibus.in l.diutina.ff.de legi. in l. fi. C. de præscrip.longi tempo.in c.fi.s.de consue.& in cle.j. de rebus eccle. non alienandis.in glo.fi.quæ no.in c.fi. s.de fideius. & sic habetis,ꝙ ad probandum longum tempus, vel diu, sufficiunt decem anni.faciunt quæ habentur in rub.C.quæ sit longa consuetudo. & est tex.in l.si cum fideicom.§.Aristo,ff.qui & a quibus. Ad ꝓbandũ autẽ tẽpus, cuius initij memoria non extat in contrariũ, licèt cõiter interpretetur in centum annis, l. hoc iure. §. hic ductus aquæ.ff.de aqua quoti.& æsti.c. super quibusdam. §. præterea.de verb.signifi.l.2.§.Labeo.ff.de aqua pluuia arcen. & faciũt quæ no. Ange. in l. at qui natura. §. mecum absente.ff.de nego. gest.tamen sufficeret testem esse solum 54.annorũ,& deponere de plus q̃ 40.annis,ꝙ non extat aliter memoria,ꝙ talis res aliter fuerit. Ita Doct. maxime Pet.de Ancha. in c.j. in fi.de præscrip. lib.6.Flori.in l.seruitutes.la grande.ff.de serui.titu.generali.Do. Anto.in c.veniens.el j.quem ita intelligit,& saluat ibi Imo.s.de testi.& videte Ange.& Sali.in l.proprietatẽ.C.de probat. Albri. in l.indicia.C.de rei ven.No.ex tex.ibi,in adulterio & periurio. iuncto tex. ibi, sine vlla spe coniugij. ꝙ propter delictum periurij & adulterij quis priuatur spe coniugij, & perpetua indicitur continentia.dicit tamen Do.Anto.ꝙ de facili non est indicenda perpetua continentia, nisi illi, quibus indicitur, iam transiuerint dies suos,i.ꝙ non sit præsumptio fornicationis, vel suspitio. No. ex tex. ibi, ecclesiam in graui scandalo. quod adulterium & periurium dicuntur delicta ecclesiastica,& ex eis dicitur scandalizari ecclesia. No.ex tex. ibi, hoc plus processum fuit. ꝙ plus dicitur esse contrahere matri. q̃. dare fidem de contrahendo. de hoc in glo. No.ex tex.ibi, connubium. ꝙ connubium & matri. multum differunt: nam dicitur connubium coniunctio absque vera existentia matrimonij.Matrimoniũ autẽ habet veram existentiam.No.ex tex.ibi,sacramentũ.ꝙ matrimonium dicitur sacramentum. No. ex tex. in fi. ꝙ pater & mater cogentur ad alimentandũ secundũ facultates suas filiũ spurium: quod procedit
2 de æquitate canonica:secus de iure ciuili,auth.ex complexu nefario.C.de incestis nuptijs.† Et ideo dicit Bal.in l.fi.§.si a socero. ff.quæ in frau.credi.ꝙ de æquitate canonica potest pater donare spurio, vt habeat pro alimentis, & potest legare vt habeat pro alimentis.no.Bar.in l.fi.in 2.col. ff. de his quibus vt indi. vt vult hic Cardi.& Panor.Bal.in l.j.C.de sacrosan.eccle. & Bal. in l. eã quã.maxime in 14.col. C.de fideicõ.& ibi an transeat in hęredes spurij.Et per Cy.in l.non etiã.C.de administ. tut. vbi dicit,quòd etiam spuria debet dotari.& no.Imo.in l.Lucius.§.j.ff.de lega.2. De naturali non est dubiũ,ꝙ est alimentandus,authẽ.licet.C.de naturalibus libe.& no.Bar.in d.l.si quis a liberis.§.vtrum.& ideo dicit ibi,ꝙ etiã est dotanda filia naturalis.& est tex.& ibi Bar. in l.vxor.§.naturalis.ff.de lega.3. no.Imo.in l.j. ff.solu.matri.Bar.in d.l. eam quam. & faciunt quæ proxime subijciam de spuria. no. Bar.in d.authen. ex cõplexu. Et etiã pro dote relinquere poterit filiæ spuriæ,quia dos succedit loco alimentorũ.ita Bar. in d. l. fi. ff.de his quibus vt indi.in l.Meuius.§.duobus.ff.de leg.2.in d.au-
3 then.ex complexu. An autem Princeps possit dotare filias spurias, no. Bal. in c.j.in 8.col. s. de constitu.† Et an possit per statutũ permitti, vt spurius instituatur, vel ei relinquatur aliquo casu,ponit Bal.in d.c.j.& Pe.de Anch.in regu.j.de reg.iur. lib.6.in pe.& fi.col.& Pau.de Cast.in consi.225. quod incipit, In Christi nomine amen,super primo dubio.& Federi. de Senis,an valeat institutio facta de spurio disponente statuto, vt valeat, in consi. 203.quod incipit,In Christi nomine amen,casus talis est: statuto ciuitatis.& in consi.seq.quod incipit, In Christi nomine amen, & beatæ Mariæ virginis gloriosæ,crucis preciosæ,sancti Iacobi. & sequenti,quod incipit, Factum, ex quo petitur iuris consiliũ, tale proponitur. & sequenti, quod incipit, In Christi nomine amen, & beatæ Mariæ virginis, preciosæ crucis, beati Iacobi,& totius curiæ cęlestis,amen.pœna apponitur. & Cal. in rubri.de consti.consi.4.& Pet.de Anch.in c.canonũ statuta. in 65. col. de consti.& Calde.in rubr.qui filij sint legitimi.consi.8. Cautelam tamen, qua potest relinqui spurio, videte per Bar. in l. si is qui duos.ff.de libe.lega.per Bal.in l.j.in fi.C.pro socio.per Barto.& oẽs Legistas in l.2.C.de hæredi.institu. per Alberi. in l.humanitatis.& l. fi. C. de naturalibus libe. in l. libertas. ff. de manumis. test.per Ange.in l.tempus.ff.de hæred. insti.& ibi Imo.& in l.cũ tacitum.ff.de probatio.& in l.qui testamentũ.ff.eo.tit.per Bal.in l.Gallus.§.quid si is. ff. de libe.& posthu.in l.hac edictali. C. de secundis nuptijs.Et si pater fatetur se debitorem filij spurij,non tamen ex hoc potest sibi aliquid dare, nec confessio obligat, vt notatur in d.l.qui testamentum.faciunt quæ no. Bal. in l.j. C.de fal.causa adiec.quæ no. in l. qui testa. ff.de probatio.& in l.cum quis decedens.§.codicil.per Bar.ff de leg.3.& in l.Lucius. §.quisquis.per eundem Barto.ff.de lega.2.Et ad probandum,ꝙ sit relictum tacitum fideicommissum spurio,sufficit confessio rogato. Calde. in rubrica de testa. consi. 25. & Iac. hic in fi. & quicquid patris penès filiũ spuriũ reperitur, præsumitur propter fraudem ad illum peruenisse. ita Bal.in l.j. C. de naturali. libe. & faciunt quæ no. Barto. in l.is qui solidũ. ff.de vulga. & pupil. Tamen est speciale in filio spurio monacho,vt ei possit legari, vt vult Lud. de Roma in authen.similiter.in versi.septima.in 3.q. prin. C. ad
4 l. Falci. † No. vltimo ex textu, ꝙ alimenta debentur secundum substantiã fortunarũ patris. tamen voluit Bal. in l.j. C. de latina libertate tol.vnũ singulare,ꝙ qui tenetur ad alimenta alicui prestanda,sufficit si faciat eum recipi in aliquo hospitali,vel habere præbendã,ita ꝙ inde alatur,dũmodo sit talis alimentandus, qui potest in hospitali morari sine dedecore, vel propter nobilitatẽ hospitalis,vel quia sit seruus, vel vilis persona, si ad eius curã ipse non sufficit:aliàs secus.Et quæ dicta sunt, ꝙ pater potest donare pro alimentis,vel pro dote filio spurio,vel spuriæ, dicit hic Cardi.habere locũ etiã in foro ciuili, per glo. hic in fi. In glo.in verbo,continentia.in fi. glo. bene loquitur, & faciunt quæ dixi in tex. In glo.in verbo, plus. in fi. glo.bene loquitur:nã contrahere matrimoniũ cum traditione obligat de præsenti, & habet executionẽ facti,i.traditionẽ.datio autẽ fidei obligat de futuro, nec habet effectũ de præsenti. dicit tamen Hosti. ꝙ plus est fidẽ dare,q̃ de facto contrahere in vno, quia data fide non põt prætendi ignorantia de primo matri.sed in traditione sic, j.eo. c.veniens. quod procedit, quando dedit fidem de ducenda secunda post obitũ primæ,hoc expresso: secus si simpliciter diceretur de ducenda secunda. Vnde dicit Cardi. melius conuenire textui,ꝙ hic plus processum fuit, q̃ si fides dũtaxat præstita fuisset. quasi dicat tex.maius impedimentũ est contrahere & cognoscere, q̃ solã fidẽ dare.In glo.in verbo,iuramenti.glo.bene loquitur,supplendo ad tex.maxime, tamen quo ad impediendum matrimo, periuriũ solũ non sufficit,cũ non reperiatur iure cautũ, ꝙ periurus non possit contrahere matri. ideo stabimus regulæ, quæ est permissiua, vt quilibet possit contrahere matri. qui non prohi-
5 beretur expresse,c.cum apud.s.de sponsa.† In glo. in ver.multiplicitas.in fi.glo.bene loquitur, ꝙ licet multiplicitas filiorũ spuriorũ non inducat alleuiationẽ peccati, tamen inducit facultatẽ dispensandi magis de facili, d. l. qui in prouincia. §. diuus.& ibi est casus singularis secundũ Bal.in c.naturales. in tit. si de feudo fuerit controuersia. ꝙ Princeps ex certa scientia non solũ motu proprio, sed etiã ad supplicationẽ partis legitimat filios spurios sine clausula,non obstante. tamen talis legitimatio operabitur solũ quo ad tẽporalia, non quo ad spiritualia,vt vult Bar.in d.authẽ.ex complexu.de quo articulo videbimus in c.per venerabilem.j.qui filij sint legi.In glo.in verbo,non minuat.licet glo.solũ alleget concordantes, tamen vos dicite latius colligendo dicta Host.Io.An.& cõiter hic Scribentiũ,ꝙ aut loquimur,an diuturnitas excuset peccatũ, vel aggrauet quo ad Deũ & forũ animæ:& tunc etiã si sit delictum reiterabile, tamen aggrauatur ex tẽpore peccatũ,quia quo magis perseuerauit in peccato, plus vr̃ contẽpsisse ecclesiã,c.omnis.j.de peni.& remis.& ita faciunt iura allegata in glo. parcitur tamen in hoc, quando ei imponitur penitentia,quia mitior imponitur ei pœnitentia:quia debilis in fide supportandus,& leuiter trahendus ad penitentiam,c.Deus qui.j.de pęni.& remis.facit l.si diuturno.ff.de pœnis.& maxime si non defendit errorẽ suũ, & multitudo peccantiũ eũ aliqualiter excusat,c.2.s.de tẽporibus ordinandis.c.latores.j.de cleri.excom.ministran.c.cõmensatus.44. dist. Aut loquimur quo ad dispensationẽ:& tunc dicit Host. ꝙ lapsus tẽporis, & prolis susceptio inducunt dispẽsationẽ, vbi coniuges in iure positiuo errassent, vel in facto probabili, & bona fide diu simul steterunt: & ita intelligit iura allegata in gl.præcedenti. secus si ex certa sciẽtia simul steterunt præsumptuose,quia tunc diuturnitas non excusat,sed accusat magis.& ideo ponderat Car.tex.qui dicit,prolis ita suscepta.quasi dicat,tam præsumptuose:ideo hoc casu difficilius dispensatur.& ita D.Anto.hic. Aut loquimur quo ad forum iudiciale:& tunc aut delictũ est momentaneum, & pluries iteratũ,& inducitur maius peccatũ,l.mariti.& l. quod ait lex. ff. de adul.aut non est iteratũ: & tunc lapsis tẽporibus alleuiat delictũ,d.l.si diuturno.imò quandoq; ex toto tollit,l.querelã. C.de

fal.

fal.l.adulter.C.de adul.Tamen de iure canonico non currit prę-
a scriptio quo ad forum animæ [a] in delictis,vt vult glo.in c.admonere.33.q.2.licet secus quo ad forum fori, de quo in c. cum venerabilis.de excep.in c.licet cām. de proba.in c. cū Bertholdus. de re iud.in c.ex literis.& in c.cū ex literis.de in integ.resti. Aut delictū est successiuū,puta in fugitiuo:& tunc ex tēpore augetur,l. aut facta.§.præsens.& no.in d.l.si diuturno. ff.de pę. non tamen ex continuatione inducitur noua species delicti, l. quod ait lex.
6 ff.de adul.† Et ideo infert hic Car.ad q.aliquis tenebat concubinam,ex quo per ꝓstōnes sinodales erat excōicatus,impetrauit literas vt absolueretur,an poterit absolui pro toto tēpore,quo tenuit illam concubinā,ēt vsq; ad diē qua absoluitur: & sic an poterit absolui pro tēpore lapso post impetratas literas, quo illam tenuit.& dicit se consuluisse ꝙ sic,q̄a ex continuatione non inducitur nouū delictū.& in facto consului in quodā dño, qui suo castello imposuerat vectigal sine permissu superioris dn̄i, & sic illicitū:per quod inciderat in excōicationē Papalē:postea impetrauit literas absolutionis,& post illas impetratas tñ exegit illud vectigal,donec perueniret ad actū absolutionis : an pro illo t.pe possit absolui vigore illarū literarū. & rñdit ꝙ sic, per hæc dicta. In gl.in verbo,intererit.in fi.bene loq.tur.In gl.fi.ibi, §. non tm̄. no.ex gl.quousq; ad terminū filius dēt ali a matre.quod dicit verū hic Ho.nisi turpe eēt matrē eū lactare:vel q̄a eēt magna dña, vel eēt ꝓfessa,puta mortuo viro,vel alio mō post diuortiū.& idē dicunt Gas.& Car.& Panor. si alia legitima cā excusauerit mulierē,ne lactaret filiū,puta consuetudo patriæ,vel q̄a eēt debilis. & vbi ipsa non tenetur lactare, dēt lactari expēsis mariti patris : regulariter tñ dēt mulier lactare filiū ꝓprijs vberibus,5.dist.c.ad eius.& ponit Quintili.in j.lib.institutionis oratoriæ. tñ dicit hic Panor.ꝙ licet tacite gl.& Doct. hic videātur velle reducere tex. nostrū ad distinctionem , vt filius ēt spurius alimentetur vsq; ad trienniū a matre,post trienniū a patre:ꝙ istud vr̄ ꝯ hunc tex. qui indistincte grauat vtrunq; parentē : & sic patrē & matrē ad alimenta ꝓstanda.Nec ob.iura allegata in gl.quia loquuntur de filijs legitimis.& est rō drie:nā per legitimos cōseruatur ius agnationis & familiæ,c.2.in fi.s̄.de conuer.coniu.l.j. §.denunciare.ff. de ventre inspi.& debent ali a patre & non a matre, nisi tēpore lactationis,& sic illius triennij:quia tūc indigent auxilio matris, vt ipsa lactet,c.fi.s̄.de conuer.infi. Sed in spurijs nō conseruatur ius agnationis nec familiæ,vt no.per glo.notabilē in cle.j.de baptismo.in c.nonnulli.§.j. s̄.de rescrip.& ibi Io. An. Bal. & cōiter Scribentes.no.Bar.in l.tutelas.ff.de capi. dimi.in l. pronūciatio. ff.de verb.signi.Bal.notabiliter in c.per tuas.in j. col. de probat. Io.An.in additio.ad Specu.in tit. qui fil.sint legi.super Rubri.& Ludo. de Roma in l.si is qui pro emptore. in 13.col.ff.de vsucap. Ange.& Imo.in l.ex facto.§.si quis rogatus. ff.ad Trebel. Bar. in in tracta.de insi.& armis.non est tanta rō,vt potius alantur a patre q̄ a matre,sicut in legitimis: sed quia quo ad ea, quæ sunt iuris naturalis,ēt ipsi sunt filij,& hn̄t oīa iura sanguinis quo ad patrē & matrē,vt volunt Doct. in locis præalleg. & vult Bar.in l. j. ff.de accusa.in j.col.Faciunt no. in l. non facile. §. affinitas.ff. de gradibus.& hoc debitū,ꝙ debeant ali,nascitur ex iure naturali , vt vidimus in glo.cum ergo quo ad ius naturale & sanguinis dicantur ita filij matris vt patris : ergo vtriq; cogētur pariter pater
b & mater alere filiū spuriū [b]: & non fiat distinctio,an ante trienniū,an post.Sed licēt tex.noster non distinguat, tamē rō Panor. non vr̄ bona:nam hoc attento,cum naturales filij non dicantur conseruare ius agnationis, nec familiæ, vt notatur in locis præalleg. circa spurios . ergo ipsi deberent ali pariter a matre & patre:& mortuo patre non essent alimentandi. & tamen est cōtra ea quæ vult glo.& Bar.in l.si quis a liberis.§.vtrū. ff.de lib. agno. & est tex.in auth.licet.C.de natu.lib.vbi dr̄, ꝙ aluntur a patre & hæredibus patris etiā extraneis. tamen pro rōne Panor. faciunt quæ no.Inno.in c.2.de reg.vbi vult, dum sentit quo ad instinctū naturę pariter obligatur filius tam patri q̄ matri : & ideo ecōtra in his,in quibus consideratur ius naturale , pater & mater tenebuntur filio.In glo.j.c.inter certas.bene loquitur,& faciunt quæ habentur in c.cum quidā.2.rñso.s̄.de iureiur. imò si pater eēt infidelis,& filius esset fidelis,teneretur filius potius ꝓuidere patri quo ad necessaria vitæ : nō quo ad ea ꝑ ꝑ q̄ vr̄ velle foueri in sua malitia.ita gl.in c.j.30.dist.Ita Car.hic voluit,& Host.in summa, de tēp.ord.§.& cui.versi.quid si pater. & Spec. in tit. qui filij sint legi.ver.quid si pater.& dicit hic Car.ꝙ non solū ad alimēta, sed ad oīa necessaria vitę pater tenetur filio,per tex. in d.l.si q.s a liberis.§.nō tm̄.allegata in gl. & iō tenetur ꝓ alimentis vxoris filij,& filiorū filij.Et facit gl.in c.admonere.33.q.2. q̄ voluit, ꝙ cui seruantur alimenta, videntur reseruata pro se, vxore & filijs. & no.Bar.in d.§.nō tm̄.& ēt no.Io.An. in addi. ad Spec.in rub. qui filij sint legi. non tñ tenentur pater & filius inuicē ad soluendū vnus debita alterius,vt vult hic Inn. per ea q̄ habentur in l.j. C.
7 ne fi.pro patre.† Sed pone,ꝙ habeo vnū panē, & habeo patrē q̄ fame perit,& filiū meū similiter fame pereuntē:& per hunc panē possum tñ subuenire vni ex illis:cui debeo subuenire.Cy.in l.2.C.de patribus qui fi.distra.in fi.cōcludit ꝙ potius patri, ꝑ illā l.q.a posset me vendere, & sic capere. ergo potius panē. de quo dicite,vt ibi ꝑ Legistas.& dū dr̄, ꝙ amor magis descendit q̄ ascēdit,l.isti q.dē.§.fi.ff.qđ met.cā.l.liberorū.ff.de verb.sig.l.liberi.& ibi glo.C.de inoffi. testa.rñdet hic Iac.in 7.col.ꝙ verū est quo ad ordinē dilectionis , nō tñ quo ad effectū obligationis . Nā ꝑ natiuitatē filiorū non dēt ꝑdō aui quo ad filiū suū fieri deterior, q̄a hēt illū obligatū.tñ in ꝯrium facit quod no. Bar. in d.l. si q.s a liberis.in §.si vel parēs.ff.de lib.agno. vbi dicit post gl. ꝙ pater tenetur alere filiū de iure naturali , & filius tenetur alere patrē de iure gentiū.& sic fortius est vinculū,quo pater filio,q̄ quo tenet filius patri:licēt in ꝯrium determinet in l.fi.ff.de iusti.& iu.idem Bar.& ꝯ Iaco.facit quod no.Bar.in l.non quēadmodū. ff.de libe. agno. vbi voluit, ꝙ si q.s hēt patrē & filiū diuites, & indiget alimentis,ꝙ potius deberet petere a patre suo q̄ a filio . & assignat ꝑdictā rōnē.Et in gl.ibi,§.si q.s ex his. habetis vnū casum,in quo
8 pater nō tenetur alere filiū,q. eū accusauit. † Et dicite,ꝙ alius est casus gn̄alis,ꝙ ex oī cā,ex qua pōt filius exhæredari, ex oī illa cā pōt priuari alimentis.ita Bar.in l.si q.s a liberis. ver. idem iudex. Io.An. Panor.& Imo.in 2.col.in c.Quintauallis.de iureiurā.Bar. q. idem dicit eꝯ patre ingrato, in l.diuus. ff. de parricidijs. & Panor.hic.quod intelligite verū,nisi eum pœniteat de peccato: nā tunc debet ali,vt vult Spec.in titu.qui filij sint legi.in ver.quid si filia.& facit quod vult glo.no.in l.fi.in ver.ingratum.C.de epis. & cler.& est tex.in c.non liceat. 19.q.2. dum dr̄, ꝙ per ingressum monasterij purgatur oīs ingratitudo præcedens. Alius est casus, quando est intra terminum:nam tunc debet ali a matre, vt s̄. dixi.Tertius,si pater eget,& mater abundat:nam tunc mater eum alit,vt vult glo.j̄.seq. Quartus,si est spurius: nam tunc de iure ciuili non debet ali , dicta authen. ex complexu , sed de iure canonico debet ali ab vtroq;,vt dixi,ſm Panor. Quintus,si cōmisit causam ingratitudinis,l.si patrem. C.de alien. libe.auth. si captiui.C.de episco.& cleri.& quæ sint causæ ingratitudinis,no.in d. c.Quintauallis.Alius,si filius potest seipsum alere,d.l.si quis a liberis.§.sed si filius.In glo.ibi,l.Nesennius.glo.bene loquitur,tamen dicite vt ibi,& in l.alimenta.C.de neg. gest.& in d.l.si quis
9 a liberis.§.si mater. † In glo.fi.no. glo. ꝙ etiam de iure canonico filij spurij non succedunt parentibus , licet eis decernantur alimenta.& facit c.dicat aliquis. 22. q. 4. & spurij proprie dicuntur nati ex damnato coitu illius,cum qua non poterit esse matri.facit glo.in c.per venerabilem.in versi.adulteris.j̄.qui fil. sint legi. Et de istis differentijs filiorum spuriorum , manserum & similibus est gl.in c.nisi cum pridem.in ver.manseres. s̄.de renun.naturales autē dicuntur , qui nascuntur ex concubina , quam quis tenet in domo indubitato affectu,ſm Panor.hic,no.Imo.in c.in præsentia.in 4.col.de proba.& Bar.in l.fi.ff. de concubi. & Old. in consi.196. quod incipit, Factum tale est, quidam nobilis conuertit se.& faciunt quę habentur in d. auth.licet. & tales succedunt secundū formā d.auth.licet. spurij autē in nullo succedunt patri,vt vult ista gl.nec etiā matri,vt est tex.in §.fi.in Auth. quib. modis natu.effici.sui.& ibi gl.notabilis in §.nouissime. Insti. ad Orficia.ibi gl.no.Cy.in l.si qua illustris. C.ad Orfi. nec istis succedit pater vel mater,sicut nec ipsi succedunt patri vel matri , vt vult Azo in summa,C.de legiti.hære.in fi.no.Bar.in l.fi.ff.de his
10 quib. vt indig. & Cardi.hic. † Qui infert, ꝙ filius sacerdotis non potest succedere patri,vt vult glo.in §.fi.in Authen. quib.modis natu.effici.sui.nec etiam matri,per prædicta . Et infert ēt,ꝙ cum quæritur,an quis dicatur spurius, attēdatur an sit natus ex complexu nephario an non,et sic attēdatur initiū, d.auth. ex complexu.et d.§.fi.Et ꝙ stāte statuto de t.pe,intra qđ limitēt accusato,ꝙ isto

ADDITIONES.

a ¶Animæ.Adde Specu.in tit.de sententia.§.2.ver. no. ꝙ præscriptio locum habere non potest in his,in quibus vertitur periculum animæ.

b ¶Filium spurium.Et adde,ꝙ verum,etiam si pater in testamento alimenta dari prohibuit,Bal.in l.id quod pauperibus.vlti.col.in ver.vlt.quæritur.C.de epis. & cleri.& in Spec.de succes.ab intest.ver.nunc dicamus.& adde Bar. in l.fi.in 2.col.in ver.quis ergo erit modus.ff.de his quib.vt indig.& Bar.Cæp.cau.80. & Bar.in auth.ex complexu.C.de incest.nup.& Bal.in l.j.C.de sacrosan.eccl. 4.col.ver.quæro.iuxta hoc.& Lau.in repeti.in 13.col.in ver. super 6. q. item an debeantur,& an fructus tenentur,& quo iure,vide per D.Soci.consi.163. inci.Pro decisione præsentis consultationis.ver.quinimmo.quod est in 2.parte,char.19.qualiter autem debeantur filijs a patre,& auo,& a quo eorum peti possint,& an sit eadem ratio de filijs naturalibus,vide per præfatum D.Soci.in d.consi.ver.2.ego promitto.cum versi.sequen.

iſto caſu, finito certo tēpore, q̄s nō poſſit opponere de inceſtu, ꝙ tñ etiam finito tēpore iſti remanebunt ſpurij, & poterit opponi ↄ̃ eos ne ſuccedāt, quia ex initio patet, ꝙ erāt ſpurij. & quod dictū eſt hoc de pr̄e vel matre, vt debeāt alere filios, vel ali ab eis, idē ē de quolibet aſcēdēte & deſcendēte ēt ꝑ lineā fęmininā, ſed tunc in ſubſidiū, l. quemadmo. ff. de liber. agno. & ita Cardi. hic.

S V M M A R I V M.

1 *Excommunicari poteſt perſeuerans in adulterio.*
2 *Excommunicatus poteſt contrahere matrimonium, & poteſt profiteri religionem, & per quem poſſet recipi ad profeſſionem.*
3 *Contractus factus ab excommunicato valet.*
Excommunicato quæ ſacramenta denegentur.
4 *Excommunicatus poteſt compelli ad pœnitentiam.*
Excommunicatus an poßit inuitus abſolui.

CAP. VI.

SIgnificaſti. Hoc dicit: Si quis mortua vxore ↄ̃hit cum ea, quā viuente vxore ſine fidei datione cognouerat, valet matrimo. dummodo in mortem defunctę nemo ex eis fuerit machinatus. Diuiditur in duas partes. In prima conſultatio. In ſecunda reſponſio. ſecunda ibi, nos igitur. Not. primo ex tex. ibi, meretrici adhæſit. ꝙ per ſolū adulteriū non creat̄ impedimentū inter adulterum & adulterā, niſi interueniat fidei datio de ↄ̃hendo, aut machinatio in mortem primę. Et hoc ꝓcedit de iure canonico ſ̄m Car. hic. ſecus eſt de iure ciuili. text. eſt ſingularis in l. Claudius. ff. de his qui. vt indi. tñ in hoc ſtabimus canoni ſ̄m Cardi. c. fi. ĵ. de
1 ſecun. nup. †No. ſecundo ex tex. ibidem, meretrici. iūcto text. ibi, meretricem. ꝙ meretricium nū inhabilitat quē ad ↄ̃hendū mat. Facit c. inter opera. ſ̄. de ſpon. ex tex. ibi, ĵ. iuncta gl. j. ꝙ coniugatus ꝑſeuerans in adultetio poteſt excōicari. quod patet, dū ſub illo, & ĵ. dr̄ ſubintelligi, ꝙ iſte fuit excōmunicatus, quia non dimit
2 tebat adulterā. †No. ex tex. ibi, diſpenſauit. iuncta deciſione ſ̄m Car. & oēs, ꝙ excōicatus pōt ↄ̃here matrimonium, ſic etiam pōt profiteri religionem, c. cum illorum. ĵ. de ſentē. excō. in manibus ordinarij, in manib. autē delegati a Papa ab eo impetrati non, vt voluit Cald. in rūb. de reſcrip. conſi. 4. & facit tex. ibi, Gemi. in c. j. de reſcrip. lib. 6. tñ ſi profiteret̄ religionem excōicatus in manibus delegati a ſe impetrati, valeret profeſſio quo ad obligādum eum religioni in genere, non quo ad obligandum illi religioni in ſpē. Ita Cald. vbi ſ̄. per ea quæ no. Inn. in c. porrectum. de reg. Similiter & dicimus, ꝙ ſi ordinetur excōicatus, recipit characte-
3 rem, dicto c. cum illorum. ibi no. †Et ꝑ prędicta inferunt Doc. ꝙ
a valet ↄ̃ctus ab excōicato factus, [a] de quo in c. ſi vere. ĵ. de ſenten. excom. late in c. veritatis. de dolo & contu. per Io. And. in c. j. de excep. lib. 6. no. in c. decernimus. de ſenten. excom. li. 6. Nec ob. ſi dicatur, ꝙ cui prohibetur vnum genus ſacr̄i, videntur omnia prohibita, c. illud. 85. di. quia illud eſt verum ſ̄m Car. hic, & alios in ſacramentis eiuſdem generis, i. q̄ pari modo ſunt neceſſitatis, vt eſt baptiſmus, pœnitentia, Euchariſtia, extrema vnctio, cōfirmatio: iſta denegantur excōicato. Prędicta loquuntur in ſacramento voluntatis, ideſt matrimonio, vel ordine, quæ operantur in excōicato, & ei ordo callatus imprimit characterem ex poteſtate eccleſię, quia dummodo ſit baptizatus, ſeruata forma eccleſiæ, character in ordine imprimitur, c. j. & c. veniens. ſ̄. de presby. non baptizato. & to. ti. ĵ. de eo q̄ furtiue ordines ſuſcepit. in matrimonio autē eſt alia rō, quia ſapit naturā ↄ̃ctus, qui non interdicitur excōicato: vel non tam eſt ſacr̄m ſpirituale gratiam conferens, q̄ ſacrę rei ſignum, vt dixi in rub. ſ̄. de ſponſ. Et permittitur cuicunque etiā non baptizato, c. quanto. ĵ. de diuor. c. 2. 28. q. 2. & Spec. in tit. de ſpon. §. j. ver. ſed nunquid. Archid. in d. c. illud. & in c. non oportet. 28. q. j. & in c. decreuit. de hereticis. lib. 6. & in cle. j. de priuilegijs. per Laud. & ibi Car. in 13. q. Quòd alia ſacramenta ſint neceſſitatis, iſta duo ſint voluntatis, ordo & matrimo. tenet gl. magiſtra in c. veniens. ſ̄. de trāſac. Nota ex tex. ibi, ſi petierit. ꝙ excōicatus non eſt abſoluendus, niſi petat. In gl. in verbo,
4 fidē dederit. in fi. gl. bene loquitur. ¶†In glo. in verbo, ſi petierit. dicit ſ̄m cōmuniter Doc. ꝙ excōicatus compellendus eſt ad pœnitentiā, vt vult hic gl. & compelletur per excōicationem indirectam, i. mandato alijs, vt ſecum non cōicent, c. poſt miſerabilē. de vſu. c. ſtatuimus. de ſenten. excōi. lib. 6. Et etiam ſ̄m Hoſt, compellet̄ per reuocationem brachij ſecularis, c. 2. ĵ. de maledicis. & hæc q̄tum ad compellēdum ad pęnitentiam. Aut quærimus, an
b poſſit abſolui inuitus [b] ab excōicatione: & tunc licet gloſ. videatur velle, ꝙ non debeat abſolui, niſi petat, tñ dicite iunctis his q̄ no. hic Domi. Anto. & Panor. cum no. per Io. An. in c. j. de ſentē. excom. lib. 6. aut ſi non abſoluitur iſte, in dies deterior efficitur, vel ſi abſoluitur, ſpes eſt ꝙ proficiet in melius. & tunc debet abſolui, etiā non petens & inuitus: quia ſiue plectendo, ſiue indulgendo hoc ſolum bene agitur, vt vita hominis corrigatur, c. prodeſt. 23. q. 5. & ita etiam Panor. in c. ab excōicato. ſ̄. de reſcri. in fi. col. licet ibi videatur velle, quod vbi nulla ſpes eſt correctionis, debeat haberi pro hæretico, & ſic non debeat abſolui, ca. fin. ibi no. ĵ. de pœnis. Aut non timetur, quod magis indureſcat, & tunc non eſt abſoluendus, niſi petat, tñ eſt cogendus per remedia prędicta ad petendam abſolutionem. & hæc procedunt quo ad pęnam remittendam: quo ad culpam autem non debet abſolui inuitus, vel non petens. & ideo alle. Do. Ant. Dantem dicentem,

Aſſoluer non ſi può, chi non ſi pente.

Ab extra quęrit hic Inn. & poſt eum alij, an ſufficiat machinatio vnius tantum ex eis, de quorum matrimo. ſecundo agitur. & dicunt quod ſic, concurrente adulterio, vel fidei datione: alias ſola machinatio non ſufficeret. & faciunt quę vidimus in c. ſuper eo. ſ̄. eod. & idem, ſi fidem dedit etiam ſine iur̄o, quia hic non curatur iuramentum, vt vult Spe. eo. titu. ver. quid ſi. nam concurrente machinatione cum fidei datione impediet matrimon. ſicut concurrente copula, per not. in d. c. ſuper eo. immo ſi vir dicat ſe non habuiſſe animum ↄ̃hendi cum illa, cui fidem dedit, non ſtabitur dicto ſuo, ſ̄m Io. An. hic, & cōiter Doct. & impedietur matrimo. concurrente machinatione, quia lex ponderat fidei datæ, nec aliud quęrit de animo. ita Car. & communiter Doct.

ADDITIONES.

a ¶Factus. Dic, ꝙ cōtractus excōicati celebratus ante excommunicationem ſeruare debet. Inn. in d. c. ſi vere. in gl. ſua, in ver. conuenerit. de ſen. excō. alle. in tex. Bal. in Marga. ver. contractus. ver. j. vbi vide omnino. ſed poſt dic, ꝙ ſic in ſui præiudicium, alias ſecus. Io. Papi. in ſumma, lib. rei ven. ver. veris & legitimis, 13. col. & ſe. & Inn. in d. c. veritatis. de do. & contu. alle. in tex. & c. fi. de exceſ. præla. c. ad probandum. de re iudi. 11. q. 3. quoniam multos. in fi. per Alexā. in l. ſi quis arbitratu. de ver. ob. & ideo poteſt alteri ſe obligare, ſed non poteſt ſibi alium obligare, vt ibi, & tenet Spec. de procu. §. fi. verſi. quid ſi excōicatus. & Gemi. in c. j. § j. de iure pa. in 6. Item adde, quod poteſt fideiuberi, Ale. in l. 2. §. ſi quis. qui ſatiſda. cog.

b ¶Inuitus. Vide Car. in d. c. ab excommunicato. alle. in tex. ſupra de reſcri.

S V M M A R I V M.

1 *Abſens a loco, iuſte ignorat factum etiam ibi publice.*
2 *Ignorantia excludit adulterium, & omnem pœnam, & ſequelam adulterij.*
3 *Adulterium ſimul cum datione fidei viuente prima vxore, vel machinatio in mortem primæ vxoris, impediunt matrimo. cum adultera, cui data eſt fides.*
4 *Cautela pro parentibus, qui filios ſuſceperunt illicite ex ſecunda vxore quo ad bona.*
5 *Cautela pro matre, quæ filios peperit ex adulterio quo ad bonorū ſucceſſionē.*
Filius an debeat credere matri aſſerenti ſe ſuſcepiſſe ipſum ab alio quam a marito.
Et quid de alimentis filio putatiuo a patre factis.

CAP. VII.

VEniens. Hoc dicit: Si quis viuente prima vxore ſecundam ignorantem ducit vxorem, mortua prima remanet cum ſecūda. Diuidit̄ in duas partes. In prima mouet dubitationem. In ſecunda, q̄ eſt ibi, licet aūt. cōmittit deciſionē. Not. j. ex tex. iuncta ſupraſcr- 1
ptione, ꝙ capl̄m ſede vacāte cognoſcit de cā matrimoniali, quod patet ex quo ſcribit̄ capl̄o Maſano. Et ſic hētis, ꝙ licet cognoſcere de cauſis mr̄imonialib. videat̄ in quoddā priuilegiū ſpectare ad ep̄m, c. accedentib. de exceſſi. præla. gl. in c. literas. ſ̄. de reſtit. ſpo. no. in c. matri. de offic. dele. tñ in iſto ſuccedit cap. ſede vacāte, ſicut & in alijs iuriſd. de quo in c. his qui. & in c. cum olim. de maio. & obe. Card. ī cle. j. in 9. col. & 10. de hæreticis. Inno. in c. ad abolēdam. de hęreti. & Cald. in cle. ſtatutum. de elec. Gemi. in c. vnico, de maio. & obe. li. 6. gl. in c. vnico, de ſchiſma. lib. 6. in gloſ. in ver. reſeruari. in c. quia ſæpe. & ibi Gem. & idem in c. cupiētes. §. ad hęc. & in c. ex eo. de ele. lib. 6. tñ hoc procederet in cōpetēti ep̄o, vel iure ſpeciali, vel vigore ordinariæ ptātis: ſecus ſi cōpeteret ex ptāte delegata, q̄a in illis nō accedit capl̄o, ſede vacāte. ita Fede. de Se. in cōſi. 62. quod incipit, Factū tale, quędam domus.
1 & Bal. & Do. Ant. licet nō clare firmet, in c. eā te. ſ̄. de reſcr. †No. ex tex. ibi, Meſana aduenit, ꝙ abſens a loco iuſte ignorat factum etiā ibi publice. faciūt quæ hn̄r in l. fi. ff. de decre. ab or. fa. & in c.
2 cū inhibitio. ſ̄. de clāde. deſpō. †No. ex tex. ibi, inſciam. iuncta deciſione, ꝙ ↄ̃ctus mr̄imonij cū adultera ignorante nō inducit impedimentum, ex quo mr̄imoniū inter eum & eam ſoluto primo mat. impediat̄. & & ſic ignorātia excludit adulteriū, & oēm pœ-
3 nā, & ſequelā adulterij. faciūt quę vidimus in c. j. ſ̄. e. †No. ex tex. ibi, dummodo. ꝙ adulteriū ſimul cū datione fidei viuente prima vxore, vel machinatio in mortē primę vxoris impediūt mr̄imoniū cū ea, cū qua eſt fides data, i. cū adultera, cui ē fides data. No. ex tex. ibi, de nouo. ꝙ ad hoc vt legitime poſſit quis hr̄e ſecundā, cū qua ↄ̃xerat viuente prima, etiā mortua, requiritur nouus ↄ̃ſenſus. de quo in ca. j. ſ̄. eod. No. vltimo practicam, qñ iam valet ma-

trimonium ex parte eius, ꝯ quem sententiatur, qualiter cogitur cum ista secunda perseuerare. In gl. j. in fi. gl. bene loquitur, plus voluit Innocen. ꝙ copula subsequens post mortem primę inducit ratificationem matrimo. etiam ista secunda ignoráte. sed Hostien. hic, & cõmuniter Doct. in c. j. s. e. tenent ꝙ debet ista secunda esse certificata, ꝙ primam vxorem habebat tempore ꝯcti matrimonij. & ita intelligit hic Cardina. & Panor. licet Domi. Ant. simpliciter referat Innocen. immo ad petitionem viri non validaretur mr̃imoniũ, quia ipse sciẽs ꝯxit, sed ad petitionẽ vxoris, q̃ fuit ignorans. Ita Inno. & cõiter Docto. Ab extra q̃rit Hostiẽ. & post eum alij, qñ dicatur mulier ignorans de primo matrimo. & respondet, ꝙ qñ nihil omnino sciuit, c. cum cõtingat. s. de rescri. secus si aliquid sciuit vel per testem vnum, vel per famã, vel alio mõ, c. p̃terea. el 2. s. de spõ. c. super eo. j. de cõsang. & affi. tũc enim mittere debuit ad eum, sub quo militauerat maritus, vel vbi erat vxor alia, c. in præsentia. s. de spon. Et fine epi diœcesani licentia matri. non debuit ꝯhere. & faciunt q̃ vidimus in c. inhibitio. s. de clande. despõ. Et dicit Host. ꝙ bonũ esset sup̱ hoc statuere, ꝙ matrimonia sine lr̃is diœcesanorum nõ valerẽt. allegans tñ sciẽtiã, dẽt probare, l. verius. ff. de probatio. regula, p̃sumit. de reg. iu. li. 6. Tñ si postq̃ mulier ꝯxit, venit alia vendicans virum, excusatur mulier q̃ ignorãs ꝯxit, donec plene fuerit certificata, vel per probationẽ plene factam, vel per literas ordinarij, vel per sententiã, ꝙ aliud matrimo. erat primo ꝯctũ, & interea licite adhærebit ista secunda illi, quem credit esse maritum, ca. laudabilẽ. s. vt lit. pẽ. c. fraternitatis. j. de frigi. & malefi. Sed caueat, si ex quo hẽt sciẽtiã, ꝙ nullo modo se permittat cognosci, alias perpetuo non poterit esse vxor huius, c. super eo. s. e. ita cõiter hic Docto. non tñ tenebitur credere marito cõfitẽti, ꝙ illa prius etat vxor, p̱ ea q̃ habentur in c. sup̱ eo. j. de eo, q̃ cogno. cõsan. vxo. suæ. & si maritus hoc cõfiteatur in foro pęnitentię suo sacerdoti, & ipsa monita fuerit a sacerdote: & procedunt p̃dicta in matrimonio in facie ecclesię ꝯcto, vel postea approbato, vt puta cũ ista secunda. Secus si clandestine, quia q̃ primum audit de alio matrimo. dẽt abstinere a tali viro, per ea quę habentur in c. perlatum. j. qui filij sint legitimi. & in d. c. cũ inhibitio. & in d. c. laudabilem. & intelligitur quod notat Host. in summa, eo. ti. ita Do. Anto. hic, q̃ subijcit, ꝙ maritus sciẽs verum esse, ꝙ cum alia ꝯxit, licẽt vxor secũda possit exigere ab eo debitum, & exigat, ex quo nõ credit marito, tñ nõ tenebitur reddere, sed debebit omnẽ exõmunicationẽ tolerare, c. lr̃as. s. de rest. spo. c. inquisitioni. j. de sentẽ. excõ. & ita hic Do. Anto. & ideo mortua postea prima non põt maritus istam vendicare, nec cogere ad consentiẽdũ, ex quo ipse scit matrimo. nõ tenuisse, quia quam habebat, licet ipsa confessioni noluerit stare t̃pe vitæ primæ, & non poterat dissentire, p̱ not. per Ioan. An. in c. mulieris. s. de iureiur. de quo dicite vt ibi: si tñ in fidei datio apponeret mentio aliqua de prima vxore, nõ possit postea secunda p̃tendere ignorantiã de p̃io matrimo. p̱ nota per Hosti. in c. cum haberet. s. eo. & ibi dixi. in omni tñ casu cõsulẽdum est mulieri, vt abstineat a viro, ex quo audiuit aliq̃d de altero matri. & capiat tutiorẽ viã, c. iuuenis. s. de spõ. & c. audiẽtiã. j. de homic. s̃m Ho. cuius sunt omnia p̃dicta. & sequitur D. Anto. & alij, q̃ cq̃d sequatur de hoc secundo matri. siue ꝯfirmet, siue non, imponẽda erit pęnitentia marito, q̃ decepit ecclesiã accipiẽdo secundã vxorẽ, cum haberet primã, c. cũ in apostolica. s. de spõ. ita Ho. & Car
4 di. hic. †Quærit Panor. pone, viuẽte legitima vxore Titius ꝯxit cũ secunda, & eam cognouit, ac filios suscepit, non tamẽ põt p̱bari de primo matri. nũquid isti filij succedent cum alijs filijs legitimis. Et ꝯcludit ꝙ sic, ex quo probari nõ potest primum matr. nec stat̃ dicto patris in præiudicium filiorum, l. fi. ff. de proba. l. 3. §. fi. ff. de iureiu. dicit tamen, quod parentes dẽnt eos inducere ad intrandum religionem mendicantium, vt sic excludantur a successione, & non præiudicent legitimis: quod si non possunt facere, relinquant eis modicã q̃titatem, quia non possunt agere nisi ad supplementum, l. omodo. C. de de inoffi. test. Hæc eadem verba ponit Do. Anto. j. c. p̃xi. in fi. & Car. ibidem in 10. q. & ibi cõmuni
5 ter Docto. †Et eandem cautelam dicit esse seruandã, qñ vxor suscepit filium ab alio q̃ a marito, & maritus alit illum pro suo. tamen Doct. in c. officij. maximè Panor. j. de pę. & remissio. dicũt, quod si põt reuelare filio vel marito sine periculo & scandalo, ꝙ debet reuelare, si autem non potest reuelare sine scandalo, & tamen sine periculo vitę, & habet aliqua indicia vel probationes, vel scit quod filij vel maritus ei soli credent, tunc debet dicere, & propalare. si autem imminet periculum mortis, nullo modo tenetur dicere, ne subijciat se periculo mortis. & dicit ibi Host. quod filij non arctantur ad credendum matri, per d. l. fi. & d. l. 3. §. fi. Et faciunt nota. in ca. per tuas. s. de probatio. si tamen crederent, vel saltem conscientiam læsam haberent, propter dictum matris debent restituere bona legitimis filijs, vel alias venientibus abintestato. & ad prędicta videte Io. An. & ibi Pet. de Ancha. in 29. & 30. col. in regula, possessor malæfidei. & Pet. de Ancha. in regula, peccatum. in 17. & 19. col. de reg. iu. lib. 6. & Bart. ibi dicit, ꝙ talis filius non debet credere matri. in l. filium. ff. de his q̃ sunt sui vel alie. iur. Pan. in c. transmissæ. j. qui fil. sint legiti. Sed quid
a de alimentis huic filio putatiuo a patre factis. [a] Respondet Bart. ꝙ vr̃ quod nec ipse, nec pater verus tenentur patri putatiuo ad expensas alimentorum: tamen dicit, ꝙ cum de facto semel accidisset, fuit determinatum per fratres in foro conscientiæ ꝯrium. Ita Bar. in l. j. §. competit. ff. si mulier ventris nomine in possessione calumniæ causa fuisse dicatur.

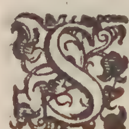
ADDITIO.

a ¶Factis. Sed contra an filius putatiuus repetat alimenta patri præstita, quem postea inueniat non esse patrem, vide Bar. ibi in d. l. 3. alleg. in tex. sed quid an succedat in feudum. vide Fran. Por. de duo. fra. 2. parte, 14. q. & an iubeat patre sibi putatiuo, cogatur adire hæreditatem sibi delatam. vide Bald. in l. j. 9. q. C. qui admit. in 9. col. & an acquirat patri. vide Francis. Por. loco allega. in d. parte. 15. q.

SVMMARIVM.

1 *Infamis potest contrahere matrimonium.*
2 *Affectus machinationis in mortem coniugis effectu non secuto, an noceat, & quid operetur.*
3 *Fidei datio sub qua forma fiat.*
4 *Vxore prima viuente quis dedit fidem alteri de ea in vxorem ducenda, & eã non cognouit, mortua prima contraxit cum alia, & stante secundo matrimonio cognouit illam, cui fidem dederat, an mortua secunda possit eam ducere.*
5 *Vxorem primam habens nondum cognitam, si accipit secundam, quam cognoscit mortua prima, vel religionem ingrediente postea, non poterit secundã accipere, quam viuente prima cognouerat.*
6 *Matrimonium ad hoc vt impediatur cum secunda, quæ requirantur.*
Coniugibus dicentibus, quod inter eos commissum fuit adulterium præcedente fidei datione, non creditur, nisi in foro pœnitentiali.
7 *Matrimonium contractum cum adultera, cui erat fides data, vel cum qua cõtractum erat prima viuente, pot est accusari etiam quo ad ipsosmet.*
Allegans turpitudinem suam auditur, vbi vertitur periculum animæ.

CAP. VIII.

SI quis. Hoc dicit: Qui viuente legitima vxore fidem dedit secũdæ de ea ducenda, vel cum ea de facto ꝯxit, nec postea viuente prima cognouit secundam, prima defuncta potest secundam ducere, sed si secundam cognouit viuente prima, separabit ab ea. Et duo habet dicta s̃m ibi, ceterum. No. primo ex tex. ibi, promisit. iuncto tex. ibi, ꝯxit. ꝙ sola fidei datio, vel matrimonium de facto cõtractum non impedit matri. cum secunda, mortua prima. & ita limitantur oĩa iura in hac materia loquentia per hanc decre. Et sic habetis ex isto tex. ꝙ voluntas vel factũ non nocet, nisi subsequatur effectus, nã nõ dr̃ cum effectu facta iniuria matrimonio primo, si detur fides de ꝯhendo cum alia, & non interueniat copula. Host. dicit, ꝙ non colligit̃ hic, nã ad inducendũ hoc impedimentũ duo requirunt̃. Primo datio, vel ꝯctus de p̃senti, quæ de se statim sunt perfecta. & ideo hic non bene collr̃, ꝙ actus non habuit effectum. Secundo requirit copula, q̃ forte hic non fuit attenta, & ideo ẽt ex hoc capite non bene collr̃ hic, ꝙ non valet conatus sine effectu. & ita ẽt transit Io. And. qui dicit, ꝙ hic intelligitur, ꝙ ex quo ad impedimentum matri. duo requirunt̃, fidei datio vel ꝯctus, & copula, quia nõ sufficit vnũ ip̃ e. e. & sic vñr in hoc reprobare gl. sed Car. subdistin. gl. nam copula dr̃ esse complementum fidei dationis, vel matrimonij, ideo quia mr̃imoniũ vel fidei datio subordinantur ad copulam: ergo copula non est q̃d separatũ ab eis. & facit in simili l. si ita stipulatus fuero. in fi. cum l. seq. ff. de noua. No. ex tex. in pœnitentia. ꝙ peccatũ est dare fidẽ de mr̃imonio ꝯhendo viuente prima vxore, vel etiã de facto ꝯhere. & est rõ, quia datur votũ captandę mortis, quod a iure
1 est reprobatũ, c. 2. s. de conces. pręben. l. fi. C. de pac. †No. ex text. ibi, dirimendum. ꝙ licet quis habens duas vxores efficiat̃ infamis. l. j. in fi. ff. de his qui not. infa. tamẽ si aliud impedimentũ nõ subsit, põt ꝯhere matri. mortua prima. Et sic habetis s̃m Panor. ꝙ infamis põt ꝯhere mat. No. vltimo, ꝙ ex adulterio impedimentum surgit, siue præcedat, siue sequatur fidei datio, vel ꝯctus matrimonij. In glo. in ver. cognouit. ibi, c. fi. vbi de hoc dicite, vt in textual. & in d. c. fi. In gl. ibi, c. qui viderit. & c. nuper. hic nõ sufficit sola volũtas, vel solus actus ꝯhendi, q̃ a a iure duo req̃runt̃, scilicet ꝯctus vel fidei datio, & copula, vt dixi in textualib. in ꝯrijs secus,
2 q̃a nõ requirit̃ nisi volũtas actus. †In gl. in fi. vr̃ velle, ꝙ oportet ꝙ machinatio sit cũ effectu. Gof. vult, ꝙ nõ sit machinatio cũ effectu, nisi interueniat adulteriũ. sed Ho. illũ reprobat p̱ tex. nr̃m, q̃ solũ req̃rit adulteriũ, qñ p̃cessit fides vel ꝯct̃; ergo secus i tertio impe-

impedimento, quando præcessit machinatio, c. none, in arg. s. de præsump. Præterea prohibentur generaliter interfectores coniugis contrahere matrimonium, c. interfectores. c. admonere. 32. q. 2. c. j. de diuor. Præterea videtur iniquum, quod possit contrahere cum secunda, quam tam nequiter, s. machinando in mortem primæ concupiuit, c. quam to. s. de transl. pla. Præterea quarto dicit esse tex. in ca. j. s. de conuer. infide. & transit hic Do. Anto. Car. hic tenet, quod si interuenit machinatio ex parte vtriusq;, tunc sine alio adulterio impediet matrimonium. & ita intelligit c. j. aut interuenit machinatio ex parte alterius tantum, & requiritur adulterium. & faciunt quæ vidimus in c. sup eo. & in c. significasti. s. e.

3 † Ab extra quærit hic Ho. sub qua forma sit fidei datio. & respondet, quod fit vel promittendo quod post mortem primæ cum ea contrahet, & tunc non potest prætendere ignorantiam ista secunda de prima, vt dictum est in c. præcedenti, & in c. cum haberet. s. eo. vel simpliciter promittendo de illa ducenda: & tunc etiam in dubio præsumitur scire de prima, secundum eum,

4 de quo in d. c. cum haberet. vbi tenuit contrarium. & tenet hic † Car. Sed quid si mortua prima vxore secunda alteri nupsit: vel econtra, maritus alteri nupsit, & pendente hoc secundo matrimo. maritus illi, cui fidem dederat, eam cognouit, an poterit postea mortuo secundo marito ista mulier, vel mortua secunda vxore iste vir hanc ducere, cui fidem dederat. Ioan. An. dicit quod non, sicut si simpliciter vsq; ad tempus primi matrimonij adulterium commisissent, quia idem erit de simili casu, arg. de pœniten. distin. 3. ca. adhuc instat. 8. q. j. ca. in scripturis. l. placet. cum l. seq. ff. de libe. & posth. l. singularia. ff. si certum peta. quæ tamen iura loquuntur, quando plura concurrunt in eadem persona, sed in casu nostro ista plura impedimenta non concurrunt circa eandem personam, nec respiciunt idem matrimo. nam fidei datio interuenit tempore primæ vxoris, & sic respicit primam vxorem, & primum matrimonium: adulterium interuenit tempore secundi matrimonij, & sic respicit secundam vxorem vel secundum maritum, & secundum matrimonium, vnde non videatur tanta ratio impediendi sequens matrimonium, sicut si ista duo respicerent idem matrimonium, & eandem vxorem, vel maritum. & cum Ioan. And. transit hic Do. Anto. & alle. Spec. eo. ti. in fi. & quod not. Ioan. And. in regula, sine culpa. de re. iu. lib. 6. Io. de Lign. hic, & Gasp. sentiunt contrarium. & sequitur Panor. mouentur, quia per secundum matrimonium videtur recessum a fide data primæ mulieri, & sic adulterium cum ipsa sine fidei datione, vel matr. præcedente, ergo non impedit, c. significasti. s. eo. Præterea non reperitur prohibitum, ergo censetur permissum, c. cum apud. s. de spon. Cardi. dicit consulendum esse Papam, tamen tenet opi. Ioan. An. quia non tam attenditur fidei datio, vel matrimonium contractum inspecto iuris effectu, vel validitate eius, quod patet, ex quo contractum est tempore primi matrimonij, omnino non valet. sed ista attenduntur, quatenus de facto inita sunt, & processerunt, & hoc odio adulterorum, & tales conuentiones in euentum. & hoc clarum est, quod de facto præcessit fides, vel contractus, quod solum ius concurrente postea adulterio contemplatur. ergo stabimus huic iuris dispositioni. & per hoc tolluntur motiua contraria. Sed quid si post fidem datam viuente prima conatus fuit cognoscere secundam, sed non perfecit. dicit Inno. & sequitur Cardina. quod hoc non sufficit, per ca. fi. de spon. ca. extraordinaria. 35. q. 3. & idem dicit Vincen. si nudus fuit cum nuda, tamen non cognouit eam. Host. tenet contrarium, per iura alle. hic. In glo. ibi, argu. contra ad cap. fi. de spon. dicit, quod hic delinquebat, ibi non. ad ca. extraordinaria. dicit, quod non fiebat tentatio maritali affectu. Ioan. An. dicit, quod hoc nihil est, vnde soluit quod ibi fiebat tentatio extra natura lia. ad l. j. in fi. ff. quod quisq; iuris. dicit Host. quod loquitur in his, in quibus verba sunt capienda cum effectu. nos in delictis, vbi sufficit conatus. Spec. e. tit. in fi. tenet cum Vincen. & ita hic Gas. & Cardi. Io. de Lig. approbant opi. Inno. & etiam ipse Host. dicit, quod non audet terminare, quia in delictis plerumq; non obest conatus.

5 & faciunt quæ vidimus in c. 2. s. e. † Sed quid si quis habet primam vxorem nondum cognitam, & accipit secundam, quam cognoscit, mortua prima, vel religionem intrante postea, an poterit secundam accipere, quam in vita primæ cognouerat, quæ nunquam fuit cognita. Innoc. licet referat quosdam tenere contrarium, tenet quod non, & communiter approbant Doc. & Spec. eo. titu. circa fi. &

6 faciunt quæ vidimus in c. 2. & in c. significasti. s. eo. † Sed quæ requiruntur, vt impediat ma. cum secunda. dic quod primo fides & copula, vel matr. & copula: alias vnum istorum per se non sufficeret. item quod inter primos non sit canonicum impedimentum: & sic valet primum, c. cum in apl'ica. s. de spo. Item mala fides ipsorum contrahentium, ad hoc vt impedimentum inter eos sit perpetuum, alias non erit perpetuum, sed mortua prima poterit contrahere, c. j. vbi vidimus, & c. prox. s. e. Sed nunquid crederet coniugib. dicentib. quod inter eos commissum fuit adulterium præcedente fidei datione. dic quod non, secundum Doc. hic, nisi in foro pœnitentiæ, c. super eo. j. de eo qui cog. consang. vxo. suæ. in pœnitentiali bene stabitur dicto eius, vt est gl. in cle. j. in ver. non habita. de priuilegijs. & faciunt quæ habentur in c. significasti. el 2. de homi. & ex quo ipsi sciunt veritatem ita esse, etiam si eos ecclesia excõicet, non debent simul cohabitare, ca. inquisitioni. j. de senten. excõ. Faciunt not. in ca. mulieri. per Ioa. An. s. de iureiu. de filijs autem tangunt hic Doct. sed posui post Panor. in c. præce. Quid si mortua prima vxore cum secunda non consentit de nouo, sed eam cognouit, nunquid confirmabitur matri. dicite quod sic, secundum cõiter Doct. hic.

7 † Vltimo quærit Ioan. An. vtrum matrimo. contractum cum adultera, cui erat fides data, vel cum qua contractum erat viuente prima, possit accusari a tertio. & dicit quod sic, & voluit Roff. in libel. in titu. de spon. ver. quintum. qui tamen dixit, quod non ab ipsismet, qui inuicem contraxerunt, quia versantur in pari turpitudine. & nihil Cathilina Cetego, c. pe. & fi. s. de adul. sed Io. An. & cõiter Doc. dicunt contrarium, etiam quo ad ipsosmet, quia propter periculum animæ possunt inuicem accusare matrimo. & petere dissolui, c. lator. s. de re iud. in c. quemadmo. s. de iureiur. c. tertio loco. s. de proba. & facit, quia vbi agitur de periculo animæ, bene auditur allegans turpitudinem suam, gl. in c. ex tenore. de constitu. in c. constitutus. de transac. in c. inter dilectos. de dona. in c. cum super. de conces. præben. in ca. ex tenore. eo. titu. & in dictis locis late no.

De coniugio leprosorum. Rubrica.

¶Ista rubrica continuatur ad præcedentes sic. Visum est s. de impedimentis matrimoniorum, nunc submittit de impedimento morbi lepræ, quod licet dirimat sponsalia, tamen matri. non dissoluit, secundum Goffr. & alios. Et de quatuor generibus lepræ est tex. de pœni. dist. j. §. ex his. ver. Moyses quoque.

SVMMARIVM.

1 *Leprosi quo iure excludantur a communione fidelium.*
2 *Consuetudo, per quam inducitur separatio matrimonij, vel vt vxor non teneatur sequi maritum, non est seruanda ab ecclesia, etiam inter puros laicos, tanquam exorbitans a iure diuino.*
3 *Vxor debet sequi maritum, & tolerare infelicitatem mariti.*
4 *Leproso vno non tenentur coniuges cohabitare in eodem lecto, & quando in eadem domo.*

CAP. I.

Peruenit. Hoc dicit, Coniux coniugem licèt leprosum sequi debet, & inuicem coniugali affectione ministrare debet, aut perpetuam continentiam vouere. Diuiditur in duas partes. In prima narrat casum. In secunda committit diffinitionem. secunda ibi, quoniam.

1 † in primo ex text. quod leprosi excluduntur a cõione fidelium, [a] tum ex consuetudine generali, de qua fit mentio in tex. tum ex dispositione canonum, & veteris testamenti, vt iurib. allegatis. in glos.

2 † Nota secundo iuncta gl. j. quod consuetudo, per quam inducitur separatio matrimonij, vel vt vxor non teneatur sequi maritum, non est seruanda ab ecclesia, etiam inter puros laicos, tanquam obuians iuri diuino, ca. fi. de consue. Nota tertio, quod vir & vxor censentur vna caro. [b] & dicit Host. idest, ad vnam carnem procreandam coniuncti, s. post consummatum matri. c. ad apostolicam. de conuer. cõiuga. vel sunt vna caro, i. esse debent.

3 † Nota ex tex. quod vir non debet diutius stare sine vxore, nec valet consuetudo etiam hoc disponens. Nota quod vxor debet sequi maritum, & tolerare infelicitatem mariti. facit text. in l. si cum dotem. §. sed autem in sæuissimo. ff. solu. ma. No. quod mulier tenetur ex debito coniugali non solum ad copulam, sed etiam ad alia obsequia. de quo in ca. literas. ca. ex parte. ca. ex transmissa. s. de restitu. spol. In gl. j. in fi. glo. bene loquitur. In glo. in verbo, diutius. in fin. Hostien. intelligit diutius, idest donec querela ad iudicem perueniat ab altero coniugum, nam tunc iudex coget istos cohabitare, alias autem non faciet hoc ex officio, vel alio denunciante. quod intelligit Panormita. procedere, vbi esset impedimentum lepræ in vno coniugum: secus vbi nullum esset impedimentum, quia tunc propter periculum fornicationis iudex coget cõiugatos ad cohabitandum,

ADDITIONES.

a ¶Fidelium. Adde auct. iusiurandum. in fi. & Spe. de dispen. ver. 5. per Bal. in addi. post Spe. ibi, & vide gl. in cle. j. de vsu. & Bar. Cæpo. in tracta. de ser. ru. titu. de pascuis. & Leuiti. 42.

b ¶Vna caro. Adde c. debitum. de biga. 4. q. j. idonei. Ioan. An. in Spec. de teste. § j. ver. quid de vxore. & Doct. & Bal. post gl. in verbo, participem. in l. cum dotē. §. si maritus. ad fi. ff. solu. ma. do. Soci. consi. 17. incip. Supradi. causæ positio. ver. quantum vero attinet. ibi, & ideo. qui alleg. 2. c. Gene. ibi, & erunt duo in carne vna. & ad hoc etiam adde j. Cor. 11. Mat. 19. Marc. 10. Ephesi. 5. Corin. 5.

tandum,vt not.Hoſt.& Panor.in c.veniens.ſ.de reg.& Inn.in c. dudum.ſ.de couer.coniug.tamen Panor.placet opinio gl. hic,vt
4 illud,diutius, intelligatur, ideſt arbitrio.† In glo. fi.ibi, nō fraudetur.no.ex gl.quod non tenētur coniuges,vno leproſo,cohabitare in eodem lecto,tñ tenētur habitare in eadem domo,vt magis ſint prompti ad obſequia,tñ ſi timeretur periculum infirmitatis iudicio medicorum,non cogerētur cohabitare, vt vult hic Car.arg.c.faciat.22.q.2.In fi.gl.bene loquitur.Et dic, quod leproſo non petente iudex debet eſſe contentus ſola exhortatione, ſed ſi peccat,debet cogere.& ita concordatur iſte tex.cū ſequenti.& debet cogi ad reddendū debitum.glo.in c.ſi vxorem.32.q.5. Quo ad glo. in ver. ſequantur.an vxor debeat cogi ad ſequendū virum,dicite vt dixi in c.de illis.ſ.de ſpon.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonij ſeparatio non eſt licita de iure diuino, excepta cauſa fornicationis.*
Exceptio firmat regulam in caſibus non exceptuatis a regula.
2 *Lepra non impedit matrimonium contrahendum,nec etiā ſeparat contractū.*
3 *Matrimonium contrahere poteſt conſtitutus in mortis articulo,& legitimabuntur filij ante nati.*
Leproſæ coniugi an ſanus teneatur reddere debitum.
4 *Indefinita quando æquipolleat vniuerſali.*
5 *Maritus an debeat reddere debitum in eccleſia vxori petenti.*

CAP. II.

a QVoniam.[a] Hoc dicit. Leproſi ꝑ lepram ſeparandi non ſunt a coniugio,& matr.cōtrahere poſſunt,& inuicem ſibi debitū reddere tenētur. Diuiditur in tres partes, prout tria ſunt dicta.ſm
1 ibi,leproſis.tertium ibi,quod ſi.†No.primo,quod de iure diuino nullo caſu eſt licita ſeparatio matrim. excepto caſu fornicatiōis. & facit c.dñs.j.de ſecun.nup. c.dominus.32.q.7.& iſta iura quotidie allegantur, ꝙ exceptio firmat regulam in caſibus non excе-
b ptuatis[b] a regula.†Nota ſecundo, quod lepra non impedit mat.
2 contrahendum, nec etiam ſeparat contractum. Nec obſtat ſi dicatur,ꝙ eſt contra bonum prolis procreandæ: quia quædā egrotationes ſunt hęreditariæ,vt trāſeant in filios, vt podagra,lepra, vt vult Aui.canone j.Fen,2.Docto.in c.3. & ſic debet vitiare matrimo. cum ſit contra ſubſtantiam matrimo.c. fi.ſ. de condi. appoſi.dic quod dictum capitulum fi.procedit, quando nulla proles ſuſcipitur,vel agitur vt non ſuſcipiatur,hic aliqua tamen proles ſuſcipi poteſt. nec etiam obſtat cap. ex parte. de corpore vitiatis.vbi prohibentur ordinari leproſi.quia fateor, ſed aliud eſt in ordine,quod eſt ſacramentum honoris & gratiæ, §. ecce.j.q.j. matrimo.eſt oneris,& non confert gratiam.hæc ſunt dicta Car. ſ.rub.eo.titu.poſt Gaſp.Cal.No. ex text. ibi, graui infirmitate quod nulla infirmitas quantumcunq; grauis excuſat a vinculo matrimo.vel etiam mutua ſeruitute: nec etiam impedit matri.
3 contrahendum.& faciunt iura allegata in gl.†Ideo infert Panor. quod conſtitutus in mortis articulo poteſt contrahere matrim. & legitimabuntur filij ante nati, de quo in c. tanta. ĵ. qui fi. ſint legitimi. Nota,quod ex præcepto eccleſiæ tenetur ſanus coniugi leproſę reddere debitum, vel alio modo egroto: ſi tamen ꝑ egrotantiā non poſſet reddere, & eccleſię cōſtaret, nō deberet cogi,c.fi.ſ.de pac.ſed in dubio eccleſia, quę nō iudicat de occultis,illū coget,ſi tñ ita ſit in veritate ꝙ iſte nō pōt cohabitare, toleret excōicationē eccleſię, c.inquiſitioni.ĵ.de ſen. excō.qa nō erit excōicatus quo ad Deū,vt no.in c.Odoardus.ſ. de ſolu. & in c.P. & G.ꝑ Inn.ſ.de off.dele. Et ideo dicūt Doc. ꝙ ſi maritus ſine piculo vitę ſuę nō poſſet reddere debitū, puta qa eſſet ethicus,vel alio modo debilis,vel infirmus,ꝙ nō tenet̃ ad reddēdū debitum, qa ordinata charitas incipit a ſeipſo, c. niſi. ſ. de auto. & vſu pal. cap.non ſatis.86.diſt.gl.in l.pręſes.C.de ſerui. & aqua. qa alię gl.
4 ſunt clarę. †In glo.pen.in fi.an indefinita ęquipolleat vniuerſali, dicite vt in cap.vt circa. de ele.lib.6.in gl.ꝑ Dy.in proemio regularū,de re.iu.lib.6.per Bar.in l.ſi pluribus.ff.de leg.2. tñ Gaſ.hic, quē ſequitur Car.& Pan.!dicit, ꝙ vbi diſpoſitio fit ꝑ noīa collectiua, puta capitulum,vniuerſitas,populus,ꝙ tunc indefinita ęquipollet
c vniuerſali: [c] & ideo ſi dicat̃,capitulū talis eccleſiæ fecit ſic. intelligitur,i.oēs de caplo,c.capitulū.ſ.de reſcrip. Aut diſpoſitio fit ꝑ nomina ſingularia,& nō collectiua,& tūc intelligit̃ vt nō æq pol leat vniuerſali,puta dr̃,ꝙ canonici talis eccle.fecerūt ſic:nō intelligit̃ ideſt oēs, & verificabit̃ in duob. In gl. fi. in fi.dicite vt in ca.
5 quod ſi dormierit. † Sed nūq d in eccle.debebit maritus reddere debitū vxori petēti.Hoſt. hic dicit, ꝙ dēt induci ad deſiſtendū: ſi tñ ꝑſeueret,& exigat,dēt reddi,§.his ita.32.qſti. 2.32. qſt.5.ꝑ totū. no.Hoſt.in ſumma,de mr̃imo. §. qs ſit effectus.verſi.ſed nunq d peccat.& refert hic Do.Ant.q ſe remittit ad not. in rubrica.ſ.de ſpon.& ibi dixi.tenet Archidia. in c. vnico, de conſe.eccl.vel alta.li.6.Ioan.An.ibi tenet contrarium,quod non cogitur reddere in eccle.& Cardi.hic.

ADDITIONES.

a ¶Quoniam.Ad hunc tex.adde Hoſt.in c.cum dicat.de ec.edi.& Car.in cle.2.13. q.de præben.& in cle.2 quod vult autem.j.q.de reli.do. & de coniugio leproſorum,& de eorum materia,& circa libellos & poſitiones in ea, vide plene ꝑ Spe.e.tit.per totum.& no.j.q.j.per hoc ipſum.& c.ſi quis.
b ¶Non exceptuatis. Adde do. Soci.conſi.25.incip.D.Franciſcus.ver.14.circa medium.in 2.parte,char.49.
c ¶Vniuerſali.Adde Do.Soci.conſil.43.incip.Viſa prouiſione.ver.j.quia.cum ſeq. in j.parte,char.84.& conſi.150.incip. Et nos introducere. verſi. ſuccedit alia. circa prin.in d.parte,char.227.& Ale.conſi.254.parte.& Old.conſilio 172.& Pau.de Caſt.conſi.148.& vide Bal.in Marga.ver.teſtator.

SVMMARIVM.

1 *Lepre vitium inducit, vt ſoluātur ſponſalia de futuro, ſi ſuperueniat poſt ſpōſalia,ſecus in matrimonio per verba de præſenti non conſummato.*
2 *Matrimonium præſumptū quando inducat traductio poſt ſponſalia de futuro.*
3 *In obligatione generali de contrahendo matri. ſubintelligitur,niſi quicquam turpe ſuperueniat.*

CAP. III.

LIteras. Hoc dicit. Sponſalia præciſe non compellunt ad ōhendū matrimo.cū leproſo, lepra ſupueniente poſt ſpōſalia Cōmunis eſt diuiſio. ſecūda ibi, reſpondemus.† Nota primo, ꝙ vitium lepræ
1 inducit,vt ſoluant̃ ſponſalia,ſi ſuperueniat poſt, ſecus dicit gl.in matri.ꝑ verba de præſenti,& ſic non exigit copulam. vñ vult gl. hic,quod no.hic Panor. ꝙ matrimo. etiam non conſummatum per copulam non ſoluit̃ per lepram ſupuenientē. & ſentiūt hic
2 cōmuniter Doc.†No.ex tex.ꝙ traductio poſt ſpō.de futuro inducit pſumptum matrimo.ſicut copula.facit cap.ex parte. ſ. de reſtitu.ſpo.capit.adoleſcēs.ſ.de ſpon.quod intellige,qñ mulier eſt corrupta,vel maritus dicit ſe illam cognouiſſe, nec mulier probat ōrium per aſpectum corporis,vt nota. in cap. ptinebant.ſ.de deſpon.imp.ſm cōiter Doc.hic.& idē dicit Ho.ſi impubes eſt facta pubes apud maritum,l.minorē.ff.de ritu nup.intelligendo vt
3 no.in c.j.de deſpon.impu.li.6.†No.vlt.ꝙ in obligatione gn̄ali de ōhendo matri. & ſic in ſponſalibus ſubintelligitur cōditio reſolutiua, niſi quicq̃ turpe ſuperuenerit. & ſic q̃ de nouo emergūt, nouo indigēt auxilio. concordantes allegantur in gl. Querit hic Gaſ. & poſt eum Cardina. ſi ignorans aliquā leproſam, vel alio modo egrotā ōxit cum ea matri. nec erat ōcturus, ſi ſciuiſſet lepram,an erit matri. Reſpōdet ꝙ ſic i foro fori,quia error in qualitate nō vitiat matri.c. propoſuit.ĵ.tit.proximo.ſecus in foro Dei & conſcientiæ,c.tua nos.cum ibi not.ſ.de ſpon.

De coniugio ſeruorum. Rubrica.

¶Viſo de matrimo.in genere, de coniugio ſeruorum ſubmittit in ſpecie,ſecundum Damaſum.Iſta cōtinuatio non videtur bona,quia in præcedenti rub. dicit de matrimo. in ſpecie. Ideo dic ſecundum Goſ.Viſo de impedimento lepræ, videatis de impedimento erroris conditionis,quod impedit & dirimit, niſi ex certa ſcientia fuit ratificatum verbo vel facto,in c.fi.ca.ex parte. ſm Goffred.& Hoſtien.& habetur materia 41.q.j.& 2.per totum. & conuenit ſ.de præſump.c.illud.

SVMMARIVM.

1 *Seruitus eſt approbata de iure canonico, & quando per ius canonicum inducitur ſeruitus.*
2 *Seruus contradicente domino,matrimonium contrahere poteſt, ſed propter hoc non liberatur a ſeruitijs domino debitis,honeſtum tamen eſt, quod de conſenſu dominorum contrahant.*
Leges,quæ dicunt dotes non eſſe inter ſeruos,an ſint correctæ.
3 *Seruus dicitur a ſeruando,quia captiui ſeruabantur, & non occidebantur,et vendebantur.*
4 *Seruitus quo iure introducta ſit.*
5 *Captus in bello iuſto an peccet,ſi fugiat.*
6 *Clericus captus in bello iuſto,ſi bellum indicitur ab eccleſia,eſt ſeruus eccleſiæ,ſecus ſi indicitur a principe ſeculari.*
Monachus captus in bello iuſto,ſi de mandato abbatis bellat, efficitur ſeruus eccleſiæ capientis,ſi contra voluntatem abbatis pugnat, non efficitur ſeruus capientis.
7 *Liber homo poteſt pati ſe vendere ad precium participandum, & quando.*

CAP. I.

SIgnum. Hoc dicit: Seruus contradicente domino contrahere poteſt,ſed per hoc non minus dño ſeruire tenetur. h.d.ſm Io. An. Primo præmiſſa ratione ponit vnum dicti. Secundo quandam dubitationem.Secunda ibi. debitor.No.in tex.ꝙ in Chro Ieſu nec liber nec ſeruus a ſacramentis eccle.repellendus eſt,29.q.j.§.2.Et Cato,

Et famulos dicas, tamen homines eſſe memento.

& Hic-

& Hierony. inquit, Apud Deum puritatem mentis abluitur macula seruitutis. Nota regulam, ꝙ seruus admittitur ad omnia sacramenta eccles. nec propter contradictionem dñi debet ab eis abstinere. Ex quo infert, ꝙ seruus paganus potest petere baptis-
a ma dño ɔ̄dicente, [a] non tamen per assumptionem sacramentorum deponit seruitutẽ. de quo dic vt habetur in c. fi. de iudæis.
1 †Nota, ꝙ de iure canonico seruitus approbata est, immo qñque per ius canonicum inducitur seruitus, vt in c. ita quorundam. j. de iudæis. Nota secundo, quod in iure diuino, seu apostolico, &
2 positiuo seruitus est introducta. de hoc in q. j. †No. tertio, ꝙ inuito domino seruus ɔ̄hit matrimonium, post cõtractum tamen nõ liberatur a debito seruitio, honestum tamen est, ꝙ de consensu dominorum ɔ̄hant f'm Host. hic. Opponitur primo, quod seruus non potest matrimonium ɔ̄here, C. de incest. nup. l. cum ancillis. vbi dicit tex. quod inter seruos non dicitur cõiugium, sed cõtuberni. Sol. Io. An. Host. & hic Inn. s. de cle. coniu. sane. c. j. sup gl. quod leges sunt in hoc correctę, quæ in his non dedignantur sacros canones imitari, c. pe. & vlt. j. de secun. nup. Cy. autem dicit, quod in ordinibus statur canoni, sed in hæreditatibus statur legi. dic quod ɔ̄rium est s. vt dixi. Et licet de iure ciuili inter seruos non sit matrimo. tamen quo ad cognationes & affinitates habet vim, ac si inter liberos homines esset, ff. de ritu nupt. l. adoptiuus. §. seruiles. vbi idẽ. Et ex hoc quod dixi leges esse correctas, mat. tenere inuitis dñis, arguit Host. hanc literam esse ɔ̄ multos Principes, qui etiam liberos non permittunt sine sua licentia matrimo. copulari, quibus initium dedit Cirus rex Persarum, qui vt dicitur, in patria sua de matri. per suos ɔ̄hendis volebat consuli, ɔ̄ id quod habetur C. si nup. ex rescrip. princi. pe. l. j. & 2. s. de spon. c. Gema. & in c. insinuante. s. qui cleri. vel vouen. C. si rector prouin. l. 2. Est etiam secundum eum ɔ̄ consuetudinẽ eorum, qui non permittunt viduas ɔ̄here, nisi prius se redimant. Infertur etiam ex prædictis, leges, quæ dicunt dotes non esse inter seruos, esse correctas, ff. de iure dot. l. si mulier. & l. Proculus. eo. ti. de quo tamen dic vt dixi in c. prox. vbi dico vnum verbum f'm Inno. Opponitur secundo, quod seruus non ɔ̄hat inuito dño, nam nullus dare potest id quod est alterius, l. id quod nostrum. ff. de regu. iur. immo cõmittit furtum si sit sine consensu dñi sui, l. sed pignore. §. j. ff. de fur. sed seruus est dñi, Institu. de his q̄ sunt sui vel alie. iur. §. j. ergo, &c. Item seruus tenetur domino obedire, ad Galat. 3. ad Colossenses, 2. 2. q. j. c. multi. ergo si decepit dominum suum, non ɔ̄hit. Præterea si potest matrimo. ɔ̄here, tenetur reddere debitum, sed eo tempore dñs posset indigere seruo, vt dicit glos. vltim. hic. Quarto fauorabilior est obligatio, qua quis diuinis officijs se obligat, quã illa qua quis se subiecit vxori, c. ex publico. & c. verum. de conuer. coniu. sed seruus sine consensu dñi obsequens diuinis non potest se subijcere, 54. dist. ca. si quis. & c. admittitur. de seruis non ordi. per totum. Sol. dic, quod matri. est de iure diuino, Deus non dissoluit matrimon. propter seruitutem, nisi qñ ignorãter liber ɔ̄xit cum ancilla, & hoc ideo, quia seruitus, quæ est de iure positiuo vel gentium, non potest præiudicare iuri nãli, sicut est mat. Itẽ ma. fit ad operationẽ indiuidui, & ad conseruationem speciei propter generationem, vnde sicut seruus non subijcitur domino, quin possit de iure libere dormire, comedere, bibere, & alia facere, sine quibus seruari non possit, ita non subijcitur quo ad matrimo. per quod species cõseruatur. Ad primũ ɔ̄rium dicit, quod seruus est domini quantum ad ea quæ cuilibet superadduntur, quo ad naturalia sumus omnes pares, idest, quo ad ea quæ ad habitum non pertinent, vt ridere, plorare, dormire &c. Ad secundum ex his patet solutio, seruus tenetur obedire domino in his, quæ potest licite percipere, & ita matrimo. non potest prohibere. Ad tertium dicas, si volente dño ɔ̄xit, maritus debet proponere debitum vxoris, si ignorante dño contraxit, tunc debeat parere vtrique vbi possit obedire, vt dico in glo. Ad quartum dic, quod seruus obligatur diuinis officijs toto tempore vitæ suæ, sed per matrimon. tenetur vxori pro tempore, vnde non tenetur vir vxori semper reddere debitum, sed congruis horis, vt dixi s. c. 2. titu. pręce. Pręterea ille, qui intrat religionem, vel suscipit ordinem, obligat se ad opera quę sunt naturalibus superaddita, in quibus prohibendis semper habet dominus potestatem, sed non in naturalibus, ad q̄ est obligatus, qui matrimon contrahit, secundum Goffre. Quæro primo de intellectu literæ ibi, debita & consueta seruitia. Solutio, dic secundum Hostien. quod consueta & non consueta, quia omnia sunt domini, contra Deum tamen non debet domino obedire, 11. quæstio, 3. cap. qui resistit. & cap. Iulianus. nec in his, quę constat esse iniusta, cap. dilectus. s. de tempor. ordin. vbi de hoc, nam temporalia, quę hẽt seruus, sunt dñi, Institu. de his qui sunt sui vel alien. iuris. in principio. si tamen in aliquibus regionibus consuetudo esset, ꝙ ad certa tantũ seruitia astringerentur serui, ɔ̄ tamen talem consuetudinem debent tueri, f'm Host. arg. in c. seq. & no. j. de iudæis. c. multorum. ergo ad consueta tenetur, & si sunt non parentes, potest dominus animaduertere in seruum, moderate tamen, Instit. præalleg. j. respon. ad fi. §. j. hodie enim domino non licet sęuire in seruum suum sine causa legibus cognita: alioquin non minus puniri debet, quam si alienum seruum occiderit, ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. in l. j. Dicit tamen Cardi. Flo. ꝙ dictum s. de consue. regionis & c. ꝙ illud non probatur iure, licet sit ęquitati consonum: & c. multorum. de iudęis. loquitur de ascriptitijs, leges allegatæ loquunt̃ in alijs casibus. vñ sensus literæ est f'm ipsum, ꝙ isti tenentur ad seruitia consueta & debita, quia si dñs mãdaret aliqua indebita, puta crimina vel inconsueta, id est quę seruis f'm consuetudinem non solet mandare, puta ꝙ oneraret eos grauissima onera cõtra omnem consuetudinem, non tenentur serui parere, Institu. pręalle.
3 & ar. eorum quę no. in d. c. ad aures. de temp. or. †Quæro secundo, vnde dicatur seruus. dic ꝙ a seruãdo, quia captiui seruabant, & nõ occidebantur, & vendebantur, l. & seruorum. ff. de sta. ho. & l. libertas. §. serui. eo. ti. & Insti. de iu. perso. §. serui. Grammatici autem dicunt a seruiendo, pro quibus facit lex, naturalis. ff. de p̄scrip. ver. In hac tamen rub. sumitur seruus, prout distinguitur a libero, & serui appellatione ancilla continetur, ff. de verb. obli. l. inter stipulantem. §. vlti. ff. de lega. 3. l. seruus lega. serui appellatione quãdoq; venit statu lib. ff. ad Sille. l. j. §. 3. sed proprie immo statuliberi esse videntur, ff. si ex noxa. cau. agatur. l. fi. de quo in l. statuliberis. ff. de statulib. interdum etiam dicitur tabellio seruus publicus, ff. de adop. l. non alias. & ff. de sta. ho. l. libertus. in fi. c. quãq̃. de vsur. in 6. de seruis originarijs, & ascripticijs, dic vt 63. di. c. gñalis. de iudęis. c. multorum. †Quæro tertio, quo iure seruitus
4 introducta sit. dixi aliquid in c. 2. de condi. appo. vide gl. in c. ita quorundam. de iudæ. & videtur quod de iure apostolico, vt hoc tex. & positiuo. fa. Gene. 13. c. 33. q. 5. dicat. 23. q. 7. si de rebus. vbi de hereticis, contra quos inducitur bellum, si capiuntur, nostri sunt serui. Item gl. in c. ita quorundam. dicit quod iure naturali gentium & canonico etiam introducta est propter ebrietatem gentiũ: Noe enim euigilatus vino, cum vidisset quid fecisset sibi filius iunior ait, maledictus Canaã seruus seruorũ erit fratrib. suis, 35. dist. c. sexto die. ibi, manebat, antequam vinũ inueniretur, omnibus inconcussa libertas. vide illum tex. vbi sequitur, non esset hæc seruitus, si ebrietas nõ fuisset. & loquitur de ebrietate Noe. & hoc dicitur instinctu Spiritus sancti propter peccatũ derisionis, & cõtemptum paternum. Item in Exodo legitur quod Dñs dixit per Moysen Filijs Israel, si emeris seruum Hebræum, qui ante seruus non fuit, sex annis seruiat tibi. vide omnino in gl. 4. dist. in princ. In contrarim autem, nam iure naturali omnes liberi nascebantur, j. dist. ius naturale. ibi, omnibus inconcussa libertas. Item alibi dicitur, ꝙ de iure gentium, ff. de sta. ho. l. seruorum. dic f'm Gasp. quod ex multis causis seruitus fuit introducta, aliquando de iure diuino, aliquando de iure gentium: aliquãdo de iure positiuo, sicut in eo qui ad precium participandum passus est se venundari, d. l. seruorum. Seruitus illa, de qua dicitur in Genesi, fuit introducta de iure diuino in pęnã flagitiorum, c. sexto die. 25. dist. sed illa species seruitutis, quæ incurritur ex captiuitate in bello, est de iure gentium. Et si dicatur, illa continetur in iure diuino: rñdetur, a iure diuino habuit originẽ, sed a iure gentium approbationem, non ꝙ eã inuenerit. vel dic, hęc iura concurrũt in seruitute inducenda simul t̃pe: nam omne ius diuinum f'm Gas. licet respectu auctoris fuerit ab ęterno, 33. q. 5. lex ęterna. tñ per successiones t̃pm est data humano generi, cap. firmiter. §. sancta. s. de sum. tri. & fi. cat. & sic cũ iure diuino, quod innotuit, Noe potuit concurrere ius gẽtium. vel dic non esse absurdũ aliqua de iure diuino, iure nãli, & gentium esse & ciuili, sicut illud, oĩa quęcunque vobis vultis ꝙ hoĩes faciant &c. j. dist. humanum genus. & facit illa authoritas, quæ est in Exodo supradicto, ꝙ p emptionem acquirebatur seruitus. quę conuenta est de iure gẽtium, j. dist. c. ius gentium. dic ergo, ꝙ omnes liberi sunt naturaliter, idest a natiuitate, 12. q. j. c. cum redemptor. sed ex constitutione iuris diuini, gentium, iuris positiui quis efficitur seruus. ita a prin. creati sumus sine peccato, vt in proę. Gregoriano. sed libero arbitrio homo peccauit. Cum ergo iustum sit peccata puniri, c. vt famæ. de sen. excommu. iustum est, vt in pœnam peccati seruitus inducatur. facit dictum Aug. in 30. de ciuitate Dei, c. 6. vbi hęc verba, lex enim successit. Ratio, quia in pœnam peccati induca-

ADDITIO.

a ¶Domino contradicente. Vide Goff. in summa in titu. de iud. quod alle. ad hoc 29. q. 2. c. duæ sunt.

ducatur seruitus propter hoc peccatum, necesse est aliquos dam
5 nari, vt mala cohibeantur.† Et ideo bella per bonos ꝯ malos iu-
ste inferũtur, 24.q.j.noli.& q.3. per totum. vnde Machabeorum
21. Auferetur a nobis regimen, & dabitur genti facienti iustitiã,
23.q.7. c. si de rebus. bene ergo dixit gl. in dicto c.ius gentium.ꝙ
captus in bello iusto peccat fugiẽs à domino.gl.in simi.cle.pasto
ral.in ver.violentiam.de reg.iur.vbi Cardi. glo.in l. succurritur.
ff.ex qui.cau.ma.Bar.in l.relegati.in princip. ff.de pę. Pe.de An-
cha.in reg.2.de regu.iur.lib.6.in 29.colum.vbi an peccat captus,
si fugiat.Soluitur etiam quæstio, si seruus meus est captus in bel
lo iusto, qui ex voluntate mea bellabat, quod ego amitto ipsum,
si talis meus seruus captus iurauerit redire ad capientem, non
potero prohibere ne redeat: secus si de voluntate mea non bel-
lauerit, quia iuramentum est præstitum super aliena re: ergo est
licitum, 21.q.4.illicitum.secus esset ſm Gasp.de filiosa. qui etiam
ꝯ uoluntatem patris fuit ad bellum, quia corporis habet potesta
6 tem, & sic erit seruus capientis, 8.dist.c.quo iure. †De clerico au-
tem capto in bello iusto, dicit Gasp. quod si bellum indicitur ab
ecclesia, est seruus ecclesię, non autem si indicitur a principe se-
culari, efficitur seruus principis secularis. Infert, quid de mona-
cho, si de mandato abbatis bellat, dic ꝙ efficitur seruus ecclesiæ
capientis, non autem fiet seruus principis secularis. si autem cõ-
tra voluntatem abbatis pugnat, non efficitur seruus capientis.
Venio ad gl.& gl.j.de proprietate verbi op. facit capi. præterea.
de verb.sig.Solu.exponendo gl.2.op.& solu.& no.ibi ex glos.ꝙ
seruus potest baptizari, nec per hoc fit præiudicium dño, ſm Pe.
& Abba.qđ est verum ſm Io.An.in hac gl.si dñs suus esset Chri
stianus, secus si esset iudæus, j.de iudæ.c.fi.In ea.glo.ibi, pęniten-
tia.no.quod ad pœnitentiam tenetur seruus, de sen.excommu.
c.relatum. sed per hoc non tenetur ad curiã ire pro absolutione
ab excõicatione.Et dicit hic Ioan.An.non est iniungenda seruo
pęnitentia elemosynæ, cum nihil habeat, Instit. per quas perso.
nobis acquiri.§.item nobis.nec etiam pœnitentia vigiliarum ie-
iuniorum, nec macerationis carnis, nec alia, per quæ redderetur
inutillis ad operandum dño suo.quia iure suo sine culpa priuari
non debet.56.dist.satis peruersum.c.2.s̃.de testi.iniungatur ei, ꝙ
vadat ad ecclesiam, vel aliud bonum, quod ipsum non impediat
ab operibus, considerata qualitate criminis & personæ, arg.ff.de
oper.li.l.pe.Poterit etiam iniungi pro pœnitentia labor, quem
sustinet domino seruiendo, ſm Host.& Io.An.ꝙ ei bona fide ser
uiat, ne aliquid subtrahat. quod esset maxima pœnitentia, cum
natura seruorum sit dñis aliquid subtrahere. etiam si deberent
furari cineres, no.gl.in l.Iulianus.in prin.ff.de ac.emp.& ideo fa
cit illud Vergilianum,

Quid domini facient, audent cum talia fures.

& exponitur, fures, i.serui. & seruitutem humilem patiatur. de
eo autem quod tangit gl.de ordine, no.54.dist. in sum.cum suis
remissionibus.In gl.3.ibi, §.huic autem. serui possunt monachi
fieri, quia q̃tum ad Deum non plus amat masculum quã fœmi-
nam.de hoc dic, vt de ser.non ordi.c.eo libentius.& ca.de famu-
lis.& vide quæ dixi in c.2.de condi.apposi.Glo.in verb. inter ser
uos.opponit & soluit. Glos.in verbo, dissoluenda.ibi, possessio-
num. famulis quidem dura est separatio. ibi, & seruorum.serui
nostri sunt, q ex ancillis nostris nascunt̃. No.primo ex glo.con-
iugium seruorum separandum non esse.facit 81.dist. c.cum om-
nibus.No.secundo, quod partus apud dominum ancillæ rema-
nere debet.quod dicit verum Ioan.And. nisi consuetudo loci es
set in oppositum.ibi, licet.& idem Philip.Gof.& Host.sed Guli.
Naso ꝯ, dicẽs, ꝙ sequitur patrem, ff.de sta.ho. l.cum legitime.32.
q.4.c.liberi.de hoc s̃.de ser.non or.c.fi.ad quod Butrig.& Car.se
remittunt.& aliquid in c.licet.j.eo.ti.Dic post Gas.hic, quod aut
consuetudo est, quod natus ex ma.sit liber, siue mater fuerit libe
ra siue ancilla, illi stabitur, argu.in d.c.licet.& dixi s̃.proxime. &
placet Doc.in c.dilectus. de seruis non ordi.de matre autem dic,
ꝙ partus sequitur conditionem matris suæ, siue natus sit in ma-
a trimo. siue extra matri. fallit in casibus [a] 25.q.vlt.ca.cum multæ.
in nato ex clerico, qui in sacris desponsauerit.& hoc in fauorem
ecclesiæ. licet quidam intelligant de prole serui, sed illa lectura
non placet Gasp.hic, ꝙ ibi non esset ex hac prole ecclesiæ. Alius
casus est ex nato ex seruo Reipublicæ, C.de ser.Reipub. manu.
l.2.& hoc placet Ioan.And.in c.ñ.de ser.non ord.Ad l.cum legi-
time.quę videtur uelle, quod filij patrem sequantur, cũ nati sint
ex legitimis nuptijs.dic non loquitur de seruis, quia de iure ci-
uili legitimę nuptiæ non sunt inter seruos, l.cum ancillis. C.de
incestis nuptijs.vel secundum Goffr.& Host.in ca. vlti.de seruis
non or.sequitur patrem quo ad familiam, quo ad curialem con-
ditionem.Item quo ad dignitatem seu honorem, quo ad domi-
cilium, originem, seu forum, non quo ad libertatẽ seu seruitutẽ.

ita intelligunt dictã l.cum legitime. In gl.vlti.quærit de duabus
quæstionibus, & soluit quo ad primã partem, cum prin.domino
est obediendũ.alleg.Io. An. ꝙ seruus prius fuit dño obligatus, &
cũ eodẽ onere transiuit ad vxorem, arg.c.ex literis. facit hæc lite
ra ibi, non minus.& sic prioritas t̄pis est pro dño, de reg.iur.in 6.
q prior pro vxore.facit, quia sua cã esset priuilegiata, est enim cã
spũalis & sacramentalis.Prima est dñicalis & tẽporalis.quo casu
sæpe posteriorem referimus, Archi.in c.ei qui.de præben. li.6.ita
alle.transit Io.An.& cum hac vlti. parte trãsiuit Gul.vt hic refert
Gas.& Car.post eum, cũ dist. tñ.Aut seruus ꝯxit dño sciẽte & per
mittente: & tunc prius obediet vxori, quia permittendo princi-
pale accessit ad accessorium, s̃.de offi.dele.c.prudentiam.§.6.Aut
domino ꝯdicẽte vel egrotante: & tunc obediet dño, nisi ex di-
latione immineat periculũ adulterij. & hoc placet Card. & hęc
fuit opi.Io.And.& per hoc facit gl.pro hoc vlti. & cum gl.h.d.in
fin. forte in auxilium dñs peteret seruum.pro ipa facit ff.ad Syl-
leia.si quis in graui.§. si cum oĩs.Quo ad secundam q. gl. cũ dicit
b gl.nostra, ꝙ ſm alia vxor tenetur sequi virum. [b] dicit Ioan.And.
hic in gl.esse verum, si est libera. & cum dicit gl. alij dicunt opi.
Goff.& Phi.tenet Inno. maxima qñ de voluntate do.ꝯctum fuit
matrimo.& dicit tñ ꝙ vẽdere debet alij bona condõnes afferẽti.
Et in fi.Ho.distinguit.Aut seruus ꝯxit cũ serua, aut cũ libera.Pri
mo casu aut sunt serui diuersorũ dñorum, aut eiusdem.si diuer-
sorum, ꝓcedit opi.Tanc. vult dicere ꝙ venditio prohibetur: sed
debent ita vendi, vt cohabitatio non prohibeatur, & sic vẽditio
ex toto non prohibetur. & idem Inno.dicẽs, ꝙ cum sunt dñorũ
diuersorum, nõ debẽt sic diuidi, quin aliquando debitũ reddere
possint.Aut eiusdem dñi, & tunc aut ambos vendat, aut ambos
retineat.aut seruus ꝯxit cum libera, sic imputet sibi, quia debuit
cogitare hoc euenire posse, arg.c.j.de ser. non or.& hoc casu nõ
impedietur dñs. Aut libera ignorante: & hoc membrum Host,
omittit.dic ꝙ tunc matri.non tenet, vt dico in c.proxi.& cum gl.
alleg.in fi.§.pe.loquitur de seruo, quẽ dñs seuerus vendere cogi-
tur.& per hoc ff.de offi.præfe.vr.l.j.§.qui autẽ.ſm Ho.& Io. An.
7 †Extra gl. quęro, liber homo ad precium participandum potest
pati se vendere, in l.& seruorum.hic alle.in gl. pe. quatuor vel 5.
concurrentib.ꝙ sit maior 25.an.vt ibi.ꝙ gratia precij participãdi:
ꝙ vere participet: ꝙ emẽs credat eũ seruum, C. de li.cau.l.si mini
strum.& l.libertus.§.si quis sciens, ff. de his qui ad liber.ꝓcla. nõ
licet. Item ille, qui vendit, non sit ignarus suæ conditionis, l.pe.
ff.de his qui ad liber. & hæc no. omnia in l.& seruorum.& ꝑ gl.
29.q.vlt.in c.vlt. venundari tñ ad precium participandum nõ põt
quis habens vxorem concurrentibus prædictis. An teneat ven-
ditio: dic ꝙ non, nam seruitus non potest superuenire matr.quia
hoc esset in pręiudiciũ vxoris: intellige de voluntaria vẽditione.
ergo &c. ar.s̃.de conces.præben.c.cõstitutus.& facit, duo fauora
bilia præiudicant vni non fauorabili, s̃. de proba.c. ex literis. &
de instit.c.cum venisset.sed ma.& libertas sunt fauorabilia, c.fi.s̃.
de re iudi.& repugnãt seruituti, quę est odiosa.ergo seruitus talis
dẽt penitus annullari.Tertio vir & vxor non iudicantur ad impa
ria, sed vxor non potest se in ancillam alteri dare, maxime nolẽ-
te marito, qui habet in eam precium, cum eius sit caput, 30.qõ.5.
cum caput. Item talis venditio impedit dñicum præceptum,
quos Deus coniunxit.33.qõ.2.quos Deus. paucis in contrarium,
argu. ꝙ liber potest dare alteri quod suum est, l. in re mandata.
C.manda.sed iste vir habet illam libertatem, ergo potest illam
vẽdere, i.hoc ius libertatis. Item seruus potest volẽte dño vxorẽ
ducere, ergo seruus potest alteri se subdere saltem volente vxo-
re.Item non cauetur, quod vxor impediat hanc seruitutem. er-
go consensus vxoris non requiritur. Solu.aduerte, vir subditur
vxori solum in his, quæ ad actum non pertinẽt, in quo actu sunt
æquales: & ad hoc substantia seruitutis se extendit. Et ideo vir
posset saltem se in seruum alteri dare, & per hoc matrimo. non
dissoluitur, quia nullum impedimentum superueniens impedit
mat.præcedens, 27.q.2.sunt qui dicunt. & c.de infidelibus. infra
de con-

ADDITIONES.

a Fallit in casibus. Vide Bar.in l.ne diutius.C.de agri.& cen.lib.11.vbi ponit qua tuor casus.

b ¶Sequi virum. Sed quid si vir sit vagabundus, an vxor sequi debeat virum. dic quod sic, nisi ignorans eum vagari ceperit in virum, quia tunc non debet eũ sequi nisi de facili possit.Bal.in l.pen.C.de oper.liber.Bar.in l.Meuia.§.vxore. in 2.quæ.ff.de an.leg.vide 13.quæst.2.vnaquæque.alias est.capitu.ebron. in §. vnaquæque.& c.j.qui mat.ac.possunt.item adde Bal.Ange. & Imo.in l.si cum dotem.§ si maritus & ibidem D.Alexan.in 2.col.in princ.ff.sol.ma. cum alijs concord.ibi per eum signatis.ad prædicta facit quod consuluit.Do.Soci.cons. 286.incip.visa protestatione.ver. secunda ratio est.circa med. in 2.parte.char. 205.quod vxor cum viro debet permanere. licet etiam vir esset peruersus, quia vxoris & viri vnica est domus, vt ibi per eum.

de consang. & affi. inuita autē vxore p p eius præiudicium hoc non est faciēdum. ideo ante factum emptor ꝓhibendus est, post factum autem tenet venditio cōcurrentib. his, quæ dixi in prin. q. Dicit tñ Gasp. ꝙ eps denunciante vxore, in cuius fraudem hoc factum est, venditionem hanc retractabit, argu. c. j. s. de conuer. côiu. ideo solue, ꝙ fraus viri potest nocere sibimet, sed nō debet alteri nocere. immo q̃ diu non sit venditio reuocata, ipsa vxor possit debitū petere, & vir ad oīa que requirit mat. tenetur. & sic prohibet emptor, & iudex prohibebit extra officium. Et ꝑ hoc rñdetur ad ar. de fraude, & de præiudicio vxo. Ad fm dico, ꝙ seruitus non repugnat mat. vt in tex. nostro, tenetur in seruum debitum reddere, etiam dño ꝯdicente, vt s. in gl. vlti. Ad tertium dico, ꝙ vir & vxor sunt pares in his, quæ ad matri. spectant, & ideo seruitus superueniens non impedit ista duo, sed quantum ad dispensatione & ad alia vir est caput vxoris, ideo non potest vxor se dare in ancillam alteri, nolente viro, licet eō possit fieri. côclude ergo ex prædictis, ꝙ eps circa separationem facti alterius ꝯiugum, vel retractādo vendōnem prouidere dēt, ne stent separati, si ꝑ ipsam separatione offm mat. impedit. & hanc conclonem voluit gl. 29. q. 2. c. vlti. Infertur ex hoc, ꝙ si venditio non retractatur, vxor potius virum sequatur, vt no. in d. c. vlt fm Gasp. hic.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium non impedit dispar conditio inter scientes secundum canones. Ius canonicum attenditur in materia spirituali.*
2 *Matrimonium inter tutorem & pupillam an teneat de iure canonico.*
3 *Matrimonium non validat diuturna cohabitatio contra vitium erroris conditionis.*
4 *Erroris quatuor sunt species.*
Errores qui impediunt & dirimunt matrimonium & qui non.
5 *Seruitus, seu conditio seruilis, an de sui natura impediat matrimonium.*
6 *Matrimonium contrahens cum libera, quam credit ancillam, tenet.*
Matrimonium si liber putauit cōtrahere cū libera, & erat ascriptitia, tenet.
7 *Seruus si contrahit cum ancilla credens liberam, tenet matrimonium.*
8 *Seruus si vult contrahere cum serua, & contrahit cum libera, an teneat matrimonium.*
9 *Error qualitatis personæ, de qua constat, non dirimit matrimonium, nec error qualitatis seruitutis, de qua seruitute constat.*
10 *Credi an debeat cuilibet generaliter.*
11 *Dotis restitutio an facienda sit seruæ vel domino.*

CAP. II.

PRopoſuit. Separat mat. quod liber ignoranter cum ancilla ꝯxit, nisi postea sciens illam cognouerit. h. d. fm Io. An. Addit Car. Flo. & restituit dos. h. d. Primo ponitur factum. Secundo diffinitionis commissio. Secunda ibi, mandamus. quę duo membra distinguit. secundū membrū ibi, si vero. In tex. ibi, mansisset. i. cohabitasset. In tex. ibi, & j. supple, petebat mat. nullū fuisse declarari, mulier autem dicebat post scientiam seruilis conditionis se carnaliter cognitam, fm Pet. & Abb. In tex. ibi, cognouit. vel aliter consensit, fm Host. h. d. vt in c. fi. †No. primo hic, ꝙ liber con-
1 trahens expressim ignoranter cum serua, quam liberā esse putabat, non ꝯhit mat. ad hoc glo. j. hic alle. §. his ita. 29. q. 2. si autē sciebant, valet. Et sic habetis, ꝙ inter liberum & seruā pôt esse matr. sicut inter seruos, vt s. c. proxi. dispar ergo conditio non impedit matr. inter scientes. & hoc de iure cano. De iure autem ciuili nō potest esse inter eos matrimon. vt in l. cum ancilla. C. de incest. nup. sed standum est iuri cano. in hac materia spirituali, vt c. pen. & vlti. j. de secund. nup. Bar. in l. priuilegiata. C. de sacrosan. eccl. gl. in c. 2. de reg. iu. lib. 6. & sic vt videtis, leges prohibentes matr. non habent locum, nisi quatenus reperiuntur a iure canoni. approbatę, c. cum locum. & ibi dixi, s. de spon. d. c. penul. & fin. j. de
2 sec. nup. †Ideo hinc sumpta occasione infero ad quæstionem, an de iure canonico interdictum sit matri. inter tutorem, siue liberos eius, & pupillam. Cyn. in l. fi. C. de interdic. matri. dicit quod non, sed illud dicit seruandum quo ad ordines & beneficia. quo ad successiones dicit seruandum ius ciuile. Salyc. in d. l. fi. videtur primo reprobare, quia si tenet matrimo. ergo filij sint legitimi etiam quo ad successiones, c. tanta. & ibi dicam. in ca. ex tenore. in ca. causam. j. qui fil. sint legi. tamen videtur Saly. arguere, quod
a inter pupillam & tutorem non valeat matrimo. [a] etiam de iure canoni. nam vbi iuris præsumptione mat. est metu ꝯctum, etiam de equitate canonica non valet, c. cum locum. & c. consuluit. & c. veniens. s. de spon. quia debet gaudere omnimoda libertate: sed inter tutorem & pupillam videtur durare iste metus, etiā de iure canonico non valebit. Sed miror de tanto patre, quia matr. non vitiat, nisi interueniat metus, qui caderet in constantē virū, d. c. cum locum. vbi dixi cū alijs s. alleg. ergo metus prouenies solum, q a est tutor, non vitiabit matr. facit gl. in c. insinuāte. in verbo, modica coactio. s. qui cle. vel vo. vbi coactio regis, cuius ptās est maior q̃ tutoris, non inducit iustum metū, vt possit annullari
3 mat. ergo multo minus metus tutoris. †No. ꝙ diuturna cohabitatio non validat mat. ꝯ vitiū erroris conditionis, non data alia significatione. & de verbo, diutius. vide quæ dixi in c. cū haberet. s. de eo qui dux. in mat. quā pol. in c. j. s. ti. ꝑce. No. tertio. i verbo, cognouit. ꝙ vnico actu q s ꝑdit ius suū. de hoc s. de consti. c. cum accessissent. fm Io. An. hic. & qui facit ꝯ ius suum, renunciare vī, C. de iu. do. impe. l. si creditor. & s. de eo, q dux. in ma. c. significauit. j. de priui. c. si de terra. & facit hic matri. copula carnalis, vbi prius nō erat, fm Gas. hic. & de alijs effectibus carnalis copulæ vide in c. tua. & in c. is q. s. de spō. No. quarto, ꝙ vir & vxor dēnt se maritali affectione tractare. facit s. de spō. c. ex pte. No. quinto & vltimo practicā sententiæ pro mat. Ideo habes, ꝙ officiū iudicis hic se extendit vltra petita, hic em̄ non apparet de petitione dotis, sed dic ꝙ rōne principalis cognoscit etiā de accessorio, c. de prudētia. j. de dona. inter vi. & vx. Et ꝑ hoc rñdetur ad l. vt fundus. ff. cōmun. diui. & de accu. c. qualiter. & de simonia. c. licet Helv. in quib. ꝓbat, ꝙ sententia dēt esse ꝯformis petitioni: & fatuus ēst ille iudex, qui aliter facit. Itē & Papa hic mādat, qui ad iuris ordinē non tenet, s. de cōsue. c. cū inter. vel mulier in exceptionibus pecuniā datā ꝑ dote repetebat: & quia erat de pertinentib. ad iudiciū, in snīa fuit deducēdū, in c. cū dilectus. s. de ordi. cog. Opponit primo ꝯ primū notabile, ꝙ immo error seruitutis, & sic cōditionis ꝑsone nō vitiat ma. vt no. 29. q. j. in sum. & fuit de mē-
4 te Gra. ibi in prin. qō. †Solu. ad intelligentiā totius māę sciēdū, vt no. i illa gl. summæ, ꝙ quatuor sunt species erroris: Prima, cū ego puto ꝯhere cū Maria, & ipsa non est illa, sed est Catherina Secunda, error cōditionis, puta cū puto ꝯhere cū libera, & ꝯho cū serua. Tertia, cū virgine, & ipsa est corrupta: vel cū prudente, & ipsa est fatua: vel cū pulchra, & ipsa ē deformis: vel cū sana, & ipsa est mēbris destituta: vel cū nobili, & ipsa est rustica: vel cū ingenua, & ipa est liberta. Quarta species erroris est fortunę, cū puto ꝯhere cum diuite. & ipsa est pau p: & hic error differt a ꝓxima specie, quia proxima est inhærens ꝑsonę, hęc extra personam. Duo primi errores impediunt & dirimūt, alij vero duo sunt exemplificati, non impediunt nec dirimūt. & ꝑ ꝑ hoc Io. An. hic de errore ꝑsone loquit, & intelligit de errore primo s. posito. secus in errore fortunæ vel qualitatis, vt no. 29. q. j. §. j. & intelligit de alijs duabus speciebus, de quibus s. dixi. Quod autē dictum est de errore qualitatis, esset verum fm eum, nisi in casu, cum intēdo ꝯhere cū Chriano, & est paganus, iudeus, vel hæreticus, quia nō tenet matri. etiam si ꝯheret cum sciente, nisi fieret ad hoc vt conuerteret ad fidem, 27. q. j. per totum. fm Host. hic. facit gl. in c. fi. s. de cond. app. & ibi de hæretico, super j. gl. & Io. An. dicit, ꝙ ex constitutione eccl. hoc impedimentum tolli potest, & induci, iuxta gl. in d. summa. nam Papa potest statuere, ꝙ nullus error impediret, & ꝙ duo vltimi supra impediāt, & dirimēt. ar. tamen est ꝯ illam gl. ꝙ immo error de sui natura impediret, vt de Iacob & Lia scribit Geñ. 29. c, vbi Iacob credidit contrahere cum Rachel, quæ erat pulchrior, & contraxit cum Lia. Vide per Arch. in sum. præal. & tunc illo t pe nondum eccl. hoc constituerat, & impediebat talis error sui natura. Dic fm Gasp. & hoc tenet in rubr. huius ti. quod Papa non posset statuere nullum errorem impedire: & dicit, ꝙ de sui natura error ꝑsonæ impedit & dirimit matri. & hoc videtur placere Tho. in 4. senten. dist. 30. q. j. arti. 2. & 29. q. j. in prin. ff. de contrah. empt. l. j. alioquin sine consensu non est matri. s. de spō. c. dilectus. & c. tua nos. & 27. q. 2. in prin. & error impedit voluntatem, l. in venditionibus. ff. de contrahen. emp. l. si per errorem. ff. de iur. om. iu. sed voluntas & consensus est causa efficiens matrimo. vt s. de sponsa. cum locum. 29. quest. j. in princip. j. q. j. c. de trahe. error ergo in causa efficiente de sui natura impedit & dirimit, non ergo bñ dicit illa glo. summę, quod error personæ potius ex constitutione eccle. impediat, quam ex sui natura. Item consensus est actus voluntatis, & prima causa matr. c. tuæ. & ca. dilectus. vbi dixi, s. de spon. fm Tho. vbi s. quæ præsupponit intellectum, quo deficiente quis non intelligit quod ait, & per consequens deficit ipsa causa consensus. ergo talis error impedit, quæ erat nescia. i. quando nescit substantiam, cum qua q s contrahit: vel

ADDITIO.

a ¶Non valeat matrimonium. Dic quod de iure ciuili est verum ꝙ inter tutorē & pupillum matri. contrahi non potest vniuersaliter. l. tutor. & per to. C. de interdi. matr. inter tu. & pu. Bar. in l. j. §. j. ff. de exc. tut. quod est verum nisi pater pupilli contrarium disposuerit in testamento vt ibi, & l. tutor. ff. de ri. nu. & l. tut. de spon. sed secus est de iure cano. fm Cyn. in d. l. j. C. de interdi. ma. inter tut. & pup. & gl. 3. q. 3. ita diligenter. Doc. & Alex. de Vin. post Gof. in c. fi. j. de secun. nup. vbi dicunt ꝙ matr. est permissum de iure cano. omni casu quo de iure ciuili reperitur prohibitum. de quo ibi per Doc. & Ab. Sic. & Cardi.

vel deficit conſenſus,qui eſt forma, ſ. de ſponſa.c.tua nos.de iure naturali.Zochus hic tenet cũ Gaſ.ꝙ error vitiat matri.Ex hoc infertur,ꝙ Papa non poſſet ſtatuere, ꝙ error perſonæ non vitiaret mat.ſicut nec poſſet ſtatuere, ꝙ ſine cõſenſu eſſet ma. vt dixi ſm Hoſti.in c.fi.ſ.de ſpon.duo.ſemper enim ad eſſe matri,requiritur conſenſus verus vel præſumptus, ſ. de ſpon.c.tua nos.& c. is qui, error autẽ ſeruitutis impedit ex conſtitutione eccle. Quęro ſecundo, nunquid alij duo errores, quos dixi, impediant vel dirimant, dixi ibi ꝙ nõ: ſed pro intellectu ſubijcio gñaliter hoc, an omnis error, vel alius error a prædictis primis duobus impediat vel dirimat. arg. ſic, inquantum error magis hẽt impedire matr. ergo inquãtũ eſt maior, magis hẽt impedire, de pę.di.2.c. dũ ſanctã.cũ plurib.c.ſe.ſed maior error eſt in hęreticis nõ credẽtibus hoc ſacrm matri. q̃ error perſonę, arg.22.q. 2.c. in quibus, ergo ſicut error ꝑſonę ĩpedit, ita error illius,q ↄhit cũ hęretico, quẽ putabat non hęreticum.Item error non impedit, niſi quãtũ ex ignorãtia ꝓcedat: ſed ignorãtia cuiuſlibet circũſtantię tollit volũtatẽ, facit ſ. de reſcri.c. ad aures.& Philoſophus 3.Ethi,ergo & error cuiuſlibet qualitatis impedit, Tertio conditio ſeruitutis eſt aliquod accidens,licèt annexum perſonæ,ita qualitas corporis,vt puta nobilitas,ſed error conditionis impedit, ergo ſimiliter error alterius qualitatis impedire dẽt.Quarto, ſicut conditio ſeruitutis impedit,ita diſparitas cultus,28.q.j.caue Chriſtiane.ſimiliter impotentia coeundi,j.de fri.in ↄ̃rium facit, quia videtur ꝙ immo nedũ nec error in genere,ſed etiam perſonæ error non impedit: nam emptio eſt ↄ̃ctus,in quo conſenſus requiritur,l.j. & l.in venditionibus.ff.de ↄ̃hen.emp. & mat. eſt quidam ↄ̃ctus, ſed in emptione ſi datur vnus aureus pro alio ęquiualens, non impeditur ↄ̃ctus emptionis:ita vr̃ ſi pro vna muliere alia accipiatur.Pręterea põt eſſe,quia ille error multum dominabitur,& filij ex tali matri,ꝓcreabunt,graue erit tales filios non eſſe legitimos.Item finge Petrum & Iacobũ fuiſſe fratres,vnus frater pro alio ſe obtulit,mulier credens ↄ̃here cum Pe.ↄ̃hit cum Iac.& ab eo cognita, ergo non poterit redire ad illum in quem conſenſiſſe credebat ꝑꝑ affinitatem,ergo dẽt cum illa, cum qua ↄ̃xit, remanere,& ſic error in perſonam non impedit. Sol.ad hoc vt error impediat matri.oportet ꝙ error ſit alicuius eorum, quæ ſunt ad eſſe matrimo.ſed de eſſe matrimonij eſt ſponſa, cum qua ↄ̃hitur,& in illam conſenſus.Item & perſonarum,quæ coniunguntur,dẽt eſſe mutua ptãs inuicem,& in liberis conſiſtit matrimo. primũ aũt tollitur per errorẽ perſonæ,ſecundum per errorẽ conditionis,q̃a ſeruus non põt ptãtem ſui corporis alteri tradere ſine cõſenſu dñi ſui.& per hoc hi duo errores impediunt, alij nõ, ſed quantum ad hoc vltimum hęc ratio non vr̃ vrgere, nam error cõditionis impedit & dirimit, quãuis ille ſeruus haberet poteſtatem ſui corporis & licentiam domini:ſed poſſumus dicere, ꝙ hoc prouenit ex indignitate ipſorum ſeruorum, & ſicut dicimus in ſacris ordinib.c.ex antiquis.& per totum,54.di.c.j.c.nullus. ſ.de ſer. non or. Item poſſet eſſe præiudicium reſpectu prolis,quia ex matre ſerua naſcerẽt ſerua,c.fi.ſ.de ſer,non ordi.a cõtrario.Pręterea maior error eſt errare in ſtatu conditionis, q̃ errare in alijs qualitatibus; ideo non mirum ergo ſi magis inficit matri.& faciunt quę j.ſubijciã.Ad ↄ̃ria,& ad primum dicas,ꝙ error infidelis,ſeu hæretici eſt non error circa ea, quæ ſunt matri. efficientia,error enim an matri.ſit ſacrm,& an ſit licitum an nõ, non eſt error alicuius efficientis matri.& ideo talis error nõ impedit matri.ſatis enim eſt,ꝙ ↄ̃hentes intẽdant facere ea, quæ eccleſia facere dat & permittit,quãuis nihil credat ſacri eſſe in matri,tñ hæc ſolu.non concludit,nam infideles ẽt errant in vnitatẽ matrimonij,& in diſſolubilitate,quia credũt ipſi licitum accipe plures vxores.Item licitũ diuortiũ,c.quanto. c.gaudemus.de diuor.& ſic ↄ̃hendo matr.agit ipſe infideiis cõſentire ſm legẽ ſuã; & ſic non agit conſentire in hanc & vnicã,nec vt perpetuã vxorẽ.& ſic non adeſt mutuus ↄſenſus in matri.ergo non debet valere.& ſic ſol.non bona.Ad aliud dic,ꝙ ſicut non q̃libet circunſtãtię ignorantia cauſat q̃d inuoluntarium,ꝙ hẽat excuſare peccatum,32.q.4.c.in lecto.ſic ignorãria q̃libet circũſtantiæ nõ hẽt inuoluntarium reddere quantum ad eſſe matrimonij.Ad aliud dicendum,ꝙ ſi diuerſitas formæ nobilitatis vel ignobilitatis redũdaret in errorem perſonę,tunc bene impediretur matrimoniũ, intendit mulier cõſentire in filium regis, qui filius non erat regis,& mulier non in hunc,ſi non fuiſſet filius regis, aliqualiter conſenſiſſet,ſm Gaſ.hic non valet ma. licet gl.cõtra, in ſumma, 29.q.j, Dicit, ꝙ ſi aliquis offerret ſe ſub noie regis Francię alicui puellę,quæ nunq̃ audiuit de rege, nec aliquam notitiam hẽt de illo,& putat hunc eſſe regem Francię,non errat in perſona, ſed in forma,quantitatẽ,vel nomine.Ad aliud quod dicitur de frigiditate: dic ꝙ error, qui facit perſonas illegitimas, bene impedit matrimo.& impedimentm frigiditatis impedit, ſiue ſit error ſiue non:puta ſi aliqua ↄ̃hit cum ſubdiacono,ſiue ſciat eſſe ſubdiaconum,ſiue non,non eſt matri.c.cum ſimilibus. ſ.de cleri. cõiu. ſed conditio ſeruitutis ignorata impedit,ſcita vero non. Ad alia quæ allegantur in ↄ̃rium de errore in contractu emptionis,dicite ꝙ pecunia in ↄ̃ctibus quaſi menſura eſt aliarum rerum, vt patet in l.j.ff.de ↄ̃henda empt. non eſt ergo ipſa pecunia quaſi propter ſe quęſita. Ideo ſi non datur pecunia, quę creditur, ſed alia ęqualis,nihil obeſt contractui, ſed ſi circa requiſita propter ſe eſſet error,bene impediretur ↄ̃ctus: puta ſi venderetur aſinus pro equo,29.q.j.§.j.de hoc tamen an error impediat contractum emptionis,habetur per Bart.in l.j. ff.de offic.procurato. Cęſa.in l.ſi quis in fundi vocabulo.ff.de legat.j.in l.ſi nomine. C.de teſta.in l.demonſtratio falſa.ff.de condi. & demon. poſt gloſ. & alios in l.in venditionibus.allega.ſ.Ad aliud quod dicit ſ. ꝙ licèt mulier fuerit cum tali viro,& filios habuerit,niſi de nouo tacite vel expreſſe conſenſerit,non eſt matrimonium, vt dictum fuit in cap. cum haberet.de eo qui duxit in matrimonium. & dixi ſ.in prima oppoſitione. Ad vltimum dic,ſi ante non conſenſerit in fratrem,poteſt eũ, quem accepit per errorem, retinere,nec ad fratrem illum;cum quo intendebat contrahere,poterit redire, etiã licet in illum oblatum non velit conſentire,ſi tñ ab ipſo, quem accipit,ſit cognita:ſed ſi ante cum primo ↄtraxerat per verba de ꝑſenti,nõ poteſt fratrem habere, a quo fuit cognita,iuribus pręalle.ignorantia tamẽ excuſaret peccatum,ſicut etiam ſi poſt matri.conſummatum a conſaguineo,ſ.viri,ipſa ignoranter cogno-

5 ſceretur,vt in d.c.in lecto.32.q.4.† Quæro tertio,an de ſui natura ſeruitus ſeu conditio ſeruitutis impediat.videtur quod non, q̃a ſeruitutis nihil eſt contra matrimo.ergo &c.Nam de directo impedit quod eſt ↄ̃rium alteri,32.q.2.cum renunciatur.cap.cum ſuper. de officio delega.item illud quod eſt præter naturam, non poteſt impedire illud,quod eſt ſm naturam, quia naturalia ſunt fortiora,5.diſtin.in prin.ſed ſeruitus eſt contra naturam,vel præter naturam,ergo &c.& matrimo.eſt de iure naturæ.Præterea ſi de ſui natura conditio ſeruitutis impediret ma.æqualiter dẽt impedire,vel ſciẽter vel ignorãter, ſicut eſt in alijs impedimentis, vel in cõſanguinitate,vel impotentia:ſed ↄ̃rium eſt in ca.noſtro. & c.ſi præterea. vt j.dico. error in libertate non vitiat, vt ſi contraho cum libero,& credo contrahere cum ſeruo,& tñ ibi eſt error.Item lepra non ponitur inter impedimenta morbi, & tñ magis grauat & impedit quam ſeruitus.Solutio,propter hęc ↄ̃ria & alia multa,difficile eſt videre rationem, quare conditio ſeruitutis impedit matrimo.Tho.vbi ſ.dicit,quod ratio eſt, quia ↄ̃ctum mat.obligat alterum alteri, ſed ſeruus propter impotentiam nõ poteſt obligare.Nihil valet hæc ratio,quia contra c.j.ſ.& tex.noſtrum. Alij dicunt, ꝙ non æque libere poteſt ſeruus reddere debitum.Hæc non eſt bona, ſaltem ſi licentiam habuit a domino ↄ̃hendi, nec ſeruitus eſt impotentia naturalis quo ad reddendũ debitum. Alij dicunt, ꝙ ſerui non habent liberum vniuerſale. Hæc non eſt bona,quia ſępius ↄ̃hunt etiam inuitis dñis,c.proxi. ſe.maxime ex quo mat.eſt de iure naturali. quo iure non fiebat diſtinctio liberi & ſerui,l.ex hoc iure. ff.de iuſti.& iu.c.ius gentium.2.diſt.Alij dicunt,ꝙ hoc eſt propter impedimentum ſeruitutis & ignorantiam ſimul,alias nõ ſurgit hoc impedimentum, vt in c.noſtro.Hæc non ſolu.q.quare ſeruitus ignorata impedit, ſcita vero non.Alij dicunt,ꝙ ꝓpter errorem perſonę, quia errãs non conſentit,29.q.j.in princi.& ſic eſt defectus formæ, quæ dat eſſe rei,ca.tua.de ſpon.Hec non eſt bona, quia hic potius eſt error qualitatis q̃ perſonæ.Egidius de Vrbe,quarto ſentent.dicit, quod error conditionis perſonæ conuenit ex cõſtitutione eccl. ideo tm̃ in caſu expreſſo impedit & dirimit,& tantum eſt expꝛ̃ſſum,ꝙ impediat & dirimat,quando ignoranter ↄ̃xit.ergo & c.& mouit eccleſiam ad hunc caſum ſtatuendum non neceſſaria rõ, ſed perſuaſiua fauore libertatis, cui potiſſime iura fauent,ff.de re iudi.l.inter pares. c.ex literis.de probat.de re iudi.c.fi.de condit.appo.c.j.vnde q ↄ̃hit cum ſerua, perdit quodammodo libertatem.Item fauor prolis,quæ eſſet ſerua alterius,vt dixi in c.ꝓcceden.in gl.pe.& facit ca.ſeq.& in hoc pr̃ diciperẽt credẽs habere prolem liberam, & haberet ſeruam. Iſtę rationes mulcent aures,ſed non concludunt, nam maior eſſet fauor ꝓlis, ſi teneret mat.quia ꝑ hoc ꝓles eſſet legitima,q̃ ſi dicamus non tenere,q̃a tunc eſſet illegitima proles & ſerua, & minus malũ eſſet in vno deficere q̃ in vtroq;. Et placuit Gaſ.ꝙ ẽt ſi non tenet ma. ex quo publice in facię eccl.ſeruata forma c.cum inhibitio.de clan. deſpon.parentes ↄ̃xerunt,omnino dicatur proles legitima, ar.c.ex tenore. & ca.2.qui fil. ſint legitimi. dicamus ergo nos, quod ratio, quare ſeruitus impediat,eſt quod ſic ſcriptum eſt in libro. 6. quæſt.3.ſcriptum.ff.qui & a qui.l.proſpexit.Ad primum contra-

rium

rium dic, ꝙ seruitus est ꝯ matri. hoc est ius conditionis, quam nõ
hẽt liber, qñ ꝯhit cum serua: vel ꝯriantur propter bonum prolis,
quę peioris efficitur conditionis: & si dicatur, hoc est ẽt, qñ sci-
uit conditionem seruitutis: dic ꝙ tunc põt sibi detrimentum fa-
cere, regula scienti. lib. 6. Ad secundum dic, ꝙ licet ſm primam
causam seruitutis sit ꝯ naturam, non tñ ſm secundam cãm: nam
naturalis rõ indicat, vt quilibet sit bonus. ita ab ipso principio
oẽs sumus liberi procreati, ex quo quis peccat, rõ inclinat vt ex
peccato puniatur: & sic seruitus est introducta in pœnam pecca
ti, vt dixi s. in 3. q. Ad tertium dic, ꝙ ius naturale dicit ꝙ pœna sit
inflicta pro culpa: & ꝙ quis sine culpa non puniatur, c. 2. de con-
sti. & iõ seruitus, quæ est pœna determinata a iure positiuo, de-
terminata est ꝙ si seruitus ignoratur, matrimonium impediat,
ne aliquis sine culpa puniatur & ignorans. Et de aliis impedimẽ
tis dicite, ꝙ quædam sunt impedimenta, quæ pendent a volunta
te nostra, iuncto adminiculo iuris positiui. Alia sunt impedimẽ-
ta, quæ non pendent a volũtate nostra, sed mere a iure positiuo:
sed ista non ponderant scientiam vel ignorantiam nostram, vt
est consanguinitas, vel impotentia coeundi. Ad aliud dic, ꝙ liber
tas non impedit actum matri. licet ignoretur, vt dico in sequen.
qõne. Ad vltimum dic, ꝙ lepra non impedit quo ad suum primũ
actum, quia leprosi liberi debitum reddere possunt, & quis aliqua
grauamina inferantur, oẽs tñ rõnes tollũtur, quia sufficit ita scri-
6 ptum esse in lege. † Quæro quarto, quid si quis ꝯhit cum libera,
quam credit ancillam. dicite vt refert Io. An. super verbo, ancil-
lam. ꝙ tenet: nam hoc impedimentum cõditionis est inductum
fauore libertatis. & idem not. gl. in summa. 29. q. 2. & idem Inno.
hic dicens, ꝙ hoc intelligitur de errore deteriori. ff. de neg. gest.
l. soluendo. & ff. de libe. cau. l. j. & ij. ẽt præsupposito ꝙ libentius
ꝯxisset cum ea, si sciuisset. Quæro quinto, si liber putauit ꝯhere
cum libera, & erat ascriptitia. vr̃ ꝙ non tenet matrimonium, q̃a
non vr̃ dña inter seruos & ascriptitios, C. de agri. & censi. l. ne
diutius. verius est ſm Vinc. vt hic refert Io. And. ꝙ tenet matr. &
põt ascriptitius manere in possessione inuito dño, C. de episc. &
cle. iubemus. & auth. ascriptitios. facit quod no. j. de iudæ. c. mul-
torum. & de hoc 29. q. 2. in summa. & hoc tenet Host. hic in fi. gl.
quæ allegat duo iura in ꝯrium. & hanc Vinc. tenet, Gasp. But. &
Car. Flo. ad l. ne diutius. rñdet Vinc. ꝙ ſm Car. non est dña inter
seruos & ascriptitios quo ad ea, quæ in lege dñr: nam sicut seru⁹
venditur cum peculio, ita & ascriptitius cum gleba. in aliis autẽ
est dña, vt no. gl. in ea. l. Quæro sexto, quid si seruus ꝯhit cum an
7 cilla † credens eam liberam, dicit Inn. hic, & Io. An. post eum, ꝙ
tenet mat. quia non error deterioris, sed paris. vñ non hẽt quod
sibi obiiciat, 32. q. 6. per totum. de diuor. c. signasti. & sufficit hic,
ꝙ casus nõ reperiatur prohibitus, quia edictum de matrimonio
est prohibitorium. & placet Gas. hæc determinatio Car. & But.
& pro hoc adduco vnam rõnem theologorum, quia in matri-
monio est quædam obligatio æqualis ad debitum reddendum,
& non põt aliquis inquirere maiorem obligationem ex parte,
quam ipse possit facere, cum æqualis sit obligatio inter seruum
& seruam, tenet matri. licet putauerit ipsam liberam. & hoc te-
net gl. in summa. 29. q. 2. & Goff. in summa huius ti. §. item si pri-
mus. quem alleg. Io. And. in fi. in c. fi. eo. ti. Quæro septimo, quid
8 si seruus † vult ꝯhere cum serua, & ꝯhit cum libera. gl. in summa,
29. q. 2. c. licet. non bene dicit, ꝙ ex quo erratur in dispari condi-
tione, non tenet matr. vñ si serua vult ꝯhere cum libero, & ꝯhit
cum seruo, non tenet mat. ꝙ vtrobiq; est disparitas, ſm Bart. Bri-
xien. in d. gl. dic ꝙ ꝯrium vr̃ verum, per id quod dictum est s. in 4.
& 5. q. per id quod no. Io. An. in c. fi. in fi. in verbo, conditionis. j.
eo. ti. & sufficit, ꝙ non reperitur prohibitum, tñ attenta rõne cõ
9 sensus de facili posset prima opi. teneri. † Quæro octauo, quid si
errat ꝯhẽs non in conditionem, sed in qualitatem conditionis.
dicite tenere mat. & sufficit, ꝙ ꝯrium non reperitur iure expres-
sum. Item error qualitatis personæ, de qua constat, non dirimit
mat. 29. q. 2. per totum. sic nec error qualitatis seruitutis, de qua
seruitute constat: aĩs sequeretur, ꝙ ꝯhens cum ancilla vnius, quã
putabat ancillam alterius, vel cum paupere, quam putabat locu
pletem, nihil ageret: quod non est verum. Gl. 2. ponit duas q. in
quibus alleg. pro & ꝯ: & circa secundam ponit opi. rñdentem, &
alleg. l. 2. ff. quod cum fal. tu. iungẽdo finem præcedẽtis legis ad
illam. & dicit, si actor ignorauerit tutorem falsum, dabo in inte.
resti. scienti non subueniam, qñ ipse se decipit. secus est, si actor
ignorauerat, Labeo adiecit. Et si dictum sit, & ex bona fide non
crediderit, supple, dabo in integ. resti. ibi, C. de cond. indeb. l. vlt.
titubans pro ignorante habendus est, vñ indebitum solutum re
petit: in præscriptionibus quoq; dubitans hr̃ potius pro bonæ
fidei possessore, q̃ malæ. no. Bar. in l. naturaliter. ff. de vsuca. Ca-
no. in c. fi. de præscri. Bal. in c. fi. de cõsue. do. Ant. in c. grauis. ibi

Panor. de resti. spol. gl. no. in c. qm̃ frequenter. §. ꝙ si super rebus.
in fi. vt li. non contes. in gl. super verbo, reseruata. Inn. in c. illud.
in fi. col. ibi do. Ant. de præscri. In gl. ibi, is qui de libero hoĩe ex-
hibendo. qui dubitat, vtrum homo apud eum existens sit liber,
non tenetur interdicto de lib. exhi. In gl. ibi, de peti. hær. §. ante-
quam partes. si anteq̃ partes caduce a fisco paterentur, hi, qui se
existimabant hæredes, vendiderunt hæreditatem, non tenentur
ad vsuram precii: sed melius facit §. a quo. ſm Io. An. quo ad pri-
mam partem gl. nostræ an credi debeat referẽti. Io. An. se remit-
tit ad no. de rescri. c. cũ contingat. in gl. vide no. in c. illud. j. de cle
ri. exc. min. Host. hic dicit. ꝙ iura allegata in gl. & similia intelli-
guntur, qñ loqueremur de ꝯhendo matri. & vult ꝙ secus sit de iã
ꝯcto, vt in casu c. nostri. remittens se ad ea, quæ ipse no. s. de cle.
vel mo. c. veniens. quo aũt ad q. nostram, qñ liber ꝯxit cum serua
quam credit liberam, postea audiuit ab alio eam seruam, an de-
beat credere, vide hic determinationem gl. postq̃ hic Gas. con-
cludit, ꝙ q̃tum ad forum pœnitentiale siue debuit credere, siue
non, si credit eam seruam, postea eam cognouit carnaliter, vel
aliter in eam cõsenserit tacite vel expresse, ipsa erit vxor, & sibi
dicit sacerdos, ꝙ ei vt vxori adhæreat: si vero nõ crediderit, licet
eam cognouit, vel eam tractat vt vxorem: quia ex priori consen
su dr̃ eam cognoscere, & tractare, poterit eam postea dimittere
qñ crediderit eam seruam. In foro vero iudiciali sic̃ esset iudicã
dum, si de sua conscientia posset innotescere eccl. sed quia eccle
sia iudicat ex opi. c. tua. de spon. quam opi. informat ex his, quæ
sunt verisimilia, & plerunq; consueuerunt fieri, s. de test. c. in no
stra. regula, inspicimus. lib. 6. iudicabit eum credidisse, si debuit
credere: puta quia referentes erant tales, quibus debuit credi: &
qui dicebant verisimilia negocia, & eꝯ iudicabit eccle. eum non
credidisse, si nõ debuit credere: qđ ex circunstantiis negocii me
lius, q̃ doctrina apparere põt, c. apostolicæ. s. de do. & arbitrium
iudicis multum in hoc operatur ex diuersitate casuum, & rem ma
turabit vt sibi referatur, ꝙ in bello Titius mortuus sit, vel in loco
10 pestis. † De mã tñ, an cuilibet credendum sit,[a] gñaliter no. 50. dis.
a si quis laicus. 20. q. 4. c. innocens. de rescr. c. cum contingat. de fil.
presb. veniens. Et concludo hic aliqua vltra Docto. an referenti
aliquod debeat credi. Aut quærimus, qñ aliquid dr̃ in forma iudi
cii, an credi debeat. & de hoc hr̃ de testi. ꝑ totũ. vbi me remitto.
Aut ex informatione extraiudiciali, & inspectis iuribus de hoc
loquentibus: dic ꝙ aut quæritur quo ad accusationem suam, vt li
beretur quis a cõtumacia sua, vel a pœna propter credulitatem:
dic ꝙ sic, ff. de eo per quem fac. l. fi. dummõ non faciat tale quid,
quod sit expresse delictum, sed ꝙ sit æqualiter se habens ad deli-
ctum cessante credulitate, vt in illo q̃ credidit aliquid, ꝑꝑ quod
cessauit venire ad præceptum iudicis, vt in d. c. ex lr̃is. de in inte.
resti. Aut quæritur, an debeat credere, & si non credit fiat sibi ꝑ-
iudicium ex ꝯctu quem gerit. quo ad hoc dic, aut quis facit ali-
quid, ad quod est obligatus: & tunc nõ incidit damnum propter
non credere: vt si quis soluat creditori suo debitum, non obstan
te ꝙ aliq̃s sibi protestetur ne debeat soluere: q̃a ille, cui vult sol
uere, est debitor fugitiuus ipsius protestantis: & hoc verum est,
nisi protestatio esset facta ex parte iudicis, vt per Bar. in l. non so
lum. §. morte. ff. de no. ope. nun. vel nisi protestatur ille, qui esset
principalis persona, ad quam negocium tãgit: vt si debitor prin-
cipalis protestetur fideiussori, vt non soluat creditori, quia hẽt ꝯ
ipsum legitimam defensionem. Nam tũc fideiussor non debet
statim soluere, sed expectare ꝙ principalis possit oñdere proba-
tiones suas. & vt ibi per Bar. Aut alicui notificat̃ aliquid, ne fiat
id ad quod non est obligatus, & sic est factum voluntarium vo-
lentis facere: & tunc si quis non credit, & ad quem primum spe
ctat protestari, & sibi imputatur, vt teneatur quo ad fructus, &
quo ad alia tanq̃ malæfidei possessor, eo quod notum est. & hoc
si sibi fiat protestatio ante negocium, l. si fundum. C. de rei ven.
quia si post negocium, non tenetur desistere a fructibus, nec a
possessione, nec per denunciationem constituitur in mala fide,
l. si rem alienam, ff. pro emp. quod no. Aut denunciatio fit a ter-
tio, cuius publice non interest: & tunc in ꝯctibus non nocet, si
non creditur, quo minus hẽt quis saluum oẽ ius suum ꝯ eum, cũ
quo

ADDITIO.

a ¶Sit. Adde Spe. de remis. c. 5. versi. de officio. vbi, an cuilibet in arte sua sit credẽ-
dum, sed an nimia credulitas excusetur, vide Pau. de Cast. consi. 294. sed quid
de minus credente quam debeat, an excusetur de eo, ꝙ non credidit. vide l. si
fundum. & ibi Cy. C. de rei ven. & per Barto. in l. non solum. §. morte. 2. & 3.
specu. protestationis. de ope. no. nunc. Item adde, ꝙ credens dicto vnius viri
notabilis excusetur. Bal. in l. indicia. C. de rei ven. per glo. in l. Titio fundus. ff.
de cond. & demonst. Bal. Ang. & Alex. in l. j. in princ. ff. de eo per quem fa. est.
item adde ꝙ ex eo causatur tit. ad præscribendum, quem vir notabilis dicat
emptum aperte meo nomine. secundum Bal. in d. l. indicia.

quo ꝯhit, C.de rescin.vend, l.si maior.l.2.ff. quod fal.tu.auto. Aut loquimur in alio, q̃ in ꝯtibus: & istud non credere nocebit denuncianti siue protestanti: & tūc tenetur credere alicui, & obligatur ad damnum & ad interesse, ff.de leg.pręstan.l.Iuli.§.si adiecit. non tñ tenetur credere sibi, nisi denunciet per instrm, vt in præal.§.a ꝯrio sensu. Aut eꝯ non credere sibi nocebat, & credere sibi non nocebat, vt puta credendo incidebat in delictum: & tūc distingue: Aut sibi dr̄ a paucis & leuibus: & tunc non imputatur non credenti, ex quo sibi assignatur leuis vel temeraria cā credēdi. hoc vult gl.in c.illud.de cle.excom.min.& gl.nostra hic. Aut dr̄ sibi a multis & fide dignis, vel per publicam famā, & assignatur probabilis cā: & tunc imputatur sibi non credenti, vt in d.gl. c.cum desideres.de sent.exc. Et ex his collige, ꝙ facilius quis dēt credere super fiendis, vt quis abstineat ab eis, q̃ super factis. facit dictum Host.s̄.positum. Item habes, ꝙ maior necessitas credendi imponitur ad finem abstinēdi ab eo, qui non est ꝯtus, vel simile: nam in delictis quis tenetur credere illis, quos negocium non tangit publice: non aūt in ꝯtibus, vt dixi. facit l.ait prætor. §.si quis particeps.ff.de his quæ in frau.cred. & dixi copiosius in repe.c.solicitudinem.de appel. vbi posui materiam completam protestationis. Venio ad secundam partem gl.ibi, sed pone. dum alleg.gl.in c.inquisitioni. Io.An.remittit ad ver.ꝙ si. & dum glo. nostra ponit opi.Tanc.dicas idem. Vinc.Phi.Gof.& Inn.Host.sequitur. dicit Io.An.de rigore: ergo ꝯrium vr̄ fm eum de ęquitate. & no.gl.ibi, satis vr̄.dic ꝙ partem illius gl. tenuit Gul. Na.& idē per omnia Host. qui transit cum illa æquitate inducens c.proxi. dicens, ꝙ non cognoscit eam tanq̃ liberam, sed tanq̃ eā, quæ est in possessione libertatis. & si libera non sit, & tanq̃ illam, quę in quasi possessione matrimo. & si vere non sit, & vxor lite pendente pro legitima est habenda, nec est eidem sua possessio turbanda. quod satis dr̄ expressum, c.fraternitatis.§.nam si tñ.de frigi.& male.remittit se ēt ad ea, quæ no.in sum.eo.ti.§.fi.& s̄.de ꝯuer.coniu.c.fi. Et pro hoc vltimo facit fm Gas.& Car.ꝙ ēt potest mandare ex tali pœna, ex qua inducatur metus: & tunc si cōsentit & cognoscat, vr̄ induci matr.s̄.de spō.c.veniens.el j.quia non potest esse fm Ioan. de Lig. quin in copula moueatur aliqua affectio: & per copulam sponte cōsentire vr̄, s̄.de spon. c.ad id qđ. & c.consultationi.§.j.& qui ma.accu.poss.in c.cum super. & ꝯ secundam opi.facit fm Car. quia dummō consentiat in eam tanq̃ coniugem, ex quo credidit eam seruam, statim videatur acquiescere matri.nec mandatum eccl.alterat consensus naturam.c.autem, fraternitatis.vr̄ habere casum: ibi quæritur, an si mulier, quę est separata a primo per arctitudinem, nupsit secundo, an videatur fornicata cum secundo: & ibi deciditur ꝙ nō, anteq̃ esset determinatum per sn̄iam, ꝙ prius dubitabatur, an posset cum alio ꝯhere.& sic intelligit hic Inn. Ad dictum Host.cum dicit, ꝙ non cognoscit eam tanq̃ seruam: r̄ndet, ꝙ non releuat, ꝙ ex quo cognoscit, postq̃ credit eam esse seruam, statim surgit validitas matri.vt hic.nec pōt dici, ꝙ non credit esse seruam, ex quo mouit litem super hoc.& dicit Phi. ꝙ pendente cā non denegat ei alimēta.ff.de lib.agnos.l.si neget.& idem Io.An.hic in fi. Et in proposito nostro ad materiam hanc.& no.in c.fi.j.eo. d.Ant.consi.suo 64.non eleganter consuluit, & incipit, vt sequitur j̄.A.duas filias habuit, maiorem, s.B.& minorem, quæ C.vocabatur. D. nisi per famam notitiam habens, nec earum noīa sciens, proposuit matri.ꝯhere cum minore: procuratorem ad hoc constituit, in quo noīauit B.credens minorem illo noīe vocari: post hoc procuratorem istum ignorantē reuocauit, qui de reuocatione ignorans, noīe D.matri.cum B.ꝯxit.demum D.matri.ꝯto, & de errore nominis & personæ certificatus ratum habuit mat. taliter ꝯtum, non expresso ꝙ ratificabat, errore & ratificatione non ob. B.in instrm procurationis ad ꝯhendum mat.vidit, cœpit, & tenuit, & de errore prædicto, & de reuocatione procuratoris prioris semper ignara, se vxorem prędicti D.semper noīauit. Mō primo quęritur, an circunscripta reuocatione procuratoris, iste dicatur error personæ ab initio matri.vitians.& credo ꝙ sic.ista qō non vr̄ dubia, iuxta ea quæ no.gl.29.q.j. in sum.ibi, qui nobis per famā, vel alio mō cogniti sunt.& bea.Tho. de Aquino super 4.sent.distin.30.q.j.tit.2.in r̄nsione ad quartum arg. Secundo, vtrum post ratificationem B. nondum ratificationis conscia habita, potuit matrim.cum alio ꝯhere.& credo sic verum esse, ꝙ B.posset ꝯhere.ergo si D.medio tp̄e ꝯdiceret, nunquam erit matri.non dico, ꝙ debeat compelli, quia de hoc non quærimus. & hoc dicunt illæ gl.in c.fi.j̄.eo.& ꝙ sit rō in ista q.est, quia si mulier errans consensit, vt tunc esset mat.qñ cum procuratore ꝯhebat, tñ ꝯrium si sciuisset, post forte non perstitisset in eodem consensu.sic consensus datus per D. non ligat B.errantem, & in errore durātem. facit ad hoc gl.in d.c.fi.in fi. & ibi colligitur expresse. & gl.in c. si quis ingenuus.29.q.j.& facit tex.expresse in c.veniēs. de eo q̃ dux.in mat.quam pol.per adul.ibi, vt dicit, de nouo potuit matrimonialiter consentire.& gl.in c.2.eo.titu.quæ oīa probant, ꝙ stante errore est necessarius nouus consensus tam fallentis seu criminosi, q̃ alterius, & ꝙ vtriusq; consensus eodem tp̄e concurrat.& facit ff.si cer.pet.l.si ego.& ff.de cond.cau.da.l.dedi. & c.j. de despon.impu.lib.6.ibi, peruenisse constiterit euidenter. Nec ob.quod no.Arch.& Io.An.in c.fi.de procu.lib.6. quia fateor, ꝙ is qui mittit epistolam, est intentus, vt alio consentiente tūc statim ipse mittens ligatus est. idem si quis ꝯhit cum alio noīe absentis, sciens eum esse non procuratorem, habens intentionem ꝙ tunc sit mat.qñ absens ratificauerit in proposito tm̄.B.fuit intentionis, ꝙ nunc statim esset matri.hic esse non potuit, nec voluit, qñ inciperet esse matrim. ratificante alio: & sic nec valet vt tunc, nec vt nunc. Tertio, vtrum B. ratificationis iam conscia ignara tm̄, ꝙ reuocatio aut error præcesserit, potuerit matr.cum alio ꝯhere.& credo ꝙ sic: rō pro parte affirmatiua est, quia semp durat B.in mat.& ꝯntia prioris consensus erronei, vt no.gl.in c. fi.de coniu.ser.versi.sed pone ꝙ aliquis ꝯxit. Quarto, vtrum B.erroris ratificationis & reuocationis iam conscia, nondum tamen tacite aut expresse ratificans, potuerit cum alio ꝯhere mat.& credo ꝙ sic: rō pro parte affirmatiua vr̄, quia postq̃ impedimentum & error cessaret, requiritur nouus consensus, iuxta c.j. de despō. impub.lib.6.& c.veniens.s̄.alle. Quinto, vtrum mat.istud potuerit tacite vel expresse per B.& D.ratificari. & credo ꝙ non, saltē non interueniente copula.rō, quia Arc. qui tenet ꝙ tacita hmōi ratificatio sufficiat, in c.fi.de procu.lib.6.in j.gl.loquitur in sponso: & in c.j.de despon.impub.lib.6.loquitur in sponsa. quæ gl.in d.c.de despon.impub.lib.6.est super ver.pro filiis. Sexto, an post reuocationem procuratoris sufficiat ratificatio tacita, an vero sit necesse mat.de nouo expresse ꝯhi.& credo quòd sit necesse matri.ꝯhi.rō est propter gl.Inn.in c.super.de cond.appo.in fi.& q̃a propter reuocationem non remanent aliquæ reliquiæ, imo ex integro matr.dēt ꝯhi, ff.de test.l.hæredes.ff.de verb.obli.l.continuus.in princ.& no.Io.An.in c.si inter.de spon.& ibi colligitur.

11 †Gl.vlt.oppo.& soluit ibi, dum alleg.l.si mulier.§.pe.dic quod est §.vlt.vbi dr̄ eius noīe, quæ libera videbatur, decem noīe dotis dedistis: eo casu hēs conditionem, quam habere potuisses, si mulieris liberæ noīe dedisses, nec nuptiæ secutæ essent. In gl.ibi, proculus.vide casum in c.j.s̄.de eo qui dux.in ma. super gl.j.& in fi. gl.nostræ.Inn.in ver.mulieri.& Io.An. exponunt hic mulieri, i. dño mulieris.vel fm Inn.de æquitate canonica loquit̃, & est sile fm Io.An.quod no.16.q.2.c.illud.in prin. & in Spec.de dona.inter vir.& vxo.§.j.vbi qua actione dicit Car. quòd hic non aperit Inn.quid velit in hac secunda sol.cum dicit de æquitate canonica.sed forte vult fm ipsum se referre ad factū, vt sit sensus, quòd sibi restituitur de facto sine præiudicio dñi, fm iura s̄.allega. vel forte intelligit Inn.quòd de æq̃tate canonica pecunia cedit mulieri, vt mulier alteri nubere possit: quod tñ non pōt sustineri fm Car.Flo.nisi eo casu, quo non bene constat an sit serua vel libera.Panor. dicit quòd si dn̄s concurreret cum serua ad petendum pecuniam, præfertur dn̄s, l.bona fides. ff.depo.aut dn̄s non concurrit: & tunc intelligit lr̄am proprie: nā pōt seruus detineri loco dñi, vel conniuentibus oculis dñi: quinimō si ancilla spoliaretur absente dño, potest agere ad recuperationem pecunię illius, vt l.j.C.si per vim vel alio mō.facit in simili l.filius.ff. de ver.ob. & l.si longius.ff.de iudi.& in c.cum dilecta.de rersc. & ibi nota.

SVMMARIVM.

1 *Error legitimitatis eius, cum quo quis contrahit, non vitiat matrimonium.*
2 *Per verbum, videtur.pronunciare dicitur de iure. idem de verbo, credimus. & de verbo, non dubitamus.*

CAP. III.

LIcet ecclesia. Si cōsuetudo est in loco, quòd post conditionem patris sequitur natus ex libero & ancilla, liber est, & vt liber matri.ꝯhit.h.d.fm Io.An.& Bu. Duo facit. Primo narrat factum. Secundo vtriusque partis propositum. Ibi, vr̄.& quid sit diffiniendum committit. Vel aliter & proprius pōt summari fm Gas.& Car. Ille, qui tp̄e mortis se pro libero gerebat, & qui postea decennio habitus est pro libero, ꝯxit mat. nō separatur matri.tanq̃ ꝯtum cum seruo, maxime si lex prouinciæ hēt vt partus sequatur patrem. In tex.ibi, suæ conditionis.& ibi, seruus.fm Host.credebat.n.eum esse liberum, fm Pe.& Abb. In tex.ibi, prouinciæ.s.Lombardorum fm Tanc.& Vin. In tex.ibi, gessisse.hoc bene esset ius fm Host. In tex.ibi, indicādum. & non esset diuortium faciendum, fm Inn. No.primo, ꝙ monasterium pōt habere seruos. No.secundo, quòd error conditionis vitiat matrimoniū, vide late scripta in c.præced. No. quòd in dāda libertate proficit statutum

statutum disponens, vt quis sequatur patris conditionem. No. ad sequendam libertatem, partus sequitur conditionem matris, nisi aliter lex disponat. vide quod dixi in c. proxi. s. eo. In glo. in
1 verbo, dissoluendi. & ex hac infertur, quod †hic erat natus sine nuptiis: aliàs de iure sequeretur conditionem patris. facit pro ipso c. libera. 32. q. 4. Et pro hoc habes secundum eum no. quod error legitimitatis eius, cum quo quis contrahit, non vitiat mat. No. præsumitur esse quis in quasi possessione libertatis, eo quod se pro libero gessit. & hoc se quitur But. in c. consultationibus. s. de iure pat. per legistas in l.
2 Barbarius phi. ff. de offi. præt. No. quod †verbum, videtur, pronunciare dr de iure, no. in l. quid tu. §. si arbiter. ff. de arbi. in l. si sic. in principio. in l. seruum filii. in prin. ff. de leg. j. Facit c. præterea. s. de appe. de sent. excom. c. cum vniuersitatis. c. cum apud. s. de spon. c. vr. j. qui mat. accus. poss. & j. de ho. c. de cætero. idem de verbo, credimus. j. de delict. puer. c. quoniam. j. de priuil. c. pastoralis. & c. nuper. j. de sent. exc. c. salubriter. j. de vsu. c. rursus. s. qui cle. vel vo. l. plane. la j. §. si eadem. ff. de leg. j. Bar. & Ang. per illum tex. in l. si quis filio exhæredato. §. irritu. ff. de iniusto rup. Ang. in l. si pupilli. §. si ego. ff. de neg. gest. Facit gl. in l. diem proferri. §. si plures. ff. de arbi. et in criminalibus, l. j. §. quæri pot. ff. ad turp. idem esse de verbo, nõ dubitamus. c. significauit. j. de sent. exc. Vltimo no. in dubio iudicandum esse pro parte magis fauorabili, & in snia exprimendã causam. ad primum s. de proba. c. ex lris. ad secundum, s. de re iud. c. sicut. Opponitur primo, quod non sufficiat diuturnitas tpis ad libertatem, in c. proxi. & c. cum haberet. s. de eo, qui dux. in mat. Soluit Host. quod in c. proximo, certum erat de cond. seruitutis, iõ non obstat tps. item erat hic libertatis fauor, c. vr. j. qui mat. accu. pos. & hoc sequitur But. & Car. Ad c. cum haberet. rñdet Host. quod loquitur in alio casu secundum Card. dic vt in c. cum haberet. Opponitur secundo in eo, quod dicit de decennio, sufficit quinquennium de statu mortis, vt habeatur pro libero: si postea fluxit quinquennium a morte patris, nec super eius statu mota est qõ, pro hoc quod no. 12. q. 2. c. longinquitate. in gl. j. quę hoc tenet, qñ pr se gessit pro libero tpe mortis, nec erat in mala fide, nec in fuga, nec latitãs, C. ne de sta. defunct. l. fi. & hoc tenet But. & Car. Flo. hic. & dicit hic Panor. post alios, quod istæ leges allegatæ in gl. hoc probant, quod si pr gessit se pro libero tpe mortis, & quinquennium postea sit elapsum, infra quod nec ex persona patris, nec ex propria filius est passus status controuersiam, censendus est liber: & sic est casus iste notabilis, in quo infra quinquennium prescribitur contra seruitutem. forte. n. si pr viueret, haberet probationes libertatis: vñ tam in fauorem defuncti, quam in fauorem libertatis statutum est quod s. dixi. Si aũt quis vendicaret sibi libertatẽ ex persona sua, tunc requiritur tps xx. annorum, & bona fides: nec requiritur titulus fauore libertatis, vt in l. 2. C. de præscr. lon. temp. quæ pro liber. & est casus notabilis, in quo currit præscriptio longi tpis sine titu. & est expedita gl. 2. quæ fatetur contrarium. Glo. j. opponit, & sol. & cum allegat ibi, patris partus sequitur ventrem, ibi, l. & seruorum. In glo. vlt. not. fauorem libertatis. ibi, si quis seruo. ponitur casus de illo, qui reliquit dictam libertatem in seruo pignorato de iure stricto, non valet, sed propter fauorem libertatis valet, vt in vim fideicommissariæ. In glo. ibi, l. j. parentibus vtriusque sexus, licet etiam emancipatis cuiuscunque gradus imponere mandatum, vt seruum intra libertatem producant ex fauore: & tueri libertatem est principis, & eius peculiare.

ADDITIO.

a ¶Verbum, videtur. Adde do. Soc. consi. 92. inci. Circa primum huius. versi. circa tertiam dubitationem. circa fi. in j. parte, char. 155. & consi. incip. In causa Babtistæ. circa prin. 3. col. in d. par. char. 167. vbi quid denotat. Item adde, quod verbum, videtur, est verbum dubitatiuum & non certum, vt per præfa. dom. Soc. consi. 149. inci. In causa Ambrosii. ver. 2. quia. in d. par. char. 125.

SVMMARIVM.

1 *Paria sunt, consentire facto vel verbo.*
2 *Legatus in prouincia concurrit cum episcopo etiam in his, quæ pertinent ad dignitatem episcopalem.*
3 *Copula carnalis non firmat matrimonium contra errorem seruilis cõditionis.*
4 *Scire quis præsumitur id, quod communiter aliis innotescit.*

CAP. IIII.

AD nostram. Si liber contrahit cũ ancilla hoc ignorans, & ex quo sciuit, non cõsensit in eam, separatur mat. & cum alia contrahere põt. h. d. sunt duæ partes. Secũda ibi, iõ quia. No. primo, quod pa-
1 ria †sunt, consentire facto vel verbo. per hoc quod no. de app. c. dilecti. in j. gl. & facto contrahitur matrimonium, sicut verbo. de quo hic in gl. 2. No. quod legatus† sedis Apostolicæ põt in prouincia sibi
2 decreta audire causas matrimoniales, & ẽt separare matrimonium in casibus a iure permissis. & hoc fallit ad limitationem c. accedentibus. de excess. prael. vbi dr, quod audire cãs matrimoniales est dignitatis epalis. ad idem de consang. & affi. c. j. & ex his duobus cap. põt inferri, quod legatus in prouincia cõcurrit cum epo ẽt in his, quæ pertinent ad dignitatem epalem. pro hoc c. j. de offi.
3 del. & c. 2. eo. ti. lib. 6. No. quod †copula carnalis non firmat matrimonium contra errorem seruilis conditionis: imputandum est. n. mulieri, quod non detexit cõditionem & statum personæ suæ. facit quod hr in l. 2. C. si seruus vel liber ad decur. aspi. lib. 12. vbi punitur quis ingerendo se actui, quem exercere non põt non detegẽdo qualitatem suæ personæ. & vide ad hoc quod no. in c. sciscitatus. de rescri. de quo per Ang. in l. j. §. fi. ff. de posthu. in l. cum prætor. in 4. col. ff. de iudi. Bar. in d. l. 2. in quibus locis an promotus ad aliquod officium, quo est indignus, debeat detegere turpitudinem suã.
4 No. ibi, si constiterit. arg. quod dicens †se ignorasse cõditionem mulieris, hẽt hoc probare. sed certe dic, quod probat eo ipso, quod non probat contrarium: quia in facto alieno non præsumitur scientia, vt in regula, ignorantia. de regu. iur. lib. 6. facit l. verius. ff. de proba. c. ab excõicato. s. de rescrip. quod puto verum, nisi conditio mulieris esset cõiter nota in loco, quia quis præsumitur scire id quod cõiter aliis innotescit, vt in c. j. de postula. præla. & 16. dist. c. quod dr. facit l. latæ culpæ. ff. de verb. sig. Opponitur, quod non valuit snia huius Car. tanquam lata a suo iudice, in c. at si clerici. de iud. c. nostram. de consue. Sol. Io. An. quod iste miles erat de prouincia cõmissa legato, s. de offi. deleg. c. j. Opponitur secundo, Papa mandat, quod si constiterit quod miles ignoranter contraxit: & sic vr ei incumbere probatio ignorantiæ: sed contra præsumitur ignorantia, regula præsumitur. lib. 6. ff. de proba. l. verius. Soluunt Host. & Io. An. primo, cũ dicunt, quod eo ipso quod contrarium non probatur, est probata ignorãtia, de elect. c. innotuit. vbi de hoc in gl. in verbo, ignorantiæ. & glo. fi. c. ad falsariorum. j. de cri. fal. & sic vt no. s. de postul. prael. c. j. & sic habetis, quod habens præsumptionem iuris pro se, satis vr intentum suum probare, eo ipso quod non probatur contrarium. facit gl. in c. ex insinuatione. circa fi. s. de procu. in c. j. ibi Panor. s. quod mct. cã. & dicit Host. quod hoc casu deficiente probatione, an vir postea consenserit, stabitur eius iuro, s. de despõ. impu. c. attestationes. in fi. sed dicit Car. Flo. quod hic casus est diuersus ab illo, & non vr hic vir onerandus iuro, sed absoluẽdus, nisi probetur de eius consensu, s. eo. c. 2. But. transit cum opi. Host. & tutius illam seruat in pract. Venio ad gl. & gl. j. est expedita, per ea quę remisi in j. not. & cum alleg. l. si per errorem. non consentiunt qui errant: quid. n. tam contrarium consensui, quam error qui imperitiam detegit. In gl. ibi, idcirco. licet pr ab aliquibus vt a liberis pecuniam debitã recipit, attñ eius filii qõnem status illis mouere non prohibentur. Gl. 2. nota, mat. contrahi facto & ratificatione. Et ad id opponit, & soluit. deinde quærit & soluit. Item quærit & ponit opi. quam approbat. & sic sunt quatuor partes. secunda ibi, sed. tertia ibi, sed pone. in qua interserit aliam q. ibi, item sit dñs. quarta ibi, sed pone libertus. Quo ad primam & secundam partem no. glo. quod ipso facto contrahitur mat. in his tñ, qui loqui pñt, necessaria sunt aliqua verba, secundum gl. Host. & Io. An. hic, dicunt no. quod carnalis copula nũquam probaret consensum, ff. de reg. iu. l. nuptias. vbi nullus præcessisset contractus ex verbis: sentiunt ergo, quòd pręcedẽte contractu matri. contrahitur sine verbis. & ita intelligitur lra & gl. & idem Goff. dicens, quòd si nulla verba de nouo interueniãt, dummõ incipiat placere, quod dictum est, ẽt tacito consensu cõfirmatur, s. de despon. impub. c. lras. ff. de spon. l. qui patres. & de hac mã dic, vt latius dixi in c. tuæ. s. de spon. In tertia parte gl. nostræ ibi, sed pone. ibi cum dicit, dico quòd non. hoc quod hic ponitur, no. 29. q. j. c. si quis ingenuus. & glo. nostram tenet Goff. & cum ea transit Io. An. & Inn. Et in ea parte gl. cum dicit, quòd dominus videtur dedisse libertatem: & alleg. Auth. de nupt. §. si vero ab initio. videtur velle glo. quòd matrimo. teneat. Sed obst. & videtur quòd non tenuit propter errorem conditionis, vt hic, s. eod. c. 2. ergo nec libertas competit, quæ ratione matrimonii contingit. Solu. Io. And. post Gasp. cum incipiunt contrahere, amittit dominus ancillæ dominium, & sic contrahitur cum libera: vnde tenet matrim. facit quod no. j. q. j. c. detrahe. in j. glo. & de app. c. præterea. el 2. In fi. glo. in vlt. q. idem Gasp. & Vinc. & Phi. dicunt per c. j. s. eod. quòd illa non contradicente potest matrim. confirmari, pro hoc, quia ex parte viri non est error, sed ex parte mulieris. ipsa ergo possit renunciare suo fauori, supra de regu. cap. ad apostolicam. Postremo Butr. hic, & Cardina. ponunt aliqua, quæ sunt expedita supra in cap. 2. in fi. glo. Nec obst. si dicatur, quòd cum matrimonium non teneat propter errorem conditionis, non debet tenere datio libertatis, quæ surgit ex matrimonii sequela: nam secundum Goffred. & bene, eo ipso quòd ancillam tradit dominus vt liberam, incontinenti confertur libertas: & sic tenet matrimonium tanquam cum libera contractum. idem not. glo. in cap. si quis ingenuus. 29. quæst. 2. & vide quod not. ea. causa. quæst. j. in summa.

De

De natis ex libero ventre. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Partus sequitur conditionem matris.*

¶Nam ex tit.prox.cōtinuatur hæc rubrica ad præcedentem.Au
ctor ponit hic rubricam,quasi quoddam ꝯrium ad præceden.tit.
ſm Dama.ſm Goff.sic continuatur.Vidimus de conditione con
iugatorum,restat videndum de conditione natorum.Io.An. vel
ſm Host.Seruilis venter,de quo s̄. non parit nisi seruilem partū:
īō nec liber,nisi liber,de quo hic:& sufficiat ad libertatem partꝰ
matrem semel fuisse liberam tp̄e, quo partus fuit in ventre, l.ei
seruorum.ff.de sta.ho.§.ingenuorum.Insti.de inge.§.sufficit.No
ta ergo primo,sicut inspicitur terra,in qua semen iacitur,ita mu
lier,ſm Io.An.hic, siue sit imperator, vel rusticus: & sicut illius
erit bladum, cuius est terra, nec patitur rō nālis alterius esse ar-
borem,q̃ illius,in cuius terra radicem egit, Insti.de re.diui.in §.
si Titius.& §.qua rōne.de ceteris aūt se remittit Host.ad sum.eo.
ti.& ad materiam facit 32.q.4.c.liberi. & conuenit s̄.de seru.non
1 ord.c.vlt.Sed opponitur,ꝙ†imo partus sequi debeat patris con-
a ditionem,[a] ſm naturam quilibet agens succumbenti dēt prædo
minari:& Apl's dicit,ꝙ oīs aīa dēt subesse superiori capiti, 33.q.5.
c.mulierem.& c.cum caput.ergo partus dēt sequi conditionem
patris tanq̃ dn̄i,& tanq̃ dignioris. nam ſm Philoso.semen hoīs
magis operatur in gn̄atione q̃ semē mulieris:ergo hoc est ꝯ na-
turam,& ꝯ ius,ꝙ partus sequitur matrem.sic dicit Host.ꝙ magi-
ster Raynu. physicus sibi obiecit in hac materia: Sed ipse rn̄det
in sum.huius ti.ꝙ licet vir ponat semen pro maiori parte,vel ma
b gis operetur,tn̄ mulier nutrit & viuificatur[b] in ventre partus:vn̄
fructus sequitur terram, siue sit serua siue libera, & eius est dn̄s.
Non.n.nālis rō patitur alterius esse arborē,q̃ illius in cuius ter-
ra radicem agit:nec mirum,si id quod est vilius,attrahit ad se qđ
est dignius,& ei dominetur: quia modicū fermenti totam mas-
sam corrumpit,arg.c.super qōnum.§.si vero.s̄.de offi.dele. Con
trarium tn̄ facit s̄.de consec.eccl.vel alt.c.quod in dubiis. legiti-
mus aūt filius est natus ex matrimonio,ff.de sta.ho.l. cum legiti
me.& ꝙ bona sit similitudo de fundo & de ventre,vide 36.dist.c.
nasci.vbi pulcher tex. Distinctionem aūt seruorum, i.non libe-
rorum vide in c.iudicatum.s̄.de immun.eccl. Nam quidam sunt
serui,quidam liberi ascriptitii, quidam censiti perpetui, quidam
coloni conditionales, quidam inquilini, quidam originarii, &
quidam coloni simpliciter. de his non est ad propositum.

ADDITIONES.

a ¶Patris conditionem.Dic quòd regulariter sequitur filius conditionem patris. gl.32.q.4.lib.no.in c.2.de conuer.infi. in l.libertos. & ibi Bal.in l.filiam.& l.fœminę.de sena.Bar. in l.fi.in fi.ad muni.in Spec.de procu.§.j. ve.econtra.de feu.§.2.per totum. adde 28.q.j.iudæi.c.fi. de ser.non ord.c.licet.de coniu. ser. Bart.in consi.In nomine domini. dubia occurrentia.Alex.in l.assumptio.§.j. ad muni.vbi dicitur verum, etiam quo ad originem. & quid si est natus alibi,ibi vide. Adde ꝙ filius potest etiam denominari a matre, quæ sit nobilior patre,c.Raynu.in princ.& ibi Doct.de testi.vel quando pater est mortuus,hoc ibidem.& no.in l.2.ff.de lib.& posth.

b ¶Et viuificatur.Adde do.Soc.consi.j.incip.in casu supra narrato.versi.cum ergo iste.in fi.in j.par. char.2. ꝙ filius secundum medicos plus accipit de matre, q̃ de patre respectu carnis. & vt Galenus ait, sperma hominis est velut sidis ad ceram.i. instrumentum ad materiam.

SVMMARIVM.

1 *Argumentum ab absurdo duro vel iniusto validum est.*
2 *Doctor, qui dedit consilium in causa, an possit aduocare in contrarium.*
3 *Aduocatus qui fuit pro vno in causa principali, an possit esse contra eum in causa appellationis.*

CAP. I.

INdecens. Natus ex libera, vel liberta li-
ber est.h.d. ſm Io.An. Gn̄ale di
ctum primo ponit.Secundo causam mādat.ibi,
propterea.In tex.ibi, obuiare. præiudicare, ſm
Tanc.In tex.ibi, ad eius libertæ & filiorum. ſm
Hos.qui ponebat casum, ꝙ filii libertæ peteban
tur a monasterio tanq̃ serui, quia ipsorum mater fuerat ancilla
monasterii manumissoris facto,vel tanq̃ bene merita,12.q.2.c.si
quis de seruis.ſm decre.3.& 4.s̄.de rer.permu.& de reb.ecc.non
alie.c.3.No. primum ſm Io.And. primo inspiciendum esse,quid
deceat,scilicet personæ honestatem, s̄.de voto. c.magnæ. & de
electio. cum non deceat. lib. 6. & no. quòd in quolibet agibili
ponderanda est honestas: dic & ęquitas & vtilitas,d.c.magnę.
No.secundo, ꝙ natus ex libera liber est, C.de ope.lib.l.quod ex
libera.& Insti.de inge.in prin.opp.Phil.hic,& Io.An.No.tertio
ꝙ ecclesia tueri dēt libertatem: & in vnum finem inducta, non
debent ꝯrium operari,c.in quibusdam.de pœnis.vide Hostiē.in
sum.huius tit.§.fi.ver.extra summarium.vbi alleg.multa iura, ꝙ
ecclesia quæ libertatem tueri dēt,eam impugnare non dēt.simi-
le s̄.de rest.spol.c.conquerente.ff. de euict.l. vendicantem. ff.de
condi.inde.l.frater a fratre.dicit alia,26.dist.vna tm̄.25.dist.c.vlti.
11.q.j.c.Siluester.ff.de fideiuss.l.tutor.de rescrip.c.nonnulli.& de
accu.c.qualiter.de quo in gl.No.quarto arg.ab absurdo duro vel
1 iniusto†,c.ex ore.j̃.de priuil.& no.Inn.tale argu.procedere in c.
qualiter.j̃.de accus.facit c.noua.j̃.de pœn.& remiss.s̄. de rer.per-
mut.c.iniustum. No.vlti. ꝙ quis non dēt facere illud,a quo alios
dēt prohibere. Quæro primo,quid si ecclesia prætendit cām rō-
nabilem,an audiatur.dic ꝙ sic,ſm Host.& Io.An. vt puta si esset
ingratitudo libertorum,vt filiorū libertæ, de quo dic vt per eos-
dem in c.2.s̄.de reb.eccl.non alien. Et per hunc tex.arg.ad q.fui
procurator pro aliquo in cā prin. & pro illo obtinui sn̄iam in in
stātia appellationis:efficior procurator eius, qui hēt sn̄iam ꝯ se.
ex isto tex.dicit Azo,ꝙ non possum esse procurator,& per regu
lam,ꝙ semel.de reg.iur.& 8.q.2.c.dilectis. & s̄.de æta.& qualit.c.
accepimus.vbi multæ concordantię.& faciunt iura quę alleg.in
gl.fi.hic ſm Inn. tn̄ in ꝯrium faciunt quæ no.Bart.in l.accipiens.
ff.de auto.tu.& istam q.tangit Rota decis.sua 422. ſm meam quo
tam,ibi dicunt fuisse determinatum ꝯrium.sed qō ibi formatur,
qn̄ in secunda instantia procurator agebat noīe suo: & conclu-
dunt admittendum esse.& ibi vide per eos.Tertio & vltimo du-
2 bitari posset, an doctor, qui dedit † consilium in cā,possit aduo-
care in ꝯrium.gl.in l.is qui.in verbo,prohibentur.& in l.fi.in ver
bo,fuisset.ff.de postu.vr̄ velle ꝙ sic.sed in ꝯrium facit l.3.§.2. ff.de
arbi.& in Auth.iusiurandum quod pręstatur ab his.in prin.Inn.
3 in c.j.s̄.de consti.Quid aūt de aduocato,si †pro vno fuit in causa
principali,an ꝯ eum possit esse in cā appellationis,vide gl.in prę
alle.l.fi.ff.de postu.in verbo,fuisset. vide Io.An.in rl'a, ꝯctus.li.6.
in mercu.Venio ad gl.gl.j.opponit & soluit.& in fi.gl.dic, ꝙ illi
sunt casus spāles. & rō patet in illis, qui ex cā ibi reuocantur in
seruitutem.fallit ēt in eo, qui maior xx.ann.permisisset ad pre-
cium participandum se vendi. & requisita ad hunc casum dixi
in c.j.ti.præcedenti.in vlt.q.post gl.vel si ēt minor xx.an.hic per
misit,sed factus maior viginti annis participauit sciens, Insti.de
iure personarum.§.pe.ff.de libe.cā.l.liberis. & hic se remittit Io.
An.in addi.Spec.tit.de in inte.rest.§.2.in prin. vide Host.in sum.
huius ti.in §.fi.Fallit ēt in libero, qui propter ingratitudinem re
uocatur in seruitutē,21.q.2.c.j.Gl.3.quęrit,& rn̄det in fi.arguit stā
dum esse argumentis,donec ꝯ probetur.in fi.gl.Io.An.se remit-
tit ad cap.imputari.s̄.de fi.inst.& idem But.qui dicit,ꝙ audiretur
eccle.si habuisset cām rōnabilem,vt dixi in j.q.Glo.vlt.arguit,ꝙ
non debeo impugnare illud, quod debeo defendere. & allegat
nouem iura,deinde arguit in ꝯrium & soluit.In gl.ibi,altius. lo-
quitur in tutore,vel ēt in illo, cuius edes seruitutem debent edi-
bus pupilli vel minoris,non dēt altius tollere, cum ad hoc dēat
alium prohibere.In gl.ibi, frater a fratre. quia si aduersus extra-
neos defendi potuisset, fortius in eo, ꝙ frater debuerat seruari
indemnis,præstabitur.In gl.ibi,Siluester.concordat 19. dis.c.nul
li fas:simile tutor a seipso dēt exigere.In gl.ibi,l.quotiens.§.2.als
est §.item si.& §.sequens. Et gn̄aliter, quod aduersarius aliàs p̄-
stare debuit pupillo suo, idem aduersus se quoq; præstare dēt, in
§.videamus.qui est §.vlt.in ea.l.si quid a se exigere debuit,procul
dubio imputabitur.Et in fi.gl.hic allegat multa in oppositū.Pa-
pa deponit ep̄os,& alios prohibet,ne ep̄os deponant,3.q.2.c.q̃-
uis.gl.hic soluit in fi.ad idem C. de sacros. eccle.l.iubemus.s̄.de
elect.c.nostri.ff.de adopt.l.si pr̄.ff.de postu.l.a principe. ff.de ne-
go.gest.l.at qui nā.§.cum me absente.ff.de fide.tu.l.inter.3. q.7.§.
tria.in fi.C.si aduer.rem iudi.l.2.12.q.2.c. si qua de rebus. licitum
est venire ꝯ factum suum.Sol.patet in ꝯriis, & dic vt no.in c.no-
stri.de elect.& de cle.coniu.c.diuersis fallaciis.vbi But.plene. &
Inn.examinat,& distinguit.Item dic vt no.de reb.eccl.non alie.
c.si quis presbyterorum. quia in ꝯriis hoc permittitur auctorita-
te iuris: vel quia factum non tenuit, nisi sit licitum, vel venit:er-
go ex aliquo respectu. item quis non prohiberetur hic venire
contra proprium factum suum,licet prohibeatur impugnare id
quod defenderet, secundum Cardin.Floren.

De cognatione spirituali. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Cognatio spiritualis non contrahitur per paganum, vel iudæum: & an per hæreticum.*
2 *Christianus leuans de sacro fonte filiam iudæi, an illius filiam vel illam conuersam ad fidem possit habere in vxorem.*
3 *Iudæus an potest cum commatre sua contrahere iudæa, vel filia spirituali, quam suscipit de baptismo.*
4 *Cognatio spiritualis qualiter diuidatur.*
5 *Propinquitates siue attinentiæ quæ oriantur in baptismo.*
6 *Cognatio spiritualis quid sit.*
Cognatio quædam impedit & dirimit matrimonium, & quædam impedit, sed non dirimit.

7 *Cognatio*

7 *Cognatio ſpũalis non tranſit ad vlteriora, puta nepotes, & alios vlteriores.*
8 *Cognatio ſpiritualis quibus caſibus impediat & dirimat.*

¶Continuatur. Dicto de aliis impedimentis matrimonii, de tri-
plici cognatione tractare intendit. ſed quia ſpũalis cognatio di-
gnior eſt, iõ de illa præmittitur, ſm Damaſum, & Goffr. tanq̃ de
digniore, arg. de maio. & obed. c. ſolitæ. & c. antiquæ. de priuile.
12. q. 2. c. præcipimus. l. ſancimus. C. de ſacroſ. eccl. ſm Hoſt. de ma
teria hr̃ 30. q. j. per totum. 26. q. 2. c. ſi quis cum matre. & repetitur
1 in 6. Io. An. hic remittit, & quærit primo, an hęc†cognatio ſpũa-
lis ɔ̃hatur per paganum, iudæum, vel hæreticum baptizatum. &
no. in rłа ex eo quod. lib. 6. Et de iudæo vel de pagano ibi conclu
ditur ꝙ non, quia non ɔ̃hunt cognationem ſpũalem, quia carẽt
baptiſmo, quæ eſt ianua ſacr̃orum, s̃. de presbyt. non bapt. c. 2. in
hæretico cum ſit baptizatus, vide ibi per Io. An. in mercu. & idẽ
gl. ſm Hug. in c. peruenit. 30. q. j. Quæro ſecundo, ſi ego Xp̃ianus
2 leuo de ſacro fonte †filiam iudæi, an illius filiam vel illam con-
uerſam ad fidem poſſum habere vxorem. gl. tangit in præalle. c.
peruenit. & arguit ꝙ inter Xp̃ianum & iudæum non ɔ̃hitur cõ-
paternitas, quia nihil quo ad conſtitutionem eccl. de his quæ fo
ris ſunt, 2. q. j. multi. Bar. Brix. & Hu. ibi tenent ɔ̃rium, videlicet ꝙ
inter Xp̃ianum & iudæum, cuius filium de ſacro fonte ſuſcipio,
ɔ̃hitur compaternitas: vñ non poſſum cum ea conuerſa ɔ̃here:
nam ſm ſaltem me, qui ſum Xp̃ianus, ɔ̃hitur ſpũalis cognatio, li
cet non ex altera parte. Quidam tñ tenent, ꝙ ex neutra parte ɔ̃-
hitur ſpũalis cognatio, & iõ valet matrimonium cum conuerſa
ad fidem. præcedens tñ vr̃ eſſe tutius. Quæro tertio, nunquid iu-
3 dæus põt cum commatre †ſua ɔ̃here iudæa vel filia ſpũali, quam
ſuſcepit de baptiſmo. dico, ꝙ qui cum iudæa licite ɔ̃hit, non pec-
cat ɔ̃hendo cum tali: quia cum iudæi non conſtringantur conſti
tutionibus eccleſiæ, quæ ſtatuit, vt nullus commatrem ducat in
vxorem. ergo &c. & ſic ſi coniuncti conuerterentur ad fidem,
non ſeparãtur, eſſent tñ compatres inter ſe ſm aliquos, & ſic iu-
dæus vr̃ fieri compater ſpũalis fidelis. ſed ſi poſt conuerſionem
iudæus vellet ɔ̃here, non poſſet propter conſtitutionem eccle-
ſiæ: cum ipſa vero filia ſpũali, quam iudæus baptizat, vel ſuſcipit
de baptiſmo, non põt ɔ̃here: non dico rõne paternitatis ſpũalis,
quæ fit hincinde, ſed ex parte filiæ ſpũalis. De his tñ me remitto
ad notata in c. peruenit. per Archi. Hug. & ſcribentes, & per Io.
An. in reg. ex eo. in mercu. qui concludit, ꝙ nec iudæus, nec pa-
ganus ɔ̃hunt cognationem ſpũalem: quod verum eſt, & ibi red-
dit rõnem, quare non baptizatus baptizat, ſed nõ baptizatus in
baptiſmo non leuat, & ſic non acquirit cognationem ſpũalem,
quia non baptizatus nõ eſt creatura, de cuius tipum baptizatus
gerit. Vtroq; tñ caſu eſt pars ſpũalis vitæ: nam quamprimum ho
mo per baptiſmum renaſcitur, illam cognationem ſpũalem, cũ
illius capax ſit, ɔ̃here põt. ex quo ſequitur, ꝙ ſi nulla ɔ̃hĩt cogna-
tio ſpũalis, ꝙ iudæus extraneus poſſit ɔ̃here cum illa filia, quam
baptizauit, ſi non obſtaret vitæ diſparitas, 28. q. j. caue. dixi tñ s̃. ꝙ
ex parte baptizati vr̃ cognatio ɔ̃cta: quod vr̃ mirabile, cũ ex par-
te vnius ſit cognatio ex parte alterius non, ſicut dicimus, ꝙ qñ-
cunq; mat. tenet in vna parte, ex parte altera nõ, ſm not. in c. j. de
eo qui dux. in mat. quam pol. per adul. cum dixi s̃. de verbo, tipũ.
dr̃ tipum ſimilitudo, figura, ſiue repræſentatio: aliter tñ dr̃ tipũ,
50. diſt. c. dño ſancto. ibi, ſub tipo Hieruſalem &c. & Ezechiel, 16.
4 c. in fi. Quarto quæro, qualiter† diuiditur hæc cognatio ſpũalis.
dicit hic Hoſt. ꝙ diuiditur hic in paternitatem, filiationem, fra-
ternitatem, & ſororitatem, ſm Io. An. dicite plenius, ꝙ diuiditur
in paternitatem, filiationem, & ſocietatem. Paternitas eſt inter
baptizantem & baptizatum. Filiatio inter leuãtem & leuatum.
Societas ſeu fraternitas eſt inter baptizatos vel leuatos, ſeu alte-
rum ipſorum cum filiis baptizantis vel leuantis. Compaterni-
tas aũt eſt reſpectu leuantis & baptizantis, & parentis baptizati
vel leuati. & dicit hic Hoſt. ꝙ variæ ſunt ſpecies cognationis, ita
hic in ſum. e. ti. §. quot eius ſpẽs. dicit ꝙ prima dr̃ compaternitas,
& attenditur inter ſpũalem patrem pueri, & carnalem: nã vnus
compatrum ſemper eſt pr̃ ſpũalis pueri, & alter carnalis, nec ſal
lit rła talis. Et ex hoc apparet, ꝙ ſinguli filioli ſingulos patrinos
debent habere, non plures, vt 30. q. 4. c. quod aũt. de conſec. diſ. 4.
c. in cathecíſmo. & c. non plures. quare ẽt vir & vxor non habẽt
ſimul tenere, vt ibi, & no. Hoſt. in §. fi. ver. quid ergo. & eſt rõ, q a
licet vnus debeat tenere, ſi plures accedunt, vr̃ inter ipſos ɔ̃hi q̃-
dam affinitas ſpũalis: quare vr̃, ꝙ ſine peccato commiſceri non
põt. hodie eſt tex. in c. fi. eo. tit. lib. 6. item quot patrinos hẽt filio
la, tot maritos amittit. ſiľe no. Hoſt. in ſum. de deſpon. impub. §.
& quæ ſpõſalia. quod in aliquibus regionibus male obſeruatur.
& quod dixi, ꝙ ſinguli ſingulos patrinos habere debent, intelli-
gas reſpectu baptizantis & ſuſcipientis, quia vnicus dẽt eſſe ba-
ptizans, & vnicus ſuſcipiens tñ, & vterq; patrinus nam oẽs ſu-
ſcipientes patrini ſunt ſicut & baptizantes. probãt iura inducta
per Hoſt. in ſum. eo. §. quis ſit effectus. ver. effectus aũt ſecundæ.
& vt 30. q. j. c. oẽs. ſi ergo baptizans repræſentat patrem ab actu
ſuſcipiens, matrem a poſſeſſione vel quaſi, quia ſuſtinet puerũ,
ſacr̃m aũt loco carnalis copulæ ſuccedit. ſicut ergo mõſtruoſum
& impoſſibile eſſet, ſi quis diceretur habere plures patres, vel
matres carnales, ita & de ſpũalibus intelligẽdum eſt. vide quod
no. Hoſt. s̃. de baptiſmo. §. quot eius ſpẽs. Secunda dr̃ paternitas:
& hæc attenditur inter eum, qui baptizat & qui baptizatur, ſiue
inter eum qui ſuſcipit & ſuſcipitur: quæ potius maternitas dici
deberet, ar. habes per Hoſti. in ſum. eo. titu. in §. quis ſit effectus.
ver. effectus aũt ſecundæ. Tertia dr̃ fraternitas, quæ attenditur in
ter filium tuum ſpũalem & filios tuos carnales. de hac j̃. dicam.
§. quis ſit effectus. ver. effectus vero tertiæ. licet aũt hæ tres ſpẽs
5 ſint, tñ Gof. in baptiſmo†nouem propinquitates, ſiue attinentię
aliqñ oriunt̃, & ſunt hæc. Prima ꝓpinquitas oritur inter presby
terum baptizantem & baptizatum, quæ eſt filiatio. Secunda in-
ter ſacerdotem & patrem baptizati, & hæc dr̃ cõpaternitas. Ter-
tia inter ſacerdotem & matrem pueri, quæ dr̃ compaternitas.
Quarta, quę eſt inter filios ſacerdotis, ſi quos hẽt & baptizatum:
& hæc paternitas, 30. q. j. oẽs. & q. 3. ita. Quinta inter baptizatum
& ſuſcipientem de baptiſmo: & hæc filiatio. Sexto, inter bapti-
zatum & vxorem ſuſcipientis: & hæc ſilr̃ eſt filiatio. Septima, in
ter baptizatum & inter filios ſuſcipientis: & hæc eſt fraternitas.
Octaua, inter ſuſcipientem & patrem ſuſcepti: & hæc eſt compa
ternitas. & probãtur hæc 30. q. 4. c. ſi quis ex vno. & c. qui ſpũalẽ.
& c. poſt vxoris. j̃. eo. c. j. & c. Martinus. c. veniens. & c. tua. Nona
inter ſuſcipientem & matrem ſuſcepti, ſiue vxorem ſuſcipiẽtis
& matrem ſuſcepti, quæ commaternitas eſt, dictis iuribus. & q c
quid dicatur, aut paternitas ſiue maternitas, aut filiatio, quæ cũ
correlatiua ſint, eadem ſpẽs eſt. Nam ſi pr̃ vel mr̃ eſt, aut eſt com
paternitas aut filiatio, aut fraternitas: & ſic ſunt tres ſpẽs tñ, ad
quarum alteram oẽs dictæ propinquitates ſiue attinentiæ redu-
6 cũtur. Quæro quinto, quid eſt†cognatio ſpũalis. dicite, ꝙ duplex
eſt cognatio: quædam impedit & dirimit mat. in c. j. & iij. & ſimi
libus huius tit. quædam impedit ſed non dirimit, prout eſt illa q̃
ɔ̃hitur per cathechiſmum, vt in c. per cathechiſmum. eo. ti. lib. 6.
Quid ſit cognatio, eſt gl. in c. j. eo. tit. & ver. ſpũalem. quæ dicit, ꝙ
cognatio ſpũalis eſt attinentia perueniens ex ordinis ſacri datio
ne, vel ad id ſacr̃m detentione. vel dic, ꝙ eſt vinculum ſurgẽs ex
eo, ꝙ aliquis aliquem baptizat: vel ꝙ de baptiſmo vel confirma-
tione ſuſcipit impediens vel dirimens mat. inter perſonas, inter
quas vel earum alteram ortum eſt. De aliis aũt ſacris dic, ꝙ per
ipſa ẽt ɔ̃hitur aliqua cognatio ſpũalis, quæ impedit mat. ſ. per ɔ-
firmationem, c. fi. eo. ti. lib. 6. Et eſt rõ ſm glo. ibi, quia per baptiſ-
mum quis renaſcitur, & per confirmationẽ in fronte confirma
tur in illa natiuitate. quod non eſt in aliis ſacr̃is. quod no. 30. q. j.
c. oẽs. & no. in c. fi. j̃. eo. tit. ſm Gaſp. quid proprie ſit cathechiſm꜄.
dic ſm Panorm. ꝙ eſt illa exhortatio, vel inſtructio, quæ fit ante
baptiſmum. hodie proprie eſt ille actus, qui fit ante portam per
ſacerdotem, anteq̃ puer admittatur ad eccleſiam: iõ errare dicit
eos, qui credunt ſe compatres ex detentione infantis ad oſtiũ:
quia illa detentio ſaltem non ſufficit ad dirimendum matr. poſt
7 ɔ̃ctum. Quæro ſexto & vltimo, an hæc cognatio †ſpũalis tráſeat
ad vlteriora, puta nepotes & alios vlteriores. Io. And. hic ꝙ non:
& iõ poſſum ɔ̃here cum filio filii mei, licet non cum filio meo,
ar. 30. q. 3. c. j. ſufficit ꝙ inter tales non inuenit̃ mat. prohibiũ, arg.
de ſpon. c. cum apud. & c. ẽt. ꝙ filia mea ſpũalis non põt copulari
filio meo, intelligo naturali: meo aũt filio adoptiuo põt copula-
ri. facit c. fi. j̃. eo. Viginti aũt caſus, in quibus cognatio ſpũalis im
a pedit, & dirimit,[a] dicit Io. An. ſe notaſſe in ſum. huius lib. & pri
8 mo inter†baptizatum & leuantem: baptizatum & filios leuan-
tis: baptizatum & coniugem leuantis prius cognitam: & leuan
tem & parentes leuantis prius cognitam & parẽtes leuati. Item
inter baptizatum & baptizantem: baptizatum & filios baptizã-
tis: parentes baptizati & cõiugem baptizantis prius cognitam:
baptizantes & parentes baptizati. Item inter cõfirmatum & le-
uantem: confirmatum & filios leuantis: confirmatum & coniu
gem leuantis prius cognitam: leuantem & parentes confirma-
ti. Item inter confirmatum & confirmantem: confirmatum &
filios

ADDITIO.

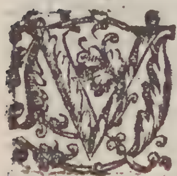
a ¶Et dirimit. Quibus modis cognatio ſpiritualis contrahatur, & qualiter per eã matrimonium impediatur, & de forma libellorum, vide plene per Specu. de cognat. ſpir. per totum. item de materia eius vide 30. q. 3. per totum. Et adde, quòd cognatio ſpiritualis fortior eſt carnali, vt per Spec. de reſcr. præſen. §. ratione autem. in ver. ſed an pro canonico. & gl. 27. q. 2. qui dormierit. & Alexand. in conſi. 143.

filios confirmantis: confirmantem & coniugem confirmantis prius cognitam: confirmantem & parentes confirmati: & per parentes superius dictos intelligas patrem & matrem. hoc probatur eo.tit.c.Martinus.& c.vlt.eo.tit.c.j.lib.6. & dicit Panor.in c.Martinus.j.eo.vbi post do.Ant. enumerat hoc oẽs casus, quòd si quis cognouit quinq; ex prædictis, cognoscet reliquos.de quo in c.Martinus. vt suam materiam illi referuem.

SVMMARIVM.

1 *Canones vbi reperiuntur contrarij, sequens corrigit priorem. quod etiam procedit, si in sequenti non fiat mentio de primo, & quando. num. 4.*
Opinioni vltimæ statur, vbi glo. ponit contrarias opiniones.
2 *Cognatio spiritualis inter filios duorum compatrum nulla est, si per eos vel neutrum eorum est deuentum ad compaternitatem.*
3 *Consuetudo vbi conuenit cum iure communi, si ius commune tollitur per contrariam constitutionem, tollitur etiam per consequentiam consuetudo, & quando.*

CAP. I.

Trum. Filii duorum compatrum, per quorũ neutrum deuẽtum est ad compaternitatem, licite ɔ̃hunt, nisi cõsuetudo repugnet: separabitur aũt, si propter eorum vtrunque, vel alterum compaternitas est ɔ̃cta. h.d. cum c.sup eo.eo.ti.ẽm Io.An. Primo ponitur q̃õ. Secundo duorum canonum ɔ̃riorum inductio. Tertio posterioris approbatio. Quarto approbationis exceptio. secunda ibi, licet. tertia
1 ibi, nobis. quarta ibi, nisi. No. istud, ibi, canones † reperiũtur ɔ̃rii, ꝙ sequens corrigit priorem: quod ẽt procedit, si in sequenti non fiat mentio de primo, in c.j.& ibi hr̃ rõ. de constit.lib.6. & ꝑ hoc intelligo argumẽta ad opinio. Inn. q̃n ponit ɔ̃rias opiniones, & vltimæ stetur, c.si vir.eo.ti. facit gl.in c.si quis ɔtra clericum.s̃.de foro comp.gl.sing.in l.qui filium.§.Sabinus.ff.ad Treb.c.capellanus.de fer.in l.j.C.de lib.præt. bonus tex.in l.si mater.ibi Bal.C. ne de statu defunct.Bal.in auth.ex testamento.C.de colla. Bald. in c.j.an apud iudicem vel do.feu.q̃õ.ter. Io.An.in c.j.de pœnis. lib.6.quę oĩa probant, ꝙ vltima opi.censetur verior.& in c.si vir. j.eo.ti.dic ꝙ humanior præfertur. No.secundo, ꝙ valet constitutio ɔ̃ canones, c.fi.de consang.dic vt ibi in gl.fi. No.tertio, ꝙ cõpaternitas & cognatio spũalis erat impedimẽtum habile ad im-
2 pediendum matri.ɔ̃ctum. No.quarto, ꝙ † inter filios duorum cõpatrum nulla est spũalis cognatio, si per eos, vel neutrum eorũ est deuentum ad compaternitatẽ. Vltimo no. ꝙ consuetudo põt creare nonum impedimentum, & habile ad matr.dirimendum, q̃n si ɔ̃heretur, consuetudo gñat scandalum. facit c.super eo.eo. tit.& Host.& Io.An.hic in verbo, consuetudine. No.ar.optimũ,
3 ꝙ vbi consuetudo conuenit cum † iure cõi, si ius cõe tollitur per ɔ̃riam constitutionem, tollitur ẽt per ɔ̃ñtiam consuetudo, nisi sit talis consuetudo, quæ ex omissione gñet scandalum, vt hic notabiliter probatur.& multum singulariter sentit gl. in c. super eo. j.eo. Et hoc facit ad q̃õnem diu agitatam in c.j.de const.lib.6.per Imo.in cle.j.de elect.in cle.statutum. ibi gl.& Imo. in pe.col.de elect.text.quem ad hoc dixit Lud. singu. non esse alibi, in l.magistratus.ff.ad municip.do.Ant.in c.j.in 7.col.de rescr.Bal.in præ lud.feud.Bar.& Imo.in l.j.in prin.ff.ad l.falc.Bal.in l.2.C.de consti.pecu.Ange.in l.j.§.socius. ff.de vsuris. Iõ vbi ius cõe limitatur alio iure, ita consuetudo vel statutum continens idem, quod ius cõe.ita Io.An.in c.cum in ecclesia. de præben.lib.6. Panor.in c. ex lr̃is.de constitu.Oppo.ɔ̃ tex.& primum notabis, ꝙ imo stetur
4 canoni † antiquiori.50.dist.c.dño sancto. Sol.Io.An.ibi remittit, & dic vt no.in c.j.de consti.lib.6. Aut ambæ consuetudines sunt gñales, & posterior præiudicat. Aut ambæ sunt particulares & locales: & tunc antiquior tp̃e & potior pietate præferenda est. ita rñdet glo.in d.c.dño sancto. ad hunc tex.de quo hic latius, & in c.j.de consti.lib.6. & quod dr̃ hic, ꝙ posterior canon reuocat priorem, intelligit Io.An.in illis locis, in quibus nõ seruatur canonica consuetudo. Secundo opponitur: nam hic excipit illam personam, per quam deuentum est ad ɔpaternitatem: ex hoc.n. videretur, ꝙ quis non possit contrahere cum sorore filii sui spũalis, cum ipse suscipiendo illum filium spũalem fuerit cã compaternitatis: & tñ põt ɔ̃here, 30.q.4.c.vlt. Solutio: quod hic dicit de persona, dicit Io.An. intelligendum non de suscipiente, sed de suscepto. pro hoc quod no.in c.j.j.rñ.in vlt.gl. & lib.6.eo.titu.refert hic Abb.tp̃e sui magistri de hac q̃õne fuisse Bononię disputatum, & ꝙ multi Doct.per hanc lr̃am dicebant, ꝙ non posset ɔ̃here cum sorore sua spũali. quod falsum est, vt dicit Io.An.in d. gl.& idem tenet Pet.j.eo.c.tua. Venio ad glo. primam, sentit ꝙ vnum ɔ̃rium dicit lr̃a in prin.de filiis natis ante vel post compaternitatem, nullum est dubium ꝙ tales nil inter se attinent. Sol. gl. ꝙ intelligit de filiis duorum compatrum. In glo.2.ibi, dicatur Paschalis secundi.& male ẽm Io.An. simile 12.q.2.futuram.in supra scriptione. In fi.gl.vel intelligit de aliis canonibus, quos nõ habemus ẽm Ala.Goff.& Inn. quod notatur ẽm Hosti.in c.cum haberet.s̃.de eo qui dux.in mat.quam pol.per adult.& põt sustinere ẽm Card.quod dicit hic. Gl.vlt.opp.& ponit duas opi.allegat iura, & soluit, & primam solutionem approbat. In gl.ibi, põt dici quod loquitur in matrimonio ɔ̃hendo.hoc tenet Tanc. Vincen.& Goff.cum quibus hic trãsit Io.An.pro alia solutione, quæ hẽt, ꝙ ex vi consuetudinis propter scandalum separatur mat.inducit Inn. ꝙ ista impedimenta per constitutionem ecclesię inducta, per ɔ̃riam constitutionem vel consuetudinem legitime introducta pũt in ɔ̃rium introduci, quod est notandum. Car.remittit ad notata in c.super eo.j.eo. Et idem do.Ant.remittit se hic: tamen vnum verbum But.non omitto: Aut consuetudo procedẽs super impedimento procedit cum scandalo, & hæc impedit & dirimit, q̃n est per Papam approbata. non obstat c. quos Deus coniunxit homo non separet: quia præcedente impedimento consuetudinis Deus non cõiungit. Ad hoc facit, ꝙ exceptio, de qua in lr̃a, non esset per oĩa competens præcedentibus. Aut consuetudo non procedit cum scandalo: & tunc impediat non dirimat, ẽm But.de materia tñ hic, latius dico ibi in c.super eo.

SVMMARIVM.

1 *Compaternitas sequens non dirimit matrimonium præcedens.*
2 *Opiniones vbi sunt diuersæ vel diuersa iura, quid iuris.*
Opinio communis tenenda est.
3 *Argumentum a sufficienti partium enumeratione validum est: intellige quãdo partes sunt sufficienter enumeratæ.*
4 *Per verbum, videtur. fit promulgatio iuris.*
5 *Parentes carnales instante necessitate filios baptizant.*
6 *Maritus & vxor si effi iuntur compatres spirituales, per talem compaternitatem non dissoluitur matrimonium: & an possint exigere debitum sine peccato.*

CAP. II.

I vir. Compaternitas scienter vel ignorãter inter coniuges superueniens matri.non dissoluit. h.d. Et sunt duę partes. Prima consultatio. Secunda rñsio. In secunda duo facit, primo diuersitatem antiquorum canonum recitat. secundo alteram partem reprobat, rationem inducens per locum additionis. secunda ibi, subtrahere: ibi, ad continentiam induci, quam ẽt domo propria seruare te-
1 netur, 33.q.5.c.quod dẽt. ẽm Host. No. primo, ꝙ † compaternitas sequens non dirimit matri.præcedens.& quod hic dicit de compaternitate, repetitũ est de quauis cognatione spũali, vt si pater vxoris meę teneat me in sacro baptismo vel confirmatione: vel si teneo vxorem meam ad baptismum vel confirmationem, ẽm
2 Io.An. No.secundo, ꝙ † vbi sunt diuersæ opi.vel diuersa iura, hu-
a manior [a] est præferenda & rõnabilior. facit s̃.de præbẽ.c.rõ.imo æquior, s̃.de transact.c.fi. vbi autem vtraque est humana, maiori
b parti standum [b] est, 19.dist.in c.canonicis. Item & fauor attendẽda, de quo facit quod no. in alia materia, c.si de terra.j.de priuile. imo consulendus esset Papa, s̃.de rescr.c.ex lr̃is. qui filii sint leg. c.per venerabilem.ver.rõnibus. ẽm Host.& Io.An.hic. vel dic, vt no.20.dist.c.de quibus. ẽm eos. Q̃ñq; ẽt illa opin. tenenda est, in qua latius doctor materiam attigit, l.diui fratres.ff. de iurepatr. Et ꝙ cõis opi.tenenda sit, tenet Gemi.in c.j. de summa tri.lib.6. vbiq; tñ bona rõne ab ea recedi põt. Panor.in c.j.de consti. post Io.An. Panor.in c.j.de postul.præl.in c.capellanus.s̃.de feriis.do. Ant.in c.j.§.vngitur. vbi de opi.antiquorũ, de sacra vnctio. Imo. in cle.ne Romani.de elect.Panor.in c.j.de sent.& re iud.Bart.in j.constitu.C.in §.quibus.in l.cum prolatis.ff. de re iudi.l.fi. C.de pœna iudicis.vbi de cõi opi.Bal.in 2.constitu. C.in c.j.in fi.prin. in ti.de pa.iura.fir.tenet do.Ant.in c.ex lr̃is.de sponsa.el j.Ange. in l.qui Romæ.§.duo fratres.ff.de verb.obl. Hæc tñ oĩa, si saluari possunt ad bonum sensum, reducuntur ẽm Card. Flor.hic inter alia: tñ illud tutius est, vt si ambiguitas est ardua, consulatur Papa, vt in c.maiores.in prin.s̃. de bap. & iuribus proxime allega. Et tradit

ADDITIONES.

a ¶Humanior. Et adde, quòd opinio benignior dicitur, quæ est pro dote, pro iuramento, pro testamento, pro libertate, l.pars.de inoff.test.& l.inter pares.de re iud.secundum do.Mat.in tra. opinionum. item pro religiosa causa pia, l.sunt personæ.ff.de reli.gl.in c.sciant.de elect.in 6. Alex.de Vin.in c.potuit.11.q.de loc.item pro pupillo, vidua, & miserabili persona, do.Bu.& Io.an.in c.in nostra.de testa.& do.Mat.vbi supra.item pro priuato contra iustum: licet Bu.contra in d.c.in nostra.secundum do.Mat.vbi supra.item pro actis, vt potius valeant, quàm pereant, in d.l.inter pares & c.fi.de re iud siue sint bonæ fidei siue stricti iuris, vt stipulatio: nisi forte sit pœnalis, secundum do.Mat.ibi.

b ¶Standum est. Et supple, s. quod numero sunt & auctoritate maiores, vt dom. Mat.in tra.op.& l.j & ibi Bal.de offi.quæsto.& Bal.in l.j.de sena.Alex.consi.7. 4.parte, item qui sint grauiores vel maiores, Ang.in l.si idem.§.fi. de iurisdic. om.iud.& Alex.consi. 18.4.parte.

Et tradit hic Hoſt. vnum notabile pro regula certa & ſana, & ēt refert hic Io.An. ꝙ vbicunq; magiſtri ſiue doctores per ſuas regulas ſoluunt matri. nec ius expreſſum inducunt, ſi tu inuenies aliquem Doc.ſcribentem ꝯrium, ſibi adhæreas ad ſaluandum in matr.arg.ſ.de teſtibus.c.licet ex quadam.in fi.quod procedit ſm Car.hic,dūmō ille Doctor, qui tenet ꝯriū, poſſit rōne probabili
3 iuuari.ita ēt Panor. No.hic argm̄ a†ſufficienti partium enumeratione,concor.c.q̄to.ſ.de reg.iur.de præſcr.c.ſi diligenti.de ſenten.exc.c.per tuas.l.patre furioſo.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iuris.quod verum eſt,qn̄ partes ſunt ſufficienter enumeratę,l.cum
4 hi.§.ſi prætor.de tranſact.No.ꝙ per†verbum,vr̄.fit iuris promulgatio.dic vt in c.licet.ſ.de coniug.ſeruorum.& dicit Hoſt.hic in verbo,vr̄, & nobis videri oportet, ꝙ in talibus habebimus obedire Papæ,c.in cauſis.ſ.de re iudic. No.ꝙ probabilis ignorantia excuſat,forte dicit Io.An.in ſabbato ſancto,cum multi baptizarentur,vel in Penthecoſte,cum multi criſmarētur, credebat iſta mulier leuare filium M.& leuauit proprium filium. hodie tn̄ difficulter pōt contingere,quia non baptizatur tanta multitudo ſimul,ſicut olim,ſm Car.hic.Et caute dicit lr̄a ex malitia, ſm Ioā. An.non ex certa ſcientia:qm̄ talis certa ſcientia pōt eſſe nō malitioſa, quia baptizauit filium proprium in mortis articulo conſtitutum,cum non occurreret ei qui baptizaret:quia tunc nō eſt imputandum,30.q.j.c.ad limina.No.ēt,ꝙ parentes carnales non
5 debent filios†proprios de ſacro fonte leuare vel confirmatione: alius.n.dēt eſſe pater carnalis,alius ſpūalis:inſtante tn̄ neceſſitate licite parentes baptizant filios, vt in c.ad limina.30.q.j.nec ex hoc oritur aliquod impedimentū inter eos, qui inſtante neceſſitate fecerunt.Gl.j.& ij.ſunt remiſſiuæ.Gl.3.quęrit & ſoluit.in ea.
6 gl.cum dicit,ꝙ ſi ꝯxit†cognatus ſciente:,non pōt exigere,ꝓ hoc facit 30.q.j.c.de eo.& Goffr. & Hoſt. niſi ambo fuiſſent in dolo, quia tunc compenſatio fieret,arg.de diuor.c.ſignaſti.ff.de compenſatio.l.ſi ambo.ſm Goff.nunc alleg.c.conſtitutus.de pœnis. Hoſ.dicit,ꝙ neuter dēt exigere,& neuter ſubtrahere,& ꝙ ſonat lr̄a hæc,& in c.ꝯcto.in fi.j.eo. tit. ſed melius faceret continendo. & cum hoc tranſit hic Io.An.& But.Panor.hic dicit,ꝙ gl.ſatis lata eſt in c.noſce.30.q.j.quæ concludit,ꝙ hoc attētans ſcienter eſt priuatus facultate exigendi debitum. & ſatis placet illa opi.primo per tex.in c.de eo.30.q.j.vbi dicit, ꝙ talis mortua cōiuge dēt remanere ſine ſpe coniugii.ergo ꝙ q̄tum in ſe eſt, priuatur exercitio matrimoniali. Item per rōnem huius tex.nā ſuſtinetur hic coniugium,ne fraus doloſo patrocinetur, ſed quo ad priuādum illum iure ſuo fraus iſti non patrocinabitur,ſed potius obeſt: vñ lr̄a in hac rōne habuit ſolum reſpectum , vt cōiugium ſeparetur ex toto.Fateor,ꝙ lr̄a præcedens innuit ꝯrium,dum dicit, nec alter alteri dēt debitum ſubtrahere.ſed intelligitur indiſtincte reſpectu ignorantium.Nec obſt.ſi dicatur,Chriſtum excepiſſe ſolam cām fornicationis , vt in c.2. de coniugio leproſorum. quia vt dicit gl.ſo.in d.c.noſce . illud eſt verum quo ad repellendum vxorem a domo propria & a thoro: ſed quo ad debitum ſubtrahendum multi caſus reperiuntur circa fornicationem &c. dicit hic Car.ꝙ c.ꝯcto.loquitur in alio caſu,quia ibi fuit compaternitas tm̄ per cathechiſmum,concludens ꝙ in baptiſmo & confirmatione ſi coniuges fiant ſcienter compatres,licet bene faciant continendo vt hic,tn̄ exigendo non peccant, ꝙ non prohibentur. nec ꝯhendo etiam compaternitatem videtur vouere caſtitatem : quo caſu non poſſunt exigere ſine peccato , de conuerſio. coniugat.c.placet.glo.ſeq.remiſſiue ſunt alleg.& concor.&c.

SVMMARIVM.

1 *Compaternitas poteſt dupliciter eſſe inter aliquos.*
Conſuetudo poteſt creare nouum impedimentum , & inducere ſeparatorium matrimonij .
2 *Tacens nec conſentit nec diſſentit .*
3 *Filij duorum compatrum,per quorum neutrum deuentum eſt ad compaternitatem, an matrimonium adinuicem contrahere poſſint . & quid ſi conſuetudo loci reperiatur in contrarium. & nu.8.*
4 *Cōſuetudo circa facilitatem habilitandi, vel inhabilitandi aliquos ad matrimonium , an valeat.*
5 *Conſuetudo Romanæ eccleſiæ circa quæ ſeruari debeat.*
6 *Conſuetudo continens ſcandalum an poſſit dirimere matrimonium .*
7 *Conſuetudo appoſita an tollatur per legem nouam.*

CAP. III.

Super eo. Summatum eſt ſ.in c.j. ſed ſpālius attingendo mentem capituli,h.d. Filii duorum compatrum, per quorum neutrum deuentum eſt ad compaternitatem , licite inuicem ꝯhunt matrimonia: ſi tn̄ ſubeſt conſuetudo impediens & dirimens talia matrimonia,ſeruanda eſt conſuetudo loci.h.d. ſm intellectū magis cōem.Primo ponit q̄ō.ſecundo ibi,rn̄demus.diſtinguens rn̄ſio.& membrum ibi,certum.No.primo ibi,alterum vel vtrun
1 que.ꝙ†compaternitas pōt dupliciter eſſe inter aliquos : vt puta, quia quilibet ſuſcepit filium alterius de ſacro fonte . Ex quo no. ꝙ ſi ego tenui filium tuū in baptiſmo,tu licite potes tenere filiū meum: & tunc per vtrunq; iſtorum filiorum compaternitas eſt ꝯcta inter eos . No.ꝙ nulla cognatio ſpūalis eſt inter filios duorum compatrum, per quorum alterum non deueniatur ad compaternitatem.& habes, ꝙ conſuetudo pōt creare nouum impedimentum,& inducere ſeparatorium matrimonii,ſm Hoſt.hic. No.ꝙ conſuetudo Metropolitanæ eccleſiæ attenditur, & eccleſiarum vicinarum,de conſu.c.cum olim.de quo in gl.3. & 4.hic. & hoc eſt verum,ſm Io. And. hic in verbo,Metropolitanæ.ſi in eccleſia,in qua agitur matri.non ſit certa conſuetudo : alioquin & ſi ſit ꝯria conſuetudini vicinarum eccle. ſub ſimulatione tranſiri dēt,vt in §.verum.j.eo.No.quarto erga ſacra conſuetudinem Metropolitanæ eccleſiæ ligare oēs particulares,& ad concludēdum conſuetudinem in prouincia vel metropoli, ſ.de offi.arch. c.fi.& de elec.c.cum eccleſia vulterana.& quod ibi no.No.quinto ad intellectum lr̄æ tres caſus.Primus,ꝙ vbi conſuetudo circūſtantiam eccleſiarum diſponit, vt matri. non ꝯhatur inter filios compatrum quoſcunque:& vltra hoc diſponit quod matri.dirimatur,ſeruanda eſt conſuetudo.Secundus caſus,qn̄ eccleſia metropolitana inhibet matr.ꝯhi,vel non inhibet:& conſuetudo vicinorum locorum non diſponit de dirimendo : & tunc conſuetudo particularis loci ſeruanda eſt . Tertius caſus ſm Hoſt.eſt, ſi eccleſia alicuius prouinciæ aliq̄ conſuetudinem habeat totius alterius prouinciæ conſuetudinis ꝯriam:& tunc eccleſia particularis non dēt approbare,nec diſſoluere matri. nec ēt permittere ne in primo contemnet conſuetudinē eccleſiæ, in ſecundo det licentiam ꝯhendi ꝯ conſuetudinem,quæ trahi poſſet faciliter in exemplum. No.ſexto, ꝙ permittitur diſſimulatio ex cā,argu.de
2 iureiur.c.mulier.& c.j.quod me.cau.No.ſeptimo,ꝙ†tacens,nec
a conſentit nec diſſentit, [a] 36.diſt.tanta.c.nonne . de præſump.& quod ibi no.& in rl̄a,qui tacet.lib.6.& per hoc notabile ſit expedita gl.antepe.No.vltimo,ꝙ ea quæ fiunt a prælatis, ab aliis faciliter trahuntur in exemplū, c.magnæ. de voto.& c.qualiter.ei 2.
3 de accu.†Opponitur pro intellectu decr.noſtræ in ver.ceterum diem.ꝙ ſi inter filios compatrum, per quos non eſt deuētum ad compaternitatem, ꝯhitur matri. ex vi conſuetudinis vicinarum prouinciarum ſeparatur matri.& in ver.verum.dr̄ ꝯrium,videlicet ꝙ non dēt ſeparari.Item in prin.in ver.cæterum. a ꝯrio ſenſu dicit lr̄a, ꝙ de iure inter filios compatrum , per quorum neutrū eſt deuentum ad compaternitatem,nulla exiſtente conſuetudine permittitur ꝯctus matrimonii.fortius vbi hoc diſponit cōſuetudo,vt dicit lr̄a in fine: propter hoc ꝯrium hic plures ponuntur intellectus.Primus intellectus Hoſti.qui dicit, ꝙ §.verum.reſpiciat principium: ſic ꝙ prima pars loquatur , qn̄ matri. eſt ꝯctum inter filios,per quorum alterum eſt deuentum ad compaternitatem , & conſuetudo circūſtantiam locorum impedit & dirimit, & dicit ſeruandam conſuetudinem impediendo & dirimendo. & ſubaudit in j.rn̄.In tex.ibi,ſeparare.ēt ſi in tua eccleſia non ſit conſuetudo,§.verū.loquitur, qn̄ matri.ꝯctum eſt inter perſonas, per quas deuētum eſt ad compaternitatem , cum vicinus locus, & iſte inter ſe differunt, ſeruetur conſuetudo loci ſpālis, vbi eſt ꝯctum tale matri. quod toleretur tale matri. quo caſu dicit diſſimulandum eſt,eccleſia ēt tolerabit,nec reprobabit, nec approbabit.ſequitur ergo,ius non approbabit nec retractabit,ne conſuetudines cōtemnere videatur:nec dabit licentiam ꝯhendi , ne pro hoc offendatur ius cōe & naturale. & quia ab aliis poſſet in exemplum ꝯ iūs trahi ſm hunc intellectum,ver.verum. non aduerſatur proximo . item ꝯ naturam verbi & mentem lr̄æ eſt ſm But.& Car.Item ex hoc vr̄ conſentire Hoſt. ꝙ valeat conſuetudo ꝯ ius canonicum habilitans filios duorum compatrum ad ꝯhendum, ēt ſi per eos vel eorum alterum ſit deuentum ad compaternitatem.vel vt ſaltem , dicit ipſe, toleretur & diſſimuletur diſſimulatione diſpenſatiua auctoritate huius lr̄æ, vt dico in gl. in verbo,diſſimulare. & ēt comparatiua & diſpenſatiua diſſimulatione.gl.eſt,& ibi dixi in c.præterea.ſ.de ſpon.tunc non bene ſequitur lr̄a, ſm Hoſt. ſicut graue eſt non ſeruare conſuetudinē vicinorum

ADDITIO.

a ¶Diſſentit. Et adde, ꝙ licet ſciens & tacens regulariter conſentire non præſumitur,tamen fallit ratione piæ cauſæ : quia etiam in præiudicium ſcientis & non contradicentis præſumitur conſenſus. & per do.Soc.conſi.291.incip.Viſis literis mihi.ver.præterea.ibi,clarum autem,cum ver.ſe.in 2.par. char.213. & conſi.214.incip.In cauſa Onofrii.ver.confirmantur nam.circa medium in d.par.char.89.Et ꝙ tacens nec conſentiat,neque diſſentiat. adde præfatum d. Soc.conſi.167.incip.Non inutilis ſed neceſſaria.ver.ſecundo probatur hoc.in fi.in d.parte,char.31.

vicinorum locorum, ita & grauius per offenſionem iuris cõis
& rõnis nãlis, & maioris ſcandali præbere aſſenſum huiusɔiu-
gii ɔ̃ctus inter tales, inter quos eorum alterum deuentum eſt ad
ɔpr̃nitatem. ſed dicit, ꝙ intellectus, de quo nũc ſubiungo, magis
ſibi placet. & dicit, cum iſta conſuetudo in nullo loco reperiat̃,
ꝙ ſciatur, hoc capitulum potius in ſubtilitate q̃ in vtilitate conſi
ſtit. Et propter hoc Hoſt. ponit alium intellectum, quem refert
Io. An. hic in prin. c. qui magis placet eidem Hoſt. videlicet ꝙ de
cre. iſta ſuper tribus diſponat. primum & ſecundum non muta-
tur, hoc eſt principium lr̃æ, & §. cęterum. Tertium vero in ver. ve
rum. loquitur, qñ conſuetudo circumiacẽtium ciuitatum hẽt, ꝙ
non ſit impedimẽtum in ɔ̃ctu inter filios duorum compatrum,
per quorum neutrum eſt deuentum ad compaternitatem: ſed ɔ-
ſuetudo ſpãlis eccl. in qua ɔ̃hitur de ɔ̃hendo vel ɔ̃cto, hẽt ɔ̃rium,
ſcilicet ꝙ inter eos non poſſit eſſe mat. & tunc ſeparare nõ dẽt,
ne turbet, nec contemnat conſuetudinem vicinorum locorum.
nec dẽt dare licentiam, vt ſimul ſtent, ne turbẽt conſuetudinem
patriæ, & ab aliis trahatur in exemplum, & ſcandalum ſurgat. &
hic intellectus placet But. hic. Põt dari tertius intellectus ſm ip-
ſum, & colligitur s̃. vt prima pars & ſecunda non mutetur. ver.
verum. intelligatur de conſuetudine circumiacentium ciuitatũ.
& in ipſo ver. verum. differt hoc mõ, vt loquatur, qñ conſuetudo
diſponit, ꝙ inhibeatur ɔ̃ctus inter filios duorum compatrum, ẽt
per quos non eſt deuentum ad compaternitatem: ſed nõ diſpo-
nit dirimendo, ſi particularis eſt cõſuetudo in loco, quæ permit
tat talia mat. nec inhibeat: tunc non dẽt dirimere, ne conſuetudi
nes vicinas videatur contemnere proximorum locorũ, quæ hñt
vt non dirimatur: nec expreſſe dare licentiam ɔ̃ conſuetudinem
proximi. nec per hoc, ex quo conſuetudo inhibita, videatur dare
licentiam ɔ̃ conſuetudinem ciuitatum, & illud ab aliis trahat̃ in
exemplum: nam ex quo nulla conſuetudo eſt in loco particula-
ri, peccant ſaltem in ɔ̃hendo. & ex hac approbatione peccãt ꝑꝑ
exemplum, ꝙ poſſet ſummum ſcãdalum euenire. Et ex iſta lec.
hẽs, ꝙ ſi in circumuicinis locis eſt conſuetudo, vbi ɔ̃hitur, nulla
eſt conſuetudo: tunc pct̃m eſt non attendere cõſuetudinem cir-
4 cũuicinam: non tñ per hoc impediuntur matrimonia. †Dicit Pa
nor. hic, ꝙ & ex his ẽt põt decidere aliam q. ꝙ valeat cõſuetudo
circa facilitatem habilitandi vel inhabilitandi aliquos ad matri.
& dic clarius, ꝙ aut conſuetudo habilitat al̃s inhabiles per ius ca
nonicum: puta vt in tertio gradu poſſit mat. ɔ̃hi, vel vt frater poſ
ſit ɔ̃here cum ſorore ſpũali: & non valet ɔſuetudo, vt vr̃ hic tex.
inducendo vt s̃. iuncto c. quod ſuper his. de conſan. & aff. & vtro
biq; hoc tenet Hoſt. quaſi conſuetudo non ſit rõnabilis, cũ ſit ɔ̃
oẽm honeſtatem. ex quo infero conſuetudinem a Papa non ap-
probatã non poſſe tollere impedimentum publicæ honeſtatis,
quia non valet conſuetudo ɔ̃ honeſtatem eccleſiæ, in c. cũ deco-
rem. de vi. & ho. cler. Aut cõſuetudo inhabilitat al̃s habiles, vt in
filiis duorum compatrum, per quorum neutrum eſt deuentũ ad
cognationem: & tunc aut hẽt ſolum cõſuetudo, vt impediat, nõ
vt dirimat: & valet, ar. hic in ver. itaq;. & in ver. cæterum. facit in
c. cũ ſolum. de cle. coniu. aut hẽt vt diſſoluatur coniugium, & ſic
ſi ad tp̃s valet, vt voluit hic Inn. Nam peccauerunt ɔ̃hendo ɔ̃ cõ
ſuetudinẽ patriæ, 30. q. 5. c. al̃r. aut hẽt vt diſſoluatur in perpetuũ,
& ſi eſt approbata per Papam, ſaltem tacite, valet, vt probat̃ hic,
ſm lect. Hoſt. Aut non apparet de approbatione Papæ, & vr̃ vel
le Hoſt. conſuetudinem non valere: dicit caſum huius c. non ex-
tendendũ. Sed Panor. tenet oppoſitum, vbi cum conſuetudine
non concurrit ſcãdalum: quia ſicut Papa põt ius diuinum inter
pretari, & addere & dirimere, vt no. in c. quæ in eccleſiarum. de
conſti. ita & conſuetudo, vt no. idem Inn. in c. fi. de conſue. Item
video, ꝙ conſuetudo quæ gñat ſcandalum, inhabilitet quem ad
mat. ſpũale, vt in d. c. cũ olim. de cle. ɔiu. ergo pari rõne dẽt poſſe
inhabilitare ad mat. carnale. & per hoc hẽs declaratã ẽt gl. huius
c. Et no. ſingulariter gl. mag. dicit. n. ꝙ ſi in aliquo loco eſſet ho-
die cõſuetudo, vt in quinto gradu non poſſet ɔ̃hi mat. & ex ɔ̃ctu
gñaretur ſcandalum, ꝙ non valeret mat. c. non dẽt. de conſan. &
affi. licet hoc permittat: & põt eſſe duplex rõ, quia hæc conſuetu
do concurrit cũ oĩ iure antiquo, nec cenſetur ſublata per nouũ,
ex quo non reprobatur illud ius, & ɔcurrit ſecũ ſcandalũ. & hãc
rõnem ſentit gl. Secunda rõ colligitur ex his, quæ prædixi, quia
conſuetudo ɔtinens in ſe ſcandalum ex pręteritione põt inhabi
litare al̃s habiles: ſed vbi a prin. nullum fuiſſet impedimentum,
ſolum ſcandalum ſuperueniens non põt diſſoluere mat. vt dr̃ in
j. gl. quam no. quia ꝑꝑ ſcandalum non eſt recedẽdum a veritate
iuris diuini, vt in c. j. de ope. no. nun. & in rl̃a, qui ſcãdalizauerit.
J. de reg. iu. Gl. 2. no. ex tex. & cũ alle. l. non dubium. ibi dr̃, quod ɔ̃
leges fit, per leges diſſoluitur. Glo. 3. opponit, & ſol. ɔ̃rium. & ita
arguit. & in ea. gl. ibi, de quibus, cũ hr̃ ius ſcriptum, ſeruanda con
ſuetudo loci, vel ſil̃e: qua deficiente, inſpicitur ɔſuetudo Roma-
5 næ vrbis. Et no. iſtam gl. ꝙ †vbi agitur de ſeruanda forma ſacro-
rum, dẽt ſeruare ɔſuetudinem Romanę eccleſię. facit gl. in c. j. in
verbo, docuit. ibi Gem. de ſum. tri. li. 6. no. in c. j. de temp. ord. Ad
mãm vide no. in c. cũ olim. de ɔſuet. & ẽt vr̃ velle, ꝙ ſecus in aliis
ſacr̃is, quæ non ſunt de forma, ſed de potentia vel de habilitãda
perſona. cũ ergo hic non agatur de forma ſacr̃orum, ſtatutũ Ro-
manę eccl. non attendet̃ prius q̃ metropolitanæ, ſm But. de hoc
plenius j. diſt. c. ɔſuetudo. dicit ẽt Alla. ꝙ in forma ſacr̃orum, ſi ſer
uata forma ſacr̃orum debita, aliquid eccleſia vltra formam iuris
debitam faceret, non peccat: ſicut eccleſia Mediolañ. quæ prius
lauat pedes baptizandorum, vt no. j. q. j. c. emendati. Io. An. hic ſu
per iſta gl. vr̃ velle, ꝙ oĩbus deficientibus recurratur ad conſue-
tudinem Romanæ eccl. & licet gñaliter loquat̃, põt intelligi ſm
prædicta, ꝙ aut loquitur de forma ſacr̃orum, aut de aliis. & no. ꝙ
in iſtis ſacr̃alibus non valet ɔſuetudo, niſi procedat de ſciẽtia Pa
pæ, & toleret, gl. eſt in c. vir aũt. in fi. de ſec. nup. quæ ſolet pro ſin
gulari reputari. Panor. in c. j. de treu. & pa. Gl. in verbo, eidem. q̃
6 eſt quarta, opponit ꝙ conſuetudo continens †ſcandalum nõ põt
dirimere mat. ɔ̃ctum, quia quos Deus coniunxit &c. & conſuetu
do hẽt vim ab hoĩe, matri. a Deo, de conſue. c. fi. gl. rñdet, ꝙ intel
ligitur de conſuetudine, quæ ſecum ſcandalum inducit: ſed per
hoc nõ ſoluitur ɔ̃rium. & iõ gl. ibi, ſed ſi nulla prohibitio. diſtin-
guit: Aut nulla prohibitio vtrinq; fuit inter tales ꝑſonas, ꝑ quas
vel quarum neutram deuentum eſt ad compaternitatem: & tũc
non deberet diſſolui ꝑꝑ ſcandalum, quia taliter diſſoluẽdo ſine
peccato non poſſet, & citius ſcandalum naſci permittitur, c. cũ
ex iniuncto. de hære. Aut prohibitio fit inter perſonas tales: &
tunc ꝑꝑ talem, matri. diſſolui dẽt. Gl. in iure põt, in ver. ibi, & ſur
git conſuetudo. no. ꝙ non põt eſſe mat. inter eos, per quorũ neu
trum deuentum eſt ad compaternitatem. & ibi ſentit, ꝙ ẽt olim
ſeruabatur ſcãdalum ſm intellectum Alex. vt in c. j. s̃. eo. & 30. q.
3. in c. poſt ſuſceptum. vt coniungi poſſent oẽs, præter illos, per
quos deuentum eſt ad compaternitatem. deinde gl. ibi, quidam.
ponit intellectũ ad ver. ita ꝙ eiſdem eccle. vt intelligatur de illis
perſonis, per quas vel earum alteram deuentum eſt ad ɔpaterni-
tatem: vt dicit principium c. quia inter eos, de quibus in ver. cæ-
terum. licitum eſt mat. s̃. eo. c. j. & de tali matr. inter perſonas, de
quibus in prin. lr̃ę, dicit Alex. diſſimulandũ eſſe, vt in fi. lr̃æ, ne in
exemplum trahatur, ſi eccleſia approbaret. deinde gl. in fi. dicit
verius vr̃ eſſe primum dictũ, cum dixit, an al̃r fuerit prohibitus,
vel non: vel refert ſe ad proximũ ibi, ſed verius eſt. Sed certe gl.
iſta declarat ignotum per ignotius. do. Car. Flo. hic nititur iſtam
gl. declarare, & hæc pendet ex alio: An valeat ɔſuetudo ɔ̃ cano-
nes. & dicendũ eſt ꝙ ſic: & c. fi. s̃. de ɔſue. ver. ſi rõnabilis eſt & ꝑ-
ſcripta. vñ aduertendũ eſt, ꝙ qñq; ɔſuetudo præcedit canonem,
qñq; ſequitur. Si ſequitur, præiudicat, vt dixi. Si antecedat cano-
nem, & intelligitur ſublata per canonem ſubſequentem, niſi fa-
ciat mentionem de illa, c. j. de ɔſti. li. 6. & de tali ɔſuetudine hic lo
quitur, & s̃. c. j. & maxime quia s̃. c. j. in fi. talis ɔſuetudo expreſſe
reprobatur: & ſic dato ꝙ emanauerit, ꝙ nõ impediatur matrimo
nium, niſi per alterum deuentum ſit ad ɔpaternitatem, cũ ibi ɔ-
ſuetudo erat in ɔ̃rium, ſi ſurgat ſcandalum ex violatione, ſtabit
conſuetudini, & ſeparabitur matr. Et idem dicẽdum eſt de ɔſue-
tudine ſecuta, d. c. j. & hoc iõ, quia ibi ſeruatur. & hęc procedunt
intelligendo lr̃am in ver. ita ꝙ de his, per quorum alterum deuẽ
tũ eſt, vt in prin. lr̃æ ceſſat ɔ̃rium. hic intellectus ponit̃ in gl. nr̃a
ibi, quidam tñ. & fuit opi. Tan. Vin. & Inn. & dicit ipſe Inn. ꝙ ſm
intellectum primũ, hoc eſt intelligẽdũ de illis, per quorum neu
trum ɔ̃cta eſt ɔpaternitas: cum hoc dr̃, ꝙ dẽat ſeparari ad pęnitẽ-
tiam non ad thorum. & eſt ſil̃e s̃. de ſpõ. c. cum in apoſtolica. ſm
Tanc. Vinc. & Goff. & vr̃ placere Archi. 32. diſt. in c. placuit. gl. tñ
noſtra hic in fine ibi, verius tñ intellectum primũ, qui eſt verior
vt fiat relatio ad proxima, in c. ſecũdo requiris. in c. inquiſitioni.
de app. & dicit Hoſt. ꝙ ſeparabuntur non ad tp̃s, vt dicit Inn. ſed
in perpetuum, quia ſi voluiſſet Papa ꝙ ad tp̃s ſepararentur, ſci-
uiſſet exprimere, vt facit in c. cũ apoſtolica. præal. & ex hoc Hoſ.
colligit caſum, in quo ɔſuetudo inducit impedimentũ, quod nõ
eſt trahendum ad ɔ̃rium, nec aliud: ſm ip̃m ponitur exemplũ, pu
to eſſe, vt no. s̃. c. j. vt recitat Io. An. ſuper hac gl. dicit. n. Hoſt. ꝙ ɔ-
ſuetudo approbata per Papam inducit impedimentum, ne ma-
trimonium ɔ̃hatur, & ɔ̃ctum ſeparetur, & in quibuſcunq; caſibꝰ
hoc poſſet facere conſtitutio canonica, vt hic, & in c. quod dile-
cto. de conſang. & affi. s̃. de conuer. coniug. c. olim. 30. diſt. c. pla-
cuit. & miratur, ꝙ Doct. aliquis ſit turbatus de hoc, cum ex quo
conſuetudo approbata eſt per Papam, certum eſt ꝙ vim conſti-
tutionis hẽt, ex quo in corpus iuris eſt redacta, arg. s̃. de ſpon c.
cum in tua. & in c. fi. s̃. de clandeſt. deſpon. Ad alios vero ſimiles
caſus

caſus non prorogabamus hunc caſum, ſm Hoſt. cum diſſimiles ſint, eo ꝙ habuit pro ſe conſtitutionem expreſſam. & cum Hoſ. concordat Pet. & facit quod no. Io. An. j. de conſang. & affi. in c. quod ſuper his. & per hoc dictum Hoſ. non videtur gl. hic bene dicere, cum dicit, ſi alicui inducit ſcandalum, ſi qui contrahunt in quinto gradu non tolerabuntur. & videtur hoc velle, ꝙ nõ eſt curandum de tali ſcandalo, ex quo talis conſuetudo non eſt approbata hic. Butr. autem paucis cõcludit poſt gl. noſtram. Si quæritur, an conſuetudo poteſt creare nouum impedimentum quo ad finem vt impediat matr. contrahendum: & dic ꝙ poteſt. Aut quo ad dirimendum mat. & tunc ſi ad tempus, poteſt: ſic in prohibitione hominis, vt j. de matri. contracto contra interdictum eccleſiæ. per totum tit. Si quæritur quo ad dirimendum in perpetuum: & tunc aut conſuetudo habet cõcurſum iuris antiqui: & poteſt tunc interueniente ſcãdalo. ſi vero non habet concurſum iuris antiqui: & tunc ſi a nouo iure approbetur vel a Papa, & idem: ſi autem non habet concurſum iuris antiqui, vel approbationem Papæ: & tunc non poteſt creare nouum impedimentum ad dirimendum. ſed plenior eſt diſtinct. Panor. ſupra relata, & iungendo iſtas ambas diſtinctiones habetis omnia membra.

7 Vltimo not. ex hac glo. ꝙ † lex noua non tollit conſuetudinem appoſitam, quando concurſum habet conſuetudo cum diſpoſitione iuris communis, ſi præſtatur in obſeruatione conſuetudinis: & ex eius emiſſione ſcãdalum ſurgit, vt per gl. in c. j. de conſti. lib. 6. Nam olim erat ſtatutum de iure antiquo, ꝙ inter filios, etiam per quos non erat deuentum ad compaternitatem, eſſet impedimentum, vt in c. poſt ſuſceptum. 30. q. 3. poſtea vero fuit introductum, ꝙ non eſſet impedimentum: certe ſi remanſit conſuetudo aliqua, vel in aliquo loco, quæ ſequeretur ritũ antiquũ: & ſequendo nouum generaliter ſcandalum remanebit prima conſuetudo, & ſuſtinebitur hoc impedimentum: tamen ſcandalum & matr. poſt contractum dirimetur ſecundum mentem gl. hic. ex quo habeo dictum pro eo, quod no. in cle. dudum. de ſep. in verbo, pactiones. ꝙ plus valet hoc tale quale, q̃ hoc ſimpliciter. facit gl. in c. j. de poſt. præla. lib. 6. in ver. de cetero. In gl. in verbo, talis opi. ꝙ cuius expeditione opponitur. nam ſi intelligimꝰ ver. ita ꝙ. de illis, per quorum neutrum eſt deuentum ad compaternitatem: & tunc non videtur verum, cum dicit vbi conſuetudo eſt, ꝙ tales ſeparentur, poterit epiſcopus diſſimulare: non expedit ꝙ diſſimuletur, imo debet approbare ꝙ non ſubſit impe-
8 dimentum. Glo. iſta contrarium dicit, ꝙ hæc † diſſimulatio habetur loco approbationis. de hoc dixi in prima oppo. & hæc expoſitio gl. procederet intelligendo in ver. verum. de his, per quorũ alterum non eſt ad compaternitatem deuẽtum. ſecus intelligo de his, per quorum alerum eſt contracta compaternitas. Tan. dicit, ꝙ eſt diſſimulationis reprobatio. Goff. ꝙ eſt comparatiua ꝑmiſſio, c. cum iam dudum. ſ. de præbend. quod non procedit per hanc literam in princ. ibi, cum dicit, nulla ratione &c. ſm Ho. talis conſuetudo eſt rationabilis, nec poſſet præſcribi, c. quod ſup his. j. de conſan. & affi. vnde primus intellectus verior eſt. vide quod dixi ſ. in primo contrario. Item ſi loqueretur de his, ꝑ quorum alterum deuentum eſt ad compaternitatem, nõ poſſet epiſcopus diſſimulare, ſed deberet reprobare, vt in c. iſto in princi. nec eſt verum dicit Tancr. ꝙ ſit reprobatio diſſimulationis, quia reſiſtit ibi, nec contradictio &c. nec procedit per id, quod dicit, ꝙ ſit diſſimulatio approbationis per literam, nec tuũ præſtaret aſſenſum. verior ergo eſt ſm Card. prima opi. ꝙ ſit diſſimulatio, ſeu comparatiua permiſſio, tenendo ꝙ ver. verum. loquatur, quãdo per neutrum deuentum eſt ad compaternitatem. & ſic vr̃ tacite quædam diſpenſatio, arg. eius quod no. glo. de comparatiua permiſſione in c. præterea. el j. ſ. de ſpon. Sed quomodo habet locum diſſimulatio in matrimonio, cum permittantur banna, c. fi. de cland. deſpon. & hoc ſoluere eſt leue. ſed propter hoc intelligitur ver. verum. quando in diœceſi eſt alia conſuetudo, quæ toleret mat. qñ per neutrum deuentũ eſt ad ꝯpaternitatem. in eccleſiis vicinis eſt conſuetudo contraria, vt in ver. cæterum. & quilibet, inquantum poteſt, debet cauere a ſcandalo proxi. ſi tamẽ diceret apoſtolica auctoritate, quæ in hac deeſt, conceſſa diſpẽſo. nec vr̃ de iure cõi conſentire, cum dicit auctoritate apoſtolica. nec dicit contra mentem, cum Papa hic det poteſtatem. & huic menti eſt ſtandum, de ver. ſig. c. intelligentia. & propter hoc extendit literam Hoſt. ibi, quia ſicut graue eſt antiquam conſuetudinem non obſeruare, & ritum eccleſiarum contemnere ibi, ſ. q. non habes certam conſuetudinem, vt in ver. cæterum. ſic quoq; grauius propter plurium ſcandalum: quia plures ſunt ſubditi vicinarum eccleſiarum, q̃ vnius tm̃: ſi per eam, ſ. conſuetudinẽ eccleſiæ tuæ hm̃ôi coniugio tuum indulgeas aſſenſum, cum poſſit in exemplum aſſumi: quia forte aliqui de vicinis ſilr̃ cõtraherẽt, & eſſet in ſcandalum aliis compatribus ſuis, ſi non ſepararentur: & propter ſuam conſcientiam ipſos ſepararent, & ſic ipſum ſcãdalum verti videretur aliquibus in peccatum, qui obloquerẽtur de prælatis, qui ipſos viderent diuerſa tenere, arg. de vi. & hone. cler. c. Deus deuoto. c. magnæ. §. j. & cum hoc tranſit Hoſ. Io. An. non placuit iſte intellectus, quia nec in litera apparet, ꝙ in loco vbi erat quæſtio, eſſet conſuetudo diuerſa a locis vicinis, & contorquet literam. Item propter literam, quã oportet intelligi de conſuetudine vicinarum eccleſiarum, de qua immediate dixi. & hoc eſt verum ſm ipſum: inducit verba in antiqua. Nã quod hic dr̃, ſi de conſuetudine habeatur. ibi dr̃ habeatur, ſ. eccleſiæ vicinæ. & pro hoc, quia ver. verum. aduerſatur ad ver. ita ꝙ. & ſic cũ ibi dixerit, qñ conſuetudo duarum eccleſiarum habeat, ꝙ etiam ſi per neutrum deuentum ſit ad compaternitatem, tñ ſepararentur: nunc in ver. verum. dicit, ꝙ qñ conſuetudo vicinarum eccleſiarum habeat ꝯrium, ſ. ꝙ tolerentur. & ſm hoc exponit literam ibi, ſicut graue eſt conſuetudinem adiacentium locorum contẽnere, vt in ver. ita ꝙ. ſic quoq; grauius, ſi propter eam habentem contrarium tuum indulgeas aſſenſum. poteſt. n. non indulgere aſſenſum, quia dummõ expreſſe non approbet, ſatisfacit literę, nec oportet ſm Car. ꝙ vtatur verbis, de quibus dicit Ho. ſed dicere poteſt, ex quo ſe opponit auctoritate iuris, põt ꝯhere. ſed aduerte, adhuc remanet ꝯrium ſuperius dictum, quia ex quo nullũ ſubeſſet impedimentum, non erat opus diſſimulatione, ſed dẽt approbare & rñdere, ſm Car. ex hoc litera ſe refert ad tp̃s illud, qñ emanauit hoc cap. quia tunc fuit opinio varia ante tp̃s c. j. ſ. eo. quæ adhuc non erat ſublata de mentibus aliquorum: iõ non dẽt ep̃s expreſſe approbare, ſed diſſimulare. hodie aũt debet expreſſe approbare, & erit diſſimulatio approbationis. Et ex his caſus c. noſtri eſt talis, & Papæ reſponſio: aut per vtrunque, aut alterum eſt deuentum ad compaternitatem, aut per neutrũ. primo caſu epiſcopus non debet pati, ꝙ coniungantur, & coniunctos debet ſeparare, vt in princ. literæ. ſecundo caſu diſtingue: aut conſuetudo ecc. metropolis, aut vicinarum habet, vt non ſuſtineatur matr. inter eos: & tunc non permittantur coniungi, & coniuncti ſeparabuntur, vt in ver. cæterum. aut habet conſuetudo, ꝙ talia coniugia permittantur, & epiſcopus diſſimulabit, vt in ver. verum. vbi ponitur ratio diſſimulationis vſque ad finem literæ. Cæteræ glo. ſunt claræ, & expoſitiuæ. ideo hic non ſunt alia. Sequitur text. ca. Martinus.

SVMMARIVM.

1 *Compater viri non poteſt habere vxorem compatris in vxorem.*
2 *Nomine connubij quandoque comprehenditur matrimonium carnali copula conſummatum.*
3 *Quid ſit agere vel pati in hac materia.*
4 *Si duo leuant aliquem de ſacro fonte, an ambo inuicem erunt compatres.*
5 *Maritus ſi poſt cognationem carnalem vxoris leuauit puerum de ſacro fonte, moritur ille maritus, illa vxor tranſit ad ſecunda vota, & ex ſecundo marito habet filiam, an illa filia poſſit contrahere cum primo puero.*
6 *Plures licet non debent leuare de ſacro fonte, ſi tamen leuauerint, contrahitur compaternitas.*
Perſonæ ſunt viginti, quæ poſſunt prohiberi ex cognatione ſpirituali.

CAP. IIII.

Artinus. Inter patrem baptizati & vxorem leuantis prius ab eo cognitam contrahitur compaternitas efficax ad matrimon. dirimendum. h. d. Ponit quæſtionem primo. Secundo reſpõſionem. ſecunda ibi, nos. In tex. ibi, ſuſcepit. & ſic ipſe ſuſceptus fuit factus filius ſpiritualis Trebergæ, Martinus & Berta ſunt ipſius Trebergæ compatres. No. primo, quòd vir & vxor efficiuntur per connubium vna caro, ideſt per carnis copulam, vt dicit glo. j. facit c. ad apoſtolicam. de conuerſio. coniug. Ideo omnem cognationem ſpiritualem communicat inuicem vir & vxor, & ſic vt eſt eorum vna caro & vnum corpus, ita vnicus debet eſſe animus, 31. q. 2. c. de neptis. & ideo Hoſtien. hic intelligit de coniunctione animorum & corporum. ad hoc de bigamis. c. debitum. dic vt dixit glo. vna caro, in c. j. de coniugio leproſorum. & vocat hic coniugium commixtionem corporum nubentium, quia aliter facta carnis commixtio eſt talis: de quo ſe remittit Hoſtien. in ſum. de matrimoniis. §. j. ver. quod autem. Item no. ꝙ
1 compater viri non poteſt † habere vxorem compatris in vxorẽ. [a]
a No. ibi, ſuſcepit, quòd patrinus dicitur baptizatum ſuſcepiſſe de ſacro fonte: alibi dicitur quod eum tenet, vt j. c. ſeq. alibi dr̃ eum leuare de ſacro fonte, vt j. eo. c. veniens. qñq; dr̃ eũ ſuſtinere, vel propriis manibus tenere, 30. q. j. de his. & c. ad limina. Et faciunt hæc

ADDITIO.

a ¶In vxorem. Adde 30. q. 4. per totum, vbi plene.

hæc ad quæſtionem, nũquid per procuratorem poſſit ɔ̃hi iſta cognatio ſpiritualis, cum hæc verba denotent actum proprium & perſonalem ipſius patrini, de quo dicam latius ĩ.c.veniens. No. ꝙ coniux cõicat cõiugi actus ſpirituales; nam vt hic vides, ſi maritus ɔ̃hit compaternitatem, extenditur hæc cognatio ad vxorẽ, quæ effecta eſt vna caro cum marito t͞pe compaternitatis. No.
2 ibi, connubium. ꝙ appellatione † connubii qñq; comprehenditur matr. carnali copula cõſummatum. Venio ad gl, & capio gl, ſi, quia aliæ ſunt remiſſiuæ, & oppo. ꝙ compater viri vxorem habere compatris ſui non poſſit, 30.q.4.c.qui ſpiritualem. & c, poſt habitum. gl, propter hoc diſtinguit ſoluendo, an ante compaternitatem mat, eſſet conſummatum vel non; & in fi. ponit verſus, & deinde inducit vnum ſimile. No. gl. primo, ꝙ propter vnionẽ carnis p̄cedentem tranſit ad vnionem ſpiritus ſequentem, quaſi vnio ſpiritus ſit nobilior. facit c.j.eo.ti.li.6. Et no. ſecundo ex ea. gl. ꝙ ſucceſſiue vna põt eſſe vxor duorum compatrũ: & quæ ſit rõ, patet, vir & vxor cõicant ſibi inuicem ſpirituales actiones, & non paſſiones. no. Hoſt. in ſum. eo. tit. §. quod eius ſpecies. & hr̃ in c.j.eo.ti.li.6. in gl.4. & ibi per Io. An. & per gl. in c. qui ſpiritualem, præal. eſt. n. æquum ſm Gof. ꝙ agens pars corporis alteri parti cõicet, ſed non ſic cõicatur alteri parti id, quod in perſonã filii alterius tm̃ agitur; eſt. n. illud pati & non agere. & gl. in præall. c. qui ſpiritualem nititur reddere rationem, quare vir & vxor non
3 cõmunicant ſibi paſſiones. Sed vt intelligas † quid ſit agere vel pati in hac materia, dicas, cum vxor mea ſuſcipit filium alterius, ipſa agit, alter intelligitur agere, cum reputatur vna caro, vnum corpus, & vnus animus, vna perſona: vnde ego per illam intelligor ſuſcipere, & per eam ibi acquiritur cõpaternitas, quia actionem mihi cõicat, i. ſpiritualem proximitatem quæſitam per illã actionem. Sed cũ alius ſuſcipit filiũ vxoris meæ ab alio, ipſa nõ agit, ſed quaſi patitur: quia filius ſuſcipitur, ſed paſſiones alter ɔiugum non põt alteri coniugũ cõicare: & ideo vxor illam quaſi paſſionem mihi non communicat, i. ſpiritualem proximitatem quæſitam, ſ. ex eo ꝙ filius eius ſuſcipitur; & ſic cõpaternitas mihi nõ acquirit. Hęc fuerunt dicta Car. antiqui, qui ſubtiliter motus eſt, & diuerſitatem rationis dixit eſſe, quia ego non ſum pater filii illius meæ vxoris, vel carnalis, vel ſpiritualis, vel adoptiuus. ergo eius reſpectu non ſum compater eius, & ꝙ non ſum cõpater carnalis, ſpiritualis, vel adoptiuus, patet, quia filia mea illi licite copulatur: quod non eſſet, ſi ille eſſet filius meus ſpiritualis: quia tunc filiæ meæ ille filius eſſet frater. Item ſi ego & ille, qui ſuſcepit filium vxoris meæ, efficimur compatres, ille eſt pater ſpiritualis eius; ergo & ego ſum carnalis pater eiuſdẽ, qđ eſt falſum. Ad hoc. n. vt aliqui ſint compatres, exigitur vt alter ſit carnalis pater, & alter ſpiritualis. Item ex parte ſuſcipiẽtis & ipſa coniux mea, & omnes eorum filii ſuſcepti ſortiũtur aliquam ſpiritualem proximitatem: ſed ex parte ſuſcepti non ſortiuntur ſpũalem proximitatem. qualiter ergo ego, qui ſum remotior a ſuſcepto, acquiro aliquã ſpiritualem proximitatem: certe minime. Sed reuertendo ad gl. no. tertio ex iſta gl. ꝙ vt ɔ̃hatur cognatio, iſta debet eſſe coniux, ɔ̃rium tñ notatur 34. diſt. c. ſi quis. Inn. hic dicit quoſdam dicere per quoſdam ɔ̃, vt ibi approbat. Io. approbat hic Inn, Io. An. remittit ad id quod no. in c.j.eo.ti.li.6. ſu p gl.2, dicit, ꝙ ſecus eſt in concubina, per id quod no. Arch. in c.j.ẽ, ti.li.6. & ſufficit ꝙ de concubina non inuenitur expreſſum. item compaternitas eſt vinculum ſpirituale, & ſic ex damnato coitu non oritur, ſm gl. in pręal. c. ſi quis. Non ob. c. ſequens. hic in iſto titulo, quia loquitur ſm opinionem mulierum: nos ſm rei veritatem. Nec ob. ꝙ affinitas ɔ̃hitur cum concubina, 35.q.4.c. de inceſtis, c. ex literis, ĩ. eo. de eo qui cogno. conſang. vxo. ſuæ. quia imo ex vinculo carnali, quod põt carnali mõ & illicito ɔ̃hi, ſm Io. an. in c.j.eo.ti. in 6. & Arch. in d.c. ſi quis. Item non ob. vltimo, ꝙ eſt factus vna caro cum cõcubina, ſm gl. quia imo non eſt vna caro cum concubina, ſed ſolutus. vide quod dixi in c.j.ſ̃. de coniugio leproſ. ſuper gl.j. ſm Gaſp. Sed quæro, quid ſi duo leuant aliquẽ
4 de ſacro † fonte, an ambo inuicem erunt compatres. Inn. dicit, ꝙ leuantes non prohibentur ɔ̃here matr. ɔ̃rium no. Hoſt. in ſum. §. eius ſpecies. ver, & eſt ratio. Io. an. in c. fi. de cognatione ſpir, li.6. tenet cum Inn. hic, & pro opin. Inn. adducit Panor, quemadmodum compater carnalis, & concubinarius, & concubina non p̄hibentur ad ɔ̃hendum matri. vt in c. tanta. qui fil. ſint legit. ita & iſti, qui ſunt compatres ſpirituales reſpectu baptizati, non dẽnt prohiberi ad ɔ̃hendum mat. & pro hoc facit tex. & ibi gl. in c. fi. 30.q.4. vbi dr̃, ꝙ maritus & vxor debent ſimul leuare aliquem de ſacro fonte, ne infametur de facto mat. nam vulgares æſtimant illos eſſe compatres. ſed Hoſti. idem in c. veniens. tenet dictum Inn. ſ̃. & dicit corrigenda prædicta. & hoc idem tenet Io. An. ſuper hac gl. & pro hoc, quia certæ perſonæ prohibentur, & iſtæ perſonæ non ſunt prohibitæ, & Hoſt. tenet Imo. & Arch. in c. fi.
5 Secundo quæro de pluribus † leuantibus aliquem de ſacro fonte, an omnes ſint compatres reſpectu leuati, non dico inuicem, ſed parentis leuati. Hoſ. & Inn. hic ponunt, ſed non inſiſto, quia hodie eſt expeditum in c. fi. eo. tit. lib.6. Sed nunquid ſi maritus poſt cognationem carnalem vxoris leuauit puerũ de ſacro fonte, moritur ille maritus, illa vxor tranſit ad ſecunda vota, & ex ſecundo marito habet filiam, an illa filia poteſt contrahere cum primo puero. dicit Gemin. in c.j.eo.tit. lib.6. ꝙ do. Anto. de But. fuit conſultus, ꝙ videbatur ꝙ non: quia ſi erat vnus ex filiis, per quos erat deuentum ad compaternitatem: ergo iſta vxor tranſiens ad ſecunda vota fuit mater ſpiritualis coniunctionis coniuncta illi. ſed tandem But. viſum eſt contrarium, quia hæc prohibitio eſt exorbitans, c.j.eo. tit. lib.6. & caſus iſte non reperitur expreſſus, & ſolum trahetur prohibitio ad coniugem leuantis, inquantum contrahere vellet cum patre leuati vel leuato. nec debet addi iſte caſus ſuperioribus, licet ſit eadem ratio: quia ſufficit ꝙ non reperitur expreſſum, 30.q.3.c.j.ſ̃. de ſpon. c. cum apud. & poteſt eſſe ratio, quia hæc non eſt compaternitas directa, ſed indirecta. extendet ſe ergo hæc differentia ad compaternitatem & filiationem, ſed non ad fraternitatem ſecundum eum. dominus Amercus contra, quia ſatis eſt iure expreſſum ſaltem ſub regula generali, videlicet ꝙ filii duorum compatrum, per quorum alterum ad compaternitatem deuenitur, non coniunguntur, ſ̃. c.j. & c. ſuper eo. & negari non poteſt, quin illa fuerit filiatio matris ſpiritualis etiam ſecũdo marito: & ſufficit ꝙ caſus reperitur in genere, licet non in ſpecie, vt no. gl. in c. fi. & videtur caſus in c. tua. ĩ. eo. vbi videtur ſecundum lecturam per Io. An. ibi poſitã, ꝙ quis non poteſt contrahere matri. cum filia ſpirituali patris vel matris, i. cum ſorore ſpirituali. & per alternatiuam ibi poſitã patet, quia p̄hibitio ibi habet locum, & ſi ſit natus alius ex altero ipſorum leuãtium, cum dicit commatris vel compatris: & ſic pręſupponit idem, ſi ſit etiam natus ex altero tantum. Vltimo te
6 ne menti, ꝙ licet plures † non debent leuare de ſacro fonte, ſi tamen leuauerint, contrahitur compaternitas inter omnes, c. fi. e. ti.li.6. do. Ant. enumerat xx. perſonas, quæ poſſunt prohiberi ex cognatione ſpirituali: quas poſui ſ̃. in rubri. & dicit ꝙ ſi quis cognouerit quinque ex prædictis, habebit reliquos caſus notos, qui ſunt omnino ſimiles. Primo enim contrahitur cognatio, vt ſupra inter leuantem & baptizantem. Secundo inter leuantem & parentes, i. patrem & matrem baptizati. Tertio inter baptizatum & filios leuantis. Quarto inter baptizatum & vxorem leuãtis prius cognitam. Et ſic eoſdem caſus repetas reſpectu baptizãtis & reſpectu confirmantis, & reſpectu tenentis in cõfirmatione, Hæc probantur c.j.eo.ti.lib.6. & per totum illum titulum.

S V M M A R I V M.

1 *Quod vix fit, tamen fit.*
Teſtis ſi dicit, talis vix percuſſit talem, probat.
Dictio, vix. quid denotet. & de dictione, penè. & de dictione, ferè.
2 *Sententia matrimonij debet fieri ſuper omni conſecutiuo ad matri.*
3 *Compaternitas an contrahatur cum iudæo, ſi chriſtianus ſucipit filium iudæi de ſacro fonte, vt ſi iudæa poſtea conuertatur ad fidem, poſſim cum ea contrahere matrimonium.*
4 *Compaternitas an contrahatur per cathecifmum. & nu.6.*
5 *Dona Spiritus ſancti quæ ſint.*
6 *Compaternitas habilis ad dirimendum matr. an contrahatur per præcedentia ad baptiſmum.*
Compaternitas per quæ ſacramenta contrahatur.
Baptiſmi dona ſunt ſeptem.
7 *Compaternitas an contrahatur, ſi tenens ad cathecifmum, vel baptiſmum non reſpondet.*

C A P. V.

Ontracto. Compaternitas per cathecifmum ɔ̃cta impedit matri. ɔ̃hendum, ſed non dirimit iam ɔ̃ctum. h.d. ſm Io. An. Primo ponit caſum. Secundo ibi, verum. diffinitionem committit, & commiſſione diffinitionis cauſam exprimit, ibi, rationẽ. In tex. ibi, conſanguinei. iſti præ cæteris ſunt admittẽdi, qui matri, accu. poſ. in c. vr̃, ſm Hoſt. ibi dixi. In tex. ibi, in fraudem. tene tur per verum mat. ɔ̃ctum credendo ſe propter hoc ab illo ſubtrahere. Secundũ Hoſ. no. primo, ꝙ conſanguinei accuſant mat. vt dixi in apoſtilla. No. ſecundo, ꝙ non debet quis mitti ad probandũ, quod probatũ nõ releuat, c. cũ ɔtingat. de off. del. c. inter dilectos. de fi. inſt. l. ad probationẽ. C. de proba. facit l. Gallus. §. ſi
1 eius. ff. de lib. & poſth. No. tertio, ꝙ † illud quod vix fit, tamen fit
a clarius, in c. per cathecifmũ. eo. ti.li.6. arg. eſt ɔ̃, 30.q.j. noſce. Ad primum

A D D I T I O.

a ¶Tamen fit. Adde Card. in clem.j. c.j. de vſuris.

primum vide gl.fi.in c.cũ sint homines. de deci. quod.n.vix fit, tñ fit,l.vix certa.ff.de iudi.vnde si dico, vix cecidi,licet cum magna resistentia anteq̃ caderem.sed si dico,quasi cecidi, non fina
a liter cecidi.& de verbo,pene.[a] hr̃ in c.fi.de cohabitatione cle.& mulierũ.& facit pro teste,quia si dicit,talis vix percussit tale.erit probata percussio.& ita Car.hic.Et de verbo,vix.vide gl.& Ioã. An.in c.per cathecismum.eo.ti.li.6.& Arch.ponit ibi versus. vi-
b de gl.in c.maritus.14.dist.Et de verbo,fere.[b] est tex.& ibi Io.An. in c.ex parte.de deci.Et de verbo,difficile.vide quod no.de testibus.c.præsentium.in 6. & vlt.gl.vltra modum. No.quarto,ꝙ nõ obstante compaternitate ꝯcta per cathecismum secuto mat. vir
2 licite exigit debitum.No.† quinto practicã pro sñia matrimonii: quia debet fieri super oĩ ꝯsecutiuo ad mat.c. ex parte. s̃.de spon. Vltimo no.ꝙ si in fraudem ꝯhatur cognatio spiritualis, vt separetur matri. imponitur pœnitentia: Vtrum ptãte exigendi quis se priuet,dic vt dixi in c.si vir.super gl.3.s̃.eo. & quamuis in casu nostro hæc cognatio actualiter impedimentum non generet,secundum Host.debet tñ apponi pœnitentia, quia attenditur potius affectus q̃ effectus,vt patet 16.q.6.c.j.in fi.12.q.5.qui per misericordiam.Quæro,si maritus vel vxor tenuit filium iudæi in circuncisione, an contrahatur cognatio spiritualis: vt si postea iudæus efficitur Christianus, non possit cum illa contrahere. vide Arch.in c.j.eo.ti.lib.6.vbi dicit de leuante in baptismo. hic ergo secus in circuncisione,quia poterit contrahere cum illa,ex quo illa non fit baptizata: quia iudæus non astringitur constitutionibus ecclesiæ hoc prohibentibus:sed si ista fuisset baptizata,non posset contrahere cum illa:non propter cognationem quę non est contracta, sed propter cultus diuersitatem,28.q.j.c.caue.fm Io.An.in c.j.eo.tit.lib.6. vide tamen circa hoc quod ibi s̃.dixi in rubr.huius tituli. Quæro secundo,Christianus suscipit filium iu
3 dæi de † sacro fonte,an contrahatur compaternitas cum iudæo. gl.j.30.q.j.c.peruenit.dicit ꝙ non:vnde si iudæa postea conuerta tur ad fidem,possum cum ea cõtrahere: inter susceptum autem & suscipientem per baptismum,& in his,qui procedunt baptismum,contrahitur vinculum compaternitatis. Hu.tamen, vt ibi recitat Io.dixit ꝙ inter me & matrem illam iudęam contrahitur compaternitas,quę prohibet matr.si conuertitur ad fidem.vide etiam quod dixi latius super rubr.huius tituli in 2.q.Glo.2.ponit
4 lecturam quam reprobat.† Vltima gl.ponit quæstionem,an per cathecismum contrahatur compaternitas. & tria allegat,in contrarium ponit tres opiniones, & tertiam improbat, & cum glo. allegat 30.q.j.c.primum. vide ibi gl.in contrarium.tex.allegatus est in c.beatę memorię.In ea.gl.ibi,per cathecismum.quid sit cathecismus,habetis in c.per cathecismum.eod.tit. lib.6. & per id etiam,quod ibi referunt Doct. & dixi s̃.in rub. In eadem gl. ibi,
5 sicut septem sunt.dona† Spiritus sancti quæ sint,vide super rub. de sum.trin.& fide cathol.per Io.And.& illuc se remittit. & dicitur Spiritus sanctus sapientię & intellectus,spiritus consilii & fortitudinis,spiritus scientię & charitatis,& spiritus timoris domini.& continẽtur in illa auctoritate Ezechielis, Egredietur virga de radice Iesse,& flos de radice eius ascendet.Sunt ergo septem bona baptismi.Si tu quæris,quid conferatur per ista,quæ cõferuntur ante baptismum,de consec.dist.4.c.firmissime.c.nulla. vide glo.in præalleg.c.beatæ memoriæ.quæ dicit, per illa reddimur fortiores ad resistendum,de consec.dist.4.c.postea. non tamen sunt sacramenta ante baptismum, quia omne sacramentũ confertur.j.q.j.c.mulier. sed potest dici latè sacramentum & signum futuræ gratiæ,secundum illam gl.in fi.In ea.gl.ibi,sed alii dicunt.scilicet Abb.& Gul.Na.In ea.glo.ibi, hæc mulier non tenuit nisi in primo pabulo sacrati salis.dicebat Gu.Na.ꝙ cum forte alius tenet illũ puerũ in cathecismo, cœpit illi sanguis fluere de naso,& tunc mulier aliquantulum illum puerum tenuit non intentione cognationis habendæ: & ideo non fuit contracta.In
6 ead.glo.ibi,Tancr.dicit† Dama.Lau.Goff.Phil.Raymun.& Ho. Inn.tecitat opinionem,& eam approbat.dic fm do.Ant.pro declaratione gl.obuiat primo, quia videtur, ꝙ per præcedentia ad baptismum contrahatur compaternitas habilis ad soluendum mat.& sic per cathecismum,30.q.j.c.j.vbi dr̃,ꝙ a primo sacri salis pabulo vsq; ad baptismum ꝯhitur compaternitas, eadem causa, q.4.c.si quis.de consec.dist.4.in cathecismo. secundo, quia christiana etiam dr̃,antequam sit baptizata.ergo renata est: igitur filia est.& sic ꝯhitur spiritualis cõpaternitas.Opi.sunt, Hu.tenuit, ꝙ per sacri salis pabulum inducatur compaternitas:quia septem sunt dona Spiritus sancti, & sunt septem bona baptismi, & pro quolibet ꝯhitur compaternitas,ita ꝙ impedit & dirimit. primũ est collatio sacri salis, de consec. dist.4.c. exhinc. secundum,aurium & narium linitio,ea.dist.c.præterea tanguntur. tertium,in fronte & pectore crismatis signatio, ead.dist.c. postea signatur. quartum,olei sacrati perunctio,ea.di.c.deinde. quintum,baptismi absolutio,ea.dist.c.venit.sextum, in vertice crismatis perunctio a sacerdote,e.di.c.postquam ascendit.septimum,confirmatio crismatis in fronte,ea.dist.c.presbyteri.Ad hanc decretalem respondet,ꝙ hic ideo non fuit ꝯcta compaternitas, quia hic nõ fuit filius Petri,sed filius alterius,licet ex cõcubina Petri. & hoc sentit gl.magna,& gl.2.Alii dicunt,ꝙ hæc decre.non tenet,dato ꝙ filius fuerit Petri, vel forte compaternitas superuenit post matri.iam ꝯctum.s̃.c.2.Secunda est opinio,ꝙ per tria tñ sacramenta contrahitur compaternitas,per cathecismum, & cõfirmationem,de consc.dist.4.c.de cathecismo.non autem ex solo sacri salis pabulo,vt hic.Tertia opinio, ꝙ cathecismus solus nõ dirimat matri. licet impediat. probatur, quia baptismus est ianua omnium sacramentorum,32.dist.§.verum. ante ergo eum nullũ est sacramentum,& sic nulla filiatio, nec spiritualis cognatio.secũdo ante baptismum non est filius:patet, quia sine eo nullus saluatur,de consec.dist.4. c.firmissime. ergo non est renatus, & sic cognatio nondum ꝯcta.Ad hoc tertio facit,quia per cathecismũ quis non habilitatur ad ꝯhendum cum christiana, 28.q.j. caue. Contra istam vltimam opinionem facit c.si quis vir. & c.in cathecismo.allegatum in gl.nam hæc tria æquiparantur,baptisma cathecismus & confirmatio:propter quod gl.credit,ꝙ ex cathecismo contrahatur compaternitas.ad hanc decre.respondent,ꝙ non tenuit in toto cathecismo, sed in sacro salis pabulo.tñ vltimo residet in opinione Tancr.ꝙ cathecismus impediat,sed non dirimat.& ita est expeditum j̃.eo.c.fi.lib.6.Dicunt tñ,ꝙ si quis teneret in baptismo,ex quo surgit compaternitas non animo cõpaternitatem ꝯhendi,vt quia forte tenenti sanguis fluit de naso, & ipse sustinuit aliquantulum: ꝙ ex hoc non ꝯheretur compaternitas.Secundo obuiat, quia non vr̃ imponẽda pęnitentia isti in fraudem tenenti ad cathecismum, quia cum cathecismus nõ inducat compaternitatem, nulla poterat esse fraus. Sol.dic ꝙ in pœnitẽtiis solus attenditur animus sine effectu.quod dic,vt no. s̃.c.2.dic hodie est expeditum in c.per cathecismum.eo.ti.li.6.In fi.gl.ꝙ per cathecismum dirimatur matr.probo: Nam cathecismus est pars baptismi,& de se patet, & vr̃ probari in ista glo. & idem iuris de parte quod de toto, l.quæ de tota.ff.de rei vend.de offi.dele.c.pastoralis.baptismus.n. consistit in aqua & verbis,de quibus s̃.de baptismo.in c.j. cathecismus non consistit in aqua: sed quod sint diuersa facit gl.in c.beatæ memoriæ.aliàs est c.per uenit.30.q.j.item arg.de toto ad partem nõ procedit indistinctè. de quo dic vt no.de offi.del.c.pastoralis.§. item cum totum. Vl-
7 timo quero,an compaternitas ꝯhatur,si tenens † ad cathecismũ vel baptismũ non r̃ndet.vide Arch.c.j.eo. ti.li.6. qui tenet ꝙ sic, per illum tex.qui ponderat susceptionem,& non r̃nsionem.Hosti.no.in sum.de mat.§.qualiter.ver.& nunquid. Io.An.in præal. c.allegat pro & ꝯ, quia sicut in baptizante requiritur verbum,j. q.j.c.detrahe.de ꝯse.dist.4.c.paruuli.& non sufficit annuere, sed dẽt dicere,volo baptizari,vt ꝙ omissa sit cautio,d.c.j.ver.nũc vero.& quod ibi no.in gl.2. Et ex hoc sequitur, ꝙ maritus non põt tenere puerũ,sicut non põt baptizare,d.c.paruuli.& ibi Arc.sub dubio forte tenet,ꝙ requiratur vocalis r̃nsio.dic ꝙ aut leuans nõ r̃ndit verbo vel signis:& tunc procedit opi. ꝙ non ꝯhitur ꝯpaternitas.aut r̃ndit verbo & signis:& tũc procedit dictũ,ꝙ ꝯhitur ꝯpaternitas, quod nutu & signis quis dr̃ loqui. facit de spon.c.cũ apud.dicit Io.An.in c.ꝯstitutionẽ.de sent.exc.li.6. super gl.3. bo. tex.in c.vbi periculum.in §.nulli.de ele.li.6.no. Lud.in l.j.in pri. ff.de ver.ob.facit tex.in c.perlectis.25.dist.in l.item apud Labeonem.§.ꝯuitiũ.ff.de iniu.Vide quod no. Bal.in authen.habita. C. ne fil.pro pa.Bar.in l.de quibus.ff.de legib. sed ibi est diuersa rõ, vt colligitur ex no.per Pan.in rub.s̃. constituens procuratorem dr̃ apponere manum,vt inde postulando. Et ad dictam conclusionem est tex.in l.lex Cornelia.§.si quis libellũ.ff. de iniur.not. Lud.in consi.278.quod incipit,Omnipotentis Dei suffragio postulato, quo ad primum, in quo quæritur, an iniuria.

ADDITIONES.

a ¶Pene. De verbo,pene,vide Old.consi.49.in fi.
b ¶Fere. De hoc verbo,fere,vide Old.consi.49.in fi.Bal.in l.fi.15.opp.C.de edi.di. Adr.to l.& l.2.C.de ve.iu.enucl.& 4.q.7. qui fine.

SVMMARIVM.

1 *Adultus si vult baptizari, vel crismari, debet ab alio teneri.*
2 *Compaternitas an possit contrahi per procuratorem.*
Compaternitas licet possit contrahi inter absentes, tamen inter præsentes tutius est quòd fiat in personam propriam.
3 *Compater an efficiatur procurator, qui leuat nomine alterius.*
4 *Compaternitas an contrahatur, si leuans non tangit puerum, sed linteum solum inuolutum.*
5 *Episcopus an possit dispensare, vt plures possint leuare de sacro fonte.*
Episcopus non dispensat, nisi in casibus in iure expressis.

C A P. VI.

Eniens. Si pater baptizati postea ↄhit mat. cum
leuante, separari debebunt. hd. sm Ioã.
An. Non diuiditur. Vel dic, ꝙ diuiditur. primo ponit
consultationem. secundo responsionem. No. ibi, An
glicus. quod quilibet christianus cuiuscũq; lingue habilis ad ma
tri. põt ↄhere mat. cum muliere alicuius linguæ, dummõ se intel
ligant per se vel per interpretem, s. de spon. c. ex lrïs. vbi Io. An.
remittit. dic vt ibi late dixi. Secundo no. ꝙ leuans de sacro fonte
efficitur compater, s. eo. c. Martinus. & c. j. eo. ti. li. 6. & oritur im
pedimentum habile ad dirimendum & dissoluendum mat. & li
cet gl. j. hæc dicat: tñ illa ↄpaternitas non dissoluit mat. sequens;
sequens aũt compaternitas non dissoluit præcedens mat. & per
hoc est expedita gl. vlt. Dicebat tñ Tan. ꝙ pp compaternitatem
superuenientem soluuntur spon. de futuro, sicut per affinitatem
superueniẽtem, j. ti. 2. c. ex lrïs. & c. seq, & idem dicit de adoptata,
per c. vnicum, inf. tit. j. & idem dicit But. & Card. hic. Oppo. ↄ tex,
istum, ꝙ mulier nõ possit leuare puerum de sacro fonte, quia est
inhabilis ad cognationem ↄhendam: non. n. posset adoptare, In
sti. de adoptionibus. §. fœminæ. Sol. sm Io. An. in c. q̃uis. eo. ti. lib.
6. Cognationem legalem non facit mulier, spiritualem autẽ sic,
vt in c. nostro. Facit c. quamuis. eo. tit. lib. 6. & in his non est dña
in sexu in hoc. & de differentiis & conueniẽtiis in sexu, vide in
Spec. de procu. §. j. vide gl. in c. noua quædam. j. de pen. & rem. &
sic sm Panor. ex prædictis no. mulierem posse effici matrem spi
ritualem. & ex hoc habes vnam dñam inter cognationem spiri
tualem & legalem: nam mulier non potest adoptare, vt in §. fœ-
minæ. Insti. de adop. & tñ in baptismo puerum tenere potest, &
acquirere filiationem spiritualẽ: & ratio diuersitatis potest esse,
quia per illam cognationem spiritualem filius non transit in po
testatem patris spiritualis, sed per arrogationem filius transit in
potestatem arrogatoris: sed quia fœmina non potest habere fi-
lium in potestate, ideo arrogare non potest. quæ ratio cessat in
precedenti casu. Ista ratio iudicio meo nihil valet quo ad cogna
tionem spiritualem, quia videmus ꝙ mulier non potest etiam ↄ-
stitutum in potestate alterius adoptare: quo casu filii, qui adoptã
tur, non efficiuntur in potestate eius, §. j. Instit. de adop. iuncto §,
fœminæ. & ibi no. gl. tñ nullo casu mulier, vt dixi, potest adopta
re nisi ex permissu principis. Vnde puto rationem quo ad spiri-
tualia, quia potius lege Dei agũtur, q̃ hominum; ideo apud Deũ
non est acceptio personarum, c. j. s. de coniugio seruorum. ideo
tam cum fœmina q̃ cum masculo est ptãs ↄhendi cognationem
1 spiritualem. Sed quæro primo, si adultus † vult baptizari vel cris-
mari, an debeat ab alio teneri. & dicit Host. ꝙ sic, vt dicit Archi.
& Io. An. in c. j. eo. tit. lib. 6. & idem Arch. de consec. dist. j. c. spiri-
tus. & est ratio, quia sacramentum non debet præsumere a seip-
so habere quis robur: vnde ad hoc significãdũ, quod per se stare
non possit, tenetur ab alio, de consec. dis. 4. in c. cætero. cum duo
bus c. seq. Item leuans ex baptismo semper debet eum admone
re, vt sit firmus in fide, de consc. dist. 4. c. nos autem. Et ibi Arch,
dicit, ꝙ presbyter baptizans instruere per se debet baptizatos, q
impeditus posset committere curam patrino leuanti: & sic non
est solum ꝙ patrinus requiratur in baptismo paruulorum ex illa
causa, vt pro paruulo renunciet Satanæ. Sequitur modo secũdo
2 principaliter, quia tex. requirit leuantem de sacro † fonte, & sic
actum corporalem: nunquid compaternitas potest contrahi per
a procuratorem.[a] dicit Io. An. hic, ꝙ do. Marti. Silleni. tenuit ꝙ sic.
sed idem Io. An. in regula, potest. lib. 6. in mercu. tenet, ꝙ cum re
quirat actum personalem, non ↄhitur per procuratorem. simile
in cognatione legali, l. neque post mortem. ff. de adop. facit c. de
his. & c. sequens. 30. q. j. per ver. super se sustinent. dicit Io. An. in
d. c. Inn. tenuisse hanc opi. hoc etiam tenuit Archi. in c. j. eo. titu,
lib. 6. per tex. 30. q. 3. c. j. quæ iura modicum faciunt. hanc opi. te-
net Bar. in l. Gallus. §. forsitan. ff. de lib. & posth. vbi autem secus
dicit in legitimatione filiorum, quæ potest fieri per procurato-
rem. de hoc vltimo dic vt in c. per venerabilem. qui fil. sint legit.
do. Martinus Silleniani respondebat ad iura s. inducta de adop-
tione: nam constat ꝙ mulier adoptare non potest, vt in §. fœmi-
næ. Institu. de adop. & tñ potest filium spiritualem facere: & sic
actus adoptiuus differt a cognatione spirituali. Preterea impedi
mentum cognationis spiritualis est perpetuum adoptionis tem
porale: & ad tollendam ↄñtiam, sufficit dare instantiam, glo. in l.
creditoris. ff. de oper. no. nun. c. sicut vrgeri. j. q. j. do. Ant. de But.
hic vr̃ transire cum opin. Io. An. cum se remittat ad eum. Car. di-
cit, ꝙ sibi vr̃, ꝙ opi. Mart. Sille. sit melior, quia edictum de procu-
ratoribus prohibitorium est certarum personarum, l. inuitus. ff.
de procu. c. j. de procu. lib. 6. sufficit ergo ꝙ hoc non reperitur ex
presse prohibitum: & ita cõiter seruatur sm eum. Ad ea quæ alle
gat Io. And. respondet, ꝙ ponderant iura actum corporeum sm
ius, quo per seipsum leuat: non. n. sufficeret ꝙ esset præsens, &
consentiret leuationi, nisi per seipsum adiuuet; sufficit tñ, ꝙ le-
uans tangat pannos leuando, & capillos, & similia, facit quod
no. Arch. in c. vlt. eo. ti. li. 6. & ille tex. in verbo, accesserit. de quo
dico ibi in vlt, q, & iste tex. loquitur cum similibus, de eo qui per
seipsum leuat. sed qñ fit per procuratorem, sufficit ꝙ procurator
manum apponat, & ex hoc regula, qui per alium. lib. 6. quia ex
quo ita ponderat iuris effectum, & plus, sicut actum quo ad iuris
effectum, qui per alium facit dr̃ ipse facere, c. mulieres. de sentẽ.
excom. ergo ista compaternitas per procuratorem potest ↄhi. fa
cit l. aut qui aliter. §. fi. cum l. fi. iunctis his quæ ibi notantur per
Doct. ff. quod vi aut clam. Bar. in l. si seruum. §. prætor ait. ff. de ac
quir. here. in l. is qui opem. ff. de fur. per eundem Bar. in l. si is qui
emptorem. in princ. in 16. col. ff. de vsucap. tñ ponderando verba
tex, iura magis vñr ponderare actum personalem, q̃ iuris effe-
ctum; & sic verba videntur scripta a iure in personam leuantis:
vnde iura ponderata s. proxi. & theorica Bar. vr̃ posse adduci in
contrarium. sed signanter præsupponendo ꝙ canon, si quis sua-
dente. 17. q. 4. est scriptus in personam, & incidit in excõicationẽ
qui mandato suo facit clericum verberari, c. mulieres. de senten.
exc. & dicit Dy. in regula, peccatum, de reg. iur. lib. 6. Bar. in l. sed
si vnius. §. j. ff. de iniur. quod speciale est de iure canon. quia iura
canonica magis attendunt animum q̃ factum: ergo est casus in
d. c. mulieres. ꝙ in istis spiritualibus faciens per alium dicitur ip-
se facere. nec est attendendum, an verba scripta sint in personã,
an vero in rem, ex quo spiritualia subiacẽt iuri cano. in quo plus
attẽditur animus, q̃ factum: ergo per procuratorem poterit hæc
compaternitas & vinculum spirituale contrahi. Reperio Ioã. de
Imo. in c. j. eod. tit. lib. 6. allegantem Ang. de Perusio in l. Gallus.
præallegata, distinguentem, ꝙ aut fit actus leuationis per procu
ratorem, aut per merum nuncium. Primo casu non potest con-
trahi cognatio spiritualis; secundo casu sic, argum. l. licet. ff. eod.
titu. Spec. in tit. de procur, §. vt autem. ver. non ad largo. & no. de
procur. c. fin. lib. 6. per Io. And. in nouella. & per glo. in clem. j. de
renunc. Nam nuncius est velut pica & organum, & gerit actum
in personam domini directe: procurator agit in personam suã.
sed secũdum Zochum hæc distinctio nõ est tuta, & ideo dicit ꝙ
Ioan. de Imo. Archid. & qui tenent opin suam, bene concludit:
tum quia in ipsis actibus spiritualibus non est differentia inter
procuratorem & nuncium, alleg. glo. in præallega. clem. vnica,
de renun. sed illa potius est in contrarium. facit c. accedens. cum
ibi not. de præbend, quare dico, minime sunt mutanda, quæ cer
tam legem habuerunt & interpretationem, l. minime. ff. de legi
bus. maxime inter absentes videtur ꝙ compaternitas contrahi
possit inter præsentes; dico ꝙ tutius est, ꝙ fiat in personam pro-
3 priam. Tertio iuxta prædicta quæro, an † procurator, qui leuat no
mine alterius, efficiatur compater. Ioan. And. in d. regula deter-
minat quod sic, per iura quæ in ista materia ponderant actum le
uationis & leuantis. Nec obst. si dicatur, ꝙ non intendebat pro-
curator effici compater: quia respondet ꝙ extra propositum cõ-
paternitatis contrahitur, 30. q. j. c. j. & ij. s. eod. tit. c. j. & ij. & sæpe
extra id, quod agitur, nascitur obligatio, facit c. per tuas. de arbi.
& quod ibi not. in c. vnico. 2. respon. de despons. impube. in 6. ff.
commod. l. si is qui. ad fin. Ex quibus sequitur, si credas leuare fi-
lium meum, & leuas filium Titii, compater existis Titii & non
mei, secundum Ioan. And. in prædicta regula. Feder. autem in
consil. 5. aliàs est 16. tenet contrarium: quod tamen tangit in sin-
dico vniuersitatis. & arg. pro & contra, an sindicus leuans faciat
vniuersitatem contrahere compaternitatem. & determinat ꝙ
non, quia vniuersitas etiã cognationis spiritualis non est capax,
de consec. di. 4. c. in baptismate. remanet ergo dubitatio, an ipse
sindicus

ADDITIO.

a ¶Per procuratorem. Adde, quòd de consuetudine per procuratorem compater
nitas contrahi potest, de iure vero non, secũdum Bal. in l. j. §. ne autem. in pe.
col. ver. quæri solet de compaternitate. C. de cad. tol cum principalis persona
requiratur. Bal. in l. multum. in 5. col, in ver. & ti. ad contrahendum. C. si quis
alte. vel sibi. & in l. si quis alumnam. C. de nup. vide Bal. in l. j. §. ne autem. in
pe. col. in fi. ver. quæri solet. de cad. tol. no. in c. j. de cogn. spiri. in 6. Io. de Pra.
in l. 1. 2. col. ff. de procur. Ro. in decisi. 378. Fuit dubitatum. in no. dum loqui-
tur de mat. spir. & Abb. in c. accedens. de præben. & adde Panor. hic in j. col.
in ver. hæc faciunt ad q. & hic per eum in 2. col. vide, an contrahi possit per
vniuersitatem. vbi alle. Fed. de Se. in consi. 115. ꝙ non. an autem saltem con-
trahi possit per nuncium, vide Ang. in d. §. forsitan. l. Gallus. de lib. & posth. ꝙ
sic, vbi Imo. tenet contra. & ibidem vide de vtroque casu per do. Alex. in pe.
col. in ver. in compaternitate. cum multis cõcor. ibidem per eum signatis. cui
adde Ange. de Aret. in §. illud. Institu. de nupt. & per eundem in §. multis.
insti. de lib.

ſindicus efficiatur compater. & determinat ꝙ nõ, quia ſindicus
ad hoc non intẽdebat,& aĩus requiritur: vñ ſi Chriſtianus leuat
tanq̃ procurator iudæi, nec ipſe nec iudæus efficiuntur compa-
tres:quia ad hoc non agebatur, & iudæus non põt eſſe compa-
ter,vt dixi in rub. Non ob.rõ Io. An. ꝙ vltra animum actus ſiue
obligatio qñq; inducitur.nam in iuribus,quæ alleg. maxime in
c.j.de deſpon.impu.li.6.ɔ̃hentes noluerunt inuicem obligari,li-
cet non fuerunt intm̃ obligati,quantum voluerunt ætate prohi
bente:hic aũt noluerunt leuare ſuo noĩe.Item ſponſalia ſunt ini
tia mat.vñ ſi ætate prohibente non poterunt perficere mat. ſal-
tem vñr perfeciſſe id,quod eſt pars vel initiũ eius : & ſic vtile nõ
vitiatur per inutile,rła,vtile.lib.6.Non ob.l.ſi is qui. ad fi.allega-
ta,nam illa voluit ꝙ vbi commodatur ſeruo,qui tñ liber erat. &
ſic non deficit voluntas ex parte ſua.Ad c.per tuas.de arbi.gl.ibi
in ver.ſit repertũ.rñdet, quæ dicit ꝙ offerendo ſe defenſioni ali-
q̃n ex facto ſuo & voluntate obligatur: & ſic ibi fuit voluntas in
gñe ex vtraq; parte.ſed in caſu noſtro nulla fuit voluntas ex par
te ſindici vel procuratoris.Item dicit litera in c.per tuas.de arbi.
ꝙ ex iur̃o ſuo ſe perſonaliter obligauit.Non ob.iura, quæ volũt
ꝙ mandatarius in delictis tenetur,in c.cum quis. de ſen.exc.li.6.
quia ibi nec mãdatum,nec iuſſus,nec præceptum obligat. & ſic
eſt in dolo mandatarius iniquum præceptum exequendo,& ſic
ex ſuo dolo tenetur:qui dolus non committitur ſine voluntate:
nec ſine voluntate obligatur.& ſic ibi voluit ſe obligare.Item il
lud fit,ne delicta maneant impunita:ſed in caſu noſtro non erat
delictum ſine malitia,ſed quaſi ɔ̃ctus, quia patrinus eſt quaſi fi-
deiuſſor,de conſec.diſt.4.c.nos aũt.cum ɔ̃ ſuo nomine non leua
uit:ergo &c.Item in his,quæ grauia ſunt,requirit̃ expreſſus con
ſenſus,vt no.de reg.iur.regula,qui tacet. & c.in geneſi. de elect.
vbi per Inn.Non obſt. ꝙ actus leuationis inducit cognationem
ſpũalem:quia illud verum eſt, qñ leuat vt ipſe, non autẽ vt alius.
Non ob.c.tua.de ſpon.quia ibi non alieno nomine, ſed ſuo de-
ſponſauit,licet fraudulenter ſibi mutauerit nomen.Item potius
facit pro,quia ſ̃m Deum, & veritatem non fuit ɔ̃ctum matri.ex
quo conſenſus deficit.Non ob.de baptiſmo.c.maiores. quia ibi
voluit baptizari:licet hic actus & exacta voluntas eſt, c.merito.
15.q.2.& c.ſacris.quod me.cau.ſ̃m Fed.de Se.& hanc partem hic
tenet do.Car.Flo.quia requiritur animus, vt obligetur cõpater,
de conſec.diſt.4.c.non aũt. ſed procurator non intendit obliga-
ri.& hanc partem ſub dubio tñ forte tenet do.Dominicus de S.
Geor.in c.j.eo.ti.lib.6.quia quod quis facit actum,ex quo induci
tur obligatio,ſtatur expreſſiõi.& no.gl.in cle.eos. de regula.vbi
licet quis aſſumat habitum profeſſorum,ſi dr̃ ꝙ non animo pro
fitendi & obligandi,non inducitur profeſſio. facit c.j. quod me.
cau.& iura alleg.per Io.An. bene probant, ꝙ vbi aliquid induci
tur vltra id quod quis habebat animum ſe obligandi, & non de
ficit animus,licet error fuerit in materia.Itẽ ad hoc induco, q̃a ĩ
hmõi ſacris ad hoc vt inducatur obligatio, requiritur animus &
intentio voluntatis ſe obligare:vnde licet baptizetur ille,qui nõ
intendit baptizari,non erit baptiſmus,j.q.j.c.ecce. de conſec.di.
4.c.ſolet quæri.& ibi no.quod no.Io.An. in c.j. & ibi per gl.j̃. de
collu.detegenda.de his tñ per Bar. & cõiter Doct. in l.Gallus.§.
forſitan.ff.de lib.& poſth.per Bal.in l.vnica.§.ne autem. C.de ca
du.tol.per Cano.in c.j.eo.ti.lib.6.Arc.in c.ad limina.30.q.j.per d.
Ant.hic,& per alios:& in c.ſuper eo.eo.tit. per Bal.in l.ſi quis a-
lienam.C.de nup. per Imo. in c.accedens. de præben.in fi.& in
dictis locis,vbi de nuncio, & qualiter vniuerſitas poſſet contra-
4 here compaternitatem.Quarto & penul.quæro, quid † ſi leuans
non tangit puerum,ſed linteum ſolum inuolutum,an contraha
tur compaternitas.Arch. in c.quamuis.eo.ti.li.6. tenuit ꝙ ſic,ſ̃m
Hu.& probat ille tex.cum dicit, acceſſerit. & non requiritur ta-
ctus pueri,ſ̃m Io.An.& idem tenet Arc.30.q.4.c.fi. communiter
ſeruatur, ꝙ aliqui tangunt carnem pueri, & aliqui linteum ſ̃m
conſuetudinem locorum.& licet non debeant eſſe plures com-
patres,tamen ſi ſunt plures, contrahitur ſpiritualis cognatio: &
in d.c.quamuis.& in gl.j.An in ſacramentis, baptiſmo & confir
matione,debeat interuenire eadem perſona,idem cõpater,ſiue
patrinus.& dic ꝙ non,ſ̃m conſuetudinem.Et vltimo quæro,nũ-
5 quid epiſcopus† poſſit diſpenſare, vt plures poſſint leuare de ſa-
cro fonte.videtur ꝙ ſic,quia eps̃ diſpenſat ɔ̃ ius, vbi non eſt pro-
hibitum eis,in c.at ſi clerici.& quod ibi no.in gl.de iudi. cum er
go iſtud nõ reperitur iure prohibitum, forte permiſſum videtur
a iure,arg.c.nuper.de ſent.excom.in fi.Ita etiam tenet do.Domi
nicus de S.Georg.in præalleg.c. quamuis. Iſta ratio tamen non
multum ſapit, per ea quæ habentur in c.dilectus. de temp.ordi.
vbi fit regula contraria, quia epiſcopus non diſpenſat cõtra ius,
niſi in caſibus expreſſis. faciunt no.in cle. ne Romani.de elect.
in prin.nec c.nuper.loquitur in diſpenſatione, ſed in abſolutio-
ne,quæ eſt remedium iuris communis.Nec obſtant no.in c.at ſi
clerici.quia imo ibi concluditur,ꝙ epiſcopus non diſpenſat,niſi
in caſibus in iure expreſſis. conſuetudo tamen ſeruat dictam o-
pin.& dicit Zochus,ꝙ putat verum,quando talis diſpenſatio ꝓ-
cedit ex rationabili cauſa, cum diſpenſationes fieri debeant ex
cauſa,vt in d.c.at ſi clerici.& ſupra de voto. & in c. non eſt. &c.
hodie accipiunt omnes cohortem compatrum, & male &c.

SVMMARIVM.

1 *Compaternitas ſequens ſe extendit ad filium ante natum, ne contrahat cum illa, per quam deuentum eſt ad compaternitatem.*
2 *Conſcij criminis an repellantur a denunciatione.*
3 *Pater poteſt filium inſtante neceſſitate baptizare.*
4 *Cognatio ſpiritualis an contrahatur, ſi partus non eſt natus, & baptizetur.*
5 *Patrinus ad quid teneatur leuato.*

CAP. VII.

TVanos. Si filii duorum compatrum, per quo-
rum alterum deuentum eſt ad compa-
ternitatem,matrimonium contrahunt, ſeparantur,
& tempore contractus ſcientes illud tenentur denũ
ciare impedimentum.h.d.ſecundum Ioan.And.Et duę ſunt par
tes.In prima conſultatio.In ſecunda reſponſio. ſecũda ibi, ſuper
quo.No.quòd filius compatris ante compaternitatem natus nõ
1 poteſt†contrahere cum filia compatris ſui:& ſic compaternitas
ſequens ſe extendit ad filium ante natum, ne contrahat cum il-
la,per quam deuentum eſt ad compaternitatem. Not.ſecundo,
quòd cognatio ſpiritualis impedimentum matrimonii generat
habile ad impediendum & dirimendum poſt contractum.Vlti-
mo no. quòd ſciens impediendum matrimo. ſiue ante ſiue poſt
contractum, tenetur denunciare, & ſic quilibet de populo ad-
mittitur,infra qui matrimo.accu.poſſ.per totum. Opponitur cõ
tra tex.qui habet, quòd quis filiam compatris vel cõmatris ſuæ
non poteſt habere.ſed contra, quia hoc non reperitur prohibi-
tum,per ea quæ dixi in.j.& ij.q.in c.Martinus.ſupra eo. facit qđ
no.glo.in c.j.in verbo,contractum.eod.tit.lib.6. Solu.intelligite
hoc de filia ſpirituali patris ſui:& ita habet vera litera.ſi enim in
telligas de filia ſpirituali, certum eſt quòd compaternitas fieri
non poteſt, nec patiendo nec leuando, quia nõdum erat natus.
ergo &c.de conſtit.c. cum acceſſiſſent. fit enim quæſtio de pri-
mo nato:& per hoc declaratur hic glo.j.quæ dicit,filiam,ſcilicet
ſpiritualem compatris patris ſui, per quam deuentum eſt ad cõ-
paternitatem.Ioan.And.tamen in glo.j.reprehendit glo.dicens
in verbo,ſpiritualem. quòd illa expoſitio non procedit, ſed lite-
ra quæ dicit,compatris ſui patris.videtur procedere: ſed dicit fi-
liam carnalem,hic non procedit ſecundum Card.hic.nam fate-
tur,ꝙ intelligi debet de filia carnali compatris ſui. & per hoc,&
per literam iſtam, quæ loquitur alternatiue, do. Dominicus de-
terminauit quæſtionem, ꝙ prohibitio in hac materia habet lo-
cum, ẽt ſi ſit natus filius carnalis ex altero ipſorum leuantium.
vide ibi.Opponitur ſecundo:dr̃,ꝙ conſcii admittuntur: nã ſi fue
runt conſcii,ergo fuerunt turpes perſonæ & criminoſæ,quæ nõ
admittuntur.Sol.Goff.in ſum.de accuſ.in fi.& Io.An.hic in tex.
dicunt,ꝙ admittuntur turpes ad denunciandum crimen, vt hic,
& in Auth.de lenonibus.& s̃.de ſpon.c.præterea.2.& de hoc ſa-
tis in præal.c.præterea.2.& per hoc declaratur gl.fi.quam capio.
In gl.fi.glo.colligit duo argumenta, & opponit & ſoluit. Et no.
2 ex glo.ꝙ conſcii criminis †non repelluntur a denunciatione:in-
telligo vt dixi in ſecunda oppo.& dicit hic Hoſt.ꝙ hic intelligi-
tur de denunciatione,quæ fit ad pœnitentiam peragendam: nõ
enim debet in ea de apicibus iuris litigare, nec libellum petere,
nec correctionem differre:& ſi fecerit, non eſt audiendus, ff.de
lib.cauſa.l.1.2.& 3.& ff.de neg.geſt.l.ſoluendo.de excep.c.excep
tionem.de deſpon.impub.c.atteſtationes.de iureiur. c.quemad.
in fi.ſed non potuit talis pœnitere, niſi mulierem illam abiiciat,
vt hic dicit gl.de ſpon.duo.c.2.de ſpon.c.veniens.j. in fi. & c. ex
parte.In fi.glo.de materia eius in regula,cum quid vna via.lib.6.
3 & in c.tuæ.de procu.Extra glo.j.quæro, nunquid pater † potuit
filium in neceſſitate baptizare.dicit quòd ſic,vt dicit Hoſtien.in
ſum.de bapt.§.quis ſit effectus.ver.fi. quia neceſſitas non habet
legem,in c.conſilium.§.pe.s̃.de obſer.ie. & in regula, quod non
eſt licitum.de reg.iu.in 6.& ſic vr̃,ꝙ cognatio ſpiritualis ɔ̃cta in-
ter maritum & vxorem, & tamen inuicem coniuncto matri.re-
manet. multa.n.impediunt ɔ̃hendum, quæ non dirimũt ɔ̃ctum,
c. quemad. de iureiur. Iſte tamen in neceſſitate baptizatus por-
tari debet ad ſacerdotẽ,qui quærat,an forma ſit ſeruata,& quaſi
forma:& ſ̃m quod audiet eſſe ſeruatam vel nõ ſeruatam,vel ba-
ptizabit vel ſupplebit,qđ eſt omiſſum,vt no.Hoſ.in ſum.in p̃all.
§.ver.hoc tñ officiũ.& ſic intelligit c.in neceſſitate.c.Roman⁹.&
ſequẽs,de ɔſe. diſ.4. Et puniẗ grauiter ſacerdos baptizans ſemel

baptizatum, c.2. de aposta. vbi no. Si autem dolose, dēt pęnitere, in c. si vir. & in c. 5cto. eo. ti. & no. Host. in sum. de cogn. spir. §. fi. versi. quid ergo. & ibi dicit, ꝙ post mortem vxoris legitimæ si dolose filium suscepit, interdicitur matri. Remittit ad summam de mat. §. qualiter impediatur. versi. susceptus. Et quia dixi, ꝙ in ne-
4 cessitate † pater posset baptizare, & alius vnusquisque: quæro, si partus non est natus, & baptizetur, an ɔ̄hatur cognatio spiritualis. Exemplum, timetur ꝙ moriatur, antequā sit perfecte natus. sic dicas, ꝙ ɔ̄hitur cognatio spūalis, si apparet caput, quia tūc pōt baptizari: in capite. n. cōsistit rō hois: & vbi caput est, ibi totum
a corpus censetur, [a] l. cum in diuer. ff. de relig. & sum. fun. de verb. sig. cum olim. & cum non possit apparere an sit masculus vel fęmina, infundat aquam in caput & dicat, creatura Dei ego te baptizo, in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti, amen. Ita Host. in sum. de baptismo. in §. quæ sit eius forma. ver. licet autē puer. & in ver. si qua mulier. Possunt tn̄ fieri multa argumenta in ɔ̄rium, sed ista veritas, pro qua facit c. quicquā. & c. si qua mulier. & in c. qui in maternis. de consec. dist. 4. & 5. di. c. baptizari. & hr̄ pro nato, ex quo pricipalis pars, s. caput adest. & hoc tenet Tho. de Aquino per baptizationem ante perfectam natiuitatem, & cōtrahitur cognatio spiritualis. secus si non emisisset caput, sed aliud membrum, vel totus esset in vtero, vt in c. in maternis. &
5 c. si quid. de consec. dist. 4. † Quæro vltimo, ad quid obligatur patrinus leuato. dic ꝙ tenetur eum docere symbolum, & orationē dominicam, & quædam alia, quę spectant ad salutem directe, de consec. dist. 4. c. nos autem. vbi dr̄, ꝙ apud Deum patrinus est fideiussor pro filio. & vide quod ibi no. Arch. qui ibi arguit infidelem non posse esse patrinum. Facit quod no. Io. An. in c. j. eo. ti. lib. 6. Ex his ergo vr̄ periculosum leuare aliquem de sacro fonte, quia parentes pueri Christiani sunt, & apti ad instruendū filios: & satis potest probabiliter patrinus æstimare, ꝙ filium in fide erudient parentes, & etiam ab aliis curabunt erudiri. Secus autē erat in prima ecclesia, vbi cum infidelibus conuersabantur. & ideo diligenter cura adhibenda erit a patrino: & similiter etiam esset nunc secundum Arch. vbi s̄. si parentes pueri essent suspecti de infidelitate: vel si puer inter infideles conuersatus fuisset, quia diligentia tunc esset adhibenda a patrino, argumen. notatorum in c. ex literis. de conuersi. infidelium.

ADDITIO.

a ¶ Censetur. Adde Io. An. & Inn. in c. debitum. in gl. in ver. iam nescit. de bap. de pœ. dist. j. c. vulgaris. de consec. dist. 4. proprie. in gl. in verbo, trium militum. vel vna guta aquæ cadat super eo, qui baptizatur. sed tutius est secundum Innoc. ibi, quòd aqua fundatur super maiori parte corporis. & adde per Host. in sum. de bap. §. quæ sit forma. versi. hæc dixit. tenet non esse baptizatum, cuius manus vel pes tantum baptizatur, residuo corporis manente in vtero: cum tunc non dicatur natus. & hoc etiam tenet in d. versi. quid si aqua. & per consequens talis partus non potest in ecclesia sepeliri, cum anima non baptizati sit damnata, de consec. dist. 4. nulla. præter mortem perpetuam patitur, 30. q. j. limina. item ignem sempiternum. de consec. dist. 4. firmissime. sed Bar. contra in l. 2. C. de posth. hære. insti. vbi vide. sed Car. in clem. j. §. ad hæc de sum. trin. dicit esse cautius, quòd baptizetur. & adde do. Soc. consi. 67. incip. Circa primam q. ver. postremo ꝙ iuramento. circa prin. in j. parte, char. 114. quòd baptismus est sacramentum necessitatis ad salutem; nam sine eo nemo saluari potest.

SVMMARIVM.

1 *Testes admittuntur publicatis attestationibus super articulo separationis.*
Exceptio peremptoria an possit proponi post publicationem attestationum.
2 *Sententiæ, quæ non transeunt in rem iudicatam, sunt capaces remedij appellandi. & quid tunc operetur appellatio.*
3 *Cognatio spiritualis extenditur etiam ad illegitimos filios, etiam spurios.*
4 *Exceptio peremptoria potest opponi, & probari post publicatas attestationes, & quando.*
5 *Cognatio spiritualis contrahitur apta impedire & dirimere, si laicus in necessitate baptizat mulierem vel masculum.*
Monachi possunt baptizare.
Monachus dum est in obedientia abbatis, non potest facere commatres.
6 *Pœnitentia non causat cognationem spiritualem aptam impedire & dirimere, licet efficiatur filius spiritualis sacerdotis.*

CAP. VIII.

EX literis. Separari debet matri. de facto ɔ̄ctum inter baptizatum & filiam baptizantis. h. d. fm Io. An. In prima iudicum consultatio sup diffinitiua. In secunda responsio. In tex. ibi, mandamus. ibi, baptizauit. facit j. eo. c. j. lib. 6. In tex. ibi, si est. ita facit c. insinuante. qui cler. vel vouen. fm Host. Nota primo officialem episcopi posse cognoscere de causa matri. ex generali mandato episcopi. facit quod notatur in c. j. de consang. & affin. Nota secundo, ꝙ sponsalia de futuro, & fidei datio de matrimonio ɔ̄hendo transeunt in matrimonium præsumptum de præsenti per copulam sequentem, secundum Hostien. nisi aliud fuisset impedimentum. aliàs tamen hic negabat copulam, & ideo fuit conui-
1 ctus per testes, vt hic dicitur. † Nota tertio, quòd super articulo separationis publicatis attestationibus admittuntur testes. & nota cautelam, quòd exceptio peremptoria per reum non proponitur, nisi post publicatas attestationes: ne forte si non probaret actor, reus se grauaret frustra onere probandi exceptionem. vide de testibus, cap. ex parte Adæ. & sic peremptoria exceptio potest proponi post publicatas attestationes, secundum Philip. hic, licet glo. teneat contrarium in l. 2. C. sententiam rescin. non
2 posse. Quarto no. quòd inter † baptizatum & baptizātem oritur cognatio spiritualis, quæ inter filios baptizantis & baptizati impedit & dirimit matrimonium, & est perpetuum impedimentum, vt dicit litera in fi. nisi forsitan secundum Hostien. obstaret consuetudo contraria, quæ scandalum generaret. de quo dic vt notatur in c. super eo. supra eodem. Not. quòd sententiæ, quæ non transeunt in rem iudicatam, sunt capaces remedii appellandi. & quid tunc operetur appel. vide per Hostien. in cap. consanguinei. de re iudic. glo. & Doct. in c. ad reprimendam. de offi. ordin. No. etiam ad text. argu. optimum, & quasi expressum, quòd
3 cognatio spiritualis † extēditur etiam ad illegitimos filios: nam ista mulier erat filia sacerdotis, qui baptizauerat iuuenem, & nihilominus inter eam & iuuenem fuit orta cognatio spiritualis, quæ potest appellari fraternitas & sororitas: erant enim soror & frater spiritualiter. de quo vide quod notatur per glo. 30. quæstio. 4. in summa. Et nota, quòd etiam extenditur ad spurios filios, vt hic patet in filia sacerdotis. licet text. posset etiam intelligi de filia legitima, & nata ante clericatum. sed primum dictū communiter tenetur, vt notat glo. in summa prædicta, & infra titu. proximo. c. vnico. & Doct. in c. Martinus. supra eod. & taciте sentiunt hic. Nota, quòd coram vicario episcopi potest agitari causa matrimonialis. quod not. pro limitatione c. accedentibus. de excess. prælat. & eorum, quæ not. infra de consanguin.
4 & affin. Vltimo no. quòd † exceptio peremptoria potest proponi, & probari post publicationem attestationum, c. fin. & penul. de dolo & contum. quod intelligite vt plene in c. j. de ordine cogn. Opponitur, quòd imo iudex bene facit non admittendo hāc exceptionem: nam vir negauit veritatē, conuictus fuit per testes: ergo non debuit audiri, argumē. de solu. c. is, qui. Item quia erāt publicati testes, de test. ca. in causis. & in c. fraternitatis. Sol. secundum Hosti. dic, quòd sublimitas omnis, & rigor cessat, ex quo agitur de periculo animæ: vnde in hoc casu sententia non transit in rem iudicatam, c. tenor. & c. lator. & c. consanguinei.
5 de re iudica. Quæro, si laicus † in necessitate baptizat mulierem vel masculum, an contrahatur cognatio spiritualis apta dirimere & impedire. Vincen. dicit quòd sic, & Ioan. And. in versi. sacerdos. vide quod dixi supra in præcedenti c. in prima quæstione. Glo. quæ est vnica fortificat text. deinde quærens soluit, & solutionem, respondens, dat finalem. deinde etiam quærit, & non soluit contrarium, ibi, qua monit officialem. Ioan. And. dicit, ꝙ officialis nitebatur forte opinioni Tancre. vel secundum Hosti. putauit hoc non esse impedimentum, quia sacerdos ex necessitate officii hoc faciebat, idest baptizabat. & ad hoc allegat Hostien. 30. quæst. j. c. ad limina. C. de inofficio. testamen. l. parentibus. l. cum quidam. C. de administ. tuto. glo. in c. aduersus. de immunit. ecclesi. ff. de rei vendi. l. inter officium. ff. de furtis. l. seruus communis. §. si vero. ff. quemadmodum testamen. aper. l. si quis. leuans autem facit ex voluntate, non necessitate, vnde monachi possunt baptizare, qui prohibentur sibi facere commatres. glo. in c. j. 18. quæst. 2. quæ dicit, quòd monachus dum est in obedientia abbatis, non potest facere commatres. Absolutus autem ab obedientia, sic, exemplo Georgii, qui prius factus monachus est, & postea diaconus Cardi. factus est compater Mauritii Imperatoris. hodie multi monachi laxatis habenis pudoris habent commatres, & easdem lecti sorores, iuxta illud, quod vulgo vsurpatur, Dulcia commatris sub nomine furta tegimus. certum est autem secundum Docto. quòd baptizando & leuando contrahitur spiritualis proximitas, vt infra eod. c. j. lib. 6. ergo quocunque modo, vel voluntate, vel necessitate contrahatur ista proximitas, dicendum est quòd ipsa impediat & dirimat matrimonium. nec obstat secundum Hostien. quòd non inueniatur expressum, quia propter identitatem omnimodam idem fuerat statuendū, arg. de transl. præl. c. inter corpora. §. j. sed forte videbatur dubiū fm Host. & Io. An. hic, quare sacerdos nō includatur in tali ɔ̄ctu, sicut tabel. in testamento. sed rn̄det per illud verbū, quod hr̄ in l. Domitius Labeo. ff. de testa. aut nō intelligo id, de quo dubitas: aut fama est interrogatio tua: si ille, qui leuat, cōpater efficitur, multo magis ille qui baptizat. Ita dicit Hosti. in sum. eo. ti. §. fi. ver. item quid si quis in minoribus. & dum gl. nostra allegat hic c. non plures. dic ꝙ licet non debeāt plures compatres

compatres esse, ɔ̃hitur tñ compaternitas inter plures, c.quamuis.eo.tit.lib.6. Dicit tñ Io. An. super gl. in ver. ɔ̃hitur, q̃ tales peccant contrafacientes, quia faciunt ɔ̃ prohibitionem illius canonis, quod placet. Dic tamen ſm Ioã. And. q̃ vbi consuetudo non resistit, & fortius adsistit, q̃ illa est leuis culpa, & sic leuis indul-
6 genda. In fi. vltimæ partis gl. nostræ no. etiam q̃ in † pœnitentia non acquiritur proximitas sufficiens ad impediendum matri. & est expedita vtraque quæstio huius gl. in c. fi. eo. tit. lib. 6. & idem dicit de aliis sacramentis, excepto baptismo, vt est tex. & glo. in d.c. quamuis. videbatur tamen, q̃ tale matr. non deberet tolerari cum filia spirituali in pœnitentia. Nam presbyter, qui cum tali puella se carnaliter commiscuisset, punitur, si publicum est delictum, ac si propriam filiam cognouisset: quia si eps xv. ann. pœniteat, si sacerdos xiiij. an. nõ tñ deponitur, vt 30. q. j. c. omnes. & c. non oportet. dic ſm Host. eo. ti. in sum. §. fi. & ſm gl. hic, q̃ quãuis canones ita dicant, tamen non ɔ̃hitur tanta affinitas inter filios, sicut per baptismum. Quare cum nõ reperiatur prohibitũ, dic q̃ tenet mat. c. cum apud. de spon. Et vltimo cum dicit, q̃ illa est filia filii spiritualis, dic ſm casum propositum, vt hic dicit Io. And. & cum glo. alleg. c. omnes. quod dic vt ibidem not. per Io. An. nec ibi prohibetur matrimo. sed fornicatio, ſm vnum intellectum: ex quo sequitur quòd filius potest habere illam, quæ in penitentia confessa est patri suo. facit c. j. & quod ibi no. e. ti. li. 6.

De cognatione legali. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Cognatio legalis quid sit.*
2 *Cognatio legalis quotuplex sit.*
3 *Adoptio fit coram quolibet magistratu: & quid de arrogatione impuberis.*
4 *Adoptare quis possit.*

¶Continuatur ad præcedentem. Visum est s̃. de cognatione spirituali, de legali videndum est, ſm Dama. & Goffr. Et de materia habetur 30. q. 3. c. j. Panorm. hic colligit ex rubro, iuncto nigro, q̃ lex ciuilis quandoq; inducit impedimentum habile ad impediẽdum & dirimendum mat. sed hoc procederet non ex dispositione iuris ciuilis, sed ex speciali approbatione ecclesiæ: vnde ius ciuile prohibet matr. inter pupillam & tutorem, & inter senatorẽ & subditam, seu rectorem prouinciæ, seu prouincialem. nihilominus de iure canonico tenet inter istos matr. quia ius canonicum specifice illas leges non approbauit. & ad hoc vide bo. glo.
1 30. q. 3. c. j. & per Host. in c. pe. & vlt. de secũ. nup. †Quæro primo, quid est legalis cognatio? Sol. Goff. eo. ti. dicit, q̃ est actus legitimus, per quem qui filius non est, pro filio habetur vel nepote vł vlteriore, ſm voluntatem adoptantis. Hos. autem dicit, q̃ legalis cognatio est ciuilis propinquitas, per quã reputatur quis filius, vel deinceps frater, vel affinis, licet vere non sit pene naturam imitans, ff. de adop. l. adoptio. & l. nec ei. §. quorum. & §. preterea.
2 ff. & instit. de adoptio. §. j. †Quæro secundo, quotuplex sit hæc cognatio legalis. Sol. ſm Goff. in sum. & Hos. duæ sunt species: vna transit in nomen speciale, & dicitur arrogatio: altera retinet no-
a men generis, & dicitur adoptio, [a] l. j. §. fi. ff. de adopt. & dic q̃ arrogatur paterfamilias, & talis arrogatus transit in potestatem patris, & acquirit talis arrogatus quasi omne quod habet filius naturalis: & suus adoptatur filiusfa. & remanet in potestate patris naturalis, abintestato tamẽ succedit patri legitimo & adoptiuo: & hoc est verum, nisi ab auo paterno vel materno fiat adoptio: nam tunc quia iura sanguinis, & iura ciuilis simul concurrunt, transit adoptatus in potestatem adoptantis, ſm Host. & Io. And. hic, qui ponunt versus.

Arrogo qui suus est, & habet meus esse necesse.
Patris adopto suum, sed patris permanet idem.

Probatur hoc ff. eo. tit. l. j. & ij. & in l. arrogatio. & Institu. eo. §. j. C. eo. tit. l. cum adoptiuus. & de hoc dicitur in c. j. in glo. & super
3 ea. Quæro tertio, coram quo habet fieri adoptio. Bar. dicit, q̃ †coram quolibet magistratu, ff. de adop. l. 2. ff. de offi. proconsl. l. 2. sed in arrogatione impuberis, quę fit auctoritate im̃piali, sunt quędam specialia, de quibus ff. eo. tit. l. si pater. §. fi. cum duabus ll. sequentibus. & l. non autem. & l. his verbis. & l. hic autem. ff. de lega. 3. de hoc etiam ibi in c. sequenti, in gl. & in j. & ij. q. super tex.
4 in c. j. †Quæro quarto, quis possit adoptare. Host. q̃ quilibet masculus sui iuris, siue habeat filios masculos siue non, dummodo illum, quem adoptat, præcedat annis xviij. vt sic omnino certũ sit potuisse illum generare. Nam necesse est, q̃ talis sit pater, qui generare possit alium saltem de facto, secundum Io. And. Ex cuius dicto apparet, q̃ presbyter quo ad patrimonialia sua adoptare potest sibi aliquem in filium: & ita tenet Panor. j̃. in c. j. argu. pro & contra, Instit. de adoptio. in §. illud. & in iuribus sequentibus. Hos. hic tamen dicit, q̃ ille §. non facit contra, sed solum dicit q̃ illi qui non possunt naturaliter generare, prout sunt castrati, non possunt adoptare. Host. & Io. And. hic dicunt, q̃ non, nisi ex causa per rescriptũ principis hoc fuerit impetratum, ad hoc l. nã & fœminæ, ff. de adopt. ad primum facit l. 2. §. illud. & l. si pater. §. fin. & l. sequens. & l. arrogatio. §. non tantum. Insti. eo. §. minorem. & q̃ presbyter possit adoptare, facit quod no. Panor. in c. præsentia. in 2. col. in argumẽto an appellatione filii veniat naturalis, s̃. de proba. quod no. Bar. in l. hæredibus. §. j. ad Treb.

ADDITIO.

a ¶Et dicitur adoptio. De materia adoptionis vide per Spec. in eo. ti. per totum. & de reb. eccl. non alie. ver. cæterum. & ver. seq. & Insti. & ff. de arrog. & C. de adop. per totum.

SVMMARIVM.

1 *Frater non potest aliquem adoptare in fratrem vel sororem.*
2 *Adoptare aliquem in patrem quis non potest.*
Adoptandi forma.
3 *In arrogatione impuberis requiruntur aliqua specialia, & quæ.*
4 *Cognatio legalis an impediat & dirimat matrimonium.*
5 *Cognatio collateralium est apta impedire & dirimere durante adoptione: ea soluta non impedit, nec dirimit.*
Filius legitimus non potest contrahere cum sorore adoptiua, vel pronepte.
Filij duorum fratrum adoptiuorum an possint coniungi.
6 *Adoptio quomodo dissoluatur.*
7 *Adoptatus an transeat in potestatem adoptantis.*
8 *Filius illegitimus non potest copulari filiæ adoptiuæ, sicut nec filiæ spirituali patris sui.*
9 *Adoptiuus si contrahit cum legitima, an separetur matrimonium.*

CAP. I.

SI qua. Breue est. Io. An. non summat. ſm Card. sic summatur: Filia adoptiua non potest esse vxor fratris legalis, vł generalis. Cognatio legalis, donec durat, impedit & dirimit mat. h. d. An autem dirimat, dic vt in gl. But. autem dicit summando, nõ ɔ̃hitur mat. inter adoptatum & filiam adoptantis. No. q̃ ex actu adoptionis legalis quæritur cognatio: vnde si quis adoptatur in filium, efficitur frater filii naturalis vel adoptati: & sic inter fratres legales limitata causa limitatum ꝓducit effectum, c. de cętero. c. ex tenore. j̃. de sent. exc. Opponitur in eo quod dicit tex. de sorore adoptiua: non. n. quis potest adoptare sibi fratrem vel sororem, l. nec apud. C. de hære. insti. Solu. Card. dicit, hæc erat soror, quia adoptatus per patrem filii natu-
1 ralis, & sic frater est. Frater † non potest aliquem in fratrem vel sororem adoptare, d. l. nec apud. quia adoptio naturam imitatur, Insti. de adop. §. maiorem. sed non est naturale, q̃ frater possit a fratre descendere, sed filius vel nepos potest per naturam a patre vel auo descendere. ita hac ratione dixit Angel. in d. l. nec apud. quòd quis non potest aliquem sibi in patrem adoptare. Sed
2 quæro, cum in adoptione, vt dixi supra in rubrica, debet † interuenire auctoritas iudicis, vt dico ibi in glo. quid si non fuit seruata forma debita in adoptione: debet seruari hæc forma, videlicet quòd naturalis pater & legitimus veniat coram magistratu iudice auctorizante, & affiliabit sibi filiam extraneam. Facit de adoptionibus. l. 2. & ex quo est filia patris mei, & sic habebat ipsam ex alia vxore, soror mea est, & si Imperator potuit filiam facere per actum istum ciuilem non solennem: & multofortius Deus potest mihi facere filiam per spiritualem cognationem. vnde si hæc forma seruata non est, sed in domo per se coram vicinis pater meus hanc puellam recepit in filiam, sicut fit sæpe, non putant Hostien. & Ioan. And. per talem adoptionem impediri matrimonium vel contractum, vel contrahendum, vel tali filiæ, cui aliquod acquiritur: quia deficiente forma atque solennitate, deficit adoptio siue filiatio. ad hoc s̃. de rescrip. c. cum dilecta. in fi. s̃. de elect. c. quia prætor. §. alternam. hæc solẽnitas est de substantia, qua deficiente nihil valet actus, ff. de contrahen. emp. l. in venditionibus. & l. seq. & l. pacta. C. de proba. & l. non nudis. & l. non epistolis. in adoptione autem non requiritur verbum adoptati, sed in arrogatione sic: vnde infans non potest arrogari sed adoptari, l. j. & ij. & l. in adopt. & l. etiam infantes. & dicitur arrogatio, quia ille, qui adoptat, arrogatur, & interrogatur an id fieri patiatur, an velit eum, quem adoptaturus est, iustum sibi filium esse: & ille, qui adoptatur, arrogatur & irroga-
3 tur, an id fieri patiatur, l. 2. ff. de adopt. †Sed quæro, dixi s̃. in rub. quòd in arrogatione impuberis requiruntur aliqua specialia: quæ sunt ista specialia. dic quòd arrogatus non debet esse minor lx. an. quia si minor est, debet magis instare creationi liberorum naturalium, q̃ creatos quadã sibi fictione suos facere, l. si pater. §. in arrogationibus. ff. de adop. eo. ti. ibi tñ gl. arguit ɔ̃rium. Item non potest arrogare plures impuberes, non liberũ alienum, nõ maiorem

maiorem se, nec eum qui fuit in tutela sua, nec diuitem, cum ipse arrogator sit pauper, vel inhonestæ vitæ. Faciunt ad hoc iura, quę allegaui in 4.q.s̃.in rubro, videlicet l.si pater.§.fi.cum duab. legibus seq.& l.non aũt.& l.his verbis. & l.hoc aũt. & ita demũ permittatur arrogatio, si arrogator nãli affectione vel affectione sanctissima ad hoc procedere videatur: & requiritur vt arrogator satisdet seruo publico, i.notario de restituendis bonis illis parentibus, ad quos bona peruenissent, si in statu suo permãsisset arrogatus. & propter hoc prouidetur substitutis & legitimis hæredibus arrogati, & legatariis, & fideicommissariis, ꝙ agere possunt mortuo arrogato: qua cautione & stipulatione omissa agi põt vtili actione, & ex stipulatu, & sic hereditas vel legata petantur ex stipulatione tacita vel expressa, ff.e.ti.l.si pater.§.vlt.& l.seq.l.non aliter.& l.his verbis.& l.hoc aũt. nam actione ex testamẽto agi non põt ex pupillari substitutione, vel petitione hæreditatis, quia pupillaris substitutio euanuit minima capitis diminutione pupillari, quæ contingit per arrogationem, cũ mortuus sit pupillus in ptãte aliena: secus si sui iuris decessisset, ff.eo. ti.l.nec ei.§.eorum.& Insti.qui.mo.testa.infir.§.alio. & §.non tñ. Host.in sum.§.quod species.in ver.est speciale. Venio ad gl.quæ tangit materiam decretalis.& gl.quæ est vnica. Primo arguit ꝯ,
a ꝙ cessante cã cessat effectus.[a] Secundo ponit dñam inter adoptionem & arrogationem, ibi, no.ad intelligentiam. Tertio ponit de ascendentibus & descendentibus, an ꝯhere possint, ibi, inter ascendentes.& interserit coram quo fieri hẽt. Quarto ponit de adoptato, an possit copulari filiæ adoptantis, ibi, item posset dici.& arguit, ꝙ põt, sicut cum illegitimo.& recitat opi.ꝯriam, quã approbat. Quinto ponit, quid si adoptans durante adoptione ꝯhat cum legitimo.ponit opi.& sol.In gl.ibi, sed si qui.ibi, ad literam.ibi sunt verba, quę hñr in tex.nostro.Ibi, i.per adoptionem. sequitur, quęsita fraternitas impedit nuptias, q̃ diu manet adoptio.Ibi, nec transit in ptãtem adoptantis, l.vlti. ff.de adop.sequitur ibi, si remanet in ptãte, vt nullum ex pristino retinetur vestigium.Not.primo ex gl.in secunda parte de duplici cognatione. Io.An.addit tertiam speciem, & dicit ꝙ alia est carnalis cognatio, de qua ĩ.in ti.2. & sic quædam est spũalis cognatio, & quædã
4 legalis, & quædam carnalis.No.in 3.parte, ꝙ † licet soluatur adoptio, semper durat impedimentum inter ascendentes & descendentes, vt in iur.alleg.in gl. & est alia prohibitio perpetua inter adoptatum & vxorem adoptãtis, ff.de nup.l.adoptiuus. in fi.fm Goff.Inn.& Host.hic.ipse tñ Hosti. hic dicit quosdam dixisse, ꝙ non separatur mat.nisi q̃n filia vel soror est ducta: quia de pluribus speciebus non exprimitur in canone notato in prin. gl.nostræ.verius tñ vr̃ fm Host.ꝙ qua rõne de istis exprimitur, eadem rõne hoc ẽt de aliis intelligendum sit, arg.de consti.c.translato. non sine ministerio loquitur ita gñaliter, optat tñ Hos.ꝙ hec ꝓhibitio reuocetur: & idem optat de publica honestate, ꝙ reuocetur, videlicet impedimentum publicæ honestatis.facit quod no. in c.iuuenis.& ibi dixi, s̃.de spon.Et aduerte, ꝙ Host.in sum.§.fi. eod.ti.dicit, ꝙ triplex respectus hr̃ in adoptione: nam ibi ꝯhitur cognatio ascendentium & descendentium, quæ consideratur inter adoptãtes: nam loco filii, nepotis, & pronepotis, & deinceps adoptari põt quis: cognatio vero collateralium attenditur inter illum, qui adoptatur, & illos quibus agnoscitur, i.qui sunt in ptãte adoptantis ipsi adoptato ex latere venientes: & sic nãles & legitimi ipsius adoptantis ipsi adoptato vel arrogato, ff.eo.l.qui in adoptione.& aliis pluribus legibus.Hec affinitas aũt attenditur inter vxorem adoptãtis & adoptatum: ibi.n. nulla cognatio est, vt ff.de adop.l.qui in adoptionem.& tñ est affinitas fm Host. in sum.facit ff.de ritu nup.l.adoptiuus. & l.nihil interest.ascendentium & descendentium cognatio impedit mat. ꝯhendum, & dirimit iam ꝯctum durante filiatione, & soluta ẽt per emãcipationem vel alio mõ.& idem in affinitate legali, d.l.adoptiuus. & l. nihil interest.& l.seq.ff.eo.ti.Inst.de nup.in §.ergo.& §.affinitas.
5 Collateralium † cognatio impedit mat.ꝯhẽdum, & dirimit ꝯctũ durante adoptione: ea soluta non impedit nec dirimit, vt in c.ita diligere.30.q.4.& c.post susceptum.ergo ex his patet, ꝙ filius legitimus non põt ꝯhere cũ sorore adoptiua vel pronepote. Quid aũt de filiis duorum fratrum adoptiuorum, an coniũgi possint. vide pro hoc Host.in §.fi.eo.titu.ver.collaterum.& vr̃ ꝙ sic, cũ nec nãli iure, nec ciuili videantur coniũcti.vide ibi per eum, vbi ponit opiniones, & allegat iura, & aliquid dico ibi in fi.glo.in ver.
6 sed nunquid filii. Sed ego quæro, quõ † dissoluatur adoptio.dic ꝙ per emancipationem, q̃ est, q̃n extra manum patriæ ptãtis ponitur filius, ff.eo.l.emancipati.& Insti.qui.mo.ius pat.potest.sol.§.præterea.& iudex est competens ordinarius, & qui hoc hẽt ex ꝯsuetudine, vt C.de eman.l.j.& vlt.& ff.de manu.vin.l.j.§.vlt. & speciali priuilegio principis, arg de excess.præla.c.accedentibus.& c.emancipatio.voluntate patris & voluntate filii concurrentib. & vtriusq; præsentia.& si quis aliquem velit emancipare infantem, qui consensu caret, dẽt auctoritate rescripti impetrari: si aũt consensum non hẽt filii emancipandi, sufficit ꝙ eius præcedens vel subsequens consensus interueniat, fm Host.in §.& qualr.in sum.eo.ti.ver.quid si quis filium absentem.nec princeps concedit rescriptum in præiudicium alicuius, l.nec auus.C.de emanc. lib.c.super eo.de off.del.& in Auth.quib. mod.nat.effi.legi.in §. gñaliter.col.7.Nec cogitur filius emancipari, nec filius consentire, fm Host.sicut & consensus nudus requiritur nec solu.nec nudæ epistolæ & sine solennitate factæ, C.de proba.l.nõ epistolæ. C.de emancip.lib.l.non nudo.& l.vltra.ff.de adop. causalr cogit emancipare pr̃ filium, si verberibus ꝯ pietatem afficit, si compellat eum in corpus suum peccare, si filius impubes est arrogatus, & factus pubes, probat expedire si sibi nõ esset arrogatum: si pr̃ agnouerat legatum sibi tali mõ relictum, vt filium suum emanciparet, ff.si quis a paren.fuerit manumi.l.diuus.& ff.de cond.& demon.l.si cui.C.de epis.aud.l.si lenones. Dic ẽt fm Host.vbi s̃. ver.soluitur.ꝙ adoptio soluitur morte naturali, si is, qui adoptat, tpe mortis sui iuris erat, Insti.quib.mod.ius pat. pot.sol.§.j.ff.eo. l.si pater.Item soluitur morte ciuili, cum pater damnatur in metallum, vel in opus metalli, vel deportatur in insulam: nam si relegatur, nihilominus retinet liberos in ptãte, Inst.quib mod.ius pat.pot.sol.§.cum aũt.& §.pœnæ. item propter delictum ẽt sine amissione ciuitatis, vt si ꝯxerit incestas nuptias, in Auth.de ince. nup.sciuus. Item soluitur dignitate, quæ liberat curialem a curiali conditione, vt si fiat patritius, consul, præfectus prætorio, præfectus vrbis, præfectus orientis, præfectus augustalis, & cæteris dignitatibus, de quibus per Host.in §.qualiter.in fi.sum.eo. ti.Item si fiat eps, l.vlt.C.de decurio. lib.x.& in Auth. constitutiones, quæ de dignitatibus.§.pe.col.7.& Insti.quib. mod.ius pat. pot.sol. §.filiusfa.Item si feratur sñia ꝯ patrem petentem filium, pro emancipato hr̃, l.Iulianus.ff.de cond.indeb. & per Inn.in c. plerique.de immu.eccl.licet in ptãte remaneat: sed sñia lata tol-
7 lit effectum, fm Host.vt s̃.† Reuertor ad quartam partem glo. ista no.ex ea, ꝙ filius adoptatus non transit in ptãtem adoptãtis. ista fuit opi.But.gl.tñ ibi, vt alii dicunt, mutat opi.& quidam, Inn.& Pet.vñr tenere primam partem, & intelligunt, ꝙ in lr̃a de sorore arrogat, quæ transit in ptãte arrogãtis.vñ cum dicit lr̃a, soror mihi esse cœpit, quia pater arrogauit eam: do. Ant. tenet secundam partem, & bene, quia iste tex.loquitur indistincte non distinguẽdo inter adoptatam & arrogatam. Item Card. Flo. quia licet adoptatus non transeat in potestatem adoptantis, surgit tñ cognatio legalis.facit quod dixi s̃.in rubr.& hoc vult gl.hic.& cum dicit hic gl.alii dicunt: dic ꝙ Tanc.Gof. Vinc.Phil.Host.Spe.eo.ti. in fi.prin.& Io.An.hic transit simpliciter recitando: sed est cõis opi.propter tamen diuersas opin. si quæ consuetudo esset, circa hoc esset seruanda.& dicit Car.Flo.vbi gñaretur scandalum, esset seruanda consuetudo, ex quo non obseruatio consuetudinis
8 scandalum inducit.facit c.super eo.cum ibi no.ti.præced.† In ea. gl.ibi, & sic põt dici, ꝙ filius legitimus.no.gl. ꝙ filius illegitimus potest copulari filiæ adoptiuæ: secus dicit in filia spũali, cui non copulatur ẽt illegitimus.idem tenet Inn.hic.c.fi.ti.proxi. & c.ꝯcto.fm Io.An. in c.Martinus. nam si inter parentes filii illegitimi, & leuantem illum filium ꝯhitur compaternitas, eadem ratione inter ipsum filium & leuantem, fm Io.An. hic in verbo, spũali.dicit idem respectu filię adoptiuę, quia illegitimus non potest sibi copulari: nec procedit ratio, ꝙ filius illegitimus nõ sit in potestate, per ea quæ dixi s̃.in 4.parte gl.de prohibitione inter adoptatam & filium.& hoc videtur tenere hic But.cum transeat cũ eo quod s̃.dixi proxime de prohibitione inter adoptatum & filiam adoptantis.& firmat hic Car.in ea.gl.ibi, quæ dissoluuntur. per emancipationem, si est facta coram competenti iudi. vel illo, cui competit de consuetudine, & ipso hoc auctorizante, l.j. & 2.C. de emancip. lib. non enim sine iudiciali auctoritate dissoluitur, ita non contrahitur adoptio.ita in c.omnis res. de reg. iur.facta ergo tali relaxatione, tollitur adoptionis effectus, de appellat. c. cessante.de pact.l. quod dictum.& vide quod latius dixi in tertia parte glo. In ea. glo.ibi, sed nunquid filii adoptiui. no.glo.ibi, & dicas quòd multo magis filii duorum fratrum adoptiuorum possunt contrahere inuicem in matri.cũ nec naturali iure, nec ciuili tales videantur coniuncti, Insti.de nupt.§.species aũt.& §.duorum.l.in celebrandis. C.de nup.& sic hẽtis vr̃ esse ctum,

ADDITIO.

a ¶Effectus. Quando autem cessante causa cessat effectus, vide Old.consi.225.& per Bal.in l.generaliter.5.col.ver.ex prædictis determinatur. C.de epis.& cle. & clarius ibidem in 4.colu; ver.reuoco igitur.& in Specu.de alleg.& dispu. ver.cessante.

ctum, quę operāt dies circa nuptias, cōputāta gradum de iure ciui. quia in cognatione legali solum vsq; ad illum gradum impedimentum durabit etiam de iure cano. & fiet computatio ſm ius
9 ciuile, quod no. perpetuo. †Vltimo in fi. gl. no. gl. ꝙ concludit ſm vnam opi. ꝙ matri. separatur, si adoptiuus ɔ̄hit cū legitima. Spe. eo. ti. in prin. tenuit primam partem gl. & idem videtur ibi consentire Io. An. in addi. & quod hic se remittit, dicēs ꝙ si separat, separatio videretur frustratoria, cum facta dissolutione per emancipationem statim posset ɔ̄here. & ſm eum arg. huius literę, in verbo, consentire. dici potest ꝙ statim emācipatione facta tenet matri. sumpto hoc a ɔ̄rio in litera ibi, quam durat &c. Io. de lig. tenet secundam partem gl. nihil inducens: sed pro eo facit ſm Car. quia impedimentum adoptionis videtur esse perpetuum, pōt enim esse ꝙ nō soluetur adoptio, nisi morte adoptati vł adoptantis. sufficit ergo ꝙ potest esse perpetuum, ff. de cond. inde. l. sufficit. Facit in simili quod no. gl. in cle. 2. de rescr. dum v ult ꝙ officialis ad beneplacium, quia posset durare in tota vita sua, censetur perpetuus. licet q. sit dubia, cōis tñ j. opin. est, quam tenet Ioan. And. cum quo transit But. & Car. hic. facit ꝙ edictum de matri. est prohibitorium, de spon. c. cum apud. & facit quod no. gl. nosta proxime ibi, sed nunquid filij adoptiui &c. Et hanc gl. nostram habes ad contex. 30. q. 3. in summa.

De eo, qui cognouit consanguineam vxoris suæ. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Mulier quot modis cognoscatur carnaliter.*
2 *Affinitas, vel quædam publicæ honestatis iustitia oritur inter vxorē & maritum, qui post contractum matrimo. cognoscit consanguineam vxoris suæ, non tamen dissoluit matrimoniū: priuatur tamen maritus exactione coniugalis debiti.*

Viso s. de cognatione spirituali & legali, nunc de carnali videndum est. & quia ex copula consanguineæ vxoris oritur affinitas & cognatio, de qua dubitari posset, an matrimo. dissoluat, ideo
1 post illam congrue ponitur hæc rub. †Quot modis cognoscatur mulier carnaliter: dic ꝙ aliquando fornicarie, aliquando adulterine, aliqñ incestuose, aliquando conturberniose, aliqñ mōnstruose. Primum, quando soluta ab eo cognoscitur, quē posset hēre in virum, s. de elec. c. innotuit. j. rñ. & c. fi. de fil. pres. Secundum est, cum nupta aliquem adhibet, c. cām quæ. j. qui fi. sint le. & de adulte. per totum. Tertium, quando admittit consanguineam vel affinem, vt in hac rubri. & de diuor. c. significasti. Quartum, quādo presbyterum admittit, s. de cle. coniu. c. sane. Vltimum, qñ ɔ̄ natutam cum vxore propria, ꝙ melius est tacere, ſm Ho. in sum. §. j. in
2 fi. †Quæro secundo & vl. si post ɔ̄ctum matri. quis cognoscit cōsanguineā vxoris suæ, an oritur affinitas inter ipm & vxo. Goff. hic dicit ꝙ sic, vel oritur quædam publicæ honestatis iustitia, sed ꝙ nihil superueniens matri. præter ingressum religionis soluit vinculum matrimonij. Idcirco talis affinitas, vel publicæ honestatis iustitia superueniens non dissoluit matri. quemadmodum dicimus de affinitate spirituali superueniente matr. c. ɔ̄cto. s. ti. præceden. exactionem tñ ɔ̄iugalis debiti interdicit, vt in iuribus superius alleg. in j. q. & dic ꝙ hoc hēt locū in consanguinea vsq; ad quartū gradū, ſm Gof. hic, & facit c. nō dēt. de ɔ̄sangui. & affi.

SVMMARIVM.

1 *Incestus committitur cum consanguinea vxoris.*
Affinitas oritur etiam ex copula ignoranter habita, tamen non est punibilis ex parte ignorantis: vnde nō priuatur facultate exigendi debitum, nec inhabilitatur ad matri.
2 *Episcopus in aliquibus casibus dispensat, ꝙ incestuosus possit matri. cōtrahere.*

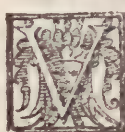
CAPI. I.

SI quis cum. Breue est, ideo Io. An. nō sum mat. & dicit Hosti. hic, ꝙ tria quærunt & soluunt. Et primo, an qui cognouit filiastram, possit exigere debitum ab vxore. & dicit ꝙ non. Secundo, an quis possit habere filiastram in vxo. & dicit ꝙ non, quia in hoc obstat affinitas & publica honestas, quarum quęlibet per se sufficit. Tertio, an filiastra, vel ipse nunq̄ possit ɔ̄here matri. cum alijs. & dr̄ ꝙ non, & hoc propter incestum, vt in gl. si tñ ɔ̄hunt, dicite vt in ea. Abbas tñ hic summat totum ti. & hoc dicit: Affinitas superueniens rumpit spon. de futuro, sed non dissoluit matri. de p̄senti. non diuiditur. In tex. ibi, filiastra. i. filia vxo. quę alio nomine vocatur priuigna, ſm Io. And. j. e. c. transmissæ. In tex. ibi, nunq̄ ꝑꝑ affinitatem & publicam honestatem. facit quod dixi in rub. ſm Gof. Not. hic tria principalia dicta. Item no. secundo, ꝙ copula vxoris impedit matri. cum consanguinea vxoris. Et no. iuncta rub. ꝙ hoc nomen consanguineæ late sumitur pro qualibet, quę descendit de latere vxoris, vel coniuncta est consanguineæ: & hoc ex affinitate & publica honestate, vt dixi in rub. & hoc tale
1 impedimentum perpetuum est. †No. vltimo, ꝙ crimen incestus committitur cum consanguinea vxoris. faciunt iura alleg. in gl. ꝙ crimen priuat quē ꝑtāte ɔ̄hendi matri. si tñ ɔ̄hit cum non incestuosa, valet. In gl. fi. quæro, quid si filiastram cognouit ignoranter. gl. in ver. scienter. expedit hoc pro & ɔ̄. facit c. discretionem. j. eo. ibi ſm Host. facit, quia cum eo viro nō est incestus ꝑꝑ ignorantiam, c. 3. alleg. in gl. nostra ſm Ala. affinitas tñ insurgit. & ex hoc facto in c. discretionem. ſm Host. & Io. An. hic. Panor. ꝙ non priuaretur facultate exigendi debitum, nec inhabilitaret ad ɔ̄hendum mat. pro quo vide bo. tex. in c. lectum. 33. q. 2. & facit c. inebriarunt. 15. q. j. in fi. gl. ibi, teneret matrim. & hoc probatur
2 in c. transmissę. & in fi. glo. † Sed quæro, quis poterit dispensare. So. de Papa non est dubium, cum istud sit impedimentū iuris positiui. ad hoc c. proposuit. de conces. præben. De epo puto, ꝙ aut commissum est verum crimen incestus, & non potest dispensare, nisi rōne iuuentutis, quo casu dispensare potest. & pro hoc alleg. c. si duo. in fi. 32. q. 6. aut nō est proprie crimen incestus, vt puta quia admissum cum consanguinea spōsæ, & tunc poterit eps dispensare etiam circa iuuentutē. sic intellige c. j. proxi. in princ.

SVMMARIVM.

1 *Incestus reputatur maius crimen quam adulterij.*
2 *Incestus cōmittitur, etiam si quis cognoscit consanguineam sponsæ de futuro.*
3 *Incestus proprie non est, nisi cum affinibus & consanguineis.*
4 *Incestuosus licet prohibeatur contrahere, si contrahit, valet matrimonium.*

CAP. II.

VEniens. Affinitas superueniens soluit sponsalia de futuro, matri. non, & incestuosi ɔ̄here nō possunt. h. d. ſm Io. An. No. primo, ꝙ culpa cum consanguinea sponsæ q̄. q̄. fornicaria creat affinitatem, ex qua sponsalia soluuntur cum sponsa ante copulam. No. 2. a ɔ̄rio, ꝙ affinitas superueniens non tollit sponsalia de pręsenti.
1 †No. 3. quod maius reputatur crimen incestus quam adul-
a terij, [a] ideo maior culpa & pœnitentia imponitur, vt hic. †Not.
2 4. ꝙ crimen incestus committitur, etiam si quis cognoscit consanguineam sponsæ de futuro, tamen videtur ꝙ ex solis sponsalibus de futuro creatur affinitas, nedum impedimentum publicæ honestatis, vel aliquid loco affinitatis, ex cuius iniuriosa copula cum coniuncta creatur crimen incestus, quod inhabilitat ad ɔ̄hendum, nisi dispensetur. Nota in ver. ex dispensatione. ſm Ioan. An. ꝙ vbi aliquid est ɔ̄ ius, siue agatur de clericis, siue de laicis, necessaria est dispensatio, ſm Inn. hic. de quo se remittit hic Io. An. ad c. cum monasterium. s. de sta. mo. super vlt. glo. ad fi. & ex hoc infert hic Io. An. ꝙ si episcopus iniuste cōfert beneficiū, ꝙ licet dispensare posset iniuste, tñ conferendo non dispensat, sine non vr̄ dispensare. Facit quod ipse no. in c. 2. de schisma. & in c. veniens. de fi. presbyte. & vtrobique per Inn. facit quod no. gl. in c. literas. de conces. præben. habetur in c. diuersis fallacijs. de cle. coniug. per Imo. & moderniores in l. quidam consulebat. ff.
3 de re iud. †Vltimo no. ꝙ quoddam est crimen incestus proprie, quod ɔ̄hitur cum propria cōsanguinea, & hoc est indispensabile. quoddam est, quod surgit ex copula cum consanguinea vxoris, & hoc est dispensabile. proprie tamen incestus non est nisi cum affinibus & cōsanguineis, §. cum ergo. 26. q. j. Pan. hic post alios. Quæro de intellectu literæ in ver. cæterum. Io. An. declarabat exponendo versi. cæterum si sponsam cognouit, antequam matrem, nunquam eam. s. matrem habere poterit. Car. Flo. legit hunc ver. cæterum si sponsam cognouit antequam matrem, & si vtranque cognouit, nunquam eam, s. sponsam quę tamen hoc casu vera est vxor, potest accipere, s. cum effectu, debet enim moneri ad continentiam, j. eo. c. discretionem. & c. fi. si tñ nō potest induci ad hoc, cohabitet vxori, vt in iuribus pręalleg. vel aliam, scilicet non poterit accipere, s. mortua sponsa, ad hoc, quia incestuosus est, hic tamen si contrahit ea mortua, valet, vt no. in cap. præce. & repete ver. cæterum si sponsam cognouit post matrē, nunq̄ eam sponsam potest accipere, & hoc proter affinitatem præcedentem ex copula cum matre, nec aliam potest accipere, quia incestuosus est, & hoc impedimentum non est perpetuū, j. eo. c. transmissę. & hoc est etiam de mente Bu. super gl. fi. hic. & vide Host. in sum. e. ti. §. 2. per totum §. Venio ad gl. & gl. j. opponit, ꝙ dato ꝙ cognouerit matrem, non soluitur matri. vt in c. discretionem. Glo. solu. & in fi. gl. cum dicit ibi, de futuro. idem dicit Host. de præsenti, & tunc exponit quod dicit litera, eum non posse

ADDITIO.

a [a] Quam adulterij. Adde l. si adulterium. §. j. ver. duplex. de adul. 27. q. 2. adulter. & Alex. in l. 2. in prin. de verb. obli.

posse cum alia ɔ̃here matri. intellige mortua prima ſm eū. & cū hoc transit Bu.Car.Flo.Tertio opponit & sol.In fi.gl.vult dicere ꝙ mater erat vxor patris huius puellæ,ſm Io.And. pōt enim dici ſm But. ibi, non nupta, quia cōmisit incestum propter publicæ
4 honestatis iustitiam.†Glo.in verbo,ex dispensatione.opponit & soluit.& no. Car. quia licet incestuosus ꝓhibeatur ɔ̃here,si ɔ̃hit, valet matri.Glo.in verbo,antequā matrem. quærit, quid si prius cognouit sponsam q̃ matrem, an possit habere matrem vel aliā. Sol.ꝙ non,quia erat matri.præsumptū fortificatum,quod si tp̄e, quo cognouit filiam huius mulieris, hæc filia adhuc non erat sponsa, tunc ſm Io.An.super hac gl.non erit matri. pſumptum, sed si prius cognouisset,& postea desponsasset de futuro prius q̃ initiaret copulam cum sponsa,cognouisset matrē, tunc soluta essent sponsalia,nec tunc filiam habere posset, nec cum alia ɔ̃here posset ꝓpter incestum.& ſm hoc intellige Io.An.hic. Gl.in verbo,eam.quærit de intellectu huius ver. & soluit. & cum gl.exponit eam,s.sponsam. Dic ꝙ in hoc non tenetur, per text.j.eo.tit.c. discretis.& c.vlt.dicit Io.An.hic.Ideo quia nō habebit illam, sed illa habebit illum:ipse enim nō poterit exigere,sed tenetur reddere,vt dictum est ſ̄. in c. proxi. & sic erit viro matri. onerosum. Sed ɔ̃ hoc opp.ꝙ immo possit exigere,ſ̄. de cōiu. lep.c.qm̄. in fi. So.ſm Io.An.quod hic nascitur solum ex proprio delicto,ibi aūt potest oriri ex casu fortuito,qui non imputatur, de homi. c. Ioā. vel dic ſm eundem, ꝙ quāuis non debeat petere vt hic,tñ tenet reddere vt ibi:quod tā intelligit ſm ea quæ no.in c. transmissæ.j. eo.in fi.dic vt ibi ſm Host. & Io. An. Glos.vlti. quærit de duobus & soluit. & pro eius declaratione & tex. vide quod dixi ſ̄. in j.q. & Hosti.in summa,eodem ti.§.2.

SVMMARIVM.

1 *Differentia an sit inter publicum & notorium.*
2 *Probatum testibus dicitur notorium iuris.*
3 *Affinitas probatur ad dictum vnius legitimi testis apta impedire matri.cōtrahendum.*

CAP. III.

DE illo, qui. Non separatur matrimon.ad dictū vnius asserentis affinitatem inter coniuges precessisse.h.d.Non diuiditur,quia tota est
1 sub vno constructu.† No.primo differentiā inter publicum & notorium.dic vt no.in c.vestra.de coha.cle.& mul.& vtrobique habet vim probationis: & quantum ad hoc ponūtur pro eodem.Inn.autem vr̄ hic sentire,ꝙ hic ponuntur pro distinctis.publicum enim dicit id,quod probari possit, sed hoc nō ꝓcedit per id,quod sequitur,idoneis testibus.quare primum vr̄ verius ſm Car.Flo.& Host.hic dicit,ꝙ notorium hic dicitur, vt qa eam publice tenebat.C.de nupt.l.si vicinis.& parentela notoria
2 erat.de diuor.c.porro. † No.2.ꝙ probatum testibus non dr̄ noto-
a rium, [a] nisi dicas ꝙ est notorium iur.dic vt habetur in c.cū olim. de verb.signifi.& in c.vestra.de coha.cle.& mu.in c.ex insinuante.vbi dixi,qūo acta faciunt notorium,ſ̄.de appel.Et no.ꝙ de eo, quod notum est iudici vt notorium, pōt iudex ferre sententiam sine testibus,etiam si sit notorium facti transeuntis, probatur ꝑ hūc tex.ſm Pan.facit gl.in l.j.C.qui & aduer.quos.per Bar.Bald. & Ange.in l.si vnus.§.pactus. ff.de pac.per Do.Anto.in c.bonæ. el j. ſ̄.de postu.præla. Vltimo no ꝙ non auditur quis,si probare non potest quod intelligit cum effectu, ſ̄.de concef.præben. ca. cum super.& dicit Inn.ꝙ isti sanctius est tacere q̃ opponere, ex quo non potest probare,6.q.7.c.plurimum. dictum enim vnius rīr non viuificat nec condemnat, 33.q.2.c.admonere. c.licet vniuersis.ſ̄.de test.& est arg.hic ſm But. ꝙ iudex pōt in princ. interrogare, quas probationes intendit producere actor vel reus, & si dicat,ꝙ velit producere tales, quæ apparēt iudici insufficiētes, pōt ab agendo repelli.facit in arg.c.cum contingat. de offi.dele. gl.in cle.ɔ̃stitutionem.ibi Do.de ele.l.ad probōnem. C.de prob. Gl.vnica oppo.& soluit.in fi.gl. cum dicit, ꝙ sola hæc confessio non præiudicat,& ideo tex.dicit illa occasione, non dicit cā. est enim differentia inter occasionē & causam, in c solitę.ſ̄.de mai.
3 & obed.ſm Ala.& Io.An.†Et no.ex gl.ꝙ ad dictum vnius legitimi testis probatur affinitas quo ad impedimentum matri.ɔ̃hēdi, c.præterea.alleg.in gl.facit quod no.Hosti.in sum.de spon.§.qualiter dissoluitur.ver.item tertio,secus si iam ɔ̃tum esset,in c.sup eo.j. eo. tit. Nunquid autem per extraordinariam pollutionem ɔ̃hatur affinitas,vel impedimentum publicæ honestatis, dixi in c.iuuenis.& c.ad audiētiā.ſ̄.de spō.facit 33.q.5.exordinaria. vide ꝑ Ho.in sum.de despō.imp.§.& ꝙ spō.ver.spō.ergo &c.Sequit tex.

ADDITIO.

a Non dicitur notorium.Adde quod notorium causatur ex cōfessione iudiciali, l.ictus fustium.ff.de infa.Bal.in l properandum.in fi.princi.C.de iud.non ex confessione pœnitentiali facta sacerdoti, Car.in cle.j.quæst.19.de sepult.Item ex sententia,l.emptorem.ff.de act.empt.Bal.in l.cum fratre.C.ad Sille.& eod. titu.de cohab.cler.& muli.& An.de Bu. & Imo.in c.j. vt lite non contestata. vbi dicunt verum esse,si sententia posset retractari.& Ale.in d.l.emptorem.& Ang.in q.astensis miles.in prin.Item magis de facili ex edictis, quam ex voce præconis,in aucten.quod semel.& ibi Doc.C.quomodo & quando iudi.item ex actis & probationibus factis,Inno.in d.c.ex insinuante.supra de appella.& Paulus de Cast.consi.39.Bal.in auct.ad hæc.C.de vsuris.per l.qui sententiam. C.de pœn.& Bal.in l.j.C.qūo & quando iu.Petr.de Su.in l.ciuis. C.de appel. item ex facto coram principe,l.omnium.C.de testa.& ibi Baldus.& Doc.item ex probatione testium examinatorum ad perpetuam rei memoriam, ex quibus non oritur,Bal.in l.fi.3.q.C.de edi.di.Adr.tol.item ex actis post cōclusum in causa,non ante,gl.sing.in c.significauerunt.ver.relinquere.de testi.& ibi Io. de Imo.& Abb.Sic.& tenet Domi.Phil.in d c.ex insinuante.de app. & Alexā. in l.naturaliter.§.nihil.char.8.C.de acqui.pos.nisi ex confessione,quæ inducit notorium etiam ante conclu.in causa,non autem aliæ probationes, prout no. hic.ad quod adde etiam Ro.decisio.385.& Anto.de But.in c.cum dilectus de causa poss.& propr.item notoriū crimen fit,eo quod quis in eo deprehendit, Barto.in l.fur.ff.de furtis.Ab.in c.tertio loco.de proba.item ex eo quod actus in publico geratur,qui sciri,& in notitiam venisse præsumitur, l.sed si pupil. & ibi Alex.post Bar.ff.de insti.& no.in c.j.de postula.præla.

SVMMARIVM.

1 *Dictio,videlicet.est expositiua dictionis,seu orationis præcedentis.*
Et de dictione,idest.
2 *Incestuosus non potest exigere debitum.*
Et quid si exigit,an vxor teneatur reddere.

CAP. IIII.

TRansmissę. Hoc dicit, Incestuosus matrimo. contrahere non dēt, si ɔ̃hit,tenet. Et sunt duæ partes.In tex.ibi,ver. priuignā.quæ filiastra vocatur,ſ̄.e.c.j.In tex. ibi,cognouit scienter.vt in fi.ſm d.c.j.& si cōmisit incestum,debēt agere penitentiam,vt in fi.ſm Host.In tex.ibi,illicitam. hoc est feram siue crudelem rē. In tex. ibi,in vxorem,quam duxit post mortem primę. In tex.ibi, incestū.quem cōmisit post mortem primæ vxoris.In tex.ibi, adulterium,cum priuigna post ɔ̃ctum secundæ vxoris.In tex. ibi, cum ea vxore.quam duxit post perpetratum incestum. Ibi, ei vxori.s.
1 legitimę.†Not.primo de dictione,videlicet. quę est dictionis seu
a orationis præcedentes expositiua,concor.c.statutum,[a] de heret. li.6.gl. in c.2. de priui. li. 6. dicit ꝙ post duo diuersa non exponit oīa pręcedentia. Facit tex.in c.tua.ti.seq.& licet sit expositiua,nō posita inter genus & speciem stat restrictiue.Bart.in l.quæsitum. §.fi.ff.de fun.instruc.& instru.leg.Panor.in c.sedes.in pen.col.de rescr.Dictio aūt,idest,pariter expositiua est,vt in c.2.de verb.sig. No.2.ꝙ eodem actu quis potest committere incestum & adulterium.facit 27.q.2.c.virginibus.& de quo licet puniendus est in foro pœnitentię,& arbitraria erit penitētia, vt in fi.litere,debet tñ ibi adhiberi moderamē,j.di.c.si quis diaconus.de pœni.& re.c.significauit.ſm gl.Gof.Host.& Io.An.hic. No.3.ꝙ peccat rediens ad peccatum post confessionem,& æquiparatur ei,qui ad vomitum redit.concord.de pœn.dist.3.c.si autem.& c.irrisor.ſm Hosti. hic.No.4.ꝙ incestuosus & adulter post incestum priuantur exactione debiti. Nota quinto, ꝙ vir priuatur exactione debiti, tñ tenetur administrare vxori necessaria,i.alimenta, si vxor continenter viuat, ſm Io.An. ne propter hoc maritus lucrēt fructus, ff.de iur.do.l.dotis fructus.de vsu.c.salubriter.Vlti.ꝙ incestuosus matri.ɔ̃hit.de hoc in gl.fi.Opp.ɔ̃ text. vbi dicit, cum graui dolore cordis &c.vbi videtur pręsupponere impossibile,nam ista videtur obligatio ad impossibile, ergo non valet, c. fina.ſ̄.de pac. regula,impossibilium.de reg.iur.itē tex.vult,ꝙ requisitus debeat reddere debitum:ergo iste erit in peccato.Gof.sol.dicens, ꝙ dēt cōdolere, & ad vxorem suam redire,vt videatur magis pati quā agere,6.dist.c.testm̄.7.q.j.c.scias.c.sacris.ſ̄.quod met.cau. c.olim. el 3.ſ̄.de rest.spo.& sic nō habet vxorem, sed vxor habet ipsum, vt no.ſ̄.eo.c.veniens.quod intelligit Host. qñ continere potest, alias de licentia ecclesiæ poterit exigere debitum, sicut etiā ɔ̃trahere,cum maius sit ɔ̃here q̃ exigere:ergo &c. Sed potest etiam talis de licentia ecclesiæ ɔ̃here,vt euitetur peius, vt no.ſ̄.eod.c.veniens.si autem non potest continere, tunc debet dolere saltem qñ exigit debitum,nō autem qñ reddit, alias vix poterit iste hāc pœnitentiam seruare,nec esset pœnitentia, quæ ad impossibile obligaret, per iura præalleg. vel si non potest dolere in ipso accessu ad vxorem, debeat dolere ante actum & post, non autem doleat de solutione debiti, quia facit quod debet, sed doleat de peccato per se commisso,quod ipsum tali copula reddidit indignum,de pœni.dist.3.c.pœnitentia.ſm Host.& per hoc tollitur ɔ̃rium de impossibilitate:& ꝙ sufficit dolere ante actum,probat tex.ibi,non sine dolore accedat. ſm Cardi.& But. Et per prædicta ha-

ADDITIO.

a Capi.statutum.Et ibi vide Gemi.Et adde l.cum quidam. §.j.de vsur. & Bar.in l. j.ff.ad leg.Aquil.

cta habetur, an cum incestuoso possit dispensari, vt ꝯhat, quia ꝑ
prædicta habes ſm Hostien.s̄.qui distinguit, an posset continere
2 an non.†Sed quæro, cum incestuosus non possit exigere debitū,
vt hic, an si exigit vxor, teneatur reddere. Ho.ꝙ nō, sed potest se
authoritate dñi accusare, & sic denegare, 32.q.9.c.dixit.nisi ipsa
ab ipso exigeret, quia postea tacite videtur facta reconciliatio:
vnde non habebit de cætero quid obijcere possit, c. proposuit.s̄.
de cōiug.ser.& dicit Host. sic intelligendum quod no.s̄.eo.c.ve-
niēs.vide in gl.in ver.eā. quia hunc remisi. & cum hoc dicto Io.
And.ibi,& hic transit do.Car.dicit Host.ꝙ sic intelligendo, fru-
stratorium esset quod hic dicitur, ꝙ teneatur reddere requisitus
ab vxore,& quod non possit exigere: nam per primam exactio
nem factam ab vxore maritus fieret habilis ad exigendum: qua-
re melior videtur ꝙ mulier, etiam quæ exigit, non teneatur red-
dere: exigit enim vtens iure suo vt hic, similiter iuste denegat;&
hoc mihi placet. & iura quæ alleg.Host. loquuntur in alijs casi-
bus, per nouum consensum ius tollitur dimittendi cōiugem.Itē
hoc exigere & reddere sunt diuersa, ſm Car. vnde dicite, vnum
ad aliud nō infertur, c.3.de transla. præla. c.inter dilectos. de fide
instru.Faciunt quæ no.in c.Iordane.j̄.eo.ti.& ibi Ioan. And. Bu.
etiam hoc hic placet: quia ergo priuatio non venit ex sola iniu-
ria ex adulterio, sed ex grauitate criminis incestus, vnde hāc nō
potest remittere viro, licet ipsa exigat, quod de iure sibi debeat.
& ita hic Card.& Panorm.Gl.j.exponit literam. Gl.2.sentit op-
positum: nam eo ꝙ iste non potest ꝯhere, ergo ista hic est vxor.
deinde dat simile,& ponit vnā regulam, & casus exceptos. Gl.
fi.se remittit,& eā intellige vt in c.j.s̄.e.in gl.& in no.vt in glo.c.
veniens.s̄.& in fi.dic vt 33.q.2.§.hic quem alleg. incipit, de peni-
tentibus.secundum Ioan.And.hic.

SVMMARIVM.

1 *Collusio quid sit.*
2 *Rumorem inducit minor pars viciniæ, & quando.*
Fama inducitur, si tota ciuitas vel maior pars hoc diceret.
Nomine partis quid veniat.
3 *Matrimonium non separatur ad confessionem vtriusque coniugum super impedimento matrimonij ex affinitate surgente.*
4 *Consensus vbi non præiudicat, nec confessio præiudicat.*
5 *Confessio partis in causa criminali non præiudicat, vbi agitur de matrimonio carnali.*
Confessio in matri. spirituali præiudicat ad præiudicium confitentis, vt sibi silentium imponatur super beneficio.
6 *Confessioni coniugum creditur in foro pœnitentiali in præiudicium matrimonij carnalis vel spiritualis.*
Et quid in foro iudiciali. nu.7.& 8.
7 *Allegantes turpitudinem suam audiuntur ob rem licitam.*
8 *Nomine viri non venit sponsus de futuro, sed de præsenti.*
Fama facit semiplenam probationem.
9 *Confessioni coniugum creditur in crimine adulterij, non autem quando agitur de fraude matrimonij.*

CAP. V.

SVper eo. Non separatur matri. per confessio-
nem coniugum, qui dicunt affinitatē
præcessisse, etiam si rumor viciniæ consentiat. h. d.
ſm Io.And.Et primo ponit quæstionem. secūda ibi,
tuę.In tex.ibi, nonnulli, idest coniuges.sed Io.An.& Inno.aliter
exponunt, vt j̄.dico.In tex.ibi, colludere. quia vnus alteri displi-
cet, per collusionem vellent ad inuicem discedere, de diuor. quā
to.§.fi.In tex.ibi, bene contractum.quo ad opi.eccle. in cuius fa-
cie est ꝯctum.In tex.ibi, irritari impediri autē sic, ſm Host. Nota
primo aduertendum esse, an coniuges insimul colludant, vt hic,
& in c.quanto.in fi.de diuor. & in c.tua. el 3.de iureiur. nā a iure
prohibetur collusio, c.bonę. de postu.præla. ver.nec nocebat.c.
1 j.de ali.iu.mu.causa fa.†Et est collusio inter actorem & reum oc
culta & illicita pactio, per quā alter in iudicio permittitur sepa-
rari.dicit gl.in c.præterea.s̄.de censi. putat igitur Ho. ꝙ extra iu-
dicium fiat hęc collusio, vt comprehendat iudicialē & extraiudi
2 cialem.†No.ibi, an aliqua pars vicinię, ꝙ minor pars viciniæ suf-
ficit ad inducendum rumorem. Facit qnod hic habetur in gl.fi.
si vero tota ciuitas, vel maior pars hoc diceret, tunc appellatur
fama, ſm Host.hic.facit quod no.de coha.cle.& mu.ca.vestra. &
c.cum dilectus.de purga.cano.& c.per tuas. j̄.qui fil.sint legi.vel
naturales.vide quę dixi s̄.de spon.c.cum in tua. Et dr̄ aliqua pars
viciniæ facere rumorem, ſm Pan.hic, puta tertia vel quarta, nam
licet appellatione partis veniat medietas, vt in ca.2.j.rñ.de deci.
lib.6.& l.nomen filiarum.§.portionis. ff.de ver.sig.tamen vbi ad
ducitur aliqua, tūc verificatur in qualibet particula, quia dictio,
aliqua.restringit, de quo vide bo.gl.in ver.aliqua.in cle.j.de foro
compe. quam tenebis ad hoc menti. Bal.in c.j.§.j.de contro.in-
uesti.in vsib.feu.in l.j.in j.col. C.de inoffi.do. tū vbi subiecta mā
posset verificari in qualibet particula, partis appellatione intelli
gimus de qualibet particula, gl.in verbo, pro parte.in c.auaritię.
& ibi Gemi.de ele.lib.6.& sic intellige gl.hanc, quæ dicit, aliud
rumor.& quod in minus se habet rumor quam fama.& similem
3 gl.habes in c.si duo.35.q.6.†No.tertio casum, ꝙ ad confessionem
vtriusq; coniugum super impedimento matri. ex affinitate sur-
gente, matri.non separatur.& sic est casus, in quo confessio non
præiudicat confitenti, quia non tantum confitetur ꝯ se, sed ꝯtra
Deum & ꝯ eccles. per hoc inducuntur verba sua per iudicium
eccle.& per hoc surgit ratio ſm Host.quare publicatis attestatio
nibus producunt̄ testes in causa matrimoniali.& vide quod scri-
4 bo in c.j.super gl.j̄.de consan. & affi. Facit no. †Do Ant.hanc re
gulam, ꝙ vbi consensus non præiudicat, nec confessio præiudi-
cat: authoritas.n.matri.ex Deo pendet non ab hoīe, ergo illi vin
culo matri.non pōt pręiudicare eccl.nec priuata confessio mul-
tominus.Et dicit Bal.per istum tex.in auct.nouo iure. in fi.C.de
pęna iudi.qui male iudi. ꝙ si quis accusauit potestatem in sindi-
catu, dicens ꝙ barratariam cōmisit, ꝙ habuerit a se centū, ꝙ si nō
fuit ꝑ eo ꝓnūciatū, sed ptās fuit absolutꝰ i sindicatu, ex quo ista
ꝯfessio emanauit propter aliud, s.vt potestas puniretur, & nō est
sortita effectum: ꝙ isto casu non poterit ꝯ ipsum accusatorem
induci ad probandum, ꝙ ipse barratariam commisit.alleg.etiam
not.per Inno.in c.mulieri.de iureiuran.facit quod no. Do. Ant.
in c.ex parte decani.s̄.de rescr. Vltimo no.ꝙ rumor vicinię con-
currens cum confessione coniugum non adeo roborat confes-
sionem, ꝙ ex eo posset sententia diuortij ferri: multominus ergo
rumor de se probat Dicit tamen hic Bu.ꝙ quandoq; est habilis
ad probationem roborandam & confirmandam, vt cum proba
tio habeat de se aliquas vires: sed non est sic in confessione cōiu
gum, qui hic non habēt aliquam famam subsistentē: si autem ta-
lis confessio haberet concurrentem famam secum, tunc videret̄
ꝙ deberet separari matri.35.q.6.c.si duo.& c.tertio loco.s̄. de præ
sump.de quo dico in gl.& in 2. oppositione. Oppo. primo, ꝙ ru-
mor & fama præiudicet, c.pręterea.s̄.de spon. & c. super eo.el 2.
s̄.de testi.So.ibi agitur de matri. ꝯhendo, hic de iam ꝯcto. ita sol.
gl.in c.de illo.s̄.eo.ti. Oppo. ꝙ idem est in matri. iā ꝯcto, vt in c.
præterea.s̄.de testi.vbi per testes de auditu, præsumptionem, &
famam,& alia adminicula soluitur matri.iā ꝯctum. ad idem facit
c.tertio loco.s̄.de præsump.hic allegatum in gl. vlti. vbi de con-
fessione coniugum iunctis alijs præsumptibus separatur matri.
facit c.illud.de pręsumpt. Quantum ad primum Innoc.se remit-
tit pro solutione ad c.præterea. & sic transit hic Host.Car.hic di
cit, ꝙ ibi est alius casus, quia non coniuges sed alij dicebant de
auditu, & iuuabatur eorum testimonium ex fama & alijs admi-
niculis ex violenta præsumptione: quod etiam facit pro solutio-
ne c.tertio loco.de præsump.speciale est tamen,& gl.hic respon
det vlt.ad c.tertio loco. & c.illud. de præsump. dicit ꝙ contraria
loquuntur de præsump. hic autem loquitur de rumore. Item ꝙ
c.tertio loco.loquitur de ꝯhendo, hic de ꝯcto, in quibus multum
differunt, vt in c.super eo.s̄.alleg.in primo ꝯrio. Inno.autem hic
se remittit ad c.tertio loco.vbi dicit, ꝙ ibi fuit confessio, fama,&
vocatio notoria. & sic ibi fuerunt aliæ coniecturæ quasi violen-
tię, de quibus ibi,& c.literis.eo.ti.de præsump.vel dic ad c. tertio
loco.ꝙ ibi concurret fama cū confessione, 35.q.6.c.si duo.hic aūt
non concurrebat rumor: vel aliter, confessio hic emanat a stantę
ad separationem matri. ibi vero a stante pro matri.fauente ma-
tri.quia nō est verisimile stante pro matri.confitenti fraudulen-
ter.ad hoc c.cum causa.j̄.de rap.c.attestationes.s̄.de despō. impu.
per rumorem ergo & per confessionem coniugum ꝯ matri. se-
parandi nō statur, ſm Hug.hic.& dicit Host.hic, ꝙ si omnino cō
staret pro certo iudici, ꝙ hæc confessio non fit in collusione ma
tri.tunc videtur ꝙ stari possit confessioni coniugum, per ea quæ
5 no.in d.c.attestationes.†Sed q̄ro: nā in causa criminali confessio
partis non præiudicat, vbi agitur de carnali matri.vt hic: q̄d autē
in matri.spirituali,& maxime in causa beneficiali. Dic ꝙ confes
sio præiudicat ad p̄iudicium confitentis, vt sibi silentium impo-
natur super beneficio.Facit gl.in ver.si constiterit. & c.post ele-
ctionem.s̄.de ꝯces.pręben.& ibi no. But. non pręiudicat quo ad
iudicium superioris.q̄q̄ enim confessio super ti.non probet in-
stitutionem, quia a parte non pendet, daret titu.in beneficio, vt
no.Io.An.in c.eum qui.de eo qui mit. in pos.& c.fi.de confes.p̄-
iudicat tñ confessio ad præiudicium partis de prelationis titulo
contendentis, vbi de tit.non dubitatur, sed de ti.prelatione, vt in
c.post electionem.præallega.Et ex istis colligitur, quare senten-
tia in causa beneficiali transit in rem iudic. quo ad pręiudicium
partis: est enim pręiudicium ordinarij collatoris, ꝙ debet acquię
scere iniquæ sententię latę super beneficio, vt alteri ius non ha-
benti quęratur ius, vel ex confessione partis: de quo tamen ego
me

me remitto,videlicet an ſententia lata in cauſa beneficiali tran-
ſeat in rem iudicatam,ad gl.& ſcribentes in c.ad audientiam.de
reſcrip.& Inno.in c.cum Bertoldus.de re iudi.& c.cum olim. de
6 dolo & contu.& ibi per Do.Pan.†Quæro,nunquid in foro pęni-
tentiali credatur coniugibus in pręiudicium matri. carnalis vel
ſpiritualis.Hoſt.in ſum.e.ti.§.vult.ver.illud nondum. dicit,ꝙ ſic,
in tali foro quis cõuincitur per ſacerdotem, ne inuicem cũ vxo-
re miſceatur,ĵ.eo.c.inquiſitioni. c.veniens.de ſen.excõ. & in ca.
mulieri.de iureiur. Quid autem in foro iudiciali circa diſſolutio
nem matri.ſpiritualis,& præcipue monachatus,vide in vlti.q.&
dico vnum verbũ ſuper gl.Hoſt.non ſtat huic ſo.in fi.huius ver.
Venio ad gl.cum quib.expediam materiam. & glo.j.opponit &
ſoluit,& diſtinguit duplicem confeſſionis ſpeciem. Aliqñ cõfeſ
ſio eſt ↄ̃ confitentem,& iſti ſtatur.aliqñ eſt pro ſe,& iſti non ſta-
tur,vt hic qñ agitur ad ſeparationem vinculi, ſed qñ agitur ad ſe
parationem thori, & tunc ſtatur confeſſioni coniugum. deinde
opponit & ſoluit ibi arg.ↄ̃.In gl.ibi,l.vna,de confeſſis.confeſſio
minoris præiudicat.de quo in l.certum.hic alle.l.de ętate. §.j.di-
cit,ſi quis cum hæres non eſſet,ſe pro parte eſſe hæredem reſpõ
dit,conuenitur ac ſi pro ea parte hæres eſſet, fides enim ↄ̃ ſe ha-
bebitur.No.gl.iſtam,qñ ſtatur confeſſioni coniugum, qñ non,
& eſt ratio,quare ſtatur ↄfeſſioni ad ſeparationem thori,vbi tra-
ctatur de præiudicio thori,& confitentur, tunc remanent cõiu-
ges,licet ſeparati:nec timetur ita colluſio, ſicut qñ ad ſeparatio-
nem vinculi agitur,32.q.j.c.dicit. ſm Goff.& Ioan.An.poſt eum.
7 †In ea.glo.in fin.no. glo. ꝙ aut fama concurrit cum confeſſione
coniugum,& tunc nõ ſtatur illi confeſſioni in præiudicium ma-
trimo.aut rumor concurrit cum ipſa confeſſione coniugum, &
tunc non ſtatur illi confeſſioni.& hoc approbat Inno.remitten
do ſe ad ca. tertio loco . de præſump. & dixi ſ̃.in 2.oppoſitione.
& idem glo.vult hic,& gl.in c.ſi duo.hic alleg.quæ glo.ſunt no-
tabiles.& hæc fuit opi.Tanc.quod etiam tangit gl. hic in fi.vt di
cit Io.An.qui Tanc. dicit,ꝙ in c.ſi.præalle. audiuntur allegantes
turpitudinem ſuam ob rem licitam.facit quod no. ſ̃.de dona.ca.
inter dilectos. & ibi gl.& in c.ſup. de conceſ.pb. Ab.aũt dicit,ꝙ
probat famam, in d.c.ſi duo. debet ipſa fama præceſſiſſe litẽ mo
tam,ſ̃.de teſti.c.licet ex quadam.nec enim deberet ſeparari cõiu
gium ꝑꝑ dictum ſolum cõiugum & famam.dicit Abb.plane, ꝙ
c.ſi duo.loquitur ſm antiqua tꝑa,ſm quæ oportebat recipere ꝓ-
bationes nimis validas,quia in tantũ extendebat̃ prohibitio ↄiu
gij,ꝙ probatio vo:i potuerat haberi, q̃ ceſſat hodie.d. c. licet ex
quadam. Do.Ant. admittit dictum Abb. cum agitur impedimẽ-
to conſanguinitatis:ſed vbi ageretur de alio impedimento clan-
deſtino,puta de affi.illicite ↄ̃cta,putat ſufficere famam cum con-
feſſione coniugum.hoc vltimum dictum ſatis placet. Sed puto,
ꝙ etiam in primo caſu ſufficeret fama cum confeſſione coniugũ
non obſtante dicto Abb. ratio, quia ex quo confeſſio emanat a
ſtantibus pro matri.nec eſt pręſumptio colluſionis, ſtandum eſ-
ſet præſumptioni ſine fama, quia non eſt præſumptio ꝙ quis cõ
fiteatur falſum ↄ̃ ſe, l.fin. C.arbi.tut. & hoc voluerunt cõmuni-
ter Doc,in d.c.atteſtationes.& Hoſt.hic. fortius ergo valet con-
feſſio,qñ habet cõcomitantiã famæ. Nec ob.c.licet ex quadã.qꝛ
loquitur, qñ non adeſt confeſſo coniugum ſtãtium pro matr.ita
indiſtincte intelligit Panor.tex. & dictum c. ſi duo. quod habet
locum,qñ coniuges confitentur conſanguinitatẽ: adde, qñ ſuã
turpitudinem,vt hic.Item dicebat, ꝙ aliud erat, qñ confiteban-
tur ipſi cõiuges.& ita loquitur c.ſi vir. aliud ſi vir & adultera, qñ
eſt particeps delicti vt hic.verbũ,vterq;. poſitum in litera noſtra
intelligatur, i. vir & conſanguinea vxoris ſuæ q̃ ſit adultera.ſed
dic, ꝙ iſta vltima ſolutio non præcedit literam ibi, nõnulli inter
ſe &c.Item nec alia, an confiteantur conſanguinitatem vel adul
terium, non procedit ſm Car.Flo. hic, nam vtroq; caſu eſt ratio
colluſionis.Alij intelligunt c.ſi duo.qñ agitur de matrimonio cõ
trahendo,hic aũt qñ agitur de ↄ̃cto.hæc in ſe vera,& placet Car.
quia melius eſt ita reſtringere capitulum,ſi duo. quã dicere ꝙ ſit
correctum,c.cum expediat. de elec. lib. 6. & hoc voluit vera ſol.
Abb.ſ̃.poſita: tñ licet ſolu. hæc ſit tuta, verba tñ illius tex.in c.ſi
duo.non capiunt eã,quia ibi præſupponitur famam fuiſſe, ibi cũ
8 dicit,vtrũ ſic eſſe,ſicut fama eſt, recognoſcatur &c. † Item ibi de
cõiugibus,& appellatione viri non venit ſponſus de futuro, ſed
de præſenti.facit quod no.gl. in verſi. cum vxor. in c. ſi vero.el j.
de ſen.excom.ſed dico in rubri. de ſponſa. & in arbore affinita-
tis ti.ſeq.facit ff.de adul.l.ſi vxor.§.j.Remanet ergo ſo. ꝙ cõfeſſio
coniugum vnà cum fama conſanguinitatis ſufficit in illo tex. in
c.porro.j.de diuor.ſuper verbo ſecundo.Sed ↄ̃ hanc opi.facit: nã
conſanguinitas aliter probari debet,vt dicitur in ca. licet ex qua
dam.ſ̃.de teſti.& hic in litera, vbi dicitur ꝙ debẽt eſſe probõnes
rõnabiles & fide dignæ. hic aũt dici fide dignæ poſſunt per fa-
mam & confeſſionem coniugum, quia iſtis coniugibus non ſta
tur ꝑ rationẽ,quę ponitur in litera,nec fama facit plenam proba
a tionem,ſed ſemiplenam,[a] vt no.gl.in c.j.ſ̃.de appel.4.q.3.§. item
ſæpe.& in c.qualiter.vbi no.de accu.& in c.veniens.ſ̃.de teſti.&
Bar.in l.de minore. §.tormenta. ff.de quæſtio. Propter hoc dicit
Hoſtiẽ.ꝙ ibi erat rei euidentia,hic autem publica fama erat, ſm
Cardi.ibi loquitur de fama,& ſic nõ de rei euidentia ipſius, quo
caſu non exigeretur confeſſio coniugum,c.euidentia iſta.de ac-
cu.& ſ̃.de iureiur.c.ad noſtram.el 3.ideo Hoſt.non ſtat huic ſolu
tioni ad illum tex.ſed remittit ſe ad no. per ſeipſum ad c.atteſta-
tiones.ſ̃.de deſpon.impub.& ibi dixi.vide etiam quod dixi in fi.
& hic etiam Hoſt.ſentit, ꝙ iudicis conſideratio arbitrabitur, vt
videat an confeſſio talis emanata ſit a coniugibus intendentib.
ad ſeparationem matrim. vel confirmationem. facit quod idem
Hoſt.no.in ſum.eo.ti.§.fi.ver.bene videtur.alle. c.pe.de reſcript.
vbi monialis capta reducta de monaſterio viro ſuo, ſi confitea-
tur,ꝙ antequam intraret monaſterium, fuiſſet cognita a mari-
to,creditur ei,eo ꝙ nolebat habitare cum eo,quare non erat ve-
riſimile,ꝙ mendacium dicat,2.q.j.ca. ſancimus. & ſ̃. de pro. cá.
in noſtra.& ſic ſequitur, ꝙ in præiudicium matrimonij ſpiritua-
lis,& ſic monachatus ſtatur confeſſioni monialis. facit de reg.c.
vidua.27.diſ.c.quod interrogaſti.Vltimo dicit Car. ꝙ c.ſi duo.in-
telligitur de ↄ̃hẽdo,vel huic tanq̃ vltimo ſtandum erit, ar.c.j.de
conſti. & licet hic dicat de rumore, tñ dicit idem de fama, quia
nõ facit niſi ſemiplenam probõnem. So.mihi placet quam teti
gi ſm Hoſt.vt videatur intentio coniugum,& ſi confiterentur ↄ̃
ſe,confeſſio non eſt ſuſpecta, ſed ad tollendum omne dubium
ipſa confeſſio cum fama operatur ſeparationem vinculi, & ita
concordantur iura,ne corrigantur.But.autem hic poſtremo col
ligit materiam per diſtinctionem, & no.dicas ſic. Quid ſi agitur
de ↄ̃hendo matri.& tunc confeſſio illius, qui ſtat pro matri.im-
pediret mat.cõtrahendum,ſi confiteretur ↄ̃ ſuam intentionem,
aut eſt confeſſio ſtantis ↄ̃ matri.& tunc non impeditur ↄ̃hendũ,
ſi autem agitur de iam ↄ̃cto diſſoluendo, & tunc aut quęrit̃ quo
ad vinculum,aut quo ad thorum.ſi quo ad vinculum,tunc ẽt di-
ſtingue,aut de non conſummato per carnis copulam,tunc ſi cõ
fitendo alter coniugum velit vitam mutare,pręiudicat matrimo
nio.& eſt ratio, quia hoc caſu potuit ſine confeſſione monaſte-
rium ingredi, c.2.& ca.ex publico.de conuer.coniug. ita limitat
But.hanc decre.c.ex parte.de conuer.coniug.quod intelligo,qñ
confeſſio eſſet annexa cauſę profeſſionis, quia tunc talis confeſ
ſio ob cauſam religionis,i.ꝙ profeſſa eſt,vel uelit ꝓfiteri, & in-
gredi religionem uel monaſterium, pręiudicat matri.aut loqui-
mur de matri. conſummato, & tunc iudex ex officio inquirit ↄ̃
eos,& ſi nihil reperiret,dimttet,& ſtabitur iuramento,35.q.6.cá.
ſi duo.arbitrium iudicis in hoc exuberabit,cap.atteſtationes.&
quod ibi not.ſ̃.de deſpon.impube. ſi autem confitetur pro ma-
trimonio,& alter contra, ſtanti contra non creditur:ſtanti pro,
quidam dicunt quod creditur. ſed dixit ipſe arbitrium eſſe iu-
dicis, per ea quæ notantur in dicto capit. atteſtationes.ſi autem
agitur de diſſoluendo quo ad thorum, ſtatur confitenti, dum-
modo non ſit ille,q ſeparationem intendit. & hæc procedũt ſm
Bu.qñ nec rumor nec fama adminiculũ præſtãt, & tunc aut agit̃
de ↄ̃hendo,& ſoli famę credit̃,c.ſuper eo.ſ̃.de teſti.& de pſump.
c.illud.& c.ſuper eo.ĵ.ti.ſeq.ſi vero agitur de ↄ̃cto diſſoluẽdo quo
ad thorum: & tunc confeſſioni cũ rumore creditur. & hoc pla-
num,quia ſoli confeſſioni ſtaretur, ſoli autem rumori vel famæ
non,quia illa non faciunt fidem in præiudicium alterius.Si autẽ
agitur quo ad vinculum diſſoluendum, ſed vterq; ſtat ↄ̃:& tunc
famę vel confeſſioni creditur,quia confeſſio ibi eſt adminiculũ,
& fama per ſe non eſt potens,cum agitur de graui pręiudicio,vt
no.in c.veniẽs.el j.de teſti.& per Bar.in l.de minore.§.tormenta.
ff.de quæſtio. ſi vterq; ſtat pro matrimonio, tunc creditur famæ
& iurõ eorum, & maxime ſi ad hoc cõcurrat atteſtatio parentũ.
Iſte eſt caſus ſm Bu.in d.c. ſi duo.aut alter ſtat pro matrimonio,
alter ↄ̃,ſi ſtãs contra confitetur,confitendo per ſe nihil eſt,& tũc
fama concurrens nihil operatur.ſi ſtans pro matrimonio ↄ̃ ſe cõ
fitetur,& tunc eſt caſus dubius.& dicit But.hoc caſu,aut concur
rit ſolus rumor ſine confeſſione,& nõ ſufficit, vt dicit hic gl.aut
concurrit fama cum cõfeſſione illius q ſtat pro matri: & tunc an
credatur. Do.Anto. dicit ꝙ relinquitur arbitrio iudicantis.aut eſt
rumor cum confeſſione,& tunc ſi confitens allegat turpitudinẽ
ſuam,

A D D I T I O.

a ¶Sed ſemiplenã.Adde Do.Soc.conſi.270.incip.Conſideratis his. ver.iſta conclu. circa medium.ea.2.parte,char.182.& adde,ꝙ fallit in antiquis, quia probatio per famam eſt plena probatio,vt per præſa.Do.conſi.266.incip. In cauſa quæ vertitur.ver.præterea.Io.An.in prin.in d.parte.car.176.

suam, non credatur etiam cum fama, facit quod not. Arch. in d. c. si duo. aut mulier allegat turpitudinem, & tunc aut allegat impedimentum consanguinitatis, & tunc allegat dictum Abb. ꝙ licet forte olim sufficeret fama cum confessione, hodie tñ secus, nisi aliud interueniat. & an videatur verum dictum Abb. dixi. s. bene tñ hodie dicit standum esse illi c. licet. de testi. quo ad certificandum dictum, ꝙ ad inducēdam probationem arbitrariam ad arbitrium iudicantis ad sic credēdum sufficeret sola confessio & fama, vt no. in c. attestationes. de despon. impube. aut agitur de probando impedimento alterius affinitatis surgentis ex copula, ita ꝙ agitur de probanda copula, & tunc confessio sola non sufficit ad in formandum iudicem, hoc eius arbitrio relinquitur, vt dicit Io. An. in c. attestationes. de despō. imp. quod aūt arbitriū putat considerandum, per ea quæ tradunt in c. præterea. de testi. quia famam & confessionem iuuarent alia adminicula. Sed insuper quæro, quia dixi s. in 2. q. ꝙ in foro pœnitentiæ statur cōfessioni coniugum, & in matr. spirituali, & de causa bñficiali dixi s. & remisi. de cā monachali dixi s. ꝙ c. penult. de rapto. hoc vr̄ decidere sm̄ Host. Goffr. autem dicit, ꝙ in carnali non creditur, in spirituali sic. Host. in sum. eo. ti. §. fi. ver. vñ videtur. dicit ꝙ in monachatu, si cōfitens confitetur ɔ̄ intentionem suam, statur cōfessioni. sed Host. hoc non placet in sum. præal. qui hoc dicit, ꝙ multæ mulieres propter hoc possent religonem exire. & rñdet Host. ad c. cum cā. de rap. ꝙ ibi constabat de matri. ɔ̄cto, anteꝗ intraret monasteriū, & de traductione in domo, & inspecta est & inuenta corrupta: subaudit Host. & ideo in hoc dubio melius & tutius soluetur matrimonium spirituale, quā carnale. sed si oīno consistere velit, quod sibi displiceret, stari posset confessioni, sm̄ Ho. attenta fama & alijs violentis præsumptionibus, de præscrip. c. tertio loco. dicit tñ ꝙ multum erit arbitrio iudicis relinquendū, vt no. in præal. sum. §. verum videtur. in sum. de clan. despō. §. qualiter. §. vnum. Et de intellectu c. nostri. & c. si duo. 35. q. 7. vide per ipsum Host. in sum. eo. ti. §. fi. ver. illud notandum. & ver. & vñ vi-
9 deret. versi. sed hic non placet. † Vltimo ex prædictis videtur decidi talis q. Mulier coniugata ingreditur monasterium: & primo adulterata. Secundo maritus adulteriū cōmittit, & religionē ingredit: mulier repetit eū, ipse cōfitetur adulteriū cōmisisse, an debeat extrahi de monasterio. vr̄ ꝙ sic, quia in pꝛiudicium talis mulieris ingredi non potuit. Item hoc casu in crimine adulterij creditur confessioni coniugum, vt dicit gl. hec magna in fi. quāuis nō credatur, qñ agitur de fraude matrimonij, vt in c. nr̄o, & vr̄ casus in c. pe. de rap. & hoc vr̄ tenere Bu. in c. veniens. de ɔuer. ɔiug. in ɔ̄rium tñ facit, quia hæc talis cōfessio præiudicat monasterio. & gl. nostra intelligit, qñ nemini præiudicatur nisi coniugibus. & præalleg. c. penul. de rapto. aliter intelligitur, vt s. dixi sm̄ Hostien. ideo dicas, ꝙ hæc quęstio pendet ex dictis in præcedē. q. & Ho. & Bu. in c. veniēs. præallag. de hoc se remittūt ad sū. tit. nostri in §. fi. ver. vnde vider. & versi. hoc non placet. hic non sunt alia.

S V M M A R I V M.

1 *Verba sunt de substantia matrimonij de præsenti.*
2 *Cautela, ꝙ contrahens matrimonium per violentiam fugiat quā cito potest.*
Sufficit in possessorio libellum concludere matrimonium de præsenti sine copula.
3 *Publica honestas oritur ex coitu i llicito.*
Affinitatis impedimentum oritur ex coitu damnato, & etiam ex copula cum inuito contracta, & idem si cum ignorante.
4 *Maritus regulariter propter causam fornicationis potest dimittere vxorem, & quando.*
5 *Nomine fornicationis venit omnis illicitus concubitus.*
6 *Sponsus potest accusare de adulterio sponsam nondum cognitam, quam parens alteri tradidit.*
7 *Dictio, præsertim. quid importet.*

CAP. VI.

DIscretionem. Affinitas superueniēs non soluit sponsalia de præsenti. h. d. sm̄ Io. An. Et sunt duæ partes, s. consultatio & rñsio, secunda ibi, nos. in qua rñsione primo dicit mulierē ad continentiam inducēdam. Secundo ibi, quod si. dicit, quid si ad cōtinentiam induci non pōt. Tertio soluit obstacula. primum ibi, cum adulterium. sm̄ ibi, sed nec affinitas. tertium ibi, quamq. In tex. ibi, de pręsenti. sit ergo legitimum matrimoniū sm̄ Tanc. & Vin. In tex. ibi, celebrauit. i. carnaliter cognouit. sm̄ Pe. Abb. In tex. ibi, libertati. & ideo dicitur, effugere cum poteris, ne consensisse dicaris, s. de spon. c. ad id. in gl. sm̄ Io. An. In tex. ibi, inquisitioni. quam petisti. An in hac parte mulieris petitio admittēda sit, quid agendum, sm̄ Hos. In tex. ibi, cogatur, nisi velit religionē ingredi, c. ex publico. de cōuer. coniu. sm̄ Io. An. † No. primo tex.
1 in arg. ꝙ verba sunt de substantia [a] matrimonij de præsenti: & ꝙ primum matr. sine copula pręualet secundo matrimonio etiam cum copula, in c. pe. & vlti. s. de spon. duo. Not. secundo, quod solennitas matri. dr̄ eius consummatio, operatur autem suos effectus consummatio, s. de sponsa. c. is qui. & s. de conuer. coniug. c. ex publico. hic nihil potuit operari p p sponsalia de præsenti, c. præterea. el j. & 2. s. de spon. No. 3. bonum tex. ꝙ cum sponsa alterius de præsenti nondum tñ cognita, committitur adulterium. facit gl. hic. vide no. de eo qui dux. in matri. quam pol. per adult. in c. 2. & hoc, quia adulterium committutur ex violatione matrimonialis vinculi de præsenti, sm̄ Bu. facit gl. hic in verbo, adulterij. in sponsalib. autem de futuro non committitur adulterium, vt no. gl. 27. q. 2. c. quidam. & sic debet intelligi sm̄ Car. l. si vxor. §. diuus. ff. de adulte. de sponsalib. de pręsenti dicit idem quod de vxore, vt no. de sen. excom. c. si vere. el 2. committitur tamē cum sponsa de futuro saltem ad hoc, vt sponsa & vir possit accusari de adulterio, per tex. no. in l. si vxor. §. biēnium. ff. de adul. vbi dr̄, nec matrimonium nec spē matri. violare licet. & quatenus dicit de spe, loquitur de spon. de futuro. & hoc etiam voluit glo. in ca. quemadmo. de iureiur. licet Do. Car. tenuit ɔ̄rium, alle. pro se gl.
2 in c. quidam. 28. q. 2. sed primum putat Panor. verins. † No. 4. cautelam ɔ̄hentium per violentiam, fugiant quam cito possunt, ca. ad id. s. de spon. No. 5. practicam libelli in possessorio, sufficit cōcludere matri. de præsenti sine copula, vide no. s. de restit. spol. c. ex transmissa, & ca. ex parte. el 3. vide glo. in c. institutum. 27. q. 3.
3 † No. 6. ꝙ impedimentum publice honestatis oritur ex copula fornicaria seu adultera, oritur etiam impedimentum affinitatis. facit gl. hic in ver. nec affinitas. & oritur etiam hic ex copula cū inuito ɔ̄cta, vt hic, & idem si cum ignorante, vt no. Host. in sum de spon. in §. & qualiter. ibi ponit hāc doctrinam. dic idem, si cū detrimento, quia ɔ̄hitur affinitas. vide s. in c. j. in verbo, scienter, eo. tit. No. 7. ꝙ nec adulterium nec incestus cadit in inuitam, maxime a marito traductam, sed oritur affinitas. facit quod dixi s. in rubro, sm̄ Goffr. nec maritus potest tali opponere adulteriū vel incestum, vnde compellitur ad eam redire, nō vxor ad eum, sm̄ Ho. & hoc ideo, quia tradidit eam adulterandam, vt hic. Et facit ad q. sm̄ Io. An. hic in verbo, tradidit. de quodam, qui vult vxorē suam dimittere propter adulterium, quod ipso marito rogante commisit ipsa cum medico. & facit quod no. gl. in c. concubuisti. 22. q. 9. & ponit Bar. Brixi. in q. quę incipit, cum quidam graui ter egrotaret. & est dñicalis, 32. & ibi ponit multa arg. pro & cōtra. dicit Io. An. ꝙ illa mulier peccauit. & ad hoc tendunt arg. cōtraria, non mirum, ex quo videtur concludere Io. An. ꝙ vir non potest eā dimittere. Quid modo de illa, quę decepta credidit se adulterium committere de permissu viri, ut in barbitonsore illo, qui habebat pulchram uxorem, accessit socius ad illum festinans, ut daret sibi de quadam carne sallata, quam hēbat, quia hospites ad illū declinauerāt ex improuiso: is, cū quēdam haberet in manibus quē radebat. dixit, vadas superius ad vxorē meā, & dic ꝙ tibi det. ascendit ille ad vxorem, ac petijt vt ita iubente marito pmitteret se cognosci: cui illa renuebat. dixit iuuenis, pete à marito, videbis ꝙ est cōtētus; petijt illa superius existens, heus bone vir, estis ne huius sententiæ vt dē de illa re isti. rñdit maritus, q. de carnibus intelligebat, ita fiat, ita fiat, da quantum vult. sic bona mulier clumē submisit. deinde cum maritus vna cū ea esset, reprehēdit illa maritum, & ꝙ ammō similes nūcios ad eā non mitteret, ꝙ prima vice illi morem gessit, sed de cætero nō cōsentiret: fraude maritus cōperta cępit exclamare, ò traditore dalla carne sallata. & in hanc vsq; diē tritum est prouerbium, ò traditore dalla carne sallata. & de hac qōne cogitabis, & pro solutiōe addite dñam Iacobinā nostrā virum sub muliebri noīe mulierū partes tuentē, ac earum argutias callentē. Et ideo in proposito offert quod dixit Ange. in §. j. in Auct. de leno. q. dixit ꝙ stante statuto, ꝙ quicūq; adulterauit inuitā, decapitet̄, qui vero volentem, bāniat. aliquis adulterauit Seiā decipiēdo eā cū auri datione, vel vt in casu pmisso, an dicetur inuitā adulterasse, & decapitabit̄.
4 Ang. ibi determinat ꝙ sic per illum tex. † No. 8. ꝙ regulariter propter causam in fornicationis potest vir dimittere vxorem: quod est

ADDITIO.

a ¶ De substantia. Adde l. cum notiss mi. ver. solam. C. de præscri. 30. an. per Card. in cle. j. q. 17. de consan. & affi. fallit in muto, qui solo nutu vel consensu cōtrahit, l. ex facto. in princ. & ibi Doc. de vulg. & pup. & glo. & Doc. in c. tuæ. sup. de spon. & in c. apud eo. tit. item nisi propter verecundiam verba non interueniant: quia ex verecūdia puella non loquatur, sed interrogata capite annuat, glo. est in c. inter virū sup. de spon. & gl. & doc. & Inn. in c. tenor. de re iu. vbi verba non interueniunt, sed tacitus consensus per annuli immissionem, per Host. in sum. de mat. sup. ver. qualiter. gl. 13. di. sic rector. Ad quod adde Spe. in tit. de elec. §. 2. in 7. col. ver. item nunquid. quod taciturnitas pro consensu habetur in his, quæ me inuito fieri non possunt.

est verum, nisi ꝙ ius agendi ad dissoluendum cõpetat exceptio:
& sicut mulier agit & maritus excipit de adulterio, tunc mulier
replicat de lenocinio: si vero accusat maritus de adulterio, tunc
mulier excipit. ita intelligitur litera ibi de exceptione vel repli-
catione, sm Io. An. & remanet expedita gl. in verbo, exceptio-
5 nes. †Et appõne fornicationis hic venit oĩs illicitus cõcubitus,
37.q.j.§.cũ ergo.cõcor.s.c.j.sm Io.An.No.9. ꝙ suo iure sine culpa
sua &c.vt in litera,concor.s.c.2.de consti.25.dist.c. renuentes. &
c.antiquam.de priuile.& per hoc expeditur gl.vlt.No.sm Hosti.
ꝙ opi. antiquorum & romanorum põtificũ nõ semꝑ sunt sequẽ
dæ,cõcor.s.de spõ.duo.c.licet.§.fi.& c.vnicũ.§.pe.s. de sacra vnc.
s.de deci.c.pastoralis.§.j. & colligit demũ Hosti. hic in fi. ꝙ Papa
pt dispensare ex cã certa matri.iã ɔ̃cto ante copulam subsecutã:
remittit ad ca.ex publico. s. de conuer. coniug. c. ex parte. 2. &
circa ɔsummatũ carnali copula dicit late, dixi ĩ c.pe. de spõ.duo.
Quæro,qualis pnĩa est iniũgenda huic marito. dicit ꝙ grauis,vt
dicit litera,quia dedit cãm pluribus adulterijs, s. de testi. c. sicut
arbitraria.tñ erit s.e. transmissæ. sm eũ.Deinde venio ad gl.j.op
ponit de c.agathosa. & soluit, ꝙ aliud est cã,aliud occasio. dein-
de no.ar.ɔ̃ quod opp.ꝙ idem sit de occasione & cã,& non soluit.
Deinde in gl.ibi,l. cum mulier. dicit Car. post alios ibi, vir nihil
de dote retinet,cum viri lenocinio adulteratur vxor, nec mores
improbat,quos corrũpit,nec audit accusans.In gl.ibi, ff.de adul.
l.2.§.j.alias est §.2.vbi dr̃, non admittitur compensatio post dela-
tum vxoris adulterium, si vxor velit maritum reum lenocinij fa
cere.& pro hoc facit ff.de ritu nup. l.palam.§.non solum.vbi nõ
ignoscitur mulieri, quæ prætextu paupertatis inhonestam vitã
duxit.& ex hoc respondetur,ꝙ istę duę ll.non sunt ɔ̃riæ,sed gl.in
l.cum mulier.præalleg.& Car.hic loquitur,anteq̃. rei nomen in
vxore delata de adulterio sit receptum inter eos.lex autem 2.§.2.
loquitur,postq̃ est receptum. Et qñ dicatur inter eos receptum,
no.ff.de pub.in l.is qui reus. Pan.in c.j.de mutuis petitionib. &
no.2.q.j.ca.prohibentur.habes glo. ꝙ vir dans causam adulterio
vxori ipsam non accusat de adulterio, vel opponit ɔ̃ eam, secus
si det occasionem.& ita intelligatur c. Agathosa. & c.si tu absti-
nes. In ea.gl.in arg.contra per c.si tu abstines. gl.non soluit.sol-
ue vt ibi habetur.& etiam in hac gl.colligi potest,ꝙ tunc nõ po-
test opponere,cum tradit eam adulterandam,secus si occasionẽ
dederit,quia occasio non infert necessario suum causatum,vt di
xi in c.de illo.s.e.facit c.solitę.in fi.de maio.& obe. Panor.addit
vnum membrum, ꝙ aut vir fuit causa immediata adulterij mu-
lieris,& tunc non potest obijcere adulterium, vt hic.aut fuit cau
sa mediata,puta quia vxor deserta a viro cõmisit adulterium, &
tunc non sufficit illa occasio,quia est nimis remota,vt vr̃ proba-
ri in c.significasti.de diuor. & ita põt gl.intelligi in c.si abstines.
27.q.2. & per hanc distinctionem reducerem illam gl. ad cõcor.
vide bonam gl.in simili in c.de cætero.j.de ho.gl.2.sentit opposi
tum, ꝙ non tenuit matri. cum secundo, nec fuit publica hone-
stas ɔ̃cta,quia quod nullum est,non præstat impedimentum, re-
gula,non præstat.de reg.iur.in 6.Item si induxit publicam hone
statem,non tamen solui debent sponsalia præcedentia,de spon.
c.vnico.lib.6.soluit gl.ibi,i.affinitatem.In fi.gl.sm Car.dic quod
expositio gl.procedit,quatenus prohibetur mulieri vt redeat ad
primum,sed quatenus prohibetur ei ne cohabitet secundo, stet
proprie,tunc tollitur ɔ̃rium c.vnici.præalle. per quod capitulũ,
& etiam ex matri.nullum oritur impedimentum publicæ hone
statis,dummodo validum ex consensu,quod mulier non sit inui
6 ta & coacta.†Et no.glo.in verbo, ratum adulterij,quia quærit &
soluit,& colligit no.& no.ipsam in §.quærebatur.vbi dr̃, ꝙ spon
sus potest accusare de adulterio sponsam nondum cognitam,
quam parens alteri tradidit. & sic no. ꝙ adulterium surgit ex ir-
rogata iniuria vinculo matrimonij.dixi etiam in c.2. & ca.super
7 eo.de eo qui dux.in matri.quam pol.per adul.†Glo.in verbo, ꝑ-
sertim.oppo.& soluit.no.gl.quia alias verbum,præsertim. expo
nitur pro maxime,in c.significasti.j.de diuor.gl.in c.cum contin
gat. de fo.compe. quam no.facit quod no. in c.2.de conces.pbẽ.
& in c.j.s.de excep.& Host.in c.j.de homi.lib.6.in verbo,pręser
tim.Et in fi gl.dic sm Lap.& Abb.Host.& Io.An.quod verbum,
a pręsertim.[a] potest hic stare pro maxime,vnde cum gl.nostra ex-
ponit,i.tantum, dicit Laur. verum est quo ad Deum, secus quo
ad virum, quem mulier repellet exceptione vel replicatione, si
consenserit adulterio.mens autem prædictorum doctorum est,
ꝙ in foro pœnitentiali maritus non obijciat adulterium,si inui-
tam tradidit adulterãdam: in foro autem iudiciali si maritus nõ
consenserit adulterio tanq̃ leno, ita ꝙ causam dederit, obijciet
adulterium,si vero consensit dando occasionẽ & cãm,tunc non
obijciet.facit quod no.s.& hoc ita intelligitur. & ex hoc infert,
ꝙ dictio,præsertim.debeat exponi pro maxime, in foro iudicia-
li, qñ occasionem maritus pręstitisset,nõ causam, & placet Car.
& Bu. Glo.in verbo, exceptiones. exẽplificat literam, & alle.c.
pe.vbi no.alij casus in gl.penul.sm Io.An.& vide quod dixi s. in
8.notabili.Glo.in verbo,affinitas.oppo.& soluit, & cum alle.gl.
§.affines.ibi dr̃,ꝙ affinitas est proximitas ex nuptijs proueniens.
In fi.gl.Ioan.An.remittit ac arborem affinitatis in prin.dicebat,
siue sit affinitas ex illicito coitu, siue ex publica honestate,certũ
est ꝙ inducit impedimentum matri. & idem sm Io. An.hic. & q̃
late scribo in arbore affinitatis. But. tñ hic soluit breuiter §. affi-
nes.cum sit aliud de iure ciuili,aliud de canonico : dicens ꝙ quo
ad pęnam ciuilem non esset incestus,si quis cognosceret duas so-
rores fornicario coitu.sed certe responsio non est bona quo ad
tex.istum,vt patet in §.affines.nam loquitur negatiue,s.quod nõ
ɔ̃hitur nisi ex nuptijs, & ideo intellige vt s.dixi. Glo.in ver.offi-
cere.colligitur arg.facit ad idem ff.ad le.Aqui. l.qui in eũ casum.
sm Goff.Ibi in gl.l.si a me.si ego arrogo eum, qui mecum erat li
tem contestatus,soluitur iudicium, quod ab initio inter nos cõ-
sistere non potuit. dicit Car.quod in l.si a me. soluitur iudicium
quantum ad effectum iam dictum.In gl.ibi,l.nec enim. vide ca-
sum in c.significauit.præalle.vide quod ibi scripsi.

ADDITIO.

a Præsertim.Vide,h.d.Alex. & adde Cardi.in cle.j.4.op. de iudi. vbi etiam dicit, ꝙ quãdoque ponitur pro tantum.Car.in cle.j.de re.permu. de exce.c.j.de despon.impu continebatur.quod exponitur pro maxime.& cle.j.§.j.& ibi Car. de priui.& in cle.2.in prin.& ibi Card.de sent.excom.item adde,ꝙ quandoq; pręsertim includit vtrumque casum,sicut maxime.gl.quæ incipit, non ita. & Flo.in l.illud.ff.ad legem Aquil.& gl.in l.quod si minor.sed quandoque proponitur pro solummodo,& comprehendit casum expressum tantum, c.j.de exce.& vide in Specu.de dispu.& alle. §.post hoc. in 3.col.in ver. item maxime quandoque.

SVMMARIVM.

1 *Sponsalia sola contracta cum ea, quæ compleuit septennium sine tentatu, inducunt impedimentum publicæ honestatis.*

2 *Affinitas apta dirimere matri. an oriatur ex extraordinaria pollutione, & an necesse sit, quod interueniat seminis cõmixtio intra claustra pudoris.*

CAP. VII.

Raternitati. Dicit Io.An.sm Inn. ꝙ pars deci-
siua istius decre. parum facit ad
tit.quia tñ non põderatur pollutio, de qua loquitur
decretalis, quantum publica honestas cãta ex spon-
salib. Vñ sm Host.Io.An.& Car.post eum legitur duobus modis
hæc decre.vno mõ ꝙ fuit extraordinaria libido, quia extra clau-
strum pudoris, ita ꝙ claustrum non fuerit reseruatum.sm hoc di
ceret in sum.id quod dicit c.iuuenis.s.de spon. sm mentem Inn.
differunt tñ,quia ibi de minore septem annis,hic vero de maio-
re sm Card.Legitur secundo mõ ,libido extraordinaria fcã inter
claustrum pudoris,sed extraordinaria, q̃a facta in nãlibus,tñ ex-
traordinarie quia ante tp̃s pubertatis, & bñ tunc esset affinitas,
& faceret titulum,sm Io.An.& dicit Abb.ꝙ per duos versus sum
mat hanc decre.vnus,s. ripã Acherontis vitulus depastus est,sed
nec antrum subintrauit.quęrit quid iuris.secundus modus cõior
est.Butr.sic summat.Publica honestas surgit ex sponsalibus,attẽ
tata ẽt copula cum inhabili ad sponsalia . istud summarium con
ueniet primo mõ legendi.d.Card.sic summat:Libido extraordi-
naria cum inhabili puella dirimit matri. postea ɔ̃ctum cum eius
consobrino.& hoc magis conuenit titulo, & secundo mõ legen
di.Primo ponitur decisa consultatio.Secundo rñsio.secunda ibi.
diuortij.In tex.ibi,canonice.i.sm canones , sm quos in talib. est
ꝓcedendum,j.ti.j.c.j.in fi.sm Host.In tex.ibi,antea.i. anteq̃ sibi
illi cõplacerent:nam si postea,non solueretur matri.s.eo.c. trans
missę.sm Io.An.In tex.ibi, septẽnẽ.idem si nondum septennẽ,s.
de sponsa.c.iuuenis.quod dic vt ibi sm Io.An.No.primo , ꝙ pu-
blica honestas creat impedimentum habile ad dissoluendum, c.
1 iuuenis.& c.ad audientiam.s.de spon.& c.sponsa.†No.secundo,
ꝙ tentatio cum septenni & proxima septennio inducit publicę
honestatis iustitiam, si cum ea concurrant sponsalia. a ɔ̃rio ergo
sola spõsalia de futuro cum non septẽni vel non proxima septẽ
nio, & solus tẽtatus non inducit publicæ honestatis iustitiam.de
hoc tñ vide late s.de spon.c.iuuenis.hęc notabilia conueniũt pri
mo mõ legendi. & si intelligas hanc compleuisse septẽnium, nõ
est dubium ꝙ sola sponsalia sine tentatu inducunt impedimentũ
2 publicę honestatis. †No.vltimo sm alium intellectum , ꝙ libido
extraordinaria,i.in nãlibus ante consuetum tp̃s pubertatis indu
cit affinitatem habilẽ ad matr.dirimendum.Gl.j. opp. & soluit,
no.ipsam,& gl.in c.extraordinaria.& ibi , ꝙ si fregit claustra pu
doris,non tñ emisit sanguinem:& dixit in c. iuuenis. s. de spon.
& ibi dico aliud.Gl.fi.intellige vt dixi s. in mõ legendi. Extra gl.
quæro sm Inn.nunquid extraordinaria pollutio alterius tñ , in
tra tñ claustra pudoris , inducat affinitatem. dicit quod non est
matri.

matri. consummatum, nisi affectu fiat maritali, d. c. extraordinaria. ad hoc enim vt contrahatur affinitas, necesse est sanguinis vtriusq; commixtionem interuenire, 35. q. 9. c. fraternitatis. vñ licet mulier semen emittat, & vir non emittit, non contrahitur affinitas, fm Inno. qui idem no. s. de despõ. impu. in c. attestationes. & ibi p Io. An. super gl. 2. Ex quo infertur fm Inn. quod i frigido, qui palpitãdo potest prouocare mulierem ad seminis effusionem, vel cõ, nõ est ibi tñ matrimonium vel cõmixtio sanguinis, ideo non cõmittit affinitas. & hanc gl. Inno. & Arch. in c. j. de spon. lib. 6. in ver. hoc aliqñ ponit. & hanc vr̃ tenere But. & Lau. Sed si vir emittit in mẽbro mulieris, & non mulier, dubitari potest, cum vir suum tm̃ emittat. dicit Inno. siue emittat siue non, etiam neutro emittẽte sponsalia prius facta ratificantur: puta propter consensum matrimonialem, qui ibi est, vel præsumitur, d. c. extraordinaria. dum mõ sint matrimonio apti, vel proximi, ar. de despon. impu. c. continebatur. & sic vr̃ velle Inno. secus si non sint matrimonio apti. Ex istis dictis Inno. & ex gl. prima hic cum alle. c. iuuenis. habemus primam lect. hic. illa sponsalia separantur non propter affinitatem, sed propter publicam honestatem. & no. dicit gl. hic maritali affectu, vt in c. extraordinaria. vt no. fm prædicta ex diuersa rõne publicam honestatem inducit, & affinitatem ex cõmutatione sanguinis vtriusq;, publicam honestatem ex affectu maritali cum extraordinaria pollutione, fm Inno. Vincen. tñ & idem Inno. dicunt idem esse, si extraordinaria pollutio interueniat, quod non procedit, fm Bu. & Car. Flo. hic, nisi ponã q ista puella transierat septennium, quod vr̃ præsupponere litera ibi, dum dicit, adhuc septennem. facit de sponsa. c. ad audientiam. Et per hoc vr̃, q frustra põderet hic de libidine extraordinaria. quod tñ est credendum non esse positum sine ministerio, vt in proę. Grego. nec aliter faceret ad titu. istum hæc opi. sine cõmixtiõe vtriusque. non placet Ho. quia de cõmixtione seminis vtriusq; fides in dici de facili fieri non põt, & ideo dicit de facili, quia sine cõmixtione sexuum non generatur proles: vñ prolata prole cõmixtio sexuum probaretur. Et satis placet Host. circa publicam honestatem distinguere, q tentatio sine affectu non inducat publicã honestatem, vbi minor septẽ annis viuit, & reperitur virgo, & de hoc constat. si vero mortua sit, & reperit corrupta, & tunc obest, alleg. de sponsa. c. iuuenis. si vero tentata sit maior 7. annis, & tẽtatur maritali affectu, generatur publi. honestas, vt in c. extraordinaria. fm Hostiẽ. vr̃ Host. velle, q separantur hic sponsalia pp publicã honestatem: sed tunc obstat quod dixi s. q hic honestas non facit ad titu. sed possemus tñ dicere, q satis faciat ad tit. quasi velit determinare, q sicut pullutio extraordinaria inducit affinitatem, q̃ impedit matrimo. ita talis tentatio copulæ cum minori septẽnio inducit publicam honestatem, q̃ etiam impedit matrimo. & sic ista lectura sustinebitur. adducit Zochus aliam rõnẽ, quam si consideraueritis, parũ valet quo ad intellectum hunc impugnãdum. nam dicit, q si septẽnis vel maior erit, tẽtatus non est necessarius ad inducendum publicam honestatẽ, d. c. ad audientiam. & sic ex prædictis habemus duos intellectus satis dubitabiles in hac decre. Vincen. aĩt de materia huius gl. loquens in c. fi. j. eo. ti. dicit, q si minori ætate vir mulierẽ cognoscat, & ipsa semen non effundit, nõ est verum matrimo. quia infra certam ętatem: nec præsumptum, quia cognitio non interuenit ex vtraq; parte. dicit tñ, q vir nõ potest eã dimittere adueniente ętate, vult cum eo remanere. & sic intelligitur s. de despon. impu. c. de illis. nec etiam ante, si mulier cognoscibilis est: & hoc ideo fm eum, quia est quædam præsumptio, quam habet eccl. vel quicumq; q videt maiorem cum minore coire, credet vtrũq; semen effunde re; & idem credit in matrimonio, si videt sanum cohabitare cum furiosa, vbi sponsalia præcesserunt furorem, sed hæc præsumptio secũda admittit cõriam probationem, 32. q. j. in c. dixit. 27. q. j. c. nec aliqua. vñ non dr̃ tale matri. verum vel præsumptum, quia talis cohabitatio intra ætatẽ vel in furore post sponsalia non facit matri. tale præsumptum p̃sumptione, de qua loquitur c. is qui. s. de spon. Non enim præsumitur totaliter pro maiore, cum minorẽ cognoscat, cum propter ætatem sit præsumptio in cõrium, & minor se nõ posse cognoscere. Dicit etiam Vin. q si in ostio vuluæ vterq; semen effundit, non dr̃ matr. præsumptum, quia cognitio non est intra vas mulieris: & admitti potest probaito in cõrium per ipsorum iurm, 35. q. 3. extraordinaria. & dic vt ibi no. Item pbando q est virgo, 27. q. j. c. nec aliquam. s. de prob. c. proposuisti. & subdit Vin. velle materiam dimittere, quia nõ est epãlis. & de materia post eum tractat Io. An. in c. iuuenis. s. de spon. & ex his vr̃ Vin. sentire vna cum Inno. fm Car. Flo. q si non sunt apti ad matri. non cõhatur affinitas: & sic q hic nõ fuerit cõcta, cum requiratur cõmixtio seminis vtriusq;, d. c. fraternitatis. & 27. q. 2. c. lex. vbi dr̃, nõ aliter mulierem & virum fieri vnam carnem, nisi carnali copula coeant, & fiat sanguinis mixtio: quod etiam tenent Hug. Lau. Archi. in c. extraordinaria. sed hoc vr̃ esse cõ lr̃am illius c. extraordinaria. fm Car. vbi dr̃, q talis pollutio nõ impedit matri. dũtñ non intret naturalia: secus ergo si intret naturalia. & vr̃ sufficere, q semen viri sit receptum in membro mulieris apto ad ganerationem: dicit enim q mulier concurrit ad gñationem passiue tm̃, etiam si fiat cõio sanguinis, eoipso q intrat claustrum, susceptum est semen viri. & hoc videtur mens huius c. nam in dubio dẽmus potius præsumere q interuenerit cõmixtio, & sit cõcta affinitas, maxime quia puella multum põt ętatem pũenire, in c. fi. & per Archi. in c. vno. de spon. lib. 6. intellige tamen cum dixi s. q concurrit mulier ad generationem passiue, quod etiam semen mulieris est necessarium, fm Auicen. q autem fuerit intra claustra, innuitur ex litera, quæ non vocat hanc pollutionẽ sicut in c. extraordinaria. quia cum nondum habili ætate, vt dixi in secunda lect. Contra tamen vr̃ in litera in verbo, polluisse. fm Car. & ideo vtraque lectura satis patitur scrupulum. secunda tamen est communior, quia facit ad ritu. hic non sunt alia.

SVMMARIVM.

1 *Sponsa proprie non est affinis nec consanguinea.*

2 *Affinitas sequens non soluit matrimonium consummatum.*

CAP. VIII.

EX literis. Affinitas superueniens rumpit sponsalia de futuro. hoc dicit. Ponitur primo consultatio. Secundo responsio. secunda ibi, nos autem. In tex. ibi, quam. s. puellam. In tex. ibi, cõsultationi qua. quesitum est, vtrum sponsus possit sponsam retinere, vel aliam ducere. No. ibi, carnis. copula consanguineæ sponsę soluit sponsalia de futuro, & impedit matri. cum ea. No. secundo, q crimen incestus priuat quem facultate cõhendi matri. c. j. & ca. transmisse. s. eo. ti. & hoc de iure fm But. etiam si de lapsu carnis timeatur, nisi eps dispensauerit, litera tñ in fi. facit pro & cõtra.

1 † Vltimo no. fm eum, q ex cõctu sponsaliorum oritur affinitas, ex qua interueniente copula cum consanguinea sponsę crimen cõtrahitur incestus, s. e. c. 2. Bar. tamen in l. quod Seruius. ff. de condi. ob causam. dicit, q proprie sponsa non est affinis nec consanguinea. [a] & facit gl. in l. Labeo. ff. de gradibus. tex. in l. si qua. §. j. ff. de ritu nup. & quod no. maxime per Ludo. de Ro. in l. j. C. vnde vir & vxor. Et ideo infert ad statuta, & alias dixi in d. l. quod Seruius. dum legerem pro solenni doctore præceptore meo, Io. de Puteo, nunc agitur nonus annus. An autem vxor dicatur affinis, dicam in arbore affinitatis, j. tit. j. Opponitur, quod non sit separanda puella a viro, nam dicit litera, quod desponsauerat in vxorem, ergo fuit matrimonium, quod affinitas superueniens non dissoluit, c. discretionem. s. ti. eo. solu. gl. j. hic soluit exponẽs verbum, in vxorem, s. de futuro. & hoc tenet Inn. hic, & Io. And. post eum in verbo, cognouit. & hęc ipso iure fuerunt sponsalia dissoluta, fm Io. An. s. e. c. veniens. & ita proxime. & hoc ideo dicit, quia si puella innubilis spõsata per verba de præsenti postea compleuisset ætatem, ita quod firmatum esset matri. fm decre. vnicam, de despon. impube. lib. 6. si postea matrem cognosceret, sponsalia nihilominus remanent cum sponso, c. veniens. s. eo. cũ

2 sit de præsenti, d. c. discretionem. † Si autem cognouisset sponsam, priusquam matrem, adhuc idem est fortius, fm Car. hic, qa affinitas sequens non soluit matr. consummatum. ita c. fi. & hoc vult gl. 2. hic. Quæro primo, quid si puella ignorauit matrem esse cognitam. Solu. Io. An. dixit, q hæc pœna non habet locum, vt hæc dicit litera, quia vr̃ posse allegare ignorantiam, fm eum, si habuisset ignorantiam probabilem, excusaretur ab incestu, fm Host. Quæro secundo & vltimo, quo nominẽ mater istius puellę nominabatur huic viro. dic q erat socrus, c. veniens. s. e. titu. & c. fi. vnde scire debes, q filia vxoris meę dr̃ mihi priuigna mea, siue filiastra, c. transmissæ. & c. j. s. eo. tit. ego vero dicor victricus illi, c. ad id, s. de spon. filius vero mariti priuignus meus est, ego autem nouerca sua: maritus vero filię meę gener meus est, ego vero socer suus sum & mater socrus: vxor filij vero mei nurus mea est, & ego socer & mater socrus. hæc probantur in d. c. transmissæ. & ca. 2. s. eo. & in præalle. c. ad id. de spon. & ff. de ritu nup. l. adoptiuus. §. nunc videamus. Insti. de ritu nup. §. affinitatis. & similib. & ff. de gradibus. l. non facile. §. affines. & de hoc in sum. Host. e. tit. §. fi. ver. fi. gl. j. expedita est in prima oppositione, & sic gl. fm Io. An. hic. & Tanc. rñdet Io. dicens, q non erat curandum, per quæ verba puella innubilis desponsata fuisset, q semp intel-

ADDITIO.

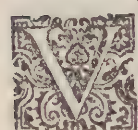
[a] Nec consanguinea. Facit quod habetur per Bar. in l. quod seruus. in j. colum. in versicu. vlterius oppo. vbi etiam Ang. & d. Ias. de May. in 2. nota. ff. de condi. tio. ob causam.

intelligitur de futuro, c. vno, de despon. impu. lib. 6. Inno. tenet primum, vt dixi in prima oppositione. Glo. 2. est expedita in fine primæ oppositionis. & in fin. glo. dic ſm Io. An. secus si prius cognouisset sponsam, vt in ca. Iordane. & idem hic glo. 3. quærit & respondet, deinde opponit & soluit. Gl. 4. opponit & soluit. Gl. 5. no. ex litera, & in fi. opponit & sol. Gl. pen. quærit & respondit. Gl. vlti. opponit & soluit. hic non sunt alia.

SVMMARIVM.

1 *Verba; promitto me ducturum. inducunt sponsalia de futuro.*
2 *Peccatum aggrauatur ex contemptu.*
Fornicationis delictum maius committitur cum turpi quam cum pulchra.

CAP. IX.

Eniens. Idem dicit quo ad titu. quod s. c. proximum. ſm Io. An. Cōis diuisio. secunda ibi, cum vir. In tex. ibi, C. laicus. forte venit iste cum literis ordinarij, ad quem remittitur, vt est moris, de homi. c. ex literis. ſm Io. An. In tex. ibi, legitimam. dic vt s. de despon. impu. c. 2. & 3. in tex. In tex. ibi, confederatione. i. solenni promissione, ſm Vin. In tex. ibi, fide vestita. super ma. ꝯhendo. Host. In tex. ibi, commisit. forte maior erat spō. sua magis placebat, & ista de facili magis consentit, vnde ſm Ouidi. Casta est, quam nemo rogauit. & alibi,

Castæ igitur nullæ sunt, castæ sunt nullæ,
Quod ergo casta facit, non dat, non tamen illa negat.

Et Iuuenalis.

Necte coronam postibus & densos pluuia necte corimbos,
Si tibi contigerit capitis matrona pudici.

ſm Host. In text. ibi, conuinci. p. hoc non minus erat reus, q. a non deficiebat ius, sed probatio, ff. de testa. tut. l. duo sunt Titij. ſm Goff. Nota primo, q sponsalia possunt firmari obligatione, fidei interpositione, an vero pignore. dic vt dictum est in c. Gema. de sponsa.
1 †Nota 2. quod per hæc verba, promitto me ducturum. etiam ꝯhuntur sponsalia de futuro. facit c. de illis. s. de spō. & in multis capitulis illius tit. Nota 3. quod non est tuta conuersatio mulieris cum masculo. facit de vi. & hone. cle. ca. monasteria. & c. j. s. de cohabi. cle. adulterium enim intercipit cohabitationem. 18. q. 2. c. diffinimus. ſm Gof. & intercipit, dic, i. arripit, capit, siue suadet. ergo non sunt tenenda verba præsentita tactus, & nutus cum mulieribus. & Host. ponit versus,

Ni fugias tactus, vir euitabitur actus,
Hos igitur vita, ne moriaris ita.

Et sic originaliter dictum Ray. de Villa Noua, & ipse Host. dicit in sum. huius ti. in prin. vnde Apostolus ad Romanos sexto, Pec-
2 cati stipendia mors est. [a] Hieronymus ꝯ Hieronymam, Quam qui ignem tetigerit, statim aduritur. ita actus est fœminę, sentit vir nām suā, & diuersitatē sexus intelligit, vnde Hieronymus, Si cū viris cohabitēt fœminę, nō deerit instrm Diaboli. & Greg. Quidā psbyter sororē suā monachā presbyterā diligēs, sed viuere honeste cupiens ipsam ad se ppius accedere nō sinebat. facit 32. di. c. presbyter q. dam. & c. hospitiolū. ad idē de psump. c. cum iuuente. igit fęminā, quā bū videris ꝯuersantē, merito dilige, nō corporali frequētia hospitiolū. quamuis ergo quęlibet bona mulier tam consanguinea quā affinis, vel religiosa, vel alia diligēda sit, tū familiaritas nimia & cohabitatio reprobat, 17. q. c. 2. perniciosum. & c. diffinimus. gl. in c. 2. de iudicijs. li. 6. ſm Host. in sum. super rub. huius tit. in prin. No. 4. tex. ad illud vulgare, q opportunitas facit latronē, ſm Io. An. abstinent ergo quidam, quia nō habent opportunitatē, alij q. a impotētes, alij vt euitent infamiam, alij quia Deū timēt, imitatores Dei, & hoc pfectū est. vnde Apl's ad Ephesios, Estote imitatores Dei sicut filii charissimi. alia lr̄a hēt importunitatē. ſm Hos. q. a consueuerunt esse mulieres in talib. importunę, c. Iordanę. j. eo. ti. No. 5. q non solum a malo, sed ab oī spē mali abstinendum est, cōcor. c. cū ab oī. s. de vi. & hone. cle. No. 6. q forus spiritualis non hēt se precise ad cōpellēdū, sed motiue. Vltimo no. q hn̄s copulā cū duab. sororib. dēt ab vtraq; abstinere. Opponit, ex quo non ꝯstabat hic nisi in foro penitentiali, non debuit archieps reuelare Papæ, nec Papa archiepo, de pœni. & re. in c. oīs. Host. dicit, q hoc fuit de licentia cōfitentis. Quidam tū dicunt, q c. s. positum loquitur in foro iudiciali. hęc duo iura modicum faciunt, quia apparet de licentia confitentis, quia ipsemet iudicauit Papę, vt in prin. Opponitur secundo. dicitur hic, q iste fuit inuitus, ergo & c. p totū tit. quod me. cau. soluitur hic non intelligitur de tali metu, & potius debuit quælibet mala pati, quam malo consentire, s. quod metus cau. c. sacris. & dicit Ioan. Andr. q debuit manifestare saltem ad aures epi, s. de spon. preterea. Quero, cū qua plus iste deliquit. Vinc. dicit, quod quo ad Deum plus contempsit, arg. eorum quæ hn̄r in l. cum q. dam. s. de iureiur. quo ad eccles. plus peccauit cum illa, quę non
2 habetur loco vxoris. † Et dicit Panormi. no. quod peccatum ag-
b grauatur ex cōtemptu. [b] facit gl. in c. duo. 96. dist. vbi dixit, quod non minor est contumacia, sed maior, qua quis in minori re est inobediens. facit glo. in ca. fin. 14. qō. fi. vbi maius delictum fornicationis cōmittitur cum turpi, quā cū pulchra: & est rō, vt ibi nota. quia vbi minor cā inuitat ad delinquēdum, maius est delictū. Glo. j. opponit & soluit ibi. in fi. gl. vel dic ſm Car. q iurauit de facto ante illud tps, ideo non obligatur. Et not. gl. qn̄ dr̄ infantia, quia ante septenniū nescit bū loqui, ſm Tanc. & Gof. Gl. 3. opponit & soluit. in fi. gl. in tex. soluitur, q forte ista obligatio fideiussoris non fuit pnialis, nam allegat ſm Io. An. In tex. in ver. fideiussorum. fideiussio non valeret, nec ex ea posset agi ad penam, si matri. non sequeretur, nec pignora data retineri pn̄t. nullum ergo restat remedium tale, quale est iurm vel quadrupli vel arrarum, ſm Host. de quo latius dictū est in c. Gema. de spon. s. In fi. gl. dic de hac obligatione ad factū, dic vt dcm̄ est in c. ex literis. 2. s. de despon. impub. Glo. 3. q̄rit & rn̄det ibi, quē congnouit pp publicā honestatē, ſm Io. An. duæ sequētes gl. sunt declaratiuæ. Gl. in verbo, cōfiteri. tacitā sentit oppositionē. dicit litera, noluerit ꝯfiteri: ergo si vellet confiteri, staret eius cōfessioni. glo. tenet ꝯrium per c. iu. p eo. s. e. In. fi. gl. Hosti. dicit, q staret ꝯfessioni, vt cogat ad pniam, s. de spō. c. ad audientiā. & hæc est mens literæ. Gl. vltima dubitat, opponit, & soluit. & no. solutionē ad pcedēs c. vltimū, hoc vr̄ dicere gl. qn̄ hic cōstaret de affinitate pcedenti, sicut ibi. idem diceret hic, sicut dr̄ ibi. deficit ergo pbatio, nō ius hic, tū cōiugi potuit, vt dicit litera. In fi. gl. ibi, sacerdos. & idem Vin. & loq dēt quod idē platus in secreto, s. de spō. c. tua. & multas diuersitates inter forum contentiosum & penitentiale, vide per Innocen. in c. plerique. s. de immu. eccle.

ADDITIONES.

a ¶Mors est. Adde Io. 7. & 8. Esa. j. Ezec. 3. 6. Ro. 3.
b ¶Ex contemptu. Adde Io. Her. in trac. de epis. 4. lib. 2. parte, j. q.

SVMMARIVM.

1 *Affinitas superueniens non dissoluit matrimonium.*
2 *Affinitas superueniens inter maritum & vxorem, priuat solum culpabilem iure exigendi.*
Et an mulier ad exactionem debiti possit cogere maritum, qui cognouit consanguineam ipsius vxoris.

CAP. X.

1 TVę fraternitatis. †Affinitas superueniens non dissoluit matrimonium. h. d. Cōis diuisio. secunda ibi, nos igit. Et erat olim hæc decretalis in pximo tit. Io. An. In tex. ibi, ꝯmorari. & sic necessaria ministrare, s. eo. c. transmissæ. ſm Hosti. In tex. iniq; supple maxime, quia idem si p ignorantiā, 35. q. 3. c. in lectū. dic vt in c. discretionē. s. eo. j. no. & dicit Car. q litera habuit hoc respectū ad incestū, nā hic incestuosi prohibent debitū
2 exigere. s. e. c. trāsmissæ. †Nota primo, q ex copula fornicaria surgit impedimētū publicę honestatis habens impedire copulā, cū vxore cognita vxoris consanguinea nō tollit matri. sed tollitur effectus matri. quo ad exactionē debiti, cum maritus exigere nō possit, nec mulier possit cogere, nec debeat, nō tū inuita hac potestate priuat. Opponit in eo, quod dicit, quod si de lapsu timet, poterit reddere. Contra, quod immo indistincte poterit reddere, siue timeat de lapsu, siue nō, vt in c. transmissę. s. eo. Soluit Vincē. supple maxime, q. a idē si nō timet, ex quo mulier semel exegit, poterit dari viro licētia exigēdi, id est cōpellēdi mulierē ad reddēdum pariter: si de lapsu vxoris timet, vir cōpelli dēt, quasi nunc ad paria iudicant, ex quo mulier semel exigit debitū. de hoc dic vt dixi in ca. transmissæ. hęc est melior so. & placet Bu. hoc. Gl. j. sentit oppo. nā ex copula cōiugū nō surgit publica honestas, ex quo spōsalia interuenerūt, s. de spō. c. ad audientiā. gl. So. exponēdo, i. affi. & sīlis expositio est in c. discretionē. s. e. In gl. in verbo, publicā. & dicit hic Ho. q honestas publica ꝯhitur p spōsalia. p ter spōsum spōsam & cōsanguineos spōsi. nūq pcedit spōsalia. p q ꝯhitur, q. a nec esse posset, ar. ff. de iu. cōd. l. q dā. referunt. in c. ad audiētiā. & quod ibi no. gl. & sic pcedētia spōsalia nō soluit, sed sequētia impedit & dirimit: & hodie hoc expressum est de spōsali. c. vnico. li. 6. de affinitate, q p copulā ꝯhitur, dicit Host. q p ipsam soluunt sponsalia pcedentia: intelligo spōsalia de futuro, sequens aūt matri. impedit & dirimit, dumtū de ipsa constare possit, vt hic, & s. eo. c. discretionem. gl. cęterę sunt expositinę.

SVMMARIVM.

1 *Sponsalia de futuro p carnis copulam transeunt in matrimonium de præsenti.*
2 *Affinitas superueniens non soluit matrimonium præsumptum sicut nec verum.*
3 *Matrimonij contractus quando claudicet.*

CAP.

C A P. X I.

IOrdanæ. Summatū eſt in c.ꝓxi. Duo facit. Primo mulieris petitio. Secūdo ponitur cōmiſſio cauſæ, ſecūda ibi, ꝓpea. alias incipit, ideoq;. In tex. ibi, ɔ̄here. ꝙ de iure non potuit impediente publica honeſtate & affinitate, quorū quodlibet per ſe ſufficiebat, Ibi, ꝓpea. alia litera habet, ideoq;. In tex. ibi, exactus. ſed exigere
1 non dēt, vt ēt dicit gl.† No. j. ꝙ ſponſalia de futuro per carnis copulam tranſeunt in matri. de pñti. ad hoc de ſpon. c. is qui. No. ꝙ ætas qn̄q; multū preuenitur in matri. vt in j. glo. Et nota, ꝙ concurrentibus ſponſalibus de futuro in minori ætate ad matri. & actualem copulam, cum proxima ętate inducitur matri. vide no.
2 de deſpon. impu. per totum. † No. ꝙ affinitas ſuperueniens poſt matri. verum vel præſumptū non tollit ipſum matri. No. 4. difficile eſſe continere, 28. diſt. c. de his. & 50. diſt. c. quia tua. 33. q. 5. c. quint. Intelligo tamen, qn̄ quis conſuefactus eſt ad non continendum, 34. diſtin. §. quod vero. & c. quod a te. de cler. coniug. & licet
a naturale [a] ſit vitium carnis, non tamen excuſat a peccato, ff. ad l. Aquil. l. ſi ſeruus ſeruum. §. ſi fornicarius. in fi. No. 5. ꝙ eccleſia nō tm̄ ſe intromittit de copula, ſed compellit coniugem ad reddendum debitum per cenſuram eccleſiaſticam. quid aūt ſi non pōt
3 hoc facere. dic vt no. in c. qm̄. de coniu. lep. † Vltimo no. caſum, in quo ɔ̄ctus matrimonij claudicat quo ad effectum, quia alteri cōiugum tollitur facultas exigendi debitum, alteri vero non. facit c. trāſmiſſæ. s̄. eo. quādoq; claudicat quo ad effectum vinculi, c. j. & quod ibi no. s̄. de eo qui dux. in matri. quā pol. per adul. in c. de illis. el j. s̄. de deſpon. impu. Oppo. ꝙ mandat Iordanam & virum ſuum ſimul puniri, ſi nequeunt ad continentiam induci: nonne vir debet conſiderari in hoc, qui nō pōt exigere tanq̄ inceſtuoſus, s̄. eo. tranſmiſſæ. Sol. ſm Hoſt. hic reſolue plurale in ſingulare: ſimile j. de priui. c. vt priuilegia. idē Pe. & Ab. mulieri aūt, quæ non peccauit, ſufficit vſq; ad mortē alterius continere, ſi pōt. ad hoc inducitur 30. q. j. c. de eo. quādoq; ſuſpenditur, de ſecun. nup. c. Deus. Et dicit Vin. ꝙ vbi matri. non tenet, non debet quis reddere vel exigere: ſi vero tenet, ſed ſuperuenit delictū, cogitur delinquens reddere, ſed non pōt exigere, vt eſt s̄. c. proxi. & c. trāſmiſſæ. dicit Vin. ꝙ ſi vir intelligit futurū lapſum ſine iudice, poterit preuenire, C. qn̄ licet ſi. iu. vin. l. j. ſi hoc cognoſcit ex cōplexione vxoris, quā ſcit eſſe nimis ſicoſam. ſecus dicit ſi timet lapſum, quia longe receſſurus eſt: quia tunc non tenetur reddere debitum, niſi tamē exigat verbo vel ſigno. Credit ēt Vin. ꝙ hoc caſu nec peccat exigendo, vel prouocando vxorem ſuam ēt naturaliter: alias non, 13. diſt. c. nerui. dicit ēt Vin. ꝙ ſi mulier virum lapſurum videt, non ꝓpea debet illum inuitare, vt ipſe vir ab ea exigat debitū: nec cōmittere, vt illa inuitet virum ad exigēdum. ſed dicit Vin. ꝙ ipſa facit criminaliter exigendo: tunc enim inuitatus vtetur, eo ꝙ per ſe petere non pōt, ar. C. de temp. in integ. reſti. peten. l. petēdo. s̄. de elec. c. cū Vintonien. per quod videtur, ꝙ ex quo ſemel recipitur vir ad copulā, deinceps ſit indifferēter admittendus. ſed dicit Vin. ꝙ ibi admittitur ꝙ eligat iure ꝓprio, non excluſus perpetuo: hic vero non admittitur, niſi iure, quod mulier habet in eo, ſm Io. An. in c. fraternitati. s̄. eo. & ibi latius poſui dicta Vin. quæ conueniunt illi tex. Gl. in primo ſentit oppo. & ſoluit in fi. glo. Goſ. dicit, ꝙ ſi mulier diſtet multū ab ætate, per copulam matri. conſummatur, s̄. de hoc de deſpon. impub. c. cōtinebatur. & de hoc maxime in muliere, cuius vas paratum eſt, & ſic citius ſit apta matrimo. quàm vir.

A D D I T I O.

a ¶Licet naturale. Adde Bar. in l. j. §. j. 2. col. in prin. verſi. quæro extra glo. ff. de iuſti. & iure.

De conſanguinitate & affinitate. Rubrica.

Viſo de cognatione ſpirituali & legali, de carnali erat videndū, quæ in conſanguinitate & affi. contrahitur. ideo nunc ſequitur hæc rubrica, ſecundū Damaſum & Goff. Hæc continuatio non procedit ſecundū Cardi. quia in tit. præce. dictum eſt etiā de cognatione carnali: vel ſecundū Hoſt. ita continuatur, quia inceſtus, de quo in proximo titu. cōmittitur in proximis conſanguineis vel affinibus vxoris iam cognitæ, a quibus æque abſtinendū eſt, ſicut a proprijs conſanguineis, j. c. proxi. vt ſciatur, vſq; ad quē gradū duret hæc prohibitio: ideo ſubijcitur hæc rubri. Hanc continuationē dicit Cardi. eſſe multū extortā, i. non propriā. Tu dic, ꝙ imò conuenit, quia vbi non durat prohibitio, nō durat affini. vel conſan. non eſt inceſtus: ſed vltra quartū gradū non eſt conſanguinitas vel affinitas, ideo non eſt inceſtus: ergo &c. Do. Card. aliter continuat, quia tractando de carnali cognatione, de qua s̄. proximo tractatur de conſanguinitate & affi. ideo vt ſciamus de gradibus vtriuſq;, ſubijcitur hæc rubri. De cuius materia tractatur in 35. diſt. per totum, & repetitur in cle. & congruit hic tit. s̄. de offi. or. c. ſignificauit. & c. literas. s̄. de reſti. ſpo. c. per tuas. s̄. de proba. c. licet ex quadā. s̄. de teſti. & ſi vis habere plenā notitiā huius rubricæ, vide ſcripta in arbore conſang. & affini. in fi. titu. & Hoſti. hic in rubri. in nullo alio perſiſtit, & quęrit, & quid ſit conſanguinitas, & quid affinitas. Remitto ad ea quæ dico j. in arbore conſangui. & affini. & Summiſtæ hic ponunt in rubri. & qualiter arbor legenda, ibi in arboribus plene dicetur. & Hoſti. ponit in ſum. in §. fi. ver. qualiter arbor legenda ſit.

S V M M A R I V M.

1 *Teſtimonium de auditu admittitur in probanda conſanguinitate, & quando.*
Idem poteſt eſſe accuſator & teſtis vbi agitur de impedimento matrimonij contracti vel contrahendi.
2 *Archipresbyter poteſt cognoſcere de cauſa matrimoniali, & quando.*
3 *Practica quando iudex procedit ex officio in cauſa matrimoniali.*
4 *Teſtes in cauſa matrimoniali debent eſſe omni exceptione maiores. & nu. 7.*
5 *Cauſæ matrimoniales per quos iudices tractari debeant.*
6 *Fama vel vnus teſtis cum iuramento maiorem fidem facit, quàm duo teſtes, quorum vnus deponit de auditu, alius ſine iuramento.*
Teſtes in cauſa matrimoniali debent eſſe iurati, etiam ſi agatur ad matrimonium impediendum.
7 *Teſtes omni exceptione maiores qui dicantur. & nu. 12.*
8 *Iudex, qui iudicat pro matrimonio, non debet ignorare canones.*
Epiſcopi non debent ignorare canones. & nu. 13.
Prælato non ſeruanti canones, an ſubditi teneantur obedire.
9 *Theologus vel canoniſta, quis eorum præferendus ſit in epiſcoporum electionibus.*
10 *Iudex ordinarius poteſt delegare cauſam matrimonialem.*
11 *Teſtes in cauſa matrimoniali an poſſint recipi poſt publicatas atteſtationes.*
13 *Ad cognoſcendum & iudicandum de cauſa matrimoniali, duo requiruntur, ſcilicet poteſtas & ſcientia.*
14 *Conſultor aſſumptus per iudicem idiotam poteſt recuſari in cauſa mere canonica & ſpirituali, ſi conſultor eſt merus legiſta.*
Doctor groſſus poteſt recuſari, ne conſulat in cauſa ſubtili.

C A P. I.

EX literis. Separatur matrimo. contractū inter affines primi generis & quarti gradus. h. d. & ſunt tres partes. Primo caſus narratio. Secundo reſpōſio. ibi, quocirca. Tertio iudicis inſtructio. ibi, ceterū. In tex. ibi, ſecrete. i. clandeſtine. In tex. ibi, viduā. i. illā, cuius maritus eſt mortuus, 34. diſt. vidua. In tex. ibi, cognouiſſet. forte volebat vti ſaxonū lege, de qua s̄. de ſpon. c. j. ſm Io. An. No. primo, ꝙ ex ſubarratione cum copula concluditur matri. & de hac ſubarratione habetur 27. q. 2. c. ſi quis vxoris. † No. ſecundo, ꝙ in proban-
1
a da conſanguinitate admittitur teſtimoniū de auditu [a]: quod intelligo, vt s̄. de teſti. c. licet ex quadā. ſecundū Phi. hic, de quo ibi in prima oppoſitione. No. 3. ꝙ ſicut in prin. ɔ̄ctus matri. quilibet de populo poteſt opponere, ita in probatione matrimonij clandeſtini: & quando petitur approbatio per ecc. de ipſo mat. clandeſtino, poteſt quilibet ſe opponere. No. 4. teſti non iurato non debet credi, s̄. de teſti. c. tuis. & c. nuper. & c. tua. s̄. de coha. cler. & mulie. 4. q. 3. in §. itē iuriſiurandi. ſecundū Phi. & dicit gl. 3. q̄a iſte voluit iurare, iſti mat. ɔ̄xerunt. quod non videtur ſecundū Card. debuiſſe fieri, cum remanet alius teſtis. quod intellige in prima oppoſitione. No. ꝙ in cauſa matrimoniali vbi agitur de impedimento matri. ɔ̄cti vel ɔ̄hendi, idē poteſt eſſe accuſator & teſtis. & facit tex. in c. in omni negocio. s̄. de teſti. No. ſexto, ꝙ in cauſa matrimoniali ſæpe & pluribus vicibus procedi poteſt ad inquiſitionem vel accuſationem: quod eſt in matri. ſpeciale, vt no. s̄. de ſponſa. c. ſicut. j. de purga. cano. c. cum dilecti. ſecundum Inno.
2 † No. ſeptimo, ꝙ archipresbyter, & ſic inferior ab epiſcopo pōt cognoſcere de cauſa matrimoniali. ſimile in c. literas. s̄. de reſti. ſpol. quod intellige, vt in glo. quę allegat iura. De iure autē communi ſoli epiſcopi cognoſcunt, de exceſ. præla. c. accidentibus. & per hoc eſt expedita quarta glo. ibi tamen aliquid dico, an eccle. cathedralis poteſt cognoſcere de cauſa matri. in c. veniens.
3 s̄. de eo qui dux. † No. 8. quòd etiā ſi iudex procedit ex offi. in cauſa matrimoniali, debet citari pars coram ſe, & facere iurare teſtes, & præfigere terminū volentibus accuſare, vel defendere, c. cum inhibitio. s̄. de clande. deſpon. qui matrimo. accu. poſſunt. c. cum in tua. s̄. de ſpon. c. cum in tua. & legitimas exceptiones admittat, s̄. de offi. deleg. c. ex parte. 2. qui fil. ſint legi. c. perlatū. & ſi non ſeruatur ordo, reuocatur id quod agit, j. qui filij ſint legi. c. ꝑ venerabilē. ſm Io. An. Et an ſit neceſſe, ꝙ ſñia in cā matrimoniali
feratur

A D D I T I O.

a ¶De auditu. Quando teſtis de auditu probat, vide Do. Soci. conſi. 64. incip. In cauſa vertente, ver. capiendo etiā ibi, nam tantū vnus teſtis. in 3. parte, char. 3.

feratur in scriptis.vide de testib.c.Albericus.ſm Io.An. & glo.in
4 verbo,illustrium.in c.fi.de re iudi.lib.6.† No.9.ꝙ in cā matrimo-
niali testes debent esse circumscripti. de quo dic vt in c. licet ex
quadam.de testibus.s̃.& debent esse omni exceptione maiores.
No.10.ar.pro celeritate,s̃.de locato.c.potuit.in c.vlti. de ele. li.6.
5 ſm Ioan.An.† No.11.per quos iudices causæ matrimoniales sunt
tractandę quo ad examinationē,multo magis quo ad decisionē,
arg.s̃.de offi.dele.c.super q̄onum.vnde §.intentionis. c.q̄m. s̃.de
offi.delega.ſm Io.An.hic,& qui dicantur discreti iudices,j̃.dico.
No.12.ꝙ causæ matrimoniales tractari debent per habentes po-
testatem iudicandi: intellige ꝙ habeant de iure cōi, vt quia sint
a epi:hoc enim sacramentū matri.est magnū sacramentum [a],s̃.de
spon.c.j.& eps̄ dēt magis cognoscere,s̃.de offi.archipresby.c.fi.
& c.j.& c.ad hoc.s̃.de offi.archi. 25.dist.c.perlectis. & causæ ma-
trimoniales requirunt maiores iudices.de quo dic vt in glo. ſm
Io.An.ſm quā præsumitur ēt pro habentibus potestatem,ꝙ sint
6 maiores scientiæ & magis exercitati,ſm Inno. † No. ſm Panor.
iuncta glo.5. per vnum testem de auditu, & per alium sine iura-
mento non probatur sufficienter impedimentū ēt ad matrimo-
nium ꝯhendum.quod bene no.ad intelłm & limitationem c. p̃-
terea.s̃.de spō.Et ex hoc infero,ꝙ maiorem fidem facit fama vel
vnus testis cum iuramento,q̄ duo testes,quorum vnus deponit
de auditu alius sine iuramento : nam sola fama de se sufficit ad
impediendum,vt j̃. proxi. item dictum vnius deponentis de ve-
ritate,vt in d.c.p̃terea.hic aūt duo non sufficiunt rōne prædicta,
Et ex hoc,& ex tex.no. ꝙ in casu matrimoniali testes debent eē
iurati,ēt si agatur ad matrimonium impediendum . & per hunc
tex.puto ꝙ d.c. præterea.debet intelligi , ꝙ ille iuratus asserebat
7 impedimentum . † Item no. ꝙ testes præsertim in cā matrimo-
niali debent esse omni exceptione maiores . & tenebis menti
vnam glosellam hic , quæ dicit, qui dicantur omni exceptione
maiores , qui nulla exceptione legitima pn̄t repelli. vide tex. &
glo.Insti.de inutili.stip.§.item verborum obligatio.quæ dicit,il-
lum testē dici idoneū,qui nulla exceptione repelli pōt. facit glo.
in c.at si clerici.in verbo,legitima.& ibi solet poni,s̃.de iudicijs.
glo.in c.j.& ibi Panor.s̃.de testib.quod notabis pro statutis sępe
8 requirentibus illas qualitates . † Vltimo no. ꝙ iudex qui iudicat
pro matrimonio,non debet ignorare canones:pro hoc,quia ta-
les causæ secundū canones sunt terminandæ,vt hic,& j̃. ꝓximo
tit.c.fraternitas.item quia canones debent ab omnibus sciri,c.j.
& c.fi.de consti.& specialiter ab epis, 38.dist. c. oēs.& c. cum sit
ars artium. s̃.de æta. & quali. qui de talibus iudicant causis, & si
sciunt & non seruant canones,sunt non compotes mentis, s̃.de
tēp.ord.c.vlti.ſm Host.qui no.istam literam,cum dicit,nō igno-
rat: non dicit ꝙ debeat esse magister , competens enim scientia
toleratur,s̃.de præbē.c.pe.& no.in c.cum in cunctis.s̃.de ele,bo.
gl.in c.in noīe Domini.ver.gremio.23.dist.si aūt nescirent cano-
nes,sunt repellendi.Et dicit gl. ꝙ prælato non seruanti canones
pn̄t subditi denegare obedientiam.ita glo.in c.sacerdotes.2.q.7.
per quā infert Ludo.de Roma,in singularibus,ꝙ vasalli pn̄t dn̄o
feudi non seruanti leges Imperiales denegare obedientiam . tn̄
Panor.in c.sciscitatus.de rescri.aliter loquitur. & ꝯ glo. p̃dictam
est glo.in c.cum non liceat. s̃.de rescri. quæ vult, ꝙ ēt si prælatus
sit notorie criminosus,impune ab eo recedi non pōt, nisi in ca-
sibus ibi expressis.facit tex.in c.nōne.8.q.4. Oppo.ꝯ tex.& ꝯ id,
quod dixi in secūdo & quarto no.nam hic præsupponitur,ꝙ isti
ꝯxerunt:debebant enim isti impediri , quia ad dictū vnius testis
impeditur matrimoniū ꝯhendum,vt in c.seq.& c.præterea. el 2.
s̃.de spon.Solutio colligitur hic super glo.3. soluitur enim, ꝙ ad
dictū vnius hic non debuit separari ma.cum iam esset ꝯctum de
præsenti,s̃.tit.proxi.c.de illo.& c.super eo.dicit Io.An.in ver.su-
per ea. gl.melius videri,ꝙ vir solus impediuisset matri.ꝯhēdum,
de quo quærebatur , sed simpliciter testificatur de auditu : quod
est verius,quia ꝯctus factus secreto nihil ponderat, s̃. de clande.
despon. c. 2. ergo hic testificatio de auditu non valuit : quod est
intelligendū ſm Car.Flo.ſm quod dr̄ s̃.de testi.licet ex quadam.
vt quia in hoc teste non concurrebant illa,de quibus ibi: de alio
aūt teste,qui non iurauit,hic non curatur,& non creditur, vt di-
ctum est s̃.in 4.no.Opponitur secundo:nam debuisset hic expe-
diri processus habitus corā archipresbytero Plombarolę,anteq̄
alius inchoaretur, arg.s̃.de iudi.c.exhibita. Præterea si causa fuit
decisa coram alio iudice, vel coram archipresbytero Plomba-
rolæ,non debuit ex nouiter repertis impugnari, c. cum inter. s̃.
de re iudi.& de accusa.c.de his. Solutio:Inno.& Host. hic super
glo.dicunt,ꝙ processus archipresbyteri non tenuit.tu solue me-
lius,ꝙ hic non mandabatur nouum processum inchoari,sed tm̄
testes recipi:quod fieri pōt ēt post publicationem,vt hic in gl. 5.
& hoc placet Cardi.& Bu. Et per hoc rn̄detur ad aliud : speciale
enim est in causa matri.quod non transit in rem iudi. s̃.de re iu-
di.c.sicut.& j̃.de purg.cano.c.cum dilecti.& facit:nam vbicumq;
obseruatio sniæ vel publicationis testiū foueret peccatum, tunc
illis non obstantibus pars auditur volens illam impugnare,c.cū
in tua.s̃.de testibus.c.iurauit.vbi cōiter Doct.s̃.de probationib⁹.
& est glo.magistra.35.q.9.in summa.& §.his. Quæro primo,quia
dicit litera ꝙ personis discretis causæ cōmittendæ sunt : quæ di-
cantur personæ.Sol.dicit Host.& Io.An.hic super verbo,discre-
tis.ꝙ debent esse discretæ non in theologia,non in legibus, sed
in scientia canonica.vide quæ dico j̃.in fi.col.Et dicit Host.hanc
literam esse de directo contra quosdam Theologos dicentes , ꝙ
eccle.Dei pure posset regi per puram & solam theologiam: sed
quilibet hortolanus laudat suos poros.& ideo Io.An.illis rn̄det,
ꝙ non sufficit sola theologia,sed scientia requiritur ciuilis & ca-
nonica:imò quotidie cum nouis emergentibus casibus oportet
condi noua iura.sed Theologi dicunt esse suum verum,si Theo-
logia sciretur ad plenum.quibus rn̄det Io. An. ꝙ qui Deus esset
in quacunq; scientiarū p̃dictarū,de quibus s̃.quæ ad plenum nō
sciuntur,cum consistant in præceptis iuris,vt in ꝓęmio Grego.
ei sufficeret quælibet istarum,quia non pōt perfecte vna sciri si-
ne alia:habent enim istæ tres facultates inuicem magnā cōmu-
9 nionem,ſm Car.quod placet Bu.† Quæro & vlt.pone,ꝙ eligun-
tur duo in ep̄m vnius ciuitatis,vnus purus theologus , alius pu-
rus canonista:quis debet pręferri.dicit Host.considerandam ec-
clesiæ qualitatem,& si pro maiori parte consistat in iurisdict.&
causarū decisione,p̃feratur canonista,maxime quia bonus cano
nista pōt ex solis canonibus p̃dicationem & sermonem suum
formare,ppłm instruere circa ea,quę spectant ad curam anima-
rum. si aūt ecclesiæ qualitas consistat in prædicatione sermonis
euangelici,instructione,& cura animarum,vt q̄a hæretica sit &
vitiosa ciuitas,tunc p̃feratur theologus,s̃.de ele.c.in causis.in fi.
& j̃.de hæreticis.c.excōicamus.§.fi.mixtum tn̄,i.qui habet cano-
nes & theologiam,dicit p̃ferendum,ar.ad hoc s̃.de ele.non resi.
c.ex parte.s̃.de elec.c.officij.& ar.eorū quę no.s̃.de sum.Trini.c.
firmiter.§.hæc facta.super verbo,dispositionem.Panor.hic dicit
ſm Car.ꝙ non pōt eē bonus canonista , si omnino est purus ca-
nonista:nam multa theologicalia & legalia tractantur in cano-
nibus,per gl.& Doct. vix adduci possum, vt credam canones eē
factos,vt scientiā per se facerent . & inter istos theologus est di-
gnior canonista,sed canonista dignior q̄ legista,post illum legi-
sta dignior q̄ medicus.Panor.in c.clerici.de iudi. Gl.4.quia cer-
tę sunt expeditę s̃.in no.opponit & soluit.In fi.glo.Gof.soluit,ꝙ
forte cōpetebat isti archip̄sbytero cognoscere de cā matrimo-
niali ex generali vel speciali consuetudine abbatis Casinensis ,
qui in cęteris eccle.hēt plenā iurisd.cui subesse dr̄ iste archip̄sby
ter:vnde iudicatur fungi ep̄ali vice:gl.no.in cle.j.in verbo,ꝓprij.
de reb.ec.nō alie.faciūt no.in c.cū ꝯtingat.s̃.de foro cōpe.vel nō
tenebit ꝓcessus habitus p̄ eū,ſm Host.vt dixi ēt in prima opp.&
p̄ hoc tollitur ꝯrium,quod posset fieri de ipso abbate,ſm Car.&
q̄uis oīa sint clara ad finē literę nr̄ę, dicit Bu.tenere solonē Hos.
de qua s̃.ꝓxime,& dixi in j.oppo.quā ꝓbat lr̄æ finis,vbi declara
10 tur,ꝙ oēs non pn̄t cognoscere de cā matrimoniali.† No. tn̄ glo.
hic,& in verbo, ptātē. ibi, ꝙ cā matrimonialis est delegabilis ab
ordinario.Itē no.gl. ꝙ de ꝯsuetudine inferior ab ep̄o pōt de ma-
tri.cognoscere,de qua in c.lr̄as.s̃.de resti.spo. si ergo est talis cō-
suetudo,illā serua,vt hic in gl.facit c.cū ꝯtingat. s̃. de foro cōpe.
Itē ex priuilegio hæc ptās pōt cōferri inferiori,vt dixi s̃.ſm Gof.
facit c.accedentibus.de exces.p̄la. si aūt nulla est consuetudo in
hoc,vel nullū priuilegiū, tunc ep̄s solus ex iurisdōne hēt cogni-
tionē causarū matrimonialiū,ſm But.hic.Et p̃dicta faciūt ad q̄ō-
nem : vertitur cā matrimonialis corā ordinario, & petitur solui
matri.p̄ p̄ aliud matri.quod dr̄ ꝯctum in alia ciuitate:fit remissio
super examinatione testium ad probādū de primo matri. ad or-
dinarium alterius ciuitatis.& dic ꝙ pōt,per hoc quod no.Archi.
in c.pn̄tium.de testi.li.6.& Io.An.ibi in prin.super j.gl.dicens,ꝙ
talis remissio pendet arbitrio iudicis,in Auth. de testi. §. & q̄m.
& quod ibi no.faciunt quę habentur in auth.apud eloquentissi-
mum.C.de fide instru.in c.cōstitutis.de fideiussoribus . Nunqd
aūt teneatur de iure facere,si non vult.vr̄ ꝙ non,per hūc tex.vbi
testes debent ꝓduci corā ipso ordinario, q̄ de cā cognoscit , ſm
Io.An.s̃.eo.tit.§.j. Io.An. in ver. ſm p̃missa.dicit ꝙ fieri dēt, et ꝙ
ordinarius ille recipiet testes non auctoritate remittentis , sed
auctoritate propria , et auctoritate iuris cōis : quod dicit verum
Io.An.

A D D I T I O.

a ¶ Est magnum sacramentum.An matrimonium sit sacramentū, vide gl.in c.cum
ecclesia. de simo. quæ autem sint sacramenta matri. vide glo. in c.debitum.de
biga.& in c.per venerabilem.qui fil.sint legi.27.q.in summa.

Io.An. in addi. qñ remittens erat ordinarius: secus si delegatus, quia tunc auctoritate delegantis recipiuntur per ordinarium, ad quē fit remissio, s̄. de fideiuſ. c.3. de offi. or. c. significauit. de reſcr. c. statutū. §. pe. li. 6. D. Car. in cle. j. de offi. dele. allegans quendam consulentē tenet indistinctè, ꝙ ordinarius tenetur ad hanc remissionē faciendā, ne angustetur facultas ꝓbandi sine cā, & maxime in cā matrimoniali, & ne remaneant ꝯhentes in peccato, d.c. significauit. & quod ibi no. in gl. 2. & pro hoc facit 33. q. 2. c. si ue de coniugij. quod loquitur de cā matrimoniali. & ibi gl. facit ad hoc dicens, ꝙ si est difficile satisdare in vna ciuitate, mittitur ad aliā, ff. qui satiſ. cog. l. si fideiussor. §. j. de testi. cog. c. j. vbi permittitur delegato in cā mat. mittere nunciū ad aliū locū pro recipiendis testibus. & exponitur nunciū, i. executorē. facit in hoc consuetudo curiæ Roma. q̄ p.p. difficultatē facit remissionem ad partes ꝓ testibus, nec in casu nostro ordinarius posset cogere testes alibi existentes, q̄a extra territoriū iurisdicenti non paretur impune, c. 2. de consti. li. 6. & l. j. ff. de iuriſ. om. iud. Ad c. nostrum videtur, ꝙ testes de iure ꝓduci debēt corā ordinario, qñ cōmode fieri pōt, vt q̄a sunt in loco: ꝑ qđ vr̄, ꝙ sine cā ordinarius nō dēt alteri delegare. tenendū, ꝙ cōmissio facta huic archipresbytero fuerit valida. Itē iste tex. pōt & dēt intelligi de tractu totius causæ: sed receptio testiū est meri facti & ministerij: examinator tñ considerabit vacillationes testiū & roborē, & testiū qualitates, & significabit iudici hīti iudicare, ſm no. per Doct. in c. qm̄ ꝯ. s̄. de probationibus. & est gl. signanda in ver. leuis opinionis. in c. licet cām. de ꝓba. Faciunt q̄ no. in l. de minore. §. tormenta. per Bar. ff. de q̄onibus. Inno. no. & cōiter Doct. in c. qm̄ ꝯ falsam. extra de ꝓba. vbi dixit Io. An. ꝙ nisi ista examinentur diligēter, nō tenetur in conscientia. Gl. oppo. dubitat & soluit. in fi. sentit appositionem de inculcatione literæ, q̄a in vno loco dicit de quinto gradu, in alio de quarto, & soluit. & cum alle. glo. in Authē. de testi. in §. illud. qui didicit testificata, vltra testes non producit.

11 †In ea. gl. ibi, dicunt quidam. dic ꝙ est Inno. & per hoc s̄. de testa. c. cum in tua. & hoc cōiter ſm Bu. & Car. & est rō ſm Bu. ꝙ nullus terminus obstat ex rigore iuris iudici, quominus inueniat veritatē in cā matri. licet lata sit sñia, & publicatæ sint attestationes, s̄. de test. c. series. & c. veniens. & c. tenor. & c. consanguinei. de re iudi. & cū hic testes deponant ꝯ matrimoniū, patet ex glo. euidenter ꝯ opinionem Io. An. s̄. de testib. in c. series. in fi. vlt. gl. quæ hēt, ꝙ post publicatas attestationes in cā matrimoniali licet producere testes, si producens stat pro matri. secus si stat contra matrimonium, ſm Bu. hic. faciunt quæ s̄. dixi. no. tñ gl. nostram, vel dicas aliam solu. ꝙ publicatis attestationibus non recipiuntur testes, sed vbi deponentes primo non sunt simplices testes, sed sunt accusatores, & testes, habet locum quod hic dr̄, ꝙ post publicationem attestationū alij testes produci pñt: secus si erāt nudi testes. & concludit hic Butr. ambo dicta istius gl. simul sint publicata dicta accusatorum, qui ēt testes producti alij non prohibentur produci. si aūt sunt publicata dicta testium simpliciū, & tunc regulariter alij non producuntur super eisdem articulis. Fallit in causa matrimo. quæ vt respiciens materiam peccati, regulas naturales reiectis regulis iuris positiui ibi sequitur: vnde dicit Host. hic super tex. vt dixi s̄. in 6. nota. ꝙ iudex in tali causa matrimo. & peccati nutritiua debet solum seruare ea, quæ sunt de ordine iudiciario naturaliter, & secundū æquitatem. Sed vnde venit hæc ꝯdictio. D. Ant. ꝙ sensus literæ est, ꝙ primo producebantur testes ꝯ matri. & hi fuerūt accusatores, qui deponebāt de quarto gradu, & vnus de auditu, alter noluit iurare: vnde nihil probauerunt. Postea qō adhuc cępta est, & duo deposuerunt de consanguinitate & quinto gradu: deducta est tertio causa ad Papam, qui voluit ꝙ testes examinarentur, & si probarent consanguinitatem in quarto gradu, separentur. vnde loq̄tur necessario hæc decre. ſm iura hodierna, vt dicā in glo. antepe. ſm q̄ iura hodie est prohibitio ad quartum gradum, in c. non debet. j. eod.

12 †Gl. in verbo, maiores. no. literā, & in fi. de hoc dic vt no. in c. j. de testib. & tales sunt omni exceptione maiores [a], qui fama & conuersatione p̄clari sunt. In gl. super verbo, gradu. opponit & soluit. vult ergo, ꝙ tunc ſm antiqua tēpora dispensabatur vltra quartū gradū, qñ ignoranter ꝯhebatur matri. vel ſm Gof. compilator recusauit hoc, quia in antiqua decretali dicebatur in 4. 6. & 5. vel ſm Inno. pars se onerauit ad probandum de quarto gradu. & q̄libet solutio ſm Cardi. hic pōt tolerari, tñ solutio Goff. vera vr̄. Glo. in verbo, consanguineis. in prin. declarat literā, in secunda parte opponit & soluit. Gl. vltima no. & arguit, & iterum arguit compromitti non posse de causa matri. & ponit duas rationes. In glo. ibi, certi iuris. dr̄, ꝙ oībus habentibus peritiam iudicandi certe nihil obstat, quin iudicare possint, cū constat tales hoīes ꝑ vsum quotidianū esse approbatos. vide gl. in c. sciscitatus. de rescrip. d. l. certi. C. de iud. ibi, & §. seq. de famoso delicto, vel publico crimine, liberali causa, ingenuitate, vel libertinitate non cōpromittitur.

13 † Et no. istam gl. in prin. ꝙ duo requirūtur ad cognoscendū & iudicandū de causa matrimoniali, s. potestas & sciētia. & dicit Host. si primū. s. potestas deficit: vnde valet quod agitur, quia & si valet sñia lata ab ep̄o canones ignorante, non tñ valet lata a magistro canonū potestate carente: peccat tñ ep̄s canones ignorans, si sine consilio hoc faciat: ergo aut deleget scienti, aut exercitato, vt in iuribus hic allegatis in gl. cōsulat peritiores, de conceſ. p̄ben. c. 2. s̄. de his q̄ fi. a pla. sine consen. cap. c. nouit. & c. quanto. & licet ep̄s sit peritus, habeat suorū canonicorū consiliū, & aliorū peritorū, s̄. de consti. c. ne innitaris. facit l. proxime, ff. de his q̄ in test. delentur. l. diui fratres. ff. de iurepat. & c. de quibus. 20. dist. ſm Host. in tex. hic super verbo, ignorent. & Io. An. post eum.

14 † Vltimo q̄ro, quid si ep̄s cōmittit cām, an valeat sñia. Host. dicit, ꝙ sic, dummodo sit rite lata: licet ille, qui cōmisit sciēter, puniendus est, ff. de cust. & exhibitione reorū. l. fi. & facit qđ no. Inno. in c. si pro debilitate. s̄. de offi. dele. & dicit Spec. in titu. de requisitione consilij. in 3. col. in ver. scias igitur. ꝙ consultor assumptus per iudicem idiotā pōt recusari in cā mere canonica & spirituali, si consultor est merus legista. Idem no. Lap. in c. statutum. de reſcri. li. 6. in prin. & ibi Dñicus de sancto Gemi. super glo. in ver. copia peritorū est. in prin. illius ca. Facit quod voluit Bal. in l. fi. in 16. q̄. C. de hære. insti. vbi in causa subtili Doctor grossus pōt recusari ne consulat: & ꝙ consultor possit recusari, est tex. in §. & sæpe. lo 3. in Auth. de trien. & semiſ. Ang. in l. obseruandum. ff. de iudi. Bal. in d. c. si pro debilitate. & tenete menti, ꝙ ēt indiscretus iudex pōt suspectus recusari. Bal. in c. ad nostram. de proba. in fi. facit iste tex. ibi, per discretos. licet s̄. aliter intellexerim. cum igitur quis sentētiat, aut hēt sciētiā & potestatem, & bene sententiat: aut neutrū est, et tunc duobus modis deficit sñia. aut hēt sciētiā sed non p̄tātem, et nulla est sñia. aut hēt p̄tātem sed non sciētiā, et tunc valet vt dictū est. sed ēt req̄ritur in iudice sp̄ūaliter aliū iudicante, ꝙ sine p̄cō̄ sit, aliàs seipsum condēnat, 3. q. 7. c. iudicet. ſm Io. An. et Ho. hic in tex. in ver. q̄d si cōicat idiotæ. de hoc tñ vltimo an valeat sñia iudicis criminosi, vide per Inno. et Doct. post eum in c. sciscitatus. s̄. de rescrip.

ADDITIO.

a ¶Maiores. Adde §. item verborum. in verbo, idoneos. Inst. de inuti. stip. & Bar. in l. admonendi. de iureiuran. & gl. in l. fi. de inuti. stip. Ant. de But. in c. fi. de iureiur. Alex. in consi. 18. j. parte. & Abb. in c. at si clerici. in 40. col. in versi. quæro vna cum glo. de indi. ciui. in c. j. Alex. in consi. 70. 2. parte. & adde Bal. in l. optimam. in 2. col. ibi, maiores. C. de contrahen. & commit. stip.

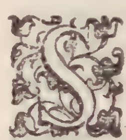
SUMMARIUM.

1 *Sponsalia de futuro quandoque firmantur fidei interpositione, quandoque iuramento, & ex talibus oritur ius agendi contra sponsum, vt cogatur contractum quem promisit, perficere.*

2 *Probationis gradus duplex.*

3 *Fama an plus operatur quàm dictum vnius testis.*

CAP. II.

Super eo. Affinitas superueniens, de qua cōstat per famā, soluit spon. de futuro. h. d. c. ſm Io. An. et intelligas ſm ipsum, qñ cū sponsa ad copulā non esset processum, aliàs necessaria esset plena ꝓbatio, s. tit. j. c. ex literis. Cōis diuisio. secunda ibi, inq̄sitioni. In tex. ibi, ꝓpinquā. citra quartū gradū, j. eo. c. nō dēt. ſm Ho. In tex. ibi, inq̄sitioni. qua q̄rebatur, an condēnandus eēt sponsus, cū dictū impedimentū diceretur euidens, vel fama loci hoc haberet, ſm Host. No. j. ꝙ sponsalia de futuro ꝯhi pñt cum illa, q̄ nondum est nubilis: et sufficit ꝙ sit septennis, c. literas. s̄. de despon. impu.

1 gl. j. hic no. † No. secundo, ꝙ sponsalia de futuro q̄nq; firmantur fidei interpositione, q̄nq; iuramento, c. p̄terea. c. requisiti. c. ex literis. et in multis si. in tit. de spon. et ex talibus oritur ius agendi

2 ꝯ sponsum, vt cogatur ꝯtum, quem ꝓmisit, ꝑficere. † No. tertio duplicem gradum probationis: quidam enim est gradus semiplenus, qui vocatur fama: q̄dam plenus, qui vocatur manifestū. vide in c. vestra. de coha. cleri. et muli. Vltimo no. ꝙ ꝓbatio q̄dā est, q̄ transit in notoriū: an fama sufficiat ad impediendū matrimoniū. et sic in his, q̄ sunt leuis p̄iudicij, ꝓbatio famæ obtineat instar plenæ ꝓbationis. vide qđ no. Bu. in c. cū oporteat. de accusationibus. Opponitur ꝯ tex. ꝙ fama non sufficit, de c. sup eo. tit. p̄cedenti. Ho. remittit ibi ꝓ solutione, et vide ibi gl. vltimā, et id qđ ibi dixi in prima oppositione. remittit etiā Host. ad c. attestationes. s̄. de despō. impu. Oppo. 2. ad idē de c. ex literis. s̄. tit. ꝓxi. vbi req̄rit plena ꝓbatio. Io. An. soluit vt dixi s̄. post summariū, ꝙ istud c. ꝓcedit, qñ ꝓ sponsa non est ꝓcessum ad copulā: aliàs eēt necessaria ꝓbatio, vt ibi dicit Car. ꝙ ibi plene hoc non ꝓbatur. & dicit, ꝙ potius ille tex. facit ꝯ: dictū tñ Io. An. est verum, et probatur in c. super eo. tit. p̄cedenti. et tūc ageretur de matrimonio dissol-

dissoluendo, qn̄ post spōsalia de futuro seq̄tur copula, c. 15 q. j. s. de spon. dic q c. ex literis. pall. pbat dictū Io. nā Papa ibi in prin. psupponit ita et p instanti, put. s. nō refertur per famā, sed p relationē epi Gradensis. Gl. j. opponit & soluit. in fi. dic s̄m Io. An. q̄a maior septēnio. si aūt vis tenere, q fuisset inhabilis ad vtrūq;, id est ad sponsalia & matrimoniū tēpore cōtctus, dic s̄m Bu. q spōsalia fuerunt postea ratificata. Glo. seq. in verbo, fide. opponit: nā videbatur, q deberet credi dicto istius sponsi, et sine aliquo tit. c. pterea. s. de spon. So. ibi qn̄ non intercessit iurm̄ sup spōsalibus, hic sic: hic enim intercessit fidei interpositio, q̄ est loco iuramēti, vt dicit hęc gl. & hoc apertius dicit Inn. s̄m quē si fides interposita est, non sufficit dictū solius spōsi hoc casu, quod aliàs sufficit, d. c. pterea. & dicit, q hæc fidei datio ęq. paratur iuramento, s. de arbi. c. peruenit. & expssius s. qd̄ me. cā. c. ad aures. & cū hoc transit Io. An. Bu. & Card. Glo. 3. opponit: nā manifestū est, q pōt pbari, 11. q. 3. c. certū. & gl. in c. vestra. s. de coha. cle. & mulie. glo. soluit exponendo. in fi. gl. facit c. qm̄. s. de fil. presby. s̄m Phil. & dic s̄m Bu. q non solū sufficit manifestū hoc, imò fama est adminiculo. Gl. 4. quærit & soluit. Glo. vlti. oppo. q per famā non debent solui sponsalia, q̄a ad vnius dictū non soluuntur, s. de spon. c. præterea. el 2. glo. soluit, q hic plus operatur fama q̄ ibi dictum vnius testis, vnde ponit inter famā & dictū vnius testis vnā differentiā, & vnā conuenientiā. in fi. glo. dixerunt Alex. Vin. & Phi. q in supplementū pbationis exigeretur iuramentū ab isto, C. de re. cre. & iure. l. in bonæ fidei. & de proba. c. sicut consuetudo. s. de procu. in c. ex insinuatione. dicit Car. non esse necessarium hoc casu iuramentū partis, cū sufficiat dictū vnius testis ad impediendum matrimonium, vt in gl. & hoc vr̄ placere Bu. hic omit-
3 tit in lectura sua de hoc iuramento parti præstando.† Et no. singulariter hanc glo. q plus operatur fama q̄ dictum vnius testis:
a alibi æquiparatur fama dicto vnius testis [a], s. de appel. in c. j. in glo. 5. & no. s. de testibus. c. veniens. el j. & in c. præterea. & per Bar. in l. de minore. §. tormenta. ff. de q̄onibus. sed dic, q iste non potuit habere vim vnius testis, cum esset pars, 4. q. 4. c. j. & 2. & C. ne quis in sua causa. l. vnica. c. insuper. s. de testi. & ideo hoc non colligitur hic s̄m Cardi. q fama hic plus operetur q̄ dictum vnius testis: quod mihi placet. & ita respōdent Doct. in c. veniēs. de test. & ibi tangitur de probatione famæ. Sequitur tex. &c.

ADDITIO.

a ¶Vnius testis. Adde tamen D. Soci. consi. 170. inci. Consideratis his. ver. ista conclu. circa medium. in 2. parte, char. 173. q licet fama faciat semiplenam probationem, tamen fortior probatio est illa vnius testis, & magis certa.

SVMMARIVM.

1 *Legatus de latere potest dispensare in gradibus consanguinitatis lege canonica & positiua prohibitis.*
2 *Priuilegium contra ius continens dispensationem, stricte intelligendum est, vt minus deroget iuri communi quàm possit.*
Cautela, quòd in priuilegio emanante contra ius apponatur clausula, motu proprio & ex certa scientia simul: & ita in rescripto, quod tollit ius tertij.
3 *Consuetudo interpretatur priuilegium.*
4 *Consuetudo ligat incolas etiam solum inhabitantes in loco.*
5 *Consuetudinis immutatio inducit scandalum.*
Nouitates pariunt discordias.
6 *Lege abrogata quis non potest vti, quando ius non est abrogatum in substantia, sed in sola cortice.*
Lex abrogata an & quando possit allegari.
7 *Consuetudo an habilitet inhabiles ad contrahendum matrimonium, & an habiles faciat inhabiles.*
8 *Dispensatio facta vni episcopo vt dispenset cum duobus viris, & totidem mulieribus consanguinitatis gradu inuicem coniunctis, an tales, cum quibus debet dispensare, sint ex primis parentibus vtrinque coniuncti.*

CAP. III.

Vod dilectio. Si dispensatur cū aliquibus, q possint cōtrahere in quarto gradu, requiritur q vterq; dispensatus distet quarto gradu, maxime vbi cōsuetudo hoc approbat. h. d. s̄m Io. An. legitur aliàs sine verbo, maxime. sed tene q melius est, vt adsit hoc verbum, maxime, secundum eundem: & hæc est cōis. Et tria facit. Primo ponit casum. Secundo allegat pro & cōtra, ibi, q vr̄. Tertio respōdet, ibi, nos itaq;. In tex. ibi, quarto gradu. hęc regula non habet locū, q̄a erat indulgentia & consuetudo cōtraria, s̄m Inno. In tex. ibi, cum tamen de cōsuetudine. supple, cōtrarium vr̄. In tex. ibi, non debet. vt coniuncti separentur obstante consuetudine: & tunc bene cōtinuatur quod sequitur
a in litera. No. primo in stipite. & quid sit stipes [a], vide glo. j. No. secundo hic de duabus lineis descendentibus a stipite. de hoc in glo. 2. quæ dicit, q istæ duæ lineæ descendentes a stipite faciunt vnam transuersalem. Et ex hoc habes tres lineas, circa quas videas in c. fi. in arbore consanguinitatis. & no. q istæ lineæ inter se transuersales in gradibus computandis ad secundam per stipitem sunt directæ. Nota tertio, q licet ante tempus ca. non debet j. durare prohibitio matrimo. vsq; ad 6. gradum: tamen super hoc dispensabatur, vt hic, & 35. q. 3. c. quædam lex. & c. quod scripsi. 35. q. 8. c. de gradibus. No. 4. regulam, quarto gradu quis distat a stipite, vt in litera. de quo in glo. in ver. hanc literam. No. 5. quē distare tertio gradu posse intelligi dupliciter, vno per respectū ad eos, de quorum agitur coniunctione: secundo per respectum ad stipitē, & ad cap. & licet aliqui æqualiter inter se distent, tamē potest esse, q alter dicitur proximior, vt quia vnus distat a stipi-
1 te, vt dicit glo. vt hic in ver. proximiorem.† No. 6. argu. q legatus de latere potest dispensare in gradibus consanguinitatis lege canonica & positiua prohibitis. No. 7. q consuetudo quandoq; personas habiles ad contrahendum reddit inhabiles, concor. c. super eo. de cognatione spirituali. econtra vero non possit operari secundū quosdam. de hoc in prima oppositione, & in c. q super his. j. eo. secundū Host. Dixerant tamen Vin. & Tanc. hic; q circa neutrum valet consuetudo, vt c. licet. & c. tuas. s. de spon.
2 duo. de quo dico ibi in tertia oppositione.† No. 8. q priuilegium contra ius continens dispensationem stricte intelligendum est, vt minus deroget iuri communi q̄ possit, c. cum dilectus. s. de consue. c. in his. j. de pri. & in c. in his. j. de verb. sig. ideo priuilegium, quod in 6. vel 7. gradu quis contrahere possit, non intelligitur de 6. vel 7. gradu per respectum solum ad cōtrahentes, sed & per respectum ad stipitem: licet regulariter computetur gradus quotitans inter se, nō autē habito respectu ad stipitem: priuilegium tamē recipit distantiam ab vtroq; æqualiter. & sic habes hic signum, q priuilegium contra ius recipit iuris interpretationem, sed iuris strictionem: imò priuilegium emanans contra ius, non præsumitur de voluntate Principis emanare, l. j. C. de peti. bo. subla. lib. 10. & præsumitur per importunitatem curialiū obtentum, l. j. C. de fun. limi. lib. 11. ideo debet ad hæc vitanda in rescripto apponi clausula, motu proprio & ex certa scientia simul. Bal. in c. licet cām. de probat. & ita in rescripto quod tollit
3 ius tertij, Bal. in c. cum adeo. s. de rescri.† No. 9. quòd consuetudo
b interpretatur priuilegium [b], s. de consue. c. cum dilectus. & circa intellectum priuilegij statur declarationi cōsuetudinis, sicut circa intellectum statur declarationi consuetudinis, C. de legi. l. si de interpretatione. & quę potuit esse ratio huius cōsuetudinis,
4 no. vt in glo. antepe.† No. 10. quòd consuetudo ligat incolas etiā solum inhabitantes in loco: per quod vr̄, quòd non liget extraneos. de quo dicit s. in rubrica de consuetudine, & ibi se remittit. & per eundem in c. a nobis. el piccolo. j. de senten. excommu.
5 † Vltimo no. s̄m Bu. quod consuetudo potest suscitare impedimentum a iure originatum contra priuilegium: & hoc secundū vnū intelłm, qui hic habet, quod hoc tale fuit operata sola consuetudo, & tale impedimentū suscitatum impedit & dirimit: vide no. in c. super eo. s. de cogna. spiri. & no. hic in fi. quod immutatio consuetudinis inducit scandalum, & nouitates pariunt discordias, in c. cum consuetudinis. s. de consue. Oppo. contra tex. dr̄ hic de 7. gradu: non enim opus est indulgentia in tali gradu, in c. non debet. eo. tit. So. Host. in hoc c. loquitur de tēpore ante c. non debet. & hoc c. fuit correctum per c. non debet. remanet tamen dispositio firma explicando hodie in gradibus prohibitis. & dicit Host. quod hic exemplificatur de gradibus non prohibitis hodie, vt non ignoremus antiquitatem, 7. dist. c. fuerunt.
6 Insti. de test. in prin.† Et ex hoc infero s̄m Bu. hic, quod lege abrogata quis non pōt vti, qn̄ ius nō est abrogatum in substantia, sed in sola cortice. facit quod no. Bar. in l. j. ff. de coniungendis cum emancipatis liberis. Et an, & quādo lex abrogata possit allegari, ponit Bu. in procemio Gregoriano. & Dominicus in c. j. de constitutionibus. vide glo. & Scribentes in c. nouit. de iud. & collige in effectu octo modos in c. j. de consti. quibus lex abrogata allegari poterat, quos hic omitto: & hunc tex. habes pro vno casu, & no. in c. nouit. de iudi. Opponitur secundo, quod hic licuit ibi contra istam regulam, quarto gradu quis distat a stipite. de quo hic in c. fi. Inno. soluit, quod hæc regula non habuit locum hic, quia erant indulgentia & consuetudo contraria. vult dicere s̄m Card. quod indulgentiæ verba magis consonant cōsuetudini q̄ iuri cōi: dicebat enim indulgentia, quod posset cōiungi in sexto gradu: & sic videbatur, q vterq; deberet distare 6. gradu a stipite. Oppo. 3.

ADDITIONES.

a ¶Stipes. Adde, q idem est, q stipes comprehendit omnes de domo, Lau. in §. certum. 64. col. Instit. de leg. agna. suc. Ange. in l. fi. C. de verb. sig.
b ¶Priuilegium. Et adde, q semper priuilegio æquiparatur, vt no. in c. accedentes. de præscri & gl. in c. nouit. de iudi. ver. consuetudine. & Inno. in c. j. in glo. j. in fi. de aposta. & Bal. in Mar. versi. consuetudo. ver. quarto.

Oppo.3.ꝙ non debuit curari de conſuetudine ſcandalo,ſ.de ſpõ.
duo.c.licet. & c.fi. Soluit Hoſt. vt refert Io.An. hic ſuper verbo,
ſcandalo.ꝙ conſuetudo hęc fuit a multis ſeruata & approbata,q̃
ſi non ſeruaretur,induceret ſcandalũ:ſeruanda eſt oĩno,& indu-
cit diſpenſationẽ in his,q̃ ex ſtatutis hoĩum pendent,vt hic,& c.
ſuper eo.& c.quia circa.j.eo.tit.ſecus vbi ſcandalũ non immine-
ret.ita in c.quod ſuper his. in fi. vbi vero ꝯ ſtatutũ Dei inducitur
conſuetudo,non ſeruatur,d.c.licet.& c.fi.ſ.de ſpon. duo. niſi ab
ipſo Deo talis mos approbetur,32.q.4.c.obijciũtur.j.de diuor. c.
gaudemus.& patet in his,q̃ no.in c.fi.ſ.de cõſuetudine.ſm Hoſ.
vult ergo Hoſt.ꝙ conſuetudo p̄iudicat iuri canonico: quod indi
ſtincte ꝓcedit ſm Cardi.hic,q̃a non pręiudicat,niſi ſit rõnabilis
& p̄ſcripta,vt no.in d.c.fi.de conſuetudine.& dixi in c.ſuper eo.
ſ.de cogna.ſpiri.Et hic non dr̃ ſecũdum eum,ꝙ hæc conſuetudo
teneat in p̄iudicium iuris cõis,ſed ad reſtringendũ indulgentiã,
quia indulgentia ſtricte interpretanda eſt,dummõ aliq̃d conce-
dat,de priuilegijs, in his. Item vt dixi in præcedenti ꝯrio, ſi ver-
ba indulgentiæ conformarent iuri cõi,adhuc idem eſſet, quia ꝑ
indulgentiam non fieret præiudicium conſuetudini, niſi de ea
conſuetudine facta eſſet mentio,c.j.de conſti.lib.6.But.autẽ hic
7 †circa hanc conſuetudinem diſtinguit,cũ dubitatur an conſue-
tudo inhabiles habilitet.dic vt dixi in 7.no.in c.ſuper his. vbi vr̃,
ꝙ non.& ſi quæritur,an habiles faciat inhabiles : & tunc aut in-
habilitat ꝯ ius nouũ & ẽt antiquũ, & nullũ habet iuris concur-
ſum,& tunc non valet conſuetudo,vt no.& ibi late dixi in c.ſuꝑ
eo.ſ.de cog.ſpi.Aut inhabilitat ꝯ antiquum, & habet cõcurſum
noui iuris,& valet,d.c.ſuper eo.ſm Hoſt.& But.hic.Aut inhabi-
litat conſuetudo ꝯ priuilegium: & valet vt hic, eò ꝙ res de facili
reuertitur ad naturã ſuam,35.diſ.c.ab exordio.ff.de pac.l.ſi vnus.
8 §.ꝙ in ſpecie.† Quæro,Papa conceſſit poteſtatẽ diſpenſandi au-
ctoritate Apoſtolica vno ep̃o, vt diſpenſet cum duobus viris &
totidem mulieribus,qui & quæ conſanguinitatis gradu ſunt in-
uicem coniuncti:an talis ep̃s poſſit diſpenſare cũ viro & mulie-
re tertio gradu conſanguinitatis coniunctis tam ex linea pater-
na q̃ materna:hoc eſt dicere,an tales, cum quibus dẽt diſpenſa-
re,ſint ex primis parentibus vtrinq; cõiuncti. Poſſet argui ꝙ nõ
ꝑꝑ odiũ diſpenſationis, quæ eſt reſtringenda, vt in tex. noſtro,
35.q.3.c.ꝙ ſcripſi.c.j.de fil.presby.li.6.Sed poſſet rñderi,ꝙ licet ſit
reſtringenda, tñ verba non amittunt proprium ſignificatũ ſuũ,
niſi qñ apparet de intentione ſcribentis:vel aliter non poſſit ſal-
uari,niſi verba improprientur,ſ.de deci.c.ad audientiam.& ſ.de
ſpon.c.ex literis.& in regula,ꝯ eum.li.6.& propria verborum ſi-
gnificatio hunc caſum includit:p̃terea diſpenſatio licet ſit odio-
ſa,poteſtas tamen diſpenſandi eſt fauorabilis,de preben.c.ſi cui.
li.6.Faciunt no.in c.j.& 2.de fil.presby.lib.6.in c.at ſi clerici.ver.
de adul.maxime per Panor.de iudi.& maxime qñ non nominã-
tur perſonæ,cum quibus diſpenſari dẽt,vt in caſu noſtro. ergo ꝯ
concedentẽ larga dẽt fieri interp̃tatio,ſ.de cõſue. c. cũ dilectus.
regula ꝯ eum.li.6.In ꝯriũ facit tñ illud dubiũ vulgatũ,ꝙ de duabꝰ
rõnibus vna remota,remanet alia, de vſu pal. c. ex tuarũ. cũ ſuis
concordantijs. & ſic vr̃, ꝙ ꝑ iſtã diſpenſationẽ remouetur tantũ
vnum impedimentũ conſanguinitatis,cum Gratia. loquatur in
ſingulari:ſed rñde, ꝙ non ſint plures conſanguinitates, ſed vna
tñ,vt j.declaro.ad idem facit,ꝙ pluralitas cauſarũ pluralitatẽ ef-
fectuũ inducit,3.q.4.c.Engeltrudam.de teſta. c. requiſiti. cum ſi.
Sed rñde illud eſſe verum, qñ pluralitas cauſarũ ad diuerſos cõ-
currit effectus:ſecus ſi concurrit ad eundem effectum,ſicut plu-
ra concurrunt ad vnũ baptiſmũ & ad vnam electionẽ,j.q.j.c.de-
trahe.& c.q̃a ꝑꝑ.de elec. & plures cauſæ vnã iuſtificare debent
appellationẽ,ſ.de appel. c. ſignificauit. ſic plures cauſæ concur-
runt iuſtificantes ius patronatus,17.q.2.c.pręmẽtis. ſ.de iurepat.
c.nobis.cũ ſi.ego ſentio cũ Zocho, ꝙ cum iſtis poſſit diſpenſare
virtute eius indulgentiæ Apoſtolicæ conceſſæ ep̃o ꝑꝑ materiã
indiuidui:quod eſt ſimpliciſſimũ,l.viã.ff.de ſeruitu. de præbẽ. c.
tuis.& c.vacante.facit in ſimili,licet q̃s clericum forcipe vel cul-
tro ꝑcutiat, tñ vnica eſt actio,& vnũ delictũ,& vna excõicatio-
ne ligatus eſt percutiẽs,licèt plura vulnera vnico ictu illata ſunt.
de quo per Io.An.in mercu.in regula,delictum.de reg. iur. in 6.
de cuius materia per Bar. in l. nunq̃ plura ſunt, de diuerſis deli-
ctis.facit l.ſi genuam.ibi Bar. ff. arborũ furtim cęſarum.l.qđ dr̃.
ff.de verb. oblig. vnde in propoſito conſanguinei vnico tñ im-
pedimento ſunt impediti ꝯhere:ergo poterit diſpenſare. ad hoc
faciunt iura, q̃ quo ad diſtantiã graduũ in eorũ cõputatione põ-
derant remotionę graduum citeriori dimiſſo, vt hic in tex. no-
ſtro,in quo dr̃,ꝙ impetrantes diſtabant quarto gradu, licet vnus
diſtaret quarto,alter tertio.nec ex taciturnitate alterius, ſ. tertij
gradus debet dici gratia ſurreptitia:& dãnantur ꝯriæ opi.ita etiã
conſuluit Io.Cal.ad hoc faciunt diffinitiones, de quibus dico in
arbore conſanguinitatis:nam aliqui,vt Azo in gl. ſummiſſe diſ-
finiunt,ꝙ eſt quoddam vinculum vnicum plurium perſonarum
ab vno ſtipite prouenientium: ſi ſic, plures deſcendunt ab vno,
iſtud non dr̃ niſi vnicum vinculũ:ergo non ſunt duę conſangui-
nitates,ſed vna tñ.ad p̃dicta facit c.ſi vir.& c.deniq;.7.q.j.40.di.
c.ſicut viri.27.q.j.c.loquitur.concluditur ergo,ꝙ conſanguinitas
eſt vna & vnũ quid,licet gradus ſint diuerſi, & vnũ parit impedi
mentum & non plura.vnde talis ep̃s,de quo in q.noſtra,poterit
diſpenſare cum iſtis.& ꝓ hoc facit quod no.Io.An. in c.j.de ſpõ.
li.6.qui dicit,ꝙ conſanguinitas eſt vnicũ vinculũ.& facit, ꝙ mat.
ꝯctum inter duos dr̃ vnicũ,non duo,d.c.duo.d.c.ſicut viri.40.diſ.
& vocat Hu.27.in prin.& Arch.tenet,ꝙ vnicũ ſit matri. nõ duo:
& hoc no. quia hic non ſunt tractata per Doct. ſed ſunt verba
formalia Cal.in rub.c.conſi.j.Vltimo hic Io.An.per tex. noſtrũ,
q̃ vult ꝙ quælibet dẽt diſtare a ſtipite 6.gradu:arguit ad q.Diſpo
nit ꝯſtõ ſinodalis Paduæ, ꝙ ſingulis quatuor menſibus fiat inq̃-
ſitorũ conciliũ, vltima die ipſorũ fuit facta pro p̃cedẽtibus qua-
tuor menſibus,& pro alijs quatuor mẽſibus ſequentibus.q̃ritur,
an poſſit fieri decima ſequentiũ quatuor menſiũ. & inducit hãc
decre.ꝙ non, q̃a ſicut fuerat interp̃tata cõſuetudo Pad.ꝙ conci-
liũ diſtaret a concilio ſeq.quatuor mẽſibus,aliàs ſequeretur, ꝙ ꝑ
8.menſes ferè poſſet retardari conciliũ. & facit quod idẽ Io. An.
no.ſ.de ſta.mo.c.in ſingulis.in prin. vbi capitula debent fieri de
triennio in triẽniũ. & intelligitur, ꝙ inter vnũ capitulũ & aliud
intereſſet trienniũ:aliàs ſi ſm incontinenti fieret,eẽt ſuperfluũ.
Glo.j.q̃rit,q̃d ſit ſtipes.& no. ꝙ ſtipes non facit gradũ,de quo in
arbore dicetur.Gl.2.ponit de duabus lineis deſcendẽtibus. in fi.
gl.dicit hic Hoſ.ꝙ imò plures ſunt gradus. & in primo gradu eſt
vna linea trãſuerſalis.Tu dic,ꝙ licèt q̃libet gradus ferat vnã trãſ-
uerſalẽ,nihilominus idẽ eſt in effectu,ꝙ vna eſt tranſuerſalis cu-
iuſlibet gradus.& exẽplifica de iſtis lineis : Pater hẽt duos filios
deſcendentes ab vtroq; filiorũ nepotes : filij & nepotes faciunt
duas lineas: & iſti per reſpectũ ad ſtipitẽ dicuntur deſcẽdentes :
ꝑ reſpectũ ad ſeipſos dicuntur tranſuerſales. Gl.opponit & ſol-
uit.& gl.tenet Tanc.& Inn.hic,& idẽ in decre.vlt.de tranſac.ſed
Hoſt.hic dicit,ꝙ ſuperfluit iſta ſuppletio ꝑ gl. cũ dicit de aucto-
ritate Papæ ſpeciali,cũ dicat tex.Ap̃lice ſe.dicit Io.An. ꝙ credit,
ꝙ Hoſt.nõ habuit in tex.ſuo hoc verbũ,legati.& dicebat Goſ.li-
cèt legatus ex legatione gñali non poſſit dare talẽ indulgẽtiam
gñalem,tñ ex cã poſſet cũ vno vel aliq̃bus diſpẽſare. Gul. tenet
ꝯrium in Spe.de le.§.nunc oſtendẽ.verſi.75.& hoc verũ tenendũ
eſt.ſed Io.An.hic alleg.ad hoc j.c.quòd ſuꝑ his.in fi. & de p̄ben.
dilecto.Pau.hic firmat cũ glo.quòd nullus citra Papã diſpẽſare
põt ẽt in gradibus humana lege ꝓhibitis.mouetur ꝑ c.q̃a circa.
cũ ibi no.j.eo.& ꝑ tex.in c.nõ dẽt.vbi ꝑ conſiliũ hodie fit ꝓhibi
tio,& nullus citra Papã põt diſpenſare in caſibus ꝑ cõſiliũ ꝓhi-
bitis:gl.in c.cũ dilectus.de elec.c.dilectus.de p̄bẽ.hr̃ in c. ex par-
te.de cap.mo.in c.j.ꝑ Io.An.de exceſ.p̃la.li.6.Prima gl.quærit &
ſoluit.In fi.gl.Io.An.remittit de hoc ad regulas traditas in arbo-
re conſanguinitatis.& no.hanc glo.2.ſed regula iuris eſt infalli-
bilis,ſi ponas verſi.remotus.in ipſa regula, prout habetur in ar-
bore in c.fi.ibi eo.tit. dicendo ſic, quoto gradu diſtat remotus a
ſtipite, toto diſtat a quolibet per aliam lineã deſcẽdentium vſq;
ad lineam æqualitatis. vide in arbore extra, & ſtatim intelligas.
Gl.in verſi.proximiorẽ.exponit literã.In fi.glo.Tanc.& Lau.hic
no.ex hoc quòd dicit gl.quòd licet duo ſint tibi in 6.gradu, alter
tamẽ eorum poterit eſſe in cõſanguinitate ꝓximior: eſt verum
ſecũdũ cõputationẽ canonicã,ſecundũ legalẽ non:dabat Vin.ſi-
mile,quòd plures poſſumus in eadẽ ſede collocari, ſiue poni, &
alter tamẽ põt eſſe ꝓximior altero:& hoc iõ, quia gradus cano-
nicus,i.ſecũdũ ius eſt cõpoſitus,& non ſimplex,i. quòd ſit in eo
cõputatio gradus,vt dixi in gl. præcedenti. Vnde dic,cõpoſitus,
i.ex pluribus perſonis cõponitur. in legali vero cõputatio gra-
dus eſt ſimplex,hoc eſt,quòd quælibet perſona facit vnũ gradũ.
Hęc ſimilitudo non eſt oĩno ad ꝓpoſitum,ſm Car.Flo.niſi qua-
tenus habeatur intẽtus ad aliquem,q̃ ſit in medio ſedis, ſicut eſt
ſtipes in arbore affinitatis.Gl.in verbo,vtrumq;.opponit & ſol-
uit.dic ibi,l.vlt.dicit id,quod dicit regula,beneficiũ. In ea.gl.ibi,
ab eo a quo indultũ eſt.rõ non placet Hoſt. qui dicit,quòd ſi alij
hoc facere debent,Principẽ decet,C.de legi.l.digna vox.c.quòd
ſuper his.de cleri.coniu.quod defendere debet,non debet impu
gnare,c.vnico. ſ.de natis ex libero vẽtre. & niſi creſcat in bene-
ficijs,nihil ſe feciſſe putet,de dona. c.j. & quod conceſſit, decet
eſſe manſurũ,regula decet,cũ ſuis concordantijs, li.6. hoc dictũ
ẽt nõ placet Bu. quòd intelligendo quòd Princeps interp̃taretur
vt liber,nõ eẽt hæc decre.vera.iõ dicit,quòd aut loq̃mur in priui
legio,qđ eſt ꝯ legẽ,& hoc ſtrictiſſime dẽt interpretari.aut in be-
neficio qđ eſt ſm legẽ: & tũc late debet interpretari. Dicit Lap.

ꝙ nihilominus procedit id, quod dicit glo. quia cum Princeps possit ex toto tollere indulgẽtiam,& pôt in parte, multofortius restringere,maxime ex cã,s̃.de deci.c.ſuggeſtũ. Itẽ ꝙ dr̃, beneficiũ Principis late interpretandũ,non ꝓcedit in ꝑiudiciũ concedentis,ſed in ꝑiudiciũ aliorũ ſtricte dẽt interp̃tari,de priui. c.q̃a circa.& quod ibi no.in gl.vlt.& per Inno.in c.olim.de verb. ſig. ex hoc vr̃ ſm̃ Car.ꝙ indulgentia,de qua hic,late eſt interpretanda, cũ in ea nõ tractatur de ꝑiudicio alterius:ſed reſtringitur ꝑꝑ conſuetudinẽ & ſcandalũ euitandũ,vt in gl.hic in fi.& fuit ſolutio Ala.qui ẽt dicit,ꝙ indulgentia hic reſtringitur,quia conceſſa non fuerit libera voluntate concedentis,ſed ad penitentiũ inſtãtiã,ff.ꝙ quiſq; iuris.l.3. & in l.j. no. ſed eſt diuinare. vel ſm̃ Inno. reſtringitur, quia erat ꝯ ius cõe. vel ſecũdũ eum loquitur,q̃n indulgentia non eſt multum præiudicialis & odioſa . quod idem eſt quod s̃.quia eſt contra ius cõmune.facit quod no.Io.An.in c. dudum.de priui.ver.no.quod placet, ꝙ hic operetur cõtraria cõſuetudo.ex hoc ſeruatur ſol.ſecunda glo.noſtrę,ſm̃ quã ſummata eſt decre.s̃.& hoc teneas,& ita cõiter tenetur.Glo.in ver.non dicunt. ponit quæ fuit ratio inductiua conſuetudinis , de qua in litera.Gl.in verbo,obſeruatæ.ad conſeruantiamconſuetudinis, & ad euitationem ſcandali.glo.vlt. etiam no.ex tex.

SVMMARIVM.

1 *Infideles coniuncti gradu prohibito lege canonica poſt baptiſmum non ſeparantur.*

2 *Legis canonicæ prohibitio in quo differat a prohibitione legis diuinæ .*

3 *Lex canonica non omnino imitatur legem diuinam.*

4 *Lex Dei ligat Iudæos.*

Lex Moſayca eſt ſpecialis Iudæorum.

Lex inter Iudæos quæ ſit ſeruanda.

5 *Chriſtianis quare non permittitur contrahere in gradibus lege diuina prohibitis, ſicut & infidelibus.*

CAP. IIII.

1 DE infidelibus. † Infideles coniuncti gradu ꝓhibito lege canonica poſt baptiſmũ non ſeparantur.h.d. Cõis diuiſio.Secunda ibi,cõſultationi tuæ.In tex.ibi,de infidelibus Iudeis. dic & Saracenis,ſm̃ Ho. Pe.& Ab. In tex. ibi, requiſitus. Ma.19. In tex. ibi, inter eos. & quoſcunq; etiã infideles,ſm̃ Io.An. quia
a Deus non diſtinguit dicendo, quos Deus coniunxit[a], 33. q. 2. c.
2 quos Deus.† No.j.ꝙ ꝓhibitio legis canonicæ circa matri. differt a ꝓhibitiõe legis diuinę , q̃ eſt in veteri teſtõ,in hoc:nã in veteri teſtõ permittitur , ꝙ filij duorum fratrum coniungantur matri. Leui.35.c.& no.s̃.de reſti.ſpo.in gl.in c. literas. ſuper verbo, Leuitico.Et idem ſecundũ leges ciuiles,Inſti.de nup. §. duorũ autẽ fratrũ.& filij ex tali matri.ſuſcepti legitimi cenſentur,c.fi. qui fi. ſint legi.ſm̃ Ho.& cõcordat huic quod habetur in c.gaudemus.
3 j.de diuor.ſm̃ cano.ſecus,c.non debet.j.e.† No.2.ꝙ lex canonica non oĩno imitatur legem diuinam,& illi pôt addere & detrahere.vide s̃.de ꝯſti.q̃ in eccleſiarũ.6.diſt.per totum. No.3.ꝙ in ponderanda habilitate perſonæ ad actũ generandũ cõſideratur perſona ſm̃ tp̃s actus celebrati, & ſic inhabilitas ſuperueniens poſt actũ geſtũ non vitiat ipſum actũ iam cõſummatũ:& ſic nõ vitiatur perfectus,licet perueniat ad caſum , a quo incipere non po-
4 tuerit.vide gl.fi.& quod no.in regula,factũ legitime.li.6.† No.4. ꝙ lex Dei ligat Iudæos.ergo quo ad ſacramẽtalia, q̃ ecc. Dei approbat,debent Iudæi ſubiacere eccleſiæ. ex quo infertur,ꝙ quo ad legem veteris teſtamenti Iudæi tenentur.Et ex hoc infero ad determinationẽ q̃onis: Iudæus reliquit filios & filias ab inteſtato,filiæ pariter non ſuccedent cũ maſculis , q̃a ex lege Moſayca habetur,ꝙ ſolus maſculus ſuccedit excluſis fœminis.Cal.in conſilijs in rubrica de teſtamentis, conſi.30. ẽt illos tolerat Imperator,vt inter ſe ſm̃ legem ſuam ſuccedant.ad idem l.Iudęos.C.de Iudæis.in fi.q̃ bene facit.itẽ lex Moſayca eſt ſp̃alis Iudęorũ.ergo inter eos derogat generali & cõi legi,ſicut ſpecies generi,regula generi.li.6.Ad idẽ facit,quod in Euangelio ſcribitur , Habemus legẽ,& ſm̃ legẽ noſtrã dẽt mori. quaſi dicat, lex noſtra dẽt a nobis ſeruari.Quæ lex inter Iudæos ſit ſeruanda,vide Cald.in cõſi. in rub.de ꝯſtõnibus.conſi 10.in rub.de teſta.conſi.31.& faciunt q̃ j̃.dicã.ꝑ Pe.de Anc.in regula,ea q̃.in 10.charta, de re.iur. vbi quo
b ad q̃ Iudæi pñt trahi ad forũ ecc.[b] Non ob.l.nemo.C.de Iudæis. l.nullus.§.j.cũ ſi. vbi dr̃, legẽ ciuilẽ eſſe ſeruandã : q̃a fatendũ eſt in his,quę ſunt Iudeis expreſſe ꝓhibita:ſecus in his,in q̃bus lex ciuilis non derogat,vel eis expreſſe non ꝓhibet. & hoc reperio conſultũ per Io.de Cald. No.5. ꝙ lex illos ligat,quibus dirigetur ſermo,ſm̃ Io.An.hic:Deus enim dicit Iudæis,quos Deus cõiunxit &c.ergo inter eos matri.& ſic Iudæi habent aliqua ſacramẽta. Vltimo no.ꝙ ex ſubmiſſione nouæ legis nõ infringitur illud,
5 quod eſt iam in eſſe ꝓductũ,ſm̃ Bu.hic. † Opp.ꝙ non debent cẽ deterioris conditionis Chriſtiani quã infideles,s̃.de teſti: c.licet. deberet ergo Chriſtianus permittere ꝯhere in gradib⁹ lege diuina ꝓhibitis.Sol.Chriſtiani ꝯ l.canonicam coniuncti non ſunt coniuncti a Deo vel ſm̃ Deũ,q̃a ꝯ ipſius vicariũ coniuncti ſeparantur:& hoc facit,nõ vt hõ, ſed vt Deus velut eius vicarius, cui ꝑtãtem dedit,s̃.de tranſla.p̃l.c.inter corporalia.& ibi Io.An.ſup ver.hõ. & de diuor.c.gaudemus . hoc facit Deus, & non homo. Venio ad gl.in quibus expediã materiã,& duę primę ſunt expoſitiuæ & remiſſiuæ.Glo.vlti.opponit & ſoluit de Iudæ. ibi, item alter infidelium. Iterum opponit & ſoluit quantũ ad ſolutionẽ primi ꝯrij.dic ꝙ hæc ſeparatio glo. non eſt licita : ſed dic vt in ſe. parte,gl.loquitur de mat.rato & confirmato. Quantũ ad ſecũdũ ꝯrium gl.no.ipſam,cũ dicit ꝙ diffinitio mat.cadit in matri.infidelium,quia actum non diuidit.pro hoc s̃.de baptiſmo. c.maioris. ver.q̃.uis.& quod ibi no.in gl.ſicut. Item no.etiã gl. in 2.ſolutione.diffinitionẽ tñ mat.vide latius q̃ dixi s̃.in rub.de ſpon.quantũ autẽ ad tertium ꝯrium gl.in fi.dicebat Io. ꝙ ſi apponitur in mat. pactum a lege vel cõſuetudine inductũ , licet illud ſit ꝯ naturam matri.tenet mat.alle.de ſpon.c.j.ſecus ſi illud apponatur de voluntate ꝯhentium.& idem Goff. Vin. Phi. & Inno. & ad ꝯrium reſpondet Gof.per inſtantiam ſoluitur quodlibet,ar.j.q.j.c.ſicut vrgeri. nã Catholici ꝯhentes poſſunt cogitare, ꝙ ante copulam poſſunt ſeparari ingrediendo religionem, c.verum. c. ex parte. & c.ex publico.de conuer.coniug. & tamen talis cogitatio non infringit ma. & hoc, quia talis cogitatio ſurgit a iure nõ a pacto contrahentiũ: & ſic eſt permiſſa a iure , ſicut & in contractu Iudæorum ſecũdũ eum. & idem Hoſt.hic,quia inter ipſos non eſt mat.omnino ratum & confirmatum,vt diſſolui poſſit per repudium,vt s̃.in prin.gl.Item ſit expreſſio earũ,quę ipſo iure inſunt, s̃.de elec.c.ſignificauit.& nunc dicã in ſequẽ.q.Sed quæro,pone ꝙ Iudæus,quado contrahit,dicit,Contraho tecum ſecũdũ ritum Iudæorum. Vin.dicit,ꝙ tenet mat. & illa inutilis adiectio reijcitur, ſicut cum dr̃ ſeruo, latinã libertatẽ relinquo : pure liber eſt, C.de lati.lib.tol.l.j.§.proculdubio. ad idem ff.de condi.& demõ. l.ſi quis.& dicuntur latini,qui in morte ſerui erant,& non poterant teſtari,vt dicit gl.ſuper rub.Codicis,vbi s̃. de latina lib. tol. per illam l.Dicit tamen Vin. quod Iudæi ꝯhunt, licet intendant ꝯhere ſm̃ ritũ ſuũ.& ſic ſecũdũ eũ talis intentio, ſi non exprimitur,ſed ſi exprimitur,habetur pro nõ expreſſa. ſed dicit hic Car. ꝙ imò licitè exprimitur quo ad ritũ Iudæorũ , q̃ñ Iudæus ꝯhit cũ Iudæo.Vltimo quęro ſm̃ Vin.quid de alio infideli,puta Saraceno,ſi intendit ꝯhere ſecũdũ ritũ ſuũ, qui eſt,ꝙ habeat tot vxores quot alere pôt.Dicit ꝙ non eſt matri.cum non habeat matrimonialẽ affectũ.D.Car.hic latius diſtinguit dicens,ꝙ in foro contẽtioſo eſt matri.ex quo nihil fuit expreſſum,arg. s̃. de ſpon.c.tua. ſed ſi non fuit expreſſum,ſecus,cum eo caſu talis expreſſio eſſet contra naturam matri.c.fi.de condi.appo.ritus enim infidelium in habendo plures vxores non toleratur nec a lege diuina , nec a iure gentium,c. gaudemus. de diuor. Ex quo ſequitur,ꝙ ſi hñs plures vxores conuertatur ad fidem cum ipſis vxoribus,non tolerabitur,ſed habebit primam,d.c.gaudemus. ſm̃ Car. hic.

ADDITIONES.

a ¶Coniunxit. Adde Mar.10.& Deute.24.

b ¶Ad forum ecc.Adde,ꝙ contrarium tenere videtur D.Soci.ſuo conſi. 68. inci. Fruſtra.ver.trigeſimo.hæc opi.in j.par.char.117.ꝙ imò Iudęi non cõpelluntur a Papa circa illa, quæ concernunt ſalutem animarum , nec ligantur conſtitutionibus canonis, ſed ſimul cum Chriſtianis legibus & ſtatutis loci vbi habitant ſubijciuntur,vt per præfa.Do Soci.conſi.70.inci.In præſenti conſultatione.verſi.ſecundo quia.in d.parte,char.123.& 150.ibi in d.conſi. in ver.2.autoritate Pe.de Anc.& in ſupradicto conſi.70.in ver.6. confirmatur. char.24. ꝙ Iudæi & alij infideles in vſuris,iuramentis,matrimonijs, decimis,& ſimilibus caſibus , quibus ratione peccati vel ſpiritualitatis la.ci Catholici trahe-rentur ad eccleſiaſticum forum,ipſi non trahuntur , ſed tantum mandatur iudicibus ſecularibus vt cogant Iudæos ad reſtituendum vſuras ob earum voraginem,non ratione peccati: Sed an comprehendantur in ſtatutis ciuitatis, vide omnino per D. Soci. conſi.63. inci.In præſenti conſultatione.ver.j.dico. & ver.in contrarium tamen.cum ver.ſeq.in d.parte, char.109. & ibi etiam,ꝙ Iudæi in locis,in quibus ſeruatur ius ciuile Romanorum,dicuntur eſſe de populo Romano quantum ad hoc,vt illis legibus viuant:& licet dicantur de populo,tamen de alio grege dici ſolent,vt ibi per eum,& no.plene.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo non habilitat inhabiles ad matrimonium.*

2 *Conſuetudo an valeat contra ius canonicum vel diuinum .*

CAP. V.

QVod ſuper. Conſanguinei mariti cum cõſanguineis vxoris licitè ꝯhunt . hoc primo . Et in gradibus prohibitis ꝯhi non pôt, etiã ſi hoc habeat conſuetudo.hoc ſecũdo.Et duę ſunt partes.ſecunda ibi,ne aũt.In tex.ibi,ex eorum.quaſi poſſet eẽ inter ipſos alia affinitas inter cõſanguineos ductę & ducẽtis,& econuerſo.iõ dicit lr̃a,ex eorũ.ſ.viri & vxoris ꝯiugio.In tex.ibi,matri. debet

debet impediri. supple hic, multominus dirimi, s̄. de cog. spi. c.
ꝯcto. ſm Host. si gradus consanguinitatis vel affinitatis ex copu-
la vel ex matri. ꝯctæ non egreditur personas copulatas, & inter
copulatas est prohibitio cum consanguineis copulati, non autē
est prohibitio inter consanguineos copulatorum: sic prohibitio
est tātum cum primo, quo medio est ad affinitatem ventum, seu
per cuius copulam est deuentum ad affinitatem: ergo oēs de cō-
sanguinitate sua mulier affinitat marito, non affinitat consan-
guineos suos consanguineis mariti: consanguinei ergo quicūq;
& cuiuscunq; gradus copulatorum coniungi p̄nt inuicem, ex-
clusis copulatis tantū legitimè. igitur pater & filius cum matre
& filia. duo cognati cum duabus cognatis. auunculus & nepos
cum duabus sororibus. Ita hic Bu. euacuat istā literā in hoc no-
1 tabili, per quod est expedita j. glo.† No.2. ꝙ consuetudo non ha-
bilitat ad matri. eos, qui sunt inhabiles, vt quia sunt cōsanguinei
in gradu prohibito lege diuina siue canonica: nec hoc casu vllus
defendit numerus annorum, ſm Io. An. facit c. non debet. j. eod.
nec recepit hęc causa compositionem, c. fi. s̄. de transac. & sic no.
casum ſm Bu. in quo præscripta consuetudo non detrahit legi
Cano. An autē possit inhabilitare habiles talis consuetudo, vidi-
sti s̄. in c. ꝙ dilecto. & in c. super eo. s̄. de cog. spi. & c. j. & glo. ibi
declaratiua literæ colligēs mentem eius, & est expedita in j. no.
2 † Glo.2. allegat vnam concordantiam: in ꝯrium allegat iura tria:
& cum glo. dicit soluendo cap. obijciunt. ꝙ qn̄ mos erat, nō erat
crimen de consuetudine: loquitur veteris testamenti, ſm quā q̄s
habebat plures vxores. sed ex hoc vr̄ inferendū, ꝙ ēt in casu hu-
ius capituli deberet consuetudo tenere, vt aliàs prohibiti ꝯhere
possint. glo. tamen hic concludit ꝯrium. & idem dixi in c. ꝙ dile-
cto. s̄. eo. sensit ergo gl. hic, ꝙ consuetudo possit habiles inhabi-
litare, non econtra, vt in iuribus quæ hic allegantur. Vin. aūt hic
dicit, ꝙ in c. super eo. de cogna. spiri. quod enim non pōt per se
consuetudo dare, pōt ꝯstō, vel priuilegium: quod patet s̄. de offi.
archi. c. cum satis. de insti. c. cum venissent. vel secūdū eū illegiti-
mare personam ad ꝯhendum pōt cōsuetudo, quia hoc est onus.
& loquatur c. super eo. econtra non pōt illegitimū illegitimare,
quia hic est honor, 8. q. j. in scriptis. & sic loquitur hic Vin. Goff.
aūt dicit, puto ꝙ ex speciali consuetudine restringi pōt licentia
ꝯhendi, sed non ampliari, quia hoc sine peccato fieri non posset:
& hoc redundat cum sol. Vin. s̄. posita. Host. abhorret has solu-
tiones Vin. & Goff. quia secūdū eū fortior esset consuetudo, vbi
deberet esse debilior. & pro hoc infertur, ꝙ consuetudo lege di-
uina iuuata non pōt vincere canonicam: per se sola pōt vincere
diuinam & canonicam simul vnitam, ex quo consuetudo est in
loco, ꝙ in quarto gradu matri. ꝯhi possit, ſm prædicta non valet
consuetudo: & tn̄ concordat legi diuinæ, s̄. c. j. sed si est cōsuetu-
do, ꝙ nō possit ꝯhi, valet ſm prædicta: & tā ꝯ legē diuinam & ca-
nonicā simul iuncta, s̄. de test. c. licet ex quadā. & id quod debi-
lius, fortius operatur, ꝯ id quod habetur in c. inter corporalia. s̄.
de transla. præla. & c. j. s̄. de treu. & pace. dixit ergo Host. ꝙ con-
suetudo, quę scandalū non inducit, nec est approbata per Papā,
non laxat nec constringit matri. si vero generat scandalū & sit
approbata per Papā, tunc laxat & restringit matri. c. proxi. in fi.
vel sic non laxat nec restringit, nisi consuetudo sit approbata p
Papā: qui Papa tn̄ ipsam non consueuit approbare, nisi ante scā-
dalū generetur. & de hoc remittit s̄. de cog. spi. c. super eo. & ibi
vide latè q̄ scripsi sup hoc. Io. An. dicit, ꝙ præmissa sol. Goff. glo.
& Vin. vera est, si intelligitur de virtute consuetudinis quo ad
impediendū, non quo ad dirimendū matri. vult dicere ſm Car.
consuetudo non pōt inhabilitare alias habiles quo ad hoc, vt di-
rimatur matri. sed tm̄ pōt impedire, ne ꝯhatur. ad c. super eo. de
cog. spi. dic vt notatū est in c. super eo. & maxime super glo. 4. Et
per ista patet, ꝙ ibi alia est rō, quare ibi tenet consuetudo: aliter
non videretur valere consuetudo ēt quo ad impediendū matri.
licet enim loquatur de consuetudine permittente ꝯhi in gradi-
bus prohibitis, tamen idem vr̄ de consuetudine prohibente ꝯhi
in gradibus non prohibitis, maxime quia talis consuetudo repu
gnat legi diuinæ, qua dr̄, quos Deus &c. Et hoc dicit Card. verū,
nisi esset talis consuetudo, quæ esset præferenda iuri positiuo:
habetur in c. fi. de consue. quia tunc lex canonica pōt distingue-
re legem diuinam prohibēdo eos, qui de iure diuino cōtrahere
possunt, vt in c. non debet. sed etiam quo ad dirimendum. & per
prædicta videtur sustineri ſm Io. An. & Car. opinio Vin. & gl.

S V M M A R I V M.

1 *Dispensatio matrimonialis ex quibus concedatur.*
2 *Scandalum graue inducit iustam causam dispensandi.*
3 *Falsa demonstratio non vitiat legatum.*
4 *Causa est motiuum, quo quis inducitur ad aliquid faciendum.*
Causa finalis an vitiet, & quando. & nu. 5.
5 *Absolutio ex falsa causa non tenet.*
6 *Dissimulatio non habetur pro dispensatione, nisi ex certa scientia superior dissimulet, & ex causa.*
7 *Dissimulatio & tolerantia Principis an inducat dispensationem, & a peccato excuset.*

C A P. V I.

Via circa. Non valet dispensatio obtenta a Pa-
pa super matri. inter consanguineos
ꝯcto, si ibi falsa causa sit expressa, nisi causam postea
Papa confirmet. h. d. Et primo recitat dispensationē.
Secundo eam tacite damnat. ibi, cum tamen. Tertio tolerat, ibi,
dissimulare. In tex. ibi, quinto gradu. licet corrigatur exemplū,
vt in c. non dēt. remanet tamē ius, in c. quod dilecto. s̄. tit. j. No. j.
ꝙ super gradibus prohibitis solus Papa dispensat. facit gl. 2. hic,
1 & quod no. in c. ꝙ dilecto. s̄. eo. † No. 2. ꝙ proles ex mat. cum con-
sanguinea inducit faciliorem cām dispensandi. vide quod no. s̄.
de eo qui dux. in matri. c. cum haberet. & sic ſm Panor. no. duas
causas dispensandi super matri. ꝯhendo seu ꝯcto in gradu lege
cano. prohibito. Primo, qn̄ ex tali mat. de facto ꝯcto soboles est
superstes: vnde fauore filiorum in tali matri. dispēsatur: quod in-
tellige sicut dixi in c. cum haberet. de eo qui dux. in matri. Secū-
da cā pp scandalū euitandū: vnde Papa quotidie dispensat inter
consanguineos pp bonum pacis futurū, vel scandalū euitandū.
& hæc causa sufficiens est nedum post mat. ꝯctum, sed ante, quia
pp scandalum recedendum est a dispositione iuris positiui, vt
in c. 2. de no. ope. nun. Et no. arg. optimū ex tex. ꝙ narrata in im-
petratione debent verificari per ipsum impetrātem. si ergo im-
petrans dispensationē narrat plures causas, oportet primo illas
verificare: vnde onus ꝓbandi non incumbit opponenti. de quo
vide per Io. An. in c. vnico, de li. contest. li. 6. & in addi. ad Specu.
de clan. despon. post prin. Sed an dispensando vr̄ Papa absoluere
ab excōicatione. Lud. in consi. 370. quod incipit, In casu. conclu-
dit, ꝙ vr̄ habilitare ad impetrandum de absolutione. No. 3. quòd
ad ponderandum validitatem narratorum vel falsitatem ꝓ gra-
tia validanda, attenditur data in rescripto, c. eam te. s̄. de rescript.
c. dilectis. secundo. s̄. de præben. ſm Host. No. 4. ꝙ cessante causa
dispensationis cessat dispensatio, ar. c. cum cessante. de ap. vel est
causa, propter quā debet tolli dispensatio vel priuilegium, c. sug-
2 gestum. de decimis. † Vltimo no. ꝙ pro scandalo euitando iudex
ecclesiasticus temperat processum, nec mat. dissoluit alias legi-
time ꝯctum: & sic graue scandalum inducit iustam cām dispen-
sandi, vt hic, & s̄. c. proxi. & c. 3. s̄. de tēpo. ord. ſm Host. Oppo. ꝯ
tex. nam ista decre. vr̄ ꝯria in determinatione facti: ergo non pōt
dari certa determinatio iuris, quia ex facto ius oritur, l. si ex pla-
gis. §. in cliuo. ff. ad l. Aquil. in c. de muliere. s̄. de spon. sed hic dicit
litera de obtinenda dispensatione, & postea de obtēta. Sol. Inn.
dicens, ꝙ hic non fuerat dispensatū, sed ille, cui cōmissum fuit,
dubitauit dispensare: dic ꝙ pp hoc non tollitur ꝯrium. ideo dicit
Host. & Io. An. ꝙ verbū, obtinenda, respicit tp̄s petitionis indul-
gentiæ iam factæ: & hoc est melius. Quæro, nunqd ista dissimu-
latio habeatur ꝓ dispensatione. Sol. dicit Host. ꝙ ex certa sciētia
& ex licentia, quā dat Papa auctoritate p̄sentiū, id, quod nullum
erat, roborauit, s̄. de cog. spi. c. super eo. Gof. dicit ꝙ ex dissimula-
tione, non dispensatione. Io. An. etiā & bene, tenet Inn. & Hos.
s̄. stultū enim esset dicere, ꝙ in adulterio remaneret iste nobilis
& mulier: licet enim ab initio non tenuit dispensatio, roboratur
tamē ex hac dissimulatione, quę hēt vim dispensationis ſm p̄di-
ctos Doct. dico ibi latius in vlti. q. post glo. facit, nam ēt simplex
mandatum Papę habet vim dispensationis. Io. An. in c. literas. in
ver. mandamus. de resti. spo. Faciunt q̄ habentur in c. veniens. de
fil. p̄sb. in c. diuersis fallacijs. de cle. coniu. q̄ no. maxime p Imo.
in l. qdam consulebat. ff. de re iu. Venio ad gl. & gl. j. sentit oppo
sitionem & soluit. Gl. 2. no. duo, opponit & soluit. dic in c. quod
dilecto, in gl. 2. Gl. vlti. colligit notabile ex litera, quod multis iu-
ribus approbat vsq; ibi, ꝯ. & ibi ponit de iuribus vsq; ibi, argm̄
est in hoc. & ibi colligit quod dicit gl. in prin. videlicet ꝙ falsa cā
non vitiet dispensationē vsq; ibi, Item habes. & ibi colligit vnū
aliud notabile. in fine autem concludit solutionem. Ad primum
ꝯrium dic, ꝙ ex verbis primæ dispensationis non remanet hoc
ma. sed auctoritate & dispensatione huius decreta. & sic vr̄ con-
clusio, ꝙ expressio falsæ causę vitiet hanc dispensationem. In gl.
ibi, 3. l. 2. C. de fal. cā adic. le. ēt si veritas debiti non subesset, falsa
demōstratio non vitiat legatum, & ex testō eius quoq; noīe cō-
petit actio. ibi, l. falsa demonstratio, seqtur, nec legatario nec fi-
deicōmissario nec hæredi nocet. In gl. ibi, §. falsam. sequitur fal-
sam legati cām non obesse, verius, qa rō legādi legato nō cohæ-
ret, sed plerūq; doli exceptio locū habebit, si ꝓbatur aliter lega-
turū nō fuisse. & alius §. ex ea. l. q incipit, falsa. vbi dr̄, falsa cōditio

impossibilis est:vt si dico,liber esto,si solueris id quod Titio de-
beo:cum nihil debeam , non vitiatur legatum , sed habetur pro
3 non adiecto.† In glo. ibi, §. huic proximo. hinc proxima est illa
iuris regula,ꝙ falsa demonstratio non perimit legatum . Nam si
constat de seruo legato,debetur,licet dixero illum Neruã, i. na-
tum ex ancilla,cum sit emptus, vel ꝙ emptus a Titio, cũ sit em-
ptus ab alio.In glo.ibi, §.longe magis. falsa causa adiecta nõ no-
cet:vnde si dico,lego Titio,quia negocia mea curauit. & tunc si
est falsa,non vitiat,vt in l.demonstratio falsa.§.si quis legauit. &
in l.cum tale.§.legato falsam ꝯdõnem. alleg. in glo. & ẽt est dña
inter cãm & ꝯdõnem,per illa iura.vt idem & si ꝯdõnaliter, dun-
tamen non appareat ꝙ testator alias non erat legaturus,l.j.C.de
fal.cã adie.lega.Et qño suspendit ꝯdõ,& quæ sit,& qño fiat, vide
4 glo.quæ scripsi in c.verum.de condi.appo.† Causa vero fm Car.
est motiuum,quo quis inducitur ad aliquid faciẽdum:quod mo-
tiuum quandoq; principaliter inducit disponentem ad facien-
dum:quandoq; non inducit principaliter, quia idem faciens fa-
cerem,etiam si nõ esset illud motiuum,vt in exemplis supra po-
sitis . Et cum quæritur, an causa falsa vitiet : dic ꝙ aut apponitur
conditionaliter,& vitiat,vt s̃.facit quod no. Inno. j̃.de priuile. c.
ex parte.in glo.aut non apponitur conditionaliter , sed per mo-
dum causæ:& tunc si disponens erat aliter dispositurus, non vi-
tiat,l.cum tale.§.legato falsam. præall. vbi dr̃,ꝙ causa legati non
cohæret legato, i. non est causa finalis sed impulsiua , nisi aliud
apparet:si autem non erat aliter dispositurus,tunc vitiat,l.j.C.de
falsa causa adiecta legato.& an erat aliter dispositurus , vel non,
cognoscitur ex coniecturis,attenta natura dispositionis.de quo
per Bar.in l.falsa demonstratio. in dubio autem intelligitur cau-
sa esse impulsiua,arg.d.l.j. C. de fal. causa adiecta lega. vide glo.
in l.2.in §.fi.ff.de dona.& quæ dixi in d.c.verum. s̃.de condi. ap-
posi. & ex his infertur notabiliter ad intellectum literæ nostræ
fm Card.hic, cum loquitur in dispensatione impetrata a Papa :
& in impetratione subintelligitur conditio, etiam si non expri-
matur,quia subintelligitur illa clausula, Si preces nitantur veri-
tate.de rescrip.c.2. & ideo si clausula incerta conditionaliter est
falsa,vitiat,vt hic expresse habetur. & hoc vr̃ indubitatum, quã-
do ad instantiam impetrantis dispensatur,vt hic.& pro hoc facit
litera ibi,obtinenda.si enim concessa fuisset motu proprio, vte-
retur alio vocabulo:ideo cum sit odiosa hæc dispensatio,merito
restringi debet. Sed de dispensatione motu proprio magis pos-
set dubitari,quia illa vr̃ ampliabilis,de præben. c.si motu ,ꝓprio.
lib.6.tamen dic,ꝙ falsa causa vitiat,fm Cardi.& bene.Nam licèt
motus proprius tollat surreptionem , non tamen tollit impedi-
mentum iuris, & defectum intentionis Papæ cõcedentis,vt no.
per Doct.in c.si motu proprio.in glo.2.de præbendis,li.6.& glo.
in cle.si Romanus.de præben.in glo.pe.quia ex quo præsumitur
causa,infertur ꝙ aliter non erat concessurus , præcipue ita de fa-
cili.& clarum est per c.postulasti. s̃.de rescrip. ꝙ taciturnitas vel
expressio eius , quo tacito vel expresso concedens de facili non
concessisset,habet vitiare dispensationem . Item quia non sunt,
præsumitur Principem velle recedere a iure cõmuni,c.ecclesia.
2.de elect.& ex isto patet solutio ad contraria iura alleg.in prin.
glo.in quibus dr̃,ꝙ falsa causa vitiat:nam debet intelligi,quando
5 causa exprimitur non conditionaliter . † Ad contrarium autem
de c.venerabilibus.§.vbi autem.est leuis sol.Et de excõmunica-
tione ex falsa causa,& absolutione ex falsa causa,vide gl. in c. ex
parte. de offi. ordi. & tenendo prout teneo, ꝙ absolutio ex falsa
causa non tenet, dic ad §. vbi autem, ꝙ loquitur de absolutione
iniusta:& intelligo de alia iniustitia q̃ de iniustitia in expressio-
ne falsæ causæ: vt puta de iniustitia ordinis absolutionis, vt quia
non vocata parte, ad cuius instantiam lata fuit excõmunicatio ,
c.Romana.§.sententias.de app.lib.6.& hic,vt illum tex.concor-
demus alijs iuribus,prout est in c.dilectus.de rescrip. & c.super
eo.de coha.cleri.& mulie.c.officij. & c. cum pro causa.de sent̃.
excom.& excõmunicatio, quæ patet falsa , nullum inducit vin-
culum.ergo non põt tollere,vt no. in c. ex parte. vel aliter ille §.
põt intelligi,qñ iudex in oẽm cãm erat absoluturus: ideo ibi nõ
erat absolutio ex falsa causa: nec absurdum est ita intelligere, vt
fiat iurium concordia.facit quod no.Inn.in d.c. ex parte. dicens
excõicationem ex falsa causa tenere , quando constat de mente
excommunicantis ; quia tunc falsa causa est assumpta pro causa
vera,& intentio iudicis sumitur pro causa efficiente. In ea. glo.
ibi,item no.ꝙ proles est causa dispensandi,contra glo. est tex.in
c.cum haberet.s̃.de eo qui dux.in matri.quam pol.per adul. hic
soluit , quando scienter contraxerant , & contumaciter stant in
peccato in scandalum ecclesiæ: tunc proles nõ excusat , sed ma-
gis accusat ,vt in cõtrario:alias secus vt hic. & licet c. cum habe-
ret.probet, ꝙ multiplicitas prolis non minuit peccatum sed au-
get,non propter hoc tollitur,quin facilius dispensetur cum tali-
bus , vt in peccato non remaneant ad euitandum scandalum vt
hic:delictum autẽ præcedens aliter punietur,sicut fit s̃.de eo qui
6 cogn.consang. in c. veniens. † In fi.glo.no.ex ea,ꝙ dissimulatio
non habetur pro dispensatione , nisi ex certa scientia superior
dissimulet & ex causa.vide quod dixi in tex. q.j. vbi allegaui di-
ctum Io.An.cuius etiam dictum reperio in additionibus Specu.
quod etiam hic alle.But.in tit.de clandesti.despon.super rub.Pa-
7 nor.hic post D.Anto.†No. ex glo.& tene semper menti, ꝙ tole-
rantia & dissimulatio Principis in actu a iure prohibito inducit
dispensationem:cuius contrarium vr̃ probare tex. in c.cum iam
dudum.in fi. de præben. vbi dicit tex. ꝙ multa per penitentiam
tolerantur &c.Dicit D.Ant. hic aliqua pulchra verba: aut enim
constitutio Papæ a principio cõiter nõ recipitur ipso Papa scię-
te & tolerante:& tunc tolerantia excusat a peccato.,ꝓ hoc quod
no.glo.4.dist.§.leges.& in c.j. de treu. & pace. & c. cum multæ.
25.q. vlti. aut a principio a quibusdam recipitur & a quibusdam
non: & tunc tolerantia non excusat a peccato. ad hoc c. cũ iam
dudum.Hoc ergo intelligo fm Panor. & limito, quando maior
pars populi recipit:nam tunc minor pars peccat non obseruan-
do.secus si minor pars sciuisset,& maior pars non recepisset: nã
in consuetudine inducenda requiritur maior pars populi.Et no.
ꝙ facit minor pars,no.Io.An.in c.fi.de consue.in glo. & ibidem
in tractatu de consue. in c.circa quintum. Aut constitutio Papæ
a principio fuit recepta cõiter,supple vel a maiori parte,quia q-
dem vt s̃.dixi,sed ex postfacto aliqui transgrediuntur: & tũc aut
Papa specifice scribit, ꝙ vult certum actum tolerare seu dissimu
lare : & tunc talis dissimulatio habet vim dispensationis , & ille
est proprie casus huius c. non enim est verisimile , ꝙ Papa circa
dispẽsationem mandasset istos tolerari in peccato propter scã-
dalum,contra c.2.de no.ope. nun. Aut Papa nihil specifice scri-
bit, & non vr̃ dispensare . & sic loquitur d. c. cum iam dudum.
quod ego post Panor.intelligo verum, nisi Papa dispẽsaret cum
istis trãsgressoribus circa aliquem actum tanq̃ habilem . ad hoc
facit l. Barbarius. & quod ibi no. ff. de offi. præto. Idem dic per
omnia quo ad statuta epi,fm But. hic. In inferioribus autẽ præ-
latis dicit no. ꝙ tolerantia contra sua propria statuta operatur
idem , quod operatur tolerantia Papæ contra suas leges cõmu-
nes & generales . & sic eadem distinctio adhibeatur in inferio-
ribus prælatis,de qua s̃. circa autẽ leges superioris, s. Papæ infe-
riores nihil possunt per viam tolerantiæ vel dispensationis, nisi
in causis,quibus cauetur in iure , quòd inferiores possint contra
ius dispensare. hoc tamen casu tenet Imo. in l. quidam consule-
bant.ff.de re iu.quod non sufficeret certa scientia superioris,sed
requiritur expressa dispensatio.

SUMMARIUM.

1 *Nepos est filius fratris vel sororis.*
2 *Statutum loquens de nepotibus, non habet locum in filijs fratris vel sororis.*
Statutum loquens in filio,an habeat locum in nepote. vide remissiuè.
3 *Testes,qui deponunt de consanguinitate,debent incipere a primo stipite.*
4 *Fratres sunt in primo gradu.*
Iudicium idem habendum est de æquipollentibus,& ad certificandum quem, sufficit nomine proprio vel æquipollenti significare,& certificare.
5 *Testimonium de auditu admittitur super consanguinitate probanda.*
6 *Vno inconuenienti dato,multa contingunt.*

CAP. VII.

Va nos. Testes,qui de consanguinitate deponũt
super computatione, debent incipere a
stipite vel germanis. h. d. fm Io. An. Primo ponitur
consultatio. Secundo rñsio. secunda ibi, nos igitur. In tex.
In tex.ibi,auditu.s.auditus,vt de testi. c. licet ex quadam. In tex.
ibi,vlterioribus.s.tertio & quarto:& sic vbi est eadem rõ, ibi dẽt
esse idem ius,s̃.de exce.c.cum inter.de testi.c.licet.fm Ioan. An.
1 l.fi.ff.de consti.pecu.† No.j.hic tex.expressum,ꝙ nepos est filius
fratris vel sororis : forte raro hic inuenies . dicit But. ꝙ imò fre-
quẽter in iure hoc reperitur,habetur in c.per tuas.de proba.in c.
vnico.de schisma.li.6.de pe.c.fęlicis.§.cęterũ.eo.lib.vt ibi Io.An.
super ver.nepos.10.col.quib.mod.feud.amit.in §. fi. sed fm anti-
quas leges est tm̃ filius filij vel filiæ,l.j.& 2.ff.de gradi.& l.3.in fi.
& l.iurisconsul.§.secundo gradu.in fi.fm Car. hic, etiam de iure
ciuili non reperitur,ꝙ nepos sit filius fratris, nisi in libro feudo-
rum,de controuersia inter dñm & vasallum.c.j. & fm Bar. ff. de
inoffi.testa.l.fi.cum alle.de præben.c.dilecto.& s̃.de arbi. c.2. &
j̃.de accusa. c.accedens. & sic habet cõis vsus loquẽdi secundum
eum,qui vsus est attendendus,s̃.de spon.c.ex literis.cum suis cõ-
cordantiis.glo.ibi & Doct. in l.2. C. de suc. edic. dic ꝙ nepos dr̃
filius fratris improprie,nepos proprie est filius filij vel filiæ, fm
2 gl.in cle.1.de baptismo. † Ex quo infertur ꝙ statutum loquens de
nepotibus,

nepotibus,non habet in filijs fratris locum vel ſororis.vide Fe-
de.de Senis,conſi.39.Et nunquid ſtatutum loquens de filio, hẽt
a locum in nepote [a]. vide D.Pe.de Ancha.in cle.j.de conceſ.præ-
ben.& late per Bal.in l.ſi dotali.ff.ſol.matri.in l.cum vir.ff.de cõ-
di.& demõ.Bal.in l.ſi in ſtatuta.§.fi.ff.de inoffi.teſta. Imo. in c.2.
de arbi.& Doct.in decretis hic allega.Bal.in c.ſi pater.in 28. col.
de teſta.Io.An.in c.fundamenta.in nouella,de elect. li.6. Cano-
3 niſtæ in c.per tuas.ſ.de proba.maxime Panor. † No.2. ꝙ qui de-
ponunt ſuper conſanguinitate, non debent incipere in ſecũdo
gradu, vel vlteriori: ſed a primo ſtipite forte dicebant ibi teſtes
ſm Io.An.poſt Inno. hic,vidi vel audiui, ꝙ tales vocabant ſe in-
uicẽ patruus vel nepos:vel ꝙ dicebatur, ꝙ talis fuerat frater pa-
tris, vel aliter filius fratris. Ex his arguit Bu. ꝙ Doctor legis de-
bet declinare principia & primos terminos,non autẽ ita ſubtili-
ter loqui,vt non intelligatur:& ſic illud Terentianum ſequatur,
4 Faciunt ne intelligẽdo vt nihil intelligant.† No.3. ꝙ fratres ſunt
in primo gradu,& ex hoc,quia hic germani ponuntur pro ſtipi-
te.Arguit Hoſt.ꝙ is,qui non põt ꝯhere cum filia ſtipitis, & ſicut
qui eſt in quinto gradu ex vno latere nõ põt ꝯhere cum ſtipite,
ſic nec filia ſtipitis ex alio latere:ſed hoc eſt falſum,vt no.Io.An.
in arbore conſanguinitatis,in fi.facit c.ꝙ dilecto.ſ.eod. Nec ob.
quod hic dr̃ ſecũdũ eum: hic enim quæritur ſolum de computa-
tione teſtium,qui ſuper conſanguinitate deponunt,non autem
quo ad alium effectum. No.4. ꝙ idem iudicium eſt habendũ de
æquipollentibus.& ad certificandum quem,ſufficit nomine ꝓ-
prio vel ęquipollẽti ſignificare & certificare,c.licet ex quadam.
ſ.de teſti.& l.certum.ff.ſi cer.pet. & in c.ſignificãte.ſ.de reſcrip.
& hoc in vltima glo.exemplũ ſm Io.An. in glo.fi. ſi dicat teſtis,
Titius & quidam decretorum Doctor actu legens Papiæ talis
ætatis, longus vel breuis, ſenex aut iuuenis, diues vel pauper,
fuerunt fratres: vel Titius & vxor talis militis fuerunt fratres &
5 ſorores.† No.5.ꝙ ſuper conſanguinitate valent teſtes de auditu.
de hoc ſ.de teſti.c.licet ex quadam.& c.præterea. vt hic, vbi dr̃,
ꝙ non eſt laſſanda facultas.ſimile ff.de legi.l.quod non rõne.ſm
Vin.& Io. An. hic. minus enim eſt teſtimonium de auditu q̃ de
viſu,& minus eſt de auditu auditus q̃ de auditu proprio, ſm Io.
An.& quia circa maiora eſt maius periculum, 62.diſt. c.quieſca-
mus.de elect.c.vbi periculum.li.6.non eſt amplianda licentia in
6 talibus teſtibus,ſecundũ eum. † No.6. ꝙ dato vno inconueniẽti
plura ſequuntur.ita allegat hunc tex.in fi.Car.Flo.in verbo,qua
ratione.concordat l.ex diuerſo.§.j.ff.de rei ven.& no.ff.ꝙ quiſq;
iur.l.j.§.hæc aũt verba.& ſimilis tex.in d.c.licet ex quadam. ſ.de
teſt.Vltimo no.ꝙ vbi eſt eadem ratio,ibi & idẽ ius: dixi in apo-
ſtilla in verbo,vlterius.cui adde de cõfirma.vtili vel inutili. cum
dilecta.& c.2.ſupra de tranſla.præla.glo.ſunt claræ.

ADDITIO.

a ¶In nepote. Sed quid, quando verbum filij profertur a teſtatore, an & quando appellatione filiorum veniant nepotes,vide no. per Do.Soci.conſi.149.incip. Materia præſentis conſultationis.ver.j.quia verbum.cum ver. ſeq.in 2. parte, char.133.Item adde,ꝙ qualitas requiſita filij,quæ in eo eſt,in nepote non eſt, nec idem iudicatur de nepote quod de filio,a quo ipſe præceſſit,vt per pręfa. D.Soci.conſi.252.inci.Viſis inſtrumentis conceſſionum. verſi. quanto. eadem conclu.in d.par.char.146. & an & quando appellatione filiarum veniant neptes & proneptes fœminæ natæ ex maſculis,vide per præfa. D.Soci.conſi.49. inci.Capio primam huius.circa fi.5.col.ibi,licet enim.in j.par. char. 92. Item an & quando appellatio filiorum porrigatur ad nepotes, quando profertur a teſtatore.& quid quando ipſe prouidet dando tutores.vide præfa. Do.Soci. conſi.14.incipiente,Sequendo ordinem prædictarum.ver.circa ꝙ quæro.cum verſi.ſeq.in j.par.char.20.& conſi.30.inci.Quamuis ex his.verſi.quod non ſit idem,in fi.cum ſeq.in d.par.char.58.& conſi.152.incip.Caſus iſte. per totum in dicta parte,char.237.

SVMMARIVM.

1 *Papa licet habeat ſupremam poteſtatem, tamen timet reprehendi.*
2 *Scientia iuris canonici vel ciuilis an ſit proprie ſcientia. & nu. 3.*
3 *Statuta humana debent mutari ad varietatem temporum.*
Lex debet eſſe fundata ſuper naturali æquitate, & immutabili ratione,aliàs non eſt lex.
4 *Leges ſummorum Pontificum & conciliorum appellantur ſtatuta humana, & ſic ſtricte non poſſunt dici ius diuinum.*
5 *Affinitatis primum genus,ſecundum, & tertium,quomodo inducantur.*
6 *Maritus & vxor parificantur quo ad debitum reddendum: in alijs vxor dicitur famula viri.*
7 *Receditur a iure propter neceßitatem vel euidentem vtilitatem.*
Infideles non ligantur canonibus:
8 *Matrimonium an licite contrahatur vltra quartum gradum conſanguinitatis vel affinitatis.*
9 *Matrimonium ſcienter contrahens in gradu probibito eſt excommunicatus.*
10 *Matrimonium an poßit eſſe inter aſcendentes & deſcendentes vltra quartum gradum.*
11 *Affinitatis genera quot ſunt, & qualiter computentur.*
12 *Quare dicatur primum,ſecundum,tertium &c.*
13 *An hoc genus affinitatis conſiſtat ex vna parte tantum, an ex vtraque.*
14 *Impedimentum in genere affinitatis ſolum ſe extendit vſque ad primum genus affinitatis.*
15 *Qualiter in affinitate computentur gradus.*
16 *Affinitas cum quibus contrahatur.*
17 *Duo vbi ſic ſe habent,quòd vnum venit conſecutiue ad reliquum,vno immutato ſeu ſublato ẽt conſecutiuum intelligitur immutatum ſeu ſublatum.*
18 *In diſpẽſatione an ſit fienda mẽtio ſpecifica de affinitate,et publica honeſtate.*
19 *Matrimonia contracta in 6.vel 7.gradu ante conſtitutionem huius decre.ſuperueniente iſta conſtitutione non confirmantur. Si tamen poſt iſtam conſtitutionem ſimul cohabitant, confirmatur matrimonium.*
Quid ſi tales ante iſtam conſtitutionem ſeparentur, an poſtea contrahere poterunt.
20 *Statuto reuocato non cenſetur reuocatus effectus iam cauſatus per ſtatutum, nec videtur approbatus actus geſtus contra antiquum ſtatutum.*
Excommunicatus ante legis reuocationem indiget abſolutione etiam poſt legem reuocatam,niſi in reuocatione dicatur, quòd antiqua lex debeat haberi pro infecta.
21 *Ignorantia iuris an excuſet militem,mulierem, & ruſticum a pœna iuris, de qua in clemen.1.de conſang. & affini.*

CAP. VIII.

NOn debet. Prohibitio coniugij non extẽditur
vltra quartum gradũ conſanguini-
tatis vel affinitatis,& in 2.vel 3.genere affinitatis lici-
te ꝓhitur:põt etiã proles ſuſcepta ex ſecundis nuptijs
conſanguineis prioris mariti coniungi.h.d. ſm Io.An. Et primo
excuſat correctionem iuris antiqui.Secunda ibi,cum ergo.excu
ſationem declarãs in duobus illud tollit & reſtringit, reſtrictio-
nis probabilem cãm reddens.Tertio ibi,cum ergo.reſtrictã pro-
hibitionem fortificans, qõnes ꝯrias tollit, & cãm reddit. In fi.
ibi,præſertim.eſt ſecunda rõ literæ.ibi,qm̃ ipſe. hic tangit tertiã
rõnem,quã probat per euidens exemplũ.ſimile ſ.de conſtitu. c.
1 eccleſia.& de elect.per venerabilem. † No. j. principium literæ,
ex quo collige,ꝙ licet Papa habeat ſupremam ptãtem, tamẽ ti-
met reprehendi.ſimile ſ.de auctoritate & vſu pallij. c. niſi. & in
c.vt noſtrũ.ſ.vt eccleſiaſtica beneficia.ſed quantuncunq; timeat
Papa,vt iuſta faciat & bona,tamen mordetur,c.j. de male. ſecũ-
dũ eundem:& hoc cum non ſit ſine peccato,vt ibi.No.2. ꝙ finis
iuris poſitiui quieſcit in ipſa vtilitate aut neceſſitate publica, &
quando iſte ſit variabilis,vide quod ſcripſi in c. tua. ſ. de ſponſa
duorum.& ſic quia ſecundũ varietatẽ ipſorũ finis variatur,vt ip-
ſa lex varianda eſt.Et glo.j. & 2. hic allegant iura ad iſtam muta-
bilitatem ſeu varietatem.facit l.nunq̃.ff.de collatione bon.regu
lariter enim varia rõ prohibetur,c.vnico.ſ.vt eccle.bene. l.cum
2 quęritur.ff.de admi.tuto.cle.j.de renun. † Et ex hoc arguunt ali-
qui,ꝙ ſcientia iuris canonici vel ciuilis non eſt ſcientia proprie,
cum ſcientia ſit in incorruptibilibus & in impoſſibilibus aliter
ſe habere,vt habetur per Philoſophũ primo poſteriorum: quod
nihil eſt dicere ſm Cardi.hic,nam ſcientia iuris licèt in conſtitu
tionibus particularibus varietur, tamẽ in eſſentia ſua manet in-
uariata & incorruptibilis: quia in mente legiſlatoris eſt dictum
rõnis informatũ traditionibus iuris, ex quo dictamine quãdoq;
ſtatuitur vnum,qñq; aliud, manente tamen eadem rõne in eius
mente.Item in ſuo primordio eſt ſciẽtia inuariabilis, vt nemini
fiat iniuria,& reddat vnicuiq; quod ſuũ eſt. ad cognoſcendũ aũt
quid ſit iuſtum & æquũ,exigitur notitia circunſtantiarũ de iure,
in c.cum quidam.& c.ſicut dignũ.de ho.& c.ſi qõnes. j̃.de ſimo.
3 † No.ſm Panor.ꝙ ad varietatem tẽporũ debent immutari ſtatu-
ta humana:quia lex debet conuenire tẽpori,4.diſt.c.erit aũt lex.
& ideo alibi dixit tex.ꝙ ętas noſtri tẽporis non patitur antiquo-
rũ iuriũ rigorem, cũ nobis defecerint merita & virtutes corpo-
rales,vt habetur in c.fraternitatis.34.diſt. ideo hodie ex ſimplici
fornicatione clericus non deponitur,ſicut olim deponebatur,c.
a multis.de æta.& quali. quinimò olim quodlibet peccatũ mor-
tale erat depoſitione dignũ,de quo dic vt no.in c.at ſi clerici. de
iudi. & per hoc dicunt quidam volentes detrahere ſcientiæ iu-
ris,ꝙ non eſt proprie ſcientia, quia ſcientia eſt de incorruptibi-
libus & de impoſſibilibus aliter ſe habere,vt habetur j.Ethi.ſed
ſcientia iuris mutatur quotidie:ergo &c. Sed dicendum, ꝙ licèt
mutentur conſtitutiones particulares,non tamẽ mutatur ipſum
ius ſeu cauſa finalis iuris:nam ſemper ius ſeu lex proditur,vt ap-
petitus noxius ſub iuris regula limitetur, vt habetur ſ. in proœ.
finis ergo iuris eſt inuariabilis, ſed conſtitutiones mutantur, vt
deſeruiant fini:ſemper enim lex debet eẽ rationabilis,& ſic fun
data ſuper naturali æquitate & immutabili rõne: aliàs autẽ non
eſt lex,in d.c.conſuetudo.& 4.diſt.erit aũt lex.& dixi ſ.Secundo
no.ꝙ propter neceſſitatem vrgentem,vel vtilitatem euidentem
recedendum eſt a iuris diſpoſitione: nam finis legis concernit
4 neceſſitatem vel vtilitatem ſubiectorum. † Itẽ no. ꝙ leges ſum-
morum

morum Pontificum & conciliorum appellantur statuta huma-
na:& sic stricte non pñt dici ius diuinũ.quod no.pro limitatione
c.in ius.de re.iu.in 6.& c.j. de iura. calũ. & c. qualiter. de accusa.
No.ꝙ Deus nonnulla mutat, & sic vr̃ mutabilis. habetur 5. dist.
5 in §.is ita.& quod no.in c.fi.de consu.† Item no. ꝙ matri. hodie
ↄhuntur licite in secundo & tertio genere affinitatis, gl.laborat
in declarando illa genera:sed dic breuiter,ꝙ persona adiuncta ꝑ
carnis copulam sanguini alterius inducit primũ genus affinita-
tis:persona vero addita primo generi inducit secundũ genus: &
persona addita secundo inducit tertium.quod declara vt in glo.
6 † Item no.ꝙ mulier dr̃ habere potestatem corporis sui mariti,sic
& econtra.est ergo inter maritũ & vxorẽ q̃dam reciproca obli-
gatio:& dic ꝙ parificantur quo ad debitum reddendum,non sic
in alijs:nam magis tenetur vxor marito seruire q̃ econtra:vnde
breuiter dr̃ famula viri,vt in c.hæc imago.& c.mulierem.33.q.5.
7 & vide in c.literas.de resti.spol.† No.ſm Cardi.ꝙ ꝑ necessitatẽ
vel euidentem vtilitatẽ receditur a iure, 7.q.j. c.scias. j.q.7.c.tali.
de præben.c.mulcta. in fi. vbi de hoc Inno. ꝙ ẽt ius diuinũ qñq;
variatur.de hoc in glo.2.& dic vt no.de consue.c.fi. vbi dr̃ de ce-
rimonialibus, quę olim ad literã seruabantur, hodie non sic, de
purificatione post partũ.c.vno.de conse.dist.4.c.peruenit.de ce-
le.mis.c.cum Marthæ.§.cęterum.No.de prohibitione,quæ olim
erat respectu sobolis susceptæ ex secundis nuptijs,&c.vt in lite-
ra.& de hoc erat specialis rubri.in prima cõpila. No.ꝙ prohibi-
tio matri.in secundo & tertio genere affinitatis, vel de sobole
suscepta in secundis nuptijs ponebat difficultatem & periculũ
animarum:quod intellige inter fideles. Infideles enim canoni-
bus non ligantur,s̃.eo. c.de infidelibus. & dic difficultatẽ respe-
ctu computandi gradus.Item quia impediebat qñq; pacem,quę
potuisset reformari per ↄ̃ctum matri. nisi hæc genera impedis-
sent.& dic periculũ animarũ respectu eorũ,qui scienter ↄhebant
ↄ̃ illam prohibitionẽ, quæ non bene poterat seruari, cum esset
nimis lata. No.ꝙ cessante prohibitione cessat effectus: & vocat
hic effectum periculũ animarum. facit ad Romanos,quarto,vbi
non est lex nec preuaricatio,de consti.c.nam concupiscentiam.
8 †No.ꝙ vltra quartum gradum consanguinitatis vel affinitatis li-
cite ↄhitur matri.quod intelligit Abb. etiã in descendentibus &
ascendentibus. ↄ̃rium cõiter tenetur, quod dicam in arbore. Et
dicit Abbas, ꝙ est reperire, ꝙ qñq; quis ↄhit cum sorore fratris:
vt si filius tuus ex prima vxore,postq̃ ex secunda habuisti prolẽ,
ↄhit cum filia secundæ vxoris ex alio matri. Dicit enim Abbas
quosdam dicere quartum gradum affinitatis intelligi, quãdo de
affinitate ↄ̃cta per successionis propagationem quatuor perso-
næ descendunt:quod non procedit, vt patet in arbore affini. &
j̃.c.se.No.ꝙ in vlterioribus gradibus vltra quartum non poterat
tolerari prohibitio absq; graui dispendio.Et dicit Host.ꝙ dispẽ-
dium eẽt,quia multi remanerent impediti putantes subesse im-
pedimentũ, nec haberent super hoc probationẽ ꝑ breuẽ vitã
hominũ, qui minus viuunt q̃ consueuerunt. nec statur eorũ cõ-
fessioni ↄ̃ matri.de eo qui cog.consan.c.super eo.de quo ad illud
de breuitate vitę,ꝙ attento tẽpore ante diluuiũ verũ est,sed post
diluuiũ nõ fuit magna varietas:nam ẽt in psalmis dr̃, ꝙ dies ho-
a minis sunt 70.anni,vel in potentioribus 80.[a] & amplius eorum
labor & dolor.No.ꝙ vir non hẽt potestatẽ sui corporis, sed mu-
lier.Et notanter dicit corporis,& non animæ: nam quantum ad
animã si infidelis discedit,vxor discedat,de diuor. c. quanto. Ex
hoc infertur,ꝙ fortius est coniugiũ spirituale q̃ carnale,de tran-
slatio. c.2. & in quibus differunt, dic vt dixi s̃.de spon.c.tuæ.q.3.
No.ꝙ sufficit arguere persuasiuẽ: sic enim arguit Papa pro restri
ctione ad quartũ gradum per simile de quatuor humoribus. de
hoc in glo.antepenul.talibus tñ rõnibus non multũ insistendũ,
quia non sunt vrgentes,pro hoc quod no.de rescri. c.si quando.
& s̃.in procœ.prosequitur autem Io.An.multas quaternitates de
quatuor anni T̃pibus:quatuor Euangelistis:quatuor Doctorib⁹,
9 & simi.† No. ꝙ matri. illegitime ↄ̃ctum non põt præscriptione
sequenti iustificari.de hoc in glo. pe. & hodie scienter ↄhens in
gradu prohibito est excõicatus, eo.tit. cle. vna. No. literam ibi,
10 tanto sunt grauiora.de hoc in glo.vlti.† Quæro ſm Panor. nun-
quid inter ascendentes & descendentes possit esse matri. vltra
quartũ gradũ: quod est dicere, nunquid dispositio huius c. pro-
hibitiua concernat oẽs consanguineos tam collaterales q̃ ascẽ-
dentes & descendentes,vt vltra quartũ gradum prohibitio non
extendatur. vide Goff.in sum.eo.tit.§.item quæritur. qui dicit,ꝙ
sic:vnde intellexit istũ tex. generaliter. sed ↄ̃rium tenuit Io. An.
in glo. super arbore consangui. & originaliter Host. in sum.ea.
parte prima.§.quæ consueuerunt.& §.qualiter arbor. ver. nono
quæritur.& hanc opi.credo verissimam cum tex. iuris, qui indi-
stincte prohibet matrimonia inter ascendentes & descendentes
in infinitum,vt l.nuptiæ.ff.de ritu nup. Vnde glo. ibi colligit, ꝙ
si Adam viueret,non reperiret vxorẽ, quia oẽs descendimus ab
eo:& cum ius ciuile expresse non reperitur correctũ, & sit fun-
datũ super honestate maxima,nõ debemus per generalẽ dispo-
sitionẽ canonicã dicere ↄ̃rium,ar.in c.2.de despon.impu. hæc tñ
qõ ꝑ breuem hominũ vitã raro practicatur,& dicam j̃.in arbo-
re affinitatis.No.ex tex.causas, quare mat. est hodie restrictum.
11 † Quæro pro intellectu glo.maxime gl.magnæ,in ver.2.& 3. ſm
D.Ant.cuius theoricã assume. Primo, qualiter cognoscatur pri-
mũ genus affinitatis,qualiter secundũ,qualiter tertiũ. Secundo,
quare dicatur primũ genus,quare secundũ,& quare tertiũ. Ter-
tio,an hoc genus affinitatis cõsistat ex vna parte tantum, an ex
vtraq;. Quarto, vsq, ad quod se extẽdat impedimentũ in genere
affinitatis. Quinto, qualiter computentur gradus in affinitate.
Sexto, vsq; ad quem gradum hodie se extendat hæc prohibitio.
Ad primum pono regulas matrimonialiter vel carnaliter, iun-
ctus vel iuncta sanguini affinis est de primo genere affinitatis:si
igitur consanguineus meus accipit vxorem, quia iuncta est illa
sanguini meo, est mihi in primo genere affinitatis, & similiter
frater meus oibus consanguineis vxoris suæ: quia iungitur san-
guini illorũ, est in primo genere affinitatis eis similiter: si con-
sanguinea mea copulatur oibus de cõsanguinitate mea,& illius
consanguineæ iunctis,est ille in primo genere affi. & sic oẽs cõ-
sanguinei mei,q,a illa consanguinea mea iungitur sanguini suo,
dicuntur illi iuncti in genere affinitatis.Secundũ genus consan-
guinitatis sic cognoscitur:coniunctus copula maritali vel forni-
caria alicui,qui est mihi in primo genere affinitatis, est mihi in
secundo genere affinitatis. Exemplũ, cõsanguineus meus cepit
vxorem,ista est mihi,quia sanguini iuncta,in primo genere affi-
nitatis:mortuo consanguineo meo, pone ꝙ illa accipit virũ,ille
ei copulatus est mihi & consanguineis meis in secundo genere
affinitatis: & hoc, quia est iunctus ꝑ copulã nobis affinis primi
generis:similiter in fęmina, pone ꝙ consanguinea mea accipiat
virũ,hic vir mihi & oibus de consanguinitate, quia coniunctus
sanguini est,est nobis in primo genere affinitatis. pone ꝙ con-
sanguinea mea mortua, ipse accipiat aliam, hic iungitur affini
meo & consanguineorum meorum in secundo genere affinita-
tis:sic posset exemplificari ex altera parte.Tertium genus affini
tatis cognoscitur:coniunctus copula maritali aut fornicaria ali-
cui, qui mihi est in secundo genere affinitatis, ille iunctus vel
iuncta est mihi in tertio genere affinitatis. Exemplum, consan-
guinea accepit virum, ille est mihi in primo genere affinitatis,
quia iungitur sanguini.pone ꝙ cõsanguinea mea moriatur, iste
accepit aliam vxorem,qui fuit vir consanguineæ illa iuncta, ille
mihi & consanguineis meis est in secundo genere affi. pone ꝙ
ille vir moriatur,& illa accipiat aliũ, ille tertius, qui ei iungitur,
est nobis de consanguinitate mea in tertio genere affi.quia iun-
ctus est ei,qui nobis est in secundo. Exemplum in masculo, cõ-
sanguineus meus accepit vxorẽ, hæc iuncta illi nobis est in pri-
mo genere,quia iuncta sanguini. moritur consanguineus, acci-
pit ista alium,hic est iunctus mulieri quæ nobis est in primo ge-
nere:ergo & ille nobis est in secũdo.pone ꝙ illa moritur, & iste
accipiat aliam, ista iungitur affini nobis in secundo genere. er-
go & ista est in tertio.aut ergo iungitur sanguini, & efficitur de
primo genere: aut iungitur primo generi, & efficitur de secun-
do:aut iungitur secundo,& efficitur de tertio.copula ergo addi-
12 ta copulæ mutat genus. † Ad secundũ,quare dicatur primũ,qua-
re secundũ,& quare tertiũ.dicit gl. dic,ꝙ primum genus dr̃,quia
surgit a prima propinquitate, s. a consanguinitate, vel a prima
copula & vna persona mediante ↄ̃hitur. Secundũ, quia a secun-
da propinquitate,siue a secunda copula & duabus personis me-
diantibus ↄ̃hitur. Tertium, quia a tertia propinquitate & tertia
13 copula,& mediantibus tribus personis ↄ̃hitur. † Ad tertium, an
hoc genus consistat ex vna parte tm̃, an ex vtraq;. dic ꝙ regula-
riter cõsistit ex vna parte,si sola copula ↄ̃hitur: si aliqua iungatur
fratri meo,per solam copulam inter eam & fratrem, mihi est af-
finis,mea copula nihil ducit,si qñ ex vtraq;, vt in vxoribus duo-
rum fratrum, quia copula cuiuslibet causat affinitatem: vt quia
iungitur mihi vxor mea, est affinis vxoris fratris, & quia iungi-
tur fratri,est affinis vxoris meæ secundi generis: & sic regulari-
ter ex vnius actione creatur: & sic dr̃ ex vna parte consistere.
quandoq;

ADDITIO.

a ¶80. Adde l.fi.C.de sacrosan.eccle.& Car.in cle.j.de reb.eccle.non alie.& Spec.
de proba.§.j.ver.ꝙ si testes.l.an vsusfructus.in fi.de vsufru. & adde, ꝙ quan-
doq; longior fuit,vt legitur de abba.Cosma,qui vixit ann.120.in Authen. de
mona.§.si vero intra.84.dist.c.fi.& plenius per Pli.li.7.char.48. Plures tamen
hodie moriuntur infra an.l.Car.vbi supra per l.j.C.qui æta.li.10.

quandoq; ex vtriusq; actione, & sic dr̃ ex vtraq; parte cõsistere.
14 † Ad quartũ, vsq; ad quod genus se extendat. Dicit gl. & tex. hic, ꝙ solum vsq; ad primum genus affinitatis. ideo cũ solis iunctis
15 sanguini est prohibitio, non cum iunctis generi affinitatis. † Ad quintũ, qualiter cõputentur gradus. Dico, ꝙ in quolibet genere computantur ad instar graduũ consanguinitatis coniunctis, vt quoto gradu distant consanguinei a iuncto sanguini vel iuncta, toto distent in affinitate iuncto vel iunctæ, iuncta vel iunctus sibi. Exemplũ, soror mea est mihi in secundo gradu: maritus secũ ɔhens erit mihi in secũdo gradu affinitatis, & ego sibi similiter. Si consanguinea est mihi in tertio, ɔhens cum ea est mihi in tertio: si consanguinea mea est mihi in quarto, maritus eius est mihi in quarto. Si est mihi in primo, quia filia iunctus secum est in primo: si maritus iste moritur & accipiat aliã, ille erit mihi in illo gradu, in quo erat ille mihi: si erat in secundo, ista in secundo: si in tertio, ista in tertio: & ita erit. si postea ille moriatur, & illa accipiat aliũ, erit mihi ille iunctus in illo gradu, in quo erat primus maritus, & ipsa, quæ nunc virũ accepit. & iõ dicit hic glo. ꝙ copula addita copulę mutat genus & nõ gradũ. Exemplũ, pone, soror est mihi in secundo, accepit virũ, hic est mihi in secundo, q̃a iungitur sanguini distanti in secundo. pone, ꝙ mortua sorore ipse accipiat aliã, iste erit mihi in secundo genere: tñ gradus nõ mutabitur, q̃a iste est mihi in secũdo gradu, & ipsa erat mihi in secũdo. pone, ꝙ mortuo illo ista accipiat aliũ, ille q̃ iungetur erit in tertio genere, sed remanebit in secũdo gradu, q̃a fuit sic mihi affinis secundi gradus. mutatur ergo genus, sed non gradus.
16 † Quæro hic, affinitas cũ q̃bus ɔhatur. rñdeo, ꝙ cũ cõsanguineis vel affinibus iuncti vel iunctæ inter iunctã, iunctũ, & consanguineos: non inter consanguineos & cõsanguineas vel affines iuncti & iunctæ. vnde si ego habeo consanguineos & affines, sunt consanguinei & affines vxoris meæ, & sui sunt cõsanguinei vel affines mihi: consanguinei aũt mei & affines cũ consanguineis vel affinibus vxoris meę pñt ɔhere: ideo frater meus posset ɔhere cũ vxoris sorore cognata mea. hoc olim fallebat solo vno casu in prole prodita ex secundo matrimo. si vxor fratris mei ɔhebat post mortẽ fratris, & postea haberet ex ea sobolẽ, nullus de consanguinitate mea poterat esse maritus illius sobolis, vel secũ ɔhere: non q̃a ibi esset aliqua affinitas, q̃a ꝓles illa non erat iuncta consanguineis iunctæ, tñ quia exiuerat ex vtero, cui iunctus erat sanguis noster, ex quadã publica honestate nõ poterat secũ ɔhi: & certe satis fuerat rõnabile. Similiter si soror mea ɔxisset cũ vno, illo mortuo habuisset ꝓlẽ ex alia filia ꝓdita ex illo secũdo matri. erat ꝓhibita ɔhere cũ nostra consanguinitate, q̃a orta erat ex corpore iuncto sanguini nostro: Papa tollit istũ, vt videtis hic. Quæro ergo, an impedimentũ publicæ honestatis hodie sit sublatũ. Vt intelligas, est dare publicã honestatẽ quadrupliciter. vno mõ, q̃n adest ẽt affinitas, & hic est adhuc impedimentũ publicæ honestatis concurrens cũ affinitate, q̃a turpe est ɔhere & inhonestũ cum affi. & de hoc loq̃tur c. discretionẽ. š. de eo q̃ cog. consan. vxo. suæ. an quatenus hæc est sublata & quo ad gña & gradus affinitas, censeatur sublata illa publica honestas. vr̃ ꝙ non, q̃a vbi concurrunt duo impedimenta, ad sublationẽ vnius non tollitur aliud, de præbendis. non põt. lib. 6. de vsu pallij. c. ex tuarũ. ad hoc 35. q. 3. c. porro. vbi patet, ꝙ cum secundo gñe cõcurrit impedimentũ publicæ honestatis, vt in vxoribus duorũ fratrũ, vel duorũ consobrinorũ. Gl. determinat ɔ̃ & bene: q̃a impedimentũ publicæ honestatis est consecutiuũ fundamentũ super ipsa affinitate, ꝑut cũ ea cõcurrit: nã iõ inhonestũ est, quod ɔhũt q̃a affines sunt, sublata affinitate tollitur vtrumq; impedimẽtũ, quasi publica honestas habeat pedes suꝑ radice affinitatis, a qua causatur vitiũ vna radice & c. C. de nup. l. pe. ad finẽ. Est alia publica honestas, q̃ erat vt soboles ex secunda coniuge vel viro suscepta: non posset iungi consanguineis primi viri vel cõiugis. & hec sublata est, q̃a hic non erat nisi vnũ impedimentũ, s. publicę honestatis, quod fundabatur super illa ꝓhibitione, qua sublata est publica honestas. Est tertia publica honestas, q̃ surgit ex spõsalibus de futuro: vt quo casu affinitas olim ɔ̃cto matri. & secuta copula impediebat matri. eo casu spõsalia ex publica honestate impediebant & dirimebant. & an hæc sit sublata: vr̃ ꝙ non, quia istud corrigens nihil loq̃tur de publica honestate. & sicut vr̃, ꝙ sic, vt olim publica honestas inducebatur in secundo & tertio genere affinitatis, ita & hodie, quod non mutatur & c. vr̃ ꝙ sicut olim impedimentũ publicæ honestatis se extendebat ad septimũ gradũ, ita vr̃ ꝙ hodie se debeat extendere. ɔ̃rium determinat glo. q̃a impedimentũ publicæ honestatis oĩno seq̃tur instar impedimenti affinitatis, vt ibi affinitas impediat in matri. cũ copula ibi impediret in sponsalibus de futuro: per quod patet, ꝙ cum hodie sit restricta affinitas ad quartũ gradum, & ad primum ge-
17 nus, sic erit restricta etiam hæc publica honestas. † Ex hoc habes vnam regulã in materia extensionis, ꝙ vbi duo sic se hñt, ꝙ vnũ venit consecutiue ad aliud, & alius sequitur limites, vno immutato consecutiuũ immutatur. ad hoc optimus tex. de seruis non or. c. miramur. in gl. cle. generalẽ. de ęta. & quali. quædam est publica honestas, quę surgit ex ɔ̃ctu matrimonij de facto, impediẽte ætate, persona existente inhabili ad matri. habili ad sponsalia, de qua in c. fi. de despon. impu. & in c. j. de despon. impu. lib. 6. & idem per oĩa in ista. quædã est publica honestas, quæ surgit ex ɔ̃ctu matrimonij vel sponsalium cum inhabili ad sponsalia de futuro, & ex tentatu copulæ, de qua š. de spon. c. iuuenis. ſm intellectũ quem posui ibi, & in c. fraternitati. š. de eo qui cog. consan. vxo. & idem per oĩa in ista: quia ista & proxima sequuntur limites consanguinitatis & affinitatis. Et Panor. hic colligit prædictam regulam ex hac glo. in materia extensionis, ꝙ vbi duo sic se habent, ꝙ vnum venit consecutiue ad reliquũ, vno immutato seu sublato etiam cõsecutiuum intelligitur mutatum seu subla-
18 tum, alle. c. quãuis. in fi. de præbẽ. li. 6. † Et hoc dictũ glo. potes inducere ad q̃onem, nunquid in dispensatione sit fienda mentio specifica de affinitate & publica honestate: vbi simul concurrũt, an sufficiat facere mentionem de affinitate. Q̃õ fuit ardua in curia Ro. & alle. illa glo. ꝙ sufficiat facere mentionẽ de affinitate, quia in ɔ̃nam fit de publica honestate. In ɔ̃rium facit glo. super arbore affinitatis post prin. sed re vera concordando dicite, ꝙ si publica honestas necessario comprehenditur sub affinitate, satis est de affinitate fecisse mentionem. & sic procedat illa glo. Exemplum, si impetro dispensationẽ vt liceat mihi ducere vxorem consanguinei mei defuncti, non obstante affinitate in tertio gradu: nam ex quo feci mentionem, ꝙ fuit vxor consanguinei mei, consequenter feci mentionem de publica honestate: & sic per consequentiam videtur sublata virtute dispensationis. si vero non comprehenditur ex narratione eorum, vt puta impetraui dispensationem, vt liceat mihi ducere Titiam mulierem, non obstante ꝙ sit mihi affinis in tertio gradu, non valet dispensatio, si vltra affinitatem erat publica honestas, ex quo de eo nõ fuit facta mentio expresse vel tacite, argu. in c. ex tuarum. de aucto. & vsu pal. nam affinitas potest contrahi sine matri. vt in cap. discretionem. š. titu. proximo. & hoc casu procedit glo. super ar-
19 bore. † Quæro, an matri. contracta in sexto vel septimo gradu ante istam constitutionem, superueniente ista constitutione cõfirmentur. dicit glo. quòd non, quia respicit tantum futura matri. ex natura constitutionis generalis, de constitu. c. 2. & c. fi. & ex verbo, de cętero. sed an si post istam constitutionem simul cohabitant, confirmetur matri. glo. dicit ꝙ sic, š. de despon. impu. c. literas. dummodo sint de hoc certificati: nam primus contractus nullus potest ex superuenienti tacito consensu confirmari, in Authẽ. de nuptijs. §. si vero ab initio. Non ob. quòd verba sint de substantia: quia hoc negari potest, vt dixi š. de spon. c. tuæ. vt si hoc fateatur, prima verba trahuntur ad hunc sensum, & sic habetur vterq;, vt no. š. de spon. c. is qui. Nec ob. quòd videantur durare in antiquo consensu, si illud non exprimant: q̃a verum non est, ex quo certificati sunt, & actum faciunt cõgruẽtem matri. & hoc tenet Hosti. maxime si copulentur. Quid si tales ante consi. separentur, an postea contrahere poterunt. videtur quòd non, 35. q. 6. c. ab isto. dicunt Doct. quòd possunt, ad hoc quod no. supra de eo qui duxit in matri. quam polluit per adulterium. c. cum haberet. tenet ergo contractus, licèt contrahere non deberent, propter incestum. Non ob. c. ab isto. dic quòd illud iuramentum de non sociando se intelligitur durãte illo impedimento. In glo. in versi. secundis nuptijs. ibi, sponsa de futuro. Panor. hic idem dicit, fortius in spon. de præsenti: nam maior honestas exigitur, vt non ducam eam in vxorem, quæ fuit sponsa de præsenti consanguinei mei, quàm quòd abstineam ab ea, quæ fuit sponsa de futuro. & hoc voluit glo. in fi. & sic tenent
20 Doct. in c. sponsam. & ibi dixi. supra de sponsali. † In glo. in ver. de cætero. ibi, non trahuntur ad præterita. no. gl. quia potest seruire in alijs terminis: ex hac enim glo. potest inferri, quòd si reuocatur statutum, non censetur reuocatus effectus iam causatus per statutum, nec videtur reprobatus actus gestus cõtra antiquum statutum: & ideo excõmunicatus ex antiqua legẽ indiget absolutione etiam per legem reuocatam. Dic hoc ꝓcedere, nisi in reuocatione dicatur, quòd antiqua lex debeat haberi pro infecta: tunc enim omnis effectus antiquæ legis est sublatus, ita vt excommunicatus non indigeat absolutione, vt est glo. singularis in clemen. j. in verbo, pro infectis. de immunitate eccle. & tene menti illas duas glo. sic intelligas. Et in fi. glo. hæc vltima opinio cõmuniter tenetur, & satis placet fauore matri. Panor.
21 † Sed pro complemento quæro, an miles, mulier, rusticus igno-
rantia

a rantia iuris excusentur[a] a pena iuris, de qua in cle.j. e.tit. si cõhãt in gradu prohibito. Lud.in consi.506.quod incipit, In re pñti. dicendũ vr prima fronte dictũ militem non incidisse in excõicationẽ, q̃ cõhentibus vetitas nuptias infligit, cle.vna, de consan. & affi. Primo, q̃a in milite habemus expressum, q iuris ignorantia sibi prodest in damno vitando, C.de iu.& fac.igno.l.j.C.de iure deliberandi.l.fi. ergo in vitanda excõicatione q̃ plurimũ est dãnosa. Secundo, quia videmus, q iuris ignorantia, quẽ a pena cõfiscationis bonorũ excusat, a lege imposita vetitas nuptias cõhẽti, vt est sñia gl.in c.& si necesse.de dote post diuor.resti.per Bar. in l.fi.de cõdi.sine cã.& Bar.in rub.ff.sol.mat. & quod plene no. in l.qui cõ.& l.si quis incesti.& auth. incestas. C. de incestis nup. Tertio, q̃a videmus q iuris ignorantia militem excusat in simili casu, s.a pena per legẽ imposita ascribẽti sibi q̃d in alterius testõ, vt est casus in l.quod adhibitũ.C.de his qui sibi ascribunt.vbi est tex.no.q in milite iuris ignorantia adesse p̃sumitur.vltimo istud pbat sñia glo. j. q.4. c.ignorantia. 38.dist.ignorantia. & quod hr̃ de re.iu.c.ignorantia.lib.6. & in l.regula.in §.si filius.ff.de iur.& fac.igno.concluditur militi ex iuris ignorantia subueniri in his, in quibus tractat de damno vitando: pari quoq; ratione maxime mulierẽ, q̃ ẽt tẽpore clandestini mat. cõcti minor erat, vr in pœnã excõ.non incidisse: primo per l.si adulteriũ cum incestu. §.j.ff.de adul.vbi exp̃ssum, ignorantiam iuris ciuilis inducere in muliere maiorem excusationẽ a pena incestus. secundo per l.regula.ver. videmus.ff.de iu.& fac.igno.& in l.j.in fi.ff.de eden. vbi mulieri nedum minori, sed ẽt maiori iuris ignorantia deceptã se dicẽti, succurritur, dum de damno vitando tractat. tertio ad idem tex. in d.l.qui cõ.C.de ince. nup. vbi exp̃ssum est p̃p iuris ignorantiã minori fauori, ita q non incurrit pœnã a lege impositã incestas nuptias cõhenti. His tñ non refragantibus, cũ quibus pñt multa similia allegari, cõrium verius Ludo. cõcludit, & primo mouetur ex casu ad propositũ nostrũ singulari iudicio meo in l.j.C.de interdicto mat.vbi fm lec.gl.cõiter approbatã a Doctoribus, ibi & in d.l.qui cõ.per l.fi.ff.de ritu nup.est expressum, q ille, qui aliàs a pena cõhentiũ vetitas nup. p̃p iuris ignorantiã esset excusatus, vt est rusticus & similes, si cõhit eas clam, vt in proposito casu, penã non euitat: & huius est rõ, vt dicit gl. notabiliter, q̃a p̃p clandestinitatem præsumitur in eo adesse scientia iuris, & cessat p̃sumptio ignorantiæ eiusdẽ. vnde tex. ille formaliter istã q̃õnem determinat. Secundo mouetur ex tex. c.pueris. c.quãuis.c.j.c.mulieres.& c.de monialibus.de sen.excõ.vbi in simili iste casus etiã deciditur, q̃n in eis est exp̃ssum, q minor ætas seu muliebris sexus mulierem non excusat, quo minus si manus violẽtas in clericũ iniiciat, sentẽ.excõ.incurrat latã a canone, si quis suadente. Ita igit in p̃posito dicendũ in hoc milite, & muliere, maxime si in gradu p̃hibito iure diuino, iuxta no.in c.literas. de resti. spol. cuius ignorantia apud homines damnabilis est, vt in l.venia. C. de in ius vocãdo.& in d.c.ignorãtia.j.q.4.si nuptias cõxerint, q in sentẽ.excõ.latę per dictã cle.inciderint. istud aũt in muliere maxime verũ est, quia in ea datur regula, q iuris ignorantia in dãno vitãdo nunq̃ sibi p̃dest, nisi vbi a iure hoc spãliter reperitur exp̃ssum, C.de iur.& fac.igno.l.ne passi. At in p̃posito casu eã excusari iure tantũ non reperio. & p̃ hac sñia quo ad q̃õnem propositam facit optime dispositio c.fi.s̃.de clande.desponsa.

ADDITIO.

a ¶Excusentur. Quibus autem ignorare iura permittatur, & quibus non, vide no. & plene per D.Alex.consi.92.j.parte.& an, & quando, & in quibus mulieres excusantur a iuris ignorantia, vide Do.Soci.consi.39. incip. Visis & inspectis. ver.2.posset excusari.in j.parte.char.78.& adde Ang.in l.vbi.de eden.& Alex. in l.2.ff.si quis in ius vo.non ierit.

SVMMARIVM.

1 *Distans à stipite quarto gradu vel citeriori cum distante quinto vel vlteriori, contrahere potest.*

2 *Regula magistrorum approbata a iure debet pro iure seruari.*

CAP. IX.

1 VIr qui. Secundũ Io.An.se summat: fm Cardi. h.d. † Distans a stipite quarto gradu vel citeriori cũ distante quinto vel vlteriori, cõtrahere põt. h.d. cum gl. But.sic summat: Distans a stipite quinto gradu matri.contrahit, licèt æqualiter a stipite non distet. h. d. non diuiditur. In tex.ibi, quarto gradu. supple ex vno latere, repete distat a stipite. qualiter gradus cõsanguinitatis debeat distingui, vide quod no.35.q.5.parte. In tex.ibi, licite possunt. nisi multitudo, consuetudo, scandalum generantes cõrium inducunt, c. q dilectio.§.fi. No. primo regulam infallibilem & perfectam in põderando distantiam graduum inter duos trãsuersales: quia quoto gradu distat remotior, toto distat a quolibet per aliam lineam descendente: cum ex eodẽ stipite & ex vna linea distans a quinto gradu potest cõhere cum alio ex alia linea distãte quarto gra-

2 du, secundo, & primo, vt in glo.2. † No. secundo, q regula a magistris tradita seruatur & pro lege habetur, quando est a iure approbata.& de hoc in glo.2.facit de dã.infec.ff.l.si edibus.& s̃.de decimis.c.j.& quæ ibi in glo.no.3.& ibi Io.An.allegat iura.simile dr̃ de consuetudine, quæ pro iure seruari debet, vt s̃.de cogna. spiri.c.j.& c.super eo.& dicit Host.q hoc casu approbatio debet fieri a Papa, aliter parum prodest, vt patet ex his, quæ notantur in c.de infidelibus.c.super eo.& in c.quia circa. s̃. eo. decreta ẽt consuetudo approbata ius interpretatur, s̃. de consuetudine. c. cum dilectus.fm Io.An.& per Host.in glo.2. Hic glo.j.& 2. sunt expositæ.& cum glo.j.dicit, q idem si tertio vel secundo: gl.sentit tacite, q ex vno stipite quis distet tertio vel secundo gradu, q cõhi põt mat. secus quidẽ si ex vno latere distet quis a stipite primo gradu ex primo vno gradu, quia vr q non põt cõhi mat. inter istos, quasi gl.nõ sine ministerio omiserit de primo gradu.& hoc tenuit Host.q. hoc no.s̃.eo.c.qd̃ dilectio.in c.tua.dicens, q q̃ nõ põt cõhere cum stipite, nec poterit cum filio stipitis: quod est falsum fm Io.An.& But. & Cardi. scribentes vt dixi in c.tua. & remittit se Io.An.ad no.per eum in arbore consanguinitatis.

SVMMARIVM.

1 *Arbor consanguinitatis, & affinitatis arbor, cuius sit vtilitatis, & ad quid inuenta fuerit.*
2 *Arbor est authentica.*
3 *Arbor quare repetatur in decretalibus, quæ olim erat in decretis.*
4 *Consanguinitas quid sit.*
5 *Consanguinitas vnde dicatur.*
6 *Linea quid sit. & nu.20. & 22.*
7 *Gradus quid sit.*
8 *Arbor consanguinitatis qualiter formetur.*
Cellula vacua, quæ est in arbore, qualiter vocatur. & nu.25.
9 *Cellularum quis sit ordo.*
Persona addita personæ per carnis propagationem inter ascendentes & descendentes, adijcit gradum tam de iure nostro quàm ciuili.
10 *Quot sunt personæ, de quibus quæritur, computatis intermedijs inter ascendentes & descendentes, vna dempta tot sunt gradus inter eas.*
Parentes duos regulariter quis habet, quatuor auos, octo proauos, & sexdecim abauos: quod procedit in licito coitu: aliàs bene possunt haberi pauciores. & nume.30.
Matrimonium prohibetur contrahi inter ascendentes & descendentes in infinitum. & nume.31.
11 *Gradus collateralium qualiter computentur.*
12 *Collateralium in linea inæquali quoto gradu remotior distat a stipite, toto secundum nos distant inter se: secundum autem leges tot sunt personæ dempto stipite quot gradus.*
13 *Personæ quare duplicentur in arbore, & quòd auus, proauus, & abauus sunt bigami.*
14 *In collateralibus æqualis lineæ procedit allegatio affirmatiua & negatiua: affirmatiua procedit in æquali linea quarti gradus, negatiua autem in tertio vel propinquiori.*
15 *Collaterales, quorum vnus est in primo alter in quinto gradu, possunt inuicem contrahere.*
16 *Voluntates hominum variæ sunt.*
17 *Doctor non debet esse ita breuis, vt non perfecte dicat, vel non intelligatur.*
18 *Decretum an sit authenticum.*
19 *Vinculum quod maius dicatur, vel descendentium quo ad ascendentes, vel econtra: & cui magis debeat quis subuenire an patri indigenti an filio.*
20 *Nomine agnatorum & cognatorum qui veniant in materia stricta.*
21 *Lineæ quot sunt, & quid contineant.*
22 *Stipes quid sit. & nu.18.*
23 *Arborem affinitatis quis adinuenit.*
24 *Arboris forma.*
26 *Cellularum forma. & nu.27.*
28 *Gradus & consanguinitas quibus regulis cognoscantur,*
29 *Emphyteusis concessa alicui & alijs suis descendentibus vsque in tertiam generationem, an comprehendat primam personam pro prima generatione: & an ista verba, vsque ad tertiam generationem, & c. ponantur inclusiue vel exclusiue.*
30 *Emphyteuticæ locationes, quæ fiunt de generatione in generationem, videntur similes esse in inuestituris feudalibus, & debent intelligi vt faciant rem emphyteuticam esse in hæredibus.*
32 *Ascendentes qui dicantur, & qui descendentes.*
Nomine liberorum qui contineantur, & qui nomine descendentium.
33 *Nomine parentum qui comprehendantur.*
34 *Statutum quòd extantibus masculis filijs filia fœmina non succedat: aliquis decessit relicto nepote ex filia, & nepote ex filio, an nepos ex filio excludat nepotem ex filia. & nu.35.*
35 *Masculinum an concipiat fœmininum. & nu.36.*
36 *Statutum, quòd masculi præferantur fœminis, tunc nec filiorum nec liberorum appellatione neque in contractu neque in vltima volantate comprehendet filias fœminas.*
37 *Nomine patris vel parentis venit naturalis pater tantum.*

Nomine

38 *Nomine nepotum an comprehendantur pronepotes in materia stricta: & appellatione auiæ an veniat proauia.*
39 *Statutum de patre an comprehendat auum vel proauum.*
40 *Nomine patris non venit mater in materia odiosa: secus in fauorabili.*
41 *Nomine patrui non venit patruus magnus.*
42 *Nomine nouercæ non venit nouerca magna.*
43 *Consanguinei qui dicantur, attenditur communis vsus loquendi, qui si non apparet, statur significationi legali.*
44 *Nomine fratris non comprehenditur consanguineus, siue consobrinus.*
45 *In collateralibus quis erit stipes.*
46 *Cellulæ qualiter computentur a latere sinistro.*
47 *Gradus collateralium qualiter cognoscantur.*
48 *Computationis ratio, quæ sit inter diuersimodam computationem iuris nostri & ciuilis.*
49 *Gradus quomodo sint computandi in statutis.*
50 *An vltra quartum gradum de iure canonico sit gradus.*
51 *Gradus quis attendatur in materia arbitrorum.*
52 *Matrimonium contrahens cum coniuncta sibi in quarto gradu consanguinitatis prohibito a iure cano. sed nõ prohibito a iure ciuili, an incurrat pœnam legalem: & quæ sint pœnæ legales contrahentibus incestas nuptias.*
53 *Quoto gradu aliquæ duæ personæ diuersarum linearum sibi attineant, qualiter cognoscatur.*
54 *Matrimonium in 7. vel 5. gradu contractum ante c. non debet. an legitimetur per iura ipsius consilij generalis, an dirimi debeat.*
55 *Nomine progeniei quid contineatur.*
Illi dicuntur de genere, qui sunt consanguinei.
56 *Nomine parentelæ venit etiam affinitas.*
57 *Nomine sobolis comprehenduntur etiam descendentes fœminini sexus, etiam continentur legitimati, licèt quandoque restringatur secundum subiectam materiam.*
58 *Nomine suorum qui contineantur.*
Sui qui dicantur.
59 *Nomine propinquorum qui veniant.*
60 *Nomine stirpis, qui contineantur remissiue.*
61 *Nomine necessarij veniunt consanguinei de latere.*
62 *Nomine descendentium qui veniant.*
63 *Nomine cognati comprehenditur bastardus.*
64 *Generatio & gradus idem sunt.*
65 *Nomine domus continentur illi de familia.*
66 *Capitaneus de tali domo intelligitur, i. primarius.*

ARBOR CONSANGVINITATIS.

Circa Lecturam arboris diuersis olim diuersum modum
tenentibus, Io. de Deo Hispanus post illos lecturæ
ipsius arboris nouum modum assumẽs, per suas metricas regu-
las ipsius intellectũ apponere fuit nixus: & propter multitudinẽ
regularum & versuum obscuritatem aliquibus notum ignotũ,
& ignotum alijs ignotius reddit. attendens igitur ego Ioan. An.
Bononiẽsis inter Doctores Decretorum minimus & indignus,
inuentionẽ arboris ex eo fuisse necessariam, vt habentibus ma-
teriam consanguinitatis & affi. ignotam & notam, & habenti-
bus notam ex occultorũ inspectione notissima fiet: scripta anti-
quorum reuolui, & prout expedire credidi; Copulam primo q̃-
1 rens ad vtranq; arborem: † Ad quid fuerit vtilis inuẽtio arboris.
Secundo, an sit authentica. Tertio, ad quid in volumine Decre-
talium repetatur, quę olim fuerat in decretis. Primę q̃õnis ex su-
perius dictis patuit solutio: probatio enim ad oculũ aliã vincit,
Insti. de gradibus. §. fi. 27. q. j. nec aliqua. ex facti respõsione quæ-
dam melius præcipiuntur, q̃ ex locutione, de dona. c. Apostoli-
cæ. versus finẽ. hinc est, ꝙ agrorũ messio subijcitur oculis, 16. q. 3.
c. quia iudicauit. C. fi. reg. l. 3. ventris inspectio, an mulier sit præ-
gnans, ff. de ven. inspi. l. j. in prin. locorũ pudicitiæ inuestigatio,
an mulier sit virgo, de proba. c. proposuisti. an arcta sit mulier,
de frigi. c. fraternitatis. an aliter impedita, eo. tit. c. ex literis. iniu-
ria an sit atrox æstimatio, ff. de iniurijs. l. 2. & literæ Papales an
2 sint veræ vel falsæ, de cri. fal. c. licet. † Ad secundũ dic, ꝙ arbor au-
thentica est: quod patet ex canonibus Isidori & Alex. 35. q. 5. c. j.
3 c. 2. & vlti. † Ad tertiũ dic, ꝙ quia in decretis de consan. & affini.
tractatur, vtile fuerit ibi arborem ponere: & quia in decreta. est
idem tractatus, ẽt in hoc volumine fuit vtile repeti, ex eo maxi-
me, quia nemini venit in dubiũ: ideo satis esse validũ satisq; fa-
mosum, quod repetita lectio probet, C. de emẽda. iusti. co. l. vna.
35. q. 9. c. graue. Item ex eo ꝙ antiqui cano. circa materiam istam
multum erant correcti: vnde expediens fuit secundũ statutum
nouorum iurium antiquam arborem decidere, & in melius re-
formare. Demum ad arborem consanguinitatis specialiter de-
scendimus. Et primo quæritur, quid sit consanguinitas, vnde dr̃,
quid sit linea, quid gradus. Secundo, quomodo arbor formatur
& quare: sic interseremus regulas, per quas gradus cognoscitur:
4 demum ponemus quædam notanda, & quasdam quæstiones.
a † Ad primum dic, ꝙ consanguinitas est [a] attinentia personarum
ex eo proueniens, quia vna descendit ab altera, vel ambæ ab ea-
dem. vel consanguinitas est vinculum personarum ab eodẽ sti-
pite descendentium carnali propagatione ɔ̃ctum, quod satis est.
5 † Item dr̃ consanguinitas, quia sanguinis vnitas, a con, & sangui-
ne, quia de cõi sanguine descendunt: & quo ad prohibitionem
coniugij non distinguo, an tales sint consanguinei producti ex
vxoris coitu, an ex fornicario, quod expressum est s̃. de probat. c.
6 per tuas. † Linea vero est collectio personarum ab eodem stipite
descendentium, gradus continens & numeros distinguens: nam
distinguit linea gradum ascendentium & descẽdentium & col-
7 lateralium, vt patebit ff. de gradi. l. j. & l. iurisconsulti. † Gradus
b est habitudo distãtiũ personarũ [b], qua cognoscit quota agnatio-
nis vel cognationis distãtia duę ꝓsonæ inter se differũt. Et dicũ-
tur gradus ad similitudinẽ graduũ, scalarũ vel locorũ, q̃a ita gra-
diuntur de ꝓximo in proximum, ff. de gradi. l. iuriscon. §. gradus.
8 Formatur Sic arbor: † Primo vide cellulas ascenden. &
descen. demum collateralium, quæ ascendẽs
supra cellulam vacuam remansit, quia non potuit nomen pro-
prium cognationis habere, quomodo non possemus cellulam
nominare, quem dicimus filium patris quo ad ascẽdẽtes, & quo
ad descendentes patrem, quo ad transuersales fratrem, & sic de
singulis. & eam alij no. Ioachim, vt Hos. alij Protheum, alij Trũ-
chum: Nos nomine bidelli nostri vocemus eam Beloncinum.
nam & Io. An. vocat Petrucium. Et scire debes, ꝙ istę cellulę me
diæ descen. & ascenden. competenter diuidẽtur directe per me-
dium: & a latere dextro cellularum ipsarum ponentur nomina
marium, vt abauus proauus: a latere sinistro nomina mulierum,
vt ab auia proauia: quia positi a latere dextro descendunt a ma-
ribus, & ecõuerso. Supra cellulam vacuam est cellula continẽs,
pater mater, & vnum punctum rubeum, & vnum nigrum. supra
illam est cellula cõtinẽs, auus, auia, & duo puncta rubea, & duo
nigra. supra illam est cellula continens, proauus, proauia, & tria
puncta rubea & tria nigra. supra illam, abauus, abauia, & habet
quatuor puncta rubea & quatuor nigra. descẽdendo sub cellula
vacua habes filium & filiam, & vnum punctum rubeum & vnũ
nigrum: & sub illa habes nepotem, & neptem, & duo pũcta ru-
bea & duo nigra: & sub illa habes pronepotem, & proneptem,
& tria puncta rubea & tria nigra: & sub illa habes abnepotem,
9 & abneptem, & quatuor pũcta rubea & quatuor nigra. † Anteq̃
ad collaterales descẽdamus, scire debes, ꝙ punctorum numera-
tio est numeratio graduum, habito respectu ad cellulam vacuã:
& puncti rubei denotant computationem secundũ ius cano. ni-
gri secundũ ius ciui. ponitur autẽ computatio canonica in supe-
riori parte: ciuilis aũt in inferiori, vt debeat intelligi excellentia
iuris cano. ad ciuile, maxime quo ad hunc casum, in quo instrui-
mur in matrimonijs, quæ licite ɔ̃hi pñt necne. & cum matri. sit
sacramentũ eccle. in eo præcipue lex est minor canone, de secũ.
nup. c. pe. et vlti. vides aũt ex cõputatione prædicta, ꝙ in compu-
tatione ascendentium & descendentium cõcordat vtrunq; ius:
quia in eius persona addita personæ per carnis ꝓpaginem gra-
dum adijcit. Ad inueniendos autem gradus inter eos tolle hanc
10 magistralem regu. i. ascendentium & descendẽtium &c. † Quot
sunt personæ, de quibus quæritur computatis intermedijs, vna
dempta tot sunt gradus inter eas &c. Si vis scire, quid distet ab-
auus a Beloncino vtroq; computato & intermedijs, quinq; sunt
personæ, demas vnam, quatuor sunt gradus. idem dico de ipso
Beloncino ad abnepotem, quia eodẽ modo erit reperire quinq;
personas, & sic quatuor gradus: si velles videre q̃d distet abauus
Beloncini ab abnepote Beloncini, inuenies ibi nouẽ personas,
computato ipso Beloncino: & sic octo essent gradus. Scias autẽ,
ꝙ iste Beloncinus non habet totam cõsanguinitatem suã in ar-
bore: scis enim, ꝙ quilibet duos hẽt parentes, s. patrẽ & matrem,
quatuor auos, octo proauos. & sic ascendentes semper vnũ du-
plicant, sed impoẽ fuisset tot personas describere. Quæro autẽ,
an inter ascendentes & descendentes prohibitio copulę coniu-
galis excedat gradũ. & dicit Goff. in sum. de consan. & affi. §. itẽ
q̃ritur. ꝙ non, per decre. nõ dẽt. eo. tit. q̃a generaliter loq̃tur. Alij
cõiter ɔ̃dicentes inter ascendentes & descendentes perpetuã eẽ
ꝓhibitionẽ: & quod de quarto gradu dicit, in collateralibus lo-
cũ hẽt. ad hoc 35. q. 3. c. ꝓgeniẽ. & duobus capitulis seq. in quibus
dr̃, ꝙ olim non solum vsq; ad septimũ gradum, sed ẽt inquantũ
erat

ADDITIONES.

a ¶Consanguinitas est. De materia consanguinitatis vide Specu. in tit. de consan. & affi. & adde, ꝙ consanguinitas dicitur causa proxima, s̃m D. Soci. consi. 291. incip. Visis literis. in versi. secundum quod obijcitur. circa princip. in 2. parte, charta 214.

b ¶Personarum. Adde gl. Insti. de gradi. §. hactenus.

erat notitia parentelę extendebatur ꝓhibitio. ex quo ergo certũ eſt alterum aſcẽdentiũ alterũ deſcendentiũ, perdurat ꝓhibitio. ad idẽ Inſti. de nup. §. j. & ff. de ritu nup. l. nup. 4. & hoc verũ puto. Tranſeamus ad collaterales & ad fratres, aliter & ſorores, aliter & ad fratrẽ & ſororẽ: & cã breuitatis ꝓſequendo ſolũ mediã partẽ arboris, qua intellecta reliqua intelligentur, q̃a per ſe patent. Dicamus de fratre & ab ipſo deſcendente. Sub cellula fratris eſt cellula, fratris filius, filia, & illa fratris nepos, neptis & illa fratris, pronepos proneptis. frater Beloncini eſt illi in primo gradu ſecundũ canones. in ſecundo ſecũdũ leges, ſed fratris Beloncini filius in ſecundo ſecũdũ canones, in tertio ſecundũ leges: fratris nepos eſt ipſi Beloncino in tertio gradu per canones, in quarto per leges: & ſic dẽt eſſe cõputatio vtrinq;. & iſti ſunt collaterales ad Beloncinũ, & tunc de cellula patris facimus ſtipitẽ. Fac ſtipitẽ de auo, ex eo patruus amita, & frater patruelus eſt amitius: ex illa horũ filius, filia ex illa horũ nepos neptis, patruus eſt Beloncino in ſecundo gradu, frater patruelis in ſecundo, filius in tertio, nepos in quarto: ſm leges patruus erit in tertio, frater patruelis in quarto, filius in quinto, nepos in 6. & ſic debent vtrinq; eẽ puncta: poſtea fac ꝓauum ſtipitẽ, & hẽt filios, patruũ magnum, amitã magnã, auũ & auiam, auunculum magnũ & materteram magnã: & illos non ꝓſequimur, q̃a nec Io. An. Ex cellula patrui magni ꝓpior ſobrinus & ꝓpior ſobrino: ex illa horũ filius, filia: ex illa horundẽ nepos neptis: & q̃a Petrucius, ſiue Beloncinus vir quatuor vxorũ, & nunc ẽt nouellã ſponſam ſuſpirans diſtat ab ꝓauo, quẽ fecit ſtipitẽ in tertio gradu: ergo & a patruo tertio, & ꝓpiore ſobrino tertio, & a filio tertio, & a nepote, qui exit lineã ęqualitatis, quarto: ſm cano. verũ ſm leges Beloncinus diſtat a patruo magno quarto, a ꝓpiore ſobrino 5. & a filio 6. a nepote 7. & ſic dẽt eſſe vtraq; punctuatio. Modo fac abauum ſtipitem cũ tribus filijs. ſ. propatruo, proauo, & proauunculo: de proauunculo non ꝓſequor. Ex cellula propatrui oritur cellula horũ filiꝰ: filia ex illa horũ nepos & neptis: ex illa eorundẽ ꝓnepos ꝓneptis: iſti oẽs ſunt cũ Petrucio ſiue Beloncino in quarto gradu, q̃a Petrucius diſtat a ſtipite quarto gradu, & ex illa linea nullus exit lineã ęqualitatis: ergo oẽs ab eo diſtant quarto: ſm leges propatruus diſtat quinto, filius eius 6. nepos 7. pronepos 8. & dẽt ſic eẽ vtraq; punctuatio, l. iuriſconſultus. ꝑ totũ. ff. de gradi.

11 † Nunc videndũ, q̃bus regulis gradus iſtorũ collateraliũ cognoſcãtur: collateraliũ æqualis lineæ trado vnã regulã. collateralium in linea æquali &c. quoto gradu quis eorũ diſtat a cõi ſtipite, toto diſtat inter ſe: & ſm canones exẽplũ pone, cũ facis abauũ ſtipitẽ in Petrucio ſiue Beloncino, & ꝓpatruũ ꝓnepotẽ: nã illi ſunt in linea æquali, q̃libet diſtat a ſtipite quarto. ergo & inter ſe a quarto: ſm leges vero aliter ẽ, & dicimus regulã collateraliũ in linea ęquali ſm leges &c. quoto gradu diſtet q̃s a cõi ſtipite, toto duplicato diſtant inter ſe, i. ſibi attinent. vides ergo ex ſuperius dictis & ex punctuatione, ꝙ pdictus Petrucius ſiue Beloncinus, & ꝓnepos propatruus diſtãt 8. gradu, & inſurgit illa diuerſitas, q̃a ſm leges in collateralibus q̃libet perſona facit gradũ: vnde duo fratres faciunt duos gradus, ſm canones duæ ꝑſonę faciunt vnũ gradum: vnde vt patet in cellula fratris, ſemper eſt cũ Petrucio in primo gradu ſm canones: in ſecundo ſm leges. ſed cõputatio eorũ ob aliud fit q̃ cõputatio canonum, 35. q. 5. c. ad ſedẽ. & c. ſenes. & in æquali linea collateraliũ ſm leges non eſt dare gradũ diſparẽ, q̃a & fratres ſunt in ſecundo, patrueles ſunt in quarto, & patrueliũ filij ſunt in 6. gradu, & ſic de ſingulis: licet ſm canones ſit dare gradũ diſparẽ, primũ, tertiũ, quintũ, & ſi.

12 † Nunc reſtat videre de collateralibꝰ in linea inęquali. Circa q̃ traditur talis regula: collateralium in linea inęquali quoto gradu remotior diſtant a cõi ſtipite, toto diſtant inter ſe: hoc ſm canones. Exẽplũ pone faciẽdo abauũ ſtipitẽ, Petrucius ſiue Beloncinus, & filius propatrui ſunt in linea inæquali: cõputetur ergo a remotiori, ſ. a Petrucio, ſed Petrucius diſtat quarto gradu: ergo & diſtat a filio propatrui quarto. & idẽ in deſcendentibus a propatruo vſq; ad lineã ęqualitatis ſm Legiſtas, quot ſunt ꝑſonę ſtipite dẽpto, tot sũt gradus: vnde Petrucius a ſtipite diſtat quarto, a propatruo diſtat quinto, a filio 6. a nepote 7. a ꝓnepote 8. & ſic q̃libet ꝑſona facit gradũ. Vides enim ex ſupradictis, ꝙ Petrucius non põt ꝯhere cũ aliquo de arbore: diſtat enim a ſummo, ſ. ab auo ab vno, ſ. nepote ab extremis collateraliũ, & ab oĩbus his quarto gradu a medijs citeriori, ꝑ quod ſatis patet, ꝙ cũ nullo põt ꝯhere. Sed ſi eſſemus in collateralibus, vt q̃a pronepos fratris procrearet filiã, poſſet Petrucius ſiue Beloncinus cũ illa ꝯhere: licet enim ꝯhatur in quinto gradu, remanet tñ conſanguinitas. prohibitio enim, q̃ per ius poſitiuũ ꝓceſſerat, tolli potuit. ſed naturalia ſunt immutabilia, diſtin. 5. in prin.

13 † Scire debes, ꝙ cõiter dicunt Doct. ꝙ abauus, ꝓauus, & auus ſunt bigami, dicentes ꝙ ſi non eſſent bigami, non poſſent filij eorum coniungi cum eſſent fratres. ſed de hoc nõ multũ curo, q̃a eadem rõne eſſet dicendum de alijs cellulis duplicibus, q̃a perſonæ ipſarũ eſſent bigamæ: vnde fingamus, ſi in qualibet duplici cellula haberemus quatuor perſonas, ac ſi diceretur propatruus, ac ſi vxor proamita, & maritus: vnde duplicatio poſita fuit, vt noĩa demonſtraret in vtroq; ſexu, nõ vt eos cõiuges demonſtraret.

14 † Sciendũ eſt ẽt, ꝙ in collateralibus æqualis lineæ bene ſeq̃tur iſta regula affirmando & negando: ego & tu ſumus cõſanguinei in æquali linea. Ego poſſum accipere filiam tuam: ergo & tu meã. & negatiue, Ego nõ poſſum accipere tuã, nec tu meã. affirmatiua ꝓcedit in ęquali linea quarti gradus, negatiua in tertio vel in citeriori ꝓpinquiori. ſed in linea inęquali illud non ꝓcedit affirmando nec negando, q̃a ſi vnus in quarto alter in tertio vel citeriori, q̃ eſt in tertio vel citeriori põt ꝯhere cũ filia eius q̃ eſt in quarto, & nõ econuerſo q̃ eſt in quarto põt ꝯhere cũ filiã eius qui eſt in tertio, quia dicuntur illi in quarto.

15 † Demũ quæro, an collaterales, quorũ vnus eſt in quinto alter in primo, vt puta filij Petrucij, propatruus, poſſint adinuicẽ ꝯhere. dicit Hoſt. ꝙ non, & hoc notatur s̃. eo. c. ꝙ dilecto. in c. tua. & in ſum. huius tit. §. nunq̃. in quinto & in primo, quod per ſua argumenta nititur ꝓbare, ſic, ſ. pater & filius vna perſona cenſentur, C. de impu. & alijs ſubſti. l. fi. ſicut ergo nõ ꝯhit cũ ſtipite, ſic nec cũ filio ſtipitis. bene facit pdicta dec. tua. vbi fratres videtur poni pro ſtipite. ꝯrium tenet Ber. quod colligitur ex glo. quã poſuit s̃. eo. c. vlti. & Ray. & Io. de Deo. & hoc eſt veriſſimũ, quod ꝓbãt verba regulę traditæ s̃. eo. c. fi. cũ dicit ibi, deſcendentiũ ab eodẽ. ſed certũ eſt, ꝙ propatruus deſcẽdit a ſtipite. Præterea aũt dices, ꝙ inter eos eſt prohibitio aſcendentiũ & deſcendentiũ, aut collateraliũ: de primo patet negando, q̃a certũ eſt filiũ Petrucij nõ deſcendiſſe de propatruo: eſt ergo prohibitio collateralium, ſed certũ eſt ꝙ iſti diſtant quinto gradu. Quid igitur impediat iſtos collaterales, non video, & ſic eſt finis gl. Io. An. ſup arbore conſanguinitatis etc. Et circa lecturã arboris hoc ordine incipio. Et primo pro intelligentia præmitto, ꝙ in matri. eſt reperire duas principales regulas: prima permiſſa, qua licitum eſt ꝯhi matri. et ꝯtus incõmutabilis maneat, vt q̃n inꝯhentes nullũ eſt canonicũ impedimentũ, c. inter corporalis. s̃. de tráſla. pla. 33. q. 2. c. quos Deus. Matthei, 19. cõſummatus ſit carnis copula, q̃a ante carnalẽ copulã diſſoluitur per ingreſſum religionis, c. ex publico. de cõuer. coniu. & c. verũ. & in c. ex parte. Secunda eſt regula, qua ꝯhi ꝓhibetur, ſed q̃aq; ꝯtus non dirimitur, vt q̃n ꝯhitur a ſimpliciter vouentibus, s̃. qui cleri. vel vouẽ. c. rurſus. c. j. de voto. li. 6. cum ſimi. Q̃n ꝯhitur, & ꝯtum dirimitur, vt q̃n ꝯceſſit votũ ſolenne, vt in iuribus allegatis: vel q̃n eſt impedimentũ conſanguinitatis in gradu prohibito lege diuina vel humana, c. literas. cũ ibi notatis, de reſti. ſpol. c. nõ dẽt. c. fi. s̃. de conſan. & affi.

16 † Ideo graduũ cognitionẽ ſequi oportet, vt ſciamus an matri. ꝯtum incõmutabile permaneat, an vero ſit nullũ: & licet variæ ſint hoĩum opin.

a in c. q̃a diuerſitatẽ. de ꝯceſ. pbẽ. quot enim ſunt capita tot ſniẽ [a], de cõſe. diſt. 4. c. in ſacris. ff. de arbi. itẽ ſi vnus. §. principaliter. ſm Io. An. & voluntates hoĩum varię ſunt, ff. ad Treb. l. q̃a poterat.

Velle ſuum cuique eſt, nec voto viuitur vno.

Vide glo. in c. quia diuerſitatẽ. In glo. in verbo, nixus. Io. de Deo, dabat enim 18. regulas metricas circa arborẽ conſanguinitatis, & octo circa arborem affinitatis, q̃ multiplicatę regularũ obſcuritatẽ inducebant: iõ ſm Io. An. in hac materia nominibus, regulis, & verbis, & oĩbus agendũ fuit: & breuiter quidem, q̃a breuis

b oratio penetrat cęlũ, & gaudent breuitate moderni [b]. facit quod no. gl. in l. j. ff. de off. præfecti pto. & melius pauca idonea effundere, q̃ multis inutilibus corda hoĩum pgrauare, C. de iure vete. enucle. l. tanta.

17 † Et multitudo onerosa nihil honeſti hẽt, in Authen. de referendarijs. in fi. col. 2. facit glo. 2. in c. cũ ſit ars artium. de æta. & quali. non tñ Doctor dẽt eſſe ita breuis, vt non perfecte dicat, vel non intelligatur, glo. in verbo, de nouo. in fi. in clẽ. ꝯſtõnem. de elec. et quod no. Io. An. in c. bonæ. de confir. vti. ſequendo gl. Io. An. quã s̃. de verbo ad verbũ poſui, ſicut ſoleo, gl. Bernardi ſuper decre. In gl. ibi, nec aliqua. potius iſte tex. vr̃ facere in ꝯrium, quia ibi dicit, ꝙ ſæpe manus fallitur. ergo etc. facit c. cãm. s̃. de ꝓbationibus. in rubro, de ventre inſpiciendo. Item inſpectio oculorũ eſt reprobata, C. q̃n tutor vel curator eſſe deſi. nat. l. indecorũ. et Inſti. quib. mod. tut. fini. in prin. Solu. ad primũ quãuis plerunq; fallatur oculus obſtetricũ, ſufficit ꝙ ſæpius non fallitur, ſm Goff. in ſum. de conſanguinitate, circa prin. et Hoſt. in præalle. §. qualiter. et hic per Io. An. ad l. præall. rñdet Gof. ibi, quod

ADDITIONES.

a ¶ Sententiæ. Adde Specu. de ſen. §. j. verſi. publicatione.
b ¶ Moderni. Adde l. j. & ibi Bar. in j. no. ff. quod met. cauſa. l. fi. §. j. C. de appel.

quod illo casu quando agitur de tutela inhonesta, inspectio est reprobata: nam sicut fœminæ post duodecimū annū pubescere iudicantur, ita mares post 14. annū pubescere æstimantur, indagatione corporis inhonesta cessante, d.l. indecorum. In ea.glo. ibi, eo.tit.c.ex literis. idē dic ſm Gof. et Io.An. hoc loco vbi s. Si quæritur, an sectus sit vel eunuchus, inspicitur quis in partibus
18 inferioribus: cū q̄ritur de pubertate, s. de despō. impuberū. c. pubes. ff. de mino. l. minor ex aspectu. † In gl. ibi, Alex. 35. q. 5. c. j. 2. et vlti. in illo c. vlti. ibi apertius probatur in vlti. col. Non ob. quod no. Io. An. in c. 2. s. de rescri. qui dicit, q̄ liber decreti non est authenticus nec approbatus, vt patet in prin. decreti, vbi nulla fit mentio de aliquo Romanorū Pontificum ipsum decretū auctorizantiū: quare illud verū est quo ad dicta Gratiani, et leges ibi canonizatas: sed quo ad dicta sanctorum, & quo ad dicta Romanorū Pontificū decretū est authenticū & approbatū, 19. dist. c. si Romanorū. faciunt no. in c. j. per gl. de reb. eccl. non alie. lib. 6. in c. 2. p Io. An. & alios, de rescri. alias videmus dicta Gratiani quotidie reprobari, p gl. Io. & ēt legitur de libro sententiarū, in c. debitū. de biga. si tñ ipsę ll. canonizarentur p Papā, vt q.a p ipsum apponerentur in li. canonū. quod patet, qn̄ in medio alicuius decretalis vel canonis ponerētur: tunc intelligeretur lex approbata, in c. in primis. 2. q. j. vbi p gl. In gl. ibi, C. de emenda. Iustiniani codi. circa mediū, & in c. j. post principiū, de reli. do. li. 6. & in l. repetita. C. de epis. & cle. & hanc rōnem ponit Host. in sum. de cōsan. & affi. in §. qualiter arbor. in prin. In gl. ibi, demū ad arborē. ista tertia pars primæ principalis, & q.a lectura consanguinitatis arbor appellatur continens lineas & gradus, sicut qlibet arbor fructifera, in qua attenduntur fructus rami & frōdes: ideo dubitatur de quibusdā. Et primo q̄ritur, q.d sit consanguinitas &c. vt in gl. Io. An. In ea. gl. ibi, quibusdā. vnā tñ in fi. alterā inter secundas inserit, q̄onem ſm Io. An. videbitis in p̄cessu. Ibi in gl. attinētia. ita dicebat Damasus ſm Doct. & maxime Hostiē. qui ponit vtranq; diffinitionē in c. 2. in sum. de cōsan. In ea. gl. ibi, vel ambę ab eo. p id qd' dicit, q̄ vna descendit ab altera, notatur cōsanguinitas in linea transuersaliū, & est ista attinentia psonarū: dic diuersarū. Azo in sum. de gradibus addebat vsq; ad 7. generationē, ſm quā vltra 7. gradū non p̄tenditur cōsanguinitas. de quo j. dico circa q̄onem statuti. In glo. ibi, stipite. stipitē vocat illā personā, a qua aliqui duxerunt originē. facit tex. in l. 2. in prin. C. de peti. bo. sublatorū. li. 10. ibi Ange. sicut fuit stipes Cain & Abel, & filiorū, qui ab eis processerunt, ſm Tan. & Host. in sum. de consan. §. j. sic & dic ſm Io. An. in apparatu suo super hac gl. ab eo stipite, i. ijs de lūbis fuerunt descendentes. Non obstat quod posset dici, q̄ ēt affines descenderunt ab eodē stipite, s. Adā, vt no. Archi. in c. j. de spon. li. 6. & ibi vide Io. An. Stipes dr̄ ille, ex quo postea deriuantur descendentes, ex q.bus postea fit triplex linea, s. descendētiū habito respectu ad superiores: ascendētium habito respectu ad inferiores: & collateraliū habito respectu ad ipsos transuersales, vt p̄bātur hęc oīa ex his, q̄ infra subijciam, & est tex. in l. stemata. ff. de gra. voluit Pe. de Anc. in ɔsi. suo 91. quod incipit, In Christi noīe, eiusq; matris virginis gloriosæ Mariæ, & beati Antonij amen, in q̄one q̄ vertitur. In ea. gl. ibi, descendentiū. dic q̄ p̄cedēs diffinitio est melior: nā hęc regula solū describit consanguinitatē, in quantū q̄ritur de duobus a cōi stipite descendentibus: non qn̄ ipsorū duorū alter est stipes ad reliquū. & inquantum Io. An. dicit ſm opin. Azo. q̄ est vinculū personarum ab eodē stipite de-
19 scendentiū carnali propagatione p̄ctum. † Quæro, quod dicatur maius vinculū, vel descendentiū quo ad ascendentes, vel ecōtra. Videtur q̄ maius sit ascēdentiū: hoc intelligo quo ad vinculum potestatis patriæ, C. de patribus qui filios distraxerūt. l. 2. & quod notatur in c. 2. s. de pignori. Et ex illa l. 2. & ibi positis per Cy. & Iac. de Bre. determinatur q̄ō per Doct. q̄ si quis hēt patrē & filiū, & hēt panē, an potius dēt illū tradere filio ne fame pereat an patri. & vr̄ q̄ patri: nam pater rōne maioris p̄tātis posset vendere filiū, ne ipse pater fame pereat: ɔ̄ aūt facit, amor plus descendit q̄ ascendit, l. isti quidē. §. fi. ff. qd' me. cā. Itē facit rō naturalis, quia pater videns famā & domū conseruari, & durare per filiū, magis dr̄ filium diligere descendentē q̄ patrē ascēdentē. de quo dixi s. in c. cum haberet. de eo qui duxit in matrimonium quā pol. per adul. scio me dixisse in illo articulo copiose. & facit illud dictum
a Senecæ, Non est amor qui vincat paternum [a]. Si quæritur quo ad successionē, maius vr̄ vinculum & obligatio descendentium quo ad ascendentes: quia filij descendentes videntur venire ad bona ascēdentium quodam vinculo & iure naturali, secundum notata in l. scripto. §. fi. ff. vnde libe. si autē q̄ritur quo ad vinculū matrimonij, & de hoc dico j. In ea. gl. ibi, carnali propagatione. dic circa quartū gradū, quia vsq; ad illū gradū inclusiue durat p̄hibitio matrimonialis inter collaterales, in infinitum autē inter ascendentes & descendentes, ſm Io. An. In gl. ibi, consanguinitate vnius. hoc iō dicit, quia de consanguinitate vnius gradus est alterius: & dr̄ a con, & sanguine: sunt enim consanguinei ex vno cōi sanguine & vno patre, ſm Pa. vnde refert Car. hic, qui addit ex vno patris semine. In glo. ibi, de cōi sanguine. hoc p̄cedit, qn̄ q̄ritur de duobus descēdentibus a cōi stipite: secus si illorū duorū alter erat stipes ad reliquū, vt pater ad filiū: q.a tunc a cōi sanguine non descendunt. & cū dicit a cōi sanguine, dicit Host. in sum. §. 2. in prin. eo. tit. q̄ spurij, & vulgo q̄siti intelliguntur habere consanguineos siue cognatos, non tñ agnatos, q.a ius agnationis a patre descendit, cognationis a matre, q̄ sem p certa est, ff. de in ius vocādo. l. & q.a sic ius cognationis p̄cedit a fœmina, iō & retinet ius sanguinis, non mentitur, ff. de gradibus. l. iurisconsultus. §. nonne. ex quo ibi in sum. palle. sequitur ſm Host. vt spurij possint ɔhere cū filio eius, q. dr̄ pater suus, q. nihil attinet sibi, cum ius ciuile ipsum non nouerit, ff. de gradibus. iurisconsultus. §. inter agnatos. Facit, q.a gradus agnationis computandi sunt, eo q̄ hæreditates deferunt, 35. q. 2. & 3. c. j. & 2. Conclude habere p̄dicta locū quo ad ea, quæ p̄ueniunt a iure ciuili: matri. aūt est de iure naturali, vnde patet q̄ matri. p̄hibendū est in casu p̄misso, cū vtrūq; pater genuerit naturalis, non attēditur ista dr̄ia legalis. & sic dēt inspici sola coniunctio naturalis, Insti. de iure naturali gentiū & ciuili. in prin. Prædicta intelligo, cū filiatio p̄bari pōt tum per famā, tum per confessionem: quod prosequere
20 vt ibi p Hos. † Et q.a dixi de agnatione & cognatione, q.d veniat appellatione agnatorū & cognatorū in mā stricta, sicut in materia statutorū. Exemplū, qn̄ statuta compellūt agnatos vel cognatos ad cōpromissum, ponit Bal. in l. qui se patris. C. vnde libe. de hoc verbo, agnati vel cognati, no. Ange. in consi. 205. qd' incipit, Statuto. & Pe. de Anc. in cōsi. 25. qd' incipit, In Christi nomine, eiusq; matris virginis gloriosę Mariæ, & beati Anto. amen, non seruato ordine dubiorum. Et ibi, quid si instituatur antiquior de agnatione siue de domo, vt no. idē Pe. de Anc. in consi. 146. quod incipit, In Christi noīe &c. plura sunt dubia. & Lud. de Roma in consi. 438. quod incipit, In casu cōsultationis. in pe. col. ego pono in arbore affinitatis. In ea. glo. in linea: hæc diffinitio est planior alijs, cōprehendit oēm diffinitionē Damasi, & quod ponit Host. in §. quod linea. in tit. de consan. & affi. in sum. cōprehendit etiā diffinitionē Gof. eo. tit. in §. itē no. quid sit linea. Damasus enim dicit, q̄ linea est collectio personarū cōsanguinitate coniunctarū diuersos gradus continens, & numeros distinguens. Car. dixit, q̄ linea est collectio personarū consanguinitate cōiunctarū ab eodē stipite descendentiū, diuersos gradus cōtinens: qd' satis est, ſm Gof. vero dic, q̄ linea est ordinata collectio personarū cōsanguinitate coniunctarū, diuersos gradus cōtinens, & eos a stipite ſm numeros distinguens: & est sicut linea Margaritarū, ff. ad l. Fal. l. linea. Io. An. in apparatu su p gl. sua. Et q.s dicatur de linea paterna & linea materna, vide Bar. in consi. 10. qd' incipit, In noīe dn̄i nostri Iesu Christi, viso statuto. qnq; tñ linea accipitur p gradu, c. accedens. el 2. & ibi D. Ant. extra vt lite nō cōte. † Sed
21 q̄ro, quot sunt lineæ. dic ſm Host. in sum. de consan. §. quot sunt lineę. quot sunt ascendentiū & descēdentiū & collateraliū, sicut triplex est diuersitas p̄pinquorū & consanguineorū ascēdētiū, a quibus ille, de cuius consanguinitate tractatur, originē duxit: sicut patet supra. linea vero descendentiū continet illos in se, a q.bus descēdit psona, de cuius cōsan. req̄ritur descēdendo, puta filius: linea vero transuersaliū cōtinet in se illos, q. nobis ex latere veniunt, a q.bus nō duximus originē, nec ipsi a nobis, verūtñ ab eo sanguine p̄pagamur, vt soror frater, filij duorū fratrū attinerent sibi transuersaliter, & tñ q.libet eorū descendit a recta linea aliqua cōi, & q.libet eorū est in recta linea, & sic in duab' lineis rectę descēdentibus & vna transuersali: et sic de oībus alijs tā remotiorib' q̄ p̄pinq.s, ſm Host. In gl. ibi, gradus. est hec diffinitio Tanc. vt refert Host. in sum. in palleg. §. q.d sit gradus. q.a ibi non ponit verbū cognationis. Damasus aūt dicebat, q̄ erat gradus distantia vnius p̄sonæ ab alia in linea cōsanguinitatis. Gof. aūt in sum. palle. §. itē no. q.d sit gradus. dicit, q̄ est q̄dā habitudo siue distantia personarū abinuicē, facta collatione ad cōem parētē. quā reprobat D. Flo. vt j. dico. In gl. ibi, agnationis. q.d sit agnatio vel cognatio, et p ɔ̄ns agnati vel cognati, dixi s. in glo. in ver-
22 bo, a cōi sanguine. † In fine huius partis materiæ iuxta p̄dicta q̄ro, vt habemus hec dicta D. Car. Flo. q.a et in gl. Io. An. inter quæ dixit in s. dictis gl. in verbo, stipite. in ver. linea. et verbo, gradus. est facta

ADDITIO.

a ¶Paternum. Et adde, quòd amor paternus & maternus inæstimabilis est, vt per Do. Soci. consi. 9. incip. Prosequendo ordinem. versi. 20. circa medium, in prima parte, char. 10.

est facta mentio de stipite, linea, & de gradu, quid sit vnũquodq; istorum. Dic, ꝙ stipes dr̃ quasi aliquid sustinens, vt sit stipes quasi stans pes, vt dicit Hugutio in deriuationibus. Ad propositũ, stipes dr̃ cõis parens, a quo plures descenderunt, eo. tit. quod dilectio. vbi hoc no. in glo. j. sufficit tenere, ꝙ vnus descenderit: pater enim stipes est ad filiũ, d. c. quod dilectio. & d. c. fi. & hunc stipitẽ vocant canones truncum, 35. q. 5. c. ad sedem. ad finem. ibi, quasi quidam vero truncus. Linea vero longitudo est, seu protẽsio varias continens personas, q̃ personę ab eodẽ cõi stipite vel quare, vna descẽdet ab alia, d. c. quod dilectio. & c. fi. s. eo. tit. q̃ linea triplex est, ſm vnũ modũ, quẽ dixi s. ſm Host. s. ascendentiũ descendentiũ & collateraliũ: generaliter aũt vt recitat D. Car. Flo. diffinitur linea per geometros: Linea est longitudo seu latitudo, cuius extremitates sunt duo puncta, vt dicit Euclides: in primo aũt ista ẽ linea recta, q̃ de se patet, q. a ẽ extẽsio ab vno pũcto ad aliũ in extremitates suas: alia est linea obliqua, vt in circulo siue in semicirculo: sed dic ꝙ hic in arbore aliàs dicimus, q. a alia est ascẽdentiũ, alia descendentiũ, alia transuersaliũ, ſm Host. vel ſm Do. Car. vt patet in glo. Io. An. alia est linea æqualis, alia inæqualis. Aequalis est, cũ vnã ęqualiter distãt a cõi stipite, vt sunt duo fratres. Inęqualis, cũ inęqualiter distant, vt est Beloncinus & nepos respectu fratris: vel cũ est vnus stipes ad aliũ mediate vel immediate, vt in linea ascendentiũ vel descendentiũ, vt cum q̃ritur de duobus, quorũ alter ab altero mediate vel immediate descendit, vt pater & filius, vel auus vel nepos, & sic de alijs. q̃nq; collateraliũ, vt q̃n q̃ritur de duobus, quorũ neutrũ est ab altero, sed vterq; ab alio tanq̃ a cõi stipite, vt duo fratres: vel eorũ respectu patris vel aui, & sic de alijs. istę tñ lineę reducũtur ad rectã & obliquã, q. a linea ęqualis est respectu ascendentiũ & descendentium: sed respectu collateraliũ est obliqua, si sunt in linea inęquali: imò ẽt si sunt in ęquali, si de vno dẽt ad aliũ accedi peragendo a stipite: vel descendendo per aliã lineã a. hac est obliqua, sed si non itur ad stipitẽ, est recta, vt nunc dixi. & hęc de se patent clarius in arbore. Quid aũt sit gradus, ponit Io. An. in gl. Gof. aliter diffinit, vt dixi in gl. in verbo, gradus. diffinitionem reprobat hic Card. q. a per illã non cõprehenditur gradus personarũ, quarũ vna est stipes ad alterã, vt pater ad filiũ. Itẽ ipse gradus nõ est distantia, sed mensura distantię: sed quod dicit habitudo, põt intelligi per mẽsurã, pro habitudine intelligatur respectus, seu relatio, seu cõsideratio distantię inter personas, de q. bus õhitur habitudo respectu ad stipitẽ. diffinit ergo D. Car. gradum. Gradus in consan. est mensura distãtiæ, qua cognoscimus quoto cõsanguinitatis gradu aliqui inuicẽ distant. Vnde mẽsuramus distantiã gradualiter per regulas, q̃ ita placẽt ſm Io. An. Capio aliã partẽ in verbo, formatur. hic ꝓsequitur tertiã partẽ primę partis, videlicet formam arboris. põt eẽ secũda pars pricipaliter ẽt, & primũ eius mẽbrũ.

23 † In ea. gl. ibi, arbor. q̃s arborẽ affinitatis adinuenit, dic ſm Doct. & maxime Car. Flo. hic, ꝙ Imperator adinuenit, Insti. de gradib. §. fi. vbi ponit, ꝙ ibi rõnem graduũ iussit inscribi, q. a veritas magis occulta fide lucescit, vt ibi dr̃: & hæc adinuentio fuit ẽt recepta per canones, 35. q. vlti. c. ad sedem. in 4. col. ibi, in pictura arboris. facit s. eo. tit. c. fi. vbi fit mẽtio de stipite, de gradu, & de linea. In gl. in verbo, vide primo cellulas descendentiũ &c. ꝓ intelligẽtia totius istius partis q̃ro de tribus q̃onibus principalibus. Prima, de forma arboris. Secunda, de forma cellularũ. Tertia, de or-

24 dine cellularũ. † Ad primũ dic, ꝙ arbor formatur ex duobus, primo ex triplici linea: prima est ascendentiũ, a quibus originẽ trahimus, vt pater, mater, auus, & auia. & in secunda descendentiũ, qui duxerunt originẽ a nobis, s. filius, filia, nepos, neptis. & in tertia transuersaliũ seu aliter venientiũ, a quibus non duximus originem nec ipsi a nobis, vt est frater, soror, filij duorũ fratrũ q̃ dicuntur patrueles, filij duarũ sororũ qui dicuntur cõsobrini. vide cellulam consobrinus, 35. q. 5. c. j. gradu. hoc dicit Host. in sum. de consan. §. quot sunt lineæ. nominatur ẽt arbor ſm Host. in tit. de consan. in §. j. ver. & quia in qualibet. ver. quare sic depingit. quia sicut de qualibet arbore fructifera quatuor considerantur, truncus, ramus, fructus & frondes: ita in arbore consanguinitatis. Nã cellulã vacuã appellamus truncũ: & sicut truncus in arbore naturali erigit sursum plantam, & deorsum pedimẽta seu radices, & ex lateribus ramos: ita facit truncus in cellula vacua, q̃ diuerso noĩe truncatur. & ita dico, ꝙ sursum emittit lineã ascẽdentiũ, ex vtroq; latere emittit transuersales, cellula vero est vacua trũcus, linea ascendens dr̃ palmes, linea descendens dr̃ radix, transuersales vero sunt rami, fructus dicuntur attinentiæ personarũ, frondes vero dicuntur q̃ones per quas declaratur arbor: vel frõdes põt dici cellulæ, puncti flores qui gradus determinãt, fructus vero ipsos gradus attinentiæ vel personas, ar. 33. q. 5. c. salubriter.

25 & hæc erit satis congrua similitudo. † Ad secundum principale dic, ꝙ arbor formatur ex quadã cellula vacua, q̃ est in mẽdio arboris: iuxta quod ergo q̃ro, qũo nominetur illa vacua: dic ꝙ q̃dã appellant illũ truncũ, quia est in modũ arboris: & sicut arbor se habet, cuius existẽtia consistit in trunco, 35. q. 5. c. seruos. facit c. 2. ver. illud quoq;. ea. cã & q̃one. & cũ gl. Io. An. dicit hic, ꝙ alij vocãt Ioachim. Host. in sum. pall. in §. qualiter. ver. igitur Ioachim. Et hoc ideo, quia sicut ab illo Ioachim descẽderunt Principes ecclesię, s. Christus & Maria virgo, ita ab ista cellula vacua oriũtur ascendentes & descendentes & transuersales. Cum autem Io. An. dicit, ꝙ alij vocant Protheũ. dic sicut Protheus, vt inquiũt poetę, fuit transformatus in plures figuras. & sit sensus, ꝙ si ista cellula nomen haberet, sępe mutaretur nomẽ diuerso respectu: & est Protheus Deus marinus, qui in diuersas figuras se trãsmutat: ſm quod cõiter dr̃ habere vacuas figuras, ſm Doct. & maxime Flo. propter aquarũ mutabilitatẽ. hinc est, ꝙ dicit Horatius,

Quo teneam varios mutantem Prothea vultus.

Secundũ Io. An. & cum Io. An. dicit in gl. ipse aũt Petruciũ dicit, ꝙ plura sunt negocia q̃ vocabula, ff. de præscrip. ver. l. naturalis. appellat igitur Petruciũ, nos aũt Beloncinũ bidellum nostrum.

26 † Ad tertiã q̃onem, quare remansit vacua hæc: vult hic ꝙ iõ nulla cellula, non tñ describi nequeunt, q. a cellula prima ascendentiũ, secunda descẽdentiũ, tertia transuersaliũ sumunt nomen ab illa cellula vacua æquẽ principaliter: vnde non potuisset eã magis denominare lineã descendentiũ q̃ ascẽdentiũ q̃ transuersaliũ: vnde habito respectu ad descẽdentes, dr̃ pater & filij: habito respectu ad transuersales, exceptis illis q̃ nominantur per genitiuũ, versi. illius cellulæ vacuę nomina sortiuntur: respectu ergo diuersarũ cellularũ diuersa debet habere noĩa: hęc cellula vacua ẽt vno noĩe non poterat designari, nec oĩa noĩa sibi q̃rere. In gl. in verbo ibi, per genitiuũ. quæro, quare Io. An. dicit, exceptis quę nominantur per genitiuũ: q. a illa cellula, quę nominatur, filius fratris, non denoĩatur a cellula vacua, nec ab illa oritur, sed a cellula q̃ incipit, frater. item a cellula, sororis filia & sequẽtis, ab eo nõ oriuntur, sed noĩantur: cellula incipit, soror. illæ ergo cellulę, q̃ sunt in casu noĩatiuo, denoĩantur a cellula vacua, sicut est ita, pater, mater, filius, filia, frater, soror. Et est sciẽdũ, ꝙ q̃libet istarũ linearũ hẽt quatuor cellulas: nã linea ascendentiũ hẽt quatuor cellulas, prima & secunda, & supra vsq; ad quartã. & linea transuersaliũ hẽt principaliter duas lineas, frater & soror. linea vero, frater & soror, hẽt ẽt quatuor cellulas. Et est modo expeditũ primũ principalissimũ, de quo q̃siui in prima q̃one huius partis, cũ

27 q̃siui de forma arboris in glo. in ver. scire debes. † Quæro hic de secundo principalissimo, videlicet de forma cellularũ. & rñdet hic Io. An. in verbo, scire debes. & tu scias ipsum declarando, ꝙ q̃libet cellula cõtinet principaliter quatuor. Primo cõtinet personarũ exp̃ssionẽ. Secũdo punctũ. Tertio qualitatẽ punctorũ, q. a pũcta q̃dam sunt puncta rubea, & q̃dã nigra. Quarto ordinẽ, q. a pũcta rubea sunt ex parte superiori, nigra ex parte inferiori. psonarũ exp̃ssio ponitur in cellulis ad demõstrandũ ascendentes & trãsuersales. punctorũ numeratio ponitur ad demonstrandũ quãtitatẽ graduũ. puncti rubei & nigri denotãt cõputationẽ graduũ, variã cõputationẽ secũdũ ius ciuile & cano. rubeus color no. cõputationẽ secũdũ ius canonicũ: niger secũdũ ius ciuile. sunt autẽ cellulę q̃dam, q̃ vltra quatuor s. numeratis continent quintum, videlicet quandã lineã siue virgulã directe ꝑ medium. in latere dextro ponuntur noĩa mariũ, vt pater, auus, proauus, abauus: infra, filius, nepos, pronepos, abnepos. a latere vero sinistro ponitur mulieres, s. supraauia, proauia, abauia. infra vero, filia, neptis, proneptis, abneptis. Rationẽ ponit Io. An. & vt dictũ est in medio, est cellula vacua, q̃ quare sit vacua, dictũ est s. põt ergo cõcludi ipsa q̃õ formata, ꝙ cellularũ est triplex forma. Quędã vacua, vt est ista, q̃ est in medio. Quędã continens quatuor, s. personarum exp̃ssionem, numerũ punctorũ, ipsorũ qualitatem & ordinẽ, & i. idem in qualibet cellula transuersali. Quædã vero cellula vltra illa quatuor continens quandã virgulã in medio, vt sunt cellulæ ascendentiũ & descendentiũ. In gl. ibi, s. cellulã vacuã. q̃, s. remãsit uacua ex iam dictis rõnibus. Sed q̃ro de tertia q̃one principalissima s. formata, videlicet de ordine cellularũ. Dic ꝙ est triplex, & primus ascẽdentiũ hũs cellulas. uideas ergo de ordine singularũ linearũ ſm Io. An. hic. & si q̃ratur, quare de rubeo & nigro facta est punctuatio: Do. Card. ꝙ est unum de his, quorũ rõ reddi non põt, s. de rescriptis. c. si q̃n. & dicit ipse ꝙ istis coloribus, s. rubro & nigro, utimur tanq̃ magis usitatis in scribendo cõputationẽ canonicam & ciuilem. dicit tamen Io. de Lig. ꝙ hoc ideo est, quia color rubeus est notabilior tanq̃ lucidior nigro, & hẽt minus de terreno: nigrũ aũt habet plus de terreno q̃ de lucido. In glo. ibi, per carnis propaginem. aliàs dicit propagationem, i. ampliationem, seu per cõceptionem, quę fit per generationem, puta

puta tu & frater tuus estis in primo gradu cõsanguinitatis, si ge-
neras filium, iste generatus adiungitur tibi & patri tuo per pro-
pagationem siue propaginem ad dñam arboris sequentis, s. de
affinitate: nam affinitas ꝯhitur, qñ persona additur personæ non
per generationem, sed per copulam. dehinc prosequitur Io. An.
tertiam partem principalem, ponit rĺam ad cognoscendum gra
dus inter ascendentes & descendentes, & ponit rĺam de rubeo:
& quare de rubeo? dic ꝑ ꝑ excellentiam rĺæ, de cuius excellentia
& determinatione vide gl. super rubrica, de reg. iu. lib. 6. & color
28 rubeus est excellentior nigro, vt dixi s̄. † Quæro pro declaratio-
ne istius partis, quot & quib. regulis cognoscantur gradus con-
sanguinitatis. dic ꝙ quinque regulis, vt patet hic in gl. Io. And. &
prima. Goff. in summa huius tituli, in §. qualiter. ver. quot & quæ
sunt regulæ. prima regula est ascendentium & descendentium.
secũda collateralium, quæ diuiditur in quatuor ſm prædictas, &
illa patet glo. Io. An. & in hac parte prosequor de prima regula.
Et iuxta istam rĺam dubitatur de tribus. Primo, an hæc linea ha-
bet totam istam computationem, & conueniat ius canonicum
& ius ciuile. & dic ꝙ sic, ideo quælibet linea descendentiũ habet
tot pũcta nigra quot rubea, per quod denotat ꝙ ꝯputatio in illis
non discrepat ſm vtrũq; ius canonicũ & ciuile. & est magistra-
lis regula, per quã cognoscitur quoto gradu ascẽdentes distẽt in-
ter se. & Io. An. rñdet, ꝙ in linea ascẽdẽti & descẽdẽti ꝯnume-
ratis quot sunt gradus descẽdẽtis, siue personę generatę ꝑ sin-
gulos, tot sunt gradus. exẽplificare de vno quoq; singulariter nõ
est necesse. & hæc eadem regula hẽt locum, si procedatur per li-
neam. fœmininã per lineã ascẽdentium & descẽdentium, quot
sunt personę, de quib. quærit̃ computatis intermedijs, vna dem
pta tot remaneant gradus: similiter fit descendendo in maribus,
& mulier similiter. si vis scire quantũ distat abauus Petrucij siue
Beloncini ab abnepote Petrucij, inuenies nouem personas cõ-
putato Petrucio, & sic essent octo gradus. Et ponit hic Ioan. An.
in apparatu suo, quot sunt personę, stipite dempto, tot gradus
remanent: per regulam talem concordat vtraq; iura. Quæro de
rõne, quare vna demit̃ persona, & ille, q̃ tñ mediate sequit̃, facit
primũ gradum, & quælibet persona adiungit̃ ꝑ ꝓpagationẽ ad
dictum gradũ. Dicunt aliqui ꝙ ratio est, quia si stipes cõputatur,
sequeret̃ ꝙ pater & filius essent in secundo gradu, vt quia filius
vnum gradum, & pater ascendendo faceret ſm, sed pater nõ põt
habere gradũ a filio, quia ab eo non descẽdit, sed eõ. Ecce vnum
simile ꝑ Azo. in sum. Insti. de gra. cogna. pone, ꝙ colũnæ sunt se-
paratim impositę, sed ad faciẽdũ primũ gradũ requirunt̃ duę per
sonæ, sicut ad faciendũ fenestrã duę colũnæ requirunt̃: sed si vult
aliã fenestrã iuxta illã facere, addita vna colũna sufficit. pater er-
go & filius nõ distãt gradib. sed sunt in gradu vno, sed adducta
vna persona filio descẽdendo, habet̃ secũdus gradus, & vlterius
de singulis. facit ff. de gradi. l. j. §. sed si superior. & l. iuriscõsultus.
§. sunt ex lateribus. d. Car. reddit aliã rõnem, nã consanguinitas
est sanguinis vnitas, seu attinẽtia ꝑsonarũ, vt supius dictum est:
ꝑsupponit ergo ꝯsanguinitas duas ꝑsonas q̃ vniant̃. vñ sicut nõ
põt matri. esse, nisi duę ꝑsonę, s. vir & vxor interueniat, q̃ cõiun-
gunt̃ cõsensu matri. ad indiuiduã vitę cõsuetudinẽ, s̄. depsum. c.
illud. de cõ. infideliũ. c. ex lr̃is. Inst. de nup. in prin. & dixi in sum.
super rub. de spon. & sic vt idẽ non põt esse pater suimet, siue lo
quimur de patre carnali siue spirituali, s̄. de baptis. c. debitum. ita
nõ potest esse cõsanguinitas sine duabus ꝑsonis, nec esse quis
põt ꝯsanguineus suimet: nã inter correlatiua dẽt esse distinctio,
de baptismo. c. debitũ. & c. fi. s̄. de insti. Aliter potes dicere, ꝙ nõ
detur stipes, q̃a est principiũ ad originẽ graduũ, sicut dicimus ꝙ
vnus non est numerus, sed est principiũ numeri. Itẽ quia gradus
dr̃ habito respectu vnius ꝑsonæ ad alterã, non aũt respectu sui
ad seipsum. Ex his ergo patet, ꝙ Petrucius siue Beloncinus na-
tus, qui reputat̃ vt filius quo ad lineã ascẽdẽtem, distet ab abauo
quarto gradu. sunt enim q̃nq; personæ, quarum vna dẽpta, quia
stipes est, remanẽt quatuor ꝑsonæ, & fiũt quatuor gradus: & sic
29 de inferioribus cellulis descẽdẽtiũ, ꝙ dicta regula sibi locũ ven
dicat tã de iure canonico q̃ ciuili. † Vnde põt quæri opportune,
si est facta emphyteusis cõcessio Petro & alijs suis descẽdẽtibus
vsq; ad g̃nationẽ, Pe. cõputet̃ in numero trium g̃nationũ. & vr̃
dicere gl. ord. ꝙ sic, in Auct. de non alie. §. alienationes. in gl. no.
in verbo, vbicũq;. in fi. cõiuncto §. alienationes. nã gl. intelligit, ꝙ
tertia g̃natio cõprehendit filium & nepotẽ, & tenet ꝙ de ꝓne-
pote non põt intelligi. ad idẽ, quia verba in dubio debent intel-
ligi ſm naturã ꝯtus, ff. de ver. ob. l. si stipulatus. ꝑ di. §. si vno. in
prin. ff. locati. ff. ad Treb. l. ex facto. §. fi. ff. de ver. sig. l. in conuen-
tionib. sed emphyteusis eccle. habet hanc nãm, in d. §. cum vero.
§. in emphyteusim. aliàs alienationis. In ꝯrium facit, quia acci-
piens non est generatio suijpsius, quia malegeneraret seipsum,
sed oẽ qđ g̃natur, ab alio generatur, de baptismo. c. debitum. 24.
q. j. didicimus. ergo non computatur in numero. Sic dicimus in
gradibus, ꝙ stipes non computatur in numero, ff. de gradibus. l.
iurecon. & Insti. de succe. lib. §. sed nr̃a. & d. c. non debet. & sic in
arbore consanguinitatis hoc reprobatur, quia si computaretur,
& dictio, vsq;. poneret inclusiue, nepos non comprehenderet̃,
quia accipiens esset vna g̃natio, filius secũda, & nepos tertia, sed
tertia non ꝯcludit̃, ergo directe ꝯcluderet̃ ꝯ §. emphyteusim. & iõ
veritas est, ꝙ in numero nõ ꝯputatur prima ꝑsona, q̃a nõ est ge-
neratio, sed cã generationis, sicut nec maritus & vxor sunt affi-
nes, sed cã affinitatis, vt Inst. de nu. §. affinitatis. & ff. de condi. ob
cãm. l. quod seruus. Dubium ergo non stat in hoc, vtrum prima
a persona computetur ꝓ prima generatione:[a] sed stat in hoc, vtrũ
illa verba, vsq; ad tertiam generationem. ponãtur inclusiue vel
exclusiue. & gl. ꝑdicta sentit expresse, ꝙ ponant̃ exclusiue. Sed
ego dico, ꝙ q̃nq; emphyteusis est recepta ꝓ tertia g̃natione, & ẽ
verũ, ꝙ includit. idẽ si dicat̃, vsq; in tertiam g̃nationẽ finitam. nã
ista dictio, vsq; finitam. hoc demõstrat, ꝙ vsq; in finẽ tertię g̃na-
tionis duret, & sic tota generatio ex vi sermonis includit̃, q̃a no
uissimo iure põt emphyteusis concedi ꝑpetuo, vt no. in d. §. alie-
nationis. & sic nõ ob. dictus §. emphyteusis. Si aũt ꝯcederet em-
phyteusis verbis simplicib. vsq; in tertiã g̃nationẽ, & non dixit
finitam, nec inchoatam, tũc esset dubium, an ista dictio, vsq;. q̃
apponit̃ sup gradum ab hoïe, apponat̃ inclusiue. nam qñ appo-
nitur sup gradu a lege certũ est ꝙ ponit̃ inclusiue, vt Inst. de suc.
agna. §. fi. & no. C. vnde legitimi. l. certum. ꝓbatur in d. c. nõ dẽt.
& de hæreticis. c. statutum. lib. 6. ibi gl. sed qñ apponitur ab hoïe
in contractu obligatorio, videtur appositum exclusiue, ut l. ue-
teribus. ff. de pactis. Cald. dicit, quod ponatur inclusiue, quia prę
sumitur in dubio, ꝙ uoluerit accipiens accipere in tertiam ge-
nerationem, ff. de proba. l. si pactum. & arg. C. de leg. l. in annali-
bus. Facit quod no. Cy. C. de ope. lib. l. liberti. ſm opi. Ia. de Are.
Nõ ob. l. veteribus, quia ibi loquit̃ in eo, quod augeret obligatio
nem, hic non auget, sed magis facit eã trãsmissibilem. & facit ꝙ
no. Cy. ſm Pe. C. de ꝯhen. & cõ. sti. l. veteris. Bal. idem Ange. ita
Cal. in rub. de locato. consil. 9. Bal. autem in auct. si quas ruinas.
in 2. col. C. de sac. san. eccle. vr̃ concludere attendendam esse cõ-
suetudinem ecclesiæ locãtis, qualiter soleat concedere, alias vi-
detur velle, ꝙ non computetur stipes, qñ est dictum vsq; in tertiã
generationẽ eius, cui cõceditur: secus si est dictũ vsq; in tertiam
generationẽ simpliciter. & cum Bal. videtur post multa transire
Car. in cle. j. in ver. ipsius, de pęnis. Bal. aũt in addi. ad Specu. in 4.
col. in addi. q̃ incipit, ecclesia põt dare. recitat vtranq; opi. & con
firmat pedes. Spe. in ti. de locato. §. nunc aliqua. ver. 155. videtur
velle, ꝙ stipes cõputetur in generatione: sed Bal. in addi. eo. ti. in
13. col. in addi. q̃ incipit, noïe tertię. vr̃ concludere, ꝙ non compu
tetur stipes, quia si charta diceret, vsq; in primã g̃nationẽ. stipes
non computatur, & ꝯtinetur primus heres, & sic filius: & succes
siue si diceretur, in secundam. cõtinetur nepos. ergo si diceret̃, in
tertiam g̃nationem. continet̃ pronepos, & sic stipes non cõputa
bit̃. An autem ista dictio, vsq;. in hoc loco stet inclusiue vel exclu
siue. dicit Bal. in l. meminisse. ff. de offi. procon. & lega. ꝙ si dica-
tur, vsq; in tertiam generationẽ. stabit exclusiue in emphyteusi
ecclesiastica: si dicatur, vsq; ad quartam. stabit inclusiue, quia vl-
tra tertiam non potest fieri inuestitura. §. emphyteusim. in Auct.
de non alienan. & de his late per Imo. in l. quod dicit. ff. de ver.
30 ob. † Et sciendum est, ꝙ huiusmodi locationes emphyteuticæ,
quæ fiunt de generatione ad generationem, videntur esse simi-
les in inuestituris feudalibus, vt not. Bar. in l. si mihi & Titio. re-
cte ponderando, in 2. col. ff. de verb. obli. & in l. quod dicitur. la j.
ff. de impen. in re. dota. fa. Bald. in c. j. & ibi tex. & not. Andr. de
Yser. in ti. de uasallo decrepitæ ætatis. & in c. j. in tit. an agnatus
uel filius. & in l. j. in antepenul. col. C. quando peten. partes. in l.
j. in 15. quæst. ff. de rer. diui. Faciunt quæ not. Bar. in consil. suo 58.
quod incipit, Ex themate prædicto tria dubia. quod no. Bal. in l.
vnica. §. in primo. C. de cad. tol. & Salyc. in l. 2. C. de iure emphy.
Pet. de Ancha. & Imo. in ca. potuit. de locato. Imo. in c. ex parte,
extra de feud. Et dixit Pet. Ancha. in consilio 35. quod incipit, In
Christi &c. mortua domina. ꝙ tales cõcessiones emphyteuticę
debent

ADDITIO.

a ¶Generatione. De hoc articulo, si quis accipit emphyteusim pro se filijs & nepo
tibus vsque in tertiam generationem, an dictio, vsque. ponatur inclusiue, ita
vt comprehendantur pronepotes ipsius, aut exclusiue, quod non comprehen-
duntur nisi nepotes & non pronepotes, & quid sit generatio, & a quo inci-
piat, vide copiose & notabiliter per Do. Soci. consil. suo 25. incip. Domi. Franci.
sindicus. ver. quare assumo. cum ver se. in j. parte. char. 47. & ibi habes in versi.
præsupposito. circa medium, quid si quis accipit emphyteusim pro se & filijs
suis ex suo corpore descendentibus, an contineatur nepos ex filia.

debent intelligi, vt faciant rẽ emphyteuticã esse in hęreditate, vt æs alienum quasi generationi debitum, prosequitur post illã secundam partem principalem ſm diuisionem primæ gl. ipse Io. An. ponit dictum & vnam quæstionem, in qua duas opi. ponit, & secunda approbat. ibi, quæro. In glo. ibi, quatuor annos. dicit hic Io. An. in apparatu suo super hac gl. hoc verũ in natis ex coitu non incestuoso, quoniam posset esse, ꝙ non haberet nisi quatuor annos, puta si quis cõmittat incestum cum sorore sua, & ex ea habeat filium, tñ ille filius hẽt tãtum duos annos: posset etiã quis habere tres tñ, puta si quis habet filium ex sorore ex parte patris tñ, vel matris tantum. dic ergo ꝙ id, quod dicit Io. An. hic in sua glo. ꝙ quis habet quatuor annos, procedit in licito coitu.
31 †In gl. ibi, alij cõiter ꝯdicentes. quia dictum est s. in glo. Ioã. And. ꝙ in arbore non connumerantur nisi quatuor gradus de iure canonico, quia vltra quartum gradum non durat prohibitio matr. Dubitatur, an hoc habeat locum indistincte. dic ꝙ inter collaterales oẽs scribentes cõiter concordant ꝙ sic, per c. non dẽt. s. eo. ti. sed in linea ascendẽtium & descenden. est varietas inter Goff. & alios Doc. vt ponit Io. An. hoc in gl. sua. Nam Gof. tenet, ꝙ in linea ascendẽtium & descendentium consanguinitatis nõ excedat quartum gradum. Idem tenet Abb. & Pau. in præal. c. nõ debet. vt hic, quod recitat Io. An. in sua addi. in gl. sua. Item olim in arbore erant duæ cellulæ, s. supra cellulam, s. abauus, abauia erat vna, quæ continebat, atauus atauia. & alia, auus & auuia, vt probatur 35. q. 5. c. j. gradu. item aliæ duę erant sub cellula inferioris, s. antenepos anteneptis, q̃ iam sunt remotæ, quia non habent prohibitionem. tu tene cõem opi. quæ sequitur in gl. dicit Ioan. An. in suo apparatu. Ho. in sum. eo. ti. in §. qualiter. de nouo q̃rit. ten et Goffred. dicens maiorem quemuis indistinste prohibere, ius loquens in genere corrigit id, quod cũ distinctione saluari põt, cum potius videatur ꝙ hoc casu nouũ trahatur ad antiquũ, l. sed vt posteriores. ff. de leg. verũ vt clarius percipiatis, ista diuersitas surgit ex c. progeniem. & duobus c. seq. & ex c. ad sedem, præal. c. progeniem. 35. q. 3. dicit, quod olim non solũ vsq; ad septimũ gradum, sed etiam quãdiu erat cognitio parentelę extendebatur prohibitio. & intelligit Io. An. ibi etiam c. sequẽs. Car. vero sequens illud, quod incipit, de consanguinitate. loquitur disiunctiue, videlicet ꝙ nullus dicat, nisi post septimum gradum, vel quousq; parentela potest cognosci. & dicit Io. Cal. ꝙ c. ꝓgeniem. procederet ſm præcedentem compilationẽ, c. autem nulli ex propinquitate. concor. cum c. de cõsanguinitate. superuenit c. nõ dẽt. s. eo. ti. disponens, ꝙ de cætero prohibitio hæc nõ excedat quartum gradum consanguinitatis & affinitatis: quoniam in vlterioribus gradibus in 5. 6. & 7. non potest stare talis prohibitio absque graui dispendio. Modo si volumus dicere, quod c. non debet. restringit illum septimum gradum collateralium, nõ de gradu ascendentium & descendentium: tũc clara est communis opin. quæ habet, quod prohibitio ascendentium & descendentium est perpetua. Si vero volumus intelligere, quod c. non debet. restringat & corrigat ꝑp sui generalitatem & c. ꝓgeniẽ. cum c. seq. restat opin. Gof. ꝙ non est sine dubitatione. dicit Ioã. Cal. quod c. progeniem. intelligit c. de consangui. quod loquitur disiunctiue, videlicet ꝙ quis non ducat consanguineam, s. vsque post generationẽ 7. vel quousq; parentela cognosci põt. Item secundum eum ambo illa capitula intelligunt̃ ſm ca. ad sedem. 35. q. 5. vbi dr̃, ꝙ canones dicentes, s. de consanguinitate ascendentiũ esse vsq; extendatur generatio, non discordant a canonib. dicentib. ꝙ post septimam generationẽ possunt matrimonialiter coniungi, quia post septimam generationẽ nec consanguinitas inuenitur, nec nõia graduũ reperiunt̃, vt d. c. ad sedẽ. ver. illa quoque. si ergo non reperiuntur gradus, ergo nec ꝓbatio. & ille tex. vr̃ loqui generaliter tã de collateralib. q̃ ascendentib. Ista fuerũt fortia motiua ꝯ opi. ꝙ sit perpetua prohibitio inter ascendentes & descendentes. tñ Io. Cal. tenet cum opinio. ꝙ inter ascendentes & descen. sit perpetua prohibitio, per c. in copulatione. 35. q. 3. & per c. ꝓgeniem. in quibus dr̃ sine distinctione, quod non licet accipere consanguineam, quousq; generatio recordetur. dicit etiam ꝙ idem vult præalleg. c. de consanguinitate. quia ibi negatio præcedit disiunctiuã, ff. de ver. ob. l. is qui itã. ff. de re. du. l. si qui. §. vtrum. facit ff. de ver. sig. l. 2. 36. dist. c. præcipimus. 33. dist. maritum. c. j. de biga. li. 6. Tu adde rationẽ dictis iuribus, quę cõsiderant negationem præcedere disiunctiuam, quia negatio tollit quicquid inuenit post se, vt dicit gl. sing. & no. de iu. can. in c. presentium. de testi. lib. 6. in ver. quod sciat. & alia gl. de iure ciui. in ver. existimat. ver. item quid. C. de iur. cal. Ad ca. ad sedem. r̃ndet Io. Cal. quod loquitur de collateralibus, vel respicit factum, q̃a est de facto, videlicet ꝙ post septimam generationem memoria consanguinitatis non retinetur, & cõis opi. placuit do. Flo. & bene, quia hoc expresse habetur de iure, §. ergo non omnes. Instit. de nup. & ff. de ritu nup. l. nuptiæ. la 4. & & canones non ꝯdicũt specialiter legibus in hoc arti. sed generaliter. Istud tñ argumentum parum valet, nam in materia spirituali non potest Imperator statuere, c. ecclesia sanctæ Mariæ. cum ibi notatis per Doctores, de consti. no. in c. ſm. & in c. statutum. de hæreti. lib. 6. in c. fi. de secun. nup. & dum dr̃, ꝙ vbi non reperitur decisum de iure cano. stamus iuri ciuili, c. j. & 2. de ope. no. nuncia. verum est in his, in quib. ius ciuile potuit disponere, non in his in quib. non potuit disponere, puta matrimonio & similibus: nam cum lex sit nulla, non est de ea curandum, l. non putauit. §. non quęuis. ff. de bono. pos. ꝯ tabulas. c. in primis. 2. q. j. in fi. & legem nullam nolunt canones imitari. Vel tenendo aliam opinionem possumus dicere, ꝙ satis disponatur per iura canonica, per c. non debet. q̃d generaliter loquitur, immo ille tex. dum dicit, non obstantibus constitutionibus ab alijs, vel a nobis editis. vr̃ etiam derogare iuri ciuili, & fortius, nam prohibitio ꝯhendi ita in infinitum cũ descendentibus non est de iure diuino, vt patet ex not. per gl. in c. literas. de resti. spo. sed de iure positiuo, d. c. progeniem. cum si. ergo cum generaliter apponat in dicta decretali, non dẽt. clam derogatoriam, non obstantibus. intelligemus generaliter vt disponat etiam derogando inter ascendentes & descendentes. tñ D. Car. præstat in sententia, ꝙ c. non debet. restringatur ad collaterales, vt iura iurib. concordentur, c. cum expediat. de ele. lib. 6. l. pręcipimus. C. de appe. dicit Do. Car. Flo. & Host. ante eum in sum. eo. tit. §. vsque. in prin. quod hæc quæstio est necessaria, quia non occurrit ꝙ inueniatur aliquis vel ad contrahendum cũ illa, q̃ descendit ab eo, ꝙ distet vltra gradum quartum, item quia nõ possumus, vel vix posset probari ſm Host. ꝑp breuem vitam hominũ, s. de testi. c. licet ex quadã. & tñ vtile est hoc discutere ꝑp iura, & si quo casu occurreret. Tu adde, q̃a ad ea, q̃ raro vl' nunq̃ accidunt, iura non adaptantur, tñ aliq̃ bonum est illis ꝓuidere, 10. dist. c. in canonicis. in fi. iuncta gl. de consec. di. 4. c. sanctũ. & c. baptismũ. ff. de legi. l. ea q̃ raro. j. di. c. in aliquo. ver. quicũq; ff. si ꝓs hæreditatis petatur. l. antiq̃. quod no. gl. in d. c. lr̃as. de despõ. impube. Nõ ob. prædictis, cum dixi ꝙ inter ascendentes & descendẽtes est perpetua ꝓhibitio, id quod dicũt quidã de Adam, ꝙ ſm ista si hodie viueret, non haberet cum qua ꝯheret, vt dicit Accursius in §. ergo oẽ. Insti. de nup. & in l. nuptiæ. quarta. ff. de ritu nup. & Host. in sum. de cõsangui. §. vsq;. in prin. & idẽ Hug. & Io. An. hic in addi. suꝑ gl. & sic cõtinere cõpelleret̃ Adam inuitus ꝯ illud 32. q. j. c. integritas. & oẽs theologi tenent, & idẽ no. ff. de vsur. l. quicq̃. & Accur. in lectura suæ arboris, ſm Io. hoc in apparatu suo. R̃ndet Io. Cald. ꝙ hoc est ꝑp impedimentum obstãs: vult dicere, ꝙ cogeretur cõtinere ꝑp accidentiam facti. sunt multæ alię ꝑsonæ, q̃ reddunt̃ inhabiles inter se impedimentis, s. obstãtibus, q̃ sunt canone introducta. Si tñ esset hic vir solus, s. Adã in mũdo, tunc ꝑp vtilitatem humani generis conseruandi posset ꝯhere, & cessaret̃ p̃dicta, 30. q. j. c. j. & 35. q. j. c. cũ igit̃. sed licet
32 ꝑpetuo duret ꝓhibitio inter ascendẽtes & descẽ. † tñ sit differẽtia in oĩb. ſm Car. Flor. hic, quia ascendẽtes dicãtur parentes vsq; ad tritauũ, abinde supra dñr maiores. ita põt intelligi c. 3. de sepul. Et descendentes dicunt̃ vsq; ad trinepotem, & vltra, posteriores dicunt̃, ff. de gra. l. iurisconsultus. §. parentes. & hoc de propria significatione vocabuli. Secus de lata & impropria, & benigna significatione vocabuli, quia tunc ascendentes dicuntur parentes in infinitum: & similiter descendentes dicuntur ibi vsq;
a in infinitum. [a] facit ff. de in ius vocan. l. quisque. quæ est l. 3. versi. parentem, quæ est lex singularis ſm Bar. ibi, qui distinguit, quod aut loquitur in odiosis, aut in fauorabilib. sic intellige gl. Insti. de bonorum pos. §. & primo. qui incipit, quidam. qui dicit nomine liberorum contineri oẽs descendẽtes, dic nõ ex ꝓpria significatione, sed interpretatione benigna. sic intelligo no. in c. in p̃sentia. de ꝓb. & gl. in cle. j. de bap. in verbo, libe. Sed pulchrũ est q̃re, descẽdentiũ appel. q̃ cõtineãtur, maxime si dicat̃ ex proprio corpore descẽdentiũ, an cõtineat̃ nepos ex fęmina. Bal. in l. j. C. de con-

A D D I T I O.

a ¶In infinitum. Adde, ꝙ descendentes intelliguntur in infinitũ ex legitima cõsequentia, Bal. in c. j. quæ sit inuestitura. item per lineam masculinam & fœmininam in materia fauorabili & in pœnali, Gem. in c. statutum. 2. de hære. in 6. vbi infert, ꝙ legatum iurispatronatus factum descendentibus includit etiam fœminas: & omnino per Ale. consi. 159. 2. parte. vbi ponit, an descendentium appellatione veniant filiæ fœminæ & descendentes ex ea. & per Alex. in l. liberorum. de ver. signi. item adde, ꝙ appellatione descendentium etiã filiæ nuptæ continentur, Alex. in l. pe. de iur. om. iud. vbi etiã dicit, ꝙ dñr de agnatione & genere patris, l. j. de iure immuni & l. j. §. fi. de iniur. & adde, ꝙ descendentium est verbum naturale non inuentum a lege ciuili. & an competat spurijs, vide per Do. Socin. consi. 251. inci. Q̃m in præsenti consultatione. ver. sed ad hanc difficultatem. in fi. cum ver. se. in 2. par. char. 143.

de condi.inser.dicit,ꝙ sic,quia descendit per quandam cōtinuationem sanguinis.& ita etiã Bald.in l.cum acutissimi.C.de fideicom.facit tex.& ibi Ang.in l.Iulianus.§.pe. ff.ad Treb. & l.liberorum.in fi.ff.de ver.signi.ibi, etenim idcirco filios filiasve concipimus,atq; edimus,vt ex prole earum diuturnitatis nobis memoriam in æuum relinquamus.ecce ibi,qualiter expresse dicit, qualiter etiam descendentes ex filiab. perpetuã faciunt memoriam nr̃am,& sic sunt ex nobis descẽdẽtes.Et si statutum loquatur de prole,ꝙ contineantur applone prolis descẽdẽtes tam ex masculo q̃ ex fœmina,est tex.in l.officiales. C.de epis.& cle.in l.diui.C.de naturalib.liberis.& voluit Bal.in c.si pater. de test.li.6.& Lu.de Roma in rub.ff.ad Sylleianum.& facit tex.in d.l.liberorum.qui appellat descendentes tam ex masculo q̃ ex fœmina prolem affe.& facit tex. in c.Raynaldus. ver.porro.de test. dum indistincte præsupponit illum decessisse sine ꝓle. Similiter pōt dici addendo dictum d.Card.Flo. ꝙ appellatione patris vel mat. non contineantur in propria significatione auus vel auia & superiores,l.patri.& l.seq.ff.de adul.& l.iubemus.C.ad Treb.& l.si quis.C.ad l.iul.ma.Nec appellatione filij comprehendantur nepos vel neptis nec inferiores,vt in alle.iuri.decre. in c.si vero . el j.de sen.excō.& ideo si a principe vel a iure conceditur patri vel eius filijs priuilegium ꝯ ius publicum, ꝙ possit legitimare spurios,non transit tale priuilegium ad nepotes,ꝑ iura prædicta.facit l.sed & milites.§.j.ff.de excu.tu. quod vr̃ de mente gl.in cle.j. de bap.in ver.liberi.& firmat Bar.in l.liberorum.in 4.col.in fi.ff. de ver.sig. Io.An.tamen recitando Host. vr̃ tenere ꝯrium in c.in quibusdam.de pœn. sed illud dictum potest saluari intelligendo in priuilegijs improprie,i.in beneficijs principum, quæ nō sunt ꝯ ius,& noceret solum concedentibus, in quibus fit plenissima interpretatio,c.cum dilecti.in fi.de do.& l.fi.ff.de constitutionibus principum.& Bar.in d.l.liberorum.& Inno.in c.olim illa.de ver.sig.si vero materia non esset stricta, tunc comprehenderentur oēs superiores & inferiores appellatione etiam filiorum.

33 †Nota ex superiorib. ꝙ latius significatum in materia stricta hēt nomen parens & nomen liberi, q̃ pater & filius, quia etiam si materia stricta concedatur,aliud est nomen aui quam patris,vel filius quam nepos.& dic,ꝙ appellatione parentum oēs ascendẽtes per masculum vel fœminam de propria significatione vsque ad ꝑdictum gradum tertium, de lata autem significatione vlterius,& supra ex masculo & fœmina comprehenduntur.& ita in descendentibus,l.liberorum.ff.de verb.sig.& l.quicunque. §.parentes.& l.sed si hac.§.liberos.ff.de in ius vocan. quod intelligo de propria significatione vsq; ad trinepotẽ. Fallit tñ, qñ per priuilegium conceditur immunitas,vel aliquid ꝯ ius liberis vel posteris alicuius in signum honoris vel dignitatis, quia tunc non continentur nisi descẽdẽtes per lineam masculinã,vel nepos, vel neptis ex filio,nō ex filia,vt ĩ tex.in l.j.ff.de iureiu.& in l.liberos.ff.de senato.& ideo bene est locuta gl.in cle.j.de bap.nam ꝑ illum tex.dicit,ꝙ si datur priuilegium ꝯ ius liberis principum in signũ honoris & dignitatis, non transit ad descẽdẽtes ex principe per lineam fœmininam.Habetis tñ tex. notabilem in c.nouit.versi.ne illud.& ibi ponderat Do.Ant.post Host.extra de iudi.ꝙ descendentes ex fœmina dñr de illo genere. & sic versi.genus,trahitur ad descendentes ex fœmina.Fallit secundo,qñ pro delicto parentũ puniuntur liberi vel posteri ab hoīe vel a iure, quia tunc non comprehenduntur nepotes descendentes per fœminam,nisi aliud sit expressum,est tex.in c.vbicunque. de pœni. lib.6.de hoc,qui continentur appellatione liberorum, Spec.no. in ti.de locato.§.nunc aliqua.ver.69.gl.& Do.Anto. & alij in c.2. de ver.sig.Ang.in l.sed si hac.§.liberos.ff.de in ius voc. Bal.in au then.si quas ruinas.in fi.char.C.de sac.san.eccl.Bal.in l filiusfa.§.

34 cum quis.de le.j.†Ia.Bu.disputauit nobilem q.Statutum est in ciuitate,ꝙ extantib.filijs masculis filia fœmina non succedit, q.dã decessit relicto nepote ex filia, & nepote ex filio, An nepos ex filio excludet nepotem ex filia.& hanc q.cum si.ponit Io.An.in addi.ad Spe.in ti.de succes.ab intes.& no.Mathesilanus Do.Bo. in singulari suo consi.26.quod inci. No.vnum sin. ꝙ applone liberorum.vbi tenet plus,ꝙ liberorũ appel. non veniant nepotes a ex fœmina, si dictũ est masculorũ.[a] Et ita dicit cōsuluisse D.Ant. de But.Pe.de Anch.Io.de monte Gan.Sal.& Gl. & voluit Bar.in d.l.liberorum.Bal.in l.fi.C.de lib.præte.in l.Gallus.§.institués.ff. de lib.& posthu.in l.Meuia.C.de in ius vō.in l.si vero. §.de viro. ff.sol.ma.& ita ꝯsuluit Lu.de Ro.in ꝯsi.129.qđ incipit, Lege magna.et Pe.de Anc.in d.c.j.in fi.char.de ꝯsti.dicit, ꝙ ista qō habet duas partes. Prima, vtrũ bñficium excludẽdi feminã extẽdat ad nepotẽ,ex quo statutũ solũ loquit̃ de filio masculo. & primo arguit ꝙ nō, qa ficte applone filij ꝯprehẽdit̃ nepos,l.iusta interpretatione.ibi,videat̃ & nepos ꝯprehẽdi.qđ verbũ significat fictionẽ, ff.de ver.si.Præterea videmus,ꝙ nepos & filius ĩ multis differũt, l.illã.C.de coll.& disponũt iura de filio & nepote diuersimode, vt de ꝑsonis diuersi gradus, §.cum aũt.Instit.de hære. q̃ ab intestato. ergo dictũ de vno non extenditur ad aliud. tñ determinat ꝯrium,ꝙ nepos ꝓpria significatione vocabuli veniat appellatione filij:nã vt dicit,ex allusione vocabuli colligitur proprius sensus rei,l.2.§.appellata.ff.si cer.pe.& l.pupillus. §. territorium.& l. tigni.ff.de verbo.signi.& ff.de testa.l.j.sed allusione verbi,filius. continetur nepos, cum dicatur filius a filos, quod est amor ad filium & ad nepotem,l.iusta.§.sed ꝙ Papirius. ff. de verb. sig. ad hoc in Auct.de non eli.secundo nub.§.cum igitur. Non obstat l. ꝙ si nepotem.quia loquitur,ꝙ de cōmuni vsu loquendi nō cōprehenditur de propria significatione,vt in d. §. sed quod Papirius. ostendit & probat,ꝙ intellectus,qui habetur pro cōi appellatione,sit intellectus significatiuus,l.Labeo.cum sua glos. ff. de suppel.lega.sed intellectus figuratiuus non est ille proprius, quem figurat,C.de iu.aureo.annu.l.2.C.de lati. liber.tol.l.j. circa prin. Et patet,nam figura hominis nō est homo, sicut acceptilatio nō est vera solutio sed imaginaria. facit ff. de re iudi.l. imaginaria. Item authoritas Santuscōsulti nō potest mutare propriam naturam & verum rei significatum: ideo aliter prouidet in rebus, q̃ vsu consumuntur,in quibus salua substantia prouidere non potuit,l.j.ff.de vsufru.earum rerum quæ vsu consumuntur. Si hoc non potest facere ius scriptum: ergo nec consuetudo loquendi potest mutare rei proprium significatum,quem non debet alterare vel mutare consuetudo:sicut nec partium expressa conuentio,quia est immutabilis, sicut vera rerum vocabula, l. si quis in fundi vocabulo.ff.de le.j.alijs rōnibus hoc confirmat ex propria verbi significatione.nepotum appellatione filij continentur,& per consequens deberent admitti ad bñficium statuti ꝯ filias dotatas:nam priuilegium datum filio trãsit ad nepotes, C.de qōnibus.l.milites.& l.diuo Marco.nam eo mortuo filius eius locum continet, & in eius locum surrogatur, & per consequens eius naturam assumit ex vi & natura surrogationis, l.si eum.§. si iniuriarum,ff.si quis cautio.& l.Gallus.§.videndũ.ff. de lib. & posth. c.ecclesia.el j.§.vt lite pen.& q̃a de ista ꝓpria verbi significatione,& quo ad hunc articulum hæc opinio cōiter approbat̃ in locis præalleg.& voluit Ang.in consi.suo 94.quod incipit,Item statuimus.Pe.de Ancha. in consi.322. quod incipit, Visa diligenter gratia.licet aliter distinguat Mediolanẽsis noster d. Signorolus de Homodeis toto orbe clarissimus,in consi.149.quod incipit,In q.qua quæritur.& in cōsi.250.quod incipit, Quidam fecit testm̃. & no.Bal.in l.filius.§.cum qui.ff.de leg.j.vbi dixit, ꝙ appellatione filiorum cōprehenduntur nepotes etiam ex fœmina, etiam si dictũ sit, filiorum ex meo corpore descendentium. faciunt q̃ not.Bald.in l.j. C.de condi.inser.in l.cum acuti. C. de fideicom. & in c.si pater.de testa. lib.6. Secundã autem partem, scilicet an nepos ex filia excludatur in themate præmisso, Pet.de Anc.vbi supra omittit. tñ ex prædictis videtis determinationẽ,ꝙ nepos ex filia excluditur.& facit rō: nam nepos nō debet esse melioris conditionis q̃ mater si viueret,l.si viua matre. C.de bo. ma.ergo sicut excluderetur mater per statutum,ita nepos,Bald.in auct̃et. si quas ruinas.C.de sac.san.eccle.& ĩ l.fi.C.de verb. signi. Ludo. in consi.40.quod incipit,Visis ac discussis. & hanc rōnem pōderat Pau.de Ca.in consi.204.quod incipit, In Christi noīe amen, dicendum est,quod.in prima col. & Pan. idem in consi.181. in fi. col.quod incipit, In causa quæ vertitur. & ita voluit Pe.de Anc. qui per omnia sequitur Bar.in hoc,cle.j. de baptismo. & faciunt quæ no.Bar.in l.2.§.fi.ff.ad tertul.Bal.in l.sancimus.in fi.prin.C. de inoffi.testa.in l.qđ vero.ff.de leg.in l.2.C.de suis & legitimis. Imo.voluit hanc decisionẽ in d.l.si vero.§.de viro. ff.so.ma.& in quodam ꝯsilio suo,quod incipit, In casu præmisso distinguendũ vr̃.& faciunt q̃ no.Bal.& Saly.in l.ceterum.C. vnde cogna.Lud. post Bal.in l.illam.C.de colla.Et faciunt quæ no. Ang. in ꝯsi.340. quod incipit,In Dei nomine & gloriosę Matris amen,totum dictum statutum.& Imo. in d. l. Gallus.§. instituens. Ange.in l.de quibus.ff.de legi. & in §.neque illo. Auct. de triente & semisse. no.Gemi.in c.j.de tempo.ordi.lib.6.Bald.in c.j.§.cum vero Cora

35 dus.in titu.qui feudum dare possunt.† Et est aduertendum, quod licet dubitetur, an filiorum appellatione veniant filię fœminę,&

ADDITIO.

a ¶Masculorum.Adde,ꝙ idem tenet Do.Alex.in d.l.sed si hac.alle.in tex. in §.liberos.& Bal.in addi.ad Spe.in ti.de loca.ver.nepos ex filia. & dicit Bal. in l. j.C.de condi.insti.ꝙ non dr̃ mori sine filio masculo, qui moritur cum nepote ex filia.& vide Alex.in d.l.liberorum.alle.in tex. & adde, ꝙ improprie venit trinepos tantum appellatione liberorum,quia alij dicuntur proprie posteriores,Bar.in d.l.Gallus. alleg. in tex.§.videndum . & ad prædicta vide omnino Pau.de Ca.& Ale.in d.l.sed & si hac.

nę:& sic an masculinũ genus cõprehendat fęmininum, de quo
per Bart.in l.i.ff.de verb.sig.& videtur concludi,ꝙ si in materia,
in qua verba proferuntur, magis congruit masculo q̃ fœminę,
ꝙ hoc casu masculinum non cõprehendat fœmininum. Si autẽ
materia est indifferẽs,tũc attendamus, an sumus in fauorabilib.
an in odiosis.& in casu dubio masculinũ cõprehẽdit fęmininũ,
sic etiam in fauorabili non in odioso,l.si quis ita,vbi casus,ff. de
testa.tutela. vbi signãter dicit tex. filiorum appellatione & filiæ
continentur,l.vnica.in ri.& ibi gl.& Ang.C. de rap. virg.l. illa.§.
pari.& l.pronunciatio.ff.de ver.sig.l.quisq.C.ad l.Iu.maie.l. qui
cumq.& ibi Bart.C.de ser.fu.l.Gallus.in prĩ.& ibi Bal.& Imo.ff.
de libe.& posth.& no.ibi gl.Bar.in l.j.in prin.ff.de peculio.& ibi
Ang.gl.in c. generali. & cõmuniter scribentes. de ele.lib.6.& in
cle.j.in ver. hominis. & ibi cõiter Doc. de ele. Archi.in c.si quis
suadente.25.q.4.Imo.in cle.j.in 4.col.de priui. glos. in cle. atten-
dentes.de reg.Ioan. An. in c. cum in multis. de rescrip.lib.6.Pa-
nor.in c. si.de sta. mo. in c.continebatur. in secundo notabili.de
his quę fiunt a pręla.Cardi.in cle.j.in 5.q.de rescrip.vbi verbum,
abbas.comprehendit abbatissam.& ꝙ attendendum sit, an ma-
teria congruat tam masculo q̃ fœminę,Ang.post Bar.in d.l.j.in
prin.ff.de pecu.allegat text.in l.Lucius.§.quæsitum.ff.de leg.3.&
facit text.in l.sicut.iuncto primo responso cũ secũdo. ff. de ope.
libe.Ang.in l.fi. C. de verb.sig. Bal.in l.si ita scriptũ. ff. de le.2.&
in l.in multis. ff. de statu ho. & in l. tres fraters. de pac. & voluit
do.Signorolus de Homodeis in consi.109.quod incipit, In noĩe
Dñi amen,in q.vertente inter durantẽ.& in consil.222. quod in-
cipit,In noĩe Dñi amen,factum sic se hẽt.vbi de hoc articulo. &
no.Ang.in cõsi.200.quod incipit, In Dei nomine. & in cõsi.209.
quod similiter incipit,In Dei noĩe. & Pet.de Anch. in consi.105.
quod incipit,In Christi &c.su pstite d.Auantina. & Lu.de roma
36 in consi.35.quod incipit, Visa facti. †Scire tñ debes, vbi ꝑ statutũ
in ciuitate masculi ꝑferentur fœminis,tunc nec filiorum nec li-
berorum appel. neq; in ɔ̃ctu neq; in vltima voluntate venient
filię fœminę.ita Imo.in c.potuit.in fi.car. de locato. in l.fi. ff. de
condi.&demon.& in consi.suo 21. & Pe. de Anch. in consi.413.
& faciunt q̃ not.Bar. in l.vt iureiur. §. si liberi.ff. de ope. liber.&
Pe.de Anch.voluit in l.tres fratres.ff.de pac.& in consi.118. quod
incipit,In Christi &c.visis & diligenter insinuatis . & in consil.
76.quod incipit,In Christi &c.retento ordine dubiorum. faciũt
q̃ no.cõiter per scribentes in l.heredes mei. §.cum ita. ff.ad Tre.
Et hanc q.ponit Pe.de Ancha.in c.j.in 41.charta,de constitu.Pos
a set etiam hic quæri,an appellatione fratris veniat soror:[a] de quo
attenditur distinctio, q̃ fit, an masculinum genus comprehẽdat
fœmininum, in locis præal.& voluit Bal.& Ang. in d.l.tres fra-
tres.& Pe.de Anch.in d.c.j.q.2.char. & no. Bal. in c.quæ in ec-
clesiarum.in 15.col.de consti. Ang.in consi.304. quod incipit,In
Dei.& in consi.336.quod incipit,Statutum. & Pau.de Ca. consi.
328.quod incipit,In Christi nomine,hæreditas.Bal.in l.illam.C.
37 de coll.& in l.si defunctus.C.de suis & legitimis. †Et an appella
tione patris vel parentis veniat naturalis pater tantum.dic quod
sic,l.2.§.2.ver.parentes.cum gl.ff.eo.ti.quod inducit Barto.ibi ad
quæstionem,si statutum ponit certam pœnam interficienti pa-
trem vel parentem,an tali pœna puniantur interficientes patrẽ
38 naturalem tm̃.†Et an appella.nepotum comprehendãtur prone
potes in materia stricta, & appellatione auiæ an veniat proauia.
b Bar.ꝙ sic, [b] in l.Gallus.§.instituens.de libe.& posthu. Contrariũ
videtur tenere in l.liberorum.præalleg.in vlt.col.pro prima opi
nione facit tex.in l.j.ff.de gradibus.in l.liberorum.præalleg. vbi
hoc videtur de mente gl. & ex hoc infertur ad pœnam c.felicis.
de pœnis,li.6.§.si quis.an transeat ad pronepotes.Infertur etiam
ad auctenticam, matri & auię. C.qui dari tuto.poss.quæ vult ꝙ
mater & auia possit esse tutrix, corrigens iura antiqua dicentia
oppositum,an extendatur ad proauiam : quod non prosequor,
39 sed remitto ad ibi notata.†Et an statutum de patre comprehen-
dat proauum,no.Pe.de Ancha.in c.j.in 50.charta,de constitutio.
& Bar.& alij Legistę in l.Gallus.§.instituens.ff.de libe.& posth.
& ẽt Bal.in c.si pater.de testamentis.lib.6.Bar.in l.si quis sub con
ditione.in 5.col. concludens ꝙ sic, ff.de testamentaria tutela. &
in l.cui eorum.ibi Bal.ff.de postulando. quicquid dicat Ange.in
aucten.matri & auiæ.C.qñ mulier tutelæ offi.fungi potest.& in
l.fœminæ.ff.de verb.signi.& in l.Gallus.§.idem credendum . &
40 ibi Pau.de Cast.ff.de lib.& posth.†Et an appellatione patris ve-
niat mater.Bal.ꝙ non,in materia odiosa : secus in fauorabili , in
l.quicunque.C.de ser.fugi.& sequitur Pe.de Anch.in d.c.j.in 50.
41 charta.†Et an patrui appella.veniat patruus magnus,Bal.conclu
dit ꝙ non,in quodã consi.suo quod incipit,In Christi noĩe amẽ,
si mater non extat,& sequitur Pe.de Anch.in d.c.j.Pau.de Cast.
in consi.282.quod incipit,In Christi nomine amen, vr̃ dicendũ.
in 50.col.no.Ludo.de Ro.& Bal.& Iac.But.& alij in l.j. C.de suc
cess.edic.Bal.in l.iubemus.§.fi.C.ad Tre.in l.oẽs populi.in 12.col.
ff.de iustitia & iu.in l.ꝙ vero.ff.de legi.in l.hac edictali.versi.quã
42 obseruationem.C.de secundis nup. †Vbi ẽt,an appela.nouercę
veniat nouerca magna.& ibi dicit ꝙ non,& varie loquũtur Doc.
in locis pallegatis.Et tunc sic expedita gl.Io.An. vsq; ad ver. ad
collaterales.prosequitur hic primam partem principalẽ ẽm diui
sionem factam in j.gl.Et est tertia pars illius primę partis princi
palis.Et veniendo ad collaterales.In gl.ibi,ex eo patruus.isti idẽ
sunt in secundo gradu cum Petrucio, computato Petrucio, qa
pater & mater cũ Petrucio sunt in eodẽ gradu,nã auus,q est sti-
pes,nõ computatur ẽm Io.An.in apparatu.In gl.in ver. frater pa
truelus.dicit Io.An.quem vocamus hic fratrẽ patruelẽ,vel amiti
nũ vocasse possemus.hoc dicit ꝑ ꝑ amitam, & denominari pos-
set ẽt ab ea,vocasse etiam possemus ɔsobrinam,vt patet ex supe
riori cellula,quæ ex patruo immediate descendit , sed ita deno-
minatus ꝑ ꝑ diuersitatem inter propinquos paternos & mater-
nos,ẽm Io.An.in apparatu.& dicit, ꝙ ille frater patruelis,q na-
scitur ex sorore pr̃is mei,est mihi frater amitinus & soror amiti-
na.sed ex duab.sororib. dñr proprie consobrini & consobrinæ,
quasi ɔsobrini & consobrinę,33.q.5.in c.primo gradu.& Insti.de
gra.per totum . hæc enim vocabula sæpe confunduntur.In glo.
ibi,horum filij & filia. ideo dicit in genitiuo. dicit Io. An.in ap-
paratu suo, ꝙ non porerant dari tot noĩa : sed dicimus frater pa-
truelis ex latere dextro & masculino , & alio ex latere dicuntur
proprie consobrini & consobrinę, & idem sequẽtes horum filij
43 filiæ.†Circa hos transuersales,qui dicantur consanguinei,ex cõi
vsu loquendi attenditur , q si non appareat, adhærendum est si-
gnificationi legali,l.qui clam.& ibi Bar.ff.de acqui.hære.& facit
quod voluit Bal.in addi.ad Specu.in titu.de offi.iudi.in fi.vbi di-
xit,quod statutum exprimens nonnulla verba , debet intelligi,
secundum quod illa verba capiuntur a iure cõi. facit quod nota.
Bald.in l.fin.C.de verbo.signific.& Pet.de Anchara.in cap.j.44.
44 char.de constitu.vbi ponit hanc quæstionem. †Et an appellatio
ne fratris comprehendatur consanguineus siue consobrinus.
Bar.ꝙ non,in l.Lucius.§.quæsitum. ff.de leg.3.& Ang.in l.j.ff.de
inoffi.test. Pe.de Ancha.in d.c.j.in 42. char. Bal.in c. si pater. de
test.li.6.vbi.de hoc.& no.Bal.in l.lege.C.de legi.heredi. i l.vxor.
C.qui accu.non põt.faciunt quę no.Bal.in d.c.quę in ecclesiarũ.
in 19.col.de consti.& Ang.in consil.240.quod incipit, In Dei.&
in consi.336. quod incipit, Statutum. Et ibi etiã an appel. fratris
comprehendatur frater vterinus. de quo etiã idẽ Ang. in ɔsi.115.
quod incipit,Statuto.& Pau. de Ca. in consi. suo 246. quod inci
pit,In Christi nomine amẽ, in puncto queritur. & ibi de vtraq;
q.ꝑdicta.Et an appella.fratris veniat frater naturalis,ponit Ang.
in d.consi.336.& Pau.de Ca.in consi.191. quod incipit, In Christi
nomine amen , in cã q̃ vertitur. in dictis locis, an ista noĩa con-
sanguinitatis cõprehendãt naturales. Et an appel.nepotis com-
prehẽdat filius fratris,no.Bal.in l.si dotali.ff.sol.mat.in l.fi.C.de
succ.edic.& ibi cõiter Doc.in l.auię.de ɔd.& demõ.in l.si insti.&
ibi Bar.§.fi.ff.de inof.test.in c.si pr̃.28 col.de test.li.6.in c.j.§.idẽ si
pr̃.q b.modis feudũ amittat.& Canonistæ in ca.tua nos.s.e.ti.&
Pan.in c.2.de arbi.& idẽ Pan.in c.ꝑ tuas. de ꝓb. Io.An.in c.fun-
damenta.de ele.li.6.& in c.accedẽs.de accu.& in c.ꝑ tuas. de ꝓ-
ba.Et appłone agnatorum an,& qñ veniãt agnati masculi,Ang.
in cõs.67.qđ incipit,Martinus.& in ɔsi.200.qđ incipit,In Dei.&
45 in l.fi.C.de ver.si.ibi. †Sed q̃ro ad mãm de stipite harũ cellularũ
trãsuersaliũ.dic ꝙ quo ad cellulã,frater,facit stipitẽ đ pr̃e,quo ad
cellulã, patru⁹, facit stipitẽ đ auo,quo ad cellulã, ꝓ patru⁹ magn⁹
& amita magna,facit cellulã đ ꝓauo,quo ad cellulã , ꝓpatru⁹ &
46 ꝓamita, facit stipitẽ de abauo. †Ex p̃dictis istis quatuor cellulis
trãsuersalib.de latere dextro, videamus de ordine illarũ cellularũ
a latere sinistro:qm̃ dicit Io.An.ĩ sua gl.ꝙ mediã partẽ arboris ad
modum vexilli solum ꝓsequitur, qua intellecta pars reliqua ar-
boris

ADDITIONES.

a Soror.Ad quod adde etiam l.Lucius & Titia.in prin.ff.fa.er.& l.Lucius §.quę-
situm.& ibi Bar.de leg.3.& l.Lucius §.Meuia.& ibi Bar.ff.ad Trebellia. quod
sic.& dic verum etiam siue a lege,siue ab homine proferatur, ẽm Ange.in d.l.
tres fratres.item verum,si fratres in numero plurali proferantur, non in sin-
gulari,ẽm Pau.in d.l.tres fratres.Item verum,si in statutis ẽm Pau. in d consi.
alle.in tex.item nisi ex coniecturis aliud appareat , per l.si quis seruum. §.in-
ter duos.de le.2.& Ale.consi.144.parte.& melius in consi.67.4.parte.& cõs.
226.j.parte. vnde dicit priuilegium concessum fratribus sancti Francisci non
extendi ad sorores,ẽm Bal.in d.l tres fratres.

b Quod sic.Adde,ꝙ de pronepotibus est verum,ꝙ ipsi comprehendantur appel
latione nepotum,nisi sit dictum de nepote ex tali filio,quia tũc secus.ita Bar.
in d.§.instituens. alle.in tex.quem etiam vide ibi in d.l.j. §.idem credendum.
& l.cui eorum.§ j.de postu.& in d.l.liberorum.& ibi Alex. & per Bald.in l.j.
C.de succes.edi.

boris p se patet. dico, q patet isto modo, a prima cellula stipitis soror, ex illa nascitur alia cellula, quæ dr sororis filius & filia, ex illa secunda oritur tertia cellula, sororis nepos & neptis. Nũc loquitur Beloncinus & tibi meę materteræ dicit, & auunculo suo sum in secũdo gradu fm canones, in tertio fm leges. tibi materteræ magnæ in tertio fm canones, in quarto fm leges: tibi pma terteræ sum in quarto fm canones, in quinto fm leges. Ex alia cellula, quæ sic incipit, auunculus & matertera. ex illa cellula oritur consobrinus & consobrina, ex illa orit cellula quarta horum nepos & neptis. nunc loquitur Beloncinus, & dicit, meę materterę & auunculo sum in secũdo fm canones, in tertio fm leges. tibi meę sorori consobrinę sum in secundo fm canones, in quarto fm leges, tibi filię meę sororis consobrinæ sum in tertio fm canones, i quinto fm leges, tibi nepti meę sororis ↄsobrinę sum in quarto fm canones, in sexto fm leges. Et alia cellula, quę incipit, auunculus magnus & matertera magna. ex illa descendit secunda cellula, q appellatur propior consobrina, & ex illa secunda orit tertia cellula horũ filius & filia, ex illa tertio oritur quarta, s. eorum nepos & neptis. Nunc loquitur Beloncinus & dicit, tibi meę materteræ magnę sum in tertio gradu fm canones, in quarto fm leges. tibi propiori ↄsobrino & ppiori ↄsobrinę sum in tertio fm canones, in sexto fm leges. & 4. & vl. cellula, q incipit, pauunculus & promatertera. & ex illa orit cellula, q noiatur horum filius & filia. & ex illa 2. orit 3. horum nepos & neptis. & ex 3. oritur 4. eorũdem pronepos & proneptis. Nũc loqtur Belõcinus, tibi pmatertere & auũculo sum in 4. gradu fm canones, in quinto fm leges, tibi nepti proauũculo & promateteræ sum in 4. gradu fm canones, in 8. fm leges. hos autem gradus sic esse patet ex punctis cuiuslibet, & studiosus per se videat. Sed quæro de stipite harum cellularum. Solutio, dic q ad cellulam soror est stipes. cellula, quæ incipit, pater & mater. q mater est stipes. quo ad cellulam matertera facit stipitem, auus auia, & sic auia est stipes. quo ad cellulam, auũculus magnus, facit stipitem proauus proauia, quæ proauia est stipes. quo ad cellulam, proauũculus, p matertera, facit stipitẽ abauus abauia, & sic abauia est stipes. & sic habes aliam partem arboris ex latere sinistro cõpletam, quã hic Io. An. non prosequit cã breuitatis. In gl. in ver. nunc videndũ. ista est quarta pars secundę partis principalis, & sic psequit rlas circa collaterales tam de iure canonico q ciuili. In gl. in ver.

47 quib. regulis. † Quero p declaratione huius partis & regulæ hic positę, & etiam sequentium de regulis magistralibus, per quas cognoscitur collateralium gradus, & ante omnia prẽmitte quatuor. Primum, q collateralium personarum quædam sunt in linea ęquali, quędam in inęquali. Item quędam sunt in gradu, & gradum faciunt. Quædam distant a gradu. Collaterales in linea æquali dicuntur esse, qñ quilibet ipsorum ęque principaliter distant a stipite eodem gradu. patet exemplum, filij duorum fratrũ distant a stipite ęqualiter secundo gradu, isti dicuntur inter se & in æquali linea collaterales. in linea inęquali dicuntur, qñ quilibet ipsorum non æque & eodem gradu est, sed & vnus est remotior altero: patet exemplum in fratre & nepote alterius fratris: Nam frater distat a stipite primo gradu, & nepos secundo gradu, isti ergo intersunt in linea inęquali: collaterales autem dicũtur esse in gradu, & facere gradum, qñ quilibet ipsorum ęque & eodem gradu distat a stipite, dicuntur autem collaterales distare gradu, eo q vnus ex collateralibus est remotior altero ad stipitem, vt ex præmissis patet. Exemplum, quando sunt collaterales in linea inæquali, & in gradu, & quando faciunt gradum, scilicet quando sunt in linea non æquali, & distant gradu, videbimus exemplum in alijs secundis, fm Ioan. An. in sua gl. ibi fm canones. Quærõ, quando detur regula, per quam cognoscat collateralium gradus fm canones in linea æquali. Ioan. An. tradit hic regulã, & vnum exemplum ad declarationẽ: Duo fratres eodem gradu distant a stipite, quia in primo gradu. Item filij duorũ fratrum eodem gradu distant a stipite, quia quilibet in secundo gradu, ergo inter se sunt in secundo gradu: ẽt de singulis de iure canonico in hac linea. In gl. in ver. fm leges. Quæro, quomodo detur regula, per quam cognoscitur collateralium gradus fm leges in linea æquali. Io. An. tradit regulam, & ponit exemplum. Tu adde alliud exemplum: filij duorum fratrum distant a stipite secundo gradu: ergo toto duplicato distant quarto gradu inter se, seu sunt in quarto gradu, & sic de singulis. & sic prædicta regula colligitur eo. ti. s. c. quod dilectio. iũcta gl. 3. fm Card. Flo. In gl. ver. distant inter se, vel sibi attinet. Opponitur, q ista vident ↄria distare & attinere. So. dic, q Ioan. An. voluit cõprehendere hic regulam Goffre. in sum. eo. tit. §. punitioni. in ver. tertia regula. q vsus est hoc ver. distat. voluit ẽt cõprehẽdere illã. Host. in sum. eo. ti. §. qualiter arbor. in tertia regula, q vsus est hoc verbo attinet: quia in linea ęquali non distant gradu, sed melius sibi attinẽt. sed dic fm Car. q vtrumq; verbum põt saluari, qm habito respectu ad cõem stipitem, a quo pariter distant, dicunt inter se attinere: sed habito respectu ad ipsas psonas, licet sint in eadem linea, tñ quia volumus scire de consanguinitate inter ipsas, oportet accedere de vna ad alteram ascẽdendo ad stipitem, & descendendo per illam lineam, & sic distant inuicem. & in hac æquali linea sequitur, Ego & tu summus cõsanguinei, & ego possum accipere filiam tuam & tu meam, vt quia sumus consanguinei in quarto gradu. similiter sequitur negatiue, Ego non possum accipere tuã nec tu meam, quia sumus citra quartum gradum. de quo s. post Ioan. An. in sua gl. In gl. ibi, duæ personæ. ergo si quinq; sunt personę, dempta vna sunt quatuor gradus de iure canonico: si enim summus duas, id est de per se, s. patrem & filiũ, nõ eẽt nisi vnus

48 gradus. † In gl. in ver. cõputatio eorum ad aliud fit. Quæro, q sit ratio diuersitatis inter ius ciuile & ius canonicum. dic fm Doc. & maxime fm Car. q rõ discutitur & soluitur 35. q. 5. c. ad sedem. qa in legibus cõputantur gradus, vt intelligatur qualiter hæreditas vel successio ad vnam in aliam personam inter consanguineos deferatur. in canonibus aũt, vt demonstret vsq; ad quartam gñationem consanguineorum nuptijs abstinendum esse: & qa hæreditas deferri neqt, nisi de vna persona in aliam, ideo fm leges in singulis personis sunt singuli gradus. sed nuptiæ sine duobus fieri non valerent, ideo canones duas in eodem gradu constituunt personas: ideo dicitur in pallegato c. ad sedem. vbi etiam subiũgitur, q si vtraq; cõputatio fuerit diligenter prospecta & attenta. idem sentit l. a canone. & q canones considerauerunt, quoto gradu sanguinis descẽderet: & in quolibet gradu posuerũt vnam generationem, quamq erunt diuersæ personæ: sicut enim frater cũ patre est in prĩo gradu, ita fm canones ẽt cum fratre, qa sanguis paternus nõ protenditur: nepos autem est in secundo gradu: ita etiam cum fratre patruele in secundo, quia sanguis auiæ non descendit nisi duobus gradibus: & sic vltimo de singulis. Secũdũ leges aũt duo fratres in secundo gradu, filij fratrum in quarto: qm si debet deferri hęreditas de vno ad alium, quoto gradu distant, ascendimus ad cõem stipitem, & descendimus per illam lineam numerando personas. Pone exemplum, si hæreditas dẽt deferri a fratre ad fratrẽ, volendo scire quoto gradu distat vnus ab altero, oportebit trãsire gradus, qa prĩo ascendimus ad cõem stipitem, & postea descendimus ad fratrem, vno de stipite dẽpto remanent duę personę, & sic in secundo gradu dicuntur esse. exemplum in filijs fratrum, quatuor sunt gradus, quia quinq; sunt personæ, canones non considerant hunc modum, fm quos cum queritur, quoto gradu distãt, qritur a toto gradu sanguinis, qui sanguis a stipite cõicatur, qui in alios descenderit. nã in duobus fratribus cõis sanguis, qui descendit a cõi stipite, descẽdit p vnũ gradum. ergo & oẽs isti fratres sunt in primo gradu fm ius cano. & sic de singulis & sic dr, q vr cõputationi canonicę quo ad matri ẽt in terris Imperij, quo ad hęreditates vero stabitur cõputationi legali ẽt in terris eccle. per no. in c. j. de oper. no. nun.

49 de quo etiam inferius in seq. q. † Quero circa pdicta. Pone, q statutum determinat de successione vsq; ad certum gradum, qño computabitur gradus. But. vt refert hic Car. post eum in qõne q

a incipit, statuto ciuitatis. tenet q cõputabit gradus fm ius ciuile,[a] quia cõstitutio corrigẽs, declarãs, interpretans intelligitur eodẽ mõ & eadem mẽsura, quo & qua ius correctum & interpretatũ sumitur, & eodem casu loqui censentur, in Auct. de filijs ante dotalia instrumenta natis, ad fi. ff. si quis testõ liber esse ius. fuerit. l. j. §. hęc actio. Ad hoc ego allego de iure canonico gl. in cle. statutum. in verbo, consuetudinem. de electione. & gl. in verbo, contentas. in cle. ne romani. gl. cle. quod circa. in verbo, electiones. e. ti. in c. vt circa. in verbo, appellari dẽt. lib. 6. & in gl. in c. cupiẽtes. in §. cæterum. in ver. electiões. eo. ti. & li. gl. in ver. cõsi. in c. si cui. eo. ti. & l. In quibus oĩbus dr, q cõstitutio siue statutum declarãs vel interpretans vel corrigens antiqua vel antiquum, intelligit fm interpretatum. quod intelligo, etiam si constitutio declarans sit pęnalis, vt est gl. no. & fin. in c. si ↄpromissarius. in ver. de epo. de ele. li. 6. & in c. cupientes: in §. cęterũ. i ver. electores. e. ti. & ibi Car.

ADDITIO.

a ¶Secundum ius ciuile. Et adde, quod in statutis gradus computatur secundum ius ciuile in dubio, eo quia statuta ab eo formam recipiunt, non fm ius canonicum. Bar. Bal. Pau. de Cast. in l. 2. C. de suc. edi. quod verum est in materia successionis, vel alia ciuili, d. c. ad sedem. alle. in tex. 35. q. 5. Io. Pagliot. in consil. Præsupposito quodã statuto. Et Io. An. in addi. ad Spe. de suc. ab inte. §. j. ver. & an filij. Ant. Rosel. de succe. ab inte. 49. fol. itera verum etiam in feudis in materia successionis, c. j. §. hoc autem. in fi. & ibi Bal. qui feu. da. pos. & Bar. Cep. in c. j. 19. col. de cog. feu. vide omnino Pau. de Cast. consi. 182. & adde, quod valet statutum, quod computetur secundum ius canonicum. Bal. in d. l. 2. in fi.

Car.& opi.Bu.tenuit Bal.in l.2. C.de succes.edicto. de hac q.habet per Io.An.in addi. Spe.in rub.de succes.ab intesta.§.j.ver. & an filij.& quinto,quia de gradibus, vbi ponit ꝑmissam determinationē But.Et ibi dicit Io.An.ꝙ rōne prędicta determinatū fuit, ꝙ si statutū ciuitats imponit pœnā ꝯhentib.matri. in quarto gradu vel citeriori ratione sebiecti,i.iure subiecto,de quo tractat statutū,intelligit̃ de gradu ſm cōputationē canonicā: si aūt statutū in alia materia q̃ matri.loquat̃,vt in casu ꝓposito, vel q̃a statutū dicit,ꝙ q̃s nō ꝓducat testes in tertio vel in quarto gradu sibi cōiunctos, vel ꝙ ꝯsanguineus nō possit esse iudex in cā ꝯsanguinei vsq; ad decimū vel vndecimū gradū, tūc dicit ibi Io.An.ꝙ i foro ciuili, ex quo est statutum ciuile,cōputabunt̃ gradus ſm leges.si aūt est statutū epi,cōputabunt̃ ſm canones.facit s̃.de testa.c.cum esses. in Spec.de disputationib. & alle. §. porro. ad fi.de ope.no.nū. c.j. facit quod no. Bal. in prealle. l.2. de suc.edicto.in casu,in quo nullū esset statutū.sed si essemus in terminis iur.cōmu.tunc inter cleri.vbicūq; in q̃buscūq;causis inter laicos in terris eccle. fiat ꝯputatio canoni. sed in terris Imperij inter laicos in omnib. præter q̃ in matri.fiat ꝯputatio ſm ius ciuil e.quod multi tenent per no.in c.cum esses.& iur.quib.s̃.Cuius ꝯriū de iure putauerūt quidā cōsulentes, q̃ sequnt̃ opi.Hu.& reperio hic,ꝙ d.Car. idem tenet in casu, in quo loquit̃ But. s. quo ad hæreditates deferēdas: secus in alio casu.& facit dictū Bal. in d.l.2. vbi dicit, ꝙ si statutū dicit, ꝙ extantib. agnatis vsq; ad quartum non seccedit mater defuncti, computant gradus ſm leges. sed in hoc casu ipsi quidā cōsulētes generaliter loquunt̃: & si statutum loquit̃ in alia materia q̃ successionis vel matri.ꝙ seruet̃ gradus ſm computationem iuris ciuilis. Dicūt etiam in foro canonico & inter clericos,posito ꝙ statutum illorum liget, ſm no. in c. eccle. de consti.& in c. eccle.el 2.vt lite pen.& in c.ꝯstitutionib.s̃. de in integ. resti. in c. ad apostolicam.35.q.5.Item facit,quia cōputatio, q̃ fit ꝑ leges,est vera ꝯputatio, & fit ꝑ arismeticam, quæ est vera & naturalis. & sic ſm veram computationē nūc procedit ꝯputatio legalis, quia quot sunt personæ,vna dempta,tot sunt gradus,idest tot gradus procedet de vna ad aliam.& per hoc vr̃, ꝙ cum canonicū ius cōputet tantū gradum in materia coniugij, 36.q.5.c.ad sedem.ergo

a in alijs standum est ciuili, [a] arg.ff.de iudi.l.si prætor.c.non est.de ꝑsum.35.q.5.c.primo gradu.vbi cōputant̃ gradus ſm leges.& sic a legibus intelligamus tantum canones quo ad materiam matr. Zochus concludit cum Io.An.in sua præal. addi.in Spec. & Do. Car.hic,ꝙ sicut computatio canonica fit respectu matrimonij, ita ciuilis solū respectu deferendarū hr̃ditatū, vt d.c.ad sedē. ibi cū dicit,in legib.quidem aliud fit.vbi hoc aperte dr̃.Ad idē facit, q̃a de iure ciuili quo ad nuptias numeratio, quæ fit ꝑ descēsum sanguinis.vr̃ propria.Institu.de nup.§.sed neptem. vbi ꝓhibent̃ aliqui de iure ciui. qui sunt in quarto gradu, ꝯhere matri. Nam fratris neptē ducere non licet,q̃uis sit in quarto gradu ſm leges, numerando personas;& tñ filij duorum fratrū,qui etiam sunt in quarto gradu,licite coniugunt̃ de iure ciui. Insti.de nup.§.duorū. Etiam ius ciuile quo ad nuptias potius prohibet personas q̃ gradus:hoc est dicere, ꝙ cum ius ciuile ꝑmittit filios duorum fratrū ꝯhere,qui de iure canonico sunt in secundo gradu, non ꝑmittit fratrē accipere neptē fratris, q̃ sibi de iure canonico est in tertio gradu ſm cōputationem positā in regulis collateralium in linea inæquali: & sic ius ci. non sibi assumpsit numerationē ꝑsonarū, quia si assumpsisset numerationem, q̃ fit ꝑ numerum ꝑsonarū, &ita ꝓhibuisset duorum fratrum filios ꝯhere,sicut fratrem cum nepte fratris. & hoc attento Zocho videt̃ dicēdum, ꝙ cōputatio iuris ci.q̃uis sit propria, attenta numeratione ꝑsonarum,quò ad successionē hereditatū,ita vr̃ ꝙ sit ꝓpria attenta distinctione sanguinis quo ad matri. Itē etiam quo ad iura cano. talis dinumeratio per descensum sanguinis est propria, ꝑ ꝑ quod extra casum matrimonij & hereditatis pōt dici,ꝙ stabitur computationi ciuili in foro ciuili,& ecclesiastico,ſm Ioan.An.in d.addi.& Car.hic no pro quo facit c.si duobus.s̃.de appel.& gl.cum ibi no.in cap. cum esses.s̃.de test. & ꝑ ꝓdicta possent decidi questiones multæ

50 in simil.terminis.†Quæro vlterius, generaliter dictum est s̃. ꝙ in matrimonijs attenditur gradus ſm ius canonicum, & in hæreditatibus secundum ius ciuile.An vltra quartum de iure canonico sit gradus.videtur ꝙ non,per c.non dēt.s̃.eo.ti.de consan.& affini.sicut olim vltra septimum non videtur gradus,in c. ad sedem. 35.q.5.Goff.in summa eo.tit.§.j.versi. item quæritur. dicit ꝙ vltra quartum gradum durat consanguinitas, etiam vsq; ad septimū, saltem quo ad ius succedendi, computando quo ad decimū gradum legalem,d.c.ad sedem.& ad id quod dr̃ in c.non dēt.ꝙ vltra quartum gradum non est gradus:Respondet Gof.dicens, nō est gradus impediens matri.sed bene est gradus inducens alium effectum,videlicet successionem,vt dictum est.Et pro hoc inducūt aliqui,ꝙ prohibitio matrimonij, quæ olim erat vsq; ad octauum gradum,cum sit de iure positiuo,potuit tolli,non cōsanguinitas quia est de iure naturali,q̃a naturalia sunt immutabilia, 5.dist. in prin.in §.sed naturali.Insti.de iu.natu.gen. & ci. idem dicit Ioan. An.expresse in sua gl.vt patet ex s̃.dictis.& dicit hic d.Car. in vl. sua q.ꝙ assignatio graduum est de iure positiuo , & vltra gradus assignatos de iure non durat consanguinitas cū effectu : & puto ꝙ bene dicat.facit glo.Io.An.in ver.hic tñ contraham.al's omnes hoīes in mūdo dicerentur ꝯsanguinei tan q̃ habētes cōes parentes,s.Adam & Euā. & ideo dicit considerata natura negociorū, in quib.homo q̃rit,durat effectus cōsanguinitatis , vel expirabit ꝑ deuentionē ad quartum gradum,Insti.de nup.in §.duorum.de iure canonico hodie ꝑ deuotionem ad quintum gradum.& hoc in linea collateralium:in linea ascendentium semper durat quo ad effectū matrimonij in successionib. quo ad collaterales vsq; ad decimū exclusiue. Si autem queritur quo ad numerū cognatorum,qui in hæreditatib. debent succedere , tunc olim vsq; ad septimū gradū cognati veniebāt, agnati vero vsq; ad decimū,in §.hoc loco. Insti. de successione agnatorum. hodie vero quo ad successionem sublata est differentia,de heredi. quæ ab inte. §.j. vnde admittuntur etiam cognati vsq; ad decimum gradum. & cōtra.Azo in summa, C.de legi.hær.& gl.in §.præced. Si aūt q̃rit quo ad alium effectum , de quo in c. postremo. de app. quotus gradus attendatur.videtur ꝙ consanguinitas durat ꝑpetuo, ꝑ ea quæ dicta sunt post Hosti. facit l.j.§.gñaliter. ff.de le.præstan. & dic ꝙ si est lege vel statuto cautum,vsq; ad quē gradum,illo casu & in alia materia ꝯputetur cōsanguinitatis, & tunc clarū est, al's vr̃ arbitrarium:idem arbitrabitur iudex,vsq; ad quē gradū attenta consuetudine loci ꝓtrahatur affectus & amor inter consanguineos,ar.c.de causis.de officio dele. ff.de iure deli.l.j.dic vt etiā

51 notaui post Doc.in c. postremo.de ap. † Quid autē dicendum in materia arbitrorum,q̃s gradus attenditur, an de iure ci.vl' cano. maxime ꝑ ꝑ statuta ciuitatum,q̃ cōpellunt cōsanguineos vel affines cōpromittere,dico in arbore affinitatis. Et quomodo sunt gradus computandi in statutis, not.Pau.de Cast. in consil.66. & ibi,an comprehendantur legitimati:quod incipit,In Christi nomine,super primo dubio. Pet.de Ancha. in consi.99. quod incipit, In Christi &c. pro clariori decisione. & in c.j.in 42.char. de ꝯstitutionibus.& per Bal. & Lu.in l.fi. C.de suc.edi. in l.si non dum.C.de sur.& per Barto.in consi.202.quod incipit,An fratres consobrini. & per Bal.in c.j.de gradibus succedētium in feudo. Bal.in c.nonnulli.de rescri.vbi vsq; ad quem gradum compute-

52 tur cognatio vel affinitas. & in capi.postremo.de appellat.†Postremo quæro de notabili q. Dictum est s̃. qualiter gradus computari debeant , an ſm ius canonicum , an ſm ius ciui. & in qua materia.Pone quod quis scienter contraxit matrimonium cum coniuncta sibi in quarto gradu consanguinitatis prohibito a iure canonico,s̃.c.non debet. sed non prohibito a iure ciui. nunquid incurrat pœnam legalem, de qua habetur in l.si quis incesti.C.de incest.nup.& in aucten.incestas.eodem titu.& quæ sint pœnę legales contrahentibus incestas nup.vide ibi.Et videtur, ꝙ incurrantur dictæ pene l.si quis incesti.& aucten.incestas.quę puniunt contrahentes illicitas nup. & incestuosas : sed istę sunt illicitę nuptię & incestuosæ de iure canonico. ergo in tali materia lex ciuilis cedit canoni. Item ratio dictarum legum videtur habere locum isto casu, ibi enim loquitur de incestis de iure ciui.& hoc ēt est in incestas de iure canonico, & canones vim legum habere oportet, c.j.de iuramento calumniæ.& in Aucten. de eccle.ti.in princi.collatione 9.& in Auct.vt clerici apud proprios episcopos.in §.illud.collatione 7.Præterea istud hodie videtur expressum in clemen.j.de consan. & affini. & ita vr̃ sentire ibi gl.faciunt & alij scribentes in præalleg. l.si quis incesti. & in ca.cum ſm.de hære.lib.6.& ibi per Archidiaco.& de donatio. inter virum & vxor.c.2.& c.si mater.35.q.j.coniunctiones consanguineorum.ibi cum dicit,leges seculi infames faciant &cæt. Concludas contrarium, quod ista prohibitio est inducta a iure canonico & non ciuili,quo iure non reperitur prohibitum,nec ius canonicum statuit isto casu pœnas legales locum hr̃e. quod intelligo,& ita declaro, ꝙ in pœnis stricte intelligendum est, vt non fiat extensio , vt regula in pœnis.li.6.Item leges imponunt pœnas ꝯhentib.ꝯ ipsas leges, vt patet in omnibus legibus pęnalibus.facit instit.de nup.§.qui autem.iuncta gl.sed non peccat,q̃ lege

ADDITIO.

a ¶Ciuili.Adde Barto.in l.2.C.de suc.edi.ꝙ d.c.ad sedem.alle in tex.dicit, quod gradus in matrimo.debet computari secundum ius canonicum,sed in successionibus secundum ius ciuile.

lege pmittente facit, quarta distin.c.oẽs.23. q̃.4. c. q peccat. tũ et quia satis est casum nostrũ a prohibitione legali esse diuersum, de pen.distin.j.cap.pene.c.statutũ.de elec.lib.6. Nõ ob.illa l.si qs incesti.& aucten.incestas.quia loquitur de incestuosis iure ciui. vt patet in prin.& si dicantur nup.de quibus in q.nostra, fuerunt incestuosæ: ergo fateor, vt probatur 35.q.2.c.nullũ. & plurib.c.se. & c.non debet.in præal. c.seq. & pena imponitur a dictis legib. incestuosis non simpliciter, sed de iure ciui.incestuosis, & in casu pmisso de iure ciui.sunt permissę nuptiæ, vt est dictum, ergo cessat obiectio, quia leges imponunt pœnam incestuosis subiecto modo, ad quẽ pœna modo restringitur. vnde sicut ptinentia ad illum modũ lex includit, sic alios modos excludit, hoc enim est natura restrictionis, vt in cle.exiui.versi.cũ autem. de ver.sig. Ad id aũt, quod dici põt, legẽ ciuilẽ sequi canones in hac mã matri.fateor prohibitione vel permissione nuptiarum, in d.casu nr̃o in q.4.§.hinc colligitur.c.pe. & vlt.de secun.nup. Ex quo potest etiam inferri, quod nuptię sunt prohibitę etiam isto casu nostro de iure ciu.ex dicto generali isto, videlicet q lex ciui. saltem vult sequi canones in hac materia. sed ego dico, q pœna in vno casu nuptiarum vetitarum apposita non habet propterea locum in casu nostro non expresso iure ciui. immo cum pœna aliquo casu sit determinata, non intelligitur repetita in alia dispositione generali, l.sanctio.ff.de penis.l.doli clausula.ff.de noua.c.cũ apostolus.s̃.de censi.de ele.c.si compromissarius.lib.6. Ad clementinã primã, de cõ.& affi.respondetur, q pęnæ aliæ impositæ etiam per ius ciui.in casu huius clementinę reseruantur casibus, in quibus impositæ & prout sunt impositæ. vnde sicut in diuersis casibus pœnę p alia iura ciuilia impositæ sunt, sic per clementinam præallegatã intelliguntur reseruatę. Et hoc est quod ibi no.gl.fi. quæ sic dẽt intelligi. vnde fateor, q illa clementina & illa glo.includit casum in l.si quis incesti.& casum auctẽticæ incestas. vnde talis reseruatio intelligitur facta per dictam clemẽtinã in casibus, in quib.primo leges loquebantur, & non in alijs: quia reseruatio restringit ſm casum reseruationis, sicut cõstitutio interpretans intelligit interpretatum, c.constitutio.de electio.lib.6.simile est, quod hr̃ in cle.vt hi qui.de ętate & qua.vbi reseruantur pęnę statutę quo ad facientes pmoueri, quæ sunt diuersæ ſm diuersos casus & diuersos ordines: & ita intelligit illa reseruatio. ita etiam potest intelligi gl.fi.ibi posita. vnde cum de iure ciuili sint prohibiti quidam gradus tantum, vt Insti.de nuptijs. in illis habet locum pęna reseruata per dictã cle.primam, de consan. & affi.non autem in casib.permissis de iure ciui. Ita tenet Zochus, qui habuisse dicit istam q.de facto, ita consuluisse & obtinuisse Bononiæ in secundo anno doctoratus sui in iure canonico. In oñrium reperio cõsuluisse Dominũ Signorolũ de Homodeis cõciuem nostrum, in cons.25.quod incipit, Factum sic proponitur, nunquid pro nuptijs.cuius motiua referam, quia recte põderanti tollũt motiua Zochi. Et primo adducit, quotienscũq; disponitur super delicto, ex quadam consequentia disponitur de eius pœna, licẽt de ipsa dispositione non caueatur expresse. Pro hoc adduco tex.& gl.notabilẽ in l.j.§.j.ff.ad Turpil.& ratio huius põt esse, quia cum pœna sit sequela delicti, l.sancimus.C.de pœnis. ex quo disponitur sup vno, ex cõsequentia disponitur super alio tã quam eius sequela, vt l.adeo.§.scientia.ff.ad Silleya.& in §.illud. Insti.de societate.l.cuicunque. §.fi.ff.de instit. Cum ergo ius canonicum talẽ cõiunctionẽ inhibeat, necessario infertur q dispo nat & super eius cõgruenti pœna. Præterea cum ius cano. talem coniunctionem de iure ciui. concessam reduxit ad coniunctionem illicitarum & incestarũ nuptiarũ, videtur voluisse disponere & statuere, q in tali coniunctione habẽt locum oĩa ea, quæ habent locum in nuptijs alias incestuosis, vt c.miramur.de ser.non ordi.& c.a multis. de ętate & qua.l.meminimus.C.de legitimis hęre.& ar.l.omnes.cum ibi notatis.C.de quadriẽnij præscriptione.& alle.no. per Io.de But.in l.placet. C.de sac.san. eccle.super illa q.q̃ñ superius dictum est, q de iure veteri erat munus extraordinariũ, & hodie redactum est in numerum ordinariorum. & quod no.per modernos in l.reos. C.de accusa.& in l.pe.§.qui ad crimen.ff.de publi.iud.in q.illa, qua quæritur, q d iuris q̃ñ causæ pecuniariæ de iure cõi per ius superueniens reducuntur in numerũ causarũ capitaliũ. Præterea ius canonicũ disponens taliũ cõiunctiones esse inhibitas & incestuosas, ɔfirmat ius ciuile sub gñalitate verborum, vt in Auct.de eccl.ti.post principium. & in Auc.q̃uo oportet epos.§.si vero susceperit vr̃ ergo ius ciuile sub dicta generalitate verborum dictas ɔiunctiones tanq̃ incestuosas reputare, l.libertas.ff.de ma.te.& l.testatore. ff.de test.tu. & l.illa institutio.cum ibi no.ff.de hære.instit. & l.item inter eorum.§.j. ff.q cuiusq.vni.tanq̃ ergo de incestuosis nuptijs per ius ciuile reputatis eiusdem iurib.pęnę imminere dẽnt, vt d.Auct.de incest. nuptijs.post principiũ.in verbo, bene ergo dicit ſm leges. Aduerte, q vult Io.An.in gl.qua s̃.dixi, q ſm leges quælibet persona facit gradum iuxta rr̃am supra positam in linea ęquali collateralium, cum dicit in litera, toto duplicato distant inter se &c. vnde ergo sequitur ex illa rr̃a, ex qua totũ dẽt multiplicari, habendo respectum ad q.sequẽtẽ, q in linea ęquali collateraliũ, siue linea sit paris numeri, siue disparis, nõ est reperire disparem gradũ qđ prosequit Io.An.& declarata glo.pone exemplum, Tolle æqualem lineam collateralium, & accipe primam lineam, vbi est frater Petrucius, ista est ęqualis cum linea, vbi frater soror Petrucij, frater de per se est disparis, vt in vulgari dicimus, disparatio sic soror de p se ex illa parte est disparis numeri, & sic linea frater, siue cellula est æqualis cũ sorore dispari nu. quia quælibet distat eodem gradu a stipite, sed dispari nume. Exemplũ in ea, quę est paris numeri, vt in filijs duorum fratrũ, sicut est cellula, fratris filius ex vna parte, & ex alia, sororis filia. & tñ sunt in linea ęquali, quia oẽs in prima linea & eodẽ gradu distant a stipite. Exemplũ aliud in numero dispari, vt in nepotibus fratrum, qui sunt in numero & in linea inęquali. hoc est in prima linea, & eodẽ gradu distat a stipite, & sic linea est æqualis & respectu ordinis & respectu numeri, & tñ sp est reperire parem gradum propter rationem prędictam ſm ius ci.q sp duplicantur personæ, & ideo bene sequitur de iure ci. frater est cũ sorore in secundo gradu, filij fratrum in quarto gradu, nepotes fratrũ in sexto, pronepotes fratrũ in 8.gradu.& est quod dicit gl.Io.An.cũ dicit, in prima linea secũdus gradus, in secunda quartus, & in tertia sextus, & in quarta octauus.& hoc nõ procedit ſm canones, vt dicit Io.An.hic in sua gl. ſm quam in linea dispari & pari habemus gradum, quia in prima primum, in tertia tertium, in vna vnum, & sic de singulis. & rationem dicit, q de iure canonico duæ personæ faciunt vnum gradum. Fratris pronepos & sororis proneptis faciunt quartum gradum, vna cum stipite sunt nouem personæ, stipitem demas, remanent octo personæ, & sunt quatuor gradus. & sic intelligitur Ioan. Andre. verba ista patent ab Hostien. in §. qualiter computentur.ver.nam secundum leges. qui Ho. ita intelligit in sum.de consangui.& affinita. Et nũc sit expedita secũda & tertia regula collateralium in linea æquali. Venio nũc ad lineam collateralium in linea inæquali, ibi, nũc restat videre. In gl. ĩ verbo, hic ſm canones. hanc regulã ponit Goff.qui declarat regulam, q semper cõputatio fiat ab eo, q magis remotus est, hoc vsq; ad lineã inęqualitatis. & ita declarantur per gl. magnã in c. fi.eo.ti.& in c. q dilectio. versi. in quolibet. & per Io.An. hic in apparatu suo super gl.sua. In gl.ibi, ſm leges. dic ſm Io.An.hic in apparatu, q regula, q̃ sequit, sufficit ſm leges inter ascendentes & descendentes, & inter collaterales, siue sunt in æquali linea, siue non æquali: & quot sunt personæ, de quib. q̃ritur ɔputatio intermedijs, tot sunt gradus stipite dempto. & hoc tenet Host.in summa, c.qualiter ɔputemus ſm leges. Et sic est diuersa doctrina inter vtrunq; ius. Quæro igitur hic de exemplo. Io.An.hic ponit exemplum in sua glo. ſm vtrumq; ius. Adde alind exemplũ ſm Can. Filiꝰ distat a stipite vno gradu, abnepos ex alio fratre distat a stipite quarto gradu: & sic sunt in linea inæquali, & sic iste remotior distat quarto gradu, & sic a stipite & a quolibet descendente per alienã lineã inæqualitatis. In gl.in ver.scire debes. hic est tertia pars principalis gl. Ioan. And. dicit, q auus, proauus, & abauus sunt bigami: intellige, sunt bigami, i. debent esse bigami in arbore, hoc est q auus habeat vxorem, quæ diceretur auia: & sic erunt quatuor personæ; & sic vltra proceditur, quia quælibet istarum duarum personarum habet duos parentes, scilicet patrẽ & matrem, qui sunt coniuges: tunc essent 16.personæ, vt dicit Io. An.in sua glos.in ver.scias autem quod iste Petrucius non habet totam suam consanguinitatem in arbore: & quod quilibet hẽt duos parentes, quatuor auitæ &c. vt ibi dicit, & hoc in apparatu suo super gl. Adde rõnem, quia si auus & auia, q sunt filij proaui, essent coniuges, faciunt semper filios descendentes non collaterales: hoc verum, si filij eorũ iniũgerentur simul, & postea nepotes, & sic de alijs: & sic nunquam filij eorum, hoc est descendentes possent inuicem contrahere ſm illam regulam approbatam s̃.quod inter ascendentes & descendentes est perpetua prohibitio: secus autem esset, q̃ñ presupponimus quod auus & auia sunt filij proaui, & coniuges, & sic fratres coniuges, & sic præsupponemus, quod haberet filios, qui postea nõ inuicem & simul, sed cum extraneis, quia tunc oriuntur collaterales. & hoc est quod intendit gl. Ioan. Andr. quare dic, quod si non essent bigami, nõ possent filij eorũ coniungi. quod bene no. quod hic gl. vult, q ad cõstituendũ lineam trãsuersalem, q aliter fit de extraneo sanguine, nõ q ambo sunt coniuncti de eodẽ sanguine. ita declarãt q dã hãc gl. quæ si aliter intelligeretur, male intelligeret. & intellige

ad finē vt possit cōiungi pater & mater simul legitime, quando
descenderunt ab auo vel auia, requiritur ꝙ pater, pone Belonci
nus, sit natus ex auo Ioan. & qui nunc habet Bertam in vxorē,
sed non ex hac vxore, sed alia puta Agnete, quam prius vxorē
habebat: & Legrāza vxor Beloncini filia Bertæ auiæ & vxoris
aui requirit̄ ꝙ sit nata ex alio marito, q̄ Laurentio bidello: hoc
modo Beloncinus pater, & Legranza mater poterunt legitime
esse vir & vxor. Item no. ꝙ auus & auia non sunt vir & vxor, q̄a
tunc pater & mater essent fratres. Ideo dicas, auum & auiam
bigamos fuisse, puta auus genuit matrem ex alio, & sic de alijs
descendentibus. Et dicit Hostien. ꝙ non intelligitur, dicit, aduer
tite vos vt intelligatis, nos habemus in linea ascendentium pri-
mam lineā, quæ incipit, pater mater. & isti sunt inuicem coniu-
ges, Pone, meū patrē vocari Titiū, matrem meā Seiā: hic Titius
est maritus Seię. secundo permitte, ꝙ vult dicere, ꝙ auus & auia
nō sunt coniuges s̄m Ioā. hispanū, & Ray. Pone exemplū, Titius
est meus auus. Seia est auia vxoris, q̄ ponitur vt mater, ergo auus
& auia nō sunt ꝯiuges, qui sunt positi in illa cellula. Idem exem
plum de ꝓauo, vt vocetur Titius, & ꝓauia Seia, & Titius & Seia
non sunt coniuges, quia pater & mater habent se sicut frater &
soror, non autem vt maritus & vxor &c. Quarto præmitte, ꝙ si
auus & auia essent bigami, tunc pr̄ & mr̄, q̄ sequuntur in cellula
descendēdo, possunt esse cōiuges, & sic haberēt se vt vir & vxor.
Pone de ꝑdictis exemplum, auus meus vocatur Titius, auia vo-
catur Seia: si Titius est cōiunx Seiæ, ergo illi, q̄ ex Seia & Titio
descendent, cum sint fratres, non possunt ꝯhere matrimo. & ex
hoc sequeretur, ꝙ cellula, pater & mater, non haberet se vt vir &
vxor: non enim frater ꝯhit cum sorore. Si enim ponis auum &
auiam bigamos, tūc pater & mater, qui describuntur in cellula
inferiori, possunt habere vt vir & vxor. exemplū, auus meus vo
catur Titius, auia vocat̄ Seia: & est hic Titius maritus istius Seię;
modo pono, Titius habuit duas vxores, ex prima habuit Luciū
filium; item illa Seia ex alio marito habuit filiam nōie Ioanni-
nam; non est dubiū quòd iste Lucius pōt ꝯhere matrimo. cū ista
Ioannina. & hoc est quod dicimus, pater & filius ꝯtrahunt cum
matre & filia, s̄. eo. titu. de consanguini. & affinita. c. quod super
his. ecce ergo breuiter cellula, pater & mater, cōtinet hos duos
vt virum & vxorem, & sunt vt coniuges, & non vt bigamos. er-
go cellulam sequentem comprehenderet vt filios, qui cum sunt
adinuicem fratres, non possunt ꝯhere: & sic cellula, pater & ma-
ter, non coprehēderet eos vt cōiuges, nisi in casu præmisso. er-
go sequitur, quod dicitur ascēdētium, ponitur auus auia, ꝓauus
proauia, abauus abauia, ad denotandum vtrūq; sexum, non autē
ad demonstrādum ꝙ auus & auia & supiores positi in cellulis
sint cōiuges, q̄a tunc pater & mater, qui describūtur in inferiori
cellula, haberēt se vt frater & soror: & sic non possunt esse con-
iuges, & facere descendentes nec collaterales de iure, nisi in ca
su c. ꝙ super his. præalle. & s̄m prædicta pōt intelligi gl. cum di-
cit, ꝙ si non esset bigamus, non possent filij eorum cōiūgi. In gl.
in ver. sciendum. Ista est secunda pars secundę principalis, q̄ que
rit & respondet. In glo. ibi, qn̄. sequitur ista regula. verū dicit ista
gl. s̄m Io. An. in apparatu suprapositō, & ibi, nō sit aliud impedi-
mentum affinitatis vel cognationis spiritualis vel publicæ ho-
nestatis. nam ista gl. tantum non refert se ad impedimentum cō
sanguinitatis. In gl. in verbo, ꝯhere pōt cum filia. hoc ideo dicit,
q̄a filia Petrucij respectu abaui adijcit gradū, s. ꝓpatruus & eius
filius & nepos respectu Petrucij non adijciunt gradū, ratio, q̄a
non exiuit lineam æqualitatis, s̄m Io. An. in apparatu ad suā glo.
ad cognoscendum ergo qui possunt ꝯhere matrimo, capias do-
ctrinam in gl. hic, nam quidam sunt in linea æquali, & tunc pos-
set dari regula affirmatiua, Ego possum accipere filiā tui consan
guinei, ergo tu meam. Exemplum, pronepotes duorum fratrum
sunt in æquali linea, & vnus potest accipere in vxorem filiā alte
rius, quia filius pronepotis est in quinto gradu. Item pōt dari re-
gula negatiue, Ego non possum accipere filiam tuā, nec tu meā.
Exemplum in filijs duorum fratrum, quia filia est in tertio gra-
du. Quandoq; contingit, ꝙ collaterales sunt in linea inequali, &
tunc dictę regulę non procedunt negando, sed affirmādo: nam
contingit, ꝙ ego possum accipere filiā tuam, non tu meā. Exem-
plum in eo, qui distat quarto gradu a stipite, non potest accipere
filium eius, qui distat tertio, quia illa filia est in quarto gradu: illa
vero, quę distat tertio gradu a stipite, potest accipere filiam eius,
quę distat quarto, quia tunc illæ filiæ sunt in quinto gradu, & sic
vult ista glo. Io. An. hic in ver. sed non est ꝯ. Intelligo isto modo,
quia Petrucius non pōt ꝯhere cum proamita sua, nec cum filia
propatrui, nec cum nepote propatrui, si modo proneptis ista ha
beret filiam, Petrucius posset ꝯhere, quæ exiuit lineā inæqualita
tis, & quartum gradū distat a Petrucio. In gl. in ver. demū. est ter-
tia principalis, & querit, opi. ponit, & respondendo soluit s̄m di
uisionem factā in j. glo. ibi. ꝯrium tenet Bar. non tenet hoc exp̄s-
se sed potest colligi ex verbis eius, & hoc est nunc ibi eo. ti. in gl.
s̄m Io. An. ad hoc 35. q. 3. in §. hac authoritate. in gl. ibi. Raymūdus
dicit in sum. de sponsa. in tit. de cogna. carnali. ver. sed pone. Ali-
qua tn̄ ipse ponit ibi, qn̄ ex vna parte alter sibi attinet in secūdo
vel in tertio, ex alia quinto, dicens ꝙ semper scandalum est re-
53 motiori personæ in cōsanguinitate, c. fi. de cōsan. & affini. † Sed
quæro, qualiter scire debemus, in quoto gradu aliquę duæ perso
næ diuersarum linearum sibi attinēt. dēs recurrere ad cōem pa-
rentem siue stipitem, a quo descenderūt ęqualiter, ꝯputando ꝑ
ambas lineas quousq; altera earū primo occurrat. Et si ambæ si-
mul occurrent, erūt in eo gradu primo, secundo, tertio, vel quar
to, vel quinto. Et istę personę, quę ęqualiter dscendūt, nō dicunt
distare gradu, sed potius sunt in gradu ęquali descendente a cōi
parente ęqualiter. Et si sunt intra quartum gradum, non pn̄t ꝯiū
gi matrimonialiter. Sed si vna primo occurrit, q̄ altera, descēdēs
per lineam alterius vsq; ad illā quam queris, & semꝑ post illum
gradū, in quo remittit persona, additur gradus primo numero
personarū. & sic habetis quoto gradu vna distat ab altera: & istę
personæ non dicunt̄ esse in gradu, sed distant gradu, sicut istę ꝑ-
sonę, de quibus in arbore cum distant quarto a parente, toto di-
stant à quolibet descendente per aliā lineā. Verbigratia, cōis pa-
rens istorum fuit Petrucius, eius filij fuerunt Martinus & Berta,
q̄ fuerunt in primo gradu: de Martino descendit Ioan. de Berta
& ex alia parte natus Robertus, sunt in secundo gradu ęqualiter
distantes a Petrucio. de Ioāne natus est Stephanus: de Roberto
natus est Albertus, qui sunt in tertio gradu, & æqualiter descen-
dunt a Petrucio. de Stephano natus est vir ille hic, de quo quæri
tur s̄. in c. fi. e. ti. de Alberto natus est Titius, q̄ est in quarto cum
viro illo ęqualiter descendētes a Petrucio. Primo loco occurrit,
vir iste hic, q̄ distat quarto gradu a Petrucio, & est vltima perso-
na in consanguinitate Petrucij, ex qua linea & Titia ex illa linea
de Titio nata est mulier, de qua loquitur c. fi. s̄. eo. titu. & distat a
Petrucio quinto gradu: ergo eodem gradu distat a quolibet de-
scendente ꝑ aliam lineā: & sic distat quinto gradu. vide hoc exē-
plum per Ber. in c. fi. eo. ti. & vide Hos. in sum. eo. ti. §. vsq;. ver. cō
putatio autem consanguinitatis. vbi ponit simile exemplū. & in
ver. nec refert. ꝓsequitur Host. qualiter consanguinitas probari
hēat, & qualiter iudex dēt recipere probationes ad iudicandū, et
ꝓsequitur in verbo, illud. vsq; ad quotum gradum q̄s succedit,
quia est expeditum s̄. & ibi dr̄, ꝙ vsq; ad quartum, vltra quē non
datur successio hæreditaria, & tunc vocaretur vxor ad bona ma-
riti, cessantibus alijs de consanguinitate, C. vn̄ vir & vxor. ꝑ to-
tum. & Host. in p̄ealle. ver. illud quæritur. Et ibi etiam prosequi
tur, & melius in §. queritur. an hodie cōmittatur incestus in q̄n-
to gradu. & concludit ꝙ non, per suas rōnes, & bene. & idem cō
cludit Gof. in sum. eo. ti. in §. punctioni. ver. item queritur an cō-
mittat̄. Sed quæro, quare cum proauus, proauunculus, & propa-
truus sint in eodē gradu & linea, quare Petrucius magis distet a
proauunculo & propatruo, q̄ a proauo. so. Host. in præal. §. quali
ter. ver. 8. queritur. & Gof. in p̄eal. §. punctioni. versi. itē q̄rit̄. cum
ꝓauus, ꝓpatruus, & ꝓauūculus dn̄r esse in eodē gradu respectu
abaui, qui superior est, & nō respectu Petrucij q̄ est inferior, nec
54 respectu aliorum inferiorū. † Vltimo quæro, an m̄rimoniū in se-
ꝑtimo vel in 5. gradu ꝯc̄tū ante c. non dēt. ltimet̄ ꝑ iura ipsius cō
cilij gn̄alis, an dirimi dēat. vide Gof. ꝙ non legitimet sine dispen
satione, in ꝑalle. §. ver. itē queritur an matri. & Ho. in §. vsq;. ver. si
hodie. & in §. qualiter. ver. 3. fit qō. vide gl. in c. non dēt. in versi. de
cætero. s̄. eo. ti. Si aūt ꝑ ꝑdictā rōnem dictę personę fuerint sepa-
ratę, an hodie dēnt iterato ꝯiūgi. dic ꝙ sic, de quo plene ꝑ Ho. in
ꝑall. §. vsq;. ver. ꝙ si hodie. in §. qualiter. ver. 4. q̄ritur si personę. &
ꝑ Gof. in p̄eal. §. in ver. item quæritur an isti. dic ꝙ immo sine di
spensatione, dūmodo ex certa sciētia post cōsiliū c. nō dēt. coha-
bitauerint m̄rimonialiter, ut dicit gl. in ver. de cetero. ī ꝑal. c. nō
dēt. vt q̄a sępenumero fit mētio ꝑ testatores uel statuta de uarijs
denoīationib. ꝯsanguinitatis, siue ꝯsanguineorū gn̄ationis, parē
55 telę & similib. † Breui cōpendio remissiue dicite, q̄d cōtineat ap-
pellatione ꝓgeniei. primo per Bal. in c. si pater. de test. lib. 6. in l.
fi. C. de do. ꝓmis. & ibi bonus tex. & appłone ꝓgeniei q̄ ꝯtineā-
a tur,[a] bonus tex. in c. solitę. de maio. & obe. Et de suo genere qui
dicant̄, Bal. in d. c. si pr̄. de test. li. 6. & gl. in l. j. ff. de ꝓb. D. An. in c.
nouit.

A D D I T I O.

a ¶Qui cōtineant̄. Adde, ꝙ ꝓgenies cōprehendit oēs descendētes ex linea mascu
lina, Bal. in d. l. fi. 3. col. ibi progeniem. sed Ang. in Auct. de tri. & semi. §. neq;
illo. ver. no. ꝙ nepos. dicit ꝙ nō cōprehendit nepotē ex filio vel filia. item ꝓ-
prie dr̄ ꝓnepos & vlteriores, sed īproprie est filius & nepos, & vltra, Bal. ī d. c.
simpliciter. adde Alę. in l. j. de iu. imu. & Lau. in §. cęterū. Inst. de leg. agn. succ.

nouit.post Host.de iud.gl.& ibi Ang.in Auth.de incest. nup.super verbo,consanguineus.in prin. & ibi dicit, q illi dñr de gñe,
56 qui sunt consanguinei.†Et an contineantur bastardi,Imo.in l.ex facto.§.si quis rogatus.ff.ad Treb.Ang.in l.quisquis. C.ad le.Iul. maiest.& si dicatur talis de parentibus meis, q comprehendat ɔsanguineos vsq; in infinitum, Bal.in d.c.si pater.tex.in §.iconomos.in Authen.de alie.& emphy.in c.j.in ver.parentibus.& ibi Bal.quemadmodũ feudũ ad filiam pertineat. & in cle.j.ibi gl.in verbo,parentela.de iureiur. Ang.in consi.265. imo appellatione parentelæ venit ẽt affinitas, glo.est in d.cle.j.in ver.porro.& ibi Car.in j.col.de iureiur.facit l.in c.porro.de diuor. Et sobolis ap-
57 pellatione†qui contineantur,& an comprehendantur ẽt descendentes fœminini sexus:bonus tex.q sic in l.j.ff.sol.mat. in l.j.C. ne rei do.vel tem.in l.3. C.de natu.lib. vbi ẽt continentur legitimati.facit l.cum satis.§.fi.& in prin. C.de agri. & censi.l.iure ꝑmissum.C.de fabricen.lib.12. l.iubemus. l.humanitatem.l.communium.l.cũ quis.& l.fi.C.de natu.li.licet qñq; restringatur fm
58 subiectam materiam.†Et suorum appellatione qui contineant, gl.dicit,q descendens vsq; ad septimum gradũ,in l.si fœmina.C. ad turpil.no.Bal.in c.postremo.de appel.in l.j.C. qui accu.Pe.de Anch.in repet.c.j.52.char. ver.solet dubitari qui cõtineantur appellatione suorum.de consti.no.Bal.in l.petitionẽ. C.de aduoc. diuerso.iud.vbi dixi, q sui dñr ẽt transuersales vsq; ad quartum gradum.imo dixit Bal.in l.2.C.in quib.cau.col. vel censi.lib.11.q amicus dr̃ suus.Et habetis tex.singularem, q ẽt qui non obtinet primum gradũ suitatis, tñ testatore volente erit ipsi ascendenti suus hæres,licet alius eum præcedat in gradu:tex.est sing.in l.q aliena.§.interdũ.ff.de acq.hær. Pau.de Cast.consi.15.quod incip. In Christi,ponitur in castro.quid appellatione attinentium.Ange.vr̃ sentire,q sit latum nomen continens coniunctionem per affinitatem & consanguin.idem vr̃ sensisse in consi.265. hic determinatur,vt in c.in literis.de testi.q intelliguntur illi,qui possunt accusare tanq̃ prosequentes suorum iniuriam.gl.in l.si fœmina.C. ad turpi. qui continentur appellatione gentium, glo. Bar. & Ang.in l.j.ff.de proba. sequitur Bald.in c.si pater.in repe.
59 de test. lib. 6.† Propinqui aũt dicunt̃ intra liberos, qui extant in remotiori gradu. Bal.in d.c.si pater.Pet.de Anch.in consi.91. qđ incip.In qõne quę vertitur in ciuitate Regestri.facit l.j.in verbo, propinquitatis.C.de impo.lucra.descrip.ibi tenet, q omnes illi, qui vocantur ad successionem ab intestato, continentur appellatione propinqui. Consanguineorum appellatione qui continentur,q proprie illi qui sunt de latere transuersali, ita Bal.in d. c.si pater.Bal.in l.fi.C.de verb.sig.Bar.in l.cum quidam.ff.de acquir.hær.& vsq; ad quem gradum dr̃ consanguineus, Io.An.su-
60 per j.gl.in c.postremo.de appel.†Qui continentur stirpis appellatione,habetur l.2.C.de peti.bo.subla.ibi Ang. qui contineantur appellatione maiorum suorum, Alberi.in j.par.statutorũ,in q.83.qui appellatione natorum,Bald.in d.c.si pater.Alberic.in j. parte statutorum,in consi.143.versi. an comprehendantur nasciturі. qui continentur appellatione proximorum, vel consortiũ, vide Ang.in consi.267.Bal.in l.dudum.in fi. C.de ɔ̃hen.emp.qui dignitatis,Bal.in d.c.si pater. Pet.de Anch. in consi. quod incip. Nos Pet.de Anch.&c. vbi quod intelligitur, s.ex linea masculina,non ex fœminina.Lud.in l.j.ff.ad sille. Ang.in Auth.de resti. fideicõ.Bal.in l.meminisse.ff.de offi.procõ.vide tex. & Doct.maxime Card.in c.in quibusdam.§.sacri.de pęnis.qui appellatione liberorum,vide in l.liberorum.in prin.Bar.ff.de verb.sign. quid est prosapia.Bal.in repeti.c.si pater.de testa.lib.6.alleg.l.si ex corpore.C.de muri.vbi dr̃,q prosapia est agnatio, siue familia alicuius,in l.cum satis.in l.ne diutius.C.de agri.& censi.quid appellatione antiquitatis,Bal.in d.c.si pater.q idem est consanguinitas, per l.cum scimus.C.de agri.& censi. qui appellatione filiorum, habetur in l.Gallus.§.instituens.ff.de lib. & posth. Bar.in l.liberorum.ff.de verb.sig.Canonistæ in c.in præsentia. de proba. q d de necessitudine, Bal.in d.c.si pater. quid appellatione cippi vel
61 stipitis,Ang.in l.fi.C.de verb.sig.Pe.de Anch.in suo consi.quod incip.Non seruato ordine dubiorum.in consi.25.†Qui appella-
a tione necessarii, a Bal.in d.c.si pater. q,s.consanguinei de latere veniunt.Qui appellatione domus, Iac.de Are.in l.j.in prin.ff.ad sill.intelligitur,s.agnatio. Pet.de Anch.in consi.141.Bal.in l.j.C.si qua prædi.po.Cy.& Sal.in l.j.C.de raptu virg.Bar.in l.j.ff.ad sille.in prin.vbi pro familia,q filii filiorum. Pet.de Anch.in consi. 109.quid si testator dixit,sine affinibus. Qui veniãt appellatione
62 affinium,Bal.in d.c.si pater.in c.non debet.ibi gl.de consang.& affin.& Bal.in l.fi.C.de verb.sig.†Qui descendentium appellatione,vide Iac.de Belui.in Auth.de resti. fideicõ.§.nos autẽ quibus. q extẽditur vltra ẽt quartum gradũ in infinitum.& ita dicit Barba.lumen ætate nostra vtriusque iuris, in l.cum acutissimi.C.de
63 fideicõ.se consuluisse.Qui appellatione†cognatorum, Bal.in d. c.si pater.in l.certũ.C.vnde cognati. & ibi appellatione cognati,q comprehenditur bastardus.Qui appellatione agnati, Bal.in d.c.si pater. Qui appellatione hæredis, an veniat filius, in d.c.si pater.Et ibi an veniat singularis successor. Et ibi,an monasteriũ
64 continetur appellatione hæredis.†Gñatio an comprehendat & gradus, an vnum tñ, & q gñatio & gradus idem sunt. gl.in ti.q feu.da.pos.in verbo,gradũ feudorum. Car.in cle.j.ver.ipsius. de pœni.Bal.in auth.si quas ruinas. C.de sacros.eccl.Et domus ap-
65 pellatione qui†contineantur: dic q continentur illi de familia, Bar.in l.pronunciator.ff.de verb.sig.l.cõis.in prin.ff.de ali. & ciba.lega.Pet.de Anc.in cons.146. quod incip.In Christi &c.plura sunt dubia.in j.char. & Ludo. de Ro.in consi.438.quod incip.In
66 casu consultationis. † Et qui dicatur capitaneus de tali domo: q intelligitur,i.primarius. Bal.in c.j.qui feu. da.poss. no.Bald.in c. vno delegatorum.de offi.del.in c.innotuit.de elect.Et qui dicantur de casata,Anch.in c.j.in 42.char.de constit.nam idem est qđ dñs,Bal.in c.nonnulli.in 2.col.de rescrip.Et qui dicantur propinqui,siue propinquiores, Anch.in consi.91. quod incip. In Christi &c.in q.quę vertitur.Et quis dicatur hęres masculus,qñ statutum facit mentionem de hærede masculo, Pau.de Cast.in cons. 95. quod incip.In Christi, proponitur &c.Et quis dicatur extraneus in statutis,an consanguinei dicantur extranei,dominus Signorol. in consil. 239. quod incipit, In nomine Domini amen, in quæstionibus præsentibus allegatis, &c.

ADDITIO.

a ¶Necessarii. Quæ autem dicantur necessariæ personæ, nota.in l.j. & ibi Alex.ff. de in ius voc.per eundem in l.benignius. de libe.causa.& per Barto. in l.lex Corne.in prin.de iniu.& in l.cum scimus.in prin. de agri.& censi.lib.11. Alex.in l.exigendi.C. de procur.item adde l.quamuis.sol.matrim. Bald.in loco alleg.in tex.in 18.col.

SVMMARIUM.

1 *Affinitas quid sit, & vnde dicatur.*
2 *Affinitas ex illicito coitu contrahitur de iure canonico: secus de iure ciuili. & quando.num. 14. & 15.*
3 *Affinitas est perpetuum impedimentum, quod durat etiam mortua persona, qua mediante contrahitur.*
Affinitas non inducitur per extraordinariam pollutionem, si sit citra affectum maritalem: aliàs secus.& nu.22.
4 *Affinitas interdum insurgit ex copula cum publica honestate, interdum sine, & interdum publica honestas sine affinitate.*
5 *Persona addita personæ in affinitate per carnis copulam mutat genus, sed non mutat gradum.*
Affinitatis gradus qualiter computantur.
Affinitatis primum genus solum est prohibitum.& nu.6.
6 *Affinitas non habet suam specialem computationem graduum, sed computantur gradus affinitatis secundum gradus consanguinitatis.*
7 *Affinitatis arbor qualiter formatur.*
8 *Quare in cellula fratris, vxor ponitur olim relicta, quæ non ponitur in aliis cellulis inferioribus.*
9 *In affinitatis gradibus regulariter per copulam carnalem viri & mulieris inter consanguineos mulieris & virum, & inter consanguineos viri & mulierum, contrahitur affinitas primi generis eiusdem gradus, cuius est consanguinitas.*
10 *Affinitas inter ascendentes, & descendentes habet etiam perpetuam prohibitionem.*
11 *Cognatas duas an liceat diuersis temporibus habere in vxores, remissiue.*
12 *Prohibitio consanguineorum vel affinium coniungendorum, an procedat ex prohibitiõe diuina an humana: & quare facta fuit prohibitio, & qui olim iure diuino prohibeantur, & qui nec iure positiuo.*
13 *In affinitate proprie non est dare gradum.*
Affinitatis diffinitio.
14 *Affinitas nec per sodomiticum, nec per osculum contrahitur.*
15 *Statutum loquens de affinibus, vt compellantur ad concordiam vel alio modo, nunquid intelligatur de affine ex copula fornicaria.*
16 *Affines non efficiuntur maritus & vxor, sed principium affinitatis.*
17 *Matrimonium inter virgines propter affinitatem impediri, vel separari non potest.*
18 *Affinitas & consanguinitas an possint concurrere.*
Et ibi exponitur versus. Nate nepos dixit frater puero sua mater.
19 *Affinitas quo ad impediendum matrimonium non deletur per mortem: secus in aliis casibus, de quibus hic: & in quibus legibus cõtrariũ reperitur.*
20 *Clericus declinauit forum potestatis, deinde deposito habitu & tonsura accepit vxorem, an possit potestas iterum contra eum procedere.*
21 *Nomine agnatorum quis veniat.*
23 *Statutum loquens in vxore, an habeat locum in sponsa de præsenti non cognita & non traducta.*
24 *Affinitatis arborem quis adinuenit.*
25 *Quare hodie computatur secundum & tertium genus affinitatis, cum eorum prohibitio sit sublata.*

26 *Affinitas*

26 *Affinitas inter aſcendentes & deſcendentes habet etiam perpetuam prohibitionem.*
27 *Relictus ſororis an poſſit contrahere cum relicta fratris.*

D arborem affinitatis, & eius
1 materiam transeamus.†Et primo videndum, quid ſit
affinitas: vnde dicatur: quõ ipſius gña inſurgant,&
gradus computetur: demum arborem formemus, ponemus po-
ſtea quædam notabilia, & quaſdam qõnes. Eſt autem affinitas
perſonarum proximitas ex coitu proueniens omni carens parẽ
tela. hoc ſm Cano. ſm leges eſt proximitas ex nuptiis ꝓueniẽs.
& ſequitur ſm leges, ꝙ legitimæ ſint nuptiæ, non interdictæ, vt
ↄhatur affinitas, ff. de gradi. l. non facile. §. ſciendum. & dr̃ affini-
tas, eo ꝙ duæ cognationes diuerſæ per nuptias ſm leges, vel per
coitum ſm nos copulentur, & alter ad alterius cognationis finẽ
2 accedit, vt in eadem l. non facile. §. affines. †Sed quod per forni-
a carium & inceſtuoſum coitum ſm nos ↄhatur a affinitas, probat̃
ſ. de eo qui cog. conſan. vxo. ſuæ. c. diſcretionem. & c. pe. ſed con
ſideratio legis fuit circa hæreditates & tutelas deferendas, & ne
cogatur quis aduerſus affinem teſtimonium dicere, ff. de gradi.
l. iuriſconſultus. 4. q. 3. §. item in criminali. ver. item l. Iulia. Sed ca
non quo ad matrimonium prohibendum conſiderauit vnionẽ
carnis, quæ inſurgit ex copula. Et eſt videndum ſm hoc: quia cõ-
currere põt attinentia conſanguinitatis & affi. vt ſi quis cogno-
ſcit conſanguineam ſui conſanguinei, ſunt affines vterq;. Scias
3 autem, ꝙ affinitas† eſt perpetuum impedimentum, quod durat
etiam mortua ea perſona, qua mediante ↄhitur, 35. q. 10. c. fraterni
tatis. nec oritur affinitas ex pollutione extraordinaria, quæ fit
extra clauſtra pudoris, & 35. q. 3. c. extraordinaria. adde quod ibi
4 no.†Et inſurgit affinitas† ex coitu interdum cum publica hone-
ſtate, interdum ſine: & publica honeſtas interdum ſine affinita-
te: ſi cognoſco vxorem vel ſponſam, hic eſt impedimentum pu-
blicæ honeſtatis & affinitatis: ſi cognoſco non ſponſam, hic eſt
affinitas ſola: ſi ſponſam nondum cognoui, hic ſola publica ho-
neſtas. hoc dico, quia ſi mortua vxore tua vis ↄhere de diſpenſa-
tione eccleſiæ cum conſanguinea ſua, & eccleſia diſpẽſat quod
poſſis cum illa ↄhere, non obſtante ꝙ ſit tibi affinis tali gradu: ꝓ
hanc diſpẽſationem adhuc ↄhere non potes, quia licet ſit ſubla-
tum impedimentum affinita. non eſt ſublatum impedimentum
publicæ honeſtatis. debes ergo facere exprimi, ꝙ poſſis cum ta-
li ↄhere non obſtante impedimento publicæ honeſtatis, pro eo
ꝙ deſponſaſti conſanguineam in quarto: & non obſtante ꝙ eſt
tibi affinis in quarto, pro eo ꝙ dictam deſpõſatam carnaliter co-
gnouiſti: & tunc matrimonium procedere poterit. Genus affini
tatis cognoſci ut† per hãc regulam: perſona addita perſonæ per
5 carnis copulam mutat genus, ſed non gradum: iſto modo is, qui
eſt mihi in ſecundo gradu conſanguinitatis, cognoſcit mulierẽ,
illa eſt in ſecũdo gradu affinitatis & in primo gñe. ſi alius illam
cognoſcit, ille attinet in ſecundo gñe & ſecundo gradu. & ſi aliã
mulierem ille cognoſcit, illa attinet in tertio gñe affinitatis & ſe
cũdo: & ſic vſq; ad quartũ gradum. ſed quia ſolum primum ge-
nus habet hodie prohibitionem, & quia Bar. plene tradidit ſ. de
conſangu. & affin. in c. non debet. circa hoc non inſiſto. Ergo ſi
perſona conſang. cognouit aliam perſonam carnali copula, per
ſona coniuncta eſt affinis primo gñe. ſi attinens in primo gñe
affinitatis carnali copula alteri commiſceatur, illa attinet in ſe-
cundo gñe. ſi affinis mihi in ſecũdo gñe aliquam cognoſcit, eſt
6 mihi affinis illa in tertio gñe, ſed in eo gradu.† Eſt igitur viden-
dum iam de gradibus: certum eſt ꝙ affinitas non habet hodie ꝓ
hibitionem niſi in primo gñe, & in illo vſq; ad quartum gradũ:
ſed affinitas nõ habet ſuam ſpecialem computationem graduũ,
ſed computantur gradus affinitatis ſm gradum conſanguinita-
tis: ſi ergo conſanguineus tuus cognoſcit mulierem, ſi vis ſcire
quoto gradu affinitatis attinet tibi mulier illa, vide quoto gradu
eſt tibi ille conſanguineus, ſm regulas quas tradidi in proxima
arbore: & quoto gradu eſt tibi conſanguineus, toto illa mulier
eſt tibi affinis, & ſemper in primo gñe. Nunc formemus arborẽ,
7 & in medio arboris† ſunt quatuor cellulæ. Et in prima ſuperiori
ponitur primus gradus: in ſecunda ſecũdus gradus: in tertia ter-
tius gradus: in quarta quartus gradus. Et de his primo quæritur,
quare ponantur in medio fratris & ſororis. ſecundo quare non
exprimatur gradus attinentium dicendo primus gradus affinita
tis: & ſic de ſingulis. Ad primum dic hoc fuiſſe, vt detur intelligi
ꝙ affinitas oritur ex cõſanguinitate, & ꝙ ab vtroq; ſexu virili &
femineo affinitas ↄhitur. Ad ſecundũ dic attinentiam non fuiſſe
expreſſam, vt illa computatio graduum ad conſanguinitatem
& affinitatem referatur: vnde frater & ſoror ſunt in primo gra-
du conſanguinitatis: & frater & vir ſororis ſunt in primo gradu
conſanguinitatis & affinitatis: & ſic de cæteris. Demum a late-
re dextro dictæ primæ lineæ ponitur alia linea quatuor cellulas
habens, in quarum prima ſcribitur frater, in ſecũda fratris filius,
in tertia fratris nepos, in quarta fratris pronepos. Ad dorſum hu
ius alia linea continens alias quatuor cellulas, in quarum prima
ſcribitur vxor fratris olim relicta, in ſecunda vxor filii fratris, in
tertia vxor nepotis fratris, in quarta vxor pronepotis fratris. A
latere ſiniſtro ſunt aliæ quatuor, prima eſt ſoror, in ſecunda ſoro
ris filia, in tertia ſororis nepos, in quarta ſororis pronepos. Ad
dorſum harum aliæ quatuor, prima vir ſororis relictus, ſecunda
vir ſororis. Ponuntur ẽt duæ cellulæ, vna ex latere dextro conti-
nens relictum relictæ fratris, a ſiniſtro relictam relicti ſororis: ꝙ
ſm oẽs ponuntur ad docendum & demonſtrandum gña affini-
tatis, quæ oẽm prohibitionem non habẽt. Adhuc habes duas li-
neas reflexas, quarum vna oritur in cellula fratris, & terminat̃
in cellula fratris viri, in qua ſcribitur primum genus affinitatis.
Item alia reflexa, quæ oritur in cellula ſororis, & finitur in cellu
la vxoris fratris, in qua idem ſcribitur. Circa hoc quæro, quare
8 in cellula fratris† vxor ponitur olim relicta: quod non ponitur in
aliis cellulis inferioribus eiuſdem lineæ. & dr̃ hoc fuiſſe per li-
neam, quæ ponitur ad doctrinam illius: quaſi dicat, frater habuit
in vxorem mortuo fratre, vxor ab eo relicta ↄhit cum alio, & illa
demum mortua: & iſte relictus a relicta fratris vult ↄhere cum
ſorore, nunquid põt. olim non poterat, quia erat in ſecundo ge-
nere, & in primo gradu: hodie poteſt. idem ſit repetitum quo ad
9 cellulam viri ſororis. Ad cognoſcendum autem gradum† affini-
tatis & genus tam ex forma arboris q̃ ex prius dictis, tolle ſolũ
regulam magiſtralem in hunc modum: regula affinitatis ſola ge
neris atq; gradus per carnalem copulam viri & mulieris, inter
conſanguineas mulieris & virum, & inter cõſanguineos viri &
mulierem ↄhitur affinitas primi gñis, & eius gradus, cuius eſt ↄ-
ſanguinitas. quare dicatur in ſecunda per carnalem copulam vi-
ri & mulieris, & nõ viri & vxoris, collige ex his quæ dixi in prin
ci. inter conſanguineos mulieris & viri, vel inter conſangu. viri
& mulieris. ideo dixi, quia inter virum & mulierem non ↄhitur
affi. ſed ipſi ſunt affinitatis cauſa. Item inter conſanguineos viri
& mulieris nulla ↄhitur affinitas: vñ duo fratres ↄhunt cum dua
bus ſororibus, pater & filius cum ſororibus: ſed affinitas inter ↄ-
ſanguineos viri & ipſam mulierem, & inter conſanguineos ip-
ſius mulieris & ipſum virum, ſ. de conſang. & affi. c. quod ſuper
his. primi gñis quare dixerim, ẽt ex ſuperioribus patuit. Et cuius
gradus eſt conſanguinitas, vide hoc in arbore, nam frater & ſo-
ror ſunt in primo gradu cõſanguinitatis, maritus ſororis eſt fra-
tri in primo gradu affinitatis, & ſic vxor fratris ſororis filia ſoro
ris & filia fratris eſt ipſi fratri in ſecũdo gradu ↄſanguinitatis: ma
ritus eius in ſecundo affinitatis, & econuerſo, & ſic reliquum.
Vñ vr̃ proneptis ſororis fratri attinet, & oĩbus deſcendentibus,
qui ſunt in arbore quarto gradu affinitatis: & hoc ideo, quia gra
du cõſanguinitatis attinet prædictus ipſis ꝓnepotibus, qui ſunt
in arbore. ideo dixi, quia ſi pronepos fratris haberet filium, ex-
cedit ille lineam æqualitatis, & ſic attinet quinto ſm regulas tra
ditas in proxima arbore. Poſt hoc notan. eſt illud præciſe, non
ſequitur, Ego & tu ſumus affines, ergo & filius, quem procreo,
tibi affinis: nam interdum filius meus mutat genus attinentiæ,
quia ego ſum tibi affinis, & ipſe conſanguineus: interdum nil ti
bi attinet, interdum immutat gradum, & interdum neq; immu-
tat genus neq; gradum. Si ego & tu ſumus affines per appoſitio
nem mei, ↄxi cum conſanguinea tua, filium procreo, filius hic
immutat genus attinentiæ, quia tunc es mihi affinis: ſed tu & v-
xor mea eratis in æquali linea, quia eratis in ſecundo, tunc ipſe
filius mutat, quia tunc tu es mihi in ſecũdo gradu affinitatis, &
ipſe in tertio. ſi vero tu & vxor mea eratis cõſanguinei in linea
æquali, ſed vxor erat remotior, vt quia ipſa in tertio & tu in ſecũ
do: tunc filius tuus nec mutat genus nec gradum, quia tu mihi
affinis, & ipſe affinis, & tu in tertio gradu & ipſe in tertio gra-
du. Item no. ꝙ iſtud notã. ego & tu ſumus affines, ego non poſ-
ſum

ADDITIO.

a ¶Contrahatur. Item adde, ꝙ etiam ex vitio ſodomitico contrahatur, ſecundum gl. Hoſt. Inn. Io. de Fa. & Doct. hic. quod eſt verum quo ad impediendum matrimonium, vt no. in c. tuæ. de eo qui cog. conſan. vxo. ſuæ. & Abb. in c. tertio loco. de præſum. vbi vide non quo ad aliud, quia teſtimonium noti infringitur, ſecundum Io. An. hic, licet Ant. de Roſel. contradixerit, per no. in l. parentela. C. de teſt. facit l. teſtis idoneus. ff. eo. ti. vide omnino per Lanfrã. in c. quoniam contra. verſi. teſtis. verſi. & j. quæro an parentes &c. de proba. Abb. in c. in literis. de teſti. dicit not. ꝙ affinitas cõtrahatur etiam per illicitum coitum ad impediendum matrimonium, & ad dirimendum illud contractum poſt fornicationem, non contractum ante.

sum accipere filiam tuam nec tu meam, quia si habeo cōsanguineam tuam in vxorem, tu bene posses ɔhere cum filia mea, quā habeo ex alia muliere: quia affinitas non ɔhitur inter cōsanguineos viri & cōsanguineos mulieris, & inter virum & cōsanguineos mulieris, & inter mulierem & consanguineos viri, s̄. de cō sang. & affi. c. quod super his. sed ego non possum ɔhere cum filia tua, nisi forsan illa excederet gradum, vt quia esset in quinto. & est simile quod dixi s̄. in proxi. arbore circa fi. Nunc ēt quæri-
10 tur, an affinitas † inter ascendentes & descendentes habeat perpetuam prohibitionem, & an extendatur tm̄ vsque ad quartum gradum. & tenendo opi. Gof. de qua dixi in arbore proxima circa medium: dicemus ꝙ vsq; ad quartum gradum: tn̄ tenendo ɔriam opin. dicemus, ꝙ prohibitio sit perpetua. Dicit. n. tex. ꝙ ita debemus abstinere a consanguineis vxoris, vt a propriis, s̄. de ɔsang. & affi. c. j. 35. q. 3. c. de propinquis. c. qualiter. si ergo inter consanguineos ascendentes & descen. prohibitio extenditur in infinitum: ergo & inter affines. ad idem Instit. de nup. §. affines. & dicit lex, ꝙ tales affines ascendentes & descen. hn̄r loco parentum & liberorum, ff. de grad. l. non facile. in fi. eodem modo posset formari qō de affinibus, quorum vnus in j. alter in iiij. sicut in consanguineis, vt s̄. proxi. arbore in fi. An autem liceat diuer-
11 sis temporibus † habere in vxorem duas cognatas, s. vxores fratrū duorum: & an coniuncti olim gradu prohibito hodie permisso simul manere pōt. Ad hoc vide no. s̄. eod. ti. c. non debet. Vltimo
12 quæritur ad vtranq; arborem, an † prohibitio consanguineorum vel affinium coniūgendorum procedat ex prohibitione diuina an ex humana. & quare facta fuerit hæc ꝓhibitio. Breuiter scias, ꝙ olim propter necessitatem poterat frater ɔhere cum sorore ɔsanguinea, cum consanguineis, cum inter collaterales non esset prohibitio. hoc fuit a prin. humani generis in filiis & nepotib. temporibus Adæ. postea hoc fuit ēt post diluuium, in temporibus Noe vero prohibitæ fuerūt xvj. personæ, quas vide no. s̄. de testi. spo. c. literas. & de diuortiis. in c. gaudemus. Demum ius positiuum canonicum prohibuit consanguineos & affines primi gn̄is in septimo gradu & citeriori, quæ prohibitio postea vsque ad quartum gradum est restricta, s̄. eo. c. non debet. reuocat etiā quibusdā aliis prohibitionibus, vt ibi patet: reuocatio vero fuit ex causa, quæ ponitur ibi, vt s̄. de testi. c. licet ex quadam. per qđ patet, ꝙ prohibitio partim est de iure diuino partim positiuo: vnde in secundo gradu æqualis lineę collaterales contrahere poterant, sed nunc non possunt. Ratio vero prohibitionis sumitur 35. q. 4. §. j. & c. j. fuit enim propter charitatem ampliandam: nam si contraherem cum sorore, idem est pater mihi & vxori: sed si alium habeo patrem, charitas se protendit.

Ad arborem. Omissa diuisione gl. Io. an. & ēt omisso ordine do. Cardi. qui hic reducit arborē ad octo quæstiones: prosequar per modum glosarum, vt in glo.
13 preced. Et ante omnia sciendum est, ꝙ † in affinitate proprie non est dare gradum, l. non facile. §. gradus. ff. de gradib. ibi tex. no. In gl. in ver. est autem affinitas. Ista est pars prima primæ partis sm̄ diuisionem Io. An. in apparatu: & est prima pars principalis sm̄ diuisionem Car. & hic in istamet parte Io. An. expedit primam q. & diffinit, quid est affinitas sm̄ Io. An. hæc autē diffinit in sua sum. de affi. dicens, ꝙ affinitas est attinentia vnius personæ ad aliam proueniens ex copula carnali. sed in fine ipsius summę ipse Goff. tandem diffinit, prout in gl. Io. An. & idem Ray. in sum. de spon. in tit. de impedimento affinitatis, in prin. descrip. huius gl. vt asserit Io. An. defiuit Hos. in prin. sum. de affi. Azo autem in sum. C. de nup. alio modo diffinit, & aliter in sum. de gradi. & Insti. de grad. sm̄ Card. Flo. hic, qui dicit ꝙ cum omnis diffinitio sit in iure piculosa, ff. de reg. iu. omnis diffinitio. periculosius est in tanta difficultate & varietate diffinitionem facere: & maxime pro eo ꝙ dico in gl. in verbo, sunt affi. Pro intellectu tn̄ notabiliter dicit sic: posset dici ꝙ affinitas est proximitas, seu attinentia ex copula proueniens, per quam consanguinei mulieris efficiūtur affines viri: & econuerso est affinitatum impedimentum primi generis: secus si secundi vel vlterioris, vt j. dico. Tu potes etiā dicere per illa verba, ꝙ affinitas est proximitas personarum inter copulatā & consanguineos copulatæ, & inter copulatum & consanguineos copulati: & hæc diffinitio comprehendit tm̄ affinitatem primi generis, quæ hodie est in præcepto. & similiter illa descriptio seu diffinitio do. Car. Aliæ sunt magis generales. & dic sm̄ do. Flo. hic, ꝙ affinitas dr̄ proximitas, quæ no. propinquitas eorum, qui prius fuerunt extranei. Dicendum tn̄ vt dicit Io. An. in gl. sua, ꝙ inter consanguineos contrahitur affinitas, cū etiam per fornicariam copulam ɔhatur, s̄. de eo qui cog. consan. vxo. suæ. c. discretionem. & de hoc ibi in glo. & j. dico. & hoc sm̄ Canones, qui considerant vnionem carnis per copulam. sed sm̄ leges non inducitur affinitas, nisi interueniant nuptiæ, l. non facile. §. sciendū. alleg. in gl. per Io. An. in gl. in verbo, ex coitu quocunque. sm̄ Io. An. hic in addit. super apparatu suo, de quo ꝑ Hosti. in sum. de spon. §. & qualiter. ver. hanc doctrinam. Item etiam
14 est copula † coacta, vt patet s̄. de eo qui cog. consan. vxo. suæ. c. discretionem. Quidam tn̄ in ɔrium in coacta præcise dicunt, vt ibi no. Io. An. & hoc dicit, quia nunq̄ sine coitu ɔhitur affinitas. 27. q. 2. c. lege diuina. palea est, in verbo, propinquitas enim. vbi dr̄ ꝙ osculum nullam facit propinquitatem, quia nullam facit permixtionem sanguinis. plus not. ipse Host. in præal. c. discretionem. ꝙ semper requiritur, q̄ vterq; corrumpatur, ita ꝙ sanguis vtriusque commisceatur ad ɔhēdum affinitatem: sed. n. si vir tm̄ emittat semen, talis affinitas non impedit, sm̄ Hug. Ala. s̄. de quo ibi per eum, & ibi dixi. & ex hoc apparet, ꝙ vitium sodomiticū nō inducit affinitatem, vt ibi non fiat seminum cōmixtio, sm̄ Car. qui hoc no. in c. vnico. de spon. lib. 6. vide gl. in c. extraordinaria, 35. q. 3. & dicit Io. An. hic in apparatu super gl. sua, an ignoranter contrahitur affinitas, qui se remittit ad c. j. in gl. 2. & ibi de hoc dicit, s̄. de eo qui cog. consan. vxo. suæ. In gl. in vers. sm̄ leges. opponitur, ꝙ ēt sm̄ leges surgat affinitas ex fornicaria copula, vt not. gl. in l. nō facile. §. affines. ff. de gradi. & ff. de ritu nup. l. & nihil. §. similis. Sol. quo ad effectum prohibendi matrimonii surgit affinitas ex fornicaria copula: ita loquūtur ɔria: sed quo ad deferendas hæreditates siue tutelas sm̄ gradum, de quo Instit. de bono. possess. § sunt autem. & ne quis cogatur aduersus affinem dicere testimonium, ff. de gradi. l. iurisconsultus. in prin. 4. q. 3. §. item in animali. versi. item l. Iulia. non ɔhitur affinitas sine nuptiis, ita gl. Io. An. intelligitur, & in §. sciendum. & in §. affines. l. nō facile. & ita etiam dicit Host. in prin. in sum. de affi. Gof. autem aliter soluebat ɔrium, & ibi notat dicēs, ꝙ licet ex damnato coitu nō oriatur affinitas de iure ciuili, tn̄ publicæ honestatis iustitia. & per prædicta vr̄ posse generaliter dici post Car. Flor. hic, cum quæritur de affine quo ad omnem alium effectum præterq̄ quo ad prohibitionem matrimonii, nuptiæ requirūtur, cum lex hoc dicat, nec canō ɔdicat nō respectu matrimonii. Ex quo infertur,
15 ꝙ si statutum dicat, ꝙ affinis † teneatur compromittere, vel cogatur, vel quid simile, debet intelligi de affine mediātibus nuptiis, nō ex illicito coitu: licet forte satis posset distingui sm̄ Car. Flo. in hac quæstione, ꝙ in foro ecclesiastico nō requirātur nuptiæ, in foro ciuili requirātur, sicut vidimus in simili quæstione in arbore cōsanguinitatis. & sic dicamus, si tale statutum est in foro ciuili, ꝙ nō fiat compromissum: secus si est in foro ecclesiastico, quia fit compromissum. Fed. de Se. in hoc articulo in cōsi. quod incip. Magister. & est nu. 229. dicit circa hoc, qn̄ ex copula surgat affinitas siue cognatio vel parētela, ꝙ licet vir agitauerit, seu mēbrum immiserit in membrum mulieris, si tū semē nō dimisit, licet mulier agitata & palpitata semē emiserit, ꝙ nō dicat cognita: vt dāt exemplum de frigido, qui potest agitando & palpitādo inducere mulierem ad seminis effusionem. & de hoc dicto nullus dubitat, quia ex quo vir nō emisit, ibi nō potest dici seminis vel sanguinis commixtio: vnde vulgariter dr̄, qn̄ aliquis nō seminauit in ea, sed stetit super ea per lōgam horam, & fecit eam corrumpere, sed nō potuit eam supponere, ꝙ nō expleuit actum veneris. Sed casus dubitabilis est, qn̄ vir emisit nō mulier. & dicūt quidam Doc. idem, s. ꝙ nō ɔhitur affinitas, quia nō fuit sanguinis commixtio: quam commixtionem sanguinis dicūt quidam necesse interuenire debere: & sic isti accipiūt pro eodem sensu cōmixtionem. sed ɔ istam opi. vr̄ esse Io. Theutoni. qui glosauit decretum: nam in c. extraordinaria. 35. q. 3. innuit in gl. vltra ꝙ si vir emittit in agro mulieris, ꝙ ibi dicatur sanguinis commixtio. itē Host. dicit, ꝙ ista opi. est periculosa, quia de copula vtriusq; nunquam posset fieri fides ecclesię. Item ista opi. est omnino falsa, si vera est sentētia medicorum, quæ habet ꝙ ex solo semine hominis sine semine mulieris mulier pariat. quod truffa esset dicere, ꝙ si mulier cōcepit in matrimonio, & peperit, ꝙ nō dicatur cognita, posito ꝙ non seminauerit. Pone ꝙ mulier semel in anno nō emittat, & supponatur a viro ducētum vicibus: quomodo nō diceretur ista cognitio? absit. Fugiēdæ. n. sunt opi. quæ illaqueāt, quæ difficultates ingerūt, quæ sunt ɔ omnem signationem vocabuli, & omnem modum loquēdi. Restat ergo videre ad canonē, qui incipit, ex diuinæ cōstitutionis. positum 27. q. 2. vnde qui innuit, ꝙ talis propinquitas seu affinitas tūc demum insurgit, cum fit sanguinis commixtio. & habetis probare, ꝙ solo vtroq; semine dicatur sanguinis commixtio fieri: quod valde facere debet esse, ꝙ solo viro sit ɔcta affinitas. videtur sequi hic, quòd si seminauit vir in claustro mulieris, & mulier timens impregnari, cito eijciat semen viri, vel alia de cā semen emissum subito emittat, ꝙ hic non sit ɔcta affinitas, quia hic semen viri nō fuit aliquatenus

nus cōmixtum alicui matrici, quę sit infra claustra mulieris. Certe posset concedi hoc, si præsupponis ꝙ semen receptum solum in orificio membri mulieris emissum sit: sed si vlterius receptū est, dato ꝙ emittatur, quod difficile est, quin in totum vel in partem ibi nō fuerit commixtio aliqua seminis viri cum aliqua mulieris materia, siue illa materia sit seminaria, siue menstruosa, siue sanguinea, quam ille tex. appellauit sanguinis commixtionē. Ex prædictis ēt infertur, cum s. dixi, ꝙ ex fornicaria copula oritur affinitas ſm Io. An. hic, ꝙ qñq; concurrit affinitas cum cōsanguinitate, vt si quis cognoscit cōsanguineam, oritur affinitas, & sic cōsanguinei eorum propter hanc copulam efficiuntur affines, & tñ prius erant consanguinei, s. eo. tit. c. quod super his. q. a ex quo vir & vxor sunt vna caro, nō pōt esse quis propinquus vnius, quin sit propinquus alterius, 35. q. 9. c. fraternitatis. sed inter cōsanguineos viri & cōsanguineos mulieris nulla oritur affinitas, c. quod super his. eo. tit. vñ pater & filius ꝯhūt cum matre &
16 filia, vt ibi. Sed quæro, an ipse † maritus & vxor efficiantur affines. Doct. dicūt ꝙ nō, sed sunt affinitatis causa, vt no. s. in proœ. huius cōstitutionis. gl. in l. sed & hæc. in princ. ff. de procu. gl. in §. affinitatis. Instit. de nup. ſm do. Card. hic, & Cald. si maritus & vxor essent affines, sequeretur ꝙ quis nō posset cum illa ꝯhere, quam cognouit: quod est ꝯ id quod habetur s. de eo qui dux. in mat. quam pol. per adul. c. signasti. & est rō ſm Doct. & maxime Car. Flo. quare per copulam nō efficiuntur affines, quia per copulam efficiuntur vnum & vna caro, s. de biga. c. relatum. vnus autem & idemmet sibi nō attinet, quia attinentia præsupponit multiplicitatem personarum, vt patet hic in diffinitione affinitatis, & vidisti s. in præceden. arbore, in vlt. q. ex hoc infero ad q. Quid si dicat statutum, ꝙ inter affines vsq; ad certum gradū fiat cōpromissum de lite vel litibus vrgētibus: inter eos vertitur qō inter maritum & vxorem, nūquid inter eos tanq̃ affines debeat
a seruari statutum [a] per prædicta. & vr̄ ꝙ nō: nam vt s. dixi, proprie nō est affinitas inter virum & vxo. sed proprie statuta debēt intelligi ad proprium signatum, in c. statutum. de elect. lib. 6. facit c. in nostra. de iniu. & dam. dato. ita determinat gl. in l. affinitatis. C. cōia de suc. de hoc Cy. in l. maritus. C. de procu. vr̄ sentire, ꝙ nō dūr ēt cōiuncti. gl. ꝙ sic in l. Quintus. ff. de au. & arg. leg. not. Bar. in l. cui eorum. §. j. & Bal. in l. j. §. fi. ff. de post. in l. cum alienā. C. de leg. & in l. j. C. vñ vir & vxor. & ibi Lud. de Ro. Itē q. a nulla affinitas pōt esse sine capite: caput aūt affinitatis est vir & vxor, spōsus & sponsa, ad quos debet recurri tanq̃ a stipite, & tanq̃ signum positum ad sagittam, arg. c. qualiter. el 2. de accusa. & exēplum patet s. in arbore ꝯsanguinitatis, & ita in arbore affinitatis: vñ illis, s. viro & vxore demptis a computo graduum, alii gradus debēt successiue demōstrari: nullus ergo affinitatis est gradus inter eos, ſm quod dicit Io. An. in gl. in versi. sed ipsi sunt affinitatis causa. & vide gl. quam pono s. Glo. determinauit ꝯrium in d. l. affinitatis. dicens, quia propter vnumquodq; tale, & illud magis, ſm Philosophum. Item & hic agitur in tali statuto disponente de arbitris eligendis inter affines de prorogatione iurisdictionis, quæ faciliter prorogatur, l. si idem cum eodem. ff. de iurisd. om. iudi. & maxime propter maioritatem rationis: nam est ratio maior extinguendi lites inter virum & vxo. q̃ inter alios affines. Item propter publicā vtilitatem isti iudices arbitri sunt, l. pe. in fi. ff. de iudi. ex quo sequitur, ꝙ nō ex propria signatione inter eos, s. virum & vxo. sed propter materiam fauorabilem & ampliabilem, & propter maioritatem rationis habet locum dictum statutum de compromisso. Glo. in ver. & dr̄ affinitas. hæc est secūda pars primæ principalis ſm diuisionem Io. An. In glo. in verbo, per incestum coitum ſm nos. cum ista gl. alleg. ēt tu c. literas. de despon. impu. in ver. filiam. quod no. in regula, nō præstat impedimētum. de reg. iur. lib. 6. & 35. q. 3. c. de incestis. In glo. in vers. Iulia. & si quātum ad hoc intelligātur leges ſm Io. An. in apparatu suo in additione suæ glo. vel ſm Goff. vt ipse recitat, & dixi s. in gl. in ver. ſm leges. nō obs. d. l. licet ex damnatis nuptiis non oriatur affinitas de iure ciuili: oritur tñ publicæ honestatis
17 iustitia. In gl. in ver. vnionem carnis. quę † vnio insurgit ex copula: & ſm Io. An. in suo apparatu est dare regulam infallibilem, ꝙ inter virgines matrimonium propter affinitatem impediri vel separari non pōt. Ex quo pōt dici, ꝙ inter virgines nunq̃ ꝯhitur affinitas: non reperitur. n. copula carnalis, 27. q. 2. lex diuinæ. s. de eo qui cog. cōsan. vxo. suæ. c. fraternitati. & vera copula requiritur, vt dixi in gl. in verbo, leges affinitas. vt ēt hic dicit glo. per c. extraordinaria. vñ vitium sodomiticum hoc non inducit, vt ibi dixi ſm Arch. ēt si fiat cum muliere: & sic vir membro mulieris ad hoc non concesso vtatur, 32. q. 7. c. adulterii malum. & in d. c.
18 extraordinaria. † In gl. in versi. sunt affines vterq;. & sic vt dixi in gl. in verbo, ſm leges. affinitas & cōsanguinitas possunt ꝯcurrere. de hoc dubito, per ea quæ sunt in duabus diffinitionibus siue descriptionibus s. Nam primo dicit Io. An. in diffinitione sua, & hoc vt s. dixi, cū carens parētela. Item ex eo quod dr̄ in §. affines. hic alle. ꝙ affinitas est ex eo, ꝙ duæ cognationes diuersę copulētur: sed ex quo sunt consanguinei, non vr̄ inter eos ꝯhi affinitas ex tali coitu, quia sunt eiusdem cognationis: & ideo vt dictū est s. diffinitio Io. An. & Host. non est bona, quia oēs diffinitiones periculosæ, maxime in casu isto, vbi est diuersitas inter Doct. diffinientes, vt dixi in gl. in versi. ſm leges. credo tñ ꝙ ſm Io. An. bene dicatur hoc, cū dicit ꝙ affinitas cōcurrit cū consanguinitate, sicut dr̄ inferius in gl. Io. An. ꝙ affinitas concurrit cū publica honestate: ex quo infertur, ꝙ qñq; circa easdem personas plures attinētiæ oriūtur, vt tenet ēt Spe. in ti. de consang. & affin. §. j. versi. fin. & ibi ponit versum sequentem.

Nate nepos dixit frater puero sua mater.

Versum ponit ipse, qui pōt soluere soluat. & illud est pueriliter dictum, dicit ipse: hoc est, ꝙ pueri dicūt in scholis inter seipsos. & cōtingit hoc ſm Spe. Ecce exemplum, Titius ex matre sua cōcepit filiam, puta Bertam: & sic Titius est pater & frater Bertæ. deinde Berta crescēte ex ea tunc Titius cōcepit filium, puta Petrucium, qui est filius Bertæ & frater, qui vterq; est filius Titii, & etiam nepos Bertæ: quia est filius Titii fratris Bertæ. Item ipse Titius est pater auus & auūculus ipsius Petrucii. & sic soluta est qō ſm Spe. Dicit Car. ꝙ expositio Spe. non declarat, qualiter Petrucius sit frater Bertæ. sed vidimus satis in eo declaratum, quia quilibet filius patris mei est meus frater ex latere patris, licet non matris: sed iste filius est patris mei: ergo est frater meus. dicit tñ iste Car. ꝙ ipso dormiente visus est sibi quidam quærens ab ipso, Tu quidem affligeris in sensu huius versus: est. n. valde perfacilis intellectus versus: Si. n. ponis ex fratre & sorore filium, quē natum pater ipsorum fratris & sororis adoptauit: nōne eadem soror eadem mater recte dicit filiū: & quia a patre adoptatum, æque & dicit fratrē. & sic intelligitur versus prællegatus, cumq; ille dixisset, somnus abiit. dicit ipse Car. & ne de memoria recederet intellectus versus, Gratias Deo agens, qui dat hominibus scientiā, hoc scripsit. Dicit Zochus, ꝙ nō videt drīam inter expositionē reuelatā do. Car. & reuelatā do. Spe. In gl. in verbo, scias aūt. ista est tertia pars ſm diuisionem do. Car. est aūt membrum vnum sub prima principali ſm diuisionē Io. An. In gl. in verbo,
19 perpetuum † impedimentū. ꝯrium probatur ff. de postu. l. cui eorum. §. affinitates, canonizata. 3. q. 7. §. tria. ver. affinitates. vbi mortua ipsa persona, mediāte qua est ꝯcta affinitas, deletur affinitas. Dic ꝙ in dictis locis soluitur ꝯrium per gl. & per Bar. in l. affinitatis. C. cōia de succ. nam quo ad impedimentū matrimonii dicūt ipsi non deletur affinitas per mortem: sed quo ad illa, de quibus ibi, vt quia prohibitus postulare nisi pro affinibus, intelligitur donec viuat consanguineus, mediāte cuius persona est mihi affinis: & dic quo ad alios effectus. facit quod no. in c. fraternitatis. alle. hic in glo. & Inst. de nup. §. affinitatis. de hac quæstione in l. cui eorū. §. j. per oēs, per Lud. in consi. 85. quod incip. Quo ad id, quod quæritur. per Saly. in l. fi. C. de verb. sig. per Pau. de Cast. in consi. 46. quod incipit, Super primo dubio siue quæsito. per Pe. de Anch. in c. j. de cōsti. Imo. post gl. in l. sed hoc ita. ff. de re iudic. Bal. in c. accedens. el 2. qui ēt alle. dictam gl. extra vt lite nō ꝯtest. sed in ꝯrium arguitur, ꝙ status præteritus debet attendi nō præsens, C. de quæstio. l. seruos. & l. vnius. §. pe. ff. eo. vbi qui fuit seruus, nō debet torqueri in præteritum. Item quidā amor, & quædam reliquiæ affinitatis vr̄ durare, arg. l. sicut aūt cū marito. & l. seq. ff. de re iud. & arg. eius quod no. Bald. in præall. l. affinitatis. C. cōia. de suc. sed dic, ꝙ ibi durabāt reliquiæ ad impediendū torturam ad illū effectū, de quo ibi. vel illud in memoriam beneficii recepti. Ad l. sicut aūt. rñdent, ꝙ illud est ad q̃dam honestatis reuerentiam maritalem, & propter bonos mores. ad arg. l. maritum. cū duabus seq. ff. sol. mat. sunt casus speciales. Et hæc faciūt ad statutū, quo præcipitur, ꝙ affines intelligantur compromittere, vt intelligatur statutū, qñ est præsens affinitas: secus si expira-
b uit [b] per eius mortem, quo mediante fuit ꝯcta, per alle. s. iura in prin. glo. quæ iura applaudent vulgari rusticorum, amissa vacca est per-

ADDITIONES.

a ¶Statutum. Vide Bal. in d. l. affinitatis. alle. in tex. in j. col. ad fi. versi. pone, statutū dictat. & ibi Bar. & Doct. ꝙ sic, licet non sint proprie affines, sed principium affinitatis: tamen vide Bal. tenentem contrarium in l. j. paulo post princip. C. vnde vir & vxor.

b ¶Secus si expirauit. Adde Bar. & Bal. in d. l. cui eorum. alle. in tex. Pau. de Cast. consi. 66. Ang. arc. in §. pęnales. Insti. de acti. & Bal. in l. fi. in j. col. in ver. modo quęritur. C. de verb. sig. item adde do. Alex. in l. non tantum. ff. de re iud. in vlt. col. per hanc gl. cum concor. ibi per eum signatis, & per Pau. de Cast. in l. rei iudicatæ. §. socero, ad finem. ff. sol. ma.

est perdita la socida. Dicunt tñ quidam, ꝙ in foro ecclesiastico seruabuntur Canones, in foro ciuili seruabuntur leges. facit qđ dixi in præcedne. arbore. In gl. in verbo, ſm leges. Et in gl. in verbo, computatio eorum. Dicit hic Card. quo ad q. nostram subsistere posset, per c. fraternitatis. iūcta gl. 25. q. 10. semper duret affinitas quo ad oẽm effectum, nisi in casibus, in quibus reperitur ɔ̃rium in iure, & in casu l. cui eorum. §. affinitates. cum simil. legibus s̃. alleg. ita tenet gl. expresse in d. c. fraternitatis. in verbo, nõ deletur. quæ dicit, ꝙ de iure cano. potius affinitas remanet affinitas: sed deberet intelligi l. cui eorum. quo ad illam legem q̃tum ad beneficium illius l. 3. q. 7. §. tria. ver. affines. & l. cui eorum. §. affinitates. cum simi. Ista opi. placet mihi, per no. in c. j. de no. ope. nun. & per ea quæ s̃. dixi. & vltra illa adduntur, quia validum est arg. de consan. & affi. probatur s̃. in rub. de cõsang. & affi. vbi de ambobus simul fit mentio in tit. & rub. facit c. non debet. s̃. eo. sed videmus, ꝙ post gradum consanguinitatis vel affinitatis prohibitum, i. post quintum vel septimum gradum repetitur, & dat adhuc gradus, & nomina graduum consanguinitatis: & per oñs datur quidã amor & inclinatio animi, & sic in vlterioribus gradibus adhuc repetitur quædam consanguinitas, licet non prohibita, vt s̃. dixit Io. An. in sua gl. in arbore cõsanguinitatis, in ver. vides exemplum in s̃. dictis. & dixi ẽt in superiori arbore in ver. ɔ̃dicentes. & in verbo, computatio eorum. adduco glo. in ver. a propinquo. s̃. de testa. in c. requisisti. in fi. quæ vult, ꝙ in consideranda consanguinitate respectu consanguinitatis & coniūctionis qualitas amoris & dilectionis & sanguinis consideratur: ex quo sequitur, si statutum loquens de consanguineis ratione cõpromissi fiendi, se extendit ad gradus non prohibitos: sic igitur in proposito nostro si continentia affinitatis adhuc remanet, & eius reliquiæ: dico ꝙ erit locus compromisso in q. nostra. Præterea tale statutum vr̃ fauorabile rõne dirimẽdarum litium, vt no. Bal. in l. qui se patris. C. vnde libe. facit quod dixi s̃. in gl. in versi. ſm leges. in vlt. q. in fi. ver. dixi ꝙ prorogatio iurisdictionis fauorabilis est, & maxime arbitrorum propter publicam vtilitatem. & ex istis sequitur ɔ̃ Bal. in l. affinitatis. C. cõia de suc. ad aduocatos Perusinos dicentes, ꝙ statutum inter affines disponens, ꝙ de causa compromittatur, non hẽt locum inter priuignum & nouercam in causa, inter quos est qõ mortuo patre. fundatur ex illa rõne, quia est soluta affinitas per mortem quo ad oĩa, præterq̃ ad matrimoniale impedimentum: & ipsos reprobat, quia sñia illorum Perusinorum hoc dicentium per prædicta non est vera. Item sequitur ex prædictis, ꝙ Bal. vbi s̃. non bene dicit, ꝙ si statutum disponat ꝙ inter patrem & filium debeat fieri compromissum, & fuisset adoptatus, & si nunc esset soluta adoptio, cessaret statutum, quia consumpta est qualitas: puto tñ, ꝙ in filio adoptiuo Bal. bene dicat, ꝙ adoptio est vinculum ex accidenti iuris positiui: sed consang. & affinitas est vinculum iuris naturalis, quod perdurat & stringit, arg. c. requisisti. s̃. de testam. §. si vero. & l. qui hẽt. §. j. ff. de tute. Bal. ẽt in d. l. affinitatis. C. cõia de succe. in fi. infert ad qõnem, de qua interrogatus fuit: pone ꝙ clericus declina-
20 uit forum † Potestatis, deinde posito habitu & tonsura accepit vxorem, Ptãs vult iterum procedere, quia qualitas clericatus est cõsumpta: vr̃ ꝙ possit, in Auth. vt iudi. sine quoquo suffra. §. oportet, secundo quia perdidit priuilegium canonis. Ipse tñ determinauit ɔ̃rium, quia suppositus epo respectu person e & respectu fori, l. 2. de iurisd. om. iud. C. hodie determinatur hæc qõ in c. vnico, de cler. coniug. lib. 6. sed non est verum, ꝙ determinetur, licet Zochus ita dicat: pone. n. ꝙ acciperet viduam, quo casu perderet beneficium clericale, d. c. vnico. sed ista pendent ex his, quæ hñr in c. proposuisti. de foro comp. in l. si quis posteaq̃. ff. de iudic. Vl-
21 timo hic quæro: pone ꝙ statutum ciuitatis † disponit, ꝙ agnati debeant compromittere de litibus & dñiis suis: quis veniat noĩe agnatorum. vide quod dixi s̃. in arbore præcedẽ. Et hoc infertur ad q. pone ꝙ habeo filium emancipatum, qui post emancipationem patris natus, an reputetur agnatus: an dr̃ agnatus proprie, & maxime in materia talis statuti, de quo s̃. Sol. glo. 2. in l. qui se patris. C. vñ libe. dicit, ꝙ iste filius natus post emancipationem non est agnatus, quia nec filius emãcipatus venit appellatione agnatorum, l. tutelas. ff. de capi. dimi. arg. l. fi. C. de natu. lib. ibi. n. remotus a cã anteriori, ẽt posteriori vr̃ remotus, Instit. de legit. agna. successi. in prin. C. de legit. hær. l. meminimus. ɔ̃rium no. ff. de adop. l. quem filius. & sunt cognati, & iure nouissimo durat agnatio. Non obstat, ꝙ non sit in ptãte, C. de episc. & cle. l. Deo nobis. Bar. tenuit primam partem, quia per emancipationem sublata sunt iura agnationis. Et ideo tutela istorum dr̃ fiduciaria non legitima, quæ differt specie ſm Bar. facit Inst. de fid. tu. & de legitima agna. tute. Bal. in præalleg. l. qui se patris. tenet gl. ɔ̃rias, quod censetur vt agnatus, non obstante emãcipatione, per l. frater. C. de legit. tu. vel si vis dicere quòd non sit agnatus, dic quòd hẽt iura agnatorum, d. l. meminimus. & ibi per Iaco. Bu. ſm Bal. non oĩno extinctum tale ius agnationis quo ad sua initia, ff. de leg. 3. l. quæsitum. §. illud. Nam propter ingratitudinem põt talis emancipatus reduci ad patriam ptãtẽ: & iõ in feudo, vbi veniunt agnati, isti veniunt vt agnati, ſm Bal. & si in statuto fiat mentio de agnatis, & isti veniũt noĩe agnatorum: & licet non contineatur a statuto proprie loquendo, tñ continetur in fauoribus, & in larga interpretatione vocabuli. & sic concludit qõ nostra, quòd in tali statuto veniunt agnati emancipati. de hoc late Salyce. & Lud. in d. l. qui se patris. & ibi Fulg. tenet ɔ̃ Bal. per Bal. in l. fi. C. de legi. hær. In gl. in verbo, extra† claustra pudoris. ɔ̃ hoc opponi-
22 tur de c. fraternitati. s̃. de eo qui cog. consang. & de not. in c. extra claustra pudoris oritur affinitas. Sol. dic quòd vtrobiq; & in gl. ibi soluitur ɔ̃rium propter verbum ibi, maritalis affectio. Nã vbi est affectio maritalis, tñ extraordinaria cognatione inducit impedimentum, arg. s̃. de sponsa. c. veniens. & c. iuuenis. & hoc non propter factum, sed propter cõsensum, 27. q. 2. c. si quis vxorem. ſm Io. An. in apparatu in additione sua. Gl. in verbo, nõ est sublatum impedimẽtum publicæ honestatis. bene facit, quia de duabus seruitutibus vna remota altera remanet, c. ex tuarum. s̃. de vsupa. & in c. fi. s̃. de obserua. ieiu. & l. si seruitus. ff. de seruit. vt prædixi. Item facit, quia dispensationes sunt stricti iuris, c. quòd dilecto. eo. ti. de fil. presbyt. c. j. lib. 6. c. non põt. de præben. eo. li. c. literas. s̃. de fil. presb. Faciunt no. per Modernos in c. at si clerici. in §. de adulteriis. s̃. de iud. vbi concludũt, quòd delinquens, cũ quo fuit per epm̃ dispensatum, non intelligitur dispẽsatus quo ad beneficia, sed solum quo ad executionem ordinũ, nisi aliud exprimatur. Sed quæro, nunquid in ista expressione sufficiat dicere, non obstante quòd illa, cũ qua vult ɔ̃here, sit vel fuerit consanguinea primæ vxoris: quo ad tollendum impedimentum affinitatis & ẽt publicæ honestatis. vr̃ quòd non, quia sponsa & vxor vr̃ esse illa, quæ non est cognita carnaliter, ff. de reg. iur. l. nuptias. & sic an fuerit cognita, qñ dubitatur, & dẽt exprimi vt sciatur, an sit impedimentum affinitatis, an vero publicæ honesta-
a tis. Et non est dubium, quòd vxor ẽt posset dici non cognita.[a] facit l. cũ hic status. §. mulier & maritus. ff. de donat. inter vir. & vx. & quod not. gl. in 27. q. 2. c. cũ initiatur. & quod no. in c. ex publico. de conuer. coniu. facit c. quapropter. in præalle. causa & q. in his locis dr̃, quòd beata Maria fuit vxor Ioseph, & tñ non fuit cognita: per q̃ iura refert Zoc. se vidisse consiliũ cuiusdam dñi Matheselani Doct. Bononien. concludens: Statutum ẽt exorbitans
23 loquens † in vxore, hẽt locũ ẽt in sponsa de pñti non cognita & non traducta, vt quia dicit statutum, quòd mortua vxore sine liberis maritus lucretur dotem. quod fuisse vr̃ de mente Bart. in l. 3. ff. re. amo. Dcit Zochus quòd obtentu talis dispensationis sufficeret, quòd non obstante quòd ista, cũ qua vult ɔ̃here, sit consanguinea vxoris primæ & in quarto gradu, quia vr̃ facta mẽtio de publica honestate, cũ dicit consanguineam suam fuisse eius vxorem. & cũ dicit, vxore. vr̃ fecisse tacite mentionem de affinitate, quæ per actũ copulæ ɔ̃hitur: quia appellatione vxoris venit cognita carnaliter. facit quod no. per Io. And. in ti. de sponsa. bene facit Instit. de nup. §. sed si vxor. in fi. vbi sponsa cognita dr̃ vxor mea: & maxime in casu nostro, quia ex quo est dispensatio sup materia fauorabili, non est totaliter stricti iuris. faciunt no. in §. de adulteris. præalleg. per gl. & Modernos, & Doct. in c. ordinarii. de off. ord. lib. 6. Quo aũt ad qõnem statuti, de qua dixi s̃. forte posset ɔ̃rium dici, quod tale statutum dupliciter venit restringẽdum: primo, quia ɔ̃ ius cõe. item quia speciale, c. statutum. & c. quamuis. de elect. in 6. & in regula, odia. de reg. iur. in 6. & dum dictum est, quòd sponsa de pñti sit vera vxor: hoc intelligo largo modo, q̃uis matrimonium non sit consummatum quo ad oẽm sui effectum: vnde in fauorabili materia aliud esset: verum secus vbi materia esset stricta. & bene faciunt iura, quæ allegaui proxime de qõne hac, & de vxore, an comprehendit sponsam. dixi s̃. in rub. de spon. & no. in c. si inter virum. s̃. de spon. vbi ponit Panor. Sicu. Abb. & latissime Salyc. in l. cum in te. quam ibi expediet. videte oĩno C. de dona. ante nup. Bal. per illum tex. in l. oratio. ff.

ADDITIO.

a ¶Non cognita. Et adde, ꝙ nec transducta ad domum viri vxor dicitur, Io. An. in sum. 4. lib. in prin. Sicu. in c. tertio loco. in 3. col. in ver. vltra alios quæro. de præsum. Bar. Cæp. in l. Marcellus. 12. col. de verb. sig. Bal. in l. non sine. in j. q. C. de bo. quæ lib. vbi dicit verum, nisi exprimatur de carnali copula. vide Bal. in l. Deo. in 3. col. in ver. sed iuxta hoc pone. C. de epis. & cler. l. fine. & ibi do. Ale. & Pau. de Cast. cum ali s concor. ibidem per eum signatis ad fi. ff. sol. mat. item adde Panor. in c. ex publico. vlt. col. de conuer. coniu. latissime per Ang. are. in §. fuerat. in 25. col. ver. quæro de quæstione quotidiana. Insti. de acti. & Pau. de Cast. consi. 124. incip. Super primo quæsito.

tio.ff.de spon.Et ex hoc posset determinari qđ: cauetur statuto,
ꝙ filia maritata non succedat in bonis patris: quædā fuerat spon
sa de præsenti non tradita copulæ,tale statutum fuit pœnale,nō
comprehendit hanc sponsam non cognitam. & ita cōcludit Zo
chus, dicens do.Ant. de But.consuluisse in dicta ciuitate Vene-
tiarum.In gl.in verbo,genus affinitatis. Hæc est tertia pars secū
dæ partis ſm diuisionem Io.An. in suo apparatu , & dixi s̄.in gl.
in verbo,mutat genus sed non gradum.Quæro quot sunt gene-
ra affinitatis.dic ꝙ possunt esse multa, vt dico in c.nō debet. vbi
bene colligitur materia. & ēt hoc dicit Io.An. & cum dicit glo.
hic,ꝙ mutat genus & non gradum:dic genus coniunctionis seu
attinentię:quia vbi quis est mihi consanguineus,persona sibi iū
cta per copulam non est mihi consanguinea vel affinis , sed mi-
hi est alio gñe coniunctionis & attinentiæ coniūcta : & licet ꝑ-
sona addita personæ per copulam mutat genus , persona addita
personæ per gñationem non mutat genus sed gradum:nec sem
per mutat gradum, sed concurrimus in linea æquali & gradu:se
cus si linea inæquali,vt in præced.arbore,quia filius mei consan
guinei est mihi consanguineus,sed alio gradu, de quo in glo.in
verbo,post hæc.In affinitate aūt mutatur genus, sed nō gradus,
quia quoto gradu est quis mihi consanguineus,toto gradu mu-
lier,quæ sibi copulatur,efficitur mihi affinis,35.q.j.c.porro. & q.
3.c.de propinquis. & c.nullum. & c.æqualiter. abstinendum est
a consanguineis vxoris, & si eo gradu attinent.Et per hoc habe
mus drīam inter coniunctionem personarum ex carnis copula,
& ex carnis propagatione : quia vna mutat gradum non genus:
altera mutat genus & non gradum . vnde datur versus,

Mutat nupta genus , sed generata gradum.

Et gl.Io.An.hic in ver.genus.ponit regulā ēt extra,qualiter mu-
tentur gñа affinitatis.quam vide, qm̄ hodie solum primum ge-
nus affinitatis est in prohibitione, vt in c.non dēt.de consan. &
affi.& de istis gñibus affinitatis dicit ēt Azo in sum.C.de nup.di
cens,per ipsa illaqueabātur hoīes.Sed Canones antiqui,ſm Do
cto.hic,& maxime do.Car.habuerunt respectum,qñ induxerāt
illa gña affinitatis in prohibitionem ad charitatem ampliandā,
arg.25.q.j.c.cū igitur.& ēt dicit glo.Io. An. ibi in fi.rō aūt,quare
hodie sunt sublata ipsa gña affinitatis præter primū genus , po-
nitur in c.non dēt.s̄.de consang. & affi. In gl.in verbo,est igitur
videre.ista est quarta pars primæ partis ſm diuisionem Io. And.
sed ſm diuisionem Card. Flor.ponitur sub 4.parte principali. &
no.hic gl.cū dicit, ꝙ affinitas hēt in primo gñe vsq; ad quartum
gradum solum: & sic primum genus non est semper in prohibi
tione.facit quod dico in gl.in ver.& sic de reliquis.Et cū gl.dicit
ꝙ computentur affinitatis gradus , sicut consanguinitatis,debe-
mus recurrere ad regulas cōsanguinitatis, vel in æquali linea ad
arborem consang.& vide quod dico in gl.in ver.in oībus descē-
dentibus quæ sunt in arbore &c.Et nūc est expedita prima pars
ſm diuisionem Io.An.in j.gl.Et quarta pars principalis ſm diui-
sionem Car.de qua ēt s̄.in gl.In gl.in verbo, nunc formemus ar
borem.hic sequitur secunda pars principalis ſm diuisionem do.
24 Car.Flo.Sed quæro hic,quis†hanc arborem affini.adinuenit, vt
quæsitum s̄.fuit in præced.arbore de inuentione arboris consan
gui.Dic ꝙ fuit inuenta arbor affinitatis vsu magistrorū,ſm Car.
Flo.hic,vt ex ostensione ad oculum gradus affinitatis melius in
telligatur.Et hic repete ea,quæ dicta sunt in præced.gl.Io.An.in
arbore consanguinitatis in prin.& dixi super gl.in verbo,agna-
tionis.In gl.in verbo,vt detur intelligi ꝙ affinitas oritur ex con
sanguinitate.s.quam habes in illis cellulis, frater & soror, & ab
eis descendentibus, ascendendo & descendendo cellulæ dñr cō
iunctæ,vnus descendit ab alio, vt per te vides ſm Io.An. In glo.
affinitas ɔ̄hitur.s.vir vnius consanguinitatis mulieri alterius cō-
sanguinitatis:vt patet in cellula,frater.& in cellula, vxoris olim
relicta ex vno latere.in cellula,soror & vir sororis olim relictus
ex alio latere, ſm Io.An.in addi.ad gl.suam.In glo.in verbo,ɔ̄hi-
tur.dicit Io.An. & quia gradus consanguinitatis ɔ̄hitur secundū
gradū affinitatis.In gl.in verbo,referatur.dicit Io.An. ꝙ si scribe
rentur attinentia in istis quatuor cellulis, quæ sunt in medio,de
bent sic scribi:primus gradus consanguinitatis, habito respectu
ad cellulam , frater & soror . item scribi deberet primus gradus
affinitatis, habito respectu ad fratrem virum sororis, vel sororē
& vxorem fratris.Et ideo coniunctiones dicūt illæ quatuor cel-
lulæ simul,s.vxor fratris & frater primus gradus, soror & vir so-
roris:dicūt.n.ordinem affinitatis inter fratrem & virum sororis,
vel inter sororem & fratris sororem.Sed ɔ̄ prædicta in gl.Io.An.
vbi vr̄ innuere,ꝙ affinitatum est dare gradū, quia nulli sunt gra-
dus affinitatis,l.non facile.§.gradus.ff. de grad. dicit ꝙ igitur per
gl.soluitur,quia proprie in affinitate non sunt gradus:nam gra-
dus dr̄ rōne cognationis naturalis,quæ proprie non est in affini

tate,sed late dr̄ gradus: vnde quoto gradu consanguinitatis con
iūctus est quis vxori meæ,toto erit mihi affinis: & quoto gradu
sunt qui mihi consanguinei,lato modo dicentur toto gradu affi
nes vxori meæ , ſm Io.An.in gl. sua in apparatu arboris.& gl.in
d.§.gradus.& gl.Insti.de nup.§.mariti. postea declarat illam gl.l.
non facile.§.gradus.Facit l.iurisconsul.in prin.ff. de grad. & no.
in c.non dēt.de consan.& affi.& dñr ideo gradus improprie,qa
non per se ſm gradus cōsanguinitatis computantur.Item ēt affi
nitas oritur ex consanguinitate mediāte copula.& ex prædictis
sequitur simpliciter , ꝙ de gradibus in materia fauorabili debet
intelligi tam de affinitatis gradibus,q̄ cōsanguinitatis:si aūt ma
teria esset odiosa & stricti iuris, tūc quia improprie gradus dr̄ in
affinitate,non intelligentur de affinitate,siue de gradibus affini
tatis,nisi specialiter fieret mentio de affinitate . quod bene not.
& facit ad ea quæ s̄.dixi in gl.in verbo,ſm leges.& super verbo,
perpetuum impedimētum.In gl.in verbo,vir proneptis sororis.
dicit Io.An.ꝙ licet hæ cellulæ vicinæ, s.vir sororis & descenden
tes ab eis,ponantur,& ministrentur hic per ordinem:non tñ de
bent hic per ordinem coniungi, sed mediate cellulæ consangui
nitatis,i.in arbore consang.s. frater & soror, & descendentes cū
simil.quæ regulātur per respectum ad stipitem,qui est pater: sed
coniungātur hæc respectu superiorum linearū,de quibus sumi-
tur primum genus affinitatis. In glo.in verbo, ad demonstran-
dum ad genera affinitatis . quare dicit genera, & non genus.dic
ꝙ istæ duæ cellulæ stantes ad dorsum aliarum pñt referri ad va-
rias cellulas:& ſm quod variæ referuntur, varium important ge
nus affinitatis. Nam si ista cellula, relictus relictæ fratris, refera-
tur ad cellulam sororis,importat secundū genus affinitatis:quia
si vxor fratris est affinis sorori,maritus istius vxoris erit coniun-
ctus sorori in secūdo gñe:quia adiungitur affinitas sororis in pri
mo gñe:ergo erit in secūdo quo ad sororem.Et oīa prædicta pñt
replicari quo ad cellulam,vbi dr̄, relicta relicti sororis : nam illa
cellula pōt referri ad cellulam fratris , & tunc importat secundū
genus:pōt referri ad secūdam cellulam,vbi dr̄, vxor fratris olim
relicta:& tūc importat tertium genus: pōt referri ad tertiam cel
lulam,vbi dr̄,relictus relictæ fratris: & sic importat iiij.genus ra
tione prædicta,ſm Io.Cal.In gl.in ver. quæ hodie prohibitionē
non †habent. quare hodie computatur secūdū & tertium genus 25
affi.cū eorum prohibitio sit sublata in c.non debet. s̄.eo.tit.dic,
ꝙ tñ bonum est dicere,vt per exempla melius intelligamus. Itē
propter memoriam eorum,qui induxerūt, sicut dicimus de l.ab
rogata,quod scire bonum est,7.dist.c.fuerūt. & c.nouit. & quod
ibi no.gl.s̄.de iudi.In gl.in verbo, terminatur. in cellula viri vxo
re,habito respectu ad fratrem non scribitur,nisi vxor fratris.vn-
de ad istam lineā,quæ incipit,relictus relictæ fratris,possent po-
ni aliæ tres cellulæ,ſm Io.An. & J.dico clarius. In gl.in verbo,ad
dorsum illius q.di.fratri habuit &c. dic ergo hodie vt ostēdatur,
ꝙ mortua prima,qua mediante ɔ̄cta est affinitas, durat affinitas,
vt s̄.dicit Io.An.in glo.arboris in verbo, scias aūt.Et pro exēplis
graduum diuersorum affinitatis sufficiant primæ cellulæ: sed ꝯ-
spicias clarius ad tuum intellectum,si sub cellula,relictis relictæ
fratris,est altera extrema cellula a sinistris, quæ dr̄, relicta relicti
sororis:ēt alia cellula,quæ dr̄,relicta relictæ filiæ sororis.& sic cel
lula,vir filiæ sororis . deberet dici olim relicta : & sic de singulis
inferioribus ab vtroque latere extremo . In gl. in verbo,ad co-
gnoscēdū.dicit Io.An.s̄.in prin.ꝙ de iure cano. per incestum coi
tum ɔ̄hitur affinitas,sed non de iure ciuili.In gl.in verbo,sed ipsi
sunt affinitatis cā.ideo ſm Io. And.hic in apparatu super gl.sua,
quia per copulam carnalem vir & vxor fiūt vnum & vna caro:
sed in vno non est dare gradū, nisi per respectum ad alium:aliās
sequeretur,ꝙ nullus posset ɔ̄here cū illa,quam cognouit carnali
ter,quia sic esset affinis ipsius,quam cognouit.& hæc faciunt ad
q.quam posui s̄.in glo.in verbo, ſm leges.in fi.de compromisso
fiendo inter maritum & vxorem tanq̄ affines.In gl.in verbo,cū
matre & filia . dic ꝙ idē notatur 35.q.9.c.j. in gl.j. In gl.in uerbo,
etiam de reliquis . Pone exemplum, neptis sororis est ipsi fratri
in tertio gradu consanguinitatis: eius maritus in tertio affinita-
tis:item proneptis sororis est fratri in quarto consanguinitatis:
eius maritus est in quarto affinitatis , & similiter ex alio latere.
Nam fratris filius est sororis in secūdo gradu consanguinitatis:
eius uxor in secūdo affinitatis : fratris pronepos in quarto con-
sanguinitatis:eius uxor in quarto affinitatis: & iste fratris prone
pos cū sit in quarto gradu consanguinitatis cum quolibet descē
dente per aliam lineam sub cellula, soror, sic & eius uxor est in
quarto gradu affinitatis cū quolibet illorum: sed si pronepos ge
nerat filium, cū sit in quarto gradu affinitatis sororis ad cellulā,
sorore. & ita eius qui natus est uxor est in quinto gradu affinita
tis:& si idem pronepos generat filium,relictus sororis posset cā
accipere

accipere in uxorem: & ſimiliter relictus filiæ ſororis relictus ne
ptis ſororis reli.pronep. ſoro. ꝙ cum quælibet iſtorum relictorũ
eſſet in quinto gradu affinitatis, licet in primo genere affinita-
tis,& hoc iõ,quia affinitas non habet prohibitionem hodie,niſi
in primo genere, & in illo primo gñe vſq; ad quartum gradum
affinitatis,vt ſ̃.dicit Io.An.in j.reg.in verbo,eſt igitur.Vr̃ hoc igi
tur exemplo, cũ ſunt in quinto gradu & omnibus deſcendenti-
bus,quia ſunt in linea, frater. & hoc iõ propter regulam traditã
in præced.arbore,& in c.fi.ſ̃. eo.ti. quoto gradu remotior diſtat
a ſtipite &c.vir ergo proneptis ſororis attinet fratri ſororis quar
to gradu affinitatis:ergo toto a filio fratris nepote fratris prone-
pote fratris,& ſicut ẽt tunc in linea æquali.& hoc ideo, quia to-
to gradu conſanguinitatis ipſa proneptis attinet prędictis perſo
nis.Si igitur pronepos fratris haberet filium, vt dicit illa glo.ille
filius excederet lineam æqualitatis,& per ɔñs poterit habere ꝓ-
nepotem ſororis.Hoc eſt verum,ꝙ ſic attineat vir proneptis ſo-
roris oĩbus quæ ſunt in arbore quinto gradu. patet de aſcendẽti
bus ipſius ꝓneptis in linea,ſoror. qa ſororis filia ſororis neptis
dñr deſcendentes reſpectu cellulæ,ſoror. quia vir neptis ſororis
eſt in tertio gradu affinitatis:& ſic incipiẽdo a cellula,ſoror.vſq;
ad proneptem ſororis,tu habes quatuor gradus: vir ergo prone
ptis ſororis diſtat a ſorore & a fratre ſororis,quæ eſt in alia linea
a latere dextro, quarto gradu affinitatis vſq; ad cellulam, fratris
pronepos.vbi in linea ęqualitatis iſta vxor diſtat a cellula,ſoror.
quarto gradu affinitatis:a cellula,ſororis filia.quarto,& ſequen-
tibus vſq; ad lineam æqualitatis.Ex quo ſequitur, ꝙ ſi cellula,ſo
roris pronepos.haberet filium maſculum, poſſet ɔhere cũ vxo-
re pronepotis fratris,mortuo ipſo pronepote fratris:quia iſte fi-
lius eſt in quinto gradu affinitatis,licet dr̃ in primo genere.facit
quod ſ̃.dixi in gl.de reliquis.& facit gl.ſ̃.in verbo, quæ ſunt in ar
bore.In gl.in verbo,poſt hoc.iſta eſt tertia pars principaliter ſm
diuiſionem Io.An.de qua ſ̃. in j.gl. & eam diſtingue vt ibi dictũ
eſt. & continuantur iſtæ particulæ ſuperioribus dictis in præce-
denti parte gl.Io.An.ſ̃.ꝙ ſororis filia, & fratris filius eſt ipſi fra-
tri & ſorori in ſecũdo gradu conſanguinitatis, & maritus filius
ſoris in ſecundo affinitatis. Sed potius deberemus dicere,ꝙ pro
pter mixturã ſanguinis mariti cũ filia ſororis ipſius maritus eſ-
ſet illi fratri & ſorori in ſecundo gradu conſanguinitatis, quaſi
potentior cã,i.cõſanguinitas trahat ad ſe minus potentem,i.affi
nitatem.ſed hoc non ſequitur,vt dixit Io.An.in gl.quæ infert ad
q.quam proſequere,vt in gl.in verbo, poſt hoc notan.Et cum di
cit,ꝙ illud pręciſe non ſequitur,Ego & tu ſumus affines:ergo &
filius meus eſt tibi affinis.non.n.hoc ſequitur de neceſſitate,q a
imo filius meus efficitur tibi cõſanguineus, vt in gl. ergo nõ eſt
mirum,ſi de conſanguinitate oritur affinitas, oritur conſangui-
nitas:& tunc proſequitur gl.Io.An.In gl.in verbo, ſed tu eras re
motior.exemplificat gl.j.de linea æquali: deinde in verbo, tu &
vxor.exẽplificat de linea inęquali,& declarat.tu conſanguineus
vxoris meæ es in tertio gradu vxori meæ, quia tu diſtas a ſtipite
tertio gradu: quia vxor ipſa mea in ſecũdo grado ipſi conſangui
neæ, vt quia diſtat a ſtipite in ſecũdo gradu:tunc ſi tu es filius ɔ-
ſanguinei vxoris meę,eris mihi in tertio gradu,& eius filii filius
in quarto,vt dicit gl.quia pater in tertio.Si vero vxor mea erat ti
bi conſanguinea in tertio,hoc eſt diſtans a ſtipite tertio,& tu ɔ-
ſanguineus in tertio, primo diſtans a ſtipite ſecundo filius tuus
non primo mutat genus nec gradum. hoc eſt quod ſequitur in
gl.Io.An.ibi,ſi vero tu & vxor mea &c. & hoc propter regulam
quoto gradu remotior diſtat a ſtipite &c.In glo.ibi,item no.iſta
eſt ſecunda pars iij.principaliter ſm diuiſionem Io.An. vbi vnũ
quærit,& ſol.& cum dicit glo.ꝙ eſt ſimile quod dicit ſ̃.in proxi-
26 ma arbore circa finem:dic ꝙ eſt in ver.nunc quęritur.Iſta eſt ter
tia tertiæ partis† ſm dationem Io.An.Car. Flo.in gl.Inſti.de nu-
pti.§.affinitatis.q̃tum ad iſtam q.videlicet an ſit prohibitio per-
petuã inter affines aſcendentes.& tene quod fuit dictum in præ
cedenti arbore in regula aſcendentium & deſcẽdentium, ſuper
gl.in verbo,alii ɔ̃dicentes. vnde ſicut inter aſcendentes & deſcẽ
dentes eſt perpetua prohibitio inter cõſanguineos, ita inter affi
nes aſcendentes & deſcendentes,vt ẽt tenet Io.An.hic in appa-
ratu ſuo in gl.quam format ſuper ſua arbore. & hoc per prælle
gatum §.affinitatis.vbi dr̃, priuignum vel priuignam, virum vel
vxorem ducere non licet:quia nurus,priuigna,loco filiarũ ſunt.
facit ff.de gra.l.4.§.hos itaque.vbi dr̃,ꝙ inter eos, qui ſunt affini-
tatis cã,parentum & liberorum loco hñr, mat. copulari nephas
eſſe.ad idem tex.apertus ſm Car.in l.adoptiuus.ff.de ri.nup.vbi
ſicut non poſſum ducere ſocrum, ita nec eius matrem, & auiã,
& proauiam.& ſicut nõ poſſum ducere vxorem filii mei, ſic ne-
que neptem,nec proneptem.& ille eſt tex.melior in fi.quia alia
non ſunt ita clara,licet cõiter ſic intelligãtur. Notate tñ,ꝙ nurus

vel gener non dr̃ proprie, niſi demum ſecuto matrimonio per
verba de p̃ſenti,& ita de nouerca, Bald.in l.ſi qua mihi vxor.§.j.
ff.de ritu nup.quod dixi notandum ad ſtatuta. In gl.in verbo,in
proxima arbore.in fi.dic igitur in fi.in ver.demum quęro an col
laterales,quorum vnus eſt in quinto; alter in primo &c.& ibi re
citat Io.An.opi.Hoſt.damnatam,& opi.Bar.approbatam,quam
ibi Io.An. approbat, & ibi dicta habes hic pro repeti. In glo.in
verbo,vxores duorum fratrum. & dic ꝙ ſic,ſm Io.An.in add.ſua
ꝙ frater eſt vxori fratris in primo gñe affinitatis: ſi ergo accipit
me in virum,efficior in ſecundo gñe affinitatis. Nõ obſtat ergo
ſi moritur iſta,qm̃ poſſum habere aliam cognatam, hoc eſt vxo
rem alterius fratris.Et vide circa hoc quod ſcripſi in c.non dẽt.ſ̃.
eo.tit.in 5.parte gl. noſtræ, vbi poſui de vxore duorum fratrum.
27 Et ex his põt decidi modo alia qõ,an relictus† ſororis poſſit ɔ̃he
re cum relicta fratris. Sol.patet, ꝙ pñt, cum ſint in ſecundo gñe
affinitatis, quod non habet hic prohibitionem. Et dicit hic do.
Card. ꝙ ſuper hoc fuit conſultus a quodam ſuo auditore, & fue
runt ſeparati ɔ̃hentes, & hoc propter ignorantiam putarunt illi
ꝙ ſicut maritus ſororis eſt fratri in primo gñe, ita vxor ipſius fra
tris, argum.c.Martinus.de cog.ſpir.vbi vr̃, ꝙ vir & vxor ſibi cõ-
municant actiones. Sed ibi alia eſt rõ: ibi actio totaliter eſt ſpiri
tualis:& quia ſunt vna caro in tali actu ſpirituali. Item vxor fra-
tris non efficitur affinis ſororis ex eadem cã, ex qua frater effici
tur affinis per copulam viri ſororis cum ſorore, ſed vxor fratris
per copulam cum ipſo fratre,& ſic ſurgit idem quod dicit Ioan.
An. in gl. ꝙ perſona addita perſonæ per copulam mutat genus
attinentiæ. & vidiſtis de facto in Magnifico iuris vtriuſq; doct.
& milite,dño Ant.de Lonate,qui habuerat in vxorem q̃dam ſo
rorem dñi And.de beccaria, & mortua illa, cum idem dñs And.
mortuus eſt, accepit dñam Cõteſinã, quæ fuerat vxor dñi And.
& ita nunc eam hẽt.dic vt no.in c.non dẽt.dic vt ibi.Glo.in ver-
bo,vltimo quæritur. iſta eſt vltima pars tertiæ partis ſm diuiſio-
nem Io.And. Et eſt octaua principalis,& vltima ſm diuiſionem
do.Car.Flo.In gl.in verbo,leuitici.dic, decimonono c,ſm nouã
compilationem:ſm antiq̃ erat 31.&c.Et in leuitico hæc ſunt ver
ba directe,quæ non per ordinem ponuntur per glo.in c.literas.
de reſt.ſpol.Ad proximam ſanguinis tui non accedas,vt reueles
turpitudinem patris:Ego dñs, turpitudinem patris tui & turpi-
tudinem matris tuę non diſcooperias:turpitudo.n.patris tui eſt:
turpitudinem ſororis tuæ ex patre ſiue ex matre,quę primo ge-
nita eſt,non reuelabis,quia turpitudo eſt tua:turpitudinem filię
filii tui,vel nepotis ex filia non reuelabis,quia turpitudo tua eſt:
turpitudinem filiæ vxoris patris tui,quia eſt ſoror tua, non reue
labis:turpitudinem ſororis patris tui non diſcooperies, quia ca-
ro eſt patris tui: turpitudinem ſororis matris tuę non reuelabis,
eo ꝙ caro ſit matris tuæ:turpitudinem patrui tui non reuelabis,
nec accedas ad vxorem eius,quæ in affinitate contingit: turpitu
dinem nurus tuæ non reuelabis, filiã filiæ eius nõ ſumes, ne re-
ueles ignominiam eius,quia caro illius fuit: & talis coitus eſt in
ceſtus.ſororem vxoris tuæ implicatum illius non accipies: non
reuelabis turpitudinem eius adhuc illa viuente.Hæc ſunt verba
formalia in leuitico.In gl.in verbo,duodecim perſonæ.ſ.vir,no-
uerca,ſoror,neptis,nurus,amita,matertera,vxor fratris, maritus
ſororis,& filia,& priuigna,& filia priuignę, filius priuignę.Col
liges ipſas ex verbis leuiti.quæ ſ̃.recitaui in præcedẽ.glo.In gl.in
verbo,ius poſitiuum.dic,i.canonicum. In gl.ibi,primis gñis cõ-
iungi.ſ.donec memoria eſſet de cõſanguinitate, 25.q.2.c.proge-
niem. cum duobus c.ſeq. Demum prohibuit conſanguineos &
affines,vt ſequitur:de hoc tñ,& intellectu c.progeniem.& c.ſe-
quen.vide quod late ſcripſi in præced.arbore.In gl.in verbo,alii
ɔ̃dicẽtes ad quartum gradum.i. ad quem ius poſitiuum inſtituit
coitũ inceſtuoſum:ẽt ex quo patet,ꝙ hodie in quinto gradu coi-
tus non eſt inceſtuoſus,vt in ſum.eo.tit.de conſang.ver.5. & di-
xi in præceden.arbore.In gl.in verbo,reuocatis aliis quibuſdam
prohibitionibus.dic.ſ.ſecundi & tertii gñis affinitatis & ſobolis
ſuſceptione ex ſecundis nup. non copulandę prioris viri cogna
tioni, ſm Io.An. in apparatu ſuper gl.ſua:de quo in c.non dẽt.ſ̃.
eo.tit.& quę ibi ſcripſi:hoc repetes,maxime in parte gl.vbi quę
ritur ibi,an impedimentum publicę honeſtatis connexum illis
gradibus,ſiue prohibitionibus ſit remotum. In gl.in verbo, ſed
non potiſſime.dic canonico,ſed non iuri ciuili,Inſtit.de nupt.§.
duorum. & dixi in pręcedenti arbore &c.

De frigidis & maleficiatis. Rubrica.

S V M M A R I V M.

1. *Hominum triplex eſt genus.*
2. *Impotentia coeundi quid ſit.*
3. *Et quot ſunt eius ſpecies.*

Impotentia coeundi quæ impediat matrimonium contrahendum, & quæ iã contractum dirimat.

¶Continuatur ad præcedentem. Dictum est de aliquibus impedimentis matrimonii: quia impotentia coeundi impedit matri. ideo subsequenter ponitur hæc rub. fm Dama. & Goffre. vel fm Host. continuando ad proxima. Viso de propinquitate, quæ impedit matrimonium, mõ subiicit de impedimento impotentiæ naturalis, de qua impotentia in c. laudabilem. & c. j. & c. fraternitatis. de impotentia accidentali hr̃ in c. fi. & de materia huius rubricæ traditur 30. q. j. per totum, & congruit s̃. de proba. c. proposuisti. Opponitur, & vr̃ ꝙ ista rubrica sit superflua, dũ dicit de impotentia coeundi: sufficiebat. n. dixisse de frigidis & malef. quia solum de his duobus modis tractare vr̃ hic, eo. ti. per totum. Sol. quod ideo adiicit de impotentia coeundi, ad hoc, vt mulier petens diuortium, exprimat, qua de causa vir sit impotens, c. fi. j. e. sed dic verius, quia alii sunt modi impotentiæ, s. in viro, vt in c. 2. vel in muliere, vt in c. 3. in c. fraternitatis. vel in viro, si habet lanceam incompetentem: in muliere si careat antro. Et quis sit frigidus, & quis maleficiatus, videbimus in ꝓcessu in c. fi. & in c. fraternitatis. Host. in sum. huius ti. aliis modis continuat dicens. Tri-
1 plex est genus† hominum, aliud calidissimum, aliud frigidissimũ naturaliter, aliud temperatum. & qm̃ per calorem aliqñ impedimentum nascitur, quo matrimonia ꝯhi prohibentur, vt in illo, q. præ nimio calore cognoscit matrem & filiam, vel duas sorores, vel duas cognatas, de quibus plene diximus s̃. de eo qui cognosc. consang. vxo. suæ. dicamus de impedimento, quod ex fraternitate prouenit. Et qm̃ maleficiatus huic æquiparatur, apponimus rubricam de frigid. & malefi. Vel sic: qm̃ in matrimonio tria bona notari consueuerunt, s. fides, proles, & sacrm̃, vt no. s̃. in rub. de sponsali. Et prima duo non cadunt in matri. ꝯcto ab illo, qui non põt reddere debitum: videamus de frigidis & maleficiatis, qui non habent potentiam coeundi: & quia nedũ isti, sed & alii impotentes sunt, dicamus gñaliter de impotentia coeundi, quia matri. tam constitutione canonica q̃ naturaliter impeditur: videamus quid sit impotentia coeundi, & quot eius species. Quid
2 sit impotentia† coeundi. & quidem vitium est, seu defectus naturalis, seu accidentalis, quo quis impeditur alteri carnaliter com-
3 misceri, vt in inferioribus apparebit. †Quot eius species, duæ: nã apparet in descriptione: alia naturalis, alia accidentalis. Sed naturalis aliqñ contingit propter defectum ætatis tam in homine q̃ in fœmina: & est cõis vtriusq; sexus. Aliqñ propter frigiditatẽ nimiam, & hæc masculina, quia tm̃ in hoïe locum habet: aliqñ propter nimiam arctationem, & hæc in fœmina. Accidẽtalium autem alia violenta, alia occulta: impotentia coeundi impedit matrimonium, quę vero naturalis impotentia est cõis vtriusque sexus, temporalis est: nam adueniente pubertate expirat. ergo q̃ diu durat, tm̃ impedit matri. ꝯhendum, vt 30. q. 2. c. vnico. j. eo. c. quod sedem. vbi vr̃, ꝙ oẽ delictum cadit in puberem, præterq̃ delictum carnis: quare minor x. annis masculus de adulterio accusari non põt, de delict. pue. c. j. ff. de adulte. l. si minor xxv. ann. & breuiter de hac impotentia & matri. talium dic, vt per totum s̃. de despon. impub. Masculina vero naturaliter impotentia, s. frigiditas in hoïe perpetua est, & impedit mat. ꝯhẽdum, & dirimit iam ꝯctum, vt 33. q. j. c. j. & ij. & j̃. eo. c. j. & ij. & c. laudabilem. & talem frigidum appello castratum, nec dr̃ hoc casu matri. ꝯctum dissolui, sed a principio nullum fuisse, vt in Auth. de nup. §. si vero. col. 4. Fœminæ autem est arctatio, in muliere vel aliud instrumenti impedimentum a natura ꝯctum, j̃. eo. c. ex literis. illud impedit & dirimit: aliqñ non, de quo j̃. in processu tit. maxime in c. fraternitatis. Accidentale hmõi impedimentum & violentum, quod violenter infertur, vt sectio, qua spado impeditur: & is, qui spata siue gladio virilia amisit. Accidentale occultum, quod prouenit ex maleficio, siue violentia aliqua, siue gladio: & hoc aliqñ fit, quia redduntur hoïes impotentes omnibus, præterq̃ vni mulieri: & hoc vocatur sortilegiũ, siue factura. & si illa sit vxor, bonum est propter adulterium euitãdum: aliqñ maleficiatur, vt vxorem cognoscere non possit, sed bene alias: & hoc malum, & quandoque perpetuum, quandoque temporale. & faciunt quę dicam in c. 2. infra eod. & hæc sunt de mente Hostien. hic in sum. in princip. & §. j. & §. quæ impotentia.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius episcopi sine speciali mandato potest cognoscere de causa matrimoniali.*
2 *Maritus est caput mulieris.*
3 *Paria sunt, aliqua fieri statim, & infra duos menses.*
4 *Matrimonium quando separatur propter frigiditatem viri, solum datur licentia mulieri nubendo in domino: sed quando separatur propter frigiditatem mulieris, datur solum viro licentia nubendi, & mulier continet.*
5 *Matrimonium an debeat statim separari probata frigiditate, an vero debeat expectari per triennium.*
6 *Intellectus ad c. laudabilem. infra eo.*
7 *Frigiditas qualiter probetur. 8.*
8 *Iudicium verum in hac materia quod dicatur.*
9 *Sententia in causa matrimoniali an transeat in rem iudicatam.*

CAP. I.

ACcepisti. Intrincata solet reputari hæc decre. & Inn. intellectum ponit ꝑ partes confuse, eius Inn. gl. Host. hic est conatus summare, fm quod dicit hic Io. An. in nouel. de quo j̃. dico, & non summatur commode fm Bu. & hr̃ duobus modis. Primo, quia hæc litera hodie non teneat. & hæc lectura non procedit fm eum: de quo j̃. dico. Secundo legitur, ꝙ c. istud de iure procedat: & hæc lect. est cõmunis, & fm intellectum Car. qui mihi placet. Hoc dicit in summa, si probari possit impotentia copulæ, præcedens mat. separatur, si tñ postea constiterit ecclesiam esse deceptam, matr. reintegratur. Si vero non possit probari de impotentia, expectabunt coniuges post terminum triennii, post quod si iurauit cum septima manu propinquorum & vicinorum, & ꝙ non potuerunt ꝯmisceri, separãtur. h. d. cum c. laudabilem. j̃. eo. & hęc summatio vr̃ velle supplere literam per c. laudabilem. ad ver. illa autem posita in hoc casu, vt qñ non constat per rectum & verum iudiciũ virum esse impotentem, & vir dicit se esse potentem: non tamẽ probatur, sed est pręsumptio pro illo, ex quo mulier tempestiue non reclamauit, & vir est caput mulieris: expectabunt coniuges per triennium, & tũc habebit locum manus propinquorum, vt j̃. in c. laudabilẽ. No. primo ex suprascriptis ibi in brocardo, ꝙ licitum est facere allegationem gñalem. de quo in c. vestra. de cohab. cleri. & mulie. dixi supra de spon. sed non recordor in qua decretali. nec mirum, namque

Opere in grandi fas est obrepere somnum.

Secundum Horatiũ. No. secundo, ꝙ si quis iurauit se non posse commisceri cum vxo. & postea aliam cognoscit, ex hoc de periurio conuincitur. facit glo. 2. quæ alle. hæc iu. facit de adul. c. si q. No. tertio, ꝙ sñia lata in causa mat. non transit in rem iudicatã. de hoc in gl. 3. & arguit Vincen. vt dicit Io. An. in ea. gl. vicarium
1 epi sine† speciali mandato posse cognoscere de causa matri. pro hoc facit, quia causa matrimonii est ciuilis, & de talibus põt cognoscere vicarius epi sine speciali mandato, de offi. vic. c. 2. lib. 6.
2 fm Car. No. quinto, ꝙ vir † est caput mulieris, gl. 5. alle. hæc iura. credẽdum est viro ergo tanq̃ capiti. quod intellige, vt in illa gl. in fi. & dico super illa. & in quarta oppositione ꝯ eũ, qui diu tacuit, l. si quis forte. ff. de pœ. & in l. fi. C. de his qui a non domi. manu. & hoc in regula, qui tacet. lib. 6. & in c. in genesi. s̃. de ele.
3 facit c. pen. hic in fi. No. sexto, ꝙ † paria sunt, aliqua fieri statim & infra duos menses. quia non est ius in tpe, vt no. s̃. in §. proxi. fm Host. Et notabat ex hoc Abb. ꝙ emphyteuta, qui per biennium canonem non soluit, post illos duos menses põt sibi cõsulere & soluere. dicit tñ glo. in c. potuit. de loca. ꝙ tp̃s est arbitrarium. & hæc est cõis fm Car. hic per dicta in c. potuit. No. vlti. ꝙ qñ sepa-
4 ratur matri. propter† frigiditatem viri, solũ datur licentia mulieri nubendi in dño: qñ aũt separatur propter frigiditatem mulieris, datur solum viro licentia nubendi, & mulier continet, c. fraternitatis. in princ. j̃. eo. & expone verbum, nubendi in dño, fm canones, vt patet ex no. in c. de infidelibus. s̃. tit. præced. fm Hosti. hic. Card. remittit ad no. j̃. de secun. nupt. Oppo. primo: nam iste vir propter suam frigiditatem prouocauit ad diuortium, vt patet in litera ibi, vix isti. sed non auditur ille, cuius non interest, 2. q. 6. non solent. de elect. c. cum inter. sed hoc casu vr̃ solum interesse mulieris, vt in fi. literæ & c. Sol. fm Pet. & Abb. hic ẽt Car. posse, cum hoc intersit viri propter onera matri. quæ multa sunt. facit quod no. 33. q. j. c. 2. in gl. in verbo, q. d. Oppo. secundo, ꝙ non obstante frigiditate põt vxor cum viro cohabitare, saltem vt soror, c. laudabilem. §. si ambo. Sol. hic non dicit, ꝙ debeat separari matri. sed declarabitur nullum fuisse matri. propter impedimentũ, vt in Auth. de nup. §. si vero. col. 4. Oppo. tertio: dicit litera, ꝙ separatio matri. propter frigiditatem, si vir aliam cognoscit, debet priori matrimonio restitui. sed ꝯ: nam mulieri ꝯ virum competit exceptio adulterii, 32. q. 9. c. de benedicto. de diuort. c. signasti. Sol. gl. in hoc tangit hic ꝯrium: dicit, ꝙ hoc debet mat. operari, j̃. eo. c. laudabilem. & dic de hoc vt dico j̃. in glo. 4. fm Host. & Ioã. An. post eum. Quarto oppo. ꝯ illum tex. & tunc intro materiam
5 intrinsecam huius cap. hic. n. permittitur† statim fieri separationem matri. probata frigiditate: & tñ deberet expectari per triennium, vt in c. laudabilem. j̃. eo. ti. Imo ẽt nullo modo debet audiri vir, sicut nec auditur mulier petens separationem: illi autẽ vir & vxor non debent ad imparia iudicari, 33. q. 2. c. si quis. & c. gaudemus.

demus.de diuor.& tñ bñ dr̃ ɔ̃riũ in ver.illa aũt.vbi credit̃ viro,&
nõ mulieri,q̃ post annũ vel dimidiũ reclamauit. Scd̃o ad idẽ op
po.nã principiũ capl̃i nr̃i vr̃ ɔ̃triari sequẽtibus ver. nã ĩ principio
post mẽsem,vel post iiij.vel post annũ dat̃ facultas mulieri recla
mãdi,si ꝓbet̃ frigiditas ꝑ verũ indiciũ.in ver.illa aũt. post annũ,
aut dimidiũ nõ dat̃ vxori facultas reclamãdi.& sic vr̃ ꝑ c.nostrũ.
vlterius nõ indici separatio,ɔ̃ c.laudabilẽ.j.eo.ti. in ver.si aũt sta-
tim.in tex.nr̃o post duos mẽses vel vnũ dat̃ facultas reclamandi
& ꝑ rectũ indiciũ fit separatio:ecce ergo, q̃ta perplexitas surgit
ex lr̃a nr̃a.& ꝑꝑ hæc ɔ̃ria intricat̃ lr̃a decre.nr̃æ : ꝗa alr̃ in princ.
alr̃ loquit̃ in fi.& alr̃ loquit̃ in c.laudabilẽ . intricat ẽt ꝑꝑ glo. In
no.q̃ varie loquit̃ hic,& nõ ordinate . Hosti.hanc decre.hoc mõ
intellexisse vr̃, ꝙ prima pars huius c.intelligit̃ , qñ ambo ɔ̃fitent̃
impotẽtiã viri: & tũc si ꝑ vnũ mẽsem vir & vxor dederint operã
copulæ ɔiugali,& si mulier corrupta nõ reꝑiat:& si alia admini-
cula officiãt,necesse est ꝙ ꝓbet̃ impotẽtia septima manu ꝓpin-
quorũ,nec sufficit ꝙ ꝑ paucos dies simul fuerũt:imo reqrit, ꝙ ꝑ
vnũ mẽsem ad minus.& hoc est qd̃ intẽdit lr̃a in prĩcipio,cũ di-
cit,ꝑ mẽsem aut ꝑ quatuor aut ꝑ annũ..Si vero mulier ꝑ annũ di
stulerit reclamare: & tñ si vir signa frigiditatis p̃tẽdit, postea nõ
audit̃.Demũ correxit se In.dicẽs,ꝙ ẽt post annũ audit̃, si certa si-
gna frigiditatis oñdit cũ iur̃o ꝓpinquorũ.ita dicit Host.ꝙ Inn.in
tellexit scd̃am partẽ.Prima igit̃ pars scd̃æ partis,siue melius ista
scd̃a,s.versi.illa aũt.loquit̃, qñ mulier asserit virũ frigidæ nãæ, &
vir negat: in quo casu si ꝑ sex mẽses cũ viro sine reclamatiõe ste
terit,postea nõ audit̃,nec ꝓsunt indicia frigiditatis viri vel frigi-
ditatis suæ,s.mulieris, q̃ p̃t esse ꝙ ꝑꝑ modicũ mẽbrũ viri mulier
adhuc vr̃ integra.ita dicit Host.ꝙ intelligit̃ ver.illa aũt.ſm lec.In
no.In tertia parte dr̃,ꝙ si j.sex mẽses,hoc ẽ post mẽsem reclama-
uerit mulier,q̃ tũcũq; vir neget,mulier audiet̃,si ꝓbet ꝑ iur̃m fri
giditatẽ viri,& ẽt ꝑ alia indicia, vel ꝑ aspectũ corporis:& separa
bit̃ mat.nec expectabit̃ triẽniũ.& hoc iõ,ꝗa cito reclamauit : Et
subiũgit Inn.ꝙ idẽ põt dici in primo casu ꝑ decretalẽ, laudabilẽ:
& hoc,sicut dicit,magis ɔgruit lr̃æ Host. dicit tñ hũc esse intelle
ctũ nostrũ marito ꝓuocãte ad diuortiũ:& ꝗa impotẽs asserente
muliere hoc idẽ,mat. indistincte dirimit̃ : sed si decipiat̃ ecclesia
mat.reꝑiat̃,ꝙ si vxor negaret maritũ impotẽtẽ, nõ dissoluit̃, sed
ei credit̃.si vero mulieri agẽti vir asserat se vxorẽ carnalr̃ cogno-
uisse,nisi ꝑ aspectũ corporis vel alio mõ certo ẽt indubitato ɔuĩ
cat̃,mulier petẽs diuortiũ nõ audit̃:si aũt muliere agente vir hoc
idẽ,qd̃ mulier asserit,ɔ̃fiteret̃, vel alr̃ euidẽter ɔuinceret̃ vir,mat.
separat̃,& mulieri ɔ̃hẽdi mat.licẽtia dat̃.vides ergo q̃ varie & In
no.& Host. intelligũt hũc tex.Et ꝓ euidẽtiori euacuatione ɔ̃rio
rũ & gl.Inn.& Host.aduertẽdũ,ꝙ decre.nr̃a duobus modis intel
ligit̃.Primo ſm Ala.Lau.& Vin.vt refert hic in gl. Io.An. in ver.
hoc vr̃.ꝙ hoc c.nõ ɔtinet certũ auctorẽ.facit ff.ad l.Corn.de fal.l.
fi.ver.q̃ legibus & ɔstitutionibus vtit̃,nullo habito auctore,legẽ
Cornelia de fal.tenet̃,sed hoc innitit̃ auctoritati Papæ.Gl.in ver
bo,tacuit.h.d. ꝙ nõ tenet qd̃ hic dr̃ d̃ anno cũ dimidio,licet hoc
ꝓcedat ſm Host.Pet.& Ab. nõ obstãte ꝙ nesciamus auctorẽ hu
ius decr.& hoc ꝑꝑ vtilitatẽ,quã ɔtinet, & ꝗa iã diu approbata ẽ,
25.dist.c.ꝑꝑ eorũ. & hodie nõ dẽt de hoc disputari, ex quo est in
hac papali ɔpilatione.Dicamus ergo,ꝙ ɔtinet ius cõe,nõ obstã-
te eo qd̃ dicit gl.p̃al.& sequamur lecturã cõem, q̃ hẽt,ꝙ hæc de-
cre.ɔtineat ius cõe:& hæc lectura multipliciter variat̃ ꝑꝑ gl.In-
no.cuius gl.summariũ dixi s̃.ſm Host. Gof.aũt dicebat,ꝙ hoc c.
hẽt locũ,qñ j.triẽniũ liquet, vel liquere põt frigiditas. decre.aũt,
laudabilẽ.hẽt locũ, qñ liquere nõ põt frigiditas . Quidã,vt refert
Io.An.in p̃al.gl.dicũt,ꝙ j.hoc tp̃s dẽt ꝓtestari, vt post illud tp̃s iu
uet:de quo tꝑe in isto c.hoc est,ꝙ ɔtinue dederũt operã & nõ po
tuerũt:de quo in c.laudabilẽ. & ꝑ hoc rñdet̃ ad mãm, q̃ allegat̃ ĩ
gl.p̃al.q̃ incipit,tacuit ergo.& ad c.laudabilem.ꝙ cũ reqrat triẽ-
niũ, facit ɔ̃ oẽs partes huius decr. nõ tñ ꝑꝑ hoc sunt vacuata oĩa
ɔ̃ria suꝑ istũ formata,& q̃ formari p̃nt. Quare aduertendũ est, ꝙ
quo ad c.laudabilẽ.tutius est, ꝙ expectet̃ triẽniũ ſm Inn.cũ fina-
le iudiciũ pẽdeat ex futuro, d.c.laudabilẽ . & c.fraternitatis.in fi.
credit tñ,ꝙ nõ esset necessariũ, ꝙ qũocũq; expectaret̃, si alr̃ ɔstat
indubitãter de impotẽtia viri,vt ꝗa plene vir adultus & inhabi-
lis apparet.Et hæc so.est vera ad c.laudabilẽ.in prin.& c.fraterni
tatis.s̃.eo.ibi,ꝑ errorẽ &c.iũgẽdo eã cũ sequẽte,& declarãdo ea:
tñ Inn.in hac solõne nõ ꝑsistit.Idẽ scd̃o soluit,dicẽs ꝙ principiũ
huius c.loq̃t,qñ ɔ̃fitent̃ ambo impotẽtiã viri:& tũc si ꝑ vnũ mẽ-
sem dederũt operã copulæ,separabunt̃, sed necesse ẽ ꝙ septima
manu ꝓpinquorũ hoc ꝓbet̃,vt hic:& hoc ẽt si appareat impotẽs
ꝑꝑ paruitatẽ & ariditatẽ mẽbri:& ẽt si mulier corrupta oñdit̃:&
etiã si hoc nõ apparet, & vxor & vir impotẽtẽ dicũt. reddit Inn.
rõnẽ,quare opꝫ ꝙ septima manu ꝓpinquorũ se purget,ꝗa p̃t eẽ,
ꝙ licet mẽbrũ sit aridũ & paruũ,tñ semẽ p̃t emittere, sicut vrinã

emittit.& ꝑꝑ hoc dubiũ dicit Inn.nõ sufficere ꝓbationẽ ꝑ aspe
ctũ corporis vel ɔfessionẽ ɔiugũ,nisi adsint iur̃a ꝓpinquorũ:& ꝙ
nõ sufficit ꝙ vna die mãserit mulier cũ viro , imo est necesse ad
minus ꝙ ꝑ mẽsem fuerint in experiẽtia ɔiunctione ɔiugales . Et
6 istis p̃suppositis ad c.laudabilẽ.rñdet Inn.ꝙ † loquit̃, qñ nulla vel
pauca signa frigiditatis apparẽt , quia tũc est necessariũ triẽniũ .
vel loquit̃,qñ fuerũt simul plus q̃ ꝑ annũ, quo casu varie dicit In
no.Primo mõ,ꝙ nullo mõ audit̃ mulier,ẽt si oĩa indicia frigidita
tis viri oñdere velit , nec vlterius audiunt̃ iur̃a , ꝗa oĩbus modis
præsumit̃ copula interuenisse. Deinde dicit Inn. hoc casu posse
probabilius dici,ẽt quòd j.annũ fiat separatio p̃stitis iur̃is:& ma-
xime si ꝑ dicta indicia frigiditatis apparẽt.& hoc idẽ vult Inn.in
prin.suæ gl.nã qd̃ dicit lr̃a, ꝑ mẽsem. idẽ dicit Inn.ꝑ vnũ diẽ,vel
per cẽtũ annos.& idẽ vr̃ velle gl.pe. hic dicẽs,ꝙ dũ in ver.illa an
no vel dimidio nõ tenet. hoc ĩ c.fi. vbi audit̃ ẽ post octo annos.
Tertio rñdet Inn.ad c.laudabilẽ.quòd hẽt locũ, qñ a prin.nõ põt
probari frigiditas,dabit̃ trienniũ.& hoc sonat lr̃a illius cap.sed ĩ
c.isto nõ ꝓbat̃ frigiditas,iõ necessariũ triẽniũ.& hãc tenet Goff.
quã dicit Car.esse verã.Quarto soluit Inn.in c.laudabilẽ. ꝗa loq
tur,qñ alter tm̃ ɔ̃fitet̃ impedimẽtũ:hic qñ vterq;.Ab ista tñ solu-
tione recedit dicẽs,quòd ẽt qñ ambo ɔ̃fitent̃,necessariũ vr̃ trien-
niũ,vt in c.2.j.eo. sed dicit, ꝙ ibi vltra annũ cũ muliere mãserat:
& reuertit̃ ad solutionẽ datã s̃.e. dicẽs quòd licet ꝑ sex mẽses ste
terit cũ marito,& nõ reclamauerit de certo , nõ tñ poterit p̃tex-
tu frigiditatis separari,ꝗa p̃sumit̃ cognita : nec ꝓderũt ei p̃dicta
indicia frigiditatis,ꝗa p̃t esse, ꝙ licet mẽbrũ viri sit paruũ & ari-
dũ,tñ sicut emittit vrinã,ita põt semẽ emittere, vt dicit In.s̃.Alii
soluũt,vt refert Io.An.suꝑ gl. ergo vr̃ dicẽdũ, quòd q̃ vult audiri
post triẽniũ,dẽt ꝓtestari,vt post illud agere possit: qd̃ nõ placet,
nã nihil de ꝓtestatiõe dr̃ ĩ c.laudabilẽ.Alii & sexto dicũt,qd̃ tp̃s,
de quo hic,est ɔtinuũ:sed in c.laudabilẽ.nõ: hæc pariter nõ ꝓce-
dit:nã oẽ tp̃s ɔsultũ dr̃,nisi exprimat̃ in iure quòd sit vtile:qd̃ no.
ff.de diuer.& tẽp.p̃scrip.suꝑ rub.ẽt ĩ cle.vnica,de resti.in inte.&
ver.ɔtinuũ.Septimo soluit Host.vt refert hic Io.An.suꝑ uer.mẽ-
sem.circa prin.lr̃æ,quòd c.laudabilẽ. loquit̃ de maleficiatis : hoc
c.loquit̃ in frigidis.Hoc repugnat c.laudabilẽ. qd̃ ꝓbat expresse
de frigidis.Octauo soluit idẽ Host.ſm Io.An.in p̃al.uer. ꝑ mẽsẽ.
quòd hic loquit̃ de plene puberibus,c.laudabilẽ. de nõ plene pu
beribus,& sic de semiplena pubertate . sed hoc est determinare
ſm Car.qd̃ est ɔ̃ c.unicũ,ut ẽt bñf. & plenã pubertatẽ, dicit Inn.
esse xiiij.ann.ff.de alim.& cib.leg.l.Mela.ff.de adop.l.arrogatio.
§.nõ tm̃.Inst.eo.ti.§.minorẽ.& qd̃ no.idẽ Hos. & ibi dixi in c.pu
beres.s̃.de desp.impub. Quãtũ ad hoc tñ capl̃m dic ſm d.Car. ꝙ
dẽt intelligi de plena pubertate,ut est de mẽte Host. & Io.An.li
cet postea uideat̃ uariare Host.dicẽs, quòd in casu nr̃o est tp̃s ar-
bitrariũ:& satis uanũ est,ut intelligat̃ de plena pubertate, & tũc
faciliter non fiat separatio,ut j.dicã.Quãtũ aũt ad ɔ̃rietatẽ huius
principii capl̃i nr̃i,cũ uer.illa aũt.Inn.dicit principiũ loquit̃,ut s̃.
dixi.sed uer.illa ãt.loquit̃, qñ dicit mulier maritũ frigidũ, & ipse
negat:tũc si ꝑ sex mẽses steterit cũ uiro sine ɔ̃dictione, nunq̃ de
cætero p̃textu frigiditatis poterit separari: & hoc iõ, ꝗa p̃sumit̃
ab eo cognita:nec ꝓderũt sibi p̃dicta indicia,s.frigiditatis uiri &
mulieris ipsius uirginitatis:ꝗa ut dictũ est ſm Inn.ꝑꝑ modicum
mẽbrũ uiri,& mulieris apꝑet adhuc incorrupta:uel timet̃ occul
ta deceptio,ut dixi s̃.Hos.summauit gl.Inn.in hoc tñ dic ut dixi
suꝑius,& j.dicã.Inn.nõ ꝑsistit.ad uer.fi.huius c.dicit Inn.quòd si
mulier ꝑ duos mẽses,uel ꝑ unũ,uel ꝑ minus spaciũ vj.mẽsiũ fue
rit cũ marito, & reclamauerit de frigiditate uiri , & uir neget,tñ
si ꝓbabit̃ ꝑ iur̃a de frigiditate uiri, & ꝑ aspectũ corporis mulie-
ris,separabit̃ mat.nec ẽ necesse hoc casu expectare aliud:& hoc
iõ hic,ꝗa cito reclamauit.Inn.recedit ab eo,qd̃ s̃.dicit,quòd illo
casu põt dici quòd tꝑe succurratur triennii per experientiam ip
sius triennii,c.laudabilem.j.eo.& hoc placet hic Car.& uult In-
no.dicere,quòd in uer.illa.nõ audietur mulier, ad hoc ut fiat sta-
tim separatio,sed expectabitur triennium. & dicit hoc magis ɔ-
7 sonare literæ.Quæro, qualiter † ostenditur frigiditas uel malefi-
a cium.[a] dicit ipse,quòd tria sunt remedia ad probandum frigidita
tem, aspectus corporis uiri, & mulieris iuramentum cum septi-
ma manu propinquorum,& triennium.dicit tamẽ,quòd discre-
tus iudex ꝓuidebit,utrum unum solũ arg.uel duo uel tria faciat
præstari. sed tñ quia in separatione mat. ꝑicu'um uertit̃, melius
est ſm eũ, quòd superabũdent ꝓbationes q̃ quòd deficiãt, & bñ
notandũ est.Et Inn. ponit q̃dam argumẽta ad intellectũ c. quę j.
declarabo.Host.tñ dicit hũc esse intellectũ c.dicit ꝓ concordan
dis par-

A D D I T I O.

a ¶Vel maleficium.Vide Spe.in ti.de teste.§.7.ver.hoc quandoque.iuxta fi.& infra quòd tempus probetur.vide in Spe.de dila.§.j.ver.aliæ expetitoriæ.

dis partibus huius c. intellectũ eſſe huius c. ꝙ marito ꝓuocante
ad diuortium, & dicente ſe impotentem, ſi mulier hoc idem fa-
tetur, ſeparabuntur ſeruata ſolennitate canonica. Sed ſi eccleſia
inuenerit ſe deceptam, reparabitur matrimonium, vt hic in pri.
literæ. & in hoc põderat tex. in verbo, affirmat. dicens, ꝙ ſi vir di
ceret ſe impotentem, vxor negaret, crederetur mulieri, quæ ſtat
pro mat. arg. ſ. de clan. deſp. c. j. & c. j. de re iud. Item quia conſue
uerunt mulieres pati ſtimulos carnis, c. fi. ſ. de eo qui cog. vñ nõ
eſt veriſimile, ꝙ mulier vellet ſtare cũ impotente, j. eo. c. fi. Item
actore nil probante debet abſolui reus, c. vnico. ſ. vt eccle. bene.
ſi vero muliere agente vir diceret ſe habere cognoſcẽdi ꝑtãtem
& cognouiſſe ipſam per aſpectum vel alio mõ: & in dubio cõi-
catur, ſeparabitur mat. nec dabitur mulieri licentia. ſed in hoc di
ſtinguit: An alter confiteatur, an vterque, vt colligitur in hoc c.
Car. adhæret eis, quæ dicta ſunt in ſuo ſummario, videlicet ꝙ ſi
per verum indiciũ põt ꝓbari de frigiditate viri, fiet ſeparatio ꝛ t
non expectato triennio, vt hic in prin. & j. eo. c. fi. & c. laudabilẽ.
a ꝯrio ibi dicit, ſi frigiditas prius probari nõ poſſit. & quod ſit in
hoc caſu verum indicium, j. dicam. gl. tangit hic in gl. in c. lauda-
bilem. in ver. idem. & pro hoc facit quod dixi ſm Inn. ſ. ad c. lau-
dabilem. e. ti. Et licet dixerit Car. no. de frigiditate: dicit tñ, ꝙ hoc
iõ, quia iſte tex. de illa loquitur: ſed tenet ꝙ eſſet idem de alio im
pedimento perpetuo & ſi vir eſt aridus, mulier arcta. pro hoc j. c.
fraternitatis. facit dictum In. loco vbi nũc proxime dixi, vbi exẽ-
plificat de membro arido. Secus aũt in maleficiato, in quo indi-
ſtincte oportet expectari per triennium, vt in c. fi. Et rationẽ vi-
debimus: & ꝙ ille tex. loquitur tm̃ de maleficio, tenet Hoſt. hoc
vt ſ. dixi, & Io. An. & quod ſ. dictum eſt, ſeparationem fieri non
expectato triẽnio, maxime procedit, qñ vterq; eſt plenæ puber-
tatis, ſm Car. facit quod dixi ſ. ſm Hoſ. ais non dẽt iudex de faci
li facere ſeparationem, pro hoc quod no. in c. puberes. ſ. de deſp.
impu. Qñq; tñ non expectata plena pubertate fit ſeparatio, vt in
c. ex literis. j. eo. Item hæc, quæ dicta ſunt de ſeparatione, proce-
dunt, qñ vterq; confitetur, vt hic in prin. idem eſſet ſm Car. ſi al-
ter tm̃, eo. c. fi. & facit iſte tex. continuando §. fi. ad §. illa. qui §. lo-
quitur, qñ vir negat ſe eſſe frigidum. & quod litera in prin. dicit
de menſe, de quatuor, aut de anno: & ſi facta narrantur. eſt tñ in-
telligendũ, ꝙ cohabitauerunt aliquo tꝑe, ſm do. Car. ex quo tꝑe
poſſi : veriſilr pręſumi, ꝙ interceſſiſſet copula, ſi non fuiſſent im
puberes. Item ſm eum eſt vtile adhibere coniugum iurm cũ ſe-
ptima manu propinquorum, vt ſuperabundent probationes, vt
ſ. dixi ſm Inno. ſed non eſt neceſſarium hoc caſu, non dr̃ de his
iuris: ſed alio caſu, de quo eo. c. laudabilem. ſuperabũdantes ſint
ergo probationes ad eliciendũ veritatem. Et ad id quod ſ. dictũ
eſt ſm Inn. ꝙ non refert, an copulam habuerunt per diem, an ꝑ
annum, an per multos annos: procedit quo ad hoc, vt vterq; pro
uocãs audiatur ad diuortium. & hoc ſi probari põt aperte de fri-
giditate, vt hic: vnde dẽt ſm Car. cohabitaſſe aliquo tꝑe, qua de
re præſumi poſſit, ꝙ interceſſiſſet copula, ſi non fuiſſet impedi-
tus. & hoc tp̃s erit arbitrarium, de offi. del. c. de cauſis. facit quod
no. Hoſ. ſm Io. An. hic in verbo, per menſem. nõ refert, an ad di-
uortiũ procedit vir, vt hic in prin. an mulier, in c. fi. licet aliq̃tum
plus credat̃ viro q̃ mulieri, vt in ver. illa. & ſ. de deſpõ. impu. c. cõ
tinebat̃. Et q̃tum ſit illud plus, in quo credit̃ viro, nõ vr̃ determi
natum ſm Car. hic, iõ bene arbitrarium, arg. c. de cauſis. ſ. de offi.
del. Nec ob. ſi dicatur, ex quo perueniatur ad indicium, inducta
eſt ſeparatio: ergo amplius non reprobatur hoc mat. vt dicit lr̃a
in prin. quia dicendũ eſt, ꝙ de iſtis indiciis non multum curatur,
vt probat lr̃a j. eo. tñ rõne, quæ probatur continuando ad præce
dentia: quia hoc verum indicium, de quo in prin. literæ, falli põt,
& de quo indicio intelligatur, de indicio quod aperte cõſtat, ita
ꝙ non ſubeſt dubitatio. Sed dic ſm eũ, ꝙ põt contingere ꝙ id, qđ
putatur certum, reperitur poſtea nõ verum, quia manus & ocu-
lus obſtetricũ fallit, vt in c. cãm. de proba. ſi aũt frigiditas nõ poſ-
ſet probari per verum indicium viri, mulier nullatenus audien-
da, ſi prouocat ad diuortium poſt annum, aut dimidium, & hoc
viro ꝯdicente, vt hic in ver. illa. Sed verius dicit Car. ꝙ illud, qđ
dr̃ hic de anno vel dimidio, non tenet: & ꝙ in hoc ver. nõ audia-
tur mulier ſtatim, quia non fiet incontinenti ſeparatio, ſed expe
ctabitur tiennium, j. eo. c. laudabilem. ſi mulier non prouocabit
ab initio, ſed poſt multum tp̃s, puta annum vel dimidium, vt in
litera noſtra. & ꝙ ver. illa aũt. loquatur, qñ non põt probari per
verum indicium de frigiditate: patet, quia hic ſolum diſputatur,
an credendum ſit viro an mulieri dicenti virum frigidũ, an vero
neganti: & in dubio magis creditur viro, vt hic: non tñ adeo, vt
poſt triennium non fiat ſeparatio, ſaluo eo quod dico in c. lauda
bilẽ. Itẽ ſi mulier ſtatim poſſet ꝓbare per verũ indiciũ, ſtatim fiet
ſeparatio, vt in prima & vltima hui⁹ capli parte: & hoc mihi pla-
cet. & hæc procedũt ſm do. Car. Flo. ſi de ſeparatione fienda nõ
conſentiret vir & mulier non obſtante impedimento cohabita
re tanq̃ frater & ſoror, d. c. laudabilem. & hic declaratur intelle-
ctus huius capli, & c. laudabilem. & manet ꝯñſio ad ꝯria ſ. forma
ta. Do. Ant. vnamq̃q; partem huius capli cõcludit. Et primo cir-
ca primam partem diſtinguit, an ambo ꝯfiteantur impotẽtiã: &
tunc an ſimul ſteterunt per triennium, & operam dederunt co-
pulæ, ſeparãdi ſunt interueniente probatione ꝓpinquorum: &
hoc procedit, ſiue appareant ſigna frigiditatis, ſiue nõ, dũmõ ap
pareat ꝙ mulier ſit incorrupta, eo. c. fi. An ambo ꝯfiteãtur impo-
tentiam, & ſimul ſteterunt vltra annum, & adhuc exigitur ꝓba-
tio ſeptima manu ꝓpinquorũ: & hoc ꝑ ꝑ præſumptionẽ, q̃ ſur-
git ex illa longa cohabitatione, qua ſimul cohabitauerũt anno,
menſe, vel quatuor. quod vr̃ hæc decre. ſpecificare in principio
ſuo. Qñq; nulla, vel pauca apparent ſigna frigiditatis: & tũc exi-
guntur iur̃a ꝓpinquorum, & vltra hoc ꝓbatio triennii: & hoc ẽ
verum indicium, de quo loquitur iſtud principiũ, & declarat de-
cre. fi. eo. ti. Aut apparent aliqua ſigna frigiditatis: & tunc aut ſũt
euidentia ſigna, vt quia apparet membrum aridũ & paruum: &
tunc ſufficiunt iur̃a ꝓpinquorum. & hoc ꝓ tanto, quia licet ſit
paruum & aridũ, poſſibile eſt ꝙ põt emittere ſemen ſicut vrinã:
& ꝓ tanto vltra illa ſigna euidentia exiguntur iur̃a ꝓpinquorũ.
ſed hoc caſu non exigitur ꝓbatio triennii: & hoc caſu erit verũ
indicium, quod exigit hæc decre. Aut ſigna non ſunt euidentia,
& apparet ꝙ mulier eſt virgo: tunc aut allegatur impedimentũ
frigiditatis, & ſunt iuuenes, & nõ in plena pubertate: & tũc exi-
gitur ꝓbatio triennii, j. eo. c. laudabilem. aut allegat ꝙ ſunt impo
tentes: & dicit, ꝙ non dabitur trienniũ ſed terminus arbitrarius,
& iurabunt ꝙ totis viribus adinuicem liberis, & copulę, & ad ꝯ-
iungendũ operam dabant, vt mat. ꝯſummarent modis oĩbus, j. e.
c. fi. quo facto adducãt ſeptimam manũ ꝓpinquorum, q̃ iurabit
illos ꝯiunctos verum iuraſſe, & ſic dirimeretur mat. vt hic, & in
c. laudabilem. 32. q. j. c. j. & ij. ſm Hoſt. Si aũt ſteterũt menſe ſimul
vel minus, ſm Inn. qui dicit, ꝙ eſt verum, ꝙ ſufficiat minus men-
ſe, ne deſtruatur iſta lr̃a, ꝑ menſem &c. Tñ ꝓ Inn. facit ibi ar. tex.
dũ dicit, aliquod tp̃s declaratur ꝑ ſequẽtiam: & tunc hẽt locũ ẽt
principium lr̃æ ꝑ ꝑ verbũ, aliquod tp̃s. ſm Inn. vel ſm But. ſi ſtẽt
per menſem. No. ergo ex hac parte, ꝙ vt poſſit ſeparari mat. qñ
cohabitauerunt in menſem vtroq; ꝯſitente, exiguntur tria. Qđ
cohabitauerunt vel menſe, vel anno, & non plus. Scđo, ꝙ ꝯfiteã
tur. Tertio, ꝙ vltra hoc exigatur probatio ꝑ verum indicium, vt
dico j. c. fi. & in c. laudabilẽ. q̃tum aũt ad ver. illa. nihil dicit But.
de ſuo, ſed tranſit cũ dictis Inn. quæ ſ. recitaui ſm Car. circa intel
lectum illius ver. Quantum aũt ad ver. ſi aũt. recitatis doc. variis
opinionib. ꝯcludit But. ꝙ ambo ꝯiuges ꝯfitentur frigiditatem: &
tunc dic vt dixi ſ. in princ. diffinitionis But. Aut mulier aſſerit, &
vir negat: & tunc vr̃ But. tangere verſi. illa aũt. & hoc dicit aduer
tendum: aut. n. mulier modicũ cohabitauit, puta vſq; ad mẽſem
vel duos menſes: & tunc ſi probat ſe virginem ex aſpectu corpo
ris, vel hoc probat diuerſitatem caſuum, & tunc ſeparantur. Aut
cohabitarunt diu, & non proclamauerunt in ipſa nouitate, & ip
ſa poſtea ꝓclamat mulier viro aſſerente copulam: & dic diu, vt ſi
per annum: & tunc aut mulier non erat virgo, qñ ꝯxit: & tũc nõ
admittitur ad ꝓbãdũ ex ſuo aſpectu. ſic põt intelligi alia pars hu
ius decre. ſed bene ꝑ ꝑ defectũ viri, ſi defectus eſt euidens, vt q̃a
hẽt membrum aridum admodũ, cauẽdum eſt tñ ab illis, ſm But.
Aut habet membrum ꝯctum in corpore, & ꝯſueuit membrum
ꝯhere, & longum emittere ad modũ aĩalis: & hoc caſu admittet̃
ad ꝓbandum. Aut mulier erat virgo, qñ ꝯxit, & diu cohabitauit.
Recitatis variis opinionibus cõcludit Bar. ꝙ ex ſolo aſpectu cor-
poris non admittitur probatio, quia per hoc neceſſario non cõ-
cluditur impotentia viri, ſed bene admittit̃, ſi vellet ſe probare
virginem ex euidenti defectu uiri. dixi tñ ſ. uarietatẽ Inn. & Ho.
8 & Car. circa hoc. †Sed q̃ro, quia ſæpe dixi de uero indicio, qđ di
catur hoc uerum indiciũ in hac mã, ſm Inn. tm̃ ſunt argumenta
corporis aſpect⁹, iur̃m, ſeptima manus, & ꝓbatio triẽnii. illud de
triẽnio intelligite ut ſ. declaratũ eſt. ad illud de iur̃o ſeptimæ ma
nus, Inn. hic in uer. rectũ indiciũ. dicit ꝙ hoc eſt rectũ indiciũ, ſ.
ſeptimę manus, ne coniuges colluderent inuicẽ, ꝓ hoc quod dr̃
in gl. fi. Hoſt. tñ refert aliquos dicere, ꝙ iur̃a iſta requiruntur, ubi
fama adiuuet aſſertionem cõiugũ, ar. 35. q. 6. c. ſi duo. ſed dicit In.
& Hoſt. ꝙ qñ de frigiditate agit, parum aut nihil operatur fama:
ſecus ſi de ꝯſanguinitate agit, quia tunc operat multum fama, ut
d. c. ſi duo. & no. ſ. de ꝓbat. c. tertio loco. & circa intellectum c. ſi
duo. uide ea q̃ dixi in c. ſuꝑ eo. ſ. de illo q̃ cogn. Sed quo ad illud
de aſpectu, aſpiciem⁹ mulierẽ ſi ẽ uirgo, ſm Inn. Itẽ ẽt aſpicit̃ uir
ſm Hoſt. ut q̃a inutile eſt mẽbrũ, uel hẽt mẽbrũ aridũ, uel ꝯctum
in corpore. Et a talibus eſt cauendum, ſm Hoſtien. cuius uerba
recitauit

recitauit But.s̃.dicit Hoſt.ſe vidiſſe tales. Et de hermafrodito ha
betur ff.de lib.& poſth.l.ſed quęſitum.§.fi.& ff.de ſtatu ho.l.quę
ritur.4.q.3.c.item.de quo in ſumma per Hoſt.eo.tit.§.fin.ver.mu
lier.& iſtis caſibus dicit Hoſt.eſſe faciendam ſeparationem ſine
alia ſolennitate vel dilatione, quia in rebus certis non eſt conie
cturis locus,30.q.vlt.c.iudicantem.de ele.c. cum inter vniuerſas.
& quod ibi no.in gl.in ver.ſi prius frigiditas probari non poſſit.
quam literam dicit Hoſ.male intellectam,cum t̃n dictum eſt de
habente membrum aridum, vel de habente ꝯctum in corpore:
vel de habente teſticulos ad modum cicerum.Dicerem,ꝙ ſolen
nitas cum diligentia adhibenda propter verba Hoſt.cum dicit a
talibus eſſe cauendum:nam per fricationes,& per vnguenta ca-
lida cum fricatione apud ignem cõſilio medicorum expertorũ
informabitur iudex,q̃n emittet ſemen vel non: & an ſit potens
ad prouocandum mulierem,& emiſſionem ſpermatis. & ſic cõ
clude,ꝙ iudex ſit,& non debet contaminari ad indagationẽ ve-
ritatis,ne iudicium eccleſiæ decipiatur in materia tam periculo
ſa.Dicit inſuper Hoſt.ꝙ verum iudicium eſt,ꝙ coniuges ad præ
ceptum,ex quo habebunt pubertatem,ſimul morabuntur ad ar
bitrium iudicis,& poſtea iurabunt,ꝙ dederunt operam copulę,
& non potuerunt perficere:& ſeptem propinqui,vel eis deficiẽ
tibus vicinæ bonæ famæ iurabunt ſe credere ipſos verum iura ſ-
ſe.& idem dicit But.s̃.& tunc mat.ſeparabitur, j̃. eo.c.laudabilẽ.
33.q.j.c.j.& c.ij. Iſte t̃n vltimus modus non dr̃ proprie verum in-
dicium ſm Car.hic,ſed ad hunc modum requiritur, q̃n per verũ
indicium idem recte non põt probari de impedimẽto,vt in exẽ-
plis præmiſſis,de quo in c.laudabilem. Vltimo quęro circa iur̃m
de ſeptima manu:vxor probauit de impotentia viri, & vir totí-
dem paratus eſt probare ſe poſſe, certe ꝙ cognouit. dicit Inn.ꝙ
præfertur probatio viri, quia oculus obſtetricum fallitur:& ꝑꝑ
rationes factas ſm Inn. & ex hoc dicit Inn.ꝙ litera, quæ hoc di-
cit in fine,procedit q̃n vir ſimpliciter dicit,ꝙ cognouit mulierẽ,
nec aliter probat, & mulier iurat ꝯrium cum ſeptima manu pro
pinquorum,aliqua præſumptione ariditatis, vel alia præcedẽte.
dicit ẽt Inn.ꝙ ſi mulier dicit ſe cognitam & virginem,& vir di-
cit ſe cognouiſſe: ſi poſt duos menſes hoc dicit mulier,non ad-
mitteretur eius probatio, ſi vult probare ſe virginẽ per aſpectũ
corporis, licet credatur, cum oculus obſtetricũ ſæpe fallitur,27.
q.j.c.nec aliquem.ideo dicit,ſi vult probare eum maleficiatum,
nõ admittitur propter rationes s̃.tactas ſm eum. & de maleficia
to dic,vt dico j̃.eo.c.fi.ſm Car.ſi vero vellet probare per aſpectũ
corporis maritum frigidum, admittetur ẽt mulier poſt duos mẽ
ſes,ſi prius non fuerit proteſtata.h.d. ſm Inn.ſed quia poſſet cõ-
figi ſm Hoſt.& Car.quia fuiſſet viripotens,& abſtinuit a cogno
ſcẽdo:ideo tutum eſt ẽt vt ex doc.de virginitate, iudex vltra hoc
ſe informet de impotentia faciendo conſpici,vt dico j̃.c.laudabi
lem.ꝙ aũt mulier admittatur & poſt duos menſes, ſentit Inn.in
vlt.ſua gl.vbi dicit,ꝙ ſi mulier vult probare per aſpectum corpo
ris maritum frigidũ: vel maritus vult probare vxorem arctã, ad-
mittetur probatio hic,quia ſatis de facili cognoſcuntur.Glo.hic
quærit, quod dicatur hoc verum indicium.Sol.& vide quæ dixi
9 s.in j.no.& quæ dixi s̃.Gl.2.colligit vnum notabile, q̃uo conuin
catur mendacium,& alleg.iura. Gl.3.no.ꝙ † in cã matrimoniali
ſnĩa non tranſit in rem iudicatam:deinde opponit, & diſtinguẽ
do ſoluit,& poſtea recedit a diſtinctione: & deinde opponit,&
ſol.l.iudex.in §.fi.vide caſum illius §.fi.vide caſum illius §.s̃.tit.2.
c.diſcretionem.Super gl.ibi,conſcia.no.diſtinctionẽ gl. q̃n mu-
lier conſcia adulterii, priuat ſe excep. oppo.adulterii:ſecus ſi
ſit inconſcia.& dr̃ conſcia adulterii, & priuat ſe exceptione, q̃n
vterq; conſenſiſſet vt plurimum. vide quæ dixi s̃.in tertia oppo.
In ea.ibi,ſed non credo,noli eſſe incredulus ſed fidelis. dicit Io.
And. ſm quem non obſtante adulterio nihilominus repetantur
priora matrimonia. facit c.fraternitatis.ver.nos.j̃.eo. Hoſti.ſatis
placet hoc dictum gl. vbi per auctoritatem eccleſiæ facta fuerit
ſeparatio, & ꝯ̃xit ille, ex cuius parte non erat impedimentum:ſi
vero alter,vt hic dr̃,ꝯ̃hat,ſ.qui dicebatur frigidus:adhuc dicit Io.
An.ꝙ reparabitur matr. ſed quo ad vinculum inter illos eccleſia
ſticum,& quo ad thorum poteſt fieri ſeparatio,offenſo illud pe-
tente.quod vltimum placet Car.hic per c.de benedicto. alleg.in
gl.& de diuor.c.ſigñaſti.ſed dictum præcedens, cum dixit de re-
paratione quo ad vinculum,non vr̃ procedere ſm Card.quia q̃n
ꝯ̃xit is,ex cuius parte non ſuberat impedimentum,non vr̃ faciẽ-
da reparatio matr.quia ex hoc non vr̃ eccleſiam fore deceptam:
ſed cum dicit,ꝙ Io.An.habuit reſpectum ad euitationem adulte
rii: nam ſi non facta ſeparatione auctoritate eccleſiæ ꝯ̃xit,ex cu
ius parte non ſuberat impedimentum, tunc fiet ſeparatio non
t̃m quo ad vinculum,ſed ẽt quo ad thorum,cum nullus iſtorum
poteſt alteri ſe commiſcere,d.c.ſignificaſti.de adulteriis.& præ-

ſuppoſito quòd is,qui dicebatur frigidus,alteri commiſcuit,con
ſtat eccleſiam fore deceptam.vt ergo ex prędictis concludas, dic
ꝙ quo ad reparationem vinculi non attenditur, an alter vel neu
ter fuerit conſcius criminis adulterii, vel contraxerit auctorita-
te vel non. Quo autem ad thorum multum attenditur auctori-
tas eccleſię,quę tollit opponendi facultatem exceptionem adul
terii. & ita intelligo eſſe opinionem But. licet clare non loqua-
tur.& ex iſtis not.gl.ad ſpecialitatem matri. quod non tranſit in
rem iudicatam ſentẽtia ſuper eo lata, cum ſit talis actus, in quo
acquieſcere partium non operatur.In fi.glo.ſolutionem glo.te-
net Tanc.vt refert Ioã. And.hic, alii dicunt illi c.derogatum eſt.
quod placet Inn.hic refert Io.And. & placet But.hic, & in c.fra-
ternitatis. in oppoſitione proſequitur. tamen alias ſolutiones
per d.c.per ſortianas.j̃.de quibus ibi dico.do. Car.ſoluit, ꝙ c.per
ſortianas.hodie etiam tenet quo ad id, quod dicit poſſe ſeparari
matri.facit c.fi.j̃.eo. Sed in eo quod dicit, ꝙ non reuocabitur ſe-
paratio,etiam ſi poſtea ſublatum ſit maleficium: in hoc non te-
net.& de hoc latius ſe remittit ad præallega. c.fraternitatis. ver.
quamuis.j̃.eo.& ibi etiam dico Panor.hic tranſire cum glo.quo
ad ſolutionem c.per ſortianas.& dicit hanc eſſe rationem diuer
ſitatis. Nam frigiditas eſt impedimentum naturale non reſtri-
ctum ad certam perſonam:vnde ſi vir poſtea cognouit aliam,ap
paret eccleſiam deceptam, cum eodem modo potuiſſet cogno-
ſcere primam.ſed quod fit inſtigante Diabolo,reſtringitur ſępe
ad certam perſonam,vt omnes poſſit cognoſcere præter vxorẽ.
ideo ſi poſt diuortium aliam etiam cognoſcat, per hoc appa ret
eccleſiam fuiſſe deceptam, ideo non debet ſeparari ſecundu m,
& reſtaurari primnm. & ita loquitur proprie c. ſi per ſortian as.
pro hoc c.fin.j̃.eo. & ſic intelligo iſtum tex.qui ſolet difficilis re
putari,quia videtur deuiare a deciſionibus aliis. Sed iterum op-
pono pro ampliori expeditione gl.in verſi.caput.de cap.propo-
ſuiſti.& c.tamen.alle.in glo.gl.ſoluit,& ad ſol.gl.facit id quod di
xi ſecundum Car.Itẽ quarto oppo.s̃.in eo quod dictum eſt, ꝙ in
ver.illa.non denegatur audientia mulieri,ſed tunc tantum,quã-
do non poteſt de frigiditate viri probari per verum indicium:
& adhuc glo.concor. Innoc.licet aliter dicat in alia gl.& hoc ve
rius quod dicit hic glo. refert tamen Innocen. in hac gl.aliquos
dicere,quòd in hoc caſu etiam ſi mulier vellet per aſpectum cor
poris ſe probare virginem, non auditur quòd poſſit eum habe-
re in virum,c.conſulta. & c.laudabilem. infra eo. & quia ſi pro-
pter frigiditatem viri ſepararentur, daretur mulieri licentia alii
nubendi: ſed poteſt eſſe, quòd mulier eſſet virgo; quia vir non
vult: & tunc non eſt ſibi danda licentia nubendi alteri, ſed vir
eſt cogendus ad eam accedere. Si autem ambo confitentur de
impedimento,poterunt licite ſeparari cum ſolennitate dicta ſu-
pra in princip.c.ſecundum Innocen. Et videtur diſtinguere, an
alter confiteatur impedimentum,vel vterque:quæ diſtinctio nõ
videtur procedere ſecundum Cardin.& de hoc dixi ſupra ſecũ-
dum ipſum.& dicit hic Innocen. credi viro neganti frigiditatẽ,
quia per lapſum temporis præſumitur conſummatio, ſupra de
ſpon.c.ad id quod.& quilibet præſumitur potens. Quinto, quia
talis negatio ſtat pro matrimo. quod eſt fauorabile, 32. q.j. c.di-
xit.ſecundum Innocen.quod vltimum procedit ſecundum Car
din.eodem caſu, quæ mulier non probat per verum indicium
de frigiditate viri:ſecus ſi probat. & de hoc dixi ſupra ſic, & ve-
rior eſt gl.ad c.cauſam.& ad c.propoſuiſti.quæ dicunt, ꝙ hic mu
lier non dicebat,quòd vellet ſe probare virginem, nec probat.

S V M M A R I V M.

1 *Impotens ad copulam eſt impotens ad matrimonium,ſiue ſit impedimentum ætatis, ſiue impedimentum naturæ.*
2 *Puer quis dicatur,& an ſit aptus copulæ.*
3 *Impotentia coeundi quotuplex ſit.*
4 *Spado dicitur ille, qui caret vno teſticulo: ſi autem caret vtroque, dicitur, caſtratus.*
Spado an poſſit contrahere matrimonium.
5 *Caſtrati ante copulam, vel caſtrati poſt matrimonium, an diſſoluatur matrimonium.*

C A P. II.

Vod ſedem. Breue eſt, ideo non ſummatur
ſecundnm Io.And.But. ita ſum
1 mat.Impotens † ad copulam eſt impotens ad matri-
monium,ſiue ſit impedimentum ætatis, ſiue impe-
dimentum naturæ. Vel aliter ſecundum Cardina. Impotens ad
copulam, vt cecus, vel aliter perpetuo impeditus non eſt aptus
ad matrimonium. hoc dicit cum glo. In prima dictum, ſiue ex-
ordium.In ſecunda inducit ſimile, ibi, ſicut. ¶In textu ibi, ſic,
ſupple & tu multomagis,ſecundum Ioan.And. ¶No. primo ar-
gu.a ſimili:de hoc s̃.de conſtitu.c.translato. & c.cum dilecta.de

confirma.vti.& in c.inter cæteras.de rescr.tollitur tamen tale ar
a gu.de facili,[a] vt dixi in c.non debet.ti.præced. No.secundo,puer
2 non est aptus† copulæ:& ille dr̃ puer, qui impotens est ad copulam.Oppo.ꝙ imo puer possit reddere debitum,s̃.de despon.impub.c.puberes.vbi no.ꝙ pubertatem q̃nq; præuenire licet. Sed Host.exponit literam in verbo,non potest dici.i. non præsumitur.Et est argumentum expressum s̃m eum,ꝙ ante annos nubiles expletos non potest quis, nisi potens probaretur, carnaliter commisceri: & vt ibi no. hæc præsumptio plerũq; per ꝯ̃rium factum eliditur,vel s̃m eum quod dicit litera,puer, expone vel infans,ꝙ oĩo est incapax copulæ,c.j. de delict.puer. & vtraq; sol. pōt tolerari s̃m Car.Opp.secundo,ꝙ similitudo, de qua hic,non procedit, quia impotentia pueri est temporalis : impotentia vero surgens ex frigiditate,vel alio impedimento perpetua est.Solu.Host.& Io.An.post eum in ver.sic.dicunt ꝙ ista procedit similitudo a maiori:nam si puer impeditus temporaliter non potest ꝯ̃here,fortius non potest impeditus perpetuo, etiam si sit maior quacunq; ætate.& hoc s̃m quod cōiter intelligitur ista litera, ex quo de impotentia euidenter constat. Alii voluerunt sic intelligere literam istam,ꝙ sicut minor xiiij.ann. non est aptus matri. nisi sit potens,sic nec maior xvij.& sic per opus non per numerum annorum probetur pubertas . sed s̃m Host. iste intellectus est extortus,& corrigitur per infinita iura, C.de inoff.don.l.vnica.de elect.c.ecclesia.el 2.Quæro quotuplex sit impotentia coeũ
3 di.dic ꝙ† triplex:nam aliqui sunt impotentes animo, aliqui corpore,aliqui ex vtroq;.vide quod no.Io.An.in sum.33. q.j.De impotentia & animo exemplifica in furiosa,hoc impedit matri.ꝯ̃hendum,33.q.7.c.neq; furiosus.de impotentia coeundi ex corpore patet per totum istum tit.De impotentia coeundi ex vtraque latere patet in impubere.& faciũt dicta in rub.s̃.eo. Gl.j.expedita est in j.no.Gl.2.opponit,& soluit,ibi,sancimus.vbi dr̃ esse ma
4 ior annis† vir vel fœmina,vel licite mat.ꝯ̃hit.Et no. gl. qui de secto.sed ego quæro de spadone.de hoc no.32.q.7.c.hi qui. & dicit ꝙ ꝯ̃hit.arg.33.q.5.c.quod Deo patri.ff. de iure do.l.si prius.§.si spa
b donem.& vide ibi gl.& in l.sed & quæsitum [b].§.spadonem.ff.de lib.& post.Et dr̃ spado ille,qui caret vno testiculo: si autem caret vtroque,dr̃ castratus,& sic taliter non potest ꝯ̃here, vt d.§.spadonem.Item potest intelligi gl.in præalleg.§.his qui. But.tñ hic latius distinguit:& dic post cum aliquibus additis , quidã sunt impediti ætate:quod intelligo altero de duobus modis , vt q.a sunt ita decrepiti,& antiquitate confecti, ꝙ omnino inhabiles sunt aliquo beneficio non modo ad coitum,vt sunt aliqui,qui ꝑpter antiquitatem & puerilem sensum deuenerunt ad totalem impotentiam:vel intelligo impeditos ætate,vt quia pueri & infantes, & tales non ꝯ̃hunt matrimonium. Quidam sunt impediti maleficio,& de his in c.fi.eo.tit.Quidam sunt spadones totaliter secti virga & testibus,& isti non ꝯ̃hunt. & ita intelligo gl.hic,cum loquitur de secto.Quidam sunt spadones,i.ex postfacto castrati,et carẽtes vtroq; testiculo,& de his dubitat gl.in d.c.hi qui.& quidam,vt dicit illa gl.dicunt,ꝙ possunt ꝯ̃here,vt in iuribus alleg.s̃. in prin.huius quæstionis.Recitat alios ꝯ̃dicere,cum non sint habiles ad prolem,& ad tria bona matrimonii,27. q.2. c.omne. & hæc fuit opi.Lau. & Io.An.vbi cōcludit, ꝙ si sint castrati taliter, ꝙ virgam non habent rectam,nec habere possunt,& tunc tales sunt omnino inhabiles. Aut habent virgam erectam, aut habere possunt,& tales sunt habiles ad matr.siue resoluet sperma,siue nondum satisfaciat mulieri ; sicut mulier satisfacit viro , siue resoluat siue non:nec reperitur ꝙ in matri.sit spes filiorum,quia sufficit ꝙ nō euitent prolẽ,33.q.c.2.solet qm̃.dic ꝙ cōis est opi.ex quo priuatus est vtroq; testiculo,ꝙ non potest ꝯ̃here.& hãc sententiam sequitur hic Io.An.Goff.Vin.& Phil.tenent idem.Quæ
5 ro,an dissoluatur† matri.castrati ante copulam, vel castrati post mat.de præsenti.gl.in c.hi qui.præall. dicit, ꝙ nondum loquitur indistincte,vel ante copulam vel post.Arc.ibi dicit,ꝙ ẽt si castretur ante copulam,non dissoluitur,nisi castratus intraret religionem.An tñ compellendus est vt intret. dic ꝙ non : tenebit ergo illam quo ad alia seruitia,32.q.j.c.nuptiarum.33.q.5.quodDeo.s̃m But.& Arch.vbi s̃.Et ex hoc sequitur,ꝙ si fuisset castratus,vel spado,ꝙ non posset nec mat.nec sponsalia ꝯ̃here:intelligo ꝙ careat vtroq; teste:secus si careat vno tm̃,ita dicit Panor. intelligendũ tex.in l.si serua.§.si spadoni.ff.de iure do. Vlt.quæro,nunquid ꝑ coitum castrati,si prouocat mulierem ad resolutionem spermatis,ꝯ̃hitur affinitas. vide quod no.in præall. c.hi qui. & quod no. Inn.& Io.An.& quæ ibi scribo in c.fraternitatis. s̃. de eo q. cog.

ADDITIONES.

a ¶De facili. Adde,ꝙ argumentum a simili non procedit dato vno dissimili , l.q. sicut vrgeri.& ibi gl.in verbo,ergo.& c.cum ergo. & Bart. Cepo.in c.j.4.par. prin.in 4.col.de cog.feu.quod intellige dato dissimili illo casu,licet in aliis sit similitudo, d.c.cum dilecta.de confir.vti. vel inuti.sed Abb. Sic.in c.constitutus.de app.dicit valere,etiam si non sit omnino simile. & debet dissimilitudo probari per allegantem.Lud.Pon.in l.4.§.hoc autem.de dam.infec.& Alex.in l.iura.de leg.in Spe.de dispu.& alleg.§.post hoc.ver.iuribus. & sic ꝙ argumentum autem a simili valeat, habes plene per Doct.in l.j.ff.de offi.eius. & in l.j. C.de interdi.& in l.idemque.ff.de legi.Item adde, ꝙ tale arg.sumitur,quando est similis ratio vel maior,Bal.in l.apud antiquos. in j.col. in fi.in ver.& not. istud arg.C.de fur.item adde,ꝙ requirit æquitatem,quæ iungat similes casus, Bal.in c.ad hoc.8.col.in fi. verb.item no.ꝙ ar.de pac.iur.fir.in vsi.feu.

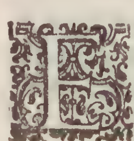
b ¶In l.sed & quæsitum.Vide Doct.ibi, qui dicunt , ꝙ est verum,ꝙ de iure ciuili non potest matrimonium contrahi per spadonem,l.si seruas. §.spadonem.de iure dot.si sit a natura , non autem si sit ex accidenti.& idem in l.si quis posthumos.de lib.& posth.quid autem sit de iure canonico, vide Io. And.& Ab. hic,& Lud.Pon.in sing.ver.matrimonium.ver.quæro &c. & per Bal.in l.pe. C.de nup.qui tenet ꝙ potest.Abb.contra hoc,ꝙ non potest carens vtroque testiculo.item nec habens virgam erectam, si non potest coire,contra glo.d.c.hi qui.alle.in textu,prout d.Præpo. hic.

SVMMARIVM.

1 *Impotentia coeundi reparabilis medicorum iudicio & ope, non impedit matrimonium.*

2 *Mulier illa non dicitur arcta, quæ potest ope medicorum iuuari.*

CAP. III.

Ex literis. Ioan.And.non summat.Hostien.summat.Si adolescens xv. annorum naturaliter arctam ducit,& puella iuuari non potest opera medicorum,diuortium celebretur,& iudex dat licentiam cum alia contrahendi. Vel secundum Abb.propter arctum membrũ mulier separatur a viro, cum non possit per medicos iuuari. Vel secundum But. naturale impedimentum irreparabile arte medicorum impedit matrimonium. Card.sic summat post Ioan. Cald. Si mulier est omnino inutilis ad copulam, nec potest opere medicorum iuuari , separatur matrimonium cum ea contractum.hoc dicit cum glo.In prima consultatio. In secunda responsio.Secunda ibi,respondemus.Et istæ summatio nes in effectu satis conueniunt in tex.ibi,vxorem.& sic per verba de præsenti contraxerunt secundum Tanc. In tex.ibi, reddere.supple nolet,& non potuit,quare interrogatus quare non potuit , respondit ꝙ mulier propter grauem infirmitatem &c. In tex.ibi, quid iuris.supple nec alius,c.j. supra eod.secundum Ioã. And.In tex.ibi,tribuas.de mero iuris,quia inter eos non fit matrim.secundum Ioan.And.Not.primo,ꝙ vitium naturale & im
1 potentia coeundi reparabilis † medicorum iudicio & ope non impedit matrimonium. No.secundo,quòd ponderat ætatem in matrimo. exprimitur enim ætas viri & mulieris. facit quod dixi in c.proxi.supra eodem,secundum Hostien.& sequaces.& ideo Hostien.hic ponderat, ꝙ erat prope plenam pubertatem, & sic præsumebatur naturaliter potens : mulier autem excusaret pubertatem,quia erat xij.vel xiiij.annorum,secundum diuersas literas:& non poterat hic dici, matrimonium non tenetur ex defectu ætatis, cum quandoque viri potentia antecedit pubertatẽ, de despons.impub.c.a nobis.& c.puberes. & in glo.c.præcedentis.
2 Vltimo no.ꝙ † non dicitur arcta illa,quæ potest ope medicorum iuuari.Glo.j.oppo.ꝙ ex quo mulier erat omnino impedita, non tenuit matrim.& tamen dicit hic,contraxit. & impedimentum videtur sequi matrimonium. Sol.glo.exponendo verbum, contraxit.apparuit cóntraxisse,quia contra naturam vir in sponsam vim intulit,quia arcta erat.& tunc gl.exponit, ꝙ fuit verum matrimonium : & verbum , contraxit.staret proprie, quia tunc fuit verum matrimonium:& tunc verbum,tribuas.induceret dispensationem . glo.etiam soluit fatendo hic contrarium : & intellegit,quod ante matrimonium mulier erat inhabilis. Alii vero dicunt secundum Ioan. And. super hac glo. ꝙ reddita est inhabilis post sponsalia de futuro , vt quia virum appetens, impatienter tulit viri impotẽtiam,vnde morbum incurrit, ex quo facta est inhabilis totaliter ad matri.& non tenuit mat. s̃m Ala.& Vinc. & hoc dictum posset esse verum in sponsalibus de futuro s̃m Io.An.Sed dic, ꝙ solutio verior est, ꝙ ante matrimoniũ erat inhabilis,& non tenuit matri.hoc tenet Io.And.super verbo,tribus.Et cum dicit gl.ꝙ vir non poterat isti commisceri:dicit ne alter,s̃.eo.c.j.& j̃.eo.c.fraternitatis.& dicit Host. ꝙ hoc possit in femina appellari naturalis impotentia, quia mulierem facit redhiberi.ff.de ædil.edict.l. quæritur. §. mulierem . in homine autem potest dici masculi impotentia.Sed quæro hic,quia supra in tertio intellectu ibi,alii dicunt, ꝙ tempore sponsaliũ factorũ erat habilis,& post sponsalia incurrat morbum : quia tunc est certũ, ꝙ tale impedimentum tollit sponsalia de futuro ; s̃. de iureiur.c. quemadmodum . & maxime cum ex culpa mulieris prouenit. Quid si ꝯ̃ctis sponsalibus valide vir intulit vim ꝯ̃ naturam, & arctitudinem mulieris ampliauit, & cognouit carnaliter, & post morbũ mulier incurrit,ita ꝙ nō potuit amplius cognosci? dic ꝙ per

per talem copulam sponsalia valida transiuerunt in matrim. de præsenti: quare licet occurret, ꝙ non possit cognosci per virum, non soluitur tale matrimo. dic secundum Io. And. ꝙ non sufficit propositum, nisi exprimatur, s. tit. j. c. de infidelibus. in gl. fi. in fi. & dic vt dixi in eadem gl. in arg. Dic, ꝙ in contrario scienter contraxit mulier arcta, vir etiam sciens, & tanquam frater & soror simul erunt, non tanquam maritus & vxor. & dic vt infra.

SVMMARIVM.

1 *Mulier impotens ad copulam est inhabilis ad matrimonium: sed vtroque sciẽte & certificato de impedimento & valitudine tenet matri. posito quòd non sit spes sobolis.*

2 *Dispositio huius c. potest intelligi de quacunque impotentia perpetua.*

3 *Mulier arcta, vel aliàs impotens non est apta ad contrahendum matri.*

C A P. IIII.

Onsultatio. Sic summatur post Goff. Scienter cõhens cũ arcta, vel aliter impotente non separatur ab ea, sed habet eam vt sororem. h. d. Consultatio, & responsio. Secunda ibi, rñdemus. Eodem modo summat But. licet per alia verba. No. primo, ꝙ mulier impotens † ad copulam est inhabilis ad matrimonium, sed vtroq; sciente & certificato de impedimento & valitudine tenet matrimonium, posito ꝙ non sit spes sobolis. quod intelligo, vt dixi in c. præcedenti. & j. dico in vltima gl. No. secũdo, ꝙ præsumptione iuris quis non præsumitur velle contrahere cum inhabili ad copulam. de quo in gl. ibi: hæc est ratio, quia naturaliter inducuntur homines ad contrahendum propter affectum prolis suscipiendæ, l. liberorum. ff. de verbo. sign. in fi. & in Authẽ. de resti. & ea quæ: §. hæc vos marito. collatio. 4. & ideo dicit Ioan. And. in ver. incredibile. ꝙ quis debet vxorem ducere, vt eam cognoscat, & filios suscipiat, nisi Deus aliter illis reuelet, s. de sponsalibus. c. commissum. & vide quod ibi dixi, & in c. cũ locum. facit 27. q. 2. beatę Mariæ. tamen neque viribus etiam continentiæ concessam domino licentiam non possumus denegare, 23. distinct. c. de his. secundum Host. hic. Item nota, ꝙ quando mulier non potest vxor esse, potest vir cõsentire vt eam habeat in sororem: non tamen est matrimonium inter eos, vt in gl. vlti. Vltimo nota, ꝙ sicut ecclesia Romana iudicat, ita nos debemus iudicare. Glo. vltima allegat iura. Oppo. ꝙ isti possunt petere separari matrimonium, postquam eas sciunt impeditas, supra ca j. Sol. Hosti. quòd hic loquitur de scienter contrahentibus: quod etiam vult litera, cum dicit, quòd incredibile est quòd aliquis sciẽter contrahat cum talibus: si tamen contraxit, non fiet separatio secundum Pet. & Hostien. Oppo. secundo, quòd etiam si scienter contrahat quis cum tali, potest fieri separatio, quia matrimonium non tenet, vt in c. fraternitatis. & c. j. supra eod. & c. laudabilem. vide solu. Glo. vltima hic dicit, quòd c. loquitur de consilio; non de præcepto. hæc fuit opinio Lau. Alii dicunt hanc decretalem non tenere de iure. Hæc lectura tollitur per id, quod habetur supra in proœmio Grego. & in c. ex parte Adæ. supra de testibus. & dicit Hostien. dum volunt isti, quòd loquitur de consilio, vt in præcedenti opinione, quòd hoc capitulum procedit quamdiu caste viuunt: quod potest procedere in senibus & impotentibus, quia nullo modo iuuari possunt. de hoc remittit ad c. infra proximum, ver. quod si ambo. & ad ea quæ de hac materia notauit in summa Hostien. eod. titu. §. quæ impotentia. Innocen. autem videtur tenere, quòd non sit matrimonium inter istos: dicit enim Innocen. quòd si vir contrahat cum alia, tenet matrimonium, sed tenetur mulierem arctam, cum qua prius cõtraxit, alere, hoc est victum & vestitum præstare: tenebit ergo illam vt sororem, secundum Innocen. quandiu caste viuit, vt dixi secundum Hostien. Et pro hoc etiam facit, quia etiam si sint veri coniuges, tunc possunt viuere continenter, 33. quæst. 5. c. quod Deo. secundum Hostien. in summa, in §. præallegato. & §. hæc autem. Dic ergo, quòd is, qui scienter contrahit cum arcta, vel aliter inhabili, non auditur petens separari: & hic loquitur, quãdo etiam matrimonium non tenet. sic iudicat hæc litera. Sed Cardin. dicit, quòd ista non habetur vt vxor, sed vt soror: si ergo potens contrahit cum alia, tenet matrimonium secundum Innocen. si autem viueret incontinenter, prouidebit episcopus, vt quia ambo vel alter viuat inhoneste, volens suam luxuriam explere, præallega. c. j. & c. licet. de offi. ordina. & per hoc remanet glo. expedita. & ita Panorm. hic post alios. In glo. fin. ibi, sic præcipit iudi. hoc non procedit in sententia lata ordine iudiciario seruato, quia tenetur alii iudicare, secundum quod Papa iudicauit, licet non præcipiat sic iudicandum, vt in d. c. in causis. allegato in glo. sed intellige gl. non in sententia, sed in consuetudine curię: & sic sentit in fine. Nam talis consuetudo necessario non est obseruanda ab illis, nisi Papa præcipiat. de quo vide gl. in c. j. de summa trini. lib. 6. Vnde Lau. hic exponit text. iudicare & tenere. & sit sensus, quòd Romana ecclesia consueuerit tenere, vt habeatur vt soror, & est: non autem ecclesia Romana præcipit vt sic fiat. & ex hoc posset inferri, quòd vbi est contraria cõsuetudo, illa seruanda est, & non dispositio huius c. quia, vt prædixi, inter istos non est matrimonium. & ita intelligo illam gl. Sed quæ-
2 ro, de qua † impotentia loquitur hæc litera: quia non distinguitur hoc ideo, quantumcunque, & qualitercunque impotẽtia sit, supra eo. c. quod sedem. secundum Ioan. And. Goff. autem dicit hoc capitulum esse intelligendum de sola arctitudine, sed non bene. sed Ioan. And. vt prædixi, hic potest intelligi de quacunq;
3 impotentia perpetua. Vltimo quæro, quid si mulier † sit arcta, ꝙ nullo modo posset cognosci, vel artificio vel infirmitate reddatur ignoscibilis, si accidit. dicit Host. hoc euenisse in partibus Pedemontium in diœcesi Taurinensi de quadam domina pulcherrima nomine Caracosa, quæ nitens placere viro, instrumentum suum ita medicauit, quòd vir nec alius postea potuit eam cognoscere: quo casu licet a viro nõ potuerit separari, s. c. proximo. ubi notatum est, tamen si de nouo contraxisset, non tenuisset matrimonium, ex quo non poterat ope medicorum iuuari, s. c. proximo. & in c. fraternitatis. & secundum Host. & cum istis dictis trãsit hic But. & Card. Flo. Audiui ego a celeberrimo medico, quòd in ista ciuitate quædam domina pulcherrima, cuius amore scio aliquos ex uobis captos, cognita a marito plusquam decem annis, nuper cum maritus eam cognoscit, flet, & quasi graui dolore oppressa eiulat, imo exclamat: interrogaui rationem, is mihi respondit arbitrari se potius hanc esse fictionem, ut decipiat maritum, & sic secreto possit adulteros admittere marito nil tale suspicante, dum uidit eam in rebus ueneris tantum dolere. Ego allegaui sibi hoc exemplum Hos. & dixi, ꝙ similiter poterat euenire huic dominæ, ut propter noua medicamenta nõ possit nũc uiri copulam sustinere: quod ipse est confessus esse possibile.

SVMMARIVM.

1 *Frigiditas si potest probari, separatur matrimonium non expectata triennali cohabitatione: & qualiter probetur. & nu. 3. 6. & 8.*

2 *Separatio matrim. propter frigiditatem viri, si aliam ducit & cognoscit, separatur ab illa.*

3 *Iuramentum vbi requiritur, de necessitate iuris requiritur tactura euangeliorum, vel alterius rei loco eorum.*

4 *Propinqui vbi deficiunt, recurritur ad vicinos. quod not. ad statutum, quòd mulier non possit contrahere sine consensu propinquorum, &c.*

Iudice deficiente eliguntur personæ publicæ & honestæ.

5 *Frigidus si contrahit cum corrupta, quæ petit separari mat. dicens virum esse frigidum, ipse autem negat, quid iuris.*

7 *Testis. qui iurat dicere veritatẽ quam percepit suo sensu, si dixit ꝙ ignorabat, dictus credulitate alicuius probi viri, excusatur a periurio, & quãdo.*

8 *Frigiditas qualiter probentur, & an admittatur coniuges ad dicendum de frigiditate.*

C A P. V.

Audabilem. Pars huius decretalis est s. de conuer. infid. c. laudabilem. Et de intellectu huius capli multa dicta sunt in c. j. s. eodem. Ioan. And. ita summat. Si de impotentia coeundi constat, statim separabitur matrimonium, aliàs cohabitant cõiuges per triennium: & tunc si cum septima manu propinquorum iurant, quòd dederunt operam carnali copulæ, nec potuerunt commisceri, separantur. Communis diuisio. secunda ibi, nos. Secunda pars habet duo dicta principalia. secundum ibi, si autem. Card. summat hic hanc decretalem, prout summat c. j. s. Hosti. But. transit cum summario Ioan. And. Et dic, quòd prima pars subdiuiditur. Prima, quando simul esse non consentiũt. Secunda pars, quando uterque coniugum consentiunt. In tex. ibi, frigidus. & de his, qui naturaliter dicuntur frigidi, secundum Innoc. & per hoc Hostiẽ. infert, ꝙ hæc decretalis non loquitur de maleficiato. In text. ibi, cogitare. quod facere possent, ut ista in uer. quod si ambo. In tex. ibi, uolui. supple, & ambo fatentur, ꝙ una caro fieri non possunt, & hoc est quod exponit. In textu ibi, in uersiculo, quod si ambo. ibi, uoluit. supple, & ambo fatentur quòd una caro fieri non possunt. & hoc est quod exponit. In textu ibi, in uersicu. si autem. secundum Ioan. And. istud iudiciũ, de hoc iudicio satis dixi in c. j. supra. In textu ibi, dixerit. supple
1 & cognouerit. No. bonum textum in materia ista, quòd† si potest probari frigiditas, separatur matrimonium non expectato triennio. de hoc in glo. 3. & dicit quòd probari debet per euidentia signa, hoc est per uerum indicium & iuramentum propinquorum. Exemplificat Inno. quia uir habet membrum sectum, & mulier est oĩno arcta & inepta, quia ambo confitentur se impeditos, & multa signa frigiditatis apparẽt, & insuꝑ pstãtur iu-

ramenta parentum per iustum indicium.de hoc hic in gl.5.& di
2 xi s̄.in c.j.eo.ti.in pe.q.No.tertio,ꝙ † separato matrimonio propter frigiditatem viri,si aliam ducit & cognoscit, separatur ab illa.de hoc in gl.6.Et ideo hic intellige literam in ver.accepit,primo cognouit.Et idem intellige, si nō accepisset aliam, sed aliter apparet ipsum esse potētem,quia subest eadem ratio. No.ꝙ vbi constat de frigiditate,non sunt separandi coniuges, nisi consentiant,vt quia frater & soror simul esse possunt.No.quinto in ver.
3 si autem de purgatione manus vii.†propinquorum, vel vicinorum.intellige ſm Host.& Io.An.si habent testimonium propinquorum.Et isti debent esse bonæ famæ,de purga.cano.c.constitutis.& vbi ambo coniuges confitentur impedimentū, tunc nō requiritur expectatio triennii, sed sufficit indicium iuramenti propinquorum,& corporaliter scripturæ tangi debent: & qñq;
a tangi.debeant:& sufficit qñq; tāgi aliam scripturam.[a] & an alio membro,q̄ manu tangi possit,per no.per gl.in c.vt circa.in ver. corporali.de elect.lib.6. & facit quod voluit Inn.in c.& si Christus.circa fi.& ibi Bal.& sequuntur cōiter Doct. extra de iureiur. Bal.in l.vt iurisiu.C.de testi.Bal.in l.j.in auth.sacramenta.in 2.colu.C.si aduer.ven.vult Inn.& prædicti Doct. ꝙ vbi de necessitate iuris requiritur iuramentum, requiritur tactura euangeliorū, vel alterius rei loco eorum.facit gl.in cle.j.in ver.tacta.de hæret. Pet.de Anc.& Gemi.in d.c.vt circa.gl.in Auth.iusiurandum qđ præstatur ab his.in prin.Bal. post gl.in c.j.§. item sacramenta.de pa. iur. fir.te. in vsibus feud. & ita hic Panor. No.sexto & vlti.ꝙ
4 vbi deficiunt † propinqui, recurritur ad vicinos:sic in c.videtur. qui mat.accus.poss.35.q.6.c.consanguineos.idem dicimus, deficiente iudice,eliguntur personæ publicæ & honestæ, s̄.de offic. ord.c.pastoralis.§.fi.Et facit ad q. stāte statuto ꝙ mulier non possit contrahere sine cōsensu duorum propinquorum:quid si sunt
b absentes,[b] vel propinquos non habet. de qua per Pet.de Anch. in c.canonum.in 39.char. de consti.per Bald. in l. transact. C. de transactionibus.in l.j.§.quibus.ff.quod cu.vniuer.in l.j. in l.si furiose.in l.viduæ.in l.in coniunctionibus in nouis petiis.C.de nupti.in l.cum sententiam.C.de sent.& interloc.in l.turpia. & ibi etiam Ang.§.j. ff. de leg.j. Et facit etiam ad qō.ꝙ absente iudice, vt proxime dixi,possit actus expediri sine eo.de qua per Bart.in l.vbi absunt.ff.de tut.& cur.da.ab his.Ang. notabiliter in l.si vacantia.in 8.col. C.de bo.vacan.lib.10. do. Anto.in c.translato.de constit.facit gl.magistra in c.j.de scisma.lib.6.Panor.in c.venientes.de iureiur. Bald.in l.si in causa. C.quando scisma. vel priua. Bald.in c.j.§.ad hæc.de pa.iur.fir.Bald.in l.j.ff.de offi.procon.Ludo.in rubri.de arbit.in 16.charta.Imo.in l.j.§.si quis. ff. de appell. Panorm.in rubri.de appella.& faciunt not.in c.fin. de appell.Et est argumentum, deficientibus compurgationibus eiusdem cōditionis recurritur ad inferiores, secundum Hostien. & de hoc in c.cum iuuentute.de purg.cano.in glo.fin. Et ex hoc sequitur, quòd alternatiua hic posita ibi, vel vicinorum. non stat proprie alternatiue,sed est ordinis pro hac litera, sed si propinqui desiuerunt:simile j.de dona.inter vir.& vxo.in c.per vestras.ibi,vel saltem. Opponitur primo contra istum text. videtur contradictio in ipsa litera.Nam in princ.dicit, ꝙ expectatur triennium,antequam separentur. in versi.si autem.dicit ꝙ separantur statim nō expectato triennio.Soluit Innoc.in princ. glo.suæ: & hoc refert Ioan.And.But.& Calde. quia prima pars loquitur,quando vnus coniugum dicit se cognouisse,alter diffitetur: & datur trienniū, & datur iuramentum septimæ manus propinquorum illius,qui dicit non esse consummatum. & durat vsque ad versi. si autem. Secunda vero pars, si autem. loquitur quando vterque confitetur impedimentum frigiditatis,& matrimonium non esset consummatum:& tunc non est necessarium dare triēnium,sed sufficit iuramentum propinquorum vtriusque coniugis. remittit etiam Innoc.pro intellectu huius cap.ad no.per eum in c.j. supra eod.ti.Hostien.vero dicit,ꝙ indulgetur triennium, quando non potest de impotentia naturali,puta frigiditatis constare:quo elapso seruata solennitate separabuntur: sed secus si postea appareat poteus, cogitur ad mulierem reuerti. & hoc verius, & fuit dictum Goff.vt dicit hic Card. in c.proposuisti.s̄. de probat. qui Goff.dicit hanc decre.loqui, quando aliquando dubitari posset de malefi.vel frigiditate, puta quia magna parte triennii fuit vir infirmus,vel aliter impeditus, vel paucis diebus iacuit in thoro vxoris.Nam si ante triennium liqueat impotentia viri, non expectabitur triennium.& dictum Goff. recitat Ioan. And.hic super glo.3.& hoc verum de frigido, vt dictum est supra in c.j.eod. tit.Secus in maleficiato, in quo distincte expectatur triennium. & de hoc in Spec.eod.tit.ver.quod autem. Vel secundum Host. versi.si autem.hic positus, exponit quod dictum fuerat supra in ver.quo elapso.nam ibi dicit,ꝙ debet cohabitare triennio,&ꝓbare per verum iudicium.hic declarat, ꝙ sit verum indicium, s. in ver.si autem.& dicit per iuramenta propinquorum & coniugum.vel aliter potest dici,ꝙ ponat alium casum,in quo non expectabitur triennium,& exponat illa verba primæ partis,vbi dicitur,quando apparent vera indicia, non expectabitur trien.sed separantur: quia hic intelligatur ipsis iurantibus & propinquis, & dabitur tempus arbitrarium:& tunc sic expone ſm Host.ver. si autem. supple vir, si maior sit xiiij.annis,quo casu si ambo fatentur, ꝙ non possunt inuicem coniungi, non solum ante triennium vel post,sed ēt j.mēsem vel duos,vel tempus arbitrarium, delato iuramento ipsis & septem propinquis separabūtur.& sic erit idem casus ſm Hos.cum illo, quem posui in c.j.s̄.eo.ti.& est expositio veri indicii, sicut ibi dixi. facit ad id quod ibi dixi in c.j.s̄.eo.tit.ſm opi.Host. vbi dixit de plena pubertate.& etiam dictum est de intellectu Hos. Iste intellectus & præcedens non cōuenit literę q.5.si autem venit aduersatiue ad pręcedentia.Et iō do.Ant.reprobat hunc intellectum: ideo transit cum intellectu Inn.prædicto.Et si dicatur, ꝙ principium vult, ꝙ vbi apparet de frigiditate,non expectato triennio vel alio interueniente fit separatio.quod vr̄ cō finem,quia ſm Inn. debēt saltem interuenire iur̄a propinquorum. Intelligit do.Ant. tex. si frigiditas probari possit,s.per signa euidentia:& suppleatur ēt per iur̄a propinquorum: quæ tn̄ expositio reuoluitur in eodem loco cum opi.Host. vt finis decre.in ver.si autem.declaret principium,dum dr̄,si frigiditas probari pōt,ꝙ aliud non expectatur:tn̄ dum in hac secūda sol.Host.vr̄ maiorem ætatem xiiij.annorum pōderare, verius est,vt ibi dixi,sequendo opi.Car. ꝙ licet tutius sit expectare plenam pubertatem,quia de facili non est fienda separatio,tn̄ expectata plena pubertate,si pōt constare de impotentia, non expectabitur triennium,c.ex literis.s̄.eo.ti.dicit tn̄,ꝙ ille tex.c.ex literis.non loquitur de frigido,sed de aliter impotenti: ideo frigiditas non bene patet ante plenam ætatem & pubertatem. & redditur præcedens intellectus dubius,per ea quæ vidimus in d.c.j. in oppo.dicit hic Car.non procedūt quæ proxime dicta sunt ſm Inn.in eo quod distinguit,an vterq; cōfiteatur an alter. pro quo facit c.fi.s̄.eo.ti.facit c.j.eo.ti.continuando ver.si autem.ad ver.illa aūt.dixi in preal.c.j.& hoc idem sentit Io.An.super ver.voluerit.hic,vt dixi in apostilla s̄.literam,cum supplet in tex.ibi,voluerit,& ambo fatentur frigiditatem: & per ōns distinctio Inn.quā fecit super hac litera,non procedit libere,sed debet intelligi, qn̄ alter negat.ver.si aūt.intelligi,qn̄ ambo fatentur,& sic venit aduersatiue.Dico ergo,ꝙ expectabitur triennium, qn̄ ante nō pōt vere probari per hūc tex.cum dicit, frigiditas prius probari,&c. siue ambo cōfiteantur,siue alter tm̄,ſm Car.Flo.hic.Si vero aliter probari poterit,& præstita manu propinquorum ēt ante triēnium fiet separatio,siue alter confiteatur,siue ambo tm̄ ſm Cardi.Flo.hic.intelligit ver.si aūt.ꝙ non venit expositiue, sed aduersatiue præcedentibus ad istum ver.cum dicit,ambo fatentur.intellige,idem si alter,dummō possit probari ipsa frigiditas per iustum indicium.& quod iustum indicium sit, dixi in c.j. pe.q.s̄.e. & cum Car.transit hic Zoc.quæ vr̄ mihi rationabilior & clarior
5 snīa.Quæro,pone ꝙ frigidus †cōhit cum corrupta, quæ petit separari matri.dicens virum esse frigidum: ipse aūt negat, quæritur quid iuris.Abb.vt refert Io.An.hic super verbo,vna caro. distinguit: Aut tempore contractus mulier gerebat se pro virgine, aut pro corrupta: si pro virgine, & tunc si dicat se fuisse corruptam per alium,non auditur tanquam allegans turpitudinem suam,

ADDITIONES.

a ¶Aliam scripturam.Adde Auth.vt omnes obe.iud.prouin.§.j. & Io.An.in c.vt circa.de ele.in nouel.in 6.Bal.in marg.in ver.iuramentum. & Spe.de iu.deli. & cle.j.de hære.Cy.in l.testium.j.q.C.de testi. per gl.& Car.plene in d.cle.j.de hære.§.porro.vbi ēt dicit non sufficere præsentiam scripturæ sine tactu. vide ad prędicta Alex.post Pau.de Ca.in l.3.§.iurari.de iniu.vbi ēt dicit,ꝙ iuramētum simpliciter intelligitur,s.per sancta euangelia. Abb.in c.& si Christus.all. in tex.sed Bar.in l.qui per salutem.eo.ti.dicit ꝙ vr̄ delatum,vt per Deum præstet.Sed quid si sit delatū super tabula,vel super altari,vel super libro Bibliæ, vel alio sacræ paginæ.vide Bal.in c.j.de no.for.fide.& in d.c.item sacr̄a. 2.col.

b ¶Absentes.vide Alex.in d.l.transactionem. alleg.in tex. vbi alle.alias q̄ plurimas concordantias.& in l.cum sententia,in fi.C.de sen.& inter.l.j.circa prin. & ibi Pau.de Ca.C.vnde vir & vx. quod supplet iudicis auctoritas pro absentibus,vel iudex subroget alios loco absentiū.vide Bal.& Ang.in l.cum hæres. de acq.hær.& in l.si furiosi.in j.col.& facit ista lex ad statutum. C.de nu.item adde Bal.Ang.Ra.& d.Alex.in d.l.turpia.§.si Titiæ.ff.de leg.j. in prin.vlt.col. & Ang.Are.in §.consequens.Insti. de suspe.tut. vbi sentit idem quod Pau.de Cast.in l.antiquitas.C.de testi.& intellige tamen,nisi sint breui redituri:aliàs non potest etiam cum auctoritate iudicis. Pau.de Cast.in d.l.cum antiquitas. per illum tex.Bal.in l.quotiens.10.q.in lect.antiqua.C. de fideicom.sed Bal.in c.j.in vlt.col.in ver.tunc est argumentum ad q.de consue.rec.feu. dicit esse ex pectandos absentes.& tenet in l.j.vlt. col. ver.sed quid si statutum.C. qui admitti.item intellige, ꝙ propinquis non repertis iudex suppleat. aliàs no.Bal. in consi.In Dei nomine amen,ille dicitur non habere.

suam,c.cum super.de concess.præbē.c.inter dilectos.de do.in l. transactione.C.de transac.no.in l.alias.ff.de iureiu. Si autem gerebat se pro corrupta,quia erat vidua qñ ɔ̄xit,vel constabat ante matrimonium fuisse corruptam: & tunc est vir inspiciendus: & si per ipsius inspectionem statim potest de eius defectu constare,poterit statim matrimonium separari seruata solennitate, de qua s̄.in c.j.Vel melius dic,seruata solennitate de qua super gl.5. Refert bene Abb. quosdam alios dicere, ꝙ ēt ꝑ mēbrum secū, vel tenue pōt vir senen emittere,sicut vrinam: quæ non credit Pet.de Sax.nisi hoc asserat.Naturales dicunt, vt hic refert Card. post Gasp.Cal. ꝙ possibile est emittere vrinam, & tñ non semē: nam diuerso modo gñantur, & aliqua impediūt seminis gñatio nem,quæ non impediunt vrinam.Dicit ēt Abb.ꝙ si ēt membrū viri apparet integrum, & mulier arcta, debet cū septima manu iurare,ꝙ non fuit cognita:& tunc vr̄ posse separari, 33. q.j.c.2.& hic in ver.si autem.Iste tñ ver.fm opi.Inn.loquitur, qñ vterq; fatetur impedimentum:sed idem si alter tm̄, vt s̄.dixi.tñ si vir iurat, ꝙ eam cognouit,vr̄ ei credendum,quia stat pro matrim.s̄.c.proxi.& c.j.Vel dicit Abb. ꝙ astringetur vir per iuramentum dicere an possit mulierem cognoscere,arg.de desponsa.impub. c.attestationes. & si iurat ꝙ possit, cogetur sustinere ꝙ mulieres hoc inspiciant tempore copulæ: & si mulieres referant ꝙ nihil fecerit,poterit matrimo.separari.Et dicit Abb.ꝙ quæ polluit dormiē do,non est frigida.Item quia erigit membrum, signum est ꝙ nō est frigidus.facit quod dr̄ j.Gl.j.quærit & soluit. & no.eam,quando currat istud triennium,in fi.gl.Host.vt refert Io.An.in tex.in ver. prius. dicit ꝙ si frigiditas non possit aliter probari q̄ elapso triēnio, & ꝙ in veritate vir non cognouerit vxorem a t̄pe ɔ̄ctus vsq; ad triennium,non refert,darent operam copulæ an non darent, qñ vir qñq; se habet in semiplenam pubertatem, quæ est xv.vel xiiij.annorum:vnde expectabitur, quousq; habeat plenā pubertatem.& no.s̄.de despon.impub.c.impuberes. vnde si est xvj.annorum,expectabitur per biennium, C.de diuor. l.in causis.Si xv.annorum,expectabitur per triennium,in Auth.de nuptiis.§.per occasionem.Si xvij.annorum, expectabitur per annū. Si xviij.per mensem,vel duos,vel arbitrio iudicis. Et loquitur c. j.s̄.eo.ti.vt ibi dicit Host.fm Io.An.hic.sed intellige prædicta vera in impedimento frigiditatis, vel alio impedimento, de quo non posset euidenter constare ante plenam pubertatem: secus si de eo possit constare ante illam,vt in c.ex literis. s̄.eo.ti. & dixi in c.j.s̄.eo.fm Car.Flo. Gl.2.quærit & soluit,in fi.concor.Gof. Tan.& Phi.Inn.vero dicit.ꝙ propter maleficium non separatur matr.quia non potest esse maleficiatus quis cum vna & non cū altera,vt dicit hic in verbo,separantur. Sic cōiter intelligit Inn. hic:sed certe Inn. omnino non dicit hoc super verbo, separant. imo vult aliud:nā dicit, si vir & mulier sunt separati propter frigiditatem,pone,vir cum alia ɔ̄xit, & cognouit, separabitur tale matri.vt priora matrim.restaurentur.secus si primum matr.fuit separatum propter maleficium, quia potest esse maleficiatus cū vna & non cum altera,33.q.j.c.si per sortianas. vide gl.3.in fi.d.c. j.s̄.eo.ti.Et latius in c.seq.in gl.6.Host.vero hic dicit,ꝙ in frigido non expectatur triennium.de quo dic,vt in gl.seq.& s̄.in j.no.& s̄.in c.j. In maleficiato autem semper expectatur triennium, vt in c.fi.quod audacter teneas, quia magis sperandum est ꝙ remoueri possit id,quod non præcessit naturaliter. & de aliis rationibus vide in c.fi.fm Host.Gl.3.colligit argumentum,deinde quærit & rn̄det.In gl.ibi, per occasionem. bene dicit gl.fm Io.And.

6 lex.n.antiqua†dabat solum biennium, C.de repu.l.in causis.& dum gl.dicit,si prius probari potest impedimentum, non expectabunt per triennium:si vero manifeste non constet.tūc expectabitur.Quæro,an intelligatur de impedimento frigiditatis. vr̄ ꝙ non, quia frigiditas non ita euidenter constat sicut alia impedimenta.Vin.& Pe.dicunt, ꝙ idem erit de impedimento frigiditatis,vt si prius iste vir,qui nunc dr̄ frigidus,fuit ab illa separatus pro frigido.& dicit Gof.s̄.de proba.c.proposuisti.vt refert Ioan. An.& dixi s̄.in vlt.oppo.se intelligere hanc decr.qñ aliquo modo dubitari pōt de maleficio, vel de frigiditate, vt qñ fuit infirmus, vel impeditus, vel paucis diebus iacuit in thoro cum vxore.Si autem ante triennium constat de impotentia viri, non expectabitur triennium:tñ fm Io.An.in maleficio non bene dixit, alleg.Spe.eo.tit.ver.quod autem.& faciunt quę s̄.dixi.Gl.in ver. iustum indicium.quærit quod dicatur iustum indicium.& respōdet,ꝙ per testes vel aspectum corporis.& quod dicit gl.per aspectum corporis,intelligo fm Inn.in corpore mulieris,quæ per aspectum virgo apparet:& tunc fm Inn.non vr̄ necessarium iudicium septimæ manus propinquorum: sed quia manus fallit, Io. An.dicit, ꝙ est semper necessaria septima manus, vt in c.fi.j. eo. & hoc verius fm But.& Car.sed Gasp.ibi in c.fi.j.eo. in muliere arcta non vr̄ esse necessarium fm Inn. quia ibi infallibilis est ꝓbatio.& hoc dicit sibi placere:refert autem Inno. alios dicere,ꝙ id quod de aspectu corporis dr̄,intelligitur de corpore viri, quia siccum vel aridum membrum habet: & tunc non est necessaria septima manus propinquorum,sicut nec in arcta.Et no.hoc vltimum de inspectione viri:quare dic,ꝙ sicut inspicitur mulier per prædictas matronas peritas,vt in c.proxi.in prin.sic & vir per ꝑdictos viros peritos per identitatem rationis.facit quod no.Hosti.in sum.eo.ti.§.fi.ver.quid si mulier.& Car.hic:& eo casu quo apparet arcta & inepta,non expectabitur triennium,fm Inn.facit tex.in Auth.de nupt.§.per occasionē.& dixi s̄.in j.no.Vel fm Inn.melius,vt hic ēt dicit Io.An.super verbo,prius.si ambo confitentur frigiditatem,& multa indicia frigiditatis apparent,insuper præstant iuramenta septimæ manus parentum vtriusq; coniugum,dr̄ statim constare de frigiditate, ēt non expectato triennio,fm Inn.qui se remittit ad no.s̄.c.j. & dic vt dixi in quarto ɔ̄rio sequendo Card.Flo. & dicit ēt vt dictum est s̄.in vltimo ɔ̄rio huius decre.& per ibi no.& dicit expectandum triennium, nisi qñ per verum indicium probari potest de impedimento. & intelligo constare per iustum indicium,qñ aperte constat,vt quando vir habet totaliter membrum aridum, vel non habet,& nunquam fuit habilis:pōt aūt nūc habere siccum; & post ɔ̄ctum matri.non fieret separatio, si t̄pe matrimonii similiter apparet virgo:aliàs si fuisset corrupta, oportet ꝙ probetur virum fuisse inhabilem t̄pe matrimonii ɔ̄cti,& ante matrimo. ɔ̄ctum, s̄.c.ex literis.facit quod dixi s̄.in c.ex literis. & hoc si apparet,ꝙ fuit apta, oportet aliàs probari quod esset inepta ante matri.d.c.ex literis. fm Card.hic.In glo.3.in verbo, ꝙ si ambo.opponit & dupliciter soluit.Et primo solutionem istius gl.tenuit Io.33.q.j. c.si quis accepit.in fi.j.gl.pro vltima solutione facit tex. s̄.eod.proxime. & est simile quod no.s̄.de coniug.ser. c.vlt.in fi.gl. fm Io.An.hanc solutionem tenendo,rn̄deo ad c.j.s̄.de eo, qui dux.in mat. quam pol.per adult. quod facit potius pro, quia si vir ɔ̄hit cum alia, tenet matri.vt ibi no.in vlt.gl.in fi.& hanc tenet hic Goff.& Cal.de.But. & Card. Duæ glo.sequentes sunt expositiuæ & remissiuæ.No. tamen glo.in ver. vsque. quæ ponit de forma iuramenti coniugum & propinquorum.Concor.c.j.33.q.j. Glo.pen.opponit & soluit.& no.glo. ꝙ compurgatores iurantes falsum, quod

7 bona fide †putabant verum,non sunt periuri:& ratio,quia iurāt de credulitate,non tamen de certa scientia,fm Io.And.hic.facit c.fi.& c.constitutus.de purga.cano.& facit quod no.Io.An.in c. cum causam.s̄.de iur.calu.Pet.de Anch. in consi.22. quod incip. In Christi nomine amen: & gloriosæ Virginis Mariæ matris, amen:& beati Antonii,amē:Visa inquisitione.in 2.q. voluit ꝙ ēt testis, qui iurat dicere veritatem, quam percepit suo sensu,si dixit ꝙ ignorabat ductus credulitate alicuius probi viri, excusatur a periurio,dummodo id quod dicit, ipsa veritate non sit falsum:etiam secundum Pet.de Ancha.si ille,cui credit, sit pars testes producens.& idem quod hic notauit Ioan.33.q.j. c.3. & plus dicit Host.hic,ꝙ mulier non cogitur iurare maritum vere impotentem, sed sufficit ꝙ iuret mulier ꝙ sit impotens, & ꝙ nunquā eam cognouit:licet se submiserit & fecerit id, quod potuerit, vt cognosceretur a viro:nō incurrit mulier periurium, etiam si masculus nō sit frigidus,qui forte finxit falsum.Intellexit ergo Hosti.periuram illam, quando contra conscientiam iurat, vel quia non seruauit ea,quæ iurat:vel falsum iurat, quod postea confitetur,s̄.de eo qui cogn.cōsang.c.veniens.versi.verū.& no.pro prædictis testibus, qui deponunt de credulitate, non de certa scientia.Glo.vlti.opponit & soluit. vide quod dixi supra in glo. Et de intellectu etiam illius c.per sortianas. dixi in c.j.s̄. in glo.2.in fi. & dicam in c.sequen.secundum But.& Flori. Vltimo extra glo. But.materiam huius decre.colligit per distinctionem.Si quæra-

8 tur,an admittantur coniuges †ad dicendum de frigiditate. dic ꝙ in c.j.s̄.eod.tit.& in c.nostro colligitur distinctio. Aut quæritur, quando admittantur,& qualiter probetur frigiditas. dic ꝙ si apparent impedimenta omnia aperta, vt quia mulier est arcta, vel quia vir habet instrumentum siccum: & ex hoc solo fit separatio non expectato triennio.& hoc satis in c.j.s̄.eod. & c.ex literis.nec requiruntur iuramenta propinquorum.hæc fm Inno.in ver.celebrati.sed de instrumento sicco Inn.varie in c.j.s̄.eo.ti.& ibi videas.& ideo istud non cadit sub isto membro, quia tale impedimentum non est omnino concludens, vt ibi dictum est fm eum,& s̄.dixi.quare fm But.istud membrum intelligitur de impedimento penitus concludente,vt in illo,qui haberet virilia incisa,vel sicca totaliter, vt dixi supra in c. quod sedem. & in alia euidentissima probatione.& idem secundum Docto. si sententia fuisset aliter lata super frigiditate, de qua nunc ageretur, vt superius dixi. Quandoque de impotentia non potest habe-

ri certa probatio ſm veriſimile & euidens, vt quia vir habet ſiccum membrum, vt dixi in præcedēti membro huius distinctionis: & tunc exigitur ſolum iuramentum propinquorum. & de hoc ſ.c.j. Aut de impotentia apparet per ſigna dubia, quæ præſumptiue concludunt, & ſunt plura: & tunc capit Butri. dictum Hoſt. dicens: Aut non ſunt in plena pubertate coniuges, prout exemplificauit ſ. in gl. ſm Hoſt. & tunc expectabitur vſq; ad plenam pubertatem. Aut ſunt in plena ætate: & tunc ſeparabuntur ex ſolo iuramento propinquorum, alio non expectato tempore triennii, ſed arbitrium erit tempus ſm Inn. ſ. eo. & dixi in hoc ſ. eo. c.j. Aut nulla apparent ſigna, vel apparent leuia frigiditatis: & tunc exigitur probatio triennii, & vltra hoc iuramenta propinquorum. Ita But. distinguit circa primam partem, & ſecūdā cap. noſtri: quia ſecunda pars ſm intellectum Inn. loquitur, quādo vterq; confitetur impedimentum: & tunc requiritur probatio ſeptimæ manus propinquorum. Inn. tamē in c.j. ſ. dicit, ꝙ vltra hoc requiritur probatio triennii. & hoc melius eſt ſm Butr. hic autem dicit Inn. ꝙ ſufficit ſola iuratio propinquorum: ſed ſuſtinendo opinionem dicimus eam veram ſecundum But. quando vterq; confitetur impotentiam, vt ſufficiant iuramenta propinquorum, nec triennium exigatur, nec alia probatio, niſi aſpectus corporis. Quandoque confitetur, ꝙ eam non cognouerit, negat tamen vir impotentiam cognoſcendi: & tunc dabitur triennium, vt in princ. huius capituli. quod intellige ſecundum distinctionem But. quam poſui ſ.c.j. Aut vterq; negat; & tunc ſerua principium noſtri capituli. & debet ſemper iudex in hac materia ſuperabundare in probationibus, vt dixi ſ. in c.j. &c.

SVMMARIVM.

1 *Mulier an ſit arcta, inſpicitur per matronas, & creditur eis: & quando & qualiter probetur arctatio. & nu. 5. & 7.*
2 *Practica articulandi, & de inhabilitate ad ſeparationem matrimonij.*
3 *Impotentia coeundi alterius coniugum poteſt allegari poſt plurimos annos.*
4 *Inferior epiſcopo poteſt cognoſcere de cauſa matrimoniali.*
6 *Impedimentum omne viri vel mulieris, quod facto humano ſine periculo corporali remoueri non poteſt, reddit quem inhabilem ad contrahendum matrimonium.*
7 *Adulterium non committitur, ſi probabiliter ſe præſumens ſolutam alteri nubat, licet poſtmodum reperiatur coniugata.*
Adulterium non committitur ſine dolo.
8 *Iuramentum violans plus punitur, quàm fidem interpoſitam.*
9 *Negatiuam per indirectum probari poteſt per affirmatiuam implicatam.*
10 *Cautela, quòd volens probare continentiam non articulet de ſola promiſſione continentiæ.*
11 *Sententia lata per errorem retractatur, etiam ſi non ſit appellatum: quod procedit in cauſa matrimoniali.*
12 *Votum non ſolenne quando dicatur.*
13 *Maleficium in dubio præſumitur perpetuum, quando probatio eſt facta per cohabitationem triennij, aliàs cenſetur temporale.*
14 *Reſuſcitatus a morte an recuperet vxorem, ſi erat coniugatus: eccleſiam, ſi clericus beneficiatus, & alia bona &c. & nu. 15.*
15 *Mors ciuilis non æquiparatur naturali, niſi in caſibus a iure expreſſis.*
16 *Sententia lata, an retractetur errore comperto.*
17 *Sententia lata contra notorium an tenet: vide remiſſiue.*
Sententia lata per probationes priuilegiatas poteſt retractari ſuperuenientibus veris probationibus.
18 *Sententia lata ad dictum peritorum, an veniat retractanda, ſi producantur poſtmodum peritiores affirmantes contrarium.*
19 *Sententia in cauſa matrimoniali an poſſit tranſire in rem iudicatam.*
Interlocutoria facta, quæ non tranſit in rem iudicatam quo ad iudicem, tamen bis confirmata non reuocatur. & idem de ſententia excommunicationis, ſicut de alia ſententia in cauſa ſpirituali.
20 *Corrolarium, iſtud vocabulum quid ſignificet.*
21 *Matrimonium quando poſſit ſeparari propter impedimentum.*
22 *Sententia, quæ poteſt retractari, an interim faciat notorium.*

CAP. VI.

FRaternitatis. Propter arctationem mulieris ſi præter diuinum miraculum abſq; corporali periculo habilis reddi non poteſt, ſeparatur matrimonium: reintegratur tamen, ſi poſtea apparet eccleſiam fuiſſe deceptam. h.d. Et primo ponitur quæſtio. Secundo diſtinguens ſolutio, ibi, quamuis. Tertio infert ad duas alias quæſtiones, ibi, per hoc. Et legam per partem vſq; ad ver. quamuis. de hinc vſq; ad ver. per hoc autem. Tertio abinde vſq; ad finem. & ſecunda tñ pars apprehendit totam materiam. No. ibi, certitudinem pleniorem. ꝙ in ſeparatione matrimo. facienda propter arctationem debet fieri plena diſcuſſio. vnde dicit Hoſt. ꝙ non poteſt fieri nimia diligentia. Vnde conſuluit, ꝙ per inſpectionem viri & mulieris, & ſacramētum vtriuſq; & viciniæ, & per omnem alium modum debet laborari ad veritatē indagandam, maxime quia oneratur iudex, cuius arbitrio talia

1 committuntur. No. tertio, an mulier †ſit arcta, inſpicitur per matronas, & creditur eis, vt dicit gl. j. Propterea matronæ aſſumuntur de parochia, de qua coniuges, vt dicit hic litera: præſumuntur. n. maiorem habere notitiam propter vicinitatem quàm extraneæ, de elect. c. poſtquam. & c. ſcriptum. dicit tamen Hoſti. ꝙ debent accipi peritæ, ſiue de vicinia ſint, ſiue extraneæ: & caueri debet, ne ſint nimium iuuenes propter experientiam: nec nimis antiquæ propter defectum viſus: nam per iudicium manuū & oculorum talia probari debent, c. propoſuiſti. & c. cauſam. de proba. & propter meliorem medicinam conſilium eſt ſm Inno. antequam inſpiciantur, ponantur in balneo aquæ calidæ, & diu morentur, & poſtea inſpicitur. de hoc in præalleg. c. cauſam. & tenetur ſub fida cuſtodia, ne poſſit medicinas opponere, l.j. ff. de vent. inſpi. & propter hoc ſequitur in tex. prouidas: i. peritas ſm Inn. & debent eſſe honeſtæ, ne ſint lenones, vel leues perſonæ, quæ faciliter deierarent, & corrumpi poſſent, in Auth. de leno. col. 2. & requiritur ſm Car. ꝙ hoc caſu teſtes deponant de his, q̄ percipiunt per intellectum, aliter regulr̄ teſtis deponit tātum de his, quæ percipiunt ſenſu, vel per aliquem ex ſenſibus, ſ. de teſtibus. c. cum cauſam. & quod ibi no. ꝙ matronæ debent vocari ad præſentiam iudicis, ſicut etiam debet vocari illi, quos res tangit, ſ.c. proxi. ſm Io. An. No. ꝙ præceptum teſtium, vt dicant veritatem, ſubrogatur loco iuramenti: & idem in fidei præſtatione. facit c. ad aures. ſ. quod met. cau. ſm Hoſti. hic. No. practicam arti-
2 culādi probando †de inhabilitate ad ſeparationem matrimonii: quia articulus debet concludere indiffinitiue inhabilem & quo ad omne tempus, ita ꝙ non poſſit eſſe vir vel coniunx omni tē-
3 pore. No. ſm Panor. ibi, per multos annos. ꝙ †impotentia coeundi alterius coniugum poteſt allegari poſt plurimos annos: nam tractu temporis matrimonium nullum nō firmatur: pro hoc in c. proxi. vbi mulier poſt octo annos proclamauit. No. ibi, per ar-
4 chipresbyterum. ꝙ inferior †epiſcopo poteſt cognoſcere de cauſa matrimoniali: & forte ſm Doc. ille cognouit ex mandato, ſeu delegatione epiſcopi. de quo dic vt plenius dixi ſ. in c.j. de con-
5 ſang. & affi. No. ibi, ſuæ parochiæ. ꝙ iudex †ex officio ſuo poteſt allegato impedimento facere impedimentum & impotentiam inſpici: & ꝙ matronæ inſpectrices debent eſſe prouidæ & honeſtæ, & de parochia mulieris, quam inſpicere debent, quæ præſumuntur habere pleniorem notitiam, arg. c. ſcripto. & c. poſtquā. de elect. & conſuluit Hoſt. vt prius faciant lauari mulierem in aqua calida, & diu ibidem morari: nam per medicinas quādoq; reddunt ſe arctas, quibus prædicto modo obuiandum eſt. Item no. ibi, ſimplici verbo an voto ſolenni. ꝙ votum poteſt eſſe ſolenne, & ſufficit ad impediendum & dirimendum matrimonium poſtea 9̄ctum circa religionis ingreſſum. & clarius probat litera j. ver. ſed niſi ſe voto. & non recolo de alia litera, quæ ita bene ꝓbet ſicut iſta. & facit pro opi. quam tenuit d. Ant. in c. rurſus. qui cle. vel vo. & dic vt dixi in d.c. rurſus. Item no. hic regulam ſatis
6 notandam in materia matrimoniali, ꝙ † omne impedimentum viri vel mulieris, quod facto humano ſine periculo corporali remoueri non poteſt, reddit quem inhabilem ad 9̄hendum matrimonium. ſecus ergo ſi facto humano poteſt impedimentum remoueri. Item no. ibi, cognoſcibili. ꝙ ex quo mulier eſt cognita ab vno viro, præſumit prima fronte ꝙ erat cognoſcibilis a quolibet viro: puta tamen, ꝙ hæc præſumptio recipiat probationem in 9̄rium, vt patebit ex j. dicendis. & ex hoc infertur, ꝙ vbi duo parificantur, data potentia exercitii in vno præſumitur potētia etiam in alio. Item no. ibi, prætextu fornicationis. ꝙ ſi ſponſa de
7 præſenti †committit fornicationem, poteſt ſponſus eius conſortium declinare, non tamen matri. ſeparatur. ſecus in ſpōſa de futuro, vt in c. quemadmodum. de iureiur. no. ibi articulus iſte dubitabilis, ꝙ licet regulariter error iuris non excuſat, vt in regula, ignorantia. de reg. iu. lib. 6. ſi tamen error eſt probabilis, excu-
a ſat. [a] ad hoc l. regula. ff. de iur. & fac. igno. & no. ex eodem verbo, ꝙ ſi probabiliter ſe præſumens ſolutam alteri nubat, non committitur adulterium, licet poſtmodum reperiatur coniugata, quia adulterium non committitur ſine dolo, l. pen. ff. de adul. 33. q. 2. c. cum bellica. No. ſeptimo & vlt. quantum ad iſtud ſeruitiū, quod habet p̄ſtare iudex in ſeparatione matrimonii, debet inducere inhabilem inquātum poteſt ad religionem & ingreſſum: poteſt enim perſuadere & non imperare: & intellige aliquam religionem de approbatis. Gl. j. quærit, quaſi hic non adhibeatur ſeptima manus propinquorum, vt in præced. gl. Rñdet ꝙ hic nō agebatur. Ioan. And. vult hoc ꝙ non requiratur hic ſeptima manus propinquo-

ADDITIO.

a ¶ Excuſat. Adde c. 2. de conſti. Car. in cle. j. 89. q. de priuil. facit quod habetur per do. Soc. cōſ. 64. inci. In cā vertēte. ver. præterea dato ꝗ c. rca prin. in j. par. ch. 3.

propinquorum.idem tenet Lau.Vin.Io.An.ſuper verbo diuor-
tio.colligebat ſm Tanc.& Ber.per iſtud verbũ,diuortium. ꝙ hic
non præſtatur ſacramentum.de quo dicitur s̃. c. proxi.quia illud
habet locum tantum,cum frigiditas hominis allegatur.ſed ipſe
Hoſti.concludit ꝙ in omni caſu,vbi euidenter non cõſtat impo
tentia,ſit illa ſolennitas adhibẽda,& hic fuit adhibita: licet hæc
litera non dicat,& ſupplere hoc non eſſet ↄ literam. But. tranſit
cum Docto.Hoſt.Card.ↄ̃dicit, quia cauſa hic loquitur de impe-
dimento artitudinis, in qua eſt infallibilis probatio. de quo dixi
in c. j. s̃. Verior eſt ſolutio ipſius gl.quia ſtatim fit ſeparatio ad
iſtam probationem s̃.proxi. ſed tandem concludit, ꝙ circa hoc
poſſent cõſingi fraudes,quod ẽt tutum eſſet.dicit hic Hoſt. cum
ſuperabundantes adhibeantur probationes.facit quod dixi s̃.in
c.præce.in vltima linea lecturæ.No.etiam ſm Panor. ibi,& peri
tę in arte illa.& idem dic & in alijs artib.vt credat̃ eis,cum depo
nunt ſuper peritia eorum.ad hoc c. tua. & c. ſignificaſti. el 2. de
homi.vnde iudex in talibus ſolet adhibere peritos, vt debeant
ęſtimare ſumptus factos in aliquo edificio, vel medicos ad per-
hibendum teſtimonium, an percuſſio fuerit lætalis. Et idem di-
cendum in ſimilibus.& in fi.gl.Hoſti.dicit, ꝙ illa præſtatio iura
menti propinquorum habet locum omni caſu,in quo nõ cõſtat
de euidentia impedimenti, & hic forte fuit adhibita,licet litera
nõ dicat.ſed quo ad caſum huius c. placet dictum gl.vt iuramen
tum propinquorum coniugum non ſit neceſſarium,ex quo eui
denter per teſtes poteſt probari impedimentum. & hic probat̃
& in c.laudabilem.s̃.eo.a ↄ̃rio.no.tamen dictum Hoſti. Gl.2.op-
ponit,ꝙ non debuit remitti iuramentum,s̃.de teſt.c.tuis.Solu.in
fi.gl.idem tenuit Goffre.& Inno.& Hoſt.& quod dicit litera ibi
ſuper periculo animarum, dicit Hoſti. ꝙ periculum incurrũt, ſi
deteriorauerint.Alij dicunt,ꝙ hæc obteſtatio ſub ꝑiculo anima
rum habetur loco iuramenti,s̃.de appel.c.conſtitutus.2. nec de-
bent matronę de veritate iurare,ſed de credulitate ſm ſuam cõ-
ſcientiam & credulitatem,referendo mulierem aptã vel nõ, ſm
Hoſti. Videtur ꝙ hæc obteſtatio habetur loco iuramenti, ſm
Card.ideo gl.dicit hic melius,ꝙ interuenit iuramentũ. & Inno.
hic per c.propoſuiſti.s̃.de proba.quod facit in eo,ꝙ ibi ſtat̃ iura-
mento,de teſti.c.tuis.& c.nup.& pro hoc facit rõ, de qua hic in
gl.quia non debet remitti hoc iuramentum, ne fiat fraus matr.
Vel dic ſm Hoſt.ꝙ præſuppſito ꝙ nõ iurauerit,tamen fides data
hr̃ loco iuramenti,vt in c.ad aures.s̃.quod me.cã. facit quod dixi
s̃.in vno not.Arch.in c.2.de ſepul.in verbo, fide interpoſita. vbi
dicit,ꝙ non refert an dicat iuro ad ſancta Dei euãgelia.vel dico,
a iuro ſub fide mea. vel promitto ſub periculo animæ meę.[a] &
pro hoc eſt etiam quod no. Innoc. de iureiu. in c.& ſi Chriſtus.
vbi dr̃,ꝙ valet iuramentum, ꝙ ſi quis promittet dicere veritatẽ
in periculum animę ſuæ.Et ex hoc ꝙ fides interpoſita habeatur
8 loco iuramenti,infertur ꝙ iurari poſſit per creaturas.quod quã-
do licitum ſit,habetur in c.& ſi Chriſtus.de iureiur.† Dic tñ ſm
Car.hic,ꝙ non in omnibus fides p̃ſtita hr̃ loco iuramenti, plus
enim punitur violans iuramentum q̃ fidem interpoſitam, vt
no.gl.in c.pe.de iureiurã.de quo in c.ad aures.per Panor.& Car
di.s̃.quod met ca.& Arch.22.q.5.c.iuramenti.facit quod in c. pręterea.de ſpon.vide bonũ text. in c. dilectus. de tempo.ordi. vbi
ille dr̃ periurus,qui venerit ↄ iuramentum.& hic videtur, ꝙ pri-
ma ſolutio neceſſaria eſt, dicendo ꝙ matronę iurauerũt. Addit
tñ hic Car. ad dictum Ho.cũ s̃.dixi ſm eũ, ꝙ iurãt de credulitate,
quia immo dicit de ſcientia eius,quod per experientiam cogno
ſcerent.ſed dic,ꝙ talis experientia non eſt niſi de credulitate,q̃a
tale quid non poteſt vera ſcĩa probari. facit ff.de uẽ. inſpi. l. j.&
c. p̃terea.s̃.de teſti.Panor.hic infert ad q. qua quęritur, an periti
adhibiti per iudicem ad aliquod diſcernendum ſm artis peritiã
debent p̃ſtare iuramenrũ ſicut alij teſtes. Et vr̃ ꝙ non, quia poſ-
ſent ſubire de facili periurium, cum non deponant de re perce-
ptibili ſenſu corporali, ſed iudicio intellectus. ſed ↄ̃rium eſt ve-
rum,ꝙ debent iurare de credulitate,& non de veritate.& ſic col
ligitur p̃cedens motiuum. hoc firmat Bar.in proemio ff.& facit
l.hac edictali.C.de ſec.nup.no.Panor.in c.propoſuiſti, s̃.de ꝓba.
no.do.Anto.in c.veniens.el j.circa fi.s̃.de teſt.Bal.in d.l.hac edi-
ctali.§.his illud.C.de ſecun.nup.Ange.not. in repe.l.ſi vacantia.
in tex.C.de bo.vacan.lib.10.Et ad iſtum tex.dic, ꝙ iſti iurauerũt.
pro hoc tex.ibi,in fide ſua.vel ꝙ illa adiuratio ep̃i habuit vim iu
9 ramenti,vt no.gl.in c.conſtitutus.de appel. †Gl.3.opponit & ſol-
uit,& remittit.In fi.glo.no.gl.ꝙ negatiua per indirectum proba
b ri põt[b] per affirmatiuam implicitam. dicunt Docto. aduerten-
dum,ꝙ hæc non eſt affirmatiua,quod mulier careat inſtrumen-
to,immo eſt negatiua in effectu, ar.de renũcia.ſuper hoc. Nam
carere,eſt nõ habere,de elec.in cle.pleriſq;. & talis negatiua eſt
improbabilis,vt in d.c.bonę.ſm Car.hic. Ex quo no.ꝙ vna pro-
batur negatiua per aliam: hæc tñ probatio hic non eſt certa,q̃a
erat cognoſcibilis, vt ex facto ſequenti apparet ſm Hoſt. hic, &
Io.An.ſuper hac gl. Gl.in verbo,deerat. ergo non potuit introi-
re,nec de alio modo cagnoſcere.gl.ſol.& no.quod eſt inutile,di
citur deeſſe. Et cum allegat §.& quidem. non eſſe actorem, vel
ſindicum tenere:intelligitur,cum is abſit,aut valitudine impedi
retur,aut inhabilis eſſet ad agẽdum. facit d.§.& quidẽ.& ibi Bar.
ff.quod cuiuſ vni.Bar.in l.2.§.defendi.ff.ex quib.cau.in poſ.ea.in
l.ſi finita.§.Iulia. ff.de dam.infect. Gem.in c.j.de elect.lib.6. vbi
nã is videtur nullam actionem habere,cui per inopiam aduerſa
rii inanis eſt.Et in fi.gl.idem S.per hoc s̃.eo.c.conſultationi.& ꝓ
hac gl.facit ff.de reg.iur.non videtur cępiſſe. & l.non vr̃.& l.in-
tereſt.& s̃.de reſcrip.c.j.Goſ.ita tranſit, vt refert hic Io.And.hic
non ſunt alia.Quamuis expediam vſque ad ver. per hoc.In text.
ibi,cum dicit litera,ſemiplene expreſſerit.ineptæ queſtioni non
tenetur rñdere,s̃.de ſpon.c.de muliere.ſm Hoſ.poteſt tñ rñdere
vt hic,licet reprehenſibilis ſit ille,qui ſciuit non declarando q̃ſi-
tum ſuum,vt certum haberet rñſum,l.vt reſponſum. C.de tranſ.
In tex.ibi,ad religionem profitẽdo.tacite vel expreſſe,ſm Hoſt.
In tex.ibi,aliquo modo.puta ꝑ balneũ, vel electuariũ, ſm Abb.
In tex.ibi,præfatum virum. iſta mulier tranſiuit profitendo ex-
10 preſſe.† Not.in iſto ver. ꝙ promiſſio continentię non ſolum in-
fert votum ſolenne,ſed etiam ſimplex.Ideo ſit cautus volens ꝓ-
bare continentiam, vt non articulet de ſola promiſſione conti-
nentiæ,ſm But. Nam promiſſio continentię poteſt eſſe de ſim-
plici voto,& etiam de ſolenni,ergo conſtat, ꝙ nõ arguit votum
ſolenne neceſſario.Sed ꝙ hoc ſit verum, qñ ſit remanente in do
mo,& non tranſeunte ad religionem, probat̃ in c.inſinuante.s̃.
qui cle.vel vo.in c.rurſus.eo.ti.& ibi dixi de modis ſolennizandi
votũ. & no. ꝙ ſimplex votũ impedit, ſolẽne dirimit,ut hic,& in
præallegaro c.rurſus.No.ſecundo,quod votum ſolenne nõ ope
ratur in præiudicium matrimonij conſummati, 33.q.5.c.manife-
ſtum.& c.plane.& c.ſeq.s̃.de conuer.coniu.ſm Io.And. No.ter-
tio, ꝙ ſubtilitas commodatur,& intellige de ſubtilitate,quæ fa-
cit intelligi mentem & rationem ſcripturæ,vt hic,& s̃.de tranſl.
præla.c.inter corporalia.de ferijs.c.appellatus.de iudic.c.dilecti.
ſm Io.An.in d.c.dilecti.ſuper j.gl. No.quarto,quod impedimen
tum copulæ,quod põt tolli præter diuinum miraculum, dr̃ non
perpetuum,nec impedit matrimonium. Ex quo infert gloſ.6.ꝙ
nullum maleficium ſit perpetuum impedimẽtum. Et ex hoc ẽt
infertur ꝙ id,quod ſit per diuinum miraculum,vere dr̃ non poſ-
ſe fieri.vide Inno.in c.paſtoralis.de cã poſſ. idem dic, ꝙ ſi opere
medicorum,nõ tamen ſine graui periculo mortis.de hoc in gl.5.
11 † Not. quinto, quod ſententia lata per errorem retractatur, etiã
ſi non ſit appellatum, quod procedit in cauſa matrimoniali. de
hoc in gl.in verbo,per errorem. In quo autẽ fuerit hic erratum,
exprimitur in litera, q̃a ex facto ſequenti apparet, quod mulier
non erat arcta,cũ eſſet alteri cognoſcibilis.& ex hoc infertur, ꝙ
matrimonium ↄ̃ctum per mulierem iſtam cum alio non tenuit,
s̃.de ſpon.du.c.j.per totum. Et hoc ꝓcedit, ſiue mulier fuerit ꝓ-
feſſa poſt diuortium, ſiue ante: & hoc ex duabus rationib. quas
tangit Io.An.in verbo,cenſemus.vt quia ſuus erat vir,ſi illa non
fuit tacite vel expreſſe profeſſa,vnde ſm virum ducere non po-
tuit,s̃.de ſpon.du.c.accepiſti. vel quia poſtmodum profeſſa fuit,
matrimonium poſtea ↄ̃ctum non tenuit, s̃.qui cler.vel vo.c.me-
minimus.& c.ſeq.ſm Hoſt.potuit enim ingredi religionem an-
te copulam,vt in ca.ex publico.ca.ex parte.ca.ſane.s̃.de conuer.
coniug.Quare amplius ad primum redire non poteſt, nec matri
monium ↄhere. & ſicut ſoluitur matrimonium de pręſenti non
conſummatum per profeſſionem, ſic ſm ſoluitur per ſuſceptio-
nem ſacri ordinis, cuius cõtrarium notatur in d.c.ex publico.&
in c.ex parte.in gl.pe.de conuer.couiug.in c.vnico. de voto.lib.
6.& approbatum per extrauagantem antiquam Io.22.No.6.ibi,
ſiľr.quod apta vni viro præſumitur oĩbus cognoſcibilis: ex quo
infertur,vbi duo pariter ſe habent in exercitio actus,exercitium
vnius concludit exercitij potentiam alterius in alio: ſecus ſi nõ
eſſet

ADDITIONES.

a ¶Animæ meæ.Sed quid ſi iurat per hæc verba,Deus ſit mihi teſtis. an valeat & obligat.dic ꝙ ſic,vt per Lud.& Ale.in l.3.§.dato in fi. ff.de iureiur.per tex.in Auct.quibus mod.na.effi.leg.§.quoniam.item quid ſi iurat per animam meã, vel per ſanctos Dei,vel ſimile,an valeat,quando petitum ſit iurari per euangelia.vide per Spec.de iureiur.ver. vt autem.& l.3.§.iurari.& ibi Bar. & Ale.de iureiur.quod non.

b ¶Poteſt.Et adde,ꝙ ſiue implicita, ſiue ſit explicita negatiua, non probat, niſi indirecte,& præſumitur contra teſtem negatiuam probantem. Inn.in c.cum eccleſiæ.de cauſa poſſ.& peoprie,niſi illa habeat fundamentum iuris, vt quando ad canonicos tantum electio pertinet,Bal.in l.2.de bo.poſ.ſm tab.& in l. mulier.ſolu.ma. & Spe.de reſcri.præſen.§.5.ver.ſed cui.

esset par potentia exercitio, secundum Inn.hic.No.7.quod si ante matrimo.consummatum alter coniugum profitetur reliquis, libere matrimo.contrahit.de hoc tāgit gl.ibi,& quia si ingressa. & ad hoc facit litera ibi,& sic ecclesiæ auctoritate. Sed subauditur verbū, maxime.secundum Io.An. & Car.quia idem esset, si contra interdictum ecclesiæ contraxisset,j.ti.j.c.j.& 2.& licet tunc pœnitentiam agere debeat, vt in præallegatis iurib.secundum Io.An. secus autem si matrimonium esset consummatum, quia tunc altero remanente in seculo, alter non pōt ingredi,c.ad apostolicam. c.ex parte.& ca.ex publico.c.coniugatus.c.vxoratus.de conuer.coniug. No.8.quia error causæ impellentis ad religionem non vitiat ingressum religionis,c.dudum.& c.ex parte.& c.veniens.de conuer.coniu.Ingressus dissoluit vinculum matrimonij, & per consequens remanēs in seculo potest ad secunda vota transire,quod intellige, quādo ingressus fuit ante carnis copulam.No.9.in ver.declinante. & si sententia diuortij reuocatur, vir non tenetur accipere mulierē, si medio tpe fornicata est, secus si contraxit cum secundo in facie ecclesiæ,quia tunc excusatur, vt in litera.facit c.2. & c.peruenit. & c.perlatum. qui filij sint legitimi. sic mandatum ecclesiæ excusat eum, qui pendente lite cognouisset mulierem, quæ dicebatur serua, & contraxit cum ea tanquam cum libera. & facit contra id quod ibi no.contra cōem opi. vide quod scripsi in c.2.de coniu.ser.& ibi rñdet ad hunc tex.quod est alius casus,cum quæritur,an mulier separata a viro, si nupsit secundo, dicatur fornicaria. & dicit quod non, antequam esset decisum quod sit cognoscibilis,& dubitatur an posset contrahere,et per consequens an esset cognoscibilis.verum quod non,secundum Inn.hic.Et dicit Ho. quod hæc simul iuncta excusant mulierem a fornicario. Primo,quia fuit per ecclesiam separata, 32.q.7.c.quemadmodum. Secundo, quia publice nupsit.Tertio,quia in dubio potuit habere bonam fidem.Quarto,quia forsitan sententiam diuortij latam perpetuo valere credit.Quia ibi postea nemo contradicit, nec cōscientiam eius mulieris turbat, nec adulterium sine dolo committitur.pro hoc allegat gl.hic ī ver.quod si lege.vbi de hoc. & sic habetis casum, in quo mulier alteri nupta licite cum alio viro commiscet, nec dr fornicari,sed excusatur.

2 †Vltimo no.quod dicatur votum non solenne.quod est, qn simpliciter mulier promittit etiam absque alia solennitate se non astringendo ad aliquam determinatam religionem.vide omnino quæ dixi super rub.qui cleri.vel vo.Et de modis solennizandi votum,& quot modis, vide in ca.rursus. vbi late,qui cle.vel vo.Oppo.contra tex.dr hic, quod dummodo mulier non trāsiuerit ad religionem, reintegratur viro, etiam si nō solenniter vouerit,vnde ob.s.de conuer.coniu.ex parte,vbi solēniter vouens compellitur ingredi religionem.Inn.soluit,dicēs, quod potius concor.Nam dic vt ibi,quod aliud est ingredi monasteriū, aliud se voto obligare ad obseruantiam regularem,aliud simpliciter vouere continentiam,c.porrectum.de regu.& dixi s.in rubri.qui cle.vel vo.& in c.rursus. nam primum non solum impedit matri.sed etiam dirimit contractum nondum consummatum,etiā si sit contractum ante votum, s.de conuer.coniug. c.ex publico. & c. ex parte.secundum autem non dirimit matrimo.contractum ante votum,d.c.ex parte. sed impedit contrahendum, & dirimit contractum post votum,qui cle.vel vouen.c.insinuante. vbi loquitur de vouente continentiam,& non professo religionem.aut male ibi diceret, quod in domo propria remanet &c. alius esset contra substantiam monachorum,vt no.Inno.de conuer.coniuga.c.dudum.in ver.satis fatuus.Tertium autem,sed simplex votum continentiæ solum impedit contrahendum,c.rursus.s.qui cle.vel vouen. pro hoc quod not. de conuer.coniug.in c.dudum.in c.ex parte.secundum Inn.Et bene dicit hic facere hæc litera pro præmissis, quare Innoc.hic dicit secundum Io.An.in ver.alioquin.quod quantuncunque mulier solenniter voueret,etiam consentiente viro,& quod plus est,quamuis post votū religionis vir cum secunda contraxerit, nisi mulier ingreditur religionem ante matri.contractum reintegratur matrimo.nam hoc in versi. nisi.ibi,nisi fornicata fuisset.patet quod adulterium est causa diuortij,& non tale uotum,& sic intellige gl.in uer.solenni.Facit quod dixi in quinto notabili.dic quod hodie hoc est expeditū per c.unicum,de uoto,lib.6.quod uotum non est solenne quo ad dirimendum matrimo. etiam post contractum, nisi post professionem in aliqua religione de approbatis, uel susceptionē sacri ordinis: etiam uotum, pro quo quis obligatur ad obseruantiam regularem sine professione,non est solenne.& id,quod dicitur hic,nisi uoto &c.debet intelligi de uoto per professionem, secundum Cardin. alias oportet dici,quod huic non esset standum. Sed melius dic secundum Inno.in uer.& si prædicta. & uer.nisi se uoto. loquantur superflue,quod in uer.nisi loquitur de solenni uoto sine ingressu, dirimat matri.post contractum.sed ut ex quo post uotum contraxit,dicatur fornicari.& quæ dnr in uer.nisi uoto &c.narratiue dicantur,nec est absonum impropriari uer.ex quo conuenit mere literę.ita intēdit arg.c.intelligentia.de uerbo.significa.ut fiat iurium concordia,c.cum expediat.de elect.lib.6. Oppo.secundo ad prædicta,di xi s.quod mulier repellitur a primo uiro exceptione fornicationis.sed contra,non intendebat adulterari,ex quo contraxit cum uiro, cum esset soluta a primo authoritate eccle.ergo &c.15.q.j.c.illud.Soluit hoc contrarium,ut in gl.in uerbo, fornicario. cum qua hic transit Cardin.Venio ad glo.& capio glo.in uerbo, diuinum.& oppono. dr quod oē impedimentum, quod est reparabile,non impedit matrimonium contractum. Sed opponit de c.per sortianas. 33.q.j. ubi impedimentum maleficij perpetuo impedit,etiam si postea tollatur,& tñ illud non est perpetuū, ut dicit. gl. tripliciter soluit, & in fi.solutionem declarat.In ea.gl.in prima solutione,vult gl. quod c.per sortianas.sit correctum. sed de intellectu illius c. vidistis aliquid in c.j.s.eo.Et Dama. & Inno. tenuerunt istud c. non esse correctum.Car.contra,vbi vide. contra tñ hoc est j. eo.c.sequens, quod non sit correctum sequendo cōem intellectum ibi. Host.autem dicebat illud c.tenere, cum sit approbatum per ecclesiam, præsumitur autem maleficium temporale, sed post cohabitationem trienij præsumitur perpetuum.de qua in capitu.proximo.& potest maleficium esse perpetuum.vnde secundum Io.& Vinc.secundum Ioan. And. in prin.illus gl.potest dici illud tolli per miraculum diuinum,quod per se erit impossibile,quamuis per vim verborum,herbarū,vel aliarum rerum impossibile tollitur:& sic in dubio potest dici perpetuum,quod potest perpetuo durare,ff. de condi. indebi. l. sufficit.de rescrip.cle.si principalis.in gl. Et cum solum potest tolli per vnum non per alium,dicitur impossibile tolli,gl.in c.gratia. de rescrip.vide quod dixi in c.super eo. s. de condi.appo. facit l. apud Iulianum. §.fina.ff.de legat. j. Et dicebat Goffredus maleficium non esse perpetuum. Secundo gl.nr̄a ibi in ver. pōt dici. aliter soluit c.per sortianas.distinguēs, an allegatur impotentia mulieris,vel membri viri. Dic quod illa solutio non procedit, quia vir & vxor non debēt iudicari,32.q.j.si quis vxorem.c. penul. & vlt.j.de adulte.& de diuor.c.gaudemus.Tertio soluit ibi,vel posse dici,dicens quod maleficium est impedimentum perpetuum: & intellige vt s. dixi secundum Hosti. in hac gl. sequens hoc verum esse, qn maleficium præcessit matrimonium. Deinde gl. hic in fi.in ver.si non.videtur tenere hanc solutionem, dicens si post diuortium vir cognoscit mulierem maleficiatam, reintegrabitur matri.quia ex hoc apparet, quod maleficiū non fuit perpetuū, quod et si clarū,non est perpetuum: Ad dictum contrarium Doc. dicūt,quod c.per sortianas. procedit quo ad hoc, quod propter maleficium potest fieri separatio, sed non est standū illi c.in eo quod dicit, matrimoniū non reintegrarī,si postea superueniat habilitas copulæ: quia tunc reintegrabitur, vt superius dixi:quia tunc censetur nō fuisse perpetuum. & hanc solutionem tenet hic Do. Anto. qui hoc distinguit dicens: Aut quærimus de alio impedimēto,quam maleficio, & tunc satis patet ex prædictis præcedentibus, & ex his quæ dicta sunt in c. j.& c. laudabilē.s.eo.in gl. Aut quærimus de impedimento maleficij:& tunc aut cognoscitur per eundem virum,qui propter maleficium separatus erat,& tunc detegitur error non perpetui maleficij:& tunc matri. primum reintegratur. Aut separata cognoscibilis est per alium virum, & quo ad proprium virum,vel propriam vxorem reperitur maleficiatus:quia possibile est,quod reperiatur maleficiatus quo ad unum, & nō quo ad reliquū, & tunc non detegitur error perpetuitatis: sed quo ad istum, qui non posset cognoscere vxorem alius possit eā cognoscere:& hoc ideo,quia talia impedimēta sunt ad personā certam restringibilia. per hoc non videtur tñ sufficere contra matrimonium,quia in ueritate hoc non est perpetuū, immo dissolubile, ut dixi s.in j.gl. ideo dicit But.

13 †quod maleficium in dubio præsumitur perpetuum, qn probatio est facta per cohabitationē trienij: alias censetur tpale.Et si dicatur,maleficium est dissolubile:rndetur,ut s.dixi,quod non,nisi miraculose, uel per unum solum dissolubile:uel per potentiā uerborum,uirtutem herbarum,ut dicit Butri.hic ut dixi s.latius. In ea. gl.ut oīa prædicta uera sunt, qn apparet maleficium præcessisse matrimonium, secundum gl. hic in fi. Et quæro extra gl.in uerbo, processit. dicit quod quidam dicunt,quod in casu dubio debet præsumi, quod maleficium præcessit mat. ut expediantur coniuges,ne remaneant impediti,de re iu.c. abbate.li.6. Nec obstat s.de testi.c.licet ex quadam,in fi.ubi dr,quod pro matri. præsumendum est.Soluit Host.quod illud procedit,qn matri.posset habere effectum,qui effectus est euitatio fornicationis, & bonū prolis:sed in casu nostro non potest habere talem effectum propter impotētiam coeundi. Et no.hic dictum, quod limitat illud quod dicimus pro matrimonio non psumendum esse. optabat autem Hosti.quod in hac materia Papa faceret duas decre. Vnam,quod maleficiatus cum una muliere non possit contrahere cum illa: & quod si contraxerit,& per triēnium cōmoratus non poterit cōmisceri, censeatur

perpetuum impedimentum. Secundã, ꝙ si non appareat, ꝙ maleficiũ præcessit matri.necnon præsumat̃ præcessisse. Et subiungit hic But.vnam distinctionẽ. Aut q̃s petit diuortium, aut petit aliquã in vxorẽ. Primo casu dicens maleficiũ ꝑcessisse matrimoniũ,debet probare ꝙ hr̃ ibi sua intentio. Secũdo casu posse procedere primũ dictũ,valet quod in dubio præsumat̃ præcessisse ꝑ rationem prædictam. Aut vterq; fatetur,& consentio ad separationem,& procedit id,ꝙ in dubio præsumat̃ maleficiũ præcedere. Præterea ſm Cardi.vr̃ præmissa dubitatio cessare, seruatis his de q̃b.j.c.proxi.nam inspicitur mulier,& si reperit̃ virgo, hẽt locũ separatio,vt ibi,si aũt matronę dubitant an sit virgo,pręsumẽdum est ꝙ sit cognita,arg.c.j.s̃.eo.& quod præsumitur pro matr. Et sic in dubio vr̃ ꝙ matri.præcessit maleficium. & ex hoc vr̃, ꝙ si maleficiatus ɔhit cũ corrupta,non poterũt separari ꝑ maleficiũ,quod tolerari pōt ſm Flo.hic ꝑ periculũ, quod esse posset, vt coniuges colluderent dicentes,ꝙ non pñt cõmisceri, cum tñ pñt,j.c.seq.& per hoc impugnatur quod dixi s̃. ſm Butr.cũ dicit, q̃n agitur ad diuortiũ,& vterq; consentit in separatione, q̃a tũc præsumit̃ in dubio maleficium pręcessisse,nam dici posset,quod collusio fieri posset tenendo illud. item etiã posset timeri de collusione in eo quod dicit Bu.cum petit q̃s in vxorem aliquã,pręsumit̃ male procedere,non enim vr̃ procedere, q̃a petendo ego sum actor,ideo debeo probare intẽtionem meã,l.matrimoniũ. si modo per vxorẽ excipiat̃,ꝙ sit maleficiatus, dẽt ipsa probare. His tñ non obstantib.transirem cũ opin.Butri. s̃.& Car.hic, qui dicũt esse verũ, ꝙ etiam si non probetur virginitas, dummodo non interueniant illa, de quib.dicitur in c.seq.sufficit. Et q̃ sunt ista,vide cũ gl.vlti.Et sic seruatis his, de quib. in c.fi.j.confirmabitur opin.Host.s̃.prædicta,vt per probationem triennij,& iuramenta debita &c. vt in c.fi.tunc in dubio præsumatur maleficiũ

14 præcessisse,nisi isti perpetuo sunt impediti.†Quæro secundo,dicit.gl.immo & tex.expresse,ꝙ illud qđ posset fieri ꝑ diuinũ miraculũ,dicitur impossibile,& non posse fieri:tale impedimentũ, quod præter diuinum miraculũ non pōt reparari,dr̃ perpetuum & impossibile dissolui,quare merito si non reuocetur tale impedimentũ, non reintegrabitur matri. facit quod dixi s̃.an resuscitatus a morte recuperet vxorem, [a] si erat coniugatus, recuperat ecclesiam, si erat clericus beneficiatus.& alia bona, & filios, si erat laicus, & an rebaptizetur, & quid de mortuo resuscitato. Ioan.Andre.soluit hic in versic.diuinum miraculum,qui quęrit, an repetat bona vel ecclesiam. Item si aliquid legauerit ecclesiæ, an recuperetur.quid de baptismo vel ordine professione regulari, de alijs priuilegijs personalibus, de vxore, arguit quod non recuperat, cũ matri.sit solutũ per mortẽ,l. vlti.& pen.C.de secun.nup.nã societas morte dissoluitur,l.cũ duobus.§.idem rñdet.ff.ꝑ soc.& mors omnia soluit, [b] in Auct.de nup.§.deinceps. colla.4.facit ff.de sol.l.qui res.§.aream.de conse. dist.4.c.quæris. c.de eccle.& c.ex literis.arguit etiam,ꝙ non possit repeti per ꝑdicta,& ea quæ sequuntur, & maxime in bonis ecclesię legatis: l.vlt.C.de sac.san.ecc.17.q.4. sunt qui opes.12. q. j.c.nulla. regula quod semel.de reg.iur.lib. 6. & statim dñium illarum sine traditione ecclesiæ acquisitũ est, præallegata l.fi. & capitu. ex literis. s̃.de consuetudi.ergo sine culpa ab eccl'ia auferri non potest,regula sine culpa.in 6.Præterea ſm Ioan.An. qua rõne illa restituerentur,eadem rõne illa, q̃ resuscitauit, rebaptizaretur, quod est falsum,quia caracter baptismi remansit in anima,& aïa non moritur.Et idem in ordine.Et videtur idem de professione, quia nõ videtur idẽ hõ, qui prius erat: & de priuil. personalibus idẽ, q̃a extinguuntur cũ persona,regula priuilegij.lib. 6.in fi. In ɔ̃rium arguit ad oïa pręmissa: nõ enim dr̃ mortuus,qui cito resurrexit, de pœni.dist.j.c.diuortium.ff.de in rem ver. l. si pro parte.§. versum.Item cessante morte debet cessare, quod per eã inductum est,c.cum cessante.de appel.61.distin.c.de his omnibus. de iuretur.c.& si Christus.debet enim cẽseri plene restitutus,2.q.3.§.notandum. & C.de sen.pas.l.pe. nã restituto pricipali & accessoriũ videtur restitutũ,de offi.del.c.ꝑterea.l.si captus. C.de cap.quare iure postliminij oïa recuperet,40.dist.c.j.33. q.2. c.cum in captiuitate.40.dist.c.j. recuperat ergo vxorem, quia seruituti ęquiparamus mortem, ff.de re.iur. l. antepe. ita etiam in absente habuit tanq̃ vocatus a Deo absentiam iustam:ergo restitui debet,de re iud.c.cũ Bertoldus.& actio extincta non reuiuiscit,ff.si ex noxa. cau.aga.l.2.in fi.ita hic arguit Io.An.Bar.brix. vbi s̃.tenuerunt ꝙ omnia recuperent. Arch.in præalleg.c.eos.& Io.An. hic dicunt, ꝙ in viro mortuo videtur vera opi.ꝙ nihil recuperet. Secus si creditus fuit mortuus, q. non erat, primo vel secundo die apparuit viuus,quod aliq̃n accidit:& tunc nullum esset dubium ſm Ioan. An.quia nihil perdidit. Idẽ dicit si esset probabile dubiũ,an esset resuscitatus,vel viuus repertus.vult dicere, ꝙ tunc non censetur fuisse mortuus. De professione aũt dicit,ꝙ etiã si sit resuscitatus, non est obligatus principaliter,c.fin.de condi appo.& in c.insinuante, qui cle.vel vo.dixi in rub.qui cleri.vel vo.vltra hoc non prosequitur Io.And.gl.j.l.nam ad ea.ff.de le. De Lazaro dicit,ꝙ resuscitatus pōt rumpere testm̃,quod fecerat,& auferre bona hęreditatis.& idẽ dicit l.seruus.§.2.ff.de act.& obli.Ray.& Bar.in l. nam ad ea.dicunt,ꝙ recuperat omnia per eam rõnem, q̃a est resuscitatus a Deo.& idẽ dicunt de filijs,hoc est ꝙ recuperat filios in potestate,l.cũ duæ. ff.de cap.vbi rediens de captiuitate hostiũ recuperat filios.De vxore dicunt secus esse,in d.l.cum duę. facit ff.eo.tit.l.non vt a patre.nã reuersus ibi nõ recuperat vxorem,nisi matri.reintegretur ex nouo consensu. sed ſm canones idẽ dic de vxore,præalleg.c.cum in captiuitate.33.q.j.& hæc iura loquũtur in capto ab hostibus. & sic in morte ciuili non inferunt ne-

15 cessario,ꝙ idẽ sit in morte nãli,arg.eius quod no.glo.c.susceptũ. de rescrip.lib.6.†vbi mors ciuilis non æquiparatur naturali, nisi in casibus a iure expressis:& no.Imo.in l.Gallus.§.& quid si tm̃. ff.de lib.& posth.& voluit Pet.de Ancha.consi.255.quod incipit, In Christi noïe amen.pro & ɔ̃ rationes & iura inducens. vbi dixit,ꝙ statutum loquens de morte non verificatur in morte ficta, puta professione,vel simili, vñ morte naturali penitus soluit̃ matri.Do.Car.hic sequit̃ mediã viã dicens, ꝙ de ęquitate ꝑ restitutionem oïa recuperat,& sic dicendo soluũtur ɔ̃ria. Aut quæritur de rigore, vel in stricto iure, & vr̃ ꝙ non recuperet. Dic ꝙ hæc opinio est bonissima,sed nõ bene iure expressa, quia mors omnia soluit:quare forte tutius possumus dicere,maxime in vxore: Aut vxor post mortẽ transiuit ad alia matrimonia consummata, & tunc nec per restitutionem, nec ipso iure recuperet illam resuscitatus. Aut est vidua,hoc est quod non nupsit, per restitutionẽ illam recuperat. De bonis aũt de priuilegijs ęquius est dicere,quod recuperat per in inte.resti.& in hoc fiat minus q̃ post ꝑiudicium alteri,in quem bona essent alienata iusto ti.qui iã factus esset dñs bonorum nũc resuscitati post mortem. Sed circa oẽm restitutionẽ dic, ꝙ ĩ baptismo & ordine, cũ hęc imprimãt characterem in aïam,& anima nõ moritur, de summa trini. cle. vna.c.vno.s̃.de sum.trini.& dixi in rubri. de spon.non conferuntur de nouo post resuscitationẽ ipse baptismus vel ordo. & hoc placet hic do.Car.Flo.Et ex his dicemus, quia resuscitatus repetat vxorem, si vxoratus erat: repetat ecclesiam, sibeneficiatus erat,& alia bona priuilegia.& de hoc tractat̃ 7.q.j.c.eos. & Bart. Brix.32.q.quæ incipit, Esto quod aliquis resuscitatus a morte. & ibi ponit de bonis legatis ecclesiæ,& in c.eos.præalleg.ponit de baptismo.& licet hæc raro accidant, aliq̃n tñ accidunt,vt in Lazaro,& septem dormientibus.& faciunt no.per Bar.in l.nam ad

16 ea.ff.de legib.†In gl.in verbo,per errorem.Pan.Do.Anto.sequitur.pro expeditione gl.hic signatur vnum ɔ̃rium in gl.nam dicit̃ hic, ꝙ sententia lata errore comperto retractatur. contra, quia prætextu probationis nouiter repertæ sententia non est retractanda,ut est casus in c.cum inter.de re iudicata. Solu.dicit glos. quandocunque sententia detegitur lata probabili errore,& postea clare detegitur error,& sententia illa retractatur, ut hic, de purgatio.uulg.capitu.significantibus. Aut solum reperitur probatio noua, & talis non uitiat sententiam, quia ex hoc non detegitur probabilis error. Aduerte, si ista glo.ponderat errorem, non est verum, quia solo errore non retractaretur, vt patet in d. c.cum inter Io.declarat aliter glo. Quandoque sententia est lata non oïno ex certa probatione,vt est probatio per aspectũ, quæ fallit & fallitur:& detecto errore retractatur vt hic, & d.c.significãtibus.& facit ff.de iureiur.l. admonendi. Aut est lata integra probatione, & non retractatur comperto errore. fallit in causa matrimoniali,quæ non transit in rẽ iudi.& sic potest alio modo intelligi hæc decre.s̃.de re iudi.c.lator.& c.consanguinei.Hosti. ponit duos casus, in quibus retractatur sententia: aliũ assignat Inno.q̃n,aliquid proponitur in secundo iudicio,de quo nõ fuerat in primo propositũ:alleg.de fi. instru.c.cũ Ioannes. secũdus, cũ notoriè ɔstat de iniustitia primæ sententiæ: quia semper dẽt veri-

ADDITIONES.

a ¶Vxorem. Quod recuperet oïa bona sua,vide tex. q.32.7.c.licite.gl.Bar.& Alex. in l.4.ff.de legi.ꝙ recuperat,ac si non fuisset mortuus. Item adde Flo.in l.seruitutem.§.sublatum.ff.de ser.vr.prædi.Item ꝙ recuperat filios, sed non vxorem .vide Bar.in d l.nam ad ea.de legi.& omnino ibi per Dom.Alex.& in l.si marito.sol.mat.& ibi vide Ioan.de Imo.Item ꝙ recuperat ordines sacros,etiã si fuit degradatus,quia non debet iterum ordinari.Doc. & Abb.in c.non potest.de re iud.per gl.in c.2.3 2.q.7.sed an patriam potestatem, vide Spec.in tit. de mo.§.2.quæst.13.

b Soluit. Adde l.in summa.ff.de re iud.& l.Neratius.de reg.iur. Item adde,quod est dissolutio corporis & animæ,de pœniten.distin.2.caritas.versi.corpus.de celeb.miss.c.in quadam.

veritas preualere ea cōperta, 8. di. c. veritate. & sic possit esse hic: nam constabat notorie de falsitate primæ sententię. quod dictū no. q a hic habes expresse, ꝙ sententia ꝯ notorium est inualida, & plus, ꝙ illud, quod dr̄, sententiam iniustam non retractari nisi appelletur, est verum ꝙ non pōt retractari, nisi qn̄ notorie constat de iniustitia & euidenter facti euidētia. & hæc est causa, quare sententia, quam confitetur quis iniustam, retractatur, vt notāter scribit Inno. de immu. eccle. quia plerique. Bal. in auct. ad hęc. C. de vsu. & aduerte, quia hic ampliat illud dictum ad aliam notorietatem. Quid autem si constet in iudicio per probationem iudicialiter factam de iniustitia. vide quod scripsi de proba. c. qm̄ ꝯ falsam. super vlti. gl. & vide quod scripsi post Inn. de rescri. c. cū dilecta. vbi ponit Inn. & quod scripsit gl. in cle. sicut appellationem. de appel. in cle. & cōcludit ꝙ sic, ex quo pars patitur ꝯrium probari. & no. Do. Anto. in c. cum Bertoldus. de re iudi. & Bal. in c. super literis. de rescri. Posset saluari dictum Inn. per hoc dictū, quia probatio iudicialis transit in notorium, vt de coha. cleri. & mulie. c. vestra. & sic vr̄, ꝙ detecta iniustitia per probationes, ex quo aliquid non opponitur, ꝙ talis sententia vt iniusta retracta-
17 tur. †Et an sententia lata ꝯ notorium teneat, vide quod scripsi in c. ab excōicato. de rescri. & de reg. iu. c. inter monasterium. & vide Inn. de conces. præben. c. cum super. in addi. & no. in c. ꝑ tuas. j. de sen. excom. & quod scripsi de appel. c. sollicitu. de re iudic. c. inter cætera. Et sic ex prædictis habetis, quod sn̄ia lata per probationes priuilegiatas pōt retractari superuenientibus veris probationib. & ad hoc allegatur quotidie iste tex. facit tex. c. 2. de pur. vulg. voluit Inn. in c. tua nos. s̄. de cohabi. cle. & mu. quem alleg. & sequitur Ang. in l. j. C. senten. rescin. non pos. in l. diuus Traianus. ff. de test. mili. est tex. & ibi Bar. in prima lect. in l. admonendi. ff. de iureiur. quem tex. ad hoc ponderat Ang. in l. sub specie. C. de re iudi. voluit Pan. in c. proposuisti. s̄. de probat. facit tex. in l. minor 25. annis, addito preside ex aspectu. ff. de mino. in l. si qui
18 adulterij. cum ibi no. C. de adul. †Hinc sumpta occasione inferri potest ad quęstionem, quam ponit Io. An. in addit. ad Spec. in ti. de homi. in ver. porro. & ponunt oēs, maxime Pan. in c. ꝓposuisti. s̄. de proba. quam licet remissiue s̄. tetigerim, distincte statui eam explicare. Nunquid sn̄ia lata ad dictum peritorum veniat
a retractanda,[a] si producantur postmodum peritiores affirmantes ꝯrium. & pone in terminis, iudex ad dictum medici deponentis vulnus Titij fuisse mortale, cum plures vulnerassent occisum, damnauit Titium de homicidio, qui Titius dicens medicum falsum dixisse, petit ante sepulturam occisi peritiores medicos adhiberi, nunquid debeant assumi, & si dixerūt ꝯrium, an retractabitur sn̄ia prius lata. Io. An. in Spe. in addi. prealle. refert Gui. de Suza. in loco iā dicto tenuisse, ꝙ sic, sicut retractatur sn̄ia lata per falsos testes, vel instra, C. si ex fal. instru. l. falsam. & l. fi. ff. de re iu. l. diuus. & de exce. c. cum venerabilis. & sic transit Io. An Hoc dictum expresse approbat Do. Ant. in d. c. proposuisti. per l. admonendi. ff. de iureiur. & quod legitur & no. in c. 2. de purg. vulga. in quib. retractatur sententia lata per probationes non plenas, seu integras superuenientib. probationib. integris. Et ex hoc dicto infert ipse, ꝙ ois sententia lata cum attestationibus de credulitate, vel ad consilium sapientis, repertis testibus melius informatis, vel sapientioribus consulentibus oppositum, poterit retractari. ita Do. Anto. in d. c. proposuisti. Pan. ibi dicit, ꝙ habito tpe maturius inuestigādi, visa sunt sibi hæc dicta non vera, vnde credit, quod nec de æquitate talis sententia veniat retractanda, ex quo appellatum extitit. De rigore patet, quia publicatis attestationibus, maxime lata sn̄ia, quæ transiuit in rem iudicatam, non possunt alij testes adduci super articulis directo ꝯrijs, vt in c. fraternitatis. de testi. & in cle. 2. e. titu. timetur enim subornatio testium etiam peritorum, cum iura non distinguāt, immo pariter omnes repellunt, vt in iuribus præallegatis, etiam vbi aperte pars vult probare falsitatem. Sed hoc non ob. quia regula procedit in veris testibus de veritate deponentibus & iurantibus, sed nos loquimur in testibus de peritia, qui de credulitate iurant & deponunt, qui non sunt veri testes, gl. in l. in sum. §. idem Labeo. vbi Bar. ff. de aqua plu. arcen. Do. Anto. in c. quotiens. in fi. de testib. & præterea in istis testibus peritię non ita timetur subornatio, quia deponunt per media artis, i. peritię, vnde magis de facili conuincuntur de periurio, q̄ testes de veritate. Præterea prætextu veræ falsitatis non retractatur sententia iam lata, nisi probaretur indirecte, vel adderetur articulus corruptionis, vt sic nō sit articulus directe ꝯrius, vt patet ex no. per glo. in d. cle. 2. & per Io. And. & alios in d. c. licet. j. de probatio. & sic tollitur illud simile Guid. de Suza. Motiuum istud procedit regulariter, sed speciale est, vbi sententia fertur per ꝓbationes priuilegiatas, vt est istud testimoniū de peritia, quod est de credulitate: tunc sentētia potest retractari per veras probationes, l. admonēdi. ff. de iureiu. vbi casus secundū lecturam Bar. Item ex alio mouetur apertius: iura enim alleg. per Io. An. loquuntur, cum vere & aperte ꝓbat̄ falsitas: sed in casu nr̄o hoc cessat, cum etiam secunda probatio per peritiores etiam fundet̄ super presumptione & credulitate: & possibile est, ꝙ licet isti sint peritiores, nihilominus primi potuerunt dicere melius veritatē, vt est tex. valde notabilis in l. j. §. sed neque ex multitudine. C. de vete. iur. enu. vbi dr̄, ꝙ sepe sententia vnius forsan & vilioris, plures & meliores in aliqua parte superare potest &c. Facit tex. moralis & no. in c. & esto subiectus. 95. dist. Tn̄ potest ꝓbè rn̄deri negando, ꝙ in iurib. alleg. ꝑ parte ꝯria appareret veritas ꝯ sententiam vere & apte. quia immo ibi
b apparebat per instrumenta, q̄ dicuntur probatio probata,[b] & veritas apparens, vt no. Bal. in l. quotiēs. in fi. C. de iudi. in l. 2. C. qn̄ fiscus vel priua. in l. scripturam. C. qui po. in pig. ha. Nā instrumētum præsumit̄ verū, Bal. in l. cū precib. per illum tex. C. de ꝓba. Sal. in l. Imperator. ff. de statu ho. Imol. in l. seruum filij. §. eum q̄ chirographū. ff. de leg. j. Bal. in l. pupillus. C. de vsur. pupil. in c. j. de feudo marchie. Panor. in c. cum contingat. de rescrip. tn̄ non sequitur, ergo constat de veritate: nam licet ibi ius presumat pro instrumento quod sit verū, ideo præfertur semiplenę ꝓbationi, & iuramento, d. l. admonendi. tn̄ posset instrumētū falsum esse, ideo ꝯ illud bene probatur, c. cum Ioannes. de fid. instru. d. l. cum precibus. ita in proposito ius ꝓsumit in dubio pro Doctoribus, l. Diui. ff. de iurepat. Præterea quare ergo debebit retractari prima sententia, q̄ poterit esse iustissima, & maxime cū fuerit silentio partium confirmata, de re iu. c. quod ad consultationem. & per hanc rationē patet, ꝙ equitas non patitur illā retractari, maxime ne ꝓcessus sit in infinitū, cū postea possent adhuc alij peritiores adduci: & sic iterum retractaretur secunda sententia, quod est ridiculū dicere, arg. c. 2. de rescri. lib. 6. quod non est verū, immo vltra bis non poterit retractari, iuxta gl. hic in verbo, fornicario, q̄ licet, vt in ea dicunt Doc. restringatur, vt nō procedat vbi tractat̄ de materia peccati, quia tunc pluries potest petiretractari. Et facit quod no. gl. 35. q. 7. in sum. & in §. his ita. tn̄ vbi non tractatur de materia peccati, si considerantur rationes Doctorum, si est dare casum, vt sentētia possit retractari, puta in casu isto, non poterit vltra bis reuocari. Et sic soluo hanc gl. per ca q̄ no. Bal. in c. præsentata. de testi. facit gl. singularis, & cōiter approbata in cle. fi. in verbo, super ea. de appel. vbi licet iudex possit suam interlocutoriam reuocare, tn̄ bis confirmatā reuocare non potest: & sic non ducetur in infinitum, c. 2. de rescrip. lib. 6. faciunt q̄ in simili no. de pacto de ꝓrogando semel & totiens, quotiēs, in l. j. per Bal. C. vt in pos. lega. Lud. in rubri. de arbi. col. 17. & quod not. Bal. in l. veluti. §. hæc vox. ff. de eden. Pa. nō rn̄det ad motiuum Do. Anto. de l. admonendi. & c. 2. de purg. vul. quia illa iure ponūt casum singularissimū, & loquūtur, qn̄ prima sententia fuit ꝑ probationes non integras, aut a iure reprobatas, vt in d. c. 2. vel ad iuramentū partis delatum per iudicem: quo casu si postea appareret probatio integra & plena, retractat̄, quod certe cessat in casu nostro, cum secunda probatio non sit plena & integra, cum peritiores etiā deponāt de credulitate, sicut primi, vt s̄. dixi: vnde ille casus non dicit̄ extendi ad casum non habentē consimilē rationē, vt notatur in simili ꝑ Io. An. in c. 2. vt lite pen. lib. 6. vbi vult, ꝙ etiam ex identitate rationis non dr̄ extēdi casus, quæ valde vtitur æquitati ꝯ alias regulas iuris. Item d. l. admonendi. loquitur in instrumentis nouiter repertis ꝯ iuramētum pro parte: & sic vbi apparet clare de ꝯrio, non est timor subornationis testiū: quæ oia cessant in casu nostro, sed sicut plus creditur instrumentis q̄ semiplenę probationi & iuramento, ita plus debet credi peritiori q̄ minus perito, ex quo vterque de peritia deponit, & fortior ꝓsumptio vincet aliā,
c [c] c. literas. de ꝓsumt. nec hoc casu timetur tantum de subornatione, quantum in testibus de veritate, ut s̄. dixi. Præterea maiori insurgente æquitate admittitur probatio, licet immineat timor subornationis, ut in causa resti. in integrum ꝯ publicationem attestationum, uel probationes omissas, c. auditis. de in integ. resti. notatur in l. j. §. nunciatio. per oēs, ff. de ope. no. nun. in c. fraternitatis. ubi Do. Anto. & alij notant, in c. ex tenore. per Panor. in c. cum in tua. per Io. Anto. in simili in c. cum clamor. per Inno. & oēs, de testi. oia hæc militant

ADDITIONES.

a ¶Retractanda. Vide Do Phi. in c. cum cessante. de appel. & in c. intimasti. eo. tit. ad quod adde etiam do. Ia. de May. in sua aurea repeti. l. admonēdi. in 26. col. ff. de iureiu. cum concor. per eum ibi signatis.

b ¶Probatio probata. Adde Domi. Soci. consi. 89. inci. In causa agitata. circa principium 8. colum.

c ¶Vincet aliam. Vt etiam per D. Soci. consil. 2 . inci. Visis & diligenter lectis. vers. prædictis no. ibi, item recedere. in j. parte, char. 37.

militant etiã in snĩa lata ad ↄsiliũ sapientis. Habetis ẽt, ꝙ iniustitia, quæ notorie resultat ex actis, reddit sententiam nullã: de quo per Do. Anto. & Panor. in d.c. qm̃ ↄ. & in c. inter cæteras. s̃. de re iud. Car. in cle. pastoralis. in fi. char. de re iud. Imo. in cle. appellanti. in j. char. de app. Bal. post Cy. in l. j. C. de erro. calc. Archi. in c. Romana. de sent. excõ. lib. 6. Bar. & Imo. in l. ex diuerso. §. si in iudicio. ff. so. ma. Bald. in l. j. C. de manumis. vindi. in l. prolatam. C. de sen. & interlocu. om. iud. in l. 2. C. de re iudi. Ange. post Bar. in l. j. in prin. ff. q̃ sen. sine app. Imo. in l. si is ad quem. ff. de acqui. hære. in l. qui Romę. §. duo fratres. ff. de ver. obl. in l. diuus. ff. de re iud. Sed vnum singulare vult hic Inno. & sequuntur Do. Anto. & Panor. ꝙ vbi notorie appet sententiam esse iniustam, etiã si notorietas iniustitię postea acciderit, licet a sententia non sit appellatum, tñ reuocatur. & facit quod voluit Inn. in c. quia pleriq;. & ibi cõiter approbatur, de immu. eccle. vbi vult, ꝙ si per cõfessionem partis constet sententiam, quam ipsa pars obtinuit, iniustã ꝙ retractatur. & facit quod voluit idem Inn. in c. cum Bertoldus. de re iudi. & Do. Anto. & in c. cum dilecta. & ibidem Do. Anto. de rescrip. & Io. An. in c. j. de lit. cõtest. lib. 6. Bal. in l. certi condictio. §. qm̃. ff. si cer. pe. dum vult Inn. ꝙ post sententiã, q̃ trãsiuit in rẽ iudicatam, si pars permittat probari litigari denuo de iniustitia sententię, & probatũ sit eã iniustam, poterit reuocari. & est ratio prædictorum: nam propterea si a sententia non est appellatum, non potest retractari, quia præsumptione iuris & de iure apparet sententiam esse iustam, sed in prædictis casibus veritas apparet notorie ꝙ est iniusta sententia, ergo præfertur præsumptioni, c. veritate. 8. dist. & faciunt q̃ dixi in c. is qui fidẽ. s̃. de spõ. In gl. in verbo, corporali. quã per errorem omiserã, quærit & rñdet. In fi. gl. dic, ꝙ mulier non teneatur subire graue periculum, puta mortis, tñ dicit Inn. in ver. per hoc. & refert Io. An. sup hac gl. ꝙ si mulier arcta sine periculo incidat, & ex hoc reddat apta, debet viro restitui primo. & idem dicit in verbo, miraculum. dicens ꝙ siue p opus medici etiam cum periculo, siue per copulã alterius viri etiam dissimilis in genitalibus reddatur apta primo viro, debet illi restitui, per hanc literam ibi, pręter diuinum mira culum &c. Item si quando est cognoscibilis, non habet naturale neq; perpetuum impedimentũ. & si separata fuerit per errorẽ, cõperta veritate debet viro restitui. & s̃m hoc Inn. & Host. exponunt literam ibi, absq; corporali periculo. i. absq; morte. & ita cõiter Doctores tenent, & Hugu. In gl. in verbo, fornicario. vult gl. in prima parte, ꝙ ex quo mulier videbatur arcta, per s̃m maritum est cognita, & sic cum secundo certificata de facto, quia sen sit se cognoscibilẽ, & tũc statim dẽt se credere aptam primo: vñ si secunda vice patiatur se cognosci, hodie post istam constitutionem non excusaretur ab adulterio, & potest repelli exceptione adulterij cõmissi. & hoc vult litera ista. Do. Anto. dicit distinguẽdo, ꝙ qñq; coitus non fit in figura matrimonij, tunc repellitur mulier, cum det operam rei illicitæ, licet non agat facere iniuriam matrimo. quod putabat separatum vltra intentũ delinquendi. gl. in c. a nobis. de senten. excom. cõiter omnes in c. sicut dignum. de homici. & hoc voluit text. noster ibi, nisi se fornicatio modo. Qñq; mulier separata nupsit in facie ecclesiæ alteri, stante dubio iuris ante hanc decretalem & facti, quia credebat se inhabilem primo marito, quia non dabat operam rei illicitæ, excusatur ab adulterio propter multa cõcurrentia, quia p ecclesiam separata, quia publice nupsit, quia in dubio videtur habuisse bonam fidẽ, credẽs perpetuo se separatam, quia nemo illi ↄdixit. Qñq; mulier separata ↄxit matri. cum alio, & post hãc decretalẽ: & tũc habilitata siue apta, si psẽuerat cum secundo, põt repelli per adulterium, vt dictum est. Nec obuiat, ꝙ ante constitutionem mulier ista debet reputari in dolo, cum matri. sit de iure naturali, & sicut quo ad vinculum iuri naturali subest: q͂a dico, ꝙ immo est excusata ex cõstitutione ecclesię, quæ disponere de hoc potest. & hoc dispõit c. nõ dẽt. de cõsan. & affini. de biga. c. j. de cõuer. coniu. c. ex publico. quia separata est ex pmissione ecclesię, & probabili errore facti excusatur, quia credebat virũ inhabilẽ sibi, immo se illi, facit gl. singularis, quam Imo. ponderat in c. apostolicę. de dona. vbi error etiam iuris propter admixtum errorem facti excusatur. Inno. exponendo literam cum dicit, ꝙ mulier nubendo secundo non fornicat̃, vt dicit gl. in prin. & dixi s̃m But. & hoc, quãdiu articulus erit dubitabilis: vnde refert alios dicere, & exponere hanc literam ibi dupliciter. quam diu factum dubium, an sit reuocanda sententia, & secundus vir istis primo, & inspicietur primus vir, & mulier vt cognoscatur per aspectum, an vir secundus & mulier habeant membra similia: & inspicietur ẽt secundus, an habeat simile membrum cũ primo viro, vel an arte mulier sit multum ampliata: si habet similia membra, psumitur ꝙ sit cognoscibilis, & primo reddetur.

Alij, vt refert Inno. dicunt, ꝙ cum mulier scit separationem pariter & sententiam eccle. q̃ diu dubitatur, an bene sit separata, vel non, etiam an sit cognoscibilis vel non, põt alteri nubere, & ante tẽpus huius c. dubitat̃, ꝙ non erat declaratus iste articulus fornicari. propter auctoritatẽ dissolutionis factę per eccl. poterit ergo ↄhere licite, cum edictum de matri. erat ꝓhibitoriũ, s̃. de spõ. c. cum apud. Et si opponitur, ꝙ ignorãtia iuris naturalis nõ excusat: dic vt dixi s̃. s̃m But. qui distinctionẽ suam colligit ex dictis Inn. & Io. An. & no. dictum Inn. ꝙ ignorantia iuris naturalis nõ
a excusat.[a] gl. in l. venia. C. de in ius voc. ibi casus, ꝙ etiam in his, in quib. regulariter toleratur ignorantia, puta mulieri & rustico non licet ignorare ius naturali: & matri. est de iure naturali, glo. in c. cum pro illorum. de sen. excom. & dixi s̃. de spon. in rub. refert Inn. alios dicere, ꝙ licet nõ debeat iudicari fornicaria, tñ in veritate peccauit, quia hæc dubitatio iuris non tollit peccatum, cum non liceat errare, maxime in iure naturali, sed excusatur a constitutionibus humanis, nec pœna extenditur vltra mentem & intentionẽ constitutionis, quæ intentio videtur fuisse & esse, ꝙ si aliquis facit constitutionẽ eccle. quæ est, ꝙ cõiuges caueant de adulterijs, & si aliquis cõmiserit adulteriũ, diuidatur ab adultero coniuge: qđ debet intelligi, si per constitutionem ecclesiæ declaratum est hoc esse adulterium, sed hoc casu, quia non erat diffinitum apud sapiẽtes, plurimũ dubitabatur, & plures in hac opi. declarabant, ꝙ eẽt matri. cum secundo, ergo nõ dẽt iudicari adultera, nec probabit s̃m Inno. hic. facit gl. in c. j. in verbo, de cętero. de postu. præla. lib. 6. in c. cum venerabilis. ibi Doc. post gl. de cõsue. in c. capellanus. de ferijs. l. regula. ff. de iur. & fac. ign. & Io. An. vel melius dicatur, non dẽt iudicari, ꝙ teneatur pœna iudiciali decre. dicentis, ꝙ fornicaria puniat̃ in separatione thori, cum habuerit probabilem cãm dubitationis. & pro hac opi. in simili est casus in c. gaudemus. in fi. j. de diuor. nã quidã dicebant s̃m Inn. ꝙ si maleficiatus ↄhit cũ altera, non fornicatur, nec peccat, vt videtur dicere in c. sequen. licet hæc ibi non dicatur. & sic per simile s̃m Inno. videbatur eis de arcta, ꝙ si nubẽdo alteri nõ fornicaretur, nec peccaret, tñ hic statuit ↄrium, s. post hãc decre. ꝙ sit separata per probabilem errorem, si nupsisset alteri, non tenuerit matri. tñ propter probabilem errorem est restituenda primo, non obstante exceptione adulterij, quia ante hanc ↄstitutionem non erat prohibitum, nec receptum, ꝙ non restitueretur primo, quãuis post sentẽtiam fieret apta primo viro, comparatur arcta frigido, cum frigiditas & arctatio sint naturalia vitia: secus de maleficijs, quod est accidentale vitium, sed si post hanc constitutionem mulier adhæret secundo, & matrimonialiter fornicaretur, teneretur pœna fornicaria, cum hæc dubitatio sit iam soluta, & probat finis decre. cum dicit, quia talibus non est faciliter iudicãdum &c. cum finale iudicium pendeat ex futuro. Et facit, nam adulterium metu ↄctum non nocet quo ad pœnã neq; ciuilem neq; criminalem, l. vim passam. in prin. ff. de adul. s. fœdissimam. C. eo. l. j. §. remouet. ff. de postul. ergo nec p errorẽ, vel alias sine dolo. facit quod not. Panor. in consi. suo 4. quod incipit, Facti continentia talis. & facit tex. in l. pe. ff. de adulte. vbi adulterium sine dolo non cõmittitur. & in c. lectum. ibi gl. 34. q. 2. c. ille autem. 32. q. 5. c. inebriauerũt. 15. q. j. facit, quia in causa sanguinis, vel status, vel famæ lata culpa non equiparatur dolo. & ideo in illis requiritur verus dolus, gl. in l. actionibus. ff. de in litem iuran. communiter ibi approbata. Bar. in l. quod Nerua. ff. deposi. l. in lege. ff. ad leg. corne. de sic. & no. quod s̃. dictum est, ꝙ pœna constitutionis humanæ non extenditur vltra mentem ipsius constitutionis, & ꝙ pęna constitutionis adulterij dẽt intelligi, quando declaratum est per aliã constitutionem hoc esse adulterium. quod facit ad multa iura pallegata s̃m Car. & maxime ad id, quod no. gl. in c. generali. de ele. lib. 6. vbi ponit̃ pęna transgressionis legis. & hec Inn. de maleficio. Dic melius s̃m Car. ꝙ c. illud cõmuniter intelligitur de maleficio, & probat ob maleficium posse fieri separationem. Et prædictis videtur obstare c. cum tu. de iu. & quod ibi gl. & in præ. cle. in gl. j. versic. de cætero. nam ibi prohibitio fundatur super iure naturali, & ligat ignorantes, & trahitur ad præterita. no. Pan. in c. fi. de cõstit. Sed potest responderi, ꝙ licet adulterium sit prohibitum iure naturali, tamen ꝙ hoc casu ista copula fit adulterium interueniente ecclesiæ separatione, ex quo in forma matrimonij nupsit, & credebat se illi inhabilem probabili errore facti, nõ est hoc de iure naturali determinatum. secus in ↄrijs, puta in c. cum tu. in exercẽte vsuras, q̃ oĩno scit esse illicitum. In eadẽ gl. in verbo, fornicario. in fi. Tanc. tenet, ꝙ ter est fienda ista reintegratio. Ioan. An. ꝙ in infi-

ADDITIO.

a ¶Non excusat. Adde Spe. de sum. trini. & fi. catho.

infinitum. Opi. Tanc. tenet Vinc. & facit c. pia. de exce. lib. 6. Innoc. irridet has opiniones. Host. dicit, ꝙ opi. Io. An. & Tanc. sunt ꝯ tex. nã ſm Hosti. mulier restituetur prio viro, cum quo morabitur ꝑ triennium: & ſecundo viro, ne interim cum alia ꝯhat. & ſi infra triennium poteſt cognoſci a primo, non reuertetur ad ſecundum: ſi vero infra trienniũ non põt cognoſci a primo, reſtituetur ſecundo ſine ſpe reſtitutionis deinceps faciendæ primo, & pſumetur eſſe maleficiũ ꝑpetuum. Sed ſi ſecũdus infra trieniũ ꝯhit cum alia, ſeparabit̃ vſq; ad trienniũ, poſt quod ſi apparebit, ꝙ impedimentũ fuit temporale, vt quia mulier fuit cognita a primo, tenet ſm matri. licet celebratũ ꝯ interdictum eccle. Si vero apparuerit impedimentũ eſſe ꝑpetuũ, vt quia nõ potuit mulier cognoſci a primo, ſeparabit̃ matri. per ſm virũ ꝯtũ cum alia, & reſtituet̃ ſibi prima. & idem dicit Hoſt. ſi primus vir poſt ſeparationẽ ꝯhat cum ſecũda, pendẽt ex futuro euentu. Et ex hoc dicit Ho. eſſe caſum, quo q̃s priuatur iure ſine culpa, ſed non ſine cã, vt lite non conteſta. c. qm̃. §. ſi aũt. Et hæc dicta Hoſt. magis cõueniũt c. ſeq. vbi de maleficiato, q̃ iſti, vbi de impedimento mulieris agitur, vt quia dr̃ arcta. De alijs tñ impedimẽtis tam ex parte mulieris quam viri, etiam tangit Hoſti. exponendo literam ibi, cuius ſimili. aliter q̃ expoſuerim s̃. exponit enim ſecundũ Vin. & Goffr. ſimiliter, quia ſi vir pateretur defectũ membri, vt s̃. c. proxi. vel ſi hẽt nimis carnoſum, ita quod excedit alia membra, q̃ morbus põt dici elefantia, quæ eſt ſpecies lepræ alijs ſpecieb. ſic dicta ad inſtar elefantis, qui eſt maior alijs animalib. vel ſi hẽt nimis groſſum & lõgũ, cũ ſcd's hẽat cõpetẽs, nõ fiet reſtitutio mulieris primo viro. & pro hac opi. eſt illud Ouidij,

Quam male inæquales veniunt ad aratra iuuenci,
Tam præmitur magno coniuge nupta minor.

Item Vincẽ. dicit, quod qñq; mulier eſt anguſta, & non cõuenit ei ſuus par, & ipſa nõ cõuenit pari, & indiget vnuſquiſq; permutatione. Sic referunt Hoſt. & Io. An. Auicen. vero dicit non negatiue, ſed affirmatiue, ꝙ qñq; mulier non eſt anguſta, & non conuenit ei ſuus par, i. vir, qui hẽt membrũ paruũ. q. d. ꝙ requiritur vir habẽs membrũ ſufficiens ad inducendũ, ꝙ mulier delectet̃, alias non emittit ſperma, & ſic non fit generaratio, vt dicit ibi Auic. vt habet̃ in li. 3. Fẽ. 20. tractatu. j. c. nõ eſt turpe. Et nõ loquit̃ ibi Aui. de impedimẽto coitus, q̃a mulier ſit arcta, immo loquit̃ de impedimẽto gñationis, vt q̃a licet cognoſcat̃ mulier, tñ non delectat̃, & ſic nõ emittit ſperma, & non fit gñatio vt prædixi. & hæc ſunt verba Car. hic, qui dicit, ꝙ ſic etiã intelligitur qđ dicit, ꝙ eget vnuſquiſq; ꝑmutatiõe, ſ. reſpectu gñationis. & ꝑ hoc eſt ad ꝓpoſitũ ad inferendũ, ꝙ debeat fieri ſeparatio matrimoij ꝑꝑ hoc: licet enim mulier nõ cõcipiet, duntñ ſit cognoſcibilis, tenet matri. ſufficit enim ꝙ nõ eſt iure expreſſum, ꝙ ob hoc poſſit fieri ſeparatio. & hoc ẽt tenet Ho. in ſum. e. ti. §. q̃d ſit ĩpotẽtia. ver. itẽ q̃d ſi naturalr̃. Dicit aũt Ho. ꝙ quãuis in quibuſdã impedimẽtis poſſit tute ꝑcedi, s̃. c. qđ ſedẽ. vt quia de ipſis cõſtat ad oculũ, q̃ fides alijs præualet, Inſti. de gradi. §. fi. tñ in dubijs dicit cõſulẽdũ Papam, nec autoritate gloſſarũ vel Auic. ſolũ debere mr̃imonia, arg. de teſti. c. licet ex quadã. i fi. dicit etiã, ꝙ Inn. autor huius c. non habuit hũc vltimũ intellectũ, quẽ habuerũt Vinc. & Gof. ſed aliũ, de quo dixi, ꝙ quilibet vir cenſet̃ inuicẽ ſimilis, ita ꝙ vni cognoſcibilis cenſet̃ alteri cognoſcibilis: nã Papa hic non facit cõparationẽ inter virũ, cum eſſent abſentes, pro hoc quod dixi in vltima opinione Inn. quã ex hoc vltimo etiã ſequit̃ Hoſti. & eſt verior, & cõuenit literę, nec hẽt abſurditates, quas habẽt aliæ opiniones, de quib. s̃. eo. & hic etiã ſentit gl. in verbo, ammodo. in eo qđ exponit ammodo, i. varietate reuelata, ꝙ fuerit vxor primi. & dicit Ho. ꝙ põt etiã aliter exponi ammodo, ex quo factũ eſt ius ſuꝑ hoc, vt hic, quod redit in idẽ. dicit etiã Hoſt. ꝙ ꝑ hoc ſoluitur, quod queri poſſit, quid ſi hodie talis caſus accideret, nõ dicit plus, vult dicere, ꝙ iudicaret̃, ꝓut hic iudicat Papa ſm opin. verã, de qua s̃. ea. q. videlicet ꝙ eo ipſo ꝙ apparet apta ſecundo, cenſet̃ fuiſſe apta primo, & reſtituetur, nec amplius ab ipſo ſeparabit̃. & ſi dicat̃ hodie non poſſe accidere, ꝙ vir ꝯhat cum arcta ꝑꝑ banna, quæ præmittũtur s̃. de de clã. deſpon. c. fi. & ſic veriſimiliter cõſtabit de impedimento. dic ꝙ põt eſſe ꝙ nõ cõſtabit, maxime q̃a talia non publicãtur. Itẽ poſſet vir etiã ſciẽs ꝯhere cũ tali, vt q̃a ſm Hoſt. cõfidit in ſuis viribus, vel vult habere vt ſororẽ, s̃. duobus c. ꝓxi. dic tñ quo ad hoc vltimũ, ꝙ ſi oĩno cõſtaret eã impeditã, non ꝑmitteret eccleſia ꝯhere, ex quo matri. nõ põt eſſe cũ effectu, de condi. app. c. fi. licet poſt ꝯtũ ꝑmitat eos

19 ſimul manere. & ſic loquunt̃ duo capitula s̃. ꝓxi. †Vltimo no. hic gl. in verbo, ſed quid ſi. poſt quæ limitat id, quod quotidie clamamus, ſententiã in caſu matrimoniali nõ tranſire in rẽ iudi. quia hoc verũ eſt ſm iſtam gl. niſi ꝑ duas ſententias fuerit confirmata. facit c. directe. s̃. de app. pro iſta gl. ſimile videt̃ de interlocutoria facta, ꝙ nõ tranſit in rẽ iudi. quo ad iudicẽ, c. cum dilec. c. elec. gl. iuncta, vt legitur & no. de app. cum ceſſante. & tñ bis cõfirmata nõ reuocat̃, gl. in cle. fi. de app. dixi in c. cũ ceſſante. de appel. Sic poſſemus dicere de ſent. excõ. ſicut de alia ſententia in cauſa ſpirituali, ꝙ nõ tranſit in rem iudi. ſm gl. no. Do. Ant. in c. ad reprimẽdũ. circa fi. de offi. ord. ſed quo ad ſententiã in matrimoniali Bu. & puto verius, nõ putat hãc gl. verã. & notat in c. lator ꝯſanguinei. de re iu. nã quantũcũq; multiplicatur ſententia, poſſet ſurgere actus non remiſſibilis a parte, vnde licet ꝑcluditur via directa, non tñ via indirecta per viã querelæ, & ſaltem iudex ex officio ad correctionẽ ipſius peccati non curet de tali multiplicata ſententia, a qua nõ eſſet appellatũ. ita Panor. hic, & Zochus poſt alios. In gl. in verbo, ammodo. exponit tex. & declarat literam in fi. gl. Hoſt. vt refert Io. An. in tex. ſuper ver. ammodo. preter expoſitionem gl. exponit l. ex quo factũ eſt ſuper hoc ius expreſſum, nulla mulier dẽt remanere cum illo, cũ quo ſecũdo ꝯxiſſet, ex quo conſentiret ſe cognoſcibilẽ, & ſic loquit̃, ꝙ queri poſſit? Quid ſi hodie talis caſus accideret, nõ dicit plus, vult dicere, ꝙ iudicaretur, ꝓut hic iudicat Papa ſm opi. verã, ꝙ eo ipſo qđ apparet apta primo, & ei reſtituet̃, nec ab eo amplius ſeparabit: qđ intellige, ſi ab eo cognoſci poteſt. Si dicat̃ ꝙ hodie nõ poſſet accidere, ꝙ quis ꝯhit cum arcta ꝑꝑ banna, quæ præmittunt in eccleſia, s̃. de clan. deſpon. c. 2. & ſic veriſimiliter cõſtat de impedimẽto. dic ꝙ poſſet eſſe, ꝙ non cõſtabat ꝙ talia non publicantur. Item quia vir poſſet etiã ſciens cum tali ꝯhere, vt quia ſm Hoſt. confidit in ſuis uiribus, uel uult eam habere ut ſororẽ, s̃. ca. ꝓxi. quo ad ultimum ſm Car. ſi conſtat eam eſſe impeditam, nõ permittit eccleſia ꝯhere, cum effectum habere non poſſit, de condi. appo. c. fi. & probatur j̃. eo. in uer. per hoc. licet poſt ꝯtũ permittit eos ſimul manere, s̃. c. proxi. Inn. uero placet, quod olim iſtud ar. fuit dubitabile, ꝑꝑ quod excuſetur ab adulterio illa, quæ adhæſit alteri maritali affectu, hodie tñ ſi adhæret, dicit de adulte-

20 rio non excuſari, ut dixi ſm eum in gl. j. †Per hoc not. modũ ſoluendi ex una determinatione inferendo ad aliam. ſimilis modus de reſcript. c. paſtoralis. in fi. de diuor. c. quanto. ſic enim hic infert Papa ex præmiſſis, & tales illationes hodie uocantur corrolaria: quod uocabulum non inueni apud auctenticos authores, ſed bene inuenitur corrolarium, idest quod eſt dicere præmium alicuius certaminis, dicitur a corona, uel quia fertur in collo, ut torquis aureus. forte autem hoc uocabulum corrolarium tractum eſt, quia quãdo aliquid infertur ex altero, uidetur habere relationẽ ad illud, ut ſic dicatur corrolariũ correlatiuũ. Secundo ibi, non facile. ꝙ in talibus non eſt præcipitanda ſnĩa. ad idem de in integ. reſti. c. ex literis. verſi. perſpeximus. 50. diſt. c. ponderet. 42. diſt. c. quieſcamus. 33. diſt. habuiſſe. 11. q. 3. c. graue. & exponit Inno. literam ibi, de talib. i. de his duab. quæſtionibus, ſ. de diuidendis vxoribus ꝑꝑ arctationem mulieris, vel frigiditatẽ viri. dic ꝙ de frigiditate hic nihil dr̃, ſed ſolũ de arctatione. Tertio no. qñq; finale iudicium, i. certum pendet ex futuro, vt hic in fi. & ad hoc quotidie allegatur de hoc in gl. vlti. Ouidius,

a *Exitus acta probat, [a] careat ſucceſſibus opto*
Quiſquis ab euentu facta notanda putat.

Et eſt ſenſus literæ, ꝙ ex futuro videbit, an mulier fuerit rite ſeparata, quia ſm Inn. ſi fuerit apta ſecundo, reddetur primo, & cõſtat primum fuiſſe matri. Oppo. quia hic formantur qõnes, & de ſoluuntur: & ſic relinquemus in dubio ꝯ id, quod s̃. in proe. & de conſt. c. fi. Gl. in verbo, ſolutam. & in verbo, debeat. metuarij exponit tex. & iſtæ qõnes ſoluuntur ex præmiſſis. Videtur autem velle gl. in verbo, ſolutam. ꝙ mulier arcta, quæ non põt commiſceri, niſi ſub violentia, inferatur non apta matri. Et hoc a prin. dicit gl. in verbo, idonea. Inn. vero dicit, ꝙ ſi indicitur etiam cum ꝑiculo, & ex hoc efficitur apta, primo debet reſtitui. & idẽ Hoſ. & hoc verius, vt dixi s̃. ver. proxi. in ver. ꝯrio. & ſm hoc exponit Inn. literam ibi, per hoc, ſ. quod s̃. dictum eſt, ꝙ tale impedimentum non erat proprie. Et vult dicere, ꝙ non erat perpetuum, vel per hoc, i. per ſententiam, quam tulimus, in qua diſtinximus de corporali periculo, nec de ſimili uitio: ſed quia nobis ꝯſtitit mulierem non eſſe arctam, primo eam ſibi reſtituendam decernimus: faciendum eſt, quia non eſt curandum de periculo, neque de ſimilitudine uirorum. & hoc dicit Innocent. ſibi placere, pro hoc quod dixi s̃. uerſic. proxi. & idem Hoſtien. dicens quòd pro hoc ꝙ reſtituenda ſit primo, faciunt tria. Primum, quia ſine diuino miraculo reddita eſt apta. Secundum, quia tũc apparet, ꝙ fuit impedimentum temporale. Tertium, quia nunc apparet, ꝙ teſtimonium

ADDITIO.

a ¶Probat. Vt etiam per do. Soci. conſil. 46. inci. Cum in præſenti conſultatione ver. præterea vtraque. circa finem. in j. parte, char. 87.

monium matronarum fuit falsum.& fm hoc dicit Host. corrigẽdum,quod ipse no.in sum.eo.§.qualiter & qñ.uer.quod si mulieres asserant.& sequentibus.& hoc etiam uidetur uelle gl.ulti.in eo quod dicit,quod ex futuro euentu,s.cum incipit esse apta,matrimo. fuisse ualidum cum primo. ex his soluitur quæstio formata in uer.per hoc.in eo quod quæritur,an mulier, quæ sine periculo nõ potest reddi apta viro,censeatur idonea, quia in dubio censetur non apta,si nõ põt sine periculo mortis reddi apta, sed si subijcit se periculo,dummodo non moriatur,ex quo nunc est facta apta,debet restitui primo, & iudicatur inter eos fuisse matri.Quæstio vero formata in ver.similiter. clara est ex præmissis, quia mulier separata a primo viro ꝓp arctitudinem ei redditur, sic per vsum secundi efficitur apta primo, immo & eoipso quod
21 apparet a secundo cognita,vt dixi s̃.versi.proxi.†Quero generaliter,an & qñ ꝓp impedimentum possit separari matri. Soluunt Pet.& Abb.distinguendo,quia aut est impedimentum ętatis, & non tenet matri.de despon.impu.c.a nobis.s̃.eo. c.quod sedem. Aut naturæ ex parte mulieris,& dr̃ arctatio, & tunc si nõ potest per incisionem,vel aliter iuuari,separantur,s̃.c.ex literis. Aut ex parte viri,& hoc põt esse quadruplex.vnum ab extrinseco,vt ꝓpter maleficium.aliud ex frigiditate eius:si ꝓp maleficium, aut est temporale,& non separantur:si perpetuum,secus,j̃.ca.proxi. & hoc si post maleficium secutum est matrim. sed si primo fuit matrimo.& postea maleficium,non separatur,32.q.7.c.qui.Quid autem in dubio,qñ non apparet an præcesserit matri. dixi s̃.ver. proxi.q.j.si autem ex frigiditate,non sunt statim coniuges separandi,sed ꝓceditur fm formam s̃.eo.c.laudabilem. si vero ex nimia carnositate,si coniuges sunt in ætate legitima, poterunt separari,sed si postea apparet ab alio cognita, restituetur primo, quia retro apparet sñiam latam per errorem, ar.huius c.fm eos. dic ꝙ ob hanc causam non fiet separatio, quia non reperitur iure expressum.& pro hoc quod dixi s̃.versi.proxi. Si vero ꝓp ariditatem,tunc poterunt separari,s̃.c.proxi.non tñ in hoc stabitur mulieri hoc dicenti,sed per aspectum corporis arbitrio boni vi-
22 ri.†No.4.& vl.ꝙ qñq; fuit finale iudicium,pendet ex futuro euẽtu,vt hic in fi.& dicit D.Ant.& Imo.in c.j.super gl.in verbo,seruetur.vt li.non conte.hic esse tex.signandum,ꝙ sñia,quæ põt apparente in ɔ̃rium veritate retractari, interim tñ facit notorium, & de futuro,fm Inn.quia si fuerit apta secundo,reddetur primo, qa primum vr̃ fuisse matri.de hoc j̃.in vlt.gl.& Solon legis lator sapientissimus actiones hoium ex fine metiendas putabat. Hic oppo.quia dr̃ hic,finale iudicium pendet ex futuro euentu.Contra,quia non debet esse matri.in pendenti, l.j.ff.de vsur.l.quemmodum.ff.de iudi.c.penul.de transla.præla.Solu.matrimonium non potest esse in pendenti quo ad veritatem, quia sublatũ vinculum statim est,vel non sublatum quo ad veritatem. Vel dic,ꝙ certificatio & declaratio põt bene esse in pendenti quo ad ecclesiam,& nr̃am cognitionem,non quo ad veritatem vel quo ad legem,quia ea quæ non sunt certa,sunt certa legi, Insti.de ver.ob. §.conditiones.vnde si ipsa est cognoscibilis,& reparabilis,& aliter q̃ per miraculum,est matr.& fuit tp̃e,quo ɔ̃ctum est,licet nũ constat nobis , nec fingitur retro matrimonium hoc declarato, sed semper fuit,nec incipit a tp̃e declarationis, sed immo fuit a principio retro: ergo trahitur solum declaratio , non substantia vinculi. & glo.vlt.hic satis allegat iura.Si autem subest impedimentum,& irreparabile,præterq̃ per diuinũ miraculum, nunq̃ fuit matrimonium,nec illo tp̃e pendet quo ad substantiam, qa remotũ impedimentum per diuinum miraculum,nõ tñ reparat primum matrimonium, quo ad non fuit,nisi interueniat nouus consensus.& Bu.facit quandã ɔclusionem materiæ quam posuit j̃.in c.fi.de qua tñ aliquid j̃.in vltima q.& c.seq. quæro de intellectu huius principij ibi,per hoc Inno.exponit hoc, s. quod est dictum s̃.ꝙ impedimentum hoc non erat perpetuum &c. & hoc c.ꝑ sñiam,quã tulimus in hoc negocio,in quo nõ est discussum de corpali periculo,nec de simili vitio,si nobis cõstet mulierem nõ esse arctam,primo sibi eam restituẽdam decernimus, ex quo reperit,q̃ aperuit sibi claustrũ pudoris : sic ergo decreto faciẽdũ est.Glo.ẽt in verbo,qđ si legitime.in fi.& dixi s̃. in ꝓxi.gl.in verbo,quia si legitime.in fi.& dixi s̃.in ꝓxi.gl.in verbo,soluta.& in verbo,debeat.in glo.seq.quia prius debet videri, an sit apta primo,si autem erit impedimentũ ariditatis,& tũc poterũt separari,s̃.c.ꝓximo.non tñ stabitur mulieri hoc dicẽti, sed per aspectũ corporis discutitur arbitrio boni viri, secundum Cardina. Flo. De his vero,quę sunt in superiori distinctione,latius dico j̃.in c. proxi.vbi hanc replico distinctionem Pe.& do.Abb.

S V M M A R I V M.

1 *Libellus qualiter concipi debeat.*
2 *Libellus generaliter procedit in actione personali, causa non expressa,si non excipiatur.*
3 *Virginitas qualiter probetur.*
4 *Triennium quo ad cohabitationem quando incipiat currere.*
5 *Frigidus quis dicatur.*
6 *Matrimonij separatio quando possit fieri ex impedimento, & qualiter talia impedimenta probentur.*

CAP. VII.

Literę tuę. Si vir maleficiatus nunquam potuit cognoscere vxorem,cui per trienniũ cohabitauit, eis hoc iurantibus cum septima manu propinquorum,separantur. hoc dicit fm Ioã. An. & hoc fm vnum modum intelligendi, quẽ tangit gl.s̃.& est communis lectura.& sic loquitur ista litera in maleficiato : & cũ ista litera transit But.Secundo modo Inn.legit, ꝙ intelligatur de frigido,quod non approbatur communiter. & etiam asserit Card. Flo.qui addit tertium intellectum ad literã,vt generaliter loquatur,ꝙ vxor dicit virum non habere potẽtiam coeundi, nec plus se restringit ad maleficiũ vel frigiditatẽ, sed simpliciter allegat impotentiã. Et fm hoc summatur decre. fm Car. hoc modo. Si vxor dicit virũ,cui cohabitauit per trienniũ,non habere potẽtiã coeundi,nec plus se restringit ad maleficiũ vel frigiditatem , sed simpliciter allegat impotentiã:& fm hoc ei non creditur,sed viro & vxori hoc iurantibus cum septima manu propinquorum , separantur. & in hoc conuenit decre.ista rub. in tertia parte, cũ dicit de impotẽtia coeũdi. Communis diuisio. secunda ibi,quo circa.iuxta si.In tex.ibi,cohabitasset.in eadem domo & in eodẽ lecto.In tex.ibi,parochia.vbi poterat de hoc melius sciri,s̃.c. ꝓxi.in prin.quia dicebat mulier , ꝙ cupiebat fieri mater, petit di-
1 uortium in cã matrimoniali ꝓp impotentiam viri. † Et no. ꝙ in
a libello de iure narratio procedere dẽt, & sequi conclusio, [a] vt in c.literas.de resti.spo.no.in c.j.de libel. obla. Et non sufficit in libello concludere,ꝙ cognita non esset, sed ꝙ non hẽt ptãtem cognoscendi , & ꝙ non tenetur ei seruire mulier , quia de ea vir sit impotens,de iud.c.dilecti.& hoc dummõ causa sit perpetua,s̃.e. c.quod sedem.fm Host. tñ gl. 33.q.j.c.2. in verbo , accipit.dicit ꝙ hoc casu vr̃ totum ius duxisse in iudicio.Ex quo infert, ꝙ succũbẽs non audietur vlterius , ẽt si specialr̃ mõ dicat eum virum frigidum,vel maleficiatum,de re iudi.c.abbate.lib.6.fm Ioan. An. nisi constiterit ecclesiam deceptam , sicut in simili s̃. c. ꝓxi. ibi ,
2 q̃uis.fm Car.hic.†No.secũdo fm aliquos , ꝙ admittatur libellus in personali actione,etiam sine cã,hoc est licet eã non exprimat in libello,cum audiatur mulier petens diuortium ꝓp impotẽtiã viri, etiam si non exprimat cãm remotã impotentiæ : sed dic,ꝙ generaliter procedit libellus in personali cã non expræssa, si nõ excipiatur,vt no.gl.in c.abbate. in verbo , talis quæ est no. de re iudi.lib.6.& no.s̃.de libel. obla.c. fi. & in c. dilecti.s̃.de iudi.in l. j.in prin.ff.de eden.per legistas, per Bar. in l. & an eandẽ.§.actiones.ff.de excep.rei iudi.fm Doc.sed quo ad c.nostrum dic, ꝙ hic fuit expssa cã remota in eo , ꝙ mulier hic dicit viro non habere potentiam coeundi, & q̃uis non fuit specifice declaratum , qua de cã,non tñ ex hoc vitiari debet libellus propter incertitudinẽ, quia incertitudo creatur a facto viri , de resti. in integ. c. constitutus.& quod ibi no.& per gl.in verbo,talis.præallegata,quæ allegat iura.facit quod no.in c.j.de libel. obla. Panor. hic,Bar.in l. l.j.§.quod aũt.ff.quorum lega. l.vbi aũt non apparet. §.q̃ illud.ff. de ver.ob.Do.Anto.in c.tertio loco.de proba.tñ q̃a causę huiusmodi impotentię sunt a iure declaratę,vt sunt malefactura,ariditas,de quibus s̃.& in processu huius tit.traditũ est,admittit libellus,& in processu declarabit. Nota tertio ibi, octo annos. quod etiam per octo annos mulier auditur petens diuortium ab impotentia viri,etiam post annũ & dimidium.de quo dixi s̃. in c.j.
3 fm Inn.†No.quarto practicã probandi virginitatem, s. aspectus mulieris ꝑ matronas bonę opinionis & fide dignas, & in oꝑe expertas,de proba. c. proposuisti c. causam. & c. fraternitatis.s̃. eo.alias non creditur,l.j.ff.de.ven.inspi.ex hoc no. ꝑ antiqs magistris vt eis credendum sit,25.q.j.c.ɔ̃ statuta.c.relatum.37.di. & ɔ̃ nouos magistros & Doc.ꝓsumendũ est, 67.di.c.sicut. C.de iudi. l.certi.fm eundem.qñq; creditur inexpto, 31.di.c.in cena.fm Io. An.hic.Sed dicit d.Car.quod licet Panutius,de quo in illa sinodo,esset inexpertus nuptiarum,tñ erat expertus super scandalo, quod eueniret,si daretur licentia clericis ɔ̃hendi:quod consuluit euitandum,fm Car. hic No. fm Panor. Et colligo vltra alios casum hic apertum,& no.intelligendo, quod loquatur in maleficiato,vt communiter tenetur ,quod ex quo matri. non est consummatum,præsumitur maleficium matrimonium præcessisse: nam

A D D I T I O.

a ¶Sequi conclusio.Quomodo autem libellus formetur,vide Spe.eod.tit.

nam vt hic vides, nec allegatio nec probatio facta fuit sup prioritate temporis, sed probato maleficio matr. separatur. & nemo nisi Panor. ad hoc ponderauit istum tex. & est ꝯ literam gl. or. 6. q. 2. c. requisisti. & facit pro opi. quam recitauit & tenuit s̄. c. ꝓxi. no. bo. tex. pro his, quæ tenui ꝯ cōem lec. in c. laudabilem. s̄. eo. ꝙ confessio vtriusq; coniugum viri cum septima manu ꝓpinquorum non sufficit ad separandum ma. nisi concurrente cohabitatione triennij: immo plus probatur hic, ꝙ non sufficit probatio virginitatis lōgo tempore habita, & licet vir hic diceret se alias cognouisse, hoc tñ non probatur. Nec ob. si dicatur literam loq. in maleficiato, quia in tex. hoc non exprimitur, sed solum generaliter alleg. impotentia coeundi. Nota, ꝙ vbi allegatur impotētia viri, inspicitur mulier an sit virgo. Sed dic, quòd inspicitur vir etiam, vt dictum est in c. laudabilem. In gl. j. pro eius clariori expeditione op. ꝙ nō debuerit separari mulier, licet esset incognita: pōt enim esse, ꝙ hoc erat, quia ipsa non erat viripotens, pro hoc quod dixi s̄. eod. c. j. glo. j. metu ꝯrij intelligit, ꝙ erat viripo-
a tens. [a] quod dic vt dixi in d. c. j. & in hac gl. ibi, mulieris appellatione etiam virgo viripotens continetur. Secundo oppo. ꝙ non debuerit fieri separatio, ex quo vir asserebat, ꝙ poterat alias cognoscere: nā etiam si facta esset, deberet reuocari. hæc apparet s̄. c. proxi. ver. q̄uis. Sol. ibi loquitur in impedimento mulieris, quę ex quo reperitur vni apta, censetur omnibus apta, vt ibi dixi in secundo & tertio ꝯrio, hic autem de impedimento viri, qui pōt esse impeditus cum vna & non cum alijs, vt hic. Tertio oppo. ad hoc, quia si vir est frigidus, censetur impeditus cum omnib. cum frigiditas sit impedimentum naturale, s̄. eo. c. j. melius in c. laudabilem. ibi, naturaliter frigidus. Soluit Papa hoc ꝯrium, & similia. loquitur istud c. duobus modis, & ego lego tertio modo, vt dixi s̄. in prin. primo legit gl. 2. ꝙ loquitur in maleficiato, non autem in frigido. quid aūt sit maleficiatus & quid frigidus, dico j. q̄. 10. & hæc lec. est cōis, vt dixi in prin. & dico j̄. co. ꝯrio. & hanc tenēdo dicit Inn. distinguendum, ꝙ aut maleficium est temporale, & non dirimit mat. aut perpetuum & dirimit, 33. q. j. c. si per sortianas. & dr̄ perpetuum, quod infra terminum per exorcismos & orationem non cessat, dicto ca. si per sortianas. alias non vr̄ esse perpetuum, cum maleficus illud destruere possit. Dic, ꝙ habet pro perpetuo, si aliud non appareat, s̄. c. proxi. ver. q̄uis. vbi dixi in primo ꝯrio. & quo ad istud de exorcismis, dic ꝙ idem sunt coniurationes, de conse. dist. 4. c. & quidem. dicit Inn. ꝙ vt maleficiū impediat, oportet quod præcedat matrim. secus si sequatur, quia tunc non dirimit, sicut nec alia impedimenta sequentia, 32. q. 2. c. discretionem. & c. tuæ. etiam gl. in ver. diuinum. in ca. præce. s̄. & dixi ibi in ver. quamuis. dicit etiam Inn. ꝙ quis potest esse maleficiatus cum vna, & non cum alia. & hoc dicit gl. nostra hic, & vsque huc. Inn. tenet lect. gl. nostræ, quæ est, vt decretalis loquatur de maleficiato, & non de frigido, a qua recedit postmodum dicens melius videri, ꝙ propter maleficium nullum matrimo. sit separandum. Et dicit c. si per sortianas. non tenere, & tenet c. nostrum loqui in naturaliter frigido. & ista est secunda lectura, quā tenendo Inno. respondet ad ꝯrium, ꝙ licet vir iste diceret se habere potentiam cognoscendi aliam, non erat tñ verum &c. nec sibi creditur. Ho. tamen dicit, ꝙ non videt ꝙ c. per sortianas. corrigatur per aliquod ius, nec per gl. debent corrigi iura, & ex hoc sequeretur magnus error, cum quotidie per ecclesiam soluātur matrimonia propter maleficium. & bene dicit. Item ꝙ hoc capitulum non procedat in frigido, probat hic, quia nō apparet, quare in naturaliter frigido habente pubertatem sit concedendum triennium: secus si non haberet plenam pubertatem. & de tali frigido intelligit c. laudabilem. s̄. eo. & ad hoc probandum, quod propter maleficium matri. dissoluatur, inducit rubri. nostram, vbi intitulatur de frigido & maleficiato. & ad denotādum quod propter vtrumque matrimonia separantur, & significatio tituli debet attendi, ar. l. j. ff. si cer. pet. & ar. in proemio Grego. s̄. gl. c. fi. de offi. dele. lib. 6. in c. tibi qui. de rescri. lib. 6. Item facit fm̄ Host. hæc lectura, vbi mandatur, ꝙ isti pœnitentiam agant: propter qđ apparet euidenter, quod loquitur in maleficiato potius q̄ in frigido, quia facilius dissoluatur maleficium ipsum, quod est accidentale, quam frigiditas, quod est impedimentum naturale: quod non aduertit Inno. fm̄ Host. dicit etiam Host. ꝙ in practica Constantini sub rub. de his, qui maleficijs impediti cum vxore coire non possunt. dr̄ de pluribus maleficijs, & inter cętera dicitur, quod maleficium barbarum pessimum est, quod magis diuinis quàm humanis sanari posset remedijs, quasi dicat ipsum nō nisi miraculose curari posse. propter quod patet, ꝙ maleficium pōt esse perpetuum. Et consuluit Host. ꝙ recurrat ad remedia, de quibus ibi per Constantinum, & alia remedia medicorum, licet enim quedam ex illis superstitiosa sint, tñ credendū est authori in facultate sua, & potest ecclesia retundere vana vanis, fm̄ Hos. & hic est cōis intellectus, vt dixi in summario, cum quo ēt trāsit Ioan. And. hic. tamen quod dicit, ꝙ hic de frigido non esset spectandum triennium: & quod dicit de plena pubertate, dic vt dictum est in c. laudabilem. & c. præcedenti. s̄. eo. ti. Bu. tamen hic transit cum illa opi. Hos. ꝙ aut frigiditas est plenæ ętatis, vel nō, aut apparent signa frigiditatis, vel non, vt apparentibus signis, & data plena pubertate non expectetur triennium. Tertia vero lectura est Cardi. vt dixi summando, vt indistinctè intelligatur decretalis tam in frigido quàm in maleficiato, declarando de frigido tamen vt est dictum in c. j. & c. laudabilem. & hanc tenent Cardin. Panor. & Zochus, quę bene conuenit literę, quæ tertia & prima tute teneri possunt, & Panor. & Zoch. placent. Glo. in verbo, pœnitentiam. quærit de ratione literę & soluit. Gl. in ver. institutor. quærit & soluit: quærit per quæ verba fuit institutum matri. de quo dixi s̄. in rubri. de spon. Glo. pen. quærit & soluit, ibi, per occasionem. vide casum in c. laudabilem. super tertia gl. no. quod si alterum omittatur, nihilominus valet separatio. dicit Ioan. An. quod si intelligas alterum, idest, probationem virginitatis per inspectum: tunc vera est glo. vult dicere, quod secus esset, si omitteret alterum de iuramento propinquorum, dato ꝙ probata sit virginitas, non per hoc cōstat, an dederit copulę operam fm̄ Io. Phi. & Goff. quod hic requiritur, alias ex hoc inferretur, ꝙ fieri posset diuortium propter maleficium, etiam si constet de virginitate, in quo videretur magnum periculum, quia possibile est, ꝙ coniuges deierabunt, sed propter iuramenta propinquorum præsumitur quod non deierabunt: nam etiam si cōstat de virginitate, possibile est, non tñ verisimile quod deieret, quod alter vel vterq; se subtraxit copulę ex odio alterius, vel ex alia causa. Quæro in fin. glo. meæ, quia glo. dicit, ꝙ vir & vxor iurent cum septima manu propinquorum, quid si haberi non possent propinqui, qui iurent. Dicunt Iac. & Phi. vt refert hic Ioan. An. in ver. septima manu. quod sufficiunt duo testes, dummodo hec fama coadiuuet, 35. q. 6. c. si duo. dicit vni non mutandam formam, nec numerum, sed vt habeatur septem propinquorum iuramentum, & si haberi non possent, habeātur septem vicini, qui si propter probabilem causam nō possent haberi, puta propter minas aduersariorum, vel quia extraneus dicit pauciores sufficere, alias non faciunt, quæ dixi in tex. in c. laudabilem. s̄. eod. quia
4 dicitur de triennio fm̄ Panor. † Quæritur hic, q̄n incipit currere istud triennium. Dicit Host. quod a tempore peractæ pœnitentie & iniunctionis facte per iudicem. Inno. Vinc. & Abb. dicunt sufficere, quod per triēnium cohabitauerint, siue ante, siue post. hoc Panor. placet per istum tex. vt patet in fi. ibi, infra prædictos annos 8. nam loquitur de illis 8. ann. qui præcesserunt querelam nunc expositam coram iudicibus. fateor tamen, quod post sententiam iniunctam debent cohabitare aliquo tempore arbitrio iudicis moderando, ut probat hæc litera in ver. & si forte placeret Deo. Et dicunt aliqui necessario non requiri, vt istud triennium sit continuum. Vnde si in triennio sit maritus absens in peregrinatione per quinque menses, poterit illud tempus suppleri ab vlteriori tempore, alias tolleretur peregrinatio, & alia negotia necessaria. Credo quod hoc fuit de mēte literę, sed quo ad corticem litera videtur innuere ꝯrium, dum requirit triennīū continuum, & non interpolatim. facit gl. no. in rub. ff. de diuor. & temp. præscrip. vbi temporis assignatio in dubio dicitur continua, gl. in cle. j. de in integ. rest. cum ibi no. Dehinc quærit Do. Anto. post Hosti. quid si uir sit suspectus, quod faciat mulierem corrumpi, forte propter magnam eius hereditatem. dicit quod recurrendum est ad consilium s̄. de spons. c. cum locum. Quærit, quid si per alterum stat, moueri non uult. dicit quod excommunicandus est, & tandem distinguetur per curiam secularem, de iudi. c. cum non ab homine. & idem fiet, si per eum stat, quo minus tentet. Quid si dicat, quod ita abhorret, quod nec inuenit, ꝙ in corde suo tentet. non creditur ei, qui cauere sibi debuit ab initio, C. de actio. & oblig. c. sicut. nisi forte euidens esset erroris causa, ut patet ex no. de coniug. lepro. c. 2. caueat tamen iudex, ꝙ matrimon. non dirimat, nisi cūm hac solēnitate, & sic in hoc casu sicut multotiens priuatur quis iure suo sine culpa, sed non sine causa. & hoc sequitur, quia ecclesia non sequitur veritatem, quam nescit, sed opinio. de sentent. excommunicat. a nobis. 2.
† Quæro

ADDITIO.

a ¶Viripotens. Scilicet 12. an. vt no. in l. mulieris appel. de verb. sign. vide tamen Do. Anto. de Rosel. in c. tuæ fraternitatis. 7. col. supra de spon. quomodo autē probetur mulierem esse aptam vel non ad prolem, vide per Specu. in titu. de testi. §. 7. ver. si hoc quoque.

5 † Quæro generaliter, quę sunt impedimenta copulæ, ꝑpter quæ pōt fieri diuortium. So. dixi in c. fraternitatis. in fi. vide etiā hic, sed specialiter fit mētio in rub. ista de frigiditate & maleficiato, & de impotentia coeundi. dr̄ aūt frigidus is, qui licet habeat mēbrū, habet tñ naturaliter inutile ad copulā, quod pōt melius facto perpendi q̄ verbo exprimi: & debet fieri inspectio per viros peritos, vt dictū est s̄. c. laudabilē. Et But. circa hoc impedimentū frigiditatis late distinguit, & replicat, quæ dicta sunt in c. fraternitatis. & in c. laudabilem. s̄. eo. & in c. j. sed quia hic ordinate & summatim procedit, iuuat eius dicta referre. Hic est aduertēdū, ꝙ plura pñt occurrere impedimenta: ex parte mulieris non inuenio nisi duo impedimēta, arctationis, & impedimentū maleficij: posset esse in ea impedimentū frigiditatis, sed de eo nō faciunt mentionē iura, quia quasi impossibile est probare, vt puto: nā dato ꝙ mulier non resoluat, si habet apta mēbra, & recipiat copulā, difficile erit ōndere ꝙ non resoluat: vnde de isto impedimento non inuenio, ꝙ iura faciant mentionē. Ex parte viri inueniuntur plura impedimēta. Primo impedimentū frigiditatis, & impedimentū defectus mēbri, q̄a siccū, vel castratus, vel mēbrū nō est erigibile. Itē est impedimentū, vt quia vir hēt mēbrū carnosum, ita ꝙ non est ꝓportionabile coniugi: hoc contingit ꝑ ꝑ arctationē mulieris, & ꝑ ꝑ carnositatē viri. Secūdo principaliter ꝑmitto, ꝙ in ꝓbatione facienda ēt potentiæ coeundi iura inueniunt plura remedia. Qñq; fit probatio per euidentia & indubitata signa impotētiæ. Quādoq; per indubitabilia & verisimilia. Qñq; per oīno dubitabilia: & vbi occurrit dubitatio, occurrit in coadiuuanda ꝓbatione. Qñq; corporis aspectus. Qñq; iuramēta
6 ꝓpinquorū. Qñq; ꝓbatio triennij. † Videamus ergo discurrēdo per oīa ista, qñ possit ex impedimento fieri separatio: & qualiter talia impedimenta probentur. Et hoc aduertendū concludendo totū. Qñq; vterq; coniugū confitetur impedimentū actu & habitu. Qñq; vterq; cōfitetur impedimentū actu interesse, sed negatur habitu. Qñq; alter confitetur impedimentū, & alter negat & actu & habitu. Si vterq; confitetur impedimentū actu & habitu, & non sufficit probatio confessionis, ne inuicē colludant, vt in c. super eo. s̄. de eo qui cogno. consan. vxo. nec ēt sufficit ꝓbatio per aspectū virginitatis coniugis, vt in c. j. s̄. eo. & c. laudabilē. sed exigitur vltra hoc ꝓbatio per iuramenta ꝓpinquorū, vt in c. laudabilē. Nunq̇d aūt vltra hoc exigatur ꝓbatio per cohabitationē triēnij. dico ꝙ Inn. est ōrius. qñq; distinxit qualitatē impedimenti, & sic intelligit s̄. c. j. qñq; dixit, ꝙ indistincte hoc casu non exigitur ꝓbatio triennij, & sic intelligit s̄. c. laudabilē. & ad hoc optime facit iste tex. vt s̄. no. in tex. Nec ob. c. j. q̄a vt ibi dixi, loq̄tur in alio casu, s. qñ fatentur actū, sed non impotentiā in habitu coeundi. dicit Bu. ꝙ tutius sit tenere, ꝙ distinguat inter qualitatē & euidentiā impedimenti, ꝓut statim dicet in seq. mēbro. ad hoc s̄. c. fraternitatis. ad fi. & q̇d hic dicit gl. fi. & q̇d no. s̄. eo. c. j. Secundo casu principali, qñ vterq; fatetur defectū copulæ in actu, si negat alter potentiā in habitu: tunc sequenda est hęc decretalis, vt ꝓbentur aspectu: & vltra hoc exigantur iuramēta ꝓpinquorū, & ēt exigatur ꝓbatio triennij: & hoc tutius puto seruare, & magis de cautela, q̄ de necessitate ex toto, vt dixi: sed satis puto, ꝙ seruanda sit distinctio, quā dicā j. in tertio casu. Venio igitur ad tertiū casum, qñ alter cōfitetur impotentiā, & alter negat. & hic aduertendū ad impedimenta: qñq; allegatur impedimentū, q̇d hēt euidentiā & infallibilia signa: & tunc hoc sufficit absq; ꝓbatione ꝓpinquorū, & absq; triēnij cohabitatione. Exēplū in castrato vtroq; testiculo, q̄a hēt virilia abscissa, & similia: & hoc ex parte viri. Itē exēplū, qñ hēt siccū membrū: sed in hoc sunt opi. Inn. dixit hoc euidens in c. laudabilē. & hoc seq̄tur Pe. de Sam. in d. c. laudabilē. Inn. in c. j. dicit ꝙ hoc non est oīno euidēs, q̄a est possibile, sicut emittit vrinā, sic potuit semē emittere. & hoc fuit visum tutius D. Ant. vt dixi in c. laudabilē. Itē exēplificant aliq. in muliere arcta, quasi illud sit oīno indubitatū. & sic sentiunt Doct. in c. laudabilē. & ibi dixi. & in c. fraternitatis. s̄. eo. ibi Host. tenuit ꝯ, & hoc placet, quia arctatio non pōt cognosci, nisi per matronas, quarū oculus fallitur: posset tñ talis esse arctatio, ꝙ forte esset euidens signū, vt si mulier vas oīno haberet, & apparet iudicio medicorū ipsam oīno esse irreparabilē: & tunc faterer, ꝙ his casibus non cogeret aliud iuramentū ꝓpinquorū. sic intelligitur s̄. c. laudabilē. j. rñso, s̄m vnū intellm̄. & sic posset saluari glo. in d. c. j. Qñq; apparet impotentia per euidētia & verisimilia signa, licet non oīno certa, vt quia masculus hēt mēbrū siccū: & hoc casu sufficiunt iuramēta ꝓpinquorū, & nō exigitur ꝓbatio triennij, vt dixi s̄. in c. j. & patet ex his, q̄ dixi in d. c. laudabilē. Similiter pōt dici in muliere, q̄ apparet arcta. sic dēt intelligi c. fraternitatis. s̄. eo. nā ibi non fit mētio de aliqua ꝓbatione triēnij. Qñq; signa sunt ꝓbabiliter dubia, & tūc si impedimētū, quod allegatur, est maleficij. & hic dicendū, ꝙ aut hoc præcessit ma. separat matrimoniū: ꝓbatur tñ cū iuramētis ꝓpinquorū, & aspectu mulieris, & vltra hoc exigitur ꝓbatio triēnij in tali maleficio, si subsecutū est: & iō in dubio p̄sumitur ꝓcessisse, vt dixi s̄. c. fraternitatis. & hic seq̄ēdo verā opi. nā opi. sunt, an ꝑ ꝑ maleficiū separetur, vt s̄. dixi. Aut est impedimentū frigiditatis: & tunc aut diu cohabitauerunt, & mulier est cognita aliās, & non pōt separari, vt no. s̄. c. j. & imputandū est, si tādiu tacuit. & hoc maxime ꝓcedit, qñ gerebat se ꝓ virgine, q̄a si alleget se ab alio corruptā, allegat turpitudinē suā, vt c. inter dilectos. tñ ista rō est bona, q̄a in casu matrimoniali cū tractet de periculo aīę, & gña-
a liter vbi imminet periculū aīę, auditur allegās turpitudinē suā [a], gl. in c. ex tenore. de testib. in c. constitutus. de transac. & in c. inter dilectos. sed hic immineret periculū fornicationis, ex quo ex matri. nō consequitur debitū: nā ferrū est, q̇d amāt, vt inq̄t Iuuenalis. Aut mulier est virgo, vel modicū cohabitauit: & qñ modicū vel dijudicatur, dic vt in d. c. j. & tunc dicit D. Ant. distinguendā ętatē. Aut sunt in plena ętate 18. an. & sufficiunt iuramēta ꝓpinquorū, & ipsorū coniugū s̄m formā c. laudabilē. s̄. eo. tit. nec exigitur ꝓbatio triennij. Aut sunt ꝓximi ætate: & tunc inquātū distent a 18. an. intantū tp̄s exigitur inter eos probatio: vt si distāt per trienniū, exigitur trienniū: si biēniū, bienniū: si anno, annus: si mense, mēsis. quod declara & proba, prout dixi in c. laudabilē. Qñq; nullū apparet signū, q̄a vir hēt lanceā rectā & aptā: & q̇dā dicunt, ꝙ separabitur, si mulier iurat se incognitā cum 7. consanguineis. alleg. 32. q. j. c. 2. dicunt Doct. s̄. c. laudabilē. & tunc vir interrogabitur, & si iuret ꝙ eā cognouit, creditur ei, qñ est vidua & cognita: vel si iuret ꝙ eā non possit cognoscere, sustinere deberet, ꝙ mulieres hoc inspiciant tp̄e coitus: certa enim signa sunt
b in mulieribus, qñ dicuntur cognitæ [b]. & si mulieres referant, ꝙ nihil fecit, poterit separari. Qñq; allegatur impedimentū mulieris, s. arctationis non euidentis: & tūc aut mulier est irreparabilis humano opere absq; miraculo & absq; mortis periculo: & tunc separatur matri. cū iuramentis propinquorū. aut est reparabilis opere medicorū vel humano, & non separatur. q. cq. d tñ dicatur pendente dubio, si appareat reparata, & ab alio cognita, matri. primū est integrandū, q̄a veritas ōndit ipsam humano opere reparatā. hoc aūt non ꝓcedit in maleficio, q̄a dato ꝙ ab illo sit cognita, ꝓ hoc non apparet ꝙ sit cognoscibilis quo ad virū, iō matri. non integratur, q̄a hoc impedimentū est ad certā personam restrictibile, vt dixi s̄. proximo. quod non est in frigiditate. Hæc vera, qñ reparata est opere medicorū: si per copulam alterius, & tunc si statim apparet apta primo viro, & hoc constat, restituenda est: si statim apparet ꝙ non est apta, restituitur statim, sed expectantur aliæ copulæ: si aliās efficitur apta primo, reintegratur primo matri. nec puto, ꝙ tunc possit repelli exceptione adulterij, donec deueniat ad copulā, per quā efficitur apta post illam, sciēter patiens posset a primo viro repelli exceptione adulterij, s̄. eo. c. fraternitatis. & dicite vt ibi dixi. Si est dubiū, in dubio eo ꝙ est cognita a secundo viro, debet restitui primo: & si tunc nō appareat apta primo viro, quid faciēdū, dixi in d. c. fraternitatis. Qñq; petitur separatio ex iusta causa, vt quia dr̄ virū habere mēbru improportionabile mulieri, & pōt separari cum solēnitate, de qua s̄. c. fraternitatis. cum distinctione, aut mulier iam receperat dilationem in oībus membris, puta quia peruenit ad ætatem 15. an. vel 16. & tunc separabitur cum solennitate, de qua ibi, nec expectabitur aliud tēpus: & si propter hoc sit reparata, & ab alio cognita, dicunt Doct. in c. fraternitatis. ꝙ non restituetur primo viro, quia secundus in lancea non præsumitur similis primo. si vero non peruenit ad ætatem, quia non recipit dilationem mēbrorū: & tunc non est separanda, nisi probetur triennio, vel tanto tēpore, ꝙ deueniat ad plenam ætatē: & si sit separata, et postmodū cognoscatur ab alio, restituēda est primo viro, q̄a apparet ꝙ s̄nia diuortij fuit errore lata. Consiliū est, ꝙ iudex laboret plus in abundando probationibus, q̄ in deficiendo, per c. fraternitatis. ad fi. s̄. eo. et dicit glo. hic, et Doct. s̄. c. j. vltra hoc si vir habet pollutionem dormiendo, est signum quòd non est frigidus.

ADDITIONES.

a ¶Turpitudinem suam. Et adde, s. denunciando, Inno. in c. tertio loco. in glo. in ver. proponebat. el 2. de præsump. & Bal. in marga. allegans ver. j. & Io. An. in c. consanguinei. de re iudi. de hoc tamen vide Bar. & Alex in l. iurisiur. §. procurator. in 5 col. ver. & pro huius declaratione. vbi ponit magistralem dist. & plenam, ff. de iureiur. & in l. transactione, C. de transa. in l. si seruus. §. j. in fi. vbi simpliciter se remittit, ff. de leg. j. & Bal. in l. si creditoribus. in ver. modo hic general. ter. C. de ser. pig. da. ma. in Spec. de recu. §. effectus. ver. sed nunquid excommunicatio.

b ¶Cognitæ. Sicut etiam per inspectionem lintheaminis probatur virginitas vxoris, glo. est no. & sing. 33. q. 5. & imago. & Alex. in l. item apud. §. si quis virginem. de iniur.

De matrimonio contracto contra interdictum ecclesiæ. Rubrica.

Continuatur, quia post alia impedimenta matri. quæ impediunt & dirimunt, sunt alia impedimenta, quæ non impediunt nec dirimunt, sicut est impedimentũ interdicti: ideo ponitur hęc rubr. ſm Dama. Gof. & Host. aliter continuant, quia interdictũ fit ex causa perpetua, quandoq; ex tẽporali, & aliquando separatur ad tps, & aliquando in perpetuũ. & in hoc simile est impedimẽto, de quo in rubr. præce. ponitur: ideo subijcitur ista rubri. de interdicto Papæ, quod dr̃ interdictum hominis: & de interdicto iure: & de interdicto inferiore a Papa dixi in c. ad dissoluendum. s. de despon. impu. Et quid de alijs sacramentis contra interdictũ Papę & preceptũ, vide in cle. vna, de rerũ permu. & in cle. j. de concesſ. pręben. & ibi de alijs dispositionibus contra mandatũ Papę. & vide in c. 2. de in inte. rest. & Inno. in c. quanto. de consue. in c. dilectus. de præben. maxime per Inn. & de materia rubricæ habetur 33. q. 4. c. non oportet. & tribus c. sequentibus.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium non est dirimendum propter solum interdictum.*

2 *Publica honestas non præcedentia sed sequentia matrimonia impedit & dirimit.*

3 *Cautela pro sponso, qui vult impedire sponsam, ne cum alio contrahat. Sponsalia sine causa solui non debent.*

CAP. I.

Iteræ. Matri. contractum contra interdictum ecclesiæ vel iudicis propter hoc solum non dirimitur: imponitur tamen sic ꝯhentibus pęnitentia, & separantur, donec cognoscatur de causa interdicti. h. d. totus titulus ſm Io. An. Cõis
1 diuisio. Secunda ibi, mandamus. † Et no. ꝙ dicit propter hoc solum &c. secus si esset aliud impedimentum, puta consanguinitas, vt in c. fi. vel aliud impedimentũ perpetuũ: quia tunc propter ipsum interdictum, seu propter ipsum impedimẽtum dirimitur matrimonium, vt dico j. in c. fi. in primo no. ibi, alijs. etiam tene menti, quia tantum sacramentũ non est dirimẽdum ꝑꝑ solum interdictum. No. primo, ꝙ quis põt se obligare ad ꝯtum matrimonij pro sorore, vide glo. in c. ex literis. 2. s. de sponsa. & sic simpliciter iurando & permittendo in materia ea, quòd cõtrahet matrimonium, vr̃ promittere se facturum & cu-
2 raturum [a], ꝙ illa ꝯheret, pro qua promisit. facit glo. no. in c. sicut. de sponsa. Et no. ꝙ ex tali contractu soror non obligatur, nisi sit præsens, & expresse consentiat. vide quod dixi de spon. in c. tuæ. aliud vide in c. ex parte. de resti. spol. Et differentia inter patrem contrahentem nomine filiæ & eius præsentia, & alios consanguineos dixi in c. tuæ. de spon. Et no. ꝙ iure canonico quis cogitur ex iuramento, & obligatur, c. quotiens. j. q. 7. & habetur in c. cum venissent. de institutionibus. in c. j. de pac. No. per aliũ actũ a copula, ex quo ẽt intelligitur tacitus consensus in coniuge, vt per receptionem denariorum, vel per amplexus non transeunt spon. in matri. c. fi. de spon. & non iudex inquirit, an maritus aliquã aliam cognouerit: sed fit inquisitio per presbyterum parochianum, de qua vir est oriundus: & hoc, quia in vicinia præsumitur melius sciri, vt dixi in c. præce. in no. in prin. Et sic patet, ꝙ in causa matri. iudex ex pluribus supplet ex officio, quando agitur ad diuortium. pro hoc quod no. de iureiuran. c. ad nostrã. per Inno. in c. cum olim nobis. de elec. No. ꝙ consuetudo terræ seruanda est in matri. ſm Host. quod est verum, nisi sit cõtra substantiã ma. dixi in c. j. s. de spon. facit C. de test. l. testamenta. & s. de insti. c. cum venissent. xi. dist. c. consuetudinis. No. quarto ex solo interdicto hominis ma. post contractũ non redditur nullũ, sed põt propter contemptum imponi pęnitentia, & de hac curare non dẽt iudex, s. de maio. & obed. c. cũ ecclesijs. in fi. de quo in gl. pe. Et no. Host. literã hic in eo, quod dicit, mulier nõ debuit spernere mãdata iudicis, est grauis excessus: de quo hic in gl. vlt. excessit ẽt mulier in alijs, vt dicit illa gl. vnde multiplex pęna dẽt sibi imponi, de re iudi. c. j. li. 6. Opponitur, ꝙ nõ potuit frater ꝯhere sponsalia pro sorore: nã speciale est in patre, vt hoc possit, ff. de spon. l. sed q̃ patris. & in l. seq. C. de nup. l. viduæ. c. vno, de despon. impu. li. 6. hic ꝯxit frater ꝓ sorore p̃nte & consentiente ore & corde, ſm Gof. & eodẽ mõ intellexit Inno. sic dicens, ꝙ poterat ꝯhere sponsalia per fratrẽ sicut per aliũ ꝓcuratorem, nec per fratrẽ ꝯherentur, nisi soror specialiter & expresse consentiret. & speciale est ergo in patre, vt noĩe filiæ p̃sentis & non ꝯdicentis possit ꝯhere spõsa. vt in iuribus s. dictis. in tutore aũt secus, ff. de spon. l. si puellæ. C. de spon. l. si pater. Nec ob. s. de spõ. c. cũ ad id. nã ibi interuenit carnalis copula, aliter non iudicaretur mat. ſm Inn. & ibi de interdicto, hic aũt ꝯdicit. & ꝙ tacitus cõsensus, dũmodo probari posset, facit mat. per id quod no. s. de spon. c. cum ad id. & c. tuæ. ex quo ętatẽ hẽt mulier, consensus suus attẽditur, s. de despon. impu. c. j. ex quo igitur ſm ipsum soror patris est, nõ req̃ritur de necessitate consensus eius, imò ex quo nõ ꝯdicit, ꝑsumitur consentire, l. qui patitur. ff. man. Si enim expresse cõsensisset, haberent verba sequentia, q̃ probant tacitum consensum. vide hoc vt dixi in c. tuæ. s. de spon. & c. j. s. de despon. impu. vbi tenet Inno. s. dictũ. & Io. An. idẽ vult, si ponderat tex. in c. vnico, de despon. impu. li. 6. Opponitur secũdo, ꝙ debuerit stari primis sponsalibus, quia per consensum sequentẽ ex muneribus & amplexu transiuerunt in matri. de despõ. impu. c. j. li. 6. Io. An. soluit, ꝙ ꝯrium procedit in sponsalibus de p̃senti, ꝑꝑ ætatis defectũ, q̃ iuris interpretatione finguntur de futuro. Sed si a pubere ꝯhuntur mere sponsalia de futuro, illa per amplexus vel oscula non transeunt in matri. de p̃nti: imò nec per nixũ ad copulam, quod plus est, s. de spon. c. si. per hoc quod no. s. de despon. impu. c. attestationes. Opponitur tertio & vlti. ꝙ debuerit stari secundis spõsalibus, q̃ fuerunt de p̃nti, vt innuitur in verbo, desponsari &c.
2 † Soluit Io. An. ꝙ hæc sponsalia non tenuerunt obstante publica honestate: honestas aũt surgens ex sponsalibus nõ dissoluit prima, quia publica honestas non ꝑcedentia sed sequentia matrimonia impedit & dirimit, c. vno, de spon. li. 6. Venio ad glo. gl. j. est expositiua, glo. 2. opponit, & vr̃, ꝙ frater non teneatur ex hac obligatione, quia promisit factũ alienũ, vt in iuribus gl. Sol. glo. ꝙ in dubio vr̃ promisisse se facturũ & curaturũ. In glo. ibi, l. vlti. in sponsalibus ꝯhendis parum refert per se, vel per nunciũ, vel per procuratorem, vel epistolam, an per alium a te hoc factum.
3 vide de spon. c. ex literis. el 2. † In glo. in verbo, prohibuisse. no. ſm Panor. ꝙ dat glo. iuncto tex. vnũ remediũ proditum sponso, si dubitat ne sponsa contrahat matrimo. cum alio, vt imploret officiũ iudicis, quatenus sub pœna excõicationis interdicat spõsæ, ne contrahat cum alio matrimo. Et ex hac glo. iuncto tex. no. ꝙ vbi non interuenit iuramentum, non licet sponsæ resilire a sponsalibus sine causa: quod etiã sentit gl. fi. nam hæc sponsa nõ iurauit, sed frater. Glo. in ver. si a tertia. & no. ex princi. glo. ꝙ licẽt matrimonium non debet contrahi contra interdictum ecclesiæ, contractum tenet, nec separatur: vnde præcipitur mulieri, ꝙ reuertatur ad tertium virum, cũ quo contraxit, s. de despon. impube. c. duo pueri. non enim ad interdictum ecclesiæ tantum sacramentum dissolui debet, c. proximo. Et in fi. glo. de hoc habetur in Specu. de iurisdi. om. iudi. in fi. & ibi in additione vlti. Glo. fi. quærit & respõdet, no. ex ea ꝙ de multiplici excessu multiplex debet pœna imponi, supra de iudi. capit. at si clerici. de re iudi. cap. j. lib. 6. & forte pœnitentiam dignam trium annorum, secundùm Tancre. & Ioan. And.

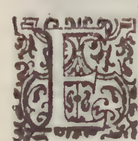
ADDITIO.

a ¶Curaturum. Et quòd cum hac clausula semper in dubio præsumatur facta, adde Bal. in l. fi. in pe. col. ver. sed pone. C. de spõ. & tenet Bal. in l. fi. in j. col. in fi. in ver. item quando iuratur. supra de non nu. pecu. & adde, ꝙ idem super spiritualibus, ſm But & Abb. in c. ex literis. el 2. in j. nota. supra de spon. & D. Mansuetus de Peru. in l. inter stipulantem. in prin. de verb. obli. item promittens dare filiam in vxorem Titij, intelligitur promittere ꝙ curabit iuxta posse, d. c. ex literis. 2. de spon. & ibi Abb. & Saly. in l. fi. C. de non nume. pecu.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiscopus an habeat iurisdictionem in subditos suffraganeos.*

CAP. II.

X literis. Statutum est s. in c. proxi. Et duæ sunt partes. Primo narrat factum. Secundo diffiniendo cõmittit. secunda ibi, mandamus. In tex. ibi, absentem. supple quæ postea cõsensit. No. primo patrem posse contrahere matrimo. pro filia absente. dic vt in gl. No. 2. ꝙ iudex ex officio debet prouidere, quando aliquo modo percipit, quod coniunctus vel coniuncta alteri, vel per fidem de futuro matrimo. vel de præsenti tractant se mutuo amore, secũdum Hostien. No. tertio, quod potest iudex ex officio lite pendente prohibere, arctando partes sub excommunicationis pęna, siue pendeat prima lis, siue pendeat lis per appellationem: & iudex, a quo appellatum est, potest facere ea quæ tendunt ad faciliorem exitum causæ appellationis: concor. c. cum teneamur. de appel. cum ibi no. c. ab eo. supra de sequest. possess. & fruc. de hoc in glo. in ver. distinctus. No. quarto de prohibitione sub interminatione anathematis. vide hic glo. quæ remittit ad loca sua. & vide de sagi. capit. vno. No. quinto, quod matrimonium sponsalia de futuro cum alio quàm cum sponso vt fortius vinculum, tollit, quàmquàm sit contra præceptum iudicis contractum. Et sic solum iudicis interdictum non soluit matrimo. ad hoc supra de desponsatione impuberum. capitu. ad dissoluendum. Quid de alijs actibus a matrimo. an teneant post interdictum

dictum hominis:tex.& glo.in c.2.ſ.de in integ.reſt.vide per Inn. ſ.de conſuetudine.c.quanto.& dedi alias remiſſiones ſ. in rubr. noſtra. Vlti.no.ꝙ valeat ſnia lata ſuper ꝯdõne. de hoc in glo. pe.
1 hic:& dic vt habetur ſ.de appel.c.præterea.el 2.†Oppo.ꝙ nõ potuerit hęc cauſa agitari coram archiepo,niſi per appellationem: qa archiepiſcopus non hẽt iuriſdictionem in ſubditos ſuffraga-
a neorum [a], ſ.de offi.or.c.paſtoralis.in prin.Solu.Io.An. ꝙ hic loquitur de archiepo Camarienſi,qui eſt legatus:& ſic per ſimplicem querelã põt adiri,c.j.ſ.de offi.lega. Oppo.2. nã dr̃,ꝙ hic fuit ꝓhibitũ iſti ne ꝯheret,& tñ aliã in facie eccleſiæ duxit: nõ enim debuit hoc ſibi permitti,cũ id,quod facit,ſit ſibi interdictũ:vnde iudex eccleſiaſticus dẽt ſeruari in alia diœceſi, ſ.de offi.ordi.c.ad reprimendũ.c.j.de rap.facit c.fi.de foro cõpe.li.6.& gl. in l.ex ea. ff.de poſtulando.c.fi.de excep.li.6.Hoſt.ſol.dicit,ꝙ potuit capellanus alterius eccleſiæ ignorare de iſta ꝓhibitione, ſed forte nõ fuit aliquis,qui accuſaret,iuxta c.fi. qui ma. ac. poſ. Sed dic,ꝙ in hoc modo differunt, qa licet ſi capellanus ſciuerit, debuerit ꝓhibere,tñ ex quo nõ prohibuit,potuit ꝯhi in facie eccleſiæ. dico in c.fi.qui ma.accu.poſ.facit ẽt c.fi.ſ.de clande.deſpon.Venio ad g'o.glo.j.opponit & ſoluit. & no. illam, ꝙ inter abſentes ꝯhuntur ſponſalia. Glo.4. opponit, nam per dilationem appellationi deuoluitur iuriſdictio ad ſuperiorem, c. cum appellationibus. de appel.lib.6.glo.vr̃ velle,ꝙ ordinarius hic poſſit, ſ.interdicere, ne appellans faciat id, ꝑꝑ quod appellauit: licèt non poſſit de principali cognoſcere.In fi.glo.Inno.dicit ſpeciale propter animarum periculum & fauorem matri.& generaliter tam ordinarius q̃ delegatus põt interdicere hoc caſu,aliàs ſecus:no.de app. in c.cũ teneamur. refert tñ alios dicere, ꝙ hoc caſu põt ordinarius nõ delegatus,eſt ar.ſ.de appel. c.cum teneamur. illud tamẽ plures habet intellectus.ꝓ hoc facit de appel.c.ſæpe.in eo quod iudex,qui detulit appellationi,præfigit terminum appellanti. & de hoc facit c.cum appel.de ap.lib.6.dicit Car.ꝙ in caſu huius c. hoc interdictum põt facere delegatus in ipſa delatione appellationis:nam poſt ex interuallo non vr̃ hoc poſſe,per d.c.cum appellationibus. Bu. autẽ tenet indiſtincte,ꝙ iudex a quo,põt tendentia in faciliorem exitum appellationis,dummodo non attingant cognitionem negocij principalis: ſed tendentia in præiudicium appellationis non poteſt.& pro eius dicto facit c.fi.ſ.de ſeq.poſ.& fruc.& hoc ęquius videtur propter faciliorem finem, argu. c. fi. de dolo & contu. quaſi pendente cognitione articuli appellationis quo ad hoc duret iuriſdictio iudicis a quo. Penultima glo.colligit dictum,opponit,& ſoluit:in fi. dic vt de appel. c.præterea. el 2. c. Romana. §.caueant. de ſen.excom.lib.6.Glo. vltima colligit no. & reddit rationem literæ. & facit ad id quod dico in c.ſe.in ſummario,& in ſecundo no. &c.

ADDITIO.

a ¶Suffraganeorum. Dic verum,niſi in certis caſibus, prout per Specu. in tit. de inſtru.edi.§.nunc vero aliqua.ver.item nunquid archiepiſcopus.& d.c.paſtoralis.alleg.in tex.& niſi in eos,qui impediunt ipſius iuriſdictionem,vt c.j. de pœnis. in 6. & adde, archiepiſcopus poteſt punire ſubditos ſuffraganeorum ſuorum,ſecundũ Abb.in c.ex parte.de inſti. & Bal.in margar. archiepiſcopus de notorijs cum viſitat prouinciam,vt c.j. §.notorio. de cenſi. in 6. & Cardi. in clemen.j.de priui.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio lata ad tempus an tollatur tempore, an vero ſit neceſſaria abſolutio.*
2 *Papa in dubio præſumitur velle vti poteſtate ordinaria.*

CAP. III.

De muliere. Breue eſt, & ſummatũ eſt ſ. in c. j. per Io.An. ſed illa ſummatio recte non concludit ad c.ideo põt ſic ſummari.Coniuges, de quibus dubitatur, an impediti ſint conſanguinitate vel alio perpetuo impedimento,cõtra interdictum eccleſiæ coniuncti excõicantur, donec ſeparantur adinuicem,& cognoſcatur de ipſo impedimento,an ſit perpetuum vel temporale.Et eſt huius pars ſ.de ſpon.c.de muliere. In tex.ibi,conſanguinitate.ſupple vel aliquo impedimento canonico,de clan.deſpon. c. cum inhibitio.ſm Hoſt.In tex.ibi,receperunt.ſiue primũ matri. contrahendo,ſiue continuando.In tex.ibi, ſtari. probato impedimento perpetuo. No.ꝙ conſanguinei non debẽt inſimul cõtrahere matri.& vſq; ad quẽ gradum,habetur in c.non debet.de conſan.& affi.& quando ſint excõicati ipſo iure, ſi contrahunt, cle.vnica,de conſan.& affi.Et aduerte,inquantũ Doct.tranſeunt cum ſummario dato in c.j.ſ.eo.tamen quatenus hic loquitur de interdicto facto propter conſanguinitatem, non procederet in eo quod dicit,ꝙ matri.contractũ contra interdictũ eccleſiæ non dirimitur: tamen propter conſanguinitatem, vel aliud impedimentum perpetuum dirimitur,vt in c.non debet. præall. & cle. vna,præall.Et vide quod ſ.dixi poſt ſummariũ Io.An.facit quod no.glo.fi.in c.præce.facit c.tuas.de.ſpon.du.vbi mat.ꝯctum contra interdictũ eccleſiæ eſt nullũ,non ꝑꝑ ipſum interdictum, ſed ꝑꝑ perpetuum impedimentũ alterius ma.de præſenti,licet non conſummati. No.2.effectũ iudicis lite pẽdente,ꝙ inhibeat ꝯctũ, & coniuncti ſunt ſeparãdi per excõicationẽ, donec cognoſcitur an ſubſit impedimẽtũ,de quo opponit. Vltimo no.quaſi caſum, in quo excõicatio tollitur ſine alia abſolutione.de quo in glo.in verbo,donec.& ibi dico.Oppo.in eo quod iſti ſeparantur:nõ eſt enim ferenda ſnia,anteq̃ ſit cognitũ de cã,ſ.de conſti.c.eccleſia. de cã poſ.c.j.Sol.Io.An.ꝙ non ſeparantur per ſnĩam diffinitiuã, ſed per conceptũ iudicis ſeparari debẽt ad tp̃s,donec conſtiterit an debeant ſimul reuerti,vel an debeant perpetuo ſeparari.Gl.j.
1 colligit vnũ dictũ ex tex.† Gl.2.quęrit & rñdet.Et no.gl.q̃ vult,ꝙ excõicatio lata ad tp̃s tp̃e tollatur.ꝯ facit glo.in verbo,donec. in cle.j.de decimis.in fi.glo.cũ dicit,tutius &c.dicit Hoſt.& Io.An. poſt eũ,ꝙ imò eſt neceſſaria abſolutio,de ſen.excõ. c. cũ deſideres.& c.a nobis.§.forma.eo.tit. Sed de ſnĩa interdicti vel ſuſpenſionis puta,ſecus.Primo ꝙ hęc cautela non ſit neceſſaria,i.ꝙ fiat abſolutio, ꝙ in eo ex relaxatione non ſeruatur forma ſolennis, ſed ſufficit dicere,relaxo interdictũ,vel abſoluo te.Et remittit ſ. de teſti.c.veniens.2.ad fi.& dicit Io.An.addendum eſſe id, quod ipſe no.de æta.& quali.cum bonæ.& pro iſta drĩa inter excõicationẽ & interdictũ,vel ſuſpenſionẽ,glo.in præalle.cle.in ver.donec.& ſ.c.non eſt.de ſpon.facit c.præſenti.in verbo, quouſq;.de offi.ord.li.6.& in cle. hi qui.de æta. & quali. & ex eo quod dictũ eſt, ꝙ in excõicatione neceſſaria eſt forma &c. Infert Bu. hic, ꝙ in ſen.excõ.lata a Papa, cuius verba non ſunt ſubiecta formis & iuris diſpoſitionis, ꝙ lapſo tp̃e quis eſſet abſolutus, cle. ſi ſummus Pontifex.de ſen.excõ.quod putat verũ,& bene,ſi conſtaret
2 de voluntate eius,vt in d.cle.ſi ſummus.† Sed in dubio pręſumitur velle vti ptãte ordinaria,vt no.in c.ꝓpoſuit.de conceſ.pben. l.digna vox. C.de leg. iõ vr̃ voluiſſe Papa, ꝙ forma eccleſiæ ſeruata tollatur excõicatio.& idem eſt in Papa, quod in alijs, vt D. Ant.hic,& Panor.dicunt. Gl. vlt.oppo. & ſoluit in fi.gl.magnã, in d.c.tua.& quæ ibi ſcripſi circa intellectum iſtius tit.

Qui filij ſint legitimi. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Legitimus vel illegitimus in dubio an quis præſumatur.*
2 *Legitimantur filij duobus modis principaliter.*

Continuatur hæc rubri.ad præcedentẽ.Apparente impedimẽto filij ſuſcepti ex ma. ꝯcto ꝯ interdictũ eccleſiæ, illegitimi ſunt, iõ poſt ꝑcedentem rubricã ponitur iſta. Vel ſic.Eſt viſum generaliter de impedimentis ma. quia ex illis qñq; ma. tenet,& filij ſint legitimi:qñq; tñ impeditur mat. ꝙ non teneat, & tunc filij ſint illegitimi:iõ vt ſciatur generaliter,qui ſint legitimi,& qui illegitimi,ſubijcitur hæc rubri.de cuius mã habetur 27.diſt. c. deinde. 34.diſt.c.ſi quis viduã.15.q.vlti.c.cũ muliere.32.q.4. c.dicat.& c.fi. 37.q.7.c.vno.cõuenit huic rubricæ c.tua.de or.cog.& c. per tuas. ſ.de probat.c.acceſſit.ſ.de deſpon.impu.& de clande.deſpon. c. cũ inhibitio. Oppo. ꝙ non dẽt imputari filijs illegitimis delictũ parentum,6.diſt.c.ſatis peruerſum.ſ.de conſti.c.2. Solu. filij nati ex illegitimo complexu inhabilitantur non in pęnam ſuam,ſed vt in eis puniatur incontinentia paterna,16.q.vlti. c.cum multæ. de renun.c.niſi.§.perſonæ.Affliguntur enim patres per pœnam
1 filiorum,l.iſti quidem. ff. quod me. cauſa. † Quæro, an in dubio quis præſumatur legitimus vel illegitimus. Io.An. in c.veniens. ſ.de presby.non bapti.inducit illum tex. ꝙ ſic, no. 2.q.7.in ſum. ꝙ videlicet præſumatur legitimus.facit ſ.de ſcruti. in or. faciẽ.c. vno.& c.abbate.de verb.ſig.In ꝯrium arguitur,quia non pſumitur matri.niſi probetur,30.q.5.c.aliter.& c.noſtrates.ergo nec legitimus, niſi probetur vt hoc pateat. Diſtingue poſt Io. An. aut quis eſt diffamatus, quia illegitimus, & nihil aliud probatur: & tunc debet ſe purgare,de purga.cano.c.accedens.ſi autẽ non eſt infamatus,& ſemper vixerit,& habitus ſit pro legitimo,& iudicari debet,niſi ꝯrium oſtẽdatur,c.tranſmiſſæ. & c.peruenit. j. eo. tit.Et in foro conſcientiæ relinqui dẽt ſuæ conſcientiæ,c.mulieri.ſ.de iureiu.& c.inquiſitioni.de ſen. excõ. & Hoſt. remittit ad ſum.de clande.deſpon.§.quã pęnam. ver.& in cõſpectu. & facit
2 quod no.in Spec.de ſpon.in fi. † Vltimo ſuper hac rubri. quæro,
b quot modis legitimẽtur filij.[b] Dic,duobus modis principaliter.
Modus

ADDITIO.

a ¶Filij.Qualiter autem fiat legitimatio,vbi,& quando,& quæ ſit forma,vide per Bal.in l.fi.C.de bo.quæ libe.& in rep.& in l.j. C.de iure aur. ann. & in Spec. qui filij ſint legi.valet,reſtituo te natalibus, & omnibus priuilegijs iuris naturalis,& remoueo obſtaculum iuris ciuilis. non autem ſic valet, Facio te legitimum,Bal.vbi ſupra & de legitimationis materia vide plenè per Do.Alex. conſi.87.ſecunda parte.

Modus primus per matri. alius extra mat. si per matrimo. & hoc primũ per verũ subsequens matrimoniũ, de quo iura cõmuniter loquuntur. secundo per matrimo. putatiuum, de quo loquitur c. quòd nobis. ibi eo. tit. 3. per matrimo. præsumptum, de quo loquitur l. si quis tit. C. de natu. lib. extra matrimo. Alijs modis quis legitimatur, de quibus modis dico in c. per tuas. & in c. per venerabilem. eo. tit. & multa, quæ possent ad istam rubricam dici, videas in processu tit. & præcipue in c. per venerabilem. vbi multa sunt circa materiam legitimationis. pono etiam in c. tanta. & in c. per tuas. & ibi in alijs c. huius tit.

SVMMARIVM.

1 *Maritus potest agere tanquàm coniuncta persona, & literas impetrare: & econtra vxor potest agere pro marito.*

2 *Filij legitimantur per subsequens matrimonium, etiam quo ad finem hæreditandi quo ad successionem paternam.*

3 *Iudex ecclesiasticus cognoscit de legitimatione inter laicos, cum venit accessorie ad causam matrimonialem, etiam si contentio sit propter hæreditatem temporalem. & quando. nu. 5.*

4 *Practica sententiæ super legitimatione quando quis apparet legitimus.*

6 *Iudex ecclesiasticus cognoscit de dote principaliter.*

CAP. I.

Onquestus. Naturalis ex soluto genitus & soluta legitimatur per subsequens parentũ coniugiũ. Et duo facit. Primo ponit impetrantis querelã, Secundo causæ cõmissionẽ. secunda ibi, ideoq;.
1 † No. j. q maritus potest agere tanq̃ coniuncta persona, & literas impetrare, fm Host. Pe. & Abb. vide s. de rescrip. c. nonnulli. An aũt econtra vxor agat pro marito, ponunt Do. de Rota. decis. 8. secundũ meã quotã, vbi dr, q sic: tum quia vxor clerici coniugati detenti in carceribus potest procuratorẽ ad agendũ & ad defendendũ constituere pro marito suo detento, quia est persona cõiuncta: tũ quia vr suã iniuriã prosequi. Ad primũ facit quod no. Inno. & Host. in c. nonnulli. de rescrip. & in c. ex parte decani. & ff. de procu. l. sed & hæc. pro secundo faciunt no. in c. de cętero. de testi. No. secundo, q actus exhæredationis non solũ conuenit actui patris, vel habentis necesse instituere, vt priuet illũ, cui videbitur hæreditas debita testando: sed etiam conuenit alteri, a quo non peruenit hæreditas, qui alium conatur hæreditate sibi proueniente priuare, fm Inno. qui exponit exhæreditare, i. hæreditate priuare. proprie exhæredatio pertinet ad illos, quibus succeditur abintestato. Exhæredare est alienũ constituere a sua hæreditate, l. si quis. C. de li. præte. & ideo hoc modo, quo hic, capitur improprie. facit l. quidam cum filium. ff. de verb. obli. & tenete menti, q per maledictionẽ, quã dat pater filio, non videtur
2 filius exhæredari. ita Bal. in salutatione decre. 7. col. † No. tertio, q proles nata ante matrimoniũ legitimũ legitimatur per sequẽs matrimoniũ, etiã quo ad finem hæreditandi quo ad successionẽ
3 paternam, vt hic, & in c. tanta. j. eo. † No. quarto, q ad iudicium
a ecclesiæ [a] spectat cognoscere de legitimatione prolis, quando peruenit, & pendet qõ ex iuribus matrimonij, etiam ad finem successionis hæreditariæ: & ad quem spectat cognitio principalis, spectat cognitio accessorij; concordat de accessorio regula, accessorium. de re. iur. in 6. & de dona. inter vir. & vxo. c. super
4 prudentia. † Vltimo no. practicam sententiæ super legitimatione, quando quis apparet legitimus: quoniam debet pronunciari & declarari super qõne surgẽte ex principali qõne decisa: & super eo exequendo procedere debet. & an in dubio præsumatur quis legitimus, vel non, dixi s. in rub. Gl. j. colligit notabile. in fi. gl. dic. q non ob. q ante dispensationem natus, ex quo matri. est
5 secutũ, c. tanta. j. eo. fm Io. An. s. † Vltima glo. reddit rationem literæ, & facit vnum contrarium: & solu. in fi. glo. dicit Host. q tenendo vltimam sol. est diuinare, ideo tenendum est quod primo dicit glo. vel secundũ eũ intelligitur hic in c. in persona miserabili, de foro cõpe. c. ex parte. & c. ex tenore. & c. significantibus. de offi. delega. & dicebat quidã, vt dicit Do. Car. Flo. hic, q sicut agenti super spoliatione non potest referri qõ de dominio, s. de restitu. spolia. c. in literis. & c. item cum quis. ita nec de legitimatione. Secus hic, quia qõ nata iam potest parare præiudicium qõni hæreditatis. Circa solutionem secundæ glo. quæ vult, q habebat iurisdictionem in temporalibus, dic q est diuinare vt vult Host. Ideo soluit Inno. q hic Papa non iubet hæreditatem restitui, sed prohibet mulierem turbare per occasionem illegitimationis, j. eo. c. perlatum. pro eo quod no. j. de dona. inter virum & vxorem. c. 2. Ex hac solutione no. fm Car. Flo. hic, q iudex ecclesiasticus in causis, in quibus iudicare põt inter laicos, vt in causa natalium, coherceat etiam resistentes suæ sententiæ. Dic q prima & tertia sol. quæ ad idem conueniunt, bene applaudent literæ nostræ: quas solutiones hic sequitur Cardi. Flo. But. autem breuiter hic distinguit: quandoq; sunt laici de iurisdictione temporali ecclesiæ, & ecclesia posset cognoscere, siue principaliter, siue incidenter, siue agatur de hæreditate, vt potest hic intelligi. Quandoq; nõ sunt de temporali iurisdictione: & tunc aut q̃stio hæreditatis mouetur principaliter, ita q non venit accessorie ad causam legitimationis, vt quia mouetur quæstio proprietatis ex altera causa, q̃ illegitimationis, nec mouetur qõ possessoria ipsius hæreditatis, & de ea se non intromittit ecclesia. Quandoq; incidenter & consecutiue ad causam legitimationis, vt quia mouetur quæstio hæreditatis solum propter hoc, q quis dicitur illegitimus: & tũc de hoc iudicat ecclesia, quia molestatione hæreditatis propter illegitimitatem incontinenti causa tangitur, quę spectat ad iudicium ecclesiæ. Et pro tanto verum maxime hoc est, si persona est miserabilis. & sic potest loqui, & intelligi hæc decre. & hæc distinctio colligitur ex opi. superius recitatis. Vnũ
6 † dictũ no. tamen Inn. in c. de prudentia. j. de do. post diuor. resti. q iudex ecclesiasticus cognoscit de dote principaliter, quia maior est coniunctio inter ma. & dotem, q̃ inter legitimitatem & hæreditatem. de quo ibi me remitto, & ibi dico latius.

ADDITIO.

a ¶ Ecclesiæ. Adde Specu. de ord. cog. in prin. & de recon. §. 2. ver. & trado. & in d. tit. de ord. cog. vide formam iudicij. & in tit. qui filij sint legi.

SVMMARIVM.

1 *Filij geniti vel concepti ante sententiam separationis matrimonij, sunt legitimi, si bona fides præcessit.*

2 *Vt filij sint legitimi, duo copulatiuè requiruntur.*

3 *Monitio iudicis an faciat quem malæfidei possessorem.*

4 *Excommunicati si sunt coniuges, an filij concepti post excommunicationem censeantur legitimi, si postea separatur matrimonium.*

5 *Tempus natiuitatis vel conceptionis an & quando attendatur.*

CAP. II.

Vm inter. Separato matri. in facie ecclesię cõtracto, filij geniti vel concepti ante sententiã legitimi sunt. h. d. Et primo ponit cãm diffinitionis. Secundo diffinit, ibi, ideoq;. In tex. ibi, canonice: i. propter impedimentũ canonicũ adhibita cõuenienti
1 grauitate. † No. j. q separato matri. in facie ecclesiæ contracto, proles inde prodita ante separationẽ est legitima. Et sic no. q ad considerandũ legitimitatẽ filij inspicitur status coniugij secundũ tps natiuitatis: quia filius cõceptus habetur pro nato, quatenus agitur de eius cõmodo: euentus ergo postea secutus non nocet ventri, ff. de sta. ho. l. qui in vtero. No. secundo, q ad ecclesiã, put qõ hęreditatis venit consecutiue ad legitimitatẽ, spectat iudicare de legitimitate, etiã inter puros laicos. & sic qõ legitimationis principalis trahit ad forũ suũ & ad notitiã suã qõnem incidentẽ & consecutiuam. ad hoc s. c. proxi. & de dona. inter vir. & vxorẽ. c. de prudentia. No. tertio duo iura, quæ dicuntur proli legitimę: hęreditas paterna: ius alimentandi: & idẽ dicit econuerso, quia hæc iura tolluntur proli illegitimæ. quo autẽ ad ius alimentandi non procedit de iure canonico. s. de eo qui dux. in
2 mat. c. cum haberet. † No. 4. duo, quæ requiruntur copulatiue, vt proles sit legitima: q matri. sit publice contractũ & absq; cõtradictione ecclesiæ: & sic patet q quo ad legitimandũ prolẽ colorata opi. & quasi possessio maritalis exclusa quacunq; proprietate veri matri. sufficit: patet tamen, q sit colorata, & ex bona fide contrahentiũ, & ex coloratione sequenti, hoc est q ecclesiæ constet de matri. & q non inhibeatur ab ecclesia. & vt in hoc, q ius matri. censetur secundũ naturã aliorũ iuriũ incorporaliũ, de
3 quibus in c. consultationibus. de iurepat. vbi late per Bu. † Vltimo no. casum, in quo non dr quis in mala fide ex sola monitione iudicis vt litis: sed solũ per actum sñiæ. & an regulariter monitio faciat quem malæfidei possessorem. vide per Bu. & alios Scribẽtes in c. consultationibus. de iurepa. & per Legistas, maxime Bar. in l. sed & si. §. si ante. ff. de pe. hęre. faciũt no. p Bar. in l. naturaliter. & in l. Cellus. ff. de vsuca. per Doct. in l. illud. de præscrip. Oppo. in eo q ecclesia hic iudicat de hæreditate, contra id quod j. eo. tit. cãm. Inno. soluit, q hic ecclesia non se intromittit de hæreditate, vel de bonis secularibus, sed iudicat quid iuris sit: quod est bene notandum, fm Car. Flo. q postq̃ ecclesia pronũciauit quem esse legitimum, adiungit non per modum sententiæ, quòd succedat in bona paterna, & istud est magni effectus: quia quo ad bona etiã necessarium est nouum iudicium. Quæro, quia hic dicitur de concepto ante sententiam: quid si post sentẽtiam est conceptus pendente appellatione. Sol. Aegidius, vt hic refert Io. An. super verbo, ante latam. dicit q idem est: & pro hoc, quia ex quo appellatum est, habetur ac si nõ esset iudicatum, c. venientes. s. de iureiur. appellatio suspendit pronunciatum,

ciatum,& appellatione pendente quis non dr condemnatus,ff. de pę.l.2.§.pe.& est iterū integer status eius,vt fungatur honoribus,glo.in c.fi.s.de testi.vt no.ff.de his qui no.infa.l.furti.in ver. pronūciationis.circa mediū.& in ver.famosos.& Io.An.hic sup glo.no.vult,quia dr habere bonā fidē pendente appellatione.& idē Host. & facit ad ea quæ notantur de coniugio seruorū. in c.
4 proposuit.†Quero secundo & vltimo circa hoc,si pendente qōne super diuortio excōicati sunt ipsi coniuges,quia erant contumaces, an filij concepti & nati post excōicationem censeantur legitimi,si postea separatur matrimoniū. Bar. in dominicali,64. tenet ꝙ censentur legitimi per hanc literā. Et idē Io. An. hic:& arguitur pro & ɔ̄ in dicto dominicali, vbi allegatur hoc c. & c. peruenit.eo.tit.facit,quia vir & vxor excōicati non debent coniunctionē denegare,11.q.3.c.qm̄ multos.de sen.excom. in c.inter alia.ergo filij nati tēpore excōicationis sunt legitimi. & facit bona fides parentum, qui in facie ecclesiæ ɔ̄xerunt cū solennitate permissa,c.cū inhibitio.de clan. despon. Itē ante tēpus diffinitiuæ snīæ non debet quis priuari cōmodo possessionis, nisi probationes offerantur incontinenti paratæ,s̄.de resti.spo.c.literas. 16.q.4.c.volumus.8.q.4.c.nonne.de resti.spo.c.ex conquestione. Itē lite pendente circa matrimo.nihil est innouandū,nec vir nec vxor interim sunt separandi,c.laudabilē.s̄.vt lite pend. Itē fauor filiorū est magnus,c.ex tenore.s̄.eo.tit.& ista pars est vera, posito ꝙ parentes fuerunt in bona fide, vt s̄. dixi in ea. q. nec motio litis hoc casu constituit cōiuges in mala fide,vt dixi s̄.in vlti. no. Et per hoc cessant multa ar.quę format Bar.in d.q.Ad ar.in contrariā partē,cū dicit,ꝙ excōicatus pręsumit̄ sciuisse impedimentū:ergo deficit bona fides & fauor filiorū, ar.c.ex tenore. eo.tit. quia dico,ꝙ præsupponimus semper bonā fidē & ignorantiam, c.cū inhibitio.& regula,non pōt dolo carere.de re.iur.in 6.tollitur ēt l.itē veniunt.§.petitā.ff.de peti. hære. vbi a tēpore denunciationis incipit esse malæfidei possessor. tolluntur & alia iura, quæ ibi tangit Bar.Brix.ex quo vterq;, vel alter coniugū habeat bonā fidē.& idē tenet Tan.ex quo ɔ̄xerunt in facie eccle. solenni præmissa denunciatione: & sic bona fides & fauor filiorum hoc inducit. non enim pōt negari, ꝙ isti filij nō sint nati in gradu prohibito,vel aliter concepti,vel nati,cū inhabiles erant parentes ad ma.ergo eius beneficio carere deberent, C. de incest. nup.auth.ex cōplexu.Gl.j.est declaratiua exponens, quādo matri.dr publice ɔ̄ctum. Glo.2.no. ex litera. & no.eam, & in fi.glo. dicit Gof.hanc decre.non esse correctā per c. cum inhibitio. de clan.despon. lex illa enim loquitur, quando matri. clan. ɔ̄hitur. ista vero loquitur, quando solenniter & ab ignorantibus impedimentū.Glo.3.primo allegat pro tēpore conceptionis spectando:deinde arguit in ɔ̄rium,& soluit distinguendo.In gl.ibi,Paulus.si filia ignorante patre nupsit,licet patre mortuo pariat,proles iusta non est.In glo.ibi,quæ in vtero.glo.satis declarat istum articulū. In gl.ibi,si quis conceptus.anteq̄ pater a senatu remoueretur,natus postea senatoris filius intelligitur.In glo.ibi,cum nuptiæ.vel facit potius contra.In glo.ibi,§.in filijs. nam inspicitur conceptio filij,vel natiuitas.In glo.ibi, §.seq. facit pro prima parte,vbi dr̄ ꝙ tractabitur vt filius decurionis, licet pater postea dignitatem amittat.In glo.ibi,propter fauorem liberorum.facit C.de naturalibus liberis.l.nuper.in fi.s̄m Io.An. Et in fi. glo. vr̄ cum dicit,vbi varietas factorum &c.quia si dicit,in quibusdā vel minus, vel non minus, habemus necesse inspicere qn̄q; princi-
5 piū, qn̄q; medium,quandoq; finem. † Glo.ibi, l. vlti. vbi partus conceptus pendente iudicio sequitur ɔ̄dōnem matris respectu sententię latæ postea ɔ̄ matrē.glo.vt dixi non sol.Car.soluit.dic, ꝙ illud posset esse in cōmodū filij, si aliter diceretur: nam si pronunciaretur libera,nō expediret haberi pro iam nato.& de hoc ibi no.Bu.aliter dicit melius distinguendo. Aut agitur de legitimitate,& etiā inspicitur tps conceptionis non finis snīæ, vt hic. Aut agitur quo ad hoc,vt quis pronuncietur liber vel seruus, & tunc non inspicitur status s̄m ventrē conceptionis, quia ventrē sequitur partus quo ad matris ɔ̄dōnem per snīam declaratam,vt ibi: & hoc, quia status libertatis non imprimit concepto libertatē,sed bene status legitimitatis matri.concepto legitimitatem vt hic.Et no.ex ista glo.in prin.s̄m Io.An.ꝙ pendente iudicio dr̄ quis habere bonā fidē.quod facit ad no.in c.proposuit.in glo.pe. de coniugio seruorum. s̄m eum, & est ɔ̄ ea quæ habentur in l. certū.C.de rei ven.Glo.pe.allegat tex.& remittit,deinde quęrit & sol.ibi,l.vlt.& l.in causæ.istæ leges faciunt ad id quod dicit gl. de summaria cognitione.dicit enim, si manifesta calumnia appareat eorū,qui infantibus bonorū possessionē petunt summatim,debet prętor cognoscere an manifesta sit calumnia,dabitur Carbonianū, hoc est ꝙ expectabitur tps pubertatis, in l.j.ff.ad Car.& sic interim forte rebus aletur alienis, vt dicit glo. nostra in fi.glo. vult ergo,ꝙ iste pubes alatur premissa summaria causæ cognitione: quod hic facit,quia si esset modica præsumptio pro puero,mittitur in possessionem,ff.de carb.edic. l. vlti. l.si quis a liberis.ff.de libe.agno.§.si vel si parens. & quod dixi, quòd puer mittendus est in possessionem, intelligo verum, nisi euidenter appareat non esse filium,ff.de carb.edic.l.3.§.duæ causæ.allegato hic in glo.secundùm Cardi.& Bu.

SVMMARIVM.

1 *Filiatio non probatur sola præstatione alimentorum.*
In probanda filiatione attenditur recens opinio viciniæ, & testimonium.
2 *Testis de credulitate admittitur,vbi non potest haberi probatio veritatis ex natura rei.*
Articulus qualiter formetur in probanda quasi filiatione.
Filiationis denegatio patris vel matris respectu tractatus filij: vel confessio eorundem respectu tractatus filij operatur in probatione filiationis.
Filius natus in domo censetur filius ipsius mariti,dummodo nō apparet,quòd per 10.menses proxime præteritos maritus vxorem non tetigisset.
3 *Negatiua est probabilis,quando pendet a facto.*
4 *Fama viciniæ vbi stat pro filiatione, dictum autem parentum est in contrarium,alio non apparente statur testimonio parentum.*
5 *Filio præiudicat assertio parentum negatiua,nisi posset se probare filium iudicis,seu testibus.& quando.& nu.7.*
Et existens in possessione filiationis non debet excludi ab hæreditate,nec a iure filiationis ex sola negatione parentum.
6 *In probatione filiationis multum operatur fama & opinio viciniæ.*
7 *Spurius quandoque sumitur generaliter pro quolibet illegitime nato.*
8 *Filiationis possessio non probatur ex hoc,quòd quis nutritur pro filio.*
9 *Testis vnus an faciat indicium,& an indicium sit semiplena probatio. Filiatio qualiter probetur.*

CAP. III.

Ransmissæ. Statur dicto viri & mulieris negātis aliquē esse filiū suū, nisi iudicis vel test.ɔ̄rium probetur. h.d. Primo ponitur consultatio legitima.Secundo rn̄sio.secunda ibi,cum autē.
1 † No.j. ꝙ sola præstatione alimentorum non probatur filiatio [a]:
a nam causa pietatis alimenta præstari pn̄t. No. 2. ꝙ in probanda filiatione attenditur recens opi.viciniæ & testimonium. Et hoc si litera habet hoc verbum, nunc. nam licet aliquandò a vicinia sit habitus vt filius, & modo habetur & tractatur per viciniam quòd non sit,attenditur vltima recens opin. ergo vltimus status attendendus est, optimus tex. in c. cum beneficio. de præben.
2 lib.6.& per Fede.de Senis,consi.240. † No. 3. quòd in his,in quibus non potest haberi vltimus status certitudinis,sufficit testem
b respondere per credulitatem [b]. facit c.constitutus. de purgatione canonica.& facit c.quotiens. supra de testi. cum ibi no. nam vbi non potest haberi probatio veritatis ex natura rei, admittitur testis de credulitate.faciunt no.in c.proposuisti.maxime pro Panor.supra de proba.& per Bar.in proemio ff.facit c.præterea. de test.& in c.licet ex quadam.de test. Ang.in repe.l.si vacantia. C.de bo.vacan. No.4. quòd non concludit articulus in probanda quasi possessione filiationis, quòd quis gerit se pro tali & pro filio talis,sed oportet quòd articulus formetur, quòd habetur & reputatur pro tali,& habetur ab omnibus vicinis & cognoscentibus pro tali:quod no.per glo.in c.Michael.supra de fil.presby. & in c.accedēs.de purgatione canonica.& c.nihil.supra de elec. per Bu.supra de iurepat.c.consultationis.facit l.Barbarius.& ibi per Bar.de offi. præto. Ange. in consi.83. quod incipit, Spurius. vbi hoc dicit habere locum etiam in spurijs. & Ange. consi. 132. quod incipit,In Dei nomine &c.in qō.vertente. No.5.quòd denegatio filiationis patris vel matris respectu tractatus filij, vel confessio eorundem respectu tractatus filij, operatur in probatione filiationis, & sic testimonium patris vel matris, per quos ita est tractatus, prodest vel nocet in filiatione probanda: non tamen est ferendus pater,qui cum sua vxore commoratus est,& noluit filium agnoscere quasi non filium,l.filium. §.non tamen ferendus est.ff.de his qui sunt sui vel alieni iuris.facit l.si vicinis. C.de nup.imò etiam si alios admisisset, vel ad alios ipsa diuertisset fauore matrimonij,natus in domo censetur filius ipsius mariti, dummodo non apparet, quod per decem menses proxime præteritos maritus vxorem non tetigisset: Doct.cōiter in c.per tuas.s̄.de proba.maxime Bal.& D.Ant. Legistæ vero in d.l.filiū. & Moderni,& Imo.in l. Gallus. in prin. ff. de libe.& posthu. & de proba-

ADDITIONES.

a ¶Filiatio. Adde D.Alex.consi.74.2.parte.
b ¶Per credulitatem. Adde D.Soci.consi.249.inci. Materia præsentis consultationis.ver.verum quòd sufficit.in 2.parte,char.138.

de probatione filiationis vide Ange. in consi. 132. quod incipit, In Dei nomine &c. in q. vertente. in 3. col. & j. dicā magistraliter, & aliq. dꝗ. c. proxi. faciunt quę annotabo in c. significasti. j. de diuor.
3 † No. 6. negatiuā esse probabilē, quādo pendet a facto, i. qn̄ testificatur, ꝙ habuerunt pro filio talis. pro hoc facit de proba. c. tertio loco. & maxime qn̄ est negatiua ꝑgnās. No. 7. ꝙ qn̄ agitur de filiatione, videlicet an q. s fit filius vel non filius, ēt ad finē hęreditatis, vr̄ cā spectare ad ecclesiam: sed hoc non vr̄ procedere ſm But. q. a hic nihil tangitur de matri. Et iō purus laicus de filiatio-
a ne pōt cognoscere [a]. Panor. hic. † No. ar. op. ex tex. ꝙ vbi fama vi-
4 cini æ stat pro filiatione, dictū aūt parentū est in ɔ̄rium, alio non apparente statur testimonio parentū, vt satis sumitur hic in fine
5 literæ, iuncto medio, quod est satis no. † No. ꝙ asseueratio parētū negatiua ꝑiudicat filio, nisi posset se ꝓbare filiū indicijs, seu testibus. Et ex hoc infertur, ꝙ si q. s est in possessione filiationis, nō dēt excludi ab hæreditate, nec a iure filiationis ex sola negatio-
b ne parentum [b]. pro hoc tex. cū glo. in l. j. §. 2. ff. de carb. edi. & in l. si postmodū. §. fi. ff. de libe. & posthu. Et hęc faciunt ad q. Legistarū in l. filiū. ff. de his q. sunt sui vel alie. iur. vbi dr̄, ꝙ Regina q̄dā veniens ad mortē vocauit filiū, qui cōiter reputabatur filius Regis, & sibi secrete dixit eū non esse filiū Regis, sed cuiusdam militis, & sic regnū non pertinere ad eum: iste vero parū sapiens renunciauit regnū: nā vt patet ex ꝑdictis, non tenetur filius credere verbo parentū, ex quo est in possessione filiationis, maxime cū parentes prius tractauerunt eū vt filiū, & eū ita nominauerunt. ad hoc c. per tuas. de proba. faciunt q̄ dixi in c. veniens. s̄. de eo qui dux. in ma. & ita Do. Signo. concludit consulendo in consi. 55. quod inci. Si quæratur. & ibi dicit, ꝙ ēt licet vbi non ꝓbatur ꝑsumptiue filiatio, confessio matris nocet filio, si dicatur non esse filiū: tamē dicit ꝙ confessio patris non nocebit, per l. si quis. ff. ad carbo. tū cōiter Doct. tenent indistincte quod s̄. conclusi, & subijciam. No. vlt. ſm Bu. ꝙ in probanda filiatione statur dicto viri & mulieris, & donec probetur ɔ̄rium. No. ꝙ probatur filiatio per indicia. de quo in gl. pe. hic, & habes aliā cām, in qua indicia ꝓbant, j. de hęre. c. excōicamus. in fi. & ibi de hoc in gl. fi.
6 † Gl. j. colligit no. & no. ipsam cū tex. ꝙ fama & opi. viciniæ multū operatur in probanda filiatione. In gl. 2. pro expeditione oppo. vicinia vr̄ attestari ɔ̄rium: dicit ꝙ credebat ipsum spurium, & nihilominus dicebat eorū esse filiū. hoc non vr̄ possibile, ꝙ esset spurius, & istorū filius, qui postea matri. ɔ̄xerunt. Spurius dr̄ natus ex condemnato complexu, l. vulgo. ff. de sta. ho. s̄. de renun. c. nisi. §. personæ. glo. dupliciter soluit. primo dicens spurius, i. non legitimus seu naturalis. & dicit hic Vin. vt refert Io. An. ꝙ naturalis, ex quo se immiscuit hęreditati paternę, abstinere non pōt, in Authē. qui. mo. na. effi. sui. §. si quis igitur naturalis. col. 6. Item non succedit ascendentibus & descendentibus vel a latere venientibus ipsi patri: & pari priuilegio gaudet, & illi non succedunt sibi, in Authē. e. §. filiū. & loquuntur illi duo §. ſm Car. Flo. de filio naturali legitimato per oblationem factā curiæ: secus si naturalis legitimaretur per subsequens matri. quia tūc succederet ab oībus, ac si naturalis & legitimus, in Auth. eo. §. reliqui. & in Auth. eo. §. si q. s ergo. & j. eo. c. tanta. & de successione eorū, & ēt spuriorū, quia non sint legitimati, vide quod dixi in c. cum haberet. s̄. de eo qui dux. in ma. quā polluit per adulteriū. & in c. ꝑ venerabilē. Secundo glo. ista no. nostra soluit, ꝙ ille erat spurius, quia natus durante matrimonio, supple cū legitima. Sed ista solutio diuinat, & fuit Host. qui dicebat, ꝙ sic factū fuit viuēte prima coniuge, iste habuit ex concubina istū filiū secundū viciniæ opinionē, postea mortua muliere, i. vxore legitima ɔ̄xit cum ista concubina: & sic per matri. subsequēs tanq̄ spurius non legitimatur. sed veritas se habebat aliter, quia ipsum susceperat nutriē-
7 dum pietatis causa. † Ex qua no. ꝙ spurius quandoq; sumitur generaliter pro quolibet illegitime nato. facit quod dico j. in c. per venerabilem. Gl. in verbo, negabant. opponit, ꝙ non debet stari confessioni parētum. Soluitur, ꝙ statur quo ad prolis susceptionem, non quo ad veram probationem. In gl. ibi, §. sicut. alias incipit ei. & est §. primus, ei qui filiū eius eē affirmat, qui testamēto illud negauerat, tamē eū exhæredauit, de offi. test. causa superest. In gl. ibi, neq; professio. sequitur neq; asseueratio nuncupantiū filios, qui non sunt, veritati præiudicat. In glo. ibi, si pōt. si quis illum hæredem instituit, quem putabat filium, aliàs non institutus postea aufertur ei hæreditas. In fi. glo. Inno. dicit, ꝙ talis denunciatio facit presumptionem, dummodo sit facta cum aliqua solennitate, ff. de proba. l. fi. & qualis debet esse hæc solennitas, ibi dr̄, ꝙ deliberata sit professio, & apud acta: vel fiat epistola, q̄ in locum habetur instrumentorū. & ibi glo. dicit, ꝙ talis professio facit semiplenam probationem. Host. in c. per tuas. s̄. de proba. dicit, ꝙ talis denominatio dēt fieri in actu tantū filio proportionabili. quo aūt ad l. instituta. §. j. hic alle. dicit Damas. vt hic refert Io. An. illum §. loqui, vbi in vna parte pater exhæredat, & in alia parte testamenti dicit illū non esse filiū: sed si hęc duo simul faciat, probato ꝙ sit filius, exheredatio est nulla, ff. de libe. & posthu. l. si posthumus. §. vlt. ff. ad Carb. l. j. §. si quis. & hoc etiam no. glo. in d. §. j. Bu. autē in fi. huius glo. quæ dicit hic, ꝙ asseueratio patris inducit præsumptionem, non tamen omnino præiudiciū generatur: est cōtra rōnem, quæ dicit hic, ꝙ inducit presumptionem, cui statur, donec ɔ̄rium ꝓbetur, & maxime cum filius hic esset in possessione hæreditatis, vt glo. sequens in prin. & in fi. dicit glo. illa, ꝙ filius nunq̄ fuerat in possessione filiationis. Hu. tollit cōtrarium, quòd hic filius non grauatur onere probandi se filium ex sola negatione patris, sed quia non constabat eum aliter filium esse: natus enim ex eo tantū cōstabat, quia ingereret: quia ex quo nec a patre nec a vicinis tractabatur, nec ꝓficit sibi ex eo solo, quòd possidebat hereditatem, quia ex quo alij ꝓbant se filios, fundata erat eorū intētio, & sola ex probatione possessionis hæreditatis alicuius necessario non infertur filiatio. Et ꝓ clariori doctrina circa materiā filiationis hic distinguit latè But. super hac glo. cuius distinctionē pono in fi. glo. Glo. 4. quærit in prin. quis hic prouocauit ad iudiciū, & soluit. Item ibi, sed qualiter poterat opponi. & soluit tripliciter: & duæ primæ solutiones diuinant, & tertia conuenit literæ. No. primo ex secunda solutione glo. licèt diuinet, quòd pater donare pōt bona sua filio suo seruatis fructibus aliquibus sibi & vxori. No. 2. ex glo. standum esse verbo parentū, qui dixerunt aliquem non esse filiū, dū ipsi viuebant, ar. s̄. de proba. c. per tuas. Per rationes quæ hic tanguntur in glo. non est verisimile, quòd paterna affectio &c. vt in glo. sed tunc obuiat, quia non vr̄ tali assertioni credendū, ex quo filiū negant, vt in l. j. §. si quis non ab aliquo. ff. de carbo. edic. vbi non statur assertioni patris facientis constitutionem filio, quod non fit inter liberos, l. fi. ff. de proba. glo. hic dicit, quòd creditur ꝑ ꝓ concussum viciniæ. sed gl. non bene dicit in hoc, quòd fama viciniæ non in hoc conueniebat, quod nō esset filius: sed ex hoc ꝙ non esset legitimus, sed spurius, vt in litera, ſm Io. An. sup hac gl. & attenta fama sic intelligeretur, spurius, i. naturalis, vt dixi, fuisset legitimatus per subsequens mat. j. eo. c. tanta. secus si intelligeretur spurius proprie, ſm Io. An. Sed illud c. tanta. nō iuuat. dicit Io. An. quod nō erat in possessione filiationis: vnde ad successionem nō admittitur, nisi probet se filium, ſm Damas. hic in sūbqōne no. eo. tit. nec dec. tāta. dicit filiū spuriū legitimari per subsequēs matri. i. nō dicit ɔ̄rium. & ex dicto superiori vt dixi, quod iste nunq̄ fuit in quasi possessione filiationis. & est glo. quę hoc
8 idem dicit. † No. quod licet aliquis nutriatur pro filio, i. ac si esset filius, non ex hoc probatur possessio filiationis. expedit enim, quod habeatur & tractetur pro filio, s̄. de proba. c. per tuas. quod hic non fuit, imo negauerunt eum filiū. Et ex hoc colligitur alia rō, quare non fuit legitimatus per subsequens ma. q. a non constitit, quod eēt filius. Ex ꝑdictis enim patet solutio in ɔ̄riū: aliàs q. a ibi filius erat in possessione filiationis, hic aūt non. gl. pe. q̄rit an per indicia fiat probatio. Secūdo ibi vr̄ poni, quasi ꝑ indicia ꝓbetur: in casu nostro exēplificat, & in vlt. parte allegat, dicens quē esse filiū, dēt id ꝓbare. Et cū gl. alle. l. indicia. dicit illa l. idē ꝙ ęqualē vim hūt in causis testes, instrumenta, & indicia. & idē dicit gl. vlt. i c. tertio loco. de ꝓba. In gl. ibi, cū sup. de seruis veri⁹ maxime plerūq; nō hn̄r alia instr̄ariō alijs ꝓbationib⁹, vel ipsorū īterrogatione ꝓbabitur. In gl. ibi, l. vlt. no. j. gl. quod ꝑ indicia fit
c ꝓbatio: & qn̄ ꝑ indicia ꝓbet q. s filius. Et q. d sit indiciū, [c] Bu. late ponit in c. vestra. de coha. cle. & mu. & Scribētes in c. fi. s̄. de iure-
d iur. vbi ēt ꝑ Bu. ponitur, & gl. ff. de ꝓba. l. cū ꝓbatio. dicūt ꝙ indi-
9 ciū est minus q̄ semiplena ꝓbatio [d]. † Sed in l. 3. C. ad le. Iul. maie. dicit

ADDITIONES.

a ¶Cognoscere. Adde Bar. & Doct. in l. Titia. ff. sol. matri. & Pau. de Cast. in consi. 142. Bal. in l. 2. C. de car.

b ¶Negatione parentum. Quia negatio parentum non nocet, nec ei tollit querelam, l. si instituta. §. j. ff. de inoffi. testa. & glo. or. in c. literas. de præsum. & ibi Doct. & Bar. in l. si mulier. de proba. & in l. Gallus. de libe. & posthu. & ibi Bal. & in l. neque. C. de proba. per Bal. vnde tunc negatiua debet probari per negantem, l. non nudis. & ibi Bal. de proba. & ibi etiam dicit esse respondendum positioni, quòd non est filius: alias vero. s. quando non est in possessione filiationis, si negetur, debet probari per filium. Bar. in d. l. si posthumis. §. fi. de libe. & posthu.

c ¶Quid sit indicium. De materia indiciorum vide per Bal. in l. excipiuntur. ff. ad Sil. & Doct. in l. fi. ff. de hæredi. insti.

d ¶Probatio. Adde Ange. in Auth. de nup. §. si vsusfructus. col. 4. dic tamen, ꝙ valet ad torturam, Alex in l. 2. §. si absens. ff si ex noxali causa aga. sed vt ad torturam sufficiens sit, prius per duos testes de eo constare debet, vt per Do. Soc. consi. 118. inci. Visis & narratus punctis. ver. postremo, circa medium. j. parte, char. 185. & hic in tex.

dicit glo.ꝙ vnus testis facit indicium.& sic vr̃, ꝙ indicium sit semiplena probatio.dicit etiã gl.in l.fi. C.fami.ercis. indicium dẽt probari per duos testes,quod vltimũ procedit ſm Car.Flo. quãdo deponunt super aliquo extrinseco indicio probando : sed si vnus solus directe deponit super facto,puta super maleficio, facit indiciũ.& sic intelligitur glo.in l.3.prælle. & Bar.in l.fi.ff.de q̃onibus. & de gradibus probationũ vide, vbi remisi ſm Bu. qui hic nihil dicit,non est nostra materia . Quo aũt ad indicia,q̃ ponit gl.nostra in probanda filiatione,no.glo.hic cũ legibus & iuribus suis s̃.declaratis. Host.etiã ponit alia indicia, vt q̃a probabitur,ꝙ inter istũ Ar. & primã,vxorem, quã habuerat, nullũ fuit matri.obstante impedimento canonico:vnde non potuit suã legitimationẽ per ꝯns mat.impedire,s̃.de spon.c.cũ Apostolica.& j.co.c.tanta. Itẽ quia in secreto vocabant istũ filiũ,& osculabantur, & charissime nutriebant , licet foris negarent ad celandum suũ peccatũ.& hęc secreta indicia probabit per pedissequas,bubulcos,nutrices, obstetrices de domo, q̃a nec per alios probari possit,C.de repudijs.l.consensu.§.si aũt.& s̃.de testi. c.veniens.2. Item quia quando natus fuit iste, ꝙ fecit gaudiũ in domo tanq̃ de filio: sed hoc tangit glo. in eo quod dicit, ꝙ probant & tenebant eũ pro filio:ad hoc certius est indiciũ,quod tangit gl. vt ꝓbetur natus de illorũ ma. Et ſm D.Ant. circa probandã filiatio-
a nem a distinguo.Dic ꝙ quandoq; concurrit tractatus parentum cum opi.& fama viciniæ:& tũc per istũ modũ probatur filiatio. Et si ista cõcurrant negatiue,vt puta quia nec tractatus, nec opi. vel fama viciniæ:& tunc probatur non filiatio, C.de nup.l.vicinis.& c.Michael.& quod ibi no.glo.de fil. presby. Quãdoq; cõcurrit testimoniũ parentũ cũ tractatu ipsorũ, q̃a tractauerunt vt filiũ,postea negant:& dicas ꝙ attestationi eorũ non statur, vt est casus in c.per tuas.de probationibus.Quandoq; cõcurrit tractatus parentũ cũ cõi opi.viciniæ,ꝙ gerebant & tractabant eũ ꝓ filio eius,asserentibus aliq̃bus ꝯrium: & tunc dicatur ꝙ ad hoc p̃fertur tractatus parẽtũ,& multofortius q̃ in casu nostro ꝓximo, d.c.ꝑ tuas.& c.Michael.& l.si vicinus.p̃alle. Quandoq; cõcurrit opi.sola viciniæ absq; tractatu parẽtũ, & testimoniũ parentũ est in ꝯrium,vel tractatus:& tunc vr̃ casus in c. nostro, ꝙ assertio & tractatus parentũ p̃ualet.Quandoq; cõcurrit solus tractatus parentũ absq; alia cõi opi.viciniç: & tunc talis tractatus cõstitit eũ quasi in possessione filiationis,ſm Bu.in l.q̃dam.ff.de probationibus.Adeo ꝙ dicit But.ꝙ talis probatio eẽt sufficiens,licet principaliter peteret hæreditatẽ:quod eẽt indubitatũ,ſm Bu.hic,vbi esset probatio de antiquo,per no.s̃.de pręsum.c.illud. Sed tandẽ idẽ But.putat illud esse,vbi esset ꝓbatio de p̃senti,per no.in d.c. illud.quia est talis actus, qui verisimiliter nõ fit,nisi in certificato de filiatione.Quandoq; concurrit simul, s.tractatus, videlicet ꝙ pater & mater scientibus vicinis tractauerunt eũ pro filio: secundus ꝙ mortuo patre ipsius,alius tractauit vt filiũ:& tunc Bu. s̃.dicit, ꝙ tractatus patris valet, quia ex vxore & matrimonio & vicinis scientibus pater est:& sic ille tractatus est primus, & hẽt pleniorẽ probationẽ.facit §.filiũ.aliàs in fi. gl.pe. Quãdoq; adest sola cõis opinio absq; tractatu parentũ, quia fama habet ꝙ filius est:& tunc probatur filiatio per cõem opi.& famã, l.cum de Lanionis.§.asinã.ff.de fundo instruc.c.ex literis.s̃.de spon.quia hęc res de facili non est probabilis,vnde recipitur illa probatio,quæ haberi potest.Panor.hic dicit,ꝙ hoc est durũ,quia in præiudiciũ plenũ alterius regulariter fama non probat,c.veniens.vbi no. s̃. de testi.no.in c.j. s̃.de appellationibus. sed põt r̃nderi, ꝙ imò ꝓbat,vbi non põt haberi alia probatio,vt no.per Do.Anto.in d.c. veniens.per Inno.in c.veniens.de verb.sig.Ang.in l.at qui natura.§.cum me absente.ff.de neg.gest.in l.quidam in suo.in fi.ff.de condi.insti.& l.proprietatis. C.de ꝓba. vbi dominia de antiquo probantur per famã . & ita saluarẽ hoc membrũ in probatione filiationis de antiquo. & faciunt quæ concludam etiã in c. peruenit.j̃.eo.Quandoq; adest sola appellatio, seu nominatio parẽtum:& tunc aut negatiue de filiatione, quia parentes negant filium,& tali negationi creditur, quia non est verisimile ꝙ pietas paterna non moueretur in filium,si filius esset,ſm gl.4. in c.nostro,circa fi.iuribus alle.in glo.pe.facit glo.in l. etiã. & in l. fi. ff. de proba.& in l.j.§.si quis ab alio.ff.de car. edic. dicit tamen clarius Bu. si negatio patris transit in tractatũ longeuum , negatio absq; dubio probat non filium,vt hic, quia probat etiam contra cõem opin.Si autẽ nominatio est extraiudicialis:& tunc si filius non habebat præsumptionem pro se, nominatio præiudicat filio,non tantũ ex nominatione,sed si alter non probat se filium, non pręsumeretur filius.etiam potest intelligi tex.noster ſm Bu. in gl.in ver.mota.in fi.sui,i.dũ dicit glo.& iõ etiã creditur &c.sic ergo vel intelligo hic ſm Butr.ꝙ hæc nominatio transiuit in tractatũ negatiuũ, vel quia fuit ꝓtestatus in iudicio , ẽt si fuit vnica tantũ assertio iudicialis,præiudicat filio,ex quo nõ est in possessione filiationis,nec probat. Quãdoq; adest sola nominatio pro filiatione,in qua nominat aliquem filiũ:& tunc aut nominat ipsum in actu pariter proportionabili & filio & non filio : & tunc talis nominatio & asseueratio nihil ꝓbat, vt in l.nudis. & l. nec epistolis. C.de proba.& hic,in c.per tuas.s̃.co.titu. Aut nominat ipsum in actu proportionabili tm̃ filio,vt puta eum instituendo hæredem : & tunc ex tali actu constituitur quasi in possessione, per quam probatur filius,vt notat Host.vbi supra.

ADDITIO.

a ¶Filiationem.Quid autem requiratur probationi filiationis,vide per Do.Soci. consi.39.inci.Visis & inspectis.ver.2.tractatus.in j.parte,char.77. Item qualiter filiatio probatur,& an per testamentum,vide præfa.D.Soci.consi.inci. In causa agitata.ver.2.principaliter.cum ver.se.in d.parte,char.149.

SVMMARIVM.

1 *Positio alternatiua procedit, vbi in qualibet parte alternatiuæ concluditur intentio ponentis,vel libellantis.*

2 *Filius adulterinus quando quis possit probari, licèt mater moretur cum marito.*

CAP. IIII.

Ausam,j. Illegitima est proles, quã viro viuente vxor ex adultero concepit, siue cũ
1 adultero,siue cum viro moraretur.h.d.† No.j.ꝙ procedit positio alternatiua, vbi in qualibet parte alternatiuę concluditur intentio ponentis vel libellantis . ad hoc de rescri.ex parte.in verbo,vel negligentia.de proba. c.tertio loco. idem dicit glo.in verbo,dominiũ vel quasi.in c.abbate.de re iud. lib.6.in fi.sui. & idẽ, quando incertitudo prouenit ex facto alterius,& nihil põt sibi imputari,ff.quorũ lega.l.j.§.quando autem. & no.glo.in prælle.c.abbate.in verbo,dominiũ.vide de hoc libello incerto Bar.in l.j.§.quod autẽ.ff.quorũ lega. vbi de hoc, in l.vbi autẽ non apparet.§.qui illud.ff.de verb.oblig.l.j.C.de sen.q̃ pro eo quod interest.in 5.lec.Bar.in l.fine.§.j. in 4. col. ff.de libe. agno.vbi dixit,ꝙ fauore filij petentis se agnosci vt filiũ,admittitur libellus incertus,in l.libertis quos.§.manumissis. ff.de ali. & ciba.leg.vbi Bar.in l.pecunię.& Bal.in l.2.C.de sen.quę sine cer. quanti.in l.Gallus.§.si eius.ff.de libe.& posthu. Ang.in l.si in rẽ. ff.de rei ven.in l.j.§.fi.ff.si pars hære.peta. Bar.in l.diuus. ff. de re iu.l.si fundus.§.in vẽdicatis,ff.de pigno. in l.rem alienam. in pe. col.ff.de pig.acti.Bal.in l.cũ proponas. C. de transac. Doct.in c. constitutus. s̃. de in inte.resti.No.secundo,ꝙ proles edita ex cõiugato tẽpore conceptionis est illegitima , siue mulier tempore conceptionis habitet cũ viro,siue non,siue cũ concubinario: & sic diuersitas facti ad rẽ vel ad substantiã non diuersificat inten-
2 tum,nec diuersificat iuris dispositionem.† No. ſm Panor. quòd quis põt probari filius adulteri, licet mater moretur cũ marito : quod intelligo , quando põt probari, quòd tẽpore conceptionis maritus non vtebatur cũ coniuge:aliàs puto ꝯrium, per id quod dixi s̃.c.proxi. No.quòd excluso ascendente tanq̃ illegitimo excluduntur etiã descendentes,quantuncunq; sint legitimi:in hac enim cã non litigabat Agatha,sed filius ipsius, vt in c.cãm. j̃. eo. sed quia filius petebat hereditatẽ aui ex persona Agathę matris, disputatur hoc de legitimatione Agathæ, ex quo infertur, quòd licèt filius sit legitimus,ex quo pater fuit illegitimus, non debet admitti ad hęreditatẽ ascendentiũ, vt aui & aliorũ . pro hoc tex. in c.j. j̃. proxi. Nam ex sobole naturali tantũ non põt haberi soboles legitima , quia oẽs descendentes ex filio naturali tantum proueniunt ex radice infecta:& sic non sufficit,quòd ipsi sint legitimi,ad hoc vt admittantur ad hæreditatę illorũ , quibus pater illegitimus nõ poterat succedere.ad hoc l.fi.C.de na. li. Vltimo no.quòd non põt esse vxor , quæ alij nupta se alteri coniungẽdo maculat thorũ viri.Oppo.non obstante primo viro,s.Alano,potuit ꝯhere matrimoniũ cum secundo,s̃.de spon.c.cũ Apostolica. Soluit Host.quòd hoc procedit,quãdo primũ matri.tenuit: quod vr̃ gl.tenere, & Inn.Ad gl.quæ opponit,quòd illegitimitas Agathæ non excludit a successione,quia ipse voluit esse filius legitimus Agathæ : ergo habilis ad successionẽ, licèt mater eius forte non legitima esset.gl.nostra satis clare,hoc soluit D.Ant.quia vt s̃.dixi tractatur de successione ascendentiũ Agathę:vnde cũ ipsa esset illegitima,eius proles est legitima, succedere non poterit . Oppo.2.quòd non habet dubiũ decre.& quòd frustra inuestigetur,an hic sit natus ex Anclina tẽpore vitę Alani viri sui:nam ex quo Anclina non erat coniunx Rodulphi: nam non poterat hic esse legitimus,licet natus fuerit,vel non,in vita Alani.Solu.forte hic Rodulphus cõtraxit post mortem Alani matri. cum Anclina : quo casu potuisset proles legitimari per subsequẽs matri. si post matrimonium contractum nata fuisset ipsa Agatha , quia non potuisset, si nata fuisset tempore vitæ Alani, quasi nata ex

coitu damnato. Oppo. tertio, ꝙ proles Agathę prodita ex Anclina etiā viuente Alano, si publice cum illa ꝯxit, sit legitima, j̄. c. ex tenore. Sol. intellige, ꝙ iste Rodulphus scienter ꝯxit matri. cum Anclina, quā sciebat vxorem Alani. Et ex hoc surgant, ꝙ Agatha prodita ex Anclina tanq̄ nata ex dānato coitu non est legitima, nec ēt legitimari pōt per subsequens matrimonium post mortē Alani. primo, quia nata ex coitu damnato. secundo, quia non potest esse matrimonium inter Rodulphum & Anclinam, cum cōtraxerit matrimonium cum ea, viuente cōiuge Alano: & sic copulatum non potest esse inter eos tanquā adulteros matri. de eo qui duxit in matri. c. j. & c. veniens.

SVMMARIVM.

1 *Nepos excluditur a successione excluso patre. & quando.*
2 *Quæstio natiuitatis spectat ad ecclesiam, non ad iudicem secularem, etiam incidenter.*
3 *Appellatur in causa legitimitatis: secus in causa matrimoniali.*
4 *Iudex ecclesiasticus, ad quem causa spiritualis incidens est delata, potest terminum peremptorium præfigere opponenti ipsam exceptionem, infra quem debeat probare.*
5 *Cautela pro scholaribus volentibus recedere, vt non detineantur.*
Terminus ad appellationem finiendam ex causa restringi potest.
6 *Quæstio principalis, vbi fuit intentata coram iudice seculari, non potest iudex ecclesiasticus, qui cognouit de incidenti, postmodum cognoscere de principali, sed debet partes remittere ad iudicem secularem.*
7 *Legitimus quilibet præsumitur, nisi probetur illegitimus.*
Agere volenti an statuatur terminus.
Libellus & ordo iudiciarius an sit seruandus super incidenti quæstione ad ecclesiasticum forum delata.
8 *Dicens quem illegitimum, an debeat illud probare.*
9 *Filiusfamilias in dubio quis præsumitur.*
Illegitimitatem quis obijciens, an & quando audiatur.
10 *Filius naturalis quis dicatur.*
11 *Leges imitantur canones, vbi agitur de peccato.*
12 *Constitutio Imperialis an possit naturales admittere ad successionem.*
13 *Filij naturales an succedant in feudo.*
14 *Statutum loquens de legitime nato, an comprehendat legitimatum per subsequens matrimonium.*
15 *Nepos, qui est legitimus, patri an succedat in feudo.*
16 *Laicus an incidenter cognoscat de causa spirituali.*

CAP. V.

Lator præsentium. Exceptio illegitimitatis opposita coram iudice seculari remittenda est ad iudicem eccle. h. d. Primo querela. secundo cōmissio. secunda ibi, man-
1 damus. † No. j. ꝙ nepos excluditur a successione excluso patre: & hoc, qm̄ nepos venit ex persona patris: nam si pater est inhabilis, ex eius persona nō pōt venire nepos idemq; filius, C. de natu. libe. l. fi. s̄. c. proxi. & quod ibi no. glo. Secundū Host. hic no. ꝙ ad conclusionem vltimi gradus, quādo de successione tractatur ascendentium, sufficit excludere proximum anteriorem in gradu: & sic rupto medio inter extrema impeditur ascensus & de-
2 scensus ad extrema, quādo habet transire per medium. † No. 2. ꝙ qō natiuitatis spectat ad ecclesiam non ad iudicem secularem ēt incidenter: vnde incidenter mota qōne legitimitatis, debet mitti ad curiam ecclesiasticam, & verius, s. & suspenditur qō principalis super hæreditatem, donec terminetur qō incidens. ad hoc s̄. de or. cog. in c. tuam. & no. ꝙ decisa qō legitimitatis, vel habita pro decisa, pōt & debet iudex ecclesiasticus inhibere vel mandare, vt in causa hæreditatis procedatur secundū finem decisio-
3 nis articuli legitimitatis expediti coram ecclesiastico. † No. 3. ꝙ licet non appellatur a sententia in causa matrimoniali, appellatur tamen in causa legitimitatis, & in talibus necessaria est appellatio, quia si non appelletur, sententia transiret in rem iudicatam: & sic licet quo ad vinculi substātiam, vbi de vinculo matri. principaliter agitur, sentētia non transeat in rem iudicatam, nec alius terminus obuians veritatem indaganti, tamen obuiat in qōne hæreditatis vel legitimitatis a matrimonio descendente. quod no. quia in materia principaliter deducta pars pōt sibi per consensum præiudicare super legitimitate & hæreditate. No. 4. ꝙ iudex pōt statuere terminū ad causam terminandam, quando pars calumniose trahit negocium, & iudex potest cōminari: quia post lapsum secundi termini amplius in illa causa non audiatur opponens: & lapso termino funditus excluditur a iure opponendi, etiam per viam exceptionis. ad hoc C. de accu. l. si ea. s̄. de offi. or. c. conquerente. l. diffamari. C. de inge. & ma. facit glo. hic in verbo, no. ꝙ. & sic no. ꝙ licet instantia iudicij nō præfixa tēpore a iure canonico, pōt tamen per iudicem breuiari: ad hoc c. ad dissoluendū. s̄. de despon. impu. Et terminus non solum includit instantiam vel perimit, sed etiam ius principale: & sine alia litis contest. valebit hęc silentij impositio lapso tempore. Ita Inno. in c. cum olim. & ibi cōiter Doct. maxime Panor. s̄. de probat. & in eo, ꝙ hic assignantur duo menses, simile s̄. de
4 conuer. coniug. c. ex publico. † Et secundū Panor. no. vnum dictum, quod alibi nō ita bene probatur, iudicem ecclesiasticum, ad quem causa spiritualis incidens est delata, posse terminum peremptorium præfigere opponenti ipsam exceptionem, infra quem debeat probare: & hoc debet facere iudex, vbi vehementer præsumitur de calumnia excipientis. Nunquid autem hoc semper sit fiendum, cum causa incidens defertur ad iudicem ecclesiasticum. Dicunt Doct. ꝙ nō, sed hoc poterit iudex ecclesiasticus, secundū quod viderit expedire ex circunstantijs & malitijs opponentis. & ideo dixit hic Inno. & allegat & cōmendat Ange. in l. quotiens. C. de iudicijs. ꝙ quis non pōt se petere pronunciari legitimū, nisi præcesserit diffamatio illegitimitatis, vel agatur qō bonorum, puta successionis. & faciunt quæ j̄. subijciā.
5 † Et inducitur iste tex. ad probandum, ꝙ ex causa pōt præfigi terminus ad agendum. Similiter cum scholaris intendens recedere, & dubitans, ne in puncto recessus malitiose detineatur, petit vt ponatur edictum cum certo termino, infra quem volētes petere, appareāt, de quo per glo. & Doct. in l. vnica. C. vt nemo inuitus. iste tamen tex. hoc non probat, quia loquitur in exceptione. Item pōt induci litera in ar. satis notabile, ꝙ ex causa pōt restringi terminus præfixus ad appellationem finiendam. de quo in c. cum sit. s̄. de app. imò etiā pōt superior præfigere terminum ipsi iudici ecclesiastico, infra quem hanc causam incidētem determinet, vt sentit hic tex. non tamen hunc terminum poterit statuere iudex laicus ipsi ecclesiastico. ita Panor. in c. tuam. s̄. de
6 ord. cog. facit tex. in c. ex insinuatione. s̄. de app. † Item no. ꝙ vbi qō principalis fuit intentata coram iudice seculari, non pōt iudex ecclesiasticus, qui cognouit de incidenti, postmodū cognoscere de principali, sed debet partes remittere ad iudicem secularem: quia ex quo causa principalis fuit inchoata coram seculari, non pōt venire accessorie ad cām principaliter intentatam: secus est, vbi nulla qōne mota coram seculari ageretur de legitimatione corā ecclesiastico, quia incidenter posset ecclesia cognoscere de causa temporali, vt in c. de prudentia. j̄. de dote post diuor. rest. & facit tex. in c. j. s̄. e. Vltimo no. ꝙ vbi mota est qstio principaliter coram iudice seculari super hæreditatis qōne, non pōt se intromittere de qōne hæreditatis: & hoc, quia qō hæreditatis coram iudice seculari pendet, & sic pōt ecclesiasticus iudex consecutiuam qōnem ad principalem, de qua cognouit, terminare, nisi illa incidens specialiter coram illo iudice super illam
7 potestatē habente sit inchoata. † Et no. ꝙ dicens ꝙ sit aliquis illegitimus, debet probare, quia quilibet præsumitur legitimus, nisi probetur illegitimus, vt dixi s̄. in tit. 2. & in c. j. & no. Io. An. in c. 3. de presby. non bap. & dico j̄. in q. vlt. in c. peruenit. j̄. e. & in c. per venerabilem. Oppo. primo in eo, quod dixi in quarto notabili, ꝙ statuitur terminus volenti agere: hoc est cōtra C. vt nemo inuitus agere cōpe. in rubro & nigro. soluit Inno. ꝙ illud regulare est, pro quo facit C. de pig. l. creditor. & sic vult dicere, ꝙ specialis casus, quādo subest aliqua ratio, per quā quis cōpellatur agere: & tunc causa cognita pōt statuere iudex, vt infra certum tēpus agat, alioquin vlterius non audietur, & tunc maxime, quādo videt actorē expectare tēpus agendi, quo copia reprobationis careat: vel cū videt alicuius famā vel statū grauari, l. diffamari. C. de inge. & manu. Itē dicit, si in modū exceptionis alias prę iudicialis actionis aliquid proponitur, vt hic, & s̄. de or. cog. tuā. aliter nō cogeretur reus defendere, sed sufficit ꝙ actor mittatur in possessionē, vt fiat venditio, & iudicatur mulcta ob rei contumaciā, ff. de bo. au. iud. poss. l. pe. l. j. ff. si quis ius di. non obtēp. dicit tamen Inno. generale esse, quando quibusdā personis imminet periculū, si non agant, vel defendant tutoribus vel procuratoribus in negocijs gestis si pōt, C. mandati. l. procuratorem. & institutoribus ciuitatū, ff. de admi. re. ad ci. perti. l. vlti. & l. pe. facit gl. sing. in l. fi. C. de vsuris pu. & quod no. Bar. in auth. sed & si quis. C. de testi. Bal. in c. qm̄ frequenter. in prin. s̄. vt lite non contest. quia tales administratores poterunt facere recipi testes ad perpetuā rei memoriā, qualiter nihil debent. & idē de hæredibus institutis, qui deberent vindicare necem defuncti, l. j. C. ad Sylleianū. idē de actore, vel reo lite contestata, s̄. de dolo & contu. c. causam. fm̄ Inno. sed quando subest causa, qua iudex potest statuere terminū ad agendum, dicit Host. ꝙ quando est præsumptio, ꝙ calumniose qōnem moueat, vel differat, præfigitur tēpus ad agendū, post quod non audiatur, C. de remis. pig. l. si eo tempore. & idem seruatur in officialibus tēpore sindicatus, quibus a lege terminus statuitur, C. vt oēs causæ tam ci. q̄ cri. l. vna. & per iura hic alle. in glo. 4. facit de optione lega. l. mancipiorū. & ibi per

per Cy.& Bar.de termino dato ad probandū eſt glo.in cle.ſępe. de verb.ſig.in verbo,poſt dationē.ad prędicta facit de probationibus.c.licet. de fide inſtru.c.accepimus. quod no.de elect. cum eccleſia.de conceſ.præben.c.ex parte. facit quod hic no. Io. An. in verbo,non poterit. non tamen hoc poterit colligi in tex. noſtro,ſecundū Car.ꝙ ſtatuitur terminus ad agendū, ſed potius ad probandū excep.quā oppoſuit hic patruus cōtra nepotem.& ad hoc facit c.cū haberet.& c.accepimus.prçalle.& c.paſtoralis.de excep. Et nunquid ſolus iudex, qui ſtatuit terminū ad probandū,vel agendū,vel excipiendū, poſſit illū terminū reuocare: dic vt habetur de appel.c.cum ceſſante.& per glo.in c.j.de dila. Oppo.ſecundo,ꝙ iſta eſt negatiua,ꝙ nō fuerit legitimus:ergo onus probandi in aduerſariū transfertur,vt in c.bonæ.el j.de elec. So. hæc eſt negatiua qualitas,quæ probari poſſit per affirmantē,d.c. bonæ.Quæro primo,eo caſu,quo caſu legitimitatis cauſa remittitur ad iudicē eccleſiaſticū per iudicē ſecularē,an offerendus ſit libellus, in expeditione qōnis legitimatur & corā ipſo eccleſiaſtico.dicit Inno.& ipſum refert Hoſt.& Io.An. ſuper verbo, cōtractū. in verbo, duo menſes. ꝙ tutius eſt ꝙ non offeratur libellus,& litis conteſt.non fiat,nec etiā alius ordo iudiciarius ſeruetur, quia in modū exceptionis fuit ꝓpoſita qō legitimitatis corā primo iudice,ſed ſeculari: ſicut ergo iudex ſecularis ſi potuiſſet cognoſcere de qōne legitimitatis, cognouiſſet li. non conte. & ſine ordine iudiciario,c.prudentiā.§.6.de offi. deleg. & ita iudex eccleſiaſticus, qui ſuccedit loco iudicis ſecularis quantū ad cognitionem exceptionis legitimitatis, poterit procedere non oblato libello,& lite non conteſt.Alij tamen,vt refert Inno.aliter dicunt,& dicit Hoſt.pro eis facere,ꝙ hæc qō legitimitatis eſt præiudicialis, a qua tanq̃ principali pendet peti. hære. vt acceſſoria,ſ.c.j.eo.tit.tutius eſt ergo libellū offerri,argu.c.j.ſ.de libel. obla.de ord.cog.c.tuā.& de hoc in Specu.in quarta parte,de or. cog.& ibi tranſit cum opinione Hoſti.ſ.recitata:ſed Doct. varie loquuntur in d.c.tuā.D.Anto.vř placere hęc opi.contraria,cum hæc qō incidens ſapiat naturā quodāmodo actionis: ideo debet tractari vt actio. quod intellige,niſi in caſibus cle. diſpēdioſam. de iu.in illis enim eſſet modica dubitatio.Panor.in d.c.tuā.conſiderat,ꝙ licet iſta eſſet qō incidens ſeu peremptoria corā iudice ſeculari, tamen corā eccleſiaſtico vř principaliter expedienda, non tanq̃ peremptoria exceptio, ſed vt principalis. hoc patet, quia hoc caſu per eccleſiaſticū neceſſariū eſt pronunciandū ſuper cauſa duntaxat, vbi per ſecularē, corā quo veniſſet incidenter,non fuiſſet pronunciandū, ſed tm̃ ſuper principali, vt in c. j. & qđ ibi no.ſ.e.Et ex quo eſt ꝓnunciandū, ergo eſt libellus neceſſarius,cū iuxta formā libelli ſit ſententia ferenda,vt in c.licet Heli.de ſimo.Iſtud argumentū non concludit iudicio meo:nam ad tollendū conſequentiā ſufficit dare inſtantiam,c.ſicut vrgeri. j.q.j.glo.in l.creditoris.ff.de ope. no. nun. ſed ita eſt,ꝙ ſuper exceptione ſæpe venit ferenda ſententia,& tamen non requiritur vt in ea procedat libellus:puta in caſu l.3. ff. de præua. vbi ſuper exceptione præuaricationis pronunciatur. item in exceptione peremptoria litis finitæ,quæ opponitur ad proceſſum,vel in dilatoria:in iſtis eſt pronunciandū tacite vel expreſſe, c. exhibita. de iudi.& tamen non requiritur libellus,§.6. Item in peremptorijs pōt pronunciare iudex ſuper illis,ſi vult,c.j.ſ.de ord. cog. & tamen non requiritur in his libellus, vel litis conte. Item pone, ꝙ tertius comparet pro ſuo iure & intereſſe,ſuper eo cognoſcet iudex,& pronunciare poterit,vt c.veniēs.el 2. ſ.de teſti. & tamē non requiritur libellus,nec litis conteſt.cū tertio.Ita eſt in reſtitutione in integrū incidenter petita,pōt ſuper ea pronunciari, l. intra vtile.ff.de mino.tamen non requiritur libellus,vel litis cōteſt.c.2.ſ.de offi.iud.Vnū ob.nā ſi tenemus,ꝙ eſt diffinitiua ſententia iſta nataliū,vt ĵ.dicā, corruunt omnia fundamenta ſ.facta de conteſt.litis.Satis æque pōt dici,ꝙ ſit fienda partibus præſentibus:ſed altera abſente per contumaciā ſecus. ſed cū in veritate iſta cōtrahantur ad finem deciſionis alterius,& ſuper principali lis iam fuit conteſtata corā ipſo iudice,non requiritur litis cōte. argumētū optimū in ſimili in iudice appellationis,in c.per tuas. de app.& quod ibi no.facit c.interpoſita. eo.tit. & qualiter ferатur ſententia ſuper tali exceptione legitimitatis, vide in Specu. de ſen.prola.in §.vt autē.ver. ſi autē agatur. But.autē hic tenet,ꝙ exigitur libellus,& li.conte. quia inſtantia iudicis ſecularis non trāſit ad eccleſiaſticū:& ſic ius legitimitatis tractaretur ſine fundamento li.conte.Car.F o.hic dicit, ꝙ licet ſit non tamen tutū, per ea quæ dicta ſunt ſecundū Inno.nec eſt verū,ꝙ qō hæreditatis ſit acceſſoria reſpectu cognitionis, imò eſt principaliter: qō legitimitatis eſt incidens,vt hic,& d.c. tuā. in incidentibus autē non expedit libellū offerri,vel litē conte. ſ.de offi.dele. c.prudētiam.§.6.in glo. in ver. ex loco. & pro hoc etiā facit ſecundū Io.

An.hic in verbo,duos menſes.& ſm̃ Card.quia in tex.noſtro dř de duobus menſibus: nam ſi deberet ſeruari ordo iudiciarius in tali qōne legitimitatis,non daret ita breue ſpatiū, maxime cum de iure canonico non ſit triennij inſtantia,ſ.de iudi.c.venerabilis.& hæc vř verior & cōis opi.Non ob.ar.Dñi Anto.de But. qa ſecundū primū dictū Inno. iudex eccleſiaſticus ſurrogatur loco ſecularis: ſed ſic per viā ſurrogationis tranſit proceſſus ad iudicē eccleſiaſticum,ſicut erat corā ſeculari iudice.de hoc Panor.ſe remittit ad no.in c.ſe.& ibi aliquid dicā,cū eius ordinem ſequar pro maiori parte.Et dicebant hic Pe. & Abb. ꝙ iſtud tēpus duorū menſiū erit arbitrariū: Papa enim hic abbreuiat ꝑp aduerſarij malitiam.erit ergo in illis caſibus in arbitrio iudicis,ſ.de ord. cog.c.tuā.& de conuer.coniuga.c.ex publico. & ibi no. glo.3.& tenete menti,quia Do.Anto.in d.c.tuā.tenet,ꝙ ſententia lata ab eccleſiaſtico ſuper natalibus eſt diffinitiua, ex quo nullā expectat ad hoc a iudice eccleſiaſtico aliā ſententiā poſt ſe. & ita dicit limitandā glo.in cle.ſi.de appel. dū dixit, ſententiā ſuper exceptione peremptoriā,eſſe interlocutoriā,cū expectet aliā diffi-
8 nitiuam poſt ſe.† Quæro ſecundo,quia dixi in ſi.vlt.notabilis,ꝙ dicens quē illegitimū,debet illud probare:an illud ſit verū. Sol. dicite,ꝙ quandoq; non apparet de proprietate matrimonij, vel de poſſeſſione collocata, vt quia ſi quod eſt matrimonium, eſt clandeſtinū:& in dubio tunc præſumitur adulteriū.vnde dicens ꝙ eſt legitimus,probet,35.q.5.aliter negetur.& glo.pe. hic. Quādoq; filius eſt in quaſi poſſeſſione filiationis,vt qa apparet natū de ea,quā publice tenebat pro vxore, & cū qua ꝯxit in facie eccleſiæ: & hæc poſſeſſio ſm̃ But. hic in actu exceptionis releuat ab onere probandi. facit glo. hic pe. & intelligo ꝙ iſte, de quo agitur,erat in poſſeſſione legitimæ filiationis. & ſic intelligitur iſte tex.ſm̃ Car.& licet vř diuinare,tamen ſatis conuenit literæ, & vera eſt in ſe:& ita per iſtū tex.conſuluit Fede. de Se. cōſi. 143. quod incipit,Erit quidā.& dicit But.hoc ēt indubitatū,ſi conſtat ꝙ ꝯxerunt in facie eccleſiæ,ꝙ habebant ſe pro coniugibus.ſi autē non conſtat de ꝯctu,aut de recenti habitauerunt ſimul, & nō conſtat ꝙ aliquē actū fecerint pro coniugibus, quia non ſe ꝯctauerunt vt coniuges: & tunc in dubio præſumitur potius adulteriū:& ſic præſumptio iſta ſm̃ Lauré. quando viuunt coniuges,vt cogantur palā ꝯhere. ſecus ſi mortui ſunt, ꝙ tunc ceſſat hæc rō. & idem Hoſt.dicens,ꝙ præſumitur adulteriū, quando de recēti cohabitant vir & mulier, nec apparet de matrimonio. Et circa hanc q.vide ēt quod dixi ſ.in rubri.huius tit. vbi poſui dicta originalia Io.An.ſi aūt diu cohabitauerunt pro coniugibus:& tunc filius releuetur ab onere probandi,maxime mortuis parentibꝰ, qui ſe ſic tractauerunt.Et de hac qō.forte latius dic ĵ. in c.perue-
9 nit.dic ibi per But.& in c.per venerabilē.eo.tit.† Et no.incidenter, ꝙ in dubio quis præſumitur filiusfamilias, quia in dubio ꝑſumitur pater ſuus viuere vſq; ad centū annos,glo.ſingu.quā ibi cōmendat Ange. in l. ſed ſi de ſua. ff.de acq.hæredi.Quæro vltimo, quid ſi ſacerdos & teſtes ſunt mortui, vel tractatus ſit antiquus.de quo habetur in c.cum inhibitio.de clande.deſpon.& in tali caſu hic But.poſt Hoſt.& Io.An.in glo.pe.ꝙ illegitimitatem objiciens nō auditur,vel ſi auditur,neceſſe habet probare quod intendit, ſicut quando cōſtat matrimoniū ꝯctum in facie eccleſiæ,ſ.c.j.& 2.Si vero apparet,ꝙ fuerit tractatus vt filius talis, nec aliud probaretur de ꝯctu matrimonij,præſumeretur legitimus. Venio ad glo.& gl.j.ſentit oppoſitū, quòd non debet audiri iſta exceptio, quòd pater iſtius non fuerit legitimus, quia naturalis
10 etiā ſuccedit in tertia parte. † Glo. ſoluit,& no.primo glo. quòd naturalis quandoq; ſuccedit in tertia parte. & quis naturalis di-
a catur [a], habetur per gl.in c.per venerabilem.in verbo, licet.ĵ.eo. poſt notabilia,vbi proſequor per partes, quot ſunt genera filiorum.& dř naturalis ſm̃ Io.An.hic, qui de indubitata concubina natus eſt,quæ eſt vnica in domo retenta,vt in Authen.quib.mo. na.effi.ſui.in §.ſi vero habuerunt.vſq; ad §.non autē. No.ſecundo ex glo. 2. quòd vbi alia proles eſt, ſ. naturaliū & legitimorū, naturalis tantū in nullo ſuccedit,vt litera.& idem ſm̃ Io.An.hic in coniuge legitima,quæ etiam excludit naturales,vt in iuribus alleg.in glo.& no.denunciatione,c.niſi.§.perſonę.in glo.in verbo,ſunt.& hoc quod dř de coniuge,eſt caſus ſm̃ Io. quo quis alteri nocet,& ſibi non prodeſt,quia ipſa coniunx non auditur,& excluditur naturalis,de conceſ.præben.c.auctoritate.li.6. ſed tu dicas,quòd viuente vxore legitima ſi natus eſt filius ex alia muliere,etiā ſoluta in domo retenta,non diceretur naturalis tantū, ſed ſpurius,ita quòd exiſtentia vxoris legitimæ non eſt illa, quæ excluderet iſtum naturalem, quia naturalis nō eſt, ſed iō excluditur,

ADDITIO.

a ¶Dicatur.Adde l.quotiens.§.idem ſermo.de re.iur.& Spec. de ſucceſ.ab inteſt.

ditur, quia spurius. Saluare tamẽ possumus dictum Io. An. vt intellexerit de naturali, hoc est nato, anteq̃ vxor matr. fungeretur, quia tunc extante legitima vxore iste filius pot dici naturalis. Sed vlterius ɔ prædicta opponitur: hæc glo. dicit, naturales admitti ab intestato in duabus vncijs. hoc est ɔ tex. qui dicit, nihil iure successorij vr̃ vendicare. Sol. Vin. hic exponit nihil, i. parũ: & istud parum viderentur duę vnciç, quæ parũ sunt respectu totius. vel ſm Goff. hæc litera pot loqui ſm canones, ſm quos fornicarius coitus est damnatus, nec saltẽ concubinatum admittit, 32. q. 4. c. nemo. & c. meretrices. vide quod dico s. rub. de spon. du. de quo forte dicã in processu huius tit. vel in c. tanta. vel in c. per venerabilem. vbi melius conuenit. quod vult Hosti. qui dicit, ꝙ ẽt leges nouæ damnauerunt fornicationem, & lenocinij peccatum, de leno. col. 2. & in Auth. scenicas mulieres, non solum si fideiussores præstant &c. col. 5. & in Authẽ. vt non luxu. ɔ na. imò dixit Bal. per illũ tex. ꝙ ẽt dato ꝙ cõcubinatus a iure ci. esset permissus, tamen non dr̃ honesta materfamilias concubina. ita Bal. in l. stupri. ff. de ritu nup. vnde dicit Imperator, castitatis sumus amatores. & in Auth. qui. mo. nat. effici. legitimi. colla. 6. §. illud.
11 † Item vbi de peccato agitur, leges imitantur canones, vt in Authen. quõ oportet episcopos. & in Authẽ. vt cler. apud proprios episcopos. colla. j. dicit ergo Host. ꝙ naturales filij ſm legẽ ciuilẽ admittantur ad successionem ſm modum, de quo in glo. nostra.
12 † An aũt cõstitutio Imperialis possit naturales admittere ad successionem, probat Host. quia etiã per rescriptum pot Imperator tales legitimare: ergo fortius per constitutionẽ generalẽ. & ſm quosdã intantũ spectat hoc ad Imperatorẽ, ꝙ non ad Papã, nisi in patrimonio suo. ad hoc j. eo. c. per venerabilem. & ibi late dico. dicit Host. ergo, ꝙ sicut Papa dispensando pot admittere illegitimos ad ordines, dignitates ecclesiasticas, & honores: & sic pot Imperator ad hereditatẽ, & ad honores seculares, per specialẽ & generalẽ constitutionẽ: aliter corrigerentur leges, ff. de decurioni. l. generaliter. §. spurios. & l. spurij. & in Authẽ. quib. mo. naturales efficiuntur sui. vbi glo. & Insti. ad Orfici. §. nouissime. & de hac q. vide quod late dico in c. per venerabilem. vbi pono, qualiter filij legitimi, siue illegitimi, siue naturales, siue spurij, siue incestuosi, & quocunq; noĩe vocentur, succedant parẽtibus.
13 & ibi pono. † Quæro circa prædicta, an naturales succedant in
a feudo. vr̃ ꝙ non, etiã si sit postea legitimatus [a], quia nec legitimi, i. adoptiui, nec naturales, quãuis postea fiant legitimi, succedant in feudo, si de feudo fuerit controuersia. c. adoptiuus. vbi de adoptiuo. & c. naturales, vbi de naturali. sed illud c. ſm Host. non loquitur expresse de legitimato per subsequens matrimoniũ parentũ, quia vr̃ ꝙ in illa non habebat locũ. & hoc ibi placet Io. de Bel. per decre. tanta. j. e. & in Authen. de inces. nup. §. fi. pot ergo intelligi c. naturales. de legitimato per Principis beneficium, vt ibi no. & quãdo in legitimatione nõ fuerit expressum de feudo: tales enim dispensationes restringendæ sunt, de filijs presbyterorũ. c. j. in 6. & ſm hoc pot intelligi quod dicit Oldra. in cõsilijs suis, consi. 147. vbi dicit, ꝙ non succedit in feudũ: quod debet intelligi, quando in legitimatione hoc non fuerit expressum: vel intelligitur ſm Host. c. naturales. de legitimatis alijs modis, qui notantur j. eo. c. per tuas. in glo. 3. & quos ibi ẽt addit Host. Et pro hoc ẽt facit, quia sequeretur absurdum ſm Hosti. matrimo. non posse id, quod pot Princeps, exprimendo de feudo, vt nunc dictũ est: quia talis legitimatus per matrimo. fit idoneus ad episcopatũ, vt no. in c. proxi. & s. de elec. c. innotuit. in glo. & non idoneus ad feudũ ɔ id, quod no. j. eo. tit. c. per venerabilem. Item ſm Host. tenendo op. ꝙ constitutiones feudorũ non Imperiales nõ ponant ius cõmune, maxime vbi lex resistit, no. in c. 2. de feudis. & ibi per Io. An. qui ponit, an liber feudorum sit approbatus, & cassatur illud c. naturales. cum non sit lex Imperialis: quia reperitur lex ɔria, vt in Authẽ. quib. mo. natu. efficiuntur sui. vbi dicit legitimatos habere successiones, quas hñt, qui in initio fuerunt legitimi. & in eadem constitutione, §. si quis ergo. in fi. vbi dr̃, ꝙ nihil differt a legitimis. Bal. aũt in d. c. naturales. dicit ponderandũ inuestiturã: quia si conceditur feudũ alicui pro se & filijs, succedunt ẽt filij per matrimoniũ subsequens legitimati: sed si conceditur pro se & filijs ab eodẽ legitime descendentibus: & tunc
14 secus, quia debet attendi initiũ conceptionis, vel natiuitatis. † Et sic per hanc distinctionẽ Bal. habes inferre, ꝙ statutum loquens de legitime nato non cõprehendit legitimatũ per subsequens matrimoniũ. Bal. etiã in l. manumissiones. ff. de iusti. & iure. Bal. in l. generaliter. §. cũ autẽ. C. de insti. & substi. sub condi. fac. in l. j. C. de dona. causa mor. In ɔrium facit, quia vt hic subijcio, Doct. non stant cum dicta distinctione Bal. & ɔ tenet ẽt D. Anto. in c. per venerabilẽ. in 6. char. & ibi dicã, j. eo. & in c. tanta. & in c. innotuit. de elec. vide Bal. in l. eã quã. C. de fideicom. sed ɔrium hic

concludit Car. & sufficit ſm eum ꝙ tẽpore, quo succedant, sint facti legitimi: nam tunc iuris fictione dicuntur nati legitimi, ita c. proxi. Et opi. Host. etiã tenet But. & illã vr̃ tenere Io. An. vt dico nunc in seq. q. Panor. in c. seq. in 2. col. dicit, ꝙ sibi indistincte placet opinio, ꝙ succedant, quia matrimoniũ retro fingitur fuisse ɔctum: & sic sunt isti habendi, ac si legitime descendissent fauore matrimonij. pro hoc adduco bonũ tex. in c. cũ in cunctis. de elec. ibi, ꝙ promouendus in episcopũ debet esse natus de legitimo matrimonio: & tamẽ legitimatus per sequens matrimoniũ pot eligi in epm, vt no. glo. & cõiter Doct. in c. innotuit. de
15 elec. † Quæro de nepote legitimo patri naturali, an succedit in feudo. dicit Io. An. Martinũ Silimani magistrũ suũ in legibus disputasse hanc q. vide hic per Io. An. & pono in c. per venerabilẽ. j. eo. Io. And. tamen hic concludit post dicta magistri sui, qui ita soluebat c. naturales. si esset constitutio Imperialis, planũ esset nepotem non succedere: qui licèt sit legitimus patri, non tamen est legitimus auo: nam ex naturali sobole nulla legitima soboles potest esse, C. de natu. lib. l. vlti. Item si c. naturales. non sit ius scriptũ, sed consuetudo tradita in scriptis, & consuetudo illa seruatur in illo loco: idẽ dicendũ est quod s. & in eadẽ rõne: si vero non obtinet talis cõsuetudo in loco, vbi est qõ, recurritur ad ius Romanũ, vt in libro feudorũ, de cogni. feu. c. j. in quo iure legitimatus succedat in feudũ, non est dubiũ legitimũ ipsius succedere. Gl. 2. quærit, ad quẽ spectat qõ natiuitatis. & soluit glo. in ver. appellatum. quærit & soluit, & in fine dic vt dixi in apostilla in verbo, appellatum. In glo. fi. quę opponit & soluit in fi. solu. glo. non vr̃ satisfacere ɔrio, quia incidentia qõnum facit illũ iudicẽ, q non est, in iuribus allegatis. in glo. Host. in c. per venerabilem. in §. rationibus. vr̃ dicere hoc esse speciale ɔ naturã iurisdõnis. Pet. aũt, vt ẽt refert hic Io. An. dicebat hoc esse pp excellentiã eccle-
16 siæ, ex qua surgit hæc varietas: † & licèt iudex ecclesiasticus possit incidenter cognoscere de cã spectante ad secularem, vt sic cã hæreditatis incideret in causã natiuitatis ecclesiasticæ, vt in c. de prudentia. j. de dona. inter virum & vxo. cognoscere pot, non sic econuerso pot secularis de cã spirituali incidenti corã se cognoscere, vt hic, de ordi. cogni. c. tuã. de sentẽ. excõ. c. si iudex laicus. in 6. & hæc rõ hoc vult, quod hic peruenit, quia sic est in canone expressum: expressit enim hic canon, ꝙ laicus oĩno incapax est
b spiritualium [b], de elect. c. sacrosan. & c. Massana. & etiam inci-
c denter [c] de causa spirituali non cognoscit. etiã hoc tenet hic Do. Cardi. & placet But. dicenti hic, ꝙ si incidit qõ, quæ est de genere causarũ spectantiũ ad alterius qualitatis iudiciũ, tunc non cognoscit, sed remittit ad cõpetentẽ iudicẽ, & suspenditur processus principalis, donec prima qõ sopiatur, c. præall. & dicebat hic Vin. refert Io. An. ꝙ si qõ hereditatis incidens est in qõne natiuitatis, iudex ecclesiasticus de illa cognoscere potuisset. sed hic fuit mota lis & contest. coram iudice seculari &c. vnde theoricè loquendo dicit ſm Io. An. in d. c. tuã. cuius opi. dicit Imo. ibi seruandam in practica, ꝙ aut qõ coram ecclesiastico incidit de iure mere spirituali, & sic quod est mere fori ecclesiastici: & tũc nec super facto nec super iure de qõne cognoscet secularis. & ita Bar. licèt arguat in ɔrium, in l. Titia. ff. sol. matr. Bal. in l. quotiens. C. de iudi. Aut loquimur in causa, siue qõne, quæ est mixti fori: nam sui natura nõ habet in se spirituale, sed quia in ea tractatur de peccato, ideo est fori ecclesiastici: & tunc aut dubitatur de facto, s. an ɔctus sit factus de duplo fortis an non: & cognoscit secularis. ita Bar. in d. l. Titia. Panor. in c. cum sit generale. vbi latè. Aut dubitatur de iure, puta an ɔctus ita celebratus sit vsurarius: & tunc quia in hoc vertitur materia peccati, & sic spiritualis cognoscet ecclesiasticus, per notata in d. c. tuam. & non secularis. & ita Panor. consil. j. quod incipit, In puncto. & consil. 320. quod incipit, Visa petitione. qui postea ibi aliter super vsuris dicit, s. ꝙ quando dubitatur de facto, pot ad vtrunq; recurri & secularem & ecclesiasticum. de hac qõ. vide Bar. in l. cum nouatione. C. de sacrosan. eccl. vide in l. 2. ff. de iurisd. om. iud. melius in l. quotiẽs. C. de iudi. & ibi dicit Bal. ꝙ theorica Bar. seruatur de consuetu. D. Ant. & alij in c. cũ sit generale. extra de foro cõpe. D. Ant. & Panor.

ADDITIONES.

a ¶Legitimatus. Quod legitimatus non succedit in feudum, adde Io. de Imo in l. ex facto. 6. col. de vulg. & pupil. sed vide Anto. de Ros. in tracta. legitima. in l. 4. parte prima, 2. colum.

b ¶Spiritualium. Adde tex. in c. contingit. de arbi. & c. causam. de præscri. 26. q. 5. Princeps. & dic verum, nisi de licentia Papę, 64. dist. Adrianus. & Gemi. in c. 2. de præben. in 6. Item nisi in casibus in iure expressis, gl. singu. 23. q. j. c. fi.

c ¶Et etiam incidenter. Adde Specu. de reconuen. §. j. 2. & 3. ver. & trado. & in tit. de sen. §. 4. ver. pe. Item adde, quòd non potest esse etiam delegatus, etiam cum clerico in causa spirituali, Host. in sum. de off. deleg. §. 2. ver. quid si delegato. & Anto. de But. in c. decernimus. de iudi.

Panor.in c.tuam.de ord. cog. Io. An. in c.literis. in 3.& 4.col.de iura.cal.Inno.in d.c.peruenit.dicit ſuam opi.quæ eſt contra Bar. ſeruari de conſuetudine,imò & oẽs.Bal.in glo.in cle.diſpendioſam.de iudi.vbi dicit,ꝙ hæc opi.Bar.ſeruatur in practica. Bar.hic ſequitur Fede.de Se.in ſuo conſi.240.Arch.14.q.j. c. quid dicam. Bal.in l.filium.ff.de his,qui ſunt ſui vel alie. iu. Bal. in authen. ei qui.C.de bo.auct.iudi.poſſi.in c.j.§.ſimiliter.de contentione inter dominũ & vaſſallũ.& Ange.in d.l.Titia.contra Bar.indiſtincte tenet Bal. in d. l. omni nouatione. Lapus ſua allegatione 56. & 60.Lud.de Roma in d.l.Titia.dicit ſe bis ſecũdũ Bar.iudicaſſe. Cardi.in clemen.j.de vſuris.in 5. colum. videtur primo Bar. impugnare, ſed tamen ſaluat, & ſe remittit ad notata per ſe in d. c. tuam.de ord.cog.& in c.cum ſit.de foro compe.

S V M M A R I V M.

1 *Statutum loquens de legitimo, non extenditur ad legitimatum per ſubſequens matrimonium.*
2 *Fictio vbi habet principium prohibitum, retro non trahitur, nec habilitat effectum ſecundum tempus prohibitionis in eſſe productum.*
3 *Spurius an legitimetur per ſubſequens matrimonium.*
4 *Legitimatio per matrimonium eſt triplex.*
5 *Quæ eſt cauſa huius legitimationis, quæ fit per matrimonium.*
6 *Concubina quæ dicatur, & quis poſſit dici habere concubinam.*
Concubinatus de iure canonico eſt omnino prohibitus: & quid de iure ciuili. & nume. 13.
Lex loquens de concubinatu non procedit hodie de iure ciuili, & quando.
7 *Legitimatur filius per ſubſequens matrimonium: & an iſtud ſit indiſtincte verum.*
Diſpoſitio huius decre. an habeat locum, etiam ſi contrahens non habet ſpem prolis.
8 *Legitimatus per ſubſequens matrimo. an poſſit habere iura primogenituræ, remiſſiue.*
9 *Bigamus an cenſeatur contrahens cum illa, quam deflorauit, & aliàs cognouit.*
10 *Filius, quem concepit mulier ex viro coniugato, etiam durante matri. ſed poſtea mortua contraxit cum illa, & poſtea natus eſt, an erit legitimus.*
11 *Filij ex Chriſtiano & infideli an legitimentur per ſequens matrimo.*
12 *Clericus in minoribus beneficiatus, an poſſit habere concubinam, quam ſi ducat in vxorem, an filij ante nati legitimentur per ſubſequens matrimo. & nume. 13.*
14 *Filium ſi quis ſuſcipit ex concubina, deinde contrahit matri. cum alia muliere, qua mortua contrahit cum concubina, an legitimetur filius.*
15 *Furioſus ſi ſuſcepit filium ex muliere, cum qua poſtea factus ſanæ mentis cõtraxit, an legitimetur filius.*
16 *Vxor, quæ intra annum luctus commiſit fornicationem cum quodam, cum quo poſtea contraxit, non euitat pœnam perdendi legatum relictum a primo viro.*
17 *Ad inducendum effectum legitimationis, an ſufficiat matri. ſolo conſenſu contractum.*
Et an requirantur inſtrumenta dotalia.
18 *Conſenſus ſolus facit matri. non tamen concubitus, aut ſcriptura.*
19 *Filij an legitimentur per ſubſequens matrimo. ita quòd reſtituantur ad primum ius genituræ.*
20 *Et præſuppoſito quòd legitimi efficiantur, an patri ſuccedant tam in bonis exiſtentibus in terris eccleſiæ allodialibus, quàm etiam feudalibus.*
21 *Filij ancillæ an legitimentur per ſubſequens matrimonium, maxime alijs exiſtentibus legitimis.*
22 *Pater accepit concubinam in vxorem, tamen in inſtrumento nuptiali proteſtatur ſe velle filios ante natos fieri legitimos, alios non, an talis proteſtatio noceat filijs, vel proſit, & quibus.*
23 *Filij conſenſus non requiritur in legitimatione, quæ fit per matrimo.*
24 *Filium naturalem ſi quis habet, & ille naturalis filium legitimum habet, mortuo iſto filio naturali pater accipit concubinam in vxorem, an iſte nepos efficiatur legitimus.*
25 *Filius ancillæ legitimatur per ſubſequens matrimonium, nec eſt opus ipſam ancillam vel filias ante manumitti.*
26 *Conſenſus filiorum an requiratur in alijs legitimationibus quàm per matrimonium.*
27 *Filij vt legitimentur per ſubſequens matri. requiritur quòd illa mulier ſit talis conditionis, cum qua honeſte poſſet vir ille contrahere matri.*
28 *Filiorum genera quot ſint: & qualiter vnumquodque genus ſuccedat in bonis. & nume. 29.*

C A P. V I.

Anta eſt. Naturales legitimãtur per ſubſequẽs matrimoniũ cõiugiũ, ſpurij vero nõ. hoc dicit. Et ſunt duo dicta. ſecunda ibi, ſi autem. In tex. ibi, vis matrimonij. ſupple & fauor prolis, ſecundum Hoſt. facit j. eo. c. ex tenore. No. primo, ꝙ magna eſt vis matri. vt hic, & eius fauor, & prolis, ſi per copulam ſubſequentem tranſeat in matri. eo. c. per tuas. & per Io. An. in c. veniẽs. de ſpõ. No. ſecundo ſm But. ꝙ legitimatio quæ ſurgit ex viribus matri. non vr̃ vera. facit litera hęc dum dicit, legitimi habeantur. nam
verbum, habetur. videtur denotare fictionem non veritatem. facit c. cum Apoſtolica. in fi. s̃. de his quæ fi. a præl. no. Bar. late in l. ſi is qui pro emptore. ff. de vſuca. Et vr̃, ꝙ per fictionem fiunt le-
1 gitimi. † Ex quo inferri poſſet, ꝙ ſtatutum loquens de legitimo
a non extendatur ad legitimatum [a] per conſequens matri. quia ſtatutum non extenditur ad caſum fictum: ſecus ſi verbum exprimatur a iure. facit quod no. glo. de elec. c. innotuit. in verbo,
2 coniugata. vide hãc q. quã pono in c. per venerabilem. † No. tertio, ꝙ filius natus ex adultero coitu non legitimatur per ſubſequens matri. & per expreſſam damnationem coitus. Item ſm Hoſt. quia parentes peccauerunt contra matri. ideo non debet eis in prolem ſubueniri per matri. s̃. ne cleri. vel mo. c. 2. j̃. de vſur. c. quia fruſtra. Item dicit But. ꝙ vbi fictio habet principium prohibitũ, retro non trahitur, nec habilitat effectum ſecundũ tẽpus ꝓhibitionis in eſſe productum, l. Paulus. ff. de ſtatu ho. Sed coitus ex adultero eſt damnatus: ergo fictio non retrotrahitur, i. legitimatio per matri. Sed iſta decre. non vr̃ procedere, quia etiam ſimplex fornicatio de iure noſtro eſt prohibita, vt dixi j̃. in c. p̃ce. & dixi de ſpon. duo. ſuper rubrica. Et ideo poſſemus dicere, ꝙ procedit ꝑꝑ maius delictũ, 36. q. j. §. cũ ergo. de eo aũt quod dicit But. ꝙ legitimatus per matri. eſt legitimus fictione: vide quod ſcribo in c. per venerabilem. No. quarto quis dicatur ſpurius. & no. de renun. c. niſi. §. perſonæ. & dico in c. ꝑ venerabilẽ. q̃a natus eſt ex adultero coitu, & indiſtincte ab hæreditate repellitur. No. vltimo de dictione, præſertim. & exponunt Tan. & Vin. pro maxime. vide de excep. c. j. & dicit Inno. ꝙ idem eſſet, ſi non fuiſ-
3 ſet machinatus. faciunt no. in c. cãm. s̃. eo. tit. † Opp. ꝙ ſpurius legitimetur per ſubſequens matri. s̃. eo. c. tranſmiſſæ. Sol. dic vt ibi in glo. 2. & ibi dixi: nam ibi loquitur de non ſpurio ſecundũ primũ intellm̃: intelligendo autẽ ibi de ſpurio, nõ poſſet legitimari per ſubſequens matrimo. vt in c. noſtro. dic ergo, aut a principio potuiſſet eſſe matri. & non legitimatur, regula, non firmatur. de reg. iur. li. 6. nam ex adulterio nati ſunt omnino inhabiles, & indigni tanq̃ nati ex damnato coitu, in Auth. qui. mo. natu. effi. ſui. §. fi. ſequens ergo matri. nõ legitimat tales, vt hic, vt tangit gl. 3. dic vt dixi in c. ſignificauit. ſuper glo. vlt. s̃. de eo qui dux. in mat. & ex ſupradictis colligitur rõ decidẽdi in vtroq; caſu literę nr̃æ.
4 † Quæro primo, quia hic tractatur de legitimitate per matr. quotuplex ſit talis legitimatio. Dic triplex: prima per verum ſubſequens matrimo. ſecũda per matrimonium clandeſtinum poſtea detectum & publicatum, de quo loquitur tex. c. quod nobis. j̃. eo. tit. alia, q̃ fit per matrimoniũ præſumptũ, de quo loquitur aut. itẽ ſi quis. C. de natu. libe. de quo modo hr̃ per gl. in c. per tuas. j̃. eo. titu. vbi pono de modis omnibus, per quos quis legitimatur.
5 † Quæro ſecundo, quæ eſt cã huius legitimationis, q̃ fit per matrimoniũ. quidã dicunt, cã efficiens eſt ius ciuile, a quo proceſſit dr̃ia naturalis & legitimi, vt in Auth. qui. mo. natu. effi. le. §. nam ergo. cũ ius ciuile ſit cã legitimationis: ergo debet eſſe cã diſſolutionis, quia oĩs res per quaſcunq; cauſas naſcitur &c. in regula j. j̃. de reg. iur. In ɔ̃rium facit, imò vr̃ ꝙ ius canonicum ſit cauſa efficiens, quia mediante ſpirituali, & ſic matrimonio fit hæc legitimatio, & poteſtas ſpiritualiũ eſt in Papa: ergo cã efficiẽs eſt ius canonicũ: quod tenetur in c. per venerabilẽ. j. eo. tit. & Bu. tenet hãc partẽ ibi, dicens ꝙ ſi diſpoſitio l. cũ quis. C. de natu. libe. quæ vult filios prius natos prius legitimari per ſequens matrimoniũ ſecutis nuptialibus inſtrumentis, nõ eſſet approbata per capitulũ noſtrũ, talis modus legitimandi, de quo in illa lege, nõ teneret. Do. Anto. Roſel. de Aretio in quodã ſuo tractatu legitimitatis, in j. q. tenet, ꝙ ſi Imperator vult aliquẽ legitimare, ſi interueniat aut aliquis actus ſpiritualis: nõ tamen de ipſo actu ſpirituali, vel contra ipſum actũ ſpiritualẽ quicquã diſponit, ſed ſolũ de legitimatione: tũc Imperator poſſit legitimare, & ipſe Imperator ſit cã efficiens, l. fi. §. ſi vero. & §. huius aũt. C. de epiſc. & cleri. vbi per ingreſſum monaſterij purgatur vitiũ, quo mediãte filius poterat exhæredari: & licèt ingreſſus ſit ſpiritualis, tamen non diſponit de ingreſſu, ſed de ipſo actu exhæredandi, licèt neceſſe ſit ipſum actũ ſpiritualem, i. ingreſſus præcedere. facit ſm ipſum quod notant Ia. Bu. & Bar. in d. l. fi. in q. quæ incipit, Dicit ſtatutum ꝙ filia &c. & Bar. in l. fi. C. de pac. & C. de iudi. l. quotiens. & l. Titia. ff. ſolu. matri. Et ſic tunc Imperator ſit cã efficiẽs,

& ſine

A D D I T I O.

a ¶ Ad legitimatum. Vide Bal. in conſi. Donatus &c. & Pau. de Caſt. in conſi. 221. vbi quòd extantibus legitimis, legitimatus appel. legitimorum non venit, & ſic non comprehenditur a ſtatuto ad excluſionem legitimi. vide omnino per D. Alex. in l. ſed ſi hac. §. patronum. de in ius vocan. Et adde tamen, quòd legitimatis per ſubſequens matrimonium multa conceduntur, quæ non conceduntur legitimatis per reſcriptum Principis, vt per Do. Soci. conſi. 246. incip. Elegantер & ſubtiliter. ver. illa concluſio. in fi. in 2. parte, char. 131.

.& sine alia approbatione ecclesiæ tenet dispositio l. præall. cum quis. C. de na. lib. sine speciali approbatione c. nostri: ideo Princeps posset disponere, ꝙ aliquo ingrediente monasterium vitiũ purgaretur naturalitatis, & valeret dispositio ex generali approbatione, de qua 10. dist. c. si in adiutorium. alle. c. j. de iura. calum. Zochus dicit, ꝙ si Imperator vult aliquem legitimare, si interuenit aliquis gestus, quem ius canonicum non ponderauit ad legitimationẽ: quia tunc cã efficiens legitimationis est Imperator, etiã per actum spiritualem, sicut dicitur de legitimatis ad curiã, vt no. in c. tuas. j. eo. tit. vnde si Princeps disponeret, ꝙ aliquo ingrediente monasterium vitium naturalitatis purgaretur, legitimus esset: quod fateor esse verum, etiam quo ad ecclesiam: quia ecclesia admittit generaliter, etiã si efficiatur monachus, in c. j. de fil. presby. & glo. in c. j. de aposta. licet ergo tale vitium naturalitatis quò ad ordinem purgatur per ingressum, non quo ad dignitatem, l. si. præalle. quæ non loquitur de impedimento illegitimitatis: & probatur ibi in verbo, parentum potestatem &c. sed loquitur de illo impedimẽto per legem ciuilem introducto: nam lex põt tollere illud impedimentum: sed cum lex diuina & lex canonica damnauerunt concubinatum, & per consequens successionem, vt in toto nostro tit. non videtur verum, ꝙ quo ad ecclesiam valeat dispositio Imperialis, quæ disponeret, ꝙ vitium naturalitatis purgaretur per ingressum religionis: nec etiam videretur verum, ꝙ dispositio l. cum quis. C. de naturali. libe. valeat sine dispositione c. nostri: quia ad legem non spectat disponere de matrimonijs, quando disponitur in radicem matrimonij, vt in hoc c. per venerabilẽ. sed d. l. disponit de iurisdictione matrimonij: ergo &c. c. j. de iura. calum. Non ob. quia ecclesia approbat legem Imperatoris, & sufficit generalis approbatio: de quo in præalle. c. si in adiutorium. & in c. j. de no. ope. nuncia. & hoc, quando non constat de generali reprobatione iuris cano. vt no. in iuribus præalle. & glo. in c. j. de reb. eccle. non alie. lib. 6. no. Io. An. & alij in c. 2. s. de rescrip. in c. si qui testium. de testi. & prędicta vera, quando agitur ad executionem spiritualis actus: sed ꝙ detur certus modus actui spirituali, non spectat ad Imperatorem: ergo &c.

6 † Quæro tertio: certũ est, ꝙ concubina est illa, quæ in domo tenetur, & requiritur ꝙ teneatur indubitato affectu. Iõ furiosus non põt dici habere concubinam, vel mẽte captus, nisi haberet dilucida interualla. de quo j. & ideo nec dicitur habere filios naturales: vel nisi ante furorẽ hanc concubinam accepit. ita Bal. in l. humanitatis. in pe. col. C. de impuber. & alijs substitu. Item requiritur, ꝙ sit talis, cum qua põt esse matrimo. & nati ex tali possunt legitimari, in Auth. qui. mo. naturales effi. sui. §. si vero effusa. & §. præcedenti. & de cõcubin. per totum. talis enim concubinatus non est prohibitus de iure ciuili, ff. de cõcubinis. l. in concubinatu. Do. An. in c. præcedenti quærit, nunquid tales sunt leges hodie prohibitæ per canones. c. nemo. 32. q. 4. vr̃ velle, ꝙ hodie talis lex loquens de concubinatu non procedat de iure ciuili, vt in Auth. de leno. col. 2. & in Auth. scenicas mulieres, nõ solum si fideiussores non præstant. collat. 5. & quia Princeps attestatur se castitatis amatorẽ, vt in Authẽ. qui. mo. natu. effi. legi. §. illud. & in istis Imperator sequitur canones, vt in Authen. quõ oporteat episcopos. facit quod no. glo. in §. si vero futurus. in Authen. de san. epis. hoc verum est quo ad pęnã spiritualẽ etiã rõne peccati, non aũt vt concubinatus dicatur improbatus, vt proles tamen lata non legitimetur per capitulum nostrũ. Et hoc tenet Io. An. in mercurialibus in d. rub. sine culpa.

7 † Capio glo. & quæro primo, nũquid id, quod dicitur in capitulo nostro, ꝙ per subsequens matrimoniũ legitimetur proles, sit verum indistinctè. & vr̃ ꝙ sic, quia c. nostrum indistinctè loquitur, & satisfit huic c. eo ipso ꝙ ↄhitur matrimo. Ex quo infertur ſm Io. An. in verbo, contracta. ꝙ etiam si contrahens non habet spẽ prolis, ꝙ habeat locum ista decreta. quare etiã sequitur secũdũ eũ, si quis in mortis articulo constitutus cõtrahat matrimo. cum concubina, vt vidi de facto, & fui semel auctor vnius matrimo. hoc modo contrahendi cum quodam Mediolanensi, qui postea me maledixit: quia euasit, & facti perpetua pœnitentia eum comitata est. Sed qõ nostra procedit, quid si moriatur, an legitimatur proles. dic ꝙ sic, licèt quidã contra, per l. nuper. C. de naturalibus liberis. ibi, spem tollendæ sobolis, i. suscipiendæ. secus ergo si deficit spes sobolis. Ad idem facit 57. dist. c. vno. vbi baptismũ susceptum in morte non dicitur voluntarium. primum dictum vr̃ verius, dicit Io. An. satis est enim, ꝙ sit spes prolis in casu conualescentiæ. Itẽ etiam sine, speciale enim matrimo. esset humanitatis solatium, 27. q. j. c. nuptiarum. s. de frigi. c. quod sedem. & ibi no. nec vitiatur, licèt spes prolis non habetur, nisi deducatur in pactum, c. si. de condi. appo. & quod dixi s. de consan. & affi. & ibi Io. An. respondet dicẽs, ꝙ filius, qui legitimatur, est de vera sobole, ꝓpter nouam qualitatem, argu. in Authen. qui. mo. natu. effi. legiti. §. si quis. & d. l. nuper. ibi, satis 2. &c. Et de hoc remittit se ad regulã, sine culpa. de regu. iur. lib. 6. & Vin. & idem concludit Butri. & Cardi. hic. Cynus etiam in l. nuper. tenet ꝙ legitimetur proles. Sed si non habens prolem ex muliere in extremis contrahat, an tenet matrimo. relinquit ibi Cyn. super du. & Cardi. Flo. hoc tenet hic, videlicet ꝙ tale matrimo. tenet per superius dicta. & dicit Cy. ꝙ Ricardus Malumbra disputauit hanc qõnem. Et puto ꝙ bene dicat Cardi. quia sufficit, ꝙ non sit deductum in peccatũ pro euitanda prole. pro hoc facit quod dicitur de beata Maria, inter eam & Ioseph fuit verum matrimoniũ, de quo dixi in rub. de spon. & in c. cum locum. eo. tit. & hæc est veritas, quã s. dixi. si velles tamen ducere hanc ad disputationem, posset argui, quoniam arguendo dici posset ꝙ non fuit bona decisio: quia in casu proposito non videtur matrimonium, quando videlicet deficit spes prolis, vt quando est in articulo mortis constitutus: quia cõtrahens non habet nec in actu nec in habitu modum deducendi effectum ad esse. facit autẽ. ingressi. C. de sacrosan. eccle. vbi monachus non habet bona nec in habitu nec in potentia, & nõ habet ius testandi in effectu. ita dicendum est de constituto in mortis articulo: nam est impeditus deducere matrimo. ad effectum vel per coitum vel per creationem liberorum. & Do. Ant. Rosellus in suo tractatu in 2. q. dicit, ꝙ hoc argu. nullus tangit. dicit ꝙ Io. An. hic tangit in 2. qõ. sed nihil valet: nam hoc impedimentum non est perpetuum, & speratur quòd debet cessare: ergo non impedit matrimonium, c. j. & c. fraternitatis. & c. si. s. de frigi. & malefi. Præterea matrimonium est humanitatis solatiũ, quæ ratio hic non cessat. & facit quod dictũ est de Ioseph. Tertio inducitur casus in c. 2. de frigi. & malefi. vbi qui non potest debitum reddere, est incapax ad matrimonium: ita qui sunt in vltimo vitæ spiritu. Solu. vt s. dicitur per c. laudabilem. de frigi. & malefi. vbi sciens impedimentum, habeat illam vt sororem. & dic, quòd non est ad propositum, quia in casu nostro adueniente conualescentia, certum est quòd erit habilis. Arguo item, quando est impedimentum perpetuum, quod non potest sine corporis periculo remoueri, tale impedimentum impedit matrimonium, c. fraternitatis. s. de frigi. ita in proposito pro ista parte videtur casus, C. de naturali. liberis. l. nuper. quæ supra fuit inducta. Secundo facit, quia in hoc casu est quædam repugnantia: nã matrimonium fit ad prolis procreationem, & tamen si est in articulo mortis, cessat proles, & spes prolis: ergo vt repugnans debet vitiari, l. vbi repugnantia. ff. de reg. iur. & consensus nõ præsumitur adesse, cum per mortis cogitationem humana fragilitas turbatur, animum non videtur habere contrahendi matrimonium. Præterea ſm Io. An. in dicta regula, cessante causa cessat effectus, vt iuribus vulgaribus. sed matrimonium est ad prolis procreationem, c. j. supra de frigi. iuxta illud, erunt duo in carne vna, id est ad vnam carnem procreandam, vt dixi in c. vno, de coniug. lepro. Item ad fornicationem euitandam, 32. q. j. c. de his. in proposito cessat vtrumque, ergo cessabit causatum. Præterea ad substantiam matrimonij tria bona requiruntur, de quibus 32. q. 2. §. quod ergo. sed hic deficit procreatio prolis, ergo &c. facit, quia cum plura substantialia requiruntur ad actum, si quod deficit, non tenet sententia, l. prolatam. C. de sen. inducit Io. An. de baptismo recepto in mortis articulo, de quo in c. super eo. de capti. ita videtur dicendum de matrimonio in mortis articulo: & multi contrahunt in morte in fraudem huius sacramenti ꝓpter legitimationem. Quid si de vita sperent, non essent facturi. & idem dicit Do. Anto. Rosellus audiuisse: sed hæc substantialia certe non cessant, quia potest conualescere: nec est verisimile, quòd in fraudem faciat, quia tunc non pręsumitur immemor salutis æternę. Sed tu conclude contrariam partem, vt supra dixi. & ita hic concludit Io. An. in præalle. regula, sine culpa. & ex superius dictis solutiones colliguntur ad dicta Inno. in c. fraternitatis. de frigi. quicquid ibi no. & dic vt ibi, & istud est hmõi. Item quia non solũ dr̃ de pñti ↄhi matrimoniũ, sed retro, habita talis affectio possit declarari, l. cũ quis. C. de naturali. libe. Et pñt ista fieri in extremis, vt in Auth. vt lice. matri & auię. §. ad hoc. maxime cũ dicatur nouã prolẽ ex hoc nasci, vt in Authen. qui. mo. naturales efficiuntur legitimi. §. si quis. Itẽ facit, licèt quis non habeat animũ vel spẽ prolis, non tamen vitiatur matrimonium, vt dixi s. dũmodo non deducatur in pactũ. inducit Io. c. cõmissum. de spon. vbi desinit spes prolis, tamen est matrimonium. facit, quia nihil incertius hora mortis, l. j. ff. de condi. & demonstra. & multotiens desperati resurgunt. Et facit illud Nasonis.

Mars dubius, nec certa Venus, victique resurgunt:
Quosque putes nunquàm posse iacere, cadunt.

Ita matrimonium spirituale contrahitur in extremis, c. sicut. de regula-

regularibus.ita & hic carnale. Item isti constituti in mortis articulo non sunt de personis prohibitis cõtrahere matrimonium: ergo possunt in morte contrahere [a], c.cum apud.de spon. Tu tamen distingue latius ſm Zochum, vt concordes iura: Aut agens in extremis vult facere matrimonium, non vt ex nunc, sed vt ex tunc. retrahet matrimonium retro habitum & contractum videlicet, ita tamen, quòd eam habeat vxorẽ. & sufficit si adest cõsensus. Aut non vult ꝙ in futurum sit vxor, sed vt ex retro, & nõ põt hoc, vt in Authen. vt liceat matri & auiæ. §.j. & in dubio debemus præsumere facere ipsum, vt declaret retro contractum, & duret in futurum, vt l.si quis. C. de naturalibus liberis. nisi contraria præsumptione tollatur, l.diuus. ff. de in integrum restitu. c.cum venissent.de insti.& c.transmissæ.s.eod.titu. Aut agens in extremis vult de nouo cõtrahere, & id exprimit: & tunc aut certum est eam esse concubinam: & tunc aut agens in extremis est tantũ infirmus, & annihilatus, ꝙ rectum non habet sensum: & tunc non potest contrahere, quia in cõtrahendo requiritur potissimũ consensus, s.de spõsalibus. c.tuæ.facit, cum quis moriatur, non potest cõtrahere matrimonium, vt ibi illo instanti, quo quis viuens moritur, ff.de manu.testa.l.qui duos.& sic tunc non præsumitur adesse consensus: ideo non valet matrimonium, qñ adest consensus: tamen est adeo annihilatus, ꝙ caret actu inducendi matrimonium ad effectum: & tunc si apparet expresse, ꝙ vitium eẽt expressum, vt quia sit infirmitas, qua appreat, ꝙ caret ambobus testiculis: vel matrix mulieris est intantum ſm medicos destructa, ꝙ certum est & impossibile ipsum posse accipere: & tunc secundũ aliquos non valebit matrimonium. facit l.quæsitum. ff.de libe.& posthu.iuncta l.2. ff. de iure do. facit c. fraternitatis.& c.2.s.de frigi.& male.& quod scripsi in c. quod sedem. Quandoq; non est perpetuum impedimentum, sed in futurum, adueniente conualescentia erit possibilis generatio: & valet matrimoniũ, nisi probetur ꝙ esset factum in fraudem feudatariorũ, vel fideicõmissariorum, quia tunc non valet in præiudiciũ istorum, vt notauit Ange.in d.l.quæsitum. Hoc puto verum, si cum tali fraude probatur consensus matrimonij cõtrahendi, valebit matrimo. Constitutus ergo in extremis, non in perpetuum, nõ annihilatur, cum erat saltem adhibita vis quandoq; deducendi matri.ad effectum, non priuatur matri. si contrahit. secus si non haberet nec in actu nec in habitu. ita possunt solui multa argumenta s.facta.c.2.s.de frigi.loquitur, quando perpetuũ est impedimentum ex natura vel accidenti. hic autem, quando põt tolli absq; Dei miraculo. ideo non vitiat, licet periculum subsit corporis, in d.c.fraternitatis. Ad secundũ Io.An.de submissione formæ respondetur, ꝙ maius est peccatum formæ, q̃ substantiæ, vt no.glo.in c.fine exceptione.12.q.2.& in glo.summæ. sed ista bona mat.sunt de esse matrimonij substantiæ, quæ nisi pacto expſſo omittantur, non vitiant, s.dixi. Ad aliud, quod dr̃ de baptismo in morte: dic ꝙ verus est baptismus, vt ibi cauetur, & idem est de

8 illo, qui confitetur in extremis. † Quæro secundo, pone, quid si consuetudo sit in loco, ꝙ primogenitus habeat iura primogenituræ, & succedat in bonis omnibus: extat proles ex legitima cõiuge: extat primo natus ex concubina, anteq̃ haberet legitimã vxorem, postea legitimatus est per consequens matri. naturalis, quia moritur ista legitima vxor, cõtraxit cum concubina. Et Io. An.se remittit ad præallegatã mercurialẽ, vbi tenet, ꝙ q̃uis mat. ꝯtum cum concubina trahatur retro, non tamen in præiudiciũ iuris antiqui iam quæsiti, in c.quãuis. & in c. si pro te. de rescrip. lib.6.& in c.si Apostolicæ.eo.lib.de preben. tangit etiã Io.An.in c.grandi.de supplen.negli.præla.eo.li.faciunt quæ no. Bar.in l.si indebitum.§.j. ff. rem ra. ha. & quod no.per glo. & Ange.in l.si partem.§.fi.ff.quemad.seruitus amittatur.& de hoc an legitimatus per subsequens matri.possit habere iura primogenituræ, dico & scribo ibi in c.per venerabilem.in §.quod autẽ. & ibi in illo §.prosequor qõnem, de qua s.proxime, an legitimatio trahatur retro in præiudiciũ alterius: & ibi videas. † Quæro tertio, se-

9 quendo ordinẽ Io.An. an cõtrahens cum illa, quã deflorauit, & aliàs cognouit, censeatur esse bigamus. qõ hęc non vr̃ bene pertinens ad istum titulũ, ſm Car. sed dic ꝙ pertinens est in hoc, q̃a matri. retrotrahitur hic: ergo ibi in qõne proposita fingitur in virginitate desponsata. sed dicit Host. ꝙ hoc nõ dr̃, sed hoc solũ, quia in fauorem matrimonij proles præcedens censetur legitima: quinimò & si hoc casu diceretur expresse, s. ꝙ fingatur matri. precessisse, non propterea sequitur ſm Host. ꝙ esset idem quo ad restitutionem defectus sacramenti: multiplex est enim secũdum ipsum ratio diuersitatis. Prima, quia sicut ius per suam fictionem non potest lusco reddere oculum, qui nõ habet, sic nec sacramentum, cum patitur defectum. ad hoc 32.qõ.j. c. si Paulus. Secunda ratio, quia actus legitimationis talis propter matri. põt & solet suppleri, vt patet j.eo.c.per venerabilem. & defectus sacramenti non solet aliqua gratia impetrari, vt patet s.de biga. in c.2. Tertia ratio, quia eadem res non operatur ꝯria: sed ꝙ talis bigamus non censeatur, hoc operatur matrimonium, sic quod est impedimenti causa, esset causa remedij, vt in c. maiores. de bap. dicit ergo hoc, vt non incidet quis in bigamiam, requiritur ꝙ cũ virgine ꝯxerit, & in virginitate matri. consummauerit. & intelligit 34.dis.c.Valentino. & de biga.c.debitum. ꝙ coniunctio ani-

b morum tantũ, vel corporum tantum, non inducit bigamiã [b]: sed hæc duo simul iuncta, siue in duas virgines, siue in vnam corruptam, arg.27.q.j.cum societas. & §. cũ ergo.& §.iuxta. requiritur ergo ſm Host. non solum vnitas mulieris, sed etiã integritas: vnde despondi vos vni viro virginem castam exhibere Christo, 27. q.j.c.nuptiarum. talis ergo bigamus censetur, ſm Hostiẽ. Io.An. hic tenet contra. Host. remittit se ad ea, quæ notauit de cleri. cõiug.c.viro. dicit ergo Io.An.hic, & in c. debitum. de biga.& in c. vno, de cleri.coniug.li.6. ꝙ Hosti.non bene dicit, & ꝙ suæ rõnes non vrgent, quia vt in eis patet, vt in prima & secunda eius rationibus, ꝙ non est verum matrimonium. In tertia qõne negat Io.An. matrimoniũ esse cãm bigamiæ, sed fatetur ꝙ illud matrimonium consummatum, ex quo surgit defectum sacramẽti, inducit bigamiam, & de ipso quod inducit bigamiam, non potest operari ꝯrium. & cum hoc transit But.hic, & Car.Flo. qui etiam se remittit ad c.2.s.de cleri.coniug.& ad c.debitum. preallegatũ.

10 & ad c.j.de vita & hone.cleri.li.6. † Quæro quarto, quid si concepit mulier ex viro coniugato, etiã durante matrimonio, sed postea mortua legitima contraxit cum illa, & postea nata est ꝓles. dicit Host. ꝙ hæc erit legitima, arg.j.eo. c. quod nobis. & ibi per Io.An. satis est enim proli quomodocũq;, dum erat in vtero, parentes fuerint legitimi coniuges: sicut aliter dr̃ ad eius ingenuitatem sufficere semel habuisse matrem ingenuam, insti.de ingenu.§.j.& 2.& cum hoc transit But.& Cardi. Dubito ꝙ non sit verum, vt dixi in c.causam. s.eo.super glo.2.& s. in hoc c.in vergeniti. dicit Io.An. ex quocunq; coitu, qui tunc potuit esse vxorius, si tunc interuenisset consensus: sed tẽpore cõceptionis mulier hæc non potuisset esse vxor adulteri: ergo &c. Puta, iste tex. non ponderat natiuitatem, sed generationem, ibi, geniti. & in verbo, susceperit. & dicit ꝙ talis filius spurius non legitimatur per subsequens matrimonium: qui autẽ vellet tenere contrariũ, posset exponere verbum, susceperit. s.actualiter, quia proles fuerit nata: & magna est auctoritas Doctorum, tamẽ nemo negat, quin tempore clandestini matrimonij mulier, de qua ibi, nõ potuisset esse vxor: est tamen bonus tex. pro Hosti. in c.cum haberet.s.de eo qui duxit in matrimonium. vbi verbum, genitus, & susceptus. deciderat iam filios eẽ natos: & sic poterat dici in isto tex.in verbo, susceperit. non est sine dubio: initium enim fuit vitiosum, & illicitum cum muliere: ergo illud quod sequitur, est vitiosum, ff.de adul.l.quod ait lex. Ego tamen credo oppositum: nam licet initium fuerit vitiosum, tamen si non sunt machinati in mortem mariti, vel in casibus, de quibus in c. super hoc. & c. significasti. & c.vlti.& c. super. de eo qui duxit in matrimo. quã pol.per adulte. potest esse inter eos matrimoniũ: ergo sequitur, ꝙ legitimatur ipsa proles: sicut enim ipsam vxorem habere põt, ita concubinam. Ad prædicta inducitur casus l.nuper.in fi. C.de natu.libe.& in Authen.quib.mo.natu.effi.sui. §. si quis igitur de tale. vbi inspicitur tp̃s natiuitatis, non conceptionis. Nec ob. l. Paulus. aliàs incipit, eum qui.de statu ho. vbi conceptus habetur pro nato: quia illud ꝓcedit in spectantibus ad commodũ partus: sed istud esset ad incommodũ: ergo hoc casu conceptus nõ ha-

11 betur pro nato. † Quæro quinto, pone ꝙ Saracenus ex Christiana filiũ habens baptizetur, & matrimoniũ ꝯhat cũ illa Christiana, an legitimetur iste filius per sequens matri. Io.An. hic super verbo, duxerit. dicit filiũ non legitimari, quia a principio nõ potuit esse matrimoniũ, 28.q.j.c.causæ Christianæ. & dicit idẽ Vin. hic de natis ex incestu, i. ex consanguineo vel affine in gradu ꝓhibito, s. ꝙ ne legitimentur parentibus postea ꝯhentibus ex dispensatione ecclesiæ: nã si quis ꝯ mandata ꝯhit, post depositum offm̃ legitimæ nuptiæ sunt, & filij post, non prius geniti, legitimi sunt, ff.de ritu nup.l.eos qui.& ff.de sta. ho. l. Paulus. aliàs eũ qui.ad idẽ Insti.de hereditatib.quę ab intestato.§.necnõ. In ꝯriũ facit c.q̃a circa.s.de consan.& affi. sed putat Io.An.hic verba dispensationis consideranda esse: quare dicendũ ſm Card.hic, nisi in dispen-

ADDITIONES.

a ¶Contrahere. Vide Bal.consi.227.4.lib.& Ange.consi.28. & Bal. in l.Gallus. in prin.5.q ff.de libe.& posthu.

b ¶Bigamiam. Adde Spec.de dispensa. §.iuxta. ver. contrahitur. vbi etiam quòd tripliciter dicitur bigamia.

in dispensatione exprimat,nõ legitimatur proles,ex quo a principio nullũ potuit esse matrimoniũ:& stante impedimento perpetuo, quod impedimentũ perpetuo non poterat tolli per ius, sed solũ per dispensatioñe: quod cũ sit per beneficiũ extraordinariũ Principis,dr̃ fieri non posse,per hoc quod notanter ponit Inno.in c.pastoralis.de cã possesf. & propriet. vide quod dixi in c.super eo.de cõdi.appo.& dixi in c.fraternitatis.de frigi. & malefi.facit gl.in c.gratia.de rescri.in 6.l.apud Iulianũ.§.fi.de lega.j. in eo aũt quod dixi s̃.de filio Saraceni,& Christianæ, ꝙ nõ legitimatur per sequens matrimoniũ,Gas.de Cal.hic tenet ꝯrium,ꝙ ista litera generaliter dicit,ꝙ per coniugiũ legitimatur ꝓles pcedens,si non sit suscepta ex adulterio.& hæc opinio placet Card. q̃a a principio potuit esse matrimoniũ,si voluisset cõmitti Saracenę.Et istud impedimentũ, ꝙ erat Saracenus,non erat impedimentũ, cũ esset amouibile per susceptionẽ baptismi. & hoc est valde ponderandũ a principio, an impedimentũ sit remouibile per ipsos ꝯhentes,vel non,vt primo casu legitimetur proles, secundo casu non,ex quo pñt decidi sequentes qõnes.ad prędicta induco c.fi.j̃. eo.tit. sed ibi loquitur, ꝙ vterq; erat Iudæus:& sic conuentio non erat prohibita.Sed dic,ꝙ melius facit c.ex tenore.j̃.eo.tit.vbi sufficit ad legitimã conuentionẽ prolis, ꝙ conuẽtio ex parte alterius sit iuridica.sed hoc argu.seruit casui nostro, q̃n ambo essent Christiani,& alter esset in bona fide:sed est mala fides vtriusq;,quæ facit, ꝙ a principio nõ potuisset esse matrimoniũ.& aliæ rõnes superius positæ melius fundant veritatem.

12 †Quæro sexto,quid si clericus in minoribus beneficiatus suscepit filiũ ex concubina,cũ qua postea ꝯhit,an legitimetur talis ꝓles.vr̃ ꝙ non legitimetur proles, quia fuit spuria. Contrariũ determinat Io.An. in regula, sine culpa, dicens sufficere, ꝙ potuit esse matri. ab initio. constat enim, ꝙ clericus in minoribus etiã beneficiatus põt matrimo. ꝯhere, de clericis coniugatis. c.j.& 2. Et tenẽdo hoc Io.An.exponit literã nostrã in principio : dicit ꝙ tanta est vis,i.virtus matrimonij, vt q̃a ante sunt geniti ex quocũq; coitu, qui tunc potuisset esse vxorius : si tunc interuenisset consensus,per matrimoniũ postea subsecutũ legitimatur ꝓles. ita etiam hic exponit in verbo, geniti. & placet hoc Bu.& Car. Qui idẽ dicunt de monacho,qui habuit filiũ ex concubina tempore probationis,& postea exiẽs ꝯheret matri. proles legitimaretur.dicit tamen But.& Car.imò ẽt Io.An.ꝙ Ricar.& ẽt Bar.tenent ꝯrium in l.Paulus.ff.de sta.ho. & vr̃ quòd determinatio Io. An.But.& Car.non sit bona:nam filij legitimantur per sequens matri. qui nascuntur ex muliere, quã posset quis sibi cõcubinali stẽmate,i.ordine copulare,vt in Authen. qui. mo. naturales effi. sui.§.si quis igitur dotalia. sed clericus ẽt in minoribus constitutus maxime beneficiatus,vt dicit qõ nostra, non põt habere cõcubinã,sed bene alienas vxores in charitate põt possidere, vt in toto tit.de cohabi.cleri.& muli.l.eũ qui.ff.de sta.ho. C.de epi.& cleri.l.eos.71.dist.per totũ.Nec isti filij pñt dici naturales,qui nascuntur ex concubina,quã quis vnice retineret:& in Authẽ.qui. mo.naturales effi.sui.§.si quis aũt defuncto.& no.Io.An.in addi. Spec.in tit.qui filij sint legi.circa prin.& Specu. in tit. de succes. abintest.§.j.& glo.Insti.de adop.in prin.sed clericus non põt habere filios naturales.Si enim non procedit antecedẽs: ergo nec ꝯñs,ff.de procu.l.ad rẽ mobilẽ.l.ad legatũ. c.ex parte.de spon. c. prudentiã.de offi.deleg.si igitur isti filij non sunt naturales:ergo sunt spurij:non legitimantur ergo per subsequens matri.vt in c. nostro. Secundo probatur, licèt habeat quis mulierẽ loco vxoris,cum qua aut quo actu de iure interueniente,nuptię esse pñt, non sufficit vt post matri. secutũ filij ex eadẽ nati legitimentur, nisi habeatur loco concubinæ.hoc probat l.Paulus. ff.de sta.ho. aliàs,eũ qui. nã nupta aliqua sine patris consensu non est matrimoniũ de iure ciuili, & filij ante nati secuto matrimonio nõ legitimantur: & licèt mulier ista potuisset esse concubina, tamen fuit,cum non habita loco concubinæ filij non legitimantur,s̃m Host.ibi,& Bal. Ex quo patet, quòd de iure ciuili coitus concubinatus est maioris efficaciæ q̃ coitus matri.putatiui:& non sufficit,quòd habeat vnicã in domo, nisi constituat eã loco concubinæ:sed clericus beneficiatus non põt habere concubinam, vt dixi: ergo &c. Et pro hoc facit C. de naturalibus liberis. l. j̃. vbi cohabitatio quarundã personarũ prohibita reddit filios non naturales:sed ita est in proposito.Tertio probatur per tex.in §.reliqui.in Auth.qui.mo.natu.effi.sui.vbi dicit,reliqui modi sunt,qui dantur his,qui erant naturales:sed isti non sunt tales,vt probant rubricæ q̃ dicunt,qui.mo.natu.effi.sui. nec extenduntur illæ rubricæ ad alios non naturales, quinimò de clementia Imperatoris illius facit dignos,vt in Authẽ.qui.mo.natu.effi.legi.§.fi.& hanc partẽ sequitur Ricar.Malumbra.

13 †Et si dicatur,coitus cõcubinarius est improbatus de iure ciuili & canonico. a facit 32.q.4. c.nemo.& secundũ hoc oẽs non essent naturales. Ego rñdeo & dico,quòd illud procedit quo ad pœnã poli,i.peccati:non fori,i. quòd nõ possit legitimari per sequens matrimo. vt in c. nostro. Sed in clericis prohibitione poli & fori, vt in c. quidam. 81. dist. Magna est auctoritas Io.An.tenentis oppositũ, vt dixi in primo prin.q.pro quo facit in Auth.de monachis. §. si quis autẽ monasticã.vbi probatur,quòd saltem in minoribus constitutus potest concubinam retinere,cũ ibi vocet constitutos in sacris.pro quo facit l.nuptijs.& l.nuper.C.de naturalibus libe. vbi tex. vr̃,quòd sufficit quòd si tp̃e concubinatus potuit esse matrimo. quòd requiritur quòd mulier fuerit habita in ordine & colore concubinæ.facit §.fi.Insti.de nuptijs.ibi loquẽs de legitimatione ꝑ oblationẽ curię. ponderat, quòd matrimoniũ potuerit esse tp̃e concubitus.facit Insti.de hęredi.quę abintesta. dũ dicit,habuit cõcubinã.& sic vr̃ sufficere,si matrimoniũ potuit esse tp̃e cõcubitus, quòd proles legitimetur. Io. An. multa adducit in dicta mercuriali, qui ẽt dicit quòd extrema sunt ad legitimationẽ habilia,& q̃a tp̃e concubitus,& ẽt nunc poterat esse matrimoniũ,sufficiat vt in c.nostro. & ita concludit Io. An. in dicta mercuriali. cuius decisionẽ D.Ant.Rosellus in sua 7.q.in tractatu legitimationis, nititur improbare tanq̃ periculosam, adducens dicta Bar. in l.j. in fi.ff.de concubinis. vbi tenet, quod si aliquis hẽt concubinã, non tamẽ in domo eã ducendo in vxorẽ, prolem non legitimat ante natã:& sic requirit Bar. quod sit concubina in domo retenta. & in l.concubinatu.eo.tit. & ipsamet nostra qõne sentit ipse Bar. oppositũ, videlicet quod clericus in minoribus constitutus & beneficiatus ducendo concubinã in vxorẽ non legitimat sobolẽ ante natam: quod si ista decisio esset vera, sequeretur quod spurij possent legitimari per ꝯñs matrimoniũ,ꝯ capitulũ nostrũ, & ꝯ tex.§.reliqui.in Authẽ. qui.mo.natu.effi.sui. qui tex.pſtat illud remediũ tm̃ naturalibus. facit ẽt decisio Bar. in l.si socer generũ.ff.de his qui.vt indig.vbi dicit, quod oẽs alij nati ex alijs q̃ ex concubinis, quas quis non possit habere in stemate,i.ordine concubinæ,non pñt legitimari per subsequẽs matrimoniũ,vt in casu l.j.§.si qua.ff.de concubinis. licèt de tali hoĩe non sit dubiũ de iure canonico ꝑꝑ affinitatẽ. Propter hoc non est recedendũ a decisione Io.An.qui iuris canonici lumen fuit.Et vt habeas latiorẽ cõclusionẽ ex pmissis,s̃m Io.An.hic,& in regula, sine culpa.pmitte s̃m ipsum Io.An.qui ibi Io.An.recitat scripta Doctorũ magnæ auctoritatis, quod tria sunt consideranda tp̃a, & sic tria iura.Primũ fuit ius naturale primæuũ, nec spirituali rõne limitatũ,nec coarctatũ: & s̃m illud non est dr̃ia liberorũ, sed nati ex quacũq; concubina erant legitimi,vt in Authẽ.qui.mo.natu. effi.sui.§.si quis.& §.licet ergo non hñs.circa principiũ. in Auth. qui.mo.natu.effi.legi.vnde talis prohibitio non est de iure antiquo,vt ẽt D.Ant.Rosellus dicit,quod fuit quoddã tp̃s,quo magis hoĩes passim more bestiarũ vagabantur, & sic victu ferino vitã peragebant,nec rõne animi quicq̃, sed pleraq; viribus corporis administrabant,non diuinæ religionis, non humani officij cultores, vt nemo nuptias videret legitimas, non certos quisq̃ inspexerit liberos. & de hoc iure põt intelligi Ouidius methamorphoseos in principio,dũ loquitur de aurea ætate.facit Institu.de iure naturali, in principio. Secundo fuit ius gentiũ coarctatum rõne,quod ius inducit, quod esset maris & fœminę coniunctio, quinimo dr̃,quod matrimoniũ induxit,Insti.pall e.& in §.sed ius naturale. tñ s̃m hoc ius alia non fuit institutio solẽnitatis matrimonij.de hoc loquuntur argumenta Io.An.in hac materia, qui æ concludunt,quod iure naturali concubinæ ꝓhibitę erant:& s̃m hoc incipit dr̃ia inter natos, quos naturales appellamus, q̃ sunt nati ex tali coniunctione,& inter natos ex concupiscentijs.Ternatiũ fuit ius ciuile scriptũ,quod reprobat in totũ primã consuetudinẽ, videlicet cõem actũ multiplicis libidinis , nõ coarctatã rõne:q̃a hi sunt oẽs coitus,quos ius ciuile reprobauit. Itẽ maris & fœminę coniunctio certe iure ac naturali rõne subnixa includit ius positiuũ,& quandã solennitatẽ, q̃ dr̃ matrimoniũ, vt in §. legitimi. quibus modis natura. efficiuntur sui. & in d. §. ius naturale.& sic ipsum s̃m ius naturale reprobauit,dũmõ non semp sit sua solennitas.& hoc dicit §.ius naturale.dũ dicit,quod nos matrimoniũ appellamus:& iõ dicimus legitimos & naturales, qui nascuntur ex muliere vnica indubitato affectu habita ex matrimonio s̃m solẽnitatẽ legis in totũ. vbi aũt dicto iuri naturali secũdo non adderetur solennitas, ius ciuile nõ approbauit ipsum, nec reprobauit,vt no.in l.concubinatu. ff. de concubi.& suprascripta fuit mens Io.An.in d.regula,sine culpa. palle.§. dũ dicit, quòd

ADDITIO.

a ¶Et canonico.An concubinarius coitus sit licitus,vide tex.in l. si vxor. in prin. ff.de adulte.

quòd per legem ſcriptam in Auth.qui.mo.natu.effi.ſui.§.palam. & §.illud.non diſtinguebantur a naturalibus filijs legitimi:quòd per ius ſcriptum ſit diſtinctus poſtea partus in tres partes, ſ. expreſſe approbatũ,expreſſe reprobatũ,& partũ editũ extra expſſam iuris reprobationẽ. & ſm quod tria ſunt iura, ſm Io. An. in
a dicta mercuriali, ita eſt triplex filiorũ diuiſio. [a] Nã de primo naſcuntur naturales & legitimi:naturales dicti a cõiunctione, quæ eſt de iure naturali,vt in præalle.§.& in diffinitione ius naturale eſt maris & feminę coniunctio,quam nos matrimoniũ appellamus:hanc expreſſe l.approbat,vt Inſti.de nuptijs.per totũ.de talibus habetur 32.q.4.c.ſi. & ff. de his qui ſunt ſui vel alieni iuris. in l.filiũ.in prin.& Inſti.de patria poteſtate,in prin. De ſecundo naſcuntur ſpurij,ſic dicti,quaſi non pure,ſed extra puritatẽ iuris naturalis rõne ſubmiſſa geniti ꝯ prohibitionẽ iuris ciuilis ꝓhibentis oẽs coitus libidinoſos,ſiue per effuſam libidinẽ,in Auth. qui.mo.natu.effi.ſui.§.ſi vero effuſa. & l.vulgo.ff.de ſta.ho.nota. inſti.de nup.§.ſunt aliæ.& iſtorũ multæ ſunt ſpecies.& no. gl. in c.niſi rerum. De tertio naſcuntur naturales tãtũ, ſiue naturales ſimpliciter,ſic dicti,quia naturali iure producti,& ex tali cõiunctione approbata naſcuntur: vel ſaltẽ non reprobata, non tamẽ legitimi ſunt,ex eo quia non ſunt ſm inſtitutionẽ & ſolennitatẽ iuris ciuilis vel canonici geniti,nec approbationẽ legis hñt,licèt ius ciuile ipſos non reprobet.Et iõ dicit tex.ſm Io.An. in l.item legato.§.patrui.ff.de le.3. ꝙ inter vxorẽ & ꝯcubinã in ſola dignitate eſt drĩa,non inſpecto iure naturali,quo non erat perſonarũ dignitas,vt in Auth.de monachis.§.is aũt.& 8.diſt.quo iure.non eſt drĩa, ſed inſpecto iure ciuili & canonico, quo eſt perſonarũ electio,vt in c.nouit.de iudi.eſt drĩa.filij ergo iſti,qui legitimantur per ſubſequens matrimonium,quod tantũ relinquitur naturalibus,& non ſpurijs,vt in c.noſtro.& habetur per tex. noſtrũ,
b ꝙ naturalis tantũ dr̃,qui natus eſt ex vnica [b] in domo, non ex cã libidinis,ſed procreandę prolis,vt in Auth.qui.mo.natu.effi.ſui. in prin. & hanc ſolennitatem inducit ius poſitiuũ, quã non approbat, nec reprobat, ſed tolerat. ſic dicimus de meretrice in c. inter opera.ſ.de ſponſalib.in glo.vnde dicit lex,in concubitu.in fi. ff. de concubinis. ꝙ quia concubinatus a lege nomen aſſumpſit:ideo citra pœnã legis eſt. & alibi dicit lex ſm Io. An. ꝙ non rõne facit heres,qui funerari non facit ab eo,quẽ teſtator elegerit,ipſum teſtatorẽ:pęna tamen in eũ ſtatuta non eſt,ff.de reli.& ſump.fu.l.at ſi quis.§.Labeo. modo ſequitur ex his, ꝙ nõ omnis natus ex coitu mulieris, cum qua poterat eſſe matrimoniũ, illo tẽpore poterit per ſubſequens matrimoniũ legitimari: pone, ꝙ conceptus ex ſoluta meretrice.Itẽ ex pluribus concubinis actus iſte exiſtit libidinoſus:ergo filij ſpurij cenſendi ſunt,vt in §.ſi qs autẽ effuſa.pręalle.& ſic vr̃ non legitimari poſſe,per c.noſtrũ.& ſatis vr̃ fore iniquũ,ꝙ non eſt drĩa inter filios laici,& filios clerici non conſtituti in ſacris: & per tales legitimationes multi de clero receſſerunt,ꝯ id quod habetur in c.cum ex co. de elec.li.6. & certe c.noſtrũ multũ obſtat, quia dicit, geniti. ſic generaliter loquitur.Item coitus concubinarius eſt damnatus de iure canonico:ergo ẽt non legitime natos ex prohibito coitu legitimabit per matrimo.ſubſequens.Et põt dici,ꝙ cõcubinatus eſt damnatus quo ad pęnã poli non fori,vt dixi,& notatur in gl. in l.in cõcubinatu. ff. de concubinis. vel aliter dicunt alij,inter quos eſt D.Ant.Roſellus,ꝙ qñq; naſcitur qs ex coitu, in quo eſt defectus ſolũ in actu coniunctionis & conſenſus,non aũt actus multiplicis libidinis,vt quia talis eſt perſona, q̃ non põt ſibi cõcubinam copulare,licet eã poſſit vxorẽ habere: & tunc ſolus defectus cõiunctionis rõne reprobationis non facit filiũ non eſſe naturalẽ & illegitimabilẽ:q̃a ius naturale coniunctionẽ maris & fęminę non prohibuit,ſed tñ concupiſcentẽ coniunctionem vetuit. ita concludit Io.An.in regula,ſine culpa.per argumenta ſua.Quandoq; non eſt defectus in aliquo actu extrinſeco ab ipſo actu copulæ reprobato: & hoc ſecundo mẽbro quis legitimatur ꝑ matrimoniũ:ita in propoſito.licèt ergo clericus in minoribus conſtitutus ſit prohibitus concubinas habere, & quilibet ẽt alius ẽt rõne peccati de facto hñs,in nullo tñ alio extrinſeco, puta rõne multiplicis libidinis peccati concipit filios naturales ſecundum inſtitutionẽ iuridicã naturę:licèt diſpoſitione iuris canonici obſtante,vitiũ tñ per ſubſequens matrimoniũ purgatur: ergo tales filij ſunt legitimabiles,quia q̃libet eſt ꝓhibitus concubinas habere:& tñ iure canonico tales filij legitimantur,vt in c.noſtro.ſi aũt eſt defectus non ſolũ in ſola ꝓhibitione, q̃a prohibitus cõcubinas habere,ſed in aliquo facto extrĩſeco, ꝑ ꝑ quod filij dijudicantur non naturales:tunc tales coitus quantũcunq; tunc potuiſſet eſſe matri.non ſufficerent, vt ſecuto matrimo.filij legitimentur. & ita poſſent intelligi ſm iſtos multa argumẽta facta ſ. in hac parte.ex iſta doctrina ſequitur,ꝙ natus ex clerico dũtaxat in minoribus conſtituto legitimetur per ꝯñs matri. q̃n non ſit alius defectus,niſi ꝙ non põt ſibi cõcubinã copulare. & hoc per c.noſtrũ, q̃a ita intelligunt iſti ſm iſtã determinationem. Idẽ de monacho infra probationis tp̃a ꝯſtituto, vt iterũ cõcubinã retinens legitimet filios ante natos,ea demũ accepta in vxore, cum nullus ſubeſſet defectus extrinſecus prohibitionis, q̃ ſola ꝓhibitio coniunctionis.Idẽ dicunt de furioſo,& de mentecapto, & ſimilibus,vt retinens concubinã ſanæ mentis effectus recipit eã in vxorẽ,legitimet filios. opinio Io. An. in regula ſine culpa, in his talibus ſm Doct.ꝑfatos ſaluabitur.ꝯrium tñ teneo ĵ.in 8.q.de furioſo & mentecapto, videlicet ꝙ non legitimantur ipſorũ ꝓles per ſubſequẽs matrimoniũ, ſed vbi eſt defectus extrinſecus, dicunt iſti, vt quia non poterat eſſe tp̃e coitus matrimoniũ: vel q̃a non fuit habita concubina in ſtemate concubinæ, i. ordine vel in domo retenta. vel plures retinebat concubinas, vt in §. ſi vero effuſa. tũc quãuis potuiſſet eſſe matrimo. filij tunc non legitimantur,q̃a non ſunt nãles,per c.noſtrum:ſicut enim nati ex copula a iure reprobata,vnde non poſſent dici nãles: & hoc eſt quod dicit tex.ex indubitato affectu &c. facit l. Paulus. in rõne ſui.ff.de ſta.ho.ibi erat defectus extrinſecus, q̃a non fuit volũtas paterna:ergo filij nati ex eo non legitimabuntur ſecuto idoneo poſtea matrimonio.q̃ lex q̃uis ſit correcta,durare vr̃ in rõne ſui, & ex ea licet arguere,iuxta gl.in l.j.in prin.ff.de coniun.cũ emã. lib.no.Panor.in c.nouit.ſ.de iudicijs. iſta fuit ſubtilis conſideratio.ab opi.tñ Io.An.Zochus non recedit per c.noſtrũ, quod primo ponit regulã generalẽ in verbo, geniti. ſuper quo verbo Io. An.gloſat geniti ex quocũq; coitu nedũ fornicario,qui ſit extra vſum legitimæ vxoris,dũmõ tp̃e coitus potuit eẽ matrimoniũ. & hoc expſſe ꝓbat in c.noſtro ibi,ſi aũt. vbi excipit duos caſus. Primus, q̃n vir viuente vxore ſua legitima ex illa muliere prolẽ ſuſcepiſſet,maxime ſi in morte vxoris alter coniugũ machinaſſet ꝯ aliũ: & exceptio iſtorũ caſuũ firmat regulã generalẽ in oppoſitũ ſm gl.rub.de reg.li.6.adducit Io.An. in fi.dictæ regulæ,ſine culpa,tex.q̃ bene ꝓbat,Inſti.de nup.§.fi.vbi primo loq̃tur de nãli,q̃ per datiõnẽ ad curiã legitimatur:poſtea ſubdens de legitimatione,q̃ ſit per matrimoniũ, nõ ſit de nãli, ſed exprimit ſolũ,ꝙ non fuit inter parentes matrimoniũ legibus interdictũ. cui ꝯcordat l.cũ q̃s.in prin.C.de natu.lib. Cũ igitur c.noſtrũ tractet de qualitate & quãtitate virtutis matri.ne tãtæ virtuti detrahat̃, de qua de ſum.Trini.c.vno,in vlti.gl.primę partis,lib.6. dicendũ eſt,ꝙ tãta eſt vis matrimonij,vt q̃ primo ſunt geniti ex quocũq; coitu,q̃ tñ potuerit eſſe vxorius,ſi tunc affuiſſet conſenſus, qui nũc interuenit,legitimatur ipſa ꝓles,ẽt nata ex tali clerico: imò nedũ ex cõcubina in domo retenta, ſed ẽt ex alia quantũcunq; certa meretrice,q̃ tũc potuiſſet vxor eſſe. Præterea rõ finalis eſt
c anima legis [c], no.Bal.in l.ſi q̃s ſeruo.C.de furtis.Dy.in regula fi. de reg.iur.li.6.Panor.in c.fi.de reſcri.in c.ſecundo req̃ris. de appel.gl.fi.in l.j.C.q̃ ſit longa conſuetudo.Bal.in l.cũ Aquiliana.ff. de tranſactio.Inn.in cle.j.ſu ꝑ gl.in verbo,eligatur.de elec.& ibi dixi,dũ legerẽ clementinas collega deputatus ſpectab. & clariſſimi Docto.Dñi Stephani Coſtæ: nam repetij plures clementinas:imò dr̃ lex ipſa rõ,Bal.in c.dilectus.el j.de reſcri.nam lex cõſiſtit in ſubſtantia rõnis, Bal.in c.j. in 5.col. ſ. de ꝯſtõnibus. & rõ legis & mens legis idẽ ſunt,Bar.in l.cum mulier. ff.ſolu.matri.l. adigere.§.quãuis.ff.de iurepat.l.quod dictũ. ff. de pactis. Et rõ finalis elicitur in ꝓmijs ſępenumero,Bal.in l.fi.ff.de hęred.inſti. in j.cõſtitu.codi.ver.quibus,in prin.Bal.in l.j. ver.nunc ad materiã legis noſtræ.C.de liberis ꝑteritis.Bar.in l.j.in prin. ff. ad Macedonia.in l.cũ hi.in prin. ff. de tranſac. Ange.in l. ſi quis cũ aliter.ff.de verb.obli.facit tex.in l.item quia.§.idem Iulianus. ff. de pactis.Bal.in l.vt liberis. C.de colla.in l.j.ff.de origi.iuris.in l.inteſtato.ff.de legi.tu.in l.noſtrã.in pe.col. C. de teſtamentis. in c. ſecundo requiris.de appel.in l.j.in 4.col.de falſa cauſa adiec.Do. Anto.in c.pe.in fi.de cleri.non reſiden. Panor. in c. ex multa.de voto.ſed tex.hic in proœmio dicit, tanta eſt vis matrimonij &c. & ſic ꝙ legitimẽtur filij propter maximã vim matrimonij: ergo vbicunq; extrema ſunt habilia, quia & nunc interuenit matrimonium,

ADDITIONES.

a ¶Filiorum diuiſio. Quot autem ſunt genera filiorum, & quæ, vide tex. Inſti. de ado.in prin.& Bal.in l.ſi qua illuſtris.C.ad Orfici.

b ¶Ex vnica. Adde,quòd idem no.in auth.licet.ver.ſola C.de na.lib.& per Bar.in l.fi.ff.de his qui.vt indi.& Alex. in l.2. ad fi. de in ius voc. vbi omnino vide: ſecus autem etiam vt in dictis iuribus alle.ſi quis natus ſit ex vna de pluribus concubinis:quia tunc ſpurius dicitur, vt etiam infra hoc ſtatim dicit litera.

c ¶Anima legis. Adde D.Soci.conſi.35.inci.Circa prędictam conſultationem.circa medium 2.col.in j.parte,char.70.quòd legis verba ſunt corpus & ſuperficies legis:ratio vero & mens eſt ipſa anima.& adde Bar.in l.cum pater.§.dulciſſimis.de leg..& l.milites agrum de re militari.

monium,& tēpore,quo alij filij geniti sunt, potuisset matrimo.
a interuenire: ista fictio operabitur, vt filij sint legitimi[a]. Ad vnū fundamentū fortissimū s.factū,cū dictū est,ꝙ non est dr̄ia ſm ius naturale inter concubinā & vxorē,nisi sola dignitate,quę dignitas est introducta a iure positiuo: r̄ndetur ſm Io. An. in fi. dictæ mercu.ꝙ ante oēm legem scriptā matrimo. fuit institutū, vt etiā dixi s̄.in rub.de spon.& matrimo.si matrimo.est de iure naturali, non dico inquantū naturale ex principijs naturalibus non de necessitate creatū:sicut moueri sursum naturaliter est ignis: descendere deorsum naturaliter est lapidis:sed accipiendo naturale,ad quod inclinat natura,& complectitur:cōstat enim,ꝙ principaliter finis matrimo.proles est,quę inducit parentes ad nutrimentū & disciplinā:qui ſm ius naturale educant,& instruunt,& hoc non posset fieri,nisi haberent filij certos parentes: & certitudo est proprie per obligationē viri ad determinatā mulierem: & hoc matrimo. verius. Item si inspicimus ſm finem matrimo. qui est mutuum obsequium sibi & filiabus impensum, hoc est etiam naturale: sicut ratio naturalis suadet cohabitationem hominum,quia vnus non sufficit sibi in his,quæ ad vitam pertinēt: cuius ratio homo dr̄ naturaliter solicitus:ita illorum,quibus indigetur ad humanam vitam,quædā sunt competentia viris,quędam mulieribus:vnde fit societas viri ad mulierem,quę societas mouet matri.cui fornicaria, quę est causa vagi cōcubitus, de ratione videtur esse contraria, & educationem prolis,cui necessaria est cura matris in ministrando: & fortius cura patris in instituendo,& in promouendo in bonis interioribus & exteriorib⁹. oportuit ergo contra legem naturæ ordinatā esse cohabitationem parentum ad tēpus nō modicū ꝑꝑ nutrimentum & disciplinam,quā deberet proli:quod non est nisi perimat:ergo fornicatio & omnis vagus concubitus est contra bonum prolis educendæ:& ideo mortale est, si diceres fornicationem sufficienter prouidere proli circa educationem & disciplinam. Respondet Io.An.quod iudicare debemus, ſm quod cōiter accidit, non ſm quod accidere pōt. cōiter autē accidit fornicationem diuertere vtrūq; educendæ proli non vacare: ergo constat ex lege diuina & lege naturæ fornicarium coitum esse damnatū, & lege canonica.faciunt glo.in cle.ad nostram.de hære.in §.verum.in j. & 2. glo.& dicit c.non solum.33.q.7. inter cętera 7. vitia fornicationē esse maximū.& lex ciuilis concubinatum permittens est reprobata,32.q.4. c.nemo. & dicit Host. illas leges etiā iure ciuili esse correctas.& induxit multas auctoritates,quas etiā alle.Io.An.in d.mercu.non habita ergo differentia, an coitus sit fornicarius, vel aliter libidinosus,siue damnatus.Sed an tunc poterat eē matrimo.dico ſm Io.An. ꝙ per subsequens matri. legitimatur proles, per c. nostrum: & per prædicta patet solutio ad argumenta ꝯria:& vide Io.An.in d.mercu. Et an extunc vel exnunc ipsa ꝓles legitimetur,Io.An.ibi in 2.q.principali,de qua etiam aliquid ponam in c.nostro.† Quæro 7.sequendo ordinem Io. An. si quis
4 suscipit filium ex concubina, deinde contrahit matri. cum alia muliere,qua mortua contrahit cum concubina, an legitimetur
b filius[b]. Dicit Io.An.post Ricar.Malum.in mercu. ꝙ legitimatur proles,nec curamus de medio actu non successiuo.& hoc videtur quibusdam expressum in Auth.de incest. nup. §. dubitatum. de quo plenius vide in d.mercu.& hoc etiam hic dicit Io.An. in verbo,post ꝯtūm.& apostillā in litera super illo verbo,ita transiuit in antiqua. Si vis tamen effuso procedere sermone habere eius argumenta,vide per Io.An.in d.mercu.& casus vr̄ de hoc in Auth.qui.mo.natu.effi.sui.in §.si vero.cum auth.dubitatū.2.col. ergo vr̄ non plus instandū, l. quod Labeo. ff. de carbo.edic.Do. Flo.de Castro sancti Petri Bononiensis,vt etiam recitat D. Ant. Rosellus in suo tractatu legitimationis, disputauit Bononiæ cōtrarium:nam tex. voluit, ꝙ continuata affectione coitus concubinarius transfundatur in matrimonialē,l.cū quis.C.de natu.libe.ibi,ex eadē affectione. sed in qōne nostra non est ita,quia dimisit concubinam.facit l.nuper.eo.tit.& in Auth. qui.mo.natu. effi.sui.§.si quis igitur dotalia.vbi præcedēte affectione. sed in q. nostra non præcessit ꝑꝑ mediū matrimoniū. facit Auth. quibus mo.natu.efficiuntur sui.§.generaliter. ver.hoc dicimus.vbi dr̄,ꝙ ante legitimā sobolē naturalē legitimatur solū per oblationem curiæ vel matrimonij. Et dicit ibi tex. legitimis præcedentibus & naturalibus postea natis. quasi esset oppositū, si essent prius nati naturales,& demum legitimi.Item facit Authē.qui.mo.natu.efficiuntur sui.§.qui autē præcedente & effusa. nam vt dicantur naturales & legitimentur per matrimoniū, vr̄ ꝙ concubina sæpe debeat stetisse in concubinatu,& stemate vsq; ad mortem, in Auth.qui mo.natu.effi.sui. §.si qs aūt defunctus. aliās nō erūt filij naturales,& per ꝯñs non p̄nt legitimari.Item inducitur l.in bello.§.facta. ff. de capti.vbi captus ab hostibus in peculiaribus videtur vsucepisse mediante persona serui remanētis in medio. si aūt seruus intermedius est talis, vt mutetur qualitas possessionis,impeditur vsucapio.facit quod no.Bar.in l.si is qui ꝓ emptore.ff.de vsucap.ita in qōne nostra interuentus vxoris medię impedire vr̄ coniunctionē extremorū,per bonū tex.in c.si propter tua debita.de rescrip.li.6.in c. ꝑterea. de appel. itē fingeretur id, quod est impossibile: nā fingeretur retro fuisse matri. continuū quolibet tēpore cū ipsa concubina,quod est impossibile,q̄a stāte aliquo tpe vna vxore, alia stante dicto tpe,fingi nō pōt fuisse vxor.Pręterea vr̄ ista legitimatio pendere in patris voluntate,vt in §.generaliter.qui.mo. natu.effi. sui. sed si intermedie pater ꝯxit cum alia, non habuit animū filios legitimandi, quia intelligitur habuisse spem durandi in perpetuo matri. ꝑꝑ naturā matrimonij indiuiduā vitæ consuetudinē retinētis,vt dixi super rubri.de spon.& in c.fi.de condi.appo.facit l. interdicit. scđo r̄nso.ff.de cōdi.& demō.vbi si capax est legatarius tpe testamenti, & cedentis & legati, vitiatur nihilominus legatū, si fuit medio tpe incapax, tanq̄ ista capacitas media impediat coniunctionē extremorū.Io.An. in d.mercuriali, facit ad istā partē triplicē ordinē argumentorū,quę hic non repeto.Sed in ꝯriam partem inducitur casus C.de naturalibus liberis.l.diui Cōstantini.in prin. nam licebat olim legitimare naturales: nam dicit tex. siue ante matrimo.siue postea sint geniti:quod intelligo,ēt si sint nati ante matri.cum alia ꝯctum,q̄ cum concubina,vel postea:aliās si ita nō intelligerem,frustra esset dubiū genitis postea, quia certum erat eos esse legitimos,& lex dēt esse de dubio: & intelligēdum postea de genitis,post mortem tamen vxoris. Nec obstet c. nostrum.& tex.probat quod dicit ibi, quia dicit ibi,non fuit legitimatio existente legitima sobole vel coniuge. ergo si defecerit morte', poterit fieri legitimatio: & sic significatur ꝙ ibi est mediū.& ibi tex.cū dicit,quæ ante fuerunt cōcubinæ: quasi semper illas concubinas habuerit,sed tm̄ ante coniugē primam.probat tex.dū dicit,ex legitimo matri. prole suscepta. quod esse nō poterat,nisi præcedente matri.Inducit ēt Io.An.iura,quæ dicunt,ꝙ ex quo ius non distinguet,nec nos distinguere debemus, 31. q.2. c.si dormiret.c.solite.de maio.& obed.ff.de aleatoribus.l.j.§.q̄d aut.inducit l.patior.2.r̄nso,ff. quib⁹ modis pignus vel hypo. soluitur. inducit ēt de appella. infra annum prosequendæ appellationis,lapso anno coniunguntur tēpora prioribus, vt cle. q̄diu. de appel.pōt adduci c.dilecto.de verb.signi.vbi extrema tēporis coniunguntur sublato impedimēto de medio.induxit simile de ꝓscriptione,q̄ dormit tpe schismatis, vel vacationis hostilitatis, extrema tēporū coniunguntur impedimēto sublato de medio, c.j.de rescr.c.auditis.c.transmissa.c.cum nobis. Sic in pupillo,de præscrip.30.annorū.& l.fi. C. in quibus causis cessat longi tēporis præscriptio.inducit alia plura Io.An.in d.mercu.præterea facit impedimentū initū facto hominis, ipsum superueniens medio tēpore non impedit extrema coniungi,l.qui dote.in prin.ff. solu.matri.& ibi no.Bar.itē hic firmat §. dubitatum, vbi dicit, si aliquis legitimorum pater iam sit post absentē vxorem, ex hominibus habuerit quandam consuetudinem cum alia muliere. & glo.dicit super illo versi.hominibus.similis r̄ō in Auth. de nō eligen.secū.nubē.in §.j.vbi glo.exponit illud verbū,ex hominibus:i.ante,vel post.& sic attenta ista expositione, siue habuerit cōsuetudinē ante matrimoniū primæ vxoris,siue post, legitimātur filij primo nati.Habes ergo,ꝙ mediū matrimo. nō obest. ad hoc facit l.intercidit.præallega.quā alij allegant in ꝯrium. natura defectus mentis sui natura impedit modū inquisitionis legati,vt deportationis,ff.de operis libertorū. l.si necesse.§.fi.deportatus nō impedit acq̄sitionē legati,si legatarius fuit capax: ita in casu nostro mediū nō dēt obesse, si extrema fuerint habilia, videlicet tēpore coitus & præsentis matrimo.facit tex.noster,ꝙ filij nati ex cōcubina extāte vxore, quos filios spurios nominat, nō legitimari p̄nt per subsequens matrimonium: secus ergo si ante fuissent nati,q̄ illa esset vxor:pro hoc,quia potest a se concubinam separare, & vxorem ducere, & filij præterea dicuntur naturales,

ADDITIONES.

a ¶Legitimi. Adde Bal. in c. naturales. si de feu. fue. controuer.vbi dicit,quòd si quis accipit concubinam in vxorem in articulo mortis, sciens se euadere non posse,tenet matrimonium:nam hoc est bonum prolis,ex eo quia legitimatur, quia legitimatus habetur loco posthumi,vt in d.regu.sine culpa.in mercuria. in 6.Adde Bar.& Imo.in l.cum tale.§.Meuius.de condi.& demon. per Bal.& Imo.in l.si quis posthumos.in fi.prin.de libe.& posthu.& Bal. in rubri. C. de priui.do.in 2.col.in ver.consueuit quęri.de fideicom.Imo.in l.Gallus.in prin. in vlti.col.de libe.& posthu.& per Io.An.hic.

b ¶An legitimetur filius.De hoc articulo vide Bar.in l.a filia.§.vxor.solu.matri.& in l.bonorum.rem ra.ha.& in l.cum 10.§.fi. de solu. & Pau. de Cast. in l. Pomponius.§.acquisitum.de acq.poss.quòd sic.

naturales,in Auth.qui.mo.natu. efficiũtur ſui.in §.ſi quis autem
dicendus. & Io. An.in mercu.determinat ꝓ hac parte. & Ricar.
malum.Iac.de Are.Bar. & cõmuniter firmant oẽs hanc partem,
licet in l.Paulus.vt dixi,Cardi.flo.tenet ↄ̃rium.& deciſio Io.An.
eſt vera,ſaluo,niſi cõcubinam tenuiſſet,& nõ ſepararet tempore
matrimonij: q̃a tunc aut q̃rimus de filiis natis ex concubina an
te matri.& poſtea mortua ea ducat cõcubinam : tales videantur
legitimari per c.noſtrũ. Sed ſi q̃rimus de natis ex cõcubina tem
pore matri.& tales dicũtur ſpurij: & iõ nõ vñr legitimi. caſus eſt
in c.noſtro. Do. flo. de Caſtro Sancti Petri voluit tenere in vna
ſua diſputatione,de qua ſ̃.feci mentionẽ,ꝙ iſti nati tp̃e matri.ex
cõcubina legitimãtur, dato ꝙ alij prius eſſent nati ante matri. ↄ̃-
ctum cum vxore, qua mortua poſtea ↄ̃hẽdo cum cõcubina legi-
timãtur,& nãles,qui nõ ſunt nati tp̃e matri.& q̃ ſunt nati tẽpo-
re matri.vt ſic iſti ſpurij conſequãtur ꝑ alios,i.ꝑ filios id,quod ꝑ
ſe nõ pñt cõſequi,arg.c.cũ ſup.cũ ibi no.de cõceſ.pb̃ẽ.l.2.§.obij-
citur.ver. ſi ſit agnatus. ad tertiũ. & q̃a reſpectu filiorum nãlium
fingitur ex matri.natus. Iſta eſt ſingularis limitatio ad c. noſtrũ,
vt nõ loquatur,q̃n extãt ex cõcubina nãles,quibus mediantibus
ſpurij ipſi legitimanť,ꝑ c.noſtrum.& habetur in l.cum q̃s.C.de
natura.lib.d.Ant.Roſellus dicit tã filios natos ante matri.primæ
vxoris,q̃ natos cõſtãte matri.nõ legitimari:q̃m iſti nõ ſunt digni
legum bñficio: ſuperinductio vxoris, & retẽtio cõcubinę ſimul
opus fecerunt libidinoſum : ideo nati q̃ncũq; ſunt iudicãdi non
nãles,immo indigni iſto beneficio.alleg.in Auth.de triẽte & ſe-
miſſe.§.nunc duo. ver.hoc dicimus.trãſumptiue in Aut.qui.mo.
nat.effi.ſui.§.ſi q̃s autẽ effuſa.Poſſet adduci vltra id,quod dicitur
de vſurario,ꝙ nõ erat manifeſtus tp̃e teſtamẽti,& poſtea fuit fa-
ctus vſurarius manifeſtus. dicunt Doct.ꝙ irritať teſtamẽtũ prius
validum,de quo per Pau. de Liaza.vide in cle. j.de vſuris.& Bu.
& modernos in c.q̃a in oĩbus. de vſu.& ꝑ Dominic. de Sancto
Gem. in c.q̃.q̃.eo.ti.li.6. exercitiũ clãdeſtinũ vſurarum cõtinua
tum ante teſtamentum aſſumit illã qualitatẽ ſequẽtis tp̃is, quã-
do eſt manifeſtus.ita dico,filij naturales nati tẽpore ꝑmiſſo con
cubinatus trahuntur ad tp̃s vetitum,ſ.adulterij: & ſic nõ cenſen
tur amplius naturales . In ↄ̃rium tamẽ argui poſſet de notatis in
dictis locis ꝑ Doct.ꝙ immo ſubſequẽs trahatur ad p̃cedẽs:vnde
tp̃s clãdeſtinũ ratum ſequẽs trahitur ad manifeſtum p̃cedẽs quo
ad validitatẽ confecti a manifeſto vſurario cum ſolẽnitate c.q̃.q̃.
facit de pę.dil.j.c.vulgatus.vbi fur,qui a principio nõ fuit mani-
feſtus,vt quia non fuerit dep̃henſus, ſi poſtea deprehendatur de
furto,anteq̃ veniat ad locum determinatum, punitur in quadru
plum tanq̃ manifeſtus. facit l.quod ait.ff. de adul. vbi dicitur, ꝙ
eſt licitum patri adulterũ filiæ interficere, dũmodo faciat in fer-
uore facti,licẽt interueniat aliquod interuallũ,vt q̃a transfugiẽ-
te filia. Fede. de Se.conſi.6.ſm meã quotam,vt ẽt refert Bu.in c.
q̃a in omnibus.de vſu.& determinat q. p̃cedẽtẽ de vſurario clã-
deſtino.ita igitur, ex quo cõcubinatus trãſiuit ad adulteriũ, totũ
tp̃s cedat adulterio.ita põt iuuari q.noſtra ꝑ vtraq; parte.Ego au
tẽ teneo,ex quo vtile eſt ſeparabile ab inutili, regula vtile,lib.6.
c.cum ſup.de offi. deleg.c.noſtrum decidat q̃ſtionem, videlicet
ꝙ naturales legitimãtur ꝑ ſubſequẽs matri.ſpurij non.& ſufficit
quo ad naturales,ꝙ tp̃e nataliũ potuit eſſe matrimoniũ: & ꝙ di-
cebãtur naturales,licet aſſumant nouã qualitatẽ ſm opinionẽ ſ̃.
allẽ,nõ curo.vel fuit ex effuſa libidine tp̃s ſubſequẽs: nã ex effu
ſa libidine nõ ex concubinali ſemine,dũmodo tunc poterit eſſe
matrimonium,ſufficit,vt ſ̃.concluſi præcedenti queſtione ſexta
ſm opinionẽ Io.An.reprobando aliã.& hoc per hunc tex.Et ſic
nõ obſtabit in Auth.de triẽte & ſemiſ.cum ſequẽtibus ſ̃.alleg.au
tẽticis.Ad illud,quod dicit Flo.ꝙ ſpurij cõſequũtur per alios, q̃d̃
nõ poſſunt cõſeq. ꝑ ſeipſos:iſtud non eſt verũ,nec ꝓbať hic,nec
dicitur in caſu iſto ſpecifico: in naturalibus ẽ habilitas extremo
rum,q̃ inuicẽ cõiũgũtur : in ſpuriis autẽ extrema cõiũgi nõ pñt,
vt in textu noſtro:& ſic ceſſat illa rõ,nec rõne naturaliũ fingi po
teſt,nec dẽt ſem ꝑ habuiſſe matrimoniũ,id eſt ordinẽ, id eſt con
ſuetudinẽ ↄcubinatus.fictio.n. eſt fundata ſup ę q̃tate, vt dixi in
c.is qui.de ſpõſalibus.q̃ æq̃tas fauore matri.& eius æq̃tate indu
cit talẽ legitimationẽ,vt in c.noſtro.nec duo ſpecialia pñt cõcur
rere circa idem,l.j.C.de dotis ꝑmiſ.vt dixi in c.is q̃.ſ̃. de ſpõ.hic
primo diceremus,ꝙ naturales legitimarẽtur per matri.& ex eo-
dẽ matri.ſpurij reſpectu naturaliũ legitimarẽtur:vnde quod be-
neficium nõ hẽnt naturales ex pſona ꝓpria,ſed aliũde,i. virtute
matri.nõ pñt ex ſe aliis cõmunicare,q̃a nemo dat quod non ha-
bet.Ita hoc eſſet expreſſe ↄ̃ tex.noſtrũ. Illud, quod dixi de vſura-
rio,nõ ob.q̃a iõ loq̃tur de ficto cõtinuo. hic autẽ loq̃mur in fa-
cto momẽtaneo:nã ex quo ꝓditus ẽ filius naturalis,ipſo momẽ-
to naturalis eſt, & ſufficit matri. tunc potuiſſe eſſe, ex quo factũ
eſt perpetuum in ſe,nõ impeditur, licet veniat ad caſum, in quo

non potuiſſet inchoari, vt dixi in c.2.ſ̃. de eo qui duxit in matri.
concluſio Io.An.de qua in dicta regula,& per iura ſ̃.alleg.& ma
xime per tex.prælle.§.ſi vero ſolummodo.in Auth.qui.mo.na-
tu.effi.ſiri.& ibi,niſi forſam.eſt no.veritatis,ex quo nõ reperitur
lex exp̃ſſe ↄ̃ria, ſecundum notata in l.mutus.ff.de procu.& c. ex
tuæ.eo.ti.Nõ obſ.multa in ↄ̃rium adducta,l.cum quis.dum dicit
ex eadem affectione: quia dico ꝑ ꝑ cõiunctionẽ vltimi & extre-
mi factã, tamen nuptiis interueniẽtibus dicũtur eadem affectio
ne vixiſſe,l.diui.in ſi.de natu.libe. & l. qua in prouincia.ff.de ri-
tu nup.Nõ ob.§.ſi q̃s autẽ effuſa.ꝑ ꝑ tex. noſtrum:q̃a omnia iu
ra declarat:nã effuſa libidine,vel ordinata matri.cõcubinali pro
les præcedẽs legitimatur per matri.ſubſequẽs.Nõ ob.l.in bello.
§.factæ.& l.ſi is q̃.ꝑ emptore.ff de vſuca.& ff.de lib.& poſthu.l.
Gallus.& iura,q̃ adducit Io.An.in ſecunda ꝑte argumẽtorũ,quã
facit ↄ̃ iſtã partẽ, vbi arguit ꝑpter impoſſibilem nõ fieri retrotra
ctum,ſed ꝑpter medium matri.impediri retrotractio:q̃a ipſe rñ
det in q.2.principali in rñſione argumentorũ,& in ſi.j.q.in regu
la,ſine culpa.in mercuriali,ꝙ nõ ſit retrotractus in p̃iudiciũ alio
rum:vñ ex nunc ſit legitimus, nõ ex tũc. Et circa mãm fictionis
& retrotractus vide verba notabilia ibi dicta per Io. An. de quo
ẽt dico in c. per venerabilẽ.in q̃ne, an legitimatio retrotrahať,
q̃ eſt notabilis.Et per p̃dicta rñdeť ad c.ſi ꝑ te.de reſcrip.lib.6.&
ad c.p̃terea.de app.& ad cle.j.de cõceſ. pb̃ẽ. ſuper verbo,ex nũc.
vel dic,ꝙ fauor matri.vel ſimile tollit de medio illud impedimẽ-
tũ matri.ac ſi nõ fuiſſet,argu.c.noſtri. vel ſi volumus dicere,ꝙ vt
retro dicať legitimus,per l.cũ q̃s.p̃cal.ꝑpter verbum poſtea ibi
poſitũ.& verificať ẽt aliquo poſito intermedio, vt ſic eſt caſus in
l.j.in prin.ff.ſi tab. teſtamẽti nullæ extabũt. tũc aliter dicas,ꝙ in
iſta fictione trãſlatiua, vt hic eſt, req̃rũtur duo extrema habilia,
videlicet extremũ ad quod,& extremũ a quo.& ſi q̃d̃ deficit,nõ
ſit ↄiũctio de extremo vno ad aliud.de extremo ad q̃d̃,ꝓbať in l.
honorũ.ff.rẽ ra.ha. & ff.de app.recipiẽdis.l.j. nã licet ratihabitio
trahať retro,l.ſi.C.ad macedonianũ.iſtud eſt verũ,ſi iſto tp̃e, ad
q̃d̃,põt iſte actus celebrari,l.q̃d̃ ſi pẽdẽte. ff.de pericu.& cõmo-
do rei vẽ. de extremo a quo,ꝓbať l.2.de inoffi. dotibus.& ibi gl.
ponit aliud exẽplũ,& in l.Gallus.§.ſi eius.in magna gl. ff. de lib.
& poſth.modo in ꝓpoſito non ob.l.cũ q̃s.ſol.a ↄ̃rio:nã in vtraq;
pactũ mediũ fuit inductũ impedimẽtũ extremi a quo:nã dñs ca-
ptus reuerſus nõ recuperat mediãte facto, ſ. ſerui, quo req̃ratur
ſciẽtia dñi,l.iuſto.in ſi.ff.de vſucap. tñ ſi ſeruus eã ꝑdit medio tẽ
pore,inducit defectum extremi a quo:q̃a reuerſus dñs poſſeſſio
nẽ nõ reperiť habere,qua mediãte poſſet fingi poſſeſſio cõtinua
ta.Et quare poſtliminium nõ finxit poſſeſſionẽ habuiſſe,hr̃ per
Bar.in d.l.ſi is q̃ pro emptore. in tertia oppoſitione primæ ꝑtis.
Ita ẽt rñdetur ad c.per tuas.de cõdi.appo.nã adueniẽte conditio
ne iã fuerat ſortitus ↄ̃ctus effectum, vnde poſtea deficit in extre
mo a quo,cũ ſubſit materia præſiſtens, ſuper qua fiet tranſactio.
Ad aliud,quod dicit de fictione circa impoſſibile,eſt verũ ĩ quo-
libet ſui extremo & tẽpore, ſecundum ſuã naturã fuit impoſſibi
le factũ,tamẽ aliqua accidentia fuit poſſibile : tunc lex bñ fingit.
ita notat Bar.in l. ſi q̃s pro emptore.in oppoſitionibus fictionis
inductiuę.ſed in propoſito ſm omnem naturã omni tp̃e fuit im
poſſibile matrimonium. & de materia fictionis dixi in c.is q.de
ſpon. Car.flo.ponit in cle.quo circa.de elec.Ad alia iura,videli-
cet de p̃ſcriptione,Io.An.rñdet in d.regula, ſed inter natiuitatẽ,
& matrimoniũ non req̃riť continuatio,d.§.ſi quis igiť.& facit c.
noſtrum & iura,quæ allegat gl.j.Et ad alia iura, quæ volunt,ꝙ a-
ctus impertinens permixtus vitiat actum,l.hæredes palam.ff.de
teſta. & ſ̃.de elec.c. quia propter & c.Et alia iura,quæ alleg.Ioã.
And.in 2.parte argumẽtorum in d.mercuriali,ad ↄ̃riam partem,
vt ibi rñdet Io.And.loquuntur.n.in his,quæ habẽt fieri vno con
textu,ſicut eſt teſtamentum,ſtipulatio,electio.& iſta ſufficiãt de
15 iſta notabili & ardua q.¶†Quæro 8. furioſus ſuſcepit filiũ ex mu
liere,cũ qua poſtea factus ſanę mentis ↄ̃xit, an legitimatur ꝑ id,
quod dicit ipſe,& recitaui eum ſ̃.in q.6. circa ſi.ſufficit eñ ſecũ-
dum eum,quod poſſet ab initio eſſe matri. ceſſante furore.Con
trarium puto verum,per id quod dixi in d.q.v.& in q.quã ibi tã-
go ſecundum Vinc.nam furor iſte nõ remouibilis ad vitã, impe
ditur ſolum ex materia & diſpẽſatione.& hoc tenet hic Car. in
ſua 9.q.Et per hoc facit,q̃a vt dixi in 6.q.hic litera dicit generali
ter legitimari prolem, niſi ſuſcepta ſit ex adulterio . & idẽ eſt in
alio impedimẽto perpetuo.ſed furor videtur ꝑpetuus,& nõ tol-
litur ſine diſpenſatione Dei. Quidã tamẽ dicunt hic furorẽ non
fuiſſe perpetuum impedimentum,ex quo poſtea factus eſt ſanę
mẽtis: ſed eſt vidẽdũ , an furor diuino iudicio vel humano pote
rit remoueri,c.fraternitatis.ſ̃. d̃ frigi.& male.immo ẽt ſufficit,ꝙ
a principio per impedimentũ non poterit remoueri talis furor.
16 ¶†Quæro 9. mulier intra annũ luctus cõmiſit fornicationẽ cum

quodã, cũ quo postea ɔxit, an euitet pœnã ꝑdẽdi legatũ relictũ à primo viro. de quo ĩ l. j. C. de se. nup. dicit Car. hoc habuisse in facto. & dicit ꝙ non euitat pœnã, q̃a iã ius quæsitum est hæredibus mariti, ad vendicãdum legatum statim cõmissum est, s̃. d. l. j. nec tale ius dẽt auferri istis heredibus ex facto sequenti: & puto esse verum hic. & facit qđ dixi s̃. ĩ q. 2. vbi allegant bonæ remis-
17 siones ad istud. ¶ † Quero decimo, an sufficiat matri. solo cõsensu ɔctum ad inducendum effectum legitimationis. de quo in c. nostro. gl. Insti. de nup. §. fi. dicit ꝙ consensus sufficit, vt valeat, l. nuptias. ff. de reg. iu. sed vt filij sint legitimi, req̃rit ꝙ cõficiantur in
a strumẽta dotalia [a]. quod tenet Azo in sum. C. de natu. lib. & pro hoc faciunt iura allegata in gl. fi. in d. §. fi. Insti. de nup. q̃ iura probãt instrumẽta req̃ri: ergo stãdum illis ẽt de iure canonico, cum in canonibus nõ dicatur ɔ̃rium, vt c. j. de no. ope. nun. Nec ob. ꝙ dotalia instrumẽta nõ pñt interuenire, nisi & dos interueniat, in Auth. qui. mo. na. effi. sui. §. si q̃s igĩ. & ĩ rubro & nigro in Auth. de fili. ante instrumẽta dotalia natis. nã dabitur dos ĩ modica re. Et hãc modicæ rei practicã dãde vt euitetur dubium, ponit gl. in l. imperialis. C. de nup. circa medium in verbo, dotalibus. Ho. vero in sum. eo. ti. §. ne autẽ. dicit sufficere cõsensum ẽt quo ad legitimationẽ. ꝓ hoc facit c. nostrum, quod dicit solũ de matri. & nõ de dotalibus instrumẽtis, & matri. est cã efficiens & mediata huius legitimationis. facit l. nup. ꝑ l. cũ q̃s. C. de natu. lib. dũ dicit, nuptialia documẽta: dũ non dicit dotalia. licet vt fides interueniat, dẽant fieri instrã dotalia, vt in Auth. vt liberi de cetero non indigeãt aureo annulo. §. si q̃s aũt. ver. si ante. hoc ẽt sentit in aut. sed nouo iure. C. de nup. ius tñ ciuile vr̃ facere dr̃iam inter inferiores partes & illustres: in illustribus req̃ritur dos, & dotale instrumẽtum, vt in Auth. qui. mo. nat. effi. legitimi. in §. illud. cum vers. maioribus. Et hoc tenent q̃dã hodie adhuc ꝓcedere de iure ciuili & canonico. & sic volunt restringere capitulum nostrũ ad inferiores ꝑsonas, non autẽ loq̃tur de illustribus. Alij & melius dicunt, de iure canonico indistincte nõ est verũ, ꝙ req̃rantur ad legitimationẽ instrã dotalia per capitulũ nostrum. de inferioribus ꝓbatur in Auth. vt li. matri. & auiæ. §. ad hęredẽ. Gl. vt dixi Insti. de nup. §. fi. de hære. q̃ ab intesta. §. j. quo ad esse matrimonij non tñ req̃runt dotalia instrumẽta, quo ad legitimationẽ requirũtur instrumẽta legitimationis: ergo pẽdet ab instrumẽtis nõ a matrimonio. hoc videtur ꝓbare tex. in §. generaliter. in fi. & in §. si vero. & ita Azo in sum. C. de naturalibus liberis. Bald. in l. neq;. C. de nup. Bar. in l. cum quis. C. eo. ti. in l. cum multę. C. de do. ante nup. in c. naturales. in 3. col. si de feudo fuerit cõtrouer. in c. illud. in 2. col. de presumptio. vbi tenet, ꝙ illud hodie ẽt seruaret quo ad legitimationis effectum. no. Ang. ĩ l. ɔ̃hitur. ff. de pignor. Bal. in l. 2. C. quibus res iudi. nõ nocet. Bar. in quodã consi. quod incipit, Verutius coradini. no. Bal. in l. nuper. C. de nup. Pa. tñ dicit cõmuniter teneri ɔ̃, & se pluries in ɔ̃rium respõdisse. Ang. in cons. 29. quod incipit, In Dei, & c. tria dubia. istam mãm reducit ad tria principaliter: Primo, an matri. sit ɔctum, licet partes illę ɔhere voluerint, cum nõ interuenerint dotalia instrumenta. Secundo, si ɔctum est, an filij nati legitimentur, ita ꝙ restituãtur ad primũ ius geniturę. Tertio, præsupposito ꝙ legitimi efficiãtur, an patri succedãt tã in bonis existẽtibus in terris imperij q̃ in bonis exi-
18 stentibus in terris ecclesię Alodij, aut etiã feudalibus. ¶ † De primo dubio dicẽdum est ꝙ sic, qm̃ solus cõsensus facit matri. non autem concubitus aut scriptura, ff. de reg. iur. l. nuptias. licẽt sit q̃ dixerit, & non bene, non sufficere cõsensum & de pñti, sed req̃rit ductionẽ. & quod dicitur, solo consensu ɔhi, intelligebat non remoueri actũ ductionis, sed solũ interuẽtum ponit pecuniæ, dotis, donationis, & scripturę, vt in cor. de nup. colla. 4. in Auth. de trien. & se. §. in nullo. ver. sed nec vsque. vbi sufficit indubitatus consortum affectus. reliqua igitur nõ sunt de substantia ad esse matri. & de iure canonico planũ est, 27. q. 2. c. sufficiat. & de spõ. c. tuæ. & ibi per Bar. Inn. & Io. An. & ideo in matri. ɔhendo circa substãtiã nõ attẽditur consuetudo locorum, sed solum circa accidentalia, vt in c. j. de spõ. adde Io. An. quinimmo nec s̃m Pla. scriptura est de esse aut solẽnitate, vt patet ex prædictis. sicut igĩ solus maritalis affectus ante concubinatum ad matri. ɔhendum & perficiendum esset sufficiens, ita & post concubinatum, secundum Azo. qui ita decidit, sub dubio tñ forte, in sum. C. de nup. ad fi. Sed siue forte gl. decidit in aut. maximis. C. de nup. in glo. fin. hoc autẽ fallit s̃m eum, & s̃m Io. & Accur. in senatore cũ liberta volẽte ɔhere, vel sunt vbi illustres ɔhẽtes inter se, vt ibidẽ. & gl. in cor. vt li. ma. & aui. §. q̃a vero dudum. vnde sumpta est aut. maximis. Huic opi. intãtum inhesit Iac. But. primis tẽporibus, quod tenuit dicẽdo per statutum fieri posse, vt in matrimonium non possit ɔhi, nisi certa forma seruata, & illa prætermissa matri. erat nullum. postea mutauit ꝓpositum, q̃a matri. est quid spirituale: vnde super spiritualitatis substantia nõ disponit l. ciuilis, vt in c. ecclesia sanctæ. de consti. ita tenuit in l. j. ff. de consti. prin. cũ igĩ sacri canones ad substãtiã matrimo. nil aliud exigant vel requirant, nisi mutuum de præsenti consensum declaratum eo modo quo expedit, ius ciuile super hoc aliud disponere nequit. & licẽt olim disposuit, illud fuit temporibus, quibus Imperator pręerat spiritualibus, nedum tꝑalibus, s̃m Odof. C. de incest. nup. l. quiɔ̃. sed in veritate Odoff. multum fallitur: nam dispositio spiritualiũ nunq̃ fuit apud Imperatorem, vt no. in c. nouit. s̃. de iudi. & licet ponderet Odof. q̃a ꝓhibentur nuptiæ iure ciuili per senatuscõsultum inter tutorem & pupillã, C. de interdic. matrim. l. j. Item per l. nihil. inter senatorẽ & libertã & senatoris filiam, ff. de ritu nup. l. nihil. similiter erant ꝓhibitæ inter libertũ & patronã, nisi tamẽ esset ignobilis, vt eã posset nubere, ff. de ritu nu. l. si patrona. Itẽ si prohibuit ius ciuile inter ancillã & liberũ seruũ & liberã, C. de incest. nup. l. cũ ancillis. in oĩbus his casibus ius ciuile sup substãtia matrimonij & eius essentia disponebat. & hoc non erat ob aliud, nisi q̃a princeps tunc mũdi dñs ẽt in spiritualibus nõ improbatur, s̃. vnde disposuit de episcopis & Abbatibus atq; monachis, & de quãpluribus diuersis generibus clericorũ, vt in ti. de mona. patet. & quomodo oportet episco. & de sanc. episcopis. hodie vero dispositio spiritualium solum spectat ad ecclesiã nõ ad Cæsarem, vt d. c. ecclesia. & de iudi. nouit. cum si. merito dicta omnia iura ciuilia super substãtia & essentia matrimonij disponentia, q̃ iuri canonico sunt ɔ̃ria, abrogata sunt, & inter illos constat matrimonium, inter quos, vt dixi, nõ cõsistit de iure ciuili, de coniugio ser. c. j. & 2. no. gl. 2. in d. l. cum ancillis. sed certe tñ licẽt Imperator de his statuerit, hoc nõ fecit, q̃a posset statuere, c. Imperator. c. bene q̃dem. 86. di. c. sacerdotibus. j. q. j. & dictę leges imperiales de facto non de iure ab Imperatore factę sunt, vt in simili dicit de §. sed hoc in præsenti. in Authẽ. de sanc. episco. Imo. in c. præsentia. vbi Panor. de ꝓbatio. & negari nõ põt, quin pars dictarũ legum sit facta post aduẽtum Christi, qui vetuit Imperatorem de spiritualibus se immiscere, c. cum ad verum. 96. di. concludo igitur ex præmissis dictum matrimonium tenere tam iure canonico q̃ ciuili, licet post cõcubinatum fuerit ɔctum nul-
19 la interueniente scriptura dotali vel non dotali. ¶ † De secundo me breuiter expedio, & dico ꝙ de iure canonico legitimatio fit filiorum ante matri. natorum, vt hic. de iure ciuili nõ, vt no. Azo in sum. de nup. ad fi. idem tenet gl. vlt. in d. aut. maximis. allegãt pro casu Insti. de nup. ad fi. idem tenet gl. in d. l. nuper. C. de naturalibus lib. dum remittit ad no. in d. §. fi. idem tenet expresse Institu. de here. ab intest. §. j. in ver. instrumenta. & hoc est de mente principis ibi, & in cor. de trien. & se. §. fin. & in cor. fi. ante do. instru. na. & in l. cum quis. & in l. nuper. C. de naturalibus liberis. ꝙ ad hoc vt sint filij ante nati legitimi, requiritur ꝙ contrahatur matrimo. interuenientibus instrumentis dotalibus: & tunc efficiuntur eorum parentibus legitimi, & in potestate positi, & efficiuntur parentibus legitimi successores. contradicit ergo ius canonicum iuri ciuili, quod non exigit instrumenta dotalia, vt hic. & attendendum est, quia dicta instrumenta dotalia requiritur de iure ciuili ad inducendum legitimationem prędictam, siue mulier non steterit vt concubina, sed solum ad eam cõsuetudinem habuit, siue steterit in stemate concubinæ, vt not. glo. in §. fi. Inst. de hære. ab intesta. ver. pręstiterint. & in corpo. de trien. & se. §. fin. in ver. filios. licẽt autem ius ciuile iuri canonico contradicat, vt sint legitimi, & non interuenientibus dotalibus scriptis, tenendum est s̃m Ang. in d. consi. cum canonistis. Nam proprie ad ecclesiam spectat per matrimo. facere quem legitimum, cum legitimum esse necessario veniat in consequentiã matrim. ff. de his q̃ sunt sui vel alie. iuris. l. filiũ diffinimus. sicut ergo ecclesia vbicũq; locorũ statuere põt de essentia matrimonij, & ita de essentia legitimationis, quę est eius necessaria consequentia, s̃m Io. An. j. eo. c. per venerabilẽ. in 2. colum. in gl. j. fine cuiulq;
20 ver. nam trado pro regula. ¶ † Descẽdo ad tertiũ: & licẽt sup hoc vis magna consistat, tamen breuiter expedio, q̃a ẽt dico in d. c. per venerabilem. ꝙ in terris ecclesię, in quibus ecclesia habet iurisdictionem temporalẽ, cum iure canonico sit introductũ vt talles filij sint legitimi, etiam ad succedendi potestatem erant legitimi, vt in c. nostro, eo ꝙ istud c. dicit simpliciter per matrimo. sequens filios ante natos aut cõceptos fieri legitimos. vnde intelligo ad omnes effectus, vt ff. de test. mil. l. in fraudem. §. fi. facit ff. de publi. l. de precio. in terris autẽ imperij seruabo ius ciuile, q̃a in mere temporalibus & foro tꝑali, vbi ius canonicũ contradicit

ADDITIO.

a ¶ Instrumenta dotalia. Adde Alex. post Bald. in l. j. C. de sacr. san. ecc. & Bald. in consi. 330. j. lib.

cit ciuilẽ,ĩ terris imperij ſeruatur ius ciuile, in terris eccleſiæ ius
canonicũ,vt no.Io.An.in c.poſſeſſor.de reg. iur.li.6.plene in c.j.
de nõ.ope.nun.ꝑ Io.An.Io.cal.gl.j.in c.2.de arbit.lib.6.Bar. in l.
priuilegia.C.de ſacroſan.eccle. Ange.in l.j.in repe. C.de iu.Ca-
no.in c.fi. s̃. de præſcriptionibus.ideo autem dixi in mere tꝑali-
bus,q̃a nõ in his,in quibus verſatur aĩæ periculum:quod autẽ ſit
verũ,probo,ꝑ rõnẽ probat̃ ſic. deciſio ſpiritualiũ & eorum ſub-
ſtãtiæ & dependentes neceſſario ab eis pertinẽt ad eccleſiã vbi-
que,nõ autẽ ad ſecularẽ forũ,qui talis iuriſdictionis nõ eſt capax
etiã incidẽter,vt in c.lator.s̃.& de ord. cog.c.tua.deciſio autẽ me
re tꝑalium & in tꝑalibus pertinet ad Cæſarẽ in terris ſuis,& ad
apoſtolicum in terris ſuis: ſunt enim iuriſdictiones eorũ diſtin-
ctæ,nec ꝑ ipſis tẽporalibus aditur eccleſia, niſi in q̃buſdam caſi
bus,q̃ no.in c.licet.in c.ex ſuſcepto.& in c.nouit.& in c.ꝑ vene
rabilẽ.j.eo.ſed habere vel nõ hr̃e poteſtatẽ ſuccedẽdi, hoc totũ
depẽdet ab imperiali ſtatuto,vt ff.de ver.ſig.l. lege obuenire hæ
redi.vnde oĩs hęreditas ad nos ꝑtinet iure veteri,aut nouo: iure
veteri,vt ex iure 12.tabu.vel ex teſtamento,quod iure factum eſt,
vt ff.de pe.hęre.l.j.vñ dixerunt quidã,quorum dictum approbat
Io.An.ꝙ inuitare illegitimos,vt legitimos ad ſucceſſionẽ ꝑ gra-
tioſum reſcriptum,aut ꝑ ſtatutum gñale, nõ ꝑtinet ad Papã,ſed
ſolum ad Cæſarẽ,licet ſecus ſit qñ legitimatio fit per matri. vt c.
lator.s̃.eo.In gl.in ver.naturales. ver. & ſm quoſdã intãtum ſpe-
ctat & c.patet igit̃,ꝙ nullus ad hæreditatem inuitatur,niſi quate
nus lex eum inuitat,ſiue ex teſtamẽto, ſiue ab inteſtato ſuccede
re velit.cui igit̃ denegat̃ legis ſuffragiũ, denegatur ſuccedẽdi po
teſtas, q̃ ſolo iure ciuili introducta eſt, & eo adiuuata,& in qui-
buſdã iure prætorio,vt patet in tit.ff.de bo. poſ. cũ igitur ſtatutũ
iuris ciuilis exp̃ſſe diſponat natos ex cõcubina vel alia muliere,
ad quẽ homo habeat aditũ,nõ effici legitimãti legitimos ſucceſ-
ſores per ſequens matri.niſi interuenerint dotalia inſtrumenta,
nõ video quo iure tales filij inuitentur, & per cõſequẽs repellũ-
tur:qm̃ ius ciuile eis reſiſtit in poteſtate ſuccedẽdi.Non ob.ſi di-
citur,ius canonicum facit eos legitimos, & ſicut hoc poſſet,ita
poteſt eos facere legitimos ſucceſſores, cum poſſe ſuccedere ve
niat in cõſequẽtiã legitimationis ſm Apoſtolum, qui dixit, Si fi
a lius:ergo heres.[a] Hæc enim nõ eſſet neceſſaria cõſequẽtia,eſt fi
lius legitimus:ergo lex eum inuitat ad ſuccedẽdum. nã quidam
ſunt,qui nõ inuitãtur, vt deportati,& alij incapaces non ſunt,vt
mendicãtes & ſimiles,vt in cle.exiui.quidã tamẽ repelluntur vt
ingratitudinis,quos repellit exceptio.no.gl.in c.Quintauallis.s̃.
de iureiu. cum igitur iſtud poſſe ſuccedere eſt mere tꝑale, vt di-
xi,& ſequeſtratum & diſtinctũ ab ipſa legitimitate: quod appa-
ret,q̃a ea poſita non infert̃ neceſſario dicta poteſtas: dico,ꝙ ſuꝑ
ipſo iure ſuccedẽdi in terris imperij nõ diſponit eccleſia ↄ̃ ſtatu-
ta iuris ciuilis:vnde licet eccleſia ad vniuerſalẽ hæreditatẽ parẽ-
tũ filios inuitet legitimos, non tollit propterea ſtatuta ciuitatis
aliter diſponẽtia,vt in c.Raynutius.de teſta. per Dy. in c. indul-
tum.de reg.iur.li.6.abundat enim vnaquęq; ciuitas ſenſu ſuo,de
ſepul.c.certificari.ꝓ hoc,q̃a legitimatus ad oẽs,ad quos ꝑ legiti
mationẽ reddit̃ habilis ſolũ ex diſpẽſatione legitimãtis. & iſtud
eſt multũ põderãdum.modo legitimatus ꝑ matri. nõ formaliter
cõtractum,nõ eſt legitimus,niſi ſolũ ex diſpẽſatione papali non
reſtricta ↄ̃rium diſponẽte:ſed diſpẽſatio nõ ꝓducit aliquos effe-
ctus,ſuꝑ quibus non habuit poteſtatẽ diſpenſans, ſm Inn.& Io.
An.in c.ꝑ venerabilẽ,in gl.q̃ incipit,vnde eadẽ.Spe.in ti.de leg.
ad fi.ver.ſed illud q̃a.cũ igitur ſucceſſionẽ deferre in terris impe
rij ſit ꝓprium imperialis culminis, vt iã dixi:ergo diſpẽſatio fa-
cta illegitimo ꝑ matri.ↄ̃ctum ſolũ ſm formã eccleſiæ nõ ꝓderit,
vt legitimatos faciat legitimos ſucceſſores in terris imperij: nõ
tamẽ nego,quin q̃õ dubia ſit, & forſitã plures inuenient̃ in ↄ̃riũ
hærentes opi.Io.An.poſitæ in dictis capitulis.ꝓ prima fronte vr̃
dicere,ꝙ nõ ſenſerint,vt ex dictis apparet, & j. latius declarabo.
In ↄ̃rium arguitur: nã nõ dẽt minus poſſe matri.in poteſtate ſuc
cedẽdi operari,q̃ põt Imꝑator per ſuum ſpeciale reſcriptum, vt
no.Io.An.in d.c lator.& in gl.prædicta.ſed Imperator legitimã-
do inuitaret illos ad ſucceſſionẽ:ergo & matr.eoſdẽ inuitat ꝑ lo
cũ a pari potẽtia:ſed nego enim paritatẽ potẽtię,ex quo lex Cæ
ſaris reſiſtit quo ad ſucceſſionẽ,niſi cõtracto matrimonio,vt pręs
dixi.Itẽ facit,legitimati in nullo differunt a legitimis, q̃a reſtitu
ti ſunt ad primũ ius geniturae,in cor.qui.mo.na.effi.ſui.§.ſi q̃s er
go.in fi.cõcedo,cũ ſunt legitimati, ad illas ſucceſſiones vocant̃,
ad quas inuitãtur legitimi ab initio,vt d.Auth.qui.mo. na.effi.le
gi.§.reliqui.quia & illud concedo de plano, cum legitimatus nõ
peccauit in forma,a qua non eſt recedendum,ff.de tranſa.l.cum
prętor.Itẽ nõ ob.dictũ Io.An.& Iac.de bel.& aliorum dicẽtiũ,ꝙ
legitimatus ꝑ matri.ſuccedat in feudo:licet aliud diſponat cõſti
tutio feudalis,vt in c.naturales. vt refert Io.An.in d.c.lator.& in

gl.prædicta.q̃a illud fateor,cũ Imperator approbat legitimatio-
nẽ factã per matrimonium ↄ̃ctũ formaliter:quia in modo appro
bato omnia ex eo ſequentia, ſeu omnes eius ſequelæ veniũt in
vim cuiuſdã neceſſariæ ſequẽtię.poſſet etiã dici de lato (ſuꝑ eo
rũ reuerẽtia) illud,quod dicunt,verum non eſſe,per d.c.natura
les.vel dicas,ꝙ illud capitulum expreſſe non prohibet de legiti-
matis per matrimonium. vnde ad illos non fiat relatio ex pote-
ſtate matri.vt hic. & ſemper intelligo matri.contracto formali-
ter.ſi enim eſſet ↄ̃ctum informiter, ſicut legitimatus excluditur
a ſucceſſione allodij,multo fortius a feudali. vel dicas ꝙ Io.An.
nihil de hoc puncto decidit, immo indiſcuſſum relinquit.i.ſolũ
refert opi.Hoſt.tenentis legitimatum per matr.ſuccedere in feu
dum.& eius opi. ꝑ prædicta argumenta coadiuuat & refert opi.
Iaco.de bel.quem dicit idem tenuiſſe, ſed nõ eſt verũ,immo te-
nuit oppoſitũ de rigore, ſed de æquitate dixit eũ ſuccedere:quæ
æquitas nõ reperitur ſcripta:vnde ſtandum eſt rigori,vt patet in
ſcriptis ſuis in d.c.naturales.deinde refert opi.doc.ſui publice di
ſputauit legitimũ & legitimato natum non ſuccedere in feudis.
& ſic ſenſit de legitimato per matri.decidit ꝙ ad pręſens conſu-
luit Ang.Idẽ Io.An.tenuiſſe vr̃ legitimatũ non ſuccedere in feu
do,hic in fi.recte põderãti. Itẽ nõ obſt.ꝙ legitimatio ꝑ matri.eſt
ſufficiens ad p̃laturã, multo fortius ad ſucceſſionẽ, quod eſt mi-
nus.hæc.n.argumẽtatio nõ eſt bona,q̃a multi ſunt inhabiles ad
p̃laturã,vt debilitati, & infames, & nõ repellũtur a ſucceſſione.
multi habiles ad p̃laturã,& nõ ad ſucceſſionẽ,vt ſunt oẽs mendi
cãtes,vt dicta cle.exiui.de ver.ſig.ꝓbo p̃dicta ꝑ autoritatẽ Cy.di
cẽtis,ꝙ illi, inter quos nõ cõſiſtat matr.de iure ciuili, licet ↄ̃ſiſtat
de iure canonico, nõ tñ velut legitimi ad ſucceſſionẽ vocant̃.&
ita decidit C.de inceſ. nup.l.j. & fuit originaliter opi. Ia.de Are.
quã ipſe ſeq̃t expreſſe.& intelligit̃ c.noſtrũ, C. de nup. l.& ſi ↄ̃.
cõcludo igitur,ꝙ legitimati ꝑ matr. licet nõ interueniẽtibus do
talibus inſtr̃is,sũt legitimi quo ad ſacros ordines, & illa reliqua,
quæ ſolũ cõfert eccleſia:nõ autẽ ad ea,q̃ ſolũ defert poteſtas Cę
ſarea,ſicut eſt ſucceſſio & ſuccedendi poteſtas in terris Cæſaris,
& in foro Cæſareo.cũ.n.hæc legitimatio nõ interueniẽtibus do
talibus inſtr̃is ſit ſolũ ab eccleſia approbata, nõ ſortit̃ effectũ,ni
ſi ſolũ quo ad ea q̃ eccleſia deferre p̃t,& potiſſime vbi tractat̃ de
p̃iudicio tertij,& priuati,& fiſci.& facit dictũ notabile Inn.in c.
inq̃ſitioni.de ſent.excõ.Panor.in c.cũ a nobis.de teſtibus.q̃ cõ-
b cludunt, ꝙ Papa in tẽporalibus nõ põt p̃iudicare laico.[b] & facit
quod cõcluditur ſm Inn.& Io.An.in d.c.ꝑ venerabilem.in gl.in
ver.diſpenſatio.ver.dicit autẽ Inn.licet q̃dã tenuerunt ↄ̃rium,&
nõ bene,dicentes ꝙ multa in cõſequentia cõcedũtur, q̃ nõ dire-
cto,vt l.j.ff.de auto.tu.& 10.di.c. j. Prædicta aũt intelligo vera,ni
ſi res,de qua in ſucceſſione tractatur,forſitã ab eccleſia in feudũ
vel in emphiteoſim detineret:qm̃ quæſtio & eius deciſio non ꝑ
tinet tunc ad forũ ſeculare,ſed eccleſiaſticũ: & ideo tunc talis le
gitimatus bene ſuccederet ſaluo iure primogenituræ,vt not.Io.
An.in mercurialibus,in c.ſine culpa.de regu.iur.in 6. & in d.c.ꝑ
venerabilẽ.Solũ igitur reſtat videre, an dicãtur interueniſſe do-
talia inſtr̃a,q̃a ſi teſtator in ſuo teſtamento aſſeruit ſe dotẽ ab ea
recepiſſe:& dico ꝙ non,& hoc decidit gl.q̃ tradit formã dotaliũ
inſtrumẽtorũ,vt d.§.j.Inſti.de hære.ab inteſta.Ex prædictis appa
ret deciſio,q̃d iuris ſit de rebus donatis,vt C. de natu.lib.aut.li-
cet.ita Ang.in dicto cõſi.& de hoc articulo aliqua in d.c.ꝑ vene
rabilẽ.& ideo ꝑ ſupra dicta Gaſ.de cal.hic inducẽs no.in regula
ſine culpa.in 6.in mercu.dicit ſe contuliſſe hæc vnà cũ pluribus
doctoribus legũ.& dicit hoc Car.flo. ſe aliqñ ↄ̃ſuluiſſe.& ꝓ hoc
C.de natu.lib.aut. ſi q̃s. habẽs liberos ex muliere,q̃ poterat eſſe
vxor, appellat eos liberos in inſtrumento ſiue ꝓpria manu ſcri-
pto,cum ſcriptione trium teſtium, ſiue in teſtamẽto ſiue ſugge-
ſtis monumẽtorũ,i.actorũ, ſi non adiicit naturales, cenſentur le
gitimi,& ſuccedunt patri. Et idem ſi habens filios,vnum tm̃ vo
cauit filium modo prædicto: pro hoc omnes cẽſentur legitimi,
& ſuccedunt patri,vt in d.aut. ergo idẽ multo fortius per matri-
monium,& hoc ſaltem æquum eſt. & ad ↄ̃ria dic ſm Car.ꝙ ſatis
hoc exprimit̃, ꝙ ſufficit matrim. ex cõſenſu,cũ dicitur hoc ſuffi-
cere

ADDITIONES.

a ¶Ergo hæres.Galath.4.Rom.8.j.Corinth. 12.

b ¶Præiudicare laico.Ad hoc vide quod habetur per Pau.de Caſt. conſil.284.inci.In facto præſenti.in 3.col.& conſi.285.primum dubium.facit etiam quod habetur per d.So conſi.164.inci.Viſa bullam Bonifacij.ver. primus eſt quando.cum ſex ver.ſeq & ver.2.ex parte partis.in 2. parte,char.25.& conſi.256.incip.In cauſa quæ vertitur.ver.nunquid indultum.cum ver.ſeq. ibi,ſequitur materiã.in d.parte,char.177.ſed ab extra quæro,quid an poſſit ex certa ſcientia ſupplere defectum citationis, dic ꝙ non, quia eſſet auferre defenſionem, quæ eſt de iure naturali,tam in iure ciuili q̃ in criminali.ſecus aũt in cauſis bñficialibus,vt per præfa.d.So.in d.cõſi.164.ver.contrariã opi.tenẽt.char.25.

cere legitimũ matri.est aũt legitimũ ex solo consensu,§.de spon. c.j.& in matrimonialibus statur canonibus,de secun.nup.c.fin. & hoc dicit hic But. etiam se cõsuluisse, quia ad leges nõ spectat disponere de matrimo.vel consecutiuis,scilicet ad illud,quando disponit ad radicem matrim. vt dico j.in c.per venerabilem.vbi dicit se consuluisse But.& ideo consuluit d. Bar.de Saly. doc.bonõ.egregius.& aduerte,ꝙ propter fraudes,q̃ fiebant in probatione matrimonij, & per consequens in legitimatione,ius ciuile introduxit ꝙ illustres cũ aliis superioribus deberent cõtrahere cum dotalibus documentis,alias matri.non probatur.aliæ vero personæ humiles deberent contrahere cum scriptura triũ testium.& erat differẽtia inter humiles & illustres,vt in Auth.qui. mo.na.effi.leg.§.illud quoq;.& Aut.vt lice.matri & auiæ.in §.q̃a vero legem.alias erat defectus in essentia matri. vt probat tex.illius tit.quibus mo.na.effi.legi.Et idẽ erat,qñ contrahebatur cũ liberta,vt in Aut.vt libe.de cæte.§. si q̃s aũt libertã.& in l.imperialis.præal.ver.duntamẽ.ita dicendũ,ꝙ erat de iur.ci. in isto matri. contracto cum ea,quæ stetit in stemate cõcubinę, vt nõ valeret, nec probaretur,nec productis instrumẽtis dotalibus, vel nuptialibus,quibus probaretur affectio concubinalis transfusa in matrimonialẽ.ꝑ hoc d.l.cũ quis.& l.nuper.præal.vbi debet probari ipsum matrimo.& etiam per instrumenta,vt d.§.si quis autem libertam.hæc autem hodie non procedunt ſm prędictos docto. & etiam tenuit do.Lã.de penu. & si aliter diceremus, vr̃ ibi impossibile & monstruosum:nam videretur esse matrimonium,& filios nascituros non esse legitimos,ↄ̃ l.filium. ff.de his qui sunt sui vel alie.iu. Dico ergo matrimonium aliter contractũ q̃ cũ instrumentis cum ipsis mulieribus,quæ primo erant cõcubinæ,de iure ciuili habere peccatum formæ,secũdum istos de iu.canonico, cum non habeatur ista differentia personarum nõ contrahẽdo cum instrumẽtis vel dote ad esse matrimonij, sed sufficiat nõ cõtrahi clam,vt in c.cum inhibitio.de clan.despon.immo si contrahatur clam, ex sola confessione coniugum comprobatur matri.c.2.de clan. despon.ideo reprobato iure ciuili in hoc propter materiam principaliter subiectam ecclesiæ, & propter materiã subiectam peccati, est stãdum iuri canonico:quare si derogatur in causa & in ipso matri.est etiam derogatum in causato,i.in ipsa legitimatione,vt in c.nostro.ex quo derogatur principali,derogatum est in accessorio, c.de prudentia. j. de dona. inter vi.& vxo.& in eo quod venit pro materia consequentię iuri ecclesię, dicitur derogatum.facit quod no.Bar.in l.2.ff.de legit.tut.vbi derogato iuri in hæreditate derogatur etiam in tutela. Saly.in aut. maximis.C.de nup. dicit, ꝙ cum Imperator etiam si vellet,non possit circa matrimonium statuere,quod etiã in cõsequẽtiã dicẽdũ est,ne sequatur monstruosum,ꝙ filij erant legitimi siue ante nati siue postea.nec dicat aliquis secũdũ eũ, ꝙ de iure canonico legitimantur quo ad ordines nõ quo ad successiones, quæ differuntur de iure ciuili:q̃a hęc rõ nihil valet, q̃a de iure ciuili ideo nõ erãt legitimi,q̃a matri.nõ tenebat:& putauit Imperator tunc posse hoc statuere, sed errauit: ideo de mente gñali sui fuit, ꝙ si quo tp̃e apparet eũ nõ posse hæc statuere, ꝙ suum statutũ nõ deberet seruari,perinde esset ac si ipse hic nõ statuisset,vt diximus in vsuris ab eo ꝓmissis,in aut.ad hęc.C.de vsu.vnde enim nõ putauit,ꝙ matrimoniũ non valeat absq; scriptura,sequitur ꝙ ꝑ nõ statuto habetur,& ꝙ matri.tenet,& ꝙ filij efficiãtur legitimi,q̃a Imperatoris ꝓpositum est continuo seq iudicium Dei, vt C.de nup.l.libertã. & hoc probo ẽt de iure ciuili nouissimo, vt Auth. vt lice.ma.& auiæ.§.ad hęc.col.8. & trãsumptiue C. de natu.lib. aut.si q̃s habẽs.Ange.tamẽ post gl.ibi in §.dubitatũ.in Aut.de incest.nup.tenet gl.iuris ciuilis, & ꝙ ad legitimationẽ filiorũ req̃rantur instrumẽta dotalia.& Bal. in c.illud.de præsum. & dic,ꝙ tales filij legitimi ꝑ consequens matri. sunt veri , & habẽt oĩa q̃ veri legitimi habẽt,etiam quę ficte legitimi habent. hoc tñ pendet a quęstione,quã ego pono in c.per venerabilem.an ista talis legitimatio trahatur retro in pięiudicio legitimorũ. & ibi latè di-
21 cunt.¶ † Quæro 11.finito ordine quæstionum Io.An.q̃a dictũ est de filijs concubinæ,quid de filijs ancillæ, an legitimantur ꝑ subsequens matrimo.maxime alijs existentibus legitimis. Et faciũt ad hanc quæstionem quæ posui in c.per venerabilem. videtur ꝙ non,quia cum ancillis nõ potest esse matri.de iure ciuili, l. cum ancillis. C.de incest. nup. ergo sequitur, ꝙ per subsequens mat. proles non possit legitimari . filius autem concubinæ legitimatur per subsequens matri. eo quia tempore concubinatus poterat esse matrimo.Contrarium videtur esse in Authẽ. de trien.& semis.§. fin. vbi saltem non existentibus legitimis vel legitimatis ex coniugio, possunt nati ex ancilla legitimari subsecuto matri.facit in Auth.vt liber.de cætero non ege.§.j.col.6.extantibus autem legitimis non,ratio,quia cum non possit tempore coitus esse matri.non legitimantur filij secuto mat.nisi demum alijs legitimis non extantibus.& hoc tenet Iaco.de bel.in Auth.de incest.nup.§.dubitatum.postea tamen videtur tenere contrarium, ꝙ per dictum §.fi.in Authen.de trien.& semis.legitimantur nati ex ancillis,alijs legitimis non extantibus secuto matri.licet tempore coitus esse non potuisset.Tu dic,ꝙ aut est tale impedimentum ante matri.tempore coitus,quod quis potest tollere si vult, vt in casu concubinarum,quia solus contractus matri.& instrumẽta dotalia siue documẽta eam cõstituunt liberam, vt in d.§.j. vt liber.de cætero.& tunc tale impedimentum nõ impedit,quo minus filij legitimẽtur secuto matri. facit pręalle.§.in Authẽ.de trien. & semis. qui loquitur tantum de ancilla propria retinẽtis. & ita intelligitur tex.in Auth.vt liber.de cætero.§.j.& hoc verũ, siue alij non extent. Et idẽ intelligo de natis ex mulieribus non habitis in concubinariis, dũmodo esse potuerit matrimoniũ tẽpore cõcubitus. ¶Nam legitimabunt̃ ex subsequẽtia matrimonij:nã tale obstaculũ tolli poterat ex subsequẽtia matrimonij ex solo contractu. aut est tale impedimẽtũ ante matrimoniũ vel legitimationem,qđ nõ posset tolli, si q̃s vellet,vt q̃a retinet ancilla aliena: tunc dicit dñs Rosellus ,ꝙ nati ex tali coitu non legitimantur.hoc non est verum de ancilla,per no. in c.j.& 2.de coniug.seruo.secus si fuisset aliud impedimentũ,vt q̃a tp̃e coitus alter erat coniugatus,vel in sacris constitutus,vt in c.nostro.& dictum d. Ant. posset procedere de iure ciuili. & vnum attende,ꝙ olim erat opus,ꝙ tales filij ancillarũ peterent restitui antiq̃s natalibus:& demũ ꝑ subsequentia matrimo.legitimarentur:ratio, quia prius erant serui,& sic incapaces eorum , quæ sunt de iure ciuili.Item legitimatio facit eos legitimos retro fictionis tp̃e,& opus erat petere manumissionem siue restitutionem natalibus, per quã filius dijudicaretur naturalis & liber, & postea ex subsequentia legitimaretur:alias diceret,ꝙ duæ fictiones concurrent circa idem,ↄ̃ no.in c.is qui.de spõ.& in l.j.C.de dotis promissione. diceretur enim per matri. liber & legitimus . Et an natus ex ancilla dicatur naturalis,vide in l.Lucius.§ damno.ff.de leg.2.Et no.ꝙ licet nõ possit esse ma. cum ancillis, si tamen ex ancilla q̃s suscipit filios,secuto matri. legitimantur,quia de iure canonico tale matri.procedit.facit in Authen.de trien.& semis.§.fi.vbi nati ex libera legitimantur , quia cum ea nuptiæ esse possunt, pro hoc quod not.Iac.Bu.& Bar.in aut.ingressi.C.de sac.san.eccle.facit l.j.& 2.& quod no.Bar.ff.de legitimis tutoribus. vbi facta correctione in hęreditate, sic in tutela veniente ad eius consequentiã;ita facta correctione in matrim.fit in legitimatione.& ita te-
22 net Iac. de bel.in c.dubitatum.s̃.allẽ. ¶†Quæro 12.pater accepit concubinam in vxorem, tamen in instrumento nuptiali protestatur se velle filios ante natos fieri legitimos,alios nõ: dicit do. Ant.Rosel. in suo tractatu legitimationis, ꝙ talis protestatio nocet filijs,quos non vult esse legitimos.& prodest illis, quos vult fieri legitimos:nã volũtas patris requiritur,vt in Authẽ.qui.mo. naturales efficiuntur sui. in §.si vero solũmodo.& in Authẽ.qui. mo.natu.efficiuntur legi.§.si vero.& §.gñaliter.est autẽ opus ꝑtestatione patris expressa : nam absque alia voluntate declarato solo matrimo.filij legitimantur:nam sola confessio dotalium instrumentorũ eos facit legitimos,in Auth. qui.mo.naturales effi. legitimi.§.quoniã autem.in gl.fi.vbi inuitus non compellitur sobolem habere legitimam ex vxore natam. & faciunt quæ habẽtur in c.j.de mat.ad morganicam contracto.in vsi.feudorum.Zochus autem tenet contrarium, videlicet ꝙ protestatio parẽtũ facta in oppositum non nocet filijs in legitimatione, quæ fit ꝑ verum matri.subsecutũ.& hoc per c.nostrum.& est maior ius matri.q̃ sit protestatio & voluntas patris, nec matri.qui est actus legitimus, per sui receptionẽ nõ recipit cõditionem ex patris voluntate:immo ista protestatio videtur contraria facto,quia eo ipso ꝙ cõtrahit,videtur velle legitimare,nec pater potest facere ꝙ ma.non habeat locum,ar.l.nemo põt.ff.de le.j.& c.requisisti.de testa.& c. nostrũ loquitur gñaliter. dic ꝙ tanta est vis matri.&c. & sic ponderauit virtutẽ matri. non aũt voluntatẽ patris post ipsum matri.Item si hoc esset verum,matri.recipit cõditionẽ non ab homine sed a Deo vel ab eius vicario,q̃a a Deo recipit potestatem,c.inter corporalia.de transla.prælato.Nec obstant iura ↄ̃ria,q̃a loquũtur, siue intelligi dẽnt de legitimatione, q̃ aliter fit q̃ per verum matrimo.q̃a tali legitimationi põt pater ex cõsensu Imperatoris legem & cõditionẽ apponere , vt aliqui filij sint legitimi, & aliqui non, vt in dictis iuribus. Et quot modis aliter q̃ per matri.proles legitimentur,vide gl. & ibi latius dicã in c.ꝑ
23 tuas.j.eo.ti. ¶†Quæro 13.nunquid filij consensus in legitimatione,quæ fit per matri. requiratur. Et quid de filio absente,vel infante,& mente capto , qui non possunt consentire legitimationi, dico j.in c.per venerabilẽ.tamẽ in legitimatione,quæ fit per matri.

matri.nõ videtur necessarius consensus filiorũ,sed ex potẽtia &
virtute matri. de qua in ca.nostro. in aliis legitimationibus hoc
esset verũ.ad prędicta facit §. si quis ergo nõ habens.in Aut.qb.
mo.na.effi.sui.vbi videtur, ꝙ hoc posset fieri sine consensu filio
rum.& hoc tenuit Bart.in quadã disputa.q̃ incipit,Mediolanẽsis
quidã.in secũdo dubio,in tertio articulo.Non obs.§.gñaliter.qa
rñsum est in præce.q.licet ibi Iaco.de bel.fundet se per illũ §. &
teneat cõsensum filiorũ requiri.& Gul. de Cu.in l. benignus.ff.
de leg.vt ibi refert Bald.subdit quoque Rosellus in suo tractatu.
Aut sufficit,ꝙ filius cõsentiat legitimationi post paternam.& in
24 ista q.cõclude vt j.eo.q.16.¶†Quęro 14.si quis habet filiũ natura-
lẽ,& ille naturalis filiũ legitimũ habet:mortuo isto filio natura-
li pater accipit cõcubinã in vxorem,an iste nepos efficiatur legi
timus & suus auo.Gul.de cu.in l.benignus.ff.de leg.tenet ꝙ nõ,
quia oportet ꝙ viuat mediũ,per quod deueniatur ad legitimatio
nẽ istius,ar.l.huic scripturæ.ff.ad l. Aquil. & melius probatur in
l.libertus.§.fi.ff.de ope.liber.& dicit d.Ant. de Bu.in c.per vene
rabilẽ.ꝙ hoc est verũ in legitimatione ꝑ rescriptũ: sed quo ad di
ctũ Gul.dicit,ꝙ nõ videt quare hoc fieri non posset.Et puto quo
ad casum nostrũ, ꝙ ex quo filius naturalis mortuus est, ꝙ ꝑ sub-
sequẽs matri.legitimatur nepos,vt quo ad nepotẽ nõ sit necessa
ria legitimatio:quia præsupponitur legitimus, ex quo natus de
legitimo matri.sed quo ad suitatẽ,idest vt dicat̃ suus, ꝙ matrimo
niũ nõ operat̃, sed quo ad legitimationẽ quę fit per restitutionẽ
principis,vel collationẽ non faciendo differentiã inter legitima
tionẽ restitutiuã & collatiuã. de quo dicto & eius differentia in
c.per venerabilem.dico ꝙ nepos iste efficitur legitimus ipsi:hęc
enim legitimatio est similis adoptioni:vñ sicut põt fieri adoptio
de nepote,etiã filio desinente,sic põt fieri legitimatio, l.adopta
re.ff.de adop.facit ad hoc quod not.ĩ l.Gallus.ff.de lib. & posth.
in §.nunc de lege.probatur,q̃a pater posset facere legitimare fi-
lium etiã deficiẽte extremo patris per mortẽ, vt in aut. itẽ si q̃s.
C.de natu.libe.si pater prius pręstitit cõsensum in testamẽto.fa-
cit in Aut.qui.mo.na.effi.sui.§.si q̃s.igitur ex qualibet descẽden
tium põt descẽdẽtes offerendo curiæ legitimare: ibi & similiter
principi supplicãdo poterit auus nepotẽ legitimare. de hoc per
25 Bu.vt dixi j.eo.c.per venerabilẽ.¶ † Quęro 15.quia dictum est,fi-
lius ancillæ legitimari per subsequẽs matri.an sit opus ipsam an
cillam vel filias ante manumitti.videtur ꝙ sic,in Aut. de tri.& se
mis.§.fi.per hoc,quia serui eorum, qui sunt iuris ciuilis respectu
nõ sunt capaces.sed ista legitimatio est huiusmodi,ergo & c.di-
cite,ꝙ contrarium est expressum in Aut. vt liberti de cętero.§.si
quis autẽ.ver.si cui.vbi accepta ancilla in vxorem, filia & mater
sunt legitimi absq; alia manumissione : q̃a qui vult vnũ, dicitur
omne velle, ꝑ quod & c.l.oratio.ff.de spõ. vide quod dixi s̃.in 11.
26 q.de hoc.¶†Quæro 16.& vltimo,quia dixi in aliis legitimationi-
bus q̃ per matri.debere interuenire cõsensum filiorũ : an possit
q̃nque interuenire iste cõsensus vel in vita patris, vel matris,vel
post.videtur ꝙ añ, scilicet in vita patris vel matris dẽat interue-
nire,alias ratihabitio habita tpe inhabili non valet,c. cũ nos.de
his quæ fi.a prę̨la.sine consensu capituli.l. bonorum.ff. rẽ ra.ha.
In contrarium facit C.de na.lib.aut.itẽ si q̃s. vbi patre dicẽte in
testamento se velle habere filios legitimos, põt tunc filius post
mortẽ patris principi supplicare,vt ratũ habere dignetur.ita cõ-
cludit Ang. de Perusio in quadam disputatione incipiente,No-
bilis quidam genere.Non ob.contrariũ, quia immo mortuo pa
tre actus geri potest,cũ pater in vita quęreret legitimationem fi
lij,& negocium filij gereret:nihil impedit,ꝙ filius non possit ip
sum continuare & implere,& sic consentire põt post mortẽ pa-
rentũ.si vero intelligimus de legitimatione,quæ fit per verũ ma
tri.dico consensum filiorum non esse necessarium, vt dixi s̃.hic
nõ sunt alia.residuũ materię expediã in c.per tuas. & in c.per ve
27 nerabilem.¶†Aduerte,ꝙ ad hoc vt per subsequens ma.legitimẽ
tur filij,requiritur ꝙ illa mulier,ex qua filij sunt nati,sit talis con
ditionis,cũ qua honeste posset vir ille contrahere matri. Bal. in
c.illud.in 2.col.de pręsum.ponderans gl.in §.si quis igitur.in ver
bo,pręmittimus.in Aut.quib.mo.natu.effi.legi.& ibi vide Ang.
& in §.ad hoc.vbi Ang.in Autẽ.vt liceat ma.& auiæ. Bal. in aut.
item si quis.C.de natu.lib.Host.in sum.eo.ti.§.fi.ver.vere.Bal.in
l.2.C.quibus res iudi.non nocet.& consuluit Bar.in consi.quod
incipit,Neratius coradini. adde quæ dicam in c. per venerabilẽ.
infra.eod.¶Glo.j.not.ex litera de virtute matri.Secundo ibi,sed
nunquid.quærit, arguit, & soluit. in tertia parte arguit, ꝙ tales
non censentur legitimi quo ad ordinem.pro ipsa facit 10. col. si
de feudo fuerit controuersia,c.naturalem.secundum Io.An.qui
remittit ad c.præcedens,s̃.gl. j.cõtratium tene secundum Bu.&
Car.hic post Io.And.qui se remittit ad c.innotuit.de ele.in quar
ta glo.Nec ob.secundum But. ꝙ requiratur ꝙ sint nati de legiti-
mo matri.ex quo ficte de tali matri.nati sunt.Car. flo. dicit præ-
dicta verba, & glo. hic in c. innotuit.de elec.si suscepit ordines
post matri. secus si ante. ponderatur enim in talibus initium,de
elec.c.dudum.el j.& dicit Gas.de cal. in repetitione huius c.præ
dicta bene probari 32.dist.c.habuisse.Ad iura in contrarium alle
gata rñde per no.in c.innotuit.ad c.naturales. dic vt dixi in cap.
præce.super j.gl.j.q.quę incipit,quęro circa prædicta.¶Gl.3.col-
ligit duo argumenta brocar. de quibus vide in c. significauit.de
eo qui duxit in matri.quã polluit. & quod ibi dixi super gl. vl.&
vide quod dixi in oppositione super text.nostro,vers.responde-
28 tur ad c.placet.¶†Gl.vlt.colligit quatuor genera filiorum,& po
nit qualiter vnumquodque genus succedat in bonis.& in fi.op-
ponit,& pro solutione remittit. De primo, quot sunt filiorum
genera,vide quod late pono in c. per venerabilẽ. Et prosequen-
do quæ dicuntur hic,dic secundũ Panor.post alios plenius q̃ gl.
& doc. ꝙ quidam sunt filij legitimi tãtum,vt adoptiui & arroga
ti,& dicuntur legitimi tantum,quia secundum naturã non sunt
filij;sed secundum leges tantum,quia lex adinuenit hanc cogni
tionem,vt s̃.de cog.leg. in rubro & nigro. Et isti si sunt legitimi
emancipati a patre legitimo,in nullo succedunt ipsi patri: sed si
non sunt emancipati,succedũt ipsi patri legitimo vnà cum legi-
timis naturalibus.& de his dic,vt plene dicitur ĩ l.fi. C. de adop.
in §.adoptiui.Insti.de hære.quæ ab intest.defe. & in l. si pater.ff.
de adop. Quidam sunt filij legitimi & naturales, vt sunt nati ex
legitimo matri.vero vel putatiuo:& dicuntur naturales,quia se-
cundum naturam sunt geniti:dicuntur legitimi, quia coniũctio
parentum est approbata a lege:isti succedũt parentibus ab inte-
stato,vnde omnibus exclusis ipsi præferuntur, vt in Aut. de hæ-
re.quę ab intest.defe.& sunt quasi dñi viuentibus parentibus:so
lum enim deest eis administratio,vt Inst.de hære.quali.& diffe-
rentia.§.sed sui.ideo ex cõsuetudine etiã legitima filij comitũ ap
pellantur comites etiã in vita parentum,vt no. 24.q.j.c.fi.& per
Bart.in l.j.C.de digni.li.12.Quidam sunt filij spirituales & legiti-
mi, & suscepti ex baptismo vel confirmatione, & isti in nihilo
succedunt parentibus spiritualibus: quia non reperitur iure cau
tum:& forte ea ratione,quia cum ista cognatio consistat in spiri
tualibus, non debet extendi ad bona tẽporalia exteriora. idẽ &
fortius dicendum in filiis spiritualibus tm̃ : nã oẽs christiani pñt
dici filij Papæ,& omnes de diœcesi filij episcopi, & oẽs de paro
chia filij parochiani,vt in c.omnis. 25.q.j.isti enim vt dixi,in nul
lo succedunt parentibus spiritualibus. Quidam sunt filij natura
les tãtum,& generaliter oẽs nati ex coitu possunt dici nãles:sed
quia aliquis est coitus reprobatus a iure ciuili expresse,vt cũ cõ-
sanguinea,vel cum cognata, vel simili : aliquis non approbatus
nec expresse reprobatus, vt cũ cõcubina retenta in domo, vt in
l.in concubinatu.ff.de concubi.vide s̃.iõ lex distinxit inter natu
rales tm̃ & spurios : & naturales tm̃ appellat istos, qui sunt nati
ex concubina retenta in domo loco vxoris,& isti succedunt pa-
tri ab intestato in duabus vnciis totius hæreditatis, dũmodo nõ
extant legitimi filij,vel cõiunx legitima,vt in aut. licet patri.C.
de natu.liber.& no.q̃a gl.hic,& in c.præce.& in c. nisi cũ pridẽ.
de renun.vr̃ sentire hoc procedere etiã de iure cano. Sed Gof.s̃.
in c.prox.fuit in contraria opi.dicens, ꝙ cũ de iure canonico oĩs
coitus post vxorẽ sit expresse reprobatus,31.q.4.c.nemo.& c.mẽ
retrices.nõ debent isti parentibus in aliquo succedere.sed Host.
ibi scripsit oppositum, dicens ꝙ hodie etiã de iure ciuili oĩs coi-
tus ẽ reprobatus,per Auth.de lenonibus.de incest.nup.& simili
bus,in quibus Imperator dicit, ꝙ est castitatis amator. vide q̃ s̃.
dixi.& quod in istis spiritualibus vult sequi dispositionem cano
nũ,vt in Aut.de ec.ti. sed Imperator sicut per rescriptũ põt filios
nãles habilitare ad hæreditatẽ,vt in Auth.qui.mo.na.effi.sui.§.il-
lud.ita & ꝑ legem generalem,quasi velit dicere,ꝙ pręsupposito
ꝙ coitus concubinatus sit hodie reprobatus, tamẽ hic voluit &
potuit filios vocare ab intestato ad duas vncias.& hæc opin.Pa.
placet,quia in hæreditatibus stãdum est iuri ciuili, ex quo ius ca
nonicum nõ disponit expresse ɔ̃rium, alleg. tex.in c.per venera
bilem.in fi.j.eo.Quidã sunt filij spurij, & pñt dici spurij oẽs nati
ex coitu a iure ci.reprobato; vnde vulgo concepti pñt appellari
spurij, vel nati ex soluto & soluta, ex quo non erat concubina.
& sen.hic gl.& expressius Bar.in d.l.si gener.ff. de his qui.vt in-
di.& isti in nihilo succedunt patri.pro hoc vide quod no.Io.An.
in addi.Spe.ti.qui fil.sint legi.circa princi.vbi dicit,ꝙ proprie nã
les tm̃ sunt nati ex cõcubina retẽta in domo, q̃nimmo natis ex
coitu reprobato iura ci.denegãt alimẽta,vt in aut.ex complexu.
C.de incest.nup.sed de iure cano.alimenta p̃stant ꝑꝑ ęq̃tatẽ nã
29 lẽ,vt in c.cũ haberet.de eo qui dux.in mat.¶ † Nunq̃d aũt possit
aliq̃d relinq̃ istis filiis? dic ꝙ sic propter alimenta.Item ꝑ dote,
de quo vide ꝑ Bar. in d.aut.ex complexu. & plenius in d.l.si ge-

ner. & vide quod dixi in d.c. cũ haberet. pdicta pcedũt reſpectu patris & reſpectu matris. ¶ Vltra prędicta dic breuiter, quod aut
a eſt filius natus ex cõcubina, & ſuccedit matri [a] pariter cũ legitimis, vt in §. vulgo concepti. Inſti. de ſucceſ. cogna. & in l. ſi qua illuſtris. C. ad orfi. Aut eſt filius natus nõ ex concubina, ſed vulgo quęſitus: & etiã ſuccedit matri vnã cũ legitimis, niſi mater ſit illuſtris, vt in d. l. ſi qua. aut eſt natus ex dãnato coitu: & tunc in nihilo ſuccedunt matri. vt in d. aut. ex cõplexu. Et idẽ dic econtra, quia parentes nõ ſuccedũt filijs eo caſu, quo parentibus nõ ſuccedunt filij. no. Bar. in d. l. ſi gener. in alijs filijs dic, vt s. dixi.

ADDITIO.

a ¶ Succedit ma Vide ad hoc plene & no. d. Soc. conſil. 148. inci. memini iam. circa princ. j. col. cum ver. ſeq. vſque ad fi. in j. par. char. 223.

SUMMARIUM.

1 *Iudex proprietatis eſt iudex poſſeſſionis: intellige, quando iudex proprietatis principaliter additur: ſecus ſi ſit iudex incidenter.*
Spoliatus ante ingreſſum cauſæ principalis debet reſtitui: tamen antequàm fiat ingreſſus in cauſa poſſeſſionis, oportet ſpoliatum probare ſe poſſediſſe, & ſpoliatum fuiſſe.
Iniuriam inferens itinerantibus non ſubiacet eccleſiæ: & quando.
2 *Papa non intendit detrahere iuriſdictioni iudicis temporalis.*
3 *Cauſa legitimationis pertinet ad eccleſiam.*
Exceptio rei iudicatæ vel doli mali obſtat, ſi pronuncietur aliquem non eſſe legitimum per eccleſiam, & poſtea qui contra eum obtinuit in cauſa legitimitatis, dum iſte agit ſuper hæreditate vel alijs, quæ illegitimus petere non poſſit, vult opponere exceptionem rei iudicatæ.
Sententia, qua quis pronunciatur legitimus, an faciat ius quo ad omnes.
4 *Sententia lata ſuper ingenuitate ſeu filiatione, quare præiudicat omnibus, & non ſuper legitimitate.*
5 *Sententia non facit ius inter omnes, ſi reus abſoluitur ab impetitione actoris, præſuppoſita opin. quòd ſñia ſuper legitimitate faciat ius quo ad oẽs.*
Et an poſſit agi ad intereſſe contra procuratorem, quia per ſententiam legitimus iudicatus eſt, & per conſequens non poterit conuincere hæreditatem ab illo, pro quo fuerat iudicatum.
6 *Procurator an admittatur in cauſa legitimitatis.*
7 *Cauſa legitimitatis dicitur cauſa ſtatus.*
Sententia quomodo formetur in cauſa legitimitatis.
8 *Procurator an admittatur in cauſa matrimoniali.*
9 *Sententia vtraq; an valeat, ſi vnus petat aliquem pronunciari illegitimum, & probet ſe legitimum, & ſic pronunciatur: & deinde alius petit, quòd pronuncietur illegitimus, & ſic pronunciatur.*
10 *Sententia non valet quo ad alios, regula cum fallen.*
11 *Sententia ſi eſt lata contra patrem & matrem, quod inter eos non eſt matrimonialis ſententia non nocet filio: & quando.*
12 *Compromitti vel tranſigi poteſt ſuper cauſa legitimationis, quando dubitatur de legitimatione, quæ non pendet a vinculo matrimonij.*
13 *Legitimum ſe pronunciare petens, an quis admittatur.*
14 *Imperium an proceſſit a Deo ſolo. 15. & 16.*
15 *Papæ poteſtatis plenitudo, vt eius verbo ſtetur, procedit inter ſubditos vel clericos, non inter laicos imperio ſubiectos.*
Papa poteſt corrigere Imperatorem: & quando.
16 *Imperium non fuit ante ſacerdotium.*
Regnum quibus modis ſurgat.
Papa an habeat vtrunque imperium.
17 *Imperij electores ſunt adepti poteſtatem eligendi ab eccleſia Romana.*

CAP. VII.

Auſam quæ, ij. De ciuili cauſa inter laicos non cognoſcit eccleſia: tamẽ an q̃s ſit natus ex legitimo mat. bñ cognoſcit. h. d. ſm Io. An. Primo ponit cõmiſſionẽ. Scdo eius formã & limitationẽ. ſecũda ibi, verũ. Abb. ſummat. Põt poſt mortẽ de legitimatione cognoſci propter bona. caſus ponitur in gl. le-
1 ge ipſam. ¶ † Nota primo, q̃ q̃õ poſſeſſionis ad proprietatẽ nullã dicitur habere cõiunctionẽ quo ad iuriſdictionẽ: iõ habẽs cõiunctionẽ pprietatis icidẽter, nõ hẽt neceſſario cognitionẽ poſſeſſionis. ſic limitatur c. fin. de iud. q̃ dr̃ ergo iudicẽ pprietatis eſſe iudicẽ poſſeſſionis, de cã poſ. c. j. eſt verũ, qñ iudex proprietatis principaliter additur: ſecus ſi ſit iudex incidẽter. ¶ Nota ſecũdo, q̃ ſpoliatus ante ingreſſum cãæ principalis reſtitui dẽt, vt hic in tex. 2. q. 2. p totũ. Et ſic dẽnt intelligi iura, q̃ dicũt ſpoliatũ añ oĩa reſtitui, & ante ingreſſum principalis cãæ: oportebit tñ, vt dicit glo. anteq̃ fiat ingreſſus in cã poſſeſſionis, q̃ ſpoliatus probet ſe poſſediſſe, & ſpoliatum fuiſſe, s. de offi. dele. c. conſultationibus. ¶ Not. tertio, itinerãtibus inferẽs iniuriã non ſubiacet eccleſiæ: quod intellige, qñ p aliam cãm, quã cã peregrinationis iter arripuit: ſi aũt ad ſepulchrũ Dñi iter arriperetur itinerãs, talis peregrinãs ſubiectus eſt Romano Põtifici vt miſerabilis, de cle. pere-
2 gri. c. j. ¶ † No. quarto, q̃ Papa nõ intẽdit detrahere iuriſdictionẽ
a iudicis tpalis. [a] & ad hoc quotidie allegatur iſte tex. & facit s. de iudi. c. nouit. & c. ſolitę. de maio. & obe. aut. n. eſt quęſtio de tpalibus inter puros laicos: & tũc nõ ſpectat ad eccleſiã, vt hic, quia tũc videret̃ detrahere iuri alterius, ſ. laicorũ, cũ rex in loco dicat̃ hr̃e iuriſdictionẽ tẽporalẽ. & idẽ eſt in eo, q. eſt dñs ciuitatis, vt in c. lator. s. eo. Et idẽ eſt in eo, q. eſt dñs feudi, vt ibi dico in fi. primæ oppoſitionis. aut eſt q̃ſtio naturaliũ: & tunc ſpectat ad eccleſiã, cũ ſurgit ex radice matrimonij: & tunc pcedit eccleſia, & cognoſcit de legitimatione, qua pẽdẽte ſecularis iudex nõ pcedit, c. lator. s. eo. c. tuã. s. de ord. cog. & an ſit offerẽdus libellus ſup legitimitate, dic vt dixi in c. lator. ex his patet ergo, q̃ Papa nõ hẽt vtrũq; gladiũ, de quo in gl. 2. & dicã ſup illa. ¶ No. quinto q. q̃ qñ cõcurrit cã legitimationis cũ cã hæreditatis, quæſtio legitimitatis dicitur principalis. ſed dic, q̃ hic vocatur principalis, q̃a hæreditatis quæſtio ab ea depẽdet. p hoc c tuam. de ordine cognitionũ. in ver. dependente. ſm Io. An. hic in verſ. principali. vtraq; tñ hic ſeruatur principalis, vt s. dixi in text. q̃a vtraq; principaliter tractabatur. ¶ No. q̃ etiã poſt mortẽ coniugũ põt reuocari in dubium de hęreditate pp illegitimitatẽ. Et eſt practica pcedendi, q̃a datur principaliter libellus ſuper declaranda legitimitate. & quando quæſtio eſt tranſmittenda, interim ſuperſedendũ eſt, s. eo. c. lator. & de ord. cog. c. tuã. ¶ Proſequendo ordinem Inn. & Io. An. oppo. q̃ hoc iudiciũ de poſſeſſionibus non debuit ad Papã ſpectare, q̃a regnũ Angliæ non eſt feudũ eccleſiæ Romanæ, nec cognoſcebat rex ſuperiorẽ, ſicut nec rex Frãcorũ, j. eo. c. per venerabilem. So. Hoſt. dicit q̃ hoc quod dicitur in decre. noſtra, potuiſſet eſſe verum tpe huius decre. quo tpe regnum iſtud nõ tenebatur in feudũ a Romana eccleſia, & non cognoſcebat rex Angliæ ſuperiorem in tpalibus, ſicut nec rex Frãciæ. ſed hodie ſecus eſſet, cum poſtea tempore Inn. & Io. An. rex Angliæ recepit ab eccleſia Romana in feudum regnum, ſicut in archiuio eccleſiæ continetur. ¶ Et ob hæc eccleſia ei cõtra rebelles aſſiſtit, & ad ipſum iuuandum, & admittendum in regno miſit dominũ Gallam nucelenſem tunc Cardinalem & legatum, ſcilicet principalem in Angliam. poteſt tamẽ exponi in tex. ſm Hoſt. verbũ, pertinet, ſicut tex. aſſerit: in caſu iſto tñ aliud eſt: & quod dicit, videamur detrahere aliquibus licẽt non intelligentibus fidelibus & diſcretis, non venit ad dubiũ, qm̃ ſaltem reſpectu acceſſionis cognoſcere poſſumus maxime de matrimo. in qua materia ius noſtrum corrigit ius ciuile, de reſti. ſpo. c. ſæpe. quod autẽ ſequitur in text. vbi aſſerit pertinere, ſupple non tamen eſt ita in hoc caſu, ſed nolumus ipſum regem ſcandalizare, argu. s. de conſan. & affi. c. quo circa. ſm Hoſt. & Io. An. hic. dic ſm Car. hic, q̃ etiã ſi eſſet feudum, non tñ ad Papam ſed ad ipſum regẽ tanq̃ dñm, immediate tñ, ſpectat cognitio, vt no. Inn. in c. cæterum. de iud. & ibi in eo quod dicit Hoſt. quod c. ſe. corrigit ius ciuile, dic me-
3 lius vt ibi not. ¶ † Quæro primo, quia hic dicitur, cauſam legitimationis ad eccle. pertinere: pone quod pronuncietur aliquem non eſſe legitimum per eccleſiam, & poſtea qui contra eum obtinuit in cauſa legitimitatis, dũ iſte agit ſuper hæreditate vel alijs, quæ illegitimus petere non poſſit, vult opponere exceptionẽ rei iudicatæ, an poſſit. ſoluit Inn. & Io. An. quod obſtabit exceptio rei iudicatę, vel doli mali, arg. j. eo. c. j. ¶ Quæro ſecundo, añ talis ſententia ius faciat quo ad omnes. dicit Inn. videri, quod ſententia, qua pronũciatur quis legitimus, faciat ius quo ad omnes, ar. j. eo. c. peruenit. & c. per tuas. & ff. de lib. agno. l. j. §. fi. & l. 2. deinde quibuſdã interiectis dicit Inn. q̃ licẽt aliqui hoc concedant, alij tamen contradicunt, quod forte non male ſecundũ ipſum & Hoſtien. qui dicunt, q̃ licẽt ſententia filiationis faciat ius quo ad omnes, etiam qui nõ fuerunt in iudicio, d. l. j. §. fi. & l. ſeq. ff. de lib. agno. tamen idem non eſt de cauſa legitimationis, quia hoc non inuenitur in iure expreſſum. Et ideo eſt ſtandum regulæ generali, res inter alios acta. per quã regulam ſm Inn. ſiue petat ſe pronunciari legitimum, ſiue alius petat eum pronunciari illegitimum, quæcũq; ſñia feratur, ſiue pro legitimitate ſiue con-
b tra, etiã ſi non appelletur, tamen ſententia non obeſt, [b] niſi quo ad illos qui fuerunt in iudicio: ita quod ſi poſtea petat hæreditatẽ reſtitui, non obſtabit exceptio rei iudicatæ. & hoc pp regulã,
4 res inter alios acta & c. c. q̃uis. de re iud. & l. ſæpe. ff. eo. ti. ¶ † Quęro tertio, quare ſñia lata ſup ingenuitate ſeu filiatione præiudicat oĩbus, & nõ ſup legitimitate. dicit But. q̃ ideo eſt, quia ius ingenuitatis nõ eſt reſtringibile ad perſonam agentẽ: nõ ſic ius legitimitatis, cũ illud cõiter tractetur pter quæſtiones priuatas, vt hæreditas vel ſimiles: & non tanq̃ quæſtiones populares. vel dic

ADDITIONES.

a ¶ Temporalis. Adde Abb. in c. per venerabilem. j. col. de ele.
b ¶ Non obeſt. Quæ autem ſint neceſſaria, vt ſententia inter alios acta præiudicet tertio, vide no. per d. Soc. conſil. 18. incip. Proſequendo ordinem. ver. Et ſic ex prædictis. cum ver. le. in j. parte, char. 31.

dic secundum eũ, ꝙ non præiudicat volentibus ostendere cõtrarium, q̃a talis sententia super legitimitate fertur nõ omnino ex integra probatione, cũ nõ possint plenæ ꝓbationes dari sup legitimitate, vt l.minor 25. annis aditio. ff. de minori.ingenuitas autẽ bene subijcitur plenę probationi, ideo alijs nocet: nõ sic in legitimitate, ideo non nocet alijs, vt d.l.minor. & l. admonendi. ff.de iureiur.faciunt quæ dixi in c. fraternitatis.s̃. de frigi.& male.sed Panor.hic dicit, ꝙ idem videtur super filiatione: ideo præcedens ratio But. melior videtur.vel dic ꝙ hæc vera sunt, donec probetur contrarium.& ita dico in 7.q. in fi.vel dic ideo, quia in causa filiationis expressum est, ff.de libe.agno.l.j. in fi.& l.2.no. autem in causa legitimationis.¶†Quæro quarto, præsupposita
5 opi.ꝙ sententia super illegitimitate faciat ius quo ad omnes:q̃d si reus absoluitur ab impetitione actoris, an sententia faciat ius inter omnes.dic ꝙ non:vnde si procurator vel defensor illius, q̃ impetebat de legitimitate, succubuerit, sed dominus postea petit se pronunciari legitimũ, sibi non obest sententia lata contra eum, q̃a sine eius mandato egit, vel defendit procurator vel defensor. Sed ille, pro quo lata est sententia, potest agere ex stipulatione contra defensorem ad impediendum litẽ causę legitimitatis, vt no.in c.in nostra.de procu.in l.licet.ff. de procura.in ca.ex parte decani.de rescriptis. ¶Quæro quinto circa quæstionẽ proximam, nunquid potest agi ad interesse contra procuratorẽ, q̃a per sententiã legitimus iudicatus est, & per cõsequens nõ potérit cõuincere hæreditatem ab illo, pro quo fuerat iudicatũ.Inn. dicit, ꝙ quidam dicunt, ꝙ non interest prius, nisi prius euincatur eius hęreditas: quia forte hæreditas ab eo descendit, quãuis sit pro legitimatione iudicatum.item licèt obtinuerit se pronũciare legitimum, propter hoc nõ sequitur ꝙ petiturus sit hæreditatem.itẽ q̃a si iterum agit, obstabit exceptio legitimitatis. hoc vl timũ quod dicit Inn.non cõceditur, quia ex quo iudicatus est legitimus, non potest cõtra eum excipi de legitimitate, ff. rem ra. ha.l.quo enim.§.fi.s̃.eo.c.lator.de ordine cognitionum.c.tuã.& de hoc intelligo inter easdẽ personas, alias secus. Dicit tñ Inn.ꝙ si iste iudicatus legitimus obtinebit hæreditatẽ, is, qui prius obtinuit super illegitimitate, agit cõtra defensorẽ.& hoc dicit Inn. ꝓcedere tam respectu prioris petitionis q̃ respũ vlterioris. & si postea primo vel tertio plures hæreditates vel alia bona euicisset, qui non euicisset, si staret sententię latæ contra defensorem, arg.l.vnde Neratius.ff.ad l.Aqui.l. si procurator.§. si quis.ff.rem ra.ha.¶Sed opp.ad hoc, ꝙ immo is, qui obtinuit aliter super illegitimitate, si succũbit super hæreditate, non interest sua in hoc, quia restituit aliena, 54.dist.c.gñalis.si aũt obtinet fortius, sua nõ interest.soluit Inn.ꝙ siue succũbat, siue vincat, statim cũ dñs habet ratũ, cõmittitur stipulatio contra defensorem non solũ in id quod iste perdidit, sed etiã in id quod lucrari potuisset, si dñs habuisset ratã sententiã, d.l.si ꝓcurator.§.fi.& in l. quo enim.Idem ad id, quod dictũ est, ꝙ interest sua, ꝙ restituat aliena: dicit Host. ꝙ potuisset, quia fuit iniuste condẽnatus, ff.de adul.l.denũciasse. & dicit etiam Inn.ꝙ non põt petere verũ interesse, nisi prius cõdẽnetur.& ob hoc dicit ipse ad fi.suæ gl.ꝙ ĩ talibus cautũ est apponi certã pęnam, ad quã si non habetur ratum, agetur, d.l.quo enim.& l.si procurator.§.fi. nam interesse difficiliter probatur, vt in dictis legibus, & ff.de præto. sti.l.fi. & dicta hic procedunt,
6 præsupposito ꝙ in causa legitimitatis admittendus sit defensor. ¶†Quæro 6.an in causa legitimitatis sit admittendus defensor. quidam, vt refert Inn.ꝙ non admittitur defensor sine mandato, q̃a in hoc habet formari sententia in persona principalis, C. de sent.& interlo.om.iud.l.j.nec in persona procuratoris vel defensoris possent congrue formari verba huius sententiæ.sed cõtrarium dicit Inn.& Io.An.apparere, qui dicit ꝙ lex etiam in causa status admittit procuratorem etiã sine mandato cũ satisdatione de rato habendo, ff.rem ra.ha.l.procurator.§.si quis a procuratore.ad idem facit ff.de procu.l.nõ solũ.§.si status.& §.fin.C. de satisd.l.vna.& etiam l.seruorũ quoque.§.publice.l.non solum.§.fi. ff.de procu.C.de asser.tol.l.j.§.j.ff.de his qui not.infa.l. furti.§.2.
7 & l.feminis.ff.de negocijs gest.l.liberto.§.fi.& not.in c.fi.de accu.†Et ex his vult Inno. ꝙ causa legitimitatis dicatur cã status, seu cõparetur illi.& dat modum ipse Inn.formandi sententiam. & Io.An.hic remittendo ad Spe. de senten. prolatione.§.vt aũt. ver.est autẽ.Exemplum agit cõtra V. procuratorem vel defensorem procuratorio vel defensorio noĩe ipsius C.super illegitimi-
a tate illius C.dicet iudex in sentẽtia, Nos visis & auditis rationibus partium V.procuratorem, vel defensorem [a] C.predicti condẽnamus vel absoluimus.& dicit Inno.ꝙ est necesse cãm exprimi in sentẽtia, vt de re iud.c.sicut. si tñ poneretur cã, nõ esset absurdũ, vt in ista sententia, vt quia diceretur, ꝙ illegitimitas esset plene probata. Sed opponitur contra prædicta, quia hæc sententia diceretur incerta, eo ꝙ iudex dicit, cõdẽnamus, & nõ dicit in quo, nec sup quo: ergo nõ valet, l.j. C.de sen. quę sine certa quãti.prof.& per totum. Bu.stat in cõtrario, & dicit ꝙ oportet sic dici in sententia, Nos sic visis & auditis &c. dictum C. præfatum per V. ꝓcuratorem seu defensorem ex ipso mediãte illegitimũ pronunciamus, j̃.eo.c.perlatum.in fin.&c. quod nobis.at.c.per tuas.j̃.eo.& s̃.de præben.c.accedens.& c.ex parte.s̃. de cõuer.cõiu.& l.fi.C.de iureiuran. vel dicit iudex in sententia, denunciamus.j̃.eo.c.peruenit.& j̃.eo.c.ex tenore.in fin.nec habet dñs, de quo conqueratur, quia vt sine defensore citatus, & est cõtumax lite etiam non contest.condemnari posset, ff.de pœnis.l.absentem.ad fi.l.non solum.§.fin.ff.de procu. ita ergo defensore cõparente.Dicit Car.flo.ꝙ forma, quã ponit Inn. non est incerta, nõ in eo quod iudex dicit, cõdẽnamus. debet intelligi secundũ petita in libello, ad quem refertur sententia, j̃.de accusa.c.qualiter & quando.2.pro hoc de re iud.c.cum Bertol.in fi. ibi, adiudicantes ecclesiã &c.¶Et ibi notãter dicit Inn.ꝙ Papa adiudicãdo ecclesiam dicitur cõfirmare, quia nõ est vis in verbis. & sic ponit hoc Inn.ꝙ sic erat.& ibi dicit etiam ipse.Bu.autẽ tenet, ꝙ sentẽtia debet fieri directis verbis ad dñm: quia quandocũque sentẽtia quo ad verba nõ potest proportionari in personam procuratoris, referri debeat ad personam dñi.allegat notata de ele.c. querelã.& per gl.in c.suscitata.s̃.de in integ. resti. & prosequẽdo dicta Inn. hic dicit ipse, ꝙ per præmissam sñiam, de qua s̃.vult Inn.ꝙ sentẽtia formanda est modo præmisso, cum de futuro vel alijs similibus, puta iniuria vel alijs quibusq; criminibus ciuiliter agitur ꝑ defensorem, & sententia fertur cõtra eũ.& qualiter autẽ formaretur sententia contra procuratorem cũ mãdato, remitto ad notata s̃.de elec.c.querelã.dic s̃m Card. hic, ꝙ hoc casu cum agitur de illegitimitatis causa, nõ est actio famosa, cũ nasci nõ sit in potestate nascentis, & esse legitimũ, 57.d. in c.nasci. vbi de hoc.nõ est necessariũ cõsiliũ, ꝙ quis defendat per aliũ, & quãuis in cau-
8 sa legitimatis admittatur defensor.† Dicit Inn.in fi.gl.suę hic, ꝙ in causa matrimonij nõ est admittẽdus, & in eodem casu vbi procederetur lite nõ cõte.defensor non existeret, C.de procu.l. exigendi.nec satisdabitur s̃m Inn.ne timore pœnę stetur sentẽtiæ, c.Gema.s̃.de sponsa. & nõ formatur sñia in personam ꝓcuratoris, sed principalis, licèt fuerit semper absens, j̃.in c.2. & j̃.c.j. qui ma.accu.possunt.in inquisitione autẽ bene admittitur ꝓcurator seu defensor, s̃m Inn.in fi.gl.dicit s̃m Gas. & Card. dicit, ꝙ
b defensor etiam admittitur in causa matrimoniali,[b] si talis causa posset etiam tractari per procuratorẽ, s̃.de procu.c. accedẽs.requiritur tñ procuratorẽ specialẽ mãdatũ habere, vt no.gl.in c.q̃ ad agendum.de procu.li.6.& forte hoc respectu dicit Inn.ꝙ non admittitur defensor, q̃a sententia lata contra ipsum nõ pręiudicaret dño: sed tñ in præiudicium defensoris tenebit sñia. & quo ad id quod dicit Inn.ꝙ satisdabitur, vt metu pœnæ stetur sñiæ.dicit Car.& melius, ꝙ licèt in matrimonio non debet apponi pœna, tamen bene põt agi ad interesse, vt dictum est in c.Gema.item etiam põt apponi inter contrahentes, vel eorum parẽtes, seu q̃ sibi attinent, vt habetur ibi per But.& Car.item quod dicit Inn. procuratorẽ admitti in inquisitione, persuadetur ꝑ id quod habetur de re iu.c.cũ Io.& s̃.de accu.c.super his.& videtur casus s̃. de dolo & contu.c. veritatis.sed melius s̃m Card. ꝙ eo casu quo nõ admittitur procu.in accu. nõ admittitur etiam in inquisitione.de quo tamẽ me remitto ad id quod Inn.latius dixit, & ibi alij, in c.veniens.j̃.de accusa.in ciuilibus dicit Host.ꝙ si admitteretur ꝓcurator, cõdẽnabitur ipse, sed sententia nõ mãdabitur executioni cõtra ipsum, vt ff.de procu.l.si quis cũ procuratorio.& l.
9 Plautius.¶†Quæro 7.quid si vnus petat aliquẽ pronunciari illegitimnm, & ꝓbet se legitimũ, & sic pronunciatur, deinde alius petit ꝙ pronuncietur illegitimus, & sic pronunciatur.dicit Inn. ꝙ vtraque sententia valet inter eos, inter quos lata est: nec est cõtra res prius iudicatas, cũ aliæ sunt personæ in secũda cã q̃ in prima, ff.de excep.rei iud.l.& an eadem.Si autem eędem personę, secunda non tenet.de quo dic, vt de re iud.c.inter.& generaliter dicit Inn. ꝙ siue quis se petat pronunciari legitimum, siue alius petat, quod pronuncietur illegitimus, quomodocunque sententia feratur etiam præsente eo, qui pronunciatur illegitimus, nec appellante, tñ sententia non obest ei, nisi cõtra eos qui fuerunt in

ADDITIONES.

a ¶Vel defensorem. Quomodo contra defensorem sententia formetur, vide Bar. in l.solutionem, in fi.col. in ver.qualiter.ff.de solu.& in l.j.in vlt.col.ver.quæro quid in defensore.C.de sen.& Inn.in c.cum super.in 3 col.de re iu.ꝙ forma est, condemno talem defensorem talis defensorio nomine. & eo modo debet libellus concipi, secundum Bartol.ibi.

b ¶In causa matrimoniali. Adde Spe.in tit. qui ma.ac.pos.

in iudicio:vnde cõtra alios ſi petat hæreditatẽ; nõ obſtabit exce
10 ptio rei iudi.† quia ſententia nõ præiudicat regulariter, niſi illis
a inter quos lata eſt[a],ff.de exce. rei iud.l.ſi a te. & l.q̃ritur.& l.pe-
nul.& c.cũ ſuper.de re iudi.& idem dicit Inn.ſi inſtrumẽtum ꝓ-
nunciatum eſt falſum Petro agente,& poſtea alio agente produ
catur iſtud idẽ inſtrumentum,nõ præiudicabit prima ſentẽtia in
ter alios lata,d.l.ſi a te.& l.ſequenti. & eſt caſus ſm Car. licet nõ
allegent ſcribentes, C. de fide inſtru.l.2. & de hoc per Bal. C.de
peti.hære.l.fi.in fin.latius tñ hic But.loquitur,& dicit,ſi id quod
inſtrumento vel teſtamento cõprehenditur,continet principali
ter & cõmodum vnius & cõmodum alterius,in conſequẽtiã ſen
tentia lata contra principales prodeſt & nocet illis,qui ꝓhũt ius
ſuum ab alio inſtrumento vel teſtamento,ff.de inoffi.teſta.l.Pa-
pinianus.§.ſi ex cauſa.l.j.ff. de exceptione rei iudi. & l.2.nõ autẽ
alijs prodeſt,vel nocet. Si autem ſententia ſit lata pro inſtrumẽ-
to vel teſtamẽto, ex quibus pluribus cauſetur ius æque principa
liter:& tunc habet locum res inter alios acta,ſm Inn. hic. & idẽ
ſm But.quãdo eſſet lata ſententia cõtra illum,ad quẽ in cõſequẽ
tiam trahitur ius teſtamẽto vel inſtrumẽto.Io.An.allegat hic de
re iudi.in c.cum ſuper.& c.quãuis. vbi ponit quoſdam caſus ex-
ceptos,quos hic ponit Inn.ſed reſponde ad l.qui aliena. ſm Car
di.quod ibi prodeſt & præiudicat alijs ſententia, quia lata ſuper
re indiuidua.de quo dic vt plene no.in d.c.penul.de re iud.regu
lariter ergo ſententia nõ valet quo ad alios,vt ibi ſm Inn. ¶ Sed
fallit ſm eum,ſi agitur per viã denũciationis,vel in modũ actio-
nis vel exceptionis cõtra electionẽ,vt no.de elec.c. cum dilecti.
& c.fi.in eo.tit.li.6.Et in cauſa inquiſitionis, de colluſione dete-
gen.c.fi.de procur.c.ex tuarum.tñ quando inquiritur de viribus
electionis,debent vocari omnes, quos res tangit,& niſi vocen-
tur,vel etiã ignorẽtur,ſubuenitur eis de facili, s̃. de teſtibus.c.cũ
olim.& C.de bonis vacã.l.fi.§.fi.& l.ſeq.& not.in c.penul.de re
iud.¶Itẽ fallit in querela inofficioſi teſtamẽti, vt ĩ l. Papinianus.
§.ſi ex cauſa priuilegiata.itẽ in cauſa ingenuitatis ex ſeruitute,ff.
de ſta.ho.l. ingenuũ. ſecus ſi ageretur cã ingenuitatis ex liberta-
te,vt q̃a diceret ſe ingenuũ ex libertinitate, ff.ſi quis ingen. eſſe
dicatur.l.j.& l.patronũ.ſic allegat Inno. vult allegare l.ingenuũ,
vbi hoc no.gl.ſm Car.ſed hoc nõ cõiter tenetur in l.j. ff.de nata
libus reſtituẽ.ſm Bu.hic. ¶Item fallit in criminali cã quo ad pu-
blicam cauſam ſm Inno.ff.de præuarica.l.de præuaricationis.ff.
de accu.l.ſi cui.& j.de accu.de his.& ratio,q̃a ius agendi non re-
ſtringitur ad ius priuatũ,ſed publicum,ideo ius cuiuſlibet de po
pulo videtur in iudicium deductum,cum ius non ſit reſtringibi
le ad perſonã in iudicio agentẽ.& per hoc patet rñſio ad multos
ſpeciales,vt in popularibus actionibus, ff. de popularibus act. l.
cum quia.Et in crimine adulterij,ff.de adul.l.denunciaſſe.§.quæ
ritur.Et in appellationibus,de appel.c.pen.ſm Inn. dic vt ibi.itẽ
in ſeruitutibus,ff.ſi ſeruitus vẽdicetur.l.loci.§.ſi fundum.de quo
dic vt no.in d.c.penul.de re iud.item in ſingularibus & vniuerſa
libus ſucceſſionibus,ff.de exce.rei iud.l.ſi a te.& l.& an eadẽ.ſm
Inn.& de his caſibus no.per gl.& ibi per Io.An.in c.penul.de re
iud.& per Azo.in ſum.C.quibus res iud.non obeſt. & C.res in-
ter alios acta.& cum his trãſit hic Car.& Bu. remittit,quãdo agi
tur ſuper cauſa publica.ad not.in c.de his.de accuſa.& de cã po-
pulari remittit ad capitulum,cum dilecti. de elec. ſi autẽ feratur
ſententia in cã priuata ſiue actione priuata, tunc ſm ipſum But.
regulariter nõ pręiudicat,niſi contrarietas aliud operetẽ, vt in ca
ſibus quos ponit in c.quãuis.de re iud. & in l.ſi coniunctionẽ.ff.
quemadmodum ſerui.amittatur. aut fertur ſententia declarato-
ria ſuper aliqua qualitate ad aliud applicanda:& tunc ad illud ve
nit applicanda,& ſentẽtia tenet,ꝙ pręiudicat,niſi inter quos eſt
lata.aut agitur de aliqua qualitate applicanda ad perſonam ; tũc
aut ſubiacet plenę probationi,& ſapit naturã quaſi publicæ cau
ſæ,& præiudicat omnibus ſicut publica, l.ingenuum.s̃.alleg. &
rõ,quia hęc cauſa quaſi ſtatus perſonę ſapit naturã publicæ:ideo
omnibus obſtat ſicut publica,niſi doceatur,præiudicatio quãdo
que eſt talis qualitas,quę nõ ſubiacet plenæ probationi:& tunc
præiudicat aliis,q̃ diu probetur contrariũ,C.de liber.agno.l.ma
tri.facit in argumentum l.admonendi.ff.iureiurã.nam probatio
ex aſpectu fallax eſt,vt in filiatione:quia ibi non poteſt dari ple-
na probatio,ff.de cond.& demon.l. Lucius.de proba.c.per tuas.
& c.tranſmiſſæ.s̃.& hæc ſunt vera ſm But. quando ſententia eſt
lata cum iuſta ↄ̃dictione,aliter non pręiudicaret,l.Papinianus.§.
fi.& l.qui repudiantis.§.fi.ff.de inof.teſta.Item hęc vera,quando
eſt lata ↄ̃ pręſentem, ſecus ſi ↄ̃ contumacẽ,l.præſes. C.de pigno.
& l.fi.C.de emp.& vẽ.ſed aduerte, ꝙ idem But. altius exorditur
hunc articulum,quando ſententia eſt lata declaratoria applican
do aliquam qualitatem ad perſonam. & dicit hoc non bene hu-
cuſque intellexiſſe.& dic ſecundum eum,ꝙ aut ſententia eſt la-
ta ſuper qualitate nõ ſubiecta circa probationem,& illa nõ pręiudicat alijs,quoniam docendo cõtrarium audiatur,arg.l.admo
nendi.præal.nec hoc videtur ↄ̃ l.j.in fi.ff.de liber. agno.ſed con-
tra Inn.hic,qui ſe fundat in illa lege,ꝙ ſententia in cauſa filiatio
nis facit ius quo ad oẽs.item non videtur etiam obſtare,ꝙ poſſit
haberi probatio ſatis plena ex præſumptionibus violentis, quæ
æquipollent plenæ probationi.reſpõdet But.ꝙ ſi qualitas decla-
rata reſpicit vniformiter omnes , ita ꝙ non eſt ad perſonã certã
reſtringibilis,omnibus tunc præiudicat,quia quaſi popularis,vt
ingenuitate,cuius naturã eſſe videmus,vt non plus reſpicit vnũ
q̃ reliquum:licet nõ eſſe ingenuum reſpiciat quandoque priua-
tam vtilitatẽ.ſententia ergo facit ius quo ad omnes,quia in nata
libus eſt legitimus cõtradictor, & deducẽs rem in iudicio, cuius
principaliter intereſt,& omnibus alijs in conſequentiã, d.l. j.in
fi.ff.de liber.agno.vnde ſententia lata pro filio cõtra patrem ſu-
per filiatione pręiudicat oĩbus agnatis & cognatis,q̃a oẽs agna
ti & cognati cõtrahũt ius ab illa filiatione , ſicut dic mus in que
rela inofficioſi teſtamenti.ad hoc l.j.§.cognatio. ff.vnde cogna.
& hic eſt proprius caſus d.l.j.in fine , de liberis agnoſcendis.nõ
tamẽ putat But. ꝙ hæc ſñia præiudicet alijs non de cognatione,
qui ęque principaliter quo ad alios effectus volunt contendere
ſuꝑ filiatione, niſi vellẽt cõtendere circa actus publicos, q̃a tũc
ſñia obſtaret, cũ pater ẽt ad actus publicos poterit hoc ius dedu
cere ad iudiciũ , cũ hoc reſpectu ſit quaſi publica cã. & idẽ ꝑ oĩa
dicit in quęſtione legitimationis. Et pro parte ſaluatur quod di-
cit Inn.& concordat cũ opinionibus, quas ↄ̃rias recitat:& hoc,
qñ dicit ſententiam filiis ꝑiudicare,procedit ſecũdũ Butr.quan-
do ſententia eſt lata cum legitimo cõtradictore.facit l.nõ tantũ.
ff.de collu.detegen.Et legitimũ ↄ̃dictorẽ dicit illũ, cuius princi-
paliter intereſt,l.Poſthumus.ff.de inoffi.teſta.Item hæc vera, qñ
ſententia fertur contra præſentem: ſecus ſi contra abſentem,ff.
de re iud.l.ſæpe.& l.pręſes. C.de pigno. l.qui repudiantis. §.j.ff.
de inoffi.teſtamento.& vtrobiq; notatur in gl.& vide Cy.in l.j.
11 C.quibus res iudi. non obeſt. & ibi Butri.¶ † Octauo quæro ſm
Butr.hic,lata eſt ſententia contra patrem & matrem,ꝙ inter eos
non eſt matrimo. an hæc ſententia noceat filio. & videtur quòd
ſic:nam pater & filius ſunt eadem perſona , & ſententia lata de
ſeruitute ancillę præiudicat quo ad partum, ff.de exce. rei iudi.l.
ſi quis.§.ſi quis pugnantem.& C.de lib.cauſa.l.fi.contrarium de
terminant Doc.per l.3.in fin.ff.ad carbo.edi.& l. ait prætor.§.an
iuſiurandum.ff.de iureiur.facit gl.in fin.c. dilecto.de præben. &
quod not.Bart.brix. in dominicali quæſtione, quę incipit, duos
fratres ex eodem patre.& quod no.Gul.in Spe.de ſentẽtiæ pro-
la.§.nunc de effectu.ver.ſed pone.& quod no.Ioan.And.in c.Io.
in j.q.s̃.de cleri.coniug.& hoc maxime eſſet verũ, ſi ſñia feratur
in cõtumacem,l.ſæpe.de re iud.l.præſes.C.de pigno.& ſic de fa-
cto dicit But. rñdiſſe,ꝙ Zocho fuit dubium.Nec obſtat,ꝙ ſñia la
ta contra patrem facit pręiudicium filio hæredi : q̃a filius nõ eſt
hęres patris in filiatione,ſecundum Bu.nõ ob.C. de libera.cau.
l.fi.quia ibi ſentẽtia fertur contra matrem, & partus eſt pars vẽ-
tris,ideo porrigitur ſententia ad partum,velut ad acceſſoriũ cõ-
tra patrem lata ſententia non præiudicat filio,quia pater eſt alia
perſona a filio,& alius,non tamẽ quo ad omnia,non quo ad eã,
12 cuius eſt hæres. ¶ † Quæro nono,an ſuper cauſa legitimationis
poſſit fieri compromiſſum vel tranſigi. Ang.notabiliter dicit ꝙ
ſic,in Auct.de filiis ante dota.inſtru. na.in fi.quod tamẽ videtur
contra tex.noſtrum iuncto c.fin.s̃.de tranſac.ſed poteſt intelligi
dictum Ang.quando dubitatur de legitimatione,quæ non pen-
det a vinculo matrimo.puta facta per principem:nos loquimur
de legitimatione , quæ pendet à vinculo validitate matrimonij.
13 ¶ † Quęro 10.& vltimo,nunquid indiſtincte quis admittatur pe-
tens ſe pronunciare legitimum.Inn.dicit,ꝙ non,niſi cum reſpe-
ctu alterius effectus hoc petat , puta cum agitur de bonis vel de
dignitatibus eccleſiaſticis , vel ordinibus , vel de honoribus. &
quęſtio illegitimitatis incidit s̃.eo.c. lator.& c.tuã.de ord.cogni
ti.& c.j.& 2.s̃.eo.ti.& de filijs ꝑſbyterorũ.c.j.& fi.idẽ dicit Inn.ſi
ſubeſt alia cã iuſta,vt q̃a q̃s diffamat aliũ de illegitimitate,vt nõ
habeatur pro legitimo, etiam quis poteſt plures caſus inuenire,
l.diffamari.C.de inge.& manu.l.ſi eo. C.de curatore bonis dan
do.& ff.ex qui.cau.ma.l.ſed ſi ꝑ ꝓtorẽ.ff.de lib.lega.l.mancipio-
rum.

ADDITIO.

a ¶Lata eſt. An & quando ſententia pręiudicet alijs quàm litigatoribus,vide per Spe.de inſtru.edi.§.inſtrumentum.ver.ſed pone.& in ti.de ſen.§.7.& Alex.in ver.ſed l Lucius.de infa.& in conſi.155.3.parte.& adde Bal.in l.2.in 3.no.in ver.ſed extra quæro.& in l.j.§.j.& ibi Bar.C.qui.res iu. non no. & in l.cum filius.de ver.ob.& ibi Alex.& Alex.in d.l.Papin.§.meminiſſe.de inoſſ.teſta.item adde Bar.in l.ſæpe.in prin.& ibidem latiſſime vide per d.Alex.in repe.ff.de re iudi

rum. Deinde dicit Inn. & Io. And. contra, ff. de reg. iur. l. qui in alterius. non aperit, ꝙ velit ibi, bene dicit qui venit in agendum, debet tunc diligenter explorare, & sic ad agendum procedere, sed non contradicit secundum Card. Flor. ibi enim loquitur ad alium effectum, puta ad committendum pœnam, quæ promissa erat, si ageretur. item non prohibet illa lex, quin ex causa ad agēdū admittatur quis. Quo autem ad id, quod dicit Inno. ꝙ facilius quis admittitur petens se pronūciari legitimum, q̄ aduersarius petens eum pronunciari illegitimum: quia primum est fauorabile, secundum odiosum. dicit tñ, ꝙ non admittitur petens se ꝓnūciari legitimum, nisi habeat ꝯdictionem & iustam, & alia sententia nulla est. Si autem habeat ꝯdictionem, admittitur ad probandum de sua legitimitate, l. circa. ff. de proba. ille autem, qui non habet ꝯdictorem, dicit Inn. ꝙ si assecurare se vult super sua legitimitate, procedat ſm formam capituli, significauit. & c. Albricus. s̄. de test. deinde refert alios dicere, ꝙ nunq̄ potest q̄s petere se pronunciari legitimum, nisi primo aduersarius agat propter successionem bonorum, vel aliam iustam causam, vel excipiat, vel aliter petat eum pronunciari illegitimum. sic, vt dicit, intelligitur c. tuam. de ord. cogn. arg. s̄. eo. c. causam. j̄. eo. c. pen. Alii, vt refert Inn. addunt alium casum, videlicet si agit contra diffamantes, l. diffamari. præallegata. alii, vt referunt Moderni, dicunt illam l. diffamari. non posse competere contra diffamantes, nisi vt cessent a diffamatione, non autem ꝙ pronuncietur. sed Host. inducit de purgatione canonica. c. accedens. ex quo c. probatur, ꝙ infamato de illegitimatione inducit purgatio, quā si præstāt, præsumitur legitimatio. & verior videtur opinio, ꝙ possit petere ꝙ pronūcietur legitimus, vel ꝙ diffamatio non sit vera, & sic in effectu habetur pro legitimo. & ita dicit hic Panor. esse æquius.

14 Gl. in ver. ad regem. opponit † de iurisdictione Papæ & Imperatoris. & ꝙ sint distinctæ iurisdictiones, allegat septem iura in cōtrarium alle. quatuor, ponit opinionem Hu. & contrariam Ala. & Tanc. quam approbat. In gl. ibi, per vnam col. est §. quia igitur imperium. vbi dr̄, ꝙ Imperator habet potestatem suam a Deo.[a] ad idem in Authen. q̄uo oportet episco. colla. j. de consulibus. §. fi. colla. 4. & hanc opi. tenuit Lan. & videtur sentire Inn. tamē dicit standum esse in hoc casu c. cum ad verum ventum est. 96. dis. & non esse credendum Ala. & Tanc. quia Alanus fuit Anglicus, & do. Tanc. Lumbardus. Dicit etiam Inn. ꝙ Constantinopolitanus, qui verus Imperator esse debebat, offuscabat regnum Franciæ, & debet esse contentus suis parentibus, quorum antecessores finalem pœnam acceperunt Hispanos. & quia imperiū Theutonicorum habetur a Papa, potest dici Imperatorem esse verū, secundū Car. licet possit excusari Vincen. in hac materia, in qua quis cōmuniter studet complacere suis superioribus. ideo opin. gl. nostræ in fine videtur verior, vt imperium processit a Deo solo, executionem tamen gladii recipit Imperator a Papa. & idem tenent Hos. & Io. An. hic, dicentes ꝙ si imperium descenderet a solo Deo, sequeretur ꝙ essent duo vicarii in terris, alter in tēporalibus, alter in spiritualibus, contra id quod habetur de elect. c. fundamenta. lib. 6. cum tñ, vt dicit gl. ecclesia, quæ est vnum corpus, tantum vnum caput debet habere. pro hoc de offi. or. c. q̄m. & de elect. c. fundamenta. lib. 6. dicit tamen Host. ꝙ Papa nō habet se intromittere de temporalibus in alterius præiudicium, in c. per venerabilē. ver. insuper. & hoc regulariter, nisi in casibus, vt in d. c. per venerabilem. ver. rationibus. & facit quod vult Panor. in c. cum a nobis. de testibus. Lud. in l. sciendum. ff. de verb. obl. Panor. in cle. j. de proba. do. Ant. in c. quæ in ecclesiarum. de

15 consti. vbi dicunt, ꝙ plenitudo potestatis† Papæ, vt eius verbo stetur, procedit inter subditos vel clericos, non inter laicos im pio subiectos. Pau. de Cast. consi. 156. quod incipit, Viso & examinato. ita ꝯ dicimus de Imperatore, cle. pastoralis. de re iud. Panor. in d. c. quæ in ecclesiarum. & Panor. in c. j. de causa poss. & proprie. Sed Imperator indistincte de laicis se intromittit, cui est a Deo immediate hoc commissum. si tamen excedat, etiam in temporalibus poterit corrigi per Papam. & in eo quod dicit gl. ꝙ Papa est successor Moysi, quidam negant secundum Io. An. dicentes, ꝙ nec in testamēto, nec in sacerdotio, nec in officio succedit Papa Moysi: est. n. Papa successor Christi, qui fuit minister noui testamenti, & qui fuit sacerdos in æternum. Moyses vero fuit minister veteris testamēti,[b] nec fuit sacerdos. Item Moyses habuit executionem gladii temporalis tanquam dux, quam non habet Papa. & de hac materia etiam no. j̄. eo. c. per venerabilem. & de iudi. c. nouit. de maior. & obed. c. solitæ. & de elect. c. venerabilē. §. verum. In fi. gl. ibi Ala. concordat c. apostolicæ. de re iud. & tamen latius solito aliqua dicam de monarchia Papæ, i. ꝙ Papa sit vnicus dominus mundi, & imperium ab ipso depēdet. vide per Inn. in c. licet ex suscepto. de foro comp. Et de iudæis, & saracenis, & gentilibus, & scismaticis, & q̄uo ad Papam super illos iurisdictio pertineat, vide per Inn. & Io. An. de voto. c. quod super his. & ibi late etiam per But. & multi laborauerunt, vt dicit Car. in c. venerabilem. ver. verum. s̄. de ele. inuestigando monarchiā generaliter: tamen possumus dicere, ꝙ imperium dicitur esse ex Deo, i. a Deo, quia omnis potestas a Deo est omni alia superior. & de superioritate etiam Papæ aliqui econuerso, vel saltē ꝙ imperium immediate a Deo. & hoc tenuit aliàs Dantes in libro, quem fecit de monarchia. sed quicquid sit scriptum, hoc est tandem receptum a catholicis, & diu seruatum est id, quod sacri canones senserunt, s. Imperatorem esse inferiorē a Papa. quod debet intelligi ſm no. in c. nouit. de iudi. imo etiam hoc persuadetur ſm philos. perfectio maior per se continet minorem, vt cum anima intellectiua in homine, quæ sub se continet perfectionē animæ sensitiuæ & negatiuę: nec in homine est nisi vna anima, vt no. Car. in cle. vnica, de sum. trin. §. porro. in 3. q. sed pt ās spiritualium est perfectio temporalium, nec ipsa spiritualia possunt dici perfecta sine accessione temporalium, j. q. 3. c. si quis obiecerit. s̄. de præb. c. cū ſm apost. Et ad hoc sunt a Deo creata, vt sunt vsui hominum, ff. de vsu. l. in pecudum. potestas ergo spiritualiū tanquam perfectior, c. solitæ. de maio. & obe. continet sub se tēporalia, & sic Papa, qui præest t̄palibus, est superior, c. fundamēta. præal. c. apostolicæ, de re iud. li. 6. cle. ad nostrum. de hære. ver. 3. in gl. quæ incipit, hic sunt. quæ est singularis. & licet non possunt fieri rationes demonstratiuę, sufficit ita esse obseruatum, ff. de le. l. minime. de superioritate Papæ ad Imperatorē, & de ele. de forma elec. & pluribus aliis quæstionibus ponit Card. in 6. q. in c. venerabilem. de elec. ver. verum. & multas rationes ad q. nostram facit de superioritate Papæ Oldra. in consi. 217. & 70. & 69.

16 Et cum dicitur in gl. nostra, ꝙ † ante sacerdotium fuit imperium, non est verum, quia per id quod no. Inn. de fo. compe. c. licet ex suscepto. & regnum in terris surgit tribus modis. primo per Dei voluntatem[c]. secundo per sensum eorum, qui reguntur. tertio modo per violentiam. Primo modo iustificatur potestas Papæ, per id quod no. in d. c. licet. & in c. per venerabilem. ver. rationibus. j̄. eo. tit. & s̄. de restit. spol. c. olim. 2. & ibi Card. ponit in 21. q. facit c. solitæ. de maio. & obed. & in c. nouit. de iud. Secundo modo iustificatur ex consuetudine, cuius initii in contrarium non est memoria, per quam consuetudinem Papa cēsetur omnibus superior: vnde ad hoc inducendū Constantinus Imperator adhibuit Papæ Syluestro directionis officium, tenens frenum equi, quod sępius factum est. Et Carolus Imperator fecit Vrbano. Tertio modo expedit exemplificare, ꝙ regnum, quod tenetur de facto, non est iuris. & si sunt non cognoscentes Papam vel Imperatorem, illud est facti nō iuris, vt no. in c. per venerabilem. j̄. eo. tit. tenent igitur Canonistæ, ꝙ Imperator subordinetur Papæ, ita ꝙ omnis potestas temporalium in habitu sit in Papa. & hoc tenent in c. solitæ. de maio. & obed. & ad hunc intellectum possunt induci multæ rationes, quæ fiunt, ꝙ Papa habet vtrunq; imperium, ita ꝙ in eo tanquam Dei vicario est plenitudo potestatis spiritualium. sed quo ad temporalia talis potestas & exercitium est in Imperatore, & certis casibus in Papa: puta vacante Imperio hæc vera sunt. secundum autem leges ciuiles forte in aliquibus aliter videretur dicendum: tamen post tempora susceptí baptismi per Imperatorem etiam de iure ciuili præmissa viderentur procedere, sed vetustæ leges non cognouerunt sacerdotium Christianorum: & tunc dicebatur omnem potestatem esse in principem, ff. de ori. iur. l. 2. §. nouissime. Insti. de iure naturali. §. sed quod princeps, & hoc etiam per trāslationem factam in Imperatorem a populo romano, per l. regiam super potestate regia translata in principem, vt in d. §. sed quod principi. dicit tamen Card. in c. venerabilem. de elect. in 6. q. princ. ꝙ vidit scriptam tabulam, quæ adhuc est Romæ in ecclesia sancti Io. in qua est descripta potestas per senatum & populum roma. tradita Vespasiano Imperatori. Et ex illa tabula constat populum non om

nem

ADDITIONES.

a ¶A Deo. Adde, ꝙ licet omnis potestas a Deo sit, vt ad Ro. c. 9. & Sap. 6. & 22. q. j. quid culpatur. tamen Imperator habuit iurisdictionem a populo Romano nō a Deo immediate, 93. di. legimus. sed hodie vero dic ꝙ habet ab ecclesia Romana, c. ecclesiæ. de iureiur. Car. ibi, & in cle. fi. 7. q. de censi.

b ¶Testamenti. Vide ecclesiast. 45.

c ¶Per Dei voluntatem. Adde, ꝙ imperium de cœlo Deus constituit, vt difficilibus quæstionibus, & negociis disponat, quæ apud eum sunt bona, & bonas decisiones aptet, secundum naturæ veritatem. Spec. in proœ. ver. cœterum. in Auth. quomodo op. in princ. item adde, ꝙ imperium nutu Dei procedit, l. bene a Zenone. in fi. de quadri. præscrip. item a Deo, 23. q. 4. quæsitum. glo. 96. distin. c. nouit. de iud. per Abb. qui dicit communem opin. esse, ꝙ a Deo est pro Papa immediate. vnde autem imperium habuerit originem, vide Bal. in l. fi. in fi. C. de quadri. præscrip.

nem potestatem ab initio tradidisse principi, sed sub certis titulis, ita ꝙ et per translationem remansit potestas pop. romano cõdendarum legum. quod non vult tamẽ ille §. sed quod principi. & §. l. qui procedit. ff. de legibus. l. de quibus. & quicquid fuerit postmodum, tamẽ inualuit ꝙ omnis potestas esset in principe. sed Constantinus die sui baptismatis cum toto senatu & romano populo decernit hanc potestatem ad romanum Pontificem pertinere in ipsa vrbe romana, vt de elect. c. fundamenta. li. 6. & in omnibus prouinciis occidentalibus, & in Italia, 96. dist. c. Cõstantinus. Et quamuis disputetur de hac donatione, an valuerit, vide per Bar. in proœ. digest. & de iureiu. cle. vnica, præscriptum est tamen a fidelibus, ꝙ valeat, vnde in vrbe romana, & in Italia, & in prouinciis occidentalibus attenta donatione ista Papa habet potestatem in temporalibus etiã in actu & exercitio: in multis tamen videmus contrarium seruari de facto. Et ex his infer-
17 tur, ꝙ ad Papam † spectat intromittere se imperio: vnde electores imperii sunt adepti potestatem eligẽdi ab ecclesia romana, quæ sicut transtulit imperium a Græcis, ita electores constituit, supra de elec. c. venerabilem. de gręcis secundo fuit translatum in Germanos, idest in Francigenas in personam Caroli magni, & per negligentiam successorum, & cum Rodulphus Imperator Francorum denegaret auxilium ecclesiæ, quæ impugnabatur per hæreticos & infideles, ecclesia vocauit Othonem Ducẽ Saxoniæ, qui tunc ecclesiæ subuenit. & ob hoc per Leonem Papam octauũ fuit constitutus Imperator, & abinde remãsit apud Germanos, & in Theutonicos, vt legitur in cronicis, vt no. in c. venerabilẽ. de elect. Theutonici vero suis virtutibus meruerunt imperium. caueant, dicit Car. in c. venerabilem. præal. in 3. oppositione, in ver. verum. ne sua ignauia perdant, in qua vocati sunt permittentes scisma in ecclesia Dei fore per xxx. annos.

SVMMARIVM.

1 *Absentia sola coniugis non præstat causam legitimam separandi matrim. de iure canonico.*

Absente coniuge, citato & vere contumace, qualiter possit procedi ad sententiam diuortij ad superandum matr. respectu vinculi.

2 *Filius quo casu nascitur legitimus, non tamen ex legitimo matrimonio.*

3 *Iudex in causa matrimonij potest citare partes per quemcunque nuncium non iuratum, & consanguineum partis.*

Papa pronunciat super hæreditate, cum venit accessorie ad causam legitimationis: secus si principaliter agitur.

CAP. VIII.

Erlatum. Si mulier per iudicium ecclesiæ separata a primo viro, illo viuente cõtrahit cum secundo, legitima erit proles, quam ex illo suscipiet. ita summat Io. And. Primo factum. Secũ-
1 do commissio. secunda ibi, iõ. No. primo, ꝙ † sola absentia coniugum contracto matri. de præsenti matri. non separatur de iure canonico. vide no. de spon. c. de illis. No. secundo, ꝙ in causa matrimoniali contra citatum absentem licet vere contumacem, & in lite non contestata potest causa subsistente, & allegata ad matrimonium separandum, procedi ad sententiam diuortii respectu vinculi, de quo in gl. 2. & debent requiri parentes secundum Inn. si velint eum defendere. de quo in gl. j. quæ dicit, requirendos amicos. hic tamen non dicit, ꝙ requiratur vt defendant, sed vt absentem vocent. sed dic, ꝙ bene vocantur plerique, & moueantur vt defendant, s. de eo qui mit. in poss. c. fi. facit in simili quod no. Io. An. in addi. ad Spe. in ti. de primo & secundo decr. in §. sequitur. in prin. Bal. in auth. sed cum testator. in fi. co. C. ad l. fal. in l. 2. ff. si ex nox. causa. in auth. qui semel. C. quomodo & quando iud. in rub. C. de success. edic. Pet. de Anc. in cle. causam. de elect. do. Ant. in c. causam. de dolo & cont. Imo. in l. si finita. ff. de damno inf. Imo. in c. fi. de eo qui mit. in poss. Imo. & Cardi. in d. cle. causam. & in cle. j. de iudiciis. Barto. in l. hæc autem. §. defendi. ff.
2 ex quib. cau. in poss. eat. No. tertio, ꝙ † filii nati ex secundo matri. in facie ecclesiæ contracto post separationem primi, licet iniustam, sunt legitimi: & sic habetis vnum casum, in quo filius nascitur legitimus, non tamen ex legitimo mat. & de hoc glo. in l. miles. §. pen. in verbo, secun. nu. ff. de adult. Bald. in l. qui contra. C. de incest. nup. faciunt not. in c. 2. s. eo. gl. in l. hac edictali. C. de secun. nup. in c. j. & in c. ex tenore. j. eo. & sic patet, ꝙ c. cum inhibitio. s. de cland. despons. habet locum in matrimonio in facie ecclesiæ opinato, subsistente defectu matrimonii alio quàm cõsanguinitatis: vt puta quia subsistente defectu alterius vinculi,
3 quia legitime esset primum separatum. No. vlti. ꝙ † in causa matrimonii potest iudex citare partes per quemcunq; nunciũ non iuratum & consanguineum partis. No. ꝙ simplex citatio etiam sine peremptorii solennitate valet in causa matrimoniali. Opp. ꝙ Papa non debuit iudicare de hæreditate, de quo s. c. proxi. sol. non iudicauit simpliciter, sed respectu illegitimationis, quæ pertinet ad ecclesiam. Oppo. secundo, ꝙ in causa matrimonii non procedatur ad diffinitiuam lit. non contest. glo. j. voluit hoc soluere hic contrarium intelligens, ꝙ iste absentauerat se contumaciter. & hanc recitat Io. An. in gl. vlti. & de discretione debet hic condemnari iste episcopus secundum Host. & dicit idem Inno. vt refert Io. an. in tex. super verbo, traxisset. qui dicit causa vagandi vel odio mulieris transiuit Hierosolymam, vt staret impedita. & sic absentia fuit malitiosa: & sic soluitur contrarium formatum secundum prædictos. hęc solu. videtur diuinare secundũ Car. nec videtur conuenire literæ, quia iste se absentauit anteꝗ conueniretur, nisi dicamus ꝙ per inquisitionem, quæ hic constituat eum in contumacia. & hoc videtur sentire Hosti. vt refert Io. And. in verbo, reuocarent. subaudi & hoc factum fuit, & ille venire non curauit, & sic contumax fuit: & tunc eius absentia eius principaliter suppletur, s. de dolo & cont. c. veritatis. C. de iudi. l. properandum. soluitur etiam secundum hoc contrarium allegatum in gl. 2. hoc factum fuit, ne ius mulieris deperiret. hoc facit litera ibi, non possit diutius expectare. & exemplificat Ho. vt refert Io. An. super verbo, expectare: vt quia dicebat, ꝙ nõ poterat stimulis carnis resistere, s. de eo qui cogno. c. Iordanæ. nec in hoc est vis secundum Host. vt patet vt lite non contest. c. quoniam. §. si autem. vult dicere, ꝙ cogitur expectare. & tollitur hęc solu. per præal egatum §. si autem. ꝙ coniunx prius priuatur iure suo hoc casu sine culpa, non tamen sine causa. Secũdo soluit ea. gl. ꝙ standum est contrariis. & sic videtur velle, ꝙ hoc c. & ita c. j. sint correcta. quod est contra id quod habetur C. in proœ. & in c. cum expediat. de elect. lib. 6. Quarto soluit gl. ꝙ non quærebatur hic, an episcopus b ne vel male processit, sed tantum an filii ex secundo matrimonio nati essent legitimi; ad quod sufficit ꝙ secundum matrimonium fuerit contractum publice & auctoritate ecclesiæ: sic notabiliter sentit gl. ꝙ etiam si processus non tenuerit, excusatur mulier, quæ contraxit cũ alio. & in hoc est ita gl. singularis, ꝙ sententia nulla parit effectum probabilis ignorantiæ: & pro hoc, quia agitur de damno euitando, l. Claudius claudianus. ff. de acq. hær. & no. in regula ignorantia. lib. 6. & ibi per Dy. & est in gl. j. q. 4. c. peccato. facit tex. in l. fi. C. de magi. conue. iuncta gl. & l. j. C. de præd. curia. lib. 10. & in c. diaconi. 28. di. iunctis quæ ibi Arch. & Panor. in c. cum M. Ferrariensis. in 5. col. de constitutionibus. non auctoritas iudicis siue superioris excusat a pena. Contra hanc solutionem facit litera, quæ videtur tenere, ꝙ processus tenuit, quia commẽdatur hic episcopus de processu, vbi prouidus &c. & Host. in verbo, promulgauit: qui dicit, ꝙ nil omisit de continentibus. & idem dicit in verbo, tulerit. vbi dicit seruato iudiciario ordine, vt debuit in talibus seruari. dicit tamen, vt refert Io. An. in fi. gl. vltimæ, ꝙ dato ꝙ episcopus minus legitime processit, filii tamen ex secundo matri. essent legitimi. hæc solu. etiam videtur pati scrupulum, quia si non tenuit sententia, non excusaret ignorantia, vt in c. per venerabilem. in gl. vt ibi dico in gl. Item contra dictam solutionem facit, quia hic non agitur de damno vitando, imo de lucro: ergo &c. & ita reprobat Paul. Et ideo verius extra gl. sol. Inn. ꝙ abierat malitiose, & causa vagandi, vt dixi in proœ. facit dictus §. si autem. in contrarium alleg. a contrario sensu, quia loquitur de absente non malitiose, quod declarabitur melius j. ti. j. Et hæc vltima solutio videtur magis sine scrupulo, quæ placet But. & Car. & in dubio præsumitur vir malitiose abesse. Inno. in c. fi. de eo qui mit. in poss. & in c. ex tuæ. & c. fin. de cler. non residen. quod ibi not. Venio ad glo. gl. sunt expeditæ in hac oppositione cum materia Doct. In gl. 2. no. gl. in princ. quæ dicit, quòd probatum fuit de canonico impedimento, propter quod non poterat esse vxor alterius. Et idem dicit Inn. hic non sunt alia, gl. omnes sunt expeditæ. sequitur text. c. quod nobis.

SVMMARIVM.

1 *Paria sunt quo ad legitimationem, matrimonium ab initio in facie ecclesiæ contractum esse, & ex postfacto ab ecclesia approbatum.*

2 *Matrimonium quando dicatur coloratum.*

3 *Consequentia ista est bona, si filius est, ergo hæres. intellige si velit.*

4 *Filij nati ex clandestino matri. approbatione ecclesiæ non interueniente, an sint legitimi.*

5 *Matrimonium quotuplex sit.*

6 *Matrimonium quando dicatur in facie ecclesiæ contractum.*

7 *Legitimationem filiorum quando non impediat defectus in concubinatu.*

8 *Sententia vbi fertur pro matrim. si ab ea appellatum non fuerit, non potest is, contra quem lata est, postea aduersus eam audiri.*

9 *An in præiudicium matri. per sententiam declarati standum sit renunciationi mulieris ipsi sententiæ renunciantis, & annuentis se vxorem non esse.*

10 *Sententia in his, quæ consensu partium induci possunt, transit in rem iudi. etiam quo ad forum Dei.*

CAP.

CAP. IX.

Vod nobis. Breue eſt,ideo non ſummatur,ſe
cundum Io.And. Et eſt pars ſ.de
cland.deſpon.c. quod nobis.But.ſummat, Filii nati
ex matri. clandeſtino per eccleſiam approbato ſunt
legitimi.Car.in effectu idem dicit.& clarius.Poſt approbationē
eccleſiæ de matri.clandeſtino facta legitimi iudicantur nati etiā
ante approbationem,qui aliter erant legitimi, vt quia coniuges
erant perpetuo impediti.h.d. ſecundum veram lect. No.primo,
1 quo ad legitimationem†paria ſunt,matri.ab initio in facie eccle
ſiæ contractum eſſe,& ex poſtfacto ab eccleſia approbatum:er-
go filii ante geniti cenſentur legitimi: & ſic paria ſunt, eſſe tale
& ex poſtfacto redire ad tale.No.ſecundo,ꝙ quo ad prolis legiti
2 mationem† non exigitur ipſa veritas vinculi matrimonialis,dū-
modo adſit poſſeſſio & opinio colorata matrimonii . & colora-
tum dicitur matri. quando eſt auctoritate eccleſiæ contractum,
vel ex poſtfacto per eccleſiam approbatum. No. tertio practicā
ſententiæ illegitimitatis.No.quarto,ad iudicem cognoſcentem
de legitimitate ſpectat cognoſcere de hæreditate ad illam con-
ſecutiua:quod intellige,vt dictum eſt ſ.in c.j.& c.lator. & c.cau-
3 ſa.Ideo vltimo hic colligit Hoſti.ꝙ hæc eſt† bona conſequentia,
ſi filius eſt,ergo hæres,vt hic,& ſ.eo. c.tranſmiſſæ.in fi.ff. de ac-
quir.hær.l.neceſſariis.& l.j.C.ſi vt ſe ab hære. abſtineant.32. q.3.
c.dicat.vnde Apoſtol.ad Galat.4.ſi filius,ergo hæres per Deum,
i.quod verbo Dei & mandato . & intellige de naturali & legiti-
mo:aliàs ſecus,32.q.2.c.non omnes.vbi de hoc. In gl.dic ſm legi
ſtas,ꝙ licet probetur aliquem eſſe filium & legitimum,non pro
pter hoc eſt probata intentio,ꝙ ſit hęres.ita no.in dictis duabus
legibus:quia quod dicit Apoſtol.ad Gal.4.ſi filius,ergo hæres.in
telligi debet ſi velit: nam habet beneficium abſtinendi ab hære
ditate hodie,licet olim eſſet hæres,vellet nollet.Et ſic poteſt in-
4 telligi 32.q.2.non omnes.ſecundum Bu.hic.†Opp.ꝙ approbatio
ne eccleſię non interueniente nati ex clandeſtino matri.ſunt le
gitimi,ſi non obeſt aliud impedimētum perpetuum, j. eo.c.per
tuas.ſed Hoſt.vt refert Io.An.ſuper verbo, comprobatis.dicit ꝙ
poſt approbationem fuit repertum impedimentum conſangui
nitatis.& idem intellige de alio impedimento perpetuo.& hęc
fuit dubitatio in litera ſecundum eum: aliàs nati prius & poſt le
gitimi cenſerentur,in c.per tuas.ſecundum Hoſt.& licet de im-
pedimento non dicatur in litera,tamen debet ſuppleri ſecundū
Card.Flo.& do.Antonium.Opp.ſecundo ad prædictam ſolutio
nem,& ad literam noſtram: nam ſi ſuberat impedimentum per
petuum,filii nati ante approbationem ſunt illegitimi,c.fi.de clā
deſt.deſp.nec ſequens approbatio matr.procedere debet in iam
natis,ſed poſtea naſcituris.item in matr.vt ſequens legitimet ꝓ-
lem præcedentem,requiritur ꝙ ſit legitimum,c.tanta.ſ.eo.ti.me
tu iſtius contrarii legitur vario modo c.noſtrum . Primo legitur
in glo. ſecundum ordinem ipſius gl.ꝙ tex.hic loquitur de prole
prædicta ſecundum tempus ipſius approbationis: & tunc dicen
dum eſt,ꝙ legitima eſt, ſi poſtea detegatur impedimētum inter
iſtos eſſe:quia ſufficit,ꝙ tempore editæ prolis matri.eſſet ſaltem
opinatum.hæc lectura conſonat literæ.Sed ſic intelligendo, nō
videtur dubitabilis,niſi dicatur ꝙ erat dubium, quia matr.ab ini
tio non tenuit : etiam videtur poſſe non cōfirmari ex poſtfacto,
regula,non firmatur. lib.6. Sed dic, ꝙ ſuperuenit cauſa confir-
mans & tollens impedimentum,ſ.approbatio eccleſię,vt no.in
d.regula,non firmatur.quare ſequitur,ꝙ etiam ſi poſtea detega-
tur impedimentum perpetuum, & ſepararetur matri.nihilomi-
nus cenſeatur legitimus.Legitur & ſecundo in gl. quæ loquitur
generaliter de filiis natis ante approbationem eccleſiæ, qui li-
cet ſecuta approbatione dicūtur legitimi,hoc verum,ſi nunquā
detegatur matri.inualidum eſſe,nec ſepararetur, quia tunc pro-
les prodita ex clandeſtino matri.legitima eſt. ſecundum hoc ha
beret modicum dubium,niſi ſecundum Cardi.dicatur, ꝙ dubiū
facit,quia ex quo matr.ab initio non tenuerat,non videtur poſ-
ſe confirmari ex poſtfacto,regula,non firmatur.vult ergo glo.ꝙ
ſi poſtea probetur impedimentum matri. filii non erunt legiti-
mi:ſi hoc modo intelligo,obſtat quod dixi ſ.in proxi.contrario
ſecundum Hoſt.Et ideo legitur tertio modo hic, vt refert Card.
Hoſt.intelligendo,vt dixi ꝙ ſuberat impedimentum:ſed intelli-
git,ꝙ licet concepti fuerint ante approbationem , fuerunt tamē
nati poſtea.pro hoc ſ.c.2. & quia conceptus non habetur pro na
to,niſi quando ſibi expedit,ff.de ſtatu ho.l.qui in vtero.Inſtit.de
inge.§.j.& ſecundum hanc lect. poſt verbum matri. iungit Ho-
ſtien.verbum generati,& exponit generati, i.concepti. dicit ta-
men Hoſtien. ꝙ alii exponunt generati, ideſt nati,& male : vn-
de in hoc dicitur natus ex Maria virgine, qui tamen non fuit ge
nitus.Quarto legitur ſecundum Ioan.And. ꝙ hæc decre. inten-
dit legitimare filios de clandeſtino matri.genitos, ſi poſtea ma-
tri.fuerit approbatum, quaſi præcedens turpitudo purgetur : ſi-
cut etiam nati de fornicatione legitimantur per ſequens coniu-
gium,ſ.c.tanta.& ſecundum hoc legit literam, ſi qui geniti fue-
rint de clandeſtino matri.poſtmodum,ideſt poſt generationem
ipſorum ab eccleſia &c.Ioan.Cald.improbat hanc lect.quia de-
cre.tanta. procedit, quando tempore natiuitatis vel conceptio-
nis poterat eſſe matri. inter parentes:aliàs ſecus , vt ibi in fi. ſed
intelligendo hanc decre.vt dixi in proximo contrario, loquitur
quando tempore natiuitatis ſuberat perpetuum impedimētum,
& ſic tunc non poterat eſſe matri. inter parentes : ergo propter
approbationem ſequentem prius nati nō eſſent legitimi . Nam
hoc caſu eſt eadem ratio,quæ in c.tanta.nam ſi in c.tanta.matri.
verum non legitimat talem prolē , multominus putatiuum , de
quo hic.& pro hac reprobatione facit quod dixi in c. tanta.& ni
ſi aliud dicatur,hæc lect.ſaluari non poteſt,vt dico in d.c.per ve-
nerabilem.poteſt ſaluari, quando verba approbationis ſunt am
pla,ita ꝙ approbant matr.etiam retro.& ſic loquitur hic referen
do hoc c.ad c.quod nobis.de clandeſt.deſpon.cuius,vt dicit glo.
2.hæc eſt pars.nam ibi dicitur , ꝙ matrimo. clandeſtina volenti-
bus contrahere approbantur ab eccleſia , ac ſi ab initio fuiſſent
in conſpectu eccleſiæ contracta : & hoc niſi rationabilis cauſa
impediat,vt ibi:& ſic videtur,ꝙ eccleſia approbet, vt habeantur
ac ſi erant ab initio in conſpectu eccleſię contracta:niſi oppona
tur aliqua cauſa rationabilis,puta conſanguinitas, vel ſimilis,vt
ibi no.in glo.2.tunc enim eccleſia non approbabit,ſi tunc oppo
nitur & approbatur, filii etiam prius nati erunt legitimi , etiam
ſi poſtea matri.ſeparatur. Et hoc vult glo. 2. hic in princip. licet
poſtea in verſi.ſecus.ponit aliqua verba,per quæ videtur ad hoc
procedere.Et ex his ſaluatur hæc vltima lectu.'ex qua ſurgit hoc
ſingulare , ꝙ filii etiam ſpurii per ſequentem eccleſiæ approba-
tionem legitimantur . & ſecundum hoc intellige quod dixi in
d.c.quod nobis.& ad c.tanta.præalleg.dic,ꝙ hęc approbatio po
teſt trahi retro, quia potuiſſet interuenire ab initio , vt ſi matri.
contractum fuiſſet in facie eccleſiæ , & tunc filii fuiſſent legiti-
mi,de clandeſt.deſponſ.c.fin. Et ex hac decre. intellecta vltimo
modo infertur ad id,quod no. Ala.& Goff.ſ.c.cum inter. dicen-
tes,ꝙ ſi contradicente eccleſia aliqui contrahant, & eccleſia po
ſtea approbet,filii poſt approbationem nati ſunt legitimi,de clā
deſt.deſpon.c.2.& 3.quod intellige,etiam ſi ſuberat impedimen
tum perpetuo matrimonio,quod poſtea detegitur:aliàs ſi loque
retur eo caſu,quo nullum ſuberat impedimentum,filii eſſent le
gitimi, & ſi non approbetur matri. ab eccleſia , dixi ſ.contrario
proximo . Oppo.in eo quod mandat iudicari de hæreditate, ſ.c.
cauſam.2.ſolu. vt ſ.c. proxi. quia iudicauit prætextu legitimita-
tis,& ſic per vim conſequentiæ,ſi filius, ergo hæres, vt hic, & ſ.
c.trāſmiſſę.in fi.27.q.4.c.dicat.vnde Apoſtolus ad Gal.4.ſi filius,
ergo hæres per Deum.& hoc intelligendo de naturali & legiti-
mo:aliàs ſecus,32.q.2.c.non omnis.vbi de hoc in glo.j. do.Anto.
hic diſtinguendo inter has opin. poſt eum Panor.dicunt,aut fi-
lii ſunt nati tempore matrimonii palam contracti, & approba-
to matrimonio ab eccleſia, & legitimi ſunt, ſiue ſubſit impedi-
mentum,ſiue non, dummodo adſit bona fides coniugum, vt in
c.cum inhibitio.de clandeſt.deſpon. Quandoq; ſunt nati ex ma
trimonio ab initio clandeſtino , & poſtea approbato, nati tñ &
geniti poſt approbationem : & adhuc ſecundū omnes filii ſunt
legitimi , ſiue ſubſit impedimentum quo ad rei veritatem , ſiue
non . Quandoque filii ſunt concepti ex matri. clandeſtino, nati
demum poſt approbationem, & ſecundum Hoſtien.adhuc ſint
legitimi,ſiue ſubſit impedimētum ſiue non. & ſic intelligit hic,
& ponit ſuam tertiam lect. Quandoque filii ſunt concepti & na
ti ante approbationem ex clandeſtino matri.quod poſtea eſt ap
probatum: & tunc ſi non detegitur impedimentum eſſe,ſunt le
gitimi. Si detegitur impedimentum eſſe, opin.communis eſt,ꝙ
ex quo matr.eſt approbatum, antequam detegatur impedimen
tum,filii ſunt legitimi,quaſi præcedens turpitudo euanuerit. &
hoc placet,& per hanc decre. extenditur decre.tanta.ſ.eo.vt qđ
ibi operatur verum matri. ſubſequens,operetur opin.matrimo-
nii colorata.& hoc tenet ibi glo.vt & ibi dixi. Extra glo.quæro,
5 quotuplex†ſit matrimo. dic vt dixi in c.tanta.in j.q. quia triplex
eſt,verum,putatiuum, & præſumptum . exemplum de ſecundo
in c.noſtro. exemplum de tertio in c.per tuas . & ibi per glo.eo.
titu.Quæro ſecundo iuxta ſecundum exemplum, quomodo di-
catur illud matri.putatiuum.dic , ꝙ ex eo ꝙ quidam contrahunt
clam matrimonium,in quo ſubeſt aliquod iuſtum impedimen-
tum:& nati ex tali matrimonio ſunt ſpurii,vt not.de cland.de-
ſpon.c.cum inhibitio.ſecus autem ſi eſſet in facie eccleſiæ con-
tractum,vt in c.ex tenore. j. eod. licet poſtea detegatur hoc tale
impedi-

impedimentum, nihilominus filii sunt legitimi, vt d.c. ex tenore. sed cum ecclesia approbet hoc matri. in quo erat aliquod iustum impedimentum, & separaretur tale matr. per ecclesiam approbatum, illud dicitur fuisse putatiuum[a] quo ad efficaciam, quã habet verum matri. facit quod not. Host. hic, & ita est casus in c. nostro secundum Doct. quorum opi. s. recitaui super gl. & c. sufficit ergo, si est in facie ecclesiæ contractum, vel etiam est per ecclesiam approbatum. Non obst. l. Paulus. ff. de statu ho. quia loquitur, quando ambo sciebant vitium: secus si vnus ignoret, vt in c. ex tenore. j. eo. & factum sit in facie ecclesiæ, c. cum inhibitio. præalle. facit in arg. l. qua in prouincia. ff. de ritu nup. vbi diuturnitas temporis, & numerus liberorum, & alia, quæ ibi habentur, constituunt prolem legitimam non obstante iuris ignorantia. & Cy. & alii legistæ, & Bal. in l. qui contra. C. de incest. nupt. multum etiam ponderant ignorantiam dicentes, q; quo ad ignorantes tactum sunt legitimi. dic ergo q; approbatio ecclesiæ inducit hanc legitimationem matri. ius. s. ciuile & canonicum, cũ de matri. disponere spectat solum ad romanum Pontificem, & de venientibus in necessariam consequentiam, vt sæpe dixi in hoc tit. facit l. j. ff. de cond. indeb. alterius ignorantia coniugum infert hanc commoditatem matri. putatiuo, c. cum inhibitio. §. si ambo. de clandest. desp. & c. ex tenore. j. eo. facit c. sequens, vbi et aliquid pono de intellectu huius decr. & ibi noto plura ad faciẽdum legitimam prolem, quorum aliqua cõferunt ad materiam huius c. Quæro tertio, quando† dicatur in facie ecclesiæ contra-

6 ctum. dixi in c. cum inhibitio. dicunt quidam, q; coadunatis vndiq; consanguineis & affinibus communiter ad ecclesiam, arg. l. si vicinis. C. de nup. Alii & melius, obseruata solennitate bannorum, de qua in c. cum inhibitio. præal. & in c. si. j. qui ma. accu. poss. & ita tenet Inn. & Io. An. in d. c. ex tenore. Vltimo pone, q;

7 habui† concubinam, cum qua non poterat esse matri. vt quia viro erat coniuncta in secundo vel tertio consanguinitatis gradu: iusta tamen ignorãtia accepi eam in vxorem, vtrum alii filii ante nati legitimentur? videtur q; non, quia spurii sunt, cum non potuerit esse concubina, c. tanta. s. eo. tit. ergo non potuit esse vxor. gl. 2. in c. tanta. videtur decidere contrarium, & notabilis est & ibi dixi: & defectus in matri. putatiuo non reiicit filios, nec facit non legitimos: ita etiam in concubinatu non impedit legitimationem. pro quo facit c. nostrum, vbi hic sequitur Bu. facit gl. in c. non omnes. 32. q. 2. & est notabilis determinatio, per quam extendimus c. tanta. s. eo. & c. nostrum. & c. ex tenore. j. e. etiam vbi esset defectus in concubinatu. Sed quæro de notabili q. quæ-

8 dam mulier† pronunciata est vxor cuiusdam Ioan. quia a sententia non appellauit, postea vxor renunciauit huic sententiæ. quid iur. Lud. consi. 367. quod incipit, Circa primum. diuidit quæstionem in duas. Circa primum articulum, in quo quæritur, nunq̃d post sententiam pro matrimonio latam in prima instantia, quæ nulla appellatione suspensa in rem transiuit iudicatam, ipse Io. censendus sit legitimus maritus huius mulieris. breuiter dicendum arbitror, q; sic, eadem ratione, quia vbi sententia fertur pro matrimonio, si ab ea appellatum non fuerit, & sic in rem transiuit iudicatam, non potest is, contra quem lata est, postea aduersus eam audiri, imo compelletur illi matrimonialiter adhærere, in cuius fauorem lata est sententia. hoc quidem determinat gl. fi. quam omnes sequuntur in c. lator. de re iud. Et huius est ratio, quia ex quo a sententia non appellat, eidem tacite assentire videtur. item & fateri verum esse, quod in ea deducitur, de re iud. c. quod ad consultationem. C. quomodo & quando iud. l. ab eo. C. de sent. quæ sine cer. quant. l. ex sententia. ipsius autem glossatoris auctoritas fortificatur ex eo, quia videmus sententiam, cõfessionem, & iuramentum, in iure æquiparari[b], ff. de re iudic. l. post rem. in proposito autem decisum habemus, q; si vni ex coniugibus, qui pro mat. certat, illud semiplene probauerit, pars alterius detulerit iuramentum illi in fauorem matri. pręstito standum est, atq; matrimonialis copulari debet cohabitatio. ita determinat Bar. in l. 3. in prin. ff. de iureiur. & no. eo. ti. c. mulieri. idẽ etiam & in confessione videmus, quoniam si matr. de quo dubitabatur, ambo coniuges per confessionem palam deduxerint, illud quidem ecclesia recipit, & pro firmo habet, vt est casus de cland. desp. c. 2. pariter ergo idem in sententia est dicendum, s. vt illi in fauorem matrimonii prompte standum sit, atque ecclesia matr. ita declaratũ recipiat, atq; p̃ firmo teneat. & facit ratio cuidens: nam inter solutos coniungere matri. est in potestate ipsarum partium: ergo patiendo sententiam cõtra se latam transire in rem iud. videtur sententiæ accedere tacitus cõsensus, c. quod ad consultationem. de re iud. ergo proinde est, ac si consenserit se obligare in matri. & facit quod no. Panor. in c. iurauit. s. de p̃ba. facit quod in simili dr̃ in c. post elect. in gl. de concess. præbẽ.

9 & hæc de primo. Quo ad secundum, in quo quæritur, an† in præiudicium mat. per sententiam declarati standum sit renunciationi mulieris ipsi sententiæ renunciantis atq; annuentis se vxorẽ non esse: vr̃ prima fronte dicendum esse q; sic, ex duobus: primo quia sententiæ pro se latæ licite quis renunciare potest, etiam si transitum fecit in rem iud. maxime si vincens nouerit se iniuste obtinuisse: adeo q; postea executionem petenti obstat renunciationis exceptio, & confessionis iustæ victoriæ. hic est casus in l. in seruitute. §. si petierit. ff. de bo. lib. & no. Inn. de immu. eccl. c. quia plerique. secundo, quia confessioni coniugis, quamuis sit ꝯ matri. statur, quando manat a coniuge illo, qui stat pro matr. hic est casus singularis, & ibi etiam no. gl. de desp. impu. c. attestationes. igitur vr̃, q; confessioni huius mulieris dicentis se non esse vxorem standum sit in preiudicium matri. cum ipsa confitens illa esset, quæ ab initio pro matrimonii substantiatione stabat. illi autem c. attestationes. vr̃ concors fore tex. in c. si duo. 35. q. 6. vbi est expressum fm̃ vnum intellectum quo ad inducendam separationem matri. etiam quo ad substantiam vinculi matrimonialis, recipitur confessio coniugum, qui pro matrimonio erant, iudicis officio inquirente super illis illegitimitate, seu matri. accusante. Et huius est ratio, quia præsumi debet q; ipsi coniuges nõ fuissent confessi falsum ꝯ se, vt l. fi. C. ar. tu. His tamen non refragantibus ꝯrium fore existimo veritatem, iura etenim proxime allegata loquuntur in casu, quo emanat confessio pendente causa super vinculo matrimoniali: & sic stante dubietate super legitimitate matrimonii: tunc. n. iustum est, vt confessio eorum, qui pro validitate matrimonii erant ꝯ matri. recipiantur, cum nulla clarior sit probatio q̃ ea quæ ex confessione resultat, de probat. c. per tuas. C. de non nu. pec. l. generaliter. sed cum matrimonialis causa finita est per sentẽtiam in fauorẽ matrimonii prolatã, quæ in rem transiuit iudicatam, non vr̃ iustum q; confessio nedũ vnius sed etiam amborum coniugum recipi debeat ꝯ matri. Et huius est ratio, & postq̃ causa matrimonialis finẽ accepit in matrimonii fauorem per sententiam transeuntem in rem iud. coniunx, pro qua lata fuit, illi renuncians nouiter incipit esse ꝯ matri. tunc autem casum habemus, q; ad confessionem nedũ vnius coniugis, sed etiam amborum, cum ꝯ mat. sunt, puta quia ipsi petunt se per iudicis sententiam separari, matr. non separatur, etiã si cum ipsa confessione concurrat rumor viciniæ. hic est casus in c. super eo. de eo qui cog. consang. vx. suę. Et huius est ratio, quia si ipsi contra matri. sunt, & contra matri. confitentur, non est dubium se confiteri pro se, & in sui fauorem. certum est autem cõfessioni, quam quis pro se fecit, standum non esse, 14. q. 2. in §. j. ff. de interrog. act. l. de ætate. & hoc de secundo. Pręterea vbi dispu-

10 tatur, an† matri. contractum vel non contractum, iudicium attẽditur, & sententia transit in rem iud. c. iurauit. de proba. cum ibi no. nam in his, quæ consensu partium induci possunt, sententia transibit in rem iud. etiam quo ad forum Dei, c. j. ibi glo. de contract. præb. ergo hic sententia pro matri. lata transibit in rem iudicatam, & sic faciet ius: ergo confessio partis in cõtrarium hoc casu non auditur, quia veniret contra matri. & hoc etiam speciale fauore matrimonii. & ita limitantur iudicio meo not. per Doc. in c. fraternitatis. s. de frig. & malefi. facit glo. notabilis in c. tuas. s. de testi. vbi consensus, vel conuentio parentum non nocet, quando tractant de matri. contracto dissoluendo: licet noceat, quando tractatur de matrimonio coniungendo.

ADDITIONES.

a ¶Putatiuum. Et adde Paul. de Cast. consi. 112. q; etiam matrim. putatiuum non est violandum. Item adde q; quo ad dotem etiam habet omnia priuilegia veri matrimonii, l. si cum dotem. §. j. sol. mat. Bar. in l. si concubinam. rerum amo. & in l. de iure. §. fi. ad municip.

b ¶Aequiparari. Adde Spec. de testi. in integ. §. 2. ver. sed nunquid habet. & gl. in l. 2. in verbo, continet. ff. de iureiur.

SVMMARIVM.

1 *Filij ad hoc vt sint legitimi per matrimonium opinatum, quę sint requisita.*

2 *Publica honestas est apta impedire & dirimere: & filij ex tali matrim. procreati sunt illegitimi.*

3 *Papa dispensat contra impedimentum publicę honestatis.*

4 *Papa dispensando super matrimonio, per consequentiam dispensat super legitimatione filiorum, etiam respectu hereditatum.*

5 *Filij in quibus casibus non obstante impedimento sint legitimi.*

6 *Filij illegitimi totaliter excluduntur ab hæreditate paterna, quando matrimonium est contractum subsistente impedimento ecclesiastico, quasi sint incestuosi.*

7 *Et quid in bonis maternis. vide remissiue.*

8 *Ad legitimandum, idem quæ sint requisita.*

CAP.

C A P. X.

REferente. Si scientes inter se perpetuum impedimentum, cōtrahant, illegitima est proles eorum. h.d. Primo decisa consultatio. Et responsio secundo. secunda ibi, taliter. Et dicit Hostié. hic, quærebatur primo, an quis possit contrahere cum consanguinea sponsę de futuro, quam non cognouit. & respondetur q non. Et vtrum matri. sic contractum debeat separari. respondetur q non. In hoc vltimo quod dicitur de matri. clandestino, nō est vis, nec colligitur hic secundum Card. Flo. quia parentes hic sciuerunt impedimentum: vnde non excusatur proles, nec etiā si matri. fuit contractum in facie ecclesiæ, de cland. desp. c. fin. & intelligendo q hoc fuit contractum in facie ecclesię, apparet, q a potuit esse ratio dubitandi. Ratio autem decidendi ponitur in c. fi. de cland. desp. No. duo requisita, vt matri. opinatum prolem
1 producat † legitimam: q fiat auctoritate ecclesiæ & permissione, & bona fide, & opinio. parentum. altero cessante, matrimonio dissoluto filii essent illegitimi. Nota, q impedimentum publicæ
2 honestatis † est aptum impedire matr. contrahendum, & dirimere iam contractum: & filii ex tali matri. proditi sunt illegitimi. Et dicit Panor. hic, q impedimentum publicæ honestatis, quod oritur ex sponsalibus inter sponsam & consanguineos sponsæ, & inter sponsam & consanguineos sponsi, nedum impedit matri. inter eos contrahi, sed etiam dirimit, & ex tali matri. geniti sunt illegitimi, nec succedunt in bonis parentum. & sic extēdo cap. sponsam. de spon. supra. No. ibi, per ecclesię permissionem.
3 q ecclesia potest dispensare † contra impedimentum publicæ honestatis. Nam istud impedimentum non est a iure diuino, sed a iure humano, super quo Papa dispensare potest, vt in c. propo-
4 suit. de concess. præben. No. q † Papa dispensando super matri.
a per consequentiam dispensat super legitimatione filiorum, a etiam respectu hæreditatum. & sic est casus, in quo dispensat Papa cum laico super legitimitate. de quo in c. per venerabilem. j.
5 eod. No. duos casus, in quibus † non obstante impedimento proles est legitima. Primus, si præcessit dispensatio ecclesiæ. Secundus, si parentes ignoranter contraxerunt. Sed est dubium, nunquid quælibet ignorantia sufficiat, ignorantia facti probabilis excusat, vt in c. ex tenore. & fortius ignorantia iuris & facti: sed de ignorantia iuris tantum potest dubitari. Pro quo vide bonū text. in l. qua in prouincia. ff. de ritu nup. vbi videtur innui, q error iuris causa longinquitatis temporis excusat, ad hoc vt sint filii legitimi. Item facit l. sed & si lege. §. scire. ff. de petit. hæredi. vbi dicitur, error iuris non tollit bonam fidem quo ad faciendū fructus suos. sed in contrarium facit c. per venerabilem. j. eod. &
6 dic vt ibi dicam. Vltimo no. q † filii illegitimi totaliter excluduntur ab hæreditate paterna, quando matrimonium est contractū subsistente impedimento ecclesiastico, quasi sint incestuosi.
7 Quæro, quia hic dicitur, illegitimum non succedere in bonis † paternis: quid in maternis. vide ff. vnde cogna. l. hac parte. l. si spurius. ff. de inoff. testamen. l. si suscepta. C. ad Orficianum. l. si qua illustris. & hoc remittit ad summam eod. titu. versi. spurii. & sequen. & de testamen. c. Raynaldus. Hostien. ibi not. vide quod dixi in c. cum haberet. s. de eo qui duxit in matri. & latius dico in c. per venerabilem. j. eod. Venio ad glo. j. ponit casum primo, secundo colligit not. Glo. 2. ponit duas lecturas, & opponit. Pro eius expeditione hic in tex. dicitur, q de permissione ecclesię tales filii sint legitimi: talis enim permissio nihil operatur, argu. de præben. cap. cum iam dudum. gl. timore contrarii ponit duos intellectus: vnus, quòd hi non sint legitimi, quia matri. non fuit ab ecclesia permissum prin. licet affuisset tale impedimentum, filii essent legitimi. & hic intellectus procedit sine scrupulo secundum Butri. dicit q procedit cum scrupulo, ex quo præsupponimus q contrahentes sciuerint impedimentum, per c. fin. de cland. desponsf. Secundo intelligit glo. q hic fuerint legitimi: quia hoc matrimonium fuit approbatum iure speciali ex dispēsatione: & sic proles fuisset legitima. sed iste intellectus non videtur bonus secundum But. quia dato q fuissent parentes, scientes a tempore principii contractus dispensatio superueniens non validasset legitimationem nec prolem. facit quod dixi secundum Ioan. And. in c. tanta. in 5. q. post Vincen. s. eod. Innocē. Vincen. videtur adhærere primo intellectui, exponendo permissionem, idest tolerantiam. Hostien. exponit, idest non contradictionem: sed dic, q primus intellectus glo. aliter loquitur. ratio, aliud est approbatio, aliud dispensatio, aliud tolerantia. de primo loquitur principium glos. de secundo loquitur secunda pars glo. de tertio loquitur Innocen. & Hostien. ideo potest esse tertius intellectus, quem dant Hostien. & Innocen. primus intellectus glo. verior secundo secundum Card. hic. quartus intellectus est, q non fuit proles legitima hic, quia opinio huius matrimonii non fuit ab ecclesia approbata propter scientiam, quia si approbata fuisset, legitimarentur filii. Butri. hic latius exorditur distinguendo, aut matri. contractum fuit subsistente impedimento publicæ honestatis a scientibus, nec fuit subsecuta approbatio nec dispensatio ecclesiæ: & tunc non legitimatur proles. Aut fuit contractum subsistente publicæ honestatis iustitia ab ignorantibus, & in facie ecclesiæ: & hoc cēsetur contractum approbante ecclesia & legitimatur proles. & idem, & multo fortius, si a principio fuit contractum ignoranter, & postea subsecuta est dispensatio expressa, argu. c. quod nobis. supra proxime. Aut fuit matri. contractum subsistente publicæ honestatis iustitia, & clam a principio, & postea non fuit approbatum: & dic vt nota. supra c. prox. dumtamen scias, q approbatio superueniens non legitimat prolem, nisi quando parentes ab initio fuerunt ignorantes, non tenet matri. Aut est contractum in facie ecclesiæ subsistente impedimento: & tunc aut ignorabant ius & factum, & proles est legitima: aut factum tantum, idem. aut ius tātum, & est casus dubius. & q sint filii legitimi, facit j. eod. c. per venerabilem. Et quia error iuris non tollit bonam fidem. quòd vero non sint legitimi, facit l. prohibitum. C. de iure fisc. vide ad hoc l. qua in prouincia. ff. de ritu nup. vbi iuris error cum longinquitate temporis legitimat prolem. vide no. in c. cum haberet.
8 supra de eo qui dux. in matri. No. ergo plura ad † legitimandam prolem, iuris ignorantia alterius, vel vtriusque superuenientia matrimonii, concurrente approbatione ecclesiæ, quando matr. est publice contractum, & dicitur publice contractum, quando est seruata solennitas c. cum inhibitio. subsequens matrimoniū, quando est verum & contractum de iure, supra eo. tanta. Idem si ex dispensatione sit contractum matrimonium, supposita eorum ignorantia legitima parentum, argu. supra c. nobis. & in c. sequen. Item legitimatio principis, vt in c. per venerabilem. supra eod. Item subsequens approbatio matrimonii, etiam supposito impedimento, & supposita ignorantia parentum, vel alterius eorum, supra eod. c. q nobis. Item si sit subsecutum opinatum matrimonium cum concubina, & non verum propter aliquod impedimentum, dummodo sit in facie ecclesiæ contractū ab ignorantibus, vt dictum est in c. tanta. Et per hoc expedita est glo. fin. hic, quæ ponit tres modos legitimandi prolem. & de materia huius decre. dixi in c. prox. & dicam in sequenti, & ibi dicā multa, quæ conferunt ad materiā huius decre. hic non sunt alia.

ADDITIO.

a ¶Filiorum. Vide tamen Bar. in l. eum qui aliàs l. Paulus. ff. de sta. hom. qui dicit, q dispensatio super matrimonio illegitimo contracto inter gradus phibitos facta per Papam non trahitur ad filios natos vel conceptos ex eis ante dispensationem, si scienter coniuges contraxerunt matri. secus si ignoranter. & tenet Bal. in l. ex libera. C. de suis & legit.

SVMMARIVM.

1 *Ad legitimam prolem concludendum quid sufficiat.*
2 *Practica sententiæ in causa legitimationis.*
3 *Onus probandi aliquem legitimum vel illegitimum cui incumbat.*

C A P. XI.

PEruenit. Ad docendum prolem illegitimam non sufficit probare impedimentum matrimonii in facie ecclesiæ contracti. h. d. Primo mulieris querela. secundo super illo datur iudex. & super pronunciatione instruitur talis iudex. secunda ibi, mandamus. In tex. ibi, quidam. forte agnati, sic supra c. j. & ij. c. lator. secundum Hostien. In tex. ibi, si est ita. scilicet q parentes in facie ecclesiæ contraxerint, nec in vita, nec post mortem infra quinquennium aliqua quæstio mota fuerit, secundum Hostien. No.
1 primo secundum Butri. q ad concludendum † prolem legitimā sufficit dicere matri. legitime contractum quo ad solennitates extrinsecas ab ecclesia requisitas, quandiu vixerint coniuges, quiete in coniugio permansisse. No. secundo, q non admittitur quis ad probandum impedimentum matri. quo ad concludendum prolem illegitimam, vt in facie ecclesiæ est contractum. Et sic non admittitur quis ad probandum, quod probatum non releuat, l. ad probationem. C. de probat. c. cum contingat. supra de offic. deleg. Et ad concludendum prolem legitimam sufficit colorata possessio matrimonialis, etiā dempta vera proprietate
2 matri. Vlti. no. practicam sententiæ in † causa legitimationis, vt pronuncietur talem legitimū: et per verba denunciatiua vel declaratiua sententia proferetur, quando ius solū exigit declarationem & nouā dispositionē. Venio ad gl. quę opponit & sol. tripliciter. prima sol. ibi, alienans. secunda ibi, vel hæc. tertia, vnde dicatur. secundo principaliter aliud p̄rium opponit & sol. No. primo circa primā solutionē, q de statu defuncti post quinquenniū non q̄ritur. & dicit Goff. vt dicit Io. An. super hac gl. q post quinquennium

quennium non pōt cognoſci, vt reuocetur in peius, ſed in melius ſic, ff. ne de ſtatu defunc. l. j. & fi. nec in crimine læſæ maieſtatis vel hæreſis habet locum præſcriptio quinquennii, C. ad leg. Iul. ma. l. vlt. 24. q. 3. c. ſane pro forma. Hoſt. autē, vt hic refert Io. And. ſuper verbo, vide certis. in fi. illius apoſtil. dicit, ꝙ ibi de mala fide nihil obiicitur, ſi mat. fuit impetitum & accuſatum in vita parentum, adhuc in perpetuum quæri poteſt. & pōt intelligi ſm ipſum C. ſi accu. vel reus mor. fu. l. fi. C. ne de ſtatu defun. l. quamuis. s. eo. c. tranſmiſſæ. niſi ſuperior ex cauſa malę pręſumptionis apponat certum tps, quo elapſo clauditur omnis via, s. eo. c. lator. & hoc quo ad hęreditatem ſuam: nam quo ad delictū parentum crimen extinctū eſt morte, vt probant iura prædicta, & ff. quæ ſent. ſine app. reſcin. l. pe. & de hoc s. e. c. cauſam. el 2. Si autem in vita parentum matrimonium impetitum non fuerit, adhuc intra quinquennium ratione bonorum de hoc bene quęri pōt, elapſo quinquennio non. Et ſic intelligitur C. ne de ſtatu defunc. l. j. & 2. nō autem in aliis caſibus, vt ſi dr̄ fuiſſe emancipatus, C. ne de ſtatu defun. l. quod conſtitutum eſt. In caſu autē huius capituli non agitur de ſtatu, ſed de legitimitate: & ſufficit ſm Bu. ꝙ non apparet in caſu noſtro hæc pręſcriptio inducta, vel aliquod ius. Item in eo quod dictum eſt de quinquennio: imo vr̄ ꝙ debet attendi decennium ſm Hoſt. qui alleg. s. de coniu. ſer. c. licet, ibi. factum narrat ſm eum, qui ſe geſſit pro libero, & fuit in bona fide. non procedit tunc quod dr̄ de quinquennio eius, qui fuit in fuga vel latitans, C. ne de ſtatu defun. l. fi. Ex his habes ergo, qualiter procedit id quod dicit gl. j. in ſolutione, cum dicit de quinquennio. Secundam ſol. reprobat gl. & no. gl. ꝯ ſolutiones, quæ colliguntur ex lectura ſm Card. & hanc ēt But. reprobat dicens, nō video qualiter qō vel exceptio ſtatus admittitur. Aut. n. ꝯxit ſcienter: & tunc non eſt mat. Aut ignoranter: & adhuc non ſufficeret probare defectum ſtatus ad prolem illegitimam concludendam, niſi forte qñ clam ꝯxiſſet. Et in eo quod dicit glo. in tertia ſolutione, vera eſt. cōcor. cum ea Io. An. in ſummario ſuo: & cum dicit gl. noſtra, ꝙ pars aduerſa potuiſſet probare ꝯrium: dicit Inn. vt refert Io. an. in gl. iſta ſuper verbo, nihil. gl. probat ꝙ non admitteretur volens probare, ꝙ inter coniuges fuit impedimentum: quia hoc probatū non releuat quo ad reddendam prolem illegitimam, ex quo mat. erat ꝯtum in facie eccl. Sed ſi vellet probare matr. fuiſſe clam, & ſic poſt mortē coniugū, debent filii illegitimi excipere, ꝙ parētes nō fuerūt ꝯſanguinei. ſm Inn. & Hoſt. qui exponunt verbū, legitime, i. bona fide in facie eccleſiæ nullo ꝯdicente, nec eccle. inhibente, s. eo. c. proxi. ſecus ſi clā mala fide. & ſic concor. s. eo. c. cauſam. & s. c. proxi. volunt ergo iſti, ꝙ qñ matri. fuerit clam, nihil prodeſt, ex quo coniuges ſunt impediti. & hoc voluit tertia ſol. gl. Si aūt in facie eccleſiæ ꝯtū ſit, tūc hoc ipſo proles iudicatur legitima. quarta ſolutio fuit extra gl. Tanc. ad c. cauſam. vt refert Io. an. ſuper gl. in verbo, de matri. quia ibi erat impedimētum ſuper terram ambulans, cū eſſet vir ſuperſtes: hic aūt fuerat impedimentum ſm Gof. Sed ꝯ gl. oppo. & ēt ꝯ tex. ꝙ imo excipientes hic debuerūt audiri ꝯ illud matri. ēt poſt mortem, per regulam quæ annalia ſunt ad agēdū &c. ff. de doli excep. l. pure. c. ſi aūt. de reſcrip. lib. 6. & non pōt excipienti imputari, de quo plenius in d. c. ſi aūt. & dic ꝙ pōt imputari, qñ agendo potuit perpetuare ſuam exceptionem. & intellige ſm Car. ꝙ non auditur accuſator vel exceptor, ſi vult probare ſolum impedimentum matri. Ho. hic, vt refert Io. An. in verbo, legitimo. dicit ꝯrium procedere, niſi ſit quid imputari poſſit: ſecus ſi vellet probare aliquod, quod inferat illegitimitatem, vt s. dixi ſm Inn. Et qualiter cum quæritur de aliquo, an ſit legitimus, dicit Hoſt. vt refert Io. an. ſuper verbo, inducentis. in prin. ꝙ aut parentes eius nullo modo ꝯxerunt: & tunc pōt quæri perpetuo. de hoc s. eo. c. 2. niſi forte adeo factum ſit antiquum, ꝙ non poſſit ꝑbari ꝯtus, quia tunc ſufficit probare per alias coniecturas. facit quod dixi s. eo. c. lator. aut parentes in facie ꝯxerunt: & tunc aut obiiciens vult probare malā fidē ꝯhentium: & tunc admittitur, quia hęc duo æquiparantur, ꝯhere ignorāter in eccleſia, vel in facie eccleſiæ mala fide, s. de cland. deſp. c. cum inhibitio. pręſumitū tū bona fides, niſi mala probetur, l. quotiens. §. qui dolo. ff. de ꝓba. & de præſum. c. fi. But. aūt colligit prædicta per diſtinctionē. Aut conſtat de matri. in vita ꝯcto in facie eccleſiæ: tunc præſumitur de eo, ideo ꝙ poſt mortem opponens, qui nihil offert ſe probaturum, non admittitur, & præſumitur pro matrimonio. Aut opponitur poſt mortē ꝯ matri. ꝯtum in facie eccleſiæ: & de hoc conſtet, & offert ſe probaturum impedimētum occultū: & hoc caſu ēt quia per hoc non concluditur neceſſario ſcientia parentum, non quia probatum non releuet quo ad illegitimitatē, c. cū inhibitio. præal. ſaluo niſi offert ſe probare impedimentum notorium, in quo non pōt de facili prætendi ignorantia parentū: & tunc admittitur oppoſitio ēt poſt mortem, c. cām. el j. s. eo. vbi opponebat, ſi offerebat probaturum ꝙ Agatha erat nata ex Anclina, quæ habebat annum Alanum, qui ſuper terram gradiebatur. Et hæc vera ſunt, qñ opponitur aliud q̃ de ſtatu: quia ſi de ſtatu, poſt quinquennium non admittitur opponens. s. dixi in j. par

3 te gl. Venio ad vltimam opp. gl. & no. eam, cui † incumbat onus

a probandi [a] aliquem legitimum vel illegitimum. & colligitur ex gl. ꝙ præſumptio pro matrimonio vel ꝯ matri. transfundat onus probādi: vnde qñ eſt cōis opi. de matrimonio, dicens prolem illegitimam, tenetur probare: ſed vidua hic proſequens hæreditatem & agebat & petebat ſe pronunciari legitimam, ideo ſibi incumbit probatio, 6. q. vlt. c. lator. l. qui accuſare. C. de eden. opponitur ꝯ gl. in eo quod in fi. oppoſitionis de illegitimitate opponitur negatiue: ergo indiſtincte in aduerſariū onus probandi trāſfertur, s. de ele. c. bonæ. vbi plenius de hoc. & intelligo, niſi præſumptio eſſet pro negante, vt dixi in c. lator. But. aūt hic latius diſtinguit in hoc articulo: Aut non conſtat aliquid pro matrimonio, & dicens ſe legitimum debet probare, vt hic: aut aliquid cōſtat ſaltem cōi opi. & hoc releuat ab onere probandi: aut filius poſſidet hæreditatem, & petitur hæreditas per alium; & tunc petens tenetur probare: ſi tū petens probat aliquam propinquitatem, vel ſe inſtitutum: & tunc aut opponit poſſeſſorem non filium, quia negat matri. ꝯctum: & tunc filius arctatur probare ꝯctum vel tractatum, vt dixi s. in c. lator. aut negat ipſum legitimū faciendo matri. & præſumitur pro matrimonio: aut dicit illegitimum eſſe, & cland. matrimonium, & hoc probat: & tunc filius arctatur, quia pręſumitur ꝯ eum: aut qui dicit matr. illegitimum, fatetur tū in facie eccleſiæ ꝯctum, & opponens arctatur probare, quia præſumptio eſt ꝯ eum: aut filius agit petens hæreditatē: & tunc arctatur ad probandum ſe legitimum & filium: probat autem, eo ꝙ probat matri. in facie eccleſię ꝯctum, niſi aliud probetur. Et ſufficit ēt probare de matrimonio, quod pro marito & vxore reputabatur: quia non deducit matrimonium principaliter in iudicio: vel forte non ſufficeret ſm eum, quia principaliter matrimonium cum ſit cauſa cauſæ agendi, & poſſeſſio eſt de recenti, l. & qui nondum. §. quod dr̄. ff. de pig. ſecus ſi matr. eſſet antiquum, arg. eorum quæ notantur s. de teſti. c. veniens. & in c. illud. de præſump. per Inn. & Hoſt. & in c. licet. de ſimo. & dixi in c. lator. s. eo. & habetur per Inn. de verb. ſig. c. veniens. Nec obſt. quod no. idem Bu. & ibi dixi in c. tranſmiſſæ. s. eo. quia procedit, qñ dubitatur de filiatione, quæ non eſt de facili probabilis, & dictum eſt. hic aūt loquitur de ſola legitimatione ex matrimonio ꝯcto vel non ꝯcto, quod eſt de facili probabile. Non obſt. l. filiū. ff. de his qui ſunt ſui vel ali. iur. quia illam legem intelligit But. quia teſtes probant matrimonium directum: quia ibi non dicebatur, ꝙ eſſet opi. quia natus eſſet ex matrimonio, ſed dicebat ꝙ natus eſſet ex vxore vicinis ſcientibus, & cōi opinione tenebat & tractabatur pro vxore: quia hoc probato concluditur proprietas matrimonii, per no. in c. illud. de præſump. vnde ſm ipſum ſola fama ſine tractatu non ſufficeret, tractatus autem cum fama, ſic. hæc vera in matrimonio de recenti: in matrimonio vero de antiquo bene ſufficeret ſola fama. hic non ſunt alia.

A D D I T I O.

a ¶Probandi. vide plene per Spe. de proba. § j. ver. verum. vbi a quo fiat probatio, & qualiter, quando obiicitur filiis ꝙ non fuit matri. inter parentes eorum. & vide etiam no. & plene per do. Soc. conſi. 39. incip. Viſis & inſpectis. ver. quo ad primam dubitationem. in j. par. char. 77. vbi an filius ſit legitimus ex legitimis nuptiis genitus. & an illegitimus, cui incumbat onus probandi, an agēti vel econuerſo excipienti de illegitimitate.

S V M M A R I V M.

1 *Filiationis & legitimitatis triplex probatio.*

2 *Matrimonii probatio per teſtes cum materia, ex qua conſtat filium genitum eſſe, præiudicat communi opinioni, & præualet etiam tractatui.*

3 *Ad famam probandum, & inſtruendum teſtes, quomodo ſe habeant in probanda fama, & in cauſa reddenda, oportet quòd concludatur opi. maioris partis viciniæ.*

4 *Pater ſi nominat filium in teſtamento, vel alibi legitimum, an videatur ipſum legitimaſſe, & quando. nu. 16. & 17.*

5 *Filium aliquem eoipſo quòd quis tractat & nominat, an habeatur pro filio. & nume. 12.*

6 *Teſtes debent deponere de loco contractus, tamen valet eorum teſtimonium, ſi non interrogantur, & nihil deponunt.*

7 *Probatio dubia multipliciter intelligibilis releuat ponentem & probantem. & quando.*

8 *Iudex vbi in proceſſu vel ſententia exprimit duplicem cauſam, quarum vna facit ad rem, altera non, licet principaliter moueatur, cauſa ad rem non faciente, valet proceſſus & ſententia.*

Aduocatus fouens iuſtam cauſam, debet allegare iura facientia pro ſe, etiam ſi non ſint efficacia.

Aduocato fouenti iuſtam cām, licitum eſt per fas vel nephas eam defendere.

y *Appellatio*

9 *Appellatio requirit expreſſionem cauſæ, vbi iudex principaliter motus eſt ex cauſa non legitima ad iudicandum.*
10 *Argumentum a ſimili non procedit, ſi notari poteſt aliqua diſſimilitudo.*
11 *Parentum aſſertioni ſuper legitimatione an ſtetur.*
13 *Filiationem vel fraternitatem non probat denominatio per epiſtolam vel per vocem.*
14 *Sponſalia de futuro non legitimant prolem, niſi ſequatur copula.*
15 *Matrimonium præſumptum quid ſit.*
18 *Filij an præſumantur retro legitimi, cum quis accipit vxorem cum proteſtatione, quòd vult concubinam, deinde ſpacio temporis profert iſta verba, dicendo aliquem ex filijs filium, non adijciendo naturalem.*
19 *Filiationis pronunciatio nihil operatur, quando emanat propter aliud.*
20 *Præſumptio iuris & de iure an admittat probationem in contrarium.*
21 *Diſpoſitio huius c. an habeat locum legitimis exiſtentibus.*
22 *Filius in caſibus, in quibus præſumitur retro fuiſſe legitimus, iſte eſt proprie & vere legitimus, & habet omnia quæ veri filij legitimi de iure ciuili habent, & de iure canonico.*
23 *Item ad ordines de iure cano. talis filius admitteretur.*
24 *Oblatio curię duobus modis fit, ſ. per patrem de filio: ſecundo per filium de ſeipſo mortuo patre.*
25 *Legitimatio per oblationem curiæ eſt introducta a iure ciuili.*
26 *Legitimatio per oblationem curiæ quibus filijs conueniat.*
27 *Oblationes curiæ forma quæ ſit.*
28 *Oblationes curiæ effectus.*
29 *Oblati curiæ an ſuccedant in totum in bonis paternis, ſi legitimi nõ extarẽt.*

CAP. XII.

PEr tuas. Statur dicto teſtium, qui probant aliquem eſſe legitimum, licet fama viciniæ habeat contrarium. h.d. ſm Io. An. Primo ponitur conſultatio. ſecundo reſponſio. ſecunda ibi, nos igitur. No. pro communi ſolutione, aliud hic, aliud ibi. de hoc ſ. de reſcrip. c. ſi quando. ſecundum Hoſt. hic. No. j. ſecundum But.
1 triplicem ſpeciem probationis, † filiationis, & legitimitatis. prima communis opi. & fama ſuper filiatione legitimitate aſſertio parentis, eo ꝙ ipſum aſſerit filium & legitimum in actu filio ꝓportionabili, vt hæredem inſtituẽdo. tertia, tractatus, quãdo mulierem eius tractauit tanquam vxorem, non vt concubinam. facit c. illud. de præſump. Adde quartam ſpeciem, videlicet probãdo matri. videlicet cum illa, cum qua filius genitus eſt. No. ij. ꝙ
2 probatio matrimonii † per teſtes cum materia, ex qua conſtat filium genitum eſſe, præiudicat cõi opi. & præualet etiam tractatui. Et ratio, quia probatio matrimonii per teſtes quo ad legitimitatem eſt vera probatio per famam & tractatum: ergo coniugum eſt probatio opinata, quæ poteſt habere in ſe ſimulationẽ, quæ conſtituit de veritate opinionem. & ſimulatio cedit veritati, vt hic optime probatur. facit c. veritate. & c. qui cõtenta. 9. diſt.
3 No. iij. ꝙ † ad probandum famam & inſtruendum teſtes quomodo ſe habeant in probãda fama & in cauſa reddenda, quia oportet ꝙ concludatur opinio maioris partis viciniæ. ita do. Ant. hic. & de hoc arg. poſui remiſſio. in c. cum in tua. ſ. de ſpon. No. iiij.
4 ar. ꝙ † ſuper legitimitate non videtur ſtare dicto parentis, etiam ſi inſtituendo filium legitimum appellat. quod videtur cõtra theoricam Doctorum in l. j. §. Iuli. ff. de libe. agno. Sed veritas videtur ſecundum Butr. quia ex hoc probatur filius præſumptiue, vt eſt caſus ſ. eo. c. tranſmiſſæ. & facit iſte tex. & ideo Papa dixit, ꝙ nõ tam auctoritate illius auctoritatis Alex. q̃ auctoritate veræ probationis mouetur: non quaſi illa nominatio non arguat ipſum filiũ, imo arguit: ſed mouetur ex vtroque, ſ. ex nominatione patris: & ex iſta probatione ideo Papa loquitur nõ electiue, ſed cõparatiue, i. non tantum mouetur ex illa aſſertione, quantum ex probatione teſtium, quaſi ex vtraq; moueatur: ſed nõ tam ex vera q̃ ex præſumptiua, quia ex præſumptiua oſtendit ſe eſſe dubium, & habens verã debet oſtendere ſe certum. & ſic ſuus proceſſus habet quandam repugnantiam, j. de purga. can. c. cum di-
5 lectus. No. v. ꝙ eo ꝙ quis † aliquem filium tractat vel nominat, habetur pro filio. de hoc dixi in c. tranſmiſſę. hic tamen non ſtatur aſſertioni patris, quia cõtra ipſum habet communem opi. & famam & tractatũ, ſi tamen iſtam tractaſſet vt concubinam nõ vt vxorem: ſed aſſertio patris de filiatione in actu filio proportionabili & in vita & in morte repetita fuiſſet, ſuccumbit in probatione legitimitatis communis opi. iuncto tractatu in oppoſitũ, qđ no. & ſic atteſtatio in extremis videtur plus ampliari in vim teſtis, q̃ in vita, etiam ſi voluntarium iuramentum iurauerit. facit c. ex literis. de in integ. reſt. l. rationes. cum ibi no. C. de prob. cum auth. ibi poſita, quæ etiam poteſt adduci in cõtrarium. No. vj. ꝙ ad eccleſiam ſpectat iudicium de hæreditate ad hoc in vim conſequentiæ, ſ. eo. c. cauſam. el 2. & ob hoc dicit Inn. ꝙ hic pronunciatum fuit iſtum admittendum ad patrimonium, non obſtante ꝙ diceretur illegitimus: nam aliter de hęreditate principaliter non pertinet ad eccleſiam, vt in c. lator. & c. cauſam. ſ. eod.
6 No. vij. ꝙ teſtes † debent deponere de loco contractus: tamen ſi non interrogantur, & nihil deponunt, valet teſtimonium, vt no. Inn. de re iud. in c. abbate. lib. 6. No. viij. ꝙ dubia probatio multi-
7 pliciter intelligibilis † releuat ponentem & probantem, quando in quolibet intellectu concludit ad intellectum probare volentis. ad hoc ſ. de teſti. c. cum cauſam. Et hoc caſu admittitur dubia probatio in caſu noſtro. facit de reſcrip. c. ex parte. c. licet. de proba. de teſta. c. Raynaldus. & hoc verum, ſi in quolibet intellectu non arguat per illam probationem eiuſdem qualitatis, dummodo ſit ſufficiens: ſed in vno arguat præſumptiue, in alio vere: qđ hic declaratur. hic enim affidare intelligi poteſt de præſenti & de futuro vbiq; ſecuta copula, de qua conſtabat, matrimonium concluditur, ſed in vno caſu verum, in altero præſumptum. certe de hac probatione fertur ſententia, quia in vtroq; intellectu concluditur intellectus agentis, licet in vno arguat verum: & ſic patet dictum teſtis ſufficere concludere vere aut præſumptiue, arg. in l. j. in 3. col. ff. ſi cer. pet. Bal. in c. præterea. & in c. cum cauſam. vbi Inn. de teſti. do. Ant. in c. literis. vbi Inn. de præſump. dicetur tamen quando teſtis dictum concludit præſumptiue, præſumptiua probatio non eſt vera. ita Bar. ſentit vbi ſ. Bal. in l. conuenticulam. C. de epiſ. & cler. in l. j. C. de ſer. fug. Et ſic no. ꝙ ſpõſalia de futuro cum copula in matrimonium tranſeunt, & in inſtanti copula proficit ad legitimam prolem ex copula cõcepta. & propter hoc not. hic Abb. ꝙ filius natus ex ſponſa ex ſponſalibus de futuro ſit legitimus: & licet nũquam fuerit matrimoniũ in facie eccleſiæ publicum, quod verum non eſt apparente poſtea impedimẽto. No. ix. aliud generale, ꝙ plus valet quod in veritate agitur. de quo in gl. pe. & dicit Hoſt. ꝙ quia veritas hoc facit pro legitimatione, ideo præfertur opinioni. Si vero faceret ꝯ legitimationem, præfertur opinio veritati, j. eod. c. ex tenore. de hoc ſ. de big. c. nuper. No. x. ꝙ ipſo facto aliquid negatur, de quo
8 in gl. pen. No. xj. ꝙ vbi † in proceſſu vel ſententia iudex exprimit duplicem cauſam, quarum vna facit ad rem, altera nõ, licet principaliter moueatur, cauſa ad rem non faciente, valet proceſſus & ſententia: ſecus ſi vnã tantum exprimeret. de quo j. & de hoc per Inn. & But. poſt eum, ſ. de renun. c. in præſentia. & ſic quandoq; ſuſtinetur ſententia non tam per rationem, qua motus eſt iudex, q̃ per aliam, j. de accu. c. ad petitionem. de quo dixi in c. dilecto. ſ. de app. Et ex hoc infert Hoſt. ꝙ aduocatus fouens iuſtam cauſam, iura facientia pro ſe allegare debet, etiam ſi non ſint efficacia, vt quia poſſet eis reſponderi: nam vt experientia docuit, ſæpe iudices & conſultores mouentur ad pronunciandum potius per iura, quæ minus faciunt, q̃ per ea quę plus faciunt. Et ſic habet locum regula, & quæ non proſunt ſingula, multa iuuant collecta, ſ. de proba. c. cum cauſam. & no. gl. ſ. de præſump. c. tertio loco. dicit tamen, ꝙ iura non ſunt trahenda ad reprobum intellectum, regula fi. de reg. iur. lib. 6. & licet decre. tranſmiſſæ. ſ. eo. dicatur caſus diſſimilis, tamen ſecundum Inn. facit pro iuſtitia ſententiæ, de qua in litera noſtra. & ex iſtis habes, ꝙ licitũ eſt aduocato in ſententia fouenti iuſtam cauſam per fas vel nephas eam defendere. vide gl. in c. cupiens. in verbo, malignantium. de elect. lib. 6. pro qua opinione facit, quia ſi licitum eſt bona defendere armis etiam decipiendo hoſtes, multofortius eſt licitum ꝑ tales allegationes decipere partem iniuſtitiam fouentem. Bu. tamen dicit hic ſe audiuiſſe a venerando magiſtro Luca ordinis Prædicatorum de Florentia, ꝙ contrarium tenent Theologi, ꝙ non eſt licitum mentiri, 21. q. 2. c. ne quis arbitretur. & hoc bene fatentur etiam noſtri Doc. in d. c. cupiens. ꝙ contra malignantes licitum eſt malignari, dummodo fiat ſine mendacio. No. xij. ꝙ
9 cauſa in appellatione † eſt exprimenda, vbi principaliter iudex motus eſt ex cauſa non legitima ad iudicandum. No. xiij. ꝙ arg.
10 a ſimili non tenet, ſi notari † poteſt aliqua diſſimilitudo. facit de conſti. c. tranſlato. c. cum dilecta. ſ. de confir. vti. vel inuti. c. licet Hely. de ſimo. facit c. ſicut vrgeri. j. q. j. gl. in l. creditori. ff. de ope. no. nunc. gl. in c. fi. in verbo, legitima. de ſupplen. negl. præl. li. 6. & ſi iudex moueatur a ſimili, quod tamen non eſt diſſimile, valet ſententia, dummodo ex alia cauſa poſſit ſuſtineri. & in quo fuerit hæc diſſimilitudo, dic vt in gl. vlt. No. vlti. quem dici legitime proceſſiſſe, quando legitime proceſſit ex fine, licet in me-
11 dio allegatur ꝙ errauerit. † Opp. primo: nam ex quo pater hunc filium affirmauit legitimum, debet ſtari confeſſioni, quia ſola ꝯfeſſio ſufficiat ad probationem, de proba. c. per tuas. ff. ad leg. Aquil. l. proinde. §. fin. & maxime, quia hæc confeſſio erat iurata, vt in litera noſtra, ar. C. de proba. in auth. quod obtinet. facit qđ not. in c. fin. ſ. de ſucceſſ. ab inteſt. Soluit Inn. ꝙ hæc confeſſio patris non ſufficit, cum facto fuerit proteſtatus contrarium, ſcilicet accipiendo aliam mulierem in vxorem, arg. ſ. de cler. coniu. c. fi.

ſi non

si non fieret præiudicium matrimonio secundo, valeret ista confessio, & deberet habere eam pro vxore, argum. d. l. proinde. §. fin. & eo modo hæc confessio prodest filiis, si præiudicium alteri non fieret. nec obst. s. c. transmissæ. quia ille casus est dissimilis, vt hic dicitur in litera: in quo autem sit dissimilis, non exprimitur: sed glo. vltima dicit, ꝙ est dissimilis, quia ibi confitebantur parentes contra, hic autem pro filio. sed vt dicit Ioã. And. in glo. vltima, hæc dissimilitudo parum valet, si creditur neganti vt ibi, quare non confitenti vt hic: sed voluit ipse, quia ibi non negabatur qualitas, idest legitimatio. item hic fictum contradicebat vero, ibi secus. item ibi assertio viri & mulieris erat, hic viri tantum, secundum Ioan. And. Sed quo ad hoc vltimum satis videtur velle litera, ꝙ etiam mulier idem asserebat. Io. An. & Inn. dicunt in c. transmissæ. non dicitur, ꝙ crederetur in eo quod dicebat non filium, sed quia per hanc confessionem non fiebat aliis filiis præiudicium, imo proficiebat eis. imo dicit Inn. & Io. An. dici potest, ꝙ vbi non fieret præiudicium filiis alterius matrimonii, statur confessioni parentum: & vbi fit præiudicium, nõ, vt hic. hoc tamen vltimum non hic colligitur, quia non apparet ex litera, ꝙ alii filii extarent. dicit etiam Inno. ꝙ in c. transmissæ. pater nihil fecit, vt dixi, contrarium suæ confessioni. & per id reuertitur ad id quod s. dictum est. s. ꝙ hic non statur ipsi confessioni, quia hic ipso facto fuit protestatus contrarium. pro hoc litera nostra ibi, ipso facto matri. denegasse. & in illo ver. dicit Inn. sed per hanc denegationem sola confessio patris non sufficit pro legimatione: & hęc videtur mens literę ibi, nos igitur. in eo quod dixit plus valere quod agitur: quasi dicat, ꝙ attenta confessione patris, quia posset esse filiatio, vt quia filii possent asserere illam fuisse vxorem, quæ reputabatur concubina, & non esse: ideo nõ tam attenditur hæc confessio, cui ipso facto contrauenerat. Oppo. in eo quod dicit istum iudicem processisse legitime, ſm Inn. videtur ꝙ illegitime, cum non fuerit nixus iuri facienti pro tali determinatione. facit c. ex parte. s. de concess. præb. soluit Host. dicens, ꝙ de hoc non fuit expressum in sententia, s. de re iudi. c. sicut. item fuit nixus probationi veræ, per quam determinatum fuit. facit c. cum I. & A. de re iud. & ad c. transmissæ. dic ꝙ licet in c. transmissæ. s. eo. sit casus dissimilis, vt hic dicitur, tamen facit pro iustitia huius sententiæ: & secundum hoc expone literam, vt dixi in quarto no. & dicit Host. ꝙ illud verbum non potest legi priuatiue, i. nullo modo. sed prima verior, quę tandem sibi placet. Quęro, quia iste tex. videtur probare, ꝙ nominatio de filiatione facta propter se facit ius, de q. facti aliquouis scribendo literas alteri, appellat eum dominum talis loci, vel episcopum talis eccl. dic ꝙ ex hoc noĩanti non præiudicatur, quin possit agere pro prædictis, & dicere nõ illum, sed se dominum vel episcopũ. fuit. n. talis nominatio facta propter aliud, s. causa legitimatiõis, vt sciretur ad quem literæ diriguntur. facit ff. de pac. l. epistola. in prin. de quo per Cy. C. de proba. l. non epistolis. & l. non nudis. & in cle. j. de proba. & per Bar. in l. j. §. Iulia. ff. de libe. agn. & in l. ex hac scriptura. ff. de dona. nec ob. s. de his quæ fi. a mai. par. ca. in c. ex tenore. quia ibi non fuit enunciatio sola, sed fuit & ibi actus facti, quia obediunt tanquam prælato. Venio ad gl. & capio

12 gl. quartã, & opponitur, ꝙ † debuit stari assertioni patris in eo qđ appellat filium legitimum sine alia probatione, in auth. item si quis. C. de nat. lib. soluit gl. hic ponens plures modos, quibus q̃s legitimatur. & cum alleg. auth. item si quis. in corpore, vnde sumitur in Auth. nõ distinguitur, an habeat alios filios vel non: tamen intelligo vt dicit gl. nostra, dum alleg. Auth. quib. mod. nat. effi. leg. §. si vero non habeas. In ea. gl. ibi, si pater offerat filium. dic, siue deputatus sit seruitio vrbis Constantinopolitanæ, siue Romanę nouę, vel ciuitati suę originis, vel cuiuscunq; metropolitanæ. Et idem est in filia, quam quis copulat curiali, vel officiali alicuius prædictarum ciuitatum, C. de nat. lib. l. 3. Insti. de nup. in fi. & succedunt cum legitimis, & possunt institui æquivalenter, Auth. quib. mod. nat. effi. sui. §. quoniam. & hoc, quando ex libera muliere susceptus est filius: nam si ex serua, non posset legitimis superstitibus, vt in Auth. quib. mod. nat. effi. sui. §. si quis igitur fuerit. & necesse est, ꝙ filius consentiat, §. & generaliter. d. authẽ. Sed non insisto nunc in ista parte prima huius gl. quia eam declaro latius in c. per venerabilem. Capio secũdam partem gl. j. item est arg. gl. arguit ex litera, oppo. & soluit ibi, Insti. de ado. §. v. & vult, ꝙ seruus, quem dominus apud acta nominauit filiũ, liber est, licet id ad ius filii accipiendum non sufficiat. In gl. ibi,

13 l. neque. & l. non epistolis. denominatio † per epistolam vel per vocem non probat filiationem vel fraternitatem. In fi. gl. dic, ꝙ quandoq; fit nominatio propter aliud, vt causa insinuationis, vt sciretur ad quem literæ diriguntur. facit ff. de pact. l. epistola. in prin. de quo per Cy. C. de probat. l. non epistolis. & l. nonnullis. & in clem. j. de probationibus. & per Bart. in l. j. §. Iulianus. ff. de lib. agno. & in l. ex hac scriptura. ff. de donat. nec ob. s. de his quę fi. a mai. par. cap. in c. ex tenore. quia ibi non fuit enunciatio sola, sed fuit ibi actus positiuus, quia obediunt tanquam prælato. Glo. in verbo, affidasse. opponit & soluit, ꝙ non fuit sufficienter probatum, ꝙ iste est legitimus, ex hoc ꝙ pater affidauerat matrem: quia hoc potuit esse, postquam ille iam natus erat. glo. sol-

14 uit. In fi. dicit Abb. ꝙ etiam si filius † primus erat susceptus, dummodo pater contraxerit cum matre istius, priusquam contraheret cum secunda, legitimatur proles. quod dicit Io. And. procedere intelligendo, ꝙ contraxerit sponsalia de præsenti: tunc enim legitimatur proles, s. c. tanta. secus de spõsalibus de futuro, quia illa non faciunt matri. nisi sequatur copula, s. de spon. c. veniens. sic nec etiam legitimant prolem. pro hoc facit litera ibi, siue per verba. Gl. pen. not. ex litera. Glo. vlt. quærit & soluit, & est expe-

15 dita in prima opposi. Extra glo. primo quæro, quotuplex † est matri. dixi in c. quod nobis. s. eod. ꝙ erat triplex: verum, putatiuum, & præsumptum. & ibi de præsumpto hic me remisi. Dic ergo, ꝙ

a matri. præsumptum est, [a] quando pater habet filium ex matre, cũ qua nuptiæ esse possunt, denominando ipsum filium in testamento priuato vel publico, dummodo trium testium subscriptio adsit, non adiiciendo naturalem, talis filius est legitimus tanquam natus de præsumpto matri. vt in §. ad hoc. in Auth. vt liceat matri & auiæ. & in auth. item si quis. s. alleg. in glo. 4. circa medium, in c. nostro, quod ponit plures alios modos. Quæro se-

16 cundo, dixi s. si pater nominat † filium in testamento, an dicatur legitimus, quia sic natus sit legitimus, & sic olim & semper fuit & est legitimus: an vero nouiter ex tali nominatione assumat nouam qualitatem legitimitatis. Docto. videntur sentire, ꝙ per

b hæc verba nouiter legimetur. [b] Et Bart. videtur sentire in authẽ. item si quis. & in quadam sua disputatione, quam facit ad intellectum huius, quæ incipit, habens filium. pro contraria facit, ꝙ non est credẽdum ꝙ tex. vellet permittere quem per talem simplicem verborum prolationem exercere iura legitimandi, quæ sunt solo principi reseruata, vt in c. per venerabilem. j. eod. & ibi dico. facit in Auth. quib. mod. natur. effic. sui. §. si vero solummodo. & in Auth. quib. mod. nat. effic. legit. vbi licet pater dicat velle habere filios successores, per hoc tamen non legitimantur, sed habet principi supplicare. & si hoc esset verum, non esset opus aliis legitimationibus. puto, ꝙ prima pars sit verior: nam dicunt text. ꝙ est legitimus: ergo nõ indiget alia, vt in d. §. ad hoc. in glo. c. nostri. præsumitur enim cum matre contraxisse matri. ergo vbi vult text. ꝙ per talia verba probetur filius & legitimus, & ab initio fuisse legitimum, non autem exnunc constituatur matri. nam ista verba inducunt præsumptionem vehementem, ꝙ matri. intercesserit cum matre. hoc etiam tenet glo. in c. nostro. hoc etiam reperio tenere do. Anto. rosellum in suo tractatu legitimationis, q. 30. & est de mente Card. hic. Quæro tertio,

17 nunquid ad hoc vt ista talis † nominatio, de qua supra, effectum præstet, sit necesse proferri cum determinato tempore & limitato. Bartol. in superiore disputatione dicit, quòd sic, videlicet ꝙ tali tempore matrimonium contrahi posset ex muliere, aliàs si esset mortua, vel si inhabilis ad matr. non prodessent illa verba. facit text. in c. tanta. s. eod. & §. allegato, cum dicit, nuptiæ esse possunt. & sic nota possibilitatem debere adesse tempore prolatorum verborum. pro hoc facit Auth. quib. mod. nat. effic. legi. §. non solummodo. vbi si pater matris copiam habere non potuit ad matri. dicendo filios, vel etiam legitimos successores, non efficiũtur legitimi. ergo probatio istorum verborum in hoc casu non constituit eos legitimos. Et per hoc soluitur vnum ꝯrium tactum in quæstione præcedenti, & no. in d. §. si vero solummodo. oportet ergo ſm Bart. ꝙ talia verba proferantur tpe apto, & tunc a principe: hoc casu solum per talem prolationem verborum est data ptãs legitimandi, & certo modo limitato tempore, & non semper. & sic rñdetur ad illud ꝯrium in præced. q. ꝙ muliere defuncta, vel monasterium ingressa, vel alteri nupta non legitimetur proles ſm prędicta, licet talia verba proferrẽtur a patre. ista determinatio Bart. vr̃ multum dubia: nam ꝯ ipsum facit gl. in verbo, hoc quippe. in §. si vero solummodo. in Auth. quib. mod. nat. effic. legi. quæ glo. intelligit illum §. quando pater eos filios naturales nominauit. si autem talis non fuisset nominatio facta,

ADDITIONES.

a ¶Præsumptum est. Vide omnino Spec. in tit. de præsump. §. 2. versi. necessaria. vbi quod matri. præsumptum fit quatuor modis.

b ¶Legitimetur. Sed an erit probata filiatio, si quis quem filium in testamento nominauerit, vide no. per do. Soc. consi. 89. incip. In causa agitata. ver. secundo principaliter. cum ver. seq. in j. parte, char. 149.

facta, non procederet id quod ibi dr. & sic ibi loquitur, quando tempore prolatorũ verborum non poterat esse matri. & tamen filij legitimantur. sed dicas, quod ille §. non loquit de hoc psũmpto matrimo. de quo nũc disputamus, de quo etiam in §. ad hoc. præallegato, & in gl. nostra. sed loquitur de legitimatione, quæ fit principis auctoritate, nõ auctoritate præsumpti matr. & principis auctoritas facit, quod nunc ibi habetur pro legitimo, nõ vt ex retro. præsumptũ autem matrimonium quem legitimũ facit, prout ex retro. Sed nunc vltra, si prolatio verborũ istorum, de q. bus s. prima oppositione, & s. per Barto. arguit præsumptũ & retro fuisse matri. sequitur, quod istę tales præsumptiones matri. ita surgere possunt prolatis verbis vxore mortua, sicut viua, & eõ facit, nam platio facta de filio principaliter propter se, vt fieri debet, vt in c. nostro, constituit filium in quasi possessione filiationis, l. quod senatus. & quod ibi no. ff. de lib. agno. & l. fi. ff. de probatio. dixi in c. transmissæ. s. eo. ti. sed ad istam quasi possessionem constituendam non videtur requiri, quod tunc sit necesse matrimonium possibile esse tempore prolationis verborũ, sed sufficit matri. potuisse esse tpe, quo habuit istam mulierem & filios, & postea secuta sit prolatio verborum, & sic non vr necessariũ certo & limitato tpe talem fieri probationem, licet Bart. s. Item probatur, nam de iure ci. licet nuptię de solo consensu õhãtur, vt in Auct. de nup. §. nuptias. ff. de re. iur. l. nuptias. pp fraudẽ inde quando sciebat, inducit ius, quòd orta disputatione an aliquis sit legitimus post mortem parentum, quod debet probari matri. & probatur per documenta dotalia, si erat in maiori dignitate probat matrimo. contractũ apud edem sacrã cũ testibus & sacerdote in hæredibus. in fi. col. dat ius aliam formam probãdi, vt habetur in Auth. quib. mo. nat. effi. leg. §. illud quoque. fiebant prius fraudes, quia filij naturales probando præsumptiue matrem, vt vxorem siue dominam fuisse habitam, probabãt matri. & sic se legitimos, & hæreditates obtinebant in præiudiciũ aliorum, qui ius poterant prætendere. postea vero superuenit dispositio Auth. vt li. mat. & auiæ. §. quia vero legem. & inter cætera volunt, q pater nominando filium esse legitimum, aliam probationẽ non requirendo satis sit. patet ergo per ista verba filiũ nõ legitimari, sed probari legitimũ, qđ potest contingere duobus modis, vt legitimus pbetur: vel quia præsumitur fuisse matri. ab initio cum matre, quod verum est, quando alia non esset præsumptio ab initio contraria impeditiua huius præsumptionis retro matrimonij: quia si esset præsumptio contraria, quia p hoc solum contractus matrimonij non valeret, non procederet per prędicta. si igitur dubium fuerit, an mulier fuerit vxor vel cõcubina, & per consequens filius sit legitimus vel nõ, tunc credo q pater proferendo verba propter se facit probari filium ab initio fuisse legitimum, quia præsumitur cũ matre habuisse matri. ergo inspicere debemus solum in tẽpore natiuitatis filij, an potuit esse matri. cũ ad illud tempus iuris dispositio referatur: nec opus est hoc casu matrim. posse cõsistere de præsenti. ideo mortua muliere vel ipsa professa ordinem monachalẽ, nihilominus induceretur ista præsumptio: quod verũ est, nisi mulier ista fuisset impedita ad matri. tali facto vel impedimento, quod faceret impediri præsumptionẽ hanc posse colligi de præterito: vt quia tunc illo tempore, quo præsumptio retrotrahitur tempore, scilicet generationis, siue natiuitatis filiorũ, fuisset alteri nupta: qa tunc sicut verum matri. cum concubina non includeret hanc legitimationem, c. tanta. s. eo. ita nec hoc præsumptũ. quod igitur dicit Bart. s. cũ dicit, vt si esset mortua, vel aliter inhabilis ad matri. & c. non procedit, nisi intelligamus illam inhabilitatẽ, videlicet alterius matri. vel similis inhabilitatis, vt quia tũc fuisset monacha, vel talis, cũ qua tũc iste nõ potuisset contrahere, etiã si voluisset. Si aũt volumus dicere, q p ista verba videatur tẽpore verborũ prolatorũ cũ muliere contraxisse, eo q anteriori tempore nõ possumus colligere pter præsumptionẽ cõtrariã, quæ illo tẽpore, scilicet ex retro resultabat tũc, qa vna coniectura vel præsumptio fortior tollit aliã minus fortẽ, l. diuus. ff. de in integ. resti. c. transmissę. s. eo. ti. & in c. nostro. & in c. cũ venissent. s. de insti. l. & si parentibus. C. de inoffi. testa. tunc opus est, q mulier sit habilis ad matrimoniũ tẽpore prolatorũ verborũ. & ita intelligitur Bar. ita reperio dñm Ant. rosellũ prædictis concordare in tractatu legitimitatis, sub rubrica de matrimonio præsumptiuo. & sequitur hic Zochus meus fe: tilissimus non inanis stipes: cui si nõ addo q̃nque, nemo me carpat: nephas enim duco, cũ belle dicit, eius verba inuolucro aliorũ verborũ obnubilare, vt tempestate nostra q̃ plurimi in suis scriptis efficere conãtur. idque terẽtianũ caullationibus suis assequũtur. faciũt ne intelligẽdo vt nihil intelligãt, & frustra mẽbranas occupãt. nõ ob. tex. i §. ad hoc, in Authẽt. vt lice. ma. & auiæ. in verbo, nuptiæ eẽ pñt. qa i libro nouellarũ Host. est in aut. itẽ si qs. C. de naturalibus liberis. hoc verbũ, poterat, est præteritũ pluſq̃ pfectũ, cũ ibi dicit, q̃ & vxor esse poterat. etiã primũ dicit tex. in præallegato §. ad hoc. & cum matre eorũ manifestatur legitimũ habuisse mr̃imoniũ. & sic loqtur de præterito, nõ de præsenti. ¶ Nec ob. §. si vero solũmodo. qbus mo. naturales efficiuntur legi. vbi præcessit factũ, qđ impedit præsumptionẽ colligi, vt habetur i c. nostro. de hoc vide Bal. in l. 2. C. quibus res iudi. non nocet. qui videtur tenere Bar. & faciunt q̃ adduxi in c. tanta. s. eo. Pau. de Ca. in consi. 83. quod incipit, in Christi nomine amẽ, psupposito succincte enucleate circa hãc legitimationẽ quæ fit p nominationẽ attingit dicẽs, q vt notata p Bar. dicta in quæstione disputata p eũ, q̃ incipit, habẽs filiũ in quo. pro intellectu d. §. ad hæc. q. est §. j. in Aut. vt lice. ma. & auiæ. posita C. de nat. libe. aut. itẽ si quis liberos. ponit plura, q̃ dicit reqri & fore necessaria, vt fiat legitimatio sm tenorẽ ipsorũ, & aliter legitimationẽ nõ fieri. quę tamẽ requisita p Bar. non exprimunt in dicto corpore autẽticorũ, sed ipse dicit ex illo tex. colligi. Nã primo ipse reqrit, q cõcubina, ex qua natus erat ille filius, viueret tẽpore testamẽti, & sic tẽpore quo protulit illa verba, de qbus ibi. & hoc per tex. illius aut. dũ dicunt verba, cũ qua nuptię esse pñt, illud verbũ, pñt, est pręsentis tẽporis. & sic dicit ipse debere intelligi, scilicet tẽpore dictorũ verborũ prolatorũ, qđ hic nõ fuit, qa tũc erat mortua prima. sed istud certe non vrget, qnimmo, pñt, illud verbũ posset determinare participiũ habẽs, qđ in præcedenti posuerit, vt sit sensus, q si quis habẽs filiũ vel filiam ex muliere, cũ qua nuptię cõsistere pñt tempore quo habuit. & hoc congruẽtius vel nõ minus cõgruũ, quẽ referre ad cõsequens verbũ sic dicat. & rationabilius & fauorabilius est ita exponere, vt inspiciatur tẽpus natiuitatis pueri, quo tẽpore non est certum, q mater superuiueret, & sic impediat actus legitimationis, de qua ibi. Quid enim si viueret, & non esset tunc sua cõcubina, sed alteri nupsisset, & sic cum ea non poterat tũc nupias õhere, sed tẽpore quo eã tenuit, & quo filios suscepit, potuerunt esse nuptiæ: nonne poterit per illum modum legtimare. non puto aliquem dubitaturum, q sic, aliàs daretur illi materia non nubendi alteri desiderans posse filios fieri legitimos per illum modum, & sic perseuerandi in cõcubinatu, & fugiẽdi vitã matrimonialẽ. qđ nõ debet esse, ar. l. cõuenire. ff. de pac. dota. ¶ Vel q d si ipsemet pater relicta vel nupta cõcubina alteri duceret vxorẽ, dicat qs q perdat potestatẽ legitimãdi per illum modum, cum forte filios nõ habeat ex vxore? certè impiũ & inhumanũ hoc eẽt, q pp bonum opus, qđ factũ sit, pdat priuilegiũ legitimãdi datũ p illã, cũ de eo qđ facit veniat potius cõmẽdãdus, ff. de pericu. & cõmo. rei. vẽdi. l. j. §. licet. ff. de custo. reo. l. diuus, circa fi. C. de na. libe. l. cũ quis. ff. depositi. l. 3. sic ecõuerso nõ est iustũ, quẽ conseq lucrum ex actu, de quo venit puniendus. vnde dictũ Bar. præfatũ non placet, nec credo quod sit de mente illius tex. sed solum, q potuerint esse nuptiæ tempore quo natus est puer, qui legitimatur: nec requiritur, q possint esse tẽpore quo dicta verba proferũtur. Et hoc dicitur fuisse in casu nostro: sed dicit Bar. reqri, q non solum possit vel potuerit contrahere matri. cũ illa de iure, & qa nullũ suberat impedimẽtum canonicum inter eos, sed etiã q de facto honeste & sm bonos mores: alias secus, vt si vir esset nobilis & diues: illa vero ignobilis & pauper, qa nõ cẽsetur qs posse quod honeste nõ põt, l. nepos proculo. ff. de verb. sign. sed hic nõ cõstat de cõtrario, & in dubio si nõ apparet cõtrariũ, pręsumitur fuisse digna de facto, sicut de iure, ff. de manu. testa. l. seruos. ff. de le. 2. cũ pater. §. rogo. extra de pręscrip. c. j. cũ ibi notatis. maxime de iure cano. sm q solum inspicitur an subsit impedimentum canonicum, vel non, cum sit matri. hodie sacramentũ, & reputatur inter opera charitatis hodie, q quis capiat in vxorẽ interdũ indigniorẽ, c. in parochia charitatis, de spõ. vnde posito q illa aut. intellexerit, vt dicit Bar. qa tamẽ ius cano. in matri. pualet, nõ dedignabitur hodie sacros canones immitari. facit quod not. gl. in l. si rogatus. ff. de manu. vin. Tertio dicit Bar. requiri, q verba, de qbus ibi, fuerunt prolata principaliter pter se: secus si pp aliud, ar. C. de testa. mili. l. ex his verbis, in prin. sed per eandẽ l. 3. ibi, at enim. põt dici cõtrariũ. & sicut speciale est in milite fauore militię, vt verba emissa principaliter pter aliud inducãt dispositionẽ, ita & in casu nostro fauore legitimitatis, i qua vertitur fauor publicus, vt ciuitas repleatur hominibus legitimis & habilibus ad officia publica, vel dignitates, ar. l. j. ff. solu. ma. qa tex. dictarũ autẽticarum non ita arctat ad dicẽdũ quod dicit Bar. quin possit intelligi eo modo quo dixi. ¶ Nã dicit, q si dicat filios suos esse. hoc ita cadit in eo, qui principaliter propter aliud, sicut in eo q principaliter propter se, quia vtroque modo verum est eum dixisse illũ filium suum esse: puta cum instituerit ipsum, censetur voluisse dicere meliori modo quo potuit, vt valeret institutio. l.

miles qui destinauerat. ff. de testa. mili. & sic taliter, ꝙ legitimus efficeret. Quarto dicit Bar. requiri, vt talis pater cum dixerit talia verba, de quib. ibi, nõ haberet legitimos & naturales, vt in Auct. qui. ma. natu. effi. legi. §. sic igitur licentia. ibi, si non solummodo. & qui. mo. natu. effi. sui. §. si vero. quia extantibus legitimis nõ fit legitimatio nisi in duobus casibus, s. ꝑ oblationẽ curiæ, & ꝑ cõsequens matri. eo. tit. §. generaliter. in fi. tex. & gl. & allegat Bar. Host. hoc expresse tenentẽ in sum. q. fi. sint le. circa fi. & Io. An. in hoc c. Sed certe hic habebat legitimos & naturales tp̃e, quo fecit dictum testamẽtum, videlicet natos ex secunda cõcubina, cũ qua postea matri. ꝯxerat, & sic erãt effecti legitimi & natura. & ꝑ ꝯsequens non vr̃ facta legitimatio per prolationẽ taliũ verborum. Breuiter licet istud videat̃ satis vrgere prima facie ꝑ ꝑ auctoritatẽ Ho. & Io. An. Ia. tñ de Bel. in d. §. tenet ꝯriũ, videlicet ꝙ non requiratur hoc, quia tex. hoc nõ dicit, sed solum facit, videlicet in hoc quod dixi, eos esse filios suos, nec appellauerit eos naturales, quo casu legitimat̃ auctoritate iuris scripti, vt i d. §. ad hæc. absq; alio rescripto prĩcipis, per qđ patet non obstare text. s. alleg. in ꝯrium, qui requirunt illud quod dicit Bar. q. loquuntur quando pater fatebat̃ filios esse naturales: quo casu nõ loquitur ille §. ad hæc. sed illi tex. q. requnt, ꝙ testamentũ, in quo eos filios appellauit, & dixit velle eos fieri legitimos, ostendetur principi, & tunc princeps faciliter ꝑ suum rescriptũ legitimabit eos & si nõ extant legitimi & naturales: & sic tunc legitimatio fiet nõ auctoritate iuris scripti, sed ꝑ rescriptũ principis, qui ꝓtestat̃ se velle legitimare ꝑ rescriptum stantibus legitimis & naturalibus, vt in dicto §. generaliter. sed in casu nostro nõ dixit, nec appellauit eũ naturalẽ, sed dũtaxat filiũ, quo casu nõ extendit ostẽdere testamẽtum principi, nec aliud rescriptũ ab eo impetrare, sed auctoritate illius Auctẽticę, in §. ad hæc. nõ requirit̃ legitimos nõ extare, & erubescimus sine l. loqui, vt in Auct. de trien. & semis. §. cõsideramus. C. de col. l. illã. circa mediũ. & sic Ia. de Bel. videt̃ melius considerasse q̃ Host. & Io. An. & Bar. alias illi tex. vident̃ in se ꝯriari. primi duo requirũt nõ extare legitimos, & testamentũ ostẽdi principi, & impetrari rescriptum. & tñ tex. in §. ad hæc. nullũ de prædictis tribus requirit, sed solum ꝙ dixerint eos filios, si loquerent̃ in vno & eodẽ casu. sed nõ ita est, immo in diuersis, quia §. ad hæc. loquitur quando dixit eos filios, & nõ dixit eos naturales: quo casu præsumunt illi tex. matrimo. fuisse ꝯctum inter testatorem, & matrem filiorũ, sed constat, quod tũc legitimant̃ etiã extantibus legitimis, vt in §. gñaliter. in fi. Auct. qui. mo. natura. effi. sui. nimirũ ergo si tex. in §. ad hæc. vt lice. matri & auię. nõ requirit ꝙ vltimi nõ extent. sed alij text. in ꝯrium allega. loquuntur qñ fatebatur eos naturales, quo casu si ex solis verbis vult eos effici legitimos, nõ efficiũtur legitimi nec præsumitur ꝯctũ matrimo. ideo tunc requirunt̃ illa tria de quib. s. quorũ nullũ requirit̃ in §. ad hęc. qui nihil hẽt agere in casib. §. allegatorũ in ꝯrium. & posito ꝙ dictũ Bar. Host. & Io. An. foret verum, deberet intelligi, quod extarẽt filij legitime nati, & sic in potiori significato. l. j. §. qui in ꝑpetuũ. ff. si ager vecti. nõ qñ legitimati ꝑsubseqẽs mat. vt est in casu nostro, quia nõ debent esse melioris ꝯditionis ex eo, quod sunt legitimati ꝑ verũ subseqẽs matr. q̃ iste q. legitimatus est ꝑ matrimo. a iure p̃sumptũ: cũ tantę efficacię sit iuris præsumptio q̃ta est ipsa veritas, quia iuris p̃sumptiones sunt liquidissimæ ꝓbationes veritatis. l. licet imperator. ff. de leg. j. vr̃ ergo posse cõcludi pro filio primę cõcubinę non obstantib. notatis per Bar. in dicta disputatione, quæ faciliter possent tolli, vt patet ex prædictis. præterea in casu quẽ Bar. ponit, pium erat irritare legitimationẽ, quia q. dicebat se legitimatũ ꝑ verba prolata in testamento, dicebat testamentũ ex hoc fore nullũ, quia in eo erat ꝑteritus, quod erat absurdũ vt sumeret fundamentũ ad impugnandũ. vñ dicebat se cõsecutũ ꝯmodum, & honorẽ legitimationis tanq̃ ingratus, vt in regula iuris, q. sentit, in 6. sed nos loq. mur in casu vbi piũ est legitimationẽ defendere. quod regulariter est verum. Bal. ista ꝓsequit̃ in ca. innotuit. s. de electio. sed non curo vlterius insistere. iam venit hora cibi, vos maneatis. ita dixit Primas qui per rithmos & consonantias
18 dictabat carmina. †Quæro 4. aliquis accepit vxorem ingenuã, cũ qua nuptiæ esse possunt, cũ protestatione quod vult eam in concubinam. deinde spacio temporis profert ista verba dicendo aliquem ex filijs filium, non adijciendo naturalem: an filij tales p̃sumantur retro legitimi tanq̃ ab initio matrimo. cum ipsorum matre fuisset. & videtur quod sic per §. ad hæc. in Auct. vt li. ma. & auię. & in §. ad hæc. versi. si autem. vbi si pater ex ipsa muliere multos filios habens vni ex his testimonium quodlibet ex prædictis modis prębuerit, sufficit vt omnes retro dicãtur legitimi. hoc putaret verum nisi alia presumptio ꝯria augeret ꝯrium. & probatur in tex. nostro. Sed in casu quæstionis propositę est alia præsumptio ꝯria, quia protestatus est a principio, quod volebat mulierem eam in concubinam, quæ protestatio impedit colligi præsumptum matrimo. vt retro: quod matrimo. alias legis præsumptione inducebatur. l. in libere. ff. de ritu nup. quod not. in l. in concubinatu. ff. de concubinis. & prædicta vera essent muliere iam mortua. sed muliere viuente per talem assertionem factã præsumitur recessum nuper a pristina protestatione, ex quo nũc mulier viuens est habilis ad matrimonium & præsumitur matrimonium de præsenti ꝯctum. sic etiam reperio Do. Ant. in tractatu suo in 22. q. sed ego intelligo quando apparet tacitus consensus vel expressus, quia sicut ad matrimon. verum requiritur vtriusque consensus, c. tua. de sponsa. ita ad præsumptionem matrimo. requiritur saltem præsumptus consensus. & sic filij pro hoc efficerentur legitimi sicut fierent vere ipso matrimo. subsecuto. & hoc vltimũ ita intelligit Bar. alijq; scribẽtes. & ita intellige, aliter prędicta non essent vera. Quinto pone quod superiora verba sunt prolata per patrem, deinde mulier cum alio ꝯxit, an præsumatur legitimus. dic ꝙ nõ, quia si actus ꝯrius procedit talis præsumptio impeditur colligi. ita est casus exp̃ssus in ca. nostro. idem si sequatur impedimentum, quia alteri postea nubat. facit l. si qui adulterij. C. de adulterijs. & glo. in c. is qui. de sponsa. vbi sequens præsumptio facit tolli pręcedentem iuris præsumptionem. & ita dicit Domi. Bartholomeus de Salyceto Bonon. Doctor. in aucten. item si quis. C. de naturalibus liberis: consuluisse se. & idem dico: quod etiam placet Domin. Anto. Rosello in tractatu suo, q. 32. qñ non potuisset matri. ꝯhere, quia esset sibi verecundum apud bonos & graues. & hoc idem tenet Barto. in d. disputatione quæ incipit, habens filium. & facit §. ad hęc. in Aucten. vt lice. matr. & auię. ibi, cum nuptię honestę esse p̃nt &c. in Auct. qui. mod. natu. efficiunt. legitimi. §. si quis ergo non habẽs.
a & dicit Bar. in d. disputatione, [a] quod hæc verba prolata, cuique mulieri quæ esse p̃nt vxores, non inducunt hanc præsumptionẽ, sed bene si proferantur illi mulieri quę stabat in figura matr. vel concubinatus. & est ratio, quia ista iura legitimitatis non precipiũtur nisi a naturalibus, alij vero sunt indigni, vt in Auctẽ. qui.
19 mod. natu. efficiuntur legitimi. per totum. †Quęro 6. nunquid ad includendam hanc pręsumptionem sufficiat hæc talis nominatio filij, quandocunque & quibuscunque verbis exprimatur. & hoc qualitercunque, vt propter aliud vel propter se vel narratiue vel dispositiue. dico ꝙ non: Nam si sint prolata simpliciter ꝓpter aliud, hanc præsumptionem non inducunt, vt not. Bar. in d. disputatione. & facit tex. noster. oportet ergo quod sint prolata propter se. & ideo non haberet locum si legando diceret, lego tibi filio meo centum. pro hoc facit l. non epistolis. C. de probat. vbi pronunciatio filiationis nihil operatur qñ emanat propter aliud. facit, quia verba enunciatiua isto casu non disponunt. l. ex his verbis. C. de testa. mili. l. non epistolis. C. de proba. c. illud. s. de præsump. per But. in c. fi. s. de succes. ab intest. & in c. licet. de censi. limitat. h. d. Anto. Rosellus in sua q. 34. nisi sint verba prolata propter aliud in casu in quo non conuenit filio legitimo. alleg. l. quidam. ff. de proba. quę tñ lex non vr̃ probare. dicit enim ibi gl. quod subditus erat ibi, vt filius. & litera dicit ꝙ mandato defuncti fideicommissa soluit. Item ille tex. vr̃ supponere ꝙ nominatio erat facta propter se, & tex. c. nostri loquitur de institutione facta de filio principaliter propter se. si tñ volumus intelligere ꝙ dicta iura loquantur enunciatiue propter aliud, vera esset limitatio. vnde pater instituendo vel exhæredando filium, cũ hoc non conueniat nisi legitimo instituẽdo, dico in maiori portione q̃ sit illa quę debetur naturalibus, induceretur ista pręsumptio. & intellige ꝙ de hac tali institutione filij vel exhæredatione pater dixerit enunciatiuè propter aliud. Aliter si dispositiuè loqueretur nullum esset dubium per c. nostrum, & d. l. quidam. & ꝙ per talia verba enunciatiue propter aliud prolata de filio instituendo vel exhæredando inducatur talis pręsumptio, not.
20 Bar. ff. de lib. agno. l. senatus. †Quæro 7. nunquid ꝯ hanc præsumptionem admittitur probatio in ꝯrium. Iaco. de Belui. in pręal. §. ad hęc. dicit quod non inducitur per hæc verba, nisi præsumptio iuris & de iure. ergo, &c. in c. is qui. & quod ibi no. de spon. alle. Iac. C. de natur. lib. l. cum quis. ver. neq;. facit præal. §. ad hæc. ibi. nullam aliam probationem ab eis queri. & §. ibi proximus. & §. quia vero. ver. reliquis. C. de natu. lib. c. transmissę. s. eo. ti. vbi statur assertioni parentũ. Aduertendum tñ est quod nõ est vsquequaq; uerum ꝙ præsumptio iuris. & de iure nõ admittit ꝓbationem in ꝯrium, quia etiã aliqñ fallit, ut plene dixi in d. c. is q. & in propo-

ADDITIO.

a In d. disputatione. Vide etiam per eum in consi. suo, Neratius Coradini. recitat Bal. in l. 2. quæ res vendi non poss. & Ang. in Auct. vt li. ma. & auię. §. j.

proposito facit.c.nostrum. nam ista præsumptio pôt eneruari q̃ cũ alia ꝓxit probãdo. Item si ꝯ hãc præsumptionẽ essent aliæ cõiecturæ in ꝯrium vt dixi in q.3. & 4.dico ĩ. 12. q. & facit c. nostrũ vbi talia verba probata eneruantur. & ideo hic Papa potius innititur veræ probationi q̃ simulatę,vt in litera.Item esset inconueniens,quod in fraudem feudatariorum, & fideicommissariorum talis legitimus probaretur, & ꝯrium non posset probari ꝑ partem de cuius præiudicio ageretur.pôt saluari opi. Iac.de Bel. ꝙ talia verba prolata faciunt præsumptionẽ iuris & de iure quo ad bona ad hæreditatem ipsius proferentis verba & in casib. in quib.ipse ꝓferens posset alias pręiudicare, alias non:vnde si iste vir qui ꝓtulit ista viuente illa muliere, quæ vxor esse poterat & illa reluctante vellet ꝓbare aliud matrimo. iste pater non posset in præiudicium illius matri. præsumpti,nec crederetur isto modo patri asserenti ꝯrium.facit,quod no.in c.2.de clan.despon.vbi non creditur mulieribus volentibus publicare clandestinũ matrimo. in præiudicium alterius matri. vnde de iure ciui. stabitur tali assertioni,vt in præalle.§.ad hęc.& in præalle.aucten.item si quis.Item & de iure canonico stabit̃ tali assertioni, & ca.nostro. ex quibus sequitur ꝙ hoc præsumptum matri.habet tantam potestatem ad impediendum matri. sequens quantam habet verũ matri. dummodo ꝯ tale præsumptum aliquod impedimentum non inducat. & talis verborum prolatio patris facta in persona vnius filij prodest omnibus alijs de eadem muliere genitis,vt in
21 §.ad hæc.& in auct.item si quis.præal. †Quæro 8.an dispositio c. nostri.& §.ad hæc.& auct. item si quis.habeant locum legitimis existentibus.gl.in auct.item si q̃s. C.de natu. libe.& in Aucten. quib.mo.nat.effi.sui.§.generaliter.dicit ꝙ non.& dicit Bal.ꝙ statutum in duobus casibus legitimis existentibus alij legitimant̃. Primus casus per curię oblationem. Secundus per matrim.vt in præalle.§.generaliter.sed iste casus non est de illis,ergo,&c.alle. Pro hac parte Iac.de Bel.c.j.& 2.de clan.despõ. & in c.naturales. si de feudo fue.contro. tandem concludit contrarium. nam per talem assertionem filius constituitur in quasi possessione legitimationis,vt in d.l.quod senatus.& in l.fi.ff.de proba.& ideo donec probetur ꝯrium iste filius erit legitimus per matri. ꝙ pręsupponitur.& ita colligit argumentum Bar. Item argu. debet esse ęquale de matrimo.præsumpto ad verum. facit quod dixi s̃.in c. quod nobis.& c.seq.s̃.eo.tit.& sic dicit Iaco.de Bel.vbi s̃.dicens, quod illud, quod operatur matri. uerum operatur matri. ꝓsumptum quo ad nuptias,& liberorum legitimationẽ, vt in Auctẽ. qui.mo.nat.effi.sui.in §.illud quoq;.& in l.libere.ff.de ritu nupt. cum si.sed liberi legitimantur per veras nuptias legitimis etiam superstitib.ergo & per præsumptas, vt in §.dubitatum. eiusdem Auct. Non ob.c.j.& 2.de clan.despon.& c.naturales.quia loquũtur in materia in qua confitens non potest pręiudicare alteri puta secundo matri.sed potest in hac materia nostra sicut per verũ matrimonium alijs legitimis præiudicare in portione hæreditatis propter matrimonium. & sic respectu ipsius conferentis, & hæreditatis eius præiudicat non respectu feudatariorum, & fideicommissariorum, vt s̃.dixi. quia hoc respectu talis ꝓsumptio
22 admitteret probationem in ꝯrium. †Quæro 9.nunquid filius talis rumpit testamentum in quo fuit præteritus. dic ꝙ in casib. in quib.præsumitur retro ipsum fuisse legitimum,iste est proprie, & vere legitimus,vt in c.nostro.& in §.ad hæc.habet enim oĩa q̃ veri filij legitimi de iure ciuili habent & de iure canonico,& sic rumpit testamentum & in feudo succedit.id quod dixi s̃.est etiã
23 de iure canonico.† Quęro 10.an ad ordines de iure canonico admitteretur.dico ꝙ sic per textum,& gl.nostram,& §. ad hæc.quæ dispositio iuris ciuilis approbatur de iure canonico. Quæro 11. quid si dicta verba sunt prolata in testamento quod postea irritatur, an valet legitimatum.videtur ꝙ sic.& idem Do.Ant.Roselus in suo tractatu legitimationis.q.39. hoc credo verius, qm̃ dictorum verborum prolatio, & confessio non validatur neq; destruit propter inualidationem testamenti. Non enim sumunt efficaciam testamenti istorum verborum prolatio & confessio, & ex validitate testi non pendet quod sine tali testõ in aliquo actu proportionabili filijs talis prolatio induceret hoc præsumptum matrimo.puta in instrumento emancipationis vel alijs similib.actib. qui solis filijs conuenirent. item ad hunc effectum præsumpti matri.attendimus prolationem dictorum verborum prout in facto cõstant, & in iure.item facit,quia videmus ꝙ licet instr̃m aliqñ inualidetur ex defectu solennitatis, quando tamen tacita confessio resultans ex ipso instrumento habet effectum, vt etiam quis possit ex ea confessione se fundare, vt notabiliter dicit Inn.in c.cum venerabilis.de excep.Butr.in c.olim.s̃.de censi, ergo in proposito multofortius ista ꝓlatio verborum & expressa nominatio ꝓducit efficaciã pręsumpti matrimonij, licet testamentum in quo talia verba sunt prolata,corruat ex effectu solennitatis.& s̃m hoc debemus dicere,quod filij legitimantur, & tamen tanq̃ legitimi præteriti rumperent testm̃,& tñ valebit legitimatio.quod est bene notandum.Quæro duodecimo, quid si pater vnum filium instituendo dicit filium legitimum, naturales alios ex eadem matre natos dicit naturales,an dicatur talis præsumptio sumpta ex nominatione filios legitimare, & tolli per sequentem nominationem naturalium.& videtur ꝙ sic,arg. literæ nostrę vbi circunstantię appositæ tollunt præsumptionẽ
24 præsumpti matrimo.& hęc sufficiant de matri.ꝓsumpto. †Decimotertio quæro, quia glo.c.nostri loquit̃ de oblatione curię de qua etiam dico in c.per venerabilẽ. & quot modis fiat ista oblatio.gl.dicit,ꝙ duobus modis,per patrẽ de filio:secũdo per filium de seipso mortuo patre,vt in Auct.q̃ mo.na.effi.sui. §.si quis.col.
25 7.& §.fi. †Quæro 14. q̃ sit causa efficiẽs huius talis legitimationis quæ fit per oblationẽ curię. dic ꝙ ius ciuile,vt in Auct.præalleg. & in l.3.C.de naturalibus lib.& fuit inducta hæc forma ex Theodosio principe.vt in Auct. qui.mo.nat.effi.sui. §.prius hic itaque modus. & hæc forma censetur approbata generaliter ab ecclesia,& sic iure canonum,ex quo canon non ꝯdicit. c.si in adiutorium.10.dist.& per approbationem ius canonicum posset etiam dici cã efficiens.l.ius aũt ciui.ff.de iust. & iure.facit quod dr̃ ꝙ seruitus est de iure canoni. ꝓp approbationẽ,vt in c.ita quorundã. de iudę.iuncta gl.8.distin.quo iure. forma hæc tamen non est in
26 vsu,sed vsitari posset.†Quæro 15. quibus filijs hæc forma conueniat. & sic patebit q̃ sit causa matrimonialis,quia ipsi filij naturales sunt causa matrimonialis, & sic solum naturalib. conuenit, vt in præallega. §.itaque modus . alij enim spurij, & incestuosi sunt penitus omni beneficio indigni. §.fi.in Auct.qui.mod.nat. effi.legitimi. & hoc etiam si sunt nati ex illustri patre & ancilla, vt in §.si quis ex qualibet.& in Aucten.quib.mo.natu.effi.legiti. & siue essent alij legitimi siue non,in pręallega. §. si quis igitur. melius in §.palam vero.& ibi dicitur quod potest auus & alij ascendentes possunt facere oblationem & de filijs,& de nepotibus etiam si alios habẽt, & potuerunt offerri vnus vel plures filij natueales vel nepotes prout volebat pater, vt in præalle.§.primus itaque.& sic cõsentiente filio,alias non,vt in §.quoniam variꝫ.eiusdem aucten. & auus pôt offerre nepotem ex filio naturali,& ipsum filium legitimat filio naturali non existente,tñ obla-
27 to,vt in d.§.palam.ver.subest. §.si quis igitur ex qualibet. † Quæro 16.quę sit forma huius oblationis.habet̃ in l.3.C.de naturalib. liberis.& in d.§.si quis igitur.& in §.quoniam varie.nã si quando pater offert curiæ ciuitatis,& de vico vel castro oriundus offerat
a ciuitati cui subiacet [a] vicus vel castrum.& hoc procedit præterq̃ in Romanis & Cõstantinopolitanis . nam illi quilibet curię,vbi tñ si non possunt metropoli , possunt filios offerendo legitimare masculos:fœminę autem legitimant eas copulando matr.masculis curialibus, vbi deberẽt offerri masculi.d.l.3. C.de naturalibus liberis.& potest fieri ista oblatio per procuratorem , vt in §. si quis igitur in qualibet.dum dicit aut alius &c. & in hac obla-
b tione requiritur patris consensus, [b] qñ offertur ab ipso patre,secus si per seipsum offert:nã tunc sine patre pôt,vt d.§.si quis igitur ex qualibet. hic tamen pôt facere filius alijs legitimis nõ existentibus,vt in præalleg.iuribus . & sic natus ex ancilla demum potest offerri a patre vel a seipso si procedat manumissio, vt d.§. in fi.& posset etiam patris volũtate seipsum curię offerre,& pôt pater ipsum hæredem instituere in honorem curiæ,& tunc non est opus alia oblatione.hoc tamen alijs legitimis non existentibus, vt in §.quoniam varie.s̃.alleg.& melius. in §.si vero abinui-
28 cem.& in §.si quis autem legitimos. †Quæro 17.de effectu huiusmodi oblationis. & quidem iste dicitur ficte legitimus, vt in l. quoniam.C.de natu.lib.ibi cum dicit,ad instar filij legitimi &c.
c & iste talis oblatus agnoscitur tamen patri & solũ fit patri [c] legitimus

ADDITIONES.

a ¶Cui subiacet . Adde quod legitimatio quæ fit per oblationem curię ciuitatis non habet effectum quo ad bona alibi sita extra ciuitatem , sed solum quo ad bona sita in ciuitate legitimante,vt in d. Aucten.qui.mo.nat.effi.sui. §.filium vero.col.7.& Bar.in l.cõium. C.de natu.lib.& Ioan.de Ligna in tract.de sen. excommun.pen.char.

b ¶Patris consensus. Adde Do.Soci.consil.295.incip. in causa contra filios.versi. postremo.circa fi.in 2.parte,char.217.quod legitimationis beneficium non a patre sed a principe habet, consensum vero a patre,quo mediante agnoscitur sibi & acquirit spẽ succedendi.& vide per præfa.Do.Soci.consil.226. inci. Qõ præsentis consultationis.ver.2.ratio, quia non potest. cum ver.seq.in d.parte.char. c. vbi an illegitimus per viam voluntarię iurisdictionis non citatis his quorum interest legitimari possit . & ibi quid de patre viuente & consentiente.& quando habeatur pro legitimo.

c ¶Fit patri. Adde Pau.de Cast.consi.225. & Ale.consi.239.j.par. & Bal. in l.communium.C.de nat.lib.& Do.Ale.post Bal.in l.cum adoptiuis.C.de adopt.

gitimus ſucceſſor, & participium habet in bonis aſcendentium vel deſcendentium agnatorum vel cognatorum. in d.l.quoniã, C.de natur.libe, & in §.filium; Item talis oblatus non habet de hæreditate paterna niſi tantum quantum poſſet cõferre alijs filijs legitimis,vt in d.§.qm̃ varie. & hoc verum vr̃ in eo qui dicit ſimplicem legitimationem collatiuam a principe,quia & iſta q̃ fit per oblationem,& illa a pari procedunt,& a pari ſentẽtiant, & 9 ius cõmune,& ſunt ſtricte intelligenda, quod ſecus foret in reſtitutiua priſtine naturę,vel quando diſponitur de matri. vt di co j̃.in c.ſeq.eo.ti.ideo iſti oblati ficte legitimi ſunt cum non cõ ſequentur ad plenum cõuenientia omnia, i. quæ conueniunt iure legitimis.quod eſt notandum propter materiam ſtatutorũ quæ eſt ſtricti iuris. & ſicut nec cognatis vel agnatis patris iſte oblatus fit ſucceſſor,ita nec illi ad eius vocãtur ſucceſſiones.ſolum enim patri fiunt legitimi, & cognati eſſe creduntur, vt in §.

29 filium.pręalleg.† Quæro 18.quid ſi legitimi non extarent, an tales oblati curię ſuccedant in totum in bonis paternis.dic, quod pater poteſt,& deberet eos ſcribere in nouem vncijs ſuę ſubſtã tię.vt in auct.pręalle. ſi quis autem legitimos. vbi loquit̃ de ſcriptis hęredibus honore curiæ,quæ ſcriptio habet inſtar oblationis curię.& ſi pater non inſcripſerit in nouem vncijs poteſt agere filius ad ſupplementum. poteſt tamẽ pater totum relinquere ſi voluerit.& melius facient ꝙ tales inſcripti honore curię ſi voluerint curiales fiãt. ſi vero aliqui ſunt qui refutent,& aliqui nõ refutent,ad eos qui non diligunt refutandum veniant partes.ſi vero omnes renunciauerunt, tunc tanq̃ filijs non exiſtẽtibus ad curiam veniant 9. vncię. ibi tamen in illa auctenti. habetur idem ſi omnes voluerunt etiam curiales,licet nedum 9.vncias, ſed omnes.ſi vero ſine patris voluntate offertur curię,tunc ſi pater erat curialis habet portionem tangentem curiam,reliquum remanet venientibus abinteſtato,ſi pater non eſt curialis nihil habet,vt in d.§.ſi quis aũt legitimus. ibi, verũ ille. Et ex hoc ibi colligitur ꝙ qui facit ſe legitimari poſt mortem patris ſine eius conſenſu non ſuccedit ei abinteſtato, nec in præiudiciũ venientium abinteſtato de iure iam eis lato, vt dicam in c. ſeq. notant legiſtę in l.gallus,§.& quid ſi tantum. ff. de libe.& poſthu.

SVMMARIVM.

1 *Legitimandi poteſtas pertinet ad Papam vel Imperatorem vel ad comitem palatinum,cui Papa vel Imperator hoc commiſerit.*
Legitimatio varijs modis,& nominibus deſignatur.
2 *Legitimatio quotuplex ſit.3.*
4 *Legitimatio diſpenſatiua vel habilitatiua quando dicatur odioſa & quando fauorabilis.*
5 *Legitimatio aliquando fit de abſoluta poteſtate, aliquando de ordinaria. & quando.*
6 *Diſpenſandi poteſtas pendet ex tenore priuilegij.*
7 *Genitiuus aliquando denotat dominium. aliquando adminiſtrationem,aliquando loci originem.*
8 *Clericus poteſt eſſe procurator laici in iudicio eccleſiaſtico, & quid in foro ſeculari.*
9 *Illegitimi dicuntur indecori,*
Baſtardi an dicantur de domo vel de familia.
10 *Nomine filij vel nepotis vel liberorum an veniant baſtardi.*
11 *Item nunquid appellatione agnatorum veniant baſtardi.*

CAP. XIII.

PEr venerabilem. Butri.hanc dacretalem cum pulchro apparatu legit.Et inherendo ordini Iac.Zochi quem quo ad potero ſequar,quia plene hanc decretalem repetit legam ipſam per partes.

1 †Vnde præmitto primo pro euidentia qđ poteſtas legitimandi pertinet ad Papam vel Imperatorem, vt hic tex.cum his quæ j̃.videbimus. & in Auctẽn.quibus mod.natur.effi.leg.per totum.& ſimiliter in Auctẽn. quibus modis nat. effi.ſui.per totum.l.quæris.ff.de nata.reſt.Vel ad comitem palatinum cui Papa vel Imperator hoc commiſerit,iuxta no.per Pa. de Caſt.conſil.225.in princip.per Inno.in c.cum per tabellio. de fide inſtru.Bal.in l.reſcripta.in 2.col.C.de preci.impera.offe.no. Bald.in l.2.19.q. C.de ſeru.& aqua.tamen iſte comes palatinus di

2 cetur abuſiue comes [a] ſi alium comitatum non habet.Bal.in c.j. quis dicatur dux marchio vel comes. faciunt not. poſt gl. in l.j. ff.de tuto. & curat.da.ab his. De alijs inferioribus principibus vel comitibus an poſſint legitimare non dico hic quia indigent hec ampla diſcuſſione,dicam j̃.in materia.Premitto ſecundo qđ legitimatio varijs nominibus & modis deſignaturalibi.glo.vocat legitimationem quandã abſterſionem peccati,in l.quis tam. C.de decurio.lib.10.& abſterſionem cuiuſdam vmbraculæ. Bal. in l.manumiſſiones.ff.de iuſtitia & iure.in l.nam ita diuus. ff.de adopt.ideo amplius baſtardus non appellatur. Bal.in l.imperialis. C.de nup.& dicitur legitimatio potius priuilegiũ quam ius commune.Bal.in c.j.in princip.in penulti. col.in titu.hic finitur lex,& incipiunt conſuetudines. quandoque reſtitutio dicitur.§. illud. in Auctẽn.qui.mod.natu.effi.ſui.quandoque æquiparatur adoptioni ſiue arrogationi.gl.in l.j.in gl.4. ad muni.in l.3.in glo. C.de municip. & origi.lib.10.in l.iubemus. C.de naturali.lib.l. iubemus.C.de adop.Bal.in l.j.C.de iure aure.annul.gl.in §.generaliter.in Auctẽn. quib.mo.natu.effi.ſui.Bar.in l.ſi is qui pro emptore.15.colum.ff.de vſuca.immo plus eſt quam adoptio.nam in adoptione concurrit vinculum ciuile tantum. hic vinculum ciuile & naturale. ſ.quod in veritate eſt filius.ita Bald.in l.ſi te parens.C.de ſuis & legi. & alibi vult Bald.quod dicatur legitimus vere,in l.nuper.C.de nat.li.in l.imperialis. C.de nup.in c.filij.in fi.ſi de feu.fue. contro. quandoque æquiparatur ſuitati, & ſic legitimatus tranſmittit vt etiam ſuus.l.eã quam. C.de fideicõmiſ. l.3.§.fi.ff.de hęredi.inſti.facit tex.vbi Ange.in §.ſi quis igitur naturalis.alias.§.& quoniam.in Auctẽn.quibus mod.natu.effi. ſui. vbi dicitur quod legitimatus non habet beneficium abſtinendi. & licet allegetur pro ſing.multum concordat l.cõium.C.de natur.li.& facit ad prædicta,quia paria ſunt qualitatem alicui ineſſe naturaliter vel per priuilegium.Bal.in l.cum exhortatione. ff. de excuſ.tuto. immo plus hoc caſu, quia ex quo acceptauit hoc beneficium,vr̃ ſibi impoſuiſſe neceſſitatem,& ſic nõ poterit repudiare.tamen ille §.& quoniam. loquitur in legitimato ꝑ oblationem curię. & ita ſignanter ibi Ang. licet prædicta ratio ſit ge

2 neralis. †Tertio ſimiliter præmitto pro euidentia j̃. dicendorum ꝙ triplex eſt legitimatio.Prima, quæ ex toto reſtituit natalibus, & genituram legitimat, puta per ſubſequens matrimo. c. tanta. s̃.eo.& hanc proprie Ioan.And.hic appellat veram legitimationem & propriam, ex quo diſponit in radice vitium tollendo, vel reſtituit priſtinę naturę. & hec appelletur alias reſtitutoria, ſm̃ Domi.Ant.hic.& iſta eſt fauorabilis,vt no.in c.2. de fil. presby.lib.6.& not.cõiter Doc.in d.c. tanta. & hic. Secunda eſt ſpecies legitimationis,quę vocatur collectiua,quando ſuperior per reſcriptum legitimat:& hæc etiam eſt fauorabilis,vt no.in d.c.2. Pe.de Anchara. in 9ſi. 233. quod incipit, In Chriſti nomine &c. ex tenore priuilegij.& etiam in cõſi.413.quod incipit,In Chriſti nomine amen,circa primum quæſitum. Tertia eſt ſpẽs, q̃ vocatur diſpenſatiua ſiue habilitatiuã, ſ. quando Papa ſolũm ſup inhabilitate natalium diſpẽſat,vel in ſimili defectu:& iſta eſt odioſa, vt volunt hic Doc. & vult Pet. de Ancha. in conſilis prælle, & Pau.de Caſt.in conſi.219.quod incipit, In Chriſti noie amen, in cauſa quæ vertit.in 3.col.

3 †Quarto præmitto, quod alio modo poteſt dici duplex legitimatio.Alia generalis & vniuerſalis,quę trahitur ad omnia bona,& habilitat perſonam vbique: & hanc poſſunt facere Papa vel Imperator,vel habentes cauſam ab eis, vt volunt hic Docto. & patebit ex j̃. dicendis. & voluit Angel. conſi.301.quod incipit,In Dei nomine amen, pro deciſione primi puncti.Alia legitimatio eſt particularis,quę fit per habentes particularem iuriſdictionem,& in ſuo territorio tantum valet, vt j̃.dicam in materia.faciunt no. per Inno. in c. cum per tabelionem.& in c.cum dilectus.de fide inſtru.per Ang.in l. fi. ff. de iuriſ.om.iudi.facit l.actuarios. cum ibi no. C.de actua lib. 12. Itẽ alio modo poteſt dici legitimatio ganeralis, quæ fit in viam legis,vt in c.tanta.& in caſibus no.in c.per tuas. s̃. eod.& particularis legitimatio dicitur,quæ fit particulariter de certa perſona per reſcriptum vel gratiam principis,vt hic, c.j. & 2.de fil. presby. lib.6.

4 † Quinto præmitto,quatenus eſt dictum, quod legitimatio diſpẽſatiua vel habilitatiua eſt odioſa, ſciendum eſt quod aut conſideramus ex parte eius, cui conceditur poteſtas diſpenſandi,ſiue legitimandi,& tunc talis conceſſio eſt fauorabilis, cũ tractetur de præiudicio concedentis tantum: & ideo late interpretatur,vt not.Lap.in c.fi.de fil.presbyt.lib.6.Ludo.de Ro.in l. 2.in prin.ff.de verbo.oblig. Panor.& Do.Anto.in c.at ſi clerici. in verſicu.de adulterijs.de iudicijs.not.in c.quod dilecto.s̃.de cõ ſanguini.& affini.no.Ioan.And.in ca.fi.de verborum ſign.lib.6. & faciunt not.in cap.ſi cui. de præben.lib.6. Aut conſideramus habilitationem ex parte inhabilis,qui habilitatur,ſiue cum quo diſpenſatur,& ſic prout deducitur ad actum, & tunc eſt odioſa & reſtringenda,& ita loquitur tex.in capi.j.& fi.de filijs presby. lib.6.

5 † Præmitto etiam,quod alia legitimatio fit de abſoluta poteſtate, alia de ordinaria. de abſoluta poteſtate procedit legitimatio, quando filij ſunt tales, qui non poſſunt de iure legitimari:

ADDITIO.

a ¶Abuſiue comes. Adde Do.Soc.conſi.165.inci.viſis inueſtituris. verſ. circa primam dubitationem.circa fi.in 2.parte,char.26.

mari:puta,quia spurij vel alio modo a iure prohibiti legitimari,
§.fi.& ibi glo.in Auct.quib.mod.nat.effi.sui.no.in aucten. ex cō
plexu.C.de incest.nup.& hic bonus tex.iuncta gl.in verbo,adul
teri.vel ordinaria potestate legitimantur filij naturales,idest na-
ti ex concubina,quod qualiter intelligatur,j.dicam : & illi,quos
6 ius non prohibet legitimari.†Sexto præmitto,quod potestas di-
a spensandi pēdet ex tenore priuilegij.[a] Pan.in consi.225.quod in-
cipit,In Christi nomine amen, super primo dubio.facit ca.por-
ro.de priuilegijs.& est reseruatis principi,vt ibidem Pau. & j.vi-
debimus, & in §.illud.in Auct.qui.mod.natu.effi.leg.& scias , ꝙ
legitimatio probat quem fuisse non legitimum,l.fi.& ibi Bal.C.
de iur.aur.annul.In duas partes principales diuidit.Primo ponit
petitio. Secundo responsio. secunda ibi, quod aut.prope princi.
Secunda diuiditur in quatuor . Primo in prima probat rationib.
quod Papa dispensationem facere potest. In secunda ibi,videa-
tur.ponit similitudinem quam inducebat petitor, quam quinq;
rationibus improbat.In tertia ibi,rationibus . probat auctorita-
tibus noui & veteris testamenti , quod vbiq; terrarum certis ex
causis potest Papa inter Christianos se intromittere. In quarta
ibi,licet.petitionem petitoris non exaudit, quia petitioni lex cō
tradicebat . Et licet longa sit decre. Abbas breuiter sic summat.
Papa non legitimat in temporalibus aliquem iurisdictioni alte-
rius subiectum . Cum hoc summario transit Do.Anto.de Butri.
Gas.& Do.Card. post eum clarius , melius summat hoc modo .
Papa potest dispensare siue legitimare cum illegitimo etiā quo
ad hæreditates,& hoc in terris eccl. vel in non recognoscentib.
Imperatorem,illo patiente, qui est illorum princeps , in alijs nō
legitimantur illi,qui nati sunt non ex effectu maritali quo ad hę
reditates,nisi ex speciali causa,sed quo ad ordines sic, & tunc in
vim consentiētes intelligunt legitimati ēt quo ad hæreditates .
Pone sic casum fm But.ꝙ Papa intēdit, nobilis vir quidam Guli.
Montispessula.a se vxore de facto repulsa,superinduxit, & ex ea
prolem suscepit , & filios : mediante archiepiscopo Arelatensi
petijt misericorditer & gratiose a sede apostolica dispensari , vt
legitimarentur in hæreditate successuri, & ad obtinēdum istam
gratiam alleg.quod in simili casu Papa dispensauerit cum Rege
Francorū, qui ex superinducta prima coniuge viuente filios ha
buerit . Papa audita petitione,primo ostendit pluribus rationi-
bus se habere potestatem in talibus dispensandi.secundo osten-
dit causam impellētem non fore sufficientē ex diuersitate casus,
quod ostendit multiplici ratione.tertio ostendit,ꝙ in gratia regi
concedenda non deficit in ptāte. & inducit auctoritates noui
& veteris testamenti,quas declarat, & vltimo computat petitio
nem casus concludens,quare habeat potestatem. Et primū pro-
bat ex consuetudine,vt eo ꝙ solitum est fieri , quia alias & cum
naturalibus & cum adulterinis dispensauit.Secundo , quia cum
eis dispensauit legitimando ad episcopatum,ergo fortius legiti-
mando ad actus seculares,quod est minus. & consequens patet,
quia in actib.spiritualibus requiritur idoneitas maior personæ
quam in temporalibus. Tertio ostendit ex præeminentia pote-
statis,nullus est maior Papa inter homines , vt pote superiorem
non recognoscens.Quarto a simili,quia ad episcopatus promo-
uendo a patria potestate liberat,quæ est de iure ciuili,& ordinā-
do & ordinari permittendo, sic qui ad effectus ciuiles & tempo
rales disponit erga personam,disponit quo ad effectum tempo-
ralem hæreditatis:hoc est in cōpassibilitate rei : nam si Papa di-
sponit quo ad spiritualia quem legitimum, ergo quo ad tempo-
ralia,vt eadem persona non censeatur esse iure diuerso,conclu-
dens hoc indubitate in terris eccl. item in patrimonio Papę ,in
quo exercet vtrāq; potestatem & spiritualem & temporalem.
hoc de primo. Secundo principaliter impugnat similitudinem
inductam ad obtinendam gratiā,quam dicit dissimilem attenta
veritate.Primo , quia filij a Rege ꝓducti nati sunt ex superindu
cta auctoritate ec.sed producti ab isto nobili nati sunt ex super-
inducta ꝓpria temeritate.Secundo,quod casus regis fuit in pro-
le prodita, nō assistente aliqua probatione ec. vel in prohibitio
ne ec.casus vero huius nobilis fuit ꝯ prohibitionē ec.quia ꝯ ma-
tri.Primum per regem fuit aliqua iusta causa alleg. & expecta-
ta sententia,licet nulla ex defectu ordinis iudiciarij tantum. ca-
sus vero nobilis fuit nulla expectata santētia, nec aliquo allega-
to ꝯ primum matrimoniū. Quarto, quia proles à Rege prodita ,
separata a Rege prima coniuge post sententiam , licet nullam ,
superinducta secunda coniuge hēbat probabilem legitimatio-
nis dubitationem,quia clare apparebat proles legitima, nec su-
per ea cadebat aliqua dubitatio , ergo non sic erat in Rege dis-
ficilis dispensatio , sicut quando probabiliter de legitimarione
non dubitatur. Quinto , quia nullus recognoscens superiorem
absq; præiudicio superioris poterat iurisdictionē prorogare su-
per hoc, quæ causa cessabat in nobili viro, de quo in litera alte-
ri subiecto . & hoc de secundo . Tertio principaliter ostendit, ꝙ
cum Rege dispensare potuit ostendens ex nouo & veteri testa-
mento, per ea quæ apparent, ꝙ in illo casu non solum cum Re-
ge in terris ecclesiæ , immo etiam in terris Imperij Papa potest
exercere iurisdictionem in certis casibus,inter quos vnus. s.quā
do casus est difficilis , & super eo sunt probabiles dubitationes,
quod probat ex auctoritatibus veteris testamēti , quas declarat
hic.istas potuit ergo declarare Papa.hic erit casus, in quo etiam
legitimaret ī terris imperij.hoc autem an filius Regis esset legi-
timus vel non,poterat dubitari probabiliter,& variæ erant opi.
merito ꝓpter casus difficultatem,etiam si casus aliter ad Impe-
ratorem spectaret, in terris imperij potuit adiri ecclesia.Et vlti-
mo Papa concludit, quia omnis lex & Mosaica & can.& ciuilis
tales repellit,ꝙ non intendit dispensare.Et primo legit But.vsq;
ad ver.videbatur.ego legam vsq; ad ver.quod autem. fm ordinē
Car.Flo.vt de gradu ad gradum fiat leuior ascensus , 47. di.c.sic.
l.vt gradatim.ff.de mu.& hono.in c.degradatio.de pę.lib. 6.Ca-
pio igitur principiū vsq; ad ver.qđ autē . In tex.ibi, filios.s.susce
ptos de superinducta,viuente prima vxore,quam temeritate ꝓ
7 pria repulisti.ita in ver.videbatur. †Nota primo ex suprascriptio
ne, cum dicit , Mōtispessulani.cum dicit in genitiuo casu , quod
no.dominium. vide glo. vt ibi not. per Doc.in c.j. s.de postulat.
prelato.& colligitur hoc in suprascriptione . dicit Hostiē. debet
subaudiri dño . Tu dic , quod genitiuus aliquando non denotat
b dominium, [b] sed administrationem, c.peruenit.el j.de iureiurā.
& gl.c.pro illorum.de præben.gl.in c.quo iure iura.8.dist. Gem.
in c.si propter tua debita.in j.col.de rescrip.lib.6.vbi de istis pro-
nominibus,meum,tuum. Ioan.And.in c.si sententia. de senten.
excom.lib.6.& Panor.in c.quia.s.de iudi. Do.Anto.in c.ad sedē.
de restitu.spol. Barto.in l.j.§.idem permittit. ff.nautæ caupo.sta-
bu.s.in rubrica,ff.de oper.no.nuncia.facit. gl.in l.2.in prin. ff.de
orig.iur. vbi dicit , quod regatij dicunt , iste equus est meus , &
tamen solum sedent super eo,vel illum gubernant . item deno-
tant quandoq; originem loci,vt talis ciuitas est Titij,idem illius
oriundus,c.Ioan.de cle.coniuga.facit gl.in verbo,eorum.in ca.j.
8 de vsur.lib.6.Not.secundo iuncta suprascriptione ad ver.archie-
piscopum,quod clericus in foro ecclesiastico potest esse procu-
rator laici ad causas promouendas,& gratias impetrādas . facit
de simo.c.cum essent. quia secus si esset procurator in foro ciui-
li.& ita intelligitur tex.in c.j.de post.Panor.hic alleg.Fede.con-
sil. 163. quinimmo plus dicit , etiam in foro seculari potest cleri-
cus esse procurator laici in vna causa,& iura prohibentia talem
procuratorem debent intelligi de generali procuratione . ita
sing.voluit Inno.in c.j.de obli.ad ratio.& sensit s.ne cle.vel mo-
nachi.in c.sed nec. & notabis illa dicta , quæ communiter igno-
rantur.& vide per Archidia.in c.peruenit.86.distin.& per Com-
post.in c.dilecti.de arbi.Et per hoc refert,quod dixi alias in q.fa-
cti , quod etiam in foro seculari potest clericus esse procurator
clerici , cum possit esse laici, quod fortius est vt s. & vide Panor.
in c.2.s.de postulando.vbi de hoc dicto latissime ponit . Ad pri-
mum dictum facit,quia edictum de procuratoribus est regulari-
ter permissorium , cap.j. de procuratori.lib.6. sed non reperitur
ecclesiasticum non posse procurare causam ecclesiasticam , de
procurat. capitu.3. lib.6. c.sopitę de censibus. faciunt not.in ca-
pit. accedens. supra, de præbend. ita de ecclesiastica persona in
foro ecclesiastico est permissum , vt possit pro laico procurare.
vide de hoc etiam per Butri.in ca.sacerdotibus.ne cleri.vel mo-
nac.& per hanc decre.dicit Innoc.in c.cum I.& A. s.de re iudic.
monachum posse esse procuratorem laici ad vtilitatem mona-
9 sterij.de quo ibi plene.†Nota tertio quod illegitimi dicuntur in-
decori,& propter hoc sunt inhabiles ad ea, quæ in decore con-
sistant,& ad dignitates &c.c.indecorem . s de filijs presbyter.&
s.de instit.cap.cum decorem.in decisa. & ad hæreditates vt hic.
& dicit Bal. in l.nuptiæ. ff.de stat. homi. quod bastardus non est
de parentela nobilium , quia sordes non mouentur inter prin-
cipes . immo vult Bald.in capit.per tuas. de maiori. & obedien.
quod legitimatus non debet sedere in vna mensa cum fratre le-
gitime nato, l.humilem. C.de incest. nupt.plus dicit,quod non
potest portare ,nobilium insignia , vt in præalleg. l. nuptiæ .
licet ex communi vsu habeatur contrarium . & an possit porta-
re arma

ADDITIONES.

a ¶Priuilegij.Adde, ꝙ idē habetur per Do.Soci. cōsi.212.inci.j.consultatione dicendum.ver.2.præmitto.ibi,nam.in 2.parte,char.86.

b ¶Dominium.De genitiuorum natura vide no.& plene per Do.Soci.consil.73.incip.In præsenti consultatione.ver.præterea demum . ibi , quod & secundo etiam clarius.j.par.char.127.

re arma domus, & vocari de domo, dico in seq. versic. & colligo
ex verbis literæ, quia legitimitas hominis dicitur decorus titu-
lus, quem parentes debent filijs procurare per legitimum ma-
trimonium. & ideo an bastardi dicantur de domo vel de fami-
lia, videte Bar. in l. tutelas. ff. de capi. dimi. in l. pronunciatio. ff. de
verb. signi. in l. j. ff. de accusatió. & facit gl. in clemē. j. & ibi Doct.
de baptismo. Ioan. And. in addi. Specu. in eod. tit. ſ. qui fi. sint leg.
super rub. & Ludo. de Ro. in l. si is qui pro emptore. in 3. colū. &
Bald. in c. nonnulli. §. j. de rescript. Panor. in c. in præsentia. & in
cap. per tuas. vbi Bald. de proba. & Bal. & Ang. in l. suggestione.
C. de ver. sig. & videtur concludere hic Do. Anto. in 30. col. ꝙ ca-
piendo domū pro agnatione vel etiam parentela, nō dr̄ bastar-
dus de domo. & no. Bal. in l. cū legitime. ff. de sta. ho. & l. filium.
ff. de his q̃ sunt sui vel alic. iur. immo dixit Ang. in consi. 317. qđ
inci. Post hęc differentia, ꝙ proles naturales deturpāt familiam.
& est tex. no. in c. si gens Anglorum. 56. dist. vbi dixit hæc verba
formaliter de tali commissione meretricū, Degeneres populos
ignobiles & furentes libidine fore procreandos. & ideo dixit
Pet. de Anc. consil. 367. quod inci. in Christi noīe amen, visis di-
ligenter. ꝙ filius legitimus natus ex bastardo non potest dici no
bilis, quia nascitur ex radice corrupta, l. fi. C. de natu. libe. etiam
si mater eius esset nobilis, quia nobilitas mulieris obumbratur,
si nupserit marito bastardo. & ibi consuluit Pet. de Anc. etiam,
ꝙ non dicuntur de domo bastardi, nec in odiosis nec in fauora-
bilibus, allegat cons. Di. & voluit Bal. in l. ex libera. C. de suis &
leg. & facit quod no. Bal. in l. generaliter. §. cum aūt. C. de insti. &
10 substi. & no. Imo. in l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad treb. † An
autem appellatione filij vel nepotis vel liberorum veniant ba-
a stardi, primo quid in testmento,[a] per Docto. in d. l. generaliter.
§. cum autem. & in d. §. si quis rogatus. maxime per Imo. vbi re-
petendo plura tangit de hmōi quæstionibus, per tex. Pet. de An.
in c. j. in 42. char. de consti. & in c. in præsentia. vbi communiter
Canon. maxime Panor. & Imo. de proba. in c. Raynaldus. de te-
stamen. Bal. in l. placet. ff. de lib. & posth. Et quid in ɔ̄ctibus, no.
in d. §. si quis rogatus. & in d. c. in p̄sentia. no. Ang. de prædictis
ambobus in consi. 317. quod incipit, Post hæc. Bal. in c. si pater. de
testa. lib. 6. & Imo. post Bal. in l. Lucius. §. fin. ff. de le. 2. Et quid in
sententia iudicis, per Cy. & Bal. in l. libertinum. C. de interdicto
matrimo. & in d. §. si quis rogatus. & cōmuniter per Doc. Et q̃d
in priuilegijs, per Bal. in l. 2. & in l. parentes. ff. de in ius vocādo.
per Imo. in l. cum pater. §. volo. ff. de leg. 2. & in d. §. si quis roga-
tus. per gl. & cōmuniter Do. in cle. j. de bap. Et quid in statutis. p
Bal. in d. l. libertinum. per Pet. de Anch. in d. c. j. in 42. char. p Ioā.
An. in addi. ad Spe. versi. proximo. per Cardi. & Imo. in d. cle. j.
per Bar. in l. j. alias 2. ff. de acc. per Bar. in d. l. parentes. & in l. sem-
per. ff. de in ius vocan. & in l. fi. C. de ver. sig. per Bal. in d. §. volo.
in l. 2. in prin. ff. de excu. tuto. in l. cum acutissimi. C. de fideicom.
in l. id quod pauperibus. in 11. col. C. de episco. & cle. in l. 2. C. de
successorio edic. in l. quisquis. C. ad l. iu. ma. in l. si qua illustris.
C. ad Orficia. & ideo dixit Bal. in c. per tuas. de ma. & obe. ꝙ etiā
legitimatus licet non dēt amplius appellari bastardus, vt vult
Bal. & est de mēte gl. in l. imperialis. C. de nup. tamen est minus
dignus legitimo, nec dēt sedere in mensa vnā cum legitimo Et
an appellatione filiorum vel ascendentium cōprehendantur
11 bastardi. ponit Ang. in consi. 3. quod incipit, Dña. † Et an appella-
tione agnatorum veniant bastardi. not. Bal. in d. c. si pater. & in
l. certum. C. vnde cognati. & consuluit Pet. de Ancha. in cōsi. 181.
quod incipit, In Christi nomine, apud me ista quæstio. & Io. An.
in c. statutum. de hære. lib. 6. & Ange. in consi. 209. quod incipit,
In Dei nomine &c. super puncto prædicto. & no. Io. An. in d. c.
nonnulli. in §. isto. & ibi Panor. & dicit Pau. de Cast. consi. 181.
quod incipit, In causa q̃ vertitur. ꝙ in statutis regulariter sub no
mine agnationis puta fratris vel simili non veniunt bastardi. Tñ
quinq; casus recipiuntur: primus, quando prouisio consanguini
tatis legis concerneret actum matri. ratione consanguinitats, ff.
de ritu nup. l. nuptiæ. cum l. seq. & l. optimum. §. j. & fuerunt ver-
ba Guli. de cu. in l. parentes. ff. de in ius voc. item patet in puni-
tione delicti commissi per consanguineum in persona consan-
guinei, ff. de accus. l. hos accusare. §. omnibus, quibus ɔ̄ naturalē
charitatem. nam iura sanguinis sunt inter istos naturales, vt no.
Bar. in l. 2. ff. de accu. in l. tutelas. ff. de cap. di. in l. fi. C. de verb. sig.
in l. pronunciatio. ff. de ver. si. Secundus est, quando cōcernit ius
quasi naturale in reuerentia adhibenda a filio patri, vt d. ti. de in
ius vo. iūcta l. veluti. ff. de iust. & iu. & eo quod no. gl. in l. regula.
ff. de iuris & facti igno. & facit gl. l. quia semper. ff. de ius voc. q̃
voluit, ꝙ filius naturalis non potest vocare in ius patrem sine ve
nia, vt no. Imo. in d. §. si quis rogatus. & in d. l. Lucius. §. fin. ff. de
le. 2. & plus vult Azo in sum. de ī ius vocā. ꝙ spurij & uulgo q̄siti
non possiut vocare in ius matrem sine venia: licet gl. in d. l. q̃a
semper. in spurio loquatur non vulgo quæsito, sed incestuoso:
& videatur tenere ꝙ patrē possit vocare in ius sine venia. tamē
Imo. in locis præalleg. & est de mente Azo. vbi proxime illam
reprobat, & posset esse ratio, quia ista reuerentia debetur quo-
dāmō a iure naturali, a quo spurij non sunt ex toto exclusi, c. cū
haberet. & ibi vidimus. s̃. de eo qui duxit in matrimo. quam pol-
luit per adulterium. tamē pro gl. facit tex. in auct. ex complexu.
C. de incest. nupti. ibi, nec naturales sunt nominandi. & in §. fin.
in Auc. quib. mo. natu. effi. sui. q̃ iura vident spurios incestuosos
excludere ab omni iure naturali, ergo etiam a naturali reueren-
tia, maxime cum ista sit potius pœna parentum. & licet canon
in d. c. cū haberet. dispensauerit, vt tales filij debeāt ali ab vtroq;
parente, non tamen per hoc reuerentiam debet ipsis parenti-
bus. potest dici, quod dicta auct. ex cōplexu. negat solum filium
bastardum haberi pro filio, in pœnam etiam parentum quo ad
prouisiones iuris, secus quo ad ius naturale. vnde licet filius nō
vocet patrem in ius sine venia ex dispositione iuris ciuilis, ratio
est naturalis: & ideo dispositio censetur naturalis, ar. gl. in c. cū
tu. de vsu. & dic quod auct. ex complexu. quæ loquitur de alimē-
tis, & sic debitis de iure naturali, loquitur quo ad filium, non in
patre alendo per filium. Tertius casus est, quando ageretur de
puniendo filium propter delictum patris: nam si punitur filius
legitimus, fortius debet puniri nō legitimus, ne habeat plus præ
rogatiuæ luxuria quam castitas, vt in Auten. de const. fide. & ea
quæ pa. in fin. & isto modo loquitur quod not. Cy. C. ad l. Iul.
maie. l. quisquis. in glo. in c. statutum. de elec. lib. 6. el 2. Quartus
casus est, quando tractaretur de puniendo ipsum legitimum pro
pter delictum eius, & lex sic puniens loqueretur per verba sic
generalia, puta, filius nepos frater, vel natus de patre nobili, q̃a
punitiuum, est odiosum, tamen odium est rationale, cum reipu-
blicæ expediat delicta puniri, l. ita vulneratus. ff. ad l. aqui. l. bona
fides. ff. depositi. l. si a reo. §. id quod vulgo dicitur. ff. de fideius.
& sic large interpretatur, iuxta no. in c. odia. de regu. iur. per Dy.
& isto modo loquitur determinatio Bart. in l. tutelas. de capi. di.
ff. & l. pronunciatio. ff. de verbo. signifi. Quintus est, vbicunq; ex
tra casus prædictos tractaretur de aliquo damno vel preiudicio
ipsius solius. Si vero essemus extra casus prędictos, & retractare
mus de præiudicio alterius, tunc illegitimus non comprehendi
tur, vt hic est casus, & l. lege Iulia. §. hoc capitis. ff. de ritu nupt.
idem si tractaremus de honore, commodo, val beneficio illius
illegitimi. & hoc dicit Gui. in cle. j. de bapt. idem si esset disposi-
tio mere iuris positiui, vel ciuilis extra casus prædictos, vt voluit
Gul. de cu. in d. l. parentes. & l. libera. C. de suis & legi. & l. gene-
raliter. C. de insti. & sub. sub cond. fac. & facit ff. de adul. l. filium.
§. sin autem de suc. in q. illa de statuto disponente, quod pater te-
neatur soluere condemnationem pro filio. & sic cum agitur de
præiudicio alterius quam filij, videtur voluisse quod saltem fi-
lius naturalis natus ex concubina comprehendatur, alius autē
illegitimus non, vt refert Ioan. And. in addi. Specu. in ti. qui filij
sint legitimi. super rubrica. item quando proferuntur verba a l.
municipali vel statuto, Bal. videtur velle indistincte, quod de-
beat intelligi de legitimis & naturalibus, & nullo modo de il-
legitimis, vt ipse not. in d. l. quisquis. ff. ad l. Iuliam maie. ita Pau
lus de Castro in d. consi. quod incipit, In Christi nomine amen,
in causa quæ vertitur coram vicario & locumtenente. Et gene-
raliter sit sextus casus, vbicumque sumus in tali materia, in qua
attenditur potius ius sanguinis vel naturæ, vel verba significant
ius naturę potius quam ius scriptum, tunc in illa dispositione
comprehenduntur bastardi ita sicut legitimi. ita Bartolus in l.
2. alias j. ff. de accusationi. & in l. tutelas. & in d. l. pronunciatio.
& Cano. in dicto cap. nulli. §. j. De prædictis quæstionibus late
per Imo. more repetitionis in d. l. ex facto. §. si quis rogatus.

ADDITIO.

a ¶Quid in testamento. Sed quid an filius spurius comprehendatur in prohibi-
tione testatoris, in qua voluit, quod bona prohibita non exirent de domo fi-
liorum, & descendentium. vide not. & plene per Do. Socin. consil. 251. incip.
Quoniam in Præsenti consultatione. ver. sed hanc difficultatem. ibi, succedit
nunc quarta difficultas. circa fi. cum ver. seq. in 2. par. char. 143. & ibi, quod fi-
lij verbum quando sit prolatum ab exillente in dignitate, licet non intelliga-
tur de naturali tantum, tamen secus, quando in alia parte testamenti est facta
mentio de naturali tantum, vt in d. consi. versi. j. quia ex quo.

SVMMARIVM.

1 *Differentia quæ sit inter naturales tantum & adulterinos. remissiue ad glo.*
2 *Legitimatio accedit dispēsationi, quia in ea sicut in dispensatione requiritur causæ cognitio de honestate, secus de necessitate. & nu. 5. 6.*
Papa an possit dispensare sine causa, et quando peccat dispensando sine causa.
3 *Actus spiritualis est maioris potestatis quam temporalis.*

Illegitimus

4 Illegitimus non potest esse episcopus, nisi dispensatione Papæ.
5 Argumentum a maiori an & quando procedat.
6 Filium liberat à patria potestate episcopalis dignitas, inquantum prodest ipsi filio.
7 Ordines sacri an liberent filium a patria potestate.
Filius liberatur a patria potestate, si eius pater fiat monachus.
Ordinatus an euadat iugum seruitutis.
Legitimatus per Papam quoad spiritualia vel simpliciter, videtur legitimatus quo ad omnia, etiam quo ad temporalia.
8 Papa habet liberam potestatem & auctoritatem in patrimonio beati Petri, etiam in temporalibus.
9 Filiorum genera quot. vide per discursum vsq; ad nu. 17.
17 Quot modis quis legitimatur.
18 Expressum dicitur, quod tacite inest ex natura verbi hoc importans.
19 Legitimatio restitutiua quid sit, & quid collatiua, & quid dispensatiua.
Legitimationis effectus quis sit.
20 Legitimationem impetrans qualiter exprimere debeat qualitates suæ illegitimitatis.
Legitimatio surrepticia est nulla.
Legitimationem impetrans dicens se spurium, cum sit spurius duplicatus, an valeat.
21 Legitimandi potestas concessa alicui, vt possit spurios vel naturales vel incestuosos legitimare: an spurium & incestuosum similiter possit legitimare. nu. 22. & 23.
Spurius, hoc nomen generale est, & comprehendit sub se omnem natum ex coitu reprobato, & ideo in priuilegio legitimandi spurios venient etiam incestuosi, sed non econtra.
24 De alia q. circa surreptionem legitimationis.
25 Quæ solennitates requirantur in legitimatione, & an filij vel agnati debeant citari.
Legitimatio facta lite pendente contra agnatos an valeat. ad fi.
26 Legitimare an possit comes palatinus in præiudicium eorum, quibus ius quæsitum est.
Legitimare an possit Papa siue Imperator in præiudicium eorum, quibus ius quæsitum est. & quando.
27 Quam solennitatem seruare debeat pater, quando petit filium a principe legitimari.
In ltiatione facta viuente patre nõ requiritur citatio filiorum vel agnatorũ. fallit in casu hic in verb. & quod dixi.
28 Legitimare an possit comes vocatis agnatis, vbi vocandi erant, illis non venientibus.
Et quid possint opponere isti sic citati.
Legitimando, vbi constat principem voluisse præiudicare agnatis, non requiritur istorum citatio.
29 Quidam Anto. habebat sorores & naturales, & habebat fratrem naturalem: post mortem patris legitimatur iste naturalis, vt succedat Antonio: an requiratur consensus Antonij, & an sorores debuerint vocari, & an excludat iste legitimatus fœminas vigore statuti, quo fœminæ excluduntur a masculis.
Legitimatio facta post mortem patris de filio cum clausula, quod posset succedere agnatis: an valeat quantum ad hæreditatem paternam alijs iam delatam, illis non consentientibus nec vocatis.
30 Legitimandi ptãtem non habet comes palatinus quo ad hæreditatem paternam, nisi deficientibus alijs filijs legitimis naturalibus eiusdem gradus, siue fiat legitimatio viuente patre, siue post eius mortem: nec etiam ad hæreditatem fratris, nisi cum deficiunt filij, fratres, & sorores legitimi & naturales.
Et si in concessione huiusmodi dicatur, sine præiudicio litĩe prolis. quid, operabuntur ista verba.
In legitimatione impetranda a comite palatino ad hæreditatem paternam filijs legitimis extantibus, an ita fienda sit expressa mentio de agnatis, ac si impetraretur a principe.
31 Legitimatio an retrotrahatur, vt tollat ius alteri medio tempore quæsitum.
32 Legitimatus ante natus an pferatur legitimo ante ligitimationem nato, vbi consuetudo regni habet, quod primogenitus succedat in regno.
33 Et an tale statutum vel consuetudo verificetur in primogenito naturaliter & post alios, vel quandocumque post mortem patris legitimato.
Et præsupposito quod legitimatio requiratur a tempore generationis, ita quòd alteri vere succedat, an fingatur retro legitimus, & dato quòd etiam fingatur retro legitimus iuris fictione, vt ipse dicatur quo ad effectum genituræ primogenitus legitimus, an comprehendatur in verbis statuti, vel consuetudinis pro vtraque parte. cum pluri. numero sequen.
37 Triplici ratione præferimus primogenitum, & non alium ratione statuti vel consuetudinis.
38 Statutum vel consuetudo loquens de primogenito, an verificetur in primogenito naturali post alios legitimos legitimato, vel tantum post mortem patris legitimato.
41 Occurrentibus pluribus naturaliter natis, demum legitimatis, siue legitimis, stante statuto quod primogenitus legitimis succedat, nullus erit potior, sed remanebunt in iure communi, nisi consuetudo loci aliter interpretetur.
Quid si duo sint filij ex eadem matre, aliquis tamen primo fuit naturaliter natus, alius post mat. stante dicto statuto quis præferetur.
42 Statutum vel consuetudo loquens de iure primogenituræ, an præiudicet primogenito, qui clericus est.
43 Primogenitus considerata qualitate & facultatibus principalibus, tenetur primogenitus alijs fratribus assignare, vnde honestam sustentationem habeant: valet enim statutum seu consuetudo inter laicos, quod primogenitus succedat.
Primogeniti adeo certam spem habent in dignitate patris, vt patre viuente, si pater sit rex, possint & ipsi reges appellari.
44 Primogeniti si duo filij sint, & ignoratur quis sit primogenitus, potest pater cui vult de iure primogenituræ gratificari.
45 Primogenituræ iura quæ sint.
46 In legitimatione, quam facit Papa vel Imperator, an requiratur quod in genere vel in specie apponat clausulam, non obstante tali lege. vbi lex resistit legitimationi.
In priuilegio legitimationis concesso comiti sufficit, quòd Imperator tollat leges contrarias in genere, nec est necesse, quod in specie specificata tollat.
47 Si princeps comiti palatino promittat legitimare spurios, de plenitudine potestatis hoc facere non poterit in præiudicium iuris alterius quæsiti, vel extantibus legitimis vel naturalibus, nisi Imperator hoc in specie concesserit.
Legitimatio tacite non procedit, sed est necessaria verborum solennitas hoc exprimentium.
Comes palatinus legitimando an poterit dicere, non obstante tali lege & tali. specificando leges.
Legitimatio peti potest per procuratorem, nec requiritur præsentia patris neque filij, sed quod vterque ratum habeat etiam in feudis.
48 Legitimandi potestas an possit alteri delegari.
49 Legitimari potest infans, & habetur pro consentiente legitimationi, quæ fit in sui fauorem.
50 Et quid de mente capto furioso naturali tantum.
Legitimandi priuilegium habens debet in eo facere exprimi de furiosis & infantibus, alias ad eos non extendetur, cum sit stricti iuris.
Legitimatio infantis facta sine auctoritate tutoris, et adult. sine auctoritate curatoris, an valeat.
51 Legitimari an & quando, & ex quibus possit filius inuitus.
52 An sufficiat ipsum filium in vita patris vel matris, vel post mortem legitimationi consentire.
53 Legitimationem an possit filius patre mortuo vel furioso impetrare.
Legitimari an possit aliquis vt nepos non vt filius.
54 Legitimatio filio viuente, qui filium habet naturalem, an possit auus ipsum facere legitimari sine consensu filij.
Legitimari debet quis simpliciter quo ad statũ personæ, non quo ad quid. quo autem ad successionem bene potest hoc pacto, vt solum in certa quota parte succedat bonorum
55 Legitimatus semel potest denuo ex alia legitimatione legitimus fieri.
57 In impetratione legitimationis filij; suscepti ex ancilla an fieri debeat mentio huius qualitatis, videlicet quod sit ancillæ filius.
Quid de impetratione legitimationis spuriorum.
58 Legitimatio facta de aliquo tanquam nato ex soluta, qui natus erat ex coniugata, an valeat.
Legitimationem impetrans, qui habet plures defectus, an teneatur omnes in legitimationis impetratione exprimere.
Legitimatus vt bastardus, qui erat spurius, non rite est legitimatus.
59 Filij legitimi adoptiui arrogati spurij spirituales, siue quicunque adulterini & nati ex prohibitis nuptijs, qualiter succedant in bonis.
60 Legitimatus per rescriptum principis non succedit in feudo, nisi in legitimatione exprimatur de feudo, & quid de alijs naturalibus alio modo legitimatis, an succedant in feudum.
In generali potestate legitimandi non venit, vt possit quo ad bona feudalia legitimare.
Princeps si scit eum, quem inuestit, habere solum filios naturales, & inuestitura dicat, pro se & filijs quos habet. non solum venient legitimati, sed etiam naturales.
61 Legitimatus an succedat in emphyteusi concessa pro se & filijs, vel pro se & filijs legitimis.
62 Nepos legitime natus in matrimonio, an succedat in feudo.
63 Statutum loquens de filijs legitimis tantum, an habeat locum in legitimitate per subsequens matrimonium.
64 Nomine legitime natorum, an comprehendentur legitimati per subsequens matrimonium.
Quid si dicatur de legitimo matrimonio.
65 Papa an possit laicum sibi non subditum in temporalibus legitimare quo ad hæreditates.
Papa an eoipso quod legitimat in spiritualibus, intelligatur legitimare in temporalibus.
66 Papa an legitimare possit vbilibet quo ad spiritualia, & quo ad temporalia. pro vtraq; parte arguitur post glo. 67.
67 Vtraque potestas tam temporalis quàm spiritualis in habitu est penes

Inſtru-

Inſtrumentum notarij creati ab inferiore a principe, an extendat vires ſuas extra territorium conſtituentis: & tripliciter intelligitur, videlicet an notarius inferioris poſſit conficere inſtrumẽtum in alterius territorio &c.
Alios modos vide.
132 *Tabellio conſtitutus a laico, an poſſit ſuper eccleſiaſticis inſtrumenta cõficere.*
133 *Quid econtra.*
Tabellio in creatione quid iuret. ver. & de ſex.
134 *Verba, plenam ſubiectionem, quid importent.*
Opinionum altercatio vbi eſt apud legiſtas, ſtatur canoni decidenti, & nume. 135.
Vbi infertur contra legiſtas, maxime contra Cynum.
135 *Papa an poſſit legitimare in terris imperij.*
Bartolus ſemper dicit, quòd canones ſunt optima ratione fundati: & quare.
136 *Papa dicitur Imperator.*
Deus dicitur crucifigi in membris ſuis: quod nota contra Bononien. ſuſpendentes clericos, & Floren. capientes clericos pro collectis, dicuntur capere Deum & ſuſpendere.
137 *Epiſcopi dicuntur fratres Papæ.*
138 *Princeps poteſt cum filijs proprijs diſpenſare ſicut cum alijs ſubiectis, non tãquam pater cum filijs, ſed tanquam princeps cum ſubiectis.*
Qualitates diuerſæ poſſunt concurrere in eodem homine, quæ faciunt, vt ſuſtineat vices plurium.
139 *Papa regulariter non poteſt exercere iuriſdictionem temporalem, ſed caſualiter ſic.*
Papa ex cauſa ardua poteſt deponere principes ſeculares, licet ſibi non ſint ſubiecti in temporalibus: nam aliàs etiam depoſuit Regem Franciæ.
140 *Papa ſine cauſa non poteſt a Roma transferre ſedem.*
141 *Cardinalatus eſt de iure diuino.*
142 *Papa non debet ardua explicare ſine conſilio Cardinalium.*
143 *Papa an ſit iudex viuorum & mortuorum.*
144 *Papa quibus caſibus iuriſdictionem in terris imperij exerceat.*
145 *Papa, quicquid facit Deus, facere creditur, dumtamen euidenter non peccet, vel faciat contra fidem.*
146 *Papa habet plenitudinem poteſtatis.*
Poteſtas duplex.
Poteſtas ſpiritualis eſt prior temporali in tribus.

§. Quod autem. Hic, vt dixi in principio, probat quinque rationibus, ꝙ Papa poteſt
cum illegitimis diſpenſare. Secunda ratio ibi, præſertim. Tertia
ibi, per ſimile. Quarta ibi, præterea. Quinta ibi, id autẽm. In tex.
ibi, poſſunt ſm omnes. & ẽt in Romanum Pontificem, 66. diſ. c.
epiſcopus. In tex. ibi, cõceditur. ſ. ipſi Papæ cõiter per magiſtros,
ſm Goff. In tex. ibi, libere, in ſpiritualibus. in aliis autem actibus
& in aliis partibus hoc non poteſt, ſm Tan. quia de ipſis nihil ad
Papam. ad hoc vr̃ eſſe ↄ tex. j. in verbo, rationibus. de quo j̃. No.
primo modum ſoluendi quæſtionem tibi propoſitam, vt primo
conſideres ſubſtantiam rei, deinde qualitatem: ſic. n. primo Papa
oſtendit ſe habere ptãtem ſuper hoc, quod petebatur, in quo
ſpecialiter pendet tota vis, & ob hoc delegatus ante omnia docet
de mandato, s̃. de offi. del. c. cum in iure. poſtea vero diſcutit
Papa qualitates reſpectu petentis, & eius quod petebatur. No.
ſecundo arg. ab eo quod eſt conſuetum fieri, c. quod translationem.
de offi. del. l. quod ſi noluit. §. qui aſſidua. ff. de ædil. edic. Et
1 no. dr̃iam † inter naturales tm̃ & adulterinos, de quibus in gl. 3.
& 4. & j̃. dico. & facit iſte tex. ꝙ habens ptãtem legitimandi non
ſolum legitimat naturales, ſed ẽt ſpurios & ex quocunq; damnato
coitu natos, & quo ad ptãtem, licet quo ad voluntatẽ nõ ſemper
faciat Papa, vt patet in fine literæ. & in hoc differt actus legitimandi
per ſcriptum ab actu legitimationis per ſubſequẽs ma-
2 tri. s̃. c. tanta. No. tertio, ꝙ † legitimatio cum committatur ad materiam
diſpenſationis, & ſic non eſt facienda ſine cauſa, j. q. 7. §.
niſi rigor. & Papa non diſpenſat ẽt ſine cauſa, quia homo eſt, &
peccare poteſt ſicut alius, c. ſane. & quod ibi no. gl. de offi. del. licet
ſuperiorem iudicem non habet, 9. q. 3. c. aliorum. ad hoc s̃. de
præb. c. de multa. & de vo. c. magnæ. 2. q. 7. c. nos ſi competenter.
& cum dixi, ꝙ ex cauſa poteſt, debet dici neceſſitatis vtilitatis
prærogatiua a perſonarum dictio. c. de mulcta. 7. q. j. c. ſcias. & §.
niſi. & c. tali. præal. & aduerte, ꝙ de honeſtate hæc vera ſunt, ꝙ requiritur
vt exprimatur cauſa in Papa, vt ſola eius voluntas ad validitatem
diſpenſationis ſufficiat pro cauſa, vt eſt caſus in c. cui
numerus. de conceſſ. præb. ibi, nos vero. & no. Inn. in c. cum ad
monaſterium. in fi. de ſta. mon. & maxime in his, in quibus hẽt
Papa liberam adminiſtrationem, vt in beneficialibus, & qñ diſpenſat
ↄ canones: ſecus in aliis, qñ diſpẽſat ↄ ius diuinum. Et de
ptãte Papæ circa ius diuinum, vide per Imo. & alios in c. quæ in
eccleſiarum. de conſt. dixi in c. ad diſſoluendum. s̃. de deſpon. im
pub. & hr̃ per Doct. poſt Inn. in d. c. quæ in eccleſiarum. ꝙ cauſa
non apparente in principe præſumitur adeſſe, ſm Panor. hic limito
hoc dictum quo ad eccleſiam militantem, quia non eſt licitum
diſputare, an bene diſpenſauerit. ſed quo ad Deum dicit
Panor. ꝙ peccat, ſi diſpẽſat ſine cauſa, maxime ex affectione carnali:
quia debet eſſe diligens & prudens paterfamilias, & cum
agat vicem Dei, debet ſe conformare quantum poteſt voluntati
diuinæ, vt in c. vt noſtrum. vt eccleſiaſtica beneficia. in prin. Et
vide Panor. poſt beatum Tho. in c. de mulcta. de præben. Itẽ per
Io. An. in c. ſi qñ. de reſcr. & in c. ſignauit. de offi. del. & ꝙ in diſpẽſatione
iſta requiritur cauſæ cognitio, tenet Pet. de Anch. conſi.
233. quod incip. In Chriſti &c. ex tenore priuilegiorum. & cõiter
in foro fori dr̃. ꝙ in principe præſumitur cauſa, affertur & in primis
quidem gl. in l. relegati. ff. de pœnis. & faciunt quæ j̃. dicam:
quod tunc verum, vbi loquitur de ſubditis: aliter. n. non preſumitur
cauſa in principe, ẽt ſi ratione ↄctus principis geſti conueniatur,
cle. paſtoralis. vbi caſus, de re iud. vult Panor. in c. j. de cauſa
poſſ. & pro. & in c. quæ in eccle. & ibi ẽt do. Ant. de conſti. Nã
tunc non preſumitur pro principe ſiue Papa in his, quę gerit cũ
non ſuis ſubditis originariis. & ideo dixit do. Ant. in d. c. quæ in
eccle. in 6. col. ꝙ licet per cle. j. de proba. debeat ſtari verbis enũ-
a ciatiuis[a] Papæ, qñ narrat factum proprium; hoc eſt verum, niſi in
præiudicium aliorum. & ita vult Pau. de Caſt. in conſi. 156. quod
incipit, In Chriſti nomine amen, viſo & examinato puncto. tñ
tex. in c. j. iunctis his quæ no. ibi Imo. in 3. colu. s̃. vt eccleſiaſtica
beneficia ſine diminutione conferantur. vr̃ velle. ꝙ in ſnia principis
debet exprimi cauſa. ſed Imo. ibi intellexit procedere in
ſnia, quæ facit ius quo ad alios, c. in cauſis. de re iud. hæc procedunt
in foro fori: ſed in foro conſcientiæ non valet diſpenſatio
Papæ ſine cauſa, vt vult gl. no. in c. non eſt. de voto. in c. quanto.
de iureiur. in c. ſi quis præeſt. 11. q. 3. quod qñ intelligitur in his, q̃
ſunt iuris diuini, non autem quæ ſunt iuris poſitiui. ita Inno. &
Io. An. in c. cum ad monaſterium. de ſtatu mon. ſuper vlti. gl. Io.
An. in c. dudum. el 2. de elect. in verbo, canonice. Pet. de Anch. in
c. j. in 8. col. de conſtitutionibus. & de hoc per Doct. maxime domi.
Ant. in d. c. cum noſtris. & per Panorm. in c. de mulcta. & per
Car. in cle. 2. in verbo, ad hoc. de pœni. & remiſſ. vbi ſequitur gl.
præallegatas indiſtincte: licet ibi Imo. in 3. col. c. cum ad monaſterium.
Dicit tñ Cald. in rub. de reſcrip. conſi. 8. ꝙ in dubio non
valet diſpenſatio Papæ, niſi exprimatur cauſa, vel fiat motu proprio,
vel ex certa ſcientia ẽt in his, quæ ſunt iuris poſitiui: in diſpenſatione
aũt inferiorum a Papa illa in dubio debet fieri cum
cauſæ cognitione, aliàs punitur diſpẽſans. Inn. in d. c. cum ad monaſterium.
Panor. & do. Ant. in d. c. at ſi clerici. ver. de adulteriis.
facit glo. j. q. 7. §. niſi rigor. & 51. diſt. c. ſi in aliquo. vbi bonus tex.
Pau. de Caſt. in conſi. 117. quod incip. In Chriſti nomine amen,
notandum. in 2. col. & quis habeat probare veritatem cauſę, per
Io. An. in addi. ad Spec. in tit. de clande. deſp. Tñ vt dictum eſt, in
principe non preſumitur cauſa ẽt in foro contentioſo, qñ vellet
venire ↄ proprium ↄctum, nõ obligatur ex ↄctu princeps ẽt ſuo
ſubdito, vt in d. c. j. de probat. Bal. in l. ex imperfecto. C. de teſta.
in l. fi. & in l. tranſact. C. de tranſac. in c. j. de natura feudi. in l. j. in
prin. ff. de pac. in c. j. de ſucceſſ. feu. in l. j. ff. de conſti. prin. in c. j. §.
fi. qui feu. da. poſ. in l. digna vox. & ibi Cy. C. de legibus. in extrauaganti
pacis Conſtantiæ. in verbo, omnes. & ideo in ptãte ſua
non debet ſe abſoluere a dicto ↄctu, vt no. in locis præal. & vult
Bal. in l. qui ſe patris. C. vnde liberi. in fi. char. vult Panor. & do.
Ant. in c. quæ in eccleſiarum. de conſti. Pau. de Caſt. in conſi. 181.
quod incipit, In Chriſti nomine amen, primum dubium. Ludo.
de Roma in conſi. 115. quod incipit, In Chriſti nomine amen, viſis
neceſſariis. & vult Bal. in l. princeps. ff. de leg. faciunt quæ no.
Bar. in l. prohibere. §. plane. ff. quod vi aut clam. & in l. j. in §. cum
vrbem. ff. de offi. præfec. vrbis. & Ang. in conſi. 133. quod incip. In
Dei nomine, viſis omnibus. & Pet. de Ancha. in conſi. 357. quod
inci. In Chriſti nomine amen, vr̃ primo. Bar. in l. quod ſemel. ff.
de decre. ab ordine facien. in l. oẽs populi. ff. de iuſt. & iu. Inn. &
cõiter Cano. in c. nouit. extra de iudi. Panor. in c. ſtuduiſti. de offi.
leg. Bal. in l. nuptiæ. ff. de ſenato. in l. qui ſaxum. ff. de dolo. in l.
pe. C. de don. inter vir. & vx. in l. j. in fi. C. de lib. præt. in l. 2. C. de
ſeruis export. in l. j. C. de ſum. trin. & fide cathol. in l. non plures.
C. de ſacroſ. eccl. in l. pecuniam. C. de cond. ob cauſam. in addit.
ad Spec. in tit. de re iud. in pen. col. in addit. ad Spe. tit. de ſent. in
pen. col. in c. j. de natura feu. Bar. in l. 2. in fi. ff. de iure immunitatis.
& in extrauag. ad reprimendam, in verbo, non obſtante. vbi
voluit, ꝙ priuilegium quod tranſit in ↄctum, non poteſt etiã per
ipſum

ADDITIO.

a ¶Enunciatiuis. An & quando ſtandum ſit verbis narratiuis Papæ: & an probatio in contrarium admittatur: & an æquiualeat probationi famæ, vide plene per do. Soc. conſi. 266. In cauſa quæ vertitur. verſi. abſolutis iam circa medium. cum ver. ſeq. in 2. par. char. 176.

3 ipsum concedentem illud reuocari. Nota quarto, ꝙ actus†spiritualis est maioris potestatis quàm temporalis.concordat c.inter corporalia.s.de translat. prælat. anima enim præfertur corpori, 12.q.2.c.præcipimus.l.sancimus. C. de sacrosf.eccle.& c.solitæ.de maio.& obed. habilis ergo ad spiritualitatem fortius est ad temporalitatem.& arg. a maiori validum est in iure, in c.ex parte.el 3.s.de deci.c.si dominus.de simo.c.cum in cunctis.de elect.& auth.multomagis.C.de sacrosf.eccl. & gl.in c.nostro.in ver.in maiori. allegat ꝙ vbi de maiori q.principali iudex cognoscit; ergo de hæreditate & legitimitate Papa in spiritualibus,ergo & in tēporalibus.& an vero laicum sibi non subiectum legitime, j. di-
4 cam.No.quinto,ꝙ illegitimus†non potest esse episcopus,nisi dispensatione Papæ,s.de elect.c.innotuit.per dispensationem autem nedum episcopus,sed etiam Papa, c. Cenomanensem.in §. quod ergo.& c.quod autem.& c.nascitur.56.dist.& ideo Vin.hic in verbo,episcopos promoueri.dicit esse subaudiendum,& Papa etiam potest dispensatiue.No.sexto in verbo,ille. per simile, ꝙ procedit argumentum a simili. hoc dicunt multa iura:nam si
5 Papa hic principaliter † erga personas disponendo in actu spirituali disponit in temporali, quod consecutiue venit a spirituali sibi concessum: ideo sicut in episcopum promouendo legitimādo respectu iuris spiritualis dispensat, & legitimat consequenter respectu temporalis.dicit tamen Host. ꝙ potius hic arguitur a maiori sic:nam vinculum patriꝫ potestatis,quod debet esse immutabile,6.dist.§.j.Insti.de iure naturali.§. sed naturalia.soluitur per episcopalem dignitatem, multofortius debet tolli impedimentum ciuile,quo illegitimus remouetur a successione. Non tamen semper hoc argumētum a maiori procedit: nam quis potest equum dare magnę æstimationis,qui non possit dare caprā, Insti.de actionibus. in §.præterea si quis generaliter. item multi possunt maiora,qui non possunt minora,iure consuetudine vel priuilegio repugnantibus. Et dicit Hosti. ꝙ debet esse tale illud minus,quod contineatur sub maiori:& tunc procedit argumentum a maiori,in regula,vt cui plus.& regula,ciuilibus.de reg.iu.
6 lib.6.No.septimo,ꝙ†per episcopalem dignitatem absoluitur qs
a a prima potestate, [a] & videtur secus de ordinibus inferioribus. de hoc habetur s.de eta.& qual.c.indecorum.& ibi per gl.& Docto.de ordinibus inferioribus.De ordinibus vero sacris glo.voluit in c.cum voluntate.de sent.exc. ꝙ liberant a patria potestate,quia liberant a seruili,quod est plus,c.ex antiquis. & c.frequēti.& c.si seruus.54.dist.& gl.in d.c.indecorum.Inn. & Host.ibi ꝯ quo ad bona patrimonialia, & aduentitia, non liberant a patria potestate. De bonis beneficialibus sumus hodie expediti in c.si annum.de iudiciis. lib.6.& ibi moderni.hoc etiam in c.cum voluntate.habetur.Et de his habetur etiam & de aliis dignitatibus diuersis ab ordine sacro,per Bart. in l.patre furioso. ff.de his qui sunt sui vel alie.iur. & idem quod de aliis dignitatibus temporalibus.Et si pater fiat monachus,an filius exeat de eius potestate. & Panor.in c.in præsentia.de proba.vbi concludit ꝙ sic, ex quo ipse transit in potestate monasterii. faciunt quæ no. Bart.in l.sic eueniet.ff.de adult.& Bar.in d.l.patre furioso.ponit de dignitate episcopali, clarum est ꝙ a patria potestate liberat. facit auth.sed dignitas.C.de epis. & cler.vbi de aliis clericis, qui sunt in potestate patris.habetur in l.sacrosf.C.eo.ti. & dicit Bart. in l.item in potestate.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur. per §.sed ergo.in Authen.constitutiones quę de dignitatibus.quod episcopatus facit exire de potestate patris,inquantum sibi prodest,non inquantū sibi nocet,per gl.pręal.§.sed ergo.Ex quo determinatur quęstio, quòd si statuto caueatur,si quis decesserit, & in tempore mortis nullum habeat in potestate,:& habeat filium episcopum,nō excluditur a successione patris in sui dānum, imo habetur illo casu, prout si in potestate fuerit tempore, quo pater est mortuus.
7 No.octauo,ꝙ seruitus†dicitur esse iugum.& dicit Ho.ꝙ hoc est ideo,quia est quid violentum, propter hoc tribuitur potestas domino in seruum faciendi,quod sibi licet,dummodo non abutatur,Insti.de his qui sunt sui vel ali.iur.circa medium. Instit.de liber.§.j.& Instit.de iure natu.§.ius autem gentium.& dicit Host. ꝙ ordinatus euadit iugum seruitutis non solum quo ad spiritualia,sed etiam quo ad omnia temporalia vinculo dissoluto,secundum Vinc.Et sic fortius est dicendum de legitimato per Papam quo ad spiritualia vel simpliciter: nam videtur quo ad omnia legitimatus etiam quo ad tēporalia.pro hoc facit litera in ver. vnde in spiritualibus,& c.dispensatum. & hic satis large & generaliter loquitur ista decr.de quo late infra. No.nono eandem rem non posse censeri diuerso iure respectu eiusdem qualitatis personæ etiam attento,prout illa qualitas applicatur ad diuersos respectus: & ideo non potest quis esse legitimus in spiritualibus & illegitimus in temporalibus: esset enim monstruosum, vt in tex.nostro.facit ff.de inter.& rele.l.relegatorum.§.fi.ff.de senat l.qui indignus.C.si aduer.transact.l.j.C.de tempo. in integ.rest l.petendæ.in fi.& de fruc.& lit.expen.l.fi.Et secūdum Panor.no ibi,ꝙ in maiori contemptu.tex.valde singularem, quem nescio alibi,ꝙ in materia dispēsationis licitum est arguere a maiori. & facit ꝯ opi. quæ habet, ꝙ licet epo concedatur aliquis casus,non tamen vr̄ sibi potestas,vt possit in minori dispensare.iste tex.facit multum in oppo.de materia vide quod no.in c.at si clerici.in §.adulteris. de iudi. Si autem vis tenere illam opin.ꝯriam, dic ꝙ
8 hic Papa loquitur allegando.ita Panor.No.vltimo, ꝙ † Papa ha-
b bet liberam potestatem[b]& auctoritaem in patrimonio beati Petri,etiam in temporalibus. & dicit liberā, i.sine alicuius ꝯdictione:vel liberam,i.iure propriæ potestatis & dn̄ationis, vt in d.c.ꝯmorem.19.dist.c.in memoriam.86.dis.c.bene quidem. In aliis autem regionibus ꝯdicere potest is, qui habet ius in hæreditate,& cui fit præiudicium in legitimatione,arg.de rescr.c.2.& c.ad aures.& c.fi.s.de maio.& obe.& verum vr̄ in casibus, de quibus in ver.in rationibus.ſm Host.& dicit libere, i.nemine vocato.s.de præben.c.de multa.§.is quoque.& c.licet eps.lib.6. & ibi Io.An. in nouel.alleg. multas concor. de hoc verbo, libere.& per eundem in regula,cum quid.in merc.lib.6.& id dr̄ fieri libere, quod fit canonice,c.2.in fi.de temp.ord.li.6.Quandoq; dr̄ libere,quod fit sine causa,vt in c.2. de procur. lib.6. quandoq; dr̄ fieri libere, quod fit citatione præmissa.gl.in verbo, libere.in c.fi. de arbi.li. 6.quandoq; dr̄ fieri libere,& tamen iniungitur pœnitentia,in c. de illis.de spon. Sed in casu nostro cum loquatur in Papa, latius ponitur,vt s.dixi,cum summus Pontifex habeat potestatem plenam.& sic ſm Host.sine aliqua ꝯdictione,quia nec aliqua opi.ꝯdicit.& hæc procedunt, præsupposito ꝙ donatio Constantini facta ecclesiæ tenuerit.quod vr̄ hic approbare Host.de quo per gl. in cle.Romani.de iu.per Iac.But.& Gul.& Bar.in proœ.digestorum.& j.forte aliquid subiungitur.hæc sufficiant vsq; ad ver.periculum videbatur. & expedio primo istam partem vsq; ibi. Ve-
9 nio †ad materiam decre.in ista parte quæro generaliter ad declarationem totius tituli,& huius decr.primo, quot sunt genera filiorum.dicit Goff.in sum.eo.tit. ꝙ potest fieri duplex distinctio. & filiorum quinq; sunt genera, alii legitimi, alii legitimati, alii adoptiui,alii arrogati, alii naturales. Legitimi, qui ex legitimis matrimoniis procreantur,Insti.de pat.potest.in prin.ff.de his q. sunt sui vel alie.iur.l.item in potestate.& l.filium. faciunt no.in c.cum haberet.s.de eo qui dux.in mat.quam pol.per adult.& in gl.c.tanta.s.eod.& in cle.j.de bap.& illi dicuntur liberi,32.q.4.c. liberi.& hæc verba sunt,siue matrimonium sit verum,siue putatiuum, siue præsumptum, dummodo contrahentes solenniter contrahant, & impedimentum ignorent. & in hoc nostro titu. & in c.cum inter.& supra c.2. & quod ibi no.in c.transmissæ. & cum dixi, quòd nati ex legitimis nuptiis sunt liberi: hoc fallit, quia natus ex ancilla & seruo coniugibus non est liber. idem secundum Goffred.hic in summa,22.quæst.4.liberi.quod tamen non placet, si pater esset liber, secundum Zoch. quia hoc casu partus sequitur conditionem patris liberi, l. cum legitimæ nuptiæ.ff.de sta.homin.ita concludit Gui. naso, & Butr.in cap.j. & c.licet.supra de coniug.seruorum.sed in veritate text.in d.l.cum legitimæ. intelligitur quo ad alia, quàm quo ad libertatem. ita ibi in glo. quia tunc sequitur matrem. & ita etiam glo.in l.partium.C.de rei vendicatio.:& facit text. in §.j. Institu. de inge. & ita reperio tenere Ludouic. de Ro. in consil. 355. quod incipit, Præsenti consultatione. de natis ex matre ascriptitia patre libero: quia sunt ascriptitii, per l. ne diutius. C. de agri. & censi. lib.11.legitimati autem sunt,qui nascuntur illegitimi, sed aliquo beneficio superueniente reputantur legitimi, supra eod.titu.c. tanta.De adoptiuis vero & arrogatis dic,vt no.glo. Goffr.supra de cogna.lega.c.j.Naturales sunt, qui ex concubinis nascuntur, vt dixi in c.tanta.vbi glo.fin.tangit,supra eod.titu. Vel tu distin-
10 gue, & melius,quòd † filiorum alii sunt legitimi & non naturales,vt sunt adoptiui per legem, & a lege inducti. Alii sunt legitimi & naturales,vt sunt ex legitimis matrimoniis procreati,siue veris,siue putatiuis,siue præsumptis, vt supra dictum est.facit in Auth.

ADDITIONES.

a ¶A prima potestate. Adde ꝙ episcopus quo ad commodum suum dicitur esse in potestate patris,non quo ad odium,Bal.in l.apud hostes. C.de suis & legi. & Pau.de Cast.in l.omnes populi.de iusti.& iu.& Ludo.in fin.in verbo, statutum.versi.quæro nunquid.& ideo non perdit successionem patris, vt ibi per Doctores.

b ¶Potestatem.Adde quod habetur per do.Soc. consi. 169. incip. Circa primum consultationis articulum.ver. secundum. tenet ibi Abb.ibi, nam videmus.in 2.par.char.36.& consi.285.incip.reueren.do.circa fi.prin. in d.par.char.204.

in Auth.quibus mod.natu.effi.legitimi.§. quia legitimi. col.7.c. Michael.s.de fil.presb.l.filium. ff. de his qui sunt sui vel alie.iur. Alii sunt naturales & non legitimi,vt sunt nati ex cōcubinis solutis & soluto,c.j.& ij.eo.ti.C.de nat.lib.l.j. & licet a iure canonico reprobetur concubinatus,vt dixi s.super rub.de sponsa. & in c.tanta.s.eo.ti.tñ a legibus nomen assumpsit,secundum quas quis plures vxores habere non poterat eodem tempore, vt in tex.nostro.ff.de his qui no.infam.in l.j.& l.quod ergo.§.j.ita nec
11 plures concubinas habere poterat.† Alii sunt spurii,vt nati ex dānato coitu,non soluto & non soluta nati, vt sunt nati ex adulterio,siue incestu,siue sacrilegio, siue possunt monstrare patrem, siue non.tex.est ff.de sta.hom.l.vulgo.facit gl.in c.tanta.s.eo. & hi qñq; dicuntur spurii,qñq; incestuosi,qñque nefarii.& triplici modo dicuntur spurii:appellantur proprie spurij,qui patrem habent incertum.secundo, qui habent certum, sed habent talem, quem ſm ius & honestatem demonstrare non licet:vt puta, filii presbyteri,vel monachi.non.n.pater vr̃, qui non est habilis,vel non potest cum honestate monstrari,l.j.§.j. ff.quod cuiusq; vniuer.nom.& arg.in c 2.de transla.præla.& tertio dicuntur spurii, qui nati sunt ex seruo & ex libera,C.de ser.& legi.hæred.l.ex li-
12 bera.† Incestuosi proprie dicuntur ſm ius ciuile nati ex transuersalibus in gradu prohibito:nam incestus dr̃ in tales coniunctos, ff.de adult.l.si adulterium cum incestu.Panor.hic ponderat glo. in verbo,adulterinis. ꝙ filii presbyterorum dicuntur adulterini: ex quo infertur,ꝙ etiam matr.succedere non possunt,quia tales nati ex damnato coitu repelluntur ab hæreditate parentum, vt in auth.ex complexu.C. de incest.nupt. idem dicit de aliis natis ex aliis clericis in sacris ordinibus constitutis. vide glo.in l.2.C. de epis. & cler. & ꝙ tales possunt legitimari a Papa vel habente ptātem ab eo.tenet Host.in sum.eo.ti.§.qualiter. versi.nunquid ergo adulterini.in prin.primæ col.no.hic super ista gl.& gl.in §. fi.in Auth.quib.mod.nat.effi.sui.& Pau.de Cast.consi.224.quod incipit,In Christi &c.videndum est primo.& ibi,ꝙ sub generali ptāte legitimandi spurios veniat ptās legitimandi hmōi: quod procedit multomagis, si sint nati ex vnica concubina clerici. & ratione prædictorum no.Bart.in l.si genero.ff.de his quib.vt indig.quia concubinatus est specifice damnatus in ipsis clericis,vt s.de cohab.cler.& mulie.per totum.sed dubitari potest, quid de natis ex clericis non constitutis in sacris tñ beneficiatis.Collige solutionem ex notatis per Io.An.in regula,sine culpa.de reg.iu. lib.6.in mercur.& no.per Bal.in l.in concubinatu.ff.de concubi-
13 nis. & dixi alio loco s. ideo non insisto. † Nefarii sunt, qui nati sunt ex linea descendenti inter consanguineos, Insti.de nupt.§. ergo adulterini.Adulterini sunt,qui ex adulterio nascuntur, als omnes isti dicuntur dānati,aliàs spurii, Insti.de nup.§.ergo adulterini. & an prędictorum aliqui in aliqua parte bonorum succedant,ĩ.dico,& dixi in c.tanta. super gl.fi. & patet hoc in litera in c.nisi.§.personæ.s.de renun.cum distinguit inter natos & mā-
14 zeres.† Nam ponit distinctas species. Manzer potest dici natus
a de scorto,Deuteronomii,[a] vbi legitur manzer,i.scorto natus nō ingrediatur ecclesiam domini ad sextam generationem. scortū
b autem [b] est meretricium & nocturnum & diurnum. Notus, de adulterio natus. & ex hoc patet intellectus illius literæ, quæ est ibi,notos & manzeres.i.naturales & spurios. non autem denotentur quatuor species,sed duæ:& illa verba, spurios & naturales,quæ sequuntur in §.personæ.stant expositiue, & verbum,naturales.refertur ad verbum, notos.& verbum spurios. refertur ad verbum,manzeres. & est figura,47. dist. c.qm̄. & glos.in verbo,ex parte.in fine.& c.forus.de verbo.sig.ſm Car.Flo.ibi.& sic vr̃,ꝙ gl.in præa.c.nisi.non bene nec clare distinguat,dū dicit,spurius natus de adulterio,naturalis de concubina,manzer de scorto.& quare dicatur notus,vide ibi glo.in verbo, manzeres.& ex his no.ꝙ verbum, bastardus. est vulgare comprehendens in se omnes illegitimos.& consuluit Ange.in suo consi.33. ꝙ illegitimorum,quos bastardos appellamus, duo sunt genera. quidam enim suscipiuntur ex fantesclastis,quæ quotidie per loca discurrunt & habitant de per se, & tales sic suscepti patrem demonstrare non possunt;& per ɔ̃ns nec auum paternum; appellantur vulgo concepti.Quidam sunt bastardi siue naturales nati ex cōcubina vnica in domo retenta, & isti patrem eorum, licet naturalem,demonstrant, sicut naturales & legitimi non vlteriores. species prosequitur Ang.& hoc voluit glo.hic in verbo, naturales.quam ibi expeditam habetis. Et dicit Panor.ex ea notandū, quod dicit, ꝙ largo modo incestuosi adulterini, & similes filii possunt dici naturales.& vide per Io.An. in add.ad Spe.eo.ti.cir-
15 ca princ.vbi dicit, ꝙ licet omnes † nati ex soluto & soluta ex cōi vsu loquendi dicantur naturales: proprie tñ naturales sunt nati ex concubina retēta in domo, quia alii licet naturaliter proprie sint geniti,non tñ merentur appellari naturales,ex quo sunt nati ex coitu damnato.& hr̃ in Auth. quib.mod. nat.effi.sui. in §.si quis autem desunctis. hoc ēt sentit glo.in c.nisi cum pridem. de renun. & vide in Spe. in tit.de success.ab intest. §.j. ver.nunc de naturalium. vbi dicit tria requiri ad hoc vt filii dicantur naturales.primo, ꝙ sint nati ex soluto & soluta, ita ꝙ inter eos potuisset esse matri.secundo,ꝙ ex concubina retenta in domo. tertio, ꝙ sit vnica concubina:nam si quis habens plures concubinas suscepit ex eis filios, non merentur dici naturales propter effrenatam parentum libidinem.hoc vr̃ esse de mente authenticæ prę al. Et hoc est bene notabile propter statutum faciens mentionē de naturalibus.ita do. Signorol. de Homod. suo consi.222.quod incipit,In nomine domini, factum sic se habet, de anno dñi,135. Et vide bo.tex.32. q.4.c.fi.& ideo glo.& non bene dicit,dum dicit,plerunque.nam debet dicere,ꝙ regulariter illi dicuntur naturales &c.Et ratio prædictorum est, quia iure ciuili cōcubinatus non est reprobatus, cum retinetur vnica in domo loco vxoris, vt ff.de concubinis.per totum. sed de iure cano. est reprobatus,
16 vt in c.nemo.32.q.4. † Sunt & alia genera filiorum spirituales,31. q.j.c.omnes.& c.2.& per totum.de cogna.spirit. dicuntur ēt filii ſm legem veteris testamenti,qui ex ancillis & patronis de volūtate vxorum nascebātur,56.dist.c.Ismael.22.q.4.c.recurrat. Quę-
17 ro.n.principaliter, quot modis † quis legitimatur.dico,ꝙ vndecim modis. & plures modis ex his enumeratis ponit Ange.vbi no.loquitur,consi.17.quod incipit,Comes. Pau.de Cast.consi.83. quod incipit,In Christi nomine amen,presupposito.Primo modo,qñ pater in extrema voluntate nominat filium naturalē hæredem instituendo.C.de nat.libe.in auth.item si quis. Bal.tñ in c.innotuit.s.de elect.in 3.col. vr̃ hoc limitare verum esse, qñ pater nominat filium cum adiectione, suum. quasi tunc velit eum dicere esse in ptāte,& per ɔ̃ns legitimum. & dicit hoc esse nota. quia istud importat qualitas illius verbi siue pronominis, suus. allegat d.auth.item si quis.C.de natu.lib. & in §.si qui ergo.Ange.in §.qm̄ vero.in Auth.quib.mod.nat.effi.sui.vr̃ idem sentire, quod Bar.& ibi vult, ꝙ non sufficit verbotenus quem dicere filium.Item nō sufficit dicere, volo istum successorem legitimū. & hoc quod dictum est de legitimatione,procedit, cum alios legitimos non habet,vt in Auth.quib.mod.nat. effic.sui. §.si vero non habens.& glo.in verbo, filius.in c.per tuas.s.eodem. quod potest intelligi ſm aliquos, qñ non habebat aliquos filios, aliàs nominando aliquem filium legitimum,ex eo solo non legitimaretur. & de isto modo legitimandi plenius dixi in d.c. per tuas. & §.ad hoc.in Auth.vt liceat mat. & auiæ. habere locum ēt aliis legitimis existentibus.Secundus modus est ſm Docto.& maxime But.in d.c. per tuas. qñ quis habet filium ex concubina,quā possit habere in vxorem, & nominat legitimum, quasi ex eius verbis videatur legitimus institui,& multo fortius si vt filium legitimum institueret, quia iste actus est solum proportionabilis filio legitimo: secus si hæc concubina esset mortua, vt in c. per tuas.s.eod. quam si fictio legitimationis non adaptaretur ad impossibile,ſm nota.in c.is qui.s.de sponsa. & But.in l.si is qui pro emptione.ff.de vsuca.pro emptore. Credo, si huic tali nominationi consentiat concubina,quæ potuit esse vxor,ꝙ tunc constituatur legitimus ex quodam tacito consensu & præsumpto matrimonio.facit quod dixi s.in c.per tuas. in 4.q.in fi. si autem esset mortua concubina,non credo ꝙ hęc nominatio imprimeret legitimationem. Et tenete menti, ꝙ ad hoc vt per modum aliquem nominationum hic expressarum filius legitimetur,requiritur ꝙ concubina sit matrimonio digna. Ang.in §.sed ad aliud. in Auth.quib.mod.nat.effi.legi. & faciunt quæ dixi in c.tanta.s. eo. Quo autem ad probandum retro ipsam legitimitatem non facio drīam,an vxor viuat vel non, seu illa quæ potuit esse vxor: quia in omni casu appellatione filii in vltima voluntate & in actu cōiter filio proportionabili,vt instituendo ipsum hæredem, arguit ipsum esse filium.Et sic retro fuisse filium, & sic præsumptum matrimonium. quod placuit But. in c.per tuas.in princ.in gl.in verbo, filia.dixi in c.per tuas.s.eo.per hæc tñ verba,volo filios meos legitimare: vel sum intentionis filios legitimare. nisi ad alium actum deuenerit,filii non legitimantur. Ang.in §.si qs ergo.in Auth.quib.mod.nat.effi.legi.Tertius modus ſm Ang.in d.consi.17.quod incipit,Comes.qñ pater offerret filium curiæ,§. primo.vsq; ad §.tribus.in Auth.quib.mod.nat.effic. sui.de quo ĩ. Quartus modus,si pater copulat filiam suam legitimam matrimo.offi-

ADDITIONES.

a ¶Deuteronomii,c.23.in princ.

b ¶Scortum autem est. Vide Flo.in l.lege.§.quotiens.ff.ad leg. Aquil. & no.in l.j. §.in summa.ff.de his qui de.e.vel effu.

mo.officiali curię ciuitatis,de qua est oriundus,vel ciuitatis metropolitanæ,l.3.præalle.Insti.de nup.§.fi.& succedunt tales cum legitimis,in Auth.quib.mod.nat.effic.legitimi.in §.qm̃. Et hæc superiora procedunt,s.de oblato curiæ, qn̄ ex libera muliere susceptus est filius:alr̃s filius vel filia non pōt offerri legitimis filiis superstitibus,vt in Auth.eo.in §.si quis igitur.Quintus modus,si ipsemet filius naturalis patre defuncto offert seipsum curiæ, legitimus efficitur,vt in Authē. eo.§.j. & §.si quis ergo.si hoc casu non superest legitimatio prolis: nam aliter ēt non posset se offerre tunc,in Auth.quib.mod.nat.effi.sui.§. pen.col.7. Et de istis quinq; modis, & duobus proximis vide quod latius dictum est in c.per tuas.s̄.eo.Qualis autē ſm Ang.ibi,vbi proxime,sit oblationis effectus, & modus:dicite, ꝙ cum curia seruientibus indigeret,paucis ad eam accedentibus fuit constitutum,vt darentur talia priuilegia venientibus ad officium curiæ: quia remittebatur macula per peccatum libidinis ɔ̄cta, & efficiebantur legitimi tales oblati,sicut remittuntur peccata eūtibus vltra mare. hi autem offerri possunt per patrem,etiam si alii legitimi sint: sed ipsi non possunt seipsos offerre aliis legitimis existentibus, nisi illi consentiant,vt eo.tit.§.si quis igitur fuerit. vsque ad ver. hoc itaque.de oblat.Qualis autem sit offerendi modus,& quæ sit forma in ipso oblationis actu seruāda,no.in d.§. si quis autem. ver. oblationis autem modus. dicta autem legitimatio nil valet, inquantum filii ɔ̄dicant oblationi factæ per patrem,vt in d.tit.qui. mod.nat.effi.sui.§.gn̄aliter. & talis legitimatio hodie non est in vsu.Ang.in § j.in Auth.quib.mod.nat.effic.sui. Et quod dr̄, ꝙ legitimatio fit per oblationem curiæ:istud est verum, si fiat oblatio,& per curiales acceptetur; non autem sufficit simplex oblatio.Ang.in §.item scriptus.in Auth.qui.mo.na.effi.sui. hi autem sic legitimati per oblationem curiæ patri ab intestato succedūt, & ex testamento.& ex vltima voluntate:non tn̄ possunt capere plus q̄ vnus legitimorum.& talis filius hæreditatis patris se abstinere non potest,licet legitimo & naturali prętor concessit beneficia abstinendi; quinimo nec donata per patrem renunciat in fraudem curiæ,cui oblatus est,vt in d.tit.quib.mod. nat.effici. sui.§.qm̄ varie.& C.de natur.lib.l.qui desideriā. Item talis legitimatus solum offerenti efficit legitimus, non autem aliis ascendentibus, vel ex latere actiue vel passiue quo ad succedendi potestatem,vt in d.ti.§.filium. & l.cōium.C.de nat.lib.ad successionem autem talis legitimati inuitantur filii sui insolidum,si naturales sunt,alr̃s quarta debetur curiæ,dodrans filii suis, non curialibus,vt in d.§.& qm̄.varie vero cognoscendum.Si vero talis legitimatus decessit intestatus nulla relicta: tunc curia habet dodrantem,reliqui attinentes habent quartam, vt d.§.qm̄.ver.si vero.& §.gn̄aliter.si autem decesserit testatus,succedit scriptus:curia tn̄ dictam suam partem habebit, nisi substitutus impetrauerit per rescriptum bona,& voluerit esse curialis: tunc si filii naturales ex testamento vel abintestato eorum patri curiali volūt succedere,offerant se curiæ,& dodrantem habebunt:curia vero quartam.& si non offerant se curiæ,habebūt quartam,curia vero dodrantem,vt in d.§.si vero ille quidem. vsq; ad §.tribus.hodie autem istę curiæ recesserunt ab aula: tn̄ æquiparando legitimationem factam per curiam legitimationi, quæ fit per statutum alicuius ciuitatis; dicendum est, ꝙ legitimatus per oblationem curiæ soli patri suo agnoscitur & nulli alii. ita & in legitimato per statutum per omnia sit,quod tenet Bar.in l.cōium. C. de nat.lib.& hoc est vtile & quotidianum. Sextus modus,si pater filium naturalem in publico instrumento vel subscriptione testium nominat eūm filium, nec adiecit naturalem. hoc dr̄ in Auth.vt li.ma.& auiæ.§.ad hæc.col.8.Et differt iste modus a primo.quia ibi de testamento,hic de instrumento alio.Item ibi instituendo,hic autem aliter denominando.& dicunt Docto.in c. per tuas.s̄. ꝙ non solum erit legitimus iste, imo ēt alii ex eadem matre suscepti,vel alia ſm aliquos, vt dixi in c. per tuas. s̄. dummodo non adsint alii legitimi, vt in §.si vero.in Auth. quib.mo. na.effi.sui.& hoc intelligo,prout dixi s̄.in hoc modo.Septimus per subsequens matri.vt in c.tanta.s̄.eo.& per hunc modum nō solum filii ſm Ang.consi.20. quod incipit, In concubinatu.nati legitimantur; & iura legitimorum suscipiunt quo ad ipsos mat. ɔ̄hentes,sed imo quo ad ascendentes & descendentes transuersalesque,qui fil.sint legit.c.tanta.in cor.quib.mod.nat.effi.sui.§. proxi.itaque.col.7.C.de nat.lib.l.cōium.§.fi. & melius in l.cum quis.& in l.seq.eo.ti.& Inst.de nup.§.fi.in gl.siue tp̄e quo ɔ̄hitur matri.alii supersint naturales & legitimi, siue nulli supersint, vt dictis iuribus.& in cor.quib.mod.nat.effic. leg.§. si vero solummodo naturalium. hic ergo legitimatiōis modus omnibus aliis potentior in effectu,& in omnibus aliis laudabilior est, vt patet in 4.alleg.iuribus. & hoc approbatum est tam iure canonico, q̄ ciuili.& filii,qui nascentur legitimi, erunt & sui, & omnes qui iam nati sunt,per omnia iura legitimorum consequentur,vt superius dictum est: & ita &c. Octauus modus per rescriptum impetratum & filius sit legitimus, vt in Auth.quib mod.nat. effici. sui.col.7. §.illud. & procedit hoc, qn̄ pater deficiente legitima prole,& matri. impedito cōcubinatu offerat preces principi, & princeps eas admittat, ſm Ange.in d.consi. ad hunc autem non venitur extantibus legitimis,nisi dicatur, non obst.l.nec tunc si cum muliere ɔ̄hi non possi: matri.aut si potest honeste, nō possit:& quia viuit forsitan meretricis more:oportet.n.illi tali legitimationi filios consentire a principio, vel ex postfacto, vt d.tit. quib.mod.nat.effi.sui.§.illud tn̄.& §.gn̄aliter.vt probatur ex s̄.& j̄.dictis.in hoc,quinimo forsitan sufficit non ɔ̄dicere expresse.& hoc tenet gl.in d.ti.quib.mod.nat.effi.legit.col.6.in §.sed igitur. sed Azo in sum.in d.Auth.quib.mod.nat.effi.sui.dicit semper in omnibus modis legitimandi requiri consensum:quod non credo in legitimatione,quæ fit per sequens matrimonium,vt patet ex tex.in d.§.j.quib.mod.na.effi.legi.col.6. in ver.neq; fraudare. & in fi. Ad hanc autem legitimationem venitur precibus principi oblatis, vel habentibus auctoritatem ab eo declarantibus, vt vult pr̄ filios suos restituere naturæ, & antiquę ingenuitati, & iure legitimorum,vt sub eius ptāte consistant, nil a legitimis differentes.tex.est in d.§.illud. ver.sui autem licētiam. & eadem forma actualiter traditur in cor.quib.mod. nat.effi.sui. §.licet.sicut diximus, col. 6. isti autem sic legitimati in nullo differunt a legitimis,vt patet in tex.d.§.omnibus. ergo ascendentibus ex latere agnoscuntur, & omnibus illis actiue & passiue efficiuntur legitimi successores: quia funditus abolita sit per hanc legitimationis medelam omnis macula natiuitatis ob turpitudinem libidinis introducta per l. necessario reductus est priuilegiatus ad primæuum statum naturæ, quo omnes legitimi nascebantur: quo iure ius sanguinis ɔ̄hebatur etiam inter inuitos, sicut hodie ɔ̄heretur inter legitime natos. vt ff.de pact.l. ius agnationis. hoc tenet Bart.expresse in d.l.communium. hoc ēt tenuit Azo in sum.in ti.quib.mo.nat.effi.sui.§.in successionibus autem. vbi aperte dicit, ꝙ per omnia omnes legitimati prętērq̄ per oblacuriæ succedunt vt legitimi:illi.n.habent suos modos in succedendo ſm eum.Et ideo non obs.quod dicit Iac.de Bel.in d.§.filium. ꝙ legitimatus per rescriptum non consequitur iura legitimo-
a rum[a],nisi quo ad legitimantem,non quo ad alios; quia sua opinio non est vera ſm Ang. in d.consi. nec ipse meminit de dicto Azo.nec ponderauit d.versi.§.si quis ergo. & dictum §. licet igitur.qui dicunt nil a legitimis filiis differre. Vnum autem solum me dubitare facit, quia pater cum petiit legitimari hunc suum filium naturalem,non expressit ꝙ volebat eum restituere naturæ,& antiquæ ingenuitati, & iuri legitimo: vnde peccatum vr̄ nullum.Sed rūdeo, ꝙ satis expressit petēdo eum fieri legitimū, cum proprium signatum huius verbi sit eum restituere natalibus.sufficit ergo talis expressio,vt l.certum.ff.si cer.pet. Item &
18 expressum dr̄ quod tacite inest ex natura verbi hoc importans, vt ff.de no.oper.nun.l.prætor.§.interdictum hoc.in gl.in verbo, expressum.sic dicimus in substitutionibus contentis in reciproca natura,omnes expressæ sunt,licet non verbis specificis, ff.de vulg.& pup.l.Lucius.in gl.magna, coniuncta glo.l.precibus.C. de impub.& al.subst.& in eo quod no.Bar.in d.l.Lucius. in quæstione illa,quæ incipit,sed an ista substitutio.pro hoc ff.de verb. ob.l.j.§.fi.Item vbi expressio sequitur tacitum, totum vr̄ expressum:Bal.in l.fi.in 3.col.de hær.inst.& in l.vnica, circa fi.C.de his qui ante aper.tab.præterea impetrans acceptauit rescriptum, in quo iste naturalis fuit restitutus natalibus; vnde satis est ac si in prin.impetrasset,cum ratihabitio retrotrahatur,vt l.fi.C.ad Maced.& in c.ratihabitionem. de reg.iur.in sexto. Nonus modus, pater habens plures filios ex eadem muliere,libera tn̄,cum qua nuptię existere possunt,dicat in instrumento publico trium manibus fide dignorum cōscripto ex his aliquem suum filium esse legitimum:alii quidem censebuntur legitimi, nec pro nuptiarū fide alia probatio requiritur,vt in §.ad hæc.ver.j.col.8. Decimus modus, si pater dixit se velle talem, qui erat filius naturalis,succedere:postea illud approbauit princeps per mortem patris,qui nominauit ipsum naturalem non dicendo ipsum filium vel legitimum:& differt ab aliis superioribus casibus. & hoc probatur in §.si vero hi qui solummodo.in Auth. quib.mod. nat.effic. legit.& dicit Ang.in d.consi. ꝙ hæc legitimatio non fit,nisi hæc omnia

ADDITIO.

a ¶Legitimorum. Sed quid,an legitimatus per rescriptum sit vere legitimus, an vero dicatur ficte legitimus: vide per do.Soc.consi.246.incip.Prima consultatione dicendum.ver.tertio ista conclusio.2.parte.

ómnia concurrant. Primo, non possit matrimonium ɔ̃here cum muliere, ex qua susceperit filium naturalem: vel non possit honeste. Secundo, ꝙ nulli legitimi supersint, ꝙ non potuerit legitimare filium per rescriptum; quia forsan multũ distabat, vel non poterat atrium principis intrare, vel forsitan ignorabat. item ꝙ talis sic legitimatus post mortem patris ostendet principi testamentum, asserens se velle iura legitimorum consequi. hæc habentur bene intuenti in §.si vero solummodo naturalium filiorum. in cor. quib. mod. nat. effi. legit. colla. 6. coniuncta gl. sua, & coniuncto §. si vero his. in ti. quib. mod. nat. eff. sui. col. 7. & hi succedunt actiue & passiue, vt legitimi per rescriptum, sm Azo. in d. §. in successionibus. & hic legimatus dr̃ legitimatus beneficio patris & legis, vt in d. §. si verum. Vndecimus modus & penultimus, qñ Papa legitimat aliquẽ per modos superiores, per quos clarum est, ꝙ de iure ciuili legitimati admittuntur ad actus legitimos & ad successionem: ergo legitimatus a. Papa ẽt admittẽt ad prædicta, vt j. dico. & de his aliquibus modis hr̃ per Goffr. & Host. in sum. eo. ti. & per do. Ant. de But. in c. per tuas. & ibi gl. & extra gl. ibi ad materiam illius capituli posui quæstiones, in quibus isti vndecim modi comprehendi possunt. Duodecimus, si marito legitimo & naturali copulatur vxor naturalis: nam sortitur conditionem, & efficitur legitima. Ang. in Auth. quib. mod. nat. effi. sui. in fi. principii. Quæro tertio principaliter de effectu

19 legitimationis: & aduerte, quia† quædam legitimatio restitutiua est: quædam legitimatio collatiua: quædam est dispensatiua. Restitutiua est, qñ aliquem legitimat, & integrat primæ naturæ, sm But. hæc est plenissima, & reintegrat prolem ad primæuum ius naturæ. Collatiua est, qñ nouiter confertur ius legitimitatis nõ restituendo. Dispensatiua est, qñ secum dispensatur, nõ aliter legitimando. & hæc proprie non est legitimatio, sed est dispensatio quædam in aliqua particularitate inferens ius legitimitatis. effectus ergo legitimationis proprie est, quod integratur ad iura primæuæ naturæ, ac si fuisset legitime natus. Et capiendo proprie legitimationem vt speciem distinctam ad dispensationem.

20 Quæro quarto principalr̃, quę solennitas† requiratur in legitimitate. dic, ꝙ primo oportet, ꝙ impetrans legitimitatem exprimat qualitates illegitimitatis suæ, an sit spurius vel incestuosus: quia difficilius est dispensare cum incestuoso vel spurio, quàm cũ illo qui est naturalis tm̃, vt patet in c. nostro, in fi. in talibus nihil tacere debet, 25. q. 2. per totum. s̃. de rescrip. c. super literis. c. quia circa. de consang. & affin. C. de precib. imper. off. l. vniuersa. de rescrip. c. cum dilect. c. j. & ij. s̃. de confirm. vti. vel inut. & quod no. Doct. in c. fi. de fil. presb. lib. 6. & in l. in præscriptione. in prin. & fi. C. si ɔ̃ ius vel vti. pub. & dicit Bal. in d. c. super literis. in 3. col. ꝙ sufficiat hanc qualitatem in gñe exprimere, puta exprimẽdo ꝙ est incestuosus: nec necesse est descendere ad speciem incestus: puta, quia est monacha: multominus est necesse venire ad indiuiduum, puta dicere ex tali, s. Berta. quod no. de quo ẽt vide eundem Bal. in ti. de relictis filiis ex duabus matri. & ꝙ legitimatio subreptitia sit nulla, voluit do. Signor. de Homo. consi. 220. quod incipit, In nomine dñi amen, factũ sic se habet, de anno dñi, 235. in 11. col. facit gl. & ibi do. Ant. in c. ad audientiam. de rescr. & est tex. in c. j. & fi. s̃. alle. de fil. presbyt. lib. 6. Pet. de Anch. consi. 233. quod incipit, In Christi &c. ex tenore, & ad no. per Bald. in c. super literis. de rescrip. dicit, ꝙ est tex. pro eo in §. si quis ergo non habẽs. in Auth. quib. mod. na. effi. sui. in ver. sic ergo licentia. quẽ ad hoc ponderat Lud. in consi. 193. quod incipit, In Christi nomine, in proposita consultatione. vult Bald. in c. naturales. si de feu. fue. contro. & Io. An. in c. fi. de fil. presb. lib. 6. Bal. in c. dudum. in 7. col. de elect. Ange. in consi. 223. quod incipit, Quidam. vbi suppressio vitiatur legitimatione. Bal. in l. Paulus. aliàs incip. l. eum. ff. de sta. ho. vbi dicit, ꝙ non est necesse exprimere qualitatẽ spurietatis, nisi sit natus ex illustri, ꝑ no. in c. fi. de fil. presb. ꝑ Io. An. & idem Imo. strictius q̃ in d. c. super literis. tenet Bal. in l. si qua illustris. C. ad Orfi. not. Alber. in rub. C. de nat. lib. in l. si non speciali. C. de testa. & propter hoc Io. An. in addi. Spe. sub rub. eo. ti. ver. quo natus conuenit. si quis dicit se spurium impetrando legitimationem, & sit spurius duplicatus; quia natus ex vxorato & incestu: an valeat impetrare, cum propter hãc subreptionem vitietur rescriptum. & vr̃ ꝙ non, c. si motu proprio. de præbend. lib. 6. & c. non põt. & cle. j. eo. ti. c. j. de fil. presb. lib. 6. decre. 2. §. j. eo. lib. ff. de adult. l. vim passam. §. præscriptione. non. n. sic faciliter dispensatur in duplici, sicut in vnico, vt in præalle. iuribus. & difficilius rumpitur funiculus duplex q̃ simplex, c. j. de treug. & pa. facit gl. Io. An. super arbore affinitatis. hinc est, ꝙ in successione fratris præferuntur coniuncti ex vtroq; parente coniũctis ex altero tm̃, C. cõia de success. auth. itaque. sumpta de corpore de consanguineis & vte. fratribus. col. 6. facit C. de adop. l. pe. §. si pater. Item concurrit interdum adulterium cum incestu, & quodlibet de per se pœnam meretur, ff. de adul. l. vim passam. §. 2. & sic ergo in proposito nostro cõcurrente adulterio cum incestu, dato ꝙ vnum per beneficium principis sublatum sit, remanet impedimẽtũ ex altero. facit optime de sent. exc. c. cum pro cã. vbi ex duplici delicto excõicatus remanet ligatus ex altero, si absoluitur ab vno, bene conuenit, de priuil. c. pastoralis. facit 32. q. 7. c. sunt enim. peccat grauius vxoratus alterius coniugem cognoscendo q̃ cognoscẽdo solutã. itẽ ɔ̃stat grauius fore adulteriũ cũ raptu q̃ sine raptu, vñ lex vnica. C. de rap. in fi. j. rñ. dicit, ꝙ hi, qui crimine duplici tenentur, puniũtur acerbius. cui concor. 24. q. j. c. non auferamus. c. quæsiuit. s̃. de his quæ fi. a maio. par. cap. cum igitur vna ex rationibus prohibentibus illegitimos promoueri, sit odium paterni criminis, vt no. gl. 3. in c. 2. de fil. presb. lib. 6. ex grauiori ergo parentum vitio strictius talis dispensatio vel legitimatio est sumenda. & hoc concludunt ẽt in principe seculari, a quo talis legitimatio obtẽta est propter similitudinem, quam habet princeps secularis cum ecclesiastico. & ita concludit Ioã. An. in d. additione dicens, ꝙ sic disputatum est per Azo. & sic cõclusum, qui hunc casum copiose fuit prosecutus. Si tñ apparet,

21 ꝙ princeps† super omni defectu intendebat dispensare vel legiti

a mare, [a] & sic de pluribus defectiuis saltem in gñe vr̃ cogitasse, puta quia dicat, defectu quocunq; non obstante: tunc legitimatio trahitur ad omnes defectus, l. qui iure. ff. de testa. mil. Pau. de Cast. in consi. 219. quod incipit, In Christi, & super puncto. in fi. col. dicit tñ Bal. in l. eam quam. in 9. q. C. de fideicom. ꝙ vbi esset quis natus ex coitu multum odioso, ꝙ illa gñalitas non sufficeret. ita Bal. ibi in 10. col. & propter hoc ẽt bene congruit huic q. disputatæ per Io. Cald. quæ incipit, Papa concessit. quam refert Io. An. in addi. Spe. præal. super rub. quam ẽt Host. fecit certis doctoribus, vt ibi dixi. de qua Bart. in l. stipulationum. in prin. ff. de verb. obl. pone, ꝙ Papa concessit alicui ptãtem legitimandi spurios, vel naturales, vel incestuosos, cõtingit aliquem spurium & incestuosum simul, an possit ex tali ptãte legitimare. Et ante oĩa scias, ꝙ nomen, spurius. est gñale, & comprehendit sub se omnẽ natum ex damnato coitu: & ideo in priuilegio legitimandi spurios veniẽt ẽt incestuosi, sed non eɔ̃. ita Bal. in c. innotuit. de ele. redeundo ad propositam quæstionem ad partem affirmatiuam facit, quia gratia papalis amplianda est, & si ex motu proprio data est, præterea est de iure concedentis. facit quod dicit do. Ant. in c. at si clerici. ver. de adulte. in 5. col. de iud. vbi dixit, ꝙ dispensatio facta motu proprio est fauorabilis, & extenditur: & dispensatio, quæ est nulli præiudicialis, effectus eius transit in tertium. ad primum facit de verb. sig. c. olim. & ibi per Inn. l. fi. ff. de consti. prin. & ibi per Bar. ad aliud facit c. si pluribus. de præben. li. 6. ad tertium facit quod no. Io. An. in pręal. c. cum olim. & l. 2. C. de bon. vacan. de priuil. c. quia circa. & quod ibi no. & s̃. de dona. c. cum dilecti. ad quartum de priuile. c. pastoralis. s̃. de vsupal. c. ex tuarum. Io. An. in l. Titiæ textores. ff. de leg. j. in fi. secundi rñ. his tñ non obstantibus Io. Cal. & do. Ant. de But. hic, & Io. An. in ꝑall. addi. concludunt oppo. quia ista est tertia species, non est inclusa sub aliqua expressa ptãte: & est casus tacitus, qui hr̃ pro omisso, c. susceptum. de rescr. lib. 6. & vide no. per Io. An. ibi in nouel. super 5. gl. Et sic actus legitimandi simpliciter concessus nõ comprehendit casus mixtos. faciunt iura præal. in præced. q. & sub simplici non venit compositum, l. 2. in prin. & ibi per Bart. ff. de verb. ob. c. statutum. de elect. lib. 6. & hoc qñ materia est stricta: & ideo dicebat Bal. in l. præscriptione. C. si ɔ̃ ius vel vti. pub. ꝙ si ego impetro gratiam condemnationis, debeo dicere & an sit facta condemnatio pro homicidio vel vulneribus: quod non est verisimile, si qualitatem expressissem, princeps veniam concessisset. Non obs. l. si ita quis. ff. de lib. & posth. quia ibi mixtum ideo comprehenditur sub verbis simplicibus ex mente coniecturata testatoris, quam lex extendit fauore vltimæ voluntatis; ideoq; supplet, quia testator cogitatione mortis præuentus non pure tunc deliberare potuit, non procedit: ergo hoc in actibus inter viuos, in quibus lex non supplet, nisi inquantum verba patiuntur, & priuilegia non sunt extendenda, c. sane. & c. porro. de priuil. & hoc priuilegium legitimandi exosum est, & semper alicui præiudicat, vel venientibus ad successionem, vel fisco: sic respectu promotionis odiosum est, per ea quæ no. gl. 5. in c. fin. de fil. presb. li. 6. Aliqui tñ ɔ̃rium tenent, cum hæc materia videatur larga,

ADDITIO.

a ¶Vel legitimare. Sed qualiter differunt, legitimare filium, & eum ad effectum succedendi dispensare: & cui ex his necessaria sit citatio illorum, quorum interest: vide per do Soc. consi. 246. incip. Eleganter & subtiliter. versi. j. considerando. cum ver. seq. in 2. par. char. 130.

larga, per ea quæ dixi ſ. in prin. q. facit c. ſi cui. de præbend. lib. 6. vbi hr̃, ꝙ ẽt in materia beneficiali, verbi gratia ſuper collatione beneficiorum, nõ habet ſe radicare in perſonam eius cui fit gratia. Sed inter eũ eſt lata & amplianda, vt hic. Facit determinatio Bar. in l. 2. in prin. ff. de verb. obl. vbi ſub ſimplici comprehenditur mixtum ibi in materia lata, ff. de lib. & poſth. l. ſi ita. facit glo. magna iuncto tex. in c. indemnitatibus de elect. lib. 6. Io. And. in c. at ſi clerici. in ver. de adul. extra de iud. vbi ſequitur opi. Io. cal. qui diſputauit hanc qõnem, & tenuit ꝙ non. hoc idem tenet Io. An. in addi. ad Spe. ſuper rub. in ti. qui fil. ſint legit. Bal. in c. naturales. in ti. ſi de feu. fuc. controuer. mouẽtur pluribus rationibus, quia in caſu qõnis noſtræ ſumus in materia odioſa: quia diſpenſatio quæ fit cum filiis illegitimis, eſt odioſa legibus, c. j. & ij. de fil. presb. lib. 6. ideo cum ſumus in materia odioſa, appellatione ſimplicium non continetur caſus mixtus, d. l. vim paſſam. §. præſcriptione. vbi accuſatio adulterii tollitur præſcriptione: ſecus in accuſatione adulterii cum inceſtu. & inquit Imo. in d. l. 2. in principſe qñq; hoc tenuiſſe ꝯ Barto. & ſolitum allegare caſum in c. quod dilectio. de conſang. & affin. vbi ſi Papa alicui concedit poteſtatem poſſendi diſpenſare in matr. vſq; ad ſextum gradum, & ex vno latere vnus coniugum diſtet a ſtipite per ſex gradus, alter per duos vel tres: ꝙ hic, qui habet ptãtem diſpenſandi vſq; ad ſextum gradum, non poterit hoc caſu diſpenſare: quia ſub illo ſimplici non continetur mixtum: olim. n. erat prohibitio matri. vſq; ad ſextum gradum; hodie vſq; ad quartum, c. non debet. extra de conſan. & affin. nam talis diſpenſatio debet ſtricte intelligi, qñ vterq; diſtat a ſtipite in ſexto gradu: ſecus qñ alter tm̃: licet dici ſoleat ſufficere alterum diſtare a ſtipite in ſexto gradu, d. c. quod dilectio. & c. fi. de conſang. & affi. facit optime, quia in his gratiis caſus omiſſus hr̃ pro omiſſo & non diſpoſito, cũ iſtæ gratiæ ſint ſtricti iuris, c. ſuſceptum. de reſcr. lib. 6. Ang. vero in d. l. 2. in prin. tenet cum Bart. Et dat breuem doctrinam, quia aut hæc
22 mixta ſunt† ſeparabilia: tũc iudicamus de vnoquoq; mixto ſicut de ſimplici, §. ſi vero mixtæ. in Auth. de non eli. ſecun. nuben. in Auth. de nup. §. eſt quoque. l. ſi ſpõſus. §. ſi maritus. ff. de do. inter virum. l. Pomponius ſcribit ſi frater. §. ſi plurium. ff. de rei vendi. aut ſunt hæc mixta inſeparabilia, & attendimus id quod eſt potentius, l. quæritur. ff. de ſta. hom. l. gñaliter. ff. de fideicom. l. legatis. §. ſi vnus. ff. de leg. 3. l. ſed eſt quæſitum. in fi. ff. de libe. & poſt. vbi vero mixta ſunt æque potentia: tunc vt de tertia ſpecie ſeparata inſpecto iuris rigore iudicamus, l. ſi ita ſcriptum. ff. de lib. & poſth. niſi cauſa vitandæ abſurditatis, §. omnium. Inſti. de a acti. ſed inſpecta æquitate iudicamus de mixto vt de quolibet ſuorũ ſimplicium, d. l. clemens. §. j. ff. de hære. inſt. vnde concludit, ꝙ cũ gratiæ principiũ ſunt latiſſime interpretandæ, ꝙ ſibi placet opi. Bar. vt ſub ſimplicibus in d. q. continetur caſus mixtus. Item vero Imo. ſubdit, ꝙ poſtea perſeuerans in lect. ſecutus eſt opi. Bar. pro qua alle. no. per Lap. Abb. in c. dudum. de præben. lib. 6. & dicit ipſe, ꝙ in hac materia haberi põt hæc conſideratio: prius poſſumus conſiderare hunc caſum mixtum quo ad ipſos legitimãdos. iſte caſus eſt mixtus, & hæc materia cenſetur odioſa, d. c. j. & 2. de fil. presb. lib. 6. quia omnes diſpenſationes ſunt odioſæ, d. c. at ſi clerici. ver. de adulte. & vltra Inn. dicit, ꝙ ſunt ſtricti iuris, q a contra ius, l. j. ff. de cõſti. prin. Bal. in c. cauſis. extra de re iudi. Bal. ſuper pace conſtantiæ, in gl. ſuper verbo, diſpenſa. põt ẽt conſiderari reſpectu priuilegii collati per Papam huic comiti palatino: tũc hęc materia iudicabitur fauorabilis, quia beneficia principum dicuntur fauorabilia, & ſunt latiſſime interpretãda, quo ad ea quę ad ipſos principes pertinent, d. l. ſi qñ d. c. cum dilecta. & hoc modo conſiderando prout debet conſiderari, quia tractamus de priuilegio & gratia principis collata huic comiti palatino: certe hanc talem gratiam latiſſime interpretabitur. alle. no. per Lap. Abb. in c. dudum. vbi determinamus, ꝙ ſi Papa conceſſit alicui ptãtem conferendi aliqua beneficia vacatura in aliqua eccleſia, iſta gratia conſiderata perſona eius, cuius conceditur talis vacatura, dr̃ odioſa, & eſt ſtricte interpretanda, c. q̃uis. de præben. lib. 6. ſed conſiderata perſona eius, cui conceditur conferre beneficia, tunc hic cenſetur priuilegium & beneficium Papę: iõ latiſſime interpretandum. alle. c. is cui. de pręb. lib. 6. & dicit hoc velle Arch. in c. j. de fil. presb. lib. 6. de quo ibi per gl. in verbo, beneficii. ſed Imo. vr̃ hoc eſſe ꝯ d. c. is cui. & ꝯ eum vr̃ text. in d. c. q̃uis. item ꝯ eum adducitur, quia per talem ptãtem, qua Papa confert alicui ptãtem cõferendi beneficia vacatura, tollitur ptãs ordinarii, ad quem de iure cõi ſpectat collatio beneficiorum. Vn-
23 de beneficia† principum bene ſunt latiſſime interpretanda[a], ſed
a quo ad ius tertii beneficia principum ſunt intelligenda ſine iniuria tertiæ perſonæ, & ſtricte ſunt interpretãda, l. 2. §. merito. & §. ſi quis a principe. ff. ne quid in loco pub. l. nec auus. C. de emã. li. & c. paſtoralis. extra de priuil. ſed in d. l. 2. in prin. Ludo. ſequitur opi. Bar. alle. c. fi. extra de ſimo. vbi in quodammodo odioſis in ſimplicib. continetur caſus mixtus. & hic in tex. noſtro, vbi dicit, ꝙ cum Papa habet ptãtem legitimãdi quo ad ordines ſacros: multofortius quo ad temporalia. & ſic tacite vult ille tex. ꝙ in hac diſpenſatione illegitimitatis, ſi quis habet vt plus, vr̃ ẽt extẽdi ad hoc quod eſt minus: ſed hoc non contingit in odioſis, c. fi. extra de transla. præl. hoc ideo Ludo. non concludit, quia hic caſus mixtus in q. noſtra eſt maior ſimplicibus expreſſis. præterea tex. noſter loquitur in ptãte ſuprema Papæ ratiõe dignitatis papalis, quia legitimatio filiorum eſt de reſeruatis ſupremo principi in ſignum ſupremæ ptãtis. nec bonum eſt arg. de Papa ad hos comites palatinos. Non obſt. ipſi determinationi c. ſuſceptum. de reſcrip. lib. 6. quia loquitur in gratiis collatiuis vacaturæ, quæ gratiæ ad beneficia vacatura cenſentur odioſæ ex parte eorum, qui expectant hæc vacatura: quia inducũt votum captandæ mortis, c. captandæ. de conceſſ. præb. lib. 6. ideo ſunt odioſæ, d. c. quãuis. de præben. in 6. ſunt ẽt odioſæ reſpectu habentium hanc poteſtatem conferendi: quia per eos tollitur ptãs ordinarii collatoris, ad quem ſpectabat collatio talium beneficiorum, d. c. q̃uis. & ſic Imo. in hoc parum diligenter aduertit: ſed in propoſito qõnis noſtræ hmõi gratia, & c. legitimandi vr̃ fauorabilis. Non ob. d. l. vim paſſam. cũ l. mariti. §. adulterii. ff. de adul. quia ibi eſt materia omni ex parte odioſa: quia omnis præſcriptio habet in ſe aliquale odium, cum per eam ius alterius tollatur. gl. in l. fi. C. de edict. di. Adr. in c. cum contingat. extra de deci. vbi tex. appellat præſcriptionem ſtricti iuris. vel poſſetis dicere, ꝙ in d. l. ſit ſpecia le, ne delicta remaneãt impunita: & maxime tm̃ delictum, vt eſt adulterium cum inceſtu, arg. l. ita vulneratus. ff. ad leg. aquil. non ſic in caſu noſtro, quia poſſumus dicere ꝙ ſit omni ex parte fauorabile. primo ex parte eius, in quem confertur hoc beneficiũ, etiam reſpectu eorum, qui legitimantur, vr̃ fauor, vt poſſint promoueri ad ſacros ordines: & ſic eccleſia habeat plures, qui cultui diuino poſſunt deſeruire, c. ex parte. extra de conſti. ita ẽt reſpectu ſucceſſionis eſt fauor, vt defuncti habeant hæredes, l. & quia. ff. de interro. act. vnum tñ obſt. quia per hanc legitimationem aufertur ſucceſſio & venientibus ab inteſtato, qui erant legitimi, & priuilegia debent intelligi ſine præiudicio alieno. rñdet Lud. ꝙ l. non conſiderat hoc ius ſperatæ ſucceſſionis, argu. l. poſt emancipationem. ff. de lib. leg. c. ex conſenſu. §. fi. j. de appo. qui tex. non probant. Item & ſtatim proxime ipſe Ludo. ibidem dixit conſiderandum ius ſperatæ ſucceſſionis, quia dixit ꝙ hoc erit vtile patribus, qui habebũt filios legitimatos naturales: ſed in hoc poſſumus rñdere, ꝙ aut hæc legitimatio fit viuẽte patre,
b per hanc legitimationem nulli fit præiudicium, [b]quia pater poterat diſponere de hæreditate ſua, vt volebat: ideo qñ legitimatio fit viuente patre, neuter citandus eſt, cum de nullius præiudicio agatur, niſi quodammodo de præiudicio patris, qui habebit neceſſe relinquere filio legitimam: ſed hoc tale præiudicium pater quærit & affectat. ita Doct. tenent cõiter in tali legitimatione neminem citãdum, vt in l. nam ita diuus. ff. de adop. vide Bar. Bal. & Ang. in l. Gallus. §. quid ſi tm̃. ff. de lib. & poſth. qñ vero fit legitimatio mortuo patre: tunc refert aliqua dubia, quia peragi vr̃ de præiudicio veniẽtium ab inteſtato, vt in d. §. quid ſi tm̃. ſed poſſet dici ꝙ tunc non fit talis legitimatio, niſi ipſis venientibus citatis. ita Doct. vbi ſ. & j. ſubiiciam. & eis nihil op. legitimatio dr̃ fauorabilis: ſi opponent quid conueniens, non valebit legitimatio, & eam impedient. Non obſt. c. quod dilectio. extra de cõſang. & affin. quod alle. Imo. pro opi. Io. An. & Cal. quia rñdet ipſe Imo. qui poſtea ſecutus eſt opi. Bar. vt ſ. dixi, ꝙ in d. c. Papa mouetur primo ratione vitandi ſcãdali: & quia pro tali diffinitione interpretata erat patriæ conſuetudo, quam Papa in dubio non vult nec intendit tollere, c. j. de conſti. lib. 6. ita Hoſt. & Io. An. ibi ſuper gl. quę incip. arguitur ſ. vt hic Imo. ceſſantibus ergo his rationibus non procederet determinatio d. c. quod dilectio. & ſic d. c. faceret pro Bar. determinatione. hęc tñ doctrina Bart. quę vr̃ cõis, ꝙ in fauorabilibus ſub ſimplicibus continetur mixtum, nõ in odioſis,

ADDITIONES.

a ¶Interpretanda. Adde, ꝙ ſunt latiſſime interpretanda cõtra concedentem, Bar. in l. 2. C. de bon. vac. lib. 10. in 2. ſummario. & in 2. opp. l. beneficium. ff. de reg. iur. Bal. in l. nec auus. C. de emanci. li. l. fi. de conſtit. prin. & ibi Bar. fallit tamẽ, niſi ſit contra ius commune, Bar. in l. ſi quando. in prin. in 2. oppoſi. C. de inoffi. teſt. Bar. in l. ſpec. in 2. no. ff. de offi. præſid. & ibi glo. tunc. n. eſt ſtricti iur. vt ibi, & l. ſed ſi hac. §. ſed ſi ius. & ibi glo. ff. de in ius voc. & in l. 2. C. de iu. au. annul. Inſti. de iure na. §. nam ſi cui. & l. j. de legi. vide in Spec. de leg. §. nunc tractemus. per totum. & in ſen. edi. §. 4.

b ¶Præiudicium. Imo dic, ꝙ inuito legitimo poteſt fieri legitimatio per patrem, vt per Pau. de Caſt. conſi. 105.

in odiosis, vr confundi per l.si ita scriptum.ff.de iniust.rup. vbi testator dixit, Si filius mihi nascetur, exheres esto. deinde subiunxit, Si nata filia, exheres esto. pone, nascitur & filius & filia: dicit ꝙ vterq; erit exheres: & sic vr casus, ꝙ in odiosis sub simplicibus continetur mixtum: exhæredatio.n.est odiosa, l.cum quidam.ff. de lib.& posth. nisi forte quis diceret, ꝙ q̃uis exheredatio potest dici fauorabilis aliquo respectu, s.ratione testaméti seruandi. & sic ꝙ illa l.noluit fauere testamento, quia constat voluisse exhæredare masculos & fęminas. & hoc satis persuadetur, quia illa l. tractat de ruptura testamenti. de hoc tñ latius per Cano. in d.c. at si clerici.ver.de adulte.& per legistas in d.l.2. in prin. ꝑ Gem. in c.susceptum.de rescri.lib.6.& pendet ex eo, an sub simplicibꝰ contineatur mixtum; de quo in d.l.2. Bal. in c.naturales. in tit. si de feu.fue.contro.in vsi.feu.vbi specifice de principali q.nostra, s.in materia legitimationis. Et no.But.s.in proœ.Grego.in q.an appellatione scholaris veniat doctor, qui est scholaris. sed breuiter pōt dici ſm But.hic, ꝙ dictum Io.Cal.procedit, qñ vellet facere legitimationem in præiudicium tertii venientis ab intestato ad successionem. opi.vero Bar.qñ non in præiudicium tertii, licet postea præiudicari fisco; quo casu cum talis fiscus sit subiectꝰ priuilegianti ɔ ipsum priuilegiantem, late tale priuilegiũ est intelligendum, ſm no.per Inn.in c.olim.de verb.sig. Et per prædi-
24 cta † infertur ad q̃onem, quidam Bart. habuit filium spurium ex quadam dña Iacoba nomine Dñicum: illum fecit legitimari expresso, ꝙ erat natus ex se ligato a Iacoba soluta, cum in veritate Iacoba esset ligata ante: tenet legitimatio. Ang.in consi.223.qđ incip. Quidam Bar. mouet q.& primo arguit, & vr primo dicendum, ꝙ non valeat pluribus rationibus. Primo, quia talis legitimatio sic facta per rescriptum tanq̃ obreptitia fuit, & est nulla, vel saltem annullanda, C. si ɔ ius vel vtil.publ.l.2. & l.si legibus. fuit.n.impetrata per mendacium tacita veritate, & expressa falsitate, s.ꝙ dicta Iacoba, quę dicebatur soluta, erat ligata: ergo impetrans carere debet impetratione, quia concessio facta intelligi-
a tur, si preces veritate nitantur [a], l.fi.C.de diuer.rescrip. & est expressum extra de rescrip.c.super literis. & ibi in d.l.2. plene no. cum simil.ibi alleg. idem rñdeo, quia decretum per obreptionẽ obtentum, cuiusmodi est suprascripta legitimatio, non tenet, ff. de reb.eo.l.& magis.§.plane.ff. de fideicom. liber.l. cum vero.§. subuentum.ff.de tut.& cur.da.ab his.l. tutor petitus.ff.de fal.l.si quis obrepserit. cum si. tertio pro ista parte vr quasi expressum ff.de in ius voc.l. sed si hac. §.patronum. ſm vnam lect. ad idem facit quod no.per Io.An.in præal.c.super literis.& de fil.presby. c.fi.in ɔrium dicendum vr, ꝙ dicta legitimatio teneat, ꝙ talis legitimatio facta est de filio adulterino ab auctoritatem habente, & ipse filius adulterinus est, siue vnus ex adulteris sit ligatus, siue ambo: ergo cum sit idem effectus in vtroque, merito non est curãdum de modo, quia non refert quid ex æquipollẽtibus fiat, C.de insti.& substit.sub cond. fact.l.3. cum si.ibi alle. & quia eodem modo gratia facta fuisset, ex quo legitimanti constitit per asserta dictum Dñicum fore spurium. Secundo hoc idem probatur a simili: non est dubium, ꝙ qñ manumissio fit ex causa non legitima & non vera, & sic subreptitia, talis manumissio tenet, causa approbata, siue vera siue falsa sit, Insti.de manu. §.semel.ff. de manumis.vin.l.iusta.& C.si aduer.li.l.2.ista aũt parificatio ꝑcedit, quia sicut in manumissione tractatur de statu alicuius, sic & in legitimatione, ff.de ritu nup.l.in prouincia.§.diuus.quia ꝑ vtrãq; redditur quis antiquis natalibus,: & probatur per expressum ista parificatio, per tex.in Auth.quib.mod.nat.effi. sui.§.j.& §.si quis igitur.ver.sicut enim.Tertio ꝑ hoc vr quasi expressum, quia decretum obtentum veritate tacita in persona defuncti tanquam viuentis valet & tenet in personam hæredis, ff.de fideicõ. lib.l.cum hæres.& facit quod legitur & no.glo.de acq.poss.l.iuste.& ff.de verb.sign.l.Neratius. ad idem ff. de in ius voc.l.sed si hac.§.patronum. ſm aliam lect. & sic concludi vr dictam legitimationem non obstante obiectione prædicta valere & tenere
25 de iure. Reuertor nunc ad primum † ordinem de solennitatibus
b requisitis in legitimatione. & requiritur ſm aliquos ꝙ citẽtur [b] agnati, quibus præiudicatur, & qui aliter erant successuri, l.cum adoptio.ff.de adop.illa tñ lex potius facit ɔ. Item facit, quia quis non debet esse solicitus de hæreditate viuentis, l.fi.C.de pact.c. 2.s.de concess.præb.l.2.§.interdum.ff.de vulg.& pu.pro hac parte facit l.nam ita.ff.de adop.ibi, adhibitis his qui ɔdicerent.i.qui læderentur.facit quod ibi no.in gl.& c.inter quatuor.s.de maio.& obed.vnde ex quo causa cognita fit legitimatio, arg.d.l.nam ita.ergo debet fieri citatio, & regulariter vocandi sunt quorum interest, c.inter quatuor.de maio.& obe. & in auth.si omnes.C. si vt se ab hęre.absti.C.de fabri censi.l.4.lib.11.do.Ant.de Bu.hic refert quendam dñm Ber.de capua, in quibusdam suis apostulis tenuisse citationem requiri, per legem, neque.ff.de adop.vbi nõ adoptatur quis in filium absq; cõsensu alterius filii: dic ꝙ illa lex hoc non probat. Io.An.hic tenet consensum illorum, quibus ꝑiudicatur, necessarium; & sic non tm̃ consensus consanguineorum, sed et̃ qñ fit ab eo, qui non habet ꝑtãtem legitimandi, nisi prorogaretur, vt patet in terris imperii: dicit ipse requiri consensum eius, qui habet superioritatem in loco.& idem sentit Io.an. ibi, §.insuper requisitis. Gasp.hic dicit, & in consi.suo 5.in ti. qui sint legiti. indistincte tenet non vocatis agnatis seu aliis ab intest.venientibus legitimationem valere: quia fit sine causæ cognitione, 3.q.j.c.in spacium.vera procedente iurisdictione vero, vel cognitionem contentiosam non competit exercere, nisi illis, quibus a principio est concessa ꝑtãs legitimandi. Præterea talis actus pōt fieri parte absente, qñ dependet ex voluntate eius, qui facit, vt no.Doct.in l.qui aliena.§.fi.ff.de acq.hær.item nõ debet citari pars, qñ iudex interposuit officium suum & suam auctoritatem, vt no.Doct.& Canonistæ in c.2.s.de offi.iud.& in c. quanto.de transl.præl.vbi dicit, ꝙ vbi aliquid examinatur extra iudicium, non est necesse citationem procedere. Fed.de Sen.in suis consi.ſm meam quotam consi.57.aliqui habent consi.55.refert quendam do.Grifo.tenere, ꝙ pater filios naturales pōt legitimare, siue habeat filios legitimos siue nõ: sed ipsi filii non pñt petere se legitimari.& vult Ang.in §.j.in Auth. quib.mod.natu. effi.sui.ex quo extant, de quorum præiudicio agitur, vt in Auth. de incest.nup.§.fi.& no.Insti.de hær.quæ ab intest.defer. §.j.& illa est rõ, quia semper legitimatio prætendit ad incommodum aliorum, qui successuri sunt ab intes.legitimatione non facta: ergo qui petit se legitimari, nihil aliud petit q̃ se admitti ad bona patris, & ꝙ fit successor ipsius patris, qui non erat ante legitimationẽ successor: vnde vr, ꝙ in priuilegio legitimationis fieri debeat mentio de illis, qui erant patri successuri. Bar.in l.Gallus.ff. de lib.& posth.§.& quid si tm̃.distinguit; aut viuente patre fit legitimatio: & tunc non expedit aliquem vocari, quia pater viuẽs pōt libere de suis bonis dispensare, ar.ff.de adop.l.cum adoptio. vbi adoptio non vocatis illis, inter quos iura cognationis consequuntur adoptati, valet. aut legitimatur post obitum patris: & tunc aut pater in testamento hoc disponit, & ad hoc idem quod supra dixi proxi.quia pater.hoc C.de nat.lib. auth. item si quis. c.per tuas.& ibi gl.s.eo.ti.& ibi dixi s.in hoc c.j.in 2.q.non tamẽ pōt pater filio legitimato plus relinquere q̃ relinquit vni ex legitimis, cui minus relinquit. Ang.in §.& qm̃. in Auth.quib.mo. nat.effi.sui.aut nihil disposuit pater in testamento: & tunc vocãdi sunt cognati.& quod plus, requiritur eorum consensus, ff.de nata.rest.l.pe.in fi.nam princeps non solet eis non consentientibus legitimare, licet posset, l.2.in fi.ff.de na.resti. vide quod dixi s.in c.per tuas.vbi dixi de illo, qui facit se legitimare post mortem patris sine eius consensu, & ibi remisi de statutis excludentibus filias ab intestato, an præteritio rumpat testamentum.do. Car.Flo.hic concludit, ꝙ legitimatio tenet, sed per hoc non censetur habere legitimatus ius ɔprehendẽdi hęreditatem cum ꝑiudicio illorum, quibus erat iam delata, nisi eis cõsentientibus: intelligitur.n.fieri sine eorum præiudicio: per quod rñdetur ad id, quod dictum est, ꝙ debet citare illos, quorum interest, quia quo ad validitatem legitimationis non interest ipsorum, sed bene quo ad bona. Tu conclude in hac materia post istos Doct. ꝙ aut quærimus quo ad existentiam legitimitatis, inquantũ quęrimus, an persona sit legitima, non disputando de bonis: & dic ꝙ valet legitimatio, nulla facta reliquorum citatione, nec cõiunctione fratrum vel agnatorum: quia eorum nõ interest, imo publicum & honestum est, vt omnes legitimi sint, l.j.ff.sol.matr.in d.c.ius naturale.ita bene dicit do. Card. & et̃ do.Ant. de But.qui dicit, ꝙ valet, sed non quo ad ordines suscipiendos, cum non tractetur de aliquorum pręiudicio, non poterit impugnari propter defectum citationis. aut quærimus de legitimitate q̃tum ad effectum bonorum successionis. Et tunc aut fit ad voluntatem patris: & tunc pater pōt disponere de sua hæreditate ad præiudiciũ

expectantis

ADDITIONES.

a ¶Nitantur. Adde do.Soc.consi.164.incip. Visa bulla Bonifacii.ver.confirmantur etiam præmissa.in 2.par.char.24.ꝙ ista clausula, si preces veritate nitantur.in quocunque mandato & rescripto ad litem & beneficia subintelligitur dictũ verum de iure canonico, & quo ad cognitionem, non quo ad decisionem.secũdum Flo.in l.si cui.ff.de ser. Ia.But. & Bar.in l.præscriptionum.in 2.col.super ver.contra Azo.opp.fortiter C.si contra ius.de iure verò ci.nõ subaudi̇̃t, vt d. l.fi.& ibi Bar.C.de diuer.rescrip.alle.in tex.vbi dicit, ꝙ debet poni in rescripto, aliàs non valet, in Spec.de rescrip.præsenta. §.ratione quoque defectus.in ver.item quod non est ibi clausula.

b ¶Quod citentur. Sed quid si fiat nemine citato, vide per do.Alex.consi.94.ad fi. in j.parte.

expectantis hæreditatem. Et valet legitimatio nulla vocatione, vel citatione facta de aliquibus: quia tunc non dr̃ agi de præiudicio venientium ab intestato, cum possint priuari per testamentum, vt no. in l. j. C. de inoff. don. vbi ẽt dilapidando pater posset illos priuare. facit quod no. Host. in c. Ray. s̃. de testa. ergo fortius poterit priuare per actum ciuilẽ a iure vel principis priuilegio permissum, l. j. ff. de eman. lib. & Bar. in præall. §. & quid si tm̃. & per Bar. in j. constit. C. vnde non debent habere aliquod ius ipso viuen. l. post emancipationem. ff. de lib. leg. de quo per Bar. late. vbi s̃. & Bal. & Ang. ibi, & Ange. in consi. 301. quod incipit, In Dei &c. pro decisione j. in 6. col. & Pet. de Anc. in cons. 273. quod incipit, In Christi &c. in successione. & quod habent agnati citari, tenet Bal. in rub. de rescr. in j. co. aliàs est nulla legitimatio, vel saltem debet tanq̃ ambitiosa rescindi. alle. no. per Iac. de Are. in l. fi. ff. de nata. resti. & Pau. de Cast. consi. 221. quod incipit, In Xp̃i &c. super eo, quod primo loco. de hoc no. Bal. in proœ. fforum. & in l. j. C. vt li. pen. & vide Bal. in c. j. extra vt lite pend. vbi dicit, ꝙ est cautum, ꝙ agnati moueant litem ꝯ naturales: nam tunc nõ valebit legitimatio propter pendẽtiam litis: intellige, nisi de ea fiat mentio. no. do. Ant. in c. fi. s̃. vt lite pen. Albe. in l. prohibere. §. illud. ff. quod vi aut clam. Cal. qui aliter loquitur, eo. tit. consi. 5. Ang. consi. quod incip. spurius. & ibi ꝙ sufficit agnatos ẽt postea consentire. & per Io. An. in regula, sine culpa. de reg. iur. lib. 6. in merc. & licet But. dicat hic, ꝙ licet in hac legitimatione debeat fieri mentio de cognatione, Zochus tenet ꝯrium dicens, ꝙ hoc nulla lege cauetur. & hoc tenet Fed. de Se. & Griff. loco vbi s̃. & hoc ideo, cum pater velit præiudicare legitimis aliis in vita sua, potest, vt s̃. dixi fm̃ Fed. & sic habes, ꝙ quis põt post mortem patris legitimari. & voluit Cal. consi. 4. eo. ti. tñ theorice loquendo fm̃ Pau. de Cast. consi. 225. quod incipit, In Christi &c. super primo dubio &c. in 8. col. & optime in consi. 221. quod incipit, Super

26 eo quod primo. Dum ergo quæritur, an possit † fieri legitimatio de filio post mortem patris, vr̃ sic dicendum, ꝙ debeamus inspicere, an habeat specialem ptãtem legitimandi in præiudicium eorum, quibus ius esset quæsitum: si. n. non haberet, tunc posito ꝙ Imperator posset illud ius tollere, nõ propterea censetur per

a gñalem concessionem talem ptãtem in alium transtulisse,[a] prout in simili terminat Bar. in l. totiens. ff. de polli. in l. ambitiosa. ff. de decre. ab ord. fa. per l. 2. §. merito. & §. si quis a prin. ff. ne quid in lo. pub. c. super eo. s̃. de offi. del. saluo tñ eo quod j̃. dicam. Si vero talem ptãtem habet legitimandi in pręiudicium illorum, quibus erat ius quæsitum: tunc aut legitimauit simpliciter, & non censetur voluisse legitimare in præiudicium illorũ, quibus erat ius quæsitum, vt d. §. merito. & §. si quis a principe. si illos citari vel vocari non fecit. ita intelligo no. per Bar. in d. §. & quid si tm̃. quia cum non appareat de sua voluntate, ꝙ præiudicare voluerit, in dubio non cẽsetur voluisse præiudicare, per iura prædicta. Si vero apparet, ꝙ voluerit præiudicare, vel quia hoc dixit expresse, vel quia fecisset illos citari: nam ob alium finem non censetur hoc fecisse, prout in simili dicit gl. in l. j. §. cum dicatur. ff. si cui plusquam per l. fal. tunc de eo fit illis præiudicium, quia Imperator hoc facere posset si vellet, licet non sine peccato hoc faceret, prout expresse determinat Host. in sum. qui fil. sint leg. in pe. col. ibi, quis Imperator hoc facere posset &c. quod probatur vltra ipsum tali ratione: nam hæreditas, & ius adeundi hæreditatem sunt de iure ciuili, non de iure gentium vel naturali, l. lege obuenire. ff. de verb. sig. & hoc expresse determinat glo. in l. j. ff. de acq. rer. do. in prin. dum enumerat modos acquirendi dñium de iure ci. & in §. singulorũ. Insti. de re. di. Sed r[illegible]a traditur, ꝙ ea q̃ nobis acquiruntur de iure ci. seu q̃ de iure ciuili sunt, põt nobis auferri per Imperatorẽ: licet non sic ea q̃ sunt de iure gentium vel naturali, vt not. Inn. in c. quæ in ecclesiarum. extra de consti. & no. per legistas in l. fi. C. si ꝯ ius vel vti. pub. & sic vr̃ maius dubium, vbi hæreditas erat adita per filios venientes ab intestato: an auferatur eis omne ius quæsitum ex aditione, qñ apparet ꝙ Imperator hoc voluit, cum sit acquisitum dñium, & illud sit de iure gentium, l. ex hoc iure. ff. de iust. & iu. licet modi acquirẽdi quidam sint de iure gentium, quidam de iure ciuili, iuxta ea quæ habentur in d. l. j. ff. de acq. re. dom. non posset per Imperatorem tolli, nisi ex causa publicę vtilitatis, l. item si verberatum. §. j. ff. de rei ven. negari tñ non põt, quin ius adeundi hæreditatem sit mere iuris ciuilis, per gl. quæ est in d. l. j. in prin. ff. de acq. rer. dom. & per ɔñs tolli nobis põt per Imperatorem, sicut & actio quæ est de iure ciuili, vt d. c. in ecclesiarum. maxime quia non vr̃ esse in bonis nostris, nec ab ipso efficiuntur locupletiores, anteq̃ hæreditas adeatur, ff. ad l. fal. l. pretiã rerum. circa medium. & de isto iure late loquitur Host. in sum. in loco præal. de isto qñ apparet de expressa voluntate legitimantis, ꝙ voluit tollere ius quæsitũ: & habet ad hoc ptãtem, põt procedere opi. Dy. in d. consi. 15. Fateor tñ, ꝙ si simpliciter legitimasset ẽt in præiudicium hujus iuris adeundi, non valeret legitimatio non citato illo, cui delatum est: prout sentit Host. & Bal. expresse in proœ. C. circa fi. licet in l. Deo nobis. de epis. & cler. in vlt. q. sentiat ꝯrium fm̃ Fed. de Se. postq̃ igitur Imperator põt tollere hoc ius dñi acquisitum per aditionem hæreditatis, vel saltem ipsum ius adeundi delatum, anteq̃ hæreditas adeatur, vt dictum est; sequitur ꝙ si talem ptãtem transtulit in comitem, potuit sic ipse comes, si voluit, posito ꝙ alia citatio facta non fuerit: nam citatio fit, vt veniat ad ꝯdicendum, si vult, quia forte allegabit aliq̃, propter quam Imperator sibi non auferret: & sic debet fieri eo casu, quo de voluntate Imperatoris non apparet, ꝙ præcise voluerit tale ius absenti tollere, nisi primo ipsum audierit: sed in casu nostro apparet, ꝙ expresse voluit sibi auferre: vnde alia citatio non erat necessaria, quia posito ꝙ non venissent, non poterant voluntati legitimantis præcise ꝯdicere vel obuiare: & citatio de illo, qui non potest contradicere, vel impedire actum, non est necessaria, ff. de fideicom. lib. l. 3. §. j. ibi, cum multis aliis &c. l. 2. §. ꝙ si de frumentaria. ff. de admi. re. ad ci. perti. vbi Bar. bo. tex. fm̃ intellectum Panor. ibi in c. cum dilecta. extra de rescri. ꝙ autem præcise voluerit illis præiudicare, patet, quia eos vocari non fecit: & tamen dixit, non obstante quia hæreditas esset per alios adita: tunc ergo nõ fieret eis præiudicium tali iure, qñ ista tria concurrerent, l. ꝙ nõ consensissent, nec fuissent citati, nec appareat de voluntate legitimantis, ꝙ eis absentibus præiudicare voluerit, & ius prædictũ eis auferre. & si quodcunq; istorum deficeret, secus esset. de primo patet in l. fi. ff. de nata. resti. Aduerte tamen ad solennitatem

27 quam debet seruare † pater, quando petit a principe filium legitimare; debet dicere non posse se habere concubinam habilem ad matri. & sic per dispensationem filios legitimare, vel aliqua iusta causa impeditum esse dicatur: ergo legitimatio quamuis cum concubina matri. non contraxit, vel non velit contrahere aliàs si esset habilitas ad matrim. non fit supplicatio principi, in Auth. quib. mod. nat. effi. leg. §. si quis ergo. non onus, quia habilitas supplicandi tunc datur, quando determinatur inhabilitas matrimonii, vt ibi: hoc tamẽ intelligo, nisi specialem mentionẽ faciat de habilitate matri. & princeps dicat, non obstante &c. Et licet non requiratur citatio filiorum patre impetrante legitimationem pro filio illegitimo, debet tamen in legitimatione fieri mentio de confratribus legitimis ipsius legitimantis. ita D. Ant. in consi. 2. in 2. col. quod incipit, In nomine Iesu Christi, visis literis. & consi. 49. quod incipit, Vt præcedens. Ang. in §. sed quis ergo. in Auth. quib. mod. nat. effi. leg. vbi sentit quamcunq; speciem legitimationis restringendam, vbi extant filii legitimi, non tamen de aliis venientibus abintestato, quia pater põt illos priuare, bona dilapidando, est fienda mentio vt dixi. & hoc etiã placuit do. Ant. rosel. in suo tract. & licet teneatur exprimere, an habeat filios, & quot habeat, vt vult Io. An. in add. ad Spec. in ti. de success. ab intest. §. fin. ver. item scias. faciunt quæ s̃. dixi: tñ ꝙ non habeat filios, non est de necessitate exprimendum. Lud. in consi. 94. quod incipit, In Christi nomine amen, in proposita. Et quod dixi s̃. ꝙ viuente patre non requiritur citatio filiorum vel agnatorum; intellige qñ tractaretur solum de pręiudicio quo ad bona patris: sed si pater fuisset institutus & grauatus sub conditione, si decesserit sine filiis legitimis & naturalibus, restituere hæreditatem aliis: tunc quia posset fieri præiudicium fideicommissariis, quibus hęreditas venit restituenda, ipsi forent citandi, d. l. nam ita diuus. Aut fit talis legitimatio ad instantiam principaliter filii illegitimi in vita patris ipso patre ratum habente. & dicit hic But. satis hoc posse dici, ꝙ illorum agnatorum requiratur consensus, maxime si essent vlteriores agnati. de cõfratribus vero maius esset dubium fm̃ eũ, quia in vita viri acquirere quodam dñium, l. in suis. ff. de lib. & posth. credit tñ ipse, ꝙ non vitiabit legitimationem. hoc tenuit Bar. in l. adoptatio. ff. de ado. nõ obst. id quod But. opponit, & dixi s̃. fm̃ Bar. de Capua, ꝙ nõ adoptatur quis filium absq; alterius filii consensu, l. neque. ibi allegata: quia illa lex hoc non probat. præterea fm̃ But. illa lex loquitur de collatione iuris noui non consonante iuri naturali; legitimatio aũt consonat iuri naturali, quia naturaliter filius a patre producitur.

ADDITIO.

a ¶ Transtulisse, Ad quod adde do. Soc. consi. 212. incip. Prima consultatione dicẽdum. versi. quibus præmissis circa prin. in 2. parte, char. 86. & consi. 256. inci. Eleganter & subtiliter. ver. sed restat nunc. in d. parte, char. 131. sed an cõcessa potestate legitimandi videatur concessa potestas habilitandi, cum sit, cui conceditur quod est minus, non censetur concedi quod est plus: & an habilitare aliquem pro aliqua parte habilem plus sit q̃ a princ. spurium legitimare, vide præfa. do. Soc. in d. consi. 256. versi. & vlt. cum ver. seq. char. 230.

producitur.nec ista differentia inter legitimum & non legitimũ fuerat secundũ primæuum ius secundũ ipsum,vt dixi in c.tanta. pro hoc optime facit lex, filio quem pater. ff. de libe.& posthu. Credo ego melius posse dici,ꝙ si hæc legitimatio ad instantiam filij in vita patris facta est, & si in ipsa interuenit patris consensus a principio, ita ꝙ de tali consensu patris cōcedens legitimationem fuerit certificatus, etiã tunc ꝙ præiudicatur agnatis fratribus,vel vlterioribus,ex quo pater viuit:& est ratio, quia pater ꝑ consensum suum pōt ꝑiudicare filijs, quos in vita habet, vt s. dixi ſm Griffo.& Fede.item nulla pōt eẽ surreptio,si pater ignorauerit de agnatis:quia illis tunc nullum ius quæsitum erat: & si sciuisset concedens agnatos extare, sciuit etiam ꝙ pater in hoc consentiendo huic legitimationi pōt filijs præiudicare,ita ꝙ pariformiter concessisset.& dic ꝙ requiritur,ꝙ sit filius talis ętatis,
a qui legitimatur ad ipsiusmet instantiã,ꝙ consentire posset [a], l.fi. ff.de his qui sunt sui vel alie.iur. & in Authen. qui.mo.natu.effi. sui.§.generaliter.& tenet Gul.in l.fi. C.de pac. aut non apparet, ꝙ in hac legitimatione facta ad alij instantiam interuenerit patris consensus,vel cōtradictio,quia forte obtento ipso ignorante:& si apparet Principem certificatum esse, filios extare legitimos:& tunc hæc valet legitimatio,vt tenet Vbert. de Bobio, vt recitat Io.An.in addi.Spe.de succes.ab intest.§.j.versi.item sciat. aut Princeps est certificatus alios filios non extare:& tunc si extarent alij filij,legitimatio est surreptitia, quia hæc causa, s.ꝙ nō extarent alij filij, fuit facilius inductiua mentis Principis ad cōcedendum legitimationem,ex quo non pōt habere filiũ alium: & ideo si pater dicat se alios filios non habere, & tamen habet, impetratio est surreptitia,q̃a magis de facili inducitur Princeps, quando non habebat alios filios legitimos,q̃. si haberet, in d. §. si quis ergo habens.& per Io.An.in præalle. addi.ver.item scias ꝙ Vber.de Bobio.Nam licet pater possit facere legitimari naturalem in præiudicium legitimorum extantium, tamẽ ipse filius non pōt se facere legitimare.Ange.in §.j. Authen. qui.mo.natu. effi.sui.si autem extarent alij superiores agnati, & de illis nil dictum est,satis pōt dici ꝙ illorum non requiratur consensus, quia cum in vita eius,& de cuius hæreditate agitur,nullum quasi dominium in bonis sit quæsitum, legitimatio valeat: nec sit surreptitia nulla facta citatione,& illorum dominatione. Bar. in l. fi. C.qui. res iudi. non nocet. nisi narraret aliquid, quod esset ɔ̃ ipsos legitimos:quod haberet probare,puta quia diceret eos indignos:nam tunc debent vocari ipsi legitimi.Bal.in c.de causis.de offi. deleg. Si autẽ legitimatio esset motu proprio Principis vel Papæ concessa, tunc motus proprius tollit surreptionem illegitimantis,non tamen tollit defectum intẽtionis proprie, secũdũ ea quę no.in c.si motu ꝓprio.de prębẽ.li.6.& hæc dicta superiora procedunt,quando legitimatio est obtenta patre viuẽte:qñq; legitimatio fuit post mortẽ patris, de cuius successione agit: nã ꝙ legitimatio possit post mortẽ fieri,tenet Bar. in l. 2. in prin. in fi.4.col.ff.de vulg.& pupil.per sæpe allegatã auth.itẽ cũ quis. C. de natu.libe.vbi dicit esse casum : & tunc cadimus in arduam q. An legitimatio trahatur retro ad ꝑiudiciũ, vt tollatur ius alteri medio tpe q̃sitũ.sed non euagando,& cũ q̃ritur de legitimatione mediante voluntate paterna : & tunc non requiritur citatio, arg.auth.itẽ si q̃s.C.de na.li.facit quod no.Bar.in ꝑall.§. & q̃d si tm̃.aut fit non habita voluntate patris præmortui:& tunc requiritur citatio,q̃a hic alteri ꝑiudiciũ fit,l.fi.ff.de nata. rest. & l.nã ita
28 diuus.ꝑalle.vbi Bal.q̃ ibi q̃rit:†Quid si agnati,vbi dicunt vocari, sunt vocati,& non cōparent, an Comes poterit legitimare illis non venientibus.& Bal.ꝙ sic,in prima ꝗ̃stõne C.& qui ita refert tenere Ia.de Are.in d.l.fi.q̃d intelligit Bar.verũ post aditã hęreditatẽ,non ante aditã.Bal.in l.2.C.de iur.& fac.igno. & in d.l. nam ita diuus.& in d.§.& q̃d si tm̃.& vide Bal.in c.innotuit. in fi.col. de elect. Et quid possint opponere isti citati,Bal.in c.fi.de ferijs. Bal.in l.fi.C.quib.res iu.non nocet.& hoc verum intelligo, nisi Princeps legitimando faciat mentionẽ de ipsis filijs , & de iure eis delato,ita ꝙ intenderet eis præiudicare adijciendo clausulã, non obstante.tunc ſm Bu.nõ requiritur citatio.& dicit,hoc casu aduocabunt bona iam q̃sita agnatis: ex quo apparet expresse ex narratione,& expressa voluntate Principis , ꝙ velit præiudicare citatione non ob.facit glo.in l.antepe. C.ex qui.cau.maio.& sic intelligitur dictũ Doct.dicentiũ,ꝙ in concessione priuilegij, q̃d emanat ex Principis liberalitate, non requiritur citatio, de ꝑbẽ. c.cũ qui.li.6.de priui.c.cum olim.c.cũ dilecta. de confirma. vtili. si aũt non apparet de exp̃ssa Principis voluntate volentis præiudicare,q̃uis de ipsis agnatis facta narratio, & restitutio, clausula non obstante,dico ꝙ eis nõ citatis nõ præiudicat.ita intelligatur Iaco.de Are.& Bar. in §. & quid si tantum. l.Gallus.ff.de libe.& posthu.facit l.2. §.merito.& §.si quis a Principe. ff. ne q̃d in loco

29 publi.l.fi.ff.de nata.resti. † Sed quæro de vtili q̃one, in qua Pau. de Cast.consuluit, & multum necessaria ad istam materiam. ibi ponit,quidam habebat sorores legitimas & naturales, habebat fratrem naturalem: post mortẽ patris legitimatur iste naturalis, vt succedat Anto. an requiratur consensus Anto. an sorores debuerunt vocari,& an legitimatus excludet fœminas vigore statuti,quo fęminę excludũtur a masculis.Et consuluit Pau. ɔ̃si.221. incipit,In Christi,super eo,quod primo &c. Vtrum dicta legitimatio possit infringi,ex eo ꝙ dictus Ant.ad cuius successionem legitimabatur,& præfatæ sorores , quæ per dictã legitimationẽ veniebant excludendæ,si foret valida,non cõsenserunt, nec vocatæ fuerunt ad dictã legitimationẽ.& in hoc breuiter vr̃ dicendum quòd prædicta non requiruntur , nisi ratione pręiudicij & læsionis,quæ eis inferetur,l.nam ita diuus.ff.de adop. ff.de nata. resti.l.2.in fi.sed hic nullum præiudiciũ inferebatur istis,propter quod earum consensus vel vocatio debeat requiri. quod patet , & primo de Ant. quia per istam legitimationem nõ ligabantur sibi manus, quominus posset de bonis suis disponere pro libito voluntatis:& si disponere voluit,non est sibi præiudicium,cum ad prædictos legitimatos sua successio deuoluatur , quæ cẽsetur ad ipsos deuolui ex sua tacita voluntate,l.si quis nullũ. ff.de iure codi.Constat autẽ,ꝙ volenti non infertur iniuria siue damnum, C. de transact. l. cum donationis. quinimò sibi vtile fuisse vr̃, ꝙ numerus successorum legitimorum augeretur, ne sua bona deuenirent in fiscum alijs deficientibus, ff.de inter.actio.l.& quia. ff.de suc.edic.l.j.in prin.quia naturaliter poterant ei nasci legitimi successores etiam eo inuito:igitur & ciuiliter potuerunt sibi inuito fieri natura cooperante,secundũ ea quæ no.Ia.de Are. in quadam sua q̃one disputata, de qua facit mentionem Io. An. in addi.Spec.in tit.de succes.abintest.§.fi.& in Auth. qui.mo.natu. effi.legi. §. si quis igitur. ver.si vero solum.ibi dum dicit, naturæ simul & legis &c.De sororibus etiã eius patet,ꝙ non requireretur earum consensus vel vocatio, quia cũ tunc tp̃is viueret Ant. non erat eis delata hæreditas eius,l.j.ff.pro hęrede. & sic non ꝑtendebant aliquod ius in esse formatũ, rõne cuius haberent cõsentire vel requiri, aliàs viderentur fuisse solicitæ de hæreditate viuentis,quod a iure reprobatur,l.2.§.interdum.ff.de vul.& pup. l.post emancipationẽ.cum ibi no.ff.de libe.leg.licet enim separare possent dicti successionem Ant. tamen dicta spes non erat cõsiderãda:tũ q̃a fundata in morte alterius, & sic in tristi euẽtu, l.fi.C.de pac.l.inter stipulantẽ.§.sacrã.ff.de verb.obl.iuxta illud,

In mortem alterius spem tu tibi ponere noli :

Tũ ẽt q̃a dicta spes erat fallibilis,cũ ipsæ possent ꝑmori Anto.& sic euanuisset:ergo &c.l.nãlẽ.§.j.ff.de acq.rer.do.& ꝑ p̃ dictas rõnes Io.An.in addi.ad Spe.loco s̃.alle.de succes. abintest. §.fi. determinat ſm Vbertũ de Bobio legitimationẽ nõ reddi vitiosam ex isto capite:nã ibi vr̃ ad literã formare dubiũ casus nostri de illo,q̃ post mortẽ patris fecit se legitimare cũ cl̃a , ꝙ posset succedere agnatis & cognatis:& determinat,ꝙ licet quãtũ ad hereditatẽ paternã,quæ iam erat alijs delata,non valeat legitimatio illis consentientibus,vel non vocatis, supple & non facta mẽtione Principi de illis,quæ si facta fuisset,potuisset illis præiudicare si voluisset etiam inuitis, vel non vocatis,quia tale ius hereditatis delatæ seu adeundi est de iure ciuili,iuxta no.in l.j. ff. de acq. rer.domi.per glo.ꝙ Imperator pōt inuito auferre , iuxta no. per Doct.in l.fi.C.si contra ius vel vti.publi. & in c.quæ in ecclesiarum. de constitu. Attamen quantum ad hæreditatem agnatorũ & cognatorum,qui tũc veniebant , bene valet etiam illis nõ cõsentientibus,vel requisitis, & etiam nõ requisitis illis, qui poterant eis succedere.quod etiam tenuit D.Ant. de Bu. in c.nostro, licet Ia.de Bel.in Auth.qui.mo.natu.effi.sui.videatur tenuisse,ꝙ requiratur cõsensus vel vocatio illorum, qui post mortem illius sperabant sibi succedere.sed non placet rõnibus prædictis. Nec ob.no.per Bar.in §.& quid si tm̃.q̃a loquitur de illis,quibus iam delata erat hęreditas,& sic erat in eorum p̃tãte spes succedendi, quã habebant deducere ad rẽ vel ad actũ, s.adeundo hęreditatẽ: vnde satis infertur eis ꝑiudiciũ,si talis spes eis auferatur , q̃a cẽsẽretur eis auferri ipsę res,ar.l.q̃ actionẽ hẽt.ff.de re.iur.nõ sic in illis,q̃b⁹ successio adhuc delata nõ est,ꝑ iã dicta.& ꝑ hoc faciũt no.ꝑ Bar.in l.si pōt.ff.de acq.hęre.hęc tñ vera, q̃n Imperator legitimat in terris Imperij,sed in terris ecclesię nõ pōt legitimare aliquem

ADDITIO.

a ¶Consentire posset. Quia quis inuitus legitimare non potest,sed volens.Bar.in l.fi.ff.de his quibus vt indig.& Pau. de Cast. consi. 221. & dic per Principem non legitimari inuitum.Abb.hic,sed per subsequens matrimonium sic,secundum Ange.in dispu. Nobilis quidam genere. sed quid, an filius spurius plus incommodi quàm commodi consequatur per legitimationem, vide Do.Soci. consi.295.inci.In causa filiorũ.ver.postremo.cum ver.se.in 2.parte,char. 217.

aliquem ad succedendum alicui, nisi illo cōsentiente & agnatis eius, per no. j. per Io. An. super ver. insuper. & idem si Papa legiti
30 maret in terris Imperij. † Et ibi Pau. in d. consi. determinat incidenter aliud dubiū, nunquid in dubio Comiti cēseretur data potestas legitimandi quo ad succedendū patri, vel agnato eo casu, quo deficiant successores legitimi: cū enim satis operetur dicta legitimatio ēt casu p̄dicto, in quo nulli penitus fit iniuria nec p̄iudiciū, nisi fisco, ad quē bona tanq̄ vacantia deuoluēda essent, non debent extendi ad casum, in quo vere sine aliquali iniuria vel aliquali p̄iudicio legitimę ꝓlis fieri non pōt, ar. ad hoc in l. si qn̄. C. de inoffi. testa. cū ibi no. quod ēt patet: nā quantū ad successionē paternā legitimatio ēt per ipsum Principem fienda nō est in p̄iudiciū ꝓlis legitimę, i. vbi extant filij legitimi & nāles: secus si non extant, nec est tunc ab ipso postulanda, vt est casus in Auth. qui. mo. na. effi. sui. §. illud tñ. vbi pluries in tex. hoc repetitur, vt in Auth. qui. mo. na. effi. leg. §. si quis igitur. maxime in fi. ibi, omnino enim suis existentibus &c. si ergo Princeps ipse nō esset legitimaturus quo ad succedendū patri, eo casu quo filij legitimi extarent, non est dicendū ꝙ voluerit alteri concedere faciendū, arg. ff. de pig. l. obligatione generali: & posito ꝙ iste Princeps posset, si vellet, ex plenitudine ptātis: qa nō potuit sibi vel successori legē imponere, l. si q̄s in prin. ff. de leg. 3. extra de elec. c. innotuit. non ꝓpea cenietur per verba generalia hoc alteri concessisse, iuxta no. per Bar. ff. de pollici. l. totiens. ff. de decre. ab or. fac. l. ambitiosa. Sed q̄d, si in concessione dr̄, sine p̄iudi-
a cio legitimę prolis [a], vel diminutione portionis eorū, sciendū est ꝙ proles legitima dicuntur liberi, C. de episc. & cleri. l. officiales. C. de agri. & cen. l. ne diutius. lib. 10. legitima aūt portio liberorū pōt duobus modis sumi. Primo pro eo ꝙ eis debetur abintestato: & tunc tota hæreditas cōprehenditur appellatione legitimæ portionis, cū tota hæreditas eis debetur, cū prima causa sit liberorū, C. de legi. hære. auth. in succes. & in cor. vnde sum. & sumēdo isto modo esset sensus, ꝙ si extarent liberi legitimi & naturales, legitimatus ad successionē paternā nihil posset cōsequi de hæreditate patris, qa non posset aliq̄d consequi, cū fieret p̄iudiciū proli legitimæ, cum tota hæreditas illis debeatur sine aliqua diminutione, l. scripto. ff. vnde liberi. l. cū rō. ff. de bon. dānatorū. & ꝙ isto mō possit hoc sumi, posito ꝙ dixerit, portionis: patet, qa appellatione portionis cōprehenditur interdū totū: qa eadē rō est in toto, & nō pōt discerni, quare magis de vna parte q̄ de alia, ff. de leg. 2. l. Lucius. §. filia. in gl. super ver. dimidiæ. ff. de le. 3. l. vxori. in prin. cū ibi no. Sic econuerso interdictū totū sumitur ꝓ parte, ff. de leg. 2. l. Lucius. in prin. cū sua glo. & quod ēt ita debeat intelligi, patet, qa intelligendo concordabit ista concessio cū iure cōi, cū dicatur in d. §. illud tñ. in d. Auth. qui. mo. natu. effi. sui. ꝙ existētibus filijs legitimis & naturalibus non debeat fieri legitimatio in ipsorū p̄iudiciū: valebit ergo quantū ad honores & alia, non quantū ad obtinendū aliq̄d de hæreditate paterna, ne fiat p̄iudiciū proli legitimæ in sua legitima portione, i. in eo quod sibi debeatur abintestato ex legis dispositione, quę facit eā appellari legitimā, ff. ꝓ soc. l. 3. §. de illo. & iste est bonus & sanus intellꝰ. Secūdo mō pōt haberi simul legitima portio pro legitima debita iure naturæ, quæ est aliquādo tertia, aliquādo semis eius portionis, quā abintestato foret quis habiturus sm̄ numerū liberorū, vt in auth. nouissima. C. de inoffi. test. Et isto modo non video ꝙ possit sumi, quia si non legitimatur nisi vnus, posito ꝙ succederet patri ēt extantibus legitimis, non tñ eis fieret p̄iudiciū in tali legitima, siue sit vnus siue plures isti legitimi, ēt si verba p̄dicta nō forent apposita: & sic dicta verba essent superflua, quia censeretur voluisse, ꝙ possit legitimare ēt vt succedat patri extantibus legitimis, dummodo illis non diminuatur legitima debita iure naturę, quod dicere non expediebat, si quis recte inspexerit. sed qn̄ legitimarentur plures, bene posset hoc contingere, ꝙ per hoc diminueretur alijs legitima. potes dicere, ꝙ etiā qn̄ vnus tantū legitimatur, adhuc illa verba multū operantur in casu s. qn̄ pater non relinqueret in testō filijs debitā portionem, quo casu agunt ad supplementū, sm̄ l. omnimodo. C. de inoffi. testa. vnde isto casu quota portio eius patris, quā essent habituri abintestato, pōt minui per portionē istius fratris naturalis, si legitimaretur, cū eo minus ipsi essent habituri. Tenendo ergo primū intellm̄ vr̄ dicendū, ꝙ ex forma dicti priuilegij p̄fatus comes palatinus non censetur habere potestatē legitimandi aliquē ad hęreditatē paternā, nisi cū deficiunt alij filij legitimi & naturales eiusdē gradus: siue fiat legitimatio viuēte patre, siue post eius mortē, vt ex p̄dictis patet. ita vr̄ per eandē rōnem, ꝙ nō cēseatur sibi data ptās legitimandi aliquē ab hæreditate fratris, nisi cum deficiunt filij fratris & sorores legitimę & nāles eiusdē gradus, cū satis possit operari legitimatio ēt dicto casu, qa sine ea ēt tūc succedere non posset, l. spurius. & l. hac parte. ff. vnde cogna. Et aduertendū est, posito ꝙ p̄dicta cessarēt, & ꝙ præfato comiti palatino censeatur data potestas legitimādi ad patris hæreditatē existentibus ēt alijs filijs legitimis & naturalibus, sicut posset ipse Imperator, si vellet, licet in dubio nō præsumatur velle, etiā quantū ad hæreditatē fratris ēt existentibus alijs fratribus & sororibꝰ: tñ ad hoc vt videat hoc voluisse, necesse erat in impetratione dictæ legitimationis facere de ipsis expresse mentionem: videlicet non obstante ꝙ sint alij filij, vel alij fratres & sorores. quod patet, qa credendū est dictū comitē non aliter fore legitimaturū q̄ ipse Imperator esset, ar. l. j. in fi. ff. de offi. pręfec. pto. de rescrip. c. super literis. in fi. sed cū legitimatio impetratur a Principe, etiā ab illo, cui dēt legitimatus succedere, necesse est vel in tali impetratione mentionem facere de agnatis, quibus tollitur aut diminuitur per hoc successio, vt Princeps censeatur hoc voluisse, licet dicto casu postq̄ sit de volūtate illius, q. pōt illis agnatis hæreditatē auferre, nō req̄ratur illorū agnatorū cōsensus aut vocatio, arg. ff. de adop. l. cū adoptio. & quod no. Bar. in l. Gallus. §. & quid si tm̄. ff. de libe. & posthu. attamē vt dixi, bene req̄ritur ꝙ fiat de illis mētio, ad hoc vt censeatur voluisse illis p̄iudicare, qa facilius eā facit, qn̄ nō sunt agnati, q̄ qn̄ sunt, ꝓut exp̄sse no. per D. Anto. de But. in c. nostro, &. s̄. dixi. & dicit V ber. de Bo. & Iaco. But. hoc tenere, vt refert Io. An. in addi. Spec. de succes. ab intest. igitur eodē modo fienda est exp̄ssio & mētio de agnatis, qn̄ legitimatio impetratur a comite palatino, ad hoc vt ipse comes censeatur voluisse illis facere p̄iudiciū: sed cū hoc non dixerit, redditur legitimatio surreptitia, qa credendū est ꝙ si sciuisset legitimatū habuisse sorores legitimas & naturales, talē legitimationē in illarū p̄iudiciū non fecisset: hæc est enim cā, q̄ hēt mouere Principē: ergo &c. c. super literis. & c. ad audiētiā. de rescri.
31 † Circa illud vero, an legitimatio retrotrahitur. Bu. hic distinguit, ꝙ aut est legitimatio restitutiua, vt qa Papa vel Imperator legitimat, vel aliquē reintegrat primęuę naturę, ac si legitimus natus eēt, qa legitimus sic dēt fieri, qn̄ totaliter reintegratur q̄s, vt no. Bu. in l. si q̄s. in fi. C. de ope. libe. & idē & multo fortius de legitimatione, q̄ disponit ad radicē, videlicet per ma. subsequēs. & hęc talis restitutiua retrotrahitur, l. fi. C. de na. resti. & in Authē. qui. mo. na. effi. sui. §. si quē. & §. illud. si aūt est legitimatio collatiua, & per collatiua verba tm̄, & an hęc trahatur retro, ita ꝙ tollat ius alteri medio tēpore quæsitū: quidā tenuerunt ꝙ sic, & maie. Bar. s̄ in l. Gallus. §. & q̄d si tm̄. p̄alle. qm̄ fictio retro nō trahit ad p̄iudicium illius, cui medio tēporis ius est quęsitum, nisi ad illud in spē restituatur, ff. de vsuc. l. si is qui pro emptore. & ibi no. dixi in c. is qui. de spon. Cardi. Flo. in cle. quia circa. de elect. & hanc opi. ꝓ vera tenet Bu. & hoc idem Zochus, per ea quæ no. Io. An. qui hanc partem firmat in c. q̄uis. per illum tex. in c. si pro te. de rescri. lib. 6. no. in c. sine culpa. vbi Io. An. in mer. & idem in addi. ad Spec. de succes. abintest. §. 2. ver. j. q. & per Host. in sum. qui fil. sint legi. in pe. col. ver. nunquid si Imperator. exigitur ergo citatio & eorū consensus. facit l. pe. ff. de nata. resti. & ibi hoc tenet Ia. de Are. Bal. in l. eā quā. C. de fideicō. in 10. col. dicit ꝙ legitimatio facta in vita patris non retrotrahitur post mortem. & pōt ēt rō, ꝓp præiudicium aliorum, quibus post mortem patris est ius quæsitum, vt patet ex prædictis. idem dicit Bal. in l. j. C. de iur. aur. annul. ꝙ legitimatio non dicitur fictio: & sic non retrotrahitur, quia non tenet facta in suspenso, sed suum robur habere statim debet. sed fateor & intelligo, quando ex re perfecta est alteri ius quæsitum, per prædicta. alias Bal. esset sibi [illegible], quod nō esset miraculum. & ꝙ retrotrahatur, tenet Bal. in tit. de procur. in addi. ad Spec. in j. col. dicit tamē Bal. in c. j. in prin. in fi. col. in tit. hic finitur lex. & incipiunt consuetudines, ꝙ etiā casu quo valet legitimatio filij in præiudicium agnatorum, quibus erant bona quęsita, non tamen tenentur ad damna neq; de restitutione fructuum eo tēpore, quo possederunt perceptorum, per tex. in au-
32 then. idem de Nestorianis. C. de hære. † Et ex his infertur ad q̄stionem, si consuetudo regni habet, ꝙ primogenitus succedit in regno, ꝙ quis habet legitimatum primo natum & legitimū natum ante legitimationem, quis præferatur. dicit Io. An. in c. si ꝓ te. de rescri. li. 6. illā decr. & c. q̄uis. eo. tit. li. 6. & per c. si Apostolicę. de p̄bē. eo. tit. ꝙ legitimatus non p̄fertur, licet primogenitus
b fuerit [b]. & hoc idē repetit & ꝯcludit in repetitione hmōi, & quā disputat

ADDITIONES.

a ¶ Prolis. Sed quid si fit clausula in legitimationibus, dummodo non præiudicat legitimis masculis, & ad quid sit apposita: vide per D Soci. consi. 146. incip. Eleganter & subtiliter. ver. 2. clare respondetur. cū ver. seq. in 2. par. char. 1. 1.

b ¶ Fuerit. Adde Ange. in l. Gallus. §. & quid si tantum. in fi. ff. de libe. & posthu. & Io. de Imo. in l. ex facto. 6. col. de vulg. & pupil. Bal. & Ia. But. in l. quotiens. C. de rei ven. Oldra. consi. 104.

disputat in regula, sine culpa. in merc. ponit Bal. in l. eam quã. in 3. char. C. de fideicõ. & Gemi. in c. si pro te. prealle. nam si iste eẽt legitimatus per subsequens matri. secundo loco ꝯctum, & tunc erit casus in prealle. c. si pro te. ꝙ non debeat præferri secundogenito, cui erat iam acquisitũ ius vigore consuetudinis ante legitimationẽ. si vero legitimatio erat facta per modũ restitutionis: tunc erit casus in d. c. si Apostolicę. & in c. quis. prealle. & vide quod no. Io. An. in prealle. regula, sine culpa. in primo membro 2. q. & hæc in hac q. dicit, videlicet ꝙ non præiudicatur ei, cui ante est ius q̃situm, seu quædã spes. intelligo, quando ius siue talis spes sunt certæ, qm̃ si spes esset sed incerta, hoc non debet attendi: hæc enim incerta spes, quã habere p̃nt venientes abintestato, non debet impedire testatorem viuẽtem, ne in vita disponat in bonis suis, legitimationẽ filij per rescriptũ Principis impetrando, cum talis spes mere pendeat in casu fortunæ, nec de præsenti aliqua sit spes in re, vel ad rem: secus esset si spes nõ eẽt incerta, sed aliqualiter certa, vel esset ad rem vel in re de præsenti vel de futuro aliqualiter certa, cum non videatur ꝙ solum tũc pendeat a casu fortunæ, sed etiã pendeat ex aliquo hominis iure præcedente, quod ius est causatum, vt no. Bar. in l. fi. C. de pac. & in l. is põt. ff. de acq. hære. qui dicit, ꝙ q̃nq; spes successionis attẽditur. facit c. cõsuluit. de vsu. vbi de sola spe curatur. & vide quod Io. An. no. in regula, ignorãtia. vbi de tali spe ad beneficium, an debeat fieri mentio: vt ergo sciamus, q̃n impetrans legitimationem debeat exprimere de iure tertij, cui non præiudicatur, nisi appareat de expressa voluntate Principis, quia velit preiudicare. dic ꝙ in dubio rescriptũ habet tacitã ꝯdõnem, s. si legitimos nõ habuerit, per quã ꝯdõnem euanescit, licet non fuerit dictum per concedentẽ rescriptũ concedi in defectũ legitimorum. Io. An. in addi. Spec. de succes. abintesta. §. j. ver. sed eo facto. & recitat Gui. de Suza. hoc tenentem, qui de hoc alleg. l. cum acutissimi. C. de fideicõ. cum alijs iuribus. si autẽ exprimit Princeps de hæreditate & iure alteri coniuncta spe, cui intendebat preiudicare, & maxime si dicat, non obstante tali lege, vel tali, vel cum clausula generali, non obstantibus legibus. tunc est clarũ, ꝙ p̃iudicatur, si fiat mentio de agnatis, quibus præiudicatur, & ꝙ dicatur, non obstante tali lege: & sic vnum, s. sine altero non sufficit, s̃m
33 But. hic. † Sed qm̃ incidens q. de cõsuetudine regni, vt primogenitus succedat in regno, & an primogenitus legitimatus excludat secundogenitum legitime natum, dato ꝙ legitimatio subsequatur. Io. An. in p̃allegata regula, sine culpa. tetigit q̃onem talẽ. Acolitus beneficiatus habẽs vnum filiũ ex concubina, suscepit filium promotum ad sacros: demum vxore mortua in extremis agens, cum dicta concubina matri. contraxit: quæritur, an ille sit legitimatus. secũdo, dato ꝙ sit legitimus, an sibi debeatur hęreditas, quã loci consuetudo defert primogenito. Prima q̃o habet tria dubia. Primũ, an id quod dr̃, naturalem filium legitimari per subseq̃ẽs parentum coniugiũ, locum habeat in genito ex clerico beneficiato. Secundo, an locum habeat, cum alter parentũ iterum aliud matri. contraxerit. Tertio, an talis legitimatio fiat per matri. contractum in vltimo vitæ spiritu. Dubium primum fuit expeditum in c. tanta. in 6. q̃o. s̃m ordinem Io. An. in regula, sine culpa. Opin. sunt Doct. variæ, quæ possunt deseruire tribus q̃stionibus. Prima q̃o est, an statutum vel consuetudo loquens de primogenito, ꝙ succedat, verificetur in primogenito naturali, & post alios, vel quandoq; post mortem patris legitimato. In secunda, præsupposito ꝙ legitimatio requiratur tẽpore generationis, ita ꝙ alteri non succedat, an fingatur retro legitimus, & comprehendatur verbis statuti vel consuetudinis. Ad primam deueniens: & vr̃ ꝙ sufficit esse primogenitum & naturaliter, licet postea consequatur iura legitimi: nam sicut in iure geniture consideratur ordo primogeniti, ita in successionibus abintestato consideratur proximioritas, l. 2. §. j. ff. de suis & legi. & sic ar. de proprietate seu proximioritate ad primogenituram: nam sicut de iure ex gradibus diuersis succedit proximior, l. post consanguineos. §. 2. tit. prealle. ita hic de consuetudine ex personis eiusdẽ gradus succedit primogenitus, i. prior in genitura, quod conueniat legi diuinæ, Gene. 25. & 27. de qua 7. q. j. q̃ periculosum. facit c. licet. de voto. in fi. vbi in genitura plerũq; est ordo, & prioritas & posterioritas, ff. de statu ho. l. Arethusa. sed certum est ꝙ in proximitate inspicitur tẽpus mortis, vt in l. consanguineos. prealle. & l. j. §. proximus. ff. vnde legitimi. & l. j. & l. si duobus. ff. vnde cog. Insti. de legi. agna. succes. §. proximus. ff. de iniust. rup. test. l. si quis filio exhæredato. secundo responso. ergo in primogenitura inspicienda tempus mortis attendemus. Secundo cum quęritur de ꝯdõne cuiusdam hereditatis vel legati, ad quem pertineat, non inspicitur id quod prius fuit, sed id quod prius est. 32. q. j. c. nõ enim. & maxime quod licet certis casibus inspiciatur tempus testamenti, hoc non põt dici hic, cum sit successio abintestato: tp̃e ergo mortis patris iste filius legitimus est naturaliter primogenitus, & habet qualitatẽ legitimam. ergo sequitur, ꝙ prior admitteret: etenim vere est legitimus ꝑ ꝑ ma. subsequens: ergo verificantur verba cõsuetudinis vel statuti, quæ loquuntur de primogenito. & ad hoc arg. vide Saly. in l. Imperialis. §. illud. C. de nup. vbi de simili q. s. an filius natus ante regnũ adeptum, si alius postea regno adepto nascatur, succedat in iure primogenituræ, vt dicatur regis primogenitus. & multa ibi ar. ponit, q̃ breuitatis causa omitto, ex quibus posset circa q̃onem nostram argui. Præterea sequeretur alias absurdum, quia pater trium filiorum mortuo iam primo non haberet hęredem, cum inspecto tempore genituræ nullus viuentium filius fuerit primogenitus. Secundo iste filius non legitimatus excluditur a proximioribus agnatis, in Authẽ. qui. mo. na. effi. sui. §. si quis autẽ defunctus. sed superueniens qualitas per matri. priuat illos proximiores, vt ibi no. & facit quod no. Bar. in l. Gallus. §. & quid si tm̃. ff. de libe. & posthu. igitur in proposito licet excludatur iste filius a secundogenito, tñ si iura legitimationis acquirat, secundogenitus excludetur: nam tunc est de successionis qualitate. facit l. non intelligitur. ff. de iure fisci. in Auth. de incest. nup. §. dubitatum. Insti. de nup. §. fi. Tertio, paria sunt esse talẽ ab initio, & ex postfacto esse talem, l. fi. C. ad Mace. sed si iste primo naturaliter genitus fuisset a principio legitimus, non haberet q̃o nostra dubitationẽ: ergo & nunc cum deuenerit ad talem, c. tanta. s̃. eo. tit. l. cum quis. C. de naturalibus libe. Quartũ, & istud est primũ ar. Io. An. in mer. in hac q. cõstat illũ esse primũ, qui nullũ ante se habet, c. Ioseph. de verb. sig. l. proximus. & l. ꝓximi. ff. eo. tit. sed iste primo reperitur natus, item reperitur legitimus: & hæc duo concurrunt in eodẽ tẽpore, s. quo defertur hæreditas: & indubitatum est, ꝙ cessante consuetudine vel statuto de primogenitura loquentibus, succederent isti simul, vt Insti. de hæreditatibus quæ abintest. §. j. in Auth. de incest. nup. §. dubitatũ. authẽ. item si quis. C. de natu. libe. consuetudo igitur, quæ inter legitimos respicit primogenitũ, debet in isto prius nato naturaliter nato, & nunc legitimato aliquid operari, de priuilegijs. c. in his. c. si Papa. eo. tit. lib. 6. Præterea idẽ ius est de toto quod de parte, c. pastoralis. s̃. de offi. dele. l. q̃ de tota. ff. de rei ven. ergo sicut in re cõi primus iste in totum excluderet personas secũdi gradus, c. j. s̃. eo. tit. ita primogenitus & legitimus excludit secundogenitũ iure cõsuetudinis vel statuti. p̃terea qualitas iuncta verbo, qualificatur s̃m tp̃s verbi, l. Titius. ff. de mili. test. l. si extraneus. ff. de noxa. Bar. in l. ex facto. ff. de vulg. & pupil. sed hic qualitas primusgenitus qualificat verb. succedat. ergo illo tp̃e, quo succedit, sufficit qualificare verbum, succedat. cũ tunc tractetur de effectu huius genituræ, q̃a isto tẽpore iure ciui. talis legitimatus hẽt iura succedendi: ergo hẽt illud, quod est eius consecutiuũ, videlicet primogeniturã ꝓ hoc, q̃a est accessoria ad ipsam successionẽ: ergo dẽt regulari s̃m naturã principa. Præterea videmus, ꝙ nedũ in iudicijs, sed ẽt in ꝯtibus hẽt locũ retrotractio de captiuitate & seruitute postliminij, l. retro. ff. de capt. vnde sicut reuersus ab hostibus habetur ac si nunq̃ fuisset in specie seruitutis, 16. q. 7. c. j. actione. l. postmodũ. ff. de capt. sic legitimatio subsequens ipsum, vr̃ ꝙ facit haberi ac si illegitimus non fuisset, ff. de iniust. rup. test. l. si q̃s filio. §. pe. & sicut per postliminiũ reuersus excluderet secundogenitos, & remotiores, vt in prealle. l. si quis filio. §. si pater. ff. de bo. libe. l. si necesse. §. si deportatus. ita ẽt per legitimationẽ, quæ retrotrahitur. & prolixius ꝓsequitur Io. An. hoc ar. vnde pro hac parte plures tex. sunt, Auth. qui. mo. na. effi. sui. §. si quis igitur dotalia. vbi dr̃, ꝙ iste legitimatus facit vnũ ordinẽ natorũ: sed in hoc ordine est primogenitus, & naturalis. item legitimus, ergo &c. & si dicatur, non habet naturalem, quia vnus ab initio naturaliter legitimus non vr̃ referri, nisi ad legitimos sufficiendos: ergo sufficit quandoq; sit legitimus, quia hæc duo a prin. copulate non requiruntur. pro hoc in dicto corpore, §. reliqui. Item facit Authen. de incest. nup. §. dubitatũ. vbi dicit tex. ꝙ habens tales filios habet successores ex testamento & abintestato, vt l. permittit, hẽt primumgenitum successorem totalem: igitur &c. & faciunt tex. q̃ dicunt nihil a legitimis differentes: ergo habent iura primogenituræ. facit l. cum quis. C. de naturalibus libe. insuper facit c. cũ in cũctis. de elec. & in c. tanta. s̃. eo. nam vt quis ad ordinẽ possit promoueri, req̃ritur ꝙ sit legitimus tp̃e natiuitatis: & tamẽ nati ex cõcubina postea vxore p̃nt ad sacros ordines promoueri. ita hic, licet statutũ vel consuetudo requirat primogenitũ legitimũ: tamen postea cõtracto matr. talis quo ad ius succedendi sicut ad ordinẽ, imò magis ad iura primogenituræ erit legitimus, per c. nostrum, vbi si legitimatur quo ad ordines, multo magis quo ad temporalia Papæ. & istud est quartum argumen. Io. An. proles

legitima dicitur causa omnis priuilegij,& pcipue concessi doti,
l.j.ff.so.matri.sed cum ipsa causa dotis omni tēpore & præsenti,
præterito,& futuro sit fauorabilis,vt in dictis iur. c. ex literis.de
pigno.c.nuper.de dona. inter vi.& vxo. quāto magis erit proles
omni tēpore, quia propter vnūquodq; & illud magis sm Phi. l.
cum quis.C.de natu.libe.ergo omni tempore debet iste censeri
legitimus,c.ex tenore.eod.tit. Item dicit Io.An.in quinto argu-
mento,istud beneficium est sacramentū iuris canonici vel ciui-
lis,ergo latissime debet interpretari,ff.de cōsti.Prin.l.beneficiū.
c.olim.de verb.sig.c.cū dilecti.de do.& ibi Io.An. in vltimo arg.
induxit tex.in §.reliqui.in Auth.qui.mo.na.effi.sui.ibi,semel ef-
ficientes legitimos damus habere successores, & illos, & q hñt
ab initio sunt legitimi.& in fi.§.si quis ergo. nihil a legitimis fi-
lijs differētes.& idē ff.de libe.& posthu.l.filio.& l.filia. C.de cō-
34 sulibus.li.12.† Priusq̃ fiat huius dubij decisio,transeo ad secūdū:
posito q legitimatio requiratur tēpore generationis, ita q alteri
a succedat,an fingatur retro [a] legitimus. & sic est quærere forma-
liter de eo quod querit Io.An.in dicta mercu.nunquid hęc legi-
timatio retrotrahitur,posito q copulatiue illa duo æquiparātur,
videlicet q sit naturalis legitimatio,& non nataliū restitutio, vt
in Auth.qui.mo.na.effi.sui. §.si quis ergo. sed clarū est,q hæc re-
stitutio trahitur retro ad tps natiuitatis,quo tpe requiritur q na-
turaliter sit primogenitus,& sit legitimus: & licet illa authē. lo-
quatur in legitimato per rescriptū,qui pristinę naturę non resti-
tuitur,multofortius debet esse in ista, q̃ est maioris efficaciæ: &
q trahitur retro,firmat Bar.in l.Gallus.§.& quid si tantū.ff.de li-
be.& posthu.voluit Bar.per illū tex.in l.q in prouincia. §. diuus.
ff.de ritu nup.facit de naturalibus libe.l.cū quis.vbi dicit,q præ-
sumitur habuisse talē effectū, qui ab initio,qui pōt dici tunc ha-
buisse vxorē,& sic ad tēpus præteritū fit tractatus præsentis ma-
trimonij,& sic primogeniti sunt legitimi. item esset monstruo-
sum,q certo tēpore esset legitimus,& certo tēpore naturalis, vt
hic adducit Io.An.in d.mercu.quod s.tetigi in præcedēti dubio;
nam postliminium & Principis restitutio æquiparantur,l.si quis
filio.§.pe.de iniust.& rup.testa.sed fictio postliminij trahitur re-
tro,ff.de capt.vel fictio & operatur retro, vt nunq̃ dicatur fuisse
seruus.ita dico de Principis restitutione, vt nunq̃ dicatur fuisse
illegitimus, & proximiores & secūdogenitos a successione iste
ita legitimatus excludet,l.si quis.§.si pater. ff.de iniust. testa. l. si
necesse.§.si deportatus.ff.de bo. li. Tertio id, quod dr̃, restitutus
non recuperat ius alteri quæsitū,vt dicit gl.in præalle.tit.§.& q.d
si tantū.procedit,quando alteri ius est effectualiter quæsitū, sm
lec.antiquā.facit l.2.§.qui mortē.ff.ad Tertul.vbi seruus pęnę suc
cessionē sibi delatā perdit, quā non recuperat, nisi restituatur a
Principe,& tamen in spe erat alteri ius ibi quæsitū, cum in pro-
ximiores sit hæreditas deuoluta, per hoc quia talis spes non cu-
ratur,l.post emācipationē.& ibi Bar.ff.de li.le.sed in casu nostro
secundogenitus legitimus habet iura primogenituræ in spe, q.a
nōdum habet effectualiter, ergo &c. item adducitur casus in si-
mili l.3.§.fi.ff.de contratab.iunctis no.per Bar.in §. & quid si tm̃.
pręalle.& sicut in iure primogeniturę consideratur primogeni-
tus,ita in suitate consideratur habens primū locū,in l.Gallus. ff.
de libe. & posthu. sed dato q habēs primū locum suitatis ipsum
perdat deportatione,& secundus sit in spe adeptus iura suitatis,
postea tamen ipse primus,qui erit restitutus,certe recuperet lo-
cum suum non obstante acquisitione spei facta per secundū, vt
in dictis iur.sed ita debet esse in primogenito,quasi perdat,eo q
sit legitimus,tamen si ad id restituitur, debet in primo loco po-
ni. item non obstante acquisitione iam in re facta per secundo-
genitum. Ange.tamen in §.sed quis ergo.in Auth. qui.mo.natu.
effi.legi.per istum tex.dicit,q legitimatio per rescriptum respicit
solū futura,& ideo non tollit ius alteri quæsitum. sed pōt rn̄deri
vt ipsemet ibi dicit,q procedit in effectibus perfectis & cōsum-
matis. iste aūt effectus succedendi iure primogenituræ demum
perficitur & consummatur moriente patre,quo tempore iste se
reperit legitimū,& naturaliter fuit primogenitus. ius aūt, quod
est quęsitū genito legitime, ante legitimationē istius erat tantū
in spe,ante mortem patris non in re,ideo non mirū si præfertur
iste legitimatus,quinimò primogenitus.vt fiat conclusio in isto
articulo vltimo non pōt negari, quin retro iurisdictione dicatur
legitimus,vt dixi,sed clarū est q fictus legitimus filius etiā in iu-
re prælationis excludit verū filiū,vt est casus in l.j. ff. de contra-
tab.ergo sic in casu nostro: nam si sunt duo nepotes,qui secūdū
ius admitterentur inuicem, tamen si vnus adoptatur ab auo in
loco filij,certe excludit nepotem,& erit potior eo qui erit filius
fictus.ita in proposito pater legitimās filium primogenitum, &
sic quodāmodo adoptans; quia legitimatio similis est adoptio-
ni,vt ff.ad municipales.l.cōstitutionibus.dixi s. in euidentialib9,
ipsum primogenitū & legitimū facit, & admittetur alios exclu-
35 dendo.† Nunc primo q̃ veniā ad decisionem,tango tertium du-
bium, videlicet vtrum consuetudo vel statutū loquēs de primo-
genito,comprehēdat istum.Ista vr̃ esse eadem qō quæ s.tacta est
in ordine,saluo quia ad aliū effectū queritur,posito q fiat iste re-
trotractus,an verba statuti vel consuetudinis propter materiam
statuti vel consuetudinis,quæ est iuris stricti,tamen vr̃ q patian-
tur istū retrotractū: nam istud statutū vel consuetudo loquitur
vt plurimū in successione regnorū: nāq; regnū nō debet diuidi,
c.licet.de voto.& est iustū & rōnabile:necesse enim est reipubli
cæ per vnū consuli,l.2.§.nouissime.ff.de origi. iur. & populi etiā
non volunt male disponi,nec bonū est pluralitas principū iure
diuino. confirmatur Gene. 27. c. quando Isaac benedicit Iacob
credens illum esse Esau: & dedit illi iura ista, primogenitū esto
dn̄s fratrū tuorū. 7.q.j. quā periculosum. debet ergo esse vnū re-
gnū,& vnus rector.ideo enim olim gentes regni vnū sibi elige-
bant,l.ex hoc iure.ff.de iust.& iure. consuetudo ergo ista & sta-
tutū fauorabilia sunt,& consona iuri gentiū & diuino.ergo lata
debet fieri interpretatio.cōprehendit ergo filiū, q̃uis ficte legi-
timū,cū matrim.late debeat sumi,cū sit sacramentum, c.fi.de re
iudi. Secundo modo possemus hic intrare materiā extensionis:
nam quando mens legis etiā exorbitantis conuenit in casu hñte
identitatē rationis,licet verba non conueniunt, tamen fit extē-
sio ad ius cōe impropriando ēt verba, vt ille casus sit cōprehen-
sus,vt no.Nico.de Ma.in l.j. C.quæ sit lon. consue. & ibi Cy. &
Io.An.in cle.j. de deci. de sen.excom. c.quia periculosum. lib.6.
Gemi. plenius super glo. in c. si postquam. de electio. lib.6. &
in c.j.de temp.ordina. eod.lib.6. super glo.& ibi possent colligi
multa argu.ad hanc materiā,de qua materia feci alias solennem
repetitionem in cle. j. de elec. sed ita est in proposito, nam licet
lex loqtur de primogenito,verificabitur in legitimato,licet im-
proprie & ficte retro dicatur legitimus: nā eadē ratio successio-
nis est in eo,quæ in alijs legitime genitis,§.reliqui. in Auth. qui.
mo.na.effi. sui. Tertio, licet statuta non comprehendant casum
b fictum [b] ex verbis,cōprehendunt tamen ex mente,vt no.Bar.in
l.si quis id quod.ff.de iurisd.om.iudi.& id quod est ex mente le-
gum,est ipsa lex,c.fi.de elec.lib.6.j.dist.c.consuetudo.& ad illud
trahi debet,vt no.in l.j.& ibi Cy. C.de legi. hinc est, q cui con-
uenit mens interdicti,datur actio directa,vt no. in l.j. ff. vti pos.
& Docto.in l.curator.C.de neg.gest. facit l.illud. ff.ad l.Aquil.&
alibi dr̃,q expressio vnius casus præsumitur facta,quia sic fuit q̃-
situm, non quod specialiter facit ius tantū in illo casu, vt no. in
c.j.de rerum permu.lib.6. cle.auditor. de rescrip. c.j.ne cleri.vel
mona. sed ratione exempli videtur facta specificatio.si ergo ca-
sus expressus est ex mente, comprehenditur in l. vel statuto, l.
nominis.§.verum.ff.de verb.signi. & no.Dy.in regula fi. de reg.
iur.lib.6. Vltimo videtur probari:nam verba pretoris extendun-
tur ad casum fictum,l.j.in prin.& in §. deiecisse. ff. de vi & vi ar-
ma.item etiā verba statuti extendi debent,cum statuta & edicta
prætoris sint stricti iuris,lege,constitutionibus. ff. ad Muni.facit
quod no.Bal.in c.fi.de succes.feu.& Do. Bar. de Saly. in l.2.C.de
noxa.vbi dicit,quòd in correctiuis & pœnalibus fit extensio ex
identitate rationis.Archidiac.in c.pœnæ.de peni.distin.j.sed ea-
dem ratio est in primo filio legitimato, qui retro dicitur legiti-
mus,quæ est in legitime nato.ergo etiam eadem dispositio. hāc
partem tenuit disputando Gu.& Ricar. Malum. vt dicit Io. An.
in dicta mercuriali.Do.Flo.de castro sancti Pet.de Bonon.vt re-
fert Do. Anto. Rosellus in suo tractatu, q.37. in fi.argu.disputa-
uit,& tenuit hanc partem.adducit l.j.C.de dig. Contrarium cō-
cluserunt multi, An. de Isernia in c.naturales. allegato, Iaco. de
Bel.in Authen. quib.mo.natu.efficiun.sui. in §.tribus. & Io.An.
in d.

ADDITIONES.

a ¶Retro. Adde Bal.in addi.ad Spec.de succes.abintest. ver. no. quòd legitimatio. Pau.in l.non dubium.in fi.C.de iu.de.quod no. Cardi. contra in cle.j. de immu.eccle.quòd trahitur etiam quo ad honores seculares. Bar.tamen contra in l.2.3.col.de vulg.& pup.per l.fi.de na.resti.& in l.ex facto. 3.col. eo.tit. & l. cum ex oratione.& ibi Bal.& Doct.de excu.tuto.vbi dicitur,quòd legitimatio tantum valet,quantum si a prin.inesset legitimitas, d. l. cum oratione. & ibi Bal.facta vero viuente patre fingit retro,non alias, Bal. in l. eam quā. 15.col. C.de fideicom.& per Bar.in d.l.Gallus.§.& quid si tantum, vlti.col.de libe.& posthu.alle.in tex.sed quid de legitimatione postea facta de voluntate testatoris,an retrotrahitur, vt legitimatus succedat, ac si fuerit legitimatus ante testa.dic quòd retrotrahitur,vt per Io.de Imo.in d.l. ex facto. in princi. 10.col. Bar.& Bal.in d.l.Gallus.§.& quid si tantum. & Pau. in d. l. non dubium. vbi contrarium,& per Pau.de Cast.consi.227.

b ¶Casum fictum. Adde Do.Soci.consi.j.inci.in casu supra narrato. ver.præterea. circa fi.& ver.nec obstat.circa medium, in j.parte, char. 2, quòd statutum casum fictum non comprehendit, nisi casus fictus & verus per omnia æquiparantur,quia tunc comprehendit.

in d.mercu.& regula prędicta per multas rōnes argumentorum suorū,deinde per tria iura multi alij consuluerunt hanc partē,& Do.Anto.Rosellus ēt latē scribit in suo tractatu vbi s̄.qui arguēdo dicit,ꝙ non sufficit quē primo fuisse genitū,nisi primo fuerit legitimus,q̄a qñ qualitas adiungitur adiectiuo, quasi aduerbio adiectionis tp̄is,sic hēt tp̄s limitatū,tūc qualitas dēt iudicari ſm tp̄s adiectiui,vt no.Bar.in l.ex facto.ff.de hære.insti.prout ibi dicit de partitiuo,quod sapit partē adiectiui nominis.sed hæc qualitas legitimationis est adiecta aduerbio tp̄is primo, per quod tp̄s actus grauatiuus signatur:ergo ſm illud qualitas attenditur. facit,q̄a qñ duæ qualitates ad vnū effectū copulantur,quæ certo tp̄e requiruntur, vt hic primogenitus, oportet vtranq; illo tp̄e esse veram,alias dispositio legis deficit,l.Titiæ textores.ff.de lega.j.l.si is qui ducenta.ff.de re.du.l.si hæredi plures. ff. de condi. insti.sed hoc tantū interuenit, vt primogenitus esset nō primogenitus legitimus: ergo si alius postea vtrāq; habuit, ipse prior dicetur non alius, licet alius secundo aliā qualitatē sit adeptus, q̄a primus est,quē nemo antecedit,l.proximus. & l. proximi. ff. de verb.sig.quod tangit Io.An.in primo ar.in parte c̄ṫria.Secundo dicit,vbi verba legis concludunt aliquid debere fieri, sufficit id posteriori tp̄e celebrari,nisi requirat certo tp̄e fieri,l.obligari.§.tutor.ff.de aucto.tut.no.Inno.in c.consuetudinis.de consuetudine.c.cum nos.de his quæ fiunt a præla.&c.sed hæc verba sic tp̄s legitimationis inspiciunt, ergo nō sufficit ꝙ postea fiat legitimus.Tertio,vbi lex requirit plures qualitates,ille dr̄ prior, qui oīa est adeptus prius,l.quotiens.C.de rei ven. nam si vendita est pluribus eadē res, potior est secundus emptor in venditione, si prius habuit rem sibi traditā:nā cum requirantur duo, titulus & traditio,si q̄s post primū habentē titulū consequitur vtrūq;,pręfertur primo titulū solū habenti.ita in ꝑposito,licet habeat iura primogenituræ,tn̄ si primus est adeptus vtrunq;, prior erit,licet primo vnū tm̄ habuerit.ꝑ hoc bene facit l.potior.ff.q̄ po.in pig. ha.vbi si quis c̄ṫhat super pignore,si nō dedit pecuniā, si alius secūdo vtrūq; implet,præfertur primo.& hoc est ar. Io. An. ꝑ hac parte in regula,sine culpa.Quarto ꝓbatur per c.innotuit.de ele. vbi electio facta de naturali,nō valet,ēt si legitimetur incōtinēti ma.subsecuto:nā licet talis legitimatio trahatur retro,non tn̄ in ꝑposito,vt ibi no. Io.An. ergo idē in primogenitura,q̄ appellatur quædam dignitas,7.q.j.c.q̄ periculosum. Gene.7. 27.q.2. c. fi.

36 † Circa secundū dubiū ēt procedit arguendo Do.Ant. Rosellus, & vr̄ ꝙ retro non debeat censeri legitimus, q̄a legitimatio,q̄ est q̄dā restitutio,trahi nō dēt retro, sed ex nūc ex tp̄e legitimationis effectū assumit.& vr̄ notare Bar.in pal.§. & q̄d si tm̄. l.j.§.filiū.ff.de c̄ṫab.sed istud est secūdū ar.Io.An.ꝑ ista parte in d.mercu.q̄ dicit ꝙ id,quod hodie incipit valere, non trahitur retro, de despon.impu.c.j.li.6.& valet ergo vt ex nunc,regula,nō firmat. in 6.& ibi no.Insti.de mili.test.§.vlt.ff.de re.iur. l.ꝙ ab initio. sed ista legitimatio æq̄pollet restitutioni:ergo vtrunq; req̄ritur suo tp̄e ſm veritatē,alias non tribuit effectū retro,nec extēditur,sed inchoat ex tp̄e suo:ergo primus legitimus tp̄e illud non perdit, per c.tanta.s̄.eo.ibi,post c̄ṫctum ma.in Authē.qui.mo.na.effi.sui. §.si quis ergo.ibi,ex hac gl. exponit ex hoc, s.ex tp̄e. facit de rescri.c.q̄uis. lib.6.ff.de minoribus.l.& si sine.§.ꝙ Papinianus.nec mirū,si retro non trahatur, q̄a nō docet legitimatū hæredē plus habere q̄ legitimū,in p̄allegato Authentico. §.si quis ergo. & §. q̄m varię.Tertio principaliter facit,& dicit D.Ant.Rosellus nullū tangere hic:nā vt locus sit fictioni trāslatiuę, vt q̄s dicat̄ retro talis,oportet ꝙ sint extrema habilia:sed in ꝑposito nō est extremū a quo habile antecedens: ꝓbatur, cū reperiatur aliq̄s iā primogenitus legitimus, impossibile esset ſm hoc tp̄s, quo q̄ritur legitimationē fieri,ꝙ iste nasceretur legitimus primus, cū alius antecedat:& primus est,quē nemo antecedit.sed ista argumētatio est de mente Io.An.in quarto ar.ꝑ hac parte. Itē arguit idem D.Ant.Rosellus,qñ lex fingit in alicuius fauorem, fingit vt non noceat pariter priuilegiato,l.j.§.accedit.C.de rei vxo.act. iuncta l.fi.ff.qui po.in pig.hab.posset adduci,quod no. gl.in c. in p̄ntia. de probationibus.in ver.instituit. cū loquitur de pariter priuilegiatis.c.fi.de resti.spol.c.nouū genus.de decimis.ita in proposito fictio ista non debet trahi in p̄iudiciū alterius. istud ēt tangit Io. An.copiose in ar. suis, & potissime in suo arg. j. qui dicit, ꝙ filij primi legitimi cępit esse hereditas. Quarto,si filius, ergo hæres, c.ꝙ nobis.s̄.eo.ad quod vide Io. An. late, qui inducit alias regulas generales,q̄ volunt,quod prius legitime factū est, per superuenientē euentū non debet vitiari:& id quod nostrū est,sine facto nostro a nobis auelli non pōt,l.id quod nostrū.ff.de reg. iur. item pater non potuit hoc facere, q̄a iste nō est de casibus illius §.causas.in Authē.vt cum de ap.cog. & no.in c.Quintauallis.de iureiuran.item quia pater nō potuit mutare consiliū in p̄iudiciū primi ma. item non poterat expresse fraudare primogenitum: ergo nec tacite c̄ṫhendo cū concubina,de præben. c. dilecto. vide Io.An.qui ad hoc oīa alle.iura,nec Papa nec Imperator in alterius graue p̄iudiciū priuilegia concedunt,de cōsue. c. cū olim. ff.ne quid in loco publico. l.2. §. si quis. C. de emanci. lib. l. nec a auus.Quinto,fictio nunq̄ fingit,nisi qñ suadet æquitas[a], l. postliminij.ff.de ca.sed æquitas suadet potius oppositū, q̄a si fingeretur retro legitima, excluderet effectū legitimi, & sic tractaret de lucro cum damno fratris iam quasi possessionem primogenituræ adepti:nam filius in hæreditate patris tractat de lucro cum damno fratris, qui iam quæsiuerat possessionem primogenituræ,l.2.& 3.ff.de iur.& fac.igno. vnde dicit Bar.in l.si is qui pro emptore.ff.de vsuca.in 2.q. prin. ꝙ captus ab hostibus ideo non recuperat possessionē,nec fingitur vsucepisse, ne locupletetur cū aliena iactura,c̄ṫ l.nam natura.ff.de condi.inde. Item facit ad idē, fictio nunq̄ fingit in p̄iudicium alterius in iure iam quæsito, ſm Io.An.in d.regula, in solutione tertij ar. & patet, nā actio cōpetens so.ma.ꝑ diuortium cessat,vbi est integratū ma.dissolutū, sed ista fictio non conuenit, quando actio detur extraneo, l. stipulatio de dote.ff.de iure do.& l.insulam.§.fi.ff.sol.ma. sed in ꝑposito est acquisitū ius primogenituræ, & veræ legitimationis alteri filio, licet effectus eius sit successionis in spe,nec effectus sit delatus,c.fi.32.q.2.circa prin.si ergo est q̄sitū ius, non oportet fictionē operari exclusionem primi, sicut nos habemus certos modos vel casus,q̄bus secūdus expectans beneficiū ponitur loco primi:quos no.Io.An.in c.q̄a sæpe.de præben. li.6.in vlt.glo. sed Legistæ hūt certos modos vel casus, q̄bus in successionibus hæreditarijs constitutus in loco secūdo in loco portionis adducitur,vt in morte naturali,vt s̄.eo.c.lator.l.si filius a patre.§.filiū. & l.Gallus.in prin.ff.de libe.& posthu.itē morte ciuili,vt deportatione & dānatione in metallū,l.Gallus.§.& q̄d si tm̄.ff.de libe. & posthu.& his modis habet̄ ff.de suis & legi. l.j. §. si filius. vsq; ad §.post suos.ff.de iniusto testa.l.posthumorū.& Insti.de exhæredatione libe.§.posthumorū.sed modus legitimationis non est de illis,per quos seruus adducatur in primū locū a sufficiēti partium enumeratione,l.patre furioso.ff.de his qui sunt sui vel alie. iu.c.fi.de insti.c.bonæ.in fi.de postu.præla.multa ad hoc allegat Io.An.nec est arguendū a simili de legitimatione ad casus exp̄ssos,q̄a casus omissus a Principe vel impetrāte habetur ꝑ omissō,de rescri.c.susceptū.li.6.& est ar.Io.An.ꝑ hac parte.Itē arguitur,consuetudo duo req̄rit coniunctim, primogeniturā & legitimā:sed natus ex concubina non est talis, cū verba sint clara, q̄ q.volūtatis nō admittunt,c.2.j̄.eo.l.ille aut ille. §. cū in verbis. ff. de leg.3.in l.3.C.de lib. præte. sed nato ex vxore simul concurrit vtrūq;.Si ergo quærimus, quis primo est filius, non est dubiū ꝙ naturalis habet titulū: nam genitus primo, si quæritur quis primo legitimus, & prior in iure succedēdi, competit,vt in hoc ibi ponderetur ius primogenituræ,22.q.2.c.illud.in prin.& si vis cēseri eum a natiuitate legitimū,hoc verum est ſm naturæ dispositionē, sed ſm dispositionē legitimitatis seu legitimationē constat illū,quem excludit,filij secūdū naturā nō excludunt, filij ſm legitimitatē,l.si ita quis.§.j.ff.de leg.3.& ff.de condi. & demon.l. fideicōmissum. ergo iste legitimatus nō obtinet successionem. de hoc Bal.in sæpe allegata l.eā quā.in 11.col.Imo.in l.pe.§.vxor. ff.sol.mat.Bal.in l.benignius.ff.de le. Bal.in l. quotiens. C.de rei ven.Ad tertiam dubitationem de statuto arguo hoc modo:licet ista legitimatio trahatur retro,vel fingatur,tamen a statuto non debet cōprehendi,quia ꝙ retro dicatur primogenitus, est fictionis ope:sed statuta non verificantur in casu ficto,l.3.§.per verba. ff.de neg.gest.l.j.§.j.hic vbi Bar.ff.de fonte.ergo statutū vel consuetudo loquens de primogenito,debet intelligi uere,nō ficte, l.si ita quis. ff.de leg.3. maxime cum ista consuetudo uel statutū sit exorbitans.Secundo facit, quia qñ uerba legis p̄nt pati plura significata,capiendū est illud quod magis cōuenit subiectæ materię,l.si uno quem.ff.loc.cle.exiui.de uerb.sig.l.si seruus pluriū. ff.de le.j.uel ſm cōem usum loquendi,l.liberorū.§.ꝙ tamen.ff.de leg.3.c.ex literis.de spon.sed in proposito cū statutū loquatur de primogenito legitimo,deberet intelligi ex matrimo. cū ex matrimonio filij generantur legitimi, quasi secūdū usum cōem loquendi,licēt de matrimo. nūc de præsenti dici uere possunt, tamen retro non sunt de matrimo.sed bastardi, uel legitimati uocantur,non legitimi, l.cum legitimo. ff. de statu hominum. legitimi enim sunt nati ex matrimonio: ergo sumamus hanc interpretationem tanquàm magis propriam & communi usui loquendi

ADDITIO.

a ¶Aequitas.Adde D.Soci consi.252.inci. *Visis instrumentis concessionum. ver. sed iterum contra.* circa prin.in 2.parte,char.148.

loquendi magis conuenientē. facit quod no. Bar. in l. oēs populi. ff. de iusti. & iure. in materia interpretationis declaratiuę. & in l. non dubiū. C. de legib. & ibi Bal. cū ergo vt retro talis non comprehenditur a statuto, non succedit. Pro ista parte vltimo adducuntur no. per Doct. in authen. quas actiones. C. de sacrosan. eccle. & Bar. in l. oēs populi. ff. de iusti. & iure. in materia extensionum, Canonistæ in c. j. de tēp. ord. li. 6. & in c. si postq̃. de ele. li. 6. vbi dicunt, ꝙ non fit iuris exorbitantis extensio ex idētitate vel maioritate rōnis. facit, quia interpretatio nō est fienda ad casum l. non cōprehensum, q̄a facto hois, cuius est ius scriptū, interpretari dēt, l. j. C. de legi. sed iste filius, q̄ vt retro dr̄ primus vel legitimus, non est a statuto vel consuetudine cōprehensus, q̄a talis primogenitus est fictus legitimus: ergo ēt si eēt identitas rōnis, non dēt cōprehendi: imò non est identitas, q̄a tūc in statuto apparet de rōne, cū est scripta, in cle. j. de elec. glo. in d. l. non dubiū. q̄ rō hic non est exp̄ssa, vel si est ex hoīs interp̄tatione, est inter-
37 pretanda rōne vel a cōi vsu loquendi vel naturali, vt no. † ibi Cy. & p̄nt esse tres rōnes, quare primogenitū & non aliū p̄ferimus rōne statuti vel consuetudinis. secūdo quare non secūdogenitū. tertio quare non naturalē. Ad primū est rō, ne regnū diuidatur: & hoc est fauorabile. Itē prius voluit primogenitū, q̄a citius crescit in astutia, & gubernabit regnū, & hoc conuenitur ipsi nāli. Itē subdit, legitimus, vt reprimeret & euitaret Principis concupiscentiā: dēt enim Princeps esse amator castitatis conformans
a se iuri diuino: non enim erit hæres filius ancillæ cū filio liberę [a]. Genesis 21. c. occurrat. 32. q. 3. in Auth. qui. mo. natu. effi. legi. §. illud quoq;. cū non fecerit, licet postea purgauerit, tamen vt retro hoc non sufficit, cum sibi tunc conueniant dictæ rōnes. Et hanc partē secutus est ordo in c. naturales. si de feudo fue. controuer. & ibi Bal. dicens, ꝙ feudū cōcessum pro se & filijs legitimis descendentibus, nō hēt locū in legitimatis ēt ex matri. subsequētī: quod an sit verum, dixi in c. lator. eod. titu. vbi late de hoc posui.
38 † Sed primo videamus veritatem primæ q. quæ fuit, an statutum vel consuetudo loquēs de primogenito verificetur in primogenito naturali post alios legitimos legitimato, vel tm̄ post mortē patris legitimato. Dicas s̄m Zochum, inspicienda verba consuetudinis vel statuti, quia si simpliciter dicunt, primogenitus succedat, legitimus quandocūq; efficiatur, legitimus ante mortem patris excluderet sequentem, qui est primo legitimus, sed non primogenitus. si autem post mortem patris legitimaretur, & sic aliter q̄ per matri. patris: tunc putarem hoc non procedere per multa argumenta s̄. tacta: vnde superiori casu verum est ipsum esse primogenitū, licet subaudiat legitimus a iure p̄p passiuam interpretationem attributam ipsi statuto, vel consuetudini, l. 2. C. de noxa. facit ar. secūdo loco inductum in proxima superiori qōne, tamen non considerauit ius vel consuetudo vel statutum, vt esset necesse, esse primo legitimum: sed tantū considerauit, vt primogenitus ipse esset talis, qui etiam habilis ad succedendum esset, nec inhabilis, non curans nec aduertens, quando habilitas superueniat. nam sufficit tēpore mortis, quo tēpore ius vult deferre hęreditatē primogenito, istum primogenitū esse legitimū: & hoc casu p̄nt intelligi & declarari multa arg. s̄. facta circa hāc qōnem. si aūt expressa sunt verba, primogenitus legitimus succedat: tunc est necesse, ꝙ qualitas vtraq; sequatur, & tēpore genituræ propter aduerbiū tēporis cum adiectiuo, genitus. & cum qualitate legitimationis, quæ qualitas vr̄ requiri a statuto, quod dicto tēpore generetur legitimus: aliàs non erit potior in successione. ita concluduntur & verificantur ar. pro ista parte facta, & hæc responsio placuit etiā D. Ant. Rosello. Ad primū arg. partis ꝯriæ respondetur, quia verum est, ꝙ ad cognoscendum proximitatem consideratur tēpus mortis de iure ciuili, sed tēpore mortis iste primogenitus non erit proximior vel prior: nam licèt esset naturaliter primogenitus, non tamē habebat qualitatem aliam q̄ statuta vel consuetudo requirunt: & non pōt dici prior, cum oīa ante non sit adeptus a statuto requisita. nec est bonū arg. est primogenitus. quia fateor, est legitimus similiter primogenitus: ergo est primogenitus legitimus. hoc fateor disiunctim, nō cōiunctim: & hæc est sol. Io. An. in fi. suæ secundæ solutionis, licet Do. Anto. Rosellus non attribuit illi, sed sibi. Non ob. s̄m ar. pro hac parte, cum dr̄ ꝙ adeptus iura legitimationis excludit remotiores: ergo secundogenitum, licet postea fuerit legitimus. quia istud est verum, quando aliter esset in oībus anterior: sed in proposito ipse non est anterior, quia ipse non est natus priusq̄ alter, & sic cum propter verba statuti vel consuetudinis inueniatur remotior, non excludit superiorem. Tertium non ob. quia dico, ꝙ paria sunt, esse tale, vel reduci ad tale: sed iste reperietur exclusus propter medium temporis, vt in casu nostro. facit c. si pro te. de rescrip. lib. 6. & c. q̄uis. eo. tit. & Io. An. in decisione suæ quæstionis in dicta regula. Non obst. quartū, quod fuit primum arg. Io. An. cum dicitur, ille est priusq̄ alius, quē nemo antecedit. quia dico, ꝙ natus legitimus antecedit eū p̄p qualitates in illo eodē momento coniunctas, q̄ qualitates req̄runtur coniunctim coniuncto t̄pe, non separatim separato t̄pe. Ad aliud quo dr̄, ꝙ consuetudo dēt aliq̄d operari: r̄ndet Io. An. ꝙ verū est, si eēt ille, quē vocat consuetudo: sed consuetudo nō cōprehendit istū legitimatū. Ad illud ar. de toto ad partē: illud est verū, si eodē iure deberetur vtrunq;, sed de iure debetur pars, quia legitimus: de cōsuetudine debetur totū, q̄a primus legitimus. cū ergo non sit rō eadē circa vtrūq;, ergo s̄m Io. An. ibi s̄. Ad tertiū vr̄ p̄cedere, q̄n qualitas nō hēt determinatū t̄ps, vnde significatur qualitas legitimationis, q̄n deducitur ad esse. Et cū dr̄, bene hēt hęreditatē: ergo geniturā. q̄a illud verū, q̄n accessoriū & principale eodē iure iudicantur: sed hic diuerso iure iudicātur: nā statutū p̄stat primogeniturā, hęreditatē vero ius cōe: imò hęreditas est accessoria geniturę, nō ꝯ. Ad vltimū arg. qđ est tertiū s̄m Io. An. in d. mercu. in r̄nsione ad tertiū ar. Io. An. ibi r̄ndet de retrotracto: dicit, ꝙ in fictionib⁹, q̄ ad principiū trahi dicūtur, oportet ꝙ eadē cā & essentia perseueret, C. de rei vxo. act. §. videam⁹. cū ergo t̄pe, quo pater habuit legitimā vxorē, & ex ea filiū, cōcubina non pōt eē vxor: ergo fictio imitabitur naturā, & ad id t̄ps nō trahetur retro, nec trahi deberet ad t̄ps, quo seq̄ posset iuris repugnātia, l. donationes. C. de dona. inter vi. & vxo. s̄m illos, q̄ dicunt, ꝙ non trahitur ad dānū, itē nec fictio trahitur ad prin. mutata ꝯdōne personæ, ff. de test. mili. l. si certarū. §. fi. l. in bello. §. codicilli. ff. de capti. Itē fictio locū nō hēt in alterius p̄iudiciū, vt dixi s̄. in 2. ar. partis negatiuę secundæ dubitationis s̄. positę: nā actio de dote non cōpetit constante matr. & fuit cōpetēs iā inchoata, vt l. si mulier. ff. solu. matri. & alijs legibus allegatis. sed hoc licet sit ex fictione, q̄ fingit non diuertisse vel cōpetisse, p̄cedit q̄n debetur soli mulieri, vel mulieri & patri: nō tn̄ p̄cedit, q̄n debetur extraneo, ff. de iure deli. l. stipulatio de dote. ff. solu. matri. l. insulam. §. si extranei. ita hæc fictio non retrotrahetur, s. legitimatio in p̄iudicium primo legitimi geniti hn̄tis efficax ius actiue. si ergo ponemus patrem habētē legitimos ex vxore mortua, ex cōcubina filios habuisse, cū qua postea ꝯxit, nulla iuris repugnantia vel alterius p̄iudiciū impedit fictionē ad principiū trahi. & sic procederet §. reliqui. super quo Guli. se fundat, vt dicit Io. An. in prin. so. ar. quo ad legitimationē, non quo ad p̄iudiciū geniti. Ad septimū r̄ndetur, ꝙ a iure sit vnus ordo respectu successionū, sed a statuto vel cōsuetudine p̄ferēte primogenitū ordines inter filios distinguuntur. & primo natus vtrūq; hn̄s est primus in ordine. Nec ob. si dicatur, ꝙ verbū, legitimus. videatur adiectū, non tn̄ ꝙ ab initio requiratur, sed tantum vt naturales non legitimos excludat. nam hoc est falsum, quia ipsius qualitatis expressio est facta limitato t̄pe. Non ob. §. reliqui. soluit Io. An. in prin. solutionū suarū, & Do. Ant. Rosellus in suo tractatu dicit, ꝙ facit potius pro: dicit enim, ꝙ illis dat ius, q̄ ab initio sunt nati legitimi: ergo ibi est casus, ꝙ isti non dicūtur a principio geniti vel nati legitimi. facit s̄m eos c. a multis. de ęta. & qua. vbi subdiaconus pōt hodie eligi in ep̄m vt diaconus, & tn̄ subdiaconus non est diaconus vere nec per fictionē. vide ibi latius per Io. An. Non ob. §. dubitatū. ꝙ succedit s̄m qđ legitimi & naturales: q̄a hic non prius adeptus est vtrūq;. quod est opus, vt dixi. Nec ob. tex. qui dicunt, ꝙ nil a legitimis differunt: verum dicunt habito respectu ad tēpus conceptionis vel natiuitatis, & sic retro ante matri. est s̄m fictionem talis legitimus, vt dicit Io. An. in prima solutione ad ista iura. Non ob. lex cum quis. quæ dicit legitimū ordinē: quia verū est ex eadem matre, secus ex diuersa: vel licet prius habeat ordinem legitimi & naturalis, tamen satis est ꝙ nō habuerit tēpore genituræ vel natiuitatis, sed est adeptus vtrūq;. Ad 8. de nota. in c. innotuit. dico illud esse per iuris fictionem, quod fingit ipsum legitime natū, lex generalis verificatur in casu ficto, l. j. §. j. de contratab. quod secus est in l. municipali, l. 3. §. hæc verba. ff. de neg. gest. & Io. An. in j. solu. argumentorū suorū remittendo tenet, ꝙ in casu c. innotuit. legitimatio superueniens per parentum coniugium nō ratificat electionē prius factam de non legitimo. Concludit ergo, ꝙ ad esse statuti dicentis de primogenito legitimo, reqūratur hoc euenire tēpore natiuitatis: aliter nō sufficit, licet postea legitimi nascantur, maxime alio inter vtrūq; ius adepto. & hæc sufficiant
39 de isto primo dubio. † Nunc descēdendo ad secūdū, qđ erat, ꝙ p̄supposito ꝙ legitimatio requiratur t̄pe gn̄ationis, ita ꝙ aliàs nō succedat, an fingatur retro legitimus. & dicit D. Ant. Rosellus in hac q. in suo tractatu, q. cq. d dicat Io. An. in sua mercu. in q. ista q. ex ea

ADDITIO.

a ¶ Liberæ. Adde Gala. 4.

ex ea generali q.pendet,an statutū loquēs de legitime nato, cōprehendat legitimatū per subsequēs ma.de qua j.dicā. Dicit ipse D.Ant.Rosellus, ꝙ ista fictio nō operatur in casu nostro per ista iura ꝓ ista parte allegata. Aduerte,ꝙ iudicio meo D. Ant. variat a mente Io.An.nā Io.An.non dicit,ꝙ iste non dicatur retro legitimus per fictionē quo ad substātiā legitimitatis, q̄a hic nō posset negari,ꝑ c.tāta.& q̄ ibi dicta sunt. sed quo ad p̄iudiciū fratris sequentis iā legitimi talis subsequens legitimus nō hēt effectū: & iō Io.An.in formando puncto suę qōnis non format ipsam in terminis secūdę qōnis,sed q̄rit a nāli primogenito,sed postea legitimato post natiuitatē legitimi cōpetat succedere iure primogenituręe: & sic decisio eius cōsideretur.& argumēta,q̄ ꝓ maiori parte facit in dicta mercu.fundat se Io.An. per tria iura, q̄ nō loquūntur de fictione,sed de p̄iudicatione illius,cui ius iā quæsitū est:nā qō secūda s̄.formata conuenit qōni Io. An. nā p̄supponit qō secūda s̄.formata,ꝙ legitimatio req̄ratur ex forma statuti vel consuetudinis t̄pe generationis,ita ꝙ aliàs nō succedat, vt superius in superiori qōne decisum est,ex quo determinato t̄pe req̄ritur legitimatio.& sic duo copulatiue eodē t̄pe gn̄atio, & gn̄ationis t̄pe legitimatio.ita legitimatio superueniens nō pōt trahi retro,q̄a si trahatur,non pōt inducere alterius exclusionē, vt latius dictū est in superiori decisione huius cōsuetudinis, ipse, vbi enumeratis Doct.pro & ɔ̄,& maxime Guli.de Cuneo per preall. leg.§.reliqui,tenebit legitimatū p̄ferendū.illā m̄et dicit Io.An.ꝙ alius quidā solennissimus Doct.disputando tenuit in studio Paduano,q̄ inducebat principaliter l.filio.ff.de libe. & posthu. sed Bar.Brix.in dn̄c.q.55.q̄ incipit,Quedā hn̄s filiū.tenuit ɔ̄rium,s.ꝓ legitimo nato ex primo matri.dicens, ꝙ illud tenuit Hug. & tādē hanc partē tenet Io. An. trepide, vt dicit ipse ꝑꝑ illorū superiorū auctoritatē & reuerentiā, qui tenuerunt ɔ̄rium . tamen de liberato consilio eligit istā partē.& Iaco.de Bel. in Authē. quib. mo.natu.effi.sui.col.7.hanc partē cōmendat per tria iura.Io.An. hanc partem firmat per c.si pro te.de rescri. lib.6.& c.q̄uis. & c. Apostolicæ.de præbē.eo.lib.hoc modo dicens, quia per ma. fit in illū naturalē collatio legitimatis,aut confirmatio, aut constitutio,vel alterius p̄dictorum fictio,de quo fit casus in c.si pro te. de rescrip. li.6. certum est ꝙ naturalis habet statum conditionatū ad legitimitatē,s.si parentes consentiant in matri. sicut in d.c. si pro te.rescriptū habeat statū ꝯdonatum,s.si cōsenserit ep̄s &c. & t̄n si per quē interueniat ille consensus epi,& capituli, ille secundus in gratia ꝯdonem peruenit,est prior,& potior in assecutione præbendæ post vacantis.sic in proposito ille, qui prius est consecutus legitimitatē,erit potior illo quo postea legitimitatis ius superuenit per matri.ɔ̄ctum cum concubina:si tu dicas ꝙ est confirmatio,tunc est casus in fi.capituli,si Apostolicæ. vbi si reseruatio legati precessit,& confirmatio Papalis secuta est, tamē post reseruationē & ante cōfirmationē alter impetrauerit a Papa, iste modo erit prior, nec confirmatio Papæ superueniēs impediet eū.sic in proposito prior erit iste post genitus legitimus, licet post superueniat legitimatio prioris,si tu dicas ꝙ est restitutio,ꝓut probatur C.de nata.rest.l.2. ibi,natalibus restitui &c. & in Auth.qui.mo.natu.effi.sui.§.si q̄s ergo.ibi,illi prolē voluerint vere restituere.& tunc est casus in p̄allegata decretali, q̄uis. ibi, restitutio non p̄iudicat iuri acquisito alteri ante restitutionē.cui bene ɔ̄uenit l.2.ff.de decur.& dicit Io.An.ꝙ hęc decisio vera est, si de speciali ɔ̄ria interpretatione vel de obseruantia cōsuetudinis in ɔ̄rium non apparet: quia si oīs obseruantia hēt legitimatū istū p̄ferri,tunc staretur ēt interpretationi l.minime. ff.de leg.& sic Io.An.in decisione nō negat, quominus iste legitimatus per subsequens matri.fingatur legitimus:sed bene dicit,ꝙ ista fictio non p̄iudicat iuri alterius.nec ēt D. Anto. Rosellus discrepat ab ista,licet dicat Io.An. velle, ꝙ retro iste legitimatus non dicatur legitimus,q̄a Io.An.non dicit hoc,nec dicere posset, per no. in c.tanta.& ea quę dicit ibi Io.An.& ibi scripsi s̄m eū ad argumēta s̄.formata ɔ̄ hanc partē per D.Ant.Rosellū,& ad primū r̄ndetur, ꝙ procedit in restitutione deportati,quæ fingitur retro. quod vr̄ sentire ēt Bar.secūdū ipsum,& in d.§.& quod si t̄n. in l. Gallus. & dicit Zochus,ꝙ ideo in oībus argumentis allegatis non fit retrotractus ꝑꝑ præiudicium alterius, cui ius iam quæsitum est.

40 † Sed in casu,in quo quæritur,an retro dicatur legitimus, vbi nō est alterius præiudicium,dico ꝙ sic,c.tanta. s̄.e. & ita diuerso respectu: & tunc possumus dicere retrotrahi, & retro non trahi. Non ob.c.j.de despon.impu.lib.6.quia illud procedit in his,que anteriori parte valere non p̄nt ꝑꝑ defectum extremi, ad quod ꝑꝑ naturam & infantilem ætatē legitimū matri. non pōt fingi ɔ̄ctum,licèt fuerint expressa verba de præsenti inter impuberes, quia ɔ̄hi non potuisset.sed in proposito extremum ad quod, illo tēpore præsupponitur fuisse habile: nam tēpore natiuitatis præsupponitur matri.fuisse possibile cum concubina,c.tanta.ꝑalle gato.& pro hoc patet r̄nsio ad secundū sequens: nam ꝑꝑ inhabilitatē extremorū non pōt fingi retrotractus oīa sequentia argumenta,quæ facta sunt,oīa persuadent hunc legitimatū nō excludere legitimum,non aūt concludunt,quominus retro nō debetur legitimus,qui retro legitimus est,vt in c.tanta.non in p̄iudiciū alterius.sed r̄ndeo argumentis factis in primo ordine,q̄ faciunt ɔ̄,& primo in Auth.qui.mo.natu.effi.sui.§.si quis ergo. fateor,ꝙ trahetur retro,non t̄n nascitur legitimus,sed per tractum retro ficte t̄pe geniture dr̄ nasci.Et ita ēt loq̄tur tex.in Authē.vt liberi de cętero.§.si q̄s.& Instituta de nuptijs.§.fi.& iura quę dicūt,ꝙ ad perfectionē legitimi efficiuntur & dicuntur retro legitimi,& sunt effectu,nec dr̄ iste filius monstruosus, q̄a oī tēpore reputatur legitimus vno t̄pe,s.ɔ̄cti matri vere, sed retro ficte cēsetur legitimus,nō t̄n in p̄iudiciū alterius, vt dixi. Ad secundum principale argm̄ r̄nsum est s̄. in prima dubitatione in solutione, & fuit solutio tertia Io.An. Ad tertiū arg. quod dr̄ de acq̄sitione in spe,q̄a fateor restitutū recuperare iura,q̄ alius acquisiuerat in spe sola,sed in ꝓposito iura primogenitureę secundo genitus natus,cū fuerit primogenitus natus legitimus in firma spe, hēt etiā effectu primogeniturę, q̄a aliter non posset pater disponere, ēt si vellet,stante dicta consuetudine vel statuto: imò vere acq̄siuit primogeniturā,a qua excluderetur,si possibile foret aliquē vere primogenitū natū fuisse, in qua cū iste secundus anterior reperiatur,non pōt aliū anteriorē reperire,nec iste restitutus pōt habere quod primo nunq̄ ante habuit.Ad quartū argm̄ r̄ndetur,ꝙ restitutus excludit s̄m,q̄ occupauit:illud verū, qn̄ secundus loco primi successit eius ꝑsonā repsentando. ita loq̄tur ɔ̄rium . secus vbi secundus iure suo adeptus eēt locū absentis, q̄a licet absens reuertatur vel restituat̄,primus hēt locū ꝓprio iure,secundus ex dispēsatione,& tenet,nec recuperat ipsum locū primus. & facit qđ no.Bar.in §.& q̄d si t̄n.in l.Gallus.ff.de libe.& posthu. In ꝓposito secūdogenitus legitimus tenet geniturā legitimā primā iure ꝓprio,q̄a primus non erat legitimus: ergo licet postea veniat primus,nō recuperat locū plenū & occupatū . Ita in ꝓposito,nunq̄ locū habuit primus.nō ob.ff.de ɔ̄tabulis.p̄alle.q̄a illud pōt esse de iure ciuili,quo admittit̄ fictio talis. aliud est in cōsuetudine vel statuto, de quo loq̄mur: & ꝑ hoc remanet r̄nsum sequēti vltimo argumēto,& sic est expeditū hoc dubiū. Ad tertiū venio,qđ fuit,posito ꝙ fingatur retro legitimus iuris fictione,vt dicatur quo ad effectū genitureę primo positus legitimus, an cōprehendatur in verbis statuti vel consuetudinis.& dico ꝙ nō, ꝑ iura alleg.ꝓ hac parte.Nō ob.primū arg.quia dico,ꝙ cū est ɔ̄ ius cōe scriptū vocans ad parentū successionē equaliter filios,certe nō extēditur hoīs interp̄tatione,iuxta notata ꝑ Domi.de sancto Gemi.in c.j.de tēp.ord.li.6.& ibi Io.de Imo.& ꝑ Legistas in authē.quas actiones.C.de sacrosan.eccle. & ꝑ Bar. in l.si cōstante. in prin.ff.sol.mat.& si extēditur, hēt locū vbi sit idē fauor,idētitasq; rōnis, qđ nō est hic, cū iste non sit vere legitimus, vt dictū est,nō succedit fili⁹ ancillæ cū filio liberę,i.natus ex ɔ̄cubina, vel incestuosus cū nato ex vxore, c.& si Iudęos. de Iudęis. Gene. 21. & 22.q.4.c.dicat aliq̄s.& c.occurrat.Nō ob.ꝙ sit Principis beneficiū,& c.q̄a illud verū sine p̄iudicio alieno,l.2.§. si q̄s a Pricipe. ff.ne q̄d in loco publico.ad secundū de m̄ē extensionis illud est valde periculosum,sed dico ꝙ fictio talis non cōprehēditur nullo mō a verbis statuti vel consuetudinis,vt no.in l.3.§.hęc verba. ff.de nego.gest. & in iuribus & locis allegatis in ipso secūdo argumento.& sic s̄m cōem opinionē ex identitate rōnis nō fit extensio,ex quo verba nō sunt apta cōprehendere casum verū,idē verū legitimū & natū legitimū.Ad tertiū,ꝙ illud,qđ est de mēte &c.illud est verū,qn̄ de mente legis ɔ̄stat ex ipsa mente,vel alias specialiter est scripta.dicit gl.in l.nō dubiū.C.de legi.& ita intelligo gl.in cle.auditor.de rescri.in cle.j.de ele.& c.j.de rerū ꝑmu. li.6.ita ꝙ sit legis interp̄tatio. secus qn̄ hō interpretaretur ex aliquo vsu gentiū,vt no.Cy.in d.l.non dubiū.q̄a tunc talis interp̄tatio non est extendenda ad casum verbis nō exp̄ssum.Nō licet homini,ēt si persuaderet eq̄tas,ɔ̄ ius scriptū interp̄tari,l.j. C. de legi.& Canonistę in c.j.de tēp.ord.li.6.& Bar.in l.liberorū. ff.de verb.sig.in qōne,an exclusa filia excludatur nepos.Vel huic arg. solutiones possent colligi ex dictis Domi.de sācto Gemi. in c.j. de tēp.ord.li.6.& Io.de Imo.in l.si vero.§.de viro.ff.solu.mat.vel alias s̄m D.Bar.de Saly.in l.curatores.C.de nego.gest. nā s̄m ipsum cui conuenit mens legis, ipsa lex extenditur, si mens specialis conueniat,l.j.ff.vti possidetis.nāq; intentio specialis mens prætoris fuit ibi facere differētiam inter mobilia & immobilia: licet enim exprimat de edibus, mens specialis concurrit & ad fundū,quod est immobile:ergo ad fundū fit extēsio:& tunc succedūt argumēta in ɔ̄rium facta,q̄a vbi est mēs legis, est ipsa lex:

vbi vero ratio vel mens legis est generalis interpretata per aliquã, non aũt quę colligitur ex rõne legis, quę est idem quod ipsa lex, j. dist. c. consuetudo. reg. frustra. de reg. iur. in 6. tunc non fit extensio, datur vtilis actio, & sic sol. gl. 9rium Doctorum in l. curatores. quia specialis intentio prætoris fuit prouidere 9 voluntariũ gestorẽ: sed habita rõne generali, quæ fuit, vt prouideretur 9 cõem gestorẽ, datur vtilis actio facta extensione a legislatore, cui licet, non tñ alij liceret in ꝓposito nostro ita: nã fuit specialis ꝓuisio legitimationis, mente aũt generali vr̃ comprehendi primogenitus legitimatus: sed ex ista mente generali dico non debere fieri extensionẽ ab alio q̃ a legislatore. Non ob. aliud cum
a dicit, ꝙ fictũ cadit in statutis. quia non est verũ [a], quod no. in l. 3. §. hæc verba. ff. de neg. gestis. Non ob. l. j. §. deiecisse. & l. si quis id quod. §. fi. quia extensio ad fictũ fit auctoritate alterius legis extẽdentis fm Canonistas, in c. si postq̃. de elec. in 6. & in c. j. de tẽp. ordi. lib. 6. Bar. in l. non dubiũ. C. de leg. ita intelligitur l. si quis id quod: vel dic ꝙ fit extensio ad casum fictũ, qñ conuenit specialis mens legis & scripta, vt s. dictũ est. Alia aũt dicta 9ria pñt reduci ad superiorẽ solutionẽ, sed non insisto plus in materia extensionis, quia late ponunt Legistæ, vt Imo. & Ludo. ibi in l. si vero. §. de viro. ꝑallegata. & vltra alios Canonistas Gemi. in c. j. de tẽp. ordi. ꝑallegato. in c. fi. de consue. vbi Butri. posuit in repetitione, cle. j. de elec. & sic remanent oẽs qõnes expeditæ, quare repilogatio sit ista, & maxime principalis qõnis, q̃ est Io. An. in mercuriali allegata de primogenito naturali, an excludit primogenitũ legitimũ. aut statutũ habet pro consuetudine loci interpretatã mentẽ, vt intelligatur de genito & naturaliter, aut econuerso: & istud debet attendi, c. de quibus. & l. si de interpretatione. ff. de legi. ita dicit Io. An. in fi. suæ decisionis in dicta mercuriali. si vero nullã hẽt interpretationẽ a loci consuetudine, tunc inspicere debes verba cõsuetudinis, siue statuti. Si enim dicunt, primogenitus succedat: certe naturalis demũ legitimatus succedat, ꝓ ea q̃ s. dicta sunt superius in decisione primi dubij. si enim dicunt, primogenitus legitimus succedat: tunc primus legitimus & nõ naturalis succedat, q. a statutũ, ꝙ primus legitimus succedat, requirit concursum ambarũ qualitatũ ante alios in generatione,
41 & intelligi pñt dicta Io. An. in dicta mercu. † Sed dubiũ posset eẽ, qñ occurrent plures naturaliter nati demũ legitimari, siue legitimi, stante statuto ꝙ primogenitus legitimus succedat; vel ꝙ legitimi succedant: tunc dico nullũ esse potiorẽ, nec tale statutum comprehendit hunc casum, sed oẽs inuicẽ debent concurrere, quasi non cõprehensi a statuto, & sic remanent in iure cõmuni, l. si cum dotem. ff. solu. matrimo. c. susceptũ. de rescri. li. 6. Nullus enim primogenitus est legitimus, quod rõne caret: & sane semper intelligo, nisi consuetudo loci aliter interpretaretur, vel cõmunis obseruantiæ. & hæc placuit Domi. Anto. Rosello in suo tractatu, in qõ. 26. in fi. Sed quæro, pone quòd essent plures, nati ex eadẽ matre, aliquis tamen natus naturaliter fuit primo licet mater fuerit postea dispẽsata, alius est natus ex eadem matre, post matrimo. est: stante dicto statuto vel consuetudine quis istorũ debet ꝑferri? vr̃ per prædicta, ꝙ secundo natus legitimus vel genitus ꝑferatur nato naturali: q. a verũ est, ꝙ iste primus naturalis natus non fuit legitimus natus, sed fuit primo legitimatus, tamen natus naturalis. in 9riũ facit, ꝙ licet primo fuerit naturalis, postea tamen consecutus est legitimationem per matrimonium subsequens, priusq̃ esset natus legitimus. ita etiã vr̃ de mente Io. An. in dicta mercuriali. Do. Anto. Rosellus vr̃ tenere 9rium, dicens attendi debere verba statuti vel consuetudinis, si non apparet de alia interpretatione loci vel cõsuetudinis, vt superius dixi: nã si verba legis vel statuti dicunt isto modo, primogenitus legitimus. quia ille est primogenitus legitime natus: si aũt diceret, primogenitus vel primo natus: tunc indistincte primo natus naturaliter vel genitus ante illos prefęretur, ẽt si post legitimatus fuisset ẽt per subsequens matrimoniũ. ita postremo
42 concludit D. Ant. Rosellus. † Vlterius ex cõsequentia prędictorũ cadit illa qõ Io. An. in dicta mercuriali, an talis consuetudo vel statutũ loquens de iure primogenituræ, præiudicet primogenito, qui clericus est. vide argumenta pro & contra per Io. An. ibi, q̃ efficacia sunt & pulchra. & concludit ibi Io. An. ꝙ ꝑꝑ remedium fraudis paratæ secundo genito circa clericatũ suscipiendum minus quidẽ dãnosum esset primogenito, ꝙ frater sequẽs factus clericus quotã hæreditatis sibi per primã geniturã non solũ debitã sed ẽt affectã auferret: vnde tales fraudes non debemus amplecti, de diuor. c. quanto. l. in fundo. ff. de rei ven. hoc ẽt adiuuat, dicit Io. An. qñ in partibus illis viget talis consuetudo, q̃ est interpres legis, statutorũ, & cõsuetudinis, c. cũ dilectus. de consuetudine. ff. de legi. l. si de interpretatione. & hæc determinatio Io. An. vera est, quãdo iam ius primogenituræ quæsitũ erat, priusq̃ secundus esset factus clericus. sed si nunc inchoaret consuetudo vel statutũ loquẽs de primogenitura, & iam clericus natus esset ẽt in sacris, qui ad seculũ reuerti non posset: tunc clerico nõ prẽiudicaret talis consuetudo, vt ibi per Io. An. per quod soluuntur multa 9ria ibi tacta. vide in c. ꝙ clericus. s. de foro cõpe. vbi Doct.
43 & ibi magistraliter dixi. † Postremo ad eandẽ materiã primogenituræ, vt nihil deficiat, Io. An. in d. mercu. format tertiã qõnem, an tale statutũ vel consuetudo loquẽs de primogenitura valeat inter laicos. ibi non prosequitur, sed remittit ad ea q̃ scribit post Host. in c. licet. de voto. in ver. ordinẽ genitur̨. & valet, subijcitur enim talis consuetudo vel statutũ legi Imperatoris Federici, secundũ quẽ Ducatus, Comitatus, Marchionatus non diuiditur in libro feudorũ, de prohibi. feu. alie. c. Imperialẽ. §. ꝓterea. q̃uis in honorẽ & fauorẽ Imperij & Principatus, quia sub ipso sunt, perseuerent, ff. de exerci. l. non plures. c. ex literis. de pig. de ꝑbẽ. c. maioribus. Assignandũ est tñ fm Host. fratribus ipsis secundo genitis tm̃ considerata qualitate facultatibus principalibus, vnde honestã sustentationem habere possent, argumento l. maximũ vitiũ. C. de libe. præte. iura tamen remanent primogenito, quibus honorẽ teneat Principatus: & dr̃ esse quædã dignitas ius primogenitur̨, gl. 7. q. j. c. quã periculosum. & tales primogeniti vsq; adeo hñt certã speciẽ in dignitate patris, puta Regia, si pater sit Rex, ꝙ in vita patris pñt appellari Reges: tex. est & ibi glo. in c. fi. 24. q. j. in c. ad manus. 63. dist. Bal. in l. in suis. ff. de libe. & posthu. Bal. in l. q̃ sitũ. §. si mihi. ff. de leg. j. An aũt dictũ statutũ vel cõ-
b suetudo, ꝙ primogenitus succedat, valeat [b], per Alberi. in proẽmio Digestorũ, per Bal. in l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iure. in authen. hoc amplius. C. de fideicõmis. in l. cũ antiquioribus. C. de iure delibe. in l. oẽs populi. ff. de iusti. & iure. in l. quotiens. C. de rei ven. in c. mulier. si de feudo fuerit cõtrouer. & hoc vltra loca
44 in prosecutione materiæ hic positæ. † Et nota, ꝙ vbi duo sunt filij, & ignoratur quis sit primogenitus, pater põt gratificari cui vult de iure primogenituræ. Bal. in l. in quibus. C. de secun. nup. faciunt in simili no. in c. pe. de rescri. lib. 6. & dr̃ de hoc iure primogenituræ, Det tibi Deus de rore celi, & de pinguedine terræ abundantiã frumenti vini hæreditatis, & tẽporaliũ, & seruiant tibi populi, s. rustici, & plebei, & nobiles: esto dñs fratrũ tuorũ, & incuruentur ante te, s. faciendo fidelitatẽ & obedientiã. Facit ẽt pro primogenito, ꝙ hoc ius l. canonica roboratur, & prioritatis temporis. ẽt pro ipso facit c. j. de maio. & obed. & regula, qui prior, lib. 6. glo. in c. q̃ periculosum. 7. q. j. ponit tria iura primo-
45 genitur̨. † Nam primogenitus in festis ante alios sacrificia offerebat. itẽ sedẽ habebat ad dexterã patris, & cibos duplicatos recipiebat. nec põt pater primogenito auferre hoc ius primogenitur̨ sic formatũ l. canonica, diuina, & consuetudinaria, dando illud posteriori sine causa, ff. de leg. j. nemo. de test. c. requisisti. de foro cõpe. c. si diligenti. legitima enim primogeniti est tota hæreditas huius Principatus: ergo sine causa primogenitus illa priuari non põt. de hoc de test. c. Rav. succedat ergo in totũ, ꝓponẽdo querelã, vel agendo ad supplementũ: & aliter ordinatũ esset, nisi primogenitus in minori parte esset contentus, vel ius suum vendat vel renunciet, vt fecit Esau, d. c. q̃ periculosum. de testa. c. officij. Nec obst. ꝙ Isaac ꝓposuit Iacob, quia Esau renunciauerat, fuerat instinctu Spiritussancti, 22. q. 2. c. quæritur. & §. itẽ opponitur. & eodẽ mõ rñdetur, ꝙ Iacob ꝓposuit Esau, Genesis 47. vbi Iacob transpositis manibus contulit iura, & primogenituræ effectũ minori filio Ioseph, & ꝓposuit Effraim Manassæ: nõ põt de hoc reddi naturalis rõ, quia sic placuit Deo. vide Io. An. in c.
46 licet. de voto. hæc sufficiant de materia primogenituræ. † Sed q̃ro, & ista est tertia solennitas, nũquid sit de necessitate solennitatis in legitimatione, quã facit Princeps vel Imperator, ꝙ exprimat ius cõe, ꝙ legitimat non obstante tali l. facit glo. in l. si non speciali. C. de testa. iũcta l. si quãdo. C. de inoffi. testa. & quod ibi no. vbi vr̃, ꝙ si Principis priuilegio alicui concedatur libera testamenti factio, specialiter exprimi debet. non ob. l. si quãdo. C. de inoffi. testa. facit primo l. rescripta. C. si 9 ius vel vti. publ. 9 ius elicita ab oĩbus iudicibus ꝑcipimus refutari, quę lex est canonizata 25. q. 2. c. rescripta. Et sic de iure etiã oĩa iura ciuilia videntur habere

ADDITIONES.

a ¶ Non est verum. Adde, quòd idem tenet Abb. Siccu. in consi. 72. inci. in hac causa &c. & in sua disputatione, stante statuto communiter. & Pau. de Cast. in repeti. auth. sacramenta. C. si aduer. vendi. & Io. Bapt. de sancto Seuerino, in consil. Cor mundum crea &c.

b ¶ Valeat. Sed quid si statutum dictat, vel consuetudo sit quòd primogenitus succedat in totum, an tale statutum vel consuetudo referatur, vel extendat vires suas ad bona extra territorium & alterius. dic quòd non, vt per Do. Soci. consil. 35. inci. Recte ac mature. ver. cum ergo præfatus. circa medium. in j. parte, char. 71. ad quod adde etiam Pau. de Cast. consi. 225. & consi. 228.

habere clausulã derogatoriã insertã respectu rescriptorũ, vt non valeant, nisi faciant mentionem de iure, tum ratione præsumptionis falsitatis, tum rõne præsumptæ voluntatis Principũ, l.2. §.si quis a Principe.ff.ne quid in loco publico. auth.hoc inter liberos.C.de test.ff.de leg.3.l.si quis in principio testamenti. facit ff.de excep.l.3.in fi.itẽ an Imperator est pater oĩum legũ: & sicut pater nominatim dẽt filiũ exhæredare, l. nominatim. ff.de libe. & posthu.ita dẽt Imperator nominatim legẽ tollere, & de iure ci.aduerte ꝙ glo.interdũ dicunt, ꝙ sufficit dicere aliqua lege nõ obstante, vt in gl.no.l.j.C.de natu.libe.alibi ꝙ sufficit dicere generaliter ex certa Principis scientia, vt no.glo.in l.3.§.si quis.ff.ꝙ quisq; iur.alibi, ꝙ est opus clausula speciali, non obstante tali lege, vt l.causas vel lites.C.de transac.& in auth.hoc inter liberos. C.de testa.de iure aũt canonico non habetur clarũ, quia solũ reperitur expssum in certis casibus, & in certis iuribus, ꝙ fiat mẽtio specialis de iure, nõ obstante tali lege vel capitulo, vt in c. ex parte.de capel.mo.in c.nonnulli.de rescri. in c.j.de conces. pbẽ. li.6.gl.in c.j.de consti.li.6.dicit tamen Arch.in c.j.pal.allegando c.si Apostolicę.de pbẽ.li.6.necesse fore, ꝙ specialiter Papa exprimat illud ius, ꝯ quod scribit.deinde postea Archid.tenuit ꝯrium. Inn.& Host.ꝯ in c.j.de rescri.in antiq.s.Reperiuntur sex opiniones in hoc, quas recitat Io.An.in c.j.de exces.pla.li.6.Vna, ꝙ specialis debeat fieri mentio de iure. Secunda, ꝙ valet rescriptũ vel priuilegiũ, si fiat gñalis mentio de lege, q̃a tñ valet genus quo ad species inclusas, quantũ valet species expssa, ff.de admi. tuto. l.si plures.& l.non duo.in fi.vbi æquiparãtur in totũ denegasse, vel in ea re de qua agitur, q̃ cõprehẽdebatur in toto.facit de offi. ordi.c.si sacerdos.c.j.de transac. l.2. C.de quadri.pscrip. l.2. ff.de libe.& posthu. Tertia opi. vtrũ si Princeps ex certa scientia scribat, & valeat an non: & tunc non valet, quia non psumitur iuris obseruantiã velle tollere simplici verbo, de elec. c. ecclesia.el 2. & l.si qñ.ff.de inoffi.testa.hæc distinctio.no.in l. fi. C. si ꝯ ius vel vti.publi.in c.ex parte.el 2.de offi.dele.in c.pterea.de confir. vti. vel inuti.in gl.Quarta opi.ꝙ aliud in rescri.aliud in priuilegio.& hæc opinio vr̃ placere Host.in sum.de rescri. §.quotiens.ver.sed & nunc in priuilegio. valet ẽt, si fiat mentio de iure, q̃a priuilegiando apparet, ꝙ Princeps intendit facere ꝯ ius, 4.dist. priuilegia.de verb.sig.c.abbate. secundo casu non sic, q̃a concedendo rescripta tñ intendit facere s̃m ius, C.de pci.Imper.offe. l.rescripta.Quinta opi.distinguit, an Princeps proprio motu priuilegiũ concedat, vel rescriptũ ꝯ ius, vel ad petitionẽ alterius.primo casu valet non facta mẽtione de iure: secundo casu non sic, c.si motu proprio.de pbẽ.li.6.cle.si summus Pontifex.de sen.excõ. non tñ psumitur motus ꝓpriu s, nisi exprimatur, vt in d.c. si motu proprio.Sexta opi.ꝙ regulariter non sit necesse mentionẽ fieri de l. in casibus in quibus iure hoc cautũ, de rescr.c.nonnulli.cũ similibus. & idẽ in qualibet simili materia, sicut in mã legitimationis ꝯ ius.idẽ est vbi iur.ordo peruertitur, l.si non speciali. pall. & c.si qñ.de rescri.si continent manifestã iniquitatẽ, vel non, non prosequor vltra, quia longũ est hic oĩa tractare. Sed quantum ad q̃onem propositã distingue: aut enim ius, ꝯ quod scribitur, non habet clausulam derogatoriã: & tunc distingue. Aut Papa scribit in facto dubio, in quo Papa potuisset de facili errare: & non valet tunc rescriptũ vel priuilegiũ, nisi dicat, non obstante iure, argu.c.ex parte.de capel.mo.hoc sentit Butri.in c.j.de rescri. & Io. An.ibi in fi.gl.allegat c.nonnulli.de rescri.si aũt concedit rescriptũ siue priuilegiũ in facto euidentissimo ꝯ ius, vt q̃a mandauit spuriũ succedere cũ fratribus, ac si a principio esset natus legitime, vel vt procedatur appellatione remota, vel ꝙ beneficiũ Titij conferatur Sempronio &c.& tunc aut non tollit ius alterius, & valet non facta mentione de iure, l.quotiens.C.de pci.Imper. offer.vbi valet rescriptũ, vt quis non conueniatur a creditoribus suis, nisi infra tps certũ: secus si contineretur ꝙ nunq̃ possit cõueniri. Si aũt in totũ tollit ius, vel partẽ iuris, non dico differẽdo, sed auferendo, sicut cũ legitimatur quis vt succedat cũ fratribus & agnatis: & tunc aut Princeps scribit ex certa sciẽtia, & sic taliter ꝙ apparet informatus de facto: & valet priuilegiũ ꝯ ius, nulla facta mentione de iure, s̃m vnã opinionẽ in c. j. de exces. pla. li.6.gl.in verbo, nascatur.de consti.c.j.li.6.& gl. in l. quotiens.C. de pci.Impera.offe.quod no.gl.& Doct.in c.statutũ.in verbo, literarũ.de rescri.li.6.facit in Auth. qui.mo.natu.effi.sui.§.vlti.ibi, nulla penitus ignorantia nostrarũ legũ &c.pro hoc induco l.sed & hæ.ff.de suspec.tut.vbi dicit tex.ꝙ si Princeps eius, quẽ tutorẽ concessit, sciebat priuilegiũ, vr̃ eũ tacite absoluisse ab onere tutelę.& hoc est ꝯ ius, & nihilominus sufficit certa sciẽtia Principis, licẽt nõn fecerit mentionẽ, ꝙ esset tutor, pro hoc quia clausula, non obstante.solet poni, vt liqueat de mẽte Principis. ergo sufficit ꝙ constet aliãs de mente: non enim refert, q̃d ex ęq pollentibus fiat, c.licet ex quadam. de testib.aut non conceditur ex certa scientia late priuilegiũ, sed simpliciter: & tunc sufficit facere mentionẽ in genere de l. ꝯ quã scribitur, dicendo, non obstante tali l.sed p.p. hoc dicit D.Ant. in c.nostro, ꝙ sufficit in rescripto legitimationis si diceretur, non obstante l. quod dictum intelligo s̃m pdicta.pro quo facit in Auth. qui.mo.natu.effi.sui. §.fi.quę sic põt intelligi: aut ius, ꝯ quod scribitur, habet specificatam clausulã derogatoriã ꝯ rescripta vel priuilegia, quorũ casus reperiantur speciales, & remanet regula in oppositũ, quia exceptio firmat regulã, s̃m glo.super rubri.de re.iu. li.6. Nec credo, ꝙ reperiatur ius in materia successionis disponens, ꝙ legitimatus per Principẽ non possit succedere, nisi fiat specialis mentio de illo iure.& si reperiatur quo ad illum casum, puto ꝙ non sufficit mentio generaliter non obstante iure. & vr̃ casus iuncta glo. in Auth.qui.mo.na.effi.sui.in verbo, participiũ.quę gl.vult, ꝙ dicatur non obstante illo auth.& idẽ voluit glo.in auth. hoc inter liberos. C.de testa. dico, ꝙ istæ glo. debent intelligi, qñ iura hñt clausulas specificas derogatorias: tunc habere dẽt rescriptũ derogatoriã clausulã, qñ specifice dr̃, ꝙ non valeat ꝯria lex, nisi faciat mentionẽ de illa, ꝯ quã venit.exẽplũ in l. si quis in principio testamenti.ff.de leg.3.& in c.q̃a nonnulli.de rescri. c.j. de exces. pla.cũ si.& sic intelligatur auth. hoc inter liberos.& licẽt Imperator dicat in Auth.qui.mo.na.effi.sui. ꝙ non intendit ꝙ spurij, & nati ex illicito coitu habeant participiũ illius legis, non tamẽ ibi dr̃, ꝙ in rescripto legitimationis req̃ratur specifica mẽtio illius legis.& pro hoc facit quod notat Bar.in l.fi.C.si ꝯ ius vel vti. publi.& in extrauaganti ad reprimendã, super verbo, nõ obstãtibus dicamus.s̃m verba Bar. s̃.quod non sufficit generalis, puta non obstante aliqua l. nec ẽt requiritur specialis, non obstante tali l.nominando ipsam l.sed sufficit specialis, non obstante aliqua l.in ꝯrium faciente vel hñte clausulã derogatoriã, per l.si q̃s in principio testamenti.ff.de leg.3.quæ loquitur de speciali non generali clausula.si ergo dicit, nõ obstantibus quibuscunq; Imperialibus, quibus oĩbus, inquantũ legitimationi ꝯdicant, derogamus, ẽt si de iure vel de consuetudine deberet fieri mẽtio specialis, satis est & sufficit, q̃a est specialis, sicut ẽt si diceret, nõ obstante aliqua l.in ꝯrium disponente: quo casu ẽt s̃m Bartolũ sufficit, ꝙ idẽ importat in effectu, l.mulier.ff.ad Trebel.Et p̃ hoc dico, ꝙ non bene vr̃ dicere D.Ant.Rosellus in tractatu suo in q.69. qui dicit, ꝙ in legitimatione spurij debet fieri mentio specialis, vt puta, non obstante tali lege, per gl.quã allegat in Authẽ.quib. mo.natu.effi.sui. s̃. Et tenendo illã opinionẽ ꝙ oĩa iura habeant clausulã derogatoriã ꝯ rescripta: quod placuit D.Ant.in c.j.de rescrip.tũ ex defectu falsitatis psumptiuę, tũ ẽt ex defectu voluntatis Principis, non sufficeret probare rescriptũ emanasse a Principe, nisi habeat clausulã insertã, non obstante iure. Et puto tũc sufficere generalẽ clausulã, per quã cõstat, ꝙ Princeps sic voluit, vt s̃.dixi.ita ẽt de mẽte Dñi Ant. hic in q.nostra. & erit tertia solennitas ista requisita in legitimatione.& s̃m hoc apparet, ꝙ requiritur, ꝙ comes vel alius inferior, q. legitimat, habeat potestatẽ legẽ tollendi in mã successionis: aliter non esset plena legitimatio. De hoc articulo an sufficiat clausula generalis, nõ obstãte.an debeat dici, non obstante tali lege [a]. Io.An.& alij in c.j. de exces.pla.li.6.Inno.& Panor.in c.nonnulli.& Do.Ant.in c.j.extra de rescri.& Doct.in auth.hoc inter liberos.C.de testi.D.Anto.in c.q̃ in ecclesiarũ.extra de consti. Bal. in l.j. C. de natu.libe. Bar.in l.si quis in principio testamẽti.ff.de leg.3. in l.oẽs populi. ff.de iureiuran.in l.fi.C.si ꝯ ius.in extrauaganti ad reprimendũ, in verbo, non obstantibus. Bal.in l.humanũ. C. de legi. in l.nec damnosam.C.de pci.Impe.offe.in pace Cõstan. in verbo, liberorũ.in l.fi.C.senten.rescin.non posse.l.j.in fi. vbi dicit ea. C. de latina liber.in l.pacta nouissima.in j.col.C.de pac. D.Ant.in c.q̃ in ecclesiarũ.de constitutio.latissime Paulus in consi.53.qđ incipit, In Christi noĩe amen, passus iste.Pet.de Anch. in c. si p.p. in 5.char.de rescri.li.6.Ange.consi.315. quod incipit, Quædam Dña Calda.in rubri.de consti.consi.j.de psumptio.92.& in proposito de legitimatione.Pau.de Cast.in cõsi.223.quod incipit, In Christi &c. dubitatur. & ibi tenet, ꝙ sufficit clausula generalis, non obstantibus

ADDITIO.

a ¶Tali lege. Adde Ia.de Aluaro.in c.j.in prin.consti.anti.in vsi.feu.& Alex. consil.103.4.parte, ꝙ clausula, non obstantibus.in rescrip. si veniat ad destructionem canonum, debet specialiter canonem nominare: si vero ad destructionem decretorum, tunc sufficit generalis sine specificatione decretalis: sed si venit ad destructionem ll.vide in l.speciali.C.de test.& Bal.in d.l.fi.2.col.ver.4.q.C. si contra ius, alle.in tex.& in l.omnes.in j.col.de præscri. 30. anno. item adde Do.Soci.consi.86.inci.In causa communitatis Casta.ver.2.probatur dicta conclusio.in j.parte, char.145.quòd clausula, non obstante &c. procedit in rescriptione, quæ habet clausulam derogatoriam: secus in pactis & contractibus.

obſtantibus quibuſcunq; contrarijs. ſed nec requiritur ſpecialis in indiuiduo, i. non obſtante tali lege. ſed debet dici, non obſtātibus legibus huic diſpoſitioni legitimationis contrauenientibus, etiā clauſulam derogatoriam habentibus, vel ſimilia verba debent apponi. Et ꝙ requiritur clauſula, non obſtante. vbi ius cōmune reſiſtit legitimationi, tenet Ange. conſi. 301. quod incipit, In Dei &c. pro deciſione. in penul. & fi. col. & dicit Bal. in l. 2.
47 19. q. C. de ſeruituti. & aqua. † ꝙ etiā ſi ſpecifice Princeps Comiti permittat legitimare ſpurios de plenitudine poteſtatis, non poterit hoc facere in præiudicium iuris alteri quæſiti, vel extātibus legitimis vel naturalibus, niſi Imperator hoc ei in ſpecie cōceſſerit. & no. ꝙ legitimatio tacite non procedit, ſed eſt neceſſaria verborū ſolennitas, & ſine verbis hoc exprimētibus non ſufficit legitimatio. Bal. in c. j. §. fi. de ſucceſſione feudi. Quæro, ſ. dixi, ꝙ ſufficit in priuilegio conceſſo Comiti, ꝙ Imperator tollat leges in genere, nec ſit neceſſe ꝙ in ſpecie ſpecifica tollat: nunq. d ipſe Comes legitimando poterit dicere, non obſtante tali lege. & ſpecificando leges dico, ꝙ ſic: imò abſq; eo quod tollat in genere vel in ſpecie, dico ꝙ valeat talis legitimatio: quoniam hoc priuilegiū pure & ſine omni conditione imprimat radicem in perſonam, c. j. de conceſ. præben. li. 6. non enim eſt conceſſa poteſtas iſti Comiti ab Imperatore limitata, vt ſi & inquantum exprimit clauſulam, nō obſtantibus. poſſit legitimari: vnde in Comite non attendimus, an ipſe Comes voluerit tollere leges vel non, quia non hoc ab eius poteſtate pendet, c. fi. de hære. lib. 6. c. literas. de filijs presbyterorū. ſed attēdimus ei conceſſam poteſtatē, videlicet ꝙ legitimauerat ſecūdū poteſtatē & licentiā ei conceſſam ab Imperatore, vt non obſtantibus legibus poſſit legitimare. in Imperatore aūt attendimus voluntatē & poteſtatē, vt j. dico de poteſtate Imperatoris & Papæ circa legitimationē: voluntatem habemus pp clauſulā, non obſtantibus. & inquantum ergo Comes appoſuit in legitimatione, non obſtantibus legibus. vel, non obſtante tali lege & tali. ſpecificando non vr̄ expreſſiſſe poteſtatem ſibi traditam, ſed potius ad cautelam dixiſſe, & ad conceſſionem poteſtatis ſibi traditæ per Imperatorē vel Papam, vt non obſtantibus legibus ſi vellet legitimare, poſſit legitimari, & ea quæ ad cautelam exprimuntur, non lædunt, ſed iuuant & proſunt, in c. ſolet. de ſen. excō. lib. 6. & in c. ex diligenti. de ſimonia. Et ſi dicamus, ꝙ in priuilegio conceſſo Comiti per Imperatorem vel Papam ſufficit clauſula generalis, nō obſtantibus. dico ꝙ nihil obſtat ſpecies non expreſſa, Comiti, cū tantū operetur genus quo ad ſpecies incluſas, quantū ſpecies expreſſa, l. ſi plures. & l. ſi duo. in fi. ff. de admi. tuto. de offi. ordi. c. ſi ſacerdos. c. j. de tranſac. & magis articulatè Comes vr̄ explicaſſe id, quod includebatur ſub illo genere, & per articulationē per viam exempli factā in priuilegijs non ampliat, ſed reſtringit diſpoſitionem, vt in c. ſi Papa. de priuilegijs. in 6. l. obligationum ſubſtantia. §. fi. ff. de actioni. & obliga. Præterea Comes ſi nullā expreſſionem feciſſet de iure in genere vel in ſpecie, valeret legitimatio, cum de certa ſcientia de Imperiali poteſtate hanc diſpoſitionem fecerit, vt patet in priuilegijs legitimationi conceſſis. & ſi dicimus, ꝙ certa ſcientia in Principe facit, ꝙ non ſit neceſſe ſpecialem vel generalē de iure ꝯ quod ſcribitur mentionē facere: ergo ita in Comite, qui habet poteſtatem a Principe tollendi ius, vt non ſit diuerſa ratio. Et oīs ratio, quæ mouet concedentem, mouere debet eum cui conceditur, c. ſuper literis. de reſcriptis. ſi ergo nullam legem in ſpecie vel in genere tenebatur Comes exprimere: ergo ſi aliquā expreſſit, non debet lædere. Si vero in priuilegio conceſſo Comiti non eſſet clauſula generalis, non obſtantibus quibus huic noſtrę conceſſioni præiudicari poſſit. vel ſi non eſſet clauſula ſpecialis, puta, non obſtante Authen. qui. mo. natu. effi. legitimi. vel ſimili: tunc dico, ꝙ Comes non poſſit illam clauſulā apponere in genere vel in ſpecie, quia non eſt in poteſtate attribuere ſibi officiū & poteſtatem a Principe niſi non conceſſam, ff. de teſta. tu. l. ex ſentētia. iuncta l. nec in poteſtate. l. nō diſtinguemus. §. quantū. ff. de arb. Nam ex quo Princeps in priuilegio conceſſionis ſpecialē clauſulā, non obſtante. non appoſuit, non cenſetur voluiſſe concedere poteſtatē legitimandi ſpurios pp clauſulam derogatoriā, de qua in §. fi. ꝑallegato. quæ remouet voluntatē Principis ab actu ſequenti, niſi illæ clauſulæ ſint ſpecialiter expreſſę, l. ſi quis in principio. ff. de lega. j. vel expreſſe permittat, vt ibi, & ff. de leg. j. ſi mihi & tibi. & l. 3. §. in legatis. ſi vero Princeps non dedit hanc poteſtatem, quomodo poterit comes apponere verba aliqua, per quæ faceret eam valere perinde ac ſi Princeps ei eam dediſſet, quomodo poteſt comes ſibimet poteſtatē attribuere? vnde ſicut Princeps per ſeipſum legitimando ſpurium nō appoſita ſpeciali clauſula, non obſtante. non faceret legitimationem validam, vt notat gl. in §. fi. in Authē. præallegato. ita ſi concedit alteri poteſtatem legitimandi, non poterit comes facere ꝙ valeat. & per ſupradicta deciditur per Bal. qō hæc in l. eam quam. C. de fideicōmiſ. in II. col. vbi tenet, ꝙ ſi in priuilegio comitis palatini ſit appoſita clauſula, non obſtantibus legibus &c. ꝙ ſufficit, ſed ibi non apparet an clauſula, non obſtantibus. debet eſſe generalis vel ſpecialis: puta non obſtante §. fi. in Authē. qui. mo. natu. effi. ſui. qui prohibet ſpurios & inceſtuoſos legitimari. & ibi recitat Io. Cal. tenuiſſe clauſulam, non obſtante. generalem vel ſpecialem non eſſe neceſſariam. Ego intelligo Bal. & Io. & Cal. & ſecundū ſuperius dicta in hac præcedenti qōne: quia ſi in priuilegio cōceſſo comiti eſt clauſula generalis, non obſtantibus legibus. tali tamen generalitate, per quā appareat Principem voluiſſe legi derogare: tunc non eſt neceſſe quòd comes in legitimatione, quā facit, tollat legem generalem nec ſpecialem, licèt poſſet ſi vellet ad cautelam exprimere, vt dixi, licèt Imperator eam ſpecialiter non expreſſerit. Pau. de Caſt. ita cum prædicta determinatione conſuluit in conſi. 228. quod incipit, In Chriſti &c. Dubitatur. in 3. q. aduertendum tamen eſt, quòd in priuilegio conceſſo comiti per Papam de legitimando ſpurium vel alios quoſcunque, ideo non eſt neceſſe diſputare de clauſula, non obſtantium legum. vel non obſtantibus legibus. vel Auth. qui. mo. natu. effi. ſui. §. fi. quia Papa in hoc non ligatur legibus Imperialibus, ſed ſufficit ſola ipſius ſcientia: quia Papæ ſupplicari a ſpurio vel ſupplicare comiti citato per Papam non eſt iure canoni. prohibitum, nec potuit Imperator Papæ regulam dare, c. innotuit. de elec. & in l. nam in gratijs. ff. de arbi. Requiritur & quarto quarta ſolennitas ſecundū aliquos, quòd hæc legitimatio petatur per ſe: ideo vr̄, ꝙ non poſſit peti per procuratorem, ff. de adop. l. neq; abſens. & l. poſt mortem. eod. tit. l. iubemus. C. de his qui veniam æta. impe. l. oēs. & Iaco. Bu. hic tenet per hæc iura. Bar. in l. Gallus. §. forſitā. tenet ꝯrium. Bar. & Bal. in l. neq;. ff. de adop. & in l. excuſare. ff. de excuſa. tut. primo quia procuratoris vſus permiſſus eſt, l. j. §. vſus. ff. de procura. c. querelam. eo. tit. Secundo, quia hic non obtinet vicem procuratoris, ſed ſupplicatoris: quod ſit per iura ſupplicationis, vt in Auth. qui. mo. natu. effi. ſui. §. ſi quis. in glo. quæ incipit, quod qualiter fiat. col. 7. alleg. auth. itē ſi quis. C. de natu. libe. facit noſter tex. in prin. iuncta gl. & quod dixi in ſecundo notabili. Item ex parte filij non exigitur, quòd ſit præſens, ſed ſufficit quòd ratum habeat. in Authen. qui. mo. natu. effi. ſui. §. naturales. & §. generaliter. colla. 7. facit, quòd illa etiam beneficia conferūtur abſenti, c. accedens. de præbē. c. ſi tibi abſenti. eod. tit. lib. 6. & beneficium abſolutionis cōfertur abſenti ſecundū vnā opinio. de qua in c. cum deſideres. de ſen. excō. Nō obſtant leges ſ. allegatæ, quia in legitimatione pater nihil diſponit, ſed Principi legitimanti conſentit: & leges ꝯriæ loquuntur, quādo pater emācipatum abſoluit, vel adoptat, vel dn̄s ſeruū manumittit, quę cū non ſunt in adminiſtratione procuratoris, non pn̄t fieri per procuratorē. Ad leges oēs allegatas rn̄detur, ꝙ ibi requiritur pſentia perſonę habētis cognitionē: quia impetratione ætatis requiritur etiā cognitio. ſed in caſu noſtro non ſic, ergo &c. & eſt hic caſus in c. noſtro, ideo non inſiſto. & firmat But. hic, & ita tenēdum eſt, quòd tam ex parte patris quærentis filiū legitimū, q̄ ex parte filij pōt interuenire procurator, & ſufficit conſtare de patris conſenſu, licet ipſe non impetret, vt in auth. item ſi quis. C. de natu. libe. nec refert, per quas pces offerantur, l. vniuerſis. C. de pci. Impera. offe. Non eſt ergo opus de Papali interpretatione patris vel filij, de cuius poteſtate conſtat, in §. ſi quis igitur ex qualibet. ibi, & alijs offert. & ibi vr̄ caſus de hoc: nā legitimatio filij poterat fieri patre offerente filium curiæ, vel alio modo de patris voluntate: idem dicendum de impetratione reſcripti legitimationis, vt etiā caſus in c. noſtro, & refert Bal. quòd quidam hic diſputando tenuit. & hoc tenet Do. Anto. Roſellus in tractatu ſuo, q. 58. qui tranſit ita, & non facit hic mentionē de ipſo. Fulgo. in d. l. neq;. dicit, quòd de conſuetudine eſt, vt legitimandi ſeipſos exhibeant. Do. Signo. de Homodeis in conſi. 221. quod incipit, In nomine Dn̄i amen, quidam dictus Gabrinus. in 7. col. vr̄ velle quòd ſit neceſſaria præſentia, maxime in feudis, vt comes videat an ſit ſufficiens ad fidelitatem præſtandam: tamē iſta informatio bene pōt haberi, et ſi ſit abſens, ſicut in ſimili in collatione ꝑbendarū, quę pōt abſenti fieri, c. ſi tibi. de præbē. lib. 6. c. accedens. de prębēdis. & tū beneficiandus debet habere idoneam & requiſitam qualitatē, c. cum in cunctis. de elec. c. cum a Deo. de reſcriptis. c. ſuper ordinata. c. de mulcta. de præben. c. ſi forte. de elec. lib. 6. imò ſi legitimatio eſt facta filio abſente, pōt per eum ratificari, dūmodo tempora largiantur, i. ratificatio fiat tali tēpore, quo potuiſſet fieri legitimatio. Ange. in cōſi. 69. quod incipit, Arbiter. & idem quod ſupra, ſ. quòd abſens non poſſit legitimari,

legitimari, perſeuerauit tenendo Do. Signo. in conſi.128.quod
48 incipit,Do.Gui. † Concatenatur huic digna indagatione q̃ō, an
Comes hñs p̃tãtem legitimandi, poſſit illã alteri delegare. Bal.
a in c.fi.in fi.de offi.dele.dicit quod & gl.dicit ꝙ non [a], ff. de ꝓba.
l.ab ea parte.vbi gl.dicit,ꝙ emancipatio non põt delegari: ergo
multominus legitimatio.In ꝯrium vr̃,ꝙ legitimatio ſit meri Im-
perij,& emancipatio mixti,tñ requirit modicã cauſæ cognitio-
nẽ,& pater proprie eſt ille qui emãcipat, & ille qui legitimat, vt
ff.de ado.l.emancipari.& ibi per Gul.& Cy. quod in emancipa-
tione verũ,ſm Bal. q̃a cõpetit iure magiſtratus, ſed eſt in legiti-
mitate nequaq̃,q̃a nõ cõpetit iure magiſtratus,ſed eſt q̃dã pote-
ſtas inſignis Cęſarea,vt C. de adop. l.2. & creare tabelliones:nã
legitimare eſt quoddã reſtituere famæ,& plusq̃ famæ: q̃a eſt re-
ſtituere naturæ ingenuæ,& nõ vulneratæ: q̃a eſſe ſpuriũ eſt q̃dã
cicatrix,quã nõ cognoſceremus,niſi per ꝯrium, i.per nuptias,vt
in Authẽ.de nuptijs.in prin.& no.s̃.de offi.leg.c.ꝙ trãſla.ita Bal.
in d.c. fi. Sed cũ de iure canonico oĩa ſint delegabilia, c. ꝙ ſede.
vbi no.de offi.ord.c.in archiep̃atu.de raptoribus. cũ ibi no. facit
gl.notabilis in c.peruenit.95.diſt.vbi q̃cq̃d habet ep̃s p̃ter vſum
palij eſt delegabile.vr̃ hęc cõcluſio Bal.poſſe de iure noſtro mo-
derari pro hac opi. ꝯ Bal. reperio deciſionẽ Dñi Martini de Ca-
ratis Doctoris noſtri celeberrimi,in l.j.in princip.ff.de offi. eius
cui manda.eſt iuriſdictio.& eſt tex. optimus in c. fi. de offi.ordi.
vbi ſi iudici ordinario conceditur aliquid de reſeruatis ex priui-
legio, põt delega. & per illũ tex. reſpondere ad argumenta Bal.
49 † Conſequenter q̃rit,an infans poſſit legitimari.dic ꝙ ſic [b], vt in
b l.iubemus. C.de eman. liberorũ. & ibi ꝑ Bar. in l.fi.ff.de his qui
ſunt ſui vel alie.iu.& eſt de mente Doctorũ, ſumunt ar.de eman
cipatione ad legitimationem,vt per Bar.in l.Gallus.ff.de libe.&
poſthu.& iõ Raphael Fulgoſ.in l.fi.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.
iuris.dicit,ꝙ ſicut intereſt infantis emãcipari, q̃a liberatur a pa-
tria poteſtate:ita & legitimari.ſimiliter arguit Bal.in l. ſi conſul.
ff. de adoptio. vt comes palatinus poſſit apud ſe legitimare ſibi
filios:ſic põt ſibi emancipare.& dato ꝙ illa l.iubemus.in fi. non
eſſet in rerũ natura adhuc, idem dato ꝙ conſentire non poſſit,
q̃a hic in ſuũ fauorẽ eſt introductũ, ſicut dicimus poſſe ſtipulari
rem pupilli ſaluã fore,& eſt ſpecialis in l.2.ff.rem pupilli ſaluam
fore.ergo a maiori natalibus reſtituere,maxime vbi pater eſt p̃-
ſens,ẽt põt,arg.l.his ſolis.C.de reuocandis donationibus.& per
glo.in authẽ.p̃terea.C.vnde vir & vxor.& Ange. in l. donatorũ.
C.de acqui.poſ. quinimò habetur infans pro conſentiente legi-
timationi,q̃ in ſui fauorẽ eſt facta,argu.l.2.§.fi.ff.ſolu.matri.gl.in
l.2. C.de adop. dũ allegat §. generaliter. & multomagis ſi maior
factus rõ habeat,l.j. C. ſi ma.fa.ra.ha. iuncto §. & generaliter. in
Authẽ.qui.mo.natu.effi.ſui. & per hoc infertur,an cõpaternitas
poſſit ꝯhi per procuratorẽ.ſed de hoc dixi late in c.2.s̃.de cogna.
50 ſpiri.vide in regula,põt quis.li.6.in mercuriali.† Nõ inconueniẽ-
ter q̃ri põt,q̃a dixi de infante,q̃d de mentecapto vel furioſo na-
turali tñ, an per reſcriptũ legitimari poſſint. vr̃ ꝙ nõ, q̃a nõ hñt
conſenſum ſicut infans: ergo non pñt conſentire, & ſic deficit
formalis conſenſus,ſicut vr̃ concluſiſſe Ange. in quadã diſputa-
tione, q̃ incipit, Nobilis quidam genere. ſed ego teneo id quod
dixi s̃.de infante,& infans & furioſus ęq̃parantur,l.ſi curatorem
habens.C.de in integ.reſti. & eẽt abſonũ dicere, ꝙ tales filij per
ſubſequentiã matrimo.non legitimarentur.facit ẽt rõ,ꝙ tunc fi-
lij non requiratur ratificatio: nam talis requiritur ratificatio, ne
inuiti in poteſtatẽ patriã deducantur, §. generaliter. in Authen.
qui.mo.natu.effi.ſui.ſed ſi ceſſat rõ talis, cum in hoc caſu nõ ha-
beant conſenſum:ergo nec diſſenſum. & hæc legitimatio eſt in
fauorẽ filij,l.nuper.in fi. C.de natu. libe. ergo ſine conſenſu fiet
in iſtis caſibus.Itẽ iſta legitimatio fit a Principe: ergo facta nar-
ratione Principi de talium ꝯdõne,Princeps vr̃ cum eis diſpenſa-
re,vt no.per Inno.& Io.An.in c.veniens.de fil. presby. in c.2. de
ſchiſma.in l.quidam conſulebant. ff. de re iudi. in c.cum vigeſi-
mũ.de offi.dele.& aduerte tu,qui habes priuilegiũ legitimandi,
facias ſpecialiter exprimere de infantibus & furioſis: quia forte
ad illa poteſtas tua non extenderetur: quia, vt dixi ſuperius, eſt
poteſtas ſtricti iuris,& iudices habentes poteſtatẽ non hñt cum
iſtis,quæ ſpeciali priuilegio conceduntur,non extendunt de ca-
ſu ad caſum,c.ſane.& c.porro.de priuilegijs. Sed quia dixi, ꝙ le-
c gitimatio põt fieri per procuratorem [c]. & ita tenet Pau.de Caſt.
in conſi.227.quod incipit,In Chriſti noĩe amen, viſo teſtamẽto.
ſ.ꝙ infantes poſſint legitimari.& Ludo.de Roma, cõſi.94. quod
incipit,In Chriſti noĩe amen,in propoſita conſultatione.dicens
ꝙ ſi infans eſt legitimatus ſine auctoritate tutoris, & ſolennita-
te,quę in arrogatione impuberis req̃ritur,ꝙ ſi non ratificat ma-
ior factus, non valet legitimatio. in adulto aũt dicit poſſe legiti-
mationẽ fieri ſine auctoritate curatoris,ſi nõ hẽt: ſecus ſi habet,
per l.ſi curatorem habens.C.de in inte.reſti.mi.quæ generaliter
loquitur.Bar.in l.fi. C.de emanci.li.dicit ſe rñdiſſe indiſtincte,ꝙ
51 infans põt legitimari.† Dubitatur,an aliquo caſu filius legitime-
d tur inuitus [d] per reſcriptũ.dic ꝙ ſic: nam valet legitimatio filij,ſi
pater non valet concubinam ducere in vxorẽ ꝑꝑ filios natura-
les,q̃ occultant matrẽ,ſ.ſuã concubinã patris, ne pater ipſos ha-
beat legitimos & hęredes,& ꝑ ꝯñs in poteſtate.Nã iſto caſu va-
let legitimatio,quãuis ipſi filij tacite diſſentiant,nedũ non con-
ſentiant,vt eſt caſus in Authẽ.qui.mo.natu.effi.legitimi. §. licet.
ergo melius in §.ſit ergo licentia patris in vita.glo.in verbo, nec
fraudẽ.& eſt ibi ſpeciale ſm Io. de Bel. & Bar. & eſt caſus ſingu-
laris:nã regula eſt in ꝯrium in §.generaliter.in Auth. qui.mo.na-
tu.effi. ſui. vbi filij debent conſentire, vel ratũ habere.ita Ludo.
de Roma in ſingularibus,in ſingulari quod incipit,Tuſcis.in 34.
charta. Ange.in q̃õne ſępe hic allegata,q̃ incipit,Nobilis quidã.
in 4.col.& no.ꝙ ſi filius eſt præſens legitimationi, & nõ ꝯdicat,
vr̃ conſentire.gl.in l.in adoptionibus.in ver.ꝯdicẽdo.ff.de adop.
Et ad p̃dicta,ꝙ inuitus regulariter non legitimetur,hoc no. Bal.
in l.benignius.ff.de leg. Bar.in l. inuiti. ff. de his qui ſunt ſui vel
alieni iuris.tenet ꝙ inuitus non põt legitimari,per d. §. & gene-
raliter.niſi infans, qui inuitus legitimatur, quia eius conſenſus
non attenditur. mouetur per l.iubemus. C. de emãcipatione li-
be.& faciunt quę proxime dixi.& ad p̃dicta vide Bal.in l.ius ſin-
gulare.ff.de leg. nã ſi ſoluere ius poteſtatis inuitis filijs nõ eſt li-
citũ patribus,multomagis ſub p̃tãte facere redire inuitũ filiũ,vel
remittentẽ ſiue per oblationẽ ad curiã, ſiue per aliã quãuis per-
miſſam machinationẽ,non licet patribus. & generalis doctrina
in hoc dari põt,q̃a iſta legitimatio, & ſic in p̃tãtem patriã redu-
ctio nõ fit, niſi ea forma, qua fit abſolutio filij ab ipſa patria po-
teſtate,vt in d.§.& generaliter.quod non legitimetur regulariter
inuitus, ſed clarũ eſt ꝙ interuenientibus cauſis põt pater filium
inuitum a patria poteſtate liberare,vt no. Bar. in l.quidam cũ fi-
liũ.ff.de verb.oblig. ex eiſdẽ ergo cauſis poterit filius legitimari
inuitus abſq; ſuo cõſenſu,in §.ſit igitur licẽtia.cõmittebat enim
ibi filius ꝯ patrẽ atrocẽ iniuriã ipſum impediendo a libero aditu
nuptiarũ concubina: iõ ſicut inuitus iſto caſu poſſet legitimari,
ita & emancipari.& eſt notabile dictũ & limitans §.generaliter.
p̃alle.vt ſic in caſibus,quibus inuitus filius emancipatur, ita ille
poſſit legitimari. & per hoc intellige de legitimatione, q̃ fieret
per modos,qui traduntur in §. generaliter. Si vero fieret per cõ-
tractũ matrimonij, puto quod cõtradictio filiorũ non poſſit tã-
tum ſacramentũ impedire,argu.c.tanta.s̃.eo.tit.cũ ibi notatis.&
inquantũ §.generaliter. loquitur de dotalibus inſtrumentis, per
quæ concluderetur verũ matrimoniũ cõtractum cum concubi-
na,non puto ꝙ procederet præalle.c.tanta. & quia filius contra-
dicendo patri contrariare vr̃,dixi s̃. & vinculũ matrimonij eſſet
in poteſtate filiorũ, quod nunq̃ dicendũ eſt. Quid ſi filius eſſet
abſens,vel ignoraret an pater poſſet eũ legitimare, dic, per ma-
trimoniũ clarũ eſt,ꝙ põt ipſo filio ratũ hñte, vt in d. §. generali-
52 ter. quia põt interuenire iſta ratihabitio ex poſtfacto.† An ſuffi-
ciat in vita patris, vel poſt mortẽ ipſum filiũ legitimationi con-
ſentire.vr̃ ꝙ in vita vtriuſq;,aliàs ratihabitio præſtita tẽpore quo
actus geri non põt,nihil operatur,l.bonorũ.ff.rem ra.ha.no.An-
ge.in d.conſi.69. quod incipit, Arbiter. qui ita arguit, licèt aliter
formet,ſ.opinio.quæ ſequitur in contra.authenticę,ſi quis.C.de
natu.libe. vbi patre dicente in teſtamento ſe velle habere filios
legitimos, põt tamen filius poſt mortem patris Principi ſuppli-
care ac ratum habere. & ita etiam tenuit Ange. de Peruſio in
quadam diſputatione,quę incipit,Quidam nobilis genere.Non
ob.contrarium ſecundum:quia illud eſſet verum,quando tacita
induceretur renunciatio,vel præſumptio renunciationis: ſecus
in caſu noſtro.facit glo.ff.de neg.geſtis. l.ſi ergo. facit lex, licet.
C.de iu.& lex,licet.C.de procura.Bar.tamen non ſequitur hanc
doctrinam in l.bonorum. præalle. Et ideo dicas, ꝙ pater & ma-
ter gerunt filij negocium, quærendo eum legitimari, ſed defe-
ctus

ADDITIONES.

a ¶Quòd non. Adde Alex.in l.j.3.col.ff de offi.eius.Io.de Imo.poſt Ant.de But.
in c.quòd ſede.de offi.ord.& Bal.in l.geſta.de re iudi.& in rubri. de offi. deleg.
8.col.& c.quoniam.& fi.eo.tit.& Alex.in l.3.ff.de iuriſdi. om.iudi. & l.more.
6.colum.eod.titu.

b ¶Quòd ſic. Vide tamen D.Soci. conſi.295.inci.in cauſa quæ filios.ver.poſtremo
dominus.in 2.parte,char.217.vbi dicit,quòd comes,qui legitimandi poteſta-
tem habet,filium infantem legitimare non poſſit. Sed quid ſi filius ſit conce-
ptus naſciturus.dic quòd legitimari poteſt, non autem non conceptus in vte-
ro,ſecundùm Bal.in l.eam quam. 13.col.C.de fideicommiſ.

c ¶Per procuratorem.Vide Bar.in authen. ſi quis. C.de natu.libe. & Bal.in l. fe.
C.de man.Princ.

d ¶Inuitus. Adde hic quæ dixi ſupra eo. colum. 17. in apoſtillis meis in verbo,
conſentire.

ctus ex parte gerentium non impedit ratihabitionẽ, vt d. l. bo-
norũ.in secũdo rñso.vbi aũt moriretur ipse filius, tex.in d. §. ge-
neraliter. requirit ratihabitionẽ filij, & si ipse filius nõ habuerit
ratũ ante mortẽ, tunc legitimatio non habebit effectum:cũ quo
ad hoc non sufficiat tantũ non ꝯdicere, sed ratũ haberi debeat.
& sint cauti filij, ꝙ ratũ habeant legitimationẽ obtentã a patre
53 suo, vel in vita vel post mortẽ parentũ.†Sequitur quęrere, quid si
pater est furiosus vel mortuus, an põt filius dempto cõsensu pa-
tris se facere legitimari. dic ꝙ sic, sicut põt se legitimare offerẽdo
se curię, ita & Principi supplicãdo ẽt non hñs patris consensum,
vt in Auth.qui.mo.natu.effi.legitimi.§.filij vero naturales.quod
est verũ, vt in regula, legitimorũ ius consequatur, non tñ vt suus
ipsi patri.& hoc vr̃ velle tex.in d.Auth. qui. mo. na.effi.sui.§.ge-
neraliter.& §.si vero solũmodo.vbi dr̃, ꝙ consensu Principis hẽt
iura legitimationis, non tñ iure naturæ, i.quia efficiatur suus pa-
tri: & sic naturæ ius non habet sine cõsensu patris. habes ex his,
ꝙ sunt capaces legitimationis, qa tam maiores q̃ minores, tam
infantes q̃ puberes, tam furiosi & mente capti q̃ sanæ mentis,
& ẽt prodigi. Requiritur & septimo, ꝙ qñ legitimatio fit a patre,
vt legitimetur quis vt filius non vt nepos: quia fictio exigit per-
sonã filij, vt pro causa extendatur ad nepotẽ, ff.de.bonis liberto-
rũ.lege, qui liber.§.posthu.fm Gul.de Cu. ff.ad legẽ Aquil.l.huic
scripturę.per quod deueniatur ad istud. facit l.nepos. ff.de his q
sunt sui vel alieni iuris.oportet enim ꝙ filius sit de medio subla-
tus, vt nepos dicatur in potestate aui.& hoc verũ est in legitima
tione restitutiua, fm But.sed in collatiua secus, qa Princeps põt
cõferre illi iura legitimitatis.ita dicit But.hic in sua repetitione.
sed Zochus dicit se nõ videre differentiã inter restitutiuã & col-
latiuã in hoc casu:nã videmus in simili in adoptione, qa põt fie-
ri adoptio ẽt filio desinente, vt sit loco nepotis, l.adoptare. ff. de
adop.ergo ẽt erit sic in legitimatione.& ita tenet Bal.in l.Gallus.
§.nunc de lege.ff.de libe.& posthu.probatur, qa põt quis se face-
re legitimari in filiũ ẽt deficiẽte extraneo patris, qa post mortẽ
patris, authen.item si quis.C.de natu.libe.si pater prius præstitit
consensum:sed forte voluit dicere Do.Anto. ꝙ ex quo per resti-
tutiuã agit legitimare ex retro, fictio causari non põt, cũ deficiãt
extrema habilia, lege, huic scripturæ.ff.ad l. Aquil. l. tria prędia.
ff.de ser. rusti. prædi. sed collatiuam agit de pręsenti gratiam fa-
cere Princeps ꝯ ius positiuum, & hanc vere facere põt, neq; hic
considerantur alia extrema, quia non agitur de fingendo ex re-
tro.& pro Do.Anto.facit quod no.fm Bal. in l. benignius. ff. de
54 legibus.† Sed pone, ꝙ viuit legitimatus, qui habet filium natu-
ralem:auus vult ipsum facere legitimari, nunquid possit sine cõ-
sensu filij.dicas ꝙ si vult legitimare vt filiũ filij viuentis, & vt fi-
lius legitimus filio, & sic sit sibi nepos: & tunc non põt filio in-
uito, per §.si quis nepotis loco.Instit.de adoptionibus. iuncto §.
generaliter.in Authen.qui.mo.na.effi.sui.si vero solũ sibi nepo-
tẽ legitimauerit, & nõ sit filius legitimus filio:tunc credo ꝙ pos-
sit, ẽt si filius filio ꝯdicat, per præal. §.filiũ. & hoc ẽt repetẽdo te-
net Do. Anto. Rosellus in suo tractatu q.56. Requiritur & 6. fm
Butr.ꝙ simpliciter legitimetur, non quo ad quid, quia si quo ad
quid legitimaretur, esset quasi quoddã mõstrũ, vt dicit litera hic
in isto §.& ex hoc sequitur, ꝙ pater non põt filiũ legitimare hoc
acto, vt in certa parte succedat quasi legitimus.facit lex, quæsitũ.
ff.de adoptionibus.vbi quo ad vnum tps non põt quis esse ado-
ptiuus, quo ad aliud tps non.dic dictũ verum esse, quãdo ex hoc
solo nõ posset succedere in alia parte:quia quo ad aliam partem
non esset legitimus in totum: sed si esset legitimatus in totum,
licẽt hoc esset actum, vt solũ in parte succederet, valet legitima-
tio, & tñ quo ad certam partem solum bonorum succedet.quod
placet hic But.& Bar.in præal.l.quæsitum.alleg.de filijs natis ex
matri.ad morganicam ꝯcto: nam non dicitur tantũ legitimatio
facta pro parte, q̃ quædam dispensatio, ar. l.cum exoratio.ff.de
excu.tuto.l.2.C.de iure an.aur.& eius quod vul.Io.An.in rub.de
suc.ab intest.in addi.quæ incipit, Goff.Et ad prędicta faciunt no-
ta.per Bar.in l.j.§.filij.ff.ad Trebel.& voluit Pau.de Cast. in l.so-
let.ff.de iurisdi.om.iudi.in l. pactum quod dotali. C. de coll. do.
Benedictus de Plumbino in l.fi.ff.de iure au. annul. facit l. pari-
ter.in fi.cum ibi no.ff.de libe.causa.l.j.§.j.C.de lati.liber.tol.c.cũ
inhibitio. de clan. despon. cum ibi no. & sic quo ad statum per-
sonæ nõ põt pro parte esse legitimus pro parte non: quo ad suc-
cessionem bene posset agi, vt in plus non succedat. & pro dictą
opi.Do.Anto.facit tex.in §.& qm̃ varię.in Authẽ. qui. mo.natu.
55 effi.sui.† vbi non põt plus habere q̃ ille ex legitimis, qui minus
habet. ecce ergo, qualiter ad certũ modũ successionis fit legiti-
matio.& tene menti, ꝙ legitimatione semel legitimatus põt de-
a nuo ex alia legitimatione fieri legitimus [a], & iuuabit se ex vali-
diore. Pau. de Cast. consi. 226. quod incipit, In Christi nomine
amen, viso testamento. & quo ad prædictum articulũ, ꝙ põt q.s
legitimari hoc acto, ꝙ succedat tãtũ in certa quota parte bono-
rum, tenet Pau.in rub.C.de iure aureorum annullorum.in l.pa-
ctum quod dotali. vt s. allegaui. & ibi dicit se vidisse consilium
Raynerij de Forliuio, qui ita consuluit.& ibi tenet Ludo.de Ro-
ma, & in l.qui superstitis.ff.de acqui.hæred.Ange.& Pau.de Ca.
in l.si ab eo.C.de legitimis hæredi.& Ludo. vbi s.allegat Bar. in
aliquibus lecturis, licẽt in meo non dicat, in l.sed est quæsitum.
ff.de adoptio.Ange.in l.de emancipatis.C.de legiti. hæredibus.
56 † Requiritur & septima solennitas, qualis inferatur causa legi-
timationis in ipsa legitimatione:habet enim naturam dispensa-
tionis, in qua reqritur causa, j.q.7.§.nisi rigor.quod in ipso Prin-
cipe verum est de honestate, homo est & peccare põt:& ideo &
in Papa & in Imperatore requiritur expressio ẽt de honestate,
9.q.3.c.aliorũ.de iure tamen est speciale, vt causa præsumatur in
Principe, notat Inno.in c.quæ in ecclesiarum.de constitu.& vo-
luntas pro causa habeatur, vt in c. cum nostris. ver. vos vero. de
conces.præben.& Bal.notat in l.rescripta.C.de pci.Impera.offe:
& hæc procedunt in alijs, in quibus Papa vel Princeps haberet
liberam administrationem. Vt, dispensant ꝯ canones vel ius ci-
uile referendo singula singulis: quia Papa non põt regulariter ꝯ
ius ciuile, nec Imperator ꝯ canones disponere:quia tunc volun-
tas & motus proprius habeatur pro causa: & tunc præsumatur,
licẽt non exprimatur: secus si ꝯ ius diuinum dispensaretur, quia
tunc solus motus proprius non habetur pro causa: idem est si ꝯ
ius gentium dispensaretur, quia tunc solus motus proprius non
habetur pro causa.facit quod habetur in l. fi. C. si contra ius vel
vti.publi.non enim ita libere ad eius voluntatem spectat dispo-
sitio, imõ tunc requiritur causa, vt no.glo.in c.non est.de voto.&
licẽt præsumatur causa, non tamen eoipso ꝙ non apparet alia cã
q̃ voluntas eius, hic sufficeret, quia licẽt Imperator & Papa di-
cantur domini mundi, verum quo ad iurisdictionẽ, non quo ad
particulariũ rerũ dominiũ, fm no.in l.bene a Zenone.C.de qua-
dri.præscri.de hoc s.in tex.& ideo postq̃ esset acquisitum ius le-
gitimandi, non posset auferri per legitimationẽ suam, nisi ades-
set iusta causa.inferiores autẽ a Papa vel Imperatore, puta comi-
tes palatini, non legitimant sine causa, nec per hoc legitimare
possunt.Et per hoc multæ legitimationes destruerentur, quia si-
57 ne causa apparent factæ. † Requiritur & octaua solennitas secũ-
dum aliquos, quãdo petitur legitimari filius ancillæ, peto nepo-
tem meum ex filio natum & ex ancilla legitimari.vr̃ ꝙ pręcede-
re debet manumissio, vel conditionis seruilis enarratio: tacitur-
nitas enim huius qualitatis vr̃ priuilegium vitiare, lege, & si le-
gibus.C.si contra ius vel vti. publi. Item ex quo natus est ex an-
cilla, est seruus, & incapax eorũ quæ sunt de iure ciuili, vt legiti-
matio: ergo si non præcessit manumissio, non vr̃ tenere legiti-
matio. item actus agentium non operatur vltra intẽtionem eo-
rum, l.non omnis.ff.si cer.pet.c.cum inter.de renun.sed hic non
quærebatur abstergi vitium seruitutis, sed tantũ illegitimitatis.
Ego cõcludo ꝯrium, quia facta nominatione de seruo apud acta
sub nomine filij, sequitur incontinenti manumissio, l.j.§.simili
quoq; modo. C. de lati. liber. tol. vbi nominatio filij apud acta
facta quem statim facit ciuem Romanũ, & liberum appellatio-
ne nepotis, cum sit eadem affectio, l. si quis filium. C. de inoffi.
testa.sed hac causa coram Principe vel coram comite petit legi-
timari nepotem: ergo apud acta facta: dr̃ enim fieri apud acta,
quotiens fit coram iudice.& idem si fit scriptura, l.donatio.in fi.
ff.de dona.facit Authen.liberti de cętero.§.si quis autẽ libertam.
ver.si cui.maxime in rõne sui.facit regula, q vult ꝯns vult & an-
tecedens.c.ex parte.de sponsalibus. s.lege, ad rem mobilem. ff.
de procurato.Non obstat, ꝙ non fuit expressa ista qualitas: quia
hodie inspecto iure canonico hæc qualitas quo ad matri. non
alienat personam serui ab alijs naturalibus. facit Institu. in fi.de
adop.nam qui aliquẽ adoptat, ipso iure ille fit liber, & adoptio
põt fieri loco filij & nepotis, Insti.de adoptio.in §. licet. tamẽ cũ
dicit, adopto talem in filium. est liber, quia ista nominatio dici-
tur fieri apud acta. & sic ibi videtur decidi hæc qõ. & ita allegat
Zochus tenere Do. Anto. Rosellum in tractatu suo, qõ. 67. Ego
inuenio

ADDITIO.

a ¶Legitimus. Sed quid si spurius, qui semel est legitimatus, sed cum clausula de non succedendo, nisi pater eidem ex testamento vel codicillo, vel donatione, vel aliter relinqueret, si denuo faciat se legitimari, licẽt legitimans habeat potestatem legitimandi quoscunque spurios procreatos ex illicito & damnato coitu, restituere antiquis natalibus, & maculam genituræ abdere, an proprie dicatur legitimatus vel habilitatus ad succedendum: & an talis potestas habilitandi habeat legitimans ex dicta clausula, vide per Do.Soci.no.consi.246. incip. Eleganter & subtiliter.ver.2.principaliter videtur.cum versi.sequen.in secunda parte, char.129.

inuenio Ludo.de Roma in cõsi.suo 194. quod incipit, In Christi nomine amen,in proposita consultatione.pro hac parte alijs rationibus determinantem ꝙ sic, & dicit se aliàs vidisse cõsultum per præclarũ Doct.ac virũ preeminentis sciẽtiæ D. Benedictum de Plumbino,cuius consiliũ incipit,Pro declaratione dictorum est primo videndum,an dicta legitimatio &c.vbi decidit,ꝙ non valeat,primo per tex.in l.j. ff.de nata. resti. vbi restitutio nataliũ concessa per Principem liberto nulla redditur, si tacuerit se ex ancilla natum. Secũdo,quia si hoc fuisset expressum, comes nõ legitimasset,quia scriptum est,filius ancillæ nõ debet esse hæres cum filio liberæ,28.q.4.c.dicet aliquis.& q.2. nõ oĩs.& quod no. Bar.ff.de testa.l.3.Tertio adduci põt conclusio Oldra.in suo consil.23.quã retulit Bal.in l.eã quã.C.de fideicõ. terminantis legitimationem inualidam reddi, si in eius impetratione spurietatis qualitas non sit expressa . ita ergo in ꝓposito reddatur inualida horũ legitimatio naturaliũ, si in impetratione non sit expressa naturalitatis qualitas. His tamen refragantibus de iure cõtrariũ putat Ludo.verius,primo per tex.in Authen. qui. mo.natu.effi. sui.§.si quis ergo filius legitimos.in versi.sit ergo licentia.in Authen.qui.mo.natu.effi.legitimi.§.si quis non habens. in versi.sit ergo.vbi Imperator ponẽs formam impetrationis,in qua agitur de naturaliũ legitimatione, requirit expressionem naturalitatis eorum,non aũt qualitatẽ ipsius expressionis. cum igitur legislator hanc qualitatem omittat,pñs est vt necessaria censeri nõ debeat,C.de cadu.tol.l.vna.§.finautẽ indeficientis.extra de deci.c. ad audientiam.cum si.Secundo moueor ex decisione Io. An. in c.fi. de fil. presby. in nouella relata per Bal. in c. naturales. si de feu.fue.controuer.dicentis cõtra Oldra.ꝙ nedum in impetratione legitimationis naturaliũ, sed nec in impetratione legitimationis spuriorum necesse est exprimere spurietatis qualitatem, sed sola spurietas est narrãda.nec refragatur tex.in d.l.j. alle. per D. Benedictũ, qm̃ ibi non ideo redditur nulla Principis restitutio,quia tacitũ fuerit impetrantẽ libertũ ex ancilla natũ,sed quia expressum erat eum manumissione effectũ libertũ, ante seruitutem natum fuisse ingenuũ ; propter quod quidem facilius cõcessit Princeps restitutionẽ ; cum de facili cõcedatur rem ad suã primam naturam reuerti,ff.de pac.l.si vnus.§.pactus ne peteret. ver.sed ꝙ in specie dotis.35.dist.c.ab exordio.id igitur falsum expressum,quod facilius Principem induxit ad concedendũ, est ꝙ restitutionem vitiet,non aũt tacitũ,extra de rescrip. c.super literis. & c. ad audientiam. cum si. Item nec refragatur secunda rõ, cum illa locum sibi vendicet,cum tẽpore legitimationis filij superessent legitimi & naturales, & in casu proposito tũc non supererant, igitur &c. Ceterũ nec refragatur tertia auctoritas Oldra.qm̃ illa loquitur in impetratione legitimationis spuriorum, quæ difficilius conceditur legitimatione naturaliũ,vt in §.vlt.in Authen.qui.mo.natu.effi.sui.maxime vbi duplex aderat spurietatis qualitas, s. quia vterq; adulterantiũ coniugatus erat, prout loquitur casus ille Oldra. cum duplex funiculus difficilius rumpitur q̃ simplex,C.de adop.l.vlt.§.si vero pater.& in Authen.de consan.& vteri.§.vlt. nos aũt loquimur in naturalium legitimatione,& vbi sola qualitas naturalitatis adest,s.hos ex serua natos fore : quia si expressa fuisset, nihilominus comes ipse legitimationem concessit, vt quilibet sani capitis ita iudicaret. † Quid si fiat legitimatio de vno tanq̃ nato ex soluta, & in veritate erat coniugata:non valet,Ange.consi.223.incipit,Quidam. Et si quis patitur plures defectus,oẽs in legitimatione sunt exprimendi,c. cum pro causa.in simili,de sen.excom.Pau.de Cast.in consi.219. quod incipit, In Christi nomine amen,super puncto. & mouetur,nam cum in ea non fiat mẽtio de defectibus illegitimitatis, valet,ꝙ ex ligato & ligata,& etiã ex quo attinet natus.Sed generaliter & perfunctorie fuit narratũ ipsum fore illegitimũ , vnde vr̃ dolose subticuisse,ar.ff.de euic.l.q. libertatis. §. fi.de act.emp. l.j.& l.quæro.poterat enim illud verificari in vna causa tantũ illegitimitatis:vnde Princeps vnã tantũ cãm censetur voluisse remouere,non plures,quia duplex defectus difficilius tollitur, C. de adop.l.pe.§.si vero pater.de rap.virgi.l.j.in Authen. de cõsan. & vteri.fratri.§.pe.ff.de adul.l.vim passam.§.duo. ff. de qõnibus. l.si quis viduam.ad hoc optime ff.de in ius vocan. l. sed si hac. §. patronũ.ff.de pac.le.l.cum dñs. & sic vr̃ fuisse dispensatio surreptitia.& ita reperio esse consultũ per Oldra.in consi.166.sed certe dicta iura & determinatio Oldra. procederent, quando vnus defectus fuisset expressus,& alij fuissent suppressi:tunc fateor ꝙ ad expressum tantũ videretur Princeps habuisse respectũ . facit c.cũ pro causa.de sen.excõ.sed in casu nostro nullus fuit expressus,& Princeps vsus fuit verbis generalibus,valet qualicũq; coitu nato &c.& sic implicite vr̃ cogitasse de omnibus defectibus, qui essent in eius origine,vel eẽ possent,quos oẽs tollere voluit.

58 vnde posito ꝙ ignorauerit, qui & quales essent, tamen ex quo fuit istius propositi oẽs tollere,si sciuisset,dico ꝙ oẽs sunt sublati.casus est ff.de mili.test. l.q. iure milita. põt enim de aliquo vel aliquibus cogitari generaliter,licèt non specialiter, C.de trãsac. l.sub prætextu specierũ.in fi.vbi hoc bene probatur.& dixit notabiliter Bal.in c.dudũ.el 2.in 7.col.de elec. ꝙ si legitimetur quis vt bastardus,qui erat spurius , non valet legitimatio tanq̃ surreptitia,si habet concursum cum legitimo & naturali:& sic sentit.

59 secus si non extaret legitimus & naturalis.cogita.† Quæro quinto principaliter iuxta ꝓdicta , qualiter filij regulariter succedant in bonis, siue sint legitimi siue adoptiui, siue arrogati, siue spurij,siue spirituales.& de hoc per gl.& Doct.in c. tanta. s̃. eo.& c. lator.& in c.transmissæ.eo.tit.s̃.& per Car. Flo. in c. cũ haberet. de eo qui dux.in matri.quã polluit per adul. & aliquid per gl. & Doct.in c.nisi.de renun.Et colligendo quæ sparsim & de iure cano.& ciui.dicuntur circa hoc distingue: an sint filij naturales & legitimi:& isti succedunt æqualiter patri abintestato, & filij eorũ in stirpes,Insti.de hære.ab intestato. §.j. per ista intellige, ꝙ si nepos vel pronepos est vnus tantũ,vel sunt plures,ꝙ tantũ accipiunt quantũ pater si viueret,in Authẽ.de here.q̃ ab intesta. §. si tñ filij.aut sunt filij legitimi,qui primo erãt naturales, postea legitimati,& appellat eos pater filios in testõ, tacendo verbũ, naturales . vel appellat eos legitimos in alia scriptura , in qua sunt tres testes subscripti,in Authen.vt li.ma.& auiæ.§.hoc aũt.col.9. Itẽ si pater dicat in testõ, ꝙ vellet eos esse legitimos & successores esse,quo casu debent filij ostendere testm̃ Principi,& supplicare eidẽ vt cõfirmet quod pater fecit : quod si faciet,erunt legitimi partim a testatore partim a Principe, siue a lege : & põt testator hoc facere,si non habet legitimos,vt in Auth.qui.mo.natu.effi.sui.§.fi.ver.is.Tertio mo.per scriptũ Principis. itẽ si matrẽ dicti filij pater ducat in vxorẽ,c.tanta. s̃.eo.§.si q̃s igitur dotalia. in Authẽ. qui.mo.natu.effi.legi. & oẽs isti legitimi istis quatuor modis succedunt pariter,sicut legitimi,vt in Authẽ.ꝑal.§.tribus. in fi.Itẽ adoptiuus pariter succedit cũ legitimato . In legitimato autẽ in seruitio curiæ alius modus seruatur: nam isti ita legitimi soli patri efficiuntur sui,& non agnatis sibi, & alia seruantur, de quibus in Authẽ.qui.mo.natu.effi.sui.§.filiũ.vsq; ad §. tribus. itẽ tales ẽt quo ad hereditates & honores & ordines sunt legitimi , c.tanta.& quod ibi no.s̃.eo.tit. Naturales succedunt isto modo: nã si persona defuncti careat liberis & ascendentibus, filius naturalis succedit in totũ:si aũt superiores existant: tunc relicta legitima parentibus reliquũ poterit naturalibus relinquere. si aũt legitimi descendentes existant inter tales ex concubina , & ipsi naturales succedunt in vnã vnciã, & sic sola mater mediã habere põt, & hoc ex testõ . abintestato aũt succedunt naturales vnà cum matre, substantia in duas vncias diuisa , non existẽtibus legitimis liberis,nec vxore legitima, C. de naturalibus libe. autẽ. licet pater.ita intellige glo.in c.tanta.s̃.eo.& in glo.j. in c.lator. eo.tit.& in c.nisi.de renun.quæ ita hoc declarat.facit Auth. qui. mo.natu.effi.legitimi.§.si quis autẽ.col.6. ita no.But.in c.lator.s̃. eo.licet coniunx ẽt legitima non admittatur,facit tñ, vt nec naturales possunt capere. extantibus aũt legitimis & legitima cõiuge ad nihil admittitur,sed ali debet ab heredibus viri.& quod dixi de filijs,intellige de nepotibus,in Authẽ. qui.mo.natu.effi. sui.§.si aũt quis defunctus.C.de natura.libe.in authẽ. vt li.ma. & auiæ.ex testamento & abintestato succedunt cũ legitimis, l. pe. & vlt.C.ad Orfi.glo.in c.nisi.de renun.tamen in c.lator. s̃.eo. dr̃ de iure canonico,ꝙ non procedunt iura,quæ volunt ꝙ in aliqua parte succedant nati ex damnato coitu : quia coitus concubinarius damnatus est,vt dixi s̃. in rubri. de spon. facit quod no.in c. cum haberet.de eo qui duxit in matri.quã polluit per adulteriũ. leges autẽ concubinatum admittunt,32.q.4. c. nemo. c.meretrices.Host.autẽ in c.lator. s̃. eo. non placuit hoc, qui concludit ꝙ lex habilitans illegitimũ ad successionẽ in totum vel in partem, quãquã ex coitu damnando natum , seruãdum est per canones , quia & coitus concubinatus damnatus est per leges , quia peccatũ erat,in Authen.vt non luxu.contra na.col.6. & dicit Imperator,ꝙ castitatis est amator,in Authẽ.qui.mo.natu.effi.legiti. §. illud.col.6. Et quia leges sequũtur canones in materia peccati [a], vt in Authen.qũo oportet epis.col.6.in Authẽ.de eccle.tit.col.9. ideo licet secundũ vtrunq; ius sit naturalis tantũ natus ex dãnato coitu,tamen lex ciuilis hunc ad successionem admittit,nec in hoc obuiat l.canonica,imò hic approbat , quod põt, quia quandoq; tales legitimat per subsequens matri. s̃. c. tanta. nec tales damnat

ADDITIO.

a ¶Peccati. Adde Alex.consi.52.4.parte.& Pau.de Cast.consi.98. & consi.308. & in consi.288. Item vide Do.Alex.in consi.166.2.parte.& in consi.38.4.parte.

damnat ita crudeliter, sicut ius ciuile, quod aliquibus ex his illegitime natis denegat alimenta, vt no. gl. colligendo iura in c. cũ haberet. pal. dicit tamen Card. in c. lator. ꝙ ſm leges concubinatus nõ expresse est approbatus vel improbatus: & potius vr̃ tacite approbatus. quod nomen sumpsit a legibus, l. in concubinatu. in fi. ff. de concubinis. C. de concu. l. vna. vbi non conceditur, i. non punitur: vnde non põt dici coitus illicitus ſm leges, & iura quæ alle. Hoſt. aliqua loquũtur de coitu damnato, alia nihil vrget. Quare concludit e ſm Hoſt. ꝙ si per rescriptum Imperator põt tales legitimare: ergo fortius per constitutionẽ, ſm quosdã, intm̃ spectat ad epm ꝙ nõ ad Papã, nisi in patrimonio ecclesię, vt in c. nostro. Item sicut Papa dispensat cum illegitimo quo ad honores & ordines seculares, vel corrigerẽtur leges, ff. de decu. l. generaliter. §. spurios. & l. spurij. & in Auth. qui. mo. na. effi. sui. col. 7. Ad dictũ Goff. põt dici, ꝙ sufficit ꝙ de iure ciuili est expressum, ꝙ naturales succedant. de quo s. & per glo. in c. nisi. ex quo de iure canonico non dr̃ ɔ̃rium, legi standũ est, per ea q̃ habẽtur in c. j. de no. ope. nun. Ex quo infertur, ꝙ non legitimus excluditur a successione tunc demũ, quãdo nascitur ex damnato coitu, i. accusabili & punibili, vt ex nephario, vel ex adulterio, vt in Authẽ. qui. mo. natu. effi. sui. §. fi. vbi gl. & Insti. ad Orfi. §. nouissime. & hoc placet D. Cardi. in c. lator. An cõcubinatus sit damnatus, dixi in rub. de spon. & aliquid in c. tanta. Legitimi tantũ vt adoptiui vel arrogati succedunt vt legitimi, & sic pater eos iniuste exhæredat, restituat bona sua arrogato, & quartã partẽ illius portionis, quã habiturus esset arrogatus, si arrogans fuisset mortuus ab intestato. Si aũt emancipat tantũ, sua restituit, l. si arrogator. ff. de adop. & hoc in arrogato verũ est. de adoptato dic, ꝙ eo casu adoptionis, qua transit in potestatem aut paterni vel materni: q̃a quando filius emãcipatus dat filiũ suũ in adoptionẽ auo paterno vel materno, tunc transit in eorũ potestatẽ, l. 2. ff. de adoptionib⁹. Instit. de adop. §. j. & in c. j. & ibi per Doct. de cogn. leg. tunc patri adoptanti succedit ita demum, si decedit ab intestato: non enim pater adoptiuus tenetur eũ instituere in aliquo ex testamento, imò põt eũ exhæredare, vel ꝑterire sine pęna, nec ipse filius poterit succedere agnatis patris adoptiui, nec abintestato eis succedere, vt probatur C. de adop. l. cũ in adoptiuis. vsq; ad §. si legis dictæ. Quid aũt de spurio? si capimus spuriũ pro illo, qui non põt demonstrare patrẽ cũ honestate, vt in filio sacerdotis. & hic non succedit patri, q̃a fictione iuris pater pro incerto, & sic eius ɔdõnem non sequitur, ff. de statu homi. l. vulgo cõcepti. Instit. qui. mo. ius patrię potestatis soluitur. §. si ab hostibus. si capimus spuriũ pro eo q̃ natus est ex seruo, C. de suis & legitimis heredibus. l. ex libera. in nihilo succedit, quia seruus nihil sibi acquirit, nec succedere põt, nisi in casibus notatis C. cõmu. de success. l. seruus. & merito cũ seruus nõ habeat bona, ff. de verb. sig. l. patrifamilias. Mater aũt filijs succedit, si nõ est illustris, vel vnã cũ alijs legitimis, vt s. dixi, Institu. ad Orfi. §. nouissime. si aũt mater esset illustris, ipsa nõ succederet cũ legitimis, l. pe. C. ad Orfi. Incestuosus, nepharius, & adulterinus, de quibus s. dixi in j. q. repelluntur a successione paterna vel materna, & non solũ isti, sed etiã qui nascuntur ex nuptijs prohibitis, cũ isti damnentur a l. non possunt succedere, ẽt si parentes vellent, nec ẽt sunt alẽdi de iure ciui. vt in Auth. qui. mo. natu. effi. sui. §. fi. repelluntur etiã ab honoribus, l. generaliter. C. de decu. nisi in subsidiũ, vt ibi dr̃, vel nisi Imperator. & idem dico de Papa, si legitimauerit eos, & dicat in priuilegio legitimationis, non ob. Authẽ. qui. mo. natu. effi. sui. De hoc tamen an requiratur specialis mẽtio illius Auth. dic vt dixi s. in quarta principali q. 4. solennitate legitimationis, ver. sed quæro nunquid &c. Itẽ ab ordine & dignitatibus repelluntur, gl. in c. tanta. s. eo. & c. j. de fil. presby. nisi per Papam vel epm in ordinibus fuerit dispẽsatũ, vel per religionis ingressum. Quidã sunt filij spirituales, & isti in nihilo succedunt, quia non

60 apparet iure cautũ. ita no. Bar. in c. transmissæ. s. eo. tit. † Quæro 6. principaliter, quia dixi in aliqua parte, ꝙ illegitimi succedunt: q̃ro, an naturales filij succedunt in feudo. Hostiẽ. s. eo. in c. lator. dicit ꝙ non, si sit postea legitimatus: q̃a nec legitimi tm̃, i. adoptiui, nec nãles, q̃uis postea legitimi facti, succedũt in feudo, 10. col. si de feudo fuerit controuer. in c. adoptiuis. vbi de adoptione. & in c. nãles. ꝑ alle. ꝑ originis vitiũ, maxime legitimis extãtibus. illud tñ c. nãles. qđ facit ad ꝓpositũ, dicit Cardi. Flo. in c. lator. ꝙ licet loquatur expſſe de legitimato, intelligitur ꝑ rescriptũ Principis: ergo in legitimato ꝑ subsequens matri. dotale non dẽt intelligi. & hoc placet But. ibi in c. lator. hẽt ergo locũ in legitimatione ꝑ rescriptũ Principis obtenta. qđ tenet ibi Ia. de Bel. in c. tãta. s. eo. & ꝑ Auth. de incest. nup. §. fi. q̃a Iac. in §. dubitatũ. eiusdẽ auth. dicit legitimatos ꝑ subsequens matrimo. eẽ veros legitimos. & c. nãles. loq̃tur de alijs legitimatis. Itẽ dicit Cardi. Flo. illud ẽt intelligi, q̃n in rescripto Principis nõ fuerit expſſum de feudo, cũ tales dispensationes sint restringendæ, c. j. de fil. p̃sbyt. lib. 6. & matrimoniũ est res fauorabilis, c. vr̃. qui ma. accu. p̃nt. de re iudi. c. fi. & ſm hoc põt intelligi, quod Oldra. in cõsilijs cõsi. 7. vbi dicit, ꝙ talis non succedit in feudo. quod intellige, q̃n hoc in legitimatione non fuit expſſum. vel intelligitur c. nãles. de legitimatis alijs modis, de quibus per gl. in c. per tuas. eo. tit. pro hoc facit qđ dicit Io. An. ꝙ esset absurdũ, ꝙ matri. non posset id quod posset Princeps, exprimendo de feudo, vt superius dixi. Item eẽt absurdũ, ꝙ talis legitimatus esset idoneus ad ep̃atum, vt in c. nostro, & in c. tanta. de elec. c. innotuit. in gl. 4. & non ad feudũ. Itẽ tenendo opi. illã, q̃ hẽt, ꝙ ɔ̃stõnes feudorũ non Imperiales non ponant ius cõe, maxime vbi lex resistit, de quo notatur per Doc. in c. 2. de feu. cũ nõ sit lex Imperialis: & reperiatur tex. in ɔ̃rium in Auth. qui. mo. natu. effi. sui. §. reliqui. vbi dr̃, legitimatũ habere successiones, quas hi ab intestato, q̃ fuerunt legitimi, hñt. & in c. auth. §. si q̃s ergo. in fi. vbi dr̃, ꝙ differunt a legitimis: non eẽt absonũ ſm Zochũ tenere ɔ̃rium. Bal. autẽ in d. c. naturales. dicit põderandũ inuestiturã, q̃a si cõceditur feudũ alicui pro se & filijs, succedunt ẽt legitimi per matri. sed si conceditur pro se & filijs ex eo legitime descendentibus, secus tunc: debet tunc attẽdi vitiũ conceptionis vel natiuitatis, argu. ff. de his qui no. infa. l. quid ergo. in prin. & c. sed dic, ꝙ idẽ vr̃ dicendũ: sufficit enim, ꝙ tẽpore quo succedunt, sint facti legitimi: nã iuris fictione dicuntur nati legitimi, vt in c. tanta. facit quod dr̃ in seq. q̃õne. Vltimo dicas, ꝙ aut verba ɔ̃ctus vel consuetudinis se referunt ad veritatẽ, & non extenduntur ad legitimatũ ẽt ex matri. non enim necessariũ est extendere verba ɔ̃ctus vel consuetudinis, c. cum dilectus. de fide instru. aut simpliciter loquuntur verba: & tũc venit legitimatus ex matrimo. ita est de mente Bal. si aũt ius faceret mentionẽ de legitimo nato, iste legitimatus per subseq̃ẽs matri. cõprehẽderet, vt no. in d. c. innotuit. de hoc articulo no. Bal. in c. q̃ in ecclesiarũ. de consti. Cal. in consilijs in rubri. de feudis, consi. 5. Ange. cõsi. 27. quod incipit, Titius. D. Signorol. de Homodeis in ɔ̃si. 221. quod incipit, In noĩe Dñi amen, factũ sic se hẽt, q̃ dã dictus Gabrinus. & ibi, ꝙ in generali potestate legitimandi non venit, vt possit legitimare ad bona feudalia. Bal. in l. eã quã. C. de fideicõ. in 12. col. vbi dixit, ꝙ si Princeps, qui inuestit, scit ꝙ non hẽt nisi filios naturales ille quẽ inuestit, & inuestitura dr̃ pro se & filijs quos hẽt, venient ẽt naturales nõ solũ legitimati. no. Pe. de Ancha. in consi. 300. quod incipit, In Christi noĩe amẽ, prima facie. vbi placere sibi dictum dicit, quod s. retuli velle D. Signo. in d. c. lator. s. e. & in d. c. innotuit. de elec. Ludo. de Roma, in consi. 43.

61 quod incipit, In Christi nomine amen, ad primũ q̃sitũ. † Hic ẽt pulchre caderet q̃õ, an in emphyteusi concessa pro se & filijs,

a succedat legitimatus [a]: vel si est dictũ, pro se & filijs legitimis. de quo Ange. in d. consi. 27. quod incipit, Titius. Bal. in c. q̃ in ecclesiarũ. de consti. Pau. de Cast. in consi. 221. quod incipit, In Christi nomine amen, super eo quod primo. Pe. de Ancha. in consi. 413. quod incipit, In Christi nomine amen, ad primũ quæsitum. & consi. 233. quod incipit, In Christi noĩe amen, &c. ex tenore priuilegij. Bal. in addi. ad Spec. in tit. de locato. in 11. col. Ange. in q̃õne disputata, Nobilis quidam. faciunt no. per Doct. in c. in p̃sentia. de proba. in l. ex facto. §. si q̃s rogatus. ff. ad Trebel. Sed quæro sub hac q̃õne, q̃a dixi s. ſm Cardi. & Oldra. ꝙ legitimatus per re-

b scriptũ Principis nõ succedit in feudũ [b], nisi exprimatur de feudo in legitimatione: an hoc sit verũ. vr̃ ꝙ sic ſm opi. ipsorum. sed ego multũ dubito de opi. istorum, licet videatur idẽ tenere gl. in d. c. naturales. q̃n Imperator legitimando dixerit, ꝙ ẽt succedat in feudo: q̃a non vr̃ Princeps velle ꝑiudicare iuri alieno, l. quotiens. & quod ibi no. glo. C. de ꝑci. Impera. offe. & ꝑ Inno. in c. q̃ in ecclesiarũ. de consti. ergo nõ obstante ꝙ Princeps sic dixerit, non vr̃ posse succedere in feudũ: nisi dicamus ꝙ opi. ꝑdicta ꝓcedat, q̃n cum cã Princeps hoc faceret, vel huic legitimationi dñs feudi consenserit, sicut dicimus de venientibus abintestato. Et hoc vr̃ de mente gl. in c. j. de natura successi. feudi. ibi, nisi fuerit feudũ. Et hoc disputando tenuit Bar. de Salyce. in disputatione,

62 q̃ incipit, Mediolanensis q̃ dã. † Quæro septimo principaliter ad ꝑdictã q. quid de nepote legitimo nato ex matri. an succedat in feudo. But. in c. lator. dicit ꝙ nõ est legitimus auo, cui ex naturali sobole nulla legitima esse põt, C. de natu. libe. l. fi. Martinus dicit disputando, vt ibi dicit Io. An. ꝙ si c. nãles. eẽt ɔ̃stõ Imperialis, non

ADDITIONES.

a ¶ Legitimatus. Adde Bal. in l. fi. C. de his qui ve. æta. impe. & D. Alex. in consi. 60. 2. parte. & in consi. 128. j. parte. & in l. 3. de libe. & posthu.

b ¶ In feudum. Vide Io. de Imo. in l. ex facto. de vulg. & pupil. & Anto. de Rosel. in tracta. legitima. in l. 4. in 2. col.

non succederet nepos, qa licet sit legitimus patri, nō tamē auo, vt dicit Bu.s̃.palle.sed si c.naturales.non esset ius scriptū,sed cōsuetudo reddita in scriptis,dēt illa cōsuetudo seruari in loco suo tantū,& in alijs locis lex ɔ̃ria.si vero illud c.nō continet ius, nec talis consuetudo est in loco, vbi est q. recurrendū est ad ius Romanū,10.col.de cog.feu.c.j.quo iure legitimatus per coniugium nō succedit:nam c. naturales. loq̄tur generaliter prohibēdo indistincte talē a successione, ꝓ hoc qa legitimatus per subsequēs matri.nō est a prin.natus legitimus.& hæc est æquior,& hęc placet But.& Car.Flo. in c.lator.s̃.eo.ti.& hoc teneas.& vide quod
63 dixi in his duabus q̄onibus in d.c.lator.post gl.j.† Sub hac q̄one quæro primo,qa hic dr̃ de legitimato per matri. nunquid stante statuto loquente de legitimis tantū filijs, habeat locū in istis legitimatis per subsequēs matri. sufficeret remittere ad q. s̃. factā, s̃.de iure primogenituræ.dic tamē breuiter sic,Aut statutū emanat ɔ̃ vel præter ius cōe: & tunc talis filius indubitanter cōprehenderetur,ēt si verba statuti loquerētur de legitime nato: nam licitum est impropriare verba, salua sñia, vt saluū remaneat ius cōe,vt no.de consue.c.cū dilectus. & ideo si statutū diceret legitime natos admitti ad probandū,talis filius comprehenderetur, licet f̄m fictionē sit legitime natus: qa per hoc reuertitur ad ius cōe.si aūt non reuertatur ad ius cōe,si remanet repugnantia statu.cū iure cōi:statutū tunc non verificatur in talibus legitimatis per subsequens matri.& iō si statutū diceret,ꝙ filię excludantur filijs legitime natis extantibus: isti filij sic non excluderent, qui f̄m fictionē sunt legitime nati: & verba deberēt sumi vere & nō ficte in statutis,l.3.§.hęc verba.ff.de neg.gest.secus si simpliciter loqueretur de filijs legitimis, non se referens ad natiuitatis tp̄s: qa tunc cōprehēduntur isti,cū sint vere legitimi. vbi aūt statutū continet id,quod ius cōe:tunc si dicat de legitimis natis, tūc stat dubiū: nā a iure certū est ēt isto casu tales filios, licet ficte natos legitimos,c.innotuit.de elec.secus si a statuto nominarētur, per s̃.dicta.qn aūt statutū disponit id quod ius cōe,an addat vinculū, vide per gl.& Doct.in c.j.de consti. li.6. & tunc eoipso iure cōi, & eius dispositione & non statuti admitterētur,qa statuta passiuā interpretationē patiuntur f̄m ius cōe,l.fi.§.in cōputatione.& ibi gl.C.de iure delibe.l.2. C.de noxa. itē tale statutū disponens id,quod ius cōe,reducens rē ad ius cōe,est fauorabile,arg.c.cum tibi.de verb.sig.35.dist.c.ab exordio.ff.de pac.l.si vnus.§.quod in specie.de hoc an legitimatus cōprehendatur sub statuto faciēte mentionē de legitimo,per Calde.in rubri. qui filij sint legitimi. consi.j.& 2.per Bal.in l.eā quā.& in l.cū acutissimi.C.de fideicō. & in l.nuper.C.de natu.libe. per Pau.de Cast.in consi.221. quod incipit,In Christi noīe amen,&c.super col.& in consi.205.quod incipit,In Christi noīe,super primo.per Ludo.de Ro. in l. si is q pro emptore.in 5.char.ff.de vsuca.& per Ange.in consi.59.quod incipit,Arbiter.& Bar.in cōsi.75.quod incipit, Viso instrumēto. & Pe.de Anch.in d.consi.413.& consi.233.quæ s̃.millies allegaui. Et an dicatur vere legitimus,an vero ficte,per Bal.in l.si ita quis. §.is cuius.ff.de lega.2.& ibi Imo.in l.Lucius. ff.de hæredi.insti.in l.Gallus.§.si eius. ff. de libe. & posthu. in l.si quis posthumus.ff. eo.tit.Bal.in l.eā quā.C.de fideicō.Ange.in disputatione q̄ incipit,Nobilis qdā.& in consi.70.quod incipit,Pro decisione q̄siti. Ludo.in d.l.si is qui pro emptore. in 12.col.Bal.in l.nuper. C. de natu.libe.in l.fi.C.de his qui veniam æta.impetra.in l. Imperia-
64 lis.C.de nup. † Et quid de legitimatis per subsequens matrimoniū, an cōprehendantur appellatione legitime natorū, no. in c. tanta.& ibi dixi,s̃.eo.in c.innotuit.per D.Ant.& Bal.s̃.de elec.in l.generaliter.§.cū autē. C. de insti.& substi.in l.j. C.de donatio. cā mortis.in d.c.naturales.& Calde. in d.consi.2. & in rubri. de feudis.consi.5.Bal.in addi.ad Specu. in tit. de ꝓcura. in j.col.no. Ludo.Ro.in l.qui superstitis.ff.de acq.hære.Pet.de Ancha.in c.j. circa mediū,ver.qd si statutū loq̄tur.s̃.de consti.Ange.in cōsi.73. quod incipit,Per reformationē. & ibi ēt quid si dicatur ex legitimo matri.Imo.in l.ex facto.ff.de vulg.& pupil. dicit, ꝙ cū cōis vsus loquendi alio modo appellet bastardū legitimatū,alio modo legitime natū,quē vocat legitimū, & statuta capiant interp̄tationē ex cōi vsu loquendi,l.liberorū.§.qd̄ tamen Cassius.ff.de leg.2.non videt,qūo in statuto vel alia dispōne loquente de legitimo veniat legitimatus. Alia reseruo post materiā principalem c.ideo expedio gl. huius partis, cū q bus tangitur mā intrinseca. Et hæc litera vult innuere,ꝙ Papa legitimando, si vellet, posset habilitare quē ad hęreditatē: sed hoc vr̃ falsum,qa hoc est alterius iurisdōnem turbare, qa ad ipsum de tēporalibus non pertinet cognoscere,s̃.eo.c.cām.c.nouit.de iud.de maio.& obe.c.solitæ.96.dist.cū ad verū.de appel.si duobus.Gl.2.tangit hic 4. opi. Prima vsq; ibi,ad hoc dixi Io.& ponit opi.Io.ibi. sed ɔ̃rium, ponit ēt opi.q̄ est sua,secunda opi.ibi, quidā. ponit opi. q̄ fuit Vin. Lau.& Tan.in fi.gl.Inn.hic in prin.suæ gl.stat cū opi.ꝙ nō possit legitimare,dicens ꝙ cū litera primo dicit,plenā habeat potestatē.allegando loq̄tur.& idē sentit gl.cū dicit Io.adhęsit allegationi,quā ponit hic primo D.Papa. Refert tamen Inn.alios dicere, ꝙ sic est in veritate, s.ꝙ Papa pōt legitimare ad hereditatē tēporalē:quod tenet Host.hic.Quid aūt dicendū sit,videtis gl. q̄ ꝓsequitur hic duo.Primo,an Papa possit laicū sibi non subditum in tēporalibus legitimare quo ad hereditates. Secundo, an eoipso ꝙ Papa legitimat in sp̄ualibus, videatur in tꝑalibus legitimare.
65 †Ad primū videte opi.ꝙ Papa non pōt.dicit Gas.Cal.in cōmento super hac rubri.non esse verū, ꝙ Io. hic dixerit, si in rōne sua gl.inspiciatur in antiqua,sed solū dr̃, ꝙ qn̄ Papa legitimat in spiritualibus,per ɔ̃ns ēt quo ad tēporalia. quod ēt hic dicit gl. Et ad id quod dictū est in ɔ̃rio posito proximo,ꝙ Papa si iudicat de tēporalibus,rn̄det Io.vt in gl.ꝙ ex eo ꝙ legitimat in sp̄ualibus, nō ꝓbatur ꝙ hēt iurisdōnem in tꝑalibus.dicit hic Card.Flo. ꝙ satis colligitur ex opi.Io.hic, quod dicit gl. hoc:nā ex eo ꝙ dicit Io.ꝙ Papa non legitimat nisi in spiritualibus, licet ille dicatur legitimatus ēt in tꝑalibus, vult dicere ꝙ hoc nō possit Papa principaliter,vt sit sensus,qa casu hoc posset in viā consequentię & non principaliter eū legitimare,cū sit iurisdōnis,licet voluntariæ.qd̄ no.f̄m gl.hic,& ꝓ his q̄ subiungā. & hoc ꝙ Papa nō posit legitimare in tēporalibus,tenet gl. & Inn. & cū dicit tex.verisimiliter credi,ꝙ Papa legitimet ēt quo ad actus seculares, dicit Inno. non esse verū:nam spiritualia & tēporalia diuisa & diuersa sunt, & diuersos hn̄t iudices,nec vnus iudex habet se intromittere de pertinentibus ad aliū, licet inuicē se adiuuare habeant, 96.dist. c.cū ad verū.s̃.eo.c.lator.s̃.de iudi.c.nouit.habetis ergo 4.opi. & gl.recitando glo.vt illi satisfaciā. vna est opi. ꝙ Papa videatur & posit dispensare in omnibus locis,& quo ad spiritualitatem, & quo ad tēporalitatē, & sic quo ad tēporalē hereditatē:& si dicatur,non dispensat,qa nō hēt iurisdōnem: dicit ꝙ q̄dā sunt, q̄ per viā voluntariæ iurisdōnis expediuntur,& hęc fieri pn̄t per Papā in terris Imperij. q̄dā q̄ fiunt per viā iurisdōnis contentiosæ: & talia facere non pōt in terris Imperij.alleg.ff.de offi. procon. l.2. Secunda est opi.ꝙ distinguatur,an Papa intendat separate ad tēporalia legitimare:& non pōt vel ęquè principaliter,sed in cōsequentiā dispēsando in spiritualibus pōt ad tēporalia habilitare. alle.iura q̄ dicunt aliqua licere in ɔ̃nām, quæ directo nō licent. Tertia est opi.in fi. ꝙ directo ad tēporalitatem non legitimetur, sed indirecte habilitando ad spiritualitatem quo ad concernētia personam, vt ad honores tēporales habilitetur: quo autē ad tēporalitates extrinsecas apparentes,vt cōsequendi hæreditatem, secus:& sic pōt intelligi opi. Tancr. Quarta opi.gl.ꝙ indistincte non posit in terris Imperij, & ꝓp defectum potestatis, & turbationem,& vsurpationem iurisdōnis Principis,& ꝓp preiudicium,quod fit alias succedenti, si hic legitimetur. & hāc declaro prius:& pone ipsam pro prima opi.qa illam seq̄tur Inn. clarius recitando concludens, ꝙ Papa in terris Imperij legitimādo ad spiritualia indirecte habilitet ad tēporalia legitimatum, quo ad personæ adhæsibilia,& alteri nō præiudicabilia, vt ꝙ per hoc posit testificari, posit esse iudex,ad honores & munera posit vocari: quo ad effectus autē reales & personæ non adhæsibiles alteri præiudicabiles,dic quòd ēt in ɔ̃nām non poterit, vt hæreditatis hic, quia pōt tollere ius quæsitum non subiecto. no.in c. nouit.de iud.cle.pastoralis.de re iud.qa hoc a iure depēdet, nec opi.confunditur per rōnem tex. qa ex hoc sequeretur, quòd idē erit legitimus & illegitimus quasi monstrum. Secunda opi.Lau. quòd dispensatio ep̄i cum illegitimo ad sp̄ualia non habilitet ad temporalia,sed sit dispēsatio Papæ. hæc opi. confunditur ex defectu potestatis,& per iam dicta.Item præsupponit,quòd ep̄s cū quocunq; illegitimo in ordinibus posit dispensare.quod etiam seq̄tur hic Inno.vt s̃.de fil.presby.c.pe.& vlt.& de tēp. ord. c.dilectus.vbi ponūtur casus speciales. Omittamus antiquos,& veniamus ad modernos.Host.est in opi.quòd Papa in terris Imperij posit legitimare, imò solus & non alius, proprie loquendo de legitimatione:& sic nō solū in ɔ̃nām,vt dixit Io. sed proprie & immediate.hoc autē ostendit sic, legitimationis ius exoritur a radice matrimo.& ab illa surgit differentia legitimi & illegitimi: dicimus enim legitimū natū ex iustis nup. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris. l.filiū. & l.neq;. & illegitimū natū absq; matrimo.Sed Papæ disponere de matri.est propriū & non alterius: ergo disponere de legitimitate ad ipsum solū spectat. hoc ōndit f̄m diuinā & humanā l.filij duorū fratrum ɔ̃hunt, & filij proditi sunt legitimi f̄m legē, & tn̄ Papa hoc impedit ēt in terris Imperij,& facit illegitimū,de consan.& affi. c.nō debet. igitur ēt ɔ̃dicente l.disponere de legitimitate est Papæ. Secūdo inter tutorē & pupillam non est matri. de iure ciui. ff. de ritu nupt. l. tutor.

C.de

C.de ma.contrac.inter pupi.prohibetur matrimo.patre non cõsentiente, vt dixi in c.2.de despon.impu.prohibetur cũ presidẽte officio ciuitatis, l. j. C. si rector prouinciæ. & filij proditi ex tali matrimo.sunt illegitimi de iure ciuili, & tamen sunt legitimi de iure cano. in quolibet foro. Igitur concludas pro regula, ꝙ põt proprie legitimare & non alius, quia qui põt in principali, põt in consecutiuo, de dona.inter vi.& vxo.c.3.de offi.delega. c.prudentiam.§.si.cum si.pro hoc tex.hic in fi.nam non põt legitimare natũ ɔ̃ legem diuinam, quia non põt dispensare in matrimo. vt dicit litera in fi.& si dicatur, quõ legitimat Imperator, vt patet in Auth.qui.mo.na.effi.sui.& qui.mo.natu.effi.legitimi. Respõ. ꝙ illa est quædam impropria legitimatio:põt enim Imperator legitimare,i.dispensare, vt tanq̃ si essent legitimi, admittantur: sed non proprie legitimare per iam dicta. sic dicit in epo, ꝙ poterit legitimare ɔ̃ legem diuinã,i.dispensare vt ad ordines admittatur, sed ꝙ vere sit legitimus hoc non põt: ex quo in radice non põt disponere.ex hoc infert,ꝙ cum proprie legitimare referatur principaliter ad radicẽ matrimo. q̃ sola & vbilibet est Papę subiecta,ꝙ hoc facere poterit Papa vbilibet alio non subsistẽte impedimento q̃ proprij territorij:sed hoc non poterit Imperator,q̃a disponere de matrimo.hoc non spectat ad ipsum.Item nos videmus,ꝙ duorũ fratrum filij legitimi ɔ̃hunt de iure ciuili, §.duorum.Insti.de nup.& qui fi.sint legitimi.& tñ lex canonica põt hos facere illegitimos:& faciunt no.de infidelibus.& c.non debet. s̃.de consan. & affi. sicut ergo põt de legitimo facere illegitimũ, ergo fortius eõ, cum sit fauorabilius, poterit de illegitimo facere legitimũ.& sicut dicã,canonis ɔ̃stõ seruatur in foro ẽt Cęsaris,ita hæc legitimatio.& hanc opi.tenet Saly.in q.disputata,quę incipit,Mediolanensis quidã.in secundo & tertio dubio. Io.Cal. & filius eius sequitur hanc partẽ, & recitat filius, ꝙ hæc est opinio Azo.& ẽt Host.sequitur eã in sum.vltra Doct. Principale motiuũ est eius, q̃a hic actus est cuiusdã facultatis, nõ proprie iurisdõnis.f.legitimare: sicut Doctorem facere, præbendas conferre, aliquẽ militare: est enim hic actus imprimens decorẽ quendã,& sic cuiusdã notionis est & potestatis,vt l.nomẽ. §.notionis.ff.de verb.sig.& hanc facultatẽ põt cuiq; cõicare,sicut ius annulorum aureorũ,l.j.& 2. C.de iure annulorũ aureorũ. cũ ergo non dependeat hoc a iurisdõne, nihil repugnat, quin Papa vbilibet hoc posset.alias rõnes faciunt, sed modici valoris. Hæc opinio Dñi Antonij nõ satisfacit in totũ, q̃a primo sentit Host. ꝙ vera legitimatio non imprimatur per Imperatorẽ:& hoc esset valde mirabile,quia sequeretur,ꝙ si statuta ciuitatum loquerentur de legitimo, non extẽderetur ad legitimatũ per Principem, q̃a stricte non est legitimus.Item supponit,ꝙ Papa possit in terris Imperij,per quod sine dubio iuri detrahitur Imperij,& ponitur manus in messem alienam ɔ̃ iura alleg.s̃.Io.An.in hac materia dicit,ꝙ quandoq; proles est prodita ex affectu non cõiugali, & non poterit dispensare Papa,quia non põt supplere matrimonialem defectum seu consensum,vbi non fuit, & sic legitimare, nisi quo ad suum forum, nisi locus eẽt de temporali iurisdictione ecclesiæ,vel alias obtineret locum Imperij: quo casu poterit vt Imperator. alle.de foro compe. c.licet.aut proles fuit prodita ex matrimo.opinato quo ad consensum, nullum tñ ꝑ aliquod impedimentum, & sic adfuit forma matri. sed non esse: & tunc si matri. non potuit esse l. diuina impediente, vt quia vxoratus cum secũda cõtraxit,ex quo prolem suscepit, vel cum nepte vel his similia:& dicit ꝙ idem. aut matri. non poterat esse impedientẽ lege canonica tantũ,vt quia cum consanguinea vel affine cõtraxit in quarto gradu,vel cum consanguinea sponsę impediente publicæ honestatis iustitia: & tunc aut Papa agit legitimare vtendo verbo,legitimationis. referendo se ad radicem matri. vt legitimans matrimo.& prolem:& tunc quo ad vtrũq; forum ꝓles sit legitima, cum impedimentũ a lege canonica Papa inducere poterit & tollere.aut Papa solum agit dispensare, & vtitur verbo,dispensationis.etiam tunc solum ad illa prohibita admittetur, in quibus est dispensatum, cum tales dispensationes sint odiosæ,de filijs presby. c.j. li.6. & per hoc sentire vr̃,ꝙ dispensatio non extenderetur ad subiectos alteri territorio in temporalibus.Nec ob.si dicatur, ꝙ Papa dispensat in matrimo. etiam in gradibus l.diuina prohibitis,vt no.de resti.spol. in c.literas. quia approbat illam vt ex tunc: nec mirum, si plus in his põt q̃ illis. facit quod no.de offi.delega.c.ex parte.cle.j.in glo.de immu.ecclesiarum. De prole vero genita ex monacho vel in sacris constituto,vr̃ ꝙ Papa possit dispensare,quia lex canonica dirimit tale matrimo.nisi dicas ꝙ ius naturale ex voto impedit contrahere,licet ius canonicum dirimat.de quo de cleri.coniu. c.vt olim. qui cler.vel vouentes.c.rursus.& no.de voto.c.j.lib.6. conclusio ergo est Io.An. ꝙ vbi Papa legitimando incipit, & incipere põt a radice dispensando cum matri. ꝙ hæc propria sit legitimatio: & vbi põt, & hoc casu hæc extendatur vbilibet. Secunda est, ꝙ vbi non se refert ad radicem,maxime vbi non põt, ꝙ hæc sit potius dispensatio, & hæc non extendatur nec possit fieri in terris non subiectis sibi:& ęqua & rationabilis est hęc opi.quia primo casu incipit a principali,secundo casu incipit ab accessorio principaliter temporali:quo casu non põt Papa,sicut videmus,ꝙ Papa iudicando de legitimitate propter matri. iudicat consequenter de hæreditate,vt s̃.c.j.& tamen non posset principaliter iudicare de hæreditate,s̃.c.cãm.Cum opi.Io.An. transit consulendo Pet.de Ancha.in cõsi.397. quod incipit, In Christi nomine amẽ, viso & diligenter inspecto.damnat Do.Gas.de Cald.opi.Io.An. in eo quod dicit, Papã non posse legitimare vbi non adfuit matrimonialis consensus,& vbi non põt in matri. dispensare: quia per hoc sequeretur,ꝙ Papa non posset legitimare mortuis parẽtibus,cum ibi non possit matrimo.dispensare:quod est absurdũ. de hoc Pe.de Anch.in consi.proxime alleg.Item per hoc sequeretur,ꝙ Imperator non posset legitimare:quod est ɔ̃ illos titulos in Authen. qui.mo.na.effi.sui. & efficiuntur legitimi. Aduerte, Io.An.non meretur f̃m D.Anto.& Cardi.reprobari: in hoc ipse ponderat Host. vnã propriã & restitutoriã legitimitatẽ: & hanc vocat propriã illam,s.quę disponit in radice,a qua surgit vitium, c.tanta.s̃.eo.Quædam est legitimatio impropria, q̃ non est reintegratiua seu restitutiua,sed nouiter collatiua iuris legitimitatis, vt illa q̃ non disponit in radice matrimo. sed nouiter confert legitimitatem:& istã vocat dispẽsationem & impropriam. primã faterer f̃m D.Ant.quod non põt esse,vbi non põt esse matrimo. quia deficit principiũ,s̃.c.tanta. & coniugibus mortuis forte illã facere non posset,quia non adaptaretur veritas: ergo nec fictio, ff.si cer.pet.l.si filius.et hoc tenendo sñia Io.An.procedit de plano,q̃a reintegratiua disponendo in radice matrimo.sed collatiua non posset, q̃a hoc operaretur principaliter effectus tẽporalis: quod non est suæ potestatis, dãnat ẽt eum in secundo in eo quod dicit, ꝙ legitimatio in gradibus prohibitis lege canonica trahitur retro,q̃a dicit, pone ꝙ eẽt hic electus ante legitimationẽ,certe valeret f̃m hoc electio,q̃a trahitur retro: quod tamẽ est falsum,de elec. c.dudũ. melius fuisset ꝙ tacuisset, fictio trahitur retro quo ad actus,quos inuenit pendere:quo vero ad actus medios,quos non inuenit pendere,illos non stringit,vt dixi de appella.c.preterea.et patet in lege,pater captus.ff.de vulg.et pupil. ff.de capt.l.pater.dic ergo f̃m D.Anto.ꝙ vbi legitimat in prohibitis lege canonica,illa trahitur retro, q̃a est talis,quę est s̃. illud impedimentũ:sed vbi adest prohibitio legis diuinæ, licet possit ɔ̃ illam dispensare, dispensatio retro non trahitur ꝑ prohibitũ initium alterius potestatis,s̃.eo.c.tanta.et hoc de hac opi.Do.de Ro.sua conclu.146.nihil eligunt,resident tamen in opi. Host.dicit Gaspar, ꝙ est sibi ɔ̃rius Io. An. in eo quod postea dicit, ꝙ in gradibus lege diuina ꝓhibitis põt Papa ex cã dispẽsare.dic quòd Io.An.facit differentiã inter legitimare et dispensare,vt patet ex his quæ pręmisi:nam vocat legitimatos,quãdo habilitantur tãq; nati ex matri.vt nunc dixi:dispensationẽ autẽ, etiã si non intercesserit matri.pro hoc autẽ quòd Papa possit ex cã dispensare in gradibus lege diuina prohibitis,est quod no. in regula,actus legitimi.in q.li.6.et in regula,semel Deo.et in q.eo.lib.et quod dico de conuer.coniug.c.ex publico. q.j. Item in eo quod Io.An. dicit,quòd Papa põt approbare matrimo.ɔ̃ l.canonicã, vt ex tũc, dicit Gaspar hoc non procedere, q̃a ex hoc sequeretur aliquã p̃iudiciũ alterius,vt si fuit collatũ beneficiũ illegitimo,et ita collatio non valuit,de filijs p̃sby.c.j.c.nimis.de elect. c.cũ in cunctis. et c.innotuit. si ea nõ obstante fuit collatũ alteri, et postea Papa approbet matrimo.vt ex nũc, per ɔ̃ñs approbabitur collatio facta,et auferetur beneficiũ ei,cui secundo fuit legitime collatũ,ɔ̃ id de rescri.c.q̃uis. lib.6. dic quòd dictũ Io. An. dẽt intelligi sine præiudicio tertij,vt ipse Io.An.dicit in regula, sine culpa. in q̃õ. li.6.et dixi s̃.eo.c.tanta.q.6. Quo vero ad quæsitũ principale,Gaspar dicit,quòd indistincte põt Papa legitimare etiã sibi nõ subditũ in tẽporalibus: q̃a cũ Imperator hoc possit, fortius dẽt hoc posse Papa,a quo potestas Imperatoris dependet,vt in extrauaganti Bonifa.8.vnã sanctã.quod dico j̃.Item secundũ eum legitimare,cum non est iurisdõnis, sed potestatis: et quatenus est iurisdictionis,est voluntarię,non contentiosę,vt dicit gl. et dixi s̃. hic põt exercere etiã in non subditum.pro hoc facit quod no.de offi.leg.c.nouit.et quod dico j̃.q.3. et in hoc siue teneas quòd sit iurisdõnis voluntariæ,siue quòd sit tm̃ p̃tãtis, nihil refert quo ad hanc q.Cõis opi.aũt dicit,quòd sit voluntariæ. Itẽ in eo q̃d dicit Gas.p̃tãtẽ Imperatoris pẽdere a Papa: dic quòd ẽt hoc p̃suppositu,nõ tñ pẽdet quo ad actualẽ exercitiũ,nisi in casib⁹ exp̃ssis.sed tñ in habitu.q̃d dixi de iudicijs. c.nouit. Et sic adhuc stat illud

quod

quod dr̃ in c.nouit.ſ.de iudi. & ſ.c.cauſam.ſ. ꝙ Papa de tpalibus
a ſe non impedit:[a] iõ niſi legitimet tollendo defectum matri.eo ca
ſu quo põt,ſm ea quæ dixi ſ.ea.q.in j.opi.Io.An. non vr̃ poſſe le-
gitimare laicum quo ad habilitandum ipſum ad ea, a quibus de
iure ciuili prohibitus eſt:hoc.n.eſt diſpenſare ꝯ leges ciuiles, &
eas tollere:quod non facit Papa, niſi ex aliqua ſpeciali cauſa,pu
ta ratione peccati,d.c.innotuit.de præſcrip.c.fi.facit pro hoc qđ
dico j.Qñ aũt Papa legitimat tollendo defectum matr. licet legi
timatus fiat habilis ẽt ad hæreditates & honores ſeculares, ex
hoc nõ præiudicatur legi ciuili, quia retro fingitur iſte natus ex
legitimo matri.vt dixi ſ.Item talem legitimationem facit tollẽ-
do defectum iuris canonici tm̃, & non præiudicatur legi.Item
etiam ſi ſit defectus impediens matr.de iure ciuili,adhuc poteſt
hic tollere,quia in matri.lex canonica præualet, de ſecun.nupt.
c.fi.& hoc tenendo dic,ꝙ hęc litera non probat,ꝙ principaliter
Papa poſſit legitimare quo ad actus ſeculares, ſed ꝙ legitimãdo
quo ad ſpiritualia intelligitur & quo ad tpalia. In hoc articulo,
66 an Papa †vbilibet poſſit legitimare, & quo ad omnia,i.ſpiritua-
lia & tpalia,videamus iura & rationes pro & ꝯ dictam opin. &
non omittendo ſcripta per alios,& maxime per But. hic colligã
& alios hic commentarios & ſcribentes tam prolixe q̃ vtiliter.
Primo ad affirmatiuam arguitur, & habemus hic primo in tex.
argumenta quædam illicita.Primo, quia Papa diſpenſat ad ma-
iora,i.ſpiritualia:ergo tpalia.& ſic de quo magis vr̃ ineſſe, & in-
eſt:ergo de quo minus,auth.multomagis. C.de ſacroſ.eccl.in c.
ex parte.ſ.de deci. aſſumptũ patet, quia ſpiritualia ſunt circa di-
uina,tpalia ſunt circa humana:ergo,&c. c.j. & 3. & c.quanto.de
translat.præl.l.j.l.ſancimus.C.de ſacroſ.eccle. Secundo,in ptãte
eſt nullus maior Papa: ſi princeps hoc põt in terris imperii, for-
tius hoc Papa qui eſt maior imperio.Tertio,Papa præiudicat al-
teri in tpalibus ep̃ando, & ad ordines promouendo,quia tollit
ius patriæ ptãtis ẽt, quod eſt ius tpale mere: ergo legitimando
hoc poſſe debet. Quarto negari non põt, quin in terris imperii
legitimet ad ſpiritualia;aliter eſſet monſtruoſum, vt hic innui-
tur,& ẽt abſurdum,quod diuerſo iure cenſeretur. Quinto facit
materia iuriſdictionis voluntariæ,quæ ẽt alibi extra territorium
exerceri põt,ff.de offi. proconſ.l.2. & latius dicam in q.j.an Im-
perator poſſit in terris eccleſię:ergo poterit Papa in terris impe
rii.Sexto dato ẽt effectu iuriſdictionis voluntariæ,hæc volunta-
ria eſt prorogabilis, & voluntaria fortior eſt q̃ contentioſa,c.de
cauſis.de offi.del.c.P.& l.ſed & ſi.ff.de iudi.C.de ep̃ali aud.l.ſi q
ex conſenſu.l.j.C.de emancip.& maxime cum hæc ptãs ſit ordi
naria, & maxime ẽt cum in Papa non deficiat iuriſdictio in ha-
bitu,vt no.de iud.c.nouit.ſ.eo.c.cauſam.no.de elect. c.venerabi
lem.concluditur ergo,ꝙ data legitimatione ex conſenſu eius,q
debet legitimari,& patris,ꝙ hoc poſſit.Vnde Papa delegat cau-
ſam in non ſubditum, quia delegatio eſt voluntariæ iuriſdictio-
nis,licet non poſſet eum cogere,vt patet ex notatis de offi.dele.
c.paſtoralis.de offi.præfe.vrb.l.fi.de offi.præt.l.4.& aliqua ex his
argumentis facit Iac.de Bel.in Auth.quib.mod.na.effi.ſui.col.6.
Octauo, pater legitimat filium ex aliquibus actibus, de quibus
no.in c.per tuas.ſ.eo.dixi ſ.in j.q.princ.ergo multofortius Papa
legitimat,licet non ſibi ſubditum,ſm Io.Cal.Nono,quia hæc le
gitimatio non eſt iuriſdictionis,quia non eſt ptãs de publico in
troducta cum neceſſitate iuriſdicendi, & æquitate ſtatuendi,l.j.
ff.de iuriſd.om.iud.cum ibi no. per Azo. in ſum. ergo nihil ob-
ſtat,quia non poſſit in non ſubditum exerceri,& ſi eſſet iuriſdi-
ctionis contentioſæ, ſequitur territorium, l.pupillus.§.territo-
rium.ff.de verbor.ſignificatio. de quo latius in q. an Imperator
poſſit in terris eccleſiæ. ſed princeps dando territorium non
dat ius legitimandi, quod tantum ſibi reſeruat. & pro hoc facit
quod no.Gul.& Bal.in l.j.C.de epiſ.& cler.l.repetita. qui dicunt
ꝙ hoc ius legitimandi eſt potius officium q̃ iuriſdictio:& ſic nõ
cohæret regulariter territorio.& idem Bal.in l.j.C.de ſum.tri.in
q.quæ incipit,Nunc quæro hic de effectu. Decimo,in manibus
Papæ eſt radix & fundamentum, a quo ſurgit hæc legitimatio,
& legitimatus dr̃,ſ.per matri. ergo Papa põt, ſ.vbilibet, ex quo
habet purum laicum quo ad matri. ſubditum, ſ.c.cauſam.c.j.de
ord.cog.& c.tuam. & qui habet iuriſdictionem ſub modo prin-
cipali,habet conſecutiuum ad illud primarium,ſ.eo.c.j. lator.&
quaſi per totum hunc tit.Vndecimo,caſus eſt hic ſumendo ver-
bum maxime,proprie.& verbum,præſertim. circa prin.Item in
pluribus locis in hoc c.Papa in hoc ſentit, maxime in §.rationi-
bus. & ſubtilius:nam in c. noſtro ſupplicans nõ erat ſuppoſitus
Papæ,& tñ arguitur poſſe facere,rationibus antedictis,vt referẽ
do ad ſuppoſitũ:ergo de iſto hic eſt caſus. Duodecimo vr̃ caſus
in c.cum inter.& c. quid nobis.ſ.eo. vbi Papa ſtatuẽdo facit quẽ
legitimum ẽt quo ad hæreditatem talem indifferenter:ergo po-
terat per viam priuilegii.ꝯñia patet, quia vtrunq; procedit ab ea
dem ptãte.Tertiodecimo adducit Io.Cal. Legitimare eſt quædã
facultas,vt ſ.dixi,imprimens decorem, ſicut dotare,beneficium
conferre:ergo nihil repugnat, cũ non poſſit in non ſubditũ con
ferri,vt latius ſ.dixi in opi.Io.Cal.Quartodecimo,in multis caſi-
bus Papa permittit mat.vbi lex ciuilis illud reprobat,& filii fiũt
legitimi ẽt in foro Cęſaris:ergo ſi gñaľr & perpetua conſtitutio
ne põt legitimare, multomagis poterit particularem gratiam p
reſcriptum faciendo.Decimoquinto, ſi Papa legitimum põt fa-
cere illegitimum,& obſeruabitur ẽt in terris imperii:ergo mul-
tomagis nõ legitimum poterit legitimare, cum ſit fauorabilius.
Ad partem ꝯriam induco argumenta: Actus legitimationis eſt
iuriſdictionis,vt in §.rõnibus.in c.noſtro. ſed iuriſdictio nõ exer
cetur in non ſuppoſitum,c.2.de conſti.lib.6.l.fi. ff. de iuriſd.om.
iud.ergo Papa non legitimat in terris imperii, ſicut iuriſdictio-
nem non exercet,ſ.c.nouit.de iudi. ꝙ ſit iuriſdictionis,patet,qa
per actum legitimationis relaxantur & tolluntur iura, quia ille-
gitimum ab hæreditate excluderent.& nulli dubium,ꝙ illud fa-
cere,& ita tollere,vel ꝯ illa diſpenſare eſt iuriſdictionis,c.j.de ꝯ-
ſti.lib.6.c.licet. de pœ. & ꝙ ſit iuriſdictionis contentioſæ qđ eſt
plus,patet, quia per actum legitimationis aufertur ius aliis ſuc-
cedentibus abinteſtato, & via ſuccedendi eſt alteri præiudicia-
lis:ergo &c.& ſic neceſſe eſt,ꝙ ſit contentioſa,ff.de adop.l.nam
ita diuus.facit quod notat Bar.in l.Gallus.§.& quid ſi tm̃.ff.de li-
be.& poſth.facit quod dixi ſ.in q.4.prin. in ſecunda ſolennitate
requiſita ad legitimationem: vt plurimum.n.fit iſta legitimatio
citata parte,vt ibi dixi,ſed citatio nõ põt fieri maxime extra ter-
ritorium.facit quod no.Ia.de Are.l.fi.ff.de nata.reſti. & Bal.in j.
conſtit.C.e.3.q.an comes imperialis legitimet in terris eccleſiæ.
& per hoc remanet, ꝙ Papa non põt legitimare nõ ſuppoſitum
iuriſdictioni. Secundo, actus legitimationis eſt de reſeruatis in
priuilegium principis,vt in §.fi.in Auth. quib.mod.nat. effi. ſui.
ergo alia ad alios extendibilia non ſunt,& prorogabilia in præ-
iudicium ſuperioris fieri nõ poſſunt. & hoc clare voluit hic tex.
in §.inſuper.vbi patet,ꝙ ſolus non recognoſcens ſuperiores hẽt
ptãtem & iuriſdictionem priuilegiatam prorogandi: ergo non
poterit ſubiectus imperio principis in præiudicium alterius le-
gitimare,licet conceſſo ꝙ hoc poſſit, non referretur vt poſſit ad
præiudicium illorum,qui expectant hæreditatem, & quibus ex
l.venit ſucceſſio.Tertio,Papa ſolũ cauſaliter exercet iuriſdictio-
nem & eius ptãtem in ſubiectos imperio,ſed non apparet caſus
enumeratus inter illos,de fo.comp.c.cũ ſit gñale. Quarto,actus
faciendi quem hæredẽ reputatur a iure difficilis, & magnæ ptã-
tis:hinc eſt,ꝙ hoc non poſſit prætor ꝯ ius ciuile,Inſti.de bo.poſ.
§.ſi quis aũt prætor ſolus vocat &c.ff.pro ſocio.l.cum duobus.§.
idem.& actus legitimationis faciens eum hęredem,qui non eſt,
priuat quem hæredis nomine,qui eſt,in Authẽ. de inceſt.nup.§.
dubitatum. ergo hoc in non ſubditum exerceri non poterat,cũ
hic ſit caſus maximæ & ſupremę ptãtis.Quinto,caſus videtur in
c.noſtro,in eo quod dicit, alteri ſuppoſitum hoc prorogare non
poſſe,in ver.inſuper.Item in eo quod dicit,propter probabilem
dubitationem determinare eccle. potuiſſe hanc dubitationem:
ergo hoc ceſſante Papa non poterit.& hoc voluit Abb.ſummã-
do.Ad hanc partem poſſent induci alia argumenta, quæ faciam
in articulo,an Imperator legitimet in terris eccle. & ẽt aliqua ar
gumenta hic poſita ad illam adaptantur. But.in hac materia ali-
qua conſiderauit pro declaratione huius art. Et primo dicit con
ſiderandam ptãtem,quam habet Papa in terris imperii.& diſpu
tanda foret illa q. an donatio per Conſtantinum facta tenuerit:
de quo in j.conſtit. C.quam etiam ponit do.Ant. Roſel.in libro
ſuo monarchiæ.vide in clem.ne Romani.de iureiur.Item an ori
ginaliter poteſtas iuriſdictionis fuerit in imperio,an in ſacerdo-
tio,an æqualiter ambæ poteſtates imperii & ſacerdotii imme-
diate proceſſerunt a Deo:& an vna pendeat ab altera,& ita ſub-
ordinetur poteſtas ſacerdotii,an econtra.& ſic eſſet aliam repe-
titionem facere,quę vellet hic hoc examinare.tranſeamus cum
communi, quòd generaliter fuerit habitu & exercitio iuriſdi-
ctio in Chriſtum,de Chriſto in Petrum, & Petro vetitum exer-
citium,vt in c.nouit, de iudi.vbi concluditur, quòd eccleſiæ ha-
bitu habeat Imperator a Papa, qui eum coronat ſaluis certis ca-
ſibus, & locis, in quibus habet Papa iuriſdictionem tempora-
lem,ſupra c.cauſam.de iudi.c.nouit. 96. diſtinct. cum ad verum.
67 Ad prædicta facit c.transla.de conſtitutio.vbi poteſtas †conden-
di legem ſequitur ſacerdotium. & ex illo tex. infertur, ꝙ in ha-
bitu

ADDITIO.

a ¶Se non impedit. Adde gl.in clem.j.de iureiur. vide Abb.in d.c.nouit. alleg.in tex.& in c.venerabilem.j.col.de elect.

bitu ēt laicorum ptās condendi legem,& in actu reſpectu laicorum eſt penes Papam, cum tex.ille indiſtincte faciat mentionē: nam populus Romanus per iuriſdictionem nō habuit imperiū, ſed per violentiam & oppreſſionem: ideo iuridice non habuit ptātem condendi l.vſem.& ſic dicendum eſt de Imperatore,qui habuit ptātem a populo Romano,l.2.ff.de orig.iuris. ſed hodie Imperator condidit legem per approbationem factam;quia ſm cōem opi. canoniſtarum vtraq; ptās tam tpalis q̄ ſpūalis in habitu eſt penes Papam.Et Imperator recipit exercitiū a Papa, de quo me remitto ad gl.& ibi poſita in c.nouit. de iud. iuxta illud
a Io.18.mitte gladium[a]&c.non dicit Chriſtus,gladiū eſſe abiiciendum per Petrum,ſed dicit cōuertendū in vaginā.& ſic tm̄ exercitium prohibuit,non aūt habitum. Ad idem cum Petrus dicit, Ecce duo gladii,per quos deſignat̄ vtraq; ptās, Chriſtus non dicit,Nimis eſt.ſed Satis. Item facit illud Bernar. Aggredere tuos ſubditos verbo nō ferro,quid vſurpare gladium tentas: & id qđ ſemel iuſſus es deponere in vaginam.facit 99. diſt.c.ſi.vbi dicit, ꝙ ſicut eccleſia militans diuinitus eſt exemplificata ab eccleſia triumphante,in qua vnus eſt Deus,ita debet eſſe in militante,in qua debet eſſe vnus vicarius,ſed Imperator eſt dn̄s tpalium,Papa ſpiritualium,& tpalia ſunt inſtituta ad finem ſpūalium,j.q.3. c.ſi quis obiectis.vnde ſicut aīa dn̄atur corpori, ita Papa Imperatori.adduco gl.in cl.ad noſtram.de hære.in ver.eccl.vbi deducit Io.An.potentiam militantis eccleſiæ. Eccleſia.n. & ſic Papa eſt quoddam ſupremum,cui oēs de eccleſia obedire tenētur hic eo ſtatuente,per quem reges regnant,& legum cōditores iuſta de-
b cernunt,iuxta prouerbiorum, cap. viij. [b] Item in Apocalipſi in prin.vidi Hieruſalem nouam deſcendentem de cęlo.Ioā.10. fiet vnum ouile & vnus paſtor,de bap.c.licet.c.j.de ſen.exc. & hanc ſubiectionem principaliter probat naturalis ratio, quam adducit Tho.de Aquino,quem vide per præal.gl.in d.cle.ad noſtrā.& quia eſt concluſio approbata per eccleſiam in pręal.extrauaganti Bonifacii,vnam ſanctam.ne os in cœlum ponam, vlteriorem diſcuſſionem omitto. Conſiderandum eſt ſecundo ſm Bu.quicquid imprimatur per legitimationem. & ex hoc apparebit materia,in qua operabitur legitimatio & eius effectus,pro quo poterit diſcerni.& aduerte,ꝙ inhabilitas proueniens ex illegitimitate priuati quem inhabilitat habilitate promouendi ad dignitatem & munera. & per hoc non poterat aſſumi ad clericatum, vt patet hic in ſi.cap.noſtri,& ff.de decur. l.decuriones. §.ſpurii. erat.n.quędam nota eis in perſonā impreſſa. Secundo priuabat eos iure ſuccedendi. Circa quod aduerte ſm ſcripta But. ꝙ primæuo iure ante naturam corruptam humano generi fuit datus à Deo modus procreandi,ſ.vt per actum matri. inſiſterent procreationi prolis,ob quam fuit matri.procreatum, vt dixi in rub. de ſpon.& no in c.ſi.s̄.de frigi.& ſm illud tempus non fuit dare ius in rebus, quia nec dabatur meum nec tuum: omnia.n.erant cōia,8.diſt.c.quo iure.12.q.j.c.dilectiſſimis. & ibi in glo.ſummæ poſt peccatum Adæ. & ſic poſt naturam corruptam cœperunt homines ciuiliter viuere, parum vtebantur matrimoniis, quia non erant qui eis cohiberet temporaliter & illicito coitu, vt aīa lia bruta promiſcuo vtebantur. Poſt hoc gentes cœperunt cum ratione viuere,& datum eſt meum & tuum,quo tpe fuit ius gētium,lege,ex hoc iure.ff.de iuſti.& iu.præall. & non erat dr̄ia in ſucceſſionibus legitimis & illegitimis,ſed ſolum iure ſanguinis proximiores ſuccedebant.& hęc ſucceſſio fuit de iure gentium, quæ differebatur proximitatis nomine.poſt hoc ius gētes cęperunt ciuiliter viuere:& tunc moribus fuit approbatum mat.a iure ciuili,vt ſuadēs finem ciuilitatis: videbāt.n.ex promiſcuo mores damnari,& rixas ſurgere, ſocietatem ciuilem confundētes, & damnauerunt coitus illicitos;vt ab ipſis alios per pęnas retraherent,eos puniebant in prole excludendo a ſucceſſione:& ſtatim ſucceſſores approbarunt & inuenerūt duo vincula, quibus poſſet ſuccedere quis:vinculum agnationis, quo ligantur inuicem ex maſculis deſcendentes: & vinculum cognationis,quo ligantur inuicem ex fęminis deſcēdentes:& ſtatuerunt, ꝙ qui nō haberet alterum ex prædictis vinculis,non admitteretur ad ſucceſſionem: poſtea videntes propter fœminas hæreditates trahi ad diuerſos ſtipites,hinc immutauerunt de media iuri & prudētia: & ad ſucceſſionem cognouit ius ciuile ſolos agnatos, & ſic durauit vſq; ad iura nouiſſima: vn̄ excluſerunt illegitimos a ſucceſſione agnatorum, determinauerunt priuando eos correlatiue vinculo agnationis,eos nō cognoſcēdo vt filios nec vt agnatos, & pro tanto de iure non merentur appellari filii, ff. de ſta. homi.l.cum nuptiæ. & in l.filium. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. & pro tanto dimittebantur ſolum ad cognationem, & fuit cauſa,quare ſuccedebant matri & non patri,vel aliquibus de parentela patris de iure ciuili:quia agnatione & vinculo,quo iure agnatis deferebatur hæreditas,erant priuati, & illo tpe nulli cognati vocabantur ad ſucceſſionem de iure ciuili, vt per totū tit. Inſti.de hær.quæ abinteſtato deferuntur. & de legitima agnatorum ſucceſſio.ſed poſtea fuit inuentum ius ſuccedendi inter matrem & filium,licet ſolum iungerentur iure cognationis, to.tit. Inſti.ad Orſi.& ff.ad Tertul.& Orficianum.& hoc eſt, quare illegitimus ſuccedit matri.quod poſt matr.iura ciuilia noua reſtrinxerunt,an eſſet coitus damnatus vel non,C.ad Orſi.l.ſi qua illuſtris.& s̄.eo.c.cauſam.de quo dixi latius in q.5.principali.Prætores deinde ſuperuenerunt,& videntes ꝙ eſſet iniquum,quia excluderentur a ſucceſſione cognati: omnes eos vocabant per bonorum poſſeſſ.vnde cognati.& pro tanto fecerunt titulos vnde cognati, & quilibet agnatus eſt cognatus,licet non ec̄,l.inter agnatos.ff.vnde legitimi.vnde pretor vocauit omnes illegitimos ad ſucceſſionem parentum ēt & tenore agnationis propter cognationem,quæ remanebat inter eos & agnatos: & licet priuarentur agnatione,tn̄ cognati remanebant,quia non priuabātur cognatione quam conſequebātur per ſolam proximitatem ſanguinis,& ſic naturam ſolam: & per hoc a iure prætorio per vnde cognati vocabantur ad ſucceſſionem, vt Inſti.de ſucceſ.agn. §.vulgo.& l.ſi ſpurius. & l.ex hac parte.ff. vnde cog. poſtea iura ciuilia agnouerunt iure agnationis ad ſucceſſionem paternam, vt in auth.licet.C.de natu.lib.& cum certo modo,de quo ibi,& dixi s̄.Et ex his concluditur,quid operentur iura ciuilia erga illegitimum:ſm ſtatum naturę habebāt ex ſola proximitate ius ſuccedendi:iura ciuilia abſtulerunt effectus proximitatis,non dando ſibi agnationem,per quam ſuccedere poſſunt ēt per iura tollendo effectum ſucceſſionis quo ad partem: & cū cognouerint cognationem,ēt ſibi abſtulerūt effectus cognationis, & ſic vinculis,quibus poterant ſuccedere,eos ꝯ ſtatutū non corrupte priuauerunt:vel alia vincula in eis conſtituerūt legitimando: ergo reintegrat eos ad primæuum ius naturæ, vt in Auth. quib.mod. nat.effi.legi.§.j.ſed ſm ius non erat dr̄ia,imo ex ſolo propinquitatis iure ſuccedebant,& vltra hoc iura recognoſcentia ius naturę inuito legitimato ſibi porriguntur remedia ſua;& vincula,quibus mediantibus illis tradunt hæreditatem, & tradūt in eos ius agnationis, & vltra hoc conſtituūt efficax ius agnationis, quod inefficax erat effectu.Ex prædictis apparet ſm But. quia hoc habilitato ad ſucceſſionē, & ad talia iura pōt fieri legitimatio, hn̄do & porrigendo manus ad mat.per habentem ptātem:nam talia iura clare pendent a legiſlatore:pōt ergo Imperator hoc modo reintegrando legitimare. hoc patet in adoptato per artificiū legis,quę legitimatio iure legitimorum & agnatorum naſcitur. Et vltra hoc ēt acq̄rit ius agnationis abſq; aliqua eccleſiæ diſpēſatione ſuper matri.l.j.ff.vnde cogna.l. quæ adoptionem. C. de adop.& patet ex modis legitimandi,quos dixi in j.q. princi.s̄.& per hoc concludit Bu. ꝙ quædam eſt legitimatio pleniſſima,per quam tollitur fundamētum vitii, a quo ſurgit hæc dr̄ia legitimitatis,& hanc Papa poteſt facere, quia ſolus poteſt diſponere ſuper matri.Quædam.n.eſt legitimatio plenior,quæ reintegrat ad iura primæua naturæ,vt cognationis, non diſponendo in fundamento vitii:& hanc poteſt Papa & Imperator ſm ea quæ ad eos ſpectant.Quædam eſt plena,vt eſt diſpenſatio,quę fit cum eo in aliquo effectu legitimitatis non ex toto reintegrando, vt admittatur ad ordines vel honores: & adhuc illā pōt vſq; ad honores
68 tpales vel eccleſiaſticos.Si quæratur ergo,an†Papa poſſit legiti-
c mare in terris imperii[c]: clarum eſt diſponendo in matri.quo ad prolem futuram poteſt vbique: quia ſuum eſt patrimonium diſponere de matri.ſic intelligit Bu.Io.An.& Hoſt.ideo omnes filii,qui producuntur hodie ex matri.vltra quartum gradum ēt in terris imperii ſunt legitimi:& omnes ēt,qui ſunt nati ex pupilla & ex tutore, & ex ꝯſentibus ſine patris conſenſu & ex rectore prouinciæ. Aut dicit, ipſe vult legitimare diſponendo in radicē matri. quo ad prolem iam productam: & tunc in oibus caſibus, in quibus legitimare poteſt diſponendo in prima radice matri. in omnibus his poteſt legitimare quo ad terras ſuas,& non imperii.Et ratio,quia primo caſu principiat in materia ſibi vtrobique ſubiecta in quolibet loco; ſecundo principiat in non ſibi ſubiecta in terris imperii,& clarius deducendo concluſionem ſuā But.ipſe diſtinguendo proſequitur: aut vult diſponere Papa legitimando natū dempto conſenſu matrimoniali inter parētes: & tunc

ADDITIONES.

a ¶Mitte gladium.Et Matthæi,26.& Marc.14.Luc.22.
b ¶Octauo.Et Sap.9. Pa.j.28.& Pa.2.1.& 3.Reg.3.
c ¶Imperii.Vide Bal.in l.j.C.de iu.au.annul. Bar.in auth. ex complexu. de inceſt. nupt.& per Paul.de Caſt.conſi.224. incip. Viſa quadam diſpenſatione.& per Alex.in l.qui in prouincia.de ri.nup. Imo. & in illis Rota in deciſ.203.inferior.in nou.Item adde Pau.de Caſt. in conſi.227.quod incipit,Videndum eſt.

& tunc nõ possit:nã nõ posset facere ꝙ sit matri.absq; consensu, quia hoc est quoddam, quod regulatur a facto & ab actu natura li consensus, & veram exigit ꝯntiam actus: data ergo certitudine defectus consensus, non vr̃ ꝙ possit legitimari, licet possit fingere consensum stante dubio c.is qui. de spon. & in c.tua.eo. ti.si dicatur, princeps fingit consensum vbi non est, l.j. C.de rei vxo.act.illud est in actibus positiuis ſm eum,non in sacramentalibus,cum talia sacra habeant fictionem acti nãlem,& verã existentiam consensus requirunt, in quibus non vr̃ ꝙ Papa aliquid possit in terris imperii.& in hoc vr̃ cõsonare Io.An.quem deduxi. Aut Papa vult legitimare prædictos natos ex matrimo. quo ad suam formam essentiato inualido,tñ propter resistentiã eius: & si ista resistentia esset iuris ciuilis, tũc poterit legitimare ẽt in terris imperii, quia ad ius ciuile non spectat disponere de matrimonio. Aut matrimonium validum quo ad formam extrinsecã habebat impedimentum canonicum vel diuinum,non faciẽdo drĩam inter hoc.& adhuc dicit ꝙ non posset legitimare disponẽdo in radicẽ matri.quod patet,quia disponere hoc est per fictionem:& ex quo ma.habuit iure resistentiam,est impossibile ꝙ fictio operetur ꝯ resistentiam rescindendo matrimoniũ vt retro, cũ deficiat in extremo a quo,s̃.c.tanta.& hæc legitimatio vt trahens radicem nõ valet reintegratiue,sed bene põt valere & collatiue de nouo. In hoc an in terris imperii possit legitimare. & remittit ad id quod vere subiungitur.aut non disponit in radicẽ mat.& tunc aut proles est prodita ex matri.cũ ius canonicũ resistat matri. vel legitimatæ proli,põt esse probabilis dubitatio:& hoc casu põt Papa legitimare disponendo in radicem matri. & ad euitãdum prolixitatẽ Papa hoc stante dubio põt conferre legitimitatem ꝑ ꝑ duo:primo ꝑ ꝑ dubium mat. quod est subiectũ, a quo matri.legitimatio trahit causam:quia ex quo non hẽt claram resistẽtiam iuris, põt retrotrahi ad principium legitimationis:scd̃o, quia ꝑ ꝑ dubium casus est suppositus Papæ, vt de grauioribus.& hoc est quod voluit dicere in c.nostroPapa reprobãdo legitimationem filiorum regis,& eã sustinendo vt hic in verbo,rõnibus.& sic pendente dubio q̃diu latet impedimẽtum, Papa sub colore matrimoniali auctoritate ecclesiæ prolem legitimat,c.cum inhibitio.de cland.desp.& in c.referente.& in c.peruenit.e.ti.& vbilibet põt,& hoc casũ legitimat ẽt in terris imperii, quia disponit in radicem matri.ad hoc s̃.c.tãta.nam nulli dubiũ, ꝙ legitimatio,q̃ fit ex illo c.tanta.ẽt dẽpta quacunq; solennitate dotalium instrumentorum,quam requirit,l.habilitat & prolẽ legitimat ẽt in terris imperii. & ita dicit hoc casu Bernardũ in iure ꝯclusisse. Aut Papa intelligit legitimare solum ꝯferendo iura legitimationis non disponendo in radice matr. vt quia vel non vult,vel non põt.qđ patet ex superioribus dictis: & tunc si q̃rit, an possit legitimare in terris ecclesiæ:& planum est ꝙ sic, vt hic in ver.id aũt. quia in illis exercet iura imperii, tenẽdo ꝙ in eum donatio Constantini valet:qđ patet ex his q̃ notãtur de iureiur. in cle.ne Romani.& quod no.in proe.digest.& C. per scribentes,& est cõis op.& approbata per scribentes.Aut vult legitimare in terris imperii:& tunc aut vult legitimare suppositum, aut supponendum rõne clericatus,qui eoipso ꝙ se legitimat,siue legitimari facit ꝑ ꝑ clericatum,satis dr̃ clericus, iuxta no.de pign. c.ex lr̃is.& põt Papa hoc mõ legitimare,& legitimatꝰ secuto clericatu legitimus est quo ad spũalia & quo ad tp̃alia, vt patet ex allegatione vna,de qua in lr̃a.& non ob.si dicatur, ꝙ præiudicat non supposito:quia põt præiudicari in ꝯñiam,nõ principalr̃: ex quo.n.disponit super principali, non est necessarius illius ꝯsensus,cui præiudicatur ꝑ ꝯñiam: & hoc ne dicatur ꝙ sit legitimus, vt illegitimus quasi monstrum.Aut vellet legitimare nõ suppositum nec supponendũ de proximo: & tunc aut vult legitimare de cõsensu illius,qui superiorem non cognoscit: & sic est quasi in possessione libertatis:& talis põt legitimari, vt in hoc ver.rõnibus.Aut in terris illius, qui in superiorem recognoscit Imperatorẽ. & casus vr̃ in præal. ver.rõnibus.ꝙ non possit, qa hoc vr̃ supremi impꝑii,vt est legitimare sine ꝯsensu sup̃ioris.& hoc vult hæc decr.ſm Bu.q̃ nõ est alibi.hæc fuerũt verba Bu. Panor.hic dicit summando ꝙ do.Ant.multa hic dicit,sed in effectu vr̃ ꝯcorda re cũ opi.Io.An.nisi in duobus:primo.n.vult,ꝙ licet impedimẽtum fuerit causatum in mat.ex quo proles fuit suscepta, tñ legitimatio sequens non trahatur ad prolem iam susceptã sed futuram,quia non põt retrotrahi,cũ inueniatur impedimentũ causatum tp̃e susceptæ prolis: sed quo ad prolẽ futuram bene valet legitimatio,cũ nullum impedimẽtum reperiatur ꝑ ꝑ legitimationem matri.præcedentem.& pro ꝯcordãtia vr̃ idem Panor.dicere,ꝙ aut Papa simplr̃ legitimat vt ex nunc matr.& procedit opi. do.Ant.aut legitimat matri.vt ex nũc,ac si a principio fuisset legitime ꝯctum.& tunc legitimatur proles præcedẽs. & procedat opi.Io.An.per tex.iuncta gl.sing.in cle.j.de imm. eccl.vbi dr̃,ꝙ tanta est Papę ptãs circa ius positiuum,vt possit tollere ꝯstitutionem ẽt quo ad effectus præteritos, adeo ꝙ excõicatus vigore illius ꝯstitutionis non indigebit absolutione. qđ est valde notandum.Discrepat scd̃o,quia sequitur opi.Io.de qua in gl.cũ limitatione tñ:dicit.n.ꝙ legitimatus quo ad spũalia secuto tñ clericatu erit legitimatus ẽt quo ad tp̃alia:secus vbi non sequitur clericatus.& hanc opi. ẽt sentit Gas. & certe hoc depẽdet ab intellectu istius tex.in prin.Nam si intelligimus, ꝙ ponat veritatem, ꝓcedit hæc opinio:si intelligimus,ꝙ Papa loquitur allegando, ꝓcedit opi.ꝯria. Inn. ponit vtranq; opi. & vr̃ sibi plus placere,ꝙ iste tex.in prin.loquitur allegando.qõ vr̃ Panor.satis dubia,& de ęquitate placet ei opi.Io.& d.Ant. sed de subtilitate iuris plus placet opi.Vin.& Io.An.& illum Panor.in practicam seruari affirmat: nam legitimati quo ad ordines non admittuntur ad successionẽ parentum vna cũ aliis legitimis,& ꝯsuetudo est optima legũ interpres,c.cũ inter.& c.cũ dilectus.de ꝯsue.& in l.cũ de interpretatione.ff.de legi.& pro hac ꝯsuetudine facit,quia spũalia & tp̃a
a lia sunt diuisi iuris,dispensatio est odiosa,[a] iõ restringenda & nõ amplianda,vt non excedat terminos proprios, in c.j.& ij.de fil. presb.lib.6. & maxime tenet hanc opi. qñ dispensaretur quo ad spũalia cũ filiis adulterinis vel incestuosis:nam isti vñr a iure diuino repulsi ab hæreditate parẽtum. vide duos bonos tex.quos tenebis menti,32.q.4.c.dicat.& in c.vnico.35.q.7.Et Panor.attin-
69 git aliam ꝯclusionem sic,ꝙ regl̃r † Papa non possit legitimare in terris imperii non incipiendo a radice matr.& hoc,qñ principaliter vult legitimare,non in ꝯñiam.& hoc,quia præiudicaret superiori illius loci,hoc est Imperatori.& hoc ẽt si sit s̃.ptãtem imperii quasi non prorogabilis in alium ẽt habentem similem. & hanc opi.ꝙ Papa non legitimat in terris imperii,tenet Bart.quo ad tp̃alia in l.ꝯiunctione.ſm Zoch.hic, licet in meo nihil dicat. C.de nup.& sequitur Cy.in l.si qua. C.eo.ti. idem sequitur Bart. in l.j.C.de sum.tri.& fide cath. sed si velles tenere oppositum,ꝙ esset hæc ptãs prorogabilis in habentem similem ptãtem,vt dicit hic do.Ant.sicut dicimus in his, quæ sunt meri imperii, vt de fo.ꝯpe.c.si diligenti.de of.del.c.P.& G. credo ꝙ tunc non posset Papa facere istam legitimationem de subiecto imperio, nisi vbi consentirent oẽs,& illi,quibus pręiudicatur.quod patebit ex declarandis j̃.quia talis iurisdictio non possit prorogari ad pręiudicium eorum.hoc tenet Io.An.in verbo,libere.vbi dicit,ꝙ libere in terris ecclesiæ hoc possit,i. sine alicuius ꝯdictione.in terris subiectis imperio non põt, quin ꝯdicere possit is, cui fit præiudicium,arg.de rescrip.c.2.& c.ad aures.de maio. & obe.c.fi.nisi in casibus,vt in §.rõnibus.in ver.insuper.j.eo.c. & dicit Io.An.ꝙ nõ debet ꝯdicentibus illis vel non consentientibus, quos res tãgit, de pact.c.fi.de eman.lib.l.nec auus.& hoc ponitur in verbo,potuit.Non aperiunt isti, an non consensus vel ꝯdictio impediat illorum,qui solam habent spem in hæreditate.Ho.vr̃ ꝯrius in vna parte in ver.subiacere.vbi dicit,ꝙ §.insuper. vult ꝙ non dispẽset cum eo,qui noscitur alteri subiacere: quia forte succederẽt alii, si prolem legitimã non haberet,quia superessent agnati, de dona.inter vir.& vx.c.nuper.sed nec agnatis pręiudicare dẽt,vt hic vr̃ sentire,ꝙ attẽdatur præiudicium, in Spe.in ver.aũt requisisti. dicit,ꝙ patre requirente solum in vita eius põt fieri legitimatio. alleg.no.C.de pac.l.si eo aũt mortuo.consentientibus illis, quibus iam delata est hæreditas,aliàs non:& ꝙ feudalia consentiente dño feudi,de don.inter vi.& vx.c.nuper. de feu.non alie.c.imperialem.& de fo.comp.c.ex transmissa.in fi.ſm Ho.dico,ꝙ hoc facere põt non obstante ꝯdictione habẽtium spem tñ, sed facere non debet:ideo in dubio si facit aliter non expresso, non attẽditur aliquod præiudicium agnatorum habentium spem,nisi ꝯ-
70 sentiant,vel Papa aliter exprimat. †Et ꝙ hæc ptãs non sit prorogabilis,tenet Panor.indistincte per tex.apertum hic in ver.si insuper.vbi pater petebat,vt Papa legitimaret sibi filios,sicut legitimauerat filios regis Franciæ: & Papa inter cætera rñdit,ꝙ rex
b Franciæ non recognoscit superiorem [b] in tẽporalibus,iõ potuit sine

ADDITIONES.

a ¶Est odiosa. Et adde, ꝙ est de genere prohibitorum, nisi sit expresse præmissa, Doct.& Arch.in c.at si clerici.de iudi.in gl.ar.contra.

b ¶Superiorem.Imo subest imperio Romanorum,Bal.in c.j.in prin.in 2.col. vbi gl.in verbo,legitime puniatur.de pac.iur.fir. & Bart.in l.si duas. § grammaticus.in lect.Nicol.de Neap. in j.col.in ver.no. principem Romanum. ff.de excusat.tut.per Abb.hic & in c.nouit.de iudic. Oldr.in consi.69.incip. Consueuit dubitari.sed Bald.in c.j.de inuesti in ma. fac. in 2.colu.dicit, ꝙ is non recognoscit superiorem, & ideo potest in causis suis constituere iudicem ordinarium.sed pro concor.dic, ꝙ de facto non recognoscat, de iure sic.sed Imo. nec de iure.Card.in clem.j.in fi.prin.de iureiuran.sed Specu. de act.§.3.dicit eum in temporalibus non recognoscere superiorem. adde Bald.in l.j.§.j.ff.de off.præ.ptæ.& vide gl.c.3.dist. Adrianus.2. vbi etiam dicit de rege Hispaniæ.

sine alterius læsiõe in eo se iurisdictioni Papæ subijcere. sed iste nobilis erat alteri subiectus: ergo apertissime probat, q alteri subiectus non põt in hoc prorogare iurisdictionẽ alterius ẽt principis. no. Ang. consi. 301. quod incipit, In Dei &c, pro decisione primi puncti. Pau. de Ca. cons. 210. quod incipit, In Christi nomine amen, visa quadam, tenet ꝯrium, & ibi tenet q Papa possit legitimare in terris ecclesiæ. ad tex. nostrum rñdet q Papa non legitimauit, quia noluit hoc facere ad postulationẽ patris, de quo in suprascriptione hr̃: quia istud non fuit ex eo quod nõ posset, sed ex eo quia sibi non placuit: quia pater ille vxorem expulerat sine iudicio eccle. & alteram superduxerat in contemptu eccle. vnde debuit eccle. sibi in pęnam claudere gremium, arg. l. auxilium, ff. de mino. & istam opi. firmat Host. & Io. An. vr̃ ẽt sentire in ver. rationibus, super versi. requisisti. pro qua facit ẽt, quia sicut Imperator, vel habens auctoritatem ab eo põt in terris suppositis eccle. Romanæ quo ad tpalem iurisdictionem legitimare ad requisitionem patris, vt hic no. per Io. An. & An. de Bu. & ꝑ Bal. expresse in j. consti. C. ante fi. fortius econuerso, & j. dicam, quia vt dixi fm opi. quam tenent Canonistæ, Papa in terris imperii hẽt iurisdictionem saltem in habitu, sed Imperator in terris ecclesię non hẽt habitu nec actu, cũ totaliter donando se spoliasse vr̃, vt notatur in addi. Spe. de iurisd. om. iud. Constat aũt, q facilius dẽt posse prorogare iurisdictionem de habitu ad actum, q̃ de nulla ad aliquam, vt l. priuatorum. C. de iuris. om. iud. & quod no. in l. si testm̃, C. de testa. no. in l. j. ff. de iudi. c. pe. & vlti. de offi. del. sed fm Panor. q non possit circa legitimationem iurisdict. prorogari, duplex põt esse rõ: prima, quia legitimare vr̃ reseruatum principi in signum priuilegii spãlis. Item tanq̃ arduum, q a vr̃ monstruosum, vt non legitimus efficiatur legitimus. & ꝑ hoc probatur aperte hic in ver. insuper facti. tex. in l. j. §. de qua re. ff. de post. Item vr̃ tex. in Auth. quib. mod. na. effi. sui. in §. illud. vbi tex. dicit per rescriptum nostrũ. ista ergo quę sunt reseruata principi, non dẽt subiectus posse in alium transferre. secunda rõ est, quia licet legitimare sit iurisdictionis voluntariæ respectu quod exerceretur in consentiente, quia pater non põt obtinere legitimationem filii, nisi filius consentiat, quia non cogitur transire in ptãte patris inuitus, vt in Auth. præall. in §. gñaliter. tñ alio respectu ista ptãs seu iurisdictio non est pure voluntaria, inq̃tum excludit agnatos inuitos, qui succedẽt abintestato. Zochus hic insurgit ꝯ prædicta: nam vt patet ex mente do. Ant. & tenentiũ hanc partem, principale fundamẽtum est præiudicium superioris, quod præiudicium superioris põt considerari, quia vr̃ dispensare ꝯ leges ciuiles, & eas tollere, quod non facit Papa, nisi ex aliqua causa speciali, puta ratione peccati, c. nouit. de iudi. fm opi. do. Flo. Item aliud fundamentum, quia hoc legitimare est imperii supremi, cuius exercitium non vr̃ prorogabile in præiudiciũ agnatorum venientium abintestato, & aliorum, quibus preiudicatur in hac dispensatione seu legitimatione: nam fm Io. An. in verbo, libere, non põt Imperator subiectum ecclesiæ legitimare, nisi consentirent oẽs, quibus præiudicatur, ar. c. fi. de maio. & obe. & c. inter quatuor. C. de emancip. lib. in l. nec auus. non tñ aperiunt isti, an consensus vel ꝯdictio illorum, qui solam habẽt spem in hæreditate, impediat. de quo dico in q. 6. vbi an Imperator possit in terris ecclesię & pręmissis. his tribus ergo fundamẽtis huius qõnis, aduerte, quia qõ ista põt habere duo capita, licet gñaliter summatur primum, an Papa legitimet in terris imperii subditum suum proprium. secundum caput, an legitimet subditum imperii in terris imperii. & vtriusq; capitis põt solutio patere ex distinctione Butrii superius facta, & ex his quæ dico. Host. tñ hic vr̃ variare in vna parte in ver. subiacere. dicit. n. q Papa potest legitimare in terris imperii, in §. insuper, dicit q non dispensat eo ꝯdicente, qui noscitur alteri subiacere, qui forte succederet si proles esset legitimata. vltimo tñ vr̃ residere, q non attendatur preiudicium expectantium. & in c. requisisti. dicit, q patre requirẽte in vita eius põt fieri legitimatio. allegat notata in l. fi. C. de pac. eo autem mortuo consentientibus illis, quibus delata est hæreditas, quasi velit q aut præiudicat iste tñ, quia de futuro possit casus accidere si non esset facta hæc legitimatio, q hereditas deuolueretur ad specialitatem. aut præiudicatur in spe, quæ non habet in totum tractum in futurum, sed aliquid de præsenti inest, quia de præsenti esset delata hæreditas, si non esset hæc legitimatio facta, & hæc spes attendatur: & hoc casu non possit alteri non subiecto præiudicari. hoc puto velit Host. & fuit hoc ẽt de mente But. hic, licet dicat, fieri non debent in præiudicium habentium spem, tamen in dubio, nisi aliàs exprimat Papa, 70 non vr̃ facta in præiudicium agnatorum, †etiã quo ad spem: quo autem ad feudalia, dicit Host. q consentiente dño feudi poterit Papa legitimare, de don. inter vir. & vx. nuper. cum ibi notatis. c. imperialem. de prohib. feud. alien. no. in c. ex transmissa. de foro compet. fm Host. hęc sunt, quæ in hac tam dubia q. reperio tradita per Doct. Zoch. hic dicit quòd fauit semper potestati Papæ, & putat posse adhærere cum opin. illorum, qui tenent Papam posse legitimare in terris imperii, restringendo tamen hoc dictum, vt inferius patebit. & primo tollit fundamenta superius facta, & primo q præiudicium imperatoris quo ad fiscum suum non deberet attendi, Bal. in l. eam quam. C. de fideicom. in II. col. adducit hanc rationem, quam etiam ponit Spec. in tit. de leg. §. fi. ver. sed illud quæritur. loquuntur tamen in casu, quando Imperator legitimaret etiam non in terris ecclesię: sed ratio est eadem: dico ergo, q talem præiudicium fisci non deberet attendi, nec Imperator curat, l. his consequenter. in princ. cum ibi notatis, ff. famil. herc. hoc item & melius in l. cum ratio. ff. de bon. damn. vbi fiscus vel Imperator, vel alius princeps non curat de hoc præiudicio: dicit. n. ibi princeps in fauorem filiorum, vt ad eos potius transeãt bona pr̃na, q̃ ad fiscũ deueniant, q ampliari hoĩum adiectione potius q̃ pecuniarũ copia malit, iõ illis paterna ꝯcedi volo. facit l. vnica. §. pe. ff. de cad. tol. vbi vult Imperator vtilitatẽ subditorũ anteferri fisco, nisi in defectũ oĩum veniat, l. j. C. de sec. nupt. ibi, nec fisci mihi videatur habere rationem. nec obst. l. dãnosa. C. de preci. impe. offe. vbi nec damnosa fisco supplicatio, nec iuri contraria admitti debet; quia loquitur de iure iam fisco quæsito non solum in spe, sed in re; sed hic loquitur de iure in spe, non curat, quando ad legitimos hæreditas transit: vel quando sibiipsi hoc præiudicium facit. sed q vnus iudex præiudicet fisco alterius vel iurisdictioni, non curatur, vt in c. nostro, in §. rationibus, & in §. insuper. bñ curatur in genere. Fallit in Papa, vt j. dico. item etiam fiscus ecclesię non curat de huiusmodi bonis, quia ipsa etiam vult bona parentum damnatorum reseruari filiis, c. vergentes. de hæreticis. & c. cum secundum leges. eo. tit. li. 6. a speciali. item fallit, q hoc ius voluntarię iurisdictionis, s. potestas legitimandi habitu remansit penes Papam, vnde nihil obs. Papæ, nisi defectum obiiciat is, in quem actualiter & non habet potestatem. & cum subditus imperio patitur se legitimari ꝑ Papam, eius prorogando iurisdictionem, quod potest etiam tacito consensu imperii, vt j. dico: sequitur, q imperatori nõ fit iniuria, nec iniuriam facit Papa Imperatori, si vtitur iure sibi concesso, c. cum ecclesia. de elec. Et per hoc tollitur aliud fundamentum, quo s. dicebatur q præiudicabatur Imperatori: quoniam suæ leges ciuiles tollerentur per Papam: quia dico, q hic non tollũtur leges, imo secundum leges proceditur, quę volunt q voluntaria iurisdictio exerceri possit ẽt in non subditum volentem etiam extra territorium, l. fin. ff. de offi. præfe. vrb. C. de offi. præt. l. 3. qđ no. in c. nouit. de offi. leg. & quod no. de offi. ord. in c. pastoralis. & hæc voluntaria est prorogabilis per non subditum, vt j. dico. data ergo patientia Papa poterit legitimare. facit, q res facilius reuertitur ad suam naturam, 35. dist. c. ab exordio. ff. de pact. si vnus. §. quod in spem. & actus faciliter reuertitur ad suum habitum, secundum notata in c. nouit. de iud. c. pastoralis. de rescrip. Non obst. iste tex. in ver. insuper. qui dicit, q ideo Papa poterit legitimare filios regis Frãciæ; quia non recognoscebat superiorem: & per consequens si cognouisset superiorem, sine præiudicio iuris alieni non potuisset legitimare: quia respondetur fm vnum intellectum, quia præsertim, posita in principio literæ, vt stet pro maxime, soluit ꝯrium; quia idem erit in recognoscentibus superiorem: tamen quia glo. hic in ver. recognoscat. dicit, q de facto non recognoscit, tamen subest romano imperio, 7. q. j. c. in apibus. de elect. c. venerabilem. vbi de hoc: imo vr̃ peccare non recognoscendo superiorem, II. q. 3. c. qui resistit. hic. n. libertas non vr̃ posse præscribi, c. cum non licet. & c. cum ex officio. s. de præscri. aliàs esset acefalus. sed quicquid sit, Imperator tolerando talem præscriptionem vr̃ approbare. & ita vr̃ cõis obseruantia: ergo &c. l. minime. ff. de legibus. Quare dico, q illa sola ratio, de qua in hoc §. insuper. non includit ad validitatem illius legitimationis, nec est sola decisio illius casus, quia dico q siue quis sit exemptus, siue iurisdictioni alienæ subiectus, in istis volũtariis prorogando iurisdictionem alterius, ex quo in tali actu non requiritur causæ cognitio, hoc fit sine læsione alterius. Induco simile: pone, episcopus habet subditum ratione beneficii & ordinis: confert episcopus tale beneficium, certe potest, per c. dilectus. de rescrip. tamen in tali collatione non præiudicat priori episcopo, 70. distinct. per totum. & dicitur præiudicari, si tale beneficium acceptum requireret residentiam, propter quod retrahentur a subiectione prioris superioris: tunc licentia prioris esset necessaria. si autem secundus episcopus conferret isti beneficium simplex, ita quòd non velit eum subtrahere priori episcopo, tunc valeret talis collatio sine

tio sine licentia prioris epi.ita dicit Inn.in c.fi.de cler.non resid. But.& cæteri scriben.& hoc,quia talis actus collationis est actus voluntarius nulli præiudicans.ita dico, q cum nec plus nec minus legitimatus per Papam remaneat subditus imperio,sibi nō præiudicaretur,nisi propter ordines legitimaretur. & hæc sufficiant de primo fundamento partis ꝯtrariæ &c.Item in his quę sunt meri imperij,nō habet locum prorogatio vllo modo, vt s.dictū est,& in his differre vñr ista ab his,quæ sunt meri imperij,nō oīno supremi.facit c.rogamus.c. scisma. & c. quia ex sola.33.q.j.93. dist.c.cathedram.quod no.gl.in c.cum a nobis. de præscri.c.vnico,de cle.ęgro.lib.9.& ibi gl.hoc fundamentum tollo,quia ar.ꝑtinet ad prorogationem iurisdictionis ꝯtentiosæ non voluntariæ,vt s.deductū est in argumentis. Et est opinio Ho.in casu nostro in ver.rationibus.& hæc voluntaria prorogatur respectu legitimationis. & si hoc calumnietur,quare ex hoc inferatur,q ex tali prorogatione possit legitimare. dicatur, hoc fieri non posse rōne prorogationis, quia oportet q is, in quem fit prorogatio, possit de se hāc talem legitimationem expedire:tunc dico, q in casu nostro quo ad hanc legitimationem Papa respectu suæ potestatis pōt desistere defectu obiecti, i.non subditi, qui pōt fieri subditus hoc casu respectu ꝓrogationis: sed inferior ordinarius iure suo hoc nō posset.& cum dr, & quæ sunt supremæ ptātis & summæ non prorogantur:dico,q non procedit in Papa ꝑ ꝑ priuilegium superioritatis, quod s.oēs in signum prolationis obtinet, vt no. gl. in c.cum nobis.de præscri.c Romanus.23.q.j.cum suis concor.ita de Imperatore possumus dicere, qui hēt priuilegium supremæ præeminentię,quia vnicus est dñs respectu tpalium[a],l.bene a Zenone.C.de quadri.præscrip. & in proœ.digest. cum si. & hæc sunt penitus improrogabilia. vñ dicimus, q quæ sunt reseruata in signum vniuersalis dñi,non sunt prorogabilia: hæc.n.sunt a dño personaliter cōcessa, & industria personarum in eis requisita: aliqua.n.sunt reseruata in priuilegium speciale, voluit.n. Papa & Imperator se ēt ipsos spūalibus priuilegijs decorare,vt de iure canonico habemus multa,quæ sunt specialiter reseruata Romano Pontifici: & eadem ratione dicimus de specialiter reseruatis imperatori,sicut est legitimare,quod vtrobiq; & Papæ & Imperatori quo ad suos subditos spāliter extitit reseruatum,vt in c.nostro.& in c.per tuas.s.eo.& per totum Auth.q.mo.na.eff.sui.& C.de nata.rest.& alia munera, de quibus ꝑ tex. & gl.& Doc.in c.super quibusdam.§.præterea.de ver.sig.c.quod translatione.de off.le.c.j.& quod ibi no.de cle.ęgro.li.6.& simi. de quibus per Bar.in l.ambigitur.ff.de legi. C.noua vectig.instituı non posse.l.2. & 3. & certum est, q ista per superiorem ꝯcedi pñt, vt in dictis iuribus, & acquirere pñt tpe, c.super quibusdā. de ver.sig.& c.translationem.de offi.leg. qđ no.in c.cum nobis. de præscr. & licet dico esse prorogabilem ēt per cognoscentem superiorem in habentem cognitionē similium causarum, sicut dicit Host. in c.nostro. & sicut hic quæruntur tpe & priuilegio, ita ex quadam prorogatione facta. Et pro hoc facit qđ dicimus, q in iudiciis habentis cognitionem similium causarum possibilis est prorogatio iurisdictionis.facit qđ no.Io.in c.inolita.11.q.j. & canonistæ in c.si diligēti.de fo.comp.gl. & ibi Bar.in l.j. C.de iurisd.om.iud. qui dicit, q ab oī diuersa spē iurisdictionis nō pōt fieri prorogatio in habētem solum mixtum imperium in his, q sunt meræ & supremæ ptātis.Item aliud fundamentum alterius partis, q fiat præiudicium agnationis vel cognationis venientium abintestato.& aduerte, q hoc tale præiudicium pōt duob. modis considerari.primo,qñ ꝯsistit in spe tm̄ incepta, & hēt dependentiam in futurum,& mere pendet a casu fortunæ: & hoc vocatur præiudicium in spe tm̄ fm Hos.vt dixi s.Exemplum,qñ testator viueret, & per rescriptum principis obtinet dispensationem sui legitimi: & tunc q̄tum ad eos qui venirēt ab intestato, si hęc legitimatio non esset obtenta,nulla dēt fieri vocatio,quia de eorum certo præiudicio non agitur,nec spem firmam ad successionem habent. Nam ex quo testator viuit,& postulat a principe legitimationem,non dr in præiudicium alterius postulare, nec aliquem postulare ēt,siue habeat legitimationem, siue nō, vt in Auth.de incest.nup.§.fi.facit qđ notat Fed.de Se.in suis ꝯsilijs fm meam quotā,cons.57.& rō est, q semper legitimatio ꝓcedit in ꝯmodum aliorum,qui successuri erant legitimatione non facta.facit qđ notat Bar.in l.Gallus.§.& quid si tm̄.ff.de lib.& posthu.& q̄tum ad successionem testatoris viuente illo, qui venturus erat abintestato, non dr habere aliqđ ius, intelligo firmū & certum & de pñti,sed spem incertam, l.post emācipationem.ff. de lib.leg.per Bar.vbi s.Bal.& Ang. & idem Bal.in proœ. C.dixi s.in 4.q.prin.cū tetigi de citatione requisita in legitimitate. spes ergo incerta,quam possunt habere qui venturi erant abintestato,non dēt posse impedire testatorem viuētem ēt de tpali iurisdictione,vt non disponat de bonis suis, legitimationē petendo fieri per rescriptum Papæ si vellet, & in tali certa spe non inest aliqua spes vel certitudo ad rem vel in re de pñti. secus esset, vt dico, si spes non est oīno incerta de pñti.ita procedāt no.in c.in nostra.de rescrip.cum materia ibi repetita per Io. Cald. & alios scrib.& quod no.Io.An.in regula ignorātia.de reg.iu.li.6.in mercur.in eadem q.an in impetratione debeat fieri mētio de rescripto de spe.quam quis hēt.ita procedāt dicta Bar.in l.fi.C.de pac. & l.is pōt.ff.de acq.hær.qñq; præiudicium eorum, qui successuri sunt abintestato, consistit in spe,sed aliquo mō certa, & de qua i pñti aliquo mō ius pōt habere in re,vel ad rem.Exemplum vnū pone quod dixi s.in q.de primogenitura, qñ consuetudo dat hæreditatem primogenito: nam viuēte patre ius est acquisitum filio primogenito ad rem.Aliud exemplum, testatore mortuo illegitimus vult obtinere dispensationem siue legitimationem: nulli dubium, q veniētibus abintestato acquisitum est ius in re vel ad rem.& hæc est spes firma & de præsenti: & hoc præiudicium attendi dt fm mentem oīum Doct. nec posset fieri legitimatio in præiudicium istorum per Papam in terris imperij.Et si dicatur,dēt fieri vocatio seu citatio eorum, quorum interest, vt dixi in hocmet fundamento,& citare est iurisdictione vti, vt in c.Romana.de fo.comp.§.ꝯhētes.c.qm̄ ꝯ. de proba. c.vt animarū. de consti. lib.6. ergo Papa in territorio Imperatoris in hoc non poterit. quia dico q imo poterit, quia legitimatio non requirit causę cognitionem, nec iudicem sedere pro tribunali, c. nouit. de offi.leg.cum iuribus ibi alleg. ad iurisdictionem volūtariam, facit gl.2.in c 2.& in c.nostro.l.2.ff.de offi.procō. vñ sufficit,q aliquo mō ille,de cuius preiudicio agitur,vocatus vel non vocatus consentiat legitimationi,quā facit Papa in terris imperii:eo aūt inuito non,cum in eius præiudicium nō possit legitimare, cum in hoc non sit subditus eius.facit quod no. Inn.in c.quæ in ecclesiarum.de consti.& in c.inquisitioni.de sent.exc. vbi sentiunt,q si Papa præcipit laico non sibi subiecto in tpali iurisdictione,vt det rem suam clerico vel alteri,sibi non est parendum,quia mādatum est iniustum,nec spectat ad eius iurisdictionem.Ex prædictis ergo concludo iunctis argumentationibus & rōnibus fa-
71 ctis superius pro hac parte, † & ēt his quæ colliguntur ex ratione Butr.viam mediam eligendo inter opinionem fauorabilem: q aut quæritur qñ Papa legitimat subditum suum in terris imperii:& tunc aut legitimat in casu, in quo iurisdictio est voluntaria: aut in casu in quo legitimatio cadit in contentiosam iurisdictionem.primo casu nō est dubium, q legitimat subditum suum in terris imperii; & habētes iurisdictionem ordinariam illam exercent voluntarie,non inspecta loci qualitate, c.nouit.de offi.del. l.2.ff.de off. præt. Secundo casu, qñ legitimatio est contentiosæ iurisdictionis:quod qñ sit,j.dico:& tunc Papa pōt subditum imperio legitimare in terris imperii, q̄uis ipsa legitimatio foret iurisdictionis:in casibus autem, in quibus nō poterat subditos ꝓprios legitimare, eisdem casibus non poterit subditum improprium in terris imperii legitimare.& ideo sic prosequēdo distingue, q aut quæritur, qñ Papa legitimat disponendo in radicem matri.eo casu quo posset:& tunc pōt fm opinionem Io.An.quā prosequeretur,vt s.fm do.Ant.distinguentem, q aut quærimus quo ad futuram prolem: aut quo ad prolem iam productam. & illam distinctionem But.hic repetes, quia vera esse vr̄,si Papa disponat super radicem matri. quo ad futuram prolem pōt legitimare: & ideo nati ex tutore & pupilla hodie sunt legitimi quo ad omnem forum,licet de iure ciuili secus: idem de nato ex matrimo.sine consensu patris, & ad omnē forum legitimus est. & ita intelligitur Hostiē. & sequaces eius ita debent intelligi. Aut vult legitimare quo ad prolem iam productam:& tunc disponē do de matri.etiam in casibus, in quibus potest de matrimon. disponere:tunc valet legitimatio quo ad omnem forum. Aut non disponit de matri.sed propter matri.vt puta quia non potest,vel non vult de matri.disponere, sed prolem legitimat propter matri. quod vitium habebat supportatum ab ecclesia propter magnum dubium facti:& tunc pōt hoc modo legitimare quęcūq;, & vbiq;.ita intelligo c.ex tenore.j.eo.ti. & c.quod nobis.s.eo.ti. & c.cū inhibitio.de clan.desp.non.n.Papa in c.ex tenore.disponit in radicem matr.quia non posset illo casu,sed disponit de ꝓle ꝑ ꝑ dubium matr. qđ dubiū pōt frangere ꝑ ꝑ dubium facti,vt in d.c.ex tenore.& propter dubium iuris,vt in c.nostro,in versi. præterea.

ADDITIO.

a ¶Respectu temporalium Dic verum est,q præest omnibus clericis & laicis, nisi rebus & terris donatis ecclesiæ Romanæ.Inn.in c.nouit. de sent.exc. quia in illis nullam habet iurisdictionem,l.j.§.cum vrbem. in gl.ff.de offi.præfe.vrb. & Bal.in marg.ver Imperator. ver 3.

præterea. & vtrobiq; in omnibus terris Papa legitimat & dispo nit vt s.in distinctione But.dixi. Aut vult legitimare iu terris imperii collatiue, solum conferendo ad iura legitimationis restituendo ad iura pristinæ naturæ, & sic ipsum legitimando & nõ disponendo tñ in radice matri. & tunc aut quærimus quo ad existentiam legitimationis, inquantum quærimus an persona sit legitima, non disputando de bonis: & tunc dico, ꝙ legitimatus ꝑ Papam in terris imperii erit legitimus. Aut quærimus de legitimatione quo ad effectum bonorum ratione successionis: & tũc dupliciter: aut disponendo principaliter de persona in ꝯsequentia de bonis, puta ordinando aliquem spurium vel illegitimum, & ipso iure quod est clericus est suppositus Papæ, licet sit de terris imperii: vel eo ipso ꝙ legitimat propter clericatum, vt superius dixi in vno membro ſm But. Nam tunc saltem mente dirigitur clericus, qñ propter clericatum legitimatur, c.ex literis.de transact. & tunc iste legitimus quo ad temporalia & spiritualia vbicunq; se reperiat, vel in terris ecclesiæ, vel imperii, quia legitimatus super maiori, vel in c.nostro, & ne videretur monstruosum &c. quod est verum in legitimatione natalium restitutoria vel collatiua: secus in dispensatiua. aut disponẽdo principaliter de bonis fit legitimatio per Papam de supposito in terris imperii: & tunc aut hoc facit de consensu illius, qui non recognoscit superiorem de facto: & tunc talem ẽt non suum subditum põt legitimare, vt in c.nostro.§.rationibus. aut talẽ suppositum alienæ iurisdictioni quærit Papa legitimare sine illius superioris cõsensu: & tunc aut est de casibus, in quibus succedit Papa in alieno territorio, quæ notantur de fo.compe.c.licet. & põt. aut non est de illis casibus, sed agitur legitimari is, qui & actu & habitu est suppositus imperio: & aut fit ad voluntatẽ patris &c. vel eius de cuius bonis post mortem quærendum est: & tunc quia põt ille qui legitimationem obtinet, quolibet de hæreditate disponere, ẽt ad pręiudicium sperantium hæreditatem: & tunc ẽt sine ꝯsensu parentum ipsius legitimandi, qui in vita poterat de bonis disponere ad libitum suum, poterit in terris imperii Papa talem legitimationem facere, nec attenditur species incerta eorum, ꝗ possunt abintestato succedere, quia tunc non vr̃ agi de eorũ prę iudicio. Aut fit legitimatio talis ad instantiam principaliter filii legitimi in patris vita, & de cõsensu patris: & idem dico, quia pater põt præiudicare filiis quos in vita posset exhæredare. Aut nõ apparet, ꝙ in hac legitimatione facta ad instantiam filii interuenerit patris consensus vel ꝯdictio, quia forte obtenta ipso ignorante: & tunc hoc casu puto esse drĩam, qñ imperator legitimaret subditum suum in terris suis: aut Papa legitimet subditũ Imperatoris in terris imperii. Primo casu si apparet Imperatorem certificatum fuisse filios legitimos extare: & tunc valebit hęc legitimatio in eorum præiudicium. quod fuit de mente Vberti de Bobio, vt recitat Io.An.in addi.Spec.in ti.de success.abintest.§.j. versi.item scias. quod intelligo, qñ ex legitima causa hoc faceret expressa præsumpta: nam aľs credo, ꝙ non posset, vt dixi s̃.in septima solennitate legitimationis. Secundo casu licet Papa esset certificatus alios filios extare, nihilominus ad præiudicium illorum non potuit legitimare subiectũ temporaliter, per rationes superius inductas. facit quod no.Inn.de sent.exc. c.inquisitioni. aut legitimatio hæc, quã facit Papa in terris imperii, fit post mortem patris vel alterius, de cuius hęreditate agitur: & tunc talis legitimatio non valet, vt retrotrahatur ad pręiudicium eius, cui in medio tp̃e ius acquisitum est. & tũc dico, ꝙ Papa ẽt ex certa sciẽtia non põt præiudicare iure acquisito non subdito suo, nisi talis cui ius quæsitum est, cõsentiret: & tunc si consentit, credo nihil obstare, quin valeat legitimatio Papæ in terris imperii. & hanc mediam viam puto veram. & ad prædicta facit conclusio qõnis, quam posui s̃.in 4.q.principali in eo mẽbro, vbi pono, an in legitimatione sit citatio necessaria &c. Et ad argumenta facta superius ad hanc partem, si tollantur fundamenta partis ꝯriæ eo modo quo s̃.feci, facilius erit per superius dicta inuenire solutionem, quam nunc omitto ratione breuitatis: & studiosus per se quęrat. Ista sunt verba Iacobi Zochi hic. Et circa hanc qõnẽ post Car.Flo.magis expliciter q̃ s̃.quęro, eoipso ꝙ Papa legitimat in spiritualibus, intelligitur legitimare in tp̃alibus. gl.2.refert Io.dicere, ꝙ sic, per rationes de quibus in gl. & sic permittitur indirecte qđ non licet directe vt in gl.pro hoc ff.de pę.l.moris.in prin. C.si aduer.transact.l.j. C.de temp.in integ.rest. pe.l.petendæ.in fi.de procu.c.qui gñaliter.in princ. & in fi.6.lib. nam gl.tenet, ꝙ Papa non põt legitimare nisi quo ad actus spirituales: & vr̃ velle ꝙ legitimatus in spiritualibus non per hoc intelligitur legitimatus in tp̃alibus. cum ea tenet Gul.naso, deinde gl.ibi. tñ quidam refert opi. Vin.& dicentium, ꝙ legitimatus in spiritualibus intelligitur legitimatus ad honores ẽt seculares: de hæreditatib⁹ autem nihil dicunt, & vñr in hoc sentire secus ſm Gof. qui dicit in hoc apparere rationem diuersitatis. Hos.dicit, ꝙ tenens hanc opi.põt assignare rationem, quia in hoc quod censeatur legitimus ad honores, nemini ꝑiudicatur, sed potius prouidetur Reipub.ar.ff.de decur.l.gñaliter.§.spurius.& l.spurii.ff.de test.l.j.sed in hæreditate præiudicatur alteri, qui succedit, & quod vitari debet, 25.q.j.§.si igitur.ad fi.in Auth.de mã.prin.§.oportet. & §.nisi de hoc, 10.di.c.j. Gas.tenet opi. Io. quia legitimatus vr̃ in integrũ restitutus, & sic debet intelligi quo ad omnia, aľs nõ esset plena restitutio. & pro hac opinione facit hæc litera, vt dixi s̃.in q.proxi.in fi. & hoc intelligendo de legitimato per Papam, prout loq. tur hic. secus dixit Io.de dispensato per ep̃m in spiritualibus, q̃a per hoc intelligitur secum dispẽsatum in successione. de hoc qđ dicit Io.de dispẽsato per ep̃m, dico in q.seq. de reliquis dixi s̃.melius patet ex prædictis. Nunc quia s̃.incidenter & cõfuse de hoc dixi, replico in dubium post eũdem Car. & quæro circa hoc, an
72 legitimatus †per ep̃m in spiritualibus cẽseatur legitimus quo ad tp̃alia. Hæc qõ præsupponit aliam, nunquid ep̃s possit legitimare vel super natalibus dispensare. ad quod dicit Gasp. & bene ꝙ non, nisi quo ad hoc vt possit dispẽsatus promoueri ad ordines
a minores,[a] & obtinere beneficium simplex, de fil.presb.c.j.lib.6. quo ad alia non põt, quia dispensare non põt ep̃s ꝯ ius, nisi in casibus præmissis, de tempo.ord. c.dilectus. & faciunt ea quæ dico j̃. Sed præsupposito ꝙ ep̃s possit legitimare, dicit Inn. ꝙ legitimatus per eum debet effugere obiectionem illegitimitatis quo ad actus legitimatiõis, s. ꝙ possit esse iudex ex testibus. sed in paterna hæreditate & aliis non intelligitur dispensatum, quia non põt dispensare nec iudicare de illis, s̃.c.lator. gñaliter aũt dicit Inno. ꝙ legitimatus & restitutus famæ, & cum quo dispensatũ est, in quocunq; foro siue ecclesiastico siue ciuili facere põt oĩa, sup quibus is, qui legitimauit, vel famæ restituit, vel dispensauit, hẽt ptãtem: & sic poterit in oĩ iudicio testimonium reddere, & ad ciuiles honores vocari, nisi sit in alterius pręiudicium. Ex hoc vltimo dicit Inn. ꝙ legitimatus ab vno principe vel ciuitate non obtinebit abintestato bona hæreditaria in terra, quæ non sit subdita legitimanti: quia sic auferuntur bona consanguineis defuncti vel fisco, qui dẽt succedere abintestato. sic ẽt ſm eum legitimat⁹ a iudice seculari non intelligitur legitimatus ad ordines, quia ꝓmoueri ad ordines non est de iurisdictione iudicis laici. quæ no. & intellige vt j̃. dicã. Dicit tñ Inn. ꝙ si vnus ep̃s legitimat aliquẽ etiã in illa diœcesi, poterit ad ordines promoueri, quia dispensare in ordinibus cũ illegitimo est de iurisdictione cuiuslibet ep̃i. item ꝙ ille promoueatur, in nullis est præiudicium. Refert tñ Inno. alios dicere, ꝙ ep̃s dispensare põt ẽt in hæreditate, & vr̃ dispẽsare eoipso, ꝙ dispensat in ordine. Et dicit Inn. ꝯ veram opi. esse, quia ep̃s non hẽt iurisdictionẽ in tp̃alibus, de app. c. si duobus. & ex his vr̃ Inn. intelligere verba statim præmissa pro duab. opinionibus, quarum altera est, ꝙ ep̃s possit dispensare super hæreditate principaliter. reliqua est, ꝙ non principaľr, sed in vim consequentię. melius dic de ep̃o vt s̃.dixi. Ad ꝯrium aũt c.si duobus. r̃ndent isti, vt refert Inn. ꝙ licet ep̃s non habeat iurisdictionem contentiosam, tñ põt voluntariam exercere. no.ff.de offi.procõ. l.2. & hæc r̃nsio locum hẽt tenendo, ꝙ ep̃s possit dispensare principaliter, sed in vim consequentiæ dicunt alii, vt refert Inn. ꝙ aliqua conceduntur per ꝯñtiam, quæ non directe, ff.de auct.tut.l.j. de hoc 10.dist.c.j. de his quo ad ep̃m dic vt s̃. ꝙ procedunt. qñ fit legitimatio vel famæ restitutio. & dic vt dixi s̃. secus dicit Inn. in aliis, in quibus non est necessaria legitimatio, famæ restitutio, vł dispensatio, vt si seruus datur libertati, vel obligatus nexibus curię absoluitur: nam ẽt si laicus hoc faciat, tñ ad ordines aptus redetur, 54.dist.c.1.2.3.4.& 5. Ratio diuersitatis, quia in his non est delictũ, vel defectus: nec est in prædictis necessaria aliqua dispẽsatio. & de his in Spec.de leg.§.fi. versi.sed istud. Hæc faciunt ad quæstionem sequentem de legitimato ab Imperatore. Quod autem s̃.dictum est de legitimando clericum, vel de proximo clericandum, ꝙ Papa legitimat eum quo ad omnia; est verum in ipsa legitimatione naturalium restitutiua: secus in dispensatiua, vt si dispensat Papa, ꝙ tanquam legitimus clericus sit, ex hoc tunc dispensatio non trahetur ad temporalia: est enim odiosa dispensatio, nec debet extendi, vt in c.2.de fil.presbyt.lib.6. & hoc poterit percipi ex verbis, vt quando vtitur dispensator verbo, vel dispensamus &c. ad talem actum habilitando: nam tunc hoc nõ est proprie legitimatio, imo est dispẽsatio, & in ea cadit mõstrũ, quod

ADDITIO.

a ¶Minores. Sed quid, an dispensatio episcopi cum illegitimo faciat eum habilem ad præbendam ecclesiæ cathedralis. dic ꝙ non, Rota in decisi. 139. voluerunt Domini. &c. in not.

quod non cadit in legitimato.ita loquitur c.nostrum.vbi autem legitimat pristinæ naturæ restituendo,est legitimatio,non dispẽsatio:& tũc habet locum quod s̃.scripsi. Et hæc remanet difficultas huius famosæ q̃onis dilucidata.Quia supius dixi de legitimatione,aliqui dubitabant,an sit actus voluntariæ iurisdictionis vel contentiosæ.quæro quid sit dicendũ.Scd̃o, q̃n per Papam dicat̃ vel possit disponi in radicem matrimonii.Tertio,nunquid restitutus pristinæ naturæ & antiquæ ingenuitati sit vere legitimus. Ad primũ dic,ꝙ iurisdictionis,licet Gasp.de Cal. dicit s̃.ꝙ est potius mera facultas vel officium. sed possimus eum saluare,ꝙ voluerit dicere ꝙ sit cuiusdam voluntariæ iurisdictionis meræ,per tex.nostrum in ver.rationibus. & probãt iura in superiori q̃one allegata,secunda parte argumentorum. & an sit cõtentiosæ vel voluntariæ,argumenta aliqua ibi concludunt ꝙ sit contentiosę, aliqua ꝙ volũtarię:sed dicite s̃m Zoc.aut fit a viuente:& tunc est voluntariæ iurisdictionis,etiam si fiat inuitis venientibus abintestato,vt dixi s̃.in præced.dist.q.& dixi s̃.4.principali q̃one,in illo mẽbro,an in legitimatione sit necessaria citatio . facit l.fi. C. de emancip.li.& l.2.ff.de adoptionibus. nam adoptio est similis huic iurisdictioni voluntariæ. facit, quia venientes ab intestato possunt priuari a patre disponente aliter de bonis: vñ patre viuẽte non dñr aliquod ius habere.facit quod no.Bal.in j.cõstitutione C.in q̃one, an comes,præalleg. aut fit patre mortuo,& adita hæreditate,vel tñ delata:& tunc si fit inuitis vel iure quęsitis illis,quibus est ius quæsitum:& tunc clarum est ꝙ est iurisdictiõis contentiosæ:& ideo non posset in terris imperii Papa & subditos ẽt de ordinaria ptãte legitimare: secus eis consentientibus,
73 vt d.l.2.& hoc sentit Bal.vbi s̃. † Pulchram q̃onem ab his nõ alienã ponit Bal.in c.fi.de feriis.an valet legitimatio facta die feriato.& dicit ꝙ sic,ex quo est actus voluntarię iurisdictionis,ꝑ tex. ibi,strepitus quasi sentiat.quod secus,vbi non est strepitus, vt in his quæ sunt voluntariæ iuridictionis,vt C.eo.l.actus.ẽt si aliqui sunt citandi,vt q̃n legitimantur naturales filii,citandi sunt agnati quorum interest,vt no.Ia.de are.in l.fi.ff. de nata.restu.possunt isti opponere,& possunt dicere, ꝙ ipsi iam adiuerunt hæreditatem ab intestato: & ideo cum sunt dñi, nõ põt aliquid in eorum præiudicium attentari,vt ff.de lib. & posth.l.Gallus.§. & quid si tñ.Itẽ ꝙ mater istius publice se prostituebat. Item pñt obiicere testm̃ paternum.Item ꝙ iste non erat filius.Ad secundam q̃onẽ,
74 cum quæritur,q̃n Papa possit legitimare † in radicem matrimonii dispẽsando.dicite post Zochum, aut impeditur propter facti necessarii ad esse matrimonii omissionem:aut propter diuinę legis prohibitionem,vt quia erat vxoratus,vel volebat ꝯhere cum nepte vel similibus casibus : non poterit legitimare dispẽsando in radicem matrimonii.Aut impedimentum est legis canonicę vel ciuilis,vt quia ꝯxit cum consanguinea vxoris proximæ,stãte impedimento publicæ honestatus: & istis casibus s̃m Io.An.põt legitimare in radicem matrimonii.But.tñ dixit in sua distinctione s̃.facta,q̃n dixit de ptãte Papæ in terris imperii, nõ tenet hoc vltimum:nam certum est,ꝙ ꝯcto matri.ꝯ statutum ecclesiæ,secuta demum dispensatione vel legitimatione matrimonii,ipsa dispensatio non trahitur retro,quia habuit extremum ad quod inhabile,stante iuris dispositione.facit c.tanta.s̃.eo.facit quod plene dixi in q̃one de primogenitura, vbi late posui de retrotractu matrimonii.vnde s̃m But.Papa tunc potest in radicem matrimonii dispensare,q̃n impedimentum erat ciuile, i.a iure ciuili inductum:& est ratio,quia ad ius ciuile non spectat disponere de matrimonio : talis ẽt dispensatio non habens obstaculum extremi ad quod inhabile,trahetur retro,& sortietur effectum. idem dicit But.in casu dubii matrimonii: vbi aũt sit impedimẽtum legis canonicæ vel diuinæ,vel in facti qualitate, non põt Papa legitimare disponendo in radicem matrimonii.ista est opin.But. quã s̃.dixi in præal.distinctione facta per eum,& ibi superius in mẽbro præced.illius distinctionis dicit, si Papa volebat legitimare prædictos ex matrimonio quo ad formam suam essentiato inualido tñ propter resistentiam iuris ciuilis : & tunc potest legitimare Papa ẽt in terris imperii, & dispensare in radicem matrimonii,quia ad ius ciuile non spectat disponere de matri.Hęc fictio potest retrotrahi,cum non habeat aliquod impedimentum vel principium resistens, quod validum foret ad impediendum retrotractum:quinimo ex quo ius ciuile resistit, filii ab ipso initio erunt legitimi.do.Ant.Rosel.in quæstione sua 43.nititur improbare hęc dicta But.dicens,ꝙ matri.ꝯctum ꝯ iuris ciuilis tantũ dispositionem est validum,ita ꝙ non sit opus dispensatione papali ad legitimationem prolis,cũ matrimoniũ sit causa spiritualis,certè dispositio iuris ciuilis tñ nõ arctat,vt non seruato iuris ꝑcepto proles illegitimata censeatur siue iudicetur.Et sic vult ipse inferre, ꝙ i nullo isto casu, q̃n est sola resistẽtia iuris ciuilis,est necessaria dispensatio papalis in radicem matr.quia a principio ipso iure fuit essentiatum tale matr.a iure canonico,non obstante tali resistentia.Cum reuerentia dictum But. congrue hic non reprehenditur,nec meretur reprehendi,si inspiciantur eius verba: nam cum ponit illud membrum de sola resistentia iuris ciuilis:dicit ꝙ tunc potest dispensare in radicem matrim.& ista talis dispensatio retrotrahitur ad radicem matri. quia non habet aliquod principium resistens retrotractui . postea subiungit But.se volendo corrigere,seu declarare,& dicit: quinimo ex quo ius ciuile solum resisteret, filii ab ipso principio essent legitimi : ergo non expedit, ꝙ Papa illo casu disponat in radicem matrim.quia matrimonium tenuit a principio , & sic Papa hodie declarauit, & ꝙ nõ obstante contradictione patris teneat matri. cum filia: vel ꝙ teneat matrimonium inter tutorem & pupillam.non dicitur proprie disponere nec dispensare in radicem matri.quod ab ipso princ.tenuit,sed potius declarare: & sic hoc casu late & improprie dicitur disponere in radicem matrim. declarando illud a principio tenuisse. & sic frustra disputamus de retrotractu, cũ in illo sit medium impedimentum impediens retrotractum.ius enim ciuile tanquam incipiens disponere in materiam sibi non subiectam,prout est in matrimo.& sicut sunt spiritualia,non potuit causare medium impedimentum retrotractus: quia tunc canonicam dispositionem iuris ciuilis non dicitur approbare,quãuis tunc cum emanauerit ius ciuile,& in casu nostro non fuisset edita contraria dispositio iuris canonici, sed postea fuit edita,& illud,quod dicitur,ꝙ iura ciuilia videntur a iure canonico approbata,si non reperitur iuris canonici dispositio contraria,10.dist. c.si in adiutorium.habet locum,quando princeps siue ius ciuile incipit in materia sibi subiecta & dispositione temporalium: secus si incipit in materia spiritualium, & sic circa dispositionem non sibi subiectam : nam tunc non censetur iure canonico approbari,secundum notata in c.nouit.de iudiciis.& ita intelligũtur notata in c.j.de no.oper.nuncia.& per hoc dico ꝙ frustra laborat do.Anton. Rosel. volendo impugnare But. quia But.fatetur, ꝙ etiam directe & proprie nulla est dispositio in radice matrimo. isto casu vno modo, quando ipsum matri. sustentatur in esse suo , & retinetur non obstante impedimento . Alio modo, quando ratio matrimo. proles ipsa legitima iudicatur , non obstante matrimo.obstaculo,& proles legitima fit,& si incipit Papa disponere de prole matrimo. Superiori vero casu incipit disponere de matrimo.exemplum superioris casus est,quando est dubium de matrimo.an teneat non obstante iuris canonici obstaculo: & tunc Papa iudicando matrimonium legitimum non obstante in matrim.impedimento dubii, certe tunc disponit in radicem matrimo.& proles est legitima,vt est casus in c.nostro. exemplum sequentis dicti valet, quando incipit disponere de prole,est in c.quod nobis . s̃.eo. & in c.ex tenore. Item nam ibi Papa legitimat prolem,non tamen validat matri.sed propter dubium dicti vertentis in ipso matri.legitimat Papa.ita in proposito repetendo opinionem Io.And.ipsam dico veram,nec But.cõtradicit in effectu.ꝙ aut impedimentum est ex l.canonica tñ,& tunc potest disponere in radice matri.legitimando vel incipiendo ab ipso matri.quia legitimat eius essentiam. vel quando incipit ab ipsa prole,& causa legitimationis propter aliquod dubiũ, vt dixi s̃.& si dicatur, ꝙ semper nõ cesset causa, quia q̃n Papa disponit in his, in quibus liberam administrationem habet, vt est disponere ꝯ canones:tunc motus proprius habet vim causæ , c. cum numerus.ver.nos. de concess. præb. q̃n vero disponit ꝯ ius diuinum,motus proprius non habetur pro causa.sicut ergo Papa vnum ex ꝯhentibus ignorantem impedimentum, & sic iustã causam habentem legitimat prolem , sic si hodie disponit ꝯ ius canonicum:& causa præsumitur,postquã adest voluntas.& hæc puto vera,q̃n remouendo obstaculum impedimenti matri.prolem facit legitimam in radice matri. i.in iure matri.disponendo hoc facit.lege,qui in ꝓuincia.ff.de ri.nup.secus vbi simplex obstaculum remanet matrimonii, & Papa procedit super eo dispẽsando:sola.n.dispensatio non legitimat prolem, vt no.in l.Paulus.ff.de sta.ho.Vnde breuiter repilogando distingue:aut est impedimentum in facti qualitate requisiti a iure ad esse ipsius matrimonii,& non habiti vt consensus:& tunc Papa non potest legitimare ꝙ matrimonium sit sine consensu,licet fingat consensum in casu dubio,vt s̃.de sponsa.c.is qui.est.n.hic actus,qui reqrit naturalem consensum. nec obstat ꝙ als princeps fingat consensum,l.j.§.accidit. C.de rei vxo. act. quia illud est in positiuis, vbi princeps potest supplere consensum:secus in sacramentalibus,prout est matri.verum requirens ꝯsensum:ergo non sufficit fictus.Aut est matri.in forma ꝯsensus,sed est defectus in essentia matrimonii:& tunc aut est defectus ꝑ ꝓ prohibitionẽ legis diui-

næ; & tunc aut ſubeſt iuſta cauſa, vt puta quia eſt ignorantia ab vtraq; parte contrahentium, vel ab vna parte tantum: & tunc dicta cauſa vera exiſtente poteſt Papa diſpenſando cum prole ꝓpter dubium matrimonii ipſam legitimare, & extẽditur vbiq;, vt in c. ex tenore. ſ. eo. & c. qđ nobis. ſ. eo. & dicit tunc diſponere in radicem, i. de prole propter matrimonii fauorem, non obſtante impedimẽto. Nec oberit extremum ad quod inhabile, quod poterit retrotrahi: ſicut qñ eſt ꝯctum in facie eccleſię impedimẽto ſubſiſtente. Aut cauſa non ſubeſt legitima diſpenſandi: & tũc non põt. Aut eſt impedimentum canonicum: & tunc ſola diſpẽſatio de matrimonio nuper facto non inducit legitimationem propter extremum inhabile. facit quod no. Doct. in l. Paulus. ff. de ita. ho. præal. ſecus vbi ſuper matrimonio & eius vitio, vt ex retro diſpẽſaret, & prolem ad illud tp̃s legitimando ẽt cauſa nõ adiecta: quia tunc cum non diſponit ꝯ canones, & volũtas Papæ pro cauſa habeatur, certe poterit in radicem diſponere prolẽ legitimando: ſicut aĺs poterit ꝯ ius diuinum cauſa vera ſubſtente. Aut eſt dubium, an ſit canonicum impedimentum: & põt declarare ſuper matrimonio propter ipſius matrimonii dubiũ, & de prole diſponere in radicem matrimonii, i. in eius effectu. ita eſt caſus in ✝. noſtro, cum loquitur de legitimatione filiorum regis. Sed pone, eps̃ Leodinenſis tp̃e ſciſmatis approbauit matrimo-
75 nium lege† canonica prohibitũ, an talis approbatio valet, & filii ex eo nati legitimantur. Pet. de Anc. in conſi. 396. quod incip. In Chriſti noĩe amen, viſo & diligẽter inſpecto. primo arguit ꝙ Papa poſt dictum matrimonium diſſolutum non põt ratũ habere quo ad dictos effectus: conſtat. n. dictum matri. primo ꝯctũ fuiſſe clandeſtine, quia Io. cum duobus cõſanguineis ſucceſſiue in tertio & quarto gradu ꝯxerat, & vt dixi clandeſtine: fuit ergo matrimonium nullum, quia in gradibus affinitatis prohibitis cõſtitutione canonica, c. non debet. de conſang. & affi. vñ quia clandeſtine ꝯctum, ignorantia parentum non facit prolem legitimam: ſecus in inceſtuoſam, c. cum inhibitio. de clan. deſp. approbatio aũt dicti electi Leodinenſis de dicto matrim. ꝯ iura ꝯcto parum vel nihil vr̃ operari, quia diſpẽſandi ptãs in gradibus prohibitis non ſpectat ad eum, ſed ſolum ad Papam, d. c. nõ debet. ergo qđ non fecit non ſubſiſtit, c. ea quæ fiunt a iudice, de reg. iu. lib. 6. ꝑ. ſuppoſita igitur nullitate dicti matr. & ſobolis illegitimitate, nõ vr̃ ꝙ diſpenſatio Papæ poſſit tollere nullitatem iſtam: q̃. q̃. n. matrimonium clãdeſtinum & ꝯctum in gradibus prohibitis poſſit approbare quo ad legitimationem prolis, & ſucceſſionem parentum, vt c. quod nobis. qui fi. ſint legit. tñ non vr̃ hoc poſſe facere, poſtq̃ eſt diſſolutum per mortem alterius coniugatorũ; & ſic in re perempta & extincta non vr̃ cadere ratificatio, quæ req̃rit extrema habilia, ſ. extremum a quo, & extremum ad quod, vt l. fi. ff. rem ra. hab. primo. n. dẽt conſiſtere in rerum natura id de quo agitur, non aũt ipſum fingere debet ſuper nihilo, vt c. ad diſſoluendũ. de deſp. imp. cũ ibi no. poſt mortem. n. hoĩs non vr̃ extendi ptãs clauis: vñ non poſſet quis poſt mortem baptizari, abſolui, & excõicari: ex tũc. n. Dei iudicio reſeruatur. Ex quibus vr̃ ꝙ diſpenſatio Papæ non põt dictum matr. iam extinctum approbare, per ꝯñs nec prolem legitimare quo ad ſucceſſionem bonorum tp̃alium, quæ non ſunt in eius territorio ſiue iuriſdictione tp̃ali, ſicut & ecõuerſo. nec Imperator poſſit legitimare ſpurios quo ad ſucceſſionem in terris eccle. ſm̃ cõem opi. Doct. Bal. in l. eam quã. C. de fideic. & hoc notaui ſ. maxime quia ſtatim mortuo dicto Io. ſuis agnatis proximis fuit quæſitum ius adeũdi hereditatem eius, & forte iam adiuerũt: vñ Papa per ſuam legitimationem, & ẽt matri. approbationem non poſſet, nec ẽt vr̃ tollere ius quæſitum aliis, c. q̃uis. de reſcrip. lib. 6. & l. Gallus. §. & quid ſi tm̃. ff. de lib. & poſth. & c. ex tuarum. de aut. & vſu pal. & hoc no. Bal. in j. conſti. C. Ex quibus prima facie concludendum vr̃, ꝙ Papa non poſſit dictum matri. approbare, nec prolem iam dictam legitimare rationibus & iuribus ſ. dictis. Sed in oppoſitum multa vrgẽt, ꝙ do. Papa poſſit matri. extinctum approbare ẽt quo ad legitimationem prolis poſtea ſuſceptæ. pro hoc facit auctoritas iudicis, quæ excuſat a pœna iuris, l. furti. §. qui iuſſu. ff. de his, qui no. infa. in gl. no. qui iuſſus iudicis facit licitum, quod aĺs non liceret, ff. de aqua plu. ar. l. q̃ q̃. in prin. & ff. de reb. eorum, l. ſi pecuniam. §. j. & ff. quod fal. tu. aut. l. interdum. præbet auctoritas iudicis bonam fidem, l. gñalite. ff. de noxa. & l. iuſte poſſidet. ff. de acqui. poſſ. facit tex. quem Lud. dicit eſſe ſingularẽ, in l. fi. C. de magiſtratibus conueniendis. iuncta gl. ibi in verbo, ſi qua læſio. vbi excuſatur tutor vendens rem minori pretio, ex quo in venditione interuenit decretum iudicis. facit tex. in c. j. cum gl, 27. diſt. & in c. diaconi. 28. diſ. ſm̃ intellectum quem dat ad illa iura Panor. in c. cum M. Ferrarien. de conſti. Secũdo excuſantur iſti propter cõem errorem: credebatur. n. ab oĩbus in illis regionibus ordinarios diſpenſare tunc poſſe, & oĩa agere, quæ aĺs erant Papæ ſpecialiter reſeruata. cõis ergo opi. excuſat & reddit actum validũ,
a qui aĺs non valeret[a], l. j. C. de teſta. l. Barbarius. de offi. præ. & c. nihil. de elect. vbi geſta a falſo prætore ſunt rata ratione cõis erroris, & publicæ vtilitatis. & melius facit gl. in c. j. in verbo, de cętero. de poſtul. præl. lib. 6. no. Panor. in c. cum venerabilis. ſ. de conſue. facit quod no. in c. dudum. de elect. ſuper verbo, de cętero. & maxime quo ad prolem ſuſceptam dẽt illud matri. tolerari: nam cum ſuſcepta ex matri. illicito ignoranter cõcurrente curſu tp̃is etiam Imperator diſpẽſat & tolerat, l. qui in prouincia. §. diuus. ff. de ri. nup. ex quocunq; coitu ẽt millies inceſtuoſo, puta cũ pſ̃bytero nata ſit, vt vult Bal. per illum §. diuus. in l. & ſi ꝯ. C. de nu. & illum §. diuus. commendat Bal. in c. naturalis. in ti. ſi de feu. fu. contro. in vſi. feu. Ex quibus oĩbus concludenda ſunt tria. Primo ꝙ ſanctiſſimus dñs Papa põt & dẽt dictam prolẽ declarare legitimam, & ad cautelam ẽt legitimare, vt in prima parte conſilii. Secũdo, ꝙ ẽt ſine dicta declaratione & legitimatione dicta proles ſiue filii ex eo ſint legitimi, quod dñs electus dictũ matri. potuerit approbare, & in eo diſpenſare, vt in rationibus ſcđę partis ꝯſilii, vbi quo ad primum. Tertio, ꝙ ẽt ſi non potuit, tñ poſtq̃ diſpẽſauit, dicta diſpenſatio tribuit dictis coniugatis bonam fidẽ, ſaltim quo ad hoc, vt filii ꝓꝑ iuſtam ignorantiam parentũ debeant reputari legitimi, c. ex tenore. hoc eo. ti. Pro confirmatione prędictorum determinatorum in d. conſilio accedat ordinatio præfati dñi noſtri Papæ, in qua oẽs abſolutiones & habilitationes ꝑ ordinarios factas pendente ſciſmate in foro pęnitentiali in partibus orientalibus approbat & confirmat. & certe ſatis iſta pñt dici fori pœnitentialis, vt poſſint matri. illicite copulati in matr. illicito remanere: nam aĺs eſſent in excõicatione & mortali peccato, cle. j. de conſan. & affi. or. c. cum haberet. de eo qui duxit in matrim. trahitur ergo iſta diſpenſatio ꝯñter ad filios tali matri. ſuſceptos, vt in regula, acceſſorium. de reg. iu. lib. 6. quo ad legitimationem prolis & ſucceſſionem facti circũſtantiis diligenter ponderatis. Pro cuius deciſione præmittendum eſt de ptãte Papæ circa matr. ꝯhenda: & in iſtis Papa per ſuas cõſtitutiones põt iudicare impedimenta, quę impediunt ꝯhenda, & dirimunt iam ꝯcta, vt patet in toto quarto libro noſtro. Item põt circa matr. initia, ſed non confirmata carnali copula de præſenti, quę Papa poteſt diſſoluere per ſuam conſtitutionem & cõceſſionem, vt no.
76 in c. ex publico. de conuer. coniu. Circa aũt matr. † conſummata carnali copula non vr̃ ꝙ Papa poſſit illa dirimere, quia ſcriptum eſt, quos Deus coniunxit homo non ſeparet. niſi in matri. infidelium, quæ ſunt vera, ſed non ſunt rata, in c. q̃to. de diuor. Item ꝑ ingreſſum religionis vtriuſq; vel alterius, de quo in c. dudum. de conuer. coniu. ad hoc ꝙ no. qui cler. vel vou. c. rurſus. in nouella. & quod ibi ſcripſi, & hoc de ptãte Papæ in legitimatione prolis. quo ad ſucceſſionem & honores temporales in terris nõ ſubiectis ſuæ iuriſdictioni tp̃ali, & in iſtis, vt dixi, non vr̃ extendi ptãs Papæ, vt no. Bal. in j. conſtitutione C. & faciunt quæ ſ. dixi. ſed Io. An. in nouella dicit ſubtiliter dictam opi. veram in prole genita ex coitu non matrimoniali, ſaltem ex affectu & cõſenſu: cum. n. Papa ibi non poſſit complere matrimonialẽ conſenſum vbi non fuit: ergo nec talem prolem legitimando, niſi quo ad forũ ſuũ. Si vero proles genita fuit ex coitu matrimoniali, licet de facto tm̃ ꝯcto: tunc diſtinguo, quia aut matrimonium eſſe nõ poterat prohibente l. diuina, vt quia vxoratus cũ alia ꝯxit cũ nepte, vel his ſimilibus: & iſta matrimonia quo ad legitimationẽ ꝓlis poterit approbare vt ex nũc: & hoc verum in caſu quo poſſit in gradu lege diuina prohibito diſpenſare, de quo in c. literas. de reſti. ſpol. ſi vero matrimoniũ eſſe non poterat impediente l. canonica, vt quia ꝯxit cũ cõſanguinea & affine in quarto gradu ꝯ publicã honeſtatẽ ꝯſanguineę ſpon. & ſubdiſtingue, quia aut Papa vtit̃ verbo legitimationis, legitimãs & matrimoniũ & ꝓlẽ: & tũc quo ad vtrunq; forũ eſt ꝓ legitima, cũ impedimentũ l. canonica inductũ Papa tollere potuit. & aduertẽdũ, ꝙ a nõ ſolũ tollere põt vt ex nũc, ſicut ꝯcta ꝓhibẽte l. diuina, vt dixi, ſed poterit tollere vt ex tũc, ſ. a tp̃e ꝯctus matrimonii, quaſi plus poſſit ꝯ ꝓhibitionẽ ſuæ ꝯſtitutionis canonicæ q̃ diuinę. facit qđ no. in c. ex parte. j. de off. del. Si vero vtat̃ Papa verbo diſpẽſationis, tũc ſolũ ad illa prohibita admittetur, de quibus in d. diſpenſatione ꝯtinetur, cũ diſp. ſationes ſint odioſe, vt c. j. de fil. presb. lib. 6. & iſta verba Io. An. retuli, vt clare videatis, quaſi Pe. de Anc. vt ſ. dixi, cũ eo tranſit, q̃ nõ eſt praua auctoritas, q̃ ſunt ad noſtrũ ꝓpoſitũ, applicãdo dico, ꝙ ex dicta doctrina decidit dubium, de quo q̃rit̃, vẽ; vtrum Papa

ADDITIO.

a ¶Non valeret. Adde do. Soc conſi. 32. incip. Ex his quæ ſuperius. ver. communis enim opi. in j. parte, char. 65. & Bal. in tract. ſciſmat. 16. col.

Papa possit legitimare dictā prolem, & in prohibitis ex lege canonica:tunc dicēdum est q̃ sic, quia isti filij sunt proprie nati in figura matrimonij naturales maritali affectu, & solū lege canonica prohibente: & sic dicta cōstitutione ipsum matrimonium prohibente Papa potest tollere, vt ex tunc, quasi semper a principio contractum fuit matrimonium legitimum: istam enim fictionem habentem tractum retro potest Papa facere, vt est glo. no. in cle. j. de immu. ecc. in ver. pro infectis, sicut etiam Papa approbat vt ex tunc matri. contractum cōtra interdictum ecclesiæ etiam quo ad prolem, vt not. in c. quod nobis. s. eo. in nouella. similiter & prolem illegitimā dudum & ante natam reddit legitimam, & per consequens matrimonium, c. tanta. eo. ti. quod not. in c. sine culpa. de reg. iur. li. 6. Et per ista non obstat quod dixi, q̃ fictio non potest retro fingere post dissolutum matrimonium, & post ius alteri quæsitum, scilicet veniētibus ab intestato: nam hic non potest dici non fuisse matrimonium saltem in figura & affectu, quæ figura multū operatur, vt l. 3. ff. de do. inter vi. & vxo. & in c. plerūq;. eo. ti. & c. nuper. de biga. Tertio, cōstitutio prohibitiua ipsius erat causa deferēdi, & deuoluendi in alios successores: nam de iure ciuili successiones & bona temporalia regulantur, 8. dist. c. quo iure. sed iure ciuili matrimonium nō erat prohibitum, sed permissum. Insti. de nu. §. duorū. sine ergo iniuria alicuius Papa potest constitutionem suam tollere, & sic lucrū quo ad consanguineos impedire, & filijs natis in figura matrimonij conferre, & ius suū ad ciuile reducere, & ad naturæ primæuū, quo omnes legitimi nascebantur, vt in Authen. qui. mo. na. effi. legiti. post prin. ex quibus proculdubio concludendum videtur, dominum nostrum Papam potuisse matrimonium, de quo quæritur, approbare, & per consequens etiam prolem ex eo susceptam, & ex tunc legitimam declarare. Vlterius etiam probabiliter dici potest etiam absq; Papæ approbatione dictum matrimonium fuisse legitimum, & potissime quo ad prolem inde susceptam ex tempore, quo reuerendus pater, & d. electus Leodinensis dictum matrimoniū approbauit, & ratum habuit in facie ecclesię publicatum, vt in themate præsupponitur: constat enim tunc generalis scismatis tempore cōtendentibus de papatu obedientiā fuisse subtractā tēpore approbationis dicti domini electi, & sic in casibus sedis apostolicę reseruatis, prout erat iste, nō poterat ad Papā haberi recursus: & ideo ad ordinarios in illis partibus in talibus casibus habeatur recursus ex cōsuetudine. probabo igitur primo, q̃ vigente nephando scismate in capite vniuersalis ecclesię militantis ordinarij habuerunt iurisdictionē in casibus alias reseruatis Papæ. secundo presuppositis q̃ non habuerunt, cum isti l. cum autoritate electi in d. mat. in facie ecclesiæ publicato perseuerent, sint excusandi rebus sic in facto se habētibus, vt prædixi, quo ad primum, q̃ in casibus reseruatis Papæ ordinarij locorum potuerunt dicto tēpore dispensare, dicit Pet. de Ancha. in d. consi. q̃ sic, per ea quæ dixit in tractatu scismatis, in 6. vbi plene examinauit, vtrū ad dominos Cardinales vtriusq; collegij, quia dictis duobus contendentibus deciderunt & inuenerunt pro bono sanctissimæ vnionis q̃ possit administrare iura ratione ecclesiæ, & iurisdictionē omnimodā exercere etiā in casibus reseruatis Papæ. & adductis pluribus rationibus pro & cōtrā, conclusit q̃ sic, per multa similia, hoc probans primo per c. si episcopus a paganis. de sup. neg. prę la. li. 6. vbi capto episcopo a paganis de scismaticis iurisdictio deuoluitur ad capitulum: ergo eodem iure & potestas Papę ad dominos Cardinales, si caput ecclesię deficit propter scisma. pro hoc c. is cui. de offic. c. dele. li. 6. & l. vt perfectius. C. de an. exce. & l. vbi adsunt. ff. de tu. & cu. da. ab his. & c. eos. de temp. ord. li. 6. vbi si ille, ad quem spectat iurisdictionis exercitium, primo loco sit impeditus vel negligens, vel desit, fit deuolutio in alium in casu nostro, cum Papa cum Cardinalibus in illis partibus non essent pro talibus cogniti, sed ab eis pro bono vnionis obedientia subtracta. & videtur de iure & æquitate q̃ ordinarij exercere potuerint iurisdictionē in casibus reseruatis Papę inter suos subditos, vel propter periculum animarum & necessitatem, quę non habet legem, c. quanto. de consue. pro hoc faciunt rationes, & iura quæ addit Host. post Ioan. And. in c. j. de scisma. li. 6. vbi dicit, q̃ vbi deficit Papa de iure vel de facto, papalis iurisdictio deuoluitur ad dominos Cardinales: quia non est verisimile, Christum voluisse gregem suum sine pastore & rectore dimittere. & licèt eius opinio sit reprobata in casu vacationis per mortem propter verisimilem breuem vacationem, vt d. c. j. in fi. tamē vbi vacat per scisma inueteratum, vt erat in casu nostro, cessat illa ratio, & succedit alia, q̃ episcopus, postquàm caput erat scismatis, habeat iurisdictionē omnem. ad hoc c. legitimus. 93. dist. & 95. dis. c. olim. & per totum. c. in nouo. 21. di. episcopi enī successerunt loco apostolorū, quibus episcopus potestatem contulit dimittendi peccata. vnus autem, idest Petrus prælatus est alijs in remedium scismatis, ne vnus dicat, ego sum Paulus, ego Cephe, ego Apollo, & sic vnusquisq; ecclesiam ad se trahat, vt d. c. legitimus. Item in infinitis alijs casibus est hoc statutū, q̃ vbi iudex deficit, & de iure vel de facto adiri non pōt, exercitiū iurisdictionis suæ deuoluit ad aliū etiā alias inhabilē, vt d. c. eos. & l. ait prętor. §. si debitorem. ff. de his quę in fraudem cre. l. sed si alius. §. bellissime. ibi Bar. ff. quod vi aut clam. l. generali. C. de tab. lib. 10. l. nullus. vbi gl. C. de iudæ. Bar. in l. j. in 15. col. C. de sum. tri. Bal. post gl. in c. j. in prin. de pace iura. fir. te. in vsibus feud. gl. in c. ius gentium. j. distin. d. Anto. in c. j. de do. & contu. Panor. in c. olim causam. de resti. spo. vbi concluditur, q̃ vbi quis nō habet copiam iudicis, potest propria autoritate sibi ius

a dicere. [a] & videmus in casibus reseruatis Papæ circa absolutionem a sententiis censuræ, si commode adiri non potest, inferior absoluit: debet tamen, cum cessat illud impedimentum, adiri ille superior, vt c. eos. de sentē. excom. li. 6. & ista fundantur super regula illa, q̃ necessitas non habet legem, sed sibi legem facit, vt dixi in c. licet. de feriis. & c. si quis per necessitatem. de crimi. fal. cum ibi no. & per ista prudenter egit iste dominus electus Leodinēsis, qui mandauit partibus, q̃ cum sedi apostoli. non fuit de indubitato pastore prouisum, ad ipsum accedere tenerentur. Itē istæ reseruationes de certis casibus sedi apo. reseruatis videntur sane intelligendæ, cum super dispensationibus potest in eis Papa adiri de præsenti, vel saltem de proximo, cle. j. in fin. de elec. sed vbi secus vacatio est diuturna, & incertum, quanto sit tempore duratura, vt in casu proximi scismatis iam sedati, certe non videtur fuisse de mente canonum de dictis casibus loquentium voluisse dictum gregem dominicū sine prouisione relinquere, & expectare tanto tempore, quo verisimiliter dispensatio nihil prodesset. & ad hoc bene adaptātur rationes Ho. quas refert Io. And. in d. c. j. de scisma. possent igitur hoc casu, quę Papæ incūberent, episcopi expedire, qui licèt non sint vocati in plenitudine potestatis, sed in partē solicitudinis, c. mandato. de præsump. cum tamen necessitas imminet, quia Papa deest, & dubiū erat tunc temporis, an & quando futurum foret, videtur q̃ ordinarij possint in illis casibus dispensare, maxime cum non deroget iuri diuino, sed tantūmodo positiuo, c. non debet. de consan. & af-

77 fini. & hoc dicere credo verum esse & æquum. ¶†Ad aliam quęstionem venio, & quæro, nunquid restitutus pristinæ naturę & antiquæ legis vnitati sit vere legitimus. d. Bart. de Sali. Doc. Bononien. in quadam disputatione, quæ incipit, Mediolañ. quidā. in secundo, & tertio articu. dicit, q̃ si legitimatus erat spurius & legitimaretur per rescriptum principis, non est vere naturalis, sed debet dici legitimatus: quia legitimus & naturalis est, quem nuptiæ demonstrant, l. filium. ff. de his qui sunt sui vel ali. iu. & l. si vicinis. C. de nup. in Authen. qui. mod. nat. effi. sui. §. legitimi. sed iste est talis, ergo & c. facit gl. in c. tanta. s. eo. & quod dixi in c. per tuas. s. eod. tit. & glo. in aut. ex complexu. C. de incest. nup. gl. in c. nisi. de renun. vbi aliqui sunt naturales tantum, vt nati ex concubinis: alij naturales & legitimi, vt nati ex viro & vxore. ergo non sunt legitimi & naturales. Item & secundo, licet princeps legitimet, non videtur habuisse vel habere animum, vt ipsum legitimum & naturalem constituat: non enim princeps videtur habuisse animū ad impossibile, regula, impossibilium. de re. iur. in 6. Sed impossibile esset principi tollere eius matrimonium, & dare alteri, ita q̃ spurius natus ex vxore aliena diceretur tūc natus ex vxore cupientis filium legitimari. probatur assumptum per legem diuinam, Quos Deus coniunxit & c. posset tamen dispēsando facere, q̃ succedat per capitulum nostrū. Tertio probatur: princeps non potest supplere defectum matrimonij, q̃ non habeat existentiam ex defectu consensus, vt dixi in aliis quæstionibus paulo ante de dispēsatione circa radicem matrimo. Quarto, ad hoc vt quis efficiatur legitimus & naturalis, oportet q̃ legitimatio trahatur retro ad tēpus conceptionis: sed hoc est impossibile in spurio, ex quo tūc nō poterat esse matri. c. tanta. s. eod. & in Authen. quib. mo. na. effi. sui. §. insuper. Postremo cōfirmatur per gl. in l. cū legitime. ff. de sta. ho. quæ dicit aliud esse quem legitimū, aliud quem legitimatum, & aliud quē esse talem, & aliud haberi pro tali, l. si maritus. §. Iuli. & ibi Bar. ff. de adul. facit gl. in l. j. ff. ad mun. quę no. legitimatū non esse legitimum. Si autem legitimatus erat naturalis tantū: tunc potest dici vere legitimus & naturalis. ita dicit do. Bar. de Sal. & ita potest

ADDITIO.

a ¶Ius dicere. Adde Barto. in d. l. nullus. alle in tex. a contrario sensu. C. de iu. & Alex. consil. 135. j. par. & Innocen. in c. olim, primo. de restitu. spo. & Car. in cle. j. §. j. j. opposi. de seque. pos.

teſt intelligi tex.ſecundum ipſum in Auth. qui.mo.nat. effi.ſui. §.ſi quis igitur.ꝙ dicit,ꝙ legitimati omnia, quę vere legitimi habent,conſequuntur.Nã loquuntur de naturalibus,in quibus eſt ponderandum,ꝙ poterant tunc licite matri.contrahi cum eorũ matre tẽpore conceptionis : quod ſecus eſſet in ſpuriis.ad iſtud induco quod ſ. dixi ſecundum Hoſti.in q. an Papa legitimet in terris imperij: qui dicit, ꝙ ille põt proprie legitimare,qui poſſet de matri.diſponere: nam ille debet etiam poſſe in conſecutiuo, qui poteſt in principali,l.ad legatum.& l.ad rem mobilem.ff.de procu.c.3.de donat.inter vir.& vxo. & tex.in c.noſtro,in fin.vbi Papa non legitimat natum l.diuina prohibente : quia nõ poteſt ſuper acceſſorio diſpenſare. & ſi hæc cõſiderentur, princeps nõ poteſt conſtituere etiam naturales tantum vere legitimos,cum eo reſpectu non poſſit diſponere tanꝗ de re ſpirituali non ſubiecta.& cum dicit text. Auth.ꝙ nihil a legitimis ſunt diſſimiles: poteſt rñderi,ꝙ omne ſimile non eſt idem, gl.in c.capitulum de reſcri.& in c.ſolitæ,de ma.& obe.ad §.reliqui. in Auth. qui.mo. natu. effi.ſui. vel ſemel eos efficientes legitimos: non dicit vere legitimos effectualiter quo ad ſucceſſionem.& ſi dicatur, princeps diſponendo quem legitimari ex ſubſequentia matrimo. facit quem legitimum vere & proprie,vt in Authẽ.de inceſt.nup. §.dubitatum.& ibi no.Ia.de Bel. ergo ſimiliter ibi dicetur poſſe legitimum conſtituere verè quem per reſcriptũ,cum ab eadem poteſtate vtrũq; procedat. reſpondetur non eſſe verum,quia ex ſubſequentia matri. quis efficitur vere legitimus propter matri. & poteſtatẽ matri.non principis ſecularis , c.tanta. ſ. eo.ſed per reſcriptum legitimatus non recipit aliquod fomentũ ex matri. circa quod princeps nullam habet poteſtatem,ſed ſolum poteſt legitimare quo ad bonorũ ſucceſſionẽ,& talis legitimatio ꝑ reſcriptum eſt ſtricti iuris,vt ĩ.dico. & ſi dicatur,hæc differentia,ꝙ filius dicatur naturalis & legitimus,eſt a iure ciuili,vt in Authẽ. qui.mo.natu.effi.ſui.§.naturales.& in Auth.quib.mo.na.effi.legi.§.ſi quis.circa mediũ.ſed clarũ eſt,ꝙ quando ius ſuper hac differentia poſtea diſponit , debet diſponere ſecundum veritatem non ſecundum fictionẽ,quia in his quę ſunt iuris,ius multũ poteſt;vnde diſponit ſecundum veritatem non fictionem:ergo filij reſtituti tanꝗ ſpurij erunt vere, non ficte legitimi.facit quod no.Bar.in l.ſi is qui pro emptore.ff.de vſuca.in fictione inductiua in ſecunda oppoſitione reſpondetur , ꝙ ius debet diſponere ſecundũ veritatẽ in caſu poſſibili, & ſuper his quibus poteſt cadere ratio factibilitatis:ſed impoſſibile eſt, & infactibile,ꝙ ſpurius tẽpore conceptionis vel natiuitatis vere potuerit eſſe legitimus,quia impoſſibile eſt tunc,ꝙ aliquod potuiſſet eſſe matri.ergo ius talem ſpurium non poteſt facere vere etiam legitimum , ꝗ tuncũque legitimatum ſecundum not.ſ.c.tanta.Prętera plura poſſunt induci,ꝙ talis reſtitutus ſit legitimus:eius eſt eſt tollere, cuius eſt inducere: ſed ſi inciuile fuerat cauſa inductiua huiuſmodi differentiæ:ergo princeps poteſt illum diſſoluere.item conſtituere quem legitimum poteſt fieri abſque eo, ꝙ diſponatur de mat.patet in arrogato legis artificio , qui legitimus eſt,& iura legitimorũ & agnatorũ vere & nõ ficte nanciſcitur,nec diſponitur in propoſito de matri.l.qui adoptionem.ff.de adop.l.j. §.agnationem.ff.vnde cognati.ita debet eſſe, quando aliqua noua forma,vt eſt forma reſcripti,legitimat eum reſtituendo priſtinę naturę:quod probatur,ius legitimationis eſt inductum ad inſtar ſeruitutis,in Authen.qui.mo.na.effi.ſui.§.naturales.ſed clarum eſt, ꝙ princeps ſuo priuilegio quem reſtituendo naturæ facit vere ingenuum,vt ff.de natalibus reſtituendis.per totum.ergo ita debet poſſe iura illegitimitatis abſtergere,& conſtituere quem vere legitimum. Vltimo ſi diceremus,ad conſtituendum quem vere legitimum eſſet per conſequens diſponere de matrimo. ſiue in radicẽ matrimonij nũꝗ poſſunt naturales vere legitimari a principe,qui de ſpirituali materia ſicut eſt matrim.non ſe intromittit.de Papa idem poſſet dici,ꝙ naturales ſunt,qui naſcuntur ex concubinis,cum quibus non eſt conſenſus matrimonialis:ſed clarum eſt,ꝙ quando deficit matr. ratione conſenſus, qui non interuenerit a princ. Papa non diſponit in radice mat. vt dixi ſecundum Io.And.& Bu.in q.ſ.quando tractaui de diſpoſitione in radice ma.Circa iſtam q.vt concordes argumenta ſuperius facta,diſtingue : quandoque quis legitimatur per legitimationem,& reſtituitur natalibus: & quandoque diſponitur in radice matr.& hanc poteſt ſolus Papa facere:& iſte dicitur vere legitimus . Quædam eſt legitimatio , per quam non diſponitur in vitium ma.nec in radicem, ſed tantum de prole legitima genita,vt quando princeps ipſo ſupplicante vel alio legitimum reſtituit naturæ & ingenuitati antiquę, hoc expreſſe declarando, ꝙ facere poteſt abſque eo,ꝙ de ma.diſponat. & iſte dicitur vere legitimus , & de iſto loquuntur tex.in corpore in §.ſi quis. & in §.reliqui. Quędam eſt reſtitutio legitimationis nouiter inductiua , vt quando princeps nouiter ex nunc aliquem legitimat , ex nunc iura legitimationis cõferendo : & differt a pręcedenti,ꝗa nõ ſe refert ad tempus retro iſte legitimatus. Eſt quarta ſpecies, quæ appellatur diſpenſatiua, vt quando princeps vel Papa cum aliquo diſpenſat illegitimationis vitio non obſt.& ſic diſpenſatus iſte non dicitur vere legitimus. Ad primum modum facit,ꝙ tales dicantur vere legitimi,c.noſtra.& c.ꝙ nobis.ſ.eod.dum dicit eos legitimos iudices & hæredes & c. vt i c.ex tenore.& hoc tam habito reſpectu ad tempus legitimitatis , quàm natiuitatis: quod eſt verũ, vbi fuiſſet defectus in aliqua facti natiuitate, quæ non interceſſit, quãdo Papa approbauit deinde ac ſi interceſſiſſet:ideo natus ex clam contracto matr.facta comprobatione eccleſię eſt vere legitimus a tẽpore clandeſtini ma. vt initu . Si vero detegitur impedimentũ aliud, puta conſanguinitatis,vel affinitatis,& Papa approbaret tale matr.per diſpenſationem ſuam, tunc ab ipſa comprobatione retro ipſi filij dicerentur vere legitimi.De ſecundo vero matri. ſiue ſecunda ſpecie,quã dixi ſ.quando princeps reſtituit priſtinæ naturę: aduerte ad duo tẽpora , ad tempus natiuitatis,ad quod trahitur retro : & hoc eſt per fictionem habito reſpectu ad illud tempus quo diſponit.Et quod iſte eo tempore dicatur fuiſſe legitimus, qui non fuit, eſt per fictionem,& ſic per falſitatem concurrentem in æquitate, l.in bello. §.factæ. ff.de captiuis.vnde habito reſpectu ad legitimationis tẽpus, eſt vere & nõ ficte legitimus, ſiue ſit naturalis ſiue ſpurius reſtitutus, per iura allegata pro hac parte . & hanc tẽporũ differentiam probat text.in Authen.qui. mo.natu. effi. ſui §.reliqui. vbi dicit,ꝙ iſti habẽt ſucceſſionem , quã habent hi qui ab initio nati ſunt legitimi: & ſic iſti ab initio nõ poſſunt dici nati legitimi.& cum dicit ſemel efficientes legitimos, vt in §.ſi quis ergo. eod.tit.dicitur nihil a legitimo differentes,per quod not.ꝙ ſunt vere legitimi:& in illo §.ſi quis ergo.ſic princeps non diſponebat de mat.ſed prolem tantum reſtituebat priſtinæ naturæ, quæ fit abſque diſpoſitione ma.ſiue de ma.De tertio modo ſiue ſpecie collatiua, ſi iſta eſſet pleniſſima , vt quia confert omnia iura legitimorum, & etiam quia cęteris agnaſcatur . Et quando hoc fit,videbimus ĩ.& tunc diceretur vere legitimus talis reſtitutus, & hoc a tempore collatę legitimationis:ante vero non vere,ſed ficte erit legitimus.ad hoc faciunt ſ. argumenta aliqua , quę ita poſſunt intelligi.Aut eſt ſimpliciter collatiua,quia in ea non eſt expreſſum,ꝙ cæteris agnaſcatur, ſed tantum dictum eſt,iura legitimorũ conferimus.Et iſta non confert omnia iura legitimorum,ſed quędam:non enim agnaſcitur cęteris agnatus: & ſecundum hoc tunc per fictionem eſt improprie, & non ſecundũ veritatem:& iſte proprie poteſt dici vere legitimatus,non vere legitimus.ita loquitur glo.in l.cum legitime.ff. de his qui ſunt ſui vel alieni iuris . De quarta vero ſpecie , ſcilicet de diſpenſatiua, dic ꝙ illa non eſt proprie legitimatio, quia ſtricte & ficte intelligenda,c.2.de fi. preſ.lib.6. & ſic non trahitur vltra caſus expreſſos.& eſt legitimus fictionis ope , ſed proprie legitimatus.facit l.2.C.de iure aur.annu.& hoc bene not.ad materiam ſtatutorũ, cum faciunt mentionem de legitimis & illegitimatis.Itẽ quandoq; iura dicunt , ꝙ tales debẽt haberi pro legitimis vel valde legitimis:nam in materia ſtatutorum loquentium de legitimis talis filius non comprehendetur a ſtatuto , in quibus ſtatutũ non comprehendit caſum fictum, quod eſt commune & regulare,l. 3.§.hęc verba. ff. de neg. geſt. alias quandoq; ſtatutum comprehendit caſum fictum,c.ex parte.& c.cum dilectus.de cle.non reſi.vnde in caſibus,in quibus dixit talem eſſe vere legitimũ,comprehendetur a ſtatuto:in caſibus, in quibus dixi talem non eſſe
77 proprie vel vere legitimũ, non cõprehendetur a ſtatuto.¶†Sed quæro ſecundo principaliter iuxta prædicta , de eo quod eſt tactum ſ.in 3.oppo.gl.in eo ipſo,ꝙ Papa legitimat in ſpiritualibus ipſum laicum,videatur in temporalibus diſpenſaſſe.Io.vt refert hic gl.noſtra per ſuas rationes dicit,ꝙ ſic,& ſic indirecte permittitur,quod aliàs non liceret directe. & hoc etiam tenuit Goſ.al. le.l.petendæ.C.de temp.in inte.reſt.peten.de procu. c.qui generaliter.lib. 6.glo. autem hic videtur dicere,ꝙ limitando ad actus ſpirituales ſolũ quo ad illos ſit legitimatus, ſed cũ gl. tenet Gul. naſo,deinde tamẽ refert Vin.Lau.& Tan.hic,ꝙ erit legitimatus ad honores ſeculares. de hæreditatibus nihil dicunt, & propter hoc videtur ſentire ſecus eſſe ſecundum Goſtr. Et poteſt eſſe ratio ſecundum Hoſti. quia ad hoc ꝙ aliquis cenſeatur legitimus, quo ad honores nemini præiudicatur,ſed potius videtur Reipublicæ,arg.ff.de decurio.l.generaliter.§.ſpurius.ſed in hęreditate prę iudicatur alteri,qui ſuccedere debet , quod debet euitari, 35. q.j.§.ſi igitur.ad fi.in Auth.de manda.prin.§. oportet. Gal.tenet opi.Io.ꝙ legitimatus videtur in integ.reſtitutus. & ſic debet intelligi

telligi quo ad omnia, aliàs nõ esset plena restitutio. hoc videtur
placere do. Flo. & do. Antonio, qui dicunt posse per viam conse
quentiæ præiudicari, nõ supposito ꝙ posset principaliter. & hoc
ne dicatur ꝙ sit legitimus & illegitimus quasi mõstrum. faciunt
multa c. huius tituli, quæ volunt per viam accessorij habere po-
testatem, vbi nõ haberetur principaliter. Item si Papa legitimat
quẽ propter clericatũ, satis dicitur clericus, & legitimatione fa-
cta legitimus erit quo ad temporalia. ita probatur hoc in vna al-
legatione literę nostræ in principio. Quare dicendum restat, ꝙ
in hac legitimatione pręiudicio alteri orto nõ principaliter, sed
in consequentiam, valebit hęc legitimatio etiam quo ad tempo
ralia propter rationes, quæ tanguntur in tex. & gl. & multo ma
gis si consentiat ille, cui in consequentiam pręiudicatur. & hæc
vera sunt in legitimatione, quam facit Papa per viã consequen-
tię. Sed pone, ꝙ quidam habet possessionem episcopatus, alter
contendit se episcopum, quis habebit iura istius dispensationis,
maxime dato ꝙ litigans, qui est extra possessionem, iustitiam fo
ueat. dic ꝙ iste, qui est in possessione, licet in veritate sit alterius:
quia posidens habet ibi potestatem dispensandi, per not. in ca.
cõsultationibus. de iure patr. de causa possessionis. c. cum olim.
c. cum Bertol. de re iu. & per text. nostrum in versi. sed quia. pro
hoc de conse. ec. vel alta. c. j. 10. q. j. c. si quis. Idem posset dici, quã-
do est contentio de papatu scismatis tempore, prout tunc est, si
intrusus esset in possessionem & toleratus. In contrarium tamẽ
facit quod not. Bar. de prælato intruso, in l. si vrbana. ff. de cond.
inde. & ibi Bal. & facit quod vult Inn. & dominus Ant. in c. cum
ecclesia. de causa pos. & pro. Inn. in c. cumana. de elec. & est tex.
in c. in literis, de iure pat. vbi non valet electio sine præsentatio-
78 ne facta a malæfidei possessore. ¶ † Quæro tertio principaliter,
nunquid Imperator vel comes ab Imperatore creatus, qui ab eo
habet potestatem legitimandi, possit in terris ecclesiæ legitima
a re.[a] Et hic primo examinanda esset quæstio, an valida fuerit do
natio facta ecclesiæ per Constantinum, quam non intendo ad
dubium reuocare, ex quo est per Vrbanum approbata, & Deus
sustinet. credendum est, ꝙ qui voluerit etiã valere, & tenere con
trarium, non esset longe ab hęresi. & tenẽdo eam valere, potest
probari per tex. nostrum, & cle. romani. de iureiu. in vers. porro.
in gl. & per do. Flo. ibi late. facit c. fundamenta. de ele. li. 6. 63. di-
stin. c. ego Ludouicus. & c. tibi domino. & in palea, c. Constanti
nus. Ex quo ad principalem articulum reuertẽdo videtur, ꝙ nec
b Imperator, nec comes palatinus[b] possit legitimare in terris ec-
cle. Primo faciunt ea quæ dixi secundum Inn. in pręcedenti qõ-
ne in opinione prima, quæ videtur placere Inn. quæ est, ꝙ legiti
mans potest tantum illa, super quibus potestatem habuerit legi
timandi. Secũdo facit, ꝙ est difficile facere quem hæredem, qui
non est, vnde nec prætor facit, instituta, de bo. pos. in §. quos au
tem. ergo nec comes palatinus. & difficilius est eum, qui est hæ-
res, remouere, ff. pro so. l. cum duobus. alias est l. sequens. §. idem
respondet. & l. & si fine. §. sed ꝙ Papinianus. ff. de mi. pro hoc de
conces. præ. c. 2. sed per legitimationem fiunt hæc duo, quia con
stituitur quis hæres qui non erat futurus, vt in Authẽ. de incest.
nup. §. dubitatum. & §. hoc idem. pro hoc quod in glo. 10. dist. c. j.
Tertio adducitur tex. noster in ver. rationibus. & in ver. ꝙ an Pa-
pa. in prin. vbi Papa summi principis autoritatẽ exercet, & exer
cet potestatem plenam. & alibi dicitur, ꝙ plenissimam, de iu-
reiur. c. romani. in clemen. §. porro. circa med. nihil ergo de po
testate temporalium deest Papę: ergo ad eum spectat ibi legiti-
mare non ad alium: vnde iurat Imperator, ꝙ nec per se nec per
alium iurisdictionem in terris ecclesiæ exercebit, in præal. §. por
ro. quasi nec iurisdictionem contentiosam nec voluntariam Im
perator, nec comes palatinus exercere potest. concordat c. soli-
tæ. de ma. & obed. c. nouit. de iud. c. si duobus. de app. c. veniens.
de iureiu. c. tuam. de ordi. cogni. 96. dist. si Impe. c. j. de fo. compe.
li. 6. quare dic, aut Imperator vult legitimare, & potest, legem ge
neralem condendo, vt patet in casibus gl. & Doc. in c. per tuas.
qui fil. sint le. & dixi s. in 2. q. principali. & per totum Auth. qui.
mo. natu. effi. le. & tunc virtus legis nullo modo se potest exten-
dere ad subiectos alterius potestatis, c. 2. de constit. li. 6. l. fin. ff. de
iur. om. iu. c. at si clerici. de iud. & licet modi, per quos imperialis
lex legitimat, operentur etiam in iure canonico, tamen hoc nõ
tam prouenit ex potestate legis, q̃ generali approbatione cano
nis, ex quo legi non contradicit, videtur approbare eum, c. j. de
ope. no. nun. & faciunt no. in c. per tuas. s. eo. Aut vult legitima-
re per rescriptum suum: & tunc idem respondetur, cum talis iu
risdictio & legitimandi potestas non videatur prorogabilis pro
pter recognoscentem superiorem, cum ea quę sunt supremi im
perij & supremæ potestatis, non sint prorogabilia etiam in ha-
bentem cognitionem similium causarum, & in hoc differre vi-
deantur ab his quæ sunt meri imperij non omnino supremi. &
pro hac doctrina, ꝙ talia non sint prorogabilia, satis allegatum
est, & responsum est in qõne s. an Papa possit in terris imperij,
in remotione fundamentorum. & posito ꝙ hęc potestas impro
rogabilis sit, vt ibi tenuit, non videtur ꝙ legitimatio Imperato-
ris vel comitis per hoc retrotrahatur ad præiudicium tertij, nisi
consentiant illi, quibus præiudicatur in successione ab intesta-
to, l. fin. C. de pact. l. nec auus. C. de eman. libe. sentit Ioã. And. in
c. nostro, in ver. insuper. & in versi. illud autem. in ver. libere. alle
gat de rescrip. c. j. & c. ad aures. de ma. & obed. c. fi. facit quod no.
Ioan. And. in c. quàmuis. de rescrip. lib. 6. & ibi tex. facit, & in c. si
pro te. eod. tit. in primo membro qõnis positæ in mercu. in regu
la, sine culpa. lib. 6. & not. Bart. in l. Gallus. §. & quid si tantum. ff.
de lib. & posthu. quoniam fictio non trahitur retro ad pręiudi-
cium eius, cui ius vel spes videtur quęsita, de vsucapi. l. si is qui
pro emptore. facit quod not. in c. is qui. de spon. quod not. Flo.
in materia fictionis, in cle. ꝙ circa. de elec. & si dicatur, ꝙ cum ap
pareat de voluntate Imperatoris, ꝙ velit præiudicare, potest, cũ
sit dñs orbis, l. bene a Zenone. C. de quadri. pscrip. l. item si ver-
beratum. ff. de rei ven. c. conuenior. 23. q. 7. per Bar. in procemio
ffõrum. quia illud verum est, quando disponeret respectu subdi
torum: alias secus. vnde si præciperet laico subiecto tẽporali sub
iectione ecclesiæ, vt rem alterius vt suam daret, non tenetur lai
cus obedire. facit cle. pastoralis. de re iudi. Inn. qui idem dicit in
Papa respectu non subditorum, in c. inquisitioni. de sen. excom.
item facit præiudicium fisci, vt not. Bu. in c. nostro, & Bald. in l.
eam quam. C. de fideicom. & his rationibus satis est responsum
in superiori præalle. q. Præterea facit, quia actus legitimandi est
actus præiudicialis saltem quo ad tollẽdum spem: vnde talia vi-
dentur in non subditos non posse exerceri in terris ecclesię, de
app. c. si duobus. c. romani. de fo. compe. li. 6. quod no. gl. & Do-
cto. in c. cũ esses. de testa. Non videtur obstare, si dicatur ꝙ prin-
ceps non potest a se abdicare talia iura, l. legatus. de offic. procõ.
l. j. ff. de offi. eius cui mandata est iurisdictio. talia enim iura ossi-
bus inhærere debent, l. quis ergo casus. ff. de peculio. quia respõ
detur, ꝙ licet princeps a se talia abdicare non potuerit totaliter,
tamen potestas restringatur propter defectũ obiecti, quia illos
subditos non habet, qui sunt de tẽporali iurisdictione ecclesiæ:
& ideo videtur obstare id quod dicimus de episcopo, qui licet a
se eximat ecclesiam, adhuc retinet præeminentiam episcopalẽ,
de dona. c. apostolicę. & in c. pastoralis. de reli. do. c. constitutus.
& c. cum venerabilis. de censi. quia hoc non videtur bonũ simi-
le, episcopus sine præeminentia episcopali nõ potest esse in ter
ritorio, cum non possit in præeminentia tali aliquo modo se sa
cere parẽ: sed Imperator sic, qui potest relaxare id, quod habet
ecclesia, scilicet temporalem iurisdictionem, & in totum & in
partem, neque hoc sequitur eum, sed extinguitur in principe,
& Papa suam, quã habet, non quam pręcipit, ab imperio iurisdi
ctionem exerceret: nam Papa dedit illam Imperatori, & illam
habitu retinet, secũdum opinionem canonistarum in c. nouit.
& c. solitæ. sæpe allegatis in cap. nostro, in c. causam. s. eod. c. ve-
nerabilem. de elec. & esset absurdũ, ꝙ maiorem potestatem ha-
beret Imperator in terris ecclesiæ quàm econtra sit: ergo quili-
bet contentus suis terminis, c. qualiter. de accusationibus. & in
c. nouit. & c. solitæ. præalle. & hoc tenuit Bar. in l. j. C. de iure an-
nulorum aur. & in l. pręses. ff. de offic. pręsidis. scilicet ꝙ in terris
79 ecclesiæ † Imperator non legitimat: si Imperator non potest, er
go nec comes. & idem determinat Bu. in ru. ffõrum. & in rubr.
C. & dicit Bu. in c. nostro, ꝙ habens potestatẽ a Papa vel a princi
pe, idest ab Imperatore, non potest legitimare ad præiudicium
alterius alicubi, etiam respectu spei, quia tales concessiones in-
telliguntur sine aliorum præiudi. l. si quis a principe. ff. ne quid
in loco publico. de offi. dele. c. super eo. de priuilegiis. c. pastorala-
lis. cum si. Non obs. ꝙ talis spes non attendatur, immo quando-
que attenditur, vt no. Bar. in l. fi. C. de pactis. in l. is qui potest. ff.
de acqui. hære. facit c. consuluit. de vsu. vbi de sola spe curatur, c.
in nostra. de rescri. cum sua materia. Panor. hic dicit circa hoc
dictum

ADDITIONES.

a ¶Legitimare. De hoc articulo vide Bal. in l. j. C. de iur. aur. annu. & in j. consti. Codi. §. quibus. & in l. eam quã. 10. co. C. de fideicom. & in l. emãcipati. & ibi Ang. ff. de ado. Bal. in l. j. §. ius naturale. de iust. & iu. & in aut. habita. 6. colum. ne fi. pro patre. gl. Cy. Di. Doc. Hu. & Sicu. hic. Item vide Pet. de Ancha. consil. 401. aliàs 308. in Spe. de le. §. fi. ver. sed illud quæritur. Pau. de Cas. consi. 221. & 228. Sal. in d. l. j. C. de iur. au. annu. & in j. const. Codi. Bar. in l. cunctos. 13. colum. de sum. tri. & in l. qui imperium. de rit. nup. & ibi per do. Alex.

b ¶Nec comes palatinus. Vide Ia. bu. in consi. quidã nomine Ognibene & c. Bal. in j. consti. Codi. 4. col. in versi. iuxta hoc quæro. & Pau. de Cast. consi. 228. vbi etiam dicit, an potest quo ad bona ibi sita.

dictum do. Ant. ꝙ notabile est, si est verum, tamen ipse considerat inspicienda verba potestatis collatæ: & vbi simpliciter esset data potestas, tamen ꝙ possunt legitimari etiam in pręiudicium agnatorum, quemadmodum Imperator, quia in hac legitimatione iura non faciunt mentionem nisi de patre, quia agnatis non pręiudicatur, nisi respectu spei. & hanc opinionem reperio sentire Bald. in loco pręal. scilicet in prima consti. Codicis. sed tene menti opi. dom. Ant. quæ non est modicæ autoritatis. de isto tamen articulo, an in casu nostro attendatur spes, dic vt dixi in superiori qōne, an Papa legitimet in terris imperij: & in hac legitimatione, quam facit Imperator, an citari debent agnati, quibus pręiudicari potest, qui aliàs erant successuri. & ibi de hoc dixi. & ibi vide in principali quæstione super litera circa solẽnitates legitimationis, cum dixi de citatione: vnde ex quo causa cognita fieri debet legitimatio, vocabūtur regulariter quorum interest, c. cum inter. de elec. c. fin. eod. tit. lib. 6. c. fin. de maio. & obe. & in aut. si omnes. C. si vt se ab heredi. absti. C. de fabricẽsibus. l. 4. li. 11. & hoc tenuit no. Io. And. hic in verbo, libere. quare non videtur in pręiudicium Papæ actum iurisdictionis in suo territorio exercendo, vt citando & iudicialiter cognoscendo, c. 2. de cō sti. li. 6. c. j. de rap. & iste comes in terris ecclesiæ habetur pro persona priuata: ergo nihil ad eū de his quæ sunt foris in sua iurisdictione, pręalle. c. nouit. & c. solitę. & c. at si clerici. de iudi. 2. q. j. c. multi. & quod no. in d. c. j. de rap. Et hoc procedit, etiam si consensus partium interueniret, c. significasti. de foro compe. l. priuatorum. C. de iuris. om. iud. & hic comes, vt dixi, habetur pro priuato in territorio ecclesiæ. item facit cle. romani. de iureiu. in fi. quæ indistincte loquitur. facit quod not. Host. in c. excommunicamus. ver. nonnulli. de hęre. vnde in iurisdictione voluntaria denotatur quædam superioritas. Item in legitimatione consueuerunt apponi verba pœnalia ab omnibus contrauenientibus: ergo in legitimatione denotatur quędam superioritas, ex quibus videtur, ꝙ iurisdictionis sit indistinctæ, 96. dis. c. cum ad lectum. & facit in Auth. quomodo oportet episcopos. col. 2. ꝙ Imperator nec comes possint talem legitimationem facere in terris ecc. & hanc partem tenuit d. Signo. de ho. in consi. 222. quod inci. In nomine Domini, factum sic se habet, de an. olim. in fin.
80 char. licet nihil boni alleget,† tamen ex quo scholares sunt specialiter sub protectione Imperat. poterit Imperator legitimare scholarem, qui sit de terris eccle. etiam dato pro vero, ꝙ alias regulariter legitimare nō posset. ita Bal. in aut. habita. C. ne fi. pro pa. Et hanc opi. ꝙ non legitimet Imperator in terris eccle. tenet Bal. in l. j. C. de iure aureorum annu. motus, quia legitimatio tacit ius quo ad omnes, l. ingenuum. ff. de stat. ho. ergo solus consensus partium prorogantium iurisdictionem Impera. non sufficiet, sed debent omnes consentire, de quorum pręiudicio tractatur. faciunt not. in c. cæterum. de iu. in c. cum parte. de arbi. & idem tenet Bald. in l. eam quam. in 8. col. C. de fideicom. adducit nouum fundamentum secundum eum: nam quandoque fiscus venit ad bona istorum naturalium, l. j. C. de na. libe. vnde si Imperator legitimaret in terris eccle. in hoc pręiudicaret fisco ecc. quod non est dicendum. vide Pau. de Cast. in consi. 228. quod incip. In Christi nomine amen, dubitatur primo. in 2. col. vbi ad hoc arg. respondet, ꝙ fauore legitimationis fiscus non curat de ista vtilitate, l. cum ratio. in princ. ff. de bo. dam. §. pe. C. de ca. tol. l. j. C. de se. nup. non enim propter publicam vtilitatem, quę etiã in hoc consistit, vt filij legitimentur, quo plures sint ad munera publica legitimi, fiscus curat de cōmodo bursali: tamen ista est ratio friuola, nec per ista consequentia fit.

Et iam mihi suadent cadentia sydera somnum.

Istis non obst. Iac. de Bel. disputando tenuit contrarium, & q. ponit in Authen. quib. mod. natu. effic. sui. §. generaliter. motus, quia actus ille est voluntariæ iurisdictionis. ad hoc §. generaliter. quia coram omni iudice, & in omni loco & c. poterit fieri, ff. de offic. preto. l. 2. sed latius hanc materiam exordior sequendo opi. pro parte Ioan. cald. & Gas. ¶ Et pro declaratione præmitto, ꝙ iurisdictiones non sunt distinctæ, licet exercitium iurisdictionis contentiosæ distinctum sit: Imperat. enim subest quo ad temporalia, cle. pastoralis. de re iudi. & no. in c. nostro, & in c. causam. s. eod. c. nouit. & c. solitæ. sæpius alle. in Aut. quomodo oportet epi. in princ. & etiam dicitur mater imperij, in Auth. vt determinatus sit numerus cle. §. j. donatio certarum terrarũ, quę fuit facta ecc. per Constantinum, fuit potius quędam relaxatio & diuisio ipsius ecc. prout prolixe prosequitur Host. in c. nostro, quem vide, & in locis vbi doct. tractant de hac donatione. vel qualitercunque fuerit, nihilominus dicendum est, ꝙ penes Imperatorem remansit iurisdictio voluntaria. & ita potest intelligi gl. in d. Aut. quomodo op. ep. & no. in c. causam. s. eod. tit. vnde secundum ll. Impe. habet iurisdictionem temporalem in omni loco, saltem in aptitudine, licet non semper actualiter, vt in terris ecc. quæ terræ licet sint a sua iurisdictione abdicatæ, non quo ad voluntaria, quæ redduntur in volentem, quam imperia per se vel per alium vbique exercet,[a] l. j. ff. de offic. procon. & voluit Host. in c. nostro. quare dicendum, ꝙ iurisdictio ab Impera. non sit abdicata. Quinto adduco, ꝙ licet iura realia cum rebus transeant, 16. q. j. c. si quis latius. de pig. c. ex lit. de deci. c. pastoralis. l. in prouinciali. ff. de ser. & iurisdictio contentiosa inhærere dicatur territorio, l. fin. ff. de iuris. om. iu. c. vt animarum. de consti. lib. 6. & c. a nobis. el piccolo. de sent. excom. & l. si pupillus. §. territorium. ff. de ver. sig. ideo donata ciuitate, iurisdictio, quæ adhęret territorio, videtur donata, sed in volentem exerceri potest iurisdictio voluntaria, vt not. glo. in l. 2. ff. de offic. procon. in c. nouit. de offi. leg. & hoc ius legitimandi est quoddam ius inhęrens personæ Impera. alias sequeretur, si Imperator donaret terram, ꝙ hoc ius legitimandi transiret. quod est falsum, cum sit sibi specialiter a Papa reseruatũ. & in talibus ciuitas, vel ille, cui donata est ciuitas, ex iuribus talis donationis nō legitimat, quia inferior non potest talia reseruare, c. super quibusdam. de verb. sig. c. ꝙ translationem. de offi. dele. c. sicut venire. de exces. præla. & quod ibi no. Inn. de fid. instru. c. cū P. tabel. & voluntaria videtur translata. Tertio facit, quia legitimare est ius cuiusdam facultatis, vt est militare, idest militem facere, doctorare, de offic. leg. c. nouit. & quod ibi not. vnde non videtur dubitandum, ꝙ in terris ecc. volens se supponere tali iurisdictioni voluntariæ, ꝙ non possit. dicimus, ꝙ alteri administrationem habenti potest se voluntarie subiicere, vt per glo. & Doct. in c. pe. de rest. in inte. ver. legati. cum hoc sit volūtarium. facit gl. 2. in c. nostro. ergo a quocunque iudice alias habente potestatem, in omni loco fieri poterit hęc legitimatio. Ad hoc bene facit, quod not. gl. in c. nouit. de offic. leg. & per hoc dicit Bar. in l. j. C. de digni. ꝙ si aliquis baro vel rex transit per alias partes extra suum regnum, ꝙ potest creare milites, cum hoc sit iurisdictionis voluntarię: & ideo potest extra territorium exercere, ff. de offic. procon. & leg. l. j. & 2. contentiosam autem non poterit exercere, quæ consistit plurimū in esse cognitione, vt ꝙ iudice sedente pro tribunali ius vult expediri, 2. q. 3. §. præuaricatio. sub §. notandum. in q. 3. §. spacium. c. fin. in fin. de reg. iur. li. 6. c. nouit. & quod ibi not. de offic. le. l. 2. §. dies. ff. quis or. in bo. pos. ser. 23. q. j. c. paratus. & in loco nō subdito quis non potest sedere pro tribunali, iuribus quibus s. Non obs. quod dixi in vltima ratione ad partem appositam de citatione, quia satis illud declaratum est in præcedenti ar. an Papa possit in terris imperij, in remotione tertij fundamenti partis oppositæ. & vide quod dixi in 4. q. principali, ad fin. cum posui de solennitate legitimationis quo ad citationem. & responde, si opponatur de pręiudicio fisci ecclesiæ, vel præiudicio agnatorum in spe certa vel incerta, vt dixi in præalle. q. nostra: quia princeps a se non videtur abdicasse hanc potestatẽ, cum personæ suę inhæreat, & personam comitetur, l. legatus. & quod ibi not. ff. de of. procon. l. quis ergo casus. ff. de pecu. & hæc legitimandi potestas est quasi caracter sibi impressus, & eū comitatur, l. 3. in prin. & quod ibi not. ff. pro so. facit quod no. in c. 2. de cle. excom. mini. c. degradatio. de pœ. li. 6. 81. di. c. dictū tamen sicut dicimus de episcopo, qui per quancunque emptionem, quæ sit de ecclesia sibi subiecta, nihilominus retinet aliqua iura & iurisdictiones, de relig. do. c. cōstitutis. de censi. c. cum venerabilis. vbi gl. etiam tenet simile in patrono, qui quantumcumq; generalibus verbis iura, quę habet, in liberto remittit, nihilominus adhuc aliquid retinet, l. 3. ff. de bo. li. ad idem quod not. de do. c. pastoralis. in gl. 17. q. 2. c. visis. & posito ꝙ Cōstantinus donauerit iurisdictionem contentiosam, quæ territorium sequitur, tamen voluntaria tanquàm personalis apud eum remansit aptitudine non exercitio, propter defectum obiecti, quia nō est amplius sibi subditus, nisi consentiat voluntarie suam iurisdictionem voluntariam prorogando. & sic cum nihil resistat, propter quod est restricta potestas Imperatoris, & eo obiecto remoto, idest ꝙ voluntarie suppositus Papa patiatur, nihil obs. ꝙ non valeat legitimatio: quia cessante causa & c. & si dicatur, ꝙ illud de episcopo, qui a se abdicauit præeminentiam episcopalẽ, non est bonum simile propter rationem quam s. deduxi in ar. contrariæ partis s. in ver. nō videtur obstare id quod dicimus de episcopo: quia dico, ꝙ immo est bonū simile, & ad pręallegatam rationem fateor, ꝙ Imperator

ADDITIO.

a ¶ Vbique exercet. Adde Bar. in l. j. ff. de offi. procon. quæ autem dicatur iurisdictio voluntaria, & contentiosa, vide per glo. & Bald. in l. j. C. de eman. lib. & in l. 1. de offi. procon. & in Spe. de fer. §. 1. ver. porro.

peratot potuit relaxare temporalem iurisdictionem, quæ terri-
torio adhærebat: & nõ videtur relaxata, per ea quæ superius scri
pta sunt, & donatio hæc, quæ fuit facta verbis generalibus, non
videtur comprehendisse quę specialiter principi reseruata erãt,
quę non caderent in verbis generalibus: relaxauit Imperator er
go vnam potestatem, & alteram pro se in habitu retinuit, licet
non in actu propter defectum obiecti, scilicet subditorũ. Quin-
to probatur ex tacita prorogatione: potest enim consensus par
tium prorogationem facere iurisdictionum indirecte, c. signifi-
casti. de fo. compe. l. j. & 2. ff. de iud. & quod no. Host. in c. nostro,
in ver. rationibus. ex quo ergo illa, quę voluit legitimari, sciebat
legitimantem fore iudicem, seu comitem habere potestatem
ab Imperatore, in eum iurisdictionem potuit prorogare. & ar. a
maiori valet, iura sunt notissima. & si hoc calumnietur, quasi ex
hoc inferatur, ꝙ quilibet habens iurisdictionem ordinariam ex
tali prorogatione possit legitimari: tamen hoc non est verũ, quia
oportet ꝙ is, in quem fit prorogatio, possit de se hanc talem legi
timationem expedire, sicut Imperator, vel comes ab eo creatus:
alius autẽ ordinarius inferior iure suo non potest, vt in c. nostro.
Nec ob. si dicatur, ꝙ de iure canonico consensus eius, qui est sub
iectus iudici ecclesiastico, non facit iudicem suum, qui aliàs præ
est iurisdictioni, c. significasti. de fo. cõpe. quia illud procedit in
clerico: secus in laico: de ratione diuersitatis ibi habetur per Do
cto. quos vide. Sexto probatur: quilibet laicus de terris ecc. non
subiectus libere potest ordinem a suo episcopo recipere, & ne-
dum iurisdictionem voluntariam, sed etiam contentiosam in se
prorogare, immo se subtrahẽdo in totũ à foro suo, 11. q. j. c. quasi.
per totum. c. si diligenti. de fo. compe. ergo pari æquitate poterit
subditus ecclesię hanc iurisdictionem prorogare: & fortiori ra-
tione, quia laicus se subtrahit a foro seculari ꝓpter clericatum:
sed legitimatus per Imperatorem vel comitẽ adhuc remanet de
foro temporali, sicut prius. Septimo probatur a simili: legatus ex
tra prouinciam decretam, & similiter episcopus extra suam dio
cesim potest conferre beneficia, c. post electionem. de concess.
præben. c. statutum. de præben. lib. 6. item potest legatus excom
municatos aliunde veniẽtes, tam de sua prouincia, quàm extra,
absoluere, de offi. le. c. excommunicatus. & quod ibi no. item or
dinarius episcopus existens extra prouinciã causam delegat co
gnoscendam intra suam prouinciam, vt not. in c. nouit. de offic.
leg. & in pręalle. l. fin. ff. de offic. præfec. vr. C. eod. l. 3. & omnium
prędictorum ratio est, vt not. gl. in c. nouit. de offi. leg. quia prædi
cta sine causæ cognitione fiunt: quare videtur, ꝙ in terris eccle-
się Imperator possit, vel ab eo potestatẽ habens facere huiusmo
di legitimationem, non requirentẽ causæ cognitionem, l. eman
cipati. ff. de adop. l. 2. ff. de offic. procon. cum ius legitimandi sit
quodammodo ius, seu potestas Imperatori reseruata, quã pote-
statem interdum potest communicare sicut ius aur. annul. quod
potest sine aliquo iurisdictionis exercitio concedere, l. j. & 2. C.
de iur. au. an. sicut videmus in milite & doctore, & c. q. possunt
alium doc. vel militem vbicũque facere. Octauo facit: quia pater
potest proprium suum filium legitimare in vltima sua volunta-
te, nominando ipsum filium, & heredem instituendo, vt in Au-
then. de na. lib. §. igitur si quis. quod tamen procedit non extan-
tibus filiis legitimis. Item offerendo ciuitati, cuius est oriundus,
vel metropolitanę, vt in præalle. §. si quis igitur. vt liceat ma. &
auiæ. §. adhuc, & aliis pluribus modis, de quibus per glo. in c. per
tuas. s. eo. tit. & dixi in 2. q. huius §. ante glo. si ergo pater potest
virtute legis imperialis, poterit & multomagis ipse Impera. qui
concludit, & etiam habens potestatem ab eo legitimandi: nec
videtur dubium, si pater secundum formam illarum legũ in ter-
ris ec. legitimaret, ꝙ sit filius legitimus; quia immo non reperiũ-
tur illę ll. correctæ. Item pone, quod pater de tẽporali iurisdictio
ne ecc. offerat filium curiæ Impera. pariter talis censetur legiti-
mus, per no. & alle. in c. per tuas. & in §. si quis igitur. in Authen.
qui. mo. na. effic. le. ergo etiam Impera. vel ab eo habens potesta
tẽ poterit legitimare. Itẽ facit, quia Papa legitimat laicũ, qui nõ
est de iurisd. sua, vt in c. nostro. pari ratione Impe. vel ab eo ha-
bens potestatem hoc poterit: immo fortius videtur, ꝙ Impera.
in terris ecc. possit legitimare, quàm econtra propter reliquias
prioris iurisdictionis, quam in dictis terris ante donatio. factam
exercebat, ar. l. 3. ff. de bo. li. & si dicatur, c. per venerabilem. loqui
tur, quando laicus legitimatus per Papã non recognoscebat su
periorem: ergo sine preiudicio iuris alieni potest se subiicere ta
lis laicus ecc. vt probat idem tex. in ver. insuper. in c. nostro. quia
ad hoc satis responsum est s. in q. qua quęritur, an Papa in terris
imperij & c. in remotione primi fundamenti partis contrarię in
ver. non ob. iste tex. & in ver. insuper. Decimo facit, Papa legiti-
mat quo ad spiritualia subiectum imperio, vt in c. nostro: ergo
& c. & contra substantiam ecc. in temporalibus videtur Impera.
posse legitimare. & hanc opi. est secutus Ia. de Bel. vbi disputat,
in Authen. qui. mo. nat. effi. sui. & Bar. in consil. 80. quod incipit,
Viso instrumento locationis. in fi. & Cal. scilicet Gas. per ratio-
nes quas hic adduxit, in consi. suis in rub. eod. tit. consi. 3. scilicet
inter consilia Ioan. Cal. facit, ꝙ hęc successio est de iure ciui. &
81 iura impe. hoc disponunt, 8. dis. c. quo iure. † Immo plus dicit Io.
An. in c. nostro, ꝙ habens talem potestatem potest filium sacer-
dotis quo ad bonorũ patrimonialiũ successionẽ etiã quo ad ho-
nores legitimare, non obs. ꝙ sacerdos non possit vxorem habe-
re: & sic tantum persona quãtum successio bonorum in hoc at-
tenditur: & hanc partem, ꝙ comes palatinus habẽs potestatem
ab Impera. legitimandi possit in terris ecc. legitimare, tenuit &
consuluit Gas. de cal. dicens, ꝙ donatio facta Papæ fuit quædam
recognitio, & in pristinum statum rei reductio: quod sentit glo.
in c. ego Lud. 63. dist. & talis recognitio est facta non ad excludẽ
dum Impe. sed ad recognoscẽdum, ꝙ duo sunt principes, in Au-
then. quomodo oportet epis. in prin. de ma. & obe. c. solitæ. item
& hæc donatio non fuit facta per viã contractus, sed potius per
venerationem, & legis siue priuilegij viam, 96. dist. c. Constanti
no. ibi, vtile iudicamus. & ibi, discernimus venerãtes & c. & ibi,
discernentes sancimus. & in pluribus verbis illius c. sunt verba
similia, quæ sapiunt verba legis: sed conditor & successor potest
l. reuocare, ff. de legi. l. non est nouum. c. j. de consti. li. 6. & si dica
tur, ꝙ transiuit per viam legis, ex quo fuit in non subditum, im-
mo in superiorem, sed per illud c. potius cõceditur priuilegium
Papæ: & per hoc non tollitur, quoniam par potestas vel maior
remanet apud concedentem, de præben. c. dudum. li. 6. c. j. de cõ-
ces. preben. §. ex parte. eo. li. & licet deceat concedentem non re
uocare, regula decet. de re. iu. lib. 6. potest tamen reuocare, vt no
tatur in eadem regula, gl. fi. hic tamen recipit dubitationem vi-
deri meo: nec puto procedere, quia prædicta procederent, quan
do subditus priuilegiaretur, quia tunc reuocari posset, licet sub-
dito sit ius quęsitum. facit dictum Inno. in c. in nostra. de iniu. &
iste tex. secundum vnam lec. facit quod not. Ioã. And. in regula,
in generali, lib. 6. Si autem conferret ius seu priuilegium, vel
legem in non subditum: tunc illud non potest amplius tolli etiã
reuocata l. ita no. Inn. in c. nouit. de iudi. & in c. dilectus. in addi.
de temp. or. & Arc. in c. licet canon. de elec. li. 6. facit quod idem
Inn. no. in c. quę ecc. de consti. & ratio, quia lex etiam priuilegia
ta in non subditos non potest transire vt lex, c. 2. de consti. lib. 6.
c. a nobis. de sen. excom. l. fin. ff. de iuris. om. iud. transit ergo tan
quàm contractus vel quasi, ex quo cõtractu vel quasi obligatur
ipse Impe. ad obseruantiam, c. j. de proba. & sic hæc l. instar est
donationis & cõtractus, quare dissolui non potest sine commu-
ni consensu contrahentium, c. 2. de spon. l. ab emptore. ff. de pac.
facit quod not. Bar. ff. de decre. ab or. fa. l. quod semel, vbi dicit, ꝙ
si statutum dat immunitatem 10. an. venientibus ad habitandũ,
reuocari non potest, cum transierit in speciem contractus iam
completi ex parte ciuitatis & eius, venit, & sic illud statutũ non
stat in meris terminis statuti, ex quo disponit in non subditum
etiam priuilegium, durare etiam debet, vt in regula, priuilegiũ.
de reg. iur. & in regula, decet. in 6. & idem no. Arch. 11. q. j. c. quin
que. ex quibus infert Bar. in l. priuilegia. C. de sac. sanc. ecc. ꝙ lai-
ci, qui statuerunt singulis an. ꝙ clericis religiosis daretur certa q̃
titas frumenti pro elemosyna, non possunt reuocare tale statu-
tum. & hoc iam dicta ratione bene allegaret c. ad apostolica. de
simo. ex quibus dico, ꝙ dicta donatio reuocari non poterit. sub-
iungit etiam Gas. vt hic alle. Car. Flo. ꝙ Impera. non videtur alie
nasse donando, quia non dicitur alienari, quod in familia tene-
tur, de his quę fiunt a prela. c. cum apostolica. 12. q. 2. c. bene res.
de do. c. apostolicæ. papatus enim & imperium faciunt vnũ ius
publicum, j. dist. c. ius publicum. vnde dicit Imperator, magis re
ligionibus quàm laboribus vel sudore rempublicam contineri,
23. q. 7. c. quãuis. & sic donando ecc. videtur donare suis, ff. de ver.
ob. l. si ita quis. §. ea lege. vbi glo. no. Opin. Gas. puto veriorem ex
pluribus rationibus s. tractatis, & in hac materia cõsidero, ꝙ po
test haberi respectus ad donationem factam per Impera. c. infe-
riori de aliqbus ciuitatibus, prout est de toto patriarchatu Aqui
legiensi, & pluribus ciuitatibus vltramõtanis: & de protestatio-
ne Impera. vel comitis in his nõ est minor dubitatio, per ea quæ
concludit expresse Ioan. And. in addi. Spe. in ti. de iurisd. om. iu.
§. fin. vidisti duas opi. quarum vna & c. in fin. ꝙ si donatio quarũ
dam terrarum fiat per Impera. ecc. inferiori, licet transeat in ea
imperium, adhuc tamen quædam superioritas remanet ossibus
imperij, ita ꝙ ex ista superioritate causa per appel. coram Impe
ra. poterit tractari. inducit c. romana. §. debet. de fo. compe. lib. 6.
vbi si esset nulla superioritas in persona alterius iudicis, consue-
tudo

tudo non teneret, vt ad alium appellentur etiam in iurisdictio-
ne contentiosa: multo fortius in casu nostro dicemus superiori
tatem remansisse in Imperat. quo ad effectum legitimandi. Ad
hoc facit quod dixi de episcopo s. eximente ecc. a se, qui adhuc
retinet quandam præeminentiam episcopalem, vt not. de do. c.
apostolicæ. & c. pastoralis. de religiosis do. c. constitutus. de cen-
si. c. cum venerabilis. si autem dictæ causæ essent feudales Impe
ra. tunc est minus dubium ratione directi dominij: quare sicut il
lo casu appellaret ab ecc. ad Impera. c. romana. §. diebus. & quod
ibi no. de fo. compe. li. 6. de maio. & obe. c. solitæ, in glo. in c. 2. de
delictis pue. facit c. transmissam. & quod no. Doc. in c. verum. de
fo. compe. ita poterit legitimare secundum Io. And. vbi s. aut ha
betur respectus ad donationem factam per Impera. ec. ro. & pu-
to ꝙ consentiéte eo, de cuius præiudicio tractatur principaliter,
non dico iure cuiusdam spei incertę, vt dixi in q. an Papa in ter-
ris imperij: & potest Impera. legitimare in terris ecc. & sic vbili
bet, cum hoc sit voluntarium non adhęrens territorio, l. 2. de of.
procon. & aliquando habet voluntariam sine territorio, c. pe. de
in inte. re. & sic est vera determinatio Ia. de Bel. quę fundatur ex
multis rationibus supra factis. id tamen, quod dicit Gas. in vna
ratione, vt donatio hic facta per viam legis possit reuocari, non
procedit rationibus supra factis, quas pro parte tetigit Flo. in re
pe. c. perpendimus. de sen. excom. & esset contra c. fi. de do. C. de
reuo. do. l. fidem esse. ꝙ Impera. donando retinuit potestatē non
minorem, non placet mihi, nec etiam d. Flo. quia fuit plena: ex-
pressit enim Constantinus, ꝙ nihil iuris volebat in imperio re-
tinere, c. Constantinus. præal. ibi, concedimus, atque relinqui-
mus. & in eo quod dixi, non est iustum, vt terrenus potestatem
Impera. habet in loco, vbi est principatus, & sacerdotium Chri
stianæ religionis: vnde in terris ecc. solus Papa habet plenissimā
potestatem, & Impera. non curat, qui nec per se nec per alium
in eis iurisdictionem exercebat, vt in cle. roma. de iureiur. §. por-
ro. quia tale impedimentum est stricti iuris, & refertur solum ad
iurisdictionem, quæ restringitur territorio. Alię autē rationes s.
factę possunt recte procedere, vt sic omnis Impera. vbicumque
legitimare possit quo ad successionem, & ad dignitates secula-
res, cum illegitimi non prohibeantur per canones ab hęredita-
tibus principaliter, sed procedit a legibus ciuilibus, quibus non
ligatur Impera. ff. de legi. l. princeps. vnde etiam sicut stamus le-
gibus in fo. cano. c. j. de no. oper. nun. ita stabimus legitimationi
Imperatoris in terris ecc. quia sublata legum dispositione debe
ret illegitimus tanquàm filius admitti ad successionem, secūdū
ea quę dixi s. secūdū Bu. in ea. di. su. p. gl. nostra j. q. 3. vbi post hoc
genus cœperunt cum ratione viuere. ex hoc dico secundum gl.
ꝙ si Impera. legitimat filium constituti in sacris, valet legitima.
tio quo ad successionem paternam. quod tenet Io. cal. qui dicit,
ꝙ bona cle. gaudeant eo priuilegio cum bonis ecc. 12. q. 2. c. eccle
siarum. de vi. & ho. cle. c. fin. cum non oportet hoc in læsionem
cle. retorqueri, regula ꝙ ob gratiam. li. 6. & si dicatur, ꝙ Impe. nō
potest tollere impedimentum ma. Io. cal. dicit, non obst. alias se
queretur, ꝙ nec alios possit legitimare, cū non possit tollere im-
pedimentum, propter quod non poterat secundum l. diui. vel ca
no. inter parentes legitimum esse ma. quod constat esse falsum.
facit etiam secundum eundem, ꝙ si ponderamus bona tempora
lia, sicut in aliorum bonis potestatem habet Impera. & sic in bo
nis istius cle. in sacris, cum ipse cle. de ipsis posset disponere in
vita & morte sicut laicus, de test. c. quia nos. & c. relatum. 2. & ab
intestato sibi succedūt agnati secundū dispositiones l. ciui. 12. q.
2. c. sunt manifestę. 12. q. vl. c. fi. dicit etiam, ꝙ si consideretur per-
sona patris, quæ non est subiecta Impera. principaliter sequere-
tur, ꝙ nullum filium laicum, nisi de tempora. iuris. ecc. possit Pa-
pa legitimare quo ad successionem paternam, contra hanc de-
cre. secundum opi. Ho. & Io. And. de qua s. in j. q. glo. nostræ. con
cludit ergo Io. cal. pro Impe. ꝙ talē legitimare possit quo ad suc
cessionem paternam. Quo ad ordines vel ecc. dignitates dic, ꝙ
non, cum ab his prohibeatur per canones, contra quos non Im
pera. sed Papa dispensat. legitimatus autem per Papam simplici
ter non intelligitur legitimatus quo ad hæreditates, quibus pro
hibetur etiam de iure ciu. quo ad ius ciui. Papa non tollit nisi ex
causa, secundum Flo. hic, qui tenuit Papam solum posse legiti-
mare in terris imperij tollendo impedimentum canonicum, &
confirmando ma. ꝙ non tenuerat. quam opi. sequendo dic vt di
xi in j. q. super glo. Dicas ergo reuertendo ad membrum, ꝙ si ha
bet respectus ad donationem factam per Impera. ecc. ro. dupli-
citer potest intelligi: vno modo, quando proprium subditū Im-
pe. vult legitimare in terris ec. puta quando ipse esset Romæ vel
in aliis terris ec. Primo casu aut vult legitimare in viam conten-
tiosæ iurisdictionis, & non potest, quia illam extra propriū terri

torium non exercet, l. 2. ff. de offi. procon. Aut legitimat in viam
voluntariæ iurisdictionis: & tunc potest, vt præal. c. nouit. de of.
leg. Secundo casu si vult disponere in radicem ma. nō potest se-
cundum But. hic, nisi inquantum talis dispositio concordet iuri
ca. ideo si leges dicentes per subsequens ma. filios legitimatos
esse, non essent approbatæ de iu. cano. c. tanta. s. eod. non legiti-
marentur filij illa forma verborum hoc casu, quādo in radicem
ma. disponeret, nec etiam posset Imper. in terris suis propriis se
cundum Hos. in q. quando Papa in terris imperij legitimat. Aut
vult de nouo conferre legitimitatem non obst. vitio: & tunc si
vult istud ius inducere per rescriptum, non potest in non subdi-
tum, nec etiam potest in substātiam quo ad spiritualia. Aut vult
legitimare, l. generalem condendo: & tūc potest legitimare sub
ditum ecc. quia l. generalis principis approbata est generali ap-
probatione, 10. dist. c. si in adiutorium. & l. imperatorum. & c. im
perium, vbi per Arc. c. per tuas. s. eo. ti. quod est verum respectu
temporalium: secus quo ad spiritualia, secundum But. hic: nam
tunc non disponit princeps in materia sibi subiecta, c. ec. de cō-
sti. ideo legitimatus secundum casum aut. item si quis. C. de na.
lib. nō esset quo ad spiritualia legitimatus, vt ibi dictum est, sub-
ditum ecc. legitimari a principe, l. generalem condendo: fateor
verum, nisi talis l. generalis reperiatur contraria canonibus, ar.
no. in c. j. de no. ope. nun. & 10. dist. per to. Ad rationes autem cō-
trarias, ex quibus arguebatur Imper. vel comitem non posse le-
gitimare: respondetur, & ad primum dictum Inn. qui dicit, ꝙ le-
gitimatus habet tantum potestatem super illis, super quibus le-
gitimans habuit. dic, ꝙ per hoc non probatur, ꝙ habens legiti-
mandi potestatem possit eam exercere in illos. & dictum Inno.
potius exercuit effectum legitimationis, quàm legitimādi exer
citium, quasi velit dicere, Impera. potest legitimare in terris ecc.
quo ad exercitium, sed quo ad omnē effectū legitimitatis non,
quia solum quo ad dignitates & hæreditates seculares, non quo
ad ordines & dignitates ecclesiasticas. Ad secundum cum dici-
tur, difficile est facere quem hæredem. dic secundum Flo. hic, ꝙ
procedit in iurisdictionē contentiosam, propter cuius exercitiū
præiudicaretur iudici territorij: vnde episcopus etiā in loco exē
pto, licet sit in eius diœcesi, non tamē potest sedere pro tribuna
li, c. cū episcopus. de of. or. lib. 6. quod cessat in iurisdictio. volun
taria, quæ non est limitata ad certū territoriū. Ad tertiū contra-
riū formatū patet responsio ex superioribus dictis pro hac par-
te in j. 2. 3. & 4. rationibus supra. aliud eñ est in cōtentiosa, aliud
in voluntaria iurisdi. & ratio diuersitatis s. paruit. & secundū il-
la intelligitur c. nostrū: in voluntaria tamen distinguitur in c. no
uit. de off. le. an exigat aliquā causæ cognitionē, an non. si non:
& tunc extra locū iurisdictionis, & in personā non suppositam
exerceri potest: & ideo ordinatio cle. non potest fieri ad aliū epi
a scopū [a] quo ad ordines exec. c. lugdoñ. 3. q. 3. & quod not. glo. in
c. cū nos. de his quæ fi. a præla. sine consensu ca. & in c. eos. de
tempo. or. lib. 6. requiritur eñ examinatio personæ, c. fin. & per
totū, de temp. or. j. di. c. ex pęnitentibus. 81. dist. c. si quis. itē quan
doque quis inuitus causatiue cōpellitur ordinari, c. j. & c. quęris.
b de ætat. & quali. [b] non ergo penitus voluntariū. eodem modo
dicimus de potestate in fo. pœni. c. omnis. de pęn. & remis. cum
aliis iuribus alle. in contrariū, quæ potestas quandoque in inui-
tū exerceretur, quod delictū est notoriū, c. j. & c. ad audientiā. &
per doct. de spon. vel alias potest dici, potestas ordinandi restri-
cta ad locū originis beneficij vel domicilij, c. cū nullus. de tem-
po. or. lib. v. pariter forus pœnitentialis est annexus parochię, &
sic territorio, in c. omnis. de pœ. & remis. c. nullus. de parochiis. &
est eñ ius cura, quæ cura est annexa parochiæ, secundū Host. &
Innoc. super rub. de parochiis, & per totū. & in c. omnis. quare
non mirū, si alius non potest facere. facit gl. 16. q. j. c. placuit. pote
stas autē legitimandi in casu nostro est actus non requirens cau
sę cognitionē, quę potestas cōpetit ratione territorij. facit quod
dixi in secunda ratione, & 4. quare dico, si Impera. vult legitima
re legē generalē condendo, ꝙ lex adhæret territorio, c. 2. de con-
stitu. lib. 6. l. fin. ff. de iuris. om. iud. quod intelligo sic, nisi lex ge-
neralis esset approbata ab ec. quia tunc ex eius approbatione di
citur etiā lex ecclesiastica: & sic eo respectu non adhęret territo
rio. aut per rescriptū: & tunc potest in terris ec. & intelligo hoc
etiam, ne contradicā superioribus, quando rescriptū est per viā
voluntarię iurisdictionis, non contentiosę: & sic intelligo quæ
proxime

ADDITIONES.

a ¶Ad alium episcopum. Fallit in clerico præbendato in vtraque diœcesi, gl. 1. 1.
q. 2. quoniam diuersarum. sed quid si ordinatio per vnum sit cœpta, an prę-
ter alium possit perfici. dic ꝙ sic, gl. 7. q. j. nihil. Inno. in c. fi. de sacra. iteran.

b ¶Et quali. Vide Car. in cle. si. in fi. de ętat. & quali.

proxime dixi,ita intelligẽdo iura s.adducta in Imperatore:quã-do per viam legis,vel rescripti legitimat, ad illud ar. dicti sequi-tur in eodem articulo,quia talis potestas legitimandi nõ est pro rogabilis.dic vt dixi s.in v.ratione,vbi allego dictum Host. in c. nostro.ad ea quę dicunt,ꝙ ea quę sunt meri imperij & supremę potestatis,nõsunt prorogabilia:satis eñ rñsum & distinctũ in j. q.an Papa possit in terris imperij,i remotione secũdi fundamẽ-ti.Ad illud,ꝙ legitimatio non trahitur retro ad præiudicium ter tij,patet responsio per id quod dixi s.in 3.ratione pro hac parte, & ibi etiam remitto ad illud,quod dicit,ꝙ actus legitimandi est iurisdi. fateor , sed etiam dico ꝙ est iurisdictionis voluntariæ.& cum dicit,ꝙ est pręiudicialis quo ad spẽ,s.rñdi in fin.3.q.pro hac parte,& ibi etiam remisi.Nõ obs.quod dicitur in tertio vel quar to ar.in verbo, pręterea.in prima obstantia illius ar. cum argui-tur de defectu obiecti,i.subditi: quia rñsum est in quarta princi-pali ratione ꝓ hac parte,in vers.ibi,& sic dicatur ad illud de epi-scopo.& c. Ad aliud quod sequitur de absurdo,ꝙ maiorem pote statem habeat Imperator:illud cessat tenendo opi. quæ vera est in c.nostro,ꝙ Papa in terris imperij possit legitimare.de quo ibi me remitto:& eadem ratio erit in Papa, quã superius in Impe-ra.dixi, scilicet defectus obiecti, idest non subditi:sed si consen-sit legitimatus prorogare iurisdictionem Papæ vel Impera. ces-sat contrarium.& intelligo patre consentiente,si viuat:si non vi uat,cõsentientibus illis quibus posset præiudicari. Ad vltimum contrarium patuit sol.in 3.ratione superius facta.nõ ob. quod di xi in vlt. ratione,& ibi etiam dico, ad hoc me latius non exten-do in solutionibus,quia in solutionibus poterit studiosus subti-lius indagari.Panor. hic magistraliter loquẽdo distinguit in Im peratore:aut vult legitimare incipiendo a radice ma. & non po test legitimare, quia non potest ipse disponere super mat. vt in c.tuam.de ordi.cog.aut per rescriptũ vult legitimare: & tunc in spiritualibus nõ potest,vt s.dixi,maxime per rationes quas tan-git gl.in c.2.de fi.presby.li.6.in temporalibus vero potest in ter-ris sibi subiectis mediate vel immediate, immo de iure ipse so-

a lus potest in solo imperio:[a] vnde reges & alij principes, qui re-cognoscunt Imper.vt dominum,de iure non possunt legitima-re, quia legitimatio sicut & famæ restitutio & similia vidẽtur re seruata soli Impera.vt s.dixi. secus si essent principes non reco-gnoscentes superiorem,vel cõmunitates,vel ciuitates:nã isti ha bent tantam potestatẽ quantã habet Impera. in imperio suo.ad hoc ille tex.in ver.insuper.& ad hoc quod not.Bart.in l.infamẽ. in fi.ff.de pu.iud.vide ad prędicta Inn.in c.cum P.de fide instru. no.in c.cum te.s.de re iudi.Bar.in l.hostes.ff.de cap.& postli.re. in l.j.§.de qua.ff.de postu.aut vult legitimare in terris eccl.& nõ potest eisdem rationibus quas s.dixi in Papa.idem & fortius di-cendum de habente ab eo potestatem.Ang.in consil.31.quod in ci.In Dei & c.pro decisione primi puncti.altius exordiendo di-cit varios casus,considerando plures casus fore. Primus est,vtrũ habens potestatẽ legitimandi a Cæsare possit hanc potestatẽ in terris ecc.exercere in subiectos Cęsari.Secundo,an possit in nõ subiectos. Tertio,an legitimatus itra territoriũ Cæsaris sit i om ni territorio legitimus reputandus.Quarto,an nõ subiectus Cæ sari legitimatus per comitem in terris ecc. sit legitimatus, ita ꝙ vt legitimus possit ad successionem ab intestato vocari . His sic

82 examinatis multę quæstiones apparebunt sopitæ, quę ex facto quotidie oriuntur.¶†Ex primo videtur dicendum ꝙ sic,ratione iam dicta, scilicet ꝙ prorogari potest iurisdictio volũtaria de lo-co ad locum.quod tenuit etiam Cy.C.de epi.au.l.si quis ex con sensu. hic tamen aduertẽdũ est diligẽter,quia licet possit proro-gari iurisdictio comitis palatini, cui principaliter ꝓ principẽ est attributa potestas : tamen si idem comes deputaret suũ vicariũ, & locũ tenentem,non potest extra romanũ Imperiũ etiã ex ꝓ-rogatione iurisdi.exercere,licet sit voluntaria,vt d.l.2.in fi.ff.de offi.procon.quo ad hoc signanter est notãda.Circa tamen dicta de ꝓrogatione ex ꝓmissis in art. an Papa legitimare possit quo

83 ad temporalia,apparet instantia.¶†De secundo,an possit legiti-mare idem comes non subditum,& similiter in loco non subdi to,adhuc per omnia idem dico quod in precedẽti,quia tunc du-plex est prorogatio: primo de persona ad personã : habet enim princeps potestatem legitimandi subditos Cæsari: si igitur non subditi se subiiciunt,fit prorogatio de persona ad personã, quæ secularibus est omnino ꝑmissa,vt l.2. C.de iurisd.om.iud.& l.j. & 2.ff.de iudi.item quia in loco nõ subdito fit prorogatio de lo-co imperij ad locũ ecc.quę potest fieri similiter vt ostensum est: si tamen penes se legitimati per errorem adirent comitem pala tinum,velut suum iudicem,cum non esset,vt ff.de iuris.om.iu.l. si per errorem.impeditur tunc prorogatio.Non obs.tex.noster, dũ dicit , ꝙ in patrimonio Petri Papa potest libere legitimare, quasi non possit alibi:ergo ita in Imperatore quo ad terras eccl. quia exponit libere,i.iure proprietatis donationis,c.dist.c.õ mo rem.de rescri c.si quando.& sic in territorio beati Pe. Papa po-test,& nemo sibi contradicere potest : sed in territorio Cęsareo posset contradicere ille,cuius interest,scilicet Cæsar,& is cui in hæreditate fieret ex legitimatione præiudicium,vt de rescri.c.2. & c.ad aures.de maio.& obe.c.fi.Non ob.ꝙ Papa habet plenis-simam potestatem in terris ec.quia licet habeat,tamen subditus poterit ibi in pertinentibus ad voluntariam iurisdictionem sub mittere se potestati Cęsareę,& nihil repugnant. Nec obst.ꝙ iu-rat nullam exercere iurisdictionem per se vel per alium:quia il-lud iuramentum ad iurisdictionem contentiosam refertur,quæ continet in se imperium merum & mixtum, & iurisdictionem simplicem:non autem ad voluntariam,per quã nulli pręiudica-tur:bene tamen fateor, ꝙ prohibente Papa nec etiam volunta-ria exercet,quia obstat sibi proprium iuramentum, vt d.cle.vn-de concludo ex præmissis comitem palatinũ tam subditum Cæ sari q̃ ro.Pon.legitimare posse ex vi prorogatæ iurisdi. Fallit in duobus casibus.primo,si Papa contradiceret:secundo,si contra diceret priuatus,cui in successione per legitimationem pręiudi

84 cium generatur,vt ex pręmissis apparet. ¶†Descendo nunc ad tertium,scilicet an legitimatus intra territorium Cęsaris in ter-ris ecc.sit legitimus reputandus.Pet.de Anch.ponit in consi. 313. quod inci.In Christi & c.primum dubium.& hic aduertendum est,ꝙ Bar.in l.j.C.de sum.tri.ꝙ inhabilis habilitatus ad actus per inferiorem a principe, puta a populo vel vno domino nõ est ha bilis,nisi solum infra territorium reddentis eum habilem:vnde si quis esset legitimatus per oblationem curiæ,nõ est legitimus, vt sic haberet potestatem succedendi,nisi solum intra territoriũ illius curiæ,& solum inter patrem & filium legitimatio hæc ef-fectum sortitur,vt in Authen.qui.mo.nat.effi.sui.§. filium.col.7.

85 ¶†Et infert ex hoc, ꝙ filiusfa. habilis factus per statutum ad ea, quæ sunt sibi interdicta iure cõmuni, non erit habilis nisi intra territorium statuentis:secus si efficiatur habilis autoritate supre ma, & sic Cæsarea vel apostolica : licet hoc non dicat expresse, sed satis tacite dicit.Et infert,ꝙ habens potestatẽ legitimãdi vel habilitandi inhabilẽ ab inferiore a principe,illã iurisdictionẽ li-cet voluntariã non exercebit etiã in subditũ extra territoriũ nul lo modo,ꝑ d.l.2.& hoc,ꝙ habilis factus autoritate Cęsarea vbi-cũque sit habilis,fateor de plano quo ad omnia ea quę princeps potest conferre, scilicet quo ad omnia recipientia tẽporalitatẽ, non aũt erit habilis sine dispensatione noua quo ad spiritualia , & illa,quę sunt reseruata romano Pontifici,& ipsorũ nõ est lai-cus capax,vt in c.lator.s.eod.& in c.tuã.de or. cog. & ꝙ vbicũq; sit legitimus legitimatus auto. Cęsarea,patet,quia eius legitima tio abstergit omnẽ maculã geniturę,& ipsum reducit ad statum primæuũ,& primũ ius geniturę,secundũ quod omnes liberi &

b legitimi nascebantur,[b] vt in §.bella.in cor.qui.mo.nat.effi.legi. ff.de na.rest.l.quæris.& in cor.qui.mo.na.effi. sui.§.si quis igitur filios.col.7.& hoc intelligo quo ad omnia tẽporalia, per quorũ assecutionẽ nullũ pręiudiciũ generatur, non quo ad ea per quæ pręiudiciũ infertur:vnde legitimatus auto. Cęsarea etiã si sit sub ditus Cæsari, & intra romanũ imperiũ existat legitimatus, non succedat ab intestato illis , qui suæ legitimationi non consense-runt,qui non sunt de territorio Cæsareo:quoniã illis Cæsar prę iudicare nõ potuit auferẽdo illis potestatẽ succedẽdi de iure cõ-petentẽ,& in successione præferendo legitimatũ,quia ante erat inhabilis.erit igĩt talis legitimus & habilis quo ad officia & ho-nores tẽporales,& quo ad dignitates,quę sine cuiusdam iniuria conceduntur vbique locorũ.hoc fuit de mente Io.& But.vt pa-tet per prædicta in gl.& idẽ recte intuenti secundũ Io.And.hoc idẽ voluit Bar.quando tractatur de præiudicio tertij, qui non sit de territorio legitimantis,in d.l.cunctos populos.C.de sum.tri. sic igitur erit econuerso,si ro. Pon. aut alius habens potestatem ab eo legitimat subditum in spiritualibus tñ,ille legitimus erit vbique quo ad omnia spiritualia , quia non est quo ad illa inue-niere locũ, qui nõ sit de iurisdictione Papę: & sic legitimat sub ditũ etiam in temporalibus quo ad omnia temporalia , etiã erit iudicandus legitimus & in omni loco mundi, quo ad ea quę ne mini afferunt præiudicium,vt prędixi: sed quo ad ea quę sunt tẽ poralia,non subiectis inferre non potest pręiudiciũ:sicut est pri uare non subiectos potestate succedendi ab intestato per super exi-

ADDITIONES.

a ¶Imperio. Adde Rotam deci.203.inferior,in nouissi.

b ¶Nascebantur. Adde d.Soc.consi.251. inci. Quoniam in præsenti consultatio-ne.ver.quibus præsuppositis.circa prin.in 2.parte,char.143.ꝙ legitimatus vi detur esse legitimatus & naturalis.

existentiã spurij vel naturalis legitimati, non erit legitimus iudicandus,aliàs necessario sequeretur, ꝙ in nõ subditũ data esset potestas coercendi aliena potestate fruenti,& est falsissimum ẽt in Cęsare,vt l.omnes populi.ff.de iust.& iu.& d.l.cunctos populos.si igitur persona,quę est de terris ec. se legitimari fecisset ab imperiali comite palatino patre inscio vel inuito,non dubito ꝙ non succederet ex legitimatione prædicta ipsi patri,quoniã nec ei nec aliis veniẽtibus ab intestato potuit ꝑ suã prorogationẽ ꝓiudicare,vt in regula iuris, alteri per alterum.in 6. & c.sed patre petente filiũ legitimari nõ videtur patri iniuria facta, qui petiit, nec aliis qui essent ab intestato successuri, cũ pater testando potuisset illos hæreditate priuare,ar.opti.ff.de le.j.l. quod fideicõmissum.& facit bene quod no.Bar.ff.de li.& posth.l.Gallus.§.& quid si tantum.vers.2.inducitur in ar. vnde cõcludo,ꝙ cum dicta persona virtute ꝓrogationis sit iura legitimorũ assecuta autoritate cęsarea,ꝙ vbique locorum legitima est cẽsenda quo ad omnes effectus temporales,per quos pręiudicium non infertur cuiq̃,vt sunt tẽporales honores: & ideo cum in casu proposito nõ subiectis cęsaris nullum præiudiciũ inferatur, quia nõ patri nec venientibus ab intestato,vt dixi,quos ipse potuit sua hæreditate priuare,ꝙ quo ad potestatẽ succedendi ipsi patri talis legitimus est cẽsendus,& omnibus alijs antefertur. sed si pater alium filiũ aut filios habuisset legitimos,quibus solam reliquisset legitimã & minutam propter existentiam huius personæ legitimatę:tũc q̃a pater non potuisset auferre vel diminuere legitimis sine causa,non esset censenda legitima dicta persona quo ad fratres,quatenus de diminuẽda legitima tractaretur. & ex hoc infero,ꝙ nõ erit legitima hæc persona,nisi quo ad patrem,qui eam legitimari fecit,vt sibi succedat, non quo ad alios attinentes in successione actiua,id est vt ipsa alios venientes ab intestato excludat, qui legitimationi non consenserunt, nec eam ratam habuerunt, & cui etiam non consenserit,nec ratum habuit ille attinens,de cuius successione tractatur:in successione passiua, i. quã alius huic personę ab intestato facere velit,arbitror eam legitimã fore censendam,quia ipsa petendo se legitimari,habilitauit ad hæreditatem suam inhabiles: & nemini fit iniuria, cum principaliter de bonis suis tractaretur:vnde eidẽ coniuncti ex paterna linea proximiores succedendi exclusis attinẽtibus per lineã fœmininã in gradu remotiori,qui alias exclusissent cõiunctos per paternã lineam,vt l.spurius.& l.hac parte. ff. vnde cogna. & secundũ hoc est dare vnum casum notabilem, ꝙ quis alteri potest esse agnatus passiue non actiue quo ad successionis potestatem . item ex his audacter dico , ꝙ per suum testamentum priuare suis bonis non potest venientes ab intestato ex aliqua iurisd.cæsarea: exẽplum in comite & barone,cuius comitatus & baronia venit ad proximiorem agnatum masculũ ex antiqua consuetudine, cessante prole legitima masculina comitis vel baronis, ꝙ hoc casu filius masculus naturalis comitis vel baronis de patrimonio ec. legitimari poterit per comitẽ palatinũ: quia nec tractatur nunc de pręiudicio patris legitimantis, sed subditorum dicti comitis, & baronis,& etiam ec.ro.in cuius territorio est comitatus & baronia: & ideo non cõsentientibus subditis prorogatio facta per comitem nullũ sortiretur effectum,vt d.l.quæro.& ff.de adop.l. nam ita diuus.eadem ratione dico,ꝙ licet legitimatus aliquãdo subditum per fideic.excludat,tamen dico hoc esse verum,cũ legitimatio facta est per superiorem legitimationem,& ille,de cuius hęreditate tractatur, similiter erat legitimati subditus: alias secus,quia cum non possit legitimatio prædicta tenere nisi solũ virtute prorogatæ iurisdictionis,nõ potuit prorogans cuiq̃ non consentienti per suam prorogationẽ præiudicium generare , vt
85 superius dictum est. † Vnum autẽ dubium pulchrum hic occurrit,an legitimatio excludat subditos roma. imperio in successione,quæ deferetur in territorio ec.& loquor,quando filius legitimari fecit,non quando pater,de cuius patris successione tractatur.videtur quod sic,quia Impe.statuere potest,& suos subditos intra territoriũ existẽtes & ligare etiam eos existẽtes extra, etiã specialiter prouidendo,vt in c. vt animarum.§.statuto.de const. li.6.ergo priuare potest eos potestate succedendi etiam in hæreditate extra territorium constituta. In contrarium facit,quia de bonis extra territorium suum cõstitutus iudex non disponit, vt d.l.cum vnus.§.fin.cum si.ff.de bo.auto.iudi.pos.c.postulasti.vbi no.de fo.compe.sufficiat dubia tetigisse, vnde me non extendo
86 vlterius.†Ad quartum, an nõ subditus Cæsari legitimatus in loco non subdito, vt est in q.proposita, sit legitimus reputãdus in omni loco. dico ꝙ sic,q̃a legitimatio fieri potuit virtute iurisdictionis ꝓrogatæ, illud idẽ operatur, quod facta in loco subdito, & eosdem operatur effectus , cum iurisdictio ꝓrogata sit eiusdẽ virtutis & potestatis,cuius erat prima,vt plene not.per Cy.in d. l.si quis ex consensu. quos autem effectus producat dicta legitimatio extra locum & territoriũ legitimantis, superius est ostensum:nec dicat quis dictam legitimationem non tenere factã de dicta persona,quia nõ fuerant requisiti alij venientes ab intestato,vt d.l.queris.melius eod.ti.l.pe.c.fi.quoniam non fuit citatio necessaria,cum nullum pręiudicium fuerit eis illatũ,ex quo postulante patre,de cuius successione tractatur,legitimatus fuit.ipse etiam voluit venientes ab intestato excludere, & illum inuitare ex ardenti cõmuni voto parentum,ad quem natura inclinãte eorum hęreditates concurrunt,vt l.scripta.ff.vnde lib.& ff.de bo.dã.l.cum ratio.Similiter nullus dicat priuilegium non tenere,quia nõ est adiecta clausula derogatoria,quia illa clausula requiritur vbi Impera. sua l. statuit non valere rescriptum. Exemplum pone in hac materia, vbi per legitimationem fiat alij præiudiciũ, quo casu cæsarea legitimatio non tenet non citatis quorum interest,vt d.l.pe.& fi.& ratio,si Impera.legitimat illis non requisitis,requiritur tunc clausula non obst.& c.vt not.in l.quotiens.C.de preci.Impe. offe.& l.rescripta.& l.fi. C.sen.resc.non poss.in glo.& C.de transac.l.causas.in glo. sed si nulli pręiudicatur, vt in q.nostra , quicquid principi placet etiam sine clausula
87 sustentatur auto.cæsarea.ff.de consti.prin.l.j.† dixit etiam Ioan. And.sequen.Ho.no.ꝙ spurios natos ex ma. interdicto per censuram ecclesiasticam,vt inter duos sobrinos legitimos,Impera. legitimos non faciet per suam dispensationẽ: quia cum nõ possit super ma.cognoscere, ergo nec dispẽsare: quia cum negatur causæ cognitio,multo fortius dispensatio,de deci.c.tua.j.sed Impera.de ma.non cognoscit,cum de foro suo non sit,vt in c.fi.de secun.nup.licet autem non faciat eum vere legitimum , tamen ad actus, qui solis legitimis tribuuntur , & ad successiones quæ de suo foro sunt,bene habilitat dispensando : vnde hoc casu nõ aboletur macula geniturę,sed velatur eius affectus quantum attinet ad prædicta.& sic dixi intelligi omnes ll. dicẽtes , ꝙ Impe. illegitimum facit legitimum: quia illud fuit, quãdo legitimatus non est natus ex ma.interdicto per ec. solus ergo Papa, qui talẽ ma.interdixit, poterit eum legitimum facere.& eadem ratione cum Papa non possit dispensare super ma.interdicto per l.inter fratrem & sororem,germanam,vel inter ascendentes & descendentes simpliciter natos ex tali mat.non legitimabit Papa,licet habilitare possit tales non obstãte macula geniturę ad spiritualia,& etiam temporalia,si suæ iurisdictionis existunt.ita Ang.in d.consi.31.facit quod vult Bald.in l.& si contra.C.de nup.Ex his quidem infero,ꝙ si testator substituit per fideicõmissum filio, si decesserit sine filijs,ꝙ non excludit substitutum legitimatus per Cæsarem,qui natus est ex ma.interdicto per ec.quia Impe. non fecit eum legitimum,licet habilitauerit ad iam dicta.vnde consilium est,ꝙ legitimatio tunc fiat a Papa.& similiter non excludet legitimatum per Papam,si ille natus fuit ex matr.interdicto per l.Dei.& hęc sunt vtilia,subtilia,& mẽti tenenda.& hæc etiã sufficiant pro examinatione prędicta , quæ inuestigare volui ad
88 meæ animæ nutrimentum. ¶†Quæro quarto principaliter,numquid Impe.ante coronationẽ possit legitimare, & comiti priuilegia legitimationis concedere.d. Bart.de Saly.tenuit ꝙ non,in l.bene a Zenone.§.alle.& in quadam dispu.quę inc. Mediolanẽsis quidam.sed sua ar.non concludunt,ideo transeo cum Iac. de Are.qui tenuit,ꝙ potest.de quo vide per Spe. in tit.de rescri.pręsentatione.§.fi.ver.item ꝙ est obtentum. & ibi alle.& pro,& cõtra.& concludit ꝙ potest.etiam ibi dicit,an donatio facta de ciuitate Bonoñ.& de tota Romandiola ec. romanæ per Rodul.regẽ alamaniæ,anteq̃ fuerit coronatus in Impe.teneat. & concludit ꝙ sic.de j.q.ponit etiam Io.And.in addi.Spe.super d. ver.item ꝙ est obtentum.& gl.in cle.ne romani.in ver. reges.de iureiu.vbi dicit,ꝙ ius imperij transit per electionem solã : vnde cõmittens contra electũ Imperatorẽ cõmittit crimen lęsę maiestatis,quod non esset,si electus nõ haberet plenũ ius imperij.facit ff.de ver. sig.c.super quibusdam. vbi reges imponunt manum ad ea, quæ sunt soli principi reseruata.Inn. in decre.venerabilis.de electio. dicit , ꝙ si Imperator nõ potest recipere coronã in loco debito, nihilominus autoritatẽ administrãdi recipere potest a coloniẽsi episcopo,ad quẽ spectat,vel ex sola electione habet autoritatẽ administrãdi,sicut dicimus i Papa,de ele.c.licet.23.dis. c.in nomine Dñi.& in data 6.li.vbi habetur, quomodo Papa scribit ante coronationem vel post. & ibi vide.& ꝙ ex sola ele.hoc possit Imperator,tenet gl.in c.indẽnitatibus.de elec.lib.6.in verbo,autorita.93.di.c.legimus.& refert Host.in c.super quibusdã.de ver. sig.& dicit gl.in d.cle.romani.ꝙ per principes Alamaniæ fuit iudicatum, ꝙ Rex roma. per electionem in cõcordia factã habeat omnẽ potestatem,quã Imperator, & ꝙ vnctio nihil addit.quod no.Io.Arch.93.dist.c.legimus.& in c.auaritiæ.de elec.lib. 6. licet aliam

aliã partẽ videatur tenere gl.in c.q̃ to.63.dist. & q̃ Impera.ante coronationem possit legitimare & priuilegia concedere,tenet Io. An.in addi.pdicta,maxime & latius in preal.ti. de rescri.pñta q. ad literã solutionẽ q.ponit dicẽs,q̃ princeps vice populi eligitur ab his,ad quos hodie spectat electio de iure , vt in c. venerabilẽ. de ele.c.ad apostolicæ.de re iud.li.6.& eiusdẽ est potestatis & vigoris electio facta a populo ro.C.de adop.l.2. ar. ff. si q̃s cau.l.si eũ.§.qui iniuriarum.cũ si.& c.quia p.p.de ele.c.in causis.de elec. c.cũ a nobis.eo.ti.c.ec.vt lit.pen. sed electo a populo vel p regẽ omne ius omnisq; ptãs cõpetit,merito ẽt cõpetit electo a principibus,l.2.ff.de orig.iur. & sic cũ eadẽ iurisd.fungat̃, qua Iustinianus,eius l.non tenetur,C.de legi.l.digna vox.& sic patet,q̃ hẽt ptãtem legitimãdi & priuilegia cõcedẽdi, cum tunc iurisdictionẽ & ptãtẽ imperialẽ obtineat. & per hoc habes de ptãte comitis creati ab Imperatore coronato vel nõ.& dic, q̃ hñs ab imperio pt vbi pt Imperator,& s̃m verba priuilegij sui: vbi autẽ non pt Imperator,minus põt ab eo hñs ptãtẽ. & dico idẽ de hñtibus ptãtem a Papa:sed vt latius ista q̃ pateat per ar.ad partes p opi. q̃ nõ possit,adducitur primo gl. in l. bñ a Zenone.C.de quadri. pscri.pro qua bene facit tex. in d.l.ad fi.ibi,ante insulas.pro hoc facit,q a nõ dicitur miles,nec exercet militiã,nisi scribatur & ponatur inter milites,& cingat̃,& hẽat stigmata ĩ brachiis,l. ex eo. & l.filiusfa.ff.de testa.mi.ergo eo modo Imperator, qui dicit̃ miles,l.j.ff.de mil.testa.itẽ p hoc facit,q a tria cõdonãt administrationẽ,electio,cõfirmatio,& ingressus officij, l.publi.ff.de cond. & demon.& in Auth.de ɔsuli.§.pe. Ad idẽ facit, quia coronatio dẽt aliq d operari,ar.l.si qñ.ff.de leg.j. & q nihil operaret̃,cũ haberet administrationẽ ante coronã.secũda fuit opi. aliorũ,quos refert Arc.93.di.c.legimus.quos nõ nominat,q distinguunt:Aut loquimur in voliitaria iuris.& illã exercet,vt est emancipare,creare tabelliones.Aut de cõtẽtiosa iurisdi.& illã nõ posset exercere añ infulas,vt l.2.ff. de off. pcõ. Inn.no.in c.venerabilẽ.de ele.dicit,q̃ ante infulas põt administrare,qñ nõ stat per eũ quo minus suscipiat coronã:vbi autẽ staret per eũ, quia bñ põt suscipere coronã,tunc bñ impeditur administratio.Ho.no.in c.su p q busdã. de ver.sig.quẽ refert & sequitur Arc.in d.c.legimus.dicit,q̃ ante infulas susceptas posset administrare , dũmodo sit ɔfirmatus ad sedẽ apostolicã.rõ, q a electores pceres Alamaniç possent sæpe eligere hæreticos , & ne ad hoc absurdũ deueniamus, prius dẽt ɔfirmari ad sedẽ apostolicã. quarta est opi.q̃ ante coronã statim electione facta,hẽt plenã administrationẽ.hãc opi.tenet Io.glosator ĩ d.c.legimus.93.dist.eã tenet gl.Io.An.in cle.j.de iureiu.idẽ Io.An.in d.c.venerabilẽ.de ele.in 2.col.idẽ tenet ibi Io. de li.idẽ cõiter legi.d.Iac.de Are.Cyn.in l.bñ a Zenone.quos sequit̃ Bar. in pe.ff.& ita iudicatũ fuit in Alamania per Proceres , vt refert Hos.in d.c.su p quibusdã.& Arc.in d.c.legimus. Albe.ĩ l.bñ a Zenone.ponit de verbo ad verbum vnã cõstõnẽ imperialẽ, q̃ declarat electum Imperatorẽ statim hr̃e administrationẽ plenã.hoc ẽ tenẽdũ,& ita cõsuluit Cal.in ti.de priui.consi.7.Io.An.in addi.ad Spe.in ti.de rescri.pñtatione,in §.fi.Pa. de Cast.in cõsi.105.quod inci.In Christi nomine amẽ, Donatio producta. & tñ anteq̃ ad fundãdã istã opi.deueniã,salua s p maiestate imperij, pro prima parte,q̃ nõ possit legitimare nec priuilegia ɔcedere,ex quo sunt reseruata imperio,& cadunt sub administratione imperij: adduco primo:nã nihil operat̃,anteq̃ sit q d in esse pductũ, ff.de col. bo.l.vl.ff.de ven.inspi.l.j.§.ex hoc rescripto.sed Impera. in coronatione dicitur oriri,& sic incipere esse,vt ff.de ser.l.oẽs.ibi, vel ortus imperij ptulerunt & c.& ibi not.gl.quæ incipit,i.coronatus.ergo añ hoc nõ cõparabitur Imperatori. pterea 2. furtiuus ẽ oĩs actus,vel violẽtus,aliàs illicitus,q exerceret in re pter voluntatẽ dñi vel custodis,ẽt p eũ exercitus,cui dẽt traditio fieri, vt ff. de acq.pos.l.si ex stipulatione.& C.eo.ti.l.nec ex vera.nã clauigero,i.beato Pe.& successoribus suis tradita sunt vtriusq; gubernacula esse,s.& terreni imperij,vt 22.dist.c.oẽs.15.q.6.c.alius.& c. nos sanctorũ.& c.iuratos.& j.q.4.c.q a psulatus.in prin.extra,de re iud.c.ad apostolicæ.li.6. q cũq; ergo sine volũtate successoris in beati regulã gubernacula assumit,rẽ illicitã ɔmittit:& si dicat̃ hic,ro.Põtifices statuerũt, vñ nõ eis credendũ.rñdet̃,q̃ si q̃s enumeret mũdi regnũ vsq; ad Christũ, q fuit dñs nãlis,inueniet ita esse:& ne immorer ĩ verbis supfluis, bñ hoc pbat p rõnes Inn. extra de for.cõpe.c.licet ex suscepto. Tertio pbat̃ sic in Psalmo 135.Qui fecit luminaria magna: solẽ ĩ ptãte diei:lunã & stellas in ptãte noctis.ĩ quo trãsũptiue intelligunt̃ istæ duæ dignitates,scilicet sacerdotiũ & imperiũ : p solẽ sacerdotiũ intelligat̃ . p lunã vero imperiũ demõstret̃, vt ex de maio.& obe.c.solitæ, p lunam autẽ,q nõ lucet nisi p influẽtiã,quã hẽt a sole: ergo nec impera. nisi p interfluẽtiã,quã recipit a Papa.& hoc voluit dicere tex.C. de quadri.pscri.l.bñ a Zenone.ĩ fi. dũ dicit,im pıales suscepimus

a infulas,vt dicatur infula[a] quasi influa,vel influẽtia,sine qua influẽtia operari nõ posset. Quarto pbat̃ sic, nullũ imperfectũ operat̃ pfecte,q a si perfecte operat̃,iã diceret pfectũ, q a vnũ ab altero ex efficacia operationis cognoscit̃,ar.ff.de ædil.edi.l.j.§.sed sciẽdũ.perfectũ autẽ nõ est extra se,qñ est dare aliquã particulã,vt dicit Philosophus,& pbatur p l.dicentẽ:neq; em̃ aut vllũ balneũ, aut vllũ theatrũ,aut vllũ stadiũ fecisse intelligit̃,q ei ppriam formã,q̃ ex cõsummatione cõtingit, nõ dederit,vt ff. ad l.fal.si is q. quadringenta.§.quædã.sed cõstat, q̃ ante approbationẽ sine coronatione aliqua pars dignitatis imperij deest,alioq n essent ista supflua,quod nemo sanç mẽtis pbabit, vt ff.de euic.l.ita q̃s stipulatur.& ff.de ca.& postli.re.l.postliminij.ius ergo non ẽ perfecta,si sic est pfecte impe.operari nõ potest:quod faciet,si ea quç sunt iurisd.liberè exerceret,cum tota sua potestas in hoc ɔsistit. Quinto pbatur sic, quotiens sunt duo gradus successiui ad inuicẽ subordinati,existẽs in primo nõ dẽt attingere ea,quç sunt vltra,sicut diaconus non dẽt attingere ea, q̃ sunt psbyteri vel epi, 13.dist.c.diaconus.& c.seq.nec vni cõmissum, alius gradus surripiat,ar. C.de test.l.cõsulta diualia.sed in electo Impe. est cõsiderare duos gradus,vnũ in quo est,q a rex:alterũ, ad quẽ pmouendus est,quia imperiũ, vt in p̃al.c. venerabilẽ. extra de ele.& clarius 23.di.c.in nomine dñi.existẽs igitur in primo gradu,s.regis, non vsurpabit sibi quæ sunt secũdi gradus,s.imperij.Sexto pbatur sic,princeps est temerarius, & nimiũ(ne dixerim) est temeraria ingestio eius,q ante efficacẽ cõmissionẽ gladij vtit̃ gladio, ff.de off.pcõ.& le.l.obseruare.§.vlti.& C.de exc.rei iud.l.j.& añ administrationẽ decretũ administrationi impudẽter ĩmiscet, C. arb.tute.l.vlt. & in Auth. vt hi qui obli. se habere res minorũ.§. pe.sed vt aliqualr̃ probatũ est s̃.vterq; gladius est apud ec. quod no.p verba apostolorũ,in quorũ psona ec.designatur:Ecce gladij duo hic,ĩ ecc.s.& nõ dicit Christus alterũ supfluere, sed satis esse rñdit.& iõ cũ Petrus gladiũ exerceret, nequaq̃ vt abiiceret, iussit,sed vt ĩ vaginã ɔuerteret, imperauit:quasi exercitiũ regulariter phibens,nõ imperiũ autẽ auferẽs:exercitiũ autẽ Imper.cõmittitur ĩ approbatione,& vnctione,& coronatione, ff. de mil. test.l.ex eod.& l.Titius. & in Auth.de defen.ciui.§.interdũ.ergo añ ɔmissionẽ huius coronæ non tã imperialr̃ q̃ se pcipitat,& ex auaritia ac ambitione demergit.& hoc & alia ad hãc mãm faciẽtia pbãtur in extrauag.d.Bonifa. Papæ 8.q.q̃ inc. Vnã sanctã ec. in j.opi.cui j.ar.assentiunt & Io.in gl.positis in d.c.j.ar.adducto, & habet̃ expsse & satis diffuse in d.c.cũ ad verum.95.dist. in ɔ̃ria opi.dicit Archilla.fuisse,vt ipse recitat in c.qm̃ idem.& in ea est Ho.vt ipse no.extra de ver. sig.c.su p quibusdã.& Gul.in Spe.de rescri.§.inter rõne cãæ.in ver. inter q̃ obtẽtum est ab Impe.& c. nec huius ɔ̃riũ dicit Inn.in c.videtur.q a loquitur de electo,q nõ põt coro.recipere in loco debi.et nõ est par eadẽq; ɔdõ volentis vel negligẽtis supiorẽ suũ adire, & eius q. nõ posset, C.de decu. l.gñali.ff.q in frau.cre.l.ait ptor.§. si debitorẽ.& ar.ff.q̃s ordo in bono.pos.ser.l.vl. & ĩ hãc vl. opin. ego magis declinarẽ p rõnes s̃.adductas, & q a absonũ nimis esset p̃anticipare , cũ examinet̃ & approbet̃,& vngat̃,& coronet̃,ex q bus actibus ɔfirmatio inducit̃,saltẽ pfectiua totius:& sic in testõ videmus,quia nascit̃ cũ ɔdi.vt C.de test.l.antiquitas.ɔfirmat̃,cũ testõr morit̃, vt extra de cele.mis.c.cũ Marthç.sed vltimata pfectione ɔsummat̃,cũ hæreditas adit̃,vt ff.de stipul.ser.l.si seruus cõis Meuij.in fi. j.rñ. & añ hãc vltimã pfectionem vires testi nullç sunt,vt ff.de re.iu.l.si nemo.& ff.de test.tutel.in l.si nemo. sic vires cuiuscũq: electionis, ĩ qua pbatio electi requirit̃, q̃ tñ ad hoc vt electus aliquid nisi dispẽsatiue exeq possit,C.q milit.nõ pos.l.j. & ff.de re mil.l.neminẽ.& C.de fabri.l.si q cõsortiũ.& inutilis q̃ tñ ad executionẽ cẽset oĩs actus extrinsecus cõfirmationẽ expectãs,vt C.de ɔfir.tut. l.j. & iõ tutor ĩ testõ datus q indiget aliqñ cõfirmari cõfirmatione,quasi a perficiẽte perficitur,vt ff. de testa. tutel.l. iure nostro. in fi.ff.de ver.sig.l.lege obuenire.& not.in d.l.j. C.de cõfir.tu.& secundũ illos,qui dicũt,q̃ ex electione ius prælaturç non queritur,sed sola executione, qua iurisdictio cõcedit̃,ĩ qua opi. fuerũt Lau.

ADDITIO.

a ¶Infula.Adde,q̃ interdum infula sumitur pro coronã imperiali , vt d.l.bene a Zenone.alleg.in tex.quandoque pro alba faciola sacerdotalis capitis, secundum gl.in cle.2.de vita & ho.cle.Card.vero in cle.j.§.dignitatem. 4.q.eo.ti. dicit,q̃ dicitur etiam beretum,quod portant monachi sub caputio,ad euitandum sudorem.Item adde,q̃ capitur etiam pro mitra episcopi , vel abbatis,& significat altitudinem sapientię,qua præcellere debet episcopus,j.q.7.contrauenientibus.j.q.j.vilissimus.25.dist §.nunc autem.61.dist.in sacerdotibus,& duo cornua eius significant duo testamenta,scilicet vetus,& nouum,quæ episcopus debet memoraliter tenere,23.dist.qui episcopus.& duæ pendulæ,quç sunt in posteriori parte,significant memoriam duplicem,scilicet mãdatorum diuinorum,43.dist.sit rector.& peccatorum suorum ad compunctionem , de pœ.dist.3.Iudas.in fin.

Lau. & Hu. 8. q. 2. c. dilectissimi. & c. oportet. d. c. quãto. & no. per Arc. ex de elec. c. si cui. li. 6. adhuc hẽre ꝑpositũ, & multo fortius ſm illos, q. dicũt ꝙ ex sola electione nõ cõfert ius platurę, sed ex cõfirmatione magis. i qua opi. sunt Inn. & Host. extra de ar. c. ex parte. in gl. quæ incipit, nõ vr̃ posse dici. signata sup ꝑ verbo, inhę rere. sed ꝑ alia parte, ꝑ qua s. alle. autoritates cõiter ita tenẽtes, si q. s. vellet illã tenere. primo facit: nã imperiũ & papatus fraternizat, in Auth. qũo oportet epos. circa prin. sed electus in Papã statim hẽt plenissimã administrationẽ, c. legimus. ver. electus. alle. vt no. plene in c. licet. ex de ele. eodẽ mõ i Imperatore. scđo ꝑ hoc tex. in l. j. §. sed & q. a. C. de ve. iure enu. ad idẽ in Aut. de pac. iur. fir. §. fi. i ver. feu. ꝑ hoc facit l. sed reprobari. §. fi. ff. de exc. tut. itẽ ꝙ sic est duorũ, vt sit idẽ ĩmediatũ, & ꝑ se principiũ, neutrũ ab altero depẽdẽt: sed summus põtifex & imperiũ sunt hmõi, ergo & c. prima ꝑpositio ẽ ꝑ se vera, q. a eius ꝯria implicat ꝯdictionẽ. secunda ꝑbat in Auth. qũo oportet epos. & cle. ad or. perdu. in princ. & in Auth. de instr. cau. & fide. §. qm̃ igit imperiũ. 23. q. 4. c. q̃situm. & 10. di. c. qm̃ idẽ. 95. di. c. cũ ad verum. & vtrobiq; no. ea. 90. di. duo. Itẽ hoc idẽ ꝑbat, si qñ aliq. s est i aliquo ꝑ approximationẽ ad alterũ potẽtius, & efficacius est in illo altero: sed in aliq. bus dignitatibus ẽ spãle priuilegium ꝑꝑ maiorẽ ꝓximationẽ ad principẽ, q. a ex sola electione plenissimum ius hẽt: sic apparet in dignitate principatus & cõsulatus: ergo multo fortius est in principe. prima est per se no. secunda ꝑbat in Auth. cõst. q̃ de digni. & l. j. C. de pa. pote. §. j. isti. q. mo. ius pa. pote. solui. §. filius. & C. de decur. l. vl. li. 10. ergo & c. in hoc idẽ ꝑbat sic: non dẽt cui quod est plus licere, quod minus ẽ nõ licere, vt dicit rła iuris, nõ dẽt, in 6. & ff. de do. cã mor. l. Marcellus. sed maius, quod est i Imperatore, ẽ facultas gñalis legẽ cõdere, qm̃ illa ei soli cõpetit, vt C. de le. & cõst. l. vl. sed hoc põt, vt vr̃, statim post electionẽ, vt ff. de excu. tu. l. sed reprobari. §. philosophis. ibi, de his oĩbus dicimus, pater meus mox ĩgrediẽs i ciuitatẽ & c. i tẽ electio, q̃ fit hodie ꝑ principes & p̃latos, successit loco illius, q̃ fiebat olim per populũ: ergo eiusdẽ dẽt eẽ nãę, vt C. de adop. l. 3. & Inst. de act. §. fuerat. ff. de do. l. id quod ex cã. sed illa nullo actu extrinseco expectato totũ & p̃fectũ ius trãsferebat, vt ff. de ori. iur. l. 2. §. deinde. q. a difficile, ibi nouissime fiãt ad paucitatem pauciores, C. de mã. prin. l. j. in prin. 93. di. c. legimus. ergo & c. & hęc rõ cõfirmat ar. l. ff. de fundo instr. & instr. le. l. Seię. §. Gaio. dici p̃t ꝯrium tenẽti, ꝙ erubescat, q. a sine l. agit, vt dicit i Auth. de triẽ. & semis. §. cõsideremus. dicat mihi quæso tenes ꝯrium, quod ius hoc dicit in c. venerabilẽ. extra de ele. hic nõ dicit, sed dicit, ꝙ Papa cõsecret, & ẽt in cõfirmatione cõmittẽs, qđ fuisset facile dicere si voluisset, ff. de exc. tu. l. ex his. C. de ca. tol. l. j. §. sin autẽ ad deficiẽtis. extra de deci. c. ad audiẽtiã. vr̃ ergo ille text. innuere eũ ex sola ele. sortiri ius, quod cõpetit cõfirmatione, nõdum tñ iuncto siue cõsecrato, arg. pro hoc C. de decu. l. si q. s. sed illis cõpetunt oĩa, quæ sunt iurisd. vt extra de ele. c. nosti. & c. trãsmissa. ergo & c. nõ ob. l. bene a Zenone. in fi. C. de quadri. p̃scri. vbi mentio fit de recept. infulis: q. a ibi ponit ꝑ dignitate, vt C. de primice. & secundi. ce. l. 2. & ibi no. & ꝑbatur ex cõiunctione duarum legum, C. de decu. l. vl. & in Auth. cõsti. quæ digni. epis. §. fi. itẽ arguendo a cõi modo loquen. sicut ar. l. ff. de manumis. testa. l. si ita. fuit libertas relicta, & ff. de verb. sig. l. auunculus. cõiter eñ post electionẽ vocatur rex romanorũ, & sic se scribit, & ei scribit: ergo hẽt regnũ, vt ff. de ver. sig. l. tugurij. & si sic, quasi & regimẽto dicẽt illa posse, quę põt qui est verus & legitimus Impera. vt ff. de offi. prefec. præto. l. j. ibi, regimẽtis igitur reipubl. in principẽ trãslatis: & vt nomẽ indicat ex tũc, vr̃ romanorum præpositus rebus: & sic ex tunc est verus Impe. & incipiunt anni ẽt imperij, vt in Auth. vt p̃ponatur nomẽ Impe. §. j. ibi, inchoãte vero aprilis mẽse prima die, qua nos Deus romanorum ꝑposuit rebus & c. col. v. & tenẽdo istã partẽ, ad ar. pro prima parte facta p̃t rñderi: Nõ obs. j. opi. quæ alle. l. bene a Zenone. ad fi. q. a dico illã l. nõ dicere electum Impe. ante infulas non habere administrationem, sed bene dicit priuilegium illius non trahi ad Impe. qui non suscepit infulas: quia sic placuit legum latori: vel aliter Impe. cõditor illius l. nõ potuit ponere l. successori, l. si quis in prin. test. in princ. ff. de leg. 3. l. digna vox. C. de legi. vel aliter respondeo, ꝙ vers. infulas. in d. l. bene a Zenone. non sumitur pro corona, sed pro administratione, vt l. fi. C. de decu. lib. 10. Non ob. ar. d. l. ex eod. & dicta l. filius fa. quia dico, ꝙ loquitur in inferiore ab Impe. qui habet hoc priuileg. vt sola electione habeat administrationem, vt in c. auaritiæ. eo. ti. in 6. in gl. vl. quæ solẽnitas creandi milites hodie non est in vsu, quæ traditur in l. pe. & vl. ff. ex qui. cau. ma. hoc verbũ notabile ponit Bald. in l. j. C. qui bo. ce. pos. tamen milites nostri
a temporis, qui exercent arma, gaudent priuilegio militari,[a] vt dixi in l. j. C. de iur. & fac. igno. Nõ ob. ar. de l. Publius. quia rñdeo, quod dixi in 2. ar. nõ obs. ar. quod coronatio debet operari: q. a dico, ꝙ multum operatur: nã ante coronam vocabatur rex romanorum,
b [b] post coronã dicitur Impe. cle. j. de iureiur. gl. in l. ex eo. ff. de mi. testa. preterea q. a dat gratiã Spiritussancti, vt not. in d. c. per venerabilẽ. Nõ ob. 2. opi. quæ facit dr̃iam inter iurisdictionẽ volũtariã: q. a l. alle. ꝑ eos nõ loquit in Impe. Non obs. 3. opi. Inn. q. a est suffulta sola autoritate Inn. quẽ nemo sequitur. Nõ ob. 4. opi. Ho. quẽ seq̃tur Arc. in d. c. legimus. q. a dicũt, & fundãt se in hoc, ꝙ posset eligere hæreticum: nã electio esset ipso iure nulla, & sic non ob. q. a hodie nullus infidelis p̃t de iure obtinere principatum, vt plene no. Io. An. & Host. in c. quod super. de voto & voti redẽp. vbi Inn. dicit, ꝙ si princeps infidelis nollet suscipere p̃dicatores Christianos, Papa illi poterit indicere bellum iuste. Et audite vnũ pulchrũ, si res, dux, vel marchio haberet vrbes, vł castra, & hæretici inuaderẽt eã, & eẽt negligens in recuperãdis vrbibus suis, vel in purgãdis hæreticis vrbibus suis, q. libet Christianus cupiẽs illas vrbes suas facere, de iure põt recuperare. Albe. q. alleg. Arch. in auth. si vero do. C. de hęre. & hãc opi. sequit Spe. in ti. de rescri. p̃sentatione. §. rõne quoq;. & ver. itẽ q. a. Non ob. aliud ar. dum dicebat, ꝙ in coronatione dicitur Impe. fieri, & tunc dicitur ortus imperij. q. a respõdeo, ꝙ tñ ante susceptas infulas & coronationẽ saltẽ est rex, & iõ tãq. rex hẽt p̃tãtẽ imperij, c. venerabilẽ. de ele. cle. rom. de iureiu. no. gl. in l. ex eo. ff. de test. mili. ergo cũ tanq̃ rex hẽat administrationẽ, vt vult glo. in d. c. legimus. 83. dis. poterit priuilegia cõcedere, & legitimationes facere. Nõ ob. ꝙ furtiue dicatur imperiũ hoc facere, q. a p̃ter voluntatẽ dñi, i. Papæ, a quo nõdũ est confirmatus, vtitur administratione imperij: quia ex quo est electus ab electoribus imperij, de q. bus habetis glo. no. in c. ad apostolicæ. de re iu. circa fi. in ver. illi autẽ p̃sumptio est pro eo ꝙ sit habilis. & ideo potuit credere Papam cõfirmaturũ se, & sic dñm ꝑmissurũ, vñ nõ dicit furtiue facere violẽter, l. inter oẽs. §. recte. ff. de fur. §. placuit. Insti. de obli. quæ ex delicto. vel aliter rñdet, ꝙ ex quo hẽt autoritatẽ administrãdi a iure, nõ dicit furtiue facere, ar. c. qui peccat. 23. q. 4. l. Grachus. C. de adul. ꝙ habeat auto. administrandi a iure, patet ꝑ ar. s. facta. & in si. facit c. nihil. in fi. s. de elec. Nõ ob. cõparatio solis & lunæ, & Papę & Impe. q. a ꝓcedit quo ad hoc, vt habeat plenitudinẽ p̃tãtis imperialis: tñ quo ad administrationem negari nõ põt, quod ideo succedat in administratione, ꝑ prædicta. Nõ obs. dũ dicitur, ꝙ nullũ imperfectũ operatur perfecte: q. a quo ad administrationẽ satis est p̃fectus, ex quo ẽ rex romani imperij. Nõ ob. ꝙ ex quo est tm̃ rex, nõ dẽt vsurpare iura imperij: q. a rñdeo, ꝙ non est simpliciter rex, sed rex romani imperij, & sic eius hẽt administrationẽ, licet dignitatẽ expectet a Papa. & facit: nã subrogatũ dicitur sapere nãm eius, i cuius locũ subrogat, c. ec. vt lit. pẽ. l. si eũ. §. q. iniuriarũ. ff. si q. s cau. sed electores Alamanię, de q. bus in d. c. ad apostolicę. successerũt loco populi, q. antiq. tate eligebat Imperatorẽ, vt l. 2. §. sed q. a. C. de iu. ve. enu. l. j. in prin. ff. de consti. prin. §. sed quod principi. Insti. de iur. nat. & c. & electus a populo habebat administrationẽ: ergo & electus ab istis electoribus. nec ob. ꝙ cõfirmatur a Papa: q. a illa fit in quandã recognitionẽ v. lis dñij, quod est in Papa, & ad plenitudinẽ hñdã culminis imperialis. nõ ob. aliud fundamẽtũ, quod facit Old. in consi. 141. quod incipit, Nullo mõ. dũ dicit, ꝙ videmus in oĩ officio autoritate publico, sed vtilitate priuato, vt in tutore & curatore, vt in Auth. si qui obligatas. §. pe. col. j. in offi. publico auto. & vtilitate, vt in Auth. de man. prin. col. 3. ibi, placuit oĩbus iudicijs nostris & c. C. de diuer. offi. & a pari. l. probatorias. li. 12. cõstat eñ iurisdõnẽ & administrationẽ imperij esse penẽs Papã, q. cũq; eã sibi sine superioris auto. administrasse se introduxit: & quia eẽt ꝯ bonos mores, ꝙ posset administrare excõicatus, sacrilegus, hæreticus, & a. ls prauus, & talis administrationis nõ capax. & ideo in hoc nulla cõsuetudo tenet, vt in Auth. vt nulli iud. circa prin. extra de consue. c. vl. quia rñdeo, ꝙ hoc speciale est fauore publico, vt citius adsit qui administret imperium: & licet Papa vacante imperio succedat i administratione, c. licet suscepto. de fo. cõpe. tñ magis expedit imperio habere suum particularẽ administratorẽ. & ita faciunt no. in c. cum deputati. maxime per Panor. de iudi. Inn. in c. olim. el 3. de resti. spo. & de hoc non est ambigẽdũ, quia in si. videmus tex. in c. nihil. de ele. Si quis tamẽ excrẽdi ingenij cã vellet tenere contrariam partem, quã tenuit Ol. in consi.

ADDITIONES.

a ¶Priuilegio militari. Adde, & vide Rap. ful. in l. j. ex qui. cau. ma.

b ¶Rex romanorum. Adde Inn. in d. c. venerabilem. de ele. all. in tex. glo. & Card. in cle. j. §. j. de iureiu. & in §. 2. 2. op. & in §. fi. 2. q. & Ab. in c. super quibusdã. de verb. sig. & in d. c. venerabilem. & Bar. in j. consti. ff. in fi. prin. vbi etiam ponit, an habeat plenitudinem potestatis. per Spe. in ti. de renun. §. fin. ver. fi. item quod obtentum. & Inn. in c. cũ M. Ferrarien. de consti. vide gl. 93. dist. legimus.

consi.180.qđ incipit, Q.& eius fundaměta s.adduxi.& in cõs.191. quod incip.Nullo modo.& fauere sanctę Romanę ecc.cuius decisioni me subiicio, & quã opi. tanq̃ meã ẽt sñiam hoc vlt.loco posui ad ɔ̃ria ar.p̃t dari so.& primo dum dicitur, ꝙ imperium &
a Papa fraternizant,[a] fateor,non tñ ex toto, quia Papa est maior Imperatore,& ab eo suscepit Imperator coronationem & cõfirmationẽ: ergo non mirum,si ante ipsam coronationẽ nõ habet plenitudinẽ potestatis imperialis; & sic ista quæ sunt reseruata: secus est in Papa,quia ab alio confirmationẽ non expectat.non ob.secundo l.2.§.sed quia.& §. de philo.,quia licet habeat aliquã administrationem,vt ibi dicitur ante coronationem, non tamẽ debet habere ista quæ sunt de reseruatis Imperatori,vel habẽtibus vices Imperatoris.& facit in fi.tex.in c.transmissam. de ele. vel aliter illæ leges,& etiã si esset alia lex,quæ hoc diceret exp̃sse,nõ valent,quia essent ɔ̃ bonos mores:posset enim esse, ꝙ iste Imperator esset excõicatus,vel sacrilegus,vel hereticus,vt dixit Ol.in d.consi.191.& dũ s.dictũ est,ꝙ præsumitur pro electoribus: dico,ꝙ verum est,sed ex ista presumptione non debet cõcedere lex electoribus administrationẽ,aliter non discusso de habilitate electi:quia posset scãdalizare vniuersum orbẽ,& postq̃ cępisset administrare, nollet venire ad sedẽ apostolicã sciens se indignũ,& sic scãdalose retinere posset quod occupasset.& facit,q̃a

Turpius eijcitur quàm non admittitur hospes.

c.quẽadmodum.de iureiur.nõ ob.aliud ar.ꝙ Papa & Imperator se hñt vt principiũ & medium, quod depẽdet a prin. q̃a rñdit,ꝙ imperiũ potius dicitur a Christo emanasse,tñ a Papa postea tanq̃ a vicario Christi dicitur suscipi:& imperiũ ꝓut denotat quandã separationẽ executionis t̃palis a sp̃uali a Deo est disponente & volente,ꝙ hi gladij exerceãtur p̃ diuersos, sed ordinatio hos gladios exercentium per quẽdã ordinẽ iuris hẽt, vt minor a maiori ꝓcedat.nec quicq̃ alicubi reperitur de distinctione istarum duarũ dignitatum administrationẽ separantes abinuicẽ,cũ subordinatã sit,ff.de admi.tut.l.inter tutores. constat nãq;,ꝙ omnis
b potestas inquãtum talis etiam mala a Deo est[b] saltẽ permittente:vnde Christus in passione dixit, Nõ haberes potestatẽ aduersus me vllã,nisi data esset tibi desup̃.vñ constat ẽt oẽm regalem p̃tãtem esse a Deo: nec tñ pro qua tollit̃ ordo vnctionis impẽdẽdæ, in qua regula ɔ̃fert̃ dignitas,vt extra de sacra vnc.c.j. & Saul vnctus fuit a Samuele, vt habet̃ primi Regũ.c.2.q.7. c.pleriq;.& recitat̃ j.q.2.c.iudices. vnde si de esse cuiusq; regis sacerdotalis ẽ vnctio necessaria, mõstruosum est dicere, ꝙ nõ sit de esse illius, qui est sup̃ alios,7.q.j.c.in apibus.& in hoc stetur,sed ꝙ imperiũ est a Deo,vt a cã prima nõ tollit ordinẽ, quẽ habet eius vicarius in ꝓmotione Imperatoris tanq̃ cã secũda. Ad aliud ar. rñdet̃,ꝙ in dignitatibus collatis a principe,sicut est patriciatus,& cõsulatus,nõ expectatur aliquis actus perficiens:& ideo statim operẽtur,q̃a talis collatio vim confirmationis habet.& no. Inn.extra de appel.cã.collatione.li.6. & extra de cõces. præbẽ. c.post elec. ibi,ꝙ si archiep̃s & c.no.Arch.extra de p̃b.c.cũ illis.li. 6. facit gl. no.in c.j.de ele.li.6.dũ vult,ꝙ id operat̃ collatio sola,quod ele.& cõfirmatio,in ver.ꝓuisionẽ.ar. ergo de actibus perfectis & p̃ se sustinẽtibus ad imperfectos affirmatiue nõ ꝓcedat ad formã: ergo ar.cum assumit in minori ꝓpositione,quia illæ duæ dignitates statim per electionẽ plenũ sortiũtur effectũ, dico ꝙ hic non hñt p̃ approximationẽ ad principẽ, vt dicebat maior ꝓpositio, sed p̃ creationẽ a principe,q̃ nõ expectat actũ aliquẽ ipsam ꝑficiẽtẽ ab extra,cuius oppositũ est in ꝓposito. Ad aliud rñdeo,cõcedẽdo maiorẽ ꝓpositionẽ,secũdã nego, s.ꝙ statim post electionẽ possit l.cõcedere gñalẽ:nec eam ꝓbat lex ad hoc adducta,q̃a dũ dicit,mox ingressus in principatu & c.non loq̃tur de ingressu,q̃ fit p̃ electionẽ, sed de eo qui fit per assumptionẽ debitæ administrationis,vt arg.ff.de cõd.& demon. Publius.circa prin.& C.de aduo.di.iu.l.post duos.ibi,ex quo idẽ offm̃ peragere cępit &c. Sed hãc nõ hẽt,nisi post recepta solẽnia,quare ar.nõ cõcludit.Ad aliud rñdeo,ꝙ tota vis articuli fundat̃ sup̃ Impe.violento irregulari, & ꝙ fuit anteq̃ impe. vel imperij subditi Christũ cognoscerẽt,& p̃ ɔ̃ñs eius vicariũ in eius signũ, narrat̃ in cronicis, ꝙ Constãti.beato Siluestro gladiũ tradidit,& insignia regalia in signũ, ꝙ vsq; tunc eo ꝙ ipse fuit primus,quẽ sacra Christianorũ fide romanorũ muniuit imperiũ,vt C.de na.li.l. diui.nullus fuit legitimus Impe.vt narrat Arch.10.dis.c. qm̃ idẽ.vel al̃r,cũ Impe. p̄stet,& sem p̃ præstiterit iuṙm fidelitatis do.Papę, ex quo imperiũ romanũ Christũ cognouit,63.di.c.tibi dño.& est declaratum p̃ d.cle.Papam.vt extra de iureiur.cle. romani.princeps in cõci. Vieñ.& ꝓpter infidelitatẽ Impe. cõstantinopolitanus priuatus fuit imperio, & a græcis trãslatum fuit imperium in germanos, vt in c.venerabilẽ.extra de elec.non tã dicitur succedere in locũ primi q̃ in locum ec.transferẽtis:licuit itaq; ecc.transferenti vti potestate rei quã dabat,l.diceret q̃ volebat, vt ff.de sol.l.j.sed dedit,s.ꝙ approbetur,& iniũgeret,& coronaret̃ ab ec.& sic est postea obseruatũ:ergo ar.illius,antiq̃,illegitimi,& irregulares impe.ꝙ ẽt nouã l.possent in trãslationẽ suscipere,ad p̃ñs impe.non ꝓcedit.Ad aliud rñdet̃, ꝙ totũ ar.fundat̃ sup̃ falso, q̃a cũ dicit,ꝙ si probatur,ꝙ dẽat cõfirmari:hoc falsum est, q̃a cũcta enumerata in c.venerabilẽ.cõfirmationẽ inducũt:est eñ approbare, iniũgere & coronare,ius confirmaretur,ar.ff. de iure fisci.l.sed si accepto.& ff.ad Mace.l.sed Iulianus.§.vl.& ff.de euic.l.ꝙ ex parte. ff.de acq̃.hær.l.quod recusari.& C.de cõd.inde.l.indebitũ.in secũdo rñso,cum multis si.& hoc exp̃sse not.Inn.extra de re.iu.c. cum Bertol.in gl.signata sup̃ ver. memorato. & incipit,mirũ vr̃ &c. Ad aliud rñdetur,ꝙ a cõi modo loquẽ.sumptũ arg.non mul
c tũ[c] vrget,quod nõnũq̃ hoĩes aduersatiue loquũtur, vt ff. de leg. 3.l.2.§.aliter.p̃terea possumus dicere,ꝙ vocat̃ rex romanorũ, nõ q̃a sit ante solẽnia imperij impẽsa p̃ Papã,sed q̃a futurus sperat̃, vt dicitur.ff.de leg.j.l.Quintũ.§.si mihi seruus.& ibi no.& vocat̃ hæres,eo ipso ꝙ ipse est scriptus ẽt testatore viuẽte,vt ff.ad tre.l. epistolam,cum multis si. nec dico eũ ante romanorũ propositũ rebus,sed electũ,vt proponatur. Et sic ex prędictis ad oẽs obiectiones patet solu.In duobus vero electis,quorũ quilibet se rite electũ prætendit,minus dubium vr̃,q̃a q̃libet dubitat,vel dubitare licet,quod ẽ idẽ,vt ff.quod vi aut clã.l.seruus. de iuribus electionis ergo nõ dẽt ex ea medio t̃pe sibi ius aliqđ vendicare.sic hæres,q̃ dubitat de iuribus testamẽti,adire non p̃t,tñ al̃s fit solo animo,vt ff.de acq̃. hære.l.hæres institutus.in fi.& l. si de sua.ff. de acq̃.here.Pro hoc facit qđ vr̃ de sentẽtiis a duobus delegatis datis,q̃a vtriusq; pẽdet effectus,donec p̃ superiorẽ alter ɔ̃firme-

89 tur,vt ff.de re.iu.l.duo ex tribus.¶†Quinto principaliter q̃ro,nũ q̃d si Papa vel Impe.faciũt cõstitutionẽ, ꝙ oẽs legitimi & illegitimi pariter admittãtur ad honores.Ho.in sum. eo.ti.in §.qual̃r. ver.q̃d si Impe.de Impera.dicit eũ nõ posse sup̃ hoc legẽ condere,q̃a sunt multi,q̃ nõ curarẽt,qũo filios haberẽt,ex quo scirent ꝙ sibi succederent: & sic talis esset cã multorũ peccatorũ: ergo tollẽda,c.fi.de p̃scri.c.cũ infirmitas.de pœni.& remis.& eadẽ rõne vr̃ idẽ dicẽdũ de Papa. Cõtrariũ de vtroque tenet hic Gas.dicit,ꝙ talis ɔ̃stitutio fundat̃ rõne, ne q̃s puniat̃ ex alieno delicto, 56.di.c.nasci.& hoc placet do.Car. hæc enim inhabilitas illegitimitatis surgit a iure positiuo:p̃ot ergo princeps illã tollere,argumẽto de cõces.prębẽn.c.ꝓposuit.& ad rõnẽ Host. rñdet do.Flo. & post Io.Cal.& Gas. ꝙ per hoc non inducerentur homines ad delinquendũ,cũ adulteri & incestuosi puniãtur per alia iura. de hoc vide latius s.no.Bal.in c.j.in 8.col.de cõsti.Pet.de Ancha.in regula secũda,in princ.& fi.col.de reg. iur.li.6.Bart.in l.3.in fi.ff. de testa.Bal.in l.j.C.de iure aur.an.in l.eã quã. C. de fideicõ.Fede.in consi.268.facit quod not.Bart.in l.Seyus & Augerius.ff.ad l.fal.ꝙ nec valeret statutũ puniẽs eũ,q̃ opponeret ɔ̃ spurium,ne succederet.Pa.de Cast.consi.228. quod incipit,In Christi & c.super primo dubio.vbi de j.q.an valet statutum.& j.vers.rescripto

90 principaliter. † Quæro sub ista q. Imperatoris, quid de inferiori gradu,an legitimare possunt:vt de rege Francię,Anglię,Aragonũ,& similiũ.videtur ꝙ nõ rõ,quia solũ est principis,§.fi.ĩ Auth. qui.mo.na.effi.sui.ergo &c. itẽ q̃a tales sunt subditi,vel subesse dẽnt imperio,vt in c.nostro.l.in nomine.C. de offi.præfec.Afri. 7.q.j.c.in apibus.c.casus.de censi.facit ꝙ Cęsar.i.Imperator vl̃r ẽ
d dominus mundi,[d] l.deprecatio.ff. ad l.rhodiam de iactu.si sunt subiecti,ergo nõ possunt quę sunt principi reseruata, vt in c.nostro,in c.insuper.facit quod no.Inn.in c.cũ te.de re iudi.& quod no.in c.nostro,vbi dicit,ꝙ reges seculi subsunt Papę: ergo Papã recognoscunt.& cum potestas legitimãdi spectat ad Imperatorẽ & Papam,vt s.dixi,remanet ꝙ reges nõ possunt.Bart.in extra ua.ad reprimendam,in ver.totius orbis.& gl.in c.nostro in verbo, recognoscit. sed in cõtrarium videtur argui de litera nostra, ꝙ immo rex Frãciæ specialiter possit legitimare, vt in c.nostro, ver.insuper.cum dicit ꝙ poterat rex ipse cum filiis dispẽsare, & presertim quia de facto nõ recognoscit Impera. superiorem, & sic non subsit Imperatori.facit quod not.gl.Inst.de patria p̃tãte, in prin.& in c.nostro.vbi gl, ergo p̃ot legitimare tanquàm non ligatus legibus principis. & hanc partem videtur sequi But. in

ver.

ADDITIONES.

a ¶Fraternizant.Vide Bal.in l.fi.C.de quadri.præscri. & Bar. & Alex.in j.consi ff.vl.col.princ.Car.in cle.j.§.finita,de iureiuran.

b ¶A Deo est.Roma.13.& Sapi.6.

c ¶Vrget.Dic tamen,ꝙ validum est,vt per d.Soci.consi.79.inci.In causa agitata. ver.præterea ista conclusio.in fi.in j.parte,char.149.

d ¶Dominus mundi.Adde d.So.consi.275.incipit,In causa fratris And.ver.prę terea etiam in 2.parte,char. 192. ꝙ Imperator est dominus mundi, nec eius dignitas etiam per Papam supprimi potest.

ver.inſuper.in c. noſtro.facit, ꝙ nõ recognoſcẽs principẽ vr̄ hr̄e
ptãtẽ ad imponẽdum manũ ad reſeruata principi,c.ſuꝑ q̄buſdã.
de ver.ſig.Dicas,ꝙ aut quęrimus de rege, qui in aliquo iure tem
poralium rerum recognoſcit Papã in ſuperiorẽ : & iſte nõ p̄t le-
gitimare, ar.c.inſuper.in tex.noſtro.aut talis rex nõ recognoſcit
de facto ſuperiorẽ in tẽporalibus, licet de iure ſubſit Imperato-
ri,14.di.c.Adrianus.no.Hoſ.ĩ c.noſtro. & reſpectu ſpũaliũ ſubeſt
Papæ:& tunc aut iſte talis vult reintegrare vel legitimare diſpo-
nẽdo in radicẽ ma.& nõ p̄t, quia Imperator nõ p̄t:aut vult rein-
tegrare priſtinę naturæ & ingenuitati antiquę, vel facere legiti-
mationẽ nouiter collatiuã:& non põt.ratio,quia ꝑ talẽ legitima
tionẽ collatiuã q̄s cẽſet iura patrię ptãtis dare, & alia q̄ ſunt ſ̄m
ius ciuile tm̄ inuẽta, vt in §.gñalr̄.in Auth.q̄.mo.nat.eff.ſui.quã
patriã ptãtẽ non hẽnt niſi illi,qui ſunt de romano populo, Iuſti.
de patria ptãte.§.ius autẽ.c.ex literis.& ibi gl.de conuer.in fi.ibi,
non habebit illã non recognoſcẽs principẽ in ſuperiorẽ.8.diſ.c.
quo iure.non ob.quod no.Bar.in l.hoſtes.ff.de capti. qui dicit,ꝙ
frãcigenæ ſunt de populo romano: quia verũ,quatenus dicimus
eos recognoſcere principẽ mundi in dñm,ſed quatenus ei de fa
cto non parẽt,nec obediunt legibus,nec iuri ciuili,vt de priuile
giis.c.ſuper ſpecula.non pñt diſponere ſuꝑ eo, cuius notitiã nõ
hẽnt,nec obſeruãda eſt l.eorũ, valet ſuꝑ dñia iuris ciuilis, & hęc
dñia nãlis & legitimi eſt de iure ciuili, vt in Auth.qui.mo.na.eff.
ſui.ideo ad ipſum ius ciui.ſpectat vera reſtitutio.& hoc tenuit ẽt
d.Ant.Roſellus in ſuo tractatu legitimationis,q.47.& iſtã talẽ le
gitimationẽ non cõfert rex, qui tale ius ciuile non recognoſcit.
ita intelligit Inn.in c.cũ te.de re iud.ſi vero q̄rimus de legitima-
tione,per quã diſpẽſatur,ꝙ non obſtãte vitio illegitimi,quod vi-
tium illegitimi forſan lege nõ cõſuetudine ipſius regni eſt indu
ctum,tunc dicẽdum eſt ꝙ rex,licet nõ recognoſcat ſuperiorẽ,il-
lã p̄t facere diſpẽſatiuã legitimationẽ,vt ſuccedãt tales, vl̄ hẽant
ſimilia iura,vitio illegitimitatis non obſtãte.facit text. noſter in
§.inſuper.qui loquitur de diſpenſatione, non de legitimatione.
91 ¶†Ex his infert̃,q̄d de barone,comite, duce,vel ſimilibus.& di-
cẽdum eſt de iſtis,ꝙ circa radicẽ matri.nihil pñt,quia nec Impe-
rator nec rex pñt:aut volunt facere reintegrãdo priſtinæ nãę,vl̄
nouiter collatiuã,vel alr̄ gñalem, & plenã facere legitimationẽ:
& ſi hñt ptãtem ab alio,puta Papa vel Imperatore,pñt,ſicut alij
comites facti ab Imper.p̄t.n.princeps ꝯcedere alteri ſibi reſerua
ta,c.quod trãſlationẽ.de off.dele.& idẽ dicẽdum eſt,qñ ex priui
legio non haberet ẽt,ſed ex p̄ſcriptione tãti tẽporis, cuius initij
memoria non exiſteret in ꝯ̃rium,c. ſuper quibuſdã. de verb.ſig.
c.j.& 2.de p̄ſcri.li.6.Sciẽdum tñ, ꝙ in gñali conceſſione comita
tus vel ducatus non venit ptãs legitimãdi.ita Pa.de Ca.in conſi.
225.quod incipit, In Chriſti nomine amẽ, ſuꝑ primo dubio.aut
nec tali priuilegio nec tali cõſuetudine ſe fundãt,ſed tanq̃ ꝑpe-
tui dñi & ordinarij recognoſcẽtes tñ ſuperiorem : & tũc dico ꝙ
quandã legitimationẽ ſiue melius habilitationẽ & diſpẽſationẽ
pñt facere quo ad bona ſita intra ſuã iuriſdõnẽ,& dominationẽ,
& diſtrictu, & comitatu,ducatu,& marchionatu & c.ſ̄m But.in
c.noſtro.facit quod no. Bar.in l.j.C.de ſucceſ.edic.extra ſuũ ter-
ritorium non poſſint,licet ſit actus voluntarius,in l.j.ff.de offic.
ꝓconſul. in Auth.qui.mo.na.eff.ſui.§.filium vero.col.7.& quod
no.Inn.in c.cum P.de fi.inſtru.& Spe.in ti.de inſtru.edi.§.reſtat.
ver.ſed quis p̄t facere tabelliones.& ſic ꝯcludit̃, ꝙ ſolus Impera-
tor vel Papa p̄t facere vniuerſas legitimationes, & habentes ab
eiſdẽ ptãtes particulares q̄libet iuriſdõne ĩferior poterit facere,
c.cum dilectus.de fi.inſtr.l.actuarij.C.de actua.li.12.& l.ꝓuincia
rũ.C.de defenſoribus ciuitatũ. & in Auth. de defenſo.§. ſed ite-
rũ.facit quod no.Gu.de cu.& Bart.in l.adop.ff. de adop.Rota tñ
deciſione 200.quę incipit,Itẽ ꝙ ĩferior, vr̄ determinare,ꝙ ĩferior
a Papa vel Imperatore non poſſit legitimare quo ad hęreditates
vel alia.Pau.de Ca.in cõſi.225. quod incipit, In Chriſti nomine,
ſuper primo dubio.poſt multa vr̄,ꝙ tẽporales dñi poſſint in ter-
ris ſuis,licet nõ eccleſiaſtici.ſi autẽ p̄dicti ſuperiorẽ nõ recogno
ſcerẽt, & tũc aut volũt legitimare nõ obſtãte aliquo impedimẽ-
to introducto a l.vel cõſuetudine ipſius comitatus,ducatus,mar
chionatus & c.& ſic pñt,vt in d.§.inſuper.c.noſtri.aut tale impe
dimẽtum eſt introductum a l.ciuili,quã nõ ſeruãt:& tũc vr̄ ꝙ nõ
poſſint legitimare ꝯ̃ tale impedimẽtũ, ẽt in iuriſdõne & territo-
rio habilitare poſſint quo ad impedimẽtũ iuris ciuilis:& ſic poſ-
ſint extẽdere manũ ad talia reſeruata ĩ priuilegiũ ſuperioris, ſ̄m
Pe.in l.non ambigitur.ff.de legi.& l.deniq;.in prin. ff. de mino.
& Bu.in c.nr̄o.facit quod no.in l.hoſtes. ff.de captiuis.& l.ambi
tioſa.ff.de decre.ab or.fa. Nec ob.ꝙ inferior a principe nõ legiti
mat,vt tenet Rota deciſ.105.ſ̄m meã quotã.quia eſt verum, quan
do vellet m inũ apponere ex̃ ſuã iuriſdictionẽ:ſecus ſi q̄s faceret
rõne ordinariæ ſuæ poteſtatis.¶Infertur ẽt ex prædictis,quid de
epiſcopo,qui ſæpe dicitur epiſcopus & comes: nã ſi comitatum
in tẽporalibus hẽt ab Imperatore vel a Papa.dic de ep̃o vt dictũ
eſt de aliis comitibus.ſed ad regna,& baronias ſolus Imperator
legitimat,nõ comites palatini.Bal.in c.naturales.in ti. ſi de feu-
do fuerit cõtro.in vſibus feudorũ.Si autẽ q̄rimus de ep̃o vt ep̃o,
non vt comite, dic vt ſ̃. in 3. principali q̃one. q̄a aut q̄rit̃ quo ad
ordines,aut quo ad hæreditates aut principalr̄, aut in ꝯſequẽtiã.
dic vt ibi dixi,& ibi ẽt de legato.& vide no. ꝑ Inn.in c.cum P.in
fi.de fide inſtrumentorum.& in c.cum te.de re iud.vbi ep̃i notã
delicti ex ſua ordinaria ptãte tollunt.faciunt no.in c.at ſi clerici.
de iud.& quo ad aliquid tollunt notã defectus,vt ibi per Doc.fa
92 cit c.j.de ęta.& quali.li.6. & in c.j.de filiis p̄sby. ¶†Sed ecce,ſub
tilis & verus ætate ſua iuris interp̄s me admonet notanda q̄ſtio
ne,an comes palatinus ĩfamis poſſit legitimare, puta q̄a comes
dãnatus l. iuliæ peculatus, vel alio delicto publico legitimauit.
Pa.de Caſt.in conſi.221.quod incipit,In Chriſti nomine amẽ,ſu
ꝑ eo.ꝙ poſſet impugnari legitimatio ꝓpter infamiã notoriã di-
cti comitis, qui vt dicitur fuit publice cõdẽnatus de publico cri-
mine l.iulię peculatus, vt l.j. ff.de infa.& ff.de pu. iudi.l.infamẽ.
q̄ infamia nõ ſolũ repellit ab honore, vel dignitate,ſeu publico
offi.obtinẽdo,ſed ẽt deiicit ab obtẽto,C.de decu.l.infamia.li.10.
in tex.& gl.Et licet nõ ſit priuatus dignitate vel officio,quouſq;
ſequatur ſn̄ia priuatiua,iuxta no.in Spe.de inſtr.edi.§.reſtat.ver.
q̄d ſi tabellio.& l.iubemus.§.ſane.C.de ſac. ſan.ecc. per Bald.&
Bar.in conſ.quod incipit,Io.& in l.ea.ff.ad l.iul.repe.l.j.ff. de his
qui no.infa.vbi no.gl.& doc.maxime Ang. attamẽ quia ſenten-
tia & infamia erat notoria,vr̄ ꝙ ſaltẽ fuerit priuatus executione
dicti officij vel dignitatis,ꝓut exp̄ſſe no. Bal.in l.cunctos popu
los.C.de ſum.tri.in 5.col.ꝑ gl.quæ eſt in Auth.de tabel.in fi.à ꝯ̃-
rio ſenſu,& aliã quę eſt in l.2.ff.de infam. in §.miles.vbi gl.dicit,
ꝙ infamis non poteſt exercere publicum officium. & ſic illa gl.
videtur ſentire ꝙ eo ipſo ꝙ eſt infamis,eſt priuatus exercitio pu
blici officij ſine alia ſentẽtia priuatiua. faciũt no.in l.cum l.ff.de
teſta.per Bal.in c.ſuꝑ eo.ſ̃.de teſti.Ange.in d.l.j.in fin.prin.licet
Inn.in c.ſuper eo.de elec.& licet in cõtra.faciunt no. per Inn.&
d.An.in c.ſciſcitatur.de reſcrip.& facit quod no. Bal.in l.& mili
tibus.C.de teſtamẽto militis.Breuiter diſtinctio Bal.in caſu no-
ſtro non eſt neceſſaria,quia qñ hẽt dignitatẽ vel officium ex pu
blico,quod exerceretur inter nõ cõſentiẽtes, vt eſt eſſe notariũ
ad bãchũ iudicis,ſola infamia ꝯ̃cta ex condẽnatione alicuius fa-
moſi criminis,etiã ſi nõ ſit notoria,priuat ipſum executione ta-
lis dignitatis vel officij,poſito ꝙ non eſſet per ſn̄iam adhuc pri-
uatus tali officio, nec poſſet ipſum vel ipſam exercere.& idem
Bart.expreſſe terminat ĩ l.ea. l. ff.ad l.iuliam repetũ.per l.j.C.de
mã.prin. ibi dum dicit,comitis dignitatẽ & c.& ẽ officiũ, quod
exercetur ẽt ꝯ̃ agnatos,qui ad ſucceſſionẽ venirẽt nõ facta legiti
matione nõ cõſentientis,vt eſt in caſu noſtro. & ſic videt̃ etiã ſe
cũdum Bar.ſufficere ſola infamia ſine autoritate,& ſine alia pri
uatione ab officio & dignitate, quãtũ ad priuãdũ ipſum ab exe-
cutione eius,per gl.quę eſt in d.l.2.§.miles.Si vero eſt officiũ pu
blicũ ſine dignitate,& quod exercetur inter cõſentiẽtes,vt ẽ eſ-
ſe ſimplicẽ notariũ,l.fi.C.qui mili.non poſ.& qui cõficit inſtr̄m
inter partes ipſum rogãtes,vt no.gl.in l.prætor.§.j.ff.de ædi.edi.
tunc aut ipſe cõmiſit crimen,ex quo ſecuta condẽnatione venit
infamandus & priuandus officio, nondum tñ aliqua cõdẽnatio
legis vel hominis ſecuta eſt : & tunc hẽt locũ id quod dicit Spe.
in ti.de inſtr.edi.§.reſtat.ver. q̄d ſi tabellio.ꝙ ẽt ſi delinq̄t ĩ offõ,
q̄a fecit inſtr.falſum,nõ ꝓhibet̃ alia inſtr̄a facere,& ſunt valida,
ẽt ſi crimẽ illud erat notoriũ.facit lex,ſi q̄s ex argẽtariis.§.j.ff.de
edẽ.vbi & iã humilis & deploratus edit inſtru. licet minor fides
ei adhibeat̃,l.ſi q̄s decurio.vbi Bal.C.de falſis.Bal.in l.j.ver.3.ca-
ſu.C.de teſt.in l.ĩ exercẽdis.C.de fide inſtr.ĩ l.Caſſius.ff.de ſena.
in auth.habita.in 10.col.C.ne filius ꝓ patre.ĩ c.ſi ĩter pares.de le
ge Cor.in vſi.feu.Inn.in c.fraternitatis.de hæreticis.aut lata erat
ſn̄ia priuatiua officij:& tũc aut iure ſcripto,& hẽt locũ gl. q̄ ẽ in
Authẽtico de tab.§.fi.q̄ vr̄ diſtinguere,an erat occulta,an noto-
ria.aut erat lata ab hoĩe legis miniſtro : & tũc talis diſtinctio nõ
ẽ adhibẽda,ĩmo ĩdiſtincte nõ valẽt inſtr.poſtea ꝯfecta. verba ſũt
Bal.notabilia declarãtis illã gl.& limitãtis eſſe in l.2.C.de ſen.&
interlo.om.iud.& ꝓ Bal.adduco tex.ſingularẽ,quẽ miror a Pau-
lo omiſſum,in l.infamia.C.de decurio.li.10.quem tex.ad hoc põ
derauit Lud.d̄ roma,ĩ ſuis ſing. & de tabellione qñ ei noceat in
a famia,[a] & an poſſit cõficere inſtr.Pau.aliter loq̄tur in conſi.250.
quod

ADDITIO.

a ¶Infamia.Vide Bal.in conſi. ſer. Io.de ca.diruti.& c.& Ang.in Auth.de inceſ.
nup.§.j.& Pa.de Caſt.conſi.201.& 202.Item plenius per d.Alex.in l.eadem.
ff.ad l.iul.repe.

quod incipit, In Christi et c. frater, primo dubio. aut fuit lata snia solũ facto crimine, nõ autẽ priuatiua officij, ex qua snia incurrit infamia: tunc hẽt locũ id qđ idẽ Bar. no. in d. l. eadẽ. §. hac l. ff. ad l. Iuliã repe. & in d. cõsi. ẽm Io. & Bal. in l. militibus. C. de test. mili. q simplr dicũt ipsum non ꝓhiberi alia instra ꝯficere ꝑpter hoc. sed idẽ Bal. in l. cunctos populos. s. allegata. dictum istud limitat, & intelligit, qñ infamia nõ esset notoria, als secus. & idẽ vr senti re in l. j. C. de test. ꝙ idẽ si sit notoria, nõ tñ in loco, in quo cõfecit instrm. facit c. ad ꝓbandũ. de re iud. Bal. tñ in l. & militibus. C. de test. mili. aliter loqtur. Adde, ꝙ de hoc Bal. in l. si qs. §. j. ff. de edẽdo. in l. q depositũ. C. deposi. in l. 2. C. de fide instr. in l. iubemus. §. sane. et j. C. de sac. san. ecc. Imo. in l. infamẽ. ff. de publi. iud. Bar. & nouissimi in l. ad testium. in prin. ff. de test. Ang. in l. qd ergo. §. pe. in l. 2. §. miles. ff. de his q no. infa. in l. infamiæ. C. ex qb. cau. infamia irroga. & ex his remanet iste passus declaratus, & tollit omnis ꝯrietas, q̃ videbatur esse inter ꝑdictos doc. si ẽt in iudicio sit quæsitus: nã cũ ex forma statutorũ est ordinaria via, & de iure cano. vt late in rub. de iudi. irrogari dicitur infamia, vt dẽt, ex no tatis ꝑ Bar. in l. infamię. ff. de publicis iudi. q tenet, ꝙ ẽt tunc infamatur, qa loco accusationis succedit ex forma legis vel statuti, & crimẽ erat famosum. itẽ nõ ob. ꝙ istã dignitatem nõ habuit ab ipso iudice ꝯdemnãte: & sic vr, ꝙ nõ poterit eã vel ipsius executionẽ sibi auferre, arg. l. si arrogator. §. sed an impuberi. in fi. ff. de adop. ibi, quia hoc nõ iudicio eius & c. Nã hoc tollit ꝑ id qđ not. gl. in l. Imperator. ff. de post. quia hoc contingit ex dispositione & cẽsura iuris cõmunis ꝑpter infamiã remanẽtem, ꝑpter quã ius cõmune ipsum priuat executione talis officij & dignitatis, C. de dign. l. 2. quod hoc facere potest, cum sit roboratũ auto ritate principis ipsum cõfirmãtis, C. de veteri iure enu. l. j. §. omnia. c. hi q ab apostolica. de ꝑbẽdis. li. 6.
93 ¶† Sexto principalr q̃ro, an cõmunitas possit aliquẽ ꝑ statutum suum legitimare. & adde q̃ dicta sunt s. in ver. v. principaliter. quę ẽt hic ꝯueniunt. But. ponit in c. nostro, & vr, ꝙ sic, quia rlr quæ pñt fieri per ꝯctum, pñt fieri per statutum, ff. de iust. & iur. l. omnes populi. & consuetudo & statum pñt ꝯ legẽ, c. fi. de consue. c. cum dilectus. c. consuetudo. j. di. & potissime, qa iura legitimãdi procedunt a iure ciui. vt in Auth. qui. mo. nat. effic. sui. §. qui iuris, & statuta sunt partes iuris ci. cum ergo a iure ciui. sit ipsa differẽtia, quia oẽs legitimi nascebãtur: ergo ab ipso iure ciui. põt talis differentia tolli, de re gu. iur. in 6. in regula, nihil tam naturale. Itẽ facit, quia statutũ &
a consuetudo ambulant pari passu, [a] cum ab eodẽ fonte ꝓcedũt, l. de quibus. ff. de legibus. sed ciuitas per cõsuetudinẽ apponit tã tum manus ad principi reseruata, l. vectigalia. C. noua vectigalia. c. sup q busdã. de ver. sig. Tertio, cõsuetudo ciuitatis, & principis priuilegium hẽt instar, l. 2. §. Cassius. ff. de aqua plu. arc. 8. dist. mala. 9. q. 3. c. conquestus. sed ciuitas principis priuilegio potest legitimare: ergo ex consuetudine. Quarto, hęreditas est de iure ciuili, potestas testãdi prouenit ab eo, C. de legiti. hæredi. l. lege. ergo per statutum vocari poterit spurius, cum statutum sit iuris ciuilis pars. & videmus per statuta inhabiles habilitari, & proximiores habiles remoueri. si ergo ius ciuile abstulit naturalibus ius succedẽdi, potest ẽt restituere, quia facit statutum quem hęre dem, l. j. C. de le. & senat. cõsul. videmus eñ, ꝙ lex facit nãles cer tæ partis capaces. aut. licet. C. de na. libe. c. lator. s. eod. ergo statu to similiter poterit, §. fi. Instituta de iure naturali. Quinto, ius canonicum ꝓuidet de alimẽtis spurio, vt in c. cum haberet. de eo qui duxit in matri. quã poluit ꝑ adulteriũ: ergo per statutum poterit hęreditas simpliciter sibi dari. Sexto cõfirmatur, licet ciuitas nõ possit totaliter legitimare, dẽt tñ de bonis posse disponere, & cum istis dispẽsare. facit l. j. C. de ordi. iudi. & videtur fauorabile hoc statutum, quia filios reducit ad dispositionẽ iuris naturalis: quod non faciebat prius differentiam inter liberos, nec tale statutum videtur in se cõtinere peccatum, quia sequeretur, ꝙ princeps vel Papa non possit hãc legitimationem facere, quã facit, vt dicunt iura canonica & ciuilia: vnde si a iure legitimati vocãtur sine peccato, ergo a statutis. In ꝯrium facit, quia reserua tis principi ciuitas inferior extendit manũ, vt sunt hic, reintegra re famæ, l. j. ff. de postu. §. de qua. & not. ff. de re iudi. c. cum te. ibi per Inn. Itẽ & secundo veniã ætatis dare, l. fi. C. de his qui veniã æta. impe. vt in Autentico, qui. mo. na. effi. legi. §. qm. col. 6. in tali bus eñ inferiores non intromittunt se, c. quod trãslationem. de offi. le. c. sicut venire. de exces. præla. & quod not. Inn. de fide instru. c. cum P. igitur non poterit ciuitas per statutum. ad hoc l. j. ff. de nata. resti. vbi nõ potest cõmunitas natalibus restituere. facit quod Inn. scribit in c. cum te. de re iud. in c. bonæ. 2. de postu. præla. vbi no. consuetudine quæri non posse illa quę princeps si bi reseruat in signum vtilis dñij, de præscri. c. cum nobis. vbi gl. hoc dubium tangit. Bar. in l. test. factio. ff. de testamentis. & l. oẽs populi. ff. de iust. & iure. vbi recitat, ꝙ non possit, per l. j. ff. de nata. resti. & idem determinauit Cy. in auth. sed non nouiter. C. de na. rest. per tex. in c. cum aliquis. 32. q. 4. quod hic est ꝯ ius diuinũ. idem dicit d. Bar. de Saly. in l. omnes populi. prææalleg. & Ia. But. prælle. in l. 2. C. de iure aureorum annulorum. & Baldus in l. j. C. de summa trinitate. vbi Cyn. & Gof. ad prædicta facit l. j. §. de qua. ff. de posthu. idem tenuit Bu. in auth. sed non nouiter. C. de nat. resti. ibi super illa l. & dicit Bũ. idem consuluisse Fede. de Senis, non allegat quotam, nec etiã expresse reperio in volumine consiliorum, nisi sit consi. 275. secundum meam quotã, vbi quærit, an valeat statutũ, quo cauetur, ꝙ filij spurij & naturales possint patri succedere ex testamento. de quo ĩ. dicam. & consuluit Paulus de eleazariis, maxime quãdo statutum refertur ad legitimandos futuros filios, ea rõne potissime, quia induceret tale sta tutũ ad delinquẽdum, & quia ẽt iura ciuilia derogant talibus sta tutis, vt in Auth. q. mo. nat. effi. legi. §. ꝙ non aũt. in fi. & statuta ꝯ prohibitionẽ superioris non valent, auth. cassa. C. de sac. san. ec. c. cum aliquibus. de rescri. li. 6. cũ si. & multa possunt fieri argumenta pro ista parte, & potissime quia legitimatio est quędã na taliũ restitutio, vt in §. si quis. in Auth. qui. mo. na. effi. sui. sed natalium restitutionẽ ordo decurionũ nõ potest facere, qui præest in ciuitate loco populi, l. j. ff. de nata. rest. Quinto, legitimatio est
b similis adoptioni, [b] l. j. ff. ad municip. cuius adoptionis duæ sunt
c species, [c] vna quę retinet nomen generis, vt est adoptio. alia, quę est species, vt est scilicet arrogatio. sed vnumquodque debet cẽ seri secundũ naturam, in quã magis calescit, l. quæritur. ff. de sta. ho. & in potiori significatu, c. si quem. de sent. excõ. sed legitimatio magis cõuenit arrogationi quàm adoptioni generali, quia ꝑ legitimationẽ sicut per adoptionẽ fit transitus in potestatẽ legitimantis, vt in §. generaliter. in Auth. qui. mo. na. effic. sui. sed per adoptionem non, nisi concurrat vinculum naturale, vt l. cũ ado ptionis. C. de adopti. si ergo est similis arrogationi, l. iubemus. C. de natur. libe. sicut arrogatio non fit nisi demum principe au torizante, ita nec legitimatio: & ideo requiritur principis cõsen sus in arrogatione, & in adoptione, quia maximum est quod qs sui iuris existens subiiciatur alienæ potestati, quod nõ est in ado ptione, in qua existens in alterius potestate facilius in alienam transit familiam, quã de nouo constituta patria potestas: ergo solus princeps potest & non cõitas. Sexto, cessante cã permissionis cessat effectus permissi, l. si vero nõ remunerãdi. §. si mandauero. ff. man. sed permissu tm principis populi leges condunt, l. oẽs populi. ff. de iust. & iu. Inst. de iure nãli. §. j. sed hanc legitima tionẽ expresse vetat Imperator fieri, vt in §. qm autẽ. versi. eos. in Auth. qui. mo. na. effi. leg. vbi eis vetat oẽm clementiã: ergo statu tũ nõ põt fieri circa reseruata, vt dixi s. in prin. sed ius legitimãdi naturales tantum principi reseruatum est, ius legitimandi spurios ademptũ est principi de ordinaria potestate, vt in Auth. qui. mo. na. effi. sui. §. si ergo. multomagis ademptum ciuitatibus: nõ enim legitimat princeps spurios, nisi vtatur clausula derogatoria. & hanc derogationem nõ videtur posse facere populus, qa non potest tollere legem derogatoriã, vt in auth. cassa. C. de sac. san. ec. & in auth. nauigia. C. de fur. ergo nec legitimare. & ꝙ in spuriis sit necessaria clausula derogatoria, probatur in Auth. q. mo. na. ef. sui. §. fi. pręterea in gñali cõcessione statuẽdi facta ciuitatibus ꝑ principẽ nõ dẽt venire, ꝙ nõ fuisset spãliter concessurus, l. fi. C. q res pign. ob. poss. faciunt not. in c. cũ venerabilis. de reli. do. c. qa circa. de priui. sed nõ est verisimile, ꝙ ciuitatibus cõ cessisset legitimare spurios, quibus princeps denegat omnẽ cle mẽtiam, & etiã alimẽta. præterea probatur, vnius inclusio est al terius exclusio, 32. q. j. c. cum renũcietur. l. cũ delanionis. §. q fundus. ff. de fun. instru. l. si cũ dotẽ. ff. so. ma. sed ciuitatibus tm ꝑmit tit naturaliũ legitimatio per oblati. curiæ: ergo excluduntur spu rij, & alij modi legitimãdi. Decimo, in tali cõcessione priuilegij vr requiri spãlis prouisio, l. j. §. de qua. ff. de posth. ergo nõ sufficit gñalis, qua conceditur ciuitatibus ptãs statuendi, l. sed & si quis. §. quęsitũ. ff. si quis cau. & quod not. Inn. in c. cũ P. de fide instru. Vndecimo, contrariorum eadem est disciplina, 32. di. c. hospitio lum. c. cognoscentes. de consti. l. queãdmo. ff. de acq. pos. sed potestas nõ potest facere, vt qui filij nomen meruit, ipsum ꝑdat, Insti. de here. quæ ab intesta. §. minus. ergo non dẽt posse, vt q filij nomen

ADDITIONES.

a ¶ Passu. Dic tamen, ꝙ non semper, vt per Car. in clemen. 2. §. j. & ibi no. de æta. & quali. vbi vide.

b ¶ Adoptioni Imo dic, quod fortior est quàm adoptio, vt per d. So. consi. 226. in cip. Diligenter & subtiliter. ver. præterea. in fi. in 2. parte, char. 101.

c ¶ Species. Quid autem differat adoptio ab arrogatione, vide Spe. de cogna. leg. per totũ. & de re. ecclesiæ non ali. ver. cæterũ. & ver. seq. vbi plene de materia.

nomē nō meret,faciat eū dignū,vt i §.qñ autē.vers.eos.in Auth. q.mo.na.effi.legi. Duodecimo, argumētum fit a maiori,clarum est ꝙ illegitima ꝑsona ad bonorū administrationē nō pt ꝑ ciuitatē habilitari,C.de his q. ve.æta.impetra.l. pe.ergo non poterit incapax ad ipsa bona capiēda nedū ad illa administrāda restitui. preterea & vltimo arguit ex defectu ptātis:nā ppl's nō statuit cōtra mores,no.in l.fi.C.si ɔ ius vel vti.pu.sed spurij de iure diuino ꝓhibētur succedere in veteri test. Genesis 12.c.& in nouo testō, ad Gala.octauo.vbi nō erit filius ancillę hęres cū filio liberæ,32. q.3.non oīs.& c.dicat an q.s.32.q.7.c.q.dē.& ſm Ang.ex l.Dei cōstitutum est, vt ex incestuoso coitu natus nullo iure succedat.& sic consuetudo nō valet obuiās iuri diuino,de ɔsue.c.fi.8. dis.per totum.Itē est matronabile, 8.dis.per totum.Idem est matronabile,4.dist.c.erit autem.& tales filij excluduntur in pœnitentia patris.15.q.vlt.c.cum multæ.l.isti quidem. ff.quod me.cau.& ꝑ tale statutum datur occasio fornicandi, q.a viri non habētes vxores, vel habētes steriles accipiunt ɔcubinas, & peccāt cum eis.facit: quod no.Host.in sum.q. filij sint legi.§.fi.vers.quid Im pator.vbi dicit istā cām esse multorum peccatorum.& ideo nō vīr ꝓcedere de ɔsuetudine ex parte,vbi nō valet ɔsuetudo dās mām peccādi in adulterio.maxime facit quod dixi s.in v.q.principali, videmus ire ex istis quātum ista qō est dubia,& qūo in hoc pēdet ſm But. an ciuitas possit extēdere manus ad talia reseruata in merū imperium superioris,sicut legitimare,vect.ponere,& similia.Et quidā dicunt ſm pacē constā.ꝙ fuerunt ɔcessa,sed hoc non apparet.ita dicit Bu.in auth.sed nouo iure.C.de na.resti.& in l.2.ff.de iud.& gl.in Auth.de defensori.ciuita.§.sed interim.& sic hoc nō haberet ciuitates,& si allegarent vsū lōgi t.pis,obtinerēt,ꝑ legē, cum de in rē verso.ff.de vsu.Bu.autē dicit,si pace constan.ciuitas possit ostēdere,ꝙ habuisset hanc potestatē, esset expeditum,qm̄ princeps potest cōcedere sibi reseruata,vt not.de offi. le.c.quod trāslationē.si autē nō posset ostēdere cōcessionē,si posset ostendere vsum tāti tēporis,cuius memoria in ɔrium nō existeret,adhuc clarum ꝙ cōitas possit legitimationem facere,vt est casus & est gl.de verb.sig.c.sup q.buldā.de ꝑscriptio.c.j.& 2.li.6. dicit tū, ꝙ cōmuniter de facto tali ptāte legitimādi nō vtunt ciuitates Italię,ꝑ ꝑ quod difficulter ꝑscriptionē ꝓba ent.& idē credo ꝑ allegata iura,si alius princeps ꝑ hāc ptātē ꝑscripsisset. Ad dicta Inn. s.de postu.præ.c.bonæ.2.de offi.ord.c.cōquerente.de re iud.c.cū te.ſm But.hic,dic ꝙ loqt̄ de his,q̄ sunt supremæ ptātis,vt i signū p̄eminentiæ reseruata , vt si quis vellet p̄scribere p̄eminentiam vtilē ecclesiarum,vel ciuitatum,ꝙ nō posset.facit gl. in c. cū nobis.de præscri. latius dixi in qōne,an Papa in terris imperij & c. & idē dicit Bu.hic,si allegaretur concessio cum cursu t.pis,per l. cum de in rē verso.ff.de vsu. & sic ſm eum hoc operetur allegatio cū possessione decimali,quasi ex possessione p̄sumat titulus: & sic valet legitimatio,arg.notatorū per Inn.& Host. in c.illud. de presump.in c.licet Heli.de symo.per Ho.credo tū isto casu,si probaretur ex aduerso nullā cōcessionē factā,ꝙ ex solo cursu decimali cōmunitas legitimari nō posset,per not.in c.peruenit.& ibi late per Bu.de censi.& in c. illud.priori autem casu solus cursus tāti t.pis,cuius initij memoria nō sit in ɔrium,sufficiat sine allegatione concessionis,ſm not.in pręal.c.peruenit.& c.quibusdam.prælle.glo.in d.l.ff.de vsu.cum de in rem verso.l.2.§.j.ff.de aqua plu.si autē non haberet talia,vel probare non posset,tunc aut populus pōt ostēdere quod sibi concessa sunt regalia,& legitimare potest,secundum And.de Yser.in c.j. in ti.quæ sint regalia.& sic potest facere statutum,per quod poterit legitimare,nō tū quo ad p̄iudicium alterius,per hāc decre.in vers.insuper.quæ exigit ꝙ rex sit ille,& q. legitimat,ꝙ liber sit,nō alteri subiectus: q.a si alteri foret subiectus,nō posset,ꝑ ꝑ pręiudicium fisci:item & agnatorū.de quo dic,vt dixi i q.an Papa possit in terris imperij.in remotione fundamētorū partis ɔrię,ꝙ populus habet regalia& liber.& planū est ſm But.ꝙ pōt,per hanc dec. An populus est liber , & nō apparet ꝙ sibi sint cōcessa regalia:& legistę dn̄t, ꝙ potest extendere manum ad alia,quę sunt reseruata in priuilegium,secūdum Pet.in l.ex hoc iure.ff.de iust.& iu.& Bu.in pluribus locis.idem dicit in l.nō ambigitur.ff.de leg. & l. deniq;.in princ.ff.de mino.& l.j.§.de qua.ff.de postu. in l.quidam consulebāt.& in l.acta.ff. de re iud. & ꝙ populus bene potest esse liber, & hoc non est bene possibile nec de iure,nec de concessione,vt dixi in q.an Papa possit in terris imperij.in r̄nsione ad hūc text. in ver.insuper.in remotione primi fundamēti partis ɔriæ. & dicitur in gl.facit,q.a Imperator nō posset a se abdicare tale imperium,ff.de offi.præsi.l.legatus.& no.de censi.c.cum venerabilis. dic,licet non possit a se abdicare in totum , bn̄ potest transferre possessionē libertatis . & quousq; exigat ab Im patore erogatio subiectionis,posset quis excusari,ſm Ho.hic, sicut dicit de decimis,de quo remittit idem Ho.ad no.in c.cum sint hoīes.de deci. & in c. ꝑuenit.& Imperator tolerādo talē ꝑscriptionē vr̄ approbare,& ꝙ sit de iure, sufficit ex cōi obseruātia sic receptū esse,l. minime.ff.de legi.c.cōsuetudinis.de cōsue. 11.dist.c.ɔsuetudinis. & ꝑ hoc poterit q.s esse i possessione bonæ fidei,al's no. Aut populus nō est liber: & tunc aut vult legitimationē ei imprimere, & in oībus legitimus sit reintegratus ad iura legitimitatis vbiq; locorum,& non p̄t:aut vult solum sibi ꝑ statutū creare iura succedēdi,& localiter:& hoc p̄t cōitas,q.a p̄t ꝑ statutum habilitare inhabiles ad succedendū.& huic adhæret Bart. in l.j.,C.de sum. tri.& fide cath.vbi dicit,ꝙ per statutū ciuitatis pn̄t spurij habilitari ad successionē , cōcludētes tū ꝙ legitimatio talis statuti seu habilitatio ad succedēdum non habilitat quo ad bona sita extra territoriū statuētis,q.a dato ꝙ spectet ad actū voluntarium,nō tū pōt extra territorium tale statutū exercere iurisdictionē,l.j.ff.de off.ꝑfec.vrb.in Authē.q.mo.na.effi.sui.§.filium. col.7.vbi legitimatio filij,q̄ fit ꝑ oblationē curiæ ciuitatis,nō hēt locum nisi in p̄re offerēte, & in filio nō quo ad alios:sed si spurius adiuerit hæreditatē i ciuitate,vbi vrget statutū,hēbit successionē vigore statuti,ſm Bu.& hoc no.& ꝑ dist.Bu.pn̄t eneruari argumēta multa facta superius.Mediolanē.nr̄ dn̄s Signo.de homodeis format ipse qōnē in cōs.29.quod incipit,q̄rit̄,nunq.d ex ɔsuetudine.& firmat,ꝙ ciuitatis ɔsuetudo hic non pōt inducere,vt ipsa ciuitas legitimet.ꝑ quod cōcludet̄,ꝙ nec statutum, l.de q.bus.ff.de le.immo a fortiori si non p̄t ꝑ consuetudinē induci,ergo nec ꝑ statutum:q.a cōsuetudo plus p̄t quā statutū ꝑ ꝑ tolerantiā superioris, c.fi.& ibi no.de cōsue.iunctis quę habētur in c.quod sup his.de ma.& obe.nā nec c.nec inferior a Papa pōt statuere ɔ ius cōmune,& tū p̄t ɔsuetudinē inducere ɔ ius cōe.Et pro decisione prædictę qōnis dicit ipse ad euidētiā istius qōnis se p̄mittere,ꝙ legitimatio est quasi quædā restitutio iuri naturæ remouens offuscationē & impedimēta iuris ciuilis, discrimē inter liberos ponentis,vt ꝓbatur i Auth.q.mo.na.eff.leg.§.si q.s ergo.& in Auth.q.mo.na.effi.sui.§.illud.Itē secundo est sciendū,ꝙ certi sunt modi, quibus ꝓcedit legitimatio,vt dictis duabus autenticis,& l.si q.s. & l.iubemus.C.de na.li.Tertio est sciēdū,ꝙ interdū lex inhabilitat,& sup inhabilitate vltra nō ꝓcedit disponēdo : et tūc tā ɔria lex quā cōsuetudo,seu ciuitatis statutū , seu principis priuilegiū possunt habilitare,vt l.nulli.et l.itē eorū.ff.quod cu.vni.et l.non tm̄.§.fi.ff.de decu.et l.fœminis.ff.de procur.et l.cum pretor.§.fi. ff.de iud.et quod no.in l.fi.ff.de arbi.et in l.2.ff.de re.iu. et l.fi.C. de eman.li.interdum vltra procedit dispensando,et in hoc participando cum inferioribus: et tunc inferiores pn̄t habilitare,vt l. arb.et l.si ab arb.ff.qui sa.co.et l.j.§. Pomp.ff.ꝙ sal.tu.auth.et l.fi. §.j.C. de bo.li.l.cū his. ff.de do. causa mor. interdū vltra ꝓcedit dispensando,et hoc reseruando soli princ. et tūc solus princeps pōt et nō alius inferior,vt l.j.ff.de na.resti.et l.nemo.C. de oper. pu.et l.ɔ & l.neminem.C.de remis.li. 12.et ar.legis vectigalia,cū l.seq. C.no.vect.imponi non posse.interdum vltra procedit etiā habilitando,adimendo ptātem: et tunc princeps et ex ordinata eius potestate,quæ est,vt legibus viuat,vt l.ex imperfecto. C.de test.et l.ex imperfecto.ff.de leg.3.etiā non pōt,vt in §.fi.in Auth. q.mo.na.effi.sui.et quod no.in l.j.et l.legem.C.de na.li.et l.quotiens.et l.dānosa.C.de preci.Impera.offe.quod not.in l.fi. C.si ɔ ius vel vti.pu.ex materia vero inordinata et absoluta ptāte principis,q̄ est vt non sit legibus ligatus:et tunc pōt,vt l.princeps.ff. de leg.et Inst.qui.mo.test. infir.in §.fi.et l.digna.C.de legi.et qd no.in d.§.fi.in Auth.q.mo.nat.effi.sui. et in auth. ex cōplexu.C. de incest.nup.no.Inn.in c.q̄ in ecclesiarū.de cōst.Quarto ē sciendū,ꝙ sunt tria t.pa p̄notāda.primū fuit in prin. naturæ,q̄ ꝓduxit liberos inter ipsos nullo mō discrimine adhibito. quod et̄ apparet,q.a cōe est oībus aīalibus,vt l.j.§.ius nāle.ff.et inst.de iure na. gen.et ciui.in princ.Sciendū est,ꝙ huic post nuptiarū inuētionē applicatū fuit ius legitimum,et patrię potestatis,vt l.nā et ciuiū. ff.de his q. sunt sui vel alie.iu.et Insti.de patria po. in prin.tertiū fuit tempore,quo ex cōcupiscentia cęperunt hoīes se cōuertere ad cōcubinas, et ad illicitas et improbas cōuētiones, ex quibus interdū nascebātur naturales,ad quos l. humanitatē naturæ porrigebat:interdum nascebantur spurij, ad quos iura ciuilia nullo modo respexerunt,immo humanitate naturę eos penitus fecerunt exortes,vt d.§.si quis ergo.et d.§.illud.et d. auth.ex complexu.itē est sciendum,ꝙ cum populus ro. omne imperium et omnē potestatē transtulit in principē,vt in l.j.ff. de cōst.princ.et l.2. §.nouissime.ff. de ori.iu. ex translatione in ipsum princeps q̄dā cōicauit cū inferioribus,vt l.fi.et ferè per totū.C.de peda.iudi.et in §.audiēt.et in §.iudicare.in Auth.de defen.ciui.q̄dā tm̄ cū maioribus cōicauit,vt l.j.§.initio.ff.de off.ꝑfec.vr.l. si in aliam.ff.de offic. proconf.et l. illicitas. §. qui vniuersas.et l. ex omnibus. ff.

de

de of.præsi.& l.j.ff.de offi.eius.quedã idẽ princeps sibi tm̃ reseruauit,& tũc in his ciuitas & inferiores nõ põt,vt d.l.vect.& l.nemo.C.de oper.pub.& l.j.ff.de na.resti.& l.neminem.& l.5.C.de re mili.q̃dã princeps sibimet reseruauit, q̃ non posset ex ordinaria ptãte,tñ ex soluta,q̃ est vltra leges,põt,cũ legibus nõ viuat,si nõ vult,vt d.l.princeps.& d.l.digna.& quod no.in d.l.quotiens. & quod no.in d.§.fi.in Auth.q.mo.na.effi.sui.& quod no.in l.si q̃s in prin.ff.de le.3.& qđ no.in auth. hoc inter liber.C.de testa. his ita p̃suppositis, ita q̃ dcã legitimatio nõ teneat, ꝓbat ꝑ multa:primo ꝓbat a pari sumpta argumẽtatio,q̃ est in iure valida,vt l.Põpo.ff.de neg.gest.l.hoc amplius.§.fi.ff. de dã. infec.& l.cũ q. §.in publiciana.ff.de publi. modo sic arguo, qñ aliq̃d est inuẽtũ ad similitudinẽ alterius,eius sapit naturã, vt l. cũ donationes.& l.fi.C.de inof.do.& l.2.ff.si serui.vẽ & l. fi.ff.cõia ꝑdio.sed legitimatio nãliũ ad similitudinẽ in inte.re. liberorũ adinuenta est,vt in §.si q̃s ergo.q.mo.na.effi.leg.& in §.illud.q.mo.na.ef.sui.sed in inte.rest.ꝑ ordines ciuitatũ,q̃ ciuitatẽ repñtãt, nõ põt fieri, vt l.j.ff.de na.resti.& l.j.& 2.& l.q̃ris.& fere ꝑ totũ. C.eo.Itẽ hoc ꝓbat alio mõ,legitimatio.n.ęq̃parat adoptioni, vt not. gl.in l.j. ff.ad muni.& quod no.Dy.in l.fideicõ.ff.de cond.& demon.sed adoptionis duę sunt species, scilicet adoptio quæ retinet nomẽ gñis,& arrogatio,vt l.2.ff. de adop.Ex his arguo sic:vnũquodq; debet disponi secundũ naturam illius, cñ quo magis participat, quàm cũ quo minus,vt l.cũ q̃ritur.ff.de sta.ho.§. hermafroditũ. l.legatis.§.si vnus.ff.de leg.3.& quod not.in l.2.in princ.ff.de do.prę le. sed ita est, q̃ legitimatio magis participat cũ arrogatione quã cũ adop.cũ est species:quod apparet: nã ꝑ legitimationẽ fit trãsitus in ptãtẽ alterius,vt d.§.si q̃s ergo. & d.§.illud.sed ꝑ adoptionẽ nõ,nisi vinculum nãle cõcurrat,vt l.cũ in adoptiuis.C.de ado.itẽ adoptãtur illi, q̃ sunt in patris ptãte: arrogãtur vero illi, q̃ sunt sui iuris,vt l.j.ff.de ado.sic legitimãtur,q̃ sunt sui iuris, & nõ in patris ptãte,vt per legitimationẽ deducant in patris potestatẽ,vt d.§.si q̃s ergo.& d.§.illud.& l.Lutius. ff. de fideicõ.lib.& l.vxorẽ.§.patri.ff.de le.3.& l.diui.& l.iubemus.C. de na. li.ex his ergo apparet, q̃ ipsa legitimatio magis participat cũ arrogatione,cuius genus est adoptio,quã cũ ado.q̃ est species,sed arrogatio nõ põt fieri per inferiores a principe, vt d.l.2. C.de ado.ergo idẽ erit ĩ legitimatione.quod fortifico:solet reddi rõ,quare aliud in arrogatione quã in adoptione, q̃a maius est, cũ q̃s existẽs sui iuris intrat potestatẽ alterius,q̃ ille q̃ est in potestate vnius transeat sub baculo alterius,vt l.nõ est nouum.ff.de act.emp.& l.hæredes.§.si đ pluribus.ff.fa.herc.& l.vnica.ff.de bo.pos.quæ ex te.mili.cõiungen.l.ex eo.ff.de test.mili.cum ergo in legitimatione homo,q̃ nõ est alterius potestatis,transeat in potestate alterius potestatis,ipsa debebit reputari aliq̃d maximum,& ꝑ ꝯñs principis autoritatẽ necessariã. Secundo ꝓbat ẽt ꝑmissiue cessatio, ex quo arguitur sic: cessante cã ꝑmissionis cessat ꝑmissionis effectus,vt l.si vero nõ remunerãdi.§.si mãdauero.ff.mã.& l.2.& l. cum p̃cario.ff.de p̃ca.& l.iudicium.ff.de iud. & l.peto.§.ꝑdium. ff.de le.2.& l.in omnibus.ff.de re iudi.sed est ita,q̃ populus non cõdit l.nisi autoritate principis hoc ꝑmittẽtis,vt l. oẽs.ff.de iust. & iur.& in §.j.Inst.de iure nat.gen. & ci. vnde cũ in casu nostro hoc nõ permittit,& sic cessat ꝑmissio,& sic existente ꝓhibitione,vt d.§.fi.qui.mo.nat.effi.le.cessabit ꝑmissionis effectus: non ergo poterit populus de hoc l.inducere, vt l.normã.C.de off.ꝑfec.ꝑto.& auth.oẽs peregrini.C. cõmunia de suc. & auth. naui. C.de fur.& ar.s̃.d.l.vectigalis. Tertio ꝓbat:impossibilium inhabilis est dispõ,l.fi.ff.quę sen.si.ap.re.& l.si decesserit. ff. qui satis. cõ.& l.impossibilium.ff.de re iud.sed ea, q̃ sunt soli principi cõcessa,cẽsent esse penes alios impossibilia, vt l.apud Iul.§.fi.ff.de leg.j.& quod no.Dy.in c.Deo dedicatũ.extra de re iu.cũ ergo talis legitimatio soli principi ex absoluta eius ptãte videat ꝑmissa,vt in d.§.fi.ergo & c.Quarto ꝓbat,vitiorũ paternorũ reseruãtia est mã,vt l.fi.C.de na.li.& ĩ d.§.fi.qui.mo.nat.effi.le.& l.legẽ. C.de natu.Quinto ꝓbat: inualida est dispẽsatio p̃suadẽs turpia, vt l.si vnus.§.illud.de pac.& l.ꝯuenire.ff.de pact.do. & l.stip.hoc modo.ff.de verb. ob. quod sic declaro:si eñ talis legitimatio,de qua in themate fit mẽtio,admitteretur, assumẽt nomẽ filij & naturales,q̃ prorsus ex his nominibus sunt exortes,vt in §.j.in Authẽ.qui.mo.na.effi.sui.& d.l.legẽ.itẽ indulgeret nefario coitu,q̃ posset accusari,qđ esset contra rẽpub. vt l.relegatorũ.ff.de inter.dic.& rele.& l.si ab hostibus.ff.sol.mat.& quod not.in §.nouissime.Insti.ad Orfi.& in d. auth. ex cõplexu.itẽ per hanc viã daretur materia non colẽdi pudicitiam,quã coli interest reipu.vt l.si qua. C. ad Orf. itẽ per hoc daretur materia restringẽdi matri. ex quibus oriũtur filij legitimi, de quibus ciuitatẽ frequẽtari interest reipub.vt l.fi.C.de bo.lib.& l.pe. C.de manu. & l.j.ff.sol.ma. itẽ si hoc posset fieri,homines inuitarentur ad cõcupiscentiã talem:talis ergo cõsuetudo tanq̃ contra bonos mores & rẽpublicam nõ est seruanda,vt l.omnes.C.de decur.li.10. & l.j. de statio. li.12.& l.eos.C.de vsur.& in §.j.in Auth.vt nulli iudi.col.9.Sexto probat:ciuitatum impotẽtia attendẽda est,vt in supradicta l. vectigal.& l.nemo.C.de oper.pu.l.2.C.de falsa moneta.& l.opus. & l.de ope.ff.de ope.publi.& l.anthiocensiũ.ff.de priu.credi.ex quo arguo sic:in his,q̃ sunt soli principi reseruata,ciuitatum dispositio videtur esse impotẽs,vt dictis legibus. sed ita est in proposito attenta absoluta potestate principis:ergo & c.nec placet distinctio illorũ, qui faciunt differentiã inter statutũ ciuitatis & cõsuetudinẽ:nam cũ a pari potentia procedũt: ergo sunt eiusdẽ effectus. itẽ quia tacitus cõsensus populi inest in consuetudine, in statuto vero expressius,vt d.l.quibus. & d.l.de ea. & d.l.cũ de

a consuetudine.& tacitũ & expressum æq̃parantur,[a] vt l.cũ quid. ff.si cer.pe.& l.Stichũ.ff.de verb.obl.itẽ tanq̃ paria ista iudicantur,vt l.itẽ eorũ.in princ.ff.qđ cu.vni. & l.magistratus.ff.ad mu. ergo & c.hæc verba intelligo,quãdo cõsuetudo remanet in finibus cõsuetudinis, vt dixi in oppositionibus dictę legis, vectigalia. præterea ad idẽ fortificãdo ea quę sunt soli principi cõcessa, non sunt de cõsuetudine ciuitatũ inducibilia, nisi quatenus lex vltra ꝓcedit,vt l.neminem.C.de re mili. bene dico,nisi vltra ꝓcedat,si nõ obs̃.l.in his.& l.viros.& l.ꝓbatorias.C.de diuer.offi. li. 12. itẽ nõ est principi permissa legitimatio, de qua in themate fit mẽtio,nisi ex absoluta potestate, quæ est, vt legibus nõ sit ligatus.quę potestas sic absoluta nõ est in ciuitatibus,vt l.quibus. ff.ad treb.& in l.j.C.de fideicõ.& in §.fi.in Auth.de cõsul. col.4. itẽ de hac potestate sic absoluta nõ potuit princeps sic participare cũ ciuitatibus,alioq̃n obseruaretur forma data, de qua in l.2. ff.de orig.iu. itẽ in his, quæ põt princeps ex absoluta ptãte, vt l. quotiens.C.de preci.impera. off. consuetudo ciuitatis non põt, vt l.vendi.& l.cõstat.ff.cõmunia præ.vnde l. derogatoriã ciuitatis adimere nõ pñt,vt in auth.cassa. C.de sac. san.ecc.& in auth. naui.C.de fur.& in auth.oẽs peregri.C. com.de suc.& in 10.col. in statutis contra libertatẽ ec.sed in Auth.qui.mo.na.effi.sui.§.j. est derogatoriũ respectu principis,vt ibi apparet ĩ text.& gl.quãto magis respectu inferioris,vt l.fi.C.de decu.li.10.& l.vnica.§.si seruus extero. nõ põt ergo per statutum seu consuetudinẽ ciuitatis legitimatio legitima censeri. Septimo probat a gñali concessione facta demptio,vbi est sp̃ãlis reseruatio,vt l.j.§.j.ff.de offi.proc.Cæsar.& l.j.§.qui mandatũ.ff.de offic.eius. & illud quod

b solet dici,q̃ generi per speciem derogatur,[b] vt l.vxorẽ.§.felicissimo.& l.seruis.§.fi.ff.de le.3.& l.in toto,ff.de reg.iur.sed ita est,q̃ licet generaliter Imperator ꝑmittat ciuitatibus,vt possint facere statuta & consuetudinẽ inducere,vt d.l.cũ omnes.tamẽ cũ ex absoluta potestate princ. hoc principi permittatur, vt d.§.fi.q.b. mo.nat.effi.sui.ergo erit exẽptũ a cõcessione gñali. Preterea nõ est verisimile principẽ cõcessisse, quod nõ ẽ sp̃ãliter cõcessurus, vt l.q̃ pecul.ff.de pe.& l.obligatione.ff.de pig. & l.si pr̃.ff.de his q̃ in frau.cre.& in c.gñali.ex̃ de reg.iur.li.6. sed non est verissimile principem sp̃ãliter ꝯcessisse legitimationẽ,cũ ipse exp̃sse ꝓhibeat,ne illis vlla cie.tribuat,vt d.l.lege.& ĩ §.fi. qui.mo.nat.ef.le. in certis ergo nõ est locus cõiecturis, vt l.cõtinuus.§.cũ ita.ff.de ver.ob.& l.ille aut ille.ff.de le.3. Octauo ꝓbat:in inferiori populo a ciui.Ro.non est existẽs priuilegiorum prorogatiua,vt l.simile.ff.ad muni.& d.l.anthiocensiũ. præterea ista est regula,q̃ ciuitates loco priuatorũ habẽtur,nec cẽsentur vti priuilegio rom.ciui.si contrarium reperiatur,illud est specialiter, vt l.eũ qui vectigalis.ff.de verb.sig.& l.itẽ veniunt.§.in priuatorũ.ff.de pe.hę.& l.nihil.ff.ad mace.& l.j.§.illud.ff.de ædi. edic.sic intelligo not.in l.fi.C.qui.ex cau.ma.& l.fi.& l.j.C.de iure reipu.po. Nono probat:equitati in genere præferenda dispositio, vt l.alimenta.§.basilice.ff.de ali.& ci.le.& quod no. Dy.in c. possessor.extra de re. iur.lib.6.& l.2.ff.de vsu. quod sic declaro:licet secundum ius naturæ inter liberos non esset discrimẽ, tamẽ superueniẽte iure ciuili inter liberos facta differentia a d.§.si quis ergo.& d.§.illud.licet ergo iste rigor iuris ciuilis sit ꝯ̃ æquitatẽ iuris naturę, tñ semper hẽt annexã aliã æquitatẽ in specie,videlicet vt vitiũ paternũ refrenet,vt d.l.fi.C.de na.li.item ne aperiat materia cõcupiscentiæ.itẽ ne det mã restringendi matrimonia,q̃ ęq̃tas in specie ꝑsuadet legitimationem non tenere. non ergo dicta legitimatio est legitime inducenda. Decimo probat principis necessaria c. specialis ꝑmissio, ex quo arguo sic:vbi exigitur specialis ꝑmissio,

ADDITIONES.

a ¶Aequiparantur.Adde d.Soc.consi. 215.inci. Visa prædicta facti contingentia: ver.& in primis moueor.ibi,& quia taciti.in 2.parte,char.91.

b ¶Derogatur.Adde d.Soc.consi.300.incip.In causa interpellationis.versi. prima regula.in 2.par.char.220.

sio, non sufficit generalis, vt l. iubemus. C. ad velle. & l. sed si q.s. §. quæsitum. ff. si quis cau. c. qui ad agẽdum. de proc. lib. 6. cle. non potest. eo. ti. & l. Põpo. ff. de proc. & l. illud. ff. de mi. & in Authẽ. de nup. §. solu. sed ad hoc ꝙ quis vltra principẽ legitimet, necessaria est spãlis permissio principis, ar. l. j. §. de qua. ff. de postu. & l. si quis bona. §. iussu. ff. de acqui. hære. & l. & quia. ff. de iu. om. iu. & quod no. Inn. in c. cum P. extra de fide instru. ergo concessio, per quã ciuitates possunt facere statuta, vt possit indu. cõsue. in d. l. omnes nõ sufficit. Vndecimo ꝓbat cõtrariorũ ratio, vt l. quẽ admo. iu. ff. de acqui. pos. & si l. merces. §. vis maior. ff. locati. modo ita est, ꝙ municipalis rõ nõ põt facere, ꝙ ille qui meretur nomen filij, desinat habere, vt in §. minus. Insti. de hære. quę ab inte. ergo per locũ a ɔ̃riis non poterit facere, ꝙ illi qui nõ merẽtur nomẽ filij, vt sunt spurij, vt d. l. legẽ. & d. §. in Authẽ. qui. mo. nat. effic. sui. assumant nomẽ filij: non ergo poterit legitimatio fieri. Duodecimo ꝓbat per locũ a maiori sumpta argumẽtatio, vt in auth. multo. C. de sa. san. ec. l. quãto. ff. de iureiu. & l. cui pacta. ff. de ser. expor. & l. i. elegatorũ. §. dubi. ff. de interdi. & re. modo ita est, ꝙ per inferiores a princi. nõ põt fieri legitimatio personæ ad certã administrationẽ substãtiæ paternæ capescendã, quod ẽ minus, vt l. 2. C. de his q. ve. æta. impe. ergo legitimatio psonæ circa ipsam substantiã capescẽdã, quod est maius, ar. l. cũ alius. C. de cur. furio. nõ est legitima iudicãda. Tertiodecimo probat, vnius inclusio aliorũ est exclusio, vt l. cũ delanionis. §. cui fundus. ff. de fundo instruc. & instr. leg. & l. cũ ita. ff. de cõd. & dem. & l. si maritus. C. de ꝓcur. sed ita est, ꝙ omni ꝑmittitur ciuitati legitimare naturales, vt in §. j. & in §. si quis igitur. in Auth. qui. mo. nat. effi. sui. ergo spurius excluditur quod simpliciter fortifico, legitimatio ꝑ curiã sit, vel per oblationẽ factam curię, vel ꝑ descriptionẽ factã in honorem curię, vt in d. §. j. & in §. si quis aũt. in eo. Auth. sed modus in themate positus non est de illis, ergo & c. Quartodecimo probat, legũ correctio est euitanda, vt in §. tribus. in eo. Auth. & l. præcipimus. C. de ap. & l. sancimus. C. de testa. sed si diceremus cõsuetudinẽ tenere, corrigerentur illę leges, quę dicũt huic spurio omnẽ clementiã denegandã, vt in §. fi. qui. mo. natu. effi. sui. & in Authẽtico, q. mo. na. eff. leg. §. fi. & i l. legẽ. C. de na. li. Decimoquinto probat, pacti ad cõsuetudinẽ sumẽda est argumentatio, vt l. nõ impossibile. ff. de pac. & super rub. C. de decur. su ꝑ munitate. lib. 10. sed ꝑ pactũ hoc fieri nõ posset, vt l. ius. ff. de pactis. & l. iura. ff. de re. iur. ergo & c. argumẽta tamẽ pro maiori parte videtur parũ facere quo ad cõsuetudinẽ tanti temporis, cuius initij memoria nõ extat: & circa hoc an ciuitas per suũ statutũ vel alio modo possit quẽ legitimare, no. Albri. in l. ambitiosa. ff. de decretis ab ordi. fa. Bal. in l. j. C. de iure au. annulorũ. totiẽs s. alleg. Bar. in l. non ambigitur. vbi alij. ff. de leg. contra istã sententiam But. cuius distinctionem do. Ant. Rosellus in suo tractatu in q. 43. nititur in totum reprobare, & male facit vnam suam cõsiderationem, ꝙ cum populus ro. transtulerit omnẽ iurisdictionẽ in principem, l. 2. §. nouissime. ff. de ori. iur. idem ipse princeps quędã cũ inferioribus cõmunicauit, vt probatur in l. fi. C. de peda. iudi. quędam tñ maioribus cõcessit, vt l. j. §. cum vrb. ff. de offi. præfe. vr. & quędam sibi reseruauit. hoc dicit, ꝙ ciuitates non possunt, vt C. de ope. publi. l. j. & C. de iure an. au. l. fi. nisi consuetudine tanti temporis, cuius initij non existet memoria, c. super quibusdam. de verb. sig. Quædam princeps sibimet ademit, nec potest in his disponere, nisi de absoluta potestate: & aliter est expresse prohibitum cũ spuriis dispẽsare, siue spurios legitimare, vt §. fi. in Auth. q. b. mo. na. effi. sui. & consuetudo tanti tẽporis, cuius initij memoria nõ extat in contrarium, dicit ipse, nõn potest concedere ciuitatibus, quia hoc est prohibitũ propter turpitudinem; & indiget clausula derogatoria, & cũ ciuitas illã facere nõ possit, nullo tempore præscriberet, c. fi. de consuetudine. lib. 6. allegat auth. nauigia. C. de fur. & l. de pręcario. ff. ad le. Rho. de iactu. vbi turpis consuetudo contra l. maxime principis, nullo tẽpore præscribitur. & quod sit turpis, s. dictũ est. facit auth. omnes peregrini. C. cõmunia de succes. cum ergo sibimet nedũ ciuitatibus ademerit talem potestatem, d. §. fi. inimo contrariũ statui vetuit, vt ibi, & in ver. quoniã autẽ. & ver. eos. ergo nulla potuit contraria induci cõsuetudo tanq̃ a iure reprobata, d. l. de ꝓcario. & auth. cassa. C. de sac. sanc. ec. & c. su ꝑ quibusdã. loquitur secundũ ipsum in reseruatis non ademptis a principio, & quorũ exercitiũ nõ reputatur turpe. sed in proposito legitimatio superioris videtur turpis. & sic per ista tenet contra But. & intelligitur tollere fundamentum, quod facit de pręscrip. dum dicit But. ꝙ probando vsum per spacium 10. vel 20. annorum, ciuitates obtinebunt ꝙ possit legitimare: quia ex hoc resultat tituli pręsumptio, ar. l. cum de in rem verso. ff. de vsu. iunc. eis quæ no. in l. seruitutes. ff. de ser. quia dicit d. Ant. Rosellus, ꝙ fundamentum su ꝑscriptum procedit secundum tenẽtes gl. in his, quæ sunt minoris præiudicij, vt no. gl. in l. pe. C. communi diui. licẽt per multos dicit ipse illa gl. nõ tenetur. & ratio, q̃a rarò, vel nunq̃ locus est ꝑscriptioni eius, cuius initij memoria nõ esset in ɔ̃rium: sed in proposito sumus, in quo tractatur de magno præiudicio, vide licet de præscriptionibus iuriũ tm̃ principi pertinentiũ, in quibus maturius agitur, l. cõpetit. C. de præscrip. 30. an. & esset causa multorũ peccatorum. & cũ subdit But. ꝙ populus possit legitimare,[a] dicit Rosellus verũ de dispensatiua, nõ de vera legitimatione. item cũ subdit But. ꝙ liber populus non possit dispensare quãtum ad iura succedendi, quicquid præscripserit, idem Rosellus reprehẽdit per argumenta facta pro ista parte, & per opi. cõtrariã Bar. in l. testamẽti factio. ff. de test. & sic in omnibus dictis reprehendit Bu. vnde ipse d. Ant. Rosellus facit differentiã inter legitimationẽ naturaliũ & spuriorũ: vñ primo casu si ciuitas ꝑscripsit consuetudinẽ tanti tẽporis, cuius initij memoria nõ existit, potestatẽ legitimandi naturalẽ: & tunc hæc possit rarò: quia princeps istã legitimationẽ licet sibi reseruauit, ciuitates tamen admittuntur ad huiusmodi reseruata præscripta, vt s. si vero pręscripserũt prædicta tanto tẽpore, sed extat memoria in ɔ̃riũ, etiã si centum annis præscripsissent, nõ poterũt legitimare, cum sint magni ꝑiudicij. secũdo casu, scilicet i spuriis, qui volũt a ciuitate legitimari: & tunc si ciuitas habet priuilegio speciali principis, põt, si nõ hẽt priuilegiũ speciale: & tũc si sunt ciuitates recognoscentes superiorẽ, & poterunt, vt in c. nostro. vers. insuper. qui loquitur de dispensatione. & dicit Rosellus in suo tractatu procedere, etiã si haberẽt ciuitates in istis cõsuetudinẽ tãti tẽporis, cuius initij non esset memoria in ɔ̃riũ: licet secus dicat in naturalibus, per iã dicta. & hæc ẽt ꝓcedũt, dicit ipse, si populus ille recognoscens superiorẽ haberet reguiã, q̃a text. noster vr̃ reqrere, ꝙ sit liber. si autẽ nõ cognoscit superiorẽ, q̃a liber, tũc tenet Rosellus, ꝙ ciuitates possent dispensare, nõ verã legitimationẽ concedere, q̃a sunt de populo ro. non recognoscẽtes principẽ: q̃a ptãs paterna cõceditur ꝑ legitimationẽ, Instit. de patria potestate, in principio. poterũt tñ dispẽsare, vt in ver. insu ꝑ. in c. nostro. quod forte ꝓcederet, qñ legitimaret prolẽ iã ꝓditã: secus si per statutũ legitimarent spurios gn̄aliter nascituros, q̃a tũc statutũ esset cã multorũ peccatorũ, forsan nõ ꝓcederet, dicit ipse, licẽt nõ firmet hoc ꝑ cõstanti. Cum reuerentia nõ credo ꝑ ꝑ hoc recedendũ ab opinione But. licet ɔ̃rium fundetur magnorũ virorũ auto. & magnis argumẽtis, quæ tunc solui possunt per distinctionẽ factã s. per But. Ad motiua facta per do. Ant. ro. rũdetur, & ad primũ pręsuppositũ quod facit, ꝙ populus ro. trãstulit omnẽ iurisdictionẽ[b] & c. q̃a illud est verũ, secũdũ quod dicit Car. flo. in c. venerabilẽ. de ele. in 6. q. principali. qui dicit se vidisse tabulã eneã, quæ adhuc est Romę in ec. Sancti Io. Lateranẽsis, in qua est scripta potestas ꝑ senatũ populũ romanũ, tradita Vespasiano Imperatori: & ex illa tabula ɔ̃stat non omnimodã ptãtẽ ab initio fuisse traditã in principẽ, sed sub certis capitulis, ita ꝙ post trãslationẽ ẽt remãsit potestas populo ro. cõdendarũ legũ. facit §. lex. Insti. de iure na. gentiũ & ciuili. & §. sed ꝙ princip. q. §. ibi solet allegari in ɔ̃rium, ibi, omne suũ imperiũ & potestatẽ ɔcessit. & facit pro hoc, dũ dicit, ɔcessit & nõ trãstulit. & su ꝑ illo vers. ɔcessit. gl. dicit sm̃ quosdã, ꝙ põt populus facere legẽ. & quod ibi dicit, solũ principẽ, hoc verũ, ꝙ solus põt, & nõ alius põt, sed populus roma. etiã põt, quia non est solus, quia in eo & senatores & magistratus cõtinentur, in d. §. lex est. facit ff. de legi. l. de quibus. tñ postea inualuit, ꝙ omnis potestas esset in principe, vt dixi in c. lator. s. eo. ti. cõsuetudine ergo dudũ ꝙ populus rom. & ciuitates subditę populo roma. potuerunt sibi hoc quærere, cũ res faciliter reuertatur ad naturã suã, 35. dist. c. ab exordio. ff. de pac. l. si vnus. §. quod in specie. & sic remanet, ꝙ licet princeps aliqua spãliter sibi reseruauerit, nihilominus ɔ̃ria cõsuetudine, cuius initij in ɔ̃riũ memoria nõ sit, populus rom. & alię ciuitates sub ea põt hoc q̃rere. quod ꝓcedit fortius tenẽdo, qđ ꝑ pacẽ ɔ̃stãtię hęc, q̃ reqrũt merũ imperiũ, sicut legitimare, vectigalia ponere, đ causis nãlibus cognoscere, fuerint ꝑ im ꝑatorẽ ciuitatibus Italiæ cõcessa, vt ꝓbat̃ in priuilegio ipsius pacis ɔ̃stãtiæ, in ver. nos romanorum

ADDITIONES.

a ¶Legitimare. Vide Bal. in add. ad Spec. de suc. ab intesta ver. legitimati. qui tenet ꝙ non. & idem Bar. in l. non ambigitur. in fi. ff. de le. quod verum, ꝙ non potest secundum Bal. in d. l. j. alleg. in tex. C. de iu. aur. annu. & in l. 1. C. de adop. nisi populus sit liber. item verum, si extant legitimi filij, secundum Bal. in Authen. præterea. C. de na. lib.

b ¶Iurisdictionem. Sed quid an imperium fuerit recte acquisitum per populũ romanum, & per consequens recte translatum in Imperatorem: vide Inno. in c. 2. de consti. & per eum in ru. ff. de verb. ob. & Pe. de Ancha in c. canonum statuta. in 10. char. ver. 8. quæro breuiter. de consti.

norum Imperator.& gl.ibi super verbo,criminalibus.quę gl.tenuit, ꝙ per illud priuilegium Feder.concessum apud Constantiam ciuitatem Alemaniæ merum imperium fuit concessum dictis ciuitatibus,& ptās condendi legem.facit quod no.Bal.super illo ver.& super illa gl. & si hoc est verum, qō non habet dubiū: Ad illud, quod dicit, ꝙ Imperator sibimet ademit de ordinata ptāte facultatem legitimandi spurios:hoc non est verum,q̄a nemo potest legem imponere, a qua non sit sibi licitum recedere, probatur in §.j.in Auth.quib.mod.nat.effi. sui. ꝙ sibi Imperator ademit ptātem:sed dicit, ꝙ quo ad illam ptātem authēticam spurii nullum habeant participium. & tñ ibi dicit gl.ꝙ Imperator potest dispensare,si dicit non obstante illa l. & si dicatur, ꝙ hoc est de absoluta ptāte, non de ordinaria,& talem absolutam inferior a principe non habet.rñdetur,quia dispensare supra ius,vel contra ius est de absoluta ptāte,c.super ordinata.& c.proposuit. de concess.præ.l.digna vox.C.de leg.tñ ciuitas,vel cōitas potest contra ius,& ꝯ ius statuta facere, prout faciunt omnes ciuitates Italiæ,l.omnes populi.ff.de iusti.& iu.& ibi per Bar.in q.quæ incipit,tertio iuxta prædicta quæritur.fa.l.de quibus.ff.de leg.ff.de pact.l.pacisci.& l.non impossibile.& si dicatur,vt ibi dicit Bar.ꝙ qñ l.resistit statuto prohiben.ne fiat,tunc non valet statutum:nā ideo valet statutum,quia princeps permisit,d.l.omnes populi.secus ergo si prohibet,l.eos.C.de vsu.auth.cassa.C.de sacros.eccl. auth.omnes peregrini.C.cōia de success. & Auth.quib.mo.nat. effi.sui.§.j.non resistit statuto vel consuetudini. dicit.n.ibi litera neq; habebit quoddam ad præsentem legem participium. non prohibet,quin possint spurii habere participium statuti,vel consuetudinis, quibus mediātibus ciuitas habilitaret ipsos spurios. & licet denegaret,ꝙ ciuitas per viam statuti non posset,saltē dicendum erit ꝙ per consuetudinem, cuius initii memoria nō sit in ꝯrium,poterit. nam licet aliquo casu prohibeatur ciuitati statuere ꝯ ius ciuile cōe:tñ non prohibetur induci consuetudo contra ius positiuum,siue ius cōe ciuile.patet,quia fm canonistas in c.fi.de consu.inferior tñ a Papa non statuit ꝯ ius cōe.ratio diuersitatis,quia statutum immediate sumit vires ex ptāte statuentiū, & inferior non potest tollere l.superioris,cle.ne Romani.de electio.c.cum inferior. sed consuetudo causatur nō solum ex facto populi seu clerici, sed potius ex tacito consensu principis, qui permittit præscriptionem siue consuetudinem præscriptam ꝯ suum ius:vnde per consuetudinem non proprie inferior tollit l. superioris,sed ex tacita vel pręsumpta voluntate superioris illud ius quæritur.& ista est ratio, quare in reseruatis principi procedit præscriptio,cuius initii memoria non est in ꝯrium,vt c.super quibusdam.de verb.sig. & cum dr̄,ꝙ est prohibitum propter turpitudinem, & ꝙ est necessaria clausula derogatoria &c. dico, ꝙ inspecta persona ipsorum spuriorum non est turpe, vt dixi fm Gasp.s̄.in 2.q.prin. & dico ibi 8. quæ faciunt ad materiam qōnis huius:fulcit.n.tale statutum vel consuetudo rationis naturæ, ne quis puniatur ex delicto alieno.56.distin.c.nasci.quod ibi placet do.Car.Flor.nec est verum,ꝙ requiratur specialiter clausula derogatoria, vt dixi in j. parte c.nostri super litera,in 3.solennitate requisita in legitimatione.& per hoc tolluntur multa quæ tāgit do.Ant.Rosel.Et fundat se super magno præiudicio, quod est,ꝙ præscribantur iura contentiosa principis.dico,ꝙ hoc nō est magnum præiudicium:nam videmus ꝙ quotidie de facili princeps hoc tale priuilegium concedit nedum ciuitatibus, imo inferioribus hominibus,& leuis status & conditionis, quod non faceret si esset tanti præiudicii: vnde in cæteris transeo cum dictis Bu.s̄. & si inspiciatur distinctio But.& quod in qōne dixi, An dux vel baro possit legitimare,& id quod dixi.item in q.6.principali, omnia &c.motiua fundamenta & impugnatio facta per do. Ant. Rosellum tollentur,& ēt fundamenta ꝯriæ opinionis.& per prędicta tollitur distinctio,quam idem do.Ant.Rosel.facit inter legitimationem naturalium & spuriorum:quia dico,ꝙ vtrosq; ex consuetudine tanti temporis, cuius initii non sit memoria in ꝯrium, ciuitas potest legitimare. de cæteris aūt quæ prosequitur idem Rosellus, qñ ciuitas recognoscit superiorem, remitto me ad distinctionem But.& id quod dixi in qōne de comite & duce & marchione,an possit legitimare.ad id quod dicit, aut ꝓles est prodita, vel est futura, & ꝙ talis legitimatio esset causa multorū peccatorum,rñdetur verum in 8.q.prin.Sed iuxta prædicta quæro in casu, in quo ciuitas habet ius legitimandi, concedit cuidā ciui,qui extra territorium ciuitatis subditos ēt iurisdictionis propriæ legitimauit,an teneat.si tenemus hanc legitimandi formā, vel ēt officium non esse iurisdictionis in subditos, potest extra territorium exercere,c.nouit.cum ibi no.de offi.leg. & no.Gul. & Bal.in l.repetita.C.de epi.& cler.sed dr̄ ꝯrium, quia vt dictum est in quæstione Papæ & Imperatoris,an legitimēt in terris alienis &c.hoc ius legitimandi est iurisdictionis. & an sit volūtariæ an contentiosæ, dixi s̄. & cum iste habeat ptātem ab inferiore a principe, illam non exercet voluntarie extra territorium, l.2.ff. de offi.procon.facit quod no.Bar.in l.j.C.de sum.trin.& fide cathol.circa statuta permissa.& cum hoc ēt transit do. Ant.Rosel. in sua q.48. & sic ex hoc non vr̄ tenere pro constanti, quia vera sit illa opi.ꝙ ciuitas non possit legitimare spurios;licet multum laborauerunt in reprobando But. si vero quis non habuit ptātē legitimandi a ciuitate,sed a principe:ista est latior ptās, quia tūc extra territorium posset legitimare, cū princeps sit vl̄s dñs, bene fm qualitatem & tenorem sui priuilegii poterit, c.porro. & c.sane.de priuil. & illis locis & personis, vbi dicit priuilegium. aliàs si simplr̄ loquitur,tunc possunt in locis & personis, in quibus concedens poterat de ptāte ordinata: & ideo non posset legitimare ēt naturales aliis legitimis existentibus, quia gratiosa principum priuilegia ad ista non extenduntur,l.j.§.merito. & §. si quis a principe. ff. ne quid in loco pub.inspicienda sunt ergo verba priuilegii,& fm illa colligitur ptās priuilegii.de hoc videte quæ s̄.dixi.no.Ang.in consi.201.quod incipit, In Dei &c. Pet. de Anc.in consi.397.quod inci.In Christi nomine amen, viso & diligenter inspecto.& de his consiliis s̄.fecit mentionē,& optime,Pet.de Anc.in consi.313.quod incip.in Christi nomine amē,

94 primum dubium. Item iuxta prædicta quæro, †quia quotidie in istis legitimationibus factis a principe vel a Papa vel aliis, in fi. apponitur pęna, nulli hmōi sub pęna indignationis nostræ &c. quid operentur hæc verba:dic ꝙ habēt intellectum,si vere princeps poterit punire factum ꝯ dictam prohibitionem. & est text. cum gl.in Auth.de man.prin.in §.quoque.versi.inter indignationem committimus.Iuxta prædicta ēt quæro,quia s̄.facta est mē-

95 tio de†ordinata ptāte,& de absoluta circa legitimationem: qui dicantur legitimari de ordinata,& qui de absoluta.dic ꝙ naturales filii de ordinata ptāte legitimantur,vt in Auth.quib.mod.na. effi.leg.& illi,qui de ordinata ptāte nō habent legitimari,de absoluta possunt,licet quidam dicunt,ꝙ tunc est necessaria clausula derogatoria.allegant gl.in §.fi. auth.ex complexu. C.de ince. nup.& in l.j.C.de nat.lib. sed de hoc dic melius, vt dixi in tertia solennitate in prima parte c.super tex.& ibi dixi,an comites palatini possint hanc clausulam derogatoriam apponere,quæ dicātur de ordinaria ptāte,quæ de absoluta: quo ad ptātem legitimā

96 di dixi aliquid in euidentialibus.Cadit ēt hic alia qō,an †nati ex ancilla possint legitimari. de ordinata ptāte loquimur in casu, in quo efficiantur liberi, quia fm aliquos aliàs non essent capaces eorum,quæ sunt de iure ciuili.& vr̄ ꝙ non, per tex.in §.multæ.in Auth.quib.mo.nat.effi.leg.dum dicit ex libera liberæ &c. pro hoc,quia illi capaces sunt legitimationis, q̄ sunt nati ex muliere,cum qua tp̄e coitus esse poterat matri.l.cum quis.C.de natur.libe.sed cum istis esse non poterat, C.de nup.l.cum ancillæ. istud esset verum de iure ciuili,sed de iure cano.non,fm qd̄ cum ancilla potest esse matri.vt per totum tit.de coniug.ser.vnde de ordinata ptāte poterunt legitimari,quia de absoluta non est dubium. copiose magis an legitimatio facta de filio ancillæ valet, Ludo.in consi.194.quod incip.In proposita q.arguit ad partes.vr̄ enim ꝙ sic,quia tales inspecto statu matris, qui inspici debet,Insti.de ingenuis.§.sed & si qui serui sunt. C.de rei vend.l.partum. & C.de liberali causa.l.fi.serui aūt huius legitimationis, quæ iuris ciuilis est,incapaces esse censentur, vt ff.de re.iu.l.quod attinet.cum si.secundo vr̄ hæc conclusio probari per tex.a ꝯrio sensu hoc decidentem in Auth.quib.mod.nat.effi.leg.in §.licet ire. in versi.si ex libera. & in d.§.si quis ergo filios.in versi.siue ex ingenua nascantur siue ex liberta.ꝯrium tñ puto verius,qm̄ negari non potest,ꝙ ipsi nati ex patre libero matre vero serua naturales non sint, fm gl. C. de incest.nup.auth.incestas.& in l.fi.ff.de iure delib.& quod hr̄ ff.de leg.2.l. Lutius.§.fi. ff.de ca.di.l.si quis ingenua.ff.de manumiss.vind.l.si rogatus.§.si mulieri.licet ecōuerso si patre seruo,matre aūt libera,aut ex ambobus seruis:qm̄ tunc sunt spurij.primum patet ff.de lib.causa.l.si ex libera.C.solu.mat.l.in seruum. & ff.de capti. l.diuus. ergo sequitur,ꝙ tales nati naturales tanquam quilibet alii naturales sint huius legitimationis capaces.secundo idem probatur,quia video hos naturales ex serua posse legitimari per subsequentiam matr.vt est casus in Auth. vt liberti de cætero.§.si quis aūt libertam.in ver.vnde si cui.item per oblationem curiæ, vt in Auth.quib.mod.nat. eff.sui.§.si vero ex ancilla.ergo pariter legitimari possint per rescriptum comitis, cum nō sit dare rationem diuersitatis. nec refragatur prima ratio,qm̄ licet hi filij fuerint serui, nihilominus eoipso ꝙ pater precibus comiti oblatis eos filios appellauit, libertatem donasse cēsetur.ad hoc C.de lati.li.tol.l.vna.§.similiq; modo.& Insti.de liberti.in gl.& Insti.de adop.§.vlti.& in Auth. vt li.

vt li.ma.& auiæ.§.ad hoc.in gl.quamobrem tanquam liberi effe cti legitimationis beneficio gaudebunt.nec refragatur tex.in d. §.ſi quis ergo filios.in verſi. ſiue ex ingenua ſiue ex liberta. qm̄
a illa dictio,ſiue,reſtrictionem non cenſetur inducere [a],ff.de leg. 3.l.cum quis decedens.§.fi. & quod plene no. per Bar.ff.de au.& arg.leg.l.ſi quis ita.item nec refragatur litera in d.§.liceat.in ver ſi.ſi ex libera. qm̄ non ſumitur arg.a ɔ̄rio ſenſu, vbi abſonus reſultat intellectus,vt C.de cond.inſti.l.2.glo.in c.vnico,de æta.& qual.lib.6.& in c.ſigni.ſ. de fo.comp. ſed ita eſſet in caſu propo ſito,vt j.deduco, ire &c. ꝙ autem ita ſit,patet,quia abſonum eſſet,vt ipſi naturales ex ſerua, quibus conceditur legitimatio ordinaria,ſ.per ſubſequentiam matri.& oblationem curię,vt in d. §.ſi quis autem libertam.& d.§.ſi vero.non concedatur legitimatio per reſcriptum,quæ eſt extraordinaria, ac ſubſidia in defectũ aliarum inducta,vt probat tex.no. in Authen. quib. mod.natur. effic.ſui.§.& hoc dicimus.& in Authen. quib. mod. natur. effic.
97 legi.§.& hoc de cætero.Octauo principaliter quæro, an † valeat ſtatutum, per quod ſpurii admittantur ad ſucceſſionem cum legitimis.ſol.Fed.de Sen.in conſi.276. ſm̄ meam quotam, dicit ꝙ eſt occaſio peccati,& dat cauſam delinquendi,ff.de pact.l.ſi vn°. §.pacta.c.quemadmodum.de iureiur.c.pen.de conſue. & in nouella.& aliquo prohibito prohibetur omnino id, per quod poteſt ad id perueniri,l.oratio.ff.de ſponſalibus.regula, cum quid. de reg.iur.lib.6. & hac de cauſa leges permittentes præſcriptionem cum mala fide non valent,c.fi.de reſcrip.& hoc dicit Ioan. in c.extirpandæ.de pręb.ſuper verbo,de conſuetudine:quia omnis conſuetudo & conſtitutio iurm vel priuilegium, ꝑpter q̄ peccata nutriri poſſunt,non valent, & quod ad Papã in talibus, & non ad Imperatorem recurrendum eſt.& per hoc ſtatutũ datur occaſio maritis habentibus ſteriles vxores accedendi ad alienas mulieres,& talis occaſio eſt præcidenda, de diuort.c.gaudemus.& in c.quanto.& intereſt cauere,vt filii ſuſcepti viuente vxore legitima non legitimentur per ſubſequens coniugium, c. tanta.ſ.eo.ti.Et de facili tales non diſpenſantur,vt in c.noſtro,in fi.& hac eadem ratione ſtatutum eſt, ne quis ɔ̄hat cũ altera, cui fidem dedit viuente legitima vxore,per totum tit. de eo qui duxit in matr.quam pol.per adult.& conſtitutio non debet eſſe oc caſio delicti,vel diſpẽdii, de priui.c.qđ nõnullis. in fi.faciunt iura alleg.per gl.in c.& ſi Chriſtus. de iureiur.in gl. not. ꝙ aliquid faciũt iura,quæ dicunt,qui occaſionem damni dat damnum dediſſe vr̄,de iniuriis.c.vlt.de teſti.c.ſicut.& ꝙ talis ẽt ſi fuerit imperialis,non valet.Hoſt.no.& in Auth.qui fil. ſint leg.§.quod ſi Imperator.Non vr̄ obſtare ſm̄ Fed.quod dicimus, ꝙ Imperator poteſt legitimare per ſuum reſcriptum: ergo ſuper hoc legem condere poſſet,& aliud ſtatutum fieri poteſt, & ipſi diſpenſare poſſunt cum illegitimis in multis caſibus ɔ̄ iura,non tñ poſſunt ſuper hoc condere legem vel ſtatutum, ꝙ illegitimi promoueri poſſint.nam lex & conſtitutio reſpicit futura,& homines inducerentur ad peccandum per eam, ſed diſpenſatio reſpicit præterita,& fit ſuper eo quod iam factum eſt, per c.quemadmodum. de iureiur.l.ſi vnus.§.pacta.ff.de pact.& idem conſuluit Paul. de Liaz.idem tenet Bar.in l.teſtamenti factio.ff. de teſta.facit quod no.do.Car.Flo.in cle.2.in prin.in q.2.de vita & hone.cler. facit, quia illegitimus prohibetur ẽt de iure diuino a ſucceſſione,Ge-
b neſis, xxj.c.[b]Abrahe,eiice ancillam & filium eius.non eſt filius ancillæ hæres cum filio liberæ,32.q.4.c. dicit aliquis.35. q.5.c.qđ eſt.Io.Cal.conſuluit ɔ̄rium,& idem Gaſ.quia populus potuit facere ſtatutum,l.omnes populi.ff.de iuſti. & iu. Ad hanc rationẽ reſpondet Zochus,ꝙ reſtituere natalibus ſpectat ad ſolum principem,ff.de nata.reſti.l.j.& ſic non ad inferiorem: & per ɔ̄ns tale ſtatutum vr̄ factum in caſu prohibito a iure, & ſic non tenet, auth.caſſa.C.de ſacroſ.eccle.C.de furt.auth.nauigia.ſed hæc ratio tollitur per ea quæ dixi in præcedẽ.q. tenendo ꝙ ciuitas poſſet per ſtatutum legitimare. & pro ratione ſua allegat Io.Cal.& Gaſp. ꝙ laici poſſunt ſtatuere ſuper bonis ſubditorum, 8.diſt. c. quo iure.96.diſt.c.bene quidem.c.cauſam. ſ.eo.tit. propter hoc ceſſat quod no.Io.An.in c.ſtatutum.de hære.lib.6.quia loquitur in matri.ſuper quo laici ſtatuere non poſſunt, nec tale ſtatutum impedietur iure canonico,quia in hoc iuri ciuili concordat quã tum ad ſucceſſionem,licet non q̃tum ad alimenta, ſm̄ Io.Cald. ſed an prædicta cauſa intelligatur de laicis non ſubditis temporali iuriſdictioni ecc.vide ad hoc quod no.de teſt.c.cũ eſſes.Nec obſt.ſm̄ eum quod no.Hoſt.in ſumma ſ.alleg. quia cum tale ſtatutum non approbet vel permittat directe vel indirecte adulterium,vel ſpurium admittat ad ſucceſſionem: ergo propter peccatum facienti non præſtat immunitatem, ſed filio licet ſpurio, quia non peccauit,bene præſtat ſuffragium ɔ̄ ius cõe.& hoc ſtatutum non eſt ex toto irrationabile, ne quis puniatur ex alieno

delicto: ergo non poteſt dici, ꝙ hoc ſtatutum ſit cauſa multorũ peccatorum,cum in ſi.filiis eſt fauendum, 56. diſt. c.naſci.dummodo paterna vitia non ſectentur. item vt dixi in 5. q. poterunt adulteri & inceſtuoſi aliis pœnis puniri.& per hoc patet reſpõſio ad c.pe. de conſue. quia conſuetudo ſibi fauebat peccati, & nutriebat peccatum:& multomagis ſi diſponeret ſtatutũ,ꝙ exiſtentibus aſcendentibus vel deſcendentibus vel collateralibus illegitimi ſuccederent.Ad illud,quod dr̄,ꝙ tale ſtatutũ repugnet iuri diuino,dic ſm̄ Car.Flo.hic,ꝙ ius diuinum nõ excludit illegitimos per modum præcepti,vt patet in c.ad hoc.ſ.alleg.item licet ius diuinum non poſſit tolli per ius poſitiuum, diſtingui & interpretari poteſt ſm̄ materiam,quę hr̄ in c.fi.de conſue.& Bar tol.in l.omnes populi.ff.de iuſti.& iur.in q.quæ incipit,& ſecun do iuxta prædicta quæro.no.in l.fi.C.ſi ɔ̄ ius vel vti.pub.Et hanc partem firmat hic do.Car.Flo. & facit quod dictum eſt in 6.q.& per hoc ceſſabunt duæ rationes,quas facit Fede. circa ſtatutum, an eps̄ poſſit illud diſcernere nullum & iniquum,& an poſſit inhibere,ne illud fiat ſtatutũ,fruſtra eſt illud quærere. Nono prin-
98 cipaliter quæro, nunquid auus † paternus nepotes non ſpurios natos,ſed legitimos natos,tñ ex filio illegitimo, inſtituere poſſit hæredes. & ſic dicit nepotes ſpurii ſint capaces hæreditatis auitæ ex teſtamento.Fed.de Sen.in conſi.57. ſm̄ meam quotam in 6.dubitatione. determinat eos fore capaces, & poſſe inſtitui ab auo paterno, qm̄ prohibitio duntaxat de patre ad filium ſpurium loquitur,non autem de auo ad nepotem,l.j. C.de nat.libe. Præterea ſpurius ex ſubſtitutione pupillari facta a patre ad bona patris ſubſtituentis admittitur.probatur ſm̄ ipſum ff.de vulg. & pup.l.ſi is qui.& no.C.de nat.lib.l.2.& per Spec.tit. de ſucceſ. abinteſt.§.j.ver.quod ſi pater eum ſubſtituat.quia tanquam quilibet hæres extraneus poteſt hæres ſubſtitui,ff.de ado.l. ſi pater. §.quod auos.adeo ꝙ ſi quis ſpoliaret p̄fatos filios de rebus, quas pacifice poſſident,amitteret ius ſuum ipſo iure,vel per ſniam, l. ſi quis in tantam.C.vnde vi.c.eum qui.de præb.lib.6. & cum dixi,ꝙ filius ſpurius poteſt venire ex ſubſtitutione pupillari, verũ puto:ſecus ſi teſtator inſtituiſſet extraneum hæredem, & rogaſſet publice vel occulte, vt hæreditatem incontinenti reſtitueret filiis ſuis ſpuriis:quia tunc bona applicarẽtur fiſco, cum de hoc apparuerit.quod proſequitur Io.Cal.in volumine conſi.j. tit.de teſta.in conſi.25.& fuit originalis determinatio Franciſ.de Rampo.de Bononia.ſi eum pater inſtituit extraneum,& illum extraneum filium,dicit Spe.in ti.de ſucceſſ.abinte.§.j.ver.quod ſi pater.quod valeat inſtitutio,ſi non fecit in fraudem, ff.de ædil. edi. l.cum autem.§.fi.ff.de his quibus vt indi.l.quo Titium. C.de natu.lib.l.j.& de hoc ff.de vulg.& pup.l.ſi is qui.& quod ibi not.& hoc tenet Alb.Gallicus,vt refert Io.And.in addi. Spe.ſ.alleg.do. Signorol.in conſil.225. quod incipit, Thema circa hoc, an auus poſſit inſtituere nepotes ex filio ſpurio. facit iuris fundamenta, ꝙ valeat inſtitutio.primo adducit: nã ex quo acquiritur aliàs nõ capaci, non propterea vitiatur diſpoſitio facta in perſona expreſſa & de ſe valida,vt l.ſi ſponſus.§.ſi maritus. ff.de dona.inter vir.& vx.& l.ſi is qui.ff.de lib.lega. ſic igitur in propoſito, ſi ipſi ablatici,quorum perſonæ exprimuntur,aliàs ſunt capaces de ſe, licet per ipſos vſusfruct.acquireretur ſuo patri,non propter hoc in eorum perſona inſtitutio debet vitiari, vt dictis ll. itẽ quia in perſonis vtile non vitiatur per inutile, vt l.hac conſultiſſima. §. ex imperfecto. C.de teſt.& l.j.§.j.ff.quod fal.tu.auc. item de quo principaliter agitur,non vitiatur propter acceſſorium, ſeu propter ſequelam vitioſam, vt l.Papi.§.ſed nec impu.ff.de inoff.teſta.& l.in pupillari.ff.de vul.& pup. & l.poſt legatum.§.qui principaliter. ff. de his qui. vt indi. c. ſuper eo. vbi caſus notabilis, de præb.lib.6.præterea eſto ꝙ vſusfructus acquiratur patri, acquiritur vt accipiat,non vt capiat,& pro tanto illud duntaxat confiſcabitur,vt l.ſi poſtulauerit.§.iubet.ff. ad l.iul. de adult. & no.in auth.ingreſſi.C.de ſacroſ.eccl.in fi.magnæ gl. in q.illa, quæ formatur,qñ vſufructuarius ſe dedicat.quid ſit iuris.& ſm̄ determinationem ibi poſitam,& in c.in præſentia.de proba.ꝙ quæratur monaſterio vſusfructus: ita in propoſito, eſto ꝙ ablatici in caſu noſtro ſint in p̄tãte patris, ꝙ de ipſis inſtitutio facta tenebit, & dictorum bonorum vſumfructum accipiet pater: ſed quia ex dãnato coitu pater eſt natus,tãquam indignus repelletur & applicabitur fiſco,vt l.Lutius.ff.de iure fiſci.& ſic quo ad effectũ non conſequetur dictus pater ex damnato coitu natus plus ex perſona ſuorum filiorum,q̃ poſſet ex ſua: & ſic ceſſat ratio d.l.quæritur.cum ſi.ſuis.ſecunda fuit opinio Odoff.& Cyn.in l.fi.in fi.C. de nat.

ADDITIONES.

a ¶Inducere.Adde Bar.Cepo.in ſing.ver.4.

b ¶Xxj.c.Et Galla.4.

de nat.lib.quorum rationes parum vrgent, vt ex inferioribus apparebit. tertia est opi.gl.in d.l.fi.& cui est standum in decidendo alio non apparente, quam gl.sequor: & quod sit vera, probatur sic: Vnusquisq; censetur testabilis in passiua signatione, nisi expresse in cõtrariũ reperiat, vt Insti.de leg.§.legari. & quod ibi no. & l.ab ea parte.ff.de proba.sed isti ablatici illa l.sunt connumerati inter testabiles in passiua signatione. pro quo facit quod no. in d.§.legari. ergo &c. praeterea habens filium spurium pôt disponere, vt in quemcunq; extraneum. item spurius capere pôt a quocunq; extraneo, vt l.si is.ff.de vulg.& pup.& l.quod conditionis.ff.de dona.causa mor.& quod no.in Auth.quib.mod.nat.effi.legi.§.fi.& sic mixta ratione patris ad filium spurij, interdicitur bonorũ dispositio in persona filii spurii, vt in simili in l.seruis.C.de leg. & quod no.in l.j.in princ.ff. de regula cato. sed haec mixtura cessat respectu ablaticorum. praeterea l.voluit cohercere vitium paternum, vt in d.l.fi.sed hoc locum habet quo ad alium spurium, nõ quo ad ablaticos legitimos. praeterea leges prohibentes spurios habere aliquod participium in bonis paternis, sunt odiosae iuris non sunt ampliandae, vt l.cum quidam.ff.de lib. & posth.praeterea cessante ratione legis, cessat & l.vt l.adigere.§.quamuis.ff.de iu.patro.& l.cum tale.§.fal.ff.de cond.& demonst.c.consue.j.dist. c.cum dilecta.de confir.vtili vel inut.c.2.de transl.prael.sed ratio prohibitionis fuit illicita & nefaria coniunctio, vt colligitur in l.circa fi.C.de nat.lib.sed haec coniunctio illicita & nefaria est limitata per rescriptũ ad filiũ, qui ex ea procreatur, non ad nepotes qui ex licita procreantur, ire producet legitimatum effectũ, vt l.Ful.§.quid sit.ff.ex quib.cau.in poss.eat.c.sug.de deci.praeterea quod prohibetur in vno, in alio eius cõtrio vr cõcedi, vt l.cum praetor.ff.de iudi.& l.si sine.§.sed quod Papinianus.ff.de minor. c.hospitiolum.32.dist. & iuxta illud si oppositum in opposito, & propositum in proposito, vt l.quemadmo.ff.de acqui. poss.& quod no.in l.si merces.§.vis maior.ff.locati.c.vnico.vbi gl.de aeta.& qual.c.significasti.de fo.comp.c.cum apostolica. de his quae fi. a prael.sed sic est in proposito, quia natis ex ordinibus & prohibitis nuptiis, & nefaria coniunctione omne participium denegatur, vt in d.Auth.quib.mod.nat.effi.leg.in §.si ergo.in cõtriis, videlicet in natis ex legitimo matr.debet cõtrium disponi. praeterea vitium patris infamis non nocet nepoti quo ad capiẽ. primum, vt l.emãcipatum.§.fi.ff.de senato.preterea vbi tractatur de odio, appellatio.parentum restringitur, vt l.j.ff.de ritu nup.& l.verba. C.ad l.Iul.de adul.sed leges prohibentes loquuntur de patre, nõ de auo, vt in d.Auth.quib.mod.nat.effi.legi. Ex quibus cõcludo, quod dicti nepotes sint legitime instituti. Et vltra praedictas rationes per me factas induco qõnem publice disputatam cum eius rationibus pee Iac.de Bel.in ciuitate Perusiensi in 1314.qui idem concludit, vt dicti ablatici sint legitime instituti.& de hac 4.q.& in d.consi.ponit Do.Signor. an valeat relictum factum agnatis, vt dictos nepotes non molestent.ibi concludit quod sic, & non habebunt agnati relictum sibi factum, nisi praestent cautionẽ mutianam de non mouendo controuersiam, l.Mutianae.ff.de cond. & demonst.posset tñ prius legitimare patrem eorum, & sic suũ filium, vel eos nepotes, & ita relinquere. quod no. pro cautela: ita Bal.in c.innotuit.de elect.Circa quaestionem hanc principalem, Spec.in ti.de success.abintes.§.j.ver.quod ergo.ponit aliam qõnem, quid si habes filium legitimum, & ille habet filium spurium, si instituis eum heredem, dicit quod non tenet, quia tales a paterno beneficio excludunt; & appellatione parentũ venit auus, l.quisquis.ff.de in ius voc.ff.de verb.sig.l.appellatione.per Goff. tñ distingue sm ipsum Spe. An contemplatione filii instituatur tanquam nepos, vel tanq̃ extraneus.dicit Io.an.in add.Spe. ver. quod in libello.sm Fed.hic, non refert, sed quęrens qõnes Albert Gallicani repetit qõnem factam in donatione: soluens, quod si nepos spurius ex legitimis vel illegitimis, siue ex spurio natus fecit tale seruitium auo, quod si extraneus fecisset, idem illi fuisset donaturus: quod tenet donatio quasi facta in extraneum, aliàs non tenet, l.donationes.C de dona.inter vir.& vx. nepos. n.legitimus est odibilis propter patrem, & nepos spurius propter seipsum, l. j.& vlt.C.de nat.libe. sm praedicta ergo multum restringitur dictum Fed.vt intelligatur verum, qñ auus paternus instituit nepotes vt extraneos, vel contemplatione ipsorum. Bart.in consilio 118.quod incipit, Odutius corcieris. aliter hoc repetendo arguit ad partes, & primo pro parte eorum, qui dicunt talem nepotem non esse capacem bonorum aui.facit primo, quia qua ratione excluditur filius, eadem ratione nepos in eius ptãte constitutus, vt l.4.ff.de bo.li.& ff.de iurepat.l.qui cõ.praeterea ad spurium non potest peruenire de bonis paternis nec directe nec per mediam personam, vt ff.de don.cau.mor.l.quod conditionis. & ff.de vulg.& pup.l.si is qui.C.de nat.libe.l.j. de incest. nupt.l. fi. quis.sed sm hoc per mediam personam nepotis perueniret ad filium spurium, ergo &c.ad idem facit l.hac edictali. C. de secũ. nup.circa medium.& C.de haere.insti.l.neq; per se.cum si. Praeterea qñ relinquitur tam coniunctae personae sicut filiis ipsius spurii, de facili praesumitur fraus, vt l.pe.§.j.ff. de bo.lib.ibi, facilior, quia suspitio &c. Praeterea vitiũ patris porrigitur ad filios, a vt l.quisquis.[a] C.ad leg.Iul.maiesta. & C. de quaesti.l.diuus. ff.de qõnibus.l.de minorib.& ff.de fal.l.si quis patris.& ff.de aedi.edi. l.quod si nolit.§.si mãcipia. ergo vitium spurii porrigitur ad nepotem.in cõrium vr, & ista est veritas dicit Bart. quod institutio facta de praedicto nepote teneat. & istam opi.tenet Arch.quod sic probatur: Vitium & pęna patris nocet filio in his tñ, quae descẽdũt ex persona patris: secus in aliis quae aliunde obueniunt, vt dicit tex.in l.3.ff.de interdi.& rele.ad hoc facit ff.de senat.l.emancipatum.in fi.& quod ibi no.& iste nepos, qui instituitur ab auo, nõ capit a suo patre, ergo &c. praeterea sicut spurius non pôt capere ita nec ẽt deportatus, vt C.de haere.inst.l.j.sed deportatio filii non nocet nepoti, quin ipse posset capere, vt ff.de cõtab.l.j.§.filium.& ff.de bo.li.succes.§.deportatus. ergo idem in proposito, persona filii non nocebit nepoti, l.3.§.si emancipatus.ff.de bon. poss.cõtab.C.de inoff.testa.l.si quis filium. & quod ibi no.per gl. & Doc.& per Dyn.in c.non debet aliquis.de reg.iur.lib.6.ita in proposito, filius non nocebit nepoti.praeterea ego video, quod si filius est haereticus vel infidelis, non nocet nepoti, quin succedat auo fideli, vt C.de haere.l.cognouimus. & auth. idem de Nestorianis.eo.ti.praeterea in his, quae acquiruntur filio, & per filium, non acquirũtur patri, vitium sed macula patris filio non nocet, puta si filius est emancipatus, vel in ptãte, & tractatur de eo quod patri non quaeritur, vt l.quaeritur.ff.de bo.lib. & l.diui fratres. ff. de iurepat. ff.de in ius voc.l.adoptiuum.in fi.gl.no.ff.de iurepatro.l.qui cõ l. Sed in q.proposita si auus dixisset, quod vult quaeri nepotibus & non filio, ex tali institutione facta de nepote patri, in cuius ptãte est, nil pôt quaerere per illa verba, sine aliqua diminutione vel detractione.per quae voluit testator, quod ad patrem ex persona filii spurii nil peruenerit nec in proprietate nec in vsufructu, vt C.de bo.quae lib.auth.excipitur.& in Auth. vt liceat mat. & auiae.in prin.ergo huic nepoti macula patris non nocet.praeterea posito quod hoc non esset dictum, alius modus esset indubitatus, quod pater instituat filium & nepotem ex eo aequaliter sm Bar.pd.cons.nam tũc instituendo aequaliter filium & nepotem, vr testator voluisse ne ad patrem perueniat vsusfructus ex persona nepotis, vt C.de bo.quae lib.auth.item haereditas.in fi.sm intellectũ, qui ibi no.in gl.licèt an ille intellectus sit verus, per aliquos Doct.dubitetur. praeterea cum patri spurio non possit acquiri vsusfructus propter defectum personae suae, debet vsusfructus remanere proprietati sm regulam cõem instit. de vsufru.§.fi. & C. de vsufruc. l. corruptionem.in fi.non.n. quis potest dicere, quod ex persona filii spurii vadat ad alium: quia hoc est impossibile in vsufructu, vt l.si vsusfructus.ff.de iure do.Insti.de vsufructu.§.finitur.praeterea est aliud consilium, quod aperte dictat, quod non cõtemplatione filii, ad quẽ nihil vult peruenire, instituit nepotes: nam sm mentem Bar.vbi s.& in l.Gallus.§.quid si is.ff.de lib.& post.s.allegata, qñ testator euidentissime loquitur, quod iste nepos nullam patiatur diminutionem, vel detractionem a patre nõ capace, non potest videri fraudem commisisse, & in fraudem eum instituisse, vt l.si quis locuplex.ff.de manumiss.test.& ff. qui & a qui.l.cum haereditas.in prin.ex his apparet responsio ad arg.quae in cõrium facta sunt.Praeterea qñ aliquis instituitur contemplatione alterius, vt sic per alium institutum tanq̃ ministrum alteri quaeratur: & tunc si hoc modo facta esset institutio de hoc nepote, non valeret, & si testator noluisset vt per eum quaeretur patri.& ita loquitur opi.Rof.per l.sed si plures.§.in arrogato.cum si. qñque quis instituit alium occasionaliter, vt quia propter vnũ hominem aliquis habuit notitiam Titii, ex hoc ductus est in tantã amicitiam eius, quod eum heredem instituit propter seipsum, & nõ propter alium: & isti alteri non quaerit.casus est expressus ff.pro soc.l.socium qui ex eo.& hic est casus nostrae qõnis: nam iste nepos est notus auo propter filium, tñ auus instituit eum propter se, nõ propter patrem eius: quod patet ex illis verbis, sine aliqua diminutione, vt s.dictum est: ergo patri non acquirit, & sic valet institutio.& etiam si dicit qõ hic, pone quod nulla merita istius nepotis praecesserint, cum sit infans: rñdeo in institutione non requiritur, quod praecedant merita, quia extraneum ẽt penitus ignotum

ADDITIO.

a ¶Vt l.quisquis. Vide ibi Saly.in §.filii.Et adde, quod secundum Bald.in l.qui se patris.8.col.C.vnde liberi.non nocet filio, quando pater deliquit viuo auo, quia nepos ex eo succedit auo, licet pater sit priuatus facto suo.

tum potest quis instituere, vt C. de hære. instit. l. extraneum. ad quid ergo hic de meritis tractatur. & per hoc patet responsum ad verba Rof. præterea casus est expressus in l. fi. C. de nat. libe. quia iugum paternum solum refrenandum fuit in liberis primi gradus, non autem in nepotibus. nec obst. si dicatur, ibi loquitur in filiis naturalibus non in spuriis: quia eadem ratio est in spuriis, quæ est in filiis naturalibus in ea parte, in qua capere non possunt. præterea gl. ordinaria hoc dicit expresse ibi, inde spuriis. quod tex. dicit in naturalibus. concluditur ergo dictam institutionem factam de nepote legitimo ex filio spurio de iure posse fieri, & validam esse. de hoc arg. no. Bar. vbi idem sentit, in l. Gallus. §. quid si is. ff. de lib. & posth. & ibi legistæ, & in d. l. Gallus. §. quidam recte. vbi Bal. & idem Bal. ponit in l. eam quam. C. de fideicom. no. Albri. in d. l. fi. C. de na. lib. Decimo principaliter q̄ritur, si statutum †facit mentionem de legitimo, an comprehendatur legitimatus. & licet s̄. dixerim, tamen sequendo quæstiones hic per Zochum maxime annotatas, & eius dicta, dicite ꝙ videtur ꝙ non, ꝙ statutum vt stricti iuris applicatur ad originalem, & veram legitimitatem, non ad fictam, c. in nostra. de iniuriis. l. 3. §. hæc verba. ff. de neg. gest. In ɔ̄rium facit, quia videmus ꝙ appellatione legitimi nati comprehenditur legitimatus ex matri. subsequenti, vt no. gl. s̄. in c. innotuit. de elect. facit glo. in c. sane. de cler. coniug. in c. debitum. de biga. in c. vno, de cler. coniug. li. 6. facit gl. j. in c. tanta. s̄. eo. titu. But. hic tenet, ꝙ si legitimatio est collatiua siue dispensatiua, ꝙ taliter dispensatus nō intelligitur legitimatus, quia non reintegratur ad naturalia: & sic statutum non comprehendit tales. si autem loquimur de legitimatione reintegratiua plenissima, per quam disponit in mat. & tunc taliter legitimatus ex viribus matri. comprehendatur tali statuto, quia hic est legitimus, cum matri. omnia præcedentia retro purgat, & proxima causa turpitudinis sublata est, vt no. glo. in c. tanta. s̄. eo. facit l. 2. quod met. causa. & actus legitimationis est positiuus. & ꝙ lex confert legitimitatem, & vere & non ficte, comprehenditur legitimatus per subsequens matri. vt in d. c. tanta. istud verbum, legitimus. profertur a iure: sed vbi profert̄ a statuto, non est sine dubitatione. idem do. Ant. in c. tanta. super glo. j. secus si legitimus exprimatur a statuto, quia non refert ad causam fictam, nec potest negari quin sit fictio propter sequens matri. quod habetur ac si a prin. ante natiuitatem filii legitime contractum esset, quod falsum est. Quædam est legitimatio reintegratiua plena, vt est illa, per quam disponitur in prolem reintegrando & legitimādo ad ius primæuum. & de hac dicit, ꝙ si hęc legitimatio fieret ex legibus iuris communis, vt in casibus qui habentur in c. per tuas. qui fil. sint leg. & hoc casu appellatione legitimi intelligitur legitimatus. Si autem fiat ex viribus rescripti: & tunc non comprehendatur, quia non potest negari, dato ꝙ iste sit legitimus, non tamen comprehenditur ex statuto app. legitimi, quia eius legitimatio est facta de iure speciali nō de iure communi, & appellatio legitimi refertur ad legitimum de iure communi, ad quod statutum restringi debet, de cōsue. c. cum dilectus. sed adhuc istud recipit dubitationem: nam si a iure exprimatur verbum, legitimus. prædicta possent procedere: si a statutis, & tunc oportet ꝙ statutum restringatur ad causam veram non fictam, vt s̄. Zoch. distinguit, aut loquitur in materia fauorabili, aut in materia pęnali, aut in materia indifferenti. Primo casu, quia fauores sunt ampliandi, regula odia. cum suis concor. li. 6. & tunc in quacunq; dispositione appellatione legitimorum veniant legitimati. Si in materia pęnali: & tunc aut ratio pœnæ est indifferens ad omnes filios tam legitimos q̄ illegitimos, & sic ex identitate rationis, non virtute extensionis comprehenduntur. & facit gl. & quod no. Io. And. in nouella, in c. statutum. de elect. lib. 6. fa. C. ad l. iul. maiest. l. quisquis. & ibi per Cy. aut ratio pœnæ est differens, & non extenditur, quia negari non potest quin sit ficte & non vere legitimus. Tertio casu & quarto, quando materia est differens: & tunc aduertēdum, quidam sunt filii, qui suscipiuntur ex fanteselaris, quæ quotidie per loca discurrunt, & habitant de per se: & tales sic suscepti patres demonstrare non possunt, & per consequens nec auum paternum, & appellantur vulgo concepti: vnde leges & statuta loquentia de filiis simpliciter aut nepotibus, non comprehendunt tales naturales, eo ꝙ patrem non possunt demonstrare. ita no. Ang. de Perusio in quodam suo consi. 33. qui alle. ad hoc no. in præal. l. quisquis. & tales naturales non dicuntur de domo, nec de sanguine, quia ēt natos de tali agnatione vel sanguine ostendere non possunt, l. vulgo. ff. de sta. hom. nisi communi vsu loquen. alicuius ciuitatis vel loci tales sic vulgo conceptos accipiant & affirmant illi de domo, s̄m quod seruatur in multis ciuitatibus, vt Florentiæ, & Perusii, vbi deferūt arma illius agnationis, de qua esse putantur. quod est de mente Bar. in l. pronunciatio. ff. de verbo. sig. & clarius in l. filium. ff. de his qui sunt sui vel al. iur. Quidā sunt bastardi, seu naturales nati ex concubina vnica in domo retenta, vel qui patrem demonstrare possunt: & statuta tunc loquentia de filiis in materia indifferenti comprehendunt etiā hos naturales. ita no. Cy. in d. l. quisquis. secus si materia esset differens, quia solus filius & legitimus comprehēdetur. Exemplum, si statutum ciuitatis quo ad dignitates & honores præferret filiis popularium filios nobilium, esset intelligēdum de legitimis, cum bastardi in defectum sint assumendi, vt ff. de decu. l. generaliter. §. spurios. eodem modo si hoc verbum, filiis. exprimeretur ab ecc le. quæ non sentit nisi de legitimis & naturalibus, nec comprehendit ēt natos ex simplici concubinatu, cum concubinatus sit damnatus a iure cano. vt dico super rub. de spon. & olim approbatus de iure ciu. & pro isto vlt. vide glo. in cle. vnica, de bapt. faciunt not. per Ange. ibi s̄. Et ex his potest decidi quæstio, statutū
100 disponit, ꝙ omnes †legatarii vel hæredes soluant gabellam de relictis eis, præterq̄ si fuerint filii vel nepotes relinquentium: an includantur legata facta bastardis filiis vel nepotibus. & per p̄dicta soluitur s̄m mentem Ang. de quo do. Ant. facit mētionem hic dicens se nescire quid determinauerit Ang. in quadam quæstio. per eum Bononiæ disputata. memor tñ sis, ꝙ q. hanc posui s̄. in j. parte c. nostri, in q. primogenituræ, quam distinxi in tres, & tertia fuit in ordine. nunc ad tertium venio &c. posito ꝙ legitimatus per matri. fingatur retro legitimus, & in iuris fictione cōprehendatur a verbis statuti vel consuetudinis facientis mentionem de legitimis. Vndecimo quæro principaliter, an legiti-
101 matus † faciat euanescere substitutionem factam ei qui decederet sine filiis legitimis. Io. Cal. eo. tit. consi. j. consuluit ꝙ non, q̄ a verba simpliciter interpretanda sunt s̄m suam naturam, non s̄m casum accidentalem: sed tales dicuntur legitimi accidentaliter, non naturaliter. hinc est, cum stipulantur in casu mortis, de naturali intelligitur non ciuili, vt ff. de verb. obl. l. ex ea parte. §. insulam. quod no. in c. susceptum. de rescri. lib. 6. & cum de legitimis dr̄, de naturali intelligendum est, non de eo qui beneficio imperiali, l. fi. cum suis concor. C. de his qui ve. æta. impet. & dicit lex ꝙ naturalis causa attendenda est, non accidentalis, l. qui habet. ff. de tute. facit c. requisisti. de testa. §. si vero. facit illud generale, ꝙ ciuilis ratio iura naturalia non tollit, 5. dist. in prin. Insti. de iure naturali gentium & ciuili. §. sed naturalia. item generaliter non sufficit quid fieri, nisi naturaliter fiat, l. fi. & l. fideicom. ff. de cond. & demon. l. fi. C. de his qui veniam æta. impetra. prædicta ergo verba intelligēda sunt de eo, qui naturaliter legitimus est, non de legitimo imperiali beneficio. item pro hoc facit opi. illa quæ habet, ꝙ licet monasterium habeatur loco filiorum, in Authen. de sanct. episc. §. sed hoc præsenti. & §. nulla. col. 9. de probationibus. c. in præsentia. non tñ habetur loco filiorum ex proprio corpore descendentium. quæ opi. placuit Iac. de Bel. quam dicit Host. veram esse vt ipse no. de testa. c. Raynutius. placet Ia. de Bel. cum per hæc verba testator naturalitatem elegerit, & nō relinquit voluntatem suam habere interpretationē iuris, vt ipse no. in præsenti §. sed hoc. item pro hac conclusione facit, ꝙ princeps vel alius legitimans per hoc non intendit alteri derogare, c. ex tuarum. de vsupal. c. licet. de offi. ordi. c. pastoralis. de priuil. c. q̄uis. de rescrip. lib. 6. & c. si pro te. el 2. & fi. ff. de nata. resti. vbi patre non consentiente non præiudicat restitutio facta nataliū per principem deliberate. confirmatur, quia naturalis legitimatus beneficio principis in feudum non succedit, vt in lib. feudorum, si de feu. fue. controuer. c. naturalis. & sic in ɔ̄tu feudorum appellatio filiorum expressa vel inclusa legitimos naturales cōprehendens legitimatos nullatenus complectitur. & fortius in casu nostro propter ius substituti, & si ɔ̄rium diceretur in l. j. C. de sacrosf. eccl. Iac. de Are. quem recitat Io. An. in Spe. in ti. de successi. abintest. §. qm̄. ver. sed ex eo facto. in addi. quæ incipit, Vbi hoc dicit Rof. vers. item scire debes. & ibi allegat arg. ad partem negatiuam, quæ videas, & sunt ɔ̄ Iac. de Are. & do. Ant. in c. nostro. quia legitimatus facit euanescere substitutionem, quia hic est filius legitimus coadiuuāte natura & lege, ff. de lib. & posth. l. filius. in l. cum adoptiuus. C. de adop. quia natura restituitur, & macula illegitimitatis exulat, vt in Auth. quib. mod. na. effi. sui. §. illud. & in Auth. quib. mod. nat. effi. sui. §. si quis autem. Instit. de hære. quæ ab intest. §. j. non obst. in vsib. feudorum, si de feu. fue. controuer. c. naturales. quia licet non succedat in feudo, tñ in hęreditate sic. ad hanc partem facit ff. ad Trebel. l. ex facto. §. si quis rogatus. non obst. ꝙ adoptiuus non excludit fideicommissariū seu substitutum, vt l. fideicom. ff. de cond. & demonst. quia naturalis legitimatus est filius adiuuante nā & lege: adoptiuus solū lege adiuuante. itē in legitimato cessat suspicio fraudis, ar. ff. q̄d cum

cum fal.tuto.l.pen. quæ in adoptione faciliter committi posset, quia faciliter fit adoptio,& desunt,vt præal.l.pe. C.de adopt.ſm quod no.Io.in fi.dictæ additionis.& idem tenet But. Quid aũt si
102 dixerit,sine † filiis legitimis,& naturalibus addiderit, ſm Car.in vno consi.quia addit verbum,naturalibus. vr̃ testator cogitasse de legitimo naturaliter:sed in õrium determinat, quia superueniens legitimatio operatur,vt haberi debeat pro nato legitime, cum tpe mortis patris reperiatur legitimatus,vel tpe eius cui facta est substitutio: quia qualitas adiecta verbo debet adesse ſm
a tempus[a] verbi,l.in delictis.§.si extraneus.ff.de noxa.item in multis locis tex.in tex.quib.mod.na.effi.sui. & legitimi.dicit, ꝙ tales in nullo differunt a legitimis.est determinatio Bal. in simili in l. eam quam.C.de fideicom.qui tenet, ꝙ stante statuto ꝙ fœmina excludatur, stante legitimo & naturali legitimatus excludit feminam.& ita per hoc consuluit Pau.de Ca.in consi.323.quod incipit, In Christi nomine amen,videndum primo. & ita Paul. in consi.219.quod incipit,In Christi nomine amen.super primo pũcto.vbi dicit quid de eo, qui ad aliqua est dispensatus, non tñ legitimatus.& concludit idem,dummodo sit dispensatũ super defectum natalium. pro clariori explanatione huius arti.referam, quæ reperio scripsisse Pet.de Anc.in consi.229. qđ incip. In Xp̃i nomine amen,vr̃ prima facie dicendum.vbi ponit casum,qñ q̃s substituit sub conditione, si decesserit sine filiis legitimis & naturalibus. & dicit dictum spurium legitimatum non excludere substitutum,hoc est filium legitimum & naturalem; & hoc ex præsumpta mente defuncti, qui obtinet primum locum in conditionibus,l.in conditionibus.ff.de cond.& demon. & præ omnibus dominatur,in Aut.de nup.§.disponat.sed hic potius testator voluit substitutũ vocare, si ex institutione decessit sine filiis legitimis & naturalibus: ex quibus quidem verbis vr̃ sensisse de his,qui nascerentur ex legitimo matri.non de legitimatis per rescriptum principum:nam isti possunt dici legitimi fictione quadam,& ciuili intelligentia tm̃, non naturali.in dubio aũt verba testatoris ad naturalem non ciuilem intelligentiam redigenda sunt,l.fi.C.de his qui ve.æta.impe.& l.ex ea parte.§.insulam. ff. de ver.obl.& quod no.in c.rescriptum.de rescr.li.6. & l.si ita q̃s. §.fi.ff.de leg.2.Item ad id quod frequenter accidit, non ad id qđ iure extraordinario & singulari iure contingit, debent verba legis & canonis adaptari,l.nam ad ea.ff.de legi.l.4.ff.de fideicom. lib.& l.apud Iul.§.fi.ff.de leg.j.præterea conditiones debent impleri prout in iure consistunt,l.qui hæredi.& l.in cuius.ff.de cõdi.& demõ. Ex quibus vr̃ legitimatus, qui nõ, vt verbũ in facto sonat,sed in ius,dr̃ legitimus,non faciat deficere prædictam conditionem,si decesserit sine filiis legitimis & naturalibus. fuit.n. spurius a prin.& non diuus filius appellari, vt C.de incest.nup. auth.ex complexu.hãc ergo maculam,quæ in facto consistit,nõ vr̃ posse per rescriptum principis aboleri,l.in bello.§.factæ.ff.de cap. Postremo rescriptum principis non vr̃ extendi, nisi ad bona patris, qui fecit eum legitimari, non ad bona quæ subiacent restitutioni fiendæ aliis:nam cum præiudicio tertiarum personarum non vr̃ rescriptum tale intelligendum: est.n.legitimatio q̃dam restitutio antiquæ ingenuitatis naturæ,per quam quidẽ nõ fit dñia naturalis atq; legitimi,vt in Auth.quib.mod.nat.effi.leg. §.si quis ergo.restitutio aũt semper vr̃ concedi sine iuris præiudicio alicui,vt in c.q̃uis.de rescr.li.6.§.si quis a principe. ff.ne quid in loco pu.& c.ex tuarum.de aut.& vsupa.Ex istis vr̃ dicendum, ꝙ sit locus substitutioni, tanq̃ decesserit sine filiis legitimis & nat.& hęc legitimatio filii eius spurii faciat deficere conditionẽ substitutionis tanq̃ de eo,quod testator non senserit,sed de legitimis,qui frequẽter solent ex iustis nuptiis prouenire, vt dixi s̃. His non obstantibus õrium vr̃ de iure dicẽdum, videlicet ꝙ iste legitimatus excludat substitutum in casu nostro. primo in hoc pondero mentem legum & canonum de legitimatione loquẽtium:abstergunt.n.omnem maculam geniture, & restituunt tales prioribus natalibus, & haberi volunt eos, ac si de legitimo mat.nati essent.patet hoc in Auth.quib.mod.nat.effi.leg.§.sit ergo.ibi,nihil a legitimis differentes &c.& in Auth.quib.mo.nat. effi.sui.§.si quis ergo.ibi,simile verbum.& ibi,damus eis successiones illas,quas habent hi qui ab initio sunt legitimi.ex quibus vr̃,ꝙ talis legitimatio habeat tractum retro: nec mirũ, quia reddit legitimatos ad primæuum statum naturæ, siue ius naturale, quo omnes liberi legitimi nascebãtur,vt in præal.auth.& l.manumissiones.ff.de iusti. & iu.ista.n. distinctio filiorũ multiplicis speciei & qualitatis est inducta legibus positiuis principum, & probant tex.in dictis Auth.non mirum ergo,si põt per principẽ ita funditus tolli macula l.inducta, ꝙ non maneat de ipsa vestigium,nec nomẽ,vt clare patet in sili in l.imperialis. §.itaque. & §.nam omni macula.C.de nup.facit quod singulariter no.in cle. j.de immu.eccl.& sir̃ hæreditas & bona regulãtur legibus principum,8.dist.c.quo iure.& per fictiones auferunt iã quæsita vni, & dant alteri,vt patet in fictione postliminii,& legis Cornelię, vt l.fi.C.de sent.pas. & in toto libro de cap. C. & ff.per quæ iura cõsuluit Dy.ꝙ legitimati post mortem patris auferant hereditatem iam quæsitã aliis venientibus ab intestato,ex eo ꝙ legitimatio fingit eũ legitimum ab origine:& sic reuersus iura postliminii recuperat iura in alios iam translata,vt d.l.fi.ẽt legitimatio illud idem operetur.non ob.ꝙ iste dicatur legitimus ciuili intellectũ non naturali:nam verbum,legitimum. semper sonat in ciuilem intellectũ:incognitum.n. erat illud vocabulũ iure naturali, quo oẽs hoĩes legitimi habebantur, vt dixi. siue ergo ex principio natiuitatis siue ex postfacto, nõ põt negari ꝙ a principio ſm ius naturale non sit ita filius sicut alii: negari quoq; non põt legitimatum a principe proprie dici legitimum,sicut natũ de ma. facit c.tãta.s̃.eo.& probant iura præal.& aduertendũ in casu nostro, ꝙ ista qualitas legitimationis dẽt adesse tpe quo isti nepotes moriuntur:nam dũ dr̃, si aliqui & oẽs morientur sine filiis legitimis & naturalibus.refertur ad tp̃s mortis,quod confirmat dictio, tunc.l.3.ff.de cond.& dem.sed negare non põt istum relinquendo filium legitimatum tam celeriter per Papam & Imper. siue per eorũ ministros, quin decesserit cũ filio legitimo & naturali,cũ talis vere dici ꝓprie possit,vt dixi, nec debemus verba testatoris prædicta restringere, ꝙ sit legitimus tpe quo nascitur per mat.sed ꝙ sit tpe mor.ad quod se retulit testator,vt l.in delitiis.§.si detracta.ff.de noxa.plena.n.& larga non stricta interpre
b tatio est fienda in testamentis[b],vt l.in testamentis.ff.de re.iu.& c.cũ dilectus.de dona.ſm quod no.Bart. in l.ex facto.ff.de vul.& pup.& dixi in c.si eo tpe.de resc.li.6. pro hoc optime facit quod no.in c.innotuit.de ele.in c.tanta.præa.vbi licet constitutio requirat in proposito ad ep̃m, ꝙ sit natus de legitimo mat. & iuribus præal.multo fortius cẽseri dẽt natus de legitimo mat.cũ testator retulit se ad tp̃s natiuitatis,scilicet mortis substitutorũ,quo casu vt prædixi,liquide constat institutum grauatum naturalem & legitimum filium reliquisse.non ob.l.si quis.§.fi. quia ibi loquitur in eo,qui est filius prorsus ciuilis, & iuris artificio, vt in adoptiuis.nos loquimur in illo,qui plus participat de naturalitate q̃ de ciuilitate:in filiis.n.naturaliter procreatis fortius operatur natura q̃ constitutio positiua.facit l.filio quem pater.ff. de lib.& posthu.& l.si vnus.§.pactus ne peteret.ff.de pac.in rõne sui.nõ ob. ꝙ rescriptum principis non dẽt præiudicare tertio,vt in d.§.si q̃s a principe.& c.ex tuarum.præall. nam illud est verum,nisi ꝑ viã legitimationis hoc contingat. & consuluit Dy. vel melius illud verum in iure iam quæsito,& ẽt in esse ꝓducto. sed impedire futuram acquisitionem,quę pendet ex euentu,vt erat in casu nr̃o, nõ vr̃ hoc prohibitũ: nam nondũ filio legitimo & naturali erat aliquod ius quæsitum tpe quo prædictus spurius fuit legitimat⁹: illa.n.vr̃ natura legitimationis, s.impedire futuras acquisitiones successi,maxime ex deriuatione in eũ,quem auus instituere potuisset,ẽt non legitimatum,vt consuluerunt Doct.Fed.de Se.& etiam Bar.& verisimile est,ꝙ auus eandẽ affectionem ad hũc legitimatum habuisset,quam habuit ad ipsius patrem post amotã maculam geniture,ar.l.dedit dotem.ff.de col.bo. nã quo ad naturale fędus naturalis proles hr̃ ꝑ legitima, l.adop. §. seruiles.ff. de ritu nup. Et in multis articulis iuris naturales veniunt appellatione filiorum.facit quod no. Bart.in l.j.ff.de act. postremo in materia,in qua sumus,s.substitutionis appellatiõe filiorum, siue liberorum veniunt naturales tm̃, & excludunt substitutum rr̃, vt no.in l.ex facto.§.si quis rogatus. ff.ad Trebe. & c.in p̃ntia.de proba.& Dy.consuluit consi.7.sed legitimatus est plus q̃ naturalis,quia in eo vt dixi abolita est macula geniture per habentem p̃tãtem talem maculam funditus abolere: vnde si naturalis tm̃ nepos faceret deficere substitutione infactam de alio testamẽto aui,vt in iuribus præal.fortius iste legitimatus,in quo idem vinculum naturale consistit,& ẽt ciuile legitimum, quod ex legitimatione descendit,debet ergo fortius operari, l.fin. C.de adop. istam

ADDITIONES.

a ¶Secundum tempus. Adde insti.de legi.agna.succe.§.proximus. Doct. & Fran. de cap.listæ in l.3.§.hæc verba.ꝙ quisque iuris.in contrarium tamen no.in l. si quis posthumos.§.filium.& ibi Doct.Io.de Imo.de lib.& posth.& per Barto.in d.§.si extraneus.alle.in tex.& in l.Iulianus.ff.eo. Bar.& Doct.in l.ex facto.in 2.col.ff.de vulg & pup.& in l.Titius.ff.de testa. mil.

b ¶In testamentis. Adde do.Soc.consi.13.incip. Circa prædictam conclusionem. versi.18.cum ver.seq.in j.parte,char.42. ꝙ quotiescunque agitur de interpretanda dispositione alicuius testatoris, etiam circumscripta iuris fictione aut præsumptione iuris,aut de iure,ita ꝙ debeat esse solum in simplici coniectura, aut præsumptione, semper interpretatio debet fieri in partem benigniorẽ:vnde si aliquis potest esse spurius & legitimus, interpretatur ꝙ sit lgĩmus.

iſtam partem, ꝙ legitimatus excludat ſubſtitutum ſub prædicta forma, de qua in themate, diſputando tenuit Ang. de Peruſio, & refert ẽt fratrem ſuum de Bal. ſic tenere, ff. de lib. & poſt. l. ſi ſub conditione. & in hac parte conſuluit Pet. de Anch. in d. conſi. ad cuius confirmationem accedat quod tenuit diſputando Iac. de Bel. videlicet, ꝙ talis legitimus poſt teſtamentum patris rumpat tale teſtamentum, ſi reperit ſe in eo præteritum: & ſic operatur legitimatio ꝯ ipſum offerentem preces principi ſuper tali legitimatione, quod vr̃ mirum. ad prædicta faciunt no. per Io. And. in c. ſine culpa. de reg. iur. lib. 6. in merc. & ita Bar. in conſi. 85. quod incipit, viſo. vbi dicit, ſecus ſi teſtator diceret, ſi deceſſerit ſine filiis ex legitimo mat. natis. & j. ſubiiciam. Item talis hr̃ quaſi nulla macula eſſet aſperſus, l. 2. & l. fi. ff. de nata. re. & C. de nup. l. imperialis. & priuilegium æquipollet naturæ ſm̃ Io. And. in c. fi. de cõſue. lib. 6. in nouella. & Bal. C. de proba. l. ſiue poſſidetis. & ita dicit Zoch. ſe cõſuluiſſe in hoc caſu, & difficultas huius q. ſtatim in verbis ipſius ſubſtitutionis, ſi dr̃ in ea ſine legitimis. & nõ additur verbum, naturalibus. vel dr̃ ſine filiis legitime natis. in primo membro eſt maior dubitatio, q̃ in duobus ſequen. quia l. ff. de iure deli. l. cũ pater. §. nolo. & l. Lutius. §. fi. ff. de leg. 2. & l. ex facto. §. fi. ff. ad Treb. §. ſi quis rogatus. qn̄ loquuntur, teſtato dicit, ſi ſine liberis deceſſit: ſed qn̄ diceret ſine filiis legitimis & nat. apparet de mente teſtatoris expreſſa, nec aliqua vr̃ cadere dubitatio, quin teſtator de natis ex viro & vxore intellexerit: quia ſicut pater eſt, quem nuptiæ demonſtrant, l. quia ſemper. de in ius vo. ita filius legitimus eſt, qui ex viro & vxore naſcitur, & ſic ex legitimo matri. l. filium. ff. de his qui ſunt ſui vel ali. iur. & cũ appa-
a ret de mente teſtatoris per eius verba [a], non eſt recurrendũ ad coniecturas. l. ille. §. cũ in verbis. ff. de leg. 3. l. continuus. §. cũ ita. ff. de verb. obl. c. fi. 19. q. vlt. de hoc vr̃ tex. in l. fi. C. de his qui ven. æta. impe. vbi in conſtitutionibus teſtatorum verba proprie ↄſiderãtur naturaliter ſm̃ cõem curſum a natura & a iure cõi inductum, non reſpectu alicuius beneficii extraordinarii, & maxime ab Imperatore, quia reputatur quaſi impoſſibile, & quaſi diuinũ ꝙ ſolo principe & ſuprema eius ptãte impetrari põt, vt l. apud Iu li. in fi. de leg. j. non ergo vr̃ poſſe dici, ꝙ teſtator in ſubſtitutione exprimendo de legitimis & naturalibus intellexit de legitimatis per principem vel comitẽ: quia illi non poſſunt dici legitime nati, ſicut nec reſtitutus natalibus põt dici ingenuus natus, l. 2. & 3. ff. de na. reſti. facit quod no. Iac. But. ſuper prima conſtit. C. in l. nuper. C. de nata. lib. His non obſtantibus, But. hic tenet ↄ̃rium, ꝙ talis filius eſt legitimus adiuuante l. ct̃ quia l. beneficio eſt beneficiatus. Item eſt filius naturalis coadiuuante natura, & ſic naturalis & legitimus, vt in præal. l. ff. de lib. & poſth. l. cum in adoptiuis. C. de adopt. quia natura rei reſtituitur, & macula illegitimitatis exulat, vt in Auth. quib. mod. na. effi. leg. & ſui. §. illud. Inſti. de hære. quæ ab inteſt. defe. Non ob. c. naturalis. ſi de feu. fue. contro. & l. fideicommiſſum. ff. de cond. & de. quia illis eſt ſ. reſponſum, & hic ſuperueniens legitimatio operatur, vt haberi ꝓ nato legitimo debeat, cũ tp̃e mortis patris reperiatur legitimatus, vel tp̃e eius, cui facta eſt ſubſtitutio, prout dixi. qualitas iuncta verbo debet intelligi & adeſſe ſm̃ tp̃s verbi. facit quod not. Bal. in l. eam quam. C. de fideicom. qui tenuit, ꝙ ſtante ſtatuto, ꝙ fẽmina excludatur ſtãte legitimo & naturali, legitimatus excludit ſubſtitutum. ad illud, quod dr̃ de mente teſtatoris, quæ nõ debet retorqueri per coniecturas, ex quo hr̃ de veritate. rñdetur, ꝙ legitimus & naturalis eſt iſte, de quo nunc quæritur adiuuante natura. & licet aliter eſſet, ſi expreſſiſſet teſtator de legitimo matri. natus. & pro mente teſtatoris facit l. cum acutiſſimi. C. de fideic. coniuncta gl. fi. nam vr̃ ſatis de mente teſtatoris, vbi ſubſtitutus ſit extraneus, quod potius ſua poſterioritas vocetur q̃ extraneus. & ſic ex coniecturata mente teſtatoris legitimatus iſte
b tanq̃ de ſua poſterioritate impediat ſubſtitutionem [b]. & tñ clarũ eſt, ꝙ ſpurius põt poſt factã ltĩmatiõne ſuccedere ſicut naturalis & legitimus: per legitimationem. n. imprimitur ius agnationis, & hẽt iſte cõcurſum l. & naturæ. d. l. cũ adoptiuis. & l. filio. ſ. alle. Nec eſt verum, ꝙ legitimatio a ſolo principe obtineatur, vt dixi in q. de comite, duce, rege, & marchione, & ciuitate, & ſimilib. quia a ſ. ſcriptis perſonis legitimatio obtineri põt, & Papa & Imper. vel aliter. illud, qđ dr̃ reputari pro impoſſibili, ꝙ ſolus princeps concedere põt, eſt verum in his quæ ſolent difficiliter ↄcedere. & ita loquitur d. l. apud Iul. §. fi. ff. de le. j. ſecus, ſi eſt tale q. d. quod crebro & non nimis difficiliter princeps concedat. & pro hac ſol. optime facit l. intercidit. ff. de cond. & de. nam princeps ſæpe indulget reſtitutionem & legitimationem petentibus, vel ſm̃ naturam & artificium legum: iſte proprie dr̃ naturalis. Item proprie legitimus eſt factus ab ipſa l. eſt bene verum, ꝙ proprie nõ põt dici legitime natus, ſed bene põt dici ltĩmus & naturalis,

licet non natus ex legitimo mat. ſm̃ ergo naturam, non ſm̃ cauſam accidentalem eſt filius, quia naturalis adiuuante nã non fictus, licet fomentum recipit a lege ꝑ accidens legitimationis & non eſt fictus ſiue ciuilis filius, ſed naturalis: & ſic nãlis cauſa attenditur, l. qui hẽt. ff. de tutelis. 5. diſt. in prin. c. requiſiſti. §. ſi vero. de te. legitimatus ergo fortius dẽt rumpere ſubſtitutionem, q̃ arrogatus, qui rumpit teſtamentum, d. l. filio. ff. de ↄ̃tab. l. nõ portauit. §. ſi quis emancipatum. Et do. Pau. de Caſ. conſuluit vna cũ Zoc. in hanc ſñiam, & dicit ꝙ legitimatus dr̃ vere legitimus & nãlis, cũ ſit reſtitutus natalibus, vt in Auth. quib. mo. na. effi. leg. §. ſit ergo licentia. ibi, ſuos filios reſtituere. ergo dr̃ vere legitimus & nãlis, ar. ff. de iure aure. annul. l. 2. ff. de in ius voc. l. ſi hac. §. patronum. aĩs patroni, in fi. l. 2. ff. de nata. reſti. Et quod no. in l. manumiſſiones. in gl. vlt. ff. de iu. & iu. Sicut ẽt reſtitutio nataliũ facit de non ingenuo ingenuum in dictis iur. ita de non legitimo facit vere legitimum eadem rõne, ita ꝙ legitimitas eſt iuris non facti. & in his, quę ſunt iuris, non cadit fictio, ſed veritas, ſm̃ Bar. in l. ſi is qui pro emptore. circa medium. ff. de vſu. in q. 4. prin. qn̄ tractatur de fictione inductiua, ver. item quęritur circa prędicta, vtrum iſta fictio fingat &c. Cum. n. poſſit Imper. veram inducere legitimationem, nõ inducit fictam, ar. l. filio. ſ. alle. nec refert, an talis legitimatus ſit natus ex ſoluto, an ex cõiugato q̃tum ad hoc, licet in alio referat: quia in primo caſu non requiritur in reſcripto clauſula, non obſtãte, cũ non præcedat aliqua lex habẽs clauſulam derogatoriam, ꝙ non poſſit legitimari: imo permittit vt in Auth. quib. mo. na. effi. leg. & quib. mo. nat. effi. ſui. ſecus in ſecundo caſu, eo. ti. §. fi. ſm̃ vnam opi. & ibi no. gl. & facit qđ no. Bal. in ſimili in l. cũ acutiſſimi. C. de fideic. & l. eam quam. eo. ti. in II. col. in ver. item quæritur. ſi dicit ſtatutum, ꝙ filii maſculi & nãles excludant fẽminam, an & ẽt legitimatus excludit. & dicit Zoch. ꝙ ſic. non ob. l. ſi ita. §. fi. ff. de elec. 2. & l. fi. C. de his qui ve. æta. impe. ꝙ in illis deficiebat nã, & aderat ſolum accidẽs: hic vero non deficit nã. & eadem legitimitas adueniens per fomentũ iuris ciuilis. & ſic dr̃ iſte legitimatus nãlis & legitimus. Sed nũc põt fieri vnum forte ↄ̃rium ad iſtam doctrinam, l. filio quem. & l. cũ adoptiuis. loquuntur. n. in ipſo diſponente patre vel auo diſponente ſuper his, quæ dependebant ab eorũ mera & pura voluntate ſine alieno præiudicio, ſicut exhæredatio, emancipatio, adoptio, factæ a patre viuente: quia oĩa ex libera eius voluntate dependebant, & ſine prẹiudicio cuiuſcunq; quia hęreditas eius viuentis nulli erat delata: & tunc bene rõ conuenit deciſiua tex. quia vr̃ potius inductus q̃ tranſlatus viuente patre, qui adoptauit: ſed nunquid poſt mortem patris habebit locũ rõ deciſionis illius tex. certe non, vt no. gl. quæ format q. & decidit in l. Gall⁹. §. & quid ſi tm̃. ff. de lib. & poſth. ibi Bar. & Doct. & ita loquitur l. cũ adopti. ſ. qn̄ pater viuens dat filium in adoptione quo ad nepotem, & ſic auo viuo: & in eius libera voluntate talis actus cõſiſtit, & ſine prẹiudicio alicuius. qõ ergo noſtra ex dictis legibus põt inferri, quia hic tractamus de bonis defuncti ↄ̃ diſpoſitionẽ & eius mentionem in tali diſpõne teſtãria. iſtud fuit motiuũ D. Carſiæ de Hiſpania famoſi doc. Ferrariæ habitantis, qui ↄſuluit talem ltĩmatum non facere euaneſcere ſubſtitutionem, qn̄ mortuo teſtatore fieret ltĩmatio: quia nec ẽt princeps intendit alteri præiudicare. ergo rñdeo dictũ motiuum procedere, vbi non aĩs conſtat de mente teſtatoris tacita vel expreſſa, ſed per rõnem legis cũ acutiſſimi, vr̃ teſtõr, ſi caſus iſte fuiſſet ſibi propoſitus, hũc ltĩmatum potius prælegiſſe q̃ extraneum, & vr̃ talem ſubſtitutionem factam de extraneo habere tacitam conditionẽ, ſi nãliter vel aĩr ltĩmus vel ltĩmatus non naſcatur. & pro hoc facit qđ in fi. no. Io. An. in addi. Spe. præal. §. qn̄. ver. ſed ex facto. qui recitat Guid. de Suz. ita tenere, ꝙ ltĩmus per reſcriptum hẽt tacitam condõnem, ſi ltĩmus nõ naſcatur. qđ ẽt fuit de mente Fed. de Se. non ob. l. gñaliter. §. fi. in fi. C. de inſti. & ſub. quod ibi ſatis ſoluit in gl. & ibi dicit Mar. Silimani, ꝙ q̃tum ad mentẽ illius legis ſoboles ſatis dr̃ iuſta, ẽt ſi ſit nãliter tm̃, vt in iuribus q̃ibi allegant in gl. licet alii ↄ̃. non ob. l. quia ſemper. ff. de in ius voc. & l. filiũ. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. quia in alio caſu loquunt̃. ibi. n. quæritur quo ad certitudinẽ quærẽdã, an quis ſit pater vel filius: ſed in caſu noſtro pr̃ nãlis eſt certus. Sed adhuc fortius inſtat, q a dictum

ADDITIONES.

a ¶Per eius verba. Adde do. Soc. conſi. 7. incip. Nunc quæſitorum. ver. ſed his non obſtantibus. circa medium. in j. parte, char. 7. quod teſtatoris ex ipſius verbis colligitur.

b ¶Subſtitutionem. Vide Io. de Imo. in l. ex facto. 6. col. de vulg. & pup. & Ang. in q. nobilis quidam Fran. de por. in tract. de duo. fra. 3. parte, 49. q. & Alex. conſil. 87. 2. par. & ibi vide, ſi fiat cum præiudicio ſubſtituti. & per Alex. etiam in conſi. 2. 1. parte. & conſi. 25. ead. parte. & in conſil. 94. & in l. ſi quis poſthumus. in prin. de lib. & poſthu.

dictum est, ꝙ ista legitimatio, ꝑ quam restitutus natalibus est nālis & legitimus, debet trahi retro, & perinde dēt haberi, ac si ab initio legitime fuisset natus sublata macula geniturę: & sic legitimatus vel nil vr̄ differre a legitimis. facit l. sed si hac. §. patronum. ff. de in ius voc. & l. qui in prouincia. §. fi. ff. de ritu nup. ibi, perinde ac si de matri. legitimo cōceptus fuisset &c. sed istud fundamentum tollitur, quia aut inspicimus tp̄s, quo fit ista legitimatio, & talis filius vere tūc pōt dici nālis & legitimus, quia eo tp̄e concurrit nā & legitimitas. facit l. sed si hoc. §. patronum. ff. de in ius vo. & sic fomentum iuris ciuilis. aut inspicimus ipsum vt retro & tp̄e mortis testatoris: & tunc non vere sed per fictionem, ex quo non est legitimatio quæ fiat per mat. & ista fictio est hic fm̄ veritatem tm̄ ex æquitate, quæ subest, qn̄ nullum paratur pręiudiciū illis, quibus medio tp̄e ius quæsitū est in tali substitutione. & est impossibile, ꝙ talis legitimatus sit natus legitime, sicut est impossibile & ꝯ veritatē, ꝙ restitutus natalibus sit ingenuus, l. 2. & 3. & vlt. ff. de nat. rest. non. n. fit restitutio ad tp̄s natiuitatis, & sic per fictionem, quæ non posset locū habere, vbicunq; medio tp̄e inter extremum ad quod & a quo est quæsitum ius alteri, vt patet per multa exempla in mā fictionis per Bar. s. fictionis inductiuæ, exemplum in l. mulier. & in l. insulam. §. j. ff. sol. matr. vbi si post mat. est motum iudiciū de dote, expirat dote per mulierem data, si postea reintegratur matr. secus si extraneus dedisset dotem, & ab eo fuisset mota actio de dote: quia tunc reconciliatio mat. non pōt fieri, & retrotrahi in eius præiudicium nō ꝯsentientis. ad idem l. bonorum. ff. rem ra. ha. & c. q̄ uis. de rescrip. & c. si pro te. dixi plura in q. de iure primogenituræ in 3. q. illius articuli. & per præal. iura. vbicunq; paratur alteri præiudicium, cessat æquitas fictionis, & vltimum extremum non pōt trahi ad primum in præiudicium eius, cui interim quæsitum ius est: & iō non recte, ar. de fictione postliminii ad cām legitimationis, q̄a in postliminio sunt iura interim in suspēsō, & nulli interim de lata, l. illa institutio. §. fi. ff. de hære. insti. qō aūt nostra est de legitimitate, quia nihil est ꝙ interim teneat ibi in suspensum, donec impetretur beneficiū legitimationis per rescriptū. & per hoc ēt non bene arguitur de natiuitate posthumi, qui tenet iura in suspenso pro certis partibus, quæ interim non differuntur, l. cū q. dem. §. quod dicit. ff. de acq. hær. imo ēt plus est q̄ in fictione postliminii. Sed hic cū est alicui ius quęsitum, non retrotrahitur, nec pōt trahi in pręiudicium illius, cui est ius quæsitum. no. expresse Bar. in l. Gallus. §. & quid si tm̄. de lib. & post. fortius ergo in tali beneficio legitimationis, vbi non est aliqua suspensio, nec pōt, vt ibi ēt no. per Bar. in hoc casu, & Bal. nec vr̄ obstare quod dictū est, ꝙ ista vr̄ iuris fictio, quæ inducit veritatem non fictionem solam, vt no. per Bart. in l. si is qui pro emptore. ff. de vsucap. in mā fictionis in aliquibus casibus a iure expressis: quia hoc non vr̄ procedere in casu nostro: quia hoc est factum & ius. s. natiuitatis legitimi & nālis tm̄, vel bastardi postea legitimati, & sic concurrit natiuitas nālis, quæ est facti, & legitimati. q̄ ē iuris beneficiū vel principis: & sic non sumus in sola iurisdictione, de qua loquitur Bar. sed iuris & facti. nasci. n. de adulterio est facti, 56. dist. c. nasci. & quod tp̄e partus legitimus sit, licet non fuerit tp̄e conceptionis, est facti & iuris, l. nu p. in fi. C. de nat. lib. & hoc tenet Bal. ꝙ legitimatio respicit ius & factum, l. eam quam. C. de fideic. qui loquitur istis verbis, ꝙ ltīmatio accipitur pro forma, est ius. si māliter, i. pro mā, est factum, fm̄ Bal. vñ dicit D. Garsias Hispa. si consideramus actū legitimationis vt extraneū natiuitati, valeret prout ex tunc, non prout ex nunc, vt l. obseruare. ff. de offi. procon. si vero trahitur retro, hoc fit necessario per fictionem ad id quod est facti, & sic nō dēt ꝯsiderari prout vnumquodq; de per se, sed vtrunq; sil: & hoc non pōt fieri nisi per fictionē, quæ in se cōtinet ius & factū. rō est ergo possibile, ꝙ ista extrema diuerso tp̄e ꝯiungātur simul, per quam fictionem in præiudicium alicuius aliquid non fiat. sic est in casu nostro, vbi tractatur de præiudicio defuncti & eius voluntate, & in præiudicio fideicō. cui est delata hæreditas: deberent ergo intelligi dicta iura, qn̄ alteri nō causatur præiudicium: tunc. n. legitimatus nō differt a legitimo nāli, & perinde est ac si fuisset a prin. legitime natus, quia tūc nihil est quod obstet illi ęquitati fictionis. & sic dicit Gar. loquunt̄ dicta iura, vel quia patre viuente vel ad eius instantiam, vel quia hoc expressit in sua vlt. voluntate, vel alr̄s sine præiudicio cuiuscunque. & sic ēt dicit ipse Gar. ꝙ loquitur Bar. in l. 2. ff. de vulg. & pup. in legitimatione facta de filio impubere nāli tm̄, cui pupillariter substituerat, ꝙ confirmatur talis substitutio pupillaris ꝑ talem legitimationem, ideo quia ibi tractatur de cōmodo ipsius pupilli, & ex eo ꝙ pendebat, & perinde hr̄, ac si a princ. fuisset legitimus & nālis, & in ptāte, vt ibi dicit Bar. non aūt sic dicit & arguit Bar. in d. §. & quid si tm̄. sed ibi decidit ꝯrium, quia ibi tractatur de præiudicio alterius, vbi post mortem defuncti fit ltīmus, vt in casu nostro. & sic loquitur l. qui in prouincia, præal. & l. sed si hæc. §. patronum. in fi. ff. de in ius voc. vbi viuente patre & matre facta fuit legitimatio ad eorum instantiam. ista dicta Gar. multum vrgēt. Sed ego tollo primo, ꝙ si in legitimatione apponunt̄ clausulæ, per quas appareat principem voluisse præiudicare illis quibus acquisitum erat ius, vt quia dicit, citatis illis & non citatis, de præiudicio quorum agi pōt, quibus ex certa scientia intelligimus derogare, vel similibus verbis, prout erat in legitimatione. super quo consuluit do. Pau. & ego. & tunc hoc non hēt dubium. aut non sunt talia verba: & tunc dico, ꝙ ex tacita voluntate testatoris iste legitimatus excludit substitutum extraneū per rōnem l. cū acutissimi. & ea quæ dixi in ver. ego rñ. per quod fundamentum istud vr̄ tolli. tertio dico, ꝙ ista est iuris fictio, q̄ includit veritatem non fictionē solam, vt dictū est s. fm̄ do. Pau. de ca. & Bar. in d. l. si is qui pro emptore. in mā fictionis inductiuę. ver. quæro circa prædicta, vtrum ista fingat circa ea, q̄ sunt iuris. exēplum fm̄ ipsum, aliquē esse sui iuris vel in patria ptāte, est iuris, Insti. de patria pot. §. j. aliquē esse ltīmum filium vel non, est iuris non facti, vt in Auth. qui. mo. na. eff. le. §. licet igitur. non. n. ab ipsa nā inducebatur legitimitas, vt ibi. item esse seruum liberū, est iuris. cū ergo l. ex certa causa vult filium non ltīmum, seruū facere liberum: certe hoc pōt facere ius, & tunc erit vere sui iuris liber, vel ltīmus, fm̄ Bar. ibi, vt ipse prosequitur ad propositū: ergo dicēdū ꝙ iste talis ltīmatus a iure vel a principe ltīmus est, & haberi dēt: ergo talis substitutio euanescit, sicut si alius nālis & ltīmus natus foret institutus. & licet dicat do. Gar. s. ꝙ hic ꝯcurrit factū, s. natiuitatis nālis, quę est facti: & ltīmatio quæ est iuris beneficium vel principis: & sic non sumus in sola iurisdictione, de qua loquitur Bar. ꝙ in initio Bar. loquitur de ltīmitate, q̄ præsupponit factū in exem. quæ ponit vt in patria ptāte in seruitute, & in ltīmatione: & in illis oportet præsupponere factū, s. natiuitatē ipsius filii, & factū, ex quo ius postea facit fictionem iuris tm̄. & sic intelligantur verba Bal. quæ s. scripsi. ꝙ si legitimatio præsumitur pro forma, est iuris: si pro materia, est facti. præterea si volumus fateri, ꝙ verum dicit Gar. ꝙ inquantum volumus iustam legitimationem trahere retro in præiudicium alterius, quod fit per fictionem, non per veritatem: dico ꝙ voluntas præsumpta testatoris, quę colligitur ex ratione l. cum acutissimi. interim differatur, prout dictum est s. de iure posthumitatis, per l. illa institutio. ff. de hær. inst. §. fi. et l. cum quidam. §. quod dicitur. ff. de acquir. hæred. et ideo dixi s. ꝙ si iste casus fuisset propositus testatori, hunc ltīmatum potius elegisset q̄ extraneum. et ideo dixi talem institutionem factam de extraneo habere tacitā cōdōnē, si nālis vel alius ltīmus non nascat̄. facit quod no. Io. an. in addi. Spe. in ti. præal. §. qm̄. ex cuius mente colligitur. ꝑ talē interim suspensionem medio tp̄e alteri non acquiratur. et sic tollatur ꝓiudicium tertij extranei, cui interim nullū ius dici pōt esse quęsitum, quod bene notandū. sed iterum instatur ꝯ: nam appellatiōe filij non ꝯtinet ltīmatus simpl̄r, vt in c. nāles. si de feu. fue. ꝯtro. io. col. nec quo ad ordines, nec quo ad dignitates ecclesiasticas, vt i c. innotuit. de elec. no. Cy. in aut. ex ꝯplexu. C. de incest. nup. Bal. in l. eam quam. C. de fideic. et sic lex pōt facere eū filium nālem et ltīmū simpl̄r, qui non quo ad quid sit ltīmus: sed sit quo ad q. d, et sic remanet aliqua macula et defectus genituræ. verū est ergo dicere, ꝙ alius est filius ltīmus et nālis, et alius ltīmatus, nec appellatione vnius ꝯprehendit alr̄. rñdet, ꝙ in mā feudorum alius est ltīmus et alius ltīmatus. inter ltīmos simpl̄r non venit ltīmatus quo ad dignitates ecclesiasticas. et an tunc per ꝯñtiam ad hæreditatem vel tp̄alia tam ꝯclamatum est, quia tunc applōne filij ltīmi et nālis effectualiter venit talis filius. in proposito licet remaneat aliqua macula in opi. hominum, 2. q. 3. c. huic totaliter; non tamen ad finem successionis remaneat infamia facti principis, qui aliquod infert impedimentum: quia vocabulum impressum personæ hominis committentis delictum non videtur posse aboleri, vt quòd meretrix non habet nomen meretricis, homicida homicidæ, fur furis. ita dicendum de illo, qui fuit illegitimus, vt not. Petr. de Anchar. in regula peccati. sub secunda opposit. in repet. sua. sed ista talis non impedit successionem, nec quòd talis legitimatio non faciat euanescere substitutionem, quia immo facit. et hanc opinionem tenuit Angel. de Perusio in quadam sua disputatione, quæ incipit, Nobilis quidam genere. alleg. text. qui dicunt, quòd vere sunt legitimi, et nihil a legitimis differunt, licet do. Bart. de Salyc. disputauerit contrarium dicens, quòd isti filij non sunt vere legitimi et naturales. et verba testatoris debent intelligi proprie, non improprie, l. prima, §. is qui nauem. ff. de exercito. l. qui non aliter. ff. de legatus tertio. et debent intelligi secundum communem vsum

loquen-

a loquēdi a,qui fecit dr̄iam inter ltimos,l.cū delanionis.§.asinam.
ff.de fun.instr.c.ex lr̄is.de spon.Sed hæc motiua ex his,quæ s̄.di-
xi faciūr tolluntur.per hoc sit expeditum primum caput dubita-
tionis,qñ in substitutione dr̄ sine filiis ltis & nālibus. Sed quero
103 circa prædicta de secundo capite † substitutionis,cū dr̄ sine filiis
ltimis:an ltimatus faciat euanescere talem substitutionē. ista qō
hēt minus dubitationis q̄ præcedens: & ex dictis in præcedenti
deciditur ista qō ltimitatis ꝙ sic, qm̄ mediante facto ministerio
legis factus est ltimus,qui primo erat nālis: vñ talis ltimatus fa-
cit euanescere substōnem, & excludit substit. & vbicunq; verus
excluderet substi.ita & iste ltimatus. est.n. verum ipsum esse lti-
mum nālem.& de validitate ltimitatis quærendū est, cū deferat̄
successio,l.non oportet.ff.de leg.2. & impedimentū tp̄is nō hēt
obstare.præterea qualitas iuncta verificatur fm̄ tp̄s verbi,l.in de
lic.§.si detracta.ff.de noxa. sed qualitas ltimis in proposito adiū-
gitur verbo,si decesserit: ergo illud tp̄s est inspiciendū.l. Titius.
ff.de mil. te.iō ltimus fm̄ dispōnem auth.itē si quis.C.de nat.lib.
excluderet substitutū ēt.ita pōt intelligi opi.Ia.de Are.Io.an.An
ge.& multorum tenentiū istā partē. si vero talis ltimus esset lti-
matus nō dispōne legis gn̄alis,sed tm̄ spālis legis beneficio, aut
c.si.tunc quo ad quædā esset tm̄ ltimus,ita ꝙ non ad oīa: & tunc
hoc casu dicebat do.Ant.Rose.in q.74.in suo tract.ꝙ iste talis nō
excludit substitutum, qui est ficte ltimus. ego aūt teneo, si talis
ltimatus est de posterioritate testōris, & substitutus sit extrane9,
ꝙ ex præsumpta testatoris voluntate euanescat substō quo ad il-
la,ad q̄ principis beneficio est ltimatus,non quo ad ea, in quib.
nō est factus ltimus.si aūt beneficio principis, est quo ad oīa lti-
matus.& dicit do.Ant.Ros. ꝙ iste ltimus non excludit substitu-
tum,ēt si sit vere ltimus.rō, quia mens testatorū dēt interpretari
in eo qui est ltimus de iure nāli, non aūt spāli principis bn̄ficio.
alle.l.fi.C.de his qui ve.æta.impe.& ita dicit, ꝙ in hoc vltimo ꝯ-
suluit genitor suus cū reuerentia,ꝑ ea q̄ tenuit Zoc.in pcedēti
membro, tenet oppositum,qñ ltimatus est de posterioritate te-
statoris,& extraneus est substitutus: secus si nō esset extraneus,
quia tunc ex præsumpta mente testatoris,ꝑ rōnem l.cū acutissi-
mi.talis non extraneus substitutus nō excluditur ꝑ talem ltima
tum,siue ltimatio esset facta de iure gn̄ali,siue spāli, siue quo ad
104 oīa,siue quo ad aliqua,& aliqua non.† Iuxta prædicta quo ad ter
tium caput substōnis ego q̄ro,cū dr̄,sine filiis ltime natis:tūc di-
co ꝙ ltimatus non facit euanescere substōnem, ēt si ꝑ subsequē-
tiam mat.esset ltimatus:testator.n.vr̄ voluisse ꝯsiderare tp̄s nati-
uitatis,nō tp̄s successionis.vr̄.n.voluisse ꝯsiderare mat. & sic ve-
ram & nālem ltimationem per verū & ltimum mat. & sic ꝙ lti-
me natus, i.de vero & ltimo mat. & sic in casu isto certe non est
recurrendū ad coniecturas,l.continuus.§.cum ita. ff.de ver.obl.
c.si.19.q.vlt. nec iste talis isto casu pōt dici nisi ficte ltimus: & ver
ba testatoris verificantur in casu vero non in ficto,l.si ita quis.§.
j.ff.de leg.2.quam hic tenet do.Ant.Ros.in s̄.scripta q.ita dicit te
nere Ang.& quasi oēs.facit quod in sili scripsi s̄.q.de primogeni
tura in secundo capite illius q.qñ statutum disponit,ꝙ primoge.
ltimus succedat &c. vbi dixi ꝯsideranda verba statuti, an velit ꝙ
eodem tp̄e ꝯcurrit ltiatus & natiuitas. sed hic testator vr̄ voluis-
se ꝯcursum duarum qualitatū eo tp̄e,s.ltimitatis & natiuitatis:&
sic vr̄ tolli presumptio,q̄ oritur ex rōe legis, cū acutissimi. C.de
fideic.vr̄.n.prædilexisse mat. siue posterioritatem ꝑꝑ mat.nō āt
ꝯsiderasse ltimitatem,quæ potuisset sequi ex ꝯn̄tia mat.vel ltimi
tate obtinenda ex beneficio principis. & sic dicemus,ꝙ acquisi
tio hæreditatis ex fideicōmisso non erit in suspenso, imo defere
tur incontinenti,& ad quem debebatur fideicōmissum,ēt si po-
stea talis ltimus efficeretur ex ꝯn̄tia mat.secus si testator non ap
posuisset verbum,ltime natum, sicut dixi in duobus superiorib,
membris: quia tunc interim ius statim suspenso nec alteri inte-
rim in medio tp̄e differtur. Et per hoc infertur ad illam dubita-
tionem superius expeditā, an hæc talis ltimatio trahatur retro.
dico ꝙ sic,fm̄ Bar.in l.Gallus.§.& quid si tm̄.ff.de lib.& posth.fa
cit l.qua in prouincia,in fi.ff.de ritu nup.siue sit restitutiua dispo
nens in radice mat.c.2.de cland.desp. siue restitutiua ad pristinū
ius nāle,vt l.interdū.ff.de nata.resti. secus in nouiter collatiua vł
dispensatiua, quia illa respicit tp̄s præsens non præteritum.Sed
stat dubium,si trahatur retro, an præiudicetur iuri alterius quo
ad ius quæsitum.dixi in q.de iure primogenituræ, quod no.Bar.
vbi s̄.idem dic, sicut fictio postliminii non fingit in præiudiciū
iuris iam quæsiti medio tp̄e,nisi detur restitutio,c.si pro te.de re
scrip.r̄ā sine culpa.vbi late per Io.An.in merc. ita ēt in casu no-
105 stro.Sed maius vr̄ esse dubium,an† præiudicet in iure delato al-
teri nondū quæsito,si adueniat tp̄s condōnis,vt ꝙ quis institutus
decedat cū filio ltimato: nam veniente instituto isto filio ius nō
est quæsitum in re,nec ad rem de pn̄ti,sed quædā spes certa dela
tionis in casu,quo institutus præmoriatur. q.ista satis vr̄ expedi-
ta per j.q.s̄. ꝙ ltimatio faciat euanescere substōnem vt dixi de ta
cita voluntate testatoris,ꝑ rōnem l.cū acutissimi.C.de fideic. &
tenet ipsam delationem in suspenso, vt interim ius alteri nō ac-
quirat̄,vt dicatur de casibus in quibus ibi dixi, ꝙ voluntas testa-
toris tenet ius in suspēso : & tunc non pōt dici ius oē delatū nec
alteri acquisitum,sed est in suspenso, & sic pendente tali suspen
sione aliquis non pōt prætendere præiudiciū.sed in casu quo vo
luntas tacita ipsius testatoris nō tenet ipsum ius delationis in su
spenso,tunc procedit qō de qua s̄. Et vr̄ ꝙ præiudicet in iure alte
ri delato nondū quæsito,per tex.l.j.§.qui mortis.ff.ad Tert.dicūt
quidam,ꝙ si ltimatio est facta de testatoris voluntate,ꝙ præiudi-
cat,quia viuente testatore non pōt quis prætendere aliqđ p̄iu
dicium:si aūt sine testatoris ꝯsensu se offert curiæ post mortē pa
tris, non hēt de bonis patris nisi portionem curiā tangentē: sed
portionem tangentē illam hēt iure libertatis venientibus abin-
testato nō aufert ēt delatam, vt est casus no.in Auth.qui.mo.na.
effic.sui.§. si quis aūt ltimos. & §.si vero ltimos.ita silr̄ dēt esse in
hac ltimatione per rescriptū.ad hoc eo.ti.in §.si vero is qui solū-
mō.vbi dn̄ium patris,i.hæreditatem vel successionē dn̄ii hēt ip-
so iure patre ꝯsentiente:hēt.n.hæc iura nāæ, i.successionē pater-
nam,& per principem iura legū: quod secus est, si fecit mortuo
patre,qui nō possit esse ltimus illi qui iam deficit, & nunq̄ ꝯsen-
tit.ista fuerunt verba do.Ant.Ros.in q.86.in suo tract. qui r̄ndet
ad §.qui mortis.& ꝙ ibi fuit olim ad successionē habilis vi & iu-
re ma.vñ restitutus recuperat locū,quem plenū non inuenit:qđ
secus est in casu nr̄o.hoc verū,tñ dicit ipse, nisi princeps fecisset
ipse hanc ltimationem exprimendo de iure iam delato alteri,&
ex scientia certa vellet præiudicare.facit pro ista determinatiōe
l.nam ita diuus.ff.de adop. vbi nō ꝯfirmat̄ inualida adoptio mor
tuo adoptante,nisi ꝯsensu illorū,quibus præiudicat̄.itē esset ab-
sonum,dicit ipse, ꝙ pater haberet hæredem quē nollet, l.j.C.de
sacros.eccl.facit gl.no.in l.cū adoptiuis. in §.si vero pater. C.de
ado.vbi habilitatio alicuius in successione facta post mortē illi9,
de cuius hæreditate agit̄,non releuat: sed secus forte in facta in
eius vita.ita intelligit do.Ant.Ros. hanc q.quicquid Bal.dicat in
l.cū falsa.in fi.C.de iur.& fac.igno.aduerte,quia intelligo ista cē
vera, nisi dicamus ꝯiecturam & præsumptionem tacitæ volunta
tis ipsius testatoris: quia si talis ltimatus post mortem testatoris
est de posterioritate ipsius testatoris,tunc p̄iudicat in isto iure
deferendo ipsi substituto,per rōnem l.cū acutissimi.& ea q̄ dixi
s̄.in q.an ltimatus faciat euanescere substitutionē. & sic tollunt̄
ꝯria: quia iste pt̄ esse ltimatus illi q iā deficit ex p̄sumpta eius vo
lūtate.& si iste casus fuisset p̄suppositº testōri, verisilr̄ ꝯsensisset:
& per hoc tollitur illud, ꝙ hēbit hæredem quē nollet:q̄a dico,si
est de sua posterioritate: & tūc ꝓcedunt supiora motiua:verum

Claudite iam riuos pueri, sat prata biberunt.

Remissiue loquēdo,videte Bal.in l.gn̄aliter.s̄.alle.vbi Sal.& alii
in l.Gallus.§.si eius.ff.de lib.& posth.in l.si ita quis.§.fi.ff.de le.2.
in c.filii.& in c.nāles.in ti.si de feu.fue.ꝯtro. in l.Lucius. la 2.vbi
Imo.ff.de insti.in l.ex facto.vbi Imo.ff.de vul.& pup.cōiter Doc.
in d.l.ex facto.§.si quis rogatus.ff.ad Treb.& ibi dicit Imo.cōem
opi.tenere ꝙ sic.no.in c.innotuit.s̄.de elec. aliquid per Panor.in
c.in p̄ntia. de proba. Bal.in l.fi.C.de his qui ve.æta.impe.in l.cū
acutissimi.C.de fideic.Bar.in ꝯsi.75.quod incip.Viso instro.Quæ
106 ro xij.principalr̄:pater†dito testō & aliis institutis,ltimauit siue
ltimare fecit filium,an talis filius ltimatus,qui erat preteritus,rū
pat testm̄.reperio Pet.de Anc.in ꝯsi. qđ incip. In Xp̄i noīe amē,
in successione.hoc late disputantē,ꝙ testm̄ non rumpit per talē
ltimationē superuenientē,ꝓbat̄ ꝑ ar.a sufficienti enumerōne ca
b suum,qđ est validū b in iure nr̄o,l.in maleficiis.§.hæres.de act.&
obl.cū vul.nā enumerādo casus,quibus testamenta rūpunt̄,& in
quibus ꝯstitutus in scd̄o vel vlteriori gradu loco prioris subro-
gat̄ in successionibus hæreditariis:ꝯtingit.n.illa subrogatio mor
te nāli primo subducto &c.super eo.c.lator.itē morte ciuili,de-
portatione,vel dānatione in metallū,vt l.Gallus.§.& quid si tm̄.
& ꝑ totā l.ff.de li.& post.& de his modis ff. de suis vel legi.l.j.§.
si filius.vsq; ad §.post suos.& ff.de iniu.test. sed modus ltimandi
nō est de illis,per quos scd̄s subrogat̄ in loco primi, ergo &c. &
ꝙ hoc ar.a partibus enumeratis sit in iure validū,ꝓbat de postu.
prælа.

ADDITIONES.

a ¶Loquendi. Quo casu vero verbum prolatū a testatore intelligatur secundum communem vsum loquendi, vide do.Soc.consi.42.incip. Primum huius.ver. nam quis.circa prin.in j.par.char.54.

b ¶Validum. Adde do.Soc.consi.25.incip.do.Fran. ver.superest nunc.circa prin. in j.par.char.49.& consi.26.incip. Ex his quæ in facto.ver & primo.ibi,ꝙ autem.in j.par.char.50.& consi.31.incip. Prosequendo ordinem. ver.quamuis enim.circa fi.in 1.par.char.62.

præla.c.bonæ.2.in fi.ff.de act.& obli.l.obligationũ fere.& Insti. de actio.§.actiones. iste ergo casus rumpẽdi testamenta omissus a iure dẽt haberi ꝓ omisso, & non superaddi per interptationẽ Doct.nam & Imperator sine lege loq erubescit, vt in Authẽ.de triẽ.& se.§.cõsideremus.scd'o,sicut arrogatio actus est ciuilis,qa inducta a iure positiuo,ita & legitimatio introducta a l.animata in terris,vt a Principe,vt in Auth.de cõsulib⁹.in prin.sed arrogatio superueniẽs nõ rũpit testm̃ arrogatoriũ factũ, vt l.arrogator. ff.de adop.& l.nõ putauit.§.si q̃s emãcipatus.ff.de ꝯta. ergo nec legitimatio dẽt rũpere, qa ꝑ istã sicut ꝑ illã rediguntur arrogati & legitimati in patriã ptãtẽ,& emanãt a ptãte efficientis.facit c. trãslato.de cõsti.vbi eadẽ rõ & oĩmoda similitudo in diuersis casib⁹,idẽ ius statuẽdũ est,vt in c.inter corporalia.de trãsla.pla.& l. illud.ff.ad l.Aq.l.& c.j.de tẽp.ord.li.6.& qđ ibi no.Tertio,si dicamus hũc legitimatũ rũpere testm̃ factũ ante diẽ legitimationis, hoc solũ operat factũ patris, ad cuius petitionẽ legitimatus est: & sic factũ suũ & liberalitas collata in filiũ operaretur ꝯ ipsum patrẽ,ex quo possit filius notari de ingratitudine veniendo ꝯ factũ patris:& ꝑ beneficio redderet cõtumeliã, ꝯ no. in c. & si Iudæos.de Iudæ.& nõ põt q̃s vti iuris beneficio ꝯ illũ,q̃ fuit cã beneficij cõcedẽdi,l.amicissimos.§.fi.ff.de excu.tut. Quarto, testm̃ suũ pater ante legitimationẽ fecit: vr̃ ergo in eodẽ ꝓposito pdurare,c.maiores.in fi.de bap.& eius effectu.& l.sanci.C.de te.nec est verisile,ꝙ voluerit illud corrigere. sicut enim veniẽtes abĩte. videntur hr̃e tacitã voluntatẽ defuncti,eoipso ꝙ ab ipsis nõ aufert hereditas,vt l.si Titio & Meuio.§.Iuli.ff.de le.2.& l. si q̃s ꝯ. ff. de iur.do.ita isti instituti videtur hr̃e volũtatẽ defuncti exp̃ssam, eo ipso ꝙ testor,cũ potuit,non mutauit,vt in iurib⁹ pal. eo enim ipso ꝙ potuit mutare & nõ fecit,vr̃ firmare,vt no.ff.de test.mi.l.tractabat.& istę sunt rõnes q̃ vrgẽt ꝑ ista parte, q̃bus nõ ob. cõtrariũ est dicendũ de iure.s.ꝙ legitimatio redigit eũ in patriã ptãtẽ, & ꝑ eã iura suitatis sunt collata in ipsum,ac si in prin. legitimat⁹ eẽt,vt clare ꝓbatur in palle.Auth.q.mo.na.effi.sui. cõstat aũt, ꝙ si a prin.siue ab origine iste fuisset suus siue legitimus, cũ fuisset ꝓteritus,testm̃ eẽt nullũ,vt l.inter cętera.ff.de li.& post. sed si legitimatus post testm̃ ęq̃paretur posthumo,i.nato post testm̃,sir rumpet.& d.l.posthumorũ.& l.Gallus.ꝑall. & hinc est,ꝙ legitimatus facit deficere ꝯdõnẽ appositã in fideicõ. si sine liberis decesserit:licet enim legitimatio ꝓueniẽs ex adoptione hoc nõ faceret,l.si ita q̃s.ff.de le.2.tñ legitimatio filij nãlis facit ꝯdõnẽ talẽ deficere,lege & nã coadiuuãtib⁹,vt in sili no.in Auth.de cõsang. & vte.fra.§.j. aboletur enim macula in legitimatione perempta Principis,intm̃ ꝙ in nihilo differunt a legitimis,vt pdictũ est,& no.in Spe.de suc.abinte.in addi.in fi.& hinc est ẽt,ꝙ ltimatus venit ad successionẽ vnã cũ ltimis, sicut ltimi ꝑ seq̃ẽs mat.l.aũpe. C.de na.li.& in Auth.q.mo.na.effi.sui.§.aliud.in fi.ius enim succedẽdi venit in ꝯñiã ad ltimationẽ Principis:vñ iura oĩa q̃ de successione loquũtur,ad hos filios ltimatos sicut ad ltimos ab origine adaptãtur,vt no.ꝑ Bar.in l.ex facto.ff.de vul. & pup. & ꝑ hãc rõnem tollit prima rõ in ꝯriũ facta s̃.eo enim ipso ꝙ l.noua ꝯfert ltimatis iura suitatis, & oĩa iura q̃ loquũtur de suis & ltimis, trahũt ad eos,sicut in sili dicit Bar. in mã statutorũ interptationis passiuę,vt l.oẽs ppli.ff.de iusti.& iur.Nõ ob.secũdũ arg.de similitudine arrogationis: qa ista est mere ciuilis: sed ltimatio licet sit actus ciuilis,tñ id sup quo gerit,fundat in nãlitate,cõsummando maculã genituræ redegit ltimatũ ad statutũ nãæ, quo oẽs liberi nascebantur.subsistit ergo in mã auxilio nãę in formã legi arrogatio beneficio l.tm̃,vt dictũ est s̃.nõ ob.3.rõ in ꝯriũ,qa ltimatus dr̃ filius,nec facit iniuriã,q̃ vtitur iure suo,qđ filijs a iure ꝯcedit, ar.l.Gracchus.C.de adul.nec enim beneficiũ iuris collatũ in p̃re ꝓuenit in filiũ,sed resultat idẽ ius ciui.a suitate,qa a l.descendit. & sic l.amicissimos.§.fi.nil facit ad ꝓpositũ.non ob.4.rõ, nã potuit mutare testm̃,& nõ fecit,magis ad culpã p̃ris q̃ ad excusationẽ tẽdit,cũ ltimatũ ad ei⁹ p̃ces p̃terit,vt est tex.in d.l.tractabatur. cõtẽnit enim l.cũ filiũ offendit, q̃ ltimatũ instituere nõ curauit, cũ potuit:nã si ad casum fortuitũ & improuisum non ꝓuidisset, eẽt subueniẽdũ testõ,vt l.3.C.de iof.test. Ia.de Bel. quẽ hic refert D.Ant.in Auth.q̃b.mo.na.effi.sui.col.7.tenet ꝙ talis filius rũpat testm̃, qa monach⁹, siue monasteriũ post testm̃, fictus fili⁹ rũpat testm̃,vt in auth.si qua mulier.C.de sacrosan.ecc.no.in c.in p̃sẽtia.de ꝓba.ergo fortius fili⁹ ltimatus,q̃ hẽt aliq̃d nãlitatis, C.de adop.l.cũ in adoptiuis.l.filio.ff.de li.& post.itẽ qa fili⁹ arrogatus & fictus rũpit testm̃,d.l.filio.ff.de li.& post.& ff.de ꝯta.l.nõ putauit.§.si emãcipatus.fortius ergo hic ltimatus,qa hẽt ꝯcursum vĩculi nãæ,d.l.cũ in adoptiuis.& in filio ꝓseq̃tur alias rõnes Ia. de Bel.qa ltimatus nõ differt a ltime natis,vt in §.si q̃s ergo ltimos. pal. Auth.q.mo.na.effi.sui.qđ ꝯfirmat ex illo tex. cũ dicit, trãsit in patriã ptãtẽ.ergo sicut alij ltime nati rumpũt testm̃, ita iste. & sufficit f̃m Bar.ꝙ agnouerit iura agnationis, & se primũ reperiat in gradu:qa ꝑ hoc dr̃ filius posthumus, & sic rũpit, ꝑ illã l. filio. superius alle. qđ ẽt imprimit ltimatio. & hoc verũ est, qñ est ltĩmatio facta p̃ris cõsensu,qđ vr̃ de mẽte Bar.in l.Gallus.§.nũc de lege.ff.de li.& post.& ita trãsit Pau.de Ca.cõsi.219.qđ incipit, In Christi noĩe amẽ,sup p̃ũcto.& D.Signo.in ꝯsi.128.qđ incip. Per reformationẽ.

107 †Sed maius est dubiũ,si p̃re mortuo fecit se ltimare,an rũpat tale testm̃.D.Bar.de Sali.dicit ꝙ nõ: rõ,qa ꝯ volũtatẽ defuncti nõ dẽt auferri hereditas his, quos hr̃e voluit heredes, l. fi.ff.de here.insti.Ad hoc facit, qa si natus & cõceptus post mortẽ testõris nõ venit ad eius hereditatẽ,vel eius testm̃ nõ rũpit,l.si q̃s filio exheredato.in prin.ff.de iniu.rup.irri. q̃ test.nec iste,qui nouiter ꝑ nato hr̃,vt in Auth.q.mo.na.effi.sui.vbi exigit cõsensus,ne ipsi inuito p̃iudicaret,q̃ nõ p̃sumit ꝯsentire,postq̃ eũ non instituit.p̃terea p̃r si nõ instituit filiũ,facit l.auctoritate illud ihibẽtis,vc; nãlẽ instituit.sed iudiciũ p̃ris nõ dẽt ꝑ hoc impugnari, qa sic deciperet auctoritas legis,l.2.C.de his q̃ ve.ęta.impe. ista sunt verba D.Bar.de Sali.& ita ẽt tener D.Ant.Ro.in sua q.77.& hãc deci.tene ꝓ vera in j.c.instõnis. qa mortuo testõre incõtinẽti ius defert ad institutũ:secus in substõne cũ verbis, si sine filijs &c.de quo me remitto ad q.q̃ s̃.format,an substitutus faciat euanescere substõnẽ,cũ duab⁹ ibi seq̃ẽtib⁹ sub illa Pau.de Ca. in ꝯsil.227.qđ inci.In Christi noĩe amẽ,viso testõ. q̃rit de eleganti q. q̃d eẽ,an superueniens ltimatio cõualidet testm̃,qđ nõ valebat, qa in eo erat institutus nãlis nondũ ltimatus, licet postea ltimatus.& ꝯcludit ꝙ nõ, qa heres institutus nõ habebat testamẽti factionẽ tp̃e testamẽti,l.si alienũ.§.in extraneis.cũ si.ff.de here.insti.& valde miror,ꝙ nõ allegauerit Bal.in l.eã quã.in 13.col.C.de fideicõ.vbi idẽ determinat.imõ plus vult,ꝙ ẽt si testõr dixerit,lego spurio cũ capere poterit.nõ valebit relictũ ẽt secuta ltimatione,qa patet ꝙ tp̃e testamẽti non erat capax:sed ꝯ pdicta adduco vobis tale fundamẽtũ:nã in filio nãli non põt p̃r substituere pupillariter,l.Lucius.ff.de vulg.& pu.substi.Bar.in l.2. in prin. in 2. col.ff.de vul.& pup.& tñ si substituat filio nãli,& postea ltimet, valet substõ,qa ltimatio retrotrahit.& ita Bar.in d.l.2.in prin. in 4.col.ergo ẽt hoc casu retrotrahit,finget fuisse habilis tp̃e instõnis.p̃terea sicut filio apud hostes exñti herede instituto vel dato ei substituto valet instõ vel substõ, si reuertat ab hostib⁹,qa fingitur retro in ciuitate fuisse,ita in hoc legitimato, vt l. lex Cornelia.ff.de vul.& pup.p̃terea vr̃ sp̃ fuisse legitimus, §.nulla. & §. illud.in Auth.q.mo.na.effi.sui.cogita,qa bene cadit sol. sed pone ꝙ p̃r hñs filiũ spuriũ donauit oĩa bona sua monasterio,postea legitimauit spuriũ,an reuocetur donatio.Bal.in l.j.in fi.C.de inof.dona.ar.primo ꝙ sic: nã ltimatio facit eũ haberi loco posthu-
a mi [a], vt plene no.Bar.in l.Gallus.§.q̃d si is.breuiter vr̃ ꝙ reuocare nõ possit,qa qñ donatur loco pio, nõ põt reuocari nisi quatenus est intra legitimã:& iõ reuocatio nõ hẽt locũ in loco pio,nisi inq̃ãtũ detrahit partẽ aliq̃ã,vt 17.q.4.c.quicũq;. qđ c.facit ꝙ natiuitate posthumi nõ rumpantur legata facta pijs locis,nisi in legitima.restat ergo q̃õ formata in filio legitimato solũ vt legitimato.dicit Bal.tñ,ꝙ ltimatio pdicta nõ officiat monasterio, quia nõ hr̃ ꝑ ltimo,nisi quo ad legitimãtẽ, & quo ad ltimatũ nõ quo ad tertiũ,vt in Auth.q.mo.na.effi.sui.§.gñalr̃.ad idẽ facit, qa nõ põt ltĩmari ꝑ modũ voluntarię iurisdõnis, nisi citatis illis quorũ interest,vt l.ñ.ff.de na.resti.ꝑ Ia.de Are.sed si eẽt ꝑ mat. ltimat⁹, tũc f̃m Bal.in d.l.j.reuocare posset ltimã,vt s̃.e. c.tãta.

108 † Quero 13. principalr̃ circa ea q̃ dixi s̃.in 9.q. p̃r hẽt filiũ spuriũ,et ex illo nepotẽ ltimũ,et heredẽ instituit ipsum. Spec.in tit.de suc.abintest. §.j.versi.ꝙ si hñs.dicit ꝙ si filius erat in ptãte p̃ris sui,qa non erat ꝑ eũ emãcipat⁹,nõ valet instõ,l.q̃ro.ff.de bo.lib. f̃m Gof. Accur. in l.vlt.C.de na.lib.q.format,et insolutã dimittit.dicit Io.An.ibi in addi.ꝙ solu.Rof.hẽt ęq̃tatẽ.et huius dicti rõ est, et sumitur ex l.cũ nõ so.C.de bo.q̃ li.qa filio ltimo exñte in ptãte sui p̃ris spurij vsusfructus acquiritur patri, sed ille ab oĩ paterno beneficio excludendus est,C.de na.lib.l.2.et in auth. ibi posita. nõ poterit ergo per aliũ q̃rere,qđ per se non põt,l.ne q̃s.ff.de hære.insti.est dictũ Bar.ad hoc in l.Gallus.§.q̃d si is.et no.Bal.et Imo.in §. q̃dã recte.ff.de libe.et posthu.recitat ẽt ibi Io.An.dicta Old. Fed. qui dicit talẽ ex testõ nec abintestato succedere. et plenius dixi s̃. iõ breuibus me absoluo . sed ꝑ ordinẽ Zochi hic voluit ponere .

109 † Quero 14.principaliter, nũq̃d iste ltimatus succedat in hereditate paterna,si cõtingat patrẽ hr̃e alios filios ltimos.Spe.hoc tãgit de suc.abinte.§.j.ver.sed ex facto q̃ritur. in prin. et vr̃ ꝙ non, per illam l.si nunq̃.C.de reuo.dona.17.q 4.c.quicunq; vult. et c. sunt .

ADDITIO.

a ¶Posthumi.Ad hoc adde etiam Bal. in c.naturales. si de feu. fue. controuer. & Bal.& Imo.in l.si quis posthumos.in fi prin.de libe.& posthu.

sunt q. opes.c.fi.de do.alij õ, q legitimati succedunt cũ legitimis & nãlibus, q.mo.na.effi.sui.§.si q̃s ergo.in fi.& §.gñalr.§.si vero filiũ.& hoc tenuit Gof.& Gui. de Suza. vt refert Io. An. in addi. Spec.in d.ver.ex facto.dicit q legitimatus non succedit, per l. j. C.de na.li.per l.ex facto.ff.de vulg.& pupil.& l.cũ auus.ff.de cõdi.& demon.& per l.cũ acutissimi.C.de fideicõ.quasi pater filiũ legitimauerat p.p defectũ legitimorũ:& tacita inest cõdõ, si filios non habuerit legitimos & nãles p.p mentẽ legitimãtis, licet nõ fuerit exp̃ssum, nec in rescripto legitimationis peteretur in defectũ legitimorũ cõcedi.Pet.de Anc.in c.2.de cõces.p̃bẽ.li.6.in c. suggestũ.de decimis.tenet q legitimatio nõ rũpitur p superueniẽtiã filiorũ legitimorũ.Et hanc opi. tenẽt cõiter Legistæ,maxime Bar.ibi in 4.col.in l.ex facto. ff.de vulg. & pupil. Bal.in l.eã quã. in 12.col.C.de fideicõ.q.c q.d cõsuluerit Old.in consi.347. Ad cõria primo l.ex facto. põt rñderi, q substitutio erat facta in fauorẽ filij,iõ non dẽt in odiũ redundare,l.quod fauore. C.de leg. sed redundaret in odiũ si valeret post natiuitatẽ filiorũ, cũ sit filius, & excluderetur ab eius successione õ parentũ votũ & ius nãle, vt l. nã & si parẽtibus.ff.de inoffi.test.merito hic rũperetur substitutio: sed legitimatio est facta vere fauore legitimati, merito rũpi non debet per superuenientiã legitimorũ & naturaliũ. Et p.pea nõ obst.ẽt d.l.si vnquã. p̃terea ibi hæreditas decurreret ad penitus extraneũ,hic non.ita põt rñderi ad l.cum auus.ff.de condi.& demon.cum si.Io.An.in addi.Spe.super dicto ver.dicit, q opinaẽ opi.Guido.verũ,& dicit se vidisse de facto legitimationẽ factam cũ cl̃a infrascripta, q legitimũ eũ faciebat hoc mõ, vt si dictũ patrẽ tuũ prolẽ ex vxore legitima cõtingat habere, nõ sis cohęres eiusdẽ,sed cõgruã de ipsis bonis possis percipere portionem . & dicit q per talẽ cl̃am filio nãlr nõ p̃uidetur in cãm intestati existentibus legitimis, p.p quod esse diligens dẽt talis legitimatus, q pater viuẽs de ipso ordinet, vel q in sanitate testetur, ita q nõ possit decedere intestatus.eẽt ẽt expediens sm Io. An. in d. addi. q stilo p̃dicto adderetur cl̃a p̃uidens in casum intestati . hæc cl̃a apposita in rescripto legitimationis valet,si pater decederet sup hoc ordinatione non facta,partes, q̃ ad legitimũ filiũ vel vnã ex legitimis peruenient,tibi deberi censemus. Et adhuc posset declarari in rescripto,q.d si legitimorũ partes essent inęquales.Lu. de Ro.in suo consi.194.quod inci.In Christi noĩe amen,in p̃posita cõsultatione.circa hũc punctũ dicit q qõ antiqua est, in qua Cy.& Gui.de Suza.quos refert Bal.in l.ex facto.ff.de vulg.& pupil.& Io.An.in d.tit.de succes.abinte.in ver.sed ex facto.& Old. in p̃alle.cõsi.tenuerunt q sic:primo rõne, q.a p̃sumpta cã priuilegij legitimationẽ inducentis fuit carẽtia liberorũ, ergo superuenientiã illã annullet,cũ cã cesset,ff.de iur.immu.l.cura.§.deficientiũ.C.de epis.& cler.l.gñalr.& ff.de leg.2. l.Titia. §.vsuras.c. suggestũ.de deci.l.cũ cessante.de app.c.gñalr. 19.q.j.& d. l. ex facto.Secundo, q.a p̃sens legitimatio tacitã in se vr̃ habere cõdõnẽ, s.si legitimi & nãles non superuenerint,ar.ff.de cõdi.& demon. l.cũ auus.C.de fideicõ.l.cũ acutissimi.C.de insti. & substi.l.gñaliter.§.cũ aũt.C.de reuo.dona.l.nunq̃.ff.de pact. l.tale pactũ.§.fi. ergo adueniente cã cessat legitimatio.Tertio, q.a noua cã superueniens,qualis est hęc noua susceptio legitimorũ, dẽt inducere priuilegij sublationẽ.ad hoc extra de deci.c.suggestũ.& c.dilecti filij.& in auth.debet.eo.tit.Vltimo ad idẽ accedant no.D.Bal.in l.sed & si q̃s.§.q̃sitũ.si q̃s cau.& in l.2.C.de ser.& aqua. dicentis Comitẽ palatinũ legitimare non posse in p̃iudiciũ filiorũ, nisi super hoc specialẽ obtineat a Principe p̃tãtem : generalis enim concessa p̃tãs ad ea non extenditur, q̃ supmę inhęrẽt Principis p̃tãti,extra de offi.le.c.quod trãslationẽ.& l.j.in prin.de offi.eius cui man.est iurisdi. Bar.in d.l.ex facto.quẽ ẽt ibi seq̃tur Bal. õ tenet in legitimatione facta per subsequẽtiã mat.q.d & idẽ seq̃tur Bal.in l.eã quã.C.de fideicõ. p casum l.nuper. C.de na. li. itẽ idẽ in legitimatione p rescriptũ,quorũ oĩum opi. veriorẽ esse tenet Lud.Primo, q.a si ab initio ipsa legitimatio tenuit,vt firmatũ ẽst: ergo nõ dẽt ex posteriori euentu tolli,C.de cõfir.tut.l.si vt p̃ponis.C.de admi.tut.l.sancimus.& nõ est nouũ, vt q̃ vtiliter ac valide cõstituta sunt,durent, licet ille casus extiterit,a quo initium capere nõ potuerit,ff.de reg.iu.l.in ambiguis.§.non est nouũ.ff. de verb.obl.l.plurib⁹.§.& si placeat.in c.factũ legitime.de reg.iu. li.6.& p̃cipue hoc p̃cedit in priuilegijs,q̃ decent eẽ mansura,de reg.iu.c.decet.li.6.& in Auth.cõsti.q̃ de dig.§.illud.& §.gñalr. Secũdo hoc p̃batur, q.a legitimatio ipsa filijs q̃sita nõ vr̃ posse tolli facto patris matri.cõhentis ac filios suscipientis, ff.de reg.iur.l.id quod nostrũ.& l.Stichũ.§.fi.ff.de noua.Tertio, q.a si hoc verũ foret,s.q legitimatio rũperetur per susceptionẽ nouæ ac legitimæ p̃lis , sequeretur q pro parte t̃pis q̃s legitimus pro legitimo cẽseretur,& pro parte t̃pis non,quod esset falsum, per l.ideoq;. ff. de manu.test.& l.q̃sitũ.alias,si tibi. ff. de adop. itẽ sequeretur, q quo ad certos actus haberetur p legitimo,s.quo ad honores, & quo ad certos nõ,s.quo ad successionẽ:q.d silr est falsum,vt p̃baẽ primo ex l.j.§.j.ad fi.C.de lati.liber.tol.& ex l.si pariter.& ex l. si duobus.ff.de lib.cau.& eo q.d no.D.Bal.in l.seniũ. C. de test. dũ reprobat Bar.in l.j.§.in filij.ff.ad Trebel. Quarto, quia si sp̃ale est in legitimato per oblationẽ curiæ,vt quo ad q.d habetur p legitimo,quo ad q.d non,vt in l.q̃sitũ.C.de na.li. cõs est vt in alijs in cõrium sit ius cõe,iuxta l.ius singulare.cũ si.ff.de legi. vltimo, q.a clarũ est q legitimati pro legitimis reputantur,nec in aliquo his dissimiles sunt,vt in Auth.qui.mo.na.effi.sui.in §.reliqui.& sicut inconueniens est nãles per modũ legitimationis ad incõmodũ legitimorũ & naturaliũ filiorũ ad successionẽ paternã superinducere,vt in dicto superius alle.Auth.in §.trib⁹.ad fi.ita & silr indiscretũ ac incõueniens sit proprios legitimos & nãles ex patre natos ad incõmodũ nãliũ filiorũ legitimatorũ, q non dissimiles a legitimis iudicãtur, vt p̃dixi, superinduci.nec refragatur prima rõ, q̃m licet tacita cã legitimationis p superueniẽtiã legitimorũ cessat,nihilominus exp̃ssa in ipso legitimationis rescripto, quæ fuit intẽtus pietatis & misericordię,vt ibi idẽ legitur, firma manet, & ex seipso : notum est ergo & subsistit ipsa legitimatio.ad hoc Institu.de nup.§.affinitatis.ff.de hære.insti.l.si non lex.ff.de priui.cre.l.si neutri.§.in bonis.ff.de insa.l.liberorũ.no.in glo.cęterũ.rõ exp̃ssa in p̃senti legitimatione, quæ vt in ea legitur, fuit amor paternus ad nãles,facit cessare tacitã,q̃ est carentia liberorũ,C.de pac.cõuen.l.j.§.fi.ff.de le.j.l.si fundũ. §. Stichũ. ab ea ergo tacita,q̃ per exp̃ssam sublata est,non licet arguere. nec secũdo refragatur l.si nunq̃. & l.cũ acutissimi. cum alijs alle. q̃m ibi igitur tacita est subintellecta cõdõ, q.a intellecto puro fideicõmisso deuoluebatur hæreditas tota in penitus extraneũ, quod non erat de p̃sumpta mente testatoris, qui nunq̃ voluisset suã posteritatẽ extraneis postponere,vt dictis iuribus. & extra de iureiu. c. petitio. at in proposito casu paterna hæreditas neq; tota neq; particulariter neq; in penitus extraneos , sed in filios nãles deuoluitur.casus igitur sunt diuersi,vt s̃.dixi.silr s̃.rñdi, q nec refragatur tex.in d.l.ex facto.q.a ibi clare rñdet Bar. Bal.item.nec ob. tex.in d.l.tale pactũ. §.fi.ibi enim dixerat cõhens voluntatẽ suã in fratrẽ,vt in hæredẽ futurũ,vt verba literæ euidenter ostẽdunt : si igitur ei hæreditas delata non fuerit, cõs est vt p̃missa voluntas euanescat.& hic legitimati fuerunt nãles principaliter, q.a filij: nunq̃ autẽ hæc dissoluitur filiatio,vt ff.de reg.iur. l.iura sanguinis.& l.ius agnationis. ff.de pac.cum si. vltimo nec aduersantur dicta D.Bal.in d.l.2.& in d.§.q̃situm. q̃m dici non põt Comitem legitimationis t̃pe in legitimorũ p̃iudicium legitimasse : q.a nõ est quod posset de cõi præiudicio tractari, cum & illi tunc non superexisterent:& sic cum nullũ ius haberẽt , tunc cõs est vt nõ possit aliqua rõ præiudicij, quod nullo mõ adest, cadere in eis, vt ff.de cap.dimi.l.j.in fi.& l.nõ põt videri desijsse.ff.de re. iu. cũ si.ex quo igitur tunc legitimatio iure valuit, cõs est vt eadẽ subsecuta legitimorum susceptio non annullet,vt d.§. nõ est nouũ. & plus dixit Lud.Ro. hoc procedere , ẽt si in potestate Comitis diceretur,sine preiudicio legitimę p̃lis legitimare possit.p̃terea sñia D.Bal.priuat Comitẽ legitimatione hẽda in p̃iudiciũ legitimorũ existẽtiũ t̃pe impetrationis,vt eius verba demõstrant, vbi legitimi tunc existebãt:vnde nil ad casum nostrũ.superest igitur concludendũ hos legitimos vnã cũ legitimis & nãlibus pariter successuros.& p p̃dicta opi.est tex.in l.si te parens. C. de suis & legi.vbi Bal. ponderat illũ tex. nã ibi adoptiuus cõcurrit cũ legitimis ẽt post adoptionẽ natis:ergo forti⁹ legitimatus, in quo cõcurrit & ciuilis filiatio & primordium naturæ, q.a filius. ita Bal. ibi s̃. Ange.tñ in l.humanitatis.C.de impu. & alijs substi. transit cũ distinctione q̃ no.in d.l. ex facto. quod aut legitimãtur p donationẽ curiæ,aut p Principis rescriptũ:quę distinctio cum non sit tenenda,circa eã non insisto:& q non sit tenenda,patet exp̃sius,licet Bal.non firmauerit pedes,in l.cũ q̃s.C.de na.li.

110 † Quęro 15.principaliter,nunq.d legitimatus habilitetur & quo ad patrẽ & quo ad agnatos,ita q oĩbus ęqualiter succedat. vr̃ q sic: ex quo enim simpliciter est habilitatus & natalibus restitutus,succedere debet et patri et oĩbus indifferenter,maxime quia nõ debet diuerso iure censeri , vt quo ad aliquos sit legitimus , et quo ad aliquos illegitimus:et hoc, q.a priuilegiũ Principis late interpretandum est[a], l.beneficium.ff.de consti.Prin.Ia.de Bel.tangit hoc

ADDITIO.

a ¶Interpretandum est. Fallit, quando tenebit in præiudicium tertij , quia tunc debet fieri strictissima interpretatio,vt tertio non præiudicet,vt per Do.Soci. consi.246.incip.Eleganter & subtiliter.versicu.j. prout respondet,in 2.parte, char.130.& consi.266.inci.In causa quæ vertitur.versi.præterea facilius. circa medium,in d.parte,char.178.

hoc in Auth.quib.mo.na.effi.le.& ibi dr̃,ꝙ vr̃ ꝙ sic:nã hoc ꝙ iste filius non sit agnatus, est inductũ a iure ciuili:ergo põt tollere,& ipsum agnatũ facere.ad hoc no.gl.in auth.ex cõplexu. C.de incest.nupt.& in §.fi.qui.mo.na.effi.sui.& §. si quis ergo filios. & §. reliqui.vbi dr̃, ꝙ nihil est a legitimo differens : ergo sicut certus natus legitimi est & agnatus,& hic legitimatus.Pe.aũt in d.Authen.qui.mo.na.effi.le.dicit ꝙ aut nulla facta est mẽtio de agnatis,& valebit legitimatio, sed nõ admitteretur ad successionẽ illorũ.si aũt dictũ est ꝙ possit succedere oĩbus agnatis & cognatis patris,nõ obst.l.tali:dicit ꝙ admittet̃ ad successionẽ agnatorũ. alle.C.de legi.hære.l.si ab ea.& in Auth.q.mo.na.effi.sui.§. & generaliter.col.7.& §.filiũ:q̃a sicut pater nõ legitimat filiũ inuitũ, ita non legitimat filiũ inuitis agnatis.& ita vr̃ hic Inno.notasse. hęc est qõ antiqua Vberti de Bobio,quam tangit Io.An.in addi. Spec.in tit.de success.abintest. §.j. versic.fi.quod si pater. in addi. Spec.in tit.de success.abintest.in addi.super verbo,tenet.in versi. item scias ꝙ Vber. de Bob. & ibi ponuntur duæ qõnes. Spurius impetrauit a Principe ꝙ esset legitimus patri suo , & ꝙ vt legitimus agnatis & cognatis succedere posset non obstante aliqua l. quærebatur,cũ tunc pater esset mortuus, & istud tacuit,an patrẽ a legitimis petere põt.dicit ꝙ non,quia tacuit se tm̃ habere legitimos,& patrẽ mortuũ esse,quod si expressisset,non esset verisimile ꝙ rescriptũ habuisset,cũ in defectũ legitimę prolis tm̃ fieri solent,& verisimile est,ẽt si Princeps sciuisset illos,citasset,fm̃ l. nã ita diuus. ff.de adop. quia illa bona iam filijs acquisita erant: vnde iam acquisitũ per rescriptũ absorberi non dẽt, l. quotiens. C.de preci.Impe.offe.l.nec auus.C.de eman.lib. in c.quæ in ec. de consti.Secunda q.est, de qua principaliter q̃situm est,& effectualiter concluditur in pręalle.addi.in ver.de secunda parte.q̃a per hoc vt legitimetur quis , agnatis vel cognatis nullũ fit ꝑiudiciũ:q̃a ad hoc nõ arctantur agnati vel cognati ad istũ instituẽdum. Itẽ quia Princeps põt dare generaliter oĩbus hanc ꝑtãtem succedendi,fortius vni personæ vel duabus promiscuis. itẽ quia eius rei concessio nõ valet,cuius petitio est deneganda,vt l.2. C. si nup.ex rescripto petuntur . ergo a ɔ̃rio si cõcessio est admittẽda,valet concessio, cũ tales petitiones porrigere non est spurijs interdictũ : itẽ nonne Princeps posset statuere tales sic patribus succedere , sicut & matribus, vel quod simpliciter succederent, potissime cũ nã & generatione sint sicut filij legitimi & consanguinei, licet ad cõprimẽdos illicitos coitus illos excluserit sua l. vt in Auth.q.mo.na.effi.sui.§.oportet. col.7. si igitur ad primordiũ naturę ꝑducitur,cessat cã querelãdi, C.de impo.lucr.descri. l.j.ad tit.li.10.35.dist.c.ab exordio. & quod ibi no. facit, ꝙ hęreditates non delatę non sunt in bonis nostris,ꝑ q̃ cõcluditur ꝙ etiã sine clã,nõ obstãte tali l.valeret gratia. vel saltẽ dicatur sufficere generalẽ.bene facit C.de quadri.ꝑscri.l.2.C.de ꝑscri.10.an. l.4.in prin.consuluit tñ Vber.ꝙ dicatur,non obstante tali l. gñalr̃,submissa iuxta formã l.sed si q̃s.§.q̃situ.ff.si q̃s cau.& c.q̃ ad agẽdũ. de ꝑcu.li.6.beneficiũ ergo tale non cogit agnatos ex testõ relinquere,sed ꝑmittit abintestato succedere. de illa tñ dubitatione , an debeat fieri mentio de lege in genere vel in spẽ,vide qđ dixi s̃.in 4.q.prin.ante gl.dicit tñ Pau.de Ca.in cõsi.225.qđ incipit,In Christi noĩe amen,super primo dubio.ꝙ legitimatus talis abintestato succedit agnatis:nã legitimatus ꝑ rescriptũ nõ solũ agnascitur patri,sed ẽt alijs agnatis ẽt illorũ cõsensu nõ interueniẽte, sicut adoptatus,vt ff.de adoptio. l. cũ adoptio.& l.q̃ in adoptionẽ:& quantũ ad succedendũ eis,vt patet ex plene no.per Io.An. in d.tit.de success.abintesta.ante fi.in q. disputata recitata ibi per eum:licẽt secus sit in legitimato per oblationẽ curiæ,vt in §.filiũ vero.in Auth.qui.mo.na.effi.le. & ẽt ibi ꝓbatur a ɔ̃rio sensu . & ita ẽt tenet Dy.in quodã tracta.de success.abintest. quẽ q̃dã attribuunt Bar.maxime qñ in legitimatione dr̃ hoc exp̃sse, ꝙ succedat agnatis & cognatis,fm̃ ea q̃ no.ꝑ Io.An.in locis ꝑalle. Similiter in isto masculo legitimato vt excludat fęminã,& locũ hẽat statutũ sicut in legitimo nato,ꝑ ea q̃ no.in eo.loco in addi.Spec. de success.abintest.in fi.fm̃ Ia.de Are.qđ ẽt exp̃sse tenet Bal. in l. cũ acutissimi.C.de fideicõ.post prin.ꝑ vnã col.ibi vide Bal. ẽt in l.Imperialis.C.de nup.& l.si qua illustris.C.ad Orfi. & in l.Paulus.ff.de statu ho.in l.manumissiones.ff.de iusti.& iu. vbi an veniant cũ filijs nobiliũ : nunq̃d solẽnitas huius exp̃ssionis sit necessaria in legitimatione, quã facit Papa vel Priceps, vt declaret ꝙ legitimatur quo ad oẽs,& q̃no extẽdatur ad oẽs agnatos. Circa hãc q.distinguit D.Ant.ꝙ q̃nq; hæc legitimatio fit disponẽdo in radice mat.& tunc indifferenter quo ad oẽs habilitetur & legitimetur.nã nulli dubiũ est,ꝙ legitimatur ꝑ decr.tanta.s̃.e.legitimus est quo ad oẽs . aut legitimatio fit nõ disponẽdo in radice mat. & tunc aut legitimatio est reintegratiua, seu restitutiua: & talis si sit facta ꝑ legẽ fm̃ modos,q̃ no.in c.per tuas.s̃.co.qđ dixi in 2.q.ante glo. & talis legitimatur quo ad oẽs,nisi aliquos exciperet.Aut legitimatio fit per rescriptũ,& hęc est de qua dubitat: & tunc aut est restitutiua,& fit mẽtio de agnatis:& tunc quo ad oĩa iura ꝓximitatis , & in eo tollit differẽtiã & effectũ legitimitatis.& dicit effectũ legitimitatis ꝑ se approbatũ,& indifferẽter quo ad oẽs applicatur correlatiue,arg. l. ingenuũ.ff.de sta.ho.Si aũt nõ fit mentio de agnatis:& tunc ex quo fit legitimatio reintegratiua ad ius primeuũ,ẽt quo ad agnatos extendetur,q̃a reintegrati censentur simpliciter,& ẽt si de agnatis nõ faciat mẽtionẽ.licet Iac.de Bel.& D.Bar.de Sali.ɔ̃, nisi aliter reintegrãdo restringatur.aut est reintegratio collatiua:& tunc aut fit alias hñti a nã:& tũc ẽt valet quo ad agnatos,q̃a hęc restituit pristinę nãę: vnde vr̃ dicere,licet obscure loquatur , ꝙ si iste legitimatus hẽat ius succedendi a nã,idẽ si nõ impediretur ꝑꝑ obiectũ iuris positiui tanq̃ ꝓximior isti agnato succedere : & tũc extendatur quo ad oẽs agnatos . si aũt eẽt legitimatio collatiua iuris particularis succedendi,alias a nã non hñti,i.q̃ nõ succederent fm̃ naturã, ẽt si obiectũ iuris positiui talẽ non excluderet:& tũc aut agnati cõsentiunt huic legitimationi,& valet quo ad ipsos:& sic loq̃tur l. nã ita diuus.ff.de adop.auferre enim ꝓximitatẽ mihi absq; consensu meo nõ põt,q̃a dare tale ius est nãę:sed reintegratio ad iura nãę põt illa mihi dare,q̃ nã dedit & abstulit lex sine agnatorũ consensu.addo vltra But. aut est legitimatio dispensatiua,& ista tanq̃ odiosa dẽt restringi,nec dẽt extendi vltra casus exp̃ssos, vt in c.2.de fil.ꝑsby.li.6.fallit, nisi ex certa scia Imperator de agnatis mẽtionẽ fecisset, l. si ab eo.C.de suis & legi.qđ no.ꝑ statutis excludentibus fęminas agnatis extantibus , an talis legitimatus excludat fęminas.D.Ant.Ro.in q.72.dãnat qđ hic vltimo in legitimatione collatiua.Bu.dicit,q̃a ꝑ istã collatiuã de nouo cõferũtur iura legitimorũ,nõ tñ fit restitutio pristinę naturę:vnde alijs non agnascitur,sed retro pristinæ nãę nõ restituitur:& ꝑ hoc nõ agnascitur alijs,nec est vere legitimus.vnde dicit Bar.in l.si quis. C.de bo.li.ꝙ si aliq̃s vult cõsequi libertatẽ, petat se restitui pristinæ naturæ,quasi nõ habebit tũc iura pristinæ naturæ, si sibi solũ de nouo cõferatur,sicut videmus in ꝑstatione libertorũ, q̃ restituit naturę,tñ q̃s naturę nõ restituitur,si sibi simpliciter libertas cõferatur,l.si ff.de na.resti.ista sunt verba D.Ant. q̃ vera puto, si But.cũ mentionẽ de legitimatione fecerit,intellexerit de illa, ꝑ quã de nouo iura cõferũtur legitimorũ: sed ego intelligo ipsum de tali collatiua,quę nõ est iuris particularis habilitatiua tm̃,sed vti iuris succedendi traditiua & remotiua ad obiectũ iure positiui,quo remoto an fiat talis collatiua aliàs hñti a nã,i.qui est alijs ꝓximior agnatus illius,de cuius bonis agitur,dr̃ reminiscere facere prima iura,& reducere actũ succedẽdi ad habitũ,quasi talis reductio sit noua collatio ꝑꝑ habitũ seruatũ: vnde dicimus ꝙ in hñtibus symbolũ facilis est trãsitus,ff.de bo.pos. l. si cũ patrono. §.ɔ̃cto.cũ ibi no.de cog. spiri. secus si iste talis legitimatus collatiue nõ eẽt ꝓximior agnatus:& sic non haberet habitũ succedẽdi a nã tanq̃ ꝓximior,quo casu intelligo dicta D.Anto.Ro. quia nũc dicẽtur de nouo collatiua & quo ad habitũ & quo ad actũ : & sic non hñti simbolũ non datur facilis trãsitus.ita poterat sal-
111 uare magistrũ suũ D.Ant.de But.† Quæro 16. principaliter,aliq̃s caret legitimis, petit nãlem legitimari habita rõne carẽtiæ liberorũ,vt q̃a dicit se liberis carere,demũ legitimos suscepit:an tenet legitimatio, & an vnà cũ legitimis succedat. Alber. Galeoti in Marg.sua in tit.de agna.ex dãnato coitu.vt refert Ros.in q.80. in tracta.legitimationis.dicit ꝙ succedit, licet referat aliquos tenere ꝙ non succedat.alle.l.si vnq̃.C.de reuo.dona. & l.ex facto. in prin.ff.de vulg. et pupil. vbi ꝓbatur, ꝙ rescriptũ Principis restringitur fm̃ cãm in eo insertã.sed hęc est cã,q̃a legitimos non hẽt,ergo cessante cã cessat dispositũ,c.cũ cessante. de app.facit l. cũ acutissimi.C.de fideicõ.et l.fi.C.de here.insti.et hãc opi.dicit tenere Bar.in l.ex facto.et hoc tenet Gui.de Suza.in l.j.C.de na. li.facit l.j.C.de pact. nã si ibi pactũ fuisset tm̃ factum ꝑꝑ liberos nõ susceptos,certe superueniẽtia ipsorũ tolleret dispõnem. ɔ̃riũ tenet Ray.et no.in d.l.ex facto.et Alber.Galeoti,rõ q̃a iste est iã legitimatus,q̃a legitimati succedũt cũ legitimis,vt in Auth.qui. mo.na.effi.sui.§.si quis ergo.et §.illud.et §.gñalr̃. ꝑterea fm̃ Ray. actus hic legitimationis ẽ finitus et ꝑfectus : ergo si deueniat ad eũ casum a quo nõ põt incipere,nõ ꝓpea irritatur,vt in r̃la,actus legitimi.et ibi ꝑ Dy.de reg.iur.li.6.nec obst.l.ex facto. q̃a ibi nõ erat substitutio perfecta et cõsummata.sed ista r̃nsio nõ est tuta , quia licet actus legitimationis esset perfectus,successio tamẽ est in pendenti:et ideo Bar.in d.l.ex facto. dicit ꝙ aut erat legitimatus ex subsequentia matrimonij : et tũc succedit cũm legitimis, l.antepe. et vlti. C. de na.li. aut per rescriptum:et idẽ,q̃a hẽt instar lũmorũ seu legitimatorũ,vt in §.illud.in Auth.q.mo.na.effi. sui.et ibi ꝓcedit fm̃ Bu.in oblato aute curię dicit posse ꝓcedere

dictum Dy.sed quia Bar.vr̄ dicere,ꝙ legitimati per mat. & oblationē curiæ succedant cū alijs legitimis, vt in §. generaliter. qui. mo.na.effi.sui.aduertatis,q̄a ista vr̄ esse eadē q̄ō cū 14. q. principali §. vbi quæsiui, an legitimatus succedat in hæreditate paterna,si contingat patrē habere alios filios legitimos.sed nō est eadem,q̄a hic in ista q.pater petit naturalē legitimari, habita rōne carētiæ legitimorū liberorū, vt q̄a dicit exp̄sse in supplicatione se liberis carere.& ita si ꝑꝑ illā cām exp̄ssam Princeps concedit legitimationē verā,siue fiat legitimatio per subsequens mat.vel oblationē curiæ,succedunt cū alijs legitimis,vt in §.generaliter. qui.mo.na.effi.sui.vnde dicit Zoc.differentiā nullā eē,q̄a vtroq; casu talis admittitur cū legitimis,ꝑ rōnes, de q̄bus s̄. solū dubiū pōt procedere,an legitimatus per rescriptū: q̄a cū tale rescriptū sit stricti iuris, & hēt cām concessionis exp̄ssam ꝑꝑ carentiā liberorū, tunc talis vr̄ ꝙ non succedat legitimis extantibus , vt in dicto corpore,§.si quis ergo legitimos.tū vt dixi in 14.q.Guid.de Suza.dicit,ꝙ legitimatus non succedat,per l.3.C.de natu.li.& p̄ alle.l.ex facto.ff.ad Trebel.& per l.cum acutissimi.C.de fideicō. quasi pater filiū legitimauerat ꝑꝑ defectū legitimorū: & tacita ibi est ꝯdō, si filios non habuerit legitimos & naturales: & ꝑꝑ mentē eius legitimantis, licet nō fuerit exp̄ssum in rescripto legitimationis,ꝙ peteret ꝑꝑ defectū legitimorū concedi:& in rescriptis vr̄ esse idē,vel ꝯdō tacita exprimatur,vel tacite intelligatur,c.ex parte.de rescri. ex quo exprimit eo mō quo tacite inest, ar.notatorū in c.significasti.de elec.verū.& in ista q̄one Zochus transit cū opi.Io.An.& Bur.hic posita.nā Io.An. in addi. ibi alle. dixit opi.Guido.verā esse,si apponatur clausula , quā dicit se vidisse de facto in legitimatione,ita tū si dictū patrē ante ꝓlē legitimā non contingat habere ex vxore legitima, coęquetur eidē, sed cōgruā de ipsius bonis possit percipere portionē &c.Nā isto casu legitimatus non succedit: secus ea nō apposita,per iā superius dicta.& hanc partē tenet D.Ant.Ro.in suo tracta. legitimationis,q.80.& hāc tenet Gof.& Spec.tāgit in tit.de succes. abintesta,versi.sed ex facto q̄ritur.ꝓ hoc facit C.de na.li.diui Constātini,nā olim filij per subsequēs mat. nō poterant legitimari alijs legitimis exn̄tibus,vt d.l.diui.q̄ licet loquatur de eodē matri.idē tū esset si de alio,cum rō non sit diuersa.& clarius in §. si quis.in Auth.de triē.& semis.& ꝓbat tex.in §.generaliter.q.mo.na.effi. sui.sic inducendo:nā tex.dicit,non hēt legitimare alijs legitimis exn̄tibus,deinde prouenientibus naturalibus.secus ergo si ante prouenerint legitimati naturales:nā superuenientia legitimorū non obest,vt ibi colligitur a ꝯrio.& ista pars vr̄ humanior & verior,& istam ego teneo.Restitutus aūt per Principē vtrum recuperat bona alienata , vt quia fiscus alienauerit. & de legitimato post mortē patris & post aditā hæreditatē per alios,an auf.hæreditatem eis,qui ademerint,posuit Bal.in lib.feu.in tit.hic finitur lex.deinde q̄stiōnes Regis incipiūt. & ibi se remittit ad l. Gallus.
112 ff.de libe.& posthu.& ibi Bar. † Quæro 17: ꝯstō ordinis disponit, non legitimos ꝓmoueri non posse ad dignitates ordinis, an legitimatus promoueri possit?dic ꝙ aut legitimatus est per matri. parentū,aut alio modo.primo casu dic ꝙ poterit promoueri, q̄a per subsequēs mat.factus est legitimus,c.tanta.s̄.e.c.innotuit.de elec.& quod dixi s̄.in 10.q.& perinde dēt haberi,ac si nunq̄ fuisset illegitimus: & sublato impedimento incipit esse q̄d nō fuit, 50.dist.c.ferrū.& c.j.26.dist.sicut ergo is qui impeditur ꝓmoueri ex defectu ætatis vel ordinū, adueniente ętate vel ordine ꝓmoueri pōt,de elec.cum in cunctis.c.licet canon.eo.tit.in 6. eodem mō sublato impedimento per subsequens matri.q̄a cessante cā, vt de renun.c.post translationē.de appel.c.cum cessante.de hoc no.in d.c.tanta.de ele.in c.innotuit.& ibi per Io. An. nec obstat ꝯstō dicti ordinis,q̄ dicit patiētes defectū &c. vnde supponit defectū in t̄pe ꝓmotionis: sed iste ammodo non patitur hūc defectum:ergo cessant verba,& mens ꝯstōnis.& sic casus est relictus iuri cōi,de rescri.c.susceptū.de elec.c.ꝯstō. eo. li. Itē dicta ꝯstō est intelligenda f̄m ius,ex quo verba id patiuntur,& non resistunt, de consti.c.ex literis.de m̄a habetur de consue. c. cū dilectus.sed iure cōis dispō habet istū nō impediri:ergo nec ꝯstō impediet.Si aūt alio modo legitimatus esset q̄ per ꝯns matri.prædicta nō haberent locū.quod placuit Gas.Cal.& hanc q̄onem facit q̄d dixi in q.10.Videbatur hic,vt dixi in prin.s̄.ponit similitudinem, quā inducebat petitor , quinq; rōnibus reprobat. & prima reprobatio ibi,nā res.secunda reprobatio ibi,ipsa quoq;. tertia ibi,petere.quarta ibi,de his.quinta ibi,insuper.In tex.ibi,credebatur,iudicibus non aduertentibus dissimilitudinē, iter in contēptu palam & publice peccando,& in scandalū plurimorum:vnde non erat ꝯ.l.dispensandum,f̄m Host. In tex.ibi,diuortiū.quo ad vinculū vel quo ad thorū: quia adulteriū in iudicio non obiecit . In tex.ibi,potuit.etiā f̄m illorū cōem opi.qui dicunt,non habemus nos de t̄palibus intromittere,nisi in iurisdōne Papę,& eius patrimonio:vel q̄a non dēt in tali dispensari, nisi consentientibus illis quos res tāgit,l.fi.C.de pac.l.nec auus.C.de emā.lib.f̄m Io. An.de quo dic vt late dictū est in ver.superiori.In tex.ibi,in ver. subiacere alijs.q. forte dicunt tibi succedere, si prolem legitimā non habes,licet superueniāt agnati.sic de dona.inter vir.& vxo. c.nuper.no. ire ꝯ audaciā, q̄ñ audacia capit importunitatem : vr̄ enim hic redargui iste nobilis,q̄a comparabat se regi:& ex hoc reprehendit eos , qui non attenta sua insufficientia iudicant se pares ad gratias obtinendas his qui sunt digniores, 40. distin. c. multi.in fi.vnde Hiero.ꝯ Iouinianū,cū maiores maioribus coæquantur,minoris cōparatio maioris iniuria est,dignior p̄feratur, 40. dist.c. non cogantur.& facilius dispensatur in maioribus,c. vlti.de trāsla.p̄la.& defertur dignitati,de offi.ord. c.pastoralis.& dicit Host. ꝙ erat patens similitudo inter hunc nobilē & istum
113 comitē,Papa voluit illā specificare. † No.secundo modū allegādi,q̄ñ aduocatus inducit casum similē, vt inducat solū prout facit ad suū ꝓpositū,sicut facit iste tacens ea,q̄ faciebant pro parte aduersa,ex quibus patebat dissimilitudo: & aduocatus ꝯriæ partis dēt esse vigil ad ondendū dissimilitudinē: & qualiter tollitur ar.a simili,habetur in c.cum dilecta.de confir. vti. vel inuti. No. tertio , ꝙ facilius dispensatur cū prole prodita admittente vxorē auctoritate eccle.& aliā superinducente, q̄ dispensetur cum admittente propria auctoritate,ar.de eo qui dux.in matri.quā pol-
114 luit per adul.c.cū haberet.†Et no.ꝙ illud dr̄ temere factū [a], quod
a est factū præter auctoritatē superioris.& dr̄ non temere factum, quod auctoritate superioris actū est, & licet auctoritas sit nulla: quod intellige q̄ñ defectus surgit ex auctoritate, non ab inchoantibus ipsis partibus, C.vnde vi.l.meminerint. & patet ex notatis de elec.c.fi.li.6. & illud dr̄ factū in cōtemptū, quod fit ꝯ interdictū bonis vel iuris.No.4.ꝙ fides est vnū de bonis coniugij: & bona matri.sunt tria.fac.gl.hic in verbo,de tribus.No.5.ꝙ auctoritas in separando matri.aut legitimat prolē proditā ex secūdo mat.aut faciliorē inducit potestatē dispensandi,ēt vbi auctoritas est nulla:& sic opinatū est matri.& error iuris,dato ēt ꝙ nō legitimat prolem, inducit tū probabile dubiū iuris de prolis legitimatione, & inducit faciliorē modū seu potestatē dispensandi. & sic patet, ꝙ eccle. facilius dispensat super casu, vbi pendet dubiū & vitiū,super quo est dispensandū, q̄ super casu vbi vitiū
115 est manifestū.† No.ꝙ qui nō recognoscit superiorē, pōt se subijcere libere iurisdi.alterius iudicis.de quo in glo.in ver.potuit.& per hoc facit 2.q.7.c.nos si incōpetenter.faciunt no.de offi.dele. c.sane.& dicit Host.per hāc literā in ver.subiacere. ꝙ nec laicus pōt se subijcere alterius iurisdōni sine consen u proprij iudicis . quod dicit verū in feudalibus,vt no.in sum. de arbi. §. de qua re. sub §.impeditur.ver.sed nunquid vasallus.sed in alijs dic vt hic . allegari pōt ad hoc ff.de iudi.l.j.& 2.dic vt in c. pe. de foro cōpe. No.7.ibi,lęsionē.ꝙ nō licet dispensare cū læsione alterius, ar.56. dist.c.satis peruersum.de offi.deleg.c.super eo.de statu mona. c.
116 in singulis.§.porro.† Vltimo no.ar.ex litera, ꝙ pōt longo tēpore induci,ꝙ quis nō recognoscat superiorē, licet per se iura imperij exerceat,vt hic est de Rege Francię.& hic quotidie allegatur
117 hæc litera,de quo in glo.f̄m Panor.† Item no. tex.singularē,quē tenebis semper menti,ꝙ Principes non recognoscentes in t̄palibus superiorē saltē de facto,pn̄t exercere ea quę sunt reseruata Imperatori in signū sp̄alis priuilegij , vt legitimare , famæ restituere,& interponere auctoritatem in arrogatione,& similia.Ex quo infertur,ꝙ ciuitates Italię,quæ hodie non recognoscunt superiorē in t̄palibus, pn̄t exercere hæc iura. pro hoc vide q̄d no. Bar.in l.infamē.ff.de pub. iudi. & in l.j. de aqua plu.arcē.sed hic est tex.apertus.vide aliū tex. singularē in c. super quibusdā.§. de verb.sig.ꝓbantē ꝙ hæc iura Principes pn̄t p̄scribere per tm̄ t̄ps, de cuius initio non est in ꝯrium memoria. & notabis perpetuo
118 illum tex.& istum.†Itē no.ibi,iurisdōnis nostrę.ꝙ legitimare est iurisdōnis:quod aperte probatur hic.an aūt sit volūtariæ aut cōtentiosæ:& vtrum prorogabilis ex consensu partiū, infra subijciā.iste tū tex.multū singulariter facit ꝙ non sit prorogabilis, in eo quod Papa dicit, ꝙ Rex Franciæ potuit se subijcere iurisdōni Papæ,q̄a nō recognoscebat superiorē in t̄palibus. iste vero nobilis erat alteri subiectus:ergo vt aperte cōcludit hęc allegatio, manifeste colligitur hic,& alibi non ita bene, ꝙ pater nō pōt in legitimatione filij subijcere se iurisdōni alterius sine cōsensu sui dn̄i:quod est ꝯ multos,& maxime contra Bal.in ꝓe.C.vtj.subijciam.Venio ad glo.& ad glo.j. & 2. vide quæ dixi in præcedenti uer.ante gl.in j. q. In gl.in uer.beati Petri. dic ut dixi in c.præce. super

ADDITIO.

a ¶Temere factum. Adde Cardi.in cle.j.§.si quis.de statu mona.

ſuper glo.j.& 2.Glo.ſuper ver.non ſeruatũ.opponit & nõ ſoluit.
in fi.dic ꝙ hæc gl.fuit notabilis ſm hęc tpa, hodie autẽ in matri-
monialibus caſibus ẽt partibus pñtibus ꝓceditur lite non cõteſ.
cle.diſpendioſam.de iudicijs.cle.ſępe.de verb. ſig. Et aduerte, ꝙ
glo.ſuper ver.per ſnĩam. dicit ꝙ ſnĩa pſumitur nulla, donec ꝯriũ
probetur.alle.de renun.c.in pñtia.quod intelligo, quatenus pẽ-
det dubiũ nullitatis.& loqtur ẽt de ſnĩa, quæ non tranſit in rem
iudicatã.vide quod no.in c.in pñtia. de ꝓbat. licet ſit ſecus pen-
dẽte dubio appellationis,cle.vnica.de ſeque.poſ.& fruc. & cle.j.
de re iu.& pondera, ꝙ q̃uis eſt nulla ex defectu iuris, tñ excuſat
contemptũ & malã fidẽ ſequentẽ ſnĩam,adeo ꝙ inducit faculta-
tem diſpenſandi.In glo.in ver.de tribus &c.no.ꝙ ſunt tria bona
matri.de quibus in c.fi.de condi.appo.In ea.glo.ipſe Deus.quaſi
ſpes ſit bonũ prolis: quaſi quis ſperat prolem ad Dei ſeruitiũ in-
formandũ: vnde dicit ꝓles. i. ſpes prolis procreandæ ad cultum
Dei . alij reſtringunt hoc ad matri. Ioſeph & Mariæ. quod no.
Arch.ad c.oẽ.alle.In glo.in verbo,parentibus Chriſti. fuit enim
a Chriſtus, qui eſt verus Deus [a], proles illius mat.in alijs aũt mat.
non procedit hæc diſpõ:ſed capitur proles proprie pro filijs tñ
119 progredientibus,de condi.appo.c.fi.† In glo.in ver.dubitari.op-
ponit & ſoluit. & ſic vr̃ fateri, ꝙ diſpenſatio erat hic neceſſaria :
iõ ſm hoc ſupplendũ eſſet,maxime,ad hanc literã.Alij dicunt,ꝙ
neceſſaria fuit diſpenſatio,ꝙ hæc ſnĩa fuit nulla.& in hoc reſidẽt
Io.An.& Hoſt.dicentes,ꝙ aut proles eſt ex matri.ſecundo in fa-
cie ecc̨le.ꝯcto poſt ſeparationẽ primę ante prohibitionẽ,& pro-
les eſt legitima.aut poſt ſeparationẽ & poſt prohibitionẽ:& in-
diget diſpenſatione ſeu legitimatione. But. latius diſtinguit, an
proles eſt legitima vtroq; coniuge ſciente vel ignorante,ſi ſecũ-
dũ mat.eſt clandeſtinũ:ſi aũt non eſt clandeſtinũ,& alter coniu-
gũ probabiliter ignoret,proles eſt legitima,de clan.deſpon.c.cũ
inhibitio.qñ proles eſt edita poſt ſeparationẽ primi , & ante in-
hibitionẽ.Si primũ,eſt ſnĩa valida ſeparatũ, caſus planus eſt , qa
proles eſt legitima: ſi aũt eſt ſeparatũ ſnĩa inualida poſt inhibi-
tionẽ,ꝓles eſt illegitima. Si ante prohibitionẽ,& vterq; ſciebat
factum & ius,& proles eſt non legitima,ſi vnus ſcit factũ & ius,
& altera non, tunc eſt legitima. Si aũt vterq; ſcit factũ, & vterq;
ignorat ius,hic eſt caſus dubitabilis , & pendente dubio proba-
biliter dubitatur ſi proles ſit edita:ſi poſtea appareat impedimẽ-
tum an proles erit legitima:But.hic ſe remittit ad id quod no.in
c.perlatum.s̃.eo.tit.glo.aũt & Doct. hic videntur velle,ꝙ proles
eſt legitima, ex quo eſt nata ante inhibitionẽ. & dicit hic Ho.ꝙ
eſt poſſibile ꝙ quis ex duabus habeat prolem eadẽ die , quæ erit
legitima ꝑꝑ verum etiã matri. vel opinatum . ſi eadem die palã
ꝯhat cum duabus, proles erit legitima propter mulieris ignorã-
tiam,c.cum inhibitio.de clan.deſpon.ad c.perlatum. vide ibi de
intellectu huius c.per But. & Cardi.Flo. hic , qui dicit ꝙ ibi ſnĩa
non fuit nulla ꝑꝑ iudiciariũ ordinẽ non ſeruatũ : & ſic non po-
tuit producere probabile dubiũ, quia error iuris nõ excuſat, re-
gula ignorantia.li.6.ſed in c.perlatũ.fuit error facti, ergo &c. fa-
cit c. fraternitatis. de frigi. Et ex hoc põt dici,quod dicit Hoſt.ꝙ
ſequi põt , ꝙ ex duabus mulieribus & ambabus viuentibus põt
quis habere prolẽ legitimã, vt quando ſucceſſiue quis ꝯhit cum
duabus , vt fecit hic rex. quia hic non eſt facile iudicare quæ ſit
vxor legitima:nam ſi cum prima non erat impedimentum, ipſa
eſt vxor non ſecunda,& econtra ſi impedimentũ erat cũ prima,
ſecunda eſt vxor,de ſpon.c.cum Apoſtolica. & contingere põt,
ꝙ ex duabus etiã in eadẽ domo retentis ſuſcipiat legitimã prolẽ,
vt ſi ducat vxorem publice,& prius occulte ꝯxerat cum pediſſe-
qua tñ pñtibus teſtibus:ſi ex vtraq; ſuſcepit prolẽ , & poſtea ꝓ-
batur mat.prius fuiſſe ꝯctum cũ pediſſequa,proles erit legitima:
ꝓles enim pediſſequę ſuſcepta eſt ex vxore ſm veritatẽ, q pferẽ
da eſt opi.s̃.c.ꝓxi.alia vero ꝓles iuuat ex cõi opi. vt in c.ꝓxi. ex
licito enim matri.licet occulte ꝓles eſt legitima: & idẽ ex puta-
tiuo ſi non eſt clã ꝯ̃ctum,& alter ex ꝯ̃hentibus hẽt bonã fidem .
120 † Glo.in ver.recognoſcat.opponit & ſoluit.in fi.gl.Inno.dicit,ꝙ
Rex Francię ſubeſt potius Papę q̃ Imperatori.qđ procederet in
ſpũalibus:in tpalibus aũt ſecus,vt in c.cãm.s̃.eo.tit.& hic.ibi dr̃,
ꝙ Rex potuit ſe ſubijcere iuriſdõni Papæ. Hoſt.autẽ dicit ꝙ Rex
Franciæ dẽt Imperatorẽ recognoſcere tanq̃ dñm ſuũ, 63. diſt. c.
Adrianus.qa Dei vicarius eſt in tpalib⁹,vt no.s̃.eo.c.cãm. ſubeſt
b tamen Imperator Papæ, vt ibi no. & hoc reſpectu Rex Franciæ
ſubeſt Papæ,quia ſubeſt illi, ſ,Imperatori, qui ſubeſt Papæ [b], ar.
illius regulæ,ſi vinco vincentem &c.vt in c.auctoritate. de con-
ceſ.pben.li.6.24.q.j.c.rogamus.ff.de diuer. & tẽp.præſcri. l.cum
acceſſionibus.& ex his vr̃ ſm Hoſt.ꝙ Reges Franciæ,Hiſpaniæ,
& Angliæ non recognoſcẽtes ſuperiorem peccant mortaliter ,
11.q.3.c.quę reſiſtit.hęc autẽ ſubiectio non vr̃ poſſe præſcribi per
ſubditos,niſi forte nomine Romanæ eccleſiæ,per hoc quod no-
tatur de pręſcrip.c.cũ non liceat. & c. cũ ex officij. & dicit Hoſt.
ꝙ quouſq; ab eis non exigitur reintegratio talis, vt qũocũq; ex-
cuſari poteſt, ſicut dicimus de decimis,de quo remittit ad no.de
deci.in c.peruenit.dicit tñ Flo.hic, ꝙ hęc lr̃a multũ facit ꝓ pſcri-
bentibus.& tũc dicẽdũ,ꝙ ille q præſcribit, hr̃ loco Imperatoris
in regno ſuo:põt enim cõtingere, quòd plures erunt Imperato-
res,cũ ẽt ſit de cõſuetudine vt duob⁹ electis ad Imperiũ in diſcor
diam vterq; adminiſtrat,vt no.de iureiur.cle.Romani.§.porro.in
gl.in verbo,Roma.Ad id qđ dr̃,quòd non põt pſcribi obediẽtia,
dicit Cardi. quòd Imperator tolerãdo talẽ pſcriptionẽ vr̃ appro-
bare:ſed qa multa dici poſſent,an poſſet approbare vel nõ , qc-
qd ſit de iure,ſufficit quòd ex cõi obſeruantia ſit receptũ , de cõ-
ſue.c.cũ cõſuetudinis.l.minime.ff.de legi. Itẽ dicit D.Ant. quòd
ad validitatẽ geſtorũ ꝑ aliquẽ Principẽ, ciuitatẽ, vel pplm, ſuffi-
cit quòd ille ſit in quaſi poſſeſſione libertatis, nõ recognoſcat ſu
periorẽ: & exñs in quaſi poſſeſſione libertatis põt extẽdere ma-
nũ ad reſeruata in priuilegiũ Principis.alle.Bar.in l.nõ ambigit.
ff.de leg.& l.deniq;.ff.de re iu.in l.j.§.de qua.ff.de poſt. & in l. ex
hoc iure.ff.de iuſti.& iu.& Inno.de fide inſtr. c.cũ P. vide Bal.in
tit.de pace iura.fir.an Rex Franciæ recognoſcat ſuperiorẽ.Gl.in
verbo,tanq̃ Princeps.opponit & ſoluit,cũ alle. l.ſi cõſul.vbi dr̃,
quòd conſul vel Princeps emancipationi vel adoptioni propriè
auctoritatẽ pſtat : loqtur in gratuita iuriſdõne, in qua qs põt vti
vice duarũ perſonarũ,de ꝓba. c. ex literis.ſed in contentioſa iu-
riſdõne tunc non,4.q.4.c.j.& 2. In fi.gl.dicit Hoſt. quòd in talib⁹
caſibus nullus põt facere alijs piudiciũ,niſi Imperator,q põt fa-
cere piudicãdo,tñ melius facit Imperator ſi abſtinet,& ad Papã
cautius,ar.7.q.j.c.Pontifices.14.q.j.§.2.ver.adhuc calida.dicit hic
Bu.quòd ſi velit legitimare Princeps,põt ẽt in piudiciũ alterius :
ſi aũt inferior a Principe,vt habẽtes poteſtatẽ ab eo,vel Rex lib.
ſi hoc vult facere piudicando alijs , vt quia forte hẽt venientes
abinteſtato propinquos:& hoc non põt.ſi ſine alterius piudicio
vult hoc facere,põt,ſi dicatur in quo piudicat alijs:cũ eis ſit libe-
rũ diſponere in vita,põt dici quòd piudicat alijs in eodem gradu
vel cognatione,q expectant hęreditatẽ illo mõ legitimando, q
mõ non ſperabunt,cũ pater facere non poſſet,ẽt ſi vellet,qn eis
ſaltẽ quartã dimittat.dicit tñ gl.in §.ſeq. in verbo, Regi gratiam.
quòd Rex nõ põt legitimare filiũ,vt ſibi ſuccedat, licet poſſit le-
gitimare vt extraneũ,vt alijs accedat.Tene qđ dictũ eſt s̃.ſm Bu.
121 †Quęro primo extra gl.ad materiã legitimationis,Papa & Prin-
ceps pñt legitimare, & inferiores Principis auctoritate etiã hoc
facere pñt, an poterũt ꝓpriũ filiũ auctoritate ꝓpria legitimare .
& vr̃,quòd non põt quis auctorizare in facto proprio,l.quiſquis.
C.de poſtu.cle.ſi una.de reb.eccle.non alie. etenim eſt factũ ꝓ-
prium , quòd filij legitimi habeant bona , et in eis pater habeat
uſumfructũ,ut in §.j.in Auth. q.mo.na.effi.legi. in ꝯ̃rium ut dixi
facit tex.iſte in §.inſup. et gl.in uerſi.gratiã,dixi s̃.dic,ſi loqmur
de Papa uel Principe,uel Rege,uel alio,qui ſuperiorẽ non reco-
gnoſcit,et poterũt iſti indiſtincte filios legitimare. rõ,qa pñt eẽ
iudices in cã propria.faciunt no.in c.j de maledicis.et in c. cum
ueniſſent.s̃.de iudi.Cy.et alij in l.j.C.ne quis in ſua cã iudi.quòd
Papa non recognoſcens ſuperiorẽ põt iniuriã uindicare, et eſſe
iudex in facto ꝓprio.facit tex.in l.et hoc ita.ff.de hære.inſti. Bar.
in l.eſt receptũ.ff.de iuriſd.om.iud.Inn.in c.ex parte.de uerb.ſig.
Io.An.in c.Romana.de pę.li.6. aut eſt inferior recognoſcens ſu-
periorẽ:et tunc aut uult legitimare in caſu,in quo eẽt iuriſdõnis
uolũtarię, et põt: nã in his põt tanq̃ priuatus eẽ iudex auctorita-
te,d.l.ſi cõſul.ff.de adop.aut uult legitimare in caſu, in quo eſſet
iuriſdõnis contentioſæ:qñ ſic dixi s̃.tunc non poterit, qa in his,
q̃ ſunt contentioſæ iuriſdõnis,nõ põt quis in facto ꝓprio aucto-
rizare,ut l.is a quo.§.intempeſtiuũ.ff.ad Trebel.et iõ filio nolẽte
non poſſet legitimare, ẽt ſi haberet hanc clauſulã derogatoriã a
Principe,uidelicet quòd poſſet inuitos legitimare.Itẽ et alijs fi-
lijs legitimis non conſentientib⁹ nõ poſſet piudicare ita legiti-
mando,qa non ſeqtur,hẽt clãm derogatoriã, ergo põt auctori-
zare in facto ꝓprio filiis inuitis.et hoc no.Bal.in l. ꝯſti. C.in qõ-
ne,an comes uel Impator.et D.Ant.Ro.in tract.ſuo,ĩ q.59.multi
tñ tenẽt ꝯ̃,ſed ego teneo pdicta.et ꝑ hoc remaneat alia qõ expe
dita, pone ꝙ aliqs nãlis hẽat ptãtem legitimandi a Principe, an
ſeipſum poterit legitimare?ur ꝙ ſic,l.ſi conſul.ff.de adop.tamen
diſtinguo,

ADDITIONES.

a ¶Verus Deus.Et adde,quòd eſt via veritas & vita, 8.diſtin.veritate.& Cardi.in cle.j.in prin.j.q.de ſum.Tri.item filius glorioſiſſimæ Virginis Mariæ, vt cle.fi.§.j.de pœnis. aduocatæ & protectricis mei Benedicti Vadi Foroſempronienſis,quã hic gloſando humiliter ac corde optimo inuoco, vt mihi ſemper cum eius filio adſit,& fauendo me a peccatis malis & periculis cunctis liberet,atque defendat,amen.

b ¶Papæ.Adde Old.conſi.69.incip.conſueuit dubitari.

distinguo, vt in hoc proximo dixi. Pe. de Anch. in q. pmissa, an Comes posset legitimare filiũ propriũ, in cõsi. 313. quod incip. In Christi nomine amen, primũ dubiũ. primo dicit, ꝙ vr̃ ꝙ sic, quia si data sit sibi potestas legitimandi extraneos, ergo & proprios filios, cũ legitimatio sit voluntariæ iurisdõnis: ergo põt in filium exerceri, l. si consul. ff. de adop. legitimat enim vt Comes non vt pater, c. cum vniuersa. de elec. & vr̃ casus in d. c. hic, vbi Rex Fraciæ vigore potestatis legitimandi legitimauit filiũ suũ spurium. Contrariũ credo verũ in casu nostro, ꝙ in generali potestate legitimandi spurios & bastardos nõ veniat, ꝙ legitimare possit qs spurios proprios, & maxime quos suscepit post priuilegiũ. primo, qa non est verisimile nec Imperatorẽ nec Comitẽ intellexisse de filijs ipsius comitis: nã abhorreret specialiter & singulariter Imperator in personis clarissimis talẽ ꝓlẽ omni iure dãnatã, l. si qua illustris. ff. ad Orfi. vbi casus. & hic in simili, & in l. ex facto. ff. ad Trebel. & l. generaliter. ff. de cõdi. & substi. si ergo in alijs dispositionibus, super quibus naturales alias includũtur, de istis natis ex illustribus vel clarissimis nõ intelligitur cogitatum, vt in iuribus p̃al. ergo sub generali cõcessione non veniũt, c. in generali. de reg. iur. li. 6. semper enim leges cões speciales & priuilegia impetrantur fm̃ intentionẽ concedentium, ii. q. j. §. ex his. de verb. sig. c. ex parte. & c. dilectus. intentio aũt Principis in dubio concordare p̃sumitur cũ intẽtione legis, l. si qñ. C. de inof. test. Itẽ hoc patet apertius: si enim Imperator in spẽ cõcedit alicui priuilegiũ, ꝙ possit legitimare spurios, quos procreabit, istud priuilegiũ esset iniquũ, qa alliceret ad peccandũ, vt no. Bar. in simili in l. testamẽti factio. ff. de test. & D. Fede. de Senis hac rõne motus cõsuluit nõ valere statutũ, quo cauetur ꝙ filij spurij succedant patri. ꝙ ergo Imperator non potuisset in spẽ cõcedere, nõ dẽt intelligi concessum sub generalitate verborũ, vt no. dixi in simili in c. 2. de immu. eccl. lib. 6. in nouel. p̃terea legitimatio dẽt fieri cũ causæ cognitione, & ꝯsiderare personã patris, q. Princeps porrigit pro filio spurio, & ipsum spuriũ & agnatos patris, q. possent ex legitimatione pati p̃iudiciũ, vt dicit tex. in simili in filiatione ꝑ adoptionẽ, l. si pater. §. si. de adop. sed cũ inter patrẽ offerentẽ & legitimantẽ debeat eẽ distinctio personalis, nõ vr̃ ꝙ pater possit sustinere personã, & beneficiũ cõferentis, & beneficiũ acceptãtis, ar. c. fi. de insti. & c. per vestras. de iurepa. p̃terea sicut qs ꝓhibetur eẽ iudex in facto ꝓprio, vt C. ne qs in sua cã. l. j. ita ꝓhibetur hic. p̃terea pater esse iudex ꝓhibetur in cã filij, l. q. iurisdi. ff. de iurisdi. om. iudi. & ẽt in cã, in qua cadere posset nimia nãlis affectio, ex qua posset ipsi iudici cõmodũ ꝓuenire. facit c. accedens. vt lit. non contest. sed oĩa ista cõcurrunt in patre erga filiũ: ergo &c. postremo istud vitiũ incontinentiæ & luxuriæ leges & canones prosequuntur in odiũ patris, & in pœnã eius statuunt, ne eidẽ succedat, nec filius dẽt noĩari, vt 55. dist. c. nasci. cũ seq. pater ergo cũ sit hac de cã odiosus Deo & oĩbus iuribus, nõ dẽt ex priuilegio Principis cõsequi illud cõmodũ: qa sic vacãdo ꝓcreationi spuriorũ, & postea legitimando abuteretur priuilegio, & ex pœna sequeretur p̃miũ, ꝯ c. priuilegiũ. & c. ex parte. de priui. & c. eũ q. de p̃bẽ. li. 6. Ex qb⁹ sine vlteriori ꝓsecutione cõcludo post auth. legitimationẽ factã a Comite de filio eius nãli siue spurio nõ valere. Nõ ob. hic tex. qa loqtur in Rege Fraciæ, q. nõ recognoscit superiorẽ, vt ibi, quo casu multa licent q̃ alias nõ licerent de iure. itẽ gl. ibi sentit, ꝙ de ordinata p̃tãte nõ potuerit illud facere.

122 † Quero secundo principaliter, aliqs hẽt p̃tãtem legitimandi filios, exceptis filijs comitũ & illustriũ. aliquis ergo hẽt filiũ nãlem, & demũ est effectus illustris vel comes hñs talẽ p̃tãtem illũ filiũ ante natũ, vel si sit ꝙ prius filius, vel alienus possit legitimare. vr̃ ꝙ sic, vt no. Doct. & gl. in §. his illud. in l. Imperialis. C. de nup. vbi specifice filius nõ dr̃ mulieris in sena ludẽtis, q̃ est infamis, & meretrix, ille q. est natus, postq̃ mater illã vitã deposuit. ita in ꝓposito iste filius dr̃ nõ illustris, qa prius natus est. p̃terea vr̃, ꝙ filius diuersimode noĩatur filius, & diuerso respectu: nã qñq; habetur respectus ad ipsum generationis actũ vel naturã generatiuã: tunc qñq; nati dicuntur filij, l. si filius qui patri. ff. de vulg. & pupil. l. si qs filiũ. C. de incest. nup. c. cũ haberet. de eo q. duxit in mat. qñq; dr̃ filius, & tunc dubitatur an rõne dignitatis paternæ, q̃ dignitas in eũ transeat vel nõ: & tunc an ante natus cõprehẽdatur, fuerũt opiniones, in l. senatores. ff. de sena. p̃al. tñ Cy. & Ia. de Ar. videntur velle ꝙ talis dignitas in talẽ non transeat: ergo poterit legitimari talis, qa nõ dicetur illustris. interdũ dubitatur, an dicetur filius rõne priuilegij, videlicet vtrum priuilegiũ, ꝙ postea natus est pater, & ꝙ põt ad filios extendi, an habeat locũ in filijs antea natis, vt qa nõ fustigentur, & similia, & tunc ante nati de benignitate cõprehẽdantur, l. 2. §. filijs. ff. de dec. Fallit, nisi essent taliũ priuilegiorũ incapaces, l. ex libera. C. de suis & lgtimis. licet qñq; priuilegiũ nõ transeat in tales, vt in l. senatores. tit. p̃al. sed vnũ loqtur in odiosis, aliud in cõtinẽtibus fauorẽ. interdũ aũt filij noĩantur ad hoc, vt patris vel matris macula transeat in filiũ: & tunc nõ cõprehenduntur ante nati, l. Imperialis. C. de nup. interdũ nũcupãtur in extranea mã, vt in casu nostro vel simili, vt filij sacerdotũ, vel filij comitũ: & tũc qñcũq; sint nati, hẽt locũ legis dispõ, siue ante comitatũ, siue post. ꝓbat in l. Titius. & ibi ꝑ Bar. ff. de testa. nã testamẽta militũ dicũtur añ & post, & iõ ibi dicit, ꝙ statutũ grauans dñm delicto famuli hẽt locũ ẽt in delicto ante cõmisso. facit l. ex facto. in prin. ff. de vulg. & pupil. facit c. p̃tiũ. de filijs p̃sby. & c. trãsmissa. ergo & in casu nostro dr̃ cõcessa p̃tãs legitimandi exceptis filijs nobiliũ & comitũ &c. dico, ꝙ Imperator habuit respectũ ad filios comitũ, vel nobiliũ ꝑ solã generationẽ siue originẽ, vt qñcũq; nati sunt, vel ante vel post, dicãtur filij nobiliũ quo ad prohibitionẽ, & cã fuit motiua Principis, qa nõ erat cõueniẽs, ꝙ alius comes legitimãs ex cõmissione Principis legitimaret filios maiorũ, vel equaliũ, l. nã magistratus. ff. de arbi. nec in tã ardua successione inferiores ab ipso Principe legitimando disponerẽt: & iõ hoc sibi reseruauit. q̃ rõ hẽt locũ tã in ante natis q̃ postea. & vidi, dicit Zoch. plura cõsilia. de hoc ipse simul ꝯsuluit, & D. Ant. hoc ẽt tenet in suo tractatu, q. 61. & dicit genitorẽ suũ ẽt consuluisse. pro qbus facit in Auth. vt li. ma. & auiæ. §. qa vero legẽ. vbi dr̃, ꝙ illustres filios ꝑ subsequentiã mat. non legitimãt, nisi cõficiant dotalia instrumẽta, qđ procedit, nisi mat. cõsummauerit sine dotalibus instrumẽtis, qñcũq; illustrẽ adeptus eẽt dignitatẽ: nã ipsis nõ est opus, dũ subdit, post ipsam aũt adeptã oĩa cõficiant. & sic patet, ꝙ filij illustrissimi dicũtur ẽt ante nati. ita in proposito filij comitũ vel nobiliũ a Principe hñte p̃tãtẽ, legitimari non poterunt. 123

† Quero ergo principaliter iuxta p̃dictam qõnem, qa Princeps concedit cõiter p̃tãtem legitimandi in loco exceptis filijs nobiliũ, qui dicantur. dic ꝙ statur cõsuetudini, vbi dẽt fieri talis legitimatio, vt no. Bar. in l. si vt proponis. C. de dignitatib⁹. lib. 10. in col. 4. infert &c. & verũ tertio ex p̃dictis. vbi dr̃, ꝙ ꝑ statuta & consuetudines

a locorũ põt qs dici nobilis [a], q. de iure cõi non est nobilis in vno loco, vt patet Venetijs, q. super officijs publicis & ꝯsilij sunt nobiles, & tñ in alijs locis nõ erũt, licet hoc de iure ẽt sit, vt l. spurij. C. de decu. itẽ in multis ciuitatib⁹ milites sunt nobiles. qđ de iure cõi nõ procedit, nisi in militib⁹ vrbis Romanæ, C. de eqstri di. l. j. li. 12. & Florẽtini hãc dignitatẽ nõ admittũt: nõ enim oĩs militia facit quẽ nobilẽ, sed quẽ ppl̃s acceptat: vnde milites curiarũ nõ sunt nobiles. vide Arch. de ꝯsue. li. 6. c. j. & verba Principũ & rescripta vidẽtur intelligẽda fm̃ ꝯsuetudinẽ locorũ, ad q̃ referũtur, sicut sunt qualitates p̃sonarũ, l. plenũ. §. eqtij. ff. de vsu & habitatione. l. si quis filio. §. irritũ. ff. de iniusto irrito. unde in patria Foriiulij illi, q. uocãtur ad parlamentũ quo ad gubernationẽ patriæ, dicuntur nobiles de ꝯsuetudine. facit, qa ꝯsuetudo aliãs habilẽ facit inhabilẽ, & eꝯ, c. su ꝑ eo. de cog. spi. 32. dist. c. placuit. c. cũ olim. de cler. cõiu. qua de re dicit Bar. in l. i. C. de digni. in suo tractã. de digni. & nobi. lib. 12. q. idẽ hõ põt dici uno t̃pe nobilis, qui alio t̃pe dicetur plebeus, ut in muliere nobili, q̃ nubit plebeo, & eꝯ. & in his, in qbus de nouo Imperator cõcedit dignitatẽ, ꝑ totũ tit. C. de digni. & arguẽdo de loco ad t̃ps, ut l. uniũ. ff. si cer. pe. itẽ hõ certo loco dr̃ nobilis, & certo nõ: unde dicit Bar. pone saracenũ nobilẽ captũ, erit seruus, & sic nõ nobilis: eꝯ pone Christianũ nobilẽ captũ a saraceno, dr̃ ignobilis. idẽ de militib⁹, ut est Florentiæ, fm̃ Bar. qui alle. l. munerum. §. i. ff. de mu. & ho. est ire nobilitas, q̃ põt adesse & abesse p̃ter subiecti corruptionẽ, sicut est dignitas. & aduerte, ꝙ dignitas proprie & stricte sumpta, put facit quem differre a plebeo, est nobilitas politica & ciuilis, fm̃ quod capimus in foro nostro: & tũc est idem nobilitas & dignitas, et illa quæ facit aliquem non esse plebeum. facit Insti. de iure gen. et ciuili. §. plebiscitum naturali. Et si dicatur, ꝙ facit ꝯ eum, dicatur ꝙ plebis appellatione continentur oẽs exceptis senatorib⁹ et patriciis, l. nemini. C. de consulib⁹. li. 12. ergo multi habentes dignitatem dicentur plebei, ut oẽs habentes dignitates inferiores a prædictis. respõdetur, ꝙ ibi ponitur nomen patriciatus in genere pro oĩbus patribus ciuitatis, et pro hominibus habẽtibus potestatẽ in ciuitate, ut in l. 2. ff. de origine iur. §. deinde. et §. eisdem tẽporibus. et dicta lex, nemini. loquitur de alio summo patriciatus honore, q. cœpit eẽ, postq̃ creati fuerũt Imperatores. postea

ADDITIO.

a ¶Nobilis. Quis vero dicatur nobilis, & qui veniant appellatione nobilium, vide per Pau. de Cast. consi. 128. & 129. & Iuue.

Tota licet veteres exornent undique ceræ,
Atria nobilitas sola est unica uirtus.

Item adde, quòd nobilis dicitur a sanguine claro. no. in cle. 2. in prin. de senten. excom. Sed secundum Land. & Card. ibi, nobilitas sola est animum quæ moribus ornat. de quo in c. venerabil. s. de præben.

postea dignitas non debet cõcedi, nisi ei qui est in alia dignitate, vel saltẽ ꝙ sit decurio, ff. de decur. l. honores. §. 2. vnde plebeus non põt eligi ad dignitatẽ, vt ibi. & alibi dr, ꝙ ad dignitatẽ debẽt eligi nobiles, vt in Authẽ. de defensoribus ciuitatũ. §. interim. & §. si pater. qa id, quod dicit, nobiles, intelligit, i. in dignitate positos. ex quo patet, ꝙ nobilitas, q̃ facit quẽ differre a plebeo, est idẽ quod dignitas eodẽ modo sumpta vel separata dignitate ab administratione vel os. vt in diuina scri. Mat. 27. 5. c. in fi. Venit Ioseph Abarimathia nobilis decurio. q. d. vir nobilis, quia erat in dignitate decurionatus, ſm Bar. in l. j. C. de dig. & licet sint variæ opi. q̃d sit nobilitas, seu dignitas, tñ Bar. dicit ꝙ alia theologica, alia naturalis, alia politica, alia ciuilis. & hæc vltima ad propositũ & Canonistæ & Legistæ concordant Bar. s. & ille dr in nobilitate & dignitate positus, q ſm cõsuetudinẽ loci reputatur nobilis, vel in dignitate positus. Et ille actus in se dr habere nobilitatẽ, q actus in loco vel vniuersitate illa, in qua agitur, deputatur in se habere dignitatẽ annexã, ſm Theologos, & Io. An. & Inn. in c. de multa. de pbẽ. & arg. in c. j. de consue. li. 6. & sic aliquis in vno põt dici nobilis & in dignitate positus, in alio non: similiter de offi. in vno loco positus in tali officio dicetur in dignitate positus, in alio loco in eodẽ offõ positus dicetur non in dignitate, vt patet in q̃stuaria, l. fi. in prin. ff. de mu. & ho. q in aliqua ciuitate inter honores nõ habetur. Et per hoc instruũtur ꝓcuratores ad formãdũ articulos in ista materia, qñ aliqs vult ꝓbare se nobilẽ vel plebeũ, debet articulare de vsu loquendi & intelligẽdi, sic se hẽt ꝙ talis hõ talis ꝯdõnis habetur pro nobili vel plebeo, vt q a vocatur ad parlamentũ sicut nobiles. & per ꝯñs opinio de cõsue. hẽt talẽ esse nobilẽ: & hoc, qñ q s vult se fundare super cõsuetudine, ꝑ hoc instruuntur qñ vellet ꝓbare ꝯrium, s. ꝙ non sit nobilis, dẽt facere articulos ꝯrios, vt q a cõis vsus loquẽdi vel cõsuetudo loci est, ꝙ ille q nõ vocatur ad parlamẽtũ actus vel officia, nõ est nobilis, & iste vsus loquendi saltẽ longi tpis 10. vel 20. annorũ sufficit, l. Labeo. & ibi per Bar. ff. de sup. leg. l. de q bus. ff. de le. & l. diuturna. ff. e. vt in cap. & vt liti. de off. ord. li. 6. & ibi ꝑ Io. Mo. & Archi. in gl. in c. j. de cõsue. li. 6. q̃d est verũ in qualibet consuetudine, q nõ est ꝯ ius, sed pter ius vel vltra ius. & ita tenet cõsulendo Pau. de Cast. in ꝯsi. 228. q̃d incipit, In Christi nomine amen, dubitatur. per rões pal. & ad ꝑdicta facit q̃d nõ. Ar. in c. j. de ꝯsue. li. 6. verba aũt Principis seu rescripta videtur intelligẽda ſm cõsuetudinẽs & diuersitates locorũ, ad q referuntur, sicut ſm qualitates personarũ, l. plenũ. §. equitij. de vsuf. & hr in l. si q s filio. §. irritũ. de iniu. test. Sed q̃d si Comes, qui legitimat, appellat eũ nobilẽ vel filiũ nobilis, an ꝓbetur ex hoc nobilis? rñdeo post Pau. in d. consi. ꝙ posset dici ꝙ stetur huic narrationi, quousq; ꝓbetur ꝯrium, sicut si a Principe facta esset dicta narratio, iuxta ea q̃ habentur in cle. literas. de ꝓba. in tex. & gl. & c. si Papa. de priui. li. 6. cũ ꝓferatur a Comite, q tenet locũ Principis, arg. l. j. in fi. de offi. ꝑfe. ꝑto. sed illud c. si Papa. facit in ꝯrium, & ẽt gl. in d. cle. literas. super verbo, fundatur. q a in hac narratione seu nobilitate nõ fundatur intentio legitimantis: & iõ vr, ꝙ ex illis verbis nõ probetur nobilis, nisi alias doceatur ꝙ sit, iuxta no. in simili in l. optimã. C. de ꝯhen. & cõmit. sti. & in l. cũ aliq s. C. de iure delib. vbi instrumenta narratiua nõ ꝓbant fines plebanatuũ, qm attestãtur de eo q̃d nõ erat in ptãte attestantiũ inducere, vt C. de te. l. verba te. & ꝑ id q̃d no. gl. super d. cle. literas. in verbo, fundatur.

124 † Querit dehinc idẽ Pau. cõsi. 219. q̃d si in priui. sit dictũ, exceptis filijs ducũ, comitũ, baronũ, vel nobiliũ. quales filios poterit legitimare, & quorũ. & incipit illud cõsi. In Christi noĩe amen, quãtũ ad primũ dubiũ. & his verbis vtitur, ꝙ prima facie facere põt dubiũ, quia illud ver. nobiliũ. q̃d est generale, vr restringẽdũ ad nobiles similes exp̃ssis, puta regũ, marchionũ, & aliorũ habẽtiũ superioritatẽ aliquã & iurisdict. in subditos seu dignitatẽ: nõ aũt vr debere sic generaliter intelligi, ꝑut iacet, sed vt cõprehendat simplices nobiles nõ hñtes maioritates aliquas seu pemineñtias in aliquos subditos, sed simplicia bona patrimonialia, prout hñt ignobiles: q a in illis non vr fuisse aliqua rõ exceptuandi eos de ista ptãte attributa huic Comiti, sed esse deberet in eis idẽ quod in alijs nõ nobilibus. & pro hoc facit l. sed si adijciatur. ff. pro so. vbi verbũ generale lucri restringitur ꝑ spẽale ꝓxime ꝑcedens, c. sedes. de rescri. vbi gñalis clã restringitur ad similes exp̃ssas, sed nõ audet hoc dicere, sed fore tutũ dicit verbo a Principe ꝓlato, & eius significatui deseruire, postq̃ de intẽtione ipsius, ꝙ ita restringere voluerit, nobis nõ cõstat, vt ff. de exerci. l. j. §. is q naue. ff. de vsufr. le. l. si alij. cũ ad ipsum Principẽ pertineat interptatio & restrictio suorũ priuilegiorũ & rescr. l. Neratius. ff. de re. iu. nã nobiles hñtes maiorantias, seu in subditos iurisdõnẽ, ꝑñt cõprehendi appel. baronũ, & sic nihil adheret verbũ, nobiliũ. q̃d non est dicendũ, l. ea tñ adiectio. ff. de le. 3. intelligo ergo verbũ, nobilium. ſm q̃d verbũ sonat de oĩbus, q ſm existimationẽ appellãtur nobiles, iuxta ea q̃ hñr in c. j. de ꝯsue. li. 6. ꝑ Arch. & ꝑ Bar. C. de dig. l. si vt ꝓponis. li. 12. nõ ergo ob. c. sedes. q a ibi ipsemet Princeps interptatur suũ rescriptũ, hic nõ nec & lex, sed si adijciat. ff. ꝑ so. nã patet rñsio ex his q̃ no. Bar. in l. q̃situ. §. fi. ff. de fun. instr.

125 † Annectitur quoq; hic non inconcinne q̃õ, an si in priuilegio legitimãdi detur ptãs legitimandi spurios, an poterit spurias & sic fẽminas legitimare, & sic an in priuilegio legitimandi masculinũ cõcipiat fẽmi. Dñs Signorolus de Homodeis, cuius cõsilium referam in consi. 187. dicit vt j. & incipit & sequitur sic, In nomine Dñi amen, in q̃one vertenti inter dominã de Aliate, & dñam Florem ex vna, seu pluribꝰ partibꝰ: & Franzolã vxorẽ Antonioli Dodãdã ex altera, videretur ꝙ dicta Franzola nihil posset cõseq̃ de bonis dicti dñi Duxij: nã ipsa fuit spuria, & ex dãnato coitu nata, & per ꝯñs nullũ participiũ habere dẽt in bonis dicti Duxij, vt in §. fi. in Auth. qui mo. na. effi. sui. vnde q a capere nõ põt, venit ipsa hæreditas ad ꝑdictũ Durantẽ, vt in l. fi. C. de na. li. nec ꝑdictis obuiat testm̃ dicti Duxij, q a ipsam Franzolã heredẽ instituit nominãdo filiã legitimã, quæ in veritate nõ erat: & sic in ea parte deficit testm̃, & pro solido admittetur dictus Durãs, vt l. si pater. & q̃d ibi no. C. de here. insti. nec ꝑdictis ob. q̃dã legitimatio facta de dicta Franzola, q a non apparet de auctoritate legitimantis. secundo, q a cũ legitimare talẽ natã ex dãnato coitu ꝓcedit ex absoluta ptãte Principis, q est s. leges: & q a nõ est ligatus legibus. forte cũ inferioribꝰ de ipsa ptãte cõicare non poterit dictũ priuilegiũ, cuius virtute dicta Franzola dr legitimata, ac et ipsa legitimatio sit exp̃sse ꝯ ius cõe. itẽ sit odiosa, ut uitiũ naturale amplietur, & non refrænetur. itẽ q a per talẽ legitimationẽ aufertur ius legitimę hereditatis his, ad quos eẽt peruentura, et per dictũ priuilegiũ de ptãte legitimandi uenit sexus mascu. nõ puto, ꝙ masculinũ cõprehẽdat fẽmininũ multiplici rõne. primo, q a ubi tractatur de odio, et masculinũ ꝓfertur ab homine, comprehendit fẽmininũ [a], ut l. j. §. j. ff. de uẽ. in pos. mit. secundo, cum tractamus de odio irrationabili, similiter masculinũ nõ concipit fẽmininũ, ut l. q̃squis. C. ad l. Iul. maie. sed in ꝓposito est odiũ irrationabile, ut forte alienæ et sordidæ stirpes reiectis legitimis successionibus admittantur, ut l. super statu. C. de q̃onibꝰ. et l. j. §. pub. ff. de uẽ. inspi. tertio, q a fines mandati nõ debent ampliari, sed diligenter custodiri, ut l. diligenter. et l. si quis pro eo. ff. mãdati. sed cum ex dicto priuilegio fit forma data sub sexu masculino, ergo etc. quarto, si Princeps uoluisset, de facili potuisset disponere sub sexu fẽminino, q̃d cũ non fecit, uoluisse ur, ut l. unica, in §. si uero a deficiẽtis. C. de cadu. tol. et per hoc infertur, ꝙ sexus fẽmininus omissus dẽt haberi pro omisso, ut l. cõmodissime. ff. de libe. et posthu. itẽ infertur, ex quo nõ est scriptũ in ipso priuilegio, nostra nõ est illud extendere, ut l. si uero. §. de uiro. ff. sol. mat. et l. j. §. is q naue. ff. de exercitoria. quinto, ubi est dispar rõ sexus masculini ad fẽmininũ, masculinũ non cõprehendit fẽmininũ, ut l. j. ff. de ꝓcu. sed in ꝓposito est diuersa rõ in legitimãdo masculos et feminas: nã per masculos legitimatos pñt honores et officia publica subiri et administrari, q̃d cessat in fẽminis. ut l. 2. ff. de reg. iur. et l. cũ ptor. §. n. de iudicijs. itẽ sexus masculinꝰ põt leuare faidã et non fœmininus, et per ꝯñs sexus masculinus succedit in feudũ, ut in c. unico, de suc. feu. itẽ maior dignitas est in sexu mas. ut l. f. ff. de sena. item apud iura, et sic apud Principẽ, qui est l. animata in terris, ut in Auth. de cõsul. in §. fi. et deterior est ꝯdõ fẽminarũ q̃ mascu. ut l. in multis. ff. de statu ho. sexto hoc euidẽter apparet ex forma priuilegii, q a uoluit dare ptãtẽ legitimãdi ad actus legitimos et dignitates, q̃ de facili nõ cadũt in mulieres, ut l. feminę. ff. de senatoribꝰ. ex q bꝰ oĩbꝰ ur ꝯcludi, ꝙ nõ ob. dicta legitimatio, nec dictus Durãs dẽt obtinere. hęc sũt q̃ potestis cõprehẽdere de iudicio tãti patris.

126 † Quid, si dicat in priuilegio, exceptis filiis magnatũ. qualiter itelligat? Bal. in c. innotuit. in fi. col. de ele. dicit ꝙ in hoc stamꝰ uulgari interptationi, q̃ istos magnos nobiles barones appellat, siue magnates. et dicit Bal. in c. uno. de le. in fi. col. de off. de le. ꝙ barones appellant potẽtes iurisdi. q i Lõbardia appellant magni castellani. Quarto pricipalr q̃ro, q a in ꝑcedẽti uer. dictũ ẽ, ꝙ Papa põt ltimare i terris Im pii, et Im pator in terris ec. uidẽdũ ẽ. n. an notariꝰ a Papa creatꝰ possit ꝯficere instra i terris Im pii. sed q a ista mã ẽ alia a ꝑcedẽti, diuido eã i plures q̃ões. pria, an notari creatꝰ a Papa ꝯficere possit istra, ut dixi

ADDITIO.

a ¶Fœmininum. Quo casu masculinum non concipit fœmininum, vide per Do. Soci. consi. 90. inci. Abunde & subtiliter circa prin. 2. col. in j. parte, char. 151. & omnino per Andr. Barba. in consi. Spectabilis. 4. col. quod est post consi. 46. Alex. de Imo. in 4. parte. & Bal. in consi. de filio scr ptum est. & Do. Alex. consil. 62. 4. parte, & per Bar. Cępo. post Bar. in l. j. de verb. sig.

vt dixi in terris Imperij. Secunda, quid de creato ab Imperatore. Tertia, quid de creato ab inferiorib⁹. & dubitatio pendet ex hoc, ꝙ notarij hñt offm̃ quoddã, & quandã præeminentiã aucto. maxime, q̃a dicuntur & creantur iudices ordinarij sine administratione, & vocantur iudices carthularij: ideo sicut Papa nõ dat iudices inter non subiectos, s. eo. c. cãm. sic non creabit notarium.

127 †Sed primo quero, an spurius possit esse notarius [a], & an valeãt
a instrumenta per eum cõfecta? vr̃ ꝙ non, quia tales sunt infames, s. de elect. c. innotuit. tales appellantur degeneres, 27. q. 2. c. iam nũc. versi. alioquin. & tales lex Mosaica detestatur, vt in c. nostro ad finẽ, & lex canonica repellit ab ordinibus, de filijs presbyt. ꝑ totũ. lex ciuilis a successione repellit, & prohibet alimentari, in Authen. qui. mo. natu. effi. sui. col. 2. §. 2. C. de ince. nup. aut. ex cõplexu. ergo a notariatu repelluntur, quia infa. &c. regula, infa. li. 6. de re. iur. & notariatus est dignitas, C. de man. Prin. l. j. & qđ ibi no. & notarius vr̃ quidam testis, de ele. c. vt circa. li. 6. & quod ibi no. c. cum Io. Here. de fide instru. sed infamis testificari non põt, l. 4. ff. de testi. Itẽ infamis nedũ a dignitatibus repellitur, sed ab offõ pub. c. ꝓterea. de testi. cog. l. 2. §. miles. ff. de his q̃ no. infa. Zochus hic dicit se credere, ꝙ si notarius spurius cõiter aditur ꝓ cõfectione instrumentorũ, vt legitimus notarius, ꝙ valet instru-
b mentũ: notariatus enim nõ est dignitas [b], sed vile offm̃, & ideo decurio non põt esse notarius, vt l. vniuersos. C. de decu. li. 10. vbi no. accidit ꝓꝓ vtilitatẽ officij aduocatũ non debere officiũ notariatus exercere, licet Mediolani secus facit. ad idẽ C. de tabularijs. l. j. ad idẽ facit qđ dr̃ seruus, vt ff. de adop. l. non aliter. facit c. ad audientiã. & quod ibi no. de rescri. & in c. q̃. de vsu. li. 6. & ibi glo. a qua dẽ nominatione licite arguitur, Insti. de do. §. est & aliud. vnde Bar. in l. eadẽ. §. hac l. ff. ad l. Iul. repetunda. cũ dicit, ꝙ notariatus est munus, & nõ dignitas, vt C. qui ac. non pos. l. fi. in prin. cũ gl. & l. j. C. de man. Prin. aliter loq̃tur de notario Principis assumpto ad scribendũ eius negocia: quia tũc ille bene dr̃ in dignitate. Ex quo infertur, ꝙ infamis tale officiũ notariatus, qđ in se hẽt dignitatẽ, exercere non põt: sed si ipse a partibus volẽtibus assumitur ad conficiendũ instrumentũ pub. in hoc facit ꝙ infamiæ repugnet, qm̃ munus publicum est, & est seruus publicus, quod infamibus non admittitur, sed cõpetit, sicut etiã tales pñt esse arbitri, q̃ similiter a partibus assumũtur, 2. q. 7. §. tria. ver.
c cognitionẽ. item procurator de iure põt esse infamis [c], Instituta de excep. §. vlti. licet secus de iure canonico, vt no. glo. in c. cũ deputati. de iud. & in c. Imperatorũ. de iura. calũ. inducit ergo hoc tacitus vel exp̃ssus consensus partiũ istũ talẽ notariũ, volentiũ, & rogantiũ conficere instrumenta: consensus enim partiũ non excipientiũ facit valere iudiciũ iudicis infamis, de rescri. c. sciscitatus. & in Spe. in tit. j. §. excipitur. ver. itẽ infamis. nam periurus eẽt infamis, & posset dici infamia facti: infamis est enim potius no. defectus, q̃ criminis, vt in Authen. qui. mo. natu. effi. le. §. opponitur. quod no. in c. ex tuarũ. de aposta. in c. accedens. de purg. canonica. Et per prædicta põt r̃nderi ad iura, quæ dicunt infamẽ repelli, quæ deduxi in prin. quia non dicunt illegitimũ infamẽ, licẽt puniatur ꝓꝓ delictũ paternũ: & pęnæ non debent excedere casus suos, de pęni. dist. j. c. pęna. imò dignus est venia & misericordia, qui alieno vitio laborat, C. de natu. li. & ſm canones in hoc imputandũ est filijs, 51. dist. c. nasci. Ad id quod dr̃ de testimonio, põt dupliciter r̃nderi. primo, q̃a infamia facti nõ repellit in ciuili, vt dici solet de testibus, c. testimoniũ. vbi casus de testi. & in Spec. de test. §. j. in ver. quod est infamis. vel dic ꝙ aliud est in testimonio qđ ab vna parte ꝓducitur, & sic ɔ̃ vnã partiũ est dicturus hic de testimonio, ꝙ ɔ̃sensu vtriusq; fit, q̃a ab vtraq; parte rogatur notarius. Ad id qđ dr̃, ꝙ infamis repellit ab oĩ publi. offi. dic ꝙ illud non ꝓcedit: sed dico illud ꝓcedere in offõ, qđ est pẽminẽtię & dignitatis. itẽ cũ cõi ɔ̃sensu adiretur & reputaretꝰ cõiter notarius, & in tali possessione fuisset ꝑ 10. annos ad min⁹, eẽt dubiũ ꝓꝓ ipsã tolerantiã, cuius ꝓter gesta valẽt, l. Barbarius. ff. de off. ꝓt. c. ad ꝓbãdũ. de re iu. 2. q. 7. §. tria. Inn. & Ho. in c. illud. de ꝓsump. itẽ ꝓꝓ cõmodũ possessionis talis officij, 8. q. 4. c. nõ ne. de iure pa. c. ɔ̃sultationib⁹. Inn. in c. fraternitatis. de hereticis. nõ ob. qđ dicit Io. An. in addi. Spe. de instr. edi. §. restat. sup ver. & sciat. vide plene vbi dicit, ꝙ rõne possessionis tabellionatus nõ credit eius scriptis: quia ibi loquitur de illo, qui nunq̃ fuit creatus; sed in casu nostro loquitur de creato indigne, & indigne promotus potest administrare, donec remoueatur vt notarius legitimus.

128 †Quero secundo, quis possit notarios creare. remitto me ad Inn. & Host. in c. cum P. de fide instru. ad Spec. in tit. de instr. edi. §. restat. ver. quis possit facere tabelliones. & ita cõcludit Cal. in rub.
129 de fide instru. consi. 2. †Quero, an Papa possit creare notarios nõ subiectos eccl. & nunc reuertor ad q̃ones, quas dicebam s. super 4. q. prin. & dubitatio est, vt prædixi, quod nõ habet offm̃ quoddam, & quandam præeminentiam authenticam, quia creantur iudices ordinarij sine administratione, s. iudex cartularius, gl. in l. j. ff. de iu. sicut ergo Papa non dat iudicem inter nõ subiectos, s. e. c. cãm. sic non creabit notarium. cõclude ꝙ si velit creare nõ subiectũ consentiente etiã subiecto Imperio, ꝙ põt, ea rõne, quę põt illi in cã delegare, quia in hoc nullius tangitur ꝓiudicium, & est actus voluntarię iurisdõnis & prorogabilis, ſm But. hic, quod
130 est de mente Bal. in l. eum qui. ff. de iurisdi. om. iud. †Quæro 4. an talis notarius in terris Imperij, qñ est constitutus ab eccl. in terris eccl. vel ɔ̃ est cõstitutus ab Imperatore in terris Imperij, posset cõficere instrumenta, ita ꝙ sint valida vbilibet. soluit Spec. in tit. de instr. edi. §. restat. ver. sed quis põt facere. in ver. & no. ꝙ tabellio. tenet ꝙ sic, alle. 9. q. j. c. cuncta. 7. q. 2. c. in apibus. c. fi. de cõstitu. 96. dist. c. duo sunt. & ff. ad l. Rhodiã de iac. l. de ꝑca. 62. dist. c. Adrianus. 8. dist. quo iure. alleg. tamen aliqua iura in ɔ̃rium, & maxime tex. nostrũ hic super verbo, insuper. & hanc opinionẽ tangit Bar. in l. 2. ff. de offi. procon. quia hic est actus voluntariæ potestatis & iurisdõnis, & hęc potestas est prorogabilis, nec agitur de præiudicio, nisi ad rogandũ instrumentũ, vt in Authen. de tabel. §. j. & no. in c. j. de fide instru. c. cũ iure. de offi. deleg. & hoc cõiter tenetur, nõ insisto. & hoc tenet Bar. ibi, nouis recollectis. ſm Zochũ in antiq̃s, remittit se ad l. cũctos populos. C. de sum. Tri. & ibi in hoc dicit eẽ opi. But. hic, ꝙ notarius Papæ vel a Papa creatus conficiat instrumentũ in terris Imperij in spiritualibus. de quo dicam in 7. & 8. q.
131 † Quinto quæro de creatis ab inferioribus a Papa vel Imperatore, illo ꝓsupposito pro vero ꝙ inferior ab Imperatore vel Papa possit creare notarios, vt Rex, consuetudo, & inferior dñs in loco suæ iurisdõnis. de quo me remitto ad Inno. & Host. & alios Scribentes in c. cum P. tabel. de fide instru. nunquid creatis talibus pñt extra locum conficere valida instrumenta. & dic, quidã sunt creati notarij ab habentibus ptãtem a Papa vel Imperatore, vt sunt Comites palatini, qui quotidie creant notarios, & tales poterunt prout est sibi simpliciter cõcessa ptãs creandi secundũ vires priuilegij sui. & no. Doct. in locis palle. no. Spec. in tit. de instr. edi. §. restat. ver. quod de his. si aũt loq̃mur de inferioribus nõ habentibus potestatẽ a Papa vel Principe, an possint creare notarios: quod latissime prosequitur Inno. de fide instru. in c. cum P. tabellio. quem sequitur Spec. in tit. de instr. edi. §. restat. ver. sed quis põt facere tabelliones. & cõiter concluditur, ꝙ tales notarios solus Papa vel Imperator quo ad limites oẽs ciuitatum vel diœcesum põt facere, ciuitas vel cui consuetudo tribuit vel statutũ, ad hoc de fide instru. c. cũ dilecti. ad primũ facit l. actuarij. C. de a stu. lib. 12. & in Authen. de defensi. ciui. quo ad ciuitates. §. sed iterũ. & Gul. de Cu. in l. adoptio. ff. de adop. de differentia tamen inter statutũ & consuetudinem circa creationẽ notariorũ, vide Inno. & Host. qui tenent in c. cum P. de fide instr. ꝙ consuetudo põt facere notariũ, statutũ non: etiã reddunt rões diuersitatis, quas ibi vide per eos, qui concludunt ꝙ inferiores a Principe non pñt per statutũ creare notariũ, nisi sint aliqui Reges habẽtes supremũ Imperiũ non recognoscẽtes superiorẽ, de quibus dixi in glo. istius ver. in ver. recognoscat. & facit tex. noster. & de hoc me remitto ad no. per Bu. post alios in d. c. cũ P. tabel. ergo dubitatur, an instrumenta istorũ notariorũ, qui sunt creati ab inferioribus, extendant vires extra territoriũ constituendũ. & hæc q̃õ põt multipliciter intelligi. Primo, an instrumentũ factũ in limitibus territorij notarij, & inter illos, vbi creatus est, facit fidem in alio territorio. & dicendũ est ꝙ sic ſm Bu. C. de eman. liberorũ. l. j. & hoc tenet Bar. & Gul. de Cu. in l. non aliter. ff. de adop. & l. cũ adoptio. & per Bar. & alios in l. cunctos populos. C. de sum. Tri. & fide cathol. Secũdo põt intelligi, an valeat instrumentũ, quod conficit in limitibus territorij, vbi creatus est inter alios extraneos ibidẽ ɔ̃hentes. & idẽ, q̃a ibi sortiuntur forũ ex ɔ̃tu, de foro cõpe. c. dilecti. & c. fi. & hoc firmat Io. An. in addi. Spe. in tit. de instr. edi. §. restat. ver. ꝙ de his q̃ fiunt a Comite. & ibi recitat Gul. de Cu. põt & tertio intelligi, an notarius inferioris ciuitatis hñs auctoritatẽ a statuto ciuitatis possit conficere instrumentũ in alterius territorio. Spec. in titu. e. §. restat. ver. ꝙ de his. tenet ꝙ extra territoriũ constituentis non põt instrumenta conficere. allegat in simili de foro cõpe. c. Romana. §. pe.

ADDITIONES.

a ¶Notarius. Vide per D. Alex. de Imo. in consi. 80. 2. parte.

b ¶Non est dignitas. Adde Bar. in consi. ser Io. de Ca. diruti. vbi dicit verum, nisi in notarijs sacri palatij. & vide Alex. de Imo. in d. l. eadem. alleg. in tex. ff. ad l. Iul. repe. & Abbas in c. venerabilem. 2. col. de elect.

c ¶Potest esse infamis. Dic de iure ciuili. Sed secus est in curia Romana, quia infamis non potest vrbem ingredi, secundùm Bal. in l. sed milites. §. si ignominia. de excusa. tuto. sed quid an possit esse procurator ad negocia, vel contrahendum. vide Pau. de Cast. consi. 322.

§.pe.li.6.allegat ibi multa iura in arg.& C.de sum. Tri. l.cunctos populos.& c.a nobis.de sen.excõ.cum multis similibus,quæ ibi videas.& hanc opinionẽ tenet Bar.in l.2.ff.de offi.proconsul.recitat ibi Spec.alios dicere, ꝙ tabellio vnius loci, cum sit publica persona,põt vbiq; instrumenta cõficere,nisi prohibeatur ab eo, in cuius iurisdõne consistit: põt enim per illũ prohiberi . recitat ibi Spe.alios dicere,ꝙ de partiũ consensu saltẽ exp̃sso si non tacito põt conficere,l.priuatorũ.C.de iurisdi.om.iudi.l.receptum. ff.e.tit.& l.2.ff.de iudi.de foro cõpe.c.si diligenti.recitat alios nõ improbabiliter dicere, aut fiunt alibi instrumẽta de re voluntaria,& põt,l.emancipari.ff.de adoptio.aut de re, quæ iurisdõnem respicit cõtentiosam,vel de dilationibus, vel requisitionibus testatorũ,& hmõi:& tunc non põt,quia habet locũ regula illa l.fi. C.de iurisdi.om.iud.& l.fi.ff.de consti.Prin.& ff.de verb. sig. l.si pupillus.§.territoriũ.alij dicunt,ꝙ cõsuetudini standũ est, c.cum dilectus.de fide instr.Gul.de Cu.refert ꝙ Io.An.in addi.Spec.super ver.p̃alle. tenuit ɔ̃rium, s. ꝙ non possit extra locũ conficere, & hoc tenet in l.repetita.C.de epis.& cleri. per ipsam l. & per l. consulta diualia.C.de testa.& quia notarius innititur auctoritati creantis,vt in Authen.de tabellio.circa mediũ,col.4. non poterit notarius vltra id quod non põt auctoritatẽ præstans, l.nemo. ff.de re iu.c.ꝙ autẽ.de iurepatro.3.q.7.c.Diabertũ.& quod punit, qui excedit metas officij sibi cõmissi, per iura quę allegantur C. de proxi.sacro.scri.l.hac parte.& iura ɔ̃ria,q̃ allegantur,loquuntur in iurisdi.volũtaria,quæ prorogari põt: sed officiũ notarij est non iurisdõnale,sed nondũ officiũ,ideo improrogabile.& hanc opi.firmat hic Bu. qui dicit, ꝙ nec in voluntaria nec in contentiosa iurisdõne põt aliquo modo notarius exercere officiũ suũ extra locũ iurisdõnis constituentis:& iuramenta non valent,qa eius iurisdõ non põt prorogari,cum eam non habeat, sed nudũ officiũ non est extensibile ad alias personas,vt de offi. dele. c.P. & G.& c.fi.& hæc est cõis opinio,quã tene. pro qua facit tex. in p̃eal.c.Romana.§.pe.& no.in c.abbate sane.de re iu. li.6.& per Legistas in l.oẽs populi.ff.de iusti. & iu. in l.j. C.de sum.Tri.sed si conficitur instrumentũ in loco constituentis, tunc facit fidem ẽt extra locũ.quod tenet Bar.in p̃alle. l.j. & Dñi de Ro.deci.288. & dicunt ꝙ tale instrumentũ in curia facit fidem.& idem tenuit Bu.in c.cum P.tabellio.s̃.de fide instru.sed aduerte,ꝙ istud quod dictũ est,ꝙ non valet instrumentũ confectũ extra locũ cõstituẽtis,procedit qñ fit inter non subditos ipsius constituentis: sed si fieret inter subditos constituentis,tũc Bal.tenet in p̃al. l. ꝙ valet instrumentũ,quia licẽt dicamus,ꝙ iurisdõ voluntaria ab alio q̃ a Principe concessa non possit exerceri extra locũ constituentis, vt in c.Romana.§.pe.de foro cõpe.li.6.tamen vt ipse dicit, & bene, iste non est actus iurisdõnis voluntariæ , sed est quoddã officiũ nulla iurisdi.est annexa.& ideo non limitatur territoriũ, vnde poterit exercere vbicunq; inter subditos cõstituentis.allegat l.quero.ff.de sol.& hanc opi.Bal.sequitur D. Pe. de Anch. in repe.c.j.de cõsti.sequitur eũ D.Nico.Siculus olim abbas & postea archieps Panor. & Cardi. factus a duce Subaudiæ a dicto Papa Felice ſm Zochũ, quẽ quotidie Panor. in lecturis nostris ꝓpter eius clarã doctrinã sequamur.et circa materiã ꝓximarũ qõnum vide no.Ang.in consi.suo.8:.quod incipit, In Dei nomine.et in l.fi.ff.de iurisd.om.iud.et gl.in c.abbate sane.de re iudi.lib.6.Bal. in l.j.C.de sum.Tri.et fide cathol.Ro.in deci. 291. quæ incipit,Itẽ ꝙ instrumẽta.Cano.et maxime Imo.in c.cum P.tabellio. de fide
132 instru.Gemi.in c.j.§.fi.de foro cõpe.lib.6.†Quæro 7.nunquid tabellio cõstitutus a laico põt super eccle. conficere instrumenta. dicit Host.in sum.in c.sicut te.ne cleri.vel mo. ꝙ quidam tenent ꝙ sic, et ita hodie seruatur de facto. et ibi remittit Bu. ad c. quia ꝓpter.de elec.de rigore aũt et de veritate iuris dicit Host.in c.sicut.esse ɔ̃rium arguendũ,vt de elec.c.Massana.et c.sacrosanc.ad hoc enim duo cooperantur,vt credatur publico instru.primum est p̃statio iuramenti,de p̃scrip.c.ad audientiã. §.fi. secundũ, auctoritas iudicialis,a qua tabellio recipit potestatẽ,vt in Authen. de tabel.§.j.col.4.et C.de tabularijs.l.3.lib.12.de fide instru. c.j.et si vnum deficit,et corruit effectus,argumẽto de ferijs. l.3. omnis enim laicus est a spiritualibus remotus,vnde sicut dictũ testis auctoritate iudicis secularis in ecclesiasticis recepti,nõ facit fidem in foro ecclesiastico, licẽt forte verã veritatem deponat, vt legi. et no.de iudi. c.at si clerici.saluo si et instr.tabellionis est confectum auctoritate iudicis sp̃ualis,et ad sp̃ualia pertinet,non facit fidem in foro eccle.ar.in c.2.§.j.de transla.pla. et ideo si Imperator etiã exp̃sse constitueret tabellionem in ecclesiasticis, nõ valeret, quia et in generali constitutione nec tacite vr̃ hoc concessisse,vt patet in eo quod legitur et no.in c. cum tpe.de arbi.et c. fi.et c.contingit.de deci.c.tua.idem Spec.in tit.præalle.ver.quid de cõstituto a d̃io tp̃ali. qui allegat ius in Auth. de fide instru.§.

133 quibus instrumentis.in prin.† Quæro octauo,quid de instrumẽto confecto a tabellione clerico, qui tabellio est constitutus a Papa vel epõ,an valeat instrumentũ in tẽporalibus. si de constituto a Papa quæritur,vr̃ de mente Host.in d.c.sicut. ꝙ licet a tali
a officio debeat abstinere,fidẽ tñ faciet[a], argumento eorum q̃ leguntur & notantur in c.nostro,versi.rõnibus.quod est verum,si super secularibus & ecclesiasticis cõstitutus sit:nam si solũ super ecclesiasticis,nõ esset dubium de cõstituto ab epõ, cũ talis notarius clericus in foro seculari & inter laicos nõ debet instrumẽta cõficere,sed in ecclesiasticis tñ,vt no.in d.c.sicut.& quod no.in c.2.ne cler.vel mo.super verbo,ꝓcuratores.licet fidẽ faciat,si ipsum cõficeret,vt no.gl.in tit.p̃all.in ver.cõuerso aũt. sed nec auctoritas epi circa hoc offm̃ interposita extrã ꝓpriã diœcesim extenditur : licẽt enim offm̃ illud non solũ sit iudiciale , quod etiã extra iudiciũ exerceri põt, tñ auctoritas & actus cõstituendi iudicialis est.ad hoc l.fi.ff.de iurisd.om.iud.16.q.7.c.oẽs basilicæ.& hic no. Host. in d.c. sicut. nõ faceret ergo fidẽ tale instrumẽtum cõfectũ per clericũ notariũ creatũ ab epõ extra diœcesim,vel locũ suæ iurisdõnis nõ de licentia iudicis,ad cuius iurisdõnem declinat. hoc fatetur Host. alle. in Lombarda, & argumento eius quod legitur in c.ex tuarum.de aucto.& vsu palij. de cle.pe.in c. tuæ.cauendũ est enim,ne quis ponat manũ in alienam messem, 6.q.3.c.scriptũ.de elec.c.venerabilẽ.primo rñso. Nec ob.ſm Ho. in c.sicut.ꝙ litera epi vbicunq; cõfecta, si sigillata, vbiq; facit fidem:ergo & instrumentũ tabellionis.nã hęc duo ęquiparantur, de fide instru.c.2.& c.cũ medicinalis.de sen.excõ. li.6. Sol.dic,ꝙ hæc licẽt duo generaliter æquiparantur , tñ differunt: quia licẽt instrumentũ tabellionis ipsius epi fidẽ faceret, nõ tm̃ quantum litera ꝓprio sigillo sigillata.& quantũ ad cõparationẽ s̃.factã dicendũ est,ꝙ aliud in sigillo,aliud in instrumento. rõ diuersitatis est,ꝙ sigillo creditur tanq̃ testimonio signo authentico confirmato,quod sine p̃iudicio alicuius iudicis fieri põt: instrumento vero creditur tanq̃ scripturæ publicæ , & similiter factæ ab illo , nõ ab alio,cui hoc offm̃ a iudice suo solenniter est cõmissum.& ꝙ sine p̃iudicio extranei iudicis extra iurisdõnem suam indistincte exerceri non põt. Et de sex q̃ iurat tabellio, qñ creatur, vide per Host.in c.sicut.ne cleri.vel mo. Rationibus in tex.ibi,nouo, quasi dicat,nõ recurrimus ad fabulas vel mẽdicata suffragia,nec ad ius positiuũ,quod ponitur & deponitur, in quo sæpe est pro rõne voluntas,sed ad ius diuinũ,quod est immutabile, ſm Host. apud te ò iudex,vel quicũq; alius Christianus sis,ſm Ho. In tex. ibi, sanguineũ . sanguis sumitur pro peccato, Psalmo,libera me de sanguinibus.vel ꝓ pœna, Gene.42.c.sanguis eius requiretur de manu tua,ſm Gof.ibi.intelligas ibi,petens. reuelatione diuina.In tex.pro se dictũ.s.vt reuerteretur in vrbẽ, & ibi ꝓ Christo crucifigeretur,& per ɔ̃s Christus in ipso, j.q.j. c.nulli. in fi. ſm Host.In tex.ibi,locũ.s.vrbẽ Romanam. In tex.ibi,reuersus.propter obedientiã,nõ morosus,& ibi crucifixus est, 2.q.7.beati. In tex.ibi,crucifigi.s.in te,& sic vrbs ista altera Hierusalẽ intelligatur,& effusione sanguinis, q̃ primus meus vicarius es, firmetur
b & ɔferretur hic locus,quẽ mihi elegi,vt hic ẽt sit caput[b], & dña, & oĩum eccle. Princeps nõ ab hoĩe,sed a me recipiens plenitudinem potestatis,22.dist.sa.san.ſm Host.In tex.ibi,secus autẽ sacerdotes.de quibus dixi s̃.in ver.veniens. In tex. ibi, fratres nostri.ergo oẽs epi dicuntur fratres,de crimi.fal.c. q̃ graui. qui vocati sunt in solicitudinis partẽ,s̃.de vsu pallij. c. ad honorem.ſm Host. qui ibi ponit de honore & vnione, qui est vel esse dẽt inter Papã & Cardi.ſm Host.q.a mõstruosum esset, ꝙ potestatem haberent filij in parentes,de maio.& obed. c.cũ inferiores. No. primo,ꝙ si Papa hic fecit gratiã,ꝓles non erat legitima,sed fecit gratiã ꝓ dubiũ , anteq̃ declaretur an subesset impedimentum affinitatis.de quo dic vt dixi s̃.in ver.p̃cedenti, in gl. in versi.dubitari.No.secundo,ꝙ circa idem põt cõcurrere vincula diuersarũ legũ.& facit quod no.in c.j.de cõsti.li.6. & facit ẽt ꝓ cõfirmãdis opinionibus,vt plurimis vinculis auctoritatibus fundentur, sic cõfirmat Papa auctoritatẽ noui & veteris testamẽti. No. tertio, ꝙ ex certis causis iudiciũ de tp̃alibus spectat ad ecclesiã etiã in terris

ADDITIONES.

a ¶Fidem tamen faciet. Vide de hoc per Inno.Bu.& Imo. in d.c. sicut. alle.in tex: & ibi Panor.in 3.col.in ver.quæro quid si clericus.& ad id adde Bar.in simili in l.2.in addi.C.de tabel.lib.10.& D.Ant.in c.fi.in vlt.col.de consti. Lanfr.in tract.de arbi.6.parte,in fi.vbi dicit, quòd eam potest, quando est pauper, nisi fuerit prohibitus tempore promotionis.& vide Specu.de instru.edi. §. restat. ver.si cum dixeris.& de statu mo.ver.27.& plene & no.vide Do.Iaso.May. in l.j.§.huius studij,in 2.col.in fi. cum seq. in ver.& iuxta hoc tangit. vbi ponit primo regulam negatiuam, quòd non, & deinde ponit 9.limitationes, quas ibi vide per eum.

b ¶Caput.Adde Bal.in Marg.in versic.Christus.

in terris q̃ nō sunt de patrimonio ecclesiæ. Et ex hoc arguit glo. in verbo, certis causis. ꝓ distinctione iurisdõnis. & dicit hic Ho. ꝙ expresse reuocatur opi. illorū, qui dicunt ꝙ a Deo sunt distinctæ iurisdões, & ꝙ nihil ad Papā de tpalibus. & ꝙ Papa nō pōt
134 legitimare nisi in patrimonio suo. de quo dic vt dixi s. † No. quarto quid denotent hæc verba, plenā subiectionē. ꝙ intelligitur ēt quo ad tpalia & quo ad spiritualia. vide de elec. c. querelam. vide gl. quæ dicit ad plenū, quia omnimoda iurisdõne. quia includuntur ea quæ sunt meri Imperij, vt in cle. j. vt lite pēd. in fi. & de plenitudine potestatis Papæ ꝓsequitur hic Host. in verbo, plenitudine. licèt nō sit necesse solū facili⁹ adiuuari, ꝙ nulla adiectione indiget plenitudo, 6. q. j. c. super oĩa. & nouem rõnes hic inducit, qui per vnā col. nititur ꝓbare, ꝙ Papa præest oibus. & de rõnib⁹ se remittit ad summā e. tit. §. qualiter. j. rñso. & sunt efficacissimæ rões, quās vide hic in fi. No. quinto ſm Host. ꝙ in ambiguitate opinionū magis est credendū legi canonicæ q̃ dictis sanctorum vel magistrorū, qa Papæ vel alteri est data taliū dubiorū interpretatio: vnde ēt Imperator ad ipsum recurrit, l. fi. C. de sum. Tri. & fide cathol. de quo per Host. in sum. de deci. §. fi. sub §. 4. versi. patet ergo, ꝙ sequentibus. vbi arguit Abb. ꝯ Legistas, qui suis opinionibus nō stāt casui expresse determinato ſm canones. & ꝓ hoc allegatur quotidie hic tex. ꝙ vbi inter Legistas est ambiguitas opinionū, si reperitur dubiū decisum per canonē, illi standū
a est [a]. † Et ex hoc infero opiniones ad casum disputatū s. an Papa
135 legitimare possit in terris Imperij. quia an possit legitimare vel non legitimare in terris Imperij, sunt ꝓbabiles dubitationes, & opi. inter Doct. ad ipsum Papā ergo spectat determinare hoc, vt hic in versi. si deficeret. cū ergo ipse legitimat in terris Imperij, satis hoc determinat, quia non est verisimile ꝙ cum iniuria Imperatoris vellet legitimationē facere: nemini enim iniuriā facit, qui vtitur iure suo, c. ecclesia. de elec. quidā tñ intelligunt hunc tex. ꝙ nō habet potestatē regulariter legitimandi in terris Imperij, sed solū certis ex causis, qñ est ꝓbabile dubiū, an ꝓles sit legitima vel ne, vt fuit hic in casu Regis. secus ergo si certū fuisset ꝓlem fuisse non legitimā. primū puto verius, vt dixi super glo. j. ver. ꝙ aūt. s. Ex his ēt infero, ꝙ male Legistæ, Pe. & Cy. loquūtur, dicentes, ꝙ ꝓcessit ex errore Canonistarū multoties determinatio Papæ, s. ad id quod dr̃ de duabus quartis deducendis, vt in c. Ray. de testa. & c. Raynal. & idē dicit Cy. di. c. 2. de cōsti. lib. 6. sed hoc nō dicit Bar. imò semper dicit, ꝙ canones sunt optima rõne fundati. & hoc, qa latius intelligit & rõnabilius q̃ ipsi sophistici, vt per Bar. in l. j. ff. de requi. reis. No. sexto ibi, qui psunt loco. qa psumitur ꝓ possessore. & ex hoc arguit Vin. ꝙ si cā committitur epo Paduano, & duo sint electi, & alter canonice & alter nō, qa intelligatur cōmissa existēti in canonica possessione; 11. q. j. c. si quis q̃. per Arch. de pe. dist. j. §. is ergo. de hoc in cle. vna, in prin. de foro cōpe. in gl. in versi. indulgendū. in dubio qñ nescitur qs eorū foueat ius. secus si alter esset legitime natus possessionē alter tm̃ intrusus: tunc enim ipse cōfirmatus, q. est vere ꝑlatus, debebit de cā cognoscere, ꝓ hoc quod no. de ele. c. nihil.
136 † No. septimo ibi, sacerdos Imperio. ꝙ Papa dr̃ Imperator, 96. di. c. Cōstantinus. facit quod dictū est s. in materia, An Imperiū ꝓcesserit a Deo vel a Papa. vide no. in c. cūm. s. eo. tit. No. octauo, penam inobedien. qa est pena mortis. quod intellige, i. excommunicationis. & sic nō obediens peccat mortaliter. & in ec. pena mortis dr̃ excōicatio, c. 2. de maio. & obed. ſm Host. cum hoc exponitur ita in verbo, quodcūq;. ibi, mortis percipitur. i. per excōicationis sñiam. est enim duplex mors, s. corporalis, quā exercet iudex secularis cū gladio materiali, per quā animaduertit in facinorosos hoies, 24. q. 3. c. ille gladiū. ff. de iurisd. om. iud. l. 3. Alia est mors spiritualis, quā exercet Princeps ecclesiasticus gladio spirituali, s. in rõne anathema. 16. q. 2. c. iussis. quo animaduertit in facinorosos hoies expellendo. & separata gratia Dei q̃ est vita spiritualis animæ humanæ, & hac anima spirituali ab aĩa humana separata, remanet humana ante mortua. ad hoc c. si qs presbyterorū. de reb. eccl. non alie. 11. q. 3. absit. 24. q. 3. c. corripiantur.
b No. nono ibi, ex vi vocabuli. sumi argm̃ ex ethimologia [b]. facit c. cleros. & d. c. cum ſm. de ꝑben. ꝓualet tñ illi arg. a diffinito, vt no. Bar. in l. j. ff. de testa. & Butri. in l. instrumentorū. ff. de fide instru. & de his vide per Doct. in d. c. cū ſm. & no. in ꝓœmio Gregoriano. No. decimo ibi, crucifigi. ꝙ Deus dr̃ crucifigi in mēbris suis, 8. q. j. c. qui nos. quod no. ꝯ Bononienses suspendentes clericos, & Floren. capientes clericos pro collectis: dicuntur capere Deum, & suspendere, arguendo a ꝯrio, in cle. si dñm. de reli. &
137 vene. sanctorū. † No. vndecimo quòd epi dicuntur fratres Papæ, de cri. fal. c. q̃. graue. vr̃ tñ Host. quòd hic intellexerit de Cardi. & hic solus Papa sine eis nonnihil facere pōt, c. cū ex eo. de pę. & remis. de cler. non resi. c. ex gestis deinde. c. ad liberandum. de
138 schisma. c. vno. lib. 6. per Io. Mo. de hære. super eo. li. 6. † Secundū Panor. vltra pdicta & clarius no. singulariter, ꝙ Princeps pōt cū filijs proprijs dispensare, sicut cum alijs subiectis, non tanq̃ pater cū filijs, sed tanq̃ Princeps cū subditis. ex quo etiā collige, ꝙ diuersæ qualitates possunt concurrere in eo hoie, quę faciunt vt sustineat vires plurimorū. facit ad materiā quod leg. & no. in l. q. iurisdõni præest. ff. de iurisdi. om. iudi. Item no. ex ver. rõnibus. ꝙ ad decisionē dubiorū licite recurritur ad vetus & nouum testa-
139 mentū. † No. ibi, tēporalem iurisdictionē taliter exercemus. ꝙ in terris alienis Papa regulariter non pōt exercere iurisdictionem tēporalē, sed causaliter. sic & probat hæc litera, ꝙ vbi factum est valde arduū, pōt Papa vti iurisdictione temporali ex auctoritate Dei. pro hoc c. pro humani. de homi. li. 6. & vide quod plene dixi in c. nouit. de iudi. & ex hoc pōt adduci ista litera in ar. ꝙ ex magna & ardua causa pōt Papa deponere Principes seculares, licèt sibi non sint subiecti in tpalibus: nā aliàs ēt deposuit Regē Franciæ, vt in c. Alanus. 15. q. 6. No. ibi, sacerdotis Imperio. ꝙ Papa appellatur sacerdos. itē ꝙ dr̃ habere Imperiū: est enim Imperator
140 spiritualis. pro primo facit c. legimus. 93. dist. † No. ibi, vrbem fugiēs &c. ꝙ sedes Apostolica est diuinitus collocata apud vrbem Romanam. Ex quo infero, ꝙ sine cā non pōt Papa a Roma trās-
141 ferre sedem. de quo vide Io. An. in c. fundamenta. præalle. † Item no. ibi, fratres nostri, intelligēdo de Cardinalibus, tex. valde notabilē probantem ſm Panor. ꝙ Cardinalatus sit de iure diuino, cum Papa hic arguat ex veteri testō. & per sacerdotes Leuiticos intelligat ipsos Card. vide quod no. Panor. in d. c. ex gestis. & ibi
142 per Host. † No. ibi, iudicabunt &c. tex. notabilē, ꝙ Papa non dēt ardua explicare sine cōsi. Cardinaliū. & vr̃ ad hoc teneri ex iure diuino. vnde licet Io. Mo. in c. sup eo. de hære. li. 6. dicat ꝙ colleg. Cardinalium est in ista quasi possessione & consuetudine: ergo dico post Panor. & faciunt quæ s. dixi hoc de iure diuino. & intelligo illā auctoritatē hic contentā modo prædicto. & licet aliqui intelligant de epis., tñ non multū hoc congruit literæ, quia ipsi non psunt vrbi Romane: nisi dicas ꝙ diuisio epatuum est de iure positiuo. sed primo Petrus & alij Apostoli pꝛant pariter toti orbi. Epi aūt tenent locū Apostolorū, & Papa locū Petri, vt
143 in c. in nouo. 21. dist. & in c. videntes. 12. q. j. † No. ibi, quodcūq; ligaueris &c. ꝙ Papa hēt ligare in vita, vt de sen. excō. c. a nobis. & sic non ligat post mortē: tñ qñq; dicit ꝙ est iudex viuorū & mortuorū. Sed dicit Host. ꝙ litera illa refertur ad Christū, qui etiam iudicabit Papā, 11. q. 3. c. aliorū. c. j. de sum. Tri. & ſm hoc expone literā, eius vicarius. s. Christi, qui Christus est iudex viuorum & mortuorū. sed dicit Host. ꝙ illa litera refertur ad Christū: & hæc expositio est verior, & ſm primā expositionē arguitur Papā habere potestatē in defunctos, d. c. a nobis. 24. q. 3. c. sane. regulariter enim eximuntur morte: nā ēt per vocantē ad maius tribunal eximitur quis a iurisdõne minoris, c. ad reprimendā. de offi. ordi. c. venerabilis. de sen. excō. c. venientes. de iureiur. et ff. de re iudi.
144 l. ꝯ pupil. §. is qui. † Venio ad gl. et quæritur, an Papa possit legitimare eos, qui non sunt de patrimonio suo. et dicit quòd non. et dicit Host. quòd hoc est ꝯ tex. ꝓ verbū, nō solū simile, quod no. in c. in nostra. de testi. dicit Io. An. quòd pōt defendi glo. quia tex. loquitur de iurisdictione tēporali certis casibus exercenda. vult dicere, quòd non indistincte in alijs terris pōt sicut in suo patrimo. ad qōnem aūt principalē dic vt dixi super glo. in versi. quod autē super eo. c. in glo. in versi. certis ex causis. glo. ponit illos, in quibus Papa exercet potestatem in terris Imperij, et allegat iura, et in c. licet. hic allegato notātur oēs casus, quorū hic aliquos enumerat Host. vt ꝓ defectū iustitiæ secularis, de foro compe. c. ex tenore. c. ex parte. in causa miserabiliū personarū, vt c. signi. de offi. deleg. 3. q. 5. administratores. vacante regno vel Imperio, de elect. cum inter vniuersas in fi. et de foro compe. c. licet. rõne cuiuslibet peccati notorij et iuramenti, de iudi. vt nouit. et rõne connexitatis, vt s. eo. tit. c. j. rõne diuersarū opinionū, vt in c. nostro. et vbicūq; dñs iniuste tenet quod non est suum, vel iniuste incidat: et vbicūq; ciuitas caret rectore, et si recusatur iudex ordinarius ut suspectus. No. 4. præmissos casus ſm l. Imperatoris, oēs subsunt epis per suas diœceses, et ciuitates, ut Auth. ut dif. iudi. primo rñso. §. j. et §. in ciuitatibus. et ar. de sen. excō. c. cūm ex tenore. uide per Inno. de foro compe. c. licet. Gof. dicit, quòd forsan in casibus, in quibus subditi suffraganeorum subsunt Metropolitanis, qui notantur de offi. ordi. in c. pastoralis. quod non ur̃ procedere: nam ab epo appellatur ad archiepm, ut de offi. ordi. c. duo. et c. ad reprimendā. quod non fit de Imperatore ad Papā. et idem

ADDITIONES.

a ¶ Standum est. Adde D. Alex. de Imo. in l. j. ff. de eden.
b ¶ Ex ethimologia. Vide D. Alex omo in l. j. ff. de fur. & in l. 2. ff. de iurisd. om. iud.

& idem posset argui de alijs casibus, de quibus in d.c. pastoralis. in gl. 2. Host. dicit, ꝙ Imperator ẽst tpalibus immediate, & hoc institutũ est a Deo, vt s. e. c. cãm. tñ subest Papę. & sicut eps subest Papę, nihilominus in archiepõ determinatũ est, q̃a eps non põt deponi ꝑ Metropolitanũ sine spãli Papę lnia, j. q. 6. c. q̃uis. & c. dudũ. sed Imperator per Papam deponit sine spãli lnia alterius. no. de elec. c. venerabilem. facit cle. pastoralis. de re iud. & c. Apostolicę. de re iudi. lib. 6. q̃a ex generali cõmissione seq̃tur, ꝙ oĩa spãlia specialiter sint cõmissa, vt no. in verbo, Pau. de iudi. c. nouit. in prin. de maio. & obe. c. solitæ. de vsu pallij. c. ad honorẽ. Nec ob. fm Ho. q̃a req̃ritur spãlis cõmissio, vt de off. leg. c. quod translationẽ. q̃a hoc qđ s. dictũ est, ꝓuenit ex eo qđ in oĩbus & singulis spãlibus, q̃ occurrũt, necesse fuerit saltẽ ꝑ vnũ Reipub. ꝓuidere, ar. ff. de origine iuris. l. 2. §. nouissime. in col. 2. & patet in eo qđ legitur & no. de homi. c. pro humani. li. 6. & sic necessitas hic excusat arguendo de obseruatione ieiuniorũ, vt in c. cõsiliũ.

145 §. fi. qđ non est licitũ, vt dicit Host. cũ Inn. † Addunt quoq;, ꝙ q̃cq̃d facit Papa, Deus facere creditur, dũtñ euidenter non peccet, vel faciat ꝯ fidẽ, vt s. in c. 2. de trãsla. pla. c. ꝓposuit. de cõcesſ. pbẽ. dicit enim, ꝙ licet ꝑsona Imperatoris subsit Papę, & tpalia subsint per quandam ꝯñiam, tñ Imperator magis in tpalibus subest Deo, q̃ a Deo immediate tenet, vt s. dictũ est. & iõ dũmõ caueat a peccato, de ipsis põt disponere prout placet. Et ex hoc infert Ho. ꝙ cũ Imperator possit donare rẽ alienã, quia is, cuius est res, hẽt regressum aduersus fiscũ j. quadrienniũ, vt C. de quadri. pscr. l. bene a Zenone. & ff. ad l. Rhodiã de iactu. l. de precario. poterit aĩo donandi legitimare tanq̃ legitimũ ad hæreditatẽ admittere tpalẽ, vel ad req̃sitionẽ parẽtũ, vt dictũ est in Papa: vel ꝑ ꝑstõnẽ suã gerieralẽ vel specialẽ, vt in Auth. q. mo. na. effi. le. col. 6. ff. de ritu nup. l. q in prouincia. Dicit tñ Host. ꝙ hęc aliter cõiter intelliguntur a magistris. de hoc tñ an Imperator subsit Papæ, dic vt no. hic Ho. & alij Doct. in c. cãm. s. e. tit. & in c. nouit. de iu. de eo aũt an imperator possit donare rẽ alienã, vide vt ꝑ Inn. in c. q̃ in ec. de cõsti. & ibi ꝑ Doct. De vlti. aũt an Imperator posſit legitimare, dic vt s. dictũ est in versi. ꝙ aũt. In gl. inter sanguinẽ. quærit gl. de intellectu literę, & exponit literã, & idẽ glo. sequens. & sequens litera & gl. obscure loquuntur. dic fm Host. ꝙ hic distinguit triplex iudiciũ, inter sanguinẽ & sanguinẽ: cãm & cãm: leprã & leprã. Per primũ intelligitur iudiciũ ciuile & criminale, qđ est etiã ciuile, & versatur in foro ciuili seu seculari. Per aliud leprã, intelligitur eccle. & criminale, i. iudiciũ criminale, qđ etiã est eccle. & criminale, i. agitur in eccle. Per aliud cãm, intelligitur eccle. ciuile, i. iudiciũ non criminale, siue sit ecclesiasticũ, i. in foro eccle. siue ciuili, i. in foro seculari. & huic intellectui cõcordat Inn. dicens, ꝙ inter sanguinẽ & sanguinẽ iudiciũ variatur, cũ accusator dicit ꝙ ꝓbatũ est ꝙ reus fudit sanguinẽ, i. aliqđ crimẽ cõmisit, puta homicidiũ, adulteriũ, vel aliqđ simile. Aliud inter leprã & leprã, cũ accusator dicit leprã hæresis in aliquo crimine eccle. puta simonia, sacrilegio, vel consimili. & reus negat inter cãm & cãm, cũ accusator dicit, teneris mihi in centũ mutuo. vel simili accusatione ciuili & eccle. reus aũt negat in oĩbus, si q̃d sit difficile, ad sedẽ Apostolicã recurrendum est, 47. dist. c. multis. de appel. c. vt debitus. fm Inno. Et his exẽplis patet ꝙ iudiciũ ciuile vacat seculare, nisi addit qđ est eccle. Host. autẽ recitando verba Inno. dicit ꝙ exponit ista verba, inter sanguinẽ & sanguinẽ, per quod criminale intelligitur cãm & cãm. i. iudiciũ ciuile. i. seculare. vltimũ inter leprã & leprã, quod eccle. & criminale. deinde ponit Host. intellm suum, vt. s. intelligamus per primũ criminale ciuile, sed seculare: iõ dicit inter sanguinẽ, q̃a fm l. crimina sanguine humano puniuntur, l. 3. ff. de iurisd. om. iudi. vel ẽt ec. quia fm canones spũali gladio auferendo gratiã Dei, q̃ dat vitã aĩæ, sicut aĩa corpori. per secũdũ, s. cãm ciuilẽ, siue sit seculare siue ecclesiasticũ, vt C. de transſ. l. cãs vel lites. c. forus. versi. cã. de verb. sig. tertiũ, vtrũq; includamus. s. seculare, criminale, vel ciuile ecclesiasticũ, criminale vel ciuile. Aliqua est enim lepra spũalis, de qua dr, q̃a id qđ a pĺatis agitur &c. c. magnæ. de voto. nã siue sit bona siue mala, cortina trahit cortinã, c. vnico. de sacra vnctione. §. hoc vr crismate. aliqua carnalis, q̃ nõ trahẽdo dilatatur quẽ inficiẽdo, iuxta illud, cũ sancto sanctus eris &c. 2. q. 6. c. cũ pasto. & c. seq. ar. 20. dist. §. j. dic ꝙ ꝓcedẽs expõ est melior, & magis cõsonat literæ. Et dicit Ho. ꝙ qualitercũq; exponatur vnus ascẽsus, s. ꝙ in oĩ foro & in oĩ casu difficili vel dubio standũ est diffinitioni Papę, vt j. eo. c. j. ver. q̃busdam. 23. q. 2. c. quotiens. 7. q. 2. oĩs. & in alijs casib9 spãliter ad Papã pertinentib9, de q̃b9 de trãsla. pla. c. j. de offi. le. c. ꝙ trãslationẽ. Io. An. dicit sic plane legẽdo literã, ꝙ ꝑ sanguinẽ cãm denotet criminalẽ secularis fori, ꝑ leprã criminalẽ ecclesiastici fori, ꝑ cãm denotetur ciuilis vtriusq; fori. & hoc vr cõsonare. Quæro primo, q̃d voluit lr̃a, cũ dicit, inter portas, i. inter iudices, Psalmo 19. vnde aduersus me loq̃bantur, q̃ sedebãt in porta. Gof. & Hiero. suꝑ Zachariã, & fm Host. iudex dr porta, q̃a facile aditũ pstare dẽt iurare volẽtib9, l. obseruandũ. ff. de offi. psi. vel sicut porta q̃nq; reddit ius, ff. de iusti. & iure. l. pe. q̃nq; loq̃tur, q̃nq; tacet, & audit, 43. di. c. rector. vel sicut porta restringit, sic iudex reprimit delinquentes, ff. de vsu. l. ęq̃ssimum. vel ponit portas pro magistris, q̃ docent & aperiunt scripturas, fm Host. prima expõ, ꝙ per portas intelligantur iudices, consonat literæ ibi, iudiciũ inter portas variari. sed q̃ velit tenere reliquã, dẽt exponere iudiciũ, i. deliberationem. de quo in rubri. s. de iudicijs.

146 † Quæro secũdo circa ea q̃ dixi in tertio notabili, ꝙ Papa hẽt plenitudinẽ ptãtis, q̃a ẽst oĩbus. hoc satis oñditur fm Host. efficacissimis rõnibus, ad quas pmittẽdũ est qđ idẽ Ho. no. in c. vnico. de sacra vnctione. vbi refert dictũ Alex. de ordine fratrũ minorũ, ꝙ eccle. est multitudo fideliũ, vniuersitas Christianorũ, de cõse. dist. j. c. ecclesia. hñs duo latera, dextrũ clericorũ ad ministrandũ quo ad spiritualẽ vitã pertinet: & sinistrũ laicorũ ad tractandum necessaria terrenæ vitæ. Itẽ est duplex ptãs, s. spũalis, q̃ caput hẽt summũ Pontificẽ, & secularis habens caput Regẽ. & ad hoc de æta. & quali. c. pe. spiritualis aũt prior est tpali in tribus, in dignitate vel maioritate inquãtũ spũs maior est & dignior q̃ corpus, c. 2. de transla. pla. vnde Abrahã Patriarcha vt minor obtulit decimas Melchisedech vt maior, Gene. 13. facit ad Hębreos 7. est prior institutione. vnde sacerdotiũ Melchisedech pcesſit legem scriptã. de hoc de consti. c. translato. facit Exodi 18. in fi. item per sacerdotiũ Deo iuuãte ordinata fuit regalis ptãs. tertio est prior ptãte seu auctoritate, quia spiritualis terrenã instituit & iudicat, vt hic, ibi, nescitis, qm & ipse spiritualis si deuiat, a nemine iudicatur. de Papa est verũ, 9. q. 3. c. nemo. & c. aliorũ. excepta hæresi, 40. dist. c. si a Papa. hoc no. Hos. in d. c. vnico. hic aũt ꝓbat plenissimã plenitudinẽ ꝑ rões, & primo per ordinẽ scripturę & legis humanę, vt in Auth. q̃uo opor. epos. in prin. col. j. C. de sacrosan. eccle. l. fi. C. de uete. iure enu. l. j. §. sed q̃a diuinę priores, secundo et maiores inferiorib9 pponuntur, C. de nouo co. componendo. l. unica. uersi. postmodũ. et no. in c. j. de maio. et obed. et c. statuimus. secundo rõne subiecti, s. aĩæ, q̃ est pponẽda oĩbus humanis rebus, 12. q. j. pcipimus. et C. de sacrosan. eccl. l. sancimus. et quãto q̃s meliorib9 et maiorib9 ẽst, tanto maior et honestior est, ut in Auth. de defen. ciui. §. no. igitur. imò et ex hoc seq̃tur, ꝙ oĩa tpalia subsint: nã aĩa est facta ad seruitiũ Dei, cętera oĩa ad seruitiũ aĩæ. et cõsueuit dici, ꝙ q̃ hẽt rusticũ, hẽt et bouem. et ꝑ ꝯñiam q̃ hẽt aĩas regere, non est oĩno exclusus ab his q̃ sunt subiecta aĩabus. et q̃ hẽt qđ est maius, hẽt ẽt qđ est minus, 12. q. j. c. pcipimus. de dona. inter uirũ et uxorẽ. c. per nostras. §. fi. et hoc est quod respicit Papa, s. eo. c. j. non sic ꝯ. Tertio rõne naturali nascitur filius Dei nõ solũ pter, sed ẽt s. et ꝯ naturã humanã cõceptus et incar-

a natus [a], et natus est ex Virgine [b], s. concipiente, et in momento

b Deũ uerũ et Deũ uerũ hoĩem plenũ et perfectũ in utero habẽte. unde Hiere. 9. mulier circundabit uirũ, et ea Virgine sine dolore et sine uiolatione pariente: sic iurisdõ sua, quã dedit Petro et suc cessorib9 suis, pter, et s. et ꝯ naturã iurisdõnis trahit ad se spũalem q̃onem incidẽtẽ in foro seculari. quod est oĩno ꝯ naturã iurisdõnis, ut C. de iudi. l. quotiens. et C. de ordine iudi. l. addite. iõ sicut filius nãliter consueuit esse patri similis, ut ff. de ędi. edicto. l. ꝙ si nolit. §. si mancipia. sic iurisdõ spiritualis tanq̃ filia similis est generationi. Quarto rõne fortitudinis, c. 2. de trãsla. pla. unde quãtũcũq; sit spiritualis accessoria principali, tñ ei tanq̃ dña et Prin ceps dñatur, ut s. de iureiur. c. debitores. q̃a persona nedum subest Papæ, sed ẽt suo proprio simplici sacerdoti, qui ipsum soluit ligat et iudicat, de pę. et remisſ. c. oĩs. et c. oẽs. s. de maio. et obed. cũ tñ nullus clericus quantũcũq; minor exñs clericus est utens priuilegio clericali, alicui laico posſit subesse ꝑsonaliter in aliquo casu, ut no. de foro compe. c. si diligẽti. hoc firmatur infinitis auctoritatibus, 96. distin. c. cum ad uerum. et c. duo. et c. solitæ. de maio. et obed. et in c. nostro, in hocmet §. per totum. item nec diuino articulo et antiquitate seu diuturna cõsuetudine approbata,

ADDITIONES.

a ¶ Incarnatus. Sed quid, an Christi incarnatio attribuatur filio vel trinitati. vide Cardi. in clemen. j. in 3. oppo. Sed quare fuit vnicus filius Dei, vide Cardi. vbi supra 3. opposi.

b ¶ Ex Virgine. Adde no. in cle. j. & ibi Cardi. de reli. do. Item adde, quòd virginitas replet paradisum, & sola potest animas præsentare Deo, & est principium aliarum virtutum, glo. in c. causam. in fi. in ver. priuilegio. & ibi vide Panor. in 2. col. in fi. ver. vlt. gl. quærit. quod secus est in virgine violata, quia ipsa non habet aureolam, quæ debetur virginibus intactis, glo. 32. q. 5. in prin. & in c. si Paulus. & in c. illud ea. cã. q. 2. & per S. Tho. de Aquino & Richar. 4. senten. dist. 49. sed quid, an conceptio Mariæ Virginis celebranda sit a Christianis. vide in Spe. de ferijs. §. j. post prin.

bata,c.j.& 2.de transla.pla.& c.quanto.& no.s.eo.c.§.j.ver.præsertim.super ver.non recognoscant.Itẽ ex fundamento fidei orthodoxę:sicut enim ponere duo principalia hęreticũ est,24.q.fi. ver. ceredomã. sic ponere duos vicarios generales & sibi equales in terris hęreticũ vr̃,inquãtũ pertinet ad ius: ne igitur videaris hæresiarcha iuris hæc est fides Catholica, sicut vnus Deus
a immutabilis est[a], vt de sum.Tri.c.j.sic & vnus vicarius generalis in terris,cui oẽs Angeli,i.hoĩes debent esse subiecti, & in oĩbus obedire,cui Petri nauis stabilis est & immutabilis: nã & si qñq; trahatur,non mergitur,24.q.j. c.non turbatur. & hic & in superioribus iuribus euidentius cõprobatur.sic etiã superiori hierarchię ꝯuenit inferior hierarchia,qñ oẽs hoĩes vicario in terris, sic in cęlis Deo oẽs Angeli seruiũt, obediũt,& intendũt: qñ superbiũt & resistũt, turbat inferior hierarchia, 11.q.3.c. qui resistit.Itẽ rõne vnitatis,q̃ diuisionẽ non recipit,28.q.j.c.loqtur.igitur cum vna sit ecclesia generalis simul collecta, vnum baptisma, vnus
b Deus,vna fides[b], vt in c.j.de sum.Tri.& 7.q.j. c.Nouatianus. nõ põt habere nisi vnã sponsam generalẽ, & nisi vnũ sponsum generalẽ sibi parẽ & equalẽ,vt no.de p̃bẽ.c.cũ nõ ignores.nec vna nisi vnũ patrẽ,vt no.de p̃bẽ. c.super inordinata.nec vnũ corpus, nisi vnũ caput.vides ergo opi.ꝯriam mõstruosam,vt de offi. ord. c.qm̃ inter cetera.q̃ hic deficiunt,collige in sum.per Host.eo.tit. §.qualiter.j.rñso.& illud quod ibi dr̃, supplebis per hæc dicta, & videas no.de elec.c.venerabilis.de iudi.c.nouit.s.eo.c cãm.lib.6. hic non sunt alia.Licèt igitur. Nihil hẽt iste ver.In tex.ibi,testãte dño.vt legitur in rubri. q bus non est phas ecclesiã Dei intrare,fm Host.Et dicit Io.Calde.hoc patere Gene.33. In tex.ibi,nemo ingredietur,manzer de scorto natus in eccle.Dñi.hoc habetur ẽt de renun.c.nisi.in ver.j.lib.6. Di.de fil.p̃sby.per totũ.& de multiplici genere & specie filiorũ illegitimorũ , & eorũ noĩbus vide in j.q.s.in ver.ꝙ aũt. No.j.ꝙ lex Mosaica canonica & ciuilis repugnãt illegitimitati ex adulterio, & illã dãnant. & canon nõ disponit de facili ꝯ l.diuinã. Et nota possibilẽ concursum multiplicis l.ex diuersa auctoritate circa Dei disposita.No.2.ꝙ nati ex adulterio appellantur manzeres & spurij. vide glo.in d.c.nisi.in ver.manzeres.& in ver.persona.de renũ. No.3.ꝙ fm l.illegitimi excluduntur,& maxime adulterini,& sic nati ex dãnato coitu a successione paterna, & excludũtur a potestate petẽdi alimẽta: secus secundum canones.vide quod no.in c.cum haberet.de eo qui dux.in matri.quã pol. per adul. & ibi remittit glo.& plenius in Specu. eo. tit. versi. ꝙ de natis. & qualiter isti succedant,vide quod dixi in 5. q. principali,in ver.quòd autem.

ADDITIONES.

a ¶Immutabilis est.Adde 23. quæstio. 4. commutabilis. glo.in c.si quis.de rebus eccle.non alienan.

b ¶Vna fides.Ephe. 4.

SVMMARIVM.

1 *Dictio,quondam.notat priuationem qualitatis.*
2 *Pater non legitimus non potest habere hæredem filium legitimum.*
3 *Matrimonij veritas an requiratur ad legitimationem prolis.*
4 *Matrimonium potest esse cum seruo de iure canonico.*
Serui si scienter contrahant,proles est legitima,sed non libera: idem si ignoranter.

CAP. XIIII.

X tenore. Si coniugatus viuente. i.in facie eccle.ꝯhit cum secunda ignorante, legitima erit ipsorum proles.h.d.Et sunt duę partes.In prima iudicũ consultatio.In secunda rñsio.ibi,intel-
1 ligentes.† No.ꝙ dictio,quondã[a]. no.priuationẽ qualitatis, con-
2 cor.c.ex parte B.de foro cõpe. dic ꝙ no. tria t.pa, vt in c. cũ olim. de offi.dele.no.Bar.in l.j.§.hoc edictũ.ff.de no.ope.nun.vbi dicit defendisse instrumentũ,in quo dicebatur,Titius quondã Martini.& pater viuebat.gl.tñ in pal.c.ex parte.in fi. dicit ꝙ no.p̃teritũ.idẽ gl.in l.eius qui in prouinciã,in ver.sub his verbis. ff.si cer. pet. No.ꝙ vr̃ dictare consuetudo, ꝙ mater tanq̃ coniuncta persona vel tutrix põt agere pro alia.qđ no.de app.in c.ex parte M. No.3.arg.ꝙ vxor & filius vidẽtur æqualiter viro succedere. qua-
2 liter intelligitur,dr̃ j.† No.4.arg.ꝙ pater non legitimus non põt habere hæredẽ filiũ legitimũ,& sic ab hæreditate patris illegiti-
3 mi excluditur filius legitimus.† No.5.ꝙ opinatũ mat.est coloratũ auctoritate ec.& bona opi.alterius parentũ ẽt dempta veritate mat. ꝑ vitiũ alterius vinculi ꝓlẽ legitimat proditã ex eo, & sic ad legitimationẽ prolis non exigitur veritas mat. sed sufficit quasi possessio colorata:& non solũ si color legitimat ꝓlem,nõ est matri. inualidũ respectu proprietatis ꝑ vitium consanguinitatis,sed ẽt ꝑ alterius coniugij vitiũ: & non solum operatur hæc bona fides vtriusq; parentũ, sed ẽt bona fides alterius tãtũ. & nota, ꝙ exigitur ꝙ hæc opinio duret vsq; ad natiuitatem, vel saltem conceptionẽ prolis: non sufficit ergo opi. vt a principio matri.adsit, nisi duret vsq; ad t̃ps saltẽ conceptæ vel natæ prolis. Opponitur primo, & vr̃ ꝙ ista mulier ẽt tanq̃ tutrix non debuit audiri in foro eccle.sed seculari,vt s.eo.c.cãm.Gof.soluit,ꝙ bene est verũ,vbi q̃ratur de t̃pali iurisdõne Papæ. simile de appel. c.si duob⁹.vel fm Vin.reus voluit hoc excipere. dic fm Cardi.ꝙ hoc non refert:nam hic iudicatur solũ respectu legitimitatis, q̃ spectat ad ec.s.e.c.lator. Op. secũdo,ꝙ nõ debuit audiri exceptio illegitimitatis:nam ẽt si fuerit nõ legitimus, tñ succedit sibi filius legitimi,si aliud non ob.& dẽt oĩbus pręferri, C.de suis & legitimis. in auth. in successione.Host.dicit, ꝙ hic erat qõ non de hęreditate mariti,sed de hæreditate delata marito: & iõ intelligas mariti,i.delata marito, & sicut cũ eẽt spurius, nõ posset aliqđ,si viueret,de hæreditate petere,ita nec iste pupillus poterit. Op. 3. ꝙ nõ debuerit audiri allegatio ignorantiæ in eo ꝙ dicebatur, q̃a ꝯxerat cũ secunda ignorante prima: debuit enim sibi imputari, c.j.de postu.pla.Host.soluit,ꝙ forte pater ꝯxerat cũ prima clam, vt s.c.cum per tuas.vel palam,sed in terra remota, s.de eo q̃ duxit in matri.c.j.& c.veniens.dic in hoc non esse standũ,q̃a litera p̃supponit ꝙ mulier fuerit ignorans, & debet intelligi ꝙ probabiliter,alias non excusaretur ignorantia: & ex hoc ꝙ excusatur proles ꝑ ignorantiam alterius coniugũ,colligitur esse secus,si vterq; sciret de impedimento,c.cũ inhibitio.de clan.despon. & hoc procedit,si est tale impedimentũ,ꝙ non p̃nt ꝯhentes sibijnuicẽ remittere:secus dicit Io.An. si esset impedimẽtũ, cui partes p̃nt renũciare,vt est ꝯdõ seruilis: nã si scientes de hoc ꝯhant matri.tenet,& filij sunt legitimi,vt c.j.& 2.de coniugio ser. Opp. 4. & vr̃,ꝙ mater in hoc possit petere ex hæreditate mariti, quia in successione prima causa est descendentiũ, vt in authẽ. in successione.C.de leg.hære.sol.mater ista petebat tanq̃ tutrix, & in libello tutor vel procurator dẽt cõcludere sibi & pupillo restitui, sicut sñia debet ferri in personã vtriusq;,fm no. de elec.c.querelam.vel forte ipsa petebat aliquã partẽ,quã lucrabatur ex cõsuetudine vel ex facto,fm no.de testa. c.Raynutius. Quæro j. in eo ꝙ dicit,ꝙ pater R.ꝯxit in facie ecclesiæ:dicit Inno.ꝙ seruatur solennitas c.vltimi,de clan.despon. refert tamen alios dicere, ꝙ dr̃ in facie eccle. vocatis amicis publice cũ illius procuratore ꝯxit. & pro hoc vltimo facit l.si vicinis. C.de nup.primũ tenet Ho.& Io.An.sed idẽ Io.An.in d.c.fi.tenet secundum,quod vr̃ verius,vt dico in d.c.pe.Quæro 2.in hoc ꝙ dicit de ignorante,a ꝯrio innuitur ꝙ si uterq; parentũ scit de impedimento,proles est non legitima. an hoc indistincte procedat in quolibet impedimento ab eo,de quo hic,& in c.fi.de clan.despon. Gof. dicit ꝙ sic: & dato ꝙ parentes sciant,tñ si in facie eccle.ꝯhunt, proles est legitima. ad qđ ipse allegat l.si cum dotẽ. §.fi.ff.solu.matr.& q̃a proles est fauorabilis,ut hic.et sic uult ꝙ siue uterq; parentũ sciat,uel alter tantũ,ex quo in facie ecc.ꝯtũ est,proles sit legitima, prætereq̃ in scia huius impedimẽti,de quo in tex. nostro, & in c.fi.de spõ. & c.cum inhibitio.non facit mentionẽ nisi de impedimento ꝓximitatis.et hoc hic tenet Vin.s.illã decre.solũ habere locum in impedimento graduũ.ꝯrium tenet Host.et Io.An.hic in uer.ꝙ si ambo.in nouella,et sup verbo,legitimũ.q̃a eadẽ rõ est in quolibet impedimẽto cano.ut ibi no.dic ergo ꝙ alias sunt illegitimi: illa enim ꝯstõ et si uideatur odiosa,et pęnalis, fauorabilis tamen est,quia inducta in animarũ fauorẽ,ipsius pœna non est restringenda, sed dilatanda, ut uitentur pericula, et in prole parentes puniantur mandatũ ecclesiæ contemnentes, ff.quod metus cã. l.isti quidẽ. C.solu.matri. l.3. sed nec filij legitimi semper succedunt,nisi sint liberi,fm Hostiẽ.de quo remittit ad notata s.eo. c. tanta.et opi.Host.tenet But.et Cardi. Glo.j.sentit oppositum,ꝙ non debuit audiri hæc mulier agens pro filio,l.feminas.ff.de ꝓcuratoribus.soluit gl.ꝙ tanq̃ tutrix auditur. idẽ et Inno.sic ẽt ꝓcuratrix pro filio põt esse,ut notatur in d.l.feminas.in fi.glo.no. ipsam totã,uide quod no.in c.ex parte M.de ap. Glo.2.quærit et soluit.alle.in ꝯrium,non soluit.hunc §.alle. in ꝯrium,oppo. nam non ur̃ procedere qõ,prout formata est in seruo et libera, sed eꝯ in serua et libero,quia filius non sequitur uentrem,ut de ser. nõ ór.c.si soluunt.Io.et Vin.quorum fuit hæc glo. dicunt ideo procedit qõ in seruo, quia propter errorem mulieris non tenuit, de coniug.seruo.c.2.et fi.quo autem ad q.præmissam dicit Io.An. ꝙ licet d.l.3.dicat illum spurium,tamen fatetur ingenuum.dicit gl. quòd si in facie eccle.libera ignoranter ꝯxit cum seruo, licet postea separetur matri.propter errorem, tamen ex quo ꝯtum fuit seruata forma c.ulti.de clan.despon. filius est liber et legitimus: si autem

ADDITIO.

a ¶Quondam. De hac dictione,quondam. vide gl.in verbo,defuncti.& Do.Alex. in l.eius qui.ff si cer.pe.& per D.Ias.May.ibi no.plene.

si autem liber eadem forma seruata cōtraxit cum serua, licet ꝑ
4 errorem separatur matri. proles nō erit serua, sed legitima. † Nō ob. l. præal. quia fm canones pōt esse ma. cū seruo, de cōiu. seruo. c. j. Io. An. vult dicere, ꝙ sicut si scienter ꝯhūt serui, est proles legitima, sed non libera, ita si ignoranter. habemus ergo vnū mirabile, ꝙ ille idē error ꝓlem legitimat, & annullat ma. Itē no. ex ꝓdictis & ex gl. hic, ꝙ sola opi. qua quis sequitur ventrē, non facit partum liberum, ideo repellitur ab ordine. quo autem ad cōtrarium l. 3. & ad dictā l. si cum dotem. dic ꝙ l. 3. intelligit in priuato, eo ꝙ in d. §. dicitur, vt no. in ea. l. 3. in glo. in ver. si quid est. quæ gl. dicit ꝙ si peculium extat, vel res emptæ ex peculio, præfertur in dote ipsa libera, quæ ignoranter contraxit cum seruo, si extant aliæ res, præferentur alijs creditoribus, non ipsi domino serui.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi non astringuntur lege canonica.*
2 *Parentum opinio non legitimat, sed præstat causam legitimandi.*
Aliud est causa, aliud occasio.
3 *Verbum, volumus, quid importet.*

CAP. XV.

Audemus. Breue est, summa vel diuisione nō indigens, fm Io. An. vel ꝑ alia verba fm Cardi. Flo. proles infideliū, q̄ conuertitur, legitima est, ēt si parentes sint in gradu prohibito l. canonica. & idem in effectu dicit fm But. & est pars huius de di-
1 uor. c. gaudemus. † No. j. ꝙ infideles ꝯhunt in secundo & tertio gradu &c. de secundo intellige, vt dixi in linea æquali, vt no. de resti. spol. c. literas. & sic patet ꝙ l. canonica nō astringat Iudeos: dic vt dixi in c. de infidelibus. s. de consan. & affi. No. 2. ꝙ quædā tolerantur ꝓꝑ publicā vtilitatē, q̄ est, vt infideles facilius conuer-
2 tantur ad fidē. † Quæro, an inter istos, de quibus hic, sit ma. dic vt in glo. 2. q̄ querit de duabus ꝗ̄stōnibus, & duas lecturas ponit ad literā. Quo ad primā partē gl. no. illā, ꝙ opinio parentū non legitimat, sed ꝓstat occasionē legitimandi. dic ꝙ ꝓstat cām, qa sciētia ipsorū nocet proli, c. fi. de clan. despō. & aliud est cā, aliud occasio, vt c. solitæ. de maio. & obed. Quo ad secundā q. glo. dicit, ꝙ si intelligitur hic de his, q̄ ante cōuersionē repudiata prima duxerunt secundā, non est matri. tū filij sunt legitimi. si aūt intelligimus de his, q̄ ꝯxerunt in gradibus ꝓhibitis iure cano. tunc &
3 filij sunt legitimi, & matri. tenet. † Quo ad primū exemplū gl. nō congruit literæ: & de illo dic, vt dicetur in c. gaudemus. & fm illud exēplū expone literā, volumus, primo de eq̄tate & gratia, fm Host. secūdū exemplū conuenit literę: & fm hoc expone literā, volumus, s. velle debemus, & de iure ēt determinamus, fm Hos. & Io. An. super ver. volumus. super tex. & sic dictio, solū. hic posita ponitur proprie & improprie, vt de rescri. c. j. fm Host. & de hoc ver. volumus. habetur de offi. vica. in cle. vni. in glo. vlt. circa mediū. qa aliud verbū, volumus. & aliud, declaramus. Et cū dicit gl. in fi. ꝙ legitimati sunt: hoc tenet Vin. & ꝓ hoc facit litera ibi, fm opi. q̄ litera non tū facit fm Cardi. Flo. nā sensus literæ est, ꝙ ꝯxerunt ante conuersionē: & tunc cū non essent ꝓhibiti, ꝯxerūt matrimoniali affectu fm eorū op. & reputationē, talē reputationem, non rescindunt canones: & cū per canones nō ligentur, vt de diuor. c. gaudemus. vt dixi s. in c. de infidelibus. de consan. & affi. & hoc tenet Host. vt refert Io. An. in ver. effectu. ꝙ quo ad ea q̄ ꝓcesserunt conuersionē, i. qñ ꝯxerunt ante conuersionem, etiā hic ipsorū op. sequitur effectus, & ipsorū proles legitima fit, & verè non solū fm opi. facit verbū, effectu, sine quo aliter nō esset mat. c. fi. de condi. appo. inter Christianos, qñ essent coniuncti, i. post conuersionē coniungerentur in gradu ꝓhibito canonica l. talis, i. opi. & affectus mat. attenduntur quo ad excusationē adulterij & legitimationē ꝓlis, s. c. ꝓxi. & patet s. e. c. ꝑ tuas. fm Hos. qui dicit hoc ita intelligi. & gl. cū alle. l. q̄ in ꝓuincia. vide casum in c. cū haberet. in gl. de eo q̄ dux. in matrimo. quā pol. per adul.

Qui matrimonium accusare possunt. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Qui admittuntur ad accusandum matrimonium.*
2 *An quando accusatur matri. debeat fieri processus lite contestata.*
3 *Testes idonei qui dicantur, quando accusatur matrimonium.*
4 *Testis idoneus an sit pater vel mater in causa matrimonij, si producuntur super probanda consanguinitate: & quid super alio impedimento. Et an testimonium consanguineorum sit suspectum.*
5 *Mandatum speciale requiritur, quando matri. per procuratorem cōtrahitur. Et an requiratur speciale mandatum ad agendum, & respōdendum in iudicio moto in causa matrimonij.*

Viso de matrimonijs & ipsorū impedimentis, restat fm Gof. videre de separatione matri. & sic de diuortijs. & qa diuortia solēt fieri regulariter accusatione ꝓcedēte, & ꝓbatione facta: iō premittitur rubrica, qui matr. ac. pñt. Vel fm But. & Flo. hæc rubrica potest ad proxima continuari, quia ex matrimonio legitimo ꝓles legitima est, & ex matrimonio illegitimo illegitima est, cum ꝯriorum eadē est disciplina, 32. dist. c. hospitiolum. iō videndum est, qualiter matrimoniū, quod legitimū reputatur, declaratur illegitimū, an proles legitima iudicetur interim. de quo s. tit. ꝓxi. vidimus: ideo &c. hæc est continuatio Host. de materia habetur
1 35. q. 6. per totum. Inno. super hac rubri. ponit nonnulla. † Quæro primo, qui admittuntur ad accusandū matri. dic secūdū eū, ꝙ qñ agitur ad separationē thori, & tunc solū coniuges, qa solū eorū interest, de iureiur. c. quēadmodū. pñt enim inuicē reconciliari. Qñq; agitur ad separationē vinculi: & tūc licet admittantur extranei, tñ fm Inno. ꝓferuntur illi, qui sunt de cōsanguinitate cōiugū, & inter extraneos præferuntur antiquiores & maturiores vicini, 35. q. 6. c. j. & 2. & in hoc plus dicit Spe. in prin. eo. tit. ꝙ existentibus consanguineis nō admittuntur extranei. & sic intelligit c. j. 35. q. 6. facit quod ibi no. gl. pe. itē qa nullū & inutile cōparantur, c. 2. de transla. pla. & qñ nō accusant, est perinde ac si non essent in rerū natura. in hoc tū mēbro, s. qñ accusatur ad separationē vinculi, Spe. in hoc eo. tit. in prin. quē hic But. vr̄ sequi, dicit ꝙ aliud est impedimentū, quod prouenit ex defectu, non ex peccato, vt frigiditatis, arctationis, & maleficij, vel erroris: & tūc non admittuntur nisi coniuges. & hoc no. quia quod dicit de frigido, arcto, vel maleficiato, pñt inuicē cohabitare vt fratres, qm̄ sunt impediti solū quo ad copulā, c. cōsultationi. & c. laudabilē. de frigi. & malefi. & solū sua interest. qñ aūt est impedimentum erroris, est rō fm Flo. qa pōt alter coniugū consentire, postq̄ sciuit alterius ꝯdōnem, vt de conuer. coniug. c. fi. & dic ꝙ generaliter procedit dictū Spe. in impedimentis, quę inter se pñt sibi cōiuges remittere, c. ad Apostolica. de reg. itē dicit Inno. ꝙ maritus
2 & vxor accusare possunt: nō enim ad imparia iudicantur. † Quæro, an qñ accusantur matri. debeat fieri processus lite contestata. soluit Inno. ꝙ aut agitur super fœdere matri. vt qa allegatur consanguinitas, vel aliud impedimentū: & ꝓceditur lite non contestata: alias secus, hodie serua cle. dispēdiosam. de iudi. de quo ibi.
3 † Quæro 3. an oēs admittantur indifferenter ad testimoniū, quādo mat. accusatur. so. dicit Inno. ꝙ generaliter oēs, q̄ repelluntur ab ea. vel quo ad eā admittuntur, repelluntur testimonio, vel ad illud admittuntur, dummodo aliter sint idonei. pro hoc de testi. c. fi. & subdit Inno. ꝙ in hac cā matr. idem poterit esse accusator & testis, 35. q. 6. c. si duo epi. in c. parentela. c. ꝑterea. de testi. cogē. dicit Io. An. in addi. Spec. ꝙ nescit mentē applicare, ꝙ accusator qui succumbens tenetur ad expensas & ad interesse, sit idoneus testis: sed illi, qui vel ex officio, vt in decre. ꝑterea. alle. vel ex cōscientia deferunt consanguinitatē epō, vt inquirat, & forte etiā nominando illos, quos scire putat, bene possent esse testes secūdū eum. pro hoc facit d. c. ꝑterea. & circa hoc dicit pueros attendere, ꝙ canones allegati in materia emanauerunt, qñ prohibitio valde erat difficilis in probando gradus cōsanguinitatis vel affinitatis ante decre. non debet. de consan. & affi. quę forte nō emanassent post decre. non dēt. Subiungit hic Cardi. Flo. intellectū ad dictū Inno. saluandum, quòd procedit in diuersis causis, vt sit sensus, quòd qui pōt accusare, pōt etiā testificari, si non accusat, & econuerso. Inno. tñ loquitur in eadem cā, & ideo dicit, cum dicit quòd idem pōt esse accusator: dic. i. denūciator et testis, fm mentē Io. An. vt patet in teste sinodali, vt in c. preterea. prealleg. et sic loquuntur iura præmissa. qui hæc dicunt vera, cum loquimur de consan. coniugū. facit c. cū in tua. de sponsa. † Quæro 4.
4 a an in causa matri. admittatur pater vel mater[a] ad testificandum. Inno. distinguit, aut producuntur super consanguinitate probāda, aut super alio impedimēto. primo casu dicendum, quòd sic, c. cum in tua. de spon. c. super eo. de testi. et in c. vnde. j. eo. tit. si de alio impedimento agitur, et tunc hodie cōiter sunt admittendi ad accusationem vel testimonium pater vel mater. tamen si hoc casu ex aliqua rōne eorum testimonium redderetur suspectum, repellerentur a testimonio, d. c. super eo. sed nō ab accusatione. in cōsanguinitate aūt est speciale, quòd nunq̄ habetur suspectū testimonium aliquorū consanguineorum, fm Inno. de quo j. eo. videbitur vbi Host. in hoc vltimo tenet ꝯrium per generalitatē illius

ADDITIO.

a ¶Vel mater. An parentes in causa matrimonij sint idonei testes. & quid de fratre pro fratre, & quando, & in qua causa. & quid de his, qui sunt de linea transuersali vsque ad quartum gradum, vide plene no. per Do. Soci. consi. 17. inci. Supradicta causæ positio. versi. circa quā q. cum ver. seq. char. 27. & versic. quando ista est communis conclusio. cum ver. seq. & consi 20. inci. Visis actis & produ. actis. versi. nec obstat si diceretur. circa medium, in j. parte, char. 36. qualiter autem testes deponere habeant ad probationem matrimonij, & etiā filiationis, vide per præfat D. Soci. consi. 39. inci. Visis & inspectis. ver. 3. quòd specificentur. cum ver. seq. in d parte, char. 77.

illius tex. & ibi dicetur: nam ibi non distinguitur inter impedimenta consanguinitatis & alia impedimẽta, quod ibi in primo
5 õrio dicit Cardi. Flo. verius.† Sed oportune quæri potest, nunquid sicut ad contrahen. matri. requiritur speciale mandatum, quãdo per procuratorem cõtrahitur, ita ad agendum, vel aliàs cõparẽdum in iudicio moto in causa mat. & in hoc articulo variæ fuerunt Doct. sententię: nam primo alle. Io. An. in c. qui ad agendũ. in nouella, de procur. lib. 6. licet in meo non dicat, qui dr̃ tenuisse, ꝗ requiratur speciale mandatum. & ita tenet Lap. allegatione sua 7. in 3. col. & ad c. accedens. de procura. respondet ipse, ꝗ ibi patribus agentibus de ma. filiorum accessit consensus ipsorũ filiorũ: ideo non mirũ, si valet iudiciũ. sed in veritate ibi est casus pro opi. õria, dum ibi in fi. tex. dr̃, procuratorẽ idoneum ad pñsentiam nostram mittas, qui ad agendũ & respõdẽdũ plenã habeat potestatẽ. & sic non requirit ille tex. spãle mandatũ, sed solum ꝗ habeant mandatũ ad agendũ & rñdendum. & ita tenent Do. de Rota in decis. 372. quæ incipit, Itẽ fuit dubitatũ. tamẽ primã partẽ tenet Spec. ponens eadẽ verba, quæ Lapus in tit. de procura. §. j. ver. 9. secundùm Vin. & ibi Io. An. in addi. transit.

SVMMARIVM.

1 *Iudex potest citare subditum extra territorium existentem, nec habet necesse requirere iudicem alterius territorij.*
2 *Absente reo culpa sua proceditur ad sententiam.*
3 *Absens extra territorium potest citari per literas, & qualiter. Contra absentem ex necessaria causa, quæ tamen habet principium ex delicto absentis in causa matrimoniali, proceditur ad sententiam diffinitiuam lite non contestata, in 5. no.*
4 *Citatio & sententia requiritur in notorio.*
5 *Pactum potest apponi in contractu matrimonij, quòd sponsus debeat semper stare cum sponsa in certo loco, & debet seruari, nisi nouus casus emergat, propter quem oporteat a pacto recedi.*
6 *Manifestum aliquando ponitur pro notorio, & econtra.*

C A P. I I.

RElatum. Cum agitur de fœdere ma. absente reo per contumaciã pñt super impedimẽto mat. recipi testes, dũmodo legitime, & ad dicta illorum ferri sentẽtia. h. d. ſm Io. An. In prima ponitur consultatio. In secunda rñsio, ibi, ceterũ. Vel sic ſm Gas. & Flo. cõtra coniugatũ diligenter per quæsitũ non intentum procedi põt ad sentẽtiã diuortij, probata causa rationabili. In tex. ibi, permansit. & sic præsumitur mat. cõsummatũ, vt s. de spon. c. ad id. In tex. ibi, dicit. ex parte mulieris, quę petit mat. separari ſm Pe. & Abb. In tex. ibi, appareant. supple audiendi & admittendi, nõ tamen sunt dicta testiũ audienda & admittenda, qñcũq; iuuenis fuerit requisitus. & huic subauditui cõtinuatur quod prosequi-
1 tur, postq̃ iuuenis &c. ſm Host.† No. iudicẽ posse citare subditũ extra territoriũ existentẽ literis suis, & sic non habet necesse re-
a quirere iudicem alterius territorij, vt illum citet [a], facit l. omnes. C. de epis. & cler. vide per Io. An. in c. Romana. §. cõtrahentes. de foro compe. lib. 6. no. in c. fi. eo. tit. in cle. pastoralis. de re. iu. vbi
2 Doct.† No. ꝗ contra absentem necessario proceditur ad sñiam, ex quo absentia culpa sua seu ex delicto proprio est cõtracta: nã debet dimittere procuratorem. & no. ꝗ etiam procedi põt ad ea quæ sunt grauis præiudicij. quod no. contra istos, qui timore accusationis capiunt fugam. pro quo facit quod le. & no. in l. Papinianus exuli. ff. de minor. facit quod no. Bar. in l. lex Cornelia. ff. ad Silleyanum. No. ꝗ cõpaternitas & cognatio inter leuatum & filios leuantis est talis, ꝗ impedit & dirimit mat. c. j. 2. & 3. & c.
3 veniens. de cog. spi.† No. 4. ꝗ absens extra territorium põt citari
b per literas [b]. vide in c. Romana. §. j. de foro cõpe. li. 6. & debet ꝑsonaliter citari, si scitur vbi sit, alias sufficit per edictũ. pro hoc litera ibi, sed literis tuis quæsitis. ad hoc de cler. non resi. c. ex tuæ. de dolo & contu. c. cũm. de eo qui mit. in pos. c. fi. vbi de hoc. põt ẽt intimari parentibus vel amicis, vt absentem requirant, & ad propria reuocent, in c. perlatum. s. tit. præce. Et ex illo tex. & isto no. delictũ negatiuũ dr̃ factũ in loco, vbi õrium factũ affirmatiuũ fuerat faciendũ. facit c. ex tuæ. de cler. non resi. non mirũ ergo si in casu nostro extra locũ põt citari, q̃a dr̃ deliquisse in loco vbi debebat residere apud vxorẽ. faciunt no. per Gemi. in c. fi. de cõ. li. 6. & quod voluit in c. fi. Imo. s. de eo qui mit. in poss. & no. in c. ex tuę. de cler. nõ resi. ꝗ vbi quis tenetur residere in loco aliquo, & ab illo abest, in dubio pñsumitur abesse causa contumaciæ, vt j. in glo. No. 5. ꝗ cõtra absentem ex necessaria causa, quæ tamen hẽt principium ex delicto absentis in causa matri. proceditur ad
4 sñiam diffinitiuã lite non contestata.† No. tex. ibi, consue. instit. ꝗ in notorio requiritur citatio, dic & sñia. no. Io. An. in c. vestra. de coha. cleri. & muli. in c. ad nostrã. glo. de iureiu. & in c. super eodem. de te. co. Inno. in c. ex parte. de verb. sig. posui in c. cum sit Romana. s. de appel. & in c. cum olim. de re iudi. maxime Pa-
5 nor.† Quero, pone ꝗ sit factũ pactũ in matri. ꝗ semper sponsus debeat trahere moram cum sponsa in certo loco & in certa domo: an seruandum erit. dicit Host. ꝗ sic, in traditione cuiuslibet rei põt apponi pactum, c. j. de pactis. l. in traditionibus. ff. de pac. l. legẽ. & ibi no. C. de pac. multo fortius in traditione mulieris. & super hoc no. de spon. c. Gema. & hoc verũ ſm Host. & Io. An. nisi nouus casus emergat, ꝑ quem oporteat a pacto recedi. põt poni exemplum de excep. c. pastoralis. & ff. pro socio. l. si conuenerit. & duabus legibus sequentibus. & hoc in summa per Host. in rubri. de coniu. seruo. §. quarto consensus. ver. vlt. Venio ad gl. glo. j. quærit & soluit, ibi, extra prouinciam. vide casum de spon. c. de illis. & hanc glo. habes in c. j. de coniu. lepro. In fi. glo. dic vt no. in c. vnaquaq;. hic alle. & hic per Io. An. Gof. & alle. Host. de dona. c. ꝗ super. §. fi. & c. seq. dic vt dixi in c. de illis. alleg. & in c. j.
6 de coniu. lepro.† No. tamen glo. hic, q̃ vr̃ sentire ꝗ tex. iste intelligatur de vagabundo: & hoc tamen non disputatur hic, sed pręsupponitur ꝗ non fuerit eum secuta glo. 3. oppositionẽ. facit, ꝗ ex solo manifesto non fertur sñia, 2. q. j. c. de mani. soluit glo. & intelligitur pro notorio. & sic licèt notorium & manifestũ differant, vt per glo. in l. ciues. C. de ap. habetur in d. c. vestra. & c. de manifesta. tamen vnũ ponitur pro alio, vt hac gl. in fi. gl. & Host. tamen intelligit tex. ibi, aut legitimi aut pro, & vt ff. de verb. sig. l. sæpe. vix enim aut nunq̃ impedimẽtũ, de quo hic, põt esse notorium. Prima expositio nimis impropriat literã ſm Cardi. Flo. pro secunda tamen expositione facit ad euitandum absurditatẽ alternatiuam, habet quandoq; vim copulæ, d. l. sæpe. de rescrip. c. 2. l. fi. C. de verb. sig. Glo. vlti. op. et sol. multipliciter. prima so. ibi, põt dici. secunda ibi, nec debet intelligi. licet dici possit, ꝗ veniat ad præcedẽtẽ sol. et huic sol. obijcit ibi, sed præsumptio. tertia sol. ibi, quidã. vltimo inducit vnũ simile. In prima solutione ibi, nec posset inueniri. dicebat Tancr. vt refert hic Io. An. ꝗ iste impediebat, ne posset ad eum peruenire, ſm Cardi. Flo. et stat cũ præcedenti solutione, videlicet ꝗ iste absens culpa sua, quia non debet abesse mulieri, vt in iurious glo. et in regula, non debet aliquis. li. 6. et cum dicit glo. ꝗ hæc decre. corrigitur per c. qm̃. nõ procedit, per id quod habetur s. in prooemio. Extra glo. dicit Io. An. ꝗ quidam canonicus Bononiẽ. decretorum Doct. qui viuebat paulo antequã inciperet audire iura decre. dicebat, ꝗ hic deficiebat addi. Ber. satis longa. sed hic intendit, ꝗ iura, quæ dicunt ꝗ lite non contest. in causa matrimo. proceditur cõtra cõtumacem ad testium receptionem, et ad diffinitiuam, locum habent, cum constat de contractu, sed allegatur impedimentũ, propter quod impeditur diuortium. et sic loquitur etiã titulus, vt lite nõ contestata. et s. tit. proxi. c. perlatum. sed ibi non constat de vero matri. et illa, quæ coniugem petit, si negat contractũ, nõ proceditur hoc casu propter contumaciam rei ad testiũ receptionem vel diffinitiuam. et sic loquitur c. tuæ, vt lite non contesta. dicit Io. An. ꝗ põt esse, ꝗ hæc non fuit additio Ber. cuius addi. oẽs originaliter vidit, et hanc non reperit. Item in parte secunda continet falsum, cum §. porro. generaliter loquatur, quando de fœdere matri. vel maritali copula agitur. et ratio ibi reddita etiã eo casu vrget. item hodie parte non contumace proceditur lite nõ contesta. cle. dispendiosam. de iudi. cle. sæpe. de verb. sig. D. Car. Flo. dicit, ꝗ per hoc non soluitur plene õrium. ad quod dantur aliæ solutiones, vt in c. perlatum. tit. pręcedenti. quod gl. ista in fi. inducit pro simili. dicit Io. An. ꝗ ibi etiã proceditur cõtra cõtumacem. et de his vt in sequenti addi. ad glo. In ead. glo. ibi, præsumptio contra mulierem, et ꝗ tanto tempore tacuit. dic melius ſm Cardi. ꝗ contrarium loquitur, vt intelligatur de impedimentis, quæ tolli possunt per consensum coniugum: secus in alijs. hic enim erat impedimentum cognationis spiritualis, quod nõ põt tolli de consensu coniugum, de cog. spiri. vt in c. veniens. cũ seq. debuit ergo audiri mulier quantocũq; tẽpore diu cohabitasset, et potuit procedi absente viro, cum esset absens ex culpa, et ad tollendũ varietates, de quibus in c. perlatum. in tit. præcedenti. et in

ADDITIONES.

a ¶Vt illud citet. Adde, quòd citatio extra territorium fieri potest quinq; casibus, s. per edicta, cle. pastoralis. de re iu. Item per intimationem. item quando iurisdictio citantis non est coarctata. item a delegato. item ab arbitro, ſm Ang. in q. Bononien. ciuitatis. & Alex. in l. j. §. j. ff. de requi. re. Item ad insinuandum vel opponendum contra insinuationem, ibi, & Bal. in l. testamenta. de testa. & qualiter vero citatio fieri debet illi, qui est extra territorium, an per nuncium citantis. vide per D. Soci. consi. 167. inci. Non inutilis sed necessaria. ver. prætерea priuata. in 2. parte, char. 33.

b ¶Per literas. Qua forma & qualiter citatio absentis fiat, vide per Inno. in c. cum nobis olim. de elec. & in c. j. vt lite non contest. & per Alex. post Bar. in l. j. §. præsides. ff. de requiren. re. & Spec. de cita. versi. de con. & Cardi. post glo. in clemen. j. de iudi.

& in c.quoniã.§.ſi autẽ.vt lit.non cõteſt.hic diſtinguit D.Cardi. an cõtra coniugatum procedi poſſit. Aut conuenitur alius ſuper alio q̃ ſuper coniugio: & hic dicendum eſt, ꝙ dicentur in nõ cõiugato, quia nullum eſt ſpeciale in eo: aut ſuper coniugio, & locum habent ſpeciales caſus, in quibus proceditur contra ipſum abſentem, vt hic, & c.perlatum.& c.qm̃.preal.§.ſi autẽ.& licet in hoc diſtinguat Inno.in c.fi.de eo qui mit. in poſ. an procedatur ad inſtantiam coniugis vel alterius, tamen non refert: nam etiã ſi ad inſtantiã alterius procedatur, vt hic ibi, accuſatores. debet intelligi ſiue de vxore ſiue de alijs, vt ĩ.c.fi. quare talis diſtinctio iure non probatur, ſm̃ Cardi.Flo.dic ergo generaliter, aut cõſtat ꝙ malitioſe abeſt, & procedi põt cõtra eum, d.§.ſi aũt. a cõtrario ſenſu cum inducendo, tñ non põt procedi, ex eo ꝙ ipſe abeſt ex cã rõnabili, vt hic, in eo quod opponebatur ſpiritualis cognatio. aut non conſtat de malitia: & tunc aut conſtat ꝙ abeſt ex rationabili cauſa, vel de vxore propria voluntate non malitioſa, non põt procedi, vt d.§.ſi autẽ.aut nihil conſtat, & preſumitur abeſſe doloſe.facit quod no.Inno.in d.§.ſi autẽ.& in d.c.ex tuæ.de cler. non reſi.facit hoc capitulũ. & iõ põt procedi ipſo primo diligẽtius perquiſito. quomõ fiat hæc perquiſitio, vide no.in c.fi.de eo qui mit.in poſ.per D.Anto. in c.cãm. de dolo & contu.Cardi.in cle.cãm.de elec.Bar.in l.4.§.prætor. ff.de damno infec. & Ange. notabiliter dat formã in reſcr.l.ſi vacantia.C.de bo.vacan.lib.10. imò vbi neſcitur, vbi quis inueniatur, ſufficit citare per edictum. ita Panor.in c.gratum.de offi.dele.de quo in locis pall. facit iſte tex.& in c.perlatum.in tit.precedẽti.licet quo ad iſtud c. poſſint dari alię ſolutiones, de quibus in d.§.ſi autem.& in c.fi.de eo qui mit.in poſ. poſſet tamen ſm̃ Flo. hic fieri diſtinctio ſm̃ prædicta inter eum, de quo conſtat ꝙ malitioſe abeſt: & eum, de quo dubitatur an malitioſe abſit, qui tamen præſumitur malitioſe abeſſe.& tunc dixi, primo caſu ſufficit ꝙ citetur ad domum, c.fi.de eo qui mit.in poſ.& quod ibi no.de cler.non reſi.c.ex tuæ.Secũdo caſu debet inquiri, vbi inqſitus inueniri poſſet, vt hic, & d.c. perlatum.& iſta inquiſitio debet fieri cum omni diligẽtia, vt in litera: quia circa maiora pericula &c.42.diſt.c.quieſcamus. c.vbi periculum.de elec.li.6.c.j.de conſan.& affi. &c. hic nõ ſunt alia.

SVMMARIVM.

1 *Accuſatio & teſtimonium in cauſa matrimoniali fieri debent perſonaliter, & non per literas.*

2 *Teſtimonia per ſcripturam licèt non faciant plenam probationem, faciunt tamen præſumptionem.*

Præſumptio quandoque iungitur præſumptioni ad complendam probationẽ.

3 *Teſtis non poteſt ſcribere dictum ſuum ſaltem in arduis.*

4 *Et ſi quis conſtituit procuratorem etiam cum ſpeciali mandato ad deponendũ teſtimonium, non valebit depoſitio.*

5 *Iuramenti delationi an ſit locus in cauſa matrimoniali.*

CAP. II.

1 NObis.† Accuſatio & teſtimoniũ præſentialiter & nõ per literas fieri debent. h.d. Diuiditur in duas. In prima ponitur qõ. In ſecunda reſponſio. ſecunda ibi, ad hoc. No.primo, ꝙ accuſatio vel teſtimonium per ſolam cartulã abſq; expreſſione verbali admitti non debet in cauſa matri. ſicut nec regulariter, l.3. in prin.ff.de teſti. & ſm̃ illũ intellm̃ eſt tex.cõtra Bar.in l.Theopompus. ff.de dote præle.vbi dicit per illã l.valere teſtimoniũ, ſi teſtis ſcripſit dictũ ſuum, & porrexit iudici, licet fateatur iudicẽ poſſe reſpuere talẽ depoſitionẽ, & petere vt viua voce deponat, vt ex trepidatione & ex titubatione poſſit facilius veritatẽ deprehendere.Sed iſtud dictũ nunq̃ Panor.placuit.& tex.in ꝑrium vr̃ hic, vbi dr̃, ꝙ tales conſcriptiones nõ ſufficiunt ad pſumptionem. item allego aliũ tex.in q.9.in c.teſtes.vbi dr̃ ꝙ teſtes in pſentia debent deponere. facit etiã quod habetur de confitente, de pęni. diſt.j. in c. quem pęnitet. & ad l.Theopompus. ſuper qua fundat ſe Bar.dic ꝙ ille nõ erat proprie teſtis, & loquitur de eo cuius fidem teſtator elegerat, & dicendum eſt vt ibi plenius.ita Panor.hic, & no. Bal.in l.fi.C.de teſti.& idem per omnia quod hic, tenet Panor. in c.de teſtib⁹.in fi.s̃.de teſt.ſed Inno.ibi diſtinguit, & concordat cõtrarietates: aut teſtis ſtat abſens a iudice, & mittit cedulam iudici, & non valet dictum: aut venit ad iudicem & porrexit ei dictum ſuum in ſcriptis, dicens, dico prout hic. & valet dictum [a], & faciunt quæ no.Bar.in l.eos. ff.de falſis. & faciunt quæ no. Io. An. hic, & dico ĩ.in glo. dum ponderat rationem, quare teſtis debet
2 eſſe præſens coram iudice. & adde quæ dicam in glo. † No. 2. ꝙ licet teſtimonia per ſcripturam non faciant plenam probationem, faciunt tamen præſumptionem. No.3. ꝙ præſumptio quãdoque iungitur præſumptioni ad complendam probationem. Oppo.cõtra tex.in eo ꝙ dicitur de accuſatione: qa in ma.magis proprie dicitur denunciatio, q̃ accuſatio: quia ad hoc debet intendere accuſator, vt ceſſet a peccato mortali. & dicit Innocẽ. ꝙ melius eſt ꝙ fiat in ſcriptis, vt de in integ. reſti. c. ex literis. in fi. & quòd in ea præſtandum eſt iuramentum de veritate dicenda, in matrimo. autem contrahendo non habet locum accuſatio, ſed denunciatio tantum, vt d.c.ad diſſoluendum.ſecundũ Inno. dic quòd in contractu habet locum accuſatio, vt in rubri.ſecũdũ Cardi.& in c.ad diſſoluendum. prælleg.hic Inno. contradicit, ſolum enim dicit, quòd in contrahendo ſolum habet locum denunciatio tantum, in contractu autem locum habet accuſatio, ſed non proprie per prædicta, ſecundũ Cardi. & cum prædictis verbis Inno.tranſit But. Glo.j.opponit, quòd litera impertinenter videtur loqui. quærit ſecundo de accuſatione, & reſpondet, glo.ponit duas lecturas. primam, vt quæratur an poſſit fieri accuſatio vel teſtimonium per ſcripturam. & reſpondet quòd nõ. & hunc intellectum tenet glo.in prin.& Inno.& pro vtroq;, & de accuſatione & teſtimonio allegantur iura in hac gl.quę cum
3 alle.c.cum venerabilis.facit de accuſa.c.licet.ſecundo.† In fi. gl. vt quęratur, an ſuper accuſatione matri.ſufficiat conſcriptio cartulæ & teſtimoniorum iuratorum.& dicitur quòd non, quia debent eſſe iurati teſtes, de teſti.c.quoniam.primus intellectus verior eſt ſecundo, quem formauit Io.An.& ex illo no. ſecundùm Hoſti.& Io.An.hic in tex.in ver.voce propria.quòd ſi teſtis reddit dictum ſuum in ſcriptis, non ſufficit, requiritur enim eius ꝑſentia, de cohabi.cleri.& muli.c.tua.C.de fide inſtru. auth. apud eloquentiſſimum.quia iudex habet conſiderare vocem teſtis, & mentis trepidationem, vt ff.de quæſtioni.l.de minore.§.j. no.de teſti.c.præterea.& ideo mandatur iudici, quòd teſtem examinet preſentialiter, vt in c.j.de conſan.& affi.& ſi alius q̃ iudex etiam teſtem recipit, debet certificare illum, quãdo dictum teſtis mittit, quantam fidem ei debeat adhibere, de fideiuſ.c. conſtitutis. in fi.de quo remittit Hoſt.ad no.in ſum.de teſti.§. ſuper quibus. ver.ſed quid ſi teſtes.& ſequen.Bar.tamen ff. de dote prælegata. l.Theopompus.vt hic refert Card.Flo. & dicit valere dictum teſtis, qui præſens tradidit dictum ſuum in ſcriptis. primum videtur verius ſecundùm Card.Flo.ſaltem in arduis ratione premiſſa. & contraria loquuntur de teſtibus ſinodalibus, de quibus in
4 d.c.præterea.ſecundùm Inno.de proba.c.quoniam ex his. † Dic quòd ſi quis conſtituit procuratorem etiam cum ſpeciali mandato ad deponendum teſtimonium, non valebit depoſitio.facit quod no. Bar. in l. qui bona. ff.de dam.infec.§.alieno.& ſic practicatur & obtentum eſt.quod no.Do.Anto.in c.licet ex quadã. de teſti.Io.An.in c.vt circa.de elect.lib.6. et hoc tenet hic Cardi. Flo.Bu. ſimpliciter tranſit cum dicto Hoſti. et de his vide ſupra
5 in tex. quia ſequor ordinem Panor. vbi poſſum. † Glo. ſecunda opponit et ſoluit, et no. eam maxime in fi. quòd in cauſa matri. non eſt locus delationi iuramenti, etiam ſi ciuiliter ageretur. glo. eſt in fi.in c. cum literis. in princip.de teſti.vbi de criminali ciuilis mota non admittitur probatio per iuramentum. de quo ibi, quia illa glo.ita indiſtincte non tenetur.nec opinio eſt vera, communiter Cano.in cap.fina.ſupra de iureiuran. Bar. in l.3. §. quacunque. et in l. admonendi.ff.de iureiuran.in l.Marcellus.ff. rerum amo.In eadem glo. ibi, §. item diuus.de teſti.ibi, alia ſuffragia. ibi, forte famam. ſecundùm Alanum et Vincen. et allegant iura quæ hic in glo. noſtra allegantur. dic ſecundùm Hoſtien.vt refert Ioan.Andr.in tex. in verbo, legitima.ſcilicet iuramentum præſtitum, examinatio cum diligentia facta, et conueniens numerus teſtium dicantur legitima adminicula, in quæſtio. noua teſtes, vt capit. licet ex quadam.de teſti.et cap.tua. de conſangui. et affinita. ſecundum eum. hic non ſunt alia. ſequitur tex.capitũ.videtur.

ADDITIO.

a ¶Dictum.Vide tamen Bal.in l.bonæfidei.3.colum.§.idem diuus.ff.de teſt. & ibi Alex.& Bal.in c.j.eo.tit.tenet Io.An.poſt Spe.de teſt.§.nunc tractandum. ver. quid de muto.in addi.quæ inci.ſcire & no.in l.à diuo Pio.de re.iu.& Bal.in l. iur.iurandi.in j.col. magna in fi. ver.ſed hic quæro vtrum teſtis.C.de teſt.& Lanfr.in c.quoniam contra.verbo, teſtis.2.col.de proba.

SVMMARIVM.

1 *Teſtificari poſſunt in cauſa matrimoniali ſuper conſanguinitate vel contractu parentes & conſanguinei.*

2 *Legis & conſuetudinis poſſibilis eſt concurſus circa idem.*

3 *Scire quis præſumitur id, quod inueſtigando ſcire laborat.*

Scientia acquiritur cum ſtudio & labore.Et non ſufficit diu in ſtudio fuiſſe, ſed bene ſtuduiſſe.

4 *Filius etiam in poteſtate poteſt contrahere matrimonium ſine conſenſu patris de iure canonico, ſecus de iure ciuili.*

5 *Teſtis idoneus non eſt pater in cauſa filij, nec econuerſo. regula cum fallen.*

6 *Sententia contra matrimonium non tranſit in rem iudicatam, etiam ſi lata ſit pro matrimonio, & quando.*

CAP.

CAP. III.

1 Idetur. † In causa matrimoniali super cōsanguinitate vel cōtractu testificari possunt parentes & cōsanguinei. hoc dicit. Primo ponit dictū. Secundo ibi, ideoq;. ponit rationes. Tertio ibi, ꝙ non solum. quoddam contrarium. No. primo casum, in quo parentes non repelluntur a testificando. facit c. super eo. de testi. & fœmina admittitur in tali casu, vel vbi agitur de contrahendo vel di-
2 rimendo matri. † No. secundo, circa idem possibilis est concursus consuetudinis & legis. facit c. j. cum glo. de consti. lib. 6. l. magistratibus. ff. ad municipales. in c. ex parte. de verb. sig. No. tertio, ꝙ quis præsumitur scire genealogiam suam. de hoc in glo. 2. non mirum ergo si consanguinei alijs præferantur: & cęteris
3 paribus prę feruntur illi, qui melius sunt informati. † No. quarto, ꝙ quis præsumitur scire id, quod inuestigando scire laborat, arg. de do. præle. c. j. ex quo collige, ꝙ scientia acquiritur cum studio & labore, c. post translationem. de renun. facit gl. in c. tam ex literis. de in integ. resti. vbi non sufficit diu in studio fuisse, sed debet bene studuisse. facit gl. in l. quicūq;. C. de ꝓximis sacro. scriniorum. lib. 12. vnde Horatius: at in libro cum lumine poscas, inuidia vel amore vigil torquebere. ideo illud Lactantij lib. 7. c. fi. Diuinarum institutionum aduersus gentes referre iuuat, ꝓinde si sapientes si beati esse volumus, cogitanda ac ꝓponēda nobis sunt non tantū Terentiana illa, molendū vsq; pristinū. vapulādū habēde cōpedes. sed his multo atrociora carcer, cathenę, tormēta patienda, substinendi dolores, mors deniq; ipsa suscipiēda est,
4 & ferenda. † Itē no. ꝙ ſm leges non valet matri. filij sine cōsensu patris, ſm canones ꝯ, & ꝓcedit hoc ſm Host. de filio in ptāte: secus de emancipato, ff. de ritu nup. l. filius emancipatus. secus ſm canones, ēt si sit in potestate, c. j. de despon. impu. & c. vnico. eo.
5 tit. li. 6. † Itē no. regulā, ꝙ pater non recipitur in teste in cā filij, nec ecōuerso. fallit in matri. vt hic. & cū dicit litera, ꝯctibus. subaudi alijs a matri. quia matri. ēt est ꝯctus, de condi. appo. c. super
a eo. ſm Host. in c. fi. fallit ēt in testō filij[a], in quo pater pōt eē testis, l. ꝗ testō. §. j. ff. de testa. 2. q. 4. in summa. fallit ēt in casibus, de ꝗbus in Spe. de teste. §. j. post principiū. Item no. ibi, corrigendo & c. ꝙ pariter admittuntur testes, & par fauor ma. in distinguēdo
6 & coniungendo ꝓpter consanguinitatem, ſm Vin. † Et sic quod dicit, ꝙ snīa ꝯ matri. non transit in rem iudicatā, procedit etiā si lata sit pro mat. dic tamen de hoc vt notatur in glo. vlt. de re iud. in c. lator. Et no. ꝙ causa matrimonij dr̄ fauorabilis, & in c. ex tenore. tit. præcedē. vide quoddā argumentū, quod feci ad materiā istā in c. cōtinebatur. s. de despon. impu. Et no. prorogatiuā matrimonij, in quo sit priuilęgiatū, vt lite nō contestata. in c. j. in gl. per Host. Venio ad gl. gl. j. notat, & ad textū opponit & soluit. & cum ista glo. lege glo. pe. & istæ duæ glo. sentiunt, ꝙ ista decr. intelligitur solū qn̄ parentes admittuntur solū super consanguinitate, non aūt super ꝯctu. quod aperte dicit glo. 4. in prin. sed in fi. innuit, ꝙ etiā super ꝯctu admittuntur. & similiter glo. pe. dicit, ꝙ tantū super consanguinitate. deinde dicit, ꝙ ēt super ꝯctu. Et per hoc dicit ēt Io. An. in j. glo. 2. & 3. & pe. vbi tractat vacillando, an ad probandum ꝯctum parētes admittantur. Io. An. tenet hic super glo. j. ꝙ parentes etiā admittuntur super ꝯctu per literam ibi, quorum interest. & hoc etiam tenet Inno. super tex. in ver. dirimendū. quod placet Bu. & Cardi. Flo. & est sensus literæ, ꝙ etiā super ꝯctu admittuntur parētes, ꝗa licet habeant interesse, p̄sumuntur melius scire ꝗ̄ alij. & hoc intellige ſm Dv. s. eo. ſm Io. An. in ver. & de hoc. & recitat hic opi. Host. ꝗ̄ est, aut spōsus filiæ nobilior & ditior est ipsa filia: & tunc si ꝗratur de ipso ꝯctu, siue de ipsa consanguinitate, suspectū est ipsum testi. matris: nā & in gradibus cōputatis deierare poterat, ponēdo primū ꝓ secūdo, vt spōsus cū filia remaneat. aut sponsus est inferior spōsa, & vtroq; casu admittitur mater. Aut est par: & arbitriū est, an admittatur vel non, & in hoc iudex attendet. An mater vel filia multū affectent ma. & tunc repellet. An eis displiceat: & tunc admittet, & veritatē coget dicere. An vero indifferēter se hn̄t, & tunc attēta qualitate personarū & dictorū, & vultus mutatione, ac mentis trepidatione, admittet, vel repellet. pro hoc qđ no. de test. c. in nostra. de despō. impu. c. attestationes. & caueat ꝙ semper stet in dubio ꝓ mat. vt hic innuit Ho. & vult dicere in hoc vlt. ꝙ dēt fauere mat. qđ est res fauorabilis, vt in litera. & cū his dictis trāsit Ho. hic, Bu. & Car. & ex his apparet, ꝙ cū ꝗritur, an & qn̄ admittantur testes super mat. non ꝓcedit distinctio, an super consanguinitate, an sup̱ alijs impedimentis, ꝓut distinxit Inn. s. in rub. & ibi dictū est. sed Inn. tenet idē in vtroq; casu, vt dixi sup̱ lr̄a in ver. dirimēdū. qđ verius est seruata distīctione p̄missa sup̱ gl. pe.

ADDITIO.

a ¶ Filij. Vde Bar. in d. l. qui testamento. §. per contrarium, in versi. quæcunque.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium nullum ex defectu liberi consensus & ætatis ratificatur copula carnali voluntaria subsequente, superueniente ætate legitima.*

2 *Testes in causa matrimoniali debent esse famæ & conuersationis præclaræ, & debent esse omni exceptione maiores.*

3 *Ratihabitio validat id, quod ab initio non tenuit.*

CAP. IIII.

 Nsuper. Inuitē despōsata, & postea cognita cōtra mat. non auditur. h. d. Cōis diuisio. Secunda ibi, in hoc. In tex. ibi, ꝯxit. & eam duxit. In tex. ibi, sentimus. ergo & nos sentire debemus, de re iu. c. in causis. ita de hære. c. ad abolendā. fatuū est ergo hanc de-
1 cre. gl. alias vt quidem sentiunt Ber. & Host. † No. ꝙ ma. nullū ex defectu liberi cōsensus & ætatis ratificatur per copulā voluntariā superueniente ætate legitima: secus si copula esset coacta, c. cū locū. & c. seq. de spon. & c. attestationes. de despon. impu. ſm Host. No. 2. ꝙ mulier ducta ante legitimos annos, si non vult ratificare ma. debet statim ꝯdicere, cum superuenit legitima ætas: & si habitat non ꝯdicendo, ma. ratificatur, & maxime copula in-
2 teruenïente. effuge ergo cum potes, de spon. c. ad id. † No. quales debent esse testes, qui deponunt in cā matrimoniali: quia debēt esse famæ & conuersationis pręclarę, vt hic: alibi enim debēt eē oī exceptione maiores, vt no. glo. in c. j. de consan. & affi. Itē no. ibi, in anno. ꝙ ēt in ma. consideratur pubertas ex annorū numero: & dicit Host. hic esse tex. ꝯ illos, qui dicunt ꝯrium. dic etiā, ꝙ opi. illorū vera est, ꝗa pōt hæc ætas in ma. præueniri, vt in c. pu-
3 beres. de despō. impu. † No. vlti. ꝙ ratihabitio validat id, quod ab initio non tenuit. de hoc in glo. fi. & in regula, ratihabitio. lib. 6. & hic dicit Host. ꝙ ratihabitio hæc præsumitur ex duobus, s. ex tp̄is lapsu, ēt carnis copula. sic ergo de spō. c. ad id. et de regularibus. c. cū virū. dicit tū Host. ꝙ si ante pubertatē nō reclamauit, cum potuit, post triduū amplius non auditur, etiā si copula non intercessisset. de hoc tū qđ dicit hic Host. de triduo, dic vt dictū est in c. continebatur. s. de despō. impu. Item si copula intercessisset, ēt ante pubertatem, sufficit: quod intellige ipsa non dissentiente, vt in litera ista ibi, copulæ consensit, etc. in glo. vlti. Inno. super ver. cognita. opponit cōtra tex. nostrum: certum est ꝙ non currit præscriptio, ex quo negligens non est, nec valet: pōt imputari, vt pupillus habet iustā cām ignorandi ætatē suam, ignorat enim quicquid videt, C. de fal. mo. l. j. ad fi. ff. de arbi. l. diē ꝓferre. nec illi currit tēporalis præscriptio, imò ipso iure seruatur illæsus: et in illis, quæ sibi currunt, restituitur, vt C. in qui. cau. resti. nō est neces. l. sancimus. et iusta ignorantia excusat, vt c. Apostolicæ. de cler. excō. nec tenetur scire iura, vt ff. de proba. l. cum de indebito. §. j. c. fi. j. eo. titu. puella ergo ista licet reclamauerit, debet restitui, et illæsa seruari. Host. et Io. An. soluunt super tex. ꝙ speciale est in causa mat. ꝓpter euitanda pericula animarum, arg. s. vt lite non contest. c. fi. §. j. et in fauorem ma. s. e. c. vl̄. Et puberes habent in hoc personam legitimā standi in iudicio, et per procuratorem, de resti. spol. c. ex parte. et c. fi. de iudi. lib. 6. et dic vt ibi: nec currit prescrip. pupillis, nisi demum factis puberibus, vel circa, vt hic patet, et de despon. impu. c. de illis. j. et 2. Et quā-
a do sunt doli capaces, quibus delictū imputatur[a]: vide de deli. pu. c. j. Et non ob. ll. s. inductę, quę loquuntur in pupillis, maxime in non doli capacibus, pn̄t etiā tales certificari de annis audiendo a parentibus, qui consueuerunt hoc sępius referre, dicendo, tali die compleuit filius meus tot annos, 22. q. 5. c. hoc vl̄. considerata veritate. dicit Ho. hoc esse speciale, quia talibus, s. pupillis potius parentum diuturnitas, ꝗ̄ sua imputatur: parentes enim melius scire pn̄t metā annorum, et licet iura ista videantur dura et iniusta, tamen reipublicæ expedientia sunt: et sicut scripta sunt, seruari debēt, l. prospexit. ff. qui et a qui. 8. q. j. c. scriptum. ſm Car. Flo. hoc non est proprie prę scriptio, sed ꝑ cohabitationem et consensum cōtinuatum, cessante metu inducitur ratihabitio. et per hoc cessant multa, quę Bu. inducit ſm Host. cum cuius dictis Bu. hic transit. glo. j. op. et sol. in fi. no. ꝙ illud quod faciliter fieri pōt, habetur pro facto. et facit ad idem de cōse. dist. 3. c. peruenit. et facit ſm Host. iuxta vulgare loquendi, qui habent bonos seruientes, qui bene suis precipiētibus rn̄dent. factū est simile ff. de reg. iur. l. qui actionem. tamē hoc probatum non releuaret, et iō nec probandū est, de offi. dele. c. cū cōtingat. Gl. 2. querit de rōne lr̄e et soluit. Gl. 3. ꝗrit et sol. Gl. pe. op. et sol. Gl. vlti. arguit, ꝙ ratihabitio quod nullū est, confirmat. dic vt s. in vlti. notabili. et hoc tractauit hic Gof. vide plenius de reg. iur. lib. 6. c. cohabitatio.

ADDITIO.

a ¶ Imputatur. Vide Abb. in d. c. j. de deli. pue. alleg in tex. qui dicit, quòd legitur puerum 9. ann. impregnasse fœminam, 20. q. j. in summa. Hostien. de pecu. §. cui. ver. cui pueri.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Accusans matrimonium propter quæstum repellitur.3.*
2 *Practica sententiandi contra calumniosos accusatores.*
3 *Accusatio quòd fiat propter quæstum, quomodo probari potest.*
4 *Cautela pro accusata, quòd per intermedios inuestiget de mente accusatoris, vt probare possit, an ad quæstum, & repellet accusatorem: quod maxime procedit in negocijs.*
5 *Matrimonium est vnũ de septem sacramentis ecclesiæ, & in eo confertur gratia. & nu.6.*
6 *Dos, quam quis lucratur ex forma statuti, dicitur eam habere ex causa onerosa.*

CAP. V.

1 Significante. † Repellitur accusans matrimonium propter quæstum. hoc dicit. Primo facti narratio. Secundo commissio. secunda ibi, cum igitur. In tex. ibi, pecuniam. quia forte feci tractari per aliquem mediatorem. ad hoc ff. de proxonetis. l.2. ¶Nota primo, quòd exceptio quæstus, idest quòd per quæstum pecuniæ accusauit, auditur contra accusatorem, etiam post factas probationes, iunctis eis, quæ dixi in verbo, respõdere. & sic est casus singularis, in quo exceptio quæstus obstat. No. secundo, quòd non procedit accusatio, quando instituitur non ad finem peccati vitandi, vel commissum corrigẽdi. No. tertio, quòd effectus non semper intentum appetentis determinat, & maxime quod fit opera diuum in malum, imo quãdoque oppositum sequitur, c. cum infirmitas. de pœnitent. & remiss. No. quarto,
2 quòd malitiis &c. † Vltimo no. practicam contra calumniosos
3 sententiandi accusatores. † Opp. nam debuit audiri hæc exceptio quæstus, quæ fundatur super animo accusantis, de quo animo non videtur posse stare, & in dubio præsumitur quòd bono zelo, de præscript. c. fin. ff. de probat. l. quotiens. §. qui dolo. de renunciat. c.2. lib.6. & procedit magis in matre quàm in extraneo, quæ etiam cæteris præferenda videtur. Soluit hic Hostien. quòd debet hic præsupponi, quòd constabat de hoc: & dicit quod hoc probari potuit per testes, cum quibus habet tractatum, & quos corrumpere conabatur; vel per mediatores, per quos pecuniam postulabat ob accusationem, de testibus, c.j. lib.6. & ita Doc. hic maxime Panorm. Dicit etiam Hostien. quòd ex quo deficit ista probatio, si vult alios testes producere, non audietur, quia cõtra ipsam præsumitur calumnia. de pœnis. c. calumniam. de dolo & contum. c. fin. sic secundum Cardi. Flor. hoc vltimum non sufficeret ad probandum exceptionem quæstus, vt de se patet. Opp. nam probata exceptione quæstus non debuit repelli accusatio, quæ tendit ad vindictam, de accus. c. super his. Sol. dicit e post Innocen. quòd forte est generale, vt nullus admittatur ad accusationem, si constat quod mala intentione ducitur: in hoc tamen non persistit, sed forte locum habet hoc capitulum secundum eundem in denunciatione, in qua denunciator debet esse sine crimine, 2. q.j. c. in grauibus. matri. enim proprie non accusatur, nisi ab vxore: nam cum sit publicum crimen, non admittuntur, nisi quorum interest: sed denunciari debet crimen, in quo manet, arg. in c. proxi. & c. ad dissoluendum. de despons. impub. sed contra hoc facit ista litera, quæ loquitur in accusatione &c. & ibi, ipsam accusationem. tamen pro prædictis facit quod dictum est super rubr. ibi, exponitur accusator, idest denunciator. & secundum hanc literam hoc verbum, accusatio, ponitur improprie secundum Card. Flor. & dixi supra in rubr. prima. tamen solutio est notabilis secundum Car. hic, & potest esse vera. Ad cõtrarium potest responderi, quia licet accusatio tendat ad vindictam, accusator tamen non debet esse criminosus, de accus. c.j. & sic non ad quæstum accusare debet, vt hic. & sic no. cautelam
4 pro accusata, quòd † per intermedios inuestiget de mente accusatoris, vt probare possit an ad quæstum: & repellet accusatorem. quod maxime procedit in negociis eccl. arg. de dolo & cont. c.j. Quæro, an hoc casu iudex ex officio possit accusationem repellere. Host. quòd sic, vt de excep. c. exceptionem. si accusatus consentiet, vt ff. de postu. l. quos prohibet. de elect. cum nobis olim. Quæro secundo, quid si puella consentiet huic accusationi indistincte per matrem. Sol. dicit Inn. ꝙ mater grauiter peccat, cum si filia consentiens, esset grauius, diceretur peccare, quia temporali debuit præferre concordiam, C. de insti. & substi. sub condi. fact. l. reprehendenda. ff. de inoff. test. l. filia. s. de iureiu. c. Quintauallis. Gl.j. sentit oppositionem, & ɔ̃dict. ꝙ malitiis hominũ &c. quandoq; tñ auditur quis vt noceat alteri, vt C. de na. li. l.j. & authen. licet. vbi vxor nocet naturalibus, qui succedunt in duabus vnciis: & sic non prodest, quia excluditur ab agnatione. ad idem de concess. præb. c. auctoritate. lib.6. gl. tangit, & nõ soluit. dic ẽm Car. Flor. ꝙ in auth. licet. hoc nõ surgit ex intentione vxoris, sed ipso facto ex dispositione iuris. Ad c. auctoritate. dicit hic Io. an. ꝙ ibi prodest sibi, quia citius consequitur præbendam, licet non illam, in qua nocet. In gl. ibi, in fundo, subaudi. qui de euicta domo vult remouere picturas, si restituat quod impedit. In gl. ibi, l. ita demum. in pœnali stipulatione compromissi tacite intelligit, ne quis doli sui præmium ferat. Gl. vlti. primo no. duo, op. & sol. ibi, prohibentur. dr̃ ibi præsumi turpem quæstum accusatoris, ꝙ duo iudicia habet ɔ̃ duos reos. & ibi vide de hoc. In fi. gl. no. ẽm
5 do. Anto. & Doc. ꝙ † dare pecuniam pro matr. non inducit simoniam, quia non confertur gratia. similis gl. in c. cum in ec. de symo. & in c.3. de presby. non bap. sed dic melius ẽm Io. An. hic, ꝙ in mat. cõfertur gratia, vt no. hic, & j. q.j. c. quicquam visibile. 30. q.2. c. honorantur. & remittit se ad no. in c. vno, de sacra vnc. ver. sacre. & ad præal. c. cum in eccle. & quod ibi no. moderni, theologi hoc tenent ẽm Io. An. & ɔ̃rium abhorrẽt. Ad ɔ̃rium autem dic, ꝙ pecunia, quæ interuenit in matri. vr̃ interuenire propter onera matri. ideo non inducit symoniam, c. sicut. de symo. Et iõ dixit gl. no. in l. si donaturus. §. j. in vers. mulierem. ff. de cond. ob
6 causam. ꝙ etiam si quis lucratur † dotem ex dispositione statuti, tamen dr̃ illam habere ex causa onerosa. Bar. in l. si constante. in prin. & Bal. in §. j. & Bar. in l. Meuia. §. j. ff. sol. mat. Bal. in auth. preterea. C. vnde vir & vxor. Bar. in tract. de duo. fra. facit l.2. in prin. C. de impo. lucra. descrip. ideo dixit do. Matthe. de Mathes. doct. Bonon. in suis sing. in sing. 69. ꝙ stante statuto, ꝙ decedente vxore vir lucretur dotem, si maritus occidat vxorem adulteram, nõ vr̃ renunciare huic statuto, quia hoc lucrum capit ex causa onerosa. ita intelligit quæ no. Bart. in l. ab hostibus. §. j. ff. sol. matr. secus dicit quo ad lucrum dotis, quod facit vir propter adulterium vxoris, l. consensu. C. de rep. nam tunc cum sit hoc potius pœna vxoris adultæ, maritus occidẽs vxorem amittit tale lucrum, tex. singu. in l. interdum. §. si furem. in simili, ff. de furtis. Matthesilanus vbi supra. & ad c. nostrum dic, quòd hic non attenditur symonia, sed turpis quæstus, secundum Card. Flor. hic, & But. transit cum dictis Io. An. etiam concludens, ꝙ in matr. confertur gratia & hoc firmiter teneas. de quo in rub. s. de sponsalibus.

SVMMARIVM.

1 *Bannum capitur pro delicto facto sub pœna pecuniaria, & aliter etiam capitur bannum.*
Banni propositio est signum iurisdictionis.
Bannum potest sine certi temporis præfixione emanare.
2 *Bannum generale admittitur, quando plures admitti possunt ad agendum, vel accusandum, quando nescitur, quæ persona specialiter sit citanda. & nume. 5.*
Citatio generalis admittitur, quando nescitur quis specialiter sit citandus.
Banna seu edicta vario modo proferuntur, in 2. not. remissiue.
3 *Ignoratur iuste ab absente publice in certo loco factum.*
Ignorantia probatur tribus modis.
4 *Testificari an quis possit de his, quæ vidit tempore pueritiæ, postquam factus est maior.*
5 *Bannum qualiter dicatur ad aliquem peruenisse. ver. gl. 2.*
6 *Denunciatio euangelica admittitur per doli capaces.*
7 *Temporis lapsus excludit quem a prosecutione iuris sui, & reum a conuentione actoris.*
8 *Terminus excludens ab accusando, an excludat a denunciando.*
9 *Lex vbi stetit publicata per duos menses, dicens se ignorare debet probare dilucide, & non sufficeret iuramentum, etiam in supplementum probationis.*
10 *Accusatio an proprie dicatur in causis matrimonialibus.*
11 *Termino præfixo volentibus agere contra discedentem, an eo elapso possit quis agere: & similiter de volente matri. contrahere, an post terminum audiatur accusator.*
12 *Termino dato ad accusandum elapso, an audiatur volens accusare.*
13 *Termino a lege statuto elapso, an audiatur volens accusare, & si lex dicat, quòd elapso termino nullus audiatur post terminum, an tamen audietur opponens.*
Terminus assignatus a lege, ita demum inducit priuationem iuris absq; moræ purgatione, si sit canon latæ sententiæ: aliàs secus
Terminus a lege statutus dicitur peremptorius, nec potest a iudice mutari.
14 *Banno vel edicto elapso, an & quando quis audiatur.*
15 *Termini præfixio sine causæ cognitione an valeat.*
16 *Ignorantia potest probari per iuramentum dicentis se ignorasse.*
Ignorantiam allegans eam probare tenetur, aliàs non excusat ignorantia publice gestorum.

CAP. VI.

Cvm in tua. Repellitur ab accusatione matrimonii, quæ tempore denunciationis tacuit denũciationem, nisi probabiliter ignorauerit, vel iurat de nouo didicisse: & quòd malitiose

non obiicit.hoc dicit.Prima quæstio. Secundo distinguens, so-
lutio ibi, super quo. Et secundum membrum distinctionis est
ibi,alioquin quis.Primo soluit causam interserens. Secundo ex-
cipit, ibi, nisi. Tertio exceptionem amplificat, ibi, quia. &
causam reddit ibi,qm.& est pars de spō.c.cum in tua. ſm gl.hic.
Pro euidentia premitto ſm Inn.& alios,maxime Panor.ꝙ ban-
1 na qñq; capiuntur pro †edicto facto sub pœna pecuniaria,vt 18.
q.j.c.statuimus. & talia bãna proponere sunt signum iurisdictio
nis etiam in temporalibus,gl.in c.quod clericis.de fo.compe.fa-
ciunt no.in c.j.quæ sunt regalia.in vsi.feu.sed hic sumitur ꝓ de-
nunciationibus,quæ fiunt tempore contrahendi matri.ꝙ quicũ
que sit impedimentum, debeat illud denunciare ĩ.certum tem-
pus: & si non fuit præfixum tempus certum, debet comparere,
quando potest cum temperamento: tamen quia non compelli-
tur currere illico.ad hoc l.quod dicimus,ff.de sol. Et not. hoc di
ctum Inn.ꝙ hic edicta possunt emanare sine præfixione tempo
ris certi.vide per Io.An.& cõiter Cano.in c.comparari.extra de
app.Io.An.in c.cum dilecti.vbi alii, de dolo & contu.Bal.Ange.
Imo.in l.qui ante calendas. Bar.Ang. & communiter Doct.in l.
liber homo.§.decem.ff.de verb. obl. Imo.in l.hæc conditio si in
capitolium.ff.de cond.& dem.vbi Bal. & in l.& in patri.ff.de hæ
re.insti.in l.pe.C.de anna.excep.do.Ant.in c.fi.in pe.col.de feu-
dis.in c.fi.de fideiuss.Ang.in l.j.§.hæc stipulatio.ff.si cui plusquã
per l.fal.Lud.in l.j.in 6.col.ff.de arbi. Ange.in l.per interualla.ff.
de iud.Lud.in l.j.§.nunciatio.ff.de ope.no.nunc.Bal.in l.2.C.vbi
in rem actio.& in l.fin. C.de iure dominii impe.in l.4.in verbo,
quando.C.de distract.pig.in l.consentaneum.in primo nota.C.
quomodo & quando iud.in l.si ea.C.de accus.Bal.in c.j.de mili-
te vasallo qui contumax est.Cyn.in l.die.C.de feriis. Spec.& Io.
An.in addi.in tit.de cita.§.viso.ver.quid si non præfixerit.& quæ
not.Bart.in l.aut qui aliter.in princ.ff.quod vi aut clam. Et simili
2 ter si in citatione non exprimitur hora, intelligitur †hora solita,
Bald.in l.j.in fi.col.& in l.si vt proponis.la 2.C.quomodo & quã
do iud.Inn.in c.cum nobis olim.s.de elect. Bald.in c.j. de milite
vas.qui contumax est.in vsibus feudorum.dicit etiam Inn.ꝙ illa
edicta generalia admittũtur, quando plures admitti possunt ad
agendum vel accusandum,quando nescitur quæ persona specia
liter sit citanda.Et no.singulariter hoc dictum:nam potest colli-
gere hanc conclusionem, ꝙ valet etiam hodie citatio generalis
a per prædicta,quando nescitur quis specialiter sit citandus [a],arg.
in l.j.& auth.ibi posita.C.si vt ab hær.absti.Ang.in rep.l.si vacã-
tia.C.de bon. vacanti. aliàs non debet esse citatio generalis per
edicta,sed specialis,vt clem.j. & quod ibi no. de iudi.& facit iste
tex.pro consuetudine,quæ inoleuit,vt scholari volenti recedere
de loco studii fiant proclamata, & edicta in scholis,vt volentes
aliquid ab eo petere,compareãt infra certum terminum,de quo
per gl.in l.vnica.C.vt nemo inuitus.& per Barto.in l.Titia. ff.de
accus.no.j.ibi,post contractum. ꝙ eum accusatur matri.conside
rat an sit contractum,facilius auditur accusans,quia facilius ma-
tri.impeditur q̃ dirimatur, de sponsalibus. c.præterea.secundo,
& c.cum in tua.secundum Io. And. nec proprie dicitur accusari
contrahendum,sed denunciari,de despon.impub.c.ad dissoluẽ-
dum.No.secundo de bannis, quæ fiunt super matri.& dicuntur
banna,idest denunciationes.alibi ponitur bannum,mandatum
sub pœna pecuniaria factum,18.q.j.c.statuimus. secundum Gof.
& fiunt hæc banna, vt scientes impedimentum matri.vsque ad
certum tempus deferant,de cland.despons.c.fin. & de variis edi
ctis no.de excep.c.dilecti.in gl.ergo erat. & ibi per Io.An. Item
3 no.ꝙ pro publicis†factis in dubio præsumitur scientia, nisi pro-
betur ignorantia.facit c.j.de postul.præl.lib.6.& c.illud.de cleri.
excom.& hic traditur triplex modus probaudi ignorãtiam.Ab-
sentia a loco, & sufficit absentia extra diœcesim. Furor infir-
mitatis,vt quia mentis exilium patitur.facit de regula.c.sicut te-
nor.& c.cum dilectus.de success.ab intest.c.fin.& l.quæsitum.ff.
de re iud.& pro hoc litera ibi,mentis exilium. potest etiam po-
ni exemplum secundum Host.& Ioã.And.in ver.exilium.in fu-
rioso habente dilucida interualla, qui tempore denunciationis
in furorem inciderat.3.q.9.c.indicas.C.de cura.furio.l.pen. 8.q.j.
quamuis. Tertium impedimentum,si erat aliud extrinsecus te-
nens,quod contradicendum ad bannum non sufficiebat, nisi a-
lia causa rationabilis subest:istis ergo cessantibus existens intra
diœcesim præsumitur scire ea,quæ publice facta sunt. facit gl.5.
hic,& per iura ibi alleg.& per hunc tex.arguit Hostiẽ.ꝙ illi, qui
sunt sub diœcesi,astringuntur ad statuta sinodalia,& dic,ꝙ præ-
sumptio præmissa iuris est tantum,& non de iure: aliàs non ad-
mitteretur probatio in contrarium, quæ hic admittitur,de spon
sa.c.is qui.nisi per confessionem aduersæ partis,vt dictum est.fa-
cit C.de don.ante nup.authen. sed iam necesse. vbi per Cyn. &
Azonem in sum.illius ti. & dixi in d.c.is qui fidem.Item nota,ꝙ
4 quis†potest testificari de his, quæ tempore pueritiæ vidit, post-
b quam factus est maior[b].glo.videtur in contrarium 3.q.2.c.testes.
in ver.& nouerunt.vide bonam gl.concord.in c.relatum. 38. di-
stinct.quæ distinguit, ꝙ aut tempore, quo percepit, fuit doli ca-
pax,vel non.glo.in c.cum nobis. de præscript. tenet ꝙ non cre-
datur:sed intelligo secundum prædictam gloss.in c.ex parte. de
corpo. vitia. Alii aliter distinguunt, aut factum est iterabile: &
tunc testificatur. dic, ꝙ ex quo est doli capax, licet factum non
sit iterabile, poterit testificari. faciunt notata in l.3.§.lege Iulia.
ff.de testi.Bartol.in l.testium.§.2.ff.de test.glo.Instit.de test. §.te-
stes.Bald.in l.j.in j.colum.C.de sacrosanct.ecclesi.facit in fi.tex.
iuncta glo.in ver.statuit.in c.j.de renunciat.lib.6. vbi creditur di
cto Papæ de his,quæ vidit ante papatum. Et ad idem est text.in
c.ad apostolicæ.in ver. & quia.iuncta glo.in ver.promisisset. de
re iudic.quam ponderat ad hoc Lud.de Ro.in singularibus suis.
& ex hoc infertur, ꝙ seruus factus liber testificatur de his, quæ
vidit in seruitute,ff.de verbo.signif.l. notorium. §.vlti. Item no.
ꝙ plus valet iuramentum,quàm iuris presumptio:de hoc in glo.
penulti. Vltimo no. quòd quis admittitur ad actum faciendum,
cuius auctores repelluntur. ad hoc in glos. vlti. sed dic istud ve-
rum,quòd auctores non repelluntur ex defectu personæ,sed ꝓ-
pter aliud extrinsecum impedimentum, idest propter lapsum
temporis ad opponendum:& sic quando eadem causa repellen
di non cõcludit ad successorem,licet prædecessor, idest is,a quo
causam habuerit, excludatur, causam ab eo habens non exclu-
ditur.Oppo.primo, quòd indistincte nullus audiri debet post la-
psa banna,quia videtur tacite pronunciatum contra eos, & sen-
tentia talis,qui iudicat,postquam transiuit in rem iudic.de elec.
cum dilecti.Innoc.sol.quòd hic nullus accusauit matri.tempore
bannorum: secus si aliquis accusasset, & tunc alius non admit-
teretur,nisi in casibus de quibus se remittit Innoc. ad not.per se
in d.c.cum dilecti.Et dicebat hic Innoc.quòd locum habent ge-
5 neralia edicta, vbicunque plures † admittuntur ad agendum vel
contradicendum,vel aliud simile, vt in restitutione in matri. in
adoptione,& natalibus.s.qui filii sint legit.c.lator.ff.de adopt.l.
nam ita.C. si ut se ab hære.abstineat.in auth.ibi posita. & idem
est,quando ignoratur de certa persona,quæ debeat citari: secus
si certa est,glo.in §.illo adiecto.in Auth. de hære. & falc.Angel.
in repe.l.si vacantia.Ange.& communiter Docto.in l.decem.ff.
de verb.oblig.Barto.in l.si quis instituatur.§.j.ff.de hæred.instit.
post glo.ibi,Cano.in c.fin.de elect.lib.6.in c.fin.s.de offi.iudi.&
Panor.hic post Innoc. & alios, per Legistas in d.l.diffamari. C.
de ingenuis.in l.j.C.vt nemo inuitus.in l.si eo tempore.C.de di
stract.pigno.Cardin.notabiliter in clem.j.de iudic.& de hac ci-
tatione,& an per eam constituatur comparens reus necessarius
vel necessario prouocatus, vide quod not. Innoc.in c.dilecti, de
except.Bartol.in l.cum mulier.in 3.colum.ff.solu. matrim. Et in
hac citatione generali non requiritur forma peremptorii, scili-
cet tres denunciationes, nec vna pro omnibus. Bald.in l.fin. C.
de edict.diui Adria.tollen. Angel. in l.de pupillo. §. meminisse.
ff.de oper.no.nunciatio.sicut de electione actionum,vt est quo-
rum lega.l.prima, §.secundo. Vult dicere ibi Innocent.quòd si-
cut in dubio vbi quis intendit duas actiones,ita hic in dubio ci-
tantur omnes,etiam potest poni exemplum in c.fin. de electio.
libro sexto.Et cum dixi supra secundum Innocent. quòd si ali-
quis postea accusat, non auditur, dicit Innocent.hoc verum es-
se,nisi fuisset absens & ignorans. Hostien.dicit hoc verum, ni-
si doceat primum præuaricatum fuisse, vt ff.de præuaricat.l.ter-
tia.& hoc vult etiam Innocent. in eo quòd se remittit ad no. in
d.c.dilecti.vbi hoc ponit. & hoc not. glo. in c. de his.de accusat.

Opp.2.

ADDITIONES.

a Citandus.Adde Inn.in c.venerabilem.§.supra qui fil.sint leg. & Bald. in marg. ver.edictum.& in l.certum.6.col.ver.viso.de bo.poss.C. vnde cog.& in l.publicati.6.col.C.de test.vbi dicit etiam idem probari in c.fi.de maio. & obe.& in l.eo tempore.C.de remi.pig.& tenet Bar.in l.de ætate.j.q.princip.ver.item quæro.ff.de minor.

b ¶Est maior.Vide plene per do. Alex.in d.l.3.§.lege Iulia. ff.de testi.alleg.in tex.& limita verum,si erat proximus pubertati:aliàs secus Bar.in l.notionem.& in d.l.ad testium.§.j.ver.per hoc d.gl.alleg. in tex Item limita verum,quando certa ætas in testibus non requiritur,vt in testamento,dicit gl.in d.c.relatum. alleg.in tex.& in Spec.de teste.§.j.ver.item excipitur ꝙ est impubes.& in ver. sed nunquid factus pubes. Io.An. in c.ex parte.de cor.vit.aliàs non.sed quid in criminali.dic ꝙ non, gl.est in l.inuiti.ff.de test. & in l.in testimonium.eo.tit.sed si non probat in criminali,an tamen faciat indicium:dic secũdum Bar. in l.j.§.impubes.ff.ad sillei.ꝙ nō:de hoc tamen an pugillus faciat indicium,vide per gl.sing.& Bar.in l.fi. C.de his qui.vt indig. & Ludo.de Pon.in rub.de arbi.11.colum.

Opp.2.etiam qui fuit probabiliter ignorans, non debet admitti, niſi alia concurrant,de ſpon.c.cum in tua. Solue,ꝙ iſtud intelligendum ſm illud,vt admittantur accuſatores ſeruato ordine,de quo ibi:& tūc ſubaudi ad literam noſtram, ibi, quia tunc,ſ.cum pſtant tale iurm,nec aliàs ſunt ſuſpecti,d.c.cum in tua.Gl.2.q̄rit de ratione,& ſoluit in fi.dicit Hoſt.ꝙ hæc gl.cadit competentius ſuper ver.exiſtebat.But.exponit, vel aliàs ēt in præſentia nō potuit,vt quia ſurdus erat, nec intelligebat q̄d ageretur, de ſpō. c.cum apud.quia nullo modo audiebat,C. qui teſt.fac.poſ.l.diſcretis.intellige ergo ſm Hoſt. vt refert Io.An.in tex.in verb.alia cauſa,quæcunq; ſit illa,dummodo legitima: præmiſſis.n.clauſulis ſpecialibus hoc generaliter omnia comprehendit, vt ff. de neg.geſt.l.ſi quis negocium.ff.ſi quis cautio.l.ſed ſi quis.§.quæſitum.puta ſi excōicatus erat eo tempore:& ſic non fuiſſet admiſſus ad accuſationem,ſm Pet.& Ab.ergo iudicis arbitrio erit hęc cauſa,ex quo aliter non ſpecificatur,ar.c.de cauſis.de offi.del.nō enim omnia poſſunt ſpecificari,l.non poſſunt. ff.de legib.l.4.ff. de præſcrip.verbis.ſm Hoſti. & intellige Pet. & Abb.cum dicit de excommunicato, dummodo excommunicatus nō fuerit culpabilis,ſeu negligens,vt quia erat in mora petendi ſolutionem, c.fi.de elect.quod placet do.Card.Flor.In dubio autem admittetur,quia apparet non fuiſſe negligentem,ex quo fuit impeditus per excommunicationem,de conceſ.præb.c. quia diuerſitatem. Gl.3.alle.concordantias. Gl.4.opponit de illo, quod dicit tex.de illo,qui erat in annis teneris. Item ꝙ non potuit comprehēdere edictum . Nam ſm hoc etiam non potuiſſet tunc temporis impedimentum matr. comprehendere : cuius ꝯrium innuit litera. gl.ſoluit,& mens glo. ibi in ver.ſcire impedimentum.i.conſanguinitatem,ſed non comprehendebat,an impediret matr.& ſic factum potuit ſcire,non effectum,vel executionem facti,ſm Io. And.hic.In fi.gl.opponit,ꝙ etiam ſi potuit comprehendere impedimentum,& eius effectum in annis teneris:tamen ſi erat minor,debet excuſari,quia minori non currunt tempora,C.in quibus cau.in integ.reſt.non eſt nec.l.fi.no.in c.conſtitutus.ſ.de in integ.reſt.Sol.Inn.vt refert Io.And.in tex. in ver.teneris.dicit,ꝙ hoc caſu præcluditur etiam via minori , dūmodo ſit doli capax, ſecundum vnam expoſitionem:vel maior 14. annis ſm alios,q̄a non agitur de præiudicio minorum.Et dicit Inn.ꝙ etiam minor xij.annis auditur:quod & forte ſufficit ꝙ ſit doli capax,cum qui-
a libet peccare poteſt, cum dictum ſit illud, ſi peccauerit[a] .2 .q. j. c.ſi peccauerit.34. q.3.c.tam ſacerdos. aliàs nō admittitur minor ad agendum,niſi habeat procuratorem, Inſti.de cura.§.item inuiti.ſm Inn.forte dic,ſiue forte ſm Card.hoc probatur expreſſe, quia edicta pręcludunt viam etiam minori doli capaci:& hoc inductum eſt,quia non agitur de eius præiudicio..Paul.hic dicit ſe hoc relinquere arbi.iudicis , vt habeat diſcernere qualitatem & diſcretionem pueri.Et not. ſingulariter ex dicto Inn. ꝙ doli ca-
6 paces † admittuntur ad denunciandum alterius delictum iuxta formam euangelii.In gl.5.allegat glo.iura in fi.per hæc iura arg. Hoſt.ꝙ omnes,qui ſunt de diœceſi, aſtringuntur ad ſtatuta ſinodalia.faciunt no.in c.ſi epiſcopus.18.diſt.c.graue.ſ. de præben.in c.licet in corrigendis.de accu.in c.ꝙ ſuper his.& in c.fi.ſ.de maior.& obed.Gl.in verbo,repellendus.primo no.ſecundo ibi,ſed nunquam.quęrit,arguit,& ſoluit,& rationem ſolutionis reddit. tertio ibi,& ita taciturnitas. iterum notat, & notabile declarat. quarto ibi,taciturnitas.quærit iterum & ſoluit. No.primam par
7 tem gl.ꝙ tempus † excludit quem a propoſitione iuris ſui, & cū allegat c.licet.de proba.& de teſti.c.præſentium.ſm Io.An.quæ gl.cum allegat legem, diffamari.dicit illa lex, ſtatutus terminus excludit facultatem diffamandi ſtatum ingenuarum . & ita etiā poteſt ſtatuere reo terminum , intra quem actorem recōueniat, gl.ſingularis.in l.omnium. ff.de procur. quam ad hoc ponderat Bald.in c.j.de mutuis petitionibus . & ad prædictum terminum Bar.in c.q̄m frequenter.circa prin.in gl.magna, vt li.non conte. ponderat gl.in terminis in l.ſed ſi per prætorem. ver.ſed ſi dum decreto.ff.ex quib.cau.ma. facit quod voluit Lud. in l.j.in 9.col. ff.de arbi.Bar.in l.Titia.ff.de accu.in l.mancipiorum.ff.de opt.lega.& ad ferendum talem ſententiam, per quam poſtea imponatur perpetuum ſilentium actori,non ſufficit vnica citatio, Ang. in §.j.in Auth.de hære.& fal.ponderans ibi gl.quam dicit ſingularem in ver.monitus.aliàs incipit ille §. ſi quis agens . & voluit Ang.de Are.Ferrariæ legens Inſti.de excep.§.j.& in tract.malefi
8 cio.in verbo, necnon ad querelam Titii. vbi ꝙ ſaltem bis debet moneri.No.ſecundo ex ſecunda parte gl.ꝙ † terminus excludēs ab accuſando excludit a denunciando : quod intelligitur, q̄n eſt ſtatutus ſimpliciter ad accuſandum . & ꝯ hoc quod dicit hæc gl. tenet Bal.in c.tua.hic allegato in gl.in verbo, nūciare.& ibi hoc tenet Hoſt.præciſe vt hic refert Io.And. q̄n agitur ad peccatum corrigendum.ſi autem intelligis de denunciatione iudiciali,pcedit hæc gl.Panor.dicit,ꝙ diſtinctio Hoſt.vř ſibi verbalis, quia indiſtincte denuncians debet eſſe ſine ſuſpitione . Præterea denunciatio pœnitentialis concludit ad idem effectualiter in caſu quo denunciatur impedimentum ſicut iudicialis , quia omnino non corrigeretur peccatum,niſi ſeparatio matri.fieret : ſicut ſepararetur q̄n denūciatio eſſet iudicialis . ideo Panor.indiſtincte tenendam gl.hic.& vide no.in d.c.tua. quod autem dicit hic gl. ibi,dicas &c.fuit opi.Io.& Vin.ſm Io.An.hic. In 3.par.gl.ibi, & ita taciturnitas.no.q̄n taciturnitas nocet accuſare volenti: & cū dicit gl.niſi forte tenuerit.& ibi cum gl.dicit, ꝙ poteſt &c.idem tenuit Phil. ſm Io. And. & non poſuerunt hoc verbum,forte,in ſua gl.ſm Io.An.hic.In quarta parte gl.ibi,taciturnitas vero &c. no.gl.ꝙ hæc decre.& c.cum inhibitio.non excludit ꝯhētes,quominus matr.non accuſent.& eſt ratio,quia terminus non eſt ibi ſtatutus : vnde ipſi vel alter ipſorum potuerunt impedimentum deferre,& matri.accuſare,ſm Io.An.hic.Quid autem de illo,qui tacuit,quia alius ꝯdicebat, quem poſtea docet fuiſſe præuaricatum:non nocet,vt de præuari.l.3. ſm Hoſt. aliàs ſi illum non doceret præuaricatum,non audiretur,ſm Hoſt. ēt ſi ignoraſſet illū accuſare.ita facit de accu.c.de his.&c. Gl.in ver.iuro.alle. ſimile & colligit notabile,quod no.in fi.dicit Io.An.hic, ꝙ iurm nō elidit hic iuris pſumptionem,quia nō præſtatur iurm hic ſuper eo, ſuper quo erat præſumptio,ſ.ſuper ignorantia edicti publice ppoſiti,ſed ſuper ignorantia impedimenti:ſed ſm Io.Cal.dř ꝙ gl. habuit bonum intellectum,ſ.ꝙ iurm elidit iuris præſumptionē, quæ erat,vt præſumeretur ſciuiſſe:& ſic non audiretur. & p gl. facit gl.in c.propoſuiſti.82. diſt. vbi licet poſt duos menſes a die publicationis præſumatur ſcire leges,cum per iurm poteſt probari,ꝙ ignorauerit:dictum Io.An. eſt verius quantum ad mentē literę,licet Io.Cal.dictum ſit verum in ſe.Panor.hic iſta ſubiicit, recitatis opi.dicerem, ꝙ ſm qualitatem præſumptionis iudex arbitrabitur,an iurm ſit ſufficiens: nam q̄nq; præſumptio eſt ita leuis,ꝙ per iurm excluditur.ad hoc c.nulli.de elect.li.6.vbi electores admittuntur ad opponendum ꝯ electum:ſed iurant,ꝙ de nouo ea,quæ obiiciunt,didicerunt. ad idem text.in c.ſuper eo. de ſent.exc.& no.gl.in c.innotuit . de elec. q̄nq; præſumptio eſt ita ſtringens & vrgens,quia iurm proprium non ſufficit ad eam excludendam.pro hoc tex.bo.cum gl.in c.vidua.de regula. & pro hac concluſione & diſtinctione facit quod vult Panor. in c.2.de
9 conſti.†In ꝯrium tn̄,& pro opi.Io.An.facit quod vult Inn.in d.c. 2.vbi dixit,ꝙ vbi lex ſtetit publicata per duos menſes, ꝙ cum p̄ſumatur eius haberi notitia , ignorare ſe dicens debet probare dilucide :& ſic non ſufficit iurm ēt in ſupplementum probationis,vt ibi refert Car.per gl.in c.tam literis.in prin. ſ.de teſt.& p Io.An.facit gl.in l.j.cōiter approbata.C.qui & aduer.quos. quæ vult, ꝙ vbi præſumptio eſt ꝯ aliquem per ſemiplenam probationem,non defertur iurm in ſupplementum probationis. Ex quibus concludendum eſt, quòd dictum gl.non eſt vř verum. Glo. vl.primo colligit dictum ex tex.opponit & ſoluit, & pro ſolutione ponit diuerſitatem inter accuſatorem & teſtem, & habet rationem diuerſitatis.Secunda ibi,ſed nunquid.quærit,arguit pro & ꝯ,ponit opi.Io.& ſoluit.In gl.ibi , poſſeſſionum.a maioribus ꝯcta perdurant,&ad ſucceſſorē actoris ſui culpa committatur.In ſecunda parte gl.ibi,cum quidam.in fi.vltimo incipit,quòd ſim-
b plr.dř modicum tempus[b],quo potuit ſarcinulas componere,& quærere aduocatum.Reuertor ad primam partem,no.principiū
10 gl.de dřia inter accuſatores & teſtem: & dic, quòd † teſtis ſuſpectus repellitur,ēt ſi non ſit culpabilis:ſecus in accuſatore,qui nō repellit niſi ſit culpabilis,vt hic in fi.& Ia.dicit ad hoc,vt repellatur accuſator,oportet quòd ſuſpitio oriatur ex propria culpa , vt hic,& ſ eo.c.ſignante.& pro hoc inducit Ho. quòd in cauſis matri.proprie dř accuſator.vide q̄d dixi in c.a nobis.ſ.in j.oppoſ.& ſ.de procu.c.tuæ. No.2.ex ſcd̄a parte, ꝙ dř res integra ante ꝯtū matr.& eſt gl.no.& ſm aliquos,maxime ſm Car.Flo.ſingularis, & cum ea concordat Inn.& Io.An.hic.alle.p hoc c.ſi tibi abſenti.de præb.li.6.facit q̄d no.in cle.ſæpe. de ver.ſig.§. & quia.in gl. vbi ergo.ſm Car.Flo.Goff.aūt,vt refert Io.An.dicit,quòd iſte admittetur vſq; ad diem ſolennis benedictionis , quæ dēt p̄uenire ꝯſummationē mat.30.q.5.c.j.& ij.& c.ſpōſus. q̄d repħēdit Ho.q. ſtat cū gl.Io.An.dicit,ꝙ forte Gof.habuit eundē intellectū iuxta
11 ꝯſuetudinem locorū,vbi in bn̄dictione vel poſt ꝯhitur.†Et ex his inſertur,

ADDITIONES.

a ¶Si peccauerit in te.Lucæ 17.& Mat.9.& Matth.15.

b ¶Modicum tempus. Qualiter modicum tempus intelligatur , vide per do.Soc. conſi.32.incip.Ex his quæ ſuperius.ver.circa primam q.circa medium . in 1. parte,char.63.

inſertur,ꝙ lapſo edicto,quod mittitur in cauſa electionis, quili-
bet admittetur re integra, niſi proceſſum ſit ad confirmationē.
quod bene not.quia hæc glo.in hoc ſæpe allegatur. Panor.dicit
not.fi.gl.ſingulariter,quia facit ad qō. quam prædixi de ſcholari
volente recedere a ſtudio,ſi præfigitur terminus volētibus age-
re,vtrum poſt terminum debeat quis audiri. & gl.iſta facit ꝙ ſic
ſi res eſt integra:ſed dicit intelligendum eſſe integram, qñ non
fecit præparamenta,quæ ſine damno ſuo non pōt omittere, ar.
in c.in cauſis.& quod ibi no.ſ̄.de ele. quid.n.ſi ſpōſus elapſo ter
mino edicti parauit multa, quæ non pōt differre ſine magno di
ſpendio:certe abſurdum eſſet dicere accuſationem admittendā
poſt fi.Sed quæro circa hanc gl.& materiam decre.quid ſi in edi
cto non fuit ſtatutus terminus.In.dicit,ꝙ venire debet ante cer-
tum tp̄s,cum quodam temperamento tñ, ff.de ſol. l. ꝙ dicimus.
ff.ex quib.cau.ma.l.ab hoſtibus.§.vlt.Et ex hoc no. ꝙ valet cita-
tio,ſiue terminus ſine certa die, vt dixi ſ̄.in euidentialibus. & c.
cum parati.de ap.Quæro ij.quid ſi dictum eſt, ꝙ poſt terminum
12 nullus†audietur.Inn. ꝙ adhuc procedit quod dicit glo. hic in fi.
quia audietur veniens ante ꝯctum matri.arg.ff.de ope.leg.l.mā-
cipiorum.& l.ſi optio.ſed poſt ꝯctum non audietur, vt hic,& ar.
C.de remiſ.pig.l.ſi eo.C.ſi vt ſe ab hær.abſti.auth.ſi omnes.qui
fil.ſint legi.c.lator.quidam tñ,vt refert Inn. dicunt, ꝙ nullus au-
diatur,& perinde ac ſi ſit ſuper hoc lata ſnīa, per quam pronun-
cietur neminem deinceps audiendum,ar.C.de inge.& ma.l.dif
famari. Inno. vero dicit, ꝙ ſententia neceſſaria eſt,& prodeſt ad
a hoc,vt nemo audiatur[a] etiam ante matri.ꝯctum: ſecus ſi non eſt
lata ſententia,quia tūc audietur,vt in gl.noſtra. quod placet hic
But.& Car.Flo.qui alle.ad hoc ff.de accuſ.l.Titia. vbi etiam pro
batur,ꝙ talis ſententia eſt interlocutoria, & ab ea non appella-
tur etiam de iure ciuili, cum non expectet diffinitiuam poſt ſe.
vide Bar.in d.l.Titia.& in l.mancipiorum. ff.de optio.leg.Bal.in
c.quoniā frequenter.in gl.magna,extra vt lite non conteſt.facit
glo.in l.ſed ſi per prætorem.§.ſed ſi dum decreto.ff.ex quib.cau.
ma.per Legiſtas in d.l.diffamari. & in l.ſi eo tempore. C.de di-
ſtrac.pign.in l.j.C.vt nemo inuitus.Et dic ſecundum eum, ꝙ ter
minus,qui præfigitur,poteſt apponi etiam ſine cauſæ cognitio-
ne ad effectum præcludendi viam agere volentibus, ſed reo ad
faciendum defenſiones non,niſi cauſa cognita. quod no.Dy.in
regula,indultum.lib.6.& Bar.in l.Titia.præal. & pro hoc facit,ꝙ
res ſunt fauorabiles, de probationib. c. ex literis.regula, nullus
pluribus,lib.6.Sed oppo. contra prædicta,& determinationem
præcedentem,ꝙ poſt edictorum lapſum non noceat,vt poſt au-
diri non debeat,C.comminationes vel epiſtolas,l.interlocutio.
C.de ſent.& interl.l.ex ſtipulatione. Inn.ſoluit, ꝙ prædicta pro-
cedunt,quādo per decretum quis prohibetur ab agendo,vel op
tando,vel ſimilibus: ſecus ſi per decretum imponitur alicui, vt
duplum,vel quadruplum ſoluat,ſi aliquid non fecerit: nam nūc
etiam ſi illud non incurrit pœnam, vt in contrariis, non niſi in
caſu ſpeciali,ff.de admi.tut.l.tutor qui repertorium.§.ſi depoſi-
tioni,vbi dicitur, ꝙ poſt comminationem factam tutori a præto
re,vt pecuniam pupilli deponat in emptionem prædiorū:ſi non
eſt petitum,currunt vſurę.ſed vt ibi dicit gl.hoc eſt propter mor
tem,non ex vi comminationis:vel ibi ſpāle fauore pupilli. Vtra
que ſolutio ſtare poteſt ſ̄m Car.& præmiſſa procedunt,dicit In
no.quando talia fiunt cauſa non cognita: aliàs omnino ſeruāda
ſunt.ita intelligitur l.interlocutio. nā ſi cauſa cognita fiant,om-
nino ſeruanda ſunt, C.comminationes vel epiſtolas. l. ea quæ.
non cognita potius cenſetur comminatio q̃ diffinitio, d.l.inter
locutio.& pro hoc facit quod no.Io.And.de procu.in c.j.in no-
ſtra,ſuper glo.vlt.ver.hoc dicendum.& ſequentibus.& in c.2.de
in integ.reſti.ſuper gl.videtur.& ſuper gl.vlt.Quo autem ad l.ea
quæ,dicit do.Card.& bene loquitur in ſententia diffinitiua,quā
iudex non mutat,vt ibi dicit gl.& pro hoc de app.c.cum ceſſan-
te.& quod ibi no.& prædicta procedunt, quando terminus ſta-
tuitur a iudice.But.ex prædictis diſtinguit. Aut decretum ema-
nauit,vel ſtatuto termino ſine cauſæ cognitiōe, & terminus nō
eſt perēptorius,& indifferēter poſt terminū audiet̄.Aut emana-
uit cū cauſæ cognitione & ſine ſnīa:& dato,ſit cōminatio facta,
& tunc diſtinguit, an res eſt integra vel nō. primo caſu auditur,
13 ſcd̄o caſu non. †Quęro 3.circa prędicta,quid ſi terminus fuit ſta
tutus à lege. dicit Inn. ꝙ poſt terminū non licet proponere,ēt ſi
lex ſit municipalis,ff.de decr.ab ord.fac.l.vltima. & ex hoc dicit
Inno.non videri differentia hoc caſu,ſiue adijciatur,ꝙ poſt ter-
minum nullus audiatur,ſiue nō:aliud tñ eſt, cum ſimpliciter in-
terdicitur aliquod alicui:nā ſi contra factum fuerit,tenet,de ma
tri.contracto ꝯ interdi.ec.c.2.niſi adiectum fuerit,ꝙ ſi contractū
fuerit,non teneat,c.dilecto.de præben. Mihi vr̄, ꝙ ſi lex non di-
cat,ꝙ poſt terminum nullus audiatur,ꝙ poſt terminū poſſit au-
diri:& adduco gl.in c.veniens.§.qd̄ ſi per 20.in verbo, expectati.
de elec.lib.6.vbi terminus aſſignatus a lege ita demū inducit pri
uationem iuris abſq; morę purgatione, ſi ſit canon latæ ſnīę.&
hanc gl.ponderat Ang.in ꝯſi.69. qd̄ incipit, qm̄.facit gl.in cle.j.
in verbo inhibētes.de iure patr.& hoc voluit Bal. in c.ex literis.
de cōſtitutio.in 3.col.& ita tenet Pau.de Ca.in ꝯſi.38.qd̄ incipit,
In Chr̄i noīe amen,poſtpoſitis autoritatibus:licet pro Inn.mul
tum faciat tex.in l.ſcire oportet.§.ꝯſequēs.ff.de excu.tu. ſed ad il
lū §.ꝯñs.do ſingularē intellectum:nā loquit̄ in tp̄e aſſignato à le
ge ad moram purgandā.quo elapſo nulla poſtea admittit moræ
purgatio,l.ſancimus. vbi ca.C.de fideiu. Ang.Bal.Pa.vbi proxi-
mi.nam tutor ſtatim eſt in mora, ſi non adminiſtrabat bona pu
pilli,ſed tp̄s ad excuſandū eſt quaſi ad morā purgādā, l.j.in prin.
ff.de admi.tu.& ita loq̄t ille §.Dic tenēdo cū Inn.ꝙ rō diuerſita-
tis inter terminū ſtatutū à lege,& terminū ſtatutū ab hoīe ē,q̄a
primus dr̄ peremptorius, nec pōt à Iudice immutari,de ap.c.cū
ſit.vbi de hoc.ſcd̄s autem pōt immutari,de re iudi.c. qd̄ ad ꝯſul-
tationem.de exce.c.paſtoralis.de hoc in regula, indultum.lib.6.
14 quę tñ rō non multum ꝯcludit.†Quęro,an & qñ poſt edictū quis
audiat̄.Gaſ.& Car.poſt eum diſtinguit,ꝙ aut edictū fuit ſine ter
mino aut cum termino.Primo caſu audit̄ cum quodā tempera-
mento.vide in prima q̄ōne poſt gl.Scd̄o caſu aut res non eſt in-
tegra,aut ſic.primo caſu aut denūciat, aut accuſat: ſi denunciat,
aut ad pœnitentiā,& audit,& dixi ſuper gl.& ita aut denūciatio
eſt iudicialis:& dic de illa,vt in accuſatione,de quo in ſeq. mem
bro.ſi aūt accuſat,non audit̄,vt dixi in gl.fi.ver.ſed nunquid.fal-
lit in caſibus,de quibus hic in litera.ſi aūt res eſt integra:& tunc
aut agit̄ de magno p̄iudicio,vt quis ſoluat duplum, niſi ſic fecę-
rit:aut de paruo, & non audit̄ ad accuſandū tanq̃ quilibet de po
pulo.& hoc primo caſu non præiudicat:cenſetur.n.ꝯminatio,vt
C.cōmina.vel epi.l.interlocutio.& dixi ſ̄.in 2.q. in fi. ſcd̄o caſu
aut non fuit adiectum in termino,ꝙ poſtea nullus audiatur, aut
ſic.ſi non fuit adiectum,aut aliquis oppoſuit & ſuccubuit,& nō
audit̄,niſi dicat illū fuiſſe præuaricatū,vt dixi in ver. repellēdus.
in vltima p̄te.Aut nemo ſe oppoſuit,& audiet̄,vt dixi ī q.2. poſt
glo.Si autem adiectum ſit,ꝙ nemo auditur poſt terminum,non
15 auditur opponens de ſuo præiudicio,vt dixi ſ̄.in gloſ.4.†Quinto
quæro poſt Pan.hic in fi.col.licet ſ̄. aſſertiue pertranſiuerim,an
valeat præfixio termini ſine cauſæ cognitione. Dyn. in regula,
indultum.de re.iur.lib.6.dicit.quòd ſic.contrarium ſentit glo. in
l.vnica.ſ̄.alleg.vt nemo inui.& Bar.in d.l.Titia.pro concor.dicit
Pan.ꝙ in caſu,quo quis mandat præfigi terminum,ſeu edictum
emanare, non requiritur cauſæ cognitio. Exemplum hic, & in
c.fi.de clan.deſpon.ſed vbi edictum fit cōtra iuris regulas,vt pu-
ta, quia ſtatuitur terminus volentibus agere, nō debet fieri ſine
cauſæ cognitione,quia eſt contra tex.illius legis vnicæ.C.vt ne.
inui. & dicit Bar.in d.l.Titia. ꝙ ſi ſine cauſę cognitione præfigit
terminus,pars releuabitur per remediū appellationis: quaſi ſen
tiat quòd ſi non appellat, non debet audiri. Panor. diſtinguit,ꝙ
aut iudex in iudicio præfixit terminum,& habet locum dictum
Bart.quia actus iudiciales tranſiuerūt in rem iudicatam,niſi ap-
pellet,vt in c.cum inter.de re iudi.ēt ſi ſit interlocutoria, vt in c.
cum dilecti.in fi. de elec. Aut iudex extra iudicium præfixit hūc
terminum ſine cauſę cognitione:& dicit ꝙ citra appellationem
poſt terminum volens agere debet admitti,quia grauamina illa
extra iudicium non tranſcūt in rem iudicatam,vt in c.legitima.
& c.concertationi.de app.lib.6.& loquor,qñ iudex prefigit ter-
minū ꝯ iuris regulas,vt ſ̄.dixi. Vltimo q̄ro de q̄ōne facti:ep̄s im-
poſuit certū charitatiuum ſubſidiū clericis ſuis beneficiatis ſol-
uendū certo termino:deinde tulit ſnīam excōicationis ꝯ nō ſol-
uentes in termino:& ſuper hoc fecit lr̄am publicari:poſtea ꝯtra
Ant. ſubditū ep̄i & clericū beneficiatū ad ecc. quādam excipit,
ꝙ debet repelli tanq̃ excōicatus,quia nō ſoluit intra terminū,re
plicat & dicit ſe ignoraſſe de edicto,quærit̄ de tribus. Primo, v-
trū Ant.nō noīatus in literis ep̄i,poſito ꝙ fuerit de clericis bene
ficiatis eiuſdem ep̄i,& præſens in loco tp̄e edicti,& terminus li
mitatus in literis fuerit elapſus, īcurrat dictam ſnīam.ſcd̄o vtrū
ſe excuſare poteſt prætextu ignorantiæ,& debet admitti ad ean
dē probādum. Tertio,ſi debeat admitti,qualiter probet̄,hoc eſt
an incūbat onus probādi excipienti,ꝙ iſte ſciuit edictū: an repli
canti,ꝙ iſte ignorauerit.Hanc q̄ōnem require in Rota cōcluſio-
ne 438.quæ incipit,Item extra rotam petebatur à dominis.& ibi
dicitur quòd in Rota fuerunt multa ſcripta allegata diuerſa &
contraria

ADDITIO.

a ¶Nemo audiatur. Adde tamen Spec.in ti.de procu.§.j.in 2.col.in fi.ver.ſed pone,capitulum.& ſeq. quod eſt verum in eadem inſtantia. Secus vero in cauſa appellationis,quia tunc etiam lata interlocutoria auditur.

contraria per do.Bart.de Perusio, & do.Pet.fratrem eius.& primo in dubio conueniunt,ꝙ teneat talis sententia,allegabant authenticam,si omnes.C.si vt se ab hære.absti.& ff.de origine iur. l.2.§.exactis.C.de fur.l.in ciuile.s̄.de mai. & obe.c. humanis.no. per Inn.in c.præterea.de app.de offi.del.c.P.& G.& in c.in Lateranensi.de præben.Ex quibus dictis dicebat Inn.quem ita ligari in genere, sicut in specie. plures canones allegabat do.Pet.pro validitate sententiæ generalis,in c.2.de offi.ord.de rest.in integ. in c.cum ex literis.& c.constitutus.de iureiur.c.ad nostram.& c. a nobis.de sent.exc.c.Romana.§.si autem.li.6.c.j.ne cle.vel mona.& Io.An.super gl.2.c.vt animarum.de consti.lib.6.Ex quibus omnibus apparet incertam personam scientem & delinquentē & contumacem sententia generali ligari.Host. tñ in c.apostolicæ.de cle.exc.vr̄ dicere,ꝙ per hoc non incurreret irregularitatē, qui excōicatus per excōicationem hmōi gn̄alē celebrat. de qua
16 dicite vt ibi.In secundo autem dubio dicit Bald.ꝙ†si auditur allegans ignorantiam in facto tam publice notorio,quia ēt si ignorauerit,sufficit ꝙ debuit scire,vt ff.si certum pet.l. quod te. facit l.fi.cum ibi no.ff.de decr.ab or.fa.facit c.j.de postul.præl.c.quod dictis.16.dist.c.dicit.In ɔ̄rium est verius, vt in Rota, & s̄m Cardi. hic,per ea quæ dixi s̄.in 4.notabili.dicit ēt, ꝙ pōt probari ignorātia per iurm̄ dicentis se ignorasse.facit quod dixi s̄.in gl.pen.hic autem probatur ignorantia per iurm̄.Ad tertium dubium patet solutio ex superioribus dictis,ꝙ onus probandi ignorantiam incumbit alleganti,quia præsumitur scire,de postul.præl.c.j.& regula,præsumitur.lib.6.cum ibi not.& si fuisset multum longin-
a quus,præsumitur ignorantia[a] edicti, Panor.in c.q̄m frequenter. §.porro.s̄.vt lite non contest.In hoc tñ dicit Pet.de Perusio,ꝙ nō est repellendus præsentatus, nisi probetur non voluisse, per id quod notat Inn.de accu.in c.super his.& in c.proposuit.de cler. excom.debet.n.excipiens probare,ꝙ sit impleta cōditio,ad hoc vt sit locus sententiæ latæ sub conditione. vide notata in d.c.super his.& hoc placet hic do.Card.Flor. in sua 20.q. & si vis plenius videre hanc quæstionem,& iura,vide per Dominos de Rota in conclu.vbi s̄.faciunt ad hoc vltimum quæ no.Bar.in l.in illa.ff.de verb.obl.in l.2. & ibi Bart. C.de iure emphyt.

ADDITIO.

a ¶Ignorantia. Adde, ꝙ præsumitur etiam ignorantia propter multiplicitatem negociorum in facto proprio, prout est in iudice ordinario, secundum do. Soc.consi.260.incip.In causa Nanuntenensis. ver. & ad probationem. in 2. par.char.159.

De diuortijs. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Diuortium quid sit, vnde dicatur, & ex quibus causis fiat.*
2 *Diuortium an fiat propter sodomiticum, remißiue.*

¶Viso qualiter matrimonia coniungantur & accusantur, videamus qualiter dissoluantur:Et sic de diuortiis,quæ fiunt quādoq; quo ad vinculum,quandoq; ad mutuam seruitutem tm̄,vt patebit.De materia habetur 28. q.j. & q.2.per totum,34.q.2.30.q.6.ab
1 isto.& c.duobus sequentibus.& q.9.per totum. † Et diuortium
a est viri a muliere,& mulieris a viro legitima separatio[a],s̄m Gof. in sum.eo.ti.legitima ideo dicit, quia quos Deus coniunxit homo non separet,s.violenter,sine lege, absq; ratione:non.n.homo quos pœna damnat, quos reatus accusat, quos maleficium coarctat,33.q.2.c.quos Deus,at hæc violentia.Hinc sumpta occasione infero,an mors, quæ sequitur ex homicidio vel decapitatione,dicatur vera mors, cum tamen per eam soluatur matri.vt §.deinceps.in Auth.de nuptiis.c.fi.Pet.de Anch.in cle.j. de pœnit.& remiss.dixit ꝙ sic,per l.ab hostibus.§.si vir.ff.sol.mat.l.quidquos.§.j.ff.de reb.dub.& voluit gl.in l.rem vxoris.C.de don.inter vir.& vx.& ibi Bald. vbi concludunt,ꝙ idem operatur mors violenta quod naturalis.& Bal.in l.j.C.de his qui ante aper.tab. & probatur in c.sicut dignum. de homicidio. & per totum illū tit.& toto ti.ff.ad l.Corn.de sicc.& in c.fi.de paren.qui filios occiderunt.& facit quod no.Bal.in l.j.in 24.opposi. C.qui admitti. & quæcunq; mors veniat,iudicio Dei venit, gl.in c.qua fronte. de app.Instit.de capitis diminutione.in prin.& Bal.de pace constantiæ.in verbo,diuina vocatione.Ex quo ergo mors est separatio animæ a corpore per s̄. allegata, & facit text. notabilis in c. quæsitum.13.q. vlti. vbi vult, ꝙ ita mortui in patibulis debent ab ecclesia excipi,sicut & alii mortui morte naturali: omnes enim ex voluntate Dei morimur,c.quam præposterum.& c.qui diuina vocatione.13.q.vlt.Et ideo concludo,qualiscunq; mors sequatur,siue naturalis,siue violenta,idem erit iudicium de vna quod de alia quo ad iura loquentia de mortuis. Et dicitur diuortium aduersitate mentium, quia hi qui matrim.distrahunt, etiam di-
b uertunt, vt ff.de diuortiis. l. j. Et de causis diuortii[b] vide hic per
2 Goff.& Ho.in sum.Et an†fiat diuortium propter sodomiticum, vide Innoc.& Ioan.And.in c.j.de adult.& per But.in c.maritus. eod.tit.hic non insisto. & per Host.in sum.vbi supra.

ADDITIONES.

a ¶Separatio. Adde, ꝙ primum diuortium Romæ fecit Spurius Caruilius Ruga, anno 511.post vrbem conditam, ex causa sterilitatis, secundum Aulum Gel. lib.16.cap.vlt. & lib.4.c.4.

b ¶Diuortii. Ex quibus causis fiat diuortium,& quomodo libelli formentur,vide plene per Spec.in eo.tit.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium necessario non priuat spe coniugij, machinatio autem in mortem alterius sic.*
2 *Maritus potest repellere vxorem a se, quæ cum odio capitali prosequitur, nec compesci potest, nec ei canonis remedio consulitur: & vxori petenti restitutionem obstabit exceptio sæuitiæ: & etiam per iudicem fiet talis separatio.*

CAP. I.

1 SI qua mulier. Breue est, ideo non summatur s̄m Io.An.†Vel sic: Si vxor machinatur aliis in mortem viri,& ipse aliquem ex illis occidit, post obitum vxoris matri.ɔ̄here potest, sed post obitum viri vxor non. h.d.s̄m Card.But.hic summat, Homicidium necessario non priuat spe coniugii,machinatio autem in mortem alterius sic.h.d.In tex.ibi, consiliata, i.machinata, vt s̄.de eo qui dux.in matri.c. significauit. s̄m Hosti. In tex.ibi,illorum,qui de consensu vxoris volebāt eum interficere,s̄m Io.And.In tex.ibi, defendendo.ideo tenetur de homicidio,c.2.de.e.si furiosus.eo.ti. Et sic not.primo ex isto tex.ꝙ nō præiudicat homicidium,quod quis se defendendo committit.No.secundo vnum casum priuātem quem spe coniugii, licet non habuit effectum, dūmodo sit deuentum ad actum:& maxime q̄n hoc faciat,quia adultera est. Opp.in eo, quod permittitur isti habenti vxorem cum alia ɔ̄here, & obstat eo.ti.c.gaudemus.Sol.ɔ̄rium hoc hodie non procedit ꝑ illa verba,post mortem vxoris. sed olim procedebat,q̄a non erant hæc verba in l'ra:sed fuit gl.Alani.& variatio soluebat ɔ̄riū, sed non oportet instare per istam literam in verbo, post mortem.quæ si non esset,oportebat dicere hanc decre.esse correctam,vel loqui s̄m leges,quæ ēt tenent in hoc, vt C.de repu.l. ex consensu.in Auth.de nup.§.per occasionem. & in Auth.vt liceat mat.& auiæ.§.quia vero.Vin.aūs soluebat,vt dicit Io.An.hic super verbo,post mortem.quem dimitto, quia nullius vtilitatis. Op.j.ꝙ machinatio alterius coniugii sine adulterio non dirimit mat.vt s̄.de eo qui dux.in mat.c.super hoc.Sol.dicit Host. ꝑ hoc etiam ɔ̄ Gof.qui dicit solam machinationem sine adulterio non dirimere mat.s̄.de eo qui dux.in mat. c.super hoc. & c.fi.nam si sola machinatio tollit beneficium huius coniugii, & cuiuslibet alterius,vt hic, multofortius dēt dirimere mat. nunq̄ ɔ̄ctum.dic ꝙ hoc cap'lm non facit ɔ̄ Gof.s̄m do.Car.Flo.quia hic non punit mulier ꝑ machinationem,sed ꝑ homicidium, cui dedit causam:si.n.puniretur ꝑ machinationem,matrimonium per eam ɔ̄ctum non teneret, d.c.super hoc. hic autem licet prohibeatur ɔ̄here,si tñ ɔ̄hit,tenet,vt dicit gl.2.hic in fi. Cum qua concordat Host.qui circa crimina,quæ dirimunt,remittit ad not.in sum.de matrimoniis.§.qualiter ɔ̄hatur. ver. sunt & alia quædam. & seq. & de spon.c.fi.ver.item decima.& ex hoc vr̄ Hos.velle,ꝙ machinatio dirimat matr.cum intelligat hoc c.in machinatione,vt dixi supra in eo contrario. Tu dic de hoc vt not. Ioan. And,in c.j. de conuersi.coniug.in fi.& in c.super hoc.& in c.significasti.supra de eo qui duxit in matrimo.vbi dictum est. Venio ad gloss. opponit glo. & in eo quod dicit, quod vir se defendendo commisit homicidium: nam etiam si voluntarie commisisset, non prohibetur contrahere,nisi in casibus. glo fatetur contrarium, & ad literam subaudit in ver.defendendo,scilicet maxime. ¶In glo.dic,quot sint delicta, quæ impediunt matrimonium contrahere,habetur c.2.de pœnitent.& remiss. & de spons. in c.fin. & de hoc in summa supra allega. in secunda opposi. glo.opponit, & non soluit,quærit in fine, & tollit.In glo. ibi, de spons.c.vlti.
2 dic,quod regulariter†non punitur affectus, vt habetur de eo qui mittitur in possess.c.j.& dic vt ibi, quia autem in c.fin. de spon. requiratur machinatio cum effectu,dic vt s̄.dixi in contrario secundo,quod hic non punitur mulier pœna machinationis, sed quia dedit causam homicidio,s̄m Car.in sua 4.opposit. post Panor.quæro,quid si mulier insidiatur continue morti mariti, nec potest quoquo modo compesci, an liceat hoc casu marito eam deferre,tex.hic non aperit: sed Hos.format q̄onem,& dicit,ꝙ ex quo cautionis remedio prouideri non pōt, poterit eam repellere, & sibi petenti restitutionē obstabit exceptio sæuitiæ. ꝑ hoc bonus tex.de respo.c.l'ras.in fi.vbi dr̄ ꝓbari idē in marito pro-

fequenti vxorē odio capitali. & per illum tex. dico, ꝙ ēt ꝑ iudicē hoc casu poterit feparari matri. quo ad mutuam cohabitationē. & notabis femper illum tex. in fi. quem nefcio alibi, remanebūt tñ isti maritus & vxor, licet feparati, vt in c. proxi. j. facit 32. q. 7. c. Alanus. 37. q. 2. c. hi qui. faciunt ad prædicta no. in c. ex transmissa. de rest. ſpol. in l. si cum dotem. §. si autem. ff. sol. mat.

SVMMARIVM.

1 *Diuortium regulariter non fit propter crimen mariti, nec etiam propter proprium, nisi vxor insidietur vitæ mariti: & quando alter coniugum nititur alterum ad infidelitatem trahere, nec tunc feparatur matrimonium quo ad vinculum.*

2 *Diuortium, quod fit inter coniuges, quando alter nititur alterum ad infidelitatem trahere, an fiat quo ad debitum copulæ vel mutuam feruitutem.*

CAP. II.

Væsiuit. Coniuges propter alterius crimen nō feparantur, nisi fpiritualiter fornicentur: & tunc durat coniugium eis feparatis. h. d. ſm Io. An. Et sunt tria dicta. Secūdum ibi, verum. Tertium ibi, nisi. In tex. ibi, aliud crimen. quodcunq; sit illud, & de vitio

1 fodomitico†remittit Io. An. j. de adul. c. maritus. & remisit ēt s. in rub. In tex. ibi, viri. i. a viro commisso, multominus propter proprium, s. c. proxi. In tex. ibi, traxerit. conetur trahere ſm Io. And. item primo viuente, s. c. proxi. In tex. ibi, in iure. s. de ſpon. c. ex

1 parte. No. j. ꝙ regulariter†propter delictum, quo alter alterum nititur trahere ad infidelitatis errorem, feparatur mat. c. gaudem⁹. j. eo. ti. Et de vitio fodomitico remisi ad no. in c. maritus. de adul. & ibi per Inn. & est glo. in c. omnes. 32. q. 7. & in c. j. vbi Panor. de adul. & intellige, ꝙ regulariter non feparatur matr. propter crimen mariti, imo nec propter proprium, nisi qñ insidiatur vitæ coniugis, c. proximo. de quo hic in j. gl. In gl. 2. in verbo, nisi necessitate. dicit Inn. ꝙ exceptio hic non excipit a dictis fed a dicendis. dicit Io. An. imo a dictis, propter literam, quæ præcedit ibi, vel alio crimine. D. Car. Flo. dicit, ꝙ forte Inn. habuit respectum ꝙ hæc dictio, nisi. excipit a verbo, feparari non debet. quod fequitur. Vlti. no. ꝙ propter alterius infidelitatem coniugum non feparatur matr. quo ad vinculum, fed folum quo ad thorum. quod intellige, vt in gl. 2. & no. ꝙ appellatione coniugum comprehenduntur et coniuges quo ad thorum feparati: ex quo fequitur, ꝙ si statutum disponit de coniugibus, intelligitur de coniugibus etiam feparatis. Quæro, quia hic dr, ꝙ feparatur matri. si alter cō-

2 iugum†vult alterum trahere ad infidelitatem, qualis sit hæc feparatio. quidam dicunt ꝙ hæc feparatio est quo ad mutuam feruitutem folum in alio, q̄ in debito copulæ, in quo remanent obligati: quia dominus cum dicit vxorem non dimittendam, recipit folam fornicationem carnalem. hic dicit hoc falsum, quia dominus dum excipit de fornicatione, generaliter loquitur, nō facta

b distinctione inter carnalem & fpiritualem, Matth. xix. ᵇergo indistincte debet intelligi litera vestra, arguendo de priuilegiis, c. quia circa. & l. de precio. ff. de Publiciana. item & Apostoli interpretati sunt hoc intelligendum esse de fpirituali, 18. q. j. c. vxor. & c. seq. & j. eo. c. de illa. & c. fi. de conuer. coniu. & eorum interpretationi oportet stari, c. per venerabilem. qui fil. sint legi. ver. rōnibus. de celeb. mis. cum Marthæ. §. j. de conuer. coniu. ex publico. & c. ex parte. Item in fauore fidei & Dei expedit sic fentire, vel aliter timeri, ꝙ infidelis contentus de folutione debiti non curaret ad fidem reuerti, quæ facilius inducitur, si videbit fe debito fraudatum, j. e. c. gaudemus. & hanc opi. fentit hic gl. quæ respectu feparationis matri. æquiparat fornicationem fpiritualem & carnalem. & hanc tenent But. & Card. Flor. hę glo. nihil habent extra ipsas. hic non sunt alia.

ADDITIONES.

a ¶Sodomitico. Vide do. Alex. in arbo. in c. fi. supra de consan. & affin. §. ad arborem. el 2. in 2. col. & in 5. col. Arch. 35. q. 3. extraordinaria. in gl. & Cardi. plenius in cle. j. 13. dist. de consang. & affin.

b ¶Xix. Et Lu. 16. & Matth. 5. & Mar. 10.

SVMMARIVM.

1 *Diuortium factum a viro propria auctoritate absque iudicio ecclesiæ, etiam impedimento existente notorio, non tenet.*

2 *Inquisitio an sit remedium ordinarium vel extraordinarium, & accusatio præcedens vel concurrens cum inquisitione tollit inquisitionem: fecus si fequatur.*

3 *Inquiret episcopus ex officio super manifesta & publica parentela coniugum.*

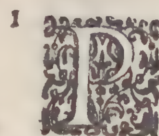
4 *Marito an sit licitum conuocare amicos pro adultero occidendo auctoritate propria: remissiue.*

Maritus, qui sine culpa vel causa expulit vxorem a domo, non potest succedere illi per vnde vir & vxor.

5 *Exceptio proprietatis notoria, & exceptio criminis an obstet agenti possessorio recuperandæ. & nu. 7.*

6 *Exceptio aliqua non obstat agenti fpoliatorio remedio. regula cum fallen.*

CAP. III.

1 Orro. Vir† non potest dimittere vxorem sine iudicio eccl. propter notorium impedimentum. h. d. ſm Io. An. primo. & si fama differt impedimentum coniugii, & nemine opponente, pōt eps inquirere. h. d. 2. Et sunt duo specialia. fecundum ibi, præterea. primum diuiditur: quia primo ponitur dictum. Secūdo illatio, ibi, quære. Tertio cohertio, ibi, quam. Secūdum dictum ēt diuiditur, quia ponit dictum. fecundum exceptio, ibi, nisi. In text. ibi, eandem. f. vxorē. In tex. ibi, cognatam. i. consanguineā, ſm Host. vel proprie ſm Io. An. qa forte fuerat vxor fratris ipsius vxoris defunctę: vel forte ipsa & vxor comitis defuncti fuerant prius vxores duorū fratrū: & sic allegabat fecundum vel tertium gradum affinitatis, quod bene habebat prohibitionem ſm hæc tempora, vt s. de consang. & affin. c. non debet. hodie non, vt ibi habetur. In tex. ibi, notoria. dic propter publicam famam, aliàs vix potest esse notorium ſm Inn. licet Host. ꝯ, per id quod fequitur in fi. In tex. ibi, fed. parentelam esse manifestam vel publicam ſm Pet. & Abbatem. No. j. ꝙ absq; iudicio ec. propter notorium impedimentum quis non potest vxorem dimittere: & sic patet ꝙ post notorium expectari debet snīa. iura sunt multa, & gl. multa allegat. & hæc verba, publica & notoria. accipiuntur pro eodē, fed proprie accipiendo, distinguuntur, vt no. in c. vestra. s. de coha. cle. & mu. & exponit Inn. vt s. dixi in ver. notoria. propter publicam famam: alias nō pōt esse notorium. & in aliquibus libris Inn. vix hr̄, vt dixi s. Hos. contra per literam istam in fi. quæ præsupponit parentelā saltē in primo gradu, vel fecundo posse esse notoriam: & ēt in aliis gradibus, licet non sit credibile. & hoc dictum Host. est ꝯ Inn. si habes Inn. non posse esse notorium: si autem habes verbum, vix, fit tñ, c. per cathecismum. de cogna. fpir. li. 6. & in c. octo. eo. ti. in antiquis. & hoc verius ſm Car. hic, quia pōt esse notorium sine fama. remittit ad no. in c. cum oporteat. de accu. & in c. vestra. s. de coha. cle. & mul. No. ij. hic casum apertum ſm But. ꝙ agenti possessorio recuperandæ non ob. defectus proprietatis notoriæ ꝯ multa, quæ dñr in c. ex literis. de rest. fpo. in c. super hoc. de renun. de hoc in 2. op. No. iij. & in fecunda par

2 te, ꝙ†apparente accusatore cessat officiū inquisitionis, quasi hoc sit fubsidium. de hoc de accus. c. qualiter. 2. Quo ad legistas istud procederet, quia apud eos inquisitio non est remedium ordinarium, vt no. in l. 2. §. si publico. per Bar. ff. de adul. ideo bene tollitur inquisitio per accusationem. ita Bart. in l. si maritus §. j. ff. de adul. & in l. siue. §. j. ff. de lib. agn. Cy. in l. ea quidem. vbi Saly. C. de accu. Ang. in l. si quis postea. ff. de iudi. Ang. in l. si feruus plurium. §. pe. & in l. si quis autem. ff. de leg. j. Bald. in addi. ad Spe. in ti. de inquisi. & in ti. de fen. & re iud. in fi. Car. qui distinguit, per do. An. in fi. & Pet. Gar. in c. super literis. de refcri. Ang. in l. si vacantia. C. de bo. vac. lib. 10. fed de iure cano. ex quo inquisitio est remedium ordinariū, vt late disputat Panor. in rub. de iudiciis. no. in d. c. qualiter. nō. Lap. in c. dilecto. de fent. excom. lib. 6. de quo per Bal. in c. j. de offi. ord. in c. super literis. de refcrip. non vr̄ ꝙ vnum remedium ordinarium cesset per intētionem alterius remedii ordinarii, vt vult Bar. in d. l. si maritus. & no. in locis s. allegatis. fed intelligerem illum tex. ꝙ dato concur. accusationis & inquisitionis, vel prius præcedente accusatione, cesset inquisitio, cum non sit ita ordinaria, nec plene puniat inquisitio sicut accusatio, c. inquisitioni. de accus. fed præcedente etiam inquisitione accusatio superueniens eam de iure canonico non tollet. Et sic habetis pulchram limitationem ad notata per Legistas in locis præalle. maxime Sal. in d. l. ea quidem. in ver. fed quia propter denunciationem. & in ver. quęro cum gl. an actus legitimi. dum volunt, ꝙ si ex statuto iudex potest indistincte de delictis ꝑ inquisitionem procedere: & sic inquisitio est remedium ordinarium, quod per accusationem non tolletur: quia verum, si inquisitio præcedat accusationem: fecus si nō præcedat, fed fequatur, vel concurrat: nam prefertur accusatio, & facit cessare inquisitionem. ita habetis hic tex. ſm not. domini Ant. cuius dictum ita fal

3 uo. hoc fentit Bal. in addi. ad Spe. vbi proxime. No. iiij. ꝙ † super manifesta & publica parentela coniugum inquirit eps. & idem dicit gl. in verbo, publica. quæ incipit, & si nō esset. & dicit Vin. ꝙ publicum pōt dici per famam matri. euidentiam facti. & sic accipit Vin. manifestum pro notorio: quod ēt fentit glo. vlt. hic. & de his vocabulis dic vt de cohab. cler. & mul. c. vestra. No. quinto, ꝙ alius est processus per viam notorii, & alius per viam inq̄sitionis: quia in ꝓcessu notorii nulla requiritur indagatio, nisi notorii: in processu autē inquisitionis requiritur indagatio veritatis: & de processu fernando in indagatione notorii, vide not. in c. vestra. de cohab. cler. & muli. No. vlt. ꝙ qñ agitur de matrimonio dissoluendo, procedi debet adhibita grauitate. Et exponit Host.

Host.grauitate,ꝙ præmittatur de matri.discusso, de cogna.spiri. c.tua.& c.præterea.de testibus cogendis.pertinet.n.ad officium episcopi stare pro matri.s̃.de eo qui cogno.consan.vx.suæ. c.super eo.& illicitum matr.ẽt inuitis coniugibus dirimere, & veritatem inquirere,s̃.de spon.c.sicut.& in c.cum in tua.ſm Host.& debet procurare,ne de facili notorium reputetur,qđ est occultũ vel ẽꝫ,de rescr.c.cum contingat.de pę.c.consuluit.& non sit prõptus ad mat.separanda,c.licet ex quadam.in fi.de testi.ſm Io.an. in ver.officium.& in ver.affinitate.Opp.primo,ꝙ ẽt si vir scit de consanguinitate,licet non esset notoria,põt eam a se reiicere sine iudicio eccl.peccat.n.cohabitando cũ vxore,& debet se subtrahere,ẽt si solus sciret impedimentum,de rest.spo.c.literas.de sent.exc.c.inquisitioni.iura illa simpł̃r probant,ꝙ non debẽt carnaliter commisceri,vt dicit Inn. licet maritus non debeat vxorẽ dimittere pro quacunq; consanguinitate ẽt notoria: tñ debet iudex inquirere,& vbi notorium est, non debet restituere quo ad thorum,si ab ea discessit,vt in c.proxi.& d.c.literas.de hoc,ꝙ vir non posset vxorem dimittere,est duplex ratio, quæ hic ponit in gl.2.Prima est,ꝙ sñia diuortii est pęna,& pęna non est inferẽda, nisi a iudice,32.q.2.§.in hoc. & ꝓcedit, qñ talis pęna infertur vel propter fornicationem carnalem,vel spiritualẽ:aliàs sñia diuortii est potius sententia q̃ pęna.Secunda ratio est, ꝙ nemo debet sibi ius dicere.Ho.dicit,ꝙ communis est opi. ꝙ ẽt propter fornicationem viro non licet relinquere vxorem nisi prius sententia lata.tñ ipse Host.dicit,ꝙ quo ad debitum carnale dr̃ iam lata sententia,lata a iudice iudicum, i. Deo, qui iubet vxorem relinqui, vbicunq; est fornicatio,vel fornicationis suspitio.quod debet intelligi de violenta suspitione,vt no.Io.32.q.j.c.dicit.aliàs si nõ reconciliaturus scienter cognosceret,puniendus esset,ea.q.c.si q̃s vxorem.& c.seq. de libello ad repetendum dotem propter adulterium.Et an maritus non sustinens onera possit habere fructus
a dotis[a],ponit Pau.de Cast.in consi.359.quod incip.In Christi nomine amen, viso quodam libello. An autem licitum sit marito
4 conuocare † amicos pro adultero occidẽdo auctoritate propria, Pau.de Cast.latissime in consi.190. quod incip.In Christi nomine amen, in causa incarceratorum. Et an occasione adulterii possit maritus alteri demandare, Bald.in c.j.§.j. de pac.iur.fir.te. Io.in l.si quis in graui.§.si maritus.ff.ad Silleva. Sal.in l.Graccus. C.de adul.Ang.de Are.in tract.malefi.in verbo,Che hai adulterato.antepen.col.Maritus tamen,qui sine culpa vel causa expulit vxorem a domo,non potest succedere illi per vnde vir & vx. Cy.& Bal.in l.quod in vxore.C.de neg.gest. Bal.in l.vnica.§.sed si seruus.C.de lati.liber.tollen. sed quo ad aliam mutuam seruitutem ſm Hos.potest ea lege dimittere maritus,quia illa mutua seruitia potest ab ea recipere,& non recipere,& non peccat,q̃a permisit dominus ſm Aug.32.q.7.c.1.& 2.& c.pastoralis.& c.seq. de eo qui cog.consan.c.discretionem.ver.nam & si. & ideo quãtum ad hoc quo ad denegationem debiti. item quo ad mutuam seruitutem non est ad alium iudicem recurrendum, ex quo est concessum semel, vt ff.de condi.insti.l.quæ sub conditione.§.fi. 28.dist.c. de his. Item si ꝯ pronunciaret,non valeret sententia,d. c.de his.21.dist.c.inferior. Quantum autem ad lucrãdum dotem dominus non iubet nec permittit, quia nec de hoc loquitur: iõ ad iudicem recurrendum,vt no.in ti.sequenti,in c.plerũque. sed quando sine auctoritate eccl. vxor relinquitur quo ad debitum carnale,vel aliam seruitutem, etiã si relinquatur ob causam fornicationis,ecclesia audiet mulierem, vt in c.se. quia nec iudicat de occultis,de simonia.c.tua. in fi. vir autem ipsam vel reconciliabit,aut ex quo certus est de fornicatione,patietur potius excõmunicationem,de sen.exc.c.inquisitioni.de adul.c.si vir.ſm Hosti.qui dicit se tractasse spaciosius in summa de adult.§. qua pœna.ver.nunquam hoc fieri.& sequenti. & hoc intellige ſm inferius no.& cum his dictis Inn.& Host.transit Car.Flo. & Bu.hic, qui concludunt prædicta, ꝙ propter defectum vinculi absq; iudicio eccl.non dimittit quis vxorem:quo autem ad thorum propter fornicationem effectum mutuæ seruitutis; & non potest, nisi expectetur sententia ecclesiæ: & idem quo ad finem lucrandæ dotis,aut quo ad finem legandi debitum:& potest ſm Hosti. s̃.& ratio est dicta,quia sententia a Deo iam lata est. Opp.secun
5 do contra id quod dixi in secundo notabili,quia † agenti possessorio recuperandæ non ob.exceptio proprietatis notoria: est.n. contra multa iura,vt dixi s̃.& ꝯ Inn.de exce.præl. c.inter.in gl.j. & ibi per Io.An.in gl.summæ,3.q.j. Facit j.c.proximo. quod videtur expresse ꝯ c.hoc,de filiis presb.constitutus.per In.in c.olim. secundo,de priuil.& ibi tenet Ioan.de Fant.in sum.3. q.j. Soluit hanc ꝯrietatem:aut crimen non est notorium, & non ob.exceptio,vt d.c.item cum quis.de rest.spol.& in c.seq. aut est notoriũ: & tunc aut crimen concernit ius possessoris, siue ius & commodum possessionis,aut non,vt quia concernit proprietatem mat. Primo casu si concernit ius possessoris: & tunc obstat exceptio, vt s̃.c.prox. Secundo casu qñ concernit proprietatem ad vinculum mat.non ob.vt in c nostro,in quo petitorium:ideo quod dr̃ de parentela notoria, cõcernit tm̃ petitorium,non possessoriũ. Sed huic fortiter ob.regula quæ traditur in c.seq. & c.cõstitutus. de fil.presb.& in c.in literis.de rest.spol. ꝙ agenti possessorio recuperãdæ obstat exceptio notoria defectus proprietatis: si ergo parentela notoria op.ergo & c.Solu.dic ꝙ istud dictum procedit indubitanter quo ad parẽtelam,de qua hic, quæ si necessaria sit, quantum ad hoc hodiernum tempus nõ reddit mat.nullum, q̃a erat affinitas in secundo gñe affinitatis:sed intelligendo de parẽtela,quæ reddit matr.nullum,tunc est valde dubium & difficile: sed dic per hunc tex. ꝙ data cõsanguinitate notoria non potest maritus reiicere vxorem de domo,quia talis reiectio, quæ est p̃iudicialis sententia,debet ferri per iudicem:& tunc tangitur ꝓprietas matri.& sic talis notoria consanguinitas respicit petitorium,& separata est causa criminis a possessione. Ad ꝯrium s̃.factũ potest dici, ꝙ exceptio notoria defectus proprietatis obstat agenti possessorio.Illud verum, qñ ipso facto exceptio notoria talis est,quæ concludit priuationem ipso iure, sicut in adulterio notorio, in quo propria auctoritate maritus põt denegare debitum,vt dixi in ꝯrio s̃.proxime in gl.2.secus vbi non concluditur ipso iure,sed per sententiam,vt per exceptionem notoriam consanguinitatis,in qua est necessaria sñia,vt hic in tex.tunc qñ crimen cõcernit possessorium, sicut adulterium alterius coniugũ, propter quod põt peti separatio matr.quo ad thorum: & sic concernit possessorium,quia quo ad vinculum remanet matr.& sic petitorium non cõcernit, si est commissum post spoliationem: & tunc delinquendo ex delicto concernente ius,vel commodũ possessionis: & tũc facit se indignum beneficio restitutionis, vt in c.seq.secus si ante deliquisset, vt probatur in c.seq.a ꝯrio sensu.ibi per Io.An. ponitur post Goff. & Io.super 2.gl.& intellige de delicto postea ꝯmisso,si sit notorium.& vide per Inn.in c.inter.de excess.præl.& hoc operatur priuilegium spoliare,qđ exigit celerem expeditionem.Car.Flo. tenet ibi, & dicam in 3.op. ꝙ idem in adulterio ꝯmisso ante spoliationem.Dic ergo,ꝙ exceptio criminis q̃tumcũq; notorii, dummodo eius possessorii vel possessionis non concernat,vel contingat,nunq̃ ob.petenti restitutionẽ,quia separata est causa criminis a possessione, l.si maritus.C.de dona.inter vir.& vxo.item quia prosequenti ius proprium,& agenti de crimine nunq̃ obs. exceptio criminis,4.q.6. c.oĩbus.& per hoc habes intellectum huius c. & sequentis proxime.Sed ꝯ prædicta,& ꝯ tex.pro clariori intelligẽtia denuo op, per Pan.hic, & Doct.nam petenti rest.obstare debet quo ad oĩa exceptio proprietatis notoria, vt est tex.in c.ad decimas.de rest. spo.li.6.optime facit c.j.proximum, vbi adulterium mulieris obstat ei petẽti maritum restitui.& dicit ibi Inn. hoc procedere nedum in causa mat.sed in qualibet alia.hoc ꝯrium difficilimũ est, & vario modo per modernos soluitur hic,& in c.seq. Primo q̃a tex.non dicit exceptionem non obstare aſs non admittendam, sed ꝙ maritus non debet admittere vxorem sine iudicio eccl.ẽt propter parentelam notoriam. nam si bene põderetur tex. hic, non excipiebatur parentela notoria. Secundo soluit,ꝙ parẽtela ob.mat.quo ad carnalem copulam, non aũt quo ad mutua seruitia:nam põt quis habere vxorem & sororẽ, quam nõ põt hr̃e vt vxorem,vt in c.ꝯsultationi.s̃.de fri.& malef.& sic exceptio ex toto nõ ꝯcludebat defectũ ꝓprietatis. Tertio soluit,ꝙ hic loquit̃ de notorio p̃sumpto,qđ certitudinał̃r ꝓbari nõ põt. ꝯriũ ꝓcedit in notorio facti,qđ clare ꝓbari põt hic. Vlt.solo Pan.multũ nõ placet,q̃a hoc notoriũ sufficit ad dissoluẽdũ mat.sine alia ꝓbatiõe, vt patet hic in fi. c. ergo dicit sufficere quo ad repellẽdũ ꝯiugẽ a petitione restit.Et iõ tene p̃cedẽtes solones,& sic hẽs clare intellectũ huius c.qđ a plerisq; difficile putari solet. Et ꝓ ꝯplemento
6 adde hic theoricã,an † agenti possessorio obstet aliqua exceptio. Scđo,q̃d de exceptiõe criminis:sit ergo r̃la, agẽti spoliatorio remedio nõ obstet r̃r aliqua exceptio,c.fi.s̃.de or.co.c.in lr̃is. s̃.de re.spo.& in c.se.Fallit primo in nocturno populatore vel publico assasino,q̃a si talis priuat me possessione mea,possum postea eum etiam ex interuallo spoliare, nec ille restituetur. ita glo.in verbo,prædo.& ita Bal.in c.in literis.de resti.spolia. Et no.ꝙ vbi permittitur auctoritate propria facere aliquid,illud non põt fieri per procu. gl.in l.cum fundũ.in verbo,postea ex interuallo.ff. de vi & vi ar.quã ad hoc põderat Bal.in c.fi.de iu.cal.facit gl.in l.

si cuit

A D D I T I O.

a ¶Dotis.Vide quæ habentur in l.de diuisione.sol.mat.& per Io.de por.in l.quot in diem.in fi.de uer.obl.& per Bar in l.si constante.in prin.pe.col.sol.mat.

ſi.cum dotem.§.transgrediamur.in ver.non limitarę. ff.ſol.matr.
ideo hic iſte non poſſet huic ex interuallo ſpoliare per procura
torem.Secundo fallit, quia ob.ē̃t exceptio banni agenti reſtitu-
torio:& hoc,qñ eſt ſtatutum in ciuitate,ꝙ bannitus poſſit impu
ne offendi.ita Bald.in d.c.in literis.Item fallit tertio, qñ ſimul &
ſemel actum eſt poſſeſſorio & petitorio. ita gl. in ver.veriſimile.
in c.ſolicite.s̃.de re.ſpol. & eſt caſus ſm illam in c.accepta.eo.ti.
Quarto fallit, conſentiente actore ſpoliato obſtat alia excep.c.j.
s̃.de re.ſpol.Quinto fallit,qñ opponeretur exceptio alterius ſpo
liati,c.fi.s̃.de or.cog.c.j.de re.ſpo. li.6. Sexto fallit ex tacito con-
ſenſu ſpoliati,c.conſtitutus.& ibi Imo. s̃.de fil. presb.& ita Pan.
in d.c.in literis.Septimo fallit in excõicato,quia ei obſtat excõi-
catio agenti ſpoliatorio,c.in noĩe Dñi.23.diſt. c.ex inſinuatione.
& ibi gl.s̃.de proc.c.dilectus.el j.s̃.de reſcr.Octauo fallit,qñ eſſet
factum pactum de non petendo, quia illa exceptio obſtat agẽti
ſpoliatorio.ita Pan.& do.Ant. in c.ſolicite.s̃. de reſt.ſpol. Nono
fallit,qñ exceptio eſt talis,quę detrahit poſſeſſioni,quia declarat
poſſeſſionem non fuiſſe in agente.Pa.in c.j.in fi.s̃.de reſt.ſpo.&
ita vult Io.An.& cõiter Doc.in c.2.eo.tit.Decimo fallit, qñ eſſet
exceptio talis, quæ demonſtraret agẽtẽ penitus incapacem poſ-
ſeſſionis,puta ꝙ ſit hæreticus. gl.in c.quo iure. 8.diſt.gl.14. q.j.in
ſumma.& ibi Bart.Brix. ſecus ſi aliquo iure poſſet eſſe capax,li-
cet non regulariter.ita gl.in c.ad decimas.de reſt.ſpol.li.6. & gl.
9.q.j.in ſumma.Vndecimo fallit, qñ tertius opponeret exceptio
nem dñii.ita Rota deci.148.quæ incip.Item ſi inter.& glo.in d.c.
in literis. in glo.in fi. Duodecimo fallit interdicto vti poſſidetis,
quod quidem ſi intentatur reſpectu poſſeſſionis, quæ ſit penes
tertium, puta nãlis, quia tunc ſapit remedium recuperandæ:be-
ne tunc obſtat exceptio proprietatis, alś obiurationis, c. audi-
ta.s̃.de re.ſpol.& Bar.in l.nãliter.§.nihil cõe.ff.de acq.poſ. Deci-
motertio fallit, quia prælatus ageret per reſtitutionem rei eccl.
quia tunc debet probare titulum ſaltem coloratum. Inn.in c.cũ
ſuper. de cauſa poſſ. & propriet. ſed veritas in hoc eſt in ɔ̃rium,
quia imo non tenetur tunc probare titulum.Lap.alleg.30. & ita
ſentit Rota deciſi.4.& Panor.in d.c.cum ſuper. Decimoquarto
fallit, qñ opponeretur exceptio notorii dñii in ipſo ſpoliato cõ-
ſiſtentis: quia ſpoliatus tunc non reſtituitur. ita poteſt intelligi
gl.in ver.præſumitur.in c.fi.de reſt.ſpol.lib.6. gl.in c.j.de præſcr.
lib.6.notatur in c.paſtoralis.s̃.de cauſa poſſ. & propriet. licet fa-
ciat ɔ̃rium quod no.Bart.in d.l.naturaliter.§.nihil cõe. Decimo-
quinto fallit,qñ præſumptio iuris tueretur ſpoliantem,& eſſet ɔ̃
ſpoliatum,c.ad decimas.eo.tit.lib.6. quod verum ex parte acto-
ris. Decimoſexto fallit in beneficialibus,quibꝰ obſtet exceptio
dñii,niſi coloret titulum.ita Rota deci.58. quæ incipit,Item cum
quis.gl.in cle.fi.de cauſa poſſ.Io.An.in addi.ad Spe.de reſti.ſpol.
in rub.Imo.in d.c.in literis. & do.Ant. dicens imo hanc eſſe cõ-
munem. Sed qualiter probabit vel colorabit ſuum titulum: dic
primo ꝙ per confeſſionem aduerſarii.ita Rota deciſi.418.quæ in
cipit,Item fuit dubitatum,vtrum confeſſio.deciſi.406.quæ inci-
pit,Item fuit dubitatũ & quæſitum.q̃uis confeſſio in beneficia-
libus non probet titulum. & Arc.in c.eum qui.de eo qui mit.in
poſſ.lib.6.Item colorabit ex longeua poſſeſſione.ita Io.An.in c.
j.de offi.or.lib.6.ita do.Ant.& Panor.in d.c.in literis.Item colo-
rabit,ex quo auctoritate ſuperioris eſt miſſus in poſſ.Inn.in d.c.
in literis.facit l.fi.C.de magiſtra. conueniendis. & c.ex ore.s̃.de
his quæ fiunt a maio.par.ca.cum ibi notatis. Item colorabit,ex
quo fuit tractatus & habitus pro tali.ita Io.An. in add.ad Spe.in
ti.de teſte.§.nunc dicendum.ver.ſic multum. & ita Panor.hic.fa
ciunt no.per Inn.in c.nihil.s̃.de elect.& per Rotam deci.4.ad fi.
Item colorabit per aliquem tacitum actum cũ ſuperiore. ita do.
Ant.in d.c.in literis.per no.in c.ex ore.j̃. de his quæ fi.a mai.par.
cap.in c.dilecto.de præben. Decimoſeptimo fallit,quotiens ad-
uerſarius offert probare incontinenti defectum tituli,tunc ſpo-
liatus non eſt reſtituendus.ita Pan.in d.c.in literis. per c.literas.
eo.ti.licet do.Ant.hic tenet ɔ̃rium.Item fallit,qñ beneficium eſ-
ſet reſeruatum, quia agenti ſpoliatorio obſtat exceptio,ꝙ ſuum
beneficium eſt reſeruatum.ita Rota deci.16.quæ incip.Item ɔtra
agentem.& ita do.Ant.& Pan.in d.c.in literis.Decimonono fal
lit in matri.quia imo ē̃t nõ probato ti. non fit reſtitutio c.ex par
te.j̃.eo.Vigeſimo fallit, vbi in reſtitutione poſſeſſionis imminet
peccatum, quia tunc admittitur exceptio & probatio proprieta
tis. Fed. in conſ.22.quod incipit,Conſilium latum.Vigeſimopri
mo fallit in monacho agẽte poſſeſſorio, vt reſtituatur ad ſuum
monaſterium: nam nõ ſolum obſtat exceptio defectus proprie-
tatis,ſed ipſe habet probare titulum,ſ.ſuam poſſeſſionem. Cal.
in rubri.de regularibus.conſi.11. Vigeſimoſecundo fallit ſm do.
Anto.in c.ex parte.in fi.col.s̃. de reſt.ſpol. niſi ex reſtitutione in
poſſeſſorio, ſi poſtea ſequeretur reſtitutio, propter ſuccumbere

in petitorio ſurgeret ſcandalum,puta ſi peteretur aliquis mona-
chus,& ɔ̃ agentem in poſſeſſorio opponeretur, ꝙ non eſt mona
chus illius,ſed alterius monaſterii:nam ſi reſtitueretur, oportet
ꝙ mutet habitum: ſi poſtea ſuccumberet in proprietate, adhuc
oportet mutare:talis caſus impedit reſtitutionem,vt no.s̃.in c.li
teras.3.q.j.in ſum.& in Spe.de pet.& poſſ.§.vlt.vbi ponuntur ca
ſus,in quibus non datur reſtitutio. adducit ad hoc quod met.ca.
c.j.& de conuer.coniug.per totum.& qui cler. vel vou.c.vlt.vbi
tractatur de re monachi. Propterea antequam velit vt reſtitua-
tur,compellitur ad habitum reaſſumendum,& mandat inquiri
an tales fuerint obligati religioni. allegatur no.de filiis presb.c.
conſtitutus.vbi impeditur reſtitutio,vbi poſſit eſſe cauſa pecca-
7 ti.Circa ſecundum, an agenti poſſeſſorio † recuperandæ obſtet
exceptio,nec annullat ius agendi,nec poſſeſſionem, nec domi-
nium in agente.Aut eſt talis exceptio, quæ annullat ius agendi
tãtum.Circa primum dic,ꝙ non poteſt opponi,nec ei obſtat ta-
a lis exceptio criminis[a].ita Inn.in c.inter dilectos.j̃.de exceſſ.prę-
la.faciunt quæ s̃.dixi. & poteſt intelligi ita tex.c. item cum quis.
de reſt.ſpol.Aut eſt talis exceptio,quę tantum excludit ius agen
di,& obſtat talis exceptio criminis:puta ago ad reſt. mei benefi
cii:tu opponis,ꝙ non poſſum ſtare in iudicio,quia ſum excom-
municatus, obſtat talis exceptio. glo. in c.ex inſinuatione.s̃.de
procu.gl.in c.in nomine Domini.22.diſt. Inn.in c.cum noſtris.j̃.
de conceſſ.præbẽ. Aut talis exceptio priuat me iure poſſidendi,
puta in hæretico:& obſtat talis excep. gl.in c.quo iure. 8.diſt.gl.
14.q.j.in ſum. faciunt no.in c.ex parte.j̃. eo. Aut priuat iure pro-
prietatis:tunc dic,aut loquimur in prophanis & non beneficia-
libus:& non obſtat talis exceptio.ita gl.in c.j. de præſcrip. lib.6.
in c.fi.& ibi bonus tex.de reſti.ſpol.lib.6.& ita hic Doct.Aut lo-
quimur in beneficialibus:& dicit do.Ant. in d.c.item cum quis.
ꝙ ſi crimen eſt notorium,obſtat exceptio. facit tex.in c.ad peti-
tionem.& in c.ſi conſtiterit.j̃.de accu.ɔ̃rium tñ tenet in d.c.item
cum quis.Panor.ꝙ ē̃t ſi crimen eſt notorium, nõ obſtat talis ex-
ceptio.mouetur primo per c.quia ſuſpecti.3.q.5. ſm intellectum
gl.ibi,& Arch.& per tex.in c.frequens. eo.ti.lib.6. per notata in
cle.j.de cauſa poſſ.& ita Panor.in c.item cum quis.s̃.de reſt.ſpo
li.& hæc dubitatio procedit in viam exceptionis, qñ crimen eſt
tale,quod priuat ipſo iure:tunc non obſtat talis exceptio: eſt tñ
dictum Inn.in c.cum noſtris.j̃.de conceſſ.præb.ꝙ quamuis deli-
ctum ſit tale, propter quod quis ſit priuatus ipſo iure beneficio,
tñ in poſſeſſione beneficii remanet, ſed eſt priuandus a iudice.
facit c.nonne.8.q.4.glo.in c.cum non liceat.j̃.de præſcrip.ſed an
in viam officii iudicis iudex debebit per viam officii eius de ea
exceptione hmõi criminis cognoſcere. dic, aut in ea inſtantia
poſſit ex officio cognoſcere de ea,& tunc non poterit.aut loqui
mur inchoando nouam inſtantiam, & poterit, ſi crimen ſit no-
torium:aliàs non poterit.ita loquatur c. ad petitionem.j̃. de acc.
ita Panor.in eo.c.item cum quis.Venio ad gl. gl.j.opponit,in fi.
gl.facit de purgatione canonica.c.pe.& cum dicit gl. quo ad ſen
tentiam,dic & quo ad citationem, ſm Io.An. & idem no.in j.gl.
c.ad noſtram.hic alleg. vide glo.in c.ſuper eo.de teſtibus cog.&
de vtroq; dic vt habetur in c.veſtra.de cohab.cler. & mulierum.
vbi per Io.An.tñ limitatur quod dr̃ de citatione in notorio,verũ
eſſe, niſi conſtet iudici nullam defenſionem parti competere.
Bar.in l.2.§.quod ſi de frumentaria.ff.de admin.rerum ad ciu.per
ti.dixi in meis reportatis appellationum in c. cum ſit romana.s̃.
de app.vbi vide Hoſt.Aut hic dicebat,ꝙ in notoriis circa exami
nationem non eſt ſeruandus ordo iuris,niſi illud fiat ad cautelã,
de elect.c.bonæ.vel vbi ſit notorium in vna terra,& non in alia,
quo caſu dantur octo dies ad probandum,& ſi ita probatum nõ
fuerit,non reputatur poſtea manifeſtum, vt in c.ſolet. in §.j. de
ſent.exc.in 6.de excep.c.pia. eo. li.die obiectionis in dictis octo
diebus non computato,vt ibi:ſententiando vero ſemper eſt ſer-
uandus ordo iuris,vt hic,de ſent.exc.c.ſacro.de ap.c. cum ſpecia
le.l.proinde.in fi.ff.ad l.aquil.alle.in glo.quæ dicit in fi. ꝙ nullæ
ſunt partes iudicis in confeſſum.vide glo.2.q.j.c.nos in quemq̃.
intellige tñ,ꝙ in notorio non requiritur ſolennitas ſñiæ, de qua
in c.fi.de ſent.& re iud.li.6.ſed alia non ſolennis. de quo per do.
Ant.in c.veſtra.de coha.cle.& mul.& per hoc concordabit Inn.
in c.ex parte.de ver.ſi.qui dicit,ꝙ in notorio nõ eſt ſñia neceſſa-
ria.qđ dictũ vr̃ ɔ̃ multa iura,& Doc.& tex,hic,& c.j.s̃.q ma.acc.
po.niſi ita ĩtelligat̃,vt s̃.q̃ tñ ad terminũ octo dierũ dicit hic Car.
Flo.& nõ male,ꝙ dictꝰ terminꝰ octo dierũ locũ hẽt in c. ſolet. &
c.pia.& ĩ aliis caſibꝰ,vbi hoc exprimit̃.ĩ caſibꝰ vero,vbi nõ expri-
mit̃ certꝰ numerꝰ dierũ,erit arbitrio iudicis,vt ĩ c.de cauſis.de off.
dele.

A D D I T I O.

a ¶Exceptio criminis.Ad materiam vide do.Alex.in l.2.in prin.ff.de adul.

de l'e.de di'.c.j.Glo.j.quærit de ratione literæ & sol.no.glo.singulariter,quod sñia diuortij est pęna.& dixi supra,& hoc fm Ioan. An.ꝙ hæc fuit glo.Alani.& dicebat Vin.& Ho.hoc esse perpetuum,vt restituatur spoliatus,vbi matri.est cõtractum authotitate eccl.vel ex postfacto approbatũ:qđ verũ est,si sit notoriũ impedimentũ vinculi ꝑ consanguinitatem,vt hic: secus vbi ꝯ interdictum eccl.ibi enim eccl. nõ tenetur in possessione, ex quo eius authoritate non est firmatus.¶Gl.3.opponit & soluit, in fi. gl.ꝑ euacuationem huius contrarij.in gl.dic vt s.in 1.& 2.contrario.& dicet in c.sequẽti.in fi.tamẽ huius gl.dicit Io. An. alternatiue tñ,ꝙ hic Papa loquitur positiue,cũ dicit litera,si parentela &c ponit factũ,non ius:qđ dic non procedere fm Car. & Bu. hic,quia sunt verba Papæ decidentis. Si ergo gl. vr̃ verior, quia fit restitutio,præterq̃ ad copulã.vel dic subtilius fm Car. hic,ꝙ hic non dr̃ vxorem restituendã,qñ impedimentũ esset notoriũ: sed solũ mandat hanc,de qua hic, restitui: & determinatur ꝙ vir non potuit eam a se separare ꝑ ꝯsanguinitatem ẽt notoriã. D. Car.hoc no.declarat in c.seq.in 4. oppo. vbi dicit pro solutione huius c.& sequentis,ꝙ istud c.loquit̃,qñ cõsanguinitas est notoria:c.sequens,qñ adulteriũ est notoriũ : non tñ assignat clarã rationem diuersitatis: dic vt dixi in 2. opp.s. & repetã in c. seq. In gl.super verbo,inductam.ꝙ fuerit cõuicta vel saltem citata, 2.q. j.c.in primis.3.q.6.hoc quippe.In gl.pe.quærit & soluit.not. primo ex gl.iuncto text. ꝙ aliud est manifestũ,& aliud est publicũ. & vide qđ dixi fm Vin.s.in quarto no.& dicit Host. & Ioã. An. hic in tex.super ver.2.gradu.ꝙ parentela in primo gradu & secũdo põt esse notoria,ꝙ fratres & filij fratrũ audenter se vicis ostẽdant:vlterius vero non,sicut patet de consan.& affi.c. nõ debet. dicunt ẽt,ꝙ fama qñ est de aliquibus, ꝙ attinẽt primo & secũdo gradu:& ipsi hoc fatentur,& iurant,põt sine calũnia dirimi matri.etiam sine alia probatione,35.q.6.c.si duo.& remittunt ad notata de despon.impu.c.attestata.& ad ea quæ not.in c. super eo. super j.glo.s.de eo qui cognouit consan.vide tñ ibi qđ latius dictum est de intellectu c.si duo.hic allegato in gl.& per ibi not.s. in d.c.super eo.nam videntur ꝓcedere proxime dicta. Si aũt sola fama sit de vlterioribus gradibus, eps põt ex officio inquirere,vt sequitur in gl.nr̃a circa fi.Io.An.ad cõtrariũ text. recitat in tex.super ver.2.in fi. Vltimo no.ex gl. ꝙ iudex ex officio suo potest inquirere de parentela,& põt cogere eos, qui nouerũt veritatẽ testificari:& q. hoc scit,denũciare dẽt partim ad officiũ epi stare ꝑ mr̃i.vt j.e.c.ex literis.& resistere colludẽtib⁹, vt dixi s. in vltimo notabili.Gl.vltima est expedita s.in primo notabili.

SVMMARIVM.

1 *Maritus excommunicatur, si absque iusta causa uxorem dimittit.*
2 *Adulterij notorietas qualiter probetur.*
Adulterium committere non debet vxor a viro relicta, nec aliqua necessitate excusatur.
3 *Adulterij notorij defectus exceptio obstat agenti possessorio.*
4 *Adultero an obstet exceptio adulterij.*

CAP. IIII.

Significasti. Repellitur vxor petens restitutionem mariti,si notorie est fornicata,& maritus continuit.h.d.Cõis diuisio.Secũda ibi,
1 cõsultationi. † No.primo,ꝙ vir non debet dimittere vxorem,licet sibi suggeratur ꝙ cõmiserit adulteriũ : nã vt dicit, homo non debet esse nimiũ credulus,86.dist.c.si quid. nec licet marito ob illam cãm dimittere,nisi illud sit certum,vel saltẽ pręsumptio violenta sit: ideo iuste excõmunicatur, secundũ Host. & hoc modo habebit locum illud Iuuenalis,

Dedecus ille domus sciet vltimus.

Ideo melioris est ꝯditionis, q. iuxta aliud præceptũ Iuuenalis,

Doctus spectat lacunar,
Doctus & ad cal cem vigilanti stertere naso.

Mihi,si canonis sententia nõ esset,placeret illud Cæsaris dicentis,Decet cessare,nõ solũ habere vxorẽ castam,sed ẽt suspitione
a vacua. No.secũdo,qđ dicatur crimẽ incestus: [a] quia cũ ꝯsanguinea.& quid sit fornicatio,incestus,stuprũ,adulteriũ,raptus,vide
2 26.q.j.§.cũ ergo.†Not.3.modũ probandi notorietatem adulterij, vt si probatur ꝙ vxor alicuius sobolẽ ex alio suscepit 11.mense a tempore, a quo vir eã deseruit, fm Host. faciunt notata per Panor.in c.per tuas.s.de proba.& in c.per tuas j.qui filij sint legitimi.faciunt quæ notant Legistæ in l.Gallus.in princi.ff.de lib.& posth.in l.filiũ.ff.de his qui sunt sui vel alieni iuris.& nõ est mẽsis,ꝙ Vicarius reuerẽdissimi D.Card.huius regiæ vrbis ita ꝓnũciauit pro hac parte,pro qua ego in scriptis ista allegabã. No.4. ꝙ exceptio superueniẽs pẽdente iudicio ꝓfuit reo ad intentionẽ repellẽdã actoris.de quo in gl.pe. Not.ꝙ ex eo ꝙ vir dimittat vxorẽ,ex hoc solo nõ põt excusari ab adulterio, quasi vir dederit cãm : quia per hoc nõ debet dimissa adulteriũ omittere. facit c.sequens.& qđ notatur in c.si quis.de furtis.vbi nulla necessitate debet vxor adulteriũ cõmittere,vt ff.de ritu nup.l.palã.§. non
3 ignoscendũ.†No.6.tex.expressum, ꝙ agẽti possessorio recuperãdæ ob.exceptio notorij adulterij: & sic exceptio defectus pro
4 prietatis obuiat agẽti possessorio recuperandæ. †No.7.ꝙ ꝯ exceptionẽ adulterij replicat̃ de alio adulte.& adulterij exceptio op. agẽti possessorio,repellitur replicatione adulterij. An vero per viã accu. potest cõcurrere maritus & vxor inuicẽ se accusando. Io.An.hic in tex.in verbo,cõmisisset.remittit se ad gl. in c.nihil iniquitas.32.q.6.vide ibi in gl.2.quę concludit,ꝙ maritus & vxor de adulterio se accusant. Opp.primo ꝙ debuerit restitui ista mulier,non obstante exceptione adulterij, cũ fuerit eiecta sine iudicio ecclesiæ, s.c. præcedenti,in prin. So.fm Innoc.notorietas adulterij excludit mulierẽ a petitione restitutionis, vt in litera, & dicit,siue agitur possessorio,siue petitorio,iuste denegatur restitutio,cũ est adulterium notoriũ, intantũ ꝙ inficiari non põt: puta si sunt testimonia gradientia in terram, idest filios adulterio susceptos habeant,28.dist.c. si prius q̃. nec est speciale ꝓpter mat.Dicit Inno.vbicũq; est notoriũ facti ꝑmanentis, quale hoc est,vbi filij permanent,qui reddũt notoriã incontinentiã: vel si est notoriũ iuris,nunq̃ est facienda restitutio.& ita põt intelligi ff.de doli exce.l.dolo.& hoc verũ est,qñ notorium est iudici,vel alij non iudici,sed ꝓbationes sunt in promptu: & secus si terminus prolixius & diffusius petatur, fm Inno.& Ho.de re.spo.c.literas.versi.præterea. & faciunt hæc pro intellectu c. cõstitutus. de fi.pres.Opp.2.ꝯ tex.& quæ dixi in præcedenti ꝯrio, in eo qđ dictũ est denegandã restitutionẽ ꝑ impedimentũ.ꝯriũ enim videtur dicere casus præcedens.So.Io.An.hic in verbo, restituendus.dicit,ꝙ quãuis sine iudicio illam dimiserit, cogi non debet vir ad ipsam recipiendã,vt hic,de adul.c.pe.in fi.ꝑ hoc nõ tollitur ꝯrium de c.præcedenti.Dicit D.Car.Flo. ꝙ contrarium est difficile,& varie soluitur,& non bene: & pro sol. remittit se ad c.pręcedẽs.vide qđ ibi dixi in ꝯrio secundo,& in gl.3.Dicit Car. hic,ꝙ c.pręcedens loquit̃,qñ ꝯsanguinitas est notoria : hic autẽ, qñ adulterium est notoriũ.primo casu nõ põt vir reijcere vxorẽ de domo,licet possit denegare debitũ:& si eijciat, fiat restitutio, præterq̃ ad copulã,de re.spo.c.literas.qđ intellige vt in c.pręcedenti super glo.2.fm Ho.vbi matri.est ꝯtum authoritate ec. vel ex postfacto approbatũ: secus si ꝯ interdictũ ec.ibi enim ec. ventum in pos.tueretur.& idem qđ dictũ est s.quod fit restitutio, ꝑterq̃ ad copulam:intellige de quocũq; alio impedimẽto perpetuo,quia eadẽ est ratio,quæ in ꝯsanguinitate. Fallit in adulterio, de quo in sequenti membro. Secũdo aũt casu põt vir eijcere notoriam adulterã,de adul.c.fi.vbi de hoc no.in glo. & probat hic de intellectu illius c. & istius.vide qđ dixi in c. præce. in primo ꝯrio.Et 2.op.ẽt & tertio ꝯ tex. & præcedentẽ solutionẽ, ꝙ immo ꝯ petentem restitui non ob.exceptio adulterij ẽt notorij, q.a separata est cã criminis a possessione,vt C.de do.inter vi.& vxo.l. si maritus.c.itẽ cum quis.de resti.spo. So. Io.& Gof.vt hic refert Io.An.super gl.2.dicunt,ꝙ hic loquitur de adulterio, quod secutũ est spoliationẽ, per qđ sibi preiudicat mulier spoliata in restitutione consequenda:adulteriũ vero pręcedens sibi non obst.vt in contrarijs.vide qđ scripsi in c.præcedenti, maritus põt eijcere vxorẽ ꝓpter adulteriũ notoriũ.& ad ꝯrium cũ dicitur, separata est cã criminis a possessione.dicit hoc verum, si crimẽ est notoriũ,quia tunc nõ ob.ad istũ tex. Dic ꝙ in responsione non facit drĩam,an ante vel post adulteriũ sit cõmissum:& hoc placet. Venio ad gl.glo.j.opponit & sol.de eo,qui obijcit opinionẽ, ponit,quã reprobat.secunda ibi,sed pone.quærit & arguit: negatũ esset,soluit ꝯrium.3.opponit ꝯrium,& soluit,ibi, sed nũquid.Panor.hoc dicit,ꝙ glo.hic,vel Ioã.An.non respõdet ad ꝯria:sed dic ꝙ aut maritus dat vxori immediatã cãm adulterandi, puta quia inducit eã ad adulteriũ cõmittendũ: & tunc non põt sibi adulterium obijcere.& sic intellige iura allegata in prin. glo.non tñ ꝑ hoc excusatur mulier a pena legis, imo vterq; punietur & maritus & vxor,in l.2.§.si publico.ff.de adul.aut prestitit cãm mediatã siue remotã,puta quia eã dereliquit,vel in necessarijs nõ prouidebat:& tunc põt sibi obijcere adulteriũ,vt hic, & in c. sequẽti.& vide qđ dixi in c.discretionẽ.alleg.Quo aũt ad primã partẽ not.

ADDITIO.

a ¶Incestus. Adde,quòd adulterium dicitur coitus carnalis cum vxore aliena, & sic cum ligata: stuprum verò cum masculis,vel virginibus, vel cum viduis liberis. incestus dicitur inter collaterales & affines. nefarius coitus inter ascendentes & descendentes.glo.est in Auth.de incest.nup.in prin no.in l.si adulterium cum incestu.ff.de adulte & Ang. de Are.in tract.malefi.in verbo,che hai adulterato.in pen.col.Paul.de Cast.consi.107.

no. causæ, bene dicit, idē in glo. ibi c. si tu abstineas. & idē Basa. Vin. Tā Gof. & Phi. Quo ad scd'am partē no. ꝑ illā, ꝙ mulier eiecta dr̄ virū spoliare. idē gl. in c. literas. de rest. spol. in c. j. de bi. facit de regula. c. veniens. facit glo. de adul. c. intelleximus. & in Spec. de spō. §. fi. ver. j. & in ver. sequenti. tractat de expensis, de quibus sequit in gl. vide remissiue de alijs expen. in c. seq. in notabilibus. & in fi. gl. no. illā. & pro ea facit, quia vlt. mora nocet, ff. de peri. & cōmo. rei ven. l. illud. secundū Host. Gl. 2. quærit & sol. in fi. vide qđ dixi supra in 3. op. & ita super gl. se. vlt. gl. declarat literā, deinde opponit, & ꝑ solutione remittit. vult gl. ꝙ si adulterium viri nō esset notoriū, ꝙ oporteret mulierē prius probare adulteriū viri, antequā vir cōpellat illā recipere. vult hic glo. ꝙ admittetur replicatio mulieris, dū velit probare. Inn. hic dicit, ꝙ ꝑpter excōmunic. viri de adul. notorio nō fiet restō, nisi adulteriū viri sit etiā notoriū, sicut etiā mulieris. dicit tū, ꝙ si vir nō reiecisset mulierem propter adul. notorium, sed peteret ab eccle. separari, & mulier exciperet de adulterio viri, audiendæ essent probationes mulieris super exceptione adulterij ēt nō notorij. Sic denegatur facilius, vt nō audiatur in hoc, vt fiat statim sibi restō. Videtur corruptus hic Inn. vt etiā refert Car. flo. vult dicere, ꝙ facilius denegat in hoc, vt nō fiat restō obstante adulterij notorij exceptione, nisi replicet de adulterio notorio. sed alio casu, s. qn̄ vir petit separationē, dicit Inn. ꝙ agitur petitorio: & de vtroq; recipiunt plenę probationes. Vult dicere, ꝙ auditur exceptio & replicatio de adulterio etiā non notorio. & hoc videt velle etiā gl. pe. licèt nō clarè. Sentit eandē Host. in c. pe. & vlt. de adul. dicit tū Inno. ꝙ etiā primo casu, cū agitur possessorio, admittent probationes mulieris: & si probauerit viri adulteriū, fiet restō. & in hoc vr̄ Inno. velle accedere ad id, ꝙ dicit gl. vltima hic, ꝙ auditur replicatio mulieris de adulterio ēt nō notorio, dummō ipsa probet. & hoc vr̄ etiā tenere hic Ho. qa per probationē efficitur notoriū, de verb. sig. c. cū olim. & hoc tenendo fm Card. hic, ꝙ licet contra petentē restitui nō obest exceptio adulterij, non notorij, vt hic, tñ vbi ꝯ excipientē de adulterio notorio obstat replicatio de adul. ēt nō notorio, ꝙ fauor, qui debet agēti possessorio, vt nō admittatur exceptio criminis nō notorij, nō cōpetit excipienti contra replicantē, cū nō reperiat cautū. Statuit ergo rñ, ꝙ dēt replicans probare, vt ff. de proba. l. circa. c. j. de re. spo. de proba. c. licet. & in hoc est melioris cōditionis agēs quàm excipiēs: & hoc propter priuilegiū spoliationis, de or. co. c. fi. de re. spo. c. in literis. & c. item cum quis. hic non sunt alia.

SVMMARIVM.

1 *Confessioni alterius coniugum contra mat. statur quando agitur ad separationem thori.*

2 *Maritus tenetur ad prouidendum vxori de necessarijs.*

Adulterium non excusat paupertas, etiam quo ad pœnā ciuiliter inferendā.

3 *Diuortio facto quo ad thorum, coniuges tenentur continere.*

4 *Confessione solius coniugis separatur ma. quo ad thorum: secus vbi ageretur de substantia vinculi.*

Iudex potest ex officio inquirere, vbi agitur ad separationem thori.

5 *Maritus & vxor si promittunt continentiam perpetuam, & alter postea fornicatur, an poterit reliquus tunc petere debitum.*

6 *Confessio facta calore iracundiæ, vel aliàs indeliberata, an & quando præiudicet. & num. seq.*

7 *Confessio geminata reuocari non potest prætextu erroris.*

Pactum nudum geminatum producit actionem.

Rescriptum geminatum a principe habet vim motus proprij.

8 *Confessio alia iudicialis, alia extraiudicialis, alia anormala.*

Et quæ sint requisita ad confessionem extraiudicialem, & iudicialem.

9 *Confessio anormala habet vim extraiudicialis.*

Confessionis extraiudicialis effectus qui sint.

Torqueri an quis possit per confessionem extraiudicialem.

10 *Confessio facta absente parte non valet: regula, cum fallen.*

11 *Confessio an possit reuocari prætextu erroris.*

12 *Delictum superueniens an noceat rei iudicatæ.*

Sententia separationis matrimonij an transeat in rem iudicatam, & quæ requirantur ad hoc, vt transeat in rem iudicatam.

CAP. V.

EX literis. Matrimoniū separatū propter adulteriū mulieris reintegrat, si postea vir fornicet. h. d. Cōis est diuisio, qa diuidit in duas partes principales. In prima facti narratio. In scd'a decisio. secunda ibi, vñ fraternitati tuæ. Rursus prima pars subdiuidit in v. sicut ꝯsultatio narrat quinq;. Primo allegationē viri & vxoris. Scd'o tandē accusationē adulterij, mulieris confessionē, & excu. Tertia ibi, ꝙ cū iudicis monitionē. Quarta ibi, siue. sñiam vel ordinationē iudicis. Quinta ibi, siue memoratū viri ꝯctū & ipsius appellationē. In tex. ibi, in iu. s. corā iudice, qa fieri debet, ꝙ dic vt s. eo. c. porro, fm Ho. In tex. ibi, cōfiteri. an confessio litigantis in bñficio sibi præiudicet, gl. & Bu. in c. post electionē. de cōcess. præben. Arch. & alij in c. j. de eo qui mit. in pos. li. vj. In tex. ibi, ad suggestionē, & falsè fm Inno. In tex. ibi, asserebat more muliebri, & more surdi mariti, scd'm Ho. In tex. ibi, maxime consulendo, scd'm Inno. & fuit quædā industrialis prouisio, vt probaret ante cōclusionē ad factū &c. Gof. & Host. vt refert Io. an. super gl. 3. In tex. ibi, explicans. s. ꝙ secū ꝯxerat. In tex. ibi, si res. oīa superiora respicit, de rescrip. olim. In tex. ibi, furtiue .i. clam, vel sine conscientia. Multis modis dr̄ mat. clande. vt notat de clāde. despon. c. fi. & ob hoc olim hæc decre. erat in illo tit. in 2. compilatione. In tex. ibi, compellas. appellationi nō fuit deferendū, cū a correctione nō appellatur, de offi. or. c. licet & c. fi. secūdū Ho.
1 †No. j. ꝙ in eodē libello & instantia pōt quis accumulare ius agēdi ad separationē quo ad thorū: item quo ad vinculū. No. 2. ꝙ statur confessioni alterius coniugis ꝯtra ma. & hoc cū agit ad separationē thori: & hoc secus si vinculi, de eo qui cog. ꝯsan. c. super eo. ex quo infert vna differentia inter istos duos processus: sunt
2 & aliæ de quibus vt lite. nō conte. c. j. scd'm Io. an. hic. † No. 3. ibi, necessarijs. ꝙ tenetur prouidere vir vxori de necessarijs, puta ali
a mentis.[a] de hoc ī Spec. qui fi. sint le. ver. nūc dicamus. facit gl. j. in fi. c. præcedentis. & an bona mariti sunt pro alimētis obligata sicut pro dote, vide Spe. de do. inter vir. & vxo. §. 2. ver. sicut, sed nunquid bona scd'um Io. an. hic. No. 4. paupertas nō excusat adulteriū etiā quo ad penā ciuiliter inferendā. Not. 5. ꝙ qui pōt reuocare confessionē factā ad suggestionē alterius, & ideliberate, etiā alio nō probato errore, & in facto proprio, scd'um Bu. hic: si aūt nō reuocat, sed perseuerat, maxime vbi ciuiliter agit, stabitur tali cōfessioni. No. 6. ꝙ in cā ma. procedit eps: nam cognoscere de cā mat. est epi, c. accedentibus. de exces. prela. s. de his quæ fiunt a prela. c. nouit. & c. quanto. hodie tamē gñaliter valet consuetudo, & inualuit, ꝙ epi sine ꝯsilio decidunt. pro hoc de cōsue.
3 c. non est. li. 6. † No. 7. casum, in quo propter delictū superueniēs præiudicat rei iudicatæ. de hoc in gl. 3. No. 8. ꝙ separatione facta quo ad thorū, nō propterea est separatū ma. quo ad vinculū, vt ꝙ libet possit cū alia ꝯtrahere, sed quilibet eorū tenet cōtinere, et si alter eorū ꝯtraheret, incōtinenti soluitur. ita Panor. hic no. & tene menti, ꝙ confessio coniugis valet ꝯ executionem ma. seu
4 contra ꝑnam ad ipsum matr. vel per alia verba sic. † No. ꝙ vbi agitur de adulterio ad separationem thori, valet confessio solius coniugis ꝯ ma. nam ad solā confessionē mulieris fuit hic separatum ma. quo ad thorū secus, vbi ageret de substantia vinculi, vt in c. super eo. de eo qui cog. consan. vxo. suæ. & ibi plenius dixi: rō diuersitatis est, quia primo casu solū tractat de præiudicio cōfitentis. No. vltimo, ꝙ in cā ma. etiā vbi agit ad separationē thori, iudex potest ex officio inquirere. Opp. ꝙ debuerit audiri allegatio viri in eo, ꝙ dicebat matri. fuisse contractū per violentiā & metū, de spon. c. cum locū. & c. se. So. Io. an. in ver. paucis. dicit, ꝙ hic fuit purgata violentia & metus propter cohabitationē secutam, de spon. c. ad id. & pro ista litera ibi, paucis tpibus fuerunt concordes. ad idē de spon. c. consultationi. & illa verba, paucis tēporibus. comprehendunt saltē duos dies, 4. q. 3. c. vbi numerus. dic fm Car. hic, ꝙ sufficit etiā minus tēpus, dūmmō constat de cōsensu, d. c. ad id. & arguit maxime consensus ex copula secuta, s. eo. c. insuper. & ideo quia hic fuit secuta metu & violētia, in hoc c. nihil dr̄. Op. 2. ꝙ iste vir nō debet cōpelli redire ad vxorē, cum adulteriū eius cūfessione sit notoriū, s. c. proxi. So. fm. Io. an. qa de adulterio vtriusq; constabat, mutua fit dispensatio, s. c. proxi.
5 & hoc tenet Inn. & Host. qui sic cōcordat ista duo iura. † Quero, si vir & vxor promittūt continentiā perpetuā, & alter postmodum fornicatur, nunquid poterit reliquus tunc petere debitū. vide de hoc 30. q. j. c. nosce. in fi. vltimæ gl. & 33. q. 5. ꝙ Deo patri. in glo. 2. dic per hanc decre. ꝙ licet debitū petere non possit, tñ eps ad illū coget. Io. an. dicit, ꝙ nō hoc probatur: hoc remitto ad no. de cōuer. coniu. c. gaudemus. & ibi vide per Io. An. super verbo, castitatē. sed dic fm Car. ꝙ hæc decre. facit ex eo, ꝙ hoc exuberat officiū epi, supra c. proxi. & se remittit Car. ad c. ex parte. j. de cōuer. coniug. Panor. hic primo dicit, ꝙ sic, & postea tenet ꝙ nō reintegratur, ꝙ immo si coniuges pari consensu vouerūt cōtinentiam, & alter postmodū non continet, ꝙ mat. debet reintegrari. sed dicit Ioan. an. ꝙ istud c. parū facit ad hoc, & remittit ad notata in c. dudū. de conuer. coniu. & dicit ꝙ parū facit, ex eo quia mulier hæc, quæ delinquit, nō tenetur seruare cōtinentiā ex voto,

ADDITIONES.

a ¶Alimentis. Sed quid si maritus nollet debita alimenta & impensas præstare vxori, & alius præstaret contra eius prohibitionem, an ab eo repeti possint. vide pulchre per d. Soci. consi. 236. inci. Visa protestatione. ver. prima ratio. circa fi. in 2. parte, char. 205.

to, sed quia priuata est iure suo propter delictũ suum: sed marito postmodũ delinquente cõpensatur adulteriũ suum cũ adulterio mariti. Sed in casu premisso semper illi obligant ad continentiã ex proprio voto: vñ credo, ꝙ etiã officio iudicis non debet illud matri reintegrari, ne veniant ꝯ votũ continentiæ: & hoc vr̃ velle tex. in d. c. ꝙ Deo. Venio ad gl. gl. j. opponit & soluit, ibi, l. vl. excusat pater, qui ex necessitate victus distrahit filiũ. In glo. ibi, sed post. non cõmitit ingratitudinẽ filia, quæ post 25. annũ innupta peccat in corpus suũ. in fi. gl. & dic, ꝙ casus glo. sunt diuersi, vendere filiũ cum subest necessitas, nõ est prohibitũ, cum permittat a iur. Ad aut. si post. dicit, ꝙ illud permittit in odiũ patris nõ maritantis filiã, nec ibi excusat filia quo ad omnia. Ad c. si tu abstines. dic ꝙ licet vir det occasionẽ, tñ debet fidẽ seruare castitatis, arg. ea. cã & qõ. c. Agathosa. & cum gl. allegata c. ita ne. de hoc remittit Io. an. de furtis. c. 3. & Host. remittit ad summã, §. j. ver. sed quæro 4. glo. 2. in prin. sentit oppositionẽ: nã eps non debuit amouere mulierẽ ad suggestionẽ alicuius nolentis confiteri adulterium, cum non debeat supplere in his, quæ sunt facti, de post. præla. c. bonæ. el j. & ibi notat. glo. nõ soluit, Gof. & Ho. dicunt, ꝙ forte hoc est propter periculũ aĩæ viri & mulieris, qđ in talibus imminet, arg. d. c. bone, el 2. & in fauorẽ ma. s. ti. ꝓxi. in c. vr̃. in fi. Tertio propter timorẽ collusionis, de coll. c. audiuimus. Dic ꝙ est sine forte, q̃a in cã mat. hoc potuit, cũ in ea multũ exuberet officiũ iudicis, s. eo. c. porro. no. Inno. de iure iur. c. ad nostã. el 2. Glo. in ver. sed pone. ibi quærit de alia qõne & soluit. no. ex gl. ꝙ cõfessio extorta per tormẽta nocet, si perseuerat extra tormẽta. tacit 2. q. j. c. nos in quẽquã. si aũt sine tormentis sponte est facta in iure, ẽt si super crimine, præiudicat, ff. de custo. & exhi. reorũ. l. si confessus. de elec. c. per inquisitionẽ. & c. fi. de cõfes. No. 2. ex gl. ꝙ confessio facta indeliberata põt reuocari, & æquiparatur cã ma. cũ liberali, vt C. de lib. cã. l. interrogata. fm Vin. sed hoc non erat cã defendere ma. & calore iracundiæ facta reuocari posset, facit 34. q. 2. c. in lectũ. vel sine calumnia põt hoc intelligi, secũdũ Ho. qui dicit, ꝙ hic intelligi põt, ꝙ eps traxit ad partẽ mulierẽ, & ibi fecit primã confessionẽ, & tũc episcopus eam amouit, vt hic dicit: & hoc casu potuisset reuocare cõfessionẽ, sed ipsa hoc manifestius asserebat: Sed huic intellectui obst. litera ibi, publice. q̃a corã epõ & socijs, licet accusatore absente, vel fm eũ adhuc nõ erat scripta confessio, & antequã actus prius interueniat, locus erat reuocationi: pro hoc qđ notat de ele. c. quia propter. in ver. bo. mox. de iureiur. in c. fi. lib. 6. in gl. & dic plenius de reuocatione confessionis, vt habetur de confessis. c. fi. li. 6. & ita refert post alios Pan. hic, & no. singulariter hoc dictũ Hos. pro hoc allegat gl. in c. apud. 32. q. j. & in c. fi. de iureiur. li. 6. põt & tertio intelligi tex. ꝙ corã epõ & socijs extra locũ iudicij ista mulier fuit cõfessa: ideo eps eã monuit, vt diceret veritatẽ. aliæ præcedentes solutiones sunt notabiliores.

6 † Et sic ex ista gl. habes quatuor ĩ materia cõfessionis. Primũ, ꝙ cõfessio facta in criminali præiudicat, si sit sponte & deliberate facta. secus si non deliberate. Secũdũ, ꝙ confessio facta, anteq̃ sit descripta in actis, põt reuocari. Tertiũ, ꝙ confessio extra locũ iudicij etiã corã iudice nõ dicit iudicialis. Quartũ, ꝙ cogitur cõfitens perseuerare in cõfessione extraiudiciali, nec attenditur, an pars esset p̃ñs, vt in tex. nr̃o, vel ne. Circa primũ notabile, q̃a gl. semper allegatur, ꝙ cõfessio facta calore iracundiæ [a] nõ præiudicat, vel aliàs indeliberata, secus si deliberata, facit qđ not. Panor. post Inno. in c. dudũ. s. de conuer. coniu. & iõ dato termino ad deliberandũ non põt postea reuocari confessio per gl. hic. facit qđ no. Bal. in l. si quidẽ. C. de excep. l. cum precũ. C. de lib. cã. in l. j. in 15. col. C. de confessis. in l. nõ solum. in princip. ff. de procur. Arc. in c. fi. licet ibi Io. an. & alij varient, de iureiur. li. 6. do. Ant. & Bal. qui aliter loquunt, in c. fi. extra de confessis. Bal. in l. iusiur. & ad pecunias. in prin. ff. de iureiu. ĩ l. error. in pe. col. C. de iur. & facti ignorantia. in l. de ætate. §. si cã. ff. de inter. ac. in quibus locis vr̃ tenere ꝯrium. & hanc opi. tenet Flo. in l. j. C. de confes. & vide Bal. qui limitat primũ dictũ in d. l. cum precũ. & no. Panor. in c. olim. de rescrip.

7 † Et ideo dicimus, ꝙ geminata cõfessio reuocari nõ põt [b] prętextu erroris, glo. est 2. q. 3. c. si quis iratus. & ad prædicta faciunt nõ. maxime per Panor. in c. at si cleri. in 7. col. de iud. & faciunt, q̃a geminatio demõstat obnixã voluntatẽ: & iõ pactũ geminatũ ꝓducit actionẽ, vt vlr Bar. a fi. de confes. geminata in l. cũ scimus. C. de agri. & censi. li. 11. Bal. & Ang. in l. fi. C. ad l. fal. Bal. ĩ c. j. extra de pac. Albri. in l. j. C. de pac. d. Ant. post Ho. in c. per tuas. s. de ar. d. Ant. in c. cũ contingat. s. de iureiur. Et iõ dicimus in fiñ, ꝙ rescriptũ geminatũ a principe habet vim motus proprij. Ludo. in l. si vero. §. de viro. ff. so. mat. & Bal. ĩ l. nec dãnosa. C. de preci. impe. offe. Et iõ dixit Pau. de Ca. in cõsi. 173. qđ inci. In Xpi noĩe amẽ, super primo videt ꝙ dictus Simeon. in 5. col. ꝙ cõfessio etiã emanata absente parte ita frequẽter, ꝙ trãseat ĩ famã, ꝙ isto casu p̃iudicat cõfiteti. quo ad reliqua sub cõpedio statui hic tradere aliquã instructionẽ circa ea.

8 † Et sciendũ est, ꝙ cõfessio alia iudicialis, alia extraiudicialis, alia anormala, secũdũ do. Ant. ĩ c. at si clerici. de iudicijs. iudicialis, q̃ fit corã iudice sedẽte ꝓ tribunali ad hoc spãliter tẽdẽte, vt ĩ. apparebit. Extraiudicialis, q̃ fit ex iudiciũ. ita gl. in l. iubemus. C. de lib. cã. & iuncta gl. ĩ l. voluit. ff. de interro. ac. ex quibus hoc gl. colligit. Anormala, quę nõ valet in vim iudicialis nec extraiudicialis, videlicet qñ fit corã iudice nõ cõpetenti. ita d. Anto. ĩ illo c. at si clerici. per illũ tex. licet cõis opi. aliter ibi intelligat. Et primo ad confessionẽ extraiudicialẽ requirit præsentia partis. l. certũ. §. si quis absente. ff. de confessis. Inno. in c. per inquisitionẽ. de ele. & ita etiã hoc requirit in iudiciali. Itẽ requirit, ꝙ sit expressa certa cã, l. gñaliter. & ibi Bal. C. de non nume. pe. no. in c. si cautio. per oẽs, de fide instru. Et intellige certa cã, nõ aũt expressa persona, cũ qua crimen vel cã est cõmissa, glo. 2. qõ. 8. c. libellorũ. notatur per Bart. & alios in simili in l. libellorũ. ff. de ac. Item requirit, ꝙ nõ sit nuda adminiculis: ita in gl. l. nõ tm̃. ff. de ap. sed debet esse verisimilis. & ibi gl. & ibi Bar. Bal. in d. c. at si clerici. ẽt clarius in l. clarũ. C. de auto. præstan. facit tex. in l. perinde. ff. ad l. aquil. in l. j. §. si quis vltimo. ff. de qõ. itẽ nõ debet esse erronea, q̃a si esset erronea, posset corrigi. de quo ĩ c. cũ cãm. ĩ. de appel. quia ẽt posset reuocari per cõfidentẽ respectu erroris. ita Bal. in l. j. C. de cõfes. in pe. col. Item nõ dẽt esse facta calore iracundiæ, q̃a tunc nõ noceret. ita gl. hic, Inn. in c. dudũ. ĩ. de conuer. coniu. Itẽ debet esse explicita ad hoc, vt directũ effectũ operet: sed si esset implicita, nõ operaret tunc directũ effectũ. gl. in c. j. de test. lib. 6. gl. in l. si filium. C. de li. cã. Itẽ requirit, quia dẽt fieri, si est iudicialis, corã iudice partibus ad hoc principaliter tendentibus: secus si incidenter cõfitent. gl. in c. ex pœnitentibus. 50. dist. & faciunt no. in c. 2. de ordine co. Itẽ iudicialis debet fieri, ꝙ iudex sedeat pro tribunali, sicut fit in causis requirentibus plenã cãæ cognitionẽ: secus si semiplenã, gl. in §. multis. Insti. de liberti. gl. in l. voluit. ff. de inter. act. Itẽ ꝙ iudex sedeat pro tribunali: secus si per aliã cãm, l. interrogata. C. de li. cã. quã ita intelligit d. Ant. in d. c. at si clerici. & Panor. ibi, vult ẽt gl. in l. voluit. §. j. ff. de inter. ac. Imol. in c. fi. de confes. facit gl. in d. c. ex pœnitẽtibus. & hoc quo ad requisita.

9 † Sed inquantũ dictũ est, ꝙ est dare confessionẽ anormalã, Doct. in d. c. at si clerici. cõiter tenent, ꝙ immo talis ꝯfessio habeat vim extraiudicialis: & hoc retento effectus extraiudiciales sunt isti: Primo extraiudicialis ꝯfessio, ẽt de qua in tex. nostro, generat infamiã facti saltẽ, ita gl. j. in d. c. at si clerici. & si ex ista infamia clerico irrogat multũ infamiæ iudici, põt ei pęnitentia iniungi. Itẽ opatur, vt possit ei pnĩa iniungi tanq̃ peccatori, non aũt puniri iudicialiter. ita d. Ant. in d. c. at si clerici. per c. quisquis. 24. q. j. Itẽ operat præsumptionẽ ꝯ illũ. ita Panor. in d. c. at si cle. qđ notatur in l. j. §. ꝙ senatus. ff. de li. agno. & faciunt notata in l. si duo patroni. in prin. ff. de iureiur. Itẽ operatur ꝙ saltẽ mitius agitur cũ ipo, c. nõ dicatis. 12. q. j. c. innotuit. s. de elect. qđ verũ, nisi cõfiteatur timore probationũ. ita Panor. in d. c. at si cle. c. de hoc. vbi glo. ĩ. de symo. gl. in l. fi. C. de cõpen. Itẽ operat, quia põt puniri talis confitens, vt glorians de crimine. Inno. in c. quã sit. per illũ tex. ĩ. de exces. præla. & in c. interposita. ĩ. de ap. Panor. in c. olim. s. de rescri. Itẽ operat, quia põt poni ad torturã, vt cogat perseuerare in ea. ita Inn. in c. per inquisitionẽ. s. de ele. Iste effectus fallit, nisi inuitus fuisset tractus clericus corã iudice laico, q̃a tunc per talem confessionẽ non dẽt torqueri nec puniri. ita tex. gl. d. Ant. & Panor. in d. c. at si cle. Itẽ fallit iste effectus, nisi iracundẽ fuisset confessus corã laico. glo. hic. Itẽ tertio fallit iste effectus, qñ ciuiliter agit de crimine, qñ cõfitetur corã iudice incõpetenti, nõ põt tũc torqueri in criminali. ita Panor. in d. c. olim. & d. c. at si cle. Item fallit, qñ cõfessio sua est reuocata in tpe. ita Bal. in l. j. C. de confessis. quia nõ põt tunc torqueri. Itẽ fallit, qñ nõ est verisimilis cõfessio, quia nõ põt torqueri. ita Bal. ĩ l. clarũ. C. de auto. præstãda. Itẽ fallit, qñ vellet eũ excusare. ita Inn. in d. c. per inquisitionem. puta dicit, ꝙ confessus est metu tormentorũ, quia facta metu tormentorũ non præcedentibus indicijs illatorũ, etiã si postea ratificatur,

ADDITIONES.

a ¶ Iracundiæ. Adde Pe. de Suza. in l. j. in fi. C. de confes. & Ioan. de Imo. in c. fin. de confes. & vide d. Alex. in l. quicquid calore, de re iu. vbi etiam ꝙ iracundia facit contractum non valere, per illum text. & l. 3. ff. de diuor. quod verũ, nisi ad pias causas, 17. q. 4. sunt qui opes.

b ¶ Non potest. Sed quid de confessione geminata in diuersis locis, & absente parte, an probat, vide per d. Soc. consi. 228. inci. In causa Gabrielis. ver. confirmatur illa cõclusio. cũ ver. & hoc maxime. & ver. nõ omitto ĩ 2. parte, char. 105. & consi. 15. inci. Visis prædictis publicis instrumentis. versi. 3. vero tractatus. circa me. in j. par. char. 24. & adde d. So. consi. 67. inci. Circa j. q. ver. 2. videtur. circa fi. in d. par. char. 114. ꝙ confessio geminata operatur, ꝙ non possit opponi exceptio non nu. pe.

ficatur, nō valet confessio, l. pe. & ibi Bar. ff. de qō. & Bar. in l. j. §. diuus. ff. de qō. & Panor. in c. fi. in 5. col. j. de confessis. Item cōfessio operat, quia inducet plenā probationē de crimine, si habuerit requisita supradicta, puta qa in præsentia patris &c. vt s. dixi. ita do. Ant. & Panor. in d. c. at si cle. & ita intelligit gl. 3. l. capite 5. ff. de adul. qa ibi confessus est in absentia partis. Itē operat, quia nullā telā iudici requirit, ad hoc vt valeat. ita Inno. in c. qualiter & qñ. el 2. & ibi Io. an. de accu. Bal. in l. pe. C. de iu. om. iu. & in l. j. ff. eo. ti. de iu. om. iu. nec aliquē ordinē procedendi requirit. Item operat, quia nō tollit cōpetentiā iudicis, in c. at si cle. & Ang. in l. magistratibus. ff. de iu. om. iu. operat tñ, quia si fuit inductus coram iudice incōpetenti ad confitendū, pōt appellari. ita Bal. in d. l. pen. C. de iurisd. om. iu. Itē supplet ineptitudinē libelli, qa facit valere libellū ineptū. ita Inn. & alij in d. c. qualiter & qñ. Ang. tñ in cōsi. 175. tenet ꝯrium, dicā aliquid in c. examinata. vbi Imol. de iudicijs. Itē operat, quia defectū processus supplet ꝯfessio. ita Bar. in l. si cōfessus. ff. de custo. & exhibitio. reo. Inno. in d. c. per inquisitionē. & Doc. in d. c. at si cle. Inno. in d. c. qualiter & qñ. el 2. & hoc verū, si ad hoc principaliter: secus si incidēter. Itē hoc verū, si præcessit aliqua accusatio vel inquisitio, aliàs non. ita Bal. in l. vnica. C. de cōfessis. & est gl. in l. si filiū. C. de li. cā. quā ad hoc pōderat Bal. in l. cū mulier. ff. so. matr. Ang. in l. viro atq; vxore. ff. so. ma.

10 † Alia quoq; est principalis regula in materia: cōfessio facta absente parte nō valet, vt in l. certū. §. si quis absente. ff. eo. glo. in c. si cautio. j. de fide instru. gl. in c. fi. de confessis. tñ d. Ant. in d. c. si cautio. dixit ꝙ forte de æquitate canonica valet confessio facta absente parte, ꝑ gl. in c. quotiens cordis. j. q. 7. Fallit primo in his, quæ pendent a nuda voluntate confitentis, l. Nensenius. ff. de neg. ge. & habetur in l. alimen. C. de neg. ge. Scd̄o fallit in cōfessione, quæ emanat fauore liberationis, taliē vt pariat exceptionē doli, l. nō solū. §. liberationis. ff. de lib. leg. & ibi Bar. habetur in l. idē ex duobus. §. fi. cū l. se. ff. de pac. Tertio fallit in confessione facta in his, quæ sunt voluntariæ iurisdictionis. ita d. Ant. in d. c. fi. per tex. in l. nō est. ff. de manu. vindicta. Quarto fallit, aliquo post recipiente pro absente, qa valebit, d. c. quāq̄. de vsu. lib. 6. & hoc, si recipiēs noīe absentis recipiat, gl. in l. hmōi. in prin. ff. de leg. j. vel ꝙ sit publica persona. Imo. in d. c. si cautio. Quinto fallit in cōfessione facta i libello, l. cū precū. & ibi gl. C. de li. cā. & ita d. Ant. & Panor. in d. c. fi. ita etiā valet cōfessio fcā per reū in libello suæ exceptionis, l. j. C. de his qui potētio. noīe. & ibi Bar. voluit Bar. in l. j. ff. de exceptionibus. & ponit hæc duo Bar. in d. l. certū. §. si quis abūte. ff. e. Bar. tñ in l. nuda rō. in 2. col. ff. de donationibus. dixit hoc ꝓcedere, si libelli essent scripti manu patris: secus si manu alterius, ēt notarij. Sed hoc reprobat Imo. in c. si cautio. j. de fide instru. Sexto fallit in cōfessione qñocūq; facta in scriptis, facta tñ manu propria scribentis, Imo. in d. c. si cautio. l. publica. §. fi. ff. depositi. Bar. in d. l. nuda rō. in 2. col. Septimo fallit, qñ cōfessio fit in iudicio casu, quo iudex pōt procedere ad vlteriora absēte parte, qa valet. ita do. Ant. & Panor. in c. fi. §. si quis absente. Octauo fallit, qñ confessio fieret ad exonerandā conscientiā suā, qa valet ēt parte absente. ita Bar. in l. cū quis. §. codicillis. ff. de le. 3. Bal. no. in l. j. & ibi gl. & cōiter Doc. C. de falsa cā adie. legato. Doc. in c. quāq̄. de vsuris. li. 6. no. Bal. in l. rōnes. C. de proba. cū aut. ibi posita. Nono fallit in reali actione, qa cōfessio in ea facta valet. ita do. Ant. in d. c. fi. Inno. in c. veniens. s. de renun. Imo. tñ hic aliter distinguit. faciunt no. per Imo. in l. si rē aliquā. ff. de acq. pos. Imo. in c. si cautio. de fide instru. Decimo fallit in cōfessione, q̄ emanauit in testō. ita Panor. in d. c. fi. per notata in l. j. C. de falsa cā adiecta legato, sed & faciunt ad hoc notata in l. rōnes. C. de proba. Imo. in d. c. si cautio.

11 † Cōfessio an possit reuocari ꝑtextu erroris. Dic, aut vult reuocare incōtinenti, & pōt; etiā nulla rōne erroris assignata. gl. in c. fi. de iureiu. li. 6. facit lex de ætate. §. Celius. ff. de interro. act. Lud. allegat in l. qui bona. §. si quis stipulatio. ff. de dā. infec. & intelligit incontinenti, s. anteq̄ sua confessio dirigat in scriptis. gl. singularis in c. apud misericordem. 32. q. j. d. Ant. in c. fi. de confessis. aut error est iustus: tunc aā li. contest. & post potest reuocari, l. de ætate. §. qui iusto. ff. de interrog. actio. & hoc tex.

a & hoc verū, nisi sit conclusum in cā.[a] ita Panor. in d. c. fi. per notata in c. pastoralis. de cā pos. facit gl. in verbo, liquere. in c. significauerunt. s. de test. itē nec post sñiam potest reuocari, vt d. c. fi. & l. error. C. de iuris & facti igno. & hoc verū, nisi sententia illam confessionē impugnauerit, quia tūc potest corrigi illa confessio, c. mulieri. & ibi Imol. infra de iureiuran. & ita Bal. in d. c. fi. faciūt notata. in l. post legatū. in prin. ff. de his quibus vt indig. facit qđ notat Bald. in aut. contra qui propriam. C. de nō nume. pecunia. Ioan. de Anania in c. cū dilecti. j. de accusa. Item pōt talis cōfessio post sententiā emendari, qñ pars credidit positioni aduersarij: quia tūc restituetur, si nimis credidit eius positioni. Ita Bar. in l. j. in prin. ff. de eo per quē fac. erit. & in d. l. error. in j. col. Bar. in l. Celsus. ff. de vsuc. Item fallit in confessione de credulitate, quia pōt reuocari. Bar. in l. nō fatetur. ff. de confessis. post sñiam tñ pendente ap. poterit reuocari. ita Doc. in d. c. fi. Itē post transactionē non pōt reuocari cōfessio. ita Panor. in d. c. fi. Item in actione cuius condēnatio crescit per inficiationē, quia nō pōt reuocari, l. si is qui stichū. ff. de confessis. tñ est aduertendū, ꝙ post latā sñiam sicut non pōt reuocari confessio, ita nec emanans post sententiā nō firmat processum retro nullū. Bal. in d. c. fi. per gl. in l. nō tm̄. ff. de appel. Aut error est improbabilis & iniustus, tunc vsq; ad litem conte. dummō aduersario satisfiat, poterit reuocari, l. is q̄ se liti. ff. de rei ven. uel si aduersarius sciuit. ita Bar. in l. nō fatetur. ff. eo. post litē contest. non pōt reuocari, nisi fuerit aduersarius erroris vel doli particeps. ita Doc. in d. l. nō fatetur. Qualiter probabitur, ꝙ error possit reuocari, dic scd̄m Bar. in d. l. non fatetur. & ita d. Ant. & Panor. in d. c. fin. Aut est error facti alieni, & sufficit probare rem se aliter habere: sed oportet ꝙ aliter probet errorē suum, nisi iustificaret ex cōiecturis, per notata in l. emptor. §. Lutius. ff. de pac. & per notata in l. j. ff. quæ sententiæ sine ap. rescin.

12 † No. ex scd̄a parte, ꝙ superueniens delictū præiudicat rei iudicatæ: de quo habet in c. vl. de adul. per glo. & Doc. Sed cōtra hoc oppono de c. inter. de re iudi. itē quia factū legitime &c. Sed contrarium procederet, tenēdo ꝙ ista fuerit sñia, sed nō procederet tenendo ꝙ nō fuerit sñia, vt hic tenet Inno. ibi, per literā priuatā. & quia dicit, ꝙ hic eps non sententiando, sed consulendo tenet idē, in c. proxi. & idē tenet Inno. hic dicens, ꝙ si fuisset sententia, tulisset eā publice. Dicunt ergo, ꝙ fuit quedā industrialis promissio, vt probaret ex collusione hoc factū esse. siue aūt teneatur ꝙ fuerit sñia, aut non, nihil refert scd̄m Car. sed tenendo primū, ꝙ fuerit sñia, dicit Host. ꝙ sñia tollatur propter adulteriū sequens: nam pro muliere facit vinculū ma. quod nunq̄ fuit ruptū, s. eo. ca. 2. inter ius naturale, a quo firmatur mat. vt Insti. de iure naturali, circa principiū. ꝙ ius naturale perpetuo stabile permanet, Insti. de iure na. §. sed naturalia. & 15. di. in princ. C. de iur. veteri enuc. l. 2. §. sed qa iter. quia ma. autor, s. Deus, c. fi. de frigidis. inter incontinentiæ periculum, s. de eo, qui cog. c. Iordanæ. qui fi. sint legi. c. perlatū. inter apostoli præceptū, de cōiu. leprosorū. c. om. Item facit cōtra, ꝙ nulla exceptio regulariter admittit. Item sunt sublata, quę faciūt pro viro, cū adulteriū mulieris tollitur per exceptionē mulieris de adulterio mariti, s. c. proxi. i fi. Itē exceptio rei iudicatę, quę fit de iure positiuo, nō est mirū si tollitur per fortiores rōnes: nam ēt sententia lata propter adulteriū non transit in rē iudic. donec separata propter adulteriū sit ingressa monasterium & professa: prius em̄ potest maritus eā reconciliare, vt no. hic in gl. sic ꝙ non posset, si transiret in rē iudi. Et ex ista glo. colligit Pa. ꝙ sñia lata super separatione matr. nō transit ex toto in rem iudi. faciunt no. in glo. j. Ex his infert Host. pronunciandum esse pro muliere, cuius iura fortiora sunt, C. de edicto diui Adri. tollendo. l. fi. de postu. præla. c. bonæ. el 2. & de his per Host. in sum. eo. ti. §. generaliter. Glo. vlt. in prin. quærit de ratione literæ, in fin. ibi, nunquid. quærit & arguit pro & contra, soluit & ponit opi. Hug. quā reprobat: & in fi. no. & remittit. In gl. ibi, ꝙ fauore aliquorū. in aliquibus casibus inuentio est in eorū lęsionē, volumus retorqueri ibi, homine. vide casum s. de conner. coniu. c. gaudemus. in 2. glo. In gl. ibi, videntur. iniquissimū. est rei iudicatæ proficere exceptio, contra glo. In glo. ibi, sed. Laurentius dicit, cōior est ista opi. & fuit Petri hispani. & idem tenuit Gof. Vin. & Phi. & idem Host. & hoc, donec religionē ingrediatur & professa sit. & hoc tenet d. Bar. Brix. in domicali q. 24. vnde Gof. de eo qui duxit in mat. c. ex literarū. dicit, ꝙ sententia lata super crimine nocens coniux non pōt innocentē de monasterio reuocare, alle. c. fi. de coniugio lepro. argumento de spirituali fornicatione ad carnalē, dicit etiā Inno. ingredi nō posse, & intelligit c. Agathosa. 27. q. 2. qñ super fornicatione est lata sent. aut qñ is, qui reuocat, agit petitorio, qa repelli pōt ex cā adulterij: secus si ageret restitutorio, quia tunc nō repelletur propter obiectū criminis, vt de resti. spo. c. item cū quis. C. de do. inter virū & vxo. l. si maritus. ad decretalem s. primā respōdit, & ibi dixi in tertia oppositione, & etiā in glo. 2. scd̄m Io. an. hic. & hic vide qđ notatur plenius in c. fi. de cōuer. coniu. Bu. tenet opinionē Lau. quicquid distin-

ADDITIO.

a ¶ In causa. An & quando confessio præiudicat in causa ciuili, & facit semiplenam probationem: & an & quando in causa criminali probet, vel faciat indicium ad torturam: & quid de facta extra iudicium in causa criminali corā parte & testibus: & quid si coram iudice & parte tam in iudicio summario & plenario, quàm in iudicio criminali: & an facta in secundo iudicio faciat fidē in alio, vide plene & no. per d. So. consi. 8. inci. Visis & diligenter inspectis. ver. præterea. cum ver. se. & versi. quinimo, circa medium, in j. parte. char. 8.

distinguant aliqui in c.seq. an feratur snia diuortij viro accusante, quo in casu lata snia eam non possit repetere, postea lex euidenter, allegata in glo. ob. quasi primo casu snia sit lata cõ mulierem. circa vtrunque dicunt, quòd cautè ageret iudex, si tunc pronunciaret sniam diuortij propter adulterium mulieris, quamdiu viro accusatori placuerit. de quo dicam in cap. sequenti, & in fi. glo. dum dicit, quòd delictum superueniens præiudicat rei iudicatæ, vide quod dixi s̄. in glo. præcedenti. in glo. ibi, vbi. de hoc facit 32. q. 7. c. apostolus. 27. q. 3. c. Agathosa. §. secundo. in fi. gl. dic, vt in regula, factum legitime. lib. 6. hic non sunt alia.

SVMMARIVM.

1 *Dimittere potest mulier uirum propria auctoritate propter fornicationem spiritualem.*

2 *Dictio, maxime includit idem esse in casu omisso, quod in expresso.*

Verbum, uidetur, est expressiuum veritatis, & per illud de iure respondetur.

3 *Exceptio surgens propter causam, finitur causa cessante, nisi ipsa confirmata sit maiori uinculo, scilicet sententiæ.*

Infidelium alter si conuertitur ad fidem, tenetur primo conuersus alteri cohabitare, nisi facta fuerit prius separatio iudicio ecclesiæ. & nu. 4.

5 *Diuortium an ita fiat propter alia crimina, sicut propter hæresim.*

6 *Diuortij sententia pro uiro lata propter uxoris adulterium, si uir cum alia adulteretur, an cogatur ad uxorem redire.*

Cautela est, quod iudex dicat, sententiam diuortij inter uos proferimus propter adulterium, quamdiu uero accusatori placuerit.

Sententia separationis thori potest fieri sub conditione.

7 *Fornicatio spiritualis & carnalis, an procedant a pari quo ad id, de quo hic.*

CAP. VI.

E illa. Si vxor a viro lapso in hæresim propria auctoritate diuertit, ad eum reuersum redire compellitur: secus si per iudicium ecclesiæ fuerit separata. hoc dicit. & sunt duo dicta. secundum ibi, si vero. & intellexit Inno. hanc decretalem de his, quorum alter ad hæresim diabitur, sed dicit Io. An. quod idem credit de duobus, quorum alter ad fidem conuertitur. In tex. ibi, maxime. quia idẽ
1 est, si alia intentione discessit. † No. j. casum, quo potest mulier auto. propria se a viro separare, scilicet propter fornicationem spiritualem. facit c. fi. de cõuer. coniu. & habes vnum casum, in quo agenti possessorio recuperandæ pro coniuge non datur restitutio, qñ. s. sibi ob. fornicationis spiritualis exceptio hic, quia non
2 põt tutè secum esse salua fide. † No. 2. de dictione, maxime. quæ no. idem iu alio casu. de hoc in c. 2. ver. in nullo, de sum. tri. & in c. dudum. secundo, de elec. No. 3. quòd sicut qñ agitur reali contra contumacem, fit missio, vt tedio affectus compareat: ita hic, & coniuge lapsa in hæresim se subtrahit coniunx, vt reuertatur ad fidem, de quo in glo. j. & hæc dici potest missio in possessionẽ libertatis. videtur enim coniunx remanens in fide, se mittere in possessionem libertatis, vt hæretico, nisi reuertatur, non teneatur adhærere. No. 4. quòd per verbum, videtur. fit iuris promulgatio. concordat c. licet. de conuer. coniu. & c. cum apud. de spõ. qui mat. acc. pos. c. videtur. & c. de cætero. de ho. ca. vniuersitatis. de sent. excom. No. 5. quòd pœna, quæ ponitur propter pactum,
a cessat per pœnitentiam,[a] de quo in glo. 2. nam desinit quod erat,
3 50. dist. c. ferrum. 32. q. j. c. cum renunciatur. † Ex quo no. quòd exceptio surgẽs propter causam, finitur causa cessante, c. cum cessante. de appel. c. & si Christus. de iureiur. in fi. & hoc intellige, nisi ipsa sit confirmata maiori vinculo, scilicet sententiæ, vt in fi. literæ. Nam licet cesset causa, non tamen cessat sententia, quia plus videtur hoc tale quale, quàm hoc simplex. glo. in cle. dudũ. de sepul. in ver. pacta. & in c. cum non deceat. de elec. li. 6. in ver. effectus. Op. quòd etiam si vxor fuit iudicio ec. separata a viro lapso in hæresim, tamen si reuertitur, cogi debet ei cohabitare, ca. proxi. in fi. vlt. glo. facit quod no. gl. in c. fi. s̄. de conuer. coniu. dic de hoc vt in glo. vl. quæ stat contrario. Op. secundo de c. s̄. proxi. vbi etiam post diuortium vir compellitur recipere adulteram. Inn. dicit, quòd hoc ideo, quia post sentẽtiam vir commisit adulterium: ideo sententia non debuit sibi prodesse, cum quasi fecerit contra eam. hic autem conuersus post latam pro se sententiã nil fecit, non eum adulteratus. & dicit Inno. quare, quia non proprie facit vir contra sententiam, eo ipso quòd ipse adulteratur, cũ adulterium uiri, & mulieris cum alio sint separata: tamen aliqualiter videtur vir facere cõtra sententiam in effectu, quia paria delicta mutua tolluntur compensatione, c. fi. & pe. de adult. In casu autem huius c. dicit Inn. quòd cõuersus post sniam pro se latam nihil fecit contra sniam, quod tamen dicit Inn. de conuerso, melius diceret fm Card. de eo qui remansit in fide. Secundo soluit Inn. cõ in præcedenti non fuit lata sententia, sed fuit coniugibilis sine snia iniuncta pęnitẽtia: aliter idem esset ibi, quod hic, de hoc an ibi fuerit snia vel non, dic vt dixi in c. præc. & per ibi no. patet, cõ non refert, siue ibi sit lata sententia, siue non, quia etiam si fuerit lata, tunc maritus adulterando perdit commodum sniæ.
4 facit quod dictum est in eo. c. in glo. vlt. † Quæro j. in eo cõ hic loquitur de cõiugibus fidelibus, quorum alter labitur in hæresim: quid de infidelibus, quorum alter ad fidem conuertitur. Dic, tenetur primo conuersus ei cohabitare, nisi facta fuerit prius sepa
5 ratio iudicio ec. pro hoc in c. proxi. & hoc ponit Io. An. † Quæro 2. in eo cõ hic dicitur de separatione coniugij propter hæresim, quid de alijs criminibus, puta si volebat trahere virum ad latrocinium, furtum, homicidium, adulterium. refert Inno. quibusdã videri, cõ propter hoc possunt coniuges separari, ar. huius c. & ita c. prox. 28. q. j. c. idololatria. quia nullam causam potest inuenire, quare non sit idem in alijs criminibus. Alij, vt ipse refert, dicunt cõ pro alijs criminibus nunquàm est ferenda snia perpetuę separationis, sed tantum quousque pęnituerit. & rationem diuersitatis reddunt, quia hoc in hæresi procedit propter periculum hæresis. Dicit Inn. primum magis sibi placere. & dicit Io. An. videndum, quod ipse no. in c. apostolicam. de conuer. coniu. vbi cõcludit, cõ si de malis moribus sit suspecta vxori, nisi apud virum sit, puta. s. malefica, incantatrix, ebriosa & c. episcopus nõ debet dare licẽtiam viro, vt profiteatur, & monasterium ingrediatur. Dic verum esse, cõ separatio thori non potest fieri, nisi propter fornicationem carnalem vel spiritualem, vt s̄. ca. 2. & hic, non ex alia causa, vt in c. 2. pal. & ęquiparãtur fornicatio spiritualis & carna-
6 lis. † Quæro 3. prosequendo glo. Inn. dixit s̄. in secundo contrario, quando vir separatur ob adulterium, quo iure cogatur ad vxorẽ reuerti. dicit Inn. cõ licet de rigore iuris post absolutionem iudicis non debeat ad vxorem redire, quia quod bene diffinitum est, non debet bene retractari, 6. qõ. 4. c. quod bene. iudex tamen ex officio coget virum adulterantem, ar. c. proxi. s̄. de iureiur. c. tua. & dicit Inno. cõ iudex non facit contra sententiam, per quam vir fuit absolutus, sed bene fieret contra sententiam, si mulieri petẽti virum fieret restitutio, sed vbi vir, pro quo est lata snia, repetit mulierem, non fit contra sniam: nam esset iniquum, si sententia prodesset ei, contra quem lata est de exceptio. vt ff. de re iudi. l. euidenter. Contra hoc facit iste tex. vbi attenditur absolutio facta iudicio ec. dicit Inn. cõ si viro accusante adulterium, lata fuit sententia diuortij, habet locum hęc decretalis, quia non potest vir absolui, cum agat, & nõ apparet cõ vellet. Inn. ex istis verbis, & inquantum vellet cõ hoc casu nõ possit vir petere vxo. verius vr̃, cõ immo potest, vt dixi s̄. in ea quæ sunt s̄. eo. deinde dicit Inn. cõ credit prudenter iudicem facturum & iudicaturũ, si dicat, sententiam diuortij inter vos proferimus propter adulterium, quãdiu viro accusatori placuerit. & hoc vlt. no. Car. Flo. hic ex dictis Inn. singulariter, cõ sententia separationis thori potest fieri sub ɔditio. ꝓ hoc qa talis ɔdõ inest, vt no. s̄. c. ꝓx. ĩ gl. fi. & ibi hr̃, vsq; ad q̃tum tẽpus põt repetere adulteram. & vide no. in c. fi. de cõ-
7 uer. coniug. † Quæro quarto, nũquid fornicatio spiritualis & carnalis a pari procedunt quo ad id, de quo ex litera quidam dicũt, & refert Inn. cõ indistinctè comparantur. ipse vero etiam dicit, cõ differunt: nam si propter fornicationem spiritualem aliquis vxorem reliquerit, vel econtra, licèt nulla sit sententia lata, non cogitur fidelis per ec. adhęrere infideli. 28. q. j. c. infidelis. & hoc licèt in carnali indistinctè cogatur fm quosdam, & remittit se Hos. s̄. eo. c. porro. dic verius, vt ibi dictum est in primo & secundo contrario, & in c. significasti. in secundo cõtrario. nam propter adulterium notorium potest vir propria auctoritate eijcere vxorem, siue sit notorium: sed occultum non potest eijcere, sed bene propria auctoritate potest debitum denegare, secũdum But. & Car. hic. dicit etiam Host. cõ in fornicatione spirituali si infidelis recõciliatur ad fidem, alter cogitur adhærere, vt hic, & c. proxi. sed si iudicio ecc. sententia diuortij lata sit in spirituali, non cogitur redire ad reuersum & reconciliatum, dummodo velit ingredi religionem, aliàs cogitur. & ista est secunda differentia inter carnalem & spiritualem fornicationem. & dicit intelligendum hic p c. fi. de conuer. coniu. in carnali cogitur, dummodo nondum sit professa, debet enim eps monere maritum, vt recipiat vxorem, si non vult tandem, tradet illam monasterio ad pęnitentiam peragendam, re autem integra, idest ante illius professionem maritus eam ducere poterit: post professionem nõ poterit, per decretalem, gaudemus. de conuer. coniu. & per Io. An. super verbo, collocare. facit ad hoc eo. ti. c. ex publico. & ff. de op. le. l. mancipiorum, per decretalem, gaudemus. in parte decima, & in auth. sed hodie. C. de adul. fm Host. sic ergo re integra auditur maritus

ADDITIO.

a ¶ Per pęnitentiam. Adde Spe. de no. §. 8. uer. fi. 7. notorium facit quòd pœnitentia delet omne crimen.

tus,re non integra non auditur,ſm Hoſ.Et dicit hic Car. ꝙ ideo in ſpirituali poſt diuortium poteſt fidelis ingredi religionem altero inuito, licèt reuerſus: quia ex culpa infidelis factum eſt diuortium,& ſic etiam ſi in adulterio ex culpa adulterij eſt factum diuortium,& ideo non tenetur vir recipere vxorem adulteram, de conuer.coniug.c. gaudemus. immo plus eſt hoc caſu,quia & ſi ſnia diuortij lata non ſit,non tenetur eam recipere etiam emẽdatam,de conuer.coniu.c.fi.vbi de hoc.In gl.2.hic fornicatio carnalis & ſpiritualis in pluribus diſcrepant, de quo dic vt no.in d. c.fi.dicit etiam Hoſt. ex præmiſſis patere, ꝙ ad hoc vt ſententia propter adulterium contra mulierem lata tranſeat in rem iudicatam,requiruntur duo. Primum,ꝙ lata ſit.Secundum,ꝙ viro volente ipſam reconciliare ſit ingreſſa monaſterium, & profeſſa, & ꝙ nec primum ſufficit nec ſm ſolum ad excludendum virum recipientem,niſi & ipſe adulterium commiſerit, vt no. de conuer.coniu.c.ex parte.el j.& c.placet.& c.veniens. Vel ſm Hoſt. dic,ꝙ quantum ad virum,pro quo lata eſt ſnia diuortij,tranſit in rem iudicatam:quantum ad mulierem,nunquam tranſit in rem iudicatam,cum ſnia lata ſit contra ipſam,ff.de except. rei iudicatæ.l.euidenter.reconciliatio excluditur per ſententiã & per profeſſionem ſimul iunctas, vt proxime eſt dictum: & imputet ſibi vir,qui quando profeſſionem emiſit, reconciliare noluit &c.vt c.cum ſuper.de offi. dele. ſm Hoſt. qui in lectura ſua proſequitur etiam de fornicatione carnali vnius coniugum,an compenſetur cũ fornicatione ſpirituali alterius. vide in ca.fi. & quod ibi no.de conuer.coniu. & ibi Doc. ſcribentes illuc remittunt.But. ſimpliciter tranſit hic cum dictis Io.An.& Hoſt.hic.D. Card.dicit,ꝙ ſnia diuortij lata propter adulterium mulieris ideo nõ tranſit in rem iudi.per mulierem contra,quia vt dicit l.euidẽter.præallegata,iniquum eſſet ꝙ exceptio rei iudicatæ proſit ei,ꝯ quem lata eſt:ipſe ergo maritus poteſt ſibi adulteram reconciliare, cũ non profeſſa ſit:ſed cum profeſſa ſit,non poteſt, d.c. gaudemus. Ita etiam ante profeſſionem mulier collocatur in monaſterio, auth.ſed hodie.C.de adul.& poteſt vir intra biennium ſibi recõciliare eam,poſtea non,vt in auth. ſed hodie.de cuius intellectu habemus in d.c.gaudemus. præal. de cõuer.coniu. & ibi per Io. An.in verſi.collocare.tamen autenticè dicit hic Hoſt. in aliquo detrahi.Glo.j.dat ſimile.Glo. 2.quærit de ratione literæ in fi. facit 50.diſt.c.ferrum. Glo.vlt.colligit diuerſitatem ex litera, op.& ſoluit. No.glo.in fi.cum vult, ꝙ tam in fornicatione ſpirituali q̃ in carnali ad iudicium ec.compellitur vxor redire ad virum reuerſum,uel reconciliatum, niſi voluerit religionem intrare. & hanc glo.tenet Tanc.in vtroque tam in carnali quàm in ſpirituali,vt de conuer.coniu.c.fi.& glo.ibi,& alibi cõiter tenet, ꝙ ſeparato mat. per ſniam propter infidelitatem alter reuerti non cõpellatur,ſi ſit paratus religionem ingredi.Concludit Bu.ꝙ ſeparatio ma. propter fornicationem ſpiritualẽ auctoritate propria infideli non reuerſo,alter illum recipere non tenetur:ſed ſi alter ſit reuerſus ab infidelitate erroris, tunc compellitur, vt hic, niſi per ſniam eſt ſeparatum ma. & fidelis eſt religionem ingreſſus, non compellitur:vel ſi eſt ſeparatus, religionem ingredi monetur,vt reuerſum recipiat: tamen maritus non compellitur,ſi nõ eſt paratus religionem ingredi,nec ingredi vult,compellitur cõiunx coniugem recipere,ſm glo. Non ob.ſi dicatur, ꝙ indiſtincte coniunx cogitur recipere coniugem reconciliatam & reuerſam,velit nolit,c.s.proxi. Dic vt ibi, purgatio criminis mulieris ſurgit ex delicto viri contra ſententiam, ideo ſnia viro non debet prodeſſe,cum fecerit contra ſniam.hic autem purgatio delicti,propter quod ſeparatur ma. ſurgit ex ſola pęnitẽtia delinquẽtis,ideo nõ tollitur ſnia iam lata, vbi eſt pars parata religionem ingredi,ex his vt dixi in vlt.q. Hoſt. referebat vnam differẽtiam inter ſeparationem ma.propter adulterium carnale, & propter adulterium ſpirituale,de quo ſatis dixi in q.fi. ad tex.vbi vide,& dicta ſuper hac glo.ibi,proſcriptis habeantur. Sed quid ſi ma.diuiſum per diuortium,poſtea reintegretur, an habeat locum diſpoſitio l.hac edictali. C. de ſec.nu. Dic vt per Bal.ibi.Bald.in l.j. C.de inoffi. do. in auth.pręterea.C.vnde vir & vxor.& in l.ea lege.in 5.col.C.de condi.ob cauſam.& in c.1 in tit.an maritus vxori ſucce.in feudo.

SVMMARIVM.

1 *Reſpondere plenius licet,quàm exigat quæſtio.*

2 *Sententia erronea Papæ non ſeruatur.*

Infidelium alter coniugum ſi conuertitur, non dicitur relinquere reliquum, ſed relinqui.

3 *Matrimonium uerum licèt ſit inter infideles,non tamen ratum,ſed inter fideles eſt uerum & ratum.*

4 *Matrimonium conſummatum carnali copula eſt indiſſolubile inter fideles. Dictio,per,denotat perfectionem & complementum.*

5 *Sententia an requiratur,quando fidelis recedit a coniuge infideli.*

Sententia ubi imponitur ipſo iure a lege uel canone, requiritur in ea facti declaratoria, & debet pars citari, & poteſt a tali declaratoria appellari, nec requiritur alia declaratio,ſi factum ſit notorium.

6 *Matrimonium quare poſſit ſeparari inter infideles ob defectũ baptiſmatis. Et quomodo intelligatur illud,Quos deus coniunxit &c.*

CAP. VII.

Vanto. Vinculum coniugale non diſſoluit altero fidelium coniugum in hæreſim lapſo:ſed ſi vnus infidelium cõiugum conuertitur ad fidem,& alter voluerit ſibi cohabitare, vel nõ poteſt, vt ſine Dei blaſphemia vel peccato mortali ſoluitur cõiugium, & conuerſus ꝯhere poterit.h.d. Et eſt cõis diuiſio. Secunda ibi, nos igitur,q̃ diſtinguit ſm membrum,ibi,ſi vero.Tertio rõnem diuerſitatis ponens ibi, nam & ſi. Quarto ſoluit ibi,nec ob.ſubdens duplicem rationis effectum ibi, diſtinguimus ad pleniorẽ doctrinam.ſic s.de ſacra vnc.c.vno.In tex.ibi,altero coniugum, qui remanet in infidelitate.In tex.ibi, volente cohabitare. licet non fuit blaſphemia &c.In tex.ibi,relinquitur,ſ.in fide. In tex. ibi,in hoc caſu,ſ.cum alter infideliũ conuertitur.In tex.ibi, apoſto.ad Corint.7. In tex.ibi,diſcedit,qui in infidelitate remanet, dr̃ diſcedere,ſm Io.An.& ita dicam.In tex.ibi,frater,ideſt, quilibet Chriſtianus,11 q.3.ad menſam. ſm Pe.& Abb.item ſeruituti fraternæ ſeruire debet,tamẽ debet Deum ſequi potius,ſm Hoſ. & Io.An.& j.dicam.In tex.ibi,verum,vt in c.proxi.In tex.ibi,ꝑduret,i.perfecte & inſeparabiliter.In tex.ibi,obijcitur.ſeu obijci poſſet.& ideo procedit verbum,forſan,ſm Hoſt.In tex.ibi,reſpõſionem quæ,dictum eſt,ꝙ altero fidelium in hæreſi lapſo relictus non poteſt ꝯhere,ſm Hoſt.In tex.ibi, vt ab ipſa &c.vt hac occaſione relicti ꝯherent, & ab ipſa hæreſi poſt ꝯtum coniugũ reſilirent.No.j.ar.ꝓ commendatione arguentis, ſeu quærentis, ſicut hic commendatur Hug.de quo in ſupraſcriptione.& commendabat ẽt in antiqua:& hoc,ꝙ ſiꝑ dubitabili ſedem apoſtolicam conſuluit, & quia voluit ſniam ſuam corrigi vel approbari ꝑ apoſtolicam ſedem,ſicut voluit Ioachin,s.in c.2.de ſum.tri.&
1 fide ca.ſm Ho.& Ioan.An. †No.2. ꝙ licet reſpondere plenius q̃ exigat qõ, ſicut hic oſtendit Papa diſtinguendo & ampliando,
2 vt de ſacra vnc.c.vno.& c.literas.de reſti.ſpo.†No.3.ꝙ non ſemꝑ ſucceſſor ſequitur ſententias prædeceſſorum ſniando, imo ſnia erronea Papæ non ſeruatur.de quo in c.in cauſis.de ſen.& re iu. & de ſpon.duo.c.j.& c.fi.de eo qui cog.conſang. diſcretionem. Et no.pro recitãdis aliorum opi. ſicut hic recitat Papa. Item no. ꝙ qñ alter coniugum infidelium conuertitur, ipſe non dr̃ relinquere reliquum,ſed relinqui, & hoc, quia ipſe incedit per rectũ iter fidei,reliquus per obliquum.Item no.ꝙ infidelis, q. nunquã ad fidem ꝑuenit,dr̃ a fide recedere, cum tñ nunq̃ fuerit fidelis. facit quod no.Io.An.hic in ver.diſcedit.Item no.& hic, ꝙ catholicus liberatur a ſeruitute infidelis: & qđ dicit tex. de ſeruitute, intelligit Ho.reſpectu vinculi filialis,fraterni , ſororis, ſeruilis, vel vxo. dicitur catholicus potius ſequi patrem patrum, ſpõſum ſponſarum,dominum dominorum,11.q.3.c.non enim ſemper.& c.Iulianus.Igitur no. quòd maior eſt contumelia creatoris deſerere fidem ſuſceptam, quàm non agnouiſſe. de. hoc glo. magis
3 enim delinquit,ut ibi.facit de elec.c.quorundam.li.6.†No.7.differentiam inter ma.fideliũ & infidelium:nam inter infideles,licèt ſit ma.verum,non tamen ratum.dic,ideſt indiſſolubile, ſecùdum Inno.inter catholicos eſt verum & ratum. & hoc vult glo. in ver.quia poteſt. & glo. ſequens. eſt ergo fortius ma. fidelium quàm infidelium,c.2. de transla. pręla. & redditur ratio in litera iſta,quia baptiſmus eſt ianua ſacramentorum,c.fi.de pręſ.nõ ba. ideo ſuper ipſa tanquàm ſolido fundamento adueniens ma. nõ diſſoluitur, quia ſacramentum fidei nunquàm amittitur, vt hic. in tex.& glo.in ver.admittatur.de conſe.diſt.4.c.oſtenditur.ędificatio ergo ſacramenti ma.ſicut & aliorum ſacramentorũ ſuppoſita firma eſt,& ſecundum Gof.quaſi inſeparabiliter conglutinata ei adhæret: ideo indiſſolubile eſt hoc ma. ſuperędificatũ ſicut & ipſum fundamentum:deficiente autem ipſo fundamento debilius eſt ipſum ma.j.q.j.c.cum Paulus. & ideo primum nõ ſoluitur per mortem,ſecundum vero diſſoluitur,ſecundum Ho. vt hic in tex. & in ca.ſeq. & hoc ſecundum expoſitionem literę nullo durante j. coniugium, quod durat quamdiu coniuges viuunt,& non vltra,quia mors omnia ſoluit,ut in Auth. de nup.§. deinceps. & de ſecundis nup.§. pe. & fi.No.vlt.pro illationibus fiendis: nam quandoque vna quæſtio per aliam ſoluitur, ut hic, ibi,per hanc animo &c. facit de fri.& malefi.c.fraternitatis.& ꝑ
4 hoc c.paſtoralis,de reſcri.†Op.in eo quod dicit,quod ma. fideliũ eſt ratum,quod immo diſſoluitur,de cõuer.coniu. c. ex publico. intelligite ſecundum Io.An.in ver.perduret.de ma.conſummato:ſe-

to secus de non consummato, vt in contrario. & dic quòd consummatum perdurat, vt in litera, idest perfecte & inseparabiliter durat, & sic præpositio, per, auget. quod dic vt de consuetudine. c.3. secundum Ioan. And. facit de accu. c. si constiterit. vbi præ
a positio, per, denotat perfectionem & complementum, a c. vltra tertiam. de test. ver. permittat. Quæro, in eo quod dicit de infidelibus coniugibus, quid de hæreticis, qui baptizati fuerunt, licèt ab hæreticis, & postea contrahunt, nunquid ratum sit ma. inter tales contractum. Dic, aut seruata est forma ec. & tenet. facit de hæreticis. c. decreuit. li.6. aut non fuit seruata forma: & tunc mater infidelium omnino censetur, nec potuit esse ratum mat. cũ baptismi non adsit sacramentum, secundum Inn. de sum. tri. c.1. & facit quod no. Io. An. de condi. ap. c. fi. super j. glo. Quæro 2. nũquid propter lapsum in hæresim ma. fideliũ quo ad aliquod ius dissoluatur. dicit Io. An. super ver. potuit: quo ad mutuam seruitutẽ inter fideles soluitur ma. soluitur ergo inter fideles ius mu-
I tuæ seruitutis, inter fideles ipsum vinculum ma. Venio ad glo. q se remittit, vt habetur distinctio, de qua in litera: & vide c. si quis habuerit. & c. si infidelis. ea. causa & q. etenim si vterque conuertitur, & alter vult sequi ad fidem, planum est quòd non soluitur ma. vt c. si quis, præal. an alter conuertitur, & alter non vult seq respectu volentis sequi, est solutum ma. vt in glo.5. hic, & in c. si infidelis. præalle. & ibi etiam glo.3.28.q.2.§. hic distinguendum. Aut alter non est conuersus ad fidem, alter licet sit non conuersus, tamen vult sequi alteram, & cohabitare, tamen sine blasphemia diuini nominis & sine pacto &c. & tunc non soluitur, in d. c. si quis. Aut cum blasphemia diuini nominis, vel vt alterum cõuersum trahat ad mortale peccatũ: & tunc soluitur ma. vt in tex. nostro, & in c. si infidelis. præal. Aut conuersus ad fidem vult dimittere alterum non conuersum, volentem tamen secum cohabitare, & licet dimittere, non tamen ea viuente aliã superducet. Aut non conuersa non vult cohabitare, & sic discedentem non sequi: & tunc ea viuente aliam ducere poterit. Nunquid autem sit necessaria sententia ec. vide glo. in c. si infidelis. 28. q.j. quæ cõcludit, quòd non ipso iure tunc soluitur. dic vt constet ec. est necessaria declaratio, ar. eius quod no. glo. in verbo, constiterit. in cle. præsenti. de censi. & in cle.2. de pœn. ver. constiterit. & in c. cũ secundum. de here. lib.6. vide gl. in ver. reliquit ibi. nam licet vel canon inferat sententiam ipso iure, requiritur declaratoria facti, vt per sententiam declaretur, vt in dictis glo. facit tex. in d. c. cum secundum. c.1. in fi. de homicidio. lib.6. vbi Doc. Car. in cle. in plerisque. in 7. col. de ele. Gemi. in c. fi. de confessis. lib.6. Lap. alleg. II quæ incipit, Tractatur hic, an parochiani. Bar. in l. eius qui declaratorem. ff. de iure fisci. Bal. in l.j. C. de pœna iud. qui ma. iudi. in l. quæ sub conditione. §.j. ff. de condi. insti. in l. iubemus. §. sane. C. de sac. sa. ec. in l. generaliter. §.j. C. de reb. cre. in l. si cum dotẽ. §. eo autem tempore. ff. sol. matrimo. Bal. in c.1. de feudo sine culpa non amitten. in auth. qui semel. C. quomodo & quando iudex. in auth. hoc amplius. in j. col. C. de fideicom. in l. si quis maior. C. de transac. Panor. in c. cæterum. in antepe. col. de iur. cal. & in hac declaratoria debet pars citari, glo. in d. cle. præsenti. in clemen.2. de pœ. Car. in d. clemen. in plerisque. Panor. in c. cum non ab homine. de iudi. in clemen. j. in fi. de vita & hone. cleri. Bal. in c.j. quibus modis feudũ amittatur. §. si cum filia. & a tali declaratoria facti potest appellari, glo. in c. cupientes. §. quod si per 20. de elec. lib.6. in ver. priuatos. si tamen factum esset notorium, nõ requiritur alia declaratoria facti. Ange. in l. idemque. §. si tibi. ff. qui potio. in pig. habeantur. & est tex. in l. non. §. sin autem. C. de iura. ca. quem ad hoc ponderat Panor. in c. fi. in 4. col. de iura. cal. dixi abunde de his omnibus in c. peruenit. de app. Glo.2. quærit & sol. in fi. Io. ibi dixerat, quòd si vxor infidelis relicta contraheret, non redderetur viro ad fidem reuertenti. Glo.3. remittit. Gl. 4. remittit ad canonem, si infidelis. dicitur ibi in fin. contumelia quippe creatoris soluit ius matri. idest ipsum matri. contra eum relinquitur infidelis. Glos.5. versus aliquos ponit, & not. pro eo quod dixi in gl. j. quòd ipso iure sunt soluta propria vincula pro ma. glo. facit in d. c. fi. & c. infidelis. Gl. in verbo, qui relinquitur. opponit, quòd ma. non debet claudicare, supra de duobus c. sol. glo. sed ideo dicit hic de eo, qui relinquitur, idest conuertatur, quia ipse solus potest contrahere sine peccato. Facit §. hic distinguendum. 27. q.2. alter autem, qui remansit in infidelitate, non est sine peccato. vel dicit, quia extra ec. remanet, & nihil ad nos de illo, vt dicit glo. in d. §. hic distinguendum. & sic non claudicat matri. quo ad vinculum, licet claudicet in aliquo quãtum ad effectum peccati: claudicat tamen secundum Goff. & Host. quandoque quo ad reddendum debitum illi, a quo quis non potest exigere, de conuer. coniug. c. quidam. de eo qui cogno. consan. vxo. suæ. ca. transmissæ. Item quando tenetur vnus ad ma. alter non, de eo qui du. in mat. quam pol. per adult. c.1. de despon. impu. ca. continebatur. & c. de illis. Glo. quærit & soluit, no. glo. pro eo quod dixi supra in glo. j. vide glo. in c. si infidelis. & c. necessariam. & etiam declarationem ec. Deinde glo. ibi, si autem. quærit & soluit, & remittit. & vide hanc glo. cum tex. In glo. in ca. si infidelis. præal. & in fi. gl. dicit Ho. tutius esse, quòd iudex statueret terminum infideli, argu. qui fi. sint legi. c. lator. de conuer. cõiug. c. ex publico. & cum alleg. glo. §. pe. simile de præben. c. si tibi. lib.6. si autem antequàm contrahat cum altera, conuertatur, etiam dimissa alia tenetur ipsam recipere, vt in glo. in fi. nec vir propter hoc dicetur bigamus, quia non diuisit carnem suam in plures, secundum Vin. Tan. & Gof. & Ioan. An. super hac glo. in fi. Si autem aliam duceret, tunc esset bigamus, & baptismus tollit pactum, 50. dist. c. si quis viduam. & ibi glo. per Bart. Brix. in q. suis. Glo. in ver. cum maior. allegat concordantias ad tex. duæ sequentes glo. sunt remissiuę. Glo. in ver. sine culpa. op. & sol. & cum glo. dicit, quòd hic est causa, quæ soluitur inferius, scilicet quando alter coniugum incidit. & idem dicit, qualitercunque reddatur impotens. dic vt in 2. nota. supra. duæ sequentes glo. claræ sunt. Vlti. glo. oppo. ponit opi. & reprobat. In glo. ibi, Lau. dicit hic. placuit Phi. Iac. de alberga, & Abb. vt euitetur correctio iurium. & idem Inno. alternatiue tamen, Ioan. An. se remittit ad no. per ipsum in c. præce. in glo. vlt. But. hic concludit. Aut non est lata sententia, & compellitur indistincte illam recipere. Aut est lata sententia, & tunc aut alter est ingressus, & non compellitur: aut non est ingressus, sed paratus ingredi, & idem. Aut non est ingressus, nec vult ingredi, nec cõpellitur: & de hoc latius vi-
6 de quod dictũ est supra c. proxi. †Op. & pro clariori intelligentia contra prædicta, & contra tex. nam cum ma. sit verum inter infideles, vt hic in tex. & in c. proxi. non videtur, quòd possit separari ob defectum baptismatis: nam Christus interrogatus à Iudæis, qui non habebant baptisma, respõdit: Quos Deus cõiunxit & c. vt in c. de infidelibus. de consangui. & affi. & sic ostendit indissolubilitatẽ ma. etiam inter infideles. ad idem facit, quia mat. fuit institutum longe ante baptismum, scilicet in statu innocen-
b tiæ b in paradiso: & ibi recepit indissolubilitatem suam, cum dictum sit, erunt duo in carne vna, vt legi. & no. in c. vnico. de voto, lib.6. & in c. fraternitatis. 25. q.9. Solu. ideo ponderatur baptismus indissolubilitate ma. quia vbi non est fides Christiana, mat. non habet suum significatum: nam ma. consummatum denotat vnionem & cõformitatem, quæ est inter Deum & ec. per assumptionem carnis humanæ, vt in c. debitum. supra de big. vnde sicut figuratum indissolubile, quia carnem, quam Deus assumpsit, nunquàm dimisit: ita & matri. illud figurans debet esse indissolubile, sicut figuratum. pro hoc vide bonam glo. in c. quapropter. 27. q. fi. hoc autem significatum non habet mat. quod est inter infideles, quia negant assumptionem carnis: & sic ma. inter eos non est ita firmum & indissolubile, quia cessat illa ratio indissolubilitatis. Non obst. quod dicitur, quos Deus coniunxit, quia non est homo, qui dissoluit in isto casu, sed ecclesia auto. diuina: nam ec. interpretatur in hoc ius diuinum, & induxit hoc fauore fidei, ne tepescerent redire ad fidem, videntes se arctari ad continentiam vxoribus renuentibus secum habitare.

ADDITIONES.

a ¶Complemẽtum. Adde d. Soc. consi. 41. inci. In causa rest. in inte. ver. sed in articulo. in j. par. Char. 83.

b ¶Innocentiæ. Adde d. Soc. consi. 28. inci. circa primum quæsitum. ver. nec ob. circa medium, in j. parte. char. 54.

SVMMARIVM.

1 *Conuersus ad fidem potest cohabitare cum infideli uxore, potest tamen illam dimittere, si vult, & quando.*

2 *Dotis priuilegia an habeant uxores paganæ. & nume.3.*
Conuersus ad fidem potest cohabitare vxori infideli, quamuis sint in gradu prohibito.
Infideles quando conuertuntur, non debent bona sua, quæ licitè acquisiuerũt. dimittere.

4 *Iudæi non ligantur constitutionibus canonicis, seu iure can. nisi subsint de temporali iurisdictione Papæ: iure autem ciuili bene ligantur. & num.1. ver. item no.*

5 *Iudæum quis puniet, qui dicit blasphemiam in Deum & Papam.*
Iudæus non potest, cum nunquàm fuerit in ecclesia, dici hæreticus.

6 *Pluralis locutio non est uno cõicta, nec singularis est in plurib. verificabilis.*
Fœmina fuit creata ex costa uiri, & quare ex una tantum, & quare non ex alijs partibus corporis ipsius uiri.

7 *Infideles subijciuntur legi diuinæ, secundum quam non licet habere plures uxores, nisi diuina reuelatione concessum sit,*
Infideles si conuertuntur ad fidem, legitimantur filij nati ex superinducta fauore fidei, non tamen tenet ma. cum superinducta.

8 *Quid si moriatur prima, qua uiuente cum pluribus alijs contraxit, quæ erit uxor*

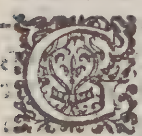
uxor post ipsius conuersionem.

9 *Matrimonium non contrahitur, cum quis dicit pluribus eodem momento, Cõsentio in uos, & similiter omnes mulieres respondent, Et nos in te, etiam si sequatur copula.*

10 *Matri. si quis contrahit cum pluribus, prima est uxor, non secunda.*

11 *Maritus & uxor æquiparantur quo ad continentiam & fidem thori.*

CAP. VIII.

Audemus. Pagani coniuncti in gradu prohibito lege canonica tantum, conuersi ad fidem nõ separantur: & si paganus prius plures vxores habebat, post fidem susceptam adhærebit primæ: & si repudiata prima vxore cum secunda contraxit, etiã post baptismum dimittet secundam, & adhærebit repudiatæ, etiam si repudiata cum alio contraxisset: secus si fornicata fuisset. h. dicit. Et sunt tres partes, sicut tria principalia dicta. Secunda ibi, quia vero. Tertia ibi, qui autem. Et lego vnamquanque partem de per se: & quo ad primam partem concor. c. gaudemus. qui fi. sint leg. & est pars huius. Et istud princip. diuiditur, quia primo ponitur decisum. Secundo consultatio, ibi, vtrum. Tertio responsio, ibi, super quo. & ibi pro responsione adducit tres rationes, idest ibi, cum sacramentum. 2. ibi, fauorem. 3. ibi, p̄ sacramentum. Ibi in tex. qui, scilicet iudei, pagani, vel alij extra fidem positi. In tex. ibi, remanere, sic. ibi, separari, non. In tex. ibi, verum, sed non ratum, vt s. proxi. In tex. ibi, dicens, j. ad Corinth. 5. In tex. ibi, præsertim. maxime de exce. c. j. No. j. q̄ s̄m legem diuinam potest contrahi in 2. & 3. gradu, c. gaudemus. præal. & c. literas. de restit. spolia. No. 2. q̄ sacramentum coniugij est apud infideles, c. de infidelibus. de consang. & affini. & vide ibi

1 quod scribo, an communibus legib. vti possunt. †Item no. quod conuersus ad fidem potest cohabitare cum infideli vxore, nec debet eam dimittere: sanctificatur enim vir infidelis per vxorẽ fidelem, & econtra, vt dicit Apostolus. Et ex hoc infertur, cum non sit dimittenda, ergo est legitima vxor, & vxor manet, vt de sponsa. c. j. & c. ex parte. hic loquitur de consi. potest enim illam dimittere si vult, 28. q. j. c. iam nunc. & q. 2. c. vlti. dimissa vero cũ alio non potest contrahere, nisi in casibus in §. qui autem. & idẽ Abb. & hoc verius secundum Car. nec Host. contradicit. Item no. quod nihil ad nos de his, quæ foris, vt hic, 2. q. j. ca. multi. de quo in gl. 4. non ergo arctantur constitutionibus canonicis: licet enim sint creaturæ ec. vnde diuina constitutio ligat eos, nõ tamen ec. facit quod nota. in c. de infidelibus. præalle. a contrario. ergo patet, quod inter infideles, qui constitutionibus ec. arctantur, contra Deum contrahitur, vbicunque tale impedimẽtum obuiat, & sic episcopo eo separante non obstabit auctoritas euangelij, quos Deus coniunxit homo non separet, vt s. c. porro. §. j. secundum Ho. & quod no. Io. And. in c. de infidelibus

2 de consan. & affi. Item no. † in verbo, religionis, arg. quod ob fauorem fidei pœnę restringuntur, & priuilegia dilatantur. Et ex hoc arguit Ho. quod talis debet habere priuilegium circa dotes, ar. de cõuersione infidelium. c. j. in fi. nam si imperator hoc priuilegium dare potest, C. qui po. in pig. habeantur. l. assiduis. multo fortius ipse Deus, ar. 30. q. 3. c. ita diligere. & facit quod ibi notatur secundum Ioan. And. super gl. 3. & infertur hoc ex eo, quod sicut hoc fauore fidei permittitur, quod conuersus ad fidem potest cohabitare vxori infideli, quamuis sint in gradu p̄hibito, sic etiam ipsa infidelis habet priuilegium dotis. hoc tamen ar. non procedit secundum Car. nisi quando mulier infidelis est vxor catholici, vt hic. Item etiam tunc non colligitur, vt hic, vt dicitur 3. q. j. c. j. & ex eo quod dictum est s. quod fauore fidei pœnę restringuntur, & priuilegia ampliantur, colligitur ar. contra illos, qui vulgo dicunt, quòd quando pagani conuertuntur, oportet quòd dimittant omnia quæ habent: quod est falsum, vt de Iudeis. c. Iudæi. secundo. §. si quis. & secundum hoc expone literam ibi, a cuius perceptione, secundum Car. idest a fide iam suscepta vel suscipienda. Vlt. no. effectum baptismi, quia non est ordinatus ad dissoluendum mat. & est sensus, quòd baptismus debet prodesse non obesse: quandoque tamen per baptismum soluitur coniugium, sed non principaliter, sed per con-

3 sequentiam, vt s. c. proxi. ver. si enim. secundum Host. †Quæro circa id quod dixi in 5. notabili, quòd paganæ mulieres habent priuilegium in dotibus: an hoc sit verum. dicit Host. quòd sic, fauore fidei, ar. de conuer. coniu. in fi. c. 2. Sed contra hoc op. C. de hære. l. j. & auth. ibi posita. Soluit Host. quòd licèt verba contradicant, non tamen in effectu: nam illa iura quo ad verba prosequuntur omnes rebaptizantes, sed quo ad mentem solum eos, qui professi sunt semel fidem catholicam, & postea præuaricantur. item omnes excõicatos. Et ex hoc dicit Host. aliud esse de Iudæis, qui ab ec. tolerantur, & paganis, qui baptizantur, nec per cõtrariam interpretationem retrotrahantur a cõuersione, vt hic. & ar. de aposta. c. quædam. in fi. ff. de leg. 3. l. non aliter. ff. de leg. l. scire. j. dist. c. consuetudo. nam q̄ priuilegium prædictum non concernat hæreticos, est fauor fidei: nõ debet ergo p̄ fidẽ retorqueri, vt C. de legi. l. quod fauore. & pro hoc dictum Auth. de priui. doti. §. pe. ver. sed sint eis. sed hoc est quod dicit lex C. eis Iudæis & paganis lapsis & errantibus subuenitur, non sacrum baptisma profanantibus, vt C. de aposta. l. hi qui. s̄m Ho. in fi. Bu. transit hic simpliciter cum opi. Host. hic posita, quæ summa ęquitate procedit fauore facilioris conuersionis: de rigore autem pars cõtraria vr̄ verior, quam hic sequitur Car. priuilegium enim præmissum solum respicit Christianos, & non deuiantibus a fide conceditur, vt in Auth. præal. de priui. do. ab hęre. mulie. nõ pręstan. ver. quia ibi qui diligentiam hanc, & adorandã fidem nostram tenere catholice dicimus. & ad præal. ver. sed si sint eis dicit q̄ non probat id, ad quod inducitur. Item debet intelligi s̄m præcedentia, ar. de ap. c. 2. requiris. & in c. inquisitioni. ibi aũt in parte præcedenti concedunt priuilegiũ solũ Christianis non deuiantibus a fide, & tũc dixi. & per hoc alia superius inducta p̄nt reuocari in alia parte: nam priuilegiũ præmissum est cõcessum solum Christianis, non debet ergo extendi, vt in regula, priuilegium. li. 6. c. porro. de priui. facit quod no. Bar. in l. j. C. de iu. & fa. igno. ad hanc literam dicit, q̄ licet non puniantur pagani cõuersi ad fidem, ex eo q̄ ante conuersionem ɔ̃xerunt in gradu prohibito lege catholica, imo permittantur in ma. cohabitare, etiã si vxor sit infidelis: non p̄pter hoc sequitur, q̄ mulier infidelis debet hẽre alia priuilegia, d. ver. sed si sint eis & c. Venio ad gl. huius partis, gl. j. oppo. & sol. in fi. quærit & sol. in fi. gl. dic, q̄ secundus prohibitus est in linea inæquali, non aũt in linea æquali: & sic intellige qđ no. 30. q. 3. c. Pitatiũ. & qđ notatur de rest. spo. c. literas. in verbo, vr̄ lex diuina prohibere. põebat Ho. hos versus.

Nam soror & neptis matertera fratris & uxor,
Et Patrui coniũx mater priuigna nouerca,
Vxorisque soror priuini natam, nurusque:
Sicque soror patris coniungi lege uetantur.

4 Et qđ dr̄ de vxore fratris, intellige s̄m id qđ hẽs in c. pxi. †Glo. 3. op. & sol. in fi. gl. dic hic, q̄ infideles sunt iniuriosi Christianis, & fortius si cõtumeliã inferũt fidei per subtractionẽ cõionis Christianorũ: subiacẽt ẽt legib. Imperatoris sub imperio degẽtes, s̄m Ho. cuiuscunq; sint sectę: & ipsas habent de necessitate seruare, vt C. de iudæis. l. 2. & l. nequis. ibi, iudei. C. de paga. l. fi. & pro hoc soluitur ɔ̃rium sequẽs in tex. q̄ nihil ad nos de his, qui foris sunt: nam per leges ciuiles ligantur iudæi, C. de iudę. l. nemo iudæorum. & l. 2. C. de incest. nu. nam si Iudeus habet binas uxores, punitur pęna illarum legum. soluit Hos. nam cum dicit, q̄ nihil ad nos de his, quæ foris sunt, procedit quo ad excõicationis s̄n̄iam, quæ non fertur ad infideles. item quo ad fidem & spirituale cõsortium, & sic loquitur hic, & 2. q. j. c. multi. & est rõ, quia censura legis catholicę respicit animas, de ver. sig. c. quęrenti. non p̄ot ergo per ea constringi, nisi fidelis & Christianus: sed legibus ciuilibus bene subiacent Iudæi, vt in ɔ̃rijs: nam censura legis Imperialis respicit corpus: & quo ad exemplum præmissum, vide Inn. in c. quod super his. s̄. de voto. De habente plures vxo. dicit Ho. q̄ iste non excusatur pretextu ignorantię, cum hoc sit ɔ̃ ius gentium, & naturale, vt ff. de adul. l. si adulterium. 2. rñ. & §. j. & z. naturale aũt est ius, quo oẽs vtuntur, de cõsue. c. fi. & ex hoc infert Host. q̄ cum infideles subiacent legi imperiali, subiacent ẽt

a catholicę,[a] licèt non immediate: nam impe. & eius lex subiacet canonicæ, quod lex canonica non potest per secularem iudicẽ exerceri, de fo. comp. c. postulasti. de vsur. c. post miserabilem. & c. quanto. 17. di. nec licuit. de iudi. c. cum non ab homine. s̄m Ho. Bu. aũt transit cum opi. & dictis Ho. imo magis detruncate illũ recitat, q̃ loquitur. Ideo stat cum prædictis, cum limitatione tñ Car. Flo. hic, qui dicit, q̄ ẽt legibus & canonibus ẽt ligantur Iudæi immediate, si sunt de t̄pali iurisdictione eccl. & hoc quo ad t̄pales res. Ideo quia cessat rõ s̃. dicta, cum dr̄, nihil de his q̃ foris sunt,

ADDITIO.

a ¶Catholicæ. Adde, quòd contra uidetur tenere d. Soc. consi. 67. incip. Frustra. uer. 2. autoritate Pet. de Anch. in j parte. char. 117. & consilio 70. inci. In præsenti consultatione. uer. 6. confirmatur, in d. parte, char. 214. quòd Iudęi & alij infideles in usuris, iuramentis, matrimonijs, decimis, & similibus casib. in quibus ratione pacti uel spiritualitatis laici catholici traherentur ad ecclesiasticum forum, ipsi non trahuntur, sed tantum mandatur iudicibus secularibus, ut cogant Iudęos ad restituendum usuras ob eorum uoraginem, non ratione pacti. Item quòd non compelluntur a Papa circa illa, quæ concernunt salutem animarum, nec ligantur constitutionibus canonis, ut ipse d. in d. consi. 68. in uer. 3. hæc opi. item quòd simul cũ Christianis legibus, & statutis loci, ubi habitant, subijciuntur, ut per eum in d. consi. 70. in uersi. secundo quia, char. 123.

sunt &c.quia illa ratio procedit in pœnis spiritualibus,vt dixi secundum Host.in temporalibus enim pari ratione sunt ligati canonibus in terris ec.sicut ligātur legibus in terris imperialibus. & procedit quod no.Arc.2,q.j.multi.vbi ꝓsequitur Card.in rub. de const.consi.10.& de testa.consi.31.Pet.de Anch. multa in repetitione regulæ,ea quæ.in 10.char.de re.iur.lib.6.& in c.de infidelibus.de consan.& affi.per Inn.& alios in d.c. quod super his.de
5 voto.†Vltimo quæro,Iudæus dolo & scienter blasphemauit Papam,& dicit Deum non posse facere ꝙ esset Papa: & si haberet Papā & Deum in manibus, euelleret sibi oculos. episcopus ex officio formauit inquisitionem super præmissis,iudæus comparuit,& in eum tanq̄ in iudicem consensit, & negauit prædicta, & præstitit fideiussorem de soluendo oēm condemnationē sibi faciendā.recepit eps testes, qui probauerunt dicta verba: iudex secularis vult eum punire dicendo, ꝙ ad eum spectat, ꝙ non est de temporali iurisdictione ec.Quæritur,ad quem spectat.vr̄ ꝙ ad iudicem secularem,quia nihil ad nos de his qui foris,2.q.j.c.multi.& in hoc tex.In ꝯrium etiam facit, quia etiam iudæi puniūtur per ec.vt no.de iudę.c.iudęi.de vsur.c.post miserabilem.& in ca. quanto.Non obst.c.qui sincera.45.dist.2.q.j.c.multi.qui loquuntur de excommunicatione. Soci.Gas.de Cal. in consi.suis consi. 2.in rub.de iudę.& in rub.de foro compe.consi.11.dicit,ꝙ ad episcopum spectat,cum sit crimen ec.ergo &c.ca.2. de maledicis.& grauius est æternam quàm tp̄alem lædere maiestatē,c. vergētis. de hære.maiestas loquitur per ec.nec ec.tolerat opprobria illius quem verbo protulit:hoc crimē sapit hæresim, & hæreticus est, qui male dogmatizat de fide & articulis,vt 24. q.3. c.item scisma. aliàs incipit,inter hæresim. & licèt iudæus proprie non possit dici hæreticus, quia hæresis sonat diuisionem, & is qui nunq̄ fuit in ec.non potest dici hæreticus,vt in gl.in ver.hæreticus:in cle.j. de vsu.tamen potest verba inique proferre,& male sentire de articulis fidei: & sic tanq̄ plenè hæreticus punitur propter offensam Dei,& proximi scandalizationem,& ec. Rectè in alijs delictis ec.punit vel per se,vel per principes seculares, c.post miserabilem.de vsur.& de iudęis.c.iudæi.& c.& si iudæos.c. postulasti. & ꝙ hoc crimen est puniendū,sicut rectè in crimine hæresis, de hære.c.inquisitionis.lib.6.c.cum s̄m.& c.fi. eo.ti.& li.hoc voluit gl.in c.2.præalle.quæ no.ꝙ vna potestas iuuatur per aliā: & ꝙ sit ecclesiasticū, potest probari per no.in c.cum laicus.de fo. cōpet. lib.6.vbi concluditur illud esse ecclesiasticum crimē,quod principaliter tangit potentiam & reuerentiam Dei.facit vt dicit Ho. de iudæ.in c.fi.non ob.c.2.de male.quia ibi mandatur ad instantiam eccię.vel s̄m Ho.vbi s̄.illud procedit, qn̄ pęna capitis venit imponenda,quam imponit lex, vt non luxurientur ꝯ naturam. quæ enim pœna imponitur luxuriantibus ꝯ naturā,blasphemāti imponitur,c.& si iudęos.de iudæis.per illum ti.in c.nonnullis. loquuntur ꝑ ꝑ crimina commissa in derisionem & læsionē Dei & Christianorū,cum faciūt lac effundere in latrinam. Nam dic puniendos per seculares:intellige per requisitionem iudicis ecclesiastici:ita intelligitur cle.j. de iudę. s̄m Gas.& est ratio, q̄a cū iudęi non possunt directè excōicari,& ec.non habet qđ vltra faciat,ideo illa iura dicunt recurrendum ad iudices seculares: sed vbi ipsa timetur per impositionem pęnæ,non est dubiū quod laicis etiam Christianis pro his criminibus ec.pęnā imponet.ꝓbat 17.q.2.c.statuimus.& no.18.di.c.qm̄.de pę.c.licet.& si cōtra Christianos hoc pōt ec.multo fortius ꝯ iudęos: & posito ꝙ negēt crimen fore mere ecclesiasticum,sed dicatur mixtum, s.ecclesiasticum & seculare,prout multa sunt quæ sub vtroque iudice puniri possunt, de quibus de fo.compe.c.cum sit.c.licet.& c.ex tenore.tunc locus est præuentioni,de offic.ordi. c.pastoralis.& c.duo sunt.quod fit per solam citationem, de fo.compe.c. proposuisti. Et procedit hoc nedum,si sufficienter punitur:& etiam si minorem pœnam est arbitratus,cum possit super crimine dispensare, d.c.licèt.de pę.di.3.§.is auctoritatib.& de iudi.c.at si clerici. Non ob.si iudex secularis dicat,quòd iurauit seruare statuta, ex quib. arctatur ad inquirendum & puniendum tales:quia dico, ex quo conuentus est,& punitur coram iudice idoneo, ibi statutum nō habet locum, quia statuta recipiunt interpretationem secundū ius commune,de consti.c.ex literis.c.cum dilectus. de consuetudine.& quod no.Io.An.in regula,pro possessore.in mercurialibus.statutum ergo debet intelligi de non punito per suum iudicem ꝯ petentem: & probant iura inducta. & prædicta fortius procedunt,qn̄ sufficienter punitus esset iudæus per iudicem ecclesiasticum:hic non sunt alia.& faciunt no.in c.de his.de ac.

§. Quia uero. Sūmatum est s̄.Primo quæritur qō. secūdo solutio,ibi, verū. Et ibi primo r̄ndet. Secundo r̄sionem ꝓbat vna ratione,ibi,cum ab initio. Tertio alia,ibi,& scriptura.Quarto soluit obstaculū, ibi, nec vlli.Quinto responsionem probat alia ratione,ibi, sane.Sexto concludit, ibi,si ergo.In text.ibi, fęminas.non dixit vxores, quia vna tantū est vxor,vt j̄.patebit secūdum Pe.In tex.ibi, ab initio.s. creaturæ humanæ,cum qua ius naturale & naturalis cœpit ratio, 5.di.c.1. in prin.Not. quod secundum paganos ma. cum pluribus fœminis potest contrahi: & sic ma. est in plures multiplicabile, sed dic quod prima tantum vxor est, secundum Pet. vt s̄. dixi.Not. secūdum Ho.quod obuiat fidei Chr̄ianæ hēre plures coniuges. & dicit etiam Hosti.quod repugnat iuri naturali,rationali, & diuino.& ideo quilibet debet abstinere, cum pluribus sit subie-
6 ctus,de decimis.c.tua.†Nota, quod pluralis locutio non est vno contenta,nec singularis est in pluribus verificabilis, & pro hoc sumitur hic modus probandi,quod non licet habere plures vxores,quia institutor ma. idest Deus vnum hominem coniunxit vni fœminę:ex quo infertur,quod nec vnus plures, nec vna plures homines in coniuges habere posset. Fuit autem creata fęmina ex costa viri, vt hæc ne videret ancilla.33.q.5.c.hæc imago. & c.nec illud.vt dicit, vna costa,ad designādū qđ vnus fuit animus, ideo de costa,vt collateralis appareret,formata.n.fuit Eua, nō de capite,sed de costa,ne omino videretur dn̄a,nō de pede,ne oīno
7 videretur ancilla,vt no.in d.c.nec illud †No.4. quod inter paganos non valet ma.contra legem diuinam contractum, & sic pagani subijciuntur legi diuinę,secundum quam non est licitum habere plures vxores,nisi diuina reuelatione concessum sit. Itē no.quod factum reuelatione diuina, & si quo ad nos videatur pc̄m̄,non est t̄n in veritate pc̄m̄. Item quod procedit arg.a maiori,c.cum in cunctis.de ele.auht.multo magis.C.de sac.san.ec. Vltimo no. quod vir & vxor non inducantur ad impia, de hoc in gl.in ver.quo ad impia.Opp.in eo quod dicitur,quod patriarchæ propter diuinam reuelationem excusantur ab adulterio, quia illud non potuerunt committere.& priuatio præsupponi, habitum,s̄.de consti.c.cum accessissent. & c.nam concupiscentiam.nec secundum tp̄s eorum erat lex data Moysi. So. Ho. & Ioan.And.quod licet lex mosayca non erat data,erat tamen lex naturalis, quæ volebat quod quilibet hō suæ & non alię adhæ-
a reret mulieri,[a] & sic secundū ipsum esset adulterium,nisi diuina iuuaret reuelatio.Opp. etiam, quod etiam licet infidelibus habere plures ꝯiuges:nam si ꝯuertant̄ ad fidē,licentiant̄ filij nati ex superinducta,qui fi.sint le.c.fi.vbi de hoc no.in gl.2. So. s̄m Vin. hic,& no.in gl.hoc fit fauore fidei. & dic s̄m Car. Flo. ꝙ ex hoc non infertur,ꝙ teneat mat.cum superinducta, q̄a ibi non tenet,
8 vt hic.& vide ibi no.in præalle.c.fi.† Quæro j. dictū est in primo no.ꝙ si paganus ducit plures fęminas,prima est vxor, quid si est mortua prima,qua viuente cū alijs pluribus ꝯxit,& ꝯsummauit. vr̄ ꝙ neutra sit vxor,arg.de eo qui du.in ma.quā pol.ꝑ adul.c.fin. in ꝯrium facit s̄.eo.c.1.j.respon.& in eo.c. ver. qui aūt.per quę vr̄ ꝙ illa,cū qua primo ꝯxit,c nseat̄ vxor,& sequit̄ ꝯuersum ad fidē, & cogendus sit ille in eā cōsentire, cū talis dānatio sit de iure cano.cui nō subsunt pagani.& hoc tenet Ho.& Io. An. hic in ver. inducent̄. potissime sic dicendo in fauore fidei, vt s̄.j.r̄n.& hoc tenet Bu.hic,licèt hoc sit ęquū fauore fidei:de iure t̄n vr̄, ꝙ nulla sit vxor,quia viuēte prima nō tenet ma.cū alijs,vt hic. & hoc placuit d.Car.si t̄n sequit̄ ꝯuersum ad fidē, vr̄ ex nouo cōsensu mat. ꝯualidari,ar.in §.se.adeo.ꝙ cōuersus cōpellit̄ ad eā cōsentire: & hoc fauore fidei.& ex hoc sequit̄,si cōpelli non pōt,nō ꝯualidat̄, cū primus cōsensus fuerit nullus.facit qđ no.in c.1. de eo qui du.
9 in ma.in gl.j.qđ super ea scripsi. † Quæro 2.q̄d si catholicus ꝯhit cū pluribus eo.momento,dicēdo,cōsentio in vos oēs:& sibi oēs mulieres r̄ndent,& nos in te.vr̄ ꝙ illa sit vxor,cū qua primo consummauit,ar.de ꝯdi.app. c.de illis.Gof.ꝯdicit,ꝙ mutuo se impediūt,vt ff.de vsuf.l.quotiēs.& idē dicit si spōsalia,sint ꝯcta, q̄a vbicunq; nuptię ꝓhibent̄,& sponsalia,ff.de spō.l.oīo.de spō.c.sponsam.& iō copula carnalis non pōt ratificare,qđ est oīno illicitū, 27.di.c.nuper.qđ est verū s̄m Io. ēt cū sola ex illis sit apta. cōcor. Vin.Gof.& Phi.cū illi nō soli intendit se obligare insolidū, imo & alijs,& sic agit ꝯ ius ma. qđ exigit vitam indiuiduam, 32.q.2.c. solet.non est ergo ma.vt ff.de ser.expor.l. si venditor. & ff.de ꝯhen.emp.l. si in venditione. sicut si cōpromittit̄ in liberū & seruū,non tenet cōpromissum,ēt quo ad hoc vt ille,qui est liber.sit arbiter,vt ff.de ar.l.Pedius.licèt sit ar.contra, C.qui test. fac.poss. l.hac consultissima. §. ex imperfecto. l. sancimus. C. de dona.& de arbi.c.contingit.de conse. distin.2. c. si non sanctificet̄. sed ad hoc respondetur per no.in regula,vtile.lib.6.et in ca.cum super. de offi.dele.et in c.illa.de ele.adde quę no.sunt s̄.de spō.c.ex literis.

ADDITIO.

a ¶Mulieri.Gen.2.j. Corin.11. Matth 9 & Marci decimo.Ephe.5.j. Corinthio.6. Esa.4.

ris.el 2.ſuper 2.glo.& faciunt quæ no.Ioã. An. de cle. non reſi.c. quia nonnulli.in glo. magna. ver. quòd ſi epiſcopus. & remittit Hoſt.ad ea quæ not.in ſum.de ſpon.in princ.§.fi. ver. quod ſi iura.& cum his tranſit Bu.& Car. Flo. Venio ad glo. huius partis, & glo.ſuper ver.vel quam.ſentit op.formantur hic in princ.duæ
10 quæſtiones, ad alteram ſolam reſpondet glo. † Ex qua collige, quòd ſufficit reſpondere quæſtionibus, vel argumentis, ex hac glo.collige quod dicitur in ſummario,& s.in princ. quòd ſi quis contraxerit cum pluribus,prima eſt vxor, non ſecunda. Glo.ſequens colligit ex litera.glo.4 remittit.glo. in ver. duo. arguit de c.quod ſi dormierit.dic ꝙ plures poſſunt eſſe in vna carne.gl.nõ ſoluit.dic quòd plures non eodem tempore,ſed ſucceſſiue, & cũ glo.alleg.c.quod ſi dormierit. dic quòd aliàs eſt §. quod.ſub cap. Deus maſculum.& not.hanc glo.in eo quod dicit de duplici expoſitione pluralis numeri.Glo.in ver.plures.coadiuuat tex. allegando iura. Glo.in ver. diuino. oppo.etiam quòd circa diuinam reuelationem oportet adhęrere alteri quàm vxo. 33.qõ. 4.c.dicit. & c.obijciuntur.glo.ſoluit dupliciter, & vtraque tolerari poteſt. Glo.j.ver.non ad imperia.oppo.& ſoluit, in fin. glo.no.qualiter vxor ſubiecta ſit marito:& facit,quòd maritus reuocat votũ vxo. & non econtra,33.q.5.ca.voluit.& ſecundum Goff. & Ioan. An. facit quod ſcripſi ſecundum Gaſ.in 2.q. ſuper rub.qui cle.vel.vo.
11 †Et ex hoc quod dicit gloſ. quòd maritus & vxor æquiparantur ad continentiam ſeruandam,& fidem thori,infertur, quòd ſicut vir poteſt accuſare vxorem de adulterio,ita & ecõtra , & de hoc in Spe.de adul.§.ſed nunquid.in fi.facit 31.quæſtio.j.§. hoc in mulieribus.glo.in c.1.s.vt lit.non conte.& per hæc arguit Ioan. An. pro Bar.Brix.cõtra Io.de his,quæ no.12.q.2.in c. ſi quos de ſeruis. vbi dicit,quòd non poteſt mulier virum accuſare de adulterio,licèt econtra ſic:& cum iſto tranſit But. dic ſecundum Card. hic, quòd licet vxor poſſit accuſare virum de adulterio ad pęnitentiã
a & ſeparationem thori, [a] non tamen ad pęnam legalem, ad quã poteſt vir accuſare vxorem,32.q.2.in §.publico.vbi de hoc.& no. s.de procu.ca.tuæ.& c. gaudemus, de conuer. coniu. facit quod no.Bar.Brix.in præal. c. ſi quos de ſeruis. & §. hic in mulieribus. 32.q.j.hic non ſunt alia.

ADDITIO.

a ¶Et ſeparationem thori.Et adde etiam,ut probat ver.donationem propter nuptias.per not.in c.gaudemus.& in c.ex literis.s.eo.& Doc.& Coſma contare mus in c.plerunque.j.de do.inter uir.& uxo.l.conſenſus. §. cauſas. C. de repud.vbi no.

SVMMARIVM.

1 *Vxore prima viuente non licet ducere ſecundam, niſi in tribus caſibus, de quibus hic.*

2 *Exceptio obſtat agenti poſſeſſorio, quando ei non poteſt cohabitare abſque cõtumelia creatoris, uel ſine peccato.*

Conuerſo altero ex infidelibus ad fidem, ſi alter re integra ad fidem conuertatur, ſe inuicem coguntur recipere.

Diuortium ſecundum legem infidelium excuſat ab adulterio, lex autem diuina hoc prohibet.

3 *Diuortij ſeu repudij ſententia qualiter proferatur.*

4 *Contumelia creatoris an ſoluat ius matrimonij.*

5 *Baptiſmus an tollat omne uitium.*

§.Qui autem. Summatum eſt s.in prin.c.Et primo ponit dictum cum ratione, & ponit triplicem exceptionem,ibi,nunquam.Secundo exceptionis rationẽ, ibi,quia vero.Tertio ſoluit aliud dubium,ibi,quòd ſicut. Quarto aliud,ibi,quamuis.In tex.ibi, repudiauit. dic ſine cauſa, ſecundum Innocentium.In tex.ibi,veritas.ideſt Chriſtus,qui eſt veritas & vita.In tex.ibi,ea viuente.aliàs ſecus,vt de ſec.nup.c.vlt.& pe.In tex.ibi,creatoris.vt quia vult Chriſtum dimittere,vel idolum colere,& aliter non vult cohabitare, ſecundum Pet. In tex, ibi,peccatum,vt quia vult,quòd lenocinio viuat, vel ſolita latrocinia facit,ſm Pet.& Abb.in quo caſu,ideſt in quibus.In tex.ibi, reſtitutionem.i.viri conuerſi ad fidem,qui reiecerat vxorem,ſm Inn.In tex.ibi,petẽti.vxori infideli,Inn.In tex,ibi,iniuſta, facta, ꝓprie tene c.porro.s.eo,dic vt ibi ſm Io.An.In tex.ibi,in huius, ſ.vt eum relinquat,quod dic, vt s.qđ dic,vt s.ꝓximo ver.ſecundũ Io.An. In tex. ibi, ducat.de licentia eccl'e.quod dic, vt no.de deſpon.impu.c.2.ſecundum Hoſt.No.primo de repudio, quod per mittitur ſecundum ritum infidelium, de quo dico in q.j. ſecun-
1 dum Inno.†Not.ſecundo, quòd viuente prima vxore non licet ducere ſecundam,ſed ea defuncta ſic,ca.pen. & vlt.de ſecun.nu. & hoc niſi in tribus caſibus hic expreſſis, & ſupra c.proxi. aliàs conuerſus ad fidem tenetur cohabitare ſine prædictis cauſis: ſi tamen vir non vult illi cohabitare, non poterit aliam ducere, nec illa alium. vide quod dixi ſecundum Pet. in tertio notabili,
2 s.c.proxi.†No.caſum,in quo agenti poſſeſſorio obſtat exceptio, quando ei non poteſt cohabitare abſque contumelia creatoris, vel ſine peccato.No.quarto,quòd altero ex infidelibus ad fidem conuerſo,ſi alter reintegra ad fidem conuertatur, ſe inuicem cõpelluntur recipere.Vltimo no.quòd ſi infidelis repudiata cõtrahat,licèt coniunx eam repudians ad fidem conuertatur,ea reuerſa non poterit eam repellere exceptione fornicationis: & ſic licèt repudium non approbetur per canones ſecũdum ritum infidelium,excuſatur tamen contrahens cum alio ab adulterio.de hoc in glo.vlt.in princ.Et ſic nota,quòd diuortium ſecundum legem eorum excuſat ab adulterio contra legem diuinam quo ad alia,quæ ſunt pęnæ temporalis. & ſic ſecundum Vinc. leges iniuſtę excuſant a delicto & a pęna fori temporalis,ſecũdum But. hic.& faciunt quæ dixi notabiliter in c. fraternitatis. ver. quam-
3 uis.de frigi. & malefi. Oppo. primo contra tex. † quòd mulieri infideli denegatur reſtitutio mariti in caſibus,de quibus hic per Inno.quid ſi dato libello,licet conceſſum eſſet in lege veteri, ꝙ daretur propter maius malum vitãdum, an paſſim dare licitum fuit.& dicit Innocen.quòd requirebatur quòd ſacerdos interueniret ad cognoſcendum,an cauſa iuſta ſubeſſet,quia indiſtinctè non permittebatur,ſed in certis caſibus tantum. & dicit Innoc. quòd ſacerdos non debet inter coniuges ferre ſententiam diuortij,immo quoque nec debet dicere, permittimus quòd vxorem tuam dimittas:ſed poterit dicere,permittit lex,quòd eam dimittas:non tamen ſine peccato, ex quo Deus coniunxit, homo nõ ſeparet:dico autem vobis, quòd quicunque dimiſerit vxorẽ ſuã,
a niſi ob fornicationem,[a] 32. q.j.c.dixit.ſecundum Hoſtien.& tradit hic Innocen. generalem regulam: & dicebat quòd hodie ferenda erit ſententia modo prædicto in omnibus permiſſionib. vbi eſt peccatum:quod eſt notandum ſingulariter ſecundũ Car. Flor.& pro hoc de iureiuran.c.mulieri.ſecundum Hoſt.Inno.& Ioan.And.hic.& in eo quod dixi s. repudium reprobari, intelligo ſecundum Inno. Hoſt.& Ioan. An. hic in verſic. repudiaret. quando ſine cauſa fieret: & hoc ita ſubaudiunt: & ſi tunc aliam duxerit,matri.non teneret, ſecundum Hoſt.ex multis enim cauſis licite fit ſeparatio matr.vt s.de eo qui dux. in matri.quam poper adulterium.c. 2. & 3.de eo qui cogno. conſan.vxo. ſuæ.c.1.& per totum. & in pluribus alijs ti. ex cauſa poteſt ſeparari matri. & dabatur libellus repudij hac forma,ſecundum Io.An. Dicunt cõiuges ꝯiugi, res tuas tibi habeto,vel tibi agito: vt ff.de diuor.l. j.& 2.de hoc libello ad alium tamen ſenſum habetur in ꝓoę.ſecundum Io.And.collatione ſarcinulas dicet libertus, & exi:iam grauis es nobis:& ſæpe cum egeris, exi.Quæro ſecundo,de quibus cauſis loquitur litera ibi,propter cauſas prædictas. dic quòd de tribus proximis præcedentibus in litera,ſm Io.Vin.& Phi.& eſt ſenſus literæ,ꝙ ſi conuertitur ad fidem,& mulier nolit cohabitare ſimul,vel non ſine contumelia,vel eum pertrahat ad mortale peccatum, vir ex altera iſtarum trium cauſarũ alteram ducere poterit.& ſic vr̃, ꝙ ex iſtis tribus caſibus ipſo iure ſoluitur matri.de quo dico in glo.j.ver.ex his vr̃.Venio ad gl.in quibus reſiduum expediam.Glo.j.& 2.ſunt remiſſiuę.Gl.3.op.ꝙ imo plures caſus ſunt,quibus põt vxor dimitti:exponit,i.in quolibet caſu ꝓmiſſorũ.& ſic ponit oẽs caſus ꝓdictos per Vin. Ho.& Abb.vt refert Io.An.ſuper gl.dicũt, ꝙ illa verba gl. in quolibet caſu ꝓmiſſorũ,referuntur tm̃ ad duos caſus vltimos,qñ.ſ. non vult cohabitare ſine contumelia creatoris.vel dic, pertrahat virum ad mortale peccatũ.& hoc verius,& placet Bu.& Card.nã in primo caſu qñ ipſe non vult cohabitare, fruſtra quæritur de reſtitutione, cũ vir eã ſpoliet:ſed gl. in eo quod facit relationẽ ad oẽs tres caſus,habuit reſpectũ ad reſtitutionẽ:ſed quo ad cohabitationẽ ꝓhendã ſunt & alij caſus,in quibus denegatur reſtitutio, de quib. in gl.hic habes in lr̃a,vel ius ſpeciale:qa ipſa mulier ſibimet dat impedimentũ blaſphemando.dic ꝙ eſt ſpãle ſm Car. Flo.qa regulariter ꝯ petentẽ reſtitui nõ ob.exceptio criminis, de reſt.ſpo. c.in literis.& c.item cũ quis.qđ no.Inn.de exceſ.pla.c.inter dilectos.& dixi s.e.c.porro.& c.ſignificaſti. Gl.in ver.negaretur.eſt
4 expedita in præcedenti gl.† Gl.pe. quærit, nunquid contumelia creatoris ipſo iure ſoluat ius matri.& arguit ꝙ non.ſecundo ponit opi.Io.tertio aliorum,cum qua opi.etiam gl.vr̃ tranſire. Primo de q.quærit & ſol. ibi bona hæretici deuoluũtur ad filios hæreticorũ:& ſi qui ſunt hęretici,redeunt ſuam partem,& recuperant abſque rõne fructuum & adminiſtrationis, quo autem ad primã partem gl.Goff.vt refert Io.An.ſuper tex.in verb.ꝓdictis. videtur quòd contumelia creatoris ipſo iure ſoluat matri. & litera ibi,propter cauſas prædictas.exponitur, ideſt antequàm prædictæ

ADDITIO

a ¶Ob fornicationem.Mat.5.& 19.& Mar.10. Lu.19. Deut.24. facit etiam Deut. 22.& Leui.22.

dictæ causæ interueniant, post quas licite contrahitur cum alia: & secundum eum ver.quod si mutat casum, & nō respicit superiora,quando non vult cohabitare,sed quando cōuertitur.& nisi dicatur ipso iure so.mat.accedit iniquissimum, quod quis eodem tempore habebit duo ma.& duas vxo.quod negat ista litera super §.proxi.sed hoc vltimum, quod dicit Goff. non videtur sequi tenendo,quia tunc non soluitur primum mat.quando contrahit cum secunda,secundum vnam opi. glo.hic:& sic non habebit duas simul.Host.dicit posse dici, quòd inter fideles nullo mō soluitur ma.vt s̄.c.proxi.sed nec inter infideles,nisi ab eccl. infideli ad conuertendum, vel ad cohabitandum conuerso sine contumelia creatoris fuerit dies assignata: & sic potest intelligi opi.quæ habet, quòd non soluitur per cōtumeliam ipso iure matri.Si autem dies assignata elapsa fuerit,soluitur ma.ipso iure:& sic intelligitur alia opi.secundum Ho.facit de hoc s̄.proxi.& qđ ibi s̄.dixi.dicit tamen Host.quòd etiam si sit dies elapsa, & cōuerso licentia sit data cōtrahendi,adhuc audietur mulier, si conuertitur re integra,vt hic:si vero pendente iudicio,propter quod petit mulier se restitui viro,contrahit cum alia,tenet mat.cum primum esset solutum.simile quod no.de despon.impu. c.de illis.el j.& de eo qui dux.in mat.c.1.& c.veniens.secundum Host. & puto quòd valde bene,licèt tutum sit,quòd dicta termini assignatio fiat:hic enim litera solum probat, quòd contumelia creatoris facit, quòd licitum est conuerso cum alia contrahere, iterum tamen est obligatus mat.primo.& idem probatur s̄.c.1.& quod dicit Host.de assignando diem,non videtur procedere. Quid si nō assignat tali die,conuersus contrahit, & vxor prima illum repetat,sufficit ꝙ nūc probet ꝯuersus,quòd nolebat talis infidelis mulier cohabitare secū sine ꝯtumelia vel mortali peccato &c. quo probato tunc apparet,quòd fuit sol.mat.& ideo glo.5. in c.præc. dicit,quòd sola contumelia soluitur,& non per ec. & statim quācito non vult cohabitare,& perueniat ad notitiam alterius, quilibet adhibeat testes:quia si infidelem nunc pęnitet,& nunc vellet cohabitare sine contumelia creatoris, impediret postea secūdum mat.vt dicit Ber. in c. præce. In glo.in ver. qui relinquitur. interim tamen antequàm conuersus transeat ad aliud ma.infidelis,qui non voluit a prin.cohabitare, si nunc vult sine contumelia creatoris &c.puto in fauorem fidei,vt talis mulier conuertat̄, licèt solutum sit compelli,tamen debet vir reintegrare tale mat. & sic iure postliminij,vt dicit glo.hic in prin.in opi. Io.si tamen contraheret cum alia,puto quod ma.valeret mero iure,licet contractum contra interdictum ec.per totum ti.de ma.contracto.secus si forte esset interdictum Papæ celebratum, videretur enim ista fuisse legitima causa,s.fauor religionis, ꝙ Papa possit ipsum inhabilitare ad ꝯhendum: ne tamen nimium emungendo sanguis eliciatur,4.di.c.denique.si timeret, ꝙ iste conuersus odio cōpulsionis sibi factæ apostataret, non debet talis inhabilitari per Papam:& hoc tutius quo ad vl.q.In fi.glo.dic vt no.in c.s̄.proxi.
5 in glo.fi.& s̄.ea.& in c.de illa.s̄.vbi latius dixi.†Gl.vl.opp.ꝙ huic mulieri non potest fornicatio opponi, quia per baptismum tol-
a lūtur peccata. Soluitur dupliciter: primo quo ad Deū verū.[a] nō quo ad ius viri.facit secundum Host. ꝙ non remittitur peccatū, nisi restituitur ablatum,14.q.5.c.si res.& regula pctī.lib.6.No.j. ex prima sol.gl.ꝙ omne vitium quo ad Deum tollitur in baptismo:sed inquantum tangit interesse alterius,non.pro hac glo.facit fm Host.s̄.non remittitur &c.& facit,ꝙ si per baptismū tolleretur exceptio fornicationis, absolueret baptizatus cū alterius iniuria,quod fieri non debet.Et hanc so.ponit Inn.hic, licèt per alia verba,dicens ꝙ in baptismo non tollitur iustitia, vt lex, qua ligata est adultera,vt virum repetere non possit:nam per baptismū pctā dimittuntur,nō lex,26.di.c.deinde.& c.vnam.& ex hoc infertur, quod dico in q.post gl.excusatur ergo quo ad Deum de adulterio,quod non committitur sine dolo, vt ff.de adult.l. pen. quod etiam intellige de iudeis in fauorem fidei, fm Ioan.An.& quantum ad conuersos, aliàs vero conuersi, fm legem humanā puniendi essent,non ob.iuris ignorantia,vt no.Io.An. fm Host. super 3.glo.in prin.& vide ibi quod dixi.& cum glo. dicit c.deinde.dic vt ibi no.& 28.q.j.c.2.& cum dicit glo. ꝙ in baptismo omne tollitur,cum baptismus sit sine omni labe, de conse. dist.4.c. sine pęnitentia. si vero quis ad hoc vtitur baptismate, vt amplio ra delinquat, ipsum negligentiæ casum faciat, vt ibi habetur.& cum glo. dicit, quòd ius, quod competebat viro ex fornicatione,remanet saluum.dic ius accusationis vel exceptionis, secundū Vin.& sic qui baptizatur,tenetur pecuniaria pęna ad delictū præcedens,vt ff.de ope.lib.vt l.iureiur.dolus tñ remittitur.Sic ėt dicimus,ꝙ si q̄s ingredit̄ mona.nō p̄p hoc amitto actionē meā, imò ipsā intētabo ꝯ monasteriū,qđ possidet,fm Io. An.hic post Ho.facit Insti.de acqui.per arrogatum.§.fi. Quantum ad secūdā

Sol.gl.dic,quod illa non procedit,& diuidit, & nimis restringit literam, quia generaliter dicit mulieri obstare exceptionem, si alias fuerit fornicata,nec distinguit ante baptismum vł post,nec gl.etiam stat huic so.So.Inno.3.secundum quosdam, quod ideo exceptio fornicatiōis obstat,q̄a crimē fornicationis coinq̄nat[b].
b non tantum conuertentem,sed etiam coniugem,32.q.j.c. in coniugio.Sed hæc so.etiam tangitur hic per gl.ibi, sed quatenus illa fornicata.si intelligis, quod quo ad Deum nō tollitur crimē hoc casu,tunc non procederet hæc so.Si intelligis,quod quo ad Deū tollitur peccatum,sed quatenus respicit virum, non tollitur baptismo,tunc dicit idem quod gl.vl. Pro clariori expeditione glo. Inno.hic,quæro,quia secundum glo.dixi, quod per baptismum non tollitur ius competens,an istud procedit generaliter. Inno. videtur velle quod sic,dicit enim, quod si ante baptismum commisit homicidium vel furtum, post baptismum potest accusari & condemnari,quia licet peccatum dimittatur quo ad Deum & legē promotionis,quia promoueri possit,quamuis peccatum ante baptismum commissum sit notoriū.25.di.c.j.§.j. & de homic. c.presbyterum.per Inno.tamen quo ad accusationes & alias pęnas ligabitur & punietur post baptismum,sicut post pęnitentiā, per quam datur remissio peccatorum,de conse.dis.4.c. sine pęnitentia.vbi dona Spūssancti non sunt gratia,idest quod non expedit post baptismum satisfacere pro excessibus prioribus, ita fit remissio peccatorum. sed Innò. intelligit, quod ibi dicitur sine pœnitentia.s.spiritualis:temporales enim pœnas bene subibūt. qui etiam dicit per hoc posse dici, quod etiam si erat infamis añ baptismum,vt quia condemnatus de adulterio, vel ipso iure, vt q̄a fecit vsuras,talis infamia non imputatur sibi quo ad legē promotionis, sed tollitur, non tamen videtur quod infamia debet tolli,quia videmus quod irregularitas proueniens ex homicidio imputatur post baptismum.So.Inno.in fi.gl.dicit quod infamia, quæ descendit ex peccato,deletur in baptismo, sicut peccatum, 26.di.c.deinde.irregularitas autem non fundatur super peccato, nam etiam qui occidit sine peccato, vt iudex, est irregularis, c. sententiam.ne cle.vel mo.lib.6.c.j.gl.quę solet commendari, in cle.j.de homi.iuste agendo,puta iudicando reū mortis ad mortem, incurrit quis irregularitatē. & idem de bigamo & corpe vitiato, secundū Inn.in vltimo verbo suæ gl. de hoc in Spe.tit.2. §.iuxta.ver.pe.vbi se remittit Ioan.And.Ho.se remittit in his ad ea quæ no.in sum.de homi.§.quæ pœna.ver. lingua. Ex his ergo dictis Inn.hic infertur, ꝙ homicidium commissum ante baptismum,quia illa irregularitas prouenit tunc ex peccato, tollatur per baptismum.no. Inno.in c. presbyterum. de homi. qui indistincte tenet irregularitatem ex homicidio tolli per baptismū. & de hoc in Spec.& in sum.Ho. proxime alle. quid ergo in hoc dicemus?Ioan.Cal.referebat Hug.& Tan. simpliciter tenere homicidam cum peccato per baptismum posse promoueri: nam secundum Hug. propter homicidium commissum post baptismum prohibet promoueri propter errorem,vel scandalum:quę ratio cessat apud infideles.Item secundum Tanc. talis irregularitas est sequela peccati, etiam si per infidelem perpetretur homicidium iuste,cum apud infideles non sit iustitia,24. q. j. vbi sana fides non est, non potest esse iustitia.& de hoc per Ioan.An.Spec.d.§.iuxta.ver.penul.& hanc opin.dicit Ioan.Cal.sibi placere, quia cum irregularitas de se sit pœna cano. argu. de senten. excommu.c. is qui. lib.6. non complectitur nec baptizatos,s̄.eod. in princip. & hoc de irregularitate proueniente ex homicidio: secus dicit Ioan.Cal.si prouenit iure diuino,vt bigamia insurgit ex defectu iure diuino:ideo per baptismum non tollitur,26.dist. c.acutius.& c. deinde. In contrarium facit contra Inno. quia cū quis efficitur irregularis propter huiusmodi, qđ cōmittitur etiā peccando,hoc non est tam ratione peccati quàm propter factū, quod lex cano.ponderat,15.questio.j. ca.fin. & sic licet quodam respectu irregularitatis videatur hoc casu sequela peccati, non tamen principaliter. & per hoc videtur tolli dictum Innocen. qui dicit,quòd in baptismo tollitur irregularitas, quæ ꝑuenit ex peccato:q̄a quanq̄ tollat̄ peccatum,tñ vt dixit, irregularitas remanet:quia nō tā rōne peccati imponit̄ q̄. p̄p factum, quod lex no.pro hoc,quia si de duabus seruitutib. altera tollat̄, sufficit ꝙ altera remanet,de auto.& vsupul.c.ex tuarum.de priui.c.pastoralis.& ex his concludit Cal.ꝙ per baptis. non plus tollitur irregularitas proueniens ab homine cum pacto vel sine pacto,vt iudice iuste occidente, q̄ ante baptismum:& iura signanter ponderant

ADDITIONES.

a ¶Quo ad Deum verum. Vide de hoc Car.in cle.j.§.fin.de usur.& Abb.
b ¶Coinq̄nat. Et adde 32.q.7.quid in omnibus,quòd fornicatio coinquinat animam & corpus.

derant homicidiũ post baptismũ. & est bo. tex. arguendo a ɔ̃rio sensu 50. dist. c. si quis viduam. ꝙ si dicatur, tu dicis ꝙ si ante baptismum occidit non peccando, vt iudex non pôt promoueri, q̃a non tollitur irregularitas: sed si occidit peccando, tollitur totũ: & sic est melioris ɔditionis peccans q̃ non peccans. Nam primo pôt dici, ꝙ infidelis non incurrit irregularitatẽ, quia non est sub regula irregularitatis, dico inuentã a iure positiuo: secus si diuino, vt dixi. Item apud infidelẽ, apud quem non est iustitia, nõ pôt esse irregularitas sine peccato. & in eo qđ vult Io. Cal. ꝙ ꝑꝑ homicidiũ cõmissum cũ peccato non inducat irregularitas, quę post baptismũ impediat promotionẽ: bene probat in c. si quis viduã. & in c. 1. & in c. si quis a ɔ̃rio. & ita ẽt no. gl. 26. di. c. deinde. in gl. vlt. fm aliquos. sed dic, ꝙ illa gl. non dicit hoc, sed dicit ꝙ infamia & irregularitas ex proprio delicto ꝓueniens tollit̃, nisi dicatur ꝙ infidelis non pôt homicidiũ sine peccatò facere. & semꝑ ex pctõ proueniet talis irregularitas infideli, q̃n occidit, quia iuste non pôt occidere, quia intelligit nisi defendendo occideret, cle. si furiosus. de homic. c. lator. ca. ex literis c. significasti. de homi. & Inn. in c. audientiã. e. tit. irregularitas aũt, quæ surgit ex iure diuino, vt in bigamia, non tollit vt dixi fm Cal. de quo nũc dicã in fi. hic, an sit verũ. si aũt aliquis adulteret̃ ante baptismũ, tollitur irregularitas: tũ stat aliud impedi. q̃a ꝑꝑ defectũ sacramenti nõ poterimus sociari, vt no. gl. in c. deinde. pal. & facit iste tex. in fi. huic opi. Io. Cal. de qua s̃. cum dicit, ꝙ baptismo tollitur oĩs irregularitas, vr̃ & placet Car. quia in pœnalibus mitior dẽt fieri interpretatio, regula in pœnis. li. 6. facit qđ no. Inn. de homi. c. ad audientiã. in fi. gl. suæ, quæ dicit, ꝙ in casibus dubijs interpretandum est potius ꝙ quis non sit irregularis. sed aduerte in hoc qđ dicit Io. Cal. ꝙ irregularitas proueniẽs ex bigamia est de iure diuino: est ɔ̃ dictum Inn. in præalle. c. ad audientiã. & de renun. ca. nisi. in ver. personæ. in ver. irregularitas. vbi dicit, ꝙ irregularitas indistincte est de iure positiuo. & idem no. Gul. de montelau. in c. si furiosus. de homi. & hoc vr̃ verius & placet Car. ꝙ ergo bigamus impediatur post baptismũ nõ ꝑꝑ irregularitatẽ, sed ꝑꝑ defectum sacramenti, idem de big. c. de biga. & glo. in c. deinde. 26. di. Pan. hic quærit ex gl. nunquid vxor reuersa ad fidem gaudeat priuilegio dotiũ concesso mulieribus ab Imperatore in dotibus repetendis, vt præferantur alijs creditoribus, l. assiduis. C. qui po. in pig. ha. Pa. in c. ex literis. de pig. Doc. hic concludunt ꝙ sic, q̃a Imperator potuit concedere, fortius ipse Deus. Hæc rõ parũ cõcludit, quia nõ apparet, ꝙ per baptismum Deus & voluerit concedere. sed alle. tex. in auth. idem priuilegium. C. de hære. vbi dr̃, ꝙ priuilegium dotium nõ competit his, qui non participant de fide: a ɔ̃rio ergo competit oĩbus participantibus de fide. satis est ergo ꝙ tempore, quo vult vti priuilegio, est in fide, ar. eorũ quæ no. Bar. in l. ex facto. ff. de vulg. & pup. satis enim est qualitatẽ fidei inesse tempore vsus priuilegij. Vlti. inducitur hæc litera ad q. infidelis dicit pluribus mulieribus, duco vos in vxores: & illæ pariter responderunt, & nos te in maritũ. quæ illarum erit vxor. conclusio est, quòd nulla, quia non habuerit animum obligandi se vni præcisę. quod procedit etiam, si vna tantum inter illas esset apta ad matri. istius, deficit enim hic cõsensus respectu vnius tantum: & s̃. dixi. sed hic replicaui, quia Pa. ita transit, vt habeatis conclusionem breuem.

SVMMARIVM.

1 *Conuerso ad fidem permittitur uti matrimo. quod prius iuxta suum ritum cum uxore fratris defuncti sine prole contraxerat. 3.*

2 *Dispensatur quandoque cum aliquo propter fragilitatem & infirmitatem.*

CAP. VIIII.

DEus, qui. Breue est secundum Io. An. summatur sic. Ponit dispositionem eccl. conuenit conuersus ad fidem, qui vtitur ma. contra eccl. formã contracto, non contra legem Dei, dummodo fm legem Mosaicam, vel eorum ritum diuinę legi non ɔ̃rium. h. d. Et est pars, de pœn. & remis. c. Deus qui. de vi. & ho. cleri. Deus qui. Hu. g̃naliter summat, mat. ɔ̃ctum inter paganos fm legem diui. non repugnante lege cano. valet, & seruetur eis ad fidem cũuersis. Do. Card. in effectu sequitur verba Ioannis An. Primo decisum exordium. Secundo permissio, ibi, quia. Tertio prohibitio,
1 ibi, ne tales. † No, quòd conuerso ad fidem permittitur vti matri. quod prius iuxta suum ritũ cum uxore fratris defuncti sine ꝓle ɔ̃xerat. No. 2. de ritu attendendo. per hoc de temp. or. c. qđ traslationem. & est ritus quædam cõsuetudo, vel lex: q̃n aũt stetur vel non stetur consuetudini, dic vt s̃. de consuetu. c. fin. & ritus q̃nq;
2 non attenditur, vt de baptis. c. licet. † No. 3. ꝙ q̃nq; dispensatur cũ aliquo ꝑꝑ fragilitatem, infirmitatem: & exponit Phil. infirmitatem, idest fragilem ruditatẽ. vnde de facili turbari pôt: nam parcitur ei, ex quo nouus est in lege: sic ẽt parcitur nouello ciui aliquid contra statuta illius ciuitatis facienti. Inn. in c. dudum. in fi. s̃. de conuer. coniu. Gemi. in c. 2. decima col. de consti. lib. 6. Bal. in l. data opera. C. qui accu. non pos. bonus tex. in l. qui cum vno. in fin. & in l. qui commeatus. ff. de re mil. quæ iura alleg. Lud. in singula. facit l. fin. cum ibi notatis. ff. de decre. ab ordine faciendis.
3 † No. 4. quòd secũdum legem Mosaicam frater ɔ̃hit cum relicta fratris defuncti sine prole. de quo in gl. 2. & vide illam, & de spõ. c. ad audientiam. in glo. 2. Vltimo no. ꝙ dispensatur in contractu tolerando, non in contrahendo. simile de conse. eccle. vel alta. c. aqua. de iureiur. quemadmodum. secundum Hostien.

De donationibus inter virum & vxo. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta meretrici an valeat: Et quid si ipsa possit testari. nu. 2.*

3 *Donatio per sacerdotem meretrici an valeat. Et an miles & Doc. possit donare meretr. nu. 4. 5. & 6.*

Facto diuortio vir mulieri debet restituere dotem, & mulier viro donationem propter nuptias. Ideo post tractatum de diuortijs subijcit hanc rubri. secundum Gof. & Ioannem An. post eũ. tamen quandoque fiunt pacta inter virum & vxorem de dote vel donatione lucranda in casum soluti ma. & valent, vt est tex. secundum Ioan. And. in glo. j. in c. ex parte B. de foro competenti. & dico in c. nuper. in j. oppo. j. eo. Et dicebat Hosti. quòd accidit, quòd coniuges constante matri. sibi donant ad inuicem pure & sine causa, aliquando ob aliquam causam & celebrato diuortio, de quo præmissum est in proxima rub. ideo ponenda fuit hæc rub. de donatio. inter virum & vxorem. ad quod pertinet j. eo. c. fi. primo responso. Alia iura huius tit. faciunt ad secundam partem rubricæ. Et conuenit & huic rubricæ de consu. c. pen. de iureiuran. c. licet. lib. 6. de hære. c. decernit. lib. 6. & dicit, quòd donatio inter virum & vxorem vario modo sumitur: quædam dicitur donatio propter nuptias, quædam dicitur esse dos. Et quot sunt eius species, & in quibus vir dotem lucretur, vel donationẽ propter nuptias: & an, & quando dos constante matrimo. repetatur: & an & quando dos sit restituenda: & de omnibus istis hic late vide per Gof. in sum. & latè vide Host. in sum. & aliud in prosecutione huius ti. & an currat præscriptio in rebus dotalib. vide in l. in rebus. C. de iure dotiũ. & quid si mulier solu. matrimo. alteri nubat, an pater possit sibi diminuere dotem, nisi fortuito perierit, quia tunc satis est, quòd secundum facultates suas illam dotet, vt in authen. quamuis. C. de rei vxo. actione. no. Innocen. in c. 1. j. de adul. Et qualis & quanta debet esse dos, vide gl. tex. est in l. cum post. §. gener. ff. de iure dotium. notatur in l. fin.
1 C. de dotis promis. † Sed quæro pro maiori declaratione, an valeat donatio facta meretrici: quia videmus, quòd aliquibus casibus valet donatio facta vxori. Distingue inter solutos & non solutos. primo casu distingue, aut est publica meretrix, siue prostituta, aut non. primo casu dico, quòd valet donatio, immo etiam promissio donationis, l. 4. §. sed quod meretrici. ff. de condit. ob causam turpem. & in l. 2. C. eo. tit. c. qui venatoribus, iuncta glo. in ver. meretricibus 86. dist. glo. alle. iura in ca. ex transmissa. s̃. de deci. facit l. affectus. ff. de donatio. Ho. in summa de dona. j. §. cui. dicit quòd datum vel promissum meretrici, dicitur datum vel ꝓmissum ob turpem causam dotis & non recipientis: quia licèt turpiter faciat meretrix, quòd sit meretrix, nõ tamen turpiter a accipit,[a] vt in iuribus præal. per Legistas, & Canoni. glo. in d. l. 4. ff. de cõd. ob turpem causam. voluit quòd licèt datum possit meretrix retinere, non datum non potest petere vigore promissionis. & idem in l. affectionis. quare dico, quòd cõiter illę gl. reprobantur per Bar. Bald. Ang. post Cyn. & Bu. in §. qui venatoribus: quia ratio tex. in §. quod meretrici. habet locũ etiam in promisso, quia meretrix non accipit turpiter talem promissionem, licèt promittatur turpiter. & pro ista opi. facit tex. in l. multum. ff. de verb. ob. vbi an valeat stipulatio, vel ne, inspicimus personam stipulantis: ergo ita hic inspicimus personam meretricis stipulantis, quia turpiter non stipulatur, opi. tñ ɔ̃ Bar. tenuit Imo, sequendo glo. in d. l. affectionis. & in l. generaliter. ff. de verb. obli. Pau. de Cast. in l. 4. §. sed quod meretrici. vbi etiam glo. ff. de cond. ob turp. causam. ibi Bald. etiam, quomodo reperiatur iure cautum, ergo &c. vt l. illam. C. de colla. præterea sibi, quid si datum, retinet licite: ergo a contrario non licite petit, ar. l. cum prætor. ff. de iud. præterea multa licitè retinentur, quę tamen non licite petuntur, sed illicitè, vt l. j. §. proinde. ff. de varijs & extraordi. cog. facit vltra ipsum pro ista opi. videte tex. in l. fi. §. fin. ff. de actio. & ob.

ADDITIO.

a Accipit. Adde in l. non dubium. C. de legibus.

ob.cui Bar. in d.§.sed quod meretrici. videtur respõdere.ille tex. vult ꝙ non possit exigi a donatario, qđ sibi est donatũ a meretricio causa meretricij:ergo idem debet esse ꝯ, vt si aliud ex vna cã donetur meretricij,illud exigi per ipsam non posset:quasi dicẽdum sit,ꝙ sicut ipsa iuuatur auxilio legis, vt ꝯ ipsam agi nõ possit ex donatione per eam facta,quę a lege valde exosa reputatur, vt l.qui adulterium.C. de adul. multofortius iuuandus est,qui ei aliquid ex cã meretricij promisit.Non ob.d.l.affectionis. in qua se fundat Bar.quia potest intelligi,ꝙ fuerit facta traditio meretrici in donatione,cum donatio sit doni datio, l. Senatus.ff.de dona.causa.mortis.Non ob.l.2.C.de dona.inter virum & vxorem. quia est negandum, ꝙ sit aliqua specialitas in milite quo ad hoc conueniri non posset:sed est bene specialitas,quia miles repetit quod donauit meretrici:licèt secus regulariter in priuato. & ita põt intelligi §.adolescens.in l.si vero non remunerandi.ff. man. vel põt dici,vt est de mente Imo.ꝙ ibi est oĩno diuersus casus:qa ibi non obligatur minor intercedens pro meretrice,cum sit turpis cã,ex qua rõne gñali posset argui idem esse in maiore, qui ẽt non obligat̃ ex turpi cã,vt patet in l.iuris gentiũ. §. si ob maleficiũ.ff.de pac.& in l.si plagij.& l.gñaliter.ff.de verb.obli. Et ideo forte est dubia talis rñsio.& probat gl.ꝯ.Bar.& sequaces.adduco tale fundamentum:nam hodie meretrices ẽt prohibentur,c.meretrices.2.q.4.& sic coitus cum meretricibus est damnatus,c.nemo.c.liberorum.c.dicat aliquis. 32. q.4. sed vbi aliquid promittitur pro coitu damnato,non tenet promissio,l.mercalem.vbi casus,& voluit Ang.& Cy.per illum tex.in l.2.C. de condi.ob tur. cau.ergo cum ista promissio fiat ob turp.cãm,non valebit.& faciunt quæ j. dicam de promissione, quæ fit coniugatę viduæ uel virgini, ꝙ ẽt talis promissio non teneat. Nec ob. si dicat aliquis, ꝙ d.c.meretrices,procedit de iu.cano.nam confundetur,si super iure diuino,& tractetur de materia peccati, debemus etiã in fo. ci.sequi ius cano.c.fi.cum ibi no.de præscrip.no.Bar.in l. priuilegia.C.de sacrosan.eccl.glo.in c.possessor malæfidei. de reg.iu.li. 6.nisi sustinendo Bar.dicatis,ꝙ licet etiam meretricium sit pecca
a tum,tñ toleratur [a] per legem, nec expresse punitur propter ma-
2 iora mala euitanda,c.nerui.13.dist.†Et ex prædictis infertur secũdum glo.& Doc.in c.ex transmissa.de deci. & Cy. in præal. l.2.ꝙ meretrix tanquàm dña poterit legare & testari, & eleemosynã
b facere [b] de suo meretricio tanquàm domina, & decimam soluere,14.q.5.in sum.16.q.j.c.decimas.j.q.j.c. non est putanda. verum glo.præal.dicunt, ꝙ sacerdos non debet recipere decimam a meretrice, dum est in peccato, ne videatur ei impunitatẽ præstare: & fundantur non ea ratione,ꝙ dominium non acquirant. & idẽ dicit Cyn.in præal.l.2.qui dicit,ꝙ verum est, quòd eccl.præcipit, ꝙ sacerdos euitet tales oblationes: sed ipsi libentius accipiunt, quando pinguius exhibentur: & ꝙ coitus istarum meretricũ nõ sit permissus,non tamen est punibilis de iu.ci.vtilitas enim vitę non patitur eas laqueis legum innodari,l.quæ adulterium. C. de adul.Aut non est publica meretrix,siue publice prostituta,vt qa est talenta,vel concubina in domo alicuius:& idem dico, ꝙ valet promissio & donatio.& intellige hoc, si vterque sit solutus, l.affectiones.& l.donationes in concubinam.ff.de dona. & in l. concubina.ff.de leg.3.quæ leges ita intelligantur:talem enim cõcubinam lex ciuilis tolerat, l.vna. C.de concu. l. nec vsuræ.ff.de re iud.licèt ius cano.non approbat,c.nemo.c. meretrices.32.q.4. Aut quærimus de solutis: & tunc distingue, quia aut loquitur, quando simpliciter donatio est facta, sed res non est tradita: & tunc dico ꝙ non valet promissio, vt quia promittere maritatæ, vel virgini non prostitutæ,vel viduæ non prostitutę,est turpe,cũ coitus isto casu sit punibilis de iure ciui.non tamen donatio, l.2. C.de condi.ob turp.cau.& l.meretricalem. & ita Cy.intelligit illam,& Doc.in §.sed quod meretrici.vnde secũdum Ang.in l. cũ te.C.de cond.ob tur.cau.distinguitur.Aut sumus in casu,in quo versatur turpitudo ex vtraque parte, cum mulier non sit soluta: ideo ante traditionem melior est conditio possidentis. Aut res est iam tradita:& tunc melior est conditio mulieris possidentis, regula in pari.lib.6.quod intelligo quantum ad volentem,repetere tamen poterit fiscus a muliere,l.2.ff. de condi. ob turp. cau. & ibi Cy.l.Lucius.ff.de iure fisci.Azo in sum. de condi. ob.turp.
8 cau. † Et ex istis infertur de sacerdote donante meretrici vel concubinę:nam sacerdos non est homo solutus,vnde non valet donatio secundum Cyn. in præalleg. l.2.facit, quia talis coitus est punibilis etiam de iur.cano.supra de cohab.cle. & mulie. & per totum. si tamen tradidit, non repetitur, in regula in pari. de regulis iuris in 6. Sed puto, quòd fiscus eccl. poterit illud auferre: nam eccl. habet fiscum, glo.in cap. quia diuersitatem. de concessio. præb. no. in c. cum secundum. de hęre.li.6.ergo talis fiscus ecc.illud auferet,arg.iuriũ pal.& per Cy.vbi s̃.Nã turpe lucrum recipit fiscus.Non ob.quod dixi s̃.de eleemosyna meretricis,quod non recipit eccle.quia illud in volente dare: hic loquit̃,
4 qñ in pœnam aufertur.†Et ex istis potest inferri de milite donante meretrici,de doc.& aduocatis,qui dicuntur milites iustitię, p no.in l.miles. ff.de re iud. miles enim non potest donare concubinæ,l.2.C.de dona.inter vi.& vxo.& per glo.& Doct.in l.miles ita hæredem.§.mulier.ff.de testa.mili.quod fiscus aufert, l.mulie re.§.Claudius.ff.de his quib.vt indig.De doc.& aduo.vr̃ idem,re
5 mitto ad Doc.in §.præal.& in l.affectionis.præal.†Et quid de scolari promittente meretrici, ponit Cyn.in l.2. C.de condi.ob tur. cau.& si promisit meretrici,& pignus dedit,an competat pignoratitia. Cy.ponit vbi s̃. & gl.in c.qui feneratoribus. 86.dist.quod tamen dixi de milite, intellige s̃m Cy.de militibus armatę militiæ,non de militib.qui militant luxui. & appellantur milites dignitatis,& gaudentes,nõ milites opere,s̃m Cy.in l.2.C.de dona. inter vir.& vxor.non enim possunt donare concubinæ, quia sic possent se priuare armis militaribus propter mutuum amorem, vt §.preall.mulier.ex quo sequitur,quod miles mortis causa posset legare, quia cessat ratio:sic dicimus,ꝙ inter virum & vxorem non valet donatio mutuo amore &c.& tamen valet legatum, c. fi.de dona.inter vir.& vxo.& licet multis videatur contradicere tex.in preelleg.§.mulier.tamen dici potest, quòd loquitur in tali coitu, qui a iure ciuili est punibilis propter verbũ ibi positum, turpis suspitio &c. & de intellectu illius legis me remitto ad ibi
6 no.per legistas in l.2. C.de donat.inter vir.& vxor. †Colligendo ergo ex prædictis facite regu. quod quis potest donare meretrici,& per consequens concubinæ,d.l.affectionis. vbi glo.& l.donationes in concubinam. ff.de dona. Sed hoc fallit in milite secundum glo.vt ex prædictis.Item secundo fallit in minore, vt tenet glos.per text.in §.si adolescens. Item tertio fallit secundum Barto. in milite cœlestis militiæ, & sic in quolibet clerico, per tex.in l.milites.iuncta glos.in prin. de re iudi.facit etiam l.miles. §.mulier. ff.de testa.mil.facit tex.in ca.2.de pœn. lib.6. & hoc tenuit Ioan.And.in nouel. ca.de his. de sepul. Item quarto fallit in milite legali, videlicet in aduocato & doctore, qui etiam non possunt donare concubinæ, ar. eius quod supra in militibus armatę militiæ dicitur,cum eis æquiparentur, vt in l.aduocati. C. de aduoc.diuer. iudic. & propter dictam æquiparationem tenet hoc singulariter Hostien. in summa de dona. in §. & cuiquam. probat per cap.eo libentius.de seruis non ordinan. & per canonem,militare.23.qõ.j. hoc etiam videtur dicendum ex ęquiparatione cœlestis militiæ, & per consequens sacerdotum ad ipsos professores iuris, vt l.j. C. de iusti. & iur.cum dicit lex non immerito vos sacerdotes appellari. Item fallit, quando est simpliciter promissa meretrici, & non tradita, quia tunc non valet promissio, glos. in d. l. affectionis. de quo dicite vt supra. Fallit, quando promittitur corrupte vel viduę, vel neptę, & sic aliàs non meretrici, quia coitus talis est punibilis etiam de iure ciui. ergo turpiter videtur promissum. Cyn. in l.2. vbi Ange.C. de condi.ob turp.cau.

ADDITIONES.

a ¶Tamen tolleratur.Adde,ꝙ meretrices tollerantur, ut euitentur adulteria, & maiora crimina,glo.& Doc.in c.inter opera.s̃.de spon.& d.Ale. in l. si adulterium cum incestu.§.j.de adul.

b ¶Et eleemosynam facere.Vide Arc. 86.di.qui uenatoribus.& j.q.j.non est alle. in tex.ubi singulariter ẽt dicit, ꝙ lucrum meretricis non potest dari in oblationibus,sed in alijs pijs causis sic.

SVMMARIVM.

1 *Dos restituenda est mulieri separato matrimonio.*
Separato matri. ex licita causa, an mulier præferatur debentibus vsuras recipere,dato quòd ante essent creditores, quàm bona pro dote essent obligata.
Dotis priuilegium est,ut præferatur omnibus creditoribus prioribus habentibus tacitas hypothecas,non autem expressas.
2 *An bona mariti sint tacite hypothecata pro alimentis uxoris.*
3 *Dotem recepisse vir stante matri.confessus est ab uxore separato, postea licite matrimo.mulier non probat dotem datam fuisse,quid iuris.*
Quid si post confessionem de dote recepta obligauit uir omnia bona creditoribus & uxor soluto matrimonio agit ad dotem ostendendo instrumẽta prędictę confessionis,an præiudicetur creditoribus.
4 *Dotis non numeratæ exceptio non competit marito, qui post dotem solenniter & efficaciter promissam,quæ promissio probari potest,confitetur se habuisse & recepisse dotem.*
Dotem si confitetur vir ante matrimonium recepisse, & exceptioni non numeratæ dotis renunciet, non habebit locum exceptio:secus si post matrimonium.
5 *An impubes,qui fundum dedit in dotem, & resoluto contractu petit fundũ, & fructus repellatur pro rata alimentorum.*

CAP. I.

1 MVlieres. Breue eſt, ideo non ſummatur.†Non di
uiditur ſecundum Io.An. Vel ſic ſecun-
dum Butriga.matrimo.ſeparato mulieri dos eſt reſti-
tuenda, hoc dicit. Non diuiditur, quia clauditur ſub
vno conſtructu verborum.Not.quòd matri.ſolui non debet,niſi
ex cauſa licita. de quo in glo. j. facit quod dixi in c. gaudemus.§.
qui autem.ſ.tit.j.& tunc dos reſtituenda eſt.Secus ſi ex cauſa for
nicationis ex parte mulieris, ca.plerunque.j.eo.de multis cauſis
ſeparationis ma.vidiſtis ſ.tit.proxi.Quęro,ſeparato ma.ex licita
cauſa, nunquid debeat mulier præferri vſuras recipere per reſti-
tutionem debentibus,poſito quòd eſſent ante creditores, quàm
bona pro dote eſſent obligata. dic quòd hoc pendet ex notatis
in c.cum tu.de vſu.& in ca.tua. & in c.Michael. vbi colligitur,ꝙ
ſecundum canones bona vſurariorum ſunt tacite hypothecata
pro vſuris reſtituendis.ſed dic, quòd non probat quòd ſint obli-
gata,ſed quòd debeant vendi, & precium reſtitui his, a quibus
vſurę ſunt extortæ:tamen dic,quòd ſi bona ſint pro vxo.aſſigna-
ta, bene ſunt tacite hypothecata his, quibus vſurarum eſt reſtitu
tio facienda:ſed ſi aliter ſunt ipſa bona acquiſita, quàm de pecu
nia fenebri,non habet locum d.c.cum tu. Fallit in certis caſibus
ibi notatis per gl. quòd res acquiſita ex pecunia in ea dicitur mea:
regulariter non:ſed quicquid certum eſt, quòd priuilegium do-
tis eſt,quòd præfeatur omnibus creditoribus prioribus haben-
tibus tacitas hypothecatas,vt in l.fin. C.qui poti.in pig.ha.ſi au-
tem habent expreſſas, non. quod no.glo. in præal.l.fi.no.Dy.in
reg.qui prior.lib.6. & Bar. in l. ſi is qui potior.§.ſi colonus.ff.qui
2 po.in pig.ha.†Quæro 2.nunquid bona mariti ſint tacite obligata
pro alimentis, quæ incipiunt deberi ſoluto ma.per mortem viri
ex forma ſtatuti propter retardatam ſolutionem dotis. & vide-
tur quòd non,ſolum pro alimentis, quæ debentur conſtante ma
tri.vt no.Spec.in ti.de dona.inter vir.& vxo.§.forma.ver. ſed nũ
quid. ita videtur debere intelligi quod no.Bart. in l. ſi cum dotẽ.
§.ſi autem in ſæuiſſimo.ff.ſolu.mat.& Cyn.in l.j.§.vt plenius.C.
de rei vxo.act.Pau.de Ca.in conſi.8.quod incipit, in Chriſti no-
mine amen,ad primum reſpondetur.& ibi an pro augmẽto do-
a tis naſcatur hypotheca:[a] & an priuilegiata. & in conſi.123.quod
incipit,in Chriſti nomine amen, viſo dicto libello,circa debitũ
conſtante mat.& non præſtitum, non ſint obligata,vt refert,&
tenere videtur Io.An.in addi. Spec.in d. forma.ver.ſed nunquid.
quia non reperitur iure cautum. ſed hanc rationem Bart. repro-
bat in d.§.ſi autem.quia reperitur in ſimili in vſu, vt ff. qui po.in
pig.hab.l.Lucius. & C.de uſur.l.pignori.& ibi per Cy. qui dicit,
ꝙ res obligata pro ſorte cenſetur tacite obligata pro vſu, q̃ ſunt
acceſſoriæ & odioſę:ergo fortius pro alimẽtis, quæ fauorabilia.
Quantum vero ad alimenta debenda ſo.mat.notãdum eſt, quod
vult Spe. qui dicit pro illis non fore bona mariti tacitè obligata:
fundat ſe in hoc,quia ſol. mat.non debeantur alimenta vxori ab
hæredibus viri, quia tunc non præſtat obſequia matr.propter q̃
debẽt alimenta mat.ẽt ſi nulla dos data foret, iuxta no.per Cy.
in l.ꝙ in vxorem.C.de neg.geſt. niſi hæredes viri vellent vti be-
neficio legali,& hr̃e terminum anni ad reſtituendum dotẽ:quia
tunc eſt alenda infra annum,iuxta no.per Cy.in l. quod in vxo-
rẽ.ſ.alle.Bal.in d.l.vnica.§.ſed vt plenius.aliàs §. exactio. & Pan.
aliquid.& ibi ponam in c.de prudentia.j.e.no. per Bar.in l.inſu-
lam.§.vſuris.ff.ſo.ma.& Inn.in c.ſalubriter.de vſu.& ſic loquitur
Spe.attenta diſpoſitione iuris cõis.ſed non poſſunt obligari pro
bonis,quæ non debentur,cum ſit acceſſoria obligatio,quæ ſine
principali non põt in eſſe produci,licèt producta bene poſſet cõ
ſeruari,vt C.de luitione pig.l.intelligere. Sed q̃d in diſpõne ſta-
tuti,ꝙ vult certam quantitatẽ deberi loco alimentorũ ẽt ſo. ma.
ꝑꝑ retardationem ſolutionis dotis,cuius ſtatuti validitate p̃ſup-
poſita ceſſat rõ,in qua ſe fundat Spe.& ſic eſt dicendum, ꝙ ſic pi
gnus datum pro ſorte cẽſetur ẽt datum pro vſuris debitis, vt no.
Cy.in l.pig.præal.ita & datum pro dote cenſetur datum pro ali-
mentis,quæ ſunt magis q̃ vſuræ permiſſę ex forma ſtatuti ꝑꝑ iu
ſtam & rõnabilem cãm, cum dos ſit proprium patrimoniũ mu-
lieris,de quo ipſa hẽt viuere, maxime qñ non hẽt aliunde viue-
re,l.3.§.vtrum.in fi.ff.de mi.ꝑꝑ aliud ẽt dicunt de iure cõi deberi
ipſa alimẽta vxori paſſæ morã,iuxta no.per Cy. & Bal. C.de bo.
auto.iu.poſ.auth.ei qui.ver.quęro, mulier. & per Ange.de Peru.
in l.Titia.ff.de ſol.no.Pau.de Ca.in conſi.384.q̃d incipit,In Chri
ſti noĩe amen,viſis & ponderatis oĩbus.& Pau.in conſi.9.q̃d in-
cipit,In Chriſti noĩe amen,ad primum rñdetur.vbi an bona ma
riti ſint hypothecata pro alimentis vxoris. Lud.de Ro. in conſi.
454.quod incipit,In re præſenti.in fi.col.tenet,ꝙ bona mariti nõ
ſunt pro alimẽtis tacite hypothecata,ẽt ſtante ſtatuto,ꝙ hęredes
mariti teneantur alere vxorem,remiſſiones ẽt aliquę ſunt in ca.

3 de prudentia.j.c.ubi poſui.†Quæro,mat.ſtante vir fuit confeſſus
ſe recepiſſe ab vxore 200.libras in dotem, & per mulierem ſepa
rato licite matri.non probatur dotem fuiſſe in veritate datã: q̃d
dicendum eſt,hr̃ in l.j.C. de do.cauſa nõ nu.iuncta gl.in c. fi.j.e.
vbi ponam..Inſtr̃m enim non facit dotem, ſed numeratio:adeo
ꝙ petens dotem,probare debet ſe dediſſe,niſi renunciatũ ſit ex-
ceptioni non nu.pecu.vt ibi dicit gl.vel niſi a die ſo. mat.per an
num non fuerit exceptio non nu.pecu.oppoſita,vt in l.fi.præal.
ti.& pone, ꝙ poſt dictam confeſſionẽ oĩa bona creditorib. obli-
gauit ſo.ma.agit mulier ad dotem, & oſtendit inſtr̃a cõfeſſionis
prædictæ:per prædicta non vr̃ preiudicare creditoribus, quia nõ
debent creditores præſumere factũ fuiſſe,niſi vere data dos pro
betur per vxorem.facit ff.de proba.l.quę teſtm̃. vbi dicitur,ꝙ Ti
tius probare debet ad teſtatorem perueniſſe illud,quod idem te
ſtator confeſſus eſt ſe habuiſſe,cum præſumatur in fraudẽ: ideo
non valet talis confeſſio,vt in l.non dubium.C.de leg.C.de agr.
& cenſi.quemadmo.lib.11.Bar.in l.cum quis decedens.§.Titia.ff.
de leg.3.vbi in ſimili Cy.in l.non dubium.C.de leg.Præterea ta-
lis confeſſio fuit facta eo tempore,quo donatio non valeret, q̃a
ſtante matrimonio,vt ff.qui po.in pig.hab.l. qui balneum.Item
poſſunt creditores exceptionem non nume. pecun. opponere.
4 †No.tñ,ꝙ exceptio non numeratæ dotis non habet locũ in ma-
rito,qui poſt dotem ſolenniter & efficaciter promiſſam,quæ ꝓ-
miſſio probari poſſit, cõfitetur ſe habuiſſe & recepiſſe dotẽ: nã
tunc non põt exceptionẽ non nu.pec.opponere. Cy.in l.in ↄ̃cti
bus.ver.illis.C.de non nu.pec.Lud.in l.ſi cõſtante. in prin.in 18.
col.ff.ſol.ma.ſed l.fi.ibi,pollicita.C.de dote cau. non nu.facit in
ↄ̃rium,iuncta l.ad exactionem.C.de do.ꝓmiſ.Item ſi ante matr.
confitetur dotem recepiſſe, & renunciaret exceptioni non nu.
dotis,nõ habebit locum exceptio:ſecus ſi poſt,Bal.in l.j.in 3.col.
C.de priui.do.Imo.in l.ſi conſtante.in fi.prin.ff.ſol.mat.facit q̃d
no.Bar.in l.ſi diuortio.ff.de ver.obli.Venio ad gl.gl.j. oppo.dein
de ſoluit,de alio remittit in fi.gl. dic vt notatur ibi in ca.& ſi ne-
ceſſe.eo.ti.& no.hanc gl.Glo.2.oppo.primo,ꝙ tota dos non de-
bet reſtitui: & ſoluit declarando tex.& dicit non valere pactum
factum per maritum,vt totam reſtituat,ſi facere non põt.Secun-
do ibi,ſed nunquid fructus.quærit,arguit,& ſoluit.& in fi.expo-
nit,& ſoluit,ſiue per ↄ̃rium:rñdet enim gl. ibi, condemnatione:
cum verbũ,reſtituas. a lege profertur, ẽt ſi de fructibus nihil di-
catur,fructus ſunt reſtituendi.In glo.ibi,quantũ facere põt.intel
lige tp̃e rei iudicatæ,& non tranſit hoc priuilegium ad hęredes
extraneos,eo.tit.l.maritum.& l.ſeq.ſm̃ Io. An.hic. & cum dicit
gl.ꝙ ſi maritus paciſcatur,tale pactum non valet &c.ſecus in pri
uilegiato ex ↄ̃ctu,puta pro ſocio,vel ſimili,vt no.Io.An.hic ſe re
mittens ad c.Odoardus. ſuper fi.vlti. glo. de ſolutionibus.In ea.
gl.ibi,non ante matri.aduenirent, vel poſt diuortiũ,ſm̃ Ioã.An.
5 hic.†In ea.gl.ibi,l.dotis fructus.ibi notat,nunquid impubes, qui
dedit fundum in dotem, & reſoluto ↄ̃ctu petit fundum, & fru-
ctus,repellatur pro rata alimentorum.& habetur in Spe.eo.ti.§.
j.in ver.quid ſi mulier.& ibi concludit, ꝙ de rigore iuris repetit:
ſecus de ęquitate.In fi.glo.ad principale ↄ̃rium formatum in gl.
an totam dotem vel partem reddere maritus compellatur.Ioan.
dicit hanc glo.eſſe contra tex.quoniam dicit totam eſſe reſtituẽ
dam. & ad contrarium reſpondet, ꝙ hic non loquitur de matri.
vero,ſed putatiuo,vt ſi matri. ſeparatur propter conſang. vel ex
alia cauſa,ex nunc apparet quòd ma.tunc erat nullum:& ſic mu
lieri,quæ fuit ignara de impedimento, debet reſtitui tota: nam
iura fauent mulieri magis quàm viro,& merito,quia qui rem de
dit,tractat de damno euitando,vt j.e.c.nuper. & ff.de priui.cred.
l.2.§.fi.& l.ſeq.& l.j.ſol.matr.Item ex quo matr. non tenuit,non
fuit vxor,nec fuit dos, non habet locum actio de dote, ſed con-
dictio ob cauſam,vel ſine cauſa,vt no.in d.c. de prudentia.in gl.
ceſſat ergo maritalis reuerentia,de qua loquitur §.cum aũt.p̃all.
& ẽt debet ceſſare priuilegium mariti, ne teneatur, niſi inquan-
tum facere põt,ar.c.cum ceſſante.de app.& cum hac opi.Io.An.
tranſit hic But.contra hanc opin. Ioan. An.& But.faciunt:nam
in mat.putatiuo hñt locũ priuilegia dotis, vt ff.ſo.ma.l.ſi cũ do-
tem.§.fi.& ille tex.bene facit,de quo j.c.ſequenti.per Pan.ꝑ Bal.
in c.iurauit.ſ.de ꝓba.Bar.& Cy.in l.aſſiduis.in 7.q. C.qui pot.in
pig.ha.facit q̃d dico in c.fi.ſuꝑ gl.j.j.eo.fallit in actione rer.amo
tarũ pro reb. marito ſubtractis,q̃d priuilegiũ eſt, vt agat ſolũ ad
ſimplum:conuenitur ergo pro furto: ſed illud eſt ſpeciale,ergo

regula

ADDITIO.

c ¶Hypotheca. Ad quod vide etiam Pau.de Ca conſi.395.incip.quamquam multa
copioſe,quòd ſic.& adde Bald.in conſi.Maritus conſtante matr.in authen.ſed
iam neceſſe.in j colum.verſi.quæritur.& in verſi.5.quæritur.C.de dona.ante
nup.& Ang.in Auth.de æquali.do.§.aliud quoq;.coll.7.q̃d eſt verũ ꝙ dos eſt
priuilegiata in augmẽto ſuo vero,nõ in p̃ſumptiuo, ſecundũ cũ ibi in vl. col.

regula est in contrarium, vt in c.& si necesse. ibi, videbimus.j.e. & hanc opi.tenet hic Car. Flo.& puto, q hoc forte seruaretur in practica: maxima tamen est auctoritas Io.An.pro qua facit, quia priuilegia non debent extendi vltra suos casus, c.porro.de priui leg.Bar.in l.j.C.de iur.& fac.igno. facit qd dixi in §.q aut ti.præceden.& c.gaudemus.in prin.in j.q.de uidua, an gaudeat priuilegio in dotibus suis: vbi concluditur quòd non.

SVMMARIVM.

1 *Dotem restituere cogitur maritus so.ma.& bona diuidere, quæ communiter obuenerunt, & quando.2.*

3 *Vxor si reperitur aliquid habere præter, uel ultra dotem, illud potest maritus uendicare, nisi ipsa contrarium doceat.*

CAP. II.

1 Significauit. †So. ma. cogitur vir dotem restituere, & bona diuidere, quæ cōiter obuenerunt. hoc dicit. Et sunt duæ partes. Primo ponit duplicem mulieris querelam. Secundo causæ commissionem. secunda ibi, ideoque. In tex. ibi, illicito. cum de iure quilibet quod suum fuit, debeat recuperare, c.fin.2. respon. j.eo. sm Io.An. In tex. ibi, possessor. supple represalijs. No.j. quòd per hæc verba, Teneo te loco talis. non probatur te esse talē: qa ex quo apparet impedimentū canonicū, patet q nō fuit vir, sed loco matri. habetur communi opin. propter quod excusatur, & proles est legitima. quod dic, vt de cland. despon.c.vl. sed cū nullo stante impedimento dico in ɔctu mat. habeo pro tali. dr mat. contrahi. vide quod dixi de spon.c.ex parte. & hoc facit ad statuta disponentia quem haberi pro ciue, an sit verus ciuis.[a] de quo per Bar.in l.si maritus.in princ.ff.de adul.& Bal.in l.2. C.de iure aureorum annul. Ioan.An.in simili in c.fi.in nouella, de consue. lib.6.Bar.in l.si is qui pro emptore.ff.de vsuc.ibi Lud. do. Ant.in c.ex parte.s. de spon. & qualiter intelligatur hæc adequatio, an quo ad cōmoda & incōmoda, Bart. in l.omnes populi.ff.de iust. & iu.in l.3.§.si emanci.ff.de bon.poss.contra tab.in auth. habita. in 2.col.C.ne filius pro patre.Bal.in l.si Ruffinus.C. de test.militis.Bald.in l.ea lege, in 6.col.C.de condi ob tur. causam. Bald.in proœ.ff.§.fi.in 6.q.Ang.in l.si milite.§.j.& in l.diuus.ff.de test.militis.communiter Doc.in l.j.ff.de leg.j.maxime nouissimi. Bald. & Angel.in l.adop.§. patro.ff.de in ius vocando. faciunt no.per Bar.in l.j.§.si cohæredem.ff.ad legem falc. in l. si conuenerit.§.si nuda.ff.de pignora.actione.per Pet.de Anch. in c.1. de consti.in repet.in q.j.& q.9.& quinquagesima charta.per But.in c.postulasti.de concess.præben.& per Bald.in l.testes.C.de test.No.secundo, q solenniter fieri debet cōnumeratio.in mat. sic j.q. filij sint

2 legitimi.c. perlatum.secundum Host.†No.tertio, quòd diuortio celebrato dos est restituenda, etiam communiter obuenientia sunt dimittenda: si alter aliquid acquirit, sibi tantum cedit, secundum Inno.& Ioan.And.& Insti.per quas perso.nobis acquiritur.§.ex his.No.4. quòd hic quilibet contractus dicitur titulus, causa, & ius quod quæritur ex contractu.& quot modis sumitur titulus, vide glo.in c.dudum.secundo, de elec. in verbo, vbicunque.Op.quòd Papa non debuit se itromittere de temporalibus, de iu. ca. nouit. Solu.Inno.quòd forte se intromittit per denunciationem: vel quia hæc sunt accessoria matri.j.c.proximo. Glo. primo allegat concord. Glo.2. exponit literam in verbo, vendicare. Nam cum vir posidet, non potest vendicare, de iudic. ca. examinata.exponit, idest detinere.& in fi. allegat in 13. q.2.cap.1. 16.q.3.c.2.interdum conuertitur, 8.dist.c. quo iure. in princ.In gl. fi.ibi, & hic constat.dic idem videtur de resti. in integrum.c.cōstitutus.vel secundum Inno.& Vinc.hoc erat ratione consuetudinis. & dicit Hosti. talem consuetudinem esse in Flandria, vbi quicquid acquirit alter coniugum constante matr. post diuortiū diuiditur æqualiter.& sic quęcunque communia vel communiter quæsita debent diuidi sol.ma.inter virum et vxorem, vel communiter relicta, vel secundum consuetu. quorundam locorum acquisita per alterum coniugum constante matri. efficiuntur cōmunia, & veniunt diuidenda. Et secundum istum intellectū collige notabiliter tales cōsuetudines, seu statuta vendicare sibi locum etiam in matri. putatiuo. & sic declarato matri.nulla bona per alterum acquisita veniunt diuidenda, ac si matri. tenuisset. Bal.tamen sentit contra in c.iurauit. de probat. vbi vult, quòd l. exigere do.ff.de iudicijs.non habet locum in matri. putatiuo.& pro eo facit tex.in l.de iure. §.fi. ff ad municipales.faciunt no.in c.& si necesse.j.e.faciunt quę no.Bar.in l.si concubinam.in prin. ff.rerum amo.cessantibus autem istis causis, vel similibus vxoribus restituitur dos duntaxat, quia omnia præsumuntur acquisita ex bonis mariti,[b] vt in l.etiam. C.de dona.inter virum & vxo

3 rem.& in l.Quintus.e.tit.†Et ideo si mulier reperitur aliquid habere præter vel vltra dotem, illud potest per maritum vendicari, quia præsumitur acquisitum de bonis suis, nisi ipsa ɔrium doceat: non enim debet præsumi, q illicito modo acquisiuerit.[c] ita Pa.hic. De hoc tñ, an sit vxor aliquid emit, quæratur marito, bonus text. q si, in l.Quintus.ff.de dona. inter virum & vxorem.faciunt quæ notant Doc.maxime Bal.in l.cum oportet.in prin.C. de bo.quæ lib. Compatriota noster Mediolanensis Do. Sign.de homodeis, qui fuit ante tps Bar. Doc. solennis, & postea collega eius fuit in ordinaria vespertina, ponit in consi.123.quod inci. Factum sic præsupponit, quædam domina Cressiona. in 2.q.& in consi.127.quod inci.A.habens. Ang.in consi.137.quod inci. Dissoluto.vbi etiam quid si quærit solu.mat.

ADDITIONES.

a ¶Ciuis. Ciuis ex quibus fit uide per D.Soc.consi.129.inci. Præstantissimi iurisc. ver.circa secundam dubitationem.circa fi.in prima parte, char.199.

b ¶Mariti. Adde, quod habetur per d.Soc.consi.67.inci.Circa primam q.uer.quartodecimo.in j. parte char. 473. quòd licèt dotis augmentatio fieri possit constante matrimonio, tamen si non probetur, unde peruenerit pecunia in augmentum dotis data, præsumitur de bonis uiri quæsita.& sic lex præsumit con tractum simulatum & fictum.

c ¶Acquisiuerit. Adde d.So.consi.249.inci.Materia præsentis consultationis.uer. 4.dubitatur.ibi, nam ex quo mulier.in 2.parte.char.139. quòd mulier ex quo non præsumitur in dubio sine delicto lucrari, leges uolunt quòd bona reperta apud mulierē præsumantur ex bonis mariti, ad fugiendam suspicionem turpis quæstus.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ecclesiasticus an principaliter uel incidenter cognoscat de causa dotis. & num.2.& 6.*

2 *Dotis causa non est summaria, sed plenaria: & licèt etiam causa dotis sit pia, non tamen ex toto gaudet priuilegio piæ causæ: & quando dotis causa sit eccle.remissiue.*

3 *Dotis causam an possit procurator datus ad causam matrimonij tractare.*

4 *Dotem qua actione repetet mulier, cum nullum fuerit matrimonium: et quādo dotem recipiat.*

5 *An bona hæredum testatoris pro dote uxoris sint uxori hypothecata.*

CAP. III.

De prudentia. Delegatus ad cām mri. si ferat sniam diuortij, denunciare dēt dotem restitui. Vel sm Car.Flo. Delegatus super matri.intelligit datus et super dote: & si de primo iudicauerit, poterit et de scd'o iudicare. Et in hoc vltimo dicit et hic casum singula. Primo ponit factū reprehēsibile. Scd'o emēdari pcipit, ibi, quia igitur. In tex.ibi, destruxistis.& male, s. de coniugio

1 seruorum.c.2.secundum Vinc. †Nota j. quod iudicans de matri. debet etiam iudicare de dote.pro hoc de coniugio seruo. c.2. & sic sm But.hic delegatus datus ad causam matrimo. tractandam & determinandam videtur ad casum dotis datus, etiam si hoc non exprimatur: & sic iudex in principali est iudex in incidenti & accessorio, siue sit ordinarius, siue delegatus. facit c. prudentiam.§.6.de offic. delega. & sic quandoque ad non nominatum in rescripto extenditur iuris deleg. quando non nominatum aliquid expressum habet se ad causam accessorie foro eccl. suppositam: & sic est idem iuris in accessorio quod in principali, regula accessorium.li.6.& de hoc in gl.2.& intellige, qñ tractatur causa dotis accessorie ad matri. secus si per se principaliter. ita Do.Ant.hic, & Io. de Lignano: nam tunc causa dotis est fori secularis.de quo j. quicquid hic dicat Inno. & qui eum sequuntur.

2 facit quod voluit Ang.in l.j.ff.so. ma.†vbi dixit, q licet causa matri.est summaria, tamen causa dotis non est summaria, sed plenaria.& facit: nam licet causa dotis sit pia, vt est tex.in l.cum his. §.pen.ff.de condi.inde. Bal.in l.mandatum. in 4.colum. C.man. tamen non gaudet ex toto priuilegio piæ causæ, gl.in l. tali. §.j. ff.de iure dotium.de hoc tamen quando causa dotis sit eccle. ponit Ge.in c.fi.de foro compe.lib.6.Bal.in l.in contractibus. in fi. C.de non nu.pe.Panor.no.in c.eccle.sanctæ Mariæ. in 9. col.de constit.Not.secundo, quod vbi delegatus non pronunciauit super toto, non dicitur functus officio per diffinitiuam, vt nō possit aliud pronunciare. & sic ex pronunciatione super principali & expresso non finitur iurisdictio super tacito & accessorio. qd tamen facit contra ea, quæ habentur in l. terminato. maxime p Bal. C. de fructi. & lit. expensis. & in l.4. C. depo.in cap. j.per Panormi. s.de sequestra. pos. & fructuum. clara tamen est solu-

3 tio.†Quæro, nunquid procurator datus ad causam matrimonij tractare possit causam dotis. Ioan. Andr. hic se remittit ad ea, quæ notantur de officio delegat.capi.cum olim. & glo. 2.ibi est originaliter quæstio Egidij, & ibi allegat hunc text. & tenet quod non, quia sunt species diuersæ, C.de procurato.l.si procurat. ad hunc text. respondet, quod de iure extenditur iurisdictio ad causam dotis propter cōnexitatem, sed in procuratorio simplex forma seruari debet. vide ibi latius. ad hoc i bi idem te-

4 net Cardina. Flo.†Glos.op.j.quod non debuit audiri mulier re-

petens dotem, quia vbi non est ma. ibi nulla dos, l. 3. ff. de iu. dot. glo. fatetur, & dicit, qua actione poterit repetere. & dicit Ho. hic condictione sine causa, vel ob cām est priuilegiata, sicut actio de dote, vt ff. de pecu. l. ex facto. l. si eum. §. qui iniur. ff. si quis cau. §. de voto. c. magnę. ibi, cum igitur. in gl. In gl. ibi, annua, bima, trima. dic in primo anno vnam tertiam habebit, secundo aliā, tertio aliam, ſm Io. An. & interim debet ali ab hæredib. mariti, ſm Pau. & notatur in d. l. vnica. An debeat dare separata illa manente extra domū hæredis, an vero solum manente in domo. D. Signo. de homodeis in consi. 43. quod incipit, In qōnibus præmissis, super quibus: quo petitur consi. impartiri. Ange. in consi. 138. quod incipit, tutor vxori. faciunt notata in l. j. maxime per Bald.
5 C. de leg.† an bona hæredum pro dote vxoris testatoris sint vxori hypothecata, Bal. in l. vbi adhuc. in 9. col. C. de iure dotiū. Ang. in l. Paulus. ff. de pi. Bal. in l. fi. C. qui po. in pign. habeantur. in l. j. C. cōia de le. & de eo an, oportet ali ab hæredibus mariti, & ibi
6 dicam latius, j. in c. per vestras. e. tit. †Glo. j. op. ꝙ iste delegatus nō possit cognoscere de dote, quæ est mere temporalis: ergo &c. vt C. de iu. dot. l. vbi, sol. ma. per totum, §. qui filij sint legi. c. causam. Solu. ꝙ per viam accessorij vel incidenter cognoscit ecclesiasticus. Secundo ibi, & hoc vbi iudex ecclesiasticus. Ad sol. opp. & soluit. Tertio ibi, & sic concludit hanc solutionem primā. Quarto ibi, sed nunquàm. ex quo erat lata ſnia super diuortio, delegati erant functi officio, de offic. dele. c. in literis. & sic de dote amplius iudicare non pōt. Induco leges hic allegatas in glo. ibi, l. in dot. appel. non refert ad ea matri. quæ consistere non pñt, nec secundo dos sine matri. esse pōt: & vbicunq; non est ma. ibi nulla
a dos est.[a] In gl. ibi, quotiens. quotiens disceptatus status bonorū disceptationi cōcurrit, nihil prohibet, quominus apud eum qñque alioquin sunt causa status, cognoscere non possit, disceptatio terminetur. In gl. ibi, l. vlt. C. vbi & apud quos. iudex, qui principaliter in integrum non restituit, tñ restituit incidēter. facit & est casus in c. pe. de rest. in integ. In gl. ibi, l. vbi. & l. sequenti, constante ma. cum vir minus est idoneus, mulier agit pro dote, & ēt hypothecas intentat ꝯ possessores bonorum mariti. in gl. ibi, l. vnica. si fine causa constante matr. vir restituit vxori dotem, nō valet, quia dotem vir obtinet: & mortua vxore ab eius hęredib. vir dotem repetit cum fructibus ex die constitutę dotis. In glo. ibi, iudex. siue bene siue male iudex iudicauerit, est functus officio suo. In ea. gl. in fi. aduertēdum est, ꝙ gl. ponit duas lec. ad tex. vna, ꝙ delegati non procedunt auctoritate primi rescripti, sed secundi: & ſm hanc lec. ꝯ hoc non ob. sed ob. ꝙ de causa dotis, cū sit de re tpali, non debet eccle. se impedire. dicit gl. in 4. parte, ꝙ Papa cām dotis committit simpliciter ſm consuetudinē eccl. & pro hoc dr̄ simpliciter ſm consuetudinem eccl. Inn. dicit principaliter, ꝙ secundum eum iudex eccl. potest principaliter cognoscere, vt hic, & j. e. c. per vestras. non quia sit ita subiecta foro ecc. vt sit exclusa a ptāte seculari, sed quia ad eccl. spectet defendere dotem: nam principaliter ad ecclesiā pertinet defensio dotis, j. e. c. nuper. per Hostiē. de pignori. c. ex literis. & ſm eum facilius & melius est mulieribus litigare coram ecclesiastico iudice, de foro compe. c. cū sit, & c. ex tenore. & hoc tenendo rñdet Inn. ad c. cām, qui filij sint legitimi, qđ nō loquitur de dote, sed de hæreditate, de qua non cognoscit iudex ecclesiasticus principaliter: maior est enim cōiunctio inter dotem & matri. q̄ inter filios & hæreditatem, cum dos non possit esse sine matri. filij aūt pñt esse sine hrditate, & hereditas sine filijs: vt quia filij exhęredantur, vel hæreditatē adire non volunt. dicit tñ Inn. ꝙ nō retractaret ſniam iudicis secularis super dote, nec ꝯ secularis ſniam iudicis ecclesiastici, 3. q. 6. c. plus satis. nisi aliud dicatur rōne feudi, vt no. de iudicijs. c. cæterum. de fo. compe. c. verum. & c. ex transmissa. licet Host. & Io. An. referant Innoc. hæc dicentem, ꝙ non retractaret ſniam iudicis ecclesiastici super hæreditatē: tñ hoc nō dicit Inn. ꝙ dos non pōt esse sine ma. dicit Ho. hic, ꝙ quicquid dicat Inno. matr. pōt esse sine dote: nec intm̄ cōsideranda est cōparatio, quā facit Inn. quantum alia, quam omittit. nam sicut dos non pōt esse sine mat. sed ei accedit, sic nec hæreditatis petitio a filio ꝓposita ab intest. admitti debet, nisi sit ex legitimo mat. si aūt ex legitimo mat. tunc cum sit filius, ergo hæres, vt no. qui fi. sint le. c. ꝙ nobis. tamen debet se immiscere, aliàs non sequitur, filius, ergo hæres, glos. in l. j. C. si vt se ab hęreditate absti. accedit ergo petitio hæreditatis mat. sicut & dos ad eccl. ergo spectat cognitio de cā ma. dotis, & hęreditatis, si de legitimitate sit qō. & hoc remittit ad c. 1. qui filij sint legitimi. & c. 2. & c. lator. & c. cām. & ꝑ hoc vr̄ Host. velle, ꝙ sicut accessorie & incidenter ecclesiasticus cognoscit de hęreditate, ita & de dote. But. hic vr̄ sequi Ho. limitādo tamen nullum. Aut est uidua repetens dotem & oppressa, & principaliter cognoscit eccle. c. ex tenore. & c. ex parte. de foro compe. & c. significantibus. de off. dele. Aut non est vidua, & oppressa: tunc non cognoscit, nisi incidenter, vel si non opponitur exceptio fori. D. Car. putauit indistincte verius esse, quod dicit Inno. nam causa hęreditatis non accedit matri. seu legitimitati, sed legitimitas dicitur causa incidens respectu hęreditatis, c. lator. qui filij sint legitimi. & c. tuam. de or. cogni. & hoc respectu hęreditas dr̄ dependere a cā legitimitatis: & de hæreditate se nō intromittit ēt quo ad pronunciandum: sed dicit Inn. in c. 2. qui filij sint legitimi. quòd vbi eccl. pronunciauit quem legitimū, adiungit non per modum ſniæ, vt succedat in bonis paternis. & dicit hic etiam Inno. quòd iudex ecclesiasticus potest partem compellere, ne ratione illegitimi matri. vexet quem super hęreditate, c. 1. qui filij sint legitimi. & ex istis vr̄ Car. Flo. velle concludere, quòd iudex ecclesiasticus principaliter de dote cognoscit, licèt non de hæreditate principaliter. Sed quia hæc lectura nō bene colligitur ex litera, glo. hic ponit aliam lecturam, quòd delegati procedent ex alia auctoritate primi priuilegij: & tunc non ob. quod dixi opponendo in princ. quòd delegati essent functi offi. suo. & sic non poterunt amplius cognoscere. pro hoc de appel. c. cum appel. lib. 6. quod ibi notatur, & l. terminato. C. de fru. & litis expensis. Inno. in c. 1. de sequestratione pos. & fructuum. vbi dicit, quòd postquàm principalem effugit cognitionem iudicis, non potest cognoscere de accessorio: & propter hoc gl. in fi. recedit ab hac solutione, dicens quòd virtute secundi mandati processerunt. & secundum hanc cessat ꝯrium. dicit But. si vis seruare id, quod dicit glo. quòd virtute primi mandati dici potest, ꝙ duret potestas, & quòd in iurisd. vtrunque ęquè principaliter cōtineret: & æquum videtur. & ideo pronunciando super matri. nō est iudex functus officio suo. potest etiam de dote cognosci, ex quo ad dotem potest vna agi actione, & sic debet intelligi secundum eum hęc decre. Et per hoc non obstat c. cum appel. de appel. lib. 6. & l. terminato. prælle. quia loquuntur, quādo accessorie agitur officio iudicis. & hanc sententiam approbat hic do. Card. dicit idem, quòd dos non est accessoria matri. de eo, quod expediri debeat iudicis officio: sed potius iure actionis. & cōtraria loquuntur de his, quæ officio iudicis expediuntur. Et sic habes solutionem contrarij §. in tex. formati. Soluit enim hoc respectu, dos accessoria dr̄ matri. quia non potest esse sine matr. & ex hoc dicit, ꝙ delegatus datus super matr. intelligitur datus super dote. & hoc But. probat, & in hoc no. Vbi tamen dicit, ꝙ causa dotis est incidens accessorie respectu causæ mat. quod est dicere ſm eum, ꝙ datus super matri. potest cognoscere de dote tāquàm de causa accessoria: & quæ dicitur incidere in causa matr. & hinc accipitur incidens pro coniuncto, vt si dicatur, ꝙ causa dotis incidit causæ matri. idest coniungitur; aliter autem accipitur incidens, de ordine cogni. c. 1. & ex hoc dic, quòd causa dotis dicitur accessorium non præcise, cum expediatur de per se iure actionis, & potius dicitur accedere iurisdictioni concessæ super causa matri. quàm dicatur accedere causæ matri. maxime quia competit so. mat. vt in hac gl. Quia ergo isti delegati poterant & debebant cognoscere de dote, ideo dato quòd pronunciauerūt super matri. possunt adhuc cognoscere de dote. notabiliter probatur hoc secundum hanc lecturam: & sic colligo vnum mirabile & notandum, ꝙ dato ꝙ iurisdictio competens ex rescripto sit finita respectu eius, qđ erat in rescripto expressum, tñ adhuc durat super eo, qđ ante comprehendebatur in primo, sicut hic durat super dote, de qua nulla erat in rescripto facta mentio.

ADDITIO.

a ¶Nulla dos est. Adde, ꝙ dos sine matri. esse non possit, intelligi debet, scilicet præsenti uel præterito, secundū d. Soc. consi. 121. inci. Visa contingentia facti. circa fi. 3. col. in prima parte, char. 192. & consi. 147. inci. Visa facti contingentia. uer. sed his non obstantibus. circa medium, in d. parte. char. 221.

SVMMARIVM.

1 *Dotem & donationem propter nuptias perdit mulier, quæ postquàm fornicata est, propria auctoritate a uiro recessit: quod intellige ut in nu. 5.*

2 *Dotem si mulier repetat ab hærede mariti, an possit illi hæres adulterium opponere.*

3 *Dotem si mulier repetat ab hærede mariti, an repellatur exceptione stupri cōmissi in uiduitate.*

4 *Dotem lucratur vir, cum accusat vxorem ad separationem thori, & se ad pęnam talionis inscribit.*

Dos cuius esse debeat, si mulier condemnatur de adulterio, & in monasteriū detrudatur. in uer. cuius autem.

5 *Dotis priuilegium an habeat locum in parafrenalibus, & quæ sint bona parafrenalia, & vnde dicantur; & an maritus debeat habere fructus parafrenalium, sicut dotis: & quòd ea bona ita lucratur maritus propter adulterium uxoris sicut dotem.*

Statutum loquens de dote extenditur ad parafrenalia.

6 *Dotem*

6 *Dotem an poterit mulier repetere, si propter eius fornicationem lata sententia separationis condemnata fuit ad perdendum dotem, & postea probetur matrimonium fuisse nullum propter consanguinitatem.*
7 *Dotem perdere debet mulier, quæ cum alieno viro balneum ingressa est: donationem propter nuptias perdet vir, si cum aliena vxore.*
8 *Dotem, quam pater dedit filiæ, & stipulatus est eam sibi reddi, an perdat propter filiæ adulterium.*
9 *Quid si pater restituit dotem filiæ, quæ postea mortua est relictis patre, viro, & vno filio, & filio demum mortuo, an pater dictæ vxoris, an maritus debeat ipsius dotem ab intestato habere.*

CAP. IIII.

Lerumque. Breue. Io. An. non summat: hoc dicit, secundum But. & Car. Flo. Mulier propter adulterium separata perdit dotem & donationem propter nuptias. hoc dicit. Non diuiditur, quia tota clauditur sub vno constructu. ¶ No. primo, ꝙ vir propter fornicationem non potest dimittere vxorem sine iudicio eccl. c. porro. & c. significasti. in tit. præcedenti. Contrarium etiam colligitur hic secundum vnam expositionem literæ, de qua infra in q. j. No. secundo, ꝙ sententia dotis vel matri. quo ad separationem matri. & thori, spectat ad iudicium eccle. & sic iudex secularis non iudicat quo ad thorum, nec super dote ex separatione thori propter adulterium. No. tertio, ꝙ maritus potest reconciliare vxorem adulteram, de conuer. coniug. c. gaudemus. & in glo. 3. hic, & talis reconciliatio præiudicat viro quo ad lucrum dotis, siue sit per eccl. separata, siue nō. Vltimo no. quòd
1 vxor propria auctoritate† diuertens a viro sine iudicio eccl. perdit dotem, & donationem propter nuptias: sed intellige vt dicit glo. 2. Quæro in eo quod dicit, ꝙ mulier recessit a viro propria auctoritate, an possit petere se restitui. sed dic vt s. tit. j. in c. signi. & in glo. ibi dicitur spoliari, si veniens admissa non fuerit. & ibi allegaui in glo. & procedit intelligendo literam ibi, propria auctoritate, scilicet mulieris. si autem intelligatur vt sentiunt aliqui, ꝙ loquitur de voluntate viri, 32. q. j. dixit. non procedit quæstio. sed hæc solutio impropriat literam, & tenendo illam colligitur hoc, quòd iudicium eccl. & voluntas viri equiparantur quo ad excludendum mulierem adulteram a cohabitatione viri. de quo dic vt dictum est in c. porro. & c. signifi. secundum Io. An. hic. Quæ-
2 ritur secundo, si mulier† repetit dotem ab hærede mariti, an possit illi opponere de adulterio. Spe. in eo. tit. §. j. ver. quid si mulier agit. & in tit. de except. §. dicto. ver. item quæritur. & ibi dicit ꝙ nō, quia maritus non lucratur dotem, nisi accuset mulierem de adulterio, & se inscribat, vt in Auth. vt li. mat. & auiæ. §. quia plurimas. sed hæc ratio non vrget, quia non tenetur maritus se inscribere, nisi quando agitur criminaliter, d. §. quia vero. secus si ciuiliter, vt in Auth. de nupt. §. si igitur. ita not. Iac. de Belu. in d. §. quia vero hic, de procur. Item ꝙ hæres mariti possit obiicere exceptionem adulterii contra mulierem, not. glo. in l. vnica. C. de rei vxo. acti. §. illo proculdubio. & pro hoc l. fin. & hoc tenuit Alber. Papien. secundum Butr. contrarium verius est, ex quo maritus non improbauit mores mulieris, nō debet audiri hæres hoc facere volens, vt ff. sol. matri. l. rei iudicatæ. §. j. & quod ibi no. gl. in verbo, non habet. & de hoc ibi per Bart. Ad l. fin. dic ꝙ loquitur, quando vir superuixit vxori, & mulier decessit non in matr. sed facto diuortio propter adulterium: vnde si vir non approbauit mores vxoris, imo improbauit, hæredes excipere poterunt. & hoc hic tenet Card. in sua vlti. q. & placet hic But. & Vinc. & facit quod hic no. in gl. 3. do. Ant. hic, & Panor. concludunt cum Bart. in l. rei iudicatæ. §. fin. ff. so. mat. ꝙ contra hæredes vxoris de adulterio vxoris opponi possit, si dotem petat, non autem hæredes mariti poterunt opponere, si nūquam fuit per maritum oppositum. Ita intelligo eum: sed Bald. indistincte videtur tenere, ꝙ hoc non habet locum in hæredibus, vt in c. j in 2. col. extra vt lite non contest. ꝙ hæres non possit opponere, tenet Paul. de Ca. in consi. 136. quod incipit, In Christi nomine amen, hæc mulier. Do. Signor. de Homodeis in consil. 50. quod incipit, In q. j. & ij. arguit ad partes, & postea distinguit. Primo enim facit, ꝙ hæredes non possunt excipere, quasi videatur dissimulasse, & remisisse maritus iniuriam sibi factam, ex quo nullatenus fuit conquestus, vt l. j. §. fin. ff. ad silleia. & l. omnimodo. C. de inoff. test. l. fin. C. de reuoc. don. Præterea quiescente marito alius non potest conqueri, nisi prius de lenocinio mariti esset quæsitum, vt l. constante. ff. ad l. Iul. de adult. Præterea ex quo maritus sciuit toto tempore vitæ suæ, recte potest dici iniuriam ad animum suū non reuocasse, & per consequens remisisse, vt l. non solum. §. j. ff. de iniur. Præterea hæres morum vxoris cohertionem nullo modo habet, vt in d. l. rei. §. hæres. Præterea ita demum videtur dos lucro mariti cedere ratione criminis adulterii, quando maritus ipsam accusauit de adulterio, & se inscripsit, vt in Auth. vt lic. mat. & auiæ. §. quia vero. In oppositum videtur tex. in l. fin. C. ad l. Iul. de adult. Præterea post mortem de crimine quæritur ꝓpter bona, vt l. Gayius. ff. ad silleia. & l. 3. C. si pend. app. mors interue. & l. ex iudiciorum. ff. de pub. iud. Præterea ad hoc optime facit l. filio. §. Seya. ff. de adimen. leg. Præterea exceptiones transeunt ad hæredes: dico exceptiones cohærentes rei, vt in l. exceptiones. ff. de excep. Et ideo pro declaratione omnium istorum videtur do. Signor. sic dicendum, aut maritus viuens ignorauit adulterium mulieris, aut sciuit, aut dubitatur. Primo casu optime possunt hæredes excipere de adulterio, cum maritus non possit videri dissimulasse, & remisisse, nec possit sibi remittere iniuriam, de qua ignorabat, vt l. vult. §. si cum filius. ff. de inoff. testam. & l. mater. §. j. & l. legitima. ff. de petit. hæred. & l. vtili. ff. de confir. tut. Secundo casu principali, videlicet quando sciuit &c. aut maritus sciens adulterium mulieris scienter retinuit in matri. & in domo, ipsamque vt vxorem tractando, aut non. Primo casu maritus, qui non fuit conquestus de adulterio mulieris, de quo potuit conqueri de iure nouissimo etiam constante matri. vt in auth. hoc nouo iure. C. de adul. licet secus esset de iure veteri, vt l. crimen. C. eo. & tunc isto casu maritus est leno, vt l. siue metu. C. eo. & hoc casu si contra petitionem dotis excipiatur de adulterio mulieris per hæredes mariti, cum ipsi tractent de lucro captando, contra ipsos replicabitur de lenocinio mariti, vt l. cum mulier. ff. sol. mat. & sic in effectu procedet petitio dotis: & paria delicta mutua compensatione tollentur, vt l. viro. ff. eo. & l. ex hoc. §. pen. ff. de eo per quem fac. & quod notatur per Inno. in c. intelleximus. extra de adult. & per Iac. de Are. in d. l. cum mulier. & huic dicto satis concordat dictum Iac. de Are. in l. rei. §. j. ff. sol. mat. Item satis concord. quod ibi not. glo. quæ incipit, scilicet habes. in princ. sed glo. in fi. sui corrigitur per aliam glo. quæ est in l. vnica. §. taceat. C. de rei vxo. actione. Secundo casu, quando adulterā non retinuit: & tunc aut quæritur de crimine principaliter, aut secundario. Primo casu hæredes non possunt conqueri de crimine, imo est necessaria accusatio, & inscriptio fienda, cum modificatione tamen, quam facit glo. in d. §. quia verò. nec esset sanus intellectus, ꝙ dictus §. quia vero. adaptaretur in casu, vbi principaliter dos. & secundario quæritur de crimine, quia d. §. loquitur, quando constante matrim. quæritur de crimine. & in hoc corrigit ius antiquum, quo tempore, scilicet constante matri. dos non potest peti, vt l. j. C. si constante matri. &c. ex quo ergo regulariter non est petitio ipsius dotis constante matri. frustra quærimus de exceptione criminis, vt l. 2. in prin. ff. de excep. & sic intelligo allegata pro ista parte cum opinionibus concordantibus ad hoc. Secundo casu hæredes possunt conqueri de crimine, vt d. §. Seya. cum allegationibus & opi. concordan. ad hoc pro ista parte. Tertio casu principali, videlicet quando dubitatur: dico idem, quod in primo casu, cum maritus præsumatur ignorare, vt l. j. §. illud. ff. de lib. agno. l. mariti. ff. de adul. & l. verius. ff. de probatio. Sed operæpretium iudicaui hic inferre pulchrum consilium Pau. de Cast. quod est num. 119. & incipit ac sequitur, vt infra, In Christi nomine amen, Reuocatur in du-
3 bium, si mulier existēs† in viduitate committat stuprum, deinde agit cōtra fratrem & hæredem eiusdem mariti ad repetitionem eius dotis, an possit repelli, & dos debeat cedere lucro dicti hæredis ratione prædicta. & videtur ꝙ nō debeat lucro cedere, nec possit repelli triplici ratione. Primo, quia iura loquentia de hac materia loquuntur in adulterio, quod committitur a nupta, vt propter hoc debeat dotem perdere, quia per ipsam violatur matri. C. de repu. l. consensu. sed in vidua committitur stuprum, nō adulterium, vt ff. de adult. l. inter liberos, §. j. nec per ipsam videtur violare matri. quod non est, ergo &c. sed ad hoc potest respōderi, ꝙ non solum propter adulterium, per quod violatur verum matri. mulier perdit dotem, sed etiam propter stuprū, per quod violatur matri. putatiuum, vt patet, cum putatur matri. tenere, & tamen non tenet, vt notatur per glo. in c. isto, & per alios Doct. & in d. l. consensu. in glo. magna, super verbo, annum. in fi. quæ tenet per tex. in Auth. de nuptiis. §. si vero ab initio. Eodem modo videtur, ꝙ perdat propter stuprum viduitatis, quo tempore censetur & fingitur præcedens matri. durare, vt in Auth. de nuptiis, §. soluto. C. de bon. matern. l. fin. ff. ad municip. l. fi. §. vidua. de sena. l. fœminæ, glo. de foro competen. cap. ex parte. sicut enim durante viduitate gaudet priuilegio primi matri. vt in dictis legibus, & quod in eis notatur; ita debet eam inuiolatam conseruare, aliàs debet puniri sicut violans matri. putatiuum, ratione cuius sortitur priuilegium in quasi dote, sicut in vera dote, l. si cum dotem, §. fin. ff. sol. mat. vsi tent enim non licet violare matri. ita nec opinione verum vel fictione, ar. notatorum supra.

Existens

Existens enim in viduitate debet alimentari de bonis quondam
mariti, si esset egena, etiam si dotem non habuisset, vt notatur
in l. fin. C. de bon. maternis. propter memoriam bene transacti
matri. l. vnum ex familia. §. fin. ff. de leg. 2. igitur & pœnam de ip-
sius violatione sustineat, iuxta illud, commoda qui senties, iun-
ges onus emolumentis, vt ff. de reg. iur. l. secundum naturam. 12.
q. 2. charitatem. & c. quisquis. & c. cum secundum. de præben. ta-
men in c. j. supra eod. retuli, ꝙ imo vidua non debet ali ab hære-
dibus mariti, nisi vt ibi dixi. Secundo facit pro hac muliere, quia
res non debet incipere ab eo casu, quo cœpta finiretur, vt ff. de
vsufru. l. Titio cum moriar. sed si adulterium fuisset commissum
viuente viro, & sic fuisset acquisitum viro ius accusandi, cum ꝓ
lucro dotis eo mortuo & in iudicium illo non deducto non trās
mitteretur ad suos hæredes, sed extingueretur morte, l. rei iudi.
§. j. in fi. ff. sol. matr. C. de reuoc. don. l. fin. & notatur in Spec. de
don. inter vir. & vxo. §. formatur. ver. quid si mulier. ergo non de
bet hoc ius querelæ incipere in personam hæredis, postquam
cœptum in personam viri finiretur in personam hæredum. Sed
ad hoc respondetur, ꝙ non est eadem ratio, ideo non valet argu
mentatio: nam si cœptum esset in personam viri, non transiret
ad hæredes eius, quia moriendo censetur ipsum remisisse, sicut
& alias actiones tenētes ad vindictā, vt iniuriarū, vt ff. si q̄s cau. l.
eū qui. §. qui iniuriarū. ff. de priuatis delic. l. j. sed si non erat ortū
viuente viro, non potest dici remissum per eum: ideo prohibe-
tur incipere in personam hæredum. simile videmus in exceptio
ne dilatoria, quæ si orta fuit ante litem contest. & non opposita,
non potest postea opponi, quia censetur remissa, vt C. de procu
ra. l. ita demum. & tamen si oritur post lit. contest. non prohibe-
tur opponi, quia nō potest dici remissa per cōtestationem, quia
tunc nata non erat, sed nata fuit post, C. de consor. eiusdem lit.
l. 2. Et mora, quæ ante lit. conte. commissa est, non potest postea
purgari: & tamen si committatur, potest purgari vsq; ad senten
tiam, vt C. de transact. l. siue apud acta. & ibi notatur in glo. fina.
4 Tertio facit pro hac muliere, quia tunc † vir lucratur, cum accu-
sat vxorem de adulterio ad separationem matri. aliàs oportet, vt
se inscribat ad pœnam talionis, vt in Authē. vt li. mat. & auiæ. §.
quia vero. Et notat Bart. in l. miles enim. ff. de adulte. sed hic hoc
maritus non facit, imo etiam si agatur ad separationem, requiri
tur inscriptio, vt hic. Sed certe primum nō est verum, quia cum
accusat criminaliter, & inscribit se, dos non cedit lucro viri, sed
mulier vna cum dote aliisq; suis bonis detruditur in monaste-
rium, certa parte ipsorum assignata consanguineis, vt in Authē.
vt nulli iudicum. §. adultera, posita C. de adult. in auth. sed hodie.
Secundo vero quādo agitur ciuiliter ad separationem thori, be-
ne est necessarium, vt not. gl. in l. consensus. s̄. allegata. in gl. ma-
gna, in tertia solu. & probatur in c. tuæ. de procur. tamen tunc il-
lud est necessarium, cum matri. constat, sed si solutum erat olim
diuortio, sufficiebat exceptio, vt colligitur ex l. cum mulier. ff. so
lu. mat. & notatur in d. §. formatur. ver. quid si mulier. in fi. secun
dum Albertum Papiensem, cum quo Io. And. idem in addi. Spe.
dicit concordare. & Cyn. in l. j. §. illo proculdubio. C. de rei vxo.
acti. Idem ergo est in casu nostro, vbi solutum est morte, stanti-
bus quibus supra. Quarto facit pro ista domina, quoniam pœna
amissionis dotis propter adulterium imponitur propter offen-
sam & iniuriam, quę fit marito, d. l. consensu. C. de repu. sed mor
tuo non videtur posse inferri iniuria, vel offensa, quoniam de-
functus non habet animum, qui possit ad iracundiam prouoca-
ri: ergo &c. vt C. de inoff. testam. l. cum te. & l. filia in orbitate. &
qđ plene not. Bar. in l. licitatio. §. qđ illicite. ff. de pub. Sed huic re
spondetur, ꝙ immo defunctus potest offendi, vt ff. de his quibus
vt indig. l. j. & quod not. eod. tit. l. sororem. ff. de relig. & sump. fu
ne. l. j. & l. si quis iudex. & prosecutio talis iniuriæ vel offensæ
pertinet ad hæredes, vt ff. de iniur. l. j. §. forte. Prædictis ergo non
obstantibus sub correctione prioris sententiæ, vt ff. qui potiores
in pig. hab. l. Claudius felix. videtur dicendum de rigore dictam
mulierem per dictum stuprum in dicta viduitate commissum
debere dotem perdere, & sic posse repelli per exceptionem si
eam petit: & ꝙ debet apud fratrē dicti defuncti & hæredes eius
manere tanquam principaliter offensos ex offensa facta defun-
cto, per iura supra allegata. & etiam per text. cum glo. & per id
quod not. Bart. in d. l. pen. C. de adult. vbi patet, ꝙ vidua nec po-
test nec debet viduitatem suam stupro violare, & maculare, & si
contra fecerit, maritus si viuit, quia matri. fuit solutum diuortio,
principaliter offenditur, & præfertur omnibus aliis in accusatio
ne, sicut si commisisset adulterium durante matri. & eodem mo
do si solutum est per mortem viri, tam ipse defunctus q̃ hære-
des eius & eius consanguinei, qui similiter offenduntur, vt ibi
singulariter, possunt petere eam puniri, sicut puniri deberet ea
durante matri. si adulterium commisisset: & ꝙ pœna eis tanquā
principaliter offensis applicari debet, ff. de liti. l. fi. & d. l. j. §. si for
te. ff. de iniu. iunctis supradictis. & facit text. Quæro, maritus pro
pter adulterium vxoris, non tamen notorium, expulit eam de
domo, sic expulsa per annum: & quia mulier aliunde alii mu-
tuo pecuniam quæsiuit, vt se aleret, mulier prouocauit ad iudi-
cium, petit alimenta præterita, & futura sibi decerni: maritus ex
cipit de adulterio: replicatur, ꝙ crimen adulterii non notorii nō
priuat ipso iure mulierem alimentis, vel his iuribus, quæ habet
in maritum, nisi demum sententia lata sit super crimine adulte-
rii, vt ff. de dona. l. post contractum. cum sua materia. facit quod
notaui in c. porro. & c. seq. s̄. tit. proxi. Ad illud autem, quod com
muniter dicitur, ꝙ mulieri obstat exceptio adulterii, verum est,
vt exceptione probata repellatur a futuris alimentis, sed a peti-
tione alimentorum, quæ dicuntur ante litem inchoatam, nō de-
bet mulier repelli. & concordantiæ de hoc sunt in l. si instituta.
ff. de inoffi. test. Et idem dicit Host. in c. ex parte. de ac. dum ma-
tri. accusatur de alimentis, quæ fiunt pendente lite, etiam si ve-
rum est, ꝙ pendente lite debeat alimentari, alimenta etiam præ
terita poterit etiam repetere, ex quo adulterium non erat decla
ratum per sententiam, nec erat notorium. & hoc tenet Fede. de
Sen. consi. 106. quod incipit, Do. Corrado. & quidam do. Leo,
per c. significasti. de diuor. & c. porro. vt ibi allegat Fed. Cuius au
tem debet esse dos, si vxor damnetur de adulterio, & detruda-
tur in monasterium, secundum formam authē. sed hodie. C. de
adult. vide per Lapum alleg. 179. vbi etiam late prosequitur, nun
quid dos vxoris applicetur monasterio, vbi intrat de consensu
viri, non obstante pacto de lucranda. glo. j. vult opponere, ꝙ abs-
que iudicio eccl. non debet separari, c. porro. & c. ex literis. titu.
præceden. Sol. operatur iudicium eccl. quo ad hoc, vt separatio
valeat, non tamen quo ad lucrum dotis, vt hic. glo. 2. opp. & sol.
Glo. 3. quærit, an post pœnitentiam vir possit compelli recipere
adulteram. dic ꝙ non, & quando cum dicit post pœnitentiam,
dic vel post baptismum, secundum Ioan. And. Facit quod no.
glo. fin. in fi. tit. præced. Secundo quærit, si reconciliata fuerit, nū
quid possit opponere fornicationem illam. & dicit ꝙ non, quia
videtur remisisse, & mores probasse, l. si vxor. in fi. ff. de adulte.
vbi si maritus primo, vel pater habens filium in potestate non
accusat de adult. infra lx. dies, videtur mores eius probasse. not.
tamen hæc gl. ꝙ reconciliatio se refert ad delictum præteritum,
5 non futurum. Glo. 4. opp. & dupliciter sol. prior † solutio commu
nior est, & placet Cardi. Flor. & But. hic. & illa secundum eum
impropriat verba, & impropriatio non debet fieri in pœnali-
bus, ꝙ appellatione dotalicii comprehendantur parafernalia.
No. tn̄ glo. ipsam, & pro ipsa de foro compet. ex parte. vbi & de
hoc in glo. j. & dicitur dotalicium quasi dotis precium, & debet
esse æquale doti, infra in c. fin. in glo. vlt. datur enim donatio per
virum mulieri, vt in c. fin. in glo. vbi de hoc in vlti. glo. Parafer-
a nalia vero dicuntur [a], quæ a muliere iuxta dotem inferuntur in
domum viri: & dicitur a para, quod est præter, & ferni, quod est
dos, vt ff. de iure dotium. l. si ego. §. dotis autem causa. facit glo. in
ver. obligata. in c. ex literis. de pign. & Doct. super illa. Et ex hac
glo. in fi. colligitur, ꝙ ob adulterium vxoris maritus etiam lucra-
tur parafernalia: hoc tamen non probatur iure, nisi ꝙ vltra do-
tem mulier perdet tantum, quantum est tertia pars dotis, si ha-
bet alia bona: & hoc si non habet filios, tunc non maritus, sed
filii habēt dotem quo ad proprietatem & alia bona matris suæ,
vt in auth. sed hodie. C. de adulte. secundum Ioan. And. & cum
glo. allegat l. vlt. C. de pact. conuen. si vxor, quæ nomina fœnera-
titia debitorum vltra dotem parafernalia loco dedit administrā
da marito, ab illo pro his cautionem exigit, erit illa contenta:
aliàs dat lex hypotheca in bonis mariti, ex quo pecunias exigit.
Et quando maritus sit obligatus pro ipsis bonis parafernalibus,
& quādo ipsorum custodiam dicitur accepisse, vide in d. l. si ego.
§. dotis autem causa. consueuit notari in c. ex literis. de pigno. Et
facit glo. ꝙ statutum loquens de dote extenditur ad paraferna-
b lia [b]. facit etiam glo. in d. c. ex literis. Alberi. tenet in l. vbi adhuc.
in 22. colum. C. de iure dotium. in l. de quibus. in 4. colum. ff. de
leg. & in l. j. in princ. aliàs in rubrica, C. de rei vxo. actio. Et quæ
dicantur parafernalia, an in dubio quicquid habet mulier extra
dotem, dicatur parafernale, glo. in rub. C. de pactis conuen. Azo
in sum.

ADDITIONES.

a ¶ Dicuntur. Adde do. Soc. cons. 249. incip. Materia præsentis consultationis. ver. fi. in fi. in 2. par. char. 139. ꝙ bona parafernalia dicuntur, quæ sunt tradita viro administranda extra dotem.

b ¶ Ad parafernalia. Sed quid an gaudent priuilegiis dotis. dic ꝙ non, glo. est singul. in l. si ego. §. dotis. in versi. codic. ff. de iur. dot. & tenet Bart. Cepo. in singu. ver. 157.

in sum. C. de iu. do. ꝙ sic. Bald. in l. j. C. de senten. quæ sine certa quantitate. in l. fin. C. qui potiores in pign. habeantur. Albri. in l. si mulier. C. de pact. conuent. Bald. in l. ob maritorum. C. ne vxor pro marito. in c. pen. de consuetudine. Et an maritus debet habere fructus parafernalium sicut dotis, Barto. in l. si maritus. in princip. ff. ad l. falcid. & ibi Ange. quanto tempore durare præsumantur parafernalia. Glo. vlti. quærit, si † lata est sententia separationis thori propter fornicationem vxoris, & sit condemnata mulier ad perdendum dotem, & postea probet matri. fuisse nullum propter consanguinitatem, an mulier repetet dotem. glo. arguit pro & contra, vsque ibi, super hoc. & ibi recitat duas opiniones. primam Tancred. ꝙ audiatur. aliam Laur. contrariam: & hanc dicit gl. veriorem, sed primam benigniorem: quam etiam videtur glo. in fi. approbare. In glo. ibi, l. si falso. vide casum in c. fraternitatis. super glo. per errorem, de frig. & malef. & in c. significantibus. de purgatione vul. In glo. ibi, auunculo. est l. vlti. vide casum supra c. proxi. super glo. j. ibi, l. j. C. de re iud. rei iudi. statur, sed si probo illum recuperasse, quod de futuro videbatur amisisse, contra ipsum agentem iudicati exceptio obstabit. In glo. ibi, l. vlt. C. de condi. ob causam. si matri. non tenuit, nec dotis restitutio, & pactum super eo factum habetur, ac si non fuisset factum: & restituitur per condictionem ob causam. In glo. ibi, cum putarem. vide casum in c. significauit. super glo. j. In glo. ibi, siue. in princ. si iudex eum, qui filius non est, pronunciat filium, sententia facit ius: quantum autem ad principalem intentum glo. ponendo opin. Tancre. secundum eum vult, ꝙ mulier ista dotem repetere potest. Tancre. refert simpliciter mulierem audiendam, sed dicit quod si in priori iudicio super matr. & dote fert sententiam, nec sententia fuit per appellationem reuocata: & tunc debet perdere dotem. si vero in iudicio nil fuit actum de dote, ex quo cõstat per sententiam, constat matrimonium fuisse nullum: ergo nec fuit dos, nec adulterium: non perdit ergo id quod dedit pro dote, præcipue quia pœnæ sunt molliendæ, de pœni. distinct. j. c. pœnæ. & est melius fauere petitioni quàm aduentitio lucro. & pro hac opin. facit quod notatur in Authen. de nupt. §. si vero ab initio. Vinc. autem post Tancre. dicebat, ꝙ multum præiudicat sibi vir, quia post separationem & lucrifactionem dotis contendit nullum fuisse matri. & replicat in dubium quæstionem iam decisam de dote. & dicit Ioan. And. insurgere distinctionem, quòd aut post diuortium thori vir prouocat ad diuortium vinculi, aut mulier, aut tertius. de cuius distinctionis prosecutione se remittit super rub. qui matri. accus. possunt. & hic aliter non prosequitur. videtur tamen Ioan. And. sentire, ꝙ primo casu, quando vir prouocat, si separatur matri. mulier recuperabit dotem, quia vir intelligitur sibi præiudicasse super sententia prius lata pro se super dotem. quæ ratio cessat in duobus sequentibus membris, nõ obstante sententia postea secuta, remanebit prior sententia quã tum ad quæstionem, quam ponit glo. Opin. Lau. tenet Goff. Philip. & Hostien. per l. si vxor. §. fin. alleg. in glo. ibi, nec matri. nec spem matri. violare licet. not. Ioan. And. in c. 2. de coniug. seru. in fi. & hoc tenet Bar. Brixien. in q. sua dominicali, quæ incipit, Mulier quædam. & est 63. & pro hac facit etiam secundum Cardin. Authen. de res. & ea quæ parit. §. numeri siquidem. vbi ponit pœnam mulieris nubentis j. annum luctus, patitur mulier, si intra hoc tempus ex stupro peperit. & idem dicit glo. in Authen. de secund. nup. §. si commisit stuprum. Ita hoc tempore etiam si nõ pareat. pro hoc etiam videtur casus 27. q. 2. quidam. vbi vxor frigida dicitur mecha, si ab alio cognoscitur. & hanc opi. Lau. quam concludit do. Cardi. Flo. dicit veriorem, dato secundum eum ꝙ vir petat separationem vinculi, non propter hoc infertur ꝙ mulier adulterium non commiserit: ad quod committendum sufficit, ꝙ apparebat esse matri. & pro hoc facit quod dixi supra in c. j. eod. tit. in glo. 2. & super ea, vbi dixi priuilegia dotis competere etiam matri. putatiuo: & pro hoc vltimo soluitur ratio in glo. posita pro alia q. in eo ꝙ dicit veritate manifesta. Non obst. res iudicata: nam sufficit, ꝙ sint in apparentia. & pro hoc etiam soluuntur hæ rationes positæ in glos. pro hac parte. Do. Panor. hic transit cum opin. Cardin. & glo. quam dicit communem: adducit in fi. disputatam q. per Ioan. And. in regula, cum quis. in mer. de regul. iu. lib. 6. vbi dicitur, ille, qui cognouit solutam, credens cognoscere maritatam, punitur pro crimine adulterii. & sic inspicit opin. quo ad puniendum. Do. Anto. hic ordinatim arguit ad partes, postea ponit quæ sit communis opinio: postea distinguit primo reassumendo, quod glo. dicit per ordinem. Do. Ant. quærit, lata est sententia, per quam mulier separata est a thoro viri, quasi commiserit adulterium, & per hoc nunciatum est dotem perdidisse: secundo probatur consanguinitas inter eos, & pronunciatur matri. nullum fuisse inter eos. Quæro, an mulier posset dotem repetere, quia ex futuro euentu patet, ꝙ non fuit matri. si non matri. non fuit adulterium, de frigidis. fraternitatis. in fi. manifesta veritate. Non obst. res iudicata, de purg. vul. c. 2. 8. distin. c. veritate. ff. de condi. sine causa. l. si fullo. & l. auunculo. Secundo, quia causa sententiæ est redacta ad non causam: nam causa fuit, quia adulterium commissum fuit, & commissa fuit dos, quia & declaratur dotem non fuisse, nec matri. ergo sententia debet retractari, vt l. pen. ff. de condi. sine causa. Tertio, quia sententia retractatur ex noua, vt supra tit. proxi. c. ex literis. & infra c. pen. Quarto, quia detecto errore sententia primo lata reuocatur, supra de frigi. c. super. Quinto, quia per secundam sententiam tollitur prima, s. de re iudi. c. inter monasterium. In contrarium facit, quia res iudicata pro veritate accipitur, ff. de re iudi. l. res iudicata. ff. famil. hercis. l. cum putarem. Secundo, quia ex quo sententia est lata, & ab ea non fuit appellatum, ius factum inter partes est: igitur ipsa non potest retractari, de re iudi. c. cum inter vos. ff. de lib. agno. l. fine. Tertio, quia sententia contra sententiam est nulla, 2. q. 6. c. diffinitiua. ergo cum primo fuerit iudicatum illam adulterium commisisse, secundo fuit iudicatum cõtra, scilicet matri. non subesse, & consequenter adulte. non esse, non valet sententia contra sententiam. Quarto, adulteria sicut & cætera delicta ex corde procedunt, & iudicantur ex intentione, 20. q. 6. c. j. 34. q. 2. cap. in leuitici. & iniuria ex affectu mentis fit, 15. q. j. c. illud. sed non est dubium, ꝙ hæc mulier, licet in veritate non esset matrim. agebat quantum est in se iniuriari ei, quem pro marito tenebat: igitur cum quantum esset in se, dolum commiserit, debet teneri de adulterio, quod in se dolum requirit, & dolo impletur, vt ff. ad l. Iuliam de adult. l. pen. tamen per prima iura dixit, ꝙ mulier potest dotem repetere detecto matri. inter eam, & eum non fuisse, & eius opin. & sequentium supra retuli. Laur. dicit, ꝙ non est vlterius audienda propter intentionem cum opere subsecuto, licet modo appareat, ꝙ non fuerit matri. quia fecit quod potuit, de biga. c. nuper. & c. vlti. de adulteriis. c. si vxor. & supra vidistis, qui transeat cum Lau. Ber. dicit ꝙ mulier non potest repetere dotem. Primo, quia in talibus principium considerandum est, non exitus, vt per hoc cæteris delinquendi audacia auferatur: & quia si permittetur, posset dari audacia falsum committendi in probatione impedimenti. Dicit glo. ꝙ prima opin. magis est benigna, sed non est tenenda communiter. dicit do. Ant. inuenire se Doct. inclinare in hanc partẽ, ꝙ hæc mulier non possit petere dotem: & fundamentum est primo sententia, quæ transiuit in rem iudica. & quia inspecta opinione mulieris hic, peccauit, ideo punienda: & ne detur materia ad fingendum falsum, de diuortiis. quanto. dico ꝙ aduertenda est sententia, & modus sententiandi, si sententia est lata post super adulterio, & nihil pronunciatum super dote: dico, ꝙ si postea moueatur iudicium dotis, & super eo pronuncietur matri. non fuisse, & dotem reddendã esse, ꝙ tunc sententia non obstabit, quia specifice super hoc iudicatum non est, quia modo & aliud agitur: prius enim agebatur ad matri. separandum propter adulterium, nunc autem agitur ad dotem repetẽdam: & ex quo variatur res, licet non varietur causa, non video ꝙ obstet exceptio rei iud. vt not. supra de causa possess. & propriet. c. cum eccle. ff. de excep. rei ind. l. cum quare. & l. an eadem. quandoque sententia est lata primo super separatione thori propter adulteriũ, & retentionem dotis: tunc autem repetitur dos, quasi non fuerit matr. & sic adulterium: & hic est maior dubitatio. Puto quòd aut est oppositum de prima sententia contra sententiam, & iudex illa non obstante certificatus de ea contra eam pronunciat: & puto ꝙ non valet sententia, quasi lata sit contra notorium, per ea quæ dixi in c. fraternitatis. supra de frigidis & maleficia. de re iud. c. inter monasterium. & per consequens puto, ꝙ ex secunda sententia tanquam nulla dos repeti potest. Aut secunda sententia est lata super nullitate matri. per quam hic determinatum est consanguinitate vel affini. obstante nullum matrim. fuisse, nec prima sententia est allegata: vel si est allegata, non est ostensa: & tunc dico ꝙ standum est secundæ sententiæ: & per cõsequens dos repeti potest, quasi per secundam sententiam declaretur adulterium non esse, quia sententia contra sententiam in diuersis instantiis, quo de prima non est patefactum iudici, secũdo valet, vt l. duobus. ff. de excep. rei iud. & dixi plene in d. c. inter monasterium. & de rescrip. c. ab excommunicato. & hoc de hac vltima glo. Non obs. ꝙ mulier quantum est in se, etiam hoc detecto, ꝙ non fuerit matri. peccauerit, quia in pœnis ciuilibus, hoc est quæ veniunt applicandę parti, non punitur affectus, nisi sequatur effectus, vt l. vulgaris. §. furti faciendi. ff. de furt. Item ꝙ vbi affectus non habet effectum propter impedimuntum iuris, non punitur affectus effectu non secuto, ff. de furtis. l. inter omnes. §. pen.

nes.§.pen. Non obst. in Authen. de restit. & ea quæ parit.§. si quidem, quia ibi mulier scienter deliquit, & contra matri. verum in plus quam contrahendo hic, licet in animo deliquerit, non deliquit contra verum matrim. vt exigitur. Tenendo tamen partem istam contra hanc distinctionem dic, quod hæc distinctio non procedit tenendo quam supra dictum est, quod ad committendum adulterium non sit necessaria veritas vinculi, sed sufficit matri. putatiuum. & in fi. Hostien. summabat quatuor casus pro vltima parte glo. primo res iudicata, a qua non appellatum. secundo ne sit melior conditio delinquentis, contra id, quod habetur de dona. inter vir. & vxor. l.3.§.j. & c.cum qui. de præbend. lib.6. Tertio, quia in pœnis delictorum plus inspicitur veritas, c. nuper. de bigam. Quarto, mulieres ad recuperandum dotes conarentur per falsos testes probare impedimenta, & talibus obuiandum, cap. quanto. in fi. titu. præceden. Sed quæro extra glo. pone, quod mulier
7 iuit in balneum, & stetit in balneo † cum alieno viro, an perdit dotem propter hoc. Ioan. And. remittit se super glo. ista ad c. non oportet. 81. distinct. in glo. quæ tenet, quod sic. & idem de viro, si cum aliena vxore balneum habuerit, seu accesserit, vt C. de rep. l. vlti. priuatur donatione ante nuptias, imo etiam infamis est, qui tenet mulierem custodientem balneatorum vestes, vt in glo. quæ allegat iura. Quæro secundo, in eo quod supra dixi in glo. quod separato mat. quo ad thorum propter consanguinitatem vir vult dotem retinere propter præcedens adulterium, & mulier repetit, quid iuris. glo. cum qua transit hic do. Ant. C. de repudiis. l. consensu. vt hic refert Ioan. And. super glo. tenet quod non potest retinere, §. si vero ab initio. in Authen. de nupt. qui tamen hoc non probat secundum Cardin. dicit enim, quod si quis putauit contrahere cum libera, & contraxit cum serua, non tenet matri. ab initio, nec competit lucrum ex matrimonio: non propter hoc tollitur lucrum ex adulterio commisso, dum putabit putatiuum matri. & hoc placet do. Card. Flor. per id quod dixi supra. Vltimo quæ-
8 ro, an † pater, qui dedit dotem pro filia, nec etiam est stipulatus
a sibi reddi, perdat illam propter adulterium filiæ [a]. Accur. in d. l. consensu. & C. de iure dotium. l. si cum dotem. secundum Ioan. And. hic quod sic, quia est, quod imputetur patri, qui non fuit sibi stipulatus. Dyn. vt refert Ioan. And. tenet hanc quæstionem terminari per l.2.§. si voluntate. ff. solu. matri. per quem dicit, quod si filia est in potestate, factum eius non præiudicat patri, quin posset agere pro dote. ita do. Anto. hic per l. fina. C. de repudiis. de hoc in Spec. eod. tit. §. fin. ver. sed nunquid adulterium. Quid autem de
9 hac quæstione, si pater † instituit dotem filiæ, quæ moritur relictis patre, viro, & vno filio: demum moritur ille filius, an pater dictæ vxoris, an maritus debeat habere dotem ipsius ab intestato. quæstio hæc tractatur in l. post dotem. ff. sol. matri. & in l. vnica. C. de rei vxor. actione. §. soleant. & l. dos a patre. C. solu. matr. & Azo in sum. C. de rei vx. actio. §. item obiiciuntur. & per Goff. in libellis iuris ciuilis in rub. de renun. vbi distinguit, de quo plene per Ioan. Cald. in consiliis suis rubri. de donatio. inter vir. & vxo. in consi. j. per eum omnino, quod hic omitto.

ADDITIO.

a ¶Propter adulterium filiæ. Adde do. Soc. consi. 9. incip. Prosequendo ordinem, ver. duodecimo probatur. in j parte, char. 10. vbi hoc idem tenet.

SVMMARIVM.

1 *Dotare potest maritus vxorem ex propria substantia: quod est verum ante contractum matri. secus si post. & num. 2.*

Dotare potest plebeius vxorem suam nobilem, & si dotem donet post matrimonium contractum, quia videtur donasse causa compensandi rusticitatem cum nobilitate.

3 *Dos vel donatio propter nuptias an restitui debeat soluto matrimonio contra canones vel leges contracto.*

4 *Dispositio l. qui contra. & auth. incestus. C. de incest. nup. an habeat locum, si quis contrahat nuptias interdictas de iure canonico.*

CAP. V.

ET si necesse. Propter varias lecturas, de quibus dicetur in glo. vlti. non summatur secundum Ioan. And. Bu. tamen hic summat. Donata mulieri propter nuptias sol. matri. reuerti debent ad virum. Vel aliter secundum lect. quam hic tenet hic do. Card. Cogitur mulier ex officio iudicis eccle. donata sibi a viro propter nupt. pro conseruatione illiciti matr. relaxare, si talis donatio præstat impedimentum dissolutioni talis matri. hoc dicit. Et primo ponit mandatum, præmissa ipsius triplici causa, quarum prima consistit in facto: reliquæ duæ in iure. Secunda ibi, cum castra. Tertia ibi, vt autem. No. primo, quod mariti quandoque
1 donant † vxoribus, potest etiam intelligi de donatione ante nuptias: & ista accedunt matri. ita quod si non tenet matri. nec ista tenent, supra eod. c. de prudentia. vbi de hoc in glos. 2. quæ tamen postea exponit dotem, idest donationem propter nuptias: & tunc non colligitur ibi notabile. sed tenendo text. proprie dicit Vinc. loquitur secundum morem Hispanorum, qui dotant vxores: ex quo no. quod licite maritus dotat vxorem, idest constituit sibi dotem ex propria substantia. sed tu hoc limita, quando ista donatio dotis fit ante contractum matri. secus si post contractum: vel si effectus donationis refertur in tempus matri. quia tunc non valeret, vt l. j. & quod ibi notatur. C. de donati. ante nuptias. nisi plebeius reciperet nobilem in vxorem, quia tunc dicitur donasse causa recompensandi cum nobilitate. & est glo. not. in l. si voluntate. C. de dotis promiss. Item not. quod pactum penale tollens liberam facultatem & libertatem matri. dissoluendi tanquam contra bonos mores, non tenet pro conseruatione eius datum, tanquam sine causa repeti potest. No. vlti. quod quis non debet consequi commodum, vbi meretur pœnam. & dicunt Lau. & Vinc. vt hic refert Ioan. An. super verbo, puellam: quod contra hanc puellam non posset agi rerum amotarum. volunt dicere, quod hic non fuerit vxor, non gaudet priuilegio vxoris, vt pro rebus viro subtractis conueniatur, non furti, sed rerum amotarum, qui datur tantum in simplum, vt ff. rerum amotarum. l. si mulier. §. hæc actio. vbi dicitur, quod continet rei persecutionem, & in hoc putatiuum matri. non gaudet priuilegio matri. veri, vt d. l. si concubina. in princip. ff. rerum amotarum. & hoc ibi tenet Barto. licet alias secus. vide quod dixi in c. j. supra eod. in glo. ideo venio ad eas. Gl.
2 prima opp. quod maritus † non dat dotem, sed donationem propter nuptias. Vinc. vt dixi in tex. dicit hoc procedere de consuetudine Hispanorum, qui dotant vxores. & dicit Innoc. in c. sequen. quod licet marito & cuicunque alteri de re sua dotare mulierem: quod verum, si ante matri. vel post mortem confirmetur. In glo. ibi, in c. fin. prior expositio communior, & pro hoc facit litera, donatio propter dotem. Glo. secunda opp. quod non debuit stari tali pacto cum peccato, c. vlti. de pactis. glo. fatetur contrarium, & alle. iura ad hoc. In tex. ibi, libera matri. etiam antiquis placuit, ideo pacta, ne liceret diuertere, non valere, & stipulationes, quibus pœnæ irrogantur ei, qui diuortium fecisset, vires non habere constat. vide casum supra c. proxi. super glo. fin. in princip. In gl. ibi, l. alia. §. j. vide casum c. j. supra. in glo. secunda, loquitur de pacto facto mulieri per virum, vt conueniatur in totum ad dotem, nisi sibi reseruauerit, vt nunc posset. In glo. ibi, pacta. contra leges & constitutiones vel mores non tenent, certi iuris est. In fi. glo. dicit Hostien. & refert Ioann. And. in tex. in verbo, eius. quod cum liber debeat esse matrimonialis consensus, non valet fideiussio facta, vel pignora data, per quos consensus coactus inducitur. dic vt in cap. gemam. de spons. dic vt dicetur infra in cap. per vestras. In glo. in verbo, ob nullam. allegat concordantiam ibi, siue gestor emit rem, quæ periit ex sua culpa per incendium, vel ruinam, cum ex eo sit damnandus. interpretatum verum nomine, vel sequi debet in glo. ibi, ita fullo. dic §. j. sed furti actio non datur malæ fidei possessori, quamuis intersit eius rem non subreptam, cum res eius periculo sit: sed de indemnitate consequitur actionem, ideo soli bonæ fidei possessori furti actio datur.
3 Glo. vlti. opponit, quod † non debent castra restitui, sed confiscari, cum isti contraxissent contra præcepta, vt C. de incest. nupt. l. qui contra. Glo. soluit pluribus modis, & prima sol. ibi, quidam dicunt. sed glo. non tenet illam solutionem ibi, sed obuiat: deinde glo. ponit aliam solutionem, deinde ibi Tancred. dicit, ponit aliam ibi. prouidit hic do. Papa pro bono pacis. Reuertor ad solutiones glos. & prima est, quod isti ignorabant se esse consanguineos: sed glo. hanc reprobat. imo sciebant, sed poterant ignorare. Et dicit Ioan. And. hic in verbo, poterant. in glo. quod erat in secundo gradu, vt patet in antiqua: vnde non poterat esse non notorium, vt supra tit. j. c. porro. in antiqua non patet, in quo gradu essent, secundum Card. hic, tamen communiter ponitur pro notorio, quia erant in secundo gradu. contra hanc solutionem est, quod litera non considerat ignorantiam, imo præsupponit scientiam ibi, quod dicit in pœnam eius torquere: & illa est vna ratio decisionis. alia est ratio, quia non ob turpem, sed ob nullam causam ista castra sunt data, cum matri. non tenuerit: quæ ratio præsupponit scientiam. Card. Flor. licet non ita clarum sit, sicut proxime, & attentis istis rationibus tolluntur multæ solutiones post sequentes in glo. 2. sol. glo. quæ fuit Ioan. quod si aliqui sciant se consanguineos, tamen si credunt inuicem posse contrahere, competit repetitio. hæc opinio posset esse vera, quando error esset in facto, vt quia probabiliter credebant esse dispensatum, & sic innuitur secus esse, si errassent in iure: vnde in materia quidam Legistæ, vt hic refert Ioan. And. distinguunt, an inter consanguineos vel affines contracta sint spon. tantum, an nup. Primo casu non confiscatur dos vel donatio, sed repetetur per conditionem sine

nem sine causa, vt prædicta l. auunculo. & facit quod not. in clement. eos. de consanguin. & affin. in glo. in ver. non punitur. Secundo casu aut contrahentes sciebant: & tunc locus confiscationi, vt in l. qui contra. aut ignorabant: & tunc si fuit ignorantia facti improbabilis, excusat, nisi in errore iam cœpto, postquam apparuerit veritas, perseueratum fuerit, 34. q. 2. c. cum per bellicam. facit quod not. Ioan. And. in c. per venerabilem. in ver. præterea. qui fil. sint legit. & supra de coniugio seruorum. c. proposuisti. & c. si. de præben. c. si beneficia. lib. 6. Tertio soluit secundum Tancred. quòd Papa prouidit propter bonum pacis, & nisi castra restituerentur, pax non poterat reformari. Hostien. dicit, vt refert Ioan. And. in tex. super verbo, volumus. quòd pro hoc non reformabitur pax, Rex Castellæ non patietur quòd reddantur castra, & filia contemnatur, & remanet vituperata, & sine lucro castrorum. Item secundum Hostien. vt refert Ioan. And. super verbo, hoc erat pari causa turpitudinis: ergo debuit esse potior conditio possidentis, regula in pari. li. 6. & per hoc dicit Hostien. quòd Papa approbat opin. Placentini, de quo ff. de condi. sine causa. l. auunculo. vbi dicit, quòd etiam si contrahens sciat impedimentum, nihilominus repetit, quod occasione matri. fuit datum. & pro hoc inducit Hostien. tres leges allegatas in princip. glo. l. auunculo. & l. profectus. & l. j. de condi. ob turp. causam. Dicit etiam Hostien. quòd vt Papa euitaret rationem proximam, quòd in pari causa turpitudinis &c. Ideo dicit, quòd non ob turpitudinem, sed ob nullam causam: & ne locus esset distinctioni ignorantiæ: dicit ne ei ad commodum, & c. denotans per hoc scientiam. Et dicit Hostien. standum huic determinationi in diuersitate opinionum, qui filii sint legitimi. c. per venerabilem. cuius sententiam tene. & in casibus lege canonica prohibitis: sed in gradibus diuino iure prohibitis, siue gentium, siue naturali prohibitis, posset habere locum sententia Azonis, de qua in l. auunculo. quòd ignorantia non excusat, vt ff. de adulteriis. in l. si adulterium. §. stuprum. & §. si fratres. nisi forte occasione ritus, supra tit. j. c. gaudemus. dic quòd illud de ignorantia secundum Cardi. prout dictum est supra in secunda solutione, vbi habet locum in ignorantia facti, vt ibi dixi secundum Ioan. And. & ita dico in distinctione. quo ad l. auunculo. intellectus est communis secundum Cardi. quòd habet locum in sponsalibus, non in matri. Ad l. perfectus. respondet glo. in l. qui contra. hic allegata in glo. ꝙ loquitur, quòd hic Papa prouidit propter bonum pacis. dicit do. Card. quòd hæc solutio tolerari potest, si intelligitur, quòd Papa hoc fecit ex officio, vt dicetur in alia solutione. Quarto soluit glo. quòd hic non potuit esse locus consultationi, quia reges habebant superiorem. pro hoc facit ca. per venerabilem. ver. insuper. supra qui filii sint legitimi. & contra hanc solutionem est, quia super hac ratione non fundatur Papa, sed super aliis, de quibus dixi. Quinto sol. ex glo. vt refert Ioan. And. super verbo, volumus. quòd Papa hoc fecit ex voluntate, sed de iure erant confiscanda, per l. quæ contra. & authen. incestas. & hoc tenuit Azo in d. l. auunculo. & Accur. Hu. & Iacob. de Belu. & pro hac facit litera infra, volumus. nam sufficit pro ratione voluntas. Vel dicunt, quòd ipsa redduntur filiis illegitimis: & hoc, quando scienter cõtrahunt, nec alter ipsorum est minor, vt in dictis iuribus. Hæc solutio non sufficit, quòd constitutio debet esse rationabilis, 4. distinc. c. erit autem lex. de constit. c. 2. & c. cum omnes. nec placet scribentibus. Sexto soluit Innocen. vt refert Ioan. And. in vlt. gl. in vlti. linea super verbo, castra, quia hæc castra erant regis, & iõ non poterant alienari, de iureiuran. c. intellecto. Communius hoc est, quod dictum est in prima solutione, quia super ista ratione non fundatur litera. Item non indistincte dicitur in c. intellecto. quòd non valet alienatio, sed quòd non valeat in præiudicium regni. Septima solutio potest colligi ex dictis Hostien. vt Ioan. An. refert super verbo, volumus. quæ dicit, quòd quamuis sponsus hic non possit obiicere de iure fisci, fiscus tamen poterit ius suum petere, quia sibi nec præiudicat per hanc sententiã, de capel. mon. c. 2. c. cum tempore. de arbit. c. suborta. de re iudi. & hoc tenendo non obstabunt iura prima, secundum Car. Pro hoc facit, quia de iure tertii potest opponi tunc tantum, quando est exclusiuum ipsius agentis ipso iure, C. de rei vendi. l. fin. ff. si ager vectig. petatur. l. 2. quamquam bona debeant confiscari, videtur necessaria sententia, vt ff. de iure fisci. l. eius. c. 2. de hæreti. lib. 6. Hoc tamen casu cum quæritur de confiscatione dotis bonorum propter incestas nuptias, glo. in Authen. de incestis nuptiis. in princip. dicit quòd ipso iure fit confiscatio. Quòd requiratur sententia, tenet Iacob. de Belu. in d. authen. dic quòd ipso iure fit confiscatio, d. c. cum secundum. sed non fit apprehẽsio bonorum, nisi prius facta declaratione eccl. super crimine. Et hæc solu. sic declarata in se vera est, & placet do. Card. tamen secundum eum non bene congruit literæ. Octauo sol. Innocen. vt refert Ioan. And. super verbo, volumus. quòd hæc castra data erant pro obseruatione mat. quod non licet, sicut non liceret pœnam promittere, vt ff. de verbo. oblig. l. Titia. & quod ibi notatur. supra de spon. c. Gema. & si dicatur, quòd retineri poterant nomine arrarum, vt C. de spon. l. mulier. primo respõso. & §. j. dicit Innocen. quòd illud est verum de spons. licitis, vt in ea. l. dicitur, de quo dixi in c. Gema. Item secundum Car. hic non poterant hæc castra teneri pro arris, quia etiam arræ dantur, vt timore perdendi arras quis inducatur ad matri. d. l. mulier. hoc autem matrim. erat secutum, vt in litera ibi, copulæ dissoluendæ. & sic desierant esse arræ. Item hic non fuerant data castra pro arris, sed in pœnam, vt Rex legionensis ea perderet: & sic tenuit donatio, d. l. Titia. & de spon. c. Gema. & secundum hoc summatur secundum Card. Flor. nam per hanc euitantur contraria: quia etiam si non tenuit dona. tamen videtur locus confiscationi in pœnam scienter contrahentium, vt in iuribus glo. arg. de præben. c. cum qui. lib. 6. & l. qui contra. Nono soluit Innocen. vt refert Ioan. And. in ver. volumus. ꝙ hic bene applicatur fisco, ꝙ Rex Legionensis habebat fiscum. quod non placet Hostien. ꝙ fiscus illius, qui delinquit, non debet habere hoc ius, ne ad commodum cedat, vt in litera: quia istis lecturis omnino non satisfit contrario. Card. Flor. dat solutionem decimam, quæ est sine scrupulo, quia hic Papa processit ex officio, vt patet in antiqua. secundum hoc Papa comminatur, quia si Rex Legionensis, & filia regis Castellæ a se inuicem iuxta mandatum apostolicum non recesserint, distinctionem grauissimã in eos exercebit: in hoc autem processu habent locum rationes, de quibus in litera, quia castra ista non erant legitime translata in mulierem. & pro hoc tollitur declaratio, de qua supra, ꝙ in pari causa turpitudinis potior est possidentis conditio: nam illud haberet locum, si Rex Legionensis ageret: vnde etiam non mandatur hic, ꝙ restitutio fiat Regi Legionensi. & potest intelligi, ꝙ mulier debet restituere, idest relaxare, & hoc ex quo erat causa persistendi in peccato, vt in litera. & pro hoc facit quod dictum est supra in septima solutione. Dicit Iacob. Zochus, ꝙ si concordia sequi non potest, ꝙ ei restituenda sunt, qui dederit, secundum But. quo casu iuris communis dispositum non mutuatur, quia leges hoc casu sequuntur c. nouit. de iudiciis. cum hic casus spectat ad ecclesiam, & ꝙ Papa possit ex officio procedere ratione peccati, certum est, vt in ca. nouit. de iud. c. ad nostram. de iureiuran. & specialiter hoc casu debet iudex eccl. procedere contra coniunctos in gradu prohibito, vt in c. ꝙ. super his. de consanguin. & affinit. 35. q. 6. c. si duo. supra titu. proximo. c. porro. in fi. de consanguin. & affin. clemẽ. vnica. & hæc lectura mihi placet, quia per eam contraria læduntur. Vndecimo sol. colligitur ex dictis But. qui dicit hic, matrim. non erat consummatum carnali copula: de quo infra dico. Et generaliter quæritur de pœna contrahentium incesta matri. distingue secundum Gasp. Cald. & But. Aut quærimus de pœna contrahentium incesta sponsalia, & in hoc non est producta pęna, & erit arbitraria, de offic. delega. c. de causis. pro hoc glo. in verbo, non punit. clemen. vnica. de consanguin. & affin. & hoc casu dos vel donatio propter nuptias repetuntur per condictionem sine causa, vt ff. de condictione sine causa. l. auunculo. quæ sic loquitur, vt dictum est in tertia sol. & hoc intellige, nisi dicta sponsalia essent carnis copula consummata, vt in d. l. glo. non enim tantum peccauerunt, ex quo carnaliter non sunt coniuncti: & pœna confiscationis puniuntur propter incestum. Aut loquimur de matri. & tunc aut est matri. carnali copula non consummatum: hoc casu non habet locum confiscatio, secundum But. hic, qui ita intelligit hunc text. & ex hoc dicto potest intelligi vndecima lectura ad hunc text. Contra hanc tamen facit clem. vnica. de consanguin. & affinit. iuncta glo. in verbo, punit. quæ punit cõtractum non incestum vel coitum. facit l. qui contra. & authen. incestas. C. de incest. nupt. quæ ponderat contractum, non coitum. licet responderi potest, aut quærimus quo ad pœnam excommunicationis, quæ est pœna animæ: nam ex solo contractu quis fit excommunicatus, vt d. clemen. vnica. cum gl. aut quærimus quo ad pœnam temporalem: & tunc puto ꝙ non incurrat pęnam legis, quę contrahenti incestas imponitur, quia in pœnis mitior est interpretatio facienda, de pœnit. distinct. j. c. pœna. reg. in pœnis. lib. 6. facit autem incestas nupt. pondera verbum, incestas. nam proprie incestus est consanguineorum, vel affinium abusus. facit, quia minus delinquit contrahens simpliciter & non consummans, quàm matri. consummans. Item aut incestas ponderat complexum, cum distinguit an habeat filios vel non. & facit authen. sequens, ibi, ex complexu. cum punit natos ex incestuoso complexu. facit d. l. qui contra. in fi. ibi, & hu-

& huiusmodi commotione dirimerit.facit tex.iste in verbo, relinqueret.facit ff.de adulte.l.si adult. cum incestu. §. stuprum.§. fratres.§.incestu. vbi in pœnis incurrendis ponderatur illicitus coitus. Aut quærimus de matrimo. consummato per carnis copulam:& tunc aut quæritur de donat.propter nupt. vel alia liberalitate collata ab altero coniuge in alterum, puta dote, aut de considerandis eorum æternis bonis, vel de pœnis in personis contrahentium.primo casu scienter contrahunt,& contrahentes habent superiorem effectum,& est locus confiscationi,vt d. l.qui contra.aut ignoranter,& fuit probabilis ignorantia, & excusantur,d.l.qui contra.agitur errore non affectato, donec sunt in errore, licet errore cõficto non excusantur, nisi sine vlla procrastinatione discedant,l.qui contra.in fi. & pro hoc 33. q.2. cap. cum per bellicam.& infra titu.proxi.c.diuus.in fi.qui filii sint legiti.c.per venerabilem.de coniug.seruo.c.fin. de præben.c.si beneficia.in sexto.aut non est probabilis ignorantia, & non excusatur,d.l.qui contra.ob ignorantiam iuris non excusatur,tamen sit improbabilis, regula ignorantia. lib.6. & hoc non solum in viro,sed etiam in muliere,quia nõ excusatur mulier a tali ignorantia,nisi in casibus expressis in iure, vt C.de iuris & facti ign. l.fin.facit quod ibi notant Cyn.& Dyn. & But.hoc approbat,& Cardin.post Ioan.And. Aut sciuerunt ius & factum:& tunc aut non recognoscunt fiscum in superiore, & datum repetitur, ne alter versetur in lucro.Aut est datum, & alter recognoscit fiscũ, aut res sunt alienabiles a regno: & tunc per illam viam contingeret alienare,si non repeteret: & repetuntur vt hic. Aut sunt alienabiles: & tunc de facto pœnam incurrunt contrahentes. dicit tamen hic But.vnum notabile,& in hoc videtur incurrisse in spiritum do. Card. quòd pro bono concordiæ ex officio iudicis bona poterunt restitui ei, qui dedit.facit, ꝙ eccle.debeat ad reformationem pacis intendere,c.nouit.de iud.in fi.discrepat tamen in hoc a domino Cardi.qui dicit bona relaxari:non tamen dicit ei,qui dedit.sed intelligo ipsum,quando ex relaxatione sequitur bonum pacis:si autem non sequeretur,relaxatio non fieret ei,qui dedit:tunc dicit officio suo Papa illi restituet,etiam in præiudicium fisci,quo casu poterit,vt hic probatur. Secundo casu cum quæritur de confiscandis cæteris bonis,& de pœnis imponendis in personis contrahentium:aut quæritur de pęna,quę imponitur per l.Iuliam de adulteriis:& tunc dic vt in l.si adulterium.§. stuprum.& in §.fin.ff.de adult. & ibi per Bart. aut quæritur de pœnis impositis per constitutiones principum, scilicet per authen. incestas.in corpore vnde sumitur. & tunc aut viro, & tunc punitur,etiam si non probabiliter ignorauerit,dicta authen.incestas.secundum do.Card.aut in muliere, & punitur ita demum,si fuerit sciens,vt ibi dicitur. Vltimo quæro, an pęna l. qui contra.& dictæ authen.incestas. locum habeat, si quis con-
4 trahat nuptias † interdictas de iure canonico. Quidam,vt refert hic Card.volebat dicere ꝙ non,quia leges loquuntur illæ & exprimunt de contrahente contra leges. Contrarium dicit ipse cõsuluisse, quia sicut lex non prohibita per canones habet vim canonis, ita canon non prohibitus per leges habet vim legis, 11. distinct.c.leges.de cau.possess. & proprieta.c.2. de priuilegiis.c. super.Spec.de noui ope.nuncia.c.j.not.Spe. de disputationibus & allegationibus.§.porro. Panorm.hoc idem tenet, quia canones tamen leges appellantur, c.Nicena. 31. distinct.& ponderat glo.hic relatam ad tex.quę ęquiparat siue contra leges,siue contra canones contractum sit matri. Si ergo nouus gradus prohibitionis induceretur de iure ciuili, locum haberent illæ leges, cum generaliter loquuntur: ita dicẽdum est de gradibus iure canonico prohibitis, secundum Cardin. Flor. & hoc motiuo hic idem consuluit Mediolanen.noster do.Signorol. de Homodeis in consil.25.incipien.Factum sic præponitur, nunquid pro nup. adducit:nam lex disponens super delicto illud damnans, in consequentiam videtur disponere super pęna, licet expresse de pęna non caueatur,in l.j.§.j.ff.ad Turpil. nam pęna est sequela delicti,l.sancimus.C. de pęnis. ideo ex quo lex canonica damnat nuptias,succedet sequela,idest pęna, l.alumnæ. §. Scya.ff.de alimen.& ciba.lega.§.illud.Instit. pro socio.l.cuicunque.§.item fideiussori.ff.de institoria. Præterea tertio ex quo ius canonicum fecit illas nuptias illicitas,ergo omnis lex loquens de illicitis nuptiis has etiam comprehendet,l.lege.& l.meminimus. C.de legitimis hæred.l.omnes. cum ibi not. C.de quadriennii præscriptione.faciunt not.in c.cum dilectus.& in c.ad audientiam.maxime per Imol.de clericis non residentibus.per Bartol.in l.omnes.populi.in materia extensionis, ff.de iustit.& iure. & sic lex penalis puniens incestas nuptias subintrabit hoc casu, & habebit locum dicta pena.faciunt nota.in l.j.§. lex falcidia. ibi Imol. ff. ad legem falcid. Et an dato aliquo pro matrimonio illicito competat repetitio non solum in dote, sed in arris, donariis, & similibus,Bald.in rub.ff.solu.mat.& supra vidistis clare.

SVMMARIVM.

1 *Concessionis tres species.*

2 *Pater potest dare rem feu. filio sine consensu domini, & quandiu durabit hæc donatio.*

Emphyteutica res an possit in dotem dari.

CAP. VI.

NVper a nobis. Vsufructuarius rei sine consensu domini donans ipsam rem vxori propter nuptias, non transfert in eam plus iuris quàm ipse habet:idem in eo, qui sub conditione quo ad viueret, habet rem in hæreditatem vel feudum. hoc dicit secundum Ioannem Andr.& Butr.vel aliter quantum ad hoc vltimum secundum Cardin.Flor.idem si alicui,& suo filio res data est. Primo duplex quæstio. Secundo vtriusque solutio.secunda ibi,nos autem. Tertio quædam instructio, ibi,illud præterea.Et secunda diuiditur in duas, prout est duplex solutio. No. primo, quòd nullus potest regulariter plus iuris in alium
a transferre,quàm habeat[a].de quo in glo.quinta,quæ allegat iura. No. secundo, quòd vasallus potest alienare feudum ad tempus. vide glo.No.tertio,ꝙ resolutio iuris auctoris resoluit ius succes-
b soris[b]. facit l.lex vectigali.de pignor.Item no.ꝙ rem alienam alienare non est licitum sine domini voluntate.de quo in glo.antepenult. & dic, ꝙ sufficit quòd interueniat voluntas domini siue a principe,siue ex postfacto,vt supra de his quæ fiunt a prælato.cap.cum nos.secundum Ioan.And.& intelligo, quòd res aliena alienari non posset effectualiter, tamen bene possum vendere rem alienam scienter, & per hoc postea sum obligatus,l.rem alienam.ff.de contrahen.emptio. & quod not. in cap.nonne.de præsumptio.In glo.vlti.glo.vlti.not. quòd vxor dat viro dotem,
1 & vir † vxori donationem propter nuptias. dicit tamen hic Innocent.vt dixi in cap.præceden.quòd licitum est marito cuicunque alteri de re sua mulierem dotare. & not.hunc text. pro Docto.& consulente,qui debet vti verbis propriis, & non impropriis.Panormit.hic not.tres species concessionis, quæ de re aliqua fieri possunt: nam quandoque donatur, seu conceditur in hæreditatem,idest vt possit donatarius ad libitum disponere, & in illa hæredem instituere,sicut in re propria:quandoque conceditur in feudum, vt vtile dominium transeat in vasallum, directum vero remaneat penes dominum. de quo in cap.2. de feud. quandoque conceditur, donec vixerit is, qui recipit: & videtur hoc casu concessus vsusfructus rerum. Item not. quòd ecclesia tenetur defendere dotes viduarum, non tamen contra iustitiam. ex quo not. quòd ratione fauoris & piæ causæ non est alicui inferenda iniustitia,cap.ex tenore. supra de foro competen. & facit ad illud vulgare, vnum altare non esse discooperiendum vt aliud cooperiatur.Item not.ibi.hæredi.quòd Papæ quandoque veniunt filii legitimi tantum. de quo tamen dicendum vt plene per dom. Ant.Imo.& alios in cap.in præsentia. in quarta,siue in quinta colum.de probatio.Bartol. in l.fina.§. ex facto. ff.ad Trebellia. Bartol.in l. quod dicitur. ff. de verbor.obligatio. Bald.in l.Gaius.ff.solu. matrimo.Imo. Bartol. in l. vt iusiuran.§. si liberi.ff.de oper.libert.not.Bartol.in l.Gallus.§.etiam. ff.de liber.& posthum.& aliquid dixi in arbore consanguinitatis.ad fi. Opponitur primo: nam intelligendo quòd ista fuerit donatio propter nuptias, superflua remanet prima quæstio, cum solu. matrimo. talis donatio reddit omnino in virum, vt in cap. fina. Solu.Hostien.& Ioan.Andr.oportet hic intelligi, quòd erat casus,in quo redibat ad virum, vt quia erat factum pactum de ipsa lucranda:& similis est intellectus in cap. ex parte B. & ibi Ioan. Andr. super glo.j. de foro competen. tamen ratio decidendi in isto tex.est in contrarium, vt ibi in litera, quia maritus non potuit plus iuris &c.& ex hoc not.quòd maritus non potest sibi retinere partem dotis, etiam secundum consuetudinem loci, si res dotalis fuit concessa vxori ad vitam. facit l. si quis domum. in princip.ff.loc.Opponitur secundo,quòd imo in secunda quæstione huius text.valet alienatio,ex quo fit per eum, cui res data est.licet enim data sit sibi & hæredi,tamen dum viuit, est dominus, & quilibet in re sua est moderator & arbiter, cap.de his. de sepult. C.manda. l.in re mandata. Solu. Hostien. intelligit, quòd

ADDITIONES.

a ¶Quam habeat.Adde do.Soci.consil.166.incip. In causa communitatis Castrimontis.versi.2.hæc conclusio.in 2.parte,char.30.& consil.194.incip. Subtiliter & eleganter absoluta.ver.j. quia dictus episc.in d.parte, char.69.

b ¶Successoris.Adde do.Soc.consi.150.incip.Viso instrumento. circa medium,2 col.in j.parte, char.93.

quòd fuit data ita demum, quòd non posset alienare, nec in hæredem instituere, vt in præcedentia & sequentia verba innuunt: & ex hoc summarium, de quo in princip. cap. in secunda parte. tamen videtur hæc litera locum habere etiam sine conditione præmissa, eoipso quòd datur pro se & hærede, quem de vxore legitima procrearet, idest filio, non tenet quoad donationem, nisi dum viuit, argumen. de fid. instru. cap. cum Ioannes heremita. non potest ergo talis donatarius alienare in perpetuum, vt hic. & hoc magis consonat literæ: nam de conditione præmissa
2 nihil exprimitur. Quæro, nunquid pater potest†dare rem feu. filio suo sine consensu domini. dic quòd sic: & hæc donatio durabit tantum in vita eius: vltra dare non potest, in dote dare non potest. & facit iste text. inter hæc esset alienatio, quæ prohibita est per l. imperialem. §. primo, de prohibitio. feud. aliena. ita debet intelligi cap. j. §. donare. in lib. feudo. qualiter olim feudum alienari poterat. & facit quod hic Innocent. Hostiens. & Bald. Ioan. Andr. in cap. j. de feud. in prima glo. & Specu. in tit. de feu. ver. 30. & ver. fina. & remittit ibi ad not. per eum in titu. de locato. §. nunc aliqua. ver. centesimo. & ibi tractat, nunquid res em-
a phyteutica possit dari in dotem.[a] de quo vltimo per Ioan. Andr. in nouel. in cap. placuit. de locato. qui remittit ad summam Hostien. quo autem ad principalem quæstionem tenent Domini de Rota in decisio. 169. quæ incipit, Item quod pater potest dare. Panormit. hic ab extra quærit, quid si res dotalis fuit concessa vxori ad vitam suam. & dicit quòd maritus non potest sibi ex illa mortua ipsa. ex quo collige, quòd resoluto iure auctoris resoluitur ius successoris. concordat text. in l. lex vectig. ff. de pignor. Gl. prima allegat duas concordantias. glo. secunda dederat literam. glo. tertia opponit, quòd vir non dat dotem, sed donationem propter nuptias, vt in cap. fina. soluit exponendo: vel dic proprie, vt dixi in vltimo notabili. prima tamen expositio est communior. Glo. secunda alleg. concord. opponit, & non soluit. & est materia brocardica, vt C. de distract. pigno. l. quandiu. vbi si non est integra pecunia creditori numerata, etiam si pro parte maiori, tamen creditor distrahendo rem obligatam non amittit facultatem. idem dicit l. si cessante. in effectu: & has duas leges allegat glos. fina. de iure patrona. cap. cura, in quo cap. dic pro solutione, quòd contrarium ponit casus speciales. & ita in l. traditio. hic allegata in princip. & not. glo. in cap. nemo. de regul. iur. libro sexto. quam vide. Butri. hic, & in cap. cura. sol. quòd illud, quod quis non habet actualem, habet tamen virtualem virtutem illud creandi, bene transfert, vt in contrariis. vel secundum Cardina. quis non transfert ius in alium, quod ipse nullo modo habet. hæc regula primo fallit propter virtutem sacri baptismi: nam non baptizatus baptizat, de consecrati. distinctio. 4. cap. solet quæri. & hoc, quia hic exprimit verba, & Deus in virtute operatur verborum, prima quæstione prima, cap. dominus. declaraui in c. quidam. & sic operatur virtus sacramenti, & iuris dispositio: sed ius, quod habet quis, aliquo modo transfert in alium sub alio, vt l. quod nostrum. de regul. iur. & aliis iuribus. & pro hac facit de electi. cap. suffraganeis. & quod ibi no. de translatio. prælato. cap. primo. Nam videmus, quòd demandare est iurisdictionis, episcopus confirmatus demandat ea, quæ sunt iuris: tamen archiepiscopus non consecratus demandat consecrationē suffraganeorum consecrato: & sic virtualiter saltem ratione mandati quis confert, quod habet: potestatem enim habet demandandi alteri, etiam si per se facere non potest, cap. aqua. & ibi not. de consecratio. ecclesi. vel alta. cap. suffraganeis. supra de electio. sic videmus in creditore habente pignus, licet non habeat dominium: tamen si sibi sit non satisfactum virtualiter, habet potestatem alienandi, & virtualiter non debet carere dominio, cum alium possit dominium facere. ita possunt intelligi iura quæ alleg. glo. Glo. in ver. quo ad vixerit. colligit notabile ex litera, in fi. dic quòd causa dotis potest alienari ad tempus, aliter non. Hostien. dicit, quòd aliàs sic, dummodo alienatio non sit perpetua: qui remittit ne prælati vices suas. in cap. querelam. Glo. in ver. consentiente. colligit dictum, & ipsum roborat duobus iuribus. In glo. ibi, & si voluntate. si creditor voluit feudum vendi, hoc sibi non nocet, nisi venditio secuta fuerit. Glo. in ver. fauorabile. impetrans contra tales non potest trahere extra prouinciam, etiam coram principe, ipso præsertim vero, cum timent aliquorum potentiam, coram principe trahere possunt aduersarios. Glo. vlti. alleg. concordantias, & quid sit dos, & donatio propter nupt. vide infra in c. fi.

ADDITIO.

a ¶In dotem. Vide not. per dom. Soc. consil. 25. incip. Prosequendo ordinem. ver. quamuis enim apud. in j. parte, char. 47.

SVMMARIVM.

1 *Dotis solutio non impeditur vergente viro ad inopiam, sed soluitur sub conditione.*
2 *Dote promissa non soluta potest vir vxorem repellere, & agere super ea offerendo se paratum abiectam reassumere.*
Dote prius non soluta non tenetur vir vxorem traducere, & tenetur eam sine dote ductam secundum statum suum alere.
3 *Dos apud mercatorem viro ad inopiam vergente, vxore instante, deponetur, qui ex honesto lucro partem dabit.*
4 *Pecunia potest apud mercatorem deponi cum hoc, vt capitale sit semper saluum, & quòd de lucro soluatur certa pars, & qualiter deponatur.*
Pactum, vt deponens pecuniam non sentiat damnum, an valeat.
5 *Maritus tenetur ad onera matrimonij, & quæ sint illa.*
Dos, quæ consistit in rebus mobilibus, solu. matrimo. non restituitur ante annum.
6 *Præsentatio vacante ecclesia, quæ erat in villa, quam vxor dedit marito in dotem, in qua erat ius patronatus, an spectet ad maritum, vel vxorem.*
7 *Si maritus & vxor concurrunt in præsentando duos, quis præferetur: & quid in tutore & pupillo præsentantibus.*
8 *Rescriptum super lite aliàs inchoata debet facere mentionem de processu & de sententia.*
9 *Item nec de sententia nulla, nec de processu nullo coram ordinario est opus in impetratione literarum in eadem causa facere mentionem.*
10 *Dotem quando & quibus casibus possit vxor vergente viro ad inopiam repetere. vide in glo. 4. Et quæ iura circa huiuscemodi dotis repetitionem disposuerint.*
11 *Limitatio ad tit. C. ne fideiuss. do. den.*
12 *Renunciare quis non potest iuri prohibitiuo.*
13 *Dos an quando debeat viro assignari, si bona sua dissipat, aut vergit ad inopiam. & de satisdatione pro dote.*
14 *Dotem eo casu quo mulier viro vrgente ad inopiam recuperat, an illam viro postea facto locuplete restituat.*
Actio de recuperanda dote, quæ competit mulieri, cum vir incipit male vti substantia sua, an desinat competere viro reuerso ad bonos mores.
15 *Vxor tenetur alere virum egentem, etiam si sit bannitus, vel excommunicatus.*
Contra tertium, qui promisit pro marito in casum restituendæ dotis, non potest agi marito vergente ad inopiam.
16 *Maritus non potest vxore prohibente se in parafernalibus bonis immiscere.*

CAP. VII.

PEr vestras. An marito ad inopiam vergente pro dote satisdatio peti potest. hoc dicit secundum Ioan. Andr. post Abba. ¶Et est communis diuisio. secunda ibi, cum ergo. Primo ponit causæ delegationem & declarationem, ac iudicum interlocutionem. Secundo ponit duas causas mandati alternatiue, quod inter illas interserit dominus Cardina. Floren. dicens, quòd hoc cap. adhuc vsque non fuit bene declaratum. & hoc dicit secundum eum, Vir agens pro dote non omnino excluditur, ex quo vergit ad inopiam: nec præcise cogitur satisdare, sed æquum est vt ei dos assignetur: & sub ea cautione recipere debet dotem, quam potest præstare: vel si mulier cōdicit, deponere apud mercatorem, vt de lucro vir sustineat onera matrimonii. Nota primo, quòd pauper actor tanquam miserabilis persona in causa temporali potest laicum trahere coram ecclesiastico iudice, & coram eo iudice poterit retractari causa, & maxime quando nō solutio dotis est causa repulsionis coniugii: quare tunc annexa sit matrimo. No. secundo, quòd repetenti dotem propter matrimonium contractum obstat exceptio, quòd non sustinet onera matrimonii, & vxorem repellit auctoritate propria: quod verum est, vbi oppo. per eum, cuius interest, ne nos soluatur: aliàs non, argumen. cap. cum inter R. secundo. de electio. secunda quæstio. 6. cap. non solent. Bald. in l. fina. C. de senten. quæ sine cer. quantit. & in cap. penult. de consuetud. No. tertio ibi, tacita veritate. iuncta glo. tertia, quòd in rescripto, quod impetratur super eo, de quo aliàs fuit lis, debet fieri mentio de processu. not. in cap. inter monasterium. de re iudica. & cum dicit glo. de processu, dic & de sententia consulum, vt sequitur in litera: & sic non videtur rescriptum voluisse, de quo dic vt dico secundum Innoc. in tertia opposi. No. quarto de iure canonico, viro
1 vergente†ad inopiam non impeditur solutio dotis, sed soluitur sub conditione, si præstat cautionem de soluenda dote, vel illa deponit coram mercatore, de cuius lucro honesto habet satisfacere pro oneribus matrimonii, vel committitur ei cum cautione, quam potest præstare: & sic vbi quis tenetur præstare cautionem, admittitur cum ea cautione, quam potest. de quo in ca. quamquam. de vsuris. libro sexto. & in authenti. generaliter. C. de episc.

de episc. & cleric. in l. prima. per Bartol. ff. qui satisd. cogan. per Barthol. Brixien. in c. coram. post Innocent. supra de offic. deleg. ita simpliciter colligit But. vult tamen Cardin. Flor. in suo summario, quòd si mulier contradicit, deponetur apud mercatorem vt in litera, & alternatiua hic posita, est in electione vxoris debentis dotem. No. quinto, quòd cui conceditur maius, & etiam minus, cap. pro illorum. de senten. excommuni. a contrario, & circa modicum dotis minor suspitio est in re modica: sicut videmus in tutore in re modica modicum suspectum, vt ff. de suspe. tuto. l. legitimos. dic vt not. in cap. de appellationibus. de appellatio. supra secundum Panormi. hic. No. argum. op. ex tex. quòd etiam ecclesia potest impedire de dote non solum in fauorem viduarum, vt supra cap. proxi. sed etiam in fauorem mariti petentis dotem sibi promissam: & sic facit pro opinio. Innocent. quam tetigit in cap. lator. supra qui fil. sint legit. nisi dicatur, vt dixerunt quidam, quòd ille actor aliàs erat pauper & miserabilis persona: ideo potuit recurrere ad eccle. 37. distinctio. cap. primo. & ex hoc intellectu not. quòd pauper & miserabilis persona potest alium conuenire coram iudice ecclesiastico. pro hoc cap. super quibusdam. infra de verbor. significatio. & in cap. significantibus. vbi per Innocent. de offic. delega. & tene menti vtrunque dictum: nam reus hic erat laicus: quod patet ex eo, quia primo fuerunt conuenti coram consulibus ciuitatis. No.
2 argumen. op. ex tex. quòd vir † potest repellere vxor. si dos sibi promissa non soluit, quia cum ex dote teneatur sustinere onera matrimo. vt hic, in cap. salubriter. supra de vsur. & in l. si cum dotem. §. sinautem. ff. solu. matrimo. potest recusare hæc onera, ex quo non habet vnde summat emolumenta, bon. text. ibi Bald. in l. fina. C. ad velleia. Bald. post Cyn. in l. quod in vxorem. C. de nego. gest. in l. de diuisione. in l. si cum dotem. §. sinautem in sæuissimo. ff. solu. matrimo. Bald. in l. fina. C. de senten. quæ sine certa quantita. in l. & si post tres. ff. si quis cautio. in l. si donaturus. ff. de condit. ob tur. causam. gl. in §. pen. in ver. onera. in Authenti. de non eligendo secundo nubentes. Bartol. in tractatu de alimentis. Bald. in cap. quemadmodum. de iureiuran. in cap. iurauit. de probatio. Et plus notanter probat hæc litera, quòd etiam vxore ad dotem sibi promissa, ex quo paratum se reddit soluta dote vxorem reassumere. & hoc sentit Hostiens. hic. Ex quo etiam infero, maritum non teneri ad traducendum vxorem dote prius sibi non soluta. Quid autem si quis ducit vxo-
a rem sine dote. dic quòd maritus tenetur eam alere de suo [a], secundum statum personæ: ita notanter vult Hostien. hic, & glos. in dicto §. sinautem. facit text. in l. quod si nulla. ff. de reli. Item not. quòd si obligatus ex iuris dispositione ad præstandum cautionem idoneam, vt fideiussoriam, seu pignoratitiam, illam præstare non potest, admittitur ad præstandam illam, quam potest, puta iuratoriam. pro hoc faciunt iura alleg. in glo. antepenult. & ad hoc solet allegari iste text. quod tu limita secundum nota. in cap. fina. de pignor. supra. Item not. casum singularem, qui non est alibi de iure canoni. quòd ex pecunia deposita apud mercatorem licite potest capi pars honesta lucri. & sic ex pecunia cum ministerio alterius potest prouenire honestum lucrum. Et
3 facit optime hæc litera in argumen. vt solitus † mercari ex pecunia possit agere contra debitorem morosum, vt soluat loco interesse id, quod verisimiliter fuisset lucratus ex pecunia tradita. de quo vide quod latius not. in cap. conquestus. de vsur. Sed quæro, qualiter fiet ista depositio apud mercatorem. Ioan. And. dicit, quòd mercator præstabit cautionem de pecunia integraliter restituenda, & de parte lucri reddenda, ita quòd compensato lucro, saluatur certa pars pro oneribus matri. sustinendis. ad hoc Institu. pro socio. §. de illo. & in l. si non fuerit. ff. eodem. Et ad primum dictum de cautione præstanda a mercatore adduco l. primam alleg. secunda, ff. sol. matrim. Not. singulariter hoc dictum, quia nescio alibi: ex quo infertur vnum mirabile, an pecu-
4 nia possit † deponi apud mercatorem, cum hoc vt capitale semper sit saluum: & quòd de lucro soluatur certa pars. & vide hanc quæstionem plenius tactam per Hostien. in sum. in titu. de vsu. in §. an aliquid. vbi tenuit expresse valere pactum, vt deponens
b pecuniam non sentiat damnum [b] in capitali: mouetur, quia hoc pactum non est contra, sed præter naturam contractus, vt l. prima. ff. deposi. vbi valet pactum præter naturam interpositum, vt in cap. vnico. supra de commod. l. pacta conuenta. ff. de contrahen. emptio. ibi not. l. cum precario. vbi not. ff. de precario. dicit tamen postea, quòd si capitale esset perditum casu fortuito, deberet deponens remittere in foro animæ. sed Panormita. dicit, quòd talis non est honesta & licita societas, quoniam posset cõtingere, quòd ponens operam sentiret damnum in operis amissione, & in capitali pecuniæ, quod est contra naturam societatis, cum societas sit quædam fraternitas, l. verum. ff. pro socio. hæc autem societas est leonina, l. si non fuerit. præall. & pro hoc alleg. bonam gloss. in cap. plerique. 18. quæstio. tertia, quæ dicit, quòd ad hoc vt societas sit honesta, & licite inter ponentem pecuniam, & ponentem operam, oportet quòd ponens pecuniam sentiat de lucro & de damno. & hanc sententiam videtur iudicio meo sentire Calder. in repet. capituli, nauiganti. infra de vsu. & ad §. de illo. qui multum obstat, vbi dicitur valere pactum, vt alter non sentiat de damno, sed de lucro: respondet Calder. non de capitali, sed de damnis & lucris contingentibus saluo capitali. & Panormita. dat solutionem dicens, quòd ille text. procedit quo ad ponentem operam: licitum est enim & honestum pactum ex persona ipsius, vt ipse sentiat damnum in capitali: ratio, quia sentit damnum in operis: nam tantum affert opera illius, quantum pecunia alterius: quinimo vt ibi tex. dicit, opera & industria potest esse tanta, vt valeat precium, & ipse lucretur duas partes, & tertiam habeat ponens pecuniam. in dubio autem cum duo contrahunt societatem, & vnus ponit pecuniam, & alter operam, videtur apertum vt lucrum æqualiter diuidatur inter eos. de hoc est glo. notab. quam omnes tenent, in l. prima, C. pro socio. nec ista litera contradicit prædictis, cum nihil dicat, vt capitale debeat esse saluum: nec est speciale in pecunia dotali. Quidam aliàs somniauerunt, quia etiam pro redimendis captiuis non licet fœnerari, vt in cap. super eo. infra de vsur. quinimo text. iste aperte dicit, vt capiatur pars de honesto lucro: nec etiam credas quòd sit licitum a principio pacisci, vt habeat deponens decem pro centenario, vel aliam quantitatem, sicut faciunt quædam viduæ credentes hoc literæ: & solent aliqui ad earum defensionem allegare istum text. cum illa opinio. Ioan. And. certe non est licitum, quia non licet ex pacto quantumcunque minimum capere ex pecunia, cum non subiicit se periculo, 14. quæstio. tertia, per totum. de hoc communiter per Docto. in cap. fi. de vsur. per Bald. in l. prima. C. pro socio. in l. si patruus. circa fin. C. de communia vtriusq; iudic. Petr. de Anchar. in regula, peccati. in sexta charta, de regul. iu. Lauren. Rodulph. in repeti. c. consuluit. de vsu. Pau. de Cast. consi. 330. quod incipit, In Christi nomine amen, viso instrumento. Cardina. hic in contrario videtur tenere, quòd in casu nostro sit vsura, maxime quia non habuit ortum a patre istud depositum, sed fit iudice iubente, vt hic: & quòd non sit vsura, tenet Fulgos. in l. cum duobus. §. item si in facto. tenet Bald. in quodam consil. quod incipit, Viso instrumento facto inter Sali. not. Hostien. in sum. de vsur. §. an aliquo. & hoc notabis. No. quòd sicut ad eccle. spectat prouidere, ne viri sint & stent separati ab vxoribus, sic circa omne id, quod separationem causat, & inducit, quasi impediat finem subiectum eccle. Oppo primo, quòd non debuit se impedire Papa inter laicos, de iud. cap. nouit. Solu. Ioan. Andre. in ver. veritate. quòd hic pauper, de quo in litera, potuit impetrare a Papa tanquam miserabilis persona, 87. distinctio. §. primo. & cap. primo. quod intellige secundum ea quæ not. de offic. delega. cap. significantibus. cap. ex tenore. de foro competen. & hoc tenet Azo de administratio. tutor. & Cyn. in authen. nouissime. alleg. hic in glo. penulti. intelligo autem, vt proxime est dictum, quòd deponetur pecunia pacto aliquo de certo lucro, & de licito lucro, sicut dicimus de viro & muliere. & cum glos. penulti. alleg. authenti. nouissime. C. de administratio. tutor. vbi dicitur a curatore non fœnerandum: quod si fecerit, subiacet periculo, vt §. quoniam. vnde assumpta fuit præalleg. authenti. nouissime. & hic sit expedita glo. pen. Quæro primo, quia hic dicitur, quòd vir te-
5 netur ad † onera matrimo. quæ sunt illa? dicit Inn. & Io. And. in c.
c onera. quod debet sustentare vxo. sm vires dotis [c], vt ff. sol. mat. l. si cum dotem. §. si maritus. & §. si autem. & idem dicit hic Innocent. si nullam dotem habeat, seu receperit, quia tenetur alere vxorem.

ADDITIONES.

a ¶De suo. Adde Bald. in margar. ver. maritus. ver. primo. & in addit. ad Specu. qui fil. sint legit. versi. vxor. Sed quid si mulier habeat patrem, & non sit dotata, an ali debeat. dic quòd non, secundum dom. Alexand. de Imo. in l. si obligamur. de actio. & obligatio. post Bartol. & Docto. in l. quod in vxorem. C. de nego. gest. & de materia vide per eum in consil. 40. 4. par. & in l. si donaturus. §. fin. de cond. ob causam.

b ¶Damnum. De hoc argumen. vide plene per domi. Socin. consil. 265. incipien. Præsentis consultationis. versi. secundam difficultatem. cum versic. sequen. & ver. circa tertiam & vltimam difficultatem. in secunda parte, charta 171. vbi an tale pactum valeat, & sit licitum & iustum, pulchre & nota.

c ¶Secundum vires dotis. Ad hoc vide Bald. & Alex. contra glo. & Ang in §. sinautem in sæuissimo. l. si cum dotem. sol. matr. & per Bar. in l. quod in vxorem. de neg. gest. & Abb. in c. salubriter. de vsu.

vxorem.hoc etiam tenet gl.in d.§.si autem. & dicit Inn.q̃ eam alet pro suo velle. alia litera habet notabile, quasi habita rõne suarum facultatũ alet eam, quia personam suam dedit pro dote, vt in Auth.quib.mo.nat.effi.leg.§.fi. & ff.vt in poss.leg.l.pe. vbi dicit,q̃ vxorem debet alere vt filium. & hæc procedunt cõstante matri.Soluto autem matri.Inn. non prosequitur an debeat ali de bonis viri:& procedit qõ intra annum,quia ante annum non tenetur hæres viri restituere dotem, quæ consistit in rebus mobilibus,vt no.gl.in c.prudentiam.s̃.eo. in gl.j. dic ſm Gas. & Car.hic,aut habet vxor vnde alatur ab hæredibus, non habebit alimenta,C.de rei vxo.act.l.vna.§.exactio.vbi gl.dicit, & probatur in l.extraneo.ff.de ven.in poss. mitten.si autem nõ habet vnde alatur, tũc tenentur hæredes alere, non tamen ſm quantitatem dotis, quia non tenentur ad aliud q̃ ad alimenta, etiã si fructus dotis excederent:& si aliquid de dote restituunt, computando fructus, qui peruenire possunt in residuo alimentorum,tenent.ita no.gl.in d.§.exactio.& ff.sol.mat. in l.diuortio.in prin.licet Cy. aliter dicat in d.§.exactio. Sed Spe.in titu. qui fil.sint leg.ver.sed nunquid vxor.tenet primum.& idem tenet Bar.in d.l.diuortio.& est cõis opi. q̃ si pater præstitit alimẽta filiæ,poterit ea repetere ab hæredibus viri.ꝓ quo quod not. Cy.C.de neg.gest.l.alimẽta.pro l.quod in vxore. deducetur tñ interesse medii temporis, quantum interest hæredum, quòd potius fuisset apud eos operata,vbi sit talis domina, quæ solita sit operari. de quo per Bartol.in dicta l.diuortio.Panormi.in c. literas.de restitutio.spoliat.Item non cogitur mulier esse apud hæredes viri, sed potest esse alibi, si vult, & ibi ali debet.not. Bartol. ibi, quia non reperitur iure expressum, quòd teneatur esse apud hæredes viri: videtur tamen verius, quòd teneat locum mariti,quia infra annum dicitur mulier quasi in ma.vt C. de bonis maternis.l.fina. & hoc tenet domi. Cardina. & dicit, quòd si de consensu hæredum stetit alibi, tenentur hæredes,ac si stetisset apud eos. ita dicit de facto respondisse domi. Cardina.a contrario: videtur ergo per prædicta, quòd si contra voluntatem hæredum, apud quos honeste habere poterat commertium,alibi sibi morata,quòd non poterit alimenta petere. de istis aliquid habetur in c. de prudentia. supra eo. vbi posui.

6 Item quæro,dicitur in tex. quòd dos † datur ad sustinendum onera matrimo. pone quòd mulier dedit villam marito in dotem,in qua villa est ius patronatus in parochiali eccl. vacat eccle. nunquid maritus vel vxor præsentabunt. Dicendum est, quòd maritus præsentare poterit, cum sit dominus rerum dotalium, vel ad minus habet vsumfructum in rebus dotalibus, ex quibus tenetur onera matrim.supportare, vt in cap.nostro, & in cap.salubriter.de vsur.& ff.de iure dot.l. si is qui. Præterea eligere vel præsentare est fructus possessionis:ergo cum sit in possessione villæ,competit ius hoc marito, & vti potest hoc iure. Facit cap.consultationibus. de iure patronatus. & quod not.Innocent.de restitutio.spoliato.cap.in literis.post princip. Præterea cum patronatus transeat cum vniuersitate, vt in cap. ex literis.de iure patronat. merito maritus hanc villam ex donatione vxoris in dotem,de iure potest præsentare: & multofortius procederet hoc,si consuetudo esset in loco,quòd mariti vterentur hoc iure, cum ipsa cõsuetudo sit legum interpres, de consuetu.cum dilectus.quæ videtur hoc casu valde rationabilis,quia consona iuri communi, argumen.cap.fin.infra eod. titu. & hoc firmant Domini de Rota conclusione 444. secundum meam quotam, quæ incipit, Item fuit dubitatum, vtrum valeret consuetudo.

7 Quæro,maritus & vxor † concurrunt præsentatione, duos præsentando episcopo: videtur præferendus præsentatus ab vxore, argumen. eorum quæ not.Ioan.And.in nouella in simili quæst.de tutore & pupillo pręsentantibus diuersos,in cap.ex eo.de electio.lib.6.& Bart.Brixien.in dominicali 36.q.& ita videtur tenere Rota vbi proxime.Differt tamen illa q.ab ista:nam pupillus est dominus,& maxime in hoc iure spirituali, cum sit maior septennio,de iudiciis.c. si annum.lib. sexto.talis enim contrahit sponsalia,c.literas. & ca.accessit. de despons.impu.quare licet non possit eligere,vt in c.ex eo.pręalle.potest præsentare,cum per hoc contrahatur spirituale matri.sicut per electionem, nec vllo iure cauetur secundum Arc. in c.ex eo.quòd tutor detur spiritualibus: nec ergo ad id, quod est spirituali annexum.quod videtur tenere Archid. in c.decernimus.16.q.7.in princ.secus videtur in marito, qui est dominus rerum dotalium, & dominium spectat ad virum: nec dubium est, quòd talis vsus iuris patronatus prodest ad sustinendum onera matri.nam si aliunde non haberet vnde viueret,quia non potest percipere aliquid aliud ad sustentationem suam, secundum no.in rub.de iure patro.per Io.And. etiam in c.quoniam. & in c.nobis. vtatur ergo maritus fructibus, qui possunt conferre ad onera matr.supportanda. Venio ad glo. & glo.j.est expositiua.gl.2.exponit,& stat cõtrarium in fi.gl.nam gl.videtur repugnare literæ,quia petens fuit auditus.Host.soluit aliter,vt hic alleg.Io.And.super hac glo.quòd licet mulier possit se dicere spoliatam,tamen se non poterat dicere spoliatam, quia ipse conueniebatur proprio nomine, & ex vi promissionis per se factæ.de spoliatione autem mulieris non excipiet,cuius nomine conuenitur, maxime cum spoliationis causam dederit non soluendo dotem promissam: & vt vir pauper illam aliter alere non poterit.& sic R. spoliasse videtur, quòd qui causam damni dat &c.hoc vltimum quod dicit tamen Hosti.de promissione, non tollitur in litera: tamen dic, quia videtur quòd debeat esse subaudiri,aliter non competeret contra R.& potest intelligi secundum Host.vt refert Io.And.text.super verbo,vxoris.q̃ forte mulier erat neptis vel consanguinea ipsius R. vel forte ipsius fuerat concubina,& obligauerat se ad dotem:ecclesiam tamen suam,si clericus erat,obligare non poterat, s̃.de arbit.c.3. secundum Host.litera tamen in verbo,consulibus.opponit, q̃ iste R.laicus erat, ex quo super personali actione coram consulibus conueniebatur,de foro compe.c.si diligenti.

8 †Capio glo. in ver.tacita veritate.not.secundum Panormi. quòd literæ impetratæ a delegato sunt subreptitiæ, si in eis non fit mentio de negotio pendente coram ordinario. & idem sentit glo.in c.vt debitus.de appel.sed tunc obst.iste text. vbi hæc exceptio non fuit admissa.Hoc contrarium multipliciter soluit, primo q̃ ob hoc fuit appellatum, Papa prouidit, vt sequitur in litera. vel q̃ isti iudices nihil noui fecerunt,sed adhæserunt sententiæ consulum, vel per relationem retulerunt negotium ad Papam. & secundum Host. sententia consulum erat nulla tanquam obligans illum pauperem ad impossibile, l.fi.ff. quæ sent.sine app. rescin.& sic non fuit opus de tali sententia mentionem facere in literis.

9 No.bene hoc dictum,q̃ de†processu nullo seu sententia nulla coram ordinario non est opus facere mentionem in impetratione literarum super eadem causa,quemadmodũ nec de prioribus literis nullis.de quo vide in glo. in c.ex tenore.circa fin.de rescrip.& in c.suggestum.de iure pat. & in c.cum nostris.de conce.præb.Gl.4.opponit & soluit,& solutio est,q̃ aut maritus est suspectus de dilapidatione: & tunc procedunt contraria facta in prin.gl.aut laborat paupertate: & tunc procedit ista litera.In gl.§.vlt.col.7. casus hic satis apertus apparet ibi, si vero dotem ita dissipare manifestum est, vt non hominem frugi oportet,tunc dotem sequestrari,quatenus ea mulier habeat solatium vnà cum filia.In gl.ibi,l.in cõdemnatione.in fi. & est §.vltimus.dolo facit,qui petit qđ restituturus est. In gl.ibi, hac lege.illa lex facit pro eo,quod dicit, q̃ bonum est mulieri, quæ seipsam cõmittit viro, pati res suas viri arbitrio gubernari.sed facit ẽt ꝯ ſm Host.quia ibi dr̃,quamuis bonum sit, q̃ mulier patitur res suas gubernari per virum,tñ muliere prohibente non põt in parafernalibus immiscere se.& cum dicit gl. q̃ vxor tenetur alere virum egentẽ, hæc rõ non tollit mulieri repetitionem,quæ incipit,vt se alat,virum,& suos, in Auth.de æqualitate dotis.§.illud.ſm Car.Flo.nec sequitur ſm Bu.q̃ dato q̃ teneatur ipsum alere pro dote, ꝓpea debet dotem periculo consumptionis supponere.nec ob. q̃ cõmittat eius corpus, quia nõ est periculum ꝯsumptionis in corpore ꝓp paupertatem: & si subest periculum,remediũ est q̃ aufugiat:& si receptat,postea obstabit exceptio seueritatis,de rest.spo.c.lr̃as.ſm Bu.in fi.gl.No. ergo gl.q̃ ibi si vir egestate laborat,non tñ est suspectus de dilapidatione,non datur vxori facultas repetendi dotẽ.facit Auth. de æquali dot.§.illud.col.7. nũc alle.& hoc ibi tenet Azo,vt hic refert Io.An.super ver.paupertate.quorũ opi.vr̃ hic approbare Papa in hoc tex.& idẽ hic tenet Gof.in sum.pro hoc colligitur vna lec.ad tex.& vr̃ ẽt sensus gl.q̃ paupertas viri non facit locũ

a repetitiõi,vt ipsa possit repetere,sed mores mali[a] viri sic, vt q̃a dilapidat:vt hoc ẽt tenet Hos.in sum.eo.§. & qñ.ver.sed hic tñ. & ꝓ hoc facit, q̃ si vir aduerso casu est factus pauper, humanũ est vxorẽ eius aduersi casus fore participẽ, vt ff.so.ma.l.si cũ dotem.§.si maritus.facit quod not.Cyn. in l.vbi. alleg. in glo. vbi distinguit tres casus. Quandoque mulier est solicita de dote, quòd vir est suspectus de dilapidatione. Quandoque est solicita,quia vir grauatur ære alieno. Qñque,quia maritus laborat aduerso casu. Primo est locus repetitioni, & ipsa vxor repetit loco

ADDITIO.

a ¶Sed mores mali. Vide ad hoc do.So.in cõs.34.inci. Prosequẽdo ordine circa prin.9.col.ibi, Itẽ in cõtrariũ.in j par.char. 69. q̃ pp malos mores & malã eius administrationẽ dos consignatur vxori, & repellit ab administratione.

Præposit. Mediol.in 4.Decretal. Z

loco viri administrationem dotis, vt se & suos alat, vt in Auth. de æquali. dotis. §. illud. Secundo casu agit hypotecaria, per quã censentur res sibi obligatæ pro dote: & ante nu. donationem, dicta l. vbi. Tertio casu debet esse particeps aduersi casus, dicto §. si maritus. sed ipse Cy. in ead. l. tenet indistincte locum esse repetitioni, per l. si constante. in princip. ff. soluto matrimonio. vbi dicitur sine vlla distinctione, quòd mulier ꝑpter inopiam mariti potest dotem exigere a marito. & idem probatur C. de iure do. l. in rebus. in fi. & communiter Legistæ tenent. & per hoc videtur obstare solu. istius glo. & intellectus istius literę eo modo quo supra dixi. intellige posse secundum vnam lectu. oportet ergo alias respondere ad contraria, & ad primum contrarium glo. dic, vt nunc dico secundùm Inno. ad §. si vero dotem. hic allegatum in eadem q. de sequestranda dote. dicit hic Cardi. quòd quando vir dissipat dotem, & vxor est furiosa, vel talis, quòd etiam ipsa dissiparet, ei non est restituenda. pro hoc alle. Bar. in l. si constante. in princ. præalle. in contrario quarto. quantum autem ad contrarium l. vbi: dicebat Tancre. & Vinc. vt refert Io. An. super hac glo. in versicu. paupertate. bene sententiatum a consulibus, per regulam dolo facit. & in l. in condemnatione. §. fi. ff. de re. iur. & ad id quod dicit glo. hic, quòd vxor tenetur virum alere, respondet Vincen. quòd per hoc nõ tenetur dotem sub periculo amissionis ponere: & ex hoc colligitur alia lectu. ad hoc c. sed hoc non conuenit determinationi Papæ, qui hic non stat sententiæ consulum, imò aliter determinat, vt patet in fi. literæ. Et ideo verius videtur, quod dicitur supra in prima solu. quam hæc glo. sentit in fi. & Goffr. vt dixi, quòd sententia consulum non erat sufficiens, eo quòd debuerunt addere, vel quòd pecunia daretur mercatori, vt sequitur in sententia Papæ. & idem defectus fuit, dicit ipse in sententia delegatorum. & per hoc patet solutio ad contrarium, vt dicatur, quòd dato quòd vir vergeret ad inopiam, tamen debuit audiri petens dotem: & cum effectu potuit eam consequi, & cõsequitur, scilicet vt daretur cum cautione, quam posset, vel mercatori daretur. & iste videtur tertius intellectus ad hanc literam: & secundum hunc sensum notabiliter summauit Domi. Cardin. hanc dec. de cuius intellectu ad hanc. ita dico in versi. cautionem. But. autem hic videtur intelligere contraria allegata in princi. glo. cum distinctione. Aut maritus a principio non erat pauper, aut erat pauper. Primo casu si veniat ad inopiam, mulier potest petere dotem, quia non potest imputari, ꝗa cum eo contraxerit. secundo casu est quid imputetur, quòd videtur eum approbasse: vnde ex quo commisit illi corpus, & per consequens propter inopiam non potest petere dotem, quia videtur sibi commisisse: sed tunc propter rationem literæ in fi. Aut cautio præstabitur pro dote, aut deponetur: si cautio non est sufficiens, & iste est quartus intellectus ad hanc literam, secundùm But. qui alleg. Bar. ita intelligere hunc tex. in l. si constante. in princi. ff. soluto matrimo. Pau. hic in fi. tenet, quòd etiam si a prin. contracti matrimo. maritus male vtebatur substantia, vel vergebat ad inopiam, quòd tamen vxor poterit agere ad repetitionem dotis, quia publice interest dotes conseruari, & illa huic seruationi non potuit renunciare. Bar. in dicta l. si cõstante. in j. q. princi. in versic. sexto quæro. & ibi alleg. hanc decre. pro casu. & quòd huic benefi. non potest mulier renunciare, dixit Bar. in dicta l. si constante. in princi. in 2. q. prin. versic. 2. qõ. tamen Dy. tenet, quòd agere non possit, & sequitur Ioan. And. in addi. ad Specu. eo. tit. §. fi. ver. sed tamen mulier. & Lud. in dicta l. si constante. in princi. in 11. col. Bal. fuit varius in l. vbi adhuc. C. de iure do. & in authen. quod locum. C. de collationibus. & sic D. Anto. hic non bene intellexit Bar. dum allegat hunc tex. vel dicit ipse remedium l. si cum dotem. §. si vero. vel remedium huius c. locum habet, vt, scilicet fiat sequestratio, vel seruetur quod hic dicitur: sed proxima magis sibi placet. siue ergo vtantur remedio legis, siue remedio huius decretalis, restitutio non est plena secundum ipsum, quia dato quòd restituatur dos, mulier tenetur alere virum, vt dicit gl. hic: & secundùm hoc surgit alius intellectus, vt de his remedijs, vel recepta cautione pecuniæ, vel deposita pecunia apud mercatorem ꝓuideatur mulieri, prout videtur induci, & mulier postulauit, vt sibi dos salua sit. hæc procedunt in dote. In parafernalibus autem non se intromittat vir sine voluntate mulieris tacita, ex quo non prohibet, vel expressa, l. fi. C. de pac. conuen. ita Do.
10 Anto. hic, & Cardi. Panor. hic. † Circa principalem qõ. glo. an marito vergente ad inopiam sine culpa sua vxor possit repetere dotem, dicit ꝙ conclusio communis videtur Legistarum, ꝙ
a qualitercunq; maritus vergat ad inopiam [a], etiam si sine culpa sua, potest vxor agere ad dotem. pro hoc iste tex. vbi non ponderatur culpa illius mariti, sed solum quia videbatur vergere ad inopiam. & scias, ꝙ varia iura emanauerunt in hac materia. Primum fuit ius Digestorum, vt in d. l. si constante. vbi dicitur, ꝙ si substantia mariti non sufficit ad satisfactionem dotis, & aliorum creditorum, potest vxor repetere dotem. postea emanauit ius C. vt habetur in d. l. vbi. ibi, disponitur, ꝙ si maritus ita se gerit, quòd vergat ad inopiam, poterit vxor repetere dotem: & sic prouidit latius quàm ius Digestorum, quia non requiritur, vt substantia mariti non sufficiat, sed satis est, quòd maritus vergat ad inopiam, vt puta quia est nobilis, & vult facere sumptus vltra quàm patiantur facultates: siue tertium fuit ius Authenticorum, vt habetur in Authen. de ęqualitate dotis: vbi dicitur, quòd si maritus male incipit vti substãtia sua, potest vxor repetere dotem: & prouidit adhuc latius quàm ius C. quia pręsupposito quòd non vergeret ad inopiam, vt puta quia ditissimus est, si tamen male vtitur substantia sua, poterit vxor repetere dotem: vnde in quolibet istorum casuum potest vxor ad dotem agere, & fortius excipere contra maritum petentem dotem. & hoc notanter voluit Bar. in dicta l. si constante. & sic non debemus habere respectum, vtrum sit suspectus de dilapidatione, sed satis est quòd sumus in aliquo dictorum casuum: & in istis casibus consumptionem dotis timet mulier verisimiliter: & scias quòd vxor potest in istis casibus nedum agere ad dotem, sed etiam ad donationem a marito sibi factam propter nup. & est tex. no. in dicta l. vbi. nam dos & donatio propter nuptias subijciuntur hodie oneribus matri. vt ibi. ex hoc habes vnum notabilem effectum istius donationis propter nuptias. vide infra c. proxi. alios effectus glo. in verbo, cautionem. quę est glo. 6. opponit in eo quod mandat dotem assignari præstita per virum cautione: quia lex prohibet fideiussionem dari pro dote, vt in glo. soluit quòd in alio casu iura intelliguntur: & quid velit glo. non bene apparet. sed forte vult docere, quòd ibi prohibetur sufficiens cautio, quæ fit cum fideiussore, quæ ex consuetudine ipsius loci vel superioris officio præstatur. hic autem de cautione, quam potest de facili præstare, scilicet nuda vel iuratoria. & hoc tenet Inno. vt refert hic in fi. glo. Io. An. & quòd intelligatur de non sufficienti cautione, facit glo. sequens. & pro glo. quòd sic intelligatur, facit secundùm Cardi. quia glo. ista non alle. illam l. j. & 2. pro contrarijs, sed potius pro concordantibus, vt patet in ea. deinde dicit Inn. hic in tex. in versi. faciatis. quòd quicquid dicit in alijs glo. quas hic ponit, dicendum est quòd siue vxor satisdet, & quòd dotem dabit, siue maritus satisdet, quòd donationem dabit, tenet satisdatio, vt ff. de iure do. l. promittendo. & l. dotem. si autem satisdederit ad restituendam dotem, siue ante matri. siue stante matri. non tenet satisdatio, dicta l. j. & 2. alle. in glo. & hanc opi. tenet etiam glo. C. ne fideiuss. dotium. l. j. & 2. alle. in gl. & hanc opi. glo. etiam tenet Cardi. Flo. facit quod no. Spec. in eo. tit. §. nunc de dote. versic. illud quoq;. & ibi videndum est omnino, quod dicit hic Io. An. vt hic ipse dicit circa fi. glo. Quidam dicunt, vt refert Inno. quòd licèt satisdare non cogatur quis ante matri. vel stante matri. de restituenda dote, si satisdederit, tenetur, cum possit renunciare iuri suo, ar. Insti. de satisd. tu. per totum. & C. de pac. l. si quis in scribendo. de regulari. c. ad Apostolicam. Cardi. Flo. dicit hanc opin. non veram. dicit etiam quòd est contra l. 2. C. ne fideiuss. do. vbi dicit cautionem præstitam esse nullam. de hoc vltimo dic vt infra dico in ea. glo. Host. autem videtur indistincte tenere, quòd non possit dari fideiussor pro dote: dicit enim, vt refert Io. An. in ver. tacita sententia cõsulum. vt iudicium fuit contra prædictam l. 2. C. ne fideiuss. do. & ob hæc sententia fuit nulla, vt ff. de appel. l. si expressum. C. quando prouo. non est necesse. l. 2. c. j. de re iud. & ex hoc non oportuit de illa sententia mentionem fieri de rescripto. facit quod Ange. dixit supra in 3. oppo. dicit etiam Hosti. vt ibi dixi, ꝙ consules voluerunt dari cautionem idoneam per fideiussores, vel pignora: quod notat litera ibi, idoneam. quod forte erat impossibile pauperi, vt dixi in prælle. contrario: ideo sententia fuit nulla per regulam impossibilium, li. 6. Et ex his videtur Host. velle, quòd nullo casu detur fideiussor pro dote. & idem tenuit in sum. eod. titu. §. & quando. ver. sed hoc tamen. & hoc debet intelligi s̃m Car. hic, constante matri. sed eo soluto dari potest, vt j superius dixi s̃m Inn. & ꝙ cõstante matrimonio non possit

ADDITIO.

a ¶Vergat ad inopiam. Sed quid si per instrumentum maritus confiteatur se vergere ad inopiam quo ad hoc, vt vxor possit dotem repetere, an præiudicat creditoribus. dic quòd non, vt per præfa. Do. Soci. consi. 34. incip. Prosequendo ordinem. ver. item quacunque. circa prin. in j. parte, charta 67.

possit dari fideiussor pro dote, tenet glo. in l. j. C. ne fideiussor. do. & hoc etiam a volente, quia ibi in rubro simpliciter prohibetur ne detur, & l. 2. dicit, quòd fideiussio præstita est nulla: vnde dicit gl. quòd isti titulo non possunt renunciare. Sed in hoc vltimo Iaco. de Ra. & Cy. ibi tenent contrarium, & alij plures. & idem hic Cardi. quòd licet ibi in rubro prohibetur, ne fideiussores dotium dentur: tamen in nigro solum prohibetur exactio, vt eod. tit. l. 2. Item cessat ratio, de qua in ead. l. 2. in fi. quia prohibetur exactio fideiussoris, ne in cōnubio generetur perfidia, puta quia maritus æstimet vxorem perfidam, quæ sibi non confidit, vt in eadem l. j. & 2. hæc enim ratio cessat, ex quo maritus sponte satisdat. & hæc opi. mihi placet, quoniam si bene respicimus l. j. & 2. tollunt leges & consuetudines, quæ maritum cogebant satisdare, non tollunt spontaneas satisdationes. Plus dicendum est secundùm Iaco. de Are. ibi, quòd ex causa iusta, velut si maritus calore iuuentutis dotem dissiparet, possent dari fideiussores pro dote saluanda, quia calori iuuentutis occurrendum est, C. de bo. quæ libe. l. vlti. §. filius. & quòd sponte fideiussor dari posset de dote restituenda, sicut protestari potest soluto matrimonio. facit, quia paria sunt, aliquid fieri tempore permisso, vel conferri in tempus permissum, c. de vxore. de sepul. l. in tempus. de hære. insti. & est simile quod no. Ioan. And. & Doct. in c. fi. de fer. de citatione, quæ fit tempore feriato, & confertur in tempus non feriatum. & refert Cy. in l. j. C. ne fideiuss. do. & c. quòd Dy. consultus pro hac parte iudicauit. Specu. eo. titu. §. nunc de dote. versic. illud. recitat opin. glo. in dicta l. j. & Ioan. And. ibi tenet opin. Gofre. & Dy. quam supra dixi. & vide omnino quod no. Ioan. And. in dicta addi. Bar. in l. si constante. ff. soluto matrimonio. §. quotiens. dicit indistinctè non posse dari fideiu. pro dote restituenda. mouetur Bar. per tex. in l. 2. iuncta l. j. C. ne fide. dotium dentur. vbi l. dicit se ampliare pristinam constitutionem, scilicet l. præce. indistinctè decernit nullam esse satisdationem pro dote exigenda. & l. j. prohibeat fideiussorem pro dote seruanda: ergo indistinctè intelligetur prohibita omnis satisdatio, siue fideiussio de dote seruanda, siue restituenda. & facit ille tex. dum loquitur vniuersaliter, nullam esse satisdationem. sed posset responderi, quòd l. 2. ampliat l. j. quatenus illa prohibebat solum fideiussionem dotis seruandæ. ista prohibet omnem satisdationem. Item illa solum loquebatur in viro & vxo. ista l. 2. loquitur in socero & alijs recipientibus dotem. Præterea ratio l. 2. non ita habet locum in dote restituenda sicut in seruanda: nam soluto matrimonio quo casu tractatur de restituenda dote, cessat amor maritalis: & ideo non tantum est absurdum, quòd vxor diffidat de viro vel hæredibus viri in causa soluto matrimonio, vel restituendæ dotis, quantum tempore durantis matri. nec est verum quod dicit Bar. quòd fideius. de dote restituenda & conseruanda idem sint, quia fateor quòd qui obligatur ad restituendum, tenetur ad conseruandum eadem ratione: propter perfidiam prohibetur fideiussio de conseruanda dote, ne cui credit personam, videatur diffidere pecuniam. sed in dote restituenda nō est tanta ratio, quia tunc non est ita absurdum, si non confidit de marito, vel hæredibus mariti, cum sumus in casu soluti matri. De hoc tamen quia esset legere leges, videte Bar. & communiter Doct. in dicta l. si constante. §. quotiens. & in dicta l. si constante. in princip. in 2. col. & in l. Calipodius. alias incipit, quāuis. ff. de sol. & per Ludo. in dicta l. si constante. in princip. in 7. & 8. col. & per Imo. in c. cum contingat. in fi. car. de iureiur. & videte Pau. de Cast. in consi. 167. quod incipit, In Christi nomine, præfati promissores.

11 † Et ibi limita illum titu. C. ne fideius. do. den. non procedere, quando a princi. in promissione dotis non est actum, vt præstetur fideiussio de dote conseruanda, vel restituenda: secus si esset actum, quia tunc antequàm soluatur dos, potest peti cautio: secus dicit forte si esset soluta. Item limita non procedere, quando ille, qui fideiussit pro marito, ꝓmisit ex sua liberalitate, & sine mandato mariti, & tanquam principalis debitor: & ita multofortius si marito prohibente promitteret. & facit glo. in l. j. C. eo. tit. & tex. in dicta l. 2. ibi, a patre eius vel ab omnibus, qui dotem suscipiunt, quasi tunc obligentur accessorie suscipiendo dotem. & ita vult Pau. in consi. 118. quod incipit, In Christi nomine amen, cum tempore. Panor. hic per tex. nostrum, & ex mente Inno. dat tertiam limitationem ad dictum titu. vt non procedat in casu nostro, quia hæc cautio præstatur per maritum ad finem, vt euitet restitutionem dotis, quam tenebatur restituere: & sic exigetur in fauorem suum, vt exoneret se ab onere dotis restituendę. Nam maior perfidia est, & maius scandalum oritur, cum dos ex toto eripitur a manibus viri, quàm quando administratione sibi relicta præstatur ab eo cautio: & sic cessat prohibitio illius tit. C ne fideius. dotium dentur. cum hoc fiat in fauorem mariti. & ad rationem Dy. dicentis, quòd paria sunt, fieri tempore permisso vel conferri in tempus permissum. respondet, quòd iste titulus, ne fideius. do. & c. resistit initio, & non procedit prædicta parificatio. facit ff. de seruis exportandis. l. si minor. regula non firmatur. li. 6. item patet quòd lex 2. C. ne fide. dicit nullam fuisse fideiussionem, si præstabitur. item vult Bar.

12 † Facit, ꝙ iur. prohibitiuo quis non possit renunciare [a], vt no. Cy. in autheni si qua mulier. C. ad Velleia. & l. si quis pro redemptione. C. de do. glo. no. in d. l. j. in fi. C. ne fide. do. dentur. Bal. in c. nonnulli. per illum tex. de rescri. Imo. in c. cum contingat. in fi. car. de iureiuran. & Bar. in l. fi. C. de ven. re. ciuitatis. li. 11. & Bal. in quodam consi. quod incipit, Celandium Salui de Perusio. ad tex. nostrum respondet Bar. in præalleg. §. quotiens. ꝙ procedit in casu inopiæ, quo casu potest exigi satisdatio, vt hic est casus, quia hæc cautio succedit in loco restitutionis, quæ de dote facienda est, & propter inopiam. & hoc Bu. dicit tenendum, licet Io. An. dicit, ꝙ hic non loquitur de cautione fideiussoria, sed de iuratoria tantum, quia ipse dicit ꝙ loquitur de vtraque, quia dicit litera ꝙ præstet illam quam commode potest præstare: si intellexisset de iuratoria tantum, illa verba non protulisset, ꝗa quilibet scit, ꝙ illam potest præstare. sic titulus C. ne fi. do. den. non habet locum in casu inopiæ: sed quatenus Bar. intelligit ꝙ a volente non possit fideiussor dari, non videtur nec placet D. Cardi. hic, quia imò dari potest, licet non possit exigi per rationes quæ superius dictæ sunt. Ad illud quod dictum est supra, ꝙ iuri prohibitiuo non potest renunciari: illud verum, quando illud ius principaliter inductum est in fauorem reipub. secus si in fauorem priuati. & ita soluit Ludo. & intelligit id quod dicitur, ꝙ legi negatiuæ non potest renunciari. ita Lud. in l. si constante. in prin. in 8. col. ff. soluto matrimo. & tex. in l. 3. §. j. iuncta l. quamuis. ff. de in ius voc. in l. inter cętera. ff. de libe. & posthu. iuncta l. filio præterito. ff. de iniust. rup. & ita Pau. in consi. 168. supra alle. in j. col. vt no. in l. si quis in conscribendo. C. de pac. & in c. si diligenti. de foro compe. & in c. cum contingat. de iureiur. D. Ant. in c. si diligenti. in 6. col. de foro compe. aliter intelligit illam glo. & aliter Bal. in addi. ad Spec. in 2. parte, in tit. de renun. in j. col. licet Ange. simpliciter transeat cum illa glo. consi. 249. quod incipit, Magister. in fi. & intellectum D. Anto. sensit Bar. in l. ius publicum. ff. de pac. & in d. l. si quis in conscribendo. nunc ad propositum reuertendo, vt eo redeat vnde digressa est oratio. Item litera nostra non negat, quòd etiam si non esset casus inopiæ, & maritus iste voluisset præstare fideiussores, non potuisset, sed solum hoc dicitur, cum ꝓpter inopiam non possit præstare fideiussorem, præstet quem potest. & propter hoc multum redditur ambiguus iste tex. in hoc pūcto: & sic non apparet, de qua cautione intelligi debeat in decisione: nam glo. antepenul. de iuratoria dixit. & sic intelligit etiam Tancre. & Hostien. supra eod. titu. §. & ante. versicu. sed contra. & consonat literæ, quia Papa stat sententiæ consulum, quia pronunciauerunt caueri idoneè, quia delegati retulerunt se ad sententiam consulum. sed Innocen. in versic. cautionem. decisionem Papæ intellexit hic de idonea cautione, quia aliàs congrue non sequeretur illa disiunctiua, vel saltem, cum semper cautionem iuratoriam dare possit, prout sensit etiam But. supra. Item insurgit intricatio huius tex. ex alio, quia non aperitur in litera, in cuius arbitrio erit hæc alternatiua, de qua in litera, & communiter Scribentes omittunt. Gas. & Cardin. hic dicunt, quòd sensus literæ traditur, quòd vir non potest excludi a petitione, quia vergat ad inopiam, nec debet præcise cogi ad satisdandum de dote conseruanda vel restituenda: & hoc constante matrimo. sed verum est, ex quo mulier se credidit viro, dos ei assignetur sub ea cautione, quam præstare potest. & intelligunt idoneam, si potest: alias sub ea, quam potest, etiam si non omnino idoneā. & secundum hoc exponunt literam in eo, quod Papa mandat consignari & c. vt intelligatur de æquitate. & pro hoc facit litera, quæ procedit ibi, cum satis

ADDITIO.

a ¶Renunciare. Adde Pau. de Cast. consi. 351. inci. Visa quadam securitate. vide Bal. in authen. generaliter. 2. colum. C. de episco & cleri. & Alexan. in l. cum Aquiliam. de transf. post Bar. & Alexan. etiam in l. si constante. alle. in tex. §. quotiens. soluto matrimonio. & in l. is cui. de verb. obliga. & vide Ioan. An. in Specu. de instru. edi. §. porro. in addi. magna, & per eum singulariter in addi. ad Spec in tit de fer. §. fi. super versi. quid si renunciatio. & Lanfran. in cle. sæpe. versi. necessitatis. de verb. signifi.

ſatis poſsit credi intelligendo ipſam ſecundum legem hanc, C. de pac. conuentis. allega. in glo. 4. & ibi ſenſus eſt, quòd aſsignabitur. æquum eſt, quòd mulier conſentiat, quò d aſſignetur nam ad illã l. vř ſe cõferre hæc litera. & pro hoc facit ibi litera, iſta ſatis poſſit. q. d. æquum eſſet ſic fieri. & ſecundum hoc etiã expone literam ibi, vel ſaltem, ideſt quatenus velit mulier ſua tali cautione minus idonea permittere dotem viro aſſignari: ſaltem aſſignabitur ſibi hoc modo, quia deponetur apud aliquem. & ſic in caſu noſtro auditur vir agens contra debitorem dotis, non obſtante exceptione quod vergit ad inopiam, dummodo ſit paratus ſatiſdare ſufficienter: tamen ſi ſit dilapidator, vel ſuſpectus, non aſſignatur ſibi dos, Inſti. de ſuſpectis tu. §. nouiſſime. ff. de ſuſpec. tut. l. ſuſpectus. & l. ſequenti. ſed aſſignatur mulieri, vt exinde ſe & ſuos alat, vt in Auth. de ęquali. dot. in §. illud. & l. mutus. ff. de iure dotium. & l. vbi. C. eo. & ſic dotem & fructus mulier adminiſtrabit, niſi mulier ſit etiam talis, quæ diſſiparet, quia tunc vt dicit Inn. ei non aſſignabitur, vt ff. ſolu. matri. l. ſi cum dotem. §. ſi vero dotem. & hoc de ſequeſtratione videtur velle hic litera, in eo quod dicit de dote committenda mercatori: & dicit Innocen. quòd ſatis habet vxor, quod mercator habet pro ea. & ſic intelligendo hæc litera non contradicit legibus, quæ inducuntur pro contrarijs: intelligitur ſecundum illas. item etiam non contradicit l. j. & 2. C. ne fide. do. quia hic non cogitur præciſe ſatiſdare, ſed poteſt ſi vult, vt dictum eſt. pro hoc ſaluatur iſta diſtinctio ad bonum ſenſum, de qua ſupra cum diſtinguitur, aut vir ſit factus pauper ſua culpa, quia diſſipat: aut ſine culpa. primo caſu nõ aſſignatur ei dos etiam cum ſatiſdatione: ſecundo caſu dic vt in litera noſtra. & quæ ſupra dixi ex mente Panor. faciunt contra. & hoc caſu vlt. quòd ſit dos aſſignanda viro, tenet Innocen. qui dicit, quòd etiam conſtante matri. vir ſi poteſt præſtare ſufficientem cautionem pro dote ſoluenda, dotis adminiſtrationem habebit, vt hic: & ſecundum hoc iſta litera in uer. vel ſaltem, intelligitur vt ſit alternatiua ordinis, vt dixi ſupra in 6. notabili. & ſic non fuit in arbitrio viri vel mulieris ſecundum Car. hic, niſi eo modo, quo ſupra dictum eſt.

3 † Poſt hæc ex prædictis generaliter hic concludas poſt Gaſ. & Card. cum q̃ritur, an & quando debeat ſibi aſſignari. Aut diſſipat bona ſua, aut non: primo caſu non auditur, nec etiam aſſignabitur ei dos cum ſatiſdatione, §. nouiſſime. hic alleg. in glo. penul. ſed aſſignatur mulieri, §. illud. in Authen. de ęquali. dotis. niſi de ipſa timeat, quòd diſſipet, quia tunc ſequeſtrabitur, §. ſi vero dotem. in glo. 4. Secundo caſu, q̃ñ vir non diſſipat, nec vergit ad inopiam: & ſi nõ vergit, auditur vir agens, & aſsignabitur ei dos, vt hic a contrario, nec cogitur ſatiſdare, d. l. j. & 2. C. ne fide. do. Si vergit, aut poteſt, & vult ſatiſdare, & auditur agens, vt hic, & aſsignabitur vt hic. Aut poteſt & non vult, & non cogitur ſatiſdare, d. l. j. & 2. C. ne fide. do. &c. ſed dos ei non aſsignabitur, ſed deponetur vt hic. Aut vult ſatiſdare & non poteſt, & auditur agens, vt hic, & ęquum eſt vt ei aſsignetur dos ſub ea cautione, quam præſtare poteſt, puta iuratoria, vt hic, & argum. C. de pac. conuen. l. hac lege. ſi tamen mulier contradicit, non aſsignabitur ei, vt ſæpius dictum eſt ſuper ea glo. ſed deponetur vt hic. Aut nec poteſt ſatiſdare, nec vult, & idem quod in caſu ſecundo, quando poteſt & non vult, quia eadem eſt ratio. Panorm. hic his verbis vtitur tenendo, quòd iſta remedia ſint arbitraria, dicens ſe credere totum hoc relinquere arbitrio iudicantis, vt ſi videat cautionem ſufficere, ſit contentus hac parte alternatiue: ſi videtur non ſatis cautum, faciat fieri depoſitionem, ſeu tradat vxori ſecundũ diſtin. prædi. can. nam in alternatiuis iuris optio datur iudici, niſi verba derogantur ad partem, vt in c. a crapula. de vi. & ho. cle. & ibi glo. vbi vide no. Bart. in l. j. §. expilatores. ff. de fractoribus. & no. per omnes in l. quicunque. C. de ſer. fugi. & quod electio ſit in dubio iudicis, glo. eſt 21. quæſtio. 2. in ſum. & glo. 34. diſtin. cap. fraternitatis. in ca. ſicut. de iudęis.

14 † Sed quæſtio poſt hanc glo. an in eo caſu, quo mulier recuperat dotem, quia vir vergit ad inopiam, vir poſtea factus locuples illam recuperet.

a [a] Ioan. And. hic alle. glo. in l. vbi adhuc. C. de iure dotium. quòd illam non recuperat. videtur probari etiam in l. vbi adhuc. in fin. quod eriam tenet ibi Cyn. & Bart. in l. ſi conſtante. ff. ſolu. matri. in repetitione, in 4. quęſtio. principali. quæſtio. 9. & ibi Bald. Ang. & Lud. aliter loquuntur. Ioan. And. vbi ſupra adducit Specul. eodem titulo. §. fin. ver. quid ſi vir. ſed aliqui inducunt in contrarium, quod not. Specu. in fi. ver. quid ſi vir. et ita inducit Barto. in prætalleg. quæſtio. 9. licèt Ioan. An. ibi in addit. dicit illam quęſtio. quam ibi format Specu. eſſe diuerſam ab iſta: nam quærit ibi, an actio de recuperanda dote, quæ ibi incępit competere mulieri, cum incipit vir male vti ſua ſubſtantia, deſinat competere, cum vir eſt reuerſus ad bonos mores. quæſtio autem noſtra eſt, quando dos erat aſſignata mulieri, facilius enim impeditur faciendum, quàm tollatur iam factum, de iureiurand. cap. quemadmodum. & hoc tenet But. & Card. Flor.

15 † Quæro, in eo quod dicitur in glo. 4. quòd vxor tenetur alere virum egentem: an

b ſit verum, ſi ſit bannitus, [b] vel excommunicatus. Specu. dicit in eod. titu. §. fin. ver. quod ſi vir eſt in banno. vt dicit Ioan. And. ſuper glo. 4. in ver. præcipimus. quòd ſic. & idem Barto. in l. ſi conſtante. ff. ſol. matri. in j. quæſt. princ. q. 5. & d. Card. Flor. & pro hoc eſt ff. de iure dot. l. mutus. §. fin. & in Authen. de inceſt. nupt. §. ſi vero contigerit. collat. 2. 11. quæſtio. 3. cap. quoniam multis. de ſenten. excommu. cap. inter alia. & ca. ſi vero. facit glo. in l. 2. in princip. ibi Bald. ff. ſolu. matrimo. Ludo. in l. ſi cum dotem. §. ſi maritus. ff. ſolu. matrimo. Alberic. in l. vbi adhuc. in 7. colum. C. de iure dot. ſi tertius promiſit pro marito in caſu reſtituendæ dotis, an marito vergente ad inopiam poſſit agi contra eum. Paul. de Caſtr. in conſil. 124. quod incipit, In Chriſti nomine amen, quæritur, viſo dicto inſtrumento. dicit quòd non, quia iſta non eſt vera reſtitutio dotis, per allegata ibi per eum.

16 † Quæro vltimo, quia dixi ſupra in glo. 4. & ſuper ea in princip. quòd in paraſernalibus maritus

c non poſſit ſe immiſcere vxore prohibente: [c] & hoc idem dicit Ioan. And. hic ſuper glo. 4. & ſecus in dote. dicit Hoſtien. quòd aliud eſt in dote, quia maritus eſt dominus dotis, C. de rei vendi. l. doce ancillam. & in l. rebus. C. de iur. dot. dos ergo tanquàm ſua ſibi committitur, quia eſt iuſtum ſua cuicunque committere, C. de iure dotium. l. nemo. ſed in parafrenalibus vir nullum habet ius, ideo contra voluntatem mulieris, ſe de illis non intromitteret, ſed ceſſante prohibitione mulieris admittitur vir, etiam ſine voluntate mulieris, ideſt quamuis non habeat mandatum, dum tamen caueat de rato, vt C. de pac. conuentis. l. fin. ſecundum Hoſtien. vt hic refert Ioan. And. ſuper glo. 4. circa fin. dic ſecundum Cardi. Floren. quòd in paraſernalibus viro traditis, vel quaſi traditis ſi ſunt tradita inſtrumenta viro continentia nomina debitoris, agere poteſt vir etiam ſine mandato, & ſine cautione rati. & pro Bart. hic eſt text. & glo. ſecunda in fin. quod ergo dicit l. maritus. de cautione, procedit in alijs rebus, quas habet mulier extra dotem, quarum adminiſtrationem ſibi retinet, quia vir eis tradit, vel in eo, vt no. in d. l. 2. quod etiam tenet Iaco. Butr. & Bald. in d. l. maritus. Card. hic. Glo. in ver. cautione. quærit & ſolu. Gloſ. penul. eſt expedita in quarto contrario, vide ibi no. hic non ſunt alia.

ADDITIONES.

a ¶ Illam recuperet. Adde d. Soc. conſi. 61. incip. in præſenti conſultatione. uer. præterea ad quid. circa fin. cum uerſic. ſequen. in prima parte, char. 105. ubi plene, & not. an dotis reſtitutio facta propter inopiam viri conſtante matri. uitiatur ex ſuperuenientibus diuitijs.

b ¶ Si ſit bannitus. Adde Bal. in addi. ad Spec. in tit. de dona. inter uirum & uxorem. uerſi. pe. ſed ne poterit iſta uxor banniti repetere dotem. dic quòd ſic, l. j. & ibi Barto. C. de repu. Sed ibi Ang. contra, uide de hoc Barto. in d. l. ſi cõſtante. alleg. in tex. 5. quæſt. j. partis princ. in 5. col. & ibi Ioan. de Imol. & Doct. & domi. Alexan. in 16. colum. in uer. item inquantum. Barto. hic in 5. colum. cum alijs concordan. ibidem per eum datis. & Ioan. And. in Spec. de do. poſt di. reſti. §. fin. uerſi. quid ſi uir eſt bannitus. in addi. quæ incipit, quia hic de bannito. & Alexan. poſt Ioan. de Imol. in l. ſi cum dotem. §. ſi maritus. alleg. in tex. Bu. hic, & Alex. ind. l. ſi conſtante.

c ¶ Prohibente. Adde tex. & ibi Bal. in l. hac lege. C. de pa. conſtan.

SVMMARIVM.

1 *Donatio inter uirum & uxorem regulariter prohibetur conſtante matrimonio, non tamen ſimpliciter, ſed cum donans pauperior, donatarius uero fit locupletior. fallit in donatione Imperatoris, facta coniugi, & in ſeptem caſibus, de quibus remiſsiue: & quando dicatur alter pauperior, & alter locupletior fieri. 3. 4. & 10.*

2 *Donatio inter uirum & uxorem morte donantis confirmatur, & ex triplici actu impeditur: & an intelligatur de morte naturali, an ciuili. 5.*

3 *Donatio pura inter uirum & vxorem prohibetur, non autem remuneratiua.*

6 *Donatio inter uirum & uxorem, an confirmetur iuramento.*

Donatio facta ſorori vxoris, an poſt mortem mariti, qui non confirmauit donationem tacite, uel expreſſe non contradixit, uel quia nondum interuenit traditio, firmetur iuramento.

7 *Maritus poteſt conſtante matrimonio liberare uxorem, quæ ſibi dotem promiſit in toto & in parte, & erit matrimonium ſine dote.*

Confeſsio de dote recepta conſtante matrimonio an obliget.

Donatio

8 *Donatio inter virum & uxorem intra legitimum modum absque insinuatione an valeat.*
Donationem insinuare quid sit. ibidem, ver. sed quæro,
9 *Donatio an teneat, vbi matrimonium non tenet.*
11 *Donatio inter parentes & liberos, an valeat.*
12 *Statu. quòd uxore ante matrimonium sine liberis decedente vir lucretur dotem, & contra in marito, quòd uxor lucretur donationem propter nuptias: si utrumque simul mori contingat, ita quòd non appareat quis primo mortuus fuerit, an hæredes vxoris poterunt repetere dotem datam marito necne.*
13 *Quid si vterque ingrediatur religionem, & quid si alter tantum.*
Et quid si pactum de lucranda dote vel donatione propter nuptias altero prædecedente interuenit.

CAP. VIII.

a Donatio. a Gregoriana est, & se summat. Sunt
duæ partes. secunda ibi, sane. vel per
alia verba hoc dicit: Inter coniuges non tenet do-
natio, ex qua alter ditior fit, alter pauperior: confir-
matur tamen per obitum donantis, nisi prius tacite vel expres-
se reuocetur. Et primo ponitur vnum dictum ibi, a quo. Secun
do excipit, ibi, nisi. Tertio aliud dictum, ibi, qui tamen. Legam
1 primo vsque ad §. sane. † Not. j. quòd regulariter prohibetur do-
natio inter virum & mulierem constante ma. sed non simplici
ter, sed tunc tantum, quando donans pauperior, donatarius
locupletior efficietur. No. secundo quòd hic donatio confirma
tur morte donantis, vt C. eo. l. j. & 3. & hic donatio impeditur
ex triplici actu, ex reuocatione donantis expressa, & reuocatio
2 ne tacita, vel ex morte donatarij. † Not. vltimo, quòd tacitum
& expressum æquiparatur: & hoc procedit, quando vtriusq; e
est eadem ratio: aliàs secus, vt de iur. pa. c. ex literis. de fo. comp.
3 cap. si diligenti. & quod ibi not. glos. pen. † Oppo. quòd primo
toneat donatio inter coniuges, C. e. l. pen. so. Ioan. And. in ver-
bo, non habet. dicit quòd illud fallit in donatione Imperatoris
facta coniugi, vel econtra. fallit etiam in alijs septem casibus,
de quibus per Hostien. in sum. eo. titu. ver. porro. §. donationes.
Panormi. pro intelligentia circa intellectum decretalis, Primo
quærit, nunquid donatio inter coniuges indistincte annulle-
tur. dic, regulariter prohibetur donatio omnino pura: & ita in-
telligitur donatio, que nulla ratione cogente fit: sed sola libe-
ralitas est causa donationis, vt l. j. ff. de dona. & in l. donari. ff. de
regul. iu. ideo donatio remuneratiua non prohibetur inter vi.
& vxorem, vt in l. quod autem. §. si vir. ff. de do. inter virum &
vxorem, vbi patet, quòd si maritus donauit vnam rem vxori, &
vxor vnam aliam marito, fit hincinde compensatio. & per hoc
notabiliter dixit Bar. in l. si diuortio. ff. de verborum oblig. &
est glo. in l. si voluntate. C. de do. promis. quòd si nobilis nubit
plebeio, potest sibi constituere dotem animo donandi, licèt
conferatur in tempus matrimo. quia non est ista simplex do-
natio, quæ prohibetur, sed est remuneratiua, quia nobilis nu-
bendo plebeo videtur sibi quoddam munus cõferre: & sic ma-
ritus donando videtur remunerare, & non simpliciter dona-
re. ad hoc l. Aquilius. ff. de donat. & vide quod no. glos. in d. l.
donari. & Barto. in proœmio digestorum. & limita illum tex.
& multa alia iura annullantia donationem hanc, & hoc nota-
4 bis. † Secundo quæritur, quando alter dicitur fieri locupletior,
& alter pauperior. so. pauperior fit donator, quando tradidit
de substantia sua, ita quòd diminuit patrimonium suum, vt in
l. si sponsus. in §. maritus. ff. eodem titulo. secus ergo si repudiat
hæreditatem, vt veniat ad vxorem sibi substitutam: nam tunc
non acquirendo non dicitur fieri pauperior. & idem in si. ca-
su locupletior fit recipiens, quando conseruat sibi rem dona-
tam, vel eam expendit in vtilem causam: secus autem si inuti-
liter expendit, puta si vxor emit vnguenta, vel consumpsit in
conuiuio faciendo, vel aliter inutiliter: tunc enim illa talis do-
natio non reuocatur, quia vxor non est effecta locupletior, vt
in l. quod autem. in §. si vir. ff. eo. secus esset, si hæres mariti inu-
tiliter expendisset, quia tunc tenetur reficere, vt in l. quod de
bonis. ff. ad l. falc. quia satis est, quòd donatarius fuerit effectus
locupletior. Quæro, quid si donatarius consumpsit donatio-
nem in rem inutilem. dicit Vincen. vt refert hic Ioan. And. in
ver. non habet. quòd si vtiliter, censetur factus locupletior: se-
cus si inutiliter, quia tunc non tenetur restituere, vt ff. eo. l. si
vir. §. non videtur. & l. quod autem. §. si maritus. hæres au-
tem donatarij tenetur, licèt consumpserit in rem inutilem, l.
5 quod de bonis. §. ex donationibus. ff. ad l. falci. † Item quæro,
quod hic dicitur, donatio inter coniuges confirmatur morte
donantis, an hoc intelligatur de morte naturali, an etiam de
ciuili. Ioan. And. hic post Vincen. super verbo, obitu. dicit quòd
sic, vt confirmatur etiam talis donatio, si donator perdit liber-
tatem & ciuitatem, vt C. eod. l. res vxori. Item si post donatio-
nem ingreditur monasterium, confirmatur donatio. Vincen.
hic tenet quòd non confirmatur, quia adhuc durat matrimo.
quod nisi per ingressum censetur factum diuortium, de con-
uer. coniug. cap. ex publico. & dicit Ioan. And. quòd non pu-
tat quòd Vincen. per illud verbum, nisi, intendit excipere a
solutione, sed a ratione, de qua supra dixerat, non intendit
quòd confirmetur donatio, quando alter coniugum ingredi-
tur monasterium ante carnalem copulam. Sed soluit quòd per
talem ingressum censetur factum, quando post consumma-
tionem ingreditur. de quo in cap. ex publico. & in cap. verum.
de conuer. coniug. quo ad primum dicit Ioan. And. quòd con-
tra solutionem Vincen. facit C. de episcop. & cleric. l. fin. &
quod ibi no. vult dicere, quòd propter ingressum monasterij
confirmatur donatio, quia ingrediens censetur mortuus, d. l.
fin. 17. quæstio. j. c. monachi. & hoc verius videtur, vt hoc pla-
cet d. Card. & hoc præsupposito, quòd legitime professionem
fecerit: quanquàm enim non dissoluatur matrimo. quo ad hoc
quòd remanens in seculo possit cum alio contrahere, soluitur
tamen in effectu, quia non possunt coniuges se inuicem re-
poscere, de conuer. coniuga. accedens. & cap. significauit.
6 † Gl. primo quærit de quatuor quæstionibus. In glo. ibi, §. si quis
sponsam. est §. pe. si vir nupsit illi, quæ vxor esse non poterat,
& sibi postea donauit: aut prius illam desponsauit, valet dona
tio, vt in sponsam, licet illam putet coniugem: si non despon-
sauit, vxor non est, quia non potuit, vbi sponsa non est, quia
id non fuit factum, tamen non valet donatio, quia fiebat qua-
si ad vxorem. quantum ad primam glo. no. illam, quia dona-
tio non tenet inter virum & vxorem, & pondera. rationes glo.
ponderant fauorem publicum, ex quo sequitur, quòd non cõ-
firmatur iuramento, cap. si diligenti. de foro competen. regula
non est obligatorium. lib. 6. Guil. de Cun. contrarium tenet
in l. si possessori. ff. de iureiuran. §. item si iurauero. & Barto.
in l. si quis pro eo. ff. de fideius. in fin. sui commenti. & l. Seius
& Augerius. ff. ad legem falci. sed in l. j. ff. de dona. inter virum
& vxorem, videtur tenere contrarium per rationem glos. no-
stræ & illius l. vbi dicitur, quòd talis donatio est contra bonos
mores, quia fecit matri. & præbet causam separandi matri. si
valet quod est odiosum, & turpe, l. reprehendenda. C. de insti.
& substi. facit potius, quòd intenderent spoliationi ad inui-
cem, quàm educationi filiorum, ut hic in glos. quòd non fir-
metur, tenet Card. in clemen. j. in ver. porro. in 7. colum. de iu-
reiuran. Bald. in l. cum quis decedens. §. penul. ff. de leg. 3. Cyn.
in l. j. in fin. C. de sum. trini. Ioan. And. in addi. ad Spec. eodem
titulo. in fin. Ang. in d. l. si quis pro eo. mouetur, quia lex vide-
tur resistere potentiæ donandi, & prohibere personas: & sic
coniuges contrafaciendo peccarent. Imo. in cap. cum contin-
gat. in fin. Card. & ibi do. Ant. de iureiuran. Pau. in consilio
63. quod incipit, In Christi nomine amen, super isto puncto
occurrunt tria. in 4. colum. & in d. consi. ponit, quid si done-
tur sorori vxoris: & quid post mortem mariti, qui non confir-
mauit donationem, vel quia expresse contradicit, vel quia nõ-
dum interuenerat traditio: & ibi tenet quòd firmetur iuramẽ-
to. & in consi. 96. quod incipit, In Christi nomine amen, no-
tandum est primum. tenet Fede. in consilio 73. quod incipit,
In nomine domini amen, punctus quæstionis talis est. licèt ali-
ter videtur sentire Pau. idem in consil. 97. quod incipit, In Chri
sti nomine amen, in ista donatione. Panor. hic tenet, quòd
firmetur per tex. nostrum, qui videtur damnum & locupleta-
tionem priuatorum attendere: & dum dicitur, est cõtra bonos
mores: negat ipse naturales, sed bene contra bonos mores ci-
uiles, i. ius positiuum: & iuram. contra positiuum bene sustinet
actũ, c. cũ contingat. de iureiu. c. licet mulieres. eo. ti. li. 6. sed attẽ
ta

ADDITIO.

a ¶ Donatio. An & quando donatio inter uirum & uxorem ualeat, & quid de remuneratoria, etiam an iuramento firmetur, uide plene & no. per Do. meum Soci. in consi. 67. incip. Circa primam quæstio. in princ. cum ver. se. vsque ad fin. & consi. 68. incip. Frustra plenitudini. in princip. cum ver. sequen. usque ad fi. causæ, in prima parte, char. 115. & consi. 115. inci. Circa j. quæstio. circa princip. 3. colum. in dicta parte, char. 183. sed quid si sit facta sponsæ de præsenti adhuc etiam non ductæ ad domum uiri per sponsum, an ualeat: & quid si est facta in domo sponsi, uel domo sponsæ, uel iuuia: & quid de consuetudine super ea disponente contra ius commune, uide not. per præfa. d. meum Soc. consi. 123. incip. Suprascripti præstantissimi. in princip. vsque ad fi. in d. parte, char. 193.

ta ratione, quia ma. fierent venalia, & corrūperetur charitas matrimonialis, & damnificantur filij, ista demonstrant quòd contra bonos mores naturales est donatio, quæ fit inter maritum &
7 vxorem. † Potest tamen maritus liberare vxo. constan. matri. quæ sibi dotem promiserat, & in toto & in parte: & hoc casu erit matri. sine dote, glo. sing. ibi Cy. Bal. in l. si constante. C. de dona. ante nup. Ludo. in singularibus. Ideo confessio de dote recepta constan. matrimo. non obligat, nisi appareat de numeratione: nam videtur donare, Bal. in l. j. in 2. col. de pri. do. & in l. j. C. de dot. promiss. Ange. in l. pe. ff. quæ res pig. & præsumitur simulata constitutio dotis facta constante matrimo. Bal. vbi proxime, scilicet in dicta l. j. Io. An. in addi. ad Spec. in rubr. eo. titu. Bal. in l. j. C. de dona. ante nupt. in l. si creditor. C. de fideicom. Cyn. in authen. sed iam necesse. C. de dona. ante nup. in l. quod de suo. C. de do. cau. non nu. Ludo. in consi. 255. ad prædicta faciunt, quæ dixi in c. j. supra e. Pau. de Ca. in consi. 8. de quo per Ange. qui aliter loquitur in consil. 5. quod incipit, Andreas. per Anchara. in consi. 289. incipiente, In Christi nomine &c. nulli dubium. per Bar. in l. si diuortio. ibi, legi. sic. ff. de verb. oblig. & pulchre disputat Ange. de Are. in §. fuerat. Insti. de act. Ange. in consi. 247. quod incip. Doctor insignis. Bar. Bal. Saly. & omnes in l. si voluntate, C. de dot. promiss. Imo. in capitu. super eo. de test. & ibi de constituta in recompensationem ignobilitatis mariti, vel simili modo. Et ideò dicimus, quòd si maritus confitetur se 10. in dotem habuisse ab vxore, & in vltima voluntate confitetur habuisse 16. quòd illa sex videntur legata. Pau. in consi. 127. quod incipit, In Christi nomine amen, primo cum maritus. & an si maritus confitetur se dotem habuisse, videtur erronea vel simulata confessio. Pau. in consi. 116. quod incipit, In Christi nomine amen, visis & consideratis. & in consi. 78. quod incipit, In Christi nomine, pro ista muliere. Calde. eo. tit. consi. 3. do. Signo. in consi. 67. quod incip. In nomine Domini amen, in quodam instrumento publico. & 58. quod incipit, In Christi nomine amen, eiusque Matris sanctissimæ: an augmentum dotis factum durante matrimonio firmetur iuramento, & pactum de lucranda dote, Fede. in consi. 73. quod incip. In Christi nomine amen, punctus quæ-
8 stionis talis est. † Quo ad tertiam quæstionem no. illam, quòd donatio vltra legitimum modum facta tenet intra modum, etiam si non fuit insinuata. & dic quòd legitimus modus secundum iura antiqua erat vsque ad trecentos aureos, secundum noua vsque ad quingentos, vt C. de do. l. sancimus. & l. si quis pro redemptione. secundùm Hostien. & Io. An. hic, & l. donationes. alle. in glo. in hoc videtur velle, quòd si donatio hunc modum non excedat, vel excedat, & fuit in actis insinuata, sufficit quòd in vita non reuocetur: alias si non reuocetur, & non fuit in actis insinuata, non valet, nisi coniunx in vlt. voluntate hanc expresse approbauerit, & ratificauerit: quia tunc valet vt legatum, quod nō indiget insinuatione. Sed quæro, quid sit donationem insinuare. dic vt secundùm Io. An. super hac glo. in versic. insinuata. quòd est donationem conscribere in præsentia publicarum personarum, & apud acta, vbi superfluum est testes adhiberi, quia sufficient publica documenta, vt C. de do. l. in dona. de proba. c. quoniam. Bal. c. cum accessissent. de consti. in l. omnium. C. de test. in l. sancimus. C. de diuer. resc. in l. ne quicquàm. §. vbi decre. ff. de offi. procon. Bar. in l. Modestinus. vbi omnes, ff. de do. Bar. in l. donatio. C. de do. Old. in consi. 275. quod incip. Factum tale, domina supra. Bal. in l. in hac. C. de do. in l. illud. in 3. col. C. de sacrosan. eccle. Io. An. in addi. ad Spec. in tit. de instru. edi. §. porro. in ver. donec. Quo ad quartam partem glo. quòd vbi matri. non tenet, tales donationes ratæ non sunt: & cum dicit glo. si matri. non tenet de iure, tamen de facto contractum fuit, secundùm Ioan.
9 And. † Sed quæro, quid si esset putatiua vxor, sed concubina. dicit Ioan. And. quòd donatio tenet, nisi esset miles, vt C. de dona. inter virum & vxorem. l. si ancillam. Dic idem in clerico secundùm Cardi. hic, & se remittit ad c. j. de cler. ægro. vidimus supra in rubri. & competit coniugi donatoris repetitio rei donatæ, vbi vterque credit esse matri. si vero donator vel vterque scit matri. non tenere, fiscus repetit, vt ff. e. tit. l. cum hic status. §. vlti. & secundùm Ioan. And. hic, & cum glo. alleg. si ex voluntate. facit c. eum qui. de præben. lib. 6. glo. 2. colligit, primo donationem esse nullam, ex qua vnus fit pauperior, alter vero locupletior. Secundo ibi, si ergo maritus, exemplificat, qualiter donatarius possit esse locupletior absque eo, quod debitor fiat pauperior, & econtra. Tertio ibi, licet pauperior. ponit duos casus, in quibus illud fallit in quarto. in fi. dicit qualiter fiat re-
10 uocatio. † No. primo in glo. quòd donatio inter coniuges, ex
a qua vnus efficitur ditior, alter pauperior, regulariter est nulla [a]. fallit in 7. casibus no. in sum. eo. tit. §. quæ donationes. versicu. porro. vbi Hostien. remittit: & aliquos hic colligit Vin. Goffr. colligit aliquos in sum. versicu. quòd autem non omitto. & vide per Hostien. sub rubri. de dona. propter nup. & hoc quod dicit, quòd talis donatio est nulla, dicit Ioan. An. hic super versicu. euanescit. hic super tex. quòd si corporalis res tradita est, fit reuocatio per directam rei vendicationem a viro, promissio vero & acceptilatio nulla est, vt ff. eodem, l. 3. §. sciendum. fructus autem rei traditæ restituuntur donatori, si donatarius nullam sciuit esse donationem: si vero credebat valere, lucratur fructus, vt ff. eodem, l. de fructibus. & quod ibi no. in glo. 2. secundùm Vincen. glo. 3. exemplificat, quomodo tacite, & quomodo expresse reuocatur donatio, addens quid si simul mo-
11 riantur. ibi, si autem simul &c. † Et quid si fiat donatio inter
b parentes & liberos [b], &c. ibi, & hæc quæ dicta sunt. dicit quòd leges, quæ alleg. in glo. satis hoc declarant, quòd in casibus suis censeantur. In glo. ibi, l. vlti. C. de impube. &c. si testator instituit Titium cum suis filijs, & Sempronium, Titius & filij habent dimidiam, Sempronius aliam dimidiam. In glo. ibi, si ambo capti sunt ab hostibus. his videtur superuixisse, quem certum est apud hostes postremo expirasse: si vero non apparet quis primo decesserit, difficilis est quæstio, & magis puto donationem valuisse. In fi. glo. no. glo. quòd non valet donatio inter parentes & liberos: intelligite liberos in potestate con-
c stitutos [c], secundùm Ioan. And. alleg. l. antepenult. C. eod. titu. in princip. sed dic quòd hodie valet donatio, vt C. de inoffi. testamen. authen. item si parens. in gl. 4. & quod dicit glo. vtranque valere donationem inter parentes & liberos, dic idem quo ad alios, qui sunt in alterius potestate, vt quia ego in tua potestate, vel tu in mea: vel ego & tu in potestate eiusdem. & verbum, potestatis, trahitur non solum ad liberos, sed etiam ad seruos, ff. eodem, l. 3. §. qui in eiusdem. vsque ad §. non tantum. In fi. glo. ibi, nisi in casibus. dic quos no. Hostien. in sum. eod. titu. §. qualiter. ad fi. uersic. fallit. puta si pater donat filio eman-
d cipato [d], ualet: si filio in potestate, non ualet, nisi filius sit bene meritus, ut in authen. præalleg. quia uidetur aduentitium, C. de col. l. si donationem. Quid econtra si fiat patri per filium, & econtra, idem si fiat patri in castrensibus? ualet, quia in istis reputatur paterfa. Item in quasi castrensibus si fiat in profectitijs, non ualet: si in aduentitijs, adhuc non ualet, quia pater tali alienationi non potest auctorizare in facto proprio, ut tenet Bar. in l. frater a fratre. ff. de condi. indebi. Et ad prædicta faciunt notata per Ange. in l. sicut. §. fina. alias est ff. quibus modis pig. uel hypo. soluitur. Bal. in l. bonorum. C. qui admi. in l. j. ubi Salyce. C. unde uir & uxor. in §. œconomos. in Authen. de alien. & emphy. Vbi stante statuto, quòd fœmina non contrahat sine consensu propinquorum: quæritur, an si contrahat cum ipsis propinquis, uideantur ipsi supplere solennitatem statuti. Bal. in l. j. post glo. C. de impo. lucratiua descrip. lib. 1. Ange. in consi. 137. quod incipit, In Dei nomine. Bal. in additio. ad Spec. in titu. de reo. in fina. colum. Ange. & alij in l. j. §. fuit quæsi-
12 tum. ff. ad Trebellianum. † Per supra dicta opportune uenit in mentem quæstio facti, super quo consuluit domi. Signorolus de Homodeis, quod consilium incipit & sequitur ad unguem, ut infra. In nomine Domini amen, quæstio præsupponitur in hac forma. Statuto Placentiæ cauetur, quòd si uxor moriatur ante maritum, & filios non relinquat, maritus lucretur dotem: si maritus decedat, antequàm uxor, quòd uxor lucretur donationem propter nup. modo cōtingit, quòd ambo, videlicet

ADDITIONES.

a ¶Regulariter est nulla. Adde do. Soci. consi. 189. incip. Viso testamento dominæ. versic. ad secundam rationem respondetur. in secunda parte, charta 62. quòd dona. inter vir. & vxo. licet regulariter viribus non subsistat, illud procedit, quando vir aliquid donat de proprio patrimonio, propter quod videtur pauperior effici: secus autem quando renunciat sibi lucrum quærendum, per quam renunciationem tale lucrum remanet in persona vxoris.

b ¶Et liberos. In quibus casibus inter patrem & filium donatio valeat, vide per do. Soci. consi. 68. incip. Frustra plenitudini. versicu. Sed præmissis. circa medium. in prima parte, charta 115.

c ¶In potestate constitutos. Dic, quòd fallit in Rege, quòd propter eius auctoritatem potest filio in potestate donare, vt per do. meum Soci. in consil. 68. incip. Frustra plenitudini. versicu. sed præmissis. circa medium. in prima parte, charta 115.

d ¶Emancipato. Adde do. Soci. consi. 189. incip. Viso testamento. versicu. donatio autem inter patrem & filium. in 2. parte, charta 63.

cet maritus & vxor simul perierunt per ruinam cuiusdam domus, ita quòd non apparet quis eorum primo decessit. quæritur ex his, an hæredes vxoris possint repetere dotem datam marito necne. & puto quòd sic: & præmitto, quòd ex præmorte vxoris & existentia mariti contingit purificatio conditionis lucri, de quo fit mentio in statuto. & in simili habetur in l. si ab hostibus. §. si vir. ff. soluto matrimonio. secundo præmitto, quòd casus omissus a statuto ciuitatis Placentiæ relinquitur iuris communis dispositioni, vt l. commodasse. ff. de libe. & posthu. & l. quàmquàm. ff. de verbo. obligat. & l. si extraneus. ff. de condict. ob causam. quæ dispositio iuris communis dictat, vt in matrimonio dissoluto ad patrem mulieris dos redire debeat, vt l. 2. in princi. & dicta l. si ab hostibus. in prin. ff. soluto matrimonio. & l. dos a patre. C. eod. His sic præmissis, reiectis varietatibus glo. videtur sic dicendum, ex morte interueniente in matrimo. occurrit purificata conditio lucri: & etiam si ambo simul decedant, quia verius est ambos in matrimo. decessisse, purificatur conditio lucri, vt l. si duos. §. si maritus. ff. de rebus dubijs. & sic debet intelligi l. si possessor. ff. de reli. nec contingit hoc, quia mulier tanquam debilior videatur prædecessisse, vt videtur dicere glo. in d. l. si possessor. sed male, immo contingit ex verbis taliter conceptis. & hoc probatur in dicto §. si maritus. & no. in eo. §. iuxta. in princip. glo. quæ incipit, quoniam vterque. quam partem glo. sequitur Iaco. de Are. & subsequenter Dyn. in l. si hi. ff. de donatio. causa mor. & iste non est casus noster. Interdum ex præmorte vnius, & superexistentia alterius resoluitur conditio lucri: & tunc quia non est verum vnum alteri prædecessisse, ex quo ambo simul perierunt, non resoluitur conditio lucri: & sic loquitur l. cum hic status. §. si ambo. ff. de donatio. inter virum & vxorem. & l. si inter. ff. de rebus dubijs. & iste similiter non est casus noster. Interdum ex præmorte vnius & superexistentia alterius occurrit, & purificari debet conditio lucri: & est in casu nostro, vt ex præmissis apparet: & etiam non est verum dicere vnum alteri præmortuum fore, ex quo simul decesserunt: ideo non occurrit nec purificatur conditio lucri: & sic debet intelligi secundum vnam lectu. l. quod de pariter. cum sequen. ff. de rebus dubijs. & innuit glo. in dicto §. si maritus. & Iaco. de Are. in dicta l. si hi. sic est in casu nostro, quia ex præmorte vxo. & superexistentia mariti debeat maritus lucrari dotem, vt apparet ex verbis statuti: ergo &c. Præterea simultas habet impedire ordinem prioris & posterioris, vt l. pluribus. ff. de procurat. & l. Arethusa. ff. de statu homi. & l. qui duos. ff. de vulga. & pupilla. l. si fuerit. ff. de rebus dubijs. & l. si debitor. & l. si fundus. §. si duo. ff. de pig. cum ergo in casu nostro in morte fuerit simultas, vt ex themate apparet, impeditur ergo ordo prioris & posterioris, de quo loquitur statutum: tanquàm ergo casus noster a statu. omissus relinquitur dispositioni iuris communis, scilicet vt ad patrem mulieris dos redire debeat, vt dicta l. 2. in princi. ff. soluto matrimonio. præsupposito sine præiudicio, quòd mulier tanquàm debilior præsumatur præmortua. & voluerunt aliquæ glo. dicere, sed non bene, præsumptiones non cadunt in statuto, vt l. j. §. deiecisse. & quod no. ibi per Dyn. ff. de vi & vi arma. & quòd si vult, no. in l. j. ff. de verbo. significa. cum ergo quo ad veritatem non appareat de prioritate, cessabit statutum, & per consequens erimus in dispositione iuris communis, quod declaro: licet sit verum dicere vxo. mortuam esse, tamen quo ad veritatem non apparet, vtrum ista sit præmortua necne, ex quo simul cum marito perijt, vt dicto §. si ambo. & ar. dictę l. si fuerit. posito ergo in esse sine præiudicio quòd ipsa præsumatur præmortua, tamen quo ad veritatem, quæ debet in statutis attendi, vt l. j. C. de lati. libe. tol. falsum est dicere ipsam esse mortuam: sumus ergo in casu dispositionis iuris communis. & hoc puto verum, saluo semper saniori consi.
13 † Venit quoque in mentem elegans quæstio, super qua consuluit Pet. de Ancha. in consil. quod incipit & sequitur, In Christi nomine amen. An vtroque marito & vxore eodem tempore religionem ingrediente, sit locus dicto statuto. Et quid si pactum de lucranda dote vel donatione propter nuptias, altero præcedente interuenerit, & pro & contra rationes, & iura, quæ iura faciunt pro vtraque parte, plene & subtiliter sunt deducta superius. restat igitur ponderatis hincinde deductis, quæ opin. sit de iure verior. Ad cuius euidentiam præmittendum est, quòd nisi per ingressum seruassent pacta dotalia super lucro dotis & donationis propter nuptias, proculdubio tale lucrum collatum in casu mortis simpliciter non haberet locum in ista morte ciuili propter professionem: licet enim talis dicatur mortuus mundo, & habere vocem funestam & translatam conuersione cœlesti in corpore & in anima, 16. quæstio. j. capit. placuit. & 12. qõ. j. c. non dicatis. & in Authen. hæc constit. in princi. collat. 6. tamen proprie loquendo non potest proprie dici mortuus: mors enim est lucis præsentis subtractio, & animæ a corpore separatio dissoluens, & omni professione priuans, & reuersio in puluerem generaliter, j. quæstio. 3. c. si quis obiecerit. & in Authen. de nupt. §. deinceps. ista autem non parit professionem: nam professus corpore viuit, vsum rerum habet, loquitur, testificatur, comedit, eligit, & eligitur ad prælaturas, & generaliter omnes naturales actus exercet, vt alij, capit. nuper. de electio. & capit. quorundam. & capit. si religiosus. de electio. lib. 6. cum multis simi. Statutum ergo, quod loquitur de lucranda tertia vel duabus partibus, si mulier decessit &c. debet intelligi de morte naturali, quæ omnia soluit, non autem de ficta & impropria, quæ inducitur ex professione: nam ad mortem naturalem statuentes se retulerunt, quæ sæpe accidit, & frequenter: non ad illam, quæ rarissime, vt in casu nostro, in quo vir & vxor pariter in eodem instanti temporis ponuntur professi, vt l. nam ad ea. ff. de leg. est enim ista mors ciuilis, & ficta: verba autem statuti sunt facti, & in facto consistunt, vt capit. j. de constit. nec recipiunt casus fictos, l. 3. §. hæc verba. ff. de nego. gest. quinimmo statutum non posset expresse prouidere, quòd maritus vxore ingrediente religionem lucretur certam partem dotis: nam cum seruire Deo summa libertas sit, non debet libertas grauari per diminutionem dotis, l. j. §. quæ onerandæ. ff. quarum re. actio non datur. grauamina iam inducta submouentur, vt homines ad religionem facilius inclinentur, vt in Authen. de sanctissi. episco. §. sed hoc de præsenti. & disponeret statutum de bonis personis, postquàm incipit esse religiosa, quod non potest, vt capit. fina. de rebus eccle. non alienan. facit quod no. Bal. in l. Deo nobis. C. de episco. & cler. circunscripto ergo pacto, videtur dicendum proculdubio, quòd cessaret lucrum ex statuto altero præcedente proueniens per ingressum religionis vxoris. Sed hic videndum restat de pacto inserto in dotali instrumento super illo lucro dotis, quod pactum remanet validum, quinimmo purificatur per ingressum religionis, vt dicta l. Deo nobis. & in Authen. de sanctissi. episco. §. si vero constante. collat. 8. & certe ponderata conceptione facti, restitutio est fienda vxori in totum vel in partem, sicut casus acciderit, secundum formam statuti ciuitatis Lucanæ. tacite autem dicitur pactum, inquantum super restitutione totius, vel partis se retulit ad prædictum statutum, vt videantur tacite pepigisse de retinenda ista parte, quam statutum cõfert vxore mortua. & præsupposito hoc pacto tacito, subintellecto de tali lucro, est videndum, vtrum locum habeat in casu, de quo nunc quæritur, videlicet vt vtroque ingrediente eo tempore. & pro & contra allegatur ille §. si vero constante. versic. ambobus autem. quem §. quidam dicunt debere intelligi, cum cessant pacta, tunc sit locus huic restitutioni hincinde datorum, vt ibi dicitur, & probant per illum versic. vacantibus dotalibus pactis. & ibi, quando neque ex pactis nuptialibus viro aut mulieri lucrum &c. quæ verba videntur satis clara, quòd loquantur, quando vtroque ingrediente nulla pacta fuerunt apposita super lucro dotis. Alij dicta verba superius relata intelligunt, quòd in dicto casu, scilicet vtroque ingrediente vacent, siue cessent, vt pœna do. super dicto lucro, nisi uir uxori uel econtra aliquid donare uoluerit, quando neque ex pactis nuptialibus aliquid lucrari conceditur. et expone quando, idest postq̃, cũ per legem nihil debeat lucrari. iste intellectus uidetur mihi uerior, ut ista uerba, uacantibus dotalibus &c. ponant ius, & vellent, quòd vacantibus, id est non existentibus dotalibus pactis, fiat hincinde restitutio datorum, nisi aliquid sibi inuicem relinquere voluerint, postquàm nihil lucrari conceditur: nec quia superius iur. lator dixerat de restitutione dotis & donatione, quando alteruter profitetur, seruatis tamen pactis dotalibus, vtroq; tamen ingrediente, superflue posuisset dictum versi. ambobus. circa restitutionem dotis & donationis: nam satis supra prouiderat, & pacta dotalia reseruat, cum dicit, si in isto ver. ambobus. voluit alteruter reseruare lucrum, sed vtrũq; sine damno conseruare, & totum recuperare. & vnusquisq; vltra dãnum suis fruatur rebus: intelligo, scilicet damnum, quod poterat prouenire alterutri ex pacto inserto, & instrumento dotali super lucro. Nam de alio damno nõ potest ille tex. intelligi, vel dicta ratio adaptari. & ita intellexit gl. illum tex. in d. l. Deo nobis. & Cy. idem sentit in sua distinctione, dum dicit, quòd si statutum confert lucrum ei, qui superuixerit, non habet locum simul ingrediente vtroq;, quia neuter alteri tunc dicitur superuiuere: sed in casu nostro statutum confert lucrum marito superuiuenti, quod non contingit vtroque eodem instanti temporis profitente: vnde directe ille ver. ambobus auth. cum. emanauit

ad tollendam illam subtilitatem legum, quæ quandoq; fingunt mulieres veluti debiliores natura præmori. Nam in morte facta per ingressum dicitur cessare dicta fictio: nam sic essent duæ fictiones circa idem, vna mortis fictæ, altera prouentionis in peccato. & hęc iura abhorrent, l. j. C. de dotis promis. Item voluit ille §. inducere mortem fictam, & prouentionem cum damno alterius. Nam hęc est natura propria fictionis non conferre lucra, sed occurrere contra damna, iuxta no. in l. si is qui pro emptore. ff. de vsucap. per Bar. ex quibus concludo in q. de qua quæritur, non habere locum lucrum proueniens ex prædicto statuto.

SVMMARIVM.

1 *Donatio propter nuptias quid afferat vxori.*
2 *Hæredes mariti an possint deducere expensas factas a viro in exactione dotis, vxore ab eis dotem petente.*
Vxor sol. ma. qua actione aget pro dote. ver. quæro 2.
3 *Dos qualiter diffiniatur, & quot sunt eius species.*
4 *Quæ æqualitas sit seruanda inter dotem & donationem propter nuptias. Et quid si sit pactum factum de lucranda dote, & non de lucranda donatione propter nuptias.*
5 *Pactum, per quod fit deterior conditio mulieris volentis iterum nubere, siue fiat ante nuptias, siue post, non valet.*
6 *Donatio ante nuptias & post nuptias an differant inter se.*

§. Sane soluto matri. Dos ad mulierem, donatio propter nuptias ad virum reuertitur, nisi aliud sit de iure speciali. hoc dicit. Primo dictum, a quo excipit, ibi, nisi. Secundo limitat, ibi, quod æquale. No. ꝙ inter maritum & coniugem, quandoq; dos intercedit, quãdoq; donatio a viro: & sicut dos reuertitur ad mulierem, ita donatio ad virum. & hæc vera, nisi consuetudo & pactum habent cõtrarium, importet, vt ibi pactum hoc inducit, oportet quòd æqualitas hincinde seruetur, vt quantum lucratur vir de dote, & mu-
1 lier de donatione propter nupt. † Oppo. quòd non valuerit donatio propter nupt. sed sit inutilis, cum matrimo. constante vir eam possideat, & soluto matri. reuertitur ad eum. So. hic dicunt Pe. & Ab. quando est factum pactum de lucrando ipsam soluto matri. vt hic, quo cessante etiam valet, quòd vxor non potest renunciare iuri hypothecario pro iure suo, quod debet in hac donatione propter nup. nec viro alienante, aut obligãte res dona. valet consensus mulieris, vt C. ad Velle. authen. siue a me. alias autem potest renunciare iuri hypothecario, quod habet in alijs bonis mariti, C. ad Velle. l. si mulier. Item valet donatio, quia viro dissipante bona sua potest agere pro donatione propter nup. sicut pro dote, vt C. de iure do. l. vbi. de quo dic vt ibi no. nam illa videtur tantùm loqui, quando mulier debebat soluto matri. lucrari dotem, vt in glo. fi. in fi. illa tamen glo. facit pro primo, scilicet quòd etiam soluto matri. non debeat mulier lucrari donationem, adhuc potest lucrari donationem propter spem, quã habent, si mariti culpa solutum est matr. vt C. de repu. l. consensum. sed dic secundùm Cardi. quòd licèt sit diuortium, non quo ad vinculum, sufficit tamen quòd separatio fiat quo ad thorum, supra e. c. plerunq;. & hoc verius. & facit quod no. Cy. in d. l. vbi. in q. 19. Item secundùm Io. An. viro cõmittente adulterium agit mulier ad assignationem dotis, & donationem propter nup. de hoc habetur supra, vt lite non contest. c. j. in l. j. & l. consensu. §. si vero. C. de repu. & cum his transit Bu. & Cardi. Oppo. secundo, quòd videtur litera velle quòd consuetudo possit operari, quod dos non redeat ad mulierem soluto matri. & sic remanebit mulier indotata: quod est contra fauorem reipub. l. j. ff. soluto matr. sol. Host. & Io. An. in ver. de consuetudine, ꝙ litera ista, cum dicit de consuetudine, referatur tantùm ad id, quod procedit de donatione propter nup. quã mulier lucratur de quarundam regionum consuetudine: non autem refertur ad id, quod procedit de dote: quo ad dotem esset consuetudo irrationabilis, quia si mulier amitteret dotem, de facili adulterium committeret, vt §. proxi. & remaneret indotata, quod esset contra fauorem publicum, d. l. j. & ff. de bo. dam. l. fi. §. fi. ff. de iure do. l. j. & ff. de priui. credi. l. 3. §. si sponsa. & l. interest. & est ratio diuersitatis inter dotem & donationem propter nup. fauor reipublicæ, & fragilitas mulieris: potest enim vir ex multis causis victum honeste quærere, ex quibus mulier non potest: & honestius posset vir vagari: & quia robustior est, laborare, vnde tantus non debetur recuperationi donationis propter nup. fauor, sicut recuperationi dotis, vt C. qui po. in pig. ha. l. assiduis. in fi. & facit quod no. Imo. in l. socer. §. Lucius. ff. soluto matri. vbi vult, ꝙ valet pactum super dote inter coniuges, quod tendat in præiudicium mariti. Hosti. qui videtur facere inter consuetudinem & pactum differentiã, dicens ꝙ per consuetudinem non potest vir lucrari dotem, sed ex pacto sic, de rei vxoria actione. l. vnica. §. illo proculdubio. ponderat Host. ꝙ in illo §. non dicitur consuetudine, sed tantùm pacto. dicit etiam, non potest induci, ꝙ soluto matri. vir lucretur dotem ratione pacti, vt d. l. & rationibus supra: quod etiam tenet Inno. dicens, ꝙ non potest apponi pactum, per quod deterior fiat conditio mulieris, siue fiat ante nup. siue post, ff. de pac. do. l. 2. ad §. illo proculdubio. dic ꝙ loquitur, quando mulier decessit in matri. quo casu potest vir lucrari dotem ratione pacti, vt ibi. & idem dic secundùm Cardi. hic ratione consuetudinis, quia quod potest pactum, potest & consuetudo, vt no. glo. in c. non putamus. de consue. lib. 6. & in c. vt litigantes. de offi. ordi. lib. 6. & ꝙ ratione consuetudinis & pacti potest maritus superuiuens lucrari dotem, tenet Ioan. And. hic super verbo, consuetudine.
2 † Quæro primo cum hic dicatur, ꝙ soluto matri. dos ad mulierem, & donatio propter nuptias ad virum reuertitur: pone quod mulier repetit dotem ab hæredibus viri, & ipsi volunt expensas factas viro in exactione & defensione dotis deducere. dicit Specu. in tit. eo. §. fi. versic. illud etiam quæritur. ꝙ non possunt, quia maritus est dominus fructuum dotalium: & sic tanq̃ dominus dotem tuetur, vt ff. de impen. in rebus dota. l. 2. & quod ibi no. & ita Ioan. Andr. super versic. redit dos. Quæro secundo, qua actione aget mulier pro dote soluto matrimo. Vincen. distinguit, vt refert Ioan. An. hic super verbo, mulierem. ꝙ aut per extraneum data est dos marito: & tunc mulier repetit actione ex stipulatu, vt C. de rei vxo. act. l. vnica. in princip. aut pater dedit pro filia, & communis est actio patri & filiæ, d. §. accedit. & ff. soluto matri. l. 2. & 3. & l. si pater. & l. dotem. & hoc quandiu viuunt pater & filia: sed si præmoriatur filia, solus pater agit, vt C. soluto matri. l. dos a patre. nec distinguitur, an sint liberi vel non, d. l. vnica. §. sileant. & secundùm Host. sunt tamen circa hoc vlti. opin. variæ inter But. & Marti. & ibi no. in glo. quando extant liberi. Dic ergo secundùm Cardi. hic, aut non extant liberi: & tunc procedit indistincte quod est dictum: uel si extant, & matri. soluitur diuortio: sed si soluitur morte mulieris, tunc dicit Marti. in d. l. dos a patre. ꝙ dos acquiretur filijs. no. in d. §. sileant. & C. soluto matri. l. dos a patre. utrobiq; tamen tenet glo. contrarium, quod etiam extantibus filijs reuertatur ad patrem. quam opinio. dicit Cardin. ueriorem, licet de consuetudine seruetur opinio Marti. de quo idem per Bar. in l. post dotem. ff. soluto matrimo. Butr. sequitur illam opin. siue sint liberi, siue non, quod patri competit actio filia mortua. Imo. in eandem partem consuluit, & tenuit in l. post dotem. ubi Bar. & communiter Legistæ, maxime Ludo. ff. soluto matrimo. Bal. in l. fina. C. cõ. utri. iudi. immo si maritus promisit patri uxoris in quemcunque casum soluti matrimo. reddere dotem secundum formam iuris communis, extantibus liberis, uxore mortua, prætextu consuetudinis excusatur, ut non teneatur reddere, quia consuetudo prædicta habet uim iuris communis. Bal. in l. 2. C. de bo. quæ libe. Bal. in rubri. de arbi. in 6. colum. & ad primum Pau. de Cast. in consi. 125. quod incipit, In Christi nomine amen, primo uidendum. per Calderi. in rubri. in consil. j. ubi quid si uxor moritur relictis filijs, & relicto marito, & patre ipsius uxoris, dehinc moriuntur filij superstite patre & marito præallega. non insisto ultra, quia passus longus est, & non est canonistalis. & glo. in d. l. dos. dicit,
3 quòd de consuetudine ueniunt filij. † Quæro, quid est dos [a]. dic
a ꝙ est quædam donatio a patre mulieri, vel ab extraneo, vel facta a muliere ipsi viro pro oneribus matri. sustinendis: & quasi patrimonium mulierum, l. 3. §. sed vtrum. ff. de mino. ita no. Iuristæ, Goffre. & Host. in c. Raynutius. de testa. de diffinitione dotis per Legistas in rubri. ff. soluto matrimo. Ange. in consi. 18. quod incipit, In Dei &c. præmitto ad euidentiam ꝙ species dotis sunt
b duæ, alia aduentitia, alia profectitia. Profectitia est [b], quæ a patre, vel ab auo, pronepte, vel filia de bonis eorum proficiscitur, vel quæ aliàs de mandato eorum constitit, vt ff. e. l. profectitia. Aduentitia est, quã dat mulier pro seipsa, quæ aliàs non descendit a patre. facit quod no. Goffre. in sum. §. aduentitia. eo. tit. vbi prosequitur aliam distinctionem dotis. Alia est æstimata, & alia inæstimata:

ADDITIONES.

a ¶Quid est dos. Adde Do. Soci. consi. 58. inci. Casus legis municipalis. ver. 5. circa fi. in j. parte, char. 102. quòd dos dicitur quoddam ius continens id, quod mulieri, vel eius parte marito, vel eius parte traditum, vel pro tradito habitum propter onera matrimonij supportanda. ad quod etiam adde præfa. do. meum in consi. 9. inci. Prosequendo ordinem. ver. 16. in d. parte, char. 10. & consi. 25. inci. D. Fran. versi. 2 hoc probatur. in d. parte, char. 10.

b ¶Profectitia est. Sed quid, an ista dos profectitia, de qua in d. l. profectitia. alle. in tex. mortua muliere remanere debeat apud filios, vel auum maternum, vide per D. meum Soci. consi. 9. inci. Prosequendo ordinem. in prin. cum versic. sequen. in j. parte, char. 9.

inæstimata: & an competat lucrum & damnum, ibi vide per eũ, & in §. fi. Alia fit distinctio, & quando dos traditur æstimata & quando non. vide glo. & Doct. in c. salubriter. de vsu. Ita venio ad glo. pe. alleg. concordantias, ex quibus verba literæ sumpta
4 sunt. † Glo. fi. colligit dictum in princi. Secundo rationem literæ ibi, & no. æqualitatem seruandam inter dotem & donationem propter nup. Tertio ibi, & verum. repetit primum dictum cum exceptione. Vltimo dicit pactum debere esse æquale, & si non sit æquale, quid iuris. In fi. gl. dicit Inno. ꝙ debet esse æqualitas non solum in quantitate, vt non sit maior quantitas dotis quàm donationis propter nup. sed etiam in lucris ex pacto prouenientibus, vt in Authen. de æquali. do. §. hoc igitur. in fi. dicit etiam Inno. ꝙ si sit pactum factum de lucranda dote, & non de lucranda donatione propter nuptias, pactum dotis trahitur ad donationem, vt C. de do. ante nupt. l. pe. §. fin autem. & sicut vir superueniens lucraretur donationem propter nupt. etiam si de ipsa nihil dictum fuerat. dicit etiam Inno. ꝙ in alijs est æqualitas, quia constituitur dos, & donatio ante nup. & post nup. Insti. de dona. §. est & aliud. & similiter fit ar. dotis & dona. ante nup. & post nuptias, vt C. de dona. ante nup. l. si constante. sed ante nup. potest esse disparitas in quantitate dotis & donationis, & super lucris, vt C. de pac. conuen. l. ex morte. post nuptias autem hoc non licet, ne excogitetur fraus contra prohibitionem, de dona. inter vir. & vxo. & hoc vltimum probatur hic, & in d. l. si constante. tamen dicit Goffre. in sum. in fi. eo. tit. ꝙ consuetudo non habet, ꝙ seruetur æqualitas in dote & donatione respectu quantitatis. dicit etiam Inno. & refert Io. An. super tex. in verbo, æquale. ꝙ cõsuetudo posset esse varia in quantitate, & in lucris. facit de test. c. Raynutius. & circa ea quæ hic deficiunt, remittit Hostien. ad sum. eo. tit. sub diuersis rubricis ibi circa hanc mate-
5 riam positis. † Vltimo hic Io. An. & Inno. secundum eum in litera dicunt non posse apponi pactum, per quod deterior fiat cõditio mulieris volentis iterum nubere, siue fiat ante nup. siue post, vt C. de pac. l. 2. secundùm Ioan. And. vide quod dixi supra.
6 † Vltimo notandum est, quòd est dona. ante nup. quæ fiebat ante & post: & ideo propter nuptias, vt nomen sit consequens rei, dicitur, vt Institu. de dona. §. est & aliud. facit C. de dona. ante nupt. l. cum multæ. vocatur etiam & sponsalitia largitas, vt in rubri. C. de dona. ante nup. & inducta est donatio propter nuptias, vt per eam in dote consultum sit mulieri, quia soluto matrimo. per res donatas a viro, quæ alienari non possit, ei consulitur, quia de illis pro dote poterit satisfieri: est tamen differentia, vt dixi secundùm Inno. hic, & Goffre. in sum. inter donationem ante nupt. & post, quia si donatio fiat ante nupt. potest excedere quantitatem dotis, l. ex morte. C. de pac. conuen. post nup. autẽ non debet excedere quantitatem dotis, d. l. ex morte. C. de pac. C. de dona. ante nup. cum multæ.

De secundis nuptijs. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Nedum secundæ nuptiæ approbantur ab ecclesia, sed etiam tertiæ, & vlteriores.*
2 *Bigamus non solum, sed & trigamus, & octigamus quis effici potest.*
3 *Mulieres festinantes ad secunda vota, & quæ infra annum luctus stupro conceperunt, quibus pœnis astringantur.*
Et an dicta de muliere secundo nubente idem intelligendum sit de viro secundo nubente.

Viso de matri. in genere, de secundo matri. est videndum, secundùm Goffre. Host. vero continuat facto diuortio inter aliquos; vel forte soluto primo matri. vult aliquis cõtrahere, sed quia aliqui damnant secundas nupt. perpetuo, dicamus ergo secundas nup. non reprobandas nec in perpetuum, nec ad tempus, vt j. c. pe. Et appellatio secundarum nuptiarum omnes vlteriores includit, secundùm Io. An. facit ff. de vulg. & pupil. substi. l. j. in fi. & de materia habetur 31. q. j. 2. c. j. §. hic autem colligitur. & 3. q. 7. §. tria. in fi. Oppo. quòd iste titulus sit superfluus per titulum de spon. du. supra. soluit Io. An. quòd ad diuersa tendunt: ibi enim dicitur de spon. vnius, an possit alteri nubere illo viuente. hic autem generaliter de viro & muliere, qui soluto matri. contrahunt. Dicit Io. An. quòd ista rubri. debet habere tres partes, scilicet de secun. nupt. non benedicendis, vt in c. j. & 3. non contrahendis, priusquàm habeatur certitudo de morte coniugij, vt j. c. 2. non prohibendis infra annum luctus, vt in c. pe. & vlti. pro hoc facit quod hic no. Goffre. in princi. summæ. Oppo. nam quis non potest secundum matrimo. contrahere sine pœna: nam cõtrahitur bigamia, quæ homines inhabiles reddit ad dignitates eccle. Solu. dic secundùm Goffre. in sum. eo. tit. §. sed oppo. bigamia non est peccatum, 31. q. j. c. appareant. & in c. seq. 32. dist. c. deinde. nec ex pœna sine peccato, venit aliquem promoueri non posse, sed ex defectu ex alijs causis, quæ notantur super rubri. de
1 temp. ordi. c. per multas. Et scias † quòd nedum secundæ nuptiæ approbantur ab eccle. sed etiam tertiæ & vlteriores: vnde non solum bigamus, sed & trigamus, & octigamus quis effici potest, vt dicto capitu. aperiant. iuxta illud,

Sic crescit numerus, sic fiunt octo mariti:
Quinque per autumnos, titulo res digna sepulchri.

2 Ita Panor. hic. † Pro euidentia infra dicendorum, & maxime in c. fi. sciendum est, quòd mulieris festinantis ad secun. nup. pœnę multæ sunt secundum leges ciuiles, licet matri. immaturum, & nimis festinum teneat, vt in Authẽ. de rest. & ea quæ pa. §. vnum si quidem. ibi, ad le. &c. nam punitur in persona propria, quia infamis efficitur ipso iure. Item in rebus proprijs, quia vltra tertiam partem, nec dabit in dotem secũdo viro, nec in vltima voluntate relinquit, vt C. eo. l. j. §. viro. sed alij dare potest sicut voluerit pro arbitrio. secũdo punitur in rebus alienis, scilicet dum in vltima voluntate quæcunq; ei persona relinquentis sit prior maritus, vel alius: si prior maritus aliquid relinquerit, excluditur mulier a relicto omnino, defertur autem, scilicet decẽ personis de cognatione ipsius prioris viro, hoc est filio & filiæ mariti ex alio matri. habitis: secundo nepoti & nepti eiusdem: tertio patri & matri eiusdem: quarto auo & auiæ eiusdem: quinto fratri & sorori eiusdem, vel forte frater & soror, quia in eodem gradu sunt, cum auo auia admittuntur, l. j. §. his. ibi, quàꝗ hic &c. C. e. Quid si relinquens fuerit agnatus vel cognatus vsq; ad tertium gradum, bene capiet ab eo, sed in quarto gradu non capiet neq; ab extraneo, vt C. eo. l. j. §. omnium. & §. earundem quoq;. hoc in relictis, nam donata a marito inter viuos amittere debet forte per sententiam, vt C. eo. l. 2. sed nunquid appellabuntur ex his, quibus diximus applicari relicta: lex enim non exprimit, ideo dixit, an ad quoslibet mariti hæredes suo ordine deuolui, quòd si cognati eiusdem ei donauerint inter viuos, & forte capiet, qa non inuenitur prohibitum. Hæc locum habent, siue liberos habeat ex priori marito, siue non habeat: sed quo ad remissionem pœnarum est differentia, quas pœnas autem diximus sustinere mulierem infra tempus luctus nubentium, easdem patitur mulier, quæ contra sacramentum suscepta liberorum tutela legitima nubit, secundo antequàm eis tutorem fecerit ordinari: & quod eis debet suggestione tutelæ, solueret, & etiam plus punitur, quia non succedit filijs abintestato, nec ex testamento, seu ex vi substitutionis, si forte filius moriatur in pupillari ætate: sed superior succedit vsq; ad tertium gradum, vt dictum est. probatur hic, C. ad Ter. l. omnem. & in Authen. de nup. §. si autem tutela. nõ. infra de delic. pue. sub §. illud. per Host. & eędem imponuntur pœnę ei, quę parit in 11. mense, vel intra tempus luctus stupro cognita est, quia hæc decies millies plus peccauit, ꝗ ea quæ nupsit, vt in Authen. de re. & ea quæ pa. §. virum. Cum autem mulier post diuortium culpa sua factum nimium festinat nubere, dicit lex quòd ma. est ipso iure nullum. hic exaudias secundum ea quæ notantur in summa de matrimonijs, per Host. §. qualiter impediatur. & ipsa est infamis & dotem amittit, C. de repudijs. l. cõsensu. §. hæc. vbi sic vidisti de pœna, quæ imponitur ꝓpter nimiam festinationẽ, qua specialiter mulier astringitur, non maritus. Restat videre de illa, quæ imponitur propter non seruatam affectionem filijs prioris matrimonij. quæ communis est viro & mulieri: & quam patiuntur etiam, si post tempus luctus nubant: in hoc enim casu punitur parens in rebus proprijs, nec enim donare secundo marito ex causa dotis vel donationis, quæ morte confirmari solet: nec in vltima voluntate relinquere, vltra quàm vni filiorum prioris matrimonij, cui matrimonio portio derelicta est, nec tantum legitima aliquis ipsorum defraudari debet, nec ex causis quę inofficioso querelas excludunt, & quod de matre mea, idem de auia mea subaudi, si mater non superfit: & de auia & de patre meo auo, vel proauo: & si vltra quàm vni ex filijs prioris matrimonij detur secundo viro, vel secundæ vxori, ipso iure non valet, sed applicatur filijs prioris matrimonij, l. hac edictali. C. eo. l. sed. l. vltima vult, quòd applicetur nedum liberis prioris matri. sed & secundi: sed authen. vero. ibi posita resuscitat l. hac edictali. & dicit, quòd ad solos liberos prioris matrimonij pertinet: & si quis eorum moritur relicta sobole legitima, ad eam defertur, vt in Authen. de nup. §. optime vero. colum. 4. Nec obstat C. de dona. ante nupt. in l. si liberis. nec enim dico, quòd teneatur mulier seruare dotem filijs prioris matri. sed tantum tenetur dare cuilibet ipsorum, vt dictum est: quantum tamen dat secundo viro, undecunque proueniat. Sed illud quæritur, quod tempus debeat aspectari,

ctari, vt sciamus an tantum reliquerit. & dicit aut aspectandum tempus mortis binubæ, vel binubi parentis: potest enim esse, quòd hæc mulier legauerit, vel inter viuos donauerit secundo viro, vltra quàm vni filiorum: sed postea reuocauit, quia am-
a bulatoria est voluntas [a], vt ff. de dona. inter vir. & vxo. l. cum hic status. §. ait oratio. Item potest esse, quòd omnia dedit in dotem secundo marito, sed quia mortua muliere ad filios redire debet, nulla querela hic opus est, vt in Authen. de nup. §. quia vero, hactenus. sed si ponas mulierem pactam de dote lucranda, tempus dotis considerandum est, non tempus mortis, cum vnius simplici voluntate tale pactum immutare non possit, si est lata; immo & si alterius voluntate vellet diminuere dotem, & dotis pactum in præiudicium filiorum, non liceret ei, vt C. de dona. ante nup. l. penul. §. vltra. nec dicas illam l. corrigi per authen. immo confirmatur, vt in Authen. de nup. §. de argumentis. item punitur hæc mulier in his omnibus, quæ consecuta est a priore marito, qualitercunque ad eam peruenerit quo ad proprietatem: nam vsumfructum in die vitæ suæ retinet, vt in Authen. de nup. §. si vero expectet. & C. eo. l. fœminæ. & defertur proprietas filijs prioris matri. siue sunt hæredes vtriusque parentis, vel alterius, vel neutrius: licet olim saltem posterius oporteret esse hæredes, repelluntur autem, si sint ingrati viri, vel saltem posterius morientis, vt in Authen. de nupt. §. solutio igitur. ibi, & dabuntur &c. & §. quoniam infirmas. ibi, super his quoque lucris &c. & si quidem sunt aliqui ingrati, alij grati, ad gratos æqualiter defertur hoc beneficium: & si res mobiles fuerint, nihilominus concedatur mulieri vsusfru. si idoneam fideiussionem præbuerit, quòd earum rerum precium vel easdem res restituat liberis prioris matrimo. vel eorum filijs, & taxabitur precium per arbitros communiter electos, sacramento præstito de æstimatione iustè facienda: quòd si fideiussionem præbere non potest, vel non vult, prædictæ res apud liberos prioris matri. manere debent, si tamen & ipsi idoneam fideiussionem præbuerint mulieri, quòd vsumfructum vel pro vsufructu ipsarum rerum præstent secundum precium taxatum tertiam partem centesimæ vsuræ singulis annis: vel si liberi omnes moriantur, antequàm mater res omnes mulieri restituat: sin autem aurum erat in donatione vsurarum, cautio exponitur, vt dictum est, nisi exigitur aurum ab hæredibus, nisi & viri substantia aurum habeat: & idem intelligas de qualibet re mobili, ad quam soluendam non sufficit defuncti substantia: sed si neuter hanc fideiussionem præbeat, vel offerat, eædem res apud mulierem remanebunt vsque in diem vitæ suæ, & bona sua omnia tacita pro his restituendis obligabuntur ex eo die, ex quo hæ res ad se peruenerint, vt C. eod. l. hac edictali. §. his illud. & in Authen. de non eligen. secundo nuben. §. aliud no. colla. j. & de nup. §. quia vero. sed si vterque offerat satisdare, aut inter se concordabunt, aut forte finietur: alias mulier præferenda est, sicut prope dixi, quando neuter refert, quia contrariorum eadem est disciplina. sed hoc intellige, vt supra de pig. c. cum constet. quod autem dixi de tertia centesimæ vsurarum, hodie non tenet, cum vsuræ reprobatæ sint
b vtroque testamento [b], vtraque lege, c. super eo. infra de vsur. vnde hic & similia supple, & interpreta per decreta. supra titu. j. c. per vestras. scilicet, vt pecunia ponatur ad aliquam mensam, & partem honesti lucri accipiet mulier vsufructuaria loco vsuræ, vt ibi dicitur, vel dic vt no. per Hostien. in sum. infra de vsur. §. an aliquo casu. ver. 7. in fi. Quod autem dixi res restituendas mulieri mortuis liberis omnibus prioris matri. intelligas, si decedit sine liberis, & abintestato aliter liberi succedunt liberis, & liberi prioris matrimo. possunt testari inter fratres, vt tantum falcidia sua non priuetur mater. Item abintestato, succedit mater vnà cum fratribus & sororibus defuncti in virilem portionem, vt tantùm in rebus, quæ ad defunctum a patre perueniunt, habeat mulier vsumfru. tantùm, vt in Authen. de nup. §. hic nos. & §. quoniam mater. in donatione autem propter nupt. si vir non fecit pactum de lucranda dote, idem est quod dixi de alijs rebus. Sed pone, quòd pacta sint de lucranda tertia parte donationis propter nuptias, si filios non haberet, si vero haberet, lucraretur totam: si decedat unus ex filijs, succedet, nisi in tertiā partē eius partis, q̄ cōtingebat de lucratis ex donatione pp nuptias, quasi uideatur æquipollens, siue non habeat filios, siue habeat, sed decedant: & si mulier aliquid ex his rebus alienauerit, confirmatur alienatio pro supradicta portione: pro alijs autem partibus, in quibus succedant fratres defuncti, alienatio nulla est, quòd si nulli fratres supersunt, & si mulier insolidum hæres extet, confirmatur in totum alienatio: sed & fratres ab hac successione repelluntur, si defuncto ingrati extiterint uolentes ei parare mortem, aut criminaliter inscriptionem, aut subiecturam, ut in Authen. de nupt. §. quoniam infirmitas. & quoniam ingratitudine. & §. hic nos. uersic. patet. quod est uerum, si nubat mulier ante mortem filij. Et ideo corrigitur Authen. de non eligen. secundo nuben. §. cum igitur. quod dicit indistinctè eam uocari in plenam proprietatem: & tunc illa authen. corrigebat C. ad Ter. in l. successione. sed illa prior authen. corrigitur per hanc posteriorem, de nup. & sic l. C. resuscitatur. Item no. tria genera rerum, dotem, uel donationem propter nupt. in quibus tene quod no. per Hostien. de dona. inter uir. & uxo. super rubri. de dona. propter nuptias. Item illa, quæ obueniunt filijs ex hæreditate paterna, in quibus non succedit mater, nisi quo ad usumfru. ut in Authen. de non eligendo secundo nuben. §. hic nos diu perscrutantes. Item ea, quæ obueniunt filijs ex hæreditate paterna, sed aliunde, & in eis succedit mater etiam quo ad proprietatem, ut in Authen. de non eligendo secundo nuben. §.
3 cum igitur relinquendum. † Quæcunque autem dicta sunt de muliere secundo nuben. idem intelligendum est de uiro secundo nuben. præterquàm in cautione & satisdatione, quæ non uidetur posse interponi inter patrem & filiumfami. ut ff. ad Treb. l. Imperator. & C. de bon. quæ libe. l. cum oportet. §. non autem. si uero nullus ad secundum matrimo. conuolauerit, uir dotem,
c quam lucratus est a priore uxore, seruare tenetur filijs [c], scilicet prioris matrimo. ut in Authen. neque uirum quod ex dote est. colla. 8. sed hodie conceditur uiro & uxori uirilis portio secundum numerum in dote & donatio propter nupt. ut aliquid amplius habeat is, qui secundo non nubit, eo qui secundo nubit. alia autem quæ lucratur vir vel mulier a præcedenti, habet in plenam potestatem, vt in Authen. vt fratrum filij. §. vlti. colla. 9. & C. eod. l. hac edictali. §. vlti. tamen lucrum in alio expressim non transfert, præsumitur ea seruare filijs prioris matrimo. hæredem ergo extraneum instituendo, non videtur filijs adimere, no. in Authen. de nup. §. eo igitur. sed per l. C. adimere videbatur extraneum instituendo pro ea parte, pro qua hæres extat, vt C. eod. l. si quis. §. j. & 2. & oportet scire, quòd in ista materia sunt tria iura, primum ius codicis, quod loquitur per distinctionem, an mater nubat ante mortem filij: & tunc mater succedit filijs, sed debet reseruare filijs suis ex eodem matrimo. natis, vt C. de secun. nupt. l. fœminæ. in fi. Aut nubat post mortem filij: tunc bona, quæ filius habuit aliunde quàm a patre, mater habet pleno iure: bona quæ habuit a patre, tenetur seruare alijs filijs ex eodem matrimonio descendentibus, intelligitur vt supra dixi, vt C. ad Tertul. l. mater. Secundum ius est ius Authē. in corpore de non eligendo secundo nuben. §. cum autem. colla. j. per quod ius corriguntur prædicta iura, quia siue mater nubat ante, siue post, succedit pleno iure. Tertium fuit ius, vt in Authen. de nup. §. hic nos. per quod in bonis paternis redditur ad distinctionem l. mater. quando mater succedit filijs abintestato.

ADDITIONES.

a ¶Voluntas. Adde bonum tex. in l. j. C. de sacrosan. eccle. & Specu. de arbi. §. sequitur de quibusdam. in pe. char. ver. sed nunquid verbum.

b ¶Vtroque testamento. Adde Do. Soci. consi. 2. inci. Sequendo ordinem. versi. circa 3. q. circa prin. in j. parte, char. 3.

c ¶Seruare tenetur filijs. Adde Do. Soci. consi. 263. inci. Capio primum consultationis articulum. ver. circa secundam est. in 2. parte, char. 166.

SVMMARIVM.

1 *Nuptiæ secundæ non benedicuntur, & quare, & qualiter puniatur benedicens.*

2 *Nuptialis benedictio non est sacramentum, sed rei sacræ signum. Sacramenta quæ iterantur, & quæ non.*

CAP. I.

1 CApellanum. † Breue est: Presbyter benedicēs secundas nuptias suspenditur, & ad Apostolicam sedem mittitur. hoc dicit, secundùm Cardin. Flor. In tex. ibi, cum secunda. alias benedicta. uel cum secundo, alias benedicto, ut infra e. in c. uir autem. In tex. ibi, suspensum. ipso iure secundum aliquos. Hostiē. contra, quòd per sententiam: quod uidetur uerius. Nota primo, quòd secundæ nuptiæ non benedicantur. & no. pœnam benedicentis. Nota secundo, quòd aliquis suspenditur ab alio quàm a Papa, & absoluit solus Papa. simile de præben. c. graue. secundùm Hostien. & hoc colligitur exponendo literam, ut supra, quòd hic fit suspensio hominis. Nota tertio, quòd graue crimen est benedicere secundas nuptias, quod patet ex graui pœna, quæ imponitur, arg. de cleri. excom. mini. c. latores. & dicit Ioan. An. debere hoc intelligi de sacerdote, qui benedicit secundas nuptias scienter contractas

contractas viuente prima: aliàs nō vr, q tanta pœna deberet imponi pro tali delicto. No. quarto, casum reseruatum sedi apostolicæ. Egid. & Bona. dicunt quòd hic non est de casibus reseruatis, sed fuit specialis prouisio. volunt dicere, quòd in hoc facto specialiter Papa sic voluit. primum verius videtur, argum. c. in causis. de re iudic. & placet Cardin. Flor. hic dicit, quòd hoc potest procedere intelligendo vt supra intelligit Ioan. And. quòd hic scienter benedixit secundas nuptias contractas viuente prima: quia tunc hoc est graue crimen. & specialitas ista recte in hoc casu procederet: nedum enim non debuit benedicere, sed etiam præsentiam præstare, argumen. c. fin. de clandest. desponsa. & intellectus Ioan. And. sumitur ex glo. cum respondet ad c. hac ratione.

2 Glo. est vnica, & quærit de ratione, quare † secundæ nuptiæ non sunt benedicendæ: & reddit triplicem rationem. primam reprobat: & cum dicit glo. quòd secundam accipere est fornicatio, vera est, quia sicut fornicatores benedicendi non sunt, sic nec secundo contrahentes, quia aliàs benedicti fuerunt, secundum Hostien. In fi. glo. not. glo. quòd benedictio mulierum est sacramentum. dicit hic Ioan. Andr. fateor verum, quod est sacramentale, vel sacræ rei signum, sed stricte non est sacramentum, nec est de illis septem, de quibus satis per ipsum de sacra vnctione, super rubri. & per glo. in c. veniens. de transact. ex hoc not. quòd nedum sacramenta, sed etiam quæ habent signum sacramenti vel sacramentalis rei signum non reiterantur. facit quod not. glo. in verbo, benedici. in clem. attendentes. de statu monac. vbi benedictio abbatis non est reiterabilis, quia ab ipsa dependet ordinis potestas: & videtur signum sacramentalis ordinis. sed contra hoc tamen facit, quia corpus Christi, pœnitentia, extrema vnctio reiterantur, & tamen sunt sacramenta. dic vt dicam in c. vir. nam sacrameta, in quibus imprimitur character, vel signum, vel figura characteris, non recipiunt reiterationem, alia sic, vt not. glo. in cap. vir. infra eod. titu.

S V M M A R I V M.

1 *Dubitans de morte coniugis, nisi prius certificetur, contrahere non debet: sed si prius contraxit, reddat, sed non exigat: & si postea sciat primam viuere, dimittat secundam.*

2 *Absentia sola de iure canonico non soluit matrimonium, donec habeatur certitudo de morte coniugis: & coniunx non debet contrahere, nisi constito de morte alterius coniugis.*

Constitutio concernit futura tantum.

3 *Coniunx quando dubitat de morte coniugis, quid agere debeat.*

4 *Coniunx quando putat coniugem defunctum, non est adulterium: secus si scit virum viuum, & remaneat cum secundo, tunc est adulterium.*

C A P. I I.

1 DOminus. Dubitans † de morte coniugis, nisi prius certificetur, contrahere non debet: sed si prius contraxit, reddat, sed non exigat: & si postea sciat primam viuere, dimittit secundam, hoc dicit secundum Ioan. And. ¶ Et sicut sunt tria dicta, ita tres sunt partes. secunda ibi, si vero. tertia ibi, si quid. & dicit Hostien. & bene, quòd hæc decretalis est plene expedita supra de spon. c. in præsentia. ideo non est insistendum. No. primo iungendo literam cum subscriptione, quòd existens in captiuitate hostium potest contrahere matrimo. nam in suprascriptione loquitur de Christianis captis per saracenos, & permittitur eis quòd contrahant cum eis, si constat de obitu alterius coniugis, secundum Ioan. And. hic in verbo, nobis. & dicit Ioan. Andr. hoc esse contra id, quod not. Innocen. in c. cum locum. de spon. sed dic quòd Innocen. loquitur aliter: loquitur enim quòd captus ab hostibus, qui seruus est, non potest constituere procuratorem ad contrahendum, sed ipsa bene potest contrahere. pro hoc facit de procura. c. accedens. No. secundo, quòd sola absentia de iure ca-

2 nonico non † soluit matrimo. donec habeatur certitudo de morte coniugis: & coniunx non debet contrahere, nisi ei constet de morte alterius coniugis. de hoc in glo. j. & in c. in præsentia. de spon. vbi expeditur materia huius cap. No. tertio ibi, amodo. q constitutio concernit futura tantum, de constit. c. 2. & fin. dicit tamen Innocen. & Ioan. An. hic super verbo, amodo. quòd licet post hoc non debeat contrahere, nisi habito nuncio certo de morte coniugis, tamen si ante contraxit, est seruādum id quod dicitur hic in ver. si vero quisque. pro hoc secundum Hostiens. quia subest eadem ratio: ergo idem ius, argumen. de consangui. & affinit. c. tua. No. quarto, quòd in dubio præsumitur pro matrimonio: de hoc in gl. 2. No. quinto, quid agere debet coniunx,

3 quando dubitat † de morte coniugis: quia non exigit debitum, sed reddit: si autem bona fide prius contraxit, quasi certificata de morte, & postea constet de vita: & tunc si certe constet, debet relinquere, si non sit certa, & tamen inclinat animus, quòd viuat, non exiget, sed reddit, non tamen debet esse nimis credula, vt not. supra de eo qui dux. in matrimo. c. veniens. c. illud. de cleri. excommun. min. & quod ibi no. semper tamen sequatur conscientiam, de senten. excommun. c. inquisitioni. secundum Hostien. de frigid. & malefic. c. fraternitatis. Glo. prima alleg. vbi expeditur materia huius decre. Glo. secunda colligit in dubio præsumendum esse pro matri. in fi. oppo. & soluit, vt ff. de iure do. l. in ambiguis. sequitur pro dotibus respōdere melius est. & cum glo. allegat c. iuuenis. de spons. dicit Hostiens. quòd non est simile, sed contrarium, quia ibi non præsumitur pro matrim. dicit ergo, quòd vbi potest esse matrim. & constat de contractu, præsumitur pro matrimo. dic ergo, quòd vbi potest esse matrimo. quia tunc quod est vtilius animæ, tenendum est, vt ibi. dicit quòd illud c. facit pro glo. de hoc de præsumpt. c. illud. in glo. sed quare. Glo. vlti. primo oppo. in litera, secundo ibi, & est argum. arguit & soluit. & dat simile per modum conuersum. In glo. ibi, si alter. aliàs incipit, Iulianus. si alter ex litigatoribus iudicem solum heredem vel ex parte fecerit, alius iudex necessario sumendus, quia iniquum est aliquem suæ rei iudicem facere. In fi. glo.

4 quando coniunx putat † coniugem defunctum, non est adulterium, cum non committatur sine dolo, l. penult. ff. de adulte. 32. quæstio. 5. c. proposito. 34. quæst. 2. c. fin. aut scit virum viuum, & est adulterium, si remanet cum secundo: statim ergo debet recedere, vt de frigid. fraternitatis. c. inquisitioni. de senten. excommunica. aliàs non debet esse nimis credulus, vt supra dixi in vltimo notabili.

S V M M A R I V M.

1 *Sacramentum benedictionis non debet iterari.*

Sacramenta duo iterantur, scilicet pœnitentia, & extrema vnctio.

Rebaptizans, & rebaptizatus punitur vltimo supplicio.

2 *Nuptiæ an benedicentur, si mulier sit corrupta, & nunquam fuit benedicta, nec vir benedictus.*

3 *Papæ consensus requiritur in sacramentalibus ad consuetudinem inducendam. & 5.*

4 *Sacramenta tria non sunt iterabilia, baptismus, confirmatio, & ordo.*

Pœnitentia an iteretur.

C A P. I I I.

VIr autem. Ioan. Andr. non summat, quia breue. Vel sic secundum Butrig. Aliàs bene dicta iterum non benedicitur, nec alter ex eis, si alter vel ambo fuerint aliàs benedicti. hoc dicit. Primo dictum. Secundo ratio. secunda ibi, quia. In tex. ibi. vel aliàs. secundum Ioan. Andre. pro, & sumitur, vt ff. de verbor. significatio. l. sæpe. In tex. ibi, ad bigamiam, idest ad secund. nupt. per quas solum contrahitur bigamia, 26. quæst. j. c. j. ij. & 3. & de bigam. c. j. & 2. No. primo, quòd bigamus non benedicetur, & dicitur biga. quia plures habuit vxo. No. secundo, quòd solus presbyter potest benedicere sponsas. facit c. super. 1. No. vltimo, quòd sacramē-

1 tum benedictionis † non debet iterari. & per hoc colligitur ratio, quare secun. nup. non benedicuntur. de quo in glo. fin. Glos. secunda ponit rationem, quia est prohibita iteratio benedictionis. secundo ponit duo sacramenta, quæ iterantur, scilicet pœnitentiam, & extremam vnctionem. tertio de pœnitentia solenni subdit de consuetudine circa iterationem benedictionis nubentium. secundo in glo. prima & secunda. Rebaptizans & rebapti-

2 zatus, si sit doli † capax, punitur vltimo supplicio: & in eo quod dicitur hic in glo. quòd sacramentum benedictionis iterari non debet, quia fit iniuria primæ benedictioni: dicit glo. vt refert Ioan. And. respiciendo, est consummatio matrimo. cum alio: nec quòd sola mulier dicatur benedici, sed inspicitur benedictio semel data, quæ vtrique communis est, nec benedicitur mulier sine viro. ergo quicunque talis ad secunda vota transeat, non reiterabitur benedictio, quia quomodo per carnem benedictam non benedicta per copulam coniungitur, intelligitur benedici, sicut dicitur de oleo non sacro, de consecratio. eccles. vel altar. c. aqua. vt etiam sanctificatur vir infidelis per vxorem fidelem, & econtra, ad Corinthios septimo. 28. quæst. j. §. j. & c. si quis super. aliàs est ver. in eod. §. & remittit Hostiens. eod. titu. ad sum. §. an licitum sit. vbi latius. Et ex his dictis Hostiens. notabiliter

3 colligitur, quòd dato quòd mulier † sit corrupta, tamen si nun-

a quam fuit benedicta, nec vir benedictus, benedicentur nuptiæ[a], quia non reperitur prohibitum. & ex hoc in eo. §. ver. sed quid si duo. & ex his non videtur, quòd procedat quod dicit hæc gl. in fi. cum dixit, quòd quando quis duxit secundam virginem, iteratur

A D D I T I O.

a ¶ Benedicentur nuptiæ. Vide Hu. Card. & Alexand. de nouis.

ratur benedictio secundum consuetudinem quorundam locorum: talis enim iteratio reprobatur per hanc decre. vt dicit Ioã. And. super ver. quorundam locorum, vt not. gl. & notant Pet. & Abb. s. eod. c. j. multum tamen iuuabit hæc consuetudo secundũ Io. And. hic, quam quidam approbant hac ratione, quia vt apparet ex forma benedictionis, tota benedictio fundatur super muliere, ex quo mulier nunquam fuit benedicta, benedictio dabitur, quia in viro nil intelligitur iterari: & tamen hoc vt videtis terminatur contra. Nota tamen glo. quæ intellexit consuetudi-
3 nem valere, si†Papa scit & tolerat: aliàs non licet secundum ipsam. & sic solet ista glo. pro singulari allegari, quòd etiam dato quòd in aliis communiter non requiratur ad esse consuetudinis consensus superioris, vt not. in c. fin. de consuet. tamen in sacramentalibus ad consuetudinem inducendam requiritur consensus superioris, idest Papæ, quod notate ad limitationem illius articuli. Panor. in c. j. de treu. & pa. an sententia Papæ requiratur in consuetudine inducenda contra ius. vide notata in c. fina. de consuet. de qua hic, facit secundum Card. Flor. quia in quibusdã locis vir non benedicitur, sed tantum mulier, quam duxit secundo vel tertio, vel vlterius, siue sit virgo, siue corrupta, dummodo aliàs benedicta non sit: secus si alias ipsa & vir fuerint benedicti
4 vt dictum est supra in princ. In ead. glo. cum dicit, ꝙ†extrema vn-
a ctio[a] non sit sacramentum, male dicit secundum Ioan. And. hoc ipse no. de sacra vnctione, & de sacra. non iter. s. in rub. sed non dicitur sacramentum quo ad imprimendum characterem, vt ibi no. tria enim sacramenta non sunt iterabilia, Baptismus, Confirmatio, & Ordo: quia in his tribus character imprimitur, & q̃d sit character, vide ibi per Ioan. An. & cum glo. allegat. c. manus. vide ibi, quę glo. ponit q. an manus impositio reiteretur: & quot modis manus imponatur, quia alia consecratoria, alia confirmatoria, alia reconciliatoria, alia curatoria. & dicit quòd manus impositio, quæ fit publicè pęnitenti, est sacramentum, & non iteratur, & conuenit tm̃ epis, 26. q. 6. c. j. 50. dist. in capite &c. c. quamuis. & c. gl. tamen hic secundum Gratianum dicit, quòd per consuetudinem iteratur, de pœniten. dist. 3. §. ex persona. & pro hac parte facit de pœni. & remiss. c. j. & quod Goff. not. vt dicit, quòd sacramentalis pœnitentia, quæ designat expulsionem, adhæsit de solennitate, de qua in d. c. in capite. & ex iteratione delicti videbatur iterabilis. In contrarium tamen facit præallegatum ca. quamuis. & glo. in præalleg. c. reperiuntur. de pœnit. distin. 4. gl. in fi. no. quòd vt valeat consuetudo, quòd virgo ducta per bigamiam benedicatur, est necessaria scientia Papæ. Adde secũdum Io. And. 4. dist. §. leges. in j. glo. & idem hic tenet, quòd hoc tenet glo. Hostien. qui allegat de cognat. spirit. c. j. & fin. & c. super eo. vbi de hoc. & de tempo. ordinan. cap. 2. Et ex his not. secundum
5 But. hic, quòd vt valeat consuetud o†contra ius in huiusmodi sacramentalibus, exigitur tacitus consensus Papæ: & tunc stante consuetudine, cum aliquis secundam duxit virginem vxorem, iteratur benedictio secundum consuetudinem, vt dictum est supra. aliàs vero fieret iniuria primo sacramento, seu sacræ rei signo, quia conferendo videtur non fuisse collatum, quod est iniuriosum ipsi benedictioni, quæ est signum rei sacræ, scilicet matri. glo. hic: & benedictio talis fuit sacramentalis actus, & perfectus, quæ quare nõ posset vitiari per eum, qui semel benedictus est, vel benedicta, etiam si illabatur in peccatum, ideo non iteratur, quia ex se est inuitiabilis, nec regulatur vel bono vel malo statu eius, qui benedicitur: nam quæ non est in peccato contrahens matri. potest benedici per sacerdotem, quemadmodum existens in peccato contrahens matri. potest benedici per sacerdotem, quemadmodum existens in peccato potest matri. contrahere, c. significauit. de eo qui duxit in matri. pœnitentia autem, corpus Christi, extrema vnctio, licet in se sint inuariabiles, tamen regulantur secundum bonum vel malum hominis, ideo cum homo labitur in peccatum, est opus reiterare remedium, cum talia sint inducta remedia ad remissionem peccatorum: benedictio autem nubentium non inducit remissionem, nisi alia præcedant, quemadmodum contractus matri. licet matri. sit sacramentum, non inducit remissionem, nisi aliud præcedat.

ADDITIO.

a ¶Quod extrema vnctio. Vide de ea in clem. j. in prin. ff. de priuil. & per Landul. in tit. de extrema vnct. & est iterabilis. Card. ibi, 9. q. & in princ. & not. in c. veniens. de transactio.

SVMMARIVM.

1 *Mulier nubens infra annum lugubrem non incurrit infamiam: & de tempore luctus mulieris est annus a morte viri numerandus.*

2 *Mulier potest nubere in domino solu. matrimo. & quomodo intelligatur verbum, indomino.*

Vxor Alexandri occidit nutricem suam, quæ sibi secundas nuptias incontinenti suadebat.

3 *Matrimonia debent esse libera, & ad leges non spectat illa determinare, super his pœnam imponendo.*

CAP. IIII.

1 SVper illa. †Mulier nubens infra annum lugubrem infamiam incurrit. hoc dicit cum sequentibus. Primo quęstio. Secundo sol. secunda ibi, respondemus. In tex. ibi, tempus luctus. infra annum. In tex. ibi, nubat in domino. dic in domino secundum canones vni soli, & non multos inhoneste admittat. In tex. ibi, infamia. & omnis iactura, de quo dic vt in rub. & in c. proxi. No. primo de tempore luctus mulieris, est annus a morte viri numerandus: vnde secundum Ioan. And. hic in verbo, tempus. si vltima die anni audiat mortem, ead. die ponet & deponet vestem lugubrem, vt ff. de his qui no. infa. l. genero. maritus tamen non cogitur lugere vxorem, ff. de is qui not. infa. l. vxores. nec sponsi aliquis luctus est, vt in ea. l. refert tamen Valerius, vt hic refert Ioan. An. quòd Senatus post cladem apud Cannas iussit matronas vltra triginta dies non lugere, vt necessariis possint intende-
2 re. No. secundo, quòd sol. matr.† vxor potest nubere in domino. de quo in glo. j. & cum dicit litera, inducit. ergo non contra canones, quia tunc non esset in domino, sed contra dominum, vt patet ex notatis de consang. & affinit. c. de infidelibus. & c. non debet. secundum Hostien. & dixerunt Pet. & Abbas in c. j. s. eo. hoc verbum, in domino. poni tripliciter. primo sic, idem est regulariter, 7. q. j. c. sicut. & sine suspitione turpitudinis, 30. q. 2. §. j. secundum Ioan. Andr. & quælibet harum expressionum potest tolerari. dicit tamen Cardi. hic, quòd sensus huius verbi videtur ortus a consuetudine loquendi: nam dici solet, facias cum domino, idest licenter. & est modus promittendi. statim ergo nubere potest, ex quo tempus non adducitur, vt in glo. j. in fi. Instit. de verb. obliga. §. omnis. vbi dicitur, quod pure promittitur, statim potest solui. ergo honestati suę cõsulat mulier, quasi honestum non videretur vt statim faciat, vt refert Hie. contra Iouinianum, quòd vxor Alexandri occidit nutricem suam, quæ sibi secundas nuptias incontinenti suadebat, vt refeet Ioan. And. super glo. j. & Hostien. dicit secundum eum, quòd licet mulier statim venire posset parata ad contrahendum, vt hic, & de despons. impub. c. puberes. non tamen creditor tenetur venire cum sacho paratus debitum soluturus, ff. de solutio. l. quod dicimus. No. tertio
3 & vltimo, quòd ad leges † non spectat determinare matrimonia super his pœnam apponendo, de spon. c. j. debent enim esse matrimonia libera, de sponsalibus, c. cum locum. & c. requisiuit. nõ obstante ergo lege ciuili, quę est contra dictum Apostoli, nubat mulier in domino mortuo viro, cui voluerit, & quando voluerit, secundum Host. & Io. An. in verbo, voluerit. & dic, voluerit, idest quem sibi aptum putauerit, quia inuitæ nuptiæ difficiles exitus solent habere, de sponsa. c. requisiuit. secundum Petr. & Abb. posset hic formari nota. quæstio: pone quòd quis scienter contraxit matr. cum coniuncta in gradu consanguinitatis quarto prohibito a iure ciuili, nunquid incurrat pœnam legalem. de qua in l. si quis incestum. C. de secund. nupt. & in authen. incestas. posui in arbore consanguinitatis, & Cald. ponit in rubr. de consang. & affin. consi. 2.

SVMMARIVM.

1 *Mulier, quæ nubit infra annum luctus, secundum leges incurrit infamiam, non autem secundum canones, quibus in hoc statur. 3.*

2 *Leges ciuiles, & præsertim in spiritualibus, subijciuntur apostolorum dictis & canonum.*

3 *Lex ciuilis vbicunque disponit circa actum spiritualem, pœnam apponendo, per quam intimidatur actus, non est seruanda.*

Statutum particulare laicorum an possit quicquam disponere circa matrimonia, vel ab eo dependentia: & an standum sit legibus imponentibus pęnam transeuntibus ad secunda vota.

4 *Maritus si relinquat centum annua vxori, si in hospitio suo vixerit, si transeat ad secunda vota, & ducat maritum ad domum primi mariti, non habebit legatum.*

5 *Voluntas mariti relinquentis vxori centum, si secundo nupserit, an excuset a pœnis impositis transeuntibus ad secunda vota.*

CAP. V.

a CVm[a] secundum. Summatum est in c. præcedenti, & præmissa ratione ponit dictum, & soluit obstaculum. In tex. ibi, tantum in domino. idest sine alia licentia. & expone vt dixi supra c. proxi. In tex, ibi, quæ. scilicet mulier, vbi vtitur potestate.

ADDITIO.

a ¶Cum. Ad materiam huius tex. vide plene per do. Alex. de Vin. & per Fede. de Sen. consi. 36. incip. Casus talis est, maritus vxori suæ. & adde Bart. in l. liberorum. in prin. ff. de infam.

testate. Nec obstant contrariæ leges, quæ corriguntur etiam secundum ipsas legibus nouis, cum in his præsertim &c. vt in litera. In tex. ibi, præsertim. idest maxime, siue saltem. quasi dicat, in hoc ad minus non debent nobis legistæ contradicere, siue leges, secundum Hosti. In tex. ibi, imitari. sequebatur in antiqua: cum igitur disponas ad secunda vota transire, sciens quòd nubere melius est quàm vri, tuum propositum in domino commen-
1 damus.† No. primo, quòd secundum leges mulier, quæ nubit intra annū luctus, incurrit infamiam. de quo in glo. 2. secus secundum canones, quibus in hoc statur, vt hic, & supra c. proxi. No. secundo, quòd beneficium iuris non est auferendum. pro hoc in regula indultum. lib. 6. glo. Pet. hic alleg. iura, & dicit hoc beneficium ad omnes mulires extendi. & intellige secundum Vincen. vt refert in glo. Ioan. Andr. vt extendatur illud beneficium non tantum ad illas mulieres, quæ sunt, vel quas non constat esse prægnantes, sed etiam ad alias, siue timeatur sanguinis turba-
2 tio, siue non, secundum Io. No. tertio, quòd leges† non dedignan
a tur, præsertim in spiritualibus, sacros canones imitari[a], c. intelleximus. de iudi. c. j. de no. oper. nunc. & glo. vlt. alleg. de hoc iura. & ex hoc potest dici secundum Goff. vt refert Ioan. And. in fi. vlti. gl. quòd vbicunque leges ex aliqua speciali causa prohibent contrahi matri. vt infra tempus luctus propter sanguinis turbationem, siue non, secundum Io. And. vt de his qui no. infa. l. liberorum. §. j. & ij. vel ne maligna suspitio præstetur ex festinantia mulieris, vt in Authen. de rest. & ea quæ parit. §. verum si quidē. collat. 4. aliàs, vnum si quidem. vel ne dubitetur de prole, an sit primi an secundi mariti, vt C. de diuor. & repud. l. consensus. §. si vero. item in matrim. non contrahendo inter tutorem & pupillam propter administrationis subuersionem, vt C. de interdict. matri. inter pupillam & tutorem. item inter rectorem prouinciæ & prouincialem propter timorem impressionis, vt C. si rector prouinciæ. l. vnica. in his omnibus leges recipiūt correctionem per canones. pro hoc facit quod not. Hug. & Archid. 28. q. j. verū. & 29. q. 2. c. si quis ancillam. & scribit Hier. aliàs seruentur leges Cæsaris, aliàs Christi, aliud Papinianus, aliud Paul. noster præcepit, primo mihi curæ non est, quod Aristo. sed quod Aposto. doceat, vt refert Ioan. And. in fi. glo. fin. & per hoc sit expedita glo. pen. & vlt. & cum glo. plus alleg. l. 4. §. si quis condemnatus. ꝙ si minorem diem statuerit iudex tempore legitimo, suppletʼ a lege, quod sententiæ iudicis deest. In glo. vlt. in §. j. col. j. est in Authen. vt clerici apud proprios episcopos. §. vlt. ibi dicit, quòd oportet sacras regulas, & diuinas sequi, non dedignari. In gl. ibi, in Authen. de eccle. ti. circa princ. ibi dicitur eccl. regulæ a quatuor consiliis statutæ vicem legum obtinent. Capio glo. 2. nam
3 expeditur † materia decretalis, & primo inducit legem, & eius causam. Secundo ibi not. tractat, an canon liberet hanc mulierem nubentem infra annum luctus a pœna legali. & primo dicit, quòd sic. Secundo ibi, quidam. ponit contrarium opinionis glo. In glo. ibi, in l. consensu. §. si vero post annum. si quidem permittimus facultatem, ne quis de prole dubitet. In glo. ibi, C. de secun. nupt. l. j. præter infamiam ponit has pœnas, vt viro secun
4 do vltra† tertiam partem bonorum in dotem non det, nec in testamentis relinquat hæreditates, legata fideicommissa, vel donationes causa mortis non capiat, perdit quicquid est sibi a priori viro relictum: & has pœnas patitur nubens infra annum luctus, cum constet prolem non fuisse mariti, & deferens contra sacramentum filiorum tutelam, vt in §. vlti. in Authen. de re. & ea quæ parit. col. 4. No. primo ex gl. duas causas, quare leges prohibent secun. nup. infra annum luctus. adde tertiam, quam supra dixi in 3. not. vt euitetur maligna suspitio ex festinantia mulieris. facit glo. hæc in 2. parte. adde & quartam causam propter maritalem reuerentiam, l. 2. C. de secun. nupt. & has quatuor causas colligit gl. in ver. suggere, in §. item in leuitico. 27. q. 2. In fi. glo. nunquid ergo mulier euitet omnes pœnas, de quibus dicitur in l. j. & in Authen. s̄. d. Gl. vt videtis, ponit duas opiniones. primo dicitur, quòd licet mulier restituatur famæ, quæ nubit infra annum luctus, tamen partem bonorum tenetur dare filiis prioris matri. vt C. ad Tertul. l. mulier. postea dicit, forte hoc est falsum de iure canonico, secundum quod nullam pœnam incurrit, in c. præcedenti. & facit id quod no. in glo. 36. q. 2. de puellis. aliàs est §. quibus. & glo. in c. cum secundum. de hære. lib. 6. in glo. in verbo, parentes. quæ sub dubio tamen præmissas pœnas forte dicit sublatas. Innoc. autem hic distinguit, vt etiam refert Ioā. And. super verbo, pœnam. inter pœnas legales: qui nupsit intra tempus luctus. quæ habentur in l. j. & ij. C. de secund. nup. & has dicit remitti, & illas, quæ infliguntur, quòd secundo nupsit, vt in Authen. de nup. §. quia vero hactenus. & §. sententia. collat. 4. & illas dicit non remitti, per not. in c. fin. de pign. & est ratio, quia prima est mera pœna, secunda prouisio filiorum primi cōiugii: ideo licet canon primam tollat, secundam non tollit, sicut nec tollit pœnam illius, quæ post receptam filii tutelam contra iuramentum vel promissionem nubit, nulla reddita ratione, l. omnem. C. ad Tertul. secundum Innoc. hic, quod hic acceptat Host. ea ratione, cum in primo casu puniatur, quia contrahit, in secundo casu punitur, quia ante contractum matri. non implet id qđ per legem obligata erat, & commode sine impedimento matri. facere posset. & dicit Host. ꝙ in primo casu tollitur pœna etiam quo ad secularem forum. faciunt no. per glo. nostram, cum dicit ꝙ non debet dici infamis in foro ciuili, qui per plures suadet rationes, secundum Host. Prima est, ꝙ matri. non sunt de foro imperiali, & institutio emanauit a non suo iudice. Secundo, quia etiam si Imperator esset Apostolus, est tamen Apostolis Deus superior, & sic eius constitutio potius sequēda, 21. dist. c. inferior. & c. cum inferior. de maior. & obe. & in c. per venerabilem. qui fil. sint legi. Tertio, quia lex imperialis contraria iniusta est: & cū matr. contrahere sit res sacra, & sacramentum constitutum a domino, ergo cum contrahens non peccet, nec puniendus est, nec de bono opere dilapidandus, c. quæsiuit. de his quæ fiunt a mai. parte ca. Quid. n. si Imperator statueret, ꝙ recipiens ordines, vel missam audiens, soluat decem libras? certe contra Deum est constitutio, contra quem nihil potest: & ideo etiam correctę sunt leges secundum nos prohibentes matri. vt patet de coniug. seruo. c. j. quia per tales, si seruarentur, daretur occasio adulterandi, cū forte mulier non posset de facili continere, vt in tit. in Auth. de re. & ea quæ parit. §. verum si quidem. & c. Iordanæ. de eo qui cogno. consang. vxo. ergo talis lex reprobanda, c. fi. de consu. satis de infamia dictum erat s̄. c. proxi. sed non erat satis expressum, an leges corrigantur: quod hic exprimitur. quod patet in eo, qđ hic dicit tex. dictum est secundum verba, quæ reperiuntur in antiqua decisa. Et hoc placet Host. solutio, ꝙ prouisio filiorum primi matri. & pœna inflicta ei, qui rationem non reddit, nec intelligatur sublata, vt superius dictum est: & ratio satis est patens, hæc. n. solum liberatur a iugo viri per ipsius mortem: ibi vero perdit mulier legata ex facto suo, scilicet tutelæ susceptæ, & promissionis tunc factæ per hanc glo. Hosti. ponit Cy. in d. l. j. C. de secun. nup. & dicit Io. And. hic, ꝙ cum Cy. scribebat, communicauit ei ipse hanc glo. Ho. & videbatur Cy. respondere ad rationes Hos. negat. n. primam & secundam, dicens de prima ꝙ in foro ciuili matr. legitimationes & hæreditates agitantur. hoc non simpliciter ibi fatetur Io. And. sed tenendum dicitur, quod ipse not. de ord. cog. c. tuam. super glo. 2. & vlt. de secundo dicit ꝙ ab eo prin. descenderunt secularis, & eccl. potestas. de hoc remittit Io. And. qui fil. sint legi. c. 2. & in c. nouit. de iu. ad tertium respondet Cy. ꝙ lex non prohibet, nec punit matri. sed festinantiā, & inhonestatem, quæ est contra bonos mores. ad quartum de modo adulterandi dicit, ꝙ non necessario cōcludit. quintam, de qua supra non tangit Cyn. dum dicit, ꝙ c. satis apparet, quia hæc est mens huius decre. & c. Io. And. dicit, ꝙ de tertia & quarta tenendum quod supra dicitur, quia negari non possit id prohiberi, qđ prohibetur ad tēpus: & sic pro tempore libertas tollitur ab apostolo tradita. hinc est prohibitio ad tempus eligere, non currunt electionis tempora, c. fi. de elect. c. quia diuersitatem. de concess. præben. Item prohibito ad tempus, si prohibitioni non paret, imponitur pęna, de elect. c. j. & c. cupientes. §. cæterum. lib. 6. ad id quod dicit Cy. de festinantia & inhonestate, honestas fundatur pluribus rationibus, sanguinis turbatione, maligna suspitione, dubitatione prolis, an sit primi vel secundi mariti reuerētia, vt dictum est in 3. not. s̄. in princ. glo. Io. An. respondet, & primo ad id quod dicitur de sanguinis turbatione, istud non est generale & perpetuum: nam potest esse fęmina, in qua nō timetur turbatio sanguinis, vt quia post mortem viri peperit, vel constet virum prius secum nō dormisse per annum per infirmitatem vel absentiam. Quid ergo si exhibet se vir sibi expediens, qui si anni finem expectare voluerit, non occurret mulieri sibi similis. & Io. An. dicit vidisse de facto propter hanc causam honestissimas viduas contrahentes, ita ꝙ talia non possunt haberi, nisi cum appareant de feriis, c. licet. & quærendus est maritus in omnibus dignus, ff. de nup. l. viduæ. ne eueniat quod habetur de spon. c. dilectus. de diuor. c. ex literis. in prin. Item viduæ interdum nubūt propter oppressiones vitandas, & sic necessitas facit licitum qđ non est: nam quandoq; timetur, ne a tyranno cogatur continere, cum

ADDITIO.

a ¶ Imitari. Et dic maxime in matri. vt hic. Item in vsuris, l. j. de sum. trin. & fi. cathol in Auth. vt cle. apud proprios episcopos. §. fi. & Bal. in auth. ad hoc. j. col. C. de viu Item econtra, d. c. j. de no. ope. nunc. alleg. in tex.

re, cum sibi non expediat: facit de spon. c. cum locum. qui cle. vel vo. c. insinuatione. & licet teneamur ex pcepto viduas defendere. Isaię j. viduas defendite. 87. dist. c. 1. & c. significātib. de of. dele. c. ex tenore. & c. ex parte B. de fo. cō. videmus tñ de facto illas nō defendi. Quid ergo peccauit ista, q nō ꝑ carnis ɔcupiscētiā, sed defensionis necessitatē ɔxit. Item dato ꝙ oīs excusatio deficiat, quale meritū illius honestatis, q exigit ab inuita: & qualis est illa reuerentia, quæ ab inuito exigitur? certe nulla, secundū Io. And. 15. q. j. c. non est. 8. q. j. c. sciendum. & Hiero. super Phi. nullum bonum dici potest, vt quod vltra non est, quàm conuenit de cōsue. quicquid etiam super hoc non valet, secundum Ioan. An. ꝙ oriri possit suspicio incontinentiæ: quia etiam potuit non oriri propter causas prædictas, & quæstionem decisam postea in tex. secundum Ho. Ad id quod dicitur de dubitatione prolis, illud non est gñale, vt s̄. fm Io. An. & s̄. dictū est in exemplo, quod s̄. ponit de muliere, in qua nō timet̄ ambiguitas & turbatio sanguinis. Et ex his cōcludit hic pro hac parte Ho. quòd omnes pęnæ, de quibus in d. l. j. & 2. C. de secun. nup. dicantur remissæ, illas autem, de quibus in l. hac edictali. & l. fœminæ. §. fi. & in Authen. de nup. §. quia vero hactenus. & si vero. col. 4. & in l. hac edictali. dicitur ꝙ creatis liberis ex ma. priori licitum non est parti vel matri transeuntibus ad secunda, aut tertia vota, aut vlterius quoquo tit. relinquere plus nouercę vel vitrico, quàm filio vel filiæ, siue vnus vel vna extiterit, si plures fuerint singulis liberis ęquas partes habentibus, non plus quàm ad vnumquemque eorum peruenerit, liceat ad victricum vel nouercam trāsferre: si verò ex inæqualibus portionibus ad eosdem liberos memoratis modis transeūt facultates, tunc quoque non liceat testanti plus eorum nouercę vel victrico quocunque titulo conferre, quàm filius vel filia habet, cui minor portio est relicta, ita tamen quòd quarta pars, quę eisdem debetur ex legibus, nullo modo minuatur, si plus quàm statutum est nouercæ vel victrico dereliquerit, illud plus inter liberos diuidetur: & aliter quascunque res a priori marito relictas vel datas quocunque ti. fœminæ reseruant filijs, si extant, prioris matri. & hoc idem dicit l. fœminæ. §. fi. in effectu etiam habetur ea pœna in §. si vero. & in §. quia vero hactenus. s̄. alleg. vtrunq; ergo membrum, vt dixi, approbat Inn. vt dixi s̄. secundum membrum procedit, quia ex quo leges loquentes de secundo nubentibus sunt sublatæ per canones, eis standum est. & eadem distinctio Inn. in primo membro bene probatur hic, & s̄. ca. proxi. exprimitur solum de infamia, tamen idem in alijs, quæ imponuntur, quia nubit intra tempus luctus, quia subest idētitas rationis, cum nubit licite ex licentia Apostoli, super qua fundatur hoc c. præcedens. Item subest alia ratio, de qua hic, quia præsertim in mat. & alijs spiritualibus est standum canonibus, de ordi. cog. c. tuam. qui fi. sint legi. c. lator. & hanc partem tenet Fed. de Sen. in consi. 36. qui tenet, quòd mulier non perdit vsumfru. prædij a viro relicti, si nubit intra annum luctus. inducit plures rationes. Nam mat. tanquàm vnum de septem sacrametis non regulatur a iure fori, sed iure poli. nō l. sed canone. 2. q. 3. §. hinc colligitur. & leges taceant circa matri. loquantur canones, secundum quos filiafa. contrahit cum patris consensu: & siue rector prouinciæ cum suo prouinciali: tutor cum pupilla, secundum Fed. de senis. & ratio est, quia iudex laicus de huiusmodi mere spiritualibus, nec principaliter, nec incidenter possit se intromittere, c. tuam. de or. cog. c. lator. qui fi. sint legi. idem in similibus, vt patet de hęre. c. vt inquisitionis. lib. 6. prouidemus. idem in repudijs, diuortijs, & impedimentis matri. stamus enim canonibus. vnde secūdum Fed. matri. accessoria & dependentia ab illis iure canonico regulantur. sed in proposito nostro canones dicunt, ꝙ mulier soluta a lege viri propter mortem viri intra annū luctus nubat, vt in c. nostro. & s̄. c. proxi. 7. q. j. ca. sicut. §. hinc etiam colligitur. Taceant ergo leges secundū Fed. Nubens ergo auctoritate Apostoli non peccat, 23. q. 4. c. qui peccat. non ergo in rebus vel fama iacturam accipit: & si in contrarium diceretur, Apostolus inijceret laqueum, contra c. literas. de resti. spo. & quod ibi no. 26. q. 2. c. de viduis. & si nulla re huius dicti habetur, sufficiant auctoritates romanorum pontificum, Inn. Papę tertij, & Vrbani tertij, de quibus glossa ordinaria in c. nostro, licèt dicat alios dicere cōtrarium. sufficiat ergo auctoritas tantorum patrum tactorum s̄. & Ioan. 2. q. 3. in fi. & in c. de puellis. 36. q. 2. Ioan. An. in c. cum secundum. de hæreticis. lib. 6. & hic videtur transire cum opi. Ho. & Dama. vt no. Host. in sum. de sec. nu. in fi. & Gof. e. tit. in sum. in fi. & Inn. & Ber. hic in prin. huius gl. Anto. de Bu. & Car. Flor. pro dicto tamen Fed. alle. glo. fin. in c. fi. 32. q. 2. quæ dicit, licet filia contrahat matri. sine consensu patris, & sic contra dispositionem legalem, nihilominus tenetur pater eam dotare, & sic agēs contra legem, potest vti beneficio legis, quæ compellit patrem ad dotandam filiam, l. fi. C. de dot. promis. de quo in c. 1. de despō. impub. & per glo. in c. de rapto. in versi. excusata. 26. qō. j. tamen Bar. singulariter hoc limitat in l. obligamur. §. j. ff. de ac. & ob. qñ filia promisit dotem: secus si est maritata sine dote: tunc imputatur marito, quia ducit vxo. sine dote, iuxta no. in c. per vestras. s̄. ti. proxi. vide quę latius dixi in c. fi. s̄. de spon. in eo tamen quod dictum est s̄. in 3. not. secundum Goff. ꝙ est sublata per canones omnis alia prohibitio legis, facta sunt matri. vt inter tutorem & pupillam, inter rectorem prouinciæ & prouincialem: nō placet do. Cardina. hoc, quòd non debemus dicere leges correctas, nisi quando hoc expresse reperitur expressum in canonibus, ar. de elec. cap. cum expediat. & istud posset esse verum quo ad pęnā, quæ imponitur: quo autem ad validitatem matri. non facit quod s̄. dixi secundum Host. de pœna mulieris, quæ post susceptam tutelam filij per iuramentum vel promissionem nubit, non reddita ratione. ita hic potest dici, quòd puniantur, si tutor nubat. & hoc dictum tenet Bal. in d. l. liberorum. qui ibi videtur sequi consilia Ray. & in l. decreto. C. ex quibus causis infamia irrogatur. & hoc dictum videtur probabile prima fronte: nam & certo casu prohibetur matri. & vsus ma. ex certa causa, vt tempore quadragesimali, & alijs temporibus, de quibus in ca. capellanus. de ferijs. & in 33. q. 4. c. non oportet. cum seq. Item menstrui tempore, 5. di. c. ad eius vero. multo ergo fortius propter hanc causam licite prohibetur ma. Quædam sunt ergo pœnæ contra ma. & odio contrahentium secun. nup. impositæ, & illę non habent locum. Quædam sunt pœnæ fundatę super fauore filiorum primi matr. vt mulier nō nubat, nisi prius reddita ratione: ex quo casu leges non sunt correctę, sed adhuc hodie durant. & ideo pœnæ, de q. bus in l. hac edictali. C. de secun. nup. & in Auth. de nupt. §. quia vero hactenus. & §. si vero. col. 3. non corriguntur, institutę enim fauore filiorum intelliguntur sublatæ per dictum Apostoli, vt no. glo. & Bar. in l. liberorum. præal. & in præal. l. j. C. de sec. nup. in princ. glo. in l. decreto. C. ex quib. cau. infa. contrarium valet, ꝙ omnis pęna apposita mulieri transeunti ad sec. nup. siue infra tempus luctus, siue post, cēseatur hodie sublata. tenet Panor. in c. nostro, & facit primo principaliter tex. cum dicit, mulier cum vtatur Apostoli concessione, non debet sustinere iacturam legalis infamię. quæ quidem ratio vendicat sibi locum in omni pœna legali, quia ducta auctoritate legis non peccat, l. Graccus. C. de adul. 23. q. 4. c. qui peccat. & clarius patet in decisa ca. nostri, in quo dicebatur, ad nullam iacturam vel infamiam debet allegari trāsitus ad se. nu. & dicit tex. ꝙ infra annum luctus libere potest mulier nubere, & impune, ex quo donat liberam facultatem cōtrahendi in qualibet parte anni. Præterea consideranti nulla ratio videtur obstare, & impediri contrahi mat. secundum Panor. primo, quia fauor filiorum non debet esse causa puniendi matres, vel impediendi mat. a Deo concessum. Item ex defectu potestatis statuentis: nam Imperator non habet potestatem interdicendi mat. ad tempus, vel apponendi pęnam, per quam indirecte tollatur libera facultas contrahendi matri. facit quod no. Io. An. in c. statutum. de hære. lib. 6. nec lex tollit hoc casu lucrum, quod ipsamet impenderit, sed tollit relicta vxori ab ipso marito: & sic sumus extra glo. c. cum secundum leges. de hęre. lib. 6. non enim negari potest, quin ex istis pęnis etiam inflictis fauore filiorum intimidetur matri. & tollatur libera contrahēdi libertas: & sic posset mulier incurrere peccatum fornicationis abstinendo se a secundo mat. ne incurrat pœnas iuris. admitterem secundum Panor. & Zochum tantum illas pœnas, quas incurrit ex facto suo, vt puta quia obligauit se ad tutelam filiorum, & postmodum non reddita ratione, nec petito tutore filijs transiuit ad secun. nup. in d. l. omnem. nam mater non punitur, quia cōtraxit, sed quia non licite administrauit, sicut tenebatur administrare, in iudicando tamen vel consulendo graue esset recedere a communi opin. Doct. quam non reperio in hoc per aliquam violatam: & ideò non attentarem venire contra opi. communem tātorum Doc. Et sic ex prædictis concludo, quòd vbicunque lex disponit circa actum spirituale apponendo pœnam, per quam timeatur actus, quòd tunc non est seruanda, vt in casu proposito. & facit quod no. Io. And. in c. statutum. de hære. lib. 6. vbi concludit non valere statutum, per quod pęna imponitur mulieri contrahenti sine consensu patris, vel fratrum. & hanc quæstionem posui in c. 1. de spon. & in c. cum locum. & hoc puto verum, & et si imponit pęnam tollēdo lucrum legis, siue a lege datum, quod est

ADDITIO.

a ¶Et alijs temporibus. Adde sa septuagesima usque ad octa. paschæ, & tribus hebdomadis ante festum sancti Io. & ab aduentu Domini usque ad Epiphaniam, c. q. c. non oportet. el 2.

eſt in contrahente cum captione: quicquid dicatur in c.cum ſecundum.de hære.lib.6.Anto.de Bu.ſequitur in c.j. de ſpon. quia cum canon permittat matr.cum raptore,vt in tit.de rap.non valet lex apponens pęnam fundatam ſuper odio mat.quia per hoc intimidatur matri. cum raptore: & in ſpiritualibus & appendicijs leges non dedignantur ſacros canones imitari, vt ſupra dictum eſt.facit quod no.ſupra de teſt.c.Raynaldus.Et ex his infero ad iſtam q. ꝙ mulier tranſiens j̃. annum luctus, vel poſtea ad ſecunda vota, euitat omnem pęnam ex ſolo trãſitu impoſitam, etiam ſi concernat filiorum fauorem.infero ad ſecundam q. q̃a pęna imponẽda per legem ciuilem,per quam intimidatur actus ſpiritualis,nõ tenet, etiam ſi tollat lucrum alias ab ipſa lege collatum:alias infero correlarium, ꝙ rapta impune contrahit mat. cum raptore,tutor cum pupilla,& rector ꝓuinciæ cum prouinciali.Item tenerem in diſputando,in iudicio vero non recederẽ ab auctoritate Doct. quos ſuperius in hac materia difficili recitaui. Quid autem ſi mulier non nubat intra annum luctus, ſed ſtuprum committit.tex.& glo.C.de ſecun.nup.in auth.in eiſdẽ. vr̃ ꝙ incurrunt pęnas eaſdem,quas ſecundo nubentes incurrũt: quod ꝓbatur in Auth.de reſti.& ea quæ parit.§.fi.& placet Car. Flo.nõ enim amplius habebit luxuria,q̃ caſtitas:quare hoc caſu pęna non erit ſublata per hoc c.& pręcedens,quæ loquuntur in nubente,qui alias facit opus licitum, nec dẽt hoc extendi, quia ſumus in delictis,ne p̃ſtemus cãm adulterij,contra c.per veſtras. in fi.in tit.pręcedenti. & p̃cipue cum canones perſuadent mat. eſſe j̃.annũ luctus,vt hoĩes arceãtur ab adulterijs, & inducantur ad caſtitatem, vt no. in proe. in glo. in verbo,i.caſtos & caſte.& continenter dr̃ viuere,qui bene & licite vxorem ſuã cognoſcit, & in illa deſeruit,vt no.in gl.in c.conuiuia.44.diſt.31.diſt.c.in cę-

4 na.dixi s̃.in rubri.de ſponſa.† Sed q̃d ſi relinquat maritus centũ annua vxori,ſi in hoſpitio ſuo vixerit, an vxor, ſi tranſeat ad ſe-

a cunda vota [a], & ducat maritum ad domũ primi mariti, habebit legatũ.habetur per Old.in cõſi.223.quod incipit, Ad q̃onem qua quæritur.& ibi concludit ꝙ non,per l.qui concubinam. §.vxori. ff.de leg.3.an vxor,q̃ ignorauit mortẽ mariti, & poſtea ſciuit, cũ iam biẽnio eſſet mortuus, teneatur ſeruare annum luctus a die mortis.& concludit Bal.ꝙ non,in c.mandatũ. in fi. col.de reſcri.

5 † Sed q̃ro pro cõplemento, an voluntas mariti relinquẽtis vxori centum,ſi ſecundo nupſerit, excuſet a pęnis p̃dictis, ſi ſecundo nubat.Et in hoc breuiter dicendũ, ꝙ aut loq̃mur de pęnis impoſitis ex eo,q̃a nubit mulier j̃. annum luctus,& illæ ex voluntate mariti tacite hoc permittentis non euitantur,q̃a ſi exp̃ſſe maritus hoc permittere voluiſſet,& non tñ potuiſſet: quod ꝓbo, q̃a infra annũ luctus nubere a iure ciuili ꝯ̃ bonos mores eſſe cenſetur:de hoc tex.exp̃ſſus in l.j. in ver. ne in his in q̃bus correctionẽ morũ &c.C.de ſecũ.nup.ſed nulla eſt teſtatoris volũtas aliq̃d ꝯ̃ bonos mores diſponentis,vt l.ſi q̃s inquilinos. §. fi. & l. ſeruo alieno.in fi.& l.turpia.in prin.ff.de leg.j.& in l.ꝯdõnes q̃ contra bonos mores.& l.ꝯdõnes contra edicta. & l. quidam in ſuo.& l. filius.ff.de condi.inſti.cũ ſi. Aut loq̃mur de pęnis, q̃ incurrũtur, q̃a poſt annũ luctus mulier ſecundo nubit,de q̃bus in l.fęminę. & l.gñaliter.C.de ſecũ.nup.& tunc voluntas viri tacita vel exp̃ſſa ſecundo nubere permittentis illas excludit.hoc aũt primo ꝓbatur auctoritate gl.ſingularis ita terminantis in Authẽ.de nup. §.duo igitur.in ver.vnũ itaq;.ſecundo auctoritate D.Bal.firmantis illam in l.filiũ quem hñtem. C.fami.erciſ. & in d.l.j. C.de ſecun.nup.in l.2.C. de his q̃ pę.no. allegantis ad hoc tex.in eo.tit. §.diſponat.Tertio ꝓbo rõne, q̃a nõ ex alio vxor ſecundo nubẽs poſt annũ luctus has pęnas incurrit,niſi q̃a ſecũdo nubendo infert aĩæ viri iniuriã,& eandẽ reddet cõtriſtatã:de hoc eſt tex. no. in Authẽ. de nup.§.q̃ no.ver.nos igitur.ſed marito conſentienti aut permittenti vxorẽ ſecundo nubere nulla infertur iniuria, vt in l.j.§.vſq; adeo.ff.de iniurijs.& C.de tranſ. l. cũ donationis.de re.iuris.c.ſcienti.li.6.cũ ſi.ergo &c. Quarto idẽ probatur ex ſnĩa gl.ordi.in Auth.de non eligendo ſecundo nubẽ.in 2.col. in ver. copulantur.quã Ange.approbat ſingularẽ in l. mater. ff. ad Ter. dicens,matrẽ ſecundo nubentem poſt annũ luctus filiorũ primi matri.voluntatẽ pęnas p̃miſſas nõ incurrere:& huius eſt rõ,licèt non aſſignetur per gl.neq; Ange.q̃a mater ſecundo nubẽdo infert iniuriã filijs primi matri.& ob hoc pęnas incurrit,vt eſt tex. in Auth.de non eligẽ.ſecundo nubẽ.in §.Gregoriana.in ver.nullã eſſe licentiã.& in Auth.de nup.§.ſoluto. ſed volenti ac cõſentienti iniuria non infertur,d.l.cũ donationis.cum alijs allegatis, igitur &c.Vlti.pars iſta corroboratur, q̃a diſpõ dictarũ legũ imponens mulieri ſecundo nubenti perditionẽ eorũ,q̃ a primo viro conſequuta eſt,nõ vendicat ſibi locũ in acq̃ſitis ex tit.oneroſo,vt ꝑ exp̃ſſum terminat D.Bal.in auth.in donatione. C.de ſecun.nup. ꝑ tex.cũ ibi no.in l.ſi liberũ. C.de do.ante nup.ſed hęc centũ percipit mulier ex legato cũ ꝯdõne ſecũdo nubendi,quę a iure reputatur onus,vt in l.q̃m in prioribus. C.de inoffi.teſt.igitur &c.& ſunt iſta verba Lud.de Ro.in cõſi.219. quod incipit, In Chriſti nomine amen,ex themate conſultationis p̃miſſæ. Et ex p̃dictis habetis deciſionẽ alterius q̃onis, ꝙ mulier ſecũdo nubẽs de conſenſu filiorũ primi matrimonij excuſatur a pęnis legalibus,ſi tñ filius legat matri.ſub ꝯdõne,ſi honeſte vixerit, nubẽdo non habebit legatũ.Ange.in §.ſoluto.in Authẽ.de nup.q̃a contriſtatur filius matre ſecundo nubente. ad p̃dictas duas ꝓximas q̃ones videte Ange.in conſi.248.quod incipit, Doctor inſignis. & ad materiam huius decretalis,& huius tituli, & intellm̃ legis hac edictali.C.de ſecũ.nup.videte ibi per Ange.& videte Pet.de Anc. in ꝯſi.96.q̃d incipit,In Chriſti noĩe &c. ex p̃dicto themate.

¶Auctorum hoc in opere, a quibus ea, quæ annotaui, excerpſi noĩa exp̃ſſim,eorũq; verbis vſus ſum,tũ vt maior operi fides inſit,quo locupletiori teſtimonio dicatur:tũ ꝙ illud Plinij in prin. naturalis hiſtorię ad hoc me impulit: eſt enim benignũ, inquit Plinius,& ingenui pudoris plenum fateri, per quos profeceris, non vt plerique ex his,quos attigi, fecerunt. Scito enim conferentem me auctores deprehendiſſe a proximis veteres tranſcriptos ad verbum, neque nominatos obnoxij profecto & infelicis ingenij eſt deprehendi in furto malè, quàm mutuum reddere,cum præſertim ſors fiat ex vſura.

A D D I T I O.

a ¶Ad ſecunda vota.Sed quid ſi vxor efficitur religioſa, vide per do.meum Soci. pulchrè & no.in conſi.10.inci.quamuis quæſtiones ſupradictæ. verſicu. circa 4.q.prin.in prima parte,char.10.& verſi.ſeq.circa 5.q.& verſic. Circa 6.quæſtionem.char.13.cum verſi.ſeq. & conſi.11. incip. Circa præſentem conſultatio.ver.circa ſecundã q.cum ver.ſeq.char.15.vbi etiam no.& pulchrè,an legatum victus & veſtitus factum per aliquem vxori ſuæ extra domum debeatur. & an in principio anni,vel de die in diem,& qualiter fieri debeat:& an ſi relicta ſit executrix vnà cum aliquibus alijs, poſſit exigere quoſcunque debitores teſtatoris pro ſuis expenſis neceſſarijs.

F I N I S.

Series chartarum.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Omnes ſunt Quaterniones.

VENETIIS, APVD IVNTAS.
M D L X X V I I I.

L
A

INDEX COPIOSISSIMVS RERVM AC VERBORVM MEMORABILIVM,

In Io. Anto. à S. Georgio Praepositi Mediolan. I. V. Cons. Praeclarissimi,

In Titu. secundi Decretalium, de Appellationibus, atque in earundem Quartum, Commentaria, serie alphabetica contextus, nunc recèns ita instauratus, vt sententias ipsas ac verba, quae vna litera pessime habebat, sub alia concinne repositas studiosus lector facillime, ac primo obtutu inuenire possit.

Appellante

Index.

D

E

F

Fama

Filius

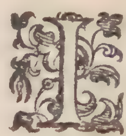
G

H

I

L

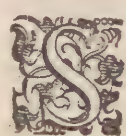
M

Nomine

secus

Regula

S

FINIS.

L A

PRÆPOSIT. in 2.um et 4.^m Librum Decretal.

colorchecker CLASSIC

calibrite

